Orhun Yazıtlarından Günümüze
Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı

ÖTÜKEN TÜRKÇE SÖZLÜK

YAŞAR ÇAĞBAYIR

(tap-züz • osmanlıca dizin) 5

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 683
KÜLTÜR SERİSİ: 336

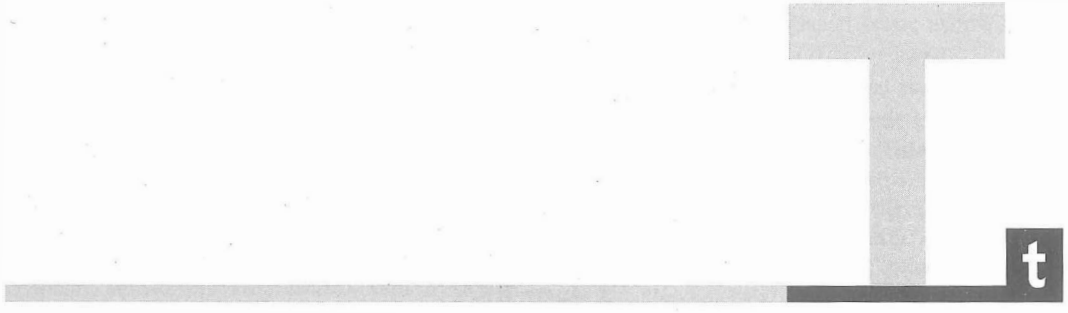
ISBN 978-975-437-623-4 (Tk. No)

ISBN 978-975-437-628-9

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
1206-34-003178

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12
Ankara irtibat bürosu:
Yüksel Caddesi: 33/5 Yenişehir - Ankara
Tel: (0312) 431 96 49
İnternet: www.otuken.com.tr
E-posta: otuken@otuken.com.tr

Kapak Tasarımı: grataNONgrata
Dizgi - Tertip: İskender Türe
Baskı: Şenyıldız Matbaası
Cilt: Yedigün Mücellithanesi
İstanbul - 2007

...nin devamı

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

tapışlanma, [tap *(yans.)* > tap-ış-la-n-ma] *is.* Tapışlanmak eylemi.

tapışlanmak, [tap *(yans.)* > tap-ış-la-n-mak] *edil. f.* **1.** Birisi tarafından beğenilerek sırtı okşanmak. **2.** Beğenilmek; övülmek; tapıklanmak. **3.** (Hamur için) hafif hafif vurularak üzeri düzeltilmek.

tapışma, [tap-ış-ma] *{ağız} is.* Küçük ince yorgan. [DS]

tapışmak, [tap-mak > tap-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** Buluşmak; karşılaşmak; rastlaşmak; görüşmek. *{ağız} (aynı)* [EUTS] [KB] [DS] **2.** Yeniden bulmak; bulmak. [Gabain]

tapıştırmak, [tap-ış-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Araştırmak. **2.** Uyarmak. [DS]

tapıt, [Ar. tābut => tapıt] *{ağız} is.* Tabut. 🗗 **tapıt gibi,** *{ağız} Kupkuru.* [DS]

tapıtmak, [tap-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Yıkmak; devirmek. **2.** Dövmek. [DS]

tapi, [Fr. tapis] *is.* Oyunda kâr ve zarar etmemiş olma durumu; oyuna girdiği kadar para ile kalkma; oyunda kazandıkları, koyduğunu karşılama. 🗗 **tapi olmak,** *Oyunda kâr ve zarar etmemiş olmak; oyuna girdiği kadar para ile kalkmak; oyunda kazandıkları, koyduğunu karşılamak.*|| **tapi oynamak,** *(Pokerde önünde para olmayan oyuncu için) kav almadan oyuna katılmak.*|| **tapi tutar,** *Tapi oynayacak oyuncunun bunu belirtmek için söylediği söz.*

tapik[1]**, -ği** [tap *(yans.)* > tap-ık] *{ağız} is.* Keklik tuzaklarında çukur üstüne konulan yaylı tahta kapak. [DS]

tapik[2]**, -ği** [tap *(yans.)* > tap-ık] *{ağız} is.* Uyku. [DS]

tapiklemek, [tap *(yans.)* > tap-ık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Uyuklamak. [DS]

tapir, [Tupi d. tapira] *is. zool.* Tapirgillerden, domuz gibi iri yapılı, ön ayağı dört, arka ayağı üç parmaklı, toynaklı, kısa hortumlu, burun ve üst dudak bölgesi çok hareketli memeli birçok türü bulunan hayvanların ortak adı, *(Tapirus).*

tapirgiller, [tapir-gil-ler] *is. zool.* Tapirleri kapsayan hayvanlar familyası *(Tapiridae).*

tapisiye, [Fr. tapissier] *is.* **1.** Mobilyacı. **2.** Ev dekoratörü.

tapizir, [? tapizir] *{ağız} sf.* (Ağaç vb. için) çok alçak; kısa. [DS]

tapka, [tap-ka] *{ağız} is.* Sergen. [DS]

tapkaç, -cı [tap *(yans.)* > tap-kaç ?] *{ağız} is.* Çamaşır tokacı. [DS]

tapkı, [tap *(yans.)* > tap-mak *(tepmek, vurmak)* > tapkı] *is.* Istar tezgâhlarında levendin dönmesini özel çubuklar yardımı ile engelleme, sabit hâle getirme. 🗗 **tapkı çubuğu,** *Bir ucu tapkı deliğine diğer ucu leventin ayağına sokularak leventin dönmesini engelleyen çubuk.*|| **tapkı deliği,** *Istar tezgâhlarındaki levent üzerinde tapkı çubuğunun takıldığı yuva.*

tapkın[1]**,** [tap *(yans.)* > tap-kın] *{ağız} is.* Sarkık; düşük. [DS] 🗗 **tapkın olmak,** *{ağız} Hâlsiz kalmak; güçten düşmek.* [DS]

tapkın[2]**,** [tap-mak > tap-kın] *{ağız} is.* Görevli. [DS]

tapkır[1]**,** [tap *(yans.)* > tap-(ı)k-ır ? / tap-mak > tapkır] *{ağız} is.* Basılarak sertleştirilmiş toprak ve bu toprakta sıkışmış ot veya ekinler. [DS]

tapkır[2]**,** [tapkur / tapkır] *{ağız} is.* Bölük; manga; dizi; kafile. [DS]

tapkur[1]**,** [tapkur طاپقر] *{OsT} is.* **1.** Tabur. **2.** *{ağız}* → tapkır[2]. [DS]

tapkur[2]**,** [tap+kur طاپقور / طپقور] *{eAT} {OsT} is.* Eyer üstünden aşırılarak bağlanan kolan; aşırma kolanı. 🗗 **tapkur kolanı,** *{eAT} {OsT}* → tapkur[2].

tapla, [İt. tabula / Ar. ṭabla] *{ağız} is.* **1.** Ekmeği korumakta kullanılan fıçı biçimende kapaklı tap; ekmeklik. **2.** Yassı tahta; sofra. **3.** Kısa kenarlı büyük sini. [DS]

taplağ, [tap-lā-mak > tap-lā-ġ] *(tapla:ğ) {eT} is.* Tahammül; rıza; kanaat; muvafakat; rıza gösterme; muvafakat etme; kabul etme; peki deme. [DLT] [EUTS] [Üç İtigsizler]

taplağı, [tap *(yans.)* > tap-lağı] *{ağız} is.* Takunya. [DS]

taplağusuz, [tap-lā-ġū-suz] *(tapla:gu:suz) {eT} sf.* Sadakatsiz. [EUTS]

taplak, -ğı [tap-lak] *{ağız} is.* **1.** Tepe veya dağ üzerindeki düzlük; düz alan. **2.** *sf.* (Yer için) dümdüz; düz. [DS]

taplama, [tap-la-ma] *{ağız} is.* **1.** Kalın bazlamaya benzer bir tandır ekmeği. **2.** Yufka ekmeğin ince yeri. [DS]

taplamak[1]**,** [tap *(yans.)* > tap-la-mak طاپلمق] *{OsT} gçl. f. [-r]* **1.** El ile üzerine yavaş yavaş vurmak. **2.** Vurmak. **3.** *{ağız}* Hamur topağını elle biraz açmak. [DS]

taplamak[2]**,** [tap > tap-lā-mak طپلمق] *(tapla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Sevmek. [ETY] **2.** Arzu etmek. [ETY] **3.** Kabul etmek; kabul edilebilir bulmak; uygun bulmak; beğenmek; tasvip etmek; onaylamak; hoşlanmak; hak vermek; takdir etmek; lütfetmek. *{eAT} (aynı)* [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **4.** Seçmek; razı olmak. [DLT] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] **5.** Tapınak. [EUTS] **6.** *gçl. f.* Sahip çıkmak; mallanmak; malımsımak. [DS]

taplamak[3]**,** [tap-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kimseye sezdirmeden bakmak. [DS]

taplamak[4]**,** [tap-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Belirlemek; tespit etmek. **2.** Tahmin etmek; kestirmek. **3.** Bir işin olabileceğine aklı yatmak; inanmak.

taplamamak, [tap-lā-ma-mak] *(tapla:mamak) {eT} gçl. f. [u-maz]* Tasvip etmemek; hoş karşılamamak; beğenmemek. [Tekin]

taplan, [tap-la-n ?] *{ağız} is.* Mide bozukluğu. [DS]

taplançsız, [tap-la-nç-sız] *{eT} sf.* İstenilmeyen. [Gabain]

taplanmak, [tap-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Ezilip yassılaşmak. [DS]

taplaşmak, [tap-la-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Bir işe razı olmak; uzlaşmak. [DLT]

taplatmak, [tap-la-t-mak] *gçl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** *{eT}* Razı etmek. [DLT] **2.** *{ağız}* Benimsetmek; inandırmak; aklını yatırmak. [DS]

taplı[1], [tap-lı] *{ağız} sf.* **1.** (Söz için) doğru; gerçek. **2.** Düzgün. **3.** Uygun; yerinde; yakışır biçimde. **4.** (Yer için) düz; dümdüz. [DS]

taplı[2], [tav-lı / tap-lı] *{ağız} sf.* **1.** Şişman; semiz. **2.** Çok gelişmiş. [DS]

taplı[3], [tap-lı] *{ağız} sf.* Özenli; dikkatli. [DS]

taplı[4], [tap-lı] *{ağız} sf.* Eşsiz; benzersiz. [DS]

taplu[1], [? taplu] *{ağız} is.* Pencere. [DS]

taplu[2], [tap-lı / tap-lu] *{ağız} sf.* Süslü. [DS]

tapluk, [tāb-luk] *(ta:pluk) {eT} is.* → tabluk. [DLT]

tapma, [tap-ma] *is.* Tapmak eylemi.

tapmaca, [tap-maca] *{ağız} is.* Bilmece; bulmaca. [DS]

tapmak[1], [tap-mak طپمق] *gçsz. f. [-ar]* **1.** *{eT}* Hizmet etmek. [İKPÖy.] [DLT] [ETY] [KB] **2.** *{eAT} {OsT}* Boyun eğmek; tabi olmak. **3.** Aşırı sevgi ve saygı ile bağlanmak; çok sevmek; aşırı değer vermek; tutku ile bağlanmak; çok sevmek; perestiş etmek. *{eT} {ağız} (aym)* [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [DS] **4.** Allah'a ve kutsal tanınan bir varlığa inanmak; onu tanrı olarak tanımak; kutsal bilme; ibadet etmek; kulluk etmek. *{eT} {eAT} {OsT} (aym)* [Bahşayiş] **5.** *{OsT}* Sunmak; takdim etmek.

tapmak[2], [tap-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Arayıp bulmak; bulmak; bir isteğe kavuşmak; elde etmek; kazanmak. *{ağız} (aym)* [ETY] [İKPÖy.] [KB] [DS] **2.** *{ağız}* Kapmak. [DS] **3.** *{eAT}* Bulundurmak; haiz olmak. **4.** Bir ihtiyacı gidermek; bir zorunluluğa cevap vermek. [İKPÖy.] [KB] **5.** Birine doyum sağlamak; birine gerekli olanı, onun istediğini ve uygun olanı sağlamak. [İKPÖy.] **6.** Sezmek. [DLT] [Gabain] [EUTS]

tapmak[3], [tap-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Başa kakmak. [DS]

tapınak[4], [tap-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* (Yapı, köprü vb. için) selden çökmek. [DS]

tapmaklık, [tap-mak-lık طپمقلق] *{eAT} is.* Kulluk.

tapon, [Fr. tapon *(dürülmüş bez)*] *sf.* **1.** (Ticarî mal için) niteliği düşük. **2.** Elde kalmış; eski. **3.** *mecaz.* (Kişi için) değersiz ve aşağılık. **4.** Mantar topuk.

tappa[1], [İt. tappo] *{ağız} is.* Yapma gölde, su boşaltmaya yarayan delik. [DS]

tappa[2], [? tappa] *{ağız} is.* Maşrapa. [DS]

tappakiriş, [tappa+kiriş] *{ağız} sf.* Çok sarhoş. [DS]

tappılamak, [tap(p)-ı-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Tehlikeyi daha önceden sezmek. [DS]

tappışlamak, [tap(p)-ı-ş-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* **1.** Birinin arkasını, sevgi ifadesi olarak hafif hafif okşamak. **2.** Ekmek yaparken hamurun üstünü düzeltmek için elle hafif hafif vurmak. [DS]

tapraşmak, [tabrı-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* → tabrışmak. [DLT]

taprımak, [tabrī-mak] *(taprı:mak) {eT} gçsz. f [-r]* → tabrımak. [DLT]

taprıtmak, [tabrī-mak > tabrı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* → tabrıtmak. [DLT]

tapsak[1], **-ğı** [tap-sa-k] *{ağız} sf.* **1.** Tadı iyi olmayan. **2.** Kakmaya yüz tutmak. **3.** Düşünmeden konuşan; sözünü bilmeyen. [DS]

tapsak[2], **-ğı** [tap-sa-k] *{ağız} sf.* (Tarla için) ekildikten sonra çiğnenmiş olan. [DS]

tapsımak, [tap-sı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Yiyecek için) bayatlamak; kokmak. [DS]

tapsız, [tap > tap-sız] *sf.* **1.** *{eT}* İsteksiz; arzusuz. [EUTS] **2.** *{ağız}* İşine özenmeyen; savruk; dalgın. [DS] **3.** *{ağız}* Davranışları uygunsuz olan. [DS] **4.** Güçsüz.

tapsulamak, [tapsu-lā-mak] *(tapsula:mak) {eT}* Haset etmek; çekememek. [KB]

tapşa, [tap-ça > tapşa] *{ağız} is.* **1.** Tavan arası. **2.** Kapı ve pencerelerin üst bölümü. [DS]

tapşalamak, [tap-(ı)ş-a-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* → tapışlamak. [DS]

tapşın, [tap-ış > tap(ı)ş-ın / tap-çın] *{ağız} is.* El çırpma; alkış. ◻ **tapşın çalmak,** *{ağız} 1. İçinden gelerek el çırpmak; alkışlamak. 2. Bir müziğe tempo tutmak.* [DS]

tapşıngı, [tap(ı)ş-ın-gı] *{ağız} is.* Alkış; el çarpma. ◻ **tapşıngı çalmak,** *{ağız} Alkışlamak; alkış tutmak.* [DS]

tapşınlamak, [tapşın-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Alkışlamak; candan el çırpmak; tempo tutmak. [DS]

tapşırık, -ğı [tap-(ı)ş-ır-ık] *{ağız} is.* Ismarlanan şey; ısmarlama. [DS]

tapşırma, [tap *(rıza)* > tap-ış *(karşılıklı vekâlet)* > tap-(ı)ş-ır-mak > tap-(ı)ş-ır-ma] *is.* **1.** Tapşırmak eylemi. **2.** Takma ad; mahlas.

tapşırmak[1], [tap *(yans.)* > tap-ış *(okşama)* > tap-(ı)ş-ır-mak] *gçl. f. [-ır]* Öpmek.

tapşırmak[2], [tap *(rıza)* > tap-ış *(karşılıklı vekâlet)* > tap-(ı)ş-ur-mak / tapçurmak طاپشيرمق] *gçl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** *{eAT} {OsT}* Emanet bırakılan veya alınan bir şeyi geri vermek. **2.** *{eT} {OsT} {ağız}* Yetiştirmek; ulaştırmak; teslim etmek. [EUTS] [DLT] [DS] **3.** *{ağız}* Sunmak; bildirmek. [DS] **4.** *{eAT}*

{OsT} Emanet etmek. **5.** *{ağız}* Bağışta bulunmak. [DS] **6.** *{ağız}* Havale etmek; gönderimde bulunmak. [DS] **7.** *{ağız}* Salık vermek. [DS] **8.** *{ağız}* Ismarlamak; aktarmak. [DS] **9.** *{eT} {ağız}* Uyarmak; tembih etmek; [EUTS] [DS] **10.** *{ağız}* Tanıtmak; tanıştırmak. [DS] **11.** *{ağız}* Yalvarmak. [DS]

tapşırmak[3], [tap-(ı)ş-ır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Alkışlamak; el çırpmak. **2.** Bir müziğe tempo tutmak. [DS]

tapşırmak[4], [tap-(ı)ş-ır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yırtılan bezin kıyılarını içe katlayarak dikmek. [DS]

tapşurmak, [tap *(rıza)* > tap-ış *(karşılıklı vekâlet)* > tap-(ı)ş-ur-mak / tapçurmak طپشورمق] *{eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* Tapşırmak; ulaştırmak; teslim etmek; tembih etmek. [DLT] [EUTS]

tapşurulmak, [tapşur-ul-mak طپشرلق] *{eAT} edil. f. [-ur]* Teslim olunmak; verilmek.

taptabı[1], [tap *(yans.)* > tab-ı] *{ağız} is.* Mısır unundan yapılan bazlama. [DS]

taptabı[2], [tap *(yans.)* + tab-ı] *{ağız} is.* Takunya. [DS]

taptağı, [tap *(yans.)* > tap-ta-ğı] *{ağız} is.* Dama serilen toprağı bastırmaya yarayan bir araç. [DS]

taptah, [tap *(yans.)* > tap-ta-k / taptah] *{ağız} is.* Çok çiğnenmiş, işlek yol. [DS] 🗗 **taptah etmek,** *{ağız} Bir yere çok gidip gelmek; yol etmek.* [DS]

taptak, -ğı [tap *(yans.)* > tap-ta-k] *{ağız} is.* **1.** Düz, engebesiz yol veya yer. **2.** Ekimden sonra çiğnenmiş ekin. **3.** Karda çiğnenerek açılmış yol. [DS]

taptakır, [ta(p)+ta/kır] *{ağız} pekşt. sf.* **1.** Kupkuru. **2.** Tamtakır; bomboş. [DS]

taptamak[1], [tap *(yans.)* > tap-ta-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-t(ı)-yor]* **1.** Eliyle hafif hafif vurarak sevmek; okşamak. **2.** Dövmek. [DS]

taptamak[2], [tap *(yans.)* > tap-ta-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-t(ı)-yor]* **1.** Basmak; çiğnemek. **2.** Toprağı ayakla veya başka bir şeyle basarak düzeltmek. **3.** Ekini biçilmiş tarlayı tırmık veya başka bir araçla düzleyip bastırmak. [DS]

taptap[1], [tap *(yans.)* > tap+tap] *{ağız} is.* Mısır unundan yapılma bazlama. [DS]

taptap[2], [tap *(yans.)* > tap+tap] *{ağız} is.* Takunya. [DS] 🗗 **tap tap etmek,** *{ağız} Deve gibi basarak yürümek.* [DS]

taptap[3], [Far. tāb => tap+tap] *{ağız} is.* Güç; kuvvet. [DS]

taptapa[1], [tap *(yans.)* > tap+tap-a] *{ağız} is.* **1.** Kalın bazlamaya benzer bir çeşit tandır ekmeği. **2.** Fırın ya da tandırda pişirilen kalın ekmek; somun. **3.** Peksimet. **4.** Yuvarlak küçük ekmek. **5.** Bulgur ve kıyma ile yapılan bir çeşit yassı köfte. [DS]

taptapa[2], [tap *(yans.)* > tap-tap-a] *{ağız} is.* Sığır dışkısı. [DS]

taptaze, [ta(p)+ta/ze] *(ta'pta:ze) pekşt. sf.* Çok taze.

taptı, [tap-tı] *{ağız} is.* Güç; kuvvet. [DS]

taptırma, [tap-tır-ma] *is.* Taptırmak eylemi.

taptırmak, [tap-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Tapmak eylemini yaptırmak; tapmasını sağlamak.

taptup, [tap+tup] *{ağız} is.* Kalın bazlamaya benzer tandır ekmeği. [DS]

tapturmak, [tap + dur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Ayağa kalkmaya davranmak. 🗗 **taptur olmak,** *{ağız} Oturduğu ya da yattığı yerden kalkmaya davranmak.* [DS]

tapu[1], [*eT.* tap-uġ طاپو / طپو] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Hizmet; vazife. **2.** Allah'a kulluk etme; tapma; hürmet; ibadet; tapı. **3.** Bir kimsenin yanı, katı; makam; nezd; huzur. **4.** Kişi; zat; zat-ı âli; hazret; varlık; rütbe. **5.** Kusur işleyen bir kimsenin devlet adamlarından elleri kulağında eğilmiş olarak özür ve af dileme biçimi. 🗗 **tapu etmek,** *{eAT} {OsT} 1. Allah'a kulluk etmek; ibadet etmek. 2. Hizmet etmek. 3. Hürmet etmek. 4. İtaat etmek; tâbi olmak; boyun eğmek; uyruğuna girmek.*‖ **tapu eylemek,** *{eAT} {OsT}* → tapu etmek.‖ **tapu getirici,** *{OsT} Hizmet edici.*‖ **tapu kılmak,** *{eAT} {OsT}* → tapu etmek.‖ **tapu sağrağı,** *{OsT} Büyük içki kadehi.*‖ **tapusuna turmak,** *{eAT} İtaat etmek; boyun eğmek.*‖ **tapuya turmak,** *{eAT}* → tapusuna turmak.

tapu[2], [tapuġ *(hizmet)* ? / Yun. tópion *(yer, arazi)* ? > tapu] *is.* **1.** Taşınmaz mallar üzerindeki mülkiyet hakkını kanıtlamak üzere tapu sicil müdürlüklerince verilen belge; tapu senedi. **2.** *isl. huk.* Mirî araziden yararlanan kişinin, bu toprağın çıplak mülkiyetine sahip olan devlete tasarruf karşılığı olarak ödediği para. **3.** Tapu sicil muhafızlığı; tapu sicil müdürlüğü. 🗗 **tapu kütüğü,** *Bir taşınmaz üzerindeki hak ve yükümlülüklerin yazılı olduğu tapu muhafızlıklarında tutulan defter.*‖ **tapu memuru,** *Tapu kütüğünü tutmakla görevli kimse.*‖ **tapu muhafızı,** *Tapu memuru.*‖ **tapu senedi,** *Mirî topraktan yararlanan kimseye verilen bu hakkını belgelemek üzere yazılıp onaylanmış belge.*‖ **tapu sicili,** *Tapu kütüğü.*‖ **tapu sicil muhafızı,** *Tapu memuru.*‖ **tapu temessükü,** *Tımarlı sipahilere ait devlet arazisinin, hak sahiplerine dağıtılması sonucunda verilen belge.*‖ **tapuya vérmek,** *{OsT} Satmak; temlik etmek.*

tapucu[1], [tapu-cı طاپوجی] *{eAT} {OsT} is.* Memur; hizmetçi.

tapucu[2], [tapu-cu] *is.* Tapu işleri ile uğraşan kimse; tapu memuru.

tapuculuk, [tapucu-luk طاپوجیلق] *{eAT} is.* Hizmetçilik.

tapuğ, [tap-uġ] *{eT} is.* **1.** Kulluk; ibadet. [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Hizmet. [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] **3.** Gülşenî tarikatında ilahiye verilen ad. 🗗 **tapuğ kılmak,** *{eT} Kulluk etmek.*

tapuğçı, [tapuġ-çī] *(tapuğçı:)* *{eT} is.* Hizmetçi. [DLT] [KB]

tapuğluğ, [tap-uğ-luğ] *{eT} sf.* Devamlı hizmeti olan. [DLT]

tapuğsak, [tap-uğ-sāk] *(tapuğsa:k) {eT} sf.* Hizmet eden; hizmet etmeyi seven. [DLT] [KB]

tapuğsuz, [tapuğ-suz] *{eT} sf.* Tanrı'ya asi olan; isyankâr. [KB]

tapuk[1], [tap-uk] *sf.* **1.** *{eT}* Ön taraf; önde olan. [EUTS] **2.** *{ağız}* Kıyısı derin denizin ilerisindeki sığ yer. [DS]

tapuk[2], [tap-uk] *is.* **1.** *{eT}* Hizmet. **2.** *{eT}* Kulluk. [Mühennâ] **3.** *{ağız}* Boyun eğme; gönül verme. [DS]

tapuk[3]**, -ğu** [top-uk / tap-uk] *{ağız} is.* Tezek. [DS]

tapuk[4]**, -ğu** [*eT.* tapuğ > tapuk] *{ağız} is.* Senet. [DS]

tapul, [? tapul / tapıl] *{ağız} is.* Biçilmiş ot demeti veya yığını. [DS] 🗗 **tapul etmek,** *{ağız} Biçilmiş ekin veya otlardan küçük küçük yığın yapmak.* [DS]

tapulama, [tapu-la-ma] *is.* Tapulamak eylemi.

tapulamak[1], [tapu-la-mak] *gçl. f.* **1.** Bir taşınmazı tapuya kaydetmek; tapuya geçirmek. **2.** Bir taşınmazı bir kimsenin üzerine kaydederek mülkiyetini o kimseye vermek.

tapulamak[2], [tap *(yans.)* > tap-u-la-mak / tap-ı-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Uyuklamak. [DS]

tapulamak[3], [tapu-la-mak طاپولامق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* Ağırlamak; ululamak; ikramda bulunmak.

tapulanmak, [tapu-la-n-mak طاپولنمق] *{eAT} edil. f. [-ur]* Kulluk görevi yerine getirilmek.

tapulmak, [tap-ul-mak / tap-ıl-mak] *{eT} edil. f. [taplur]* (Kaybolan nesne için) bulunmak. [DLT]

tapulu, [tapu-lu] *sf.* Tapusu, tapu kaydı bulunan; tapuya geçirilmiş olan.

tapun, [Fr. tapon] *{ağız} sf.* (Mal vb. için) değeri düşük; kötü nitelikli; tapon. [DS]

tapunmak, [tap-un-mak / tap-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Hürmet etmek; tapınmak. [Gabain]

tapusamak, [*eT.* tapuğ > tapu-sa-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(u)-yor]* **1.** Yardım etmek. **2.** Görev yapmak. [DS]

tapusuz, [tapu-suz] *sf.* Tapusu bulunmayan; tapu kaydı yapılmamış olan.

tapuzgu, [tap-uz-mak > tap-uz-gü] *(tapuzgu:) {eT} is.* Bilmece; bulmaca. [DLT]

tapuzguk, [tabuz-guk] *{eT} is.* → tabuzgu. [DLT]

tapuzmak, [tap-uz-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Buldurmak. **2.** Bilmece sormak; bilmece söylemek. [DLT]

tapyoka, [Port. tapioca] *(tapyo'ka) is.* Manyok kökünden çıkarılan nişasta.

tapzuğ, [tabuz-ğu / tabuz-guk / tapzuğ] *{eT} is.* → tabuzgu. [DLT]

tar[1], [tār] *(ta:r) {eT} {eAT} sf.* **1.** Dar; dar olmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] **2.** Sıkıntılı. 🗗 **tar dirlik,** *{eAT} Geçim sıkıntısı çekmek; zaruret içinde yaşamak.*|| **tar dutmak,** *{eAT} 1. Daraltmak; azaltmak. 2. Zahmete sokmak; sıkıntıya düşürmek.*|| **tar eylemek,** *{eAT} 1. Daraltmak. 2. Azaltmak. 3. Baskı yapmak.*|| **tar hāl,** *{eAT} Para bakımından sıkıntı içinde bulunan; geçim sıkıntısı çeken.*|| **tar karın,** *{ağız} Tez canlı; dar karın.* [DS]|| **tar olmak,** *{eAT} 1. Dar olmak. 2. Daralmak; dar gelmek. 3. Sıkıntıya düşmek. 4. Azalmak.*|| **tar olıcı,** *{eAT} Sıkıntı içinde kalan; daralan.*|| **tar olınmak,** *{eAT} 1. Daraltılmak. 2. Azaltılmak.*

tar[2], [Far. tār تار] *(ta:r) {OsT} {ağız} sf.* Kara; karanlık. [DS]

tar[3], [Far. tār تار] *{OsT} is. müz.* **1.** Biri bam teli olmak üzere beş telli, mızrapla çalınan bir Türk halk müziği çalgısı. **2.** *{ağız}* Sekiz ya da on iki telli bir tür çalgı. [DS]

tar[4], [Far. tār تار] *(ta:r) {OsT} is.* **1.** İp; iplik. **2.** Tel. **3.** Dokumada arış ipliği. **4.** Tepe. **5.** *{ağız}* İnce gözenekli balık ağı. [DS] 🗗 **tār-ı ankebüt,** *{OsT} Örümcek ağı.*|| **tār-ı ud,** *{OsT} Ut teli.*|| **tār-ı zülf,** *{OsT} Saç teli.*|| **tār tār,** *{OsT} Tel tel.*|| **tar tar olmak,** *{ağız} Tel tel olmak.* [DS]

tar[5], [Sansk. tari ? / tār] *(ta:r) {eT} {ağız} is.* Kelek; (ırmak için) sal. [DLT] [EUTS] [DS]

tar[6], [tār] *(ta:r) {eT} is.* Yağ tortusu. [DLT]

tar[7], [Fr. tare] *is.* **1.** Bedensel ya da ruhsal eksiklik. **2.** *{ağız} sf.* Fıtığı olan. [DS]

tar[8], [tar] *{ağız} is.* **1.** Fidan. **2.** Genç hayvan. [DS]

tar[9], [tar] *{ağız} is.* Kırılamayacak derecede buz tutmuş yol. [DS]

tar[10], [Erme. t'aŕ] *{ağız} is.* **1.** Tavukların kümeslerde üzerine tünedikleri ağaç. **2.** Peşkir asılan yer. **3.** Raf. **4.** Avlu korkuluğu. **5.** Kağnıdaki yükün dökülmemesi veya tekere sürtmemesi için kağnının iki tarafına uzatılan ağaç sırık. [DS] 🗗 **tar av,** *{ağız}* → tar avı. [DS]|| **tar avı,** *{ağız} Tünedikleri yerde yapılan keklik avı.* [DS]

tar[11], [Far. çār > ? tar] *{ağız} is.* Başörtüsü. [DS]

tar[12], [tar] *{ağız} is.* **1.** Gübre veya kül ölçüsü olarak kullanılan çuval. **2.** Ağzında kasnak bulunan gübre çuvalı. [DS]

tar[13], [? tar] *{ağız} is.* İlkbahar otlarıyla yapılan yemek. [DS]

tara[1], [Far. dahra / dāra] *(ta:ra) {ağız} is.* **1.** → tahra. **2.** Ağaç kökü çıkarmaya yarayan bir araç. [DS]

tara[2], [tara] *{ağız} is.* Süpürge sapı. [DS]

tarab, [Ar. ṭarāb طراب] *{OsT} is.* Sevinç kaynaklı coşkunluk; şenlik; sevinç. 🗗 **tarāb-āmüz,** *{OsT} Sevindiren.*|| **tarāb-efzā,** *{OsT} Ferahlığı ve neşeyi artıran.*|| **tarāb-engîz,** *{OsT} Coşkunluk veren.*|| **tarāb-fezā,** *{OsT} Neşe artıran.*|| **tarāb-gâh,** *{OsT} Sevinç duyulan yer.*|| **tarāb-künān,** *{OsT} Sevinerek; neşe ile.*|| **tarāb-nāk,** *{OsT} Neşeli.*|| **tarāb-sāz,** *{OsT} Coşku veren.*

taraba, [Ar. darrābe درابه] *is.* **1.** Tahtaların yan yana dizilmesi ile oluşturulmuş kaplama. **2.** *{ağız}* Tahtaların yan yana dizilmesi ile oluşturulmuş perde; tahta perde. [DS] **3.** Dükkân kepengi. **4.** *{ağız}* Bahçe kıyıları ve duvarları üzerine çakılan tahta parmaklık. [DS] **5.** *{ağız}* Tahta parçası *(tahta ile birlikte kullanılır).* [DS]

tarabı, [Ar. darrābe درابه] *{ağız} is.* Bir tür tahta. [DS]

tarabul, [tara+bul ?] *{ağız} is. folk.* Merzifon dolaylarında oynanan bir halk oyunu. [DS]

tarabuluş, [Trablus *(öz. is.)* > tarablus] *{ağız} is.* İpek elbise. [DS]

tarac, [Far. tārāc تاراج] *(ta:ra:c) {OsT} is.* Yağma etme; yağmalama; yağma; çapul. 🗗 **tārāc etmek,** *Yağmalamak; çapullamak.*|| **tārāc-gâh,** *{OsT} Yağma edilen yer.*|| **tārāc-ger,** *{OsT} Yağma eden; yağmalayan; çapulcu.*|| **tārāc-gerān,** *{OsT} Yağmacılar.*|| **tārāc-kerde,** *{OsT} Yağmalanmış.*

taraça, [İt. terazza] *(tara'ça) is.* **1.** Binanın etrafı ve üstü açık düz damı; teras. **2.** Doğal ya da yapma düz alan; seki. **3.** Önü bir duvar ile desteklenerek toprak ile doldurulmuş yüksek düzlük. **4.** Dik yamaçları çevreleyen yatay, dar, uzun seki.

taraçacık, -ğı [taraça-cık] *is.* Dik yamaçlarda yatay merdiven basamağı biçimli oluşumlar.

taraçalama, [taraça-la-ma] *is.* Taraçalamak eylemi.

taraçalamak, [taraça-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Toprak aşınmasını önlemek için yamaç arazide taraçalar meydana getirmek; sekilemek; teraslamak.

taraf, [Ar. ṭaraf طرف] *{OsT} is.* **1.** Cisimlerin alt, üst, sağ, sol, ön, arka olarak adlandırılan yönlerinden her biri. **2.** Bir nesnenin bir yüzüne, bölümüne karşıt düşen yüz veya bölümü. **3.** Bir bütünün ayrılan ya da ayrı düşünülen bölümü, parçası; bir şeyin belli bir bölümü. **4.** Doğrultu; yön; yan. **5.** Başka yönlere göre ele alınmış yöre; yön; yan. **6.** Bedenin iki tarafından her birisi; yan. **7.** Bir şeyin değerlendirmeye tutulan, ele alınan görüş açısı. **8.** *mecaz.* Bir kimsenin iyi veya kötü gibi değerlendirilebilen soyut ya da somut görünümü; kişileri, nesneleri düşündüğümüz veya yargıladığımız görüş açısı veya görünüş; yan; yön. **9.** Bir kimsenin anne veya baba olarak ele alınan soy bütünlüğü; akrabaların tümü. **10.** Bir tartışma, çatışma ya da pazarlık içinde bulunan gruplardan her biri; istekleri ve düşünceleri karşıt olan iki kişiden ya da topluluktan her biri. **11.** *huk.* Bir sözleşmeyi yapan kişilerden her biri. **12.** Bir davada davacı ve davalı olan kişilerin her biri. 🗗 (birinden) **tarafa çıkmak,** *O kimsenin görüş ve düşüncesini benimsemek.*|| (birinden) **tarafa olmak,** *O kimsenin görüş ve düşüncesini benimsemek.*|| **taraf-be-taraf,** *{OsT} Her yandan.*|| **taraf çıkmak,** *1. Eşit davranılması gereken durumlarda, taraflardan birinin zararına karşı tarafı kayırmak. 2. Bir grubun veya rakip kişilerden birinin görüşünü savunmak.*|| **taraf ehliyeti,** *{OsT} huk. Davacı ya da davalı olabilme yeteneği.*|| **taraf gözetmek,** *Eşit davranılması gereken durumlarda, taraflardan birini kayırmak; birinden yana olmak.*|| **taraf-ı ālinizce,** *{OsT} Sizce; size göre; sizin tarafınızdan.*|| **taraf-ı hilāf,** *{OsT} Karşı taraf; karşıt yön.*|| **tarafıma,** *Bana.*|| **tarafımdan,** *1. Benden. 2. Benim adıma.*|| **tarafına,** *Ona.*|| **tarafından,** *1. Bir işin bir eylemin o kimse tarafından yapıldığını belirtir (edilgen fiillerde özne belirtilmek istendiğinde kullanılır); ondan. 2. (Sıfattan sonra) o nitelikte olan.*|| (iyi, kötü) **tarafından almak,** *Bir şeyi yalnız olumlu ya da olumsuz yanları ile ele almak.*|| **taraf-ı sāfil,** *{OsT} Aşağı taraf.*|| **taraf-ı samileri,** *{OsT} Yüce katınız; ekselansları.*|| **taraf iltizam etmek,** *{OsT} Bir görüş ya da davada bir tarafı seçmek; taraflardan birini tutmak.*|| **taraf olmak,** *1. Eşit davranılması gereken durumlarda, taraflardan birinden yana olmak. 2. Bir grubun veya rakip kişilerden birinin görüşünü savunmak.*|| **taraf taraf,** *Yer yer.*|| (bir) **taraftan...** (diğer) **taraftan...** *Birbirine denk iki görüş, paralellik ya da iki ayrı yön belirtir; .. bir yandan... diğer yandan...*|| **taraf tutmak,** *1. Eşit davranılması gereken durumlarda, taraflardan birinin zararına karşı tarafı kayırmak. 2. Bir grubun veya rakip kişilerden birinin görüşünü savunmak. 3. iletş. İletişim araçlarındaki temsillerin aslına uygun olmayıp çarpıtılarak kurulması.*

tarafane, [Ar. ṭaraf + Far. -āne طرفانه] *(tarafa:ne) {OsT} zf.* **1.** Bir yanı destekleyerek. **2.** Birinden yana olarak.

tarafdari, [Ar. ṭaraf + Far. -dārī طرفداری] *(tarafda:ri:) {OsT} is.* Adam kayırıcılık; yandaşlık; taraftarlık.

tarafeyn, [Ar. ṭaraf > ṭarafeyn طرفین] *{OsT} is.* İki taraf.

taraffuz, [Ar. ṭaraffuż طرفض] *{OsT} is.* Hz. Ebubekir ile Hz. Osman'ın halifeliğini kabul etmeme.

tarafgir, [Ar. ṭaraf + Far. -gīr طرفگیر] *(tarafgi:r) {OsT} sf.* Taraflardan birinin zararına öbür tarafı kayıran; taraf tutan.

tarafgirane, [Ar. ṭaraf + Far. -gīrāne طرفگیرانه] *(tarafgi:ra:ne) {OsT} zf.* Taraf tutarcasına; yandaşçasına.

tarafgirî, [Ar. ṭaraf + Far. -gīrī طرفگیری] *(tarafgi:ri:) {OsT} sf.* Taraf tutuculuk; kayırıcılık; tarafgirlik.

tarafgirlik, -ği [tarafgir-lik] *is.* Taraf tutma; bir tarafı kayırma.

tarafiyet, [Ar. ṭaraf > ṭarafiyyet طرفیت] *{OsT} is.* Taraf tutma.

taraflı, [taraf-lı] *sf.* **1.** (Belirtilen sayıda) yanı, bölümü, yönü olan; yanlı; yönlü. **2.** (Bir yer adından

sonra) oradan olan; o yöreli. **3.** Taraflardan birine karşı ön yargılı olan; eşit davranamayan. **4.** (Karar, görüş vb. için) yan tutan bir kimsenin verdiği. **5.** Bir düşünce veya grubu vb. destekleyen, savunan; taraftar; yandaş. **6.** Taraftarı çok olan. **7.** *zf.* Taraf tutarak. ◻ (o) **taraflı olmamak,** *Anlamazlıktan, duymazlıktan gelmek; kendini ilgili saymamak.*

taraflılık, -ğı [taraf-lı-lık] *is.* Taraflı olma durumu.

tarafsız, [taraf-sız] *sf.* **1.** (Kişi, grup vb. için) bir anlaşmazlık, uzlaşmazlık veya bir tartışma durumlarında taraf tutmayan. **2.** (Tutum, davranış, yayın vb. için) taraf tutulmamış olan; bir taraf kayrılmamış; yansız. **3.** (Ülke için) savaşta, savaşanlardan birinden yana olmamış; hiç birine yan çıkmamış; savaşa karışmamış. **4.** (Yer için) aralarında anlaşmazlık çıkmış iki gruptan hiç birine ait olmayan. **5.** (Kişi için) hiçbir düşünceyi, inancı paylaşmayan, tutmayan; yansız. ◻ **tarafsız bölge,** *Savaşta, iki taraf arasında anlaşarak askerden arındırılmış bölge.*|| **tarafsız eksen,** *dnz. Bir gemi teknesinin, boyuna eğilme gerilmelerinin sıfır olduğu yatay düzlem.*|| **tarafsız olmak,** *Yan tutmamak; nesnel olmak.*

tarafsızlaştırma, [taraf-sız-la-ş-tır-ma] *is.* Tarafsızlaştırmak eylemi.

tarafsızlaştırmak, [taraf-sız-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Tarafsız duruma getirmek; tarafsızlığını sağlamak; anlaşarak tarafsızlığını ilan etmek.

tarafsızlık, -ğı [taraf-sız-lık] *is.* **1.** Tarafsız olma durumu. **2.** Taraf tutmayan kişi veya topluluğun durumu. **3.** Uluslararası çatışmalara katılmayıp dışarıda kalan devletin durumu. **4.** Bir askerî birleşmeye katılmayı reddeden öğreti. **5.** *ek.* Ekonomik yapıyı değiştirmek amacı taşımayan vergi düzenlemesi ya da bütçe yasasının durumu.

taraftar, [Ar. ṭaraf + Far. -dār] *(tarafta:r) sf.* **1.** Taraf tutan; bir yanı destekleyen; yandaş; hempa. **2.** *is. spor.* Bir kulübün bayrağına, renklerine ve kulübün kendisine bağlanan kimse.

taraftarlık, -ğı [taraftar-lık] *is.* Bir kimseden, bir gruptan veya bir görüşten yana olma durumu; yandaşlık. ◻ **taraftarlık etmek,** *Bir yanı desteklemek; bir yanı tutmak; yan tutmak.*

tarağ, [tar-mak > tar-ıġ / tar-aġ] *{eT} is.* **1.** Ekin; hububat. [EUTS] [Gabain] **2.** Torun; nesil. [Gabain]

taraglağ, [tar-mak > tar-ıġ-lā-ġ] *{eT} is.* Tarla. [EUTS]

taraif, [Ar. ṭarîfe > ṭarā'if طرائف] *(tara:if) {OsT} is.* Az bulunur, değerli şeyler.

taraik, [Ar. ṭarîḳat > ṭarāiḳ طرائق] *(tara:ik) {OsT} is.* Tarikatler; meslekler.

tarak[1]**, -ğı** [*eT.* tar-mak *(yaymak, dağıtmak, serpmek, ayırmak)* > tar-ġak / tar-a-k] *is.* **1.** Saçları düzeltmeye, tellerini ayırmaya yarayan plastik, kemik, boynuz, şimşir gibi maddelerden yapılma, iç tarafı ince uzun dişli alet. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** Buna benzer ve saçları tutturmak için kullanılan hafif yayımsı süs eşyası. **3.** *anat.* İnsan el ve ayağının bilekle parmaklar arasında kalan kısmı; parmak kemikleri. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** Bazı örümceklerin ayaklarında bulunan ve sert kıllardan oluşan fırça. **5.** Dokuma tezgâhlarında, çözgü iplikleri birbirinden ayıran ve kumaşın enini sabit tutmayı sağlayan, birbirinden eşit uzaklıkta, düşey birçok metal lama taşıyan çerçeve. **6.** Tekstil elyafını taraklamada kullanılan makine. **7.** *{ağız}* Avlu korkuluğu. [DS] **8.** *{ağız}* Kağnı yanlarındaki parmaklıklar. [DS] **9.** *{ağız}* Tarla ekildikten sonra tohumu örtmeye yarayan dişli tarım aracı. [DS] **10.** *{ağız}* Deve hamutlarındaki tahta bölümlerin deliğine geçirilen ağaç parça. [DS] **11.** *{ağız}* Yonttuğu yerlerde tarak izine benzer izler açan bir tür taşçı çekici. [DS] **12.** *{ağız}* Başak toplamakta kullanılan tırmığa benzer bir tarım aracı. [DS] **13.** *{ağız}* Hasır dokumakta kullanılan delikli tahta araç. [DS] **14.** *sf.* Tarak biçiminde olan. ◻ **tarak altı,** *Büküm işleminden geçmiş fitillerin taranması sırasında elde edilen artık.*|| **tarak çitmek,** *{ağız} Saçı bit yumurtalarından arındırmak için tarağın dişlerini beşer onar bir araya iplikle sıkıştırmak.* [DS]|| **tarak dikeni,** *{ağız} 1. Ağrı ve sızı dindirmekte kullanılan bir ot. 2. Saç taramakta kullanılan bir tür diken.* [DS]|| **tarak dubası,** *Denizi taraklama işleminde kullanılan dolaplı duba.*|| **tarak işi,** *Tarak dişi görünümlü işleme motifi.*|| **tarak kepçe,** *Bazı kabukluları avlamakta kullanılan, ucunda ağdan bir torba bulunan tarak.*|| **tarak otı,** *{eT} {ağız} Dereotu, (Enethum gravolens).* [Bahşayiş] [DS]|| **tarak otu,** *bot. Tarak otugiller familyasından, yuvarlak pembe ya da beyaz çiçekleri dikenli yaprakçıklarla kaplı, yapraklarının dibi birbirine kaynayarak içinde su ve çiy toplanan bir koni biçimini almış, eskiden kuru kozalaklarından yün taramakta yararlanılan uzun saplı çakır diken, (Dipsacus).*|| **tarak otugiller,** *Tarak otu ve benzerlerini kapsayan iki çenekli bitkiler familyası, (Dipsacaceae).*

tarak[2]**, -ğı** [tar-a-k] *{ağız} is.* **1.** Keçiyolu. **2.** Karda, insan geçebilecek genişlikte açılan yol. [DS] ◻ **tarak yol,** *{ağız} Hayvanların geçe geçe çiğneyip toprağı pekiştirerek açtıkları yol.* [DS]

tarak[3]**, -ğı** [tarak] *{ağız} is.* İstiridye. [DS]

taraka, [tarak-a] *{ağız} is.* Başında tarak biçiminde tüyleri olan bir tür kuş. [DS]

taraka, [Ar. ṭarrāḳa طراقه] *(tara:ka) {OsT} is.* → tarraka.

taraka, [taraba / taraka] *{ağız} is.* Tahta bölme; tahta perde. [DS]

tarakçı, [tarak-çı طرقجی] *is.* **1.** Tarak yapan ya da satan kimse. *{eT} (aynı)* [Mühennâ] **2.** *{OsT}* Tarayıcı. **3.** Taraklama işinde çalışan işçi. **4.** Dokuma lifleri-

ni taraklardan geçirerek temizleyen işçi. **5.** İplik fabrikalarında tarak makinelerini yöneten işçi.

tarakçıl, [tarak-çıl] *{ağız} is.* Başında tarak biçiminde tüyleri bulunan bir kuş. [DS]

tarakçılık, -ğı [tarak-çı-lık] *is.* Tarakçının işi ve mesleği.

tarakçın, [tarak-çın] *{ağız} is.* Başında tarak biçiminde tüyleri bulunan bir kuş. [DS]

tarakçır, [tarak-çıl / tarak-çır] *{ağız} is.* Başında tarak biçiminde tüyleri bulunan bir kuş. [DS]

taraklama, [tarak-la-ma] *is.* **1.** Taraklamak eylemi. **2.** *dnz.* Ahşap gemilerde, kaplamaların zedelenmesi durumunda omuzluktan su düzeyine kadar ıskarmozlar arasına uyumlu olarak yerleştirilen ağaç pekiştirmeler. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** Bağ bahçe işlerinde taşları tarak ile toplama. **4.** *{ağız}* At ve eşeklerde karın altında oluşan şişlik. [DS] **5.** *{ağız}* Ağaç parmaklık. [DS] **6.** *sf.* Taşçı tarağı ile meydana getirilmiş olan.

taraklamak, [tarak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Taraktan geçirmek; taramak. **2.** Tarar gibi yapmak. **3.** Bağ, bahçe toprağının yüzünü tarakla düzeltmek, taşlarını ayıklamak. **4.** Pamuk vb. elyafın içindeki yabancı maddeleri ayıklamak için özel yapılmış tarak makinesinden geçirmek; taramak. **5.** Bir şeyi tarak izine benzer yılankavi çizgilerle süslemek. **6.** Bir liman girişine ya da akarsuyun yatağına birikmiş çamurları temizlemek. **7.** Dişli çekiçle bir taşın yüzünü düzeltmek ve bu yüzde çekicin dişlerine göre çizgiler oluşturmak. **8.** *{eT}* Tarak yapmak (?). [Mühennâ] **9.** *{ağız}* Ürün alındıktan sonra tarlada kalan döküntüleri toplamak. [DS] **10.** *{ağız}* Malı pahalı satmak. [DS] **11.** *{ağız}* İskambil kâğıtlarını, bir yarısını diğer yarısının arasına girecek şekilde karıştırmak. [DS]

taraklanma, [tarak-la-n-ma] *is.* Taraklanmak eylemi.

taraklanmak, [tarak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Taraklama eylemi yapılmak; taraktan geçirilmek; tarakla taranmak. **2.** Tarak makinesinden geçirilmek. **3.** *dönşl. f.* Tarak sahibi olmak; tarak edinmek; taraklı hâle gelmek.

taraklanmış, [tarak-la-n-mış] *sf.* (Yün, pamuk, vb. elyaf için) tarak makinesinden geçirilmiş; taranmış.

taraklı[1]**,** [tarak-lı] *sf.* **1.** Tarağı bulunan. **2.** (Kadın, kız için) başına süs olarak tarak takınmış olan. **3.** (Kuş için) tepesinde tarak gibi tüyleri bulunan. **4.** (Kumaş için) yol yol işlenmiş. **5.** (Ayak için) tarağı geniş olan. **6.** (Kişi için) ayakları taraklı olan. 🗗 **taraklı kuş,** *Çavuş kuşu.*‖ **taraklı tırmık,** *Yem bitkilerinin kurumasını kolaylaştırmak amacıyla karıştırmakta kullanılan çok sayıda esnek metal dişleri bulunan döner aygıt.*

taraklı[2]**,** [tarak-lı] *{ağız} is.* Başında tarak biçiminde tüyleri bulunan bir kuş. [DS]

taraklı[3]**,** [tarak-lı] *{ağız} is.* Şarjörlü tabanca. [DS]

taraklık, -ğı [tarak-lık] *{ağız} is.* **1.** İçine tarak vb. konulan bez kese. **2.** Etin pirzolalık yeri. **3.** El ve ayak parmaklarındaki küçük kemikler. **4.** Acımsı, yenilebilir bir tür mantar. [DS]

taraklılar, [tarak-lı-lar] *is. biy.* Selenterelerin, yan tarafta dizili, dipleri bitişik, uçları serbest titrek tüycüklerden oluşmuş organlarla yüzen alt şubesi, *(Ctenophora).*

taraksı, [tarak-sı] *sf.* Tarağı andıran; tarak gibi olan; biçimi tarağa benzeyen. 🗗 **taraksı kas,** *anat. Uyluğun üst iç kısmından bulunan ve bunu orta çizgiye yaklaştıran kaslardan çatı kemiğinden uyluk kemiğinin üst kısmına uzanan kas.*

taraksız, [tarak-sız] *sf.* Tarağı bulunmayan; tarağı olmayan.

taralı, [tara-lı] *sf.* Taranmış olan.

taralmak[1]**,** [tar-mak > tar-al-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Taranmak. [DLT]

taralmak[2]**,** [tar *(dar)* > tar-al-mak طرلمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* İçi sıkılmak; patlayacak hâle gelmek; daralmak.

tarama[1]**,** [tara-ma] *is.* **1.** Taramak eylemi. **2.** Bir resme gölge vermek veya bir haritada belli bölgeleri göstermek amacıyla paralel çizgiler çekme işlemi. **3.** Bir kitap ya da yazıda bir kelimeyi veya bir ifadeyi bulmak amacıyla yapılan sistemli arama işlemi. **4.** *as.* Bir yere sızmış olan düşman güçlerini temizlemek amacıyla sistemli olarak yapılan arama harekâtı. **5.** *as.* Makineli tüfek ya da çeşitli silahlarla atış doğrultusunun yanlarına doğru ufka paralel kaymalarla sürekli ateş etme. **6.** *dnz.* Gemilerin demirleme alanında çapalarını atmış olduğu hâlde sürüklenerek yer değiştirmesi. **7.** Derilerin dövülmesinden sonra makinelerle tüylü tarafının temizlenmesi. **8.** Topluma yayılma endişesi duyulan bazı bulaşıcı hastalıkları sistemli biçimde araştırma ve hastalık bulaşmış olan kişileri belirleme işlemi. **9.** *bsy. bilş.* Görüntü alma ve gönderme ya da kâğıt üzerindeki resimleri bilgisayara aktarma işlemi sırasında resim veya nesne üzerinde ışık ya da elektron demetlerinin bir sisteme göre yer değiştirmesi. **10.** *bilş.* İnternet ortamı, bilgisayar gibi bilgi işleme düzeninde bir nesnenin hızla aranması veya gözden geçirilmesi işlemi. **11.** *sf.* Birbirine paralel çizgilerle taranarak gölge verilmiş olan.

tarama[2]**,** [Yun. taramas *(tuzlanmış balık yumurtası)*] *is.* **1.** Zarı çıkarılıp ezilen balık yumurtasına sütte ıslatılmış ekmek içi karıştırdıktan sonra zeytinyağı ve limon ekilerek yapılan bir tür meze. **2.** *{ağız}* Sazan balığının havyarı. [DS]

taramak, [*eT.* tar-mak *(yaymak, dağıtmak, serpmek, ayırmak)* tar-ı-mak / tar-ā-mak] *(eT. tara:mak) gçl. f. [-r] [-r(ı)-yor]* **1.** *{eT}* Dağıtmak. [DLT] [KB] **2.** (Saç, sakal, bıyık için) tarakla tellerini birbirinden

ayırmak, düzeltmek; tarakla biçim vermek. *{eT} (aynı)* [DLT] [KB] [Bahşayiş] **3.** (Pamuk, yün vb. lifler için) tarak makineleri ile tellerini birbirinden ayırmak, içindeki yabancı maddeleri temizlemek. **4.** (Yer için) içinde veya yüzeyinde bulunan zararlı maddeleri uygun bir araçla ayıklamak, temizlemek. **5.** (Mermer, taş vb. için) yüzeyini dişli çelik kalem ile düzeltmek ya da işlemek. **6.** Otomatik silahla bir yere sürekli ateş etmek. **7.** (Yer için) bir şeyi ya da bir kimseyi bulmak amacıyla sistemli biçimde aramak, araştırmak ve gözden geçirmek. **8.** *mecaz.* (Çevre için) bir kimseyi bulabilmek amacıyla dikkatle bakmak; süzmek. **9.** *mecaz.* (Kitap, yayın, metin, liste vb. için) derleme amacıyla dikkatle gözden geçirmek; gerekli olanları belirlemek. **10.** Kafasından geçirmek; belli belirsiz düşünmek. **11.** (Harita, şekil vb. için) dikkati çekmek için belli bir bölümüne tarak dişlerine benzer paralel çizgiler çekmek. **12.** Bir tarak gemisiyle bir nehrin ya da limanın ağzını temizlemek. **13.** *dnz.* (Gemi için) demirleme yerinde çapası atılı iken sürüklenerek yer değiştirmek. **14.** *as.* Bir yere sızmış olan düşman güçlerini temizlemek amacıyla sistemli olarak arama harekâtı yapmak. **15.** (Deri için) makinelerle tüylü tarafını temizlemek. **16.** Topluma yayılma endişesi duyulan bazı bulaşıcı hastalıkları sistemli biçimde araştırarak hastalık bulaşmış olan kişileri belirlemek. **17.** *iletiş.* Görüntü alma ve gönderme ya da kâğıt üzerindeki resimleri bilgisayara aktarmak amacıyla resim veya nesne üzerinde ışık ya da elektron demetlerine bir sisteme göre yer değiştirtmek; bu yöntemle bilgisayara ya da televizyon vericisine resim ve görüntü aktarmak. **18.** *{ağız}* İyice yoklayarak, araştırarak geçmek. [DS]

taramalı, [tara-ma-lı] *sf.* **1.** Taraması olan; tarama yapılmış. **2.** Tarama ile çalışan.

taran[1], [tar-an] *{ağız} sf.* (Çoğunlukla ağız için) geniş. [DS] 🗗 **taran ağız,** *{ağız} (Kişi için) büyük ve biçimsiz ağızlı.* [DS]

taran[2], [Far. tārān تاران] *(ta:ra:n) {OsT} is.* **1.** Karanlık. **2.** *{ağız}* İn; mağara. [DS] **3.** *{ağız}* Balıkların saklandığı yosunlu veya taşlı yer. [DS] **4.** *{ağız}* Hayvanların otlamasına elverişli, otlu ve sulu yer. [DS] 🗗 **taran kedi,** *{ağız} Çocuk masallarından geçen efsanevi vahşi kedi.* [DS]

taran[3], [? taran] *{ağız} is.* Kuş kümeleri. [DS]

tarana, [Far. ter-ḫāne => tarhana > tarāna] *(tara:na) {ağız} is.* Tarhana. [DS]

tarancı, [taran-cı] *{ağız} is.* Çiftçi. [DS]

taranga, [? taranga] *(tara'nga) is. zool.* Ringaya benzer bir tür tatlı su balığı; çapak balığı, *(Bramis brama).*

taranımak, [tara-n-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Koşum hayvanı için) işe alışmaya çalışmak. [DS]

taranış, [tara-n-ış] *is.* Taranmak eylemi veya biçimi.

taranma, [tara-n-ma] *is.* Taranmak eylemi.

taranmak[1], [tara-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Taramak eylemine uğramak; taramak eylemine konu olmak. **2.** (Pamuk, yün vb. lif için) tarakla telleri birbirinden ayrılmak. **3.** İçinde bulunan zararsız maddeler bir araç yardımı ile ayıklanmak. **4.** (Taş için) yüzeyi dişli kalem ile düzeltilmek veya işlenmek. **5.** Makineli tüfekle ateş edilmek. **6.** (Yer için) hiçbir şeyi gözden kaçırmadan dikkatli ve sistemli bir şekilde aramak. **7.** (Kitap, dergi, gazete, liste vb. için) belli bir amaçla gözden geçirilmek; gerekli olan bölümler ve bilgiler belirlenmek. **8.** Üzerinde tarama çizgileri oluşturulmak. **9.** *dönşl. f.* Kendi kendine saçını, sakalını, bıyığını taramak; taramak eylemini kendi üzerinde gerçekleştirmek. *{eT} [-ur] (aynı)* [DLT] [KB] **10.** *{ağız}* Yıkanmak. [DS]

taranmak[2], [tara-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Ayrılıp gitmek. [DS]

tarantı, [tara-n-tı طرانتی] *is.* **1.** Bir tarama işlemi gerçekleştirildikten sonra arta kalan şeyler; tarama döküntüsü; tarama artığı. **2.** *{OsT}* Saç ve sakal tarama sırasında dökülen kıllar.

tarantula, [İt. Taranto *(İtalya'da kent)* > tarantola] *(tarantu'la) is. zool.* Güney Avrupa'da yaygın zehirli bir örümceğin günlük dildeki adı, *(Lycosa tarantula).*

tararku, [tarar-kū] *(tararku:) {eT} sf.* (Yer için) otları birbirine karışmamış, seyrek; az otlu.

taras, [taras] *{ağız} is.* **1.** Yağmurdan yeteri kadar nemlenip tavlanarak ekilebilecek duruma gelmiş toprak. **2.** Tarlayı sürüp dinlendirme; nadas. [DS]

taraslamak[1], [tar-mak > tar-ıs-lā-mak] *(tarasla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* → tarıslamak. [DLT]

taraslamak[2], [taras-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Gizlice çevresini araştırıp bulduğunu çalmak. [DS]

tarassud, [Ar. raṣad > taraṣṣud ترصد] *{OsT} is.* → tarassut.

tarassudat, [Ar. taraṣṣud > taraṣṣudāt ترصدات] *(tarassuda:t) {OsT} is.* Gözlemlemeler; gözetlemeler.

tarassut, -du [Ar. raṣad > taraṣṣud ترصد] *is.* **1.** Dikkatle bakma; inceleme. **2.** Gözleme. 🗗 **tarassut etmek,** *Gözetlemek; gözlemek.*

taraş[1], [Far. tārāc => tāraş تارش] *{eAT} {OsT} is.* Yağma; talan.

taraş[2], [? taraş] *{ağız} is.* Yaltaklanma. [DS]

taraş[3], [? taraş] *{ağız} is.* Aralık; boşluk. [DS] 🗗 **taraş ağız,** *{ağız} (Kişi için) büyük ve biçimsiz ağızlı.* [DS]

taraş[4], [tara-ş] *{ağız} is.* Ürün toplandıktan sonra arta kalanları; başak. [DS] 🗗 **taraş üzümü,** *{ağız} Bağ bozumundan sonra kütüklerde kalan üzüm.* [DS]

taraş[5], [Far. tıraš => taraş] *{ağız} is.* Tıraş. [DS]

taraşlama, [tara-ş-la-ma] *is.* Taraşlamak eylemi; başaklama.

taraşlamak, [tara-ş-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Ürün kaldırıldıktan sonra tarlada arta kalan ürünleri toplamak; başaklamak. **2.** Altüst etmek; araştırmak; karıştırmak. [DS]

taraşmak, [tara-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* **1.** Arka arkaya sıralanarak yürümek. **2.** Sürek avında avcılar yayılarak yürümek. [DS]

taraştırmak, [tara-mak > tara-ş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Araştırmak. [DS]

tarat, [Far. tārāt تارات] *(ta:ra:t) {OsT} is.* Talan; yağma; çapul.

taratış, [tara-t-ış] *is.* Taratmak eylemi ve biçimi.

taratma, [tara-t-ma] *is.* **1.** Taratmak eylemi. **2.** *{ağız}* Hayvan yayma; otlatma. [DS]

taratmak, [tara-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Taramak eylemini yaptırmak. **2.** Saçına, sakalına tarakla şekil verdirmek. **3.** Bir yerde bulunan zararlı maddeleri tarak adı verilen aletlerle ayıklatmak. **4.** Taş, mermer gibi sert cisimlerin yüzeyini dişli kalem ya da çekiçle düzelttirmek. **5.** Otomatik silahla bir yere uzun süre ateş ettirmek. **6.** Bir yeri dikkatle aratmak. **7.** Bir yayını, metni dikkatle gözden geçirtmek ve gerekli olanları belirtmek. **8.** Bir tarayıcıdan bilgisayara resim aktartmak.

tarato, [Far. tere+duġ => tarato] *{ağız}* tis. **1.** Bir tür sirkeli çorba. **2.** Sarımsak ve sirke ile yapılan bir yiyecek. [DS]

tarator, [Far. tere *(sebze)* + duġ *(kesik süt)* / Yun. tarachton / Fr. Taratare *(Tatar)*] *is.* Ekmek içi, ceviz, zeytinyağı, sarımsak ve sirke ile yapılan bir tür meze ya da sos.

taravet, [Ar. ṭarāvet طراوت] *(tara:vet) {OsT} is.* **1.** Tazelik; körpelik. **2.** Canlı olma; canlılık.

taravetli, [taravet-li] *(tara:vetli) sf.* Canlı; taze.

tarayıcı, [tara-y-ıcı] *is.* **1.** Tarama işini yapan aygıt. **2.** Yeryüzünün fotoğrafını elde etmekte kullanılan tarama düzeneği bulunan algılayıcı. **3.** *bsy.* Bilgisayara resim aktarmakta kullanılan elektronik optik alet; skayner; scanner.

tarayış, [tara-y-ış] *is.* Taramak eylemi veya biçimi.

taraz, [Yun. thalassa *(dalga)*] *is.* **1.** İpek vb. yumuşak kumaşların örselenmesi, kırışması sonucunda oluşan kabarıklık; talaz. **2.** İpek kumaşların iplikle-rinin çekilmesi ile meydana gelen pürüz. ◻ **taraz taraz,** *1. Kumaş için) üzerinde tel tel iplik olan; tarazlı. 2. (Saç, tüy vb. için) dağınık; biçim verilmemiş. 3. {ağız} Çizgi çizgi; iz iz.* [DS]

tarazımak, [taraz-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Kumaş için) eskimeye yüz tutarak incelmek. [DS]

tarazlama, [taraz-la-ma] *is.* Tarazlamak eylemi.

tarazlamak[1], [taraz-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Taraz meydana getirmek. **2.** Tezgâhtan çıkan kumaşın tarazlarını ayıklamak.

tarazlamak[2], [tara-z-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Tarlayı üç defa sürmek. **2.** Tarlayı sürüp gübreleyerek ekilecek hâle getirmek. [DS]

tarazlanma, [taraz-la-n-ma] *is.* Tarazlanmak eylemi.

tarazlanmak[1], [taraz-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (İpekli kumaş için) iplikleri çıkıp pütürleşmek; atkısı seyrekleşmek; üzeri tel tel ipliklerle kaplanmak; iplikleri kabarmak; talazlanmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** (Saç için) tel tel ayrılıp kabarmak; dağınık ve karışık bir hâl almak. **3.** (Deri için) pütürlenmek; pütür pütür olmak. **4.** *edil. f.* (Tezgâhtan çıkan kumaş için) tarazları ayıklanmak.

tarazlanmak[2], [taraz-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Taranmış gibi yol yol olmak. [DS]

tarazlanmak[3], [taraz-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Dağılmak. [DS]

tarazlı, [taraz-lı] *sf.* **1.** Tarazı bulunan; üzerinde tel tel iplikleri bulunan. **2.** Kabarmış ve karışmış olan.

tarazuğ, [Far. terāzū ترازو] *{eT} is.* Terazi. [EUTS]

tarba, [Far. tobrā => tarba] *{ağız} is.* Bez torba. [DS]

tarbuka, [Far. darbūḳa => tarbuka / darbuka] *{ağız} is.* Darbuka. [DS]

tarçığ, [tar-çığ] *{ağız} is.* Güç. [DS]

tarçıh, [tarçıḫ] *{ağız} is.* → tarçık. ◻ **tarçıḫ vaḫtı,** *{ağız}* → tarçık vakti. [DS]

tarçık, -ğı [tar-çık] *{ağız} is.* Sağlık ve güç veren yiyecekler. [DS] ◻ **tarçığını almak,** *{ağız} (At vb. hayvanlar için) kışı geçirdikten sonra ilk kez doyasıya çayırda yayılmak.* [DS]‖ **tarçık vakti,** *{ağız} 1. İlkbaharda otun bol olduğu zaman. 2. Yaz ayları.* [DS]

tarçıklanmak, [tar-çık-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Hayvan için) bahar otları ile beslenmek; semirmek; büyümek. [DS]

tarçın[1], [Far. dār *(odun)* + çīnī > dārçīn *(Çin odunu)* دارچين] *is. bot.* **1.** Defnegillerden, Seylan kökenli aromatik bir ağaç, *(Cinnamomum).* **2.** Bu ağacın üç dört yıllık sürgünlerinin kabuğundan elde edilen ve bazı yiyeceklere tat ve koku vermekte kullanılan bahar. **3.** Kokusu bu ağacın kabuklarına benzeyen reçel, komposto ve sıcak şarap gibi yiyecek ve içeceklere hoş koku vermek için kullanılan bahar. ◻ **tarçın çiçeği,** *Tarçın bitkisinin olgunlaşmadan güneşte kurutulan meyveleri.*‖ **tarçın esansı,** *Tarçının kabuğunun damıtılması ile elde edilen uçucu yağ.*

tarçın[2], [? tarçın] *{ağız} is. folk.* Rize dolaylarında, evlenen kızın baba evine ilk gelişi dolayısı ile yapılan tören. [DS]

tarçını, [tarçın => tarçınī دارچينى] *(tarçını:) {OsT} sf.* Sarı ile kahverengi arası renk; tarçın rengi.

tard, [Ar. ṭard طرد] *{OsT} is.* → tart.

ta'rib, [Ar. ʿarāb > taʿrīb تعريب] *(ta:ri:b) {OsT} is.* **1.** Arapçalaştırılma; Arapçalaştırma. **2.** Araplaştırma. ◻ **ta'rib etmek,** *{OsT} Arapçalaştırılmak; Arapçalaştırmak.*

ta'ribat, [Ar. taʿrībāt تعريبات] *(tari:ba:t) {OsT} is.* Arapçalaştırmalar.

ta'ric, [Ar. taʿrīc تعريج] *(ta-ri:c) {OsT} is.* **1.** Çıkıntı oluşturma; tümsek meydana getirme. **2.** *anat.* Beynin büküntüleri arasındaki çıkıntılar.

tariç, -ci [Ar. taʿrīc => tariç ?] *{ağız} is.* İki tarla arasındaki ağaç ve dikenlerden oluşan sınır. [DS]

tarid[1], [Ar. ṭard > ṭārid طارد] *(ta:rid) {OsT} sf.* Kovan; süren. ◻ **tārid-i dîdân,** *{OsT} Solucan düşürücü ilaç.*|| **tārid-i dūd,** *{OsT} Solucan düşüren ilaç.*|| **tāridü'l-hasat,** *{OsT} Mesanedeki taşı düşüren ilaç.*

tarid[2], Ar. ṭarīd طريد] *(tari:d) {OsT} sf.* Kovulmuş; çıkartılmış.

ta'rif, [Ar. ʿirfān > taʿrīf تعريف] *(ta:rif) {OsT} is.* → tarif[1].

tarif[1], [Ar. ʿirfān > taʿrīf تعريف] *(ta:rif) is.* **1.** Bir nesnenin, bir kimsenin ya da bir yerin özelliklerini ayrıntıları ile açıklama. **2.** Belli malzeme ve teknikleri kullanarak bir işin yapılışını açıklama. **3.** Bir kavramın, bir sözcüğün, bir nesnenin vb. ayırıcı ve ana özelliklerinin belirtilmesi; tanım. ◻ **tarif etmek,** *1. (Kişi, nesne vb.) ayrıntılı olarak açıklamak, anlatmak. 2. Tanımını yapmak; tanımlamak.*

tarif[2], [Ar. ṭārif طارف] *(ta:rif) {OsT} sf.* Yeni.

tarif[3], [Ar. ṭurfa > ṭarīf / ṭarīfe طريفه / طريف] *(tari:f) {OsT} sf.* Az bulunur; nadir ve zarif.

ta'rifat, [Ar. taʿrīf > taʿrīfāt تعريفات] *(ta-ri:fa:t) {OsT} is.* Tanıtımlar; tarifler.

ta'rife, [Ar. taʿrīf > taʿrīfe تعريفه] *(ta:rife) {OsT} is.* **1.** Bir ilacın ya da ürünün, bir aracın kullanılışını açıklayan kısa yazı; tanıtmalık; prospektüs; tarifname. **2.** Bir yemeğin hangi malzemelerle nasıl yapılacağını açıklayan yazı. **3.** Sinema, tiyatro gibi eğlence yerlerine girmeye, tren, vapur, otobüs, uçak vb. taşıtlara binmeye hak kazandıran bedel; fiyat. **4.** Belirli güzergâhlarda çalışan tezgâhların gidiş ve geliş saatlerini gösteren çizelge. **5.** Satışa sunulan ürünlerin ya da sunulan hizmetlerin fiyatını gösteren çizelge; fiyat çizelgesi. **6.** *huk.* Mal ya da hizmet fiyatlarını, vergileri, harç ve resimleri gösteren cetvel.

tarifelendirme, [tarife-le-n-dir-me] *(ta:rifelendirme) is.* Bir şeyi işleyiş, fiyat, zaman vb. açısından tarifeye bağlama.

tarifelendirmek, [tarife-le-n-dir-mek] *(ta:rifelendirmek) gçl. f. [-ir]* Tarifeye bağlamak; tarifesini düzenlemek.

tarifeli, [tarife-li] *(ta:rifeli) sf.* **1.** Tarifesi olan; tarifeye bağlanmış olan. **2.** Fiyatı belli bir nitelikte olan; tarifesi belirtilen şekilde olan. **3.** (Taşıt için) belli zamanlarda kalkan veya gelen. **4.** (İlaç vb. için) kullanım şekli açıklanmış olan.

tarifesiz, [tarife-siz] *(ta:rifesiz) sf.* Belli bir tarifeye bağlanmış olan; tarifesi olmayan.

tarifhan, [Ar. taʿrīf + Far. -ḫᵛān تعريفخوان] *(ta:rif-ha:n) {OsT} is.* Cami, tekke vb. yerlerde Hz. Muhammed'in ve diğer din büyüklerinin özelliklerini anlatan kimse.

tariflendirme, [tarif-le-n-dir-me] *(ta:riflendirme) is.* Tariflendirmek eylemi.

tariflendirmek, [tarif-le-n-dir-mek] *(ta:riflendirmek) gçl. f. [-ir]* **1.** Tarifini yapmak. **2.** Tarifeye bağlamak.

tarifli, [tarif-li] *(ta:rifli) sf.* Tarifi olan; tarifi yapılmış.

ta'rifname, [Ar. taʿrīf + Far. -nāme تعريفنامه] *(ta-rif-na:me) {OsT} is.* → tarifname.

tarifname, [Ar. taʿrīf + Far. -nāme تعريفنامه] *(ta:rif-na:me) is.* Bir işin yapılışını, bir aletin kullanılışını açıklayan kısa yazı veya broşür.

tarifsiz, [tarif-siz] *(ta:rifsiz) sf.* **1.** Tarifi yapılmamış olan; tarifi olmayan. **2.** *mecaz.* Anlatılamayacak derecede yoğun olan; tanımlanması, anlatılması çok güç.

tarih[1], [Ar. ṭarḥ => ṭarīḥ طريح] *(tari:h) {OsT} is.* İşe yaramadığı için bir kenara bırakılmış şey.

tarih[2], [Ar. erḫ *(tarih atmak)* > tārīḫ تاريخ] *(ta:rih) (OsT. ta:ri:h, h kalın) is.* **1.** Bir olayın meydana geldiği gün, ay ve yılı kesin olarak belirten söz veya yazı. **2.** Bir mektubun, sözleşmenin ya da resmî işlemin yapıldığı gün, ay ve yılı kesin olarak belirleyen söz veya yazı. **3.** Gün, ay ve yıl belirten kalıp söz. **4.** Geçmişte olan bir olayın oluştuğu kesin zaman. **5.** Geçmişin yazılı belgelere dayanarak bilinen bölümü. **6.** İnsanlığın geçmişindeki olayları ve bu olaylara ilişkin bilgileri, kesin yer ve zaman belirterek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişkileri, öncesi ve sonrası olaylarla bağlantılarını, kurulan medeniyetleri ve iç sorunları konu edinen bilim. **7.** Bir topluluğun, bir kimsenin kendisinden önceki dönemlere ilişkin bağını anımsatan şey. **8.** Sonraki kuşakların öncekilere ait olaylar hakkında vardıkları kanı ya da yorumları. **9.** Bir şeyin veya yerin geçmişine ait olaylar, olgular, durumlar; geçmişi gerçeğe uygun olarak ortaya çıkarmayı amaçlayan anlatı; bir konuyu geçmişi ve gelişimi içinde ele alan anlatı. **10.** Evrensel tarihin herhangi bir bölümünü ele alan anlatı. **11.** Bir şeyin oluşması için

beklenen zaman. **12.**Tarih kitabı. **13.** Tarih dersi. **14.** *ed.* Bir olayın meydana geldiği zamanı ebcet hesabı ile belirten manzume. ◘ **tarih atmak,** *1. (Mektup, sözleşme vb. için) içinde bulunulan günün tarihini yazmak. 2. Kararlaştırılan günün tarihini yazmak.*|| **tarih bağlamak,** *{eAT} Tarih belirlemek.* [TS]|| **tarih düşürmek,** *Önemli bir olayın tarihini ebcet hesabıyla manzum olarak söylemek veya yazmak.*|| **tarihe geçmek,** *Yaptığı işler dolayısıyla hiçbir zaman unutulmayacak bir değer kazanmak.*|| **tarihe karışmak,** *Üzerinden çok uzun zaman geçmek; kendisi unutulmak; yalnız adı kalmış olmak.*|| **târîh-i edebiyât,** *{OsT} Edebiyat tarihi.*|| **târîh-i husûsî,** *{OsT} Özel tarih.*|| **târîh-i mühmel,** *{OsT} Ebcet hesabında, noktasız harflerle düşülen tarih.*|| **târîh-i sâde,** *{OsT} Ebcet hesabında, noktasız harflerle düşülen tarih.*|| **târîh-i nebeân,** *{OsT} (Nehir için) kaynama zamanı.*|| **târîh-i tabîî,** *{OsT} Doğa tarihi; tabiat tarihi.*|| **târîh-i umûmî,** *{OsT} Genel tarih.*|| **tarih kazanmalı,** *{eAT} Tarihe geçmeye değer.*|| **tarih koymak,** *(Mektup, sözleşme vb. için) içinde bulunulan günün tarihini yazmak.*|| **tarih olmak,** *Üzerinden çok uzun zaman geçmek; kendisi unutulmak; yalnız adı kalmış olmak.*|| **tarih öncesi,** *1. Yazının bulunmasından önceki dönem. 2. Yazının bulunuşundan önceki insan topluluklarının evrimini, gelişmesini inceleyen bilim dalı; prehistorya.*|| **tarih yazarı,** *Tarihçi.*

tarihçe, [Ar. tārīḫ + Far. -çe تاریخچه] *(ta:ri:hçe, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Kısa ve özet tarih. **2.** Bir şeyin özet olarak yazılmış tarihi.

tarihçi, [tarih-çi] *is.* **1.** Tarih uzmanı. **2.** Tarihî eserler yazan yazar; müverrih. **3.** Tarih öğretmeni. **4.** İmparatorluk döneminde padişah adına yazılan berat ve fermanların sonuna tarih ve gerekli ibareyi koymakla görevli kimse. ◘ **tarihçi kalemi,** *İmparatorluk döneminde, maliyenin diğer kalemlerinden çıkan resmî kâğıtların tarihlerini yazan daire.*|| **tarihçi okul,** *Ekonomik olayların göreceliği ve hareketliliği üzerinde duran tarihsel ekonomi anlayışı.*

tarihçilik, -ği [tarih-çi-lik] *is.* **1.** Tarihçinin işi ve mesleği. **2.** Tarihsel konularda inceleme ve araştırma yapma işi. **3.** *fel.* Olayların ve nesnelerin, tarihsel olarak ortaya çıkışları ve gelişmeleri açısından incelenmesi.

tarihî, [Ar. tārīḫ > tārīḫī / tārīhiyye تاریخیه / تاریخی] *(ta:ri:hi:) {OsT} sf.* **1.** Tarihle ilgili; tarihe ilişkin; tarihsel. **2.** Tarihe geçmiş. **3.** *mecaz.* Unutulmayan, anılmaya değeri olan. ◘ **tarihî coğrafya,** *Coğrafyanın tarihsel gelişimini ele alan bilim dalı.*|| **tarihî eser,** *Konusu tarih ve tarihle ilgili olan.*|| **tarihî film,** *Konusu tarihle ilgili bir olayı işleyen film; konusu tarihten alınmış film.*|| **tarihî maddeci,** *Tarihsel özdekçi.*|| **tarihî maddecilik,** *Tarihsel özdekçilik.*|| **tarihî roman,** *Konusunu tarihî bir olaydan alan roman.*|| **tarihî tiyatro,** *Tarihsel bir olayı ve tarihe geçmiş bir kimseyi konu alan oyun.*

tarihleme, [tarih-le-me] *(ta:rihleme) is.* Tarihlemek eylemi.

tarihlemek, [tarih-le-mek] *(ta:rihlemek) gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir ürünün ambalajı üzerine üretim ve son kullanım tarihlerini yazmak.

tarihlendirme, [tarih-le-n-dir-me] *(ta:rihlendirme) is.* Tarihlendirmek eylemi.

tarihlendirmek, [tarih-le-n-dir-mek] *(ta:rihlendirmek) gçl. f. [-ir]* **1.** Bir şeyin, olayın ve yer bilimi ile ilgili bir oluşumun tarihini veya yaşını belirlemek. **2.** Bir yazıya tarih vermek. **3.** Dildeki bir sözcüğün ilk kullanıldığı zamanı, dönemi belirlemek.

tarihleştirici, [tarih-le-ş-tir-ici] *(ta:rihleştirici) is.* Bilim kuramında, incelenen bilimin kuramsal temellerine değil de tarihine öncelik tanıyan anlayış.

tarihleştirme, [tarih-le-ş-tir-me] *(ta:rihleştirme) is.* Tarihleştirmek eylemi.

tarihleştirmek, [tarih-le-ş-tir-mek] *(ta:rihleştirmek) gçl. f. [-ir]* Mitlere ilişkin olayları tarihsel anlatılara dönüştürmek.

tarihli, [tarih-li] *(ta:rihli) sf.* **1.** Tarihi bulunan; üzerine tarih konulmuş olan. **2.** (Belirtilen tarihte) yazılan, kabul edilen; günlü.

tarihnüvis, [Ar. tārīḫ + Far. -nüvīs تاریخ نویس] *(ta:-ri:hnüvi:s) {OsT} is.* Tarih yazarı; tarihçi; müverrih.

tarihsel, [tarih-sel] *(ta:rihsel) sf.* **1.** Tarihle ilgili olan; tarihe değgin; tarihi ilgilendiren; tarihî. **2.** Tarihe geçmiş; tarihe mal olmuş. **3.** Tarihin varlığını doğruladığı ve nesnel olarak kabul ettiği; tarihî. **4.** Tarihte ün kazanmış; anılmağa değer bulunan. **5.** Geçmiş dönemlerden kalan; tarih ve sanat açısından değer taşıyan. **6.** Büyük bir önem taşıyan; önemli; unutulmaz. ◘ **tarihsel roman,** *Tarihî roman.*

tarihselci, [tarih-sel-ci] *(ta:rihselci) is.* **1.** Tarihselcilik yanlısı olan kişi; tarihselciliği savunan kimse. **2.** *sf.* Tarihselciliği benimsemiş olan; tarihselciliği savunan.

tarihselcilik, -ği [tarih-sel-ci-lik] *(ta:rihselcilik) is.* Tarihi kendine has yasaları olan bir disiplin sayan; sadece olayların zincirleme oluşunu meydana getiren koşulları, belirli tasvirleri yaparak inceleyen anlayış.

tarihsellik, -ği [tarih-sel-lik] *(ta:rihsellik) is.* **1.** Tarihsel olma durumu; tarihsel olan şeyin niteliği. **2.** Tarihe ilişkin olanın ayırt edici özelliği.

tarihsiz, [tarih-siz] *(ta:rihsiz) sf.* **1.** Tarih olmayan; tarihi yazılı olmayan. **2.** Tarihi belirlenememiş olan. **3.** *mecaz.* Uzun bir geçmişe dayanmayan.

tarihşinas, [Ar. tārīḫ + Far. şinās تاریخ شناس] *(ta:ri:h-şina:s) {OsT} sf.* Tarih bilen; tarihten anlayan; tarihçi.

ta'rik[1], [Ar. aʿrak > taʿrīḳ تعريق] *(ta-ri:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Terletme; tere yatırma. **2.** Terletilme.

ta'rik[2], [Ar. taʿrīk تعريك] *(ta-ri:k) {OsT} is.* **1.** Balık ağı çekme. **2.** Ovma.

tarik[1], [Ar. terk > tārik تارك] *(ta:rik) {OsT} sf.* Bırakan, bırakıp giden; vazgeçen. 🗗 **tārik-i dünya,** *{OsT} Dünya işlerinden elini eteğini çekmiş olan kimse.*|| **tārik-i māsivā,** *{OsT} Dünya ile ilgili şeylerden vazgeçen.*|| **tārik-i salāt,** *{OsT} Namazı bırakan.*

tarik[2], [Far. tārīḳ تاريك] *(ta:ri:k) {OsT} sf.* Karanlık. 🗗 **tārîk-baht,** *{OsT} Bahtı kara; talihsiz.*

tarik[3], **-kı** [Ar. ṭarīḳ طريق] *(tari:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Yol; sokak; cadde. **2.** *mecaz.* İzlenen yöntem; tutulan yol. **3.** Meslek. **4.** Sebep; vasıta; araç. **5.** *tasvf.* Bir velinin Allah'a erişmek için tutuğu yol. 🗗 **tarîk bedeli,** *Yol vergisi.*|| **tarîk-i Ahmed-i Muhtar,** *{OsT} Hz. Muhammed'in yolu; Müslümanlık.*|| **tarîk-i aklām,** *{OsT} Sivil meslek.*|| **tarîk-i ām,** *{OsT} Herkese açık geniş yol; kamunun yararlanması için bırakılan yol.*|| **tarîk-i ehl-i seyf,** *{OsT} Askerlik mesleği.*|| **tarîk-i hak,** *{OsT} Doğru yol.*|| **tarîk-i has,** *{OsT} Özel yol.*|| **tarîk-i ilmî,** *{OsT} Dinî bilimlerle uğraşanların mesleği.*|| **tarîk-i ilmiye,** *{OsT} Dinî bilimlerle uğraşanların mesleği.*|| **tarîk-i kalemiye,** *{OsT} Sivil meslek.*|| **tarîk-i müstakîm,** *{OsT} Doğru yol.*|| **tarîk-i ratib,** *{OsT} kim. Toz hâlindeki bir maddeyi su ile karıştırarak tahlil etme metodu.*|| **tarîk-i sultanî,** *{OsT} Herkese açık geniş yol.*|| **tarîk-i tedris,** *{OsT} Öğrenimin şekli ve derecesi.*|| **tarîk-i ulemā,** *{OsT} Dinî bilimlerle uğraşanların mesleği.*|| **tarîk-i yabis,** *{OsT} kim. Bir madeni ısıtarak ayrıştırma usulü.*|| **tarîk kadılığı,** *{OsT} İmparatorluk döneminde, kadı olmak için sıra bekleyen kadı adaylarına verilen ad.*|| **tarikten hak,** *{OsT} İlmiye sınıfında olanların işledikleri suç yüzünden meslekle ilgilerinin kesilmesi.*

tarika, [Ar. ṭarīḳ > ṭarīḳa طريقه] *(tari:ka) {OsT} is.* Tarikat; yol.

tarikat, [Ar. ṭarīḳ > ṭarīḳat طريقت] *(tari:kat) {OsT} is.* **1.** Meslek; yol. **2.** Allah'a kavuşturan yol; Allah'a kavuşmak için izlenen yol ve yöntem. **3.** Aynı dinin içinde tasavvufa dayalı olarak bazı ilkelerle birbirinden ayrılan Allah'a erişme yollarından her biri. **4.** *isl.* İslam sofilerinin izledikleri ve kendilerini Allah'a ulaştıracağına inandıkları uygulamaların tümü; bu yolda oluşmuş kurum. 🗗 **tarîkat cihazı,** *{OsT} Tarikata girenlerin giydiği kıyafet.*|| **tarîkat-ı hâcegân,** *{OsT} Nakşibendilik.*|| **tarîkat köçeği,** *{OsT} Mevlevilikte tarikatçı denen görevlinin hizmetinde bulunan can.*

tarikatçı, [tarikat-çı] *(tari:katçı) is.* **1.** Herhangi bir tarikata bağlı olan; tarikat üyesi. **2.** Tarikatların yaşatılmasını isteyen ve bu yolda çalışmalarda bulunan kimse. 🗗 **tarikatçı mezarı,** *{OsT} Mevlana'nın türbesinin Babüsselam denilen bölümünün sol tarafında gömülü Mevlevilerin bulunduğu yer.*

tarikatçılık, -ğı [tarikat-çı-lık] *is.* **1.** Tarikatçı olma durumu. **2.** Bir tarikata bağlı olma durumu. **3.** Tarikatların yaşatılmasından yana olma durumu.

tarikî, [Far. tārīk > tārīkī تاريكى] *(ta:ri:ki:) {OsT} is.* Karanlık.

ta'ris, [Ar. ʿares > taʿrīs تعريس] *(tari:s) {OsT} is.* **1.** Bir yerde konaklama. **2.** Bir kızı gelin etme; düğün yapma.

tariy, -yyi [Ar. ṭariyy / ṭariyye طريه / طرى] *{OsT} sf.* **1.** Taze; körpe; yaş. **2.** (Ekmek için) yumuşak.

ta'riye, Ar. taʿriye تعريه] *(ta-riye) {OsT} is.* **1.** Soyma; çıplaklaştırma. **2.** Soyulma.,

tariye, [Ar. ṭāriye طاريه] *(ta:riye) {OsT} is.* Ansızın gelen bela.

ta'riz, [Ar. ʿarż > taʿrīż تعريض] *(ta-ri:z) {OsT} is.* → tariz.

tariz, [Ar. ʿarż > taʿrīż تعريض] *(ta:ri:z) {OsT} is.* **1.** Dolaylı yoldan anlatma; dokundurma; taşlama; taş. **2.** Birini küçük düşürmek, onunla alay etmek, onu iğnelemek amacıyla söylenecek sözü, karşıt anlamda bir sözle anlatma; bir sözü söyleyip onun karşıtı bir anlamı kastetme biçimindeki beyan sanatı. 🗗 **tarizde bulunmak,** *Sözlü sataşmada bulunmak; taşlamak.*|| **tariz etmek,** *Taşlamak; sözle sataşmak; söz dokundurmak.*

ta'rizat, [Ar. taʿrīż > taʿrīżāt تعريضات] *(ta:ri:za:t) {OsT} is.* Söz dokundurmalar; taşlamalar.

ta'rizen, [Ar. taʿrīż > taʿrīżen تعريضاً] *(ta: ri:'zen) {OsT} zf.* Tariz yoluyla; ima ederek; taşlama ile.

ta'rizkâr, [Ar. taʿrīż + Far. -kār تعريضكار] *(ta:ri:z-kâ:r) {OsT} sf.* (Söz için) dokunaklı; imalı; taşlamalı.

tark, [tark] *{eT} is.* Dert. [EUTS]

tarka[1], [Far. talḫ => tarkā] *(tarka:) {eT} is.* **1.** Acı. [EUTS] **2.** Ağır. [EUTS] **3.** Koruk. [DLT] **4.** Zor. [Gabain]

tarka[2], [Bul. targa] *{ağız} is.* Teskere. [DS]

tarkal, [tarkā-mak *(dağılmak; perişan olmak)* > tarka-l] *{eT} is.* Kalabalığı dağıtma; ordunun çözülmesi; gevşemesi. [Nevâyî]

tarkan, [tarkan] *{eT} is.* **1.** Komutan. **2.** Vekil; vezir; nazır. [EUTS] [ETY] **3.** Yüksek asalet derecesi; yüksek bir unvan. [Gabain] [Tekin]

tarkanç, [tar-ık-mak *(darılmak)* > tar-(ı)ḳ-(ı)nç / tarḳanç] *{eT} sf.* **1.** Dargın; öfkeli. [ETY] **2.** Ters. [ETY] **3.** İsyan eden; asi. [ETY]

tarkanmak, [tark-an-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Sıkışmak; sıkılmak. [EUTS]

tarkarmak, [tarka-r-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Uzaklaştırmak; önüne geçmek; kontrol altına almak. [Üç İtigsizler] [Gabain] **2.** Uzaklaştırmak; imha etmek; bitirmek. [EUTS] [Gabain] **3.** Sıkıştırmak. [EUTS] **4.** Dağıtmak. [EUTS] [Gabain]

tarkat, [tarka(n) > tarka-t / tarkut] *{eT} is.* **1.** Bir rütbe. [EUTS] **2.** Tarkan unvanının çoğulu; tarkanlar. [ETY] [Tekin]

tarkatılmak, [tar-(ı)k-a-t-ıl-mak] *{ağız} edil. f. [-ır]* Dağıtılmak. [DS]

tarkıl, [tar-kıl طارقل] *{OsT} sf.* (Ses için) boğuk. 🗗 **tarkıl olmak,** *{OsT} (Ses için) boğuk olmak.*

tarkıllık, [tar-ġıl > tarkıl-lık لق طارق] *{OsT} is.* Kirli renklilik.

tarkınç, [tar-ık-mak *(darılmak)* > tar-(ı)k-(ı)nç / tarkanç] *sf.* **1.** Dargın; öfkeli. [ETY] **2.** Ters. [ETY] **3.** İsyan eden; asi. [ETY]

tarkınmak, [tar-ık-mak *(darılmak)* > tark-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Öfkelenmek; darılmak. **2.** İsyankâr olmak.

tarkıtalaş, [tar(ı)k-ı+talaş] *{ağız} zf.* Delik deşik; paramparça.[DS] 🗗 **tarkıtalaş etmek,** *{ağız} Darmadağın etmek; paramparça etmek.* [DS]

tarkut, [tarka(n) > tarka-t / tarkut] *{eT} is.* Tarkanlar. [ETY]

tarla, [*eT.* tār-mak *(saçmak, dağıtmak)* > tar-ı-mak *(tarlayı işlemek)* > tar-ı-ġ *(ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; aşlık)* > tar-ıġ-lāġ > tar-lāġ > tarlā] *(ta'rla) is.* **1.** Üzerinde ürün yetiştirilen sınırları belli toprak parçası; geniş çaplı tarım yapılan yer. **2.** Deniz ürünlerinin bol bulunduğu yer. 🗗 **tarla açmak,** *Çalılık, taşlık, ormanlık alanı temizleyip keserek ekilebilir tarla haline getirmek; tarla yapmak.*|| **tarla ardıcı,** *zool. Ardıç kuşugillerden, 25 cm. uzunluğunda, kahverengi sırtlı, karnı ak, kuyruğu siyah renkli, Avrasya ormanlarında yaşayan, Türkiye'de kışlayan böcek, larva, kırkayak, solucan ve salyangozlarla beslenen bir ötücü kuş, (Turdus pilaris).*|| **tarla ardıç kuşu,** *zool. Ötleğengillerden 14 cm. uzunlukta, sırtı yeşil kahverengi, karnı açık renkli, Avrasya'nın çayırlarında ve ormanlık alanlarında yaşayan, Trakya ve Kuzeydoğu Anadolu dağlarında kuluçkaya yatan, böcek ve böcek larvaları ile beslenen, göçmen bir ötücü kuş; çekirge kamışçını, (Locustella naevia).*|| **tarla bakkalı** (bakalı), *{ağız} Tarla kuşu; toygar.* [DS]|| **Tarlada yayılmış ayrığı, kamçıya dönmüş kuyruğu,** *{ağız} İyi beslenmiş ama yaramamış.*|| **tarla faresi,** *zool. Sıçangillerden, tarlalardaki toprağı eşerek, ekinlere zarar veren bir memeli, (Microtus arvalis).*|| **tarla kuşu,** *zool. Tarla kuşugillerden, tarlalarda yuva yapan boz renkli, hepçil küçük ötücü kuş; tarla toygarı; toygar; turgay, (Alauda arvensis).*|| **tarla kuşugiller,** *zool. Örnek tipi tarla kuşu olan, yuva yapma zamanı dışında sürüler hâlinde havada uçuşarak ya da yerde yaşayan ötücü kuşlar familyası, (Alaudidae).*|| **tarla sıçanı,** *zool. Tarla faresi, (Microtus arvalis).*|| **tarlasını almak,** *{ağız} Tarlayı sürdükten sonra bir yıl ekmeyerek dinlendirmek.* [DS]|| **tarla tabak,** *{ağız} Mal mülk.* [DS]|| **tarla toygarı,** *zool. Tarla kuşu.*|| **tarla tump,** *1. Toprak parçası. 2. Toprak yığını. 3. Tarlaları birbirinden ayıran tümsek.*

tarlacın, [tarla-cın] *{ağız} is.* Tarla kuşu; toygar. [DS]

tarlagu, [tār-mak > tar-ıġ-lāġ > tar-lāġ > tar-la-ġu] *(tarlağu:) is.* Tarla. [EUTS]

tarlağ, [tār-mak > tar-ıġ-lāġ > tar-lāġ] *(tarla:ğ) is.* Tarla. [ETY] [KB]

tarlak[1]**, -ğı** [tar-la-k] *{ağız} is.* Berber. [DS]

tarlak[2]**, -ğı** [tor-lak / tar-lak] *{ağız} is.* Toy hayvan. [DS]

tarlakoz, [? tarlakoz] *is. dnz.* **1.** Bir tür küçük manyat ağı. **2.** İki çift kürekli balıkçı kayığı.

tarlamak, [tar-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Gizlice izlemek; gözetlemek. [DS]

tarlanmak[1]**,** [tar-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Tavuk için) kümese yerleştirilen uzun sopaya tünemek. [DS]

tarlanmak[2]**,** [tar-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Birinin başına üşüşmek. [DS]

tarlatan, [Port. tarlatana > Fr. tarlatane] *is.* Belli bir sertlik kazandırılmış ince muslin.

tarlıganmak, [tar *(dar)* > tar-lı(k)-an-mak > tarlığan-mak طارلغنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* → tarılganmak.

tarlık, [tar-lık] *{eT} {eAT} is.* **1.** Darlık. [KB] **2.** *{eAT}* Sıkıntı. **3.** *{eAT}* Güçlük. 🗗 **tarlığa düşmek,** *{eAT} Sıkıntıya düşmek; sıkıntı içinde olmak.*

tarlıkanmak, [tar *(dar)* > tar-lık-an-mak طارلقنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* → tarılganmak.

tarma, [? tarma] *{ağız} is.* **1.** Köy evlerinde, ahırlarda yük koymaya ya da yatmaya yarayan büyük sergen. **2.** Yapılardaki çıkma; balkon. **3.** Irmağa doğru uzatılan iskele. **4.** Asma üzümü. [DS]

tarmak[1]**,** [tār-mak] *(ta:rmak) {eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Saçmak; serpmek. [İKPÖy.] **2.** Yaymak; dağıtmak. [DLT] [EUTS] [KB] **3.** Parçalamak; ayırmak. [DLT] [EUTS]

tarmak[2]**,** [tarmā-mak > tar-mā-k] *(tarma:k) {eT} is.* **1.** Yırtıcı hayvan pençesi. [EUTS] [KB] **2.** Tırmık. [EUTS]

tarmakadam, [İng. tar *(katran)* + macadam] *is.* Kara yolu kaplamasında kullanılan katranlanmış kırma taştan meydana gelen malzeme.

tarmatağan, [tar-ma+tağ-an ? / darmadağın] *{ağız} sf.* Karmakarışık; altüst olmuş. [DS]

tarmatakır, [tar-ma+tak-ır] *{ağız} sf.* Altüst olmuş; karmakarışık; darmadağınık. [DS]

tarmaklağ, [tarmak-laġ] *{eT} sf.* Pençeli. [EUTS]

tarmaklanmak, [tarmak-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** (Kuş için) pençe sahibi olmak. [DLT] **2.** (Su için) kol kol olmak. [DLT] **3.** Kol kol kuş pençesi gibi akın etmek.

tarmaklug, [tarmak-luġ] *{eT} sf.* Kanal gibi; dere gibi. [EUTS]

tarmalmak, [tarmā-mak > tarma-l-mak [Clauson'un *okuyuşu),* DLT'te tırma-l-mak]] *{eT} edil. f. [-ur]* Tırmalanmak. [DLT]

tarmamak, [tarmā-mak] *(tarma:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Tırmalamak. [DLT]

tarmar, [Far. tār ü mār تاروmار] *(ta:rma:r) {OsT} sf.* → tarumar.

tarmaşmak, [tarmā-mak > tarma-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Tırmalaşmak; birlikte kaşınmak. [DLT]

tarmatmak, [tarmā-mak > tarma-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tırmalatmak. [DLT]

tarmaz, [tār-mak *(dallanmak)* > tar-maz] *{eT} is.* Turşuluk küçük hıyar; şen hıyarı *(Cucumis sativus).* [DLT]

tarmıhçı, [tar+mıḫ-çı] *{ağız} sf.* Eli sıkı; cimri. [DS]

tarmuk, -ğu [tar-muk] *{ağız} is.* Kütük kesmeye yarayan büyük testere; hızar. [DS]

tarmut, [tarmā-mak > tarmut] *{eT} is.* Dağların tepeleri, dereleri. [DLT]

tarmutlanmak, [tarmā-mak > tarmut-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* (Su için) kollara ayrılmak. [DLT]

tarmutluğ, [tarmut-luġ] *{eT} sf.* Kollu; dallı.

tarnı, [Skr. dhāranī] *{eT} is.* Büyü; sihir. [EUTS]

tarot, [İt. tarocco > Fr. tarot] *is.* Avrupa'da bilinen ve yetmiş sekiz kâğıtla oynanan en eski iskambil oyunu.

tarp[1], [tarp *(yans.)*] *is.* Birden çarpmayı, vurmayı; ansızın düşmeyi, gelivermeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tarp varmak, tarp-a-dak, tarp-a-dan-ak* 🗗 **tarp tarp,** *{eAT} Patır patır; sapır sapır.* ‖ **tarp varmak,** *{eAT} Hızla gitmek; birdenbire gitmek.*

tarp[2], [tarp] *{ağız} is.* Çok inişli yokuşlu yol. [DS]

tarp[3], [tarp / torp] *{ağız} is.* Rüzgâr tutmayan, karın çok biriktiği yer. [DS]

tarp[4], [tarp] *{ağız} is.* Yüksekten akan suyun önüne balık yakalamak için gerilen, çalıdan yapılmış sepet örgüsü biçiminde engel. [DS]

tarpada, [tarp *(yans.)* > tarp-ada] *{ağız} zf.* (Düşmek için) yüksekten ve birden. [DS]

tarpadanak, -ğı [tarp *(yans.)* > tarp-ada-n-ak] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

tarpan, [Kırz. tarpan] *is.* Doğu Avrupa'da eskiden göçer olarak yaşayan ufak yapılı ancak dayanıklı bir yabani at ırkı.

tarpoş, [? tarpoş] *{ağız} is.* Tencere, sahan kapağı. [DS]

tarpuç, -cu [torpuç / tarpuç] *{ağız} is.* Bir yaşında yavrulayan koyun veya keçi. [DS]

tarpuna, [tarpuna] *{ağız} is.* İnek ve manda yavrusu. [DS]

tarpuş, [Far. ser-pūş ?] *is.* **1.** Başa giyilen şey; başlık. **2.** Kırmızı yünden örülme yalnız kadıların giydiği bir tür külah.

tarpuşçu, [tarpuş-çu] *is.* Tarpuş yapan ve satan kimse.

tarrade, [Ar. ṭarrāde طراده] *(tarra:de) {OsT} is.* Dibi düz hafif bir kayık türü.

tarrah, [Ar. ṭarḥ > ṭarrāḥ طراح] *(tarra:h) {OsT} sf.* **1.** Toplayan. **2.** *is.* Yazı yazılacak yüzeye tarh denilen süslemeyi yapan sanatçı. **3.** Boya ile duvar ve tavan resimleri yapan sanatçı.

tarraka, [Ar. ṭarāḳa => ṭarrāḳa طراقه] *{OsT} is.* Gürültü; gümbürtü.

tarrar, [Ar. ṭarr *(kenarını kesme)* > ṭarrār طرار] *(tarra:r) {OsT} is.* Bir kimsenin parasını, malını dalgınlığından yararlanarak üzerinden alan hırsız; yankesici.

tarsal, [Yun. tarsos > İng. tarsal] *is. tıp.* Ayak bileği kemiklerine ait.

tarsalji, [Fr. tarsalgie] *is. tıp.* Ayak bileğinde duyulan ağrı.

tarsamak, [tar *(dar)* > tar-sa-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(ı)-yor]* Canı sıkılmak; bunalmak; içi daralmak.[DS]

tarsektomi, [Fr. tarsectomie] *is. tıp.* Şekli bozuk ayakları düzeltmek amacıyla yapılan ortopedik ameliyat.

tarsı, [tar-sı ?] *{ağız} sf.* (Hayvan için) duman rengi. [DS]

tarsıkmak, [tar *(tar)* > tar-sı-k-mak طارسقمق] *gçsz. f. [-ur]* **1.** *{eAT}* Daralmak; sıkılmak; sıkışmak; bunalmak. **2.** Bir şeye üzülüp sinirli davranışlarda bulunmak.

tarsımak[1], [tar *(dar)* > tar-sı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Canı sıkılmak; bunalmak; içi daralmak. [DS]

tarsımak[2], [tar-sı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Yara için) iyileşmek. [DS]

tarsi, -i'ı [Ar. raṣ[ᶜ] > tarṣī ترصيع] *(tarsi:) {OsT} is.* **1.** Kılıç, kutu vb. üzerine değerli taş, ahşap, sedef veya bağa parçaları kakarak süsleme işi; kakmacılık. **2.** *ed.* Divan edebiyatında iki dizenin bütün kelimelerinin kafiyeli olması.

tarsif, [Ar. tarṣīf ترصيف] *(tarsi:f, s kalın söylenir) {OsT} is.* Birbirine birleştirip güçlendirme; yapıştırarak sağlamlaştırma. 🗗 **tarsîf-i cidār,** *{OsT} Duvarın sağlamlaştırılması.*

tarsin, [Ar. reṣānet > tarṣīn ترصين] *(tarsi:n) {OsT} is.* Sağlamlaştırma; kuvvetlendirme; takviye etme. 🗗

tarsîn etmek, *Kuvvetlendirmek; takviye etmek; sağlamlaştırmak.*|| **tarsîn-i cidâr,** *Duvarı sağlamlaştırma.*

tarsinat, [Ar. tarşîn > tarşînât ترصينات] *(tarsi:na:t) {OsT} is.* Sağlamlaştırmalar; kuvvetlendirmeler; takviye etmeler.

tarsis, [Ar. raṣâṣ > tarşîş ترصيص] *(tarsi:s) {OsT} is.* **1.** *kim.* Kurşunlama; kurşunla kaplama; kurşun doldurma. **2.** Kurşun haline sokma.

tarsit, [Fr. tarsite] *is. tıp.* Göz kapağı iltihabı.

tarsus, [Yun. tarsos > İng. tarsus] *is. anat.* Ayak bileği kemiği.

tart[1]**, -dı** [Ar. ṭard طرد] *{OsT} is.* **1.** (Kişi için) bulunduğu görevden ya da kurumdan çıkarma; kovma. **2.** Bir yerden uzaklaştırma; uzağa sürme. ◻ **tard ü aks,** *{OsT} ed. Divan şiirinde bir dizenin bazı kelimeleri ile ikinci bir mısra veya cümle kurma; akis.*|| **tart etmek,** *{OsT} 1. Uzaklaştırmak; sürmek; kovmak. 2. Birini iş yeri, okul vb.nden çıkarmak.*|| **tart olunmak,** *{OsT} 1. Uzaklaştırılmak; kovulmak; sürülmek. 2. İş yeri, okul vb.nden çıkarılmak.*

tart[2]**,** [Fr. tarte] *is.* Un, yumurta sarısı, şeker ve yağ ile hazırlanmış bir hamur özel kalıbına konduktan sonra marmelat, krema ve çiğ meyve konduktan sonra fırında pişirilen meyveli pasta. ◻ **tart hamuru,** *Un, yumurta sarısı, şeker ve yağ ile hazırlanmış hamur.*|| **tart kalıbı,** *Tart pişirmekte kullanılan, derinliği az, kenarları dilimli, tabanı delikli tabanına ikinci bir sac yerleştirilmiş özel pasta kalıbı.*

tart[3]**,** [tar-mak > tar-ıt-mak > tar-(ı)t] *{ağız} sf.* Dağınık; düzensiz. ◻ **tart mart,** *{ağız} Düzgün olmayan; pürüzlü.* [DS]|| **tart turt,** *{ağız} Kaba saba; biçimsiz.*

tartağan, [tar-mak > tar-ıt-mak > tar(ı)t-ağan طرطغان] *sf.* **1.** *{eAT} {OsT}* Darmadağın; perişan. **2.** *{ağız}* Delik deşik. [DS]

tartak, [tar-t-mak *(çekmek, asılmak)* > tar-t-ak] *sf.* Kazılmış; dağıtılmış; darmadağın edilmiş. ◻ **tartak martak,** *1. Kazıp dağıtarak; darmadağın ederek. 2. {ağız} Darmadağınık.* [DS]|| **tartak martak etmek,** *Kazıp dağıtmak; karıştırıp dağıtmak.*

tartaklama, [tartak-la-ma] *is.* Tartaklamak eylemi.

tartaklamak[1]**,** [tartak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Sarsarak, çekerek ya da iteleyerek hırpalamak. **2.** *{ağız}* Karıştırıp düzenin bozmak; dağıtmak. [DS]

tartaklamak[2]**,** [tartak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Kapı için) mandallamak. [DS]

tartaklanış, [tartak-la-n-ış] *is.* Tartaklanmak eylemi veya biçimi.

tartaklanma, [tartak-la-n-ma] *is.* Tartaklanmak eylemi.

tartaklanmak, [tartak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Çekilip itilerek hırpalanmak.

tartaklayış, [tartak-la-y-ış] *is.* Tartaklamak eylemi veya biçimi.

tartala[1]**,** [tart-mak > tart-a-la / tart-ala] *{ağız} is.* Yağma; talan. [DS]

tartala[2]**,** [? tartala] *{ağız} is.* Kuru ve yaş her türlü yemiş; çerez. [DS]

tartala[3]**,** [? tartala] *{ağız} sf.* Çok bol. [DS]

tartala[4]**,** [? tartala] *{ağız} is.* Bir kimseyi kovalayarak verilen korku veya heyecan. [DS]

tartala[5]**,** [? tartala] *{ağız} is.* Gereksiz nesne; pılı pırtı. [DS]

tartalamak, [tart-mak > tart-ala-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Ağırlığını elle tartarak kestirmek. **2.** Bir taşı iki eli ile kaldırıp ileri geri sallayarak ileri fırlatmak. [DS]

tartalcı, [tartal-cı] *{ağız} sf.* Yüksekten atan; abartıcı. [DS]

tartalı, [tarta-lı] *{ağız} is.* Alaca renkli bir kuş. [DS]

tartamak, [tar-ta-mak] *{ağız} is.* Tülbent, bez, yemeni gibi şeyler. [DS]

tartan[1]**,** [tart-mak > tart-an] *{ağız} sf.* Tartmak işini yapan. [DS]

tartan[2]**,** [İng. tartan] *is.* Dimi örgüyle kırmızı, sarı, lacivert ve yeşil gibi canlı renklerden ekose desenli olarak dokunmuş şal, eteklik ve örtü yapılan bir tür İskoç yünlü kumaşı.

tartan[3]**,** [İng. tartan *(tescil edilmiş ad)*] *is.* Atletizm pistlerinin kaplamasında kullanılan amyant, plastik ve kauçuk karışımı mazeme.

tartana, [İt. tartana] *(tarta'na) is. dnz.* Yelkenlerinden biri çok büyük ikisi küçük, üç yelkenli Akdeniz teknesi.

tartar[1]**,** [tar *(yans.)* > tar+tar] *{eT} is.* Kumruya benzer bir kuş; üveyik, *(Streptopelia turtur).* [DLT]

tartar[2]**,** [Lat. tartarum > Fr. tartre] *is.* **1.** Şarap kaplarının çeperlerinde biriken potasyum bitartarat ve kalsiyum tartarattan oluşan tortu. **2.** Diş diplerinde biriken kireç; kefeki. ◻ **tartar sos,** *Alman sosu, hardal, çiğ yumurta sarısı, ezilmiş Hindistan cevizi, sarımsak, zeytinyağı, sirke ve baharatla hazırlanmış av eti ve diğer et kızartmalarında kullanılan sos.*

tartarat, [Fr. tartarate] *is.* Tartarik asidin tuzu. ◻ **tartarat asidi,** *kim. Tartarik asit.*

tartarik, -ği [Fr. tartarique] *sf. kim.* Yapısında iki alkol ve iki asit işlevi bulunan. ◻ **tartarik asit,** *kim. Formülü $HOCO-(CHOH)_2-COOH$ olan ve şarap tortusunda bulunan di-hidroksi-butan-di-oik asidin yaygın adı; tartarat asidi.*

tartaşmak, [tart-aş-mak طارتشمق] *{eAT} işteş. f. [-ur]* Çekişmek; tartışmak; mücadele etmek.

tartı[1]**,** [tart-mak *(asılmak, çekmek)* > tart-ı] *is.* **1.** Tartmak eylemi; bu eylemin sonucu. **2.** Cisimlerin ağırlıklarını ölçmeye, tartmaya yarayan alet; tartı

aleti. **3.** Ağırlık; bir cismin ağırlığı. **4.** *mecaz.* Ölçü; oran; karar. **5.** *ed.* Halk şiirinde vezin; ölçü. **6.** *dnz.* Yelkenleri indirip kaldırmaya yarayan ip. *{ağız} (aynı)* [DS] **7.** *{ağız}* Harmandaki yığınları çekmeye veya dağıtmaya yarayan ucu çengelli uzun sırık. [DS] **8.** *{ağız}* Sürülmüş tarlayı düzeltmeye yarayan tahta sürgü. [DS] **9.** *{ağız}* Çekül. [DS] **tartıda parmak oynatmak,** *{ağız} Terazi ile tartarken hile yapmak.* || **tartı hakemi,** *At yarışlarında jokeylerin tartılmasından sorumlu hakem.* || **tartı kayışı,** *Eyeri kanat altından kolan kayışına bağlamaya yarayan tokalı kayış.* || **tartı listesi,** *Tartı ile satılan mallardan, satıcının sattıkları için ağırlıklarını ayrıntılı olarak yazıp düzenlediği liste.* || **tartı salıncağı,** *Tahterevalli.* || **tartıya gelmez,** *Ölçülmesi, belirlenmesi olanaksız.* || **tartıya vurmak,** *Olumlu ya da olumsuz yanlarını karşılaştırmak.*

tartı[2], [tar-t-ı] *{ağız} is.* Başörtüsü; yemeni. [DS]

tartı[3], [tortu] *{ağız} is.* Eritilen yağda kalan tortu. [DS]

tartıcı[1], [tart-mak > tart-ıcı طارتجى] *is.* **1.** Tartılacak malları tartmakla görevli kimse. **2.** *sf.* (Eşya, nesne için) çeken; asılan; tutan. **3.** *{eAT} sf.* Çekip çıkaran; çekip alan.

tartıcı[2], [tart-ı > tartı-cı] *is.* Tartı aletlerini alıp satan ya da kiralayan kimse; tartı aracı sahibi.

tartıg, [tart-mak > tart-ıġ] *{eT} is.* **1.** Yük ipi; denk sargısı. [DLT] **2.** Bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması. [DLT] **3.** Armağan; hediye. [EUTS]

tartıgçı, [tart-ıġ-çı] *{eT} is.* Davetçi. [DLT]

tartıl, [tartı-l] *sf. kim.* (İşlem için) tartıya dayanan.

tartılama, [tartı-la-ma] *is. istk.* Bir göstergenin hazırlanması sırasında göz önüne alınan verilerin her birine gerçek önemlerine göre ağırlıklı yer verme yöntemi; ağırlıklandırma.

tartılamak, [tartı-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Tartmak; ağırlığını belirlemek. **2.** *istk.* Önemi oranında değer vermek. **3.** *{ağız}* Ağaç, kapı vb. şeyleri çekip sökmek için güç harcamak. [DS] **4.** *{ağız}* Ağırlığını elle tartmak; yoklamak. [DS] **5.** *{ağız}* Bir taşı iki eli ile kaldırıp ileri geri sallayarak fırlatmak; atmak. [DS]

tartılı[1], [tart-ıl-mak > tart-ıl-ı] *sf.* Tartılmış olan; tartısı alınmış olan; ağırlığı ölçülmüş olan.

tartılı[2], [tartı > tartı-lı] *sf.* **1.** Tartı aracı bulunan. **2.** *mecaz.* Ölçülü; dengeli; yerinde. **tartılı söz,** *{ağız} Şiir.* [DS]

tartılış, [tart-ıl-ış] *is.* Tartılmak eylemi veya biçimi.

tartılma, [tart-ıl-ma] *is.* Tartılmak eylemi.

tartılmak[1], [tart-ıl-mak طرتلمق] *{eT} {eAT} {OsT} edil. f. [-ur]* **1.** Çekilmek; asılınmak; gerilmek; sıyrılmak. [DLT] [Üç İtigsizler] **2.** Dışarı çıkarılmak. [EUTS] **3.** *{eAT}* Uzatılmak. **4.** *dönşl. f. {ağız}* Asılmak; çekmek. [DS]

tartılmak[2], [tart-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Kendisine tartmak işlemi uygulanmak; tartmak eylemine konu olmak. *{eT} (aynı)* [DLT] **2.** (Söz, davranış vb. için) sonucu hesaplanarak özenle seçilmek; dikkatli davranmak. **3.** *dönşl. f.* Baskül, kantar vb. tartı aletine çıkarak kendi ağırlığını öğrenmek.

tartılmış[1], [tart-ıl-mış طارتلمش] *{eAT} sf.* Çekilip uzatılmış.

tartılmış[2], [tart-ıl-mış طارتلمش] *{eAT} sf.* **1.** Tartıya vurulan; tartılan; ölçüsü belli olan. **2.** Tartıya vurulacak; tartılmayı bekleyen.

tartım, [tar-t-ı-m] *is.* Bir dize ya da notada vurgu, uzunluk vb. ses özelliklerinden, durakların düzenli tekrarından doğan ses uygunluğu; ritim; dizem.

tartımak, -ğı [tar-t-ı-mak] *{ağız} is.* Baş örtüsü; yemeni. [DS]

tartımak, -ğı [tar-t-ın-cak] *{ağız} is.* Baş örtüsü; yemeni. [DS]

tartımlı, [tar-t-ı-m-lı] *sf.* Düzenli aralıklarla tekrarlanan; tartımı olan; dizemli; ritimli; ritmik.

tartımsal, [tart-ım-sal] *sf.* Tartımla ilgili; tartıma ilişkin; ritmik.

tartın[1], [tart-mak > tart-īn] *(tartı:n) {eT} is.* Başka bir yerden getirilen zahire; yiyecek. [DLT]

tartın[2], [tart-mak > tart-ın] *{eT} is.* İyilikseverlik. [EUTS]

tartınılmak, [tart-ın-ıl-mak طارتنلمق] *{eAT} edil. f. [-ur]* **1.** Uzatılıp yayılmak. **2.** Sürüklenmek; çekilip götürülmek.

tartınmak[1], [tart-mak > tart-ı-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Özlemek; acınmak. [DLT] **2.** (Yiyecek vb. için) eve götürmek. [DLT]

tartınmak[2], [tart-ın-mak طارتنمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Çekinmek; ittihaz etmek; esirgemek. **2.** *edil. f.* Sürüklenmek. **3.** *{ağız} gçsz. f.* Asılmak; çekmek. [DS]

tartınmak[3], [tart-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Başörtüsünü, çene altından geçirip baş üzerinde bağlamak. [DS]

tartınmak[4], [tart-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Uygun zamanı kaçırmak; istediğini yapamamak. [DS]

tartısız, [tartı-sız] *sf.* **1.** Tartılmamış. **2.** Gerekli tartı aracına sahip olmayan. **3.** *mecaz.* Ölçüsüz; dengesiz; yersiz.

tartış[1], [tart-ış] *is.* Tartmak eylemi veya biçimi.

tartış[2], [tart-mak > tart-ış] *{eT} is.* Armağan. [EUTS]

tartış[3], [tart-mak > tart-ış طرتش] *{eAT} is.* Çekişme; niza.

tartışı, [tart-ış-mak > tartış-ı] *is.* Bilim üstüne ya da bilimle ilgili olarak tartışmak; münazara; polemik.

tartışıcı, [tart-ış-ıcı] *{eAT} sf.* **1.** Tartışan; münakaşa eden. **2.** Birbiri ile çekişen; ihtilafa düşen.

tartışık, [tart-mak > tart-ış-ık طرتشق] *{eAT} is.* **1.** Çekişme; tartışma; niza; münakaşa. **2.** Birbirini tutmayan, çelişen şeyler. 🗗 **tartışık olmak,** *{eAT} Çekişmeye meydan vermek; ihtilafa düşmek.*

tartışıksız, [tart-ış-ık-sız درتشقسز] *{eAT} sf.* Çekişmesiz; ihtilafsız; itirazsız.

tartışılma, [tart-ış-ıl-ma] *is.* Tartışılmak eylemi.

tartışılmak, [tart-ış-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tartışmak eylemi yapılmak; tartışmak eylemine konu olmak; görüşülmek. **2.** Değişik yönleri ile ayrıntılı biçimde incelemek. **3.** Münakaşa ya da kavga konusu haline getirilmek.

tartışım, [tart-ış-ım] *is. fel.* **1.** Tartışmayı, konuşmayı bir araç olarak değil de amaç olarak gören yöntem; didişim; müşagabe, eristik. **2.** Tartışmada karşısındakinin fikirlerini mantık oyunlarıyla ne olursa olsun çürütüp onu susturma.

tartışlanmak, [tart-ış-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Sıçramak. [DS]

tartışlığ, [tartış > tartış-lığ] *{eT} sf.* **1.** Sürükleyici; çekici. **2.** (Duygu için) cezbedici.

tartışma, [tart-ış-ma] *is.* **1.** Tartışmak eylemi. **2.** Birbirine karşıt görüş ve düşünceleri savunma; münakaşa. **3.** Ağız kavgası; münakaşa. **4.** *ed.* Bir sorun üzerinde sözlü ya da yazılı olarak karşılıklı olarak sertçe savunma yapmak. 🗗 **tartışma götürmek,** *Tartışmaya açık olmak; açık ve net olmamak.*|| **tartışma götürmemek,** *Her şey açık ve net olmak; tartışmaya gerek duyulmamak.*|| **tartışmaya girmek,** *Münakaşa etmeye başlamak.*

tartışmacı, [tart-ış-ma-cı] *is.* **1.** Bir tartışmada, tartışanlardan her biri. **2.** *sf.* Görünüşte haklı ve yerinde gibi gelen bir takım yanıltıcı kanıtlarla karşısındakini zor duruma düşüren; didişimci.

tartışmacılık, -ğı [tart-ış-ma-cı-lık] *is.* **1.** Tartışma sanatı ve bu konudaki ustalık. **2.** *fel.* Görünüşte haklı ve yerinde gibi gelen bir takım yanıltıcı kanıtlarla karşısındakini zor durumda bırakmaya yönelik diyalektik; didişimcilik.

tartışmak[1], [tart-mak > tart-ış-mak طرتشمق] *işteş. f. [-ır]* [*eT. -ur*] **1.** *{eT} {eAT}* Karşılıklı olarak çekmek; çekişmek. [ETY] **2.** (Kişiler arasında) karşılıklı olarak kırıcı sözler söylemek; münakaşa etmek; çekişmek. *{eT} {eAT} (aynı)* [ETY] **3.** (Bir sorun ya da konu için) iki ya da daha fazla kişi ve grup arasında konuya açıklık kazandırmak, çözüm getirmek ya da karara bağlamak için karşıt yönleri ile inceleyip görüşmek. **4.** Karşılıklı olarak düşünce alışverişinde bulunmak. *{eAT} (aynı)* **5.** Bir şeyi ayrıntıları ile inceleyip doğruluğunu, değerini sözlü ya da yazılı olarak tespite çalışmak. **6.** *{eAT}* İhtilafa düşmek. **7.** *{eAT} dönşl.* Bir kimsenin uğruna çekişmek; ondan yana çıkmak; ona yardım etmek.

tartışmak[2], [tart-ış-mak] *işteş. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Tartmada yardım etmek. **2.** *{eT}* Birbirini cezbetmekte yardım etmek; birbirini çekmekte yardımlaşmak. [DLT] **3.** *{eT}* Kurmakta, germekte yardım etmek. [DLT] **4.** *{eT} dönşl. f.* Sızlamak. [DLT]

tartışmalı, [tart-ış-ma-lı] *sf.* **1.** Tartışmalı geçen; tartışma yapılan. **2.** (Herhangi bir konu için) tartışılan. **3.** Güvenilir olmayan; kesin olmayan; hakkında çok değişik görüşler bulunan.

tartışmasız, [tart-ış-ma-sız] *sf.* Hiçbir tartışmaya yol açmayacak kadar kesin olmayan.

tartib, [Ar. rüṭūbet > tarṭīb ترطيب] *(tarti:b) {OsT} is.* **1.** Islatma; nemlendirme. **2.** Tazelik verme. **3.** Hoşlandırma. **4.** Hoşlandırılma. **5.** Tat verme. 🗗 **tartîb etmek,** *{OsT} 1. Islatmak. 2. Tazelik kazandırmak. 3. Tat vermek.*|| **tartîb-i lisān,** *{OsT} Dili tatlılaştırma; güzel bir söz söyleyerek konuşmayı tatlılaştırma.*

tartil, [Ar. raṭl > tarṭīl ترطيل] *(tarti:l) {OsT} is.* Saçı yukarıdan boğarak örgüsünü veya kıvırcıklarını açıp salıverme.

tartma[1], [tart-ma] *is.* **1.** Tartmak eylemi. **2.** *spor.* Güreşte, yerde yüz üstü yatan rakibi belinden kaldırarak bir süre havada tutma.

tartma[2], [tar-t-ma] *{ağız} is.* Başörtüsü; yemeni. [DS] 🗗 **tartma tartmak,** *Başörtüsü örtünmek.*

tartma[3], [tart-ma] *{ağız} is.* Tarlalarda geniş ağızlı bir tür çapa ile açılan su arkı. [DS]

tartmak[1], [tart-mak / dart-mak طرتمق] *gçl. f. [-ar]* **1.** *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}* Çekmek; asılmak; uzatmak; germek; çekip almak. [DLT] [EUTS] İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] [Mühennâ] [DS] **2.** Kendine doğru çekmek; cezp etmek. *{eAT} (aynı)* [DLT] **3.** Getirmek; çıkarmak. [DLT] [KB] **4.** *{eAT}* Geri almak. **5.** *{eAT}* (El vb. için) üzerinden, içinden geri çekmek; çıkarmak. **6.** *{eAT}* Uzatıp yaymak. **7.** *{eAT}* Çekip götürmek; sürüklemek. **8.** *{eAT}* Gözünü dikmek. **9.** *{eAT}* Geri çekilmek. **10.** Çekip bırakarak sallamak; sarsmak. **11.** Binek hayvanlarının dizginlerini çekip bırakmak. **12.** *{ağız}* (Dik duran şey veya hayvanın sırtındaki yük için) dengesi bozulup bir yana yatmak. [DS] 🗗 **tartarak yenme,** *spor. Yağlı güreşte rakibi kaldırarak üç adım yürümekle kazanılan galibiyet.*

tartmak[2], [tart-mak طرتمق] *gçl. f. [-ar]* **1.** Tartı ile ağırlığını saptamak; bir şeyin birim cinsinden ağırlığını bulmak. *{eT} {eAT} (aynı)* [EUTS] [DLT] **2.** Avuç içine alarak ağırlığını kestirmeye çalışmak. **3.** Ağırlığını ölçerek hazır hâle getirmek. **4.** *mecaz.* Dikkatle inceleyerek değerlendirmek; değer biçmek; yargılamak. **5.** *mecaz.* (Söz ve davranış için) nereye varacağını iyice ölçüp biçerek dikkatle seçmek. **6.** *{ağız}* Bir kimseyi denemek; sınamak. [DS]

tartmak[3], [tart-mak طرتمق] *{eAT} gçl. f. [-ar]* **1.** Alıkoymak; men etmek; esirgemek. **2.** Saklamak.

tartmak[4], [tart-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Uyuklamak. [DS]

tartmak[5], [tart-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Başörtüsünün uçlarını çene altından dolandırarak tepede bağlamak. [DS]

tarttırma, [tart-tır-ma] *is.* Tarttırmak eylemi,

tarttırmak, [ta-t-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Bir şeyin ağırlığının belirlenmesi işini birine yaptırmak; tartılmasını sağlamak. **2.** Bir maldan belirli bir ölçüde satın almak ya da satmak üzere birine hazırlatmak.

tartturmak, [tart-tur-mak طرتدرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* **1.** Çektirmek. **2.** İşletmek.

tartu[1], [? tartu] *{ağız} is.* Organ. [DS]

tartu[2] [Far. dürdī => tortu / tartu طرطو] *{eAT} is.* Tortu; çökelti.

tartuk, [tart-uk طرطوق / طرطق] *{eAT} {OsT} is.* Armağan; peşkeş; sunu; takdime. 🗗 **tartuk salmak,** *{eAT} Hediye sunmak.*

tartumcak, -ğı [tart-ın-cak > tartum-cak] *{ağız} is.* Başörtüsü; yemeni. [DS]

tartura, [Far. tār *(iplik)* + tuğra => tartura] *(tartu'ra) is.* Çıkrıkçı çarkı.

taru, [taru / daru طرو] *{eAT} is.* Darı.

taruca, [taru-ca طروجه] *{eAT} sf.* Darı kadar.

taruka, [taruka] *{eT} is.* Bir memuriyet unvanı. [EUTS]

tarumak, [tār > tar-ū-mak] *(taru:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Daralmak. [DLT] [EUTS] [KB]

tarumar, [Far. tār ü mār تارومار] *(ta:ruma:r) {OsT} sf.* **1.** Darmadağınık; karışık. **2.** Perişan. 🗗 **tarumar etmek,** *Dağıtmak; perişan etmek.*|| **tarumar olmak,** *Dağılmak; perişan olmak.*

tarunmak, [tarū-mak > taru-n-mak] *{eT} dönş. f. [-ur]* Canı sıkılmak; usanmak; sıkılmak; bıkmak. [DLT]

tarus, [tarū-mak > taru-s] *{eT} is.* Evin çatısı. [DLT]

taruslamak, [tarus-lā-mak] *(tarusla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Çatı yapmak. [DLT]

tarutmak, [tar-ū-mak > tar-u-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Daraltmak; darlaştırmak. [DLT]

tarümar, [Far. tār ü mār تارومار] *(ta:rüma:r) {OsT} sf.* → tarumar.

tarüpud, [Far. tār ü pūd تارويود] *(ta:rüpu:d) {OsT} is.* Dokumacılıkta atkı ve çözgü; arış ve argaç.

tarvandırmak, [tarva-n-dır-mak طروندرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Davrandırmak.

tarvanmak, [tarva-n-mak طروڤق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Davranmak.

tarvis, [? tarvis] *{ağız} is.* Karpuz. [DS]

tarz, [Ar. ṭarz طرز] *{OsT} is.* **1.** Bir kimseye özgü davranış. **2.** Bir şeye özgü oluş biçimi; şekil; tür. **3.** (Kişi için) her zamanki davranış biçimi; alışılagelmiş. **4.** Bir şeyin, bir eylemin, gerçekleşme, uygulama biçimi; yöntem; şekil; biçim; yol. **5.** Bir yapıtın gerçekleştirilmesinde izlenen model; şekil; biçim; üslup. **6.** sanat akımı; sanat anlayışı; üslup. 🗗 **tarz bildiren eylemlik,** *dbl. Eylemin oluş tarzını bildiren ve (-iş) ekiyle kurulan fiilimsi.*|| **tarz-ı bārid,** *{OsT} ed. Soğuk bir üslup ile yazı yazma.*|| **tarz-ı cedîd,** *1. İkinci Mahmut ve Abdülmecid dönemlerinde, barok etkisinde kalan mimari üsluba verilen ad. 2. Klasik Türk müziğinde, Kazasker Mustafa İzzet Efendi tarafından yapılan birleşik bir makam adı.*|| **tarz-ı faāliyet,** *{OsT} İşleme biçimi; işleyiş.*|| **tarz-ı hāl,** *{OsT} Çözüm yolu; çözüm biçimi.*|| **tarz-ı hareket,** *{OsT} Hareket şekli; tutum.*|| **tarz-ı i'tilāf,** *{OsT} Uzlaşma biçimi; uyuşma şekli.*|| **tarz-ı mefsūl,** *{OsT} ed. Kesik kesik cümlelerle söz söyleme.*|| **tarz-ı mevsūl,** *{OsT} ed. Bilinmeyen, alışılmamış kelimeler kullanarak anlaşılması güçleştirilmiş yazı.*|| **tarz-ı müteallik,** *{OsT}* → tarz-ı mevsūl.|| **tarz-ı nevîn,** *{OsT} müz. Klasik Türk müziğinde, Haşim Bey tarafından birleştirilmiş birleşik bir makam adı.*|| **tarz-ı teşkîl,** *{OsT} Kurulma, yapılma biçimi; kuruluş.*

tarzamak, [taraz-ı-mak > tarza-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-z(ı)-yor]* (Kumaş için) havı dökülmek; biraz eskimek. [DS]

tarzan, [İng. tarzan *(Edgar Rice Burroughs'un roman kahramanı)*] *is.* Ormanda yaşayan ve hayvanlarla dost olan kimse. 🗗 **tarzan gibi,** *Giyimi mevsime uygun olmayan; yarı çıplak sayılır.*

tarziye, [Ar. tarżiye ترضيه] *{OsT} is.* **1.** Gönül alma; hoşnut etme. **2.** İşlediği bir hatanın bağışlanmasını isteme; bu amaçla söylenen sözler. **3.** Din uluları için "Allah ondan razı olsun" duasını okuma. 🗗 **tarziye vermek,** *Gönül alıcı, özür dileyici sözler söylemek.*

tarziz, [Ar. tarżīż ترضيض] *(tarzi:z) {OsT} is. tıp.* Cildin altındaki dokuların ezilmesi.

tarzul, [Skr. trisūla] *{eT} is.* Üç dişli, yabaya benzer bir araç. [EUTS]

ta's, [Ar. ṭa's طعس] *{OsT} is.* Yok olma; yok oluş; kaybolma.

tas[1], [Ar. ṭās طاس] *{eT} {OsT} is.* **1.** İçine sulu yiyecek konulan, çoğunlukla metalden yapılma çukur kap; kâse. [Bahşayiş] **2.** Hamamda su dökünmeye yarayan su kabı. [Bahşayiş] **3.** Başı korumak için giyilen metal başlık. **4.** Yeniçeri ortalarından bazı bölüklerin giydiği başlık. **5.** Eski bir Türk sazı. **6.** *{ağız}* Yarım tenekeden yapılma tahıl ölçeği. [DS] **7.** *{ağız}* Dört okka buğday alan tahıl ölçeği. [DS] **8.** *sf.* Belirtilen sayıda tasın alabileceği miktarda olan. **9.** Tas biçiminde olan. **10.** Saçsız; çıplak. 🗗 **tas eti,** *{ağız} Tas kebabı.* [DS]|| **tas gibi,** *1. Düz; açıklık;*

meydanda. 2. Hiç saçı yok; dazlak.|| **tası tarağı toplamak,** *Bir yerden acele gitmek veya kaçmak üzere hazırlık yapmak.*|| **tas kebabı,** *1. Kuşbaşı etlerin üzerine tas kapatılıp pirinç, soğan, patates gibi malzemelerle pişirilen bir yemek. 2. Kuşbaşı et, soğan, patates, salça ve karabiberin kısık ateşte pişirilmesi ile yapılan yemek.*|| **tas tarak,** *{ağız} Ufak tefek eşya; öteberi.* [DS]|| **tas tas,** *Taslar dolusu; ardı ardına doldurulmuş tasla.*

tas[2], [tas] *{eT} sf.* **1.** Kötü; bayağı. [DLT] **2.** Yitme; kaybolma. [Mühennâ] 🗗 **tas bolmak,** *{eT} Kötü olmak; mahvolmak.* [Mühennâ] || **tas etmek,** *{eT} Mahvetmek; yok etmek.*|| **tas itmek,** *{eAT} Yitmek; kaybolmak.* [Mühennâ]

tas[3], [taş > tas] *{eT} is.* **1.** Dış; hariç. [EUTS] **2.** Taş. [EUTS]

tas[4], [tas / tes طاس] *{eT} e.* → tes. 🗗 **tas tarım,** *{eAT} Boy bos; endam; yāl ü bāl.*

tas[5], [tas تاس] *is.* **1.** Yarma; yarık. **2.** *{ağız}* Öküz derisi kıyısı. [DS] 🗗 **tas tas,** *{eAT} Dilim dilim; şerha şerha; parça parça.*

tas[6], [pas / tas ?] *{ağız} is.* Bağ çubuklarında görülen bir hastalık. [DS]

tas[7], [tas] *{ağız} is.* **1.** Arka; peş. **2.** Av hayvanlarının, köpeklerce izlenebilen koku veya izleri. [DS] 🗗 **tasına düşmek,** *{ağız} Ardına düşmek; peşinden gitmek.* [DS]|| **tası tasına,** *{ağız} Arka arkaya; peş peşe.* [DS]

tasa, [Far. tāse / tāsā] *is.* **1.** Kişiyi üzen, tedirgin eden düşünce; üzüntülü düşünce hâli; kaygı; dert. *{eAT} (aynı)* **2.** *psikol.* İnsanı tedirgin eden ya da tatmin edici sayılmayan durumların ortaya çıkışını önleyebilme sırasında ya da güvensizlik içinde bulunulduğunda duyulan tedirgin edici duygu. 🗗 **tasa çekmek,** *Üzüntü duymak; kaygı içinde bulunmak.*|| **tasa etmek,** *Kaygıya kapılmak; kaygı duymak; kaygılanmak.*|| **tasamın on beşi,** *"Beni ilgilendirmez; ona mı üzüleceğim" anlamında kullanılır.*|| (bir şeyin, kimsenin) **tasasını çekmek,** *Onlar için üzülmek.*|| **tasası sana mı düştü,** *"Seni ilgilendirmez; sana ne" anlamında kullanılır.*

tasabbi, [Ar. ṣabāvet > taṣabbī تصبى] *(tasabbi:) {OsT} is.* Çocuk gibi davranma; çocuklaşma; çocuk tavrı takınma.

tasabbu, -u'ı [Ar. ışbıʿ > taṣabbuʿ تصبع] *{OsT} is.* Parmak parmak ayrılmak.

tasabbur, [Ar. ṣabr > taṣabbur تصبر] *{OsT} is.* Sabretme.

tasacağı, [taşa-cağı طصه جغى] *{OsT} sf.* Tasalı olan; mahzun.

tasaddi, [Ar. ṣady > taṣaddī تصدى] *(tasaddi:) {OsT} is.* Girişme; teşebbüs etme. 🗗 **tasaddi etmek,** *Girişmek; teşebbüs etmek.*

tasaddu, -u'ı [Ar. taṣaddu' تصدع] *{OsT} is.* **1.** Dağılma. **2.** Yarılıp çatlama.

tasadduk, [Ar. ṣadaḳa > taṣadduḳ تصدق] *{OsT} is.* Sadaka verme; sadaka olarak verme. 🗗 **tasadduk etmek,** *Sadaka olarak vermek.*|| **tasadduk eylemek,** *Sadaka olarak vermek.*|| **tasadduk olunmak,** *Sadaka olarak verilmek.*

tasaddukat, [Ar. taṣaddu ḳ > taṣaddu ḳāt تصدقات] *(tasadduka:t) {OsT} is.* Sadakalar; sadaka vermeler.

tasaddur, [Ar. ṣadr > taṣaddur تصدر] *{OsT} is.* **1.** Başa geçme; baş köşeye oturma. **2.** İleriye, öne geçme. 🗗 **tasaddur etmek,** *İleriye, öne geçip oturmak.*

tasaffi, [Ar. ṣafvet > taṣaffī تصفى] *(tasaffi:) {OsT} is.* Saf hâle gelme; saflaşma; durulma.

tasaffuh, [Ar. taṣaffuḥ تصفح] *{OsT} is.* **1.** Levha levha olma. **2.** Levha haline getirilme. **3.** Yaprak yaprak olma.

tasak[1]**, -ğı** [? tasak] *{ağız} is.* Cılız hayvan eti. [DS]

tasak[2]**, -ğı** [tas-ak] *{ağız} is.* Öküz derisi kıyısı.[DS]

tasaklamak, [tasak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kesmek. [DS]

tasal, [? talas / tasal] *{eT} is.* Çevgen oyununda çizilmiş sınır. [DLT]

tasalanma, [tasa-lan-ma] *is.* Tasalanmak eylemi.

tasalanmak, [tasa-lan-mak] *gçsz. f. [-ır]* Bir şeyi kendisine üzüntü konusu yapmak; dert edinmek; endişelenmek; kaygılanmak.

tasalı, [tasa-lı] *sf.* Tasası olan; üzüntüsü olan; kaygısı olan; kaygılı.

tasallut, [Ar. salaṭet > tasalluṭ تسلط] *{OsT} is.* **1.** Saldırı; musallat olma; asılma. **2.** Elle ya da sözle sataşma; sarkıntılık. 🗗 **tasallut etmek,** *Sarkıntılık etmek.*

tasallutat, [Ar. tasalluṭ > tasalluṭāt تسلطات] *(tasalluta:t) {OsT} is.* Sarkıntılık etmeler; saldırılar; sataşmalar.

tasalluten, [Ar. tasalluṭ > tasalluṭen تسلطاً] *(tasallu'ten) {OsT} zf.* **1.** Sataşarak. **2.** Saldırarak.

tasallüb, [Ar. ṣulb > taṣallüb تصلب] *{OsT} is.* **1.** Katılaşma; sertleşme. **2.** Kuvvet kazanma; sağlamlaşma. **3.** Din konusunda tutucu davranma. 🗗 **tasallüb-i cild,** *tıp. Cildin sertleşmesi.*|| **tasallüb-i dimāğ,** *{OsT} tıp. Beyinin sertleşmesi.*|| **tasallüb-i şerāyîn,** *{OsT} tıp. Damar sertliği.*

tasallübat, [Ar. taṣallüb > taṣallübāt تصلبات] *(tasallüba:t) {OsT} is.* **1.** Katılaşmalar; sertleşmeler. **2.** Dinî alanda çok mutaassıp davranma.

tasallüf, [Ar. ṣalef > taṣallüf تصلف] *{OsT} is.* **1.** Kendisini üstün özelliklere sahipmiş gibi gösterme;

üstünlük taslayarak övünme. **2.** *ed.* Divan edebiyatında şairin kendini övdüğü şiir; fahriye.

tasallüfat, [Ar. taşallüf > taşallüfāt تصلفات] *(tasallüfa:t) {OsT} is.* Gösteriş olarak yapılan nezaketler.

tasamhara, [Abz. taşamhara] *{ağız} is. folk.* Abaza gençleri arasında yapılan kızlı erkekli toplantı. [DS]

tasanas, [? tasanas] *{ağız} sf.* Yorgun; güçsüz. [DS]

tasannu, -u'ı [Ar. ṣunʿ > taşannuʿ تصنع] *(tasannu:) {OsT} is.* **1.** Bir şeyi olduğundan daha güzel gösterme; sanat yapma; yapmacıklık. **2.** *ed.* Divan edebiyatında şairin kendisini başkalarından üstün göstermek amacıyla başvurduğu ustalıklarla gerçekten, olağandan, içtenlikten uzaklaşarak sürüklendiği yapmacıklı ve zorlamalı anlatım yolu.

tasannuat, [Ar. taşannuʿ > taşannuʿāt تصنعات] *(tasannua:t) {OsT} is.* Olduğundan daha güzel görünme ve göstermeler; yapmacıklar.

tasar, [*tas *(örnek)* > tas-ar] *is.* **1.** Bir yapının veya bir aletin bölüm ve parçalarını bir sıra hâlinde gösteren çizim; plan. **2.** Bir iş veya düşüncenin sırasını gösteren yazı. **3.** *{ağız}* Saban oku, boyunduruk, vb. tarım aracı yapmak üzere kabaca yontularak şekillendirilmiş ağaç parçası. [DS] 🗗 **tasar çizim,** *1. Bir sanat eserinin, bir yapının ya da bir ürünün ilk taslağı; desen; dizayn. 2. Bir inceleme ve araştırma sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yolu, işlemleri belirleyen çerçeve.*‖ **tasar çizimci,** *Tasar çizimleri hazırlayan uzman.*

tasarı, [tas-ar-ı] *is.* **1.** Bir kimsenin ya da grubun ulaşmayı hedeflediği amaç; niyet; proje. **2.** Bir şeyi ortaya koymak, yapmak amacıyla ana çizgileri ile zihinde oluşturulan, biçimlenen düşünce; proje. **3.** *huk.* Hukukî bir işlemin, yetkili kurul önünde görüşülebilir, tartışılabilir, kabul ya da ret biçiminde oylanabilir hâle getirilmiş metni; layiha *(1944).* 🗗 **tasarı geometri,** *mat. Uzayda tasavvur edilmiş biçimleri izdüşümlerle gösteren geometri.*‖ **tasarıları olmak,** *Bir kimsenin, gelecekle ilgili ortaya koymak istediği bazı şeyler olmak.*

tasarım, [tasar-ım] *is.* **1.** Tasarımlama eylemi. **2.** Zihinde biçim verme; kurma; tasavvur. **3.** Tasarımlanan biçim. **4.** Bir sanat eserinin, bir yapının ya da bir ürünün ilk taslağı; desen; tasar çizim; dizayn. **5.** *fel.* Daha önce zihne duyu ve bellek yolu ile sağlanmış bilgi, olay, nesne duygunun daha sonra ortaya çıkan kopyası; duyuların ya da hafızanın anlığa sunduğu görüntü. **6.** *mim.* Bir yapıyı, çeşitli katların planları, kesit ve görünüşleriyle tanımlayan çizimlerin tümü *(1944).* **7.** Bir reklam kampanyasının grafikleri.

tasarımcı, [tasar-ım-cı] *is.* **1.** Bir kuruluşta tasarım üzerine çalışan uzman. **2.** Bir reklam kampanyasında grafik tasarımları hazırlayan desinatör. **3.** Halı desenlerini üreten kimse. **4.** Bir dokuma ürününün atkı ve çözgü ipliklerinin almaşık konumlarını belirleyen dokuma desinatörü.

tasarımlama, [ta-ar-ım-la-ma] *is.* **1.** Tasarımlamak eylemi. **2.** Zihinde canlandırma; göz önüne getirme.

tasarımlamak, [tasar-ım-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir şeyi zihninde kurmak; biçim vermek; tasavvur etmek. **2.** Bir şeyi biçim olarak zihninde canlandırmak.

tasarımlanma, [tasar-ım-la-n-ma] *is.* Tasarımlanmak eylemi.

tasarımlanmak, [tasar-ım-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tasarımlamak eylemi yapılmak; hakkında tasarımlama eylemi uygulanmış olmak; dizayn edilmek. **2.** Zihinde canlandırılarak biçim verilmek; kurulmak; tasavvur edilmek.

tasarımlı, [tasar-ım-lı] *sf.* **1.** Tasarımı yapılmış olan; tasarımı bulunan. **2.** Zihinde canlandırıp kurarak biçim verilmiş olan.

tasarımsal, [tasar-ım-sal] *sf.* Bir tasarımla ilgili olan; tasarıma dayanan.

tasarımsız, [tasar-ım-sız] *sf.* Tasarımı yapılmamış; tasarıma dayanmayan.

tasarif, [Ar. taṣrif > taşārīf تصاريف] *(tasa:ri:f) {OsT} is.* Allah'ın, dilediği gibi idare ve irade buyurması.

tasarlama, [tasar-la-ma] *is.* Tasarlamak eylemi; tasmim.

tasarlamak[1], [tasar-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Soyut ya da somut bir şeyi zihinde canlandırarak biçim vermek; kurmak; tasavvur etmek. **2.** Gerçekleştirilmek istenen şeyi zihinde kurmak; nasıl gerçekleşeceğine ilişkin zihinden yollar araştırmak. **3.** (Yontulabilir bir ağaç ya da taş malzemenin) kaba çıkıntılarını almak; yontarak kabasını almak. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** Bir binanın, bir makinenin projesini hazırlamak. 🗗 **tasarlayıp kurarak,** *huk. (İşlenen bir suç için) önceden planlayıp tasarlayarak; planlayarak; planlı biçimde; tasarlayarak; taammüden.*

tasarlamak[2], [tasar-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Öğüt vermek. [DS]

tasarlanış, [tasar-la-n-ış] *is.* Tasarlanmak eylemi veya biçimi.

tasarlanma, [tasar-la-n-ma] *is.* Tasarlanmak eylemi.

tasarlanmak[1], [tasar-la-n-mak تاصرلنمق] *edil. f. [-ır] [eAT. -ur]* **1.** Tasarlamak eylemi yapılmak; hakkında tasarlamak eylemi gerçekleştirilmek; tasarlamak eylemine konu olmak. **2.** *{eAT}* (Bir iş için) kaba taslak yapılmak.

tasarlanmak[2], [tasar-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kendine çekidüzen vermek; hazırlanmak, [DS]

tasarlanmak[3], [tasar-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Övünmek. [DS]

tasarlayış, [tasar-la-y-ış] *is.* Tasarlamak eylemi veya biçimi.

tasarruf, [Ar. şarf > taşarruf تصرف] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyi dilediği gibi kullanma yetkisi; kullanım. **2.** Herhangi bir şeyi tutumlu kullanma. **3.** Harcamalarını kısarak para biriktirme; bu şekilde biriktirilmiş para. **4.** Bir kadına eş, zevce muamelesi yapma. **5.** *huk.* Bir hakkı doğrudan doğruya etkileme, onu değiştirme veya ortadan kaldırma. **6.** Yönetim kademelerinin, kendisine verilmiş olan yetkilere dayanarak yaptıkları işlemler ve aldıkları kararlar. **7.** *ekon.* Bir işletmenin ya da iktisadî kurumun gelirinin, tamamı tüketilmeyerek bir sermaye oluşturmakta kullanılan bölümü. **8.** *isl. huk.* Bir mal ya da haktan yararlanma ve bunlar üzerinde hukukî işlemler yapabilme gücü. ◘ **tasarruf bonosu,** *Devlet tarafından belirli bir vadede ödenmek üzere halkın küçük birikimlerini toplamak amacıyla çıkarılmış olan borçlanma senedi.*|| **tasarruf cüzdanı,** *bank. Bankalarca tasarruf mevduatı sahiplerine verilen ve hesaptaki para hareketlerini gösteren defter.*‖ **tasarruf ehliyeti,** *huk. Bir hakkı doğrudan kullanabilme, dilediği şekilde değiştirebilme ve kaldırabilme ehliyeti.*|| **tasarruf etmek,** *1. Bir malı veya hakkı dilediği gibi kullanmak. 2. Para biriktirmek. 3. Para veya tüketim malı olan bir şeyi tutumlu kullanmak.*‖ **tasarruf hesabı,** *Tasarruf mevduatı ile ilgili hesapların gösterildiği cetvel.*|| **tasarruf-i fi'lî,** *{OsT} huk. Kullanma, yok etme veya değiştirme gibi bir haktan maddî olarak yararlanma; yapma biçimindeki tasarruf; fiilî tasarruf.*|| **tasarruf-i kavlî,** *{OsT} isl. huk. Sonuç doğuran bir irade açıklamasıyla bir haktan yararlanma; sözel tasarruf.*|| **tasarruf-i müllâk,** *{OsT} Yalnız mülk sahibinin o mülk üzerinde yapabileceği türden tasarruf.*|| **tasarruf-i şer'î,** *{OsT} huk. Satmak, bağışlamak, vekâlet, kefalet, havale teslimi gibi işlemler.*|| **tasarruf işlemi,** *huk. Bir hakkı doğrudan etkileyen, onu değiştiren ya da ortadan kaldıran işlem.*‖ **tasarruf mevduatı,** *bank. Gerçek kişilerce bankalarda açtırılan ve ticarî işleme tabi olmayan hesap.*‖ **tasarruf nisābı,** *{OsT} Tereke ile, elde bulunan malların toplamı arasındaki fark.*‖ **tasarruf planı,** *Tasarrufu özendirmeyi ve belli kullanım alanlarına yönlendirmeyi amaçlayan para kaynağı türü.*|| **tasarruf sandığı,** *Kazanç amacı gütmeyen, dar gelirli vatandaşları tasarrufa özendirmeyi amaçlayan kuruluş.*|| **tasarruf yapmak,** *Parasını tümüyle harcamayıp bir kısmını biriktirmek.*|| **tasarruf yetkisi,** *huk. Bir hakkı ya da hukukî bir ilişkiyi doğrudan doğruya etkileyebilme gücü.*

tasarrufan, [Ar. taşarruf > taşarrufan تصرفاً] *(tasarru'fan) {OsT} zf.* Biriktirerek; biriktirme yoluyla.

tasarrufat, [Ar. taşarruf > taşarrufāt تصرفات] *(tasarrufa:t) {OsT} is.* Tasarruflar. ◘ **tasarrufāt-ı fi'liye,** *{OsT} Bir işin yapılmasında tam yetki sahibi olma.*|| **tasarrufāt-ı lisāniye,** *{OsT} Bir dilde herkesin kabul edebileceği yenilikleri kullanma.*

tasarrufî, [Ar. taşarruf > taşarrufî تصرفی] *(tasarrufî:) {OsT} sf.* **1.** Tasarrufla ilgili. **2.** Tutum ile ilgili.

tasarrufkâr, [Ar. taşarruf + Far. -kār تصرفکار] *(tasarrufkâ:r) {OsT} sf.* Tutumlu; tasarruf eden.

tasarruflu, [tasarruf-lu] *sf.* **1.** Parasını ve tüketim mallarını dikkatli harcayan, israf etmeden kullanan; tutumlu. **2.** Çok masraf gerektirmeyen; ekonomik.

tasasız, [tasa-sız] *sf.* **1.** Hiçbir derdi, tasası, üzüntüsü olmayan; kaygısız. **2.** Hiçbir şeyi kendisine dert edinmeyen; umursamaz. **3.** Herhangi bir üzüntü ve dert vermeyen. ◘ **tasasız olmak,** *Bir derdi, üzüntüsü, kaygısı olmamak.*

tasasızlık, -ğı [tasa-sız-lık] *is.* **1.** Tasasız, dertsiz olma durumu. **2.** Hiçbir şeyi kendine dert edinmeme; gamsızlık; umursamazlık.

tasarrum, [Ar. taşarrum تصرم] *{OsT} is.* Yiğitlenme; cesaret bulma.

tasatlamak, [tasat-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Gizlice izlemek; gözlemek. [DS]

tasatmak, [tasat-mak] *{ağız} gçl. f. [-(d)-ır]* **1.** Gizlice izlemek; gözlemek. **2.** Dikkate almak; önemsemek. [DS]

tasaub, [Ar. ṣa'b > taṣā'ub تصاعب] *(tasa:ub) {OsT} is.* Güçleşme; güç olma; zorlaşma.

tasaubat, [Ar. taṣā'ub > taṣā'ubāt تصاعبات] *(tasa:-uba:t) {OsT} is.* Güçleşmeler; zorlaşmalar.

tasaud, [Ar. ṣu'üd > taṣā'ud تصاعد] *(tasa:ud) {OsT} is.* **1.** Yükselme; yukarı çıkma. **2.** Buhar, duman vb.nin ağması, yükselmesi.

tasaudat, [Ar. taṣā'ud > taṣā'udāt تصاعدات] *(tasa:-uda:t) {OsT} is.* **1.** Yükselmeler; yükseğe çıkmalar, yücelmeler. **2.** Buharlaşmalar. ◘ **tasaudat-ı merzagiye,** *{OsT} Bataklık vb. yerlerden yükselen kötü kokular.*

tasavir, [Ar. taṣvīr > taṣāvīr تصاویر] *(tasa:vi:r) {OsT} is.* **1.** Tasvirler; resimler. **2.** Benzetmeler. ◘ **tasāvîr-i esātîr,** *{OsT} Mitolojik resimler.*

tasavvuf, [Ar. ṣūf *(yün)* / Yun. sophia *(hikmet)* > Ar. taṣavvuf تصوف] *{OsT} is.* **1.** Tanrı'nın niteliğini ve evrenin oluşumunu varlıkta birlik anlayışı içinde açıklamaya çalışan dinî ve felsefî akım; İslam mistisizmi. **2.** Tanrı, evren ve insanı bir bütünlük içinde görme ve insanın Tanrı ile, insanın başka insanlarla, insanın kendisi ile olan ilişkilerini bu bütünlükte arama ve açıklamaya, insanın tanrısal erdemlerle bezenmesini sağlamaya çalışan yol; mistisizm. ◘ **tasavvuf ehli,** *{OsT} Sufi.*|| **tasavvuf ilmi,** *{OsT} Tasavvuf akımının ve inancının açıklamalarını ve yorumlarını yapan bilim dalı.*|| **tasavvuf**

neşvesi, *{OsT} Tasavvuf yoluna girmiş olanların duyduğu huzura sufilerin verdiği ad.*

tasavvufat, [Ar. taşavvufāt تصوفات] *(tasavvufa:t) {OsT} is.* Tasavvuflar.

tasavvufî, [Ar. taşavvuf > taşavvufî تصوفی] *(tasavvufi:) {OsT} sf.* Tasavvufla ilgili; tasavvufa ilişkin.

tasavvur, [Ar. şüret > taşavvur تصور] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyi zihinde biçimlendirme, kurma; tasarım. **2.** Bir şeyi zihinde canlandırma; göz önüne getirme; hayal etme. **3.** Amaç; düşünce; niyet; maksat; plan. 🗗 **tasavvur etmek,** *Zihinde canlandırmak; göz önüne getirmek.* || **tasavvur-i sāzec,** *{OsT} psikol. İlk sezi.*

tasavvurat, [Ar. taşavvur > taşavvurāt تصورات] *(tasavvura:t) {OsT} is.* **1.** Tasavvurlar; düşünceler. **2.** *man.* Eski mantıkta, zihinde önermelerin oluşmasını ve bunların kuramını inceleyen bölüme verilen ad.

tasavvurî, [Ar. taşavvur > taşavvurī / taşavvuriyye تصوری / تصوریه] *(tasavvuri:) {OsT} sf.* Tasavvurla ilgili; düşünceyle ilgili.

tasavvut, [Ar. şavt > taşavvut تصوت] *{OsT} is.* **1.** Seslendirme. **2.** *dbl.* Seslenme.

tasayyud, [Ar. şayd > taşayyud تصید] *{OsT} is.* Ava çıkma; avlanma.

tasayyuf, [Ar. şayf > taşayyuf تصیف] *{OsT} is.* Bir yerde yazı geçirme; yazlama.

tasbatan, [tas+bat-an] *{ağız} is.* Nemini her zaman koruyan toprak. [DS]

tasbaz[1], [Far. ṭās-bāz طاسباز] *(ta:sba:z) {OsT} is.* Tas, çanak ve tencere gibi araçlarla gösteri yapan gözbağcısı.

tasbaz[2], [tas *(çalgı)* + Far. bāz طاسباز] *(tasba:z) {OsT} is. müz.* Tas adlı müzik aletini çalan sanatçı.

tasdara, [? tasdara] *{ağız} is.* Sofra örtüsü. [DS]

tasdıklamak, [Ar. taşdīḳ+T. -la-mak تصدیق لق] *{eAT} gçl. f. [-r]* Onaylamak; tasdik etmek.

tasdi, -i'ı [Ar. şudā' > taşdī' تصدع] *(tasdi:) {OsT} is.* **1.** Baş ağrıtma; can sıkma. **2.** Rahatsız etme. 🗗 **tasdî' etmek,** *1. Baş ağrıtmak; can sıkmak. 2. Rahatsız etmek.*

tasdiat, [Ar. tasdī' > tasdī'āt تصدعات] *(tasdi:a:t) {OsT} is.* **1.** Baş ağrıtmalar; can sıkmalar. **2.** Rahatsız etmeler.

tasdik, [Ar. şıdḳ > taşdīḳ تصدیق] *(tasdi:k) {OsT} is.* **1.** Bir şeyin doğru ve gerçek olduğunu belirtme; doğrulama. **2.** Onaylama; onay. 🗗 **tasdik edilmek,** *1. Doğrulanmak. 2. Onaylanmak.* || **tasdik etmek,** *1. Doğrulamak. 2. Onaylamak.* || **tasdik ettirmek,** *1. Doğrulatmak. 2. Onaylatmak.*

tasdikan, [Ar. taşdīḳ > taşdīḳan تصدیقاً] *(tasdi:'kan) {OsT} is.* **1.** Doğrulayarak. **2.** Onaylayarak; kabul ederek.

tasdikat, [Ar. taşdīḳ > taşdīḳāt تصدیقات] *(tasdi:ka:t) {OsT} is.* **1.** Doğrulamalar. **2.** Onaylamalar.

tasdiken, [Ar. taşdīḳ > taşdīḳen تصدیقاً] *(tasdi:'ken) {OsT} zf.* → tasdikan.

tasdikî, [Ar. taşdīḳ > taşdīḳī / taşdīkıyye تصدیقیه / تصدیقی] *(tasdi:ki:) {OsT} sf.* **1.** Doğrulama ile ilgili. **2.** Onaylama ile ilgili.

tasdikli, [tasdik-li] *sf.* **1.** Gerçekliği, doğruluğu kabul görmüş olan. **2.** Onaylanmış olan; tasdik edilmiş olan; onaylı.

tasdikname, [Ar. taşdīḳ + Far. nāme تصدیقنامه] *(tasdi:kna:me) {OsT} is.* **1.** Onaylı belge. **2.** Bir okuldan diğerine geçecek olan öğrenciye verilen eski okuldaki ders ve devam durumlarını bildirir belge; öğrenim durumu belgesi.

tasdiksiz, [tasdik-siz] *sf.* **1.** Gerçekliği ve doğruluğu ortaya konmamış; doğrulanmamış. **2.** Onaylanmamış; tasdik edilmemiş; onaysız.

tasdir, [Ar. şadr > taşdīr تصدیر] *(tasdi:r) {OsT} is.* **1.** Başa geçirme; öne geçirme. **2.** Ön söz koyma. **3.** Bir şeyle başlama. **4.** Ortaya çıkarma; çıkartma.

tasdiye, [Ar. taşdiye تصدیه] *{OsT} is.* El çırpma; alkış tutma.

tase, [Far. tāse تاسه] *(ta:se) {OsT} is.* Tasa; kaygı.

tasfif, [Ar. şaff > taşfīf تصفیف] *{OsT} is.* **1.** Saf hâlinde sıralama; dizme. **2.** Sıralanma; dizilme.

tasfifat, [Ar. taşfīf > taşfīfāt تصفیفات] *(tasfi:fa:t) {OsT} is.* Saf hâlinde sıralanmalar; dizilmeler.

tasfih, [Ar. şafḥ > taşfīḥ تصفیح] *(tasfi:h) {OsT} is.* **1.** El şaklatma; alkışlama. **2.** Yufka hâline getirme; yassılatma; yaprak yaprak yapma.

tasfihat, [Ar. taşfīḥ > taşfīḥāt تصفیحات] *(tasfi:ha:t) {OsT} is.* **1.** El şaklatmalar; alkışlamalar. **2.** Yufka hâline getirmeler; yassıltmalar; yaprak yaprak yapmalar.

tasfik, [Ar. taşfīḳ تصفیق] *(tasfi:k) {OsT} is.* Kanat çırpma. 🗗 **tasfîk-i esnān,** *{OsT} Soğuktan dişlerin birbirine çarpması.*

tasfikat, [Ar. taşfīḳ > tasfīkāt تصفیقات] *(tasfi:ka:t) {OsT} is.* Kanat çırpmalar.

tasfir, [Ar. şafīr > taşfīr تصفیر] *(tasfi:r) {OsT} is.* **1.** Islık çalma; ıslıkla seslenme. **2.** Sarartma; sarıya boyama.

tasfirat, [Ar. taṣfîr>taṣfîrât تصفيرات] *(tasfi:ra:t) {OsT} is.* **1.** Islık çalmalar. **2.** Sarıya boyamalar; sarartmalar.

tasfiye, [Ar. ṣafvet > taṣfiye تصفيه] *{OsT} is.* **1.** Saf duruma getirme; arıtma; ayıklama; temizleme; saflaştırma. **2.** Bir bütünden gereksiz görülen şeyleri ayırıp dışarıya çıkarmak; ayıklamak. **3.** Bir ticarî kuruluşun batması, kapanması vb. nedenlerle çalışmasını durdurması hâlinde alacaklılara ortada kalan maldan paylarına düşün miktarın ödenmesi; likidasyon. **4.** Bir işi, gerekli işlemleri yapıp bitirerek sona erdirme. **5.** *mecaz.* Bir iş yerinde veya kurumda, çeşitli nedenlerle birçok kimsenin görevine son verme. **6.** *huk.* Bir tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda mevcut malvarlığı ile alacak, borç hesap ve işlemlerin incelenerek aktif ve pasifinin dökümünün yapılması. **7.** *huk.* Tüm alacakların tahsili ve tüm borçların ödenmesi ile hesabın kapatılması. **8.** Gümrüklerde yasal bekleme süresini dolduran malların gümrük idaresince satışı. 🗗 **tasfiye etmek,** *1. Bir şeyi katkısız ve katışıksız duruma getirmek; arıtmak; ayıklamak. 2. Yabancı ögelerden arındırmak; ayıklamak. 3. (Ticarî kuruluş için) alacak verecek hesaplarını yerine getirerek varlığına son vermek; kapatmak. 4. Yok etmek; ortadan kaldırmak. 5. İşine son vermek.*|| **tasfiye-i düyün,** *{OsT} Bütün borçları ödeme; borçları kapatma.*|| **tasfiye-i kalb,** *{OsT} Gönlünü kötülüklerden arındırma; kalbini temizleme.*

tasfiyeci, [tasfiye-ci] *sf.* Herhangi bir toplumsal olgudan, yabancı ögelerin ayıklanmasını savunan.

tasfiyecilik, -ği [tasfiye-ci-lik] *is.* Bir bütünden yabancı ögelerin ayıklanmasını savunan görüş.

tasfiyehane, [Ar. taṣfiye + Far. -ḫāne تصفيه خانه] *(tasfiyeha:ne) {OsT} is.* Arıtımevi; rafineri.

tasgamak, [tasgā-mak] *(tasga:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Tokatlamak. [DLT]

tasgaru, [taş-ġarū] *(tasgaru:) {eT} zf.* Dışarı; taşra. [EUTS]

tasgaşmak, [tasgā-mak > tasġa-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Tokatlaşmak; birbirini tokatlamak. [DLT]

tasgatmak, [tasgā-mak > tasġa-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tokatlatmak. [DLT]

tasgir, [Ar. ṣıġār > taṣġīr تصغير] *(tasgi:r) {OsT} is.* **1.** Küçültme; ufaltma. **2.** *dbl.* Bir sıfat ya da ismi "küçük" anlamı verecek duruma sokma; küçültme. 🗗 **tasgir eki,** *Küçültme eki.*

tasgirat, [Ar. taṣġīr > taṣġīrât تصغيرات] *(tasgi:ra:t) {OsT} is.* Küçültmeler.

tashif, [Ar. ṣaḥf > taṣḥīf تصحيف] *(tashi:f) {OsT} is.* **1.** Yazı yazarken kelimeyi yanlış yazma. **2.** Yanılarak yanlış kelime yazma.

tashifat, [Ar. taṣḥīf > taṣḥīfât تصحيفات] *(tashi:fa:t) {OsT} is.* **1.** Yazı yazarken kelimeleri yanlış yazmalar. **2.** Yanılarak yanlış kelimeler yazma.

tashih, [Ar. ṣıḥḥat > taṣḥīḥ تصحيح] *(tashi:h) {OsT} is.* **1.** Sağlığına kavuşturma; iyileştirme. **2.** Yanlış olanı kaldırarak yerine doğrusunu koyma; düzeltme. **3.** Basımcılıkta, dizgi yanlışlarını düzeltme işlemi; düzeltme; düzelti. 🗗 **tashih çubuğu,** *Gemi pusulalarındaki sapma kusurlarını gidermekte kullanılan aygıt.*|| **tashih etmek,** *Düzeltmek.*|| **tashih fermanı,** *Tapu kaydının düzeltilmesi amacıyla yazılmış ferman.*|| **tashilı-i karar,** *{OsT} Kararın düzeltilmesi.*|| **tashih kalemi,** *Hattatların yazı kusurlarını düzeltmekte kullandıkları özel çakı.*|| **tashih yapmak,** *Düzeltme yapmak.*

tashihat, [Ar. taṣḥīḥ > taṣḥīḥât تصحيحات] *(tashi:ha:t) {OsT} is.* Düzeltmeler; düzeltiler.

tashin, [Ar. ṣaḥn => taṣḥīn تصحين] *(tashi:n) {OsT} is.* Bir oyunu sahneye koyma; sahneleme; uygulama.

tası, [tası] *{ağız} is.* Bir evleklik yer. [DS]

tasık, -ğı [tas-ık] *{ağız} is.* Küçük çömlek. [DS]

tasıkmak, [taş-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Taşmak; dışarı çıkmak. [EUTS]

tasılmak, [taş-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Taşmak; dışarı fırlamış olmak. [EUTS]

tasım[1], [*tas *(model)* > tas-ım تصم] *{OsT} is.* **1.** Ölçü. **2.** Tahmin. **3.** Kural; kaide; usul; âdet. 🗗 **tasımına getirmek,** *{ağız} Sırasını, uygun zamanını bulmak.* [DS]

tasım[2], [*tas *(model)* > tas-ım] *is. man.* **1.** Küçük önerme aracılığıyla büyük önermeden vargı çıkarmaya dayanan kanıt; doğru olan iki önermeden üçüncü bir önerme çıkarma; kıyas. **2.** Tümdengelim yoluyla kesin olan her türlü akıl yürütme. 🗗 **tasım bilimi,** *man. 1. Tasımların sistemli biçimde incelenmesi. 2. Aristo okulunun bu sistem üzerindeki çalışmalarının tümü.*

tasımlama, [tasım-la-ma] *is.* **1.** Tasımlamak eylemi. **2.** Bir konuyu, bir nesneyi zihinde biçimlendirmem; tasmim.

tasımlamak, [tasım-la-mak تاصيملامق / تصملمق] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir işin tasarısını hazırlamak; ölçmek biçmek; tasarlamak; tasmimlemek; planlamak. *{ağız} (aym)* [DS]. **2.** *{OsT}* Tahmin etmek. **3.** *{ağız}* Ağacın kabasını yontarak düzeltmek; yapılacak araca göre biçim vermek. [DS]

tasımnamak, [tasım-la-mak > tasımna-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-n(ı)-yor]* → tasımlamak. [DS]

tasımsal, [tasım-sal] *sf.* Tasıma ilişkin; tasımla ilgili; tasıma dayanan.

tasıtmak[1], [tas-ıt-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Karman çorman, belirsiz olmak. [DS]

tasıtmak[2], [tas-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Tadını kaçırmak. [DS]

tasi, -i'ı [Ar. tisʿa *(dokuz)* > tāsiʿ تاسع] *(ta:si:) {OsT} sf.* Dokuzuncu.

tasian, [Ar. tāsiʿ *(dokuzuncu)* > tāsiʿan تاسعاً] *(ta:si:'an) {OsT} zf.* Dokuzuncu olarak.

tas'ib, [Ar. ṣuʿūbet > taṣʿīb تصعيب] *(tas-i:b) {OsT} is.* İşi zor hâle getirme; güçleştirme.

tas'ibat, [Ar. taṣʿīb > taṣʿībāt تصعيبات] *(tas-i:ba:t) {OsT} is.* Güçleştirmeler.

tas'id, [Ar. ṣuʿūd > taṣʿīd تصعيد] *(tas-i:d) {OsT} is.* **1.** Yukarı çıkarma; yükseltme. **2.** *fiz. kim.* Bir maddenin ısıtılarak buharlaştırılması.

tasik, -ği [tas > tas-ik ?] *{ağız} is.* Küçük madenî tas. [DS]

tasikinezi, [Yun. tasis *(gerilim)* + kinesis *(hareket)* > Fr. tasicinésie] *is. tıp.* Kimi hastalıklarda ortaya çıkan bastırılmaz aşırı yürüme eğilimi.

ta'sil, [Ar. ʿasel > taʿsīl تعسيل] *(ta-si:l) {OsT} is.* Bal katma; bal karıştırma; ballandırma; ballama. 🗗 **ta'sîl-i kelâm,** *{OsT} Sözü ballandırma; tatlılaştırma.*

ta'sir[1], [Ar. taʿsīr تعسير] *(ta-si:r) {OsT} is.* **1.** Güçleştirme. **2.** Güçleştirilme.

ta'sir[2], [Ar. ʿuṣr > taʿṣīr تعصير] *(ta-si:r, s kalın söylenir) {OsT} is.* Üzüm, zeytin vb. şeylerin sıkıp suyunu çıkarma.

tas'ir, [Ar. taṣʿīr تعصير] *(tas-i:r) {OsT} is.* Büyüklenme amacıyla yüzünü karşısındakinin yüzünden başka bir yere çevirerek konuşma; konuştuğu kimsenin yüzüne bakmama.

ta'sirat[1], [Ar. taʿsīrāt تعسيرات] *(ta-si:r) {OsT} is.* **1.** Güçleştirmeler. **2.** Güçleştirilmeler.

ta'sirat[2], [Ar. taʿṣīr > taʿṣīrāt تعصيرات] *(ta-si:r, s kalın söylenir) {OsT} is.* Suyunu çıkarmalar.

ta'sirhane, [Ar. taʿṣīr + Far. ḫāne تعصيرخانه] *(ta-si:r, s kalın söylenir) {OsT} is.* Üzüm, zeytin vb. şeylerin suyununun veya yağlı tohumların ezilerek yağının çıkarıldığı yer; yağhane; şırahane.

tasitmek, [tas+ét-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Beklenmedik bir şey karşısında şaşırmak; neye uğradığını bilememek.[DS]

taskaba, [tas+kaba(ğ)-ı / tosbağa] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

taskalla, [? taskalla] *{ağız} is.* Kemikle oynanan bir tür oyun. [DS]

taskaru, [taş-ġarū / taş-karū] *(taşkaru:) {eT} zf.* Dışarı; taşra. [EUTS]

taskırkma, [tas+kırk-ma] *{ağız} is.* Önü kulağa kadar kesilmiş kadın saçı biçimi; uzun kâkül. [DS]

taskil, [Ar. şayḳal > taṣḳīl تصقيل] *(taski:l) {OsT} is.* Cila vurma; cilalama.

taskilat, [Ar. taṣḳīl > taṣḳīlāt تصقيلات] *(taski:la:t) {OsT} is.* Cila vurmalar; cilalamalar.

taskumsal, [tas+kum-sal] *{ağız} is.* Ot bitmeyen, çorak yer. [DS]

taslah, [tas-la-k > taslaḫ] *{ağız} sf.* (Ağaç için) kaba; yontulmamış. [DS]

taslahlamak, [taslak-la-mak / taslaḫ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Ağacı budamak; yontmak. [DS]

taslak, -ğı [*tas *(model)* > tas-la-mak > tas-la-k تصلق] *sf.* **1.** *{OsT} {ağız}* Henüz gereği gibi işlenmemiş; kaba; yakışıksız; kusurlu. [DS] **2.** *{OsT}* (Kişi için) sert; haşin; hoyrat; ahmak. **3.** *{ağız}* (İnsan ya da eşya için) görünüşü düzgün olmayan; kaba saba; biçimsiz; yakışıksız. [DS] **4.** *{ağız}* Yuvarlak. [DS] **5.** *is.* Bir eserin genel çizgileri ile belirlendiği ön çalışma; ilk örnek; eskiz. **6.** Bazı konular üzerinde genel görüşlerin ortaya konduğu çalışma. **7.** *mecaz.* (Bir adla tamlama biçiminde kullanıldığında) yeterliliği ve yeteneği olamamasına rağmen kendini o işin ustası imiş gibi göstermeye çalışan kimse; müsvette. **8.** *biy.* Döllenmiş yumurtanın, hücreleri ve organları oluşturacak olan bölümü. **9.** Bakır işçiliğinde yapılması düşünülen kabın gövdesi belirmiş ilk hâli. **10.** Bir sanat eserinde, kompozisyonun genel olarak ortaya çıktığı, ancak ayrıntılarının henüz daha belirmediği hâli. **11.** *{ağız}* Gelişigüzel yontulmuş ağaç tekne. [DS] **12.** *{ağız}* İri kesilmiş kavun, karpuz dilimleri. [DS] **13.** *{ağız}* Diş açılmamış törpü. [DS] 🗗 **taslak hâlinde,** *İleride gerçekleştirilmesi düşünülen ve bu amaçla ele alınıp incelenen.*

taslak[2], **-ğı** [tas-la-k] *{ağız} sf.* (Yüz için) geniş; büyük. [DS]

taslak[3], **-ğı** [tasla-mak > tasla-k] *{ağız} sf.* Övüngen. [DS]

taslakçı, [tasla-k-çı] *is.* **1.** Taslak yapan işçi. **2.** *{ağız}* Model yapan kimse. [DS] **3.** *{ağız}* Taş ocaklarında taşları kıran kimse. [DS]

taslama, [tas-la-ma] *is.* **1.** Taslamak eylemi. **2.** Dikilmiş kitap gövdesini ayrı olarak hazırlanmış kapak içine yerleştirme işlemi. **3.** *{ağız}* Kalas. [DS]

taslamak[1], [*tas *(model)* > tas-la-mak تصلمق] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** *{OsT} {ağız}* Yapılacak bir işi aklından geçirmek; tasarlamak; tahmin etmek; oranlamak. [DS] **2.** *{ağız}* Yakıştırmak. [DS] **3.** (Taş, ağaç vb. için) kaba bölümlerini çıkarmak; kabaca yontmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** Kitap ciltlerini ve kaplarını hazırlamak. **5.** *{ağız}* Kavunu, karpuzu büyük parçalara ayırıp kendi kabuğunda dilimlemek. [DS] **6.** *gçsz. f. mecaz.* (Meslek ve özellik bildiren isimlerden sonra) kendinde olmayan o özelli-

ği veya değeri varmış gibi göstermek; gösteriş yapmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **7.** *{ağız}* Sorumsuzca yiyip içip eğlenmek. [DS]

taslamak[2], [tas *(arka, peş)* > tas-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Gözetlemek; gizlice izlemek. **2.** Uzağa bakmak. **3.** Bir şeyi başkasına göstermek. [DS]

taslamak[3], [tas-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Birine darılmak; yüz çevirmek. [DS]

taslamamak, [tas-la-ma-mak] *{ağız} gçl. f. [-z] [-m(ı) -yor]* Dinlememek; saygı göstermemek. [DS]

taslanmak[1], [tasa-la-n-mak > taslan-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Canı sıkılmak; üzülmek. [DS]

taslanmak[2], [tas-la-mak > tas-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Bir işe girişmek; o işe el atmak. [DS]

taslık[1]**, -ğı** [tas-lık] *{ağız} is.* Tas konulan yer. [DS]

taslık[2]**, -ğı** [tas-lık] *sf.* (Belirtilen tas miktarında) ölçüsü olan; o kadar tas gelen.

taslib, [Ar. ṣalb > taṣlīb تصليب] *(tasli:b) {OsT} is.* **1.** Çarmıha germe. **2.** Haç çıkarma. **3.** Katılaştırma.

taslibat, [Ar. taṣlīb > taṣlībāt تصليبات] *(tasli:ba:t) {OsT} is.* **1.** Çarmıha gererek öldürmeler. **2.** Haç çıkarmalar. **3.** Katılaştırmalar.

taslit, [Ar. selāṭet > taslīṭ تسليط] *(tasli:t) {OsT} is.* Birini başkasına musallat etme; başına sarma. 🗗 **taslit etmek,** *{OsT} Musallat etmek.*

tasliye, [Ar. ṣalat > taṣliye تصليه] *{OsT} is. "Aleyhissalatu vesselam"* veya *"salallahü aleyhi vesellem"* duasını okuma. 🗗 **tasliye-hᵛān,** *{OsT} Tasliye okuyan kimse.*

tasma[1], [Moğ. tasma > Far. tāsme تاصمه > Yun. desma] *is.* **1.** *{OsT} {ağız}* Dilinmiş kayış; bel kemeri; kayış. [DS] **2.** Hayvanları bağlamak, çekip götürmek vb. sebeplerle boyunlarına bağlanan deri vb. maddeden yapılma bağ; boyun halkası. **3.** *{ağız}* İnce ince dilinmiş hayvan derisinden yapılma ip. [DS] **4.** Nalın, terlik vb. gibi ayağa giyilen şeyleri üstten tutturan kayış. *{ağız} (aynı)* [DS] **5.** *mim.* Halka. **6.** *{ağız}* Ihlamur ağacının iç kabuğu. [DS] **7.** *{ağız}* Sepet yapımında kullanılan soyulmuş karaağaç kabuğu. [DS] **8.** *{ağız}* Çırpılmış kendirin içinde kalan lifli ve kabuklu bölümü. [DS] **9.** *{ağız}* Sapan. [DS]

tasma[2], [tas-ma] *{ağız} is.* Kibirlenme; çalım satma. [DS]

tasma[3], [? tasma] *{ağız} is.* Alın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saç. [DS]

tasmak, [taş-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Taşmak; çıkmak. [EUTS] **2.** Kaçmak. [EUTS]

tasmal, [tas-ma-l ?] *{ağız} sf.* Biçimsiz; şişman. [DS]

tasmalamak, [tas-ma-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Ölçüp biçmek; tasarlamak. [DS]

tasmankara, [tasman+kara ?] *{ağız} is.* **1.** Pekmezle yapılan un helvası. **2.** Tahin ve pekmez karışımı. [DS]

tasme, [Far. tāsme تاسمه] *(ta:sme) {OsT} is.* Kayıştan halka; tasma.

tasmim, [Ar. ṣamm > taṣmīm تصميم] *(tasmi:m) {OsT} is.* **1.** Tasarlama; tasımlama. **2.** Kararlaştırma; kararlılık. 🗗 **tasmim etmek,** *1. Kararlaştırmak. 2. Tasarlamak; tasımlamak.*

tasmimat, [Ar. taṣmīm > taṣmīmāt تصميمات] *(tasmi:ma:t) {OsT} is.* **1.** Kararlaştırılan şeyler. **2.** Tasımlamalar.

tasmit[1]**, -tı** [Ar. semṭ > tasmīṭ تسميط] *(tasmi:t, t kalın söylenir) {OsT} is. ed.* Musammat gazel ya da kaside yazma.

tasmit[2], [Ar. ṣamt > taṣmīt تصميت] *(tasmi:t) {OsT} is.* Susturma.

tasni, -i'ı [Ar. ṣunᶜ > taṣnīᶜ تصنيع] *(tasni:) {OsT} is.* **1.** Yapma; oluşturma. **2.** Yalandan, uydurma; düzme; yakıştırma. **3.** *fel.* Yapıntı.

tasniat, [Ar. taṣnīᶜ > taṣnīᶜāt تصنيعات] *(tasni:a:t) {OsT} is.* Uydurma şeyler; yakıştırılmış şeyler.

tasnif, [Ar. sınıf > tasnīf تصنيف] *(tasni:f) {OsT} is.* **1.** Birbiri ile ilgili olan şeyleri türlerine göre ayırma ve sıralama; bölümleme; sınıflama. **2.** Yazıları kitap haline getirme; kitap yazma. **3.** *istk.* Birimleri farklı özellikleri ve bu özelliklerin yoğunluğuna göre bölümlere ayırma ve her bölümdeki birimlerin dökümünü yapma işlemi. **4.** *müz.* Beste yapma; besteleme. 🗗 **tasnif etmek,** *Kür ve özelliklerine göre ayırıp sıralamak; bölümlemek; sınıflandırmak.*‖ **tasnif tertibatı,** *Yazı makinelerinde, sayılar düşey sütunda alt alta gelecek biçimde yazmayı sağlayan düzenek; ondalık tabülatör.*

tasnifat, [Ar. tasnīf > tasnīfāt تصنيفات] *(tasni:fa:t) {OsT} is.* **1.** Düzenlemeler; bölümlemeler; sınıflamalar. **2.** Yazılmış ve düzenlenmiş eserler.

tasnifî, [Ar. tasnīf > tasnīfī تصنيفى] *(tasni:fi:) {OsT} is. müz.* Besteci.

tasnifleme, [tasnif-le-me] *is.* Tasniflemek eylemi; sınıflama; bölümleme; sıralama.

tasniflemek, [tasnif-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Tasnif etmek; bölümlemek; sınıflamak.

tasnim, [Ar. ṣaneım > taṣnīm تصنيم] *(tani:m) {OsT} is.* Put haline getirme; putlaştırma.

tasri, -i'ı [Ar. ṣarᶜ > taṣrīᶜ تصريع] *(tasri:) {OsT} is.* **1.** Bir beytin iki dizesini uyaklı olarak yazma. **2.** Bütün dizeleri birbiri ile uyaklı şiir yazma.

tasrif, [Ar. ṣarf > taṣrīf تصريف] *(tasri:f) {OsT} is.* **1.** Çekim. **2.** Allah'ın her şeyi kendi iradesine uygun ve dilediği gibi idare etmesi. **3.** *dbl.* Fiil çekimi. 🗗

tasrif etmek, *dbl. Çekmek; çekimlemek.*|| **tasrîf lahikası,** *{OsT} dbl. Çekim eki.*

tasrifat, [Ar. taṣrîf>taṣrîfāt تصريفات] *(tasri:fa:t) {OsT} is. dbl.* Fiil çekimleri; çekimler.

tasrifî, [Ar. taṣrîf > taṣrîfî تصريفى] *(tasri:fi:) {OsT} sf.* Çekimli. 🗗 **tasrîfî lisān,** *Bükünlü dil.*

tasrifli, [tasrif-li] *sf.* Çekimli. 🗗 **tasrifli fiil,** *Çekimli fiil.*

tasrih, [Ar. ṣarḥ > taṣrīḥ تصريح] *(tasri:h) {OsT} is.* Hiçbir kuşku bırakmayacak biçimde açıklamak; açık olarak ortaya koymak; kesin olarak belirlemek. 🗗 **tasrih etmek,** *{OsT} Açıkça belirtmek.*

tasrihat, [Ar. taṣrīḥ > taṣrīḥāt تصريحات] *(tasri:ha:t) {OsT} is.* **1.** Açıkça söylemeler; bildirmeler. **2.** Açıklığa kavuşturmalar.

tasrihen, [Ar. taṣrīḥ > taṣrīḥen تصريحاً] *(tasri:'hen) {OsT} zf.* Açıkça belirterek; açıklığa kavuşturarak.

tastabaş, [tasta ? + baş] *{ağız} is.* Camilerde müezzinlere ayrılan yer. [DS]

tastak, -ğı [tas-ta-k] *{ağız} sf.* (Kişi için) yakışıksız; biçimsiz. [DS]

tastamam, [Ar. temam > tamam => T. ta(s)+ta/-mam] *(ta'stamam) pekşt. sf.* ve *zf.* Her bakımdan uygun; çok uygun; tıpatıp; tam.

tastar, [? tastar] *{ağız} is.* **1.** Yünden dokunmuş örtü. **2.** Önlük. [DS]

tastarak, -ğı [tas+tarak] *{ağız} is.* Ufak tefek eşya; öteberi. [DS]

tastih, [Ar. saṭḥ > tasṭīḥ تسطيح] *(tasti:h, ikinci t ve h kalın söylenir) {OsT} is.* Bir şeyi yassı ve düz hâle getirme; yassılatma.

tastir, [Ar. saṭr > tasṭīr تسطير] *(tasti:r) {OsT} is.* Satır meydana getirme; yazı yazma. 🗗 **tastîr etmek,** *{OsT} Yazı yazmak; satırlar oluşturmak.*

tasu, [Far. tasu ?] *is.* **1.** *{eT}* Çeyrek. [Gabain] **2.** *{ağız}* Öküz derisi kıyısı. [DS]

tasvib, [Ar. ṣavāb > taṣvīb تصويب] *(tasvi:b) {OsT} is.*→ tasvip. 🗗 **tasvib-kerde,** *{OsT} Doğru kabul edilmiş; uygun bulunmuş.*

tasvibat, [Ar. taṣvīb > taṣvībāt تصويبات] *(tasvi:ba:t) {OsT} is.* Doğru kabul edilenler; doğru bulunan şeyler.

tasviben, [Ar. taṣvīb > taṣvīben تصويباً] *(tasvi:'ben) {OsT} zf.* Doğru kabul ederek; uygun bularak.

tasviğ, [Ar. ṣīġa > taṣvīġ تصويغ] *(tasvi:ğ) {OsT} is.* **1.** Kalıp hâline getirme; kalıplaştırma. **2.** Kalıp hâline getirilme; kalıplaştırılma. **3.** Eritilip kalıba dökülme.

tasviğat, [Ar. taṣvīġ > taṣvīġāt تصويغات] *(tasvi:ğ) {OsT} is.* **1.** Kalıp hâline getirmeler; kalıplaştırmalar. **2.** Kalıp hâline getirilmeler; kalıplaştırılmalar. **3.** Eritilip kalıba dökülmeler.

tasvip, -bi [Ar. ṣavāb > taṣvīb تصويب] *(tasvi:p) {OsT} is.* Bir davranışın ya da düşüncenin doğru ve yerinde olduğunu kabul etme; uygun bulma; onama. 🗗 **tasvip etmek,** *Bir davranışın ya da düşüncenin doğru ve yerinde olduğunu kabul etmek; uygun bulmak; onamak.*|| **tasvip görmek,** *(Bir düşünce veya davranış için) çevredekilerce uygun görülmek; yerinde bulunmak; yetkili ve ilgililerce onanmak.*|| **tasvip olunmak,** *Uygun bulunmak; yerinde görülmek; onanmak.*

tasvir, [Ar. ṣūret > taṣvīr تصوير] *(tasvi:r) {OsT} is.* **1.** Bir şeyi veya bir kimseyi ayrıntıları ile anlatma; göz önünde canlandırma; betimleme. **2.** Bir şeyin veya kimsenin resmini yapma. **3.** Bir kimseyi ya da nesneyi diğerlerinden ayrılan yönleri ile anlatan yazı; betim. **4.** *ed.* Roman, hikâye ve diğer edebî türlerde olayların geçtiği yerleri, kişileri ve nesneleri ötekilerden ayırarak yapılan anlatım; betimleme. **5.** Bir eserde, yazarın eyleme katılan kişilerin, eylemin ve somut gerçekliğin yer aldığı bağlamı tanıttığı bölüm; betimleme bölümü. **6.** Resim, heykel, gravür vb. plastik ve grafik sanatlarda bir kişi, nesne ya da figürün canlandırılması. **7.** Resim; surat. 🗗 **tasvir etmek,** *1. Sözlü ya da yazılı olarak ayrıntıları ile anlatmak; betimlemek. 2. Resmini yapmak.*|| **tasvir gibi,** *(Kişi için) çok güzel.*|| **tasvîr-i hümāyūn,** *{OsT} Padişah resmi.*|| **tasvîr-i mücessem,** *{OsT} 1. Cisimli tasvir. 2. Canlı resim.*

tasvirat, [Ar. taṣvīr > taṣvīrāt تصويرات] *(tasvi:ra:t) {OsT} is.* Tasvirler; betimler; betimlemeler.

tasvirci, [tasvir-ci] *is.* Resim yapan kimse; ressam; resimci.

tasvirî, [Ar. taṣvīr > taṣvīrī تصويرى] *(tasvi:ri:) {OsT} sf.* Tasvirle ilgili; tasvir niteliğinde olan; tasvire dayanan; betimsel; deskriptif. 🗗 **tasvirî dil bilgisi,** *dbl. Bir dilin belirli bir çağını inceleyen dil bilgisi.*

tasvit, [Ar. ṣavt > taṣvīt تصويت] *(tasvi:t) {OsT} is.* Seslenme; seslendirilme; ses çıkarma.

-taş[1], [-daş /-deş / -teş / -taş] *yap. e.* → -daş.

-taş[2], [Far. tāş تاش] *(ta:ş) yap. e.* Türkçedeki -daş / -taş ekiyle eş görevlidir.

taş[1], [*eT.* tāş / dāş] *(eT ta:ş) is. is.* **1.** Yeryüzünde ve yer içindeki kayaları meydana getiren rengi ve cinsi içinde bulunan tuz ve oksitlerle biçim, sertlik ve renk kazanmış bulunan katı madde. *{eT} {eAT} (aym)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [Bahşayiş] **2.** Çeşitli biçim ve büyüklükteki her türlü kaya parçası. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] **3.** Yapı işlerinde kullanılmak üzere özel biçimde yontulmuş, biçim verilmiş kaya parçası. **4.** Bir olay veya tanınmış kimse anısına dikilmiş ve üzerine yazı kazılmış olan sütun ya da

kütlesel kaya parçası; abide; anıt. **5.** Rengi, güzelliği ve ender bulunuşu nedeniyle değer kazanan mineral; mücevher yapımında kullanılan değerli madde. **6.** Domino, tavla, satranç ve dama gibi oyunlarda kullanılan taş, tahta, kemik ya da plastik parçalara verilen ad. **7.** *mecaz.* Üstü kapalı, iğneleyici ya da alaycı söz; tariz. **8.** *argo.* Para. **9.** *bot.* Bazı bitkilerin meyveleri içinde oluşan sert mineral madde. **10.** Çaydanlık, kalorifer düzeneği gibi içinde su kaynayan kapların çeperlerinde oluşan katı çökelti; kefeki. **11.** *tıp.* Bazı organ ya da organ boşluklarında, çoğunlukla safra ve idrar yollarında oluşan değişik biçimlerde ve büyüklükte katı madde. **12.** *{eT}* Kayalık yer. [ETY] **13.** *{eT}* Mezar taşı; kitabe. [Tekin] **14.** *{ağız}* Gönü işlemekte kullanılan bir araç. [DS] **15.** *sf.* Taştan yapılmış; taştan oluşmuş. **16.** Katı; acımasız. 🗗 **taşa basdırmak,** *{eAT} Taş ile bastırmak; üzerine taş kapatmak; taş yığmak.* || **taşa çekmek,** *(Çakı, bıçak, ustura vb. için) bileği taşına sürterek keskinleştirmek; kılağılamak; bilemek.* || **taşa köke sarmak,** *{ağız} İş sarpa sarmak; çıkmaza girmek.* [DS] || **taşa ölçmek,** *halk d. Bir yarayı gösterirken ya da bir hastalıktan söz ederken "benden uzak dursun" anlamında kullanılır.* || **taş arabası,** *argo. Aptal; sersem.* || **taş atıcı yil,** *{eAT} Kumları, küçük taşları sürükleyen veya savuran rüzgâr; kasırga.* || **Taş atıp da kolun mu yoruldu?** *(Güçlük çekmeksizin bir şey elde eden ve bu durumdan memnun olmayan kimseler için) "Sanki emek mi harcadın?" anlamında söylenir.* || **taş atmak,** *Bir kimseye dolaylı yoldan iğneleyici sözler söylemek; laf dokundurmak.* || **taşa tutmak,** *1. Hiç aralık vermeksizin taş atmak; üst üste taş atmak. 2. Zımparalamak amacıyla çok hızlı dönen zımpara taşı ile aşındırmak; pürüzlerini gidermek.* || **taş avuşlamak,** *{ağız} (Hayvan için) taşa takılıp düşmek.* [DS] || **taşa yazmak,** *{OsT} Taş üzerine kazımak; hakketmek.* || **taş ayvası,** *{ağız} Taşa vurularak sulandırılan iri bir tür ayva.* [DS] || **taş bademi,** *bot. Çok sert kabuklu bir badem türü.* || **taş bağa,** *halk d. Kaplumbağa.* || **taş bağır,** *{eAT} Katı yürekli; acımasız.* || **taş balığı,** *zool. İşkine balığının başka adı.* || **taş baskı,** *matb. Kireç taşı üzerine yağlı bir madde ile çizilmiş şekilleri baskı yoluyla kâğıt ve bez üzerine çıkarma sanatı; litografya.* || **taş basmacı,** *Taş basması ile uğraşan kimse.* || **taş basması,** *matb. (Yazı ve resim için) taş baskı yoluyla elde edilen.* || **taş bebek,** *Alçı vb. maddeden yapılan oyuncak bebek.* || **taş bebek gibi,** *1. (Kadın için) çok güzel. 2. (Kadın için) çok güzel olmasına rağmen soğuk ve donuk olan.* || **taş bitki,** *bot. Makas otugillerden, sapsız ve çok renkli çiçekli, çakıla benzer bir veya iki çift kalın yaprak çıkaran çok küçük otsu bitki, (Lithopus).* || **taş bilimi,** *jeol. Taşların yapısını ve birleşimini inceleyen bilim dalı.* || **taş bina,** *Taştan yapılmış yapı; kâgir.* || **taş böceği,** *zool. Kabuğu katır boncuğuna benzeyen yumuşakça, (Cypraea).* || **taş bülbülü,** *zool. Ardıç kuşugillerden 17 cm. uzunlukta Trakya ve Kuzey Anadolu dışındaki yerlerde kuluçkaya yatan, böceklerle beslenen bir göçmen kuş; akgerdan, (Irania gutturalis).* || **taş but** (put), *{eAT} Heykel; dikili taş.* || **taş çakma,** *{ağız} Körebe oyunu.* [DS] || **taş çatlasa,** *(Olanaksız görülen şeyler için) "Ne yapılsa imkânı yok!" anlamında söylenir; bütün çabalara rağmen değişmesi mümkün olmamak.* || **taş çekmek,** *1. Domino oyununda, koyacak taş bulunmadığı sürece yerden taş almak. 2. Okey ve benzeri oyunlarda sırası kendine geldiğinden en üstte duran taşı almak.* || (birine, bir şeye) **taş çıkartmak,** *Yetenekleri bakımından ondan üstün olmak; onu geçmek.* || **taş çıkmak,** *Okeyde, ortada çekilecek taş kalmadığı zaman dizili yığınlardan bir bölümünü ortaya koymak.* || **Taş Devri,** *1. İnsanın ortaya çıkışı ve taştan eşyalar meydana getirmesi ile başlayarak bakırtaş çağının sonuna kadar süren devre verilen ad. 2. Bir şeyin gelişmemiş, çok ilkel durumu.* || **taş dikmek,** *Okçulukta, rekor kırmak.* || **taş dolgu,** *Taş ile yapılmış dolgu.* || **taş döğen** (döven), *1. {OsT} Sağlam; kuvvetli; dayanıklı. {ağız} (aynı)* [DS] *2. {OsT} Taş kıran işçi; taşçı. 3. {ağız} Gece bekçisi.* [DS] *4. {ağız} Değirmen taşı.* [DS] *5. {ağız} İşbilir; becerikli.* [DS] *6. {ağız} Ayakta olan yara.* [DS] || **taş döşek,** *1. Bir bina ya da su yolu gibi yapılarda gevşek taşlar döküldükten sonra üzeri tokmaklanarak meydana getirilmiş beton altı zemin; blokaj. 2. Şevlerin yüzeylerinde harçsız taşlarla oluşturulan kâgir kaplama. 3. Beton bloklarla ya da küçük moloz taşlarla yapılan temel.* || **taş döşeme,** *Zemini geniş yüzeyli taşlarla kaplanmış yer.* || **taş dövünmek,** *Bir şeye çok üzülmek; pişmanlık duymak.* || **taş ekmeği,** *{ağız} Ekmek kadayıfı.* [DS] || **taş ekmek,** *İçi taş döşeme ile kaplı fırında pişen ekmek.* || **taş elinde olmak,** *{ağız} Hazırcevap olmak.* [DS] || **taş enek,** *{ağız} Taş bilye.* [DS] || **taş evi,** *Yüzük ve küpe gibi mücevherlerde taş veya pırlantanın oturduğu yuva.* || **taş evlemek,** *{ağız} Taş kırmak için çivi yeri açmak.* [DS] || **taş gibi,** *1. Çok sert; kaskatı. 2. Duygusuz; zalim; acımasız. 3. Çok sağlam.* || **taş gözeri,** *{ağız} Tahılın taşını ayıklamakta kullanılan büyük delikli gözer.* [DS] || **taş gözleri,** *{ağız}* → taş gözeri. [DS] || **taş harman,** *{ağız} Çok taşlı yer.* [DS] || **taşı elinde,** *{ağız} Çabuk ve yerinde cevap veren; hazırcevap.* [DS] || **taşı gediğine koymak,** *Söylenmesi gereken bir sözü tam zamanında söyleyerek karşısındaki kimseyi susturmak; zekice karşılık vermek.* || **taşıla depelemek,** *{eAT} Taşlayarak öldürmek; recmetmek.* || **taşıla depelenmiş,** *{eAT} Recmedilmiş.* || **taşıla urılmış,** *{eAT} Taşlanmış.* || **taşı sıksa suyunu çıkarır,** *"Güçlü kuvvetli kimse." anlamında kullanılır.* || **taş ısıran,** *zool. Tatlı sularda yaşayan, uzunca ve yuvarlak bedenli, ağzının kenarında bulunan 3-4 adet bıyığı ile avlarını yakalayan, solungaçlarının yanı sıra bağırsak çeperinde yer alan*

çok sayıda kan damarı sayesinde de solunum yapan, gerektiğinde su yüzeyine çıkarak hava yutarak oksijen ihtiyacını karşılayan bir kemikli balık, (Misgurnus fossilis).|| **taşı taşa komak,** *{eAT} Taş taş üstüne koyarak bina yapmak.*|| **taş iliği,** *Kayaların tabaka tabaka ayrılmasını sağlayan ara katman.*|| **taş illeti,** *Böbrek hastalığı.*|| **taş kadayıfı,** *{ağız} Yassı kadayıf.* [DS]|| **taş kalem,** *Kayağan taşından yapılan ve taş tahtaya yazı yazmakta kullanılan bir tür kurşun kalem.*|| **taş kalpli,** *Acımasız; katı yürekli; taş yürekli.*|| **taş kalplilik,** *Acımasız olma durumu; katı yüreklilik.*|| **taş kapak,** *{ağız} Tandırın ağzını kapatmakta kullanılan ince ve yassı taş.* [DS]|| **taş kaplama,** *Bir yolun şosesini meydana getirmek için yayılıp sıkıştırılmış kırık taş tabakası; makadam.*|| **taş kayaya çarpmak,** *{ağız} İki güçlü kimse karşılaşmak.*|| **taş kesen,** *{ağız} İri gözenekli kalbur.* [DS]|| **taş kesilmek,** *1. (Sıvı maddeler için) donup katılaşmak. 2. Şaşkınlığa düşmekten dolayı ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilemez olmak.*|| **taş koparmak,** *{OsT} İtaatsizlik etmek; sözünü dinlememek.*|| **taş koymak,** *Çeşitli bahanelerle bir işi veya hareketi engellemek.*|| **taş kömürü,** *yer b. Jeolojik devirler boyunca dönüşüme uğrayarak büyük kalori gücü kazanan, bitki fosillerinden oluşmuş inorganik katı yakıt; maden kömürü.*|| **taş kuşu,** *zool. Ardıç kuşugillerden, 13 cm. kadar uzunlukta, Doğu ve Kuzey Anadolu dışında ülkemizin hemen her yerinde her mevsim görülen, böcek ve larvalarla beslenen yerli bir ötücü kuş; kuyrukkakan, (Saxicola torquata).*|| **taş küre,** *yer b. Yer kabuğunu oluşturan ve yer yuvarlağının merkez çekirdeği çevresinde sert kayalardan meydana gelmiş kabuk kısmı; taş küre; litosfer.*|| **taş küresel,** *yer b. Taş küre ile ilgili olan; taş küreye ait.*|| **taş levreği,** *zool. Gölge balığının diğer adı.*|| **taş mantarı,** *Kayalar üzerinde biten liken.*|| **taş nanesi,** *bot. Ballıbabagillerden, taşlık yerlerde yetişen, yeşilimsi tüylü yapraklı, baharlı, lezzetli bir otsu bitki, (Micromeria fruticasa).*|| **taş ocağı,** *İnşaatta kullanılacak ya da başka bir amaç için taşların kırılıp çıkarıldığı yer.*|| **taş olmuş balçık,** *{eAT} Ateşte pişirilerek taş hâline getirilmiş balçık.*|| **taş olmak,** *İşlediği günah yüzünden taş olarak cezalandırılmak anlamında kullanılır.*|| **taş oluş,** *jeol. Bir çökeli etkileyerek onu yavaş yavaş bağdaşık bir kayaca dönüştüren oluşum.*|| **taş oyucu,** *Taşları kemirerek oyan hayvanlara denir.*|| **taş pamuğu,** *Amyant; asbest.*|| **taş pudra,** *Çabuk makyaj yapabilmek için kullanılan pudra ve krem karışımı kozmetik ürünü.*|| **taş sarımsağı,** *bot. Taze yaprakları soğan yerine kullanılan bir tür ot, (Allium scorodoprasum).*|| **taş söve,** *Kapı pervazı.*|| **taş sürmek,** *Oyunda, taşlardan birini oynatmak.*|| **taş tahta,** *Kayağan taştan yapılmış bir tür karalama veya hesap tahtası.*|| **taş tartan,** *{ağız} Uzun bacakları ile küçük çakılları kaldırabilen, uzun kanatlı, büyük bir böcek.* [DS]|| **taş tekne,** *Taş yalak.*|| **taş temel,** *Elle kılıcına yerleştirilmiş iri taşlar arasına taş kırıkları doldurularak yapılan temel.*|| **taş toprak,** *Yüzeyi moloz ve toprakla kaplı alan; küçük taş parçaları bulunan yer.*|| **taş tutmak,** *argo. Para sahibi olmak; zenginleşmek.*|| **taş tutunmak,** *{eAT} Tuvaletten sonra taş ile temizlik yapmak; taş ile silinmek.*|| **taş üstünde taş bırakmamak,** *Bir yerdeki bütün binaları yıkmak; yerle bir etmek.*|| **taş yağdırıcı yil,** *{eAT} Kasırga.*|| **taş yağmak,** *Kıyamet kopuşuna benzer biçimde insanlara korku veren tehlikeli durumları anlatmak için kullanılan söz.*|| **taş yağı,** *{ağız} Gaz yağı.* [DS]|| **taş yapmak,** *Yeni oyun için taşların arkasını çevirip sıraya dizmek.*|| **taş yatur,** *{eAT} Korkudan donup kalmış olan; taş gibi hareketsiz duran.*|| **taş yatur kalmak,** *{OsT} Korku, şaşkınlık gibi etkenlerle donakalmak; harekete dermanı olmamak.*|| **taş yerinde** (ağırdır), *Herkes kendi çevresinde, kendi ortamında önem kazanır, anlamında kullanılır.*|| **taş yoncası,** *bot. Kelebek çiçeğigillerden, hayvan yemi olarak kullanılan ad, (Melilotus).*|| **taş yosunu,** *Liken.*|| **taş yuvarı,** *Taş küre.*|| **taş yürekli,** *Acımasız; hiç acıması olmayan; katı yürekli; taş kalpli.*|| **taş yüreklilik,** *Acımasız olma durumu; katı yüreklilik.*

taş[2], [taş طاش] *{eT} {OsT} (aynı)* **1.** Dış; hariç; taşra; dışarı. *{eAT}* [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Tekin] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Uzak. [Üç İtigsizler] **3.** Geniş açıklık; yazı. [DLT] **4.** Gurbet; yabancı yer. [DLT] 🗗 **taş aşı,** *{ağız} folk. Gelin evden çıkmadan verilen düğün yemeği.* [DS]|| **taş aşma,** *{ağız}* → taş aşı. [DS]|| **taş tonı,** *{eAT} Normal elbise üzerine giyilen çarşaf, atgı gibi giyecek; dış elbise.*|| **taş yüzi,** *{eAT} Dış tarafı; dışta kalan yüzü; dışı.*

taşafur, [? taşafur] *{ağız} is.* Yabancı ülke; gurbet. [DS]

taşagelmek, [taş-a-gel-mek طاشه كلمك] *{eAT} gçsz. f. [-ür]* Taşıvermek.

taşağar, [taş-a+kır ? > taşağır / taşağar] *{ağız} is.* Verimsiz toprak. [DS]

taşağır, [taş-a+kır ? > taşağır] *{ağız} is.*→ taşağar. [DS]

taşağrı, [taş+ağrı] *{ağız} is.* **1.** Çok taşlı yer. **2.** Yoksunluk bölgesi. [DS]

taşahır, [taş+ahır ?] *{ağız} is.* **1.** Toprağı verimsiz yer. **2.** Çok taşlı yer. **3.** Köylü. [DS]

taşak, -ğı [*eT.* taş *(dış)* > taş-ak *(taşkın, taşmış, dışarı çıkmış)* / tāş > taş-ak *(küçük taş)*] *is. kaba.* Erkeklik bezi; haya; erbezi torbası. *{eT} (aynı)* [DLT] [Mühennâ] [Bahşayiş] 🗗 **taşağı çıkmış,** *{eT} Hadım olmuş.* [Bahşayiş]|| **taşak kapan,** *{ağız} Bukalemun.* [DS]|| **taşak koparan,** *{ağız} Karşılık vermeden, para ödemeden, emek harcamadan her gördüğü şeyi isteyen.* [DS]

taşaklı, [taş-ak-lı] *sf. kaba.* **1.** Taşağı olan. **2.** *{ağız}*

mecaz. Gücünü ve yetkinliğini başkalarına kabul ettiren; sözünü geçiren; yiğit; cesur; gözü pek. [DS]

taşaklığ, [taşak-lığ] *{eT} sf.* Taşaklı. [DLT]

taşanlamak, [tavşan-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Ekin için) rüzgârın etkisi ile dalgalanmak. [DS]

taşarlamak, [taş-ar-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Dışarı atmak. [DS]

taşatan, [taş+at-an] *{ağız} is.* Keklik. [DS]

taşbaşı, [taş+baş-ı] *{ağız} zf.* Saygısızca; edepsizce. [DS]

taşçı, [taş-çı] *is.* **1.** Taş ocağından taş çıkaran ve kıran kimse. **2.** Taşları yontarak kullanıma sunan ya da satan kimse. **3.** Taş duvar yapımında usta olmuş kimse; taşçı ustası. **4.** Değerli taşlar satan kimse. 🗗 **taşçı tarağı,** *Mozaik sıvayı taramakta kullanılan dişli çelik kalem.*|| **taşçı ustası,** *Taşları yontarak duvar ören usta.*

taşçıl, [taş-çıl] *sf.* **1.** Taşı andırır; taş gibi. **2.** *bot.* (Bitki için) taş ve kayalar üzerinde ya da taşlı arazide yetişen. **3.** *zool.* (Hayvan için) gömülü taşlar altında yaşayan.

taşçılık, -ğı [taş-çı-lık] *is.* **1.** Taşçı olma durumu; taşçının işi ve mesleği. **2.** Her türlü yapıda kullanılacak olan taşları biçimlendirme ve kesme sanatı; taş işçiliği.

taşdar, [Far. ṭaşt-dār طشتدار] *(taşda:r) {OsT} is.* Selçuklu devletinde hükümdarın yemek öncesi ve sonrası ellerini yıkarken, abdest alırken önüne leğen sürüp ibrik getiren, ayrıca hükümdarın kılıç, elbise ve oda takımlarının korunmasından sorumlu görevliye verilen ad.

taşdın, [taş-dın / taş-tın] *{eT} zf.* **1.** Dışarıda. [Gabain] **2.** Dışarıdan; haricen. [EUTS] 🗗 **taşdın sıñar,** *{eT} Dışarıda.* [EUTS]

taşdırtı, [taş-dır-tī / taş-tır-tī] *(taşdırtı:) {eT} zf.* Dışarıda. [Gabain]

taşemen, [taş+em-en] *is. zool.* Taşemengillerden, ılık denizlerle soğuk denizlerin bir bölümünde yaşayan yılana benzer, çıplak bedenli, boyu bir metre kadar, ırmakların dibindeki taşlara çekmenleriyle tutunan, ilkel yapılı, omurgalı bir hayvan; bofa balığı, *(Petromyzen).*

taşemengiller, [taş+em-en-gil-ler] *is. zool.* Taşemenleri içine alan, denizlerde yaşayan, yumurtlamak için tatlı sulara gelen, çenesiz ve yuvarlak ağızlı omurgalı hayvanlar familyası; bofa balığıgiller, *(Petromyzontidae).*

taşeron, [Fr. tâche *(iş, görev, angarya)* > tâcheron] *is.* Yapılması gereken bir işi yükleniciden ya da sahibinden alarak az sayıda kişi ya da kendi başına yapan ikincil yüklenici.

taşeronluk, -ğu [taşeron-luk] *is.* Taşeronun yaptığı iş; taşeron olma durumu.

taşgan, [taş-gan] *{ağız} is.* Pınar. [DS]

taşgarmak, [taş *(dış)* > taş-ık-mak > taş-(ı)k-ar-mak > taşığ-ar-mak] *gçl. f. [-ur]* (Ordu için) sefere çıkarmak; savaşa götürmek. [ETY]

taşgaru, [taş-ġarü / taş-karü طشغارو] *(taşkaru:) {eT} {eAT} zf.* Dışarıya; dışa doğru; dışarı. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.]

taşgır, [taş-gır] *{ağız} is.* Taş ev. [DS]

taşguk, [taş-ġuk] *{eT} is.* Bir nesnenin dış yanı. [Mühennâ]

taşgurmak, [taş-mak > taş-(ı)ġ-ur-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Taşayazmak; taşmak üzere olmak. [DLT]

taşhun, [taş-kın / taşḫun طشخون] *{eAT} sf.* Taşkın.

taşığırmak, [taş-mak > taş-ığ-ır-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Dışarı çıkarmak. [ETY]

taşıkmak, [taş *(dış)* > taş-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Dışarı çıkmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Tekin] **2.** Taşmak. [EUTS] [DLT] **3.** Dağa çıkmak; isyan etmek. [ETY] **4.** Sefere çıkmak. [Tekin]

taşıl, [taş-ıl] *sf.* Jeolojik devir öncesinde toprak katmanları arasında kalarak günümüze kadar gelen bitki ve hayvan kalıntılarına verilen isim; fosil; müstehase. 🗗 **taşıl bilimi,** *Taşıllara dayanarak Yer'in geçmişini inceleyen bilim dalı; paleontoloji.*|| **taşıl kuşlar,** *Kuşlar sınıfının, uzun kuyruklu, kertenkeleye benzer, Avrupa'da yaşayan ve soyu tükenmiş olan birçok fosil kuşu içine alan ilkel kuş alt sınıfı, (Saururae).*

taşıllaşma, [taş-ıl-la-ş-ma] *is.* Taşıllaşmak eylemi; fosilleşme.

taşıllaşmak, [taş-ıl-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Taşıl durumuna gelmek; fosilleşmek. **2.** *mecaz.* Düşünme gücünü yitirmek. **3.** *mecaz.* (Kişi, tutum ve davranışları için) çağın gerisinde kalmak.

taşıllı, [taş-ıl-lı] *sf.* İçinde taşıl bulunan; fosilli.

taşılmak, [taş-mak > taş-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Taşmak; dışarı fırlamış olmak. [EUTS]

taşım[1], [taş-ım ?] *{eT} zf.* Çok. [EUTS]

taşım[2], [taş-ım] *is.* **1.** Kaynama sırasında kabarıp taşma eyleminin sonucu. **2.** *zf.* (Kaynatmak için) kabarıp taşacak duruma gelene kadar.

taşıma, [taşı-ma] *is.* **1.** Taşımak eylemi; nakliye. **2.** *biy.* Bir maddenin bir yerden başka bir yere götürülmesi; transport; nakliyat. **3.** *sf.* Başka bir yerden getirilen; taşınan. 🗗 **taşıma kapasitesi,** *biy. Belli bir çevrenin sürekli olarak besleyebileceği belli bir türe ait en çok birey sayısı.*|| **taşıma su ile değirmen döndürmek,** *(Kendisinde bu işi yapacak kadar gücü bulunmayanlar için) başkalarının yardım ve katkısı ile büyük işleri yapmaya çalışmak.*

taşımacı, [taşı-ma-cı] *is.* Yük ve yolcu taşıma işleri ile uğraşan kimse; nakliyeci; nakliyatçı.

taşımacılık, -ğı [taşı-ma-cı-lık] *is.* İnsan ya da eşyayı bir yerden bir başka yere götürmek için kullanılan araç ve yöntemlerin tümü; nakliyecilik; transport; nakliyat.

taşımak, [taş-ü-ımak > taşı-mak] *gçl. f. [-r]* **1.** Bir şeyi, elinde, kucağında ya da sırtına alarak bir yerden başka bir yere götürmek. **2.** Bir şeyi, çeşitli araçlar kullanarak yerini değiştirmek; nakletmek. **3.** İnsanların, yüklerin bir taşıt yardımıyla başka bir yere götürülmelerini sağlamak. **4.** (Su, elektrik, doğal gaz vb. için) kaynak ya da depodan kullanılacağı yere iletimi sağlamak; bir yerden bir yere aktarmak. **5.** (Kurum, iş yeri, ev vb. için) eski yerini bırakarak yeni bir yer ya da binada işlevini sürdürecek biçimde yeniden düzenlemek; yer değişikliği yapmak; nakletmek. **6.** (Sel, rüzgâr, dalga, akıntı vb. için) toz, toprak, çakıl, tohum, yaprak vb.ni sürükleyip götürmek. **7.** (Kişi, nesne için) bir şeyin, yükün ağırlığını çekebilmek; kaldırmak. **8.** (Kolon, kiriş, destek, tekerlek, vida vb. için) yerinde tutmak; ağırlığını yüklenerek destek görevi yapmak; dayanağı olmak. **9.** Sürekli olarak üzerinde bulundurmak; takmak; giyinmiş olmak. **10.** (Kadın ve dişi hayvanlar için) gebelik döneminde olmak; karnında yavrusu, bebeği olmak. **11.** (Ad, unvan vb. için) o ad ve unvanla bilinir, çağrılır olmak. **12.** (Nesne için) ona sahip olmak; özellik olarak kendinde bulundurmak. **13.** *mecaz.* (Sorumluluk vb. soyut kavram için) o duyguya sahip olmak; bilincinde olmak; duymak; hissetmek. **14.** (Belirti, iz vb. için) üzerinde yazılı ya da kazılı olmak; sonuçlarından o şey olduğu anlaşılmak. **15.** *mat.* Örnek olarak çizilmiş bir geometrik şekli, başka bir ortama gönye, pergel ve cetvel kullanarak çizmek. **16.** *mecaz.* Çekmek; katlanmak. **17.** Üzerinde veya içinde bulunur olmak. *O günkü tarihi taşıyan bir mektubu...*

taşımlık, -ğı [taş-ım-lık] *zf.* Taşacak kadar; taşıma meydana gelinceye kadar; taşım.

taşımsı, [taş-ımsı] *sf.* Taşa benzer; taşı andıran.

taşınabilir, [taşı-n-a+bil-ir] *sf.* **1.** (Eşya için) taşınması mümkün olan; menkul; portatif. **2.** *sf. huk.* Para, çek, senet, tahvil vb. değerli kâğıt; menkul. **3.** (Küçük elektrikli takımlar için) elde kullanılabilen.

taşınabilirlik, -ği [taşı-n-a+bil-ir-lik] *is.* **1.** Taşınabilir olma durumu; taşınabilir nesnenin niteliği. **2.** *bsy.* Üzerinde çok fazla değişiklik yapılmadan bir program ya da program paketinin, farklı tipte bilgisayarlarda kullanılabilme özelliği.

taşınım, [taşı-n-ım] *is. fiz.* **1.** Bir akışkanda meydana gelen sıcaklık değişmesi ile ortaya çıkan hareket sonucu ısının taşınması; ısı yayımı; iletim; konveksiyon. **2.** Hareket halindeki cisimlerle ısının taşınması. **3.** Hava kütlesinin düşey hareketi.

taşınır, [taşı-n-ır] *sf.* **1.** Bir yerden başka bir yere taşınabilen; taşımak mümkün olan; portatif. **2.** *is. huk.* Bir yerden başka bir yere götürülebilen eşya; menkul. ⊟ **taşınır yapı,** *Sürekli kalması mümkün olmayacak biçimde başkasının toprağı üzerine kurulan kulübe, baraka vb. yapı.*

taşınış, [taşı-n-ış] *is.* Taşınmak eylemi veya biçimi.

taşınma, [taşı-n-ma] *is.* Taşınmak eylemi.

taşınmak, [taşı-n-mak] *edil. f. [ır]* **1.** Taşımak eylemi yapılmak; taşımak eylemine konu olmak. **2.** *dönşl. f.* (Kişisel ya da ev eşyalarını alarak sürekli kalmak üzere başka bir yere göçmek; konut değiştirmek; yer değiştirmek. **3.** Zamanının çoğunu geçirecek biçimde ve düzenli olarak bir yere sık sık gidip gelmek.

taşınmaz, [taşı-n-ınaz] *sf.* **1.** Taşınamayan. **2.** *sf. huk.* (Mal için) bir yerden başka bir yere götürülemeyen; gayrimenkul.

taşıntı, [taş-ın-tı] *is.* **1.** Az miktarda taşarak kabın dışında meydana gelen bulaşık. **2.** Çevrede bir hasar oluşturmayan az miktardaki akarsu taşkını; küçük taşkın.

taşıntı, [taşı-n-tı] *is.* Sel suları ile gelip bir yere yığılmış taş, toprak vb.

taşıra, [taş-ı-ra] *{ağız} is.* Taşra. [DS]

taşırdı, [taş-ır-dı / taş-dır-tı] *{eT} zf.* **1.** Dışarıda. **2.** Dışarıdan. [ARAT]

taşırgamak, [taş > taş-ır-ğā-mak طاشرغامق / طشرغامق] *gçsz. f. [-r] [OsT. -yur] [-g(ı)-yor]* **1.** *{OsT}* (Yalınayak yürümekten dolayı ayaklar için) yara bere içinde kalmak. **2.** *{ağız}* (Çok yol yürüyen hayvanların tırnakları için) taşa çarpmaktan bozulmak; acımak. [DS] **3.** *{ağız}* (Nalsız hayvan için) bozuk yolda yürümekten dolayı tırnağı kırılarak topallamak; ayağı şişmek. [DS]

taşırkamak[1], [taş > taş-ır-ka-mak طاشرقمق / طشرقمق] *{eAT} {ağız} gçsz. f. [-yur]* → taşırgamak. [DS]

taşırkamak[2], [taş-ır-ka-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Kaygılanmak. [DS]

taşırkan, [taş-ır-kan] *{eT} sf.* Taşmış; dışarlak. ⊟ **taşırkan közlüg,** *{eT} Patlak gözlü; lokma gözlü.* [DLT]

taşırkatmak, [taş-ır-ka-t-mak طاشرقادمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* (Hayvan için) nalsız yürüterek tırnaklarını aşındırmak.

taşırma, [taş-ır-ma] *is.* Taşırmak eylemi.

taşırmak[1], [taş-mak > taş-ur-mak > taş-ır-mak] *gçl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** (Bir kaba konulan sıvılar için) kabın alacağı miktardan fazla koyarak kap dışına akmasına neden olmak; taşmak işinin yapılmasına sebep olmak. *{eT} (aynı)* [DLT] **2.** (Kaynatılmakta olan süt, çorba vb. için) kabararak kabın dışına çıkmasına neden olmak. **3.** (Boya, badana, yazı vb. için) belirlenmiş olan sınır, çizgi, alan vb.nin ötesine geçirmek. **4.** Bir yapıyı, komşu binaların hizasından daha dışarda yapmak. **5.** *mecaz.* Birinin sabrını tüketecek davranışlarda bulunmak.

taşırmak[2], [taş-ü-mak > taşu-r-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Teslim etmek; getirmek; taşımak. [EUTS]

taşırtı, [taş *(dış)* > taş-ır-tı] *(taşırtı:) {eT} zf.* Dışarıda. [KB]

taşıt, [taşı-mak > taş-ı-t] *is.* Taşıma aracı; ulaşımı sağlamakta kullanılan her türlü araç *(1944).* 🗗 **taşıt gemisi,** *Feribot.*

taşıtan, [taşı-t-an] *sf.* **1.** Taşıma işini yaptıran. **2.** *dnz.* Bir navlun sözleşmesi yaparak belli malları bir limandan bir başka limana taşımak üzere taşıyana veren kimse.

taşıtçı, [taşı-t-çı] *is.* **1.** Taşıt süren kimse; sürücü. **2.** Taşıt üreten, satan ya da onaran kimse.

taşıtgan, [taşu-t-mak > taşu-t-ğān] *(taşıtga:n) sf.* **1.** *{eT}* Daima taşıtan; taşınan. [DLT] **2.** *{ağız}* Otomobil. [DS]

taşıtma, [taşı-t-ma] *is.* Taşıtmak eylemi.

taşıtmak, [taşı-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Taşımak eylemini yaptırmak; bir kimsenin ya da eşyanın bir yerden başka bir yere götürülmesini sağlamak.

taşıtmak[1], [taş-mak > taş-ıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Taşırmak. [DLT]

taşıtmak[2], [taş-ū-mak / taş-ī-mak > taş-ı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Taşıma işini yaptırmak. [DLT]

taşıttırma, [taşı-t-tır-ma] *is.* Taşıttırmak eylemi.

taşıttırmak, [taşı-t-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Taşıtmak eylemini yaptırmak; yolcu ya da yükleri bir yerden başka bir yere bir kimsenin taşımasını sağlamak.

taşıyan, [taşı-y-an] *sf.* **1.** Taşıma işini yapan. **2.** *is. dnz.* Navlun sözleşmesinde, bir yükü bir limandan başka bir limana götürmeyi kabul eden kimse.

taşıyıcı, [taşı-y-ıcı] *sf.* **1.** Taşıma işini yapan, hamal. **2.** (Araç, aygıt, öge vb. için) bir şeyin ağırlığını çeken. **3.** *is.* Ücretle yük taşıyan kimse; hamal. **4.** Taşıma işin yapan aygıt ya da düzenek. **5.** Kendisi hasta olmadığı hâlde hastalık mikroplarını sağlam kişilere bulaştıran; portör. **6.** *mat.* Ele alınan doğru parçasını veya yarı doğruyu içeren doğru. 🗗 **taşıyıcı proteinler,** *biy. Hücre zarından içeri veya dışarı taşınacak moleküllere bağlanan ve hücre zarında yer alan proteinler.*

taşıyış, [taşı-y-ış] *is.* Taşımak eylemi veya biçimi.

taşigenez, [Fr. tachygenèse] *is. biy.* Geçici organlar ya da larva biçimleri geçirmeden embriyonun doğrudan doğruya gelişmesi süreci.

taşikardi, [Fr. tachycardie] *is. tıp.* Kalp atış sayısının, dakikada 90'ı geçmesi durumu.

taşikinin, [Fr tachykinine] *is. tıp.* Bazı nöronlarda bulunan, bağırsak kasılmalarını hızlandırma özelliği olan on bir aminoasitli polipeptit grubu.

ta'şir, [Ar. ʿaşer > taʿşīr تعشير] *(ta-şi:r) {OsT} is.* **1.** Bir sayıyı on'a çıkarma. **2.** On'a bölme. **3.** On'da birini alma.

ta'şirat, [Ar. taʿşīr >taʿşīrāt تعشيرات] *(ta-şi:ra:t) {OsT} is.* **1.** On'a çıkarmalar. **2.** On'a bölmeler. **3.** On'da birini almalar.

taşkala[1], [? taşkala] *{ağız} is.* **1.** Alay. **2.** Şaka. [DS] 🗗 **taşkala etmek,** *{ağız} 1. Alay etmek. 2. Şaka etmek. 3. İşi gürültüye getirmek.* [DS]|| **taşkalaya almak,** *{ağız} Alay etmek; eğlenmek.* [DS]

taşkala[2], [Ar. meşġāle ? > taşkala] *{ağız} is.* İş güç; uğraş. [DS]

taşkalacı, [taşkala-cı] *{ağız} is.* Alaycı; şakacı. [DS]

taşkarı, [taş-karū] *{ağız} is.* Dışarı; hariç. [DS]

taşkarmak, [taş *(dış)* > taş-ık-mak > taş-(ı)k-ar-mak > taşık-ar-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Uzaklaştırmak. [EUTS] [Gabain] **2.** Evlendirmek.

taşkaru, [taş-ġarū / taş-karū] *(taşkaru:) {eT} zf.* **1.** Dışarıya; dışa doğru. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **2.** *is.* Dışarı; taşra. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.]

taşkın, [taş-kın] *sf.* **1.** Bulunduğu yere sığmayan; taşmış bir durumda olan; taşan. **2.** *mecaz.* (Davranış için) üçlü bir duyguya bağlı olarak olağan sayılabilecek ölçüyü aşan; aşırı. **3.** (Kişi, topluluk için) heyecanını ve davranışlarını denetleyemeyen. **4.** *{ağız}* Gözü dönmüş; azgın. [DS] **5.** *is.* Bir akarsuyun çeşitli nedenlerle kabarması sonucu akarsuyun yatağı yakınında bulunan arazilerin sular altında kalması; su baskını; seylap; feyezan.

taşkınca, [taş-kın-ca] *sf.* **1.** Taşkın bir kimseye özgü; taşkınlık gösteren. **2.** *(taşkı'nca) zf.* Taşkın bir biçimde; fevrî.

taşkınlık, -ğı [taş-kın-lık] *is.* **1.** Taşkın olma durumu. **2.** Bir akarsu çevresinde sık sık taşkına uğrayan yer. **3.** Davranışlarda aşırılığa kaçma; tanınan sınırlar dışına çıkma; ifrat; aşırılık.

taşkıran, [taş+kır-an] *sf.* **1.** Taş ya da kayaları kırıp parçalayan. **2.** *is.* Kaya ya da taşları kırıp parçalamakta kullanılan metal kütle. **3.** Taş veya kaya kırmak ve parçalamakta kullanılan özel donanımlı makine; konkasör. **4.** *bot.* Taşkıran otu. 🗗 **taşkıran çiçeği,** *bot.* Taşkırangillerden, yüksek dağlarda taş ve kayaları yarıp çıkan bir çiçek, *(Leontopodium alpinum).*|| **taşkıran otu,** *bot. Taşkırangillerden, Kuzey yarım kürenin ılıman ve soğuk bölgelerinde yetişen, tek tek ya da salkım veya şemsiye biçiminde toplu çiçekleri yüzünden bazı türleri park ve bahçelerde süs bitkisi olarak da yetiştirilen, saplarının parçalanması ile üretilen üç yüz kadar otsu bitkinin ortak adı, (ör. tipi: Saxifraga)*

taşkırangiller, [taş+kır-an-gil-ler] *is. bot.* Ortanca, yabani yasemin ve taşkıran gibi türleri kapsayan ayrı taç yapraklı, er dişi çiçekli, iki çenetli ağaççık, ağaç ve otsu bitkiler familyası, *(Saxifragaceae).*

taşkızılı, [taş+kızıl-ı] *is. zool.* Ardıç kuşugillerden 22 cm. kadar uzunlukta, sırtı ak, karnı ve başı mavi, dişileri kahverengi alacalı, ülkemizin her tarafında yazları kuluçkaya yatan, böceklerle beslenen göçmen bir ötücü kuş, *(Monticola saxatilis).*

taşlak, -ğı [taş-lak] *{ağız} is.* Derelerdeki bataklık yerler. [DS]

taşlama[1], [taş-la-ma] *is.* **1.** Taşlamak eylemi. **2.** Pürüzlü yüzeyleri aşındırıcı taşlama taşları ile düzeltmeye dayanan teknik işlem. **3.** *{ağız}* Değirmen taşının diş diş olması.[DS] **4.** *ed.* Alaylı halk şiiri. **4.** *ed.* Yergi; hiciv; tariz. **5.** Hakaret.

taşlama[2], [taş-la-ma] *{ağız} is.* **1.** (At için) sıçrayarak yürüme. **2.** (Hayvan için) ayaklarını kaldırarak yürüme. **3.** (At için) kıç atıp biniciyi fırlatma. [DS]

taşlamacı, [taş-la-ma-cı] *is.* **1.** Taşlama işinde çalışan işçi. **2.** Yergi yazarı; yergici; heccav.

taşlamacılık, -ğı [taş-la-ma-cı-lık] *is.* **1.** Taşlama ustasının yaptığı iş. **2.** Yergicilik.

taşlamak[1], [tāş > taş-lā-mak] *(eT. taşla:mak) gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Üzerine taş atmak; taş fırlatmak; arkasından taş atmak; taş ile kovalamak; taşa tutmak. *{eT} (aynı).* **2.** *huk.* Suçlu bir kimseyi taşa tutarak öldürmek; recmetmek. **3.** (Pirinç, bulgur vb. için) içindeki küçük taşları ayıklamak. **4.** (Yer için) taş döşemek. **5.** (Metal parça için) zımpara ya da zımpara taşı ile aşındırarak yuvasına oturtmak. **6.** Deriyi inceltmek, düzleştirmek ve yumuşatmak için taşlama ya da tıraşlama makinelerinden geçirmek. **7.** İşlenmiş bir parçanın yüzeyini taşlama makinesinden geçirerek bitirmek. **8.** *mecaz.* (Kişi için) alaycı, iğneleyici sözler söylemek; taş atmak; hicvetmek. **9.** Hakaret etmek. **10.** *{ağız}* Bir kimseyi kötülemek, arkasından atıp tutmak. [DS] **11.** *{ağız}* Göz koymak; nişan koymak. [DS] **12.** *{ağız}* Laf atmak. [DS]

taşlamak[2], [taş *(dış)* > taş-lā-mak] *(taşla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Gurbete gitmek; dışarılıklı olmak. [DLT]

taşlamak[3], [taş-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (At için) yürürken tırnağı taşa çarpmak. [DS]

taşlanguç, -cu [taş-la-n-guç] *{ağız} is.* Tavukların midesi; taşlık. [DS]

taşlanma, [taş-la-n-mak] *is.* Taşlanmak eylemi.

taşlanmak, [taş-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Taşa tutulmak; taş atılarak kovalanmak. **2.** Taşa tutularak öldürülmek; recmedilmek. **3.** (Pirinç, bulgur vb. için) içindeki küçük taşlar ayıklanmak. **4.** (Yer için) taş döşenmek; taş ile kaplanmak. **5.** (Metal için) zımparaya tutularak aşındırılmak. **6.** *mecaz.* Alaycı ve iğneleyici sözler söylenmek; hicvedilmek. **7.** Hakaret edilmek. **8.** *dönşl. f.* Taşlı hâle gelmek; içine çeşitli nedenlerle taş karışmak; taş oluşmak. 🗗 **taşlanmış ipek,** *Bir takım işlemlerden geçirildikten sonra dayanıklı ve parlak hâle getirilmiş ipek kumaş.*

taşlantı, [taş-la-n-tı] *{ağız} is.* Taşlı, topraklı buğday. [DS]

taşlaşma, [taş-la-ş-ma] *is.* Taşlaşmak eylemi.

taşlaşmak, [taş-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Taş haline gelmek. **2.** (Kişi için) çeşitli nedenlerle hareket edemez, söz söyleyemez duruma düşmek; taş kesilmek; donakalmak.

taşlaştırma, [taş-la-ş-tır-ma] *is.* Taşlaştırmak eylemi.

taşlaştırmak, [taş-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Taşlaşmasını sağlamak; taş haline getirmek.

taşlatmak[1], [tāş > taş-lā-mak > taşla-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Taşlamak işini yaptırmak; üzerine taş attırmak; recmetmek; üzerine ya da arkasından taş attırmak; taş ile kovalatmak; taşa tutturmak. *{eT} (aynı)* [DLT] **2.** *huk.* Suçlu bir kimseyi taşa tutarak öldürtmek; recmettirmek. *{eT} (aynı)* [DLT] **3.** (Pirinç, bulgur vb. için) içindeki küçük taşları ayıklatmak. **4.** (Yer için) taş döşetmek. **5.** (Metal parça için) zımpara ya da zımpara taşı ile aşındırtarak yuvasına oturtmak. **6.** Deriyi inceltmek, düzleştirmek ve yumuşatmak için taşlama ya da tıraşlama makinelerinden geçirtmek. **7.** İşlenmiş bir parçanın yüzeyini taşlama makinesinden geçirterek bitirtmek. **8.** *mecaz.* (Kişi için) alaycı, iğneleyici sözler söyletmek; taş attırmak; hicvettirmek. **9.** Hakaret ettirmek.

taşlatmak[2], [taş-lā-mak > taş-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Dışarıya göndermek; taşraya yollamak; dışlatmak. [DLT]

taşlı, [taş-lı] *sf.* **1.** Taş bulunan; içinde taş olan. **2.** (Tahıl ve bakliyat vb. için) içine taş karışmış olan. **3.** (Yer için) üzerinde taşlar bulunan; taş döşenmiş olan. **4.** (Takı için) üzerinde değerli taşlar bulunan. **5.** (Takı için) belirtilen nitelikte ya da sayıda değerli taşı olan. **6.** *tıp.* (Organ vb. için) içinde ya da bünyesinde taş bulunan. **7.** (Meyve vb. için) içinde taş gibi sert cisimcikler bulunan. 🗗 **taşlı tarla,** *Bağcılığa elverişli arazi.*

taşlıca, [taş-lı-ca] *{ağız} is.* Tavuğun midesi. [DS]

taşlığ, [taş *(dış)* > taş-lığ] *{eT} is.* Elbisenin dış yüzünde kullanılan kumaş. [Mühennâ]

taşlık[1], **-ğı** [taş-lık] *sf.* **1.** (Yer için) taşı çok olan. **2.** (Zemin için) taş döşenmiş. **3.** *is.* Eski Türk evlerinde zemini taş döşeli iç avlu; giriş sofası; ev veya oda önündeki taşla döşenmiş bölüm. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *zool.* Kuşlarda, diş yokluğunun sakıncalarını ortadan kaldıran ve bezli mideden sonra gelen içi keratin kaplı, yuttukları çakıl parçaları ile yedikleri tohumların öğütülmesini sağladıkları mide bölümü; katı. **5.** Kümes hayvanlarının etinin yenen bu bölümü. **6.** *{ağız}* Harmanda kullanılan iri gözenekli kalbur; gözer. [DS] 🗗 **taşlık şairi,** *Kahvelerde saz çalarak şiir, türkü söyleyen saz şairi.*

taşlık[2], [taş *(dış)* > taş-lık] *{eT} is.* Ayak yolu; tuvalet. [Mühennâ]

taşma, [taş-ma] *is.* **1.** Taşmak eylemi. **2.** Akar suyun yatağı dışına çıkarak çevresini kaplaması; seylap. **3.** *bsy.* Bir işlemin yürütülmesi sırasında kütük kapasitesinin üstüne çıkılması durumu. **4.** *inş.* Belirlenen hizaya göre ileri doğru çıkıntı yapılması. **5.** Bir döküm malzemesinin, kalıbın özrü dolayısıyla dışarı akması. **6.** Bir sıvının, fazlalık yüzünden

içinde bulunması gereken kabın doğal boşluğundan dışarı akması.

taşmak, [taş *(dış)* > taş-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Dışarı çıkmak. [EUTS] [DLT] [Gabain] **2.** Kaçmak. [EUTS] **3.** (Sıvı için) fazlalık nedeniyle yükselerek bulunduğu kabın, yatağın veya yerin kenarlarından dışarı akıp yayılmak. **4.** (Kap için) tam dolu olmak yüzünden fazladan konulan şeyleri alamayacak durumda olmak. **5.** (Kaynamakta olan sıvılar için) içindeki gaz maddelerin sıcaklık nedeniyle buharlaşması yüzündün kaba sığmayarak dışarı dökülmek. **6.** (Akarsu için) yatağından çıkarak çevresini kaplamak. **7.** (Kişi için) çok sayıda bulunmak; her yeri doldurmak; sayısı aşırı artmak. **8.** Bir çizgi ya da sınırın ötesine geçmek; belirlenen alan dışına çıkmak; aşmak. **9.** *mecaz.* (Duygu için) başkalarının fark edeceği bir duruma girmek; dışa vurulmak. **10.** Öfke, sabırsızlık ve heyecan gibi yoğun duygu yüzünden kendini tutamamak; kendine hakim olamamak. **11.** Taşıdığı yoğun duyguyu dışa vurmak, yansıtmak. **12.** (Bina, duvar vb. için) belirlenen doğrultu ya da hizadan dışarıya doğru çıkıntı yapmak. **13.** (Döküm malzemesi için) içinde bulunan gazlar nedeniyle döküm seviyesini aşmak. **14.** *matb.* (Yazı, resim vb. için) çeşitli nedenlerle yazı sayfası sınırları dışına çıkmış olmak.

taşra, [taş *(dış)* > taş-rā طشره] *(taşra:) zf.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Dışarıya; dışarı; dışarıda; dışına; dıştan. [DLT] [ETY] [Gabain] [Tekin] [Bahşayiş] **2.** *is.* Dış; dış kısım; hariç. **3.** Bir ülkenin başkenti ya da önemli kültür merkezi sayılan şehrin dışında kalan yerlerin tümü; dışarlık. **4.** Başkent ya da kültür merkezi sayılan şehrin dışında süren yaşam. **5.** Başkent ya da kültür merkezi sayılan şehirdeki yaşama karşıt olarak kısmen geri, çağ dışı ya da sakin olarak nitelenen bir yaşama biçimi. **6.** (Kurum ve kuruluşlar için) genel merkez ya da en üst kuruluş yerinin bulunduğu yer dışında kalan bağlı kurum ve kuruluşlar. **7.** *{ağız}* Ayakyolu; tuvalet; hela. [DS] 🗗 **taşra ağzı,** *dbl. Bir ülkenin standart yazı dili dışında kullanılan ağızların tümü.*‖ **taşra aşmak,** *1. Dışarı çıkmak. 2. {OsT} Sınırı aşmak; haddi aşmak.*‖ **taşra çekmek,** *{OsT} Dışarı çıkarmak.*‖ **taşra gelmek,** *{eAT} {OsT} Dışarı çıkmak.*‖ **taşra iletmek,** *{OsT} Dışarı çıkarmak.*‖ **taşra kalmak,** *{eAT} Uzak kalmak; yoksun kalmak.*‖ **taşra olmak,** *{eAT} Dışarı çıkmak.*‖ **taşra salmak,** *{OsT} Açığa vurmak; belli etmek.*‖ **taşra teşkilatı,** *Yönetim merkezi dışında yer alan kuruluşlar.*‖ **taşra tonsuz,** *{eT} Dışarısı giyimsiz; sırtı çıplak.*‖ **taşra vurmak,** *{OsT} Açığa vurmak; belli etmek; izhar etmek.*

taşrağı, [taşra-ğı طشرغی] *{eAT} sf.* Dışarıdaki.

taşrakmak, [taş-(ı)r-a-k-mak] *{ağız} gçsz. f. [-(ğ)-ır]* Ayağını taşa çarpıp incitmek ve bu yüzden topallayarak yürümek. [DS]

taşralı, [taş-ra-lı] *sf.* **1.** Taşra ait olan; taşrada bulunan; dışarlıklı. **2.** (Kişi için) taşra kökenli olan ya da taşrada oturan. **3.** Davranışlarında taşraya has bir tutukluluk, beceriksizlik görülen. 🗗 **taşralı kalmak,** *(Kişi için) taşrada edinmiş olduğu görgü, örf, âdet ve alışkanlıkları sürdürmek.*

taşralık, [taş-ra-lık] *is.* Taşra.

taşsız, [taş-sız] *sf.* İçinde ya da üzerinde taş bulunmayan.

taşt, [Far. ṭaşt طشت] *{OsT} {ağız} is.* Leğen. [DS] 🗗 **taşt-dār,** *{OsT}* → taşdar.‖ **taş-gen,** *{OsT} Leğen yapan.*‖ **taşt-ı sîmîn,** *{OsT} Gümüş leğen.*‖ **taşt-ı zerrîn,** *{OsT} Altın leğen.*

taşthane, [Far. ṭaşt-ḫāne طشتخانه] *(taştha:ne) {OsT} is.* İmparatorluk döneminde, padişahın özel eşyalarının korunduğu saray odası.

taştın, [taş-dın / taş-tın] *{eT} zf.* **1.** Dışarıda. [EUTS] [Gabain] **2.** Dışarıdan; haricen. [EUTS]

taştırmak, [taş-tır-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Taşırmak; dışarıya çıkarmak. [EUTS]

taştırtı, [taş-dır-tī / taş-tır-tī] *(taştırtı:) {eT} zf.* Taşrada; dışarıda; hariçte. [EUTS] [Gabain]

taştir, [Ar, taṣṭīr تطشير] *(taşti:r, ikinci t kalın söylenir.) {OsT} is.* **1.** Bir devenin dört memesinden ortadaki ikisini sağma. **2.** Bir nesneyi ortadan ikiye ayırma. **3.** *ed.* Tanınmış bir gazelin beyitlerindeki iki mısra arasına aynı vezin ve kafiyede iki mısra ekleyerek bentlerden oluşan yeni bir musammat meydana getirme. **4.** Bu yolla meydana getirilen şiir.

taşuğ, [taşū-mak > taşū-ğ] *(taşu:ğ) {eT} is.* Taşınabilen mal; eşya; menkul mal. [DLT]

taşumak, [taş > taş-ū-mak] *(taşu:mak) {eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Çıkarıp dışarı atmak; kovmak. [DLT] **2.** Taşımak. [DLT]

taşurgan, [taş-mak > taş-ur-mak > taş-ur-ğān] *(taşurga:n) {eT}* Daima taşıran. [DLT]

taşurmak, [taş-mak > taş-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Taşırmak. [DLT]

taşut[1], [? taşot / taşut] *{ağız} is.* **1.** Yaban armudu veya elma kurusu. **2.** Yemek yapmak için gerekli olan yağ, şeker, yumurta gibi malzemeler. [DS]

taşut[2], [? taşut] *{ağız} is.* Kereste. [DS]

taşutmak, [taşū-mak > taşu-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Taşıtmak. [DLT]

taşyağı, [taş+yağ-ı] *{ağız} is.* → taş yağı. [DS]

taşyatır, [? taşyatır] *{ağız} is.* Unutulma; anılmama. [DS]

taşyatırlanmak, [taşyatır-la-n-mak ?] *{ağız} gçl. f. [-ır]* İnceleme sonucu işin gerçeği anlaşılmak. [DS]

Tat, [tat / Far. tāt تات => ṭāt طات] *is.* **1.** *{eT}* Eskiden Türklerin, egemen olduğu bölgelerde yaşayan İran, Kürt ve Arap soyundan gelme kimselere verdiği

isim; Türklere tabi olan yabancı kavim. [ETY] **2.** Başta Tacikler olmak üzere Hazar kıyılarında yaşayan ve Türklerle karışmış olan İran kökenli halk. **3.** *{eT} {eAT} {OsT} c. is.* Her türlü yabancı halktan olan kimse; yabancı. [DLT] [Tekin] [Tekin] **4.** *{eT}* Müslüman olmayan. [DLT] **5.** *{eT}* Tımar sahibine ait köylü. [Gabain] **6.** *{eT} {eAT} {OsT}* İranlı; Acem. [DLT] [EUTS] 🗗 **Tat Tavgaç,** *{eT} 1. Uygur ve Çinli. 2. Farslı ve Türk.* [DLT] [Tekin]

tat[1]**, -dı** [*eT.* tātıġ / tat طات] *is.* **1.** Bazı maddelerin tat alma organı üzerinde bırakmış olduğu etki; böyle bir etki bırakma özelliği. **2.** Yiyecek ve içeceklerin ağızda bıraktığı hoş ve kalıcı duyum; tatlılık; lezzet. *{eT} {eAT} (aynı)* [Mühennâ] **3.** Tatlı olma durumu veya derecesi. **4.** *mecaz.* Psikolojik ve estetik yönünden hoş gelen izlenim; hoşa giden durum; lezzet; zevk. **5.** İnsan ve hayvanlarda, tat duyusu alıcıları yardımıyla besinlerin özünde bulunan kimyasal maddelerin belirlenmesini sağlayan işlev. 🗗 **tadı damağında kalmak,** *1. Aldığı zevki ya da tadı uzun süre unutamamak. 2. (Tatlı ve güzel şey için) az gelmek.*|| **tadı gelmek,** *Tatlı bir duruma gelmek; tatlanmak; olgunlaşmak; tat kazanmak.*|| **tadı gitmek,** *1. Tatsız bir durum almak; tatsızlaşmak; tadı kalmamak. 2. Hoşa giden ve zevk veren özelliklerini yitirmek; hoşnutsuzluk doğmak; tadı kaçmak.*|| **tadı kaçmak,** *1. Tatsız bir durum almak; tatsızlaşmak; tadı kalmamak. 2. Hoşa giden ve zevk veren özelliklerini yitirmek; hoşnutsuzluk doğmak; tadı gitmek.*|| **tadına bakmak,** *1. Lezzetini anlamak için ağzına bir parça alarak yemek. 2. argo. Cinsel yönden yararlanmak.*|| **tadına doyanamak,** *1. Söz konusu şeyden çok zevk almak; çok hoşlanmak. 2. (Güzel günler için) çabuk geçmek.*|| **tadına doyunı olmamak,** *(Yiyecek içecek için) lezzeti, doyma hissini bastıracak kadar güzel olmak; tadı çok beğenilmek.*|| **tadına varmak,** *Bir şeyin tadını ve güzelliğini bütün yönleri ve inceliği ile duymak; zarif güzelliği, ince zevki kavramak.*|| **tadında bırakmak,** *Yapılmakta olan bir şeyin güzelliğini bozacak veya bıktıracak durum ve davranışlardan kaçınmak; aşırılığa kaçmamak; yetinmek.*|| **tadından yenmemek,** *1. Çok tatlı, çok hoşa gider nitelikte olmak. 2. alay. Hoşa gitmemek; beğenilmemek.*|| **tadını almak,** *Yaptığı veya üzerinde çalıştığı bir şeyden zevk almaya başlamak; o şeyin güzelliğini bilir olmak; zevkine varmak.*|| **tadını bulmak,** *Tadı alışılmış düzeye gelmek; tatlanmak; tadı yerine gelmek.*|| **tadını çıkarmak,** *Güzel bir şeyden yeterince yararlanmak; bir şeyin sağladığı olanakları kaçırmadan yararlanmak.*|| **tadını kaçırmak,** *Güzel ve hoş bir şeyi aşırı giderek zevksiz duruma sokmak; hoşa gitmeyen durum yaratmak; aşırılığa kaçmak.*|| **tadı olmamak,** *1. (Kişi için) sağlığı yerinde olmamak. 2. Neşesi yerinde olmamak.*|| **tadı tuzu kalmamak,** *1. (Yemek için) lezzeti kalmamak. 2. Hoşa gidecek, beğenilecek durumu kalmamak; eskisi kadar zevk vermez olmak.*|| **tadı tuzu yok,** *Zevksiz; yavan.*|| **tat alma,** *Tatma yoluyla bir yiyecek veya içeceğin tadını algılama işlevi.*|| **tat almak,** *{eT} Tadını almak; lezzetini hissetmek.* [Mühennâ] || **tat alına duyusu,** *Ağza konulan maddelerin tadını algılamaya yarayan duyu.*|| (bir şeyden) **tat almak,** *1. Bir şeyden hoşlanmak; zevk almak; ondan hoşlanmak. 2. İlgi duymak; sevmek; değer vermek.* **tat alma organı,** *Dil.*|| **tat artırıcı,** *Tat algılayıcılarının duyarlılığını artırmakta kullanılan katkı maddeleri.*|| **tat duyusu,** *Tat alma duyusu.*|| **tat kazanmak,** *Tatlı bir duruma gelmek; tatlanmak; olgunlaşmak; tadı gelmek.*|| **tat ölçümü,** *Tat alma derecelerine göre değerlendirme yapmak.*|| **tatsız tuzsuz,** *1. (Yemek için) tadı ve tuzu olmamak, eksik olmak. 2. Zevksiz; yavan.*|| **tat verici,** *Alımı zor olan bir ilacı tatlandırmakta kullanılan madde.*|| **tat vermek,** *1. Bir şeye tatlılık, ekşilik, acılık gibi özellik kazandırmak. 2. Tatlı olmasını sağlamak; tatlandırmak. 3. Hoşa gidici hâl almasını sağlamak. 4. Usandırıcı, bıktırıcı olmaya başlamak; usanç vermek; bıktırmak.*

tat[2], [tat *(yabancı)*] *sf. {ağız}* **1.** Dilsiz. **2.** Kekeme. **3.** Az konuşan. **4.** Sevimsiz; çirkin. **5.** (Kişi için) ters. **6.** (Kişi için) kaba. **7.** Sıra gözetmeyen; saygısız. **8.** Aptal; bön. **9.** Deli. **10.** (Nesne için) düzgün kesilmemiş; kaba. **11.** Üreme organı büyük kimse. **12.** Deneyimi olmayan kimse. [DS]

tat[3], [tat / tut] *{eT} is.* Kılıç ve benzeri şeylerin üzerine çöken pas; pas. [DLT]

tat[4], [tat] *{ağız} is.* **1.** Köknar ve ladin dalı. **2.** İnce kesilmiş ağaç. **3.** Çam ağacının büyük dalı. [DS]

tat[5], [tat] *{ağız} is.* **1.** Ayağın altı; taban. **2.** El ayası. **3.** *sf.* Yassı. [DS]

tat[6], [tat] *{ağız} is.* Çorabın ayak bileğinden aşağı bölümü. [DS]

tata[1], [tata / tada] *{eT} is.* On adımdan görülebilecek yer parçası. [DLT]

tata[2], [tata] *{ağız} ünl.* Kedi kovalama ünlemi. [DS]

tata[3], [tata] *{ağız} is.* **1.** *çoc. d.* Şapka. **2.** *çoc. d.* İskemle. [DS]

tata[4], [Far. ṭahte => tāta] *(ta:ta) {ağız} is.* Tahta. [DS]

tata[5], [daha + daha > tā+tā] *(ta:-ta:) {ağız} zf.* Daha daha. [DS]

tatabazlık, -ğı [tata-baz-lık] *{ağız} is.* Çanak yalayıcılık; dalkavukluk. [DS]

tatabbub, [Ar. ṭıbb > taṭabbub تطبب] *{OsT} is.* Hekimlik etme.

tatacan, [tata-can ?] *{ağız} is.* Sancı; ağrı. [DS]

tatağ, [tātıġ / tataġ] *{eT} is.* Tat; lezzet. [EUTS] [İKPÖy.]

tatağlağ, [tātıġ-līg] *{eT} sf.* **1.** Sevimli; tatlı. [Gabain] **2.** Lezzetli. [EUTS]

tatağlanmak, [tāt-ığ-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Tatlılaşmak; tatlanmak. [EUTS]

tatağlığ, [tātıġ / tataġ *(tat; lezzet)* > tatag-lıġ / tatıġ-lıġ] *{eT} sf.* Tatlı; lezzetli; hoş. [EUTS] [İKPÖy.]

tatak[1]**, -ğı** [? tatak] *{ağız} is.* Bulaşık suyu. [DS]

tatak[2]**, -ğı** [? tatak] *{ağız} is.* Yeterince pişmemiş, hamur kalmış ekmek. [DS]

tatala[1], [Far. tātüle => tatala] *{ağız} is. bot.* → tatula. [DS] ◻ **tatala yemek,** *{ağız} Dayak yemek.* [DS]

tatala[2], [? tatala] *{ağız} is.* Sürüyle gezen, keklik büyüklüğünde ve kışın çok avlanan bir kuş. [DS]

tatala[3], [? tatala] *{ağız} sf.* Topal. [DS]

tatalacı, [tatala-cı] *{ağız} is.* Tatula tohumunu sigara arasına koyarak içen kimse. [DS]

tatami, [Jap. tatami] *is.* Pirinç saplarından örülmüş hasırlardan meydana gelen judo minderi.

Tatar, [Tatar / Far. tātār تاتار] *{OsT} is.* **1.** Moğol. *{eT} (aynı)* [Gabain] [Tekin] **2.** Tataristan, Sibirya'nın bir bölümü ile Rusya Federasyonunun değişik yerlerinde yaşayan bir Türk kavminin adı. **3.** Bu kavimden olan kimse. **4.** *sf.* Tatarlara ait; tatarlarla ilgili. ◻ **Tatar aşı,** *{ağız} Kesilmiş hamur içine kavurma konularak yapılan bir tür çorba; Tatar çorbası.*|| [DS] **Tatar başı,** *{ağız} İçi yenilebilen bir diken; kenger.* [DS]|| **Tatar böreği,** *Haşlanıp doğranmış kalın yufkaların içine kavrulmuş kıyma konulduktan sonra üzerine yoğurt ve kızdırılmış tereyağı dökülerek servis yapılan bir tür yemek; fırında pişirilmeden hazırlanıp yenilen bir tür mantı.*|| **Tatar çorbası,** *Ortasına kıymalı iç konulduktan sonra yuvarlatılarak küçük küçük kesilmiş yufka parçaları suda haşlanıp pişirilen ve sonra da üzerine kızdırılmış yağ, kekik, nane ekilerek servis yapılan bir tür yoğurtlu çorba.*|| **Tatar oku,** *Yayını birkaç kişinin çekemeyeceği kadar sert ve büyük, bir kaldıraç yardımı ile çekilen ve burkma ile okunu uzağa fırlatan bir tür ok.*|| **Tatar salçası,** *Tatarların buluşu olan ve Avrupalıların "tartar" dedikleri, daha çok balık, ızgara ve soğuk et yemeklerinde kullanılan, mayonez içine sirke, hardal, kıyılmış maydanoz, hıyar turşusu, küçük küçük doğranmış lop yumurta katılarak hazırlanmış sos.*

tatar[1], [Tatar *(özel isim)* > tatar تارتا] *{OsT} is.* **1.** İmparatorluk döneminde atlı ya da arabalı olarak posta taşıyan kimse; posta sürücüsü. **2.** *{ağız}* Postacı. [DS] **3.** *{ağız}* Gül, nergis, zambak vb. çiçeklerin açılmamış goncaları. [DS] ◻ **tatar ağası,** *1. Posta görevlilerinin amiri. 2. mecaz. Beceriksiz; dikkate bile almaya değmeyen.*|| **tatar arabası,** *1. İki ya da dört tekerlekli, yerine göre bir, iki ve üç çift atla çekilen posta arabası. 2. {ağız} At arabası.* [DS]|| **tatar aşı,** *{ağız} Üçgen biçiminde kesilip haşlanan hamur üstüne, sarımsaklı yoğurt ve yağda pişmiş yumurta dökülerek yenilen bir tür çorba.* [DS]|| **tatar dolamanı,** *Posta sürücülerinin giydiği kısa etekli bir tür kaftan.*|| **tatar kalpağı,** *Posta sürücülerinin giydiği, siyah kuzu derisinden, tepesi sarı, uzunca bir tür külah.*|| **tatar kurdu,** *{ağız} Karında şiddetli ağrı yapan bir çeşit at hastalığı.* [DS]|| **tatar olmak,** *{ağız} Karnı sancılanmak.* [DS]|| **tatar sökınez,** *{ağız} Üst kattaki odalarda döşeme altına konulan kalın ağaç.* [DS]

tatar[2], [tatar] *{ağız} is.* **1.** Kalın açılan yufka. **2.** Haşlanmış hamurla yoğurt karıştırılarak yapılan yemek. [DS]

Tataran, [tatar + Far. -ān تاتاران] *(ta:ta:ra:n) {OsT} is.* Tatarlar.

Tatarca, [tatar-ca] *is.* Tatar halkının konuştuğu Türkçenin, Kuzey-Batı grubunda yer alan bir lehçe.

tatarca, [tatar-ca] *{ağız} is.* **1.** Şiddetli karın ağrısı. **2.** Böbrek sancısı. [DS] ◻ **tatarca olmak,** *{ağız} Midesi bozulmak.* [DS]

tatarcalanmak, [tatar-ca-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Hasta için) ocak denilen kimselere tedavi olunmak. [DS]

tatarcık[1]**, -ğı** [tatar-cık] *is. zool.* Gündüzleri loş yerlerde gizlenen, geceleri gün aşırı kan emen, sarı renkli, birçok hastalığını bulaşmasına neden olan bir böcek, *(Phlebotomus papatasii).* ◻ **tatarcık humması,** *Tatarcığın taşıdığı Phlebotomus pappatacci adlı virüsten ileri gelen ateşli bir hastalık.*

tatarcık[2]**, -ğı** [tatar-çık] *{ağız} is.* → tatarca. [DS]

tatarcık[3]**, -ğı** [tatar-cık] *is. bot.* 15-40 cm. boyunda mavimsi veya mor çiçekli, yumrulu, çok yıllık bir otsu bitki, *(Ixiolirion tataricum).*

tatarhamı, [tatar+ham-ı ?] *{ağız} is. tıp.* Apandisit. [DS]

tatarhamur, [tatar+hamur-u] *{ağız} is.* → tatar aşı. ◻ **tatarhamur tutmak,** *{ağız}* Ekmeği sıcak sıcak ya da iyi pişmeden yemek yüzünden hastalanmak. [DS]

tatarı, [tatarı تاتاری] *{OsT} {ağız} sf.* (Yemek için) az pişmiş. [DS]

tatarıca, [tatarı-ca] *{ağız} sf.* (Yemek için) az pişmiş. [DS]

Tatarımsı [tatar-ımsı] *sf.* (Kişi için) Tatar'a benzeyen; Tatar halkının özelliklerini yansıtan; Tatar gibi.

tatarımsı, [tatar-ımsı] *sf.* (Yiyecek için) iyi pişmemiş.

Tatari, [Tatar + Ar. -ī تاتاری] *(tatari:) {OsT} sf.* **1.** Tatarlarla ilgili; Tatarlara ait. **2.** *{ağız}* (Yemek için) az pişmiş. [DS]

Tataristan, [Tatar + Far. -istān تاتارستان] *(tatarista:n) {OsT} is.* Türkistan. ◻ **Tataristan öküzü,** *zool. Yak; Tibet sığırı.*

tatarrub, [Ar. taṭarrub تطرب] *{OsT} is.* Keyiflenme; neşelenme.

tatarruf, [Ar. taṭarruf تاطرف] *{OsT} is.* Bir yana çekilme.

tatarruk, [Ar. ṭarḳ / ṭurūḳ > taṭarruḳ تاطرق] *{OsT} is.* **1.** Yol bulma; yol bulup gitme. **2.** Dövülme.

Tatarsı, [tatar-sı] *sf.* (Kişi için) Tatar'a benzeyen; Tatar halkının özelliklerini yansıtan; Tatar gibi.

tatarsı, [tatar-sı] *sf.* (Yiyecek için) iyi pişmemiş.

tatavacı, [tatava-cı] *{ağız} sf.* **1.** Dalkavuk. **2.** İki yüzlü. [DS]

tatavatsız, [patavat-sız] *{ağız} sf.* Patavatsız. [DS]

tatavı, [Ar. teṭavvuᶜ => tatavı] *{ağız} is.* **1.** Ramazandan bir gün önceki gün. **2.** İyi pişmemiş yemek. **3.** Beceriksiz. **4.** Bilinçsizce, gelişigüzel yapılan iş; baştan savma. [DS]

tatavıcı, [tatavı-cı] *{ağız} sf.* Baştan savma iş yapan. [DS]

tatavıya, [Ar. teṭavvuᶜ => tatavı-ya] *{ağız} zf.* **1.** Boşuna. **2.** Rastgele. [DS]

tatavi, [Ar. teṭavvuᶜ => tatavi] *{ağız} is.* Bilinçsiz, gelişigüzel yapılan iş. [DS]

tataviye, [tatavi-ye] *{ağız} is.* (İşe başlamak, gitmek vb. için) boşuna; gelişigüzel. [DS]

tatavu[1], [Ar. teṭavvuᶜ => tatavu] *{ağız} sf.* Kekeme. [DS]

tatavu[2], [Ar. tetāvvuᶜ => tatavu] *{ağız} is.* → tatavı. [DS]

tatavvu, -u'ı [Ar. teṭavvuᶜ تطوع] *{OsT} {eAT} is.* **1.** İtaate yanaşmak; yumuşamak. **2.** *isl.* Farz ve vacip olmamakla birlikte gönülden yapılan ibadet; iyilik yapma; nafile. 🗗 **tatavvu' namaz,** *{eAT} Nafile namaz.*

tatavvuan, [Ar. teṭavvuᶜan تطوعاً] *(tatavvu'an) {OsT} zf.* Nafile olarak.

tatavvur, [Ar. taṭavvur تطور] *{OsT} is.* Değiştirme; değişiklik.

tatayyub, [Ar. taṭayyub تطيب] *{OsT} is.* Güzel koku sürünme.

tatayyur, [Ar. ṭayerān > teṭayyur تطير] *{OsT} is.* Bir şeyi kötüye yorma; uğursuz sayma.

tatayyurat, [Ar. teṭayyurāt تطيرات] *(tatayyura:t) {OsT} is.* Uğursuz saymalar; kötüye yormalar.

tatbik, [Ar. ṭıbḳ > taṭbīḳ تطبيق] *(tatbi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Bir şeyi başka bir şeye uygun duruma getirme; yakıştırma; uydurma. **2.** Bilinen bir şeye benzetme; aynısını yapma; onun gibi olmasını sağlama. **3.** Karşılaştırma; mukayese etme; kıyaslama. **4.** Madenlerin yer altında tabaka tabaka bulunması durumu. **5.** Bir şeyin yüzeyini süslemek ya da sağlamlığını artırmak için başka bir madde sürmek. **6.** (Yasa, kural, ilke vb.) uygulama; pratik. **7.** *matb.* Bir provanın, önceki provalarda yapılan düzeltmelerin yapılıp yapılmadığını kontrol etmek için yapılan inceleme. 🗗 **tatbik edilmek,** *Uygulanmak.*|| **tatbike medar imza,** *Senetteki imzanın borçlu tarafından reddi hâlinde, inceleme yapmak üzere alınan imza örneği.*|| **tatbik etmek,** *Uygulamak; hayata geçirmek.*|| **tatbik-i hatt u hātem,** *{OsT} Bir senet ya da resmî evrak üzerinde şüpheli görülen, ya da reddedilen imzanın kime ait olduğunun belirlenmesi için bilirkişi tarafından yapılan inceleme.*|| **tatbik imzası,** *Bir kimsenin resmî makamlara sunulan ve onlar tarafından tanınan, bilinen imzası.*|| **tatbik mührü,** *Bir kimsenin resmî makamlara sunulan ve onlar tarafından tanınan, bilinen mührü.*|| **tatbik sahasına koymak,** *Uygulamaya geçirmek; uygulamak; yapmak.*

tatbikan[1], [Ar. taṭbīḳān تطبيقات] *(tatbi:ka:n) {OsT} is.* Seyirlik oyunlarda tef çalan Yahudilere verilen ad.

tatbikan[2], [Ar. taṭbīḳān تطبيقاً] *(tatbi:'kan) {OsT} zf.* **1.** Tatbik ederek; uygulamak suretiyle; uygulayarak. **2.** Uydurarak.

tatbikat, [Ar. taṭbīḳāt تطبيقات] *(tatbi:ka:t) {OsT} is.* **1.** Uygulama; uygulamalar. **2.** *as.* Askerî birlik, araç, gereç ve uçaklarla önceden seçilen yerde belirli düzende yapılan geniş çaplı harekât; manevra.

tatbikatçı, [tatbikat-çı] *sf.* Uygulayıcı; uygulayan; tatbik eden.

tatbikî, [Ar. taṭbīḳī / taṭbīkıyye تطبيقيه / تطبيقي] *(tatbi:ki:, k kalın söylenir) {OsT} sf.* **1.** Uygulamaya yönelik; uygulamaya yer veren; uygulamalı; pratik. **2.** Uygulama ile ilgili. **3.** Uygulama yapılabilen; uygulanabilen; pratik. 🗗 **tatbikî bilimler,** *Uygulamalı bilimler; uygulamaya dönük bilimler.*

tatbil, [Ar. ṭabl > taṭbīl تطبيل] *(tatbi:l) {OsT} is.* Davul çalma.

tatbin, [Ar. taṭbīn تطبين] *(tatbi:n) {OsT} is.* Bir şeye çamur sürme.

tatça, [tat-ça تتجه] *{eAT} is.* **1.** Yabancı dil. **2.** *öz. is.* Farsça.

tatdışlık, -ğı [tatdış-lık] *{ağız} is.* Rahatlık; dirlik; erinç. [DS]

tatdurmak, [tat-dur-mak / tat-tur-mak تطدورمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* **1.** Vermek; bağışlamak; tattırmak. **2.** Çektirmek; uğratmak.

tatganmak, [tat-ıg > tatga-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Tatlı bulmak; tat almak. [DLT] [KB]

tathin, [Ar. ṭaḥn > taṭḥīn تطحين] *(tathi:n) {OsT} is.* Un hâline getirme; öğütme.

tathinat, [Ar. taṭḥīn > taṭḥīnāt تطحينات] *(tathi:na:t) {OsT} is.* Un hâline getirmeler; öğütmeler.

tathir, [Ar. ṭahāret > taṭhīr تطهير] *(tathi:r) {OsT} is.* Temiz hâle getirme; paklama; temizleme.

tathirat, [Ar. taṭhīrāt تطهيرات] *(tathi:ra:t) {OsT} is.* Temizlemeler, paklamalar.

tatı, [tatı] *{ağız} sf. çoc. d.* Yavaş. [DS]

tatıgsıramak, [tatığ-sırā-mak] *(tatığsıra:mak) {eT} gçsz. f. [-yur]* Tadını kaybetmek; tatsızlaşmak; tatsızlanmak. [Gabain] [EUTS]

tatığ, [tāt-mak > tāt-ığ / tatağ] *{eT} is.* **1.** Tat; lezzet. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Aş; taam; yemek. [EUTS] [Gabain] **3.** Hayat iksiri. [ARAT] 🗗 **tatığ talığ,** *{eT} Tat, lezzet.* [DLT]

tatığlanmak, [tātığ > tatğ-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Tatlanmak. [DLT]

tatığlığ, [tātığ / tatağ *(tat: lezzet)* > tatag-lığ / tatığ-lığ] *sf.* **1.** Tatlı; lezzetli; hoş; lezzetli. [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **2.** Sevimli. [Gabain]

tatığmak, [tātığ-mak] *{eT} is.* Tat; lezzet. [DLT]

tatığsamak, [tātığ-sā-mak] *(tatığsa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Canı tatlı istemek. [DLT]

tatıkmak, [tat-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Paslanmak. [DLT]

Tatıkmak, [tat-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Tatlaşmak; Farslaşmak; Acemleşmek. [DLT]

tatılmak, [tat-ıl-mak / tatī-l-mak] *(tatı:lmak) {eT} edil. f. [-ur]* (Yemek vb. için) tadına bakılmak; tadılmak. [DLT]

tatımak, [tat-ī-mak] *(tatı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Zevk vermek; tat vermek. [DLT]

tatındı, [tat-ın-mak > tat-ın-dı] *{eT} sf.* Artık; kalıntı. 🗗 **tatındı süt,** *{eT} Artacak kadar bol süt.* [DLT]

tatınmak, [tat-mak > tat-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Tatmak; tadına bakmak; tadar görünmek. [DLT]

tatır[1], [tat-ır] *{eT} is.* Tuz tavası; basık yer.

tatır[2], [tatır] *{ağız} is.* Kısa otlu çayır. [DS] 🗗 **tatır yer,** *Kıraç yer.* [DLT]

tatırga, [tatır-gā] *(tatırga:) {eT} is.* Tirşe denilen sepilenmiş beyaz deri. [DLT]

tatırlığ, [tatır-lığ] *{eT} sf.* (Toprak için) düz ve sert. 🗗 **tatırlığ yer,** *{eT} Toprağı düz ve sert olan yer; bozkır.* [DLT]

tatırmak, [tat-ır-mak طدرمق / طادرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Tattırmak.

tatışman, [tat-ış-man] *{ağız} sf.* Kekeme. [DS]

tatıtmak, [tat > tat-ī-mak > tat-ı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tadına tesir etmek; tadıtmak; tat vermek. [DLT]

tatik, -ğı [tatik] *{ağız} is.* **1.** Tavşan ayağı. **2.** Koyun ayağı. [DS]

ta'til, [Ar. ʿaṭal > taʿṭīl تعطيل] *(ta-ti:l) {OsT} is.* → tatil. 🗗 **ta'tîl-i eşgal,** *Grev.*|| **ta'tîl-i fa'aliyet,** *Çalışmaya ara verme; işi durdurma.*|| **ta'tîl-i uzuv,** *Bir etkin eylem sonucu bir kimsenin organlarından birini iş görmez duruma getirmek.*

tatil, [Ar. ʿaṭal > taʿṭīl تعطيل] *(ta:til)* **1.** Çalışmayı durdurma; çalışmayı kesme; çalışmaya ara verme. **2.** Yasa gereği olarak çalışmaya ara vermeyi gerektiren süre; çalışmaların durdurulduğu dönem. **3.** Meslekî etkinliklerin durdurulması; çalışma sırasında verilen dinlenme süresi; ara; dinlenme. **4.** Ücretle çalışan kişilerin yasal olarak çalışmayı kesip dinlenmeye ayırdıkları zaman; dinlence. **5.** Okul, meclis, adliye gibi kuruluşların yılın belirli bir süresinde kapalı olarak geçirdikleri dönem. **6.** Dinlenme, eğlenme ve gezi gibi iş dışı etkinliklere ayrılan zaman. **7.** *huk.* Yasalar gereğince çalışılmayan gün. 🗗 **tatile girmek,** *Çalışmaya bir süre ara verilmiş olmak.*|| **tatile gitmek,** *Dinlenmek, eğlenmek amacıyla başka yere giderek tatilini geçirmek.*|| **tatil etmek,** *(İş, çalışma vb. için) durdurmak; ara vermek; ertelemek.*|| **tatil günü,** *1. Yasal olarak kabul edilmiş dinlenme günü. 2. Resmî ya da dinî bayram günleri.*|| **tatil köyü,** *Dinlenmek, eğlenmek amacıyla gelen yerli ve yabancı gezginlere hizmet vermek amacıyla geniş alanlara kurulmuş konaklama yeri.*|| **tatil olmak,** *(Okul, iş yeri, resmî kurum vb. için) çalışmaya bir süre ara verilmiş olmak; kapanmak.*|| **tatil yapmak,** *İşe ara vererek tatile çıkmak; çalışmayı bir süre bırakarak dinlenip eğlenmek.*

ta'tilat, [Ar. taʿṭīlāt تعطيلات] *(ta-ti:la:t) {OsT} is.* Tatiller; çalışmaya ara vermeler.

tatilci, [tatil-ci] *(ta:tilci) is.* Tatile çıkmış kimse; dinlenme yerine giderek tatil yapan.

ta'tilname, [Ar. taʿṭīl + Far. -nāme تعطيلنامه] *(ta-ti:lna:me) {OsT} is.* (Tanzimat'tan sonra) bir gazetenin geçici olarak yayımının durdurulduğunu bildiren resmî yazı.

ta'tin, [Ar. taʿṭīn تعطين] *(ta-ti:n) {OsT} is.* **1.** İlaç yapımı için kök ve yaprakları ezerek bir sıvı içinde bir süre bekletme. **2.** Hayvan iskeletini çıkarmak için derisini soyduktan sonra etleri dökülünceye kadar su içinde bekletme.

ta'tir, [Ar. ʿıṭr > taʿṭīr تعطير] *(ta-ti:r) {OsT} is.* Güzel kokmasını sağlama. 🗗 **ta'tîr-i meşam,** *Burnuna güzel kokular çekme.*

ta'tis, [Ar. ʿaṭse > taʿṭīs تعطيس] *(ta-ti:s) {OsT} is.* **1.** Aksırtma. **2.** Aksırtılma.

ta'tiş, [Ar. ʿaṭş > taʿṭīş تعطيش] *(ta-ti:ş) {OsT} is.* **1.** Susatma. **2.** Susatılma.

Tatlamak, [tat-lā-mak] *(tatla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Fars saymak; Farslı saymak; Acem saymak. [DLT]

tatlandırıcı, [tat-la-n-dır-ıcı] *sf.* **1.** (Madde için) tatlandırmakta kullanılan. **2.** *is.* Şeker tadı veren kimyasal madde.

tatlandırma, [tat-la-n-dır-ma] *is.* **1.** Tatlandırmak ey-

lemi. **2.** Ağız yoluyla alınacak ilaca şeker veya şurup katma.

tatlandırmak, [tat-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tatlı olmasını sağlamak. **2.** (İlaç, yiyecek vb. için) içine tatlı bir madde veya şeker tadı veren bir şey katmak. **3.** Tadını artırmak. **4.** (Meyve vb. için) olgunlaşarak tatlı bir durum almasını sağlamak; tatlı hâle getirmek; alışılmış tat ve lezzete kavuşmasını sağlamak.

tatlanma, [tat-la-n-ma] *is.* **1.** Tatlanmak eylemi. **2.** Tatlı hâle gelme.

tatlanmak, [tat-la-n-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Tatlı hâle gelmek; tatlı hâle gelmek; tadı gelmek; tat kazanmak. **2.** (Meyve vb. yiyecek için) hamlığı giderek bilinen tadına ve lezzetine kavuşmak; olgunlaşmak.

Tatlaşmak, [tat-la-ş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Farsça konuşmak. [DLT]

tatlaşmak, [tat-la-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* **1.** Ağız dalaşı yapmak; çekişmek; tartışmak. **2.** İşaretle anlaşmak. [DS]

tatlı, [*eT.* tat-ıġ-lıġ] *sf.* **1.** Şeker tadında olan. **2.** İçinde şeker bulunan. **3.** (Acı, ekşi ve kekreye karşılık olarak) ağızda hoş bir tat bırakan. **4.** (Su için) acı ve tuzlu olmayan; içilebilir nitelik taşıyan. **5.** İç açıcı; insana ferahlık veren; ruhu okşayan. **6.** Aşırı keskin, şiddetli ve çok belirgin bir yanı bulunmayan. **7.** *mecaz.* Ağız, burun, kulak ve gözde hoş bir duyum yaratan; hoşnutluk veren güzel bir etki yapan. **8.** İnsanı rahatlatan; dinlendirici. **9.** (Kişi için - kötü, haşin ve sert karşılığı olarak-) sevecen, uysal ve yumuşak. **10.** Cana yakın ve sevimli; hoş. **11.** Sevecenlik, uysallık, yumuşaklık, şefkat çağrıştıran. **12.** *zf.* Yumuşak ve hoşa gidecek biçimde; tatlılıkla; tatlı bir şekilde. **13.** *is.* İçine şeker ya da şekerli madde konularak özel surette yapılan yiyeceklerin genel adı. **14.** *{ağız}* İncir. [DS] **15.** *{ağız}* Bal. [DS] **tatlı aş,** *{ağız} 1. Düğün yemeği. 2. Aşure.* [DS]|| **tatlı bela,** *Kendisi sevildiği için verdiği sıkıntılara katlanılan kimse.*|| **tatlı bulamaç,** *{ağız} Tatlı un çorbası.* [DS]|| **tatlı çiş,** *{ağız} 1. Sperma; meni. 2. {argo} Uyarılma anında kadında görülen ıslaklık.* [DS]|| **tatlı damak,** *Ağızlığının ortası yay biçiminde olan gem.*|| **tatlı dil,** *İncitici olmayan konuşma; gönül okşayan söz.*|| **tatlı dil güler yüz,** *Sevgi ve şefkat taşıyan davranış.*|| **tatlı dilli,** *Etkileyici, kandırıcı ve çekici biçimde konuşan.*|| **tatlı düş,** *Hülya; hayal kurma.*|| **tatlı kabuk,** *{ağız} Tarçın.* [DS]|| **tatlı kaçık,** *(Kişi için) çoğu zaman mantıklı davranmayan, kendi gönlünün çektiğini yapan eğlenceli.*|| **tatlı katık,** *{ağız} Yağı alınmamış yoğurttan yapılan bir tür peynir; yağlı çökelek.* [DS]|| **tatlı kazık,** *{ağız} Şeker kamışı.* [DS]|| **tatlı kökü,** *{ağız} Meyan kökü.* [DS]|| **tatlı kurt,** *zool. Tütün ve mutfaklardaki yiyeceklere zarar veren kın kanatlı bir böcek, (Lasioderma sericorne).*|| **tatlı limon,** *Suyu tatlı olan bir tür limon.*|| **tatlı maya,** *Ekmek hamuruna katılan saf alkol mayası.*|| **tatlı miyan,** *{ağız} Meyan kökü.* [DS]|| **tatlı patates,** *bot. 1. Sarmaşıkgillerden, sıcak bölgelerde, yumruları için yetiştirilen bir kültür bitkisi, (İpomea batatas). 2. Bu bitkinin tatlı hoş lezzetli yumrusu.*|| **tatlı sert,** *(Söz veya davranış için) incitici olmamakla birlikte pek de yumuşak ve sevecen olmayan.*|| **tatlısı tuzlusu,** *Değişik ve bol yiyeceğin bulunduğu sofra.*|| **tatlı söz,** *İncitici olmayan konuşma; gönül okşayan söz; tatlı dil.*|| **tatlı sözlü,** *Etkileyici, kandırıcı ve çekici biçimde konuşan.*|| **tatlı su,** *1. (Acı suya karşıt olarak) içinde çözünmüş maddeler bulunmasına rağmen içilebilir nitelikteki su. 2. (Tuzlu suya karşıt olarak) tuzu olmayan su.*|| **tatlı sucul,** *(Canlı için) denizde yaşayan canlılara karşıt olarak daha çok göl, ırmak ve kaynak sularında yaşayan.*|| **tatlı su Frengi,** *Doğulu olduğu hâlde batılı gibi davranmaya çalışan, batılılık taslayan Hristiyan.*|| **tatlı su gelinciği,** *zool. Mezgitgillerden, tatlı sularda yaşayan kemikli balık, (Lotu lotu).*|| **tatlı su ıstakozu,** *zool. Tatlı sularda yaşayan yenilebilir bir kabuklu, (Kerevit).*|| **tatlı su kayası,** *zool. Kaya balığıgillerden, sıcak ve serin bölgelerde denize yakın tatlı su ağızlarında yaşayan, etçil bir kemikli balık; yeşil sazan, (Neogobius fluviatilis).*|| **tatlı su kefali,** *zool. Sazangillerden tatlı sularda yaşayan, kılçıklı bir balık, (Leiciscus cephalus).*|| **tatlı su levreği,** *zool. Göllerde ve akarsularda yaşayan, iki sırt yüzgeçli, lezzetli bir balık, (Perca fluviatilis).*|| **tatlı su midyesi,** *zool. Tatlı sularda yaşayan bir midye cinsi, (Unio).*|| **tatlı sülümen,** *Cıva birleşenlerinden, zehirli bir madde; cıva buharı; kalomel.*|| **tatlı şarap,** *Bir miktar şeker içeren şarap.*|| **tatlı tatlı,** *Zevkli, güzel ve hoşa gidecek biçimde; tatlılıkla; güzel güzel.*|| (bir şeyi) **tatlıya bağlamak,** *Üzerinde anlaşılamayan bir konuyu, çatışmaya yol açmadan tarafların her ikisini de memnun edecek biçimde çözüme kavuşturmak.*|| (bir şeyi) **tatlı yerinde bırakmak,** *Güzel ve yolunda giden bir işi kötü ve zevksiz duruma sokmadan sona erdirmek.*|| **tatlı yılan,** *{ağız} Zehirsiz yılan.* [DS]

tatlıca, [tat-lı-ca] *(tatlı'ca) sf.* **1.** Biraz tatlı; oldukça tatlı. **2.** *mecaz.* İçten; hoş; güzel. **3.** *mecaz.* Hoş, yumuşak biçimde.

tatlıcalık, -ğı [tat-lı-ca-lık] *{ağız} is.* **1.** Helva. **2.** Lokum. [DS]

tatlıcı, [tat-lı-cı] *is.* **1.** Tatlı yapan ve satan kimse. **2.** Tatlı yapılan veya satılan dükkân. **3.** Tatlılara aşırı ölçüde düşkün olan kimse. **4.** Eskiden saray veya konaklarda tatlıları yapmakla görevli aşçı.

tatlıcık, [tat-lı-cık طتليجق] *{OsT} is.* Kırtlık yılı *(yiyecekler çok tatlı geldiği için).* [Burhan-ı Katı']

tatlıcılık, -ğı [tat-lı-cı-lık] *is.* Tatlı yapma ve satma işi.

tatlığ, [tat-lığ / tatıġ-lığ] *{eT} sf.* Tatlı. [DLT] [Mühennâ]

tatlık, -ğı [tat-lık / tat-luk] *{ağız} is.* **1.** Isınmada kullanılan tandırın sıcaklığını korumak ve ısınmak için üstüne örtülen yorgan. **2.** Dört ayaklı bir tablanın içine ateş kabı konularak üstüne bir ürtü sermek suretiyle yapılan bir tür tandır. **3.** Sini altına konulan küçük iskemle. **4.** Mangal vb. altına serilen bez. **5.** Önlük. [DS]

tatlılaşma, [tat-lı-la-ş-ma] *is.* **1.** Tatlılaşmak eylemi. **2.** Tatlı suların karışması sonucu deniz suyu yoğunluğunun azalması.

tatlılaşmak, [tat-lı-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Tatlı bir durum almak; tatlanmak. **2.** *mecaz.* (Kişi için) cana yakın, sevimli bir duruma gelmek.

tatlılaştırma, [tat-lı-la-ş-tır-ma] *is.* **1.** Tatlılaştırmak eylemi. **2.** Beyaz petrol ürünlerindeki istenmeyen birleşenleri giderme işlemi.

tatlılaştırmak, [tat-lı-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tatlı duruma getirmek; tatlanmasını sağlamak. **2.** (Su için) yumuşatmak.

tatlılı, [tat-lı-lı] *sf.* İçinde tatlı bulunan; tatlısı olan.

tatlılık, -ğı [tat-lı-lık] *is.* **1.** Tatlı bir şeyin niteliği. **2.** *mecaz.* Bir kişinin davranış ve sözlerindeki hoşluk; sevimlilik; şirinlik. **3.** Hoş tutma; iyi davranma. **4.** *{ağız}* Kıtlık. [DS]

tatlılıkla, [tat-lı-lık-la] *(tatlılı'kla) zf.* Kaba davranmadan; tatlı dille; yumuşak biçimde; hoşgörü ile; anlayışla; iyilikle.

tatlımsı, [tat-lı-msı] *sf.* Tatlıya çalan; tatlıca,

tatlik, [Ar. ṭalāḳ > taṭlīḳ تطليق] *(tatli:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Nikâhlı eşini boşama; bırakma; ayırma. **2.** Hurma, incir vb. ağaçların dişilerine erkeklerinin çiçeklerinden asarak döllenmelerini sağlama.

tatliye, [Ar. ṭılā' *(cilâ)* > taṭliyye تطليه] *{OsT} is.* Bir şeyin üzerine cila sürme; cilalama.

tatlu, [tat-ıġ-lığ > tat-lū طاتلو] *(tatlu:) {eT} {eAT} sf.* Tatlı; acı olmayan. 🗗 **tatlu iyi,** *{eAT} Güzel koku.*

tatlucak, [tatlu-cak طتلوجق] *{eAT} zf.* Tatlı tatlı.

tatma, [tat-ma] *is.* **1.** Tat almak eylemi. **2.** Tat alma duyusu.

tatmak[1], [tatī-mak / tat-mak طتمق] *{eT} gçl. f. [-(d)-ar]* **1.** Bir yiyecek ve içeceğin tadını, kalitesini kontrol etmek amacıyla ağza biraz almak, çiğnemek ve yemek; tadına bakmak. *{eT} {eAT} (aynı)* [EUTS] [KB] [Mühennâ] **2.** Biraz yemek, içmek; tadını alacak kadar yiyip içmek. **3.** *mecaz.* Bir durumu yaşamış ve hissetmiş olmak; duymak; hissetmek. **4.** Yeterince zevk almış olmak. **5.** Bir şeyin olumsuz etkisine uğramak; duçar olmak; çekmek. *{eAT} (aynı)*

tatmak[2], [tat-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Yatmak. [DS]

tatman, [tatman] *{ağız} is.* Eldiven. [DS]

tatmin, [Ar. ṭamn *(dinlenme)* > taṭmīn تطمين] *(tatmi:n) {OsT} is.* **1.** Çok istenen bir gereksinimi karşılamak; istenen bir şeyin gerçekleşmesini sağlama; manen doyurma. **2.** *psikol.* Bunun sonucunda ortaya çıkan doygunluk hâli; gönle güven ve huzur gelmesi; doygunluk. **3.** Cinsel isteğin giderilmesi; doyum. 🗗 (bir kimseyi) **tatmin etmek,** *1. Onun isteğini yerine getirmek; doyuma ulaşmasını sağlamak. 2. Güven vererek hoşnut olacağı biçimde beklentilerine karşılık vermek; istediği gibi olmak; doyurmak. 3. Karşısındakinin cinsel isteklerini gidermek.*|| **tatmin olmak,** *1. İsteklerinin, beklentilerinin yerine gelmesi ile kendini rahatlamış hissetmek; doyurulmuş olmak. 2. Cinsel isteği giderilmiş olmak; doyuma ulaşmak.*

tatminat, [Ar. taṭmīnāt تطمينات] *(tatmi:na:t) {OsT} is.* **1.** Tatmin olmalar. **2.** Memnunluk verici durumlar.

tatminkâr, [Ar. taṭmīn + Far. -kār تطمينكار] *(tatmi:n-kâ:r) {OsT} sf.* **1.** Tatmin eden; insanın beklentilerine ve ihtiyaçlarına karşılık verici nitelikte olan; doyurucu. **2.** Kabul edilebilir nitelikte olan; olması rahatsızlık vermeyen; uygun.

tatminsiz, [tatmin-siz] *sf.* Tatmin olmayan.

tatminsizlik, -ği [tatmin-siz-lik] *is.* **1.** Tatmin olmama durumu; beklentileri, istekleri gerçekleşmemiş, elindekiler ya da sahip oldukları ile yetinemeyen kimsenin ruh hâli. **2.** Cinsel yönden doyuma ulaşmamış bir kimsenin durumu.

tato[1], [Ar. tatavvu' => tatavu > tato] *{ağız} is.* Arife günü. [DS]

tato[2], [? tato] *{ağız} is.* Abla. [DS]

tatoma, [? tatoma] *{ağız} is.* Ahırın ya da mutfağın bir bölümüne döşenen dört cm. kalınlığında tahta. [DS]

tatölçer, [tat+öl-çer] *is.* Tat ölçümünde kullanılan aygıt.

tatramba, [? tatramba] *{ağız} is.* Oğulotu; melisa. [DS]

tatrib, [Ar. taṭrīb تطريب] *(tatri:b) {OsT} is.* Keyiflendirme; neşelendirme.

tatruşmak, [tāt-ur-mak > tatr-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birbirine tattırmak. [DLT]

tatsal, [tat-sal] *sf.* **1.** Tat ile ilgili. **2.** Tat alma duyusu ile ilgili olan; tadımla ilgili; zaikavi.

tatsız, [tat-sız] *sf.* **1.** (Yiyecek, içecek için) tatlılık derecesi bilinen ya da beklenenden daha az olan. **2.** Tadı hoşa gitmeyecek biçimde olan; yavan; lezzetsiz. *{eT} (aynı)* [Mühennâ] **3.** *mecaz.* (Konuşma, davranış vb. için) hoşa gitmeyecek kırgınlıklara, üzüntülere yol açan; hoş olmayan; nahoş. **4.** *mecaz.* (Kişi için) çekici gelmeyen; beğenilmeyen; tedirginlik veren; sohbeti hoş olmayan; geçimsizlik çıkaran;

can sıkıcı. **5.** *mecaz.* Neşesiz; canı sıkkın; rahatsız. **6.** *zf.* Rahatsız edecek biçimde; can sıkıcı. ◻ **tatsız olmak,** *Canı sıkkın, rahatsız ve neşesiz olmak.*|| **tatsız tuzsuz,** *1. Tadı bilinen özellikte olmayan; çok tatsız. 2. (Kişi için) özgün olmayan; ilgi uyandırmayan; sıkıcı.*

tatsızlanma, [tat-sız-lan-ma] *is.* Tatsızlanmak eylemi.

tatsızlanmak, [tat-sız-lan-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Tatsız durum almak. **2.** Tadı bozulmak ya da kaybolmak. **3.** *mecaz.* Rahatsızlık verici, kötü tavırlar takınmak.

tatsızlaşma, [tat-sız-la-ş-ma] *is.* Tatsızlaşmak eylemi.

tatsızlaşmak, [tat-sız-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Yiyecek, içecek için) tadını, lezzetini yitirmek. **2.** *mecaz.* (Olay, durum vb. için) can sıkıcı bir durum almaya başlamak; rahatsızlık verir duruma gelmek. **3.** *mecaz.* (Kişi için) hoş olmayan, rahatsızlık verici davranışlarda bulunmaya başlamak.

tatsızlık, -ğı [tat-sız-lık] *is.* **1.** Tatsız olma durumu. **2.** Tadı, lezzeti yerinde olmayan bir şeyin niteliği. **3.** İlgi uyandırmayan, çekici ve özgün olmaktan uzak bir şeyin özelliği; yavanlık. **4.** *mecaz.* Hoşa gitmeyen, can sıkan bir durum ya da davranış.

tatsi, [tat-sı ? / tatsi] *{ağız} sf.* Yapışkan. [DS]

tatsu, [Jap. tatsu] *is.* Japonların, iktidar sembolü olarak kullandıkları ve hayvanlar kralı saydıkları ejderha resmi.

tattırma, [tat-tır-ma] *is.* Tattırmak eylemi.

tattırmak, [tat-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Bir yiyecek ve içeceğin tadına baktırmak. **2.** Bir yiyecek ve içecekten az miktarda yemesini, içmesini sağlamak. **3.** Bir kimsenin bir durumu yaşamasını sağlamak; o şeyi tanımasına yol açmak.

tatto, [tahiti d. tatau > İng. tattoo] *is.* Dövme.

tatu[1], [Sask. dhātu] *{eT} is.* Tabiat; doğa; natür. [EUTS]

tatu[2], [Urdu.] *{eT} is.* Koşum atı; küçük at; midilli. [Nevâyî]

tatu[3], [Tupi d. tatu] *is. zool.* Güney Amerika'da yaşayan, vücudu boynuzsu bir üst deri ile kaplı, gerektiğinde top gibi olabilen memeli bir hayvan, *(Dasypus novemcinctus).*

tatu[4], [Far. dādū => ṭāṭū طاطو] *{eAT} is.* Dadı.

tatu[5], [tatu] *{ağız} is.* Pas. [DS]

tatul, [? tatul] *{ağız} is.* Pençe. [DS]

tatula, [Hint. datura / İt. Fr. datura / Far. tātūle تاتوله] *{OsT} is.* **1.** *bot.* Patlıcangiller familyasından, yol kenarlarında, yıkıklıklarda yetişen, uzun ve geniş yapraklı, beyaz borumsu çiçekli, dikenli meyveli, yapraklarında çeşitli alkoloitler bulunan, zehirli, bir yıllık otsu bitki, *(Datura).* **2.** *sf.* Çok ekşi.

tatuli, [? tatuli] *{ağız} is.* El. [DS]

tatüle, [Ar. ṭātūre => tatüle] *{ağız} is.* → tatula.[DS]

tature[1], [Ar. ṭātūre طاتوره] *(ta:tu:re) {OsT} is. bot.* Tatula.

tature[2], [Far. tātūre تاتوره] *(ta:tu:re) {OsT} is.* Bukağı.

taturğan, [tāt-mak > tat-ur-ġān] *(taturga:n) {eT} sf.* Daima tattıran. [DLT]

taturmak, [tāt-mak > tat-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tattırmak. [DLT]

tatvik, [Ar. tavḳ > taṭvīḳ تطويق] *(tatvi:k) {OsT} is.* **1.** Boynuna gerdanlık takma. **2.** Gerdanlık takılma.

tatvil, [Ar. ṭūl > taṭvīl تطويل] *(tatvi:l) {OsT} is.* **1.** Uzatma. **2.** Uzatılma. ◻ **tatvil bilā tail,** *{OsT} Gereksiz açıklama.*|| **tatvil-i kelām,** *{OsT} Sözü gereksiz yere uzatma.*

tatvilat, [Ar. taṭvīl > taṭvīlāt تطويلات] *(tatvi:la:t) {OsT} is.* Gereksiz ve boş sözler.

tatviş, [Ar. taṭvīş تطويش] *(tatvi:ş) {OsT} is.* İğdiş etme; eneme; burma.

tatyib, [Ar. ṭayb > taṭyīb تطييب] *(tatyi:b) {OsT} is.* **1.** Bir kimsenin gönlünü hoş etme; iyi davranma. **2.** Gönlü hoş edilme; hoşlandırılma. ◻ **tatyib-i hatır,** *{OsT} Gönül alma; birinin gönlünü hoş etme.*

tatyibat, [Ar. taṭyīb > taṭyībāt تطييبات] *(tatyi:ba:t) {OsT} is.* Gönül hoş etmeler; iyi davranmalar.

tatyiben, [Ar. taṭyīb > taṭyīben تطييباً] *(tatyi:'ben) {OsT} zf.* Gönül alarak; gönül hoş ederek.

tau, [Yun. tau] *is.* Yunan alfabesinin on dokuzuncu harfinin adı.

tauçang, [? tauçañ] *(tauçañ) {eT} is.* Taht. [EUTS]

taun, [Ar. ṭāʿūn طاعون] *(ta:u:n) {OsT} is.* Veba.

tauni, [Ar. ṭāʿūnī طاعونى] *(ta:u:ni:) {OsT} is.* Veba ile ilgili; vebaya ait.

taunzede, [Ar. ṭaʿūn + Far. zede طاعونزده] *(ta:u:n-zede) {OsT} sf.* Vebaya yakalanmış.

taurin, [Lat. taurinus *(sığır)* > Fr. taurine] *is. kim.* Safra asitleri ile bir araya gelerek lipitlerin sindirimini ve bağırsakta soğurulmasını sağlayan sisteik asit türevi bir amino asit, $H_2N\text{-}CH_2\text{-}CH_2\text{-}SO_3H$.

taurus, [Lat. taurus] *is.* Boğa takımyıldızı; kısaltı: Tau.

taus, [Ar. ṭāvus / ṭāus طاؤس] *(ta:us) {OsT} is.* **1.** Tavus kuşu. **2.** Yezidîlerin kutsal kitabı *Mushaf-ı Reşt*'te geçen, yaratma olayının en sonuncu günü sayılan pazar günü yaratılmış olan ve yedi meleğin en büyüğü sayılan, Tanrı tarafından her şeyi yapabileceğine dair izin verilen, Hz. Âdem'in yasak meyveyi yemesini ve bu sebeple Cennet'ten kovulmasını sağlayan; Azazil; Zazail. ◻ **taus-i ateş-per,** *{OsT} Güneş.*|| **taus-i felek,** *{OsT} Melek.*|| **taus-i huld,** *{OsT} Melek.*|| **taus-i kudsî,** *{OsT} Melek.*|| **taus-i Sidre,** *{OsT} Cebrail.*

Tausî, [Ar. ṭâvus > ṭâusî طاؤسی] *(ta:usi:) {OsT} sf.* Tausiye mezhebinden olan.

Tausiye, [Ar. ṭâusî > ṭâusiyye طاؤسیه] *{OsT} is.* Çok süslü giyindiği için tavus kuşuna benzetilerek *ariflerin tavusu* diye adlandırılan İranlı bir rafızi tarafından kurulan aşırı şiî mezhebi kolu.

tautomer, [Fr. tautomère] *sf.* (İzomer çifti için) ortaklaşa kullanılan bir iyon yardımı ile denge hâlinde bulunan.

tautomerleşme, [tautomer-le-ş-me] *is.* Bir birleşiğin tautomer birleşik durumuna dönüşmesi.

tautomerlik, -ği [tautommer-lik] *is. kim.* **1.** Tautomer birleşiklerin belirgin özelliği. **2.** Tautomer birleşiklerde ortaya çıkan kimyasal denge; desmotropi.

tav[1], [tav *(yans.)*] *is.* Ayak sesini, elle yoklama sırasında çıkan hışırtılı ve patırtılı sesleri anlatan kök. [Zülfikar] *tav-ış-tı, tav-uş, tav-uş-tu*

tav[2], [Far. tâb *(sıcaklık)* تاب] *is.* **1.** İşlenecek bir cisimde nemlilik ya da sıcaklık gibi fiziksel özelliklerin en uygun düzeyde bulunması durumu. **2.** *mecaz.* Yapılması gereken iş için en uygun zaman ya da durum. **3.** Kasaplık hayvanlarda semizlik; dolgunluk. **4.** *{ağız}* Şişmanlık. [DS] **5.** *{ağız}* Har; sıcaklık. [DS] **6.** *{ağız}* Güç; kuvvet. [DS] **7.** *{ağız}* Hız. [DS] **8.** *{ağız}* Ürünün olgunlaşma, erginleşme zamanı. [DS] 🗗 **tava çekmek,** *{ağız} Atı besiye çekmek.* [DS]‖ **tava düşmek,** *{ağız} İşinde hızlanmak; güç kazanmak.* [DS]‖ **tava gelmek,** *1. (Toprak için) sürülebilecek duruma gelmek. 2. {ağız} Yeme isteği duymak.* [DS] *3. {ağız} (Hayvan için) semirmek.* [DS]‖ **tava getirmek,** *İstenilen özellikte ısı ve nem kazandırmak.* ‖ **tav almak,** *{ağız} (Genellikle koşucu için) hız almak; güç almak.* [DS]‖ **tav atmak,** *{ağız} Abartılı konuşmak; övünmek.* [DS]‖ **tavı kaçırmak,** *Uygun ve elverişli ortam ya da durum özelliğini kaybetmek.*‖ **tavı kaçmak,** *{ağız} (Toprak için) nemi azalarak ekime uygunluğunu kaybetmek.* [DS]‖ **tavına getirmek,** *Bir işi gerçekleştirmek için en uygun durum ve zamanı seçmek.* ‖ **tavını bulmak,** *En elverişli koşulları yakalamaya çalışmak.*‖ **tavında tutmak,** *Uygun ortamı veya durumu korumak, sürdürmek.*‖ **tav olmak,** *1. {ağız} (Toprak için) ekime uygun nemi kazanmak.* [DS] *2. Bitki ürün veremeyecek kadar gür yetişmek.*‖ **tav tav,** *{ağız} Ara sıra; zaman zaman.* [DS]‖ **tav tavılmak,** *{ağız} (Hız, güç için) azalmak; bitmek.* [DS]‖ **tav tavlanıp sav savlanmak,** *{OsT} İş işten geçmek.*‖ **tav tav olmak,** *{ağız} 1. Bir kimsenin düşünce ve davranışları zaman zaman değişmek. 2. Dağılmak.* [DS]‖ **tav tav sav sav olmak,** *{ağız} (Bir iş veya olay için) sona ermek; bitmek; tükenmek; kalmamak.* [DS]‖ **tav tutmak,** *{ağız} İşlenmiş deri satılığı çıkmadan önce uygun bir yağla yağlanmak.* [DS]‖ **tav vermek,** *1. (İşlenecek malzeme için) gerekli ölçüde ısı ya da nemlilik sağlamak. 2. Uygun ve elverişli koşullar oluşturmak. 3. {ağız} Kışkırtmak.* [DS] *4. {ağız} Kuru nesneyi yumuşatmak.* [DS]

tav[3]**, -v'ı** [Ar. ṭav'] *sf.* **1.** Boyun eğen; itaat eden. **2.** Boyun eğme; itaat etme; rıza. **3.** *argo.* Hile; oyun; desise. 🗗 **tava düşürmek,** *argo. Aldatmak; dolandırmak.*‖ **tava gelmek,** *Yumuşamak; yola gelmek; kanmak. {ağız} (aynı)* [DS]‖ **tava getirmek,** *argo. (Birini) kandırılabilecek havaya sokmak.*‖ **tav etmek,** *{ağız} 1. İstenilen biçime getirmek. 2. Kandırmak; inandırmak.* [DS]‖ **tavına getirmek,** *argo. Birini kandırabilmek için uygun havasını yakalamak.*‖ (birine, bir şeye) **tav olmak,** *1. argo. Aldanmak; kanmak. 2. {ağız} Uygun bulmak.* [DS] *3. {ağız} Öfkelenmek; kızmak.* [DS]

tav[4], [tav تاو] *{OsT} is.* Kumarda sürülen para; bahis parası; öç.

tav[5], [tav] *{ağız} is.* **1.** Orman. **2.** Dağ. [DS] 🗗 **tav öreni,** *{ağız} Dağ üstündeki düzlükler.* [DS]

tava, [Far. tâbe تابه => tava] *is.* **1.** Yiyecekleri kızartmakta kullanılan geniş dipli, yüksek kenarlı, uzun saplı metal kap. **2.** Bu kapta kızgın yağ ile pişirilmiş yemek. **3.** Bir kızartma tavasında bir defada kızartılabilen miktar yemek. **4.** Maden eritilen saplı pota. **5.** Doğada, kireç taşlarının kimyasal olarak erimesi sonucu meydana gelen birkaç yüz metre uzunluğundaki çukurluklar; koyak; kokurdan. **6.** İçinde kireç eritilen tekne. **7.** Bahçelerde fide yetiştirmek için ayrılmış bölüm. **8.** Tuzlalarda içinde su göllendirilen bölüm. **9.** İpek böcekçiliğinde, kozaların içine atıldığı sıcak su dolu kap. **10.** *dnz.* Ahşap gemi yapımında burma tahtalara verilen ad. **11.** *dnz.* Gemilerde borda iskelesinin alt başındaki sahanlık. **12.** *{ağız}* Fırın ya da kömür ateşinde pişirilen soğanlı et yemeği. [DS] **13.** *{ağız}* Leğen. [DS] **14.** *{ağız}* Kahve değirmeni. [DS] **15.** *{ağız}* Aşığın düz yanı. [DS] **16.** *{ağız}* Ateş küreği. [DS] **17.** *{ağız}* Mısır patlatmakta kullanılan araç. [DS] **18.** *{ağız}* Bağ evleklerinde üzüm çubuklarının dikildiği yer. [DS] **19.** *{ağız}* Çeltik tarlası evleği. [DS] 🗗 **tava böreği,** *{ağız} Mayasız hamurun içine yumurta ve kıyma konularak tavada pişirilen börek.* [DS]‖ **tava ekmeği,** *Hamuru tavalar içine yerleştirildikten sonra fırına sürülerek pişirilen ekmek.*‖ **tava kapağı,** *{ağız} (Kişi için) iki yüzlü.* [DS]

tavacık, -ğı [tava-cık] *{ağız} is.* **1.** Değirmen çarkının dönmesini sağlayan dolabın tahtasına çakılan demir parçası. **2.** Kurbağa yavrusu; iribaş. [DS]

tavaf, [Ar. ṭavâf طواف] *(tava:f) {OsT} is.* **1.** Bir şeyin etrafını dolaşma. **2.** *isl.* Hac sırasında Kâbe'nin etrafını hızlı adımlarla dolaşma. 🗗 **tavaf etmek,** *1. Bir şeyin etrafını dolaşma. 2. isl. Hac sırasında Kâbe'nin etrafını hızlı adımlarla dolaşma.*

tavagi, [Ar. ṭāġut > ṭavāġī / ṭavāġīt طواغيت / طواغى] *(tava:gi) {OsT} is.* Putlar.

tavahin, [Ar. ṭaḥine>ṭavāḥin طواحن] *(tava:hin) {OsT} is.* Öğütücü dişler; azı dişleri.

tavahîn, [Ar. ṭaḥu n > ṭavāḥīn طواحين] *(tava:hi:n) {OsT} is.* **1.** Değirmenler. **2.** Öğütülmüş şeyler.

tavaif, [Ar. ṭa'ife > ṭavā'if طوائف] *(tava:if) {OsT} is.* Bölükler; fırkalar; tayfalar; güruhlar. 🗗 **tavāif-i mülük,** *{OsT} Mülk bölükleri; Anadolu Beylikleri.*

tavain, [Ar. ṭā'ūn > ṭavā'în طواعين] *(tava:i:n) {OsT} is.* Vebalar; taunlar.

tavalı, [tava-lı] *sf.* **1.** Tavası bulunan; tavası olan; tava sahibi olan. **2.** Belirtilen nitelikte tavası olan. **3.** Bir kerede bir tavaya sığacak miktarda olan.

tavalık, -ğı [tava-lık] *sf.* **1.** (Balık, et vb. için) tava yapmaya, tavada pişirmeye uygun nitelikte olan. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *is. {ağız}* Duvar içine oyulmuş kapaksız dolap. [DS] **3.** *{ağız}* Pencere. [DS]

tavali, -i [Ar. ṭālī' > ṭavālī' طوالع] *(tava:li:) {OsT} is.* **1.** Talihler; kısmetler. **2.** *tasvf.* İnsan gönlünde Allah'ın isimlerinin birbiri ardınca görünüş alanına çıkması.

tavamir, [Ar, ṭūmār > ṭavāmīr طوامير] *(tava:mi:r) {OsT} is.* Dürülmüş şeyler; tomarlar.

tav'an, [Ar. ṭav' > ṭav'an طوعاً] *(tav'an) {OsT} zf.* Bilerek ve isteyerek; kendi rızası ile. 🗗 **tav'an ve kerhen,** *İstemediği hâlde istemek zorunda kalarak.*

tavan[1], [taban > tavan] *is.* **1.** Bir yapının, kapalı bir yerin üst kısmını oluşturan düz ve yatay yüzey. **2.** *mecaz.* Bir değerlendirmede en üst ve aşılmaması gereken üst sınır; en üst düzey. **3.** Bir hava taşıtının çıkabileceği en üst yükselti. **4.** Maaş, ücret ve ek ödemelerdeki en yüksek sınır. **5.** İmar uygulamasında belirlenmiş olan en üst bina yüksekliği. **6.** Maden ocaklarında galerinin üst kısmı ve burada bulunan toprak yığını. **7.** *{ağız}* Tavan arası. [DS] **8.** *{ağız}* Yüklük. [DS] 🗗 **tavan aralığı,** *Bir yapının tavanı meydana getiren tabliye ile çatı arasında kalan boşluk; tavan arası; çatı arası.*‖ **tavanı arası,** *1. Bir yapının tavanı meydana getiren tabliye ile çatı arasında kalan boşluk; tavan aralığı; çatı arası. 2. {ağız} Dolapların üst bölümü.* [DS]‖ **tavan başına çökmek,** *Beklenmedik bir anda gelen üzücü bir haber dolayısıyla ne yapacağını bilemez hâlde ruhsal sıkıntıya düşmek; donup kalmak.*‖ **tavan başına yıkılmak,** *Beklenmedik bir anda gelen üzücü bir haber dolayısıyla ne yapacağını bilemez hâlde ruhsal sıkıntıya düşmek; donup kalmak.*‖ **tavan fiyatı,** *Bir malın satış fiyatı için resmî kuruluşlarca konulan en üst sınır; narh.*‖ **tavan penceresi,** *Binalarda tavan arasına yapılmış olan pencere.*‖ **tavan süpürgesi,** *Tavanı süpürmekte kullanılan uzun saplı süpürge.*

tavan[2], [tavan] *{eT} is.* Büyük kadeh. [Mühennâ]

tavan[3], [tavan] *{ağız} is.* Harman yeri. [DS]

tavana, [Ar. ṭabḫ + Far. ḫāne] *{ağız} is.* Mutfak. [DS]

tavanlık, [tavan-lık] *is.* **1.** Bir tahtın, katafalkın ya da yatağın üzerine yerleştirilen tente biçimindeki kaplama. **2.** Kilise mihrabının çatısı.

tavar[1], [tavār / tawar طوار] *(tava:r) {eT} is.* **1.** Davar; dört ayaklı çiftlik hayvanı. *{eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Bahşayiş] **2.** Mal mülk; eşya. *{eAT} {OsT} (aym)* [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **3.** Ticaret eşyası; ticarî mal. [EUTS] **4.** Çin kumaşı. [EUTS] **5.** *{eAT} {OsT}* Binek hayvanı. **6.** *{ağız}* Koyun; koyun sürüsü.[DS] 🗗 **tavar dutmak,** *{eAT} Davar beslemek; davarcılık yapmak.*‖ **tavar yemi,** *{eT} Dört ayaklı hayvan yemi.* [Bahşayiş]

tavar[2], [tağar] *{ağız} is.* **1.** İçinde küllü su bulunan kap. **2.** Mangal. [DS]

tavar[3], [tavar] *{ağız} sf.* Büyük. [DS]

tavara[1], [? tavara] *{ağız} sf.* (Bacak için) eğri. [DS]

tavara[2], [? tavara] *{ağız} is.* Karabasan; kâbus. [DS]

tavarçı, [tavār-çī] *(tava:rçı:) {eT} sf.* (At için) ticarî eşya taşıyan; yük beygiri. [DLT]

tavarık, -kı [Ar. ṭārīḳ / ṭārīḳa > ṭavārīḳ طوارق] *(tava:rik, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Gece gelen belalar. **2.** Tarikatlar. **3.** Kabileler.

tavarlığ, [tavar-lığ] *{eT} sf.* Mallı; mal sahibi olan; zengin. [DLT] [Mühennâ]

tavarluk, [tavar-luk] *{eT} is.* Mal konan yer; hazine. [DLT]

tavarsak, [tavar-sā-k] *(tavarsa:k) {eT} sf.* Mal sever. [DLT]

tavarsız, [tavar-sız] *{eT} sf.* Malsız. [Mühennâ]

Tavasapı, [tava+sap-ı] *{ağız} is.* **1.** Gece yarısından sonra görülen tava biçimindeki yıldız kümesi. **2.** *c. is.* Saksağan. [DS]

tavassub, [Ar. ṭavaṣṣub توصب] *{OsT} is.* Hastalık yüzünden perişan olma.

tavassut, [Ar. vasaṭī *(ara, orta)* > tavassuṭ توسط] *{OsT} is.* Yardımcı olmak için araya girme; aracılık etme. 🗗 **tavassut etmek,** *Araya girmek; aracılık etmek.*

tavassutat, [Ar. tavassuṭ > tavassuṭāt توسطات] *(tavassuta:t) {OsT} is.* Aracılıklar; araya girmeler; aracılık etmeler.

tavaşa, [Ar. ṭavāşī => tavaşa] *{ağız} sf.* Erkekliği yok edilmiş; enenmiş. [DS]

tavaşi, [Ar. ṭavāş > ṭavāşī طواشى] *(tava:şi:) {OsT} is.* **1.** Harem ağası; hadım ağası. **2.** İmparatorluk döneminde sarayda hizmet eden hadımların genel adı. **3.** *sf. {ağız}* Enenmiş. [DS]

tavat, [Gürc. d. tavat] *is.* **1.** Gürcistan'da bir soyluluk unvanı. **2.** *{ağız} sf.* Bağımsız. [DS]

tavatır[1], [Ar. tevātür => tavatır] *(tava:tır) {ağız} sf.* **1.** Çok iyi; çok güzel. **2.** Çok yayarlı. **3.** Eşsiz. **4.** Güçlü. **5.** Yaman. **6.** Pek çok. **7.** *is.* Ün; san. **8.** Yaygın söylenti. **9.** Abartma; abartı. [DS]

tavatır[2], [Ar. tevātür => tavatır] *(tava:tır) {ağız} is.* Bitek toprak. [DS]

tevatir[1], [Ar. tevātür => tavatir] *(tava:tir) {ağız} is.* **1.** Abartı; abartılı söz. **2.** Söylenti; dedikodu. **3.** *zf.* Şaşılacak durumda. [DS] 🗗 **tavatir etmek,** *{ağız} Abartılı konuşmak; övünmek.* [DS]

tevatir[2], [Ar. tevātür => tavatir] *(tava:tir) {ağız} is.* Bitek toprak. [DS]

tavattun, [Ar. vaṭan > tavaṭṭun توطن] *is.* Bir yeri yurt edinme; oraya yerleşme; yurt tutma. 🗗 **tavattun etmek,** *Bir yeri vatan edinmek; yurt tutmak.*‖ **tavattun-gâh,** *Yurt edinilen yer.*

tavatur, [Ar. tevātür => tavatur] *{ağız} is.* Abartı. [DS]

tavatür, [Ar. tavātür => tavatür] *{ağız} sf.* **1.** Etkili; kuvvetli. **2.** Abartma; abartı. [DS]

tavavis, [Ar. ṭāvus > ṭavāvīs طواويس] *(tava:vi:s {OsT} is.* Tavuslar; tavus kuşları.

tavazzu, -u'i [Ar. vużū' > tavażżü' توضوء] *(tavazzu:) {OsT} is.* Abdest alma.

tavazzuh, [Ar. vużuḥ > tavażżuḥ توضح] *is.* Aydınlanma; açıklığa kavuşma; belirginlik kazanma. 🗗 **tavazzuh etmek,** *Aydınlanmak; açıklığa kavuşmak; belirginlik kazanmak.*

tavcı, [tav-cı] *sf.* (Kişi için) birinin yüzüne gülerek, hoş görünerek, kandırarak aldatan.

tavcılık, -ğı [tav-cı-lık] *is.* Bir kimseyi yüzüne gülerek kandırma, aldatma işi.

tavd, [Ar. ṭavd تود] *{OsT} is.* Dağ.

tave, [Far. tāve تاوه] *{eT} is.* Tava. [Bahşayiş] 🗗 **tāve biryān,** *{eT} Tavada kızartılmış et; kızartma.* [Bahşayiş]

tavefan, [Ar. ṭavefān طوفان] *(tavefa:n) {OsT} is.* Tavaf.

taverna, [Lat. taberna *(dükkân, han)* > İt. taverna / Yun. tavérna] *(tave'rna) is.* **1.** Çalgılı, içkili eğlence yeri veya lokanta; çalgılı meyhane. **2.** (Yunanistan, Almanya, Belçika vb. ülkelerde) halkın uğrağı olan küçük kahve ya da lokanta. **3.** Eski ve rustik hava yaratacak biçimde düzenlenmiş bazı gazinolara verilen ad.

tavernacı, [taverna-cı] *is.* Taverna sahibi; taverna işleten kimse.

tavf, [Ar. ṭavf طوف] *{OsT} is.* Tavaf.

tavga, [Far. dūğ-bā > toğ-va توغا ? / *eT.* to-d-mak *(doymak)* > to-d-ga] *{ağız} is.* Ayran ve yarma ile yapılan bir çorba; toyga. [DS]

Tavgaç, [Çin. t'ak-pat => tavgaç / tabgaç] *{eT} is.* **1.** Çinli. [EUTS] [Gabain] **2.** Çin. [EUTS] [Gabain] **3.** Türklerden bir bölüm. [KB] 🗗 **tavgaç edi,** *{eT} Arapların, "Ad Kavminin Anıtları" dedikleri büyük ve eski yapılara verilen ad.* [DLT]‖ **tavgaç yudası,** *{eT} bot. Susam çiçeğinin yaprağına benzer yaprakları bulunup ilaç için kullanılan bir ağaç.* [DLT]

Tavgaçlamak, [tavgaç-lā-mak] *(tavgaçla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Maçinli saymak. [DLT]

Tavgaçlanmak, [tavgaç-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Maçin halkı kılığına girmek. [DLT]

tavgana, [? tavgana] *{ağız} is.* Uzun boğazlı, kulpsuz testi. [DS]

tavgorun, [? tavgorun] *{ağız} is.* Kümes. [DS]

tavhana, [Far. tāb-ḫāne] *{ağız} is.* İç içe üç odalı evlerde, ortadaki tandırlı oda. [DS]

tavhane, [Far. tāb *(sıcaklık)* > tāb-ḫāne تاجخانه] *(ta:b-ha:ne) {OsT} is.* **1.** Soba ile ısıtılan camlı çiçeklik; limonluk. **2.** *mecaz.* Yoksulların sığındığı sıcak yuva. 🗗 **tavhane gibi,** *Düzenli olmayan; karmakarışık.*

tavı, [Far. tābe => tava / tavı توی] *{eAT} is.* Tava.

tavıcık, [tavı-cık توی جق] *{eAT} is.* Küçük yağ tavası.

tavığ, [tav-ığ / taw-ığ] *{eT} is.* Alışveriş. [KB]

tavık, -ğı [taġuk / tavuk / tavık] *{ağız} is.* Tavuk. [DS] 🗗 **tavık garağası,** *{ağız}* → tavukkarası. [DS]‖ **tavık götü,** *{ağız} Kesilen dalların yerinde oluşan ortası çukur, çevresi saçaklı yer.* [DS]

tavılguç, [tavıl-ġūç] *(tavulgu:ç) {eT} is.* Hünnap dedikleri meyve; kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen sebze; kızıl söğüt, *(Zizyphus jujuba).* [DLT]

tavılku, [tavıl-kū] *(tavılku:) {eT} is.* Hünnap, *(Zizyphus jujuba).* [DLT]

tavır[1], **-vrı** [Ar. ṭavr طور] *is.* **1.** Davranış biçimi; tutum; durum; hâl; eda; vaziyet; gidiş. **2.** Yapmacık davranış; gösteriş; büyüklenme; tafra. **3.** Musikide tutulan kişisel ve ustaca tarz; üslup. **4.** Cevap vermeye hazırlanan nesnenin içinde bulunduğu durum. 🗗 **tavır almak,** *Bir olay veya durum karşısında belirli bir davranış biçimi sergilemek; vaziyet almak.*‖ **tavır takınmak,** *Bir olay veya durum karşısında belirli bir davranış biçimi sergilemek.*‖ **tavır koymak,** *Beğenmediği bir durum karşısında tutumunu açıkça belli etmek.*‖ **tavır satmak,** *Kendine önemli biri imiş süsü vermek; büyüklük taslamak.*‖ **tavr ü hareket,** *Gidiş; genel tutum.*

tavır[2], [Bul. topór] *{ağız} is.* Kazma. [DS]

tavırlandırmak, [tavır-la-n-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Büyütmek. [DS]

tavısamak, [tav-ı-sa-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* İşini, gücünü kaybetmek. [DS]

tavış[1], [tavış / tawış / tavuş / tabış طاوش] *{eT} is.* **1.** Gürültü; ses; şamata. [EUTS] [Gabain] **2.** Duygu ve kımıldanma. [DLT] **3.** *{eAT} {OsT}* Hafif ses.

tavış[2], [tavış] *{ağız} is.* Ateş; sıcaklık. [DS]

tavışgan, [tabış-mak / tavış-mak *(sıçramak; zıplamak)* > tavış-ğān] *(tavışga:n) is.* Tavşan. [DLT] [Gabain] ☞ **tavışgan yılı,** *{eT} Türklerin on iki hayvanlı takvimlerinde dördüncü yılın adı.* [DLT] [Mühennâ]

tavışganlaşmak, [tavış-ğan-la-ş-mak] *{eT} işteş f. [-ur]* Bahis olarak tavşan koyup yarışmak. [DLT]

tavışkan, [tabış-mak / tavış-mak *(sıçramak; zıplamak)* > tavış-ğan] *{eT} is.* **1.** Tavşan. [EUTS] **2.** On iki hayvanlı Türk takviminde dördüncü yılın adı. [EUTS]

tavışkançı, [tavaş-kan-çı] *{eT} is.* Tavşan avcısı. [Nevâyî]

tavışınak, [tav-mak > tav-ış-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Tasarruf etmek. [DLT]

tavışsız, [tabış > tavış-sız] *{eT} sf.* Gürültüsüz; sakin. [EUTS]

tavıştı, [*eT.* tabış > tavış-tı] *{ağız} is.* **1.** Ayak sesi. **2.** Ses; hafif gürültü. [DS]

tavıtlı, [Ar. taʿahhüt => tavıt-lı] *{ağız} sf.* Taahhütlü. ☞ **tavıtlı mektup,** *{ağız} Taahhütlü mektup.* [DS]

tav'i, [Ar. ṭavʿ > ṭavʿī طوعی] *(tav-i:) {OsT} sf. fel.* Kendiliğinden olan; içinden; spontane.

ta'vic, [Ar. taʿvīc تعویج] *(ta-vi:c) {OsT} is.* **1.** Eğrme; eğriltme. **2.** Eğilme; eğrilme.

taviçe, [Moğ. tavacı] *is.* İmparatorluk döneminde akıncıların amiri durumunda olan çeribaşlarına verilen ad.

ta'vid, [Ar. taʿvīd تعوید] *(ta-vi:d) {OsT} is.* **1.** Alışkanlık hâline getirtme; âdet ettirme. **2.** Alışkanlık hâline getirtilme; âdet ettirilme.

ta'vik, -kı [Ar. ʿavḳ > taʿvīḳ تعویق] *(ta-vi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* → tavik. ☞ **ta'vik etmek,** *{OsT} Geciktirmek; oyalamak; geri bırakmak.*|| **ta'vik-i ihtimār,** *{OsT} Antibiyotik kullanarak bir maddenin ekşimesini, bozulmasını, mayalanmasını geciktirme.*

tavik, -kı [Ar. ʿavḳ > taʿvīḳ تعویق] *(ta:vi:k) {OsT} is.* Alıkoyma; geciktirme; oyalandırma; tehir.

ta'vikat, [Ar. taʿvīḳ > taʿvīḳāt تعویقات] *(ta-vi:ka:t) {OsT} is.* Geciktirmeler; oyalamalar.

tavikli, [tavik-li] *sf.* Gecikmeli; geciktirilmiş. ☞ **tavikli mermi,** *as. Patlamayı belli bir ana kadar geciktiren bir aygıt ile donatılmış mermi.*

tavil, [Ar. ṭūl > ṭavīl طویل / طویل] *(tavi:l) {OsT} sf.* **1.** (Boy ya da uzaklık için) uzun. **2.** (Ömür için) uzun süren. **3.** Aruz ölçüsünde ilk bahir. **4.** *{ağız}* Ahmak; sersem. [DS]

tavile, [Ar. ṭūl > ṭavīle طویله] *(tavi:le) {OsT} sf.* **1.** Uzun. **2.** *is.* İplerle birbirine bağlanmış uzun hayvan katarı. **3.** Otlamaya bırakılan hayvanın ayağına bağlanan ip. **4.** Tavla; at ahırı. ☞ **tavile kâtibi,** *{OsT} Has ahırın yazı işlerine bakan görevli.*|| **taviletü'l-ercül,** *{OsT} zool. Devekuşu, leylek gibi bacakları uzun olan kuşlar.*

taviyet, [Ar. ṭaviyyet طویت] *is.* Gönülde saklı duran istek; niyet.

ta'viz[1], [Ar. ʿivāż > taʿvīż تعویض] *(ta-vi:z) {OsT} is.* → taviz.

ta'viz[2], [Ar. ʿiyāẕ > taʿvīẕ تعویذ] *(ta-vi:z) {OsT} is.* Nazara ve başka kötülüklere karşı takılan muska.

taviz, [Ar. ʿivāż > taʿvīż تعویض] *(ta:vi:z) is.* **1.** Bir haktan, bir yarardan; bir çıkardan ya da bir şarttan vazgeçme; ödün. **2.** Bir şey için karşılık verme; bedel verme. **3.** *kim.* Bir maddenin yerine başka birisinin geçmesi. ☞ **taviz vermek,** *Ödün vermek.*

ta'vizat, [Ar. ṭaʿvīż > ṭaʿvīżāt تعویضات] *(ta-viza:t) {OsT} is.* Karşılık olarak verilen şeyler; ödünler.

tavizci, [taviz-ci *is.* **1.** Ödün vermekten çekinmeyen kimse; ödüncü. **2.** *sf.* Taviz vererek, tavizlerle yürüyen.

tavizcilik, -ği [taviz-ci-lik] *is.* **1.** Tavizci olma durumu; ödüncülük. **2.** Tavizci bir kimsenin ya da topluluğun durumu.

ta'vizen, [Ar. ṭaʿvīż > ṭaʿvīżen تعویضاً] *(ta-vi'zen) {OsT} zf.* Taviz vererek; taviz yoluyla; karşılık alınmak suretiyle.

ta'vizî, [Ar. taʿvīż > taʿvīżī] *(ta-vi:zi:) {OsT} sf.* Ödünlü.

tavk, -kı [Ar. ṭavḳ طوق] *{OsT} is.* **1.** Boyna takılan takı; gerdanlık. **2.** Tasma; boyunluk; halka. **3.** Kuşların boyunlarındaki tüy halka. **4.** *mecaz.* Takat; güç; kudret; kuvvet. ☞ **tavk-ı beşer,** *İnsan gücü.*|| **tavk-ı esāret,** *Tutsaklık halkası.*|| **tavkı zerrîn,** *Altın gerdanlık.*

Tavkaç, [Çin. t'akpat => tavgaç / tabgaç] *{eT} is.* **1.** Çinli. [EUTS] **2.** Çin. [EUTS]

tavla[1], [Lat. tabula > İt. tavola *(masa)* > Yun. távli] *(ta'vla) is.* **1.** Karşılıklı 12'şerden 24 haneye ayrılmış tahta üzerinde 2 zar ve 15 pulla oynanan bir oyun. **2.** Bu oyunun oynandığı özel tahta. ☞ **tavla atmak,** *Tavla oynamak.*

tavla[2], [Ar. ṭavīle طویله] *{eT} {OsT} is.* **1.** At ve katır cinsi hayvanların barındırıldığı özel ahır. [Bahşayiş] **2.** Eşleştirilerek altılı veya sekizli takım hâline getirilmiş at grubu. [Bahşayiş] ☞ **tavla çavuşu,** *Tavlaların temizliği, atların bakımı ve seyislerin yönetiminden sorumlu kimse; seyis başı.*|| **tavla uşakları,** *At oğlanları.*|| **tavla yeri,** *{eT} At barınağı.* [Bahşayiş]

tavla[3], [İt. tavola] *{ağız} is.* Sebze bahçelerinde tohum ekmek için ayrılan ufak parçalar; evlek. [DS]

tavlacı[1], [tavla[1]-cı] *is.* Tavla oyununa aşırı derecede düşkün olan kimse.

tavlacı[2], [tavla[2]-cı] *is.* At ahırına bakan görevli.

tavlama, [tav-la-ma] *is.* **1.** Tavlamak eylemi. **2.** İşlenecek bir maddeyi uygun sıcaklık ve nem derecesine getirme; işlenecek duruma getirme. **3.** *mecaz.* Yolsuz ve kolay kazanç umudu vererek dolandırma. **4.** *argo.* Bir kimseyi kandırma; onu elde etme. **5.** Hayvanı besleyip semirtme. **6.** Kâğıdın sertliğini gidermek amacıyla uygulanan işlem.

tavlamak[1], [tav-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Tavlı hâle getirmek; tav vermek. **2.** İşlenecek bir maddeyi uygun sıcaklık ve nem derecesine getirmek; işlenecek duruma getirmek. **3.** *mecaz.* Yolsuz ve kolay kazanç umudu vererek dolandırmak. **4.** *argo.* Bir kimseyi kandırmak; türlü oyunlarla onu elde etmek; kendi yanına çekmek. **5.** Karşı cinsten birini kendine bağlamak. **6.** Hayvanı besleyip semirtmek. **7.** Kâğıdın sertliğini gidermek amacıyla işlemden geçirmek. **8.** Cam eşyaların kırılganlığını gidermek üzere tavlama sıcaklığının üzerinde ısıttıktan sonra çok ağır soğumaya bırakmak. **9.** Bakırcılıkta, çekiç darbeleri ile sertleşen bakırı ısıttıktan sonra suya daldırarak tekrar işlenebilir yumuşaklığa getirmek. **10.** Sıvanın iyi tutması için sıvanacak yüzeyi önceden su ile ıslatmak. **11.** *{eAT}* Ateşe tutup ısıtmak. **12.** *{ağız}* (Meşin, yufka, kıyılacak tütün, ekmek vb. için) su serpeleyerek yumuşatmak. [DS] **13.** *{ağız}* Ocakta işlenen demir malzemeyi, akkor hâle getirdikten sonra birdenbire soğutarak sertleştirmek; çeliğe su vermek. [DS] **14.** *{ağız}* Yağı tavada ısıtmak. [DS] **15.** *{ağız}* Özendirmek; heveslendirmek. [DS] **16.** *{ağız}* Bir kimseyi kavgaya zorlamak; kızıştırmak. [DS]

tavlamak[2], [tav-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Birçok ipliği birlikte bükmek.[DS]

tavlandırmak, [tav-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tavlanmasını sağlamak. **2.** *mecaz.* Büyük eziyet ve sıkıntı vermek.

tavlanma, [tav-la-n-ma] *is.* **1.** Tavlanmak eylemi. **2.** Tava getirilme.

tavlanmak[1], [tav-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tavlı hâle getirilmek; tavlamak eylemine uğramak. **2.** Bir kimsenin oyunlarına kanmak; kandırılmak; elde edilmek. **3.** *dönşl. f.* (Hayvan için) besili hâle gelmek; semirmek. **4.** *{ağız}* Şişmanlamak. [DS] **5.** *{ağız}* Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tavlanmak[2], [tav-ra-n-mak / tavla-n-mağ] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Davranmak. [DS]

tavlar[1], [? talvar] *{ağız} is.* **1.** Duvara oyulmuş kapaksız, küçük dolapçık. **2.** Sergen; raf. [DS]

tavlar[2], [? talvar] *{ağız} is.* **1.** Çalı çırpı ile örtülmüş bostan çardağı. **2.** Tahta karyola. [DS]

tavlaşmak, [tav-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** (Çamur için) kurumaya yüz tutmak. **2.** (Yağmura doyan tarla için) sürüme elverişli hâle gelmek. [DS]

tavlat, [Ar. devlet] *{eT} is.* Devlet; saadet. [Gabain]

tavlatma, [tavla-t-ma] *{ağız} is.* Birkaç katı bir araya getirilerek bükülmüş iplikten dokunan bez. [DS]

tavlı[1], [tav-lı] *sf.* **1.** Tav verilmiş olan. **2.** (Besi hayvanları için) semirmiş olan. **3.** *{ağız}* İstekli. [DS] **4.** *{ağız}* Olgunlaşmış. [DS] **5.** *{ağız}* Aceleci; ivecen. [DS]

tavlı[2], [Çin. tao-li] *{eT} is.* Ana prensip; esas; temel. [EUTS]

tavli, [tav-lı] *{ağız} sf.* Şişman. [DS]

tavlon, [İsp. tablón] *(ta'vlon) is. dnz.* Gemilerde üst güverteden itibaren beşinci güverte.

tavlu, [tav-lı / tav-lu] *{ağız} sf.* Şişman. [DS]

tavlum, [ṭāv-(u)l-üm ? طاولوم] *{eAT} is.* → davlum. 🗗 **tavlum tavlum kılmak,** *{OsT} Davul gibi şişirmek.*

tavlun, [Fr. tabloin] *is.* Makine çarkını koruyan tahta parçası.

tavlunbaz, [Ar. ṭabl + Far. bāz] *{eAT} is.* Davul; kös.

tavmak[1], [tav-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Tasarruf etmek. [DLT]

tavmak[2], [tav-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* (Ayak için) uyuşmak.[DS]

tavr, [Ar. ṭavr طور] *{OsT} is.* → tavır. 🗗 **tavr ü hareket,** *{OsT} Genel tutum; gidiş.*

tavrak, [tavrā-mak > tavrā-k / tabırak / tabrak] *(tavra:k) {eT} sf.* **1.** Çabuk; acele; çarçabuk; süratle. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Kıvrak. [DLT] **3.** Çalışkan. [DLT] **4.** *is.* Çabukluk. [DLT]

tavramak, [tavrā-mak / davrā-mak / tawrā-mak] *(tavra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Davranmak. [DLT] **2.** Büyümek. [DLT] **3.** Kuvvetlenmek. [DLT] **4.** Acele etmek. [EUTS] [Gabain]

tavran [tavrā-n] *(tavra:n) {eT} is.* Şalvar uçkuru ve sapan kolu yapmak için örülmüş ip. [DLT]

tavranmak, [tavrā-mak *(acele etmek)* > tavra-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Davranmak. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Üç İtigsizler] **2.** Acele etmek. [EUTS] [Gabain] **3.** Gayret etmek. [Üç İtigsizler]

tavrantası, [tavranta-sı] *{eT} sf.* Davrandıracak. [DLT] 🗗 **tavratası yer,** *Davrandıracak yer.* [DLT]

tavratgan, [tavra-t-ġan] *{eT} sf.* Daima acele ettiren; daima davrandıran. [DLT]

tavratgu, [tavra-t-ġü] *(tavratğu:) {eT} sf.* Davranılacak. [DLT] 🗗 **tavratğu oğur,** *Davranılacak zaman.* [DLT]

tavratguçı, [tavra-t-ġü-çı] *(tavratgu:çı:) {eT} sf.* **1.** Acele ettiren; davrandıran. [DLT] **2.** Teşvik edici. [EUTS]

tavratı, [tavra-t-ı] *(tavratı:) {eT} zf.* Çabuk. [Gabain]

tavratıglı, [tavra-t-ığ-lı] *(tavratığlı:) {eT} sf.* Acele ettiren ve işe başlatmak üzere olan. [DLT]

tavratıglık, [tavra-t-ığ-lık] *{eT} is.* Davrandırma; acele ettirme hakkı. [DLT]

tavratıgsak, [tavra-t-ığ-sāk] *(tavratığsa:k) {eT} sf.* Acele ettirmek isteyen; davrandırmak isteyen. [DLT]

tavratıgsı, [tavra-t-ığ-sı] *(tavratığsı:) {eT} sf.* Davrandırma hakkı olan; acele ettirme hakkı olan. [DLT]

tavratışmak, [tavra-t-ış-mak] *{eT} işteş f. [-ır]* İvmekte ve yürüyüşte acele etmek. [DLT]

tavratma, [tavra-t-ma] *{eT} is.* Davrandırma. [DLT]

tavratmak, [tavra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Davrandırmak. [DLT] **2.** Acele ettirmek; tacil etmek. [DLT] [EUTS] [KB] **3.** (İp için) eğirmek. [DLT] **4.** İtmek; dürtmek. [EUTS] **5.** Kovalatmak. [EUTS]

tavratmış, [tavra-t-mış] *{eT} sf.* Kıvratılmış; bükülmüş. [DLT] 🗗 **tavratmış yıp,** *Bükülmüş ip.* [DLT]

tavrattaçı, [tavrat-taçī] *(tavrattaçı:) {eT} sf.* Acele ettiren; davrandıran. [DLT]

tavrılmak, [tav(ı)r-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Devrilmek; dönmek. [EUTS]

tavsama, [tav-sa-ma] *is.* Tavsamak eylemi.

tavsamak, [tav > tav-sa-mak] *gçsz. f. [-r] [-s(ı)-yor]* Gücünü, yoğunluğunu, şiddetini ve sıklığını yitirmek; gevşemek; tavı geçmek; gücü azalmak; sönmeye başlamak. *{ağız} (aymı)* [DS]

tavsang, [? tavsañ] *(tavsañ) {eT} is.* İlahî ve mukaddes yer. [EUTS]

tavsatma, [tav-sa-t-ma] *is.* Tavsatmak eylemi.

tavsatmak [tav-sa-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tavsamasını sağlamak; tavsamasına yol açmak. **2.** (Etkinlik, çaba ya da eylem için) hızını, etkisini, yoğunluğunu azaltmak; gevşetmek.

tavsıl, [Ar. tafṣīl => tavsıl] *{ağız} is.* Abartı. [DS]

tavsımak, [tav-sı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* → tavsamak. [DS]

tavsınmak[1]**,** [tav-sı-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** → tavsamak. **2.** Zamanı boş yere geçirmek. [DS]

tavsınmak[2]**,** [tav-sı-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Semirmek; şişmanlamak. [DS]

tavsir, [Ar. taṣvīr => tavsır] *{ağız} is.* Resim; fotoğraf. [DS]

tavsıtmak, [tav-sı-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Sessizce yellenmek. [DS]

tavsız, [tav-sız] *sf.* İşlenebilecek ısı ya da neme ulaşmamış ya da kaybetmiş olan; tavı bulunmayan.

tavsif, [Ar. vaṣf > tavṣīf توصيف] *(tavsi:f, s kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Bir şeyin niteliklerini, özelliklerini sayma; vasıflandırma; ne olduğunu belirtme; nitelendirme. **2.** Bilgi verme. **3.** Bilgi; ilim. **4.** *ed.* Bir şeyin olduğu gibi değil de duygular ve hayaller katarak şairane bir dille anlatımı. 🗗 **tavsif etmek,** *Nitelendirmek; niteliklerini söylemek.*‖ **tavsîfü'l-felekiyât,** *Gök cisimlerinin yerlerini belirten harita; gök haritası.*‖ **tavsîfü'l-semâ,** *Gök haritası.*

tavsifat, [Ar. tavṣīf > tavṣīfāt توصيفات] *(tavsifa:t, s kalın söylenir) {OsT} is.* Nitelendirmeler.

tavsifî, [Ar. tavṣīf > tavṣīfī / tavṣīfiyye توصيفيه / توصيفى] *(tavsifî: s kalın söylenir) {OsT} sf.* Niteleme ile ilgili; belirtmeyle ilgili. 🗗 **tavsifî sıfat,** *Niteleme sıfatı.*

tavsil, [Ar. vuṣūl > tavṣīl توصيل] *(tavsi:l, s kalın söylenir) {OsT} is.* Yerine varmasını sağlama; ulaştırma.

tavsit, [Ar. vasaṭ > tavsīṭ توسيط] *(tavsi:t, t kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Araya koma; aracılık ettirme. **2.** Araya konulma; aracılık ettirilme. **3.** Aracı bulma.

tavsitat, [Ar. tavsīṭat توسيطات] *(tavsita:t) {OsT} is.* **1.** Araya komalar; aracılık ettirmeler. **2.** Araya konulmalar; aracılık ettirilmeler. **3.** Aracı bulmalar.

tavsiye, [Ar. veṣāyet > tavṣiye توصيه] *{OsT} is.* **1.** Vasiyet bırakma. **2.** Sipariş etme; ısmarlama. **3.** Bir kimseyi belli bir tutum almaya yöneltme; öğüt verme; yol gösterme. **4.** Bu amaçla söylenen söz; öğütlemelik. **5.** Bir kimsenin iyi yönlerini belirtmek suretiyle tanıtma; salık verme; referans. **6.** Bu amaçla söylenen söz ya da yazılan yazı; kayırmalık. 🗗 **tavsiye etmek,** *1. Bir şeyin yapılması ya da yapılmaması ile ilgili yol göstermek; öğüt vermek. 2. Salık vermek.*‖ **tavsiye mektubu,** *Birinin söz konusu işe uygun olduğunu belirtmek için yazılan mektup; referans.*‖ **tavsiye-nâme,** *{OsT}* → tavsiyename.

tavsiyeli, [tavsiye-li] *sf.* **1.** (Kişi için) her hangi bir iş için tavsiye edilmiş, kayrılmış olan. **2.** Hakkında tavsiye edici söz söylenmiş ya da yazılmış olan; tavsiye sahibi.

tavsiyename, [Ar. tavṣiye + Far. nāme توصيه نامه] *(tavsiyena:me) {OsT} is.* Tavsiye mektubu.

tavsiyesiz, [tavsiye-siz] *sf.* Tavsiye edilmiş olmayan; tavsiye edilmemiş; kayrılmamış.

tavsukmak, [tavsu-k-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Yüreği çarpmak. [DS]

tavsullandırmak, [Ar. tafsīl => tavsul-la-n-dır-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Abartılı konuşmak; övünmek. [DS]

tavsur, [? tavsur] *{ağız} is.* Yansılama; taklit. [DS]

tavşak, -ğı [tav(ı)ş-a-k] *{ağız} is.* Fıstık çamı kozası. [DS]

tavşamak, [tav(ı)ş-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-ş(ı)-yor]* Gevşemek. [DS]

tavşan[1]**,** [*eT.* tab-ış-ġān / tavış-ġān > tavşan] *is. zool.*

1. Tavşangiller familyasından, uzun kulaklı, arka bacakları önlerden daha uzun, uzunca vücutlu, hızlı koşan memeli, kemirgen hayvan, *(Lepus europeus). {eT} (aym)* [EUTS] **2.** Bu hayvanın postu ve bu posttan yapılan giyim eşyası. **3.** Özel giysiler içinde dans eden genç erkeklere verilen ad. **4.** Boru hattının iç çeperini temizlemek için özel kapaklardan sokulan fırçalarla donatılmış küre. 🗗 **tavşana kaç, tazıya tut demek,** *Her iki tarafı da ayrı ayrı, karşıt davalarda kışkırtmak; ikili oynamak.*|| **tavşan anahtarı,** *Maymuncuk.*|| **tavşan ayağı,** *Tezhipçilikte altın tozlarını süpürmek ve toplamak için kullanılan fırça.*|| **tavşan biti,** *zool. Tavşanlar üzerinde yaşayan ve bu hayvanlara tularemi bulaştıran küçük bit, (Haemodipsus lyriocephalus).*|| **tavşan boku gibi,** *Ne yararı ne da zararı olan.*|| **tavşan çakıldağı,** *{ağız} Sarı çiçekleri olan küçük bir ağaç.* [DS]|| **tavşan dudağı,** *Doğuştan yarık dudak.*|| **tavşan ekmeği,** *{ağız} Kızılcık ağacının taze yaprağı.* [DS]|| **tavşan elması,** *bot. Gülgillerden, küçük boylu ağaçlar elde etmek için aşı anacı olarak kullanılan bodur elma ağacı; dafne; ateş dikeni; ebem bükü, (Pyracantha coccinea).*|| **tavşan eti,** *Tavşanın yumuşak ve pembe eti.*|| **tavşan fasulyesi,** *{ağız} Taneleri kurutularak yenen ve ağaca sarılmadan yetişen bir çeşit fasulye.* [DS]|| **tavşanı araba ile avlamak,** *İşini telaşsızca, soğukkanlılıkla görmek.*|| **tavşanın suyunun suyu,** *İki şey arasındaki en uzak bağlantı; yok sayılacak kadar az bağlantı.*|| **tavşan kaç,** *{ağız} Bir çeşit çocuk oyunu.* [DS]|| **tavşan kanı,** *{ağız} Karadut sirkesi.* [DS]|| **tavşan kirazı,** *bot. Zambakgillerden, kışın yaprak dökmeyen, 25-30 cm. yükseklikte, yaprak biçimli dalları sert ve batıcı çalı görünümünde, meyveleri kırmızı küre şeklinde, genç sürgünleri Romalılar döneminden beri sebze olarak tüketilen bir bitki; tavşan memesi, (Ruscus aculeatus).*|| **tavşan kovalamak,** *{ağız} (Ekin tarlası için) rüzgârdan dalgalanmak.* [DS]|| **tavşan kulağı,** *{ağız} Taşsız, kayasız tepeler.* [DS]|| **tavşan kuyruğu,** *bot. Buğdaygillerden, Akdeniz çevresinde yetişen tüylü saplı ve sık birleşik çiçekli otsu bitki; top baş otu, (Lagurus).*|| **tavşan kalağı,** *{ağız} Tavşan yavrusu.*[DS]|| **tavşan memesi,** *{ağız} Atdili, (Ruscus hypoglossum).* [DS]|| **tavşan meyvesi,** *{ağız}* → tavşan elması.[DS]|| **tavşan oğlanı,** *Ege adalarından getirilerek İstanbul'da raks ettirilen Rum gençleri.*|| **tavşan postu,** *1. Tavşanın tüylü derisi. 2. Avcı kuşları geri çağırmakta kullanılan içi doldurulmuş tavşan derisi.*|| **tavşan topuğu,** *{ağız} 1. Top biçiminde, güzel kokulu, sarı kır çiçeği. 2. Kırlarda biten 40 cm. boyunda, kökü soyularak yenen bir yaban otu.* [DS]|| **tavşan tüyü,** *{ağız} 1. Güleç yüzlülük. 2. İnce ince yağan yağmur.* [DS]|| **tavşan uyhusu,** *{eAT} Yalancı vaat.*|| **tavşan uykusu,** *{ağız} Hafif ve kuşkulu uyku.* [DS]|| **tavşan yılı,** *On iki hayvanlı Türk takviminde dördüncü yılın adı.*|| **tavşan yuḫusu,** *{OsT} Yalancı vaat.*|| **tavşan yürekli,** *Korkak; çok ürkek.*

tavşan[2], [tavşan] *is.* **1.** Abanoz gibi değerli ağaçları oyarak süslemeler yapan usta; oyma ustası. **2.** *{ağız}* Marangozlukta kullanılan tek bıçaklı düz rende. [DS]

tavşana, [tavşan-a] *{ağız} is.* Sırma saçaklı, pullu, cepkenli bir tür elbise. [DS]

tavşanağzı, -nı, -ızlar-ı [tavşan+ağ(ı)z-ı] *is. bot.* Pembe renkli bir çiçek.

tavşanak, -ğı [tavşan-ak] *{ağız} is. bot.* Pırnal. [DS]

tavşanayağı, -nı, -kları [tavşan+aya(k)-ı] *is.* Demiryollarında iki rayın birleştiği yerde bulunan parçalardan her biri.

tavşanbıyığı, -nı, -kları [tavşan+bıyı(k)-ı] *is. bot.* Bir yonca türü; adi salkımotu.

tavşancı[1], [tavşan-cı] *is.* **1.** Tavşan yetiştiren kimse. **2.** Tavşan satan kimse.

tavşancı[2], [tavşan-cı] *{eAT} is.* Tavşancıl.

tavşancık, -ğı [tavşan-cık] *{ağız} is.* **1.** Bir çeşit kuş. **2.** Fundalık. **3.** Eşeklerde kulakların dikleşmesi ile beliren bir hastalık. [DS]

tavşancıklamak, [tavşan-cık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Ekin için) rüzgârdan dalgalanmak. [DS]

tavşancıl, [tavşan-cıl] *is.* **1.** Çoğunlukla tavşan avlamakla geçinen kartal ya da akbaba gibi yırtıcı kuşların genel adı. **2.** *zool.* Kartallar takımının Avrupa ve Asya ormanlık ve kayalıklarında bulunan sırtı koyu kahverengi, karnı pas sarısı, kuyruğu çizgili yerli bir avcı kuş; atmaca kartalı, *(Hieraaetus fasciatus).* 🗗 **tavşancıl otu,** *bot. Maydanozgillerden, beyaz veya sarı renkli çiçekleri olan çok yıllık otsu bitki, (Heracleum).*

tavşancılık, -ğı [tavşan-cı-lık] *is.* Evcil tavşan üretimi.

tavşangiller, [tavşan-gil-ler] *is. zool.* Tavşanımsılar takımından, uzun art bacaklı, uzun kulaklı, kısa kuyruklu, hızlı koşucu memeli hayvanlar familyası, *(Leporidae).*

tavşanımsılar, [tavşan-ımsı-lar] *is. zool.* Kemirgenlerle benzerliği olan tavşan gibi memelileri içeren takım, *(Lagomorpha).*

tavşankanı, -nı, -nları [tavşan+kan-ı] *is.* **1.** Parlak kırmızı, koyu renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan.

tavşankulağı, -nı, -akları [tavşan+kula(k)-ı] *is. bot.* Çuha çiçeğigillerden, kalp gibi geniş yapraklı, beyaz, pembe, şarap rengi çiçekli bir bitki; buhurumeryem; siklamen, *(Cyclamen).*

tavşanlama, [tavşan-la-ma] *{ağız} is.* Tez uyuyup uyanma. [DS]

tavşanlık[1], **-ğı** [tavşan-lık] *is.* İçinde tavşan yetiştirilen kafeslerin konulduğu yer.

tavşanlık[2], **-ğı** [tavşan-lık] *is.* Değerli ağaçlara uygulanan, ince tahta oymacılığı.

tavşanmemesi, -ni, -eleri [tavşan+meme-s-i] *is. bot. Zambakgillerden, kışın yaprak dökmeyen, 25-30 cm. yükseklikte, yaprak biçimli dalları sert ve batıcı çalı görünümünde, meyveleri kırmızı küre biçiminde, genç sürgünleri Romalılar döneminden beri sebze olarak tüketilen bir bitki; tavşan kirazı, (Ruscus aculeatus).*

tavşantopu, -nu, -pları [tavşan+top-u] *{ağız} is.* Yumru köklerinden salep yapılan bitki; sahlep. [DS]

tavşıldı, [*eT.* tabış > tav(ı)ş-ıl-dı طاوشلدى] *{eAT} is.* Hafif ses.

tavşıt, [? tavşıt] *{ağız} is.* **1.** Elma, armut, erik kurusu. **2.** Elma, armut, erik kurusundan yapılan hoşaf. [DS]

tavşut[1], [? tavşut] *{ağız} is.* → tavşıt. [DS]

tavşut[2], [? tavşut] *{ağız} is.* Kereste. [DS]

tavtav, [tav+tav] *{ağız} is.* Hastalığı zaman zaman iyiye veya kötüye giden kimse. [DS]

tavtavı, [tav+tav-ı] *{ağız} is.* Aptal; budala. [DS]

tavtia, [Ar. tavṭi'a توطئه] *{OsT} is.* Anlatılacak şeyi açıklamak amacıyla önceden bazı şeyler söyleme.

tavtin, [Ar. vaṭān > tavṭīn توطين] *(tavti:n) {OsT} is.* **1.** Bir yerde yerleştirme; yurt edindirme; yurtlandırma. **2.** Bir şeyi, bir işi ele alıp sonuçlandırma.

tavucak, -ğı [tavu(k)-cak] *{eAT} is.* Tavukçuk.

tavuh, [tavuk] *{ağız} is.* Tavuk. **tavuh belerüğü,** *{ağız}* → tavuk karası. [DS]

tavuk[1], **-ğu** [takıġu / takaġu > taġuġ] *is.* **1.** Sülüngillerden, Güneydoğu Asya kökenli, eti ve yumurtası için beslenen, daha süslü ve gösterişli olan erkeği horoz olarak adlandırılan bir kümes hayvanı, *(Gallus domesticus). {eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Bazı kuş türlerine verilen ad. **3.** *{OsT}* Horoz. **tavuk avazı,** *{eT} Tavuk sesi; tavuk gıdaklaması.* [Bahşayiş]|| **tavuk ayağı yemek,** *Dedikodu yapmak, gevezelik etmek.*| **tavuk balığı,** *zool. Mezgite verilen ad.*|| **tavuk barı,** *Sivas, Erzurum ve Erzincan dolaylarında oynanan hareketli bar türü bir halk oyunu.*| **tavuk biti,** *zool. Böcekler sınıfının tüy bitleri takımından, kümes hayvanlarının kanını emen ve kümesi saran 1 mm. kadar uzunlukta bir eklem bacaklı türü, (Goniocotes hologaster).*| **tavuk budu,** *Tavuğun en çok sevilen eti olan but kısmı.*| **tavuk çiftliği,** *Yumurta ve et üretimi için çok sayıda tavuk yetiştirilen ya da beslenen işletme; bu işletmenin bulunduğu yapı.*|| **tavuk darısı,** *bot. Ekinler arasında yabancı ot olarak biten yaban darısı türü, (Echinochloa).*|| **tavuk eti,** *Kasaplık tavuklardan elde edilen beyaz ve yumuşak et.*| **tavuk gibi,** *(Kişi için) erkenden yatıp uyuyan.*| **tavuk göğsü,** *Kasaplık tavuk etinin göğüs kısmı; tavuğun göğüs etleri.*| **tavuk gözü,** *Soğuktan oluşan şişlik ve yara.*|| **tavuk havası,** *Tavuk barına eşlik eden ezgi.*|| **tavuk kanadı,** *Ateşi tutuşturmakta kullanılan yelpaze.*| **Tavuk kaza bakmış da kıçını yırtmış.** *Başkaları ile yarışmak için gücünü aşan işlere girişenlerin uğradığı zararı anlatmak için kullanılır.*| **tavuk köftesi,** *Haşlanmış tavuk eti ince ince kıyıldıktan sonra içine köfte malzemeleri eklenerek yağda kızartılmak suretiyle yapılan bir tür köfte.*| **tavuk kümesi,** *Tavukların bakımı ve korunması için yapılmış özel barınak.*|| **tavuk sarması,** *Haşlanmış havuç, kabak vb. sebzelerin tavuk göğsünden kesilmiş genişçe bir parça içine sarılması ile pişirilen ve üzerine yoğurtlu sos dökülerek servis yapılan bir yemek.*|| **tavuk suyu,** *Kesimi yapılmış tavuk eti haşlandıktan sonra çorba ve diğer yemeklerin hazırlanmasında kullanılan haşlama suyu.*| **tavuk yahnisi,** *Domates, biber ve soğan içine tavuk eti katılarak kısık ateşte ağır ağır pişirilen bir et yemeği.*| **tavuk yılı,** *On iki hayvanlı Türk takviminde onuncu yılın adı.*

tavuk[2], **-ğu** [tavuk] *{ağız} is.* Kırılmış nohut ve bulgur karışımından yapılan bir çeşit yemek. [DS]

tavukayağı, -nı, -kları [tavuk+aya(k)-ı] *is.* **1.** Bir tür maymuncuk. **2.** Çiğ yenen bir ot.

tavukçu, [tavuk-çu] *is.* **1.** Kümes hayvanları ve özellikle tavuk yetiştiren kimse. **2.** Canlı ya da kesilip temizlenmiş olarak tavuk satan kimse. **3.** Tavuk satılan dükkân.

tavukçuluk, -ğu [tavuk-çu-luk] *is.* Tavuk ve diğer kümes hayvanlarını yetiştirme ve satma işi.

tavukgiller, [tavuk-gil-ler] *is. zool.* Sülüngiller.

tavukgöğsü, -nü, -güsleri [tavuk+göğ(ü)s-ü] *is.* Lifleri yumuşayıncaya kadar dövülerek ezilmiş tavuk göğüs etinin pirinç ve süt ile koyulaşıncaya kadar pişirilmesi ile yapılan bir tatlı çeşidi.

tavukgötü, -nü, -tleri [tavuk+göt-ü] *{ağız} is. kaba.* **1.** Siğil. **2.** At ve eşeklerde semer vurmasından oluşan yara. **3.** Denizanası. [DS]

tavukkarağı, -nı, -ları [tavuk + kara(ğ)-ı] *{ağız} is.* → tavukkarası. [DS]

tavukkarası, -nı, -aları, [tavuk+kara-s-ı] *is. tıp.* Alaca karanlıkta görüşün azalması biçiminde görülen göz hastalığı; gece körlüğü.

tavukkayarı, -nı, -rları [tavuk+kay-ar-ı] *{ağız} is.* Kışın yürünemeyecek derecede kaygan olan buz. [DS]

tavukkaydıran, [tavuk+kay-dır-an] *{ağız} is.* → tavukkayarı. [DS]

tavuklama, [tavuk-la-ma] *is.* **1.** Tavuklamak eylemi. **2.** *{ağız} folk.* Düğünde damat için gelen yemişleri bekâr arkadaşlarının yemesi. [DS]

tavuklamak, [tavuk-la-mak] *gçl. f. [-dı] [-l(ı)-yor]* **1.**

Bir cevheri el ile ayıklamak ve gerektiğinde kıramak suretiyle yabancı maddelerden kabaca arındırmak. **2.** *{ağız}* (Keklik için) dik olarak havalanmak. [DS]

tavuklar, [tavuk-lar] *is. zool.* Tavuksular takımının bir alt takımı, *(Galli, Gallus).*

tavukotu, -nu, -tları [tavuk+ot-u] *{ağız} is.* Camotu; serçedili, *(Stellarie media coryophyllaceae).* [DS]

tavukpençesi, -ni, -eleri [tavuk+pençe-s-i] *is. bot.* Damkoruğugillerden, tropikal bölgelerde yetişen, yaprak kıvrımlarından oluşan tomurcukların yaprakla beraber yere düşmesi ile çoğalan bir çam cinsi, *(Bryophyllum eulycunum).*

tavuksular, [tavuk-su-lar] *is. zool.* Karada yaşayan, hepçil beslenen, ağır uçan, erkeği dişisinden daha farklı ve gösterişli olan, tavuk ve benzerlerini kapsayan iri cüsseli kuşlar takımı, *(Galliformes).*

tavulbaz, [Ar. ṭabl + Far. -bāz => tavulbaz طاوولباز] *{eAT} is.* Ata giydirilen göğüs zırhı.

tavulga, [tabulġu] *is. bot.* **1.** Kırmızı ya da erguvani renkli kabuğu tabakçılıkta sepileme işinde kullanılan bodur söğüt; erguvani söğüt. **2.** Sık ve ince dallı saplarından calı süpürgesi yapılan çeşitli ağaççıklara verilen ad.

tavun, [Ar. ṭā'ūn => tavun] *{ağız} is.* Bir tür tavuk hastalığı. [DS]

tavur[1], [? tavur] *{ağız} is.* Rüşvet. [DS]

tavur[2], [Ar. ṭavr => tavır / tavur] *{ağız} is.* Tavır. [DS]

tavus, [Yun. taōs > Süry. ṭausa > Ar. ṭā'us > Far. ṭā'ūs طاوس / طاووس / طاؤوس] *is. zool.* Sülüngillerden, 110-125 cm. uzunlukta, Hindistan veya Seylan kökenli, erkeğinin kuyruk tüyleri açıldığı zaman bütün bir kompozisyon oluşturan, güzel görünümlü ve gösterişli bir kuş türü, *(Pavo cristatus). {OsT} (aynı)* 🗗 **tāvus-i āteş-per,** *{OsT} Güneş.*|| **tāvus-i sidre,** *{OsT} Cebrail.*|| **tavus kelebeği,** *zool. Kanatlarında tavus kuşunun kuyruğuna benzer renk ve motifler bulunan pek çok kelebek çeşidine verilen ad.*|| **tavus kuşu,** *Tavus.*|| **tavus kuyruğu,** *mim. Bir yarım dairenin merkezinden kenarlarına doğru genişleyerek giden çizgisel elemanlardan meydana gelmiş süsleme motifi.*|| **tavus tüyü,** *Erkek tavus kuşunun gösterişli ve renkli kuyruk teleği.*|| **tavus yeşili,** *Tavus kuşunun kuyruk teleklerinde görülen parlak yeşil; zümrüt yeşili.*

tavuskuyruğu, -nu, -kları [tavus+kuyru(k)-u] *is. argo.* Sarhoş kusmuğu. 🗗 **tavuskuyruğu çıkarmak,** *argo. Kusmak.*

tavusmak, [tavus-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Bitirmek; tüketmek. [DS]

tavzu, [Ar. ṭāvus => tavzu] *{ağız} is.* Tavus. [DS]

tavuş, [tavış / tawış / tavuş / tabış] *is.* **1.** *{eT}* Duygu ve kımıldanma. [DLT] **2.** *{ağız}* Hafif gürültü; tıkırtı veya ses. [DS] 🗗 **tavuş etmek,** *{ağız} Seslenmek.* [DS]

tavuşan, [tavış-ġan > tavuş-an] *{ağız} is.* Tavşan.

tavuşanalması, [tavşan+elma-s-ı] *{ağız} is.* → tavşan elması. [DS]

tavuşkançı, [tavuş-kan-çī] *(tavuşkançı:) {eT} is.* Tavşan avcısı. [Nevâyî]

tavuşlamak, [tavuş-lā-mak] *(tavuşla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Kımıldanmak; duygu ve hareket belirtmek. [DLT]

tavuşmak, [tavuş-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Sessiz ve yavaş yürümek. [DS]

tavvaf, [Ar. ṭavāf > ṭavvāf طواف] *(tavva:f) {OsT} sf.* **1.** Gezgin; çok gezen. **2.** Kâbe'yi tavaf eden. **3.** *is.* Turist. **4.** Resmî dairelerde çalışan gece bekçisi.

tavvafiye, [Ar. ṭavvāf > ṭavvāfiyye طوافيه] *(tavva:fiye) {OsT} is.* Resmî dairelerde çalışan gece bekçilerine ödenen ücret; bekçi parası.

tavzif, [Ar. vażîfe > tavżîf طوظيف] *(tavzi:f) {OsT} is.* Görev verme; bir iş ile görevlendirme; vazifelendirme. 🗗 **tavzif etmek,** *Görev vermek; görevlendirmek; vazifelendirmek.*|| **tavzif olunmak,** *Görevlendirilmek; iş verilmek; vazifelendirilmek.*

tavzih, [Ar. vużūḥ > tavżīḥ توضيح] *(tavzi:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Açıkça ifade etme; açıklığa kavuşturma. **2.** *huk.* Bir yargı kararında yeterince anlaşılmayan ya da çelişen durumlar söz konusu olduğunda, durumun aydınlatılması için kararı veren mahkemeye yapılan başvuru. 🗗 **tavzih etmek,** *Açıklamak; açıklığa kavuşturmak; açıkça ifade etmek; aydınlatmak; belirtmek.*|| **tavzih olunmak,** *Açıklığa kavuşturulmak; açıklanmak.*

tavzihan, [Ar. tavżīḥ > tavżīḥan توضيحاً] *(tavzi:'han) {OsT} zf.* Açıklayarak; aydınlığa kavuşturarak.

tavzihat, [Ar. tavżīḥ > tavżīḥāt توضيحات] *(tavzi:ha:t) {OsT} is.* Açıklamalar; aydınlatmalar.

tavzihen, [Ar. tavżīḥ > tavżīḥen توضيحاً] *(tavzi:'hen) {OsT} zf.* → tavzihan.

-tay, [-tay / -tey] *yap. e.* **1.** Fiillerden isim yapan ek. Moğolca kökenlidir. Topluluk, kurul adları yapmakta kullanılır: *kurultay, danıştay, sayıştay.* **2.** İsimlerden isim türeten ek. Topluluk ve kurul adları, yüksek devlet organlarının adlarını yapmakta kullanılır: *yargıtay, kamutay.*

tay[1], [tay / tıy *(yans.)*] *is.* Sürtünmeyi, kaymayı; yırtılmayı; gaz çıkarmayı ve bu biçimde cayırtılı sesleri anlatan kök. [Zülfikar] *tay-ır-a-mak, tay-ır-da-t-mak, tay-ır tay-ır*

tay[2], [*eT.* tāy] *(eT. ta:y) is.* **1.** At yavrusu; biraz büyümüş kulun. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [KB] [Mühennâ] **2.** Üç yaşından küçük genç at. **3.** İki aylıktan küçük at yavrusunun derisi. **4.** Tespihçi tezgâhının ayaklarına verilen ad.

tayındurmak, [tay-ın-dur-mak طيندورمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* **1.** Kaydırmak; sürçtürmek. **2.** Aldatmak; kandırmak; iğfal etmek. **3.** Aldatıp çıkarmak.

tayınmak, [tāy-mak > tay-ın-mak طاينمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur / -ır]* Kaymak; sürçmek.

tayır, [tay *(yans.)* > tay-ır] *is.* Sürtünme sırasında çıkan sesi anlatan yansımalı gövde. ◘ **tayır tayır,** *{ağız} 1. (Gezip dolaşma, iş yapma için) hızlı hızlı. 2. (Çalışma için) durmaksızın; aralık vermeden; harıl harıl. 3. (Tırmalamak için) sürtünme sesleri çıkartarak. 4. (Yün örgünün sökülüşü veya kumaşın yırtılışı için) yırtılma, sürtünme sesi çıkararak.* [DS]

tayıramak, [tay-ır-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* **1.** Hafif hafif sürtünme sesi çıkarmak; biraz gürültü etmek. **2.** (Değirmen taşı için) tanelerin az düşmesi sonucu birbirine sürtünerek ses çıkarmak. [DS]

tayırdatmak, [tay-ır-da-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Hafif sürtünme sesleri çıkartmak. **2.** *{ağız}* (Küçük çocuk için) kakasını yapmak. [DS]

tayırtdak, [tayır-t-dak] *{ağız} zf.* (Kaymak, düşmek, yırtmak vb. için) birdenbire ve sürtünme, yırtılma sesi çıkararak. [DS]

tayıs, [? tayıs] *{eT} is.* Atlas kumaş. [Mühennâ]

tayışmak, [tāy-mak > tay-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte kaymak. [DLT]

tayıtmak, [tāy-mak > tay-ıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kaydırmak; inhiraf ettirmek. [DLT] [EUTS]

tayız, [tay-ız] *{eT} is.* Tepe. [Mühennâ]

tayıza, [tayı *(dayı)* + eze *(kız kardeş)* > tayıza طايزه] *{OsT} is.* Teyze.

ta'yib, [Ar. ʿayb > taʿyīb تعيب] *(ta:yi:b) {OsT} is.* → tayip.

ta'yibat, [Ar. taʿyīb > taʿyībāt تعيبات] *(ta:yi:ba:t) {OsT} is.* Ayıplamalar.

ta'yin, [Ar. ʿayn > taʿyīn تعيين] *(ta-yi:n) {OsT} is.* → tayin.

tayin, [Ar. ʿayn > taʿyīn تعيين] *(ta:yi:n) is.* **1.** Bir şeyi belirleme; ne olduğunu gösterme; kararlaştırma. **2.** Bir kimseyi bir göreve yerleştirme; atama. **3.** Bir göreve yerleştirilme; atanma. ◘ **tayin edilmek,** *1. Kararlaştırılmak; belirlenmek. 2. Atanmak.*‖ **tayin etmek,** *1. Bir şeyi belirlemek; kararlaştırmak. 2. Atamak.*‖ **ta'yîn-i cihet,** *{OsT} 1. Yön belirleme. 2. fel. Yöneltim.*‖ **tayini çıkmak,** *Bir göreve atanmak.*‖ **ta'yin-i mikdār,** *{OsT} 1. Miktar belirleme. 2. kim. Düzem belirtimi; doz tespiti.*‖ **ta'yîn-kerde,** *{OsT} Tayin edilmiş; belirtilmiş.*

ta'yinat, [Ar. taʿyīn > taʿyīnāt تعيينات] *(ta:yi:na:t) {OsT} is.* **1.** Tayınlar; asker azıkları. **2.** Bir memura maaştan ayrı olarak verilen erzak.

ta'yinî, [Ar. taʿyīn > taʿyīnī تعيينى] *(ta:yi:ni:) {OsT} sf.* **1.** Belirtme ile ilgili. **2.** Belirleyen. ◘ **ta'yinî sıfat,** *{OsT} dbl. Belirtme sıfatı.*

tayinli, [tayin-li] *sf.* **1.** Belirtili. **2.** Tayine bağlı olan. ◘ **tayinli izafet terkibi,** *dbl. Belirtili isim tamlaması.*

tayinsiz, [tayin-siz] *sf.* **1.** Belirtisiz. **2.** Tayine bağlı olmadan. ◘ **tayinsiz izafet terkibi,** *dbl. Belirtisiz isim tamlaması.*

tayip, -bi [Ar. ʿayb > taʿyīb تعييب] *(ta:yi:p) is.* Ayıplama. ◘ **tayip etmek,** *Ayıplamak.*

ta'yir, [Ar. taʿyīr تعيير] *(ta-yi:r) {OsT} is.* Kabahati yüze vurarak utandırma.

ta'yirat, [Ar. taʿyīr > taʿyīrāt تعييرات] *(ta-yi:ra:t) {OsT} is.* Kabahatleri yüze vurmalar; utandırmalar.

ta'yiş, [Ar. ʿıyş > taʿyīş تعييش] *(ta-yi:ş) {OsT} is.* Geçindirme; yaşatma.

tayka, [takke > ? tayka] *{ağız} is.* **1.** Kadınların başlarına taktıkları bir başlık. **2.** Şapka; başlık; bere. [DS]

taykeş, [tek+eş > taykeş] *{ağız} sf.* (Ayakkabı, eldiven, öküz vb. çift olan şeyler için) tekleri birbirine uymayan; benzemeyen; tek kalan. [DS]

taykuyruk, -ğu [tay+kuyruk] *{ağız} is.* Taze soğan. [DS]

taylak[1]**, -ğı** [toy / tay > tay-lak] *{ağız} sf.* Toy. [DS]

taylak[2]**, -ğı** [tay > tay-lak / daylak تيلاق] *{ağız} is.* **1.** *{OsT}* Henüz yük vurulmamış genç deve. **2.**Yeni doğmuş at yavrusu; tay. **3.** Biniye gelmiş iki yaşındaki at yavrusu. **4.** Bir yaşındaki at yavrusu. **5.** Henüz damızlık çağa gelmemiş erkek ya da dişi at. **6.** Dört yaşında at. **7.** Binilme çağına geldiği halde biniye alıştırılmamış at yavrusu. **8.** İki yaşındaki deve yavrusu. **9.** Üç veya dört aylık tavşan yavrusu. **10.** Yaramaz çocuk; haylaz. **11.** Birinin arkasında gezen kimse. [DS]

taylak[3], [tay-lak] *{ağız} is.* Erinlik çağına girmiş kız. [DS]

taylama, [tay-la-ma] *is.* Taylamak eylemi.

taylamak[1], [tay *(at yavrusu)* > tay-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Kısrak için) tay doğrumak; kulunlamak. [DS]

taylamak[2], [tay *(denk)* > tay-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Hayvanlara yük sararken iki tarafa eşit ağırlıkta yük koymak; denklemek. **2.** Tütün denklerini düzgün biçimde yığmak. **3.** Hayvana sarılacak yükleri denk yapmak; yük hazırlamak. [DS]

taylamak[3], [tay *(kaygan)* > tay-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Yük için) hayvanın sırtından yuvarlanmak. [DS]

taylan, [tay-lan] *{ağız} sf.* (Toprak için) çok yağmur yağmasına rağmen işlenebilir durumda olan. [DS]

taylang, [tay-lañ] *(taylañ) {eT} sf.* Titiz; müşkülpesent. 🗗 **taylañ er,** *İnce; kibar; güzel; boylu boslu; rengi parlak; elbisesi temiz adam.* [DLT]‖ **taylañ yigit,** *Dalyan gibi genç.* [DLT]

taylanmak[1], [tay-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Yeni yürümeye başlayan çocuk için) ayakta durmak. [DS]

taylanmak[2], [tay-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Kibirlenmek; büyüklenmek; böbürlenmek. **2.** Yaşını küçük göstermek için çocuksu davranışlarda bulunmak. [DS]

taylanmak[3], [tay-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Denk gelmek; uymak. [DS]

taylasan, [Ar. ṭaylasān طيلسان] *(taylasa:n) {eT} {OsT} is.* **1.** Sarığın omuza doğru sarkıtılan ucu. **2.** Başa ya da boyna sarılan şal. [Bahşayiş] **3.** *{ağız}* Gelin başlığı. [DS]

taylaştırmak, [tay-la-ş-tır-mak تايلشدرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Denkleştirmek.

taylık, -ğı [tay *(denk)* > tay-lık] *{ağız} is.* **1.** Üzüm küfesi. **2.** Çıplak hayvana yüklenen çuval. [DS]

Taylorculuk, -ğu [Taylor *(Amerikalı mühendis)* > taylorculuk] *is.* **1.** Amerikalı mühendis Frederick Winslow tarafından ortaya konulan işin yerine getirilme süresinin denetlenmesi, iş düzeni ilkeleri ve yöntemleri bütünü. **2.** *gnşl.* İşin bilimsel olarak düzenlenmesi.

taylorizm, [Ame. İng. Taylor *(Amerikalı mühendis)* > taylorism] *is.* Taylorculuk.

taymak, [tāy-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Kaymak. *{ağız} (aym)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [DS] **2.** Düşmek. [EUTS] [Üç İtigsizler] **3.** İnhiraf etmek. [EUTS] **4.** Sukut etmek. [EUTS] **5.** Üstüne düşmek; üstüne titremek. [Üç İtigsizler]

tayming, [İng. timing] *is.* → zamanlama.

tayr, [Ar. ṭayr طير] *{OsT} is.* Kuş. 🗗 **tayr-i hür,** *{OsT} Atmaca.*‖ **tayrü'd-devle,** *{OsT} Devlet kuşu.*

tayramak, [tay *(yans.)* > tay-ır > tay(ı)r-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Kumaş incelmek; yırtılmaya yüz tutmak. [DS]

tayrıncak, [tāy-mak > tay-(ı)r-ın-cak طيرنجق] *{OsT} sf.* Kaygan; kaypak.

tayrınmak, [tāy-mak > tay-(ı)r-ın-mak طيرنمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ır]* Kaymak; sürçmek.

tayri, [Ar. ṭayr > ṭayrī طيرى] *(tayri:) {OsT} sf.* Kuşla ilgili; kuşa ait.

tayriyun, [Ar. ṭayrī > ṭayriyyūn طيريون] *(tayriyu:n) {OsT} is.* Kuşlar üzerine inceleme ve araştırma yapan bilginler; kuş bilimciler.

taysak, -ğı [toy / tay > tay-sa-k] *{ağız} sf.* Toy. [DS]

taysal, [tay-sal] *{ağız} sf.* Tembel. [DS]

taysı, [Çin. t'ai tzu / t'ai shih] *{eT} is.* Prens.

taysınmak, [tay-sın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Kendini birine denk saymak; onunla akran bulmak. **2.** Önem vermek; değer vermek; saymak. [DS]

taysınnamak, [taysın-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Küçümsemek; önem vermemek. [DS]

taysız, [tay-sız] *{ağız} sf.* Özentisiz. [DS]

taysu, [Çin. t'ai tzu / t'ai shih] *{eT} is.* Prens. [EUTS]

tayt, [İng. tigt] *is.* **1.** Bacakları saran sıkı pantolon. **2.** Su geçirmez ve sıkı bir kumaştan yapılan şort giysi.

taytak[1], [tay-(ı)t-ak] *{ağız} sf.* **1.** Çok konuşan; geveze. **2.** Bir işi yapıp yapamayacağını düşünmeden kendini öne atan. [DS]

taytak[2], [tay-(ı)t-ak / paytak] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) ayaklarını içe doğru basan; yana doğru eğilerek yürüyen. **2.** Çok gezen. [DS]

taytı, [tay-tı] *{ağız} is.* Bir kimsenin ardına takılan kimse; takıntı. [DS]

tayturmak, [tāy-mak > tay-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kaydırmak; zıyındırmak. [DLT]

tayu, [tay-u طايو] *{eAT} {OsT} is.* Dayı.

tayuk, [tay-uk] *{eT} sf.* (Genç için) yakışıklı; güzel. 🗗 **tayuk er,** *İnce, kibar genç.* [DLT]

tayuklanmak, [tayuk-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Dayılanmak; kibarlanmak. [DLT]

tayyar[1], [Ar. ṭayerān > ṭayyār طيار] *(tayya:r) {OsT} sf.* **1.** Uçan; uçucu. **2.** Gaz haline gelen.

tayyar[2], [? tayyar] *{ağız} is.* Biçilmiş ekin veya ot yığını. [DS]

tayyarat, [Ar. ṭayyāre > ṭayyarāt طيارات] *(tayyara:t) {OsT} is.* **1.** Çalışmadan kazanılan paralar. **2.** Önceden belli olmayan ve tespit edilememiş gelir. **3.** Eyalet valileri ile sancak beylerinin halktan aldıkları vergi.

tayyare, [Ar. ṭayerān => ṭayyāre طياره] *(tayya:re) {OsT} is.* **1.** Çalışmadan, havadan gelen para. **2.** Uçak *(1912).* 🗗 **tayyare meydanı,** *1. Hava alanı. 2. {argo} Kel kafa; saçsız baş.*

tayyareci, [tayyare-ci] *(tayya:reci) is.* Uçak kullanan kimse; pilot.

tayyarecilik, -ği [tayyare-ci-lik] *is.* Pilotluk.

tayyetme, [Ar. ṭayy + T. et-me طى ايتمه] *{OsT} is.* Tayyetmek eylemi.

tayyetmek, [Ar. ṭayy+ T. et-mek طى ايتمك] *{OsT} gçl. f. [-er]* **1.** Sarıp dürmek; sarmak. **2.** Aşmak; geçmek. **3.** Kesmek. **4.** Kaldırmak; çıkartmak.

tayyib, [Ar. ṭayyib / ṭayyibe طيب / طيبه] *{OsT} sf.* İyi; hoş; güzel. 🗗 **tayyib-i hātır,** *{OsT} Gönül hoşluğu.*

tayyibat, [Ar. ṭayyib > ṭayyibāt طيبات] *(tayyiba:t) {OsT} is.* **1.** İyi, hoş, güzel davranışlar. **2.** *{eAT}* Güzel nimetler.

tayyibe, [Ar. ṭayyibe طيبه] *{OsT} is.* İyi, güzel davranış.

tayyör, [Fr. tailleur] *is.* **1.** Kalın kumaştan elbise dikme tekniği ya da terziliği. **2.** Kalın kumaştan yapılma, etek ve ceketten meydana gelmiş kadın giyeceği. 🗗 **tayyör ceket,** *Erkek ceketi taklit edilerek kesilmiş tayyör yakalı ceket.* || **tayyör yaka,** *Ense katı yüksek tutulmuş önü yassı devrik yaka.*

taz[1], [ṭāz طاز] *(ta:z) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} sf.* **1.** Kel; daz; saçsız; (hayvan için) boynuzsuz. [DLT] [EUTS] [DS] **2.** Bitkisiz; çorak. [DLT] 🗗 **taz at,** *Alacalı at.* [DLT]|| **taz koy,** *{eT} Boynuzsuz koyun.* [DLT]|| **taz yer,** *{eT} Bitkisi az olan yer; çorak yer; kel toprak.* [DLT]

taz[2], [Far. tāz تاز] *(ta:z) {OsT} is.* Koşma; koşu.

tazaccu, -u'ı [Ar. ḍucc[ʿ] > taḍaccu[ʿ] / taẓaccu[ʿ] تضجع] *{OsT} is.* Gevşeme; üşenme; ihmalcilik.

tazaccur, [Ar. ḍucret > taḍaccur / taẓaccur تضجر] *{OsT} is.* Yüreği daralma; içi sıkılma.

tazak, -ğı [taz-ak] *{ağız} is.* Kuşların küçük tüyleri *(tüy ile birlikte kullanılır)*: *tüy tazak.* [DS]

tazallül, [Ar. ẓıll > taẓallül تظلل] *{OsT} is.* Gölge altına girme; gölgelenme; gölgede bulunma.

tazallüm, [Ar. ẓulm > taẓallüm تظلم] *{OsT} is.* Gördüğü eziyetten yakınma; sızlanma. 🗗 **tazallüm etmek,** *Sızlanmak; yakınmak.* | **tazallüm eylemek,** *Sızlanmak; yakınmak.*|| **tazallüm-i hāl,** *{OsT} Halinden yakınma; durumundan şikâyetçi olma.*

tazallümat, [Ar. taẓallüm > taẓallümāt تظلمات] *(tazallüma:t) {OsT} is.* Yakınmalar; yanıp yakılmalar.

tazammud, [Ar. taẓammud تضمد] *{OsT} is.* Yaranın merhemli bezle sarılması.

tazammun, [Ar. ẓımm > taẓammun تضمن] *{OsT} is.* **1.** Kefalet. **2.** Birçok şeyler arasında, bir şeyi de içine alma; kapsama; içerme. **3.** *man.* Mantıkî sonuç olarak beraberinde getirme; içlem. 🗗 **tazammun etmek,** *İçine almak; kapsamak; içermek.*

tazanni, [Ar. ẓann > taẓannī تظنى] *(tazanni:) {OsT} is.* Sanı ile iş görme; zan ile hareket etme.

tazannün, [Ar. ẓann > taẓanün تظنن] *{OsT} is.*→ tazanni.

tazar[1], [Far. tez => tez-er-mek > tazar] *{ağız} zf.* Acele; ivedi; tez. [DS]

tazar[2], [? tazar] *{ağız} is.* Ev kapılarının arkasında taştan yapılmış su testisi veya su küpü koymaya yarayan yer. [DS]

tazarcı, [tazar-cı] *{ağız} is.* Pazar yerindeki satıcı. [DS]

tazarmak, [tāz > taz-ar-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Kelleşmek; çıplak hâle gelmek. [DLT]

tazarru, -u'ı [Ar. żurū[ʿ] > tażarrū[ʿ] تضرع] *(tazarru:) {OsT} is.* Yalvarma; yakarma; yakarış. 🗗 **tazarruda bulunmak,** *Allah'a yalvarmak.* || **tazarru etmek,** *Yalvarmak; yakarmak.*

tazarruat, [Ar. tażarrū[ʿ] > tażarru[ʿ]āt تضرعات] *(tazarrua:t) {OsT} is.* Yalvarmalar; yakarmalar; ricalar.

tazarruf, [Ar. ẓarīf > taẓarruf تظرف] *{OsT} is.* **1.** İncelik gösterme. **2.** Zariflik taslama.

tazarrufat, [Ar. taẓarruf > taẓarrufāt تظرفات] *{OsT} is.* **1.** İncelik göstermeler. **2.** Zariflik taslamalar.

tazarru'name, [Ar. tażarrū[ʿ] + Far. nāme تضرعنامه] *(tazarruna:me) {OsT} is.* Bir dilekte bulunmak amacıyla yalvarıp yakarmak suretiyle yazılan mektup; dilekçe.

tazarrur, [Ar. żarr / żurr > tażarrur تضرر] *{OsT} is.* Zarar görme; zarara uğrama.

tazavvu, -u'ı [Ar. tażavvu[ʿ] تضوع] *{OsT} is.* Bir şeyin güzel kokusunun çevreye yayılması.

tazayyuk, [Ar. żīḳ > tażayyuḳ تضيق] *{OsT} is.* Daralma; sıkışma. 🗗 **tazayyuk-ı kuddāmî,** *{OsT} Sünnet olmamış kimselerde sünnet derisinin iltihaplanarak büzüşmesi.*

tazbaş, [taz+baş] *{ağız} sf.* Dazlak; saçsız; kel. [DS]

tazcu, [taz-cu ?] *{ağız}* tis. Değirmen bekçisi. [DS]

taze, [Far. tāze تازه] *(ta:ze) sf.* **1.** (Bitki için) henüz kendi öz suyunu kaybetmemiş olan; kurumamış ve pörsümemiş olan; körpe. *{eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** (Yiyecek için) daha bayatlama ve bozulma gibi olumsuzluklar oluşmamış. *{eAT} (aynı)* **3.** *{eAT}* Güzel ve parlak olan. **4.** (Yiyecek için) konserve, salamura vb. saklama yöntemlerine karşıt olarak tüketiciye hemen sunulan; kuru olmayan; yeşil; körpe. *{eAT} (aynı)* **5.** Yorgunluk ve yıpranmışlık belirtileri olmayan. **6.** (Kişi ve bedeni için) dinç; sağlıklı ve gücü kuvveti yerinde olan. **7.** *mecaz.* Yeni olan; yeni yapılmış; yeni uygulanmış; son; zamanı geçmemiş. *{ağız} (aynı)* [DS] **8.** Çocukluk ya da ilk gençlik çağına özgü, hiçbir art niyet ve kötülük taşımayan; içtenlik ve temizlik içeren; körpe. **9.** *zf.* Hiçbir değişime ve bozulmaya uğramadan; bozulmamış olarak. **10.** *is. mecaz.* Genç kız ya da kadın. 🗗 **taze fasulye,** *1. Fasulyenin yeşil meyveleri. 2. Bu sebzelerden yapılmış yemeğin adı.* || **Taze gelin tereğe geçti, terek yere geçti.** *{ağız} Beceriksizlik göstermek.*|| **taze hava,** *Yeni görüş ve ilke getiren şey.*|| **taze para,** *Bir iş yerinin para sıkıntısını gidermek amacıyla çeşitli kaynaklardan sağlanan, istendiğinde hemen kullanılabilecek para.*|| **tāze yüzlülük,** *{eAT} Güler yüzlülük; sırıtkanlık; beşuşluk.*|| **tāze zebān,** *{OsT} 1. Taze dilli. 2. Yeni ve duyulmadık güzel sözler söyleyen.*

tazece, [taze-ce] *(ta:ze'ce) zf.* **1.** Taze gibi; tazeye

yakın. **2.** Yeni olarak; yenice. 🗗 **tazece konuşmak,** *{ağız} Az önce söylemek.* [DS]

tazegî, [Far. tāze-gī تازه گی] *(ta:zegi:) {OsT} is.* **1.** Tazelik; körpelik; yenilik. **2.** Gençlik.

tazeleme, [taze-le-me] *(ta:zeleme) is.* Tazelemek eylemi.

tazelemek, [taze-le-mek] *(ta:zelemek) gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Taze duruma getirmek. **2.** (Bozulmuş, eskimiş vb. eşya için) yenisi ile değiştirmek; tazesini almak; yenilemek. **3.** (Bazı bayatlamış yiyecekler için) kaynatarak, ısıtarak bayatlığını gidermek; taze duruma getirmek. **4.** *mecaz.* (Unutulmuş bir acı, üzüntü vb. duygu için) yeniden canlandırmak; yeniden doğmasına yol açmak. **5.** (Kişiler arasında bozulduğu ya da gevşediği düşünülen bağ ya da kişinin taşıdığı inanç için) yenilemek; tekrar güç kazandırmak.

tazelenme, [taze-le-n-me] *(ta:zelenme) is.* Tazelenmek eylemi.

tazelenmek, [taze-le-n-mek] *(ta:zelenmek) edil. f.* **1.** Taze duruma getirilmek. **2.** Yenisi ile değiştirilmiş olmak. **3.** Yeniden ortaya çıkarılmak; yeniden canlandırılmak. **4.** Yinelenmek; depreşmek.

tazeleşme, [taze-le-ş-me] *(ta:zeleşme) is.* Tazeleşmek eylemi.

tazeleşmek, [taze-le-ş-mek] *(ta:zeleşmek) dönşl. f. [-ir]* **1.** Taze duruma gelmek; tazelik kazanmak. **2.** Canlanmak. **3.** Gençleşmek.

tazeleyici, [taze-le-y-ici] *(ta:zeleyici) sf.* **1.** Tazelemek eylemini yapan; taze hâle getiren; tazeleyen. **2.** Bozulduğu düşünülen ilişkileri tekrar eskisi gibi istenilen düzeye getiren.

tazelik, -ği [taze-lik] *(ta:zelik) is.* **1.** Taze olan şeyin niteliği; taze olma durumu; körpelik; taravet. **2.** *mecaz.* Dinç, diri ve canlı olma durumu; gençlik çekiciliğini yitirmemiş bir kimsenin durumu. **3.** *{eAT}* Güzellik; parlaklık.

tazende, [Far. tāzende تازنده] *{OsT} is.* Koşucu.

tazeruy, [Far. tāze-rūy تازه روی] *(ta:zeru:y) {OsT} sf.* Güler yüzlü; güleç.

tazğarmak, [taz-ġar-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kelleşmek; dazlaklaşmak. [DLT]

tazğırmak, [taz-ġır-mak] *{eT} gçsz. f. [-ır]* Dazlaşmak; kelleşmek. [DLT]

tazhir, [Ar. ẓahr > taẓhīr تظهير] *(tazhi:r) is.* **1.** Arkaya atma; arkaya bırakma. **2.** Arkaya atılma; arkaya bırakılma. **3.** Savsaklama.

tazı, [Far. tāẖten *(koşmak)* > tāzī *(koşan)* تازی] *is.* **1.** Hızlı Arap atı. **2.** *zool.* Çoğunlukla tavşan avında kullanılan, uzun bacaklı, ince uzun gövdeli, uzunca başlı, uzun burunlu, dar ve çekik karınlı, çok hızlı koşan bir köpek türü; taygan, *(Canis familiaris grajus hibernicus).* **3.** *{argo}* Hafiye; muhbir. 🗗 **tazı beli,** *{ağız} Eller ve dizler yere konularak belin aşağı doğru bükülmesi ile alınan durum.* [DS]|| **tazı boncuğu,** *{ağız} 1. Hayvan yularlarına dikilen bir tür deniz kabuğu. 2. Göz boncuğu; nazar boncuğu.* [DS]|| **tazı çulu,** *{ağız} Tazılara giydirilen kumaştan dikilmiş örtü.* [DS]|| **tazı gibi,** *1. Zayıf ve çelimsiz. 2. Çok hızlı giden.*|| **tazı karınlı,** *(Hayvan için) karnı çekik olan.*|| **tazıya dönmek,** *1. Çok zayıflamak. 2. İyice ıslanmak.*

tazıcı, [tazı-cı] *is.* **1.** Tazı bakıcısı. **2.** İmparatorluk döneminde, padişahın tazılarına bakımakla görevli kimse. 🗗 **tazıcılar ahırı,** *Tazıcılar ocağına ait ahır.*|| **tazıcılar ocağı,** *Padişahın tazılarının bakılıp yetiştirildiği yer.*

tazıkanı, [tazı+kağnı] *(tazıka:nı) {ağız} is.* Tekerlekleri parmaklıksız olan kağnı. [DS]

tazıkmak, [tāzī-k-mak تازیقمق] *{eAT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Koşup sıçramak. **2.** *{ağız}* (Evcil hayvan için) başını alıp gitmek; yabanileşmek. [DS]

tazılaşma, [tazı-la-ş-ma] *is.* Tazılaşmak eylemi.

tazılaşmak, [tazı-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Tazı gibi olmak; tazıya dönmek. **2.** Aşırı ölçüde zayıflamak.

tazım, [tez > tez-i-m / tazım] *{ağız} sf.* Acele; ivedi; tez. [DS]

tazi, [Far. tāzī تازی] *(ta:zi:) {OsT} is.* **1.** Arap. **2.** Tazı.

ta'zib, [Ar. ʿaẕāb > taʿẕīb تعذيب] *(ta-zi:b) {OsT} is.* Azap verme; eziyet etme; üzme. 🗗 **ta'zîb etmek,** *{OsT} Üzmek; azap vermek.*|| **ta'zîb-i rûh,** *{OsT} Can sıkma.*

ta'zibat, [Ar. taʿẕīb > taʿẕībāt تعذيبات] *(ta-zi:ba:t) {OsT} is.* Eziyet etmeler; üzmeler.

taz'if, [Ar. żiʿf > taż'īf تضعيف] *(taz-i:f) {OsT} is.* **1.** İki kat etme; katlama. **2.** Miktarı iki katına çıkararak artırma. **3.** *mat.* İki katını alma. 🗗 **taz'îf etmek,** *İki kat artırmak.*|| **taz'îf-i mikâb,** *mat. Küpün iki katını alma.*

taz'ifat, [Ar. taż'īf > taż'īfāt تضعيفات] *(taz-i:fa:t) {OsT} is.* İki kat etmeler; artırmalar.

ta'zil[1], [Ar. taʿzīl تعزيل] *(ta-zi:l) is.* Bir hastayı güzel ve inandırıcı sözlerle teselli etme.

ta'zil[2], [Ar. taʿẕīl تعذيل] *(ta-zi:l) {OsT} is.* Ayıplama.

ta'zilat, [Ar. taʿẕīl > taʿẕīlāt تعذيلات] *(ta-zi:la:t) {OsT} is.* Ayıplamalar.

ta'zim, [Ar. ʿaẓm > taʿẓīm تعظيم] *(ta:zi:m) is.* Saygı gösterme; ululama, ağırlama; hürmet etme. 🗗 **ta-zim etmek,** *Saygı göstermek; ululamak; ağırlamak; hürmet etmek.*

ta'zimat, [Ar. taʿẓīm > taʿẓīmāt تعظيمات] *(ta:zi:ma:t) {OsT} is.* Saygı göstermeler; ululamalar; ağırlamalar.

ta'zimen, [Ar. taʿẓīm > taʿẓīmen تعظیماً] *(ta:zi:'men) {OsT} zf.* Saygı göstererek; hürmet ederek.

ta'zir[1]**,** [Ar. ʿazr > taʿẓīr تعذیر] *(ta-zi:r) {OsT} is.* **1.** Yapmacıktan özür dileme. **2.** Yaptığına bir bahane arama.

ta'zir[2]**,** [Ar. ʿazr > taʿzīr تعزیر] *(ta-zi:r) {OsT} is.* **1.** Azarlama. **2.** *isl. huk.* Had ve kısas suçları dışında kalan suçlara verilen ceza.

ta'zirat[1]**,** [Ar. taʿẓīr > taʿẓīrāt تعذیرات] *(ta-zi:ra:t) {OsT} is.* **1.** Yapmacıktan özür dilemeler. **2.** Yaptığına çeşitli bahane aramalar.

ta'zirat[2]**,** [Ar. taʿzīr > taʿzīrāt تعزیرات] *(ta-zi:r) {OsT} is.* **1.** Azarlamalar. **2.** *isl. huk.* Had ve kısas suçları dışında kalan suçlara verilen cezalar.

taziyan, [Far. tāziyān تازیان] *(ta:ziya:n) {OsT} is.* Araplar.

taziyane, [Far. tāziyāne تازیانه] *(ta:ziya:ne) {OsT} is.* **1.** Tezene; mızrap. **2.** Kamçı; kırbaç. **3.** Sebep; vasıta. ◻ **tāziyāne-i bārān,** *{OsT} Şiddetli yağmur; kamçı gibi yağan yağmur.* ‖ **tāziyāne-i teşvîk,** *{OsT} İsteklendirme aracı.*

ta'ziye, [Ar. ʿazv > taʿziye تعزیه] *{OsT} is.* → tazıye.

taziye, [Ar. ʿazv > taʿziye تعزیه] *(ta:ziye) is.* **1.** Yakını ölen birinin acılarını paylaşma; başsağlığı. **2.** Kerbela olayını canlandıran seyirlik oyun.

ta'ziyename, [Ar. taʿziye + Far. nāme تعزیه نامه] *(ta-ziyena:me) {OsT} is.* Baş sağlığı mektubu.

ta'ziyet, [Far. taʿziyet تعزیت] *{OsT} is.* → taziye.

ta'ziyetname, [Ar. taʿziyet + Far. -nāme تعزیتنامه] *(taziyetna:me) {OsT} is.* Ölen bir kimsenin ardından yakınlarına baş sağlığı dilemek için yazılan mektup; başsağlığı mektubu.

ta'ziz, [Ar. ʿizzet > taʿzīz تعزیز] *(ta:zi:z) {OsT} is.* Şerefli kılma; sevgi ve saygı ile anma; yüceltme. ◻ **ta'ziz etmek,** *{OsT} Ululamak; saygıyla anmak.*

ta'zizat, [Ar. taʿzīz>taʿzīzāt تعزیزات] *(ta:zi:za:t) {OsT} is.* Şerefli kılmalar; sevgi ve saygı ile anmalar; yüceltmeler.

tazkel, [taz+kel] *{ağız} sf.* Saçsız; kel. [DS]

tazlak, [taz-la-k طازلق] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* **1.** (Kişi için) başı saçsız; kel. [DS] **2.** (Yer için) üzerinde ot bitmeyen.

tazlamak, [taz-lā-mak] *(tazla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Birine kel demek; birini kel saymak. [DLT]

tazlık, -ğı [taz-lık] *{ağız} sf.* → tazlak. [DS]

tazlîl, [Ar. ḍall / żall > taḍlīl / taẓlīl تضلیل] *{OsT} is.* **1.** Doğru yoldan çıkarma; ayartma; saptırma. **2.** Baştan çıkarma. **3.** Suç işlemek ya da doğru yoldan çıkmakla suçlama.

tazlil, [Ar. ẓıll > taẓlīl تظلیل] *(tazli:l) {OsT} is.* Gölge etme; gölgelendirme.

tazmak, [tez-mek > taz-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Evcil hayvan için) başını alıp gitmek; yabanileşmek. [DS]

tazmid, [Ar. taẓmīd تضمید] *(tazmi:d) is.* **1.** Merhemli bezi yaraya sarma. **2.** Lapa vurma.

tazmin, [Ar. żımn > taẓmīn تضمین] *(tazmi:n) {OsT} is.* **1.** Sebep olunan zarar ve ziyanı ödeme. **2.** *ed.* Bir şairin, başka bir şaire ait mısra ya da beyti kendi şiiri içinde kullanması. **3.** *huk.* Bir kamu saymanının yasal hataya düşmesi sonucu yaptığı ödemenin Sayıştay'ca kabul edilmeyerek kendisine ödettirilmesi işlemi. ◻ **tazmin etmek,** *Sebep olduğu bir zararı ödemek; karşılamak.*

tazminat, [Ar. taẓmīn > taẓmīnāt تضمینات] *(tazmi:na:t) {OsT} is.* **1.** Hukuka aykırı bir işlem ya da eylem sonucunda meydana gelen zarar ve ziyanın yasal olarak ödenmesi. **2.** Böyle bir zarar ve ziyan karşılığı ödenen para.

tazrir, [Ar. taẓrīr تضریر] *(tazri:r) {OsT} is.* Zarara uğrama.

tazyi, -i'ı [Ar. żiyāʿ > taẓyīʿ تضییع] *(tazyi:) {OsT} is.* **1.** Yok olmasına neden olma; kaybetme. **2.** Bırakma. ◻ **tazyi'-i evkāt,** *{OsT} Zaman kaybetme; boş yere vakit harcama.*

tazyi'at, [Ar. taẓyiʿ > taẓyīʿāt تضییعات] *(tazyi:a:t {OsT}) is.* **1.** Yok olmasına neden olmalar; kaybetmeler. **2.** Bırakmalar.

tazyik, [Ar. żīḳ > taẓyīḳ تضییق] *(tazyi:k) {OsT} is.* **1.** Bir şeyi sıkıştırma; daraltma. **2.** Basınç; baskı. **3.** Bir kişiyi kendi isteği dışında davranmaya iten zorunluluk. **4.** Kişiye uygulanan zorlama; baskı. ◻ **tazyik etmek,** *1. Baskı uygulamak; zorlamak; sıkıştırmak. 2. Basınç yapmak, basınç altına sokmak.* ‖ **tazyîk-ı cānibî,** *{OsT} fiz. Yana basınç.* ‖ **tazyîk-ı derūnî,** *{OsT} fiz. İç basınç.* ‖ **tazyîk-ı havā,** *{OsT} fiz. Açık hava basıncı.* ‖ **tazyîk-ı vasatî,** *{OsT} fiz. Ortalama basınç.*

tazyikat, [Ar. taẓyīḳ > taẓyīḳāt تضییقات] *(tazyi:ka:t) is.* Basınçlar; baskılar; zorlamalar; sıkıştırmalar.

Tb, [Ytterby *(İsveç'te bu maden cevherinin bulunduğu yer)* > Fr. terbium] *is. kim.* Lantanitler grubundan, atom numarası 65, atom numarası 158,93 olup, ender bulunan bir metal element olan terbiumun sembolü.

TBMM [Türkiye Büyük Millet Meclisi] *kıs. is.* Türkiye Cumhuriyetinin yasama organının kısaltması.

Tc. [Yun. tekhnetos *(yapay)* > Fr. technétium] *is. kim.* Uranyumun parçalanma ürünleri arasında elde edilen, herhangi bir doğal izotopuna henüz rastlanmamış olan, atom numarası 43, atom ağırlığı

98,90 olan, altı saat gibi bir kısa ömürlü dönüme sahip olduğu için nükleer tıpta doku ve organ incelemelerinde kullanılan element olan teknetyumun (teknesyum) sembolü.

-te, [-te / -de / -ta / -da] *{eT} çek. e.* Bulunma hâli eki. [Üç İtigsizler]

Te [Lat. tellus *(toprak)* > Fr. tellure] *is. kim.* Kükürt grubu ametallerden, atom numarası 52, atom ağırlığı 127,61 olan, metal görünümlü, billur dokulu, yoğunluğu, 6,2 olup 452°C'ta ergiyen ve 990°C'ta kaynayan, ısı ve elektriği ileten, buharındaki atom sayısı sıcaklıkla değişen bir kimyasal element olan tellürün sembolü.

te[1], [te] *{ağız} e.* **1.** İşte; orada. **2.** *ünl.* Şaşma bildirir. **3.** Olmaz; hayır! **4.** Aşağılama bildirir. [DS]

te[2], [Ar. te / tā ت] *is.* Arap alfabesinin üçüncü, Arap asıllı Türk alfabesinin dördüncü harfi, ebcet hesabında değeri 400'dür.

te[3], [Far. te ت] *{OsT} {ağız} e.* **1.** ... kadar; dek; değin. *ser-te-ser (baştan başa)* **2.** *zf.* Kez; defa. [DS]

te[4], [Ar. (Sur.) tīḫ تيح] *{ağız} is.* Üzüm çürüğü. [DS]

te'adi, [Ar. ʿadū > teʿādī تعادى] *(tea:di:) {OsT} is.* Düşmanlık.

te'adiyat, [Ar. teʿādī > teʿādiyāt تعاديت] *{OsT} is.* Düşmanlıklar.

te'adud, [Ar. ʿaḍud > teʿāḍud تعاضد] *(tea:dud) {OsT} is.* **1.** Kol kola girme. **2.** Birbirine yardım etme; birbirini kollama.

te'adül, [Ar. ʿadl > teʿādül تعادل] *{OsT} is.* Birbirine denk olma; denklik.

te'adülat, [Ar. teʿādül > teʿādülāt تعادلات] *{OsT} is.* Birbirine denk olmalar; denklikler.

te'ahhur, [Ar. aḫar > teʾeḫḫur تئخر] *{OsT} is.* → teehhür.

te'ahüd, [Ar. ʿahd > teʿāhüd تعاهد] *(tea:hüd) {OsT} is.* **1.** Sözleşme. **2.** Antlaşma.

te'ahüdat, [Ar. teʿāhüd > teʿāhüdāt تعاهدات] *(tea:hüda:t) {OsT} is.* **1.** Sözleşmeler. **2.** Antlaşmalar.

te'akküs, [Ar. ʿaks > teʿakküs تعكس] *{OsT} is.* **1.** Tersine dönme; geri dönme. **2.** *fiz.* Yankı.

te'akub, [Ar. ʿaḳab > taʿāḳub تعاقب] *(tea:kub) {OsT} is.* **1.** Birbirini izleme; art arda gelme; birbirini takip etme. **2.** *fel.* Ardışıklık. 🗗 **te'akub etmek,** *{OsT} Birbiri ardınca gelmek.*

te'akud, [Ar. ʿaḳd > teʿākud تعاقد] *(tea:kud) {OsT} is.* Akit yapma; bağlaşma.

te'aküs, [Ar. ʿaks > teʿāküs تعاكس] *(tea:küs) {OsT} is.* **1.** Zıtlık; zıddiyet. **2.** Bir şeyin ters şekle gelmesi olayı; antagonizm; terselme.

te'âlâ, [Ar. teʿālā تعالى] *(tea:lâ:) {OsT} ünl.* Yüksek olsun!

te'âlâllah, [Ar. teʿālā-Allāh تعالى الله] *(tea:lallah) {OsT} ünl.* Allah yüceltsin!

te'ali, [Ar. ʿulüvv > teʿālī تعالى] *(tea:li:) {OsT} is.* Yücelme; yükselme; ululama. 🗗 **te'ālî etmek,** *{OsT} Yücelmek; yükselmek.*|| **te'ālî-perver,** *{OsT} Yükselmeyi isteyen.*

te'alli, [Ar. ʿulüvv > teʿāllī تعالى] *(tealli:) {OsT} is.* Yüksek olma; yükselme.

te'alliyat, [Ar. teʿallī > teʿāllīyāt تعاليات] *(tealli:ya:t) {OsT} is.* Yüksek olmalar; yükselmeler.

te'alüm, [Ar. ʿilm > teʿālüm تعالم] *{OsT} is.* (Bir şey hakkında) herkes tarafından bilinme; herkesçe bilinme.

te'ami, [Ar. ʿamā > teʿāmā تعامى] *(tea:mi:) {OsT} is.* Görmezden gelme; görmezlenme.

te'amül, [Ar. ʿamel > teʿāmül تعامل] *(tea:mül) {OsT} is.* → teamül. 🗗 **te'āmül-i kadîm,** *{OsT} Çok eskiden beri yapıla geldiği için yasa yerini almış olan uygulama.*

teamül, [Ar. ʿamel > teʿāmül تعامل] *(tea:mül) {OsT} is.* **1.** İş; davranış. **2.** Bir yerde önceden beri süregelen davranışlar. **3.** *huk.* Bir toplumda ya da bir kurumda önceden beri var olan yerleşik kurallar bütünü; yazılı olmayan hukuk kuralları. **4.** *kim.* Tepkime. 🗗 **teamül hukuku,** *huk. 1. Örf ve âdete dayanan hukuk. 2. Örf ve âdet durumuna gelmiş, yazılı olmayan hukuk kuralı.*

te'amülat, [Ar. teʿāmül > teʿāmülāt تعاملات] *(tea:müla:t) {OsT} is.* Önceden beri alışılagelen şeyler.

te'anni, [Ar. ʿanaʾ > teʿannī تعنى] *(teanni:) {OsT} is.* **1.** Zahmet çekme; emek verme; çabalama. **2.** Birinin başına dert açma. **3.** Sıkıntı; ıztırap; tasa; endişe.

te'anuk, [Ar. ʿunḳ > teʿānuḳ تعانق] *(tea:nuk) {OsT} is.* Birinin boynuna sarılma.

te'aric, [Ar. taʿrīc > teʿārīc تعاريج] *(tea:ri:c) {OsT} is.* **1.** Çıkıntılar; tümseklikler. **2.** *anat.* Beynin dış yüzeyindeki çıkıntılar.

te'arri, [Ar. ʿury / ʿuryet > teʿarrī تعرى] *(tearri:) {OsT} is.* **1.** Soyunma; çıplaklaşma. **2.** Bir şeyden uzak olma; boş olma.

te'arrüf, [Ar. teʿarüf تعرف] *{OsT} is.* Bir şeyi araştırarak öğrenme.

te'aruz, [Ar. ʿarż > teʿāruż تعارض] *(tea:ruz) {OsT} is.* **1.** Birbirine karşıt olma; karşıtlık. **2.** Çatışma. **3.** *isl. huk.* Aynı konuda birinin emredici, diğerinin ya-

saklayıcı olması nedeniyle hukuk kuralları arasındaki çatışma.

te'aruzat, [Ar. ʿarż > teʿārużāt تعارضات] *(tea:ruza:t) {OsT} is.* Birbirine karşıt oluşlar.

te'arüf, [Ar. ʿirfān / ʿaref > teʿārüf تعارف] *(tea:rüf) {OsT} is.* → taarüf.

te'arüfat, [Ar. teʿarüf > teʿārüfat تعارفات] *(tea:rüfa:t) is.* → taarüfat.

teaser, [İng. teaser *(güç soru)*] *(ti:zır) is.* Bir reklam kampanyasına dikkati çekmek için başlangıçta uygulanan soru biçimi.

teasing, [İng. teasing] *(ti:zıng) is.* Soru sorma ile başlatılan reklamcılık yöntemi.

te'assi, [Ar. ʿisyān > teʿassī تعسی] *(teassi:) {OsT} is.* İsyan etme; isyankârlık.

te'asür[1], [Ar. teʿāşür تعاثر] *(tea:sür) {OsT} is.* Halk ile güzel geçinme; dirlik etme.

te'asür[2], [Ar. teʿāsür تعاثر] *(tea:sür) {OsT} is.* Güçleşme; güç hâle gelme.

te'ati, [Ar. ʿaṭā > teʿātī تعاطی] *(tea:ti:) {OsT} is.* → teati. 🗗 **te'atî-i efkâr,** *{OsT} Fikir alış verişi.*‖ **teâtî-i mekâtib,** *{OsT} Mektup alış verişi.*

teati, [Ar. ʿaṭā > teʿātī تعاطی] *(tea:ti) is.* **1.** Karşılıklı alış veriş; verişme. **2.** Sözleşme metninin birer sureti tarafların elinde kalmak üzere, karşılıklı sözleşme yapma. **3.** *isl. huk.* Hiçbir pazarlık yapmadan alıcının parayı, satıcının da malı vermesi ile ortaya çıkan alış veriş. 🗗 **teati etmek,** *Karşılıklı alıp vermek.*‖ **teati olunmak,** *{OsT} Karşılıklı alınıp verilmek.*

teatral, [Fr. théatral] *sf.* **1.** Tiyatro oyununa benzetilmiş; tiyatrolaştırılmış. **2.** *mecaz.* Abartılmış.

te'attus, [Ar. teʿattus تعطس] *{OsT} is.* Aksırma.

te'atuf, [Ar. ʿāṭıfet > teʿāṭuf تعاطف] *(tea:tuf) {OsT} is.* **1.** Karşılıklı sevgi gösterme; şefkat gösterme. **2.** Birbirine bağlanma.

te'atufat, [Ar. teʿāṭuf > teʿāṭufāt تعاطفات] *(tea:tufa:t) {OsT} is.* **1.** Karşılıklı sevgi göstermeler; şefkat göstermeler. **2.** Birbirine bağlanmalar.

te'aviz, [Ar. taʿvīż > teʿāvīż تعاویذ] *(tea:vi:z) {OsT} is.* Boyna takılan muskalar. 🗗 **teâvîz-i sıbyān,** *Çocukların muskaları.*

te'avün, [Ar. ʿavn > teʿāvün تعاون] *(tea:vün) {OsT} is.* Karşılıklı olarak birbirine yardım etme; yardımlaşma.

te'avünat, [Ar. teʿāvün > teʿāvünāt تعاونات] *(tea:vüna:t) {OsT} is.* Yardımlaşmalar; yardımlar.

te'azud, [Ar. teʿāżud] *(tea:zud) {OsT} is.* **1.** Kol kola tutunma; birbirine destek verme. **2.** *mecaz.* Yardım; yardımlaşma.

teb[1], [teb] *{eT} is.* Hile; aldatma; desise. [ETY]

teb[2], **-bbi** [Ar. tebb تب] *{OsT} is.* **1.** Kayıp; zarar; ziyan. **2.** *ünl. "Zarar görsün"* anlamında beddua sözü.

teb[3], [Far. teb تب] *{OsT} is.* **1.** Sıcaklık; hararet; ısı. **2.** *tıp.* Sıtma hastalığı. 🗗 **teb ü tab** *{OsT} 1. Ateş ve ışık. 2. mecaz. Coşku.*

teba, -a'ı [Ar. tābiʿ > tebaʿ تبع] *{eAT} {OsT} is.* Tabi olma; uyma. 🗗 **teba' olıcı,** *{eAT} 1. Tabi olan; uyan; boyun eğen. 2. Uşak.*

teba'a, [Ar. tābīʿ > tebaʿa تبعه] *{OsT} is.* **1.** Tabi olanlar. **2.** Bir devletin yönetimi altında bulunanların tümü; uyruk.

tebab, [Ar. tebāb تباب] *(teba:b) {OsT} is.* Kayıp; zarar; ziyan.

tebabi'a, [Ar. tubbāʿ > tebābiʿa تبابعه] *(teba:bia) {OsT} is.* **1.** Gölgeler. **2.** Arı beyleri. **3.** Yemen hükümdarlarının unvanı.

tebadül, [Ar. bedel => tebādül تبادل] *(teba:dül) {OsT} is.* Birbirinin yerini tutma; birbirine bedel olma; karşılıklı değişim.

tebadülat, [Ar. tebādül > tebādülāt تبادلات] *(teba:düla:t) {OsT} is.* Birbirinin yerini tutmalar; birbirine bedel olmalar; karşılıklı değişimler.

tebadür, [Ar. bedr > tebādür تبادر] *(teba:dür) {OsT} is.* **1.** Ansızın akla gelme; birdenbire içe doğma. **2.** *ed.* İki şairin birbirinden habersiz olarak aynı şiiri söylemiş olmaları.

tebagguz, [Ar. buġż > tebaġġuz تبغض] *{OsT} is.* Kin besleme; sevmeme.

tebaguz, [Ar. buġż>tebāġuz تباغض] *(teba:ğu:z) {OsT} is.* Gizliden gizliye kin besleme; düşmanlık etme.

tebaguzat, [Ar. tebāġuż > tebāġuzāt تباغضات] *(teba:ğu:za:t) {OsT} is.* Gizliden gizliye kin beslemeler; düşmanlıklar.

tebah, [Far. tebāh تباه] *{OsT} sf.* **1.** Yıkılmış; harap olmuş. **2.** *is.* Yıkılma; mahvolma; bozulma. 🗗 **tebah etmek,** *Yıkmak; harap etmek, mahvetmek.*‖ **tebahkâr,** *{OsT} Harap eden; mahveden; yok eden; bitiren.*‖ **tabah-kârān,** *{OsT} Yok edenler; mahvedenler.*‖ **tabah-kârî,** *{OsT} Harap etme.*‖ **tebah olmak,** *{OsT} Yıkılmak; harap olmak; mahvolmak.*

tebahhur[1], [Ar. baḥr > tebaḥḥur تبحر] *{OsT} is.* **1.** Deryalaşma; deryaya karışma. **2.** Bir şeyin içine dalına; içine işleme. **3.** Bir bilim dalında uzmanlaşma.

tebahhur[2], [Ar. buḫār > tebaḫḫur تبخر] *{OsT} is.* **1.**

Kaynayıp buhar olma; buharlaşarak uçup gitme; buharlaşma. **2.** Tütsülenme. ◘ **tebahhur etmek,** *(Sıvı için) buharlaşmak; buhar olup uçmak.*

tebahhurat, [Ar. tebaḫḫār > tebaḫḫürāt تبخرات] *(tebahhura:t) {OsT} is.* **1.** Buharlaşmalar; buğulanmalar. **2.** Tütsülenmeler.

tebahi, [Far. tebāh > tebāhī تباهی] *(teba:hi:) {OsT} is.* Mahvolma; yokluk.

tebahtur, [Ar. tebaḫtur تبختر] *{OsT} is.* **1.** Kasılarak yürüme; kibirli yürüyüş. **2.** Dalgalı oluş; dalgalanma.

tebain, [Teb *(Eski bir Mısır şehri)* > Fr. thébaïne] *is.* Sara nöbetine benzer bir durumun ortaya çıkmasına neden olan, afyondan elde edilen bir alkaloit.

teba'iyet, [Ar. teba' > teba'iyyet تبعیت] *{OsT} is.* Uyma; tabi olma; uyrukluk etme. ◘ **teba'iyet etmek,** *Tabi olmak; uymak.*

teba'iyeten, [Ar. teba'iyyet > teba'iyyeten تبعیتاً] *(teba:iye'ten) {OsT} zf.* Tabi olarak; uyarak.

tebaki, [Ar. büka' > tebākī تبکی] *(teba:ki:) {OsT} is.* Yalandan ağlama; ağlar görünme.

tebançe, [Far. tebānçe تبانچه] *(teba:nçe) {OsT} is.* Tokat.

tebar[1], [Ar. tebār تبار] *(teba:r) {OsT} is.* Yok olma; bitme.

tebar[2], [Far. tebār تبار] *(teba:r) {OsT} is.* Soy; asıl.

tebarek, [Ar. bereket > tebārek تبارك] *(teba:rek) {OsT} ünl.* ... mübarek etsin! ◘ **tebārek-Allāh,** *{OsT} Allah mübarek etsen.*

tebareke, [Ar. tebārek > tebāreke تبارکه] *(teba:rek) {OsT} ünl.* "... sana mübarek etsin!" anlamında dua sözü. ◘ **tebarek'Allah,** *{OsT} Allah mübarek etsin.*‖ **Tebareke Suresi,** *Mülk Suresi.*

tebarüz, [Ar. bürüz > tebārüz تبارز] *(teba:rüz) {OsT} is.* **1.** Görünme; belirme; ortaya çıkma; gözükme. **2.** İki hasmın çarpışmak üzere karşı karşıya gelmesi; düello. **3.** *tıp.* Bir organın bir yerde çıkıntı yapması. ◘ **tebarüz etmek,** *Belirmek; ortaya çıkmak.*‖ **tebarüz ettirmek,** *Ortaya çıkarmak; belirtmek.*

tebaşir[1], [Ar. tebşīr > tebāşīr تباشر] *(teba:şi:r) {OsT} is.* **1.** Müjde. **2.** Her şeyin ilk zamanı. ◘ **tebaşir-i fecr,** *{OsT} Sabahın olduğunu haber veren ilk aydınlık.*

tebaşir[2], [Far. tebāşīr تباشر] *(teba:şi:r) {OsT} is.* **1.** Külçe şeker. **2.** Tebeşir.

tebattun, [Ar. baṭn > tebaṭṭun تبطن] *is.* Bir şeyin içini, iç yüzünü iyice anlamaya çalışma.

tebatu, -u'i [Ar. tebāṭu' تباطؤ] *(teba:tu:) {OsT} is.* Ağır davranma.

teba'uz, [Ar. teba'uż تبعض] *{OsT} is.* Kısım kısım ayrılma; parçalanma.

teba'üd, [Ar. bu'd > tebā'üd تباعد] *(teba:üd) {OsT} is.* **1.** Birbirinden ayrılma; uzaklaşma. **2.** *mat.* Uzaklık. **3.** *fiz.* Uzanım.

teba'üdat, [Ar. tebā'üd > tebā'üdāt تباعدات] *(teba:üda:t) {OsT} is.* Birbirinden ayrılmalar; uzak düşmeler.

teba'ül, [Ar. tebā'ül تباعل] *(teba:ül) {OsT} is.* Karı koca cilvesi.

tebayün, [Ar. beyn > tebāyün تباین] *(teba:yün) {OsT} is.* **1.** İki şey arasındaki zıtlık; karşıtlık: uyuşmazlık. **2.** *mat.* Aynı rakamla bölünmesi mümkün olmayan iki rakam arasındaki ilgi. ◘ **tebāyün-i a'dād,** *{OsT} huk. İki sayı arasında 1'den başka ortak bölen bulunmaması durumu.*‖ **tebāyün-i efkâr,** *{OsT} Fikir ayrılığı.*

tebayünat, [Ar. tebāyün > tebāyünāt تباینات] *(teba:yüna:t) {OsT} is.* İki şey arasındaki aykırılıklar.

tebazül, [Ar. tebāẕül تباذل] *(teba:zül) {OsT} is.* Sakınmadan birbirine verme.

tebbet, [Ar. tebb *(helâk)* > tebbet تبت] *ünl.* "Helak olsun!" anlamında beddua sözü. ◘ **Tebbet Suresi,** *Kur'an-ı Kerim'in üçüncü suresinin adı.*

tebcil, [Ar. becl > tebcīl تبجیل] *(tebci:l) {OsT} is.* Büyüme; ululama; saygı gösterme. ◘ **tebcil etmek,** *Yüceltmek; ululamak.*

tebcilat, [Ar. tebcīl > tebcīlāt تبجیلات] *(tebci:la:t) {OsT} is.* Ululamalar; yüceltmeler.

tebcilen, [Ar. tebcīl > tebcīlen تبجیلاً] *(tebci:'len) {OsT} zf.* Yücelterek; ululayarak.

tebdi, -i'ı [Ar. bid'at > tebdī' تبدیع] *(tebdi:) {OsT} is.* **1.** Biri için *"dinini değiştirdi"* deme. **2.** Birine bidat isnat etme.

tebdil, [Ar. bedel > tebdīl تبدیل] *(tebdi:l) {OsT} is.* **1.** Değiştirme. **2.** Tanınmış birinin kimliğini gizleyerek halk arasında dolaşması; kılık değiştirme. **3.** Polis hafiyesi. **4.** *zf.* Değiştirilmiş bir kıyafetle, kimliğini belli etmeden halkın arasında gezen. **5.** Kıyafet değiştirerek. ◘ **tebdil çıkmak,** *(Padişah, vezir vb. için) tanınmayacak bir kılıkla halkın arasında dolaşmak.*‖ **tebdil etmek,** *Değiştirmek.*‖ **tebdil gezmek,** *Tanınmamak için kılık değiştirerek dolaşmak.*‖ **tebdîl-i hevā,** *{OsT} 1. Hava değişikliği. 2.*→ tebdilihava.‖ **tebdîl-i mekân,** *{OsT} Yer değişikliği.*‖ **tebdîl-i mevzi',** *{OsT} Yer değiştirme.*‖ **tebdîl-i sūret etmek,** *{OsT} Görünüşü değiştirmek.*‖ **tebdili şaşmak,** *{ağız} Ne yapacağını bilememek; çok şaşırmak.*‖ **tebdîl-i şekl,** *{OsT} Biçim değişikliği.*‖ **tebdil olmak,** *Değişmek.*

tebdilat, [Ar. tebdīl > tebdīlāt تبديلات] *(tebdi:la:t) {OsT} is.* **1.** Değiştirmeler. **2.** Değiştirilmeler.

tebdilen, [Ar. tebdīl > tebdīlen تبديلاً] *(tebdi:'len) {OsT} zf.* Değiştirerek; değiştirilerek.

tebdilihava, [Ar. tebdīl-i hevā تبديل هوا] *(tebdili'hava:) {OsT} is.* Bazı hastaların daha çabuk iyileşmelerini sağlamak amacıyla yapılan çevre değişikliği; bu amaçla verilen izin; hava değişimi.

tebe[1], [tebē / tevē] *(tebe:) {eT} is.* Deve. [ETY] [EUTS] [Gabain]

tebe[2]**, -e'ı** [Ar. tābiʿ > tebeʿ تبع] *{OsT} is.* Tabi olanlar. 🗗 **tebe'-i tabi'în,** *{OsT} Üçüncü kuşak Müslümanlar topluluğu.*

tebe[3], [tep-mek > tebe ?] *{ağız} is.* Fıtık. [DS]

tebe[4], [tepe > tebe ?] *{ağız} is.* Ot yığını. [DS]

tebe'a, [Ar. tābiʿ > tebeʿa تبعه] *{OsT} is.* Uyanlar; uyruklar; tabi olanlar.

tebe'an, [Ar. tebeʿa > tebeʿan تبعاً] *(tebe'an) {OsT} zf.* Tabi olarak; uyarak. 🗗 **tebe'an tasarruf,** *{OsT} Mirî arazi üzerine dikilen ağaçlar ya da yapılan binalar dolayısıyla bu arazinin mülk topraklar gibi tasarruf edilmesi.*

tebeddü, -ü'u [Ar. tebeddüʿ تبدع] *{OsT} is.* **1.** Dinini değiştirme. **2.** Bidate sapma. **3.** İyi ahlaklı iken kötü ahlak sahibi olma.

tebeddül, [Ar. bedel > tebeddül تبدل] *{OsT} is.* Bir durumdan başka bir duruma geçme; değişme. 🗗 **tebeddül etmek,** *Değişmek; hâlden hâle girmek.*

tebeddülat, [Ar. tebeddül > tebeddülāt تبدلات] *(tebeddüla:t) is.* Değişiklikler; değişmeler. 🗗 **tebeddülāt-ı cesîme,** *{OsT} Büyük değişiklikler.*

tebeh, [Far. tebeh تبه] *{OsT} is. sf.* **1.** Harap; bozuk; çürük; berbat; yıkılmış; harap. **2.** Mahvolma; yıkıntı; tükenme. 🗗 **tebeh-kâr,** *{OsT} Harabeden; mahveden; bitiren.*|| **tebeh-kârān,** *{OsT} Mahvedenler; harap edenler; yıkanlar.*|| **tebeh-kârî,** *{OsT} Harap etme; yıkma; mahvetme.*

tebehhül, [Ar. tebehhül تبهل] *{OsT} is.* Öğrenim sıkıntısı çekme.

tebehhüm, [Ar. tebehhüm تبهم] *{OsT} is.* Belirsiz olma; şüpheli; müphem.

tebehhür, [Ar. tebehhür تبهر] *{OsT} is. tıp.* Kısa kısa ve sık sık nefes alma.

tebek[1], [tebek] *{eT} is.* Tahıl tanesi. [Mühennâ]

tebek[2]**, -ği** [tebek] *{ağız} is.* Pencere. [DS]

tebekküm, [Ar. bekem > tebekküm تبكم] *{OsT} is.* Söz söylerken tutulup kalma; dili tutulma.

tebel, [tepe > tebe-l] *{ağız} is.* Kıvrım; kat. [DS]

tebelbül, [Ar. belbel > tebelbül تبلبل] *{OsT} is.* Dilin anlaşılmaz hâle gelmesi; dilin karışıklığı; karışıklık. 🗗 **tebelbül etmek,** *Anlaşılmaz hâle gelmek; karışmak.*|| **tebelbül-i elsine,** *{OsT} Dillerin anlaşılmaz hâle gelmesi.*

tebelbülat, [Ar. tebelbül > tebelbülāt تبلبلات] *{OsT} is.* Dillerin anlaşılmaz hâle gelmeleri.

tebelleş, [Ar. tebeʿ => tebe-l-le-ş] *is.* İstenmediği hâlde birinin başından ayrılmayan; musallat olan. 🗗 **tebelleş etmek,** *Birini veya bir şeyi birine musallat etmek.*|| **tebelleş olmak,** *1. Musallat olmak; istenmediği halde ayrılmamak; dadanmak. 2. {ağız} Engel olmak.* [DS]

tebelleşmek, [Ar. tebeʿ *(tabi olan)* => tebe-l-le-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Sataşmak. **2.** Can çekişmek.

tebellüd, [Ar. tebellüd تبلد] *{OsT} is.* Ağır, hareketsiz olma; tembellik.

tebellüğ, [Ar. bülūġ > tebellüġ تبلغ] *{OsT} is.* **1.** Resmî bir yazıyı, bildiriyi alma. **2.** Yetişme; erişme. 🗗 **tebellüğ etmek,** *Resmî bir yazıyı, bildiri ile almak; aldığını, haberi olduğunu imzası ile belirtmek.*

tebellüğat, [Ar. tebellüġ > tebellüġāt تبلغات] *(tebellüga:t) {OsT} is.* **1.** Yetişmeler; erişmeler. **2.** Bildiri vb. şeyleri almalar.

tebellül, [Ar. tebellül تبلل] *{OsT} is.* Islanma; nemlenme.

tebellür, [Ar. billūr > tebellür تبلر] *{OsT} is.* **1.** Billurlaşma. **2.** Belirme. 🗗 **tebellür etmek,** *Billurlaşmak; belirmek; aydınlanmak.*

tebellüş, [? tebellüş] *{ağız} is.* Oyalanma; uğraşma. 🗗 **tebellüş olmak,** *{ağız} Oyalanmak; uğraşmak.* [DS]

tebene, [? tebene] *{ağız} is.* **1.** Yorgan iğnesi. **2.** Çuvaldız. [DS]

tebenni, [Ar. benī > tebennī تبنى] *{OsT}is.* Bir erkeği oğulluğa alma; evlat edinme.

teber[1], [teb-mek *(düzene sokmak)* > teb-er] *sf.* **1.** *{eT}* Düzene sokan; sıralayan; dizen. [ETY] **2.** *{ağız}* Tenekecilikte, tenekeleri birbirine geçirmek için kullanılan bir araç. [DS]

teber[2], [Far. teber تبر] *{OsT} is.* **1.** Küçük balta. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Dervişlerin taşıdığı uzun saplı, yuvarlak ağızlı balta. **3.** Meşin kesmekte kullanılan yuvarlak ağızlı bir tür bıçak. **4.** Ciltçilikte, altın yaldız üzerine tarama yapmakta kullanılan sivri uçlu demir. **5.** Mızrak ucuna takılmış, bir temreni ve temrenin sap ile birleştiği yerde bir yanında ay balta, diğer yanında sivri uçlu bir başka metal parça bulunan eski bir silah. **6.** *{ağız}* Çapa. [DS]

teber[3], [? teber] *{ağız} is.* Ağaç tepsi. [DS]

teberdar, [Far. teber-dār تبردار] *(teberda:r) {OsT} sf.* **1.** Teber taşıyan; teberli. **2.** *is.* Teber taşıyan derviş. **3.** Yeniçerilerden balta taşıyan solak sınıfı; baltacı.

teberdaran, [Far. teber-dār-ān تبرداران] *(teberda:ra:n) {OsT} is.* Baltacılar.

teberhun, [Far. teber-ḫūn تبرخون] *(teberhu:n) {OsT} is.* Baltacılar.

teberik[1]**, -ği** [Ar. teberruᶜ ? => teberük / teberik] *{ağız} is.* **1.** Armağan; andaç; anmalık. **2.** Korunmak üzere geçici olarak birine veya bir yere bırakılan nesne; emanet. [DS]

teberik[2]**, -ği** [teberik] *{ağız} is.* **1.** Ölen kimsenin çocuğu. **2.** Tek çocuk. [DS]

teberku, -u'ı [Far. teberḳuᶜ تبرقع] *{OsT} is.* Yüzünü peçe ile örtme; peçelenme. ◻ **teberku'-i nisvān,** *{OsT} Kadınların örtünmeleri.*

teberra, [Ar. berāʾ / beriʾ > teberrā / teberrū تبرا / تبری] *(teberra:) {OsT} is.* **1.** Uzaklaşma; uzak durma. **2.** Yüz çevirme. **3.** Bazı tarikat ve mezheplerde Muaviye soyundan gelenlere karşı kin gütme. ◻ **teberra etmek,** *{OsT} Uzaklaşmak; uzak durmak.*|| **teberra eylemek,** *{OsT} Uzaklaşmak; uzak durmak.*

teberri, [Ar. berāʾet > teberrā / teberrū تبری] *(teberri:) {OsT} is* → teberra.

teberru[1]**,** [Ar. berāʾet > teberrā / teberrū تبری] *(teberru:) {OsT} is.* → teberra.

teberru[2]**, -u'ı** [Ar. bürūᶜ > teberruᶜ تبرع] *(teberru) {OsT} is.* **1.** Hiçbir karşılık beklemeksizin ve isteyerek verme; bağışlama. **2.** Bu şekilde verilen şey; bağış. **3.** *huk.* Bir kimsenin mülkiyeti kendine ait olan bir malı başka birine veya bir kuruma vermesi. **4.** Yardım; iane. ◻ **teberru etmek,** *1. Bağışlamak. 2. Bağış vermek; yardımda bulunmak.*

teberruan, [Ar. teberruᶜ > teberruᶜan تبرعاً] *(teberru'an) {OsT} zf.* **1.** Bağış yoluyla. **2.** Bağışlayarak.

teberruat, [Ar. teberruᶜ > teberruᶜāt تبرعات] *(teberru'a:t) {OsT} is.* **1.** Bağışlamalar. **2.** Bağışlar.

teberrüd, [Ar. berd > teberrüd تبرد] *{OsT} is.* **1.** Soğuma. **2.** Soğuk suya girme. ◻ **teberrüd-i hevā,** *{OsT} Havanın soğuması.*

teberrüdat, [Ar. teberrüd > teberrüdāt تبردات] *{OsT} is.* **1.** Soğuma. **2.** Soğuk suya girme.

teberrük, [Ar. bereket > teberrük تبرك] *{OsT} is.* Uğurlu sayma. ◻ **teberrük etmek,** Uğurlu saymak.

teberrükât, [Ar. teberrük > teberrükāt تبرکات] *(teberrükâ:t) {OsT} is.* Uğurlu saymalar; mübarek saymalar.

teberrüken, [Ar. teberrük > teberrüken تبرکاً] *(teberrü'ken) {OsT} zf.* Uğurlu sayarak.

teberrür, [Ar. teberrür تبرر] *{OsT} is.* Allah rızası için çalışma.

teberrüz, [Ar. bürūz > teberrüz تبرز] *{OsT} is.* Ortaya çıkma; belirme; görünme.

teberük[1]**, -ğü** [Ar. teberruᶜ => teberük / teberik] *{ağız} is.* Armağan. [DS]

teberük[2]**, -ğü** [? teberük] *{ağız} sf.* **1.** (Yemek vb. için) yağsız. **2.** Çok az. [DS]

teberük[3]**, -ğü** [Ar. teberrük] *{ağız} is.* Yatırlardan alınan toprak, taş vb. [DS]

tebertum, [Ar. tebertum تبرطم] *{OsT} is.* **1.** Büyüklük taslama; kibirlenme. **2.** Öfkelenme; hiddetlenme.

teberze, [Far. teberzed => teberze] *{ağız} is.* Kurutmaya elverişli, çok tatlı bir kayısı türü.[DS]

teberzed, [Far. teberzed تبرزد] *is.* Bitki şekeri.

teberzilemek, [teberzi-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üstüne titremek; özen göstermek. [DS]

teberzin, Far. teberzīn تبرزین] *(teberzi:n) {OsT} is.* Eyere asılan küçük savaş baltası.

tebessül, [Ar. tebessül تبسل] *{OsT} is.* Yüzünü buruşturma; surat asma; somurtma.

tebessüm, [Ar. besm > tebessüm تبسم] *{OsT} is.* Gülümseme. ◻ **tebessüm etmek,** *Gülümsemek.*|| **tebessüm-i hülyā,** *{OsT} Hayal edilen güzel bir şeye gülümseme.*|| **tebessüm-i istifsār,** *{OsT} Soru anlamı çıkarılacak biçimde gülümseme.*|| **tebessüm-i mahzüziyet,** *{OsT} Hoşlanma gülümseyişi.*|| **tebessüm-i memnüniyet,** *{OsT} Mutluluk gülümseyişi.*|| **tebessüm-i mes'udāne,** *{OsT} Mutlu bir şekilde gülümseme; mutluluk gülücüğü.*|| **tebessüm-i zîrleb,** *{OsT} Dudak altından gülümseme; alaycı gülümseyiş.*|| **tebessümle karşılamak,** *1. Bir şeyi anlayışla, hoşgörüyle karşılamak. 2. Hafife alarak ya da küçümseyici bir yaklaşım göstermek.*

tebessümat, [Ar. tebessüm > tebessümāt تبسمات] *(tebessüma:t) {OsT} is.* Gülümseyişler.

tebessümkünan, [Ar. tebessüm+Far. künān تبسمکنان] *(tebessümküna:n) {OsT} zf.* Gülümseyerek; gülümser biçimde.

tebessür, [Ar. tebessür تبسر] *{OsT} is. tıp.* Sivilce oluşumu.

tebeşbüş, [Ar. tebeşbüş تبشبش] *{OsT}is.* (Küçük için) büyüğüne güler yüz gösterme.

tebeşir[1]**,** [Far. tebāşir *(külçe şeker)* تباشر => tebeşir تبشر] *is.* **1.** Sürüldüğü yerde iz bırakan, gevşek yapılı, toz haline gelebilen, beyaz ya da açık renkli kireçli kaya. **2.** Kara tahtaya yazı yazmak için bu

kayadan yapılmış renkli ya da beyaz küçük çubuk. **3.** Bilardo oyununda topların kaymaması için istekanın ucundaki meşin başlığa sürülen mavi renkli kireç parçası. 🗗 **tebeşir çuhası,** *Perdahı gidermek ve kalemin kolay kaymasını sağlamak için kâğıda tebeşir sürmekte kullanılan özel çuha.*|| **tebeşir devri,** *Jeolojik devirlerden, Jüra ile Eyosen arasında yer alan ve -110 ile –65 milyon yılları arasını kapsayan, Avrupa'da üst düzeylerde tebeşir fasiyesinin gelişmesinin görüldüğü devre verilen ad.*|| **tebeşire peynir bakışlı,** *1. (Tebeşiri peynir sanan) cahil; aptal; dikkatsiz; şaşkın. 2. En küçük şeylerden kendine çıkar sağlamayı düşünen.*|| **tebeşir tahtası,** *Üzerine tebeşirle yazı yazılan siyah tahta.*

tebeşir[2], [? tebeşir] *{ağız} is.* **1.** İbrik. **2.** Toprak su testisi. [DS]

tebeşirleşme, [tebeşir-le-ş-me] *is. tıp.* Bir dokunun kalınlığında tebeşirimsi katı birikintilerin oluşması.

tebeşirli, [tebeşir-li] *sf.* İçinde tebeşir bulunan; tebeşiri olan.

tebeşirsiz, [tebeşir-siz] *sf.* Tebeşiri bulunmayan; içinde tebeşir olmayan.

tebettül, [Ar. tebettül تبتل] *{OsT} is.* Dünya işlerinden el ayak çekerek yalnızca Allah'a yönelme.

tebevvül, [Ar. bevl > tebevvül تبول] *{OsT} is.* İşeme. 🗗 **tebevvül etmek,** *{OsT} İşemek.*|| **tebevvül-i sükkerî,** *{OsT} tıp. İdrarda şeker çıkması.*|| **tebevvül-i zülâl,** *{OsT} tıp. İdrarda albümin bulunması.*|| **tebevvülü'd-dem,** *{OsT} tıp. İdrara kanın karışması sonucunda oluşan kan zehirlenmesi.*

tebeyyün, [Ar. beyān > tebeyyün تبين] *{OsT} is.* Ortaya çıkma; belirme; anlaşılma. 🗗 **tebeyyün etmek,** *Ortaya çıkmak; belirmek.*

tebezzük, -kı [Ar. büzāḳ > tebezzüḳ تبزق] *(k kalın söylenir) {OsT} is.* Tükürme. 🗗 **tebezzük etmek,** *{OsT} Tükürmek.*

tebezzül, [Ar. tebezzül تبزل] *{OsT} is.* Yarılma. 🗗 **tebezzül etmek,** *Yarılmak.*

tebezzür, [Ar. bezr => tebezzür تبزر] *{OsT} iş. biy.* Sporlanma. 🗗 **tebezzür etmek,** *{OsT} biy. Sporlanmak.*

tebhal, -li [Far. teb *(sıtma)* + ḫāl *(ben)* / tebḫāle تبخاله / تبخال] *(tebha:l) {OsT} is.* Dudakta beliren iltihaplı kabartı; uçuk.

tebhaledar, [Far. tebḫāle-dār تبخاله دار] *(tebha:leda:r) {OsT} sf.* **1.** Uçuklamış. **2.** Uçuklu.

tebhalenuş, [Far. tebḫāle-nūş تبخاله نوش] *(tebha:lenu:ş) {OsT} is.* Köpüklü şarap içme.

tebhic, [Ar. behīc > tebhīc تبهيج] *(tebhi:c) {OsT} is.* **1.** Güzelleştirme. **2.** Güzelleştirilme.

tebhil, [Ar. buḫl > tebḫīl تبخيل] *(tebhi:l) {OsT} is.* (Biri için) cimri deme; hasisliğini söyleme.

tebhir, [Ar. buḫār > tebḫīr تبخير] *(tebhi:r, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Bir sıvıyı buhar hâline getirme; buğu durumuna getirme; buharlaştırma. **2.** Tütsüleme. **3.** Etüvden geçirme. 🗗 **tebhîr etmek,** *{OsT} 1. Buharlaştırmak. 2. Tütsülemek.*

tebhirat, [Ar. tebḫīr > tebhīrāt تبخيرات] *(tebhi:ra:t) {OsT} is.* **1.** Buharlaştırmalar. **2.** Tütsüler. **3.** Tütsülemeler.

tebhirhane, [Ar. tebḫīr + Far. ḫāne تبخيرخانه] *(tebhi:rha:ne) {OsT}is.* Dezenfekte işlemlerini gerçekleştiren sağlık kuruluşu; etüv merkezi.

tebi, -i'ı [Ar. tebʿ > tebīʿ تبيع] *(tebi:) {OsT} is.* **1.** Yardımcı; yardakçı. **2.** Sığır yavrusu.

tebi, [tebī / tebē] *(tebi:) is. zool.* Deve. [ETY]

teb'id, [Ar. buʿd > tebʿīd تبعد] *(teb-i:d) {OsT} is.* Kovma; sürme; uzaklaştırma. 🗗 **teb'id etmek,** *Uzaklaştırmak; sürmek.*

te'bid, [Ar. ebed > teʾbīd تأبيد] *(te-bi:d) {OsT} is.* Sonsuzlaştırma; ebedîleştirme.

te'bidat, [Ar. teʾbīd > teʾbīdāt تأبيدات] *(te-bi:da:t) {OsT} is.* Sonsuzlaştırmalar; ebedîleştirmeler.

teb'iden, [Ar. tebʿīd > tebʿīden تبعيداً] *(teb-i:'den) {OsT} is.* Sürgün ederek.

tebik, -ği [? tebik] *{ağız} is.* İncir. [DS]

te'bin, [Ar. teʾbīn تأبين] *(te-bi:n) {OsT} is.* **1.** Bir kimseyi yüzüne karşı ayıplama. **2.** Ölmüş kimsenin iyiliklerini hatırlayıp sayma.

te'bir, [Ar. teʾbīr تأبير] *(te-bi:r) {OsT} is.* Ağaca aşı yapma; aşılama.

tebir[1], [Far. tebīr / tebīre تبيره / تبير] *{OsT} is.* **1.** Davul. **2.** Büyük davul; kös.

tebir[2], [tebir / tepir] *{ağız} is.* **1.** Büyük kalbur; gözer. **2.** Ağaç tepsi. **3.** Hamur teknesi. [DS]

tebirge, [tebir-ge] *{ağız} is.* Kimi mahalleleri birbirinden ayıran büyük kapı. [DS]

tebiski, [Ar. tesbiḥ => tespih / tebiski] *{ağız} is.* Tespih. [DS]

tebitlemek, [teb-i-t-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Gözetlemek. [DS]

tebitmek, [teb-i-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Ekmeği çok hafif pişirmek. **2.** Fırında pişen ekmeklerin yerlerini değiştirmek. [DS]

teb'iz, [Ar. tebʿīż تبعيض] *(teb-i:z) {OsT}is.* Parçalama; paralama; kısımlara ayırma.

tebiz[1], [tebī-z] *(tebi:z) {eT} is.* **1.** Çorak yer. [DLT] **2.** Kurak yer. [EUTS] **3.** Otlak; mera; çimenlik. [EUTS] **4.** Haset eden. [DLT]

tebiz[2], [tebiz] *{ağız} is.* Başı boncuklu, süslü toplu iğne; göğüs iğnesi. [DS]

tebizliğ, [tebiz-lig] *{eT} is.* Haset eden. [DLT]

tebizlik, [tebiz-lik] *{eT} is.* Çekemezlik; haset. [DLT]

tebkit, [Ar. tebkīt تبكيت] *(tebki:t) {OsT} is.* **1.** Belge ile bir kimseyi susturma; iddialarını çürütme. **2.** Başa kakma.

tebkiye, [Ar. bükā > tebkiye تبكيه] *{OsT} is.* **1.** Dokunaklı sözlerle ağlatma; ağıt düzme. **2.** Ağlatılma.

teblerze, [Far. teb *(sıcaklık)* + lerze *(titreme)* تبلرزه] *{OsT} is. tıp.* Sıtma; sıtma nöbeti.

tebligat, [Ar. teblīġ > teblīġāt تبليغات] *(tebli:ga:t) {OsT} is.* **1.** Bildiriler; bildirmeler. **2.** *huk.* Hukuk konusu olan şeylerin ilgililere yazı ya da ilan yoluyla resmen duyurulması. ◻ **tebligât-ı resmiye,** *{OsT} Resmî tebliğler.*

tebliğ[1], [Ar. bülūġ > teblīġ تبليغ] *(tebli:ğ) {OsT} is.* **1.** Bildiri. **2.** Bir kimseye duyurma, ulaştırma; bildirme; bildirim. **3.** *ed.* Abartmanın (mübalağa) kabul gören bir şekli. **4.** *huk.* Bir hukuksal işlemin ilgililere yazı ya da ilan yoluyla bildirilmesi işlemi. **5.** *isl.* Hz. Muhammed ve bilginlerin İslamiyeti insanlara tanıtma görevi. ◻ **tebliğ etmek,** *Duyurmak; bildirmek.*

tebliğ[2], [tēb-lig] *(te:bliğ) {eT} sf.* Kandırıcı; aldatıcı; hilekâr. [ETY] [Gabain] [Tekin]

teblil, [Ar. teblīl تبليل] *(tebli:l) {OsT} is.* **1.** Islatma. **2.** Islatılma.

tebliye, [Ar. tebliye تبليه] *{OsT} is.* **1.** Eskitme. **2.** Eskitilme.

tebmek, [tēb-mek / tēw-mek] *(te:bmek) {eT} gçl. f. [-er]* Sıraya sokmak; düzenlemek; dizmek. [ETY]

tebn, [Ar. tebn تبن] *{OsT} is.* Saman.

tebni, [Ar. tebn > tebnī تبنى] *(tebni:) {OsT} sf.* Saman renginde; açık sarı.

tebnus, [Far. bednüs => tebnūs تبنوس] *{OsT} is.* Horoz.

tebremek, [teb-rē-mek] *(tebre:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Deprenmek; kımıldamak; sarsılmak. [EUTS] **2.** Sallanmak; titremek. [EUTS] **3.** *gçl. f.* Kımıldatmak. [Mühennâ]

tebrelmek, [tebre-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Kımıldamak; sallanmak; oynamak. [DS]

tebrenmek[1], [teb-re-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kımıldamak. [Mühennâ]

tebrenmek[2], [teb-re-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Hastalık, yara vb. için) iyileşmeye yüz tutmuşken tekrar ortaya çıkmak; yeniden azmak. [DS]

tebrençsiz, [tebrenç-siz] *{eT} sf.* Sabit; sallanmaz; sarsılmaz. [EUTS]

tebreşmek, [tebre-ş-mek] *{eT} {ağız} işteş. f. [-ür]* Depreşmek; kımıldaşmak; titreşmek. [EUTS] [DS]

tebretmek, [tebre-t-mek] *gçl. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** *{eT}* Kımıldatmak; sarsmak. [EUTS] [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Başlatmak. [DS] **3.** *{ağız}* Beşik sallamak. [DS]

tebretük, [tebre-t-ük] *{eT} sf.* Hareket ettirilmiş olan. [EUTS]

tebrid, [Ar. berd > tebrīd تبريد] *(tebri:d) {OsT} is.* **1.** Isısını azaltma; soğutma. **2.** *mecaz.* Arayı soğutma; uzaklaşma. ◻ **tebrid etmek,** *Soğutmak; arayı açmak.*

tebrie, [Ar. berā'et > tebri'e تبرئه] *{OsT} is.* → tebriye.

tebrik, [Ar. bereket > tebrīk تبريك] *(tebri:k) {OsT} is.* **1.** "Mübarek olsun; kutlu olsun" deme; kutlama. **2.** Bir kimsenin başarısını, onun için sevinç kaynağı olan bir olayı veya durumu sevinçle karşılama; bu amaçla söylenen söz; kutlama. ◻ **tebrik etmek,** *1. Bir kimse için önemi olan bir olay ve durum için onun sevincini paylaştığını belirten sözler söylemek; kutlamak. 2. Bir başarısından dolayı övmek.*|| **tebrik kartı,** *Kutlama amacıyla gönderilen kart.*

tebrikât, [Ar. tebrīk > tebrīkāt تبريكات] *(tebri:kâ:t) {OsT} is.* Kutlamalar.

tebrikname, [Ar. tebrīk + Far. -nāme تبريكنامه] *(tebrikna:me) {OsT} is.* Tebrik yazısı; kutlama yazısı.

tebrir, [Ar. tebrīr تبرير] *{OsT} is.* Birini suçsuz çıkarma. ◻ **tebrîr etmek,** *Birini suçsuz çıkarmak.*

tebriye, [Ar. berā'et > tebriye تبريه] *{OsT} is.* **1.** Suçsuzluğunu kanıtlama; temize çıkarma; aklama. **2.** Birini borçtan kurtarma. **3.** *isl. huk.* Bir kimsenin işlediği bir eylemin suç niteliğinde olmaması, üzerine atılan suçu işlediğine dair delil bulunmaması ya da suç işlemediğinin anlaşılması gibi durumlarda o kişinin suçtan sorumlu tutulmaması durumu; beraat etmesi. ◻ **tebriye etmek,** *Suçsuzluğunu kanıtlama; aklama; temize çıkarma.*|| **tebriye-i zimmet,** *{OsT} Aklanıp temize çıkma.*|| **tebriye-i zimmet etmek,** *{OsT} Zimmetinde kamu malı ve parası bulunmadığını, bu konuda herhangi bir ilişiğinin bulunmadığını ispat etmek.*

tebrizî, [Far. Tebrīz *(İran'da bir kent)*>tebrīzī تبريزى] *(tebri:zi:) {OsT} is. müz.* Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.

tebsermek, [*eT.* tebīz => tebse-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tebsetmek[1], [*eT.* tebīz => tebse-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Kurutmak. [DS]

tebsetmek[2], [*eT.* tebīz => tebse-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Kavgayı yatıştırmak. **2.** Küfretmek. [DS]

tebseylemek, [*eT.* tebīz => teb(i)s+ey-le-mek تبسايلمك] *{eAT} gçl. b. f. [-r]* Yatıştırmak; teskin etmek.

tebsıra, [Ar. beşar > tebşıra تبصره] *{OsT} is.* İnsanın gözünü açacak, aklını başına devşirecek durum, olay ve olgu.

tebsıl, [Ar. başal > tebşîl تبصيل] *(tebsı:l) {OsT} is.* **1.** Bütün malını mülkünü alma; soyup soğana çevirme. **2.** Bütün malı mülkü elinden alınma; soyulup soğana çevrilme.

tebsim, [Ar. tebsîm تبسيم] *(tebsi:m) {OsT} is.* Gülümsetmek; gülümsemesine sebep olmak.

tebsimek, [*eT.* tebïz => teb(i)s-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Terleyerek sık sık solumak. **2.** (Yemek için) pişmek. [DS]

tebsir, [Ar. başar > tabşîr / tebşîr تبصير] *(tebsi:r) {OsT} is.* **1.** Açıklama. **2.** *mecaz.* Zihnine yerleştirme. **3.** Dikkatli olmasını sağlama.

tebsirmek, [*eT.* tebïz => teb(i)s-ir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tebsolmak, [*eT.* tebïz => teb(i)s+ol-mak تبس اولق] *{eAT} {ağız} gçsz. f. [-ur]* **1.** (Kavga vb. için) yatışmak; sükûnet bulmak. **2.** (Anlaşmazlık, aykırılık) düzelmek; çözüme kavuşmak. [DS]

tebşir, [Ar. beşr > tebşîr تبشير] *(tebşi:r) {OsT} is.* **1.** Sevinçli bir haber ulaştırma; müjde verme. **2.** *hrist.* (Hrıstiyanlarca güya) Hz. İsa'nın kişiliğinde Tanrı'nın insan sıfatına bürünmesi sırrının Cebrail tarafından Hz. Meryem'e bildirilmesi. **3.** Muştulama. 🗗 **tebşir etmek,** *Müjdelemek.*

tebşirat, [Ar. tebşîr > tebşîrât تبشيرات] *(tebşi:ra:t) {OsT} is.* Müjde vermeler; müjdelemeler.

tebtı'a, [Ar. batî' > tebtı'a تبطئه] *{OsT} is.* Ağırlaşma; yavaşlama.

tebtil, [Ar. tebtîl تبتيل] *(tebti:l) {OsT} is.* Dünya işlerinden uzaklaşarak Allah'a yönelme.

tebur, [tebir / tebür / tebur] *{ağız} is.* Tahıl ayıklamakta kullanılan yayvan tahta tepsi. [DS]

tebük[1], [tep-ük / teb-ük] *{eT} is.* Top. [Mühennâ]

tebük[2]**, -ğü** [teb-ük] *{ağız} sf.* Kuru. [DS]

tebük[3]**, -ğü** [tebük] *{ağız} is.* Ebegümeci. [DS]

tebür, [tebir / tebür / tebur] *{ağız} is.* Tahıl ayaklamakta kullanılan yayvan tahta tepsi. [DS]

tebürlemek, [tebür-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Tahılın taşını ayıklamak. [DS]

tebvi, [Ar. tebvî تبوى] *(tebvi:) {OsT} is.* **1.** Oda açmak. **2.** (Erkek için) evlendiği cariyesine boş bir ev verme.

tebvib, [Ar. bâb > tebvîb تبويب] *(tebvi:b) {OsT} is.* Bölümlere ayırma; bablara ayırma.

tebvi'e, [Ar. tebvi'e تبوئه] *{OsT} is.* Bir kadını boş bir evde oturtma.

tebyaze, [Far. tebyâze تبياضه] *(tebya:ze) {OsT} is.* Sıtma veya ateşli bir hastalık yüzünden üşüme.

tebyin, [Ar. beyân > tebyîn تبيين] *(tebyi:n) {OsT} is.* Açık açık anlatma; meydana çıkarma. 🗗 **tebyîn etmek,** *{OsT} Açık olarak anlatmak; ortaya koymak.*

tebyiz, [Ar. beyâż > tebyîż تبييض] *(tebyi:z) {OsT} is.* **1.** Beyazlaştırma; ağartma. **2.** Temize çekme. 🗗 **tebyiz etmek,** *{OsT} 1. Temize çekmek. 2. Beyazlaştırmak.*

tebzede, [Far. teb *(ısı)* + -zede تبزده] *{OsT} is.* Sıtmaya yakalanmış; sıtma olmuş.

tebzedegân, [Far. teb-zede-gân تبزدگان] *{OsT} is.* Sıtmaya yakalanmış olanlar; sıtma hastaları.

tebzil, [Ar. bezl > tebzîl تبزيل] *(tebzi:l) {OsT} is.* **1.** Delme; yarma. **2.** *tıp.* Su toplamış bir organ ya da dokuyu bıçakla delerek suyunu boşaltma işlemi.

tebzir, [Ar. bezr > tebzîr تبذير] *(tebzi:r) {OsT} is.* **1.** Tohumu saçıp dağıtma. **2.** Har vurup harman savurma; israf.

tebzirat, [Ar. tebzîr > tebzîrât تبذيرات] *(tebzi:r) {OsT} is.* **1.** Tohum saçıp dağıtmalar. **2.** Har vurup harman savurmalar; israflar.

tec[1], [Far. çeç *(kalbur)* / Erme. dëz => tec] *{ağız} is.* Harmanda, savrularak samandan ayrılmış tahıl yığını. [DS]

tec[2], [Far. ṭâşt طاشت] *{ağız} is.* Leğen. [DS]

tecadül, [Ar. cedel > tecâdül تجادل] *(teca:dül) {OsT} is.* **1.** Kişiler arasındaki çekişme; mücadele. **2.** Uğraşma; savaş; mücadele.

tecahül, [Ar. cehl > tecâhül تجاهل] *(teca:hül) {OsT} is.* Bilmezlikten gelme; bilmiyormuş gibi görünme. 🗗 **tecahülden gelmek,** *{OsT} Bilmezlik etmek; bilmez gibi davranmak.* ‖ **tecahül etmek,** *{OsT} Bilmez gibi görünmek.* ‖ **tecâhül-i ârif san'atı,** *{OsT} ed. Bildiği bir şeyi bilmiyormuş gibi veya başka bir şekilde biliyormuş gibi ifade etme sanatı; bilip de bilmezlikten gelme.*

tecahülat, [Ar. tecâhül > tecâhülât تجاهلات] *(teca:hüla:t) {OsT} is.* Bilmezlikten gelmeler; bilmez görünmeler.

tecahülkâr, [Ar. tecâhül + Far. kâr تجاهلكار] *(teca:hülkâr {OsT}) sf.* Bilmezlikten gelen; bilmezlenen.

tecahülkârî, [Ar. tecâhül + Far. kârî تجاهلكارى] *(teca:hülkâ:ri:) {OsT} is.* Bilmezlikten gelme; bilmezlenme.

tecahükârane, [Ar. tecâhül + Far. kârâne تجاهلكارانه] *(teca:hülkâ:ra:ne) {OsT} zf.* Bilmezlikten gelerek; bilmezlenerek.

tecahülüarif, [Ar. tecāhül-i ʿārif عارف تجاهل] *(teca:hül-i a:rif) {OsT} is. ed.* Bir konuyu bilmezmiş ya da başka türlü biliyormuş gibi görünerek dolaylı yoldan anlatma.

tecahülüarifane, [Ar. tecāhül-i ʿārif + Far. -āne تجاهل عارفانه] *(teca:hül-i a:rifa:'ne) {OsT} zf.* **1.** Bilmezlikten gelircesine; bilmez gibi. **2.** *is.* Tecahülüarif.

tecalüs, [Ar. celse > tecālüs تجالس] *(teca:lüs) {OsT} is.* Bir toplantıda bulunma; bir meclise katılma.

tecan, [? tecan] *{ağız} is.* Suyu süzdürülerek kalıplaştırılmış peynir. [DS]

tecanüb, [Ar. cenb > tecānüb تجانب] *(teca:nüb) {OsT} is.* Sakınma; çekinme; içtinab etme.

tecanüs, [Ar. cins => tecānüs تجانس] *(teca:nüs) {OsT} is.* Bir bütünü oluşturan ögelerin aynı türden olması; türdeşlik.

tecarib, [Ar. tecribe > tecārib تجارب] *(teca:rib) {OsT} is.* Denemeler; deneyimler; deneyişler; deneyler. ☐ **tecārib-i şahsîye,** *{OsT}* Kişisel deneyimler.

tecasür, [Ar. cesāret > tecāsür تجاسر] *(teca:sür) {OsT} is.* Cesaret bulma; cesaretlenme.

teca'üd, [Ar. caʿd > tecaʿüd تجاعد] *(teca:üd) {OsT} is.* (Saç için) kıvırcıklanma; büklüm büklüm olma.

tecavez, [Ar. tecāvez تجاوز] *(teca:vez) {OsT} ünl. ...* affetsin! ☐ **tecāvez-Allahü an seyyiātihi,** *{OsT} Allah günahını affetsin.*

tecavır, [? tecavır] *{ağız} sf.* Haylaz; yaramaz. [DS]

tecavif, [Ar. tecvîf > tecāvif تجاوف] *(teca:vif) {OsT} is.* Oyuklar; kovuklar; odacıklar. ☐ **tecāvif-i dimāğ,** *{OsT} anat. Beyindeki boşluklar.*|| **tecāvif-i kalb,** *{OsT} anat. Yürekteki karıncık ve kulakçık denilen boşluklar.*

tecavuz, [? tacavuz] *{ağız} sf.* Haylaz; yaramaz. [DS]

tecavuzluk, -ğu [tecavuz-luk] *{ağız} is.* Haylazlık; yaramazlık. [DS]

tecavüb, [Ar. cevab > tecāvüb تجاوب] *(teca:vüb) {OsT} is.* Karşılıklı cevap verme; cevaplaşma.

tecavül, [Ar. cevelān > tecāvül تجاول] *(teca:vül) {OsT} is.* Dolaşma; cevelan etme.

tecavülat, [Ar. tecāvül > tecāvülāt تجاولات] *(teca:vül) {OsT} is.* Dolaşmalar; cevelan etmeler.

tecavür, [Ar. civār > tecāvür تجاور] *(teca:vür) {OsT} is.* Komşu olma; komşuluk etme.

tecavüz, [Ar. cevāz > tecāvüz تجاوز] *(teca:vüz) {OsT} is.* **1.** Aşma; bir şeyin ötesine geçme; sınırı aşma. **2.** Bir kimseye veya bir şeye saldırma; hücum etme; saldırma; saldırış; saldırı. **3.** Bir kimsenin veya bir topluluğun hakkına el uzatma. **4.** Bir yere zor kullanarak girme. **5.** Irza geçme; namusa saldırma. **6.** *as. devl. huk.* Bir kışkırtma olmaksızın yapılan ani hücum. **7.** *{ağız} sf.* Haylaz; yaramaz. [DS] ☐ **tecavüz etmek,** *1. Aşmak; ötesine geçmek; ileri gitmek. 2. Saldırmak. 3. Başkasının hakkına el uzatmak. 4. Irza geçmek; namusa saldırmak.*

tecavüzat, [Ar. tecāvüz > tecāvüzāt تجاوزات] *(teca:vüza:t) {OsT} is.* **1.** Aşmalar; öte geçmeler. **2.** Saldırmalar; saldırışlar. **3.** Zor kullanarak girmeler. **4.** Irza geçmeler.

tecavüzi, [Ar. tecāvüz > tecāvüzī / tecāvüziyye تجاوزيه / تجاوزى] *(teca:vüzi:) {OsT} sf.* Tecavüzle ilgili; saldırmayla ilgili; saldırıya ait.

tecavüzkâr, [Ar. tecāvüz + Far. -kār تجاوزكار] *(teca:vüzkâ:r) {OsT} sf.* **1.** Saldıran. **2.** Saldırgan.

tecavüzkâran, [Ar. tecāvüz + Far. -kārān تجاوزكاران] *(teca:vüzkâ:ra:n) {OsT} sf.* **1.** Saldıranlar. **2.** Saldırganlar.

tecavüzkârane, [Ar. tecāvüz+Far.-kār-āne تجاوزكارانه] *(teca:vüzkâ:ra:ne) zf.* Saldırgan bir biçimde; saldırırcasına.

tecavüzkârî, [Ar. tecāvüz + Far. -kārī تجاوزكارى] *(teca:vüzkâ:ri:) {OsT} is.* Saldırı; saldırganlık; saldırma.

tecazüb, [Ar. ceẕb > tecāẕüb تجاذب] *(teca:züb) {OsT} is.* **1.** Birbirini çekme; cezbetme; çekim gücü. **2.** *psikol.* Duygudaşlık; sempati.

tecazür, [Ar. tecāzür تجازر] *(teca:zür) {OsT} is.* Sövüşme.

tecbin, [Ar. cebānet > tecbīn تجبين] *(tecbi:n) {OsT} is.* Korkak sayma; korkaklıkla itham etme; korkak olduğunu söyleme.

tecbir, [Ar. cebr > tecbīr تجبير] *(tecbi:r) {OsT} is.* **1.** Kırık veya çıkık kemiği sarıp iyi etme. **2.** Kırığı sarılma ve iyi edilme.

teccal[1]**,** [Ar. deccal => teccal] *{ağız} sf.* Haylaz; yaramaz. [DS]

teccal[2]**,** [? teccal] *{ağız} is.* Yeni buluşlar; icatlar. [DS]

tecce[1]**,** [? tecce] *{ağız} is.* Dört ayaklı hayvanların arka ayaklarında meydana gelen ve yürümelerini engelleyen bir hastalık. [DS] ☐ **teccene tutul!** *{ağız} "Öl geber" anlamında bir beddua sözü.* [DS]

tecce[2]**,** [? tecce] *{ağız} is.* İpliği çile yapmaya yarayan bir tür çıkrık. [DS]

teccel, [Ar. deccal] *{ağız} is.* Şeytan. [DS]

tecdi, -i'ı [Ar. tecdiʿ تجديع] *(tecdi:) {OsT} is. tıp.* **1.** Vücudun bir yerini kesme. **2.** Çocuğunu muzur şeylerle besleme ve dolayısıyla gelişmesini önleme. **3.** Bir kimseye "onmasın" diye beddua etme.

tecezzüv, [Ar. cüz > tecezzüv تجزو] *{OsT} is.* **1.** Kısım kısım bölünme; doğranma. **2.** Ufalanmak.

tecfîf, [Ar. ceff > tecfîf تجفيف] *(tecfi:f) {OsT} is.* **1.** Yaş bir şeyi kurutma. **2.** (Yaş nesne için) kurutulma.

tecgere, [Far. dest-gāre => tecgere] *{ağız} is.* Teskere. [DS]

techil, [Ar. Ar. cehl > techīl تجهيل] *(techi:l) {OsT} is.* Bir kimsenin bilgisizliğini ortaya koymak. 🗗 **techil etmek,** *Birini bilgisizliğini sergilemek.*

techiz, [Ar. cihāz > techīz تجهيز] *(techi:z) {OsT} is.* **1.** Gerekli şeyleri tamamlama; donatma. **2.** Donatım. 🗗 **techîz-i meyyit,** *{OsT} Ölüyü yıkayıp kefenleme.*|| **techîz-i sefâîn,** *{OsT} Gemilerin donatımı.*|| **techîz ve tekfîn,** *{OsT} Ölünün yıkanıp kefenlenme işlemi.*

techizat, [Ar. techīz > techīzāt تجهيزات] *(techi:za:t) {OsT} is.* Donatım. 🗗 **techîzât-ı askeriye,** *{OsT} as. Askerî donatım.*

teci, [te-ci] *{ağız} sf.* (Kişi için) ne olduğu bilinmeyen. [DS]

te'cic, [Ar. teʾcīc تأجيج] *(te-ci:c) {OsT} is.* Tutuşturma; alevlenmesini sağlama.

tec'id, [Ar. tecʿīd تجعيد] *(tec-i:d) {OsT} is.* **1.** Saç kıvırtma. **2.** (Saç için) kıvırtılma.

tecik, -ği [tek-cik / te-cik ?] *{ağız} is.* Tane; tanecik. [DS]

te'cil, [Ar. ecl > teʾcīl تأجيل] *(te-ci:l) {OsT} is.* → tecil. 🗗 **te'cîl-i düyün,** *{OsT} Borçları erteleme.*

tecil[1], [Ar. ecl > teʾcīl تأجيل] *(te:cil) is.* Erteleme; geri bırakma. 🗗 **tecil etmek,** *Ertelemek; geri bırakmak.*

tecil[2], [Ar. taʿcil => tecil] *{ağız} is.* Acele; ivedi. [DS]

tecilat, [Ar. teʾcīl > teʾcīlāt تأجيلات] *(te-ci:la:t) {OsT} is.* Ertelemeler.

tecilli, [tecil-li] *sf.* Ertelenmiş; geri bırakılmış olan.

tecim, [teci-m?] *is.* Ticaret. 🗗 **tecim evi,** *Ticarethane.*

tecimek, [tece-mek / teci-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Tutumlu olmak; para biriktirmek. [DS]

tecimen, [teci-men / tecim-en?] *is.* Tüccar.

tecimillet, [teci+millet ?] *{ağız} sf.* Terbiyesiz; ahlaksız. [DS]

tecimsel, [teci-m-sel?] *sf.* Ticarî.

tecinlik, -ği [tecin-lik] *{ağız} is.* Yokluk; sıkıntı; darlık. [DS]

tecir[1], [Ar. tācir => tecir تجر] *is.* **1.** *{OsT}* Tüccar; tacir; bezirgân. **2.** *{ağız}* Sürü hayvanı alım satımı yapan kimse; cambaz. [DS]

tecir[2], [? tecir] *{ağız} is.* Sergen; raf. [DS]

teclid[1], [Ar. cild > teclīd تجليد] *(tecli:d) {OsT} is.* Bir kitaba cilt geçirme; ciltleme. 🗗 **teclid etmek,** *Ciltlemek.*

teclid[2], [Ar. celd > teclīd تجليد] *(tecli:d) {OsT} is.* (Hayvan için) derisini yüzme.

teclil, [Ar. cüll > teclīl تجليل] *(tecli:l) {OsT} is.* **1.** (Hayvan için) üzerine çul örtme. **2.** Çul örtülme. 🗗 **teclîl-i feres,** *{OsT} Atı çullama.*

tecliye, [Ar. cilā > tecliye تجليه] *{OsT} is.* **1.** Cila verme; cilalama. **2.** Cilalanma. 🗗 **tecliye-i mir'at,** *{OsT} Aynayı silip parlatma.*|| **tecliye-i seyf,** *{OsT} Kılıcı parlatma.*

tecmid, [Ar. cümūd > tecmīd تجميد] *(tecmi:d) {OsT} is.* **1.** Dondurma; katılaştırma. **2.** Dondurulma; katılaştırılma.

tecmil, [Ar. tecmīl تجميل] *(tecmi:l) {OsT} is.* Süs.

tecmilat, [Ar. tecmīlāt تجميلات] *(tecmi:lâ:t) {OsT} is.* Süsler.

tecnid, [Ar. cünd > tecnīd تجنيد] *(tecni:d) {OsT} is.* Askerleri sıraya sokma; asker dizme.

tecnis, [Ar. cinās > tecnīs تجنيس] *(tecni:s) is.* **1.** *{OsT} ed.* Cinas yapma; iki anlamlı söz söyleme. **2.** *{ağız}* Bir tür müzik makamı.[DS]

tecniz, [Ar. cināze > tecnīz تجنيز] *(tecni:z) {OsT} is.* **1.** Ölüyü tabuta koyma. **2.** (Ölü için) tabuta konulma.

tecri, -i'ı [Ar. cerʿ > tecrīʿ تجرع] *(tecri:) {OsT} is.* **1.** Yudumlama. **2.** Yudum yudum içirilme.

tecrib, [Ar. cerb > tecrīb تجريب] *(tecri:b) {OsT} is.* Deneme; sınama.

tecribe, [Ar. tecrīb > tecribe تجربه] *(tecri:be) {OsT} is.* → tecrübe. 🗗 **tecribe-i kalem,** *{OsT} ed. Deneme yazısı.*

tecribeten, [Ar. tecribe > tecribeten تجربةً] *(tecri:be'ten) {OsT} zf.* Deneyerek; sınayarak.

tecribî, [Ar. tecrīb > tecribī / tecribiyye تجربيه / تجربى] *(tecri:bi:) {OsT} is.* → tecrübi.

tecrid, [Ar. cered > tecrīd تجريد] *(tecri:d) {OsT} is.* → tecrit.

tecridat, [Ar. tecrīd > tecrīdāt تجريدات] *(tecri:da:t) {OsT} is.* Bir tarafa ayrılmalar; soyutlanmalar.

tecriden, [Ar. tecrīd > tecrīden تجريداً] *(tecri:'den) {OsT} zf.* Diğerlerinden ayrılarak; tek başına tutularak.

tecrih, [Ar. cerḥ > tecrīḥ تجريح] *(tecri:h) {OsT} is.* Yaralama.

tecrim, [Ar. cürm > tecrīm تجريم] *(tecri:m) {OsT} is.*

1. Suçlu bulma. **2.** Birinden para cezası alma. ◻ **tecrim etmek,** *{OsT} Suçlu bulmak; suçlandırmak.*

tecrimat, [Ar. tecrîm > tecrîmât تجريمات] *(tecri:ma:t) {OsT} is.* **1.** Suçlu bulmalar. **2.** Birinden para cezası almalar.

tecris, [Ar. cers > tecrîs تجريس] *(tecri:s) {OsT} is.* **1.** Olayların bir kimseyi tecrübeli kılması; kamuoyunda daha da güç kazanması. **2.** *isl. huk.* Yalan yere yemin etme, hırsızlık etme gibi suçları işleyenleri halka teşhir etme.

tecrit, -di [Ar. cered > tecrîd تجريد] *is.* **1.** Soyma; soyulma. **2.** Ayrı bir tarafta tutma; ayırma. **3.** *as.* Askerî harekat yapılacak bir bölge halkının boşaltılması, giriş ve çıkışların yasaklanması. **4.** *ed.* Arap alfabesinde, noktasız harflerle şiir yazma. **5.** *ed.* Şairin kendisini üçüncü bir kişi gibi gösterip seslenmesi. **6.** Yalıtım; izolasyon. **7.** *tasvf.* Gönlü dünya bağlılığından sıyırarak yalnızca Allah sevgisine adama. **8.** Bulaşıcı hasalık görülen yerdeki hayvanları diğer hayvanlardan uzak tutma; ayırma. ◻ **tecrit etmek,** *1. Her şeyden veya herkesten uzaklaştırmak; ayırmak. 2. Yalıtmak.*|| **tecrit maddesi,** *Yalıtım malzemesi.*|| **tecrit olunmak,** *Uzaklaştırılmak; ayrı tutulmak.*

tecrübe, [Ar. cerb > tecribe تجربه] *is.* **1.** Deneme; deney. **2.** Görgü ve bilgi artırıcı olay ve olgularla karşılaşmış olma durumu; deneyim. **3.** Bir şeyi yaparak, yaşayarak edinilen bilgi ve becerilerin tümü; deneyim. **4.** Bir şeyin niteliklerini, bir kimsenin niteliklerini sınama; bunu anlamak için başvurulan teknik ve işlem; sınama; deneme. ◻ **tecrübe etmek,** *Sınamak; denemek.*|| **tecrübesi olmak,** *Bir konuda önceden edinilmiş bilgisi bulunmak.*|| **tecrübe tahtasına çevirmek,** *Bir şeyi veya bir kimseyi art arda başarısızlıkla sonuçlanan birçok deneye konu yapmak.*|| **tecrübe tahtasına dönmek,** *Üzerinde birçok başarısızlıkla sonuçlanan denemeler yapılmak.*|| **tecrübe yapmak,** *Denemek; sınamak.*

tecrübeli, [tecrübe-li] *sf.* Tecrübesi olan; görmüş geçirmiş; deneyimli.

tecrübelilik, -ği [tecrübe-li-lik] *is.* Tecrübeli olma durumu; deneyimlilik.

tecrübesiz, [tecrübe-siz] *is.* Tecrübesi olmayan; acemi; deneyimsiz.

tecrübesizlik, -ği [tecrübe-siz-lik] *is.* Tecrübesiz olma durumu; deneyimsizlik; acemilik.

tecrübi [Ar. tecribe > tecribî تجربى] *(tecrübi:) {OsT} sf.* Deneye dayanan; deney ile ilgili; deneysel.

tecsim, [Ar. cism > tecsîm تجسيم] *(tecsi:m) {OsT} is.* Vücut verme; cisimlendirme. ◻ **tecsim etmek,** *Cisimlendirmek; somutlaştırmak.*

tecsimat, [Ar. tecsîm > tecsîmât تجسيمات] *(tecsi:ma:t) {OsT} is.* **1.** Cisimlendirmeler. **2.** Duvarlardaki kabartmalar, süslemeler.

tecsimî, [Ar. tecsîm>tecsîmî تجسيمى] *(tecsi:mi:) {OsT} is.* Cisimlendirme ile ilgili. ◻ **tecsimî sanatlar,** *{OsT} Plastik sanatlar.*

tecvi, -i'ı [Ar. cüʿ > tecvîʿ تجويع] *(tecvi:) {OsT} is.* **1.** Acıktırma. **2.** Acıktırılma.

tecvid, [Ar. cevdet > tecvîd تجويد] *(tecvi:t) {OsT} is.* **1.** Yaptığı bir işi güzel yapma. **2.** Bir yazıyı, özellikle Kur'an-ı Kerim'i vurgu, uzatma ve diğer kurallara dikkat ederek okuma. **3.** Kur'an-ı Kerim'i kurallarına göre okumayı öğreten bilim dalı. **4.** Bu bilim üzerine yazılmış kitap. ◻ **tecvîd-i huruf,** *{OsT} dbl. Seslerin çıkaklarına uygun biçimde seslendirilmesi; boğumlandırılması.*

tecvif, [Ar. cevf > tecvîf تجويف] *(tecvi:f) {OsT} is.* **1.** Oyuk biçimine sokma; oyma. **2.** Oyulmuş yer; oyuk. **3.** Kalpteki karıncık ve kulakçıklardan her biri.

tecvifat, [Ar. tecvîfât تجويفات] *(tecvi:fa:t) {OsT} is.* **1.** Oyuk meydana getirmeler. **2.** Oyulmalar. **3.** Oyuklar. **4.** *anat.* Kalbin kulakçık ve karıncıkları.

tecvir, [Ar. cevr > tecvîr تجوير] *(tecvi:r) {OsT} is.* Zora koşma; sıkıntıya sokma.

tecvitli, [tecvit-li] *sf.* Uzatma, durak ve vurguları tam ve doğru yapılmış olan.

tecviz, [Ar. cevâz > tecvîz تجويز] *(tecvi:z) {OsT} is.* Yapılmasına izin verme; uygun görme. ◻ **tecviz edilmek,** *Uygun bulunmak; izin verilmek.*|| **tecviz etmek,** *Uygun bulmak; izin vermek.*

tecvizat, [Ar. tecvîz > tecvîzât تجويزات] *(tecvi:za:t) {OsT} is.* Caiz görmeler; izin vermeler; uygun bulmalar.

tecyif, [Ar. tecyîf تجيف] *(tecyi:f) {OsT} is.* **1.** Vurmak suretiyle korkutmak. **2.** Çok korkmak.

tecyiş, [Ar. ceyş > tecyîş تجييش] *(tecyi:ş) {OsT} is.* Asker yığına; asker toplama.

teczi, -i [Ar. cüzʾ > teczî تجزئ] *{OsT} is.* Bölme; parçalama; ayırma.

teczie, [Ar. cüzʾ > teczîʾe تجزئه] *{OsT} is.* → teczi.

teczim[1], [Ar. tecẕîm تجذيم] *(teczi:m) {OsT} is.* (Kol, kanat vb. için) kesme.

teczim[2], [Ar. tecẕîm تجذيم] *(teczi:m) {OsT} is.* Cüzam hastalığına yakalanma.

teczir, [Ar. cezr > teczîr تجذير] *(teczi:r) {OsT} is.* **1.** Kökünden söküp çıkarma; kökünden sökme. **2.** *is. mat.* Karekök alma.

tecziye, [Ar. cezâ > tecziye تجزيه] *{OsT} is.* Ceza ver-

me; cezalandırma. 🗗 **tecziye etmek,** *{OsT} Cezalandırmak.*

teç[1]**, -ci** [Far. ṭāşt طاشت] *{ağız} is.* **1.** Leğen. **2.** Bir tür tahıl ölçeği. **3.** Tencere. **4.** Büyük süt tavası. [DS]

teç[2]**, -ci** [Far. çeç *(kalbur)*] *{ağız} is.* Samanından ayrılmış tahıl yığını. [DS]

teççal, [Ar. deccāl => teççal] *{ağız} is.* Haylaz; yaramaz.[DS]

teçhiz, [Ar. cihāz > techīz تجهيز] *(techi:z) {OsT} is.* Gerekli olan şeylerle tamamlanma; donatma. 🗗 **teçhiz etmek,** *Donatmak.*|| **teçhiz-i meyyit,** *{OsT} Ölüyü gömülmek üzere hazırlama.*|| **teçhiz-i sefaîn,** *{OsT} Gemilerin donatılması.*|| **teçhîz ve tekfîn,** *{OsT} Ölünün gömülmesi.*

teçhizat, [Ar. techīz > techīzāt تجهيزات] *(techi:za:t) {OsT} is.* **1.** Donatım. **2.** *as.* Bir askerî harekât için gerekli olan her türlü yardımcı malzeme; donatı.

teçkere, [Far. dest-gāre => teckere] *{ağız} is.* Teskere. [DS]

teçt, [Far. ṭāşt طاشت] *{ağız} is.* Leğen. [DS]

tedabir, [Ar. tedbīr > tedābīr تدابير] *(teda:bir) {OsT} is.* Tedbirler; önlemler. 🗗 **tedābir-i akılâne,** *{OsT} Akıllıca önlemler.*

tedafu, -u'ı [Ar. defʿ > tedāfüʿ تدافع] *(teda:fu) {OsT} is.* ➔ tedafü.

tedafü, -ü'ı [Ar. defʿ > tedāfüʿ تدافع] *(teda:fü) {OsT} is.* **1.** Birbirini karşılıklı olarak itme; birbirini kovma; itişme. **2.** Savunma; koruma.

tedafü'î, [Ar. tedāfüʿ > tedāfüʿî / tedāfüʿiyye تدافعي / تدافعيه] *(teda:fü:i:) {OsT} is.* Savunma ile ilgili; savunarak.

tedahhum, [Ar. ḍaḫm > teḍaḫḫum تضخم] *{OsT}is.* Kalınlaşma; irileşme; şişkinleşme. 🗗 **tadahhum-i nihāyāt,** *{OsT} tıp. Baş, el ve ayaklarda görülen irileşme hastalığı; akromegali.*

tedahük, [Ar. ḍıḥk > teḍāḥük تضاحك] *(teda:hük, h kalın söylenir.) {OsT} is.* Karşılıklı gülüşme.

tedahül, [Ar. daḫl > tedāḫül تداخل] *(teda:hül, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Birbirinin içine girme; karışma. **2.** Bir işte ya da borç ödemesinde gecikme; geri kalma. **3.** Birikme; yığılıp kalma. **4.** *isl. huk.* Ayrı ayrı hükmü bulunan olayların bir araya gelmesi. 🗗 **tedahülde kalmak,** *{OsT} Ödeme yapılmadığı için birikmek.*|| **tedahüle binmek,** *{OsT} Ödeme yapılmadığı için birikmek.*|| **tedahüle kalmak,** *{OsT} (Aylıklar için) eskiden zamanında ödenmediği için biriken.*|| **tedāhül fi'l-hudut,** *{OsT} isl. huk. Aynı cinsten birden çok suç işleyen hükümlüye birden çok had cezalarından yalnız birinin uygulanması.*|| **tedāhül fi'l-kazf,** *{OsT} isl. huk. Aynı suçu birden çok işleyene yalnız bir had cezasının verilmesi.*|| **tedāhül-i a'dāt,** *{OsT} mat. İki sayıdan birinin ötekine kesir bırakmaksızın bölünebilmesi.*|| **tedāhül-i cināyet,** *{OsT} isl. huk. Birden çok cinayet işleyen kimseye tek bir cinayet işlemiş gibi tek bir kısas ya da diyet uygulanması.*|| **tedāhül yılı,** *{OsT} Hicrî yıl ile malî yıl arasında 36 yılda bir fazlalık gelen ve vergi toplanmadan hazineden açıktan ödeme yapılan yıl.*

tedahülat, [Ar. tedāḫül > tedāḫülāt تداخلات] *(teda:hüla:t, h kalın söylenir) {OsT} is.* Birbiri içine girmeler; iç içe geçmeler; karışmalar.

tedai, [Ar. daʿvet > tedāʿī تداعي] *(teda:i:) {OsT} is.* Çağrışım. 🗗 **tedāi etmek,** *{OsT} Çağrıştırmak.*

tedani, [Ar. dünüvven *(yaklaşmak)* > tedānī تداني] *(teda:ni:) {OsT} is. tasvf.* Allah sevgisi ve bağlılığı ile ruhsal olgunluğa erişmiş kişinin İlahî kata yükselmesi.

tedansan, [Fr. thé dansant] *is.* Danslı çay partisi.

tedarik, [Ar. derk > tedārük تدارك] *(teda:rik) {OsT} is.* **1.** Araştırıp bulma; elde edip hazır bulundurma; sağlama. **2.** Hazırlık. 🗗 **tedarik etmek,** *Gerek duyulan bir şeyi araştırıp bulmak; sağlamak; almak.*|| **tedarik görmek,** *Bir iş ya da girişim için gerekli şeyleri sağlamak; hazırlık yapmak.*|| **tedarikte bulunmak,** *Bir iş ya da girişim için gerekli şeyleri sağlamak; hazırlık yapmak.*|| **tedarik vasiyeti,** *{OsT} Miras bırakanın, ölümünde terekesinde bulunmayan bir malı vasiyet etmesi.*

tedarikât, [Ar. tedārük > tedārükāt تداركات] *(teda:rikâ:t) {OsT} is.* Tedarikler; sağlamalar; hazırlıklar; hazırlanmalar.

tedarikî, [Ar. tedārükī تداركي] *(teda:riki:) {OsT} sf.* **1.** Hazırlıkla ilgili. **2.** *tıp.* Bir hastalığın ileride sebep olabileceği arazlara karşı gerekli tedbiri alma.

tedarikleme, [tedarik-le-me] *(teda:rikleme) is.* Tedariklemek eylemi.

tedariklemek, [tedarik-le-mek] *(teda:riklemek) gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Tedarik etmek; sağlamak; hazır etmek.

tedarikli, [tedarik-li] *(teda:rikli) sf.* **1.** Gerekli şeyleri her zaman hazır bulunduran. **2.** *zf.* Gerekli şeyler önceden sağlanmış olarak.

tedariksiz, [tedarik-siz] *(teda:riksiz) sf.* **1.** Gerekli şeyleri önceden hazır etmeyen. **2.** *zf.* Gerekli şeyler önceden hazırlanmamış olarak.

tedarub, [Ar. ḍarb > teḍārub تضارب] *(teda:rub) {OsT} is.* Dövüşme, vuruşma.

tedarük, [Ar. derk > tedārük تدارك] *(teda:rük) {OsT} is.* ➔ tedarik.

tedarükât, [Ar. tedārük > tedārükāt تداركات] *(teda:rüka:t) {OsT} is.* ➔ tedarikât.

tedarükî, [Ar. tedārükī تدارکی] *(teda:rüki:) {OsT} sf.* → tedarikî.

tedarüs, [Ar. tedārüs تدارس] *(teda:rüs) {OsT} is.* **1.** Ders alma. **2.** Okuma yazma.

tedavi, [Ar. devā > tedāvī تداوی] *(teda:vi) {OsT} is.* **1.** Kendi kendini iyileştirme. **2.** Tıbbî yöntem ve teknikler kullanarak bir hastalığı giderme; hastayı iyileştirme; sağaltım. **3.** Bakımla sağlığına kavuşturma. **4.** Hasta bir kişi ya da hayvanı sağlığına kavuşturmak için alınan önlemlerin, tıbbî teknik ve yöntemlerin tümü. **5.** *tıp.* Hastaların sıkıntılarını gidermek, iyileşmesini sağlamak için hastalığı yenecek etkenleri ve bu etkenlerin kullanımını konu alan tıp dalı. **6.** *mecaz.* Toplum ve kurum işleyişinde meydana gelen bir aksayışı giderme; düzeltme; iyileştirme. ◻ **tedavi etmek,** *1. (Hasta veya hastalık için) iyileştirmek; sağaltmak. 2. mecaz. İyileştirmek; düzeltmek.*|| **tedavi olmak,** *(Hasta kimse için) sağlığına kavuşmak; iyileşmek; iyi olmak.*

tedaviyat, [Ar. tedāvī > tedāviyāt تداویات] *(teda:viya:t) {OsT} is.* Tedaviler; sağaltmalar.

tedavül, [Ar. devl / devlet > tedāvül تداول] *(teda:vül) {OsT} is.* **1.** Elden ele geçerek kullanılma. **2.** (Para, bono, senet vb. için) sürümde bulunma; geçerli olma; kullanılma. **3.** *ekon.* Dolaşım. ◻ **tedavülde olmak,** *Geçerli olmak; sürümde bulunmak.*|| **tedavülden kalkmak,** *Kullanımdan kalkmış olmak; geçersiz olmak.*|| **tedavüle çıkarmak,** *Piyasaya sürmek; çıkarmak.*

tedavülat, [Ar. tedāvül > tedāvülāt تداولات] *(teda:vüla:t) {OsT} is.* Geçerli olmalar; geçerlilikler; dolaşımlar; tedavüller.

tedavür, [Ar. devr > tedāvür تداور] *(teda:vür) {OsT} is.* Sıra ile yapma; ardışık olarak yerine getirme; devirli bir hâlde yapma.

tedbic, [Ar. tedbīc تدبیج] *(tedbi:c) {OsT} is.* Namaz kılarken rükûda başını çok eğme.

tedbir, [Ar. dübūr > tedbīr تدبیر] *(tedbi:r) {OsT} is.* **1.** Önceden düşünülerek yapılan, olası kötü bir şeyi önlemeye ya da var olan böyle bir şeyi kaldırmaya yönelik hazırlık; çare; önlem; ihtiyat. **2.** Bir amaca ulaşmak için tutulan yol; önlem. **3.** *isl. huk.* Bir kişinin, kendinin ölümünden sonra kölesinin hür olacağını bildirmesi. **4.** *{eAT}* İşleri idare etme; çekip çevirme. ◻ **tedbir almak,** *Kötü ya da yanlış bir sonuç doğurabilecek bir şeyin oluşunu önlemek veya istenilen bir durumun oluşmasını sağlamak için önceden gereken hazırlıkları yapmak; önlem almak.*|| **tedbirde kusur etmemek,** *Gerekli önlemlerin tümünü almak; önlemde eksiklik bırakmamak.*|| **tedbir ehli,** *{OsT} Öğüt veren kimse; bilgili; akıllı; zeki kişi.*|| **tedbîr eyleyici,** *{eAT} Bir işi yöneten; çekip çeviren.*|| **tedbîr-i menzîl,** *{OsT} Ev ekonomisi bilimi.*|| **tedbîr-i muallāk,** *{OsT} isl. huk. Köle sahibinin bir şarta bağladığı tedbir.*|| **tedbîr-i mukayyet,** *{OsT} isl. huk. Köle sahibinin belirttiği koşul ya da biçimde ölmesi durumunda geçerli olan tedbir.*|| **tedbîr-i mutlak,** *{OsT} isl. huk. Köle sahibinin hiç bir şarta bağlı olmaksızın ölümü ile gerçekleşen tedbir.*|| **tedbîr-i mülk,** *{OsT} Devlet yönetimi sanatı.*|| **tedbîr ittihaz etmek,** *{OsT} Tedbir almak; önlem almak.*|| **tedbîr nafakası,** *isl. huk. Bir kimsenin, kendisinden sonra hür olacağını bildirerek kölesini azat etmesi.*|| **tedbîr-şinās,** *{OsT} Tedbirli; ihtiyatlı.*

tedbirat, [Ar. tedbīr > tedbīrāt تدبیرات] *(tedbi:ra:t) {OsT} is.* Tedbirler; önlemler.

tedbirli, [tedbir-li] *sf.* **1.** (Kişi ve tutumu için) bir şeyi sağlamak ya da olası bir tehlikeyi önlemek amacıyla gerekli her türlü önlemleri alan; önceden gerekli hazırlıkları yapan; önlemini zamanında almasını bilen; sakınımlı; ihtiyatlı; müdebbir. **2.** *zf.* Tedbirli olarak; hazırlıklı bir biçimde; önceden düşünerek; ihtiyatlı. ◻ **tedbirli olmak,** *Bir işin sonuçlarını, ilerisini düşünerek dikkatli ve ihtiyatlı davranmak.*

tedbirsiz, [tedbir-siz] *sf.* **1.** (Kişi ve tutumu için) gelebilecek tehlikeleri, olabilecek durumları ve kendi davranışlarının doğurabileceği sonuçları hesaba katmayan. **2.** *zf.* Tedbirsiz biçimde; hiçbir önlem almaksızın; tedbirsizce.

tedbirsizce, [tedbir-siz-ce] *(tedbirsi'zce) zf.* Tedbir almaksızın; tedbirsiz bir biçimde.

tedbirsizlik, -ği [tedbir-siz-lik] *is.* Tedbirsiz olma durumu; tedbirsizce davranış.

teddek, -ği [? teddek] *{ağız} is.* Servi ya da çam kozalağı. [DS]

tedebbür, [Ar. tedebbür تدبر] *{OsT} is.* **1.** Bir işin sonunu, geleceğini düşünme. **2.** Arkasını dönme; sırtını dönme.

tedebbürat, [Ar. tedebbürāt تدبرات] *{OsT} is.* Sonunu, geleceğini düşünmeler; tedebbürler.

tedeffün, [Ar. defn > tedeffün تدفن] *{OsT} is.* Gömülme; defnolunma.

tedehhi, [Ar. dehā > tedehhī تدهی] *(tedehhi:) {OsT} is.* Dâhi hâline gelme; dâhileşme.

tedebhün, [Ar. dehn > tedehhün تدهن] *{OsT} is.* Kendisine yağ sürünme; yağlanma.

tedehhüş, [Ar. dehşet > tedehhüş تدهش] *{OsT} is.* Dehşete düşme; korkma; yılma. ◻ **tedehhüş etmek,** *Korkmak; yılmak.*

tedellâ, [Ar. delā > tedellā تدلی] *(tedellâ:) {OsT} is.*

tasvf. Allah'a yakın olduğu söylenen sâlikin bulunduğu en yüce makam.

tedellî, [Ar. tedellī تدلی] *(tedelli:) {OsT} is.* Nazlanma.

tedelliyat, [Ar. tedellī > tedelliyāt تدليات] *(tedelliya:t) {OsT} is.* Nazlanmalar.

tedellük, [Ar. delk > tedellük تدلك] *{OsT} is.* **1.** Ovma; sürtme. **2.** Ovulma; sürtülme.

tedellül, [Ar. dell > tedellül تدلل] *{OsT} is.* Nazlanma.

tedemmu, -u'ı [Ar. demʿ > tedemmuʿ تدمع] *{OsT} is.* **1.** Gözlerin yaşarması; ağlama. **2.** *tıp.* Göz hastalığı sebebiyle gözün sürekli yaşarması.

tedemmuğ, [Ar. dimāġ > tedemmuġ تدمغ] *{OsT} is.* Beyinleşme.

tedemmül, [Ar. tedemmül تدمل] *{OsT} is.* Toprağa gübre atma; gübreleme.

tedenniyat, [Ar. tedennī > tedenniyyāt تدنيات] *(tedenniya:t) {OsT} is.* Gerilemeler; düşüşler.

tedennî, [Ar. denā'et > tedennī تدنی] *(tedenni:) {OsT} is.* Aşağı düşme; gerileme. 🗗 **tedennî etmek,** *Gerilemek; aşağı düşmek.*

tedennüs, [Ar. tedennüs تدنس] *{OsT} is.* Kirlenme.

tederru, -u'ı [Ar. tederruʿ تدرع] *{OsT} is.* Zırh kuşanma; zırhlanma.

tederüb, [Ar. tederrüb تدرب] *{OsT} is.* Alışma.

tederüc, [Ar. derece > tederrüc تدرج] *{OsT} is.* Derece derece ilerleme; adım adım gelişme.

tederün, [Ar. tederrün تدرن] *{OsT} is.* Bir organda meydana gelen şişlik.

tederrüs, [Ar. ders > tederrüs تدرس] *{OsT} is.* **1.** Bir kimseden ders alma; ders görme. **2.** Bir şeyi ders olarak okuma.

tederrüsat, [Ar. tederrüs > tederrüsāt تدرسات] *{OsT} is.* Ders almalar; ders okumalar.

tedessür, [Ar. tedeşşür تدثر] *{OsT} is.* Elbise giyme; giyinme.

tedevvür, [Ar. tedevvür تدور] *{OsT} is.* Yuvarlaklaşma; değirmileşme.

tedeyyün[1], [Ar. deyn > tedeyyün تدين] *{OsT} is.* Borçlanma; borca girme.

tedeyyün[2], [Ar. dīn > tedeyyün تدين] *{OsT} is.* **1.** Belli bir dini olma. **2.** Dinine sıkıca bağlı olma.

tedfîn, [Ar. defn > tedfîn تدفين] *tedfî:n) {OsT} is.* Gömme; defnetme.

tedhin[1], [Ar. dühn > tedhīn تدهين] *(tedhi:n) {OsT} is.* **1.** Güzel kokulu yağ veya parfüm sürünme; yağlanma. **2.** Güzel kokulu yağ veya parfüm sürülme.

tedhin[2], [Ar. duḫān > tedḫīn تدخين] *(tedhi:n, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Duman içinde bırakma; dumanlama. **2.** Tütsüleme.

tedhiş, [Ar. dehşet > tedhīş تدهيش] *(tedhi:ş) {OsT} is.* Bir topluluğu sürekli baskı altında tutmak, yıldırmak amacıyla sistemli olarak şiddet eylemlerine ve cinayetlere başvurma durumu; korku salma; yıldırma; terör. 🗗 **tedhiş etmek,** *Şiddet hareketlerine başvurarak çevreyi yıldırmak; korku içinde bırakmak.*|| **tedhîş-i ezhān,** *{OsT} Zihinlerde korku uyandırma.*

tedhişat, [Ar. tedhīş > tedhīşāt تدهيشات] *(tedhi:şa:t) {OsT} is.* Şiddet hareketleri; korkutmalar; yıldırmalar.

tedhişçi, [tedhiş-çi] *is.* Terör eylemleri düzenleyen ya da bu tür eylemlere katılan kimse; terörist.

tedhişçilik, -ği [tedhiş-çi-lik] *is.* **1.** Şiddet ve korku salma durumu. **2.** Şiddet ve korku salmaya dayanan siyasi sistem; terörizm.

tedhişli, [tedhiş-li] *sf.* Korkulu; terör dolu.

tedhişsiz, [tedhiş-siz] *sf.* Korkusuz; şiddet ve terörü olmayan.

te'dib, [Ar. edeb > teʾdīb تأديب] *(te-di:b) {OsT} is.* → tedip.

te'dibat, [Ar. teʾdīb > teʾdībāt تأديبات] *(te-di:ba:t) {OsT} is.* **1.** Terbiye vermeler; terbiye etmeler. **2.** Uslandırmalar; ceza vermeler.

te'diben, [Ar. teʾdīb > teʾdīben تأديباً] *(te-di:'ben) {OsT} zf.* Terbiye vermek amacıyla; terbiye için; uslandırmak amacıyla.

te'dibî, [Ar. teʾdībī تأديبی] *(te-di:bi:) {OsT} sf.* Terbiye ve uslandırma ile ilgili.

tedik, -ği [tet-ik] *{ağız} sf.* **1.** Açıkgöz; uyanık. **2.** Çabuk davranan; çevik. [DS]

tedip, -bi [Ar. edeb > teʾdīb تأديب] *(tedi:p) {OsT} is.* **1.** Uslanmasını sağlama; edepli olmayı öğretme; terbiye verme. **2.** Ceza verme; cezalandırma; haddini bildirme. **3.** *huk.* Ana ve babanın çocuklarını eğitmek konusunda sahip oldukları hak. **4.** *isl.* Hz. Muhammed'in doğrudan doğruya Allah tarafından eğitilmesi. **5.** *tasvf.* Müridin, şeyhin denetim ve gözetimi altında yetiştirilmesi. 🗗 **tedip etmek,** *1. Terbiyesini vermek. 2. Yola getirmek.*|| **tedip olunmak,** *1. Terbiye edilmek. 2. Uygunsuz bir davranıştan dolayı cezalandırılmak.*

tedirgemek, [*eT.* tét-mek *(karşı koymak)* > tedir-gemek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-g(i)-yor]* Rahatsız olmak; tedirgin olmak. [DS]

tedirgin, [*eT.* tét-mek *(direnmek)* > tedür-mek *(kararsızlık göstermek)* > tedir-gin] *sf.* **1.** (Kişi ve hay-

van için) rahatı kaçmış; huzursuz. **2.** (Kişi için) ruhsal bir rahatsızlık, huzursuzluk ve gerginlik duyan. **3.** (Durum ve davranış için) kişide kuşku, kaygı, huzursuzluk belirten. **4.** *{ağız}* Kayıp; yitik. [DS] 🗗 **tedirgin etmek,** *1. Rahatını, huzurunu bozmak; üzmek. 2. Kaygılandırmak; kuşkulandırmak; sıkıntı vermek. 3. {ağız} Birini işinden etmek.* [DS]‖ **tedirgin olmak,** *1. Rahatı, huzuru bozulmak. 2. Ruhsal bir huzursuzluk duymak; kaygılanmak.*

tedirginleşme, [tedirgin-le-ş-me] *is.* Tedirginleşmek eylemi.

tedirginleşmek, [tedirgin-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tedirgin bir duruma düşmek; tedirginlik duymak.

tedirginlik, -ği [tedirgin-lik] *is.* **1.** Tedirgin olma durumu. **2.** Bir kimsenin rahatını kaçıran, huzurunu bozan ya da kaygılanmasına neden olan bir olay ya da durumdan ötürü içinde bulunduğu ruhsal sıkıntı ve gerginlik. **3.** Gezegen bir gök cisminin yörüngesinde meydana gelen küçük sapma ve düzelme hareketi. **4.** Havakürede şiddetli yağışlar ya da rüzgâr ve bir yüksek basıncı izleyen alçak basınç değişimi gibi pek çok etkene bağlı olarak meteoroloji ögelerinde meydana gelen beklenmedik küçük sapma. **5.** İletişim hatlarında görülen küçük çaptaki çeşitli elektromanyetik parazitlere verilen isim.

tedirkin, [*eT.* tét-mek *(karşı koymak)* > tedir-kin] *{ağız} sf.* Sıkıntılı; tedirgin. [DS]

te'diyat, [Ar. te'diye > te'diyāt تأديات] *(tediya:t) {OsT} is.* Ödemeler.

te'diye, [Ar. edā' > te'diye تأدیه] *(te-diye) {OsT} is.* → tediye.

tediye, [Ar. edā' > te'diye تأدیه] *{OsT} is.* **1.** Para ya da para ile ölçülebilen bir şey verme; ödeme. **2.** Gerçekleşen borcunu ödeme. 🗗 **tediye emri,** *{OsT} Ödeme emri.*‖ **tediye etmek,** *{OsT} Ödemek.*

tedkik, -kı [Ar. diḳḳat > tedḳīḳ تدقيق] *(tedki:k, k'ler kalın söylenir) {OsT} is.* → tetkik.

tedkikat, [Ar. tedḳīḳāt تدقيقات] *(tedki:k, k'ler kalın söylenir) {OsT} is.* İncelemeler; tetkikler.

tedkikname, [Ar. tedḳīḳ + Far. nāme تدقيقنامه] *(tedki:kna:me, k'ler kalın söylenir) {OsT} is.* İnceleme, araştırma raporu.

tedlik, [Ar. tedlīk تدليك] *{OsT} is.* Sürme; ovalama.

tedlis, [Ar. tedlīs تدليس] *(tedli:s) {OsT} is.* Alışverişte, satıcının malın kusurunu gizlemesi suretiyle uygulanan hile.

tedliye[1], [Ar. tedliye تدليه] *{OsT} is.* **1.** Yukarıdan aşağı doğru bırakma; sarkıtma. **2.** Sarkıtılma. **3.** Dehşete düşme; şaşırma.

tedliye[2], [Ar. tedliye تدليه] *{OsT} is.* Bir iddiayı ispata yarayan belgeleri toplama.

tedmic, [Ar. tedmīc تدميج] *(tedmi:c) {OsT} is.* Bir şeyi başka bir şeyin içine koyma.

tedmir, [Ar. dimār > tedmīr تدمير] *(tedmi:r) {OsT} is.* Mahvetme; yok etme. 🗗 **tedmir etmek,** *{OsT} Mahvetmek; perişan etmek.*

tedmirat, [Ar. tedmīr > tedmīrāt تدميرات] *(tedmi:ra:t) {OsT} is.* Yok etmeler; mahvetmeler.

tednis, [Ar. tednīs تدنيس] *(tedni:s) {OsT} is.* **1.** Kirletme. **2.** Kirletilme.

tednisat, [Ar. tednīsāt تدنيسات] *(tedni:s) {OsT} is.* **1.** Kirletmeler. **2.** Kirletilmeler.

tedri, -i'ı [Ar. dırʿ > tedrīʿ تدريع] *(tedri:) {OsT} is.* **1.** Zırh giydirme. **2.** Zırh giydirilme.

tedrib, [Ar. derb > tedrīb تدريب] *(tedri:b) {OsT} is.* Yetiştirme; eğitme; yetiştirim.

tedribî, [Ar. tedrībī تدريبی] *(tedri:b) {OsT} sf.* Eğitsel.

tedric, [Ar. dürüc > tedrīc تدريج] *(tedri:c) {OsT} is.* Yavaş yavaş, azar azar, derece derece ilerleme; dereceleme.

tedricat, [Ar. tedrīc > tedrīcat تدريجات] *(tedri:'ca:t) {OsT} is.* Yavaş yavaş, aşamalı olarak, derece derece ilerlemeler.

tedricen, [Ar. tedrīc > tedrīcen تدريجاً] *(tedri:'cen) {OsT} zf.* Yavaş yavaş; aşamalı olarak; derece derece.

tedricî, [Ar. tedrīc > tedrīcī تدريجی] *(tedri:ci:) {OsT} sf.* Yavaş yavaş, aşamalı olarak yapılan.

tedris, [Ar. ders > tedrīs تدريس] *(tedri:s) {OsT} is.* **1.** Ders verme; öğretme. **2.** Öğretim. 🗗 **tedrîs hey'eti a'zāsı,** *{OsT} Öğretim üyesi.*

tedrisat, [Ar. tedrīs > tedrīsāt تدريسات] *(tedri:sa:t) {OsT} is.* Öğretim. 🗗 **tedrîsât-ı āliye,** *{OsT} Yüksek öğretim.*‖ **tedrîsât-ı ibtidâiye,** *{OsT} İlköğretim.*‖ **tedrîsât-ı tâliye,** *{OsT} Ortaöğretim.*

tedrisî, [Ar. tedrīsī تدريسی] *(tedri:si:) {OsT} sf.* Dersle ilgili; derse ait; öğretimle ilgili.

tedsim, [Ar. tedsīm تدسيم] *(tedsi:m) {OsT} is.* Nazar değmemesi için küçük çocukların çene çukurlarına siyah benek yapma.

tedsir, [Ar. tedsīr تدسير] *(tedsi:r) {OsT} is.* Kuşun yuvasını düzenlemesi, düzeltmesi.

tedsiye, [Ar. tedsiye تدسيه] *{OsT} is.* Baştan çıkarma; azdırma.

tedük[1], [tét-mek > tē'd-ük] *{eT} sf.* → tetik.

tedük[2], [teḏ-ük] *{eT} sf.* Temiz; saf. [KB]

tedürgün, [*eT.* tét-mek *(direnmek)* > ted-ür-mek *(kararsız kalmak)* > tedür-gün] *{ağız} sf.* Eğreti. [DS]

tedürgün etmek, *{ağız} 1. Birini işinden etmek; üzmek. 2. Ayırmak.* [DS]|| **tedürgün olmak,** *{ağız} 1. Rahatsız olmak; tedirgin olmak. 2. Uzaklaşmak; gitmek; yitmek. 3. Düzeni bozulmak.* [DS]

tedvin, [Ar. dīvān > tedvīn تدوين] *(tedvi:n) {OsT} is.* **1.** Yazılı şeyleri bir araya getirme; kitap yapma. **2.** Manzumeleri, tekniğine uygun olarak bir divanda toplama. **3.** *huk.* Yasa, tüzük, yönetmelik vb. mevzuatı bir araya getirme, toplama; derleme. **tedvin etmek,** *1. Derlemek; kitap hâline getirmek. 2. Divan meydana getirmek.*

tedvinat, [Ar. tedvīn > tedvīnāt تدوينات] *(tedvi:na:t) {OsT} is.* Kitap hâline getirmeler; derlemeler.

tedvir, [Ar. devr > tedvīr تدوير] *(tedvi:r) {OsT} is.* **1.** Çevirme; döndürme. **2.** Yuvarlak hâle getirme. **3.** Yönetme; çevirme. **tedvir etmek,** *Çekip çevirmek; yönetmek.*|| **tedvir-i âlem,** *{OsT} Dünyayı yönetme.*|| **tedvir-i çark etmek,** *{OsT} Çarkı döndürmek.*

tedviye, [Ar. devā > tedviye تدويه] *{OsT} is.* Hastalığa çare bulma; deva bulma; ilaç verme.

teebbî, [Ar. eb' > te'ebbī تأبى] *(teebbi:) {OsT} is.* **1.** Birini baba olarak kabul etme. **2.** Birini evlat edinme.

teebbüd, [Ar. te'ebbüd تأبد] *{OsT} is.* **1.** Ürküp çekinme. **2.** Bekâr kalma; evlenmeme.

teebbüh, [Ar. te'ebbüh تأبه] *{OsT} is.* **1.** Kibirlenme. **2.** Büyüklük göstererek hakkından vazgeçme.

teebbün, [Ar. te'ebbün تأبن] *{OsT} is.* Birinin yolundan gitme; bir kimsenin yolunu izleme.

teeccüc, [Ar. te'eccüc تأجج] *{OsT} is.* (Ateş için) alevlenme; tutuşma.

teeccül, [Ar. te'eccül تأجل] *{OsT} is.* Belirli bir zamana kadar süre tanıma; vade verme.

teeccüm, [Ar. te'eccüm تأجم] *{OsT} is.* Öfkelenme.

teeddüb, [Ad. edeb > te'eddüb تأدب] *{OsT} is.* **1.** Terbiyesini takınma; saygılı davranma; edeple hareket etme. **2.** Utanma. **teeddüb etmek,** *{OsT} Utanmak; sıkılmak.*

teeddübat, [Ar. te'eddüb > te'eddübāt تأدبات] *(teeddüba:t) {OsT} is.* **1.** Edebini takınmalar; edeplenmeler. **2.** Utanmalar; çekinmeler.

teeddüben, [Ar. te'eddüb > te'eddüben تأدباً] *(teeddü'ben) {OsT} zf.* **1.** Saygılı ve terbiyeli davranarak. **2.** Utanarak; çekinerek.

teeffüf, [Ar. te'effüf تأفف] *{OsT} is.* Of çekme; oflama.

teehhi, [Ar. te'eḫḫī تأخى] *(teehhi:) {OsT} is.* Birisi ile kardeş olma; birini kardeş edinme.

teehhül, [Ar. ehl > te'ehhül تأهل] *{OsT} is.* Evlenme. **teehhül etmek,** *{OsT} Evlenmek.*

teehhülat, [Ar. teehhül > teehhülāt تأهلات] *(teehhüla:t) {OsT} is.* Evlenmeler.

teehhür, [Ar. aḫar > te'eḫḫür تأخر] *{OsT} is.* **1.** Sonraya bırakma; geciktirme. **2.** Geriye kalma; gecikme. **teehhür etmek,** *{OsT} Gecikmek; geriye kalmak.*

teehhürat, [Ar. te'eḫḫür > te'eḫḫürāt تأخرات] *(teehhüra:t) {OsT} is.* Gecikmeler.

teekküd, [Ar. ekd > te'ekküd تأكد] *{OsT} is.* **1.** Sağlamlaşma. **2.** Kuvvet bulma.

teekkül, [Ar. ekl > te'ekkül تأكل] *{OsT} is.* **1.** (Yiyecek için) yenme. **2.** *tıp.* (Yara için) yenik gibi açılıp büyüme.

teellüf, [Ar. elf > te'ellüf تألف] *{OsT} is.* İyi geçinme; alışma; bağdaşma.

teellüfat, [Ar. te'ellüf > te'ellüfāt تألفات] *(teellüfa:t) {OsT} is.* Hoş geçinmeler; alışmalar; bağdaşmalar.

teellüm, [Ar. elem > te'ellüm تألم] *{OsT} is.* Kaygılanma; üzülme. **teellüm etmek,** *{OsT} Üzülmek; kaygılanmak.*

teellümat, [Ar. te'ellüm > te'ellümāt تألمات] *(teellüma:t) {OsT} is.* Üzülmeler; kaygılanmalar; kederlenmeler.

teelti, [teyelti] *{ağız} tis.* Semer veya eyer yerine kullanılan minder veya keçe; teyelti. [DS]

teemede, [de-me+de ?] *{ağız} zf.* Görünüşe göre; anlaşılan o ki. [DS]

te'emmül, [Ar. emel > te'emmül تأمل] *{OsT} is.* Bir işi etraflıca düşünme. **te'emmül etmek,** *{OsT} Etraflıca düşünmek.*

te'emmülat, [Ar. te'emmül > te'emmülāt تأملات] *(teemmüla:t) {OsT} is.* Etraflıca düşünmeler. **te'emmülat-ı amika,** *{OsT} Derinden derine düşünüp taşınmalar.*

te'emmülî, [Ar. te'emmül > te'emmülī تأملى] *(teemmüli:) {OsT} sf.* Düşünsel.

teemmülsüz, [teemmül-süz] *sf.* Yapacağı işi önceden etraflıca düşünmeyen.

teemmülsüzlük, [teemmül-süz-lük] *is.* Bir işi önceden düşünmeme durumu.

te'emmüm, [Ar. ümm > te'emmüm تأمم] *{OsT} is.* **1.** Birini ana olarak kabul etme. **2.** Ana tarafından çocuğun tanınması.

te'emmür, [Ar. emr > te'emmür تأمر] *{OsT} is.* Amirlik taslama.

te'ennî, [Ar. enā'et *(acele etmeme)* > te'enni تأنى]

{OsT} is. **1.** Yavaş iş görme; ağırdan alma. **2.** İhtiyatlı davranma. 🗗 **teennî etmek,** *{OsT} 1. Acelesiz davranmak; ağır iş görmek. 2. İhtiyatlı davranmak.*

te'enniyat, [Ar. te'eni > te'eniyāt تأنيات] *(teenniya:t) {OsT} is.* İhtiyatlı davranmalar; ağır ve düşünceli davranmalar.

te'ennüs[1]**,** [Ar. üns > te'ennüs تأنس] *{OsT} is.* Alışkanlık kazanma; alışma.

te'ennüs[2]**,** [Ar. üns > te'ennüs تأنث] *{OsT} is.* **1.** Dişil olma. **2.** Kadın gibi hareket etme; kadınlaşma.

te'errüb, [Ar. te'errüb تأرب] *{OsT} is.* Kendini zeki göstermeye çalışma; zekilik taslama.

te'essî, [Ar. te'essī تأسى] *(teessi:) {OsT} is.* **1.** Teselli verme; avutma. **2.** Sabretme.

te'essüf, [Ar. esef > te'essüf تأسف] *{OsT} is.* → teessüf. 🗗 **te'essüf yimek,** *{eAT} Acınmak; gamlanmak.*

teessüf, [Ar. esef > te'essüf تأسف] *{OsT} is.* Acınma; eseflenme; yerinme. 🗗 **teessüf ederim!** *"Yazıklar olsun!" anlamında kullanılır.*‖ **teessüf etmek,** *Üzülmek; acımak; yerinmek.*

te'essüfat, [Ar. te'essüf > te'essüfāt تأسفات] *(teessüfa:t) {OsT} is.* Acınmalar; üzülmeler.

te'essüm, [Ar. işm > te'essüm تأثم] *{OsT} is.* Günahtan kaçınma.

te'essür[1]**,** [Ar. eşer > te'essür تأثر] *{OsT} is.* → teessür. 🗗 **te'essür-bahş,** *{OsT} Kederlendiren; hüzünlendiren.*‖ **te'essür etmek,** *Bir şeyin etkisinde kalmak; üzülmek.*

te'essür[2]**,** [Ar. te'essür تأسر] *{OsT} is.* İşten alıkoyma; oyalanmasına sebep olma.

teessür, [Ar. eşer > te'essür تأثر] *{OsT} is.* **1.** Üzüntü duyma; üzülme; üzüntü. **2.** Olumsuz bir şeyin etkisinde kalma.

te'essürat, [Ar. te'essür > te'essürāt تأثرات] *(teessüra:t) {OsT} is.* Üzülmeler; üzüntüler; acılar.

te'essürî, [Ar. te'essürī تأثرى] *(teessüri:) {OsT} sf.* Duygusal.

te'essüriyet, [Ar. te'essüriyyet تأثريت] *{OsT} sf.* Duygusallık.

te'essüs, [Ar. esās > te'essüs تأسس] *{OsT} is.* **1.** Meydana gelme; oluşma. **2.** Kurulma. **3.** Yerleşme; kökleşme. 🗗 **te'essüs etmek,** *1. Oluşmak; meydana gelmek. 2. Kurulmak. 3. Kökleşmek; yerleşmek.*

te'evvî, [Ar. evy > te'evvī تاوى] *(teevvi:) {OsT} is.* Oturacak yer edinme; yurt edinme; yerleşme.

te'evvüd, [Ar. te'evvüd تأود] *{OsT} is.* İki kat olma; eğilme; eğrilme.

te'evvüh, [Ar. te'evvüh تأوه] *{OsT} is.* Ah vah etme; inleme.

te'evvühat, [Ar. te'evvühāt تأوهات] *{OsT} is.* Ah vah etmeler; inlemeler.

te'evvül, [Ar. te'evvül تأول] *{OsT} is.* Başka manaya gelme; anlamı başka olma.

te'evvülat, [Ar. te'evvülāt تأولات] *{OsT} is.* Başka manaya gelmeler; anlamı başka olmalar.

te'eyyüd, [Ar. eyd > te'eyyüd تأيد] *{OsT} is.* **1.** Güç kuvvet kazanma; kuvvetlenme; güçlenme. **2.** Sağlamlaşma. **3.** Doğru çıkma; gerçekleşme. 🗗 **te'eyyüd etmek,** *1. Güç kuvvet kazanmak; kuvvetlenmek; güçlenmek. 2. Sağlamlaşmak. 3. Doğru çıkmak; gerçekleşmek.*

te'ezzi, [Ar. ezā' > te'ezzī تأذى] *(teezzi:) {OsT} is.* Gönlü kırılma; incinme.

te'ezzür, [Ar. te'ezzür تأزر] *{OsT} is.* Bürünme; örtünme.

tef[1]**,** [tef / tıf *(yans.)*] *is.* Çabuk ve hızlı gidip gelmeyi; kendi çevresinde hızla dönmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tef-il-de-mek, tef-il tefil.*

tef[2]**,** [teb / tev / tef] *{eT} is.* Dek; al; hile. [DLT]

tef[3]**,** [Far. def] *is.* Ensiz, zilli bir kasnağın bir tarafına kursak derisi gerilmek suretiyle yapılmış vurmalı bir çalgı. 🗗 **tef çalsan oynayacak,** *(Eşya için) karmakarışık; yerli yerinde olmayan.*‖ **tefe koymak,** *Alay ederek, yererek anlatmak; beğenilmeyecek yönleri ile anlatılmak.*‖ **tefe koyup çalmak,** *Tefe koymak.*

tef[4]**,** [Far. tef تف] *{OsT} is.* **1.** Isı; sıcaklık. **2.** Buhar. **3.** *{ağız}* (Saralılar için) etkin dönem. [DS] 🗗 **tefi geçmek,** *{ağız} (Bitkiler için) çağı geçmek.* [DS]

tef[5]**,** [? tef] *{ağız} is.* Kefen. [DS] 🗗 **tefin dürüne!** *{ağız} "Öl, geber" anlamında ilenme sözü.* [DS]

tef[6]**,** [? tef] *{ağız} is.* İn. [DS]

tefaddul, [Ar. faźl / faḍl > tefaźźul / tefaḍḍul تفضل] *{OsT} is.* → tefazzul.

tefafih, [Ar. tuffāḥ > tefāfīḥ تفافيح] *(tefa:fi:h) {OsT} is.* Elmalar.

tefahhum, [Ar. faḥm > tefaḥḥum تفحم] *{OsT} is. kim.* Kömürleşme.

tefahhur, [Ar. faḫr > tefaḫḫur تفخر] *{OsT} is.* Övünme; gururlanma; kurumlanma.

tefahhurat, [Ar. tefaḫḫurāt تفخرات] *{OsT} is.* Övünmeler; gururlanmalar; kurumlanmalar.

tefahhus, [Ar. faḥş > tefaḥḥuş تفحص] *{OsT} is.* İnceden inceye araştırma.

tefahhusat, [Ar. tefaḥḥuşāt تفحصات] *(tefehhusa:t) {OsT} is.* İnceden inceye araştırmalar.

tefahhuş, [Ar. fuḥş > tefaḥḥuş تفحش] *{OsT} is.* Açık saçık sözler söyleme; müstehcen konuşma.

tefahüm, [Ar. fehm >tefāhüm تفاهم] *(tefa:hüm) {OsT} is.* İnceden inceye araştırma.

tefahür, [Ar. faḫr > tefāḫür تفاخر] *(tefa:hür, h kalın söylenir) {OsT} is.* Övünme; kibirlenme. 🗗 **tefahür etmek,** *{OsT} Övünmek.*

tefahürat, [Ar. tefāḫürāt تفاخرات] *(tefa:hür, h kalın söylenir) {OsT} is.* Övünmeler; kibirlenmeler.

tefa'il, [Ar. tef'īle > tefā'īl تفاعيل] *(tefa:il) {OsT} is.* Bir mısra ya da beyitteki vezin parçaları; tefileler.

tefakkuh, [Ar. fıḳh > tefaḳḳuḥ تفقح] *{OsT} is.* **1.** Gül gibi açılma. **2.** Kavrama; anlama; bilme. **3.** Fıkıh öğrenme.

tefakkur, [Ar. fıḳr > tefaḳḳur تفقر] *{OsT} is.* Yoksullaşma; fakir olma.

tefakum, [Ar. tefāḳum تفاقم] *{OsT} is.* (İş için) büyüyüp güçleşme.

tefaküh, [Ar. fākihe > tefāküh تفاكه] *{OsT} is.* **1.** Birbirine yemiş atma. **2.** *mecaz.* Şakalaşma.

tefal, -li [? tefal] *{ağız} is.* İlaç. [DS]

tefaric, [Ar. tefrice > tefārīc تفاريج] *{OsT} is.* **1.** Yırtmaçlar. **2.** Aralıklar.

tefarik, -ği [Ar. tefārīḳ تفاريق] *(tefa:ri:k) {OsT} is.* **1.** *bot.* Ballıbabagillerden Asya ve Afrika'nın tropikal bölgelerinde yetişen, sap ve yapraklarında bulunan keskin kokulu yağı damıtılarak parfümcülükte, böcek savmada, yaprakları kürk ve derileri güvelere karşı korumakta ve kokulandırmakta kullanılan, bir metre boyunda, geniş yapraklı, beyaz çiçekli otsu bir bitki, *(Pogostemon patchouli).* **2.** *{ağız}* Eskiden gelin elbisesi yapılan, sırma işlemeli bir tür ipek kumaş. [DS] 🗗 **tefarik otu,** → tefarik.‖ **tefarik yağı,** *Bu bitkiden damıtılan, parfümcülükte ve halk hekimliğinde kullanılan yağ.*

tefasil, [Ar. tafṣīl > tefāṣīl تفاصيل] *(tefa:si:l, s kalın söylenir) {OsT} is.* Ayrıntılar; tafsiller.

tefasir, [Ar. tefsīr > tefāsīr تفاسير] *(tefa:sir) {OsT} is.* **1.** Tefsirler; yorumlar. **2.** Kur'an-ı Kerim yorumları.

tefassum, [Ar. tefaṣṣum تفصم] *{OsT} is.* Kırılma; kesilme.

tefasuh, [Ar. faṣāḥet >tefāṣuḥ تفاصح] *(tefa:suh) {OsT} is.* Güzel ve anlaşılır bir ifade ile söyleme.

tefavüd, [Ar. fā'ide > tefāvüd تفاود] *(tefa:vüd) {OsT} is.* Birbirinden yararlanma; karşılıklı yardımlaşma.

tefavüt [Ar. fevt > tefāvüt تفاوت] *(tefa:vüt) {OsT} is.* **1.** Ayırıcı özellik; fark; ayrım. **2.** İki şeyin birbirinden ayrılması; farklı olma; farklılık. **3.** *{eAT}* Kusur; düzensizlik. 🗗 **tefavüt etmek,** *{OsT} Farklı hâle gelmek; farklılaşmak.*‖ **tefāvüt-i hasene,** *{OsT} Hicrî yıl üzerinden yapılan ihalelerde hicrî yıl ile malî yıl arasındaki 10 gün 21 saatlik farktan ileri gelen gelir fazlalığı.*

tefayüd, [Ar. fā'ide > tefāyüd تفايد] *(tefa:yüd) {OsT} is.* Yardımlaşma.

tefazul, [Ar. faẓl > tefāżul تفاضل] *(tefa:zul) {OsT} is.* **1.** Erdem ve meziyette birbiri ile yarışma. **2.** Nicelikçe fazlalık; miktar açısından farklılık. 🗗 **tefāzul-i irtifā,** *{OsT} yer b. Yer yüzünde iki noktanın, deniz yüzeyine göre yükseklikleri arasındaki fark.*‖ **tefāzul-i iktidār,** *{OsT} fiz. Potansiyel farkı.*

tefazulî, [Ar. tefāżul > tefāżulī تفاضلى] *(tefa:zuli:) {OsT} sf.* **1.** Erdemli olma ve üstünlükte birbiri ile yarışmaya ait. **2.** *mat.* İki sayının arasında nicelik farkından doğan oran.

tefazzul, [Ar. faẓl / faḍl > tefażżul / tefaḍḍul تفضل] *{OsT} is.* **1.** Üstün olma; erdemli olma. **2.** Bağışlama; iyilik.

tefci, -i'ı [Ar. fecī' > tefcī' تفجيع] *(tefci:) {OsT} is.* **1.** Canını yakma; acıtma. **2.** Dertli kılma.

tefcir, [Ar. fecr > tefcīr تفجير] *(tefci:r) {OsT} is.* **1.** Su birikintisini kanallar açarak akıtma; akaçlama; drenaj. **2.** Bir yerden çıkan suyu akıtma; kaynağı akıtma. **3.** *tıp.* Bir yara içinde biriken irin, kan vb. akıntıları borularla dışarı atma. 🗗 **tefcîr havzası,** *{OsT} yer b. Boşalma havzası.*

tefçi, [tef-çi] *is.* Tef çalan kimse,

tefçitmek, [tevçī-mek > tevçi-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Sıkıca geçmeli olarak diktirmek. [DLT]

tefdiye, [Ar. fedā > tefdiye تفديه] *{OsT} is.* **1.** Kendi canını başkası için feda etme. **2.** "Canım sana kurban olsun" deme.

tefe[1]**,** [Ar. deffe / defte => tefe تفه] *is.* **1.** Tef gibi yuvarlak herhangi bir nesne. **2.** Eyerin iki yanındaki yuvarlak etek kısmı. **3.** Dokuma tezgâhlarında tarağı taşıyan ve her atkı geçişinde bir vuruş hareketiyle atkıyı dokunmuş bölüme sıkıştıran parça; tarak. *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DS] [Bahşayiş] **4.** *{OsT}* Dokumacılıkta tarak vurmak. **5.** İpekçi dolabı. **6.** İpekçi dolabına sarılmış ipek yumağı. **7.** Altın varak işlemeciliğinde, yirmi altın yapraktan oluşan paket; iki deste varak. 🗗 **tefe altı,** *Tefenin alt kısmını meydana getiren ağaç ya da metal parça.*‖ **tefe başı,** *Sırma işlemeli kadın giysisi.*‖ **tefe desteği,** *Tefeyi taşıyan yatay üst parça.*‖ **tefe kolu,** *Tarağı düşey olarak tutan parça.*

tefe[2]**,** [? tefe] *{ağız} is.* Yeni süren asma filizi. [DS]

tefebaş, [tefe+baş] *{ağız} is.* Sırma ile işlenmiş atlas veya kadife kumaştan yapılma elbise. [DS]

tefeccu, -u'ı [Ar. fecī' > tefeccu' تفجع] *is.* **1.** Canı yanma; bir yeri acıma. **2.** Bir derdi olma; dertli oluş.

tefeccür, [Ar. fecr > tefeccür تفجر] *{OsT} is.* **1.** Tan yeri ağarma; fecr olma. **2.** Yerden su kaynayıp akma. **3.** *tıp.* Yarılma; çatlama.

tefeccürat, [Ar. tefeccür > tefeccürāt تفجرات] *(tefeccüra:t) {OsT} is.* **1.** Tan yeri atmalar. **2.** Yerden su kaynayıp akmalar. **3.** Yarılmalar; çatlamalar.

tefeci[1], [tefe-ci ?] *is.* Yüksek faizle, zor durumda olanlara borç para veren kimse; murabahacı; faizci.

tefeci[2], [tefe-ci] *{ağız} is.* Dokuma tezgâhını kullanan işçi. [DS]

tefecik[1], [ufa-mak > ufak > (t)afak > tefek > tefe(k)-cik > tefe-cik / töpö > tepe > tepecik > tefecik?] *sf.* *"Ufacık tefecik"* ikilemesinde geçen ikinci kelime.

tefecik[2], **-ği** [tefe-cik] *{ağız} is.* Yün ipliğinden el tezgâhlarında dokunan kumaş. [DS]

tefecilik, -ği [tefe-ci-lik] *is.* **1.** Tefecinin yaptığı iş; faizcilik. **2.** Yasal izin olmadan, borç para karşılığında faiz alarak kazanç sağlama işi.

tefehhum, [Ar. faḥm > tefaḥḥum تفحم] *{OsT} is.* Kömürleşme.

tefehhus, [Ar. faḥṣ > tefaḥḥuṣ تفحص] *{OsT} is.* İnce ayrıntılarına kadar araştırma; iyice araştırma.

tefehhusat, [Ar. tefaḥḥuṣ > tefaḥḥuṣāt تفصحات] *(tefehhusa:t) {OsT} is.* Ayrıntılı yapılan araştırmalar.

tefehhuş, [Ar. fuḥş > tefaḥḥuş تفحش] *{OsT} is.* Açık saçık ve kaba sözler söyleme; müstehcen konuşma.

tefehhüm, [Ar. fehm > tefehhüm تفهم] *{OsT} is.* Bir şeyin farkına varma; anlama. ◻ **tefehhüm etmek,** *{OsT} Anlamak; farkına varmak.*

tefehhümat, [Ar. tefehhüm > tefehhümāt تفهمات] *(tefehhüma:t) {OsT} is.* Yavaş yavaş anlamalar; farkına varışlar.

tefek[1], [ufa-mak > ufak > (t)afak > tefek ? / töpö > tepe > tefek?] *sf.* "Ufak tefek" ikilemesinde geçen ikinci kelime.

tefek[2], **-ği** [teğ *(asma dalı)* > teğ-ek > tevek / değek] *{ağız} is.* **1.** Asma; üzüm ağacı. **2.** Asmanın koruk olacak çiçekleri. **3.** Kavun, karpuz dalları. **4.** Genç asma fidanı. **5.** Asmanın taze filizi. **6.** Çalı süpürgelerini bağlamakta kullanılan yabani asma filizi. **7.** Ebegümecinin en kalın dalı ya da kartlaşmış ebegümeci. **8.** Asma yaprağı. [DS]

tefek[3], **-ği** [Far. āveng => hevenk] *{ağız} is.* Tavana asılmış mısır hevengi. [DS]

tefekkuh, [Ar. fiḳh > tefeḳḳuh تفقه] *{OsT} is.* **1.** Fıkıh bilgisi edinme; fıkıh öğrenimi yapma. **2.** Fıkıh konularında çok bilgili olma. **3.** Yavaş yavaş farkına varma; zihin yorarak anlama.

tefekküh, [Ar. tefekküh تفكه] *{OsT} is.* **1.** Hoşlanma. **2.** Şaşırma. **3.** Pişman olma. **4.** Yemiş toplama. **4.** Yemiş yeme.

tefekkük, [Ar. fekk > tefekkük تفكك] *{OsT} is.* Ayrılma; birbirinden kopma.

tefekkür, [Ar. fikr > tefekkür تفكر] *{OsT} is.* **1.** Düşünme; düşünce; düşünüş. **2.** *tasvf.* Dervişin, içine kapanıp kendisini her şeyden soyutlayarak yalnızca Allah'ın büyüklüğü ve evrendeki İlahî tecelliler üzerinde düşünceye varması. ◻ **tefekküre dalmak,** *Derin düşüncelere dalmak; derin derin düşünmek.*‖ **tefekkür etmek,** *Düşünmek; kafa yormak.*

tefekkürat, [Ar. tefekkür > tefekkürāt تفكرات] *(tefekküra:t) {OsT} is.* Düşünmeler; akıl yormalar.

tefeli, [tefe-li] *sf.* (Kumaş için) sık dokunmuş; atkı iplikleri güçlü tarak vuruşları ile sıkıştırılmış olan.

tefelluk, [Ar. felaḳ > tefelluḳ تفلق] *(tefellû:k) {OsT} is.* Çatlama; yarılma.

tefellüc, [Ar. felc > tefellüc تفلج] *{OsT} is.* **1.** Yarılıp çatlama. **2.** *tıp.* İnmeye yakalanma; felce uğrama.

tefellüm, [Ar. tefellüm تفلم] *{OsT} is. biy.* Mantarlaşma.

tefellüs, [Ar. iflās > tefellüs تفلس] *{OsT} is.* **1.** İflas etme. **2.** *tıp.* (İnsan cildi için) pul pul dökülme.

tefelsüf, [Ar. felsefe > tefelsüf تفلسف] *{OsT} is.* Felsefî konuşma; felsefe yapma; filozoflaşma.

tefelsüfat, [Ar. tefelsüf > tefelsüfāt تفلسفات] *(tefelsüfa:t) {OsT} is.* Felsefî konuşmalar; felsefe yapmalar; filozoflaşmalar.

tefelü, [tefe-lü تفلو] *{OsT} is.* → tefeli.

tefeng, [Far. tüfeng] *{ağız} is.* Tüfek. ◻ **tefengi sıkılamak,** *{ağız} Tüfeği doldurmak.* [DS]

tefennün, [Ar. fenn > tefennün تفنن] *{OsT} is.* **1.** Değişme; gelişme. **2.** Bir şey öğrenme; bilme, fen bilgisi edinme. **3.** Bilim ya da sanatta bilginin en üst noktasına ulaşma. **4.** *ed.* Konuşma ve tartışmada çeşitli biçimlerde söz söyleme; değişik üslup kullanma; farklı iddialara başvurma. ◻ **tefennün etmek,** *Çeşitli bilimleri öğrenmek.*‖ **tefennün eylemek,** → tefennün etmek.‖ **tefennün fi'l-ibāre,** *{OsT} Söylenen bir sözü, yeri geldiğinde tekrar etmemek için o sözü başka biçimde söyleme. "Mevlânâ" yerine "Sâhibü'l-Mesnevî" gibi.*

teferru, -u'ı [Ar. fer' > teferru' تفرع] *{OsT} is.* **1.** Dal budak salma; dallanma. **2.** Kısımlara ayrılma; bölünme. **3.** Bir kökten çıkıp dallara ayrılma.

teferru'at, [Ar. teferru' > teferru'āt تفرعات] *(teferrua:t) {OsT} is.* → teferruat.

teferruat, [Ar. teferruʿ > teferruʿāt تفرعات] *(teferruat) is.* **1.** Dal budak salmalar; dallanmalar. **2.** Bir bütünü oluşturan ve ikincil oldukları düşünülen ögeler; ayrıntılar; detay. **3.** Eklenti. 🗗 **teferruata kaçmak,** *Bir konuda gereksiz ayrıntılara girmek.*

teferruatlı, [teferruat-lı] *sf.* Ayrıntılı; detaylı.

teferruğ, [Ar. ferāġ > teferruġ تفرغ] *{OsT} is.* **1.** Vazgeçme; cayma; bırakma. **2.** Bir işi bitirip kurtulma. **3.** Satın alınan bir mülkün tapusunu kendi üzerine geçirtme.

teferruh, [Ar. feraḥ > teferruḥ تفرح] *{OsT} is.* İçi açılma; ferahlama.

teferruk, -ku [Ar. farḳ > teferruḳ تفرق] *{OsT} is.* Parçalanma; dağılma. 🗗 **teferruk-ı ittisāl,** *{OsT} tıp. Çeşitli nedenlerle ciltte oluşan çatlaklar.*

teferrüc, [Ar. ferec > teferrüc تفرج] *{OsT} is.* → teferrüç.

teferrücat, [Ar. teferrüc > teferrücāt تفرجات] *(teferrüca:t) {OsT} is.* **1.** İçi açılmalar; ferahlamalar. **2.** Gezintiye çıkarak sıkıntı atmalar. **3.** Gezintiler.

teferrücgâh, [Ar. teferrüc + Far. gāh تفرجگاه] *(teferrücgâ:h) {OsT} is.* → teferrüçgâh.

teferrücgeh, [Ar. teferrüc + Far. geh تفرجگه] *{OsT} is.* → teferrüçgâh.

teferrüç, -cü [Ar. ferec > teferrüc تفرج] *{OsT} is.* **1.** İçi açılma; ferahlama. **2.** Gezintiye çıkarak sıkıntı atma. **3.** Gezinti; gezinme.

teferrüçgâh, [Ar. teferrüc + Far. gāh تفرجگاه] *(teferrüçgâ:h) {OsT} is.* Gezinti yeri; eğlence yeri.

teferrüd, [Ar. ferd > teferrüd تفرد] *{OsT} is.* **1.** Herkesten uzaklaşarak tek başına kalma; yalnız kalma. **2.** Eşi ve benzeri olmama; benzersiz olma; sivrilme. **3.** Bağımsız olma; bağımsızlığını elde etme; kendi başına buyruk olma.

teferrüs, [Ar. ferāset > teferrüs تفرس] *{OsT} is.* Bir şeyin farkına varma; anlama; sezme. 🗗 **teferrüs etmek,** *{OsT} Farkına varmak; sezmek; anlamak.*

teferrüsat, [Ar. teferrüs > teferrüsāt تفرسات] *(teferrüsa:t) {OsT} is.* Farkına varmalar; sezmeler; sezinlemeler.

teferrüş, [Ar. ferş > teferrüş تفرش] *{OsT} is.* Yayılma; serilme.

teferrüz, [Ar. ifraāz > teferrüz تفرز] *{OsT} is.* Ayrılma.

tefer'un, [Ar. fir'avn > tefer'un تفرعن] *{OsT} is.* **1.** Firavunlaşma. **2.** Son derece kibirli olma.

tefessüh[1], [Ar. füsḥat > tefessüḥ تفسح] *(h kalın söylenir) {OsT} is.* Açılma; genişleme.

tefessüh[2], Ar. fesḫ > tefessüḫ تفسخ] *(h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Çürüyerek dağılma; çürüme; kokuşma. **2.** *mecaz.* Bir kimse ya da toplumun kendine özgü niteliklerini kaybederek dağılması; yozlaşma. **3.** *tıp.* Bir organın çürümesi; çürüyüp dağılması. 🗗 **tefessüh etmek,** *Çürümek; kokuşup dağılmak; eski niteliğini kaybetmek.*

tefessühat, Ar. tefessüḫ > tefessüḫāt تفسخات] *(tefessüha:t) {OsT} is.* Kokuşmalar; çürümeler.

tefettüt, [Ar. fett > tefettüt تفتت] *{OsT} is.* Küçük küçük parçalara ayrılma; parçalanma; ufalanma.

tefe'ül, [Ar. fāʾl > tefeʾül تفأل] *{OsT} is.* **1.** Hayra yorma; uğur sayma. **2.** Fal bakma; fal açma. 🗗 **tefe'ül etmek,** *{OsT} Fal bakmak; fal açmak.*

tefe'ülat, [Ar. tefeʾül > tefeʾülāt تفألات] *(tefeüla:t) {OsT} is.* **1.** Hayra yormalar; uğurlu saymalar. **2.** Fal bakmalar.

tefevvuk, [Ar. fevḳ > tefevvuḳ تفوق] *{OsT} is.* Üstün olma; üstünlük. 🗗 **tefevvuk etmek,** *{OsT} Üstün olmak; üstün gelmek.*

tefevvuz, [Ar. fevż > tefevvuż تفوض] *{OsT} is.* **1.** Bir işi üstüne alma; yüklenme. **2.** *huk.* Bir taşınmazın tasarruf haklarını satın alma.

tefevvüh, [Ar. fevh > tefevvüh تفوه] *{OsT} is.* **1.** Sözünü etme; söyleme. **2.** Dedikodu yapma; dil uzatma.

tefevvühat, [Ar. tefevvüh > tefevvühāt تفوهات] *(tefevvüha:t) {OsT} is.* Dedikodular; çirkin sözler. 🗗 **tefevvühatta bulunmak,** *Çirkin sözler söylemek; yerli yersiz konuşmak; dedikodu etmek.*

tefevvüz, [Ar. fevż > tefevvuż تفوض] *{OsT} is.* → tefevvüz.

tefeyyüz, [Ar. feyż > tefeyyüż تفيض] *{OsT} is.* İlerleme; yükselme; gelişme. 🗗 **tefeyyüz etmek,** *{OsT} Gelişmek; ilerlemek.*

tefeyyüzat, [Ar. tefeyyüż > tefeyyüżāt تفيضات] *{OsT} is.* İlerlemeler; gelişip yükselmeler.

tefhim[1], [Ar. faḥm *(kömür)* > tefḥīm تفحيم] *(tefhi:m, h kalın söylenir) {OsT} is.* Kömür hâline getirme; kömürleştirme.

tefhim[2], [Ar. faḫm *(büyük, ulu)* > tefḫīm تفخيم] *(tefhi:m, h kalın söylenir.) {OsT} is.* **1.** Yüce sayma; ululama. **2.** *dbl.* Bir harfi kalın okuma.

tefhim[3], [Ar. fehm > tefhīm تفهيم] *(tefhi:m) {OsT} is.* **1.** Anlatma; bildirme; açıklama. **2.** *huk.* Mahkeme kararının sözlü olarak taraflara bildirilmesi. 🗗 **tefhim etmek,** *Anlatmak; açıklamak; bildirmek.* || **tefhîm-i merām,** *{OsT} Dileğini, isteğini bildirme.*

teflîmat, [Ar. tefhīm > tefhīmāt تفهيمات] *(tefhi:ma:t) {OsT} is.* Anlatmalar; bildirmeler.

te'fif, [Ar. te'fîf تأفيف] *(te-fi:f) {OsT} is.* Of çekme; oflayıp puflama.

te'fîk, [Ar. te'fîk تأفيك] *(te-fi:k) {OsT} is.* **1.** Yalan söyleme. **2.** İftira atma; karalama.

te'fîkât, [Ar. te'fîkāt تأفيكات] *(te-fi:kâ:t) {OsT} is.* **1.** Yalan söylemeler. **2.** İftira atmalar; karalamalar.

tefikli, [Ar. ta'ahhüt => taahhüt-lü / tefik-li] *{ağız} sf.* Taahhütlü; bağıtlı. [DS]

tef'il, [Ar. fa'l > tef'îl تفئيل] *(tef-i:l) {OsT} is.* Falına baktırma; fal açtırma. 🗗 **tefil düzmek,** *{ağız} Suçunu gizlemek için sözde bahaneler bulmak.* [DS]

tefil, [tef *(yans)* > tef-il] *is.* Çabuk ve hızlı gidip gelmeyi; kendi çevresinde hızla dönmeyi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **tefil tefil,** *{ağız} Harıl harıl; fırıl fırıl.* [DS]

tefildemek, [tefil-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* İşi çabuk bitirmek için canla başla çalışmak. [DS]

tef'ile, [Ar. fi'l > tef'ıle تفعله] *(tef-ıle) {OsT} is.* Aruz ölçüsünde bir dize ya da beyitte bulunan kalıp parçalarının her biri.

tefilin, [İbr. tefilin] *is.* Yahudilerin dua okurken alınlarına ve kollarına sardıkları üzeri dua yazılı bez.

tefir, [? tevir / tefir] *{ağız} sf.* **1.** Türlü; çeşit. **2.** Renk. 🗗 **tefir tefir,** *{ağız} Çeşit çeşit; biçim biçim.* [DS]

tefkih[1], [Ar. fıḳḥ > tefḳīḥ تفقيح] *(tefki:h, k ve h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Öğretme; kavratma. **2.** Fıkıh öğretme.

tefkih[2], [Ar. tefkīh تفكيه] *(tefki:h) {OsT} is.* **1.** Hayrete düşürme. **2.** Hoşlandırma. **3.** Yemiş yedirme.

tefkir, [Ar. fikr > tefkīr تفكير] *(tefki:r) {OsT} is.* **1.** Düşünmesine yol açma; düşünmesini sağlama; düşündürme. **2.** *psikol.* Düşünceleme.

teflik, [Ar. teflīḳ تفليق] *(tefli:k, k kalın söylenir) {OsT} is. yer b.* Dilinim.

teflis, [Ar. fels > teflīs تفليس] *(tefli:s) {OsT} is.* **1.** Birine iflas etmiş olduğunu söyleme. **2.** İflasına karar verme. **3.** *huk.* Yargı sonucunda bir iş yeri veya kişinin iflas ettiği kararının çıkması.

teflon, [Fr. tetra-fluor-etylene > téflon *(DuPont firm. tesc. isim)*] *(l ince söylenir) is.* **1.** Etilen ve flüordan üretilen bir tür plastik madde. **2.** Bu madde ile kaplanmış, ısıya dayanıklı kap.

tefluran, [Fr. téflurane] *is. kim.* Etan türevlerinden aerosol içinde taşıyıcı olarak kullanılan fluobromlu madde; Fe_3C-CHFBr.

tefra, [Fr. téphra] *is. jeol.* Yanardağ patlaması sırasında püskürme hâlinde fırlayan maddelerin hepsi.

tefri, [Ar. fer' > tefrī' تفريع] *(tefri:) {OsT} is.* Dallandırıp budaklandırma.

tefriat, [Ar. tefrī' > tefrī'āt تفريعات] *(tefri:) {OsT} is.* Dallandırıp budaklandırmalar.

tefric, [Ar. tefrīc تفريج] *(tefri:c) {OsT} is.* **1.** Üzüntüyü dağıtma; kederi üzerinden atma. **2.** Ferahlık verme. **3.** Ayırma; arayı açma.

tefrice, [Ar. tefrīce تفريجه] *(tefri:ce) {OsT} is.* Yırtmaç; aralık.

tefrid, [Ar. ferd > tefrīd تفريد] *(tefri:d) {OsT} is.* **1.** Dünyadan geçip yalnız din ile meşgul olma; kendini Allah'a adama. **2.** Din bilimleri ile uğraşma. **3.** *fiz.* Elektriklenmesi istenmeyen bir cismi iletken cisimlerden uzak tutma, onlara dokundurmama.

tefrigat, [Ar. tefrīġāt تفريغات] *(tefri:ğa:t) {OsT} is.* **1.** Dolu kapları boşaltmalar. **2.** Yemekleri kotarmalar.

tefriğ[1], [Ar. feraġ > tefrīġ تفريغ] *(tefri:ğ) {OsT} is.* **1.** Dolu kabı boşaltma. **2.** Dolu kabın boşaltılması.

tefriğ[2], [Ar. ferāġat > tefrīġ تفريغ] *(tefri:ğ) {OsT} is.* Vazgeçirme.

tefrih[1], **-hı** [Ar. ferah > tefrīḥ تفريح] *(tefri:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* Ferahlandırma. 🗗 **tefrih etmek,** *{OsT} Ferahlık vermek.*

tefrih[2], [Ar. ferḥ *(ekinin gelişmesi)* > tefrīḥ تفريخ] *(tefri:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** (Ekin için) filizlenme; gelişme. **2.** (Civciv için) yumurtadan çıkma zamanı. **3.** korkusuz kalma.

tefrik, -kı [Ar. farḳ > tefrīḳ تفريق] *(tefri:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Ayırma. **2.** Ayrı tutma; seçme. **3.** *ed.* İki konuyu bir kavram altında topladıktan sonra bunları var olan öz ayrılığına göre anlatma. 🗗 **tefrik etmek,** *Ayırmak; seçmek; ayrı tutmak.*

tefrika, [Ar. farḳ > tefrika تفريقه] *{OsT} is.* **1.** Ayrılma; ayrılık. **2.** Bir gazete ya da dergide bölümler hâlinde yayımlanmak üzere düzenlenmiş roman ya da başka tür yazı dizisi. **3.** Birbirine kötülük etmeye kadar varan sürekli anlaşmazlık; ayrılık; bozuşma; nifak. **4.** *sf.* (Yazı için) tefrika hâlinde yayımlanan; bu biçimde düzenlenen. 🗗 **tefrika etmek,** *Uzun bir romanı ya da başka tür bir düz yazıyı gazete ya da dergide bölümler hâlinde yayınlamak.* || **tefrika roman,** *Gazete ya da dergide bölümler hâlinde yayımlanan roman.*

tefrikaten, [Ar. tefrikaten تفريقةً] *(tefrika'ten) {OsT} zf.* Tefrika olarak; tefrika hâlinde.

tefrikçi, [tefrik-çi] *is.* Ayırıcı.

tefriş, [Ar. ferş > tefrīş تفريش] *(tefri:ş) {OsT} is.* **1.** Yayma; döşeme. **2.** Bir şeyin tabanını örtme. **3.** Oturulan bir yeri, evi, daireyi eşya ile donatma. 🗗 **tefriş etmek,** *Döşemek; donatmak; süslemek.*

tegayyür, [Ar. ġayr > taġayyür تغير] *(tega:yür) {OsT} is.* **1.** Değişme; başkalaşma. **2.** Bozulma. **3.** Renk değiştirmek. 🗗 **tegayyür etmek,** *Değişmek; başkalaşmak.*

tegayyürat, [Ar. taġayyür > taġayyürāt تغيرات] *(tegayyüra:t) {OsT} is.* Değişmeler; başkalaşmalar.

tegayyüz, [Ar. taġayyüẓ تغيظ] *(tega:yüz) {OsT} is.* Hiddetlenme; kızma, öfkelenme.

tegayyüzat, [Ar. taġayyüẓāt تغيظات] *(tega:yüza:t) {OsT} is.* Hiddetlenmeler; kızmalar; öfkelenmeler.

tegazzüb, [Ar. taġāżżüb تغضب] *(tega:zzüb) {OsT} is.* Gazaplanma; öfkelenme.

tegazzül, [Ar. ġazel > taġazzül / teġazzül تغزل] *{OsT} is.* **1.** Gazel söyleme. **2.** *ed.* Kasidenin bölümleri arasında gazele yer verme.

tegazzülat, [Ar. teġazzül > teġazzülāt تغزلات] *{OsT} is.* **1.** Gazel söylemeler. **2.** *ed.* Gazel tarzında şiir söylemeler, yazmalar.

tegdi, [teg-mek > teg-di / tegī] *(tegdi:) {eT} is.* Ziyaretçi. [DLT]

tegdök, [teg-mek > teg-dük / teg-dök] *{eT} is.* Savaş; çatışma. [ETY]

tegdük, [teg-mek > teg-dük] *{eT} is.* Hücum; saldırı; savaş. [Tekin]

tege[1], [teg-mek > teg-ē] *(tege:) {eT} sf.* Gelecek.

tege[2], [teke / tege] *{ağız} is.* Erkek keçi; teke. [DS]

tegek, -ği [teğ *(asma dalı)* > teğ-ek > tevek / değek] *{ağız} is.* Üzüm kütüğü. [DS]

tegel, [teg-mek *(değmek)* > teg-el > teğel / teyel] *{ağız} is.* Seyrek ve eğreti dikiş. [DS] 🗗 **tegel vurmak,** *{ağız} Önce teyelleyip sonra elle makine dikişi gibi ince dikiş yapmak.* [DS]

tegele, [tegele] *{eT} is.* **1.** Yağmura dayanıklı bir üst giysisi. **2.** Bir tür pardösü veya palto. **3.** Kadınların giydiği kaftan. [Bahşayiş]

tegellemek, [tegel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Aklına getirmeye çalışmak; göz önünde canlandırmaya çalışmak. **2.** Birinin aklını karıştırmak. [DS]

tegelti, [Moğ. degel-tü => tegel-ti] *{ağız} is.* → teğelti. [DS]

tegene, [*eT.* teñ-le / teñne / tegene] *{ağız} is.* Tekne. [DS]

tegere[1], [teg-mek > teg-er-ē] *(tegere:) {eT} e.* Dair; hakkında. [EUTS]

tegere[2], [tegere] *{ağız} is.* Kışlık odun yığını. [DS]

tegerg, [Far. tegerg تگرگ] *{OsT} is.* Yağış türü olan dolu.

tegi, [teg-mek > teg-ī] *(tegi:) {eT} is.* **1.** Değme; erişme. [ETY] **2.** Akraba. [EUTS] **3.** *zf.* -e kadar; dek; değin; kadar. [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin] [Üç İtigsizler] **4.** ... kadarıyla.

tegil, [Far. tegil تگل] *{OsT} is.* Sakalı yeni çıkmaya başlayan genç.

tegilmek[1], [teg-mek *(erişmek)* > teg-(i)l-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Kör olmak; körlenmek. [DLT] [ETY] **2.** Şaşılaşmak; tek gözlü olmak [DLT] **3.** *edil. f.* Kör edilmek. **4.** Körletilmek. [Gabain] [DLT] [EUTS] **5.** Kamaştırılmak. [EUTS]

tegilmek[2], [teg-mek > teg-il-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Değilmek; dokunulmak. [İKPÖy.] [Gabain] [DLT] [EUTS]

tegim[1], [teg-mek > teg-im] *{eT} is.* Hücum; saldırı. [ETY]

tegim[2], [teg-mek > teg-im] *{eT} zf.* Vade; son; müddet; sıra. [EUTS]

tegim[3], [teg-mek > teg-im] *{eT} sf.* Layık. [KB]

tegimlig, [teg-im-lig] *{eT} sf.* Layık; değimli; değer; hissedar. [Gabain] [Üç İtigsizler]

tegimlik, [teg-im-lik] *{eT} is.* Layık olma; müstahak; ilgisi olmak; liyakati olmak. [EUTS]

tegimsiz, [teg-im-siz] *{eT} sf.* Liyakatsiz; hak etmemiş. [EUTS]

tegin, [tig *(kılıç)* > tig-in *(kılıçlı)* > tegin] *is.* Eski Türklerde bir komutanlık unvanı.

tegin[1], [Çin. tu-ki *(prens)* > tégin / tigin] *{eT} is.* **1.** Hakan oğullarına verilen unvan; hükümdar aile üyelerinin unvanı; prens; veliaht; şehzade. [ETY] [DLT] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] [EUTS] **2.** Köle; [DLT] 🗗 **kümüş tegin,** *{eT} Rengi gümüş gibi saf köle.* [DLT] ‖ **alp tegin,** *{eT} Yiğit köle.* [DLT]‖ **kutlug tegin,** *{eT} Uğurlu köle.* [DLT]

tegin[2], [teg-mek > teg-in] *{eT} zf.* Değin; kadar. [DLT]

teginç, [teg-mek > teg-in-mek > teg-in-ç] *{eT} is.* Vasıl olma; erişme; yetişme; varma; yetişme; muvaffak olma. [Gabain] [EUTS]

teging, [teg-iñ] *(tegiñ) {eT} is.* Samur; teyin. [DLT]

teginmek[1], [teg-mek > teg-in-mek] *{eT} is.* Duygu. [Gabain]

teginmek[2], [teg-mek *(değmek; erişmek)* > teg-in-mek] *f.* **1.** Saygılı bir biçimde yapmak. saygı ve hürmetle bir şeyi yapmak. [EUTS] [İKPÖy.] **2.** Ulaşmak; karşılaşmak; maruz kalmak; uğramak. [İKPÖy.] **3.** Duçar olmak; kabullenmek. [EUTS] **4.** Yaklaşmak; erişmek; feda-yı nefis etmek. [EUTS] [Gabain] **5.** Sevk olunmak. [EUTS] **6.** Hissetmek; duymak; temas etmek. [ARAT] [EUTS] [Üç İtigsizler] **7.** Bir büyük adamın yanına gelmek veya oradan gitmek. [DLT] [KB] **8.** Çekmek. [ARAT]

tegir, [teg-mek > teg-īr] *(tegi:r) {eT} is.* **1.** Pay; hisse. **2.** Önem; değer; kıymet. [DLT] **3.** Fiyat.

tegirme, [*teg-ir-mek > teg-ir-mē / tegirmī] *(degirme:) {eT} sf.* Yuvarlak. [DLT]

tegirmek[1], [teg-mek > teg-ir-mek] *{eT} gçl. f.* **1.** Çevirmek; kuşatmak. [ETY] **2.** Yaklaştırmak. [DLT]

tegirmek[2], [*teg-ir-mek] *{eT} is.* Deveye iki taraflı asılarak içerisine binilen bir tür sepet. [DLT]

tegirmen, [*tegir-mek > tegir-men] *{eAT} is.* **1.** Değirmen. [DK] [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** Değirmen taşı. [DLT]

tegirmençi, [tegir-men-çi] *{eT} is.* Değirmenci. [Mühennâ]

tegirmi, [*tegir-mek > tegir-mī] *(tegirmi:) {ağız} zf.* **1.** Etrafında; çevirerek. [Gabain] **2.** *is.* Yuvarlak. [EUTS] **3.** Kare şekilli yüzey.

tegirmilemek, [tegirmī > tegirmi-lē-mek] *(tegirmile:mek) {eT} gçl. f. [-yür]* Yuvarlaklaştırmak; etrafını çevrelemek. [EUTS] [Gabain]

tegirmilenmek, [tegirmī > tegirmi-le-n-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Yuvarlaklaştırılmak; yuvarlak hâle getirilmek.

tegirmiletmek, [tegirmī > tegirmi-le-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yuvarlaklaştırtmak; yuvarlak hâle getirtmek.

tegirmileyü, [tegirmi-leyü] *(tegirmileyü:) {eT} zf.* **1.** Çepeçevre. [EUTS] **2.** Etrafını çevirerek. [Gabain]

tegiş, [teg-mek > teg-iş] *{eT} is.* **1.** Değiş; değişme. [DLT] **2.** Düşman ile temas; temas; yakından savaşına; çatışma [ETY] [Gabain] [Tekin]

tegişmek[1], [teg-mek > teg-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Takas yapmak; değişmek. **2.** *dönşl. f.* Başkalaşmak. **3.** Bir yere değmek. [DLT] **4.** Dürüm dürüşmek. [DLT]

tegişmek[2], [teg-mek > teg-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Vuruşmak. [KB] **2.** Muhakeme olmak. [DLT] **3.** Rastlaşmak. [EUTS]

tegit, [Çin. tu-ki *(prens)* > tégīn > tegi(n)-t] *{eT} is.* **1.** Köleler. [DLT] **2.** Hakan oğulları; prens. [DLT]

tegizmek, [tegiz-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* → tegzinmek.

teglermek, [teg-mek *(değmek; erişmek)* > teg-(i)l-mek > teg-(i)l-er-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Kör etmek. [İKPÖy.]

teglik, [teg-mek > teg-il-mek > teg(i)l-ik / teg-lük] *{eT} sf.* Kör; görmez. [Gabain]

teglirmek, [teg-(i)l-er-mek / teg(i)l-ir-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Körletmek. [Gabain]

teglüg, [teg-mek > teg-il-mek > teg(i)l-ik / teg-lük] *{eT} sf.* Kör. [EUTS]

teglük, [teg-mek > teg-il-mek > teg(i)l-ik / teg-lük] *{eT} is. sf.* Kör. [ETY] [EUTS] [Gabain]

tegme, [teg-mek > teg-mē] *(degme:) {eT} sf.* **1.** Değme. [DLT] **2.** Her; bir bir. [DLT] [KB] **3.** Türlü türlü. [DLT] [KB] ⊟ **tegme künte,** *{eT} Her gün.*‖ **tegme bir,** *(Onlardan) herhangi biri.*

tegmek, [teg-mek] *{eAT} {ağız} gçsz. f.* **1.** Değmek; dokunmak; ulaşmak; nâil olmak; kazanmak; elde etmek; erişmek; yakalamak. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [Tekin] [Üç İtigsizler] [KB] **2.** (Işık için) vurmak. **3.** Erişmek; varmak. [ETY] [Tekin] **4.** Layık olmak; karşılamak. [DK] **5.** Karşılaşmak; maruz kalmak. [İKPÖy.] **6.** *{ağız}* Vurmak; çarpmak. **7.** Saldırmak; hücum etmek. [DLT] [ETY] [Gabain] [Tekin] **8.** Düşmek; [DLT]

tegmemek, [teg-me-mek] *{eT} gçsz. f. [-z]* Varmamak; erişmemek. [Tekin]

tegmiş, [teg-mek *(erişmek)* > teg-miş] *{eT} is.* Varma; erişme. [ETY]

tegre[1], [*tegir-mek *(etrafında tam dönmek)* > teg(i)r-ē] *(tegre:) {eT} is.* **1.** Daire. [DLT] [EUTS] **2.** Çevre; etraf; civar; dört taraf. [DLT] [EUTS] [ETY] [KB] **3.** *zf.* Çepeçevre; dört bir yanda; her tarafta; etrafta; çevresinde; etrafında. [Gabain] [İKPÖy.] [ETY]

tegre[2], [deg-re] *{ağız} is.* **1.** Üç etekli kadın elbisesi. **2.** Kağnıların yan kanatlarını dikine tutan uzun ağaçlar.

tegreg, [teg-ir-e-mek > tegre-k] *{eT} is.* Herhangi bir şeyin halkası; dairesi. [DLT]

tegrek, [teg(i)r-ē-mek > tegr-e-k] *{eT} is.* Çember; çeper. [DLT]

tegreki, [tegré > tegre-ki] *{eT} sf.* Etraftaki; çevredeki. [EUTS]

tegriklemek, [tegrik-lē-mek] *(tegrikle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Dört yanını çevrelemek; kuşatmak; ihata etmek; çevreye dizmek; çevirmek. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

tegrilmek, [teg-ir-mek > teg(i)r-il-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Çevrilmek; döndürülmek. [EUTS]

tegşilmek, [tegiş-mek > teg(i)ş-il-mek / deg(i)ş-il-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Değişilmek; hakkında değişmek eylemi uygulanmak; değiştirilmek. [EUTS] [Gabain]

tegşülmek, [tegiş-mek > teg(i)ş-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Değiştirilmek. [EUTS]

tegşürmek, [tegiş-mek > teg(i)ş-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Değiştirmek. [Üç İtigsizler] **2.** Değişmek. [Gabain] **3.** Ulaştırmak; getirmek; eriştirmek; sevk etmek. [EUTS]

tegşürülmek, [teg-iş-mek > teg(i)ş-ür-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Değiştirilmek. [KB]

tegşürüşmek, [teg-iş-mek > teg(i)ş-ür-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Karşılıklı olarak değişmek. **2.** Birlikte değiştirmek; yardımlaşarak değiştirmek. **3.** Değiştirilmek. [EUTS]

tegşüt, [teg-mek > teg-iş-mek > teg-(i)ş-üt] *{eT} is.* **1.** Karşılık; bedel. **2.** Para değişimi; para bozma işlemi; değiş-tokuş; mübadele; değişim; tahvil. [Üç İtigsizler]

tegula, [Lat tegula *(kiremit)*] *(tegu'la) is.* **1.** Çatıda su geçirmezlik sağlamak için kullanılan pişmiş toprak kaplama malzemesi. **2.** *zool.* Böceklerde ön kanadın dibinde bulunan pul şeklindeki küçük parça.

tegü, [teg-mek > teg-ī / teg-ū̃] *(tegü.) {eT} zf.* Kadar; dek. [DLT]

tegül, [dāg̈ + ol > tegüll] *{eT} e.* Değil. [DLT] [DK]

tegün, [tegün] *{eT} is.* Kısır kadın. [Mühennâ]

tegürgen, [teg-ür-mek > teg-ür-gen] *{eT} sf.* Daima değiren; eriştiren. [DLT]

tegürmek, [teg-mek > teg-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Değdirmek; dokundurmak. [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] **2.** Eriştirmek; vardırmak; vasıl etmek; ulaştırmak. [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB]

tegürtmek, [teg-mek > teg-ür-mek > teg-ür-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Değdirmek; eriştirmek; değirmek. [EUTS]

tegürtürmek, [teg-ür-mek > teg-ür-t-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Ulaştırtmak. [EUTS]

tegzinç, [teg-mek *(değmek; erişmek)* > teg-(i)z-mek > tegz-in-mek > tegz-inç] *{eT} sf.* **1.** Dönen. [Mirşan] **2.** Anafor; girdap. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **3.** Dalga; kıvrılma. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **4.** Merdane. [İKPÖy.] **5.** Tomar. [EUTS] [Gabain] **6.** Başlık; bölüm; fasıl. [EUTS] [Gabain] **7.** Muhit. [EUTS] **8.** Devir. [EUTS]

tegzindürmek, [tegzin-dür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Döndürtmek; çevirtmek

tegzinmek, [teg-mek *(değmek; erişmek)* > teg-(i)z-mek > tegz-in-mek / tezgin-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kıvrılıp bükülmek; çevresinde dönmek; dolanmak; dolaşmak; yuvarlanmak; devretmek; devir yapmak; daire çizmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler]

teğ[1], [teğ] *{ağız} is.* **1.** Asma. **2.** Asma filizi; sürgün. **3.** Bitki dalları. **4.** Kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin toprak üstünde yayılan gövde ve dalları. **5.** Asma yaprağı. [DS]

teğ[2], [teng / teğ] *{ağız} is.* Aynı düzeyde olan; denk; eşit. [DS]

teğdirmek, [teğ-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Savmak; kaçırmak; ayağını kaydırmak. **2.** Yerinden atmak; uzaklaştırmak. [DS]

teğe[1], [teğ-e] *{ağız} is.* Bitki dalı. [DS]

teğe[2], [teğ-e] *{ağız} zf.* Paralel; başa baş. [DS]

teğek, [teğ-ek تكك] *is.* **1.** *{eAT} {OsT}* Asma filizi; asma dalı; asma kütüğü; tevek. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* Asma, kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin dalları. [DS] **3.** *{ağız}* Bu bitkileri yaprakları. [DS] **4.** *{ağız}* Üzüm asmasının taze filizi. [DS]

teğellemek, [teğel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* → teyellemek. [DS]

teğelti, [Mog. degel > T. -ti تكلتى] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Binek ve yük hayvanlarında, kaltağın hayvanın sırtını vurmaması için eyer ve semer altına konulan keçe; eğrim; belleme; haşa; yapık. [DS]

teğeltici, [teğelti-ci تكلتيجى] *{OsT} is.* Eyer keçesi yapan kimse.

teğeltilik, [teğelti-lik تكلتيلك] *{OsT} is.* Hayvanın sırtının teğelti ile örtülen yeri.

teğeltü, [tegel-tü تكلتو] *{eAT} {ağız} is.* → teğelti. [DS]

teğemek, [teğe-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-ğ(i)-yor]* Maddî ve manevi yardımda bulunmak. [DS]

teğet, [teg-mek *(değmek)* > teg-et > teğet] *is. mat.* Bir eğriye bir noktasında değen doğru ya da düzlem; mümas *(1937).* 🗗 **teğet altı,** *mat. Bir teğetin değme noktası ile teğetin x eksenini kestiği nokta arasındaki doğru parçasının x ekseni üzerindeki izdüşümü.*

teğetsel, [teğet-sel] *sf.* Teğete ilişkin.

teğir, [teğir] *{ağız} is.* Ağaçtan oyma su kabı. [DS]

teğiş, [teg-mek > teg-iş] *{eT} is.* Değme; temas; dokunma. [EUTS]

teğlemek, [teğ-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Eşitlemek; denklemek. [DS]

teğli, [teğ-li] *{ağız} sf.* Becerikli. [DS]

teğmek, [teğ-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. **3.** Görünmeden kaçmak; tüymek. [DS]

teğmen[1], [teğ-mek > teğ-men *(bağlanan, iltihak eden, mülâzım)*] *is.* **1.** Türk silahlı kuvvetlerinde takım düzeyindeki askerî birliğe komuta eden, asteğmenden büyük, üsteğmenden küçük olan subay rütbesi; mülazım, *(1937).* **2.** Bu rütbeyi taşıyan subay.

teğmen[2], [teğ-men] *{ağız} is.* Tarla, bağ, bahçe sınırının çıkıntı yaparak uzamış yeri. [DS]

teğmenlik, -ği [teğmen-lik] *is.* Teğmenin görevi ya da rütbesi.

teğnemek, [tıñ-la-mak > teğne-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor]* Gözetlemek. [DS]

teh[1], [teh] *{ağız} ünl.* **1.** Beğeni bildirir. **2.** Olumsuzluk bildirir. **3.** *e.* İşte. **4.** Sanki. [DS] 🗗 **teh düşmek,** *{ağız} Dikkat etmek.* [DS]

teh[2], [Far. teh ته] *{OsT} is.* **1.** Dip. **2.** Kat; mertebe. **3.** *{ağız}* İç yüzü; öz; asıl. [DS] 🗗 **teh-i çāh,** *{OsT} Kuyunun dibi.*|| **teh-i deryā,** *{OsT} Denizin dibi.*|| **teh-i kâşāne,** *{OsT} Köşk katı.*

teh[3], [Ar. (Sur.) tīḥ تيح [Tietze]] *{ağız} is.* **1.** Çürük üzüm. **2.** Kütüğünde kendiliğinden kuruyan üzüm. **3.** Ak üzümle pekmezden yapılan bir çeşit reçel. [DS]

teh[4], [tek / teḫ] *{ağız} is.* Tek; yalnız. [DS]

teha, [teha] *{ağız} ünl.* Şaşma bildirir. [DS]

tehab, -bbı [Ar. ḥubb > teḥābb تحاب] *{OsT} is.* **1.** Dostluk meydana getirme. **2.** Karşılıklı sevgi gösterme; sevişme.

tehabbür, [Ar. ḫaber > teḫabbür تخبر] *{OsT} is.* İyi bilme; esasını, özünü bilme.

tehabbüs, [Ar. ḥabs > teḥabbüs تحبس] *{OsT} is.* Kendini bir yere kapatma; hapsetme.

tehaci, [Ar. hecā > tehācī تهاجی] *(teha:ci:) {OsT} is.* **1.** Hicvetme. **2.** Hicivleşme.

tehacüm, [Ar. hücūm > tehācüm تهاجم] *(teha:cüm) {OsT} is.* **1.** Bir yere saldırma; hücum etme. **2.** Bir yere toplaşma; üşüşme. 🗗 **tehacüm etmek,** *1. Birden hücum etmek; saldırmak. 2. Üşüşmek; toplaşmak.*

tehacümat, [Ar. tehācüm > tehācümāt تهاجمات] *(teha:cüma:t) {OsT} is.* **1.** Saldırılar. **2.** Toplaşmalar; üşüşmeler.

tehadu, -u'ı [Ar. teḥāduʿ تخادع] *(teha:du:) {OsT} is.* Aldanmadığı hâlde aldanmış gibi görünme.

tehadüb, [Ar. teḥādüb تحادب] *(teha:düb) {OsT} is.* Kamburlaşma.

tehafüt, [Ar. tehāfüt تهافت] *(teha:füt) {OsT} is.* **1.** Birbiri üzerine atılma. **2.** Hırsla bir şeyin üzerine atılma; üşüşme. **3.** Kendini zaman zaman bir şeye çarpma.

tehalli, [Ar. ḫalā *(boşluk)* > taḫallī تخلی] *(tahalli:) {OsT} is.* **1.** Boşalma; boş kalma. **2.** Yalnız olma. **3.** Kendini işe verme.

tehallüs, [Ar. ḫulūṣ > taḫallüṣ تخلص] *{OsT} is.* **1.** Kurtulma; kurtuluşa erme. **2.** *ed.* Şiirde takma ad kullanma.

tehalüf[1], [Ar. ḫulf > teḫālüf تخالف] *(teha:lüf) {OsT} is.* Birbirine karşıt olma; aykırılık. 🗗 **tehalüf etmek,** *{OsT} Birbirine zıt olmak.*

tehalüf[2], [Ar. ḫalf > teḫalüf تخالف] *(teha:lüf) {OsT} isl. huk.* Hem davalı hem de davacı tarafın yargıç önünde yemin etmeleri.

tehalük, [Ar. helāk > tehālük تهالك] *(teha:lük) {OsT} is.* Büyük bir istekle koşma; atılma; çok isteme. 🗗 **tehalük etmek** (eylemek), *{OsT} Can atmak; istekle atılmak.*

tehalükât, [Ar. tehālük > tehālükāt تهالكات] *(teha:lüka:t) {OsT} is.* İstekle atılmalar; can atmalar.

tehami, [Ar. teḥāmī تحامی] *(teḥa:mi:) {OsT} is.* **1.** Kendini sakınma. **2.** Avukatlık etme.

tehamiyat, [Ar. teḥāmiyāt تحامیات] *(teha:miya:t) {OsT} is.* **1.** Kendini korumalar; sakınmalar. **2.** Avukatlık etme çalışmaları.

tehamuk, [Ar. ḥumḳ > teḥāmuḳ تحامق] *(teha:muk) {OsT} is.* Ahmaklığa dökme; kendini ahmak gösterme.

tehannün, [Ar. ḥanīn > teḥānnün تحانن] *(teha:nnün) {OsT} is.* Çok arzu etme; göreceği gelme.

teharüc, [Ar. ḫurūc > teḫārüc تخارج] *(teha:rüc) {OsT} is.* **1.** *huk.* Ortakların toprak, gelir ve para üstüne yaptıkları anlaşma. **2.** Mirasçılardan birinin veya birkaçının terekeden daha az pay alarak çekilmesi; çıkışma.

teharüm, [Ar. herm >tehārüm تهارم] *(teha:rüm) {OsT} is.* Genç olduğu hâlde kendini yaşlı gösterme; ihtiyarlık taslama.

teharüş, [Ar. teḫārüş تخارش] *(teha:rüş) {OsT} is.* Hırıldaşıp dalaşma. 🗗 **tehārüş-i kilāb,** *{OsT} Köpeklerin hırıldaşarak dalaşması.*

tehasin, [Ar. teḥāsīn تحاسین] *(teha:si:n) {OsT} is. müz.* Eski Arap müziğinde kullanılan süs motifleri.

tehassüb, [Ar. teḥassüb تحسب] *{OsT} is.* Yastığa dayanma.

tehasum, [Ar. teḫāṣum تخاصم] *(teha:sum) {OsT} is.* Düşmanlık etme.

tehasüd, [Ar. teḥāsüd تحاسد] *{OsT} is.* Karşılıklı olarak haset etme; hasetleşme.

tehaş, [tehaş] *{ağız} ünl. "Eyvah, yazıklar olsun"* anlamında acıma bildirir. [DS]

tehaşa, [Ar. ḫaşy > teḥāşā تحاشا] *(teha:şa:) {OsT} is.* → tehaşi.

tehaşi, [Ar. ḫaşy > teḥāşī تحاشی] *(teha:şi:) {OsT} is.* Korkma; çekinme. 🗗 **tehaşi etmek,** *Sakınmak; korkmak; çekinmek.*

tehatub, [Ar. ḫaṭb > teḫāṭub تخاطب] *(teha:tub) {OsT} is.* Birbirine karşılıklı hitapta bulunma; hitaplaşma.

tehavün, [Ar. hevn > tehāvün تهاون] *(teha:vün) {OsT} is.* **1.** Önem vermeme. **2.** Ağır davranma.

tehavür, [Ar. teḥāvür تحاور] *(teha:vür) {OsT} is.* Karşılıklı konuşma; muhavere.

tehaya, [Ar. taḥiyye > teḥāyā تحایا] *(teha:ya:) {OsT} is.* **1.** Hayır duaları. **2.** Selamlar.

tehazül, [Ar. teḫāẕül تخاذل] *(teha:zül) {OsT} is.* Savaştan kaçıp geri dönme.

tehcin, [Ar. tehcīn تهجین] *(tehci:n) {OsT} is.* **1.** Dedikodu yapma. **2.** Açık saçık sayma; müstehcen olarak değerlendirme.

tehcir, [Ar. hicret > tehcīr تهجیر] *(tehci:r) {OsT} is.* Göç ettirme; göç etmesine neden olma; göçürme. 🗗 **tehcir etmek,** *Göç ettirmek; bir yerden sürmek.*

tehciye, [Ar. hece > tehciye تهجیه] *(tehci:ye) {OsT} is.* Heceleme.

tehçi, [teh-çi] *{ağız} is.* Gözetleme işini yapan; gözetici. [DS]

tehdebir, [teḫ+de+bir] *{ağız} zf.* İkide bir. [DS]

tehdid, [Ar. hüdüd > tehdīd تهديد] *(tehdi:d) {OsT} is.* → tehdit.

tehdidamiz, [Ar. tehdīd + Far. -āmiz آميز تهديد] *(tehdi:da:miz) {OsT} is.* Korku veren; tehditle karışık.

tehdidat, [Ar. tehdīd > tehdīdāt تهديدات] *(tehdi:da:t) {OsT} is.* Korkutmalar; tehdit etmeler; gözdağı vermeler.

tehdiden, [Ar. tehdīd > tehdīden تهديداً] *(tehdi:'den) {OsT} zf.* **1.** Korkutarak; tehdit ederek; gözdağı vererek. **2.** Korkutmak amacıyla.

tehdidkâr, [Ar. tehdīd + Far. -kār تهديدكار] *(tehdi:dkâ:r) {OsT} sf.* → tehditkâr.

tehdidkârane, [Ar. tehdīd + Far. -kārāne تهديدكارانه] *(tehdi:dkâ:ra:'ne) {OsT} zf.* → tehditkârane.

tehdim, [Ar. hedm > tehdīm تهديم] *(tehdi:m) {OsT} is.* Yıkma; yerle bir etme.

tehdin, [Ar. tehdīn تهدين] *(tehdi:n) {OsT} is.* Çocuk avutma; yalandan yüze gülüp övme.

tehdit, -di [Ar. hüdüd > tehdīd تهديد] *(tehdi:d) {OsT} is.* **1.** Bir kimseye zarar vermek, kötülük yapmak isteği taşıdığını belirten söz ve davranışlar. **2.** Bir kimseyi, gelecek herhangi bir tehlike ile korkutma. **3.** Bir kimseyi korkutarak sindirme ve zorlama yoluyla ondan bir şey elde etme, yararlanma yöntemi; gözdağı. **4.** Tehlikeli ve zararlı bir durumu önceden hissettiren belirti; tehlike işareti. ◘ **tehdit etmek,** *1. Korkutmak; gözdağı vermek; sindirmeye, yıldırmaya çalışmak. 2. Tehlikeli bir durum yaratmak; tehlike ve korku nedeni oluşturmak. 3. Bir şeyi, yakın bir tehlikenin belirtisi olarak göstermek.* ‖ **tehdit savurmak,** *Korkutmak; gözdağı vermek.*

tehditkâr, [Ar. tehdīd + Far. -kār تهديدكار] *(tehdi:tkâ:r) {OsT} sf.* Tehdit eden; tehdit edici; tehdit belirtileri taşıyan.

tehditkârane, [Ar. tehdīd + Far. -kārāne تهديدكارانه] *(tehdi:tkâ:ra:'ne) {OsT} zf.* Tehdit edercesine; korkutur biçimde.

tehditsiz, [tehdit-siz] *sf.* Tehdidi bulunmayan; tehditten uzak.

tehdiye, [Ar. hedy > tehdiye تهديه] *{OsT} is.* **1.** Hediye verme. **2.** Bağışta bulunma.

tehe[1], [teh-e] *{ağız} ünl.* Şaşma bildirir. [DS]

tehe[2], [Far. tehī => tehe] *{ağız} sf.* **1.** Boş. **2.** Önemsiz. **3.** Sanıldığı gibi, göründüğü gibi olmayan. [DS]

tehecci, [Ar. hecā > tehecci تهجى] *(tehecci:) {OsT} is.* Heceleme.

teheccüd, [Ar. hecd > teheccüd تهجد] *{OsT} is.* → teheccüt.

teheccüm, [Ar. hücüm > teheccüm تهجم] *{OsT} is.* **1.** Hücum etme; saldırma. **2.** Acele gitme.

teheccüt, [Ar. hecd > teheccüd تهجد] *{OsT} is.* **1.** Gece boyunca uyumayıp namaz kılmak. **2.** Gece kılınan nafile namaz; gece namazı.

teheddi, [Ar. teheddī تهدى] *(teheddi:) {OsT} is.* Doğru yola gitme; hidayet bulma.

teheddül, [Ar. teheddül تهدل] *{OsT} is.* Sarkma; buruşma; sölpüme.

teheddüm, [Ar. teheddüm تهدم] *{OsT} is.* Yıkılma.

tehekküm, [Ar. hekeme > tehekküm تهكم] *{OsT} is.* **1.** Alay etme; eğlenme. **2.** Ciddi görünerek yapılan küçük düşürücü alay.

tehekkümat, [Ar. tehekkümāt تهكمات] *(tehekküma:t) {OsT} is.* **1.** Eğlenmeler; alay etmeler. **2.** Ciddi tavır takınarak yapılan küçük düşürmeler.

tehekkümen, [Ar. tehekküm > tehekkümen تهكماً] *{OsT} zf.* Alay ederek; eğlenerek.

tehel, [tehel] *{ağız} is.* Çuval. [DS]

tehel, [teğ-el / teyel] *{ağız} is.* Teyel. [DS]

tehellemek, [teğel-le-mek / tehelle-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Teyellemek. [DS]

tehellül, [Ar. tehellül تهلل] *{OsT} is.* Keyfi yerinde olma; keyifli olma; yüzü gülme.

tehemten, [Far. tehem *(yiğit)* + ten تهمتن] *{OsT} is.* **1.** İriyarı ve uzun boylu yiğit. **2.** *öz. is.* "Ejderden daha azgın kimse" anlamında İran mitoloji kahramanlarından Zaloğlu Rüstem'in sanlarından biri. ◘ **tehemten-ten,** *{OsT} İriyarı ve uzun boylu yiğit tenli.*

tehen, [Ar. te'ennī => tehen] *{ağız}f.* Yavaş. ◘ **tehen tehen,** *{ağız} 1. Yavaş yavaş. 2. (Olumsuz fiiller için) kolay kolay.* [DS]

tehenni, [Ar. te'ennī => tehenni] *{ağız} zf.* Ağır; yavaş; ivmeden. [DS]

tehennüc, [Ar. tehennüc تهنج] *{OsT} is. biy.* Çocuğun ana rahminde canlanıp kımıldaması.

teher, [? teher] *{ağız} is.* Çeşit. [DS]

teherrüş, [Ar. teherrüş تهرش] *{OsT} is. tıp.* Küçük kabartılarla, şiddetli kaşıntılar veren bir cilt hastalığı.

tehettük, [Ar. tehettük تهتك] *{OsT} is.* **1.** Yırtılma. **2.** Ar damarı çatlama; utanmazca davranışlardan üzüntü duymama.

tehevvü, -ü'ı [Ar. tehevvu' تهوع] *{OsT} is.* Kusma.

tehevvüd, [Ar. tehevvüd تهود] *{OsT} is.* Yahudi olma; Yahudileşme.

tehevvüm, [Ar. tehevvüm تهوم] *{OsT} is.* Hafif uyku; ımızganma.

tehevvür, [Ar. hevr > tehevvür تهور] *{OsT} is.* **1.** Çok kızına; öfkelenme. **2.** Coşma; taşma; kabarma. 🗗 **tehevvür etmek,** *{OsT} Kızmak; öfkelenmek.*

tehevvürat, [Ar. tehevvürāt تهورات] *(tehevvüra:t) {OsT} is.* **1.** Öfkelenmeler. **2.** Köpürmeler.

teheyyuz, [Ar. teheyyuż تهيض] *{OsT} is. tıp.* Kırık kemiğin kaynaması.

teheyyü, -ü'i [Ar. teheyyüʾ تهيؤ] *{OsT} is.* Hazırlanma.

teheyyüat, [Ar. teheyyüʾāt تهيؤات] *{OsT} is.* Hazırlanmalar.

teheyyüb, [Ar. teheyyüb تهيب] *{OsT} is.* **1.** Korkutma. **2.** Korkma.

teheyyüc, [Ar. heyecān > teheyyüc تهيج] *{OsT} is.* Coşma; heyecanlanma.

teheyyücat, [Ar. teheyyüc > teheyyücāt تهيجات] *(teheyyüca:t) {OsT} is.* Heyecanlanmalar; coşmalar. 🗗 **teheyyücat-ı mütevaliye,** *{OsT} Sürekli heyecanlanmalar.*

teheyyücî, [Ar. teheyyüc > teheyyücī تهيجى] *(teheyyüci:) {OsT} sf.* **1.** Heyecanla ilgili. **2.** Heyecan verici.

teheyyüm, [Ar. teheyyüm تهيم] *{OsT} is.* Şaşıp kalma; şaşırma.

teheze, [? teheze] *{ağız} sf.* **1.** Çürük; bozuk. **2.** İşe yaramaz durumda olan; yıpranmış. [DS]

tehezzüc, [Ar. tehezzüc تهزج] *{OsT} is.* Makamla şarkı söyleme.

tehezzüz, [Ar. tehezzüz تهزز] *{OsT} is.* Hafif titreme; ürperme.

tehî, [Far. tehī تهى] *(tehi:) {OsT} sf.* **1.** Boş. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** Bilgisiz; hünersiz. **3.** *{ağız}* Önemsiz. [DS] **4.** *zf.* Boşu boşuna; nafile. 🗗 **tehî-dest,** *{OsT} Eli boş.|| tehî-destân, {OsT} Yoksullar.|| tehî-destî, {OsT} Eli boş olma.|| tehî-kîse, {OsT} Boş kese; yoksul.|| tehî-magz, {OsT} Boş kafalı.|| tehî-meyân, {OsT} İçi boş.|| tehî-mîdegân, {OsT} Midesi boş olanlar; açlar.*

tehîgâh, [Far. tehī-gāh تهيگاه] *(tehi:gâ:h) {OsT} is. anat.* Boş böğür; boşluk; boş.

tehîgeh, [Far. tehī-gāh تهيگه] *(tehi:geh) {OsT} is.* → tehîgâh.

te'hil, [Ar. teʾhīl تأهيل] *(te-hi:l) {OsT} is.* **1.** Ehliyetli kılma. **2.** Layık bulma; müstahak görme. **3.** Ürkekliğini giderme; alıştırma. **4.** Konuğa "hoş geldiniz" anlamındaki Arapça "ehlen ve sehlen" ifadesini kullanma.

tehim, [Ar. tehīm تهيم] *(tehi:m) {OsT} sf.* Suçlu; kabahatli.

tehin, [teyin / tehin / teğin] *{ağız} is.* Sincap. [DS]

te'hir, [Ar. teʾḫīr تأخير] *(te-hi:r) {OsT} is.* → tehir.

tehir[1], [Ar. teʾḫīr تأخير] *(te-hi:r) is.* **1.** Zaman olarak ileriye bırakma; geri atma; erteleme; geciktirme. **2.** Gecikme; rötar. 🗗 **tehire bırakmak,** *{eAT} Geciktirmek; geriye bırakmak.|| tehir etmek, Geciktirmek; geri bırakmak; ertelemek.*

tehir[2], [tehir] *{ağız} is.* Durum; hâl. [DS]

te'hirat, [Ar. teʾḫīrāt تأخيرات] *(te-hi:rat) {OsT} is.* Geri bırakmalar; geciktirmeler; ertelemeler.

te'hiriicra, -a'ı / -sı [Ar. teʾḫīr-i icrāʾ تأخير اجرا] *{OsT} is. huk.* Yürütmenin durdurulması.

tehirli, [tehir-li] *(te:hirli) sf.* **1.** Geciktirilmiş; ertelenmiş. **2.** Gecikmeli; rötarlı.

tehirsiz [tehir-siz] *(te:hirsiz) sf.* Tehiri olmayan; gecikmesiz.

tehiyyat, [Ar. tehiyye > tehyiāt / tehiyyāt تهيات] *(tehiyya:t) {OsT} is.* Hazırlıklar; hazırlanmalar.

tehiye[1], [Far. tehī => tehi-y-e] *{ağız} zf.* Boş yere; boşuna. [DS]

tehiye[2], [Ar. hey'et > tehyi'e / tehiye تهيه] *{OsT} is.* → tehyie.

tehiyye, [Ar. hey'et > tehiyye / tehiyyet تهيه] *{OsT} is.* **1.** Selam. **2.** Selam verme. **3.** Hayır dua etme. **4.** Beka. **5.** Mülk; malikiyet. 🗗 **tehiyyetü'l-mescit,** *{OsT} Mescide, camiye girince oturmadan kılınan iki rekât nafile namaz.*

tehiyyet, [Ar. hey'et > tehiyye / tehiyyet تهيت] *{OsT} is.* → tehiyye.

tehküllü, [tehkül-lü ?] *{ağız} is.* Nişanlı. [DS]

tehlemek[1], [tıñ-la-mak > din-le-mek > teh-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Gözetlemek; gözetmek; bakmak. **2.** Tanımak; dikkat etmek. **3.** Her an uyanık durmak. **4.** Gizlice dinlemek. **5.** Bir kimseyi yalnızken yakalamak; kıstırmak. [DS]

tehlemek[2], [teñ-le-mek > teh-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sınavdan geçirmek. [DS]

tehlik, [Ar. tehlīk تهليك] *(tehli:k) {OsT} is.* Öldürme.

tehlike, [Ar. helāk > tehlüke تهلكه] *{OsT} is.* **1.** Büyük zarara, yok olmaya neden olabilecek durum. **2.** Kaygı uyandıran şey; çekince. **3.** Gerçekleşme ihtimali bulunan fakat vereceği zarar ya da olumsuzluktan dolayı istenmeyen durum. **4.** *{ağız}* Deprem. [DS] 🗗 **tehlike atlatmak,** *Büyük zararlara neden olabilecek bir olayı savuşturmak.|| tehlike hâli, psikol. Bir kimsenin suç işlemeye yatkın bir nitelik*

taşıması.|| **tehlike işareti,** *1. dnz. Tehlikeye düşen bir gemi tarafından kurtarılması için verilen işaret. 2. Bulunduğu noktada tehlike yaratacak bir konum bulunduğunu belirten işaret; dikkat edilmesi gerektiğini uyaran işaret.* || **tehlikeye atılmak,** *Büyük zarar ya da sıkıntılara yol açabilecek girişim ya da davranışta bulunmak.*|| **tehlikeye atmak,** *Güç ve sıkıntılı duruma düşürmek; riske sokmak.*

tehlikeli, [tehlike-li] *sf.* **1.** (İnsan, hayvan vb. canlı için) insana zarar verebilecek, yaşamını tehlikeye sokacak durumda olan. **2.** (Eylem; iş ya da durum için) kötü bir sonuç doğurabilecek, korkulacak ve sakıncalı bir durumda olan. **3.** (Kişi için) davranışları, eserleri ve sözleri ile başkalarını etkileyip kötü bir duruma sürükleyecek durumda olun; sakıncalı; zararlı. 🗗 **tehlikeli alan,** *as. Mermi yolu üzerinde merminin vurabileceği alan ya da vurduğu anda parçalanma sonucu etkili olabileceği alan.*|| **tehlikeli olmak,** *Tehlike oluşturmak; tehlike yaratmak.*

tehlikesiz, [tehlike-siz] *sf.* Herhangi bir tehlikesi olmayan; kötü bir sonucu, zarar verici bir durumu olmayan; zararsız; sakıncasız.

tehlil, [Ar. hell > tehlīl تهليل] *(tehli:l) {OsT} is.* **1.** "La ilahe illallah *(Allah'tan başka tanrı yoktur)*" diye kelime-i tevhit getirmek. **2.** *müz.* Cami müziği biçimlerinden biri. 🗗 **tehlil etmek,** *{OsT} "La ilahe illallah" diyerek Allah'ın birliğini söylemek.*|| **tehlil-hʸān,** *{OsT} "La ilahe illallah" sözünü makamla okuyan.*

tehlilat, [Ar. tehlīl > tehlīlāt تهليلات] *(tehli:lâ:t) {OsT} is.* "La ilahe illallah *(Allah'tan başka ilah yoktur)*" demeler.

tehlimek, [tıñ-lā-mak > teh-li-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* → tehlemek[1]. [DS]

tehlis, [*eT.* talız *(bir bitki adı)* / Ar. tellīs / tilīs تليس [Tietze]] *{ağız} is.* → teliz. [DS]

tehliz[1], [? tehliz] *{ağız} is.* Sedir. [DS]

tehliz[2], [*eT.* talız *(bir bitki adı)* / Ar. tellīs / tilīs تليس [Tietze]] *{ağız} is.* → teliz. [DS]

tehlüke, [Ar. helāk > tehlüke تهلكه] *{OsT} is.* → tehlike.

tehmek, [teḫ-mek] *{ağız} is.* Tahta karyola. [DS]

tehmen[1], [tek-men ? / teh-men] *{ağız} sf.* Peltek konuşan. [DS]

tehmen[2], [teh-men ?] *{ağız} is.* Çalgılı eğlence.[DS]

tehmik, -ği [tep-mik / tek-mik] *{ağız} is.* Tekıne; çifte. [DS]

tehna, [Far. tenhā => tehna] *{ağız} sf.* Kalabalık olmayan; tenha. [DS]

tehne[1], [Far. tenhā => tehne] *{ağız} sf.* **1.** Tenha; aralıklı; az sayıda. **2.** Issız. [DS]

tehne[2], [tekne > tehne] *{ağız} is.* Tekne. [DS] 🗗 **tehne ağzı,** *{ağız} Bentle arkın birleştiği yer.* [DS]

tehne[3], [telve > tehne ?] *{ağız} is.* Kahve telvesi. [DS]

tehne[4], [? tehne] *{ağız} is.* Bulaşık bezi. [DS]

tehnel, [Yun. daphnelio > tehnel] *{ağız} is.* Defne. [DS]

tehnemek, [tıñ-la-mak > tehne-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [n(i)-yor]* Gözetlemek. [DS]

tehniye, [Ar. henā > tehniye / tehniyet تهنيه] *{OsT} is.* **1.** Tebrik etme; kutlama. **2.** Misafire "hoş geldin" deme.

tehniyet, [Ar. tehniye / tehniyet تهنيت] *{OsT} is.* → tehniye.

tehrem, [? tehrem] *{ağız} is.* Keçi kılı; tiftik. [DS]

tehretmek, [Ar. ḳahr => tehr+et-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Kahretmek; ilenmek. [DS]

tehrib, [Ar. tehrīb تهريب] *{OsT} is.* **1.** Kaçırma. **2.** Kaçırılma.

tehril, [? tehril] *{ağız} is.* Kalın bükülmüş iplik. [DS]

tehrim, [Ar. tehrīm تهريم] *{OsT} (tehri:m) is.* Kocaltma; yaşlandırma.

tehriz, [Far. dehlīz => tehriz] *{ağız} is.* **1.** Evin girişi; koridor; dehliz. **2.** Sedir; kerevet. [DS]

tehtik, [Ar. tehtīk تهتيك] *(tehti:k) {OsT} is.* **1.** Yırtma. **2.** Namusa halel getirme.

tehvi, -i'ı [Ar. tevīʿ تهويع] *(tehvi:) {OsT} is.* **1.** Kusturma. **2.** Kusturulma.

tehvid, [Ar. hevd > tehvīd تهويد] *(tehvi:d) {OsT} is.* Başka bir dinden Yahudiliğe geçme; Yahudiliği benimseme;Yahudi edilme.

tehvil, [Ar. hevl > tehvīl تهويل] *(tehvi:l) {OsT} is.* Korkuya düşürme.

tehvilat, [Ar. tehvīlāt تهويلات] *(tehvi:la:t) {OsT} is.* Korkutmalar; korkuya düşürmeler.

tehvim, [Ar. tehvīm تهويم] *(tehvi:m) {OsT} is.* Hafif uyku; ımızganma.

tehvin, [Ar. hevn > tehvīn تهوين] *(tehvi:n) {OsT} is.* **1.** Kolaylaştırma. **2.** Hafifseme. **3.** Ucuzlama. **4.** Alçaltma. 🗗 **tehvin etmek,** *1. Kolaylaştırmak. 2. Hafifletmek. 3. Ucuzlatmak. 4. Alçaltmak.*

tehvinat, [Ar. tehvīn > tehvīnāt تهوينات] *(tehvi:na:t) {OsT} is.* **1.** Kolaylaştırmalar. **2.** Hafifsemeler. **3.** Ucuzlamalar. **4.** Alçaltmalar.

tehviş, [Ar. tehvīş تهويش] *(tehvi:ş) {OsT} is.* Karıştırma; karmakarışık etme.

tehviye, [Ar. hevā > tehviye تهويه] *{OsT} is.* Havalandırma.

tehyi, -i'i [Ar. hey'et > tehyiʾ تهيئ] *(tehyi:) {OsT} is.* → tehyie.

tehyic, [Ar. heyecān > tehyīc تهييج] *(tehyi:c) {OsT} is.* Heyecanlandırma; coşturma. 🗗 **tehyic etmek,** *{OsT} Heyecanlandırmak; coşturmak.*

tehyicat, [Ar. tehyīcāt تهييجات] *(tehyi:ca:t) {OsT} is.* Heyecanlandırmalar; coşturmalar.

tehyie, [Ar. hey'et > tehyi'e تهيئه / tehiye تهيه] *{OsT} is.* **1.** Hazırlama. **2.** Hazırlanma.

tehzib, [Ar. heẕb > tehẕīb تهذيب] *(tehzi:b) {OsT} is.* **1.** Düzeltme; düzenleme; ıslah etme. **2.** Çocuğu eğitip yetiştirme; adam etme. 🗗 **tehzib etmek,** *Düzeltmek.*|| **tehzib-i ahlāk,** *{OsT} Ahlakını düzeltme.*

tehzibat, [Ar. tehẕībāt تهذيبات] *(tehzi:ba:t) {OsT} is.* **1.** Düzeltmeler; düzenlemeler; ıslah etmeler. **2.** Çocuğu eğitip yetiştirmeler; adam etmeler.

tehzic, [Ar. tehzīc تهزيج] *(tehzi:c) {OsT} is.* Makamla şarkı söyleme.

tehzicat, [Ar. tehzīcāt تهزيجات] *(tehzi:ca:t) {OsT} is.* Makamla şarkı söylemeler.

tehzil, [Ar. hezl > tehzīl تهزيل] *(tehzi:l) {OsT} is.* **1.** Zayıflatma. **2.** Alaya alma; alay etme. **3.** *ed.* Alay ederek gülmeceli nazire yazma; hezel yazma.

tehzilat, [Ar. tehzīlāt تهزيلات] *(tehzi:la:t) {OsT} is.* **1.** Zayıflatmalar. **2.** Alaya almalar; alay etmeler. **3.** *ed.* Alay ederek gülmeceli nazire yazmalar; hezel yazmalar.

tehzim, [Ar. hazm > tehzīm تهزيم] *(tehzi:m) {OsT} is.* **1.** Sıkıştırma; sıkma. **2.** Özütü çıkarılacak bir şeyi orta sıcaklıktaki bir su içinde bekletme.

tehziz, [Ar. hezz > tehzīz تهزيز] *(tehzi:z) {OsT} is.* Hafifçe titreme. 🗗 **tehziz etmek,** *Hafif hafif titremek.*

tehzizat, [Ar. tehzīzāt تهزيزات] *(tehzi:za:t) {OsT} is.* Hafifçe titremeler; ürpermeler.

tein[1], [Fr. thé *(çay)* > théine] *is.* İdrar söktürücü, kalp kuvvetlendirici ve ağrı kesici etkisi bulunan, kimyasal yapısı ile kafeine benzeyen ve çay yaprağında bulunan alkaloit.

tein[2], [teyin / teğin / tein] *{ağız} is.* Sincap. [DS]

teizm, [İng. theism] *is.* **1.** Dünyanın yaratıcısı olarak kişisel bir tanrının varlığını öne süren öğreti; tanrıcılık. **2.** Dinlerin gösterdiği tanrıya inanma fikri.

tejen, [? tejen / tejan] *{ağız} is.* İşlenmiş keçi derisinden yapılma su kabı; su tulumu. [DS] 🗗 **tejan karın,** *{ağız} Büyük karın.* [DS]

tejgere, [Far. dest-gāre => tejgere] *{ağız} is.* Teskere. [DS]

Tejik, [Far. tacik] *{eT} is.* Müslüman İranlı; Tacik; Acem. [DLT]

Tejikçe, [Tejik-çē] *(tejikçe:) {eT} is.* Farsça. [KB]

Tejiklemek, [tejik-lē-mek] *(tejikle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Acem saymak; İranlı saymak; Farslılığa nispet etmek. [DLT]

tek[1], [*eT.* tek] *{eT} e.* **1.** *{eT} {eAT}* Bir; yalnız. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** *{eT}* Bilakis; iken; ise de; fakat. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] **3.** *zf.* Israrlı bir istek ve özlem bildirir. *{ağız} (aynı)* [DS] *Tek diplomasını alsın da...* **4.** *sf.* Özgünlük, nitelik ve dikkate değer yanı ile başkalarından tümüyle ayrılan; eşi olmayan; üstün; eşsiz; biricik; yegâne. *Bizim tek liderimiz...* **5.** *mecaz.* Hiç; hiçbir. *Tek yetkili bulamadım...* **6.** Belli bir bağlamda kendi türünde eşi ve benzeri bulunmayan; yegâne; bir. *tek çıkar yol.* **7.** Başka hiçbir şey ya da kimse değil; yalnızca; sadece. *Ülkeyi kurtaracak tek adam...* **8.** Birçok kimsenin ortaklaşa yararlandığı bir şey. *köyün tek köprüsü* **9.** İki ve daha fazla olabilen şeylere karşılık bir tane bulunan. **10.** (Organ için) vücutta bir tane bulunan, eşi veya simetriği olmayan **11.** (Sayı için) tam olarak ikiye bölünmeyen. **12.** *{eT} {eAT}* Yalnızca; sadece; bir şey dilemeyerek; ancak; yetişir ki. *{eAT} (aynı)* [DLT] [KB] [Üç İtigsizler] **13.** *is.* Birbirini tamamlayan veya aynı türden olan nesnelerden her biri. *bir tek eldiven* **14.** İçki kadehi. **15.** *{ağız}* Kez; kere; defa. [DS] **16.** *{ağız}* Çocuk oyunlarında boncuk, düğme vb. şeyler. [DS] **17.** *zm.* (Olumsuzluk bildiren bir tamlama ile) kendisinden küçümseme ile bahsedilen kimse. *aşağılık herifin teki.* 🗗 **tek adam,** *1. Teklik özelliğinin gösteren. 2. Lider.*|| **tek adam gösterisi,** *Başka bir benzeri olmayan ve teklik örneği sergileyen tek kişinin ortaya koyduğu gösteri.*|| **tek adım,** *{ağız} Uzun atlama.* [DS]|| **tek anlamlı,** *1. dbl. (Sözcük için) tek bir anlamı bulanan. 2. mant. (İki nesne arasındaki ilişki için) etkisini ancak iki yönde duyuran.*|| **tek anlamlılık,** *dbl. Tek anlamlı sözcüklerin özelliği; tek anlamlı olma durumu.*|| **tek atmak,** *İçki içmek.*|| **tek atım ayar mandalı,** *Ateşli silahın tek tek atışı yapmasını sağlayan düzenek.*|| **tek atomlu,** *kim. (Element için) her molekülünde bir tane atom bulunan.*|| **tek ayak,** *{ağız} Seksek oyunu.* [DS]|| **tek ayaklı,** *Tek bir ayağı olan ucube.*|| **tek bacak,** *{ağız} Seksek oyunu.* [DS]|| **tek banyo,** *fot. Duyarlı bir yüzeyin izhar ve tespit işlemlerinin ayna anda yapılmasını sağlayan kimyasalları içeren çözelti.*|| **tek başıma,** *1. Kendimden başka kimse bulunmadan; yalnız; kendi kendime; bir başıma. 2. Dıştan hiç yardım görmeden.*|| **tek başına,** *1. Kendinden başka kimse bulunmadan; yalnız; kendi kendine; bir başına. 2. Dıştan hiç yardım görmeden.*|| **tek bazlı,** *kim. (Baz ve tuz için) molekül başına bir tek OH iyonu veren.*|| **tek biçim,** *Örnek ya da temel olarak alınabilen; standart.*|| **tek biçimli,** *Hepsi de aynı özellikleri taşıyan; aynı biçimde olan; kategorik.*|| **tek biçimlilik,** *Tek biçimli olan nesnelerin özelliği.*|| **tek**

bir, *(Olumsuz cümlelerde) hiçbir.*|| **tek boynuz,** *mitol. At gövdeli, teke başlı, alnının ortasında uzun bir boynuzu bulunan, ayakları çatallı bir masal hayvanı.*|| **tek boynuzlu,** *1. zool. Bir tane boynuzu bulunan. 2. Sıcak ve ılıman denizlerde yaşayan uzun kurdele biçiminde gövdeli büyük bir kemikli balık, (Lophotus lacepedei).*|| **tek bölmeli,** *bot. (Yumurtalık için) menekşede olduğu gibi tek boşluğu bulunan.*|| **tek buçuk,** *{ağız} Şöyle böyle; az; az buçuk.* [DS]|| **tek çarık,** *{ağız} Yoksul olduğu hâlde ileride zor durumda kalacağını düşünmeden zenginmiş gibi kabadayılık taslayan.* [DS]|| **tek çekirdekli,** *biy. (Hücre için) yalnız bir tek çekirdeği bulunan.*|| **tek çekirdekliler,** *Yalnız bir çekirdeği bulunan hücreliler.*|| **tek çenekli,** *Tek çeneği olan.* || **tek çenekliler,** *biy. İlkel yumuşakçalar sınıfından, levha biçiminde tek kavkılı yumuşakçalar alt sınıfı, (Neopilina galathaea).*|| **tek çeneklilik,** *Tek çenekli olma durumu.*|| **tek çevrimli,** *kim. (Organik birleşik için) formülünde yalnız bir tek çevrim bulunan.*|| **tek çiçekli,** *Sapının ucundu tek bir çiçek ya da kömeç bulunan çiçek.*|| **tek çocuk,** *Kardeşleri olmayan çocuk.*|| **tek damar,** *{ağız} 1. Zayıf; cılız. 2. Korkak.* [DS]|| **tek delikliler,** *biy. Sürüngenler ve kuşlar gibi dışkılık biçiminde tek deliği bulunan, gagalı memelilerle karınca yiyenleri kapsayan memeli hayvanlar alt sınıfı, (Monotremata).*|| **tek dikiş,** *Tek dikişle dikilmiş olan kitap.*|| **tek dilli,** *sosy. (Topluluk veya kişi için) tek bir dili konuşan.*|| **tek dillilik,** *sosy. Tek dilli olma durumu.*|| **tek dizili,** *1. zool. Tek dizi oluşturan. 2. Tek sıra hâlinde olan.*|| **tek doruklu hece,** *dbl. Seslerin art arda yükseldiği veya art arda alçaldığı hece.*|| **tek döllü,** *(Memeli için) her doğuruşta tek bir yavru meydana getiren.*|| **tek düşüncelik,** *psikol. Düşüncenin tek bir konu üzerinde yoğunlaşması durumu.*|| **tek eklemli,** *elkt. Tek bir eklemi bulunan.*|| **tek eksenli,** *biy. Tek ekseni bulunan.*|| **tek elektron,** *Atomda eşleşmemiş olarak bulunan elektron.*|| **tek elden,** *(Yönetim ve yönlendirme için) belli bir merkez ya da kişi tarafından.*|| **tek enerjili,** *(Parçacıklar kümesi için) hepsinin enerjisi aynı olan; monoenerjetik.*|| **tek erkçi,** *Monarşist.*|| **tek erkçilik,** *Monarşizm.*|| **tek erklik,** *Monarşi.*|| **tek eşeyli,** *biy. Hepsi de aynı cinsiyette olan.*|| **tek eşli,** *(Kişi için) tek eşlilik sistemine uyan.*|| **tek eşlilik,** *sosy. Erkeğin tek kadınla, kadının da tek erkekle evli olduğu sistem.*|| **tek etek,** *{ağız} 1. Aile. 2. (Kadın için) eş.* [DS]|| **teke tek,** *Karşı karşıya; arada bir üçüncü kişi olmaksızın; bir kişiye karşı bir kişi olarak. {ağız} (aynı)* [DS]|| **tek evli,** *sosy. Eşi bir tek olan; tek eşli.*|| **tek evlilik,** *sosy. Tek eşle evli olma durumu; tek eşlilik.*|| **tek evreli,** *Bir yanlı.*|| **tek fazlı,** *Bir dağıtım şebekesinin bir hat iletkeni ile nötr iletkeni arasına bağlı olan.*|| **tek genlik,** *İnsan evriminin bir tek köke, tek bir çifte dayandığını savunan evrim kuramı.*|| **tek göbek,** *Yalnızca ortası şemse süslemeli cilt.*|| **tek gövde,** *Gövdesi tek parçadan ibaret olan; gövdesi bütünlük arz eden; monoblok.*|| **tek gövdeli,** *(Uçak gövde yapısı için) hareketli bölümlerinin kaplaması, çeşitli burulma, kayma ve bükülme kuvvetlerini soğuran.*|| **tek gözle,** *(Bakış ve gözlem için) tek bir gözü kullanarak.*|| **tek gözlü,** *biy. Tek gözü bulunan.*|| **tek gözlülük,** *biy. İki göz yerine tek göz çukuru biçiminde birleşmiş görülen doğuştan biçim bozukluğu.*|| **tek halojenli,** *Monohalojenli.*|| **tek haneli kalem,** *{ağız} Çinicilikte kullanılan bir tür süs ögesi.* [DS]|| **tek hat,** *1. Trenlerin yalnız bir yöne doğru hareketine izin veren tek hattan oluşan demir yolu. 2. Toplu ulaşım araçlarından, başka bir yerden gelenlerin uğramadığı yol güzergâhı.*|| **tek heceli dil,** *dbl. Sözcükleri tek heceden oluşan dil.*|| **tek hecelilik,** *dbl. Tek heceli dillerin özelliği.*|| **tek hızlı,** *fiz. (Parçacıklar için) tümü aynı hızda olan; monokinetik.*|| **tek hücreli,** *Bir hücreli.*|| **tek işlemci,** *Bir tane işlem birimi bulunan bilişim sistemi.*|| **tek kablolu,** *Hem taşıyıcı hem de çekici görevin tek kablo ile yürütüldüğü taşıma sistemi.*|| **tek kademeli,** *(Turbo makine bütünü için) tek bir çark ile donatılmış olan.*|| **tek kalem,** *Kütahya seramikçiliğinde serbest fırça ile şablonsuz ve kalıpsız olarak yapılan süslemeye verilen isim.*|| **tek kanatlı,** *(Uçak için) tek bir tutunma kanadı olan.*|| **tek kapılı,** *fiz. İki uçlu.*|| **tek kararlı,** *fiz. (Tüplü, rezistanslı ya da entegre devreli kurma için) bir yandan sürekli olarak kalabileceği kararlı bir durum ve öbür yandan da belirli bir dönem boyunca kararsız bir durum gösteren.*|| **tek kat,** *Tek bir kattan oluşan.*|| **tek katlı,** *biy. Tek sıra hücre tabakasından oluşan.*|| **tek katmanlı,** *Tek parça kütüğün dövülmesi ile üretilmiş.*|| **tek kaynaklı,** *(Dönüşüm için) bir sistemin, belirli sıcaklıktaki tek bir kaynakla ısı alışverişinde bulunduğu.*|| **tek kırıcı,** *fiz. Tek bir kırılma oluşturan.*|| **tek kırılmalı,** *fiz. Basit bir kırılma oluşturan.*|| **tek kipli,** *fiz. Tek bir elektromanyetik kip kabul eden veya böyle bir kiple çalışan.*|| **tek kişilik,** *Tek bir kişi için üretilmiş ya da donatılmış olan.*|| **tek kol,** *spor. Güreşte bir oyun türü.*|| **tek kollu,** *(Nal için) tek bir kolu bulunan.*|| **tek konumlu,** *fiz. İki bölümü birbirine tek göreli konumda birleşebilen.*|| **tek köklü,** *(Diş için) kökü tek olan.*|| **tek kristal,** *Homojen kristal.*|| **tek kristalli,** *Tek kristallerden oluşan.*|| **tek kutuplu,** *fiz. Tek bir kutbu olan.*|| **tek kuvvetli,** *mat. Bir tane üstü bulunan cebirsel işlem,* 2^2 || **tek kürekle mehtaba çıkmak,** *1. Hazırlıksız olarak bir işi yapmaya kalkışmak. 2. Acemice alay etmeye kalkışmak.*|| **tek kürekli,** *1. zool. Küreğe benzer tek organı olan. 2. (Kayık için) tek kürekle işleyen.*|| **tek liste,** *1. Seçimde rakibi olmayan. 2. Yenecek yemeklerin önceden belirlenen liste hâlinde ve bütün müşterilere aynı şekilde verildiği uygulama; fiks mönü.*|| **tek meclisçilik,** *Yasama organının tek meclisten oluştuğu siyasal sistem.*|| **tek mideli,** *Domuz ve kümes*

hayvanları gibi midesi tek gözlü olan.‖ **tek motorlu,** *(Uçak için) bir motorla donatılmış olan.*|| **tek nüsha,** *Yalnızca bir nüshası bulunan eser.*|| **tek objektifli,** *(Refleks makine için) bir tane objektifi bulunan.*|| **tek odacıklı,** *biy. Bir odacıktan oluşan.*|| **tek odaklı,** *mat. (Konik için) bir odak ile buna eşlik eden bir doğrultmandan yararlanılan.*|| **tek oluşçuluk,** *Tek genlik.*|| **tek ornatma,** *kim. Kimyasal bir birleşiği bir kez ornatmaya uğratma.*|| **tek oyun,** *{ağız} folk. Bir kişi tarafından oynanan zeybek oyunu.* [DS]|| **tek örnek,** *Aynı biçimde sürüp giden; tekdüze; yeknesak.*|| **tek örtülü,** *bot. (Yumurtacık için) maydanozgillerde olduğu gibi bir tane örtüsü olan.*|| **tek özeklilik,** *bot. Bitkilerde silindir eksenin tek olması durumu; monosteli.*|| **tek parça,** *Bütün tek parçadan oluşan.*‖ **tek parmaklı,** *Zool. At gibi, ayağında tek parmak bulunan.*|| **tek parmaklılar,** *zool. Ayak ekseni üçüncü parmaktan geçen, bu parmağı üstünlük kazanmış olan ve parmaklarının toplam sayısı tek olan hayvanlar takımı, (Perissodactyla).*|| **tek renk,** *fiz. Basit ve tek olan renk.*|| **tek renkli,** *Tek rengi olan.*|| **tek renklilik,** *Tek rengi olan şeyin durumu.*|| **tek satıcılık sözleşmesi,** *Bir mal ve hizmeti bir bölgede tekel yetkisine sahip olarak pazarlamak için üreten ile satıcı arasında yapılan sözleşme.*|| **tek sayı,** *İkiye tam olarak bölünemeyen sayı; 2n+1*|| **tek seçici,** *Resmî bir takımın oyuncularını seçmekle yükümlü spor yöneticisi.*‖ **tek sesli,** *1. fiz. (İşitsel duyum için) tek bir kulağa ilişkin. 2. müz. Sesi aynı olan. 3. dbl. İşlevsel açıdan tek bir ses birimi olarak ele alınabilen.*|| **tek seslilik,** *1. fiz. Tek sesli bir uyarıcının ayırt edici özelliği. 2. Bir müziğin değişik bölümlerinin bir tek sekizli içinde yorumlanması.*|| **tek silindirli,** *(Motor için) tek silindiri olan.*‖ **tek sivrik,** *{ağız} (Ekin için) cılız; gelişmemiş.* [DS]|| **tek spermalılık,** *biy. Döllenme sırasında yumurta içine tek spermanın girmesi.*‖ **tek sporlu,** *bot. Tek sporu ya da tohumu olan.*|| **tek şiş,** *{ağız} Çorap yırtıklarını örmeye yarayan ucu çengelli demir araç; tığ.* [DS]|| **tek tanrıcı,** *sosy. 1. Tek tanrıya inanan. 2. Tek tanrıcılığı benimsemiş olan.*|| **tek tanrıcılık,** *din. Tek bir tanrının varlığını kabul eden din ya da öğreti.*|| **tek taraflı,** *1. İki ya da daha çok tarafı bulunmasına karşılık bunlardan yalnız birisini ilgilendiren. 2. Başka görüş ve düşüncelere kapalı olarak salt tek bir görüşü benimseyen.*‖ **tek taraflı akit,** *Yalnız bir tarafa borç yükleyen akit.*|| **tek taraflı hukukî işlem,** *Hukukî sonuç doğurması için yalnız bir tarafın irade açıklamasının yeterli olduğu işlem.*|| **tek taş,** *Tek bir pırlanta ya da elmastan oluşan takı; tek taş yüzük; tek taş küpe.*|| **tek tek,** *Birer birer; bir bir.*|| **tek tek atış,** *Fişekleri mekanizmaya birer birer sürerek yapılan atış.*|| **tek teker,** *Cambazların kullandığı tek tekerlekli bisiklet.*|| **tek tekne,** *Tek bir tekne gövdesi olan deniz taşıtı.*|| **tek telli,** *Tek bir telden oluşmuş iletkeni olan.*|| **tek tırnak işareti,** *Çift tırnakla gösterilen bir alıntı içinde başka bir alıntıyı göstermek için kullanılan tırnak işareti, ('...')*|| **tek tip,** *Hepsi aynı biçim ve düzende olan.*|| **tek tipli,** *bot. Tek türü bulunan veya birbirine çok benzer türler içeren.*‖ **tek tohum,** *biy. Şeker pancarı tohumu gibi tek embriyon içeren tohum.*‖ **tek tohumlu,** *(Meyve ya da tohum için) içinde tek tohum bulunan.*‖ **tek tohumluluk,** *Tek tohumlu olma durumu.*|| **tek tüfek,** *{ağız} Tek namlulu, ağızdan dolma av tüfeği.* [DS]|| **tek tük,** *Seyrek olarak; ara sıra.*|| **tek tür,** *biy. Hepsi ya erkek ya da dişi oğul döl meydana getiren; monogeni.*|| **tek türlülük,** *biy. 1. Hepsi aynı eşeyde bireyler meydana getiren. 2. Tek bir genle kontrol edilen.*|| **tek tüysü,** *bot. Ucunda bir tek yaprakçık bulunan birleşik tüysü yaprak.*|| **tek ünlü,** *dbl. Söylenirken tınısı değişmeyen yalın ünlü.*‖ **tek ünlüleşme,** *dbl. Çift ünlünün yalın bir ünlüye dönüşmesi olayı.*|| **tek yanlı,** *1. Başka görüş ve düşüncelere kapalı olarak salt tek bir görüşü benimseyen. 2. anat. (Anatomik yapı için) vücudun yalnız bir tarafında yer alan. 3. iletişim. (Bağlantı için) bilgi aktarımı önceden belirlenen tek bir yönde yapılabilen.*|| **tek yanlı mesaj,** *iletş. Eğitim düzeyi düşük olanlar üzerinde etkili olmak amacıyla tartışmalı durumlarda, yalnız bir tarafın iddialarını sunma.*|| **tek yaprakçıklı,** *Ucunda tek yaprak bulunan tek tüysü bazı birleşik yapraklara verilen ad.*|| **tek yol,** *{ağız} Keçi yolu.* [DS]|| **tek yollu,** *Çözüm yolu tek olan.*|| **tek yönlü,** *1. Başka görüş ve düşüncelere kapalı olarak salt tek bir görüşü benimseyen. 2. Tek bir yönü bulunan; tek yönde etkiyen.*‖ **tek yönlülük,** *Tek yönlü olma durumu.*|| **tek yönlü yol,** *Taşıtların yalnızca bir yöne doğru ilerlemesine izin verilen yol.*|| **tek yumurtacıklı,** *Tek yumurtacığı bulunan.*‖ **tek yumurta ikizleri,** *biy. Bir yumurtanın, bir sperma ile döllenmesinden sonra yumurtanın ilerki safhalarda ikiye bölünerek birbirine çok benzeyen iki yavru meydana getirmesi.*|| **tek yüzlü,** *Yalnız bir yüzü yontulmuş olan.*

tek[2], [*eT.* tek] *sf.* **1.** *{eT} {ağız}* Sessiz; hareketsiz; sakin; uslu. [DS] **2.** *zf.* Sessiz ve sakin olarak; uslu olarak. ⇨ **tek değil,** *{OsT} Tekin değil; boş değil; beyhude değil.*|| **tek durmak,** *{eAT} {ağız} Yaramazlık yapmamak; uslu uslu oturmak; sessiz sakin durmak; susmak.* [DS]|| **tek durmamak,** *1. Bir kimseye, birine kötülük yapma hazırlığı içinde olmak. 2. Yaramazlık, çapkınlık yapmak.*|| **tek düşmek,** *{ağız} Dikkat etmek; sezmek.*[DS]|| **tek oturmak,** *{OsT} Rahat durmak.*|| **tek turmak,** *{eT} {eAT} {OsT} 1. Susmak.* [DLT] *2. Uslu ve sakin durmak; yaramazlık yapmamak.*|| **tek tüşmek,** *{ağız} Dikkat etmek; ilgilenmek.* [DS]

tek[3], [*eT.* tek] *{eT} is.* Yükün yarısı; denk. [İKPÖy.]

tek[4], [*eT.* tek تك] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} e.* **1.** Benzetme edatı; gibi. [DLT] [Mühennâ] [DS] **2.** *{eAT}*

{OsT} Ancak; yetişir ki; yalnız. **3.** *{ağız}* Kadar; dek. [DS]

tek[5], [tek] *is. müz.* Türk dinî müziğinde bir tek ilahici tarafından seslendirilmesi gerektiğini belirten terim. ◻ **tek vuruş,** *Türk müziğinde, on bir zamanlı ve altı vuruşlu bir küçük usul.*

tek[6], [Tamulca. tēkku] *is. bot.* Mine çiçeğigillerden, Güneydoğu Asya kökenli, alçak ve orta yükseltili bölgelerde yaygın olarak yetişen, kerestesi makbul, odunu çürümeyen büyük ağaç; tek ağacı, *(Tectona grandis).*

tek[7], [Far. tek تك] *{OsT} is.* Koşma; seğirtme.

tek[8], [tek] *{ağız} is.* Peştamal. [DS]

tek[9], [tek] *{ağız} is.* Kıyı. [DS]

tek[10], [tığ > tek] *{ağız} is.* Biz. [DS]

teka, [Lat. theca / Yun. theke *(kutu)*] *is.* **1.** *bot.* İçinde sporların ya da çiçek tozlarının oluştuğu hücre. **2.** *zool.* Örtenek.

tekabbel, [Ar. ḳabül > taḳabbül تكبل] *{OsT} ünl.* Kabul etsin! ◻ **tekabbel-Allāh,** *{OsT} Allah kabul etsin!*

tekabbuh, [Ar. ḳubḥ > taḳabbuḥ تقبح] *{OsT} is.* Çirkin olarak değerlendirme; kötü sayma.

tekabbül, [Ar. ḳabūl > taḳabbül تكبل] *{OsT} is.* **1.** Kabul etme; kabullenme. **2.** Üstüne alma;. **3.** Benimseme.

tekabkub, [Ar. taḳabḳub تقبقب] *{OsT} is.* Bağırsak gazı gurultusu.

tekabül, [Ar. ḳabl > teḳābül تقابل] *(teka:bül) {OsT} is.* **1.** Yüz yüze, karşı karşıya gelme. **2.** Bir şeye karşılık olma; onun yerini tutma; karşılama. **3.** *huk.* Bir işi yüklenme, yerine getirmeğe söz verme. **4.** *mant.* Karşı olum. **5.** *kim.* Eşleme. ◻ **tekabül etmek,** *{OsT} 1. Karşılıklı gelmek. 2. Bir şeyin yerini tutmak.*‖ **tekabül-i seyfeyn,** *{OsT} İki ordunun karşı karşıya gelmesi.*

tekabülat, [Ar. teḳābülāt تقابلات] *(teka:bül) {OsT} is.* **1.** Yüz yüze, karşı karşıya gelmeler. **2.** Bir şeylere karşılık olmalar; onların yerlerini tutmalar; karşılamalar.

tekaddüm, [Ar. ḳıdem > taḳaddüm تقدم] *{OsT} is.* → takaddüm.

tekadim, [Ar. taḳdīme > taḳādīm تقاديم] *(teka:di:m) {OsT} is.* Verilen armağanlar; sunulan şeyler.

tekadir, [Ar. taḳdīr > taḳādīr تقادير] *(teka:di:r) {OsT} is.* **1.** Alınyazıları. **2.** İhtimaller; olasılıklar.

tekadüm, [Ar. ḳıdem > taḳādüm تقادم] *(teka:düm) {OsT} is.* Geçmiş olma; geçme. ◻ **tekādüm-i ezmine,** *{OsT} Zamanın geçmesi.*‖ **tekādüm-i zaman,** *{OsT} Zaman aşımı.*

tekaffi, [Ar. teḳafī تقفى] *(tekaffi:) {OsT} is.* Tabi olma; uyma.

tekâfi, [Ar. tekāfī / tekāfiʾ تكافى / تكافؤ] *(tekâ:fi:) {OsT} is.* Birbirinin dengi olma.

tekâfü, -ü'i [Ar. tekāfī / tekāfüʾ تكافؤ / تكافى] *(tekâ:fü:) {OsT} is.* → tekâfi.

tekahhül, [Ar. kuḥl > tekaḥḥül تكحل] *(k ince söylenir) {OsT} is.* (Göz için) sürme çekme.

tekâhül, [Ar. tekāhül تكاهل] *(tekâ:hül) {OsT} is.* **1.** Dikkatsizlik. **2.** İhmal.

tekalib, [Ar. taḳlīb > teḳālīb تقاليب] *(teka:li:b) {OsT} is.* **1.** Çevirmeler; döndürmeler. **2.** İçini dışına çevirmeler.

tekâlif, [Ar. teklīf > tekālīf تكاليف] *(teka:li:f) {OsT} is.* **1.** Teklifler; öneriler. **2.** İbadetler. **3.** Vergiler. ◻ **tekâlif -i ayniye,** *{OsT} eko. Mülkiyet üzerinden alınan oranlı vergi.*‖ **tekâlif-i emiriye,** *{OsT} Devlet adına alınan vergi; hükümdarın koyduğu vergi.*‖ **tekâlif-i fevkalade,** *{OsT} Devletin olağanüstü ihtiyaçları için hükümdar tarafından belirlenen vergi.*‖ **tekâlif-i harbiye,** *{OsT} Savaş sırasında alınan olağanüstü vergi.*‖ **tekâlif-i millîye emirleri,** *{OsT} Sakarya Savaşı öncesinde halkın Millî Mücadele'ye katkısını sağlamak üzere, bedeli sonradan verilmek kaydıyla halktan toplanan aynî vergi ve yükümlülükler.*‖ **tekâlif-i örfiye,** *{OsT} Devlet kasasında savaş, cihat vb. ihtiyaçları karşılamak için alınan vergi.*‖ **tekâlif-i şâkka,** *{OsT} Anayasa ve vergi yasalarına aykırı vergi.*‖ **tekâlif-i şakkiye,** *{OsT} Vergilendirme kurallarına uymayan ve şeriatça izin verilmeyen vergi.*‖ **tekâlif-i şer'iye,** *{OsT} Şeriat hükümlerine göre toplanan vergi.*

tekallat, [? tekallat] *{ağız} is.* Para almadan yapılan iş; angarya. [DS]

tekaltı, [teğelti > tekaltı] *{ağız} is.* Eyerin altına ve keçenin üstüne konulan meşin kaplı keçe. [DS]

tekâlüb, [Ar. kelb > tekālüb تكالب] *(tekâ:lüb) {OsT} is.* Köpek gibi birbiri üzerine saldırma; köpekleşme.

tekâmül, [Ar. kemāl > tekāmül تكامل] *(tekâ:mül) {OsT} is.* **1.** Olgunluk; olgunlaşma. **2.** Çağlar boyu geçirilen gelişme; evrim. **3.** *fel. biy.* Evrim. ◻ **tekâmül etmek,** *{OsT} 1. Gelişmek; olgunlaşmak. 2. Evrime uğramak.*

tekâmülat, [Ar. tekāmül > tekāmülāt تكاملات] *(tekâ:mülâ:t) {OsT} is.* **1.** Olgunlaşmalar. **2.** Evrimler; gelişmeler.

tekâmüliye, [Ar. tekāmül > tekāmüliyye / tekāmüliyyet تكامليه] *(tekâ:müliye) {OsT} is.* Evrimcilik.

tekâmüliyet, [Ar. tekāmül > tekāmüliyye / tekāmüliyyet تكامليت] *(tekâ:müliyet) {OsT} is.* Evrimcilik.

tekamür, [Ar. ḳımār>teḳāmür تقامر] *(teka:mür) {OsT} is.* Kumar oynama.

tekâpu, [Far. tek ü püy > tekāpū تکاپو] *(tekâ:pu:) {OsT} is.* **1.** Sağa sola koşarak araştırma. **2.** Birinin her dediğini yapma ya da onaylama; dalkavukluk etme.

tekarir, [Ar. takrīr > teḳārīr تقارير] *(teka:ri:r) {OsT} is.* Önergeler; takrirler; teklifler.

tekarüb, [Ar. ḳurb > teḳārüb تقارب] *(teka:rüb) {OsT} is.* **1.** İki şeyin birbirine yaklaşması; yakın olma. **2.** *dbl.* İki sesin çıkış yerlerinin birbirine yakın olması. **3.** *fiz.* Yakınsama. ◻ **tekārüb-i mahāric,** *{OsT} Harflerin çıkaklarının birbirine çok yakın oluşu.*

tekârüm, [Ar. tekārüm تکارم] *(tekâ:rüm) {OsT} is.* Ayıp ve kusur sayılan davranışlardan kaçınma.

tekarün, [Ar. ḳarn > teḳārün تقارن] *(teka:rü:n) {OsT} is.* Birbirinin yanına gelme; yanaşma; yaklaşma. ◻ **tekārün fi'l-hayāl,** *{OsT} Aralarında ilişki bulunan sözcüklerin zihinde birbirini çağrıştırması; çağrışım; anoloji.*

tekasızlar, [Lat theca > teka-sız-lar] *is. biy.* Koloniyi oluşturan poliplerin birbirinden bir duvarla ayrılmamış olduğu madreporlar alt takımı, *(Atecatae).*

tekasit, [Ar. takṣīṭ > teḳāsīṭ تقاسط] *(teka:si:t, t kalın söylenir) {OsT} is.* Taksitler.

tekâsüf, [Ar. keṣāfet >tekāṣüf تکاثف] *(tekâ:süf) {OsT} is.* **1.** Bir araya gelme; toplaşma; yığılma. **2.** Yoğun duruma gelme; koyulaşma; yoğunlaşma. ◻ **tekâsüf etmek,** *{OsT} 1. Toplanmak; yığılmak. 2. Yoğunlaşmak.*

tekâsül, [Ar. kesel > tekāsül تکاسل] *(tekâ:sül) {OsT} is.* Tembellik; üşengeçlik; üşenme.

tekâsülat, [Ar. tekāsül > tekāsülāt تکاسلات] *(tekâ:süla:t) {OsT} is.* Tembellikler; üşengeçlikler; kayıtsızlıklar.

tekasüm, [Ar. ḳasem > teḳāsüm تقاسم] *(teka:süm) {OsT} is.* **1.** Yeminleşme; antlaşma. **2.** Bölüşme. **3.** Bölüşülme.

tekâsür[1], [Ar. keṣret > tekāṣür تکاثر] *(tekâ:sür) {OsT} is.* **1.** Çoğalma. **2.** Çok öğünme. ◻ **Tekâsür Suresi,** *Kur'an-ı Kerim'in 102. suresinin adı.*

tekâsür[2], [Ar. kesr => tekāsür تکاسر] *(tekâ:sür) {OsT} is. fiz.* Kırınım. ◻ **tekâsür-i ziya,** *{OsT} Değişik noktalardan gelen ve bir noktaya yansıyan iki ışının birbirini kırması.*

tekaşu, -u'ı [Ar. ḳaş' > teḳaşşu' تقشع] *{OsT} is. tıp.* Balgam çıkarma. ◻ **tekaşşu'-i dem,** *{OsT} tıp. Kan tüküreme.*

tekatir, [Ar. taḳṭīr > teḳāṭīr تقاطير] *(teka:ti:r) {OsT} is.* **1.** Damlamalar. **2.** Damıtıklar.

tekattu, -u'ı [Ar. ḳaṭ' > teḳaṭṭu' تقطع] *{OsT} is. tıp.* Sıtma nöbetinin düzenli gelmesi.

tekattül, [Ar. ḳatl > teḳattül تقتل] *{OsT} is.* Birbirini kırma; birbirini öldürme; cenk; savaş; mukatele.

tekattür, [Ar. ḳaṭr > taḳaṭṭur / teḳaṭṭür تقطر] *{OsT} is.* → takattur.

tekatu, -u'ı [Ar. ḳaṭ' > teḳāṭu' تقاطع] *(teka:tu) {OsT} is.* **1.** Çarpışma; çatışma. **2.** (Çizgi, yol vb. için) birbirini kesme; kesişme.

tekatur, [Ar. ḳaṭr > teḳāṭur تقاطر] *(teka:tur) {OsT} is.* Damla damla dökülme; damlama.

tekâtüb, [Ar. ketb > tekātüb تکاتب] *(teka:tüb) {OsT} is.* Mektuplaşma.

tekatül, [Ar. ḳatl > teḳātül تقاتل] *(teka:tül, t kalın söylenir) {OsT} is.* Birbirini öldürme; savaşma; vuruşma.

tekâtüm, [Ar. ketm > teḳātüm تکاتم] *(tekâ:tüm) {OsT} is.* Birbirinden sır saklama; gizli tutma.

teka'üd, [Ar. ḳu'üd > teḳā'üd تقاعد] *(teka:üd) {OsT} is.* → tekaüt.

teka'üden, [Ar. teḳā'üd > teḳā'üden تقاعداً] *(teka:ü'den) {OsT} zf.* Emekliye ayrılarak; emekli olarak; emekli olmak suretiyle.

teka'üdiye, [Ar. teḳā'üd > teḳā'üdiyye تقاعدیه] *(teka:üdiye) {OsT} is.* Emekli aylığı.

tekâül, [Ar. kü'ūl > tekā'ül تکاؤل] *(tekâül) {OsT} is.* Alkolleşme.

tekaüt, -dü [Ar. ḳu'üd > teḳā'üd تقاعد] *(teka:üt) {OsT} is.* **1.** Oturtulma. **2.** Emekliye ayrılma. **3.** *huk.* Emekli. ◻ **tekaüt etmek,** *{OsT} Emekliye ayırmak.*|| **tekaüt ikramiyesi,** *{OsT} Emekli ikramiyesi.*|| **tekaüt maaşı,** *{OsT} Emekli aylığı.*|| **tekaüt olmak,** *{OsT} Emekliye ayrılmak; emekli olmak.*|| **tekaüt sandığı,** *{OsT} Emekli sandığı.*

tekaütlük, -ğü [tekaüt-lük] *is.* Emeklilik.

tekâver, [Far. tek-āver تکاور] *(tekâ:ver) {OsT} is.* **1.** Koşucu. **2.** *sf.* (At için) binicisini yormayan; yorga.

tekavim, [Ar. taḳvīm > teḳāvīm تقاویم] *(teka:vi:m) {OsT} is.* Takvimler.

tekavvül, [Ar. taḳavvül تقول] *{OsT} is.* Yalan söyleme.

tekavvülat, [Ar. taḳavvülāt تقولات] *(tekavvüla:t) {OsT} is.* Yalan söylemeler.

tekavvüm, [Ar. ḳıyām > teḳavvüm تقوم] *{OsT} is.* **1.** (Eğri şey için) doğrulma. **2.** Bir malın elde edilip

yararlanılabilir hâle gelmesi. ◘ **tekavvüm-i nihâl,** *{OsT} Fidanın doğrulması.*|| **tekavvüm-i örfî,** *{OsT} Mülk edinilmesi için şer'î bir engeli bulunmayan mal.*

tekavvüs, [Ar. ḳavs > teḳavvüs تقوس] *{OsT} is.* Yay gibi eğilme; kavislenme.

tekavvüt, [Ar. ḳüt > teḳavvüt تقوت] *{OsT} is.* Azıklanma; beslenme; geçinme.

tekâya, [Ar. tekye > tekāyā تكايا] *(tekâ:ya:) {OsT} is.* Tekkeler.

tekâyüd, [Ar. keyd > tekāyüd تكايد] *(tekâ:yüd) {OsT} is.* Birbirine hile yapma.

tekâyüdat, [Ar. tekāyüdāt تكايدات] *(tekâ:yüda:t) {OsT} is.* Birbirine hile yapmalar.

tekayyuh, [Ar. ḳayḥ > teḳayyuḥ تقيح] *{OsT} is.* İrin toplama; irinlenme.

tekayyuhat, [Ar. teḳayyuḥ > teḳayyuḥāt تقيحات] *(tekayyuha:t) {OsT} is.* İrinlenmeler.

tekaz, [Ar. teḳāż تقاض] *(teka:z) {OsT} is.* **1.** Karşılaştırma. **2.** Birbiriyle ödeşme. **3.** Birinin alacağını, kendisinin borcuna sayma; takas.

tekaza, [Ar. ḳażā > teḳāżā تقاضا] *(teka:za:) {OsT} is.* **1.** Sıkboğaz etme; takaza. **2.** Borcunu ödemesi için bir kimseyi sıkıştırma. **3.** Başa kakma. **4.** Sıkışarak söz söyleme.

tekazi, [Ar. teḳāżā => tekazi] *{ağız} is.* Alay; eğlenme. ◘ **tekaziye almak,** *{ağız} Alay etmek.* [DS]

tekâzüb, [Ar. kiẕb > tekāẕüb تكاذب] *(tekâ:züb) {OsT} is.* Birbirine yalan söyleme; hile yapma.

tekazzu, -u'ı [Ar. teḳażżuʿ تقضع] *{OsT} is.* Çıbanın irinlenmesi.

tekazzuh, [Ar. teḳażżuḥ تقضح] *{OsT} is.* Gökkuşağı.

tekbağırsık, -ğı [tek+bağır-sık] *{ağız} is.* Çulluk. [DS]

tekbenci, [tek+ben-ci] *sf.* **1.** Tekbencilik ilkesini benimsemiş olan. **2.** Tekbenciliğe ilişkin.

tekbencilik, -ği [tek+ben-ci-lik] *is. fel.* Yalnız kendi varlığını kabul eden, kendisinin dışındakileri de ancak kendi tasarımı olarak kabul eden, öznel beni bilinç içerikleri ile birlikte tek gerçek, tek var olarak kabul eden görüş; bencilliğin en ileri ve en son ucu; solibsizm.

tekbib, [Ar. kebāb > tekbīb تكبيب] *(tekbi:b) {OsT} is.* **1.** Kebap etme. **2.** Kebap edilme.

tekbir, [Ar. kibr > tekbīr *(büyültme)* تكبير] *(tekbi:r) {eAT} {OsT} is. isl.* **1.** Allah'ın yüceliğini belirtmek için söylenen *"Allahü ekber"* sözüne verilen ad. **2.** Bayram hutbelerinde, kurban kesilirken okunan *"Allahü ekber, Allahü ekber, La ilahe illallahu v'allahü ekber, Allahü ekber ve lillahi'l-hamd"* duası. **3.** Mevlevilikte tarikata yeni giren için yapılan tören. **4.** *müz.* Cami müziği formlarından biri. ◘ **tekbir almak,** *"Allahü ekber" demek.*|| **tekbir eylemek,** *{eAT} Allah'ı büyük tanımak; ululamak; tekbir almak.*|| **tekbir getirmek,** *{OsT} Tekbir almak.*|| **tekbir-hᵛān,** *{OsT} Tekbir getiren; tekbir duasını okuyan.*

tekbirat, [Ar. tekbīr > tekbīrāt تكبيرات] *(tekbi:ra:t) {OsT} is.* Tekbirler; tekbir getirmeler.

tekçi, [tek-çi] *sf.* Tekçilik yanlısı olan kimse; monist.

tekçilik[1]**, -ği** [tek-çi-lik] *is. fel.* **1.** Gerçekliğin temeli olarak tek bir ilkeyi benimseyen dünya görüşü; monizm. **2.** Gerçekliğin herhangi bir organ gibi bölünmez bir bütün olduğuna ve bağımsız parçaları bulunmadığına inanan öğreti; dünyanın tek bir tözden meydana geldiğini savunan öğreti; monizm. **3.** *huk.* Devlet başkanının yetkisiz kaldığı hâllerde yürütmenin uygulamada tek başlı duruma geldiği siyasal rejim. **4.** Uluslar arası hukuku, iç hukuk ile kaynaşmış olarak ele alan öğreti; monizm.

tekçilik[2]**, -ği** [tek-çi-lik] *{ağız} is.* Tek öküzü olanların, öküzlerini sırayla diğerine vermek suretiyle çift sürme işinde yaptıkları yardımlaşma usulü. [DS]

tekdaş, [tek+eş / tek-daş] *{ağız} sf.* (Ayakkabı, çorap, eldiven vb. için) tekleri birbirine uymayan; tek kalan; eşsiz. [DS]

tekdeş, [tek-deş] *{ağız} sf.* Benzer; eş. [DS]

tekdir, [Ar. keder > tekdīr تكدير] *(tekdi:r) {OsT} is.* **1.** Kederlendirme. **2.** Bulandırma. **3.** Azarlama; paylama. **4.** Kınama cezası. ◘ **tekdir etmek,** *Azarlamak; paylamak.*|| **tekdîr-i hâtır,** *{OsT} Yürek sıkıntısı.*|| **tekdîr-i mâ',** *{OsT} Suyu bulandırma.*

tekdirat, [Ar. tekdīr > tekdīrāt تكديرات] *(tekdi:ra:t) {OsT} is.* **1.** Kederlendirmeler. **2.** Bulandırmalar. **3.** Azarlamalar; paylamalar. **4.** Kınama cezaları. ◘ **tekdirât-ı şedîde,** *{OsT} Şiddetli azarlamalar.*

tekdirî, [Ar. tekdīr > tekdīrī / tekdīrīyye تكديريه / تكديرى] *(tekdi:ri:) {OsT} sf.* Azarlama ile ilgili; tekdire ait.

tekdüze, [tek+düz-e] *sf.* **1.** Hiç değişmeden hep aynı düzende tekrarlanan; sürüp giden; muttarit; yeknesak; monoton. **2.** Hep aynı tonda olan; seste, ritimde hiçbir değişiklik, çeşitlilik göstermeyen. **3.** (Kişinin konuşması için) sesinin iniş çıkışlarında, ses tonunda değişiklik olmayan. **4.** *mat.* (Fonksiyon için) yalnızca artan ya da eksilen. **5.** *zf.* Değişmeyerek; hep aynı biçimde yinelenerek.

tekdüzeleşme, [tek+düz-e-le-ş-me] *is.* Tekdüzeleşmek eylemi.

tekdüzeleşmek, [tek+düz-e-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tekdüze bir durum almak.

tekdüzelik, -ği [tek+düz-e-lik] *is.* Tekdüze olma durumu; yeknesaklık; monotonluk.

teke[1], [*eT.* tekē] *{eT (teke:)} is.* **1.** Keçinin yetişkin ve damızlık erkeği. *{eT} (aynı)* [EUTS] [Mühennâ] [Bahşayiş] **2.** Keçi gibi geviş getiren çeşitli hayvanların erkeği. **3.** Karidesin günlük dildeki adı. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *{eT}* Boynuzundan yay yapılan erkek geyik. [DLT] **5.** *{eT}* Geyik. [KB] 🗗 **teke bıçağı,** *{ağız} Bir tür büyük bıçak; saldırma.* [DS]|| **teke bızlık,** *{ağız} Takla.*|| **teke bızlık atmak,** *{ağız} Takla atmak.* [DS]|| **teke böceği,** *zool. Teke böceğigiller familyasından yirmi bini aşkın böceğe verilen ortak ad.*|| **teke böceğigiller,** *zool. Kın kanatlılar takımından ince uzun gövdeli, uzun duyargalı, çiçeklerin ve kesilmiş ağaçların üzerinde yaşayan, larvaları odun içinde dehlizler kazan, çoğu zararlı yirmi bini aşkın türü kapsayan böcek familyası, (Cerambycidae).*|| **teke burunlu,** *(Kişi için) burnu iri ve kemerli olan.*|| **tekeden süt çıkarmak,** *Olmayacak şeylerden bile kendine bir çıkar sağlayabilmek; olmaz sayılan şeyleri oldurabilmek.*|| **teke gibi kokmak,** *Çok pis kokmak.*|| **teke dikeni,** *bot. Patlıcangiller familyasından, sıcak ve ılıman bölgelerde yetişen, dikenli, almaşık dizili, yayvan yapraklı yetmiş kadar türü bulunan ağaççık, (Lycium).*|| **Teke havası,** *folk. Burdur, Isparta ve Antalya yörelerinde yaşayan Yörüklerin söylediği türkülere halk arasında verilen ad.*|| **teke oyunları,** *folk. Burdur, Isparta ve Antalya yörelerinde yaşayan Yörüklerin oynadığı halk oyunlarına halk arasında verilen ad.*|| **teke sakal,** *{eT} Teke sakallı; köse adam.* [DLT]|| **tekeye gelmek,** *{ağız} (Keçi için) çiftleşmek istemek.* [DS]|| **Teke zortlatması,** *folk. Teke yöresinde oynanan çok hareketli halk oyunlarından birinin adı.*

teke[2], [Far. teke تکه] *{OsT} is.* **1.** Bir cilt defter. **2.** Tezek; taze hayvan gübresi. **3.** Sürü önünde giden kösemen. **4.** → teke[1].

teke[3], [teke] *{ağız} sf.* Mert; yiğit. [DS]

tekebbüd, [Ar. kebed => tekebbüd تکبد] *{OsT} is.* **1.** Katılaşma; sertleşme. **2.** Bir organın sertleşmesi. 🗗 **tekebbüd-i rie,** *{OsT} tıp. Zatürriede akciğerin katılaşması.*|| **tekebbüd-i süflā,** *{OsT} gök b. En yüksek noktanın en alt derecesi.*|| **tekebbüd-i alyā,** *{OsT} gök b. En yüksek noktanın en üst derecesi.*

tekebbür, [Ar. kibr > tekebbür تکبر] *{eAT} {OsT} is.* Kibirlenme; gururlanma; büyüklük taslama. 🗗 **tekebbür etmek,** *{OsT} Kibirlenmek; gururlanmak.*|| **tekebbür eyleyici,** *{eAT} Büyüklük taslayan; kendini beğenmiş; kibirlenen.*

tekebbürlik, [tekebbür-lik] *{eAT} is.* Kibir; gurur. 🗗 **tekebbürlik eylemek,** *{eAT} Büyüklük taslamak; kibirlenmek.*

tekecen, [teke-cen] *{ağız} is.* Bahçelerde biten bir ot; tekesakalı. [DS]

tekeç[1], **-ci** [teke-ç] *{ağız} is.* **1.** Kurumuş çamur parçaları. **2.** Sürülen tarladaki büyük kesekler. [DS]

tekeç[2], **-ci** [tek+eş > tekeç] *{ağız} sf.* → taykeş. [DS]

tekeç[3], **-ci** [keke-ç > tekeç] *{ağız} sf.* Kekeme. [DS]

tekeddür, [Ar. keder > tekeddür تاکدر] *{OsT} is.* **1.** Kederlenme; üzülme; kederli olma. **2.** Saflığını kaybetme; bulanma. 🗗 **tekeddür-i hātır,** *{OsT} 1. Gönlü bulanma. 2. Kederli olma.*

tekedek, -ği [? tekedek] *{ağız} is.* Yarım metre uzunluğunda kesilmiş ağaç gövdesi. [DS]

tekeffüf, [Ar. keff > tekeffüf تکفف] *{OsT} is.* Avuç açma; dilenme.

tekeffül, [Ar. kefālet > tekeffül تکفل] *{OsT} is.* Kefil olma; yükümlenme. 🗗 **tekeffül etmek,** *{OsT} Kefil olmak; yükümlenmek.*

tekehhüf, [Ar. kehf > tekehhüf تکهف] *{OsT} is.* Mağara gibi olma; oyulma; kazılma.

tekehhül, [Ar. tekehhül تکهل] *{OsT} is.* Sürme çekme; sürmelenme.

tekehhün, [Ar. kāhin > tekehhün تکهن] *{OsT} is.* Falcılık etme; kâhinlik etme.

tekel[1], [tek+el] *is.* **1.** Bir kurumun, işletmenin ya da kimsenin bir mal ya da hizmet üretimini, satışını her türlü rekabeti yasal ya da fiilî olarak ortadan kaldırmak suretiyle tek başına elinde tutma ve satış fiyatını belirleme ayrıcalığı; inhisar; monopol. **2.** Böyle bir ayrıcalığı bulunan kamu kuruluşu. **3.** *mecaz.* Bir şeye tek başına sahip olma; yalnız başına elinde bulundurma. 🗗 **tekel bayii,** *1. Tekel ürünlerini satma yetkisi bulunan satıcı. 2. {argo} Sürekli sarhoş kimse; ayyaş.*|| **tekelinde olmak,** *(Bahsi geçen şey) tek kişinin elinde bulunmak.*|| **tekeline almak,** *1. Tek başına sahip olmak; başkalarının yararlanmasına izin vermemek. 2. Fikir ve sanat alanında tek görüş sahibi olmak; kendi görüşünü hâkim kılmak.*|| **tekel maddesi,** *Tekel ürünleri olarak satışa sunulan madde.*

tekel[2], [Alm. teckel] *is. zool.* Base cinsinden, kısa bacaklı, alçak boylu, uzun gövdeli bir Alman köpek ırkı.

tekel[3], [tekel] *{ağız} is.* Kırmızı saplı, küçük yapraklı bir kır otu. [DS]

tekelcek, -ği [teker-cek] *{ağız} is.* Araba tekerleği. [DS]

tekelci, [tek+el-ci] *sf.* **1.** Üretim ve dağıtım alanında tekel kuran. **2.** Bir tekeli elendi bulunduran. **3.** *mecaz.* Bir şeyi kendi tekeline alma, tek başına sahip olma ya da yayma hakkını kabul ettirme yanlısı olan kimse. **4.** (Tutum ve davranış için) tekelci bir kimseye özgü. **5.** *is.* Tekel görevlisi. **6.** Bir tekel kuran ve bunu sürdüren kişi ya da kuruluş. 🗗 **tekelci anamalcılık,** *Ana sermayenin merkezleşme eğiliminden doğan tekelleşme aşaması.*

tekelcilik, -ği [tek+el-ci-lik] *is.* **1.** Tekelci olma du-

rumu; inhisarcılık. **2.** Tekeller oluşturmaya yönelik eğilim; inhisarcılık.

tekele, [? tekele تکله] *is.* **1.** *{eAT} {OsT}* Eskiden ulemanın elbise üzerinden giydikleri kaftan. **2.** *{ağız}* Yelek. [DS]

tekelenmek, [teke-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Keçi için) çiftleşmek. [DS]

tekellek, -ği [teker-lek] *{ağız} is.* Araba tekerleği. [DS]

tekellemek[1]**,** [teğel-le-mek / tekel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* İliştirmek. [DS]

tekellemek, [teker-le-mek > tekel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yuvarlamak; tekerlemek. [DS]

tekellenmek, [teker-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* → tekerlenmek. [DS]

tekelleşme, [tek+el-le-ş-me] *is.* **1.** Tekelleşmek eylemi. **2.** Tekel durumuna gelmek; inhisarlaşmak.

tekelleşmek, [tek+el-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Her türlü rekabeti ortadan kaldırarak tekel durumuna gelmek.

tekelleştirme, [tek+el-le-ş-tir-me] *is.* Tekelleştirmek eylemi.

tekelleştirmek, [tek+el-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Her türlü rekabeti ortadan kaldırarak bir üretimi ya da hizmeti tekel durumuna getirmek.

tekellif, [Ar. tekellüf ? => tekellif] *{ağız}* tis. *folk.* Kız evinin oğlan evine aldığı sekz on çift ayakkabı. [DS]

tekellüf, [Ar. külfet > tekellüf تکلف] *{OsT} is.* **1.** Kendisine zahmeti olan bir iş yapma; güçlüğe katlanma. **2.** Bir işi gösterişli biçimde yapmaya kalkışma; özenme.

tekellüfat, [Ar. tekellüf > tekellüfāt تکلفات] *(tekellüfa:t) {OsT} is.* **1.** Zahmete girmeler; güçlüğe katlanmalar. **2.** Özenmeler. **3.** Gösteriş için çabalama. ◻ **tekellüfāt-ı münşiyāne,** *{OsT} Süslü yazı yazan kâtiplere has zorluklar*

tekellüflü, [tekellüf-lü] *sf.* Zahmetli; gösterişli; merasimli.

tekellüfsüz, [tekellüf-süz] *sf.* Gösterişsiz; merasimsiz.

tekellüm, [Ar. kelām > tekellüm تکلم] *{OsT} is.* **1.** Söz söyleme; konuşma; kelam etme. **2.** *ed.* Halk şairlerinin aynı uyağı kullanarak kendi aralarında yaptıkları şiir söyleme yarışması. **3.** Mezar taşı üzerine, ölünün kendi ifadesiymiş gibi yazılan yazılar. ◻ **tekellüm etmek,** *{OsT} Konuşmak; söylemek; demek.*

tekellümat, [Ar. tekellüm > tekellümāt تکلمات] *(tekellüma:t) {OsT} is.* Konuşmalar; söylemeler; sözler; ifadeler.

tekellüs, [Ar. kils > tekellüs تکلس] *{OsT} is.* Kireçlenme. ◻ **tekellüs-i şerāyin,** *{OsT} Atardamar kireçlenmesi.*

tekelti, [teğelti / tekelti] *{ağız} is.* Binek hayvanlarının sırtına konulan keçe; teyelti. [DS]

tekem, [tek-em ?] *{ağız} is.* (Ölçü olarak) avuç. [DS]

tekemen, [teke-men] *{ağız} sf.* Hırçın; huysuz. [DS]

tekemmül, [Ar. kemāl > tekemmül تکمل] *{OsT} is.* Kemal bulma; olgunlaşma. ◻ **tekemmül etmek,** *{OsT} Olgunlaşmak; gelişmek.*

tekemmülat, [Ar. tekemmül > tekemmülāt تکملات] *(tekemmüla:t) {OsT} is.* Olgunlaşmalar; kemal bulmalar; gelişmeler.

tekemmüm, [Ar. kümm > tekemmüm تکمم] *{OsT} is.* Çarşafa sarınma; bürünme.

tekemmün, [Ar. kümün > tekemmün تکمن] *{OsT} is.* Pusuya yatma; gizlenme.

tekemmüş, [Ar. tekemmüş تکمش] *{OsT} is.* **1.** Acele etme. **2.** *tıp.* Kasın hastalık yüzünden çekilip büzülmesi.

tekenni, [Ar. künye > tekennī تکنی] *(tekenni:) {OsT} is.* Ad alma; künye edinme.

teker[1]**,** [tegre *(daire; çember)* / tegre-k > teker] *is.* **1.** Tekerlek; daire; disk. *{OsT} (aynı)* **2.** *{ağız}* Dikiş makarası. [DS] **3.** *{ağız}* Bisiklet. [DS] **4.** *sf.* Tekerlek biçiminde olan. ◻ **tekeri durmak,** *{ağız} Dayanma gücü kalmamak; tükenmek.* [DS]|| **tekerine çomak sokmak,** *Bir kimsenin yolunda giden bir işini engel çıkararak aksatmaya çalışmak; tekerine taş koymak.*|| **tekerine taş koymak,** *Bir kimsenin yolunda giden bir işini engel çıkararak aksatmaya çalışmak.*|| **teker meker yuvarlanmak,** *1. Döne döne yuvarlanmak. 2. Durumu iyi iken birdenbire bozularak kötü olmak.*|| **teker sakalı,** *{ağız} Çember sakal.* [DS]|| **teker takmak,** *{ağız} Yürürken ayağı takılıp dengesi bozulmak.* [DS]|| **teker tokmak,** *{ağız} (Düşmek için) gürültü ile yuvarlanarak.* [DS]

teker[2]**,** [tek-er] *zf.* Tek olarak; her grubu tek ögeden oluşacak biçimde. ◻ **teker teker,** *Ayrı ayrı; birer birer.*

tekercik, [teker-cik] *is. yeni.* Disket.

tekerçalar, [teker+çal-ar] *is. yeni.* Disk-player.

tekerçalarcı, [teker+çal-ar-cı] *is. yeni.* Diskjokey.

tekerek[1]**, -ği** [teker-ek تکرک] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Dolu daire; kurs. **2.** Dolu (yağış şekli). **3.** *sf. {ağız}* Yuvarlak. [DS]

tekerek[2]**, -ği** [teker-ek] *{ağız} is.* **1.** Yağı ile birlikte yuvarlak bir kap içinde dondurulmuş ve kullanırken kabından çıkarılan kavurma kalıbı. **2.** Oyuncak araba. **3.** Dikiş makarası. [DS]

tekerek[3]**, -ği** [teğ-e-rek ?] *{ağız} sf.* Güzel. [DS]

tekerlek, -ği [tegre-k / teker-le-k] *is.* **1.** Bir mil çevresinde dönen, bir taşıt ya da taşınabilen araç ve

eşyaların yere oturmasını, zemin üzerinde hareket etmesini sağlayan çembersel organ; teker. **2.** *sf.* Tekerlek biçiminde olan. **3.** *argo.* Edilgin eşcinsel erkek. ◻ **tekerlek pabucu,** *Arabaların iniş aşağı inerken hızını kesmek için tekerleğin önüne konulan, arabaya zincirle bağlı demir parça.* || **tekerlek şapka,** *{ağız} Fötr şapka.* [DS]

tekerlekçi, [teker-le-k-çi] *is.* Araba tekerleği yapan kimse.

tekerlekçilik, -ği [teker-le-k-çi-lik] *is.* Tekerlekçinin işi ve mesleği.

tekerlekli, [teker-le-k-li] *sf.* **1.** Tekerleği bulunan. **2.** (Mobilya için) altına takılan tekerlekle hareket edebilen. ◻ **tekerlekli koltuk,** *Kolay hareket etmesini sağlamak için ayaklarına tekerlek takılmış bulunan büro koltuğu.* || **tekerlekli sandalye,** *Yürüyemeyen kişilerin bir yerden bir yere gidebilmeleri için yanlarına tekerlek takılmış özel sandalye.*

tekerleksi, [teker-le-k-si] *sf.* Biçimi tekerlek gibi olan; tekerleği andıran.

tekerleme, [teker-le-me] *is.* **1.** Tekerlemek eylemi. **2.** Çoğunlukla basma kalıp özellik taşıyan söz ya da sözler. **3.** Masalın başında ya da başka uygun yerlerinde kullanılan basma kalıp sözler. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *{ağız}* Atasözü. [DS]

tekerlemek, [teker-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yuvarlamak.

tekerlenme, [teker-le-n-me] *is.* Tekerlenmek eylemi.

tekerlenmek, [teker-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Yuvarlanmak; yuvarlanarak düşmek. **2.** *{ağız}* Yürürken ayağı takılarak dengesi bozulmak. [DS] **3.** Durumu bozulmak; kötüye gitmek. **4.** Teker sahibi olmak; teker takılmak.

tekerli, [teker-li] *sf.* Tekeri olan; tekerlekli. ◻ **tekerli kızak,** *{ağız} Arkasında küçük iki tekerleği bulunan kızak.* [DS]

tekerrüh, [Ar. kerh > tekerrüh تكره] *{OsT} is.* İğrenme.

tekerrür, [Ar. kerre > tekerrür تكرر] *{OsT} is.* **1.** Bir kez daha olma; yinelenme. **2.** *huk.* Bir suçtan mahkûm olan bir kimsenin, yasada belirlenen süre içinde yeniden suç işlemesi durumu. ◻ **tekerrür etmek,** *{OsT} Yinelenmek.*

tekerrürat, [Ar. tekerrür > tekerrürāt تكررات] *(tekerrüra:t) {OsT} is.* Yinelenmeler.

tekerrüş, [Ar. rükş > tekerrüş تكرش] *{OsT} is.* Buruşma.

tekesakalı, [Ar. teke+sakal-ı] *is. bot.* Birleşikgiller familyasından, Akdeniz çevresinde yetişen, yaprakları çok uzun, kökü sebze olarak yenilen, bazıları bir yıllık, bazıları da iki ve daha çok yıllık elli kadar türü bulunan otsu bitki, *(Tragopogon).*

tekesek, -ği [teke-se-k] *{ağız} sf.* **1.** (Keçi için) çiftleşme zamanı gelmiş; çiftleşmek için teke isteyen. **2.** (Kadın için) hoppa. [DS]

tekeşemek, [teke-se-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]* (Keçi için) teke ile çiftleşmek istemek. [DS]

tekesimek, [teke-si-mek تكسمك] *{eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-ir]* → tekesemek. [DS]

tekesirmek, [teke-si-r-mek] *{ağız} gçsz. f [-ir]* → tekesemek. [DS]

tekessüf, [Ar. keşāfet > tekeşşüf تكشف] *{OsT} is.* **1.** Koyulaşma. **2.** Sıklaşma.

tekessür[1], [Ar. keşret > tekeşşür تكثر] *{OsT} is.* Sayıca artma; çoğalma. ◻ **tekessür etmek,** *Artmak; çoğalmak.*

tekessür[2], [Ar. kesr > tekessür تكسر] *{OsT} is.* Kırılma; kırık hâle gelme.

tekeş[1], [tek+eş] *{ağız} sf.* (Ayakkabı, çorap, eldiven vb. için) diğer eşi olmayan; tek kalan; eşsiz. [DS]

tekeş[2], [teke-ş] *{ağız} sf.* Kavgacı; boğuşkan. [DS]

tekeş[3], [tek-eş] *{ağız} sf.* Birbirine uygun. [DS]

tekeşek[1], **-ği** [teke-ş-e-k] *{ağız} is.* İplik makarası. [DS]

tekeşek, -ği [tek+eşek] *{ağız} is.* Ocakta odunları bir arada tutmaya yarayan bir çeşit büyük sacayağı. [DS]

tekeşlenmek, [teket-le-n-mek / tekeş-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yürürken ayağı takılarak dengesi bozulmak. [DS]

tekeşşüf, [Ar. keşf > tekeşşüf تكشف] *{OsT} is.* Açılma.

tekevvün, [Ar. kevn > tekevvün تكون] *{OsT} is.* Meydana gelme; olma; oluş. ◻ **tekevvün etmek,** *{OsT} Olmak; oluşmak.* || **tekevvün-i beyz,** *{OsT} biy. Yumurta oluşumu.* || **tekevvün-i cibāl,** *{OsT} yer b. Dağ oluşumu.* || **tekevvün-i evvel,** *{OsT} fel. Ön oluş.* || **tekevvün-i ezrār,** *{OsT} biy. Tomurcuklanma.* || **tekevvün-i ferdî,** *biy. Birey oluş.* || **tekevvün-i menî,** *{OsT} biy. Döl oluşumu; sperma oluşması.* || **tekvvün-i nev'î,** *{OsT} biy. Soy oluş.*

tekevvünat, [Ar. tekevvün > tekevvünā تكونات] *(tekevvüna:t) {OsT} is.* Meydana gelişler; oluşlar.

tekevvünî, [Ar. tekevvün > tekevvünī تكونى] *(tekevvüni:) {OsT} sf.* Oluşla ilgili.

tekeylüs, [Ar. kīlüs => tekeylüs تكيلس] *{OsT} is.* Yemeklerin sindirim sonrası emilmeye hazır hâle gelmesi; kilüs oluşması.

tekeymüs, [Ar. kīmüs => tekeymüs تكيمس] *{OsT} is.* Yemeklerin midede sindirime hazır hâle getirilmesi; kimüs hâline gelme.

tekeyyüf, [Ar. keyf > tekeyyüf تكيف] *{OsT} is.* **1.** Keyiflenme. **2.** Keyif verici bir şey alma. **3.** Keyfiyet kazanma; keyfiyetlenme.

tekli[1], [tek-li] *sf.* **1.** (Sözü edilen niceliği) tek olan. **2.** Tek başına yapılan. **3.** *müz.* Tek başına doldurulan kaset ya da yoğun teker. **4.** *as.* (Silah için) tek tek atış yapabilen. ◻ **tekli konuşma,** *iletş. Bir kişinin konuştuğu, diğerlerinin dinlediği iletişim biçimi; monolog.*

tekli[2], [tek-li] *{ağız} zf.* Dek; kadar. [DS]

tekli[3], [tek-li] *{ağız} sf.* Gergin. [DS]

tekliç, -ci [Bul. tegliç] *{ağız} is.* Oku dingile tutturan demir çiviler. [DS]

teklif, [Ar. külfet > teklīf تكليف] *(tekli:f) {OsT} is.* **1.** Bir kimseden eziyetli ve yapılması zor bir iş yapmasını isteme. **2.** İncelenmek ve kabul edilmek üzere birine bir şey sunma; öneri. **3.** Uzlaşmak, anlaşmak amacıyla bir şey ileri sürme. **4.** İncelenmek, görüşülmek ve kabul edilmek üzere ileri sürülen şey; öneri. **5.** Karşı cinsten birine, kendisi ile evlenme isteğinde olduğunu bildirme. **6.** Pek içten olmayan, resmî davranış. **7.** Devletin herkese yüklediği görev veya vergi. ◻ **teklif bayrağı,** *dnz. as. Düşmanla konuşmak ve görüşmek için gönderilen gemiye çekilen beyaz bayrak.*‖ **teklif etmek,** *1. Bir şeyi yapmasını istemek. 2. Bir şeyi inceleyip kabul etmesini istemek; onayına sunmak. 3. Birini bir iş için aday göstermek. 4. Karşı cinsten birine evlenmek isteğinde olduğunu bildirmek.*‖ **teklif-i hām,** *{OsT} Kabul görmeyecek kadar ağır ve uygunsuz teklif.*‖ **teklif-i mâā-yutak,** *{OsT} Ağır ve yapılamayacak teklif.*‖ **teklif mektubu,** *huk. Artırma ya da eksiltmeye katılanların, yapılacak iş için önerdikleri bedeli belirten yazı.*‖ **teklif tekellüf,** *{OsT} İçten olmama durumu; resmiyet; senli benli olmaktan uzak.*

teklifat, [Ar. teklīf>teklīfāt تكليفات] *(tekli:fa:t) {OsT} is.* Teklifler; öneriler; önermeler.

teklifî, [Ar. teklīf > teklīfī تكليفى] *(tekli:fi:) {OsT} sf.* Yükümlü; mecburi.

teklifli, [teklif-li] *sf.* **1.** Saygı duyduğunu belirterek yapılan; teklifle yapılan. **2.** Senli benli olmadan, resmî hava içinde yapılan. **3.** Kendisi ile samimi olunmayan; resmî davranmayı gerektiren.

teklifname, [Ar. teklīf + Far. -nāme تكليفنامه] *(tekli:fna:me) {OsT} is.* **1.** Teklif mektubu. **2.** Teklif yazısı.

teklifsiz, [teklif-siz] *sf.* **1.** Herhangi bir teklifte bulunulmadan yapılan. **2.** (Kişi için) kendisi ile ilişkilerde doğal olan; rahat; dostça. **3.** (Davranış biçimi için) teklifsiz bir kimseye özgü. **4.** (Kişi için) saygısız olmamakla birlikte sakınmasız; oldukça patavatsız. **5.** (Davranış için) saygısız olmamakla birlikte sakınmasız bir kimseye özgü. **6.** *dbl.* Konuşma ve yazıda standart dil dışında, günlük sokak ilişkileri içindekine benzer sözcük ve anlatım içeren. ◻ **teklifsiz konuşma,** *Kaba ve biraz da açık saçık konuşma; senli benli, samimi olarak konuşma; resmiyet dışı konuşma.*

teklifsizce, [teklif-siz-ce] *zf.* Teklifsiz bir biçimde; teklifsiz olarak; arada teklif olmaksızın; senli benli.

teklifsizlik, -ği [teklif-siz-lik] *is.* **1.** Teklifsiz olma durumu. **2.** Herhangi bir teklifte bulunulmadan yapılma **3.** Kendisi ile ilişkilerde doğal olma durumu; rahatlık. **4.** Teklifsiz bir kimseye özgü davranışların niteliği. **5.** Saygısız olmamakla birlikte sakınmasız olma; patavatsızlık. **6.** Saygısız olmamakla birlikte sakınmasız bir kimseye özgü davranışın ayırt edici niteliği. **7.** *dbl.* Konuşma ve yazıda standart dil dışında, günlük sokak ilişkileri içindekine benzer sözcük ve anlatım içerme durumu.

teklik, -ği [tek-lik] *is.* **1.** Tek olma durumu. **2.** Tek olan şeyin niteliği. **3.** *dbl.* Kelimelerde tek kişi ya da varlığı bildiren durum; tekil. **4.** *argo.* Bir lira; bir milyon lira. **5.** *{ağız} Oku dingile tutturan demir çiviler.* [DS] ◻ **teklik eki,** *dbl. Tek özellik gösteren ek.*

teklil, [Ar. iklīl > teklīl تكليل] *(tekli:l) {OsT} is.* Taç giydirme; taçlandırma.

teklime, [tek-le-me > teklime ?] *{ağız} is.* Kalın başörtüsü. [DS]

teklis, [Ar. kils > teklīs تكليس] *(tekli:s) {OsT} is.* Kireç hâline getirme; kireçlendirme.

teklük, [teg-il-mek > teg-(i)l-ük / deg-(i)l-ük] *{eT} sf.* Kör.

tekme, [tep-mek > tep-me > tekme] *is.* **1.** Ayak ile yapılan vuruş. **2.** At, katır vb. hayvanların arka ayakları ile yaptığı vuruş; çifte. **3.** *mecaz.* İhanet. **4.** *{ağız}* Adım. [DS] ◻ **tekme atmak,** *1. Ayak ile kuvvetli biçimde vurmak. 2. Çifte atmak. 3. İhanet etmek.*‖ **tekme kayrak,** *{ağız} Kayrak oyunu.* [DS]‖ **tekme yemek,** *1. Kendisine tekme vurulmak. 2. Birinin yaptığı kötülükten oldukça ağır biçimde etkilenmek; ihanete uğramak. 3. Atılmak; kovulmak; terk edilmek.*

tekmek[1], [teg-mek / tek-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Ulaşmak; erişmek; düçar olmak. [EUTS] [Mühennâ]

tekmek[2], [tek-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* **1.** Vurmak. **2.** Toplamak. **3.** Yuvarlanmak. [DS]

tekmeleme, [tekme-le-me] *is.* Tekmelemek eylemi.

tekmelemek, [tekme-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor)* **1.** Tekme ile vurmak; tekme atmak. **2.** Çifte atmak; çiftelemek. **3.** *mecaz.* İhanet etmek.

tekmelenme, [tekme-le-n-me] *is.* Tekmelenmek eylemi.

tekmelenmek, [tekme-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Tekme ile vurulmak; tekme atılmak. **2.** Hayvan tarafından tekme vurulmak. **3.** *mecaz.* İhanete uğramak; tekme yemek.

tekmelik, [tekme-lik] *is.* **1.** Bazı sporlarda kaval kemiğini rakip sporcunun tekmelerinden korumak

için giyilen kauçuk ya da plastik parça. **2.** Kapı kanadının yanlamasına konulmuş en alt parçası.

tekmen, [tek-men] *{ağız} is.* Büyük kayalıkların ve taşlıkların önündeki set set çıkıntılar; setler. [DS]

tekmid, [? tekmīd تکمید] *(tekmi:d) {OsT} is. tıp.* Ilık veya soğuk su pansumanı.

tekmil, [Ar. kemāl > tekmīl تکمیل] *(tekmi:l) {OsT} is.* **1.** Tamamlama; bitirme; sona erdirme. **2.** *as.* Ast birlik komutanının üst birlik komutanına bildirdiği kısa ve sözlü günlük olay raporu; tekmil haberi. **3.** *sf.* Bütün; tüm. **4.** *sf.* Eksiksiz. ◻ **tekmil haberi,** *1. Bir işin tamamlanmış olduğunu bildiren haber. 2. Ast birlik komutanının üstüne verdiği sözlü rapor.*|| **tekmîl-i enfâs,** *{OsT} Ölme.*|| **tekmil vermek,** *Alınan emirler üzerine yapılan işleri amirine sözlü olarak bildirmek.*

tekmile, [Ar. kemāl >tekmīle تکمیله] *(tekmi:le) {OsT} is.* Tamamlamak için yapılan şey; ek.

tekmilleme, [tekmil-le-me] *is.* Tekmillemek eylemi.

tekmillemek, [tekmil-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tamamlamak; bitirmek. **2.** *argo.* Öldürmek.

tekmin, [Ar. kemīn > tekmīn تکمین] *(tekmi:n) {OsT} is.* Pusuya yatırma.

tekmük, -ğü [tek-mük] *{ağız} is.* Tekme. [DS]

tekmül, [tek-mül] *{ağız} is.* Yuvarlanma; düşme. ◻ **tekmülü tekmülü,** *{ağız} (Düşmek için) yuvarlanarak; paldır küldür.* [DS]

tekn- [Yun. tekhne *(yöntem)*] *ön* ve *son ek.* Teknikle ilgili pek çok Latince kelimenin başına ve sonuna getirilen ek.

tekne, [*eT.* teñ-le / teñne / tekne] *is.* **1.** Çoğunlukla hamur yoğurmakta ve mayalamakta kullanılan ağaçtan oyma büyük ve derin gereç. *{eT} (aym)* [DLT] [Mühennâ] **2.** İçinde yıkanılan fayans ya da dökme demir, plastik gibi maddelerden yapılma geniş ve derin banyo gereci. **3.** Deniz taşıtlarının donanım dışında kalan kısmı. **4.** Deniz taşıtı. **5.** Telli çalgılarda girişim ile sesin şiddetini yükseltmeye yarayan ahenk tablası ile kaplı oyuk. **6.** *jeol.* Katmanlı kayaçların içeri doğru çukur, oyuk bölümü; ineç. **7.** *jeol.* Yer kabuğu kıvrımlarının çukur, alçak alanları; havza. **8.** *{ağız}* Değirmende, öğütülecek tahılın, taşın deliğine azar azar dökülmesini sağlayan ahşap depo. [DS] **9.** *sf.* Tekne biçiminde olan. ◻ **tekne dibi,** *{ağız}* → tekne kazıntısı. [DS]|| **tekne kazıntısı,** *Yaşı ilerlemiş kadının son doğurduğu çocuk.*

tekneci, [tekne-ci] *is.* **1.** Tekne yapan kimse. **2.** Teknesi, yatı olan kimse.

tekneli, [tekne-li] *sf.* Teknesi olan; teknesi bulunan; tekneye sahip olan. ◻ **tekneli bağa,** *{ağız} Kaplumbağa.* [DS]|| **tekneli kurbağa,** *{ağız}* → tekneli bağa. [DS]

teknesyum, [Yun. tekhnetos *(yapay)* > Fr. technétium] *is. kim.* Uranyumun parçalanma ürünleri arasında elde edilen, herhangi bir doğal izotopuna henüz rastlanmamış olan, atom numarası 43, atom ağırlığı 98,90 olan, altı saat gibi bir kısa ömürlü dönüme sahip olduğu için nükleer tıpta doku ve organ incelemelerinde kullanılan element, sembolü: Tc.

tekneşik, -ği [tek-le-ş-ik] *{ağız} zf.* Birlikte. ◻ **tekneşik olmak,** *{ağız} Birlikte kalmak.* [DS]

teknetyum, [Yun. tekhnetos *(yapay)* > Fr. technétium] *is. kim.* → teknesyum.

teknik, -ği [Yun. tekhnikos *(sanat, sanayi)* > Fr. techniqeu] *is.* **1.** Bir sanat, meslek ya da bilim dalında uygulamaya yönelik yöntem ve yordamların tümü. **2.** Bir kimsenin, bir etkinliği uygulamada gösterdiği beceri; hüner. **3.** Belli bir sonuca varmayı sağlayan davranış biçimi; metot; yol; yöntem. **4.** Bilimsel verilere dayanan ve üretime yönelik yöntemlerin tümü. **5.** Bilimin, üretim alanındaki uygulamalarının tümü. **6.** Bir sanat, üretim ve öğretim etkinliği için başvurulan beceri, işlem ya da yol. **7.** *sf.* Bir etkinliğin uygulama yönüne, uygulanmasına ve bunun için gereken beceriye ait olan. **8.** Bir aracın, bir aygıtın vb. şeyin işleyişine ilişkin. **9.** Bir bilimin uygulanmasına ilişkin olan. **10.** Bir bilim koluna ya da etkinliğe özel olan, özel bilgiler gerektiren. **11.** (Okul ve eğitim kurumu için) uygulayıcı meslek adamı yetiştiren. **12.** (Meslek adamı) uygulayıcı. **13.** (Sporcu için) teknik becerisi güçlü olan. ◻ **teknik eğitim,** *Sanayi ile ilgili işlere, mekanik alandaki uğraşlara ve uygulamalı bilim alanlarına ilişkin eğitim.*|| **teknik lise,** *Genel derslerin yanında teknik konulara ağırlık vererek öğrenciyi hem teknik mesleğe hem yüksek öğrenime hazırlayan orta öğretim kurumu.*|| **teknik okul,** *Öğrenciyi teknik alanda eğiten okul.*|| **teknik öğretim,** *Bir tekniğin, teknik becerinin ve yönteminin kazandırılmasına ilişkin öğretim.*|| **teknik ressam,** *Teknik resim çizen ressam.*|| **teknik üniversite,** *Teknikle ilgili öğretimin ağırlıklı olarak yapıldığı lisans ya da lisans üstü eğitim veren yüksek öğrenim kurumu.*

teknikçi, [teknik-çi] *is.* Bir işin bilimsel yanından daha çok uygulama yönü ile uğraşan kimse; tekniker; teknisyen; uygulaman.

tekniker, [Alın. techniker] *is.* Bir işin bilimsel yanından daha çok uygulama yönü ile uğraşan kimse; teknikçi; uygulaman.

teknisyen, [Fr. technicien] *is.* **1.** Teknik liselerle iki yılhk meslek yüksek okullarını bitiren kimsenin unvanı. **2.** Bir bilimin tekniğini bilen ve uygulayan kimse. **3.** Bir teknikte uzmanlaşmış kimse. **4.** Usta ile tekniker arasındaki teknikçi. **5.** *as.* Hava kuvvetlerinde bir uçağın kimi ögelerinin bakım ve onarımını yapan uzman.

tekniye, [Ar. künye > tekniye تكنيه] *{OsT} is.* **1.** Künye verme; künyeleme. **2.** Künye alma; künyelenme.

teknografi, [Fr. technographie] *is.* Tekniklerin ve yöntemlerinin betimlenmesi.

teknokrasi, [Fr. techocratie] *is.* Yönetsel kararların alınmasında siyasilerden daha çok uzman, teknisyen ve memurların yetki sahibi olduğu siyasal ya da iktisadî sistem.

teknokrat, [Fr. technocrate] *is.* **1.** İnsan etkeninden daha çok teknik ve ekonomik verilere dayanan kamu görevlisi; uygulayımcı. **2.** Teknokrasi yanlısı.

teknokratçılık, -ğı [teknokrat-çı-lık] *is.* **1.** Teknokratların iktidarda oldukları yönetim biçimi. **2.** Teknokratların tutumu.

teknoloji, [Fr. technologie] *is.* **1.** Tekniklere ilişkin genel kuram. **2.** Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç ve gereçleri kapsayan bilgi; uygulayım bilimi. **3.** Belli bir teknik alanda, bilimsel veri ve ilkelere dayanan uygulamaların tümü. **4.** Sanayide ve zanaat alanında kullanılan takım ve donanımların tümü. **5.** Sanayinin çeşitli dallarında kullanılan takım, tezgâh, makine ve bunların kullanılışına ilişkin yöntemlerin incelenmesi.

teknolojik, -ği [Fr. technologique] *is.* Teknoloji ile ilgili; uygulayımsal. ◻ **teknolojik belirlenimcilik,** *iletş. Teknolojinin hem özerk hem de toplum üzerinde belirleyici etkileri bulunduğu varsayımı.*|| **teknolojik gerekircilik,** *iletş.* → teknolojik belirlenimcilik.

tekomple, [Fr. thé complet] *is.* Kahvaltı.

tekrar, [Ar. kerr >tekrār تكرار] *(tekra:r / -ra:rı) {OsT} is.* **1.** Bir davranışın, eylemin sonra yeniden yapılması. **2.** Bir olayın veya olgunun zaman içinde yeniden ortaya çıkması, olması. **3.** Bir konuşma ya da yazıda aynı sözcüğü, aynı düşünceyi birçok kez söylemek ve yazmak eylemi; yineleme. **4.** *ed.* Bir sözün, aynı cümlede ya da paragrafta, kimi zaman gereksiz yere anlatımı karıştıracak biçimde becerikce, kimi zaman da anlamı kuvvetlendirmek ya da ifadeye heyecan katmak maksadıyla bazı ses, seslem, sözcük ya da sözcenin bilinçli olarak sık sık kullanılması. **5.** *zf.* Bir veya daha çok kez; daha; yine; yeniden; gene; yeni baştan. ◻ **tekrār-ale't-tekrār,** *{OsT} Çok defa.*|| **tekrar etmek,** *Yeni baştan söylemek veya yapmak; tekrarlamak; yinelemek.*|| **tekrār-ı mā'nevî,** *{OsT} ed. Eş anlamlı kelimeleri bir arada kullanma.*|| **tekrar tekrar,** *{OsT} Üst üste; ardı ardına; defalarca.*

tekraren, [Ar. tekrār > tekrāren تكراراً] *(tekra:'ren) {OsT} zf.* **1.** Tekrar tekrar; tekrarlanarak; yinelenerek; defalarca. **2.** Tekrar edilmiş olarak.

tekrarlama, [tekrar-la-ma] *is.* Tekrarlamak eylemi; yineleme.

tekrarlamak, [tekrar-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yeni baştan yapmak; bir daha yapmak; tekrar etmek; yinelemek. **2.** Daha önce başkası tarafından yapılmış, söylenmiş olan bir şeyi yapmak ve söylemek; yinelemek. **3.** Bir şeyi öğrenmek, bellemek için üst üste, alışkanlık kazanıncaya kadar aynı biçimde yapmak; yinelemek; yeni baştan yapmak. **4.** *dönşl. f.* Yeniden ortaya çıkmak; tekrar görünmek; yenilemek.

tekralanan, [tekrar-la-n-an] *sf.* Tekrar edilen; tekrar ortaya çıkan. ◻ **tekrarlanan birim,** *biy.* Kromozom üzerinde aynı genin peş peşe tekrarlanmasından oluşan birim.

tekrarlanma, [tekrar-la-n-ma] *is.* Tekrarlanmak eylemi.

tekrarlanmak, [tekrar-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Yeniden bir kez daha yapılmak, söylenmek; yinelenmek; tekrar edilmek.

tekrarlatma, [tekrar-la-t-ma] *is.* Tekrarlatmak eylemi.

tekrarlatmak, [tekrar-a-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir şeyi tekrar yaptırmak ya da söyletmek; yineletmek; tekrar ettirmek.

tekrarlayıcı, [tekrar-la-y-ıcı] *is.* İletişim sırasında zayıflayan işaretlerin düzeyini yükseltemeye ya da yükselterek yeniden biçimlendirmeye yarayan elektronik aygıt.

tekrarlı, [tekrar-lı] *sf.* Tekrar edilen; yinelemeli; mükerrer.

tekre, [teg-mek > teg(i)r-e / tekre] *{eT} {ağız} is.* Daire; çevre; civar; dört taraf. [EUTS] [DS]

tekreki, [tegre-ki] *{eT} zf.* Çevredeki. [EUTS]

tekrih, [Ar. kerh > tekrīh تكريه] *(tekri:h) {OsT} is.* Çirkin gösterme; sevdirmeme.

tekrihat, [Ar. tekrīhāt تكريهات] *(tekri:ha:t) {OsT} is.* Çirkin göstermeler; sevdirmemeler.

tekrim, [Ar. kerem > tekrīm تكريم] *(tekri:m) {OsT} is.* Saygı gösterme; ululama; yüceltme. ◻ **tekrim etmek,** *{OsT} Yüceltmek; saygı göstermek; ululamak.*

tekrimen, [Ar. tekrīm > tekrīmen تكريماً] *(takri:'men) {OsT} zf.* Saygı göstererek; yücelterek; saygıyla.

tekrir, [Ar. kerr > tekrīr تكرير] *(tekri:r) {OsT} is.* **1.** Bir şeyi bir daha yapma; tekrar etme. **2.** *ed.* Sözün etkisini güçlendirmek amacıyla yinelemelere başvurma sanatı. ◻ **tekrîr etmek,** *{OsT} Yinelemek; tekrarlamak.*|| **tekrîr-i istidlāl,** *{OsT} mant. Örnek verme.*|| **tekrîr-i merdūd,** *{OsT} Gereksiz söz tekrarı.*

tekrirat, [Ar. tekrīrāt تكريرات] *(tekri:ra:t) is.* Tekrar etmeler; tekrarlar.

tekris, [Ar. tekrīs تكريس] *(tekri:s) {OsT} is.* **1.** Temele taş koyma. **2.** İthaf. **3.** Tanrı'ya vakfetme.

teks, [Fr. **tex**tile] *is. kısalt.* Dokuma elyafı ticaretinde kullanılan 1 g/km'ye eşit doğrusal kütle birimi.

teksenmek, [tek-sen-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Küsmek; darılmak. [DS]

teksermek, [tek-ser-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** Vermek. **2.** Uygun görmek; yerinde görmek. [DS]

teksib, [Ar. teksīb تكسيب] *(teksi:b) {OsT} is.* **1.** Kazandırma. **2.** Kazandırılma.

teksif, [Ar. keṣāfet > tekṣīf تكثيف] *(teksi:f) {OsT} is.* **1.** Toplama; sıkıştırma. **2.** Bir sıvının yoğunluğunu artırma; koyulaştırma. **3.** Saydamlığını giderme. ◘ **teksif etmek,** *1. Yoğunlaştırmak; koyulaştırmak. 2. Toplamak; sıkıştırmak.*

teksinç, [tegzinç] *{eT} is.* **1.** Tomar. [EUTS] **2.** Başlık; bölüm; fasıl. [EUTS] **3.** Muhit. [EUTS] **4.** Devir. [EUTS] **5.** Dalga. [EUTS] **6.** Girdap. [EUTS]

teksinmek, [teg(i)z-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Dönmek; dolaşmak; devir yapmak daire çizmek. [EUTS]

teksir[1]**,** [Ar. keṣret > tekṣīr تكثير] *(teksi:r) {OsT} is.* **1.** Sayısını artırma; çoğaltma. **2.** Yazılı metinleri teksir makinesinde çoğaltma. **3.** Bu teknikle çoğaltılmış nüsha. ◘ **teksir etmek,** *Bir yazıyı teksir makinesi ile çoğaltmak.*|| **teksir kâğıdı,** *Teksir makinesinde yazı çoğaltmakta kullanılan bir tür kâğıt.*|| **teksir makinesi,** *Çoğaltma makinesi.*

teksir[2]**,** [Ar. kesr > teksīr تكسير] *(teksi:r) {OsT} is.* **1.** (Nesne için) çok kırma. **2.** Çok kırılma.

teksirat, [Ar. tekṣīr > tekṣīrāt تكثيرات] *(teksi:ra:t) {OsT} is.* **1.** Çoğaltmalar. **2.** Çoğaltılmalar.

teksirhane, [Ar. tekṣīr + Far. ḫāne تكثيرخانه] *(teksi:rha:ne) {OsT} is.* Darphanede para basılan yere verilen ad.

teksivrik, -ği [tek+sivri-k] *{ağız} is.* Topraktan yeni çıkan ekin. [DS]

tekst, [Fr. texte] *is.* Bir yazarın eserinin kendisi; metin.

tekstil, [Lat. textilis *(dokunmuş, örülmüş)* > Fr. textile] *is.* **1.** Dokunmuş olan şey; dokuma ürünü; dokuma; kumaş. **2.** Dokuma sanayiinin tümü; örgü ve dokuma işleri; dokumacılık. **3.** *sf.* Dokumada kullanılan ipliklerin elde edildiği ürünlere ilişkin. **4.** Kumaş üretimine ilişkin.

tekstilci, [tekstil-ci] *is.* Dokuma işi ile uğraşan kimse; dokumacı.

tekstüre, [Fr. texture] *is.* Sentetik elyafa büküm vererek esneklik kazandırmak için uygulanan bükün, ısıtma ve açma, lifleri tek yanlı ezme, flamentler arasına hava vererek şişirme ve ısı ile bu şişkinliği tespit etme gibi işlemlerinin tümü. ◘ **tekstüre iplik,** *İnce çorap ve iç çamaşırı yapımında kullanılan tekstüre işleminden geçirilmiş esnek lifli iplik.*

tekşif, [Ar. keşf > tekşīf تكشيف] *(tekşi:f) {OsT} is.* Sonuna kadar, iyice açma.

tekşirtürmek, [tegzin-dür-mek [Clauson]] *{eT} gçl. f. [-ür]* → tegzindürmek.

tekşürmek, [teğ-mek > teg-(i)ş-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Ulaştırmak; getirmek; eriştirmek; sevk etmek. [EUTS]

tekşüt, [teg-mek > teg-iş-mek > teg-(i)ş-üt] *{eT} is.* → tegşüt. [DLT]

tektaz, [Far. tek-tāz تكناز] *(tekta:z {OsT}) is.* Çok koşan; koşucu.

tekten, [tek-ten] *{ağız} sf.* En üstün; eşsiz. [DS] ◘ **tekten tege,** *{ağız} Tek tük.* [DS]

tektib, [Ar. ketebe > tektīb تكتيب] *(tekti:b) {OsT} is.* Yazdırma.

tektirme, [tek-tir-me] *{ağız} is.* Esnek değneklerle oynanan bir çocuk oyunu. [DS]

tektonik, -ği [Yun. tektonike *(dülgerlik)* > Alın. tektonik] *is.* **1.** Yeryuvarlağında kayaçların ve sıradağların biçim değiştirmesi. **2.** İç güçlerin etkisi ile, arazilerin oluşumundan sonra meydana gelen yeryüzü biçim değişikliklerini inceleyen jeoloji dalı. **3.** *sf.* Yer kabuğunun biçim değiştirmesine ilişkin.

tektonit, [Fr. tectonite] *is. jeol.* Tektonik etkilerle biçim değişikliğine uğramış kayaç.

tekücek, -ği [tek-ü-cek ?] *{ağız} is.* Küçük çapa. [DS]

teküllü, [tekül-lü ?] *{ağız} is.* **1.** Sevgili. **2.** Nişanlı. [DS]

teküllük, -ğü [tekül-lük] *{ağız} is.* Küçük, kulpsuz toprak kap. [DS]

tekün, [tekin / tekün تكون] *{eAT} is.* Boş; abes; beyhude.

tekürlük, -ğü [tekür-lük] *{ağız} is.* Yoğurt koymaya yarayan toprak çömlek. [DS]

teküz, [tükē-mek > tügüz / teküz] *{eT} is.* **1.** Bütün; tüm. **2.** *{ağız}* Tamam. [DS] **3.** Atın alnındaki beyazlık; akıtma. [DLT]

teküzlig, [teküz-lig] *{eT} sf.* Akıtmalı. [DLT]

tekvando, [Ar. Kore d. te *(ayak)* + kvon *(yak)* + do *(yol, usul)*] *is.* Uzakdoğu kökenli, savunma ağırlıklı dövüş sanatı.

tekvin, [Ar. kevn > tekvīn تكوين] *(tekvi:n) {OsT} is.* **1.** Yaratma; oluşturma; meydana getirme; var etme. **2.** Yaratış; yaratılış. **3.** *hrist.* Dünyanın yaratılışı, Âdem'le Havva'nın cennetten kovuluşu, Hz. İbrahim'in soyu gibi on bir bölümlük edebî türleri içeren Torah'ın ilk kitabı. ◘ **tekvin etmek,** *Var etmek; yaratmak.*

tekvinat, [Ar. tekvīn > tekvīnāt تكوينات] *(tekvi:na:t) {OsT} is.* Var edişler; yaratmalar; yaratılışlar.

tekvinî, [Ar. tekvīn > tekvīnī تكويني] *(tekvi:ni:) {OsT}*

is. **1.** Yaratılışla ilgili. **2.** Oluşla ilgili. **3.** *fel.* Oluşumla ilgili.

tekvir, [Ar. tekvīr تكوير] *(tekvi:r) {OsT} is.* Yuvarlaklaştırma; değirmi hâle getirme. ◻ **Tekvir Suresi,** *Kur'an-ı Kerim'in 81. suresinin adı.*

tekye, [Ar. vekā > tüke'e > Far. tekye تكيه] *{OsT} is.* **1.** Güvenme; itimat etme. **2.** Bir yere dayanma; yaslanma. *{eAT} (aynı)* **3.** Tekke. ◻ **tekye etmek,** *{OsT} Güvenmek; dayanmak.*|| **tekye-gâh,** *{OsT} Dayanılacak yer.*|| **tekye uracak yir,** *{eAT} Yaslanıp oturulacak yer.*|| **tekye urmak,** *{eAT} Dayanmak; yaslanmak.*|| **tekye urıcı,** *{eAT} Yaslanıp oturan; dayanan.*|| **tekye urmış,** *{eAT} Kurulup oturmuş; yaslanmış.*|| **tekye vurmak,** *{eAT}* → tekye urmak.|| **tekye-zen,** *{OsT} Güvenen; dayanan.*

tekyelenmek, [Ar. tekye > tekye-le-n-mek تكيه‌لنمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Dayanmak; yaslanmak; ittika etmek.

tekyil, [Ar. kīle > tekyīl تكييل] *(tekyi:l) {OsT} is.* Kile ile ölçme.

tekzib, [Ar. kiẕb > tekẕīb تكذيب] *(tekzi:b) {OsT} is.* → tekzip.

tekzibat, [Ar. tekẕīb > tekẕībāt تكذيبات] *(tekzi:ba:t) {OsT} is.* Tekzipler; yalanlamalar.

tekzim, [teg(i)z-im ?] *{eT} is.* Pamuk vb. şey ile yapılmış kabartma. [EUTS]

tekzinmek, [teg(i)z-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Dönmek; yuvarlanmak. [Gabain]

tekzip, -bi [Ar. kiẕb > tekẕīb تكذيب] *{OsT} is.* **1.** Bir haberi ya da söylenen sözü yalanlama; yalan sayma. **2.** Bu amaçla yazılan yazı ya da söylenen söz. **3.** Bir kimsenin, bir süreli yayında kendisi ile ilgili gerçek dışı bir haberi yalanlaması. ◻ **tekzip etmek,** *{OsT} Yalanlamak.*

tel[1], [Erme. t'el] *is.* **1.** Metalden yapılmış kopmaya karşı dirençli, düzgün çaplı, silindir biçiminde uzun kiriş. **2.** Değişik işlerde kullanılan haddeden çekilmiş ince metal ya da tekstil maddesinden yapılmış ip; iplik. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** Saç ve sakalı oluşturan kıllardan her biri. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *biy.* Kimi organizmaların demet durumundaki oluşumlarını meydana getiren ipçiklerden her biri; lif. **5.** Telli çalgılarda, boyu ve gerginliği ayarlanabilen metal ya da bağırsaktan yapılma ses verici parça. **6.** *sf.* Bu nesneden yapılmış olan ya da bu biçimde olan. ◻ **tel bağı,** *{ağız} Çuvalların ağzını dikmekte kullanılan kıl ip.* [DS]|| **tel cambazı,** *1. Tel üzerinde gösteri yapan kimse; tel akrobatı. 2. mecaz. Çok kaypak kimse.*|| **tel çekmek,** *1. Engellemek amacıyla, bir yeri tel ile çevirmek. 2. İki direk arasına tel bağlamak; tel germek.*|| **tel çivi,** *Telden yapılan çivi.*|| **tel dikiş,** *Telle yapılan dikiş.*|| **tel dokuma,** *Telle örülmüş dokuma.*|| **tel dolap,** *Yanları ve ön tarafı ince delikli telden yapılmış yemek dolabı.*|| **tel fırça,** *Telden yapılmış sert fırça.*|| **tel halat,** *Telden yapılmış halat.*|| **teli kırmak,** *Bağlı olduğu kuruluşla ilişiğini kesmek.*|| **tel kadayıf,** *İnce tel biçiminde özel kalıplardan dökülerek pişirilmiş makarna ve bu malzeme ile yapılmış hamur tatlısı.*|| **tel kafes,** *Tellerle örülmüş kafes.*|| **tel kırmak,** *{OsT} Uygunsuz davranışta bulunmak; hata işlemek.*|| **tel kurdu,** *zool. Ekin ve sebzelerin köklerine zarar veren bir takla böceğinin tel biçimindeki kurtçuğu.*|| **tel küf,** *bot. Vücutta hemen bütün dokulara yerleşebilen asalak bir mantar türü, (Sporotrichum schneckii).*|| **tel küflüce,** *Tel küflerin sebep olduğu ilkel mantar hastalığı.*|| **teller takmak,** *Sevincini aşırı biçimde dışarı vurmak.*|| **tel örgü,** *Dikenli tellerden yapılmış engel.*|| **tel şehriye,** *Hamurun ince tel biçiminde kesilip kurutulması ile hazırlanmış çorbalık malzeme.*|| **tel takınmak,** *1. Kendi başına vb. yerine tel takmak. 2. mecaz. Çok sevinmek.*|| **tel tel,** *1. Tel biçiminde. 2. Her teli ayrı ayrı olarak.*|| **tel urmak,** *{ağız} Telgraf çekmek.* [DS]|| **tel zımba,** *Kâğıtları birbirine bir tel ile tutturmaya yarayan büro gereci.*

tel[3], [Fr. télégraphe > **tel**graf / téléphone > **tel**efon] *kısalt. is.* **1.** Telgraf sözünü kısaltılmışı. **2.** Telefon sözünün kısaltılmışı. ◻ **tel çekmek,** *Telgraf göndermek.*

tel[2]**, -lli** [Ar. tell تل] *{OsT} is.* **1.** Yığın; küme. **2.** Tepe.

tela, [İt. tela] *(te'lâ) is.* Kumaş ile astar arasına konularak elbisenin dik durmasını sağlayan kolalı bez.

telaffuz, [Ar. lafẓ > telaffuẓ تلفظ] *(telâffuz) {OsT} is.* **1.** Söyleme biçimi; söyleyiş; söyleniş. **2.** *dbl.* Boğumlanına. **3.** Bir kimsenin, bir dildeki sesleri söyleme ve çıkarma biçimi; aksan. ◻ **telaffuz cihazı,** *{OsT} dbl. Bir dildeki seslerin doğru söylenişini gösteren aygıt.*|| **telaffuz edilmek,** *1. Söylenmek. 2. dbl. Boğumlanmak.*|| **telaffuz etmek,** *Söylemek.*|| **telaffuz organı,** *Sözlerin, konuşmada kullanılan ses hâline gelmesini sağlayan organlar.*

telaffuzat, [Ar. lafẓ > telaffuẓāt تلفظات] *(telâffuza:t) {OsT} is.* **1.** Söyleyişler. **2.** Söylenişler.

telafi, [Ar. tely > telāfī تلافى] *(telâ:fi:) {OsT} is.* Herhangi bir zararı, olumsuz bir durumu, bir tersliği, kötü bir etkiyi veya istenmeyen sonucu başka bir etki ya da sonuçla giderme; dengeleme; karşılama; yerini doldurma. ◻ **telafi etmek,** *Elden çıkan ya da zarar gören bir şeyin yerini başka bir şeyle doldurmak; karşılamak; gidermek.*|| **telâfi-i mafat,** *{OsT} Kaybedilen bir şeye karşılık başka bir şey kazanma.*

telafif, [Ar. telfīf > telāfīf تلافيف] *(telâ:fif) {OsT} is. anat.* Organların kıvrılma, bükülme yerleri; kıvrım-

lar; büklümler. ◘ **telāfîf-i hısānü'l-bahr,** *{OsT} Deniz aygırı kıvrımı.*

telahhum, [Ar. laḥm > telaḥḥum تلحم] *{OsT} is.* **1.** Semirme; semizleşme. **2.** Yaraların etle kapanması, iyileşmesi.

telahhuz, [Ar. telaḥḥuz تلحز] *{OsT} is.* İmrenme yüzünden ağzı sulanma.

telahuk, -ku [Ar. lülḥūḳ > telāḥuḳ تلاحق] *(telâ:huk) {OsT} is.* Arka arkaya gelme; birbirine eklenme. ◘ **telāhuk etmek,** *Peş peşe gelmek; birbiri ardına eklenmek.*

telahi, [Ar. levh > telāhī تلاهى] *(telâhi:) {OsT} is.* Oyunla vakit geçirme; oyun araçları ile zaman harcama.

telahuk, [Ar. lüḥuḳ > telāḥuḳ تلاحق] *(telâ:huk) {OsT} is.* Art arda gelerek birleşme; katılma.

telahuz, [Ar. telaḥuẓ تلاحظ] *(telâ:huz) {OsT} is.* **1.** Göz ucu ile bakma. **2.** Göz ucuyla bakışma.

telaki, [Ar. liḳā > telāḳī تلاقى] *(telâ:ki:, k kalın söylenir) {OsT} is.* Birbirine kavuşma; birleşme. ◘ **telākî etmek,** *Buluşmak; kavuşmak.*‖ **telākî-gâh,** *Buluşma yeri.*

telakki, [Ar. liḳā > telaḳḳī تلقى] *(telâkki:, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Alma; kabul etme. **2.** Bir kimsenin kendi görüşü; anlayış; görüş. **3.** Öyle sayma; kabul etme; kabul görme. ◘ **telākkî bi'l-kabül,** *{OsT} Kabul ederek.*‖ **telakki edilmek,** *Herhangi bir biçimde anlaşılmak; öyle değerlendirilmek.*‖ **telakki etmek,** *Herhangi bir biçimde anlamak; öyle değerlendirmek; öyle saymak.*‖ **telakki olunmak,** *Herhangi bir biçimde sayılmak; öyle değerlendirilmek.*

telakkiyat, [Ar. telaḳḳī > telaḳḳiyāt تلقيات] *(telâ:kkiya:t, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Almalar; kabul etmeler. **2.** Anlayışlar; algılamalar; görüşler.

telakkub, [Ar. laḳab>telaḳḳub تلقب] *(telâkkub) {OsT} is.* Kendine bir takma ad alma; lakap takınma.

telakkum, [Ar. luḳma > telaḳḳum تلقم] *{OsT} is.* **1.** Parçalayarak lokmalar hâlinde yutma. **2.** Karın gurultusu.

telakkun, [Ar. telaḳḳun تلقن] *{OsT} is. psikol.* Kendi kendine şikâyetlenme; yakınım.

telaküm, [Ar. telāḳüm تلاكم] *(telâ:küm) {OsT} is.* Yumruklaşma; boks yapma.

telalama, [tela-la-ma] *(telâlama) is.* Telalamak eylemi.

telalamak, [tela-la-mak] *(telâlamak) gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Elbise için) kumaş ile astar arasına tela koymak.

telamiz, [Ar. tilmīẕ >telāmīẕ / telāmize تلامذه / تلاميذ] *(telâ:mi:z) {OsT} is.* Öğrenciler.

telanjiyektazi, [Yun. tele *(uzak)* + aggeion *(damar)* + ektasis *(genişleme)* > Fr. télangiectasie] *is. tıp.* Kılcal damar ağlarında görülen çoğalma, genişleme ve yapı değişikliği gibi bozukluklar.

telasim, [Ar. ṭılsım > ṭelāsim طلاسم] *(telâ:sim) {OsT} is.* Büyüler; tılsımlar.

telassus, [Ar. laṣṣ > telaṣṣuṣ تلصص] *{OsT} is.* Hırsızlık etme.

telasuk, -ku [Ar. lüṣūḳ >telaṣūḳ تلاصق] *(telâsu:k) {OsT} is.* **1.** Bitişme; yapışma. **2.** Bir organın başka bir organa yapışması, bitişmesi.

telasük, -ğü [? telasük] *{ağız}sf.* Aceleci; ivecen. [DS]

tela'süm, [Ar. tela'ṣüm تلعثم] *{OsT} is.* **1.** Cevap verilecek yerde kekeleme yüzünden cevap verememe. **2.** Anlamsızca söz etme; saçma sapan konuşma. **3.** Dili dolaşma.

telaş, [Ar. leşv > telāşi / Far. telvāse / telāş تلاش] *(telâ:ş) {OsT} is.* **1.** Herhangi bir endişenin yol açtığı, heyecanla karışık acele. **2.** Şaşkınlıktan ileri gelen karışıklık. **3.** Tasa, kaygı, kuşku gibi etmenlerin yol açtığı ruhsal durum; endişe; huzursuzluk. **4.** Çabuk davranmak gereğinden kaynaklanan kargaşa, gürültü. ◘ **telaşa düşmek,** *Telaşlanmak.*‖ **telaşa gelmek,** *Acele ile yapılmış olmak; üzerinde gerektiği gibi titizlik gösteremeden yapılmak.*‖ **telaş almak,** *Telaşlı bir duruma düşmek.*‖ **telaşa vermek,** *Söz ve davranışlarıyla çevresindekileri heyecanlandırıp sıkıntıya sokmak.*‖ **telaş etmek,** *1. Endişelenerek sabırsızlık etmek. 2. Acele etmek.*‖ **telaş göstermek,** *Telaşını belli eden davranışlarda bulunmak.*

telaşe, [Ar. telāş تلاش => telāşe] *(telâ:şe) is. ağız.* Telaş. ◘ **telaşe müdürü,** *Aşırı derecede telaş gösteren ve çevresindekileri bu yüzden tedirgin eden kimselere alay yollu söylenen söz.*‖ **telaşe nazırı,** *{OsT}* → telaşe müdürü.

telaşi, [Ar. lāşey > telāşī تلاشى] *(telâ:şi:) {OsT} is.* **1.** Önemini yitirme; değerden düşme. **2.** Telaş.

telaşlandırma, [telaş-la-n-dır-ma] *is.* Telaşlandırmak eylemi.

telaşlandırmak, [telaş-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir kimsenin telaşlanmasına neden olmak; kaygı ve endişe duymasına yol açmak.

telaşlanış, [telaş-la-n-ış] *is.* Telaşlanmak eylemi ve biçimi.

telaşlanma, [telaş-la-n-ma] *is.* Telaşlanmak eylemi.

telaşlanmak, [telaş-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Herhangi bir nedenden dolayı kaygılanarak şaşkınlık göstermek. **2.** Ne yaptığını bilemeyecek biçimde

aceleciliğe düşmek; sabırsızlık etmek; aceleci davranmak.

telaşlı, [telaş-lı] *sf.* **1.** (Kişi için) telaşa düşmüş olan; telaş içinde bulunan. **2.** Tez telaşa kapılan. **3.** Aceleci davranan; sabırsızlık gösteren. **4.** (Nesne, durum, olgu vb. şeyler için) sabırsızlık belirten; aceleci. ◻ **telaşlı telaşlı,** *Telaş içinde; aşırı telaş göstererek.*

telaşlılık, -ğı [telaş-lı-lık] *is.* Telaşlı olma durumu.

telaşsız, [telaş-sız] *sf.* **1.** Telaşa kapılmayan; telaş etmeyen; soğukkanlı. **2.** (Tutum ve davranış için) telaş etmeyen bir kimseye ait. **3.** *zf.* Telaş göstermeksizin.

telaşsızlık, -ğı [telaş-sız-lık] *is.* Telaşsız olma durumu; soğukkanlılık.

telatin, [Slav. telyatin] *(telâ:tin) is.* Hurç, sofra altı, seccade gibi eşya yapımında kullanılan kalın dana derisi.

telattuf, [Ar. luṭüf > telaṭṭuf تلطف] *(telâttuf) {OsT} is.* Nazik ve ince bir davranış sergileme.

telattufat, [Ar. telaṭṭufât تلطفات] *(telâttufa:t) {OsT} is.* Kibar davranışlar.

telattufen, [Ar. telaṭṭufen تلطفاً] *(telâttu'fen) {OsT} zf.* Kibarca; nazikçe.

telattufkâr, [Ar. telaṭṭuf + Far. -kār تلطفكار] *(telâttufkâ:r) {OsT} sf.* Nazik ve ince davranış sergileyen.

telattufkârane, [Ar. telaṭṭuf + Far. -kāräne تلطفكارانه] *(telâttufkâra:ne) {OsT} zf.* Kibarca; kibar birine yakışır biçimde.

telattuh, [Ar. telaṭṭuḫ تلطخ] *(telâttuh) {OsT} is.* Bulaşık olma.

telâtuf, [Ar. luṭüf > telāṭuf تلاطف] *(telâ:tuf) {OsT} is.* İncelikle davranma; kibar olma.

telâtufat, [Ar. telaṭuf > telāṭufât تلاطفات] *(telâ:tufa:t) {OsT} is.* İnce davranışlar; kibarlıklar.

telâtum, [Ar. laṭm > telāṭum تلاطم] *(telâ:tum) {OsT} is.* **1.** Dalgaların çarpışması. **2.** Dalgalanma. **3.** Denizin dalgalı hâli. ◻ **telâtum etmek,** *Dalgalanmak.*|| **telâtum-geh,** *{OsT} Dalgası çok olan yer.*

telâ'ub, [Ar. laʿb > telāʿub تلاعب] *(telâ:ub) {OsT} is.* **1.** Oynama. **2.** Oynaşma.

tela'ub[1], [Ar. laʿb > telaʿub تلعب] *(telâub) {OsT} is.* Oyun ile vakit geçirme; oynama; eğlenme.

tela'ub[2], [Ar. luʿāb *(salya)* > telaʿub تلعب] *(telâub) {OsT} is.* **1.** Yemeklerin ağızda tükürük ile karışması. **2.** *tıp.* Salya akması.

telâ'un, [Ar. laʿnet > telāʿun تلاعن] *(telâ:un) {OsT} is.* Karşılıklı lanet okuma; lanetleşme; sövüşme.

telâvüm, [Ar. levm > telāvüm تلاوم] *(telâ:vüm) {OsT} is.* Birbirini çekiştirme.

telbe, [? telbe] *{ağız} is.* Def. [DS]

telbeği, [? telbeği] *{ağız} sf.* Ekşi. [DS]

telbis[1], [Ar. libās > telbīs تلبيس] *(telbi:s) {OsT} is.* **1.** Bir şeyin ayıbını gizleme. **2.** Hile yapma; aldatma. **3.** Hile.

telbis[2], [Ar. telbīs تلبيس [Tietze]] *{ağız} sf.* **1.** Huysuz; yaramaz. **2.** Titiz. **3.** Düzenci; güvenilmez; kurnaz. [DS]

telbis[3], [? telbis] *{ağız} is.* Çöven otu ile kaynatılmış üzüm suyundan yapılma koyu bir tür pekmez. [DS]

telbis[4], [Ar. terbiş تربيص] *{ağız} is.* Nemli toprak. [DS]

telbisat, [Ar. telbīs > telbīsāt تلبيسات] *(telbi:sa:t) {OsT} is.* **1.** Kusur ve ayıbı gizlemeler. **2.** Aldatmalar; hileler.

telbiye, [Ar. lebbeyk *(buyrun)* > telbiye تلبيه] *{OsT} is.* Hacıların, ihramda bulundukları sürece sık sık yüksek sesle ve bir ağızdan okudukları *"Lebbeyk Allahümme.." (Allah'ın gösterdiği yoldan gitmeye hazırım)* diye başlayan dua.

telbiz, [Ar. terbiş تربيص] *{ağız} sf.* (Toprak, tarla için) nemli; tavlı. [DS]

telbüz, [Ar. telbīs تلبيس [Tietze]] *{ağız} sf.* Düzenci; güvenilmez; kurnaz. [DS]

telci, [tel-ci] *{ağız} is.* Gelin başı süsleyen kimse. [DS]

telcie, [Ar. lece > telciʾe تلجئ] *{OsT} is. isl. huk.* Tarafların bir sözleşmeyi aslında olduğundan başka türlü açıklamaları.

telcim, [Ar. licām > telcim تلجم] *{OsT} is.* **1.** Gem vurma; gemleme. **2.** Gemlenme.

telcik, -ği [tel-cik] *is.* **1.** Telleri meydana getiren daha ince çaplı yapı; lifçik. **2.** Küçük tel. **3.** *biy.* İpçik.

telçe, [tel-çe] *{ağız} is.* İp sarmaya yarayan bir araç. [DS]

teldak, -ğı [del-mek + tak-mak > tel+dak] *{ağız} is.* Kolsuz uzun hırka veya yelek. [DS]

tele-, [Yun. tele *(uzak)*] *ek.* Uzaklıkla ilgili Latin kökenli kelimelerin başına getirilen ön ek.

tele[1], [? tele] *{ağız} is.* Hayvanlar için kurulan tuzak. [DS]

tele[2], [İt. tela] *{ağız} is.* Elbise yakalarının içine konulan kolalı bez; tela.[DS]

telebbüb, [Ar. telebbüb تلبب] *{OsT} is. bot.* Meyvenin içlenmesi.

telebbük, [Ar. telebbük تلبك] *{OsT} is.* Mide şişkinliğine uğrama.

telebbün, [Ar. leben > telebbün تلبن] *{OsT} is.* **1.** Durma; eğlenme. **2.** *tıp.* Memeden sütün damla damla akması.

telebbüs, [Ar. libās > telebbüs تلبس] *{OsT} is.* Giyinme; giyme. 🗗 **telebbüs etmek,** *Giymek; giyinmek.*

telebbüsat, [Ar. telebbüsāt تلبسات] *{OsT} is.* Giyinmeler.

teleclüc, [Ar. lüccet > teleclüc تلجلج] *{OsT} is.* Lafı ağzında geveleme, anlaşılır biçimde söyleyememe.

teledinamik, -ği [Fr. télédinamique] *sf.* Kuvveti, gücü uzağa ileten.

telediyastolik, -ği [Fr. télédiastlique] *sf.* Kalp diyastolünün son evresinde meydana gelen.

teleelektrokadiyograf, [Fr. télé-électrocardiographe] *is.* Bir elektrokardiyogramı alıcı verici postalar yardımı ile uzağa iletebilen aygıt.

telef, [Ar. telef تلف] *{OsT} is.* **1.** Bozulma; harap olma; ölme. **2.** Bir şeyi yok yere harcama; ziyan etme. **3.** Bir sanayi ürününün üretimi sırasında dökülme, kırılma, bozulma gibi sebeplerle doğan kayıp. **4.** *{ağız} sf.* Aç, susuz, bakımsız. [DS] 🗗 **telef etmek,** *1. Öldürmek; yok etmek. 2. Gereksiz yere harcamak; ziyan etmek.*|| **telef olmak,** *1. Mahvolmak; ölmek. 2. Gereksiz yere harcanmak; ziyan edilmek.*

telefaks, [Fr. téléfaximilé] *is.* Telefon ağı ile alınıp verilen yazı, resim vb. belge.

telefat, [Ar. telef > telefāt تلفات] *(telefa:t) {OsT} is.* Kayıplar; can kayıpları; zayiat.

teleferik, -ği [Fr. téléphérique] *is.* Havai hatlar üzerinden yük ve insan taşıyan araç.

teleffüf, [Ar. leff > teleffüf تلفف] *{OsT} is.* Sarılıp sarmalanma; bürünme.

teleffüt, [Ar. left > teleffüt تلفت] *{OsT} is.* Etrafa dikkat etme; etrafına bakınma; çevre ile ilgilenme.

telefgin, [telef-gin ?] *{ağız} sf.* Savurgan; müsrif. [DS]

telefon, [Yun. tele *(uzak)* + phone *(ses)* > Fr. téléphone] *is.* **1.** Birbirinden uzakta bulunan kişilerin sözlü olarak konuşmasını sağlayan iletişim aygıtı. **2.** Bu aygıt yardımı ile sağlanan iletişim. **3.** Bu iletişimde kullanılan özel numara. 🗗 **telefon açmak,** *Birini telefon yardımı ile aramak; görüşmek; iletişim kurmak.*|| **telefon arızalanmak,** *argo. Yapacağı işi bir engel yüzünden yapamamak; bir engelle karşılaşmak.*‖ **telefondan çağırmak,** *argo. Bir ortamı bozan kişiyi oradan uzaklaştırmak için çağırmak.*|| **telefon direği,** *Telefon tellerinin gerilmesi için dikilen direk.*|| **telefon etmek,** *1. Telefondan yararlanarak uzakta bulunan biri ile konuşmak. 2. Birini bir olay ya da durumdan haberdar etmek için telefon numarasını çevirmek ve bağlantı kurmak; telefon açmak. 3. argo. İşemek.*|| **telefon hattı,** *Telefon görüşmelerini sağlayan tel bağlantı ağı.*‖ **telefon kabini,** *Telefon edilmek için yapılmış kamuya açık kulübe.*‖ **telefon kartı,** *Manyetik gücü ile telefonu çalıştıran ve belli konuşma süresinin kayıtlı bulunduğu özel kart.*|| **telefon kulübesi,** *Telefon kabini.*|| **telefon modemi,** *bsy. Hem ses, hem de sayısal verileri alıp verebilen modem.*|| **telefon numarası,** *Telefon aracılığı ile uzaktan arayanların bağlantı kurmasını sağlayan rakamlar dizisi; abone numarası.*|| **telefon rehberi,** *Abonelerin telefon numaralarının yer aldığı kitap.*|| **telefon santrali,** *Belli bir merkezde bulunan abonelerin görüşmek istedikleri numaralarla dışarıdan aranan abonelerin otomatik olarak bağlantılarını yaparak görüşmelerine olanak sağlayan elektronik kumanda merkezi.*

telefoncu, [telefon-cu] *is.* **1.** Telefon santrallerinde görevli memur. **2.** Telefonları tekniğine uygun olarak bağlayan, gerektiğinde onaran teknik eleman. **3.** Çeşitli telefon aygıtları satan kimse. **4.** *argo.* Telefonla müşteri bulan fahişe.

telefonculuk, -ğu [telefon-cu-luk] *is.* Telefoncunun yaptığı iş veya mesleği.

telefonist, [Fr. téléphoniste] *is.* Telefoncu.

telefonlaşma, [telefon-la-ş-ma / telefon-laş-ma] *is.* Telefonlaşmak eylemi.

telefonlaşmak, [telefon-la-ş-mak] *işteş. f.[-ır]* **1.** Karşılıklı olarak telefon ile görüşmek. **2.** *dönşl. f.* Telefon durumuna gelmek; telefon gibi olmak.

telefonometre, [Fr. téléphonomètre] *is.* Telefon konuşmalarının sayısını, abone numarasını ve süresini gösteren aygıt.

telefonometri, [Fr. téléphonométrie] *is.* Telefon sisteminin işleyişini tanımlamaya ve değerlendirmeye yarayan ölçümleme işi.

telefoto, [Fd. téléphoto] *is.* **1.** Resim, yazı vb. sabit görüntülerin telefon hatları aracılığıyla uzağa iletilmesi. **2.** Bu şekilde iletilen resim, yazı, belge.

telefotografi, [Fr. téléphotographie] *is.* Uzaktan resim çekme tekniği ve uygulaması.

telefsimek, [telef-si-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Yüreği ezilmek; bayılacak gibi olmak. [DS]

telegoni, [Yun. tele *(uzak)* + gone *(doğum)* > Fr. télégonie] *is.* Bir dişinin kendisini ilk dölleyeni unutamayarak daha sonraki doğumlarda da ona benzer yavrular meydana getireceğini ileri süren bilimsel geçerliliği olamayan kuram.

teleğimsi, [tele(k)-imsi] *sf.* Teleğe benzer; teleği andıran.

teleh, [Ar. ṭāliᶜ => tālih > teleh] *{ağız} is.* Alın yazısı; baht. [DS]

telehhi, [Ar. telehhī تلهى] *(telehhi:) {OsT} is.* Oyunla vakit geçirme; oynama; eğlenme.

telehhüb, [Ar. leheb > telehhüb تلهب] *{OsT} is.* **1.** Tutuşma; alev alma. **2.** (Yara için) yangılanma; iltihaplanma.

telehhüf, [Ar. lehef > telehhüf تلهف] *{OsT} is.* Hasret, keder ve acı ile yanıp yakılma; kaybedilen bir şeye üzülme; mahzunlaşma.

telehhüfat, [Ar. telehhüfāt تلهفات] *(telehhüfa:t) {OsT} is.* Hasret, keder ve acı ile yanıp yakılmalar; kaybedilen bir şeye üzülmeler; mahzunlaşmalar.

telehli, [teleh-li] *{ağız} sf.* **1.** Sanattan anlayan. **2.** İnce düşünceli. **3.** Düşkün; tutkun. [DS]

telejenik, -ği [Fr. télégénique] *sf.* (Kişi için) televizyonda iyi görüntü veren.

teleiletişim, [Fr. tele *(uzak)* + T. iletişim] *is. bilş.* Bilginin üretimi, işlenmesi, saklanması, başka bir yere ulaştırılması ve kullanılmasını sağlayan kablolu veya kablosuz her türlü elektromanyetik düzenler.

telek[1]**, -ği** [telek] *is.* **1.** Kuşların kanat, kuyruk ve gövdelerinde bulunan kalın eksenli, çeşitli renklerde olabilen tüyler. **2.** *{ağız}* Süpürge çöpü. **3.** Her tür bitki yaprağı. **4.** Bağlam; tutam; demet. [DS]

telek[2]**, -ği** [Ar. dellāḳ دلاق] *{ağız} is.* Tellak. [DS]

telek[3]**, -ği** [terek / telek] *{ağız} is.* Sergen. [DS]

telek[4]**, -ği** [telek] *{ağız} is.* Armağan. [DS]

telekabin, [Fr. télécabine] *is.* Sürekli hareket hâlindeki havai hat üzerinde belirli aralıklarla yerleştirilmiş kabinler vasıtasıyla insan taşımaya yarayan teleferik.

telekart, [Fr. télécarte] *is.* Telefon etmekte kullanılan manyetik kart; telefon kartı.

teleke, [telek-e] *is.* Kuyruk teleklerinin en uzunu ve en sert olan.

telekelik, -ği [Fr. téléchélique] *sf. fiz.* (Polimer ve oligomer için) uçları tepkin.

telekız, [**telef**on+**kız**] *is. argo.* Telefon aracılığı ile kendisine müşteri bulan fahişe.

telekinezi, [Fr. téléchinésie] *is.* Nesnelerin dokunulmaksızın hareket ettirilişi.

telekkun, [Ar. telekḳun تلقن] *{OsT} is. psikol.* Kendinden yakınma; kendi kendini şikâyet; otosügesyon.

telekobaltoterapi, [Fr. télécobaltothérapie] *is. tıp.* Kobalt kaynağını ışınlanacak organdan uzağa yerleştirmek suretiyle uygulanan kobalt tedavisi uygulaması.

telekomünikasyon, [Fr. télécommunication] *is. iletiş.* Kablo, radyo dalgaları, optik ya da elektromanyetik düzenekler yardımı ile gerçekleştirilen iletişim. ◻ **telekomünikasyon sistemleri,** *Bilgi aktarımını sağlayan telgraf, telefon, televizyon vb. sistemlerin tümü.*

telekonferans, [Fr. téléconférence] *is.* Ayrı yerlerde bulunan ikiden çok konuşmacının aralarında telekomünikasyon olanakları ile bağıntı kurduğu konferans türü konuşma.

telekonvertör, [Fr. téléconverteur] *is.* Optik odağını iki katına çıkarmak için objektifle kutu arasına yerleştirilen optik düzenek.

telekopi, [Fr. télécopie] *is.* Grafik bir belgeyi, geometrik olarak aslına benzer biçimde uzağa iletmeye yarayan aygıt; faksimile telgraf. ◻ **telekopi aygıtı,** *Telefon hatları aracılığıyla belgeyi uzağa göndermeye ve aynı yolla gönderilen bir belgeyi almaya yarayan aygıt.*

teleks, [İng. **tel**eprinter **ex**hange / Fr. télex] *is.* Abonelerine telemler ya da telgraf ağı devreleri aracılığıyla, aralarında doğrudan ya da geçici olarak haberleşme olanağı sağlayan telgraf servisi.

teleksçi, [teleks-çi] *is.* Teleks ile bağlantılar kurmakla görevli kimse.

teleksiz, [telek-siz] *sf.* (Kuş için) kanatları çok küçük ya da telekten yoksun olan.

tele'lü, -ü'i [Ar. lü'lü' > tele'lü' تلألؤ] *{OsT} is.* Parıldayış; parıldama.

telem[1]**,** [Ar. telem تلم] *{OsT} is.* Pulluğun toprakta bıraktığı iz; çizi.

telem[2]**,** [Fr. télé-imperieur] *is.* Bir metnin alfa-sayısal bir daktilo klavyesi aracılığıyla gönderilmesini ve alıcı postada matbaa harfleri ile yazılmasını sağlayan telgraf aygıtı.

telem[3]**,** [tel-em] *{ağız} is.* İnce saç örgüsü. [DS] ◻ **telem saç,** *{ağız} İnce ince örülmüş saç.*

telematik, -ği [Fr. **télé**-communication + infor**matique** > télématique] *sf.* **1.** Telamatiğe ilişkin. **2.** *is.* Telekomünikasyon ve bilişim hizmetlerini sağlayan teknik ve servislerin tümü.

telembe, [? telembe] *{ağız} is.* Üzerine tuz ekilerek ağzı kapalı bir kap içerisinde çalkalanarak bekletildikten sonra yenilen yeşil erik. [DD]

teleme[1]**,** [Far. deleme => teleme تلمه] *is.* **1.** Tam peynir hâline gelmemiş kazein çökeltisi; süt pıhtısı; yumuşak ve tuzsuz peynir. **2.** Peynir mayası ile dondurulmuş pelte hâlindeki süt. **3.** *{ağız}* Yağı alınmış sütten yapılan peynir. [DS] **4.** *{ağız}* Katılaşmamış peynir. [DS] **5.** *{eAT} {ağız}* Mayalandığı hâlde süzdürülmemiş peynir veya kestirilmiş süt. [DS] **6.** *{ağız}* Süte, incir sütü damlatılarak kestirilmiş süt. [DS] ◻ **teleme peyniri,** *Teleme.*|| **teleme peyniri gibi,** *(Kadın için) beyaz tenli ve tombul.*

teleme[2]**,** [telim > telem-e] *{eT} is.* **1.** Çokluk. [ARAT] **2.** *{ağız}* Tane. [DS] **3.** *{ağız}* Pişince birbirine yapışmayan pirinç veya bulgur pilavı. [DD]

teleme[3]**,** [tele-me] *{ağız} sf.* **1.** Körpe. **2.** Zayıf; cansız; güçsüz; gelişememiş; cılız. **3.** *is.* Az pişmiş yumurta; rafadan. **4.** Katılaşmamış; az katı. [DS] ◻ **teleme olmak,** *{ağız} (Pilav için) pirinç ya da bulgur taneleri diri kalmak.* [DS]

teleme[4]**,** [tele-me] *{ağız} sf.* (Ağaç vb. için) kökü boşta duran; eğreti. [DS]

teleme[5], [tele-me] *{ağız} is.* Hastalık sonrası iyileşme dönemi; nekahet. [DS]

teleme[6], [? teleme] *{ağız} is.* Nadas edilmemiş tarla. [DS]

teleme[7], [? teleme] *{ağız} is.* Dişbudak ağacının yeşil yaprağı. [DS]

telemek[1], [te-lē-mek / té-lē-mek] *(tele:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Dilemek. [ETY] [Gabain]

telemek[2], [tele-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Pıhtılaşmak. [DS]

telemek[3], [tıñ-la-mak > tele-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Görmek; gözlemek. [DS]

telemek[4], [teñ-e-mek > tele-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Denemek. [DS]

telemekanik, -ği [Fr. télémécanique] *is.* Mekanizma ve makinelerin uzaktan kumandası.

telemen, [tele-men] *{ağız} is.* Az pişmiş yumurta; rafadan. [DS]

telemetre, [Fr. télémètre] *is.* Yerleştirildiği nokta ile uzaktaki bir nokta arasındaki uzaklığı ölçmeye yarayan optik aygıt; uzaklıkölçer. ◻ **telemetreyi ayarlamak,** *argo. Elini pantolon cebine sokarak erkeklik organını karıştırmak.*

telemetri, [Fr. télémétrie] *is.* **1.** Telemetre ile uzaklıkları ölçme işi. **2.** Ses yansıması, optik ya da radyoelektrik yöntemlerle elde edilen uzaklık ölçümü.

telemir, [telemir] *{ağız} is.* **1.** Peynir mayası ile kestirilmiş henüz süzülmemiş peynir. **2.** Peynir mayası ile uyutulmuş süt üzerine tatlı dökülerek yapılan yemek. [DS]

telemmu, -u'ı [Ar. leme'ān > telemmu' تلمع] *{OsT} is.* Parıldama; parıldayış.

telemmüs, [Ar. lems > telemmüs تلمس] *{OsT} is.* El ile dokunma; temas etme.

telemmüz, [Ar. tilmīẕ > telemmüẕ تلمذ] *{OsT} is.* Öğrencilik; çömezlik. ◻ **telemmüz etmek,** *1. Öğrencilik etmek. 2. Bir kimsenin çömezi, öğrencisi olmak.*

telemotor, [Fr. télémoteur] *is. dnz.* Bir dümen aygıtının yönlendiricisine uzaktan kumanda etmeyi sağlayan hidrolik düzenek.

telenmek, [tele-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Alınmak. [DS]

telenmek, [tel-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (İp veya urgan için) eskimek. [DS]

teleobjektif, [Fr. téléobjectif] *is.* Odak uzaklığı büyük fotoğraf makinesi objektifi.

teleoloji, [Fr. téléologie] *is. fel.* Erek bilimi.

teleoturum, [Fr. télé + T. otur-um] *is.* Birbirinden uzak stüdyolarda bulunan konuşmacılarla sesli ve görüntülü iletişimin her türlü olanaklarıyla merkez bir stüdyoya bağlanmak suretiyle yapılan bir tür açık oturum.

telepat, [Fr. télépathe] *is.* Telepati uygulayan kimse; medyum.

telepati, [Fr. télépathie] *is.* Bir kişiye ait düşünce, duyum ve izlenimlerin bir başka kişiye bilinen fiziksel duyu yolları dışında bir yolla ulaşması; uzak duyum.

telepatik, -ği [Fr. télépathique] *sf.* Telepati ile ilgili.

teleplasti, [Fr. télélastie] *is.* Maddî olarak bulunduğu yerden başka bir yerde görünen ve bunu maddî olgularla kanıtlayan kimsenin göze görünmesi.

teleprojektör, [Fr. téléprojecteure] *is.* Bir televizyon ekranının verdiği görüntüyü büyüterek uzaktaki sabit ve bağımsız bir perdeye düşürmeyi sağlayan aygıt.

teleradar, [Fr. téléradar] *is.* Televizyon aracılığı ile radar görüntüsü alma işi.

telerik, -ği [? telerik] *{ağız} is.* Ölen kimsenin ardında bıraktığı eşyaları ve hatıraları.[DS]

telerme, [tel-er-me] *{ağız} is.* Yürek çarpıntısı. [DS]

telermek[1], [tel-er-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Nemlenmek; ıslanmak. [DS]

telermek[2], [tel-er-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* (Kumaş için) eskimek; incelmek. [DS]

teles, [Ar. tallis > teles تلس] *{OsT} sf.* (Kumaş için) eskime yüzünden iplikleri tel tel çıkmış.

telesekreter, [Fr. télésecrétaire] *is.* Bir telefon aygıtına bağlı, abone yerinde olmadığı zaman onun yerine talimat ya da cevap veren, gelen mesajları kaydeden bir tür ses kaydedici düzenek.

telesemek, [tel-e-se-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]* **1.** Hızlı hızlı solumak. **2.** Kaygı ile acele etmek. **3.** Yorgunluktan veya sıcaktan bayılacak gibi olmak. [DS]

telesi, [tel-esi ?] *{ağız} is.* **1.** Kaygı; tasa. **2.** Acelecilik; ivecenlik. [DS]

telesik, -ği [tel-esi-k] *{ağız} sf.* **1.** Aceleci; ivecen. **2.** Acele; tez. [DS]

telesime, [tel-esi-me] *is.* **1.** Telesimek eylemi. **2.** *{ağız}* Helecan. [DD]

telesimek[1], [tel-esi-mek تله سيمك] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** (Kişi için) aşırı sıcak ya da yorgunluktan sık sık solumak; bayılacak duruma gelmek. *{eAT} (aynı)* **2.** Güçsüz düşmek; zayıflamak; yorulmak. **3.** Kaygı ile acele etmek. **4.** Susamak. [DS]

telesimek[2], [tel-esi-mek] *gçsz. f. [-ir]* (Kumaş için) eskilik yüzünden dokuması tel tel ayrılmak; dökülmek.

telesine, [Fr. télécinéma] *is.* → telesinema.

telesinema, [Fr. télécinéma] *is.* **1.** Sinema filmi üzerine kaydedilmiş ses ve görüntüleri televizyon işaretlerine dönüştüren aygıt. **2.** Televizyonda filmleri yansıtma ve iletme işi ile uğraşan bölüm.

telesinyalizasyon, [Fr. télésignalisation] *is.* **1.** Uzak-

tan işaretleşme. **2.** Operatöre bilgi vermeye yarayan elektrik ya da radyo dalgaları ile işaret iletimi.

telesistolik, -ği [Fr. télésystolique] *sf.* Sistolün son evresinde oluşan.

telesiyej, [Fr. télésiége] *is.* Kayakçıları ve turistleri, sürekli hareket hâlindeki kabloya asılı korkuluklu birer sandalyeye benzer oturma yerlerinde taşıyan bir teleferik türü.

teleski, [Fr. téléski] *is.* Kayakçıları, kayakları üzerinde kayar vaziyette kayma yeri başlangıcına kadar yokuş yukarı çıkaran kablolu araç.

teleskop, -bu [Fr. téléscope] *is.* Gök cisimlerini gözlemlemede kullanılan objektifi içbükey bir aynadan oluşmuş optik aygıt.

teleskopik, -ği [Fr. téléscopique] *sf.* **1.** (Gözlem için) teleskop yardımı ile yapılan. **2.** (Gök cismi için) çıplak gözle görülemeyen, ancak teleskop yardımı ile görülebilen. **3.** *genşl.* (Anten, ayak, kaldırma kolu vb. teknik alet için) ögeleri birbiri içine girip çıkarak uzayıp kısalabilen.

telesmek, [tel-ez-mek / teles-mek ?] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** Kaygı ile acele etmek; ivmek; sabırsızlanmak. **2.** Hızlı hızlı solumak. **3.** Ezginlik duymak. **4.** Sıcaktan bunalmak. [DS] **5.** *{ağız}* Zorlukla nefes almak. [DD]

telessüm, [Ar. leşm > teleşşüm تلثم] *{OsT} is.* Yaşmak örtünme; yaşmak bürünme. ☐ **telessüm etmek,** *Yaşmak bürünmek.*

telesük, -ğü [teles-ü-k] *{ağız} sf.* Aceleci; tez canlı; ivecen. [DS]

tele'süm, [Ar. leʿşeme >teleʿşüm تلأثم] *{OsT} is.* Söyleyeceğini şaşırma; dili dolaşma; kekeleme.

teleşmek, [tele-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ağlamak; gözyaşı dökmek. [DS]

teletakimetre, [Fr. télétachymètre] *is.* Bir taşıtın hızını uzaktan ölçmeye yarayan düzenek.

teletayp, [İng. teletype] *is.* Alıcı yerine bağlanmış ve kendiliğinden yazan bir telgraf işletim sistemi.

teletekst, [Fr. télétexte] *is.* Televizyon yayınları ile birlikte alıcıya ulaştırılarak ekranda yazılı metin hâlinde izlenebilen mesaj.

teletür, [? teletür] *{ağız} sf.* (Kişi için) çok zayıf. [DS]

teletüs, [? teletüs] *{ağız} sf.* Yarım yamalak; üstünkörü. [DS]

Teleütçe, [Teleüt-çe] *is.* Teleütlerin konuştuğu Türkçenin bir lehçesi; Teleüt Türkçesi.

Teleütler, [Telengget / Teleñgut > Çin. te-le *(Tölös)* > Te-le-üt] *is.* Batı Sibirya'da yaşayan bir Türk boyu.

tele'üv, [Ar. teleʿüv تلأو] *{OsT} is.* Parıldama.

televizyon, [Fr. télévision] *is.* **1.** Elektromanyetik dalgalar ya da kablo yardımı ile hareketli ya da sabit görüntülerin kalıcı olmayan biçimde uzağa iletilmesi ve uygun bir alıcı ile bu görüntülerin izlenmesi. **2.** Bu tekniğe dayalı iletişim düzeneği. **3.** *gnşl.* Bu görüntüleri izlemeye yarayan aygıt; televizyon alıcısı. **4.** Yayınların televizyon aracılığı ile halka iletimini sağlayan bölümlerin oluşturduğu bütün. ☐ **televizyon alıcısı,** *Televizyon yayınlarını almaya ve izlettirmeye yarayan aygıt.* || **televizyon bandrolü,** *Televizyon alıcısı ile birlikte verilen vergi pulu.* || **televizyon filmi,** *Televizyonda gösterilmek amacıyla hazırlanmış film.* || **televizyon oyunu,** *Televizyonda izlenmek üzere özel tekniğine göre oynanmış ve kaydı yapılmış oyun.* || **televizyon programı,** *Bir televizyon kanalının yayın akışını gösteren program.* || **televizyon verici istasyonu,** *Televizyon yayını yapmak üzere donatılmış her türlü sabit ve hareketli tesis; televizyon vericisi.* || **televizyon yayını,** *Televizyon verici istasyonları aracılığıyla alıcılara dolayısıyla halka ulaştırılan yayın.*

televizyoncu, [televizyon-cu] *is.* **1.** Bir televizyon istasyonunda çalışan ve televizyon yayınlarında görev alan kimse. **2.** Televizyon alıcısı satan kimse. **3.** Televizyon alıcısı onaran elektronikçi.

televizyonculuk, -ğu [televizyon-cu-luk] *is.* **1.** Televizyon yayıncılığı. **2.** Televizyon alıcısı üretme, satma ve onarma işleri.

televsimek, [telev-si-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Yorgunluktan ya da sıcaktan bayılacak gibi olmak; bunalmak. **2.** Sersemlemek. [DS]

televvün, [Ar. levn >televvün تلون] *{OsT} is.* **1.** Renklenme. **2.** Renk değiştirme; değişik renkler alma. **3.** *mecaz.* Sözünde durmama; döneklik. **4.** *tasvf. İlahî yolda kararsız davranma; temkini elden bırakma.* ☐ **televvün etmek,** *1. Renk değiştirmek. 2. Döneklik etmek.* || **televvün-kâr,** *Dönek.*

televvünat, [Ar. televvün > televvünāt تلونات] *{OsT} is.* **1.** Renk değiştirmeler. **2.** Döneklikler.

televvüs, [Ar. levş > televvüş تلوث] *{OsT} is.* Kirlenme; pisliğe bulaşma. ☐ **televvüs etmek,** *{OsT} Kirlenmek.*

televvüsat, [Ar. televvüşāt تلوثات] *{OsT} is.* Kirlenmeler.

teleyyün, [Ar. līnet > teleyyün تلين] *{OsT} is.* **1.** Yumuşama. **2.** Sulanma. ☐ **teleyyün-i dimāğî,** *{OsT} tıp. Beynin sulanması.*

teleyyüs, [Ar. teleyyüş تليث] *{OsT} is.* Aslan yürüyüşlü ve aslan yürekli olma; aslan kesilme.

telezimek, [telez-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Yorgunluktan ya da sıcaktan bayılacak gibi olmak; bitkin düşmek. **2.** Sabırsızlanmak. **3.** Güçsüz kalmak; zayıflamak; cılızlaşmak. **4.** Can çekişmek. **5.** Aşırı, taşkın davranışlarda bulunmak. [DS]

telezzüc, [Ar. lüzücet > telezzüc تلزج] *{OsT} is.* Yapışkan olma.

telezzüz, [Ar. leẕẕet > teleẕẕüẕ تلذذ] *{OsT} is.* Tat alma; lezzet duyma; hoşa gitme. ◻ **telezzüz etmek,** *{OsT} Zevk almak; hoşlanmak.*

telezzüzat, [Ar. teleẕẕüẓat تلذذات] *{OsT} is.* Tat alma; lezzet duyma; hoşa gitme.

telfîf, [Ar. leff > telfîf تلفيف] *(telfi:f) {OsT} is.* Sarma; örtme; bürüme.

telfîk, -kı [Ar. lafḳ > telfîḳ تلفيق] *(telfi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Bir araya toplama; birleştirme. **2.** Katma; ekleme. **3.** *ed.* Bir sözün akla getirdiği başka kavramları aralarında çelişme olmaksızın kullanma; müraat-i nazîr. **4.** *isl. huk.* İki ve daha fazla mezhebin bir olaya ilişkin karşıt görüşlerini birleştirme. ◻ **telfîk etmek,** *1. Toplamak. 2. Eklemek.*

telfikat, [Ar. telfîḳ > telfîḳāt تلفيقات] *(telfi:ka:t) {OsT} is.* **1.** Bir araya toplamalar. **2.** Üzerine katmalar.

telfin, [Yun. delphin] *is.* Lakerda yapılmak üzere dilimlenmiş torik balığı parçası; takoz.

telgek, [telgē-mek > telgē-k] *(telge:k) {eT} is.* Sıkıntı.

telgemek, [tel-gē-mek] *(telge:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Sıkmak; can sıkmak. [DLT]

telgenmek, [telge-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kızmak; içlenmek. [DLT]

telgraf, [Yun. tele *(uzak)* + graphein *(yazmak)* > Fr. télégraphe] *is.* **1.** Birbirinden uzak iki merkez arasında üzerinde anlaşmaya varılmış özel işaretlerle haberleşmeyi sağlayan iletişim sistemi. **2.** Bu iletişimi sağlayan döşem ya da kuruluş. **3.** Bu yolla alıcıya ulaştırılan yazılı haber. ◻ **telgraf çekmek,** *1. Telgraf aracılığı ile haber göndermek; tellemek. 2. argo. Yellenmek.*|| **telgraf çiçeği,** *bot. Amerika kökenli, birçok türü evlerde ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen, kimisi sürüngen, kimisi de dik gövdeli, alt yüzü alacalı ve oval yapraklı talkım hâlinde üçlü tipte mavi, beyaz veya pembe çiçekli, otsu bitki, (Tradescantia).*|| **telgraf direği,** *Telgraf hattını aktarmaya yarayan ağaç, metal ya da beton direk.*|| **telgraf teli,** *Telgraf iletişimini sağlayan tel.*|| **telgraf üslûbu,** *Kısa ve özlü anlatım.*

telgrafçı, [telgraf-çı] *is.* **1.** Telgraf sistem ve aygıtlarını işletmekle görevli uzman. **2.** Telgraf sistemleri teknisyeni.

telgrafçılık, -ğı [telgraf-çı-lık] *is.* Telgrafçının yaptığı iş veya mesleği.

telgrafhane, [Fr. télégraphe + Far. -hāne] *(telgraf-ha:ne) is.* Telgrafla haberleşmeyi sağlayan kuruluş.

telgü, [tel-gü] *(telgü:) {eT} zf.* Gelişi güzel. [KB]

telh, [Far. telḫ تلخ] *(h kalın söylenir) {OsT} sf.* Acı. ◻ **telh-āb,** *{OsT} Acı su.*|| **telh-bār,** *{OsT} 1. Acı meyve. 2. Meyvesi acı olan. 3. (İş için) sonucu acı olan.*|| **telh-gû,** *{OsT} Acı söyleyen.*|| **telh-güftār,** *{OsT} Acı sözlü.* || **telh-kâm,** *{OsT} 1. Damağı acı. 2. Kederli.*|| **telh-kâmî,** *{OsT} Kederli oluş; kederlilik.*|| **telh-mîzāc,** *{OsT} Kötü huylu.*|| **telh-nāk,** *{OsT} Tadı acı olan.*

telhî, [Far. telḫ > telḫī تلخی] *(telhi:, h kalın söylenir) {OsT} sf.* Acılık. ◻ **telhî-çeşîde,** *{OsT} Acı çekmiş; acı görmüş.*

telhib, [Ar. leheb > telhīb تلهيب] *(telhi:b) {OsT}* **1.** Tutuşturma; alevlendirme. **2.** Tutuşturulma.

telhibat, [Ar.- telhībāt تلهيبات] *(telhi:ba:t) {OsT}* **1.** Tutuşturmalar; alevlendirmeler. **2.** Tutuşturulmalar.

telhid, [Ar. laḥd > telḥīd تلحيد] *(telhi:d, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Mezar üzerine lahit yapma. **2.** Mezar kazma. **3.** Ölü gömme.

telhif, [Ar. telhīf تلهيف] *(telhi:f) {OsT} is.* Acınma.

telhifat, [Ar. telhīfāt تلهيفات] *(telhi:fa:t) {OsT} is.* Acınmalar.

telhim, [Ar. laḥm > telḥīm تلحيم] *(telhi:n, h kalın söylenir) {OsT} is.* Semirtme; etlendirme.

telhin, [Ar. laḥn > telḥīn تلحين] *(telhi:n, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Ezgili olarak okuma; makam ile okuma. **2.** Okurken, harf ya da sözcük değiştirme. **3.** Birinin yanlışını çıkarma.

telhinat, [Ar. telḥīnāt تلحينات] *(telhi:na:t, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Ezgili olarak okumalar; makam ile okumalar. **2.** Okurken, harf ya da sözcük değiştirmeler. **3.** Başkalarının yanlışını çıkarmalar.

telhis[1], [Ar. laḫṣ > telḫīṣ تلخيص] *(telhi:s, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Özetleme; kısaltma. **2.** İmparatorluk döneminde, sadrazamın bir sorun hakkında padişaha bilgi vermek ve o konu ile ilgili talimat almak üzere yazdığı kısa yazı; not; özet. ◻ **telhis etmek,** *Özetlemek.*

telhis[2], [*eT.* talız *(bir bitki adı)* / Ar. tellīs / tilīs تليس [Tietze]] *is.* → teliz.

telhisat, [Ar. telḫīṣat تلخيصات] *(telhi:sa:t, h kalın söylenir) {OsT} is.* Özetlemeler; kısaltmalar.

telhisçi, [telhis-çi] *is.* Sadrazamın emrinde çalışan ve telhisleri hazırlayarak padişaha sunulmak üzere saraya götüren görevli; telhisî.

telhisen, [Ar. telḫīṣ > telḫīṣen تلخيصاً] *(telhi:'sen) {OsT} zf.* Özet olarak; özetleyerek.

telhisî, [Ar. telḫīṣ > telḫīṣī تلخيصی] *(telhi:si:) {OsT} is.* Telhisçi.

telhiye, [Ar. levh > telhiye تلهيه] *{OsT} is.* **1.** Birisini eğlendirme; hoşça vakit geçirtme. **2.** Eğlenme; hoşça vakit geçirme.

telhkâm, [Far. telḫ-kām تلخكام] *(telhkâ:m) {OsT} is.*

1. Damağı acı. **2.** Kederli; acılı. 🗗 **telhkâm etmek,** *{OsT} Kederlendirmek.*

telhkâmî, [Far. telḫ-kām > telḫ-kāmī تلخکامی] *(telhkâ:mi:) {OsT} is.* Kederli olma; kederlilik.

telhlik, [Far. telḫ *(acı)* + T. -lik تلخلك] *{OsT} is.* Acılık.

tel'ib, [Ar. telʿīb تلعیب] *(tel-i:b) {OsT} is.* **1.** Oynatma; raks ettirme; dans ettirme. **2.** Oynatılma; dans ettirilme.

telid, [Ar. veled > telīd / telīde تلیده / تلید] *(teli:d) {OsT} is.* Yabancı memlekette doğduğu hâlde küçük yaşta İslam ülkesine gelerek uyruğa geçmiş kimse.

te'lif, [Ar. ülfet > teʾlīf تألیف] *(te-li:f) {OsT} is.* → telif. 🗗 **te'lîf-i beyn,** *{OsT} Ara bulma, uzlaştırma.*|| **te'lîf-i havâtır,** *{OsT} Güven kazanma.*|| **te'lîf-i kulûb,** *{OsT} Gönül alma.*|| **te'lîf-kerde,** *{OsT} Yazılmış.*

telif, [Ar. ülfet > teʾlīf تألیف] *(te:lif) is.* **1.** Uzlaştırma; barıştırma; bir araya getirme; birbirine uydurma; bağdaştırma. **2.** Kitap yazma; yazılı bir eser meydana getirme. **3.** Meydana getirilmiş eser. **4.** (Eser için) meydana getirilmiş; yazılmış olan. 🗗 **telif etmek,** *{OsT} 1. Uzlaştırmak. 2. Kitap yazmak.*|| **telif eylemek,** *{OsT} 1. Uzlaştırmak. 2. Kitap yazmak.*|| **telif hakkı,** *huk. Fikir ve sanat eserleri yasasına göre yazarın kitabı üzerinde sahip olduğu hak.*

te'lifat, [Ar. teʾlīf > teʾlīfāt تألیفات] *(te:li:fa:t) {OsT} is.* **1.** Uyuşmalar; uzlaşmalar. **2.** Kitap yazmalar; eser meydana getirmeler. **3.** Yazılınış eserler.

telifçi, [telif-çi] *(te:lifçi) is.* Uzlaştırmaya, uyum sağlamaya çalışan; uzlaştırıcı.

telifçilik, -ği [telif-çi-lik] *(te:lifçilik) is.* Uzlaştırıcılık.

te'lih, [Ar. ilāh > teʾlīh تألیه] *(te:li:h {OsT}) is.* Tanrılaştırma.

telik[1], [tel-mek > tel-ük] *{eT} is.* Delik. [DLT]

telik[2], [ter-lik > tē-lik] *(te:lik) {ağız} is.* **1.** Bez başlık. **2.** Eskiden kadınların çarşaf yerine başörtüsünün üstünden örtündükleri örtü. [DS]

telim, [telim] *{eT} zf.* Çok; pek çok; bol; fazla; daima; sayısız; sınırsız. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mirşan] [Üç İtigsizler]

telimsinir, [telim-si-n-ir] *{ağız} sf.* Kibirli. [DS]

telimsinmek, [telim-si-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Çıkar sağlamak için doğruluktan ayrılmak; tenezzül etmek. **2.** Kibirlenmek. [DS]

tel'in, [Ar. laʿnet > telʿīn تلعین] *(tel-i:n) {OsT} is.* Lanetleme; lanet okuma; kargıma; kargış. 🗗 **tel'in etmek,** *Lanet okumak; lanetlemek; kargımak.*|| **tel-'in mitingi,** *Herhangi bir siyasi veya sosyal olayı telin etmek için düzenlenen gösteri; protesto gösterisi.*

tel'inat, [Ar. telʿīn > telʿīnāt تلعینات] *(tel-i:na:t {OsT} is.* Lanet okumalar; lanetlemeler; kargımalar; kargışlar.

telinmek, [tel-mek > tel-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Yarılmak; açılmak; delinmek; çökmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin]

telis, [*eT.* talız *(bir bitki adı)* / Ar. tellīs / tilīs تلیس [Tietze]] *is.* → teliz.

telişmek, [tel-mek > tel-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte delmek; delişmek. [DLT]

telitok, [Yun. thelys *(dişi)* + tokos *(doğuran)* > Fr. thélytoque] *sf. biy.* (Döllenmesiz üreme tipi) yalnız dişi döl veren.

telitoki, [Yun. thelys *(dişi)* + tokos *(doğuran)* > Fr. thélytoquie] *sf. biy.* Yalnız dişi döl veren döllenmesiz üreme tipi.

teliz, [*eT.* talız *(bir bitki adı)* / Ar. tellīs / tilīs تلیس [Tietze]] *is.* Keten, kenevir gibi bitkisel ipliklerden dokunmuş kaba kumaştan yapılan büyük çuval. *{ağız} (aynı)* [DS]

telkâr, [tel + Far. kār تلکار] *(telkâ:r) {OsT} sf.* Tel çeken.

telkâri, [tel + Far. kārī *(işçilik)* تلکاری] *(telkâ:ri:) {OsT} sf.* **1.** (Mücevher için) ince tel hâlinde çekilmiş altın ve gümüşten yapılan. **2.** Altın veya gümüş teller kakmak suretiyle süslenmiş olan. **3.** Tel hâlinde olan gümüşten örülmüş.

telken, [del-mek > del-gen / tel-ken] *{ağız} is.* Ağaçkakan. [DS]

telker, [tel+ Far. kār] *{ağız} is.* Bir tür bilezik.[DS]

telkırma, [tel+kır-ına] *{ağız} is.* Tülbende işlenen bir tür sırma işi. [DS]

telkırmalı, [tel+kırma-lı] *{ağız} sf.* Telkırma tekniği ile işlenmiş olan. 🗗 **telkırmalı işleme,** *{ağız} Sırma ve gümüş tellerle tülbende yapılan bir tür iş örneği.* [DS]

telkib, [Ar. laḳab > telḳīb تلقیب] *(telki:b, k kalın söylenir) {OsT} is.* Takına isim verme; lakap takma. 🗗 **telkib etmek,** *Takma ad vermek; lakap takmak.*|| **telkib eylemek,** *Takma ad vermek; lakap takmak.*|| **telkib olunmak,** *Bir takma adı olmak; lakapla anılmak.*

telkibat, [Ar. telḳīb > telḳībāt تلقیبات] *(teki:ba:t, k kalın söylenir) {OsT} is.* Lakap takmalar.

telkih, [Ar. lüḳūḥ > telḳīḥ تلقیح] *(telki:h, k ve h kalın söylenir) is.* **1.** Aşı yapma. **2.** Dişi meyveye erkek meyvenin tozlarını aşılama. **3.** *tıp.* Aşı. **4.** Erkek hayvanın tohumlarını dişisine aşılama. 🗗 **telkîh-i bakarî,** *{OsT} İnek memesinden alınan serum ile yapılan çiçek aşısı.*|| **telkîh-i cederî,** *{OsT} Çiçek*

hastalığına yakalanmış kişiden alınan serumla yapılan çiçek aşısı.

telkihat, [Ar. telḳīḥāt تلقيحات] *(telki:ha:t, k ve h kalın söylenir) {OsT} is.* Aşı yapmalar; aşılamalar.

telkim, [Ar. lokma > telḳīm تلقيم] *(telki:m, k kalın söylenir) {OsT} is.* Lokma verme.

telkin, [Ar. laḳn > telḳīn تلقين] *(telki:n, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Bir duygu veya düşünceyi söz ve öğretme ile bir kimsenin belleğine yerleştirme. **2.** *isl.* Ölüyü gömdükten sonra, kabir sualine yardımcı olacağı inancı ile yapılan dua. **3.** *psikol.* Hipnoz vb. bilinç dışı bir sürecin aracılığıyla bir kişinin, bir başkasının duygu ya da davranışlarını konuşma yoluyla etkileme tekniği. 🗗 **telkin etmek,** *Bir düşünce veya duyguyu bir kimsenin zihnine yerleştirmek; aşılamak.*|| **telkin-i rücu',** *{OsT} isl. huk. Zina suçu işlendiğini mahkemede açıklayan kimseye hakimin üstü kapalı olarak bu iddiasından vazgeçmesini istemesi.*

telkinat, [Ar. telḳīn > telḳīnāt تلقينات] *(telki:na:t, k kalın söylenir) {OsT} is.* Etkileyerek öğretmeler; aşılamalar.

tellak, -ğı [Ar. delḳ *(ovuşturma)* > dellāḳ => tellāk تلاك / تلاق] *(tellâ:k) is.* Hamamlarda müşterileri keseleyen erkek.

tellaklık, -ğı [tellak-lık] *is.* Tellağın yaptığı iş.

tellal, [Ar. delālet > dellāl *(yol gösteren)* => tellāl تلال] *(tellâ:l) is.* **1.** Eskiden bir duyuruyu çarşı pazar gibi kalabalık yerlerde bağırarak halka duyuran kimse. **2.** Bir satışta aracı olan kimse. **3.** *huk.* Bir sözleşmenin yapılmasını sağlamak amacıyla alıcı ve satıcı arasında aracılık eden kimse. **4.** *tic.* Simsar.

tellaliye, [Ar. dellāl > dellāliyye => tellāliye تلاليه] *(tellâ:liye) {OsT} is.* Tellalın yaptığı işten aldığı yüzde; tellallık.

tellallık, -ğı [tellal-lık] *is.* **1.** Tellalın yaptığı iş. **2.** Tellalın yaptığı işe karşılık verilen yüzde.

telle, [? telle] *{ağız} is.* Kasap çengeli. [DS]

tellek, -ği [Ar. dellāḳ => tellek] *{ağız} is.* **1.** Edilgen eş cinsel erkek. **2.** Kötü yola düşmüş kadın; fahişe. **3.** Hovarda. [DS]

telleme[1], [tel-le-me] *is.* Tellemek eylemi.

telleme[2], [teleme / telleme] *{ağız} is.* Çökelek ve peynir kırıntıları karışımı küpe basılmak suretiyle yapılan bir tür peynir. [DS]

telleme[3], [telle-me ?] *{ağız} is.* Boyuna ikiye ayrılmış tomruk parçaları. [DS]

tellemek[1], [tel-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tel geçirmek; tel takmak. **2.** Tel ile süslemek. **3.** *{ağız}* İğneye iplik geçirmek. [DS] **4.** *{ağız}* (Hayvan için) ipini veya zincirini koparmak. [DS] **5.** *{ağız} gçsz. f.* (Urganın ucu için) lif lif ayrılmak. [DS] 🗗 **telleyip pullamak,** *1. Tel ve benzeri pek çok süs takmak. 2. mecaz. Gereğinden çok överek başka türlü göstermek.*

tellemek[2], [tel-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Telgraf çekmek.

tellemek[3], [tel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** (Kişi için) önemsemek; saymak. **2.** Aşağılamak; ağır söz söylemek; hakaret etmek. [DS]

tellemek[4], [tıñ-la-mak > tel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Pilavı ocaktan indirip dinlendirmek. [DS]

tellemek[5], [tel-le-mek / tel-le-n-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Sigara içmek. [DS]

tellendirme, [tel-le-n-dir-me] *is.* Tellendirmek eylemi.

tellendirmek[1], [tel-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Tellenmesini sağlamak.

tellendirmek[2], [tel-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* (Sigara, nargile, çubuk vb. iç) keyifle tüttürerek içmek.

tellenme, [tel-le-n-me] *is.* Tellenmek eylemi.

tellenmek[1], [tel-le-n-mek] *edil f. [-ir]* **1.** Telli duruma getirilmek. **2.** Çevresine tel çekilmek. **3.** Tel ile süslenmek. **4.** *dönşl. f. {ağız}* (Kadın için) süslenmek. [DS] **5.** Tel sahibi olmak; tel edinmek. **6.** (İp için) Çözülmek. **7.** (Ağaç için) filizlenmek.

tellenmek[2], [tel-le-n-mek] *edil f. [-ir]* Telgraf çekilmek.

tellenmek[3], [tel-le-n-mek تللنمك] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Küsmek; darılmak; gücenmek. **2.** Alınmak. **3.** Kuşkulanmak. **4.** Öfkelenmek. [DS] **5.** *{OsT}* Keyiflenmek. **6.** *{ağız}* Titizlenmek. [DS]

telletme[1], [tel-le-t-me] *{ağız} is.* Tırpanla biçilen tarlada kalan tek tük biçilmemiş saplar. [DS]

telletme[2], [ter-le-t-me] *{ağız} is.* Tuzlandıktan sonra kapalı bir kapta çalkalanarak yenen vişne veya koruk. [DS]

telli, [tel-li] *sf.* **1.** Teli olan; içinde ya da üzerinde tel bulunan; tel takılmış olan. **2.** (Haberleşme araçları için) iletkeni tel olan. **3.** (Belirtilen sayıda) teli bulunan. **4.** *mecaz. {ağız}* Çabuk küsen; alıngan; nazlı. [DS] **5.** *is.* Simli kumaş. 🗗 **telli çalgılar,** *Üzerine takılmış bulunan tellere vurma, sürtme ve tırmalama ile ses veren çalgılara verilen ad.*|| **telli duvaklı,** *1. (Gelin için) duvak ve tellerle süslenmiş olan. 2. Gelin ederek; düğün yaparak.*|| **telli gelin,** *{ağız} Süslü püslü kadın.* [DS]|| **telli kıkırdak,** *biy. Sık tel bağ dokusu ile hiyalin kıkırdak arasında bir yapıya sahip, hücreleri arasında paralel uzanan kollagen telleri bulunan bir tür kıkırdak; fibröz kıkırdak.*|| **telli mantin,** *{ağız} Kılaptanla işlenmiş ipek kumaş.* [DS]|| **telli pullu,** *Aşırı derecede tel, pul vb. süs eşyası kullanılarak süslenmiş olan.*|| **telli turna,** *zool. Turnagillerden, su kıyılarında yaşayan, başı ve boynu kara, vücudu gümüş parlaklığında büyük bir göçmen kuş, (Anthropoides virgo).*

tellice, [telli-ce] *{ağız} is.* **1.** *bot.* Küçük taneli bir mantar. **2.** *zool.* Saka kuşu. **3.** *folk.* Kırşehir yöresinde tek kadınlar tarafından oynanan bir halk oyunu. [DS]

tellik, [ter-lik > tellik] *{ağız} is.* **1.** Kumaştan ya da yünden örülerek yapılan takke. **2.** Terlik. [DS]

tellim, [*eT.* telim > tellim] *{ağız} zf.* Tüm; hep; çok. [DS]

telliminci, [tel-li+mince] *{ağız} is.* Suda eritilerek tel tel olmuş peynirle lor peyniri karışımı bir tür peynir. [DS]

tellür, [Lat. tellus *(toprak)* > Fr. tellure] *is. kim.* Kükürt grubu ametallerden, atom numarası 52, atom ağırlığı 127,61 olan, metal görünümlü, billur dokulu, yoğunluğu, 6,2 olup 452°C'ta ergiyen ve 990°C'ta kaynayan, ısı ve elektriği ileten, buharındaki atom sayısı sıcaklıkla değişen bir kimyasal element; sembolü: Te. 🗗 **tellür çizgisi,** *Güneş tayfında, hava kürenin yol açtığı yutma çizgisi.*

tellürat, [Fr. tellurat] *is. kim.* Tellürik asidin tuzu.

tellürik, -ği [Fr. tellurique] *sf.* **1.** Yer'e ilişkin. **2.** Tellür ile ilgili olan. **3.** *tıp.* (Enfeksiyon için) toprakta bulunan mikrooganizmaların sebep olduğu. 🗗 **tellürek akımlar,** *Toprak içinde sürekli olarak dolaşan, değişimleri yeryüzünün manyetikliğinin dış değişimlerine ve yerin özgül iletkenliğine bağlı olan elektrik akımları.*‖ **tellürik arama,** *Toprak yüzeyinde, yüzeysel tortul arazilerin özgül direncini ölçmek için buradan geçen elektrik akımlarından yararlanılarak yapılan arama yöntemi.*|| **tellürik asit,** H_2TeO_4 *kimyasal formülündeki asit; tellür asidi.*|| **tellürik sarsıntı,** *Sismik sarsıntı.*

tellürit, [Fr. tellurite] *is. kim.* Ortorombik sistemde yer alan TeO_2 formülündeki tellür oksit. 🗗 **tellürit asit,** *Tellür oksit (TeO_2) denk düşen H_2TeO_3 formülündeki asit; tellüröz asidi.*

tellürlü, [tellür-lü] *sf.* Birleşiminde tellür bulunan.

tellürometre, [Fr. tellurométre] *is.* Birbirini gören iki yer ölçüm noktası arasındaki uzaklığı radyoelektrik dalganın hızıyla ölçmeye yarayan aygıt.

tellüröz, [Fr. tellureux] *is.* Tellürit asitle ilgili. 🗗 **tellüröz asit,** *Tellürit asit.*

tellürür, [Fr. tellurure] *is.* **1.** Tellürün başka bir elementle oluşturduğu birleşik. **2.** Hidrotellürik asidin tuzu.

telmek[1], [tel-mek] *{eT} gçl. f. [-ir]* **1.** Delmek. [ETY] **2.** Sürüye katmak. [DLT]

telmek[2], [tel-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Devrilmek. [DS]

telmi, -i'ı [Ar. leme'ān > telmī' تلميع] *(telmi:) {OsT} is.* **1.** Patlama. **2.** Renk renk yapma; renklendirme. **3.** *ed.* Divan edebiyatında, dizelerde Türkçe, Arapça; Farsça, Rumca; Ermenice gibi farklı dillerden sözcükler kullanarak şiir yazma sanatı; mülemma.

telmiat, [Ar. telmi' > telmi'āt تلميعات] *(telmi:a:t) {OsT} is. ed.* Dizeleri farklı dillerden sözcüklerle oluşan şiirler; mülemmalar.

telmih, [Ar. melḥ > telmīḥ تلميح] *(telmi:h) {OsT} is.* **1.** Bir sözde, açık olarak belirtilmemiş bir noktayı dinleyenin anlamasını sağlayacak biçimde verilen ipucu; ima. **2.** *ed.* Bir metinde, okura bildiği bir kişi, şiir, konu ya da olayı anımsatma. 🗗 **telmih etmek,** *Üstü kapalı, imalı biçimde anlatmak.*‖ **telmihte bulunmak,** *Bir şeyi üstü kapalı biçimde söylemek.*

telmihat, [Ar. telmīḥ > telmīḥāt تلميحات] *(telmi:ha:t) {OsT} is.* Üstü kapalı anlatmalar; telmihler; imalar.

telmihen, [Ar. telmīḥ > telmīḥen تلميحاً] *(telmi:'hen, h kalın söylenir) {OsT} zf.* **1.** Üstü kapalı olarak; imalı biçimde. **2.** Telmih yoluyla; ima ederek.

telmik, -ği [tel-mik] *{ağız} is.* Bitki kökü. [DS]

telmin, [tel-min ?] *{ağız} is.* Kavun, kabak, karpuz vb. bitkilerin kol gibi gövde ve dalları. [DS]

telmirmek, [telim > tel(i)m-ir-mek] *{eT} gçsz. f. [-ir]* **1.** Aramak; özlemini çekmek. [EUTS] **2.** Yalvararak bakmak; niyaz edercesine bakmak. [EUTS] [DLT] **3.** (Bir şey istemek için) sağa sola bakınmak. [Gabain] **4.** Dilenmek. [KB]

telofaz, [Fr. télophase] *is. biy.* Mitozun son evresi.

telpek, -ği [telp-ek ?] *{ağız} is.* İbik. [DS]

telsi, [tel-si] *sf.* **1.** Tele benzer; tel gibi olan; teli andıran. **2.** *anat.* (Doku için) ince telciklerden oluşan.

telsik[1], **-kı** [Ar. telsīḳ *(kavuşturma)* تلسيق] *(k, kalın söylenir) {OsT} is.* Yetkili makam kararlarıyla vatandaşlığın kazanılması.

telsik[2], **-ği** [tel-si-k] *{ağız} sf.* Tez canlı; aceleci; ivecen. [DS]

telsilik, -ği [tel-si-lik] *is.* Telsi olma durumu.

telsim, [Ar. telsīm تلثيم] *(telsi:m) {OsT} is.* Ağzını öpme.

telsimat, [Ar. telsīmāt تلثيمات] *(telsi:ma:t) {OsT} is.* Ağız öpmeler.

telsimek, [tel-si-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (İp, kumaş vb. için) tel tel olmak. [DS]

telsinmek, [tel-si-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* → telsimek. [DS]

telsiz, [tel-siz] *sf.* **1.** Teli bulunmayan; tel olmayan. **2.** Telsiz telefon ya da telsiz telgrafın kısa adı. 🗗 **telsiz almak,** *Bir telsiz istasyonunun vermiş olduğu mesajı, alıcının frekansını verici istasyonun frekansına ayarlamak suretiyle almak.*‖ **telsiz bağlantısı,** *Telsiz ile haberleşmeyi sağlayan sistem.*|| (birini) **telsiz taraksız yıkamak,** *{ağız} O kimsenin aleyhinde konuşmak.*‖ **telsiz telefon,** *Bir telefon aygıtı çevresinde belirli bir uzaklığa kadar telli bir bağlantı olmadan elektromanyetik dalgalar yardımı ile*

haberleşmeyi sağlayan telefon.|| **telsiz telgraf,** *Radyo dalgaları ile çalışan telgraf.*

telsizci, [tel-siz-ci] *is.* **1.** Telsiz bağlantısı sağlamakla görevli kimse. **2.** Bir gemi ya da hava taşıtında radyo ile haberleşmeyi sağlayan görevli. **3.** Radyo iletişi donanımları uzman işleticisi.

telsizcilik, -ği [tel-siz-ci-lik] *is.* Telsizcinin görevi ve yaptığı iş.

teltek, -ği [tel-t-e-k] *{ağız} sf.* **1.** Kekeme. **2.** Dolaşık; karışık; yanlış. [DS]

teltel, [tel+tel] *{ağız} is.* Pişmaniye. [DS]

telti, [teğelti > telti] *{ağız} is.* Semer. [DS]

teltik[1], **-ği** [*eT.* teltük] *{ağız} sf.* **1.** Karışık; yanlış; dolaşık; engelli. **2.** Acele etmekten dolayı kusurlu; eksik; yetersiz. [DS] **3.** *{ağız}* Baştan savma. [DD] ◻ **teltik doldurmak,** *Kusuru gidermek; telafi etmek.* || **teltik gelmek,** *Eksik çıkmak.*

teltik[2], [tel(i)t-ik تلتيك] *{OsT} {ağız} is.* Silah tetiği. [DS]

teltik[3], **-ği** [tel-t-ik] *{ağız} sf.* Kekeme. [DS]

teltik[4], **-ği** [telt-ik] *{ağız} sf.* **1.** Kılı kırk yaran; titiz. **2.** Eli işe yatmayan; beceriksiz. [DS] **3.** *{ağız}* Bir başka, diğeri başka olan şey. [DD]

teltik[5], **-ği** [telt-ik] *{ağız} is.* Kapı ve pencere mandalı. [DS]

teltik[6], **-ği** [telt-ik] *{ağız} is.* Yabancı. [DS]

teltiklemek, [tetik-le-mek > teltik-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sendelemek; tökezlemek. [DS]

teltikli, [teltik-li] *sf.* **1.** Bir kusuru, eksiği olan; tam olmayan. **2.** Eksiği ya da fazlası olan; tam olmayan.

teltiksiz, [telt-ik-siz] *sf.* **1.** Kusursuz; eksiksiz; ne eksik ne fazla; tam; tamı tamına. **2.** Tamamı ödenmiş.

teltük[1], **-ğü** [teltük / telḏük] *{eT} sf.* **1.** Akılsız; bilgisiz; cahil. [ARAT] **2.** Günahkâr. [KB] **3.** *{ağız}* Sık sık kaza yapan; dikkatsiz; sakar. [DS] **4.** *{ağız}* Çabuk küsen; alıngan; nazlı. [DS] **5.** *{ağız}* (Kişi için) dengesiz yürüyen; sallanarak yürüyen. [DS] **6.** *{ağız}* (Kişi için) hoppa. [DS]

teltük[2], **-ğü** [teltük] *{ağız} sf.* **1.** Dolaşık; karışık; yanlış. **2.** (Kelime için) söylenişi zor olduğu için kolay anlaşılamayan. [DS]

teltük[3], **-ğü** [tek+tük > teltük] *{ağız} zf.* Azar azar; perakende. [DS]

teltük[4], **-ğü** [telt-ük] *{ağız} is.* Ayıp; kusur. [DS]

teltürmek, [tel-mek > teltür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Deldirmek. [DLT]

telü, [télve / telbe / telü] *{eT} is.* Deli; çılgın; mecnun. [DLT]

telük, [tel-mek > tel-ük] *{eT} {eAT} {ağız} is.* Delik; delinmiş. [DK]

telük, [tel-ük] *{eT} is.* Erzak; yenilecek her şey. [EUTS]

telve[1], [télve / telbe / telü] *{eT} is.* Deli. [DLT]

telve[2], [? telve] *is.* Türk kahvesinde fincanın dibine çöken tortu. ◻ **telve çanağı,** *{ağız} Kahvecilerin fincanları yıkadıkları toprak kap.* [DS]

telve[3], [? telve] *{ağız} is.* Kasap çengeli. [DS]

telvi, -i'ı [Ar. levʿ > telvīʿ تلويع] *(telvi:) {OsT} is.* **1.** Aşk yüzünden üzülme; yanma. **2.** Dertlenme; dertlendirme.

telvi'at, [Ar. telvīʿ > telvīʿāt تلويعات] *(telvi:a:t) {OsT} is.* Üzülmeler; dertlenmeler.

telvih, [Ar. levḥ > telvīḥ تلويح] *(telvi:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Laf arasında açıklama; belli etme. **2.** Anlamı karmaşık yoldan açıklayan kinaye türü. **3.** Posa hâline getirme. ◻ **telvih medresesi,** *{OsT} İmparatorluk döneminde üçüncü dereceden medreselere verilen ad.*

telvihat, [Ar. telvīḥāt تلويحات] *(telvi:hat) {OsT} is.* Açıklamalar.

telvim, [Ar. levm > telvīm تلويم] *(telvi:m) {OsT} is.* Azarlama; paylama; çekişme.

telvimat, [Ar. telvīmāt تلويمات] *(telvi:ma:t) {OsT} is.* Azarlamalar; paylamalar; çekişmeler.

telvin, [Ar. levn > telvīn تلوين] *(telvi:n) {OsT} is.* **1.** Boyama; rengini verme. **2.** Boyanma. ◻ **telvin etmek,** *{OsT} Boyamak; renklendirmek.*

telvinat, [Ar. telvīn > telvīnāt تلوينات] *(telvi:na:t) {OsT} is.* Boyamalar; renklendirmeler; boyayışlar.

telvis, [Ar. levṣ > telvīṣ تلويث] *(telvi:s) {OsT} is.* **1.** Pislik bulaştırma; kirletme. **2.** İşi zora sokma; bozma. ◻ **telvis etmek,** *{OsT} Kirletmek; bozmak.*|| **telvis olunmak,** *{OsT} Kirletilmek; bozulmak.*

telvisat, [Ar. telvīs >telvīṣāt تلويثات] *(telvi:sa:t) {OsT} is.* Kirletilmeler; bozulmalar.

telviye, [Ar. telviye تلويه] *{OsT}is.* Burma; kıvırma; çevirme.

telyazı, [tel + yaz-ı] *is. öneri.* Telgraf.

telyin, [Ar. līnet > telyīn تليين] *(telyi:n) {OsT} is.* **1.** Yumuşatma. **2.** *tıp.* Bağırsakları yumuşatma; kabızlığı giderme.

telyum, [İng. telium] *is. biy.* Pas mantarlarında kalın duvarlı sporları meydana getiren hücreler grubu.

telziz, [Ar. leẕẕet > telẕīẕ تلذيذ] *(telzi:z) {OsT} is.* Tat verme; tatlandırma.

telzün, [? telzün] *{ağız} is.* Kendirden bükülmüş küçük halat. [DS]

-tem, [-tem / dem / -tam / -dam ?] *{eT} ek.* İsim ve sıfatlardan zarf türeten ek. [ARAT]

TEM. [İng. **t**ransmission **e**lectron **m**icroscope *(geçirmeli elektron mikroskobu]* *kısalt.* Canlılardan alınan doku parçalarının tespitinden sonra alınan

temçe, [tem-çe] *{ağız} is.* İplik sarmaya yarayan bir tür çıkrık. [DS]

temdid, [Ar. medd > temdīd تمديد] *(temdi:d) {OsT} is.* → temdit.

temdih, [Ar. medh > temdīh تمديه] *(temdi:h) {OsT} is.* Çok övme.

temdihat, [Ar. temdīhāt تمديهات] *(temdi:ha:t) {OsT} is.* Çok övmeler.

temdin, [Ar. medīne > temdīn تمدين] *(temdi:n) {OsT} is.* Uygarlaştırma; çağdaşlaştırma. 🗗 **temdin etmek,** *Uygarlaştırmak; çağdaşlaştırmak.*

temdit, -di [Ar. medd > temdīd تمديد] *(temdi:d) {OsT} is.* **1.** Çekme; uzatma. **2.** Devam ettirme; sürdürme. **3.** *dbl.* Bir harfi uzatarak okuma. **4.** *huk.* Tanınan sürenin yetkili kimse tarafından uzatılması; yeni süre eklenmesi. 🗗 **temdit etmek,** *{OsT} Uzatmak; çekmek; sürdürmek.*

temeccüd, [Ar. mecd > temeccüd تمجد] *{OsT} is.* Ululuk kazanma; şereflenme.

temeçi, [? temeçi] *{ağız} is.* **1.** Sepet yapılan fındık kabuğu. **2.** Yaprak taşımak için yapılan bir tür sepet. **3.** Kaburga kemiği; göğüs kemiği. [DS]

temeddüh, [Ar. medḥ > temeddüḥ تمدح] *{OsT} is.* Övünme; böbürlenme. 🗗 **temeddüh etmek,** *Övünmek; böbürlenmek.*

temeddühat, [Ar. temeddüḥat تمدحات] *{OsT} is.* Övünmeler; böbürlenmeler.

temeddün, [Ar. medīne > temeddün تمدن] *{OsT} is.* Medenî olma; uygarlaşma; çağdaşlaşma. 🗗 **temeddün olmak,** *{OsT} Çağdaşlaşmak; uygarlaşmak.*

temehdi, [Ar. mehdī>temehdī تمهدى] *(temehdi:) {OsT} is.* Mehdilik davasına kalkışma.

temehhüd, [Ar. mehd > temehhüd تمهد] *{OsT} is.* Yayılıp döşenme.

temehhür, [Ar. mahāret => temehhür تمهر] *{OsT} is.* Ustalaşma; mahirleşme; uz elli olma.

temek[1], [té-mek / ti-mek] *gçl. f. [-r]* Demek; söylemek. [İKPÖy.] [DLT] [Gabain] [EUTS] [ETY]

temek[2], **-ği** [? temek] *{ağız} is.* **1.** Ahıra saman koymak ya da ahırdan gübre atmakta kullanılan duvara açılmış kapaklı ve kapaksız delik. **2.** Gübrelik; gübre yığını. **3.** Pencere. **4.** Camsız, tahta kapaklı pencere. **5.** Kümes deliği. **6.** Yeni doğmuş kuzuları korumak için kazılan çukur; kuzu ağılı. **7.** Tavan. [DS] 🗗 **temek tıkası,** *{ağız} Kışın ahır pencerelerini kapamakta kullanılan çuval.* [DS]

temek[3], [teg-mek / te-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Değmek; dokunmak. [DS]

temekcik, -ği [temek-çik] *{ağız} is.* Ocak bacası. [DD]

temekenli, [temeken-li] *{ağız} sf.* **1.** Temelli; sürekli; ebedî. **2.** Doğma büyüme o bölgede oturan. [DS]

temeki, [temek > temek-i ?] *{ağız} is.* Kar, çöp vb. birikintisi; yığın. [DS]

temekkün, [Ar. mekān > temekkün تمكن] *is.* Bir yeri mekân edinme; yurt edinme; yerleşme. 🗗 **temekkün etmek,** *Yurt edinmek.*

temekleme, [temek-le-me] *{ağız} is.* Tavşanın kar altında gizlenerek barındığı yer. [DS]

temeklik[1], **-ği** [temek-lik] *{ağız} is.* Ocak bacası. [DS]

temeklik[2], **-ği** [temek-lik] *{ağız} is.* Gübre yığılan yer. [DS]

temeküllü, [temekül-lü] *{ağız} sf.* → temekenli. [DS]

temel[1], [Yun. themelion [AhmetVefik Paşa]] *is.* **1.** Bir yapının toprak altında kalan ve asıl yapıya dayanaklık eden taş, tuğla ya da betondan yapılmış duvar, taban vb. ögelerinin tümü. **2.** Bu bölümleri oluşturmak amacıyla toprak içine kazılan çukur; koyuk. **3.** *mecaz.* Bir şeyin gelişimi için gerekli olan ana öge; ana dayanak; esas öge; esas. **4.** Bir sistemin üzerine kurulduğu ilkeler. **5.** Bir şeyin doğruluğunu, gerçekliğini ortaya koyan kanıtlar; sağlam dayanak; kesinlik; gerçeklik. **6.** Bir şeyin özünü, içeriğini ilgilendiren şey; kök. **7.** *fel.* Dayanak. **8.** *sos.* Marksist teoriye göre siyasî, kültürel, güzel sanatlar vb. etkinliklerin kendisine bağlı olduğu toplumun üretim ilişkilerini oluşturan ekonomik yapı. **9.** *{ağız}* Ocağın arkasına konulan iri odun. [DS] **10.** *sf.* Belirleyici olan; en önemli olan; belli başlı; esas; ana; asıl; baz. **11.** Daha özele ve daha karmaşığa yönlendiren fakat kendisi kök durumunda olan; öze ilişkin; kökle ilgili. **12.** Ağaç dikilerek yapılan, köklü çit. 🗗 **temel amino asitler,** *biy. Organizma tarafından sentezlenemeyen, ancak besinle alınması gereken amino asitler.*‖ **temel anlam,** *dbl. Sözlük biliminde, önce ortaya çıkan, kökenin anlamına en yakın olan ve sözcüğün belli başlı anlam özelliklerini içeren anlam.*‖ **temel atma,** *1. Bir yapının toprak altında kalacak olan temellerini yapmaya başlama. 2. Bir işin oluşumu için ilk girişimde bulunma; ilk harcı koyma.*‖ **temel atmak,** *1. Bir yapının toprak altında kalacak olan temellerini yapmaya başlamak. 2. Bir işin oluşumu için ilk girişimde bulunmak; ilk harcı koymak. 3. Bir şeyin gelişmesine, büyümesine, kökleşmesine sebep olmak.*‖ **temel bırakmak,** *{eAT} Temel atmak; kurmak; tesis etmek.*‖ **temel bilimler,** *Değişik bilim alanlarının fizik, kimya, matematik gibi daha sonra ele alınacak bilim konularında yararlanılan asıl bilim dalları.*‖ **temel cümle,** *dbl. Birleşik ve girişik cümlelerde yan, ara ve iç cümlelerin bağlı olduğu asıl yargıyı bildiren cümle; temel tümce.*‖ **temel çivisi,** *Yapı işlerinde kullanılan büyük boy çivi.*‖ **temel dersler,** *Öğrencilerin yaşamlarında başarılı olmaları için gerekli beceri elde etmelerini*

sağlayan yazılı ve sözlü anlatım becerisini geliştirmelerini amaçlayan okuma, yazma, anlatım, dil bilgisi, aritmetik, fen bilimleri gibi derslere verilen ad.|| **temel devren,** *{ağız} 1. İplik ve kılaptan karışımı dokuma. 2. Sırma ile işlenmiş kadife elbise.* [DS]|| **temel direği,** *1. Büyük ve kalın direk. 2. mecaz. Bir şeyin dayandığı en önemli öge, nesne veya kişi.*|| **temel duruş,** *Beden eğitim çalışmalarında vücudun ayak üzerinde daha sonra değişmek üzere alması gereken ilk durum; başlangıç vaziyeti.*|| **temel duvarı,** *Temeli oluşturan duvarlar.*|| **temel eğitim,** *İlköğretimi kapsayan zorunlu eğitim kademesi.*|| **temel etkinlikler kuramı,** *eko. Bir kente özgü etkinliklerin o kentin büyümesinde motor gücü oluşturduğunu ileri süren kuram.*|| **temel haklar,** *Kişiliğe bağlı, devredilemez hak ve özgürlükler.*|| **temel harf,** *Yasa ile kabul edilmiş bulunan yeni Türk alfabesindeki harflerin asıl yazılış biçiminde olanları.*|| **temel kakmak,** *Bulunduğu yere iyice yerleşmek; oradan ayrılacak gibi olmamak.*|| **temel kazısı,** *Temel atmak için yapılan kazı işleri; temel hafriyatı.*|| **temel kemiği,** *anat. Memelilerde kafatasının altında bulunan kemik.*|| **temel madde,** *kim. Bitkisel ya da hayvansal bir maddeden özütlenen karışım ya da birleşik; ana madde.*|| **temel öğretim,** *Temel eğitim uygulaması.*|| **temel önerme,** *Değişik önermelerin kökünü, özünü oluşturan önerme.*|| **temel sayı,** *Asıl sayı.*|| **temel sözlük,** *dbl. Bir dilin sözlü ya da yazılı en çok kullanılan sözcüklerinden oluşan sözlük.*|| **temel taşı,** *1. Bir yapının temelinin köşelerine konulan büyük taş. 2. mecaz. Bir şeye esas olan nesne, kişi veya öge.*|| **temel tutmak,** *1. (Temel atılacak zemin için) sağlam olmak. 2. mecaz. Kalıcı bir durum almak; sürüp gidecek bir duruma gelmek; kökleşmek; yerleşmek.*|| **temel tutum,** *bilş. İnsanın yeni önerilen tutumları değerlendirmede, bir denek taşı gibi kullandığı önceden kendisinde var olan tutumu.*|| **temel tümce,** *Temel cümle.*|| **temel urunılmak,** *{eAT} Kurulmak; tesis edilmek.*|| **temel zaman,** *dbl. Diğer zamanların ortaya çıkmasına yarayan fiil zamanı.*

temel[2], [temel] *{ağız} is.* **1.** Duvar görünümü verecek kadar sık böğürtlenlik. **2.** Bağ ve bahçe çevresine çekilen çit. **3.** Dikenli yer. [DS] **4.** *{ağız}* Taş parçası. [DD]

temel[3], [temel] *{ağız} is.* Taş parçası. [DS]

temellendirim, [temel-le-n-dir-im] *is. fel.* Bir özlüğün başka bir özlüğe var olma olanağı tanımasını sağlayan işlem.

temellendirme, [temel-le-n-dir-me] *is.* Temellendirmek eylemi.

temellendirmek, [temel-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Sağlam bir temele, bir şeye dayandırmak. **2.** Sağlam bir şey üzerine kurmak.

temellenme, [temel-le-n-me] *is.* Temellenmek eylemi.

temellenmek, [temel-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Kalıcı bir durum almak; sürüp gidecek duruma gelmek; temel tutmak; kökleşmek. **2.** Başka bir şeyi kendisine temel almak; onun üzerine kurulmak.

temelleşme, [temel-le-ş-me] *is.* Temelleşmek eylemi.

temelleşmek, [temel-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Temel tutmak; yerleşmek. **2.** *mecaz.* Sürekli ve kalıcı duruma gelmek.

temelleştirme, [temel-le-ş-tir-me] *is.* Temelleştirmek eylemi.

temelleştirmek, [temel-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Temel tutmasını, yerleşmesini sağlamak. **2.** *mecaz.* Bir şeyin süreklilik, kalıcılık kazanmasını sağlamak; süreklilik sağlamak.

temelli, [temel-li] *sf.* **1.** Belirtilen biçimde temeli olan. **2.** *mecaz.* Geçici olmayan; sürekli kalan; kalıcı; devamlı; daimî. **3.** (Kamu görevlisi için) görevinden idarî yollarla uzaklaştırılamayan. **4.** *zf.* Büsbütün; tamamen. **5.** *(te'melli)* Sürekli olarak; devamlı olmak üzere. 🗗 **temelli senatör,** *1961 Anayasasına göre yerinde kalabilmek için seçilmek zorunda olmayan senato üyesi; tabii senatör.*

temelluk, -ku [Ar. melḳ > temelluḳ تملق] *{OsT} is.* Yaltaklanma; dalkavukluk; yağcılık. 🗗 **temelluk etmek,** *Yaltaklanmak; yağcılık etmek.*

temellukat, [Ar. temelluḳ > temelluḳāt تملقات] *(temelluka:t) {OsT} is.* Yaltaklanmalar; dalkavukluklar; yağcılıklar.

temellük, -kü [Ar. mülk > temellük تملك] *{OsT} is.* Kendine mal etme; sahiplenme; mülk edinme. 🗗 **temellük etmek,** *{OsT} Sahiplenmek; mülk edinmek.*

temellükât, [Ar. temellük > temellükāt تملكات] *(temellükâ:t) {OsT} is.* Sahiplenmeler; mülk edinmeler.

temellül, [Ar. melel > millet > temellül تملل] *{OsT} is.* **1.** Ulus olma; uluslaşma; millîleşme. **2.** *tıp.* Çırpınma.

temelmül, [Ar. temelmül تململ] *{OsT} is.* Yatakta rahat olamama.

temelsiz, [temel-siz] *sf.* **1.** Temeli olmayan. **2.** *mecaz.* Gerçekliğini, doğruluğunu kanıtlayıcı bir dayanaktan yoksun bulunan; dayanaksız; asılsız; yanlış; mesnetsiz. **3.** Sağlam olmayan.

temelti, [? temelti] *{ağız} is.* Ufak tefek eşya; ev eşyası. [DS]

temen[1], [temen / teben] *is.* **1.** *{eT}* Büyük iğne; çuvaldız. [DLT] [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Tütün dizmeye yarayan büyük çuvaldız. [DS] 🗗 **temen yingne,** *{eT} Büyük iğne; çuvaldız.* [DLT]

temen[2], [tüm / temen تمن] *{eAT} zf.* Tamamıyla; tıpkı; aynıyle; hemen.

özel durumları gereği azledilemeyen, cezalandırılamayan, yeri değiştirilemeyen.

teminatsız, [teminat-sız] *sf.* Güvencesi olmayan; güvence verilmemiş bulunan. 🗗 **teminatsız alacak,** *Güvencesiz alacak; adi alacak.*

temincek, -ği [temin-cek] *{ağız} zf.* Biraz önce; az önce. [DS]

temincik, -ği [temin-cek] *{ağız} zf.* → temincek. [DS]

te'minen, [Ar. te'mīn > te'mīnen تأميناً] *(te:mi:'nen) {OsT} zf.* Temin ederek; sağlayarak.

te'mir, [Ar. emr > te'mīr تأمير] *(te:mi:r) {OsT} is.* Vali olarak atama; vali yapma.

temir, [temir] *{eT} is.* Demir. [İKPÖy.] [ETY] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] [Tekin] 🗗 **temir kapıg,** *Yer adı (Demir Kapı geçidi).* [Tekin]|| **temür kazñuk / temür kazuk,** *Kutup yıldızı; demir kazık.* [DLT]|| **temür talğuk,** *{eT} Demir çivi.*

temirci, [temir-ci] *{eT} is.* Demirci. [EUTS]

temirçi, [temir > temir-çi] *(temirçi:) {eT} is.* Demirci. [Mühennâ]

temirlig, [temir > temir-lig] *{eT} sf.* Demirli; demirden. [EUTS]

temirt, [? temirt] *{ağız} is.* Alnı kapatacak biçimde kesilmiş saç; kâkül. [DS]

temis, [temis] *{ağız} is.* Temmuz. [DS]

temisin, [temis-in] *{ağız} zf.* Temmuzda. [DS]

te'mit, [Ar. te'mīt تأميت] *(te-mi:t) is.* Zihinden tahminde bulunmak.

temiz[1], [Ar. meyz > temyīz *(ayırma; ayrılma; seçme)* تمييز] *sf.* **1.** Üzerinde, içinde kir, leke, bulaşık, yabancı madde vb. bulunmayan. **2.** Sağlık gereklerine uygun olan. **3.** Üzerinde veya içinde bulunması muhtemel kir, pislik, mikrop vb.nden arındırılmış olan. **4.** (Yer için) düzenli olarak bakımlı ve sağlıklı tutulan. **5.** (Kişi için) bedeni ve giysileri kirli olmayan. **6.** (Kişi için) çevresini, eşyalarını bakımlı tutan. **7.** (Kişi için) işlerini özenle yapmaya öneme veren; titiz; düzenli. **8.** (Nesne, iş vb. şey için) özen gösterilerek yapılmış olan. **9.** (Kişi için) ahlak bakımından dürüst ve namuslu olan; ahlakça lekesiz; necip; nezih. **10.** (İş için) ahlak ve yasa açısından herhangi bir olumsuzluğu olmayan. **11.** (Eşya vb. için) az kullanılmış ya da titizlikle kullanılmış olan; özürsüz; yeni; bakımlı. **12.** (Para için) bütün kesintilerden sonra ele geçen. **13.** *as.* (Nükleer silah için) patlamadan sonra çok düşük bir ışınım kirlenmesine sebep olan. **14.** *is.* Temiz olan şey. **15.** Temize çekilmiş olan şey. **16.** *argo.* Poker. **17.** *zf.* İyi ve düzgün; yoluna yöntemine uygun; düzenli; tertipli; kirletmeden; dağıtmadan. **18.** (Bir sıfatı ile birlikte kullanıldığında eylemi pekiştirmek için / alay yollu) iyice; adamakıllı; çok. 🗗 **temiz çevirmek,** *argo. Poker oynamak.*|| **temiz çıkmak,** *Hastalıkla ilgili bir bulguya rastlanmamak.*|| **temize çekmek,** *Bir yazının karalamasını silintisiz ve düzgün biçimde yeniden yazmak.*|| **temize çıkarmak,** *1. Bir kimseyi, suçsuzluğunu kanıtlayarak aklamak. 2. Bütünüyle bitirmek; halletmek.*|| **temize çıkmak,** *(Suçlu olduğu sanılan kimse için) suçsuzluğu yargı önünde anlaşılmak.*|| **temize havale etmek,** *1. Sürüncemede olan bir işi bitirmek. 2. Bir yiyeceği bütünüyle yiyerek geriye hiçbir şey bırakmamak. 3. argo. Bir kimseyi öldürmek. 4. argo. Kısa yoldan halletmek; çabucak bitirmek. 5. argo. Kumarda yenerek bütün parasını almak.*|| **temiz giyinmek,** *Karşısındaki üzerinde olumlu etkiler bırakacak biçimde giyinmek.*|| **temiz kâğıdı,** *Bir otomobilin fabrika çıkış belgesi.*|| **temiz kan,** *1. biy. Solunum organından karbondioksit atıp oksijen alarak organlara giden kan. 2. (At vb. hayvan için) soyuna başka bir soy karışmamış olan.*|| **temiz pak,** *Çok temiz; tertemiz.*|| **temiz para,** *Bütün kesintiler yapıldıktan sonra ele geçen para.*|| **temiz raporu,** *tıp. Herhangi bir hastalık bulgusuna rastlanmadığını belirten rapor.*|| **temiz temiz,** *Temiz bir biçimde; temiz olarak.*|| **temiz tutmak,** *Bir şeyi temizliğe özen göstererek ve yıpratmadan kullanmak; temiz olmasına özen göstermek.*|| **temiz yürekli,** *İçi dışı bir olan; temiz kalpli.*|| **temiz yüreklilik,** *Temiz yürekli olma durumu.*

temiz[2], [temmuz] *{ağız} is.* Temmuz. [DS]

temizleme, [temiz-le-me] *is.* **1.** Temizlemek eylemi. **2.** Yüzeylere yapışmış olan kirlerin, lekelerin uygun çözücülerle asıltı ya da çözelti hâline getirilerek o yüzeyden ayrılmasını sağlama işlemi.

temizlemek, [temiz-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Bir yeri veya nesneyi kirleten şeylerden arındırmak; temiz duruma getirmek; arındırmak; arıtmak; paklamak. **2.** Bir işte kendisinin neden olduğu sorunları, pürüzleri ortadan kaldırarak işi olumlu biçimde sonuçlandırmak; yapıp bitirmek. **3.** *mecaz.* Bir yiyecek veya içeceği tamamen bitirmek, yemek; tüketmek. **4.** Bir yerde bulunması uygun görülmeyen kişileri, hayvanları ve nesneleri oradan uzaklaştırmak; orayı onlardan kurtarmak. **5.** Kereste, taş vb. malzemenin çıkıntılı, pürüzlü ya da çürük yerlerini uygun aletlerle keserek ya da kazımak suretiyle atmak. **6.** Buğday, nohut, mercimek, fasulye vb. yiyecek maddelerinin içinde bulunan yabancı tohum, taş vb. maddeleri ayıklayıp atmak. **7.** *tıp.* Bir dokunun, bir yaranın sağlık açısından tehlikeli sonuçlar yaratacak sağlam olmayan bölümlerini neşter yardımı ile çıkarıp atmak. **8.** *argo.* Kumar oyununda, diğer oyuncuların bütün paralarını ütmek. **9.** *argo.* Vücudunu ortadan kaldırmak; öldürmek.

temizleniş, [temiz-le-n-iş] *is.* Temizlemek eylemi ve biçimi.

temizlenme, [temiz-le-n-me] *is.* Temizlenmek eylemi.

temizlenmek, [temiz-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Kendi bedenini yıkayıp temizlemek; temiz duruma gelmek; arınmak; paklanmak. **2.** (Kadın için) aybaşı durumu sona ermek. **3.** *edil. f.* Temiz duruma getirilmek; kir ve lekelerinden arındırılmak. **4.** Sakıncaları, sorunları giderilmek. **5.** Varlığı istenmeyen kimselerden ya da nesnelerden kurtarılmak. **6.** *argo.* Öldürülmek. **7.** *argo.* Kumarda diğer oyuncular tarafından bütün parası alınmak; ütülmek.

temizletme, [temiz-le-t-me] *is.* Temizletmek eylemi.

temizletmek, [temiz-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Temizlemek işini birine yaptırmak.

temizleyici, [temiz-le-y-ici] *is.* **1.** Giyecek ve diğer dokuma ürünlerinin temizlenmesi işiyle uğraşan kimse; bu kişinin iş yeri. **2.** Temizleme işinde çalışan kimse. **3.** Temizlik ürünü. **4.** *sf.* Temizlemeye yarayan; temizleme özelliği taşıyan; temizleme işinde kullanılan.

temizleyiş, [temiz-ley-iş] *is.* Temizlemek işi veya biçimi.

temizlik, -ği [temiz-lik] *is.* **1.** Temiz, arı, pak olma durumu; kirlerden, lekelerden arınmış olan yerin özelliği; saffet; nezafet. **2.** Temiz durma ya da temiz tutma durumu; kendine özen gösteren, eşyalarını, çevresini, evini temiz tutan kimsenin niteliği. **3.** Bir yerin, evin, çevrenin silinip süpürülmesi, derlenip toplanması ile ilgili işlerin tümü; temizleme işi. **4.** Kusursuz görünen bir kimsenin, kusursuz bir davranışın ya da böyle bir duygunun özelliği. **5.** *isl.* Ruhun inkârcılık, münafıklık, yalancılık, öfke, kin, hayâsızlık, kötü niyet gibi kötü davranış ve tutumlardan arındırılarak ahlakî erdemlerle süslenmesi. **6.** Bir kurumu ya da yeri istenmeyen kimselerden, zararlı ya da düşman ögelerden arındırma işi; tasfiye. **7.** *mecaz.* Vücudunu ortadan kaldırma; öldürme. ◻ **temizlik işçisi,** *Belediyelerde, sokak ve caddeleri temizlemekle görevli işçi.*|| **temizlik işleri,** *Kamuya ait yerlerin temizliği, çöplerin kaldırılması gibi işleri üstlenen belediye birimi.*| **temizlik malzemesi,** *Temizlik işlerinde kullanılan, sabun, deterjan, fırça, süpürge, tel vb. araç ve gereçlerin tümü.*|| **temizlik yapmak,** *1. İstenmeyen ögeleri gidermek; ortalığı silip süpürmek; derleyip toparlamak. 2. mecaz. Zararlı şeyleri yok etmek.*

temizlikçi, [temiz-lik-çi] *is.* Temizlik işi yapan kimse. ◻ **temizlikçi kadın,** *Evlere giderek ücreti karşılığında temizlik işlerini yapan kadın.*

temizlikçilik, -ği [temiz-lik-çi-lik] *is.* Temizlikçinin işi; temizlikçi olma durumu.

temkeç, -ci [dem > tem-keç] *{ağız} is.* Çaydanlık. [DS]

temkin, [Ar. mekânet > temkīn تمكين] *(temki:n) {OsT} is.* **1.** Ağırbaşlı olma; ağırbaşlılık. **2.** Yapmakta olduğu işin sonucunu düşünerek ölçülü, tedbirli davranma; tedbirlilik; ölçülülük. **3.** *psikol.* Bulunduğu yeri belirleme. **4.** *tasvf.* Kendisini Allah yoluna adayan kimsenin bu yolda inançlı ve kararlı olması. **5.** *tıp.* Hastalığın sürekli olarak bir yerde yerleşmesi.

temkinli, [temkin-li] *sf.* **1.** (Kişi için) yaptığı işin sonucunu inceden inceye düşünerek zarar verebilecek şeyleri yapmaktan kaçınan; davranışlarında ölçülü olan. **2.** *zf.* Dikkatli ve ölçülü olmanın gerektirdiği biçimde. ◻ **temkinli temkinli,** *Çok dikkatli ve uyanık olarak.*

temkinlice, [temkin-li-ce] *(temkinli'ce) zf.* Temkinli olarak; temkinli bir biçimde.

temkinsiz, [temkin-siz] *sf.* (Kişi için) yaptığı işin sonucunu iyi hesap etmeden, rastgele ve ölçüsüz davranan; sakınmasız; temkinli olmayan.

temkinsizlik, -ği [temkin-siz-lik] *is.* Temkinsiz olma durumu; temkinsiz bir kimsenin durumu ve tutumu; ölçüsüzlük; sakınmasızlık.

temlemek, [tem-lē-mek] *(temle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* (Kapı vb. için) tırkazlamak. [DLT]

temlie, [Ar. mel' > temli'e تملئه] *{OsT} is.* Ağzına kadar doldurma.

temlih, [Ar. milḥ > temlīḥ تمليح] *(temli:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** İçine tuz koyma. **2.** Tuza yatırma; tuzlama. **3.** *ed.* Divan edebiyatında sözü, güzel deyimlerle süsleme.

temlihat, [Ar. temlīḥ > temlīḥāt تمليحات] *(temli:ha:t) {OsT} is. ed.* Cinaslı, güzel sözler; temlihler.

temlik, [Ar. mülk > temlīk تمليك] *(temlik) {OsT} is.* **1.** Birine mülk kazandırma; bir mülke sahip olmasını sağlama. **2.** *huk.* Bir hakkın başka birine devredilmesi. ◻ **temlik etmek,** *Bir mülkü başkasına mülk edinmesi için vermek; onun mülkü olmasını sağlamak.*|| **temlik-i sahîh ile temlik,** *huk. Kamu yararına kullanılan bir toprağın herhangi bir sebeple bir kimseye satılması.*

temlikât, [Ar. temlīk>temlīkāt تمليكات] *(temlik) {OsT} is.* **1.** Birine mülk kazandırmalar; bir mülke sahip olmasını sağlamalar. **2.** *huk.* Bir hakkın başkalarına devir işlemleri.

temliken, [Ar. temlīk > temlīken تمليكاً] *(temli:'ken) {OsT} zf.* Mülk olarak vermek suretiyle; hakkını devretmek suretiyle.

temlikname, [Ar. temlīk + Far. –nāme تمليكنامه] *(temlikna:me) {OsT} is.* Temlik belgesi.

temlis, [Ar. melis>temlīs تمليس] *(temli:s) {OsT} is.* Pürüzlerini giderme; düzleme.

temliye, [Ar. temliye تمليه] *{OsT} is.* **1.** Doldurma. **2.** Doldurulma.

temme, [Ar. temme / temmet تمت / تمه] *{OsT} is.* → temmet.

temmet, [Ar. temme / temmet تمه / تمت] *{OsT} is.* Yazıların sonuna bittiğini belirtmek için konulan "bitti" sözü.

temmiz, [tem(m)iz] *{ağız} sf.* Temiz. [DS]

temmuz, [Sümer. dumuzi *(bereket tanrıçası ve bu tanrıçaya adanan yaz şenliği)* / Akad. tamūzu > Süry. temmuz>Ar. temmūz تموز] *{OsT} is.* Yaz mevsiminin ortasına gelen ve 31 gün süren, yılın yedinci ayı.

temmuziye, [Ar. temmūz > temmūziyye تموزيه] *(temmu:ziye) {OsT} is. ed.* Nesip bölümünde yaz sıcaklarını, temmuz ayının gelişini konu edinen kaside.

temniye, [Ar. menī > temniye تمنيه] *{OsT} is. biy.* Sperma akıtma; meni boşaltma.

tempera, [İt. tempera] *(te'mpera) is.* Yumurta ile yapılmış bir tür tutkal boya.

temperleme, [Alın. tempern *(tav)* > T. temper(n)-leme] *is.* Sert ve kırılgan dökme demirleri tavlama suretiyle dövülebilir duruma getirme işlemi; tavlama; tav verme.

temperlemek, [Alın. tempern *(tav)* > T. temper(n)-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Tavlamak; tav vermek.

tempo, [İt. tempo *(zaman)*] *(te'mpo) is.* **1.** *müz.* Bir müzik eserinin seslendirilme hızı; vuruş. **2.** Davranış ve işi tutuş derecesi. **3.** Bir kimsenin çalışma, etkinlikte bulunma hızı; bir eylemin gelişme hızı. **4.** Bir işletmede üretim işlerinin yerine getiriliş ritmi. **5.** *spor.* Beden eğitimi alıştırmalarının belirli sürelerde tekrarlanma hızı. ◻ **tempo tutmak,** *El çırpmak ya da ayak tıpırdatmak suretiyle bir müziğe eşlik etmek; vuruş tutmak.*

tempolu, [tempo-lu] *sf.* Temposu olan.

temposuz, [tempo-suz] *sf.* Temposu olmayan.

temps, [Fr. temps *(zaman)*] *is.* **1.** Dansta bir adımın ayrıldığı evrelerden her biri. **2.** Yükselme anı. **3.** Birçok hareketlere ayrılan adım.

temr, [Ar. temr تمر] *{OsT} is.* Hurma.

temre[1], [Ar. temr > temre تمره] *{OsT} is.* Bir tane hurma.

temre[2], [temregü] *{ağız} is.* Temriye. [DS]

temregü, [temir > tem(i)r-ē-mek > temre-gū] *(temregü:) {eT} is.* Temriye. [DLT]

temreğe, [temregü] *{ağız} is.* Temriye. [DS]

temreği, [*eT.* temre-gū > temreği] *{ağız} is. tıp.* Temriye. [DS]

temreğü, [*eT.* temre-gū > temreği / temreğü] *{ağız} is.* Temriye. [DS]

temren, [temür-gēn >temir-gen >temir-en > temrēn] *(temre:n) {eAT} {OsT} is.* **1.** Ok ayağına takılan demir ya da pirinçten yapılmış sivri uç. [DK] **2.** Mızrak, harbe gibi silahların ucuna takılan delici metal uç. **3.** Süslemecilikte kullanılan ok biçimli süs ögesi.

temrevü, [*eT.* temre-gū > temrevü] *{ağız} is.* Temriye. [DS]

temrî, [Ar. temrī تمرى] *(temri:) {OsT} sf.* Hurmayı seven.

temrih, [Ar. temrīḫ تمريخ] *(temri:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* Hafifçe sürme; ovuşturma.

temrin, [Ar. merānet > temrīn تمرين] *(temri:n) {OsT} is.* Tekrar yoluyla yapılan alıştırma; egzersiz.

temrinat, [Ar. temrīnāt تمرينات] *(temri:na:t) {OsT} is.* Alıştırmalar; egzersizler.

temrir, [Ar. mürr > temrīr تمرير] *(temri:r) {OsT} is.* **1.** Acılık verme. **2.** Acılık verilme.

temriye, [temir *(demir)* > temir-e-gū > temreği > temriye] *is.* **1.** *tıp.* Kol, bacak ve yüzde çıkan üzeri pürtüklü bir mantar hastalığı. **2.** *biy.* Liken; karayosunu.

temriz, [Ar. maraż > temrīż تمريض] *(temri:z) {OsT} is.* **1.** (Söz için) zayıf gösterme. **2.** Zayıf gösterilme.

temse, [? temse] *{ağız} is.* Saraçlıkta teyelimsi düz dikiş. [DS]

temsih[1], [Ar. mesḥ > temsīḥ تمسيح] *(temsi:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* Meshetme; eliyle sıvazlama.

temsih[2], [Ar. mesḫ > temsīḫ تمسيخ] *(temsi:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* Allah'ın insanı maymun biçimine sokması.

temsil[1], [Ar. miṡl > temṡīl تمثيل] *(temsi:l) {OsT} is.* **1.** Benzetme; teşbih. **2.** Bir şeyin aynısını yapma; kitap, resim vb. şeyin kopyasını çıkarma; çoğaltma. **3.** Başka bir kimsenin, bir kuruluşun ya da kurumun, bir topluluğun adına davranma. **4.** Bir olguyu, bir şeyi belirgin özellikleriyle yansıtma; sembolü olma; betimleme; simgeleme; tasvir etme. **5.** Seyirci önünde ya da mikrofonda bir gösteri ya da oyun sunma. **6.** Böyle bir gösteri; oyun. **7.** *halk.* Söz gelişi; örnek; misal. **8.** *biy. esk.* Özümleme; asimilasyon. **9.** *huk.* Başkası adına hareket etme olgusu ve eylemi. **10.** *dbl.* Göstergelerin, anlamlarının yerine geçirilmesi süreci. ◻ **temsil etmek,** *1. huk. Hak ve görev bakımından kendi dışında birçok kişi veya kurum adına davranmak. 2. Bir eseri sahnede ya da mikrofonda canlandırmak. 3. Belirgin özellikleriyle yansıtmak; sembolü olmak. 4. biy. Özümlemek.*

temsil[2], [? temsil] *{ağız} is.* Mercimek. [DS]

temsilat, [Ar. temṡīl > temṡīlāt تمثيلات] *(temsi:la:t) {OsT} is.* Temsiller.

temsilci, [temsil-ci] *is.* **1.** *huk.* Hak ve görev bakımından birçok kimse adına davranan kimse; mümessil; delege. **2.** Bir grubun, bir topluluğun belir-

gin özelliklerini taşıyan; benzerlerine örneklik eden; örnek olarak alınabilen; sembol. **3.** Kendi malı ve iş yeri olamamakla birlikte müşteriler nezdinde girişimde bulunabilme, kurum adına sipariş alma yetkisi tanınmış olan ticarî aracı.

temsilcilik, -ği [temsil-ci-lik] *is.* **1.** Temsil etme yetki ve durumu. **2.** Bir kimseyi ya da topluluğu temsil etme durumu; mümessillik. **3.** Böyle bir görevi üstlenmiş olan kimsenin çalışma yeri. **4.** Bir ticarî kuruluşu temsil eden, müşterilerle bu kuruluş arasında aracılık yapan kimsenin durumu; mümessillik.

temsilen, [Ar. temṣīl > temṣīlen تمثيلاً] *(temsi:'len) {OsT} zf.* Temsil ederek; adına.

temsilî, [Ar. temṣīl > temṣīlī تمثيلى] *(temsi:li:) {OsT} sf.* **1.** Bir şeyi hayalî olarak canlandırmaya yarayan. **2.** Temsil edilen; temsil edilmek suretiyle. ◻ **temsilî istiare,** *ed. Alegorik anlatım.*|| **temsilî rejim,** *Yasama gücünü vatandaşlardan aldığı vekâlet yoluyla temsil ve onlar adına hareket etme ilkesine dayanan yönetim biçimi.*|| **temsilî resim,** *Hayal gücüne dayanan resim.*

temsili, [Ar. temṣīl => temsili] *{ağız} zf.* Mesela; örneğin. [DS]

temsiliye, [Ar. temṣīlī > temṣīliye تمثيليه] *(temsi:liye) {OsT} is. ed.* Birkaç nesnenin başka birkaç nesneye benzetilmesi.

temsir, [Ar. mışr > temṣīr تصير] *(temsi:r, s kalın söylenir) {OsT} is.* Bir yeri şehir hâline getirme; şehirleştirme.

temsiye, [Ar. mesā > temsiye تسيه] *{OsT} is.* "İyi akşamlar!" deme.

temşek, -ği [? temşek] *{ağız} sf.* **1.** (Çocuk için) yılışık; geveze. [DS] **2.** Yaramaz. [DD] **3.** Taciz eden; can sıkan. [DD]

temşit[1], [Ar. muşṭ > temşīṭ تمشيط] *(temşi:t) {OsT} is.* **1.** Tarama. **2.** Taranma.

temşit[2], **-di** [Ar. temcīd => temşit] *{ağız} is.* **1.** Oruca başlama zamanı; imsak. **2.** Sahur yemeği. [DS]

temşiye, [Ar. meşy > temşiye / temşiyet تمشيت / تمشيه] *{OsT} is.* **1.** Yürütme; ileri götürme; ilerletme. **2.** Bir işin oluşunu, meydana gelişini kolaylaştırma. ◻ **temşiye etmek,** *İlerletmek; yürütmek; kolaylaştırmak.*|| **temşiye-i garaz etmek,** *{OsT} birini işini yürütmek.*|| **temşiyet-i umûr,** *{OsT} İşlerin yürütülmesi.*

temtek, [te(m)+te/k] *{ağız} pekşt. sf.* Biricik; bir tek. [DS]

temteş, [temteş] *{ağız} sf.* Ters; karşıt. [DS]

temteşir, [temteş-ir] *{ağız} sf.* Değişmiş. [DS]

temti', i'ı [Ar. temtī تتبيع] *(temti:) {OsT} is.* **1.** Yararlandırma; kâr ettirme. **2.** Yaralandırılına; kâr ettirilme.

temür, [temür] *{eT} is.* Demir. [DLT] [EUTS] [KB] [Bahşayiş] ◻ **kurç temür,** *{eT} Çelik.*|| **temür cıda,** *{eT} Demir mızrak.*|| **temür uyan,** *{eT} Demir gem.* [Bahşayiş]

temürçi, [temür-çī] *(temürçi:) {eT} is.* Demirci. [DLT] [KB]

temürgen, [temir > temür-gēn] *(temürge:n) {eT} is.* Temren. [DLT]

temürken, [temir > temür-kēn] *(temürke:n) is.* Ok temreni; temren. [DLT]

temürlüg, [temir > temür-lüg] *{eT} sf.* Demir sahibi. [DLT]

temürlük, [temür-lük] *{eT} is.* Demir eritilen ve süzülen yer. [DLT]

temüz, [temiz > temüz] *{ağız} sf.* Temiz. [DS]

temvih, [Ar. mā' > temvīh تمويه] *(temvi:h) {OsT} is.* **1.** Sulandırma; su katma. **2.** Haksızı haklı gösterme. **3.** *ed.* Divan edebiyatında sanatlara başvurarak ifadeyi süsleme. **4.** Başka bir madenden yapılmış bir eşyayı gümüş ya da altın suyuna batırma.

temvihat, [Ar. temvīh > temvīhāt تمويهات] *(temvi:ha:t) {OsT} is.* **1.** Sulandırmalar. **2.** Haksızları haklı göstermeler.

temvil, [Ar. māl > temvīl تمويل] *(temvi:l) {OsT} is.* Bir kimseyi mal sahibi yapma; ona mal verme.

temyi, -i'ı [Ar. mey' > temyī تمييع] *(temyi:) {OsT} is.* **1.** Sıvı hâline getirme. **2.** *fiz. kim.* Gaz hâlindeki bir maddeyi sıvılaştırma. ◻ **temyi'-i hevā,** *{OsT} fiz. Basınç uygulayarak havayı sıvılaştırma.*

temyiz, [Ar. meyz > temyīz تمييز] *(temyi:z) {OsT} is.* **1.** Ayırma; seçme. **2.** İyiyi, kötüden ayırt etme. **3.** *dbl.* Sayıları ve belirsiz isimleri belirten sözcük. **4.** *huk.* İlk derece mahkemelerince verilen bir kararın hukuka aykırı olduğu iddiasıyla bozulması ya da düzeltilmesi için taraflardan birinin bir üst mahkemeye yaptığı başvuru. ◻ **temyiz etmek,** *1. Ayırmak; seçmek. 2. (Dava için) temyiz mahkemesine başvurmak.*|| **temyiz mahkemesi,** *huk. Yargıtay.*

temyizen, [Ar. temyīz > temyīzen تمييزاً] *(temyi:'zen) {OsT} zf.* Temyiz yoluyla; temyiz ederek.

temzic, [Ar. meyc > temzīc تمزيج] *(temzi:c) {OsT} is.* Katma; karıştırma.

temzik, [Ar. temzīk تمزيق] *(temzi:k) {OsT} is.* Yırtma; parçalama.

temzikat, [Ar. temzīkāt تمزيقات] *(temzi:ka:t) {OsT} is.* Yırtmalar; parçalamalar.

-ten, [-dan / -den / -tan / -ten] *çek. e.* → -dan.

-ten, [-dan / -den / -tan / -ten] *yap. e.* → -dan.

ten[1], [tėn / tem] *{ağız} is.* **1.** Nem. **2.** Çiy. [DS] ◻ **ten almak,** *{ağız} Nem almak; nemlenmek.* [DS]|| **ten böceği,** *{ağız} Hamamböceği.* [DS]

ten[2], [Far. ten تن] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Vücut; beden. *{eT} {ağız} (aynı)* [DLT] [Mühennâ] [Bahşayiş] [DS] **2.** İnsan vücudunun dış yüzü. **3.** Yüzün rengi, canlılığı, parlaklığı veya tonu. **4.** *{eAT}* Ceset. 🗗 **ten baş,** *{eT} 1. Vücut ve baş. 2. Bedenin tamamı; baştan ayağa.* [Bahşayiş]|| **ten baş yumak,** *{eT} Vücudun tamamını yıkamak.* [Bahşayiş]|| **ten fanilası,** *Doğrudan vücudun üstüne giyilen fanila.*|| **ten kalıbı,** *{eT} {OsT} Vücut şekli; kişinin boyu.* [Bahşayiş]|| **ten rengi,** *Beyaz insanların teninin rengi; bu renkte olan.*|| **ten urup yürimek,** *{eAT} Yavaştan almak; ağır davranmak; miskinlik göstermek.*

ten[3], [teñ > ten] *{ağız} is.* Yan yana olan; dizi. [DS]

ten[4], [tenk / deñ] *{ağız} sf.* Denk; arkadaş. [DS]

ten[5], [Far. dāne => tane / ten(e)] *{ağız} is.* Çorbaların dibe çöken taneli ve koyu bölümü. [DS]

tenaci, [Ar. tenācī تناجی] *(tena:ci:) {OsT} is.* Fısıltı ile konuşma; fısıldaşma.

tenad, -ddı [Ar. nedd > tenādd تناد] *(tena:d) {OsT} is.* **1.** Birbirinden ürkme. **2.** Dağılma. **3.** Perişan olma.

tenadi, [Ar. nidā > tenādī تنادی] *(tena:di:) {OsT} is.* Birbirini bağırarak çağırma; birbirine bağırma.

tenadüm, [Ar. nedem > tenādüm تنادم] *(tena:düm) {OsT} is.* Konuşma; söyleşi; musahabe.

tenadür, [Ar. nādir > tenādür تنادر] *(tena:dür) {OsT} is.* Az bulunur hâle gelme; nadirleşme.

tenaffut, [Ar. tenaffuṭ تنفط] *{OsT} is.* **1.** Çok hiddetlenme; ateş püskürme. **2.** *tıp.* Yapıştırılan yakı yüzünden cildin kabarması.

tenafi, [Ar. tenāfī تنافی] *(tena:fi:) {OsT} is.* **1.** Birbirine zıt olma. **2.** Muhalif olma. 🗗 **tenāfî-i akvāl,** *{OsT} Sözlerin birbiri ile çelişmesi.*

tenafür, [Ar. nefret > tenāfür تنافر] *(tena:für) {OsT} is.* **1.** Karşılıklı nefret etme; birbirinden kaçma. **2.** Kulağa tırmalayıcı ses gelme. **3.** *ed.* Çıkış yerleri yakın seslerin ya da bu seslerden meydana gelmiş kelimelerin bir edebiyat metninde yan yana gelmesi ile ortaya çıkan kulak tırmalayıcı söyleyiş. 🗗 **tenafür-i huruf,** *Çıkış yerleri birbirine yakın sesler,(ḳ-k, ġ-g, ḫ-ğ, ḥ-h)*

tenafüs, [Ar. tenāfüs تنافس] *(tena:füs) {OsT} is.* Çekememe; haset etme.

tenafüsat, [Ar. tenāfüsāt تنافسات] *(tena:füsa:t) {OsT} is.* Çekememeler; haset etmeler.

tenaggum, [Ar. naġme > tenaġġum تنغم] *{OsT} is.* Şarkı söyleme (alay için).

tenaggumat, [Ar. tenaġġumāt تنغمات] *{OsT} is.* Şarkı söylemeler (alay için).

tenahhi, [Ar. tenaḥḥi تنحی] *(tenahhi:) {OsT} is.* Bir kenara çekilme; alarga durma.

tenahhum, [Ar. tenaḫḫum تنخم] *{OsT} is.* **1.** Asık suratlı olma. **2.** Balgam çıkarma; tükürme.

tenahi, [Ar. nihāyet > tenāhī تناهی] *(tena:hi:) {OsT} is.* Sona erme; tükenme; bitme.

tenahnuh, [Ar. tenāḥnuḥ تنحنح] *{OsT} is.* **1.** Öksürme. **2.** Öksürük sesi.

tenahnuhat, [Ar. tenāḥnuḥāt تنحنحات] *(tenahnuha:t) {OsT} is.* **1.** Öksürmeler. **2.** Öksürük sesleri.

tena'i, [Ar. tenā'ī تنائی] *(tena:i:) {OsT} is.* Uzaklık.

tenakkud, [Ar. tenalḳud تنقد] *{OsT} is.* **1.** Paranın sahtesini gerçeğinden ayırt etme. **2.** Tenkit.

tenakkul, [Ar. naḳl > tenaḳḳul تنقل] *{OsT} is.* Bir yerden bir yere gitme; göçme; nakletme.

tenakkut, [Ar. tenaḳḳuṭ تنقط] *{OsT} is.* Nokta nokta olma; beneklenme.

tenakus, [Ar. naḳṣ > tenāḳūṣ تناقوص] *(tena:ku:s) {OsT} is.* Eksilme; azalma. 🗗 **tenakus etmek,** *Azalmak; eksilmek.*

tenakusat, [Ar. tenāḳūṣ > tenāḳūṣāt تناقصات] *(tena:-ku:sa:t) {OsT} is.* Eksilmeler; azalmalar.

tenakuz, [Ar. naḳż > tenāḳuż تناقض] *(tena:kuz) {OsT} is.* **1.** Anlamca karşıtlık ya da anlam ayrılığı; çelişme; çelişki. **2.** İnsanın bir sözünün diğer bir sözü ile çelişmesi. **3.** *isl. huk.* Biri ötekini değersiz kılan iki açıklama; birbirinin karşıtı olan iki ifade. 🗗 **tenakuza düşmek,** *Birbiri ile çelişen sözler söylemiş olmak.*

tenakuzat, [Ar. tenāḳuż > tenāḳużāt تناقضات] *(tena:kuzāt) {OsT} is.* Çelişkiler; çelişmeler.

tenaküh, [Ar. nikāḥ > tenāküḥ تناکح] *(tena:küh, h kalın söylenir) {OsT} is.* Nikâhlanma.

tenakür, [Ar. nekr > tenākür تناکر] *(tena:kür) {OsT} is.* **1.** Bilmezlikten, anlamazlıktan gelme. **2.** *fel.* Karşıt duygu; antipati.

tenanir, [Ar. tennūr > tenānīr تنانیر] *(tena:ni:r) {OsT} is.* **1.** Tandırlar. **2.** Ocaklar; fırınlar. **3.** Pınarlar.

tenar, [Yun. thenar *(el ayası, ayak tabanı)*] *is. anat.* El ayasının dışında, baş parmağın dip tarafında başparmak kaslarından oluşan kabartılı, etli kısım.

tenasan, [Far. ten-āsān تن آسان] *(tena:sa:n) {OsT} sf.* (Kişi için) rahatını düşünen.

tenassub, [Ar. tenaṣṣub تنصب] *{OsT} is.* Dikilip durma.

tenassuh, [Ar. nusḫ > tenaṣṣuḥ تنصح] *{OsT} is.* Öğüt alma; nasihat dinleme.

tenassuk, [Ar. tenaṣṣuḳ تنصق] *{OsT} is.* Düzenleme; sıralama.

tenassur, [Ar. naṣrān > tenaṣṣur تنصر] *{OsT} is.* Hristiyan dinini kabul etme; Hristiyan olma.

tenasur, [Ar. naṣr > tenaṣur تناصر] *(tena:sur) {OsT} is.* Yardımlaşma.

tenasüb, [Ar. nisbet > tenāsüb تناسب] *(tena:süb) {OsT} is.* → tenasüp. 🗗 **tenasüb-i a'zā,** *{OsT} Vücut organlarının birbirine uygunluğundan doğan güzellik.*|| **tenāsüb-i muayene kanunu,** *{OsT} kim. Sabit oranlar yasası.*

tenasübî, [Ar. tenāsüb > tenāsübī تناسبی] *(tena:sübi:) {OsT} is.* Birbirine uyma ile ilgili olan; orantısal.

tenasüh, [Ar. nesḫ > tenāsüḫ تناسخ] *(tena:süh, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** (Bir inanç olarak) ruhun insandan hayvana, hayvandan insana ya da bir cisimden başka bir cisme geçmesi; ruh göçü. **2.** *isl. huk.* Ölenin terekesi pay edilmeden varislerden birinin ya da birkaçının ölmesi sonucu terekenin ölen varisin varislerine geçmesi durumu.

tenasühî, [Ar. tenāsüḫ > tenāsüḫī تناسخی] *(tena:sühi:, h kalın söylenir) {OsT} sf.* **1.** Ruh göçü ile ilgili. **2.** *is.* Ruhun bedenden bedene göçtüğüne inanan kişi.

tenasühiye, [Ar. tenāsüḫ > tenāsüḫīyye تناسخیه] *(tena:sühi:ye, h kalın söylenir) {OsT} is. fel.* Ruh göçüne inanan dinî görüş.

tenasühiyun, [Ar. tenāsüḫī > tenāsüḫīyyūn تناسخیون] *(tena:sühi:yu:n, h kalın söylenir) {OsT} is.* Ruh göçüne inananlar.

tenasül, [Ar. nesl > tenāsül تناسل] *(tena:sül) {OsT} is.* Neslini sürdürme; üreme. 🗗 **tenasül-bi-nefsihî,** *{OsT} biy. Kendiliğinden üreme.*|| **tenāsül-i bikrî,** *{OsT} biy. Döllenmesiz üreme; partenogenez.*|| **tenāsül-i cedîd,** *{OsT} biy. Yenilenme.*|| **tenāsül-i gayr-i mütecānis,** *{OsT} biy. Ayrı iki cinsin birleşmesi ile meydana getirilen melez.*|| **tenāsül-i mütevālî,** *{OsT} biy. Ardışık olarak sırayla eşeyli ve eşeysiz üreme şeklinde döl verme; metajenez.*|| **tenāsülleri beyzî,** *{OsT} zool. Yumurtlayanlar.*|| **tenāsülleri tevellüdî,** *{OsT} biy. Doğuranlar.*

tenasülî, [Ar. tenāsül > tenāsülī / tenāsülīyye تناسلی / تناسلیه] *(tena:süli:) {OsT} is.* Üremeye ilişkin; üremeyle ilgili; üremeye dayanan.

tenasüp, -bü [Ar. nisbet > tenāsüb تناسب] *(tena:süb) is.* **1.** Birbirine uygun düşme; uyma; uygunluk. **2.** Uygunluk ölçeği; uygunluk oranı. **3.** *ed.* Birbiri ile ilgili söz ya da kelimelerin bir dizede toplanması sanatı; müraat-ı nazir. **4.** *mat.* Sayılar arasındaki oran.

tenasüpsüz, [tenasüp-süz] *(tena:süpsüz) sf.* Aralarında uyum bulunmayan; oransız.

tenasür, [Ar. tenāṣür تناثر] *(tena:sür) {OsT} is.* **1.** Serpilme; saçılma; dağılma. **2.** Püskürme.

tenaşir, [Ar. tenāşīr تناشیر] *(tena:şi:r) {OsT} is.* Çocuk veya acemi yazısı.

tenaşüd, [Ar. neşīde >tenāşüd تناشد] *(tena:şüd) {OsT} is.* Karşılıklı şiir söyleme.

tenattuf, [Ar. tenaṭṭuf تنطف] *{OsT} is.* Küpe takma.

tenatuh, [Ar. tenāṭuḥ تناطح] *(tena:tuh) {OsT} is.* (Hayvanlar için) birbirini süsme; süsüşme.

tena'um, [Ar. niʿmet > tenaʿum تنعم] *{OsT} is.* Bolluk içinde bulunma; zengin ve rahat bir yaşam sürme; nimetlenme.

tena'umat, [Ar. tenaʿum > tenaʿumāt تنعمات] *(tena:-uma:t) {OsT} is.* Nimet içinde bulunmalar; bolluk içinde yaşamalar; nimetlenmeler.

tenaver, [Far. ten-āver تن آور] *(tena:ver) {OsT} sf.* **1.** İri vücutlu. **2.** Etine dolgunca; şişmanca.

tenaveran, [Far. ten-āver-ān تن آوران] *(tena:vera:n) {OsT} is.* Etine dolgun, şişmanca insanlar.

tenavüb, [Ar. nevbet > tenāvüb تناوب] *(tena:vüb) {OsT} is.* Nöbetleşme.

tenavül, [Ar. nevl > tenāvül تناول] *(tena:vül) {OsT} is.* **1.** Alıp yeme. **2.** Yeme içme. **3.** Yenilme. 🗗 **tenāvül etmek,** *{OsT} Alıp bir şeyler yemek.*

tenavüm, [Ar. nevm > tenāvüm تناوم] *(tena:vüm) {OsT} is.* Uyurmuş gibi yapma; yalandan uyuma; uyur görünme.

tenavür, [Ar. tenāvür تناور] *(tena:vür) {OsT} is.* İri vücutlu kimse.

tenazu, -u'ı [Ar. nizāʿ > tenāzuʿ تنازع] *(tena:zu:) {OsT} is.* **1.** Birbiri ile kavga etme; çekişme; didişme. **2.** *huk.* İki kişinin sahip oldukları taşınmaz için çekişmesi. 🗗 **tenāzu'-ı bi'l-ye'dî,** *{OsT} isl. huk. Birden çok kişinin bir mal üzerinde zilyetlik hakkı öne sürmesi yüzünden çıkan çekişme.*|| **tenāzu'-ı fi'leyn,** *{OsT} dbl. İki fiilin birbirinden türemesi.*

tenazur, [Ar. naẓār > tenāẓur تناظر] *(tena:zur) {OsT} is.* **1.** Bakışım; simetri. **2.** *isl. huk.* Bir olay hakkındaki kurallar ve hükümler arasında uygunluk olması. 🗗 **tenāzur mihveri,** *{OsT} mat. Bakışım ekseni.*|| **tenāzur müstevisi,** *{OsT} mat. Bakışım düzlemi.*

tenazuri, [Ar. tenāẓur > tenāẓurī تناظری] *(tena:zuri:) {OsT} sf. mat.* Bakışımla ilgili.

tenazzum, [Ar. tenaẓẓum تنظم] *{OsT} is.* Düzenli oluş; intizamlılık.

tenazzur, [Ar. naẓār > tenaẓẓur تنظر] *{OsT} is.* Dikkatlice bakıp inceleme ve düşünme.

tenbakû, [Far. tenbākū تنباکو] *(tenba:kû) {OsT} is.* → tömbeki.

tenbal, [Far. tenbāl تنبال] *{OsT} sf.* (Kişi için) kısa boyu; bodur.

tenban, [Far. tenbān تنبان] *{OsT} is.* İç donu; don; tuman.

tenbel[1], [Far. tenbel تنبل] *{OsT} sf.* → tembel.

tenbel[2], [temel > tenbel] *{ağız} is.* Temel; kök. [DS]

tenbelet, [Far. tenbelīt تنبلیت] *{eAT} is.* Ufak tefek eşya; küçük yük.

tenbelhane, [Far. tenbel-ḫāne خانه تنبل] *{OsT} is.* → tembelhane.

tenbelit, [Far. tenbelīt تنبلیت] *(tembeli:t) {eAT} {OsT} sf.* **1.** Hayvan yükü. **2.** Küçük yük. **3.** *{ağız}* Binek hayvanına yüklenen yük. [DS]

tenbih, [Ar. nebeh > tenbīh تنبیه] *{OsT} is.* → tembih.

tenbihat, [Ar. tenbīhāt تنبیهات] *{OsT} is.* Tembihler; uyarılar.

tenbilik, -ği [? tenbilik] *{ağız} is.* Patates. [DS]

tenbin, [Çin. ? => tembin / tenbin] *{eT} is.* Sıvı ölçüsü. [EUTS]

tenböcüğü, [ten+böce(k)-i] *{ağız} is. zool.* Hamamböceği. [DS]

tenbul, [Far. tenbūl تنبل] *(tenbu:l) {OsT} is. bot.* → tembul.

tenceme, [tence-me ?] *{ağız} sf.* Geçim sıkıntısı çekmeyen. [DS]

tencere, [Ar. ṭancere / ṭancīr / Far. tengire / tenkire *(kazan)* تنگره] *is.* **1.** Yemekleri pişirmek ya da kaynatmakta kullanılan kenarı yüksek kapaklı metal kap. *{eT} (aym)* [Bahşayiş] **2.** Bu kabın içeriği. **3.** *sf.* (Sayı sıfatı ile birlikte) o kadar tencereyi dolduracak miktarda olan. 🗗 **tencerede pişirip kapağında yemek,** *1. Tutumlu davranmak. 2. Olan ile yetinmek.*|| **"-tencere dibin kara" "-seninki benden kara",** *Kendisinde oldukça fazla olmasına rağmen başkalarının kusurunu ortaya dökenlere söylenir.*|| **tencere eğeği,** *{ağız} Tencere tutamağı.* [DS]|| **tencere kaynarken, maymunu oynarken,** *Geçim sıkıntısı çekmez, rahat yaşam sürerken.*|| **tencere tava, herkeste bir hava,** *Bir grupta herkesin kendi bildiğince davrandığı, birlik ve beraberliğin bulunmadığı durumları anlatmak için kullanılır.*|| **tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş,** *Birbirine huy ve yaradılış bakımından denk düşen ve bir arada yaşayan kişileri küçük görmek için söylenir; birbirlerine yakışmışlar; birleşmişler; her ikisi de değersiz.*

tenci, [tenci] *{ağız} is.* İmece ile iş gören ırgat. [DD]

tencide, [Far. tencīde تنجیده] *(tenci:de) {OsT} sf.* Buruşmuş.

tencik[1], **-ği** [tel ? > tel-cik / tencik] *{ağız} is.* **1.** Tarandıktan sonra tarakta kalan kırık saçlar. **2.** Kadınların saçlarının ucundaki üç örgü. [DS]

tencik[2], **-ği** [? tencik] *{ağız} is.* Kazan. [DS]

tencim, [Ar. necm > tencīm تنجیم] *(tenci:m) {OsT} is.* Gök bilimi ile uğraşma.

tencis, [Ar. necāset > tencīs تنجیس] *{OsT} is.* **1.** Kirletme; pisletme. **2.** Büyü için boyna asılan kemik.

tenciye, [Ar. necāt > tenciye تنجیه] *(tenci:ye) {OsT} is.* Kurtarma.

tenciz, [Ar. tencīz تنجیز] *(tenci:z) {OsT} is.* Sona erdirme; sonuçlandırma.

tencüme, [? tencüme] *{ağız} sf.* Eskiden beri alışılagelen yöntemlerle yapılan; eski yolla. [DS]

tenç, -ci [? tenç] *{ağız} is.* Hamur yoğrulan geniş, bakır kap. [DS]

tender, [İng. tender] *is.* Bir buharlı lokomotif için gerekli olan yakıtı, suyu taşıyan ve lokomotifin hemen arkasında yer alan araç.

tendil, [? tendil] *{ağız} is.* Tencere. [DS]

tendinit, [Fr. tendinite] *is.* Kas kirişlerinin iltihaplanması.

tendir[1], [kendir / tendir] *{ağız} is. bot.* Kendir. [DS]

tendir[2], [Ar. tennūr] *{ağız} is.* Tandır. [DS] 🗗 **tendir damı,** *{ağız} Tandır bulunan üstü kapalı, önü açık yer.* [DS]|| **tendir evi,** *{ağız}* → tendir damı. [DS]

tendiriz, [ten+dir-i-z] *{ağız} sf.* Taze; diri; sağlam. [DS]

tendirmek[1], [teñ-dir-mek / ten-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Bir kimseyi, kendisine haber vermeden işinden uzaklaştırmak. [DS]

tendirmek[2], [ten-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Çekmek; asılmak. [DS]

tendiye, [Ar. tendiye تندیه] *{OsT} is.* **1.** Islatma; nemlendirme. **2.** Nemlenme.

tendon, [Lat. tendore *(germek)* > Fr. tendone] *is. anat.* Kiriş.

tendür, [tandır] *{ağız} is.* Ocağa konup üstünde ekmek pişirilen, çamurdan yapılma, koni biçiminde araç. [DS]

tendürek, -ği [tendür-ek ?] *{ağız} is.* Yanardağ ağzı; krater. [DS]

tendürük, -ğü [ten-tür-ük / tan-dür-ük] *{ağız} is.* Topaç. [DS]

tendürüs, [Far. tendürüst] *{ağız} sf.* Derli toplu; temiz; titiz; düzenli. [DS]

tendürüslük, -ğü [tendürüs-lük] *{ağız} is.* Temizlik; titizlik; düzenlilik. [DS]

tendürüst, [Far. ten-dürüst تندرست] *{OsT} sf.* Vücudu sağlam ve düzgün; sağlıklı.

tendürüstî, [Far. tendürüstī تندرستی] *(tendürüsti:) {OsT} is.* Sağlık; sağlamlık; sıhhat.

tene[1], [Far. tene تنه] *{OsT} is.* **1.** Vücut; beden; gövde; cüsse. **2.** Örümcek ağı.

tene[2], [Far. dāne دانه] *is.* **1.** *{eT} {ağız}* Tane; susam; mışmış gibi şeyler. [DLT] [DS] **2.** *{ağız}* Tahıl tanesi. [DS] **3.** *{ağız}* Bulgur pilavı. [DS] **tene aşı,** *{ağız} Bulgurdan yapılan sulu bir yemek.* [DS]

tene[3], [Far. tenhā => tēne] *(te:ne) {ağız} sf.* Issız; tenha. [DS]

tenebbî, [Ar. nübüvvet > tenebbī تنبی] *is.* Peygamberlik iddiasında bulunma.

tenebbü[1]**, -ü'ı** [Ar. nebeʿān > tenebbüʿ تنبع] *{OsT} is.* Suyun vb. şeyin yerden kaynaması, fışkırması.

tenebbü[2]**, -ü'i** [Ar. nübüvvet > tenebbüʾ تنبؤ] *{OsT} is.* Peygamberlik iddiasında bulunma.

tenebbüh, [Ar. nebāhet > tenebbüh تنبه] *{OsT} is.* **1.** Uykudan uyanma. **2.** Gözünü açma; gafletten kurtulma. **3.** *psikol.* Uyarım. **tenebbüh etmek,** *{OsT} 1. Uykudan uyanmak. 2. Gafletten kurtulmak.*

tenebbühat, [Ar. tenebbüh> tenebbühāt تنبهات] *(tenebbüha:t) {OsT} is.* **1.** Uyanmalar. **2.** Gafletten kurtulmalar.

tenebbüt, [Ar. nebāt > tenebbüt تنبت] *{OsT} is.* Yerden bitme; filizlenme. **tenebbüt etmek,** *{OsT} Bitmek; yetişmek.*

tenebbütat, [Ar. tenebbüt > tenebbütāt تنبتات] *(tenebbüta:t) {OsT} is.* Yerden bitmeler; yeşillenmeler; çimlenmeler. **tenebbütāt-ı lāhmiye,** *{OsT} tıp. Bedenin çeşitli yerlerinde üzüm salkımı biçiminde et benleri belirmesi.*

teneddüb, [Ar. nedbe > teneddüb تندب] *{OsT} is.* Yaranın iyileşip kabuk bağlaması.

teneddüm, [Ar. nedāmet > teneddüm تندم] *{OsT} is.* Pişman olma.

tenef, [? tenef] *{ağız} is.* Kurulmuş çadır eteği. [DS]

tenefe, [? tenefe] *{ağız} is.* Gelinlik. **tenefeye gitmek,** *{ağız} Gelinlik dikmeye gitmek.* [DS]

teneffu, -u'ı [Ar. nefʿ > teneffuʿ تنفع] *{OsT} is.* Yararlanma; fayda sağlama. **teneffu etmek,** *{OsT} Yararlanmak; fayda sağlamak.*

teneffuat, [Ar. teneffuʿ > teneffuʿāt تنفعات] *(teneffua:t) {OsT} is.* Yararlanmalar; fayda sağlamalar.

teneffuh[1], [Ar. nefḫ > teneffuḫ تنفخ] *{OsT} is.* **1.** Şişme; kabarma. **2.** Üflenerek şişme. **3.** Urlanma.

teneffuh[2], [Ar. teneffuḫ تنفخ] *{OsT} is.* Boş laflarla gururlanma.

teneffül, [Ar. nāfile > teneffül تنفل] *{OsT} is.* **1.** İğrenme; tiksinme. **2.** *mecaz.* Soğuma.

teneffür, [Ar. nefret > teneffür تنفر] *{OsT} is.* Nefret etme; iğrenme. **teneffür etmek,** *{OsT} İğrenmek.*

teneffüs, [Ar. nefes > teneffüs تنفس] *is.* **1.** Solunum; soluk alma. *{OsT} (aym)* **2.** Okullarda dinlenmek ve dışarıda temiz hava almak, dersliği havalandırmak için verilen ders arası. **3.** Yorgunluk için dinlenme. **teneffüs bi'l-hevā,** *{OsT} Hava ile solunum.*|| **teneffüs etmek,** *{OsT} 1. Soluk almak; soluklanmak. 2. (Soyut şeyler için) onu yaşamak.*|| **teneffüs-i cildî,** *{OsT} biy. Deriden yapılan solunum.* || **teneffüs-i kasabî,** *{OsT} biy. Trake solunumu.*|| **teneffüs-i safirî,** *{OsT} Solunum sırasında havanın nefes borusuna sürtünmesi ile çıkan ses.*|| **teneffüs-i sınāî,** *{OsT} 1. Hastanın soluk borusunda delik açarak soluk almasına sağlayan ameliyat. 2. Sun'î teneffüs.*

teneffüsat, [Ar. teneffüsā تنفسات] *{OsT} is.* Teneffüsler; soluklanmalar.

teneffüshane, [Ar. teneffüs + Far. -ḫāne تنفسخانه] *(teneffüsha:ne) {OsT} is.* Teneffüs sırasında öğrencilerin çıktıkları büyük salon ya da bahçe.

teneffüz, [Ar. teneffüẕ تنفذ] *{OsT} is.* Sözü geçer olma; nüfuz sahibi olma.

tenek[1]**, -ği** [telek ? > tenek] *{ağız} is.* Asma, kabak, salatalık vb. bitkilerin uzamış sürgünleri. [DS]

tenek[2]**, -ği** [? tenek] *{ağız} is.* Ocak. [DS]

tenekâr, [Far. tenkār تنکار] *(tenekâ:r) {OsT} is.* Mukavva yapımında, kabın kurtlanmaması için kolaya katılan bir madde.

teneke[1], [Yun. tenekhos / tenekes] *(tene'ke) is.* **1.** Yumuşak çelikten yapılma üzeri kalay kaplı sac. **2.** Bu sacdan yapılma ve yaklaşık 20 litre hacimli kap. **3.** *mecaz.* Değersiz şey. **4.** *sf.* Bu maddeden yapılmış. **5.** *sf.* (Bir sayı sıfatından sonra) o kadar tenekenin alacağı miktarda. **6.** *argo.* Züğürt; parasız. (ardından) **teneke çalmak,** *1. Ayrıldığı için sevinmek; bu sevincini davranışları ile açığa vurmak. 2. Tenekeye sopa ile vurarak aşağılamak.*|| **teneke mahallesi,** *Damlarının çoğu teneke ile kaplı derme çatma evlerin bulunduğu mahalle; yoksullar mahallesi.*|| **teneke makası,** *Teneke kesmekte kullanılan makas; sac makası.*|| **teneke peyniri,** *Beyaz peynir.*

teneke, [? tenike / teneke] *{ağız} is.* **1.** Deri sepileyicilerin giydiği elbise. **2.** Kadın donu. **3.** Şalvar. [DS]

tenekeci, [teneke-ci] *is.* **1.** Tenekeden üretilen eşyaları yapan, onaran zanaatkâr. **2.** Çinko, kurşun ya da bakır çatıları onaran, yağmur oluklarını takan, lehimleyen usta.

tenekecilik, -ği [teneke-ci-lik] *is.* Teneke eşya yapımı ve bunların onarımı mesleği; tenekecinin işi.

tenekeleme, [teneke-le-me] *is.* Tenekelemek eylemi.

tenekelemek, [teneke-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tenekeden yapılma kutu içine koymak. **2.** (Çatı vb. için) teneke ile kaplamak.

tenekelenme, [teneke-le-n-me] *is.* Tenekelenmek eylemi.

tenekelenmek, [teneke-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Teneke ile kaplanmak. **2.** Teneke kutu içine konulmak. **3.** [teneke-len-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tenekeli hâle gelmek; teneke sahibi olmak; teneke edinmek.

tenekeli, [teneke-li] *sf.* **1.** Tenekesi bulunan. **2.** Teneke içine konulmuş, tenekelenmiş olan.

tenekelik, -ği [teneke-lik] *is.* **1.** Teneke konulan yer. **2.** *sf.* Teneke yapımına uygun. **3.** *is.* (Bir sayı sıfatından sonra) o kadar tenekenin alabileceği miktarda olan.

tenekesiz, [teneke-siz] *sf.* **1.** Tenekesi olmayan. **2.** Teneke içine konmamış, tenekeleşmemiş olan.

tenekkür, [Ar. nekr > tenekkür تنكر] *{OsT} is.* Tanınmamak için kılık değiştirme; tebdil gezme.

tenekküs, [Ar. nüks > tenekküs تنكس] *{OsT} is.* Baş aşağı olma.

tenel[1]**,** [? tenel] *{ağız} is.* Ağaçtaki kuru dallar. [DS]

tenel[2]**,** [tehnel] *{ağız} is.* Defne. [DS]

tenelek, -ği [tene-lek] *{ağız} is.* Bulgur pilavı. [DS]

teneleme, [tene-le-me] *{ağız} is.* **1.** Taneleme. **2.** Ufalama. [DS]

tenelemek, [tane-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** (Hayvan için) çok tahıl yiyerek şişmek. **2.** Taneli şeylerin tanelerini ayırmak; tanelemek. **3.** İyice olgunlaşmamış üzüm salkımının olgun tanelerini yemek. [DS]

tenelik, -ği [tene-lik] *{ağız} is.* Bulgur. [DS]

tenelmek, [ten-el-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Nemlenmek. [DS]

tenem, [? tenem / telem] *{ağız} is.* Tiftik keçisi ile kıl keçisinin çiftleşmesinden doğan melez keçi yavrusu. [DS] 🗗 **tenem saç,** *{ağız}* → telem saç. [DS]

tenemek, [teñ-e-mek / ten-e-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-n(i)-yor]* Gözlemek; gözetlemek. [DS]

tenemmi, -i'i [Ar. nemā' > tenemmī' تنمئ] *(tenemmi:) {OsT} is.* Gelişme. 🗗 **tenemmi'-i nev'î,** *{OsT} biy. Bir türün tek bir ata soydan zaman içinde değişikliklere uğrayarak meydana gelmesi; filojeni.*

tenemmül, [Ar. neml > tenemmül تنمل] *{OsT} is.* **1.** Sayıca çok olma; karınca gibi kaynaşma. **2.** *tıp.* Bedenin herhangi bir bölgesinin karıncalanması.

tenemmür, [Ar. nimr > tenemmür تنمر] *{OsT} is.* **1.** Kaplan gibi olma; kaplanlaşına. **2.** Birini korkutmak için gümbürtülü sesler çıkarma. **3.** Korkutma.

tenemmürat, [Ar. tenemmürāt تنمرات] *(tenemmüra:t) {OsT} is.* **1.** Kaplanlaşmalar. **2.** Korkutmak için gümbürtülü sesler çıkarma. **3.** Korkutmalar.

tenemmüv, [Ar. nemā' > tenemmüv تنمو] *{OsT} is.* Gelişip büyüme.

tenesirmek, [tene-si-r-mek / telezi-rmek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Yorgunluktan ya da sıcak yüzünden bayılacak gibi olmak. [DS]

tenessüh, [Ar. tenessüḫ تنسخ] *{OsT} is.* Çok az, eşsiz ve nadir bulunur olma.

tenessüm, [Ar. tenessüm تنسم] *{OsT} is.* Teneffüs etme; soluk alma; nefes alma; hava alına.

tenessümat, [Ar. tenessümāt تنسمات] *{OsT} is.* Hava teneffüs etmeler.

tenessür, [Ar. tenessür تنسر] *{OsT} is.* Açılma; serpilme; yayılma.

teneşir, [Far. ten-şūy / -şūr تنشوی => teneşir تنه شیر / تنشیر] *{OsT} is.* Üzerinde ölü yıkanan bir tür tezgâh; salacak. 🗗 **teneşire gelesi,** *"Ölsün!" anlamında kullanılan beddua sözü.*|| **teneşire gelmek,** *argo. Ölmek.*|| **teneşire kadar sürmek,** *(Edinilmiş kötü huylar için) ölene kadar sürmek; öylece devam edip gitmek.* ‖ **teneşir horazı,** *{ağız}* → teneşir horozu. [DS]|| **teneşir horozu,** *(Kişi için) çok zayıf; kuru diri. {ağız} (aynı)* [DS] ‖ **teneşir kargası,** *(Kişi için) çok zayıf; kuru diri.*|| **teneşir paklar,** *(Çok kötü ve kirli işlere bulaşmış kimse için) "ancak ölürse çevresine zarar vermekten kurtulur" anlamında kullanılır.* ‖ **teneşir tahtası,** *Üzerinde ölünün yıkandığı uzun tahta.*

teneşirlik, -ği [teneşir-lik] *is.* **1.** Cami avlusunda tabut ve teneşir konulan yer. **2.** *sf. kaba.* (Hasat için) ölmek üzere olan; ölümün eşiğinde olan. **3.** Kötü huylarını ölene kadar terk edemeyecek durumda olan. **4.** *sf.* (Tahta vb. için) teneşir yapımına elverişli olan.

teneşşi, [Ar. neşve > teneşşī تنشی] *{OsT} is.* **1.** Sarhoş olma. **2.** Neşvelenme.

teneşşut, [Ar. teneşşuṭ تنشط] *{OsT} is.* Keyiflenme; şenlenme; ferahlanma.

teneşşüb, [Ar. teneşşüb تنشب] *{OsT} is.* Bir şeye takılıp tutunma.

teneşşüf, [Ar. teneşşüf تنشف] *{OsT} is.* Emme; çekme; soğurma.

teneşşür, [Ar. teneşşür تنشر] *{OsT} is.* Yayılma; saçılma; neşredilme.

tenetmek, [teñ+ét-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Gözlemek; gözetlemek. [DS]

tenevvuh, [Ar. tenevvuḥ تنوح] *{OsT} is.* Ölünün arkasından ağlama; feryat etme.

tenevvuhat, [Ar. tenevvuḥāt تنوحات] *{OsT} is.* Ölünün arkasından ağlamalar; feryat etmeler.

tenevvü, -ü'ı [Ar. nevʿ > tenevvüʿ تنوع] *{OsT} is.* Birkaç çeşit olma; çeşitlenme.

tenevvüat, [Ar. tenevvüʿ > tenevvüʿāt تنوعات] *(tenevvüa:t) {OsT} is.* Çeşit çeşit olmalar; çeşitlenmeler.

tenevvüm, [Ar. nevm > tenevvüm تنوم] *{OsT} is.* Uyuklama; pinikleme.

tenevvür, [Ar. nūr > tenevvür تنور] *{OsT} is.* Aydınlanma; parlama; nurlanma. 🗗 **tenevvür etmek,** *Aydınlanmak.*|| **tenevvür eylemek,** *Aydınlanmak.*

tenezimek, [teñ-ez-i-mek / telezi-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Zayıflamak; güçsüzleşmek. [DS]

tenezm, [Yun. tenesmus *(gezginlik)* > Fr. ténesme] *is.* Büzgen kasların spazmı sonucu ortaya çıkan ağrılı ve yakıcı gerginlik.

tenezzehe, [Ar. tenezzehe تنزه] *{OsT} ünl.* "... den berîdir, uzaktır" anlamında Allah için kullanılır.

tenezzüh, [Ar. nüzhet > tenezzüh تنزه] *{OsT} is.* Eğlenmek için gezinme; dolaşma. 🗗 **tenezzüh etmek,** *{OsT} Gezmek, dolaşmak.*

tenezzül, [Ar. nüzūl > tenezzül تنزل] *{OsT} is.* **1.** Kendi düzeyine göre daha aşağıda olan bir işi, bir durumu kabul etme; alçalma. **2.** *mecaz.* Alçak gönüllülük göstermek. 🗗 **tenezzül etmek,** *1. Kendi durum ve konumu ile bağdaşmayan bir şeyi kabul etmek. 2. Bir çıkar için doğruluktan ayrılmak. 3. Alçak gönüllülük göstermek.*

tenezzülen, [Ar. tenezzül > tenezzülen تنزلاً] *(tenezzü'len) {OsT} zf.* Alçak gönüllülükle; kibirsizce.

tenfih, [Ar. nefḫ > tenfīḫ تنفيخ] *(tenfi:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Çok üfleme. **2.** Çok üfletme. **3.** Üfleyip şişirme. **4.** Üflenip şişirilme.

tenfihat, [Ar. tenfīḫāt تنفيخات] *(tenfi:ha:t) {OsT} is.* **1.** Çok üflemeler. **2.** Çok üfletmeler. **3.** Üfleyip şişirmeler. **4.** Üflenip şişirilmeler.

tenfil, [Ar. nefel > tenfīl تنفيل] *(tenfi:l) {OsT} is.* Savaşa teşvik için askerlere ödül vaat etme; yağmaya izin verme. 🗗 **tenfîl-i āmm,** *{OsT} isl. huk. Bütün gazilere verilen yağma izni.*|| **tenfîl-i hāss,** *{OsT} isl. huk. Savaşçılara gereğinden çok ganimet alacaklarına dair verilen söz.*

tenfir[1], [Ar. nefret > tenfīr تنفير] *(tenfi:r) {OsT} is.* **1.** Nefret ettirme; iğrendirme; tiksindirme. **2.** Nefret ettirilme; iğrendirilme; tiksindirilme.

tenfir[2], [Ar. nefīr > tenfīr تنفير] *(tenfi:r) {OsT} is.* Savaş için asker toplama..

tenfirat, [Ar. tenfīrāt تنفيرات] *(tenfi:rat) {OsT} is.* **1.** Tiksindirmeler; iğrendirmeler. **2.** Tiksindirilmeler; nefret ettirilmeler.

tenfis, [Ar. nefes > tenfīs تنفيس] *(tenfi:s) {OsT} is.* **1.** Soluk aldırma; nefeslendirme. **2.** Soluklandırılma; nefes aldırılma.

tenfisat, [Ar. tenfīsāt تنفيسات] *(tenfi:sa:t) {OsT} is.* **1.** Soluklandırmalar. **2.** Soluklandırılmalar.

tenfiş, [Ar. tenfīş تنفيش] *(tenfi:ş)v is.* **1.** Pamuk atma; yün ditme. **2.** Pamuk atılma; yün ditilme.

tenfiz, [Ar. nüfūẕ > tenfīẕ تنفيذ] *(tenfiz) {OsT} is.* **1.** Hakim olma; egemenliğini yürütme. **2.** *huk.* Bir kararı yürütme; uygulama. **3.** *huk.* Bir yargıcın kararının başka bir yargıç tarafından incelenip onaylanması. 🗗 **tenfiz kararı,** *huk. Yabancı ülke mahkemelerinin verdiği kararın ülkemizde uygulanabilmesi için Türk mahkemelerince verilen karar.*

tenfizat, [Ar. tenfīẕāt تنفيذات] *(tenfi:za:t) {OsT} is.* **1.** Nüfuzlu kalınmalar. **2.** Hükmünü yürütmeler.

teng[1], [tan / tang / tank / teng / tın / tıng / tin / ting / tink / tong / töng *(yans.)*] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *teng-el mengel, teng-el-le-mek, teng-el tombalak, teng-er, teng-er-le-mek, teng-er menger, teng-il+baş, teng-ir-lek*

teng[2], [teng / teñ / ting] *(teñ) {eT} sf.* **1.** Denk; öğür; akran; benzer; müşabih; eş; eşit; aynı; kadar. [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** İnsan boyu kadar. [Mühennâ] **3.** *is.* Terazi; ağırlık; sıklet; ölçü aleti. [EUTS] [Gabain] 🗗 **tengi terezi** (terazi), *{ağız} Düzenli.* [DS]|| **teng teng,** *Başka başka.* [Gabain] || **teng tuş,** *Denk; eş; küfüv.* [DLT]

teng[3], [Far. teng تنگ] *{OsT} is.* **1.** Bağ; kayış. **2.** Yükün dengi; denk; balya. **3.** Dar vadi; boğaz. **4.** *sf.* Dar. **5.** Küçük. **6.** İnce. **7.** Sıkı; yapışık sağlam. *{ağız} (aynı)* [DS] **8.** Zavallı. **9.** Yakın. **10.** Nadir. **11.** Zor. 🗗 **teng-āb,** *{OsT} Sığ su.*|| **teng-ā-teng,** *1. Çok dar. 2. Çok ince. 3. Çok nadir.*|| **teng-bār,** *{OsT} Çok zor olan.*|| **teng-çeşm,** *{OsT} Aç gözlü.*|| **teng-dehān,** *{OsT} Dar ağızlı.*|| **teng-dest,** *{OsT} Eli dar; yoksul.*|| **teng-dil,** *{OsT} Sıkıntılı.*|| **tenge çekmek,** *{ağız} Tuz ve biber ekilen balık, pişmeden önce taş vb. ağırlık altında bekletilmek.* [DS]|| **teng-havsale,** *{OsT} Anlayışı kıt.*|| **teng-hūy,** *{OsT} Çabuk kızan.*|| **teng-maāş,** *{OsT} Zor geçinen.*|| **teng-meşreb,** *{OsT} Sinirli.*|| **teng-nāy,** *{OsT} Sıkıntılı yer.*|| **teng-peygûle,** *{OsT} Dar köşe.*|| **teng-sāl,** *{OsT} Kurak geçen yıl; kıtlık yılı.*|| **teng-sār,** *{OsT} Dar kafalı; aptal.*|| **teng-tār,** *{OsT} Dar çadır; küçük çadır.*|| **teng-yāb,** *{OsT} Bulunması zor; nadir.*|| **teng-zarf,** *{OsT} Az şey alan.*|| **teng-zehre,** *{OsT} Üzgün; gamlı.*

teng[4], [teñ] *(teñ) {eT} is.* Göl; bataklık. [DLT]

teng[5], [Çin. têng => teñ] *(teñ) {eT} is.* **1.** Tür; çeşit; bir türlü; türlü. [Gabain] **2.** Sayı. [ETY]

teng[6], [teñ] *(teñ) {eT} is.* Ten; vücut.

teng[7], [teñ] *(teñ) {eT} is.* İmkân; fırsat; sıra. [DLT]

teng[8], [teñ] *(teñ) is.* Takat; kudret. [ETY]

tengâr, [Far. tengār تنگار] *(tenga:r) {OsT} sf.* **1.** (Kişi için) yanına ulaşılması zor olan. **2.** (Nesne için) az bulunduğu veya değerli olduğu için ele geçirilmesi zor olan; nadir. **3.** *özl. is.* Allah.

tengavut, [? tengavut] *{ağız}* tis. Çeyiz. [DS]

tengây, [Far. tengāy تنگای] *(tengâ:y) {OsT} is.* Boğaz; vadi.

tenge[1], [*eT.* teng *(denk, yük)* > tenge] *is.* Kazakistan'ın para birimi.

tenge[2], [? tenge] *{ağız} is.* Kadın donu. [DS]

tengedmek, [teñ-eḍ-mek] *(teñedmek) {eT} gçsz. f. [-ür]* Gelişmek. [KB]

tengegli, [teñ-ē-g-li] *(teñegli) {eT} sf.* **1.** Mukayese eden; karşılaştıran. **2.** Tartan.

tengek, [teñ-ek] *(teñek) {eT} is.* Hava. [DLT]

tengel, [teñ-el / teñgel] *is.* Yuvarlanma bildiren yansımalı gövde. ◘ **teñgel meñgel,** *{ağız} Döne döne; yuvarlana yuvarlana.* [DS]‖ **tengel tombalak,** *{ağız} Tepe taklak.* [DS]

tengelenmek, [teng-e-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Tepe takla gitmek; yuvarlanmak. [DS]

tengelgüç, [teñ-el-güç / teñ-le-güç] *(teñelgüç) {eT} is.* Dölengeç kuşu. [DLT]

tengelgün, [teñ-el-gün / teñ-le-gün] *(teñelgün) {eT} is.* Dölengeç kuşu. [DLT]

tengellek, -ği [teng-el-le-k] *{ağız} gçl. f. [-r]* Yuvarlak. [DS]

tengellemek, [tengel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yuvarlamak. [DS]

tengellenmek, [tengel-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yuvarlanmak; tepe takla gitmek. [DS]

tengeltos, [tengel+tos] *{ağız} zf.* Tepe taklak. ◘ **tengeltos getirmek,** *{ağız} Tepe taklak getirmek.* [DS]

tengemek, [teñ *(eşit, denk)* > teñ-ē-mek] *(teñe:mek) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** *{eT}* Mukayese etmek; karşılaştırmak. [Yüknekî] **2.** Değer biçmek. [Clauson] **3.** *{eAT}* Dikkatle bakmak; denemek; sınamak. [DK] **4.** Tartmak.

tenger, [teng *(yans.)* > teng-er] *is.* Yuvarlanma bildiren yansımalı gövde. ◘ **tenger menger,** *{ağız} (Yuvarlanmak için) paldır küldür; tepetakla.* [DS]‖ **tenger tokmak,** *{ağız}* → tenger menger. [DS]

tengerek, -ği [teng-e-re-k] *{ağız} is.* Yün eğirmeye yarayan tahta araç; kirman; iğ. [DS]

tengerlek[1], **-ği** [teñ-er-lek / tenger-lek] *{ağız} sf.* Yuvarlak. [DS]

tengerlek[2], **-ği** [tenger-lek] *{ağız} is.* Tatlı pancar; şeker pancarı. [DS]

tengerlemek, [teng-er-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yuvarlamak. [DS]

tengerlenmek, [teng-er-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yuvarlanmak. [DS]

tengermek, [teñ-er-mek] *(teñermek) {eT} gçl. f. [-ür]* İki şeyi birbirine denklemek; denkleştirmek. [DLT]

tengerşek, -ği [teng-er-(i)ş-ek] *{ağız} sf.* Yuvarlak. [DS]

tengeş, [teñ > *teñē-mek > teñe-ş] *(teñeş) {eT} sf.* **1.** Denk; eş. [KB] **2.** Aynı yaşta olan; akran. **3.** Çağdaş. [Clauson]

tengeşçi, [teñe-ş > teñe-ş-çī] *(teñeşçi:) {eT} sf.* Kıyasla hareket eden. [KB]

tengeşek, -ği [teng-eş-ek] *{ağız} sf.* Yuvarlak. [DS]

tengeşmek, [*teñē-mek > teñe-ş-mek] *(teñeşmek) {eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Mukayese etmek. [Gabain] **2.** Denkleşmek; iki şey birbirine denk olmak. [DLT] [KB]

tengetmek, [teñg + ét-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Alay etmek. [DS]

tenggel, [deñ-gē-l] *(deñge:l) {eT} is.* **1.** Parmak boğumu; eklem. **2.** Buğday vb. bitkilerin sapındaki boğumlar.

tenggermek, [teñ-ge-r-mek] *(teñgermek) {eT} gçl. f. [-ür]* → tengermek.

tengi, [Far. teng > tengī تنگی] *(tengi:) {OsT} is.* **1.** Darlık. **2.** İncelik. **3.** Sıklık. **4.** Zavallılık. **5.** Az bulunurluk; nadirlik.

tengig, [teñ-ig] *(teñig) {eT} is.* Hava. [DLT]

tengil[2], [teñ-il] *(teñil) {eT} sf.* Ön ayakları çizgili. [DLT]

tengil[1], [tang *(yans.)* > teng-il] *is.* Yuvarlanına bildiren yansımalı gövde. ◘ **tengil tengil yuvarlanmak,** *{ağız} Taklalar ata ata yuvarlanmak.* [DS]

tengilbaş, [teng-il+baş] *{ağız} is.* Takla. [DS]

tengildemek, [teng-il-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d-(i)-yor]* Maddî ve manevi sıkıntıya düşmek. [DS]

tengilmek, [tañ-ıl-mak / teñ-il-mek] *(teñilmek) {eT} dönşl. f. [-ür]* İnmek (?). [EUTS]

tengimek, [teñ-ī-mek] *(teñi:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Havaya yükselmek; gözden kaybolmak. [KB] **2.** *{ağız}* Koşmak. [DS]

tengir[1], [teng *(yans.)* > teng-ir] *{ağız} is.* Yuvarlanma bildiren yansımalı gövde. ◘ **tengir mengir,** *{ağız} (Yuvarlanmak için) paldır küldür.* [DS]

tengir[2], [teng-ir] *{ağız} is.* Cimri. [DS]

tengirek, -ği [teng-ir-e-k] *{ağız} sf.* Yuvarlak. [DS]

Tengirgen, [teñir-gēn / teñri-gēn] *(teñri:ge:n {eT} is.* Tanrı'ya tapınan bilgin. [DLT]

tengirlek, -ği [teng-ir-lek] *{ağız} sf.* Yuvarlak. [DS]

tengirşek[1], **-ği** [teng-ir-(i)ş-ek ? / teng-ir-cek] *{ağız}*

is. **1.** Fötr şapka. **2.** Çember. **3.** Tekerlek. **4.** *sf.* Yuvarlak. [DS]

tengirşek[2]**, -ği** [teng *(yük)* > teng-ir-(i)ş-ek] *{ağız} is.* Yarım denk; yarım çuval. [DS]

tengirşek[3]**, -ği** [teng-ir-cek ?] *{ağız} is.* Kirman. [DS]

tengis, [Ar. naġş > tenġīş تنغيص] *(tengi:s, s kalın söylenir) {OsT} is.* Hayatını üzüntülü hâle getirme.

tengişmek, [teñ-iş-mek / tañ-ız-mak] *(teñişmek) {eT} dönşl. f. [-ür]* Dopdolu olmak; şişmek. [Gabain]

tengitmek, [teñ-it-mek / tüñ-it-mek] *(teñitmek) {eT} gçl. f. [-ür]* (Ok vb. için) havaya dikmek; havaya doğru yükseltmek. [DLT]

tengiz[1]**,** [teñ-iz] *(teñiz) {eT} {eAT} is.* **1.** Deniz. [DLT] [KB] [Mühennâ] [Yüknekî] **2.** Irmak. [DK]

tengiz[2]**,** [Ar. tenġīż تنغيض] *(tengi:z) {OsT} is.* **1.** Zindeliğini sarsma. **2.** Zindeliği sarsılma.

tengizmek, [teñ-iz-mek / tañ-ız-mak] *(teñizmek) {eT} gçsz. f. [-ür]* Şişmek. [DLT]

tengkergülügsüz, [teñ-ke-r-gü-lük-süz] *(teñkergülüksüz) {eT} sf.* Kıyaslanmaz. [ARAT]

tengkeşisiz, [teñ-ke-ş-ī-siz] *(teñkeşi:siz) {eT} sf.* Mukayese edilemez. [Gabain]

tengkeşmek, [teñ-ke-ş-mek] *(teñkeşmek) {eT} gçl. f. [-ür]* Mukayese etmek; karşılaştırmak. [EUTS] [Gabain]

tenglegüç, [teñ-el-güç / teñ-le-güç] *(teñlegüç) {eT} is.* Dölengeç kuşu. [DLT]

tenglegün, [teñ-el-gün / teñ-le-gün] *(teñlegü:n) {eT} is.* Dölengeç kuşu. [DLT]

tenglemek, [teñ > teñ-lē-mek] *(teñle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Bir şeyi bir başka şeye denk kılmak; iki şeyi birbirine denklemek; denk etmek; denkleştirmek; denklemek. [DLT] [KB] **2.** İstenilen miktara ulaştırmak. [KB]

tenglençsiz, [teñ > teñ-lē-mek > teñ-le-nç-siz] *(teñlençsiz) {eT} sf.* Ölçüsüz; sayısız; tartısız; ölçülemez. [EUTS] [Gabain]

tenglenmek, [teñ-lē-mek > teñ-le-n-mek] *(teñlenmek) {eT} dönşl. f. [-ür]* Kendi kendine düşünmek; çare aramak; çare düşünmek. [DLT]

tengleşmek, [teñ-lē-mek > teñ-le-ş-mek] *(teñleşmek) {eT} işteş. f. [-ür]* (İki şey için) birbirine denk olmak; denkleşmek; denge oluşmak. [DLT]

tenglig, [teñ-līg] *(teñlig) {eT} sf.* Ölçülü; müsavi; denk; ölçüde ... -a eşit. [EUTS] [Üç İtigsizler]

tenglü, [teñ-lū] *(deñlü:) {eT} {eAT} zf.* Denli; kadar.

tengmek, [teñ-mek] *(teñmek) {eT} gçsz. f. [-er]* Havalanmak; havaya yükselmek; gözden kaybolmak; uçmak. [DLT] [KB]

tengna, [Far. teng > tengnā تنگنا] *(tengna:) {OsT} is.* **1.** Darlık; sıkıntı. **2.** Dar, sıkıntılı yer. **3.** Mezar.

tengri, [teñ-rī] *(teñri:) {eT} is.* **1.** Doğanın en etkili görünüşü olan yüce dağlar ve ulu ağaçlar; büyük bir dağ, büyük bir ağaç gibi göze ulu görünen her şey. [DLT] [KB] [Mirşan] **2.** Gök; sema; gökyüzü [DLT] [İKPÖy.] [Tekin] [ETY] **3.** *öz. is.* Tanrı. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] **4.** Hazretleri; hazret. [Gabain] **5.** Allah. [Mühennâ] 🗗 **tengri il,** *{eT} İlahî vatan; kutsal ülke.*|| **tengri köbürgesi,** *{eT} Gök davulu.*|| **tengri teg tengride bolmış türük bilge kagan,** *{eT} Tanrı gibi (kutsal) gökte olmuş Türk Bilge Kağan.*

tengriçi, [teñri-çī] *(teñriçi:) {eT} sf.* Tanrı'ya hizmet eden. [EUTS]

tengridam, [teñri-dem] *(teñridem) {eT} sf.* İlahî; semavi; Tanrı gibi. [EUTS] [Gabain] 🗗 **tengridem suv,** *{eT} Kutsal su.*

tengrigen, [teñri-gen / teñri-ken] *(teñriken) {eT} is.* Tanrı'ya tapınan bilgin; bilgin kimse. [DLT]

Tengrigerü, [teñri-gerü / tengri-kerü] *(teñrikerü:) {eT} zf.* Tanrı'ya doğru; Tanrı'ya yönelerek. [DLT]

tengriken, [teñri + kan / tengri-ken] *(teñriken) {eT} is.* **1.** Dindar hakan. [ETY] **2.** Yüksek bir unvan; bilgin. [Gabain] **3.** Tanrıhan. [EUTS]

tengrili, [teñri-li] *(teñrili){eT} sf.* Tanrılı. [EUTS]

tengrilig, [teñri-lig] *(teñrilig) {eT} sf.* Tanrılı; semavi; ilahî; dindar; mümin. [EUTS]

tengrilik, [teñri-lik] *(teñrilik) {eT} is.* **1.** Mabet; tapınak; ibadet yeri. [EUTS] **2.** Putlar mabedi; pagod. [Gabain] **3.** Tanrılık. [KB]

tengrim, [teñri-m] *(teñrim) ünl.* **1.** Çok yüksek bir kişiye ya da kutsal bir varlığa hitap ederken kullanılan seslenme sözü; Tanrım! **2.** Beyefendi; haşmetli; efendim; majeste; hünkârım; hazretleri; prenses hazretleri. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **3.** *sf.* Deha; dâhi. [EUTS] **4.** İlahî; semavi. [EUTS]

tengsiz, [teñ > teñ-siz / deñ-siz] *(teñsiz) {eT} sf.* **1.** Saygısız; yakışıksız; münasebetsiz. **2.** İnsafsız; haksız. **3.** Fazla; aşırı. **4.** Eşi bulunmaz; eşsiz; emsalsiz. [KB]

tengsizlik, [teñ-siz-lik تكسزلك] *(teñsizlik) {eT} {OsT} is.* **1.** Denk olmama. [KB] **2.** Uygunsuz olma; densizlik. [KB]

tengtar, [Far. teng > tengtār تنگتار] *(tengta:r) {OsT} is.* Küçük çadır; tente.

tengtürmek, [teñ-tür-mek] *(teñtürmek) {eT} gçl. f. [-ür]* (Elindeki kuş vb.ni) havaya doğru salmak; yükseltmek; uçurmak. [DLT]

tengüç, [teñ-mek > teñ-üç / tenüç] *(teñüç) {eT} is.* Sacayağı gibi yarım arşın yüksekliğinde olan her şey. [DLT]

tengül, [teng *(yans.)* > tang-il / teng-ül] *is.* Yuvarlanma; takla atma bildiren yansımalı gövde. 🗗 **tengül tüngül,** *{ağız} (Yuvarlanmak için) sekerek, zıplayarak.* [DS]

tengürmek, [teñ-mek > teñ-ür-mek] *(teñürmek) {eT} [-ür]* Havaya doğru yükselip kaybolmak; yükselen bir şeyi salıvermek. [DLT]

tenha, [Far. tenhā تنها] *(tenha:) sf.* **1.** (Yer için) çok az insan bulunan ıssız. *{OsT} (aynı)* **2.** Yalnız; tek. **3.** *is.* Issız yer. 🗗 **tenha kalmak,** *Yalnız kalmak; çevresindekiler gitmiş olmak.*

tenhaca, [tenha-ca] *sf.* Pek kalabalık olmayan; biraz tenha.

tenhalaşma, [tenha-la-ş-ma] *is.* Tenhalaşmak eylemi.

tenhalaşmak, [tenha-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Kişi için) yalnız kalmak. **2.** (Yer için) tenha duruma gelmek; boşalmak; ıssızlaşmak.

tenhalık, -ğı [tenha-lık] *is.* **1.** Tenha olma durumu. **2.** Boş, kimsesiz yer; ıssız yer. **3.** Yalnızlık. **4.** *sf.* Issız, boş.

tenhanişin, [Far. tenhā-nişīn تنهانشين] *(tenha:nişi:n) {OsT} sf.* Yalnızlığı seven; tek başına oturan.

tenharev, [Far. tenhā-rev تنهارو] *(tenha:rev) {OsT} sf.* Yola yalnız giden.

tenhayi, [Far. tenhā-yī تنهايى] *(tenha:yi:) {OsT} is.* **1.** Yalnızlık. **2.** Issızlık; tenhalık.

tenhil, [Ar. tenḥīl تنخيل] *(tenhi:l, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Elek ile eleme. **2.** Elenme.

tenhit, [Ar. tenḥīt تنحيت] *(tenhi:t, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Yontma. **2.**Yontulma.

tenide, [Far. tenīde تنيده] *(teni:de) {OsT} sf.* **1.** Dokunmuş olan; örülmüş. **2.** *is.* Örgü. **3.** Örümcek ağı.

tenifüj, [Fr. ténifuge] *is. tıp.* Şeritleri bağırsak çeperinden söküp atabilen ilaçların genel adı.

tenik[1]**, -ği** [*eT.* ten-mek *(inkâr etmek)* > ten-ik] *{ağız} is.* Kararlı olma; direnme. [DS]

tenik[2]**, -ği** [? tenik] *{ağız} is.* Az kirli çamaşır. [DS]

tenike[1]**,** [? tenike] *{ağız} is.* **1.** Kadın donu. **2.** Şalvar. [DS]

tenike[2]**,** [Yun. thenekos => teneke / tenike] *{ağız} is.* Teneke; ince yassı şey. [DS]

tenikmek, [ten-ik-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Telaşlanmak. [DS]

ten'il, [Ar. naʿl > tenʿīl تنعيل] *(ten-i:l) {OsT} is.* **1.** Binek hayvanlarına nal çakma; nallama. **2.** Demirle başka bir madeni karıştırma.

tenilmek, [ten-il-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* (Hastalık için) iyileşmek; zail olmak; salah bulmak. [EUTS]

ten'im, [Ar. niʿmet > tenʿīm تنعيم] *(ten-i:m) {OsT} is.* **1.** Nimetlendirme; yiyecek içecek verme; azıklandırma. **2.** "Evet" deme.

tenimek, [tanı-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Gözetlemek; göz altında bulundurmak. [DS]

te'nis[1]**,** [Ar. ünūset > te'nīs تأنيث] *(te-ni:s) {OsT} is.* Arapçada, eril bir kelimenin sonuna t getirerek dişil yapma; dişilleştirme.

te'nis[2]**,** [Ar. üns > te'nis تأنيس] *(te-ni:s) {OsT} is.* **1.** Bir yaban hayvanını evcilleştirme; alıştırma. **2.** Korkaklığını giderme. **3.** *tasvf.* Tasavvufa giren bir dervişin bütün dünyevi isteklerden sıyrılarak kendini şeyhinin yoluna adaması.

tenis, [İng. tennis] *is. spor.* Bir tarafta tek ya da iki olmak üzere iki veya dört kişi arasında raketle oynanan, ortada bulunan fileden topu karşı sahaya aşırmayı amaçlayan bir top oyunu. 🗗 **tenis kortu,** *spor. Tenis oynanan saha.*

tenisçi, [tenis-çi] *is.* Tenis oyuncusu.

tenisit, -di [Fr. ténicide] *sf. tıp.* (İlaç için) şerit öldürücü.

tenişmek, [değiş-mek / teniş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Gelişmek. [DS]

tenit, [Fr. taenite] *is. min.* Gök taşlarında bulunan, kübik sisteme yer alan nikelli demir.

teniz, [teñ *(göl)* > teñ-iz [EREN] > deñiz / deniz] *{eT} is.* Deniz.

tenize, [Far. tenīze تنيزه] *(teni:ze) {OsT} is.* Etek; uç. 🗗 **tenîze-i kûh,** *Dağ eteği.*

tenk[1]**,** [Çin. deng *(merdiven basamağı; derece; sıra; çeşit; denk; benzer)* tenk / denk] *{eT} {OsT} {ağız} sf.* **1.** → denk. **2.** Yük. [DS]

tenk[2]**,** [tenk] *{eT} is.* **1.** Kuş avlamakta kullanılan ve üfleyerek atılan bir tür ok. **2.** Oyun; hile. [Bahşayiş]

tenk[3]**,** [tenk] *{ağız} sf.* Çok gergin. [DS]

tenkale, [tan+kale] *{ağız} is.* Sincap. [DS]

tenkâr, [Far. tenkār تنكار] *(tenkâ:r) {OsT} is. kim.* Bor asidi ile herhangi bir oksidin birleşmesinden oluşan tuz; kuyumcu lehimi; boraks.

tenke, [? tenke / tenike / teneke] *{ağız} is.* **1.** Kadın donu. **2.** Şalvar. [DS]

tenkellenmek, [tenk-el-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yuvarlanmak. [DS]

tenkerek, -ği [teng-er-e-k / tenk-er-e-k] *{ağız} is.* **1.** Kirman. **2.** Bir çeşit çıkrık. [DS]

tenkeş, [tek+eş / tenk+eş ?] *{ağız} sf.* Eşleri birbirine denk olmayan; eşi olmayıp da tek kalan. [DS]

tenkıye, [Ar. neḳāvet > tenḳıye تنقيه] *{OsT} is.* **1.** Ayıklama; temizleme. **2.** *tıp.* Anüsten su vermek suretiyle kalın bağırsağın içini temizleme; lavman. **3.** Bu iş için kullanılan aygıt. **4.** Tenkıye işleminde kullanılan sıvı ve diğer malzeme.

tenkid, [Ar. naḳd => tenḳid تنقيد] *(tenki:d, k kalın söylenir) {OsT} is.* → tenkit.

tenkidat, [Ar. tenḳīd > tenḳīdāt تنقيدات] *(tenki:da:t) {OsT} is.* Tenkitler; eleştiriler. 🗗 **tenkidatta bulunmak,** *Eleştirmek.*

tenkidî, [Ar. tenḳīd > tenḳīdī تنقيدى] *(tenki:di:) {OsT} sf.* Eleştiri ile ilgili; eleştiriye dayanan; eleştirel.

tenkih[1], [Ar. nikāḥ > tenkīḥ تنكيح] *(tenki:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Nikâh kıyma; evlendirme. **2.** Nikâhı kıyılma; evlendirilme; nikâhlanma. 🗗 **tenkih etmek,** *1. Nikâhını kıymak; evlendirmek. 2. Nikâhı kıyılmak; evlendirilmek.*

tenkih[2], [Ar. naḳḥ > tenḳīḥ تنقيح] *(tenki:h, h ve k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Bir şeyin içinden gereksiz ya da kötü olan kısımlarını çıkarma; ayıklama. **2.** Tahılı ayıklayıp temizleme. **3.** Memur aylıklarında indirim yapma.

tenkihat[1], [Ar. nikāḥ > tenkīḥāt تنكيحات] *(tenki:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Nikâh kıymalar; evlendirmeler. **2.** Evlendirilmeler; nikâhlanmalar.

tenkihat[2], [Ar. tenkī ḥ > tenḳīḥāt تنقيحات] *(tenki:ha:t, h ve k kalın söylenir) {OsT} is.* Devlet bütçesinde gelir gideri karşılamadığı zaman memur aylıklarında indirim yapma ya da personel sayısında azaltmaya gitme.

tenkil, [Ar. nikl > tenkīl تنكيل] *(tenki:l) {OsT} is.* **1.** Herkese örnek olacak bir ceza uygulama; şiddetle cezalandırma. **2.** Düşmanı ve zararlı kimseleri toptan yok etme; toplu kıyım. **3.** Uzaklaştırma; kovma. 🗗 **tenkil etmek,** *1. Şiddetle cezalandırmak. 2. Topluca öldürmek.*|| **tenkil olunmak,** *1. Cezalandırılmak. 2. Topluca ortadan kaldırılmak.*

tenkilat, [Ar. tenkīl >tenkīlāt تنكيل] *(tenki:lâ:t) {OsT} is.* **1.** Şiddetle cezalandırmalar. **2.** Topluca öldürmeler. **3.** Uzaklaştırmalar.

tenkir, [Ar. nekr > tenkīr تنكير] *(tenki:r) {OsT} is.* **1.** Tanınmayacak duruma getirme. **2.** *dbl.* Arapça bir kelimeyi harf-i tarifsiz kullanma.

tenkirat, [Ar. tenkīrāt تنكيرات] *(tenki:ra:t) {OsT} is.* **1.** Tanınmayacak duruma getirmeler. **2.** *dbl.* Arapça bir kelimeyi harfitarifsiz kullanmalar.

tenkis[1], [Ar. nüks >tenkīs تنكيس] *(tenki:s) {OsT} is.* **1.** Baş aşağı etme. **2.** Baş aşağı edilme. **3.** Boşaltma.

tenkis[2], [Ar. noḳṣān > tenḳīṣ تنقيص] *(tenki:s) {OsT} is.* **1.** İndirme; azaltma; eksiltme. **2.** *huk.* Yasaya ve adalete uygun olmayan işlem, borç ve yükümlülüklerin yasal ve adil bir düzeye indirilmesi. 🗗 **tenkis etmek,** *İndirmek; azaltmak.*

tenkisat, [Ar. tenḳīṣ > tenḳīṣāt تنقيصات] *(tenki:sa:t) {OsT} is.* İndirmeler; eksiltmeler.

tenkit[1]**, -di** [Ar. naḳd => tenḳīd تنقيد] *(tenki:d, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Edebiyat eserlerini değerlendirme sanatı; eleştiri. **2.** Bir sanat ve edebiyat eserinin değerlendirilmesi; sanat ve edebiyat eseri hakkındaki yargı; eleştiri. **3.** Eleştiri için kaleme alınmış yazı. **4.** Bir kimseyi, bir şeyi eleştirmek işi; eleştirme. **5.** Bir doğruyu bulmak, gerçeği saptamak amacıyla ayrıntılı olarak inceleme işi; eleştirme. **6.** *gnşl.* Olumsuz yargı. 🗗 **tenkit etmek,** *Eleştirmek.*

tenkit[2], [Ar. noḳṭa > tenḳīṭ تنقيط] *(tenki:t, k ve t kalın okunur) {OsT} is.* **1.** Nokta koyma; noktalama. **2.** *dbl.* Cümle içinde noktalama işaretlerini gerektiği gibi kullanma. 🗗 **tenkit etmek,** *Noktalamak; beneklemek.*

tenkit[3], [Ar. tenḳīt تنقيت] *(tenki:t, k kalın söylenir) {OsT} is.* Kötülerini atma; temizleme.

tenkitçi, [tenkit-çi] *is.* **1.** Eleştirmen; münekkit. **2.** *sf.* Her şeyi sürekli eleştiren; eleştirme alışkanlığı olan; eleştirici. **3.** Eleştiri niteliği taşıyan.

tenkitçilik, -ği [tenkit-çi-lik] *is.* Eleştirmenin yaptığı iş; eleştiricilik; eleştirmenlik.

tenkitli, [tenkit-li] *sf.* Eleştirmeli. 🗗 **tenkitli basım,** *Eleştirmeli basım.*

tenkiye, [Ar. naḳv > tenḳıye تنقيه] *{OsT} is.* → tenkıye.

tenkiz, [Ar. inḳaẕ > tenḳıẕ تنقيذ] *{OsT} is.* Kurtarma.

tenkmek[1], [teng-mek / tenk-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* **1.** Tepetakla olmak; yuvarlanmak. **2.** Parasını, malını kaybetmek. **3.** Saygınlığını yitirmek. [DS]

tenkmek[2], [teng-mek / tenk-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Yuvarlamak. [DS]

tenknefes, [tık+nefes] *{ağız} is.* Astım hastalığı. [DS]

tenko, [? tenko] *{ağız} sf.* Kısa. [DS]

tenkrikeri, [teñrī-kerī] *{eT} zf.* Tanrı'ya doğru; Tanrı'ya yönelerek. [DLT]

tenktür, [teng *(denk, yük)* + dür *(dürmek)*] *is.* Tek parça kumaştan yapılma kolay taşınabilir küçük çadır.

tenkurdu, [tan+kur(t)-u] *{ağız} is.* Hamamböceği. [DS]

tenkyu, [İng. thank you] *ünl.* Teşekkürler!

tenlenmek, [ten-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Nemlenmek; ıslanmak. [DS]

tenli, [ten-li] *{ağız} sf.* (Giyecek için) tam kurumamış; nemli. [DS]

tenlü, [ten-lü] *{eAT} sf.* **1.** Gövdeye sahip olan. **2.** Bir kalıp ve biçimden ibaret olan; sadece dış görünüşü olan; cansız.

tenmek[1], [ten-mek] *{eT} dönşl. f. [-er] [eT. -ür]* **1.** İnkâr etmek; denmek. [EUTS] **2.** Kötülemek; fenalaşmak. [EUTS] **3.** *{ağız}* Soysuzlaşmak; yozlaşmak. [DS] **4.** *{ağız}* Yıkılmak; çökmek. [DS] **5.** *gçl. f. {ağız}* Çalmak. [DS]

tenmek[2], [tüñ-mek ? > ten-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* **1.** Koşmak. **2.** Düşmek. **3.** *gçl. f.* Üstün gelmek; yenmek. [DS]

tenmik, [Ar. nemḳ > tenmīḳ تنميق] *(tenmi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Yazma. **2.** Yazılma. **3.** Güzel bir yazı ile yazma.

tenvir, [Ar. nūr > tenvīr تنوير] *(tenvi:r) {OsT} is.* **1.** Işıklandırma; aydınlatma. **2.** Aydınlatıcı bilgi verme. ◻ **tenvir etmek,** *{OsT} 1. Aydınlatmak; ışıklandırmak. 2. Bilgi sahibi etmek; bilgilendirmek.*

tenvirat, [Ar. tenvīr > tenvīrāt تنويرات] *(tenvi:ra:t) {OsT} is.* Işıklandırma; aydınlatma işleri. ◻ **tenvirat tanzifat vergisi,** *{OsT} Aydınlatma ve temizlik vergisi.*

tenvirî, [Ar. tenvīr > tenvīrī / tenvīriyye تنويريه / تنويرى] *(tenvi:ri:) {OsT} sf.* Aydınlatma ile ilgili.

tenya, [Ar. Lat. taenia / Yun. tainia > Fr. ténia] *(te'nya) is. zool.* **1.** Erişkini insan bağırsağında yaşayan zararlı bir asalak; sığır tenyası; şerit, *(Tænia saginata).* **2.** Şeritlerin ortak adı.

tenyalar, [tenya-lar] *is. biy.* Şeritler.

tenyazis, [Fr. téniasis] *is. tıp.* Tenyaların insan ya da hayvanlarda yaptığı hastalık.

tenzede, [Far. ten-zede تنزده] *{OsT} sf.* Sessiz; susmuş.

tenzif, [? tenzif / tenzuf] *{ağız} is.* Kadınların süs olarak özellikle feslerine taktıkları gümüş zincir, altın dizisi gibi şeyler. [DS]

tenzih, [Ar. nüzhet > tenzīh تنزيه] *(tenzi:h) {OsT} is.* **1.** Bütün günahlardan arınma; temizlenme. **2.** Allah'ın bütün kusurlardan uzak olduğuna inanma ve bunu diliyle söyleme. ◻ **tenzih etmek,** *1. Bir şeyi kötülüklerden, kusurlardan temizlemek; arıtmak. 2. Allah'ı bütün kusurlardan uzak tutmak.*

tenzihat, [Ar. tenzīhāt تنزيهات] *(tenzi:ha:t) {OsT} is.* Kusur ve günahlardan arınmalar; temizlenmeler.

tenzil, [Ar. nüzūl > tenzīl تنزيل] *(tenzi:l) {OsT} is.* **1.** Aşağı indirme; aşağılatma. **2.** Azaltma; indirme; çıkartma; aşağı düşürme. **3.** (Allah için) vahiy yolu ile bildirme. ◻ **tenzil etmek,** *1. İndirmek. 2. Aşağılatmak.*|| **tenzil-i rütbe,** *{OsT} Rütbe indirimi; görev derecesini aşağı çekme.*

tenzilat, [Ar. tenzīl > tenzīlāt تنزيلات] *(tenzi:lâ:t) {OsT} is.* Ödenecek para tutarından yapılan azaltma; indirim; iskonto. ◻ **tenzilat yapmak,** *İndirim yapmak.*

tenzilatlı, [tenzilat-lı] *sf.* **1.** Fiyatında azaltma yapılmış olan; indirimli; iskontolu. **2.** *zf.* Fiyatı düşürülerek; indirimli vaziyette.

tenzilatsız, [tenzilat-sız] *sf.* Tenzilat yapılmadan; indirimsiz.

tenzir, [Ar. nezāret > tenzīr تنزير] *(tenzi:r) {OsT} is.* Kötü haber vererek korkutma.

tenzu, [Far. tensuḫ تنسوخ] *{OsT} is.* Pastil.

teo-, [Yun. teo > Fr. théo-] *ön. ek.* Latin kökenli kelimelerin başına getirilerek *"Tanrı"* ile ilgili birleşik kelimeler yapan ön ek.

teodise, [Fr. théodicée] *is. fel.* Tanrı'nın varlık ve sıfatlarını konu edinen metafizik dalı.

teodolit, [Fr. théodolite] *is.* Yatay ve düşey açıları ölçmekte kullanılan üç ayaklı portatif alet.

teofaj, [Fr. théophage] *is. ve sf.* Dini gereği yaptığı tanrıyı yemekle görevli kimse.

teofaji, [Fr. théophagie] *is.* Yaptığı tanrıyı veya sembolünü yemeyi öngören dinî inanç.

teofilin, [Lat. thea *(çay)* +. Yun. phyllon *(yaprak)*] *is. kim.* Çay yaprağında bulunan, idrar söktürücü, koroner atardamarları ve bronşları genişletme özelliği taşıyan $C_7H_8N_4O_2$ formüllü alkaloit; di-metil-dioksi-pürin.

teogoni, [Yun. thegonia > Fr. téogonie] *is.* **1.** Bir toplumun mitolojisini oluşturan tanrıların tümü. **2.** Mitolojik tanrıların doğuşunu açıklayan bilgi. **3.** Puta tapanlarda tanrı oluşumu konusu.

teokrasi, [Yun. theos *(tanrı)* + kratein *(hükmetme)* > theokratia > Fr. théocratie] *is.* Siyasi iktidarın İlahî kaynaklı olduğu, bu iktidarın Tanrı'nın yeryüzündeki vekilleri tarafından kullanıldığı inancına dayanan yönetim biçimi; dinci erki.

teokrat, [Fr. théocrate] *sf.* Dinci erk yanlısı.

teokratik, -ği [Fr. théocratique] *sf.* Teokrasi ile ilgili; teokrasiye dayanan; İlahî.

teolog, -ğu [Yun. theos *(tanrı)* + logos *(bilim)* > theologos] *is.* Tanrı bilimci; ilahiyatçı

teoloji, [Yun. theos *(tanrı)* + logos *(bilim)* > Fr. théologie] *is.* Tanrı bilimi; ilahiyat.

teolojik, -ği [Yun. theos *(tanrı)* + logos *(bilim)* > Fr. théologique] *sf.* Tanrı bilimsel; ilahiyatla ilgili.

teorem, [Yun. teorein *(incelemek)* > teorema > Fr. théorème] *is.* **1.** Tanıtlanabilen bilimsel önerme; dava. **2.** *gnşl.* Mantıksal akıl yürütme ile ispatlanan önermenin veya özelliğin bildirimi.

teori, [Yun. teorein *(incelemek)* > Fr. théorie] *is.* **1.** Düşünce alanında kalan bilgi; kuram; nazariye. **2.** Bilginin temel kuralları; nazariyat.

teorik, -ği [Yun. teorein *(incelemek)* > Fr. théorique] *sf.* Kuramsal.

teorikman, [Fr. thériquement] *(teori'kman) zf.* Kuramsal olarak.

teorist, [Fr. théorist] *is.* Teori kuran; kuramcı; teorisyen.

teorisyen, [Yun. teorein *(incelemek)* > Fr. théoricien] *is.* Kuramcı.

teozofi, [Fr. théosophie] *is.* Sofilik.

tep[1], [tab / tap / tep / tıp / tip / top / tüp *(yans.)*] *is.* Patırtılı ve düzensiz adım atmayı, ayakla tepmeyi, elle itmeyi, tepinmeyi, basmayı, vurmayı, çarpmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tep-e tepe, tep-e-le-mek, tep-mek, tep-ki, tep-ik-le-mek*

tep[2], [tep *(yans.)*] *{eT} ünl.* Uyarma bildiren edat. [EUTS]

tepbe, [Ar. debbe دبّ] *{ağız} is.* Güğüm. [DS]

tepbik, -ği [tep(b)-ik] *{ağız} is.* Tekme. [DS]

tepcimek, [tepci-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Dikkat etmeksizin ve yalpalayarak yürümek. [DS]

tepçek, -ği [tep-(e)cek] *{ağız} is.* Bel sapına geçirilen tahta ayakçak; basacak. [DS]

tepçey, [tep-(e)cek] *{ağız} is.* → tepçek. [DS]

tepdevir, [tep-mek+devir-mek] *{ağız} is.* Tekme ile sökülebilen ağaç kökleri. [DS]

tepdirmek, [tep-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Bir şeyi ayağı ile dürtmek; sallamak. [DS]

tepe, [töpō *(zirve, doruk)* > töpü / töpi > tepe] *is.* **1.** Bir şeyin en üstte kalan bölümü. *{eT} (aynı)* [Mühennâ] **2.** *coğ.* Yamaçları az eğimli, çoğunlukla kendi başına bulunan, fazla yüksek olmamakla birlikte etrafına göre birkaç yüz metre yüksekliğinde yeryüzü şekli; engebe; küçük dağ. **3.** Bir yerin veya bir şeyin hizasının tam üstü. **4.** Birinin yanı başı; baş ucu. **5.** *anat.* Kafanın iki kulak arasında kalan üst bölümü; başın üst kısmı. **6.** *mat.* Üçgenin köşelerinden her biri; ikizkenar üçgen ya da kesmede tabanın karşısındaki köşe. **7.** *{ağız}* Tütün bitkisinin yukarıya doğru en sonuncu yani beşinci tabaka yaprakları. [DS] 🗗 **tepe açısı,** *1. zool. Eksenden dikey kesitte yumuşakça çenetlerinin uç kısmında oluşan açı. 2. mat. Köşesi, bir ikizkenar üçgenin, bir piramidin ya da bir koninin tepesinde bulunan açı.*‖ **tepe altı,** *{ağız} Tütün bitkisinin yukarıya doğru dördüncü tabaka yaprakları.* [DS]‖ **tepe ardı muskası,** *{ağız} folk. Bayanların feslerinin arkasına taktıkları gümüş muska.* [DS]‖ **tepe aşağı,** *Baş aşağı.*‖ **tepe bacası,** *{ağız} Kubbe biçimindeki damlarda yer alan küçük pencere.* [DS]‖ **tepe baş,** *{ağız}* → tepebaşı. [DS]‖ **tepe camı,** *Tavanda ya da tavana yakın bir yerde bulunan pencere.*‖ **tepe canbalak,** *{ağız}* → tepe combalak. [DS]‖ **tepe combalak,** *{ağız} Takla.* [DS]‖ **tepe combalak kılmak,** *{ağız} Takla atmak.* [DS]‖ **tepe çekici,** *{ağız} Çivinin tepesini düzeltmeye yarayan küçük çekiç.* [DS]‖ **tepe çukur,** *{ağız} Tepelerdeki çukurlar; krater.*[DS]‖ **tepe değeri,** *Dönemsel büyüklüğün alabildiği en yüksek değer.*‖ **tepe deliği,** *{ağız} Odalarda tavana yakın yerden açılan küçük pencere.* [DS]‖ **tepeden bakmak,** *(Birini) küçümsemek.*‖ **tepeden inme,** *1. Yüksek bir makamdan gelen emir. 2. Birdenbire gelen ve kaçınmak imkânsız olan; şaşırtıcı; beklenmedik.*‖ **tepeden inmeci,** *Tepeden inme yöntemine başvuran kimse; jakoben.*‖ **tepeden inmecilik,** *Tepeden inmeci olma durumu; jakobenizm.*‖ **tepeden tırnağa,** *1. Baştan aşağı; vücudun her yanı. 2. Her şey; herkes.*‖ **tepeden tırnağa süzmek,** *Bir kimseyi baştan ayağa ve bütün yönleri ile gözden geçirmek; dikkatlice bakmak.*‖ **tepe dombak,** *{ağız} Takla.* [DS]‖ **tepe dombaz,** *{ağız} Takla.* [DS]‖ **tepe dombaz aşmak,** *{ağız} Takla atmak.* [DS]‖ **tepe düzü,** *coğ. Yüksek ve küçük boyutlu bir yaylanın en yüksek bölümü.*‖ **tepe noktası,** *1. Bir grafikte en üst değer. 2. Mermi yolunun en yüksek noktası.*‖ **tepe(n) üstü,** *{ağız} Baş aşağı; tepesinin üstüne.* [DS]‖ **tepe odası,** *{ağız} Eski köy evlerinde tepeden penceresi olan yatak odası.* [DS]‖ **tepesi aşağı,** *{ağız} Baş aşağı; tepesinin üstüne.* [DS]‖ **tepesi aşağı gitmek,** *İşleri bozularak büyük yıkıma uğramak; çok zarar etmek.*‖ **tepesi aşarı,** *{ağız}* → tepesi aşağı. [DS]‖ **tepesi atmak,** *Birdenbire aşırı ölçüde öfkeye kapılmak; öfkelenmek; kızmak; köpürmek.*‖ **tepesinde bitmek,** *1. Ansızın yanına gelmek. 2. İstenmemesine rağmen birinin yanına gelip bir türlü ayrılmamak; çeşitli isteklerle ısrar etmek.*‖ **tepesinde değirmen çevirmek,** *Tepesinde havan dövmek.*‖ **tepesinde havan dövmek,** *1. (Apartmanda üst katta oturanlar) çok fazla gürültü ederek alt katta oturanları rahatsız etmek. 2. Birinin yaptığı bir işi sürekli başına kakmak.*‖ **tepesinden kaynar sular dökülmek,** *Derin bir üzüntü duymak ve sıkıntılı anlar yaşamak.*‖ **tepesine binmek,** *1. Kendinden küçükleri ezmek; kötü davranmak. 2. (Şımarık çocuklar için) bir şey yapılmasında ısrar etmek.*‖ **tepesine çıkmak,** *Aşırı şımarıklık etmek.*‖ **tepesine dikilmek,** *Baş ucunda durmak; yanı başına dikilmek.*‖ **tepesinin tası atmak,** *Ansızın çok sinirlenmek; öfkelenmek.*‖ **tepesi üstü,** *Başı yere gelecek şekilde.*‖ **tepe taşak,** *{ağız} Yabani sümbül.* [DS]

tepebaşı, [tepe+baş-ı] *is.* **1.** Üzerine siyah pullarla kılaptan tutturularak işlenmiş canfes kumaş. **2.** Bu kumaştan yapılan giysi.

tepecik, -ği [tepe-cik] *is.* **1.** Küçük tepe. **2.** *bot.* Kapalı tohumlularda, çiçek tozlarının konmasına yarayan, dişi organın üst uç kısmı. **3.** *coğ.* Doğal ya da yapay küçük tepe; tümsek.

tepegöz, [tepe+göz] *sf.* **1.** Dar alınlı ve gözleri saçlarının bittiği yere çok yakın görünen; gözleri yukarı doğru kaymış. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Dikkatsizce yürüyerek sağa sola çarpan. [DS] **3.** *{ağız}* (Çocuk için) yaramaz. [DS] **4.** *{ağız}* Herkese çatan; kavgacı. [DS] **5.** *is. fiz.* Aynalar ve mercekler yardımı ile saydam olmayan belgeleri bir ekran üzerine yansıtmaya yarayan optik araç. **6.** *zool.* Tepegözlerin örnek türü ve Medine kurdunun ara konakçısı olan küçük kabuklu, *(Cyclos strenuus).* **7.** Gözleri birbirine çok yakın ya da tek gözlü ucube. **8.** *{ağız}* Önüne bakmadan yürüyen veya iş yapan; dikkatsiz. [DS] **9.** *{ağız}* Göz önünde olan olayları bilmeyen; umursamaz. [DS] **10.** *{ağız}* Hamam. [DS] 🗗 **tepegöz olmak,** *{ağız} Azgınlaşmak; söz dinlemez olmak; gemi azıya almak.* [DS]

tepegözler, [tepe+göz-ler] *is. zool.* Birçok türü, bazı solucan türlerine ara konakçılık eden, duyargaları tek kollu, beşinci çift ayakları körelmiş kimi türleri tatlı sularda, kimileri de denizlerde yaşayan kabuklular familyası, *(Cyclopidae).*

tepegözlülük, -ğü [tepe+göz-lü-lük] *is.* Tepegözlü ucube olma durumu.

tepek, [tep-mek > tep-ek تپك] *{OsT} sf.* Tepen; tepeğen.

tepel[1]**,** [tepe-l] *{ağız} sf.* (İnek, öküz vb. için) alnında beyaz leke bulunan.[DS]

tepel[2]**,** [tepe-l / tapıl] *{ağız} is.* Biçilmiş ekin veya ot yığını. [DS]

tepelek, -ği [tepe-lek] *{ağız} sf.* (Yer için) yüksekçe. [DS] 🗗 **tepelek olmak,** *{ağız} Gözü yukarda olmak; yukarı doğru bakmak.* [DS]

tepeleme[1]**,** [tep-e-le-me] *is.* Tepelemek[1] eylemi.

tepeleme[2]**,** [tepe-le-me] *is.* **1.** Tepelemek[2] eylemi ve durumu. **2.** *sf.* Çok dolu. **3.** (Bardak, kaşık vb. için) üzerinde bir tepe oluşturacak kadar yığılı. **4.** *zf.* Bir tepe oluşturduğu izlenimi verecek biçimde; yanlarından taşıp dökülecek biçimde.

tepelemece, [tepe-le-mece] *{ağız} zf.* (Dolu olmak için) tepe oluşturacak kadar. [DS]

tepelemecene, [tepe-le-mece-ne] *{ağız} zf.* (Dolu olmak için) tepe oluşturacak kadar. [DS]

tepelemeç, [tepe-le-meç] *{ağız} zf.* (Dolu olmak için) tepe oluşturacak kadar. [DS]

tepelemek[1]**,** [tep-mek > tep-e-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tepe tepe dövmek; ayak altında ezmek; çiğnemek. **2.** *mecaz.* İyice hırpalayarak dövmek. **3.** *mecaz.* (Düşman için) bozguna uğratmak. **4.** *{ağız}* Vurup öldürmek. [DS]

tepelemek[2]**,** [tepe-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Tepe hâline getirmek; tepe gibi yığmak; yanlardan dökülecek kadar yığmak.

tepelemesine, [tepe-le-mesi-n-e] *{ağız} zf.* (Dolu olmak için) tepe oluşturacak kadar. [DS]

tepelemesiye, [tepe-le-mesi-y-e] *{ağız} zf.* (Dolu olmak için) tepe oluşturacak kadar. [DS]

tepelenme[1]**,** [tep-e-le-n-me] *is.* Tepelenmek[1] eylemi.

tepelenme[2]**,** [tepe-le-n-me] *is.* **1.** Tepelenmek[2] eylemi ve durumu. **2.** Tepeli hâle gelme.

tepelenmek[1]**,** [tep-e-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Tepe tepe dövülmek; ayak altında ezilmek; çiğnenmek. **2.** *mecaz.* İyice hırpalanarak dövülmek; öldürülmek. **3.** *mecaz.* (Düşman için) bozguna uğratılmak; bozguna uğramak.

tepelenmek[2]**,** [tepe-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Tepe hâline getirilmek; tepe gibi yığılmak. **2.** *dönşl. f.* Tepe sahibi olmak; tepe edinmek.

tepeletme[1]**,** [tep-e-le-t-me] *is.* Tepeletmek[1] eylemi.

tepeletme[2]**,** [tepe-le-t-me] *is.* Tepeletmek[2] eylemi.

tepeletmek[1]**,** [tep-e-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Tepe tepe dövdürmek; ayak altında ezdirmek; çiğnetmek. **2.** *mecaz.* İyice hırpalatarak dövdürmek; öldürtmek. **3.** *mecaz.* (Düşman için) bozguna uğrattırmak.

tepeletmek[2]**,** [tepe-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Tepe hâline getirtmek; tepe gibi yığdırmak; yanlardan dökülecek kadar yığdırmak.

tepeli, [tepe-li] *sf.* **1.** Tepesi olan. **2.** (Kuşlar için) başında sorguç, ibik, taç vb. bulunan. **3.** *{ağız}* Ağzına kadar dolu; tepeleme. [DS] 🗗 **tepeli akbaba,** *zool. Akbabagillerden, siyah-beyaz tüylü, boynu ve başı çıplak ve koyu kırmızı renkli, erkeklerinde bir tepelik bulunan, kanat açıklığı üç metreyi bulan büyük bir yırtıcı kuş; kondor, (Vultur gryphus).*‖ **tepeli bülbül,** *zool. Tepesinde bir tüy demeti bulunan bir cins bülbül.*‖ **tepeli dalgıç,** *zool. Yumurta piçigillerden, sazlı göllerde yaşayan, su böcekleri ve balıklarla beslenen, göçmen, yerli ve gezici bir kuş; bahri, (Podiceps cristatus).*‖ **tepeli deve kuşu,** *zool. Avustralya ve Yeni Gine'de yaşayan, uçma yeteneği olmayan koşucu, iri kuşlardan üç türün adı, (Casuarius emeus).*‖ **tepeli deve kuşugiller,** *zool. Deve kuşugillerden örnek tipi tepeli deve kuşu olan karinasız kuşlar familyası, (Casuarius).*‖ **tepeli güvercin,** *Başının arkasında kalkık bir tüy demeti bulunan güvercinlere verilen ad.*‖ **tepeli horoz,** *zool. İri ibikli, dövüşçü bir horoz.*‖ **tepeli karabatak,** *zool. Karabatakgillerden, Avrupa ve Kuzey Amerika'da göl ve ırmak kıyılarında yaşayan, başı sorguçlu karabatak, (Phalacrocorax aristotelis).*‖ **tepeli köstebek,** *zool. Böcekçillerin köstebekgiller familyasından, burnunun ucunda yıldız biçiminde bir dokunaç bulunan uzun kuyruklu bir köstebek; yıldızlı köstebek, (Conndylura cristata).*‖ **tepeli kuş,** *{ağız} Tepeli toygar.* [DS]‖ **tepeli patka,** *zool. Ördekgiller familyasından, Batı ve Orta Anadolu'da kışlayan, erkeğinin başında aşağıya doğru sarkan bir tepelik bulunan, salyangoz ve su bitkileri ile beslenen bir kuş, (Nyroca fuligula).*‖ **tepeli pelikan,** *zool. Tepe ve ensesinde kıvırcık tüyler bulunan pelikan, (Pelecanus crispus).*‖ **tepeli tarla kuşu,** *zool. Tarla kuşugillerden, at pisliğinde bulduğu tahıl taneleri ile beslenen, yerde yuva yapan, tepeliği asıl tarla kuşundan daha uzun olan; tepeli toygar, (Galerida cristata).*‖ **tepeli tavuk,** *zool. Tepeli tavukgillerden, Amazon havzasında yaşayan, sülün boyunda ve sülün görünümünde, başının üzerinde sert tüylerden oluşan bir tepelik taşıyan, otçul bir kuş, (Opisthocomus).*‖ **tepeli tavukgiller,** *zool. Tavuksular takımından bir familya.*‖ **tepeli toygar,** *zool. Tepeli tarla kuşu, (Galeria cristata).*

tepelik, -ği [tepe-lik] *is.* **1.** (Yer için) çok sayıda küçüklü büyüklü tepeler bulunan yer. **2.** *folk.* Anadolu'da kadın baş süslemeciliğinde kullanılan, altın, gümüş vb. değerli taşlarla süslü başlık veya başörtüsü. **3.** Bir mobilyanın ya da yapının en üst kısmına süs olarak yapılan bölüm. **4.** Yalnız başın tepe kısmını örtecek biçimde yapılmış takke. **5.** *bot.* Orkide türü çiçeklerde, çiçek örtüsünün ya da tacın üstünde bulunan miğfere benzer kısım. **6.** Miğferin üstünde yer alan süs ögesi. **7.** Kuşların başında bu-

lunan tüy demeti; sorguç. *{ağız} (aym)* [DS] **8.** *{ağız}* Yağmurdan korunmak için tavana döşenen keçe. [DS]

tepelleşmek, [tebel-le-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Sataşmak. [DS]

tepelük, -ğü [tepe-lük] *{ağız} is.* Üzeri altın dizili, süslü kadın fesi veya başlığı. [DS]

tepemsi, [tepe-msi] *sf.* Tepeyi andıran; tepe gibi; tepeye benzer.

tepençek, [tep-mek > tep-en-cek] *{ağız} sf.* (Ev için) girip çıkanı belli olmayan. [DS]

tepenk, -gi [tepenk] *{ağız} is.* Eyerin iki yanındaki dikdörtgen biçimindeki kayış. [DS]

tepenneme[1], [tepe-n-le-me / tepenne-me] *{ağız} is.* Yüksek yerlerde zaman zaman çıkan esinti. [DS]

tepenneme[2], [tepe-le-me > tepe-n-le-me] *{ağız} is.* Zengin ve güçlü kişilerin yoksulu ve güçsüzü ezmesi; zulüm. [DS]

teper[1], [tepe-re > teper] *{ağız} zf.* Tepeye doğru; tepeye. ◻ **teper üstü,** *{ağız} Baş aşağı; tepesi üstüne.* [DS]

teper[2], [? teper] *{ağız} sf.* İyi huylu. [DS]

teper[3], [tep-mek > tep-er] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) sataşkan. **2.** Uğursuz. **3.** Yapmak istediği şeyi bozan; sakar. [DS]

teper[4], [? teper] *{ağız} is.* **1.** Çaba. **2.** Çalışkanlık. **3.** Yüreklilik. **4.** Onur; gurur. [DS]

tepere, [tep-er-e] *{ağız} is.* Pide. [DS]

tepereme, [tepere-me] *{ağız} is.* Mısır veya darı unundan yapılan yufka. [DS]

teperiden, [teperi-den] *{ağız} zf.* Birdenbire; ansızın. [DS]

teperik, -ği [teperik / teberik] *{ağız} is.* Armağan; andaç; anmalık. [DS]

tepermek, [tep-er-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Nemlenmek. [DS]

teperotu, [tepe-r-(i)+ot-u] *{ağız} is.* Havuç. [DS]

tepertekle, [tepe-r(e) + takla] *{ağız} zf.* (Düşmek, yuvarlanmak için) tepetakla. [DS]

tepertmek, [tepe-r-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Dövmek. [DS]

tepesiz, [tepe-siz] *sf.* Tepesi olmayan; tepe bulunmayan.

tepeşük, -ğü [tepeş-ük ?] *{ağız} sf.* Hastalıklı; soluk benizli. [DS]

tepetakla, [tepe+tak-la] *zf.* Başı yere gelecek biçimde; tepesi üstü. ◻ **tepetakla devirmek,** *Bir kimsenin toplumsal konumunu veya ekonomik durumunu bozmak.*|| **tepetakla etmek,** *Bir kimsenin toplumsal konumunu veya ekonomik durumunu bozmak.*|| **tepetakla gitmek,** *Toplumsal konumu ve ekonomik durumu hızla bozulmak.*|| **tepetakla yuvarlanmak,** *Toplumsal konumu ve ekonomik durumu hızla bozulmak.*

tepetaklak, [tepe+tak-la-k] *zf.* → tepetakla.

tepeüstü, [tepe+üst-ü] *is.* Başın üzeri.

tepez, [tepe-z] *{ağız} is.* Güvercin, tavuk ve horoz gibi hayvanların başlarındaki kabarık tüyler; sorguç. [DS]

tepgeç, -ci [tep-geç] *{ağız} is.* Belin sapına takılan ayakla basmaya yarayan çıkıntı; baskı. [DS]

tepgi, [tep-ki] *{ağız} is.* → tepgeç. [DS]

tephir, [Ar. buḫār > tebḫīr تبخير] *(tephi:r, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Buharlaştırına. **2.** Buğulama; buğuya tutma.

tephirhane, [Ar. tebḫīr + Far. ḫāne تبخيرخانه] *(tephi:rha:ne) {OsT} is.* Mikroplu eşyanın buğu ile temizlendiği yer; buğu evi.

tepi, [tep-i] *is. psikol.* Bireyin bir türlü önüne geçemeyeceği kadar güçlü bir şey yapma, harekete geçme isteği; itki.

tepide, [Far. tepīde تپيده] *(tepi:de) {OsT} sf.* Sıkıntılı; rahatsız.

tepidimek, [tepi-t-mek > tepi(d)-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Kurumak. [DS]

tepig, [tep-mek > tep-gēk / tep-üg / tep-ük] *{eT} is.* Tepme.

tepik[1]**, -ği** [tep-mek > tep-gēk / tep-üg / tep-ük] *{eT} is.* **1.** Ayakla vurulan darbe; tepme; tepiş. *{ağız} (aym)* [DLT] [DS] **2.** Tepme keçe yapımında çalışan işçilerin ayakla vurdukları darbe. ◻ **tepik konmak,** *{ağız} Tekme atmak.* [DS]

tepik[2]**, -ği** [tepi-mek > tepi-k] *{ağız} is.* Kurumuş çamur. [DS]

tepik[3]**, -ği** [tep-mek > tep-ik] *{ağız} sf.* (Çuval, fıçı vb. için) iyice dolu. [DS]

tepikleme, [tep-ik-le-me] *is.* Tepiklemek eylemi.

tepiklemek, [tep-ik-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tepme vurmak; tepik atmak. **2.** Binek hayvanını yürütmek için ayakla darbe vurmak; tepmelemek. **3.** Zorla içeri tıkmak. **4.** Doldurmak. **5.** Çiğnemek. [DS] **6.** Otomobilin gaz pedalına sonuna kadar basmak.

tepilme, [tep-il-me] *is.* Tepilmek eylemi.

tepilmek, [tep-il-mek] *edil. f. [-ir] [eT. teplür]* **1.** Kendisine tepmek eylemi uygulanmak. *{eT} (aym)* [DLT] **2.** Geri çevrilmek.

tepime, [tepi-me] *{ağız} sf.* (Ekmek için) az pişmiş; sararmış. [DS]

tepimek, [tepi-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Hamur, yufka vb. ıslak şeyler için) hafif kurumak. [DS]

tepindirik, -ği [tep-in-dirik] *is.* Bir eyerin yan kısımlarını meydana getiren çok geniş deri parçası; kanat.

tepindirme, [tep-in-dir-me] *is.* Tepindirmek eylemi.

tepindirmek, [tep-in-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Tepinmesine yol açmak; tepinmesini sağlamak. **2.** Ye-

rinde duramayacak hâlde kızdırmak; öfkelendirmek.

tepingi[1], [tep-mek > tep-in-gi تپنکی] *{OsT} is.* Yük hayvanının sırtını korumak için semer altına konulan içi doldurulmuş keçe.

tepingi[2], [tep-in-gi] *{ağız} is.* Tıkaç. [DS]

tepiniş, [tep-in-iş] *is.* Tepinmek eylemi veya biçimi.

tepinme, [tep-in-me] *is.* Tepinmek eylemi.

tepinmek[1], [tep-in-mek] *dönşl. f. [-ir] [{eT} -ür]* **1.** Bulunduğu yerde ayaklarını yere hızlı hızlı vurmak. **2.** Zıplayarak, ayaklarını yere vurarak gürültü yapmak. **3.** Ayaklarını hızla yere vurarak öfkesini, heyecanını veya üzüntüsünü belirtmek veya isteğinde direnmek. **4.** *mecaz.* Bir şeyi istememek; kabul etmemekte diretmek; reddetmek. **5.** *{eT}* Tepmek. **6.** *{eT}* Bir şeyi ayakla kımıldatmak. [DLT] **7.** *{ağız}* Yerinde duramamak. [DS] 🗗 (ter ter) **tepinmek,** *Var gücü ile tepinmek.*

tepinmek[2], [tepi-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* → tepimek. [DS]

tepinmek[3], [tep-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Kulaktaki küpe deliği için) tıkanmak. [DS]

tepir, [Erm. t'ap'ur => tepir تپیر] *is.* **1.** Tahılı saman ve kavuzlarından ayırmakta kullanılan kıl ya da sazdan yapılma büyükçe elek. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{OsT}* Tahılı savurarak yabancı maddelerden temizlemek için kullanılan kenarı kasnaklı, ön tarafı açık, yarım daire şeklindeki tahta tabla. **3.** *{ağız}* Üzerinde yemek yemeye yarayan, buğday sapı veya hasır otundan yapılmış tepsi. [DS] **4.** *{ağız}* Hamur teknesi. [DS] **5.** *{ağız}* Küçük tabak. [DS]

tepirci, [tepir-ci] *{ağız} is.* Kalburla tahılın taşını ayıklayan işçi. [DS]

tepire, [? tepire] *{ağız} sf.* Akılsız; aptal. [DS]

tepirge, [? tepirge] *{ağız} is.* Sokak başı. [DS]

tepirleme, [tepir-le-me] *is.* Tepirlemek eylemi; tepirden geçirme.

tepirlemek, [tepir-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [l(i)-yor]* Tahılı tepirden geçirmek; taşını ayıklamak. [DS]

tepirtsiz, [tep-ir-t-siz] *{eT} sf.* Hareketsiz.

tepis, [? tepiz / tepis] *{ağız} is.* Topluiğne. [DS]

tepisi, [tepsi] *{ağız} is.* Küçük tabak. [DS]

tepiş, [tep-iş] *is.* Tepmek eylemi veya biçimi.

tepişme, [tep-iş-me] *is.* Tepişmek eylemi.

tepişmek, [tep-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ir] [{eT} -ür]* **1.** (Hayvanlar için) birbirini tepmek. *{eT} (aym)* [DLT] **2.** İtişip kakışmak; çekişmek.

tepiştirmek, [tepiş-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Ağzını doldurarak yemek. [DS]

tepit, -di [tepi-t] *{ağız} is.* **1.** Az pişmiş kalın yufka ekmek. **2.** Köpeğe vermek için kepekten yapılan topak. **3.** Kepekli undan yapılan bazlama. **4.** Makarna veya çorbalık hamur kesmek için açılan yufka. [DS]

tepitme, [tepi-t-me] *{ağız} is.* **1.** Köpeğe vermek için kepekten yapılmış topak. **2.** Az pişmiş, kalın yufka ekmek. **3.** Az kurumuş, buruşuk kayısı. **4.** Vücuttaki bere ve eziklere konulan pişmiş hamur topağı. [DS]

tepitmek[1], [tep-it-mek] *{eT} gçl. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** Ezdirtmek; parçalatmak; bastırmak. [EUTS] [Gabain] **2.** *{ağız}* İneğin sütü bitene kadar sağmak. [DS]

tepitmek[2], [tepi-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Islak bir şeyi kurutmak. **2.** Ekmeklerin iyi pişmesi için fırın içinde ya da sac üzerinde yerini değiştirmek. **3.** Az pişirmek. [DS]

tepiz[1], [tep-mek > tep-iz] *{eT} is.* **1.** Haset; çekememe; kıskanma. [KB] **2.** Kurak yer; otlak; mera; çimenlik. [EUTS]

tepiz[2], [? tepiz / tepis] *{ağız} is.* Topluiğne. [DS]

tepizlig, [tepiz-lig] *{eT} sf.* Tuzlu; verimsiz. [Gabain]

tepizlik, [tepiz-lik] *{eT} is.* **1.** Çekemezlik; kıskançlık; hasetlik. [KB] **2.** Çok sürülmüş; ezilmiş; işlenmiş; tepilmiş arazi. [EUTS]

tepke, [tep-ke] *is. biy.* **1.** Organizmanın bir uyarana karşı birdenbire aldığı durum; yansı; refleks. **2.** *psikol.* Dıştan gelen etkilere karşı hareket ve salgı olarak ortaya çıkan samimiyetsiz sinir etkinliği.

tepki, [tep-mek > tep-ki] *is.* **1.** Bir eyleme cevap niteliği taşıyan ve onun etkilerini yok etmeyi amaçlayan ters eylem; karşı eylem; aksülamel; reaksiyon *(1935).* **2.** *fiz.* Bir cismin kendisini iten ya da sıkıştıran cisimlere karşı uyguladığı kuvvet. **3.** *sosy.* Bir kimsenin ya da bir grubun bir olaya ya da davranışa karşı aldığı tutum, verdiği karşılık; reaksiyon. **4.** Kendinden önce var olan bir düşünce hareketinin ters yönünde beliren düşünce hareketi. **5.** *{ağız}* Bel denilen tarım aracının ayakla basılan bölümü; ayaklık. [DS] **6.** *{ağız}* Tüfek harbisi. [DS] 🗗 **tepki göstermek,** *Bir olay ya da davranış karşısında belli biçimde davranmak, tavır almak.*|| **tepki yenilenmesi,** *psikol. İnsanın kendisine sıkıntı veren sorunlarını çeşitli yollarla dile getirerek gerilimini boşaltma süreci.*

tepkiç, -ci [tep-kiç] *{ağız} is.* Harbi. [DS]

tepkili, [tep-ki-li] *sf.* **1.** Tepkisi olan; tepki ile işleyen. **2.** Tepkili uçak; jet. 🗗 **tepkili motor,** *Özel aygıtların çıkardığı gaz basıncının itme gücü ile çalışan motor; jet motor.*|| **tepkili uçak,** *Tepkili motorlarla donatılmış çok hızlı uçak; jet.*

tepkime, [tep-ki-me] *is.* **1.** Tepkimek eylemi. **2.** Bir arada bulunan ve birbirini etkileyen iki ve daha çok kimyasal madde arasında meydana çıkan olay; reaksiyon.

tepkimek, [tep-ki-mek] *gçsz. f. [-r]* **1.** Dıştan gelen bir etkiye tepki göstermek. **2.** *fiz.* Etkisi altında kaldığı başka bir cisme karşı etki göstermek. **3.** *kim.* (Bir arada bulunan kimyasal maddeler için) birbirine etkide bulunmak; reaksiyona girmek.

tepkin[1], [tep-kin] *sf.* **1.** Tepen; tepme alışkanlığı bulunan. **2.** Tepkiyen. **3.** Tepkimeye ilişkin. **4.** *kim.* Kimyasal tepkimeye kolayca girebilen.

tepkin[2], [tep-kin] *{ağız} is.* İşlenmesi zor sert toprak. [DS]

tepkinlik, -ği [tep-kin-lik / tep-ki-n-lik] *is.* **1.** Tepkin olma durumu. **2.** [tep-ki-n-lik] Tepki gösterme yetisi. **3.** *biy.* Canlıların, hücre ya da organ düzeyinde, fiziksel ve kimyasal uyarılara karşı, canlılığını sürdürme ve gelişmelerine elverişli nitelikte bir cevap verme özelliği. **4.** *kim.* Bir kimyasal maddenin tepkimeye girme özelliği.

tepkisel, [tep-ki-sel] *sf.* **1.** Tepki olarak ortaya çıkan, kendini belli eden. **2.** Kimyasal ya da fiziksel bir tepkiye ilişkin olan. **3.** Bir tepkiye bağlanabilen. **4.** *psikol.* (Akıl bozukluğu için) bir travma sonucu oluşan. 🗗 **tepkisel davranış,** *Dış çevreden gelen bir uyarının etkisi ile ortaya çıkan.*|| **tepkisel oluşum,** *psikol. Kişinin, bilinç dışı durumlara ve isteklere karşı belirti değeri taşıyan savunma davranışı.*

tepkisiz, [tep-ki-siz] *sf.* **1.** Bir tepkisi olmayan; tepki göstermeyen; tepki vermeyen. **2.** İşlemesi, çalışması için tepki gücü kullanılmayan. **3.** *zf.* Tepki göstermeksizin; tepki olmadan.

teplemek, [tep-i-le-mek > tep-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Çiğnemek. [DS]

tepleşmek, [tap-la-ş-mak / tep-le-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Bir işe razı olmak; uzlaşmak. [DLT]

tepme[1], [tep-me] *is.* **1.** Tepmek eylemi. **2.** *{ağız}* Fışkırma; çıkma. [DS] **3.** *{ağız}* Tekme. [DS] **4.** *{ağız}* Sabunlu suda çiğnenmek suretiyle keçeleştirilmiş yünden dokunan kaba kumaş, keçe vb. [DS] **5.** *sf.* Bu şekilde üretilmiş olan.

tepme[2], [? tepme] *{ağız} is.* Su kabı. [DS]

tepmek[1], [tep *(yans.; ayak sesi)* > tep-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* **1.** *{eT}* Dövmek; vurmak: *{eT} (aym)* [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] **2.** *{eT}* Adım atmak. [İKPÖy.] **3.** (Hayvan için) arka ayağı ile vurmak; çifte atmak. *{eT} {ağız} (aym)* [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [DS] **4.** Ayakla üzerine basarak ezmek; çiğnemek. *{eT} {ağız} (aym)* [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [DS] **5.** Üzerine basmak ya da itelemek suretiyle bir şeyin içine sıkışık şekilde doldurmak; bastırmak; itmek. **6.** Düzensiz biçimde koymak, doldurmak. **7.** *mecaz.* (Olanak için) değerini anlamamak, kestirememek; geri çevirmek. **8.** (Yol için) güçlükle ilerleyerek ve uzun süre yürüyerek kat etmek. **9.** *gçsz. f.* (Ateşli silah için) ateşleme ile birlikte geri vurmak; geri tepmek. **10.** *mecaz.* (Hastalık vb. için) yeniden ortaya çıkmak; yenilenmek; depreşmek; tazelenmek. **11.** *{ağız}* Deliğe bir şey tıkamak. [DS] **12.** *{ağız}* Saman ya da otu iyice bastırarak doldurmak. [DS] **13.** *{ağız}* Saklamak. [DS] 🗗 **tepe tepe kullanmak,** *1. Özen göstermeden, hoyratça kullanmak. 2. Sağlamlığına güvenerek kullanmak.*|| **Teptim keçe, sivrilttim külah oldu.** *Bir şeyi işine geldiği gibi yorumlayanlara şaka yollu söylenir.*

tepmek[2], [tep-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* **1.** Dövmek. **2.** Tüylü kumaşları sürterek tüy ve kıllarından temizlemek. **3.** Bel ya da kürekle kazmak. [DS]

tepmek[3], [tep-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* **1.** Tepinmek. **2.** (İnek için) süt vermemek. [DS]

tepmelemek, [tep-me-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Tekmelemek. [DS]

teppeten, [tep(p)e-ten] *{ağız} zf.* Bir düzey ve nitelikte. [DS]

teppez, [tep(p)-ez] *{ağız} is.* Takla. 🗗 **teppez attırmak,** *{ağız} Takla attırmak.* [DS]

tepremek, [tep-rē-mek] *(tepre:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Kımıldamak; deprenmek; kımıldamak; titremek; sarsılmak. [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB]

tepremeki, [tep-re-mek-i] *{eT} is.* Depreniş; sallanış; kımıldanış. [EUTS]

teprençsiz, [teprenç-siz] *{eT} sf.* Sarsılmaz; deprenmez. [Gabain]

teprenme, [tep-re-n-me] *gçsz. f.* → deprenme.

teprenmek[1], [tepre-n-mek] *{eT} {ağız} dönşl. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** Yerinden oynamak; kımıldanmak. [DLT] [KB] [DS] **2.** *{ağız}* Tekme atmak; tepinmek. [DS]

teprenmek[2], [tepre-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (İyileşmeye yüz tutmuş hastalık ya da kapanmak üzere olan yara için) yenilemek; azmak; depreşmek. [DS]

teprenür, [tep-rē-mek *(hareket etmek)* > tepre-n-ür] *is.* Yaratık; canlı.

tepreş[1], [tep-rē-mek > tepre-ş] *{eT} is.* Hareket; kımıldanış. [Clauson] 🗗 **tepreş günü,** *{ağız} Nevruz günü.* [DS]

tepreş[2], [Far. tīr-keş => tepreş] *{ağız} is.* Ok atılan yay. [DS]

tepreşmek[1], [teprē-mek > tepre-ş-mek] *{eT} {ağız} dönşl. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** Yerinden oynamak; kımıldamak. [DLT] **2.** Kaynaşmak. [DLT] [DS]

tepreşmek[2], [tepre-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (İyileşmeye yüz tutmuş hastalık ya da kapanmak üzere olan yara için) yenilemek; azmak; depreşmek. [DS]

tepretesi, [tepre-t-esi] *{eT} sf.* Depretilecek; kımıldatılacak. [DLT] 🗗 **tepteresi yer,** *{eT} Depretilecek yer.* [DLT]

tepretgen, [tepre-t-mek > tepre-t-gen] *{eT} sf.* Çok depreten; çok kımıldatılan. [DLT]

tepretgü, [tepre-t-mek > tepre-t-gü] *{eT} sf.* Depretilecek; kımıldatılacak. [DLT] **tepretgü ogur,** *{eT} Depretilecek zaman; kımıldatma vakti.* [DLT]

tepretgüçi, [tepre-t-mek > tepre-t-gü-çi] *{eT} sf.* Depreten; kımıldatan. [DLT]

tepretiglik, [tepre-t-ig-lik] *{eT} sf.* Depretme hakkı olan; kımıldatma hakkı olan. [DLT]

tepretigsek, [tepre-t-mek > tepre-t-ig-se-k] *{eT} sf.* Depretmek dileğinde olan; kımıldatmak dileğinde olan. [DLT]

tepretigsi, [tepre-t-mek > tepre-t-ig-si] *{eT} sf.* Depretmek hakkı olan ve depretmekte acele eden. [DLT]

tepretişmek, [tepre-t-mek > tepre-t-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Depretmekte yardım ve yarış etmek; birlikte kımıldatmak. [DLT]

tepretme, [tepre-t-me] *{eT} is.* Deprendirme. [DLT]

tepretmek, [tepre-mek > tep-re-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Kımıldatmak; depretmek; saldırmak. [DLT] [KB] **2.** Saldırmak. [DLT] **3.** (Deve için) sıçratmak. [DLT]

tepretmiş, [tepre-t-miş] *{eT} sf.* Depretilmiş. [DLT] **tepretmiş neñ,** *Depretilmiş nesne; kımıldatılmış şey.* [DLT]

tepretteci, [tep-re-t-teçi] *{eT} sf.* Depreten. [DLT]

teps, [tepiz > teps] *{eT} sf.* Haset eden.

tepsegüçi, [tepse-güçī] *(tepsegü:çi:) {eT} sf.* Çekemeyen; haset eden; kıskanan. [KB]

tepsemek[1], [tepiz / tepz-e-mek > teps-ē-mek] *(tepse:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* → tepzemek. [DLT] [KB]

tepsemek[2], [tep-se-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]* Susuzluktan dudak kurumak. [DS]

tepsemek[3], [tep-se-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]* **1.** Uzlaşmak; anlaşmak; barışmak. **2.** Yatışmak. [DS]

tepsemek[4], [tep-se-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]* Oynamak. [DS]

tepserme, [tebiz *(kurak)* > tebiz-er-mek > tepser-me] *is.* Tepsermek eylemi.

tepsermek[1], [tebiz *(kurak)* > tebiz-er-mek > tepsermek تپسرمك] *gçsz. f. [-ir]* **1.** *{OsT}* (Dil, dudak, yara, meyve vb. için) kuruyup buruşmak. **2.** *{ağız}* (Islak şey için) kurumaya yüz tutmak. **3.** Sıcaktan kabarıp pul pul olmak. [DS]

tepsermek[2], [tepse-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Olmak; olgunlaşmak. [DS]

tepsermek[3], [tepse-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Şaşırmak; şaşmak. [DS]

tepsermek[4], [tepser-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Hamura su katmak. [DS]

tepsertmek, [tepser-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Sac üstünde yufkayı kurutarak pişirmek. [DS]

tepsetmek[1], [tep(i)z-ē-mek > tepze-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** → tepzetmek. [DLT] **2.** Çekememek; haset etmek. [KB]

tepsetmek[2], [tepse-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* (Kavga, tartışma, çatışma vb. için) yatıştırmak; tarafları barıştırmak. [DS]

tepsi, [Çin. dep tsi => tewsi / tebsi > tepsi] *is.* **1.** Fincan, bardak, tabak vb. taşımaya, çay, kahve, şeker vb. sunmaya yarayan, kenarları çok yüksek olmayan, çeşitlik büyüklükte düz kap. **2.** Fırına sürülerek içinde tatlı, börek vb. pişirmeye yarayan derinliği az, düz ve geniş kap. **3.** Sofra. **4.** *sf.* Tepsi biçiminde olan. **5.** (Bir sayıdan sonra) o kadar tepsinin alabileceği miktarda. **tepsi böreği,** *Tepsi içine yufka döşenerek çeşitli harçlarla yapılan ve fırında pişirilen böreklerin genel adı.*

tepsici, [tepsi-ci] *is.* Tepsi yapan ya da satan kişi.

tepsicibaşı, [tepsi-ci+baş-ı] *is.* İmparatorluk döneminde sarayda, gümüş ve altın tepsilerin temizlenmesi, korunması ve saklanması işleri ile görevli kimse.

tepsik, -ğı [Ar. tesbiḥ => tespih / tespik] *{ağız} is.* Tespih. [DS]

tepsimek, [tep(i)s-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Kurumaya yüz tutmak. **2.** Yatışmak; durulmak; sakinleşmek. **3.** Yorgunluk, güçsüzlük veya hastalık yüzünden sararmak. [DS]

tepsinmek, [tep(i)s-i-n-mek] *{ağız} edil. f. [-ir]* (Yangın, kavga vb. için) bastırılmak; yatıştırılmak; hızı kesilmek; azaltılmak.[DS]

tepsirmek[1], [tep(i)s-i-r-mek / tep(i)s-e-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tepsirmek[2], [tep(i)s-i-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* (Dudak için) şişmek. [DS]

tepsitmek[1], [tep(i)s-i-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* → tepsetmek[2]. [DS]

tepsitmek[2], [tepiz+ét-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Çirkin söz söylemek; sövmek. [DS]

tepsolmak, [tep(i)s+ol-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* (Anlaşmazlık, aykırılık vb. için) düzelmek; çözülmek. [DS]

tepşelek, -ği [tep(i)ş-e-lek] *{ağız} sf.* Sataşkan; saldırgan. [DS]

tepşi, [? tepşi] *{ağız} is.* Derinliği az, küçük tahta tekne. [DS]

tepşimek, [tep(i)s-i-mek / tepşi-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* (yemek için) az pişmek. [DS]

teptep, [tep+tep] *{ağız} is.* Mısır veya darı unundan yapılan bazlama. [DS]

tepter, [Yun. diphthera *(işlenmiş deri, parşömen)* > Ar. / Far. defter => *eT* tepter / depter] *is.* Defter. [EUTS]

teptirmek[1], [tep-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Tepmesini sağlamak; tepme işini yaptırmak; tekmeletmek.

teptirmek[2], [tep-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Bir kimsenin eline vurarak elindekini düşürtmek. [DS]

teptirmek[3], [tep-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Bir işi bilerek yapmak. [DS]

tepur[1], [Erme. tepur] *{ağız} is.* **1.** Ağaçtan yapılma büyük elek. **2.** Ağaçtan yapılma ekmek kabı. [DS]

tepur[2], [? tepur] *{ağız} is.* Tavuk veya horoz kanadı. [DS]

tepurlamak, [tepur-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-*

yor] Tahılın taşlarını tepur denilen tahta elekle temizlemek. [DS]

tepuş, [Ar. ṭarbūş طربوش] *{ağız} is.* Sahan. [DS]

tepüç, -cü [? tepüç] *{ağız} is.* Küçük yumurta sepeti. [DS]

tepük[1], [tep-mek > tep-ük] *{eT} is.* Ayakla vurularak oynanan top (kurşun eritilerek iğ ağırşağı şeklinde dökülür, üzerine keçi kılı veya başka şey sarılarak yapılır). [DLT]

tepük[2]**, -ğü** [tep > tep-ük] *{ağız} sf.* **1.** Yaş olmayan; kuru. **2.** (Toprak için) çiğnenerek sertleşmiş ve kurumuş. [DS]

tepük[3]**, -ğü** [tep-mek > tep-ük] *{ağız} is.* Tekme; tepik. [DS]

tepük[4]**, -ğü** [? tepük] *{ağız} zf.* Gerçekten; kuşkusuz; yüzde yüz. [DS]

tepüklemek, [tepük-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Yoğurmak. **2.** Çiğnemek. **3.** Binek hayvanını yürütmek için ayakla vurmak; tekmelemek. [DS]

tepür, [Erme. tepur => tepür] *{ağız} is.* **1.** Tahılın taşlarını ayıklamakta kullanılan genişçe tahta elek. **2.** Hamur açmaya yarayan tahta tabla. **3.** Hurma yaprağından yapılmış üzerine un elenen bir tür tepsi. [DS]

tepürlemek, [tepür-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r][-l(ü)-yor]* Ağaç tepside tahılı silkeleyerek taşlarını ayıklamak. [DS]

tepzemek, [tepiz / tep(i)z-ē-mek > tepz-ē-mek] *(tepze:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Haset etmek; çekememek; günülemek. [DLT]

tepzermek, [tep(i)z-e-r-mek / tep(i)s-e-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tepzeşmek, [tepiz / tep(i)z-ē-mek > tepz-e-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Hasetleşmek. [DLT]

tepzetmek, [tepiz > tep(i)z-e-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Haset ettirmek. [DLT]

-ter, [Far. –ter تر-] *{OsT} son ek.* Farsça sıfatların sonuna gelerek "pek, çok" anlamları katan son ek.

ter[1], [ter تر] *is.* **1.** Korunma, vücudu soğutma, zararlı maddeleri vücuttan atma gibi işlevleri yerine getirmek için, deriden sızan, renksiz, tuzlu ve kendine özgü kokusu bulunan, yapışkan sıvı. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [Mühennâ] **2.** *{eT} {ağız}* Çalışana verilen para; ücret. [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ] [DS] **3.** *mecaz.* Yoğun bir çaba ve emeğin, güç bir işin simgesi. **4.** *{eT}* Kira. **5.** Testi vb. kapların dışına sızmış su damlaları. **6.** Çiy şeklinde yoğunlaşmış su buharı. ◘ **ter alıştırmak,** *Terin kurumasını beklemek; biraz kurutmak.*|| **ter atmak,** *Vücuttaki bazı toksinleri atmak amacıyla aşırı derecede terlemek. {eT} (aynı)* [DLT]|| **ter basmak,** *Çeşitli nedenlere bağlı olarak aşırı terlemek.*|| **ter bezi,** *anat. Derinin içinde bulunan ve ter salgılayan bez.*|| **ter bolmak,** *{eT} Terlemek; utanmak; mahcup olmak.* [DLT]|| **ter boşanmak,** *Sıkıntıdan dolayı birdenbire terlemek.*|| **ter dökmek,** *1. Çok terlemek. 2. mecaz. Bir iş yapmak için zahmet çekmiş olmak; çok emek vermek.*|| **ter düşmek,** *{eAT} Küsmek; gücenmek; incinmek.*|| **terge bérmek,** *Kiraya vermek.*|| **ter geçmek,** *{OsT} Üstünkörü yapmak; hafif geçmek.*|| **ter kesici,** *(İlaç vb. için) ter salgısını azaltan.*|| **terini soğutmak,** *Serin bir yerde biraz dinlenmek.*|| **teri ötmek,** *{eT} (Beden için) teri dışarı atmak; ter deriden geçmek.* [DLT]|| **ter önleyici,** *(Kozmetik ürünü için) terlemeyi durduran ya da terin fazlasını soğuran.*

ter[2], [Far. ter تر] *{OsT} sf.* **1.** Islak; yaş; nemli. **2.** Taze.

ter[3], [tep *(yans.)* > tep-re-n-mek / dep-re-n-mek > derpe-n-mek / terpe-n-mek > ter + ter] *zf.* Direnmek, istememekte inat etmek, kızmak anlamlarına gelen *"ter ter tepinmek"* deyiminde geçer.

ter[4], [ter / tere-cik] *{ağız} is.* Tifo. [DS]

ter[5], [ter] *{ağız} sf.* Çok ince. [DS]

ter[6], [ter] *{ağız} is.* Yün ve kıl ipliklerden dokunmuş geniş gözenekli çuval. [DS]

ter[7], [ter] *{ağız} is.* İri ve geçici dikiş; teyel. [DS]

terabbu, -u'ı [Ar. rubuʿ > terabbuʿ تربع] *{OsT} is.* Bağdaş kurup rahat oturma.

terabbus, [Ar. rabṣ > terabbuṣ تربص] *{OsT} is.* **1.** Bekleme. **2.** *huk.* Bir vakfa ait arazide bina yapımına, yapılmış ise içinde oturulmasına engel olma.

teracim, [Ar. terceme >terācim تراجم] *(tera:cim) {OsT} is.* Çeviriler; çevirmeler. ◘ **terācim-i ahvāl,** *Hâl tercümeleri; biyografiler.*

teracu, -u'ı [Ar. rücūʿ >terācuʿ تراجع] *(tera:cu) {OsT} is.* **1.** Birinden ayrılma. **2.** Bir yere, bir kimseye dönme. **3.** Vazgeçme; dönme.

teradüf, [Ar. redf > terādüf ترادف] *(tera:düf) {OsT} is.* **1.** Birbiri arkasından gitme; birbirini izleme. **2.** *dbl.* Eş anlamlılık.

terafu, -u'ı [Ar. refʿ > terāfuʿ ترافع] *(tera:fu) {OsT} is.* Duruşmaya girme; mürafaa.

terafuk, [Ar. refḳ > terāfuḳ ترافق] *(tera:fuk) {OsT} is.* **1.** Arkadaş olma. **2.** Yardımlaşma. **3.** *fel.* Birlikte oluş; eşlik etme; eş zamanlılık; koşutluk; koşalık.

terafüd, [Ar. terāfüd ترافد] *(tera:füd) {OsT} is.* Birbirine yardım etme; yardımlaşma.

terah, [Ar. teraḥ ترح] *{OsT} is.* Üzüntü; keder; gam; tasa.

terahhul, [Ar. rıḥlet > teraḥḥul ترحل] *{OsT} is.* Başka bir yere göç etme.

terahhulat, [Ar. teraḥḥulāt ترحلات] *{OsT}is.* Başka yerlere göç etmeler; göçler.

terahhum, [Ar. raḥmet > teraḥḥum ترحم] *{OsT} is.* **1.** Merhamet etme; acıma. **2.** Rahmet dileme. 🗗 **terahhum etmek,** *{OsT} Acımak; merhamet dilemek.*

terahhumat, [Ar. teraḥḥum > teraḥḥumāt ترحمات] *(terahhuma:t) {OsT} is.* Merhamet etmeler; acımalar.

terahhumen, [Ar. teraḥḥum >teraḥḥumen ترحماً] *(terahhu'men) {OsT} zf.* Acıyarak; merhamet ederek.

terahhus, [Ar. ruḫṣ > teraḫḫus ترخص] *{OsT} is.* **1.** İzin alma; ruhsat alma. **2.** Ucuzlama.

terahi, [Ar. raḫvet > terāḫī تراخی] *(tera:hi:, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Bir işi zamanında yapmama; gevşek davranma; ihmal etme; geciktirme. **2.** Geri çekilme; geri durma. **3.** Gecikme. 🗗 **terahi göstermek,** *Gecikmek; gevşek davranmak; geri durmak.*

tera'i, [Ar. terāʿī تراعی] *(tera:i:) {OsT} is.* (Hayvan için) çayıra çıkma; otlama.

teraib, [Ar. terîbe > terā'ib ترائب] *(tera:ib) {OsT} is.* Göğüs kemikleri.

terak, [Ar. terāk تراك] *(tera:k) {OsT} is.* **1.** Çatlak; yarık. **2.** Çatırtı; gürültü patırtı.

terakib, [Ar. terkîb>terākīb تراكيب] *(tera:ki:b) {OsT} is.* **1.** Birleşikler; terkipler. **2.** *dbl.* Tamlamalar.

Terakime, [Ar. türkmen > terākime تراكمه] *(tera:kime) {OsT} is.* Türkmenler.

terakki, [Ar. raḳy > teraḳḳī تراقی] *(terakki:, k'ler kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Yükselme; yukarı çıkma; kalkma. **2.** Gelişme; ilerleme. **3.** Çoğalma; artma. **4.** Derecesi artma. **5.** İmparatorluk döneminde kapıkulu askerlerinin ulufelerine yapılan zam. **6.** Tımarın kılıç hakkı dışında kalan bölümü. 🗗 **terakki-cü,** *{OsT} Gelişme, ilerleme isteyen; ilerici.*‖ **terakki-dār,** *{OsT} İlerilik özelliği gösteren.*‖ **terakki etmek,** *{OsT} 1. Gelişmek; ilerlemek. 2. Yükselmek. 3. Çoğalmak. 4. Derecesi artmak.*‖ **terakki göstermek,** *Geliştiğini ve ilerlediğini ortaya koymak.*‖ **terakki-perver,** *{OsT} İlerilik isteyen; ilerici.*‖ **terakki-şiken,** *{OsT} İlerlemeye engel olan; ilerlemeyi önleyen.*

terakkilu, [Ar. teraḳḳī + T. -li /-lū لو تراقی] *(terakkilû:) {OsT} is.* **1.** İmparatorluk döneminde, tımar ve zeamet sahiplerine, kılıç haklarının dışında verilen zam. **2.** Savaşta kale muhafızlığıyla görevlendirilenlere verilen ad.

terakkiperver, [Ar. teraḳḳī + Far. -perver پرور تراقی] *{OsT} is.* İlerici.

terakkiyat, [Ar. teraḳḳī > teraḳḳiyāt تراقیات] *(terakkiya:t) {OsT} is.* İlerlemeler; gelişmeler; yükselmeler.

terakku, -u'ı [Ar. teraḳḳuʿ ترقع] *{OsT} is.* Büyük emek harcamakla birlikte sıkıntı ile kazanma.

terakkub, [Ar. rüḳūb > terāḳḳub ترقب] *(tera:kub) {OsT} is.* Bekleme; gözetleme.

terakkubat, [Ar. terāḳḳubāt ترقبات] *(tera:kkuba:t) {OsT} is.* Beklemeler; gözetlemeler.

terakkuk, [Ar. terāḳḳuḳ ترقق] *{OsT} is.* Merhamete gelme; acıma.

terakkus, [Ar. raḳṣ > terāḳḳuṣ ترقص] *{OsT} is.* Bekleme; gözetleme.

teraküb, [Ar. rüküb >terāküb تراكب] *(tera:küb) {OsT} is.* Birbirinin üzerine binme; binişme.

teraküm, [Ar. rükm>terāküm تراكم] *(tera:küm) {OsT} is.* Yığılma; toplanma; birikme; çoğalma. 🗗 **teraküm etmek,** *Birikmek; yığılmak.*

terakümat, [Ar. terāküm > terākümāt تراكمات] *(tera:küma:t) {OsT} is.* Toplanmalar; yığılmalar. 🗗 **terākümāt-i sāhiliye,** *coğr. Kıyı birikintisi; kayı yığıntısı.*

teran, [? teran] *{ağız} is.* Deve yavrusu. [DS]

terane, [Far. terāne ترانه] *(tera:ne) {OsT} is.* **1.** Ezgi; makam; nağme. **2.** *mecaz.* Çok yinelendiği ya da çok işitildiği için usanç verici durum alan söz. **3.** *ed.* a-a-b-a kafiyeli dörtlük. **4.** *müz.* Nevbet. 🗗 **terāne-i iyd,** *{OsT} Bayram şarkısı.*‖ **terāne-i seher,** *{OsT} Sabah şarkısı.*‖ **terāne-kâr,** *Öten, ötücü.*‖ **terāne-perdāz,** *{OsT} Makamla şarkı söyleyen.*‖ **terāne-perdāzān,** *{OsT} Makamla şarkı söyleyenler.*‖ **terāne-perdāzî,** *{OsT} Makamla şarkı söyleme.*‖ **terāne-sāz,** *{OsT} Öten; ötücü.*‖ **terāne-zār,** *{OsT} Şarkı söylenen eğlenceli yer.*‖ **terāne-zen,** *{OsT} Şarkı söyleyen.*

-terapi, [Fr. thérapie] *is.* Getirildiği Latin kökenli kelimelere "iyileştirme, sağaltma, tedavi etme" anlamı katarak birleşik kelimeler yapan son ek.

terapi, [Yun. therapeia > Fr. thérapie] *is. tıp.* Tedavi; iyileştirme; sağaltım.

terarih, [Ar. türrehe > terārīh تراريه] *(tera:ri:h) {OsT} is.* Saçma sapan sözler.

terarium, [Lat. terrarium] *is.* Kurbağa, sürüngen türü hayvanların yerleştirilip bakıldıkları özel yer.

teras, [Fr. terasse] *is.* **1.** Taraça. **2.** Toprak seki; taraça. **3.** *coğ.* Teras. 🗗 **teras çatı,** *Düz çatı.*‖ **teras katı,** *Çok katlı yapılarda, son kat üzerine yapılan cepheden biraz geriye çekilmiş kat; çekme kat.*

terasa, [Fr. terasse] *is.* → teras.

teraset, [Ar. terāset تراست] *(tera:set) {OsT} is.* Kalkancılık.

teraslama, [teras-la-ma] *is.* Teraslamak eylemi.

teraslamak, [teras-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Bir

yamacı, toprak aşınmasına karşı korumak ve ağaçlandırmak için sekiler yapmak; sekilemek; taraçalamak.

teraslanma, [teras-lan-ma / teras-la-n-ma] *is.* Teraslanmak eylemi.

teraslanmak, [teras-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Teraslamak eylemi yapılmak. **2.** *dönşl. f.* Teras sahibi olmak.

terasuf, [Ar. terāṣuf تراصف] *(tera:suf) {OsT} is.* Birbirine iyice yanaşıp sıkışma; istif olma.

terasül, [Ar. terāsül تراسل] *(tera:sül) {OsT} is.* Mektuplaşma; haberleşme.

teratogen, [Fr. tératogène] *sf. biy.* Ucube üreten.

teratogenez, [Fr. tératogénèse] *is. biy.* **1.** Biçim bozukluklarının nedenlerini araştıran bilim dalı. **2.** deneysel olarak gelişim bozuklukları yaratma.

teratogeni, [Fr. tératogènie] *is.* Doğuştan şekil bozukluklarının sebebini inceleyen ucube inceleme bilimi dalı.

teratoloji, [Fr. tératologie] *is.* Ucubeleri inceleyen bilim dalı.

teratom, [Fr. tératome] *is.* Görünümü embriyonun ilk evrelerine anımsatan iyi ya da kötü huylu urlara verilen ad.

tera'ud, [Ar. raʿd > teraʿud ترعد] *{OsT} is.* Titreme.

teravi, [Ar. tervīḥa > terāvīḥ تراويح] *(tera:vi) {OsT} is.* Ramazan ayında her gün yatsı namazından sonra kılınan yirmi rekâtlık namaz. 🗗 **teravi namazı,** *Teravi.*

teravih, [Ar. tervīḥa > terāviḥ تراويح] *(tera:vi:h) {OsT} is.* **1.** İki iş arasında dinlenme. **2.** → teravi.

terayak, -ğı [ter+ayak ?] *{ağız}* tis. Soba borusu dirseği. [DS]

terazi[1], [Ar. rıżā > terāżī تراضى] *(tera:zi:) {OsT} is.* (İki taraf için) karşılıklı birbirini razı etme.

terazi[2], [Far. terāzü ترازو] *(tera:zi) is.* **1.** Kütleleri ölçmekte kullanılan bir kolun iki ucuna kefeler konulmuş tartı aracı; mizan. **2.** İp cambazlarının dengelerini sağlamakta kullandıkları uzun ince sırık. **3.** *spor.* Vücudun bir yere asılarak ya da dayanarak yere paralel biçimde duruşu. **4.** *mecaz.* Eşitlik. **5.** *{eT}* Ölçü; miyar. [Bahşayiş] 🗗 **teraziye vurmak,** *İyice düşünüp taşınmak.*

Terazi[3], [Far. terāzü ترازو] *(tera:zi) is. gök b.* Güney yarım kürede bulunan, en parlak yıldızı 2.9 kadirden olan burçlar kuşağı takım yıldızı.

terazileme, [terazi-le-me] *is.* Terazilemek eylemi.

terazilemek, [terazi-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Ağırlığı elle yoklayarak tahmin etmek. **2.** *gçsz. f.* (Cambazlar için) kol ya da sırık yardımıyla denge sağlamak.

terazu, [Far. terāzü ترازو] *(tera:zu:) {eT} {OsT} is.* → terazi. [Bahşayiş] 🗗 **terāzu ılduzı,** *{eT} Köpek yıldızı; Sirius.* [Bahşayiş]

terbağı, [ter+bağ-ı] *{ağız} is.* Çuval ağzı dikmeye yarayan kıl ve sicimden yapılmış ip; sicim. [DS]

terbi, -i'ı [Ar. erbaʿ > terbīʿ تربيع] *(terbi:) {OsT} is.* **1.** Dörtleme; dört kat etme; dörde çıkarma. **2.** Dörde bölme. **3.** Dört halifenin Hz. Peygamberin en meşru halifesi olduğunu iddia etme. **4.** *ed.* Gazelin her beytinin başına iki mısra eklemek suretiyle onu murabba hâline getirme. **5.** *gök b.* Dördün. **6.** *mat.* Dört köşeli yapma. **7.** Bir sayıyı kendisi ile çarpma; bir sayının karesini alma. 🗗 **terbi etmek,** *1. Dörtlemek. 2. Dört köşe yapmak.*|| **terbi-i ahîr,** *{OsT} Arap takviminde her ayın yirmi birinci günü.*|| **terbi-i evvel,** *{OsT} Arap takviminde her ayın yedinci günü.*

terbi'an, [Ar. terbiʿān تربيعاً] *(terbi'a:n) {OsT} zf.* **1.** Dört köşeli olarak. **2.** Kare olarak.

terbi'at [Ar. terbīʿāt تربيعات] *(terbi:a:t) {OsT} is.* **1.** Dörtlemeler; dört kat etmeler; dörde çıkarmalar. **2.** Dörde bölmeler. **3.** Dört halifenin Hz. Peygamberin en meşru halifesi olduğunu iddia etmeler. **4.** *ed.* Gazelin her beytinin başına iki mısra eklemek suretiyle onu murabba hâline getirmeler. **5.** *gök b.* Dördünler. **6.** *mat.* Dört köşeli yapmalar. **7.** Sayıların karelerini almalar.

terbin, [Fr. terbine] *is.* Terbiyum hidroksit.

terbiye[1], [Moğ. delbegen > * telbige / terbige > terbiye] *is.* **1.** Atın dizgini. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* At arabasında dizgin. [DS]

terbiye[2], [Ar. rübüv *(gelişme)* > terbiye تربيه] *is.* **1.** Eğitim. *{OsT} (aym)* **2.** Görgü ve nezaketin gerektirdiği davranış biçimi; görgü; edep. **3.** Yemeğin suyunu koyulaştırmak için yapılan işlem. **4.** Hafif bir ceza verme. **5.** Bir hayvanı herhangi bir işe alıştırma; eğitme; alıştırma. 🗗 **terbiye almak,** *Belli bir eğitimden geçerek yetişmek; eğitim görmek.*|| **terbiye çılbırı,** *Atları terbiye etmekte kullanılan, atın ağız ve ön kısmı ile kalça kısmını kuşatan kayış.*|| **terbiyeden tezikmek,** *{ağız} Terbiyesizlik yapmak; yoldan çıkmak.* [DS]|| **terbiye etmek,** *1. Eğitmek; yetiştirmek. 2. Hafif şekilde cezalandırmak.*|| **terbiye görmek,** *Eğitim görmek.*|| **terbiye-i bedenî,** *Beden eğitimi.*|| **terbiye ilmi,** *Eğitim bilimi; pedagoji.*|| **terbiye işlemi,** *tekst. Özelliklerini artırmak amacıyla beyazlatılmamış dokumalara uygulanan ağartma, boyama, apreleme gibi işlemlerin tümü.*|| **terbiyesini bozmak,** *Kaba, incitici ve çirkin davranışlarda bulunmak.*|| **terbiyesini vermek,** *Bir kimseye yaptığı terbiyesizliğin karşılığı olarak hafif ceza vermek, ya da davranışının doğru olmadığını sert sözlerle anlatmak.*|| **terbiye yapmak,** *Yemeğin suyunu koyulaştırmak.*

terbiyeci, [terbiye-ci] *is.* **1.** Eğitimci; pedagog. **2.** İşi bir hayvanı eğitmek olan kimse. **3.** Sirklerde eğittiği vahşi hayvanlarla gösteri yapan kimse.

terbiyekerde, [Ar. terbiye + Far. kerde تربیه کرده] *{OsT} is.* Eğitilmiş; terbiye görmüş.

terbiyeleme, [terbiye-le-me] *is.* Terbiyelemek eylemi.

terbiyelemek, [terbiye-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Eğitmek. **2.** Yemeği çeşitli usullerle lezzetli duruma getirmek.

terbiyeli, [terbiye-li] *sf.* **1.** (Kişi için) görgü kurallarına riayet eden; nazik; müeddep. **2.** (Davranış ve tutum için) böyle bir kişiye özgü olan. **3.** (Yemek için) terbiye edilerek suyu koyulaştırılmış. **4.** *zf.* Nazik biçimde; terbiyeli olarak. ◻ **terbiyeli çorba,** *Çeşitli katkı maddeleri ile suyu koyultulmuş ve lezzetli hâle getirilmiş çorba.*‖ **terbiyeli köfte,** *1. Çeşitli katkı maddeleri ile lezzetli hâle getirilmiş çorba. 2. Su içinde pişirilen köfteler üzerine çırpılmış limon suyu ve yumurta ile terbiye etmek suretiyle pişirilen köfte yemeği.*‖ **terbiyeli maymun,** *Kişiliksizliğe varan bir uysallıkla her denileni yapan; çok saygılı; çekingen; itaatkâr.*‖ **terbiyeli terbiyeli,** *Terbiyeli biçimde.*

terbiyelilik, -ği [terbiye-li-lik] *is.* Terbiyeli olma durumu.

terbiyesiz, [terbiye-siz] *sf.* **1.** Terbiyesi olmayan. **2.** (Kişi için) topluluk içinde yaşamanın gerektirdiği nezaket ve görgü kurallarına uymayan; kaba; görgüsüz. **3.** (Davranış için) kaba ve ayıp sayılan. **4.** (Yemek için) terbiye yapılmamış. **5.** *zf.* Kaba ve edepsiz biçimde; terbiyesiz olarak.

terbiyesizce, [terbiye-siz-ce] *(terbiyesi'zce) zf.* Terbiyesiz bir kimseye uygun düşer biçimde; edepsizce.

terbiyesizleşme, [terbiye-siz-le-ş-me] *is.* Terbiyesizleşmek eylemi; edepsizleşme.

terbiyesizleşmek, [terbiye-siz-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Terbiyesiz biçimde davranmaya başlamak; edepsizleşmek; kabalaşmak.

terbiyesizlik, -ği [terbiye-siz-lik] *is.* **1.** Terbiyesiz olma durumu. **2.** Terbiyesiz bir kimsenin davranışlarının niteliği; kabalık; nezaketsizlik; edepsizlik. **3.** Terbiyesizce davranış; nezaketsiz, kaba davranış. ◻ **terbiyesizlik etmek,** *Toplum kurallarına, görgü kurallarına aykırı davranışta bulunmak.*

terbiyet, [Ar. terbiye > terbiyyet تربیت] *{OsT} is.* Eğitim; terbiye. ◻ **terbiyet-kâr,** *{OsT} Eğitici.*‖ **terbiyet-kerde,** *{OsT} Terbiye edilmiş; terbiyeli.*

terbiyevi, [Ar. terbiye > terbiyevī تربیوی] *(terbiyevi:) {OsT} sf.* Eğitimle ilgili; eğitsel; eğitici.

terbiyum, [Ytterby *(İsveç'te bu maden cevherinin bulunduğu yer)* > Fr. terbium] *is. kim.* Lantanitler grubundan, atom numarası 65, atom numarası 158,93 olan, ender bulunan bir metal element, sembolü: Tb.

terbiz, [Ar. terbiş تربیص] *{ağız} is.* Toprağın nemi; tav. ◻ **terbiz etmek,** *{ağız} Yeterince yağış almadığı zaman ekmeden önce tarlayı sulamak.* [DS]

terbuş, [Ar. ṭarbūş طربوش] *{ağız} is.* Sahan kapağı. [DS]

terbuşlu, [terbuş-lu] *{ağız} is.* Kapaklı sahan. [DS]

terbüşlü, [terbüş-lü] *{ağız} is.*→ terbuşlu. [DS]

tercan, [ter-can ?] *{ağız} is.* **1.** Kırmızı buğday. **2.** Yazın yemek için ayrılan buğday. [DS]

terce, [Far. derîçe => terce] *{ağız} is.* **1.** Buzağının doğduktan sonra bir süre korunduğu yer. **2.** Eski evlerde ocağın iki yanındaki kalın duvarlar oyularak yapılan ve ufak tefek şeyler koymaya yarayan küçük oyuk. [DS]

terceman, [Ar. terceme > tercemān ترجمان] *(tercema:n) {OsT} is.* Tercüman; çevirmen.

terceme, [Ar. terceme ترجمه] *{eT} {OsT} is.* Tercüme. [Bahşayiş] ◻ **terceme-i alıvāl-i ricāl,** *{OsT} Büyük adamların hayat hikâyesi.*‖ **terceme-i hāl,** *{OsT}* → hâl tercümesi.

terci, -i'ı [Ar. rücūʿ > tercīʿ ترجیع] *(terci:) {OsT} is.* **1.** Geri çevirme; döndürme. **2.** Tekrarlama. **3.** Divan şiirinde bentlerden oluşan bir nazım biçimi. ◻ **terci etmek,** *{OsT} Döndürmek; tekrarlamak.*‖ **terci-i bend,** *{OsT} ed. Divan edebiyatında, kafiyeleri ayrı birkaç bölümden oluşan ve her bölümün kafiyeli son beyti tekrarlanan bir nazım türü.*‖ **terci-hāne,** *{OsT} ed. Terci-i bend biçiminde yazılmış manzumenin bentlerinden her biri.*

terciat, [Ar. tercīʿ > tercīʿāt ترجیعات] *(tercia:t) {OsT} is.* **1.** Geri çevirmeler; döndürmeler. **2.** *ed.* Bir divanda terci-i bentlerin bulunduğu bölüm.

tercib, [Ar. tercīb ترجیب] *(terci:b) {OsT} is.* **1.** Yemişi çok olan ağacın dalları kırılmasın diye altına dayak yerleştirme. **2.** Ululama.

tercih, [Ar. rüchān > tercīḥ ترجیح] *(terci:h) is.* Bir şeyi diğerlerine göre daha iyi, daha üstün ve önemli saymak; yeğ tutma. *{OsT} (aym)* ◻ (birini, bir şeyi) **tercih etmek,** *(Onu) diğerlerine göre daha üstün, daha iye ve daha önemli saymak; yeğlemek; yeğ tutmak.*‖ **tercih hakkı,** *tic. Bir malı sözleşmedeki şartlarla daha fazla alma veya satma olanağı tanıma.*‖ **tercih-i beyyine,** *{OsT} isl. huk. Bir davada, davalı ve davacının ileri sürdüğü kanıtlardan birini diğerine göre üstün tutma.*

tercihan, [Ar. tercīḥ > tercīḥan ترجیحاً] *(terci':han) {OsT} zf.* Tercih etme hakkını kullanarak; tercih edilerek.

tercihane, [Ar. tercīʿ + Far. -ḫāne ترجیعخانه] *(terci:-*

ha:ne) {OsT} is. Terci-i bentlerde, her bendin vasıta beytinden önceki bölümün adı.

tercihat, [Ar. tercīḥ > tercīḥāt ترجيحات] *(terci:ha:t) {OsT} is.* Tercihler; üstün tutmalar; yeğlemeler.

tercihli, [tercih-li] *sf.* Tercih etme hakkı tanınmış olan. 🗗 **tercihli oy,** *Seçmenin listede bulunan adayların sırasını değiştirebilmesine olanak tanıyan oy sistemi.* ‖ **tercihli yol,** *Büyük kentlerde toplu taşıma araçlarına ayrılmış olan yol.*

terci'ibent, -di [Ar. tercīʿ + Far. -i bend ترجيع بند] *{OsT} is. ed.* Divan şiirinde, 5-10 beyitten oluşan farklı kafiyelenen bentlerden oluşan, vasıta beyti her bendin sonunda tekrarlanan manzume biçimi.

tercim, [Ar. recm > tercīm ترجيم] *(terci:m) {OsT} is.* Suçluyu taşlamak suretiyle öldürme cezası.

terciye, [Ar. terciye ترجيه] *{OsT} is.* Ümitli olma; umma.

tercüman, [Ar. terceme > tercemān ترجمان] *(tercüma:n) is.* **1.** Bir dilde söylenen sözü başka bir dile sözlü olarak çeviren kimse; çevirmen; dilmaç. **2.** *mecaz.* Amacı anlatmaya yarayan araç. **3.** *tasvf.* İşlenen bir günahtan sonra bağışlanmak için Allah'a yalvarırken kullanılan sözler. **4.** *{eAT}* Bektaşilerin sofra, çırağ ve diğer işlerden önce okudukları dualar ve kafiyeli sözler. 🗗 **tercüman olmak,** *(Düşünce, duygu vb. için) dile getirmek; anlatmak.*

tercümanlık, -ğı [tercüman-lık] *is.* **1.** Tercüman olma durumu. **2.** Çevirmenin işi; çevirmenlik.

tercüme, [Ar. terceme ترجمه] *{OsT} is.* **1.** Bir metni ya da konuşmayı başka bir dile çevirme işi; çeviri. **2.** Yazıldığı dilden başka bir dile aktarılmış olan eser; çeviri. **3.** *biy.* Elçi RNA'da (mRNA) kotlanmış olan genetik bilginin çözülerek belli bir proteinin sentezlenmesi olayı. **4.** *sf.* Tercüme edilmiş; başka dilden çevrilmiş. 🗗 **tercüme etmek,** *Bir dilden başka bir dile çevirmek.* ‖ **tercüme odası,** *İmparatorluk döneminde, Babıâli'nin yabancı ülke konsoloslukları ile yaptığı yazışmaları yöneten, Hariciye Nezaretine bağlı kalem.* ‖ **tercüme yapmak,** *Çevirmek; başka dile aktarmak.*

tercümeci, [tercüme-ci] *is.* Çevirmen; dilmaç.

tercümecilik, -ği [tercüme-ci-lik] *is.* Tercümecinin yaptığı iş; tercümanlık.

tercümeihāl, -li [Ar. terceme-i ḥāl ترجمه حال] *(tercüme'iha:l) {OsT} is.* Bir kimsenin ana çizgileri ile kendi hayatını anlatan yazı; öz geçmiş; biyografi.

terçi[1], [ter-çī] *(terçi:) {eT} is.* Ücretle çalışan; işçi; ücretli; ırgat. [DLT] [EUTS] [Mühennâ]

terçi[2], [ter-çi ?] *{ağız} is.* Çengelli iğ. [DS]

terçimek, [terçi-mek] *{ağız} is.* Kışın güneşli günlerde kar erimeye başlamak. [DS]

terdamen, [Far. ter-dāmen *(eteği yaşı)* تردامن] *(terda:men) sf.* (Kadın için) iffetsiz; namussuz.

terdek, [terdek تردك] *is.* **1.** *{OsT}* Çulhaların mekik içine koydukları ince kamış; masıra. **2.** *{ağız}* Boru. [DS] **3.** *{ağız}* Erkeğin cinsel organı; kamış. [DS]

terdest, [Far. ter-dest تردست] *{OsT} sf.* Eli işe yatkın; usta; mahir.

terdid, [Ar. redd > terdīd تردید] *(terdi:d) {OsT} sf.* **1.** Geri çevirme; reddetme. **2.** Geri atma; püskürtme. **3.** Tekrar tekrar çevirme. **4.** *ed.* Bir düşünceyi iki ihtimalle anlatma. **5.** *ed.* Bir sözü dinleyenin beklemediği biçimde bitirme. 🗗 **terdîd cümlesi,** *İki ayrı anlama gelen cümle; ikircil cümle; çatallı cümle.*

terdidat, [Ar. terdīdāt تردیدات] *(terdi:da:t) {OsT} sf.* Terditler.

terdif, [Ar. redf > terdīf تردیف] *(terdi:f) {OsT} is.* **1.** İzleme; arkasından gitme. **2.** Terkiye alma. **3.** *ed.* Bir sözün ya da dizenin arkasından onu tamamlayacak söz ya da dize kullanma.

terdifat, [Ar. terdīfāt تردیفات] *(terdi:fa:t) {OsT} is.* Terdifler.

terdifen, [Ar. terdīf>terdīfen تردیفاً] *(terdi:'fen) {OsT} zf.* Peşinden giderek; izleyerek.

terdit, -di [Ar. redd > terdīd تردید] *(terdi:t) {OsT} is.*→ terdid.

terditli, [terdit-li] *sf.* (Dava için) yinelemeli; kademeli. 🗗 **terditli dava,** *huk. Dava eden tarafından birden çok hukukî sebebin ileri sürüldüğü, birinci reddedildiği takdirde ikincisinin görüşülmesi gerektiği dava.*

terdiye, [Ar. ridā > terdiye تردیه] *(terdi:ye) {OsT} is.* Örtü ile kapatma; örtme.

tere[1], [Far. tere-tīzek *(acı tere)* => tere تره] *is. bot.* **1.** Hardalgillerden, balıarlı yaprakları salata olarak yenilen bir yıllık otsu bitki, *(Lepidium sativum).* **2.** *{eT} {eAT}* Yaprakları yenebilir sebzeler; sebze; sebzevat. [Bahşayiş] 🗗 **tere satıcı,** *{eT} Manav.* [Bahşayiş]‖ **tere türe,** *{eAT} Tere otu gibi yeşil yenir sebzeler.* ‖ **tere yeri,** *{eT} Sebze bahçesi.* [Bahşayiş]

tere[2], [Far. kere / kereh => tere] *is.* Tereyağı.

terebantin, [Lat. terebinthina > Fr. térébenthine] *is.* → terebentin.

terebentin, [Lat. terebinthina > Fr. térébenthine] *is.* Kozalaklılarla, sakız ağacıgillere özgü ağaçlardan ya kendi kendine ya da ağaç gövdelerinin çizilmesi ile elde edilen yağlı reçine.

terebentinleme, [terebentin-le-me] *is.* Çam sakızını homojen duruma getirme işlemi.

terebentinli, [terebentin-li] *sf.* İçinde terebentin bulunan; terebentin esansı içeren.

terecci, [Ar. recā > tereccī ترجی] *(terecci:) {OsT} is.* **1.** Rica etme. **2.** Umma; bir şeye bel bağlama.

tereccuh, [Ar. tereccuḥ ترجح] *{OsT} is.* Bir tarafı tutma; taraflı davranma.

terece, [Far. derîçe دریچه => terece ترجه] *{OsT} is.* **1.** Pencere. **2.** *{ağız}* Kiler. [DS] **3.** *{ağız}* → terce. [DS]

tereci, [tere-ci] *is.* Tere yetiştiren ya da satan kimse. 🗗 **tereciye tere satmak,** *Bir alanda uzman olan kimseye o konuda bilgi vermeye kalkışmak.*

tereddi, [Ar. redy > tereddī تردی] *(tereddi:) {OsT} is.* Olumsuz bir değişimle bozulma; soysuzlaşma; yozlaşma. 🗗 **tereddi etmek,** *Soysuzlaşmak; yozlaşmak.*

tereddiyat, [Ar. tereddī > tereddiyyāt تردیات] *(tereddiya:t) {OsT} is.* Soysuzlaşmalar; yozlaşalar.

tereddüd, [Ar. redd > tereddüd تردد] *{OsT} is.* → tereddüt.

tereddüdat, [Ar, tereddüd > tereddüdāt ترددات] *(tereddüda:t) {OsT} is.* Tereddütler.

tereddüt, -dü [Ar. redd > tereddüd تردد] *{OsT} is.* **1.** *esk.* Bir yere gidip gelme. **2.** Bir şeyi yapmakta kararsız kalma; kararsızlık; karar verememe; kuşku durumu; duraksama; ikircik, ikircim. **3.** Karar vermeye engel olan kuşku. **4.** *tıp.* Sıtma gibi nöbetli hastalıklarda tekrarlama. 🗗 **tereddüt etmek,** *1. Herhangi bir şeyi yapmakla yapmamak arasında kalmak; duraksamak. 2. Seçim yapmakta zorlanmak.*

tereddütle, [tereddüt-le] *(tereddü'tle) zf.* Tereddüt ederek duraksayarak.

tereddütlü, [tereddüt-lü] *sf.* Tereddüdü olan; tereddüde yol açan; duraksamalı; ikircikli.

tereddütsüz, [tereddüt-süz] *sf.* **1.** Tereddüdü olmayan; tereddüde yol açmayan; kararsızlığa yol açmayan. **2.** *zf.* Duraksamaksızın; kararlı bir biçimde.

teref[1], [Ar. teref ترف] *{OsT} is.* **1.** Yumuşaklık. **2.** İyi ve güzel yemek. **3.** İnce ve güzel nesne; biblo.

teref[2], [Ar. ṭaraf => teref] *{ağız} is.* Taraf; yan. [DS]

tereffu, -u'ı [Ar. tereffuʿ ترفع] *{OsT} is.* Yükselme; yukarı kalkma.

tereffuat, [Ar. tereffuʿāt ترفعات] *{OsT} is.* Yükselmeler; yukarı kalkmalar.

tereffuk, [Ar. rıfḳ > tereffuḳ ترفق] *{OsT} is.* Tatlı davranma; tatlı dil, güler yüz gösterme.

tereffüh, [Ar. refāh > tereffüh ترفه] *{OsT} is.* Bolluğa erişme; refaha kavuşma.

terefli, [taraf-lı / teerf-li] *{ağız} sf.* Taraflı; yanlı; yanları olan. 🗗 **terefli çadır,** *{ağız} Penceresi ve saçağı olan köşeli çadır.* [DS]

tereftalat, [Fr. téréphtalate] *is. kim.* Tereftalik asidin tuzu ya da esteri.

tereftalik, -ği [Fr. **téré**benthine + **phtalique** > téréphtalique] *sf.* (Asit için) benzen para-di-karboksilikle ilgili. 🗗 **tereftalik asit,** *kim. Benzen-1,4 dikarbolik asidin yaygın adı,* $C_8H_6O_4$.

terehhüb, [Ar. rāhib > terehhüb ترهب] *{OsT} is.* Rahip olma; rahipleşme.

terek[1], [térēk] *(tere:k) {eT} is. bot.* **1.** Kavak. **2.** Kavak ağacı. [DLT] **3.** *{ağız}* Ağaç. [DS] **4.** *{ağız}* Asma. [DS]

terek[2], **-ği** [ter-mek > ter-ek ترك] *is.* **1.** *{ağız} {eAT} {OsT}* Geleneksel Türk evlerinde, normal bir insanın ulaşabileceği yükseklikte odayı boydan boya dolanan raf; sergen. [DS] **2.** Dükkânlardaki bölmeli raflar. **3.** *{eAT}* Tabak. **4.** *{ağız}* Tavuk kümeslerindeki tünek. [DS] **5.** *{ağız}* Köy evlerinde ocağın iki yanında oturmaya yarayan sekiler. [DS] **6.** *{ağız}* Dolap, sandık ve çekmecelerdeki raf şeklindeki gözler. [DS] **7.** *{ağız}* Eski evlerde ocağın iki yanındaki duvara oyulmuş küçük gözler. [DS] **8.** *{ağız}* Merdiven gibi set set olan dağ. [DS]

terek[3], **-ği** [? terek] *{ağız} is.* Şapka kenarı. [DS]

terek[4], **-ği** [? terek] *{ağız} is.* Nişasta ile yapılan bir tür tatlı. [DS]

terekât, [Ar. tereke > terekāt تركات] *(terekâ:t) {OsT} is.* Ölen kişinin miras olarak bıraktığı malların tümü.

tereke[1], [Ar. tereke / terike تركه] *{OsT} is.* **1.** Ölen kimsenin bıraktığı mal varlığı. **2.** *huk.* Miras bırakanın ölümüyle mirasçılarına geçen özel hukuk ilişkilerinin tümü. **3.** *{ağız}* Ev eşyası. [DS]

tereke[2], [Erm. tereke => تركه] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Ürün; mahsul; yiyecek. [DS] 🗗 **tereke pazarı,** *Tahıl pazarı; zahire pazarı.*

tereke[3], [? tereke] *{ağız} is.* **1.** Sığır. **2.** Yük hayvanı. [DS]

terekelik, -ği [tereke-lik] *{ağız} is.* Sebze bahçesi; bostan. [DS]

terekem, [? terekem] *{ağız} is.* Ev eşyası. [DS]

terekeme[1], [Türk > Ar. terākime *(Türkmenler)* تراكمه] *is. folk.* **1.** Kars çevresinde oynanan Türkmen kökenli halay türü bir halk oyunu. **2.** Askerani adındaki halk oyununun diğer adı.

terekeme[2], [terekeme] *{ağız} sf.* **1.** Dalgın; düşünceli. **2.** Aptal. **3.** Kendi kendine yetişen. [DS]

terekküb, [Ar. rükūb > terekküb تركب] *{OsT} is.* → terekküp.

terekkübat, [Ar. terekkūb > terekkübāt تركبات] *(terekküba:t) {OsT} is.* Oluşmalar; birleşmeler; meydana gelmeler.

terekkün, [Ar. rükn > terekkün ترکن] *{OsT} is.* **1.** Hatırı sayılır kimse olma; büyük bir adam olma. **2.** Manevi güç kazanma.

terekküp, -bü [Ar. rükūb > terekküb ترکب] *{OsT} is.* **1.** Birkaç şeyin birleşmesinden meydana gelme; birleşme; oluşma. **2.** *fel. kim.* Birleşim. ◻ **terekküp etmek,** *{OsT} Birleşmek; karışmak.*|| **terekküp tarzı,** *{OsT} Oluş biçimi.*

tereklig, [térek-lig] *{eT} sf.* Direk sahibi; direkli. [DLT]

tereklik[1]**,** [térek-lik] *{eT} is.* Direklik ağaç yetiştirilen yer. [DLT]

tereklik[2]**,** [terek-lik] *{ağız} is.* Sergen; raf. [DS]

terekmek, [ter+ekmek] *{ağız} is.* Mayasız hamurdan açılıp sacda pişirilen yufka ekmeği. [DS]

terelelli, [Yun. trélos *(deli)* => terele(l)-li] *(terele'lli) sf. teklifsz.* Biraz kaçık olduğu düşünülen; hoppa; hafif. *{ağız} (aynı)* [DS]

terelenme, [tere-le-n-me] *is.* Terelenmek eylemi.

terelenmek, [tere-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Tere sahibi olmak; tere edinmek. **2.** (Kalhanede eritilen bakır için) üzerinde hafif hava kabarcıkları oluşmak.

tereli, [tere-li] *sf.* İçinde tere bulunan.

terelik, -ği [tere-lik] *is.* Tere bahçesi.

terelmek, [tel-er-mek / terel-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Eskimek; yıprarımak; tellenmek. [DS]

terem, [? terem / tenem] *{ağız} is.* Kıl keçisi ile tiftik keçisinin çiftleşmesinden doğan melez oğlak. [DS]

teremeker, [? teremeker] *{ağız} sf.* İşlerine boş veren; savsak. [DS]

terempe, [? terempe] *{ağız} is.* Eğitilerek kuş avında kullanılan atmaca, doğan vb. avcı kuş. [DS]

teremrüm, [Ar. teremrüm ترمرم] *{OsT} is.* Bir şey söyleyecek gibi davranmakla beraber söylemeyip kalma.

terementi, [Lat. terebinthina / Yun. terebinthe > Fr. térébenthine] *is.* → terebentin.

teren[1]**,** [Far. teren تر] *{OsT} is.* Nesteren denilen gül.

teren[2]**,** [terin > teren] *{ağız} is.* Derin. [DS]

terence, [? terence] *{ağız} is.* Merdiven. [DS]

terençek, [ter-mek > ter-in-çek] *{eT} is.* → terinçek. [Mühennâ]

terencübin, [Ar. terencebīn ترنجبين] *(terencübi:n) {OsT} is.* Deve dikeni üzerine geceleri düşen tatlı bir madde; Acem kudret helvası.

terengübin, [Ar. terengübīn ترنجبين] *(terengübi:n) {eT} {eAT} is.* → terencübin. [Bahşayiş]

terenmek, [türe-mek > tere-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Türemek. **2.** Dadanmak. [DS]

terennüh, [Ar. terennüḥ ترنح] *{OsT} is.* Sarhoşluk vb. sebeplerle sallanarak, sendeleyerek yürümek.

terennühat, [Ar. terennüḥāt ترنحات] *(terennüha:t) {OsT} is.* Sendeleyerek yürümeler.

terennüm, [Ar. renem *(yırlama)* > terennüm ترنم] *is.* **1.** Alçak sesle şarkı mırıldanma. **2.** Kuşun ötmesi; şakıma. **3.** *mecaz.* Anlatma; ifade etme. **4.** Türk musikisinde nakarat karşılığı. ◻ **terennüm etmek,** *{OsT} Hafif ve tatlı sesle şarkı söylemek. 2. (Kuş için) ötmek; şakımak. 3. mecaz. Anlatmak.*|| **terennüm-sāz,** *{OsT} Şarkı söyleyen.*|| **terennüm-sāzî,** *{OsT} Şarkı söyleme.*|| **terennüm-senc,** *{OsT} Şarkı söyleyen.*|| **terennüm-sencî,** *{OsT} Şarkıcılık.*

terennümat, [Ar. terennüm > terennümāt ترنمات] *(terennüma:t) {OsT} is.* **1.** Terennüm etmeler. **2.** Kuş şakımaları; kuş ötüşleri.

teres, [? teres] *is. kaba.* (Sövgü sözü olarak) pezevenk.

teressüb, [Ar. rüsūb > teressüb ترسب] *{OsT} is.* → teressüp.

teressül, [Ar. resel *(yavaş gitme)* > teressül ترسل] *{OsT} is.* **1.** Bir işi ağır ağır, acele etmeksizin yapma. **2.** *dbl.* Harflerin kısalık ve uzunluklarına, çıkış yerlerine dikkat etme.

teressüm, [Ar. resm > teressüm ترسم] *{OsT} is.* Resim gibi canlanma; şekillenme; biçim alma. ◻ **teressüm etmek,** *{OsT} Biçim almak; şekillenmek.*

teressümat, [Ar. teressüm > teressümāt ترسمات] *(teressüma:t) {OsT} is.* Biçim kazanmalar; resim gibi canlanmalar.

teressüp, -bü [Ar. rüsūb > teressüb ترسب] *{OsT} is.* **1.** Çökelme; tortulanma; çökelti. **2.** Durulma. ◻ **teressüp etmek,** *{OsT} Tortusu dibe çökmek; tortulanmak.*

teressübat, [Ar. teressüb > teressübāt ترسبات] *(teressüba:t) {OsT} is.* **1.** Çökeltiler; tortular. **2.** Çökmeler; durulmalar. ◻ **teressübat-ı havaiye,** *{OsT} Yağış.*

tereşşüf, [Ar. tereşşüf ترشف] *{OsT} is.* Suyu emme.

tereşşüh, [Ar. reşḥ > tereşşüḥ ترشح] *{OsT} is.* **1.** (Su için) sızarak akma; sızıntı yapma; sızma. **2.** Terleme. **3.** *coğ.* Sızıntı. ◻ **tereşşüh etmek,** *{OsT} 1. Sızmak. 2. Terlemek.*

tereşşühat, [Ar. tereşşüḥ > tereşşüḥāt ترشحات] *(tereşşüha:t) {OsT} is.* **1.** Sızıntı yapmalar; sızmalar. **2.** Terlemeler.

tereteli, [? tereteli] *{ağız} is.* Dalından üzüm almaya yarayan uzun sepet. [DS]

teretmek, [türe-t-mek > teret-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Türetmek. **2.** Yetiştirmek. [DS]

terettüb, [Ar. rütbe > rütūb > terettüb ترتب] *{OsT} is.* → terettüp.

terettüm, [Ar. terettüm ترتم] *{OsT} is.* Unutmamak için parmağa iplik bağlama.

terettüp, -bü [Ar. rütbe >rütüb >terettüb ترتب] *{OsT} is.* **1.** Sıraya dizilme; sıralanma. **2.** Gerekme; icap etme. **3.** (İş için) üstüne düşme; ait olma. ◻ **terettüp etmek,** *{OsT} 1. Sıralamak. 2. Gerekmek. 3. Ait olmak.*

terevce, [? terevce] *{ağız} is.* Dokuma tezgâhında ipliklerin aralarından geçirildiği iki sopa. [DS]

terevvu, -u'ı [Ar. terevvuʿ تروع] *{OsT} is.* Korkma.

terevvuh, [Ar. terevvuḥ تروح] *{OsT} is.* Koku alma.

terevzin, [Far. dārābzīn => tırabzan > terevzin] *{ağız} is.* Merdiven başında bulunan parmaklık; tırabzan. [DS]

tereyağı, -nı [Far. kara *(taze yağ)* + yağ-ı] *is.* **1.** Süt kaymağından, yayık ve diğer merkezkaç kuvvet ile çalışan özel makinelerle fizik olarak ayrıştırılan taze, doymuş yağ. **2.** *argo.* Aptal; ahmak. ◻ **tereyağı gibi,** *(Yiyecek için) yumuşak olma.*|| **tereyağından kıl çeker gibi,** *Kimseye zarar vermeden ve kolay biçimde.*|| **tereyağı sosu,** *Sirke ve sarımsak katılmış çiğ tereyağının eritilerek hafifçe kızdırılmasıyla hazırlanan sos.*|| **tereyağı ezmesi,** *Normal sıcaklıktaki tereyağı içine pişmiş ya da kurutulmuş yiyecek maddeleri katıldıktan sonra dondurmak suretiyle elde edilen bir tür ezme.*

tereze, [Far. derîçe => tereze] *{ağız} is.* Pencere. [DS]

terezecabu, [tereze+cabū] *{ağız} is.* Perde. [DS]

terezi, [Far. terāzū => terazi / terezi] *{ağız} is.* **1.** Terazi. **2.** Şehre su dağıtılan yer. [DS]

terezlemek, [terez-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Temizlemek. **2.** Süslemek; düzenlemek. [DS]

terezzün, [Ar. terezzün ترزن] *{OsT} is.* Vakar göstermeme.

terfend, [Far. terfend / terfende ترفنده / ترفند] *{OsT} sf.* Turfanda.

terfi, -i'ı [Ar. refʿ > terfîʿ ترفيع] *(terfi:) {OsT} is.* **1.** Yükseltme; yukarı kaldırma. **2.** Rütbe bakımından yükselme. **3.** Bir kimsenin rütbesini yükseltme. **4.** *as.* Askerî personelin daha fazla ehliyet ve sorumluluk gerektiren bir rütbeye yükseltilme işlemi. **5.** *huk.* Memurların derece ve kademeleri ile birlikte buna bağlı olarak aylıklarının yükseltilmesi. ◻ **terfi etmek,** *Rütbe bakımından yükselmek.*

terfian, [Ar. terfîʿ > terfîʿān ترفيعاً] *(terfi:'a:n) {OsT} zf.* Terfi ederek; rütbesi yükseltilerek.

terfiat, [Ar. terfîʿ > terfîʿāt ترفيعات] *(terfi:a:t) {OsT} is.* Terfi etmeler; yükselmeler.

terfid, [Ar. terfîd ترفيد] *(terfi:d) {OsT} is.* Ululama; saygı gösterme.

terfie, [Ar. terfi'e ترفيه] *{OsT} is.* Dirlik düzenlik dileğinde bulunma.

terfih, [Ar. refāḥ > terfîḥ ترفيح] *{OsT} is.* Bolluk içinde yaşatma; refaha kavuşturma; gönendirme. ◻ **terfih etmek,** *{OsT} Bolluk içinde yaşatmak; refaha kavuşturmak; gönendirmek.*

terfik, -kı [Ar. refāḳat > terfîḳ ترفيق] *(terfi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Birini yanına arkadaş olarak alma. **2.** Bir kimseyi, bir başkasının yanına arkadaş olarak verme. ◻ **terfik etmek,** *{OsT} Birini yanına almak; birini yanına katmak.*

terfikan, [Ar. terfîk > terfîkān ترفيقات] *(terfi:ka:n) {OsT} zf.* **1.** Birini yanına arkadaş alarak. **2.** Birinin yanına arkadaş vererek.

terfil, [Ar. refl > terfîl ترفيل] *(terfi:l) {OsT} is.* **1.** Yüceltme; ululama. **2.** Uzatma. **3.** *ed.* Aruz ölçüsünde *müstef'ilün (- - . -)* cüzünden *müstef'ilâtün (- - . - -)* cüzünü türetme.

tergal, [Fr. tergal *(tescilli ad)*] *is.* **1.** Fransız yapımı sentetik polyester elyafı veya ipliği; poli-glikol-tereftalat. **2.** *sf.* Bu iplikten dokunmuş olan.

tergelir, [ter-gē-mek > terge-l-ir] *{eT} sf.* Dermek, toplamak üzere olan. [DLT]

tergemek, [ter-ge-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Vazgeçmek; istememek; bırakmak. [DS]

tergen, [ter-gē-n] *(terge:n) {eT} is.* Araba; taşıt. [EUTS]

tergeş, [tér-gē-mek > térgē-ş] *(terge:ş) {eT} is.* **1.** Sıkıntı. **2.** Kalabalık yüzünden yürümekte çekilen güçlük. **3.** (Su için) akarsu kollarının toplandığı yer. [DLT]

tergeşmek, [tergē-mek > terge-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Arka arkaya gelerek derleşmek, toplanmak. [DLT]

tergi, [tē'r-mek > tér-gī] *(tergi:) {eT} is.* Sofra; sofra üzerindeki çeşitli yemek; sıra; dizi. [DLT]

tergib, [Ar. raġbet > terġīb ترغيب] *(tergi:b) {OsT} is.* İsteklendirme; rağbet ettirme. ◻ **tergib etmek,** *{OsT} İsteklendirmek; arzu ettirmek.*

tergim, [Ar. raġm > terġīm ترغيم] *(tergi:m) is.* **1.** Yere sürtme. **2.** Yere sürülme. ◻ **tergîm-i enf,** *{OsT} 1. Burunu yere sürtme. 2. mecaz. Bir kimsenin gururunu, kibrini kırma.*

tergömlek, -ği [ter+gömlek] *{ağız} is.* İç gömleği. [DS]

tergönek, -ği [ter+gömlek] *{ağız} is.* → tergömlek. [DS]

tergü, [tér-mek > tér-gŭ] *(tergü:) {eT} is.* Eyer kayışı; terki bağı. [Clauson]

tergüçi, [térgŭ > tergü-çī] *(tergüçi:) {eT} sf.* Deren; toplayan. [DLT]

terhane, [Far. ter-ḫāne ترخانه] *(terha:ne) {OsT} is.* Tarhana.

terhib[1]**,** [Ar. terḫīb ترحیب] *(terhi:b, h kalın söylenir) {OsT} is.* Hâl hatır sorma; birine "merhaba" deme.

terhib[2]**,** [Ar. rehb > terhīb ترهیب] *(terhi:b) {OsT} is.* Yıldırma; çok korkutma. 🗗 **terhib etmek,** *{OsT} Çok korkutmak.*

terhibat[1]**,** [Ar. terḫībāt ترحیبات] *(terhi:ba:t, h kalın söylenir) {OsT} is.* Hâl hatır sormalar; birilerine *"merhaba"* demeler.

terhibat[2]**,** [Ar. terhīb > terhībāt ترهیبات] *(terhi:ba:t) {OsT} is.* Korku salmalar; korkutmalar; yıldırmalar. 🗗 **terhibat-ı şedîde,** *{OsT} Şiddetli korkutmalar.*

terhiben, [Ar, terhīb > terhīben ترهیباً] *(tehi:'ben) {OsT} zf.* Korkutarak; korku salarak; yıldırarak.

terhibî, [Ar. terhīb > terhībī / terhībiyye ترهیبیه / ترهیبی] *(terhi:bi:) {OsT} sf.* **1.** Yıldırma, korkutma ile ilgili. **2.** Yıldırıcı; korkutucu.

terhil, [Ar. terḫīl ترحیل] *(terhi:l, h kalın söylenir) {OsT} is.* Birini bir yerden başka bir yere göç ettirme; göçürme.

terhim[1]**,** [Ar. terḫīm ترحیم] *(terhi:m, h kalın söylenir) {OsT} is.* "Allah rahmet eylesin!" deme.

terhim[2]**,** [Ar. terḫīm ترخیم] *(terhi:m, h kalın söylenir) {OsT} is.* Bir ismi kısaltma.

terhimat, [Ar. terḫīmāt ترحیمات] *(terhi:ma:t, h kalın söylenir) {OsT} is.* "Allah rahmet eylesin!" demeler.

terhin, [Ar. rehn > terhīn ترهین] *(terhi:n) {OsT} is.* **1.** Rehin bırakma; rehine koyma. **2.** *isl. huk.* Bir şeyi rehine koyma. 🗗 **terhin etmek,** *{OsT} Rehin bırakmak; ipotek etmek.*

terhine, [Far. ter-ḫīne ترخینه] *(terhi:ne) {OsT} is.* Tarhana.

terhis, [Ar. ruḫṣāt > terḫīṣ ترخیص] *(terhi:s, h ve s kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Müsaade etme; izin verme. **2.** Askerlik görevini bitirenleri salıverme. 🗗 **terhis edilmek,** *(Askerlik görevini bitirenler için) bırakılmak.*|| **terhis etmek,** *Askerlik görevini bitirenleri bırakmak.*|| **terhis olmak,** *(Asker için) görevini bitirdiği için ordudan salıverilmek.*|| **terhis olunmak,** *(Askerlik görevini bitirenler için) ordudan salıverilmek.*

terhisat, [Ar. terḫīs > terḫīsāt ترخیصات] *(terhi:sa:t, h ve s kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** İzin vermeler; müsaade edilmeler. **2.** Askerlik görevini bitirenleri ordudan koyuvermeler.

terhun, [Far. terḫūn ترخون] *(terhu:n) {OsT} is. bot.* Tarhun.

teri[1]**,** [terī] *(teri:) {eT} {ağız} is.* Deri. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [DS]

teri[2]**,** [te-ri] *{ağız} zf.* ... e doğru; ... yönünce; -e karşı. *(şehire teri)* [DS]

teri[3]**,** [ter-i] *{ağız} is.* Elbise; giysi. [DS]

ter'ib, [Ar. ter'īb ترعیب] *(ter-i:b) {OsT} is.* Çok korkutma.

terig, [tē'r-mek > tér-ig] *{eT} is.* Derme; deriş; dernek; toplantı. [DLT]

terigsek, [tē'r-mek > térig-sē-k] *(terigse:k) {eT} sf.* Dermeyi, toplamayı dileyen. [DLT]

te'rik, [Ar. te'rīḳ تأریق] *(te-ri:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Gece uykusuz bırakma. **2.** Gece uykusuz bırakılma.

terike[1]**,** [Ar. terk > terīke تریکه] *(teri:ke) {OsT} is.* **1.** Evde kalmış kız; evlenmemiş kız. **2.** İtfaiyecilerin başlarına giydikleri kırmızı başlık.

terike[2]**,** [Ar. terike ترکه] *{OsT} is.* Tereke.

terikmek, [tez-ik-mek ? > ter-ik-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** Bıkmak; usanmak. **2.** Ayrılmak. [DS]

teriktirmek, [terik-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Soğutmak; bıktırmak. [DS]

terilen, [İng. terylene *(tecilli isim)*] *is.* **1.** İngiliz yapımı sentetik polyester elyafı ve ipliğinin ticarî adı. **2.** *sf.* Bu iplikten üretilmiş olan; tergal.

terilgen, [tér-il-mek > tér-il-gēn] *(terilge:n) {eT} sf.* Her zaman derilen; toplanan. [DLT]

terilmek, [tē'r-mek > tér-il-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Toplanmak; bir araya gelmek; toplanmış ya da birleşmiş olmak; derilmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.]

terim[1]**,** [Fr. terme => terim] *is.* **1.** Konuşma dilinde pek kullanılmamakla birlikte bir uzmanlık, sanat, meslek ve bilim dalına özgü anlamı olan, belli bir kavramı karşılayan sözcük; ıstılah *(1942).* **2.** *mat.* Cebirsel işlemlerde – ve + işaretleri arasında bulunan sayılardan her biri. **3.** Bir denklemde = işaretinin iki yanında bulunan anlatımlardan her biri. **4.** Bir kesrin pay ve paydalarından her biri. **5.** *mant.* Bir tasım(kıyas)ın öncülünün yüklem ya da öznesi. 🗗 **terim bilimi,** *Bir bilim, sanat, meslek ya da uzmanlık dalında kullanılan nesne ve kavramların adlandırılmasını, tanımını kuramsal olarak inceleyen dil bilimi dalı.*|| **terim bilimci,** *Bir uzmanlık dalında ortaya çıkan terim ihtiyaçlarını karşılamakla görevli terim bilimi uzmanı.*

terim[2]**,** [teñri-m > terim] *{eT} ünl.* Tekinlere ve Afrasyap soyundan olan hatunlara ve bunların büyük, küçük çocuklarına hitap ederken söylenen söz. [DLT]

terimce, [ter-im-ce] *is.* Bir bilim dalına, bir teknik alan ya da insan etkinliklerinin özel bir yanına iliş-

kin, kesin biçimde tanımlanmış terimlerin tümü; terminoloji.

terimci, [ter-im-ci] *sf.* **1.** Terimciliğe ilişkin. **2.** Terimciliği savunan.

terimcilik, -ği [ter-im-ci-lik] *is. fel.* İlahiyatçı Ockham'lı William (13. yy) tarafından ortaya atılan, vahye dayanmayan bilgi ve kavramaların gerçek olmadığını, uygulayanların deneyimine göre kavram kazandığını ve adlandırmanın da buna göre yapıldığını savunan adcılık öğretisine verilen ad.

terime, [? terime] *{ağız} is.* Yüz; surat. [DS]

terimleme, [terim-le-me] *is.* Terimlemek eylemi.

terimlemek, [ter-im-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir sanat, meslek ve bilim alanındaki terimleri belirlemek.

terimsel, [ter-im-sel] *sf.* **1.** Terimlere ilişkin; terime dayanan. **2.** Terimce ile ilgili.

terimsinmek, [tē'r-mek > terim-si-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Derer, toplar gibi görünmek. [DLT]

terin[1], [tē'r-mek > tér-in] *{eT} is.* Toplantı; meclis; kongre.

terin[2], [teriñ > terin] *sf.* Derin. [Gabain]

terinçek, [térin-mek > terin-çek] *{eT} is.* İki parçadan yapılan kadın carı; sabahlık. [DLT]

terinan, [Far. terînān تریناں] *(teri:na:n) {OsT} is.* İnce dallardan veya sazdan örülmüş sepet.

tering, [teriñ] *(teriñ) {eT} sf.* (Su için) engin; geniş; derin; her derin ve çok şey. [DLT] [EUTS] 🗗 **tering bilge,** *{eT} Büyük bilgin; derin âlim.*|| **tering ürī,** *Derin ve geniş dere.*

teringgüklenmek, [teriñ-gü-k-le-n-mek] *(teriñgüklenmek) {eT} gçsz. f. [-ür]* (Su için) derinleşmek; çoğalmak. [DLT]

terinmek, [tér-mek > tér-in-mek / dér-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kendisi için dermek, toplamak. [DLT]

terinsiz, [térin > térin-siz] *{eT} sf.* Toplantısız. [Clauson]

ter'iş, [Ar. raʿşe > terʿīş ترعیش] *(ter-i:ş) {OsT} is.* **1.** Titreme. **2.** Titretilme.

terişmek, [tē'r-mek > tér-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Toplanmak; toplamakta ve dermekte yardım ve yarış etmek. [DLT]

teriştirmek, [tér-mek > tér-iş-mek > tér-iş-tir-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Birlikte toplatmak.

terit, [Ar. şerid / Far. terīt تریت] *(teri:t) {OsT} is.* Et suyuna ekmek doğranarak yapılan yemek; tirit.

teritmek, [tēr > ter-it-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Terlemek. [DLT] [ETY]

teriye, [Fr. terrier] *is. zool.* → terye.

teriz, [? teriz / tehriz] *{ağız} is.* Sedir; kerevet. [DS]

terk[1], **-ki** [Ar. terk ترك] *{OsT} is.* **1.** Önceden sıkı bağlılık duyduğu ve iyi ilişkiler içinde bulunduğu bir kimseyi, yaşadığı veya sık sık gidip gördüğü bir yeri bırakma; onlardan ayrılma; uzaklaşma. **2.** Bir kimseyi, bir hayvanı bir yere salıverme; orada başıboş bırakma; koyuverme. **3.** Alışkanlık vb.'nden vazgeçme; ayrılma. **4.** İhmal etme; bakmama. **5.** Boşama. **6.** *tasvf.* İslamiyetteki *"tevekkül"* ilkesini hiçbir şey yapmamak biçiminde saptırarak uygulama. **7.** *spor.* Bir karşılaşmayı bitirmeksizin ayrılma. 🗗 **terk edilmek,** *Bırakılmak; vazgeçilmek.*|| **terk etmek,** *1. Bırakmak; ayrılmak. {eT} (aym)* [Bahşayiş] *2. Vazgeçmek. 3. Bakmamak; ilgilenmemek; ihmal etmek. 4. Boşamak.*|| **terk eylemek,** *{eAT} 1. Unutmak; ihmal etmek. 2. Bırakmak; vazgeçmek. 3. Eksik bırakmak.*|| **terk eyleyici,** *{eAT} Yalnız ve yardımsız bırakan.*|| **terk-i ālem,** *{OsT} Dünyadan ayrılma; ölüm; ölme.*|| **terk-i cān,** *{OsT} Canını bırakma; ölüm; ölme.*|| **terk-i cihān,** *{OsT} Dünyadan ayrılma; ölüm; ölme.*|| **terk-i diyār,** *{OsT} Memleketi bırakıp gurbete çıkma.*|| **terk-i dünyā,** *{OsT} 1. Dünyadan ayrılma; ölüm; ölme. 2. tasvf. Dünya nimetlerinden vazgeçerek bir köşeye çekilme.*|| **terk-i hayāt,** *{OsT} Hayattan ayrılma; ölüm; ölme.*|| **terk-i mevki',** *{OsT} Yerini bırakma.*|| **terkin urmak,** *{eAT} 1. Terk etmek; vazgeçmek. 2. Aklını başından almak; kendinden geçirmek.*|| **terkini urmak,** *{eAT} {OsT}* → terk urmak.|| **terk-i ser,** *Başından ayrılma; ölüm; ölme.*|| **terk-i terk,** *{OsT} tasvf. Terk-i dünyayı da geride bırakan bir aşama olarak her şeyi bırakıp yalnız Allah ile meşgul olma.*|| **terk-i ukbā,** *{OsT} Ahret dahil tüm düşüncelerden sıyrılma.*|| **terk-i vazîfe,** *{OsT} Görevinin başından ayrılma; görevini terk etme.*|| **terk olınmak,** *{eAT} 1. Unutulmak; ihmal olunmak. 2. Salıverilmek.*|| **terk olınmış,** *{eAT} 1. Terkedilmiş; ihmal edilmiş. 2. Yardımsız ve yalnız bırakılmış.*|| **terk ü terk,** *{OsT} Nesi var nesi yok, her şeyini terk edip Allah'a yönelme.*

terk[2], [ter-k / ter-k-in] *{eT} zf.* Tez; çabuk; çabucak; alelacele; derhal; hemen. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] 🗗 **terk kelmek,** *{eT} Tez gelmek.* [DLT]|| **terk kılmak,** *Çabuk olmak.* [DLT]|| **terk ödün,** *{eT} Derhal; tez zamanda.*

terk[3], [Far. terk ترك] *{OsT} is.* **1.** Tolga. **2.** Kavuk dilimi. **3.** *tasvf.* Tarikat ehlinin başlığındaki dilimler.

terk[4], [ter-(i)k] *{ağız} is.* Çok çalışmak yüzünden kol ve bacaklarda meydana gelen tutukluklar. [DS] 🗗 **terk olmak,** *{ağız} Hamlıktan ayakları tutulmak.* [DS]

terke[1], [tēr > ter-ke] *{eT} is.* **1.** Ücret; hak edilen nesne; ter karşılığı. [EUTS] [Gabain] **2.** *{ağız}* Ambara konan buğday. [DS]

terke[2], [Far. telḫ تلخ => tarkā / terkē] *(terke:) {eT} sf.* Acı; ekşi.

terke[3], [terke / terki] *{ağız} is.* **1.** Eyerin heybe asılan yeri; terki. **2.** Heybe. [DS]

terke[4], [? terke] *{ağız} is.* Tekne. [DS]

terkek[1], [tér-mek *(dermek)* / tir-mek > tér-ke-k] *{eT} is.* Bohça. [DLT]

terkek[2], [ter-(i)k-e-k ?] *{ağız} is.* Bacak tutukluğu. 🗗 **terkek olmak,** *{ağız} 1. Ham olduğu için işte aşırı yorulmak. 2. (Çok yürüyerek terleyen at için) soğukta üşüterek bacaklarından hastalanmak. 3 (Hayvan için) güçten düşmek.* [DS]

terkel, [terkel] *{ağız} zf.* Yeniden; gene. [DS]

terkellemek, [terkel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yinelemek. [DS]

terkemek, [terke-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-k(i)-yor]* Birinin arkasından gelmek. [DS]

terken[1], [tarḫan > terken] *{eT} is.* **1.** Egemen; hükümdar; melik. [DLT] **2.** Kendisine itaat edilen. [DLT] **3.** Yüksek bir unvan. [Gabain] **4.** Hükümdarın karısı. [Mühennâ] **5.** *ünl.* Valiye karşı hakanların hitabı. [DLT] **6.** Kadınlara ait bir unvan. [KB] 🗗 **terken katun,** *{eT} Hükümdar karısı.* [Mühennâ]

terken[2], [Far. tīr ? > terken ترکن] *{eAT} is.* Bir tür ok.

terkend, [Far. terkend / terkende ترکنده / ترکند] *{OsT} is.* Yalan; hile.

terkes, [? terkes] *{ağız} sf.* Ters; aykırı. [DS]

terkeş[1], [? terkes / terkeş] *{ağız} sf.* Ters; aykırı. [DS] 🗗 **terkeş gözlü,** *{ağız} Şaşı gözlü.* [DS]

terkeş[2], [Far. terkeş / tīrkeş ترکش] *is.* **1.** Sırtta taşınan ok çantası; ok kuburu. **2.** *{ağız}* Oyuncak tüfek. [DS]

terkeşik, -ği [terkeş-ik] *{ağız} sf.* **1.** Karışık. **2.** Zor çözülen. **3.** Zor okunan. [DS]

terki[1], [*eT.* ter-gü > terki] *is.* **1.** *{eT}* Eyer kayışı; eyer bağı. [Bahşayiş] **2.** Eyerin arka bölümü. [Bahşayiş] **3.** Binek hayvanının sağrısı; atın arkası. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** Eyerin arkasında bulunan yük. [Bahşayiş] **5.** *{ağız}* Binek hayvanlarına vurulan yük. [DS] 🗗 **terki atı,** *{OsT} Yedek at.*‖ **terki bağı,** *{ağız} Terki heybesini bağlayacak kayış veya ip.* [DS]‖ **terki heybesi,** *{ağız} At eyerinin arkasına konulan heybe.* [DS]‖ **terkisine almak,** *Birini bindiği hayvanın sağrısına bindirmek.*

terki[2], **-i'ı** [Ar. rıḳ'a > terḳī' ترقیع] *(terki:) {OsT} is.* **1.** Yama yapma; yamama. **2.** Yamanma.

terki[3], [terk / terki] *{ağız} is.* Ayak tutukluğu. 🗗 **terki tüşmek,** *{ağız} Öküzün ön ayakları incinip aksamak.* [DS]

terkib, [Ar. rüküb > terkīb ترکیب] *(terki:b) {OsT} is.*→ terkip. 🗗 **terkîb-i atfî,** *{OsT} dbl. Bağlama grubu.*‖ **terkîb-i bend,** *{OsT}* → terkibibent.‖ **terkîb-i intikal,** *{OsT} müz. Peşrev veya saz semaisinde haneye veya mülazimeye götüren mükerrer saz parçası.*‖ **terkîb-i isnadî,** *{OsT} dbl. Bildirme cümlesi.*‖ **terkîb-i izâfî,** *{OsT} dbl. Belirtili isim tamlaması.*‖ **terkîb-i kelâm,** *{OsT} dbl. Söz dizimi; cümle bilgisi.*‖ **terkîb-i kimyevî,** *{OsT} kim. Kimyasal birleşik.*‖ **terkîb-i sebâ,** *{OsT} müz. 15. yy.'a ait bir birleşik makam.*‖ **tekîb-i sakîm,** *{OsT} dbl. Kural dışı tamlama.*‖ **terkîb-i tavsîfî,** *{OsT} dbl. Sıfat tamlaması.*

terkibhâne, [Ar. terkīb + Far. ḫāne ترکیب خانه] *(terki:bha:ne) {OsT} is. ed.* Terkib-i bendi meydana getiren bentlerden her biri.

terkibî, [Ar. terkīb > terkībī ترکیبی] *(terki:bi:) {OsT} sf.* Tamlama ile ilgili.

terkibibent, -di [Ar. terkīb + Far. -i bend ترکیب بند] *{OsT} is.* Divan edebiyatında, bentleri başka başka kafiyeli ancak bentlerin sonunda kafiyeleri aynı olan beyitlerden oluşan manzume biçimi.

terkiç, -ci [terkiç] *{ağız} is.* Ağaç ok. [DS]

terkik[1], [Ar. rikḳat > terḳīḳ ترقیق] *(terki:k, k'ler kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** İnceltme. **2.** Yumuşatma. **3.** Nazikçe anlatma.

terkik[2], [Ar. terḳīk ترقیك] *(terki:k, ilk k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Zayıflatma. **2.** Dili veya ibareyi bozuk kullanma.

terkil, [terk-il ?] *{ağız} sf.* Nişanlı. [DS]

terkilemek, [terki-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (At vb. için) terkilerinde yük taşıyamaz duruma gelmek.[DS]

terkileşmek, [terki-le-ş-mek] *{ağız} işteş f. [-ir]* Bir binek hayvanına iki kişi birlikte binmek. [DS]

terkim[1], [Ar. rakm > terḳīm ترقیم] *(terki:m, ilk k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Rakam atma. **2.** Rakam atılma. **3.** Yarma. **4.** Yazma.

terkim[2], [Ar. terkīn ? / ter-ik-mek > terk-im] *{ağız} is.* Belli bir yerde ve saatte bulunma sözleşmesi; randevu. [DS]

terkimleşmek, [terkim-le-ş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ir]* Biri ile bir yerde belli bir zamanda buluşmak üzere sözleşmek; randevulaşmak. [DS]

terkin[1], [terk *(tez)* > terk-in] *zf.* Derhal; hemen; çabucak; acele; çabuk; tez. [DLT] [EUTS]

terkin[2], [tér-mek > ter-kin] *sf. {eT}* Toplu olan; toplanmış olan şey. [DLT]

terkin[3], [Ar. terkīn ترکین] *(terki:n) {OsT} {ağız} is.* Belli bir yerde buluşmak üzere sözleşme. [DS] 🗗 **terkin vermek,** *{ağız} Biri ile bir yerde belli bir zamanda buluşmak üzere sözleşmek; randevulaşmak; terkimleşmek.* [DS]

terkin[4], [Ar. aḳn > terḳīn ترقین] *(terki:n, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Yazılmış bir şeyi çizerek iptal etme. **2.** Boyama. **3.** *huk.* Bir taşınmaza ilişkin kaydın tapu kütüğünden silinmesi. 🗗 **terkin etmek,**

{OsT} 1. Çizmek. 2. Boyamak. 3. Silmek; iptal etmek.|| **terkîn-i kayd,** *{OsT} Kaydı silme.*

terking, [tarḫan > terkiñ] *(terkiñ) {eT} sf.* **1.** Kendisine itaat edilen. [ETY] **2.** Bir unvan; rütbe. [ETY]

terkinge, [terk > terkiñe] *(terkiñe) {eT} is.* → terk.

terkip, -bi [Ar. rüküb > terkīb ترکیب] *(-ki:bi) {OsT} is.* **1.** Çeşitli ögeleri ve parçaları bir araya getirerek bir bütün oluşturma. **2.** Parçaları ya da ögeleri bir araya getirilmek suretiyle oluşturulmuş bütün. **3.** Parçaları birleştirme; birleşim. **4.** *dbl.* Tamlama. ◘ **terkip etmek,** *Birleştirmek; bir araya getirmek.*

terkiphane, [Ar. terkīb + Far. ḫāne] *(terki:pha:ne) is. ed.* Terkibibentlerde, vasıta beyitlerden önceki beyitlerin oluşturduğu bütün.

terkis, [Ar. raḳṣ>terḳīṣ ترقیص] *(terki:s) {OsT} is.* Dans ettirme; oynatma; raks ettirme. ◘ **terkis etmek,** *{OsT} Oynatmak; dans ettirmek.*

terkisalat, [? terkisalat] *{ağız} sf.* **1.** Terbiyesiz. **2.** Beceriksiz; uyuşuk. [DS]

terkiş[1], [terkiş] *{eT} is.* **1.** Kavga. [EUTS] **2.** *sf.* Kavgacı. [Gabain]

terkiş[2], [Ar. terḳīş ترقیش] *(terki:ş) {OsT} is. ed.* Kelimeyi süsleme; güzelleştirme.

terkişat, [Ar. terḳīşāt ترقیشات] *(terki:şa:t) {OsT} is.* Kelimeleri süslemeler; güzelleştirmeler.

terkişlenmek, [terkiş-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kızmak; kavgaya tutuşmak. [EUTS]

terkişmek, [ter-mek > ter-(i)k-iş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ir]* Birbirinin ardından gelmek. [DS]

terkiz, [Ar. rekz > terkīz ترکیز] *(terki:z) {OsT} is.* Dikme.

terklemek, [terk-lē-mek] *(terkle:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Acele etmek; koşmak. [DLT] [ETY]

terkleyü, [terk-leyü] *(terkleyü:) {eT} zf.* Çabuk; çabucak. [ETY]

terkli, [terk[2]-li] *is.* Tarikata girenlerin giydiği, üzerinde değişik sayıda kabarık dilimleri bulunan başlık.

terkliğ, [terk-liğ] *{eT} sf.* Aceleci. [Mühennâ]

terkova, [Ar. terḳuve ترقوه] *{OsT} is. anat.* Köprücük kemiği.

terkü, [terkü / terki] *{eT} is.* Terki. [Bahşayiş]

terküllü, [terkil / terkül-lü] *{ağız} sf.* Nişanlı. [DS]

terlan, [ter-lan ?] *{ağız} is.* Sarı renkli, kartala benzer, büyük pençeli bir avcı kuş. [DS]

terlek, -ği [Ar. dellāḳ => tellak / tellek / terlek] *{ağız} is.* Tellak. [DS]

terlembeç, -ci [terle-m(m)eç / terlembeç] *{ağız} is.* Kavrulan kahvenin terlemesi için konulduğu kapalı kap. [DS]

terleme, [ter-le-me] *is.* **1.** Terlemek eylemi. **2.** Derinin ter çıkarması işlevi. **3.** *bot.* Bitkilerde, ham besi suyunun yükselmesi için yapraklardan buhar hâlinde su kaybı; buharlaşma. **4.** *{ağız}* Tifo. [DS] **5.** *{ağız}* Akciğer hastalığı. [DS]

terlemek[1], [tēr > ter-lē-mek] *(terle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Kaşağılamak; gebrelemek; silmek. [DLT]

terlemek[2], [ter-le-mek] *gçsz. f. [-l(i)-yor]* **1.** Çeşitli nedenlerle derinin gözeneklerinden ter çıkarmak; ter dökmek. **2.** (Testi vb. için) gözeneklerinden yüzeyine su sızdırmak. **3.** Cam vb. yüzeyinde su buharı yoğunlaşmak; buğulanmak. **4.** (Bıyık için) çıkmaya başlamak. **5.** *mecaz.* Bir işi güçlükle başarmak; çok emek harcamak.

terlemek[3], [ter-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Dikkatle bakmak. [DS]

terlemez, [ter-le-mez] *{ağız} is. "Köpek"* anlamında aşağılama sözü. [DS]

terlenbe, [ter-le-me > terle(nb)e] *{ağız} is.* Ekşi nar, erik, çağla, koruk gibi doğrudan yenmesi zor olan ekşi meyveler üzerine biraz tuz ektikten sonra kapalı bir ortamda çalkalayarak ekşi suyunun tuz tarafından emilmesi ile oluşturulan çerez vb. [DS]

terlenmek, [tēr > ter-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Terlemek. [DLT]

terletici, [ter-le-t-ici] *sf.* **1.** Terlemeye yol açan; terlemeyi kolaylaştıran. **2.** *mecaz.* Kişiyi sıkıntıya düşüren; sıkıntıya sokan; zorlu; güç.

terletme, [ter-le-t-me] *is.* **1.** Terletmek eylemi. **2.** *{ağız}* Tifo. [DS] **3.** *{ağız}* Zatülcenp. [DS] **4.** *{ağız}* Humma. [DS]

terletmek, [tēr > ter-le-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Terletmek. [DLT]

terletmek, ter-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Bir kimsenin terlemesine yol açmak; terlemesini sağlamak. **2.** *mecaz.* Yormak; zorlamak. **3.** *mecaz.* Sıkıntıya düşürmek.

terleyiş, [ter-le-y-iş] *is.* Terlemek eylemi veya biçimi.

terli, [ter-li] *sf.* **1.** Terlemiş olan. **2.** Teri bulunan. ◘ **terli terli,** *Terli durumdayken.*

terlik[1]**, -ği** [tēr > ter-lik ترلك] *is.* **1.** Ev içinde giyilen rahat ve geniş bir tür ayakkabı. *{eT} (aynı)* [EUTS] **2.** *{ağız}* Başlığın altına giyilen patiskadan takke. [DS] **3.** *{ağız}* Kumaştan dikilen veya yünden örülen takke. [DS] **4.** *{OsT} {ağız}* Kadınların giydiği, yeldirme ya da ferace biçimli, alttaki kaftanın rengini gösteren ince üst giysisi. [DS] **5.** Teri emmesi için içe giyilen pamuklu çamaşır. **6.** Atın terini çekmesi için eyerin veya palanın altına serilen keçe; belleme. *{eT} (aynı)* [DLT] **7.** *{ağız}* Yün çorap. [DS] **8.** *{ağız}* Manto. [DS] **9.** *{ağız}* Yerli dokumadan yapılmış elbise. [DS] ◘ **terlik oyunu,** *folk. Amasya dolaylarında oynanan bir kadın oyunu.*

terlik[2]**, -ği** [ter-lik] *{ağız} is.* Dokumacılıkta yatay atılan iplik. [DS]

terlikçe, [terlik-çe] *{ağız} is.* Karabasan. [DS]

terlikçi, [ter-lik-çi] *is.* Terlik yapan veya satan kimse.

terlikçilik, -ği [ter-lik-çi-lik] *is.* Terlik yapma veya satma işi.

terliksi, [ter-lik-si] *is.* **1.** Terliği andıran; terlik biçiminde olan. **2.** *zool.* Terliksi hayvan. ☐ **terliksi hayvan,** *zool. Bütün kirpiklilerden, durgun sularda yaşayan, yassı gövdeli, kendinden küçük bakterileri yiyen tek hücreli hayvan, (Paramecium).*

termal, -li [Lat. thermae / Yun. thermos *(sıcak)* > Fr. thermal] *sf.* **1.** (Maden suları için) sıcak. **2.** (Kaplıca için) bu suların tedavi edici özelliğinden yararlanılan. **3.** (Tedavi için) bu sulardan yararlanılan.

terme, [turma / terme] *is. bot.* Bir tür yaban turpu; acırga; turp otu; eşek turpu, *(sinapis arvensis).*

termaş[1], [? termaş] *{ağız} is.* Uğursuzluk getirdiğine inanılarak sahibinin ölümünden sonra ortada kalmış eşya veya hayvan. [DS] ☐ **termaş kalsın!** *{ağız} "Olmaz olsun, yok olsun" anlamında ilenme sözü.* [DS]

termaş[2], [? termaş] *{ağız} sf.* **1.** (İnsan veya hayvan için) dengesiz davranışları olan. **2.** (Kişi için) görünüşü çirkin; biçimsiz. [DS]

terme, [? terme] *{ağız} is.* Yaban turpu. [DS]

termek, [tér-mek / tir-mek > ter-mek] *gçl. f. [-er]* **1.** *{eT} {eAT}* Dermek; toplamak. [DLT] [ETY]

termen, [temren > termen ترمن] *{eAT} is.* Temren.

termid, [Ar. remād > termīd ترميد] *(termi:d) {OsT} is.* **1.** Kül durumuna getirme; yakma. **2.** *kim.* Bitkisel birleşenlerinden ayırmak için bir organik birleşiği yakma.

termik, -ği [Fr. thermique] *sf.* **1.** Isı ile ilgili; sıcaklığa ait; ısıl. **2.** (Ölçü aleti için) göstergesi bir sıcaklık değişimiyle çalışan. **3.** *is.* Isı üretimini, ulaştırılmasını ve kullanılmasını inceleyen fizik dalı; ısı bilimi. ☐ **termik santral,** *Yakılan yakıttan oluşan enerji ile elektrik üreten santral.*

termikleştirme, [termik-le-ş-tir-me] *is.* Termikleştirmek eylemi.

termikleştirmek, [termik-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir parçalanma olayında oluşan yüksek enerjili nötronları ısıl nötron hâline gelebilmeleri için yavaşlatmak.

termim, [Ar. remm > termīm ترميم] *(termi:m) {OsT} is.* **1.** Onarma. **2.** *tıp.* Kırılmış kemiği onarmak.

terminal, -li [İng. terminal] *is.* **1.** En uçta bulunan şey; uç birim; son durak; sınırda. **2.** Bir ulaşım aracı için güzergâhının en sonunda bulunan durak yeri; araca binmeden önce ya da indikten sonra yolcuların kabul edildiği yapıların tümü. **3.** *bsy.* Uzaktaki bir bilgisayara bilgi göndermekte kullanılan erişim organı; uç birim; bilgisayar ucu. **4.** Bir haberleşme ağına bağlı olan ve bu ağın sağladığı hizmet birimlerine erişmeye olanak veren donanım.

terminator, [Fr. terminateur] *sf.* **1.** Uçlayıcı; sonlandırıcı. **2.** *biy.* RNA polimerazın transkripsiyonunun durmasına sebep olan DNA dizisi.

terminoloji, [Fr. terminologie] *is.* **1.** Bir uzmanlık dalına ilişkin terimlerin tümü; terimler sistemi; terimce. **2.** Terim bilimi.

terminüs, [Fr. terminus] *is.* Tren ve metro gibi taşıtların son durak yeri.

termit[1], [Fr. termite] *is. zool.* Tropikal bölgelerde yaşayan, eş kanatlılar takımından, görevleri birbirinden kesin biçimde ayrılmış bireylerden oluşan yumuşak gövdeli böcek; akkarınca; divik, *(Termes).*

termit[2], [Fr. thermite] *is.* Yakıldığında şiddetli bir ısı veren alüminyum ve ağır maden oksitleri karışımı.

termitçil, [termit-çil] *sf.* Termit yiyen.

termitler, [termit-ler] *is. zool.* Akkarıncalar, *(İsoptera).*

termiye[1], [Lat. termis / Yun. dérmio] *is. bot.* İki çeneklilerin baklagiller familyasından, bir metre kadar boylanabilen, tohumları suda kaynatıldıktan sonra yenen, beyaz çiçekler açan bir yıllık otsu bitki; acı bakla; domuz baklası; Yahudi baklası, *(Termis / Lupinus albus).*

termiye[2], [temriye] *{ağız} is.* Bir tür deri hastalığı; temriye. [DS]

termiye[3], [? termiye] *{ağız} is.* Yağ ve hurma ile yapılan bir tür helva. [DS]

termo-, [Yun. thermos *(sıcak)*] *ön ek.* Latince kelimelerden sıcaklıkla ilgili terimler üretmekte kullanılan ön ek.

termoanaliz, [Fr. thermo-analyse] *is.* Isıl çözümleme.

termodinamik, -ği [Fr. thermo-dynamique] *is.* **1.** Isı ve kinetik enerji arasındaki ilişkiyi inceleyen fizik dalı. **2.** *sf.* Bu konuya ilişkin.

termoelektrik, -ği [Fr. thermo-éléctrique] *is.* **1.** Isı enerjisi ile elektrik enerjisi arasındaki ilgiyi ve bu konu ile ilgili olayları inceleyen fizik dalı. **2.** Isıl bir olayla elektriksel bir olayın etkileşimi. **3.** Isıl enerjiden üretilen elektrik; ısıl elektrik. **4.** *sf.* Isıl enerji ile elektrik enerjisi arasındaki ilgiye ilişkin; ısıl olayla elektriksel enerji arasındaki etkileşime ilişkin. ☐ **termoelektrik çifti,** *Isı enerjisini doğrudan doğruya elektrik enerjisine dönüştüren iki metalden oluşan pil.* || **termoelektrik maşa,** *Çok küçük nesnelerin sıcaklığını ölçmekte kullanılan seri bağlı iki elemandan oluşan sıcaklıkölçer.* || **termoelektrik pil,** *Termoelektrik çifti.*

termofobi, [Fr. thermo-phobie] *is.* Bazı hastalarda görülen sıcaklıktan ve sıcaklık veren şeylerden korku.

termofon, [Fr. thermo-phone] *is.* Bir iletken yakınından geçen akımdaki değişimlerin meydana getirdi-

ği sıcaklık değişimlerinin etkisi ile çalışan, ses dalgaları üreten aygıt.

termofor, [Fr. thermo-foro] *is.* Kauçuktan yapılma sıcak su torbası; buyot.

termogen, [Fr. thermo-gène] *sf.* **1.** Isı üreten. **2.** *is. tıp.* Terletici bir tür pamuk.

termogenez, [Fr. thermo-genèse] *is. biy.* Canlıların vücudunda ısı oluşumu; ısı oluş.

termograf, [Fr. thermo-graphe] *is.* Sıcaklığı zaman dilimlerine göre kaydeden sıcaklıkölçer.

termojen, [Fr. thermo-géne] *sf.* → termogen.

termokimya, [Fr. thermo-chimie / Ar. kīmiyā] *is.* Tepkimelere eşlik eden ısıl olayları inceleyen kimya dalı.

termokoter, [Fr. thermo-cautére] *is. tıp.* Sıcak ile dağlama.

termometre, [Fr. thermo-mètre] *is.* Sıcaklık ölçmekte kullanılan aygıt; sıcaklıkölçer.

termonükleer, [Fr. thermo-nucléaire] *sf. fiz.* (Çekirdeksel tepkime için) çok yüksek sıcaklıklarda hafif elementler arasında doğan.

termopil, [Fr. thermo-pile] *is.* Bir veya daha çok termoelektrik çiftten meydana gelen ve etkisi altında kaldığı ısıl ışıma şiddetine göre elektromotor kuvvet verebilecek biçimde düzenlenmiş sistem.

termoplast, [Fr. thermo-plaste] *is.* Sıcakta şekil verilebilecek yumuşaklıkta, soğukta oldukça sert ve kalıplandıktan sonra şekil değiştirmeyen yapı gereci.

termos, [Yun. thermos > Fr. termos *(tescilli isim, marka)*] *is.* İçine konulan sıvıların sıcaklığını korumakta kullanılan, dış yüzü gümüş kaplı, arada boşluk bulunan çift camlı şişeden yapılmış kap.

termosfer, [Fr. thermo-sphère] *is.* Güneş'ten gelen ışımaları soğurma özelliği taşıyan, sıcaklığı yükselti ile birlikte düzenli olarak artan, Yer'in mezosferi üzerinde yer alan hava küre tabakası.

termosifon, [Fr. thermo-siphon] *is.* Bir kapalı kap içinde ısınan sıvının yoğunluk farkı dolayısıyla hareket etme özelliğinden yararlanarak su ısıtma işinde kullanılan aygıt.

termostat, [Fr. thermo-stat] *is.* Kapalı bir kaptaki sıvının ısısını belirli bir düzeyde tutmaya yarayan mekanik aygıt; ısı denetir.

ternek, -ği [tér-mek > tér-in-mek > tér(i)n-ē-k] *(terne:k) is.* **1.** *{eT} {eAT}* İşleri konuşmak için ulusun toplandığı yer; toplantı; dernek; toplantı yeri. [DLT] **2.** *{ağız}* Bir yerde kurulan pazardan bir gün öncesi. [DS]

ternemek, [tē´r-mek > tér-in-mek > ter(i)n-ē-mek] *(terne:mek) {eT} gçl. f. [-r]* → terinmek.

terngek, [tē´r-mek > *térin-gek] *{eT} is.* Su sızıntısı; su birikintisi; kaynak. [DLT]

terngeklenmek, [terngek-le-n-mek] *{eT} dönşl. f [-ür]* (Su için) akmak; çoğalmak; derinleşmek. [DLT]

terngük, [tē´r-mek > *térin-gük] *{eT} is.* Kaynak. [DLT]

terniyan, [Far. terniyān ترنیان] *(terniya:n) {OsT} is.* İnce dal veya sazdan örülmüş sepet.

teroğlan, [ter+oğlan] *{ağız} is.* Uşak; hizmetçi. [DS]

terorist, [Fr. terroriste] *sf.* **1.** Terörizm yanlısı. **2.** Terör yaratan; tedhişçi; yıldırımcı. **3.** Şiddet eylemi ile ilgili. **4.** *is.* Siyasal görüşünü karşı tarafa kabul ettirmek amacıyla kişilerin can ve mallarına bilerek zarar vermek suretiyle korku salacak davranışlarda bulunan kimse.

terorizm, [Fr. terrorisme *(Fransa'da 1793-1794 yıllarında hüküm süren yıldırıcı yönetim)*] *is.* Siyasal amaçlı, düzenli olarak yapılan yıldırma ve korkutma eylemleri; şiddet eylemleri; tedhiş; yıldırmacılık.

terotopaj, [Fr. tératopage] *is. biy.* Birbirine değişik yerlerinden bağlanmış iki bireyden oluşmuş ucube.

terör, [Lat. terrere *(korkutmak)* > terror > Fr. terreur] *is.* Bir siyasal düşünceyi ya da bir iktidarı zorla kabul ettirmek amacıyla düzenli olarak şiddet eylemlerine başvurma; cana kıyma; mala zarar verme ve yakıp yıkma eylemleri; yıldırma, korkutma.

terörcü, [terör-cü] *is.* Terör yanlısı; tedhişçi; terörist.

terörcülük, [terör-cü-lük] *is.* Teröristin yaptığı işi; yıldırmacılık; tedhişçilik; terorizm.

terörizm, [Fr. terrorisme] *is.* → terorizm.

terpaş, [? terpaş] *{ağız} is.* Sahan kapağı. [DS]

terpen, [Fr. terpitin > terpène] *is. kim.* **1.** Bitkilerin damıtılması ile elde edilen ve $(C_5H_8)_n$ formülü ile tanımlanan hidrokarbonlar sınıfının genel adı. **2.** Monoterpen.

terpenmek, [tepre-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Kımıldamak; deprenmek. **2.** Direnmek. [DS]

terpeşmek, [tepre-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Kımıldamak; kıpırdamak. [DS]

terpetmek, [tepre-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Kışkırtmak; coşturmak. [DS]

terpin, [Fr. terpine] *is. kim.* Balgam söktürücü olarak kullanılan, terebentin esansının asitli ortamda hidratlanması ile elde edilen monoterpensel dialkol, $C_{10}H_{20}O_2$

terpiz[1], [Ar. terbīş تربیص] *{ağız} is.* **1.** Gübrelenmiş, tavlı toprak. **2.** Sürmeden önce tarlayı sulama işi. [DS]

terpiz[2], [Ar. telbīs تلبیس] *{ağız} sf.* Oyunda hile yapan. [DS]

terpoş, [Ar. ṭarbūş طربوش] *{ağız} is.* **1.** Çocuk şapkası. **2.** Büyük tabak. [DS]

terran, [ter-lan / terran] *{ağız} is.* Yırtıcı bir kuş. [DS]

terre, [Far. tere => terre] *{eT} {eAT} is.* Yeşillik; sebze. [Bahşayiş]

ters[1], [*eT.* ters] *is.* **1.** *{eT}* Güç olan her nesne. [DLT] **2.** Bir şeyin bakılan, kullanılan yüzüne tam karşıt olan yüz. **3.** Bir şeyin içe gelen yanı. **4.** Kesici bir aygıtın kesici yüzünün kesmeyen yanı. **5.** *mecaz.* Bir şeyin aksi; karşıtı. **6.** *sf.* Bakılan, kullanılan yanına, yüzüne karşıt olan. *{eT} (aynı)* [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] **7.** Gerekli olan duruma karşıt olan; gidilmesi gerekene karşıt olan; yanlış. *{eT} (aynı)* [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] **8.** *mecaz.* Uygun olmayan, elverişsiz; münasebetsiz. **9.** *mecaz.* Gönül kırıcı; cesaret kırıcı; huysuz; aksi; sert. **10.** *mat.* Evrik. **11.** *zf.* Normal olana karşıt yönde. **12.** Dışı içine gelecek biçimde. **13.** Üstü aşağıya veya önü arkaya gelmiş olarak. **14.** Doğru olmayan biçimde; yanlış. **15.** Umulanın tam karşıtı olarak; tam aksine. **16.** Kırıcı ve sert biçimde; aksi. ◘ **ters açı,** *mat. Birinin kenarları öbürünün kenarlarının uzantısı olup ortak kenarı bulunmayan açılardan her biri.*|| **ters anlamak,** *Anlam verememek; yanlış anlam çıkarmak.*|| **ters akıntı,** *dnz. Ana akıntıya komşu ve ters yönde oluşan akıntı.*|| **ters alize,** *coğ. Alize rüzgârları ile aynı yerde ancak ters yönde esen rüzgârlara verilen ad.*|| **ters ayak,** *{ağız} 1. Düztaban. 2. Kayıkların kıç tarafına konan enli tahta; ayna.* [DS]|| **ters ayakkabı,** *{ağız} (Kadın ve erkek için) kötü yolda.* [DS]|| **ters bakmak,** *1. Kin ve öfke ile bakmak. 2. Kötü niyet beslemek.*|| **ters beşik,** *spor. Sırt üstü yatar vaziyette ellerle ayakları kavramış olarak baş ve ayaklar üzerinde yuvarlanma hareketi.*‖ **ters çalışma,** *Bir makine elemanının asıl çalışma yönünün tersine olarak işlemesi.*|| **ters çevirmek,** *(Bir devingenin olağan hareket yönü, bir akışkanın akış yönü, bir elektrik akımının yönü vb. için) başlangıçtaki yönünün karşıtı bir yön vermek.*|| **ters devinim,** *gök b. Bir gezegenin dönme yönünün tersi yönde gerçekleşen yörünge çizimi.*|| **ters dönme,** *Bir taşıtın kayma sonucu gidiş yönünün karşıtı yönüne ani dönme hareketi.*|| **ters düşmek,** *Aykırı durum almak; anlaşamamak; karşıt olmak.*|| **ters evirme,** *mant. Olumlu tümel veya olumsuz tikel bir önermenin konusunun tersini yüklem, yükleminin tersini konu yapmaya yönelik mantıksal işlem.*|| **tersi bozuk,** *{ağız} İshal.* [DS]|| **tersi dönmek,** *1. Yön duygusunu kaybetmek; şaşırmak; gideceği yönü kestirememek. 2. Şaşırmak; sersemlemek.*|| **tersinden okumak,** *Yanlış anlamak.*|| **tersine çevirmek,** *1. (Giyecek vb. için) içini dışına getirmek. 2. Olumsuz duruma sokmak.*|| **tersine dönmek,** *Beklendiği ya da umulduğu gibi gerçekleşmemek; umulanın aksi olmak.*|| **tersine gitmek,** *(İş için) beklenenin aksi gerçekleşmek; aykırı gitmek.*|| **tersin tersin,** *Ters olarak.*|| **ters izine dönmek,** *{eAT} Ters yüzüne dönmek; gerisin geriye dönmek.*|| **ters pers,** *1. Düzelemeyecek kadar ters. 2. {ağız} Yalan yanlış; düzensiz.* [DS]|| **ters pers olmak,** *1. Yüzükoyun düşmek. 2. mecaz. Çok kötü hâlde bozulmak.*|| **ters tarafından kalkmak,** *Huysuzluk etmek; sol tarafından kalkmak.*|| **ters ters,** *Ters biçimde.*‖ **ters ters bakmak,** *Kızgın ve öfkeli biçimde bakmak.*|| **ters ters urmak,** *{eT} Her yanından vurmak; her yanına vurmak.* [DLT]|| **ters türs,** *1. Uygun ve düzgün biçimde olmayan; gelişigüzel; rastgele; yalan yanlış. 2. Düzgün gitmeyen; iyi işlemeyen.*|| **ters türs olmak,** *{ağız} Düzeni bozulmak; karışmak.* [DS]|| **ters üzine dönmek,** *{eAT}* → ters izine dönmek.|| **ters yel,** *{ağız} 1. Batı rüzgârı. 2. Lodos. 3. Sam yeli. 4. Tınaz savurmaya elverişli olmayan karışık yönlerden esen rüzgâr.* [DS]|| **ters yerleşim,** *tıp. Bazı organların bulunması gereken yer ve yönün karşıtı olarak yer aldığı doğuştan gelen anomalilik.*|| **ters yol,** *(Giden araç için) ancak geliş için izin verilmiş tek yönlü yol.*|| **ters yüz,** *1. (Giysi için) içe gelen yüz. 2. Gerisin geriye.*|| **ters yüz çevirmek,** *Geri döndürmek.*‖ **ters yüz dönmek,** *Geri dönüp gitmek; geri gitmek.*|| **ters yüz etmek,** *(Giyecek için) bir süre kullanıldıktan sonra kumaşının içe gelen yanını üste gelecek biçimde yeniden dikmek; içini dışına çevirmek.*‖ **ters yüz geri dönmek,** *Başvurduğu veya gittiği yerden isteğini elde edemeyerek gelmek.*|| **ters yüzü,** *Gerisin geriye.*|| **ters yüzü geri dönmek,** *Başvurduğu veya gittiği yerden isteğini elde edemeyerek gelmek.*|| **ters yüzüne çevirmek,** *Geri döndürmek.*|| **ters yüzüne dönmek,** *Geri dönüp gitmek; geri gitmek.*

ters[2], [ters] *{eT} {ağız} is.* **1.** Hayvan pisliği; hayvan gübresi. [Bahşayiş] [DS] **2.** *{ağız}* İnsan ya da hayvan dışkısı. [DS] **3.** *{ağız}* Gübre. [DS] ◘ **ters çekmek,** *{ağız} Tarlaya gübre taşımak ve sermek.* [DS]

ters[3], [Far. ters ترس] *{OsT} is.* Korku. ◘ **ters-engîz,** *{OsT} Korku veren; korkunç.*

ters[4], [? ters] *{ağız} sf.* Suçlu. [DS]

ters[5], [? ters] *{ağız} is.* Koyunlarda tırnak içlerinde ince kurtların oluşmasına sebep olan bir hastalık. [DS]

tersa[1], [Far. tersā ترسا] *(tesa:) {eT} {OsT} is.* Hristiyan. [Bahşayiş]

tersa[2], [İt. terza] *is.* İskambilde üç veya üçlü.

tersabeçe, [Far. tersā-beçe ترسابچه *(tersa:beçe) {OsT} is.* Hristiyan çocuğu.

tersan, [Far. tersān ترسان *(tersa:n) {OsT} sf.* Korkak; korkan. ◘ **tersān tersān,** *Korka korka; çekine çekine.*

tersane, [Ar. dārü's-ṣınā'a *(yapım yeri)* دار الصناعه > İt. darsena => tersāne ترسانه *(tersa:ne) {OsT} is.* **1.** Gemi yapım, onarım yeri. **2.** Denizcilik işlerinin yürütüldüğü yer. ◘ **tersane ağası,** *İmparatorluk döneminde, Kaptan paşanın vekili olarak tersanenin en büyük amiri.*‖ **tersane ambar nazırı,** *Tersane ambarına giren ve çıkan malzeme ve mallarını giriş çıkış kayıtlarını tutan görevli.*|| **tersane am-**

bar emini, *Tersane malzemelerinin bulunduğu ambarların hesaplarını denetleyen görevli.*|| **tersane başçavuşu,** *Tersane güvenliği ile disiplininden sorumlu kimse.*|| **tersane baş mimarı,** *İmparatorluk döneminde, tersanede yapılan gemilerin projelerini hazırlayan ve yapımını denetleyen mimar.*|| **tersane bedeliyesi,** *İmparatorluk döneminde, gemilerde çalışan, kürek çeken, yelken açıp toplayan işçilerin ücretlerini ödemek için halktan toplanan vergi.*|| **tersane defter emini,** *Kaptan paşa eyaletindeki sancakların tımarlı sipahilerinin defterlerini tutan görevli.*|| **tersane halkı,** *İmparatorluk döneminde, savaş gemilerinde çalışan kaptan, reis, kalafatçı, dümenci, humbaracı, yelkenci vb. görevlilerin tümünü ifade için kullanılan terim.*|| **tersāne-i āmire,** *{OsT} is. Fatih Sultan Mehmet tarafından Haliç'te yaptırılan Aynalıkavak tersanesine verilen ad.*|| **tersāne-i āmire emîni,** *{OsT} Tersanenin parasal işlerini yürütmekle görevli kimse; tersane emini.*|| **tersane-i āmire hazinesi,** *Tersanenin para işlerinin düzenlendiği vezne.*|| **tersāne kâtipleri,** *{OsT} Tersanedeki kereste deposunda bulunan kereste ve diğer malzemelerin hesabını tutmakla görevli kimse.*|| **tersāne kethüdası,** *{OsT} İmparatorluk döneminde, kaptan-ı deryadan sonra gelen en üst rütbeli subay rütbesi.*|| **tersane muhafızları,** *{OsT} Onarım için kızağa alınmış gemileri korumakla görevli kişiler.*|| **tersane müdürü,** *{OsT} Tersanenin para işlerini yürütmekle görevli kimse.*|| **tersane nöbetçisi,** *as. Bir tersanenin giriş ve çıkış yerlerinde ya da kimi bölümlerinde gözcülük yapan yeminli askerî memur.*|| **tersane reisi,** *{OsT} Bir tersanedeki üst düzey görevlilerden her biri.*|| **tersane ricali,** *{OsT} Kaptan paşadan sonra gelen tersane emini, kethüda, ağa, liman reisi ve tersane defter emininden oluşan üst düzey görevlilerin ortak adı.*|| **tersane ruznamçecisi,** *{OsT} Tersanenin günlük gelir ve gider kayıtlarını tutan görevli.*|| **tersane sergisi,** *{OsT} İmparatorluk döneminde, tersane çalışanlarının alacaklarının dökümünü gösteren çizelge.*|| **tersane tımar sipahisi,** *{OsT} Kaptan paşa eyaletindeki tımar sahiplerine verilen ad.*|| **tersāne zîrası,** *{OsT} Tersane işleri ile ilgili ölçümlerde kullanılan, yirmi yedi parmaklık ölçü birimi; yaklaşık 76,41 cm.*

tersaneli, [tersane-li] *(tersa:neli) is.* Eskiden deniz subay ve erlerine verilen ad; denizci.

tersayan, [Far. tersāyān ترسایان] *(tersa:ya:n) {OsT} is.* Hristiyanlar.

tersefe, [? tersefe] *{ağız} is.* Kağnıda gübre taşımaya yarayan sandık. [DS]

tersen, [? tersen] *{ağız} is.* Hamur teknesi. [DS]

tersi[1]**, i'ı** [Ar. raş > tarşī' ترصيع] *{OsT} is.* → tarsi.

tersi[2], [Yun. thrissa] *is.* Tirsi balığı.

tersi[3]**,** [? tersi] *{ağız} is.* Kirman. [DS]

tersib, [Ar. rüsūb > tersīb ترسيب] *(tersi:b) {OsT} is.* (Sıvılar için) tortusunu çöktürme; durultma. 🗗 **tersib etmek,** *{OsT} Durultmak; çöktürmek.*

tersibat, [Ar. tersīb > tersībāt ترسيبات] *(tersi:ba:t) {OsT} is.* tortuyu dibe çöktürmeler; durultmalar.

tersik[1]**, -ği** [? tersik] *{ağız} is.* **1.** Damların üzerine dizilen direkler. **2.** Ahşap evlerde duvar aralarına konan kirişler. **3.** Kısa kesilmiş ağaç. [DS]

tersik[2]**, -ği** [ters-lik / tersik] *{ağız} is.* Gübrelik. [DS]

tersil, [Ar. resl > tersīl ترسيل] *(tersi:l) {OsT} is.* Yazıda ve konuşmada ağırbaşlı olma.

tersim, [Ar. resm > tersīm ترسيم] *(tersi:m) {OsT} is.* **1.** Resmini yapma. **2.** Şeklini çıkarma. 🗗 **tersim bi'ş-şems,** *{OsT} Fotoğraf.*|| **tersim bi'z-ziyā,** *{OsT} Fotoğraf.*|| **tersim etmek,** *{OsT} Resmini yapmak.*|| **tersim-i harîta,** *{OsT} Haritasını çizme.*|| **tersim olunmak,** *{OsT} Resmi çizilmek; resmedilmek.*

tersimat, [Ar. tersīm > tersīmāt ترسيمات] *(tersi:ma:t) {OsT} is.* Şeklini çizmeler; resmini yapmalar.

tersimek, [ter-si-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Hafifçe terlemek. [DS]

tersimî, [Ar. tersīm>tersīmī ترسيمى] *(tersi:imi:) {OsT} sf.* **1.** Resmini yapmakla ilgili; şeklini çizmekle ilgili. **2.** *fel.* Çizgeli. 🗗 **tersimî hendese,** *{OsT} Uzay geometri.*

tersine, [ters-i-n-e] *zf.* Beklenilenin, umulanın karşıtı olarak; aksine; bilakis. 🗗 **tersine çevirmek,** *İçini dışına getirmek.*|| **tersine dönmek,** *Beklenildiği gibi olmamak; umulanın karşıtı gerçekleşmek.*|| **tersine gitmek,** *1. (İş için) İstenildiği gibi gerçekleşmemek; iyi sonuç vermemek. 2. Bir iş veya durumdan hoşlanmamak, ters bulmak.*

tersinir, [ters-in-ir] *sf.* **1.** Tam olarak ters dönüşümü gerçekleştirilebilen. **2.** *fiz.* (Fiziksel, kimyasal ya da mekanik dönüşüm için) bir olayın ortaya çıkma şartlarındaki sonsuz küçük bir değişikliğin etkisi ile herhangi bir anda yön değiştirebilen. **3.** (Olay için) içinde sebep ve sonucun yer değiştirebildiği. 🗗 **tersinir katar,** *Her iki ucunda da birer kumanda kabini bulunan tren katarı.*

tersinirlik, -ği [ters-in-ir-lik] *is.* Tersinir olma özelliği ve durumu.

tersinme, [ters-in-me] *is.* **1.** Tersinmek eylemi. **2.** *biy.* Bir kromozom bölütündeki genlerin, normal homolog kromozoma göre bir çizgi üzerindeki dizilişinin ters oluşu.

tersinmek, [*ters-mek > ters-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Terslemek; kızmak. [DLT] **2.** (Yara için) kapandıktan sonra tekrar azmak. [DLT]

tersinmek, [ters-in-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Geri dönmek; rücu etmek. **2.** *dönüş. f.* Ters davranmak; hiddetlenmek; aksilik etmek; aksilenmek.

tersinmez, [ters-in-mez] *sf.* **1.** (Süreç için) tersinir olmayan; tersinme özelliği olmayan. **2.** (Mekanizma için) tek yönde çalışan.

tersinmezleşme, [ters-in-mez-le-ş-me] *is.* Tersinmezleşmek eylemi.

tersinmezleşmek, [ters-in-mez-le-ş-mek] *dönşl. f [-ir]* (Çözünebilen kimi maddeler için) dış etkenlerle çözünmeyen maddelere dönüşmek.

tersinmezlik, -ği [ters-in-mez-lik] *is.* **1.** Tersinmez olma durumu; tersinmez kimyasal bir tepkime ya da termodinamik bir dönüşümün ayırt edici özelliği. **2.** Ters yönde uygulanan güç ne kadar yüksek olursa olsun tek yönde çalışan ya da etki yapan.

tersip, [Ar. tersīb => tersip] *{ağız} is.* Tortu. [DS]

tersiyer, [Lat. tertiarus > Fr. tertiaire] *sf. kim.* Üçüncül.

tersiz, [tēr > ter-siz] *{eT} sf.* Bedava; ücretsiz; parasız. [EUTS]

tersleme, [ters[1]-le-me] *is.* Terslemek eylemi.

terslemeden, [tersleme-den] *(tersleme'den) {ağız} zf.* Elinin tersiyle; ters yandan. [DS]

terslemek[1], [ters[1]-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir kişinin bir sözüne ya da davranışına sert ve kırıcı karşılık vermek; kırıcı olmak; ters davranmak; azarlamak.

terslemek[1], [ters[2]-le-mek ترسلمك] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** *{ağız}* (Hayvan için) dışkısını yapmak; pisliğini yapmak; pislemek. [DS] **2.** *{eAT}* Aptes bozmak; dışkısını yapmak. **3.** *{ağız}* Tarlayı gübrelemek. [DS]

terslenme, [ters[1]-le-n-me] *is.* Terslenmek eylemi.

terslenmek[1], [ters[1]-le-n-mek] *edil f. [-ir]* **1.** Birisinden sert ve kırıcı karşılık görmek; kendisine terslemek eylemi yapılmak; kırıcı karşılık verilmek. **2.** *dönşl. f.* Aksilik etmek; huysuzluk etmek.

terslenmek[2], [ters[2]-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Hayvan pisliği bulaşmak. **2.** *ağız.* Hayvan gübresi ile gübrelenmiş olmak.

tersleşme, [ters-le-ş-me] *is.* Tersleşmek eylemi.

tersleşmek, [ters-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Terslik etmeye başlamak; ters davranır olmak; aksileşmek.

terslik[1], -ği [ters[1]-lik] *is.* **1.** Ters olma durumu; beklenmeyen, istenmeyen durum; aksilik. **2.** *mecaz.* Tersçe davranış; huysuzluk; geçimsizlik; aksilik.

terslik[2], -ği [ters[2]-lik ترسلك] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Gübrelik. **2.** Çöplük; süprüntülük. [DS]

tersnak, [Far. ters-nāk ترسناك] *(tersna:k) {OsT} sf.* **1.** Korkan; korkak. **2.** Korkulu.

terso, [? terso] *ünl. argo.* **1.** Sus; dur; yeter. **2.** *sf.* Züğürt; parasız.

terşi, [tersi / terşi] *{ağız} is.* Kirman; iğ. [DS]

terşif, [Ar. reşf > terşīf ترشيف] *(terşi:f) {OsT} is.* Yudum yudum içme; yudumlama.

terşih, [Ar. reşḥ > terşīḥ ترشيح] *(terşi:h) {OsT} is.* **1.** Damla damla sızdırma; süzme. **2.** Besleme, terbiye etme. **3.** *ed.* Özlü ve sanatlı söz söyleme.

terşiş, [Ar. reşş > terşīş ترشيش] *(terşi:ş) {OsT} is.* Serpme; saçma.

terteli, [terte-li ?] *{ağız} is.* Meyve toplamaya yarayan koni biçiminde sepet. [DS]

tertemiz, [te(r)+te/miz] *(te'rtemiz) pekşt. sf.* **1.** Çok temiz. **2.** *mecaz.* (Kişi için) hiçbir kusuru, kötülüğü bulunmayan; dürüst; lekesiz; kusursuz.

tertermek, [ter > ter-it-mek > ter(i)t-er-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Terletmek. [EUTS]

tertib, [Ar. rütüb > tertīb ترتيب] *(terti:b) {OsT} is.* → tertip. ◻ **tertib-i evvel,** *{OsT} Kura çeken asker adaylarından hemen askere alınacaklara, eskiden verilen ad.*|| **tertib-i sanî,** *{OsT} Kura çeken asker adaylarından gerektiğinde askere çağrılacaklara, eskiden verilen ad.*|| **tertib-i sehvî,** *{OsT} Yanlış dizgi.*|| **tertib-kerde,** *{OsT} Düzenlenmiş; tertip edilmiş.*|| **tertib saklamak,** *{eAT} Sıraya, düzene uymak.*|| **tertib-sāz,** *{OsT} Düzenleyen.*|| **tertib-sāzî,** *{OsT} Düzenleyicilik.*

tertibat, [Ar. terrtīb > tertībāt ترتيبات] *(terti:ba:t) {OsT} is.* **1.** Düzenleniş biçimi; düzen. **2.** Düzenek. **3.** Bir işin güçlüklerini karşılamak için yapılan ön hazırlık. ◻ **tertibat almak,** *{OsT} Gelebilecek tehlikelere ve doğabilecek sakıncalı durumlara karşı önceden gerekli önlemi almak.*

tertibe, [Ar. tertīb ?] *{ağız} is.* Fırında pişirilen bir tür simit. [DS]

tertibiye, [Ar. tertībiyye ترتيبيه] *(terti:biye) {OsT} is. matb.* Dizgi ücreti.

tertil, [Ar. retl > tertīl ترتيل] *(terti:l) {OsT} is.* Kurallarına uygun okuma. ◻ **tertîl-i Furkān-ı azîmü'şşān,** *{OsT} Kur'an-ı Kerim'i okuyuş kurallarına uygun biçimde okuma.*

tertip, -bi [Ar. rütüb > tertīb ترتيب] *(-ti:bi) is.* **1.** Düzen; usul. **2.** Düzene, sıraya koyma; düzenleme. **3.** Sıralanış, düzenleniş biçimi. **4.** Düzenleme; hazırlama. **5.** *mecaz.* Düzen; hile; komplo. **6.** Reçete. **7.** Bir ilacın belirli süre içinde alınacak belirli miktarı; doz. **8.** Bir hazır ilaç içinde pek çok ilaç maddesinin bir araya gelmesi. **9.** İmparatorluk döneminde, 2. Mahmut zamanında kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye içinde yer alan bir askerî birlik. **10.** *as. eski.* Bugünkü alay karşılığı askerî birlik. **11.** *as.* Askere alınma dönemi. **12.** *mat. eski.* Ordinat. **13.** *matb.* Sayfa düzeni; mürettibin yaptığı sayfa düzenleme işi. ◻ **tertibe düşürülmek,** *Zarar verici bir eyleme uğratılmak.*|| **tertip etmek,** *Hazırlamak; düzenlemek.*

tertipçi, [tertip-çi] *sf. ve is.* **1.** Tertip eden; düzenle-

yen (kimse). **2.** Bir amaca ulaşmak için kötü eylem hazırlayan (kimse).

tertipçilik, -ği [tertip-çi-lik] *is.* Tertip hazırlama işi; düzencilik.

tertipleme, [tertip-le-me] *is.* Tertiplemek eylemi.

tertiplemek, [tertip-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** (Yer için) düzene sokmak; düzenlemek; sıraya koymak. **2.** (Etkinlik ya da olay için) tasarlayıp gerçekleştirmek; düzenlemek; hazırlamak; organize etmek.

tertiplenme, [tertip-le-n-me] *is.* Tertiplenmek eylemi.

tertiplenmek, [tertip-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** (Yer için) düzene sokulmak; düzenlenmek; sıraya konulmak. **2.** (Etkinlik için) düzenlenmek; tasarlanıp gerçekleştirilmek; hazırlanmak.

tertipleyici, [tertip-le-y-ici] *is.* Bir eylemi ya da etkinliği tasarlayıp gerçekleştiren kimse; düzenleyen; düzenleyici.

tertipli, [tertip-li] *sf.* **1.** (Yer için) bulunması gereken şeyleri yerli yerinde olan; düzenli. **2.** (Kişi için) düzenlemeyi, yerleştirmeyi iyi bilen ve her zaman öyle tutan; dağınıklıktan hoşlanmayan. **3.** *mecaz.* (Eylem, olay vb. için) önceden tasarlanmış olan; önceden düzenlenmiş; hazırlanmış.

tertiplilik, -ği [tertip-li-lik] *is.* **1.** Tertipli olma durumu. **2.** Tertipli bir kimsenin durumu ve niteliği.

tertipsiz, [tertip-siz] *sf.* **1.** (Yer için) bulunması gereken şeyleri yerli yerinde olmayan; düzene konmamış; düzensiz. **2.** (Kişi için) düzenlemeyi, yerleştirmeyi beceremeyen ve düzensiz olan; dağınık; savruk; intizamsız.

tertipsizlik, -ği [tertip-siz-lik] *is.* **1.** Tertipsiz olma durumu; düzen yokluğu. **2.** Tertipsiz bir kimsenin niteliği; savrukluk.

tertrü, [tetür-mek > tét(ü)r-ū] *{eT} sf.* **1.** Çaprazlama. [ETY] **2.** Uygun olmayan; uygunsuz. [ETY] **3.** Aksine; tersine. [EUTS]

tertü, [tetür-mek > tét(ü)r-ū] *{eT} sf.* Yalancı; hileli. [EUTS]

terütaze, [Far. ter ü tāze تر وتازه] *(te'rüta:ze) {OsT} sf.* Çok taze; körpe.

tervend, [Far. tervend تروند] *{OsT} is.* Turfanda meyve.

tervic, [Ar. revāc > tervīc ترويج] *(tervi:c) {OsT} is.* → terviç. 🗗 **tervîc-i elfāz,** *{OsT} dbl. ed. Eski bir sözcüğü yeni anlama gelecek biçimde kullanmaya başlama.*

tervicat, [Ar. tervīcāt] *(tervi:ca:t) {OsT} is.* **1.** Değerini artırmalar; saygınlık kazandırmalar. **2.** Geçirmeler. **3.** (Bir görüş için) tutmalar; desteklemeler.

tervicen, [Ar. tervīc > tervīcen ترويجاً] *(tervi:'cen) {OsT} zf.* **1.** Revaçta olmasını sağlayarak. **2.** Öne vererek; itibar ederek. **3.** Destekleyerek.

terviç, -ci [Ar. revāc > tervīc ترويج] *(tervi:ç) {OsT} is.* **1.** Bir şeyin tercih edilir olmasını sağlama; değerini artırma. **2.** Yaptırma; yürütme. **3.** *mecaz.* Destekleme; beğenme; tutma. **4.** *ed.* Kullanımdan düşmüş, eski bir kelimeyi yeniden kullanmaya kalkışma. 🗗 **terviç etmek,** *1. İtibarını artırmak. 2. Değer vermek; tutmak; desteklemek. 3. Yürütmek.*

tervih, [Ar. rāyiḥa > tervīḥ ترويح] *(tervi:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Güzel koku verme. **2.** Güzel kokmasını sağlama. **3.** Rahat ettirme. **4.** Rahat ettirilme. 🗗 **tervih etmek,** *Güzel kokutmak.*

terviha, [Ar. revḥen > revaḥen > tervīḥa ترويحا] *(tervi:ha) {OsT} is.* **1.** Sevinme. **2.** Geceleyin gitme. **3.** Genişleme. **4.** Teravih namazında, her selamdan sonra verilen kısa dinlenme aralıkları. **5.** Teravih namazının her dört rekâtlık bölümü.

tervih, [Ar. tervīḥ > tervīḥat ترويحات] *(tervi:ha:t) {OsT} is.* **1.** Güzel koku vermeler. **2.** Güzel kokmasını sağlamalar. **3.** Rahat ettirmeler. **4.** Rahat ettirilmeler.

tervik, [Ar. tervīḳ ترويق] *(tervi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Süzme; arıtma. **2.** Durultma.

terviye[1], [Ar. riyyen / reyyān *(kanmak)* > terviye ترويه] *{OsT} is.* **1.** İyice düşünme; derin derin düşünme. **2.** Suya kandırma. **3.** Yedek su günü. **4.** *isl.* Kurban bayramında arifeden bir önceki gün.

terviye, [Ar. terbiye => terviye] *{ağız} is.* Terbiye. [DS]

teryan, [Far. teryān تريان] *(terya:n) {OsT} is.* İnce dallardan veya sazdan örülmüş bir tür sepet.

terye, [Fr. terrier] *is. zool.* Yer altında yuva yapan ve inde yaşayan tilki, porsuk, tavşan gibi hayvanları avlamak üzere yetiştirilmiş köpek.

terza rima, [İt. terza rima *(üçlü uyak)*] *is. ed.* **1.** İtalyan şiirinde her gruptaki ilk iki dize birbiri ile, üçüncü dize ise bir sonraki kıtanın üçüncü dizesi ile kafiyeli üçer dizelik gruplara verilen ad. **2.** Diğer ülkelerde yaygın olarak görülen üçer dizelik parçalardan oluşan şiir; terzina.

terze, [Far. derīçe => terze] *{ağız} is.* Pencere. [DS]

terzeban, [Far. ter-zebān *(yaş dilli)* ترزبان] *(terzeba:n) {OsT} sf.* **1.** Hazırcevap. **2.** *is.* Kalem.

terzebani, [Far. ter-zebānī ترزبانی] *(terzeba:ni:) {OsT} is.* Hazırcevaplık.

terzen, [Far. derīçe => terzen] *{ağız} is.* Pencere. [DS]

terzetto, [İt. terzo *(üçüncü)* > terzetto] *(te'rzetto) is. müz.* Üç ses ya da üç çalgı için küçük beste.

terzi, [Ar. derzī درزی] *is.* **1.** Isınarlama giysi diken kimse. **2.** Giysi dikilen yer. 🗗 **terzi çırağı,** *Terziye yardım eden ve bu mesleği öğrenmek isteyen kimse.*|| **terzi kalfası,** *Giysi dikip biçmekte ustaya yar-*

dımcı olan kimse. ‖ **terzi kası,** *Uyluğun ön yüzünü kaplayan kas.*

terzihane, [Ar. derzī + Far. ḫāne خانه ترزی] *(terziha:ne) {OsT} is.* Terzilerin çalıştığı, elbise biçilip dikilen yer; terzi dükkânı.

terzil, [Ar. reẕālet > terẕīl ترذیل] *(terzi:l) {OsT} is.* Küçük düşürme; rezil etme. 🗗 **terzil etmek,** *Küçük düşürmek; rezil etmek.*

terzilik, -ği [terzi-lik] *is.* Elbise biçip dikme işi; terzinin yaptığı iş.

terziliyat, [Ar. terzīl > terziliyyāt ترذیلیات] *(terziliya:t) {OsT} is.* Bir kimseyi rezil etmek için söylenen sözler.

tes, [tes] *{eT} e.* Abartma edatı. [DLT] 🗗 **tes değirme,** *{eT} Yusyuvarlak; desdeğirmi.* [DLT]

tesabi, [Ar. teṣābī تصابی] *(tesa:bi:) {OsT} is.* Sevgisini açığa vurma.

tesabuk, [Ar. sebḳ > teṣābuḳ تصابق] *(tesa:buk) {OsT} is.* Yarış etme.

tesabür, [Ar. teṣābür تتابر] *(tesa:bür) {OsT} is.* **1.** Bir şeyi sürekli olarak yapma. **2.** Bir şey üzerine sürekli çalışma.

tesadduk, [Ar. ṣadaḳa > taṣadduḳ تصدق] *{OsT} is.* → tasadduk.

tesadüf, [Ar. ṣadef / ṣudūf > teṣādüf تصادف] *(tesa:düf) {OsT} is.* **1.** Yalnız ihtimallere bağlı olduğu düşünülen olayların kesin olmayan, değişebilen bağıl nedeni. **2.** Tahmin edilmeyen olay; denk gelme; rastlantı. **3.** Önceden kararlaştırılmadığı hâlde karşılaşma; rastlama; rastlayış; rastgeliş. **4.** *fel.* Rastlantı. 🗗 **tesadüf etmek,** *1. Rastlamak; rastgelmek. 2. Karşılamak.*

tesadüfat, [Ar. teṣādüf > teṣādüfāt تصادفات] *(tesa:düfa:t) {OsT} is.* **1.** Rastlamalar; karşılaşmalar. **2.** Rastlantılar.

tesadüfen, [Ar. teṣādüf > teṣādüfen تصادفاً] *(tesa:'düfen) {OsT} zf.* Bir rastlantı sonucu olarak; rastgele.

tesadüfî, [Ar. teṣādüf > teṣādüfī / tesādüfiyye تصادفیه / تصادفی] *(tesa:düfi:) sf.* Rastlantı sonucu olan; rastlantısal.

tesadüm, [Ar. ṣadme > teṣādüm تصادم] *(tesa:düm) {OsT} is.* Çarpışma; birbirine çarpma. 🗗 **tesadüm etmek,** *Çarpışmak; tokuşmak.*

tesafuh, [Ar. teṣāfuḥ تصافح] *(tesa:fuh) {OsT} is.* El ele tutuşma.

tesagur, [Ar. ṣıġar>teṣāġur تصاغر] *(tesa:ğur) {OsT} is.* Küçük görünme; küçülme.

tesahhun, [Ar. suḫūnet>tesaḫḫun تصخن] *{OsT} is.* Sıcaklığı artma; kızıma.

tesahhunat, [Ar. tesaḫḫun > tesaḫḫunāt تصخنات] *(tesahhuna:t) {OsT} is.* Sıcaklığı artmalar; kızmalar.

tesahhur, [Ar. saḥūr > tesaḥḥur تسحر] *{OsT} is.* Ramazanda sahur yemeği yeme.

tesahub, [Ar. ṣāhib > teṣāhub تصاحب] *(tesa:hub) {OsT} is.* **1.** Sahip çıkma; sahiplenme; benimseme. **2.** Arkadaşlık etme. **3.** Koruma; gözetme. 🗗 **tesahub etmek,** *{OsT} 1. Sahip çıkmak; sahiplenmek; benimsemek. 2. Arkadaşlık etmek. 3. Korumak; gözetmek.*

tesahubat, [Ar. teṣāhub > teṣāhubāt تصاحبات] *(tesa:ḥuba:t) {OsT} is.* **1.** Sahip çıkmalar; sahiplenmeler. **2.** Arkadaş olmalar. **3.** Gözetmeler; korumalar.

tesahül, [Ar. sehl > tesāhül تساهل] *(tesa:hül) {OsT} is.* **1.** Yumuşak davranma. **2.** Kolay sanarak ihmal etme.

tesahülat, [Ar. tesahülāt تساهلات] *(tesa:hüla:t) {OsT} is.* **1.** Yumuşak davranmalar. **2.** Kolay sanarak ihmal etmeler.

tesakkub, [Ar. teṣaḳḳub تثقب] *{OsT} is.* Delinme; delikli hâle gelme. 🗗 **tasakkub-i lü'lü,** *{OsT} İncinin delinmesi.*

tesakkuf, [Ar. tesāḳḳuf تسقف] *is.* **1.** Bir Hristiyanın öğrenimini tamamlayarak papaz olması. **2.** Binanın tavanlanması.

tesakul, [Ar. teṣāḳul تثاقل] *(tesa:kul) is.* **1.** Tembellik etme; üşendiği için ağır davranma. **2.** Savaşa giderken oyalanıp geri kalma.

tesakut, [Ar. tesāḳuṭ تساقط] *(tesa:kut) {OsT} is.* Birbirinin ardına düşme; arda düşüşme.

tesaluh[1], [Ar. teṣāluḥ تصالح] *(tesa:luh) {OsT} is.* Barış yapma; uzlaşmaya varma; anlaşma.

tesaluh[2], [Ar. teṣāluḫ تصالخ] *(tesa:luh) {OsT} is.* Sağır gibi davranma; sağırlık taslama.

tesalüb, [Ar. ṣalīb > teṣālüb تصالب] *(tesa:lüb) {OsT} is.* **1.** İki nesnenin birbiri üzerine çapraz olarak binmesi. **2.** *anat.* Sinir ve damarların birbiri üzerinden çapraz olarak geçmesi. **3.** *zool.* Irk karışması; çaprazlama.

tesalüf, [Ar. self > tesālüf تسالف] *(tesa:lüf) {OsT} is.* **1.** (Erkekler için) bacanak olma. **2.** (Kadınlar için) elti olma.

tesamu, -u'ı [Ar. semᶜ > tesāmuᶜ تسامع] *(tesa:mu) {OsT} is.* Duyma; işitme.

tesamuh, [Ar. semāḥat > tesāmuḥ تسامح] *(tesamuh) {OsT} is.* **1.** Hoş görme. **2.** Karşılıklı olarak birbirinin kusuruna bakmama; müsamaha gösterme. **3.** Aldırış etmeme; kayıtsız davranma.

tesamuhat, [Ar. tesāmuḥāt تسامحات] *(tesamuha:t) {OsT} is.* **1.** Hoş görmeler; müsamahalar. **2.** Dikkatsiz davranmalar; kayıtsızlıklar.

tesamum, [Ar. şum > teşāmum تصامم] *(tesa:mum {OsT} is.* Sağır gibi davranma; sağırlaşma.

tesanif, [Ar. taşnīf > teşānīf تصانيف] *(tesa:ni:f {OsT} is.* Kitaplar; eserler.

tesanüd, [Ar. sened > tesānüd تساند] *(tesa:nüd) {OsT} is.* → tesanüt.

tesanüdiye, [Ar. tesānüd] > tesānüdiyye تساندیه] *(tesa:nüdiye) {OsT} is. sos.* Dayanışmacılık.

tesanüt, -dü [Ar. sened > tesānüd تساند] *(tesa:nüt) {OsT} is.* Birbirine destek olma; dayanışma.

tesarif, [Ar. taşrīf > teşārīf تصاريف] *(tesa:ri:f) {OsT} is.* **1.** Çekimler; çekmeler. **2.** *dbl.* Çekimler. **3.** *isl.* Allah'ın dilediği gibi tasarrufta bulunması; istediği gibi hükmetmesi. 🗗 **tesārîf-i dehr,** *{OsT} Dünyanın hâlleri.*

tesaru, -u'ı [Ar. teşāruʿ تصارع] *(tesa:ru) {OsT} is.* Güreşme.

tesaruf, [Ar. teşāruf تصارف] *(tesa:ruf {OsT} is.* Emretme; hükmetme.

tesa'ub, [Ar. teşāʿub تصاعب] *(tesa:ub) {OsT} is.* İnat etme; dikbaşlılık etme.

tesa'ud, [Ar. şuʿūd > teşāʿud تصاعد] *(tesa:ud) {OsT} is.* **1.** Yükselme; yükseğe çıkma. **2.** *kim.* Süblimleşme.

tesa'udat, [Ar. teşāʿudāt تصاعدات] *(tesa:uda:t) {OsT} is.* **1.** Yükselmeler; yükseğe çıkmalar. **2.** *kim.* Süblimleşmeler.

tesa'üb, [Ar. teşā'üb تثائب] *(tesa:üb) {OsT} is.* **1.** Esneme. **2.** Gaflette bulunma; dalgınlık gösterme.

tesa'ül, [Ar. su'āl > tesā'ül تسائل] *(tesa:ül) {OsT} is.* Birbirine sorma; soruşturma. 🗗 **Tesā'ül Suresi,** *Nebe Suresi.*

tesavi, [Ar. seviyye > tesāvī تساوی] *(tesa:vi:) {OsT} is.* Eşit olma; aynı düzeyde bulunma; eşitlik. 🗗 **tesāvî-i kuvvā,** *{OsT} fiz. Kuvvetlerin eşitliği.*|| **tesāvî-i nākızeyn,** *{OsT} man. Çatışkı.*|| **tesāvî-i leyl ü nehār,** *{OsT} gök b. 21 Mart ve 21 Eylüldeki gece ve gündüzün eşitliği; gün tün eşitliği.*|| **tesāvî-i şekl,** *{OsT} kim. Eş biçimlilik.*|| **tesāvî-i terkîb,** *{OsT} kim. İzomeri.*

tesavir, [Ar. taşvīr > taşāvīr تصاوير] *(tasa:vi:r) {OsT} is.* Tasvirler; resimler.

tesayüf, [Ar. seyf > tesāyüf تسايف] *(tesa:yüf) {OsT} is.* Kılıçla vuruşma; kılıçlaşma.

tesbermek, [teb(i)s-e-r-mek > tesber-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** (Toprak için) susuzluktan yarılmak; çatlamak. **2.** Nemli şeyler kurumaya yüz tutmak. **3.** Vücutta sulu yara çıkmak. [DS]

tesbi, -i'ı [Ar. sebʿ > tesbīʿ تسبيع] *(tesbi:) {OsT} is.* **1.** Yediye çıkma. **2.** Yedi yapma; yedileme. **3.** *ed.* Divan şiirinde, her beyte yedi mısra ekleyerek yedili kıtalar oluşturma; müsabba meydana getirme.

tesbi'an, [Ar. tesbīʿan تسبيعان] *(tesbi:'an) {OsT} zf.* Yediye ayırarak.

tesbih, [Ar. sübḥān > tesbīḥ تسبيح] *(tesbi:h) {eT} {OsT} is.* **1.** *"Allah'ı her türlü arazdan, ayıp, kusur ve eksikliklerden tenzih ederim"* anlamındaki *"sübhanallah"* sözünü söyleme. [Bahşayiş] **2.** Tespih. 🗗 **tesbih boncukı,** *{eT} Tespih tanesi.* [Bahşayiş]|| **tesbih eyitmek,** *{eAT} "Sübhanallah" demek.*|| **tesbih eylemek,** *{eAT} Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih etmek.*|| **tesbih eyleyici,** *{eAT} Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih eden.*

tesbihat, [Ar. tesbīḥāt تسبيحات] *(tesbi:ha:t) {OsT} is.* *"Sübhanallah"* diyerek Allah'ı anma.

tesbihiye, [Ar. tesbīḥiyye تسبيحيه] *(tesbi:hiye, h kalın söylenir) {OsT} is. bot.* Tespih ağacıgiller, *(Meliceae).*

tesbik, [Ar. sebk > tesbīk تسبيك] *(tesbi:k) {OsT} is.* **1.** Eritip kalıba dökme. **2.** Eritilerek kalıba dökülmeler.

tesbikat, [Ar. tesbīkāt تسبيكات] *(tesbi:ka:t) {OsT} is.* **1.** Eritip kalıba dökmeler. **2.** Eritilip kalıba dökülmeler.

tesbil, [Ar. sebīl > tesbīl تسبيل] *(tesbi:l) {OsT} is.* **1.** Yolcu etme. **2.** Bir şeyi Allah için verme; Allah yoluna bağışlama. **3.** *huk.* Sebil; vakıf.

tesbit, [Ar. teşbīt تثبيت] *(tesbi:t) {OsT} is.* **1.** Sağlam bir şekilde yerleştirme; yerinden oynamaz hâle koyma. **2.** Bir durumu şüpheye meydan vermeyecek biçimde görüp gösterme. 🗗 **tesbit-i hātırāt,** *Anıların belirlenmesi.*

tesci, -i'ı [Ar. seciʿ > tescīʿ تسجيع] *(tesci:) {OsT} is. ed.* Divan edebiyatında, düz yazıda uyak kullanmak; seci yapma.

tesciat, [Ar. tesciʿ >tescīʿāt تسجيعات] *(tesci:a:t) {OsT} is. ed.* Düz yazıda uyak kullanmalar; seci yapmalar.

tescif, [Ar. tescīf تسجيف] *(tesci:f) {OsT} is.* Bir şeyi örtme.

tescil, [Ar. sicl > tescīl تسجيل] *(tesci:l) {OsT} is.* **1.** Bir şeyin resmî nitelik kazanması için bir kütüğe kaydını yapma; kütüğe geçirme; deftere yazma. **2.** *huk.* Kimi hakların ve hukuksal durumların sicil defterine yazılması. **3.** *spor.* Bir sonucun, yetkili spor kurulunca kendi ölçütlerine uygunluğunun onanması. 🗗 **tescil etmek,** *Kütüğe kaydetmek.*

tescilat, [Ar. tescīl > tescīlāt تسجيلات] *(tesci:lâ:t) {OsT} is.* Sicile geçirmeler; resmîleştirmeler.

tescilli, [tescil-li] *sf.* Kayıtlara geçmiş olan; resmen sicile kaydedilmiş.

tescilsiz, [tescil-siz] *sf.* Tescili yapılmamış; kütüğe kaydı geçmemiş; yazılmamış olan.

tescin, [Ar. sicn > tescīn تسجين] *(tesci:n) {OsT} is.* Zindana koyma; hapsetme.

tescir, [Ar. tescīr تسجير] *(tesci:r) {OsT} is.* Akıtma; drenaj.

tesciye, [Ar. seciyye > tesciye تسجيه] *{OsT} is.* Üstün ahlak sahibi yapma; seciye kazandırma.

tesçe, [?tesçe / tersçe / tetçe] *{ağız} is.* Binek ve çeki hayvanlarının arka ayaklarında meydana gelen ve topallamalarına sebep olan bir hastalık. [DS]

tesdibesiz, [tesdibe-siz] *{ağız} sf.* Sürekli ufak tefek kazalar yapan; dikkatsiz. [DS]

tesdid, [Ar. sedd > tesdīd تسديد] *(tesdi:d) {OsT} is.* **1.** Uzunluğuna doğrultma. **2.** Doğrultulma. **3.** Hayırlı bir işe yönelme.

tesdis, [Ar. süds > tesdīs تسديس] *(tesdi:s) {OsT} is.* **1.** Altılama. **2.** Sayısını altıya çıkarma. **3.** Altıya bölme. **4.** Bir şekli altı köşeli yapma; altıgen çizme. **5.** *ed.* Bir gazelin beyitleri üstüne aynı vezin ve uyakta dörder mısra ekleyerek altılı bentler meydana getirme; müseddes yapma.

tesdisat, [Ar. tesdīsāt تسديسات] *(tesdi:sa:t) {OsT} is.* Altılamalar; altıya çıkarmalar.

tesebbüb, [Ar. sebeb > tesebbüb تسبب] *{OsT} is.* Yol açma; sebep olma; neden olma.

tesebbüben, [Ar. tesebbüb > tesebbüben تسبباً] *(tesebbü'ben) {OsT} zf.* Sebep olarak. 🗗 **tesebbüben cerh,** *{OsT} isl. huk. Birinin yaralanmasına neden olma.*|| **tesebbüben katl,** *{OsT} Bir kimsenin ölümüne neden olma.*

tesebbüt, [Ar. şebāt > teşebbüt تثبت] *{OsT} is.* Sabretme; dayanma; sebat gösterme.

teseccüd, [Ar. secde > teseccüd تسجد] *{OsT} is.* Secdeye kapanıp Allah'a yalvarma; secde etme.

teseddüd, [Ar. sedd > teseddüd تسدد] *{OsT} is. tıp.* Safra vb. vücut sıvısına ait kanalın taşla tıkanması.

teseffüh, [Ar. sefīh > teseffüh تسفه] *{OsT} is.* Hayvanca zevk ve eğlencelere önem verir şekilde yaşama; sefihleşme.

tesefful, [Ar. sefīl > tesefful تسفل] *{OsT} is.* Bayağılaşma; aşağılık davranışlara kapılma; sefilleşme.

tesehhur, [Ar. saḥara > teseḫḫur تسخر] *{OsT} is.* Maskaraya alma; alay etme.

tesehhurkâr, [Ar. teseḫḫur + Far. kār تسخر كار] *{OsT} is.* Maskara.

tesehhurkârane, [Ar. teseḫḫur + Far. kārāne تسخر كارانه] *{OsT} is.* Maskaraca.

tesehhüb, [Ar. teseḥḥüb تسحب] *{OsT} is.* Bulutlanma.

tesehhür, [Ar. sehr > tesehhür تسهر] *{OsT} is.* Bütün gece uyanık kalma; sabahlama.

tesekkün, [Ar. sükūn > tesekkün تسكن] *{OsT} is.* Yatışma; sakinleşme; sükûnete erme. 🗗 **tesekkün-i deryā,** *{OsT} Denizin sakinleşmesi.*|| **tesekkün-i nizā,** *{OsT} Kavganın yatışması.*

tesekkür[1]**,** [Ar. sekr > tesekkür تسكر] *{OsT} is.* Sarhoş olma.

tesekkür[2]**,** [Ar. sükker > tesekkür تسكر] *{OsT} is.* **1.** Şekerlenme. **2.** *tıp.* Şeker hastalığına tutulma.

tesella, [Ar. tesellī > tesellā تسلى] *(tesellâ:) {OsT} is.* Avuntu; teselli.

teselleme, [teselle-me] *{ağız} is.* Atasözü. [DS]

teselli, [Ar. sülv / selā > tesellī تسلى] *(teselli:) {OsT} is.* **1.** Bir kimsenin üzüntüsünü unutturmaya çalışma; acısını hafifletme; avutma. **2.** Acılı bir kimseyi avutan şey; avunç. 🗗 **teselli-āmiz,** *{OsT} Avutan; teselli veren.*|| **teselli-balış,** *{OsT} Avutan; teselli veren.*|| **teselli bulmak,** *Avunmak.*|| **teselli etmek,** *{OsT} Avutmak.*|| **teselli mükâfatı,** *{OsT} Bir yarış ya da talih oyununda kazanamayanları avutmak için verilen küçük ödül.*|| **teselli-nāpezîr,** *{OsT} Avutma kabul etmeyen; avunmaz.*|| **teselli-pezîr,** *{OsT} Avutulabilir.*|| **teselli vermek,** *{OsT} Avutmak.*|| **teselli-yāb,** *{OsT} Avunan; teselli edilen.*

teselliz, [teselli-siz] *is.* Avutulması mümkün olmayan; çok acı veren.

telliyat, [Ar. tesellī > tesseliyyāt تسليات] *(tesselliya:t) {OsT} is.* Teselli etmeler; avutmalar.

teselluh, [Ar. silāḥ > teselluḥ تسلح] *{OsT} is.* Silah kuşanma; silahlanma.

tesellüb, [Ar. tesellüb تسلب] *{OsT} is.* **1.** Soyunma. **2.** (Eşi ölen kadın için) matem elbisesi giyme.

tesellüc, [Ar. şelc > teşellüc تثلج] *{OsT} is.* Su buharının kar hâline gelmesi.

tesellül, [Ar. sell > tesellül تسلل] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyin içinden sıyrılıp çıkma. **2.** Verem hastalığına yakalanma.

tesellüm[1]**,** [Ar. şelm > teşellüm تثلم] *{OsT} is.* Diş diş olma; çentilme.

tesellüm[2]**,** [Ar. seleme >tesellüm تسلم] *{OsT} is.* Kendisine teslim edilen şeyi kabul etme ve bunu belge ile bildirme. 🗗 **tesellüm etmek,** *{OsT} Kabul et-*

mek; teslim almak ve bildirmek.|| **tesellüm heyeti,** *as. Birlik sefere çıktığında, garnizonu korumak için kalan birlik.*|| **tesellüm ilmühaberi,** *{OsT} Taşıma senedinin düzenlenmediği durumlarda, göndericinin talebi üzerine taşıyıcının verdiği belge.*

teselsül, [Ar. silsile > teselsül تسلسل] *{OsT} is.* **1.** Birbirine eklenip gitme; zincirleme. **2.** Birbiri ile ilgili ve birbirine bağlı şeylerin oluşturduğu dizi; sıra; silsile. **3.** *huk.* Birden çok borçlunun, alacaklıya karşı borcun tümünden sorumlu olmasını ya da birden çok alacaklının bir borcun tümünü istemeye hakkı olmasını gerektiren durum. 🗗 **teselsül etmek,** *Kesintisiz ve zincirleme sürüp gitmek.*

teselsülat, [Ar. teselsül > teselsülāt تسلسلات] *(teselsüla:t) {OsT} is.* Zincirleme gitmeler; zincirlemeler.

tesemmi, [Ar. ism > tesemmī تسمی] *(tesemmi:) {OsT} is.* Aldanma; isimlenme.

tesemmüm, [Ar. semm => tesemmüm تسمم] *{OsT} is.* Zehirlenme.

tesemmümat, [*OsT* tesemm + Ar. -ātü تسممات] *{OsT} is.* Zehirlenmeler.

tesemmün, [Ar. semen > tesemmün تسمن] *{OsT} is.* Semirme; beslenme; şişmanlama.

tesemmür, [Ar. tesemmür تسمر] *{OsT} is. tıp.* **1.** Bir organın başka bir organ içine girmesi. **2.** Dölütün rahim boşluklarından birine girmesi.

tesennî, [Ar. teṣennī تثنی] *(tesenni:) {OsT} is.* Eğilip bükülme; iki kat olma..

tesennüh, [Ar. tesennüh تسنه] *{OsT} is.* Küflenme.

tesennün, [Ar. sinn > tesennün تسنن] *{OsT} is.* Diş çıkarma.

teserri, [Ar. sery > teserrī تسری] *(teserri:) {OsT} is.* **1.** Odalık alma; cariye edinme. **2.** *huk. eski.* Bir erkeğin bir kadını köle olarak satın alıp ona herhangi bir mal gibi sahip olma ve sürekli cinsel ilişkide bulunabilme hakkını edinmesi.

teserru, -u'ı [Ar. sürʿat > teserruʿ تسرع] *{OsT} is.* **1.** Çabuk davranma. **2.** Koşma.

tesettür, [Ar. setr > tesettür تستر] *{OsT} is.* **1.** (Kadın için) örtünme ve erkeğe görünmeme; erkekten kaçma; saklanma. **2.** *isl.* Örtünme. 🗗 **tesettür etmek,** *{OsT} Örtünmek.*|| **tesettür-i nisvān,** *{OsT} Kadınların örtünmesi.*|| **tesettür mağazası,** *{OsT} Tesettüre uygun giyecekleri yaptıran ve satan mağaza.*|| **tesettür modası,** *{OsT} Örtünme modası.*

tesettürlü, [tesettür-lü] *sf.* Tesettür içinde olan; örtünen.

teseül, [Ar. süʿāl > teseʿül تسأل] *is.* Dilenme; dilencilik etme.

tesevvi, [Ar. sevy > tesevvi تسوی] *{OsT} is.* Tesviye etme; düzeltme; düzleme.

tesevvüb, [Ar. ṣevāb > teṣevvüb تثوب] *{OsT} is.* **1.** Sevap kazanma. **2.** Farz namazlar dışında nafile namaz kılıp sevap kazanma.

teseyyüb[1], [Ar. ṣeyyib > teṣeyyüb تثیب] *{OsT} is.* (Kadın için) dul kalma.

teseyyüb[2], [Ar. seyb > teseyyüb تسیب] *{OsT} is.* Tembellik; başıboşluk; kayıtsızlık; özensizlik; ihmal; üşenme.

teseyyübat, [Ar. teseyyüb > teseyyübāt تسیبات] *(teseyyüba:t) {OsT} is.* Üşenmeler; tembellikler.

tesfid, [Ar. tesfīd تسفید] *(tesfi:d) {OsT} is.* Eti kebap yapmak için şişe dizme.

tesfif, [Ar. tesfīf تسفیف] *(tesfi:f) {OsT} is.* **1.** Dövüp toz hâline getirme. **2.** Toz hâline getirilme.

tesfih, [Ar. sefīh > tesfīh تسفیه] *(tesfi:h) {OsT} is.* Sefih sayma.

tesfil, [Ar. süfl > tesfīl تسفیل] *(tesfi:l) {OsT} is.* **1.** Bayağılaştırma. **2.** Bayağılaştırılma.

tesfir, [Ar. sefer > tesfīr تسفیر] *(tesfi:r) {OsT} is.* Yola çıkarma; sefere gönderme.

tesgıran, [? tesgıran] *{ağız} is.* Ateş küreği. [DS]

tesgire, [Far. dest-gāre => tesgire] *{ağız} is.* Teskere. [DS]

teshik, [Ar. teshīḳ تسحیق] *(teshi:k, h ve k kalın söylenir) {OsT} is.* Ezme; dövme.

teshil[1], [Ar. sehl > teshīl تسهیل] *(teshi:l) {OsT} is.* Kolay kılma; kolaylaştırma. 🗗 **teshil etmek,** *Kolaylık sağlamak; kolaylaştırmak.*

teshil[2], [Ar. teshīl تسحیل] *(teshi:l, h kalın söylenir) {OsT} is.* Öksürme.

teshilat, [Ar. teshīl > teshīlāt تسهیلات] *(teshi:lâ:t) {OsT} is.* Kolaylıklar; kolaylık sağlamalar.

teshilen, [Ar. teshīl > teshīlen تسهیلاً] *(teshi:'len) {OsT} zf.* Kolaylaştırmak amacıyla; kolaylaştırarak.

teshin, [Ar. süḫūnet > teshīn تسخین] *(teshi:n, h kalın söylenir) {OsT} is.* Sıcaklığını artırma; kızdırma; ısıtma. 🗗 **teshin etmek,** *{OsT} Isıtmak.*

teshinat, [Ar. teshīnāt تسخینات] *(teshi:n, h kalın söylenir) {OsT} is.* Sıcaklığını artırmalar; kızdırmalar; ısıtmalar.

teshir[1], [Ar. siḥr > teshīr تسخیر] *(teshi:n, h kalın söylenir) {OsT} is.* Ele geçirme; istila etme; fethetmeler. 🗗 **teshir etmek,** *{OsT} İstila etmek; ele geçirmek.*

teshir[2], [Ar. siḥr > teshīr تسحیر] *(teshi:r, h kalın söy-*

lenir) {OsT} is. **1.** Büyüleme; sihir yapma. **2.** *mecaz.* Kendine bağlama; elde etme. **3.** Aldatma. **4.** Tutsak etme. ◻ **tesbir etmek,** *{OsT} 1. Büyülemek. 2. Kendine bağlamak.*

teshirat[1], [Ar. teshīr > teshīrāt تسخيرات] *(teshi:ra:t) {OsT} is.* Ele geçirmeler; istila etmeler; fethetmeler.

teshirat[2], [Ar. teshīr > teshīrāt تسحيرات] *(teshi:ra:t) {OsT} is.* Büyülemek; sihir yapmak.

tes'id, [Ar. sa'd => tes'īd تسعيد] *(tes-i:d) {OsT} is.* Tebrik etme; kutlama.

tesik, [tes-ik] *{eT} is.* Bir çeşit vergi. [EUTS]

te'sim, [Ar. işım > te'sīm تأثيم] *(te-si:m) {OsT} is.* Bir kimseyi günahkâr sayma; ona günahkâr demek.

te'sir[1], [Ar. eser > te'sīr تأثير] *(te-si:r) {OsT} is.* → tesir.

tes'ir[2], [Ar. sa'r => tes'īr تسعير] *(tes-i:r) {OsT} is.* **1.** Değer biçme. **2.** Ateş yakma; yanan ateşi harlandırma.

tesir, [Ar. eser > te'sīr تأثير] *(te:sir) is.* **1.** Herhangi bir etkenin bir kimse ya da nesne üzerinde yaptığı eylem; etki. **2.** Bir kişinin başkasının davranış ve tutumlarını etkileme gücü; etki. **3.** Bir nedenin ya da etkenin beklenen sonucu. **4.** İzlenim. ◻ **tesir atışı,** *as. Önceden belirlenmiş ve nişangâh ayarı yapılmış hedefe doğrudan yapılan atış.*|| **tesir bırakmak,** *Güçlü olarak etkilemek.*|| **tesir etmek,** *Etki etmek; etkilemek; etkisini göstermek.*|| **tesirini göstermek,** *Etkisini belli etmek; etkisini ortaya koymak.*|| **tesir yapmak,** *Etkide bulunmak; etki bırakmak.*

te'sirat, [Ar. te'sīir > te'sīrāt تأثيرات] *(te:si:ra:t) {OsT} is.* Etkiler; etkilemeler. ◻ **te'sîrât-ı hasene,** *İyi etkiler.*

tesirli, [tesir-li] *(te:sirli) sf.* Beklenen etkiyi yaratan; etkisi olan; etkili.

tesirre, [Ar. tesirre تسره] *{OsT} is.* Sevindirme.

tesirsiz, [tesir-siz] *(te:sirsiz) is.* Etkisi olmayan; etkide bulunmayan; etkisi görülmeyen; etkisiz. ◻ **tesirsiz hâle getirmek,** *(Kişi için) etkisini yok etmek; etkisiz kılmak.*

te'sis, [Ar. üss > te'sīs تأسيس] *(te-si:s) {OsT} is.* → tesis.

tesis, [Ar. üss > te'sīs تأسيس] *(te:sis) is.* **1.** Yapma; kurma; temelini atma. **2.** Kuruluş; kurum. **3.** *ed.* Divan şiirinde kafiyeyi meydana getiren harf ile arasında harekeli bir harf bulunan elif. **4.** *huk.* Belli bir amaca hizmet etmek üzere tahsis edilmiş ve kendine özgü bağımsız varlık kazanmış mal; vakıf mal. **5.** *eko.* Bir işletmenin bir bölümünü oluşturan, özel donanıma ve belirli çalışana sahip üretim birimi; tek işletmeye ait fabrika ya da atölyeler topluluğu. ◻ **tesis etmek,** *Kurmak; yapmak.*

te'sisat, [Ar. te'sīs>te'sīsāt تأسيسات] *(te-si:sa:t) {OsT} is.* → tesisat.

tesisat, [Ar. te'sīs > te'sīsāt تأسيسات] *(te:sisa:t) is.* **1.** Bir yerde kullanılacak olan çeşitli araç ve aygıtların kullanıma uygun biçimde yerleştirilmesi işi veya biçimi. **2.** Bu şekilde yerleştirilen aygıt ve araçların bütünü; donanım; döşem.

tesisatçı, [tesisat-çı] *(te:si:satçı) is.* Tesisatı döşeyen; döşemci.

tesisatçılık, -ğı [tesisat-çı-lık] *(te:si:satçılık) is.* Tesisatçının yaptığı iş ve meslek; tesisat yapma işi; döşemcilik.

te'sisen, [Ar. te'sīs > te'sīsen تأسيساً] *(te-si:'sen) {OsT} zf.* Tesis ederek; kurarak.

tesisler, [tesis-ler] *is.* **1.** Kuruluşlar. **2.** Bir kuruluşun yönetimindeki taşınır ya da taşınmaz malların bütünü. ◻ **tesisler bütünü,** *Kompleks.*

tes'it, -di [Ar. sa'd > tes'īd تسعيد] *(tes-i:d) {OsT} is.* Kutlama. ◻ **tes'it etmek,** *Kutlamak.*

te'siye, [Ar. te'siye تأسيه] *(te-siye) {OsT} is.* Teselli etme; avutma.

teskellemek, [teskel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yakıştırmak; yaraştırmak; denk getirmek. [DS]

teskelmek, [teskel-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Önermek. [DS]

tesker[1], [? tesker] *{ağız} is.* Hindinin kabararak yürümesi. [DS]

tesker[2], [? tesker] *{ağız} is.* Fırıldak. [DS]

teskere, [Far. dest-gāre دستگاره => teskere تسكره] *is.* **1.** Ağır yükleri taşımakta kullanılan dört kollu tekne. **2.** Sedye. **3.** *{ağız}* Tahtadan yapılmış küçük sepet.[DS]

teskereci, [teskere-ci] *is.* **1.** Teskere taşımakla görevli kimse. **2.** *as.* Savaş alanındaki hasta ve yaralıları ilk yardım merkezlerine taşıyan askerî görevli.

teskermek, [tesker-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Korkutmak için vuracakmış gibi yapmak; vuracakmış gibi el kaldırmak. **2.** Sunmak; vermek. **3.** Önermek; öne sürmek. **4.** *gçsz. f.* Çatlamak; yarılmak. [DS]

teskıye, [Ar. saky > teskıye تسقيه] *{OsT} is.* **1.** Su içirme; su verme. **2.** Sulama. **3.** Sulanma.

teskib, [Ar. sakb > teskīb تثقيب] *(teski:b, k kalın söylenir) {OsT} is.* Delik açma; delme.

teskif, [Ar. sakf > teskīf تسقيف] *(teski:f) {OsT} is.* **1.** Yapıya tavan koyma. **2.** Bir Hristiyanın papaz olması.

teskil, [Ar. şakl > teskīl تثقيل] *(teski:l, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Ağırlığını artırma; ağırlaştırma. **2.** Ağırlaştırılma.

teskim, [Ar. saḳm > tesḳīm تسقيم] *(teski:m, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Hasta etme. **2.** Bozuk, eksik ve yanlış sayma.

teskin, [Ar. sükūn > teskīn تسكين] *{OsT} is.* **1.** Bir acıyı, bir üzüntüyü, bir heyecanı vb. bir duyguyu yatıştırmaya çalışma; yatıştırma. **2.** Birinin acısını, heyecanını yatıştırma. ◻ **teskin etmek,** *Birinin acısını, üzüntüsünü, heyecanını vb. duygularını dindirmek; yatıştırmak.*

teskir[1]**,** [Ar. sekr > teskīr تسكير] *(teski:r) {OsT} is.* Sarhoş etme.

teskir[2]**,** [? teskir] *{ağız} is.* Süzgeç. [DS]

teskire, [Far. dest-gāre => teskire] *{ağız} is.* **1.** İnce tahta şeritlerden yapılmış küçük sepet veya küfe. **2.** Tahta kaşıklık. [DS]

teskit, [Ar. sükūt > teskīt تسكيت] *(teski:t) {OsT} is.* Susturma.

teskiye, [Ar. saḳy > tesḳıye تسقيه] *{OsT} is.*→ teskıye.

tesla, [Nikola Tesla *(Hırvat elektrik müh.)*] *is. fiz.* Bir metrekarelik yüzeyde 1 weberlik toplam manyetik akı üreten, bu yüzeye dik düzgün manyetik indüklemeye eşit manyetik indükleme ölçüsü birimi, sembolü: T.

teslif, [Ar. teslīf تسليف] *(tesli:f) {OsT} is.* Kalıvaltı etme.

teslih[1]**,** [Ar. silāḥ > teslīḥ تسليح] *(tesli:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* Silah verme; silahlandırma. ◻ **teslih etmek,** *{OsT} Silahlandırmak.*

teslih[2]**,** [Ar. silāḫ > teslīḫ تسليخ] *(tesli:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Derisini yüzüp çıkarma. **2.** Derisi yüzülme.

teslihat, [Ar. teslīḥ > teslīhāt تسليحات] *(tesli:ha:t, h kalın söylenir) {OsT} is.* Silahlandırmalar. ◻ **teslîhât-ı askeriye,** *Askerin silahlandırılması.*

teslim, [Ar. selm > teslīm تسليم] *(–li:mi) {OsT} is.* **1.** Tehlikeden kurtarma; koruma. **2.** Kendisini Allah'ın iradesine bırakma. **3.** Alınan bir emaneti sahibine geri verme. **4.** Gönderilen bir mal ya da başka bir şeyi alıcısına, ilgilisine, yetkilisine tam ve kusursuz olarak verme; iletme. **5.** Bir alıcının satın aldığı malın mülkiyetini o kimseye geçirme. **6.** Bırakma; devretme; terk etme. **7.** *mecaz.* Gerçek olduğunu söyleme; kabul etme; doğrulama. **8.** Dayanma ve direnme gücünü yitirerek karşı tarafın egemenliğini, üstünlüğünü vb. kabul etme. **9.** *"Esselamüaleyküm"* sözü ile karşılama. **10.** Afetten masun kalma. **11.** *müz.* Fasıl müziğinde peşrevin sonunda, saz semaisinde hane sonlarında tekrarlanan parça. **12.** (Kadın için) kendini bir erkeğin cinsel arzularının tatminine verme. **13.** *tasvf.* Duyularla algılanamayan, gayb âlemi denilen evrenden gelen İlahî buyruklara boyun eğme. **14.** *ünl.* "Teslim ol!" ya da "Teslim oluyorum!" sözünün kısaltılmışı. ◻ **teslim almak,** *1. Kendisine teslim edilen şeyi almak; kabul etmek. 2. as. Tutsak almak. 3. Kuvvet kullanarak ele geçirmek.* || **teslim bayrağı,** *Yenilgiyi belirtmek için kullanılan flama.*|| **teslim bayrağı çekmek,** *1. Yenilgiyi kabul etmek; teslim olmak. 2. Bir çekişme sonucunda karşıdakinin isteğini yerine getirmeye razı olmak.*|| **teslim etmek,** *1. Bir şeyi sahibine vermek. 2. Bir şeyin kullanım, mülkiyet vb. haklarını devretmek, vermek. 3. Gerçek olduğunu söylemek; doğruluğunu kabul etmek. 4. (Kadın için) kendini bir erkeğe vermek.*|| **teslim halkası,** *tasvf. Bektaşilerin, Balım Sultan'a bağlılıklarını ve ömür boyu mücerret (bekâr) kalacaklarını ifade için kulaklarına taktıkları halka biçimli küpe.*|| **teslim-i ruh,** *{OsT} Ölme.*|| **teslim-kerde,** *{OsT} Teslim edilmiş olan.*|| **teslim olmak,** *1. Üstün güç karşısında direnmeyi bırakarak yenilgiyi kabul etmek. 2. Kendini teslim etmek; vermek.* | **teslim taşı,** *tasvf. Bektaşi babalarının On İki İmamın simgesi olarak boyunlarına astıkları, Kırşehir taşından yapılma on iki dilimli takı.*|| **teslim tesellüm,** *{OsT} Verme ve alma işi ve işlemi.*

teslimat, [Ar. teslīm > teslīmāt تسليمات] *(tesli:ma:t) {OsT} is.* **1.** Teslim edilen şeyler. **2.** Parça parça ödenen paralar ve bunların dökümü. ◻ **teslimat listesi,** *Bir teslim sırasında, teslimi yapılan ve alınan mallara ilişkin döküm.*

teslimatçı, [teslimat-çı] *(tesli:matçı) is.* Teslimat işlerini yürüten kimse; teslimatta bulunan kimse.

teslimiyet, [Ar. teslīm > teslīmiyyet تسليميت] *(tesli:miyet) {OsT} is.* Kendini bir başkasının isteklerine bırakma; teslim olma; boyun eğme; kendini verme.

teslimiyetçi, [teslimiyet-çi] *(tesli:miyetçi) sf.* Her şeye boyun eğen; boyun eğme eğilimi taşıyan.

teslis, [Ar. ṣelāṣe > teslīṣ تثليث] *(tesli:s) {OsT} is.* **1.** Üçleme; üçe çıkarma. **2.** Şarabı üçte biri buharlaşana kadar kaynatma. **3.** *hrist.* Tanrı'nın tek ve bölünmez bir doğada, ayrı, eşit ve tek özlü Baba, Oğul ve Ruhülkudüs olarak üç kişi tanımlanması dogması. **4.** Bu dogma adına kutlanan yortu. **5.** *isl.* Gerçek halifelerin Ebubekir, Ömer ve Osman olduğunu kabul etme.

teslit, [Ar. teslīṭ تسليط] *{OsT} is.* **1.** Sataştırma. **2.** Sataştırılma.

tesliye, [Ar. sülv / selā > tesliye تسليه] *{OsT} is.* → tesliyet. ◻ **tesliye-i hātır,** *{OsT} Gönlü alınma.*

tesliyet, [Ar. sülv / selā > tesliyet تسليت] *{OsT} is.* Teselli etme; avutma. ◻ **tesliyet-bahş,** *{OsT} Teselli veren; avutan.*|| **tesliyet-i hātır,** *{OsT} Gönlü avutma.*|| **tesliyet-kâr,** *{OsT} Teselli veren; avutan.*|| **tesliyet-sāz,** *{OsT} Teselli veren; avutan.*

tesmek, [teş-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Kaçmak; firar etmek. [EUTS]

tesmi, -i'ı [Ar. sem^{c} > tesmī^{c} تسميع] *(tesmi:) {OsT} is.* **1.** İşittirme; duyurma. **2.** İşittirilme.

tesmiat, [Ar. tesmī^{c}āt تسميعات] *(tesmi:a:t) {OsT} is.* **1.** İşittirmeler. **2.** İşittirilmeler.

tesmim[1], [Ar. teṣmīm تثميم] *(tesmi:m) {OsT} is. tıp.* Organları eklem yerinden ayırma işlemi.

tesmim[2], [Ar. semm > tesmīm تسميم] *(tesmi:m) {OsT} is.* **1.** Zehirleme. **2.** Zehirlenme. 🗗 **tesmim etmek,** *{OsT} Zehirlemek.*

tesmimen, [Ar. tesmīm > tesmīmen تسميماً] *(tesmi:'-men) {OsT} zf.* Zehirleyerek; zehirlenerek.

tesmin[1], [Ar. ṣümn > teṣmīn تثمين] *(tesmi:n) {OsT} is.* **1.** Sekize çıkarma; sekizleme. **2.** Sekize bölme. **3.** Bir nesneye değer biçme. **4.** Bir nesneye değer biçilme.

tesmin[2], [Ar. semen > tesmīn تسمين] *(tesmi:n) {OsT} is.* **1.** Semirtme; yağlandırma; şişmanlatma. **2.** Semirtilme; şişmanlatılma.

tesmir[1], [Ar. ṣemer > teṣmīr تثمير] *(tesmi:r) {OsT} is.* **1.** (Ağaçlar için) çiçeklerini döküp meyve bağlama. **2.** (Mal için) tutumlu kullanma ile çoğalma.

tesmir[2], [Ar. tesmīr تسمير] *(tesmi:r) {OsT} is.* **1.** Çivileme; mıhlama. **2.** Çivilenme; mıhlanma.

tesmit, [Ar. tesmīt تسميت] *(tesmi:t) {OsT} is.* Hapşuranlara, aksıranlara "Allah sana merhamet etsin" deme.

tesmiye, [Ar. ism > tesmīye تسميه] *(tesmi:ye) {OsT} is.* **1.** Ad koyma; adlandırma. **2.** Belli bir adla çağırma. **3.** Bismillah deme; besmele çekme. 🗗 **tesmiye etmek,** *{OsT} 1. Adlandırmak. 2. Besmele çekmek.*|| **tesmiye olunmak,** *{OsT} Adlandırılmak; bir adla çağrılmak; ad konulmak.*

tesnim, [Ar. tesnīm تسنيم] *(tesni:m) {OsT} is.* **1.** Kubbeli yapma; kabartma. **2.** Kabartılma; kubbeli yapılma. **3.** *öz. is.* Cennetteki ırmaklardan birinin adı.

tesniye, [Ar. iṣneyn > teṣniye تثنيه] *{OsT} is. dbl.* Arap dilbilgisi kurallarına göre bir ismi ikil yapma. *ebeveyn (iki ata, ana baba), tarafeyn (iki taraf).*

tespermek, [tepser-mek / tesper-mek] *{ağız} is.* **1.** (Ekmek için) saca yapışmak. **2.** (Dudak için) sıcaktan kurumak ve çatlamak. [DS]

tespi, [Çin. ? tewsi / tebsi > tepsi / tespi] *{ağız} is.* Büyük bakır sahan. [DS]

tespih, [Ar. sübḥān > tesbīḥ تسبيح] *(tesbi:h) {OsT} is.* **1.** Art arda belli sayıda tekrarlanan dua sözlerinin sayısını belirlemek amacıyla kullanılan boncuk dizisi. **2.** Tanelerini bir yandan diğer yana devirerek oyalanmak amacıyla kullanılan boncuk dizisi. **3.** Brahmacılık, Budhacılıkta taneleri simgesel birer anlam taşıyan boncuk dizisi. **4.** Hristiyanlıkta her biri on küçük taneden oluşan beş dizi boncuk ya da küçük büyük halka ve haç karışımı zincir. **5.** *müz.* Dinî Türk musikisinde kullanılan bir form. 🗗 **tespih ağacı,** *bot. 1. Tohumundan ya da çekirdeğinden tespih yapılan ağaçların genel adı, (Melia azedarach). 2. Ayı fındığıgiller familyasından 2-5 m. kadar boylu, beyaz çiçekli, meyveleri bir veya iki tohumlu çalı; ayı fındığı; zamzalak, (Styrax officinalis).*|| **tespih ağacıgiller,** *bot. Sıcak iklimlerde yetişen ve değerli odun veren ağaçlar familyası, (Meliceae).*|| **tespih böceği,** *zool. Nemli yerlerde yaşayan, eş bacaklılardan toprakta açtığı bir metreye yakın deliklerle üç ay içinde yaklaşık bir buçuk ton toprağı yerinden oynatarak çorak bölgelerde toprağın verimini artıran, tehlike anında tortop olan kabuklu bir böcek, (Hemilepistus).*|| **tespih böcekleri,** *zool. Örnek hayvanı tespih böceği olan kabuklular takımı, (Oniscidae).*|| **tespih çekmek,** *1. Tespihin boncuklarını işaret ve baş parmak arasından birer ya da ikişer geçirmek. 2. Allah'ın adını zikrederek ibadet etmek. 3. Torna ile değişik maddelerden tespih tanesi imal etmek.*

tespihçi, [tespih-çi] *is.* Tespih imal eden veya satan kimse.

tespihçilik, -ği [tespih-çi-lik] *is.* Tespih üretme ve satma işi.

tespihlenme, [tespih-le-n-me] *is.* **1.** Tespihlenmek eylemi. **2.** *zool.* Bazı kavkılı böceklerin tehlike karşısında, yuvarlak top gibi olarak gösterdikleri savunma tepkisi.

tespihlenmek, [tespih-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tespihli duruma gelmek; tespih sahibi olmak.

tespihli, [tespih-li] *sf.* **1.** Tespihi bulunan; tespihi olan. **2.** Sürekli tespih taşıyan.

tespit, [Ar. ṣebt > teṣbīt تثبيت] *is.* **1.** Bir nesneyi yerinden kıpırdamaz duruma getirme. **2.** Bir şeyi veya bir durumu kesin biçimde belirleme; saptama. **3.** *as.* Düşmanı, her türlü yayılma ve manevradan alıkoymak amacıyla yeterli ateş baskısı kurma. **4.** *tıp.* Kırık bir kemiği kıpırdamaz hâle getirmek için uygulanan yöntem. **5.** (Konuşma, söz vb. için) daha sonra tekrarlanabilecek duruma getirmek; kaydetmek. **6.** *foto.* Fotoğrafçılıkta resmin belirmesinden sonra ışığa duyarsız hâle getirme işlemi. **7.** *biy.* Mikroskopta incelenmek üzere canlıdan alınan parçaların çürüme ve bozulmasını önlemek için bir takım kimyasal ilaçlarla işleme tabi tutma; fiksasyon. 🗗 **tespit açısı,** *Bir kanat ya da kuyruk takımı düzleminin gövdeyle yaptığı açı.*|| **tespit davası,** *huk. Bir hukuksal ilişkinin saptanması için açılan dava.*|| **tespit etmek,** *1. Bir şeyi bir yere oynamayacak biçimde, sağlamca yerleştirmek. 2. Bir durumu, bir şeyi herhangi bir kuşkuya yol açmayacak biçimde açık seçik belirlemek; saptamak. 3. Bir fo-*

toğraf duyar katını tespit banyosunda işlemek.|| **tespit levhası,** *Eski ateşli silahlarda ateşleme düzeneğinin oturduğu, demirden yapılmış parça.*|| **tespit sıvısı,** *biy. Canlıdan alınan parçanın bozulmasını önlemek için kullanılan Bouin, Zenker, ozmiyum tetroksit, glutaraldehit gibi kimyasal maddeler; fiksatif.*

tesri, -i'ı [Ar. sürʿat > tesrīʿ تسريع] *(tesri:) {OsT} is.* Hızlandırma; çabuklaştırma; hız verme. 🗗 **tesri' etmek,** *{OsT} Hızlandırmak; çabuklaştırmak.*

tesri'an, [Ar. tesrīʿ > tesrīʿan تسريعاً] *(tesri:'an) {OsT} zf.* Çabuklaştırarak; hızlandırarak.

tesri'at, [Ar. tesrīʿ > tesrīʿāt تسريعات] *(tesri:a:t) {OsT} is.* Çabuklaştırmalar; hızlandırmalar.

tesrib[1], [Ar. teṣrīb تثريب] *(tesri:b) {OsT} is.* **1.** Ayıplama. **2.** Başa kakma. **3.** Darılma.

tesrib[2], [Ar. sürūb > tesrīb تسريب] *(tesri:b) {OsT} is.* **1.** (Asker vb. için) gönderme. **2.** Gönderilme.

tesric, [Ar. serc > tesrīc تسريج] *(tesri:c) {OsT} is.* Hayvana eyer vurma. 🗗 **tesrîc-i feres,** *{OsT} Ata eyer vurma.*

tesrih, [Ar. serḥen *(salmak)* > tesrīḥ تسريح] *(tesri:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* Serbest bırakma; salma. 🗗 **tesrîh-i lihye,** *{OsT} 1. Sakal bırakma. 2. Padişahın sakal bırakması.*

tesrik, [Ar. sirḳat > tesrīḳ تسريق] *(tesri:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* Bir kimseyi hırsızlıkla suçlama.

tesrikat, [Ar. tesrīḳāt تسريقات] *(tesri:ka:t) {OsT} is.* Hırsızlıkla suçlamalar.

tesrir, [Ar. sürūr > tesrīr تسرير] *(tesri:r) {OsT} is.* Sevindirme. 🗗 **tesrir etmek,** *Sevindirmek.*

tesrirat, [Ar. tesrīrāt تسريرات] *(tesri:r) {OsT} is.* Sevindirme.

tesriye, [Ar. tesriye تسريه] *{OsT} is.* Sıkıntıyı, üzüntüyü yok etme.

tessella, [Lat. tessella] *(te'sella) is.* Küçük mozaik parçaları.

tessera, [Lat. tessera / Yun tesseras] *(te'ssera) is.* Eski Roma'da giriş bileti, bono, makbuz vb. olarak kullanılan dört köşeli metal ya da fildişi jeton.

test, [İng. test] *is.* **1.** Bir kimsenin, bir grubun doğuştan gelen ya da sonradan edindiği bilgi ve becerileri belirlemek ve derecelendirmek amacıyla aynı işi yapmalarını gerektiren değerlendirme yöntemi. **2.** Bir aygıtın iyi işleyip işlemediğini belirlemek için uygulanan sınav. **3.** Bir ürünün ne ölçüde etkin olduğunu belirleme işi. **4.** *eğit.* Kesin bir ölçme ve değerlendirmeye olanak veren sınav türü; böyle bir nesnel değerlendirmede kullanılan soruların tümüne birden verilen ad. **5.** *eğit.* Sınav; imtihan. **6.** *tıp.* Bir hastalığın var olup olmadığını, varsa niteliğini saptamak için yapılan laboratuar uygulamalarının tümü. **7.** *biy.* Biyolojik işlevi veya niteliği değişmez olarak bilinen ve örnek olarak alınan bir normal bireyinki ile karşılaştırma yoluyla değerlendirme ve ölçmeye olanak veren uygulama. 🗗 **test bilimi,** *psikol. Yalnızca psikometriye dayanan psikolojik araştırma.*|| **test etmek,** *Ölçmek; değerlendirmek.*

testa, [Lat. testa *(kabuk)*] *(te'sta) is. bot.* Tohumda, yumurtacığın birinci zarından doğan sert dış kabuk.

testçi, [test-çi] *is.* **1.** *psikol.* Psikolojik bir testi uygulayan kişi. **2.** Bir ürünü ya da aygıtı denemeden geçiren kimse.

teste, [Far. deste => teste] *{ağız} is.* Orakla biçilen ekinden yapılan bağlam. [DS]

testebesiz, [tesdibe-siz / testebe-siz] *{ağız} sf.* Sürekli ufak tefek kazalar yapan; dikkatsiz. [DS]

testebetsiz, [testebet-siz] *{ağız} sf.* Biçimsiz. [DS]

testemel, [Far. dest-māl => testemel] *{ağız} is.* **1.** Mendil. **2.** Düğün alayının önünde giden atlı. [DS]

testenbel, [Far. dest-māl => testemel] *{ağız} is.* Mendil. [DS]

testengerlek, -ği [te(s)+te/nger-lek] *{ağız} pekşt. sf.* Yusyuvarlak. [DS]

testepesiz, [tesdibe-siz / testepe-siz] *{ağız} sf.* → testebesiz. [DS]

tester, [İng. tester] *is.* Sondaj sırasında, matkap önceden belirlenen katmanı geçtiğinde bir üretim denemesi yapmaya yarayan aygıt.

testere, [Far. dest *(el)* + erre *(bıçkı)*] *{te'stere} is.* **1.** Vargel hareketi ile bir malzemeyi kesmekte kullanılan kesici ve üçgen dişli aletlerin genel adı. **2.** *sf.* Testereye benzeyen; testere gibi. 🗗 **testere balığı,** *Testere balığıgillerden, testereyi andıran ağzında iki sıra gömülü dişleri bulunan, sıcak denizlerde birçok türü bulunan, boyu 9 metreyi bulan bir köpek balığı, (Pristis pristis).*|| **testere balığıgiller,** *zool. Basık gövdeli, ağzı testereyi andıran, sıcak ve ılık denizlerde yaşayan bir köpek balığı familyası, (Pristidae).*|| **testere bıçak,** *Ağzı testere biçiminde olan bıçak.*|| **testere çaprazı,** *Testerenin dişlerini iki yana belirli açıklıkta eğmek için kullanılan alet.*

testereleme, [testere-le-me] *is.* Testerelemek eylemi.

testerelemek, [testere-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Testere ile kesmek.

testereli, [testere-li] *sf.* **1.** Testeresi bulunan; testeresi olan. **2.** Testere gibi dişleri bulunan.

testevren, [ters+devir-en / ters+çevir-en] *{ağız} is.* Dikilen ayakkabıyı çevirmeye yarayan ağaçtan yapılmış araç. [DS]

testi, [Far. destī *(el kabı)* دستی] *is.* **1.** Topraktan yapılan, kulplu, geniş gövdeli, dar ağızlı su kabı. **2.** *sf.* (Bir sayı sıfatı ile birlikte) o kadar testinin alabileceği miktarda olan. 🗗 **testi gibi,** *(Meme için) büyük ve sarkık.*|| **testi kabağı,** *Su kabağı.*|| **testi ke-**

babı, *İçine et ve sebze doldurulduktan sonra ağzı sıvanmış ve fırına verilmiş testide pişirilmiş bir yemek türü.*|| **Testi kırılsa da kulpu elde kalır.** *Varlıklı kimse zarar etse de büsbütün yoksul kalmaz.*|| **testi yeri,** *{ağız} Köy evlerinin mutfaklarında testi, kova gibi şeyleri koymak için duvar içine yapılmış kapaksız dolap gibi yer.* [DS]|| **Testiyi kıran da bir, getiren de.** *İyiliğin ödülsüz, kötülüğün cezasız kaldığını ifade için kullanılan serzeniş sözü.*

testibetsiz, [testibet-siz] *{ağız} sf.* (Kişi için) Kırıp döken; özensiz iş yapan. [DS]

testici, [testi-ci] *is.* Testi yapan ya da satan kimse.

testicilik, -ği [testi-ci-lik] *is.* Testicinin işi ve mesleği.

testih, [Ar. teṣtīḥ / tasṭīḥ تسطيح] *(testi:h, t ve h kalın söylenir) {OsT} is.* Yassıltma.

testilik, -ği [testi-lik] *is.* Evlerin iç avlularında su dolu testileri koymak için yapılmış özel raf.

testimsi, [testi-msi] *sf.* Testi gibi; testiyi andırır; testi biçiminde.

testir, [Ar. setr > testīr تستير] *(testi:r) {OsT} is.* Saklama; örtme.

testis, [Lat. testis *(kanıt)*] *(te'stis) is. anat.* Er bezi.

testlenebilir, [test-le-n-e+bil-ir] *sf.* **1.** Testten geçirilebilecek nitelikte olan. **2.** (Yetenek için) test ile ölçülebilecek nitelikte olan.

testlenebilirlik, -ği [test-le-n-e+bil-ir-lik] *is.* Test edilebilecek nitelikte olan şeyin özelliği.

testosteron, [Fr. testostérone] *is. biy. kim.* Sperma oluşumunu, üreme organlarının gelişimini, ikincil cinsiyet karakterlerini denetleyen, kemik ve kas dokusundaki protein anabolizmasını harekete geçiren, erbezi hücreleri tarafından salgılanan başlıca erkeklik hormonu, $C_{19}H_{28}O_2$.

testosteronemi, [Fr. testostéronémie] *is.* Plazmada bulunan testosteron miktarı.

tesvib, [Ar. sevāb > tesvīb تسويب] *(tesvi:b) {OsT} is.* Ödül verme.

tesvid, [Ar. sevād > tesvīd تسويد] *(tesvi:d) {OsT} is.* **1.** Karalama; siyaha boyama. **2.** Yazı taslağı hazırlama; müsvedde yapma. 🗗 **tesvit etmek,** *1. Bir yeri siyaha boyamak. 2. Bir yazının taslağını hazırlamak.*

tesvidat, [Ar. tesvīd > tesvīdāt تسويدات] *(tesvi:da:t) {OsT} is.* **1.** Yazı taslakları; karalamalar; müsveddeler. **2.** Yazı taslağı yapmalar.

tesvif, [Ar. sevf > tesvīf تسويف] *(tesvi:f) {OsT} is.* Boş yere geciktirme; atlatma.

tesvifat, [Ar. tesvīfāt تسويفات] *(tesvi:fa:t) {OsT} is.* Boş yere geciktirmeler; atlatmalar.

tesviğ, [Ar. tesvīġ تسويغ] *(tesvi:ğ, ğ kalın söylenir) {OsT} is.* İzin verme; uygun görme; cevaz verme.

tesvik[1], [Ar. sevḳ > tesvīḳ تسويق] *(tesvi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Sevk etme; sürme. **2.** İleri gitme.

tesvik[2], [Ar. misvak > tesvīk تسويك] *(tesvi:k) {OsT} is.* Dişlerini misvaklama; misvaklanma.

tesvil, [Ar. tesvīl تسويل] *(tesvi:l) {OsT} is.* Kötü bir şeyi güzel göstererek aldatma.

tesvilat, [Ar. su'āl > tesvīl > tesvīlāt تسويلات] *(tesvi:lâ:t) {OsT} is.* **1.** Yalanlar. **2.** Kötü bir şeyi güzel göstererek kandırmalar; hileler.

tesvir, [Ar. tesvīr تسوير] *(tesvi:r) {OsT} is.* **1.** Toz kaldırma. **2.** Asıl anlamını araştırma; batınî manasını öğrenmeye çalışma.

tesviye, [Ar. sevī > tesviye تسويه] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyi bir yer ile aynı düzeye getirme; düzeyleme; düzleme. **2.** Düz hâle getirme; düzeltme. **3.** Borcu kapatma; tamamen ödeme. **4.** Bir işi sonuçlandırma. **5.** *as.* Hükûmetçe bir yere gönderilen erlere verilen ve bilet yerine geçen kâğıt. **6.** Kuyumculukta, mıhlanmış bir parçanın yapım izlerini yok etmek için yapılan temizleme. 🗗 **tesviye aleti,** *Düzeç.*|| **tesviye etmek,** *1. Bir şeyi istenilen düzeye getirmek; düzletmek. 2. Ödemek; vermek.*|| **tesviye-i deyn,** *{OsT} Borcu ödeme.*|| **tesviye-i turuk,** *{OsT} Yol yapma.*|| **tesviye-i umûr,** *{OsT} İşlerin yoluna konup bir sonuç alınması.*|| **tesviye münhanîsi,** *{OsT} yer b. Eş yükselti eğrisi.*|| **tesviye rühu,** *{OsT} Kabarcıklı düzeç.*

tesviyeci, [tesviye-ci] *is.* Metal, tahta vb. malzemeden yapılmış ve takım tezgâhında işlenemeyen çeşitli parçaları istenilen biçimi vermek için el aletleriyle işleyerek düzelten zanaatçı.

tesviyecilik, -ği [tesviye-ci-lik] *is.* Tesviyecinin işi ve mesleği.

tesyar, [Ar. tesyār تسيار] *(tesya:r) {OsT} is.* **1.** Gönderme. **2.** Gönderilme.

tesyil, [Ar. seyl > tesyīl تسييل] *(tesyi:l) {OsT} is.* **1.** Sel gibi akıtma. **2.** *kim.* Katı bir maddeyi akışkan hâline getirme.

tesyir, [Ar. seyr > tesyīr تسيير] *(tesyi:r) {OsT} is.* **1.** Yürütme. **2.** Yürütülme. **3.** Gönderme; yollama. **4.** Gönderilme; yollanma.

-teş, [-daş / -deş / -teş / -taş] *yap. e.* → -daş.

teş[1], [? teş] *{ağız} ünl.* Yazık; eyvah. [DS]

teş[2], [Far. ṭāşt] *{ağız} is.* Büyük leğen. [DS]

teşabüh, [Ar. şibh > teşābüh تشابه] *(teşa:büh) {OsT} is.* **1.** Benzeşme; birbirine benzeme. **2.** *fel.* Benzerlik. 🗗 **teşabüh-i etraf,** *{OsT} 1. İki yakanın benzerliği. 2. ed. Bir anlatımda, başta ve sonda yer alan sözler arasındaki anlam ilişkisi.*

teşabühat, [Ar. teşābüh > teşābühāt تشابهات] *(teşa:-*

büha:t) {OsT} is. **1.** Benzeşmeler; birbirine benzemeler. **2.** *isl.* Kur'an-ı Kerim'deki ayetlerin bazılarının mecazî ya da kapalı anlamlar taşıması.

teşacür, [Ar. şecer > teşācür تشاجر] *(teşa:cür) {OsT} is.* Sopalarla birbirine girme, dövüşme.

teşadduk, [Ar. teşadduḳ تشدق] *{OsT} is.* Avurt çatlatarak konuşma; lügat paralama.

teşahhum, [Ar. şaḥm > teşaḥhum تشحم] *{OsT} is.* Yağ bağlama; yağlanma; şişmanlama; semirme.

teşahhus, [Ar. şaḫṣ > teşaḫḫuṣ تشخص] *{OsT} is.* **1.** İnsan özelliklerini alma; kişileşme. **2.** Cisimlenme. **3.** Kendini belli edecek ayrılıklar belirme. **4.** Birinin şahsına hatırlatma; ona benzeme.

teşahhusat, [Ar. teşaḫḫuṣāt تشخصات] *(teşahhusa:t) {OsT} is.* **1.** İnsan özelliklerini alma; kişileşme. **2.** Cisimlenme. **3.** Kendini belli edecek ayrılıklar belirme. **4.** Birinin şahsına hatırlatma; ona benzeme.

teşakî, [Ar. şekvā > teşākī تشاکی] *(teşa:ki: k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Karşılıklı şikâyetçi olma. **2.** Dertleşme.

teşakkuk, [Ar. şaḳḳ > teşāḳḳuḳ تشقق] *{OsT} is.* **1.** Yarılma; ikiye bölünme. **2.** Parça parça olma.

teşakül, [Ar. şekl > teşākül تشاکل] *(teşa:kül) {OsT} is.* **1.** Biçim ve görünüş bakımından bir olma; birbirine benzeme, uyma. **2.** Bir nesne, ötekinin durumuna gelme.

teşarük, [Ar. teşārük تشارك] *(teşa:rük) {OsT} is.* **1.** Ortak olma. **2.** Ortaklık.

teşarükiye, [Ar. teşārükiyye تشارکیه] *(teşa:rükiye) {OsT} is. fel.* Çağrışımcılık.

teşaşu, -u'ı [Ar. şaʿşaʿa > teşaʿşuʿ تشعشع] *{OsT} is.* Parlak bir görünüm alma; parıldama.

teşatüm, [Ar. teşātüm تشاتم] *(teşa:tüm) {OsT} is.* Birbirine sövme; sövüşme.

teşa'u, -u'ı [Ar. şūʿa > teşaʿuʿ تشعع] *{OsT} is. fiz.* Işığın bir merkezden çevreye doğru dalgalar hâlinde yayılması.

teşa'ub, [Ar. şuʿbe > teşaʿub تشعب] *{OsT} is.* **1.** Dallara, kollara ayrılma; çatallanma. **2.** Dallanma.

teşa'ubat, [Ar. teşaʿubāt تشعبات] *{OsT} (teşauba:t) is.* **1.** Dallara, kollara ayrılmalar; çatallanmalar. **2.** Dallanmalar. **3.** Şubeler; dallar.

teşa'ul, [Ar. şuʿl > teşaʿul تشعل] *{OsT} is.* Parlama; tutuşma.

teşa'ur[1], [Ar. şaʿr > teşaʿur تشعر] *{OsT} is.* Kıllanma; tüylenme ◻ **teşaur etmek,** *{OsT} Kıllanmak.*

teşa'ur[2], [Ar. şiʿr teşāʿur تشاعر] *(teşa:ur) {OsT} is.* Kendini şair gibi gösterme; şairlik taslama.

teşa'ür, [Ar. şaʿr > teşāʿür تشاعر] *(teşa:ür) {OsT} is.* → teşa'ur[2].

teşavür, [Ar. şūrā > teşāvür تشاور] *(teşa:vür) {OsT} is.* Birbirine danışma; müşavere etme.

teşbi, -i'ı [Ar. teşbiʿ تشبیع] *(teşbi:) {OsT} is.* Karnını doyurma; karnı doyurulma.

teşbib, [Ar. şebab > teşbīb تشبیب] *(teşbi:b) {OsT} is. ed.* **1.** Bir kadının güzelliğini şiirle övme. **2.** Kasideye güzel bir kadını överek başlama. **3.** Kasidelerin başında girizgâhtan önce gelen ve doğayı, mevsimleri, kişileri vb. konu edinen övgü bölümü.

teşbih, [Ar. şibh > teşbīh تشبیه] *(teşbi:h) {OsT} is.* **1.** Kıyas etme; benzetme; benzeti. **2.** *ed.* İki varlık arasında, benzetme yoluyla bağlantı kurma; anlamı kuvvetlendirmek, anlatılanı daha ilgi çekici kılmak için sözü edilen varlığa başka bir varlıkta bulunan özellikleri yükleme yoluyla yapılan söz sanatı. ◻ **teşbih edatı,** *ed. Benzetmelerde kullanılan ve benzetmenin derecesini gösteren "gibi, sanki, manend, misillu" vb. edatlar.*‖ **teşbih etmek,** *Benzetmek.*‖ **teşbîh-i beliğ,** *{OsT} ed. Benzetme yönü ve benzetme edatı söylenmemiş benzetme; benzeyen ve kendisine benzetilen ile yapılan benzetme, aslan asker.*‖ **teşbîh-i cem',** *{OsT} ed. Benzeyeni birden çok olan benzetme.*‖ **teşbîh-i maklüb** *{OsT} ed. Çevrik benzetme.*‖ **teşbîh-i mefrük,** *{OsT} ed. Benzeyen ve benzetileni yan yana söylenmiş benzetme.*‖ **teşbîh-i melfüf,** *{OsT} ed. Benzetilen ve benzeyeni art arda söylenen benzetme.*‖ **teşbîh-i merdüd,** *{OsT} ed. Beğenilmeyen, amaca uygun düşmeyen benzetme.*‖ **teşbîh-i mücez,** *{OsT} ed. En geniş anlamı en az kelime ile veren benzetme.*‖ **teşbîh-i mufassal,** *{OsT} ed. Benzeyen, kendisine benzetilen , benzetme yönü ve benzetme edatı tam olarak söylenmiş olan benzetme.*‖ **teşbîh-i mücmel,** *{OsT} ed. Benzetme yönü söylenmemiş benzetme; kısaltılmış benzetme.*‖ **teşbîh-i müekked,** *{OsT} ed. Benzetme edatı söylenmemiş benzetme.*‖ **teşbîh-i mürsel,** *{OsT} ed. Edat bulunmayan benzetme.*‖ **teşbîh-i tafdîlî,** *{OsT} ed. Benzetilenin benzeyenden daha abartılı anlatılması.*‖ **teşbî-i tesviye,** *{OsT} ed. Benzetileni birden çok olan benzetme.*‖ **teşbihte hata olmaz,** *Yapılan kaba bir benzetmenin maksadı açıklamak için yapıldığını belirten bir nevi özür dileme sözü.*‖ **teşbih yapmak,** *Benzetme yapmak.*

teşbihat, [Ar. teşbīhāt تشبیهات] *(teşbi:ha:t) {OsT} is.* Benzetmeler.

teşbihî, [Ar. teşbīhī تشبیهی] *(teşbi:hi:) {OsT} sf.* Benzetme ile ilgili; benzetmeye ait.

teşbik, [Ar. şebeke > teşbīk تشبیك] *(teşbi:k) {OsT} is.* Ağ hâline getirme; şebekeleştirme.

teşbir, [Ar. teşbīr تشبیر] *(teşbi:r) {OsT} is.* **1.** Karışla

ölçme; karışlama. **2.** Karışla ölçülme; karışlanma. **3.** Metre cinsi bir araçla ölçme.

teşci, -i'ı [Ar. şecā'at > teşcī' تشجى] *(teşci:) {OsT} is.* Cesaretlendirme; gayret verme; yüreklendirme. 🗗 **teşci etmek,** *Cesaret vermek; yüreklendirmek.*

teşciat, [Ar. teşcī'āt تشجيعات] *(teşci:) {OsT} is.* Cesaretlendirmeler; gayret vermeler; yüreklendirmeler.

teşcir, [Ar. şecer > teşcīr تشجير] *(teşci:r) {OsT} is.* Ağaç dikme; bir yeri ağaçlandırma.

teşçe, [teş-çe ?] *{ağız} is.* İplik sarmaya yarayan ağaçtan yapılma bir tür çıkrık. [DS]

teşd, [Far. ṭāşt] *{ağız} is.* Büyük leğen. [DS]

teşdid, [Ar. şiddet > teşdīd تشديد] *(teşdi:d) {OsT} is.* **1.** Kuvvet verme; kuvvetini arttırma. **2.** Sağlamlaştırma. **3.** *dbl.* Arapçada bir harfi hem kendinden önceki heceye ve hem de sonraki heceye bağlamak suretiyle çift okuma; şeddeleme. **4.** Şedde. 🗗 **teşdid etmek,** *{OsT} 1. Kuvvetlendirmek; şiddetlendirmek; sağlamlaştırmak. 2. Şeddeli okumak.*

teşebbüb, [Ar. şabb > teşebbüb تشبب] *{OsT} is. kim.* Şap hâline gelme; şaplaşma.

teşebbüh, [Ar. şibh > teşebbüh تشبه] *{OsT} is.* **1.** Benzeme; andırma. **2.** Kendini benzetmeye çalışma; benzemeye özenme.

teşebbühat, [Ar. teşebbühāt تشبهات] *(teşebbüha:t) {OsT} is.* **1.** Benzemeler; andırmalar. **2.** Kendini benzetmeye çalışmalar; benzemeye özenmeler.

teşebbük, -kü [Ar. şebeke > teşebbük تشبك] *{OsT} is.* Ağ gibi olma; birbirinin içine girme.

teşebbüs, [Ar. şebṣ > teşebbüṣ تشبث] *{OsT}is.* **1.** Bir işi yapmaya girişmek; girişim. **2.** Kendi kendine bir iş ortamı kurabilme, herkesle ilişkiye geçebilme, bir işe hiç çekinmeden girebilme gibi yetenekleri içeren eylem; girişken olma; girişkenlik. **3.** Rakibinden önce davranabilme; öncecilik. **4.** *huk.* Bir kimsenin işlemeye karar verdiği bir suçu, yeterli araçlarla işlemeye girişmesine rağmen elinde olmayan bazı engeller yüzünden suç işlemeyi tamamlayamaması durumu; neticenin meydana gelmemiş olması. 🗗 **teşebbüse geçmek,** *Bir işi yapmaya kalkışmak; girişmek.*|| **teşebbüs etmek,** *Girişmek; girişimde bulunmak.*|| **teşebbüs-i cürm,** *{OsT} Bir kimsenin bir suçu işlemeye kalkışması, ancak elinde olmayan nedenlerden dolayı suçu işlemeye fırsat bulamaması; suça teşebbüs.*|| **teşebbüs-i şahsî,** *{OsT} Özel teşebbüs.*|| **teşebbüsü ele almak,** *Önderlik ederek bir işi yönetmeye kalkışmak.*

teşebbüsat, [Ar. teşebbüṣ > teşebbüṣāt تشبثات] *(teşebbüsa:t) {OsT} is.* **1.** Teşebbüsler; girişimler; el atmalar. **2.** Girişkenlikler. **3.** Öncelikler.

teşeccü, -ü'ı [Ar. şecā'at > teşeccü' تشجع] *{OsT} is.* Yapmacıktan yiğitlenme; sahte kahramanlık gösterme.

teşeccür, [Ar. teşeccür تشجر] *{OsT} is.* **1.** Ağaçlaşma. **2.** Ağaçlanma. **3.** *kim.* Kristallerin ağaç biçiminde birikmesi.

teşeddüd, [Ar. şiddet > teşeddüd تشدد] *{OsT} is.* **1.** Şiddetlenme; daha kuvvetli, daha güçlü olma. **2.** Keskinleşme. 🗗 **teşeddüt etmek,** *Keskinleşmek; şiddetlenmek.*

teşeddüdat, [Ar. teşeddüd > teşeddüdāt تشددات] *(teşeddüda:t) {OsT} is.* **1.** Şiddetlenmeler. **2.** Keskinleşmeler.

teşeffi, [Ar. şifā > teşeffī تشفى] *(teşeffi:) {OsT} is.* **1.** Hastalıktan kurtulma; iyileşme; şifa bulma. **2.** Rahat hâle gelme. **3.** Öç alma. 🗗 **teşeffî-i sadr,** *{OsT} Öç aldıktan sonra gönlün rahatlaması.*

teşehhi, [Ar. iştehā > teşehhī تشهى] *(teşehhi:) {OsT} is.* İştaha gelme; iştahlanma.

teşehhüb, [Ar. teşehhüb تشهب] *{OsT} is. kim. fiz.* Akkor hâline gelme; akkorluk.

teşehhüd, [Ar. şehādet > teşehhüd تشهد] *{OsT} is.* **1.** Şahadet kelimesini söyleme. **2.** Namazın sonunda "Et-tahiyyat" duasını okuma. 🗗 **teşehhüt mikdārı,** *Çok kısa süre.*

teşekkî, [Ar. şekvā > teşekkī تشكى] *(teşekki:) {OsT} is.* Sızlanma; yakınma; şikâyetçi olma. 🗗 **teşekkî etmek,** *{OsT} Şikayetçi olmak; sızlanmak; yakınmak.*

teşekkük, [Ar. şekk > teşekkük تشكك] *{OsT} is.* Şüpheye düşme; şüphelenme.

teşekkül, [Ar. şekl > teşekkül تشكل] *{OsT} is.* **1.** Bir varlık, bir biçim kazanma; şekillenme; oluşma. **2.** Kurulma. **3.** Kuruluş; örgüt; müessese. **4.** *fel.* Oluşum; yoğurum. **5.** *jeol.* Oluş. 🗗 **teşekkül etmek,** *{OsT} 1. Oluşmak; meydana gelmek; belirli bir biçim almak. 2. Kuruluş olarak oluşmak.*‖ **teşekkül-i berrî,** *{OsT} yer b. Karasal oluşum.*|| **teşekkül-i kablî,** *{OsT} biy. Ön oluş.*|| **teşekkül-i müstakîm nazariyesi,** *{OsT} biy. Doğal seçim ve dış şartlarla ilgisi olmayan bazı değişmelerin belirli bir yönde gelişmesi görüşü; belirli bir yönde oluşan evrim teorisi; ortogenezis.*

teşekkülat, [Ar. teşekkülāt تشكلات] *(teşekküla:t) {OsT} is.* Kurumlar; teşekküller.

teşekkür, [Ar. şükr > teşekkür تشكر] *{OsT} is.* **1.** Gönül borcu olduğunu anlatma; minnet ifadesi. **2.** Duyulan minneti belirten söz ya da davranış. **3.** *eğit.* Orta dereceli okullarda, başarıları ve davranışları ile örnek olabilecek türden olan öğrencilere dönem

sonlarında verilen belge. ◻ **teşekkür etmek,** *Kendisine yapılan şeyden duyduğu minneti sözle anlatmak; hoşnutluğunu dile getirmek.*

teşekkürat, [Ar. teşekkür > teşekkürāt تشكرات] *(teşekküra:t) {OsT} is.* Teşekkürler.

teşellül, [Ar. şellāle > teşellül تشلل] *{OsT} is.* Şiddetle atılarak akma.

teşelşül, [Ar. teşelşül تشلشل] *{OsT} is.* **1.** (Su için) çağlayan oluşturma. **2.** Duş yapma; soğuk su ile yıkanma.

teşelşülat, [Ar. teşelşülāt تشلشلات] *{OsT} is.* **1.** Çağlayanlar oluşturmalar. **2.** Duş yapmalar.

teşemmü, -ü'ı [Ar. şemᶜ > teşemmüᶜ تشمع] *{OsT} is.* **1.** Mum hâline getirme; mum gibi yapma. **2.** Üzerini mum ile kaplama. **3.** Muşamba gibi olma. ◻ **teşemmü-i kebed,** *{OsT} tıp. Karaciğerin mumlaşması; siroz.*

teşemmül, [Ar. teşemmül تشمل] *{OsT} is.* İhrama bürünme.

teşemmüm, [Ar. şemm > teşemmüm تشمم] *{OsT} is.* Koku alma; koklama.

teşemmür, [Ar. teşemmür تشمر] *{OsT} is.* İşe hazırlanma, girişme; kolları sıvama.

teşemmüs, [Ar. şems > teşemmüs تشمس] *{OsT} is.* **1.** Güneş çarpması. **2.** Güneşlenme; güneşe çıkma.

teşen, [? teşen] *{ağız} is.* İltihap. ◻ **teşen almak,** *{ağız} (Yara için) sulanmak.* [DS]|| **teşen etmek,** *{ağız} 1. (Hastalık vb. için) depreşmek. 2. (Yara için) iltihaplanmak; azmak.* [DS]

teşennüc, [Ar. şenc > teşennüc تشنج] *{OsT} is.* **1.** Buruşma. **2.** Kasılma; gerilme. ◻ **teşennüc etmek,** *{OsT} 1. Burulmak. 2. Kasılmak; gerilmek.*|| **teşennüc-i mizmār,** *{OsT} tıp. Gırtlağın büzülüp kapanması.*

teşennücat, [Ar. teşennüc > teşennücāt تشنجات] *(teşennüca:t) {OsT} is.* **1.** Büzülmeler. **2.** Kasılmalar; gerilmeler.

teşennücî, [Ar. teşennüc > teşennücī تشنجى] *(teşennüci:) {OsT} is.* **1.** Büzülme ile ilgili. **2.** Kasılma, gerilme ile ilgili.

teşennüf, [Ar. teşennüf تشنف] *{OsT} is.* **1.** Küpe takınma. **2.** Süslenme.

teşerlemek, [taş *(dış)* > taş-ar-la-mak / teşer-le-mek] *{ağız} geç. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Dışarı atmak. **2.** Baştan savmak. [DS]

teşerru, -u'ı [Ar. teşerruᶜ تشرع] *{OsT} is.* Şeriat kurallarına uygun davranma.

teşerrüf, [Ar. şeref > teşerrüf تشرف] *{OsT} is.* Biri ile tanışmaktan onur kazanma; onurlanma. ◻ **teşerrüf etmek,** *{OsT} Şeref duymak; onur duymak; onurlanmak.*

teşerrüfat, [Ar. teşerrüfāt تشرفات] *{OsT} is.* Onurlanmalar; şeref duymalar.

teşetti, [Ar. şitā > teşettī تشتى] *(teşetti:) {OsT} is.* Bir yerde kışlama; kışı orada geçirme.

teşettüt, [Ar. şett > teşettüt تشتت] *{OsT} is.* **1.** Dağınıklık; dağılma. **2.** Perişan olma.

teşe'üm, [Ar. şeʾāmet > teşeʾüm تشأم] *{OsT} is.* Kötüye yorma; uğursuz sayma; uğurlu bulmama. ◻ **teşe'üm etmek,** *{OsT} Kötüye yormak; uğursuz saymak.*

teşevvuk, [Ar. şevḳ > teşevvuḳ تشوق] *{OsT} is.* Heveslenme; isteklenme; şevke gelme.

teşevvüş, [Ar. şevāş > teşevvüş تشوش] *{OsT} is.* Karmakarışık olma; karışma; karışıklık. ◻ **teşevvüş-i hāfıza,** *{OsT} psikol. Bellek karışıklığı.*|| **teşevvüş-i kelimāt,** *{OsT} psikol. Kelime karıştırma.*|| **teşevvüş-i tahattur,** *{OsT} psikol. Bellek karışıklığı.*|| **teşevvüş-i teheyyücî,** *{OsT} psikol. Heyecan çarpıntısı.*|| **teşevvüş-i zihnî,** *{OsT} Zihin karışıklığı; akıl bulanması.*

teşevvüşat, [Ar. teşevvüş > teşevvüşāt تشوشات] *(teşevvüşa:t) {OsT} is.* Karışıklıklar; karışmalar.

teşeyyu, -u'ı [Ar. şīʿa > teşeyyuᶜ تشيع] *{OsT} is.* **1.** Şiî olma. **2.** Şiîlik taslama.

teşeyyüb, [Ar. teşeyyüb تشيب] *{OsT} is.* Kayıtsızlık; ihmal gösterme.

teşeyyübat, [Ar. teşeyyübāt تشيبات] *{OsT} is.* Kayıtsızlıklar; ihmal göstermeler.

teşeyyüd, [Ar. teşeyyüd تشيد] *{OsT} is.* **1.** Yükseltme. **2.** Sağlam olma.

teşeyyüh, [Ar. şeyḫ > teşeyyüḫ تشيخ] *{OsT}is.* **1.** İhtiyarlama. **2.** Şeyhlik taslama.

teşezzüb, [Ar. teşezzüb تشذب] *{OsT} is.* Dağılma; dağınık olma.

teşfiye, [Ar. şifā > teşfiye تشفيه] *{OsT} is.* **1.** Sağlığına kavuşturma; iyileştirme; şifa verme. **2.** Rahatlatma. ◻ **teşfiye-i sadr,** *{OsT} Gönlünü rahatlatma.*

teşhir, [Ar. şöhret > teşhīr تشهير] *(teşhi:r) {OsT} is.* **1.** Şöhret kazandırma; meşhur etme. **2.** Bir şeyi başkalarının görmesini sağlama; gösterme. **3.** Sergileme. **4.** Herkesin duymasını sağlama; dile düşürme. **5.** *isl. huk.* Bir suçluyu yüzünü karalayarak ya da bir eşeğe ters bindirerek şehir içinde dolaştırma; halka gösterme. **6.** (Silah için) çekme; davranma. ◻ **teşhir etmek,** *1. Göstermek; sergilemek. 2. (Kişi için) dillere düşürmek; meşhur etmek.* | **teşhir hastalığı,** *{OsT} psikol. Soyunmak ve cinsel organlarını baş-*

kalarına göstermek biçiminde kendini gösteren davranış bozukluğu.

teşhirat, [Ar. teşhīrāt تشهيرات] *(teşhi:ra:t) {OsT} is.* **1.** Sergilemeler. **2.** Şöhret kazandırmalar. **3.** Silah çekmeler.

teşhirci, [teşhir-ci] *is.* **1.** Teşhircilik yapan kimse. **2.** Özel hayatını sergilemekten hoşlanan kimse. **3.** *psikol.* Cinsel organlarını başkalarına göstermekten zevk duyan akıl hastası. **4.** *sf.* Teşhircilikle ilgili.

teşhircilik, -ği [teşhir-ci-lik] *is.* **1.** Özel hayatının gizli kalması gereken yanlarını utanmadan ve sıkılmadan anlatma eylemi. **2.** (Erkek için) cinsel organını başkalarına göstermek suretiyle, cinsel birleşme ile sonuçlanmaksızın cinsel doyuma ulaşma biçiminde kendini gösteren sapkınlık; göstermecilik.

teşhis, [Ar. şaḫṣ > teşḫīṣ تشخيص] *(teşhi:s, OsT.'de h ve s kalın okunur.) {OsT} is.* **1.** Kim ve ne olduğunu anlama; tanıma; seçme. **2.** *tıp.* Hastalığın ne olduğunu belirleme ve adını koymaya yönelik tıbbî eylem; tanı; tanılama. **3.** Bir sıkıntının, bir durumun ne olduğunu, nedenini belirtilerinden yola çıkarak bulma, anlama. **4.** *ed.* Bir eserde cansız varlıkları, bitkileri, hayvanları insan kimliğinde canlandırma sanatı; kişileştirme. 🗗 **teşhis etmek,** *1. (Kişi için) kimliğini saptamak; kim olduğunu belirlemek. 2. Bir şeyin yapısını, türünü, ne olduğunu söyleyebilmek. 3. (Hastalık için) belirtilerinden yararlanarak hastalığın ne olduğunu, rahatsızlığın nedenini belirlemek; tanılamak.* ‖ **teşhis-i tefrîkî,** *{OsT} tıp. Birbirine benzeyen iki hastalığın birini diğerinden ayırma.* ‖ **teşhis koymak,** *tıp. Belirtilerine bakarak bir hastalığı belirlemek; tanı koymak.* ‖ **teşhis ve intak,** *{OsT} ed. Cansızları canlandırma ve konuşmayan varlıkları konuşturma sanatı.*

teşhisat, [Ar. teşḫīṣāt تشخيصات] *(teşhi:s, h ve s kalın okunur.) {OsT} is.* **1.** Tanımalar; tanı koymalar. **2.** Şahıslandırmalar.

teşhiz, [Ar. şaḫẕ > teşḫīẕ تشخيذ] *(teşhi:z, h kalın okunur.) {OsT} is.* **1.** Keskinletme. **2.** Sivriltme. **3.** Keskinletilme. **4.** Sivriltilme. **5.** Uyandırma; etkisini artırma. 🗗 **teşhiz-i zihn,** *{OsT} Zihni açma.*

teşhizat, [Ar. teşḫīẕāt تشخيذات] *(teşhi:za:t, h kalın okunur.) {OsT} is.* Sivriltmeler; keskinletmeler.

teşi[1], [Erm. teşik / teşi] *{ağız} is.* Yün eğirmekte kullanılan bir araç; iğ. [DS] 🗗 **teşi başı,** *{ağız} Yün eğirmekte kullanılan aracın yumru biçimindeki baş bölümü.* [DS]‖ **teşi geri,** *{ağız} Yün eğirmekte kullanılan iğin başındaki tel.* [DS]

teşi[2], [teş-mek > teş-ī] *(teşi:) {eT} sf.* Obur. [KB]

teş'ib, [Ar. şa'b > teş'īb تشعيب] *(teş-i:b) {OsT} is.* **1.** Dallara, şubelere ayırma. **2.** Dallandırılma; şubelendirilme.

teş'ibat, [Ar. teş'ībāt تشعيبات] *(teş-i:ba:t) {OsT} is.* **1.** Şubelendirmeler; dallandırmalar. **2.** Dallandırılmalar; şubelendirilmeler.

teşik[1]**, -ği** [teş-mek > teş-ük] *{eT} sf.* **1.** Deşilmiş; karıştırılmış. **2.** Obur; karnı doyduğu halde gözü doymayan kişi. [DLT] **3.** *{ağız}* Mezar; gömüt. [DS] **4.** *{ağız}* Delik. [DS]

teşik[2]**, -ği** [Erme. teşik] *{ağız} is.* Yün eğirmekte kullanılan tahta araç; kirman. [DS]

teşikmek, [taş *(dış)* > taş-ık-mak / teş-ik-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Yabancı çevreye alışamayarak kaçmak. [DS]

teş'il, [Ar. şu'l > teş'īl تشعيل] *(teş-i:l) {OsT} is.* Tutuşturma; alevlendirme; parlatma. 🗗 **teş'il-i kanādil,** *{OsT} Kandilleri yakma.*

teşilmek, [teş-mek > teş-il-mek] *{eT} edil. f. [teşlür]* Yarılmak; deşilmek. [DLT] [KB]

teşin, [Far. dāşt => teş / teşin ?] *{ağız} is.* Büyük leğen. [DS]

teşincik, -ği [teş-mek > teş-in-cik / teşin-cik] *{ağız} is.* Su biriken çukur yer. [DS]

teşinmek, [teş-mek > teş-in-mek / deş-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Hayvan için) ayağıyla yeri kazmak; eşinmek; deşinmek. [DS]

te'şir, [Ar. te'şīr تأثير] *(te-şi:r) {OsT} is.* Gedik açma.

teşir, [taş-ır > teşir] *{ağız} sf.* **1.** Çirkin; yabansı. **2.** Utanmaz. [DS]

teşireş, [teşir-e-ş] *{ağız} sf.* Kötü. [DS]

teşirlik, -ği [teşir-lik] *{ağız} is.* Utanmazlık; maskaralık. [DS]

teş'is, [Ar. teş'īş تشعيث] *(teşi:s) {OsT} is.* **1.** Misvak ucunu ezerek kullanılabilecek duruma getirmek. **2.** Aruz vezninde *feilatün (. – – –) kalıbından mef'ûlün (– – –)* kalıbını elde etmek.

teşkala, [? teşkala] *{ağız} is.* Ağız kalabalığı. [DS]

teşkere, [Far. dest-gāre => teşkere] *{ağız} is.* Ağaçtan örülmüş küçük el sepeti. [DS]

teşkik[1], [Ar. şekk > teşkīk تشكيك] *(teşki:k) {OsT} is.* **1.** Şüpheye düşürme; kuşkulandırma. **2.** Şüphede bırakılma; kuşkulandırılma.

teşkik[2], [Ar. şaḳḳ > teşḳīḳ تشقيق] *(teşki:k, k'ler kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** İkiye ayırma; yarma. **2.** Yarılma.

teşkikat, [Ar. teşkīkāt تشكيكات] *(teşki:ka:t) {OsT} is.* **1.** Şüpheye düşürmeler. **2.** Şüphede bırakılmalar.

teşkil, [Ar. şekl > teşkīl تشكيل] *(teşki:l) {OsT} is.* **1.** Şekil verme. **2.** Bir şeyi oluşturma; ortaya çıkarma; kurma. **3.** Örgütleme. **4.** Oluşum. 🗗 **teşkil etmek,** *{OsT} Oluşturmak; ortaya koymak.* ‖ **teşkil lahikası,** *{OsT} Yapım eki.*

teşkilat, [Ar. teşkīl > teşkīlāt تشكيلات] *(teşki:lâ:t)*

{OsT} is. Ortak bir amaç etrafında toplanmış kurum ve kişilerin oluşturduğu kuruluş; örgüt. 🗗 **teşkilât-ı adliye,** *Adalet örgütü.*|| **Teşkilât-ı Esâsiye Kanunu,** *Anayasa.*|| **teşkilât-ı mahâkim,** *Mahkemelerin örgütü.*

teşkilatçı, [teşkilat-çı] *is.* Teşkilatlanma işleri ile uğraşan, bu konuda yeteneği olan kişi; örgütçü.

teşkilatçılık, -ğı [teşkilat-çı-lık] *is.* Örgüt kurma işi; örgütçülük.

teşkilatlandırılma, [teşkilat-la-n-dır-ıl-ma] *is.* Teşkilatlandırılmak eylemi.

teşkilatlandırılmak, [teşkilat-la-n-dır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Teşkilatlandırmak eylemi yapılmak; örgütlendirilmek.

teşkilatlandırma, [teşkilat-la-n-dır-ma] *is.* Teşkilatlandırmak eylemi; örgütlendirme.

teşkilatlandırmak, [teşkilat-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Teşkilat kurmak; örgütlendirmek.

teşkilatlanma, [teşkilat-la-n-ma] *is.* Teşkilatlanmak eylemi.

teşkilatlanmak, [teşkilat-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Teşkilat durumuna getirilmek. **2.** *gçsz. f.* Örgüt durumuna gelmek; örgütlenmek.

teşkilatlı, [teşkilat-lı] *sf.* Örgütlendirilmiş; örgütlü.

teşkilatsız, [teşkilat-sız] *sf.* Örgütlenmemiş; örgütsüz.

teşkilatsızlık, -ğı [teşkilat-sız-lık] *is.* Teşkilatsız olma durumu; örgütsüzlük.

teşkül, [? teşkül] *{ağız} is.* Kıl veya yünden yapılma küçük heybe. [DS]

teşme, [Far. çeşm / teş-mek > teş-me] *{ağız} is.* Pınar; çeşme. [DS]

teşmek[1], [teş-mek / deş-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** *{eT}* Delmek; deşmek. [KB] **2.** *{ağız}* Çözmek. [DS]

teşmek[2], [té-mek > té-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birbirine söylemek; söyleşmek.

teşmi, -i'ı [Ar. teşmīʿ تشميع] *(teşmi:) {OsT} is.* Bal mumuna batırma; mumlama; muşamba hâline getirme.

teşmil, [Ar. şümūl > teşmīl تشميل] *(teşmi:l) {OsT} is.* **1.** Kapsamına alma. **2.** Kapsamını genişletme; daha geniş bir anlam verme; yayma. **3.** *huk.* Bir sözleşmenin uygulama alanının genişletilmesi. 🗗 **teşmil etmek,** *Kapsamı içine almak; kapsamını genişletmek; yaymak.*

teşmim, [Ar. şemın > teşmīm تشميم] *(teşmi:m) {OsT} is.* **1.** Koklatma. **2.** Koklatılma.

teşmir, [Ar. şemr > teşmīr تشمير] *(teşmi:r) {OsT} is.* **1.** Sıvama. **2.** Sıvanma. 🗗 **teşmir-i sâid,** *{OsT} 1. Kolları sıvama. 2. Bir işe iyice girişme.*|| **teşmir-i sâk,** *{OsT} 1. Paçaları sıvama. 2. Bir işe iyice girişme.*

teşmis, [Ar. teşmīs تشميس] *(teşmi:s) {OsT} is.* **1.** Güneşe serme; güneşe tutma. **2.** Güneşe serilme; güneşe tutulma. **3.** Güneşte tutarak hasta etme. **4.** Güneşte tutularak hasta edilme.

teşmit, [Ar. teşmīt تشميت] *(teşmi:t) {OsT} is.* Aksıran kimseye "Allah sana merhamet etsin" deme.

teşmiyet, [Ar. teşmīt > teşmiyyet تشميت] *{OsT} is.* Hapşıran birine iyi dilekte bulunma.

teşmiyetçi, [? teşmiyet-çi] *{ağız} is.* İş yeri çavuşu; ustabaşı. 🗗 **teşmiyetçi olmak,** *{ağız} İş yapanların başında durmak; çalışanları yönetmek.* [DS]

teşne, [Far. teşne تشنه] *{OsT} is.* **1.** Susamış; susuz. **2.** *mecaz.* Çok istekli. 🗗 **teşne-ciger,** *{OsT} Dert dolu.*|| **teşne-çeşm,** *{OsT} Aç gözlü.*|| **teşne-dîl,** *{OsT} Çok hevesli; gönülden istekli.*|| **teşne-dîdâr,** *{OsT} Güzel yüze susamış; sevgilisini özlemiş.*|| **teşnegân,** *{OsT}* → teşnegân.|| **teşne-gî,** *{OsT} Susama.*|| **teşne-leb,** *{OsT} Çok susuz; dudağı kurumuş.*|| **teşne-lebî,** *{OsT} Çok susamışlık.*|| **teşne olmak,** *{OsT} İstekli görünmek.*

teşnegân, [Far. teşne-gān تشنگان] *(teşnegâ:n) {OsT} sf.* **1.** Susamışlar. **2.** *mecaz.* İstekliler.

teşni, -i'ı [Ar. şenāʿat > teşnīʿ تشنيع] *(teşni:) {OsT} is.* Çirkin görme; ayıplama.

teşni'at, [Ar. teşnīʿ > teşnīʿāt تشنيعات] *(teşni:a:t) {OsT} is.* Ayıplamalar; kötülemeler.

teşnif, [Ar. teşnīf تشنيف] *(teşni:f) {OsT} is.* **1.** Küpe takma; küpe takınma. **2.** Küpe ile süsleme. **3.** Küpe ile süslenme. 🗗 **teşnîf-sāz,** *Süsleyici.*

teşri, -i'ı [Ar. şerʿ > teşrīʿ تشريع] *(teşri:) {OsT} is.* **1.** Yasa yapma gücü ve görevi. **2.** *isl.* Hz. Muhammed'in şeriat uygulamasına ilişkin buyrukları. 🗗 **teşri kuvveti,** *{OsT} Yasama gücü.*

teşrid, [Ar. teşrīd تشريد] *(teşri:d) {OsT} is.* **1.** Ürkütme; kaçırma. **2.** Ürkütülüp kaçırılma. **3.** Kovup uzaklaştırma.

teşrif, [Ar. şeref > teşrīf تشريف] *(teşri:f) {OsT} is.* **1.** Bir yeri onurlandırma; şereflendirme. **2.** Gelişi ile bir yeri onurlandırma; gelme. 🗗 **teşrif etmek,** *Şereflendirmek; onurlandırmak.*

teşrifat, [Ar. teşrīf > teşrīfāt تشريفات] *(teşri:fa:t) {OsT} is.* **1.** Resmî törenlerde, davetlerde devlet büyüklerinin mevki sıralamasına göre kabulü; protokol. **2.** Kurallara göre davranma; nezaket kurallarına sıkı sıkıya bağlılık; resmiyet; protokol. 🗗 **teşrifat dairesi,** *{OsT} İmparatorluk döneminde, resmî kabul ve tören işleri ile görevli daireye verilen ad.*|| **teşrifat-ı mülûkâne,** *{OsT} Bir kimseyi tebrik için padişah tarafından gönderilen hediyeler.*

teşrifatçı, [teşrifat-çı] *is.* **1.** Resmî tören ve davetlerde, davetlileri kural gereği karşılamak ve ağırlamakla görevli kimse; protokol görevlisi. **2.** Sinema

ve tiyatro gibi yerlerde, yer gösteren kimse. **3.** İmparatorluk döneminde, devlet törenlerini düzenlemek ve yönetmekle görevli kimseye verilen ad.

teşrifatçılık, -ğı [teşrifat-çı-lık] *is.* **1.** Teşrifatçının işi ve görevi. **2.** Teşrifata önem verme.

teşrifati, [Ar. teşrīfāt > teşrīfātī تشريفاتى] *(teşri:fa:ti:) {OsT} is.* Teşrifat memuru; teşrifat görevlisi.

teşrifatlı, [teşrifat-lı] *sf.* Kurallara bağlı; teşrifat kurallarına önem veren; resmî.

teşrih, [Ar. şerḥ > teşrīḥ تشريح] *(teşri:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Açma; meydana çıkarma. **2.** Bir sorunu inceden inceye ele alıp inceleme; açımlama. **3.** Kesme; parçalara ayırma. **4.** İskelet. **5.** Anatomi bilimi. 🗗 **teşrih etmek,** *{OsT} 1. Açmak. 2. İzah etmek; açımlamak.*|| **teşrîh-i beşerî,** *{OsT} İnsan anatomisi.*|| **teşrîh-i hayvānî,** *{OsT} Hayvan anatomisi.*|| **teşrîh-i marazî,** *{OsT} Patolojik anatomi.*|| **teşrîh-i nebātî,** *{OsT} Bitki anatomisi.*|| **teşrîh-i tatbîkî,** *{OsT} Uygulamalı anatomi; karşılaştırmalı anatomi.*|| **teşrih masasına yatırmak,** *Bir sorunu iyice incelemek üzere ortaya koymak.*

teşrihat, [Ar. teşrīḥ > teşrīḥāt تشريحات] *(teşri:ha:t) {OsT} is.* Açmalar; açıklamalar; açımlamalar; izahlar.

teşrihhane, [Ar. teşrīḥ + Far. ḫāne تشريح خانه] *(teşri:hha:ne) {OsT} is.* **1.** Otopsi salonu. **2.** Tıp fakültelerinde anatomi derslerinin yapıldığı yer.

teşrihî, [Ar. teşrīḥī تشريحى] *(teşri:hi, h kalın söylenir) {OsT} sf.* **1.** Açmakla ilgili. **2.** Anatomiye ilişkin.

teşri'i, [Ar. teşrīʿ > teşrīʿī تشريعى] *(teşri:i:) {OsT} sf.* **1.** Yasa yapma ile ilgili. **2.** *is.* Yasama. 🗗 **teşri'i kuvvet,** *{OsT} Yasama gücü; yasa yapma yetkisi.*|| **teşri'i masuniyet,** *{OsT} Yasama dokunulmazlığı.*

teşri'iye, [Ar. teşrīʿī > teşrīʿiyye تشريعى] *(teşri:i:ye) {OsT} is.* **1.** Yasama; kanun yapma. **2.** *sf.* Yasama ile ilgili; kanun yapma ile ilgili.

teşrik[1]**, -kı** [Ar. şarḳ > teşrīḳ تشريق] *(teşri:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Eti güneşte kurutma. **2.** Pastırmanın güneşe serilerek kurutulması. 🗗 **teşrik günleri,** *Çölde, bedevilerin etleri güneşe sererek kuruttukları zilhicce ayının 10-13. günleri.*|| **teşrik tekbiri,** *{OsT} Teşrik günlerinde, farz namazlardan sonra okunan tekbir: "Allahü ekber, Allahü ekber, lâ ilâhe illallahü vallahü ekber. Allahü ekber ve li'llahi'l-hamd.."*

teşrik[2]**, -ki** [Ar. şirk > teşrīk تشريك] *(teşri:k) {OsT} is.* **1.** Bir işe birini ortak etme. **2.** Ortak sayma. **3.** *isl.* Allah'a ortak koşma. 🗗 **teşrik etmek,** *{OsT} Ortak etmek.*

teşrikimesa'i, [Ar. teşrīk-i mesāʿī تشريك مياعى] *(teşri:ki'mesa:i:) {OsT} is.* Birlikte çalışma; iş birliği. 🗗 **teşrikimesai etmek,** *{OsT} İşbirliği yapmak; birlikte çalışmak.*

teşrin, [Ar. Süry. teşrin > Ar. teşrīn تشرين] *(teşri:n) {OsT} is.* Rumî aylardan onuncu ve on birinci ayların ortak adı.

teşrinievvel, [Ar. teşrīn-i evvel تشرين اول] *(teşri:ni'evvel) {OsT} is.* Rumî aylardan onuncusunun adı; ilk teşrin; birinci teşrin; ekim.

teşrinisani, [Ar. teşrīn-i sānī تشرين ثانى] *(teşri:ni'sa:ni:) {OsT} is.* Rumî aylardan on birincisinin adı; son teşrin; ikinci teşrin; kasım.

teşrüm, [tüşür-mek > tüş-(ü)r-üm / teşrüm] *{eT} is.* Eğrilmiş ip yumağı. [DLT]

teşt, [Far. ṭāşt] *{ağız} is.* **1.** Büyük leğen. [DS] **2.** Çamaşır teknesi.

teşti, [Far. ṭāşt=> teşti] *{ağız} is.* **1.** Pekmez kaynatılan büyük bakır kap. **2.** Büyük leğen. [DS]

teştir, [Ar. teştīr تشطير] *(teşti:r, t kalın söylenir) {OsT} is. ed.* Gazelin beyitlerinin iki mısraı arasına iki mısra daha ekleyerek murabba hâline getirme.

teştit, [Ar. teştīt تشتيت] *(teşti:t) {OsT} is.* **1.** Dağıtma. **2.** Dağıtılma. **3.** Perişan etme. **4.** Perişan edilme.

teştiye, [Ar. şitā > teştiye تشتيه] *{OsT} is.* (Hayvanlar için) kış uykusu.

teşük, [teş-mek > teş-ük] *{eT} is.* **1.** Delik; deşik; boşluk; çukur. **2.** Hayası yarık, deşik. [DLT]

teşüklemek, [teş-ük > teşük-lē-mek] *(teşükle:mek) {eT} gçl. f.* Birini obur saymak; aç gözlü saymak. [DLT]

teşürmek, [*eT.* tér-mek > ter(i)ş-ür-mek > teşürmek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Toplamak. [DS]

teşvik, [Ar. şevḳ > teşvīḳ تشويق] *(-vi:ki, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** İstek duymasını sağlama; isteklendirme; özendirme. **2.** *mecaz.* Bir kimseyi kötü bir şey yapmaya yönlendirme; kışkırtma. 🗗 **teşvik etmek,** *{OsT} 1. Özendirmek. 2. Kışkırtmak.*

teşvikat, [Ar. teşvīḳ > teşvīḳāt تشويقات] *(teşvi:ka:t) {OsT} is.* **1.** Teşvikler; özendirmeler; isteklendirmeler. **2.** Kışkırtmalar.

teşvikçi, [teşvik-çi] *sf.* ve *is.* **1.** İsteklendiren, özendiren. **2.** Kışkırtan.

teşvikkâr, [Ar. teşvīḳ + Far. -kār تشويقكار] *(teşvi:kkâ:r, ilk k kalın söylenir) {OsT} sf.* Teşvikçi; teşvik eden.

teşvir, [Ar. teşvīr تشوير] *(teşvi:r) {OsT} is.* **1.** Satılık hayvanı pazara çıkarıp gösterme. **2.** İçine alma; içinde bulunma; gizleme.

teşviş, [Ar. şeveş > teşvīş تشويش] *(teşvi:ş) {OsT} is.* Karışıklık; karıştırma; bulandırma. 🗗 **teşviş etmek,** *Karıştırmak; bulandırmak.*

teşyi, -i'ı [Ar. şiyā > teşyīʿ تشيع] *(teşyi:) {OsT} is.* **1.** Yolcu uğurlama; yolcu etme; geçirme. **2.** Cenazeyi kabrine kadar götürme; cenaze töreninde bütünüyle bulunma. ☐ **teşyi etmek,** *{OsT} Uğurlamak; geçirmek.*

teşyid, [Ar. teşyīd تشييد] *(teşyi:d) {OsT} is.* **1.** Yükseltme. **2.** Yükseltilme. **3.** Sağlamlaştırma. **4.** Sağlamlaştırılma.

teşyidat, [Ar. teşyīdāt تشييدات] *(teşyi:da:t) {OsT} is.* **1.** Yükseltmeler. **2.** Yükseltilmeler. **3.** Sağlamlaştırmalar. **4.** Sağlamlaştırılmalar.

teşzib, [Ar. teşẕīb تشذيب] *(teşzi:b) {OsT} is.* Ağaç budama ve kabuklarını soyma.

tet, [tet] *{ağız} ünl.* Kedi veya köpek kovalama ünlemi. [DS]

tetabbu, -u'ı [Ar. teṭabbuʿ تطبع] *{OsT} is.* Birinin huyunu huy edinme.

tetabbu'at, [Ar. teṭabbuʿāt تطبعات] *{OsT} is.* Birinin huylarını huy edinmeler.

tetabbub, [Ar. teṭabbub تطبب] *{OsT} is.* **1.** Hekimlik yapma; tıpla ilgilenme. **2.** *mecaz.* Hekimlik taslama; kendini hekim olarak gösterme.

tetabu, -u'ı [Ar. tebaʿ > tetābuʿ تتابع] *(teta:bu) {OsT} is.* Birbiri ardından ara vermeksizin gelme; birbirini izleme; zincirleme gelme. ☐ **tetābu'-i izâfet,** *{OsT} Zincirleme isim tamlaması.*

tetabuat, [Ar. tetābuʿāt تتابعات] *(teta:bua:t) {OsT} is.* Bir birinin ardından gelmeler.

tetabuk, [Ar. ṭıbḳ > teṭābuḳ تطابق] *(teta:buk) {OsT} is.* Uygun gelme; birbirine uyma. ☐ **tetabuk etmek,** *{OsT} Uymak; uygun gelmek.*

tetabukat, [Ar. teṭābuḳāt تطابقات] *(teta:buka:t) {OsT} is.* Uygun gelmeler; uygun düşmeler; uymalar.

tetafful, [Ar. ṭufl > teṭāfful تطفل] *{OsT} is.* Dalkavukluk.

tetahhul, [Ar. teṭāḥḥul تطحل] *{OsT} is. tıp.* Dalak şişmesi.

tetahhur, [Ar. teṭāhhur تطهر] *{OsT} is.* Temizlenme.

tetahhurat, [Ar. teṭāhhurāt تطهرات] *{OsT} is.* Temizlenmeler.

tetali, [Ar. tetālī تتالى] *(teta:li:) {OsT} is.* Aralıksız olarak birbirinin ardından gelme.

tetallu, -u'ı [Ar. tetāllu' تتلع] *{OsT} is.* Boynunu uzatıp başını kaldırma.

tetani, [Yun. tetanos > Fr. tétanie] *is. tıp.* El ve ayak kaslarında bakışımlı olarak görülen kasılma nöbeti.

tetanik, -ği [Fr. tétanique] *sf. tıp.* Tetanosla ilgili.

tetanos, [Yun. tetanos *(gerilmiş)* > Fr. tétanos] *is.* **1.** *biy.* Bir kasın, bir elektrik uyartısı sebebiyle peş peşe kasılmaya uğraması hâli. **2.** *tıp.* Nicolaier tarafından bulunan, havasız yaşar kirpikli bir basilin *(Clostridium tetani)* sinir dokusu üzerine yerleşen bir zehir salgılaması ile ortaya çıkan kasları sertleştirip geren zehirli ve intani hastalık; kazıklı humma.

tetanotoksin, [Fr. tétano-toxine] *is. tıp.* Nicolaier basili *(Clostridium tetani)* tarafından salgılanan, biri zara tutunmayı sağlayan diğeri de zarı tahrip eden iki birimden oluşan, sinir sistemini etkileyerek öldürücü spazmlara neden olan zehir.

Tetar, [Ar. tetār تتار] *(teta:r) {OsT} is.* Tatar.

Tetari, [Ar. tetārī تتارى] *(teta:ri:) {OsT} is.* Tatarlara ilişkin; Tatarlarla ilgili.

tetari, [Fr. tétard] *is.* Kurbağa larvalarına verilen ad; iribaş.

tetaum, [Ar. taʿm > teṭaʿum تطعم] *{OsT} is.* **1.** Tatma; tadına bakma. **2.** Tadına bakılma.

tetavı, [Ar. teṭavvuʿ => tatavı / tetavı] *{ağız} is.* Arife günü. [DS]

tetavül, [Ar. ṭül > teṭāvül تطاول] *(teta:vül) {OsT} is.* **1.** Uzama; uzun olma. **2.** *mat.* Uzanım. **3.** *tıp.* Bir organın anormal biçimde uzaması. **4.** *tıp.* Ağrı dindirmek için sinirleri uzatma işi. **5.** *mecaz.* Zulüm etme. ☐ **tetāvül-i leyl,** *{OsT} Gecenin uzaması.*

tetavvu, -u'ı [Ar. ṭavʿ *(isteyerek yapma)* > teṭavvuʿ تطوع] *{OsT} is.* Farz olmadığı halde yapılan ibadet.

tetavvu'an, [Ar. teṭavvuʿan تطوعاً] *(tetavvu'an) {OsT} is.* Nafile olarak.

tetavvuf, [Ar. teṭavvuf تطوف] *{OsT} is.* **1.** Ziyaret amacıyla bir yerin etrafını dolanma. **2.** *isl.* Tavaf etme.

tetavvuk, [Ar. teṭavvuḳ تطوق] *{OsT} is.* **1.** Boynuna gerdanlık türü şeyler takınma. **2.** Gerdanlık takılma.

tetavvus, [Ar. teṭavvus تطوس] *{OsT} is.* Tavus gibi rengârenk elbise giyme.

tetayür, [Ar. ṭayr > teṭāyür تطاير] *(tetayü:r) {OsT} is.* **1.** Uçma; uçuşma. **2.** Uçuşup dağılma. **3.** *kim.* Bazı sıvıların sıcaklık etkisi ile gaz hâline gelmesi.

tetbi, -i'ı [Ar. tetbīʿ تتبيع] *(tetbi:) {OsT} is.* **1.** Peşini bırakmayıp, iyice araştırma. **2.** Uyma; tabi olma.

tetbit, [Ar. tetbīt تتبيت] *(tetbi:t) {OsT} is.* Zarar verme; ziyan işleme.

tetdirmek, [tet-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Bir şeyi dürterek, ittirerek düşürmek. [DS]

tete, [Bul. téta] *{ağız} is.* **1.** Teyze. **2.** Hala. **3.** Babaanne. [DS]

tetebbu, -u'ı [Ar. tebʿ > tetebbuʿ تتبع] *{OsT} is.* Bir konuyu en ince noktalarına, ayrıntılarına kadar inceleme, araştırma. ◻ **tetebbu etmek,** *İncelemek; araştırmak.*

tetebbuat, [Ar. tetebbuʿ > tetebbuʿāt تتبعات] *(tetebbu:a:t) {OsT} is.* İncelemeler; araştırmalar.

tetek[1]**, -ği** [tetek] *{ağız} is.* Yeni yürümeye başlayan çocuğun ayakta duruşu; tay. [DS]

tetek[2]**, -ği** [tetek] *{ağız} is.* Sebze dalı; sebze sapı. [DS]

teteklemek, [tetek-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l)(i)-yor]* (Yeni yürümeye çalışan çocuk için) ilk defa ayakta durmak. [DS]

tetelek, -ği [tete-le-k] *{ağız} is.* İşler arasında düzen sağlama gücü. [DS]

teten, [teten] *{ağız} is.* Kedi, köpek vb. hayvan pençesi. [DS]

teter, [? teter] *{ağız} is.* Kelebek. [DS]

tetere, [*eT.* tét-mek > tet-er-e ?] *{ağız} is.* **1.** Kumaş boyamakta kullanılan bir ot. **2.** Cevizin yeşil kabuğu. [DS]

teterrüb, [Ar. teterrüb تترب] *{OsT} is.* Toza toprağa bulanma.

tetevü, [? tetevü] *{ağız} sf.* **1.** Bitkin, güçsüz ve dayanamaz durumda olan. **2.** Sendeleyen. [DS]

tetevülemek, [tetevü-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** (Lamba, mum vb. için) söner gibi olmak. **2.** Yıkılır gibi olmak; sendelemek. **3.** Baygınlık geçirmek. [DS]

tetevületmek, [tetevü-le-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Yormak; güçsüz bırakmak. **2.** Sendeletmek. [DS]

tetevümek, [tetevü-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Lamba için) sönecek gibi olmak. [DS]

tetevvüc, [Ar. tāc > tetevvüc تتوج] *is.* **1.** Taç giyme; taçlanma. **2.** Hükümdar olma. ◻ **tetevvüc etmek,** *{OsT} 1. Taç giymek; taçlanmak. 2. Hükümdar olmak.*|| **tetevvüc eylemek,** *{OsT} 1. Taç giymek; taçlanmak. 2. Hükümdar olmak.*

teti, [? teti] *{ağız} is.* Küçük çocuk eli. [DS] ◻ **teti etmek,** *{ağız} (Küçük çocuk için) yeni yürümeye başlamak.* [DS]|| **teti tutmak,** *{ağız} Yürümeye başlayacak çocuğu kollarından tutarak ayağa kaldırmak; yürümeye zorlamak.* [DS]|| **teti yürümek,** *{ağız} (Küçük çocuk için) yavaş yavaş yürümek.* [DS]

tetig, [tét-mek > tē't-ik] *(té:tik) {eT} sf.* Akıllı; zeki. [DLT]

tetik[1]**,** [*eT.* tét-mek > tē't-ik] *(eT. té:tik) sf.* **1.** *{eT} {ağız}* Akıllı; zeki; uyanık. [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Çabuk. **3.** (Kişi için) çabuk davranan; dikkatli ve çevik duran. *{ağız} (aymı)* [DS] **4.** Dikkat ve özen gösterilmesi gereken; nazik. **5.** *{ağız}* Becerikli. [DS] **6.** *zf.* Dikkatli, hazır ve uyanık bulunarak. ◻ **tetiğe gomak,** *{ağız} Emre hazır olmak.* [DS]|| **tetiğini bozmamak,** *Soğukkanlılığını bozmamak; telaş göstermemek.*|| **tetik bulunmak,** *Hazır ve uyanık olmak.*|| **tetik üstünde beklemek,** *Her an hazır ve uyanık durumda bekler olmak.*|| **tetikte bulunmak,** *Her an hazır ve uyanık durumda bekler olmak.*|| **tetikte beklemek,** *Her an hazır ve uyanık durumda bekler olmak.*|| **tetikte durmak,** *Her an hazır ve uyanık durumda bekler olmak.*|| **tetik olmak,** *Her an hazır ve uyanık durumda bekler olmak.*

tetik[2]**, -ği** [Erme. t'at'ig] *is.* **1.** Bir ateşli silahı ateşlemek için elle çekilen düzenek. **2.** *{ağız}* Küçük çocuk eli. **3.** Kedi ve köpek gibi hayvanların pençeleri. **4.** Eldiven. **5.** Parmak. **6.** Parmak ucu. [DS]

tetik[3]**, -ği** [tetik] *{ağız} is.* Duvara yapıştırılarak kurutulan tezek. [DS]

tetik[4]**, -ği** [tetik] *{ağız}* **1.** Maşa. **2.** Fırın küreği. [DS]

tetik[5]**, -ği** [teltük / tetük / tetik] *{ağız} is.* Asma filizi. [DS]

tetik[6]**, -ği** [tetik] *{ağız} is.* Önder; kılavuz. [DS]

tetik[7]**, -ği** [tetik] *{ağız} is.* Boyalı şeylerin boyasının yüze vurma durumu.[DS]

tetikçi, [tetik-çi] *is.* Başkaları hesabına adam öldüren kimse; kiralık katil.

tetikçilik, -ği [tetik-çi-lik] *is.* Başkaları adına adam öldürme işi; kiralık katillik.

tetikermek, [tétik-er-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Zeki olmak; zekileşmek. [Clauson]

tetikleme, [tetik-le-me] *is.* Tetiklemek eylemi.

tetiklemek[1]**,** [tetik-le-mek] *gçl. f. [-] [-l(i)-yor]* **1.** Daha sonra gelecek olan büyük hareketi küçük bir eylemle başlatmak. **2.** *bsy.* Bir bilgisayar programını, kendi sistemi dışından yapılan bir girişimle yürütmek.

tetiklemek[2]**,** [tetik-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Üzüm asmaları için) baharda tomurcuklanmak.[DS]

tetiklemek[3]**,** [tetik-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Ağzından söz kaçırmak. [DS]

tetikleşme, [tetik-le-ş-me] *is.* Tetikleşmek eylemi.

tetikleşmek, [tetik-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tetik duruma gelmek; hazır durumda bulunur olmak.

tetikleyici, [tetik-le-y-ici] *is.* Bir işleyişi başlatan düzenek.

tetiklik, -ği [tétik-lik] *is.* **1.** *{eT}* Zekilik. [KB] **2.** Tetik olma durumu; çabukluk; açıkgözlük.

tetil, [? tetil] *{ağız} is.* Yufka ekmeği. [DS]

tetile, [tetire / tetile] *{ağız} is.* Meşe kabuğu tozu. [DS]

tetilmek, [tē't-mek > tē't-il-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Akıllanmak. [DLT]

tetimmat, [Ar. tetimme > tetimmāt تتمات] *(tetimma:t) {OsT} is.* Bir şeyin eksiğini tamamlamak üzere eklenen şeyler.

tetimme, [Ar. temām > tetimme تتمه] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyin eksikliğini gideren şey; tamamlayan. **2.** Bir şeyin tam olabilmesi için gerekli olan şey. ◻ **tetimme-i sükna,** *{OsT} Köy ve kasabalarda ev yapımı için ayrılmış arsa.*‖ **tetimme medreseleri,** *{OsT} Medrese bilgilerini tamamlayan bölüm.*

tetini, [tetir / tetini ?] *{ağız} is.* Sumak ağacı yaprağı. [DS]

tetinmek, [tét-mek > tét-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Direnmek; dayanmak. [DLT]

tetir, [*eT.* tét-mek > tet-(ü)r-ü / tet-ir] *sf.* **1.** *{eT}* İğrenç; menfur. [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Kahverengi. [DS] **3.** *is. {ağız}* Cevizin yeşil kabuğu ve yaprağı. [DS] **4.** *{ağız}* Nar ve yeşil ceviz kabuğu ya da diğer bitki yeşillerinin bıraktığı kalıcı leke. [DS] ◻ **tetire yatırmak,** *{ağız} Boyanacak kumaşı önceden asitli bir sıvı içine yatırmak.* [DS]‖ **tetiri azgın,** *{ağız} Soyuz, kötü insan.* [DS]‖ **tetiri bozuk,** *{ağız} 1. (Kişi için) sevimsiz. 2. (Kişi için) açık sarı saçlı, mavi gözlü, kırmızı suratlı.* [DS]‖ **tetirini kazımak,** *{ağız} Bütünüyle yok etmek; kökünü kazımak.* [DS]

tetirbe, [? tetirbe / teturbe] *{ağız} is.* Çıkmaz sokak. [DS]

tetire, [tetir / tetire] *{ağız} is.* **1.** Ceviz ve nar kabuğu ile yeşil bitkilerin bıraktığı kalıcı boya lekesi. **2.** Cevizin yeşil kabuğu ve yaprağı. **3.** Meşe ağacı kabuğu tozu. [DS]

tetirgen, [tetir-gen] *{ağız} is.* Üzüm şırasının, ilk kaynama sonunda durulması için konulduğu tahta kap. [DS]

tetirgin, [tet-ir-gin / tedir-gin] *{ağız} sf.* **1.** Şaşkın. **2.** Başıboş. [DS]

tetiri, [tetirī تترى] *{ağız} is.* **1.** *{OsT}* Sumak ağacı, püzgand. **2.** Sumak yaprağı. **3.** Cevizin yeşil kabuğu ile yapılan, yeşile çalar koyu sarı. **4.** Kayalıklarda yetişen ve boyama işlerinde kullanılan bir bitki, *(Cotinus coggyria).* [DS]

tetkik, -ki [Ar. diḳḳat > tedḳīḳ تدقيق] *{OsT} is.* **1.** İnceltme; ufaltma. **2.** İnceleme. ◻ **tetkik etmek,** *{OsT} İncelemek.*‖ **tetkik hâkimi,** *{OsT}. Yargıtay'da kendilerine verilen dosya ve evrakı inceleyerek, kararlara ve yapılacak işlere ilişkin görüşlerini bir rapor hâlinde hazırlayıp kurula sunmakla görevli yargıç.*

tetkikat, [Ar. tedḳīḳ > tedḳīḳāt تدقيقات] *(tetki:ka:t) {OsT} is.* **1.** İnceltmeler; ufalamalar. **2.** İncelemeler. **3.** Eni konu yapılan araştırma ve inceleme.

tetkikname, [Ar. tedḳīḳ + Far. -nāme تدقيقنامه] *(tetkikna:me) {OsT} is.* Bir konuda yapılan araştırma ve inceleme sonucunda çıkan görüş ve kararları kapsayan eser; araştırma.

tetliye, [Ar. tetliye تتليه] *{OsT} is.* **1.** Adama. **2.** Farzdan sonra nafile namaz kılma.

tetmek[1], [té-mek > té-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Dedirtmek; söyletmek. [İKPÖy.] **2.** Bağırtmak; çağırtmak. [İKPÖy.] **3.** Denilmek; çağrılmak. [İKPÖy.]

tetmek[2], [tét-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* **1.** Ditmek; parçalamak. [DLT] **2.** Direnmek; inat etmek; karşı koymak. [DLT] [KB] **3.** Dik dik bakmak; öfkeli bakmak. [DLT]

tetmek[3], [tet-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* **1.** Yerinden oynamak; kaymak; fırlamak. **2.** Kaybolmak. **3.** (Tüfek, tuzak vb. için) tetikten kurtulmak. [DS]

tetmek[4], [tet-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* İtmek. [DS] ◻ **tetip geçmek,** *{ağız} 1. Görmezlikten gelmek. 2. İterek geçmek.* [DS]

tetmim, [Ar. temām > tetmīm تتميم] *(tetmi:m) {OsT} is.* **1.** Tamamlama; bitirme; eksik bırakmama. **2.** *ed.* Ayrıntıları belirtmek için bir şiir veya ifadeye bir cümle ile ekleme yapma. ◻ **tetmim etmek,** *{OsT} Tamamlamak; bitirmek.*

tetmimat, [Ar. tetmīm > tetmīmāt تتميمات] *(tetmi:ma:t) {OsT} is.* Tamamlamalar; bitirmeler.

tetra-, [Yun. tetares] *ön ek.* **1.** Latince kelimelerin dört ile ilgili olanlarını belirtmek için kullanılan ön ek. **2.** *kim.* Dört ornatmalı kökleri belirtmekte kullanılan ön ek.

tetragram, [Fr. tétra-gramme] *is.* Sina dağında Hz. Musa'ya bildirilen İsrail tanrısının adını simgeleyen ve daha sonra *Adonay* teriminin ünlüleri ile *YaHoVa* olarak okunmaya başlanan YHVH'den ibaret dört İbrani harf grubu.

tetrajen [Fr. tétra-gène] *is.* → tetrakok.

tetrakok, [Fr. tétra-coque] *is.* İki doğrultuda bölünerek üreyen ve böylece oluşan dört parçası da birbirine az ya da çok yapışık kalan mikrokok; tetrajen.

tetralin, [Fr. tétraline] *is. kim.* Naftalenin yavaş olarak yükseltgenmesi ile elde edilen hidrokarbon; tetra-hidra-naftalen, $C_{10}H_{12}$.

tetraloji, [Fr. tétralogie] *is.* **1.** Bir yazarın dört piyeslik eserinin bütünü. **2.** *müz.* Dört oparedan ibaret bütün.

tetrazepam, [Fr. tétra-zépam] *is. kim.* Sakinleştirici ve kas gevşetici olarak kullanılan bir benzo-diazepin türevi; $C_{16}H_{17}ClN_2O$

tetrazin, [Fr. tétra-zine] *is. kim.* Benzendeki dört CH grubu yerine azot atomunun geçmesi ile meydana gelen ayrık halkalı bir birleşik; $C_2H_2N_4$

tetre, [tetir / tetiri / tetre] *{ağız} is.* **1.** Sumak yaprağı. **2.** Dericilikte, palamut ve kabaktan yapılan terbiye. [DS] ◻ **tetre yaprağı,** *{ağız} Temizlenmiş deri.* [DS]

tetrib, [Ar. türāb > tetrīb تتريب] *(tetri:b) {OsT} is.* Toz ve toprak etme; toza toprağa bulaştırma.

tetrik, -ği [tet-(i)r-ik] *{ağız} is.* Taranmış yün. [DS]

tetril, [Fr. tétryl] *is.* Patlayıcı olarak kullanılan tetranitro-metil-anilin.

tetritol, -lü [Fr. tétrytol] *is.* Tetril ve tolit karışımından oluşan patlayıcı.

tetroksit, [Fr. tétroxyde] *is. kim.* Her molekülünde dört oksijen atomu bulunan oksit; tetraoksit.

tetrol, -lü [Fr. tétrol] *is. kim.* İşlevsel dört OH alkol grubu içeren birleşiklerin genel adı; tetraalkol.

tetroz, [Fr. tétrose] *is. kim.* Bütandan türeyen $C_4H_8O_4$ formülündeki ozların genel adı.

tetrü, [tét-mek > *tét-ür-mek *(dönmek)* > tét(ü)r-ū] *(tetrü:) {eT} zf.* **1.** Aksine; tersine. [EUTS] **2.** *sf.* Ters. [Gabain] **3.** *is.* Her şeyin tersine dönüşü. [DLT] [KB]

tetrülmek, [tét-mek > *tét-ür-mek > tét(ü)r-ül-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Çevrilmek; ters olmak; kötü olmak; kötüleşmek. [DLT] **2.** *edil. f.* Aldanmak; aldatılmak; baştan çıkarılmak; iğfal edilmek. [EUTS] [Gabain] **3.** Ayartılmak. [Gabain]

tetrüm, [tét-ür-mek > tét(ü)r-üm] *{eT} sf.* **1.** Aydın; açık; berrak. [EUTS] **2.** Zeki; akıllı; anlayışlı. [EUTS]

tettirilmek, [tet-tir-il-mek] *{ağız} edil. f. [-ir]* İttirilmek. 🗗 **tettirilip gitmek,** *{ağız} Çok cılızlaşarak güçsüz kalmak.* [DS]

tettirivermek, [tet-tir-i+ver-mek] *{ağız} gçl. b. f. [-ir]* **1.** İtmek; yerinden oynatmak. **2.** Düşürmek; devirmek. **3.** Atıvermek. **4.** Vurmak; kakmak. [DS]

tettirmek, [tet-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Vurmak; itmek; kakmak. **2.** Atmak. **3.** Yerinden uzaklaştırmak; yerinden etmek için uğraşmak. [DS]

tetük[1]**, -ğü** [tetik / tetük] *{ağız} is.* Asma filizi. [DS]

tetük[2]**, -ğü** [tetik / tetük] *{ağız} sf.* Çabuk davranan; çevik; uyanık. [DS]

tetülemek, [tet-ü-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Lamba sönecek gibi olmak. [DS]

tetürgün, [tet-ür-gün] *{ağız} sf.* Ürkek. [DS]

tetürmek, [tét-mek > tét-tür-mek] *(tét:türmek) {eT} gçl. f. [-ür]* Söyletmek; dedirtmek. [DLT] [EUTS]

tetvic, [Ar. tetvīc تتويج] *(tetvi:c) is.* **1.** Taç giydirme. **2.** Taç giydirilme.

tetvicat, [Ar. tetvīcāt تتويجات] *(tetvi:ca:t) {OsT} is.* **1.** Giydirmeler. **2.** Giydirilmeler.

tev, [tev] *{eT} is.* Al; hile; aldatma; fesat; kandırma. [DLT] [EUTS] [Gabain]

teva, [Ar. tevā توا] *(teva:) {OsT} is. isl. huk.* Havale edilen borcu, havale edilen kişinin ödememesi durumu.

tevabi, -i'ı [Ar. tābiʿ > tevābiʿ توابيع] *(teva:bi:) {OsT} is.* **1.** Bir kimsenin ardından gidenler; ona tabi olanlar; maiyet. **2.** Bir kimsenin görüşünü benimseyenler. **3.** Uşaklar; yardımcılar. **4.** Bir yönetim merkezine bağlı olan yerler. **5.** *dbl.* Arap dilinde bir önceki kelimeye göre harekelenenler. **6.** *gök b.* Uydular; peykler. **7.** *mat.* Fonksiyonlar. 🗗 **tevābî'-i kāime,** *{OsT} mat. Dikgen fonksiyonlar.* || **tevābî'-i muttasıla-i müstakirre,** *{OsT} isl. huk. Gömme dolap, raf gibi evden ayrılamayan eşya.* || **tevābî'-i müsellese,** *{OsT} mat. Trigonometrik fonksiyonlar.* || **tevābî-i süknā,** *{OsT} isl. huk. Kiler, mutfak gibi evi tamamlayan bölümler.*

tevabil, [Ar. tābil > tevābil توابل] *(teva:bil) {OsT} is.* Yemeklere konan her türlü baharat.

tevabit, [Ar. tābut > tevābit توابت] *(teva:bit) {OsT} is.* **1.** Tabutlar. **2.** Sandıklar.

tevacüd, [Ar. vecd > tevācüd توواجد] *(teva:cüd) {OsT} is. tasvf.* Tarikata giren kimsenin, bu yolda derin bir coşkunluğa dalmaya çalışması; vecit içinde bulunmak için çaba harcaması.

tevacüh, [Ar. vech > tevācüh تواجه] *(teva:cüh) {OsT} is.* Yüz yüze gelme; karşı karşıya olma.

tevadu, -u'ı [Ar. tevāduʿ توادع] *(teva:du) {OsT} is.* (Düşman taraflar için) düşmanlığı bırakarak barışma.

tevaffuk, [Ar. vefḳ > tevaffuḳ توفق] *{OsT} is.* Başarılı olma; başarma; muvaffakiyet.

tevafuk, -ku [Ar. vefḳ > tevāfuḳ توافق] *(teva:fuk) {OsT} is.* Uygun gelme; uygunluk; birbirine uyma. 🗗 **tevafuk etmek,** *{OsT} Uygun gelmek; uymak.* || **tevafuk eylemek,** *{OsT} Uymak; uygun gelmek.* || **tevāfuk-i a'dāt,** *{OsT} mat. Birbiri ile bölünemeyen iki sayının her ikisinin de üçüncü bir ortak bölenle bölünmesi.*

tevafukat, [Ar. tevāfuḳāt توافقات] *(teva:fuka:t) {OsT} is.* Uygun gelmeler; uymalar.

tevafür, [Ar. vüfūr > tevāfür توافر] *(teva:für) {OsT} is.* Çoğalma; artma.

tevafürat, [Ar. tevāfürāt توافرات] *(teva:füra:t) is.* Çoğalmalar; artmalar.

tevaggul, [Ar. vaġl > tevaġġul توغل] *{OsT}is.* Bir işle yakından sürekli olarak ilgilenmek; uğraşmak. 🗗 **tevaggul etmek,** *{OsT} Bir işle sürekli uğraşmak.* || **tevaggul eylemek,** *{OsT} Bir işle sürekli olarak ilgilenmek.*

tevaggulat, [Ar. tevaġġulāt توغلات] *(tevaggula:t) {OsT} is.* Sürekli olarak uğraşmalar.

tevahhud, [Ar. vaḥdet > tevaḥḥud توحد] *{OsT} is.* Tek olma.

tevahhuş, [Ar. vaḥşet > tevaḥḥuş توحش] *{OsT} is.* **1.** Korkma; ürkeklik içinde bulunma. **2.** Yalnız kalma korkusu. 🗗 **tevahhuş etmek,** *{OsT} Korkmak; ürkmek.*

tevak, -ğı [tevek / tevak] *{ağız} is.* **1.** Asma, kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin dalları. **2.** Asma yaprağı. **3.** Kurumuş dalların yaprakları. [DS]

tevaki, -i'i [Ar. tevḳīᶜ > tevāḳīᶜ تواقی] *(teva:ki:, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Fermanlar. **2.** Fermanlara çekilen nişanlar; tuğralar.

tevakki, [Ar. viḳāye > tevaḳḳī توقی] *(tevakki:) {OsT} is.* Sakınma; çekinme; korunma. 🗗 **tevakki etmek,** *{OsT} Sakınmak; çekinmek; korunmak.*

tevakku, -u'ı [Ar. vuḳuᶜ > tevaḳḳuᶜ توقع] *{OsT} is.* Umma; bekleme; arzu etme. 🗗 **tevakku etmek,** *{OsT} Ummak; beklemek.*

tevakkuat, [Ar. tevaḳḳuᶜāt توقعات] *(tevakkua:t) {OsT} is.* **1.** Beklemeler; ummalar. **2.** Umulmalar.

tevakkud, [Ar. tevaḳḳud توقد] *{OsT} is.* Tutuşup yanma.

tevakkuf, [Ar. vuḳūf > tevaḳḳuf توقف] *{OsT} is.* **1.** Bekleme; duraklama; durma; eğleşme. **2.** Bağlı olma; ilgili bulunma. 🗗 **tevakkuf etmek,** *{OsT} Durmak; duraklamak.*‖ **tevakkuf mahalli** *{OsT}, Durak.*

tevakkufat, [Ar. tevaḳḳufāt توقفات] *{OsT} is.* Durmalar; eğlenmeler; beklemeler.

tevakkur, [Ar. tevaḳḳur توقر] *{OsT} is.* Vakar oluşturma; vakarlanma.

tevakül, [Ar. vekl > tevākül تواکل] *{OsT} is.* Birbirini vekil etme.

teval, -li [? teval] *{ağız} is.* Dövülen demirden etrafa sıçrayan ateşli küçük parçalar. [DS]

tevali, [Ar. veyl > tevālī توالی] *(teva:li:) {OsT} is.* **1.** Ara vermeksizin sürmeme. **2.** Bitmeme; arkası sürekli gelme; ardı arkası kesilmeme. 🗗 **tevali etmek,** *{OsT} Ardı ardına sıralanmak.*

tevalüd, [Ar. veled > tevālüd توالد] *(teva:lüd) {OsT} is.* **1.** Doğma. **2.** Doğurma.

tevan, [Far. tevān توان] *(teva:n) {OsT} is.* → tüvan. 🗗 **tevān-ger,** *{OsT}* → tüvanger.

tevana, [Far. tevānā توانا] *(teva:na:) {OsT} sf.* → tüvana.

tevani, [Ar. tevānī توانی] *(teva:ni:) {OsT} is.* **1.** Gevşek davranma; gevşeklik. **2.** Bir işte bezginlik gösterme.

tevari, [Ar. tevārī توارى] *(teva:ri:) {OsT} is.* Bir şeyin arkasına saklanıp görünmez olma; gizlenme.

tevarih, [Ar. tārīḫ > tevārīḫ تواریح] *(teva:rih, h kalın söylenir) {OsT} is.* Tarihler. 🗗 **tevārih ehli,** *{OsT} Tarihçiler.*‖ **tevārih-i selef,** *{OsT} Eskilerin tarihleri.*

tevarüd, [Ar. vürüd > tevārüd توارد] *(teva:rüd) {OsT} is.* **1.** Birbirinin ardından gelme; birikme. **2.** *ed.* Divan edebiyatında iki şairin birbirinden habersiz olarak aynı dize ya da beyti söylemiş olmaları. 🗗 **tevarüd etmek,** *Birbiri ardından gelmek.*

tevarüdat, [Ar. tevārüdāt تواردات] *(teva:rüda:t) {OsT} is.* Birbirinin ardından gelmeler; tevarütler.

tevarüs, [Ar. verāṯet >tevārüṯ توارث] *(teva:rüs) {OsT} is.* **1.** Bir kimseden miras kalma; mirasa konma. **2.** Miras yolu ile el değiştirme. 🗗 **tevarüs etmek,** *{OsT} 1. Miras kalmak. 2. Kalıtım yoluyla bir başkasına geçmek.*

tevarüsat, [Ar. tevārüṯāt توارثات] *(teva:rüsa:t) {OsT} is.* **1.** Miras kalmalar; mirasa konmalar. **2.** Miras olarak geçmeler.

tevarüt, -dü [Ar. vürüd > tevārüd توارد] *(teva:rüt) {OsT} is.* → tevarüd.

tevasi, [Ar. tevāṣī توصی] *(teva:si:) {OsT} is.* Birbirine tavsiye etme.

tevassul, [Ar. vaṣl >tevaṣṣul توصل] *{OsT} is.* Birbirine ulaşma; kavuşma; birleşme.

tevasuk, [Ar. vüṯūḳ >tevāṯuḳ توثق] *(teva:sük, k kalın söylenir) {OsT} is.* Birbirine güven duyarak antlaşma.

tevasul, [Ar. vaṣl > tevāṣul تواصل] *(teva:sul) {OsT} is.* Kavuşma; ulaşma; birleşme.

tevasulat, [Ar. tevāṣulāt تواصلات] *(teva:sula:t) {OsT} is.* Kavuşmalar; ulaşmalar; birleşmeler.

tevasüb, [Ar. veṯb > tevāṯüb توائب] *(teva:süb) {OsT} is.* Birbiri üzerine sıçrama; birbiri üzerine atlama.

tevatır, [Ar. tevātür => tevātır] *(teva:tır) {ağız} sf.* Çok. [DS] 🗗 **tevātır etmek,** *{ağız} Abartmak; çok büyütmek.* [DS]

tevatir, [Ar. tevātür => tevātir] *(teva:tir) {ağız} sf.* **1.** Çok büyük. **2.** Çok yüksek; aşırı. **3.** Çok bol. **4.** Çok şiddetli. **5.** Olağanüstü güzel; çok güzel. **6.** Çok güçlü. **7.** *is.* Abartı. [DS] 🗗 **tevātir itmek,** *{ağız}* → tevatır etmek. [DS]

tevatür, [Ar. vitr > tevātür تواتر] *(teva:tür) {OsT} is.* **1.** Bir haberin ağızdan ağıza yayılması; söylenmesi. **2.** Asılsız haber; yaygın söylenti. **3.** *isl.* Bir hadisi, yalan söylemeleri mümkün olmayacak kadar çok kişinin nakletmesi. 🗗 **tevatür etmek,** *{OsT} Ağızdan ağıza yayılmak; söylenti hâline gelmek.*

tevatürat, [Ar. tevātürāt تواترات] *(teva:türa:t) {OsT} is.* Ağızdan ağıza yayılan haberler

tevatüren, [Ar. tevātür>tevātüren تواتراً] *(teva:tü'ren) {OsT} zf.* Ağızdan ağıza söylenerek. 🗗 **tevatüren sabit,** *{OsT} Herkesçe bilinir olan.*

teva'üd, [Ar. vaᶜd > tevāᶜüd تواعد] *(teva:üd) {OsT} is.* Birbirine söz verme; vaatleşme.

teva'üdat, [Ar. tevāᶜüdat تواعدات] *(teva:üda:t) {OsT} is.* Birbirine söz vermeler; vaatleşmeler.

tevazi, [Ar. vezy > tevāzī توازی] *(teva:zi:) {OsT} is.* İki çizginin paralel olarak uzayıp gitmesi; koşutluk; paralellik.

tevazu, -u'ı [Ar. vaż' > tevāżu' تواضع] *(teva:zu) is.* **1.** Olumlu ve üstün niteliklerini ortaya koymaktan kaçınma; alçak gönüllü olma. **2.** Gösterişsizlik. ◘ **tevazu göstermek,** *Olumlu ve üstün niteliklerini ortaya koymaktan kaçınmak; övünmemek.*‖ **tevāzu-kâr,** *{OsT} Alçak gönüllü.*‖ **tevāzu-kârāne,** *{OsT} Alçak gönüllülükle.*‖ **tevāzu-kârî,** *{OsT} Alçak gönüllülük.*

tevazu'at, [Ar. tevāżu'āt تواضعات] *(teva:zua:t) {OsT} is.* Alçak gönüllülükler.

tevazu'en, [Ar. tevāżu' > tevāżu'en تواضعاً] *(teva:zu'en) {OsT} zf.* Kibirlenmeden; alçak gönüllülükle.

tevazün, [Ar. vezn > tevāzün توازن] *(teva:zün) {OsT} is.* Dengede olma; ağırlıkça eşit olma. ◘ **tevazün olmak,** *{OsT} Dengede bulunmak; eşit olmak.*

tevazünat, [Ar. tevāzünāt توازنات] *(teva:züna:t) {OsT} is.* Dengede olmalar; ağırlıkça eşit olmalar; dengeler.

tevazüniyet, [Ar. tevāzün > tevāzüniyyet توازنیت] *(teva:züniyet) {OsT} is. fiz.* Statik.

tevazzu, -u'ı [Ar. [Ar. vużū' > tavażżū' توضع] *(tevazzu:) {OsT} is.* Konulma; konuluş.

tevazzuh, [Ar. vużuḥ > tavażżuḥ توضح] *{OsT} is.* Açıklama; açıklığa kavuşturma.

tevbe, [Ar. tevbe توبه] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Tövbe. **2.** *isl.* İşlenilen bir günah ya da yapılan bir hatadan dolayı pişmanlık duyarak bir daha yapmamaya karar ve söz verme. ◘ **tevbe eylemek,** *{eAT} Tövbe etmek; pişman olmak.*‖ **tevbe eylemez,** *{eAT} Tövbe etmek istemeyen.*‖ **tövbe eyleyici,** *{eAT} Tövbe eden; pişman olan.*‖ **tevbe-güzār,** *{OsT} Tövbe eden.*‖ **tevbe-i mey,** *{OsT} Şarap içmemeye tövbe etme.*‖ **tevbe-i nasüh,** *{OsT} Temiz bir duyuş ve içtenlikle tövbe etme.*‖ **tevbe-i şikeste,** *{OsT} Bozulmuş tövbe.*‖ **tevbe-kâr,** *{OsT} Tövbe edici.*‖ **tevbe-kârî,** *{OsT} Tövbe edicilik; tövbekârlık.*‖ **tevbe kılıcı,** *{eAT} Tövbe eden.*‖ **tevbe kılmak,** *{eAT} Tövbe etmek.*‖ **Tevbe Suresi,** *{OsT} Kur'an-ı Kerim'in dokuzuncu suresinin adı; Berae Suresi.*‖ **tevbe-şiken,** *{OsT} 1. Tövbe bozan. 2. Tövbe bozduran.*‖ **tevbe virmek,** *{eAT} Tövbeyi kabul etmek; yarlığamak.*‖ **tevbe virici,** *{eAT} Tövbeleri kabul eden; günahları bağışlayan, (Esma'ü'l-Hüsna'dan)*‖ **tevbe kabul eyleyici,** *{eAT}* → tevbe virici.‖ **tevbe yıkmak,** *{eAT} Tövbe bozmak.*

tevbih, [Ar. vebḫa>tevbīḫ توبیخ] *(tevbi:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Azarlama; paylama. **2.** *huk.* Devlet memurlarına verilen disiplin cezalarından birisi; kınama cezası. ◘ **tevbih etmek,** *{OsT} Azarlamak.*

tevbihan, [Ar. tevbīḫ > tevbīḫan توبیخاً] *(tevbi:'han) {OsT} zf.* Azarlayarak; kınama yoluyla.

tevbihat, [Ar. tevbīḫ > tevbīḫāt توبیخات] *(tevbi:ha:t) {OsT} is.* Azarlamalar; kınamalar; paylamalar. ◘ **tevbihat-ı şedîde,** *{OsT} Şiddetli azarlamalar; ağır kınamalar.*

tevcib, [Ar. vücūb > tevcīb توجیب] *(tevci:b) {OsT} is.* **1.** Vacip kılma. **2.** Vacip kılınma.

tevcih, [Ar. vech > tevcīh توجیه] *(tevci:h) {OsT} is.* **1.** Bir yana, yöne ya da yere döndürme; çevirme. **2.** Bir kimseye bakma ya da söz atma. **3.** Bir sözü ya da davranışı yorumlama; özel bir anlam verme. **4.** Bir görevliyi terfi ettirme; derecesini veya rütbesini artırma. **5.** *as.* Bir topu hedefe doğrultma. **6.** *ed.* Sözü hem iyi hem de kötü anlama gelecek biçimde kullanma sanatı. ◘ **tevcih açısı,** *as. Görmeden yapılan atışta, atış hattı ile tevcih hattı arasında kalan açı.*‖ **tevcih aleti,** *Bir silahın yönlendirilmesini sağlayacak biçimde yerleştirmeyi sağlayan alet.*‖ **tevcih düzlemi,** *as. Bir silahın namlu ekseninden ya da fırlatma rampasından geçen düşey düzlem.*‖ **tevcih etmek,** *{OsT} 1. Yöneltmek; çevirmek. 2. Rütbe, derece vermek; terfi ettirmek.*‖ **tevcih fermanı,** *{OsT} Vezir, beylerbeyi ve sancak beylerinin başka göreve atanmalarında kendilerine verilen ferman.*‖ **tevcih hattı,** *{OsT} as. Görmeden yapılan atışta, açısı bilinen ve topun yönlendirilmesine yardımcı olan doğrultu.*‖ **tevcih-i cihet,** *{OsT} Bir kimseye vakıf mütevelliliği, imamlık, hatiplik, vaizlik, müderrislik gibi hayır işlerine ve dinî işlere ilişkin görev verilmesi durumu.*‖ **tevcih-i inan,** *{OsT} Dizgini bir yana çevirmek.*‖ **tevcih-i vecih,** *{OsT} Güzel ve doğru bir anlam verme.*‖ **tevcih olunmak,** *{OsT} 1. Yöneltilmek. 2. Terfi ettirilmek. 3. Yorumlanmak; anlam verilmek.*

tevcihat, [Ar. tevcīh > tevcīhāt توجیهات] *(tevci:ha:t) {OsT} is.* **1.** Yönlendirmeler. **2.** Rütbe ve mevki vermeler. ◘ **tevcîhât-ı mu'tâde,** *{OsT} Her yıl şevval ayının ilk haftasında memurlar arasında yapılan değişiklik.*‖ **tevcîhât-ı umümiye,** *{OsT} Devlet memurlarının atama kararları.*

tevcihli, [tevcih-li] *sf.* Yöneltilmiş; yönelik.

tevçimek, [tevçī-mek] *(tevçi:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Seyrekçe dikmek; oyulgamak. [DLT]

tevçitmek, [tevçī-mek > tevçi-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ir]* Seyrekçe diktirmek; oyulgatmak. [DLT]

tevdi, -i'ı [Ar. ved' > tevdī' تودیع] *(tevdi:) {OsT} is.* **1.** Bırakma; teslim etme; verme. **2.** Veda etme; vedalaşma. **3.** *huk.* Alacaklı temerrüdünde, borçlunun borcundan kurtulması için edimi, belirli bir yere teslim etmesi. ◘ **tevdi etmek,** *{OsT} Bırakmak; teslim etmek.*‖ **tevdi olunmak,** *{OsT} Bırakılmak; teslim olunmak.*

tevdi'an, [Ar. tevdīᶜ > tevdīᶜan تودیعاً] *(tevdi:'an) {OsT} zf.* Bırakılarak; teslim edilerek; emanet bırakılarak.

tevdi'at, [Ar. tevdīᶜ > tevdīᶜāt تودیعات] *(tevdi:a:t) {OsT} is.* **1.** Emanetler. **2.** Banka vb. yere para yatırma. **3.** Birine ya da bir yere teslim etme. ◻ **tevdi'atta bulunmak,** *{OsT} Para yatırmak.*

teve, [tevē / tevey] *(teve:) {eT} is.* Deve. [DLT] [Gabain] [EUTS]

teveccu, -u'ı [Ar. vecaᶜ > teveccuᶜ توجع] *{OsT} is.* Ağrıma.

teveccu'at, [Ar. teveccuᶜāt توجعات] *{OsT} is.* Ağrımalar.

teveccüd, [Ar. vecd > teveccüd توجد] *{OsT} is.* Vecde gelme; coşma; hâllenme.

teveccüh, [Ar. vech > teveccüh توجه] *{OsT} is.* **1.** Bir yöne dönme; yönelme. **2.** Birine karşı yakınlık duyma; onu beğenme. **3.** Güler yüz gösterme; hoşlanma. ◻ **teveccüh ale'z-ziya,** *{OsT} bot. Bitkilerde ışığa yönelim.*|| **teveccüh ale'z-ziyaü'ş-şems,** *{OsT} bot. Gün ışığına yönelim.*|| **teveccüh etmek,** *{OsT} 1. Yönelmek. 2. Güler yüz göstermek.*|| **teveccüh-i şems,** *{OsT} biy. Güneşe yönelim.*|| **teveccühkâr,** *{OsT} Gönül okşayıcı.*|| **Teveccühünüz!** *Öven, iltifat eden kimseye karşı söylenen teşekkür sözü.*

teveccühat, [Ar. teveccüh > teveccühāt توجهات] *(teveccüha:t) {OsT} is.* **1.** Yönelmeler; yönelimler; yönelişler. **2.** Sevgiler; yakınlıklar. ◻ **teveccühāt-ı kalbiye,** *{OsT} Gönül yakınlıkları; içten gelen yakınlıklar; sevgiler.*

tevecik, -ği [? tevecik] *{ağız} is.* Yün şalvar. [DS]

teveçi, [teve-çi] *{eT} is.* Deveci. [Mühennâ]

teveddüd, [Ar. vidād > teveddüd تودد] *{OsT} is.* Karşılıklı dostluk ve sevgi gösterme; sevişme.

teveffî, [Ar. vefāt > teveffī توفو] *{OsT} is.* Ölme; vefat etme.

tevehhül, [Ar. vehle > tevehhül توهل] *{OsT} is.* Yanıltmaya çalışma; yanıltma.

tevehhüm, [Ar. vehm > tevehhüm توهم] *{OsT} is.* **1.** Kuruntuya kapılma; evham etme; evhamlanma. **2.** *is.* Hiçbir belgesel kanıta dayanmayan bir ihtimali varsayma. ◻ **tevehhüm etmek,** *{OsT} Evhamlanmak; kuruntuya kapılmak; öyle sanmak.*

tevehhümat, [Ar. tevehhüm > tevehhümāt توهمات] *(tevehhüma:t) {OsT} is.* Kuruntular; evhamlar.

tevek, -ği [teğ *(asma dalı)* > teğ-ek > tevek] *{ağız} is.* **1.** Asma, kavun, karpuz gibi sürünücü bitkilerin dalları. *{OsT} (aynı)* **2.** Bu bitkilerin yaprağı. **3.** Asma kütüğü. **4.** Asma yaprağı. **5.** Asmanın taze filizi. **6.** Genç asma fidanı. **7.** Üzüm salkımı. **8.** Üzüm bağı. **9.** Ağaç yaprağı. **10.** Asmanın sarıldığı kuru ağaç. **11.** Kış için dal ve yaprakları ile birlikte saklanan soğan, kavun, karpuz vb. yiyecekler. [DS]

tevekan, [Ar. tevekān توقان] *(teveka:n) {OsT} is.* İstekli olma.

tevekkel[1]**,** [Ar. tevekkül => tevekkel توکل] *{OsT}sf.* Her şeyi oluruna bırakan. ◻ **tevekkeltü al'Allāh,** *{OsT} İşimi Allah'a bıraktım!*

tevekkel[2]**,** [Ar. tevekkül => tevekkel] *{ağız} sf.* Deli gibi; kaçık. [DS]

tevekkeli, [Ar. tevekkül => tevekkel-i] *zf.* Boşuna; boş yere; bir sebebi olmaksızın. ◻ **tevekkeli değil,** *Nedensiz değil; boş yere değil.*

tevekkül, [Ar. vekl > tevekkül توکل] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Her işi Allah'a güvenerek yapma; işin sonunu Allah'a havale etme. **2.** Allah'ın iradesine boyun eğme; kadere razı olma; Allah'a teslim olma; işi Allah'a bırakma. **3.** Allah'tan başka hiçbir kimse ve varlıktan beklememek ve güvenmemek. **4.** *tasvf.* Her türlü davranış, hareket ve eylem sahibinin Allah olduğunun bilincine vararak onun vekilliğini tam olarak kabul etme. ◻ **tevekkül etmek,** *{OsT} Allah'a güvenmek; kadere rıza göstermek.*|| **tevekkül eylemek,** *{eAT} Teslim olmak; Allah'a dayanıp güvenmek.*|| **tevekkül eyleyici,** *{eAT} İşi Allah'a bırakan; tevekkül eden.*

tevekleme, [tevek-le-me] *is.* Teveklemek eylemi.

teveklemek, [tevek-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)yor]* Bağ kütüklerinin dibinden çıkan gereksiz sürgünleri temizlemek. [DS]

teveklik, -ği [tevek-lik] *{ağız} is.* Asma kütüğü. [DS]

tevella, [Ar. vely > tevellā تولا] *(tevellâ:) {OsT} is.* **1.** Hz. Ali ve soyunu sevmek; onlardan yardım ve şefaat dilemek. **2.** → tevelli.

tevelli, [Ar. vely > tevellī تولی] *(tevelli:) {OsT} is.* **1.** Geri dönmek; terk etmek. **2.** Sürdürmek. **3.** Birine yardım etmek; birini sevmek; biriyle dost olma; birini dost edinme; ona yaklaşma. **4.** Bir işi üzerine almak. **5.** Akrabalık. **6.** *tasvf.* Kulun kendinden yok olması, Allah ile var olması sırasında bütün işlerini Allah'ın üstlenmesi. **7.** → tevella.

tevelliyat, [Ar. tevelliyāt تولیات] *(tevelliya:t) {OsT} is.* Tanrı dostluğu; velayet.

tevellu, u'ı [Ar. tevelluᶜ تولع] *{OsT} is.* Sevme; sevgi ve ilgi meydana getirme.

tevellüd, [Ar. velādet > tevellüd تولد] *{OsT} is.* → tevellüt. ◻ **tevellüd bi-nefsihi,** *{OsT} Bir hayvan veya bitkinin kendi kendine doğuşu.*|| **tevellüd kable'l-mîād,** *{OsT} Zamanından önce doğum.*

tevellüdat, [Ar. tevellüd > tevellüdāt تولدات] *(tevellüda:t) {OsT} is.* **1.** Doğumlar; doğmalar. **2.** Doğarlık. **3.** Nüfus yoğunluğu.

tevellüh, [Ar. velleh > tevellüh تولّه] *{OsT} is.* Şaşakalma.

tevellühat, [Ar. tevellühāt تولّهات] *{OsT} is.* Şaşakalmalar.

tevellüt, -dü [Ar. velādet > tevellüd تولد] *{OsT} is.* **1.** (İnsan için) dünyaya gelme; doğma; doğum. **2.** Meydana gelme; oluşma. **3.** Doğum tarihi. **tevellüt etmek,** *{OsT} 1. Doğmak. 2. Meydana gelmek.*

tevellütlü, [tevellüt-lü] *sf.* (Belirtilen tarihte) doğmuş; doğumlu.

tevelvül, [Ar. velvele > tevelvül تولول] *{OsT} is.* Gürültü patırtı yapma; velveleye verme.

tevelvülat, [Ar. tevelvülāt تولولات] *{OsT} is.* Gürültü patırtı yapmalar; velveleye vermeler.

tev'em, [Ar. tev'em توأم] *{OsT} sf.* **1.** İkiz. **2.** Birbirinin eşi; benzeri. **tev'em-i müsennā,** *{OsT} bot. Çiçeklerin sap üzerinde ikişerli dizilişi.*

tev'eman, [Ar. tev'em > tev'emān توأمان] *(tev-e-ma:n) {OsT} is.* **1.** İkizler. **2.** Hat sanatında aynalı denilen simetrik yazı biçimi.

tev'eme, [Ar. tev'em > tev'eme توأمه] *(tev-eme {OsT}) is.* İkiz kız.

tev'emi, [Ar. tev'em > tev'emī توأمى] *(tevemi:) {OsT} is.* **1.** İkiz oluş; ikiz olma; ikizlik. **2.** Benzeyiş; benzerlik.

tev'emiyet, [Ar. tev'emī > tev'emiyyet توأميت] *(tev-emiyet) {OsT} is.* **1.** İkiz oluş; ikiz olma; ikizlik. **2.** Benzeyiş; benzerlik.

tevenk, -gi [tevek] *{ağız} is.* Asma kütüğü. [DS]

tevere, [tever-e ?] *{ağız} is.* Değirmende, üst taşı dönmesini sağlamak için bu taşın ortasına açılan yuvaya oturan ve milin başına takılı iki ağızlı çapaya benzer döküm parça. [DS]

teverru, u'ı [Ar. teverruᶜ تورع] *{OsT} is.* **1.** Dinin yasakladığı davranışlardan kaçınma. **2.** Din işlerine bağlanma; perhizkâr olma..

teverruk, [Ar. varaḳ > teverruḳ تورق] *{OsT} is.* Yapraklanma.

teverrukat, [Ar. teverruḳāt تورقات] *{OsT} is.* Yapraklanmalar.

teverrut, [Ar. varṭa > teverruṭ تورط] *{OsT} is.* **1.** Derin bir çukura düşme. **2.** Zor bir işe rastlama.

teverrüd, [Ar. verd > teverrüd تورد] *{OsT} is.* **1.** Gelme; varit olma. **2.** Gül gibi kızarma.

teverrük, [Ar. verek > teverrük تورك] *{OsT} is.* **1.** Kaba etlerini bir yere koyup oturma. **2.** Namazda kaba etini sağ ayak üzerine koyup oturma.

teverrüm, [Ar. verem > teverrüm تورم] *{OsT} is.* Verem olma. **teverrüm etmek,** *{OsT} Verem olmak; vereme yakalanmak.*

teverrüs, [Ar. vāriṣ > teverrüṣ تورث] *{OsT} is.* Varis olma; mirasçı olma.

tevessuh, [Ar. vesaḥ > tevessuḥ توسخ] *{OsT} is.* Kirlenme; paslanma.

tevessuk, [Ar. vüṣūḳ > teveṣṣuḳ توثق] *{OsT} is.* İnanıp güvenerek dayanma..

tevessü, -ü'ı [Ar. vüsᶜat > tevessüᶜ توسع] *{OsT} is.* Yayılma; genişleme. **tevessü etmek,** *{OsT} Yayılmak; genişlemek.*‖ **tevessü-i kalp,** *{OsT} Kalp büyümesi.*‖ **tevessü-i mi'de,** *{OsT} Mide genişlemesi.*

tevessü'at, [Ar. tevessüᶜāt توسعات] *{OsT} is.* Genişlemeler; yayılmalar.

tevessüb, [Ar. veṣb > teveṣṣüb توثب] *{OsT} is.* Sıçrama; atlama.

tevessüd, [Ar. viṣāde > teveṣṣüd توثد] *is.* **1.** Yastığa yaslanma. **2.** Dayanma.

tevessüen, [Ar. tevessüᶜen توسعاً] *{OsT} is.* Yayılma, genişleme yoluyla; yayılarak.

tevessül, [Ar. vesīle > tevessül توسل] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyi vesile sayıp ona sarılma, inanma; vesile edinme. **2.** Bir işe başlama; girişme. **tevessül etmek,** *{OsT} Başlamak; girişmek; başvurmak.*

tevessülat, [Ar. tevessülāt توسلات] *(tevessüla:t) {OsT} is.* **1.** Sebep saymalar; vesile edinmeler. **2.** Bir işe başlamalar; girişmeler.

tevessülen, [Ar. tevessülen توسلاً] *(tevessü'len) {OsT} is.* **1.** Sebep sayarak; vesile edinerek. **2.** Başlayarak; girişerek.

teveşşuh, [Ar. teveşşuḥ توشح] *{OsT} is.* **1.** (Kadın için) gerdanlığını takınma. **2.** Süslenme; takılarını takma.

teveşşuhat, [Ar. teveşşuḥāt توشحات] *{OsT} is.* Süslenmeler; takılarını takmalar.

tevettür, [Ar. vitr > tevettür توتر] *{OsT} is.* **1.** Gerilme; gerginleşme. **2.** *fiz.* Gerilim. **tevettür-i a'sāb,** *{OsT} is. tıp. Hastalık yüzünden sinirlerin gerginleşmesi; sinir kasılması.*‖ **tevettür-i sathî,** *{OsT} fiz. Yüzey gerilimi.*

tevey, [tevē / tevey] *{eT} is.* Deve. [DLT]

teveyyül, [Ar. vaveylā > teveyyül تويل] *{OsT} is.* Çığlık atma; gürültü koparma.

teveyyülat, [Ar. teveyyülāt تويلات] *(teveyyüla:t) {OsT} is.* Çığlık atmalar; gürültü koparmalar.

tevezzü, -ü'ı [Ar. vezᶜ > tevezzüᶜ توزع] *{OsT} is.* **1.** Dağılma. **2.** Dağılış. **3.** Yer tutma.

tevezzü'î, [Ar. tevezzüʿī توزعی] *{OsT} sf.* Dağılımla ilgili.

tevfik[1]**, -kı** [Ar. vefḳ > tevfīḳ توفیق] *(tevfi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Uygun hâle getirme; uydurma. **2.** *{eAT}* Başarıya ulaştırma. **3.** Allah'ın yardımı. **4.** *tıp.* Kırılan kemik parçalarını birbirine uydurma. **5.** *ed.* Zıtlık dışında bir kelimenin çağrıştırdığı kelimeleri aynı ibare içinde söyleme sanatı. **6.** *sf.* Uygun. ◻ **tevfîk etmek,** *{OsT} Uydurmak; uygun hâle getirmek.*‖ **tevfîk-i hareket,** *{OsT} Hareketi uygun hâle getirme.*‖ **tevfîk-i Hüdâ,** *{eAT} {OsT} Allah'ın yardımı; hidayete ulaştırma.*‖ **tevfîk-i i'mân,** *{OsT} 1. İnanç ve düşünce uygunluğu. 2. Allah'ın yardımına kavuşma.*‖ **tevfîk vermek,** *{eAT} Yardım ederek başarıya ulaştırmak.*

tevfik[2], [Ar. tevfīk توفیك] *(tevfi:k) {OsT} is.* Elçi olarak yollama.

tevfikan, [Ar. tevfīḳ > tevfīḳan توفیقاً] *(tevfi:'kan) {OsT} zf.* Uygun olarak; uygunluğu sağlayarak.

tevfikat, [Ar. tevfīḳāt توفیقات] *(tevfi:ka:t) {OsT} is.* Allah'ın yardımına kavuşmalar. ◻ **tevfikât-ı subhâniye,** *{OsT} Allah tarafından gösterilen ve uyulması istenen doğru yol.*

tevfir, [Ar. vefret > tevfīr توفیر] *(tevfi:r) {OsT} is.* **1.** Çoğaltma; artırma. **2.** Tutumlulukla artırma.

tevge[1], [tev-ge] *{ağız} sf.* **1.** Terbiyesiz; ahlaksız. **2.** Haylaz; haşarı; yaramaz. **3.** Düşüncesiz; şaşkın. **4.** Kendi hâlinde; uysal. **5.** Akıllı; iş bilir. [DS]

tevge[2], [tev-ge] *{ağız} is.* Bir yanı geniş bir yanı dar kazma; kısa saplı balta. [DS]

tevge[3], [tev-ge] *{ağız} is.* İplik kelebi. [DS]

tevgede, [tevge-(t)-e] *{ağız} sf.* → tevgende. [DS]

tevgen, [tev-gen] *{eT}* Her zaman dizen. [DLT]

tevgende, [tev-gen-de ?] *{ağız} sf.* İşsiz; başıboş. [DS]

tevgendelik, -ği [tevgende-lik] *{ağız} is.* Tembellik; işsiz güçsüz oluş. [DS]

tevgi, [tev-gi] *{ağız} sf.* Yaramaz; haylaz; haşarı. [DS]

tevgileşmek, [tevgi-le-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Haylazlaşmak. [DS]

tevhid, [Ar. aḥed > tevḥīd توحید] *(tevhi:d, h kalın söylenir) {eAT} {OsT} is.* → tevhit. ◻ **tevhîd ehli,** *{eAT} Allah'ın birliğine inananlar.*‖ **tevhîd-i ictihâd,** *{OsT} İçtihadı birleştirme.*‖ **tevhîd-i irfân,** *{OsT} Allah'ın birliğine imandan gelen bilgi.*‖ **tevhîd-i kuvâ,** *{OsT} Kuvvetler birliği; güçler toplamı.*‖ **tevhîd-i mahrec,** *{OsT} mat. Paydaları eşitleme.*‖ **tevhîd-i mesâî,** *{OsT} Çalışmaların birleştirilmesi.*‖ **tevhîd-i tedrîsât,** *{OsT} Öğretimin birleştirilmesi.*

tevhidat, [Ar. tevḥīdāt توحیدات] *(tevhi:da:t, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Birden çok şeyi birleştirmeler; bir araya getirmeler. **2.** Bir ve tek olarak kabul etmeler; bir saymalar. **3.** Allah'ın birliğine inanmalar ve *"La ilahe illallah (Allah'tan başka tanrı yoktur)"* sözünü tekrar etmeler. **4.** *ed.* Divan edebiyatında, Allah'ın zat ve sıfatlarını konu edinen şiirler.

tevhiden, [Ar. tevḥīden توحیداً] *(tevhi:da:t, h kalın söylenir) {OsT} zf.* Birleştirerek.

tevhidhane, [Ar. tevḥīd + Far. ḫāne توحیدخانه] *(tevhi:dha:ne, h kalın söylenir) is. tabvf.* Mevlevilikte, bazı tekkelerde semâ yapılan yer.

tevhim, [Ar. vehm > tevhīm توهیم] *(tevhi:m) {OsT} is.* Kuruntuya düşürme.

tevhimat, [Ar. tevhīmāt توهیمات] *(tevhi:ma:t) {OsT} is.* Kuruntuya düşürmeler.

tevhin, [Ar. tevhīn توهین] *(tevhi:n) {OsT} is.* **1.** Zayıf düşürme; zayıflatma. **2.** Zayıf düşürülme; zayıflatılma.

tevhinat, [Ar. tevhīnāt توهینات] *(tevhi:na:t) {OsT} is.* **1.** Zayıf düşürmeler; zayıflatmalar. **2.** Zayıf düşürülmeler; zayıflatılmalar.

tevhiş, [Ar. vaḥşet > tevḥīş توحیش] *(tevhi:ş, h kalın söylenir) {OsT} is.* Ürküp kaçmasına sebep olma; ürkütme. ◻ **tevhiş etmek,** *{OsT} Korkutmak*

tevhişat, [Ar. tevḥīşāt توحیشات] *(tevhi:şa:t, h kalın söylenir) is.* Ürküp kaçmasına sebep olmalar; ürkütmeler.

tevhit, -di [Ar. aḥed > tevḥīd توحید] *(tevhi:t) is.* **1.** Birden çok şeyi birleştirme; bir araya getirme. **2.** Bir ve tek olarak kabul etme; bir sayma. **3.** Allah'ın birliğine inanma ve *"La ilahe illallah (Allah'tan başka tanrı yoktur)"* sözünü tekrar etme. **4.** Tek tanrıcılık; birlik dini. **5.** *ed.* Divan edebiyatında, Allah'ın zat ve sıfatlarını konu edinen şiire verilen ad. ◻ **tevhit ehli,** *{OsT} Allah'ın birliğine inananlar.*‖ **tevhit etmek,** *{OsT} 1. Birleştirmek; bir araya getirmek. 2. Allah'ın bir olduğunu söylemek.*

tevi[1], [tevē / tevi] *{eT} is.* Deve. [DLT]

tevi[2], [tevi] *{ağız} sf.* **1.** Bütün. **2.** Bir sıra; dizi. [DS]

te'vid, [Ar. teʾvīd تأوید] *(te-vi:d) {OsT} is.* **1.** Eğriltme. **2.** Eğriltilme.

tev'id, [Ar. tevʿīd توعید] *(tev-i:d) {OsT} is.* Sözle korkutma.

tev'idat, [Ar. tevʿīdāt توعیدات] *(tev-i:d) {OsT} is.* Sözle korkutmalar.

tevik[1]**, -ği** [tev-ik ?] *{ağız} is.* Kızak. [DS]

tevik[2]**, -ği** [tev-i-k ?] *{ağız} sf.* Sersem. [DS]

te'vil, [Ar. teʾvīl تأویل] *(te-vi:l) {OsT} is.* → tevil. ◻ **te'vîl-i akd ile istimâl,** *{OsT} huk. Bir malı sözleşme gereği kullanmak.*‖ **te'vîl-i Kur'an,** *{OsT} Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini farklı yorumlama.*‖ **te'vîl-i mülk ile kullanma,** *{OsT} huk. Bir kimse-*

nin ortak bir malı diğerlerinden izinsiz olarak kullanması.

tevil[1], [Ar. te'vīl] *is.* Söylenen söz ya da davranışı, ilk söylendiği anda kastedilen anlamdan başka bir anlama çekme; görünenden farklı yorumlama; sözü çevirme; çevri. **tevil etmek,** *Söylenen söze ya da yapılan bir davranışa farklı bir anlam yüklemeye, başka türlü göstermeye çalışmak.* || **tevil götürmek,** *Farklı yorumlanabilir olmak.*

tevil[2], [? tevil] *{ağız} is.* **1.** Durum. **2.** Biçim. **3.** Süs. [DS]

tevil[3], [? tevil] *{ağız} is.* Oyuncak. [DS]

te'vilat, [Ar. te'vīl >te'vīlāt تأويلات] *(te-vi:la:t) {OsT} is.* Sözü döndürüp dolaştırmalar; farklı anlam vermeye çalışmalar.

te'vilen, [Ar. te'vīlen تأويلاً] *(te-vi:'len) {OsT} zf.* Sözü başka yöne çevirerek.

te'vilî, [Ar. te'vīlī تأويلى] *(te-vi:li:) {OsT} sf.* Sözü başka yöne çevirme ile ilgili.

tevinmek, [tev-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Tasalanmak; utanmak; sıkılmak. [DLT]

tevir, [? tevir تویر] *{ağız} is.* **1.** Tür; çeşit. **2.** Durum; biçim. **3.** Renk. [DS] **4.** *sf. {OsT}* Türlü. **tevir tevir,** *{OsT} {ağız} Türlü türlü; çeşit çeşit; biçim biçim.* [DS]

tevirmek, [tev-ir-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Devirmek; çevirmek; döndürmek. [EUTS] [Gabain]

tevişmek, [tev-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte şişe et dizmek. [DLT]

teviye, [*eT.* tev-i-y-e / büt-egü-y-e] *{ağız} zf.* "Tek düze" anlamına gelen "biteviye" sözünün yanlış kullanımı olan "bir teviye" sözünde geçer. [DS]

tevke, [? tevke] *{ağız} sf.* **1.** Ters. **2.** Yabansı; tuhaf. **3.** Temiz kalpli; saf. [DS]

tevkî, -i'ı [Ar. vuḳū' > tevḳī' توقيع] *(tevki:, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Padişah fermanlarına çekilen tuğra. **2.** Bu tür tuğraları taşıyan ferman. **3.** Sülüs yazının bazı harflerini birbirine bağlamak suretiyle uygulanan bir yazı türü. **4.** *huk.* Berat, mektup ve menşurlara konulan imge. **5.** Padişah emirlerine konulan mühür. **tevkî'-i refî-i hümâyûn,** *{OsT} Padişahın yüce buyruğu.*

tevkîci, [tevki-ci] *is.* Padişah fermanlarına tuğra çeken hattat; tuğrakeş.

tevkid[1], [Ar. tevḳīd توقيد] *(tevki:d, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Tutuşturup yakma. **2.** Tutuşturulup yakılma.

tevkid[2], [Ar. ekd > tevkīd توكيد] *(tevki:d) {OsT} is.* Sağlamlaştırma.

tevkidat, [Ar. tevḳīdāt توقيدات] *(tevki:da:t, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Tutuşturup yakmalar. **2.** Tutuşturulup yakılmalar.

tevkif, [Ar. vaḳf > tevḳīf توقيف] *(tevki:f, k kalın söylenir) is.* **1.** Bir kimseyi, bir şeyi durdurma; alıkoyma. **2.** Bir suçundan dolayı bir kimseyi tutuklama; tutuklama. **tevkif etmek,** *1. Alıkoymak; bekletmek. 2. Tutuklamak.* || **tevkif evi,** *Tutuk evi.* || **tevkif olunmak,** *Tutuklanmak.* || **tevkif vanası,** *Bir boru hattının tamamını ya da bir bölümünü kapamaya yarayan musluk ya da vana.*

tevkifat, [Ar. tevḳīf > tevḳīfāt توقيفات] *(tevki:fa:t, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Alıkoymalar. **2.** Tutuklamalar. **3.** Paraya uygulanan kesintiler.

tevkifhane, [Ar. tevḳīf + Far. -ḫāne توقيفخانه] *(tevki:fha:ne) {OsT} is.* Tutuk evi.

tevkî'î, [Ar. tevḳī' > tevḳī'ī توقيعى] *(tevki:i:, k kalın söylenir) {OsT} is.* Tevkîci; tuğrakeş. **tevkî'î-i dîvân-ı hümâyûn,** *{OsT} Fermanlara padişahın nişanını koyan memur.*

tevkil, [Ar. vekālet > tevkīl توكيل] *(tevki:l) {OsT} is.* Birini vekil etme. **tevkil etmek,** *Bir kimseyi vekil etmek.*

tevkir, [Ar. vaḳar > tevḳīr توكير] *(tevki:r) {OsT} is.* Saygı gösterme; ululama; ağırlama. **tevkir etmek,** *{OsT} Ağırlamak; ululamak; saygı göstermek.*

tevkirli, [tevkir-li] *{ağız} sf.* Nişanlı. [DS]

tevkirat, [Ar. tevḳīrāt توكيرات] *(tevki:ra:t) {OsT} is.* Saygı göstermeler. **tevkirāt-i kalbiye,** *{OsT} Gönülden saygılar; yüceltmeler; ululamalar.*

tevkit, [Ar. vaḳt > tevḳīt توقيت] *(tevki:r, k kalın söylenir) is.* Vakti belirleme; zamanı tespit etme.

tevkül, [tevkül] *{ağız} is.* Söz kesme; nişan. [DS]

tevküllü, [Ar. tevkīl => tevkül-lü] *{ağız} sf.* Nişanlı. [DS]

tevkülü, [tevkü-lü] *{ağız} sf.* Nişanlı. [DS]

tevkür, [tevkür] *{ağız} is.* **1.** Söz kesme; nişan. **2.** Nişanlı kıza takılan altın, yüzük, küpe vb. armağanlar. [DS]

tevkürlü, [tevkür-lü] *{ağız} sf.* Nişanlı. [DS]

tevlemek, [tev-lē-mek] *(tevle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Aldatmak; tavlamak. [EUTS] [Gabain]

tevlid, [Ar. vilādet > tevlīd توليد] *(tevli:d) {OsT} is.* → tevlit.

tevlidat, [Ar. tevlīdāt توليدات] *(tevli:da:t) {OsT} is.* **1.** Doğurmalar. **2.** Doğurulmalar. **3.** Doğurtmalar. **4.** Meydana getirmeler; sebep olmalar.

tevlig, [tew-lig] *{eT} sf.* **1.** Hileli; hilekâr; aldatıcı; yalancı. [EUTS] **2.** *is.* Hile; aldatma. [KB]

tevlih, [Ar. veleh > tevlīh توليه] *(tevli:h) {OsT} is.* **1.** Şaşırtma. **2.** Sersemleştirme.

tevlim, [tev(i)l-im ?] *{ağız}* tis. Kural; yöntem. [DS]

tevlit, -di [Ar. vilādet > tevlīd تولید] *(tevli:t) {OsT} is.* **1.** Dünyaya getirme; doğurma. **2.** Bir şeyin ortaya çıkmasına neden olma; meydana gelmesini sağlama. **3.** Doğuma yardımcı olma; doğurtma. 🗗 **tevlit etmek,** *{OsT} 1. Doğurmak. 2. Doğurtmak. 3. Meydana getirmek; neden olmak.*

tevliye, [Ar. velāyet > tevliye تولیه] *{OsT} is.* → tevliyet.

tevliyet, [Ar. velāyet > tevliyet تولیت] *{OsT} is.* **1.** Vakıf mallarına bakma görevi; mütevellilik. **2.** Yüz çevirme; yüz döndürme. **3.** *fikh.* Sahip olunan bir malı değeri ile başkasına bırakma. 🗗 **tevliyet berātı,** *{OsT} Mütevellilere verilen berat.*

tevlüg, [tew-lüg] *{eT} sf.* Hileli; hilekâr; aldatıcı; yalancı. [DLT] [EUTS]

tevlüglenmek, [tev-lüg-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kendini hileci saymak; hileci olmak. [DLT]

tevlük, [tev-lüg / tev-lük] *{eT} sf.* Alcı; hileci; aldatıcı. [DLT]

tevlüklenmek, [tev-lük-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kendini hileci saymak; hileci olmak. [DLT]

tevmek, [tev-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Eti şişe saplamak; dizmek. [DLT] [EUTS]

Tevrat, [Ar. tevrāt تورات] *(tevra:t) is.* İbranilerin dinî kitabı olan Kutsal Kitap'ın başında yer alan Tekvin, Çıkış, Levliler, Sayılar ve Tesniye adlarını taşıyan beş ayrı kitabın tümüne birden verilen ad; Penteukhos; Ebdomekonta.

tevre, [tev-ir-mek > tev-(i)r-e ?] *{ağız} sf.* Ters; yanlış. [DS]

tevri, [tev-(i)r-i] *{ağız} is.* **1.** Durum; biçim. **2.** Çeşit; tür. [DS]

tevrih, [Ar. tevrīḫ تورخ] *(tevri:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* Tarih atma; tarihleme.

tevrihat, [Ar. tevrīḫāt تورخات] *(tevri:ha:t, h kalın söylenir) {OsT} is.* Tarih atmalar; tarihlemeler.

tevrik, [Ar. varaḳ > tevrīḳ تورق] *(tevri:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Yapraklandırma. **2.** Yapraklandırılma.

tevrikat, [Ar. tevrīḳāt تورقات] *(tevri:ka:t, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Yapraklandırmalar. **2.** Yapraklandırılmalar.

tevrilmek, [tev-ir-mek > tev(i)r-il-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Devrilmek; dönmek; işlemek; çevrilmek. [EUTS] [Gabain]

tevrim, [Ar. verem > tevrim توریم] *(tevri:m) {OsT} is.* **1.** Şişirme; şişkinletme. **2.** Yapraklandırılmalar.

tevrimek, [tenrī-mek / tevrī-mek] *(tevri:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* (Baş için) dönmek. [DLT]

tevris[1], [Ar. verāṣet > tevrīṣ توریث] *(tevri:s) {OsT} is.* **1.** Birini kendisine mirasçı olarak seçme. **2.** Miras bırakma. **3.** *isl. huk.* Bir kimsenin ölen birine mirasçı olduğunu belirleme.

tevris[2], [tevris] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tevriz, [tevriz] *{ağız} is.* Kara kabak. [DS]

Tevrit, [Ar. tevrāt > Far. tevrīt] *(tevri:t) {eAT} is.* → Tevrat.

tevriye, [Ar. verā > tevriye توریه] *{OsT} is.* **1.** Amacını, isteğini gizleme. **2.** *ed.* Bir söz içinde birden çok anlamı olan bir kelimeyi en uzak anlamını kastederek kullanma; iham. 🗗 **tevriye günü,** *{OsT} Ay takvimine göre zilhicce ayının sekizinci gününe verilen ad.*

Tevrüz, [? tevrüz] *{ağız} is.* Kutup yıldızı. [DS]

tevsen, [Ar. tevsen توسن] *{OsT} is.* **1.** Sert başlı at. **2.** Dik başlı adam. 🗗 **tevsen-i zîbā,** *Güzel ve yakışıklı at.*

tevsermek, [teb-se-r-mek / tevse-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* (Çamaşır vb. için) kurumaya yüz tutmak. [DS]

tevsetmek, [tebse-t-mek / tevse-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Yatıştırmak; uzlaştırmak. [DS]

tevsi[1]**, -i'ı** [Ar. vüsʿat > tevsiʿ توسیع] *(tevsi:) {OsT} is.* Yayma; genişletme. 🗗 **tevsi etmek,** *{OsT} Genişletmek; yaymak.*|| **tevsî'-i hudûd,** *{OsT} Sınırları genişletme.*|| **tevsî'-i intikal,** *{OsT} huk. Bir vakıf malın devir hakkını ve haddini büyütme, genişletme.*|| **tevsî'-i me'züniyet,** *{OsT} huk. Yetki genişliği.*|| **tevsî'-i tahkikat,** *{OsT} Soruşturmanın genişletilmesi.*|| **tevsî'-i tefsîr,** *{OsT} Genişletici yorum.*

tevsi[2], [Çin. tieh tzū => tevsi] *{eT} is.* Tepsi; sofra. [DLT]

tevsi'at, [Ar. tevsiʿāt توسیعات] *(tevsi:a:t) {OsT} is.* Genişletmeler; genişletilmeler.

tevsid, [Ar. tevsīd توسید] *(tevsi:d) {OsT} is.* **1.** Yastığa dayandırma. **2.** Yastığa dayandırılma. **3.** Dayandırtma; dayatma.

tevsih, [Ar. vesaḥ > tevsīḥ توسیح] *(tevsi:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Kirletme. **2.** Kirletilme. **3.** Paslandırma.

tevsik, [Ar. vüṯūḳ > tevṯīḳ توثیق] *(tevsi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Sağlamlaştırma. **2.** Bir şeyin doğruluğunu belgelerle kanıtlama; belgelere dayandırma. 🗗 **tevsik etmek,** *{OsT} 1. Belgelendirmek. 2. Sağlamlaştırmak.*

tevsim, [Ar. vesm > tevsīm توسیم] *(tevsi:m) {OsT} is.* **1.** Deriyi dağlama; dağlama yoluyla işaretleme. **2.** Adlandırma; ad verme. **3.** Hacıların hac zamanı toplanması. 🗗 **tevsim etmek,** *{OsT} 1. Deriyi dağlamak; dağlama yoluyla işaretlemek. 2. Adlandırmak; ad vermek. 3. Hac zamanında toplanmak.*

tevsimat, [Ar. tevsīmāt توسیمات] *(tevsi:ma:t) {OsT}*

is. **1.** Dövme ya da dağlama yoluyla yapılan işaretler. **2.** Adlandırmalar; ad vermeler.

tevsiz, [tev-siz] *{eT} sf.* Hilesiz; fesatsız. [EUTS]

tevsolmak, [teb-(i)z / tebs+ol-mak] *{ağız} gçsz. b. f. [-ur]* Yatışmak; durgunlaşmak. [DS]

tevşelmek, [*teviş > tev(i)ş-e-l-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Ufalanmak; karışmak. [DLT]

tevşemek, [*teviş > tev(i)ş-ē-mek] *(tevşe:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* (İp için) karışmak; dolaşmak. [DLT]

tevşenmek, [tevşē-mek > tevşe-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Çalışmak; çırpınmak. [DLT]

tevşetmek, [tevşē-mek > tevşe-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** (İp için) karıştırmak; dolaştırmak. [DLT] **2.** Birini terini burçaklatıncaya kadar yormak. [DLT]

tevşi, -i'ı [Ar. tevşīʿ توشيع] *(tevşi:) {OsT} is.* Süsleme.

tevşig, [tevş-ē-mek > tevş-ig / tewş-ig] *{eT} {OsT} is.* Çarpışma. [KB]

tevşih, [Ar. vişāḥ *(kuşak)* > tevşīḥ توشيح] *(tevşi:h) {OsT} is.* **1.** Süsleme. **2.** *ed.* Bir eserin başında yer alan sunuş yazısı. **3.** *ed.* Zengin kafiye ile yazılmış olan manzume. **4.** Kur'an-ı Kerim'i usul ve adabına uygun olarak okuma. **5.** *isl.* Mevlit bahirleri arasında dinî ve tasavvufî kasideler okuma.

tevşihat, [Ar. tevşīḥāt توشيحات] *(tevşi:h) {OsT} is.* **1.** Süslemeler. **2.** *ed.* Zengin kafiyeler.

tevşim, [Ar. veşm > tevşīm توشيم] *(tevşi:m) {OsT} is.* **1.** Vücuda dövme yapma. **2.** İğne ile yazı yazma.

tevşimat, [Ar. tevşīmāt توشيمات] *(tevşi:ma:t) {OsT} is.* **1.** Vücuda dövme yapmalar. **2.** İğne ile yazı yazmalar.

tevşinmek, [*teviş > tev(i)ş-ē-mek > tevş-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Çalışmak; çırpınmak. [DLT]

tevşülmek, [*teviş > tev(i)ş-e-l-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Karışmak. [DLT]

tevşünmek, [*teviş > tev(i)ş-ē-mek > tevş-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Çalışmak; çırpınmak. [DLT]

tevtid, [Ar. veted > tevtīd توتيد] *(tevti:d) {OsT} is.* Kazık kakma.

tevtir, [Ar. vetr > tevtīr توتير] *(tevti:r) {OsT} is.* Yay gibi gerilme.

tevük[1], [tevük] *{eT} zm.* Filan. [Mühennâ]

tevük[2], [? tevük] *{ağız} is.* Kızak. [DS]

tevül, [tevil / tevül] *{ağız} is.* Durum; biçim. [DS]

tevür, [tevür / tevir] *{ağız} is.* **1.** Tür; çeşit. **2.** Durum; biçim. [DS]

tevürgen, [tevir-mek > tevür-gen] *{eT} sf.* Her zaman çeviren. [DLT] 🗗 evürgen **tevürgen,** *{OsT} {eT} Her zaman çeviren.* [DLT]

tevürleşmek, [tevür-le-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Değişmek. [DS]

tevürmek, [tevir-mek / tevür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Çevirmek. [DLT] 🗗 evürdi **tevürdi,** *Evirip çevirdi; alt üst etti; tasarruf etti.* [DLT]

tevvab, [Ar. tevbe > tevvāb توّاب] *(tevva:b) {OsT} sf.* **1.** Çok tövbe edici; tövbe eden. **2.** (Allah için) kullarının tövbesini kabul eden.

tevvabîn, [Ar. tevvāb > tevvābīn توّابين] *(tevva:bi:n) {OsT} is.* **1.** Tövbe ediciler. **2.** *öz. is. (T büyük yazılır)* Kerbela olayında Hz. Hüseyin'e yardım edilmemesinden doğan pişmanlık esasına dayanarak kurulan fırka.

tevyil, [Ar. tevyīl تويل] *(tevyi:l) {OsT} is.* **1.** Birine "Yazıklar olsun sana!" deme. **2.** Birine ilenme; beddua etme.

tevyilat, [Ar. tevyīlāt تويلات] *(tevyi:la:t) {OsT} is.* **1.** Birine "Yazıklar olsun sana!" demeler. **2.** İlenmeler; beddua etmeler.

tevzi, -i'ı [Ar. vezʿ > tevzīʿ توزيع] *(tevzi:) {OsT} is.* **1.** Dağıtma; paylaştırma; üleştirme. **2.** Dağıtım. 🗗 **tevzi bürosu,** *Gazete, dergi vb. şeylerin dağıtım işlerini yürüten büro.*‖ **tevzi etmek,** *Dağıtmak; paylaştırmak.*

tevziat, [Ar. tevzīʿ >tevzīʿāt توزيعات] *(tevzi:a:t) {OsT} is.* **1.** Dağıtmalar; paylaştırmalar. **2.** Dağıtım işleri. **3.** İmparatorluk döneminde, toplanacak olan vergi miktarının halka bildirilmesi işine verilen ad.

tevzii, [Ar. tevzīʿ > tevzīʿī توزيعى] *(tevzi:i:) {OsT} sf.* **1.** Dağıtma ile ilgili; dağıtıma ait. **2.** Üleştirme ile ilgili.

tevzin, [Ar. vezn > tevzīn توزين] *(tevzi:n) {OsT} is.* **1.** Denkleştirme; denk hâle getirme; dengeyi sağlama. **2.** Tartma. 🗗 **tevzin etmek,** *{OsT} 1. Denkleştirmek. 2. Tartmak.*

tevzür, [tevzir / tevzür] *{ağız} is.* Düzenci; kurnaz. [DS]

tex, [Fr. tex] *is.* Dokuma ipliklerinin numaralandırılması işleminde kullanılan ipliğin bir kilometresinin gram cinsinden ağırlığı; teks.

-tey, [-tay / -tey] *yap. e.* → -tay.

tey[1], [Ar. te ت] *{eT} is.* Arap; Acem ve Osmanlı alfabelerindeki T harfi. [Bahşayiş]

tey[2], [toy > tey] *{ağız} is.* Düğün eğlencesi. [DS]

teya, [te-y-a] *{ağız} e.* **1.** İşte. **2.** Sözde; sanki. [DS]

teyak, -ğı [tayak / dayak / teyak] *{ağız} is.* Destek; dayak. [DS]

teyakkun, [Ar. yaḳīn > teyaḳḳūn تيقون] *{OsT} is.* İyi bilme; tam olarak bilme.

teyakkunat, [Ar. teyaḳḳūnāt تيقونات] *{OsT} is.* İyi bilmeler; tam olarak bilmeler.

teyakkuz, [Ar. yaḳaẓa > teyaḳḳuẓ تيقظ] *{OsT} is.* **1.**

Uykudan kalkma; uyanma. **2.** Gözünü açma; gerçekleri görme; uyanıklık; saklık. **3.** Gelecek bir tehlikeye karşı gerekli bütün önlemleri alarak hazır durumda bekleme. ☞ **teyakkuza geçmek,** *as. Savaş durumu ihtimaline karşı bütün önlemleri alarak beklemek.*|| **teyakkuz etmek,** *Uyanmak; gerçekleri görmek; sak durmak.*|| **teyakkuz hâli,** *{OsT} as. Savaş ihtimali göze alınarak hazırlıklı bulunma durumu.*

teyakkuzat, [Ar. teyaḳḳuẓāt تيقظات] *(teyakkuza:t) {OsT} is.* Uyanmalar.

teybis, [Ar. teybīs تيبيس] *(teybi:s) {OsT} is.* **1.** Kurutma. **2.** Kurutulma. **3.** Kurulama.

teyda, [te-y-da] *{ağız} e.* İşte. [DS]

teydillemek, [teydil-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sıçraya sıçraya, koşar gibi gitmek. [DS]

teydir, [tey-dir ?] *{ağız} is.* Tepe üstündeki küçük düzlükler. [DS]

teydirmek, [tey-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Azdırmak; zıvanadan çıkarmak. **2.** Aşırmak; çalmak. [DS]

teye, [tevek > teye] *{ağız} is.* Destek. [DS]

teyebbüs, [Ar. teyebbüs تيبس] *{OsT} is.* Kuruma; kuru olma.

teyebbüsat, [Ar. teyebbüsāt تيبسات] *{OsT} is.* Kurumalar; kuru olmalar.

teyek, -ği [tevek > teyek] *{ağız} is.* **1.** Asma yaprağı. **2.** Asmanın taze filizi. **3.** Asma kütüğü. **4.** Üzüm bağı. **5.** Asma budağı. [DS]

teyel, [teg-mek *(değmek)* > teg-el > teğel / teyel] *is.* **1.** Kesilen kumaş parçalarını seyrek ve kaba bir dikişle geçici olarak birbirine tutturma. **2.** Bu iş için kullanılan biraz kaba ve dayanıksız iplik. **3.** *{ağız}* Hırka, mintan veya dizliklerin üzerine yol yol işlenen nakış. [DS] **4.** Kumaşın kıyısına yapılan dikiş. ☞ **teyel atmak,** *Kumaş parçalarını kabaca tutturacak biçimde dikmek.*|| **teyel ipliği,** *Teyel yapmakta kullanılan kaba ve dayanıksız iplik.*|| **teyel sökmek,** *Kumaş dikildikten sonra teyel ipliklerini koparıp almak.*|| **teyel yapmak,** *Kumaş parçalarını kabaca tutturacak biçimde dikmek.*

teyelleme, [teyel-le-me] *is.* Teyellemek eylemi.

teyellemek[1], [teyel-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor* Dikiş öncesi, bir elbisenin parçalarını seyrek bir iplikle geçici olarak tutturmak.

teyellemek[2], [teyel-le-mek / teğel-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Koşmak. [DS]

teyellenme, [teyel-le-n-me] *is.* Teyellenmek eylemi.

teyellenmek, [teyel-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* Teyel ile dikilmek; teyelle tutturulmak; teyel yapılmak.

teyelli[1], [teyel-li] *sf.* Teyel yapılmış olan; üzerine teyel atılmış; parçaları teyelle birbirine tutturulmuş olan.

teyelli[2], [teyel-li] *{ağız} sf.* (Nesne için) hafif bir dokunmadan etkilenen; çok duyarlı; hassas. [DS]

teyelti[1], [teğelti / teyelti] *{ağız} is.* **1.** Binek hayvanlarında eyerin altına konulan keçe. **2.** Kuskunsuz eyer. **3.** Eyerin alt bölümü. [DS]

teyelti[2], [teye-l-ti] *{ağız} is.* Kadınların alnındaki gümüş ya da altın dizisi. [DS]

teyelti[3], [teye-l-ti] *{ağız} is.* Sonradan sökmek üzere dikilen kaba, eğreti dikiş. [DS]

teyemek[1], [teye-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-y(i)-yor]* **1.** Düşürmeyecek biçimde sıkıca ve dikkatli olarak tutmak. **2.** Dikkatle bakmak. [DS]

teyemek[2], [teye-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-y(i)-yor]* Yeni ayakkabının dikiş yerlerinin üstünden bir kez daha dikmek. [DS]

teyemmüm, [Ar. yemām > teyemmüm تيمم] *{OsT} is.* Su bulunmayan durumlarda toprak vb. ile abdest alma.

teyemmümat, [Ar. teyemmümāt تيممات] *{OsT} is.* Teyemmümler.

teyemmün, [Ar. yümn > teyemmün تيمن] *{OsT} is.* Uğurlu sayma. ☞ **teyemmün etmek,** *Uğurlu saymak.*

teyemmünat, [Ar. teyemmünāt تيمنات] *(teyemmüna:t) {OsT} is.* Uğurlu saymalar.

teyemmünen, [Ar. teyemmünen تيمناً] *{OsT} is.* Uğurlu saymalar.

teyeng, [teyeñ / teyiñ] *(teyeñ) {eT} is. zool.* Sincap. [ETY] [Tekin]

teyessür, [Ar. teyessür تيسر] *{OsT} is.* **1.** Kolay olma; kolaylaşma. **2.** Başarı ile bitme.

teyessürat, [Ar. teyessürāt تيسرات] *{OsT} is.* **1.** Kolay olmalar; kolaylaşmalar. **2.** Başarı ile bitmeler.

teyet, -di [teye-t] *{ağız} is.* İplik, yün çilesi. [DS]

teyfece, [teyfe-ce] *(teyfe'ce) {ağız} zf.* Kolayca. [DS]

teygin, [tey-gin] *{ağız} is.* Sürüden kaçan koyun. [DS]

te'yid, [Ar. eyd > te'yīd تأيد] *(te-yi:d) {OsT} is.* → teyit.

te'yidat, [Ar. te'yīdāt تأييدات] *(te-yi:da:t) {OsT} is.* Kuvvetlendirmeler; sağlamlaştırmalar.

teyik, -ği [tevek / teyek / teyik] *{ağız} is.* → tevek. [DS]

teyil, [teyi-l ?] *{ağız} is.* Sonradan sökmek üzere dikilen kalın, eğreti dikiş. [DS]

teyin[1], [té-mek > te-yin] *{eT} zf.* Diye; diyerek. [ETY]

teyin[2], [teyin تين] *{eAT} {ağız} is.* Sincap. [DS]

te'yis, [Ar. ye's > te'yīs تأييس] *(te-yi:s) {OsT} is.* Üzüntüye boğma; meyus etme.

teyiş, [tey-iş] *{ağız} is.* İlgi; ilişki. [DS]

teyit, -di [Ar. eyd > te'yīd تأييد] *(te:yi:t) is.* **1.** Sağlam hâle gelme. **2.** Sağlamlaştırma. **3.** Doğrulama; doğruluğunu kanıtlama; gerçekleme. ◘ **teyit etmek,** *1. Sağlamlaştırmak. 2. Doğrulamak; gerçeklemek.*

teyitilmek, [tē't-mek > tē't-il-mek / teyt-il-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Akıllanmak; zekileşmek. [DLT]

teyitli, [teyit-li] *sf.* Teyit edilmiş olan.

teykin, [Ar. teyḳīn تيقين] *(teyki:n, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Tam olarak bildirme; iyiden iyiye bildirme. **2.** İyice bildirilme.

teykinat, [Ar. teyḳīnāt تيقينات] *(teyki:na:t, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Tam olarak bildirmeler. **2.** İyice bildirilmeler.

teykiz, [Ar. teyḳīẓ تيقيظ] *(teyki:z, k ve z kalın söylenir) {OsT} is.* Uyarma; ikaz etme.

teylemek[1], [tey-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Bakmak; tanımak. **2.** Gözetlemek. [DS]

teylemek[2], [tağ-la-mak / tey-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Dağlamak. [DS]

teylendirmek, [teyle-n-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Kovalamak. [DS]

teymek, [tüy-mek > tey-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Kaçmak. [DS]

teymim, [Ar. teymīm تيميم] *(teymi:m) {OsT} is.* **1.** Teyemmüm ettirme. **2.** Teyemmüm ettirilme.

teymin, [Ar. teymīn تيمين] *(teymi:n) {OsT} is.* Birisine *"Uğurlu olsun"* deme.

teyn, [? teyn] *{ağız} is.* Salı günü. [DS]

teynek[1], **-ği** [tey(i)n-e-k ?] *{ağız} sf.* Hoppa. [DS]

teynek[2], **-ği** [değenek > değnek > teynek] *{ağız} is.* Sopa; değnek. [DS]

teynek[3], **-ği** [? teynek] *{ağız} is.* **1.** Çamaşır teknesi. **2.** Çamaşırlık. [DS]

teynel[1], [defne / tehnel / teynel] *{ağız} is.* Defne ağacı. [DS]

teynel[2], [? teynel] *{ağız} is.* Sepet. [DS]

teynemek, [tey-le-mek > teyne-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-n(i)-yor]* Gözlemek. [DS]

teyp, -bi [İng. tape] *is.* Sesleri manyetik bir ortama kaydetmeye ya da kaydedilmiş olan sesleri okumaya yarayan aygıt; kasetçalar.

teyrek, [Ar. tiryāḳ => teyrek] *{ağız} is.* **1.** Keyif verici maddeler. **2.** Yeni doğmuş bebeğe meme vermeden önce ağzına sürülen bir tür bitkisel ilaç. [DS]

teyreki, [Ar. tiryāḳī => teyreki] *{ağız} sf.* Keyif verici maddelere karşı alışkanlığı olan; tiryaki. [DS]

teyrence, [teyre-n-ce] *{ağız} is.* Merdiven. [DS]

teys, [Ar. teys تيس] *{OsT} is.* Erkek keçi; teke. ◘ **teysü'l-lihye,** *{OsT} Keçi sakalı.*

teysir, [Ar. teysīr تيسير] *{OsT} is.* **1.** Kolaylaştırma. **2.** Kolaylaştırılma.

teysiran, [Yun. ksistérin *(kazıyıc)* > eğsiran / eysiran / teysiran] *{ağız} is.* Tekneden hamur kazımaya yarayan spatulaya benzer bir tür araç. [DS]

teysirat, [Ar. teysīrāt تيسيرات] *{OsT} is.* **1.** Kolaylaştırmalar. **2.** Kolaylaştırılmalar.

teysiren, [Yun. ksistérin => teysiren] *{ağız} is.* → teysiran. [DS]

teytan, [? teytan] *{ağız} is.* Kurumuş sığır pisliği. [DS]

teytik, [tē't-mek > tē't-ik / teyt-ik] *{eT} sf.* Akıllı; zeki. [DLT]

teyün, [teyün / teyin تيون] *{OsT} is.* Sincap.

teyyar, [Ar. teyyār تيار] *(teyya:r) {OsT} is.* **1.** Dalga. **2.** *sf.* (Nesne için) tamamı bitmiş; hazır; hazırlanmış.

teyyare, [Ar. teyyār / teyyāre] *{ağız} is.* Uçurtma. [DS]

teyyy, [teyyy] *{ağız} zf.* Ta! *(uzaklık belirtir.)* [DS]

teyze, [tāy / tay / daay *(ana tarafından akraba)* + eze *(kız kardeş)* > tay eze / tay ezesi] *is.* **1.** Çocuğa göre, annenin kız kardeşi. **2.** *ünl.* Yaşlı ve kendinden büyük kadınlara söylenen seslenme sözü.

teyzezade, [teyze+Far. -zāde تيزه زاده] *(teyzeza:de) {OsT} is.* Bir kimseye göre, teyzesinin erkek çocukları.

tez[1], [Far. tēz تز] *(téz) sf.* **1.** Çabuk; acele; hızlı. *{eT} (aynı)* [Balışayiş]. **2.** *zf.* Hızlı; çabuk; acele. ◘ **tez bereye** (beriye), *Kolay kolay.*|| **tez beri,** → tezberi.|| **tez canlı,** *Bir işin hemen yapılmasını isteyen; böyle bir yaradılışta olan.*|| **tez canlılık,** *Sabırsızlık; aceleci davranma.*|| **tez dişi,** *bot. (Çiçek için) dişi organı erkek organdan önce gelişen.*|| **tez dişilik,** *bot. Tez dişi olma durumu.*|| **tez elden,** *Çarçabuk; acele olarak.*|| **tez er,** *bot. (Erdişi çiçekler için) erkek organı dişi organdan önce gelişen.*|| **tez erlik,** *bot. Tez er olma durumu.*|| (...den) **tezi yok,** *En kısa zamanda; hemen; derhal; en önce.*|| **tez vakitte,** *En kısa sürede.*|| **tez zamanda,** *En kısa sürede.*

tez[2], [Yun. thesis *(öne sürme)* > Fr. thèse] *is.* **1.** Doğruluğu ve gerçekliği kanıtlanmaya çalışılan kuramsal öneri; kanı; sav; düşünce. **2.** Yüksek okul ve üniversitelerde öğrencilerin ya da akademik çalışma yapan öğretim üyelerinin bir kurul önünde savundukları bilimsel araştırma ürünü eser.

tez[3], [tez] *{ağız} is.* Peynir, çökelek ve yağlardaki iştah açıcı, dili hafif buran acımsı tat. [DS]

tez[4], [tez] *{ağız} is.* Kesin olarak. [DS]

tez[5], [tez] *{ağız} is.* Kabak, hıyar, karpuz gibi bitkilerin yaprak ve dalları. [DS]

tezad, -ddı [Ar. żıdd > teżādd تضاد] *(teza:d) {OsT} is.* → tezat.

tezahüf, [Ar. tezāḥüf تزاحف] *(teza:hüf) {OsT} is.* Savaşta iki taraf askerlerinin çatışması.

tezahüm, [Ar. zaḥım > tezāḥüm تزاحم] *(teza:hüm) {OsT} is.* Birikme; yığılma. 🗗 **tezahüm etmek,** *{OsT} Birikmek; yığılmak.*

tezahür, [Ar. ẓuhūr > teẓāhür تظاهر] *(teza:hür) {OsT} is.* **1.** Ortaya çıkma; belirme; görünme. **2.** Belirti; görünen iz. **3.** Yardım etme; arka çıkma. 🗗 **tezahür etmek,** *1. Belirmek; ortaya çıkmak; görünmek. 2. Yardım etmek; arka vermek.*

tezahürat, [Ar. teẓāhür > teẓāhürāt تظاهرات] *(teza:hüra:t) {OsT} is.* **1.** Belirtiler; hastalık belirtileri. **2.** Bir kimse ya da şey için yapılan toplu gösteri.

tezakir, [Ar. teẕkīre > teẕākir تذاكر] *(teza:kir) {OsT} is.* Tezkereler. 🗗 **tezakir-i vāride,** *{OsT} Gelen tezkereler.*

tezakkum, [Ar. zaḳḳım > tezaḳḳum تزقم] *{OsT} is.* (Hakaret olarak) lokmayı güçlükle yutma; zıkkımlanma.

tezana, [Far. tāzāne => tezene / tezāna] *{ağız} is.* → tezene. [DS]

tezane, [Far. tāzāne => tezene / tezāne] *{ağız} is.* → tezene. [DS]

tezarüf, [Ar. teẓārüf تظارف] *(teza:rüf) {OsT} is.* Zarif olmayı isteme.

tezat, -dı [Ar. żıdd > teżādd تضاد] *(-a:dı) {OsT} is.* **1.** Birbiri ile çelişki içinde bulunma; birbiri ile çatışan şeylerin ve kimselerin durumu; karşıtlık; çelişki. **2.** *ed.* Bir söylemde anlamca birbirine karşıt sözcük ya da kavramların kullanılması sanatı. 🗗 **tezada düşmek,** *Söyledikleri birbirini tutmamak; biri diğeri ile çelişmek; tutarsızlık göstermek; çelişmek.*

tezatlı, [tezat-lı] *sf.* Aralarında karşıtlık bulunan; çelişkili; tutarsız; kontrast.

tezatsız, [tezat-sız] *sf.* Aralarında karşıtlık bulunmayan; tutarlı; çelişkisiz.

teza'uf, [Ar. żiʿf > teżāʿuf تضاعف] *(teza:uf) {OsT} is.* İki katına çıkma; iki misli olma. 🗗 **tezā'uf etmek,** *{OsT} İki kat artmak.* | **tezā'uf-i şahsiyet,** *{OsT} psikol. Benlik ikileşmesi.*

tezavül, [Ar. tezāvül تزاول] *(teza:vül) {OsT} is.* Bir diğerini geçmeye çalışma; rekabet.

tezavür, [Ar. tezāvür تزاور] *(teza:vür) {OsT} is.* Karşılıklı ziyarette bulunma.

tezavürat, [Ar. tezāvürāt تزاورات] *(teza:vüra:t) {OsT} is.* Karşılıklı ziyarette bulunmalar.

tezayuk, [Ar. teżāyuḳ تضايق] *(teza:yuk) {OsT} is.* Artma; çoğalma.

tezayüd, [Ar. ziyāde >tezāyüd تزايد] *(teza:yüd) {OsT} is.* → tezayüt.

tezayüdat, [Ar. tezāyüdāt تزايدات] *(teza:yüda:t) {OsT} is.* Artmalar; çoğalmalar; ziyadeleşmeler.

tezayüf, [Ar. tezāyüf تضايف] *(teza:yüf) {OsT} is.* Çağrıştırma; çağrışım.

tezayüt, -dü [Ar. ziyāde > tezāyüd تزايد] *(teza:yüt) {OsT} is.* Çoğalma; artma; ziyadeleşme. 🗗 **tezayüt etmek,** *{OsT} Çoğalmak; artmak.*

teza'zu, -u'ı [Ar. tezaʿzuʿ تزعزع] *(teza-zu) {OsT} is.* **1.** Önleme; engel olma. **2.** Deprenme.

tezbasan, [tez+bas-an] *{ağız} is.* Turfanda. [DS]

tezberi, [tez+beri] *{ağız} zf.* **1.** Tezce; çabucak; hemen. **2.** Yakın zaman. **3.** Kolay kolay. [DS]

tezberiden, [tezberi-den] *{ağız} zf.* Yakın ve tez zamanda. [DS]

tezbib, [Ar. tezbīb تزبيب] *(tezbi:b) {OsT} is.* **1.** Meyve kurutma. **2.** Bir yiyeceğin içine kuru üzüm koyma.

tezbih, [Ar. teẕbīḥ تذبيح] *(tezbi:h, h kalın söylenir) {OsT} is.* Boğazından keserek öldürme; boğazlama.

tezbil, [Ar. zebīl > tezbīl تزبيل] *(tezbi:l) {OsT} is.* Toprağı gübreleme.

tezbir, [Ar. tezbīr تزبير] *(tezbi:r) {OsT} is.* **1.** Yazma. **2.** Yazılma.

tezbirat, [Ar. tezbīrāt تزبيرات] *(tezbi:ra:t) {OsT} is.* **1.** Yazmalar. **2.** Yazılmalar.

tezce[1], [tez-cek / tez-ce] *{ağız} sf.* **1.** Aceleci; ivecen. **2.** Alıngan. [DS]

tezce[2], [tez-ce] *{ağız} zf.* Çabucak; hemen; derhal. [DS]

tezce[3], [tezçe / tezce] *{ağız} is.* Yük ve çeki hayvanlarında görülen çeşitli hastalıklara verilen ad. [DS]

tezce[4], [tez-ce ?] *{ağız} is.* İpliği yumak yapmaya yarayan bir araç; çıkrık. [DS]

tezcek, -ği [tez-cek] *{ağız} sf.* **1.** Aceleci; ivecen. **2.** *zf.* Çabucak; hemen; derhal. [DS]

tezden, [tez-den] *zf.* **1.** *{OsT}* Çabucak. **2.** *{ağız}* Yeniden; gene. [DS]

tezdignen, [tez-lik-le-n / tezdignen] *{ağız} zf.* Çabucak; hemen derhal. [DS]

tezdirmek, [tez-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Bilmeden elinden kaçırmak. **2.** (Bir şeyi) bırakıp kaçmak. **3.** Sessizce birinin yanından ayrılmak. [DS]

teze[1], [Far. tāze => teze تزا / تازه] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* Taze; yeni. [DS]

teze[2], [teze] *{ağız} is.* Tezgâhta ip sarılan makara. [DS]

tezebbüd, [Ar. zebed > tezebbüd تزبد] *{OsT} is.* **1.** Köpüklenme; köpürme. **2.** Kaymak bağlama; kaymaklanma. 🗗 **tezebbüd-i leben,** *{OsT} Sütün kaymak bağlaması.*

tezeberi, [tez-e+beri / tez+beri] *{ağız} zf.* Çabucak; hemen; derhal. [DS]

tezebzüb, [Ar. zebzebe > tezebzüb تذبذب] *{OsT} is.* **1.** Kararsızlık. **2.** Karışıklık.

tezebzübat, [Ar. tezebzübāt تذبذبات] *{OsT} is.* **1.** Kararsızlıklar. **2.** Karışıklıklar.

tezeden, [teze-den] *{ağız} zf.* Yeniden. [DS]

tezediye, [tez+et-mek > tez+ed-i-y-e ?] *{ağız} zf.* Çarçabuk; acele; ivedi. [DS]

tezehhur, [Ar. tezaḫḫur تزخر] *{OsT} is.* Denizin köpürüp taşması.

tezehhüd, [Ar. zühd > tazahhüd تزهد] *{OsT} is.* İbadete dalma; züht olma.

tezehhür, [Ar. zehre > tezehhür تزهر] *{OsT} is.* **1.** Çiçeklenme; çiçek açma. **2.** *kim.* Çiçeksime. **3.** *tıp.* Cildin üstünde görülen küçük küçük kabarcıklar. ◻ **tezehhür etmek,** *{OsT} Çiçek açmak.*

tezehhürat, [Ar. tezehhürāt تزهرات] *{OsT} is.* Çiçeklenmeler; çiçek açmalar.

tezek[1]**, -ği** [*eT.* tezek / tézek] *is.* **1.** *{eT}* At gübresi. [DLT] **2.** *{eT}* Kuş pisliği. [ETY] **3.** Deve gübresi. **4.** Yakacak olarak kullanmak üzere kurutulmuş sığır tersi. **5.** *{ağız}* Saban veya belin kaldırdığı iri toprak parçası; sert toprak topağı; kesek. [DS]

tezek[2]**, -ği** [gez-ek / kezek / tezek] *{ağız} is.* Hayvanları sıra ile otlatma. [DS]

tezeker, [tezeker ?] *{ağız}* Masuraya sarılacak iplik çilesinin takıldığı araç. [DS]

tezeki, [Ar. tezkiye > tezekkī تزکی] *(tezekki:) {OsT} is.* Temize çıkma; aklanma; temizlenme.

tezekkür, [Ar. zikr > tezekkür تذکر] *{OsT} is.* **1.** Bir konu hakkında konuşma. **2.** Hatırlama; anımsama. ◻ **tezekkür etmek,** *{OsT} 1. Bir konuyu görüşmek; hakkında konuşmak. 2. Hatırlamak.*

tezekkürat, [Ar. tezekkürāt تذکرات] *{OsT} is.* **1.** Bir konu hakkında yapılan konuşmalar. **2.** Hatırlamalar; anımsamalar.

tezekküri, [Ar. tezekkürī تذکری] *(tezekküri:) {OsT} sf.* Konuşmaya, görüşmeye ilişkin; oylaşık.

tezeklemek, [tezek-lē-mek] *(tezekle:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* (Hayvan için) dışkısını yapmak; pislemek. [DLT]

tezeliberi, [tez-el-i+beri] *{ağız} zf.* Çabucak; hemencecik; kolayca. [DS]

tezeluk, [Ar. zelḳ > tezeluḳ تزلق] *{OsT} (tezelûk) is.* Sürçme; kayma. ◻ **tezelluk-i akdām,** *{OsT} Ayakların kayması.*

tezellül, [Ar. zillet > tezellül تذلل] *{OsT} is.* **1.** Hakarete katlanma; horlanma. **2.** Horlanma; alçalma; küçülme. ◻ **tezellül etmek,** *{OsT} Horlanmak; aşağılanmayı kabul etmek.*

tezeḫḫülat, [Ar. tezeḫḫülāt تذللات] *{OsT} is.* Hakarete katlanmalar; horlanmalar.

tezelzül, [Ar. zelzele > tezelzül تزلزل] *{OsT} is.* **1.** Sallanma; sarsılma. **2.** Yer sarsıntısı; zelzele olma. ◻ **tezelzül etmek,** *{OsT} Sarsılmak.*‖ **tezelzül-i esnān,** *{OsT} Dişlerin sallanması.*

tezelzülat, [Ar. tezelzül > tezelzülāt تزلزلات] *(tezelzüla:t) {OsT} is.* Sarsılmalar; yer sarsıntıları. ◻ **tezelzülāt-ı arziye,** *{OsT} Yer sarsıntıları; deprem.*

tezelzülî, [Ar. tezelzülī تزلزلی] *(tezelzüli:) {OsT} sf.* Sarsıntı ile ilgili; depreme ilişkin.

tezemmül, [Ar. zeml > tezemmül تزمل] *{OsT} is.* Bir şeye sarınma; sarılıp sarmalanma; örtünme; bürünme. ◻ **tezemmül-i nebî,** *{OsT} Hz. Muhammed'in ilk vahyin etkisi ile örtünüp bürünmesi olayı.*

tezenbür, [Ar. tezenbür تزنبر] *{OsT} is.* Kibirlenme; kurumlanma.

tezenduk, [Ar. zındīḳ > tezenduḳ تزندق] *{OsT} is.* Hak yoldan ayrılma; zındıklaşma.

tezene, [Far. tāzāne *(kamçı)* => tezene تزنه] *is. müz.* Telli çalgıları seslendirmekte kullanılan, çoğunlukla kiraz ağacı kabuğundan yapılma mızrap. *{OsT} {ağız} (aynı)* [DS]

tezere, [Far. tāzāne => tezene / tezere] *{ağız} is.* Tezene. [DS]

tezerger, [? tezerger] *{ağız} is.* İp eğirmeye yarayan bir tür çıkrık. [DS]

tezerker, [? tezerker] *{ağız} is.* → tezerger. [DS]

tezerrür, [Ar. tezerrür تزرر] *{OsT} is.* **1.** *biy.* Tomurcuklanma ile üreme. **2.** Bir tohumdan başka tohumun çıkması.

tezerv, [Far. tezerv تذرو] *{OsT} is.* Sülün. ◻ **tezerv-i zerrîn-per,** *{OsT} 1. Altın kanatlı sülün. 2. Güneş.*

tezervî, [Far. tezervī تذروی] *{OsT} sf.* Sülüne ait; sülünle ilgili.

tezevvuk, [Ar. zevḳ > tezevvuḳ تذوق] *{OsT} is.* Zevk alma; tat alma. ◻ **tezevvuk etmek,** *{OsT} Zevk almak.*

tezevvukat, [Ar. tezevvuḳāt تذوقات] *{OsT} is.* Zevk almalar; tat almalar.

tezevvüc, [Ar. zevc > tezevvüc تزوج] *{OsT} is.* Evlenme; izdivaç. ◻ **tezevvüc etmek,** *{OsT} Evlenmek.*

tezevvücat, [Ar. tezevvücāt تزوجات] *(tezevvüca:t) {OsT} is.* Evlenmeler; zevce edinmeler.

tezevvüd, [Ar. tezevvüd تزود] *{OsT} is.* Yola çıkarken yanına yiyecek alma; yol azığı alma.

tezeyyün, [Ar. zīnet > tezeyyün تزين] *{OsT} is.* Süslenme; bezenme. 🗗 **tezeyyün etmek,** *{OsT} Süslenmek; bezenmek.*|| **tezeyyün eylemek,** *{OsT} Süslenmek; bezenmek.*

tezeyyünat, [Ar. tezeyyünāt تزيينات] *(tezeyyüna:t) {OsT} is.* Süslenmeler; bezenmeler.

tezfît, [Ar. zift > tezfît تزفيت] *(tezfi:t) {OsT} is.* **1.** Ziftleme. **2.** Ziftlenme.

tezgâh, [Far. dest *(el)* + -gāh *(yer)* دستگاه => tezgāh تزگاه] *(tezgâh --→ tezgâ:hı) is.* **1.** Üzerinde iş yapılan bir tür masa. **2.** Dükkânlarda, satıcıların önünde bulunan uzun masa. **3.** Meyhane ve kahvehane gibi yerlerde müşterilere sunulan içecek, çerez vb. konulan yüksekçe masa. **4.** Sanayide, genellikle üzerinde el ya da küçük makinelerle iş yapılan özel donanımlı sistem. **5.** Küçük sanayide mekanik olarak hareket eden, kesici takımlar yardımıyla tornalama, kaldırma vb. yöntemlerle parçayı işleyen alet. **6.** Halı, kilim, kumaş, hasır, çul vb. dokunan aygıt. **7.** Elle çalışılan ve satış yapılan yer. **8.** Tersanelerde, gemilerin yapımı sırasında üzerine oturtuldukları altlık. **9.** Cam işçisinin potadan çıkan ergimiş camı işlemek için döktüğü metal tabla. **10.** *matb.* Dizgicilerin üzerine kabaları koydukları masa biçimdeki eşya. **11.** Tersane. **12.** *argo.* Yasal olmayan bir işi yapmak için tutulan uygunsuz yol; tuzak; kandırmaca. 🗗 **tezgâh başı yapmak,** *argo. Meyhane peykesine dayanarak ayakta içmek.*|| **tezgâhı kurmak,** *1. Çalışmaya başlamak; işe başlamak. 2. argo. Tezgâh kurmak.* ‖ **tezgâh kurmak,** *1. argo. Yasal olmayan bir işi gerçekleştirebilmek için yalan ve dolanla ikna etmeye çalışmak. 2. argo. Kandırarak cinsel ilişkide bulunmak.*|| (birinin) **tezgâhından geçmek,** *1. Bir işi ve ustalığı tanınmış bir kişiden öğrenmiş olmak. 2. argo. (Kadın için) söz konusu kimsenin evlilik dışı cinsel tatminine alet olmak.*|| **tezgâh kurmak,** *Olumsuz işler yapmak üzere hazırlık yapmak.*|| **tezgâh mengenesi,** *İş yerinde bir tezgâh üzerine yerleştirilen sabit mengene.*|| **Tezgâhta ne var?** *"Hangi işi yapıyorsunuz?" anlamında kullanılır.*

tezgâhçı, [tezgâh-çı] *is.* **1.** Ahşaptan dokuma tezgâhı, dolap, kuyu çıkrığı vb. yapan ve satan kimse. **2.** Dokuma ve çömlekçi tezgâhında çalışan işçi. **3.** *argo.* Kandırma, aldatma amacıyla yasal olmayan yollara başvuran kimse.

tezgâhçılık, -ğı [tezgâh-çı-lık] *is.* Tezgâhçı olma durumu.

tezgâhlama, [tezgâh-la-ma] *is.* Tezgâhlamak eylemi.

tezgâhlamak, [tezgâh-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Dokunacak olan halı, kilim ve kumaş çözgüsünü tezgâha yerleştirmek. **2.** *mecaz.* Bir işe başlamak için ön hazırlıkları yapmak. **3.** *argo.* Yasal olmayan bir işi hilesi sezilmeyecek biçimde düzenlemek; tuzak kurmak; bir hile ve düzen hazırlığı yapmak.

tezgâhlanma, [tezgâh-la-n-ma] *is.* Tezgâhlanmak eylemi.

tezgâhlanmak, [tezgâh-la-n-mak] *edil f. [-ır]* **1.** Tezgâhlamak eylemine uğramak. **2.** *argo.* Kendisine tezgâh kurulmak. **3.** *dönşl. f.* Tezgâh edinmek; tezgâh sahibi olmak.

tezgâhtar, [Far. dest-gāh-tār دستگاهتار] *(tezgâ:htar) is.* Bir satış yerinde tezgâhta durarak müşterilere satış yapan kimse. 🗗 **tezgâhtar ağzı,** *Bir şeyi başkalarına beğendirmek için çok konuşma; ısrarla beğendirmeye çalışma; aşırı övme; methetme.*

tezgâhtarlık, -ğı [tezgâhtar-lık] *is.* **1.** Tezgâhtar olma durumu. **2.** Tezgâh başında durarak satış yapma; tezgâhtarın işi veya mesleği. **3.** *mecaz.* Aşırı övme; beğendirmek için dil dökme. 🗗 **tezgâhtarlık etmek,** *1. Bir iş yerinde tezgâh başında bulunarak satış yapmak. 2. Bir beğendirmekte ısrarcı olmak; dil dökmek.*

tezgek, [tez-mek > tez-gēk] *(tezge:k) {eT} sf.* İşten ve çalışmadan kaçan; çekingen. [DLT]

tezgene[1]**,** [Far. tāzāne => tezene / tezgene] *{ağız} is.* Tezene. [DS]

tezgene[2]**,** [Far. destgāre => teskere] *{ağız} is.* Harç taşımaya yarayan iki kişi tarafından taşınan dört kollu araç; teskere. [DS]

tezgere, [Far. dest-gāre => tezkere / tezgere] *{ağız} is.* Küçük sepet. [DS]

tezgi, [tez-mek > tez-gī / tez-ig] *(tezgi:) {eT} is.* Düşman gelmesi yüzünden halk arasında olan ürküntü; karışıklık; panik. [DLT] 🗗 **tezgi bolmak,** *{eT} Düşman gelmesi yüzünden halk arasında ürküntü olmak; karışıklık çıkmak; panik yaşanmak.* [DLT]

tezgin, [tegzin / tezgin] *{ağız} sf.* Ürkerek sürüden kaçan hayvan. [DS]

tezginç, [teg(i)z-in-ç / tezginç] *{eT} is.* **1.** Dağ dönemeci; dağ büklümü. [DLT] **2.** Hayat. [KB] 🗗 **tezginç yol,** *{eT} Büküntülü, kıvrımlı yol.* [DLT]

tezgine, [tez-gin-e] *{ağız} zf.* Tez olarak. [DS]

tezginmek, [teg-mek *(erişmek)* > teg-(i)z-mek > teg-z-(i)n-mek / tezgin-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kıvrılıp bükülmek; çevresinde dönmek; dolaşmak; yuvarlanmak; devir yapmak daire çizmek; tavaf etmek; çevrilmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB]

tezgire, [Far. destgāre => teskere / tezgire] *{ağız} is.* Küçük sepet. [DS]

tezhib, [Ar. zeheb > tezhīb تذهيب] *(tezhi:b) {OsT} is.* → tezhip.

tezhibat, [Ar. tezhībāt تذهيبات] *(tezhi:ba:t) {OsT} is.* Altın yaldızla yapılan süslemeler.

tezhip, -bi [Ar. zeheb > tezhīb تذهيب] *is.* **1.** Yaldızlama; yaldızla süsleme; yaldızla boyama. **2.** Yaldızla yapılmış süs. **3.** Çürük dişi altınla kaplama. **4.** Bir elyazması kitabı boya ve altın tozu kullanmak suretiyle süsleme.

tezhipçi, [tezhip-çi] *is.* El yazması kitapları süsleyen sanatçı; müzehhip.

tezig[1], [tez-ig] *{eT} sf.* **1.** Hızlı koşan. [ETY] **2.** Ürkek; ürkmüş; kaçmış. [KB]

tezig[2], [tiz-mek > tiz-ig / téz-ig] *{eT} is.* Sıra. [EUTS] [Gabain]

Tezik, [Far. tacik => tezik] *{eT} is.* Türklerin Araplara ve Müslümanlara verdiği isim.

tezik[1], [tiz-mek > téz-ik] *{eT} is.* Sıra. [EUTS]

tezik[2], [tez-ik / tez-gī] *{eT} is.* → tezgi. [DLT] ◻ **tezik kişi,** *{eT} İşten kaçan kimse.* [DLT]

tezik[3], **-ği** [tez-ik] *{ağız} sf.* Çabuk; tez. [DS]

tezikmek, [tez-mek > tez-ik-mek تزكمك] *gçsz. f. [-ir]* **1.** *{eAT} {OsT}* Sıçramak. **2.** *{ağız}* Oraya buraya koşturmak; koşmak. [DS] **3.** *{ağız}* (İnsan veya hayvan için) bulunduğu yerden, sürüden ayrılıp uzaklaşmak. [DS] **4.** *{ağız}* Yolunu şaşırmak. [DS] **5.** *{ağız}* İzini kaybetmek. [DS] **6.** *{ağız}* İşten soğumak; tembellik ve haylazlık etmek. [DS] **7.** *{ağız}* Evini, yurdunu bırakıp gidecek derecede bunalıma düşmek. [DS]

teziktirmek[1], [tez-mek > tez-ik-mek > tezik-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Usandırarak kaçırtmak; bıktırmak. [DS]

teziktirmek[2], [tez > tez-ik-mek > tezik-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Acele ettirmek. [DS]

tezillenmek, [tez-il-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Tez davranmak. [DS]

tezim, [tez-im] *{ağız} zf.* Acele; çabuk. [DS]

te'zin, [Ar. ezān > te'zīn تأذين] *(te-zi:n) {OsT} is.* Ezan okuma.

tezinmek, [tez-mek > tez-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kaçar görünmek. [DLT]

tezinti, [tez-inti] *{ağız} sf.* **1.** Başıboş. **2.** Yüzsüz. [DS]

tezirgin, [tez-ir-gin] *{ağız} sf.* Bıkkın; usanmış. ◻ **tezirgin etmek,** *{ağız} Usandırarak kaçırmak; bıktırmak.* [DS]

tezişmek, [tez-mek > tez-iş-mek] *{eT} işteş f. [-ür]* Birbirinden kaçışmak. [DLT]

tezitmek[1], [tez-mek > tez-it-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Kaçırmak. [DLT]

tezitmek[2], [tez > tez-it-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Acele etmek; ivedilenmek. [DS]

tezkâr, [Ar. zikr > tezkār تذكار] *(tezkâ:r) {OsT} is.* Hatırlama; anma. ◻ **tezkâr etmek,** *{OsT} Hatırlamak; anmak.*

tezkere[1], [Ar. zikr > tezkere تذكره] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyi hatırlatmaya, bir haberi bildirmeye yarayan kısa yazı; not. **2.** Aynı şehirdeki resmî kişi ve kuruluşların birbirleri ile yaptıkları yazışma. **3.** Bir iznin alındığını belgeleyen kâğıt. **4.** *ed.* Divan edebiyatı şairlerinin hayatını derleyen, onlarla ilgili değerlendirmeleri ve şiirlerinden örnekleri sunan eser. **5.** *as.* Askerin terhis edildiğini bildiren belge. **6.** Bir bilime, meslek dalına ilişkin kısa ve özet bilgileri kapsayan eser.

tezkere[2], [Far. destgāre => teskere / tezkere] *{ağız} is.* **1.** Teskere. **2.** Küçük sepet. **3.** Tezene. [DS]

tezkereci, [tezkere-ci] *is.* **1.** Terhis olmuş ve eline tezkeresini almış asker. **2.** Sadrazamların ve vezirlerin özel kalem müdürlerine verilen ad.

tezkerelik, -ği [tezkere-lik] *is.* İmparatorluk döneminde kullanılmış, 17x22 cm. boyutunda bir tür kâğıt.

tezkimek, [tez(i)k-mek / tezki-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Yolunu şaşırmak. [DS]

tezkin, [tez-mek > tez-kin] *{eT} is.* **1.** Gezme; dolaşma. [ETY] **2.** Kaçak; firari. [EUTS] **3.** Mülteci. [Gabain]

tezkir, [Ar. zikr > tezkīr تذكير] *(tezki:r) {OsT} is.* **1.** Hatırlama; anımsama. **2.** Vaaz ve nasihat etme. **3.** *dbl.* Bir sözcüğü eril olarak kullanma. ◻ **tezkir etmek,** *{OsT} Hatırlamak; akla getirmek.*

tezkire[1], [Ar. zikr > tezkīre تذكيره] *{OsT} is.* → tezkere.

tezkire[2], [Far. destgāre => teskere / tezkire] *{ağız} is.* Küçük el sepeti. [DS]

tezkire[3], [Far. tāzāne => tezkire] *{ağız} is.* Tezene. [DS]

tezkireci, [tezkire-ci] *is.* Tezkereci.

tezkirelik, [tezkire-lik] *is.* Tezkerelik.

tezkiye, [Ar. zekāt > tezkiye تزكيه] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Kusurdan arındırma. **2.** Temize çıkarma; aklama. **3.** Bir kimseyi başkalarından soruşturarak onun dürüstlüğü hakkında bilgi sahibi olma. **4.** Cenaze kaldırılırken imamın, cemaate ölen kimsenin iyi bilinip bilinmediğini sorması. **5.** Bir malın zekâtını verme. **6.** *isl. huk.* Bir tanıklık üzerine yargıcın, tanığın doğruluğu dürüstlüğü konusunda yaptığı araştırma. ◻ **tezkiye etmek,** *{OsT} 1. Temize çıkartmak; övmek. 2. Bir kimsenin iyi insan olduğunu söylemek.*|| **tezkiye eylemek,** *{eAT} Temize çıkarmak; kusurdan arındırmak.*|| **tezkiye-i meyyit etmek,** *{OsT} Cenazede hazır bulunan cemaatten ölen kimsenin iyi insan olup olmadığını sormak.*|| **tezkiyesi bozuk,** *{OsT} İyi ve dürüst olduğu konusunda şüphe bulunan kimse; çevreden kötü bilinen kimse.*|| **tezkiyesini düzeltmek,** *Hoş karşılanmayan, kötü davranış ve huylarını bırakıp iyi insan*

olmak.|| **tezkiye varakası,** *{OsT} Gizli tezkiye işlemlerinde kullanılan belge.*

tezkiyename, [Ar. tezkiye+Far. nāme تزکیه نامه] *(tezkiyena:me) {OsT} is. huk.* Eskiden bir tanığın tanıklık yapmasına engel bir kötü hâlinin bulunup bulunmadığını, doğru ve iyi bir kimse olup olmadığını araştırmak amacıyla muhtarlık ya da ilgili makamlara mahkemece gönderilen soruşturma evrakı.

tezleme, [tez[1]-le-me] *is.* Tezlemek eylemi.

tezlemek[2], [tez[1]-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir şeyin yapılışını çabuklaştırmak; çabuk yapmak; ivedilemek. *{ağız} (aynı)* [DS]

tezlemek[1], [tez[3]-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* İştah açıcı özellik kazandırmak için peynir veya çökeleği acıtmak. [DS]

tezlenme, [tez[1]-le-n-me] *is.* Tezlenmek eylemi.

tezlenmek, [tez[1]-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** (İş için) acele olmak; çabuk yapılmak. **2.** (Kişi için) aceleci olmak; sabırsızlanmak.

tezleşme[1], [tez[1]-le-ş-me] *is.* Tezleşmek[1] eylemi ve durumu.

tezleşme[2], [tez[2]-le-ş-me] *is.* Tezleşmek[2] eylemi ve durumu.

tezleşmek[1], [tez[1]-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Acele bir duruma gelmek; çabuklaşmak; ivedileşmek.

tezleşmek[2], [tez[2]-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Tez[2] hâline gelmek; savlaşmak. **2.** Yüksek okul ve üniversitelerde öğrencileri ya da akademik çalışma yapan öğretim üyelerince bir kurul önünde savunulacak bilimsel araştırma hâline gelmek.

tezleştirme[1], [tez[1]-le-ş-tir-me] *is.* Tezleştirmek[1] eylemi.

tezleştirme[2], [tez[2]-le-ş-tir-me] *is.* Tezleştirmek[2] eylemi.

tezleştirmek[1], [tez[1]-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Acele ettirmek; acele edilmesini, çabuklaştırılmasını sağlamak.

tezleştirmek[2], [tez[2]-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Tez hâline getirmek; savlaştırmak. **2.** Yüksek okul ve üniversitelerde öğrencileri ya da akademik çalışma yapan öğretim üyelerince bir kurul önünde savunulacak bilimsel araştırma hâline getirilmek.

tezli, [tez[2]-li] *sf.* (Eser için) bir tez ileri süren; tezi olan.

tezlik[1], -ği [tez[1]-lik] *is.* Tez olma durumu; ivedilik; tezleşme. ◻ **tezlik eylemi,** *dbl. Tezlik fiili.*|| **tezlik fiili,** *dbl. Bir eylemin yapılışındaki çabukluğu, kolaylığı anlatmak üzere* ***–i+vermek*** *yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiil.*

tezlik[2], [Ar. tezlīk تزلیك] *(tezli:k) {OsT} is.* Kaydırma; kaydırılma.

tezlil, [Ar. ẕillet > teẕlīl تذلیل] *(tezli:l) {OsT} is.* Aşağılama; hor görme; hakaret etme. ◻ **tezlil etmek,** *{OsT} Aşağılamak; hor görmek.*

tezlilat, [Ar. teẕlīlāt تذلیلات] *(tezli:la:t) {OsT} is.* Aşağılamalar; hor görmeler; hakaret etmeler.

tezmecik, -ği [tez > tez-ıneç-ik / tez-me-cik ?] *{ağız} zf.* Çabucak; çok tez. [DS]

tezmek, [tez-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* **1.** Bulunduğu yerden veya sürüden ayrılıp uzaklaşmak; tezikmek. *{ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [DS] **2.** Kaçmak; firar etmek; yitmek. *{ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [DS] **3.** *{ağız}* Yolunu şaşırmak. [DS] **4.** *{ağız}* Koşmak. [DS] **5.** *{ağız}* Sıçramak. [DS] ◻ **tezip barınak,** *{eT} Kaçıp gitmek.*

tezmil, [Ar. tezmīl تزمیل] *(tezmi:l) {OsT} is.* **1.** Sargı içine alma; sarma. **2.** Sarılma..

tezmim, [Ar. zimām > tezmīm تزمیم] *(tezmi:m) {OsT} is.* Yular takma.

teznib, [Ar. teznīb تزنیب] *(tezni:b) {OsT} is.* **1.** Kuyruk takma. **2.** Ekleme; ilave etme. **3.** Ek.

teznibat, [Ar. teznībāt تزنیبات] *(tezni:ba:t) {OsT} is.* **1.** Kuyruk takmalar. **2.** Eklemeler; ilave etmeler. **3.** Ekler.

teznid, [Ar. teznīd تزنید] *(tezni:d) {OsT} is.* Çakmak çakarak ateş yakma.

tezpişen, [Far. tīz+piş-en] *{ağız} is.* Bir tür hamur tatlısı. [DS]

tezpişti, [Far. tīz + T. piş-ti] *is.* Bir tür yemek.

tezüg, [tiz-mek > téz-üg] *{eT} is.* Sıra. [EUTS]

tezük[1], [tez-mek > tez-ük] *{eT} sf.* Kaçak. [Gabain]

tezük[2], [tiz-mek > téz-ük] *{eT} is.* Sıra. [EUTS]

tezük[3], -ğü [tez-ük] *{ağız} sf.* Tez canlı; sabırsız; aceleci; ivecen. [DS]

tezürgün, [tedirgin / tedür-gün / tezürgün] *{ağız} sf.* Tedirgin; ürkek. ◻ **tezürgün etmek,** *{ağız} Ürütmek.* [DS]

tezvib, [Ar. ẕevebān > teẕvīb تذویب] *(tezvi:b) {OsT} is.* **1.** Eritme; ergitme. **2.** Eritilme. ◻ **tezvib etmek,** *{OsT} Eritmek; ergitmek.*|| **tezvib bi't-tahlil,** *{OsT} Bir maddeyi külde yakarak alkali tuzlarını ayrıştırma.*

tezvibat, [Ar. teẕvībāt تذویبات] *(tezvi:ba:t) {OsT} is.* **1.** Eritmeler. **2.** Eritilmeler.

tezvic, [Ar. zevc > tezvīc تزویج] *(tezvi:c) {OsT} is.* Bir kadını evlendirme; kocaya verme; kocalandırma. ◻ **tezvic etmek,** *{OsT} Bir kadını kocaya vermek; evlendirmek; kocalandırmak.*|| **tezvic olunmak,** *{OsT} Bir erkekle evlendirilmek; kocalandırılmak.*

tezvicat, [Ar. tezvīcāt تزویجات] *(tezvi:ca:t) {OsT} is.* Kadınları evlendirmeler; kocaya vermeler; kocalandırmalar.

tezvid, [Ar. tezvīd تزوید] *(tezvi:d) {OsT} is.* Bir kimseye yol için yiyecek verme; yol azığı verme.

tezvik, [Ar. ẕevḳ > tezvīḳ تذويق] *(tezvi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Zevk aldırma. **2.** Tattırma. **3.** Tattırılma.

tezvir, [Ar. zevr > tezvīr تزوير] *(tezvi:r) {OsT} is.* **1.** Söze yalan katma; yalan söyleme. **2.** Ara bozuculuk; kov verme.

tezvirat, [Ar. tezvīr > tezvīrāt تزويرات] *(tezvi:ra:t) {OsT} is.* Yalan söylemeler; ara bozuculuklar.

tezyakı, [tez+yak-ı] *{ağız} is.* Mide bozukluğu, bulantı. [DS]

tezyid, [Ar. ziyāde > tezyīd تزييد] *(tezyi:d) {OsT} is.* **1.** Çoğaltma; artırma. **2.** *sf.* Çoğaltılma; artırılma; ziyadeleştirilme. 🗗 **tezyid etmek,** *{OsT} Artırmak; ziyadeleştirmek.* | **tezyid-i gayret,** *{OsT} İsteği artıma.*

tezyidat, [Ar. tezyīdāt تزييدات] *(tezyi:da:t) {OsT} is.* **1.** Çoğaltmalar; artırmalar; ziyadeleştirmeler. **2.** Çoğaltılmalar; artırılmalar; ziyadeleştirilmeler.

tezyif, [Ar. tezyf > tezyīf تزويف] *(tezyi:f) {OsT} is.* **1.** Bir şeyi değersiz gösterme; sahte sayma; küçük düşürme; hor görme. **2.** Alay etme; eğlenme. 🗗 **tezyif etmek,** *1. Hor görmek; değersiz saymak. 2. Alay konusu etmek.*

tezyifat, [Ar. tezyīfāt تزويفات] *(tezyi:fa:t) {OsT} is.* Küçük düşürmeler; alay edici sözler.

tezyil, [Ar. ẕeyl > tezyīl تذييل] *(tezyi:l) {OsT} is.* **1.** Ekleme; ilave etme. **2.** Bitmiş bir yazının altına ekleme yapma.

tezyin, [Ar. zīynet > tezyīn تزيين] *(tezyi:n) {OsT} is.* Süsleme; bezeme; donama. 🗗 **tezyin etmek,** *{OsT} Süslemek; bezemek.*

tezyinat, [Ar. tezyīn > tezyīnāt تزيينات] *(tezyi:na:t) {OsT} is.* Yapılan süslemeler; bezekler. 🗗 **tezyînât-ı lafziye,** *{OsT} Süslü söylemler.*

tezyinatlı, [tezyinat-lı] *sf.* Süslü; bezekli.

tezyinî, [Ar. tezyīn > tezyīnî تزييني] *(tezyi:ni:) {OsT} is.* Süsleme ile ilgili; süslemeciliğe ilişkin; süse ait. 🗗 **tezyînî sanat,** *{OsT} Süsleme sanatı.*

-tı[1], [-tı / -ti / -dı / -di] *{eT} yap. e.* İsimden zarf türeten ek. [ETY] *am-tı, ekin-ti*

-tı[2], [-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü] *yap. e.* **1.** Fiilden isim türeten ek. Son sesi akıcı ünsüz *(r, l)* olan ve renk bildiren fiil köklerinden yakınlık, benzerlik kavramı katarak isimler türetir: *kızartı, morartı, kararti, karaltı, sararti.* **2.** Kökü *n, l* ve *r* ünsüzleri ile biten fiillerden fiilin kökünün belirttiği eylemle ilgili olarak ortaya konulmuş soyut ve somut kavramları karşılayan isimler yapar: *özenti, belirti, buyrultu, bozantı, yücelti, bunaltı, yanıltı, kabartı, doğrultu.* **3.** İsimden isim yapan ek. Yansıma bildiren ve *-il, -ir* ekleriyle genişletilmiş ikincil biçimli köklerden isimler türetir: *mırıltı, cızırtı, inilti, gürültü, homurtu.*

-tı[3], [-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü] *çek. e.* → -dı.

tı[1], [Ar. ṭı ط] *{OsT} is.* Arap alfabesinin on beşinci harfi. Ebcet hesabında 9 sayısının karşılığıdır.

tı[2], [tī] *(tı:) {eT} sf.* Daima; devamlı; kesiksiz; sağlam. [EUTS] [Gabain]

tı[3], [tığ / tī] *{ağız} is.* Savrulmuş harmanda uzunlamasına tahıl yığını. [DS]

tıb[1], [Ar. ṭīb طيب] *{OsT} is.* **1.** Güzel koku. **2.** Güzel kokulu nesne.

tıb[2], **-bbı** [Ar. ṭıbb طب] *{OsT} is.* → tıp. 🗗 **tıbb-ı nebevî,** *{OsT} Hz. Muhammed'in, gerekli gördüğü ve uyguladığı Hipokrat ve Galenos tıbbına dayanan sağlık kurallarının tümü.* || **tıbb-ı ruhânî,** *{OsT} tasvf. Beden sağlığı yanı sıra ruhsal tedaviyi de sağlayan yollar.*

tıba, -a'ı[Ar. ṭabʿ > ṭıbāʿ طباع] *(tıba:) {OsT} is.* Yaradılışlar; huylar.

tıbaa [Ar. ṭabʿ > ṭıbāʿa طباعه] *(tıba:a) {OsT} is.* **1.** Kitap, dergi vb. basma işi; basımcılık; matbaacılık. **2.** Kılıç yapma işi.

tıbaat, [Ar. ṭıbāʿa > ṭıbāʿāt طباعات] *(tıba:at) {OsT} is.* **1.** Matbaacılık. **2.** Kılıççılık.

tıbabet, [Ar. ṭıbb > ṭıbābet طبابت] *(tıba:bet) {OsT} is.* Hekimlik; doktorluk; tababet.

tıbahat, [Ar. ṭıbāḫāt / ṭabāḫāt طباخات] *(tıba:ha:t) {OsT} is.* Aşçılık.

tıbak, [Ar. ṭıbḳ > ṭıbāḳ طباق] *(tıba:k) {OsT} is.* **1.** Birbirine uyma; uygunluk. **2.** Tabaka; kat. **3.** *ed.* Birden çok anlamı olan eş anlamlı kelimeler arasında bağlantı kurma sanatı. 🗗 **tıbak-ı icap,** *{OsT} Aralarında uygunluk olan kelimelerle icap anlamını kapalı bir tarzda anlatma.* || **tıbak-ı selb,** *{OsT} Aralarında uygunluk bulunan kelimelerle selb anlamını kapalı bir tarzda anlatma.*

tıbarmak, [tıb-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Kabarmak. [DS]

tıbben, [Ar. ṭıbb > ṭıbben ṭıbʾan] *(tı'bben) {OsT} zf.* Tıpla ilgili olarak; tıp bakımından; tıpça.

tıbbî, [Ar. ṭıbb > ṭıbbī طبی] *(tıbbi:) {OsT} sf.* **1.** Tıpla ilgili olan. **2.** Tıbbın uygulaması ile ilgili. **3.** Cerrahi ve psikoterapi dışında kalan tedavi uygulamasına ilişkin.

tıbbiye, [Ar. ṭıbbī > ṭıbbiyye طبيه] *{OsT} is.* Hekim yetiştiren yüksek okul; tıp fakültesi.

tıbbiyeli, [tıbbiye-li] *is.* Tıp fakültesi öğrencisi.

tıbık, [Ar. dıbḳ دبق => tıbk تبق] *is.* **1.** *{OsT}* Kuş tutmak için kullanılan yapışkan madde; ökse. **2.**

mak için kullanılan yapışkan madde; ökse. **2.** *{ağız}* Kuş tutmaya yarayan çöp ya da telden yapılmış tuzak. [DS]

tıbıka, [? tıbıka] *{ağız} is.* Bebeği yaşamayan, doğumdan sonra hemen ölen kadında var olduğu sanılan manevi hastalık. [DS]

tıbılle, [? tıbılle] *{ağız} is.* Tüfek. [DS]

tıbk, [Ar. ṭıbḳ طبق] *{OsT} sf.* Benzer; aynı; eş; tıpkı.

tıbkan, [Ar. ṭıbḳ > ṭıbḳan طبقاً] *(tı'bkan) {OsT} zf.* Eşi olarak; benzeri olarak; aynen.

tıdak, -ğı [tıd-ak] *{ağız} is.* Kol dirseği. [DS]

tıdguçı, [tıḏ-mak > tıḏ-ġūçī] *(tıdgu:çı:) {eT} sf.* Engel olan; men eden. [KB]

tıdığ, [tīḏ-mak *(engellemek)* > tıḏ-ıġ] *{eT} is.* Engel; engelleme; mania; set. [EUTS] [İKPÖy.]

tıdığlığ, [tīḏ-mak > tıḏ-ıġ-lıġ] *{eT} sf.* Engelli; manialı; hudutlu; yasaklanmış; yasak. [EUTS] [Üç İtigsizler] 🗗 **tıdıglıg neng,** *{eT} Kendisine varılması yasak edilmiş şey.* [DLT]

tıdığmak, [tīḏ-mak > tıḏ-ıġ-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Bir şeyden alıkoymak; engel olmak. [DLT]

tıdığsız, [tıḏ-ığ-sız] *sf.* Yasaksız; engelsiz; maniasız. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler]

tıdığ, [tīḏ-mak *(engellemek)* > tıḏ-ıġ] *{eT} is.* Mania; engel. [Gabain]

tıdılışmak, [tıḏ-ıl-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birbirini engellemek. [Üç İtigsizler]

tıdılmak, [tīḏ-mak > tıḏ-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kaçınmak; çekinmek; kendini alıkoymak; kendine engel olmak. [DLT] **2.** *edil. f.* Engellenmek; uzaklaştırılmak; giderilmek; yasaklanmak; durdurulmak; men edilmek. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler]

tıdılmış, [tīḏ-mak > tıḏ-ıl-mış] *{eT} sf.* Yasaklanmış; durdurulmuş; men edilmiş. [EUTS]

tıdın, [tī > tī-ḏın] *(tı:dın) {eT} zf.* Vakit bildiren bir kelime; ... vakitte. [DLT]

tıdındı, [tıḏın-mak > tıḏın-dī] *(tıdındı:) {eT} sf.* Yasak edilen; esirgenen. 🗗 **tıdındı neng,** *{eT} Esirgenen şey; yasaklanan şey.* [DLT]

tıdınmak, [tīḏ-mak > tıḏ-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kaçınmak; sakınmak; kendine hâkim olmak. [DLT] [KB] **2.** *edil. f.* Yasak edilmek; yasaklanmak; engellenmek; mani olunmak; esirgenmek. [EUTS] [DLT]

tıdırmak, [tıd-ır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Tutup atmak.[DS]

tıdış, [tīḏ-mak > tīḏ-ış] *(tı:dış) {eT} is.* Engellik; engel oluş. [DLT]

tıdışmak, [tīḏ-mak > tıḏış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte engel olmak; birlikte alıkoymak. [DLT]

tıdlınmak, [tīḏ-mak > tıḏ-(ı)l-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kaçınmak. **2.** Söz söylerken duraklamak. [DLT]

tıdmak, [tīḏ-mak] *(tı:dmak) {eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Engel olmak; engel çıkarmak; engellemek; geri koymak; men etmek; mani olmak; yasaklamak; önlemek; ayırmak; tutmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [KB] [Mühennâ] **2.** Sıkmak. [İKPÖy.]

tıdturmak, [tīḏ-mak > tıḏ-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yasak ettirmek; yasaklatmak; engelletmek. [Clauson]

tıdulmak, [tīḏ-mak > tıḏ-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yasaklanmak; durdurulmak; men edilmek. [EUTS]

tıf, [tef / tıf *(yans.)*] *is.* Çabuk ve hızlı gidip gelmeyi, kendi çevresinde hızla dönmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tıf-ır tıfır*

tıffıllı, [Ar. ṭıfl => tıf(f)ıl-lı] *{ağız} sf.* Zayıf; çelimsiz; küçük kalmış. [DS]

tıfıl, [Ar. ṭıfl طفل] *is.* **1.** Küçük çocuk. **2.** Çocuk. **3.** Yaşı büyük olmasına rağmen beden ve ruhça çocuksu olan kimse. **4.** *{ağız}* Gelişmemiş; büyümemiş. [DS]

tıfır, [tıf *(yans.)* > tıf-ır] *is.* Çabuk ve hızlı gidip gelme, kendi çevresinde hızla dönme bildiren yansımalı gövde. 🗗 **tıfır tıfır,** *{ağız} (Çalışmak için) çabuk ve düzenli.* [DS]

tıfl, [Ar. ṭıfl طفل] *{OsT} is.* → tıfıl. 🗗 **tıfl-ı bî-dâr,** *{OsT} Uyumayan çocuk.*| **tıfl-ı bî-haber,** *{OsT} Hiçbir şeyden haberi olmayan çocuk.*|| **tıfl-ı cân-rübâ,** *{OsT} Gönül kapan çocuk.*|| **tıfl-ı çihil-rüze,** *{OsT} Âdem peygamber.*|| **tıfl-ı hindî,** *{OsT} Göz bebeği.*|| **tıfl-ı mahrûm,** *{OsT} Yoksul çocuk.*|| **tıfl-ı ma'sûm,** *{OsT} Masum çocuk; suçsuz, günahsız çocuk.*|| **tıfl-ı melek-çehre,** *{OsT} Melek yüzlü çocuk.*|| **tıfl-ı meşîme,** *{OsT} Şarap tulumu.*|| **tıfl-ı muhabbet,** *{OsT} Sevgi çocuğu.*|| **tıfl-ı nâdân,** *{OsT} Toy çocuk.*|| **tıfl-ı nâ-tüvân,** *{OsT} Zayıf çocuk.*|| **tıfl-ı nev-zâd,** *{OsT} Yeni doğmuş çocuk.*|| **tıfl-ı şîr-hâre,** *{OsT} Süt çocuğu.*|| **tıfl-ı üryân,** *{OsT} Çıplak çocuk.*|| **tıfl-ı zâr,** *{OsT} Ağlayan çocuk.*|| **tıfl-ı zebân-dân,** *{OsT} Konuşan çocuk; akıllı çocuk.*|| **tıfl oğlan,** *{eAT} Küçük çocuk.*

tıfliyet, [Ar. ṭıfl > ṭıfliyyet طفليت] *{OsT} is. psikol.* Çocuklara ilgi duyma biçiminde görülen cinsel sapıklık.

tıg, [tag / tah / tak / tıg / tıh / tık / tik / toh / tok *(yans.)*] *is.* Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. [Zülfikar] *tıg-ır-da-t-mak*

tıgala, [? tıgala] *is.* → sığla.

tıgan, [? tıgan] *{ağız} is.* Deniz kıyısı. [DS]

tıgı, [Far. tīğ => tığ / tıgı] *{ağız} is.* Deri dikmeye yarayan iğneye delik açan bir araç. [DS]

tıgırdatmak[1], [tıg-ır-da-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Alay etmek. [DS]

tıgırdatmak[2], [tıg-ır-da-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Telli sazları çalmak; tıngırdatmak. [DS]

tığ[1], [Far. tīġ *(kılıç)* تیغ] *is.* **1.** Yün ya da iplik örmekte kullanılan ucu kıvrık kısa şiş. **2.** Marangoz rendesinin kesici bölümünü oluşturan çekik lama. **3.** Biz. **4.** Metal işlerinde mastarlama ya da iç kanal açma işlerinde kullanılan çelik çubuk; broş. **5.** Kitap süslemeciliğinde, motiflerin dışa doğru taşan sivri uçlarına verilen ad. **6.** Kimi dokuma tezgâhlarında mekik yerine kullanılan atkı ipliğini tezgâhın bir kenarından öbür kenarına taşımaya yarayan ucu pensli çubuk. **7.** *{eAT}* Bıçak. **8.** *{ağız}* İğne. [DS] ☞ **tığa urmak,** *{OsT} Bıçaklamak.*|| **tığ çekme,** *Metal parçalarda bulunan özel biçimli delikleri ya da dış profilleri özel bir freze ile doğrusal olarak işleme.*|| **tığ gibi,** *İnce, uzun ve çevik.*|| **tığ işi,** *Tığ ile yapılmış oya veya dantel.*

tığ[2], [tīġ] *(tı:ğ) {eT} sf.* (At donu için) al ile doru arası; konur al; sarımtırak renkli. [DLT] [ETY]

tığ[3], [Erme. t'eğ => tığ] *{ağız} is.* **1.** Savrulmamış harman; tınaz. **2.** Savrulmuş tahıl yığını; buğday yığını. **3.** Saman yığını. [DS]

tığ[3], [tığ] *{ağız} sf.* Parasız pulsuz. [DS]

tığ[4], [çığ / tığ] *{ağız} is.* Dağdan yuvarlanan kar yığını; çığ. [DS]

tığa, [tığ-a / dığa / düğe ?] *{ağız} is.* Yaşından küçük görünen erkek sığır. [DS]

tığala, [? tığala تیغاله] *{OsT} is.* Bir çeşit zamk.

tığan, [Yun. tīghani] *{ağız} is.* Yağ tavası. [DS]

tığçı, [tığ-çı] *{ağız} is.* Gözetleyici. [DS]

tığdamak, [tığ-rā- mak / tığ-dā-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* Sert olmak; katı olmak; diğrek olmak. [DLT]

tığdırmak, [tığ-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Sıvıyı dar bir yerden basınçla fışkırtmak. [DS]

tığık, [tığ-ık طغق] *{OsT} sf.* **1.** Tıkılmış. **2.** Çökük.

tığıltı, [tık-ıl-tı / tığ-ıl-tı] *{ağız} is.* Ses. [DS]

tığım, [tığ-ım] *{ağız} is.* Lokma; tike. [DS]

tığlama, [tığ-la-ma] *is.* Tığlamak eylemi.

tığlamak[1], [tığ-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Yara için) neşterle açmak; deşmek. **2.** Tığ ve iğne gibi sivri şeylerle parçalamak; delmek; yaralamak. **3.** *tasvf.* Kurban kesmek. **4.** *argo.* (Erkek için) bir kadın ile cinsel ilişkide bulunmak. **5.** *argo.* Bıçak vb. kesici, delici aletle öldürmek.

tığlamak[2], [tığ-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Yara için) çok ağrımak. [DS]

tığlamak[3], [*eT.* tıñ-la-mak > tığ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Gözetlemek; kolaçan etmek. **2.** Birini izlemek. [DS]

tığlamak,[4] [tığ-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Ekin için) yeni fışkırmak. [DS]

tığlamak[5], [tığ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Ekini yığın yapmak; yığmak. **2.** Aşırı yüklemek. [DS]

tığlanmak[1], [tır-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Birdenbire öfkelenip kalkmak; kızmak. [DS]

tığlanmak[2], [tığ-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Parasız kalmak. [DS]

tığlı[1], [tığ-lı] *{ağız} sf.* (Kişi için) çabuk kızan; ters. [DS]

tığlı[2], [tığ-lı] *{ağız} sf.* (Kişi için) zayıf; çelimsiz; yeteri kadar büyüyememiş. [DS]

tığlık, [tığ-lık] *is.* İçine örgü tığlarının konulduğu küçük kutu.

tığlılamak, [tığ-lı-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Zayıflamak. [DS]

tığmak[1], [tığ-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Keskinliğini, sivriliğini gidermek; köreltmek. [DLT]

tığmak[2], [tığ-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Bir yerden çabucak uzaklaşmak; gizliden gitmek; koşarak kaçmak; tüymek; savuşmak. **2.** Sıçrayıp aşağı düşmek. **3.** Yokuş aşağı kaymak. [DS]

tığmak[3], [tığ-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* (Irmak suyu için) kabarıp taşmak. [DS]

tığrak[1], [tığ-rā-mak > tığ-rā-k] *(tığra:k) {eT} sf.* **1.** Sağlam; kuvvetli; pek. [EUTS] [Gabain] **2.** Yılmaz; yiğit; bahadır. [DLT] [Mühennâ]

tığrak[2], **-ğı** [Ar. tiryāk => tığrak] *{ağız} is.* Panzehir. [DS]

tığraklanmak, [tığ-rā-k>tığrak-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yiğitlik göstermek; yiğitlenmek. [DLT]

tığramak, [tığ-rā- mak / tığ-dā-mak] *(tığra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Sert olmak; katı olmak; diğrek olmak. [DLT] **2.** Cesaret gösterisinde bulunmak; bahadırlanmak; yiğitlenmek. [Mühennâ]

tığraşmak, [tığ-rā-mak > tığra-ş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Gürbüzleşmek; bahadırlaşmak. [DLT]

tığratmak, [tığ-rā-mak > tığra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Sıkıştırmak. **2.** İşte beceriklilik göstermek. [DLT]

tığraz, [tığ-ra-z] *{ağız} sf.* Alçak tavanlı küçük ev. [DS]

tığsırık, -ğı [tıskır-ık > tığsır-ık] *{ağız} is.* Aksırık. [DS]

tığsırmak, [tıs *(yans.)* > tıs-kır-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Hapşurmak. [DS]

tığteber, [Far. tīğ-i teber şāh-ı merdān] *{ağız} sf.* Elinde avcunda hiçbir şeyi kalmamış olan; meteliğe kurşun atan. [DS]

tığtop, [tığ+top] *{ağız} is.* Halk hekimliğinde evde yapılan bir tür ilaç. [DS] ☞ **tığtop tası,** *{ağız} İçinde dualar yazılı bir tas.* [DS]

tıh[1], [tag / tah / tak / tıg / tıh / tık / tik / toh / tok *(yans.)*] *is.* Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. [Zülfikar] *tıh-ır-da-k, tıh-ır tıhır, tıh-ır-dak*

tıh[2], [Ar. (Sur.) tīḥ تيح] *{ağız} is.* Kurumuş üzüm veya nar tanesi. [DS]

tıh[3], [*eT.* kīğ / kıh > tığ / tıh] *{ağız} is.* Koyun, keçi ve deve yavrusu gibi hayvanların pisliği. [DS]

tıhal, [Ar. ṭıḥāl طحال] *(tıha:l) {OsT} is. anat.* Dalak.

tıhan, [Yun. tīghani => dığan / tıhan] *{ağız} is.* Yağ tavası. [DS]

tıhdap, [? tıḫdap] *{ağız} is.* Büyü; tılsım. [DS]

tıhı[1], [? tıhı] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tıhı[2], [tıh *(yans.)* > tıh-ı] *{ağız} sf.* Hastalıklı. [DS]

tıhıl, [? tıhı / tıhıl] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tıhılı, [tıhı-lı / tığ-lı] *{ağız} sf.* (Kişi için) yeterince büyüyememiş; küçük kalmış; zayıf; cılız. [DS]

tıhım, [tık-ım / tıḫım] *{ağız} is.* Lokma; tıkım; tike. [DS]

tıhırtı, [tık-ır-tı / tıḫırtı] *{ağız} is.* Tıkırtı. [DS]

tıhl, [Ar. ṭıḥl طحل] *{OsT} sf.* **1.** *tıp.* Dalağı büyük. **2.** Öfkeli.

tıhlı, [tıhı-lı / tıh-lı] *{ağız} sf.* (Kişi için) yeterince büyüyememiş; küçük kalmış; zayıf; cılız. [DS]

tıhlım[1], [tık-ıl-ım > tıh-(ı)l-ım] *{ağız} sf.* Şişkin. [DS] ◻ **tıḫlım tıḫlım,** *{ağız} (Doluluk için) tıka basa.* [DS]

tıhlım[2], [tıh-(ı)l-ım] *{ağız} sf.* Yeterince büyüyememiş; zayıf; cılız. [DS]

tıhmatıs, [tık-ma+tıs ?] *{ağız} sf.* Dopdolu; tıka basa. [DS]

tıhmıl, [tıh-mıl] *{ağız} sf.* (Kişi için) şiş karınlı. [DS]

tıhnaz, [tık-(ı)n-az / tıḫnaz] *{ağız} sf.* (Kişi için) kısa boylu ve şişman. [DS]

tıhraz, [? tıhraz] *{ağız} is.* Kaya oyuğu. [DS]

tıhrım, [? tıhrım] *{ağız} is.* Eski evlerin oturulamayacak kadar yıpranmış bölümü. [DS]

tıhrın, [tıh(ı)r-ın ?] *{ağız} sf.* Sıkkın; bunaltıcı. ◻ **tılırın hava,** *{ağız} Bulutlu, esintisiz, sıcak hava.* [DS]

tıhtap[1], [tıh+tap] *{ağız} sf.* Tam uyan; yakışan; iyi gelen. [DS]

tıhtap[2], [? tıhtap] *{ağız} is.* Kefaret. [DS]

-tık, [-dık / -dik / -tık / -tik / -duk / -tuk / -tük] *yap. ek.* → -dık.

tık[1], [tag / tah / tak / tıg / tıh / tık / tik / toh / tok *(yans.)*] *is.* **1.** Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak, çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. *tık-ı, tık-ır mıkır, tık-ır tıkır, tık-ır-da-k, tık tık* **2.** İnce ve küçük bir şey ile sert bir yere vurulduğunda ya da böyle bir şey sert bir şey üzerine düştüğünde, çarptığında çıkan ses. ◻ **tık etmek,** *1. "Tık" sesi çıkarmak. 2. Hafifçe vurmak ya da değmek.*|| **tıkı çıkmamak,** *1. Hiç sesi çıkmamak; varlığını belli etmemek. 2. Görünmemek.*|| **tık tık,** *"Tık" sesi çıkararak.*

tık[2], [tık] *{ağız} is.* Takunya. [DS] ◻ **tık ayak,** *{ağız} 1. (Kişi için) takma ayaklı. 2. Karda rahat yürümeye yarayan 50 cm. yüksekliğinde çatallı ayak.* [DS]

tıka[1], [? tıka] *{ağız} is.* Tuğla, kiremit yapımında kullanılan kil. [DS]

tıka[2], [tık-a] *{ağız} is.* Kuş gagası. [DS]

tıka[3], [tık-a] *{ağız} is.* Kayrak oyununda nişan alınmak için dikilen, çoğunlukla yuvarlak küçük taş. [DS]

tıkaç[1], **-cı** [tık-a-ç] *is.* **1.** Tıkamaya yarayan nesne. **2.** Şişe, testi vb. dar ağızlı bir kabın ağzını ya da bir deliği kapatmakta kullanılan silindir ya da konik nesne; tapa.

tıkaç[2], **-cı** [tık-aç] *{ağız} sf.* (Kişi için) kısa boylu ve şişman. [DS]

tıkaçlama, [tık-a-ç-la-ma] *is.* Tıkaçlamak eylemi.

tıkaçlamak, [tık-a-ç-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Şişe, testi vb. kabın ağzını veya bir deliği tıkaç ile kapamak.

tıkaçlanma, [tık-a-ç-la-n-ma / tık-a-ç-lan-ma] *is.* Tıkaçlanmak eylemi.

tıkaçlanmak, [tık-a-ç-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tıkaç ile kapatılmak. **2.** [tık-a-ç-lan-ma] *gçsz. f.* Tıkaç alma; tıkaç sahibi olma; tıkaç edinme.

tıkaçlı, [tık-a-ç-lı] *is.* Tıkacı bulunan; tıkaç takılmış olan; tıkaçlanmış.

tıkaçsız, [tık-a-ç-sız] *sf.* Tıkacı bulunmayan; tıkaç takılmamış olan; tıkaçlanmamış.

tıkağu, [tıka-ğu] *{ağız} is.* Kayrak oyununda nişan alınmak için dikilen taş. [DS]

tıkalı, [tık-a-lı] *sf.* **1.** Tıkanmış olan; kapanmış olan. **2.** (Boru, kanal, yol vb. için) geçişe izin vermeyecek biçimde tıkanmış olan; kapanmış; kapalı.

tıkama, [tık-a-ma] *is.* Tıkamak eylemi.

tıkamak, [tık-a-mak] *gçl. f. [-r] [-k(ı)-yor]* **1.** (Bir kap ağzı, delik ya da açıklık için) üzerine ya da içine konulan bir nesne ya da kapatıcı düzenekle geçişi, akışı, dökülüşü engelleyecek duruma getirmek. **2.** (Yol, kanal, tünel vb. için) işlemez, akmaz duruma getirmek; akışı durdurmak. **3.** (Soyut oluşumlar için) olağan akış ya da gelişime engel olmak. **4.** (Yiyecek vb. için) iştahı kesmek; olağan miktarda yiyemez olmak.

tıkamak, [tık-mak > tık-ā-mak] *(tıka:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Tıkamak. [EUTS]

tıkan, [Yun. tīghani => dığan / tıkan] *{ağız} is.* Yağ tavası. [DS]

tıkanık, -ğı [tık-a-n-ık] *sf.* Tıkanmış olan; kapalı; geçişe izin vermeyen.

tıkanıklık, -ğı [tık-a-n-ık-lık] *is.* **1.** Tıkanık olma durumu; tıkanmış, kapanmış şeyin durumu. **2.** Soluğun kesilir gibi olması durumu.

tıkanma, [tık-a-n-ma] *is.* **1.** Tıkanmak eylemi. **2.** İçinde geçen sıvıların çökeltileri ile boru ya da filtrelerin sıvıyı geçirmez duruma gelmesi.

tıkanmak, [tık-a-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tıkalı duruma getirilmek; kapatılmak. **2.** (Olağan gelişim ve akış için) bir engel çıkmak. **3.** (Kulak, burun vb. için) duymakta, nefes almakta güçlük çekmek. **4.** *gçsz.* Soluk almakta güçlük çekmek. **5.** Hiçbir şey yapamaz ya da üretemez duruma düşmek.

tıkansak, -ğı [tıka-n-sa-k] *{ağız} sf.* Sıkılgan; utangaç. [DS]

tıkas, [? tıkas] *{ağız} is.* Tarladaki taş yığını. [DS]

tıkatma, [tık-a-t-ma] *is.* Tıkatmak eylemi.

tıkatmak, [tık-a-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Tıkamak eylemini yaptırmak; kapattırmak.

tıkayıcı, [tık-a-y-ıcı] *is.* Yerine göre bir yeri tıkamak ya da açmakta kullanılan otomatik aygıt.

tıkaz, [tık-az طیقاز] *{OsT} sf.* Dar.

tıkdelen, [tık+del-en] *{ağız} is.* Ağaçkakan. [DS]

tıkga[1], [tık-ga ?] *{ağız} is.* Çanak, çömlek yapılan sarı toprak. [DS]

tıkga[2], [Ar. takiyye => takke / tıkga] *{ağız} is.* **1.** Çocuk başlığı. **2.** Kuş, tavuk gibi hayvanlardaki tepelik; sorguç. [DS]

tıkgılık, -ğı [takke > tıkgı-lık] *{ağız} is.* Ağaç tepesi. [DS]

tıkgoz, [tık+goz ?] *{ağız} sf.* **1.** İnce; kibar; nazik. **2.** Kuruntulu. **3.** Kabadayı. [DS]

tıkı[1], [tık-ı] *{ağız} sf.* Sağır; vurdumduymaz. [DS]

tıkı[2], [tık-ı] *{ağız} is.* **1.** Lokma; tike. **2.** *sf.* Az; bir parça. [DS]

tıkı[3], [tık-ı] *{ağız} is.* **1.** Yağ çıkarılan yayık; küçük yayık. **2.** Küçük tencere. [DS]

tıkı[4], [tık-ı] *{ağız} is.* Yaşı büyük, bedeni az gelişmiş, akıllı çocuk. [DS]

tıkıcık, -ğı [tık-ı-cık] *{ağız} is.* **1.** Lokma; tike. **2.** *sf.* Azıcık; biraz. [DS]

tıkıç[1], **-cı** [tık-ıç] *{ağız} is.* Dolgun ve yuvarlak fasulye. [DS]

tıkıç[2], **-cı** [tık-ıç] *{ağız} sf.* **1.** Çok dolu. **2.** (Kişi için) kısa boylu ve şişman, [DS]

tıkıç[3], **-cı** [tık-aç] *{ağız} is.* Tıkaç; tıpa. [DS]

tıkık, -ğı [tık-ık] *{ağız} is.* Öç. [DS]

tıkıl[1], [tık-ıl] *{ağız} is.* **1.** Küçük parça: **2.** Çorba vb. içindeki küçük topaklar. **3.** Tane. [DS] **tıkıl mıkıl,** *{ağız} Yavaş yavaş.* [DS]|| **tıkıl tıkıl,** *{ağız} 1. Gereksiz şeylerle çok dolu olarak. 2. (Araba vb. işleyişi için) uyumlu ve düzenli; tıkır tıkır. 3. Güçlükle.* [DS]

tıkıl[2], [? tıkıl] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tıkılcık, -ğı [tıkıl-cık] *{ağız} is.* Dolu (yağış biçimi). [DS]

tıkıldı, [tık *(yans.)* > tık-ıl-dı تقلدی] *{OsT} is.* Tıkırtı.

tıkılışmak, [tık-mak >tık-ıl-mak >tık-ıl-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* (Kalabalık için) bir yere doluşmak. [Clauson]

tıkılma, [tık-ıl-ma] *is.* Tıkılmak eylemi.

tıkılmak, [tık-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tıkma eylemi yapılmak. **2.** Kendisine tıkmak eylemi uygulanmak; tıkılmak eylemine konu olmak. **3.** Bir yere, bir şeyin içine acele olarak, düzensiz biçimde ve zorla bastırılarak sokulmak. **4.** (Suçlu için) hapse atılmak; bir yere kapatılmak. **5.** *dönşl. f.* Kendini bir yere kapamak. **6.** Kendi kendine dar bir yere zorla sokulmak; sıkışmak; sığışmak.

tıkılmak[1], [tık *(yans.)* > tık-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* "Tık" diye ses vermek. [DLT]

tıkılmak[2], [tık-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Felakete uğramak; kaygılanmak. [EUTS]

tıkılmak[3], [tık-mak > tık-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Tazyik edilmek; sıkışmak. **2.** Bir şeyin içine doldurulmak; tepilmek. [DLT] [Gabain]

tıkım, [tık-ım] *is.* **1.** Yeme; yutma. **2.** Boğazdan geçen yiyecek. **3.** *{ağız}* Yemek sırasında ağzın bir kerede alabileceği yiyecek parçası; lokma. [DS] **4.** *sf. {ağız}* Az; biraz; bir parça. [DS]

tıkın, [tık-ın] *is.* → tıkım.

tıkınış, [tık-ın-ış] *is.* Tıkınmak eylemi ve biçimi.

tıkınma, [tık-ın-ma] *is.* Tıkınmak eylemi.

tıkınmak, [tık-ın-mak] *dönşl. f. [-ır]* [*eT. -ur]* **1.** Kendi kendine tıkmak eylemini yapmak. **2.** *{eT}* Teperek tıkmak; doldurmak. **3.** *{eT}* Oburca yemek yemek; acele olarak yiyecekleri mideye indirmek; fazla yemek. [DLT] **4.** *teklfz.* Yemek yemek.

tıkınnı, [tıkın-lı / tıkınnı] *{ağız} sf.* Sert; katı. [DS]

tıkır[1], [tık *(yans.)* > tık-ır] *is.* **1.** Birbirine vuran, çarpan ya da yere düşen şeylerin çıkardığı hafif ses. **2.** *{ağız}* Para. [DS] **3.** *{ağız}* Küçk zil. [DS] 🗗 **tıkır mıkır,** *{ağız} 1. (Ses için) uyumlu ve sürekli. 2. (Gürültü için) hafif.* [DS] **tıkır tıkır,** *1. Tıkırtılı sesler çıkararak. 2. Düzenli ve kesintisiz biçimde; çok düzgün olarak. 3. Kuru ve sert.*

tıkır[2], [tık *(yans.)* > tık-ır] *{ağız} is.* Düzen; uygunluk; tav. [DS] 🗗 (işini) **tıkırına koymak,** *teklfz. İşini yoluna koymak.*|| (işi) **tıkırında gitmek,** *teklfz. İşi yolunda gitmek.*|| **tıkırını yoluna koymak,** *Geçim şartlarını iyi biçimde düzeltmek.*|| **tıkırı yolunda,** *teklfz. Geçim sıkıntısı çekmeden; ekonomik durumu iyi.*|| **tıkırı yolunda gitmek,** *argo. Geçim koşulları oldukça iyi olmak.*

tıkır[3], [tık *(yans.)* > tık-ır] *{ağız} is.* **1.** Tahta su kabı. **2.** Küçük testi. **3.** Sürahi. **4.** Teneke. [DS]

tıkırak, -ğı [tıkır-a-k] *{ağız} is.* Küçük çan. [DS]

tıkıramak, [tıkır-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-(ı)-yor]* Görüşmek; konuşmak. [DS]

tıkırcın, [tokurcun / tıkırcın] *{ağız} is.* Dokuz taş oyunu. [DS]

tıkırdak, -ğı [tıkı-da-k] *{ağız} is.* **1.** Takunya. **2.** Küçük çan. **3.** Toprak sürahi. **4.** Bir tür yaban ördeği. [DS]

tıkırdaklı, [tıkır-dak-lı] *{ağız} sf.* Geveze. [DS]

tıkırdama, [tık-ır-da-ma] *is.* Tıkırdamak eylemi.

tıkırdamak, [tık-ır-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(ı)yor]* Çarpma, vurma, düşme gibi sebeplerle hafif ve kuru bir ses çıkarmak; tıkırtı çıkarmak.

tıkırdatma, [tık-ır-da-t-ma] *is.* Tıkırdatmak eylemi.

tıkırdatmak, [tık-ır-da-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tıkırdamasına neden olmak; özellikle tıkırtı çıkartmak. **2.** (Yemek için) bir taşım kaynatmak.

tıkırtı, [tık-ır-tı] *is.* Hafif hafif çarpma, vurma, düşme ve yuvarlanma sırasında çıkan ya da hareket eden bir şeyin çıkardığı hafif ve kuru gürültü; tıkırdama sesi.

tıkıs[1], [tık-ız / tıkıs] *{ağız} sf.* (Toprak için) çok sert. [DS]

tıkıs[2], [tık-ız / tıkıs] *{ağız} is.* **1.** (Ayakkabı vb. için) sıkılık; darlık. **2.** Parasızlık. [DS]

tıkış[1], [tıkış] *{ağız} is.* Keçi çağırma ünlemi. 🗗 **tıkış tıkış,** *{ağız} Keçi çağırma sözü.* [DS]

tıkış[2], [tık-ış] *is.* **1.** Tıkmak eylemi ve biçimi. **2.** Ağzına kadar dolu olma durumu. **3.** *{ağız}* Tok. [DS] 🗗 **tıkış tepiş,** *Birbirini itekleyerek sıkışık vaziyette; sıkışıklığın verdiği hareket zorluğu ile; zorla; güç bela.* || **tıkış tıkış,** *Tıkışmış durumda; dopdolu olarak.*

tıkış[3], [tokuş / tıkış] *{ağız} sf.* (Kişi için) çıkık alınlı. [DS]

tıkış[4], [tıkış] *{ağız} is.* Kuru incir. [DS]

tıkışık, -ğı [tık-ış-ık] *sf.* Bir yere birikip toplanmış, yığılmış; tıkışmış olan.

tıkışıklık, -ğı [tık-ış-ık-lık] *is.* **1.** Tıkışmış olan şeylerin durumu. **2.** Bir yerde aşırı kalabalık yüzünden doğan sıkışıklık; izdiham.

tıkışlamak, [tıkış-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Tabanca ya da tüfek atmak. [DS]

tıkışma, [tık-ış-ma] *is.* Tıkışmak eylemi.

tıkışmak, [tık-ış-mak] *işteş. f. [-ır]* Dar bir yere bir anda pek çok kişi girmek; dar bir yere hep birlikte dolmak.

tıkışmak, [tık-mak > tık-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Bir yere doluşmak; sıkışmak. [DLT]

tıkıştırma, [tık-ış-tır-ma] *is.* Tıkıştırmak eylemi.

tıkıştırmak, [tık-ış-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Bir kap ya da mekâna aynı ya da ayrı cinsten pek çok şeyi düzensiz biçimde hiç boş yer kalmamacasına doldurmak; sokmak; tepmek. **2.** Acele ile yeterince çiğnemeden yemek. **3.** Bir kimseye acele ile yemek yedirmeye çalışmak.

tıkıt[1], [tık-ıt] *{ağız} is.* Kayrak oyununda nişan için dikilen küçük taş. [DS]

tıkıt[2], [tık-ıt] *{ağız} sf. dnz.* Sağlam ve kusursuz. [DS]

tıkıtıkına, [tık-ı+tık-ı-n-a] *{ağız} zf.* Tastamam; eşit; tam; uygun. [DS]

tıkıtmak, [tık-mak > tık-ıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tıktırmak; sıkıştırmak. [DLT]

tıkız[1], [tık-ız] *sf.* **1.** Çok fazla ve sıkıştırılarak doldurulduğu için sert hâle gelmiş; fazla sıkıştırılmış; sıkı; sert. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Yoğunluğu çok olan; koyu; katı; sert. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** Dolgun ve kısa boylu; kalınlığı boyuna oranla fazla olan; dolgun; şişkin; kalın; yağlı; tıknaz. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *ağız.* (Meyve için) ağızda buruk bir tat bıraktığı için yenmesi ve yutulması zor olan. **5.** *sf.* Çok. **6.** *gök b.* (Gök ada için) yüzeysel parlaklığı çok yüksek; kompakt. **7.** *{ağız}* Dar. [DS] **8.** *{ağız}* (Toprak için) sert olduğu için ekime elverişli olmayan. [DS] 🗗 **tıkızı kırık,** *{ağız} Gözü kör.* [DS]

tıkız[2], [tık-ız ?] *{ağız} is.* Çelme. [DS]

tıkız[3], [tık-ız ?] *{ağız} is.* Pekmez karıştırmaya yarayan uzun saplı tahta araç. [DS]

tıkız[4], [tık-ız] *{ağız} sf.* Zengin. [DS]

tıkızca, [tık-ız-ca] *(tıkı'zca) zf.* Biraz tıkız; tıkıza benzer; tıkızımsı.

tıkızımsı, [tık-ız-ımsı] *sf.* Biraz tıkız olan; tıkızca.

tıkızımak, [tıkız-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Dar gelmek.

tıkızlaşma, [tık-ız-la-ş-ma] *is.* Tıkızlaşmak eylemi.

tıkızlaşmak, [tık-ız-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tıkız bir duruma gelmek.

tıkızlaştırma, [tık-ız-la-ş-tır-ma] *is.* **1.** Tıkızlaştırmak eylemi. **2.** Metalürjide, toz durumundaki metalleri sıkıştırma ve ısıtma işlemleri ile katı hâle getirme.

tıkızlaştırmak, [tık-ız-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Tıkız duruma gelmesini sağlamak; tıkızlaşmasına neden olmak; tıkızlaşmasına yardım etmek.

tıkızlık, -ğı [tık-ız-lık] *is.* **1.** Tıkız olma durumu; tıkız olan şeyin niteliği; sıkılık; aşırı yoğunluk. **2.** Bir kristal gözündeki iyon ya da atom sayısının bu gözün hacmine oranı. **3.** Gözeneksiz ya da çatlaksız bir toprak ya da keseğin gösterdiği özellik.

tıkka, [tık(k)-a ?] *{ağız} is.* Kuş pisliği. [DS]

tıkkal, [? tıkkal] *{ağız} is.* Mezar taşı. [DS]

tıkkım, [tık(k)-ım] *{ağız} is.* Lokına; tıkım; tike. [DS]

tıkkır, [tık(k)-ır] *{ağız} is.* Çocuk ayakkabısı. [DS]

tıklama, [tık-la-ma] *is.* Tıklamak eylemi.

tıklamak, [tık *(yans.)* > tık-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Tık sesi çıkarmak; tıkırtı yapmak. **2.** Hafifçe çarpmak; değmek. **3.** *{ağız}* Vurmak. [DS]

tıklatma, [tık *(yans.)* > tık-la-t-ma] *is.* Tıklatmak eylemi.

tıklatmak, [tık *(yans.)* > tık-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tıkırtı yaptırmak; tık sesi çıkarmasını sağlamak. **2.** Hafifçe vurmak.

tıklım, [tık-(ı)l-ım] *is.* Tıkılmak eylemi; doluluk. 🗗 **tıklım tıklım,** *1. Ağzına kadar dolu. 2. Hiç boş yer kalmayacak biçimde doldurulmuş.*

tıkma, [tık-mak > tık-ma] *{eT} is.* **1.** Tıkmak eylemi. **2.** Tıpa; kapak. [Mühennâ] **3.** *sf.* Tıkılmış durumda

olan; sıkışık. 🗗 **tıkma üzüm,** *{eT} Birbirine girmiş, sık üzüm.* [DLT]

tıkmaca, [tık-maca] *{ağız} is.* Su mağarası. [DS]

tıkmak[1]**,** [tık-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** Bir şeyi bir şeyin içine zorla bastırarak, iterek sokmaya çalışmak; tıkamak; doldurmak. *{eT} (aynı)* [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] **2.** Bir şeyi bir şeyin içine sokarak sıkıştırmak. *{eT} (aynı)* [İKPÖy.] **3.** Bir şeyi acele ile bir yere doldurmak. **4.** Bir kimseyi bir yere kapatmak; hapsetmek. **5.** *{ağız}* Birini bir okul, iş vb. yere yazdırmak; sokmak. [DS] **6.** *{eT}* Boğmak. [İKPÖy.] **7.** *{ağız}* Dikmek. [DS] 🗗 **tıka basa,** *1. Hiç boş yeri kalmayacak biçimde doldurulmuş olarak; zorla iteleyerek doldurulmuş olarak. 2. İyice dolmuş; sıkışmış olarak.*|| **tıka basa yemek,** *Mideyi gereğinden fazla yiyecekle doldurmak; rahatsızlık verecek kadar çok yemek.*

tıkmak[2]**, -ğı** [tık-mak] *{ağız} is.* **1.** Kuş gagası. **2.** Fiske. **3.** *sf.* Kısa boylu ve şişmen; tıknaz. **4.** [DS]

tıkmaklamak, [tıkmak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* **1.** Gagalamak. **2.** Fiske vurmak. [DS]

tıkmalak, -ğı [tıkma-lak] *{ağız} sf.* Kısa boylu ve şişman; tıknaz. [DS]

tıkman, [tık-man] *{ağız} sf.* Kısa boylu ve şişman; tıknaz. [DS]

tıkmıl, [tık-(ı)m-ıl] *{ağız} sf.* (Kişi için) kendi zayıf, karnı şiş olan. [DS]

tıkna[1]**,** [tık(ı)n-a] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) kendi zayıf, karnı büyük ve şiş olan. **2.** Çok yemekten sindirim sıkıntısına uğramış kimse; hazımsızlık çeken. [DS]

tıkna[2]**,** [tık-(ı)n-a] *{ağız} is.* **1.** Fiske. **2.** Lokma; dilim; küçük parça. [DS]

tıknak, -ğı [tık-(ı)n-ak] *{ağız} sf.* Kısa boylu ve şişman. [DS]

tıknaz, [tık-(ı)n-az] *sf.* **1.** Şişman; kısa boylu; toplu; kısa ve kalın yapılı. **2.** *{ağız}* Sıska; zayıf. [DS] **3.** *{ağız}* Güç beğenen; titiz. [DS]

tıknazlık, -ğı [tık-naz-lık] *is.* **1.** Tıknaz olma durumu; tombulluk. **2.** Yağ birikiminden doğan kilo fazlalığı.

tıknefes, [tık *(yans.)* + nefes] *sf.* **1.** Solunum güçlüğü çeken; rahat soluk alıp veremeyen; kesik kesik soluk alıp veren. **2.** (At için) soluğan. **3.** *{ağız}* Sinirli. [DS]

tıknefeslik, -ği [tık+nefes-lik] *is.* Tıknefes olma durumu; soluğanlık.

tıksar, [Ar. tıḳşār تقصار] *(tıksa:r) {OsT} is.* Halka şeklinde taç.

tıksırık, -ğı [tıs *(yans.)* > tıs-kır-ık] *is.* **1.** Tıksırmak eyleminin sonucu çıkan ses; pıhsırık. **2.** Ağız kapalıyken tıksırma sırasında aniden gelen havanın engellenmesiyle oluşan dışarı püskürme hâli. **3.** Ağız kapalıyken meydana gelen aksırma.

tıksırıklı, [tıksır-ık-lı] *sf.* **1.** Sık sık tıksıran; tıksırma alışkanlığı veya huyu olan. **2.** *mecaz.* Hasta; rahatsız; çelimsiz; güçsüz.

tıksırma, [tıksır-ma] *is.* Tıksırmak eylemi.

tıksırmak, [tıs *(yans.)* > tıs-kır-mak] *gçsz. f. [-ır]* Ağzı kapalı iken hafifçe aksırmak; pıhsırmak.

tıktap, [tık+tap ?] *{ağız} is.* Süreğen hastalık. [DS]

tıktıca, [tık-tı(k)-ca ?] *{ağız} is.* Ağaçkakan. [DS]

tıktık[1]**, -ğı** [tık+tık] *{ağız} is.* Takunya. [DS]

tıktık[2]**, -ğı** [tık+tık] *{ağız} is.* Küçük testi. [DS]

tıktık[3]**, -ğı** [tık+tık] *{ağız} is.* Civciv. [DS]

tıktık[4]**, -ğı** [tık+tık] *{ağız} is. çoc. d.* Saat. [DS]

tıktıkdeleğen, [tık+tık+del-eğen] *{ağız} is.* Ağaçkakan. [DS]

tıktıkı[1]**,** [tık+tık-ı] *{ağız} is.* Takunya. [DS]

tıktıkı[2]**,** [tık+tık-ı] *{ağız} sf.* **1.** Cimri. **2.** Kararsız; tereddüt eden. [DS]

tıktıkı[3]**,** [tık+tık-ı] *{ağız} is.* Küçük testi. [DS]

tıktıkı[4]**,** [tık+tık-ı] *{ağız} is.* **1.** İncir çiçeği. **2.** Ham incir. [DS]

tıktık[5]**,** [tık+tıtk-ı] *{ağız} is.* Havan. [DS]

tıktıkıcı, [tık+tık-ı-cı] *{ağız} sf.* Cimri; eli sıkı. [DS]

tıkturmak, [tık-mak > tık-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tıktırmak; bastırmak. [DLT]

tıl[1]**,** [tıl] *is.* **1.** Haberci; gözcü. [ETY] **2.** Savaşta düşmandan haber almak için yakalanan adam; durumunu öğrenmek üzere karşı taraftan yakalanan tutsak; çaşıt; casus. [DLT] [ETY] **3.** (Düşman hakkında) bilgi. [ETY]

tıl[2]**,** [tıl / dıl] *{eT} is.* **1.** *anat.* Dil; tat alma organı. [EUTS] **2.** Dil; anlaşma aracı; lisan; söz; lügat. [DLT] [Gabain] 🗗 **tıl bilig,** *Dile dayalı bilgi.*|| **tıl tegürmek,** *Dil uzatmak; söz dokundurmak; sözle incitmek.* [DLT]|| **tıl tutmak,** *Düşmanın durumunu öğrenmek üzere bir adam yakalamak.* [DLT]

tıla, [Ar. ṭılā' طلاء] *(tıla:) {OsT} is.* **1.** Yaldız gibi sürülecek nesne; altın yaldız. **2.** Merhem. **3.** Cila. **4.** Altın yaldız ile yapılan süs veya yazılmış yazı. **5.** Sırma. **6.** Saf altın. **7.** Altın yapan. **8.** Eskiden hattatların aharlı kâğıt üzerine sürdükleri eriyik. 🗗 **tılā'-düz,** *{OsT} Altın yaldızla nakış yapan; yaldızcı; sırmakeş.*|| **tılā'-kâr,** *{OsT} Sırma çeken; altın yaldız yapan usta.*|| **tılā'-kârî,** *{OsT} Yaldızcılık; sırmakeşlik.*

tılak, [tıl > tıl-āk طلاق / طلق] *(eT tıla:k) {eT} is.* **1.** Kadının cinsel organı; avret yeri. [DLT] **2.** *{OsT}* Bızır.

tılangurmak, [tıl-añ-ur-mak] *(tılañurmak) {eT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Güzel konuşmak; natık olmak; muhakemesi sağlam ve kuvvetli olmak. [EUTS] [Gabain] **2.** Münakaşa etmek. [Gabain]

tılar[1]**,** [? tılar طلار] *{eAT} {ağız} is.* **1.** Beşiğe konulan çocuk yatağı; küçük yatak. [DS] **2.** *{ağız}* Yatak yünü. [DS]

tılar[2]**,** [? tılar] *{ağız} sf.* Obur. [DS]

tılavet, [Ar. ṭılāvet طلاوت] *(tıla:vet) {OsT} is.* Güzellik; sevimlilik.

tılçı, [tıl-çı ?] *{ağız} is.* Sarımsak, kırmızı biber, tuz ve yağ ile yapılan bir tür katık. [DS]

tıldağ, [tıl-dā-mak > tıl-dā-ġ / tıl-dā-k / tıl-tā-ġ] *(tılda:ğ) {eT} is.* Bahane. [DLT] [KB]

tıldam, [tıl-ḏām] *(tılda:m) {eT} sf.* Güzel konuşan; hatip. [KB]

tıldamak, [tıl > tıl-dā-mak] *(tılda:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Engel olmak.

tılgaz, [tırkaz > tılgaz] *{ağız} is.* Kapı mandalı. [DS]

tılgı, [tıl-gı] *{ağız} sf.* (Kişi için) karnı şiş; sıtmalı. [DS]

tılı, [tılı] *{ağız} is.* Hamur. [DS] 🗗 **tılı basmak,** *{ağız} is. Hamur açmak.* [DS]|| **tılı tegene,** *{ağız} Hamur teknesi.* [DS]

tılık, -ğı [tıl-ık / tıl-ı-k ?] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) yüzü veya vücudu şiş olan. **2.** Yırtık pırtık. [DS]

tılıka, [? tılıka] *{ağız} is.* (Kadın için) çocuğu olmama hastalığı; kısırlık. [DS]

tılıkmak, [tıl > tıl-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Konuşmak; haber vermek; dile düşmek. [DLT]

tılır, [tıl-ır ?] *{ağız} is.* Alçak dağ veya tepe. [DS]

tılıs, [tırıs / tılıs] *{ağız} is.* **1.** Koşarak gitme; tırıs. **2.** Bir çeşit çocuk oyunu. [DS]

tılısm, [Ar. ṭılısm طلسم] *{OsT} is.* **1.** Büyü; sihir; tılsım. **2.** Gizli bir güç taşıdığına inanılan şey. **3.** Tedbir; çare; önlem.

tılısmat, [Ar. ṭılısmāt طلسمات] *{OsT} is.* Büyüler; sihirler; tılsımlar.

tılık, -ğı [tıl-ık ?] *{ağız} sf.* Peltek. [DS]

tılk, [tılk] *{ağız} is.* Mide şişkinliği; dolgunluk; hazımsızlık.

tılkatmak, [talk-ıt-mak / tılk-at-mak] *{eT} gçl. f. [-ır]* **1.** İşi geciktirmek. [DTL] **2.** Yükü çarpıtmak; yükle ip arasına ağaç koyarak büktürmek suretiyle yükü düzeltmek. [DLT]

tılkı[1], [tılkı] *{ağız} is.* Yayık. [DS]

tılkı[2], [tılkı / tilki] *{ağız} is.* Yer altındaki su borularını tıkayan bitki kökleri yumağı. [DS]

tılkı[3], [tılkı] *{ağız} is.* Yanık, uçuk vb. sebeplerle deride oluşan içi sıvı dolu kabarcık. [DS]

tılkıcak, -ğı [tılkı-cak] *{ağız} is.* Mide şişkinliği; hazımsızlık. 🗗 **tılkıcak olmak,** *{ağız} Çok yemekten rahatsız olmak; karnı şişmek.* [DS]

tılkımak, [tılk-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Salatalık, kabak vb. sebzeler kuraklıktan buruşmak, bozulmak. [DS]

tıllamak, [tıl-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yavaşlamak. **2.** Hızla koşmak. [DS]

tıllazmak, [tıl-la-z-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Mızıkçılık etmek. [DS]

tıllığ, [tıl > tıl-lığ] *{eT} sf.* Dilli. [DLT]

tılmaç, [tıl > tıl-maç] *{eT} is.* Çevirmen; tercüman. [KB]

tılmak, [tıḏ-mak > tı-l-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Mani olunmak; engellenmek. [KB]

tılsım, [Ar. tılsım طلسم] *is.* **1.** Doğa üstü bir takım güçleri olduğuna, doğa üstü işler yapabileceğine ve bir takım gizler taşıdığına inanılan şey. **2.** *gnşl.* Taşıyanın üzerinde büyülü etkiler yapacağına inanılan sembolik eşya; büyü yapılmış ya da büyülü olduğu söylenen yazıları olan bir tür takı; muska. **3.** *mecaz.* Gizemli bir etkileme gücü; gizemli bir çekicilik; kuvvet; çare; önlem; tedbir. **4.** Anadolu'da kadınların başlarına taktıkları, takanı nazardan, iftiradan, kötü ruhlardan, büyüden koruduğuna inanılan altın, gümüş vb. madenden yapılma süs eşyası.

tılsımlı, [tılsım-lı] *sf.* **1.** Tılsımı bulunan; tılsım taşıyan. **2.** Kendisinde doğa üstü bir takım güçler olduğuna, bir takım gizler taşıdığına, dolayısıyla doğa üstü işler yapabileceğine inanılan. **3.** *mecaz.* Gizemli bir etkileme gücü, gizemli bir çekiciliği bulunan.

tıltağ, [tıl-dā-mak > tıl-dā-ġ / tıl-dā-k / tıl-tā-ġ] *(tılta:ğ) {eT} is.* Sebep; aslî sebep; -den dolayı; mucip. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler]

tıltağlığ, [tıltaġ-lığ] *{eT} sf.* Sebepli. [EUTS]

tıltağsız, [tıl-taġ-sız] *{eT} sf.* Sebepsiz. [EUTS] [Üç İtigsizler]

tıltak, [tıl-dā-mak > tıl-dā-ġ / tıl-tā-k / tıl-tā-ġ] *(tılta:k) {eT} is.* Sebep; mucip. [EUTS]

tıltamak, [tıl-dā-mak / tıl-tā-mak] *(tılta:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** İtiraz etmek. [EUTS] [Gabain] **2.** Sebep olmak. [EUTS] [Gabain]

tıltanmak, [tıl-tā-mak > tıl-ta-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Sebep olmak; müsebbip olmak. [EUTS]

tıltap, -bı [? tıltap] *{ağız} is.* Güç; derman. 🗗 **tıltabı kesilmek,** *{ağız} Çok yorulmak; güçsüz kalmak.* [DS]

tıltar, [tırtıl > tıltar ?] *{ağız} is.* Tırtıl. [DS]

tıltık, -ğı [tıl-(ı)t-ık] *{ağız} sf.* Hoppa; şımarık. [DS]

tımar[1], [Far. tīmār تیمار] *is.* **1.** Binek hayvanlarının derisini ve kıllarını kaşağı, fırça, gebre vb. araçlarla kir, yapışkan madde ve tozlardan temizlemek. **2.** Yarayı temizleme; tedavi etme. **3.** Hasta veya yaralı kimseye bakma; hasta bakımı. **4.** Cariyelerin dinlenmek amacıyla bir yere gitmesi. **5.** Ağaç, tarla, bağ ve bahçeyi işleme ve bakımını yapma; toprağı ıslah etme. 🗗 **tımar etmek,** *1. Yara bakımı yapmak. 2. Hastaya bakmak; tedavi etmek; iyileştirmek. 3. Binek hayvanlarının derisinin temizliğini yapmak. 4. Ağaçların bakımını yapmak; budamak. 5. Toprağı ıslah etmek. 6. {ağız} Yıkamak; silmek; temizlemek.* [DS]|| **tımar vermek,** *{eAT} 1. Düzen vermek. 2. Süslemek.*

tımar[2], [Far. tīmār تیمار] *{OsT} is.* Selçuklu ve Osmanlı devletinde belirli görev karşılığında kişilere öşrünü almak üzere tahsis edilen bin ile iki bin akçe arasında öşür geliri bulunan arazilere verilen ad.

tımarcı, [tımar-cı] *is.* **1.** Binek hayvanlarını tımar eden kimse. **2.** Yaralara pansuman yapan sağlıkçı; pansumancı.

tımarcı, [tımar-cı] *is.* Tımar sahibi kimse; tımarlı.

tımarhane, [Far. tīmār-ḫāne تیمارخانه] *(tımarha:ne) {OsT} is.* **1.** Akıl hastalarının tedavi edildikleri hastahane; akıl hastanesi. **2.** Kargaşa içinde bulunan, kimin ne yaptığı belli olmayan yer. 🗗 **tımarhane kaçkını,** *Dengesiz davranan kimse; ne yaptığı belli olmayan, tutarsız kişi; delice işler yapan kimse.*|| **tımarhane kaçkını gibi,** *Kıyafeti bozuk; giyimi birbirini tutmayan; üstü başı perişan.*

tımarhanelik, -ği [tımarhane-lik] *(tımarha:nelik) sf.* **1.** Akıl hastanesinde tedavi görmeyi gerektirecek durumda olan. **2.** *mecaz.* Bunalmış, sıkılmış durumda olan; etrafına çatacak kadar sinirleri bozulmuş.

tımarlama, [tımar-la-ma] *is.* Tımarlamak eylemi.

tımarlamak, [tımar-la-mak تیمارلامق] *gçl. f. [-r [-l(ı)-yor]* **1.** Tımar etmek. **2.** *mecaz.* Dövmek; sopa çekmek. **3.** *{OsT}* Çocuğa ve hastaya ihtimam göstermek. **4.** *{eAT} {OsT}* Yarayı pansuman etmek.

tımarlı[1], [tımar-lı] *sf.* **1.** Tımar[1] edilmiş olan; bakımı yapılmış; bakımlı. **2.** (Binek hayvanı için) derisi temizlenmiş, kaşağılanmış olan. **3.** (Yara için) bakımı yapılmış; pansuman edilmiş. **4.** (Ağaç, toprak vb. için) gerekli bakımı yapılmış; işlenmiş.

tımarlı[2], [tımar-lı] *sf.* İmparatorluk döneminde, kendisi yeteri kadar atlı asker besleyerek tımar[2] sahibi olan kimseye verilen ad; tımar sahibi olan.

tımarsız, [tımar-sız] *sf.* Tımarı yapılmamış; bakımı yapılmamış; bakımsız.

tımaşak, -ğı [tımaş-ak ?] *{ağız} sf.* Çıplak; giyimsiz.

tımatım, [tım+a+tım] *{ağız} zf.* Tastamam; uygun. [DS]

tımağ, [*eT.* tumaġu] *{ağız} is.* Nezle. [DS]

tımb, [tamb / tanb / tımb / timb / tömb / tümb *(yans.)*] *is.* Vurarak çalmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tımb-ır-da-t-mak, tımb-ır tımbır*

tımbasak, -ğı [tım+bas-ak] *{ağız} sf.* Az konuşan; sessiz. [DS]

tımbıl, [tımb-ıl] *{ağız} is.* Sapsız bıçak. [DS]

tımbıllı, [tımb *(yans.)* > tımb-ıl-lı] *{ağız} sf.* Çabuk küsen; alıngan. [DS]

tımbır, [tımb-ır] *is.* Vurarak çalmayı, vurulan yerden ses vermeyi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **tımbır tımbır,** *{ağız} (Def, davul vb. derisi için) çok gergin; gevrek.* [DS]

tımbırdatmak, [tımb *(yans.)* > tımbır-da-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Tef, tambur vb. çalgı aletlerine yavaş yavaş vurarak hafif hafif ses çıkartmak. **2.** Gürültü etmek. **3.** Alay etmek. [DS]

tımbırtı, [tımb *(yans.)* > tımb-ır-tı] *{ağız} is.* Yavaş yavaş vurulan davul ve deften çıkan hafif ses. [DS]

tımı, [tımı] *{ağız} is.* Suyun tazeliği, berraklığı ve soğukluğu. [DS]

tımıs[1], [tımıs / tımız] *{ağız} is.* Can; ruh. [DS]

tımıs[2], [tımıs] *{ağız} is.* Keçi yavrusu; oğlak. [DS]

tımışka, [Ar. Dimişk *(Şam)* > dimişkī => tımışka] *{ağız} is.* Kendirden yapılan ince sicim. [DS] 🗗 **tımışka gibi,** *{ağız} Dümdüz; budaksız.* [DS]

tımışkı[1], [Ar. Dimişk *(Şam kentinin eski adı)* > dimişkī > tımışkı] *is.* **1.** Şapkacıların şapkanın tepesini tutturmakta kullandıkları ince sicim. **2.** Şapkanın tepesi. **3.** *{ağız}* Güreşe çıkacak develerin başını bağlamaya yarayan ince ipten yapılmış başlık. [DS]

tımışkı[2], [? tımışkı] *{ağız} sf.* Çok keskin. [DS]

tımız, [tımıs / tımız] *{ağız} is.* Can; ruh. [DS]

tımlamak, [tım-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Ölmek. [DS]

tımsık, -ğı [tım-sık] *{ağız} sf.* Çekingen; utangaç. [DS]

tımsıkmak[1], [tım(ı)-sı-k-mak] *{ağız} gçsz. f. [-(ğ)-ır]* (Yemek için) ekşimek; kokmak; bozulmak. [DS]

tımsıkmak[2], [tımsık-mak ?] *{ağız} gçl. f. [-(ğ)-ır]* Yavaşça vurmak. [DS]

tımsımak, [tım-sı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Yemek için) bozulmak. [DS]

tımsırık, -ğı [tım-sı-r-ık ?] *{ağız} sf.* **1.** Güç beğenen; titiz. **2.** Pısırık.[DS]

tımtıkız, [tı(m)+tı/kız] *(tı'mtıkız) sf.* Çok tıkız.

tımtım, [hım+hım / tım+tım] *{ağız} sf.* Genizden konuşan; hımhım. [DS]

tın[1], [tan / tang / tank / teng / tın / tıng / tin / ting / tink / tong / töng *(yans.)*] *is.* **1.** Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tın tın, tın-ı, tın-ka, tın-la-ma, tın-mak* **2.** Metal levha ya da içi boş şeye küçük bir nesne ile vurulduğunda çıkan yankılı ses. 🗗 **tın tın,** *1. Tınlama sesi. 2. Bilgisiz; boş kafa.*

tın[2], [tīn] *(tı:n) {eT} is.* **1.** Soluk; nefes. [DLT] [İKPÖy.] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** İnsan, hayvan ve bitkilerde bulunan canlılık, hayat. [Gabain] **3.** Ruh; can. [DLT] [İKPÖy.] [EUTS] [KB] [Mühennâ] **4.** Ömür. **5.** Cevher; madde. [EUTS] **6.** Rahat; huzur. **7.** *sf.* Dinmiş; işsiz; tembelleşmiş; harınlaşmış. [DLT] 🗗 **tın busgak,** *Nefes darlığı.* [Gabain]|| **tını kesilmek,** *{eT} Nefesi kesilmek.*|| **tını uzun,** *{eT} Ömrü uzun.*|| **tın tokığlı,** *{eT} Nefes alan; canlı.* [KB]|| **tın tın,** *{eT} Sus.* [DLT]|| **tın yér,** *{eT} Nadasa bırakılmış tarla; dinlendirilmiş arazi.* [Clauson]

tınab, [Ar. ṭınāb طناب] *{OsT} is.* Çadırı kazığa bağlayan ip.

tınamak, [kına-mak / tına-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-n(ı)-yor]* Kınamak; ayıplamak. [DS]

tınar, [? tınar] *{ağız} is.* Tınaz. [DS] 🗗 **tınar etmek,** *{ağız} Dövülmüş harmanı savurmak için yığmak; tınaz yapmak.* [DS]

tınas, [Yun. tınas / Far. tīnüs طناس] *{OsT} {ağız} is.* **1.** Tınaz. **2.** Saman yığını. [DS]

tınaz[1], [Yun. tınas / Far. tīnus تینوس => tınaz طناز] *is.* **1.** Yığın. **2.** Ot yığını. **3.** *{OsT}* Savrulmak ve taneleri ayrılmak üzere yığılmış tahıl saman karışımı. 🗗 **tınaz atmak,** *{ağız} Saman ile karışık taneyi rüzgârda savurarak tanelerini samandan ayırmak; harman savurmak.* [DS]‖ **tınaz makinesi,** *Tınaz durumundaki tahılı saman ve diğer yabancı maddelerden savurma yöntemi ile ayıran makine.*

tınaz[2], [? tınaz] *{ağız} is.* **1.** Alay; eğlence. **2.** Alaya alma. 🗗 **tınaz almak,** *{ağız}* → tınazaya almak. [DS]‖ **tınaz etmek,** *{ağız}* → tınazaya almak. [DS]

tınaza, [? tınaza] *{ağız} is.* Alay, eğlence. 🗗 **tınazaya almak,** *{ağız} Alay etmek.* [DS]

tıncık, -ğı [? tıncık] *{ağız} is.* **1.** Taranırken tarakta kalan dökülmüş ve kırılmış saçlar. **2.** Karışmış, dolaşmış saç. [DS]

tıncıklenmek, [tıncık-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ağaçların ince kökleri birbirine dolaşarak yumak olmak. [DS]

tınç[1], [tın-mak > tın-ç] *sf.* **1.** *{eT}* Dinlenmiş; dinç. **2.** *{ağız}* Rahat. [DS] **3.** *{ağız}* Sağlıklı. [DS]

tınç[2]**, -cı** [? tınç] *{ağız} is.* Büyük tava. [DS]

tınçalmak, [tınç-al-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Rahatlamak. [DS]

tınçamak, [tınç-ā-mak / tınç-ī-mak / tınç-ġā-mak] *(tınça:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* → tınçımak. [DLT]

tınçğamak, [tınç-ā-mak / tınç-ī-mak / tınç-ġā-mak] *(tınçga:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* → tınçımak. [DLT]

tınçımak, [tınç-ā-mak / tınç-ī-mak / tınç-ġā-mak] *(tınçı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Bozulmak; çürümek. [DLT]

tınçışmak, [tınç-ī-mak > tınç-ış-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kokuşmak; bozunmak. [DLT]

tınçlık, -ğı [tınç-lık] *{ağız} is.* Rahatlık. [DS]

tınçlıksız, [tınç-lık-sız] *{ağız} sf.* (Çocuk için) uslu durmayan; yaramaz.[DS]

tınçsız, [tınç-sız] *{ağız} sf.* → tınçlıksız. [DS]

tınçrunmak, [tınç-(ı)r-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Sessiz olmak. [KB]

tındurmak, [tın-mak > tın-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Rahat ettirmek; dinlendirmek. [DLT] [KB]

tındurulmak, [tın-dur-mak > tın-dur-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Rahat ettirilmek; dinlendirilmek. [Clauson]

tıng[1], [tan / tang / tank / teng / tın / tıng / tin / ting / tink / tong / töng *(yans.)*] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tıng-ır, tıng-ıl-da-mak*

tıng[2], [tıñ] *(tıñ) {eT} is.* **1.** Ses; seda. [ARAT] [EUTS] [ETY] **2.** Sesin perdesi; nağme; ton. [ARAT] [EUTS] [ETY]

tıng[3], [tan *(tane)* > tıng] *{ağız} is.* Üzüm tanesi. [DS]

tınga, [tıng *(yans.)* > tıng-a] *{ağız} is.* Çinko, teneke veya bakırdan yapılma kova, leğen vb. kap. [DS]

tıngacık, -ğı [tıng *(yans.)* > tıng-a-cık] *{ağız} sf.* **1.** Kıvrak. **2.** Güzel. [DS]

tıngaç, -cı [tıng *(yans.)* > tıng-a-ç] *{ağız} is.* Küçük tepe. [DS]

tıngadak, [tıng *(yans.)* > tıng-adak] *zf.* (Düşmek için) birdenbire ve tın sesi çıkararak.

tıngafa, [tın+kafa] *{ağız} sf.* Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tıngay, [? tıngay] *{ağız} sf.* → tıngafa. [DS]

tıngaz, [tıng *(yans.)* > tıng-az] *{ağız} sf.* (Kişi, hayvan için) zayıf; dayanıksız. [DS]

tınggçan, [Çin. teng chan] *{eT} is.* Kandil; lamba. [EUTS]

tınggçı, [tıñ > tıñ-çī] *(tıñçı) {eT} is.* **1.** Haberci. [EUTS] **2.** Muhbir; casus. [Gabain]

tıngı, [tıng *(yans.)* > tıng-ı] *{ağız} is.* Metal kap kacak. [DS]

tıngıl[1], [tıng *(yans.)* > tıng *(yans.)* > tıng-ıl] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **tıngıl elek, tıngıl sac,** *{ağız} Çok yoksul durumda.* [DS]‖ **tıngıl mıngıl,** *{ağız} 1. Salkım salkım. 2. (Yuvarlanmak için) tıngırtılı sesler çıkararak.* [DS]‖ **tıñgıl mıñgıl,** *{ağız} 1. (At, eşek vb. hayvanların yürüyüşü için) uyumlu. 2. (Kadının gezmesi, dolaşması için) bir sürü çocukla.* [DS]‖ **tıngıl tıngıl,** *{ağız} (Yuvarlanmak için) tıngırtılı sesler çıkararak.* [DS]

tıngıl[2], [tıng *(yans.)* > tıng-ıl] *{ağız} is.* Küçük sepet. [DS]

tıngılamak, [tıñ-ı-lā-mak] *(tıñgıla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* (Yere düşen bir şey için) ses çıkarmak; tıngırdamak. [DLT]

tıngıldama, [tıng *(yans.)* > tıng-ıl-da-ma] *is.* Tıngıldamak eylemi.

tıngıldamak, [tıng *(yans.)* > tıng-ıl-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Tıngırdamak.

tıngıldatma, [tıng *(yans.)* > tıng-ıl-da-t-ma] *is.* Tıngıldatmak eylemi.

tıngıldatmak, [tıng *(yans.)* > tıng-ıl-da-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Tıngıldamasına yol açmak; tıngıldamasını sağlamak.

tıngıltı, [tıng *(yans.)* > tıng-ıl-tı] *is.* Tıngıldama sesi.

tıngır[1], [tıng *(yans.)* > tıng-ır] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan yansımalı gövde. ◘ **tıngır mıngır,** *Yavaş fakat düzenli biçimde.*‖ **tıngır tıngır,** *1. (Birbirine çarpan veya düşen nesneler için) sürekli ses çıkararak. 2. (Yer için) bomboş; hiçbir şey bulunmayan.*

tıngır[2], [tıng *(yans.)* > tıng-ır] *is.* **1.** Metal bir şeyin sert bir yere çarpması ya da düşmesi ile çıkan yankılı ses. **2.** *{ağız} argo.* Para. [DS] **3.** *{ağız}* Çinko, teneke veya bakırdan yapılmış leğen, kova vb. kap kacak. [DS] **4.** *{ağız}* İçi boş kap. [DS] **5.** *{ağız}* Kurumuş çam ağacı özü. [DS] **6.** *{ağız}* Leğen. [DS] **7.** *sf. argo.* Parasız; züğürt. **8.** Tamamen boş; bomboş. ◘ **tıngır elek tıngır sac,** *{ağız} Çok yoksul.* [DS]‖ **tıngır elek, tıngır tas,** *Hiçbir eşya yok; tamamen boş; bomboş.*‖ **tıngırı yolunda,** *argo. Gelir durumu iyi.*

tıngır[3], [tıng *(yans.)* > tıng-ır] *{ağız} sf.* **1.** Kel; dazlak. **2.** Akılsız. [DS] ◘ **tıngırına saymamak,** *{ağız} Başına buyruk olmak; söz dinlememek.* [DS]

tıngırak[1], **-ğı** [tıng *(yans.)* > tıng-ır-a-k] *{ağız} is.* Mayasız ince ekmek. [DS]

tıngırak[2], **-ğı** [tıng *(yans.)* > tıng-ır-a-k] *{ağız} is.* Hayvanların boynuna takılan çan. [DS]

tıngıramak[1], [tıng *(yans.)* > tıng-ır-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* **1.** Tıngırtılı sesler çıkarmak. **2.** (Yuvarlanan para için) yuvarlanma sesi çıkarmak.

tıngıramak[2], [tıng *(yans.)* > tıng-ır-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* Çok kurumak. [DS]

tıngırdak[1], **-ğı** [tıng *(yans.)* > tıng-ır-da-k] *{ağız} is.* Hayvanların boynuna takılan çan. [DS]

tıngırdak[2], **-ğı** [tıng *(yans.)* > tıng-ır-da-k] *{ağız} is.* Havan; dibek. [DS]

tıngırdama, [tıng *(yans.)* > tıng-ır-da-ma] *is.* Tıngırdamak eylemi.

tıngırdamak[1], [tıng *(yans.)* > tıng-ır-da-mak] *gçsz. f. [-d(ı)-yor]* **1.** (Metal ya da camdan yapılma nesneler için) düşme ya da çarpma sonucu kuru ve çınlamalı madenî ses çıkarmak. **2.** *{ağız}* (Çocuk için) yavaş yavaş ağlamak. [DS] **3.** *argo.* Ölmek. **4.** *{ağız}* Sert biçimde karşılık vermek; öfkeli olarak konuşmak. [DS]

tıngırdamak[3], [tıñg-ır-da-mak] *(tıñgırdamak) {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Boş yere, gereksiz konuşmak. **2.** Alay konusu olmak. [DS]

tıngırdamak[4], [tıñg-ır-da-mak] *(tıñgırdamak) {ağız}* **1.** Hafif gürültü etmek. **2.** (Su için) hafifçe kaynamak. [DS]

tıngırdatma, [tıng *(yans.)* > tıng-ır-da-t-ma] *is.* Tıngırdatmak eylemi.

tıngırdatmak[1], [tıng *(yans.)* > tıng-ır-da-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tıngırdamasını sağlamak; tıngırdamasına neden olmak. **2.** (Telli çalgılar için) acemice çalmak.

tıngırdatmak[2], [tıng *(yans.)* >tıng-ır-da-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Alay etmek; eğlenmek. [DS]

tıngırdatmak[3], [tıng *(yans.)* >tıng-ır-da-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yemeği ateşte hafifçe kaynatmak. [DS]

tıngırdek, -ği [tıng *(yans.)* > tıng-ır-dak / tıngır-dek] *{ağız} is.* Böbrek. [DS]

tıngırlak, -ğı [tıng *(yans.)* > tıng-ır-lak / tıngır-lık] *{ağız} is.* Dört kulplu testi. [DS]

tıngırlık, -ğı [tıng *(yans.)* > tıng-ır-lık] *{ağız} is.* → tıngırlak. [DS]

tıngırtı, [tıng *(yans.)* > tıng-ır-tı] *is.* Tıngırdayan bir nesnenin çıkarmış olduğu ses; tıngırdama sesi.

tıngıy, [tıngıy] *{ağız} is.* Tahta. [DS]

tınglamak, [Çin. t'eng / t'ing *(işitmek)* => tıñ > tıñlā-mak] *(tıñlamak) {eT} gçl. f. [-r]* Dinlemek; kulak asmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin]

tınglaşmak, [tıñ-lā-mak > tıñ-la-ş-mak] *(tıñlaşmak) {eT} işteş. f. [-ur]* Dinleşmek; birlikte dinlemek. [DLT]

tınglatmak, [tıñ-lā-mak > tıñ-la-t-mak] *(tıñlatmak) {eT} gçl. f. [-ur]* Dinletmek. [DLT]

tıngoz, [tıng+göz > tıngoz ?] *{ağız} sf.* Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tıngrağ, [tırñ-ak > tıñrāk] *(tıñrağ) {eT} is.* Pençe; tırnak. [EUTS]

tıngrak, [tırñ-ak > tıñrāk] *(tıñra:k) {eT} is.* Pençe; tırnak. [Gabain]

tıngsırık, -ğı [tıs-gır-ık > tıñsırık] *{ağız} is.* Hapşırık; aksırık. [DS]

tınğılamak, [tıñ-lamak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Dinlemek. [DS]

tını, [tıng / tıngı *(ses)* > tını] *is.* **1.** Çeşitli müzik aletlerinin verdiği sesi ayırt etmeyi sağlayan ses özelliği *(1944).* **2.** Yükseklik, şiddet ve süreden bağımsız olarak ses organlarının özel durumu ile belirginleşen ses özgülüğü. **3.** Bir ses işaretine dönüşecek bir elektrik işareti alan aygıtlar üzerinde uygun ayarlamalarla güçlendirilebilen ya da zayıflatılabilen pes veya tiz frekanslar bölgesi.

tınığ, [tīn / tın-ıġ] *{eT} is.* Nefes alma; soluk alma. [DLT]

tınıkı, [tınıkı] *{ağız} is.* Ok. [DS]

tınıkmak, [tın-ık-mak] *{eT}* Dinlenmek; nefes almak; rahat etmek. [Clauson]

tınılmak, [tın-mak > tın-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ır]* Dinlenilmek; rahat edilmek. [DLT]

tınış[1], [tınış] *{ağız} is.* Soluk; nefes. [DS]

tınış[2], [tınış] *{ağız} sf.* Kel; dazlak. [DS]

tınka, [tınk-a / tınk-ı] *{ağız} is.* Teneke leğen. [DS]

tınkafa, [tın+kafa] *{ağız} is.* Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tınkaz, [tınk-az] *{ağız} is.* Öfke. [DS]

tınkı, [tınk-ı] *{ağız} is.* Teneke leğen. [DS]

tınkıldı, [tınk *(yans.)* > tınk-ıl-dı تنقلدى] *{OsT} is.* Tıngırtı.

tınkıltış, [tınk-ıl-(ı)t-ış ?] *{ağız} is.* Kel; dazlak. [DS]

tınkır[1]**,** [tınk-ır] *{ağız} is.* Küçük bakır kova. [DS]

tınkır[2]**,** [tınkır ?] *{ağız} is.* Köyün suyunu bölmek için arkın dar yerine takılan delik tahta. [DS]

tınkoz, [tın+göz ?] *{ağız} is.* Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tınlama, [tın-la-ma] *is.* Tınlamak eylemi.

tınlamak, [tıñ-la-mak > tın-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yankılanan bir tın sesi çıkarmak; yankılanmak; çınlamak. **2.** *{ağız}* Ses vermek; söylemek. [DS]

tınlamamak, [tıñ-la-ma-mak] *{ağız} gçl. olmsz. f. [-z] [-m(ı)-yor]* Oralı olmamak; aldırış etmemek; önemsememek; umursamamak. [DS]

tınlatıcı, [tın-la-t-ıcı] *sf.* **1.** Tınlamayı sağlayan; tınlatan. **2.** *is. dbl.* Ses yolunda, konuşurken sesin yankılı biçim almasını sağlayan ağız, geniz ve gırtlak gibi boşluklar.

tınlatma, [tın-la-t-ma] *is.* Tınlatmak eylemi.

tınlatmak, [tın-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tınlamasına yol açmak; tınlamasını sağlamak. **2.** Bir metalde bulunan çatlağı çekiç darbesi ile çıkan ses yardımıyla bulmak.

tınlığ, [tın *(can; soluk)* > tın-lığ] *{eT} sf.* **1.** Can sahibi; canlı; ruhlu; canlı varlık. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] [Mühennâ] **2.** Yaratık. [EUTS] [İKPÖy.] **3.** Hayvan. [Mühennâ]

tınlığsız, [tın-sız] *{eT} sf.* **1.** Cansız. [EUTS] **2.** Çorak. [EUTS] **3.** Kimsesiz. [EUTS]

tınma[1]**,** [tın-ma] *{eT} is.* Susma. [DLT]

tınma[2]**,** [tın-ma] *is.* Tınmak eylemi.

tınmağuçı, [tın-mak >tın-ma-ġūçī] *(tınmağu:çı:) {eT} sf.* Durmayan; dinlenmeyen. [KB]

tınmak[1]**,** [tın-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Yorgunluk gidermek; dinlenmek. [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] **2.** Derin nefes almak; nefes almak; soluklanmak. [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **3.** Sonu gelmek. [DLT] **4.** *{ağız}* Susmak. [DS]

tınmak[2]**,** [tın-mak / dınmak طنمق] *gçsz. f. [-ar]* **1.** Aldırış etmek; önem vermek; değer vermek; oralı olmak; tepki vermek. **2.** *{eAT} {OsT}* Ses çıkarmak. **3.** *{OsT}* Söylemek; konuyu açmak; bahsetmek. **4.** *{ağız}* Alınmak; gücenmek. [DS] **5.** *{ağız}* Anlamak. [DS] ☐ **tınmaz melaike,** *Kendi hâlinde; sessiz sedasız.*

tınmamak, [tın-ma-mak / dın-ma-mak طنممق] *gçl. olmsz. f. [-z]* **1.** *{eAT} {OsT}* Ses çıkamamak; konuşmamak; söylememek. **2.** *{ağız}* Aldırış etmemek; oralı olmamak; önem vermemek. [DS]

tınmasak, [tın-ma-sak] *{ağız} sf.* El altından kötü işler yapan; dalavereci. [DS]

tınmata, [? tınmata] *{ağız} is.* Talaş. [DS]

tınnak, -ğı [tın-la-k / tınnak] *{ağız} is.* Tınlama. [DS]

tınnamak[1]**,** [tın-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-n(ı)-yor]* Gizlice, sessizce söylemek. [DS]

tınnamak[2]**,** [tın *(yans.)* > tın-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(ı)-yor]* (Metal bir nesne için) vurulunca ses çıkarmak; tınlamak. [DS]

tınnet, [Ar. ṭınnet طنت] *{OsT} is.* **1.** Çınlama. **2.** *fiz.* Tını.

tınnetli, [tınnet-li] *sf.* Tınlayan; çınlayan; çın çın öten.

tınnık[1]**, -ğı** [tın(n)-ık] *{ağız} sf.* Çabuk darılan; alıngan. [DS]

tınnık[2]**, -ğı** [tın-lık] *{ağız} is.* Ayran konulan tulum.

tınsırak, -ğı [tıs-kır-mak > tınsır-ak] *{ağız} is.* Aksırık; hapşırık. [DS]

tınsıraklı, [tınsırak-lı] *{ağız} sf.* (Kişi için) sık sık hapşıran. [DS]

tınsıramak, [tın-sırā-mak] *(tınsıra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Çıldırmak; yese kapılmak; hiddetlenmek. [EUTS] **2.** Aklını yitirmek. [EUTS] **3.** Cansız olmak; nefesi kesilmek. [Gabain]

tınsırmak, [tıs-kır-mak > tınsır-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Aksırmak; hapşırmak. [DS]

tınsız, [tīn > tın-sız] *{eT} sf.* Cansız. [EUTS] [Gabain]

tıntı, [? tıntı] *{ağız} is.* Küçük, sapsız bıçak. [DS]

tıntın[1]**,** [tın+tın] *{ağız} sf.* **1.** Hafif sesle konuşan. **2.** Ağır kanlı. **3.** *zf.* Yavaş yavaş; ağır ağır. [DS]

tıntın[2]**,** [tın+tın] *{ağız} is.* Çalgı aletleri. [DS]

tıntınlamak, [tıntın-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Bir işi yüksünerek, isteksizce yapmak. [DS]

tıntırı, [? tıntırı] *{ağız} is.* Küçük, sapsız bıçak. [DS]

tıntış, [? tıntış] *{ağız} is.* Mısır unundan yapılan çorba. [DS]

tıntos, [? tıntos] *{ağız} is.* Kavurma yapılan kazanı karıştırmaya yarayan araç. [DS]

tınturmak, [tın-mak *(soluk almak)* > tın-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Soluk aldırmak. [İKPÖy.] **2.** Dinlendirmek. [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain]

tınturulmak, [tın-mak > tın-tur-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* İhya edilmek; canlandırılmak. [EUTS]

tıp[1]**,** [tab / tap / tep / tıp / tip / top / tüp *(yans.)*] *is.* Patırtılı ve düzensiz adım atmayı, ayakla tepmeyi, elle itmeyi, tepinmeyi, basmayı, vurmayı çarpmayı anlatan kök. *tıp-ıl-tı, tıp-ır tıpır, tıp-ış tıpış* ☐ **tıp tıp,** *Küçük ve hafif vuruşlarla.*

tıp[2]**,** [tap *(istenilen, uygun, memnun eden; yeterli)* > tıp?] *sf.* Yeter miktarda; uygun. ☐ **tıpı tıpına,** *Tastamam; aynen.*

tıp[3]**, -bbı** [Ar. ṭıbb طب] *is.* **1.** Hastalıkları, yaraları ve sakatlıkları iyileştirmek, yatıştırmak ve önlemek amacıyla başvurulan bilimsel ve teknik çalışmala-

rın, yöntemlerin tümü; hekimlik; tababet. **2.** Hekimin mesleği; hekimlik. **3.** Tıp fakültesi.

tıpa, [İt. tappo => tapa / tıpa] *is.* **1.** Şişe, testi vb. kapların ağızlarını kapatmakta kullanılan mantar ya da kauçuktan yapılma yuvarlak tıkaç; tapa. **2.** *tıp.* Drenleri kapatmaya yarayan çeşitli maddelerden yapılmış tıkaç. 🗗 **tıpası atmak,** *Birdenbire öfkelenmek; patlamak.*‖ **tıpayı atmak,** *Ansızın öfkelenmek; patlamak.*

tıpadak, -ğı [tıp *(yans.)* > tıp-adak] *{ağız} zf.* (Uymak için) tıpatıp. [DS]

tıpadan, [tıp *(yans.)* > tıp-adan] *{ağız} zf.* Tıpatıp. [DS]

tıpalama, [tıpa-la-ma] *is.* Tıpalamak eylemi; tapalamak.

tıpalamak, [tıpa-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Şişe vb. ağzını tapa ile kapatmak; tapalamak.

tıpalanma, [tıpa-la-n-ma] *is.* Tıpalanmak eylemi.

tıpalanmak, [tıpa-la-n-mak] *edil f. [-ır]* **1.** Tıpa ile kapatılmak; tapalanmak; tıpa takılmak. **2.** [tapalan-mak] *gçsz. f.* Tıpa sahibi olmak; tıpa edinmek.

tıpalı, [tıpa-lı] *sf.* **1.** Tıpası bulunan; tapalı. **2.** Tıpa ile kapatılmış olan; tapalı. **3.** (Belirtilen nitelikte) tıpası olan; tapalı.

tıpasız, [tıpa-sız] *sf.* Tıpası olmayan; tapa takılmamış olan; tapasız.

tıpatıp, [tap *(istenilen, uygun, memnun eden; yeterli)* > tap-a+tap > tıp-a+tıp?] *(tı'patıp) zf.* (Benzerlik, uygunluk için) bütünüyle her bakımdan; tastamam; upuygun.

tıpbıltı, [tıp(b)-ıl-tı] *{ağız} is.* Hafif gürültü; tıpırtı. [DS]

tıpıl, [? tıpıl] *{ağız} sf.* Çok akıllı. [DS]

tıpıltı, [tıp *(yans.)* > tıp-ıl-tı] *{ağız} is.* Hafif gürültü; tıpırtı. [DS]

tıpıltu, [tıp *(yans.)* > tıp-ıl-tu تپلتو] *{OsT} is.* Tıpırtı; patırtı.

tıpır, [tıp *(yans.)* > tıp-ır] *is.* Patırtılı ve düzensiz adım atmayı, basmayı anlatan ikincil yansıma sözcüğü. 🗗 **tıpır tıpır,** *1. (Ses için) hafif ve düzenli aralıklarla çıkan. 2. (Gürültü için) hafif fakat sürekli.*

tıpırdama, [tıp-ır-da-ma] *is.* Tıpırdamak eylemi.

tıpırdamak, [tıp *(yans.)* > tıp-ır-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Tıpır tıpır ses çıkarmak. **2.** (Yürek için) hafifçe çarpıntı yapmak: **3.** *{ağız}* (Küçük hayvanlar için) hareket ederken ses çıkarmak. [DS]

tıpırdatma, [tıp-ır-da-t-ma] *is.* Tıpırdatmak eylemi.

tıpırdatmak, [tıp-ır-da-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Tıpırtılı ses çıkarmasına yol açmak.

tıpırtı, [tıp-ır-tı] *is.* Hafif ve düzenli aralıklarla çıkan sesler; yavaşça yürüme sırasında çıkan hafif ayak sesleri.

tıpış, [tıp *(yans.)* > tıp-ış] *is.* Yavaş basarak ve kısa adımlarla çabuk çabuk yürümeyi anlatan ikincil yansıma sözcüğü. 🗗 **tıpış tıpış,** *(Yürümek için) kısa fakat yavaş basarak çabuk çabuk atılan adımlarla.*‖ **tıpış tıpış yürümek,** *Çocuklar gibi kısa ve çabuk adımlarla yürümek.*‖ **tıpış tıpış gitmek,** *Zorunluluk yüzünden gitmek.*

tıpışlama, [tıp-ış-la-ma] *is.* Tıpışlamak eylemi.

tıpışlamak, [tıp-ış-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Çocuğu uyutmak için arkasına hafif hafif, aralıklarla vurmak. **2.** *{ağız}* Hafifçe vurmak. [DS]

tıpışmak, [tıp-ış-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* İki yana sallanarak yürümek. [DS]

tıpıştımak, [tıp-ış-ta-mak ?] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Küçük çocuk için) yeni yeni yürümeye başlamak. [DS]

tıpıtıpına, [tıp-ı+tıp-ı-n-a] *{ağız} zf.* Tıpatıp. [DS]

tıpkı, [Ar. ṭıbḳ] *is.* **1.** Bir şeyin tam benzeri; aynısı; ikizi. **2.** *zf.* Benzer; özdeş. 🗗 **tıpkısı tıpkısına,** *Tümüyle benzer durumda; aynen; hiç farksız.*

tıpkıbasım, [Ar. tıbk-ı + T. bas-ım] *is.* **1.** Kopya. **2.** Bir yazı ya da resmin tam taklidi. **3.** Eski metinleri açıklamasız ve yorumsuz olarak veren kitap. **4.** Bir el yazması kitabın çeşitli basım tekniklerinden yararlanarak aynısının çoğaltılması işi; faksimile.

tıpkıçekim, [Ar. tıpk-ı + T. çek-im] *is.* **1.** Bir yazı, kitap ya da resmin fotoğraf tekniği ile bir örneğini alma; fotokopi; eşçekim. **2.** Bu yöntemle elde edilen kopya; fotokopi.

tıptıp, [tıp+tıp] *{ağız} zf.* Tıpkı. [DS]

-tır-, [-dır- / -dir- / -dür- / -dur- / -tir- / -tır- / -tur- / -tür] *yap. e.* ➝ -dır-.

-tır, [-dır / -dir / -dür / -dur / -tir / -tır / -tur / -tür] *çek. e.* ➝ -dır.

tır[1], [tır *(yans.)*] *is.* Sürtünerek dönmeyi, fırlayıp gitmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tır-ıl-da-k, tır-la-mak, tır-la-n-mak*

tır[2], [tır / tırt / tor / tör *(yans.)*] *is.* Kuvvetle sürtünmeyi, yırtılmayı; gazların dışarı atılmasını; cıvık şeylerin basınçla fışkırışını; çok konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tır-ıh, tır-ıh-la-mak, tır-ık, tır-ık-lı, tır-ık-la-mak, tır-la-mak, tır-la-t-mak, tır-ık tırak, tır-tık-çı, tır-tık-la-mak, tır tır*

tır[3], [Fr. transports international routier *(uluslar arası taşımacılık)*] *kısalt. is.* **1.** Sözleşmesi gereğince yapılan uluslar arası eşya ve mal taşımacılığı. **2.** Bu tür taşımacılıkta kullanılan ve mavi zemin üzerine beyaz TIR yazılı plakayı taşıyan uzun araç; çekici ve konteyner.

tır[4], [tır] *{ağız} is.* Eğimi çok, dik yer. [DS]

tır[5], [tır] *{ağız} is.* Bağırsak gazı; osuruk. [DS]

tırabazan, [Far. dārābzīn / darbazīn] *{ağız} is.* ➝ tırabzan. [DS]

tırabızan, [Far. dārābzīn / darbazīn] *{ağız} is.* Tahta ayakkabı sergeni. [DS]

tırabuzan, [Far. dārābzīn / darbazīn] *{ağız}* ➝ tırabzan. [DS]

tırabzan, [Far. dārābzīn / darbazīn] *is.* Merdiven boyunca uzanan parmaklıklı korkuluk. 🗗 **tırabzan ayağı,** *Korkulukları merdivene bağlayan küçük sütun ya da çubuklar.*‖ **tırabzan babası,** *Merdiven başlarında yer alan korkulukları desteklemeye yarayan kalın ve yuvarlak başlıklı dayanak.*

tıraç, -cı [Ar. dürrāc => turaç] *{ağız} is.* Sülüne benzer, eti yenen bir tür kuş. [DS]

tırad, [Ar. ṭard > ṭırād طراد] *(tıra:d) {OsT} is.* **1.** İleri atılma; saldırma. **2.** Kovalayarak vahşi hayvan avı. **3.** Kısa av mızrağı; harbe.

tıraf, [Ar. ṭarrif طريف] *{ağız} is.* Döven sürerken öküzleri geri döndürme. [DS]

tırağazlamak, [tırağaz-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* **1.** Gizlice bakmak; gözetlemek. **2.** Nişan almak. [DS]

tırahus, [Far. derivās => tıraḫūs] *{eT} is.* **1.** Kapıları kilitlemekte kullanılan ucu halkalı demir. **2.** Kapı sürgüsü. [Bahşayiş]

tırak[1]**, -ğı** [tır *(yans.)* > tır-ak] *is.* Sert, kuru bir şeyin çarpma ya da kırılması anında çıkan ses.

tırak[2]**, -ğı** [tırak] *{ağız} sf.* Kel. [DS]

tıraka[1]**,** [Ar. ṭarāḳa => ṭıraḳa طراقه] *is.* **1.** *{eAT}* Gürültü. **2.** *{ağız}* Muska biçimindeki kâğıtlara barut konulup törenlerde patlatılan bir tür fişek. [DS] **3.** *{ağız}* Hayvanların boynuna takılan çan. [DS]

tıraka[2]**,** [Far. derīvas / tır *(yans.)* > ṭır-aḳ-a طرقه] *{ağız} is.* **1.** *{eAT} {OsT}* Kapı sürgüsü; tırkaz. **2.** Buz tutan gölün buzlarını kırmaya yarayan ağaç parçası. **3.** Bakır kaplara son perdahını vermekte kullanılan ağaç takoz. **4.** Bakırlara verilmiş olan son perdah. [DS] 🗗 **tıraka tutmak,** *dnz. 1. Kaldırılan yükün dönmemesi için yanlarından halat bağlayarak çekmek. 2. Düz olarak çalışmayan bir ipe çaprazlama hareket yaptırarak çalışmasını sağlamak.*

tıraka[3]**,** [Lat. trachia *(soluk borusu)*] *(tı'raka) is. argo.* **1.** Korku. **2.** Gösteriş; kabadayılık. **3.** *{ağız}* Çalım; kibir. [DS] **4.** *{ağız} sf.* (Kişi için) iri yarı. [DS]

tıraka[4]**,** [tıraka] *{ağız} is.* Oda duvarlarında, lamba koymaya yarayan küçük sergen. [DS]

tırakalı, [tıraka-lı] *sf.* **1.** *{ağız}* İyi giyimli; çalımlı; gösterişli. [DS] **2.** *argo.* Korkak.

tırakka, [tırak(k)-a] *{ağız} is.* **1.** Çalım; kibir. **2.** Aşağılama sözü. [DS]

tırakkalı, [tırakka-lı] *{ağız} sf.* **1.** Çalımlı; edalı; kibirli. **2.** Öfkeli; huysuz. [DS] 🗗 **tırakkalı saat,** *{ağız} Yüksek sesle işleyen saat.* [DS]

tıraklı, [tırak-lı] *{ağız} sf.* (İp, tel vb. için) gergin. [DS]

tırakpat, [? tırakpat] *{ağız} is.* Taştan yapılan dam saçağı. [DS]

tıraku, [Far. derīvas / tır *(yans.)* > ṭır-aḳ-ū طرقو] *{eAT} is.* Kapı sürgüsü; tırkaz.

tıram, [? tıram] *{ağız} is.* **1.** Topraktaki kil tabakası. **2.** Tebeşir. **3.** Kazılması zor, çakıllı sert toprak. [DS]

tıramba, [İt. tra-ambo] *{ağız} is.* Mal değiştirme; trampa. [DS]

tıramık, -ğı [tıra-mık] *{ağız} is.* Çam kabuğu. [DS]

tıramola, [İt. tiramolla] *(tıramo'la) is. dnz.* → tiramola.

tırana, [? tırana] *{ağız} is.* Alay; eğlence. [DS]

tırancı, [tıran-cı] *{ağız} is.* Hallaç. [DS]

tırandaz, [Far. tīr-endāz => tırandaz] *{ağız} sf.* (Kişi için) şık giyimli; süslü. [DS]

tırandıl, [Yun. trekhantiri] *{ağız} is.* Bir tür yelkenli kayık. [DS]

tırangak, [tırñ-ā-k] *(tıraña:k) {eT} is.* Tırnak. [EUTS]

tıranğımak, [tırangı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Kapı için) hızlı çarpmak. [DS]

tırankadak, -ğı [tırank-adak] *{ağız} zf.* (Kapatmak için) çarpma sesi çıkartarak. [DS]

tıranlamak, [tıran-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Kapı, pencere vb. için) sürmelemek. [DS]

tıraş, [Far. terāşiden *(kıl yolmak)* > terāş / tirāş تراش] *{OsT} is.* **1.** Vücudun herhangi bir yerinde bulunan kılları dibinden kesme, kazıma. **2.** (Erkek için) saçını belli uzunlukta kestirme. **3.** Kesilme zamanı gelmiş saç ya da sakal. **4.** Üretilmiş bir şeyin üzerindeki pürüzleri alma; bir kütleye belli bir biçim verme. **5.** *argo.* Kandırmak için söylenmiş sözler; sözü bıktıracak kadar uzatma. **6.** Mücevher taşlarına verilen biçim. **7.** Basılmış ve ciltlenmiş bir kitabı, kendi boyutlarına indirmek için kenarlarından kesme işi. 🗗 **tıraşa tutmak,** *argo. Bir kimseyi konuşması ile oyalayarak iş yapmasına engel olmak.*‖ **tıraş bıçağı,** *Tıraş olmakta kullanılan çelikten yapılma ince bıçak; jilet; ustura.*‖ **tıraş etmek,** *1. Saç ve sakalını keserek biçim vermek. 2. Vücudun belli bölgelerinde uzamış olan kılları kesmek. 3. argo. Usandıracak kadar uzun konuşmak; yalan uydurmak; palavra atmak.*‖ **tıraş eylemek,** *{eAT} Elde etmek; yarar sağlamak.*‖ **tıraş fırçası,** *Tıraş edilecek sakalı sabunlamakta kullanılan ince kıllı fırça.*‖ **tıraş geçmek,** *argo. Karşısındakini uzun ve oyalayıcı sözlerle kandırmaya çalışmak; boş konuşmak.*‖ **tıraşı gelmek,** *Saçı veya sakalı tıraş olmasını gerektirecek kadar uzamış olmak.*‖ **tıraş köpüğü,** *Tıraş edilecek sakalı yumuşatmakta kullanılan köpük hâlindeki hazır sabun.*‖ **tıraş kremi,** *Tıraş edilecek sakalı yumuşatmakta kullanılan krem kıvamındaki sabun.*‖ **tıraş losyonu,** *1. Elektrikli tıraş makinesi ile tıraş olmadan önce sakalı yumuşatmakta kullanılan losyon. 2. Tıraştan sonra cilde yumuşaklık ve rahatlık vermek için kullanılan losyon.*‖ **tıraş makinesi,** *1. Saç kesmekte, kesilmiş saç kenarlarını düzeltmekte kullanılan birbirine ters yönde sürtünen kesici taraklardan oluşmuş mekanik araç. 2.*

Sakal kesmekte kullanılan elektrikle çalışan yüksek devirli aygıt. || **tıraş olmak,** *1. Saçını, sakalını berbere kestirmek. 2. Kendi sakalını tıraş etmek.* || **tıraş sabunu,** *Sakal tıraşı olurken sakalı yumuşatmak için fırça ile köpürtülerek sakala sürülen sabun.* || **tıraş takımı,** *Tıraş olurken kullanılan araçlardan oluşan takım.* || **tıraş tası,** *Sakalı sabunlamak için içine ılık su ve tıraş fırçası konulan küçük kap.*

tıraşçı, [tıraş-çı] *sf.* ve *is.* **1.** Sanayide kullanılan tıraşlama makinelerini kullanan işçi ya da usta. **2.** *argo.* Sözü dinleyeni bıktırıncaya kadar uzatan **3.** *argo.* Yalan ve asılsız sözlerle dinleyenin canını sıkan kimse; palavracı.

tıraşlama, [tıraş-la-ma] *is.* Tıraşlamak eylemi.

tıraşlamak, [tıraş-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Üretilmiş bir ürünün ya da üretime girecek bir ham maddenin üzerindeki fazlalıkları, pürüzleri gidermek; düzeltmek; yontmak. **2.** (Saç, sakal vb. kıllar için) kesmek, kısaltmak; seyreltmek. **3.** Bir orman alanındaki ağaçları bütünüyle kesmek. **4.** *argo.* Bir kimseyi bıktırıncaya kadar uzun konuşmak. **5.** *argo.* Asılsız sözlerle karşısındakinin canını sıkmak; asılsız, abartılı konuşmak. **6.** *{ağız}* Çıkar ummak amacıyla birini övmek. [DS]

tıraşlanma, [tıraş-la-n-ma] *is.* Tıraşlanmak eylemi.

tıraşlanmak, [tıraş-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Tıraşlamak eylemine uğramak; tıraş edilmek; tıraşlamak eylemi yapılmak.

tıraşlı, [tıraş-lı] *sf.* **1.** (Kişi için) tıraş olmuş. **2.** (Saç, sakal ya da vücudun bir bölümü için) tıraş edilmiş. **3.** (Kişi için) saçı sakalı iyice uzamış; tıraş olma zamanı gelmiş. **4.** (Nesne için) fazlalıkları kesilip alınmış; pürüzleri giderilmiş; yontulmuş.

tıraşsız, [tıraş-sız] *sf.* **1.** (Kişi için) tıraş olmamış; tıraşı gelmiş. **2.** (Saç, sakal ya da vücudun bir bölümü için) tıraş edilmemiş. **3.** (Nesne için) fazlalıkları kesilmemiş; pürüzleri giderilmemiş; yontulmamış.

tırata, [? tırata] *{ağız} is.* İki boy eninde, uzun balık ağı. [DS]

tıravacı, [tırava-cı] *{ağız} sf.* İsteğini kabul ettirmek için karşısındakine dil döken; sevimli görünmeye çalışan. [DS]

-tıraz, [Far. ṭırāz طراز-] *(tıra:z) {OsT} son ek.* Farsça isimlerden süsleyen, donatan anlamında birleşik sıfatlar yapan son ek.

tıraz[1], [Far. ṭırāz طراز] *(tıra:z) {OsT} sf.* **1.** Süsleyen; donatan. **2.** *is.* Giysilerin yaka, kol ya da etek kenarlarına sırma ile yapılan işleme; süs. **3.** *mecaz.* Tutulan yol. **4.** Döviz. **5.** *{ağız}* Dağınık; karışık. [DS]

tıraz[2], [? tıraz] *{ağız} is.* Mağara; in. [DS]

tırazende, [Far. tırāzende طرازنده] *(tıra:zende) {OsT} sf.* Süs yapan; süsleyen; donatan. ☐ **tırāzende-i arūsān,** *{OsT} Gelinleri süsleyen.*

tırcan, [tır+can] *{ağız} sf.* Zayıf; cansız. [DS]

tırcı[1], [tır-cı] *is.* Tır kamyonları ile taşımacılık yapan kimse; tır sürücüsü.

tırcı[2], [tırcı] *{ağız} sf.* Besili; semiz; tavlı. [DS]

tırcılık, -ğı [tır-cı-lık] *is.* Tır taşımacılığı; tır sürücülüğü.

tırcihale, [Ar. ṭırciḫāle طرجخانه] *(tırciha:le) {OsT} is. anat.* Hançerenin üst kısmında bulunan iki kıkırdaktan biri.

tırçılmak, [tırç-ıl-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Elbise için) yırtılacak kadar eskimek. [DS]

tırendes, [Far. tīrendaz] *{ağız} sf.* Süslü. [DS]

tırfıl, [Yun, triphyllos] *{ağız} is.* Tirfil; üç yapraklı yonca; üçgül. [DS]

tırgaz, [Far. derīvās => tırkaz / tırgaz] *{ağız} is.* Kapı sürgüsü. [DS]

tırgıç, -cı [? tırgıç] *{ağız} is.* Parmaklıklı bahçe kapısı. [DS]

tırgın, [tır-gın] *{ağız} sf.* Zayıf; güçsüz; çelimsiz. [DS]

tırğıç, -cı [? tırğıç] *{ağız} sf.* (Yemek için) suyunu çektiği için taneleri birbirine yapışmış hâlde. [DS]

Tırhallı, [Tırhala *(Yunanistan'da bir kent)* > tırhalalı] *sf.* Tırhala kentinden olan; Tırhala kentinden gelmiş göçmen. ☐ **Tırhallı, hep aynı hallı,** *(Topluluk için) aynı durum ve koşullar altında bulunan; aynı koşulları paylaşan.*

tırhandil, [Yun. trekhantiri] *is. dnz.* Ege denizinde kullanılan başı kıçı bir iki direkli yelkenli.

tırhaz, [Far. derīvās => tırkaz / tırhaz] *{ağız} is.* **1.** Kapı sürgüsü. **2.** Bodrum. [DS]

tırhıç[1], **-cı** [tırḫıç / tırğıç] *{ağız} is.* Parmaklıklı bahçe kapısı. [DS]

tırhıç[2], **-cı** [tırhıç / tırğıç] *{ağız} is.* → tırğıç. [DS]

tırhımak, [tırḫı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** (Meyve ve sebze için) buruşmak; pörsümek. **2.** (Yemek için) ekşimek; bozulmak. [DS]

tırhış[1], [tırḫıç / tırḫış] *{ağız} is.* → tırhıç[1]. [DS]

tırhış[2], [Far. turş => ? tırhış / tırış] *{ağız} is.* Çiçekbozuğu yüzlü kimse. [DS]

tırhıt, [tırhıt] *{ağız} is.* **1.** Bir tür erişte yemeği; hamur. **2.** Tirit; papara. [DS]

tırhız, [Far. derīvās => tırkaz / tırhız] *{ağız} is.* Kapı sürgüsü. ☐ **tırhız taşı,** *{ağız} 1. Eski evlerde kapıyı içerden kapamaya yarayan ortası delik, yuvarlak taş. 2. Mağara kapılarına konan delikli değirmen taşı.* [DS]

tırıb, [? tırıb] *{ağız} is.* Ölçü. [DS]

tırıh, [tırık / tırıḫ] *{ağız} is.* **1.** İshal; sürgün. **2.** Eti yenmeyen hayvanların dışkısı. [DS]

tırıhlamak, [tırıḫ-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* İshal olmak. [DS]

-tırık, [durmak / turmak > dur-uk > -dirik / -dırık / -tırık / -tirik / -dürük / -duruk / -türük / -turuk] *yap. e.* → -dırık.

tırık[1], [tır *(yans.)* > tır-ık] *is.* Bir şeyi başka bir şeye iki kez çarpması ile çıkan hafif ve kuru ses. 🗗 **tırık tırak,** *Nesneler arasında iki kez çarpışmakla çıkan kuru ve hafif sürekli ses.*

tırık[2], [tırık] *{ağız} sf.* **1.** Zayıf; çelimsiz. **2.** (Çocuk için) hastalıklı. [DS]

tırık[3], **-ğı** [tır-ık] *{ağız} is.* **1.** İshal; sürgün. **2.** Eti yenmeyen hayvanların dışkısı. [DS]

tırık[4], **-ğı** [? tırık] *{ağız} is.* Sedir. [DS]

tırık[5], **-ğı** [? tırık] *{ağız} sf.* **1.** Çok eski. **2.** Çürümüş; işe yaramaz. [DS] 🗗 **tırık tırık,** *{ağız} Çok eski.* [DS]

tırık[6], **-ğı** [tır-ık / tirik] *{ağız} is.* Sincap. [DS]

tırık[7], **-ğı** [tırık] *{ağız} sf.* Gereken ilgiyi göstermeyen; savsak. [DS]

tırıka, [tırıka] *{ağız} is.* Şiniğin dörtte biri. [DS]

tırıklama, [tır-ık-la-ma] *is.* Tırıklamak eylemi.

tırıklamak[1], [tır-ık *(yans.)* > tır-ık-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Haber vermeden almak; aşırmak; çalmak. [DS]

tırıklamak[2], [tır-ık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* İshal olmak; sürgüne yakalanmak. [DS]

tırıklamak[3], [tır-ık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Çok zayıflamak. [DS]

tırıklı[1], [tırık-lı] *{ağız} sf.* Edepsiz; ağzı bozuk.[DS]

tırıklı[2], [tırık-lı] *{ağız} sf.* (Kumaş için) özürlü; yırtık. [DS]

tırıklı[3], [tırık-lı] *{ağız} sf.* (Kişi için) ishal olmuş. [DS]

tırıl[1], [tır *(yans.)* > tır-ıl طرل] *sf. teklfz.* **1.** *{OsT}* Çıplak. **2.** *{ağız}* Zayıf; kansız cansız; sıska. [DS] **3.** *{OsT} {ağız}* Parasız; züğürt. [DS] **4.** *{ağız}* Sinirli; alıngan; kavgacı. [DS] **5.** *{ağız}* Sözünde durmayan. [DS] **6.** *{ağız}* Dargın; küskün. [DS] 🗗 **tırıl olmak,** *{ağız} İshal olmak.* [DS]‖ **tırıl tırıl,** *Hiç parasız; çok züğürt; çok zayıf.*

tırıl[2], [tır-ıl] *{ağız} is.* Taşlı tarla. [DS]

tırıl[3], [tır-ıl] *{ağız} sf.* Çok eski. [DS]

tırıl[4], [tır-ıl] *{ağız} sf.* Köpek. [DS]

tırıldak, -ğı [tır-ıl-da-k] *{ağız} is.* **1.** Zil. **2.** Topaç; fırıldak. [DS]

tırıllama, [tır-ıl-la-ma] *is.* Tırıllamak eylemi.

tırıllamak, [tır *(yans.)* tır-ıl-la-mak] *gçsz. f.]-r] [-l(ı)-yor]* Çıplak kalmak; parasız kalmak.

tırıllık, -ğı [tırıl-lık] *{ağız} is.* Köpeklik. 🗗 **tırıllık etmek,** *{ağız} Boyun eğip yalvarmak.* [DS]

tırıltı, [tırıl-tı] *{ağız} is.* Dışkı; pislik. [DS]

tırım, [tırım] *{ağız} is.* Sık ağaçlı orman. [DS] 🗗 **tırım toprak,** *{ağız} Ekime elverişli olmayan, sert toprak.* [DS]

tırın[1], [tır-ın] *{ağız} sf.* Genizden konuşan; hınhım. [DS]

tırın[2], [tırın] *{ağız} sf.* Gergin. [DS]

tırın[3], [tırın] *{ağız} is.* Köy evlerinin yanındaki otsuz, kıyısı çevrili bahçe. [DS]

tırın[4], [tırın] *{ağız} is.* Sıkıntılı hava. [DS]

tırına, [? tırına] *{ağız} is.* Alay. [DS]

tırınç, -cı [tırınç] *{ağız} is.* Kuşburnundan yapılan salça. [DS]

tırındaz, [Far. tīr-endāz] *{ağız} sf.* Temiz, titiz ve süslü giyinen. [DS]

tırındı, [? tırındı] *{ağız} is.* Kapıların üstüne konulan uzun taş. [DS]

tırıngak, [tırñ-ā-k] *(tırña:k) {eT} is.* Tırnak. [ETY]

tırıngez[1], [Far. tīr-endāz] *{ağız} sf.* Temiz, titiz ve süslü giyinen. [DS]

tırıngez[2], [Far. tīr-endāz] *{ağız} sf.* Temiz, titiz ve süslü giyinen. [DS]

tırıngı, [tırıngı] *{ağız} is. folk.* Bayburt ve Kars dolaylarında tek kişi tarafından oynanan bir oyun. [DS]

tırınk, [tır *(yans.)* > tır-ınk / tir-ink] *is.* Sert bir yüzeye çarpan para ya da onun gibi bir şeyin çıkardığı ses; tirink. 🗗 **tırınk saymak,** *Aldığı mal ya da yaptırdığı işin bedelini peşin olarak vermek.*‖ **tırınk tırınk parasını almak,** *Peşin peşin parasını almak.*

tırınmak, [tır-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Silinmek. [DS]

tırıntaz, [Far. tīr-endāz] *{ağız} sf.* İnce; kibar. [DS]

tırıp[1], [? tırıp] *{ağız} sf.* **1.** Çok; bol; dolu. **2.** Düzgün. [DS]

tırıp[2], [? tırıp] *{ağız} is.* Keyfi yerinde olma. [DS]

tırıs[1], [tır *(yans.)* > tırıs] *is.* Atın kısa adımlarla yaptığı yavaş koşu. 🗗 **tırısa kalkmak,** *(At için) tırıs yürüyüşe başlamak.*‖ **tırıs gitmek,** *Koşarcasına hızlı adımlarla yürümek.*‖ **tırısı gaymak** (kaymak), *{ağız} Uzaklaşmak; gitmek.* [DS]‖ **tırıs tırıs,** *1. Utanmış bir vaziyette. 2. Hızlıca.*

tırıs[2], [tırıs] *{ağız} is.* **1.** Takma ad; lakap. **2.** Gerçek olmayan söz; abartı. [DS]

tırısa, [tırıs-a] *{ağız} zf.* Hiç durmadan. [DS] 🗗 **tırısa gelmek,** *{ağız} Koşarak gelmek.* [DS]‖ **tırısa gitmek,** *{ağız} Bilinmeyen durumda olmak.* [DS]‖ **tırısa kalkınak,** *{ağız} Sıçrayarak gitmek.* [DS]

tırıskı, [tırıs-kı] *{ağız} is.* Dayak; tokat; sopa. [DS]

tırış, [Far. turş => tırış] *{ağız} is.* **1.** Pelte. **2.** Gül pekmezi. **3.** Tam olmuş incir. **4.** Çiçekbozuğu yüzlü kimse. [DS] 🗗 **tırışa dönmek,** *{ağız} Yaşlılık yüzünden derisi buruşmak; pelteye dönmek.* [DS]

tırışık, -ğı [tırış-ık] *{ağız} sf.* **1.** Buruşuk; kırışık. **2.** *is.* Çiçek bozuğu. [DS]

tırışmak[1], [tırış-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Buruşmak. **2.** Yüzünü ekşitmek. [DS]

tırışmak[2], [tırış-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Zayıflamak. [DS]

tırıt, [tır-ıt ?] *{ağız} sf.* (Kişi için) güçsüz; hâlsiz. [DS]

tırıtmak, [diret-mek > tır-ıt-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Karşı gelmek; diretmek. [DS]

tırız, [tır-ız] *{ağız} is.* Yırtmaç. [DS]

tırık, -ğı [tır-ık / tırık] *{ağız} is.* Peklik; kabızlık. [DS]

tırk, [tırk *(yans.)*] *{ağız} sf.* Peşin. [DS]

tırka[1], [tırka] *{ağız} is.* Kapı sürgüsü; mandal. [DS] 🗗 **tırkayı tırkalamak,** *{ağız}* → tırkazlamak. [DS]

tırka[2], [tırka] *{ağız} is.* Titiz, her şeye çabuk kızan; sinirli. [DS]

tırka[3], [tırka] *{ağız} is.* Sıra; dizi. [DS]

tırka[4], [tırka] *{ağız} is.* Harman yerinde dövülmek için yapılan sap yığınları. [DS]

tırkaç, [Far. derivās / tırk *(yans.)* > tırkaç طرقاج] *{OsT} is.* → tırkaz.

tırkadak, -ğı [tırk-adak] *{ağız} zf.* Çat diye. [DS]

tırkala, [Far. derivās => tırkala] *{ağız} is.* Kapı sürgüsü. [DS]

tırkalamak, [tırka-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kapıyı arkadan sürgülemek; dayaklamak. [DS]

tırkanaş, [tırkan+aş] *{ağız} sf.* (Yemek için) suyunu çekerek lapalaşmış. [DS]

tırkas[1], [Far. derivās => tırkas طرقاس] *{OsT} is.* → tırkaz.

tırkas[2], [tırkas] *{ağız} is.* **1.** Yer altındaki mağara ve yollar. **2.** Ahırda yatmak için yapılan yüksekçe yer; ahır sekisi. [DS]

tırkaslamak, [tırkas-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* → tırkazlamak. [DS]

tırkatırık, -ğı [tırk-a+tır-ık] *{ağız} sf.* Uygun; tıpatıp.DS]

tırkaz[1], [Erme. dŕgoc' / Far. derivās *(kapı sürgüsü)* / tırk *(yans.)* > ṭırḳaz ترقاز / طرقاز / طرقز] *{OsT} is.* **1.** Kapı sürgüsü; kapı mandalı; kapı dayağı. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** İki kanatlı kapı ya da pencereyi kapalı konumda tutmaya yarayan ahşap ya da demir çubuk. **3.** *{ağız}* Kilit. [DS]

tırkaz[2], [tir-mek *(dermek)* > tır-ka-z] *{ağız} is.* İki derenin birleştiği dar yer. [DS]

tırkaz[3], [tıkız / tırkaz] *{ağız} sf.* Çok dolu; sıkışık; sıkı. [DS]

tırkaz[4], [tırkas / tırkaz] *{ağız} is.* Ahırda yatmak için yapılmış seki. [DS]

tırkazlama, [tırkaz-la-ma] *is.* Tırkazlamak eylemi.

tırkazlamak, [tırkaz-la-mak ترقزلامق] *{eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Kapı ya da pencereyi arkadan sürgülemek; tırkazını sürmek; tırkaz takmak; dayaklamak; mandallamak. **2.** Kilitlemek. [DS]

tırkazlanma, [tırkaz-la-n-ma / tırkaz-lan-ma] *is.* Tırkazlanmak eylemi.

tırkazlanmak, [tırkaz-la-n-mak] *edil f. [-ır]* **1.** Tırkazı takılmak; tırkaz sürülmek. **2.** [tırkaz-lan-mak] *gçsz. f.* Tırkaz edinmek; tırkaz sahibi olmak.

tırkazlatma, [tırkaz-la-t-ma] *is.* Tırkazlatmak eylemi.

tırkazlatmak, [tırkaz-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Tırkazlama eylemini yaptırmak; kapı ya da pencereye tırkaz takılmasını, sürülmesini sağlamak.

tırkeli, [tırka[3]-lı] *{ağız} sf.* Sıralı. [DS]

tırkı[1], [tırk-ı] *{ağız} is.* Kapı mandalı; sürgü; dayak; mandal; tırkaz. [DS]

tırkı[2], [tırk-ı] *{ağız} is.* Tahıl ölçeğinin dörtte biri. [DS]

tırkıç[1], **-cı** [tırk-ı-ç ?] *{ağız} is.* **1.** İçerisini göstermeyen parmaklıklı, kafesli kapı. **2.** Ahırda yavruları analarından ayırmak için yapılan parmaklıklı yer. [DS]

tırkıç[2], **-cı** [tırk+aş > tırkıç ?] *{ağız} is.* Yarma, soğan ve yağ ile yapılan bir yemek. [DS]

tırkık, -ğı [tırk-ık] *{ağız} is.* Seki. [DS]

tırkılamak, [tırkı-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kapı veya pencereyi arkasından sürgülemek; tırkazlamak. [DS]

tırkıldamak, [tırk-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** (Düşen nesneler için) tıkırtı çıkarmak. **2.** (Sıçan vb. için) tıkırtı yapmak. [DS]

tırkıs, [tırkıs] *{ağız} is.* **1.** Tırkaz. **2.** Kilit. [DS]

tırkış[1], [tırk-ı-ç / tırkış] *{ağız} is.* Pencere kafesi. [DS]

tırkış[2], [tırkış] *{ağız} sf.* **1.** (Çocuk için) büyüyememiş; zayıf. **2.** Çiçekbozuğu yüzlü. [DS]

tırkış[3], [tırk+aş] *{ağız} is.* **1.** Suyunu çekerek lapalaşmış yemek. **2.** Asma yaprağı kurusundan yapılan bir yemek. **3.** Lahana, biber ve bulgurla yapılan bir çorba. [DS]

tırkız[1], [tırkız] *{ağız} is.* Kapı sürgüsü; dayak; mandal. [DS]

tırkız[2], [tırkız] *{ağız} is.* Kalemlerdeki çengel. [DS]

tırla, [tır-la] *{ağız} is.* Makara. [DS]

tırlak[1], **-ğı** [tır-lak] *{ağız} is.* **1.** Kızmış erkek deve. **2.** Üç yaşında deve. [DS]

tırlak[2], **-ğı** [tır-lak] *{ağız} is.* Topaç. [DS]

tırlak[3], **-ğı** [tır-lak] *{ağız} sf.* **1.** Korkak. **2.** Titiz; sinirli. **3.** Fırlak. [DS]

tırlak[4], **-ğı** [tır-lak] *{ağız} is.* İshal; sürgün. [DS] 🗗 **tırlak olmak,** *{ağız} İshal olmak.* [DS]

tırlama, [tır-la-ma] *is.* **1.** Tırlamak eylemi. **2.** *{ağız}* Dışkı; pislik. [DS]

tırlamak[1], [tır *(yans.)* > tır-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Kedi gibi mırıltılı sesler çıkarmak. **2.** *argo.* Sınıfta kalmak.

tırlamak[2], [tır-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Gizliden gitmek; kaçmak; bir yerden hızlıca kaçmak; sıvışmak; uzaklaşmak. **2.** Fırlamak. **3.** Yitmek; kaybolmak. [DS] **4.** *argo.* Ölmek.

tırlamak[3], [tır-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Birdenbire öfkelenmek; kızmak. **2.** Sövmek; küfretmek. [DS]

tırlamak[4], [tır-la-mak] *{ağız} gçz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* İshal olmak. [DS]

tırlamak[5], [tır-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı-yor]* (Erkek deve için) dişisini kovalamak. [DS]

tırlanmak, [tır-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Dönmek. **2.** Sövmek. [DS]

tırlap, -bı [? tırlap] *{ağız} is.* Eğitim; görgü. [DS]

tırlaşmak, [tır-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Sataşmak; tedirgin etmek. [DS]

tırlatmak, [tır-la-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Örülmüş şeyleri sökmek. **2.** Yumağı boşaltmak. [DS]

tırlık, -ğı [tır-lık] *{ağız} is.* **1.** Kalın pamuk ipliği. **2.** Kelep yapılmış pamuk ipliği. **3.** Pamuk ipliğinden dokuma kumaştan yapılan şalvar. **4.** Kalın iplikten dokunmuş çuval. [DS]

tırma, [tır-ma] *{ağız} is.* Çalı. [DS]

tırmaçlamak, [tır-maç-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Yük, çocuk vb.ni sırtına bağlamak; sarınmak. [DS]

tırmalama, [tır-ma-la-ma] *is.* Tırmalamak eylemi.

tırmalamak, [tır-ma-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Tırnakları ile çizmek; yırtmak; koparmak kanatmak. **2.** (Tırnak gibi çıkıntılı bir pürüz için) bir yüzeyi ya da cildi çizmek. **3.** *mecaz.* Rahatsız etmek. **4.** Acıdan kıvranmak; tırmalama hareketlerinde bulunmak. **5.** (Ses için) kulakta hoş olmayan, rahatsız edici etkide bulunmak.

tırmalanma, [tır-ma-la-n-ma] *is.* Tırmalanmak eylemi.

tırmalanmak, [tır-ma-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tırmalamak eylemine uğramak; tırmalanmak eylemine konu olmak. **2.** *dönşl. f.* Acıdan kıvranmak.

tırmalatma, [tır-ma-la-t-ma] *is.* Tırmalatmak eylemi.

tırmalatmak, [tır-ma-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Tırmalamak eylemini yaptırmak; tırnakla çizilmesine, kanatılmasına yol açmak.

tırmalmak, [tırma-l-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Tırmalanmak. [DLT]

tırmamak, [tır-ma-mak] *gçl. f. [-r] [-m(ı)-yor] eski.* Çengel takarak çekmek.

tırman, [tır-man ?] *{ağız} is.* **1.** Tarla, bağ ve bahçe sınırı. **2.** İki tarla arasındaki boş yer. **3.** Bağın meyilli kıyısı. [DS]

tırmananlar, [tır-ma-n-an-lar] *is. zool.* Tırmanıcılar.

tırmanda, [tırman-da] *{ağız} sf.* Asalak. [DS]

tırmanıcı, [tır-ma-n-ıcı] *sf.* **1.** Tırmanma özelliği taşıyan; tırmanan. **2.** *bot.* (Bitki için) sapı kendisinin dik durmasına yetecek kadar sert olmayan, yükselmek için yanında bulunan bir desteğe ve duvara tutunan. **3.** *spor.* Dik kayalara tırmanan.

tırmanıcılar, [tır-ma-n-ıcı-lar] *is. zool.* İki parmağı öne, iki parmağı da arkaya yönelik olduğundan papağan ve guguk kuşu gibi kuşları kapsayan takım; tırmananlar.

tırmanış, [tır-ma-n-ış] *is.* Tırmanmak eylemi ve biçimi.

tırmanma, [tır-ma-n-ma] *is.* **1.** Tırmanmak eylemi. **2.** *spor.* Dağcıların el ve kol güçlerini kullanarak dik bir kaya üzerinde yukarı doğru ilerlemesi. **3.** *mecaz.* Güç bir sorunun hızla büyümesi; tehlikeli ve ciddi boyutlara ulaşması; gücünü ve etkisini artırması. **4.** Ülkeler arasındaki çatışmalarda hızla silahlanmaya gidilmesi; nükleer silahlanmanın önlenemez biçimde hızlanması. ◻ **tırmanma şeridi,** *Karayollarında ağır taşıtlara ayrılmış en sağdaki şerit.*

tırmanmak, [tır-ma-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** El ve ayaklarını kullanarak kendi gücü ile tutuna tutuna yükselmek, tırnaklarını takarak dik bir yere çıkmak; ilerlemek. **2.** Zorlukla ilerleyip yükselmek. **3.** (Taşıt ya da yaya için) arazinin yapısına uygun eğimi izleyerek yükselmek ya da ilerlemek; yokuş çıkmak. **4.** (Uçak için) havalandıktan sonra yükselmek; yükseğe çıkmak. **5.** (Bitki için) yanındaki desteklere tutunarak yükselmek. **6.** (Yol için) yukarı doğru önemli bir eğime sahip olmak. **7.** Daha yüksek bir düzeye ulaşmak. **8.** *mecaz.* Belli bir durum ya da olgu giderek tehlikeli olacak biçim almak; boyutları büyümek; güç kazanmak; giderek artmak. **9.** *gçl. f.* Üzerine çıkmak; güçlükle çıkmak.

tırmantı, [tırma-n-tı طرمنتی] *{OsT} is.* İnsanın içini tırmalayan ağrı. [Kamus]

tırmaşık, -ğı [tır-ma-ş-ık] *sf.* Tırmaşma özelliği olan; tırmanan; tırınanıcı. ◻ **tırmaşık kuşu,** *Sırtı benekli, esmer, karnı açık esmer, kuyruğu kızıl tüylü ince uzun, eğri gagalı, ağaç gövdelerindeki böceklerle beslenen çok küçük ötücü kuş,(Certhia familiaris, C. brachiydactyla).*

tırmaşma, [tır-ma-ş-ma] *is.* Tırmaşmak eylemi.

tırmaşmak[1], [tır-ma-ş-mak طرمشمق] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Tırmanmak; tutunarak yükselmek. *{OsT} (aym)* **2.** *{ağız}* (Asma, sarmaşık, diken vb. bitkiler için) bir yere sarılarak tırmanmak. [DS]

tırmaşmak[2], [tırma-ş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kaşınmak; tırmaşmak. [DLT]

tırmı, [? tırmı] *{ağız} is.* Beş köşeli yüzey; beşgen. [DS]

tırmık[1], **-ğı** [tar-mak *(parmak, tırnak, pençe)* > tırmık] *is.* **1.** Tırnakla cilt vb. yüzeylerde yapılan derin olmayan yırtık. **2.** Kedinin vurduğu tırnalayıcı pençe. **3.** Bir tür dikenli bitki.

tırmık[2], **-ğı** [tır-mık] *is.* **1.** Bellenmiş ya da çapalanmış tarla ya da bahçeyi düzeltmek, keseklerini ezmekte kullanılan seyrek dişli tarağa benzer tarım aracı. **2.** Hayvan ya da traktörle çekilen ve sürülmüş tarlayı düzlemek, gübre ve tohumu toprağa karıştırmakta kullanılan bir eksene tutturulmuş dişlerden oluşan tarım aracı. **3.** Ot, ekin demeti, kuru

yaprak vb. toplamakta kullanılan çeşitli boy ve şekillerdeki tarım aracı.

tırmıklama, [tırmık-la-ma] *is.* **1.** Tırmıklamak eylemi. **2.** Sürülmüş tarlanın yüzeyinin tırmıkla işlenmesi.

tırmıklamak, [tırmık-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir kimsenin yüz el vb. derisini tırnakla yüzeysel olarak yırtmak; tırmalamak; tırnaklamak. **2.** Tırmıkla temizlemek ya da düzeltmek.

tırmıklanma, [tırmık-la-n-ma] *is.* Tırmıklanmak eylemi.

tırmıklanmak, [tırmık-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** El veya yüzü tırnakla yüzeysel olarak yırtılmak; tırmalanmak; tırnaklanmak; tırmıklamak eylemine uğramak. **2.** (Tarla, bahçe vb. için) tırmıkla işlenmek. **3.** *dönşl. f.* Tırmık sahibi olmak; tırmık edinmek; tırmıklı hâle gelmek.

tırmuk, [tır-muk طرمق] *{OsT} is.* Tırnak veya pençe yarası; tırmık[1].

tırnak, -ğı [tırna-mak *(kaşınmak)* > tırñā-k > tırnak] *is.* **1.** İnsan ve bazı hayvanların el ve ayak parmaklarının üst ucunda yüzeysel olarak yer alan boynuzsu tabaka. *{eT} (aynı)* [EUTS] **2.** Kimi araçların etkin parçalarının ucunda bulunan kıvrıklık. **3.** *anat.* Göz çukurunun iç çeperinde bulunan küçük dört köşe ince kemik. **4.** Bir ateşli silahta, ateşleme sonunda mermi kovanının geri itilmesini sağlayan küçük çıkıntı. **5.** Ciltçilikte tek sayfaları tutturmak için sayfanın kenarında bırakılan şerit. **6.** Bir dam örtüsünü yerinde tutturmaya yarayan madenî parça. **7.** Mücevhercilikte, yüzük kaşını tutturmak için kaşın üzerine dönen madenî parça. **8.** Sütun gövdesini oturtmalığa bağlayan pençe biçimindeki kavrayıcı öge. **9.** Böceklerin ayağında bulunan çengel biçimindeki uzantıların her birine verilen ad. **10.** *dnz.* Gemi demirinin dibe tutunmasını sağlayan yassı ve çıkıntılı kısım. **11.** Bir duvar yüzeyinde çıkıntı yapan taş, tuğla vb. **12.** Heykel dökümünde kalıp parçalarının birbirine birleştirilmesinde kolaylık sağlayan çıkıntıların her biri. **13.** Kanun çalmakta kullanılan ve parmak ucuna getirilerek kullanılan mızrap. **14.** Tenekecilerin delik açmakta kullandıkları alet; keski. **15.** *{ağız}* Kalem ucu. [DS] 🗗 (birinin) **tırnağı** (bile) **olamamak,** *Ölçü ve değer bakımından o kimseden çok aşağıda kalmak.*|| **tırnağı dibinde,** *{eAT} {ağız} Peşin.* [DS]|| **tırnağı dibinde vermek,** *{OsT} Satın alınan malın parasını hemen ödemek.*|| **tırnağı karıncalı,** *{ağız} Belalı.* [DS]|| (bir kimsenin) **tırnağına** (veya attığı tırnağa) **değmemek,** *Değer yönünden o kimse ile karşılaştırılamayacak kadar aşağıda olmak.*|| (birinin) **tırnağını uzatmamak,** *{ağız} O kişinin iyi olmasını, yükselmesini istememek veya buna engel olmak.* [DS]|| **tırnağın varsa başını kaşı,** *Kendi işini kendin yapmaya bak.*|| **tırnak açmak,** *dbl. Bir sözcüğü belirtmek için başlangıç belirten tırnak işaretini ("...) koymak.*|| **tırnak altı fırçaları,** *zool. Örümceklerde tırnağın hemen altında bulunan kıl demeti.*|| **tırnak atmak,** *1. Tırnakla çizmek. 2. argo. Oyun kâğıtlarını belli olması için tırnakla çizmek.*|| **tırnak besleyicisi,** *Ojeden önce kullanılan ve tırnakların yıpranmasını önleyen bir tür kozmetik.*|| **tırnak çalmak,** *{eAT} Kavgayı kızıştırmak için iki tarafı tahrik etmek; tırnak kaşımak.*|| **tırnak çekişmek,** *{ağız} Lades tutuşmak.* [DS]|| **tırnak çekmek,** *{ağız} Yazmacılıkta, boyalı çiçeklerin arasına renkli çizgiler çekmek.* [DS]|| **tırnak derisi,** *anat. Tırnakların etrafındaki ince deri.*|| **tırnak ekmeği,** *{ağız}* → tırnaklı pide. [DS]|| **tırnak içine almak,** *dbl. Bir sözü açma ve kapama tırnakları (".... ") arasına alarak belirtmek.*|| **tırnak iliştirmek,** *Bir kimseye askıntı olmak; ondan ayrılmamak.*|| **tırnak işareti,** *dbl. Bir cümle içinde bir sözcüğü belirtmek için kullanılan üstten kullanılan çift virgüle benzer noktalama işareti; (".... ").*|| **tırnak kadar,** *Çok küçük; pek az.*|| **tırnak kakmak,** *{ağız} 1. (Binek hayvanı için) güçsüz kalmak. 2. (Binek hayvanı için) tırnağı uzadığı için ayağını yere vurmak.* [DS]|| **tırnak kapamak,** *dbl. Cümle içinde belirtilmek istenen sözcük ya da sözcükler bittikten sonra bitiş belirten tırnak işaretini (.... ") koymak.*|| **tırnak kemiği,** *anat. Tırnağı taşıyan parmak kemiği.*|| **tırnak kökü,** *anat. Tırnağın gömülü olduğu ve büyümesinin sağlandığı yer.*|| **tırnak kör olmak,** *{OsT} Tırnak aşınmak; büyümesi durmak.*|| **tırnaklarını göstermek,** *Bir kimseyi korkutmak; göz dağı vermek.*|| **tırnaklarını sökmek,** *mecaz. Bir kimseyi her türlü güçten yoksun bırakmak; olanaklarını elinden almak.*|| **tırnak makası,** *El ve ayak tırnaklarını kesmekte kullanılan bir tür çakı.*|| **tırnak sürtüştürmek,** *İki kişi arasında var olan anlaşmazlığı tırmandırmak.*|| **tırnak tablası,** *anat. Tırnağın görünen bölümü.*|| **tırnak takmak,** *1. Bir kimseye askıntı olmak; ondan ayrılmamak. 2. Kötülük yapmak için bahane uydurmak.*|| **tırnak yeri,** *1. Çakı vb. şeyleri kolayca açabilmek için yapılmış tırnak takılacak çentik. 2. {OsT} İtiraz için, ilişmek için yakalanan açık.*

tırnaka, [tırnak > tırnak-a] *is. argo.* Oyunda kâğıtlara tırnak atmak suretiyle yapılan hile.

tırnakçı, [tırnak-çı] *is.* **1.** Oyunda tırnak atarak hile yapan oyuncu. **2.** *argo.* Para alıp verirken içinden bir veya birkaçını aşırmayı beceri hâline getirmiş yankesici. **3.** İmparatorluk döneminde her perşembe günü padişahın tırnaklarını kesmekle görevli saray has odalısı. **4.** *{ağız}* Fırında pide açıp tırnak süsü yapan işçi. [DS]

tırnakçık, -ğı [tırnak-çık] *is.* **1.** Küçük tırnak. **2.** *anat.* Göz çukurunun iç yüzünde bulunan dört köşe ince kemik.

tırnakçılık, -ğı [tırnak-çı-lık] *is.* Tırnakçının yaptığı iş.

tırnaklama, [tırnak-la-ma] *is.* Tırnaklamak eylemi.

tırnaklamak, [tırnak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Tırnağını batırarak yırtmaya çalışmak. **2.** Tırmalamak.

tırnaklanma, [tırnak-la-n-ma / tırnak-lan-ma] *is.* Tırnaklanmak eylemi.

tırnaklanmak, [tırnak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tırnaklamak eylemine uğramak. **2.** Tırmalanmak. **3.** *dönşl. f.* Tırnak sahibi olmak; tırnakları oluşmak; tırnakları çıkmak; tırnaklı hâle gelmek.

tırnaklı, [tırnak-lı] *sf.* **1.** Tırnağı olan; tırnağı bulunan; tırnak sahibi olan. **2.** (Belirtilen nitelikte) tırnağı bulunan. ◘ **tırnaklı pide,** *{ağız} Üzerine tırnakla iz yapılarak pişirilen pide.* [DS]

tırnaklık, -ğı [tırnak-lık] *is.* **1.** Kimi kutuların ya da ambalajların kenarında tırnakla tutarak çekip açmaya yarayan küçük çentik. **2.** Çakı, bıçak vb.ni tırnak takarak açmak için bir kenarına açılmış kertik.

tırnaklılar, [tırnak-lı-lar] *is. zool.* Toynaklılar.

tırnaksı, [tırnak-sı] *sf.* Tırnağa benzer; tırnağı andıran; tırnak gibi. ◘ **tırnaksı kemik,** *anat. Gözyaşı kemiği.*

tırngak, [tırñ-ā-k] *(tırña:k) {eT} is.* Tırnak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB]

tırnık[1]**, -ğı** [tır-(ı)n-ık ?] *{ağız} is.* Çok küçük parça. [DS]

tırnık[2]**, -ğı** [tır-(ı)n-ık ?] *{ağız} sf.* (Hastalık için) bulaşıcı. [DS]

tıro, [? tıro] *{ağız} is.* Bir düşünceyi yaymak, ondan yana olanları çoğaltmak amacıyla söz, yazı veya başka araçla yapılan etkinlik; propaganda. [DS]

tırpada, [tırp-a-da] *{ağız} zf.* (Kâğıt vb. düşmek) birdenbire ve ses çıkararak. [DS]

tırpadak, -ğı [tırp-adak] *{ağız} zf.* Birdenbire; ansızın. [DS]

tırpağılanmak, [tırpağı-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Karın şişliği, beniz solgunluğu yapan bir hastalığa yakalanmak. [DS]

tırpan, [Yun. drepanı] *is.* **1.** İki elle tutularak ekin ve ot biçmekte kullanılan, uzun bir sopa ucuna bağlı eğik bir çelik lamadan oluşan alet. **2.** Delici ve dürtücü eski bir silah. **3.** *spor.* Güreşte rakibin dengesini bozmak için uyluklarına kendi ayağı ile çengel takmak suretiyle uygulanan oyun. **4.** *ed.* Azrail'in ölüm simgesi. ◘ **tırpan atmak,** *1. {ağız} Bir topluluğu yok etmek; topluca yok etmek; kırıp geçirmek.* [DS] *2. {ağız} Çok yemek; sofradaki bütün yemekleri bitirmek; silip süpürmek.* [DS] *3. İstemediği kişilerin görevine son vermek veya uzaklaştırmak.* ‖ **tırpandan geçirmek,** *Tırpanlamak.*

tırpana, [Yun. dropanion *(küçük orak)*] *is. zool.* Tırpanagillerden daha çok kuzey denizlerinde bulunan, sırtı kurşuni, iki metre kadar boylu, dikensiz ve pulsuz, kıkırdaklı balık, *(Raja batis).*

tırpane, [Yun. dropanion] *{ağız} is.* Delgi kolu; matkap kolu. [DS]

tırpancı, [tırpan-cı] *is.* **1.** Tırpan yapan ve satan kimse. **2.** Tırpan kullanarak ekin ve ot biçen kimse.

tırpanlama, [tırpan-la-ma] *is.* Tırpanlamak eylemi.

tırpanlamak, [tırpan-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Ot ve ekin için) tırpan ile biçmek. **2.** *mecaz.* Yok etmeye, ortadan kaldırmaya çalışmak.

tırpanlanma, [tırpan-la-n-ma] *is.* Tırpanlanmak eylemi.

tırpanlanmak, [tırpan-la-n-mak] *edil f. [-ır]* **1.** Tırpanlamak eylemine uğramak; tırpanlamak eylemi yapılmak; tırpandan geçirilmek. **2.** *mecaz.* Yok edilmek; ortadan kaldırılmak. **3.** *dönşl. f.* Tırpan sahibi olmak; tırpan edinmek; tırpanlı hâle gelmek.

tırpanlatma, [tırpan-la-t-ma] *is.* Tırpanlatmak eylemi.

tırpanlatmak, [tırpan-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Tırpanlamak işini yaptırmak.

tırpıldamak, [tırp-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı) -yor]* (Hafif şeyler için) yere düşüp ses çıkarmak. [DS]

tırpıltı, [tırp-ıl-tı] *{ağız} is.* Hafif şeylerin yere düşerken çıkardığı ses. [DS]

tırpışlamak, [tırp-ış-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Dövmek. [DS]

tırrih, [Ar. ṭırrīḫ طريخ] *(tırri:h) {OsT} is.* Tuzlu balık; sardalye.

tırs[1], [Ar. ṭırs طرس] *{OsT} is.* Abadi ve aharlı yazı kâğıdı.

tırs[2], [tırs] *{ağız} sf.* (Kişi için) sinirli; titiz. [DS]

tırsak, -ğı [tırs-mak > tırs-ak] *sf. argo.* Korkak.

tırsalanmak, [Bul. *tırskam [Tietze] => tırsa-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Sallanmak. **2.** Silkelenmek. [DS]

tırsıldamak, [Bul. *tırskam [Tietze] =>tırs-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Sendelemek. [DS]

tırsımak, [tırs-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** (Yaş sebze, meyve vb. için) tazeliğini yitirmek; buruşmak. **2.** (Kişi için) canı sıkılmak. **3.** (Yemek için) ekşimek; bozulmak. [DS]

tırsi, [Yun. trissi] *{ağız} is. zool.* → tirsi. [DS]

tırsma, [tırs-ma] *is.* Tırsmak eylemi; korkma; ürkme.

tırsmak, [Far. tersīden *(korkmak)* => tırs-mak] *gçsz. f. [-ar]* Korkmak; ürkmek.

tırş, [Far. turş] *{ağız} sf.* Ekşi. [DS]

tırşık, -ğı [Far. turş => tırşık] *{ağız} is.* Yaban pancarı ile yapılan bir yemek. [DS]

tırşımak, [Far. turş => tırş-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Yemek için) ekşimek; kokmak; bozulmak. [DS]

tırşıtmak, [tırşı-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Buruşturmak; kırıştırmak. **2.** Yüzünü buruşturmak; suratını ekşitmek. [DS]

-tırt-, [-dır-t- / -dir-t- / -dür-t- / -dur-t- / -tir-t- / -tır-t- / -tur-t- / -tür-t-] *yap. e.* ➝ -dırt-.

tırt[1], [tır / tırt / tor / tör *(yans.)*] *is.* Kaba saba olmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tırt-la-k*

tırt[2], [tır / tırt / tor / tör *(yans.)*] *is.* **1.** Kuvvetle sürtünmeyi, yırtılmayı; gazların dışarı atılmasını; cıvık şeylerin basınçla fışkırışını; çok konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tırt tırt, tırt etmek, tırt-mak, tırt-ıl* **2.** *{eT}* Yırtma sesi; cırt. [DLT]

tırtar, [tırt-ar ?] *{ağız} sf.* Ahmak. [DS]

tırtaş, [tır-(ı)t-a-ş] *{ağız} sf.* Zayıf; cılız. [DS]

tırtı, [tırt-ı] *{ağız} is.* Ev eşyası. [DS]

tırtıba, [? tırtıba] *{ağız} is.* Kavga; gürültü. [DS]

tırtık, -ğı [tır *(yans.)* > *tır-(ı)t-mak > tırt-ık] *is.* Çentik; pürüz; küçük çıkıntı.

tırtıkçı, [tırt-ık-çı] *is. argo.* **1.** Oyun kâğıdına tırnak atan kimse. **2.** Saymakta olduğu paraların içinden bir veya birkaçını el çabukluğu ile aşıran kimse; yankesici; tırnakçı.

tırtıkçılık, -ğı [tırt-ık-çı-lık] *is.* Tırtıkçının yaptığı iş; yankesici.

tırtıklama, [tırt-ık-la-ma] *is.* Tırtıklamak eylemi.

tırtıklamak, [tırt-ık-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Tırtıklı hâle getirmek. **2.** *{ağız}* Tırmalamak. [DS] **3.** *{ağız}* Delik deşik etmek. [DS] **4.** *{ağız}* Berelemek; örselemek. [DS] **5.** *{ağız}* Kumarda azar azar kazanmak. [DS] **6.** *argo.* Azar azar çalmak; yavaş yavaş aşırmak. **7.** *{ağız}* Kurnazlıkla para çekmek; bir şeyler koparmak. [DS] **8.** *{ağız}* Yemeğin üstünde yemek. [DS]

tırtıklanma, [tır-t-ık-la-n-ma / tır-tı-k-lan-ma] *is.* Tırtıklanmak eylemi.

tırtıklanmak, [tır-t-ık-la-n-mak] *edil. f. [-ır] argo.* **1.** Tırtıklamak eylemine uğramak; azar azar parası ya da bir şeyi çalınmak; yavaş yavaş aşırılmak. **2.** *{ağız}* Kumarda yenilmek; para vermek. [DS] **3.** *dönşl. f.* Tırtıklı hâle gelmek; çentiklenmek.

tırtıklatma, [tırt-ık-la-t-ma] *is.* Tırtıklatmak eylemi.

tırtıklatmak, [tırt-ık-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tırtıklamak eylemini yaptırmak; tırtıklanmasını sağlamak. **2.** Tırtıklı hâle getirtmek.

tırtıklı, [tırt-ık-lı] *sf.* Tırtıkları olan; çentikleri bulunan.

tırtıl[1], [Erme. t'rt'ur] *is. zool.* Pul kanatlı böceklerin larvası. 🗗 **tırtıl gibi çekmek,** *{ağız} Hiç durmaksızın taşımak.* [DS]

tırtıl[2], [tırt-ıl] *is.* **1.** Çevresinde kertikler bulunan ve işlenecek parça üzerine bastırılarak kertiklerin izini çıkarmaya yarayan tekerlek. **2.** Pul ve para kenarlarında bulunan küçük çıkıntıların her biri. **3.** Tank gibi araçların arazide yol almasını kolaylaştırmak için bir zincirsel çember etrafında yer alan çıkıntılı parçalardan her biri. **4.** Bir şeyin kenarına çekilen zincirimsi süs ögesi. **5.** Maraş işi giyim ve süs eşyalarında kullanılan altın veya gümüş malzeme. **6.** *{ağız}* Yazma çevresine örülen ince oya. [DS] 🗗 **tırtıl çekmek,** *Henüz yumuşak durumda olan metal üzerine tırtıllar oluşturmak.*|| **tırtıl kesmek,** *Bir şeyin kenarlarını diş diş çıkıntılı ve girintili olarak kesmek.*

tırtıl[3], [tırt-ıl] *{ağız} is.* **1.** Çınar ağacı kozalağı. **2.** Ceviz, meşe ve fındık ağacı çiçeği. [DS]

tırtıl[4], [tırıt-ıl / tırtıl] *{ağız} sf.* **1.** Hasta; zayıf. **2.** Çopur. [DS]

tırtıl[5], [tır-ıt-ıl / tırtıl] *{ağız} sf.* Parasız. [DS]

tırtıl[6], [tırt-ıl *(eski kenarı çentikli kırk para)*] *{ağız} is. folk.* Çocukların ramazan öncesinde ev ev dolaşarak para toplamaları geleneği. [DS]

tırtılcıl, [tırtıl-cıl] *sf.* **1.** (Hayvan için) tırtılla beslenen; tırtılı seven. **2.** *is.* Tropikal ormanlarda yaşayan ve bu bölgedeki böceklerle beslenen tırtıl yiyenler familyasından donuk renkli ötücü kuşlar, *(Campephaga).*

tırtıllanma, [tırtıl-la-n-ma] *is.* Tırtıllanmak eylemi.

tırtıllanmak[1], [tırtıl-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Tırtıllı hâle getirilmek; üzerinde veya kenarında tırtıllar oluşturulmak.

tırtıllanmak[2], [tırtıl-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* (Ağaç, bitki için) üzerinde tırtıllar görülmek.

tırtıllı, [tırtıl-lı] *sf.* Tırtılı bulunan; kenarında tırtılları olan. 🗗 **tırtıllı araç,** *Hareket etmek için tırtıl denilen geniş ve sürekli bir bant ile yere basma veya tırmanma özelliği olan araç.*|| **tırtıllı bıçak,** *Kesilen sebze ve meyveleri süslemek için ağzının kenarı kertikli olan bıçak.*|| **tırtıllı para,** *Kenarları dişli dişli kesilmiş paralar.*

tırtılölçer, [tırt-ıl+ölç-er] *is.* Bir posta pulunun kenarındaki tırtılların sayısını ve cinsini belirlemekte kullanılan taksimatlı küçük cetvel; odontometre.

tırtılsı, [tırt-ıl-sı] *sf.* Tırtıla benzeyen; tırtıl gibi; tırtılı andıran.

tırtılsılar, [tırt-ıl-sı-lar] *is. bot.* Çiçekleri tırtıla benzeyen bitkiler.

tırtır[1], [tırt-ıl / tır+tır] *is. zool.* **1.** Uzun gövdeli, uzun duyargalı, kurtçuk evresini tarım bitkisi zararlıları üzerinde geçiren asalak arı, *(İchneumon piserius).* **2.** *{OsT} {ağız}* ➝ tırtıl[1]. [DS]

tırtır[2], [tır+tır] *{ağız} is.* Motosiklet. [DS]

tırtır[3], [tır+tır] *{ağız} is.* **1.** Boncuk. **2.** Yemeni ya da gelin kesesi çevresine dikilen kıvrımlı sarı tel. [DS]

tırtır[4], [tır-(ı)t-ır] *{ağız} is.* Yay. [DS]

tırtır[5], [tır+tır] *{ağız} is.* **1.** İshal. **2.** Yellenme. 🗗 **tırtır damı,** *{ağız} Ayakyolu; hela.* [DS]

tırtış, [tır(ı)t-ış / tırtaş] *{ağız} sf.* (Kişi için) zayıf; cılız; kuru. [DS]

tırtız, [Far. derivâs => tırkaz / tırtız] *{ağız} is.* Kapı sürgüsü; mandal. [DS]

tırtlak, -ğı [tırt-la-k] *{ağız} sf.* Söz dinlemez; başına buyruk. [DS]

tırtmak[1], [tır(ı)t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Hafifçe kazmak; deşmek. [DS]

tırtmak[2], [tır(ı)t-mak] *{ağız} is.* Pürüz; küçük çıkıntı.

tırtnik, -ği [? tırtnik] *{ağız} is.* Kuyruksokumu. [DS]

tıs[1], [tıs / tos / tös / tus *(yans.)*] *is.* **1.** Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan kök. [Zülfikar] *tıs tıs, tıs etmek, tıs+bağa, tıs+burun, tıs-ıl tısıl, tıs-mak, tıs-la-mak* **2.** *is.* Kedi, kaz vb. hayvanların düşmanlarını ürkütmek için çıkardığı ıslıklı ses. 🗗 **tıs tıs,** *{ağız} (Hareket, davranış için) yavaş yavaş.* [DS]‖ **tıs yok,** *Ortalıkta hiçbir sesin duyulmadığını, konuşan kimsenin bulunmadığını anlatır.*

tıs[2], [tıs / tis *(yans.)*] *is.* Aksırmayı, hapşırmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tığ-sır-mak < tıs-gır-mak, tık-sır-mak < tıs-kır-mak, tıs-gır-ık-lı*

tıs[3], [tıs *(yans.)*] *{ağız} sf.* Soluk benizli; zayıf; kuru; kansız. [DS]

tıs[4], [tıs *(yans.)*] *{ağız} sf.* Dargın; küskün. [DS] 🗗 **tıs etmek,** *{ağız} (Çocuk oyunlarında) oyundan çıkarmak.* [DS]

tısang, [Çin. tsang] *is.* **1.** Ambar; depo; antrepo; zahire deposu. [EUTS] **2.** Hazine; servet. [EUTS]

tısburun, [tıs+burun] *{ağız} sf.* Çabuk küsen; alıngan. [DS]

tısdan, [tıs-(ı)t-an / tısdan] *{ağız} is.* Karafatma. [DS]

tısdayaza, [tıs+dayaza *(teyze)*] *{ağız} is.* Karafatma. [DS]

tısga[1], [sıs-ka / tıs-ka / tısga] *{ağız} sf.* Sıska. [DS]

tısga[2], [Yun. iska / Ar. ġizḥa => ıska / tısga] *{ağız} is.* Tohumluk soğan. [DS]

tısga[3], [tıs-ga / fiske] *{ağız} is.* Bir yere vurmak için kıvrılmış durumdaki işaret parmağı; fiske. [DS]

tısgalı, [tısga-lı] *{ağız} sf.* Hastalıklı; kansız; cansız. [DS]

tısgırmak, [tıs-gır-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Hapşırmak. [DS]

tısı, [Çin. ti'tsu] *{eT} is.* Talebe; öğrenci. [Gabain]

tısık, -ğı [tıs-ık] *{ağız} sf.* **1.** Küçük. **2.** Zayıf; sıska.[DS]

tısıl, [tıs *(yans.)* > tıs-ıl] *is.* Tıslama bildiren yansıma kökünün ikincil biçimi. 🗗 **tısıl tısıl,** *1. Tıslama sesleri çıkararak; tıslayarak. 2. (Burnu tıkanmış kimse için) zor nefes alarak.*‖ **tısıl tısıl ötmek,** *{ağız} 1. Çok yemek yüzünden rahatsız olmak. 2. Yük altında zor nefes almak.* [DS]

tısılamak, [tıs-ı-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Ağır yük altında dar soluklu iniltiye benzer sesler çıkarmak. **2.** Çok yemek yüzünden rahat nefes alamayarak tısıltılı sesler çıkarmak. **3.** (Çocuk için) uykudan uyandıktan sonra huysuzluk ederek ağlamaklı sesler çıkarmak. **4.** (İşten kaçmak isteyen kişi için) sözde bahaneler bulmak. **5.** (Yılan için) ses çıkarmak. [DS]

tısıldama, [tıs-ıl-da-ma] *is.* Tısıldamak eylemi.

tısıldamak, [tıs-ıl-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Tıslama sesi çıkarmak. **2.** *{ağız}* Ağır yük altında zor nefes alıp vermek. [DS]

tısıldayış, [tıs-ıl-da-y-ış] *is.* Tısıldamak eylemi ve biçimi.

tısıltı, [tıs-ıl-tı] *is.* Tıslama sesi.

tısıltılı, [tıs-ıl-tı-lı] *sf.* Tısıltısı bulunan; tısıldayan.

tısır, [tıs *(yans.)* > tıs-ır] *is.* Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **tısır tısır,** *{ağız} 1. Sessiz soluksuz. 2. Güç soluk alarak.* [DS]

tısırık, -ğı [tıs-gır-mak > tısır-ık] *(tı:sırık) {ağız} is.* Aksırık; hapşırık. [DS]

tısırmak, [tıs-gır-mak / tısır-mak] *(tı:sırmak) {ağız} gçsz. f. [-ır]* Hapşurmak. [DS]

tısıtmak, [tıs-ıt-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Yellenmek; osurmak. [DS]

tıska[1], [Ar. istiskā' => sıska / tıska] *{ağız} sf.* (Kişi için) sarı benizli; zayıf; sıska. [DS]

tıska[2], [tıs-ka] *{ağız} is.* Fiske. [DS]

tıska[3], [Yun. iska / Ar. ġizḥa] *{ağız} is.* Soğan tohumu. [DS]

tıskalı, [tıska[1]-lı] *{ağız} sf.* Hastalıklı; kansız. [DS]

tıskalılık, -ğı [tıskalı-lık] *{ağız} is.* Kansızlık. [DS]

tıskırmak, [tıs-kır-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Hapşırmak. [DS]

tıslama, [tıs *(yans.)* > tıs-la-ma] *is.* **1.** Tıslamak eylemi. **2.** Bu eylem sırasında çıkan ses.

tıslamak, [tıs *(yans.)* > tıs-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Kedi, kaz ve yılan için) düşmanını korkutmak için tıs diye ses çıkarmak. **2.** *{ağız}* Ağır bir yük altında kesik ve kısa nefes alıp vermek ve bu sırada bir tür iniltiye benzer ses çıkarmak. [DS] **3.** Haksızlığını ve yanlışlığını anlayıp susmak; mahcup olmak. **4.** Tısıltılı ses çıkarmak. **5.** *{ağız}* Hafifçe yellenmek. [DS]

tıslayış, [tıs-la-y-ış] *is.* Tıslamak eylemi ve biçimi.

tıslı, [tıs-lı] *{ağız} sf.* Sarı benizli; sıska; zayıf. [DS]

tıslık, -ğı [tıs-lık] *{ağız} is.* Isınmak amacıyla kullanılan tandır kıyısına serilen bir metrekare büyüklüğündeki hasır. [DS]

tısmak, [tıs-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Korkup susarak bir köşeye büzülmek; sinmek. [DS]

tısnık[1], **-ğı** [tıs-(ı)n-ık] *{ağız} is.* Fiske. [DS]

tısnık[2], **-ğı** [tıs-(ı)n-ık] *{ağız} sf.* İnsanlardan kaçan; çekingen; ürkek. [DS]

tıssak, -ğı [tıs(s)-a-k ?] *{ağız} is.* Tırkaz; kapı mandalı. [DS]

tıstan[1], [tıs-(ı)t-an] *{ağız} is.* Karafatma. [DS]

tıstan[2], [tıs-(ı)t-an] *{ağız} sf.* Hastalıklı; kansız. [DS]

tıstık, -ğı [tıs-(ı)t-ık] *{ağız} is.* Hasırdan yapılan bir tür tahıl ambarı. [DS]

tıstımbıl, [tı(s)+tı/mbıl] *{ağız} pekşt. sf.* İyi beslenmiş; tombul; yusyuvarlak. [DS]

tıstıramba, [? tıstıramba] *{ağız} sf.* (Karın için) çok şişkin. [DS]

tıstırık, -ğı [tıs-tır-ık] *{ağız} is.* Gübre. [DS]

tıstırmak, [tıs-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Susturmak; yıldırmak; sindirmek. [DS]

Tısuen-ni, [Çin. ts'uen-ni] *{eT} is.* Konfiçyüs'un adı. [EUTS]

tış[1], [tīş] *(tı:ş) {eT} sf.* (At için) alın akıntısı gözü önüne varıp kulaklarına çıkmayan ve burnuna inmeyen ikisi ortasında kalan. [DLT]

tış[2], [tīş] *(tı:ş) {eT} is.* Diş. [DLT]

tış[3], [tīş] *(tı:ş) {eT} is.* Saban demiri. [DLT]

tış[4], [tış] *{ağız} is.* Dış. [DS]

tışarı, [tış-arı] *{ağız} zf.* Dışarı. [DS] 🗗 **tışarı rüzgârı,** *{ağız} Giresun dolaylarında geceleri karadan denize doğru esen rüzgâra verilen ad.* [DS]

tışı, [tışı / tişi] *{eT}* Dişi; her hayvanın dişisi; kadın. [DLT] 🗗 **tışı takagu,** *Tavuk.* [DLT]

tışıkmak, [tış / taş > tış-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Dışarı çıkmak. [DLT]

tışıruu, [*eT.* tışı > tışıruu] *{ağız} is.* → tışıruv. [DS]

tışıruv, [*eT.* tışı > tışıruu / tışıruv] *{ağız} is.* Kadın; hanım. [DS]

tışıruvluk, [tışıruv-luk] *{ağız} is.* Kadınlık. [DS]

tışkartın, [tış-kar-tın] *{eT} zf.* Dışardan. [ARAT]

tışlamak, [tış-lā-mak / tiş-lē-mek] *(tışla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Dişlemek; ısırmak. [Clauson]

tışlatmak, [tış-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Dişletmek. [DLT]

tışlık, -ğı [tış-lık] *{ağız} is.* Dirlik; rahat; erinç. [DS] 🗗 **tışlığı gelmek,** *{ağız} 1. Dirlik, düzen bulmak; rahata ermek. 2. Neşeli, mutlu zaman geçirmek.* [DS]

tıştık[1], **-ğı** [? tıştık] *{ağız} is.* Bilmece. [DS]

tıştık[2], **-ğı** [tış+tık] *{ağız} is.* Eşya. [DS]

tıt, [tīt] *{eT} is.* **1.** Çam fıstığı, *(Pinus larix).* [DLT] **2.** Çam ağacı. [EUTS]

tıtak, -ğı [tıt-a-k] *{ağız} sf.* (Kişi için) yan yan yürüyen. [DS]

tıtı, [tıt-ı] *{ağız} sf.* Beceriksiz. [DS]

tıtığ, [tīd̲-mak > tıt-ıġ] *{eT} is.* Engel; mania; set. [EUTS]

tıtığlığ, [tıtıġ-lıġ] *{eT} sf.* Engelli; manialı; hudutlu; yasaklanmış; yasak. [EUTS]

tıtığsız, [tıtıġ-sız] *{eT} sf.* Yasaksız; engelsiz; maniasız. [EUTS]

tıtılmak[1], [tīd̲-mak > tıd̲-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yasaklanmak; durdurulmak; men edilmek. [EUTS]

tıtılmak[2], [tıt-mak > tıt-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Ditilmek. [DLT]

tıtınmak[1], [tīd̲-mak > tıd̲-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Tutunmak. **2.** Dayanmak. [ETY] **3.** Mani olunmak; yasaklanmak; engellenmek. [EUTS]

tıtınmak[2], [tıt-mak > dıt-ın-mak / tıt-ın-mak] *{eT} dönşl. f.* **1.** Yırtılmak; didik didik olmak; parçalanmak. [ETY] **2.** Çekilmek. [ETY]

tıtır, [? tıtır] *{ağız} is.* Kireç. [DS]

tıtırak,-ğı [tıt-ır-a-k ?] *{ağız} is.* Çokgen. [DS]

tıtıre, [? tıtıre] *{ağız} sf.* Çok büyük. [DS]

tıtırış, [? tıtırış] *{ağız} sf.* (Kişi için) ablak ve şişman yüzlü.[DS]

tıtırtaş, [tıtır+taş] *{ağız} is.* Kireç taşı. [DS]

tıtışmak, [tıt-mak > tıt-ış-mak / tit-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte birbirini ditmek; didişmek. [DLT]

tıtlanmak, [tīt > tıt-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Fıstık çamı sahibi olmak; çamlanmak. [DLT]

tıtmak[1], [tīd̲-mak / tıy-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Engellemek; mani olmak; men etmek; yasaklamak. [EUTS] **2.** Geri koymak; uzaklaştırmak. [EUTS] [DLT] **3.** Vazgeçmek; terk etmek. [Gabain]

tıtmak[2], [tıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Küçük küçük parçalara ayırmak; aşırı derecede parçalamak; ditmek; parçalamak; ayırmak. [DLT] [EUTS]

tıtsı, [Çin. ti-tsu] *{eT} is.* Öğrenci. [EUTS]

tıval, [Ar. ṭavīl > ṭıvāl طوال] *(tıva:l) {OsT} is.* Uzun.

tıvar, [tavār / tawar] *{eT} is.* **1.** Davar. [EUTS] [Gabain] **2.** Mal; mülk; ticaret eşyası. [EUTS] [Gabain] **3.** Çin kumaşı. [EUTS]

tıvga, [tıv-ga ?] *{ağız} is.* **1.** Çocuğu yaşamayan kadınlarda görülen bir hastalık. **2.** Çocuk bedeninde mor lekelerle beliren bir hastalık. [DS]

tıvgalı, [tıvga-lı] *{ağız} sf.* Hastalıklı. [DS]

tıvgı, [tıv-gı] *{ağız} is.* Tetanos. [DS]

tıvgıtmak, [tıv-gı-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Kırıştırmak; buruşturmak. [DS]

tıvğa, [tıvga] *{ağız} is.* → tıvga.[DS]

tıvınmak, [tıv-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kötü bir olayda elinden bir şey gelmemek; üzülmek. [DS]

tıvırmak, [tıv-ır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* İttirmek. [DS]

tıvka, [tıv-ka / tıvga] *{ağız} is.* Mor lekelerle beliren bir çocuk hastalığı. [DS]

tıy[1], [tay / tıy *(yans.)*] *is.* Sürtünmeyi, kaymayı; yırtılmayı; gaz çıkarmayı ve bu biçimde cayırtılı sesleri anlatan kök. [Zülfikar] *tıy-ır tıyır*

tıy[2], [tıy] *{ağız} sf.* **1.** Az; biraz. **2.** Çok az. [DS]

tıyamak, [tıy-a-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-y(ı)-yor]* Kesmek. [DS]

tıyan, [Yun. tīghani => dığan] *{ağız} is.* Kazandan küçük, tencereden büyük kap. [DS]

tıyannamak, [tıyan-la-mak / tıyanna-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(ı)-yor]* Yılmak; usanmak. [DS]

tıyere, [Ar. ṭıyere طيره] *(tıyere) {OsT} is.* Uğursuz sayılan şey.

tıyılma, [tıy-ıl-ma] *{ağız} is.* Perhiz. [DS]

tıyınçlı, [tıyınç-lı] *{ağız} sf.* **1.** Rahat. **2.** Uygun. [DS]

tıyınçsız, [tıyınç-sız] *{ağız} sf.* Rahatsız. [DS]

tıyır, [tıy *(yans.)* > tıy-ır] *is.* Sürtünmeyi, kaymayı; yırtılmayı; gaz çıkarmayı ve bu biçimde cayırtılı sesleri anlatan yansımalı gövde. 🗗 **tıyır tıyır,** *{ağız} 1. Birdenbire. 2. Sessizce.* [DS]

tıyırdamak, [tıy-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r [-d(ı)-yor]* Sessizce gitmek. [DS]

tıyırtdak[1]**, -ğı** [tıy-ır-t-dak] *{ağız} zf.* (Yellenmek, gaz çıkarmak için) sesli olarak. [DS]

tıyırtdak[2]**, -ğı** [tıy-ır-t-dak] *{ağız} zf.* (Gelmek, gitmek, bir iş yapmak vb. için) birdenbire ve sessizce. [DS]

tıyırttak, -ğı [tıyır-t-tak] *{ağız} zf.* Birdenbire; sessizce. [DS]

tıyırttanak, [tıyır-t-ta(na)k] *{ağız} zf.* → tıyırttak. [DS]

tıylak, -ğı [tıy-la-k] *{ağız} sf.* Zayıf. [DS]

tıymak, [tīḏ-mak / tīy-mak / dıy-mak] *(tı:ymak) {eT} gçl. f. [-ar]* Engel olmak. [DLT] [Mühennâ]

tıyn, [Ar. ṭıyn طين] *{OsT} is.* Balçık; çamur. 🗗 **tıyn-ı ahmer,** *{OsT} Kırmızı aşı boyası.*|| **tıyn-ı asfer,** *{OsT} Sarı aşı boyası.*|| **tıyn-ı ebyāz,** *Tebeşir.*|| **tıyn-ı hadîdî,** *{OsT} Aşı boyası.*|| **tıyn-ı hikmet,** *{OsT} Hattatlarca tebeşire verilen ad.*

tıynak, [tırñak > tıynak طينق] *{eAT} {OsT} is.* Tırnak.

tıynet, [Ar. ṭıyn > ṭıynet طينت] *{OsT} is.* Yaradılış; huy; tabiat.

tıynetsiz, [tıynet-siz] *sf.* Kötü yaradılışlı.

tıynî, [Ar. ṭıyn > ṭıynī طينى] *{OsT} (tıyni:) sf.* **1.** Çamurla ilgili. **2.** Yaradılıştan; doğal; tabii.

tıyrak[1]**, -ğı** [tıy-(ı)r-a-k / tır-la-k] *{ağız} sf.* Korkak. [DS]

tıyrak[2]**, -ğı** [tıy-(ı)r-a-k] *{ağız} is.* Altı taşlı verimsiz toprak. [DS]

tıyramak, [tıy-(ı)r-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* Korkmak; çekinmek. [DS]

tıyre, [Ar. ṭıyre طيره] *{OsT} is.* **1.** Darılma; gücenme. **2.** *sf.* Gücenen; darılan.

-tız-, [-tız-] *{eT} yap. e.* Ettirgen çatı kuran fiilden fiil türetme eki. [ETY]

tız[1], [tız *(yans.)*] *is.* Hızlıca gitmeyi, koşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tız-ar-mak, tız-ıh-mak, tız-ık-la-mak*

tız[2], [tız *(yans.)*] *is.* Mızıkçılık yapmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tız-ık-çı*

tız[3], [tız] *{ağız} is.* Kene. [DS]

tızan, [tız-an] *{ağız} sf.* Dağılma. 🗗 **tızan düşmek,** *{ağız} Darmadağın olmak.* [DS]|| **tızan tızan,** *{ağız} 1. Tek tek. 2. Küçük küçük; parça parça.* [DS]

tızarmak, [tız-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Koşmak; seğirtmek. [DS]

tızıhmak, [tız-ık-mak / tızıḫ-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Koşup gitmek. [DS]

tızıkçı, [tız-ık-çı] *{ağız} sf.* İki kişinin arasını açan; kavga etmelerine sebep olan. [DS]

tızıklamak, [tız-ık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Koşmak; seğirtmek. [DS]

tızıkmak, [tız-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Koşmak; seğirtmek. [DS]

tızıktırmak, [tızık-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Kışkırtmak. [DS]

tızman, [tız-man] *{ağız} sf.* İri; kocaman. [DS]

tıztızman, [tı(s)+tı/zman > tıztız-man] *{ağız} sf.* Koskocaman. [DS]

tızvızıke, [? tızvızıke] *{ağız} sf.* (Davranış için) birdenbire şaşırarak; dengesizce. [DS]

-ti, [-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü] *çek. e.* → -dı.

-ti, [-tı / -ti / -tu / -tü] *yap. e.* → -tı.

Ti. [Yun. titanos *(alçı taşı) / Lât. titanium* > Fr. titane] *kısalt. kim.* Atom numarası 22 , atom ağırlığı 47,90 olan, doğada beş ayrı izotopu bulunan, 1660°C'de ergiyen, yoğunluğu 4,54 gr/cm^3 geçiş metallerinden olan bir elementin kısaltması.

ti[1], [ti *(yans.)*] *(ti:) is. as.* Askerlikte, bir törenin başladığını bildirmek, askerleri bir araya toplamak vb. amaçlarla çalınan borazanın çıkardığı tiz ses. 🗗 **ti borusu,** *Ti işareti vermekte kullanılan boru.*|| **ti işareti,** *Borazanla ti sesi çıkararak verilen işaret.*|| **tiye almak,** *argo. Alaya almak; eğlenmek; dalga geçmek.*

ti[2], [tı / ti] *{eT} zf.* **1.** Sürekli olarak. [ETY] **2.** Uzun süre. [ETY]

ti[3], [ti تى] *{OsT} e.* İşte bak; işte.

tiabendazol, [Fr. tiabendazole] *is. ecz.* Yuvarlak kurtlara karşı kullanılan solucan ilacı.

tiamin, [Fr. thiamine] *is. biy. kim.* B_1 vitamini.

tian, [Çin. tian *(gökyüzü)*] *is.* Herkesin ve her şeyin boyun eğmek zorunda kaldığı yüce güç.

tiara, [Yun. tiara / Lat. tiara] *is.* **1.** Eski Mezopotamya'da ululuk derecesine göre üst üste konmuş 1 ile dört sıra boğa boynuzu ile süslü tanrı ve tanrıçaların simgesi sayılan tören başlığı. **2.** Bizans kralların hükümdarlık simgesi olan tören başlığı. **3.** Eskiden papaların giydiği tören başlığı.

tib[2], [Ar. ṭīb طيب] *(ti:b, t kalın söylenir) {OsT} is.* Güzel koku.

tib[2], [tüb / tip *(dip)* ? تيب] *is.* Dip. 🗗 **tib incir,** *{OsT} Erkek incir; iğlek inciri.*

tiba, [Wietnam d. tiba] *is.* Armut biçimli, ipek telli bir tür lavta.

tiber, [? tiber] *{ağız} is.* Kasım ayı. [DS]

Tibet, [*eT.* töpö *(tepe)* > töpüt] *öz. is.* Asya'nın Hindistan yarımadasına yakın ve Dünya'nın en yüksek

dağlarının (Himalaya) bulunduğu bölge. 🗗 **Tibet öküzü,** *zool. Yak, (Bos mutus).*

Tibetçe, [tibet-çe] *is.* Tibetlilerin konuştuğu dil.

Tibetli, [tibet-li] *is.* Tibet halkından ya da bu halkın soyundan olan kimse.

tibia, [Lat. tibia] *(ti'bia) is. anat.* Kaval kemiği.

tibik, -ği [tibik] *{ağız} is.* Kuş gagası. [DS]

tibili[1], [tepe-li > tibi-li] *{ağız} is.* Tepeli toygar; tarla kuşu. [DS]

tibili[2], [Ar. tilbīs =>tibi-li] *{ağız} sf.* Açıkgöz; kurnaz. [DS]

tibn, [Ar. ṭibn تبن] *{OsT} is.* Saman.

tibnî, [Ar. ṭibnî تبنى] *{OsT} sf.* Saman renkli.

tibr, [Ar. tibr تبر] *{OsT} is.* **1.** Altın tozu. **2.** Külçe altın.

tibya, [Lat. tibia] *(ti'bya) is. anat.* → tibia.

tibyan, [Ar. tibyān تبيان] *(tibya:n) {OsT} is.* Açıkça anlatma; açık açık bildirme.

tic, [Ar. tāc > tīc تيج] *(ti:c) {OsT} is.* Taçlar.

tican, [Ar. tāc > tīc > tīcān تيجان] *(ti:ca:n) {OsT} is.* Taçlar.

Ticani, [Ahmet et-Ticānī *(Tarikatın kurucusu)* > Ar. tīcānī تيجانى] *(tica:ni:) {OsT} is.* **1.** On dokuzuncu yüzyılın başlarında kurulmuş ve Kuzey Afrika ile Sudan'da yayılmış, sabah namazından kuşluk, akşam namazından yatsı vaktine kadar 100'er defa *estağfirullah, salavat* ve *tevhit kelimesi*ni söyleyerek yapılan zikir esasına dayanan, Halvetilik tarikatının kollarından biri; *Tarikat-ı Ahmediye; Tarikat-ı Muhammediye; Tarikat-ı İbrahim-i hanifiye.* **2.** Bu tarikattan olan kimse. **3.** *sf. mecaz.* (Baş harfi küçük yazılır) gerici; yobaz.

Ticanilik, -ği [ticani-lik] *(tica:ni:lik) is.* **1.** Ticani tarikatı; Ticaniye. **2.** *mecaz.* (Baş harfi küçük yazılır) gericilik; yobazlık.

Ticaniye, [Ar. tīcānī > tīcāniyye تيجانيه] *(t:ica:niye) {OsT} is.* Ticanilik.

ticaret, [Ar. ticāret تجارت] *(tica:ret) {OsT} is.* **1.** Çeşitli mal, ürün, hizmet ve değerlerin alım satım işlerinin yürütüldüğü etkinlik; alış veriş işleri; tecim. **2.** Çeşitli malları alıp satan kimsenin uğraşısı. **3.** Kazanç amacını güden alış veriş etkinliği. **4.** Ticarete dayanan mesleklerin, kuruluşların ve tüccarların tümü. **5.** Bu konu ile ilgili bilim. **6.** *eski.* Büyük alışverişlerde, fiyat farkından yararlanma. **7.** Alış verişte yararlanılan fiyat farkı; kâr; kazanç. **8.** (Tamlayan olarak) etkinliği ticaret olan; ticarî alanda kullanılan. **9.** Bir oyuncunun bilinmeyen bir kartının açık artırılmasına dayanan kumar oyunu. 🗗 **ticaret ataşesi,** *Yurt dışında, herhangi bir ülke ya da bölgede kendi ülkesinin ticarî ilişkileri için görevlendirilmiş görevli.*‖ **ticaret bankaları,** *Ticaret ve sanayi alanında faaliyet gösteren işletmelerin kısa vadeli kaynak gereksinimlerini karşılamak, bunların ticarî işlemlerine aracılık ederek kolaylaştırmak amacıyla kurulmuş bankaların tümü.*‖ **ticaret borsası,** *Özel yasa ile kurulan, alıcı ve satıcıların belli zamanlarda bir araya gelmesi ile büyük çapta ticaret mallarının işlem gördüğü kamu kurumu niteliğinde ve tüzel kişiliğe sahip meslek kuruluşu.*‖ **ticaret coğrafyası,** *Bir ülkenin ticarî ilişkilerini ve bunun nedenlerini inceleyen coğrafya dalı.*‖ **ticaret dengesi,** *Bir ülkenin belirli bir dönem sonunda dış alım ve dış satımları arasındaki değer farkı.*‖ **ticaret etmek,** *Kazanmak; kâr sağlamak.*‖ **ticaret filosu,** *dnz. Aynı bayrak altında çalışan yolcu, yük, balıkçı ve tanker gibi her türden ticaret gemisinin oluşturduğu topluluk.*‖ **ticaret hadleri,** *Bir ülkenin dış satımını yaptığı mallar ile dış alımını yaptığı malların toplam değerleri arasındaki oran.*‖ **ticaret gemileri,** *dnz. Yalnızca ticaret amacıyla kullanılan özel ve kamu sektörüne ait gemilerin tümü.*‖ **ticaret gemisi,** *dnz. Yalnız ticaret amacıyla kullanılan özel kişilere ait gemi.*‖ **ticaret hukuku,** *Ticarete ilişkin işleri düzenleyen ve ticarî kuruluşların statülerini belirleyen hukuk dalı.*‖ **ticaret işletmesi,** *Kazanç elde etmek amacıyla çalışan işletme.*‖ **ticaret kanunu,** *Ticaret hukukuna ilişkin hükümleri kapsayan yasa.*‖ **ticaretle uğraşmak,** *Meslek olarak ticareti seçmek; tüccarlık yapmak.*‖ **ticaret limanı,** *Ticaret gemilerinin yükleme ve boşaltma işlemlerini yapmaları için ayrılmış liman.*‖ **ticaret mahkemesi,** *Ticaretle ilgili davalara bakmakla görevli yargı yeri.*‖ **ticaret merkezi,** *Çeşitli ticarî ilişkilerin yürütüldüğü, çok sayıda mal ve ürünün satışa sunulduğu yer.*‖ **ticaret odası,** *Tüccarlar arasındaki ilişkiyi pekiştirmek, dayanışmayı sağlamak ve yabancı tüccarlarla bağlantı sağlamak ve ortak çıkarları korumak amacıyla özel yasa ile kurulmuş meslek birliği.*‖ **ticaret sicili,** *Ticaretle uğraşacak kişi ve kuruluşların kayıt ve tescil edildiği Ticaret Mahkemelerince tutulan resmî kütük.*‖ **ticaret yapmak,** *(Ülke veya bir kimse ile) ticarî alış verişte bulunmak; alış verişi olmak.*

ticaretgâh, [Ar. ticāret + Far. -gāh تجارتگاه] *(tica:retgâ:h) {OsT} is.* Ticaret yapılan yer; ticarete uygun yer.

ticarethane, [Ar. ticāret + Far. -ḫāne تجارتخانه] *(tica:retha:ne) {OsT} is.* **1.** Ticaret yapılan iş yeri; tecimevi. **2.** *huk.* Ticarî işletme.

ticarî, [Ar. ticāret > ticārī / ticāriyye تجاريه / تجارى] *(tica:ri:) {OsT} sf.* **1.** Ticaretle ilgili; ticarete ilişkin; ticarete dayanan. **2.** (Mal ya da ürün için) kazanç sağlamak ve büyük bir halk kitlesinin gereksinimini karşılamak üzere satışa sunulmuş. 🗗 **tica-**

rî ataşe, *Ticaret ataşesi.*‖ **ticarî dava,** *Konusu ticarî olan ve ticaret mahkemelerinin görev alanına giren dava.*‖ **ticarî defter,** *Ticaret işletmesine ilişkin kayıtların tutulduğu defter.*|| **ticarî işletme,** *Ticaret yapmak amacıyla kurulmuş ve ticarî esaslara göre işletilen kuruluş ya da işletme.*‖ **ticarî mümessil,** *Bir ticarî işletmenin yetkili organınca, ticaret işlerinde kuruluşu temsil etmek üzere görev ve yetki verilmiş kimse.*|| **ticarî örf ve âdet,** *Ticaret alanında sürekli uygulama ile yerleşmiş ve yazılı olmayan kurallar bütünü.*‖ **ticarî senet,** *Bono, çek; poliçe gibi kambiyo senetlerine verilen ad.*‖ **ticarî tüketim,** *Ticaret mallarının tüketimi.*|| **ticarî unvan,** *Ticarî kuruluş ve işletmelerin kullanmak zorunda oldukları isim ve unvan.*‖ **ticarî vekil,** *Temsil yetkisi olmaksızın bir işletmenin kimi işlerini yürütmekle görevlendirilmiş kimse.*

ticarileşme, [ticari-le-ş-me] *(tica:ri:leşme) is.* Ticarileşmek eylemi.

ticarileşmek, [ticari-le-ş-mek] *(tica:ri:leşmek) dönşl. f.* **1.** (Mal ya da ürün için) ticarî duruma gelmek. **2.** Ticarî gereklere uygun hâl almak.

ticarileştirme, [ticari-le-ş-tir-me] *(tica:ri:leştirme) is.* Ticarileştirmek eylemi.

ticarileştirmek, [ticari-le-ş-tir-mek] *(tica:ri:leştirmek) gçl. f. [-ir]* **1.** Ticarî mal ya da ürün durumuna getirmek. **2.** Ticaret hukukunun gereklerine uygun hâle getirmek.

ticarilik, -ği [ticari-lik] *(tica:ri:lik) is.* **1.** Ticarî olma durumu. **2.** Ticaret hukukunun gereklerine uygun olma.

tiç, -ci [Far. dāşt => teç / tiç] *{ağız} is.* Büyük leğen. [DS]

tidan, [? tidan] *{ağız} is.* Keçi yavrusu; oğlak. [DS]

tidmek[1], [tīḏ-mak] *{eT} gçl. f. [-er]* Engel olmak; tutmak [Tekin]

tidmek[2], [tid-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* **1.** Teberru etmek; bağışlamak; vermek. [EUTS] **2.** Adlandırılmak; değerlendirilmek. [EUTS]

tifdruk, -ğu [Alm. tief-druck] *(ti'fd'ruk) is. matb.* Baskı kalıplarının fotoğraf tekniği ile kimyasal yoldan elde edildiği fotomekanik baskı tekniği.

tifil, [Ar. ṭıfl => tıfıl / tifil] *{ağız} sf.* **1.** Çocuk. **2.** Genç. [DS]

tifirmek, [tif-ir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Tükürmek. [DS]

tiflektazi, [Fr. typhlectasie] *is. tıp.* Kör bağırsağın genişlemesi.

tifleme, [tif-le-me] *{ağız} is.* Hayvanların bilek kemiğinde oluşan bir hastalık. [DS]

tifli, [tif-li] *{ağız} sf.* Huysuz; hırçın. [DS]

tiflim, [tif-(i)l-im] *{ağız} sf.* Parçalanmış; dağılmış; ditilmiş. ⊟ **tiflim tiflim olmak,** *{ağız} Parça parça olmak; karışmak; didiklenmek.* [DS]

tiflit, [Fr. typhlite] *is. tıp.* Kör bağırsak iltihabı.

tiflograf, [Fr. typhlo-graphe] *is.* Körlerin yazı yazmakta kullandıkları araç.

tiflokolit, [Fr. typhlo-colite] *is. tıp.* Kör bağırsak koliti.

tiflopeksi, [Fr. typhlo-pexie] *is. tıp.* Kör bağırsağı sabitleştirmek için uygulanan cerrahi uygulama.

tifmek, [tif-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Yün eğirmek. [DS]

tifo, [Yun. typhos *(kendinden geçme; sersemlik)* + eidos *(şekil)* > Fr. typhoïde / typho] *(ti'fo) is. tıp.* Salmonella typhi *(Eberth basili)* ya da salmonella paratyphi *(paratifo basili)* denilen basillerin kirli su ve bu hastalığa yakalananların dışkıları ile kirlenmiş çiğ sebze ve diğer besinlerle bulaşan devre devre yükselen ateş, sinir ve bağırsak bozuklukları ile birlikte görülen bağırsak kanaması ile kendini belli eden, ortalama üç hafta süren ağır intani hastalık; kara humma. ⊟ **tifo hâli,** *Bazı ağır intanlarda görülen dalgınlık durumu.*

tifobasiloz, [Fr. typho-bacillose] *is. tıp.* Genel belirtileri tifoya benzer görüntü veren tanecikli had tüberküloz.

tifomani, [Fr. typho-manie] *is. tıp.* Tifo ya da tifüs hastalığına yakalananlarda görülen sayıklama hâli.

tifoz, [Yun. typhos *(kendinden geçme; sersemlik)*] *is. tıp.* Tifo mikrobundan ileri gelmemesine rağmen tifoya benzer ateşli hastalık hâli.

tifrek, -ği [tif-(i)r-e-k] *{ağız} is.* Tükürük. [DS]

tifsik, -ği [tif-si-k] *{ağız} sf.* Eski; aşınmış. [DS]

tifsimek, [tif-si-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Lif lif olmak. **2.** (İp, halat, kumaş, elbise gibi şeyler için) yıpranmak; eskimek. [DS]

tiftani, [? tiftāni] *(tita:ni:) {ağız} sf.* Alıngan. [DS]

tiftik, -ği [Far. teftīk] *is.* **1.** Ankara keçisinin, kıl ile yün arası elyaf özelliği taşıyan, ince uzun, parlak ve yumuşak kılları; moher. **2.** *{ağız}* Kıl keçilerinin kıllarının dibinde bulunan ince ve yumuşak kıllar. [DS] **3.** *sf.* Tiftikten yapılmış olan. ⊟ **tiftik keçisi,** *zool. Vücut rengi beyaz, kılları çok ince, parlak, uzun ve kıvırcıklı olan bir keçi türü; Ankara keçisi, (Copra hircus angoriensis).*|| **tiftik tiftik,** *Telleri birbirinden ayrılmış ve kabarmış durumda.*‖ **tiftik tiftik olmak,** *Tiftiklenmek.*

tiftikar, [? tiftikar] *{ağız} is.* Yeni fındık yetiştirilen bahçe. [DS]

tiftikleme, [tiftik-le-me] *is.* Tiftiklemek eylemi.

tiftiklemek, [tiftik-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Liflerini birbirinden ayırıp kabartmak. **2.** *{ağız}* Kumaşın havını elle kabartmak. [DS] **3.** Halı dokurken düğümlenen ilmek ipliklerini makasla kesmeden önce, parmakla didikleyip kabartmak.

tiftiklenme, [tiftik-le-n-me] *is.* Tiftiklenmek eylemi.

tiftiklenmek, [tiftik-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** (Yün, yapağı, iplik, halat vb. için) lifleri birbirinden ay-

rılmak; bükümü bozulmak. **2.** Tiftik sahibi olmak; tiftik edinmek; tiftik satın almak; içine tiftik karışmak.

tiftilenmek, [tifti-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Kumaş için) eskimek; lif lif olmak; ipliklenmek. [DS]

tiftinmek, [tifti-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* → tiftilenmek. [DS]

tifüs, [Yun. typhos *(kendinden geçme; sersemlik)* / Lat. typhus] *is. tıp.* Bitlerle bulaşan *rickettsia* türü mikropların neden olduğu yüksek ateş, şiddetli ağrı, dalgınlık halleri ve vücutta pembe lekelerle kendini belli eden tehlikeli salgın hastalık; lekeli humma.

tig[1], [Far. tīġ تیغ] *(ti:g, g kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Kılıç. **2.** Dağ zirvesi. **3.** Işın. **4.** *ed.* Divan şiirinde sevgilinin kaşının, kirpiğinin, bakışının, cefasının simgesi. **5.** Kitap süslemelerinde başlıkların üzerine ya da kitap kenarlarına çekilen ince çizgi; kılıç.🗗 **tîg-bend,** *{OsT} Kılıç kuşanan.*‖ **tîg-dār,** *{OsT} Kılıçlı.*‖ **tîg-i ābdār,** *{OsT} Keskin, sivri kılıç.*‖ **tîg-i aftāb,** *{OsT} Işık demeti; ışın.*‖ **tîg-i āteş-bār,** *{OsT} Ateş yağdıran; keskin kılıç.*‖ **tîg-i bürrān,** *{OsT} Keskin kılıç.*‖ **tîg-i dudestî,** *{OsT} Kuvvetli ışık.*‖ **tîg-i Efrāsyāb,** *{OsT} Alp Er Tunga'nın kılıcı; şarap bardağının parıltısı.*‖ **tîg-i güştîn,** *{OsT} Etten kılıç; dil.*‖ **tîg-i kûh,** *{OsT} Dağ zirvesi.*‖ **tîg-i sitem,** *{OsT} Zulüm kılıcı.*‖ **tîg-i tîz,** *{OsT} Keskin kılıç.*‖ **tîg-i zebān,** *{OsT} Yaralayıcı, kırıcı söz.*‖ **tîg-zebān,** *{OsT} Etkili konuşan.*‖ **tîg-zen,** *{OsT} İyi kılıç kullanan.*

tig[2], [İng. tungsten inert gaz *(tungsten eylemsiz gaz)*] *kısalt.* Ateşe dayanıklı elektrotla koruyucu bir gaz altında yapılan ark kaynağı tekniği.

tig[3], [tig] *{eT} sf.* Sarı; sarımtırak. [ETY]

tiggat, [Ar. dikkat] *{ağız} is.* Dikkat. [DS]

tigi, [tikī / tigī] *(tigi:) {eT} is.* **1.** Ses; ün. **2.** Eski Türk inanışına göre, ruhlar sağ iken yaşadıkları şehirlerde her sene bir gece toplanırlar ve halkı ziyaret ederlermiş, bu ziyaret sırasındaki ses. *(Bu sesi duyan ölürmüş.)* [DLT]

tigildek, -ği [ting *(yans.)* > tig-il-dek] *{ağız} sf.* Yerinde duramayan; harekeli; tingildek. [DS]

tigilemek, [tigī-lē-mek] *(tigi:le:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Hışırtı çıkarmak; ses çıkarmak. [DLT]

tigileşmek, [tigī-lē-mek > tigi-le-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte ses çıkarmak; hışırdaşmak. [Clauson]

tigilig, [tigī > tigī-lig] *(tigi:lig) {eT} sf.* Sesli; gürültülü; hışırtılı. [Clauson] 🗗 **tigilig yañkulug,** *{eT} Gürültülü ve yankılı.*

tigin, [Çin. tu-ki *(prens)* > tégin / tigin] *{eT} is.* Bey oğlu; prens. [ETY] [KB]

tigir, [tig / tik > tig-ir / tik-ir] *{eT} is.* Tıkırtı. [DLT]

tigirtsiz, [tigir-t-siz] *{eT} sf.* Tıkırtı yaptırmadan; tıkırtısız. [DLT]

tigisiz, [tigī > tigi-siz] *{eT} sf.* Tıkırtısız; sessiz.

tigişmek, [tig-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Dövüşmek. [Nevâyî]

tigit, [tigi(n) > tigi(n)-t] *{eT} is.* **1.** Prensler. [ETY] [Gabain] [KB] **2.** Vekil; vezir; nazır. [EUTS]

tigli, [ti-g-li] *{eT} sf.* Denen.

tigme, [té-me > ti-g-me] *{eT} sf.* ... denen; ... isimli. [Gabain]

tigmek, [tig-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Eğmek. [DLT]

tigratmak, [tig-ra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* → tigretmek. [ETY]

tigremek, [tigir > tigr-ē-mek] *(tigre:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Ses çıkarmak. [DLT]

tigreşmek, [tigrē-mek > tigre-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Birlikte ses çıkarmak. **2.** (Çocuk için) serpilmek, büyümek. [DLT]

tigretmek, [tig-re-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** (At için) yelleninceye kadar koşturmak. [ETY] **2.** Ses çıkartarak, hışırdatarak yürütmek. [DLT]

tigü, [tik-mek > tik-ū / tik-gū] *(tigü:) {eT}* Lokma. [KB]

tigüçi, [ti-mek > ti-güçī] *(tigü:çi:) {eT} sf.* Diyen; söyleyen; deyici. [KB]

tiğ[1], [Far. tīġ تیغ] *(ti:ğ) {OsT} is.* → tig[1].

tiğ[2], [tiki / tike / tiğ] *{ağız} is.* Lokma; yiyecek parçası; dilim. [DS]

tiğdirmek[1], [tiğ-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Sıvıyı dar ve ince bir yerden fışkırtmak. **2.** *gçsz. f.* (Erkek için) kavis çizdirerek işemek. [DS]

tiğdirmek[2], [tiğ-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Baş belası etmek; saldırtmak. [DS]

tiği, [tike / tiği / tiki] *{ağız} is.* Lokma; yiyecek parçası; dilim. [DS]

tiğin, [tiğin / teğin] *{ağız} is.* Sincap. [DS]

tiğinmek, [téğ-mek > tiğ-in-mek تكينمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Ulaşmak; kavuşmak; nail olmak; vasıl olmak.

tiğmek, [tiğ-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Yün eğirmek. [DS]

tiğsirmek, [tis-kir-mek > tiğsir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Hapşırmak; aksırmak. [DS]

tiğteber, [Far. tīğ-teber] *{ağız} sf.* **1.** Parasız pulsuz. **2.** Donanımsız; eşyasız. [DS]

tih[1], [tih] *{ağız} ünl.* **1.** Usanma, bıkma bildirir. **2.** Pişmanlık bildirir. [DS]

tih[2], [Ar. tīh تيه] *(ti:h) {OsT} is.* Çöl.

tih[3], [tiḫ] *{ağız} is.* Çürük üzüm taneleri. [DS] 🗗 **tih pekmezi,** *{ağız} Salkımında kurumuş, çürümüş üzüm tanelerinden yapılan bir tür pekmez.* [DS]

tiha, [ti+ha] *{ağız} ünl.* İşte; şurada. [DS]

Tihame, [Ar. tihāme تهامه] *(tiha:me) {OsT} öz. is.* Mekke şehri.

tihilmek, [tih-il-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Girmek. [DS]

tihleme, [tih-le-me] *{ağız} is.* Direnme. [DS]

tihu, [Far. tīhū تیهو] *(ti:hu:) {OsT} is. zool.* Çil kuşu.

tij, [Far. tīz / tij] *{ağız} sf.* **1.** Keskin. **2.** (Yağ, peynir vb. şeyler için) bozulmuş; tadı çok kötü olmuş. [DS]

tijit, [Sansk. desita] *{eT} is.* Tövbe; bağış; kusur açıklama. [EUTS]

-tik, [-dık /-dik / -dük / -duk / -tik / -tık / -tuk / -tük] *yap. e.* → -dık.

tik[1], [tag / tah / tak / tıg / tıh / tık / tik / toh / tok *(yans.)*] *is.* Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak, çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. [Zülfikar] *tik-ir tikir*

tik[2], [Çin. chih / ḍi̯ək ? => tik / dik] *{eT} {ağız} sf.* Dik. [EUTS] [DS] 🗗 **tikine goşmak** (koşmak), *İşi güç duruma sokmakta direnmek; işi yokuşa sürmek.*

tik[3], [Fr. tic] *is.* **1.** *tıp.* Yüz, boyun, kol, bacak, solunum ve yutkunmada ansızın beliren, sık yinelemeli, istem dışı hareket. **2.** Farkına varmaksızın yapılan yüz ve el kol hareketi.

tik[4], [Port. teca > Fr. teck / İng. teak] *is.* **1.** *bot.* Doğu Hindistan'da yetişen, doğal rengi sarı, zamanla havanın etkisi ile koyulaşan sert ve dayanıklı kerestesinden kaplama yapılan bir sıcak iklim ağacı, *(Tecdona grandis).* **2.** *sf.* Bu ağacın kerestesinden yapılmış olan. 🗗 **tik ağacı,** *Tik*[4].

tikan[1], [Ar. ṭaḳ > ṭīḳān طیقان] *(ti:ka:n) {OsT} is.* Taklar.

tikan[2], [tiken / tikān] *(tika:n) {ağız} is.* Diken. [DS]

tike[1], [tik-mek > tik-gū > tik-ü / tike تکه] *is.* **1.** *{ağız}* Lokma; parça; dilim. [DS] **2.** Küçük parça. **3.** Cüz. **4.** Ekmek ufağı. **5.** *{OsT}* Kuşbaşı doğranmış et parçaları. **6.** *{ağız}* Pirzola. [DS] **7.** *{ağız}* Ceviz içinin dörtte biri. [DS] **8.** *{ağız} sf.* Az; azıcık. [DS] 🗗 **tike tike,** *1. Parça parça; lime lime. 2. {ağız} Küçük küçük; parça parça.* [DS]

tike[2], [dik / tik > tik-e] *{ağız} zf.* Dik olarak. 🗗 **tike tike bakmak,** *{ağız} Dikkatle bakmak; dik dik bakmak.* [DS]

tikeç, -ci [tik-eç] *{ağız} is.* Çit yapmaya yarayan kazık. [DS]

tikel[1], [tike-l] *sf.* **1.** *fel.* Bir bütünün parçası olan; cüzi. **2.** Bir bütünün bir kısmına uygulanabilen; kısmî. **3.** *man.* Bir genelliği değil de sadece bir bölüme ilişkin olan. 🗗 **tikel önerme,** *man. Bir konunun kapsamına giren bütün üyeler için değil de sadece birini kapsam alanına alan önerme; "bir" ile başlayan önerme.*

tikel[2], [Yun. dikhelli] *{ağız} is.* Çatal kazma. [DS]

tikele, [tikele] *{ağız} sf.* Büyük. [DS]

tikellik, -ği [tikel-lik] *is.* Tikel olma durumu.

tikemek, [tik-ē-mek] *(tike:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Dikmeğe gücü yetmek. [DLT]

tiken, [tik-mek > *tik-gēn > tiken] *{eT} {ağız} is.* Diken. [DLT] [EUTS] [KB] [DS]

tikenek, [tik-mek > tik-enek] *{eT} is.* → tiken.

tikenmek, [tüke-n-mek / tike-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Tükenmek; bitmek. [DS]

tiket, [tiket] *{ağız} is.* Isırılıp bırakılmış artık ekmek. [DS]

tikgozluh, [dik+göz-lük] *{ağız} is.* Dik kafalılık. [DS]

tikgüçi, [teg-mek > tik-gūçī] *(tikgü:çi:) {eT} sf.* Değici; değen. [KB]

tiki[1], [tig-ī / tik-ī] *(tiki:) {eT} is.* → tigi. [DLT] [EUTS] [Gabain]

tiki[2], [tike / tiki] *{ağız} is.* **1.** Lokma; yemek parçası. **2.** Küçük doğranmış, kuşbaşı et kavurması. [DS]

tikig, [tik-mek > tik-ig] *{eT} is.* Kaşıntı; iğnelenme; batırna hissi. [Clauson]

tikiglig, [tikig-lig] *{eT} sf.* Dikilmiş; dikili. [DLT]

tikilemek, [tiki-lē-mek] *(tikile:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Ses çıkarmak; hışırdamak. [DLT]

tikileşmek, [tiki-le-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Fısıldaşmak. [EUTS]

tikileyü, [tiki-lēyū] *(tikile:yü:) {eT} zf.* Tekrar; ikinci defa. [EUTS]

tikilig[1], [tiki-lig] *{eT} sf.* (Elbise için) dikilmiş. [DLT]

tikilig[2], [tiki-lig] *{eT} zf.* Hızlı; yüksekten; ses çıkararak; gürültülü patırtılı. [EUTS]

tikilmek, [tik-mek > tik-il-mek] *edil. f. [-ür]* **1.** (Ağaç için) dikilmek; bir şeyi dikine soymak. [DLT] [KB] **2.** *{ağız}* Dikilmek. [DS]

tikim, [tik-im] *{eT} is.* Parça. [DLT]

tikine, [tik-i-n-e] *{ağız} zf.* Yokuş yukarı. [DS]

tikir, [tik *(yans.)* > tik-ir] *{eT} is.* Tıkırtı sesi. 🗗 **tikir tikir,** *At nalının çıkardığı ses.* [DLT]

tikisiz, [tik-i-siz] *{eT} sf.* Gürültüsüz; patırtısız. [EUTS]

tikişme, [tik-iş-me] *{ağız} is.* Tartışma; inatlaşmak. [DS]

tikişmek[1], [tik-mek > tik-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* (Ağaç, elbise vb. için) birlikte dikmek; dikmekte yardım ve yarış etmek. [DLT]

tikişmek[2], [tik-mek > tik-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* İtişmek; kakışmak; vuruşmak. [EUTS]

tikken, [tik-mek > tik-kēn] *(tikke:n) {eT} is.* Diken. [DLT]

tikkü, [tik-kū] *(tikkü:) {eT} is.* Parça; lokma. [DLT]

tikle, [tik-le] *{ağız} is.* Evlerin çatılarında kiremit yerine kullanılan kayrak taş. [DS]

tiklinmek, [tik-mek > tik-(i)l-ün-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* (Ağaç vb. için) dikilmek. [DLT]

tiklişmek, [tik-mek > tik-il-mek > tik-(i)l-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Birlikte dikmek; dikmek eyleminde yardımlaşmak. [DLT] **2.** *dönşl. f.* (Ağaç vb. için) dikilmek. [DLT]

tikloz, [? tikloz] *{ağız} sf.* Çıplak. [DS]

tikme, [tik-mek > tik-me] *{eT} sf.* **1.** Dikilmiş olan; dikilen. [DLT] **2.** Üç değnek üzerindeki bir heykel; dikme. [Mühennâ] **3.** *{ağız}* Fidan. [DS] 🗗 **tikme neñ,** *{eT} Dikili nesne; dikilmiş herhangi bir şey; dikme.*

tikmeginçe, [tik-me(k)-inçe] *{eT} zf.* Dikilmedikçe. [DLT]

tikmek, [tik *(delme, dürtme, sokma)* > tik-mek / dik-mek] *{eT} {ağız} gçl. f. [-er]* **1.** Bir şeyi delmek; dürtmek; sokmak. [DLT] [KB] **2.** (Ağaç, taş, yazıt vb. için) dikmek; dikey hale getirmek; dik olarak yerleştirmek. [DLT] [Gabain] [KB] [Tekin] **3.** *{eT}* (Bitki için) kökleşmesi için toprağa sokmak; dikmek. [Mühennâ] **4.** (Dikiş için) dikmek; iğne iplik yardımıyla iki ve daha çok parçayı birleştirmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] **5.** Uzunca bir şeyi yere dik duracak biçimde bir yere tutturmak. [DS] 🗗 **tike birmek,** *Dikivermek.*

tikni, [tekne] *{ağız} is.* Ağaçtan oyularak yapılmış tekne. [DS]

tikre, [teg-re / tikre] *{eT} is.* **1.** Daire. [EUTS] **2.** Çevre; civar; dört taraf; bölge. *{ağız} (aym)* [EUTS] [DS]

tikremek, [tigir >tig(i)r-ē-mek] *(tikre:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Ses vermek; gelişmek; yetişmek. [DLT]

tikreşmek, [tigrē-mek > tigre-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Ses vermek. **2.** Büyüyüp gelişmek; serpilmek. [DLT]

tikretmek, [tigrē-mek > tigre-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Ses çıkartmak; hışırdatarak yürümek. [DLT]

tikri, [? tikri] *{ağız} is.* Küçük çamaşır teknesi. [DS]

tiksindirici, [tis *(yans.)* > tis-kin-mek > tiksin-mek > tiksin-dir-ici] *sf.* Mide bulandıran; tiksinilecek durumda olan; tiksindiren; menfur.

tiksindirme, [tis *(yans.)* > tis-kin-mek > tiksin-mek > tiksin-dir-me] *is.* Tiksindirmek eylemi.

tiksindirmek, [tis *(yans.)* > tis-kin-mek > tiksin-mek > tiksin-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Bir kimsenin iğrenmesine, tiksinti duymasına yol açmak. **2.** Bir kimseden ya da bir şeyden tiksinmesine, nefret etmesine neden olmak.

tiksinilme, [tis *(yans.)* > tis-kin-mek > tiksin-mek > tiksin-il-me] *is.* Tiksinilmek eylemi.

tiksinilmek, [tis *(yans.)* > tis-kin-mek > tiksin-mek > tiksin-il-mek] *edil. f. [-ir]* Tiksinmek eylemine uğramak; tiksinti ve nefret ile karşılanmak; iğrenilmek.

tiksiniş, [tis *(yans.)* > tis-kin-mek > tiksin-mek > tiksin-iş] *is.* Tiksinmek eylemi ve biçimi.

tiksinme, [tis *(yans.)* > tis-kin-mek > tiksin-mek > tiksin-me] *is.* Tiksinmek eylemi; ikrah; istikrah; nefret.

tiksinmek, [tis *(yans.)* > tis-kin-mek > tiksin-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Bir şeyden midesi bulanmak; iğrenmek. **2.** Bir şeyi, bir olayı, bir kimseyi, bir düşünceyi vb.ni kötü, iğrenç ve aşağılık bularak uzak durma duygusuna kapılmak; yoğun biçimde nefret etmek; ikrah getirmek; istikrah etmek.

tiksinti, [tis *(yans.)* > tis-kin-mek > tiksin-mek > tiksin-ti] *is.* **1.** Tiksindiren bir şeyin yol açtığı mide bulantısı. **2.** İğrenç sayılan şeyin yol açtığı nefret etme duygusu.

tiksirmek, [tis-kir-mek > tiksir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Hapşırmak. [DS]

tiksotrop, [Fr. thixotrope] *sf. fiz. kim.* Cıvıyan.

tiktaka, [Skr. tiktaka] *{eT} is.* Acı. [EUTS]

tiktürmek, [tik-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* (Dikiş için) diktirmek. [DLT]

tikü, [tik-mek > tik-ū / tik-gū] *(tikü:) {eT} is.* Parça; lokma. [DLT]

tiküç, [tik-mek > tik-güç > tiküç] *{eT} is.* Ekmekçilerin ekmek üzerine şekil yapmak için kullandıkları nesne; kuş teleği. [DLT]

tikülemek, [tikū > tikū-lē-mek] *(tikü:le:mek) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Lokma lokma vermek. [DLT] **2.** Rüşvet vermek. [DLT]

tikvi, [tik > tikvi] *{eT} zf.* Dikine. [ARAT]

tikvisinçe, [tikvi-sinçe] *{eT} zf.* Dikine; dik olarak; dikelmiş hâlde. [ARAT]

til[1], [til / tıl] *{eT} is.* **1.** Dil; tat alma organı. [Mühennâ] **2.** Dil; lisan. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **3.** Söz; nutuk. [EUTS] [KB] [Mühennâ] 🗗 **tilin sözlemek,** *{eT} Konuşmak.*|| **til bezegi,** *{eT} Dilin süsü.*

til[2], [til / tıl] *{eT} is.* **1.** Haberci; gözcü. [ETY] **2.** (Düşman hakkında) bilgi. [ETY]

til[3], [Yun. thylas (torba) > Fr. thylle] *is. bot.* Ağaç üzerinde kalmış ölü yaprak saplarındaki damarların çeperlerinde oluşan ve geliştikçe damar kanallarını tıkayan kesecik.

til[4], [Erme. tel => til] *{ağız} is.* Tel. [DS] 🗗 **til gaçığı** (kaçığı), *{ağız} Örgüde, ilmek kaçığı.* [DS]

tilak, -ği [*eT.* tıl-ak > tilak] *{ağız} is. anat.* → dılak. [DS]

tilaka, [Sansk. tilaka *(susam tanesi)*] *is.* Hintlilerin bağlı oldukları tarikatı belirlemek amacıyla kül ya da renkli toz ile alınlarına çizdikleri işaret.

tilal, [Ar. tell > tilāl تلال] *(tilâ:l) {OsT} is.* Tepeler.

tilamiz, [Ar. tilmīẕ > tilāmīẕ / tilāmīẕe تلامذه / تلامذ] *(tilâ:miz) {OsT} is.* Çıraklar; öğrenciler.

tilavet, [Ar. tilāvet تلاوت] *(tilâ:vet) {OsT} is.* Kur'an-ı Kerim'in usulüne göre makamla okuma. 🗗 **tilavet etmek,** *{OsT} Kur'an-ı Kerim'i usulüne göre ve makamla okumak.*|| **tilavet eylemek,** *{OsT} Kur'an-*

ı Kerim'i usulüne göre ve makamla okumak.|| **tilavet odası,** *{OsT} tasvf. Tekkelerde dervişlerin Kur'an okudukları oda.*|| **tilavet secdesi,** *{OsT} Kur'an-ı Kerim okunurken secde ayetleri geldiğinde ayağa kalkılarak yapılan secde.*

tilbe[1], [tilbe / tilve / telve] *{eT} is.* Deli; divane. [Nevâyî] [Mühennâ]

tilbe[2], [tilbe] *{ağız} sf.* **1.** Kurnaz; uyanık. **2.** Duygulu. **3.** Ölçülü; tutumlu. **4.** Yemekte titizlik gösteren; herkesin pişirdiği yemeği yemeyen. [DS]

tilbi, [Ar. telbīs تلبيس] *{ağız} sf.* Çıkarını düşünen; kurnaz. [DS]

tilçi, [til-çi] *{ağız} sf.* Ağrısı, sancısı olan; sızlanan; yakınan. [DS]

tildag, [tıl-dā-mak > tıl-dā-ġ / tıl-dā-k / tıl-tā-ġ] *(tilda:ğ) {eT} is.* Sunma; takdim. [Mühennâ]

tildam, [til-dā-m] *(tilda:m) is.* Tercüman; dilmaç. [Mühennâ]

tildem, [til-dēm] *(tilde:m) {eT} is.* **1.** Haberci. [KB] **2.** İyi konuşan; hatip. [KB] **3.** Peygamber. [KB]

tildürmek, [til-mek > til-dür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Dildirmek. [DLT]

tile, [? tile] *{ağız} is.* Yorgan ipliği. [DS]

tilegey, [tilē-mek > tile-gey] *{eT} sf.* İsteyecek.

tilegülük, [tilē-mek > tile-gū-lük] *(tilegü:lük) {eT} sf.* Dileyen; arzu eden; dilenen; istenen. [EUTS]

tilek, [tilē-mek > tile-k] *{eT} {ağız} is.* Dilek; arzu. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS]

tilekçi, [tilek > tilek-çī] *(tilekçi:) {eT} is.* Dilekte bulunan; dileyen. [KB]

tilemek, [tilē-mek] *(tile:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Çok istemek; dilemek; aramak; istemek. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ]

tilemsinmek, [tilē-mek > *tile-m > tilem-sin-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Diler gibi görünmek; ister görünmek. [DLT]

tilenmek, [tilē-mek > tile-n-mek / dile-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Aranmak; dilenmek; arzu edilmek. [DLT] [EUTS] **2.** Dilemek. [KB]

tiler[1], [tilē-mek > tile-r] *{eT} sf.* Dileyen. [Gabain]

tiler[2], [til-mek > til-er] *{eT} is.* **1.** Bazı hayvanların azı dişi veya yılan gibi hayvanların zehir dişi. [Clauson] **2.** Yırtıcı kuşların pençesi. [Clauson] **3.** Kın kanatlı böcek veya karınca türü böcekler. [Clauson] [Gabain]

tiler[3], [? tiler] *{ağız} is.* Terlik. [DS]

tileşmek, [tilē-mek > tile-ş-mek / dile-ş-mek] *{eAT} işteş. f. [-ür]* **1.** Birbirinden dilemek. **2.** Birlikte dilemek. [DLT]

tiletmek[1], [tilē-mek > tile-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* İstetmek; diletmek. [DLT] [EUTS] [KB]

tiletmek[2], [tile-t-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Sızlanmak; yakınmak. [DS]

tilf, [Ar. tüfl تفل] *{ağız} is.* Posa. [DS]

tilfara, [? tilfara] *{ağız} is.* Kara ve küçük taneli, ekşimsi bir tür üzüm. [DS]

tilfe, [tilve / tilbe] *{eT} is.* Tilbe; aptal; âşık; deli. [EUTS] [Gabain]

tilfilenmek, [tilfi-li-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İpliklenmek; eskimek; lime lime olmak. [DS]

tilfir, [Lat. trifolium => tirfil / tilfir] *{ağız} is.* **1.** Yaban yoncası; üçgül. **2.** Kavun karpuz teveği gibi yerde kollar atarak yetişen bir tür sarmaşık. [DS]

tilge, [til-mek > til-gē] *(tilge:) {eT} iş.* Dilim; uzunlamasına kesilen şey. [DLT]

tilgen, [til-gēn] *(tilge:n) {eT} is.* **1.** Çark; daire; tekerlek. [EUTS] [Gabain] **2.** Ay ağılı; hale. [Mirşan] [Üç İtigsizler]

tili[1], [til-mek > til-ī] *(tili:) {eT} is.* Ok temreni üzerine sarılan sırım. [DLT]

tili[2], [tili] *{ağız} is.* **1.** Çingene. **2.** Eski püskü giyinen. **3.** Aşırı derecede titizlik gösteren; temizlik hastası. [DS]

tili[3], [? tili] *{ağız} is.* Yakı. [DS]

tilifli, [tilif-li ?] *{ağız} is.* İşlemeli yün örgü örneği. [DS]

tilik[1], [tilē-mek > tile-k / tilik] *{eT} is.* Dilek; arzu. [EUTS] [Gabain]

tilik[2], **-ği** [til-ik / dil-ik] *{ağız} sf.* **1.** Kulağı kesik. **2.** Dudağı yarık. **3.** Enine veya boyuna kopmadan dilinmiş; parçalanmış. [DS]

tilik[3], **-ği** [? tilik] *{ağız} is.* Tiftik keçisi. [DS]

tilik[4], **-ği** [til-ik] *{ağız} sf.* Hoppa; şımarık. [DS]

tilil, [? tilil] *{ağız} zf.* Gerçekten; gerçek. [DS]

tilim, [til-mek > til-im] *{eT} is.* Dilim. [DLT]

tilimçi, [til > til-im-çi] *{eT} is.* Tercüman; mütercim. [EUTS]

tilimsinmek, [til-mek > til-im-sin-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Dilim yapar görünmek. [DLT]

tilinmek, [til-mek > til-in-mek] *{eT} edil. f. [-ir]* **1.** Dilim haline getirilmek; uzunlamasına dilinmek. [DLT] **2.** *dönşl. f. [-ir]* Dilim haline gelmek.

tiliş, [til-iş] *{ağız} is.* Parça; dilim. [DS]

tilişge, [tiliş-ge ?] *{ağız} is.* Odun kırıntısı; kıymık; tahta parçası.[DS]

tilişmek, [til-mek > til-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Dilmekte yardım etmek; birlikte dilimlemek; dilmekte yardımlaşmak. [DLT]

tilitombak, [tü-lü+tombak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tiliz, [*eT.* talız *(bir bitki adı)* / Ar. tellīs / tilīs تليس [Tietze]] *{ağız} is.* Kilim, çuval, kanaviçe gibi dokunmuş kumaşlar. [DS]

tilka, -a'i [Ar. tilḳā' تلقاء] *(tilka:) {OsT} is.* **1.** Taraf; yön; hiza. **2.** Görüşma; buluşma.

tilkecek, [tilke-cek] *{ağız} is.* Kağnıda koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç. [DS]

tilki[1], [*eT.* tilkü > tilki] *is.* **1.** *zool.* Köpekgiller familyasından, bir metre kadar boyunda, güzel ve bol tüylü uzun kuyruklu, kümes hayvanlarına saldıran, etçil memeli hayvan, *(Vulpes).* **2.** Bu hayvanın kürkü. **3.** *mecaz.* Çok kurnaz kimse. **4.** Yer altındaki su borularını tıkayan ince bitki kökleri; yosun. **5.** *{ağız}* Ağacın ince kökleri. [DS] **6.** *sf.* (Kaban, manto vb. için) tilki postundan yapılmış olan. **tilki gibi,** *Çok kurnaz.*|| **tilki kuyruğu,** *spor. Güreşte bir oyun.*|| **tilki toprağı,** *{ağız} Killi toprak.* [DS]|| **tilki uykusu,** *Uyanık ve tetik bulunma.*|| **tilki uykusuna yatmak,** *Uyuyormuş görünüp fırsat kollamak.*|| **tilki üzümü,** *bot. İt üzümü, (Paris incompleta).*|| **tilki yolu,** *{ağız} Eğri büğrü, inişli yokuşlu yol.* [DS]

tilki[2], [tilki] *{ağız} is.* **1.** Hamur leğeni. **2.** Kulplu tahta veya bakır kap. **3.** Yayık. **4.** Yarım karpuz kabuğu biçiminde ağaçtan oyulmuş ekmek kabı. [DS]

tilki[3], [tilki] *{ağız} is.* **1.** Kağnının önünde, boyunduruklu kağnıyı bağlayan eğri ağaç. **2.** Kağnıda, koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç. **3.** Kapı kasalarının sıkıca tutturulması için duvara konulan tahta parçaları; ağaç takoz. **4.** Sabanda kılıcı sıkıştıran parça. [DS]

tilkiburnu, [tilki+burnu] *{ağız} is.* Koltuk altında çıkan kan çıbanı. [DS]

tilkice, [tilki-ce] *{ağız} is.* Araba okları arasındaki uzaklığı koruyan ağaç. [DS]

tilkicek, -ği [tilki-cek] *{ağız} is.* **1.** Kağnıda, koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç. **2.** Kağnıda iki oku birleştiren ağaç çivi. **3.** Kağnıda eğsenin üstüne konulan ağaç. [DS]

tilkicik, -ği [tilki-cik] *{ağız} is.* Kağnıda, koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç.

tilkiçik, -ği [tilki-çik] *{ağız} is.* Kağnıda, koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç.

tilkidüğünü, [tilki+düğünü] *{ağız} is.* Güneşli havada yağan yağmur. [DS]

tilkikuyruğu, [tilki+kuyru(k)-u] *is. bot.* **1.** Buğdaygillerden, nemli çayırlarda yetişen, değerli bir hayvan yemi olarak kullanılan çok yıllık otsu bitki, *(Alopecurus agrestis).* **2.** Birleşikgillerden bir karış boyunda, tazesi sebze olarak kullanılan bir yıllık otsu bitkilerin genel adı, *(Amaranthus albus, A. blitoides, A. graecizans, A. retroflexus).* **3.** Atkuyruğu. **4.** Civanperçemi. **5.** *{ağız}* Uzun salkımlı bir çeşit beyaz üzüm. [DS] **6.** *{ağız}* Kırağı. [DS]

tilkileşme, [tilki-le-ş-me] *is.* Tilkileşmek eylemi.

tilkileşmek, [tilki-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tilki durumuna gelmek; kurnazlaşmak.

tilkilik, -ği [tilki-lik] *is.* **1.** Kurnazlık. **2.** Tilkilerin çok bulunduğu yer. **3.** *{ağız}* Kağnı oku ile boyunduruğu bağlayan ağaç bölüm. [DS]

tilkişen, [tilki-ş-en] *is. bot.* Zambakgillerden, dalları yeşil renkli ve dikenli, meyveleri küre biçiminde, olgunlaştığında siyah renkli, Batı Anadolu'da taze sürgünleri salata olarak kullanılan çok yıllık bitki; yabani kuşkonmaz, *(Asparagus acutifolius).*

tilkü, [tilkü / tülkü] *(tilkü:) is. zool.* Tilki. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB]

tilkülenmek, [tilkü-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Tilkilik etmek; yaltaklanmak. [DLT]

tille[1], [Ar. tille تله] *{OsT} is.* **1.** Basamak. **2.** Sıradağ. **3.** *{ağız}* Dağ veya ağaç tepesi. [DS]

tille[2], [Far. tille تله] *{OsT} is.* İşlenmemiş altın.

tille[3], [? tille] *{ağız} is.* **1.** Semere bağlı, üstüne yük sarılan urgan. **2.** İp; sicim. [DS]

tille[4], [? tille] *{ağız} is.* Baston; değnek. [DS]

tille[5], [? tille] *{ağız} is.* Et asılan çengel. [DS]

tille[6], [til-le] *{ağız} is.* Çocuk. [DS]

tillemek, [til-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Sigara içmek; sigara dumanını savurmak. **2.** Parçalara bölerek dağıtmak. [DS]

tilli[1], [til-li] *{ağız} is.* Toygar; tarla kuşu. [DS]

tilli[2], [tel-li / tilli] *{ağız} is.* Simli kumaş. [DS]

tilliğ, [til-lig] *{eT} sf.* Açık, anlaşılır konuşan; güzel konuşan; dilli. [Mühennâ]

tillim, [til-li-m ?] *{ağız} sf.* Eskimiş; lime lime olmuş. [DS] **tillim tillim,** *{ağız} Yırtık pırtık.* [DS]

tilmaç, [til-maç] *{eT} is.* Tercüman; dilmaç. [Mühennâ]

tilmek, [til-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Dilmek; uzunluğuna yarmak veya kesmek. [DLT]

tilmiz, [Ar. tilmīẕ تلميذ] *(tilmi:z) {OsT} is.* Öğrenci; çırak.

tilmizane, [Ar. tilmīẕ + Far. -āne تلميذانه] *(tilmi:za:ne) {OsT} zf.* Bir öğrenciye yakışır biçimde; öğrenci gibi.

tilmiziyyet, [Ar. tilmīẕ > tilmīẕiyyet تلميذيت] *(tilmi:ziyet) {OsT} is.* Öğrenci olma; öğrencilik; çıraklık.

tilngeng, [telgē-mek > telgē-k / tilñeñ] *(tilñeñ) {eT} is.* Kargaşalık. [EUTS]

tilsiz, [til-siz] *{eT} sf.* **1.** Peltek. **2.** Konuşması anlaşılmayan; açık ve güzel konuşamayan; fesahatsiz. [Mühennâ] **3.** *{ağız}* Dilsiz. [DS]

tiltak, -ğı [? tiltak / tiltek] *{ağız} sf.* **1.** Hoppa; şımarık. **2.** Kekeme. [DS]

tiltek, -ği [til-te-k] *{ağız} sf.* Kekeme. [DS]

tiltombak, [tü-lü+tombak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tiltombalak, [tü-lü+tombalak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tiltürmek, [til-mek > til-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Dildirmek. [DLT]

tilve, [tilbe / tilve / télve] *{eT} is.* Aptal; âşık; deli. [EUTS] [KB]

tilye, [Yun. tilie] *{ağız} is.* Ihlamur. [DS]

tim[1], [? tīm] *(ti:m) {eT} is.* **1.** Şarap dolu tulum. [DLT] **2.** Şarap satan. [DLT]

tim[2], [? tim] *{ağız} is.* Dip; en alt; temel. [DS]

tim[3], [? tim] *{ağız} is.* Dokumacılıkta kullanılan ipliklerin her biri. [DS] 🗗 **tim vermek,** *{ağız} Örgüde zincir çoğaltmak.* [DS]

tim[4], [İng. team *(takım)*] *is.* **1.** Özel bir görev için birbiri ile sıkı bir işbirliğine girmiş topluluk. **2.** *as.* Bir silahı ya da bir telsiz istasyonunu çalıştırmak için görevlendirilmiş grup. **3.** *as.* Bir piyade mangasında *ateş* ve *manevra* olmak üzere beşer kişiden oluşan bölümlerin her biri. **4.** *as.* Birlikte hareket etmek üzere paraşütle indirilen 8-15 kişilik savaşçı grubu. **5.** *spor.* Karşı takım.

tim, [tim] *{ağız} is.* **1.** Belirti; iz; im. **2.** Kalıntı; eser. [DS]

tima, [? tima] *{ağız} is.* Küçük köpek yavrusu; enik. [DS]

timar, [Far. tīmār تیمار] *(ti:ma:r) is.* **1.** *{OsT}* Eskiden, sipahi adı verilen atlı asker sınıfına verilen beylik arazi. **2.** *{ağız}* Bölge. [DS] **3.** Budama, belleme vb. ağaç bakımı. [DS] **4.** *{ağız}* Hayvan bakımı. [DS] 🗗 **timar etmek,** *{ağız} 1. (Ağaç için) budamak. 2. (Yara için) bakımını yapmak.* [DS]

timarhane, [Far. tīmār-ḫāne تیمارخانه] *(ti:ma:rha:ne) {OsT} is.* → tımarhane.

timb, [tamb / tanb / tımb / timb / tömb / tümb *(yans.)*] *is.* Vurarak çalınayı anlatan kök. [Zülfikar] *timb-il-de-mek*

timbal, -li [Ar. ṭabl *(davul)* > İsp. atabal > Fr. tambale > timbale] *is. müz.* Bakırdan yapılma bir yarım küre üzerine gerilmiş ve gerginliği ayarlanarak akordu değiştirilebilen, yerde duran ve iki eldeki tokmakla çalınan bir tür davul; nekkare; tembal; timpani.

timbildemek, [timb *(yans.)* > timb-il-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Kımıldamak; sallanmak; oynamak. [DS]

timbilti, [timb-il-ti] *{ağız} is.* **1.** Yumuşak hareketlerin çıkardığı ses. **2.** Yürek çarpıntısı. **3.** Hafifmeşrep kadın; oynak. [DS]

timburi, [Ar. Far. tambūrī] *{eT} is.* Tamburcu; tambur çalan. [EUTS]

timçi, [tīm > tim-çī] *(timçi:) {eT} is.* Şarap satan; meyhaneci. [DLT] [KB]

timeç, [time-ç ? تیمج] *is.* **1.** *{OsT}* İşlenmiş yumuşak deri; sahtiyan. [Bürhan-ı Katı'] **2.** *{ağız}* Beşiklere konan bebek yatağı. [DS]

timeg, [timē-mek > timeg] *{eT} is.* Hazır ilaç. [Clauson]

timek[1], [tē-mek / ti-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* **1.** Demek; söylemek; dilemek. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin] [Üç İtigsizler] **2.** Nutuk; konuşma; mükâleme. [EUTS] **3.** Aldanma. [EUTS]

timek[2], [ti-mek] *{eT} gçl. f [-r]* Hazırlamak. [EUTS]

timemek, [timē-mek] *(time:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Hazırlamak. [Gabain]

timenmek, [timē-mek > time-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Hazırlanmak. [EUTS] [Gabain]

timi[1], [tim-i / tin] *{ağız} sf.* Sağlam vücutlu. [DS]

timi[2], [Yun. dimito] *{ağız} is.* **1.** İç donu yapılan, sıkı dokunmuş bir tür bez; dimi. **2.** İç donu; dizlik. [DS]

timin[1], [Soğd. tymn *(şu an)* => tēmin / timin] *{eT} zf.* **1.** O zaman; o sırada o anda. [İKPÖy.] **2.** Hemen; derhal. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] **3.** Demin; az önce. [EUTS] **4.** Yeniden. [EUTS] **5.** Mümkün olduğu kadar. [EUTS] **6.** Ancak; ancak o zaman. [Üç İtigsizler] **7.** Gerçekten. [İKPÖy.]

timin[2], [Ar. ṣümn / (Sur.) timn [Tietze] ثمن] *{ağız} is.* Anadolu'nun çeşitli yerlerinde iki, iki buçuk, dört veya yirmi dört kg'lık tahıl ölçeklerine verilen ad. [DS]

timinna, [Ar. ṣümn / (Sur.) timn [Tietze] ثمن] *{ağız} is.* Buğday ölçeği. [DS]

timinnağı, [Ar. ṣümn / (Sur.) timn [Tietze] ثمن] *{ağız} is.* Altı okkalık tahıl ölçeği. [DS]

timinni, [Ar. ṣümn / (Sur.) timn [Tietze] ثمن] *{ağız} is.* İstanbul kilesinin on altıda biri. [DS]

timişka, [? timişka] *{ağız} is.* Fırın tepesi. [DS]

timli, [Yun. lamli ?] *{ağız} is.* Sapsız çakı. [DS]

timokrasi, [Yun. time *(gelir tahmini)* + kratos *(erk)* > timokratia > Fr. timocratie] *is.* Siyasi hakların yalnız varlıklı kimselere tanındığı siyasi yönetim biçimi; plutokrasi.

timon, [? timon] *{ağız} is.* Araba kolu. [DS]

timpan, [Fr. tympan] *is. anat.* Kulak davulu.

timpani, [İt. timpano] *is müz.* Nakkare.

timpanist, [İng. timpanist] *is. müz.* Vurmalı çalgı kullanan çalgıcı.

timpanit, [Fr. tympanite] *is. tıp.* Kulak davulu iltihabı.

timpanizm, [Fr. tympanisme] *is. tıp.* **1.** Göğüs ya da karın ötümlülüğünün artması. **2.** Bağırsak gazları yüzünden karnın gerilmesi; şişkinlik.

timsah, [Ar. timsāḥ تمساح] *{OsT} is. zool.* **1.** Timsahgillerden, sıcak ülkelerin akarsularında yaşayan, uzun kuyruklu, yassı bedenli, kısa ve yatay bacaklı, kalın derili, çoğunlukla su içmeye gelen kara hayvanlarını avlayarak beslenen vahşi hayvan, *(Crocodilus).* **2.** *sf.* (Giyim eşyası için) bu hayvanın derisinden yapılmış. 🗗 **timsah bekçisi,** *zool. Bataklık kırlangıcıgillerden, Tropikal Afrika ormanlarında yaşayan, timsahların sırtlarındaki asalakları avlayan böcekçil kuş, (Pluvianus aegyptius).*

timsahgiller, [timsah-gil-ler] *is. zool.* Sürüngenler sınıfının, timsahlar takımından, bacakları çok kuv-

vetli, suda yaşayan vahşi hayvan familyası, *(Crocodilidae)*.

timsahiye, [Ar. timsāḥ > timsāḥiyye تمساحيه] *(timsa:-hiye) {OsT} is. zool.* Timsahlar familyası; timsahgiller.

timsahlar, [timsah-lar] *is. zool.* Sürüngenler sınıfından, kiminin soyu tikenmiş, büyük boylu, uzun kuyruklu, ayakları yüzmeye ve yürümeye elverişli, derisinin üzeri pullarla örtülü, kuvvetli ve keskin dişlere sahip vahşi hayvanlar takımı, *(Crocodilia)*.

timsal, -li [Ar. miṣl > timṣāl تمثال] *(timsa:l) {OsT} is.* **1.** Resim; tasvir; fotoğraf. **2.** Simge; sembol. ◘ **tımsāl-ger,** *{OsT} Ressam.*‖ **timsāl-i cehālet,** *{OsT} Bilgisizlik simgesi.*‖ **timsāl-i mücessem,** *{OsT} 1. Heykel. 2. Örnek.*

timsalî, [Ar. timṣālī تمثالى] *(timsa:li:) {OsT} sf.* Sembolik.

timsirikli, [tims-ir-ik-li] *{ağız} sf.* Yemeği beğenmeyen; titiz; müşkülpesent. [DS]

timtik, -ği [ti(m)+ti/k] *{ağız} zf.* Dimdik. [DS]

timtimi, [tim+tim-i ?] *{ağız} sf.* Cimri. [DS]

timür, [temür / tīmūr تيمور] *{OsT} is.* Demir. ◘ **timür gömlek,** *{OsT} Zırh.*

timüs, [Yun. thymos *(etli ur)* > Fr. thymus] *(ti'müs) is. anat.* Göğüs kemiğinin hemen arkasında yer alan, çocukta oldukça büyük olmasına rağmen yaş ilerledikçe küçülen, ilk zamanlar lenfosit üreten bir iç salgı bezi; özden.

timya, [Ar. sīmyā => timya] *{ağız} is.* Az bulunan şey. [DS]

-tin, [-tin / -tın / -din / -dın] *{eT} çek. e.* -den (ayrılma durumu eki). [Üç İtigsizler]

tin[1], [tan / tang / tank / teng / tın / tıng / tin / ting / tink / tong / töng *(yans.)*] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tin tin,* ◘ **tin tin,** *Hiç patırtı yapmaksızın; parmak uçlarına basarak sessiz, hızlı ve sık adımlarla.*

tin[2], [tīn / tīn تن] *(eT: ti:n) is.* **1.** *{eT}* Soluk; nefes. [EUTS] **2.** İnsan varlığının, beden ve maddeye karşıt olan kısmı; can; ruh; maneviyat *(1935). {eT} {OsT} {ağız} (aym)* [EUTS] [DS] **3.** *{eT}* Cevher; madde. [EUTS] **4.** *fel.* Bazı fizik ötecilerin evreni ve gerçeği açıklamak için her şeyin özü ve yapıcısı olarak benimsedikleri varlık; cevher. **5.** *sf. {ağız}* Sağlam vücutlu. [DS]

tin[3], [tīn] *(ti:n) {eT} is.* Dizgin; yular. [DLT] [EUTS] [Gabain] ◘ **tin tizgin,** *{eT} Yular dizgin.* [DLT]

tin[4], [Ar. tīn تين] *(ti:n) {OsT} is.* İncir. ◘ **Tin Suresi,** *Kur'an-ı Kerim'in 95. suresinin adı.*

tin[5], [? tin] *{ağız} is.* **1.** Dokuma tezgâhlarında çözgü unutularak dışarda kalmış tek ilmek. **2.** Tel. **3.** İlmik. [DS]

tin[6], [tin / ting-il] *{ağız} is.* Bir şeyin tepesi. [DS] ◘ **tin düşmek,** *{ağız} Utanmak.* [DS]‖ **tin gabak,** → tingabak.‖ **tin gelmek,** *{ağız} Dosdoğru gelmek.* [DS]

tin[7], [tin] *{ağız} is.* Su vb. sıvılarda soğukluk, keskinlik; sertlik. [DS]

tinbal, [Ar. tinbāl تنبال] *(tinba:l) {OsT} sf.* (Kişi için) kısa; bodur.

tinar, [? tinar] *{ağız} is.* Dışı teneke, içi çamurdan yapılmış, ızgaralı ocak. [DS]

tinat, [Ar. ṭıynet => tīnat] *(ti:nat) {ağız} is.* Yaradılış; huy. [DS]

tinaz, [Yun. tınas / Far. tīnus] *{ağız} is.* Savrulmayı bekleyen harman yığını; tınaz. [DS]

tincalaz, [tin-ce-lez / tincalaz] *{ağız} sf.* Çok küçük. [DS]

tincik, -ği [tin-cik] *{ağız} sf.* **1.** Dolaşık karışık. **2.** *is.* Bitkilerin ince emici kökleri. [DS]

tincikli, [tincik-li] *{ağız} sf.* Saçı dağınık. [DS]

tine, [tin[6]-e] *{ağız} is.* Asmanın körpe filizleri; yeni sürgünleri. [DS]

tinek, -ği [tin-ek] *{ağız} is.* → tine. [DS]

tiner, [İng. thinner] *is.* Boya, vernik gibi maddeleri inceltmekte, bazı kir ve lekeleri temizlemekte kullanılan sıvı; inceltici.

tinerci, [tiner-ci] *is. argo.* Tiner koklama alışkanlığı olan kimse.

ting[1], [tan / tang / tank / teng / tın / tıng / tin / ting / tink / tong / töng *(yans.)*] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *ting-il-de-mek, ting-il+taş, ting-i-mek, ting-ir-de-mek*

ting[2], [teñ / tiñ] *(tiñ) {eT} sf.* Denk; eşit.

ting[3], [ting] *(tiñ) {eT} is.* Takat; iktidar. [ETY]

ting[4], [tiñ] *(tiñ) {eT} sf.* Dik. [DLT] ◘ **ting turmak,** *{eT} Dik durmak.* [DLT]

tingabak, -ğı [tiñ+kabak] *{ağız} sf.* Saçsız baş. [DS]

tingafa, [tın+kafa] *{ağız} sf.* Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tingaz, [ting-az] *{ağız} sf.* Alıngan; titiz; huysuz. [DS]

tingç, [? tiñç] *(tiñç) {eT} is.* Vasıl olma; erişme; yetişme; varma. [EUTS]

tingçi, [? tiñ-çī] *(tiñçi:) {eT} is.* **1.** Casus. [EUTS] **2.** Haberci. [EUTS]

tingegli, [teng-e-g-li] *{eT} sf.* **1.** Mukayese eden; karşılaştıran. **2.** Tartan.

tingeltmek, [ting-el-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Gerginleştirmek. [DS]

tingemek, [teng-ē-mek] *(tinge:mek) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Karşılaştırmak; mukayese etmek. **2.** Tartmak.

tinggabak, [tiñ+kabak] *{ağız} is.* (Kişi için) kel kafalı; dazlak. [DS]

tinggelmek, [tiñ-ge-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Gerginleşmek. [DS]

tingil[1]**,** [ting *(yans.)* > ting-il] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **tingil dönmek,** *{ağız} Takla atmak.* [DS]

tingil[2]**,** [ting-il] *{ağız} is.* **1.** Fare. **2.** Peynir kurdu. [DS]

tingil[3]**,** [ting-il] *{ağız} is.* Bir şeyin tepesi. [DS]

tingildek, -ği [ting-il-dek] *{ağız} sf.* Yerinde durmayan; sürekli kımıldayıp sallanan; kıpırdak. [DS]

tingildemek, [ting *(yans.)* > ting-il-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* **1.** Zıplayarak yürümek; koşmak. **2.** Yerinde durmamak; kıpırdamak; sıçramak; zıplamak. **3.** Titremek. [DS]

tingilemek, [ting *(yans.)* > ting-lē-mek] *(tingle:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* (Yere düşen ağır şey için) ses çıkarmak; tıngırdamak. [DLT]

tingili, [ting-i-li] *{ağız} is.* Kuyruksallayan. [DS]

tingiltaş, [ting-il+taş] *{ağız} is.* Tahterevalli. [DS]

tingimek, [ting-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* (Hayvan için) zıplamak; sıçramak. [DS]

tingir[1]**,** [ting-ir / tıng-ır] *{ağız} is.* Teneke vb. şeyden yapılmış kova, leğen gibi şeyler. [DS]

tingir[2]**,** [ting-ir] *{ağız} sf.* Öfkeli; sinirli. [DS]

tingirdemek, [ting-ir-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* (Teneke vb. şeyler için) vurulunca ses çıkarmak. [DS]

tingiremek, [ting-ir-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [r(i)-yor]* Zayıflıktan güçsüz kalmak. [DS]

tingiş, [ting-iş] *{ağız} sf.* Ufak tefek. [DS]

tingkimek, [tiñ(k)-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Hayvan için) sıçramak; zıplamak. [DS]

tinglemek, [tıñ-lā-mak / tiñ-lē-mek] *(diñle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Dinlemek. [DLT] [Tekin] [ETY]

tinglenmek, [tiñ-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Dinlenmek; yorgunluk atmak. [Mühennâ]

tingoz, [tingoz / tingaz] *{ağız} sf.* **1.** Çabuk öfkelenen; sinirli. **2.** Alıngan; titiz; huysuz. **3.** Çok zayıf; güçsüz. **4.** Çevik. [DS]

tingözlük, [tin+göz-lük] *{ağız} is.* Açıkgözlük. [DS]

tingrek, -ği [tiñ-rek] *{ağız} sf.* Çok dik. [DS]

tingsirmek, [tis-kir-mek > tiñ-sir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Hapşırmak. [DS]

tingsiz, [teñ-siz / tiñ-siz] *{ağız} sf.* Terbiyesiz; huysuz. [DS]

tingürük, -gü [ting-ür-ük / tin+gör-ük] *{ağız} sf.* Tez davranan; çevik. [DS]

tinğil, [ting-il] *{ağız} is.* Fesin tepesinde püskül takılan yer. [DS]

tinğildek, -ği [ting-il-de-k] *{ağız} sf.* Yerinde durmayan; kıpır kıpır; oynak. [DS]

tinğir, [ting-ir] *is.* Yere düşen metal para gibi küçük parçaların çıkardığı sesi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **tinğir tinğir,** *(Yere düşen metal paranın çıkardığı ses için) tıngırdama sesi çıkararak.*

tini, [tin-i] *{ağız} sf.* Küçük. [DS] 🗗 **tini mini,** *{ağız} Ufak tefek.* [DS]

tinik, -ği [tin-ik] *{ağız} sf.* Küçük. [DS]

tinil, [tin-il] *{ağız} sf.* Yalın; yalnız; tek. [DS]

tink[1]**,** [tan / tang / tank / teng / tın / tıng / tin / ting / tink / tong / töng *(yans.)*] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tink, tink-i, tink-ir*

tink[2]**,** [tink] *{ağız} is.* Gergin. [DS]

tink[3]**,** [Far. ding *(soku)*] *{ağız} is.* Tahılın ve pirinç kabuklarını yumuşatarak ayırmaya yarayan değirmen. [DS]

tinkafa, [tin+kafa] *{ağız} sf.* Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tinkir, [tink-ir / tin-kir] *{ağız} is.* Teneke, bakır vb. şeylerden yapılma kova, bakraç, leğen gibi eşya. [DS]

tinkletmek, [tink-le-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Pirincin kabuğunu değirmende ayırtmak. [DS]

tinkmek, [tink-mek] *{ağız} gçsz. f. [-(g)-er]* Zıplayarak koşmak. [DS]

tinko, [? tinko] *{ağız} sf.* Çabuk darılan; alıngan. [DS]

tinkoz, [tin+koz ?] *{ağız} sf.* **1.** Çabuk öfkelenen; sinirli. **2.** (Kişi için) değersiz; adi. **3.** Sabırsız. **4.** Beceriksiz. **5.** Züğürt. [DS]

tinnin, [Ar. tinnīn تنين] *(tinni:n) {OsT} is.* **1.** Büyük yılan. **2.** Ejderha. **3.** (Baş harfi büyük yazılır) Ejderha burcu. **4.** Samanyolu.

tinor, [? tinor] *{ağız} is.* Üstünde yemek pişirilen, altı ızgaralı teneke ocak. [DS]

tinpir, [? tinpir] *{ağız} sf.* Şaşkın; uyuşuk. [DS]

tinsel[1]**,** [tin-sel] *sf.* **1.** Ruhsal. **2.** Madde ile ilgili olmayan; duyularla algılanamayan; ruh, zekâ ve düşünceye ilişkin.

tinsel[2]**,** [İng. tinsel] *is.* Balıkçılıkta, yapay yemleri sarmada kullanılan madensel tel.

tinselci, [tin-sel-ci] *is.* ve *sf.* Ruhun maddeden daha üstün olduğunu ve daha önce var olduğunu öne süren öğretiden yana olan.

tinselcilik, -ği [tin-sel-ci-lik] *is. fel.* Ruhun maddeden daha üstün olduğunu ve daha önce var olduğunu öne süren öğreti.

tinsirmek, [tis-gir-mek > tinsir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Hapşurmak; aksırmak. [DS]

tinsiz[1]**,** [dil-siz > tin-siz] *{ağız} sf.* Konuşamayan; dilsiz. [DS]

tinsiz[2], [den-siz / tin-siz] *{ağız} sf.* Anlayışsız; aptal. [DS]

tintin[1], [tin *(yans.)* + tin] *{ağız} is.* Semerin öne kaymaması için hayvan kuyruğu altından kabalarını dolaşarak semere bağlanan kolan veya kayış. [DS] ☞ **tintin bağı,** *{ağız} Hayvanın kuyruğu altından geçirilip semere bağlanan kolanın aşağı kaymaması için hayvanın omaları üstünden dolaşan kolanı semere bağlayan ip; aşırtmaç ipi.* [DS]

tintin[2], [tin+tin] *{ağız} is.* **1.** Hayvanın sarsıntılı yürüyüşü; tırıs. **2.** Birinin ya da bir şeyin ardından koşma. [DS]

tintin[3], [tin+tin] *{ağız} is.* Gürültü. [DS]

tintin[4], [tin+tin] *{ağız} sf.* (Kişi için) gereksiz işler yapan. [DS]

tintin[5], [tin+tin] *{ağız} is.* Toygar; tarla kuşu. [DS]

tintin[6], [tin+tin] *{ağız} sf.* Dinç; canlı. [DS]

tintini, [tin+tin-i] *{ağız} is.* Küçük topaç. [DS]

tintirik, -ği [tin-tir-ik] *{ağız} is.* Fiske. [DS]

tintiris, [? tintiris] *{ağız} sf.* (Kişi için) güçlü ve hareketli. [DS]

tinton[1], [tin *(yans.)* + ton *(yans.)*] *is.* Göç sırasında deve hatabına takılan büyük çan.

tinton[2], [tin+ton] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) çok sinirli. **2.** Yaşlı. **3.** Kendini beğenmiş, sorumsuz. **4.** (Kişi için) işe yaramaz.[DS]

tinton[3], [tin+ton] *{ağız} is.* Oyuncak. [DS]

tintoz, [? tintoz] *{ağız} is.* Büyük kazanlarda pişen yemekleri karıştırmaya yarayan değnek. [DS]

tinyan, [? tinyan] *{ağız} is.* Dibi dar, ağzı geniş tencere. [DS]

tip[1], [tab / tap / tep / tıp / tip / top / tüp *(yans.)*] *is.* Patırtılı ve düzensiz adım atmayı, ayakla tepmeyi, elle itmeyi, tepinmeyi, basmayı, vurmayı çarpmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tip tip, tip-si-mek*

tip[2], **-bi** [tŭb / dŭb > dip] *is.* Dip.

tip[3], [tē-mek *(demek)* > tē-p > tip] *bağ.* .... diye; ... için; ... amacıyla; ... amacı ile. [ETY] [Tekin]

tip[4], [Yun. typos *(kalıp)* / Lat. typus > Fr. type] *is.* **1.** Aynı cinsten varlıkların veya nesnelerin tümünün temel özelliklerini büyük ölçüde kendinde toplayan kalıplaşmış ideal örnek. **2.** Varlıkları, nesneleri sınıflandırmada, benzerlerinden ayırmada ölçüt olarak kullanılan kategori; tür; cins; çeşit. **3.** İnsan gruplarını ayırt ettiği düşünülen fizik ya da karakter özelliklerinin tümü. **4.** *biy.* Bir ırkın, bir türün vb. çeşitli karakterlerini taşıyan genel örnek. **5.** *bot.* Bir türe özgü karakterlerin en çoğunu kendinde toplayan bitki. **6.** *tıp.* Bir hastalığa ilişkin belirtilerin ardışık olarak gelişme ve belirme düzeni. **7.** *zool.* Bir hayvan ırkını belirleyen ya da bir üretime karşılık gelen yapısal karakterlerin tümü. **8.** *tiy.* Hayatta hemen her yerde rastlanabilen, gerçek bir kişiliği olmayan, ancak bilinen kalıplardaki insanları canlandıran tiyatro kişisi. **9.** *ed.* Roman, hikâye, tiyatro gibi anlatıma dayalı uzun edebî eserlerde kişi kadrosu içinde yer alan, belli bir düşünce, topluluk ve ideolojinin temsilciliğini üstlenen kişi. **10.** *dbl.* (Cümle için) bildirme, soru, emir ve ünlem, olumlu, olumsuz olarak alabileceği biçimlerden her biri. **11.** Dış görünüş. **12.** *teklfz.* Kişi; insan. **13.** *sf. mecaz.* (Kişi için) ilgi çekici; tuhaf; değişik. ☞ **tipini kaydırmak,** *argo. Dövme, yaralama vb. yollarla bir kimsenin görünüşüne zarar vermek.*

tip[5], [tip] *{ağız} is.* **1.** Pancar. **2.** Turp. [DS]

tipenti, [tipi > tipenti] *{ağız} is.* Çisenti. [DS]

tipi, [*eT.* tüp-ī > tipi] *is.* Kar fırtınası. ☞ **tipi yüzlü,** *{ağız} Suratı sürekli asık; gülmez.* [DS]

tipik, -ği [Fr. typique] *sf.* **1.** Bir şeyin temel özelliği olan; söz konusu olan şeyi tam olarak belirleyen. **2.** Kalıplaşmış bir yapının, kategorinin, karakterin tüm özelliklerini taşıyan; bu konuda somut örneklik edebilen; karakteristik. **3.** Son derece özgün olan. **4.** *is.* Karakteristik olay.

tipileme, [tipi-le-me] *is.* Tipilemek eylemi ve durum.

tipilemek, [tipi-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Kar yağışı için) tipiye dönmek; kar fırtınasına dönüşmek.

tipili, [tipi-li] *sf.* Kar fırtınası görülen; kar fırtınalı.

tipir, [Erme. tepur => tipir] *{ağız} is.* Hurma yaprağından örülmüş, üstüne un elenen bir tür tepsi. [DS]

tipit, [teb-it / tipit] *{ağız} is.* Un ve kepek karışımından yapılan bir köpek yiyeceği. [DS]

tipleme, [tip-le-me] *is.* **1.** Tiplemek eylemi. **2.** Bir film, tiyatro ya da radyo ve televizyon yayını için en uygun oyuncunun seçimi. **3.** *tıp.* Bakterileri antijenlerine göre sınıflandırma. **4.** *dbl.* Dilleri, eş süremli incelemeyle ortaya çıkan özelliklerine göre sınıflandırma. **5.** *psikol.* Bireyleri bedensel ya da ruhsal durumlarına göre sınıflandırma.

tiplemek, [tip-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tipleri seçmek. **2.** Tiplerine göre ayırmak ya da tiplerini belirlemek.

tipleşme, [tip-le-ş-me] *is.* Tipleşmek eylemi.

tipleşmek, [tip-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tip özelliği kazanmak; bir tipin temsilcisi durumuna gelmek.

tipleştirme, [tip-le-ş-tir-me] *is.* **1.** Tipleştirmek eylemi. **2.** *ed.* Bir edebî eserde bir tipe özgü belirleyici özellikleri en iyi temsil edecek biçimde bir kişide toplayarak canlandırma.

tipleştirmek, [tip-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Tip özelliği kazanmasını sağlamak; bir tipin özelliğini vermek.

tipo, [Fr. typo] *kısalt. is.* Tipografi; bir baskı türü.

tipocu, [tipo-cu] *is.* Tipo baskı işlerini yürüten basım ustası.

tipografi, [Yun. typos *(şekil)* + graphein *(yazmak)* > Fr. typographie] *is.* **1.** Erkek kalıplar üzerinde dizgi ve baskı yöntemi. **2.** Bir matbaada tipo dizgi ve baskının yapıldığı bölüm.

tipografya, [Fr. typographie] *is.* Tipografi.

tipoloji, [Yun. typos *(şekil)* + logos *(bilim)* > Fr. typologie] *is.* **1.** İnsan tiplerini belirleme ve ayırt etme metodu. **2.** *psikol.* Bir bireyi, fizik ya da ruhsal tipe göre sınıflandırmayı amaçlayan sistem.

tipolojik, -ği [Fr. typologique] *sf.* **1.** Tiplerin ve tipik olguların incelenmesine dayanan. **2.** Tipoloji ile ilgili. ◻ **tipolojik tasnif,** *1. İnsan tiplerini sınıflandırma. 2. ed. Uzun anlatıma dayalı hikâye, roman ve tiyatro gibi eserlerin şahıs kadrosunu tipleşme özelliklerine göre sınıflandırma.*

tipsimek, [tip(i)-si-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Yağmur çiselemek. [DS]

tipsirmek, [tep-si-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Solmak; bozulmak. [DS]

tiptip, [tip+tip] *{ağız} is.* Küçük etmek. [DS]

tiptiri, [ti(p)+ti/rī] *(tiptiri:) {eT} sf.* Dipdiri. [KB]

-tir-, [-dır- / -dir- / -dür- / -dur- / -tir- / -tır- / -tur- / -tür-] *yap. e.* → -dır-.

-tir, [-dır / -dir / -dür / -dur / -tir / -tır / -tur / -tür] *çek. e.* → -dır. *{eT} (aynı)* [ETY]

Tir, [Far. tīr] *{eT} is.* Merkür gezegeni; Utarit. [Bahşayiş]

tir[1], [tir *(yans.)*] *is.* Titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tir tir, tir-il tiril, tir-il-de-mek* ◻ **tir tir,** *(Üşümek ve korkmak için) çok; aşırı.*

tir[2], [Far. tīr تیر] *(ti:r) {OsT} is.* **1.** Ok. **2.** *ed.* Divan edebiyatında sevgilinin kirpiğini simgeler. **3.** *{ağız}* Sebze tarhı. [DS] **4.** *{ağız}* Ekilmiş bostanın bir bölümü. [DS] **5.** *{ağız}* Evlek. [DS] **6.** *{ağız}* Ekin sulamak için açılan ark. [DS] **7.** *{ağız}* Su kenarına yapılan set. [DS] **8.** *{ağız}* Pirinç tarlasının evleklerini ayıran sınır. [DS] **9.** *{ağız}* Tarla sınırlarını belirleyen set veya yol. [DS] ◻ **tîr-bārān,** *{OsT} Ok yağdıran.*|| **tîr-dān,** *{OsT} Ok torbası.*|| **tîr-endāz,** *{OsT} 1. Ok atıcı; ok atan. 2. mecaz. Şık giyinmiş.*|| **tîr-endāzān,** *{OsT} Ok atıcılar; ok atanlar.*|| **tîr-endāzî,** *{OsT} Ok atıcılığı; okçuluk.*|| **tîr geçimi,** *{OsT} spor. Atış sırasında okun dayandığı üst kabza boğazına verilen ad.*|| **tîr-ger,** *{OsT} Ok yapan sanatkâr.*|| **tîr-gerān,** *{OsT} Ok yapan sanatkârlar.*|| **tîr-gerî,** *{OsT} Ok yapma işi; ok üretimi.*|| **tîr-i kazā,** *{OsT} 1. Kaza oku. 2. Kaza ve kader.*|| **tîr-keş,** *{OsT}* → tirkeş.|| **tîr-i mālı,** *{OsT} Haziran.*|| **tîr-i terāzū,** *{OsT} Terazi kolu.*|| **tîr ü kemān,** *{OsT} 1. Ok ve yay. 2. ed. Sevgilinin kirpiği ve kaşı.*|| **tîr-zen,** *{OsT} Ok vuran; okçu.*|| **tîr-zenān,** *{OsT} Ok vuranlar; okçular.*

tir[3], [tir] *{ağız} is.* Patlamamış pamuk kozası. [DS]

tir[4], [tir] *{ağız} is.* Üstü toprakla örtülü taşlık, kayalık yer. [DS]

tir[5], [tir] *{ağız} is.* Büyük heybe. [DS]

tirad, [Fr. tirade] *is.* → tirat.

tiraj, [Fr. tirage] *is.* **1.** Bir kitap ya da derginin bir kerede basılan sayısı. **2.** Kaydı yapılmış bir plak, kaset ya da benzeri eserin orijinalinden elde edilen kopyaların tümü. **3.** Pul ve değerli kâğıtların baskı miktarı. **4.** *tıp.* Soluk alma bronşlarındaki bir tıkanıklık yüzünden göğüs kafesinin yumuşak kısımlarının içe doğru çökmesi.

tiraje, [Far. tīrāje تیراژه] *(ti:ra:je) {OsT} is.* Gökkuşağı.

tiraki, [Ar. tiryākī] *{ağız} sf.* Tiryaki. [DS]

tiramola, [İt. tira-molla] *(tiramo'la) is. dnz.* **1.** Yelkenli gemilerde, rüzgârı bir bordadan diğerine geçirmek için yelkenlerden bazısını gevşetme, bazısını da germe işlemi. **2.** Makaraları birbirine kavuşan palangayı açıp uzatmak işi.

tiran, [Yun. tyrannos / Lat. tyrannus > Fr. tyran] *is.* **1.** Eski Yunan'da mutlak yönetim gücünü elinde tutan kimse. **2.** Zor kullanarak ele geçirdiği yönetimi mutlak biçimde kullanan kimse. **3.** Âdil olmayan; acımasız hükümdar; despot. **4.** Elinde bulunan yönetim olanaklarını ve gücünü kötüye kullanan; diktatör. **5.** *tiy.* Melodramlarda kötü, cani rolünü oynayan oyuncu. **6.** *sf.* Acımasız; gaddar; despot.

tiranlık, -ğı [tiran-lık] *is.* **1.** Eski Yunan'da, tiranın sahip olduğu mutlak siyasal erk. **2.** Zor kullanarak ele geçirilmiş siyasal iktidar; despotluk; diktatörlük. **3.** Bir kişi ya da topluluğun şiddet ve zorbalık dolu sultası.

tirantis, [Far. tīr-endāz => tirantis] *{ağız} is.* Hallaç. [DS]

tiras, [Ar. türs > tirās تراس] *(tira:s) {OsT} is. as.* Kalkanlar.

tirase, [Ar. tirāse تراسه] *{OsT} is. as.* Kalkanlar.

-tiraş, [Far. tiraş تراش] *(tira:ş) {OsT} son ek.* Eklendiği Farsça isimlerden "yontma işini yapan" anlamında birleşik sıfatlar ve isimler yapan son ek.

tiraş, [Far. tiraş تراش] *(tira:ş) {OsT} is.* **1.** Tıraş. **2.** Üstten yontma; yüzeysel olarak düzeltme. **3.** *sf.* Yontma işini yapan.

tiraşan, [Far. tiraşān تراشان] *(tira:şa:n) {OsT} is.* Tıraş edenler; yontanlar.

tiraşe, [Far. terāşe تراشه] *(tira:şe) {OsT} is.* Yonga; talaş.

tiraşende, [Far. tirāşende تراشنده] *(tira:şende) {OsT} sf.* Tıraş edici; tıraş eden.

tiraşide, [Far. tirāşīde تراشیده] *(tira:şi:de) {OsT} sf.* **1.** Tıraş olmuş. **2.** Tıraş edilmiş. **3.** Yontulmuş.

tirat, -dı [Fr. tirade] *is. ed.* **1.** Tiyatroda, bir oyuncunun sözü kesilmeksizin söylediği uzun parça. **2.** Uzun konuşma; bir defada söylenen ve yazılan tumturaklı uzun anlatım.

tiraz, [Far. tiraş] *{ağız} is.* Kayadan oyulmuş ev. [DS]

tiraz, [Far. tırāz] *{ağız} is.* Tutulan, gidilen yol. ◻ **tiraz etmek,** *{ağız} Dolaşmak; gezmek.* [DS]

tirazuk, [Far. terāzū] *{eT} is.* Terazi. [EUTS]

tirban, [Ar. türāb > tirbān تربان] *(tirba:n) {OsT} is.* Topraklar.

tirbitli, [tirbit-li] *{ağız} is.* Bir yanı çatallı çiçek çapası. [DS]

tirbuşon, [Fr. tirer *(çekmek)* + bouchon *(tıpa)* > tire-bouchon] *is.* Şişelerin ağzındaki mantar tıpaları çekip çıkarmaya yarayan, kulplu, ince, metal bir burgudan oluşan araç.

tirbuton, [Fr. tire-bouton] *is.* Düğmeli ayakkabılar için düğme çekeceği.

tirçe, [tir-çe] *{ağız} is.* Kınnap biçiminde kesilmiş deri; sırım. [DS]

tirçilmek, [tirçi-l-mek / tirç-il-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Kumaş için) eskimek; lif lif olmak. [DS]

tirdan, [Far. tīr *(ok)* + -dān *(-lik)*] *(ti:rda:n) is.* Ok torbası; okluk; tirkeş.

tire[1], [Far. tīre تیره] *(ti:re) {OsT} is.* **1.** Karanlık; kara. **2.** Bulanık. **3.** Hiçbir yumuşak tonu olmayan ve yalnızca iki uç yoğunluğu bulunan fotoğraf. 🗗 **tîre-baht,** *{OsT} Bahtı kara; kötü talihli.*|| **tîre-batn,** *{OsT} İçi kara; üzüntülü.*|| **tîre-dil,** *{OsT} Kötü yürekli.*|| **tîre-ger,** *{OsT} Ok yapan sanatkâr.*|| **tîre-gûn,** *{OsT} Rengi bulanık.*|| **tîre-hāl,** *{OsT} Ümitsiz.*|| **tîre-mağz,** *{OsT} Aptal.*|| **tîre-re'y,** *{OsT} 1. Düşüncesiz. 2. Tedbirsiz.*|| **tîre-şeb,** *{OsT} Karanlık gece.*|| **tîre-zamîr,** *{OsT} Ruhu karanlık.*

tire[2], [Fr. tiret] *is.* **1.** Konuşma çizgisi; uzun çizgi. **2.** Satır sonu hece kesme çizgisi; kısa çizgi.

tire[3], [Tire *(İzmir'in ilçesi)* > Tire ipliği > tire] *is.* **1.** Dikişte kullanılan pamuk ipliği; iplik. **2.** *{ağız}* İplik masurası. [DS] **3.** *sf.* Pamuk ipliğinden yapılmış. 🗗 **tire tili** (teli), *{ağız} Dikiş ipliği.* [DS]

tire[4], [tire] *{eT} zf.* Hep birden; beraber; müştereken. [EUTS] [Gabain]

tire[5], [tire] *{ağız} is.* Mahalle. [DS]

tire[6], [tire] *{ağız} is.* Saban oku. [DS]

tirebüzen, [Far. darābzīn] *{ağız} is.* Merdiven parmaklığı, tırabzan. [DS]

tiregî, [Far. tīre-gī تیرگی] *(ti:regi:) {OsT} is.* **1.** Karanlık. **2.** Bulanıklık.

tiregü, [tirē-mek > tirē-gǖ] *(tire:gü:) {eT} is.* Direk; kendisine bir şey dayanan, kendisiyle bir şey durdurulan her nesne; direcen. [DLT]

tiregük, [tirē-mek > tirē-gük / tir-gük] *{eT} is.* Direk. [Gabain]

tirek[1], [Far. tīre-k] *(ti:rek) is.* **1.** Küçük ok. **2.** Silah yarasının verdiği sızı.

tirek[2], **-ği** [tirē-mek *(dayamak)* > tire-k] *{eT} {ağız} is.* **1.** Direk. [DLT] **2.** Kavak. [DLT] **3.** *{ağız}* Ağaç. [DS]

tirek[3], **-ği** [Ar. tiryāk => tīrek] *(ti:rek) {ağız} is.* İlaç; em. [DS]

tirek[4], **-ği** [Far. tīr / *eT.* tīre-k] *{ağız} is.* **1.** Sobadan kömür çekmeye yarayan ucu eğri ağaç. **2.** Uzun eğri ağaç. [DS]

tireklig, [tirēk > tirek-lig] *{eT} sf.* Direk sahibi olan; direkli. [DLT]

tireklik, [tirēk > tirek-lik] *{eT} is.* Direklik ağaç yetişen yer; kavaklık; ağaçlık. [DLT]

tirelelli, [tiril > tirelel-li ?] *{ağız} sf.* Kendisini varlıklı gösteren. [DS]

tirelmek, [tirē-mek > tire-l-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Desteklenmek; dimdik ayakta tutulmak; direk veya dayak dikilmek. [KB]

tirem, [tire-mek > tire-m] *{ağız} is.* Killi, çorak ve sert toprak. [DS]

tiremeç, -ci [tire-meç] *{ağız} is.* Destek; dayak. [DS]

tiremek, [tir-mek > tir-ē-mek] *(tire:mek) {eT} {ağız} gçl. f. [-r]* Bir şeyi düşmesin diye desteklemek; payanda vurmak; dayak dikmek; direk dikmek; diremek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [DS]

tiremen, [tire-men] *{ağız} sf.* İyi huylu. [DS]

tirempe, [tire-me > tirem(p)e] *{ağız} is.* Arabaya yüklenen ekin demetlerinin düşmemesi için kullanılan uzun sırık. [DS]

tirendaz, [Far. tīr-endāz] *(ti:renda:z) sf.* **1.** Ok atan. **2.** Elinden iş gelir; hamarat. **3.** *mecaz.* İyi giyinmiş; güzel görünüşlü.

tirendazi, [Far. tīr-endāz-ī] *(ti:renda:zi:) is.* Okçuluk.

tirendez, [Far. tīr-endāz => tirendez] *{ağız} sf.* Temiz, titiz, süslü giyinen. [DS]

tirendiz, [Far. tīr-endāz => tirendiz] *{ağız} sf.* → tirendez. [DS]

tireng, [tir-e-ñ] *(tireñ) {ağız} sf.* Sağlam; diri; canlı. 🗗 **tireñ tireñ,** *Sapasağlam; dipdiri.*

tirengez, [Far. tīr-endāz => tirengez] *{ağız} sf.* **1.** → tirendez. **2.** Huysuz; sinirli. **3.** Tutumlu. [DS]

tirenmek, [tir-ē-mek *(desteklemek)* > tire-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Dayanmak; direnmek; çekinmek. [DLT] [KB] **2.** *{ağız}* Düşmemek için tutunmak. [DS]

tirenti, [İt. tirante] *(tira'nti) is. dnz.* **1.** Palangada halatının ucu. **2.** Bir yere bağlı olmayan, çekilip uzatılabilen ve yeri gerektiğinde değiştirilebilen yelken ve arma ipi.

tiretmek, [tire-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Sataşmak. [DS]

tireşmek, [tirē-mek > tire-ş-mek] *dönşl. f. [-ür]* Direşmek; çekinmek; diremek; (hayvan için) sıkıntıdan yürümez olmak; çekişmek. [DLT]

tireze, [Far. derīçe => tireze] *{ağız} is.* Pencere. [DS]

tirfil, [Yun. triphyllos *(üç yapraklı)* > triphyllon *(üçgül; yonca)* / Lat. trifolium] *is. bot.* **1.** Yabani yonca; üçgül. **2.** Küçük tekneleri karaya çekmeyi, ağır yükleri kaldırmayı kolaylaştırmak amacıyla

altlarına konulan küçük yuvarlak ağaç kütüklere verilen ad. **3.** Sıva perdahlamada kullanılan duvarcı aracı. **4.** Hat sanatında, harflerin üzerine konulan ucu kıvrık v gibi süslere verilen ad.

tirfillenme, [tirfil-le-n-me] *is.* Tirfillenme eylemi ve durumu.

tirfillenmek, [tirfil-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* (Kumaş vb. için) havı dökülmek.

tirfon, [Fr. tirefond] *is.* Büyük ahşap vidası.

tirgemek, [tir-kē-mek / tir-gē-mek *(araştırmak)*] *(tir-ge:mek) {eT}* **1.** Sormak; sual etmek; aramak; araştırmak. **2.** Direk dikmek; destek vermek; dayamak. **3.** Engellemek; tenkit ve tekdir etmek; azarlamak. [Nevâyî] **4.** *{ağız}* Bir sıraya dizmek. [DS]

tirgemetası, [tirge-me+tas-ı] *{ağız} is.* Sefertası. [DS]

tirger, [Far. tīr-ger تیر گر] *(ti:rger) {OsT} is.* Ok yapan usta.

tirgeran, [Far. tīr-ger > tīrgerān تیر گران] *(ti:rgera:n) {OsT} is.* Saray için süslü ok yapan usta.

tirgerî, [Far. tīr-ger > tīrgerī تیر گری] *(ti:rgeri:) {OsT} is.* Ok yapma işi; okçuluk.

tirgin, [tér-mek > tir-gīn] *(tirgi:n) {eT} is.* **1.** Yığın. [Üç İtigsizler] **2.** Dernek; topluluk; güruh; cemaat. [EUTS]

tirgüçi, [tir-mek > tir-gǖçī] *(tirgü:çi:) {eT} sf.* Deren; dizen; toplayan; derici. [KB]

tirgüdmek, [tirig-üd-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Canlandırmak; ihya etmek; diriltmek. [EUTS]

tirgük, [tirē-mek > tirē-gük / tirgük] *(tirgü:k) {eT} is.* Direk. [ARAT] [EUTS] [KB] [Üç İtigsizler]

tirgürmek, [*tir-mek *(yaşamak)* > tir-gür-mek] *{eT} {eAT} gçl. f. [-ür]* Canlandırmak; ihya etmek; diriltmek; hayatta tutmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] [Gabain] [Tekin]

tirgüverte, [Yun. trikubertos] *is. dnz.* **1.** Üç ambarlı bir tür tekne. **2.** Denize indirilecek teknenin geçici tayfası. **3.** Eskiden, yelkenli gemilerin ağır donanım işlerini yapan armador. **4.** Eskiden, deniz subaylığında bir rütbe.

tirhal, [Ar. tirhāl ترحال] *(tirha:l) {OsT} is.* Yola çıkma; göç etme.

tirhandil, [Yun. trekhantiri] *is.* Bodrum'a özgü yelken ve kürekle yürütülen zarif bir tekne.

tirhos, [Yun. trikhios] *is. zool.* Ateş balığı; sardalye. ◘ **tirhos vohozu,** *Küçük sardalye balığı.*

tiri[1], [téri / tiri] *{eT} is.* Deri; cilt. [Mühennâ]

tiri[2], [tir-mek *(yaşamak)* > tir-ig > dir-i] *{eT} sf.* → tirig.

tiriça, [Yun. tritsa] *{ağız} is.* Sardalye balığı. [DS]

tirig, [*tir-mek > tir-ig] *{eT} sf.* **1.** Canlı; diri; yaşayan. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] **2.** *is.* Hayat; canlılık. [ETY] [Tekin]

tirigle, [tir-ig-le] *zf.* Diri iken; hayatta iken; diri olarak. [DLT]

tiriglemek, [tirig > tirig-lē-mek] *(tirigle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* → tirgürmek.

tiriglig, [tirig-lig] *{eT} is.* Canlılık; dirilik.

tiriglik, [tirig > tirig-lik] *{eT} is.* **1.** Dirilik; canlılık. [KB] **2.** Var olma; var oluş.

-tirik, [durmak / turmak > dur-uk > -dirik / -dırık / -tırık / -tirik / -dürük / -duruk / -türük / -turuk] *yap. e.* → -dırık.

tirik[1], [tir-ig / tir-ik] *sf.* **1.** *{eT}* Canlı; diri. [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Çevik; atik. [DS]

tirik[2], [tér-mek > ter-ig / tir-ik] *{eT} is.* **1.** Derme; deriş; dernek; derge. [DLT] **2.** Halktan toplanan vergi. [Mühennâ]

tirik[3]**, -ği** [? tirik] *{ağız} is.* Sincap. [DS]

tirik[4]**, -ği** [tir-ik ?] *{ağız} is.* İnsan dışkısı; pislik. [DS]

tiriklik, [tir-ik-lik] *{eT} is.* Canlılık; dirilik; hayat. [Mühennâ]

tiril[1], [tir *(yans.)* > tir-il] *is.* Titreme bildiren yansımalı gövde. ◘ **tiril tiril,** *1. (Üşümek ve korkmak için) çok; aşırı; tir tir. 2. Temiz ve özenli. 3. (Giysi için) ince kumaştan yeni dikilmiş olarak dalgalanan.*

tiril[2], [tir-il] *{ağız} sf.* Kendini varlıklı gösteren. [DS]

tirildek, -ği [tiril-dek] *{ağız} sf.* (Kişi için) sürekli titreyen. [DS]

tirildeme, [tir-il-de-me] *is.* Tirildemek eylemi.

tirildemek, [tir-il-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Sürekli olarak titremek. [DS]

tirilgen, [tir-mek > tir-il-mek > tir-il-gēn] *(tirilge:n) {eT} sf.* Her zaman yaşayan. [DLT]

tirilmek[1], [*tir-mek *(yaşamak)* > tir-il-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Sağ kalmak. [ETY] **2.** Canlanmak; dirilmek; hayata dönmek. [DLT] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] **3.** Yaşamak. [DLT] [KB]

tirilmek[2], [tér-mek > tér-il-mek] *{eT} {eAT} dönşl. f. [-ür]* Bir araya gelmek; toplanmak; derilmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin]

tiriltmek, [tir-il-mek > tir-il-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* → tirgürmek.

tirim, [İng. trim] *is. dnz.* Bir geminin baş ve kıç taraflarının çektiği su farkı. ◘ **tirim tutturmak,** *Gemiyi dengeli tirim tutacak biçimde yüklemek.*‖ **tirim yapmak,** *Dökme yükleri gemi içine yayarak tirim dengesini sağlamak.*

tirimek, [*tir-mek > tir-ī-mek] *(tiri:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Canlanmak; yeniden hayat bulmak. [Clauson]

tirimli, [tirim-li] *sf.* (Gemi için) baş ve kıç tarafından çektiği sular arasında fark bulunan.

tirimsiz, [tirim-siz] *sf.* (Gemi için) baş ve kıç tarafından çektiği su eşit olan.

tirin[1], [tē'r-mek > tir-gin / tir-in] *{eT} is.* Güruh; sürü;

müfreze; kalabalık; dernek; topluluk; cemaat. [E-UTS] [Gabain] [Üç İtigsizler]

tirin[2], [tiri-n] *{ağız} sf.* Sağlam. [DS]

tirindez, [Far. tīr-endāz] *{ağız} sf.* (Kişi için) ince duygulu, ince davranışlı; kibar; nazik. [DS]

tirindi, [? tirindi] *{ağız} is.* Kapı ve pencerelerin alt ve üstünde yer alan tek parça taş veya ağaçtan yapılma kirişler. [DS]

tiring, [tiriñ *(yans.)*] *(tiriñ) {eT} is.* Çınlama sesi; kulak çınlamasını andırır ses; tın. [DLT] 🗗 **tiring etmek,** *{eT} Tın etmek.* [DLT]|| **tiring ettirmek,** *{eT} Tın ettirmek.* [DLT]

tiringa, [İt. trinca] *(tiri'nga) is. dnz.* Yelkenli gemilerde cıvadra cundasını alttan talimara bağlayan halat ya da zincir.

tiringala, [? tiringala] *{ağız} is.* Saban. [DS]

tirink, [tır *(yans.)* > tır-ınk / tir-ink] *is.* Sert bir yüzeye çarpan para ya da onun gibi bir şeyin çıkardığı ses; tırınk.

tirinket, [İt. trinchetto *(üç yelken)*] *is. dnz.* **1.** Yelkenli gemilerde pruva direğinin en alt sereni. **2.** Latin yelkenli gemilerde hafifçe öne doğru eğik olan pruva direği.

tirinmek, [tēr-mek > tir-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Toplanmak; derlenip toplanmak. [EUTS] [Gabain] [KB]

tiris, [Ar. tillīs] *{ağız} is.* Köy evlerinde yere serilen çuval parçaları. [DS]

tiristor, [İng. **thyr**atron + trans**istor** > thyristor] *is. elkt.* Üç yarı iletken ve bir kumanda elektrotundan meydana gelmiş tek yönlü akım geçirici eklem.

tiriş, [Far. turş => tiriş] *{ağız} sf.* Ekşi. [DS]

tirişe[1], [Far. terāşe => tirişe] *{ağız}* tis. Deri veya köseleden yapılan ince şerit; kaytan. [DS]

tirişe[2], [? tirişe] *{ağız} is.* Pencere çerçevelerini tutmaya yarayan ince çıta. [DS]

tirit[1], **-di** [Ar. tirīd / Far. terīt تريت] *{eT} is.* **1.** Kızartılmış ekmek üzerine et suyu dökülmek suretiyle yapılan bir yemek. [Bahşayiş] **2.** Kızartılmış ekmeğe meyve suyu ya da şurup dökülerek üzerine pişmiş meyve konularak yapılan bir tür tatlı. **3.** *{ağız}* Etin sinirli bölümü. [DS] **4.** *{ağız}* Çok zayıf, güçsüz ve yaşlı kimse. **5.** *{ağız} Her şeyini satarak yoksul kalmış kimse.* [DS] **6.** *{ağız} sf.* (Kişi için) her şeye burnunu sokan. [DS] 🗗 **tirit gibi,** *Aşırı ölçüde yaşlı ve yerinden kımıldayamayacak durumda olan.*|| **tiridi çıkmak,** *Çok yaşlanmak; zayıf kalmak; mecalsiz kalmak.*

tirit[2], **-di** [? tirit] *{ağız} is.* Fiyat; eder; değer. [DS]

tiritak, -ğı [? tiritak] *{ağız} sf.* Yoksul. [DS]

tiritken, [tir-it-mek > tiri-t-ken] *{eT} sf.* (Allah için) dirilten; muhyi. [Mühennâ]

tiritlenme, [tirit-le-n-me / tirit-len-me] *is.* Tiritlenmek eylemi.

tiritlenmek, [tirit-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** İyici yaşlanmak ve güçten düşmek. **2.** Tirit olmak; tirit bulaşmak.

tiritleşme, [tirit-le-ş-me] *is.* Tiritleşmek.

tiritleşmek, [tirit-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* İyici yaşlı ve güçsüz duruma gelmek.

tiritlik, -ği [tirit-lik] *{ağız} is.* Pastırmacılıkta kullanılan, sığırın bel kemiği bölümündeki et. [DS]

tiritmek, [tiri-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yanmak; yakmak. [EUTS]

tiriz[1], [Far. tīrīz تيريز] *(ti:ri:z) {OsT} is.* Biçim verme; kalıba sokma.

tiriz[2], [Far. tīrīz / Ar. dıḥris => tiriz ترز] *is.* **1.** Elbiselerin etek ya da yırtmaçlarına eklenen ince kumaş parçası. **2.** Kumaşın çapraz dikişi. **3.** *{OsT}* Entari peşi.

tiriz[3], [Yun. trésa] *is.* **1.** İnce tahta parçası; çıta. *{ağız} (aymı)* [DS] **2.** *dnz.* Çarpma ve sürtmelerden korumak amacıyla teknelerin, dubaların, direklerin dış kenarlarına takılan tahta çıta. **3.** *{ağız}* Duvara yapılan ince birinci sıva. [DS]

tirizul, [Sansk. trisül => trizul] *{eT} is.* Üç dişli bir tür yaba. [EUTS]

tirkazlamak, [tirkaz-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Dürtüklemek. [DS]

tirkelenmek, [tirke-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Birbiri arkasına bağlanmak. **2.** Sıralanmak. [DS]

tirkemek[1], [tir-ke-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-k(i)-yor]* **1.** (Vagon, deve vb. için) arka arkaya sıralamak; arka arkaya bağlamak; katarlamak. **2.** Çok dolmak. **3.** Germek.[DS]

tirkemek[2], [tir-(i)k-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-k(i)-yor]* Sıçrayıp koşmak; atılmak. [DS]

tirkenmek, [tirkē-mek > tirke-n-mek تركنمك] *dönşl. f. [-ür]* **1.** *{eAT}* Yinelenmek; arka arkaya gelmek. **2.** *{ağız}* Ardına düşmek; izlemek. [DS] **3.** *{ağız}* Birbiri arkasına bağlanmak; katarlanmak. [DS] **4.** *{ağız}* Yaslanmak; dayanmak. [DS] **5.** *{ağız}* Kalabalıklaşmak; birikmek; toplanmak; yığılmak. [DS]

tirkeş[1], [tér-mek > tir-kē-mek > tir-ke-ş] *{eT} is.* Yığılışma; kalabalık yüzünden yürümekte çekilen güçlük. [DLT] 🗗 **suv tirkeşi,** *{eT} Dere kollarının suyunun toplandığı yer.* [DLT]

tirkeş[2], [Far. tīr-keş تيركش] *(ti:rkeş) {OsT} is.* **1.** Ok atan kimse; okçu. **2.** *{eT}* Okluk; sadak. [Bahşayiş]

tirkeş[3], [? tirkeş] *{ağız} sf.* Şaşı. [DS]

tirkeşimek, [tirkeş-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Sataşmak. [DS]

tirkeşmek[1], [tér-mek > tir-ke-ş-mek] *işteş. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** *{eT}* Toplanmak; toplaşmak; derleşmek. [DLT] **2.** *{ağız}* Birbirine fazla yanaşmak; sıkışmak; yığılışmak. [DS]

tirkeşmek[2], [tir-(i)k-eş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Ayak diremek; direnmek. **2.** Tedirgin etmek; sataşmak. [DS]

tirkeşmek[3], [tir-ke-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Sık sık nefes almak. [DS]

tirki[1], [tir-mek > tir-kī] *(tirki:) is.* **1.** *{eT}* Sofra. [KB] **2.** *{ağız}* Büyük yemek kabı; karavana. [DS] **3.** *{ağız}* Leğen. [DS] **4.** *{ağız}* Derin bakır tepsi. [DS] **5.** *{ağız}* Ağaçtan yapılmış hamur teknesi. [DS] **6.** *{ağız}* Un, yağ vb. şeyleri koymaya yarayan ağaç kap. [DS] **7.** *{ağız}* Kısa saplı ağaç kaşık. [DS] **8.** *{ağız}* Ağaç havan. [DS] **9.** *{ağız}* Ekmek kabı. [DS] ◻ **tirki tabak,** *{eT} Sofra.* [Mühennâ]

tirki[2], [? tirki] *{ağız} is.* Çizme; postal. [DS]

tirki[3], [tir-ki / dir-gi] *{ağız} sf.* (Yemek için) az pişmiş. [DS]

tirkilemek, [tirki-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Deve, vagon gibi şeyleri arka arkaya sıralamak; katarlamak. [DS]

tirkin[1], [tir-kin] *{eT} zf.* Hemen; derhal; hemencecik. [EUTS]

tirkin[2], [tér-(i)k-in] *{eT} is.* Dernek. [EUTS]

tirkiş, [tér-mek *(dermek)* > tir-(i)k-iş] *is.* **1.** Kervan; kafile. [ETY] [EUTS] [Tekin] **2.** Haber getiren adam; büyük elçi; haberci. [EUTS] [Gabain]

tirkmek, [tirk-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* (Ağustosböceği için) ötmek. [DS]

tirle, [Fr. tirer *(çekmek)* + lait *(süt)* > tire-lait] *is.* Meme başına konulan bir cam koni ile bir emiciden oluşan ve memeden sütü almaya yarayan aygıt.

tirlek, -ği [tir-le-k] *{ağız} sf.* Yüksekten akan su. [DS]

tirlemek[1], [tér-mek > tir-lē-mek] *(tirle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Derlemek; toplamak. [EUTS]

tirlemek[2], [tir-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Fırlamak. [DS]

tirlemek[3], [tir-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Kızgın deve için) köpük saçarak kükremek. [DS]

tirlik[1], [tir-ig-lik > tir-lik] *{eT} is.* → tiriglik.

tirlik[2], [tir-lik] *{eT} is.* Hafif ter gömleği; ev ayakkabısı; terlik; başlık; arakçın; ter örtüsü; teğelti. [Nevâyî]

tirlin, [Fr. tire-ligne] *is.* Çizimcilerin kullandığı içine mürekkep konulan iki lamdan ibaret aygıt; çizgi çizer.

tirlinli, [tirlin-li] *sf.* Üzerinde tirlin bulunan. ◻ **tirlinli pergel,** *Üzerine tirlin takılmış çizim pergeli.*

tirmek[1], [*tir-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Canlı olmak; yaşamak; sağ kalmak; diri olmak. [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin]

tirmek[2], [tē′r-mek / ti-r-mek] *gçl. f. [-ür]* Dermek; toplamak. [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin] ◻ **tirmek kubratmak,** *{eT} Dermek toplamak.*

tirmen, [teğirmen > tīrmen] *(ti:rmen) {ağız} is.* Değirmen. [DS]

tirnegül, [*tir-mek > tir(i)n-ē-mek > tirn-e-gü-l] *{eT} sf.* Toplayan. [Gabain]

tirnek, [tér-mek > tér-(i)n-mek > dir-(i)n-ek] *{eT} is.* **1.** Toplantı; dernek. [KB] **2.** Düğün.

tirnerf, [Fr. tire-nerf] *is. tıp.* Diş kanalından diş özünü çekip çıkarmaya yarayan tırtıklı iğne.

tiroid, [Yun. thyreos *(kalkan)* + eidos *(biçim)* > thyroeides > Fr. thyroïde] *is. anat.* → tiroit.

tiroidektomi, [Fr. thyroïdectomie] tis. tıp. Tiroit bezinin çıkartılması işlemi.

tiroidit, [Fr. thyroïdite] *is.* Tiroit iltihabı.

tiroidizm, [Fr. thyroïdisme] *is.* Tiroit zehirlenmesi.

tiroit, -di [Yun. thyreos *(kalkan)* + eidos *(biçim)* > thyroeides > Fr. thyroïde] *is. anat.* Gırtlağa yapışık durumda boynun ön ve alt kısmında soluk borusunun ilk halkaları önünde yer alan bir iç salgı bezi; kalkan bezi. ◻ **tiroit hormonları,** *biy. Tiroit bezi tarafından salgılanan tiroksin, kalsitonin gibi hormonlar.*

tirokalsitonin, [Fr. thyrocalcitonine] *is.* Tiroit tarafından salgılanan ve kandaki kalsiyum oranını azaltan hormon.

tiroksin, [Fr. thyroxine] *is.* Oksijenin dokularda kullanımını artıran bir özellik içeren ve içeriğinde iyot bulunan ilk tiroit hormonu; 3-5-3-3 tetra-iyadotironin.

tirol, [Tirol *(Avusturya'da eski bir il adı)* > tirol] *is.* **1.** İki engebe arasındaki boşluğu gergin bir iple geçmeyi sağlayan dağcılık tekniği. **2.** Serpme.

tirpi, [kirpi / tirpi] *{ağız} is.* Kirpi. [DS]

tirpidil, [? tirpitil] *is.* → tirpidin.

tirpidin, [? tirpitin] *is.* İki ağızlı, ağızlarından birisi iki çatallı küçük bahçe çapası; tirpit; tirpidil.

tirpit, [? tirpit] *{ağız} is.* Küçük çapa. [DS]

tirpitil, [? tirpitil] *is.* → tirpidin.

tirsgek, [tirsgēk] *(tirsge:k) {eT} is.* **1.** Dirsek. [DLT] **2.** Göz kapaklarında çıkan sivilce; it dirseği; arpacık. [DLT]

tirsi, [Yun. trissa] *is. zool.* Hamsigillerden üremek için tatlı sulara, beslenmek için de denizlere göç eden, uzunluğu 60 cm. kadar olan, alosa cinsi balıkların genel adı; tirsi balığı; tersi balığı; tersi, *(Alosa alosa).*

tirşe[1], [Far. terāşe *(kazınmış)* تراشه] *{OsT} is.* **1.** Eskiden yazı yazmak için hazırlanan deriye verilen ad; parşömen. **2.** Yeşil ile mavi arası renk; camgöbeği. **3.** Altını yaprak hâline getirmek için kullanılan deri. **4.** Tüyleri yolunmuş, etlenmiş ve hiçbir işlem yapılmadan kurutulmuş sığır derisi. **5.** *{ağız}* Ayakkabı yaması gibi küçük deri parçası. [DS] **6.** *{ağız}* Nal kayışı. [DS] **7.** *sf.* Camgöbeği renginde olan. ◻ **tirşe gözlü,** *Gözünün rengi yeşil ile mavi arası bir renkte olan.*

tirşe[2], [Yun. trikhia] *{ağız} is.* **1.** Boyundurukta zel-

veleri bağlamaya yarayan ip. **2.** Tahıl çuvalı. **3.** Sepet örmek için fındık, söğüt vb. ağaçların dallarından çıkarılan şerit biçimindeki lif. [DS]

tirşe[3], [Yun. trésa] *{ağız} is.* Küçük tahta parçası. [DS]

tirşelemek, [tirşe-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Çarık kıyılarına sırım geçirmek için delik açmak. [DS]

tirşeleşme, [tirşe-le-ş-me] *is.* Tirşeleşmek eylemi.

tirşeleşmek, [tirşe-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Rengi mavi ile yeşil arası duruma gelmek; camgöbeği rengini almak.

tirşemsi, [tirşe-msi] *sf.* Tirşeye benzer; tirşe rengine yakın.

tirşimek, [tirşi-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Kumaş için) dikiş yerinden açılmak; atmak. [DS]

-tirt-, [-dır-t- / -dir-t- / -dür-t- / -dur-t- / -tir-t- / -tır-t- / -tur-t- / -tür-t-] *yap. e.* → -dırt-.

tirtak, -ğı [? tirtak] *{ağız} is.* Büyük köpek balığı. [DS]

tirti, [Sansk. tīrtika] *{eT} is.* Yanlış itikat hocası; yanlış yola sevkeden inanç hocası. [EUTS] [Gabain]

tiryak, [Yun. ther *(yaban hayvanı)* > theriakos *(vahşi hayvanlara ilişkin)* > Ar. / Far. tiryāḳ [تریاق] *(tirya:k) {OsT} is.* **1.** Eskiden, birçok hastalık tedavisinde ya da zehirli hayvan sokmalarına karşı ağızdan alınarak ya da dıştan uygulanarak kullanılan elli kadar bitkisel ve madensel, iki hayvansal madde karışımıyla meydana gelmiş macun. **2.** *{eT}* Panzehir. [Bahşayiş] **3.** *{eT}* İlaç. [Bahşayiş] **4.** Afyon sakızı. *{ağız} (aym)* [DS] 🗗 **tiryāk-ı Farsî,** *{OsT} Panzehir taşı.*‖ **tiryāk-ı fāruk,** *{OsT} Panzehir.*‖ **tiryāk-ı rustāiyān,** *{OsT} Sarımsak.*‖ **tiryāk-ı Türkî,** *{OsT} Mineral zift.*

tiryakat, [Ar. tiryāḳāt تریاقات] *(tirya:ka:t) {OsT} is.* **1.** Tiryaklar. **2.** Panzehirler. **3.** Afyonlar.

tiryaki, [Ar. tiryākī تریاقی] *(tirya:ki:, k kalın söylenir) {OsT} sf.* **1.** Afyon, kahve, çay gibi keyif verici maddelere karşı alışkanlığı olan. **2.** *is. tiy.* Karagöz oyununda yaşlı ve afyon kullanmaya alışkanlık kazanmış kimse. **3.** *mecaz.* Bir şeye çok alışmış; vazgeçemeyen. 🗗 **tiryaki fincanı,** *Ağzı geniş, kulpsuz kahve fincanı; kallavi fincan.*‖ **tiryaki koşusu,** *{OsT} Kaz yürüyüşü; ağır yürüyüş.*‖ (bir şeyin) **tiryakisi olmak,** *Vazgeçemeyecek ölçüde bağımlı olmak; bağımlılık kazanmak.*

tiryakilik, -ği [tiryaki-lik] *(tirya:kilik) is.* tiryaki olma durumu; tutkunluk; iptila; bağımlılık.

tis[1], [tıs / tis *(yans.)*] *is.* **1.** Aksırmayı, hapşırmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tiğ-sir-mek < tis-gir-mek, tiskir-mek, tin-sir-mek < tis-gir-mek* **2.** Yağmur yağışını, sıvıların ince ince dökülüşünü anlatan kök. [Zülfikar] *tis-e-le-mek, tis-e-mek, tis-en-ti* **3.** Fışkırmayı, kabarmayı, püskürmeyi, dışa atılmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tis-ir-mek.*

tis[2], [tis] *{ağız} is.* İsli kandil. [DS]

tis[3], [? tis] *{ağız} is.* Para. [DS]

tis'a, [Ar. tisʿa تسعه] *(tis-a) {OsT} sf.* Dokuz.

tise, [tise / çise] *{ağız} is.* **1.** İnce ince yağan yağmur. **2.** Yağmur damlacığı. [DS]

tiselemek, [tise-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Çiselemek. [DS]

tiseme, [tise-me] *{ağız} is.* İnce ince yağan yağmur; çisenti. [DS]

tisemek, [tise-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [s(i)-yor]* Çiselemek. [DS]

tisenlemek, [tise-n-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Çiselemek. [DS]

tisenmek, [tise-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Çiselemek. [DS]

tisenti, [tise-nti] *{ağız} is.* Çisenti. [DS]

tisge, [tis-ge / tis-ke] *{ağız} is.* İdare lambası. [DS]

tisik, [tiz-ik / tis-ik ?] *{eT} is.* Gezi; seyahat. [EUTS]

tis'in, [Ar. tisʿīn تسعین] *(tis-i:n) {OsT} sf.* Doksan.

tiskeler, [tis+keler] *{ağız} is.* Kertenkele. [DS]

tiskilemek, [tis-ke-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Fiske vurmak. [DS]

tiskinmek, [tis-kin-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Bıkmak; usanmak; istememek. [DS]

tiskirmek[1], [tis-kir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** (Ağaç için) filizlenmek. **2.** (Tomurcuk için) patlamak. [DS]

tiskirmek[2], [tis-kir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Kovalamak. [DS]

tislik, -ği [tis-lik] *{ağız} is.* Ahırın pisliğini atmaya yarayan sepet. [DS]

tispir, [? tispir] *{ağız} is.* Huy. [DS]

tist, [Far. dāşt => tist] *{ağız} is.* Yarım küre biçiminde büyük kazan. [DS]

tis'un, [Ar. tisʿūn تسعون] *(tis-u:n) {OsT} sf.* Doksan.

tisun, [Çin. ts'un > tsun] *{eT} is.* **1.** Vergi; rüsum. [EUTS] **2.** Uzunluk ölçüsü. [EUTS]

tisuy, [Çin. tsui => tsuy] *{eT} is.* Günah; suç; kabahat. [EUTS]

tisuyluğ, [tsuy-luġ] *{eT} sf.* Suçlu; kabahatlı; günahkâr. [EUTS]

tisuyurkamak, [tsuyur-kā-mak] *(tisuyurka:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Acımak; merhamet etmek. [EUTS]

tiş, [tiş] *{eT} {ağız} is.* Diş. [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS]

tişe, [Far. tīşe تیشه] *(ti:şe) {OsT} is.* **1.** Keser; kazma; külünk. **2.** Balta; nacak.

tişek, [tiş-ē-mek > tiş-e-k] *{eT} sf.* **1.** Süt dişlerini dökmüş olan. **2.** İki yaşını bitirerek üçüne basmış olan koyun. [DLT]

tişelmek, [tiş-ē-mek > tişe-l-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Dişenmek; keskinletilmek; bilenmek. [DLT]

tişemek, [tiş > tiş-ē-mek] *(tişe:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Dişemek. [DLT]

tişetmek, [tiş > tiş-ē-mek > tişe-t- mek] *{eT} gçl. f. [-ir]* Dişetmek. [DLT]

tişi[1], [tışī / tişi] *{eT} is.* Dişi; kadın. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] 🗗 **tişi kişi,** *Kadın.* ‖ **tişi yıl,** *{eT} Dişi yılı; kadın yılı.* [EUTS]

tişi[2], [tişi] *{ağız} is.* Öreke; kirman. [DS]

tişice, [tişi-ce] *{ağız} is.* Şeytan tırnağı. [DS]

tişlemek, [tīş > tiş-lē-mek] *(tişle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Dişle ısırmak; dişlemek. [DLT] [EUTS] [KB]

tişlenmek, [tiş-lē-mek > tiş-le-n-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Dişlenmek; dişenmek; bilenmek. [DLT]

tişletmek, [tiş > tiş-lē-mek > tiş-le-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Dişletmek.

tişmek, [té-mek > ti-ş-mek] *{eT} işteş f. [-ür]* Sözleşmek; birbiri ile konuşmak. [EUTS]

tişon, [? tişon] *{ağız} is.* Maşa. [DS]

tişört, [İng. T-shirt / tee- shirt *(T gömlek)*] *is.* T biçimli gömlek; kesimi T harfine benzeyen kısa kollu pamuklu gömlek.

tiştir, [? tiştir] *{ağız} is.* **1.** Kısır keçi. **2.** Dişi keçi. [DS]

tit, [? tit] *{ağız} is.* Ceviz oyununda dikilen en büyük ceviz. [DS]

tita, [? tita] *{ağız} is.* Alacalı başörtüsü. [DS]

titak, -ğı [? titak] *{ağız} is.* Dirsek. [DS]

titan[1], [Yun. titanos *(alçı taşı)* / Lat. titanium > Fr. titane] *kısalt. kim.* Atom numarası 22 , atom ağırlığı 47,90 olan, doğada beş ayrı izotopu bulunan, 1660°C'de ergiyen, yoğunluğu 4,54 gr/cm^3 geçiş metallerinden olan bir element; kısaltması: Ti

titan[2], [? titan] *{ağız} is.* Keçi yavrusu. [DS]

titanat, [Fr. titanate] *is. kim.* Titanik asidin tuzu.

titanik, -ğı [Fr. titanique] *sf. kim.* (Asit için) boyamacılıkta mordan olarak kullanılan H_2TiO_2 olan; metatitanik (asit).

titanil, [Fr. titanyl] *is. kim.* = TiO formüllü kök.

titanit, [Fr. titanite] *is. kim.* Titanik asidin H_3TiO_3 formüllü tuzu.

titanlama, [titan-la-ma] *is.* **1.** Titanlamak eylemi. **2.** Bir cisim üzerine titan ya da titan birleşiği etkileme işlemi.

titanlamak, [titan-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Bir cisim üzerine titan ya da titan birleşiği etkilemek.

titanlı, [titan-lı] *sf. kim.* Birleşiminde titan ya da titanlı birleşik bulunan.

titer, [? titer] *{ağız} is.* Kelebek. [DS]

titig[1], [tit-ig] *{eT} is.* (Yara, ağrı vb. için) acıma; acıyış. [DLT]

titig[2], [titig] *{eT} is.* Çamur; balçık. [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB]

titig[3], [*eT.* tét-mek > tē′t-ik] *{eT} sf.* **1.** Akıllı; zeki; mahir; tetikte olan. [EUTS] **2.** Saçılmış kan; akıtılmış kan. [EUTS]

titigçi, [titig-çi] *{eT} is.* Alçıcı; duvarcı. [EUTS]

titik[1], [titig / titik] *{eT} is.* Çamur. [DLT] 🗗 **ocaklık titik,** *{eT} Ocak yapılacak çamur vb. şeyler.* [DLT]

titik[2], [*eT.* tét-mek > tē′t-ik] *{eT} sf.* Akıllı; zeki. [Gabain] [Mühennâ]

titik[3], **-ği** [titik] *{ağız} is.* Tepe; doruk. [DS]

titik[4], **-ği** [tit-ik / didik] *{ağız} sf.* Ditilmiş; didiklenmiş. 🗗 **titik titik,** *{ağız} Parça parça; didik didik.* [DS]

titim, [tıt-mak > tit-im] *{eT} is.* **1.** İnat; sebat; azim. [KB] **2.** *sf.* Cesaretli. [Gabain]

titimlig, [titim-lig] *{eT} sf.* **1.** İnatçı. [KB] **2.** Cesaretli; cesur; kahraman. [Üç İtigsizler]

titinmek, [tīt-mak > tit-in-mek] *{eT}* **1.** Atılmak; ceht etmek; cesaret etmek. [EUTS] [Gabain] **2.** Didinmek. [EUTS] [Gabain] **3.** Dayanmak; direnmek. [DLT] **4.** Dik bakmak. [DLT]

titir, [?titir] *{eT} is.* Dişi deve. [DLT] [ETY] [KB]

titiregızım, [titre+kız-ım] *{ağız} is.* Gelincik. [DS]

titirek, -ği [tit-ir-e-k] *{ağız} sf.* **1.** Beceriksiz; dikkatsiz. **2.** (Kişi için) sürekli titreyen. **3.** Teneke şamdan. [DS]

titiremek, [tit-ir-e-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Sarmak; kaplamak; örtmek. [DS]

titireşmek, [tit-re-ş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ir]* Titreşmek. [DS]

titirge, [titir-ge] *{ağız} is.* Meyve ağaçlarının çatlak ve yaralı yerlerinden akan zamk. [DS]

titirik, -ği [tit-ir-ik] *{ağız} sf.* (Kişi için) sürekli titreyen. [DS]

titirmek, [tit-ir-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Sert ve dik bakmak; keskin bakışla bakmak. [EUTS]

titirti, [titir-ti] *{ağız} is.* Titreme. [DS]

titirü, [tit-ir-mek > titir-ǖ] *(titirü:) {eT}* Dikkatle; dik; keskin; sabit. [EUTS]

titişmek, [tīt-mak > tit-iş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Didişmek; yırtılmak. [DLT]

titiz[1], [*eT.* tı-t-mak *(dağıtmak)* / ti-t-mek > ti-t-iz] *sf.* **1.** Yaptığı işlerde en küçük ayrıntılar da dahil olmak üzere büyük dikkat ve özen gösteren, başkalarının da aynı dikkat ve özeni göstermesini isteyen. **2.** Aşırı özeni sebebiyle kolay memnun edilemeyen; kolay beğenmeyen; müşkülpesent. **3.** Temizliğe aşırı düşkün olan ve bunu hastalık derecesine vardıran; aşırı temiz ve derli toplu. **4.** Huysuz; geçimsiz; öfkeli. **5.** *{eAT}* Uzaklaştırılmış. **6.** *{ağız}* Çevik. [DS]

titiz[2], [tét-mek > tét-iz / tit-iz] *{eT} sf.* Tadı halile gibi kekremsi olan; kekre. [DLT]

titiz[3], [? titiz] *{ağız} is.* Arpa konulan yer. [DS]

titizce, [titiz-ce] *sf.* **1.** Biraz titiz. **2.** *zf.* Titiz biçimde; titiz olarak.

titizlenme, [titiz-le-n-me] *is.* Titizlenmek eylemi.

titizlenmek, [titiz-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Huysuzlanmak; rahatsız olmak; öfkelenmek. **2.** Bir konuda çok titiz davranmak ya da böyle davranılmasını istemek. **3.** Zor beğenir bir davranış sergilemek; titizlik göstermek.

titizleşme, [titiz-le-ş-me] *is.* Titizleşmek eylemi.

titizleşmek, [titiz-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Titizce davranışlar göstermeye başlamak; titiz olmak.

titizlik[1]**, -ği** [titiz-lik] *is.* **1.** Bir işte gösterilmesi gereken aşırı özen ve dikkat. **2.** Zor beğenir olma durumu. **3.** Aşırı temizlik; hastalık derecesinde temizliğe düşkünlük. **4.** Huysuzluk.

titizlik[2], [titiz-lik] *{eT} is.* Kekrelik. [DLT]

titizlikle, [titiz-lik-le] *zf.* Titiz olarak; kılı kırk yararak; aşırı dikkat ve özen göstererek.

titlitombak, [tü-lü+tombak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

titmek[1]**,** [töt-mek / tit-mek] *{eT}* (Yara için) acımak; sızlamak. [DLT]

titmek[2]**,** [tıt-mak *(dağıtmak)* / tit-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* **1.** Teberru etmek; bağışlamak; vermek. [EUTS] **2.** Kabul etmemek; geri çevirmek; reddetmek. [İKPÖy.] **3.** Vazgeçmek; son vermek; terk etmek. [Gabain] [İKPÖy.] **4.** Direnmek; karşı koymak. [DLT] [KB] **5.** Dik bakmak. [DLT] ◻ **titinü bakmak,** *Dik bakmak; sert bakmak; keskin bakmak.* [DLT]

titmek[3]**,** [tit-mek] *{ağız} is.* Gaga. [DS]

titmek[4]**,** [té-mek *(demek)* > ti-t-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* Adlandırılmak; değerlendirilmek; denmek; denilmek; -dir / -dır. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler]

titmik, [tit-mik] *{ağız} is.* Lif; iplik. ◻ **titmik titmik olmak,** *{ağız} (Kumaş eskimek; lif lif olmak, ipliklenmek.* [DS]

titmiklemek, [tit-mik-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Lif lif, ince ince ayırmak; didik didik etmek. [DS]

Titocu, [Tito, (Josip Broz) *(Yugoslav devlet adamı)* > Titocu] *sf.* **1.** Titoculukla ilgili. **2.** *is.* Titoculuk yanlısı kimse.

Titoculuk, -ğu [Tito-cu-luk] *is.* Tito döneminde Yugoslavya'da uygulanan milliyetçilikle sosyalizmi bağdaştıran, Atlantik ve Sovyet bloklarından tümüyle bağımsız bir dış siyaset izleme yolunu güden sosyalizm biçimi.

titr, [Fr. titre] *is.* Ad; unvan; etiket.

titrag, [tit(i)-re-k] *{eT} is.* Titreme. [Mühennâ]

titre, [Lat. titulus > Fr. titre] *is kim.* Çözeltinin içinde bulunan çözünmüş maddenin çözeltinin toplam ağırlığına oranı. ◻ **titre etmek,** *kim. Bir çözeltinin birleşenlerini belirlemek için üzerine belli miktarda ayrıştırıcı eklemek.*

titregen, [tit(i)-re-gen / dit(i)-re-gen تزكن] *{eAT} sf.* Çok titreyen.

titregüç, [tit-re-güç] *is.* Kavuk ve sorguçların önüne takılan altın ve değerli metallerden yapılma sorguç.

titrek, -ği [tit-re-k] *sf.* **1.** Küçük ve hızlı salınım hareketleri yapan; titreyen. **2.** Kesik kesik hareket eden; kendi kendine titreme hareketi yapan. **3.** (Yazı, resim vb için) titreyen bir elle yapılmış. **4.** Alçalıp yükselen; titreyen. **5.** *tıp.* (Ağrı için) hastaya sinirleri titriyormuş gibi gelen. **6.** *dbl.* (Ses için, /r/ gibi) ciğerlerden gelen havanın dil ucunu titretmesi ile çıkan. **7.** *is.* Helezon biçimli bir tel üzerine tutturulmuş değerli taşlardan yapılma baş süsleme iğnesi. ◻ **titrek başçık,** *bot. İpçiği ile çok küçük bir noktasal bağlantısı olduğu için durmadan titreyerek denge durumunu koruyan başçık.*|| **titrek kavak,** *bot. Söğütgillerden, boyu 20-25 m'yi bulan, en ufak bir esintide titreyen yapraklarını kışın döken, yozlaşmış ormanlarda, bol güneşli alanlarda yetişen, beyaz ve yumuşak odunu kibrit ve kâğıt sanayiinde kullanılan bir tür kavak, (Populus tremula).*|| **titrek ses,** *Yeğinliği hızla değişen ses.*|| **titrek tüycük,** *biy. Kirpikli hücrelerin zarını kaplayan titrek uzantı.*

titrekleşme, [tit-re-k-le-ş-me] *is.* Titrekleşmek eylemi ve durumu.

titrekleşmek, [tit-re-k-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Titrek duruma gelmek.

titreklik, -ği [tit-re-k-lik] *is.* Titrek olma durumu.

titreleme, [Fr. titrer *(oranını belirleme)* > titre-leme] *is.* Titre etme.

titrelemek, [Fr. titrer *(oranını belirleme)* > titre-lemek] *is. kim.* Bir çözeltinin birleşenlerini belirlemek için üzerine belli miktarda ayrıştırıcı eklemek; titre etmek.

titrem, [tit-re-m] *is. dbl.* Duyguyu ifade etmek için sesin titreşimine alçaklık yükseklik verme işi; ton; perde.

titreme, [tir-re-me] *is.* Titremek eylemi. ◻ **titreme gelmek,** *Titremeye başlamak; titremeye tutulmak.*

titremek, [tit-rē-mek / tit-rī-mek] *(eT. titre:mek) gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor]* **1.** Küçük fakat hızlı salınım hareketi yapmak. **2.** (Kişi için) bedeninin bütününün ya da bir kısmının kasları küçük ve hızlı kasılma gevşemelerle aralıksız sarsılmak. *{eT} (aynı)* [Gabain] [EUTS] [Mühennâ] **3.** (Ses için) sık olarak alçalıp yükselmek; kısık ve kesikli olarak çıkmak. **4.** (Nesne için) yinelen sarsılmalarla kımıldamak; sık ve hızlı, küçük gidip gelme hareketi yapmak. **5.** (Işık için) gücü sık aralıklarla azalıp çoğalmak; gözün algılayamayacağı hızda sönüp yanmak; ışık kaynağının alevi alçalıp yükselmek. **6.** *mecaz.* Büyük bir korkuya kapılmak; birinden ya da bir şeyden çekinmek. **7.** *mecaz.* Aşırı heyecan duymak; çok şiddetli bir duygunun yarattığı heyecana kapılmak. **8.** (Yürek ile birlikte kullanıldığında) Endişe duymak; kaygılanmak. **9.** Çok üşümek. ◻ **titreye titreye,** *Titreyerek; titreme ile birlikte.*

titremleme, [titre-m-le-me] *is.* **1.** Titremlemek ey-

lemi. **2.** *dbl.* Konuşmada, düşünce veya duyguya bağlı olarak sese sertlik veya yumuşaklık verme; tonlama.

titremlemek, [titre-m-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] dbl.* Konuşmada, düşünce ve duyuştan gelen yumuşak ve sert söyleyiş özelliklerini belirtmek; titremleri belirtmek; titrem vermek; tonlamak.

titrenmek, [titre-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Titremek. [Mühennâ]

titreşim, [titre-ş-im] *is. fiz.* **1.** Hızlı salınım hareketi; ihtizaz. **2.** Hızlı bir düzende yinelenen sarsıntı. **3.** Bir ses ya da tınının saniyedeki dönüm sayısı. *(la için 440).*

titreşimli, [titreşim-li] *sf.* **1.** Titreşim yapan; titreşim oluşturan; titreşimi bulunan. **2.** *dbl.* Ötümlü.

titreşimlileşme, [titreşim-li-le-ş-me] *is.* **1.** Titreşimlileşmek eylemi. **2.** *dbl.* Titreşimsiz bir ünsüzün titreşimli duruma gelmesi; ötümlüleşme.

titreşimlileşmek, [titreşim-li-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Titreşimli duruma gelmek; titreşim kazanmak. **2.** *dbl.* (Titreşimsiz ünlü için) titreşimli duruma gelmek; ötümlüleşmek.

titreşimlilik, -ği [titreşim-li-lik] *is.* **1.** Titreşimli olma durumu. **2.** *dbl.* Ses tellerinde titreşme yaparak meydana gelme durumu; ötümlülük.

titreşimsiz, [titreşim-siz] *sf.* **1.** Titreşim yapmayan; titreşim oluşturmayan. **2.** *dbl.* (Ses için) ses tellerinde titreşme olmaksızın, ses yolunda herhangi bir tıkanma sırasında ya da bir engele çarpma ile çıkan; ötümsüz.

titreşimsizleştirme, [titreşimsizle-ş-tir-me] *is.* **1.** Titreşimsizleştirmek eylemi. **2.** *dbl.* Titreşimli bir sesi titreşimsiz hâle getirme; ötümsüzleştirme.

titreşimsizleştirmek, [titreşimsizle-ş-tir-mek] *is.* **1.** Titreşimsiz hâle getirmek; titreşimsizlik kazandırmak. **2.** *dbl.* Titreşimli bir sesi titreşimsiz hâle getirmek; ötümsüzleştirmek.

titreşimsizlik, -ği [titreşim-siz-lik] *is.* **1.** Titreşimsiz olma durumu. **2.** *dbl.* Ses tellerinde titreşme olmaksızın meydana gelme durumu; ötümsüzlük.

titreşken, [titre-ş-ken] *sf.* Titreşme özelliği bulunan.

titreşme, [titre-ş-me] *is.* Titreşmek eylemi.

titreşmek, [titre-ş-mek] *işteş. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** Hep birlikte titremek; titremek eylemini birlikte yapmak. *{eT} (aynı)* [DLT] **2.** *dönşl. f.* Titreme hâlinde olmak; titreşim yapmak; ihtizaz etmek.

titreştirici, [titre-ş-tir-ici] *sf.* Titreştirme özelliği olan; titreştiren; titreşim sağlayan.

titreştirme, [titre-ş-tir-me] *is.* Titreştirmek eylemi.

titreştirmek, [titre-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** (Çok şeyin ya da kişilerin) titreşmelerine neden olmak. **2.** Her yanını titretmek. **3.** *fiz.* Titreşim durumuna getirmek; titreşmesini sağlamak.

titretiş, [titre-t-iş] *is.* Titretmek eylemi ve biçimi.

titretme, [titre-t-me] *is.* Titretmek eylemi.

titretmek, [titre-t-mek] *gçl. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** (Kişi, nesne vb. için) titremesine neden olmak; titremesini sağlamak; titrer hâle getirmek. *{eT} (aynı)* [EUTS] [Mühennâ] **2.** Hafifçe salınmasına, kımıldamasına yol açmak. **3.** *mecaz.* (Kişi için) korkutmak; korku salmak. ◻ **titrete titrete,** *Titreterek.*

titreyik, -ği [tit-re-y-ik] *{ağız} sf.* (Kişi için) sürekli titreyen. [DS]

titreyiş, [tit-re-y-iş] *is.* Titremek eylemi ve biçimi.

titrimek, [tit-rē-mek / tit-ri-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* Titremek. [EUTS]

titrimetri, [Fr. titrimétrie] *is. kim.* Ayarlanmış çözeltilerle, diğer çözeltilerin titrelerinin ölçümü.

titrü, [tét-ür-mek > tét(ü)r-ǖ / titrū̄] *(titrü:) {eT} zf.* **1.** Dikkatle; dik; keskin; sabit. [EUTS] [Gabain] **2.** *sf.* Dikkatli; doğru. [KB] **3.** Tam; sabit. [Gabain] ◻ **titrü bakmak,** *Dik bakmak; sert gözle bakmak; keskin gözle bakmak.* [DLT]

titrüm, [tét-ür-mek > tütrüm / titrüm] *{eT} sf.* Kesin; kati. [EUTS]

titsi, [Çin. ti-tsu] *{eT} is.* **1.** Talebe; öğrenci; şakirt. [EUTS] [Gabain] **2.** Muallim; öğretmen. [EUTS]

titsingen, [tit-sin-gen تتسنكن] *{eAT} {OsT} sf.* Çok tiksinen; her şeyden iğrenen.

titsinmek, [tit-sin-mek تتسنمك] *{OsT} {ağız} dönşl. f. [-ir] [eT. -ür]* Tiksinmik. [DS]

tittirmek, [tit-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Didiklemek; dittirmek. [DS]

titürmek, [ti-mek > ti-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Söyletmek; dedirtmek. [KB]

tivadar, [Sansk. devadāru] *{eT} is.* Deodor ağacı. [EUTS]

tivdik, -ği [tivdik] *{ağız} sf.* Lif; parça; iplik. ◻ **tivdik tivdik etmek,** *{ağız} Didik didik etmek; lif lif ayırmak.* [DS]

tive, [tiwe] *{eT} is.* Deve. [KB] [Mühennâ]

tivermek[1], [tiv-er-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* İtivermek. [DS]

tivermek[2], [té-mek / ti-mek + ver-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Söylemek; anlatmak. [DS]

tivi, [tevi / tivi] *{eT} is.* Deve. [DLT]

tivil[1], [tiv-il] *{ağız} sf.* Kıpırtı; titreme. ◻ **tivil tivil etmek,** *{ağız} Yerinde duramamak; sürekli kıpırdamak.* [DS]

tivil[2], [tiv-il] *{ağız} is.* Lif; tel; iplik. ◻ **tivil tivil olmak,** *{ağız} (Kumaş için) eskimek; ipliklenmek; lif lif olmak.* [DS]

tivirmek, [tiv-ir-mek / tiv-er-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* İtivermek. [DS]

tivremek, [tivrē-mek] *(tivre:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Batmak; saplanmak. [Nevâyî]

tivriz, [tivriz] *{ağız} is.* Çok uzak yer. [DS]

tivsemek, [tiv-se-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]*

(Kumaş için) eskimek; ipliklenmek; lif lif olmak. [DS]

tivsilmek, [tiv-si-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* → tivsemek. [DS]

tivsimek, [tiv-si-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* → tivsemek. [DS]

tivtik, -ği [tiftik] *{ağız} is.* Tiftik. [DS]

tivtiklenmek, [tiftik-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* → tivsemek. [DS]

tivtimek, [tifti-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* → tivsemek. [DS]

tiy, [tiy] *{ağız} ünl.* Şaşkınlık belirtir ünlem.

tiyamin, [Fr. thiamine] *is. biy.* Tohum embriyosunda ve bira mayasında bulunan, noksanlığı beriberi hastalığına sebep olan, suda çözünen bir vitamin; B_1 vitamini.

tiyan, [Yun. tīghani => tığan / tiyan] *{ağız} is.* Orta büyüklükte bakır kazan. [DS]

tiyar, [? tiyar] *{ağız} is.* Başlık; serpuş. [DS]

tiyatora, [İt. teatro] *{ağız} is.* Tiyatro. [DS]

tiyatoru, [İt. teatro] *{ağız} is.* Tiyatro. [DS]

tiyatro, [Yun. theatron / Lat. theatrum > İt. teatro] *(tiya'tro) is.* **1.** Komedi, dram, trajedi, vodvil vb. gibi edebî ve sanat ürünlerinin sahnelendiği, oynandığı yer ya da yapı. **2.** Bu tür eserleri seyirciler önünde oynama sanatı. **3.** İzleyicilere sunulan bu tür oyunun bizzat kendisi; temsil. **4.** Bu tür oyunları düzenleyen, sunan kurum. **5.** Oyun yazma sanatı. **6.** Bu türden yazılmış oyunların tümü.

tiyatrocu, [tiyatro-cu] *is. halk.* **1.** Tiyatro oyuncusu; oyuncu. **2.** Tiyatro işleten kimse.

tiyatroculuk, -ğu [tiyatro-cu-luk] *is.* **1.** Tiyatro sanatçılığı. **2.** Tiyatro işletmeciliği.

tiyatrohane, [tiyatro+ Far. ḫāne] *(tiyatroha:ne) is.* Tiyatro binası.

tiyatrosallık, -ğı [tiyatro-sal-lık] *is.* Tiyatronun özüne uygun düşen nitelik; sözle anlatılamayan şey.

tiyatrosever, [tiyatro + sev-er] *sf.* Tiyatrocu olmamakla birlikte tiyatroya düşkünlük gösteren.

tiyaturu, [İt. teatro] *{ağız} is.* Tiyatro. [DS]

tiyazin, [Fr. thiazine] *is. kim.* Yapısında ayrık halka bulunan ve özellikle metilen mavisi içeren boyar maddelerin genel adı; $C_4H_4NS^+C^-$

tiyazitli, [Fr. thiazidique] *sf. tıp.* İdrarla yüksek miktarda potasyum ve sodyum atılmasını sağlayan idrar söktürücü ilaç grubu.

tiyazol, [Fr. thiazole] *is. kim.* Formülü C_3H_3NS olan ayrı halkalı boyar maddelerin genel adı.

tiyazolidin, [Fr. thiazolidine] *is. kim.* Formülü C_3H_7NS olan ve tiyazol türevi ayrı halkalı, doymuş boyar madde.

tiyazolin, [Fr. thiazolidine] *is. kim.* Formülü C_3H_5NS olan ve tiyazol türevi, ayrı halkalı, doymuş boyar madde.

tiyazon, [Fr. thiazone] *is. kim.* Tiyo-di-fenil-aminin fenol türevleri olan boyar maddelerin genel adı.

tiydili, [? tiydili] *{ağız} is.* Küçük cep çakısı. [DS]

tiydirmek, [tiğ-dir-mek / tiy-dir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** (Sıvı için) dar bir yerden basınçla fışkırmak. **2.** Fışkırtarak işemek. [DS]

tiyek, -ği [tevek / tiyek] *{ağız} is.* → tevek. [DS]

tiyese, [Ar. teys > tiyese تيسه] *{OsT} is.* Erkek keçiler; tekeler.

tiyhleme, [tik-le-mek / tiyh-leme] *{ağız} is.* Yokuş. [DS]

tiyhsitmek, [tis-kin-mek / tiyhsin-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İrkilmek; ürpermek. [DS]

tiyik, -ği [tiyik] *{ağız} is.* Sivri doruk. [DS]

tiyin[1], [tē-mek *(demek)* > tē-yin > tiyin] *bağ.* Diye; için; amacıyla; diyerek. [ETY] [Gabain] [Tekin]

tiyin[2], [tiyi / teyin تين] *{eT} {OsT} {ağız} is.* Sincap. [Mühennâ] [DS]

tiyis, [Ar. teys > tiyīs تييس] *{OsT} is.* Bir keçi hastalığı.

tiying, [tiyiñ] *(tiyiñ) {eT} is.* Sincap. [KB]

tiyirmek, [tiyir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Yemek suyuna ekmek batırmak. [DS]

tiyişlemek, [tiyiş-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* İki kişinin konuşmasını üçüncü kişi gizlice dinlemek. [DS]

tiylak, -ğı [taylak / tiylak] *{ağız} is.* At yavrusu; tay. [DS]

tiymek[1], [tiy-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Dikmek. [DS]

tiymek[2], [teğ-mek / değ-mek / tiy-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Dokunmak; değmek. [DS]

tiyo- [Yun. theion *(kükürt)* > thio-] *ön ek. kim.* Bir birleşikte oksijen ile yer değiştirmiş kükürt bulunduğunu belirten ön ek.

tiyo, [Fr. tuyau] *is.* → tüyo.

tiyrek, -ği [Ar. tiryāḳ => tiyrek] *{ağız} sf.* Az bulunan; pahalı. [DS]

tiyreki, [Ar. teryākī => tiyreki] *{ağız} is.* Tiryaki; düşkün; alışmış. [DS]

tiyşmek, [té-mek > ti-y-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Söyleşmek. [EUTS] [Gabain]

-tiz, [-dız / -diz / -düz / -düz] *yap. e.* → -dız.

tiz[1], [Far. tīz تيز] *{eT} {eAT} {OsT} zf.* **1.** Çabuk; tez; acele. *{ağız} (aym)* [Bahşayiş] [DS] **2.** Tez; yakında; hemen; derhal. **3.** *{eT}* Ani. [Bahşayiş] 🗗 **tiz ayaklu,** *{eAT} Ayağına çabuk.*|| **tiz azablu,** *{eAT} Hızla cezalandıran; azabı çabuk olan.*|| **tiz canlı,** *{ağız} Canı tez; ivecen.* [DS]|| **tiz deprenici,** *{OsT} Atik; çevik.*|| **tîz-dest,** *{OsT} Eli çabuk.*|| **tîz-fehm,** *{OsT} Çabuk kavrayışlı.*|| **tiz günde,** *{eAT} Az zamanda; kısa sürede.*|| **tîz hisāb eyleyici,** *{eAT} Hesabı çabuk olan; çabuk hesap gören.*|| **tîz hisāblu,** *{eAT} Hesabı çabuk gören; hesabı çabuk olan.*|| **tîz-**

intikal, *{OsT} Çabuk kavrayan; anlayışlı.*|| **tîz-ive,** *{eAT} Acele ederek; mütemadiyen; hiç durmadan.*|| **tîz-meşreb,** *Aceleci.*|| **tîz-mizāc,** *{OsT} Sabırsız.*|| **tiz ola kim,** *{eAT} Yakında.*|| **tiz olmak,** *{eAT} {OsT} {ağız} Çabuk davranmak; acele etmek.* [DS]|| **tîz-pa,** *{OsT} Ayağına çabuk.*|| **tîz-per,** *{OsT} Hızlı uçan.*|| **tîz-pervāz,** *{OsT} Hızlı uçan.*|| **tîz-refter,** *{OsT} Çabuk giden; hızlı yürüyen.*|| **tîz-rev,** *{OsT} Yürüyüşü çabuk; çabuk yürüyüşlü.*|| **tîz-revan,** *{OsT} Çabuk giden; hızlı yürüyen.*|| **tîz-tāb,** *{OsT} Tez canlı; aceleci; sabırsız.*|| **tiz tiz,** *{eAT} Çabuk çabuk.*|| **tîz-vîr,** *{OsT} Zeki; çabuk sezen.*|| **tiz yürimek,** *{eAT} 1. Koşmak; süratle gitmek. 2. Kayıp gitmek; yüzmek; yüzer gibi gitmek.*| **tîz-zebān,** *{OsT} Çabuk ve güzel konuşan.*

tiz[2], [Far. tīz تیز] *(ti:z) sf.* **1.** *{eT} {OsT}* Keskin; sivri; ince uçlu. [Bahşayiş] **2.** *{OsT}* Öfkeli; alıngan. **3.** *{eT}* Çok keskin acı, ekşi ve kokulu. [Bahşayiş] **4.** (Ses için) ince, keskin ve yüksek. **5.** *fiz.* (Ses için) frekansı yaklaşık 5 000 Hz. üzerinde olan. **6.** *{eT}* Şiddetli. [Bahşayiş] 🗗 **tîz-bîn,** *{OsT} 1. Keskin bakışlı. 2. Delici bakışları olan.*|| **tîz-çeşm,** *{OsT} Keskin gözlü.*|| **tîz sayrulık,** *{eT} Acı verici ağır hastalık.* [Bahşayiş]|| **tîz-vîr** *1. Kurnaz. 2. Hızlı. 3. Keskin.*

tiz[3], [tīz] *{eT} is.* Diz. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB]

tiz[4], [Far. tīj / dij] *(ti:z) {eT} is.* Yüksek yer. [DLT] 🗗**tarıg art tiz,** *{eT} Kaşkar'a yakın bir yayla.* [DLT]

tiz[5], [Çing. tiz] *is. argo.* Kıç; makat.

tiza, [? tiza] *{ağız} is.* Kene. [DS]

tizab, [Far. tīz-āb *(keskin su)* تیزاب] *(ti:za:b) {OsT} is.* Kezzap.

tizak, -ğı [tezek / tizak] *{ağız} is.* Tezek. [DS]

tizar, [? tizar] *{ağız} is.* Karşı. [DS]

tizberi, [tez+beri] *{ağız} zf.* Kolay kolay. [DS]

tizce, [tiz-ce] *{OsT} zf.* Çabucak.

tizcecük, [tiz-ce-cük ترجه جك] *{eAT} zf.* Çabucak; derhal; hemen.

tizceğez, [tiz-ceğez ترجكز] *{eAT} zf.* Çabucak; hemen.

tizceğin, [tiz-ceğin ترجكين] *{eAT} zf.* Çabucak; hemen.

tizcek, [tiz-cek تيزجك] *zf.* Acele olarak; alelacele; çabucak.

tizde, [tiz-de تيزده] *{eAT} {OsT} zf.* Çabucak; pek çabuk; hemen; az zamanda.

tizden, [tiz-den] *{eAT} zf.* Hemen; derhal.

tizgin, [tiz-mek *(dizmek)* > tiz-gin] *{eT} is.* Dizgin. [DLT] [Mühennâ]

tizi, [Far. tīzī تیزی] *(ti:zi:) {OsT} is.* **1.** Çabukluk; hızlılık. **2.** *eski.* Keskinlik; incelik. **3.** *{eT}* Telli çalgılarda ince tel. [Bahşayiş]

tizig, [tiz-mek > tiz-ig / diz-ig] *{eT} is.* **1.** Dizi; sıra; saf; silsile. [DLT] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] **2.** Gerdanlık. [EUTS]

tiziglig, [tiz-ig-lig] *{eT} is.* Süs zinciri; gerdanlık. [Gabain]

tizik[1], [tez-mek > tez-ik / tiz-ik] *{eT} is.* Seyahat; gezi. [EUTS]

tizik[2], [tiz-mek > tiz-ik] *{eT} is.* İnci vb. dizisi. [Mühennâ]

tizikmek, [tiz-ik-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Çabuk olmak; acele etmek; ivmek. [DS]

tizildürük, [tiz-il-dürük] *{eT} is.* Çedik ve mest gibi şeylerin ucuna takılan pullar. [DLT]

tizilmek, [tiz-mek > tiz-il-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Dizilmek. [DLT] [KB]

tizim, [tiz-mek > tiz-im] *{eT} is.* Dizi; sıra; dizim. [DLT]

tizinmek, [tiz-mek > tiz-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kendisi için dizmek, dizinmek. [DLT]

tizirek, [tiz-i-rek تزيرك] *{eAT} zf.* **1.** Derhal; çabucak. **2.** Daha hızlı; en hızlı şekilde.

tizişmek, [tiz-mek > tiz-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte dizmek işini yapmak; dizmekte birbirine yardım etmek. [DLT]

tiziye, [tiz-iye تزيه] *{eAT} {OsT} zf.* Tezce; çabucak; hemen.

tizle, [tiz-le تزله] *{eAT} zf.* Çabucak; derhal.

tizlemek[3], [tīz[3] > tiz-lē-mek] *(tizle:mek) gçl. f. [-r]* Dizle ezmek; dizle çiğnemek. [DLT]

tizlemek[1], [tīz[1] > tiz-le-mek تزلمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* Acele ettirmek; aceleye getirmek.

tizlenmek, [tīz[2] > tiz-le-n-mek تيزلنمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Hiddetlenmek.

tizleşme, [tiz-le-ş-me] *is.* Tizleşmek eylemi.

tizleşmek, [tiz[2]-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tiz duruma gelmek; tizlik kazanmak.

tizletmek, [tīz[3] > tiz-le-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Dizletmek; dizle teptirmek. [DLT]

tizlig, [tīz[3] > tiz-lig] *{eT} sf.* **1.** Dizli; dizi olan. [ETY] **2.** *mecaz.* Güçlü; kuvvetli. [ETY] [Tekin]

tizlik, [tīz[1] > tiz-lik] *{eAT} is.* Çabukluk; sür'at; hız.

tizlik, -ği [tīz[2] > tiz-lik] *{eT} is.* **1.** Tiz olma durumu; incelik ve keskinlik. [Bahşayiş] **2.** *{eAT}* Sertlik. 🗗 **tizlik etmek,** *{OsT} Kırıcı davranmak.*

tizlinmek, [tiz-il-mek > tiz(i)l-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Dizilmek. [DLT]

tizme, [tiz-me] *{eT} is.* Şalvarın uçkurluğu; torbanın bağı; buna benzer şeyler. [DLT]

tizmek[1], [tiz-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Dizmek; sıralamak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ]

tizmek[2], [téz-mek > tiz-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* Kaçmak; firar etmek. [EUTS]

tizna, [Far. tīz-nā تیزنا] *(ti:zna:) {OsT} is.* Bıçak, kılıç gibi araçların keskin tarafı; bıçak ağzı.

tizrek, [tīz[1] > tiz-(i)rek] *{eAT} {OsT} zf.* **1.** Derhal; çabucak. **2.** Daha çabuk; en çabuk.

TL [**T**ürk **L**irası] *kıslat.* Türk Lirasının kısaltması.

Tl [Yun. thallos *(filiz, sürgün, dal)* > İng. thallium] *is. kim.* Atom numarası 81, atom kütlesi 204,3 olan, kurşun renginde, dövülerek yassılaştırılabilen, yoğunluğu 11,85 olan, 303,5°C'de ergiyen, özellikleri bakımından alkali metallere benzeyen, hava ile temas ettiğinde bozunarak havanın nemi ile talyum hidroksiti veren talyum elementinin simgesi.

tlf. [Fr. téléphone] *is kısalt.* Telefonun kısaltması.

tlg. [Fr. télégraphe] *is kısalt.* Telgrafın kısaltması.

tlks. [Fr. telex] *is kısalt.* Teleksin kısaltması.

TM [**T**ürk+ **m**al-ı] *kısalt.* Türk sınai ürününü ifade eden kelimelerin kısaltması.

Tm, [Fr. thulium] *is. kim.* Nadir topraklar grubundan atom numarası 59, atom ağırlığı 169.4 olan, özellikleri iyi bilinmeyen, tuzları yeşil renkli bir element olan tulyumun simgesi.

Tn, [Fr. thoron] *is. kim.* Toryum elementinin kütle sayısı 220 olan izotopu olan toronun simgesi.

tnt, [Fr. **t**ri-**n**itro-**t**oluène] *kısalt.* Patladığında, bir gramından 1000 kalori (4,18 x 10^3 jul) açığa çıkan, $C_6H_2(NO_2)_3CH_3$ formülü ile gösterilen (üç kez nitrolanmış toluen türevi) *trinitrotoluen*'in kısaltması.

to[1], [to] *{eT} is.* Bulamaç gibi pişirilen bir un. [DLT]

to[2], [to] *{ağız} is.* Kemik iliği. [DS]

tob, [tōb] *(to:b) {eT} is.* Top. [Clauson]

toba, [Ar. tevbe => tövbe / toba] *{ağız} is.* Tövbe. [DS]

tobak, -ğı [tob-ak] *{ağız} sf.* Toparlak. [DS]

tobalak, [tob-alak طوبالق] *{OsT} is.* Havlıcan.

toban, [tob-an] *{ağız} is.* Sac altına konan bir tür toprak sacayak. [DS]

tobengi, [? tobengi] *{ağız} is.* Kuzey yeli; poyraz. [DS]

tobık, [tōb > tob-ık] *{eT}* Topuk. [EUTS] ⊟ **tobık süñük,** *{eT} Topuk kemiği.*

tobra, [Far. tōbra] *{eT} {eAT} is.* Torba. [Bahşayiş]

tobuçak, [tob-u-çak / top-çak] *{eT} is.* Uzun bacaklı ve uzun boyunlu Ön Asya türü at. [Nevâyî]

tobuk, -ğu [tob-uk] *{ağız} is.* Çorak yerlerde biten bir çeşit ot. [DS]

tobulğak, [tob-ul-ġāk] *(tobulga:k) {eT} is.* Yumruları taze iken yenilen çok yıllık otsu bitki; topalak; abdülleziz, *(Cyperus esculentus).* [EUTS]

tobun, [tōb > tob-un / tobun-luġ] *{eT} is.* Bir parça yemek. [DLT]

tobunluğ, [tōb > tob-un-luġ] *{eT} is.* → tobun.

toca, [İt. tocca] *(to'ca) is.* Bir halat ya da zincirin dolaşıp kör düğüm olması.

tod[1], [tōd] *(to:d) {eT} is.* Toy kuşu. [DLT]

tod[2], [tod / tot / tut] *{eT} sf.* Değersiz; kıymetsiz; kötü; sefil; ucuz. [ARAT] [EUTS]

tod[3], [tō-mak > to-d] *{eT} zf.* **1.** Tam; dolu; tamam. [EUTS] [Gabain] **2.** Bütün; hep; tekmil. [EUTS]

todagma, [tod-a-ġma] *{eT} sf.* Hakir gören. [ARAT]

todamak, [tod-ā-mak] *(toda:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Hakir görmek; değersiz saymak; değersiz telakki etmek. [EUTS] [ARAT]

todan, [toda-n] *{ağız} sf.* **1.** Uyuşuk. **2.** Hantal. [DS]

todanlık, -ğı [todan-lık] *{ağız} is.* Rahatlık; durgunluk; dinginlik. [DS]

todarmak, [toda-r-mak ?] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Hatırlamak; ansımak. [DS]

todgurçı, [tōd-ġur-çī] *(todgurç:){eT} sf.* Doyuran. [DLT]

todğun, [tōd-mak > toḍ-ġün [Clauson *böyle okumuş*] [DLT'te *tadgūn biçimindedir*]] *(todgu:n) {eT} sf.* Irmak. [DLT]

todğurdaçı, [tōd-ġur-daçī] *(todgurdaç:) {eT} sf.* Doyuran; doyurucu. [DLT]

todğurmak, [tōd-ġur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Doyurmak; bıktırmak. [DLT] [EUTS]

todğurmuş, [tōd-ġur-muş] *{eT} sf.* Doyurulmuş. [DLT]

todğurtmak, [tōd-ġur-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Doyurtmak. [DLT]

todğuruğlı, [tōd-ġur-uġlı] *{eT} sf.* Doyuran. [DLT]

todğurumsınmak, [tōd-ġur-umsın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Doyurur görünmek. [DLT]

todğurunmak, [tōd-ġur-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Doyurur görünmek. [DLT]

todğuruşmak, [tōd-ġur-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte doyurmak; doyurmakta yardım ve yarış etmek; doyuruşmak. [DLT]

todi, [Çing. todi] *{ağız} is.* **1.** Çingene. **2.** Yaramaz çocuk. [DS]

todlıç, [tōd-mak > toḍ-lıç] *{eT} is.* Kuğu veya pelikan türü bir kuş. [KB]

todmak, [tōd-mak] *(to:dmak) {eT} gçsz. f. [-ar]* Doymak; dolmak. [ETY] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin]

todu, [? todu] *{ağız} is.* Su kıyılarında yetişen küçük ağaçların oluşturduğu orman. [DS]

todum, [tōd-mak > toḍ-um] *{eT} is.* Doyum. [KB]

todun[1], [tōd-mak > toḍ-un / Çin. t'u t'un / tou duen] *{eT} is.* **1.** Köyün ileri gelen kişisi; büyüğü; başkan. **2.** Su dağıtıcı. [DLT]

todun[2], [? todun] *{ağız} is.* Çorak yerlerde biten bir tür ot. [DS]

todunçsuz, [toḏ-un-mak > toḏ-un-ç-suz] *{eT} sf.* Doymaz. [EUTS] [Gabain]

todunmak, [tōḏ-mak > toḏ-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Doyar gibi görünmek; doymak. [DLT] [KB]

todurğan, [tōḏ-mak > toḏ-ur-ġān] *(todurga:n) {eT} sf.* Her zaman doyuran. [DLT]

todurmak, [tōḏ-mak > toḏ-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Doyurmak. [DLT] [EUTS] [KB]

tof, [? tof] *{ağız} is.* Badem ve ceviz kabukları üstündeki etenli bölüm. [DS]

tofar, [? tofar] *{ağız} is.* Yaşıt. [DS]

tofdamak, [tok-ta-mak > tof-ta-mak / tof-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** Dinlenmek; rahatlamak. **2.** Serinlemek. [DS]

toflamak[1], [top-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Toplamak. [DS]

toflamak[2], [tof-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Ceviz ve bademin yeşil kabuklarını çıkarmak. [DS]

toflan, [Yun. daphne / daphnélio] *{ağız} is.* Karayemiş; taflan, *(Laurocerasus officinalis).* [DS]

toflanmak, [top-la-n-mak > toflan-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Toplanmak. [DS]

tofran, [? tofran] *{ağız} is.* Testi biçiminde iki kulplu yayık. [DS]

toftamak, [tok-ta-mak > tof-ta-mak / tof-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** Dinlenmek; rahatlamak. **2.** Serinlemek. [DS]

toftaşmak, [top-la-ş-mak > toftaş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* Derlenip toplanmak. [DS]

tofu, [Jap. tofu] *is.* Soya peyniri.

tofur, [tohur / tofur] *{ağız} is.* **1.** Ürün. **2.** İnek yavrusu; buzağı. [DS] 🗗 **tofur etmek,** *{ağız} (Aile içindeki bireylerden birisi için) ortak gelir ve kazancın bir bölümünü diğerlerinden gizli olarak ayırmak ve biriktirmek.* [DS]

tofus, [Yun. tophos > F. tofus] *is. tıp.* Gutlu hastalarda, dokulardaki ürik asit birikiminin göstergesi olan taşlar.

toga[1], [Lat. toga] *(to'ga) is.* İhram.

toga[2], [toġ-mak > tog-a] *{ağız} is.* Kendiliğinden yetişen ve yenilebilir otlar. [DS]

toga[3], [Far. düġ-bā > toğ-va توغا ? / *eT* to-d-mak *(doymak)* > to-d-ga tōga] *(to:ga) {ağız} is.* Toyga. [DS]

togsunmak, [tok-sun-mak > tog-sun-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Doymak. [DS]

togu, [togu] *{ağız} is.* Küçük kulaklı keçi. [DS]

toğ[1], [tō-mak *(kısır olmak)* > tō-ġ] *(to:ğ) is.* Engel; sırt; tıkama. [ETY]

toğ[2], [tōġ] *(to:ğ) {eT} is.* **1.** At ayaklarının kazdığı çukurdan çıkan toz. [DLT] **2.** Toz duman. [KB]

toğ[3], [toġ-u] *is.* Doğu. [ETY]

toğ[4], [tok / toğ] *{ağız} sf.* **1.** (Tane için) iri ve dolgun. **2.** Çimen. [DS]

toğa[1], [toġ-mak > toġ-a] *zf.* **1.** Doğuştan; doğduğundan beri. [İKPÖy.] **2.** Doğarak; doğumla. [İKPÖy.] 🗗 **toğa turmak,** *{OsT} Doğmak üzere olmak.*

toğa[2], [tuġ-mak / toġ-mak > tuġ-a] **1.** Hastalık; sakatlık. [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** İç ağırlığı. [DLT] **3.** Kör. [EUTS] **4.** Uğursuzluk.

toğa[3], [toġ-a] *{eT} sf.* Geçen. [Gabain]

toğa[4], [tok-u / toġ-a] *{eT} is.* Toka. [Clauson]

toğa[5], [Far. düġ-bā > toğ-va توغا ? / *eT* to-d-mak *(doymak)* > to-d-ga > toyġa > toġā تغا] *{OsT} is.*→ toyga.

toğa[6], [toğa] *{ağız} is.* Erkek oğlak. [DS]

toğaç, -cı [tok-aç / toğaç] *{ağız} is.* Fasulye tanelerini kabuğundan çıkarmakta kullanılan kalın ve uzun sopa. [DS]

toğaklık, [*toġāk > toġak-lık] *{eT} is.* Süzgeç yapılabilecek ağaç. [DLT]

toğalığ, [toġā > toġa-lıġ] *{eT} is.* Hastalıklı; illetli. [Clauson]

toğan, [toġ-an / doğan] *{eT} is. zool.* Doğan. [ETY] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] 🗗 **toğan avazı,** *{eT}* Doğan sesi. [Bahşayiş]

toğar, [toġ-ar] *{eT} is.* Doğu. [KB]

toğasız, [toġā-sız] *{eT} sf.* Hastalıksız; sıhhatli; sağlıklı. [EUTS]

toğay, [toka / toğay] *{ağız} is.* Halka. [DS]

toğdaç, [toġ-daç طوغداج] *{eAT} is.* Doğacak yavru; ana karnındaki yavru.

toğdah, [toġdak > toğdaḫ] *{ağız} is.* Leylekten iri, eti yenen, kızıl tüylü bir göçmen kuş; toy kuşu. [DS]

toğdak, [toġ-da-k] *{eT} is.* Toy kuşu. [Nevâyî]

toğdı, [toġ-mak > toġ-dı] *{eT} is.* Doğdu. [İKPÖy.]

toğduk, [toġ-duk] *{eT} is.* Ana bir kardeş. [Mühennâ]

toğka, [toy-ga > toğka] *{ağız} is.* → toyga. [DS]

toğla, [toğla] *{ağız} is.* Yünü veya kılı alınmış ham deri. [DS]

toğlamak, [tōġ > toġ-lā-mak] *(toğla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Kapatmak; engellemek; set çekmek. [DLT]

toğlı, [tok-lu / toğlı / toğlu] *{ağız} is.* → toğlu. [DS]

toğlu, [tok-lu / toğlu] *{ağız} is.* Bir yaşında erkek kuzu. [DS]

toğmak, [toġ-mak / tuġ-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Dünyaya gelmek; doğmak. *{eAT} (aynı)* [ARAT] [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] [Mühennâ] **2.** Meydana çıkmak; belirmek; çıkmak; neşet etmek. [DLT] [ETY] [KB] **3.** Yükselmek; havalanmak; göğe ağmak; ufukta yükselmek. *{eAT} (aynı)* [DLT] [KB] **4.** Üzerinden geçmek; aşmak. [ETY] **5.** *is.* Doğuş; çıkış. *{eAT} (aynı)* [EUTS] 🗗 **toğa durmak,** *{eAT} Doğmak üzere olmak.*

toğmış, [toġ-mak > toġ-mış طوغمش] *{eT} is.* **1.** *{eT}* Akraba. [EUTS] **2.** *sf.* Dünyaya gelmiş; doğmuş. [İKPÖy.] **3.** *{eAT}* Ufukta yükselmiş. 🗗 **toğmışım,** *Akrabam; uruğum.* [EUTS]

toğom, [Far. tohm => tohum / toğom] *{ağız} is.* Tohum. [DS]

toğot, [toġ-mak > toġ-ut / toġ-ot] *{eT} is.* Güneşin doğması. [EUTS]

toğradaçı, [toġrā-mak > toġrā-dāçī] *(toğra:da:çı:) {eT} sf.* Doğrayan; doğrayıcı. [DLT]

toğrağ, [toġrā-mak > toġrāġ [Clauson *böyle okumuş*] [DLT'te tuġraġ / tuġzaġ]] *(toğra:ğ) {eT} is.* Dönüşte, geri alınmak üzere hakan tarafından binmeleri için askerlerine verdiği at.

toğrağan, [toġrā-mak > toġra-gān] *(toğrağa:n) {eT} sf.* Daima doğrayan. [DLT]

toğrağı, [toġrā-mak > toġra-ġī] *(toğrağı:) {eT} is.* Doğrama; doğrama biçimi; doğrayış. [DLT]

toğrağlanmak, [toġraġ-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* (Savaşa giden asker için) hakan tarafından kendisine sonra iade edilmek üzere biniş için verilen ata sahip olmak.

toğrağlı, [toġrā-mak > toġra-ġ-lı] *{eT} sf.* Doğramayı düşünen. [DLT]

toğrağlık, [toġrā-mak > toġra-ġ-lık] *{eT} sf.* Doğramak hakkı olan. [DLT]

toğrağsak, [toġrā-mak > toġraġ-sāk] *(toğrağsa:k) {eT} sf.* Doğramak isteyen. [DLT]

toğrağsık, [toġrā-mak > toġra-ġ-sık] *{eT} sf.* Doğramak hakkı olan. [DLT]

toğrağu, [toġrā-mak > toġra-ġū] *(toğrağu:) {eT} sf.* Doğranacak olan; doğranmaya uygun; doğranmak için ayrılmış. [DLT]

toğrağuçı, [toġrā-mak > toġra-ġū-çī] *(toğrağu:çı:) {eT} sf.* Doğrayan; doğrayıcı. [DLT]

toğrak, [toġ-mak > toġ-ra-k] *is. bot.* Kavak ağacı; kavak. [DLT] [ETY] [Gabain]

toğralmak, [toġrā-mak > toġra-l-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Doğranmak; parçalanmak. [DLT] **2.** (Ayak için) yarık oluşmak. [DLT] **3.** (Kumaş için) yırtıklar oluşmak. [DLT]

toğram, [toġ-ra-mak > toġ-ra-m] *{ağız} is.* Parça; tutam. [DS]

toğrama, [toġrā-ma] *(toğra:ma:) {eT} is.* Doğrama. [DLT]

toğramadaçı, [toġrā-mā-mak > toġra-ma-daçī] *(toğramadaçı:) {eT} sf.* Doğramayıcı. [DLT]

toğramağlı, [toġrā-mak > toġra-maġ-lī] *(toğramağlı:) {eT} sf.* Doğrayan. [DLT]

toğramak, [toġrā-mak] *(toğra:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Doğramak. [DLT]

toğramış, [toġrā-mak > toġrā-mış] *(toğra:mış) {eT} sf.* Doğranmış. [DLT]

toğranmak, [toġrā-mak > toġra-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Doğrar görünmek. [DLT]

toğraşmak, [toġrā-mak > toġra-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** Birlikte doğramak; doğraşmak; doğramakta yardımlaşmak. [DLT] **2.** Parçalanmak; yarılmak. [DLT]

toğratmak, [toġrā-mak > toġra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Doğratmak. [DLT]

toğrı, [toġ-u-rī / toġ-rī] *(toğrı:) {eT} sf.* Doğru. [EUTS]

toğrıl, [toġrā-mak > toġr-ıl] *{eT} is.* **1.** Et ve baharatla doldurulan bağırsak; bumbar dolması. [DLT] **2.** Bir yırtıcı kuş. [DLT]

toğru, [toġ-mak > toġ-(u)r-ū طوغرو] *(toğru:) {eT} {eAT} sf.* **1.** Yalan ve yanlış olmayan; gerçek; doğru. [EUTS] [KB] **2.** Yalancı olmayan; sadık. **3.** Hak yol; İslamiyete uygun. **4.** Hileli ve bozuk olmayan. **5.** Dik; dimdik. **6.** *{ağız}* Doğru; düzgün. [DS] 🗗 **toğru durıcırak,** *{eAT} Hidayete ermiş; doğru yolu bulmuş.*‖ **toğru dutmak,** *{eAT} Tasdik etmek; onaylamak.*‖ **toğru eylemek,** *{eAT} 1. Yerine getirmek; gerçekleştirmek. 2. Düzenlemek; düzeltmek; tanzim etmek. 3. Ayağa kaldırmak; doğrultmak. 4. Asıl yüzüne çevirmek; döndürmek. 5. Islah etmek.*‖ **toğru kılmak,** *{eAT} Gerçekleştirmek; yerine getirmek.*‖ **toğru olmak,** *{eAT} 1. Doğru davranmak; doğrulukla hareket etmek. 2. Doğrulmak; dikilmek.*‖ **toğru söylemek,** *{eAT} Doğru konuşmak.*‖ **toğru tanuk,** *{eAT} 1. Doğruyu, gerçeği söyleyen tanık. 2. (Allah için) her şeyi gözetleyen, her şeyi kontrol eden; (el-Müheymin 'Esmāü'l-Hüsna'dan).*‖ **toğru yol,** *{eAT} Doğru yol; hidayet.*‖ **toğru yol bulmak,** *{eAT} Kurtuluşu bulmak; hidayete ermek.*‖ **toğru yol dutmak,** *{eAT} Doğru yolu seçmek; hidayet üzere olmak.*‖ **toğru yol dutıcı,** *{eAT} Doğru yolu seçen; hidayet üzere olan.*‖ **toğru yol dutıcırak,** *{eAT} Kurtuluşa en çok ermiş kimse; daha doğru yolda olan.*‖ **toğru yol dutmak,** *{eAT} Doğru yolu seçmek; akıllı davranmak.*‖ **toğru yol dutmaklık,** *{eAT} Doğru yolu seçme; akıllı davranma; akl-ı selim.*‖ **toğru yolu göstermek,** *{eAT} Doğru yolu göstermek; kurtuluşa yöneltmek.*‖ **toğru yol gösterici,** *{eAT} Doğru yolu gösteren; mürşit.*‖ **toğru yolı göstericirek,** *{eAT} Daha doğru yolu gösteren; doğru yolu daha iyi gösteren.*‖ **toğru yol göstermek,** *{eAT} Doğru yol göstermek.*‖ **toğru yollurak,** *{eAT} Yollar içinde doğru olanı; hidayete en çok erdireni.*

toğrul, [toġrıl / toġrul] *{eT} is. zool.* Bir tür yırtıcı kuş; toğrul; çakır kuşu; çakırdoğan. [Mühennâ]

toğrulmak, [toġrā-mak > toġr-ul-mak] *{eT} dönşl. f. [-r]* Doğranılmak; parçalanmak. [EUTS]

toğruluş, [toġru-l-uş طغرولش] *{eAT} sf.* Düz.

toğrumak, [toġrū>toğrū-mak] *(toğru:mak) {eT} gçsz. f. [-ur]* Doğrulmak; yönelmek. [DLT]

toğruşmak, [toġrū-mak > toġru-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ır]* Birlikte yola çıkmak; yürümekte yarış etmek. [DLT]

toğsuk, [toġ-mak > toġ-sūk] *{eT} is.* Doğuş. [EUTS] 🗗 **kün toğsığ,** *Gün doğusu; doğu.* [DLT]

toğşalmak, [toğ-(u)ş-al-mak ?] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Öfkesi geçmek; yatışmak; durulmak. [DS]

toğşanık, -ğı [toğ-(u)ş-an-ık] *{ağız} sf.* Kullanılmış; eski. [DS]

toğtaşmak[1], [toğ-(u)t-aş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Hafiflemek. [DS]

toğtaşmak[2], [tokta-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Çevreye ve işe alışmak; uymak. [DS]

toğturmak, [toġ-mak > toġ-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Doğurtmak. [DLT]

toğu, [toġ-ū] *(toğu:) is.* **1.** *{eT}* Örf; âdet; gelenek; düzen; nizam; kanun. [EUTS] **2.** *{ağız}* Vatan; toprak. [DS]

toğuk, -ğu [tavuk / toğuk] *{ağız} is.* Tavuk. [DS]

toğukgöti, [tavuk+göt-ü] *{ağız} is.* El ve ayaklarda oluşan küçük sivilce. [DS]

toğulmak, [toġ-mek > toġ-ul-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Doğulmak; ... in sulbünden gelmek. [KB]

toğum, [toġ-mak > toġ-um] *{eT} is.* Doğum; tevellüt. [EUTS]

toğurcun, [tokur-cun] *{ağız} is.* İç içe halkalar; hare. [DS]

toğurdınılmak, [toġ-ur-(t)-ın-ıl-mak] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Doğurulmuş; doğum yapılmış.

toğurğuluk, [toġ-ur-mak > toġ-ur-ġū-luk] *(toğurgu:luk) {eT} is.* Doğurma; doğum zamanı. [EUTS]

toğurıcı, [toġ-ur-ıcı طوغرجى] *{eAT} sf.* Doğurucu. 🗗 **toğurıcı ata,** *{eAT} Çocuğun doğmasına sebep olan baba.*

toğurılmak, [toġ-ur-ıl-mak طوغرلق] *{eAT} edil. f. [-ur]* Doğurulmak.

toğurkan, [toġ-ur-kan طوغرقن] *{eAT} sf.* Çok doğuran; doğurgan.

toğurmak, [toġ-mak > toġ-ur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Doğurmak. [DLT] [EUTS] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Atlamak; ilerlemek. [EUTS] [Gabain] **3.** Tecavüz etmek. [EUTS] [Gabain]

toğurmayıcı, [toġ-ur-ma-y-ıcı طوغرميجى] *{eAT} sf.* **1.** Kısır. **2.** *mecaz.* Yararı dokunmayan; hayırsız.

toğurmaz, [toġ-ur-maz طوغرمز] *{eAT} sf.* Kısır.

toğurtturmak, [toġ-ur-mak > toġ-ur-t-tur-mak] *{eT} [-ur]* Doğurtmak. [DLT]

toğuru, [toġur-mak > toġur-ū / toġr-ū] *(toğuru:) zf.* ... a doğru; . ... a istikametinde. [ETY]

toğuz, [tokk-uz] *{eT} sf.* Dokuz. [EUTS]

toğuzlan, [domuz-lan] *{ağız} is.* Domuzlan. [DS]

toh[1], [toh *(yans.)*] *is.* Öksürmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *toh-kur-mak, toh-mur-uk-lu*

toh[2], [tag / tah / tak / tıg / tıh / tık / tik / toh / tok *(yans.)*] *is.* Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak, çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. [Zülfikar] *toh toh, toh-la-mak, toh-u-mak, toh-ta-mak*

toh[3], [Ar. ṭavḳ طوق] *{ağız} is.* Çoban köpeklerinin boyunlarına takılan dikenli halka. [DS]

toh[4], [toh] *{ağız} is.* Ekilmemiş tarla. [DS]

toh[5], [tok > toḫ] *{ağız} sf.* (Renk için) koyu. [DS]

toh[6], [tok > toḫ] *{ağız} sf.* (Tane için) dolu; çok. [DS]

toh[7], [tuh / toh] *{ağız} is. "Yazıklar olsun"* anlamında üzüntü ve pişmanlık bildiren ünlem; tüh; eyvah. [DS]

toh[8], [toh] *{ağız} is.* Yeni doymuş tay. [DS]

toha, [toha] *{ağız} is.* Yaşlı manda. [DS]

tohaç, [tok *(yans.)* > tok-aç / toḫaç توخاج] *{OsT} {ağız} is.* **1.** Çamaşır tokmağı; tokaç. **2.** Mısır dövmekte kullanılan kalın sopa. [DS]

tohafsınmak, [Ar. tuḥaf => tohaf-sın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Tuhafına gitmek; yabansımak. [DS]

tohan, [? toḫan] *{ağız} is.* Aşığın tümsek yanı. [DS]

tohana[1], [Far. ṭabḫ-ḫāne] *{ağız} is.* Mutfak. 🗗 **tohana olmak,** *{ağız} Çok yiyerek şişmek.* [DS]

tohana[2], [Far. tāb-ḫāne] *{ağız} is.* **1.** Kışlık oda. **2.** Sofa. [DS]

Toharca, [Yun. tokharoi / es. Uyg. Tokrı / Tugrı > Tohar-ca] *is.* Çin Türkistanı'nın kuzeyinde V-X. yy.lar arasında konuşulan eski bir Hint-Avrupa dili.

tohaş, [tok-a-ç > tohaş] *{ağız} is.* Çamaşır tokacı. [DS]

tohdamak, [toḫ-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** Kendini bulmak; akıllanmak. **2.** Sıkıntıdan kurtulmak. [DS]

tohdur, [Fr. docteur => doktor / toḫdur] *{ağız} is.* Doktor; hekim. [DS]

tohımak, [tok *(yans.)* > tok-ī-mak / toḫī-mak] *(tohı:-mak) {eT} gçl. f. [-r]* Vurmak. [EUTS]

tohinik, -ği [? tohinik] *{ağız} is.* Pekmez ve bulgur ununun yapılan helva. [DS]

tohkurmak, [top-kur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* (At için) öksürür gibi ses çıkarmak. [DS]

tohlamak[1], [toh-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Koça tos vurmayı öğretmek. **2.** Durdurmak. [DS]

tohlamak[2], [toḫ[7]-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Acımak; üzülmek. [DS]

tohh, [tok-lı / toḫ-lı] *{eT} is.* Bir yıllık koyun yavrusu; toklu. [Mühennâ]

tohli, [tok-lu] *{ağız} is.* **1.** Erkek buzağı. **2.** Büyük kuzu. [DS]

tohlu[1], [Far tıḳlī => tok-lı / toḫlu طوخلو] *{eAT} {ağız} is.* **1.** Toklu. [DS] **2.** *{ağız}* Koç. [DS]

tohlu[2], [Ar. ṭavḳ طوق > tok-lu] *{ağız} is.* Köpeğin ipini kesmemesi için boynuna bağlanan değnek. [DS]

tohlubaşı, [toklu+baş-ı] *{ağız} is.* Yemeği yapılan bir ot. [DS]

tohlucu, [toḫlu-cu] *{ağız} is.* Batı yeli. [DS]

tohluman, [toklu-man] *{ağız} is.* Bir yaşında doğuran koyun. [DS]

tohm, [Far. toḫm] *{eT} is.* Tohum. [Bahşayiş]

tohma[1]**,** [Ar. tuḫma توخمه] *{ağız} is.* Çok yemekten ileri gelen mide şişkinliği. [DS] 🗗 **tohma olmak,** *{ağız} Çok yemekten dolayı mide şişkinliği rahatsızlığına uğramak.* [DS]

tohma[2]**,** [? tokma] *{ağız} is.* Manda. [DS]

tohma[3]**,** [doğ-ma ?] *{ağız} sf.* **1.** (İnsan veya hayvan için) ana veya babasına benzemeyen. **2.** Evlilik dışı doğan çocuk; piç. [DS]

tohma[4]**,** [tok-ma] *{ağız} is.* Bulgur, pirinç, karaciğer ve un ile yapılarak yağda kızartılan köfte. [DS]

tohma[5]**,** [tohma] *{ağız} sf.* Genç; delikanlı. [DS]

tohmah, [tok-mak / toḫmaḫ] *{ağız} is.* Dibek taşında bulgur, yarma dövmekte kullanılan büyük, ağaç tokmak. [DS]

tohmalamak, [tohma[1]-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Çok yiyerek şişmek. **2.** *gçl. f.* Bir şeyi elde sıkıştırmak; topak yapmak. [DS]

tohmaz, [toh-ma-z] *{ağız} is.* Şişkinlik; kabarıklık; ur. [DS]

tohmürüklü, [toh-mur-uk-lu] *{ağız} sf.* Öksürüklü. [DS]

tohna[1]**,** [? tohna] *{ağız} is.* Damlardaki yatay tahta. [DS]

tohna[2]**,** [? tohna] *{ağız} sf.* Bir kimseyi çekemeyen; kıskanç. [DS]

tohnamak, [tokta-mak / tok-ı-n-a-mak ? > tohnamak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** Dinlenmek; rahatlamak. **2.** Serinlemek. [DS]

toholcu, [tofur / tohul > tohol-cu] *{ağız} is.* Hırsız. [DS]

tohruk, -ğu [tok-ur-uk] *{ağız} is.* Yayık. [DS]

toht[1]**,** [? toht] *is.* Kurtlara saldırdığında üstünlük sağlamaları için çoban köpeklerinin boyunlarına takılan sivri kancaları bulunan demir halka; tasma.

toht[2]**,** [toht] *{ağız} is.* 160 gramlık ağırlık ölçüsü. [DS]

toht[3]**,** [? toht] *{ağız} is.* Tortu. [DS]

tohtamak[1]**,** [tok-ı-mak > *tok-(ı)-t-a-mak / toḫtamak توخدمق] *gçsz. f. [-r]* **1.** *{OsT}* Sebat etmek; durmak; sürmek; payidar olmak. **2.** *{eAT}* Uymak; tabi olmak. **3.** Yaşlanmak; ihtiyarlamak.

tohtamak[2]**,** [tokta-mak > toḫ-ta-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** Durmak; beklemek; kalmak; dinlenmek. **2.** Serinlemek. [DS]

tohtaşmak, [tokta-mak > toh-ta-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** Dinlenmek; rahatlamak. **2.** Serinlemek. **3.** Mutlu olmak. [DS]

tohtatmak, [tohta-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Durdurmak. [DS]

tohtay, [tokta-mak > tokta-y] *{ağız} is.* Dinlenmek üzere çalışmaya ara verme. 🗗 **tohtay vermek,** *{ağız} Hayvanları dinlendirmek için çalışmalarına ara vermek.* [DS]

tohtur, [Far. docteur] *{ağız} is.* Doktor; hekim. [DS]

tohuç, -cu [tok-uç] *{ağız} is.* Çamaşır tokacı. [DS]

tohul[1]**,** [? tohul] *{ağız} is.* Bir kimsenin, ailesi içinde çaldığı para, eşya vb. şeyler. [DS]

tohul[2]**,** [? tohul] *{ağız} is.* Birisinden yardım isteme; birisine sığınma *(aman ile birlikte kullanılır, aman tohul).* [DS]

tohum[1]**,** [Far. tuḫm تخم ? / *eT.* tokum / tukum] *is.* **1.** Bitkilerde, döllenmiş yumurtacığın gelişmesini tamamladıktan sonra filizlenerek yeni bir bitkinin oluşumunu sağlayan organ; çekirdek. *{OsT} (aynı)* **2.** *mecaz.* Soy; sop; nesil; sülale. **3.** *{ağız}* Meni; döl; spermatozoit; sperma. **4.** *mecaz.* Gelecekte meydana gelebilecek bir takım olay ve durumlara yol açacak olan ve onların hazırlayıcısı durumunda olan eylem ya da tutum; ortaya bir sonuç çıkaran şey; bir sonucun meydana gelmesine neden olan şey. **5.** *{ağız}* Damızlık erkek at; aygır. [DS] **6.** *{ağız} folk.* Oğlan evinden geline giden armağan. [DS] 🗗 **tohuma gaçmak,** *{ağız}* → tohuma kaçmak. [DS]|| **tohuma kaçmak,** *1. Tohum üretme çağı gelmiş olmak. 2. {ağız} Kartlaşmak.* [DS] *3. {ağız} (Kişi için) yaşlanmak; kartlaşmak; evlenme çağı gelmiş ve geçmek üzere olmak.* [DS]|| **tohum avı,** *{ağız} Ekilen tarlaya tohum yemek için gelen kekliğin avlanması.* [DS]|| **tohum bitkisi,** *bot. Tohum elde etmek amacıyla olgunlaşıp tohumu oluncaya kadar tarlada bekletilen bitki.* || **tohum davarı,** *{ağız} folk. Düğünden bir hafta önce oğlan evinden kız evine gönderilen çeyiz.* [DS]|| **tohum günü,** *{ağız} folk. Gelinin mutluluğunu sağlayacağı inancı ile düğünden bir hafta önce kız evinde yapılan tören.* [DS]|| **tohum hakkı,** *{ağız} Miras; kalıt.* [DS]|| **tohum iç zarı,** *bot. İki kabuklu tohumların içteki zarı.*|| **tohum kargası,** *zool. Geniş tarım alanlarında, kışın tohum, tane ve bitkisel gıdalarla, ilkbaharda böceklerle beslenen ve yurdumuzun hemen her tarafında rastlanan her tarafı siyah, kalın ve kuvvetli gagalı bir karga; ekin kargası, (Corvus frugilegus).*|| **tohum kavudu,** *{ağız} folk. Kız evinin damada verdiği para vb. armağanlar.* [DS]|| **tohum kavut,** *{ağız} folk. Oğlan evinden kız evine yollanan koyun, keçi vb. armağan.* [DS]|| **tohum körüdü,** *{ağız} Enenmiş bir yaşındaki teke.* [DS] **tohumu dökülmek,** *Aşırı korku yüzünden çocuk yapma gücünü yitirmek.*|| **tohum suyu,** *{OsT} Döl; meni; sperma.*|| **tohum taslağı,** *bot. Yumurtacık.*|| **tohum tutmak,** *{eAT} 1. (Dişi hayvan için) gebe kalmak; döllenmek. 2. (Kuş için) yumurtasından civciv çıkacak hâlde olmak.*|| **tohum yaprağı,** *Çenek.*|| **tohum zarı,** *bot. Tohumu dıştan sararak onunla bütünleşen kılıf.*

tohum[2], [toğ-um / toḫum] *{eT} is.* Doğum. [EUTS]

tohumak, [tokī-mak > toḫumak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Dokumak. [DS]

tohumcu, [tohum-cu] *is.* Bitki tohumu yetiştiren ve satan kimse.

tohumcuk, -ğu [tohum-cuk] *{ağız} is. zool.* Sarı gagalı, kara karga; tohum kargası. [DS]

tohumculuk, -ğu [tohum-cu-luk] *is.* **1.** Tohum üretme ve satma işi; tohumcunun yaptığı iş. **2.** Tohum üretme tekniği.

tohumlama, [tohum-la-ma] *is.* Tohumlamak eylemi.

tohumlamak, [tohum-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Döllemek; döllenmesini sağlamak. **2.** Bir dişi hayvanı, erkekten alınan spermalarla yapay olarak döllemek; aşılamak.

tohumlanış, [tohum-la-n-ış] *is.* Tohumlanmak eylemi ve biçimi.

tohumlanma, [tohum-la-n-ma] *is.* Tohumlanmak eylemi.

tohumlanmak, [tohum-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** (Hayvan için) tohumlamak eylemi yapılmak; kendisine tohumlama eylemi uygulanmak; bir hayvan tarafından kendisine dölleme eylemi gerçekleştirilmek. **2.** *dönşl.* Tohumu olmak; tohum bağlamak; tohuma durmak. **3.** Tohum sahibi olmak; tohumu olmak; tohumlu hâle gelmek.

tohumlaşma, [tohum-la-ş-ma] *is.* Tohumlaşmak eylemi.

tohumlaşmak, [tohum-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ir]* Tohum durumuna gelmek; tohum olmak.

tohumlayıcı, [tohum-la-y-ıcı] *sf.* **1.** Tohumlama işini gerçekleştiren. **2.** Dölleyici.

tohumlayış, [tohum-la-y-ış] *is.* Tohumlamak eylemi ve biçimi.

tohumlu, [tohum-lu] *sf.* **1.** Tohumu bulunan. **2.** Tohum ile üreyen. **3.** Dölleme yeteneği bulunan. **tohumlu bitkiler,** *bot. Tohumla üreyen ve tohum yapan bitkilere denir; spermatofit.*

tohumluk, -ğu [tohum-luk] *is.* **1.** Üretimde kullanılmak üzere ayrılmış tohum; ekim için ayrılan tane. **2.** *{ağız}* Damızlık at; aygır. [DS] **3.** Tohum konulan yer. **4.** *{ağız} folk.* Kız evindeki yatılı konukların ağırlanması için oğlan evinden alınan gider karşılığı. [DS] **5.** *sf.* Tohum olarak ayrılan. **6.** Tohum olarak kullanılmaya elverişli nitelikte olan. **7.** (Kişi için) ayrılıp kayrılan. **8.** (Kız için) yaşı ilerlemiş ve evlenmemiş; kart; geçkin.

tohumsuz, [tohum-suz] *sf.* **1.** Tohumu olmayan. **2.** (Meyve, bitki için) tohum vermeyen; döllenmesiz. **tohumsuz bitkiler,** *bot. Eşeyli ya da eşeysiz olarak üreyen, eşeyli üremede zigot ve embriyonun etrafında yedek besin deposu olmayan, dolayısıyla tohum meydana getirmeyen algler, mantarlar, yosunlar, kibrit otları ve eğreltiler gibi bitkiler, (Cryptogamae).*

tohunmak, [tok-un-mak / toḫun-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Dokunmak; değmek. [DS]

tohur, [toğ-mak > toğ-ur > tohur] *{ağız} is.* **1.** Ürün. **2.** Mısır püskülü. **3.** Daha gonca olmamış çiçek tomurcuğu. [DS]

tohurmak, [toğ-ur-mak / toḫur-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Doğurmak. [EUTS]

toi, [toy] *(toy) {eT} is.* **1.** Şehir; karargâh. [EUTS] **2.** Eğlence; ziyafet. [EUTS]

tok[1], [tag / tah / tak / tıg / tıh / tık / tik / toh / tok *(yans.)*] *is.* **1.** Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. [Zülfikar] *tok-a, tok-aç, tok-a-la-mak, tok-ı-mak, tok-mak, tok tok, tok-ta-kı, tok-ul-mak, tok-ur, tok-ur-da-mak, tok-uş-mak* **2.** *{eT} is.* Vurma, çarpma sesi. **tok tok etmek,** *{eT} "Tok tok" ses çıkarmak.* [DLT]|| **tok tok bolmak,** *{eT} Arada geçimsizlik olmak.* [DLT]

tok[2], [Ar. ṭavḳ طوق] *is.* **1.** *{OsT}* Boyuna geçirilen zincir vb. halka; tasma. **2.** *{ağız}* Üstüne altın dikilmiş kısa gerdanlık. [DS] **3.** *{eT}* Yüz örtüsü; peçe. [Bahşayiş]

tok[3], [*eT.* tō-mak *(doymak)* > to-k طوق] *sf.* **1.** Açlığını gidermiş; karnı doymuş olan; aç olmayan. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [Tekin] **2.** *{eT}* Dolu. [Gabain] [Tekin] **3.** *{eAT}* Koyu. **4.** (Kumaş için) sık ve kalın dokunmuş; sağlam. *{ağız} (aynı)* [DS] **5.** (Ses için) kalın ve güçlü. *{ağız} (aynı)* [DS] **6.** *mecaz.* Başarı, para ve mal gibi maddî nimetlere kavuşmuş, sevgi, sevecenlik ve mutluluk gibi manevi doyumlara ulaşmış. **7.** (Sigara için) nikotin oranı düşük olup yüksek yanma özelliği dolayısıyla dumanı çok çıkan. **8.** *{ağız}* Kibirli, burnu büyük. [DS] **tok evin aç kedisi,** *(Çocuk için) evde beğenip yemediği şeyleri başkalarının evinde veya yanında isteyen.*|| **tok gözlü,** *Mala, mülke değer vermeyen.*|| **tok gözlülük,** *Mala, mülke, maddî değerlere önem vermeme; tok gözlü olma durumu.*|| **tok karnına,** *Doymuş hâlde iken; açlığını gidermiş durumda iken.*|| **tok olmak,** *{ağız} Bir cisim bir deliğe sığmamak; büyük gelmek.* [DS]|| **tok sözlü,** *Hiçbir şeyden çekinmeden, hatır gönül dinlemeden söyleyeceğini söyleyen.*|| **tok sözlülük,** *Tok sözlü olma durumu.*|| **tok tok,** *(Ses için) kalın ve gür.*|| **tok tutmak,** *(Yiyecek için) uzun süre açlık duyurmamak.*

tok[4], [tok] *{eT} sf.* **1.** (İnsan için) saçsız. [DLT] **2.** (Hayvan için) boynuzsuz. [DLT] **tok yılkı,** *{eT} Boynuzsuz hayvan.* [DLT]

tok[5], [Fr. toque] *is.* Binicilerin bir düşme sırasında başlarını bir yere çarpmaktan korumak için giydikleri kenarsız başlık.

tok[6], [tavuk > toyuk > tōk] *(to:k) {ağız} is.* Tavuk. [DS]

tok[7], [tok] *{ağız} is.* **1.** Sabanı oka bağlayan ağaç. **2.**

Sabanın uç demirini tahta bölümüne bağlayan demir bilezik. **3.** Aşık kemiğinin çıkıntılı yanı. [DS]

toka[1], [Ar. ṭavḳ ? / tok *(yans.)* > tok-ı-mak > toku > tokka / toġa] *(to'ka) is.* **1.** *{ağız}* Halka; çember. [DS] **2.** Kemer, kayış gibi bağları birbirine iliştirmeğe ve istenilen genişlikte tutmaya yarayan, küçük bir dili bulunan halka; at kolanı halkaları. *{eT} (aym)* [Nevâyî] [Bahşayiş] **3.** Kadınların saçlarını tutturmakta kullandıkları süs eşyası. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** Çığırtkan olarak kullanılan ördeklerin ayaklarına geçirilen pirinç ya da kösele bilezik. **5.** *{ağız}* Yemliklere hayvan bağlamak için takılan demir halka. [DS] **6.** *{ağız}* Kalem çengeli. [DS] **7.** *{ağız}* Çoban köpeklerinin boynuna takılan mahmuzlu demir halka. [DS] **toka dili,** *Bir tokanın ortasına yerleştirilen, kemer ya da kayışın deliğine geçerek kaymasını önleyen küçük çivi.*

toka[2], [İt. tocare *(dokunmak)* > tocca *(dokun)*] *is.* **1.** El sıkışma. **2.** Birbirinin sağlığına kadeh kaldırma. **3.** Elinin içine gizlice koyma. **4.** Dokuma tezgâhlarındaki iplik makarası. **toka etmek,** *1. El sıkışmak. 2. Kadeh kaldırmak. 3. dnz. Karşılıklı iki şeyi gerip birbirine dayamak. 4. argo. Vermek. 5. dnz. (Sancak için) direğin tepesine kadar çekmek.*

toka[3], [tok-a] *{eT} is.* **1.** Hastalık; sakatlık. [EUTS] **2.** *sf.* Kör. [EUTS]

toka[4], [tok-a] *{ağız} is.* **1.** Bilye. **2.** Topaç. [DS]

toka[5], [? toka] *{ağız} is.* Taze mısır koçanı. [DS]

tokaç, -cı [tok *(yans.)* > tok-ī-mak / tok-ā-mak *(dövmek; vurmak; savaşta mağlûp etmek)* > tok-a-ç] *is.* **1.** Köylerde çamaşır yıkamakta kullanılan tahtadan yapılma yassı gövdeli, saplı araç. **2.** Kurşun boruları düzeltmekte kullanılan, sert ağaçtan yapılmış araç. **3.** Tahıl dövmekte kullanılan tarım aracı. **4.** *{eT}* Çörek. [DLT] **5.** *{ağız}* Kayık küreğinin şişkin bölümü. [DS] **6.** *{ağız}* Toprağı pekiştirmeye yarayan ağaç tokmak. [DS] **tokat balığı,** *{ağız} Yeni yumurtadan çıkmış kurbağa yavrusu; iribaş.* [DS]

tokaçlama, [tokaç-la-ma] *is.* Tokaçlamak eylemi.

tokaçlamak, [tokaç-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Tokaçla döverek yıkamak; tokaç vurmak. *{ağız} (aym)* [DS]

tokaçlanış, [tokaç-la-n-ış] *is.* Tokaçlanmak eylemi ve biçimi.

tokaçlanma, [tokaç-la-n-ma / tok-a-ç-la-n-ma] *is.* Tokaçlanmak eylemi.

tokaçlanmak, [tokaç-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tokaçla dövülmek; tokaç vurulmak. **2.** *dönşl. f. [-ır]* Tokaç edinmek; tokaç sahibi olmak.

tokaçlayış, [tokaç-la-y-ış] *is.* Tokaçlamak eylemi veya biçimi.

tokaj, [Tokaj *(Macaristan'da bir kent)*] *is.* → tokay.

tokalaç[1], [toka-la-ç طوقلاچ] *is.* **1.** *{OsT}* Tekerleğimsi başlık; agel. **2.** *{ağız}* Eğrilmek üzere bilezik biçimi verilmiş yün topağı. [DS] **3.** *{ağız} sf.* (Öküz boynuzu vb. için) düz olmayan; eğri. [DS] **4.** *{ağız}* (Çocuk için) bodur; şişman. [DS]

tokalaç[2], **-cı** [toka-la-ç] *{ağız} is.* Tabaklanmış deri artıklarının ıslatılıp topak yapıldıktan sonra yakılmak için kurutulmuş durumu. [DS]

tokalak[1], **-ğı** [toka-la-k] *{ağız} is.* Topak; küçük parça. [DS]

tokalak[2], **-ğı** [toka-la-k] *{ağız} sf.* **1.** Kısa boylu; tıknaz. **2.** Yuvarlak; yumru. [DS]

tokalak[3], **-ğı** [toka-la-k] *{ağız} is.* Koyun, keçi vb. hayvanların kuyruk altındaki tüylerine yapışan pislik. [DS]

tokalama, [tok-a > toka-la-ma] *is.* Tokalamak eylemi.

tokalamak[1], [tok-a > toka-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Toka takmak. **2.** (Kemer vb. için) tokasını iliştirmek. **3.** (Saç için) toka ile tutturmak. **4.** *argo.* (Para için) vermek; toka etmek.

tokalamak[2], [tok > tok-a-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* (Ceviz için) silkmek. [DS]

tokalan, [toka-lan] *{ağız} is. folk.* Değnekle oynanan bir tür çocuk oyunu. [DS]

tokalanma, [tok-a > toka-la-n-ma] *is.* Tokalanmak eylemi.

tokalanmak, [tok-a > toka-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Toka takılmak. **2.** Tokası iliştirilmek; toka ile tutturulmak. **3.** *dönşl. f.* Toka sahibi olmak; toka edinmek; tokalı hâle gelmek.

tokalaşma, [toka-la-ş-ma] *is.* **1.** Tokalaşmak eylemi. **2.** Tokalaşmak durumu.

tokalaşmak[1], [toka[1]-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Toka durumuna gelmek; toka gibi olmak.

tokalaşmak[2], [toka[2]-la-ş-mak] *işteş. f. [-ır]* Tanışma, vedalaşma vb. sırasında karşılıklı olarak birbirinin elini sıkmak; el sıkışmak.

tokalı, [toka[1]-lı] *sf.* Tokası bulunan; toka takılmış olan; tokası iliştirilmiş olan.

tokalmak, [tok-al-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kalınlaşmak; dolgunlaşmak. [DS]

tokama, [tok-a-ma] *{ağız} is.* Tarla, bağ bahçe veya mandıra kapısı. [DS]

tokamak[1], [tok-ā-mak] *(toka:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Vurmak; dövmek; ezmek; tokmaklamak. [EUTS] **2.** Sokmak; tepmek. [EUTS] **3.** *{ağız}* Uğramak. [DS]

tokamak[2], [Rus. **to**roydalnaya **ka**mera s **mak**nitnıym polem *(manyetik alanlı toroidal oda)*] *kısalt. is.* Rus fizikçilerinin termonükleer araştırmalarda kullanmak üzere tasarladıkları bir makine türü.

tokana, [Far. ṭabḫ-ḫāne] *{ağız} is.* **1.** Mutfak. **2.** Kiler. [DS]

tokanak, -ğı [Far. ṭabḫ-ḫāne] *{ağız} is.* Mutfak. [DS]

tokar, [Yun. dokhári] *{ağız} is.* Ağaç çengel. [DS]

tokara[1], [Bul. kótara] *{ağız} is.* **1.** Akarsularda balık

toksikoloji, [Fr. toxicologie] *is.* Zehirlerle, zehirlerin tanınması ya da organizma üzerindeki etkilerinin incelenmesi vb. bilimsel çalışmalar; ağı bilimi.

toksikoman, [Fr. toxicomane] *is.* Dışardan alınan bir takım ağılı ve uyuşturucu maddelere karşı bağımlılık kazanmış ve bunların vücutta yarattığı etkilerin arayışı içinde olan kimse.

toksikomani, [Fr. toxicomanie] *is.* Dışardan alınan bir takım ağılı ve uyuşturucu maddelere karşı kazanılmış bağımlılık; uyuşturucu tutkunluğu; ağı tutkunluğu.

toksin, [Fr. toxine] *is.* **1.** Bazı canlı organizmalarda bulunan zehir; ağı. **2.** Bakteriler tarafından üretilen zehirli çözünür madde.

toksisite, [Fr. toxicité] *is.* Zehirleyicilik niteliği; zehirlilik.

toksiyoloji, [Fr. toxiologie] *is.* Tıbbın zehirlerle ilgili bölümü.

toksoit, [Fr. toxoïde] *is.* Aktifliği giderilmiş zehir.

tokson, [tokkuz + ōn] *(tokso:n) {eT} is.* Doksan.

toksun, [tokkuz+on] *{eT} is.* Doksan sayısı. [DLT]

toktamak, [tokī-mak > tok(ı)-t-a-mak > tokta-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** Dinlenmek; rahatlamak. **2.** Serinlemek. [DS]

toktağan, [tok-ī-t-mak > tok(ı)t-ağan] *sf.* (Kar için) yaz kış erimeden kalan; üst üste yığılarak sıkışıp sertleşmiş.

toktok, -ğu [tok+tok] *{ağız} is.* Havan. [DS]

toktoku[1], [tok+tok-u] *{ağız} is.* Kulpsuz küçük su testisi. [DS]

toktoku[2], [tok+tok-u] *{ağız} is.* Ahlat kurusu ile kavrulan dövülmüş mısır. [DS]

toktur, [Fr. docteur => doktor > toktur] *{ağız} is.* Doktor; hekim. [DS]

toku[1], [tokū] *(toku:) {eT} is.* **1.** Toka; kemer tokası. [DLT] [Gabain] **2.** Kuşak süsü. [Gabain]

toku[2], [tokü] *(toku:) {eT} is.* **1.** Hediye; dürü; bohça. **2.** Merasim; tören. [EUTS] [Gabain] **3.** Töre; düzen; örf; âdet. [EUTS] [KB]

toku, [tok-u] *{ağız} is.* Çamaşır tokacı. [DS]

tokuç[1], [tok > tok-aç / tok-uç] *{eT} is.* Çörek. [DLT]

tokuç[2], **-çu** [tok *(yans.)* > tok-ī-mak / tok-ā-mak > tok-u-ç / tok-a-ç] *is.* **1.** *{OsT}* Çamaşır tokmağı; tokaç. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Et döveceği. [DS] **3.** *{ağız}* Değnek. [DS] 🗗 **tokuç balığı,** *{ağız} Yumurtadan yeni çıkmış kurbağa yavruları.* [DS]

tokuç[3], **-cu** [tok-uç] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) başı büyük, zekâsı gelişmemiş. **2.** (Kişi için) alnı çıkık olan. [DS]

tokuç, -cu [tok-uç] *{ağız} is.* İki üç yaşlarındaki çocuk. [DS]

tokuçlamak, [tokuç-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Çamaşırı tokaçla vurarak yıkamak.[DS]

tokuğu, [tok-ī-mak > tok-u-ğü] *(tokuğu:) {eT} is.* Def tokmağı; davul tokmağı. [EUTS]

tokuk, -ğu [tok-u-k ?] *{ağız} is.* Gül goncası. [DS]

tokula, [toku-la] *{ağız} is.* Değnekle yuvarlak taşa vurarak oynanan bir çocuk oyunu. [DS]

tokulamak[1], [tokū > tokū-lā-mak] *(toku:la:mak) {eT} [-r] is.* Toka yapmak. [DLT]

tokulamak[2], [toku-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Ham ipliği tokaçla dövmek. [DS]

tokuldamak, [tok-ul-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u) -yor]* (Su için) kaynamak; fokurdamak. [DS]

tokuldaşmak, [tok-ul-da-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* **1.** Konuşmak; sohbet etmek; yarenlik etmek. **2.** Birini kandırmak, inandırmak için konuşmak. **3.** Gizli konuşmak. [DS]

tokulığ, [tokū[2] > toku-lığ] *{eT} sf.* Kanunî; nizami; örfe uygun; yasal. [EUTS]

tokulmak, [tok-ul-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* → tokılmak. [DLT]

tokuluğ, [tokū[2] > toku-lüg] *(tokulu:ğ){eT} sf.* Kanunî; nizami; örfe uygun; yasal; faziletli. [EUTS] [Gabain]

tokum[1], [tokī-mak > toku-m] *{eT} is.* Boğazlanacak hayvan; boğazlanarak kesilen hayvanın derisi. [DLT]

tokum[2], [Moğ. tokom] *{eT} is.* Teğelti; semer. [Nevâyî]

tokum[3], [toğ-mak > toğ-um] *{eT} is.* Doğum; tevellüt. [EUTS]

tokum[4], [tokī-mak > toku-m] *{eT} is.* Dayanak; destek. [KB]

tokumak, [tok-ī-mak *(vurmak)* / tok-ā-mak / tok-u-mak طوقمق] *gçl. f. [-r]* **1.** *{eT}* Dövmek. [EUTS] [Gabain] **2.** *{eT}* Tepinmek. [EUTS] [Gabain] **3.** *{eT}* Bez dokumak. [Mühennâ] **4.** *{eAT}* Vurarak birbirine geçirmek. **5.** *{eAT} {OsT}* Çakmak; kakmak. **6.** *{ağız}* (Ceviz, erik vb. meyveleri sırıkla vurarak düşürmek; sopa ile silkmek. [DS]

tokun, [tok-un] *{eT} zf.* Tok olarak.

tokunmak, [tok-ī-mak > tok-u-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* (Hayvan için) kesmek; boğazlanmak. [DLT]

tokur[1], [tok-u-r] *{ağız} is.* **1.** Büyük bilye. **2.** Taş bilye. [DS]

tokur[2], [tok-u-r] *{ağız} is.* Küçük bağlama; cura. [DS]

tokur[3], [tok-u-r] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) kısa boylu ve şişman; cüce. **2.** (Kişi için) kısa boylu fakat güçlü. **3.** (Kişi için) kaba. **4.** (Kişi için) durgun. **5.** (İnsan veya hayvan için) yaşlı. **6.** Toparlak. **7.** Gelişmemiş; sıska. [DS] 🗗 **tokur etmek,** *{ağız} Hoşnutsuzluğunu belli ederek soğuk davranmak.* [DS]

tokur[4], [tok-u-r] *{ağız} is.* Su kabı. [DS]

tokura, [Bul. kótara] *{ağız} is.* İnek ahırı. [DS]

tokurcak, -ğı [tokur-cak] *{ağız} is.* Çamaşır tokacı. [DS]

tokurcu, [tokur-cu(n)] *{ağız} is.* **1.** Damların kıyılarına konulan yassı ağaç. **2.** Verevine dokunan şayak kumaş. **3.** Başları aşağıya gelmek üzere dizilen ekin demetleri. [DS]

tokurcuk, -ğu [tokur-cuk] *{ağız} is.* Toprak damlara döşenen çalı çırpının yerlere dökülmemesi için altlarına yerleştirilen ağaçlar. [DS] ☞ **tokurcuğu düzgün olmak,** *{ağız} İşi yolunda olmak.* [DS]

tokurcun[1], [tokuz / toku(r)-cun *(dokuzlu)* طوقرجون] *is.* **1.** *{eAT}* Ekin demetlerinden yapılan yığın. **2.** *{ağız}* Başakları iç yana gelecek şekilde dokuz bağlamdan yapılmış ekin yığını. [DS] **3.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Yirmi dört evli bir tahta üzerinde dokuz taşla oynanan bir oyun; dokuz taş oyunu. [DS]

tokurcun[2], [tokur-cun] *{ağız} is.* **1.** Dört köşe; kare. **2.** Kirizma yapılan bağda, birer metre ara ile ip çekme işi. **3.** Çizgili, desenli çarşaf. **4.** Bez dokuma biçimi. [DS]

tokurcun[3], [tokur-cun] *{ağız} is.* **1.** Dam kıyısı. **2.** Damların kıyısına konan yassı ağaçlar. [DS] ☞ **tokurcun etmek,** *{ağız} Çiğnemek.* [DS]|| **tokurcunu düzgün olmak,** *{ağız} İşleri yolunda gitmek.* [DS]

tokurdak[1], [tok-ur-da-k] *{ağız} is.* **1.** İçi boş incir kurusu. **2.** Özü olmayan; içi boş meyve. [DS]

tokurdak[2], **-ğı** [tok-ur-da-k] *{ağız} is.* Deve veya katırlara takılan büyük çan. [DS]

tokurdak[3], **-ğı** [tok-ur-da-k] *{ağız} is.* Erkeklik bezi. [DS]

tokurdama, [tok *(yans.)* > tok-ur-da-ma] *is.* Tokurdamak eylemi.

tokurdamak, [tok *(yans.)* > tok-ur-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Kaynama durumundaki sıvılar içinden çıkan hava kabarcıkları tok bir ses çıkarmak; tokurtu ile kaynamak; fokurdamak.

tokurdatma, [tok *(yans.)* > tok-ur-da-t-ma] *is.* Tokurdatmak eylemi.

tokurdatmak, [tok *(yans.)* > tok-ur-da-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tokurtu çıkartmak; tokurtu çıkararak kaynamasını sağlamak; tokurdamak eylemini yaptırmak. **2.** *{ağız}* Nargile içmek. [DS] **3.** *{ağız}* Su içerken ses çıkarmak. [DS]

tokurdum, [tukur-dum] *{ağız} is.* **1.** Örgüt; düzen. **2.** Tertip. [DS]

tokurga, [Moğ. toğurka] *{eT} is.* İbrik ve benzeri şeylerin emziği; emzik. [DLT]

tokurka, [Moğ. toğurka] *{eT} is.* → tokurga.

tokurkak, [tok-urkā-mak > tokurka-k] *{eT} sf.* Kendini tok sayan. [ETY]

tokurkamak, [tok > tok-urkā-mak] *(tokurka:k) {eT} gçsz. f. [-r]* Kendini tok saymak. [ETY]

tokurşak, -ğı [tok-ur-(u)ş-ak ?] *{ağız} is.* **1.** Meşe palamudu. **2.** Servi kozalağı. [DS]

tokurtu, [tok *(yans.)* > tok-ur-tu] *is.* Kaynama sırasında sıvının dibinden çıkan kabarcıkların çıkardığı tok ses.

tokusınç, [tokuz-unç / toku(s)-ınç] *{eT} sf.* Dokuzuncu. [ETY]

tokuş[1], [tok-ī-mak > tok-ı-ş / tok-u-ş] *is.* **1.** *{eT}* Savaş; muharebe. [DLT] [Mühennâ] **2.** Tokuşmak eylemi. **3.** İliştirme; verme (değiş tokuş).

tokuş[2], [tok-u-ç] *{ağız} is.* Tokaç. [DS]

tokuşgan, [tok-u-ş-gān] *(tokuşga:n) {eT} sf.* Her zaman çarpışan; kavgacı. [DLT]

tokuşlag, [tokuş-laġ] *{eT} is.* Savaş yeri. [Mühennâ]

tokuşma, [*eT.* tok-ı-ş-ma] *is.* Tokuşmak eylemi.

tokuşmak, [*eT.* tok-ī-mak > tok-ı-ş-mak] *işteş. f. [-ur]* **1.** Kafalarını birbirine vurmak; kafa kafaya vuruşmak. **2.** *{eT} {eAT} {OsT}* Vuruşmak; çarpışmak; harp etmek. [DLT] **3.** *dönşl. f. {eT}* Yayılmak; bulaşmak. [DLT]

tokuşturma, [tokuş-tur-ma] *is.* Tokuşturmak eylemi.

tokuşturmak[1], [tokuş-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Tokuşmak eylemini yaptırmak; tokuşmalarını sağlamak. **2.** Kafa kafaya vuruşturmak. **3.** Çarpıştırmak.

tokuşturmak[2], [tukuş-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Değiş tokuş etmek; değiştirmek. [DS]

tokutma, [tok-u-t-ma] *{ağız} is.* Köy yolu ağzı. [DS]

tokutmak[1], [tok-ī-mak > toku-t-mak طوقودمق] *gçl. f. [-ur]* **1.** *{eAT}* Çaktırmak. **2.** *{ağız}* Dokutmak. [DS] **3.** *{ağız}* (Ceviz, erik vb. için) sırıkla dallarına vurarak düşürmek; sırıkla silkmek. [DS]

tokutmak[2], [tok-u-t-mak] *{ağız} is.* Köy yolu ağzı. [DS]

tokuz[1], [tokūz / tokkūz / tokz] *(toku:z) {eT} is.* Dokuz; 9. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] [Üç İtigsizler] [Tekin] ☞ **tokuz biñ,** *{eT} Dokuz bin.* [Bahşayiş]|| **tokuz düzen,** *{OsT} Dokuz felek.*|| **tokuz kırk,** *{eT} Otuz dokuz.*|| **tokuz on,** *{eT} Doksan.* [DLT]|| **tokuz otuz,** *{eT} Yirmi dokuz.*

tokuz[2], [tok-uz] *sf.* (Kumaş için) sık ve kalınca dokunmuş; katı; dayanıklı.

tokuzar, [tokküz > tokuz-ār] *(tokuza:r) {eT} sf.* Dokuzar.

tokuzınç, [tok-uz-ınç / tok-uz-unç] *{eT} sf.* Dokuzuncu. [ETY]

tokuzlatmak, [tok-uz-la-t-mak طوقزلدمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Döverek cezalandırmak.

tokuzunç, [tok-uz-unç / tok-uz-ınç] *{eT} sf.* Dokuzuncu. [ETY] [EUTS] [Tekin]

tokyo, [Tokyo *(Japonya'da kent)*] *(to'kyo) is.* Plastikten yapılma üstü açık bir tür terlik.

tol[1], [Yun. tolos *(tonoz)*] *{ağız} is.* **1.** Taş kemer; taş kemerle yapılmış kapı, oda ya da ev. **2.** Kapalı çarşı. **3.** Bahçe evi; kulübe. **4.** Duvar. **5.** Temel. **6.** Yer altındaki ev veya ahır. **7.** Samanlık. **8.** Kuzuluk. **9.**

datmak; dümen. [DS] 🗗 **toloza düşürmek,** *{ağız} Düzen kurarak bir kimseyi zarara uğratmak; tuzağa düşürmek.* [DS]

toloz[3], [? toloz] *{ağız} is.* Tipi; kar. [DS]

tolp, [töl-mak > tol-up / tolp] *{eT} sf.* Bütün; hep; tamamıyla. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

tolpı, [tolp-ī] *(tolpı:) {eT} zf.* Bütünü; her tarafı; bütün mahiyeti. [ARAT] 🗗 **tolpu tüzün,** *Her bakımdan tam; her tarafı düzgün; pürüzsüz.*

tolturmak, [töl-mak > tol-tur-mak / tol-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Doldurmak. [DLT]

tolu[1], [töl-mak > tol-ü طلو] *(tolu:) {eT} sf.* **1.** Dolmuş olan; dolu; (boş olmayan); çok. *{eAT} (aym)* [DLT] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] **2.** Bir şeyin etrafı; çevresi. [EUTS] **3.** *{eAT} {OsT}* İçki dolu kadeh; sağrak. 🗗 **tolu ay,** *{eAT} {OsT} 1. Dolunay. 2. Ay ışığı; mehtap.* 🗗 **tolu suyu,** *{ağız} Çamaşır yıkamakta kullanılan küllü su.* [DS]

tolu[2], [tol-u] *{eT} e.* **1.** (Pekiştirme edatı) tam; bütün; tamamıyla; hep; tekmil. [ARAT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **2.** *sf.* Mükemmel; isabetli. [Gabain]

tolu[3], [tol-u] *{eAT} {ağız} is.* (Yağış biçimi) dolu. [DS] 🗗 **tolu kesmek,** *{ağız} folk. O yıl az dolu yağması dileğiyle, yağan ilk dolu tanesi ailenin ilk çocuğu tarafından bıçakla ikiye kesilmek.* [DS]|| **tolu tolu,** *{ağız} Tane tane.* [DS]

tolu[4], [tol-u / tol-a] *{ağız} is.* Kuyudan su çekmekte kullanılan tahta veya çinko kova. [DS]

tolu[5], [*eT.* taluy > tolu] *{ağız} is.* Deniz. [DS]

toluk[1], [tolu-k نولوق:] *{OsT} is.* Çiy; jale.

toluk[2], [töl-ük / tol-uk ?] *{ağız} is.* Koyun ve keçi yavrusu. [DS]

toluk[3], [tolkuk > toluk] *{ağız} is.* Davar derisinden yapılmış yayık. [DS]

toluklamak, [toluk-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Çevirmek; dolamak; sarmak. [DS]

tolukmak, [tolu-k-mak طولقمق] *gçsz. f. [-ur]* **1.** Köpürüp taşmak. **2.** *{OsT}* Hiddetlenmek. **3.** *{eAT}* Gözleri yaşla dolmak; ağlayacak hâle gelmek; dolukmak.

tolulamak, [töl-mak > tol-ü > tol-u-lā-mak] *(tolula:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Doldurmak. [KB]

toluluk, -ğu [töl-mak > tol-ü > tol-u-luk طوللق] *{eT} is.* **1.** Dolu olma durumu. [KB] **2.** *{eAT}* Ayın on dördü; bedir.

tolum[1], [töl-mak > tol-um] *{eT} is.* Silah. [DLT] [KB]

tolum[2], [töl-mak > tol-um] *{eT} sf.* Tam; mükemmel. [EUTS]

tolumlanmak, [tolum-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Silahlanmak. [DLT]

tolumluğ, [tolum-luğ] *{eT} sf.* Silahlı. [DLT]

tolun[1], [töl-mak > tol-un] *{eT} sf.* **1.** Dopdolu; hep. [EUTS] **2.** *is.* Bütünlük; mükemmellik. [Gabain] **3.** (Ay için) tam yuvarlak hâlde; yusyuvarlak; dolun; ayın on dördü; dolun. [DLT] [KB] 🗗 **tolun ay,** *{eT} {OsT} Ayın on dördü.* [DLT]

tolun[2], [*eT.* tuluñ > tolun] *{ağız} is.* Kulak ile kaş arasındaki bölüm; dulun. [DS]

tolunay, [tol-un+ay] *is.* Dolunay.

tolunmak[1], [tol-un-mak طولينمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* (Ay için) dolu hâle gelmek; dolunay olmak. [YE]

tolunmak[2], [tul-un-mak / tol-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* (Güneş için) batmak. [DS]

tolup, [töl-mak > tol-up / tol-p] *{eT} sf.* → tolp.

tolursuk, [tol-ar-suk / tolur-suk] *{eT} is.* **1.** Ayak ökçesi. **2.** Hayvanın art ayağı. [DLT]

toluy, [Çin. ta *(büyük)* + lywi *(asıl su)*] *{eT} is.* Deniz. [Gabain] [EUTS]

tolüen, [Fr. toluène] *is.* Taş kömürü katranından elde edilen, kimyasal formülü $C_6H_5–CH_2$ olan benzen türevi hidrokarbon; metilbenzen; fenilmetan.

tolvır, [talp-ır-mak > talpar / talvır / talvar / talfar / tolvır (Clauson *böyle okumuş)*] *{eT} is.* Keklik. [DLT]

tolyan, [? tolyan] *{ağız} is.* Geniş alan. [DS]

tom[1], [tom / tomb *(yans.)*] *is.* Şişmanlığı, iri olmayı ve kabarıklığı anlatan kök. [Zülfikar] *tom tom, tomuş tomuş*

tom[2], [tom] *{ağız} is.* İnce tahta yapmaya uygun küçük tomruk. [DS]

tom[3], [Far. toḫm => töm] *(to:m) {ağız} is.* Tohum. [DS]

toma[1], [tö-mak > to-mā [Clauson *böyle okumuş*] [DLT'te *tuma*]] *(toma:) {eT} is.* Köpük. [DLT] 🗗 **toma buḫsun,** *Küpte bulunan darı şarabının köpüren kısmı.* [DLT]

toma[2], [tom-a] *{ağız} sf.* Tombul; toparlak; tıknaz. [DS]

toma[3], [tom-a] *{ağız} is.* Kuyruksuz tavuk. [DS]

toma[4], [Meksik d. tomatto / Yun. tomata] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tomafil, [Fr. otomobil] *{ağız} is.* Otomobil. [DS]

tomahavk, [Kızıld.d. tamahacan > İng. tomahawk] *is.* **1.** Kuzey Amerika yerlileri olan Kızılderililerin kullandığı savaş baltası. **2.** *as.* Denizden fırlatılan Amerikan yapısı Cruise tipi güdümlü füzelerden biri.

tomak[1], **-ğı** [tom *(yuvarlak şey)* > tom-ak طوماك] *is.* **1.** Ağaçtan yapılmış top. **2.** Ağaç gürz. **3.** Kısa konçlu, yandan kopçalı, ökçesiz, altı kösele bir tür çizme. *{OsT} {ağız} (aym)* [DS] **4.** *spor.* İçi keçe, üstü meşin kaplı yuvarlak oyun aracı. **5.** *{ağız}* Kütleşmiş, körlenmiş sivri uç. [DS] **6.** *{ağız}* Dayak; kötek. [DS] 🗗 **tomak oyunu,** *Tomak adı verilen top ile rakip oyuncuları vurma esasına dayanan altışar kişilik iki ekip arasında oynanan bir spor karşılaşması.*

tomak[2], [tom-ak] *{ağız} sf.* **1.** Yuvarlak. **2.** (Kişi için) kısa boylu. **3.** (Bebek için) çok şişman. [DS]

tomak[3], [tō-mak / tū-mak] *(to:mak) gçsz. f. [-r]* **1.** Dolmak; dolu olmak. **2.** Doymak. [Gabain] [ETY] [Tekin]

tomaka[1], [tomak-a] *is.* **1.** *folk.* Türkmen kadın süslerinde önemli bir yeri olan, çene altından ve yanaklar üzerinden dolanarak baş örtüsüne kancalarla tutturulan altın ya da gümüş takı. *{ağız} (aymı)* [DS] **2.** *{ağız}* Çocuk oyunlarında kamçı yerine kullanılan, ucuna düğüm atılmış büyük mendil. [DS]

tomaka[2], [tomak-a] *{ağız} sf.* Güdük; yuvarlak; küçülmüş. [DS]

tomakçı, [tomak-çı] *is. spor.* **1.** Tomak oyuncularına verilen ad. **2.** *sf.* Eli çabuk; hızlı iş gören.

tomalacık, -ğı [toma-la-cık] *{ağız} sf.* Tombul; toparlak. [DS]

tomalaç, [tom-al-aç طومالاج] *{eAT} sf.* **1.** Tümsek; yumru; kambur. [TS] **2.** Yokuş.

tomalak, -ğı [toma-l-ak] *{ağız} sf.* Tombul; tıknaz; toparlak. [DS]

tomalan, , [tom-al-an طوملن] *{eAT} is. bot.* Domalan mantarı.

tomalıç, [tom-al-ıç طومالج] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** → tomalaç. **2.** *{ağız}* Tepe; tümsek. [DS] 🗗 **tomalıç gözlü,** *{OsT} Fırlak gözlü; patlak gözlü.*|| **tomalıç olmak,** *{OsT} 1. Yumrulaşmak; tümsekleşmek. 2. (Göz için) fırlak olmak; pırtlak olmak.*

tomalmak[1], [tom *(yans.)* > tom-al-mak طوملمق] *gçsz. f. [-ur]* **1.** *{eAT} {OsT}* Yusyumru kabarmak; tümsek oluşturmak. **2.** *{ağız}* Secde eder gibi durmak. [DS]

tomalmak[2], [tom-al-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* → tomsumak. [DS]

toman, [Far. tunbān] *{ağız} is.* **1.** Don; şalvar. **2.** Kadın şalvarı. **3.** Bol pantolon. [DS]

tomanı, [? tomanı] *{ağız} is.* Mısır sapları tutamlarının bir kazık çevresinde toplanması ile oluşturulan yığın.[DS]

tomar, [Yun. tomos *(kitap cildi)* / tomarios > Ar. tūmār] *is.* **1.** Dürülerek boru biçimine getirilmiş deri ya da kâğıt, karton. **2.** Eskiden topların içini temizlemekte kullanılan ucu fırçalı büyükçe çubuğa verilen ad. **3.** Yastık ya da minder üzerine geçirilen kalın kumaş. **4.** Emme basma tulumba gövdesi. **5.** Kaba, parlak tüylü köpek. **6.** *sf.* Sarılıp silindir biçimine getirilmiş olan.

tomara, [? tomara] *{ağız} is.* Bir tür yaban pazısı. [DS]

tomarı, [tomar-ı] *{ağız} zm.* Tamamı; tümü; hepsi. [DS]

tomarlamak, [tomar-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* **1.** Bir araya yığmak; toplamak. **2.** Deste yapmak. [DS]

tomarmak, [tom-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Somurtmak. [DS]

tomas, [tomas] *{ağız} is.* Kaymaktan yapılan bir tür tulum peyniri. [DS]

tomaşmak, [tom-aş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Darılmak. [DS]

tomat, [Meksik d. tomatto / Yun. tomata] *{ağız} is.* Domates. [DS] 🗗 **tomat ekşisi,** *{ağız}* Salça. [DS]

tomata, [Meksik d. tomatto / Yun. tomata] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tomatça, [Yun. tomata] *{ağız} is.* Patates. [DS]

tomate, [Yun. tomata] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tomatır, [? tomatır] *{ağız} is.* **1.** Yığın. **2.** Elli bağlamdan oluşan keten yığını. [DS]

tomati, [Yun. tomata] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tomatisma, [Fr. romatisme] *{ağız} is.* Romatizma. [DS]

tomatos, [Yun. tomata] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tomaz, [tom-az] *{ağız} sf.* **1.** Tombul; toparlak; tıknaz. **2.** (Kişi için) eğri burunlu. **3.** (İnsan ya da hayvan için) çok küçük; yavru. **4.** Güldürücü; şen; şakacı. [DS]

tomb[1], [tom / tomb *(yans.)*] *is.* Şişmanlığı, iri olmayı ve kabarıklığı anlatan kök. [Zülfikar] *tomb-al-ak, tomb-ul, tomb-iş, tomb-uş*

tomb[2], [tomb / tömb / tönb / tumb / tümb *(yans.)*] *is.* Yuvarlanmayı, takla atmayı, dengeyi kaybederek düşmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tomb-ak, tomb-al-ak, tomb-ul*

tombadız, [tomb *(yans.)* > tomb-ad-ız] *{ağız} sf.* Şişman ve kısa boylu.[DS]

tombak[1], **-ğı** [Tayca. tambac > Fr. tombac] *is.* **1.** Birleşiminde % 80 bakır, % 20 çinko bulunan, el işçiliğinde genellikle şerit ya da tel biçiminde kullanılan alaşım. **2.** Altın-cıva amalgamıyla sıvandıktan sonra ısıl yöntemlerle cıvanın uzaklaştırılmasıyla yapılan altın kaplama işlemi. **3.** *{ağız}* Bakır ya da tuncun altınla alaşımından elde edilen maden. [DS] **4.** *sf.* Bu metalden yapılmış olan.

tombak[2], **-ğı** [tomb *(yans.)* > tomb-ak] *{ağız} sf.* **1.** Toparlak, küre biçiminde. **2.** Tombul; toparlak; tıknaz. **3.** *is.* Bilye; zıpzıp. [DS] 🗗 **tombak tombak,** *{ağız} Top top; topak topak.* [DS]

tombak[3], **-ğı** [tomb *(yans.)* > tomb-ak] *{ağız} is.* Yüksek toprak yığını; tümsek; tepe. [DS]

tombak[4], **-ğı** [tomb *(yans.)* > tomb-ak] *{ağız} is.* **1.** Şeftali. **2.** Kayısı. [DS]

tombak[5], **-ğı** [tomb *(yans.)* > tomb-ak] *{ağız} is.* Tek taşlı değersiz yüzük. [DS]

tombak[6], **-ğı** [tomb-ak] *{ağız} sf.* Başı açık. [DS]

tombala, [İt. tombola] *(to'mbala) is.* **1.** Üzerinde 1'den 90'a kadar karmaşık rakamlar bulunan 24 kart ve üzerinde rakamlar yazılı 90 küçük taşın çekilmesi ile oynanan bir oyun. **2.** Bir kart üzerindeki bütün rakamların doldurulması ile yapılan en bü-

yük oyun. **3.** *ünl.* Bütün rakamları dolduran oyuncunun tombala yaptığını haber vermek için söylediği söz. ☐ **tombaladan çıkmak,** *Beklenmedik bir durumla karşılaşmak; umulmadık bir anda meydana gelmek.* | **tombala yapmak,** *Tombala oyununda bir karttaki bütün rakamları doldurmak.*

tombalacı, [tomb *(yans.)* > tomb-ala-cı] *is.* Sokaklarda tombala çektirerek para kazanan kimse.

tombalacılık, -ğı [tomb *(yans.)* > tomb-ala-cı-lık] *is.* Tombalacının yaptığı iş.

tombalak[1]**, -ğı** [*eT.* tomb *(yans.)* > tomb-al-ak] *is.* Takla. ☐ **tombalak aşmak,** *{ağız} Takla atmak.* [DS]‖ **tombalak atmak,** *{ağız} Takla atmak.* [DS]

tombalak[2]**, -ğı** [tomb *(yans.)* > tomb-al-ak] *{ağız} sf.* **1.** Toparlak; küre biçiminde. **2.** (Kişi için) kısa boylu ve şişmanca; tombul. [DS]

tombalak[3]**, -ğı** [tomb *(yans.)* > tomb-al-ak] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tombalak[4]**, -ğı** [tomb *(yans.)* > tomb-al-ak] *{ağız} is.* **1.** Pervane. **2.** Kelebek. [DS]

tombalak[5]**, -ğı** [tomb *(yans.)* > tomb-al-ak] *{ağız} is.* Dana. [DS]

tombarlak, -ğı [tomb *(yans.)* > tomb-ar-la-k] *{ağız} sf.* Yuvarlak; küre biçiminde. [DS]

tombatın, [Yun. tompáta / Ar. ṭummāṭım طماطم] *{ağız} is.* Pancar. [DS]

tombatıya, [tomb *(yans.)* > tomb- *(yans.)* > tomb-atı-y-a] *{ağız} zf.* Boş yere; gereksiz olarak. [DS]

tombay, [dombay] *{ağız} is.* Manda. [DS]

tombaz, [tomb *(yans.)* > Az. tombaz طومباز] *is.* **1.** Irmaklarda çalışan altı düz güvertesiz tekne; altı düz borda kayığı. *{OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** Fıçı biçiminde yapılmış küçük duba. **3.** Yan yana bağlanarak üzerine tahtalar serilmek suretiyle köprü yapılan kayıktan dubalara verilen ad. **4.** *{ağız}* Yuvarlak biçimde bağlanmış saz demeti. [DS] ☐ **tombaz kılmak,** *{ağız} Takla atmak.* [DS]

tombik[1]**, -ği** [tomb *(yans.)* > tomb-ik] *is.* Kuzey Afrika kıyılarında yaşayan bir tür orkinos yavrusu; tombilya.

tombik[2]**, -ği** [tomb *(yans.)* > tomb-ik] *sf.* **1.** Küçük çocukları severken söylenen söz. **2.** *{ağız}* Şişmanca; tombul. [DS]

tombil, [? tombil] *is. zool.* **1.** Küçük ton balığı. **2.** *{ağız}* Küçük tür yunus balığı. [DS]

tombilik[1]**, -ği** [? tomb-il-ik] *is. zool.* → tombil.

tombilik[2]**, -ği** [tomb *(yans.)* > tomb-il-ik] *{ağız} sf.* Şişmanca; tombul. [DS]

tombilya, [tombil-ya ?] *is.* Orkinos yavrusu.

tombiş, [tomb *(yans.)* > tomb-iş] *{ağız} is.* Sevimli şişman; tombul. [DS]

tombu, [tomb *(yans.)* > tomb-u] *{ağız} is.* Küçük tepe; tümsek. [DS]

tombul[1]**,** [tomb *(yans.)* > tomb-ul] *sf.* **1.** (Kişi için) toplu; dolgun; şişmanca. **2.** (Bedenin bir bölümü için) şişmanlık belirtisi olan. **3.** (Sebze için) etli ve dolgun. **4.** *{ağız}* Sevimli. [DS]

tombul[2]**,** [tomb *(yans.)* > tomb-ul] *{ağız} is.* İki tekerlekli at arabası. [DS]

tombul[3]**,** [tomb-ul] *{ağız} is.* Küçük üzüm salkımı. [DS]

tombulca, [tombul-ca] *sf.* Biraz tombul; tombula yakın.

tombullaşma, [tombul-la-ş-ma] *is.* Tombullaşmak eylemi.

tombullaşmak, [tombul-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tombul duruma gelmek; şişmanlamak.

tombulluk, -ğu [tombul-luk] *is.* **1.** Tombul olma durumu. **2.** Tombul bir kimsenin niteliği.

tombulmak, [tomb *(yans.)* > tomb-ul-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Sıçramak. [DS]

tombulşak, -ğı [tomb *(yans.)* > tomb-ul-cak] *{ağız} is.* Gonca. [DS]

tombuluş, [tomb *(yans.)* > tomb-ul+uç] *{ağız} is.* Ense kökü ile sırtın birleştiği yer. [DS]

tomburcak, -ğı [tomur-cuk] *{ağız} is.* Tomurcuk. [DS]

tomburlak, -ğı [tomb *(yans.)* > tomb-ur-la-k] *{ağız} sf.* Küre biçiminde olan; toparlak. [DS]

tomburmak, [tomb *(yans.)* > tomb-ur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Tomurcuk vermesi için ağacı kesmek. [DS]

tomburt, [tomb *(yans.)* > tomb-ur-t] *{ağız} is.* Beş altı taneli üzüm salkımı. [DS]

tombustan, [tombustan] *{ağız} is.* Bok böceği. [DS]

tombuş[1]**,** [tomb *(yans.)* > tomb-uş] *{ağız} is.* Şişmanca; tombul; toplu. [DS]

tombuş[2]**,** [tomb *(yans.)* > tomb-uş] *{ağız} is.* Koyu pembe renkli, büyük çekirdekli bir çeşit kiraz. [DS]

tombuz, [tomb *(yans.)* > tomb-uz] *{ağız} is.* **1.** Bir avuç; bir tutam. **2.** Yumruk; boks. **3.** Çoban değneğinin kalın ucu. [DS]

tombuzlamak, [tombuz-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Yumruklamak. [DS]

tomçak, -ğı [tom-çak] *{ağız} is.* Gonca. [DS]

tomdurcuk, -ğu [tom-dur-cuk] *{ağız} is.* Gonca. [DS]

tomeç, -ci [tom-eç] *{ağız} is.* Su soğutmaya yarayan toprak kap. [DS]

tomekan, [Far. tūḫmügān] *{ağız} is.* Semizotu. [DS]

tomelya, [? tomelya] *{ağız} is.* Yanan odunların bir ucunu dayamak için ocak başına konulan taş.[DS]

tomes, [? tomes] *{ağız} is.* Kaburga kemiği. [DS]

tomgavıt, [tom+kavut] *{ağız} is. folk.* Düğünde, damat evinden kız evine gönderilen yiyecek vb. armağan. [DS]

-tomi, [Fr. -tomie] *son ek.* Latin kökenli organ adlarından, o organların ameliyatla alınma işlemine ilişkin birleşik kelimeler yapan son ek.

tomik, -ği [? tomik] *{ağız} is.* Tilki avı için yapılan avcı pusu yeri. [DS]

tomku, [tumku] *{ağız} sf.* Asık suratlı. [DS]

tomkurmak, [tom-kur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Surat asmak; somurtmak. [DS]

tomlımak, [tum > tum-lī-mak] *(tomlı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Soğumak. [EUTS]

tomlıtmak, [tum > tum-lı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Soğutmak. [EUTS]

tomludu, [tum-lı-t-mak > tum-lı-t-ū] *(tomlıdu:) {eT} sf.* Doğru; dürüst; adilane. [EUTS]

tomluğ, [tūm > tum-lī-mak > tum-lı-ġ] *{eT} sf.* **1.** (Su için) soğuk. **2.** (Yüz için) somurtkan. [EUTS]

tomofil, [Fr. otomobile] *{ağız} is.* Otomobil. [DS]

tomografi, [Fr. tomographie] *is. tıp.* **1.** Bir organın iki santim kalınlığında taranarak filmini çekmeye yarayan röntgen. **2.** Bu şekilde çekilmiş röntgen filmi.

tomp, [tomb / tomp] *{ağız} is.* **1.** Küçük tepe; tümsek. **2.** Tarlanın çevresini belirtmek için yapılan toprak sınır. [DS]

tompuz, [tomp-uz] *{ağız} is.* Yumru; ur. [DS]

tomra, [tom-ra] *{ağız} is.* **1.** Kurumuş çamur. **2.** Ayak topuğunda oluşan çatlak. [DS]

tomru, [tom-ru] *{ağız} is.* Dağlardaki küçük tepeler. [DS]

tomruk[1]**, -ğu** [tom *(yuvarlak şey)* > tom-ur-mak *(ağacı keserek kütük hâline getirmek)* > tom-(u)r-uk طومروق] *is.* **1.** Kereste hâline getirmek için belli bir uzunlukta kesilerek, dalları budanmış biçilmeye hazır ağaç gövdesi; ağaç kütüğü; kütük. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** Kalınlaşmış ağaç gövdesi. **3.** Tomurcuk. **4.** *{ağız}* Tutuk evi. [DS] **5.** Doğu ülkelerinde uygulanan bir tür işkence aracı. **6.** Taş ocağında kabaca yontulmuş taş parçası. **7.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Eskiden tutsakların ve tutukluların ayaklarına takılan tahta kelepçe. [DS] 🗗 **tomruğa atmak,** *es. Tutuk evine koymak.*‖ **tomruğa vermek,** *Suçlunun ayaklarını işkence aracına geçirmek.*‖ **tomruk ağası,** *{ağız} Tutukevi yöneticisi.* [DS]

tomruk[2]**, -ğu** [tom-(u)r-uk] *{ağız} is.* Yumru; ur. [DS]

tomruk[3]**, -ğu** [tom-(u)r-uk] *{ağız} is.* Gonca; tomurcuk. [DS]

tomrukçu, [tomruk-çu] *{ağız} is.* Tutukevi bekçisi; gardiyan. [DS]

tomruklama, [tomruk-la-ma] *is.* **1.** Tomruklamak eylemi. **2.** Kesilen ağaçları tomruk hâline getirmek için parçalara ayırmak.

tomruklamak, [tomruk-la-mak] *gçl. f. [-r] [ı(u)-yor]* (Ağaç için) kestikten sonra dallarını ve baş tarafını keserek kereste yapılabilecek duruma getirmek.

tomruklanma, [tomruk-la-n-ma / tomruk-lan-ma] *is.* Tomruklanmak eylemi.

tomruklanmak, [tomruk-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** (Ağaç gövdesi için) tomruk hâline getirilmek; tomruk yapılmak. **2.** *dönşl. f.* (Bitki için) tomurcuklanmak.

tomrum, [tom-ur-mak >tom(u)r-um طومرم] *{eT} {OsT} is.* Tomruk; kütük. 🗗 **tomrum tomrum,** *{OsT} (Kabarıp çıkmak için) domur domur; art arda.*‖ **tomrum yığaç,** *{eT} Üzerinde deri, gön ve sahtiyan kesilen kütük.* [DLT]

tomruşmak, [tom-ur-mak > tom(u)r-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte tomruk yapmak. [DLT]

tomsa, [tom-sa] *{ağız} is.* Kısa boylu; şişman. [DS]

tomsalak, -ğı [tom-sa-lak] *{ağız} is.* Odunun yarılamayan sert parçası. [DS]

tomsek, -ği [tomsek] *{ağız} is.* Gübre dökülen çukur. [DS]

tomsu, [tom-su] *{ağız} is.* **1.** Küçük tepe; tümsek. **2.** Yükseklik. **3.** (Çoğunlukla salatalık için) kısa ve kalın. [DS]

tomsuk[1]**, -ğu** [tom-su-k] *{ağız} is.* Küçük tepe; tümsek. [DS]

tomsuk[2]**, -ğu** [tom-su-k] *{ağız} is.* Kısa kütük. [DS]

tomsumak, [tom-su-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Surat asmak; somurtmak. [DS]

tomsurmak, [tom-su-r-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Surat asmak; somurtmak. [DS]

tomsurtmak, [tom-su-r-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Surat asmak; somurtmak. [DS]

tomsuruk[1]**, -ğu** [tom-su-r-uk] *{ağız} sf.* (Kişi için) asık yüzlü. [DS]

tomsuruk[2]**, -ğu** [tom-su-r-uk] *{ağız} is.* Tohumun çatlayarak baş vermiş durumu. [DS]

tomşak, -ğı [tom-çak / tom(u)ş-ak] *{ağız} is.* Gonca. [DS]

tomşuk, [tumış-mak > tum(ı)ş-uk] *{eT} is.* Kuş gagası. [DLT]

tomta[1]**,** [tom-ta] *{ağız} is.* Kemikli büyük et parçası. [DS]

tomta[2]**,** [tom-ta] *{ağız} is.* Bağlam; tutam. [DS]

tomta[3]**,** [domates] *{ağız} is.* Domates. [DS]

tomto, [tomto] *{ağız} is.* Süt paparası. [DS]

tomtok, -ğu [to(m)+to/k] *{ağız} pekşt. sf.* Doymuş. [DS]

tomtom[1]**,** [tom+tom] *{ağız} is.* Böbrek. [DS]

tomtom[2]**,** [tom+tom] *{ağız} is.* Tırtıl. [DS]

tomtom[3]**,** [tom+tom] *{ağız} is.* Erkek hindi. [DS]

tomtom[4]**,** [tom+tom] *{ağız} is.* Yığın; tümsek. 🗗 **tomtom olmak,** *{ağız} Tümsek tümsek, yığın yığın olmak; yığılmak.* [DS]

tomtu[1]**,** [tom-tu] *{ağız} is.* Et, bulgur ya da pirinçle karıştırılarak yapılan sulu köfte. [DS]

tomtu[2]**,** [tom-tu] *{ağız} is.* Kulplu küçük testi. [DS]

tomturak[1]**, -ğı** [tom-tu-r-ak] *{ağız} is.* Çan; zil. [DS]

tomturak[2]**, -ğı** [Far. ṭumṭurāḳ] *{ağız} is.* Alım; gösteriş. [DS]

tomur, [tom-ur] *is.* **1.** *biy.* Koni biçimindeki herhangi bir çıkıntı; papilla. **2.** *{ağız}* Katı. [DS] **3.** *{ağız}* Yumru; ur. [DS]

tomurcuk, -ğu [tom-ur-uk > tom-ur-u(k)-cuk > tom-ur-(u)-cuk / tom-ur-mak > tom-ur-cuk] *is.* **1.** *bot.* Bitkide bir sürgünün büyüme noktasında, çiçek ya da pek çok yaprak ve dal vermek üzere genç yapraklarla sarılmış organ. **2.** Açılmadan önceki çiçek durumu; gonca. **3.** *biy.* Çok hücreli bazı hayvanlarda eşeysiz üremeyi sağlayan çıkıntı biçimindeki hücre grubu. **4.** Süslemecilikte, kıvrık dalların, yaprakların ucuna yerleştirilen goncaya benzer motif.

tomurcuklanma, [tomurcuk-la-n-ma] *is.* **1.** Tomurcuklanmak eylemi. **2.** *biy.* Bira mayasında olduğu gibi, bazı çok hücreli hayvanların eşeysiz üreme biçimi.

tomurcuklanmak, [tomurcuk-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* (Bitki için) tomurcukları oluşmak; tomurcuk bağlamak.

tomurcuklu, [tomurcuk-lu] *sf.* (Bitki için) tomurcuğu bulunan; tomurcuk bağlamış olan.

tomurma, [tom *(yans.)* > tom-ur-ma] *is.* **1.** Tomurmak eylemi. **2.** *{ağız}* Ağacı tomruk biçiminde parçalama. [DS]

tomurmak[1], [tom *(yans.)* > tom-ur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Ağacı dibinden keserek tomruk yapmak. [DLT] **2.** *{ağız}* Ağacı dibinden kesmek. [DS] **3.** *{ağız}* Ağaç dallarını kesmek. [DS] **4.** *{ağız}* (Çoğunlukla ağaç için) uzunluğuna yarmak. [DS]

tomurmak[2], [tom-ur-mak / tam-ur-mak طومرمق] *gçsz. f. [-ur]* **1.** *{eT}* (Kan için) kan akmak; kanamak. [EUTS] **2.** *{eAT}* Küçük kabarcık oluşturmak; şişip kabarmak; şişmek. **3.** (Bitki için) filiz vermek üzere tomurcuk uçları belirmek; tomurcuk oluşmaya başlamak.

tomurşak, -ğı [tom-ur-cak] *{ağız} is.* **1.** Tomurcuk. **2.** Meşe ağacının meyvesi. [DS]

tomurtlamak, [tom-ur-t-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Ağacın dallarını budayarak tepesini düzeltmek. [DS]

tomuruk, -ğu [tom-ur-uk] *{ağız} is.* Tomruk. [DS]

tomuş, [tom-uş] *{ağız} sf.* **1.** Küt. **2.** (Dudaklar için) büzülmüş. 🗗 **tomuş tomuş,** *{ağız} (Çocuk için) sevimli ve şişman.* [DS]

tomuz[1], [toñ *(şişman, yağlı)* > toñ-uz > doñuz > tomuz [EREN]] *{eT} is. zool.* Domuz.

tomuz[2], [temmuz] *{ağız} is.* Temmuz. [DS]

tomuzlan, [tomuz-lan] *{ağız} is.* Domuzlan böceği. [DS]

tomuzlanböceği, [tomuz-lan+böce(k)-i] *{ağız} is.* Kın kanatlılardan, bitkilere zarar veren bir böcek, mayıs böceği. [DS]

ton[1], [ton *(yans.)*] *is.* İri, şişman olmayı ve sevimliliği anlatan kök. [Zülfikar] *ton ton, ton+tin, ton+toş*

ton[2], [tōn / don طون] *(to:n) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Elbise; giyecek; kürk; üst giysisi; don. [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** *{eAT} {ağız}* Renk; hayvanın rengi. [DS] **3.** *{ağız}* Kürk. [DS] 🗗 **ton başı,** *{eT} Elbisenin baş tarafı.* [Mühennâ]|| **ton biçmek,** *{eAT} Elbise kesmek.*|| **ton bozma,** *{ağız} folk. Düğün öncesinde yapılan gelin elbisesi biçme töreni.* [DS]|| **tondan tona girmek,** *{eAT} 1. Sık sık biçim değiştirmek. 2. Dilden dile dönmek.*|| **ton değşürmek,** *{eAT} Kıyafet değiştirmek.*|| **ton dürmek,** *{eT} Elbiseyi çevirmek.* [Mühennâ]|| **ton eylemek,** *{eAT} Elbise yapmak.*|| **ton içine bürünmiş,** *{eAT} Örtüye sarınmış.*|| **ton idinmek,** *{eAT} Kendisine örtü yapmak; örtü edinmek.*|| **ton ini,** *{eT} Elbisenin genişliği; giyimin eni.* [Mühennâ]|| **ton örtünmiş,** *{eAT} Örtüye bürünmüş.*|| **ton tikiçi,** *{eT} Terzi.* [Mühennâ]|| **ton tutakı,** *{eT} Elbisenin kenarı.* [Mühennâ]

ton[3], [toñ / doñ > don] *{eT} is.* Don; buz.

ton[4], [Lat. tonna > Fr. tonne] *is.* **1.** Bin kilograma eşdeğer kütle ölçüsü birimi; + 4°C'deki bir metre küp saf suyun ağırlığı. **2.** İngiliz ölçü sistemine göre 1016 kg'lık ağırlık ölçüsü birimi; İngiliz tonu; long ton. 🗗 **tonla,** *Pek çok.*

ton[5], [Yun. thunnos / Lat. thunnus > Fr. thon] *is.* Ton balığı. 🗗 **ton balığı,** *zool. Ton balığıgiller familyasından, ılık denizlerde yaşayan, mekiksi gövdeli, eti değerli bir kemikli balık; orkinoz, (Thunnus thynnus / Thynnus vulgaris).*

ton[6], [Yun. tonos / Lat. tonus *(gerilim)* > Fr. ton] *is.* **1.** Bir sesin tını, yoğunluk, yükseklik gibi özelliklerini belirleyen titreşim niteliği; titrem. **2.** Bir ruhsal durumu ya da duyguyu veren konuşma biçimi. **3.** Bir rengin açıktan koyuya kadar algılanabilen farklılıkları. 🗗 **ton ayrımı,** *Fotoğraf basımında bir rengin açıklık ve koyuluk durumunu belirleme işlemi.*|| **ton bilimi,** *Tonlu dillerde, tonların incelemesini esas alan bilim dalı.*|| **ton birimi,** *Yazılışları aynı olduğu hâlde anlamları ayrı iki kelimeyi ya da heceyi birbirinden ayırmakta kullanılan gösterge.*

ton[7], [ton] *{ağız} is.* Koyun ve keçilere takılan büyük çan. [DS]

tonağu, [tōn > ton-ā-mak > tonā-ġü] *(tona:ğu:) {eT} is.* Giyecek; elbise; giyim. [EUTS] [Gabain]

tonaj, [Fr. tonnage] *is.* **1.** Bir taşıtın ton cinsinden taşıyabildiği yük miktarı. **2.** *dnz.* Bir ticaret gemisinin, iç hacminin belirlenmiş uluslar arası standartlara göre hesaplanmış yük taşıma kapasitesi.

tonak, [ton-ā-mak > ton-a-k طوناق] *{OsT} is.* Süs; bezek.

tonaka, [ton-ak-a ?] *{ağız} sf.* **1.** Büyük; iri. **2.** Sığırların aşık kemiği; büyük aşık. [DS]

tonal, -li [Fr. tonale] *sf.* **1.** Ton ile ilgili; tonaliteye ilişkin. **2.** *dbl.* Bir dildeki tonların işlevine ilişkin.

tonalit, [Fr. tonalite] *is.* Biotitli ve amfibollü kuvarslı diyorit.

tonalite, [Fr. tonalité] *is. müz.* **1.** Majör ve minör dizilerle bu dizilerin oluşturduğu sistem; eksenlilik; tonal sistem. **2.** Belirli bir tonda yazılmış olan müzik parçasının özelliği. **3.** Bir elektronik alıcının tiz ve pes tonların tümünü verebilme özelliği.

tonalitik, -ği [Fr. tonalitique] *sf.* (Kayaç için) tonalit özelliği gösteren.

tonaltmak, [ton-ā-mak > ton-a-l-t-mak طونلدمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Elbise giydirmek; donatmak.

tonamak[1]**,** [tōn > ton-ā-mak] *(tona:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Donatmak; çekidüzen vermek; giydirmek. [EUTS]

tonamak[2]**,** [tona-mak ?] *{ağız} gçl. f. [-r] [n(u)-yor]* Yağma etmek; çiğnemek. [DS]

tonan, [ton-ā-mak > ton-a-n] *{eT} sf.* Giyimli. [Mühennâ]

tonanğu, [tonā-mak > tona-n-mak > tonan-ġū] *(tonangu:) {eT} is.* Giyim eşyası; giyecek; elbiseler; giyim; sarılan şey. [EUTS]

tonanma, [ton-a-n-ma طونانمق] *{eAT} sf.* Donanmış; silahlanmış.

tonanmak, [ton-ā-mak > ton-a-n-mak / don-a-n-mak طونانور] *{eT} {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Donanmak; süslenmek; giyinip kuşanmak. [KB]

tonatmak, [ton-ā-mak > tona-t-mak] *{eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* **1.** Giydirmek; donatmak; süslemek. *{eAT} (aym)* [DLT] **2.** Teçhiz etmek; donatmak. **3.** *{eAT}* Bir kimseyi kötü sözlerle batırmak.

tonaz, [? tonaz] *{ağız} is.* Birbirine eklenmiş balık ağları. [DS]

tonbaç, -cı [ton-maç / tonbaç ?] *{ağız} is.* Kulpsuz küçük su testisi. [DS]

tonbatın, [Ar. ṭummāṭım طماطم => tonbatın] *{ağız} is.* Ak pancar. [DS]

tonbay, [Kafkas dll. tombay => tonbay طونبی] *{eAT} is.* Manda.

tonbayan, [Ar. ṭummāṭım طماطم] *{ağız} is.* Ak pancar. [DS]

tonbu, [? tonbu] *{ağız} is.* Meyvenin olgunlaşmamış yeri. [DS]

tonç[1]**,** [*eT.* tong *(içi boş olmayan; som olan)* > tong-ç > toñ-ç] *is.* Çile adı verilen yay kirişinin iki ucundan her biri. 🗗 **tonç kertiği,** *Yay başlarının dış kenarlarında, çilenin ilmeklerini oturtmaya yarayan oyuklara verilen ad.*

tonç[2]**,** [tonç] *{ağız} is.* **1.** Tarlalar arasındaki sınırı belli eden toprak yığını. **2.** İki tarla ya da bahçe arasındaki boş yer. **3.** Suyun dağılması için evlek çevrelerine yapılan toprak setler. [DS]

tonç[3]**,** [tonç] *{ağız} is.* Yırtıcı hayvan ini. [DS]

tonç[4]**,** [tonç] *{ağız} is.* Bir tür iskambil oyunu. [DS]

tonçı, [ton > ton-çī] *(tonçı:) {eT} is.* **1.** Elbiseci. [KB] **2.** *{eT}* Dokumacı; çulha. [Mühennâ]

tonçukmak, [*tonç > tonç-uk-mak / ton-mak > tonçuk-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Soluğu kesilmek; soluyamaz olmak. **2.** (Hayvan için) saklanmak; kışı geçirmek üzere inine çekilmek.

tondura, [Fr. toundra] *is.* Kuzel kutbu yakınlarındaki bitkisiz, geniş düzlükler; tundra.

tondurmak, [ton-mak > ton-dur-mak [Clauson *böyle okumuş*] [DLT'*te* tundurmak]] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kapatmak; örtmek. [DLT]

toner, [İng. toner] *is.* Mineral ve organik pigment karışımı boya; baskı mürekkebi.

tong[1]**,** [tan / tang / tank / teng / tın / tıng / tin / ting / tink / tong / töng *(yans.)*] *is.* **1.** Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tong-ur, tong tong, tong-ur-a-k, tong-ur-da-k.* **2.** *{eT}* *is.* Katı bir şeyin yere düşmesi ile çıkan sesi anlatan yansımalı kök. 🗗 **tong tung etmek,** *(Katı bir şey için) sert bir yere düşünce "tangur tungur" ses çıkarmak.* [DLT]

tong[2]**,** [toñ] *(toñ) {eT} sf.* (Soğuk için) donmuş; don. [DLT]

tong[3]**,** [to-mak *(doymak)* > to-ñ] *(toñ) {eT} sf.* **1.** İçi boş olmayan; som olan. [DLT] **2.** Kaba; hantal. [Clauson] **3.** Sert; katı. [KB] 🗗 **toñ kamış,** *Halfa otu; kandıra otu.* [DLT]

tonga[1]**,** [to-mak *(doymak)* > to-ñ-ġā > toñā] *(toña:) {eT}* **1.** Yiğit; kahraman; kuvvetli; şevketli. [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Bir rütbe ve unvan. [EUTS] **3.** Bebür; kaplan cinsinden bir hayvan. [DLT]

tonga[2]**,** [tonga] *{ağız} is.* **1.** Kurumuş ağaç gövdesi. **2.** İpe dizilmiş tütün demetleri. **3.** Bozuk tütün. [DS]

tonga[3]**,** [tonga] *is.* **1.** *{ağız}* Kayrak oyununda dikilen yuvarlak taş. [DS] **2.** *(to'nga) argo.* Hile; düzen; tuzak. **3.** *{ağız}* Tehlike; çekince. [DS] 🗗 **tongaya basmak,** *Kandırılmak; düzene gelmek; kendisine hile yapılmak.*

tonga[4]**,** [tonga] *{ağız} is.* **1.** Dağın en yüksek yeri; doruk. **2.** Dere kıyılarındaki tümsek yerler. [DS]

tonga[5]**,** [tonga] *{ağız} sf.* Akılsız. [DS]

tongadak, -ğı [tong *(yans.)* > tong-adak] *zf.* **1.** (Vurmak, çarpmak için) şiddetle. **2.** *{ağız}* (Düşmek için) büyük bir gürültü ile. [DS]

tongal[1]**,** [tong-a-l ?] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) çok yaşlı. **2.** Zengin. [DS]

tongal[2]**,** [tong-a-l ?] *{ağız} is.* Sivri ağaç parçası. [DS]

tongalak, -ğı [tong-ala-k] *{ağız} sf.* (Çocuk için) yaşından iri. [DS]

tongalamak, [toña-lā-mak] *(toñala:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yiğitlerin, güçlü kuvvetlilerin yaptığı işi yapmak. [DLT]

tongalanmak, [tong-a-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yuvarlanmak. [DS]

tongaldak, -ğı [tong-al-da-k] *{ağız} is.* (Nesne için) yuvarlak; küçük. [DS]

tongalığ, [toña-lığ] *(toñalığ) {eT} sf.* Güçlü; kuvvetli. [EUTS]

tongallaşmak, [tongal-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yeni zengin olmak. [DS]

tongallı, [tongal-lı] *{ağız} sf.* Zengin. [DS]

tongar, [tongar] *{ağız} is.* Tarla kuşu. [DS]

tongarlamak, [tong-ar-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yaşlanmak. [DS]

tongaylı, [tongay-lı] *{ağız} is.* Tarla kuşu. [DS]

tongdarılmak, [toñ-dar-ıl-mak/töñ-der-il-mek] *(toñdarılmak) {eT} edil. f. [-ur]* Yuvarlanmak; çevrilmek; devrilmek.

tongdarmak, [toñ-dar-mak / töñ-der-mek] *(toñdarmak) {eT} gçsz. f. [-ur]* Dönmek; çevrilmek. [EUTS]

tongdurmak, [toñ-dur-mak طكدرمك] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Dondurmak.

tonge, [tonge] *{ağız} is.* Biçilen ekinlerden yapılan tutam. [DS]

tongırak, -ğı [tong *(yans.)* > tong-u-ra-k] *{ağız} is.* Hayvanların boynuna takılan tok sesli çan. [DS]

tongıtmak, [toñ-ıt-mak / töñ-it-mek] *(toñıtmak) {eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Gözlerini aşağıya indirmek. [ETY] **2.** Aşağıya dönük olmak; aşağıya meyletmek [Tekin]

tongkuz, [toñ-(u)k-uz طوكقوز] *(toñkuz) {OsT} sf.* Donmuş; donuk hâle gelmiş.

tonglamak, [toñ-lā-mak] *(toñla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Vurmak; dövmek; dayak atmak. [EUTS] [Gabain]

tongluğ, [toñ-luğ] *(toñluğ) {eT} sf.* Vurulmuş olan. [EUTS]

tongmak, [toñ > toñ-mak / ton-mak] *(toñmak) {eT} gçsz. f. [-ar]* Soğuktan donmak. [DLT] [Gabain] [ETY] [Mühennâ]

tongra[1], [toñ-rā [Clauson *böyle okumuş*] [DLT'*te* tuñ-rā]] *(toñra:) {eT} zf.* (Düşmek için) yüz üstü.

tongra[2], [*eT.* tuñ-ra > tong-ra] *{ağız} is.* **1.** Deri üzerinde biriken kir tabakası. **2.** El ve ayaklardaki kirli çatlaklar. [DS]

tongralı, [tongra-lı] *{ağız} sf.* Kirli; pis; pasaklı. [DS]

tongşalmak, [tong-(u)ş-a-l-mak ?] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kızgınlığı geçmek; durgunlaşmak. [DS]

tongtamak, [toñ-tā-mak] *(toñta:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Aşağı inmek. [ETY]

tongtarılmak, [toñ-ta-r-ıl-mak] *(toñtarılmak) {eT} edil. f. [-ur]* Yuvarlanmak; çevrilmek; devrilmek. [EUTS]

tongtarmak, [toñ-ta-r-mak] *(toñtarmak) {eT} gçsz. f. [-ur]* Dönmek; çevrilmek. [EUTS] [Gabain]

tongu[1], [toñ-ū / tuñ-u] *(toñu:) {eT} sf.* Sağır. [DLT]

tongu[2], [tong-u] *{ağız} is.* Düz yerlerdeki tepeler; tümsekler. [DS]

tonguç[1], **-cu** [tong-uç] *{ağız}* **1.** En büyük çocuk. **2.** En küçük çocuk. [DS]

tonguç[2], **-cu** [tong+kuş > tonguç] *{ağız} is.* Baykuş. [DS]

tongul[1], [tong-ul] *{ağız} is.* Susuzluk ve hastalık gibi sebeplerle sararmış hıyar. [DS]

tongul[2], [tong-ul] *{ağız} is.* Ponpon. [DS]

tongur[1], [tong-ur] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) zor anlayan; kalın kafalı. **2.** (Erkek için) ahlaksız. **3.** (Kişi için) çirkin sesli. [DS]

tongur[2], [tong-ur] *{ağız} is.* Köpek yavrusu. [DS]

tongur[3], [tong-ur] *{ağız} sf.* Yuvarlak. [DS]

tongur[4], [düğün + Far. kār ? > tongur] *{ağız} is.* Düğünleri yöneten kimse. [DS]

tongura, [tong-ur-a] *{ağız} is.* Davar ve köpeklerin boyunlarına takılan çan. [DS]

tongurak, [tong *(yans.)* > tong-ur-a-k] *is.* At arabalarına, deve kuyruğuna ya da keçi ve köpeklerin boyunlarına bağlanan küresel çan.

tongurdak, -ğı [tong-ur-da-k] *{ağız} is.* **1.** → tongurak. **2.** Elbise ve saçlardaki süsler. [DS]

tongurşak, -ğı [tong-ur-cak] *{ağız} is.* Meşe ağacının meyvesi. [DS]

tonguşmak, [toñ-uş-mak / töñ-üş-mek / tüñ-üş-mek] *(toñuşmak) {eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Gözlerini dikerek bir şeye saldırmak. [DLT] **2.** Bir işi kabulden çekinmek; emreden kişiye tiksinerek, iğrenerek bakmak. [DLT]

tonguz, [toñ-uz] *(toñuz) {eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Domuz. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] [Nevâyî] **2.** On iki hayvanlı Türk takviminde bir yılın adı. [EUTS] **3.** Kurt; böcek. [EUTS] **4.** Boyun şişmesi ile belirginleşen guatr hastalığı; sıraca. [Bahşayiş] 🗗 **toñuz avāzı,** *{eT} Domuz sesi; domuzun çıkardığı ses.* [Bahşayiş]|| **toñuz merdegi,** *{eT} Domuz yavrusu.* [DLT]|| **toñuz yılı,** *{eT} On iki hayvanlı Türk takviminde yıllardan birinin adı.* [DLT]

tonguzçı, [toñuz-çī] *(toñuzçı:) {eT} is.* Domuz besleyen. [EUTS]

tonguzlan, [toñuz-lan طوكزلان] *{eAT} is.* → donguzlan. 🗗 **toñuzlan böceği,** *{OsT} Domuzlan böceği.*|| **toñuzlan kurdu,** *{OsT}* → toñuzlan böceği.

tongül, [tong+gül ?] *{ağız} is.* Yaramaz kız çocuğu. [DS]

tongür, [düğün+ Far. kār => tonkar / tongür] *{ağız} is.* Düğünleri yöneten kimse. [DS]

tonıdmak, [ton > ton-ıd-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Giydirmek; elbise göndermek; donatmak. [DLT]

tonik[1], **-ği** [Yun. tonikos *(gerilen)* > Fr. tonique] *sf.* **1.** Güçlendirici; uyarıcı; kuvvetlendirici. **2.** Tonusla ilgili. **3.** *is.* Güçlendirici ilaç. **4.** Deriyi güçlendirmek amacıyla yüze ve boyuna sürülen, büzücü özellikleri olan hafif losyon. **5.** *müz.* Durak; eksen.

tonik[2], **-ği,** [İng. tonic water] *is.* Acı portakal esansı ile kınakına içeren bir tür sodalı içecek.

tonilato, [İt. tonnellata] *(tonilâto) is. dnz.* Gemilerin alabileceği yükü belirlemekte kullanılan ton cinsinden birim.

tonilatoluk, -ğu [tonilato-luk] *sf.* (Gemi için) bir geminin ton birimi cinsinden alabileceği yük miktarı.

tonka[1], [Guyana d. tonca] *is. bot.* Amerika'nın tropikal bölgelerinde yetişen, damarlı, ince dokulu, sarı renkli ve çok ağır olan odunu torna, kaplama ve kakmacılıkta kullanılan bir ağaç; kokulu coumarauna, *(dipreryx).* 🗗 **tonka baklası,** *Tonka ağacının, verdiği vanilya kokusu nedeniyle enfiye tütününü kokulandırma ve parfümeride kullanılan meyveleri.*

tonka[2], [tonk-a] *{ağız} is.* Dağın en yüksek yeri; doruk; zirve. [DS]

tonka[3], [tonk-a] *{ağız} is.* Pusu; tuzak. [DS]

tonka[4], [? tonka] *{ağız} is.* Yatak; döşek. [DS]

tonkal, [tonk-a-l ?] *{ağız} sf.* (Mal için) çok; bol. [DS]

tonkar, [düğün + Far. kār ?] *{ağız} is.* Düğünü yöneten kimse. [DS]

tonkurdak, -ğı [tonk-ur-da-k] *{ağız} is.* Deve ve katırlara takılan büyük çan. [DS]

tonlama, [ton-la-ma] *is.* **1.** Tonlamak eylemi. **2.** Bir sözce ya da cümlede frekans ve melodinin anlamlı işleyişi. **3.** Ses tellerindeki titreşim ritminin değişimi ile belirlenen ve ünlülerin yüksekliğindeki değişimlerle açıklanabilen cümlenin müzikal akışı; titremleme. 🗗 **tonlama bilimi,** *dbl. Tonlamanın özelliklerini ve işlevlerini inceleyen ses bilgisi bölümü.*|| **tonlama birimi,** *dbl. Kimi dillerde, bürün birimi niteliği ya da anlam ayırıcı değer taşıyan, titremleme ile anlam değiştiren tümce düzeyinde yer alan birim.*

tonlamak, [ton-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Konuşmada, duygu ve ruhsal durumu belirtecek biçimde sesi alçaltıp yükseltmek; titremlemek.

tonlığ, [ton-luğ / ton-lığ] *{eT} sf.* Donlu; elbiseli; giyinik; giyimli. [ETY] [Mühennâ]

tonlu, [ton-lu] *sf.* Ton taşıyan; tonu bulunan. 🗗 **tonlu ünsüz,** *dbl. Ciğerlerden gelen havanın ses tellerini titreştirmesiyle meydana gelen ünsüz türü; ötümlü ünsüz; yumuşak ünlü; (b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y).* || **tonlu vurgu,** *Hem yükseklik hem de yeğinlik belirten vurgu.*

tonluğ, [ton-luğ / ton-lığ] *{eT} sf.* Donlu; elbiseli; giyinik; giyimli. [ETY] [EUTS] [Tekin]

tonluk[1], [ton-luk طونلق] *is.* **1.** *{eT} {OsT}* Elbiselik. [DLT] **2.** *{ağız}* Bir yıllık hizmetçi ücreti. [DS]

tonluk[2], **-ğu** [ton-luk] *sf.* Belirtilen ton miktarında ağırlık taşıyabilecek veya alabilecek kapasitede olan.

tonluluk, [ton-lu-luk] *is.* Tonlu olma durumu.

tonmak, [ton > ton-mak / tun-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar / -ur]* Kapanmak; örtülmek. [DLT]

tonmayster, [İng. tonmaister] *is.* (Tv, radyo vb. için) ses yönetmeni.

tonmık, [ton-mık] *{eT} sf.* Elbiseli; giyimli. [Mühennâ]

tonograf, [Fr. tonographe] *is.* Göz içi basıncını ölçmeye yarayan aygıt.

tonografi, [Fr. tonographie] *is.* Göz içi basıncı ölçümü.

tonoliz, [Fr. tonolyse] *is. biy.* Geçişme geriliminin değişmesi ile ortaya çıkan hücre bozulması.

tonometre, [Fr. tonomètre] *is.* Göz içi basıncını ölçemeye yarayan aygıt.

tonometri, [Fr. tonomètrie] *is.* Göz içi basıncı ölçümü.

tonoplast, [Fr. tonoplaste] *is.* Canlı hücrede, kofulu sınırlayan çok ince sitoplazma çeperi.

tonoz, [Yun. tholos *(kubbe)*] *is.* **1.** Bir mekânı uzunlamasına örten kemerli yapı. **2.** Bir kemerin devam etmesi ile oluşan örtü biçimi. **3.** Birbirine eklenerek uzatılan büyük ağın her bir parçası. 🗗 **tonoz atmak,** *Gemiyi istenilen yönde tutmak için kıçtan tonoz demiri atmak.*|| **tonoz demiri,** *dnz. Gemiyi istenilen yönde tutmak için göz demiri ile birlikte kıçtan atılan demir.*

tonozlama, [tonoz-la-mak] *is.* Tonozlamak eylemi.

tonozlamak, [tonoz-la-mak] *gçl. f. [–r] [-l(u)-yor] dnz.* Gemiyi bir demir yerinden başka bir demir yerine getirmek için tonoz demirini istenilen yönde atıp gemiyi lava ederek ilerlemek.

tonsız, [ton-suz / ton-sız] *{eT} sf.* Donsuz; elbisesiz; giysisiz; çıplak. [ETY]

tonsuz[1], [ton-suz] *sf.* Tonu olmayan. 🗗 **tonsuz ünsüz,** *Ciğerlerden gelen hava ses tellerinde bir titreşim yapmaksızın ses yolunun uygun bir yerinde boğumlanarak çıkan ünsüz; sert ünsüz; ötümsüz ünsüz.*

tonsuz[2], [ton-suz] *{eT} sf.* Donsuz; elbisesiz; giysisiz; çıplak. [EUTS] [Tekin]

tonsuzlaşma, [ton-suz-la-ş-ma] *is.* **1.** Tonsuzlaşmak eylemi. **2.** *dbl.* Akciğerlerden gelen havanın ses tellerini titreştirmemesi durumu. **3.** *dbl.* Tonlu bir ünsüzün boğumlanma sırasında ses tellerindeki titreşimini yitirerek tonsuz hâle gelmesi.

tonsuzlaşmak, [ton-suz-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tonsuz duruma gelmek.

tontik, -ği [tont-ik ?] *{ağız} sf.* Sevimli ve tombul. [DS]

tontin, [Lorenzo Tonti *(İtalyan bankacısı)* > Fr. tontine] *is.* Toplanan aidatların ve nemalarının belirli süre sonunda hayatta kalanlara ödenmesini esas alan bir tür ihtiyarlık sigortası. *(Türk hukukunda yasaktır.)*

tontoloş, [ton+to(n)-oş ?] *{ağız} sf.* (Çocuklar için) tombul; sevimli. [DS]

tonton, [Fr. tonton] *sf.* **1.** Çok sevimli ve hoş. **2.** Yaşlı. *(1890)* **3.** *{ağız}* Sevimli ve tombul. [DS] 🗗 **tonton kemiği,** *{ağız} Kuyruksokumu kemiği.* [DS]

tontoroş, [Erme. t'ort'ŕuš] *{ağız} sf.* (Çocuklar için sevgi sözü olarak) tombul; sevimli; güzel. [DS]

tontoş, [Erme. t'ort'oš] *{ağız} sf.* Sevimli. [DS]

tontu, [tont-u ?] *{ağız} is.* **1.** Suda haşlanmış et; söğüş. **2.** *sf.* (Nesne için) yuvarlak; küçük. [DS]

tonu, [ton-u] *{ağız} sf.* Aptal; sersem. [DS]

tonuk, [ton-uk طنق] *{eAT} sf.* **1.** Kederli. **2.** *{OsT} is.* Keder.

tonurmak, [tom-ur-mak > tonur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Ağacı tomruk yapmak. [DS]

tonus, [Yun. tonos *(gerilim)* / Lat. tonus] *is.* **1.** *biy.* Dinlenme anında bilinçli olduğu sürece bir organın çizgili kaslarının biraz kasılı durması hâli. **2.** Canlılık; gerilim; enerji; dinamizm.

tonus, [Yun. tholos] *{ağız} is.* Ağaç tavan. [DS]

tonuz, [? tonuz] *{ağız} is.* Ağustos. [DS]

tonuzlan, [tomuz-lan] *{ağız} is.* Domuzlan böceği. [DS]

tonüs, [Fr. tonüs] *is.* Bazı kasların bazı yerlerdeki sürekli gerilimi; tonus.

toom, [Far. toḫm => tohum > tōm] *(to:m) {ağız} is.* Tohum. [DS]

top[1], [tab / tap / tep / tıp / tip / top / tüp *(yans.)*] *is.* Patırtılı ve düzensiz adım atmayı, ayakla tepmeyi, elle itmeyi, tepinmeyi, basmayı, vurmayı çarpmayı anlatan kök. [Zülfikar] *top-an*

top[2], [to-mak *(dolmak, dolu olmak)* > top / top-ık] *is.* **1.** *{eT}* Çevgenle vurulan top; topaç. [DLT] [Bahşayiş] **2.** Futbol, tenis, voleybol, basketbol gibi spor karşılaşmalarında kullanılan üstü meşin, plastik ya da kauçuk kaplı, zıplayabilen küre. **3.** Bu araçla oynanan her hangi bir oyun. **4.** Bazı araçlarda kullanılan küre biçimindeki parça. **5.** *as.* Barut gazının gücüyle gülle ya da şarapnel atmaya yarayan geniş çaplı, elde taşınması olanaksız büyük silah. **6.** Belli miktardaki kumaş, kâğıt vb. şeyler düzenli şekilde bir araya getirilerek bağlanmış paket ya da bağ; ferde. **7.** *{eAT} {ağız}* Bir arada bulunan kişi ve nesnelerin tümü; birçok şeyin hepsi; cemaat; küme. [DS] **8.** *{ağız}* Araba tekerleği başlığı. [DS] **9.** *{ağız}* Yığın; demet. [DS] **10.** *{ağız}* Beş arşın (yaklaşık 3,5 m.) uzunluğunda bez. [DS] **11.** *{ağız}* Erkek incir; iğlek. [DS] **12.** *{ağız}* Kilim ortalarına yapılan süslü desen. [DS] **13.** *sf.* Biçimi yuvarlak olan; toparlak. **14.** Top hâline getirilmiş kâğıt, kumaş vb. birimi; belirtilen miktarda toptan oluşan. **15.** *argo.* (Erkek için) edilgen eş cinsel. 🗗 **top ağaç,** *Yüksek bir yerden dallanmış ve uzaktan dallarının sıklığı ve düzenliliğiyle yuvarlakça görünen ağaç.*|| **top altı,** *1. Bir kale toplarının menzili içinde, dolayısıyla koruması altında bulunan çevresi. 2. Bir şehrin yakın çevresi.*|| **top arabası,** *Üzerine sahra topu oturtulmuş tekerlekli taşıt.*|| **top atımı,** *1. Top atma işi ve biçimi. 2. Bir top mermisinin ulaşabileceği uzaklıkta olan.*|| **top atmak,** *1. İflas etmek; batkınlığa uğramak; batmak. 2. Sınıfta kalmak.*|| **top atsan duymaz,** *1. Sağır. 2. Uykusu çok ağır.*|| **topa tutmak,** *1. Üzerine top ile ateş etmek. 2. Sürekli ve ağır eleştirilerde bulunmak; kızarak ağır ve kırıcı sözler söylemek.*|| **top baş,** *{ağız} 1. Beyaz ve yumuşak, iyi cins bir tür buğday. 2. Akasya fidanı.* [DS]|| **top başı,** *Kumaş topunun başı ve sonu.*|| **top başı,** *{ağız} 1. İri taneli bir çeşit arpa. 2. Beyaz, yumuşak ve iyi cins bir buğday.* [DS]|| **Top başı!** *as. Topçulara görev yerlerinde bulunmaları için verilen komut.*|| **top baş üzümü,** *{ağız} İri taneli, şıralık bir üzüm çeşidi.* [DS]|| **top çam,** *Dalları düzenli ve toplu biçimde gelişen bir tür çam.*|| **top çehre,** *Yuvarlak ve dolgun yüz.*|| **top don,** *{ağız} is. Geniş ağlı, uçkurlu, kısa zeybek donu.* [DS]|| **top etmek,** *Bir şeyi yığın ya da bağ durumuna getirmek; tostoparlak yapmak.*|| **top gibi gürlemek,** *Birden gür ve yüksek sesle konuşmak, bağırmak.*|| **top gibi olmak,** *{ağız} Sapasağlam ve dinç olmak.* [DS]|| **top gibi patlamak,** *(Ansızın duyulan haber için) şaşırtmak; ürkütmek.*|| **top gövdesi,** *as. Topun ağzından kuyruk bölümüne kadar olan parçası.*|| **top kandil,** *Birçok kandilden meydana gelmiş avize.*|| **top keçe,** *{ağız} Hayvan semeri yapmaya yarayan keçe.* [DS]|| **top kilit,** *{ağız} Asma kilit.* [DS]|| **top mermisi,** *Top ile atılan sivri uçlu, silindir biçiminde etkisi, güçlü çapı 20 mm. veya daha büyük mermi.*|| **top** (birinde) **olmak,** *1. Topu ilk kullanma hakkına sahip olmak. 2. Yetki ve sorumluluk o kimsede bulunmak.*|| **top olmak,** *1. {OsT} Toplu hâle gelmek; toplanmak; birikmek. {ağız} (aym)* [DS] *2. {ağız} Kötürüm olmak.* [DS] *3. (Civciv için) yumurtadan çıkamamak; ölmek.*|| **top otu,** *{eAT} {OsT} Barut.*|| **top pancar,** *{ağız} Lahana.*[DS]|| **top patlıcan,** *Yuvarlak ve etli bir patlıcan türü.*|| **top sağır,** *Tam sağır.*|| **top sakal,** *1. Alttan yusyuvarlak kesilmiş olan gür ve uzun sakal. 2. Top sakallı kimse.*|| **top sakallı,** *Top sakalı olan.*|| **top sürme,** *spor. Topu, kısa vuruşlarla rakip kale ya da potaya doğru götürme; dripling.*|| **top sürmek,** *spor. Kısa vuruşlarla topu rakip kaleye ya da potaya doğru götürmek.*|| **top şeker,** *{ağız} Nöbet şekeri.* [DS]|| **top taşı,** *{OsT} Gülle.*|| **top tarlası,** *{ağız} Ayaktopu oynanan alan; stadyum.* [DS]|| **top tekniği,** *spor. Oyuncunun topla oynama, topu dilediği gibi ve en iyi biçimde oynayabilme becerisi.*|| **top top,** *1. Top gibi; top biçiminde; yuvarlak. 2. Birçok top hâlinde; yığın yığın; öbek öbek.*|| **top tüfek,** *Çok çeşitli silahlar.*|| **topu atmak,** *Sınıfta kalmak.*|| **topu dikmek,** *Sınıfta kalmak.*|| **topun ağzında,** *Tehlikeye çok yakın yerde.*|| **top urmak,** *{OsT} Top atmak.*|| **topu topu,** *Az olan bir şeyin hepsi; bütü-*

nü; tümü; olup olacağı; ne kadar varsa; olanı. || **top üzüm,** *{ağız} Yuvarlak taneli, kalın kabuklu şıra ve pestil yapımına uygun bir üzüm türü.* [DS]

top[3], [*to-p طوب / طوپ] *{eT} {eAT} {ağız} zf.* Bütün; bütünüyle; büsbütün; toptan; tamamen; hep; top yekûn. [ARAT] [EUTS] [Gabain] [DS]

top[4], [top] *is.* **1.** *{eT}* Arpa hamuru ile yoğrulan kaynamış buğdayın keçeye sarılarak sıcak bir ortamda mayalandırılması suretiyle hazırlanan bir yiyecek. [DLT] **2.** *{ağız}* Kepek veya undan yapılan yuvarlak deve hamuru; hap. [DS] **3.** *{ağız}* Kepek ve yumurtadan yapılıp yuvarlak biçim verilen hayvan yemi. [DS]

top[5], [top طوب] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Burma bilezik; bilezik. [DS]

top[6], [top] *{ağız} is.* **1.** Pencere. **2.** Pencereye konulan tahta korkuluk. [DS]

top[7], [top] *{ağız} is.* Minder. [DS]

top[8], [İng. top] *(tap) sf.* Tepede; zirvede; üstün.

Topa, [Tabgaç > Çin. topa] *(to'pa) is.* **1.** Tavgaç. **2.** Hindistan'da, yerli ve Avrupalı karışığı kimse; melez.

topa[1], [top-a(k)] *{ağız} sf.* Yuvarlak, küre biçiminde. [DS]

topa[2], [top-a ?] *{ağız} sf.* **1.** Beceriksiz. **2.** (Kişi için) kötü. [DS]

topacık, -ğı [top-a(k)-cık] *{ağız} is.* Çiğdem vb. bitkilerin yumru kökleri. [DS]

topaç, -cı [top-aç طوپاچ] *sf.* **1.** *{OsT}* Top gibi; yuvarlak; toparlak. **2.** Etrafına sarılan ipin birden boşandırılması ile döndürülen armut biçimli, sivri uçlu oyuncak. **3.** Basık ve toparlak sepet veya küfe. **4.** *dnz.* Küreğin tutamacı ile kürek boğazı arasında kalan bölümü. **5.** Kurşun boruların ağzını genişletmekte kullanılan sert ağaçtan yapılma bir tür takoz. **6.** Akrobatın kendi çevresinde düşey olarak yaptığı dönme hareketi. **7.** *{ağız}* Tencerede pişirilerek kendi yağıyla kızartıldıktan sonra kış için saklanan et. [DS] **8.** *{ağız}* Taş dibekte dövüldükten sonra pişirilen et, bulgur ve soğan karışımı bir tür yemek. [DS] **9.** *{ağız}* Yumruk büyüklüğünde kuru toprak parçası; kesek. [DS] **10.** *{ağız}* Çevresine altın dizilmiş kadın fesi. [DS] **11.** *{ağız}* Yoğurt çalkamakta kullanılan üstten kulplu toprak küp. [DS] **12.** *{ağız}* İbrik. [DS] **13.** *{ağız}* Küfe. [DS] **14.** *{ağız}* Kayık küreklerinin elle tutulan üst bölümü. [DS] **15.** *{ağız}* Sıkışmış toprak parçası; kesek. [DS] **16.** *sf. {ağız}* Kötürüm. [DS] 🗗 **topaç döğmek,** *{ağız} Kesekleri tokmakla ezmek.* [DS]|| **topaç gibi,** *(Çocuk için) toplu ve sağlıklı.*

topaçça, [topaç-ça / Yun. papadia] *{ağız} is.* Papatya. [DS]

topaççı, [topaç-çı] *is.* Topaç yapan ve satan kimse.

topaçlanmak, [topaç-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yumru bir hâl almak; topaklanmak. [DS]

topak[1], **-ğı** [top-ak طوپاق] *{OsT} {ağız} sf.* Yuvarlatılarak top biçimine sokulmuş; küre biçiminde; yuvarlak; top gibi; toparlak. [DS] 🗗 **topak ev,** *Kimi göçebe Türk topluluklarının yaşadığı, keçeden yapılma, örtüsünün görünümü kubbeyi andıran yuvarlak çadır; yurtluk.* || **topak kömür,** *Üretim sırasında toz hâline gelmiş kömürler sıkıştırılmak suretiyle topak hâle getirilerek satışa sunulmuş kömür.* || **topak topak,** *1. Topak biçiminde; topak olarak. 2. İçinde pek çok topaklar bulunan. 3. {ağız} Küme küme.* [DS] *4. {ağız} Top top.* [DS]

topak[2], **-ğı** [top-ak] *is.* **1.** Yufka açmak için avuç içine alınan ve ovuşturularak yuvarlak bir duruma getirilen hamur parçası. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Küçük top hâlinde bulunan katı şey. **3.** Hamur ya da özenmiş yoğurt içinde bulunan eriyip karışmamış sert topçuklar. **4.** Hayvanlarda tımağın arkasında bulunan ve topuğu andıran çıkıntı. **5.** Kadeh; cam bardak; şişe. **6.** *{ağız}* Kitle; külçe. [DS] **7.** *{ağız}* Kalın, ufak ve yuvarlak yufka ekmeği. [DS] **8.** *{ağız}* Bir kiloluk rakı şişesinin dörtte biri. [DS] **9.** *{ağız}* Kar topu. [DS]

topak[3], **-ğı** [top-ak] *{ağız} is.* Ceviz, kestane, fındık gibi bitkilerin taze iken yeşil, olgunlaşınca kuruyup dökülen dış kabuğu. [DS]

topak[4], **-ğı** [top-ak] *{ağız} is.* Kabakulak. [DS]

topakçık, -ğı [topak-çık] *is.* **1.** Küçük topak. **2.** *coğ.* Görünür yapısı 0,2 mm'den küçük kireçli topak. **3.** *bot.* Çiçek tozu kütleciği.

topaklama, [topak-la-ma] *is.* Topaklamak eylemi.

topaklamak, [topak-la-mak] *gçl. f. [-r][-l(ı)-yor]* Toz ya da küçük parçalar hâlindeki maddeleri uygun işlemlerle topak hâline getirmek.

topaklanma, [topak-la-n-ma] *is.* Topaklanmak eylemi.

topaklanmak, [topak-la-n-mak] *edil f. [-ır]* **1.** Topak durumuna getirilmek; topak yapılmak. **2.** *dönşl.* Topak hâline gelmek; topak oluşmak.

topaklaşma, [topak-la-ş-ma] *is.* **1.** Topaklaşmak eylemi veya durumu. **2.** *fiz.* Küçük veya toz hâlindeki parçacıkların birbirine bağlanması ile topak oluşma hâli.

topaklaşmak, [topak-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Topak durumuna gelmek; topak oluşturmak. **2.** *fiz.* (Küçük ve toz hâlindeki parçacıklar için) birbirine bağlanarak topak meydana getirmek.

topaklaştırıcı, [topak-la-ş-tır-ıcı] *is.* Topaklaşmayı sağlayan madde.

topaklaştırma, [topak-la-ş-tır-ma] *is.* Topaklaştırmak eylemi.

topaklaştırmak, [topak-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Toz hâlindeki ya da daha küçük parçalar hâlindeki bir maddeyi birbirine yapışık parçalar hâline getirmek.

topaklı, [topak-lı] *sf.* İçinde topak bulunan.

topal, [top-al] *sf.* **1.** (İnsan ya da hayvan için) bacağındaki bir sakatlık yüzünden vücudunu diğer yana göre daha çok eğen ve bir o yana bir bu yana sallayan; aksak. **2.** *mecaz.* (Masa, sandalye vb. için) ayaklarından biri kısa olan. **3.** *is.* Topal kimse. **4.** *müz.* Türk halk müziğinde, serbest ritimli öz bölümü bittikten sonra oyun havasına geçen koşma türü; topal koşma. ◘ **topal eşekle kervana katılmak,** *Gücünün üstünde bir işi yapmaya kalkışmak.*

topalak[1]**, -ğı** [top-a(k)-la-k / topa-r-la-k] *{ağız} sf.* **1.** Yuvarlak; küremsi. **2.** *is.* Yumruk büyüklüğünde sert ve kuru toprak parçası; kesek. **3.** Yufka ekmeği hamuru; pazı. **4.** Küçük kalın ekmek. **5.** Yağış türü olan dolu. [DS]

topalak[2]**, -ğı** [*eT.* tap-ul-ġak > topalak طوپالاق / توپلاق] *{eAT} {OsT} is. bot.* Hünnapgillerden, yaprakların-dan yeşil boya çıkartılan bir bitki; cehrinin bir türü, *(Rhamnus chlorophorus globosus).*

topalak[3]**, -ğı** [topalak] *{ağız} is. bot.* **1.** Pembe veya beyaz çiçekli, yumrulu çok yıllık otsu bitkiler; domuz ağırşağı, *(Cyclamen).* **2.** Beyaz çiçekli, yumruları çiğ veya pişirildikten sonra yenilebilen çok yıllık, otsu bitki, *(Bunium microcarpum, B. paucifolium).* **3.** Yumruları taze iken yenilen yumrulu, otsu bitki; incirop, *(Cyperius rotundus).* [DS]

topalak[4]**, -ğı** [topalak] *{ağız} is.* **1.** Domates. **2.** Sulu köfte. [DS]

topalan, [top-al-an] *{ağız} is.* **1.** Sindirim güçlüğünün yarattığı mide ve karın ağrısı. **2.** Bir tür keçi hastalığı. **3.** Uzun yapraklı bir çayır otu. **4.** Tespih böceği. [DS]

Topalar, [Tabgaç > Çin. topa > Topa-lar] *is.* Kuzey Çin'de 3. yy. sonlarından 6. yy. sonlarına kadar hüküm süren, siyasi ve askerî alanda başarı kazanmalarına rağmen dillerini ve kültürlerini yitirdikleri için Çin halkı içinde eriyip kaybolan bir Türk boyu; Vey Hanedanı.

topallak, -ğı [top-ar-la-k] *{ağız} sf.* Yuvarlak; toparlak. [DS]

topallama, [topal-la-ma] *is.* Topallamak eylemi.

topallamak, [topal-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (İnsan ya da hayvan için) ayağında ya da bacağında bulunan bir rahatsızlıktan dolayı vücudunu diğer yana doğru eğerek ve sallanarak yürümek. **2.** (Masa, sandalye vb. için) bir ayağının kısalığı dolayısıyla sallanmak; düz durmamak. **3.** *mecaz.* (İş için) gereği gibi yürümemek; yolunda gitmemek; kesintiye uğramak; aksamak.

topallayış, [topal-la-y-ış] *is.* Topallamak eylemi ve biçimi.

topallık, -ğı [topal-lık] *is.* **1.** Topal olma durumu. **2.** Aksaklık.

topamak, [top-a-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-p(u)-yor]* Toplamak. [DS]

topan[1]**,** [top-a-n] *{ağız} sf.* **1.** Top gibi olan; küt veya yuvarlak. **2.** (Kişi için) şişman; tombul. **3.** *is.* Çayırda ayrılmış bölümleri belirlemekte kullanılan küçük tümsek şeklindeki işaret. **4.** İplik yumağı. **5.** Köşe yastığı. **6.** *zool.* Kefal. [DS]

topan[2]**,** [tapan] *{ağız} is.* **1.** Tahta tekne. **2.** Damların toprağını sıkıştırmakta kullanılan silindir. **3.** Ekilen tarlayı düzleme ve sıkıştırmaya yarayan merdane. [DS]

topana[1]**,** [? topana] *{ağız} is.* Bıçak. [DS]

topana[2]**,** [top-a-n-a ?] *{ağız} is.* Makara. [DS]

topana[3]**,** [top + Far. -āne] *{ağız} is.* → topane. [DS]

topane[4]**,** [top + Far. -āne] *{ağız} is.* Yağ sürülerek yenilen, çok kabarmış bir tür pide. [DS]

topar, [top-ar] *{ağız} is.* Tepe; tümsek. [DS] ◘ **topar topar,** *{ağız} Yuvarlak yuvarlak; top top.* [DS]

toparlacık, -ğı [topar-la-(k)-cık] *(topa'rlacık) sf.* **1.** Pek yuvarlak; yusyuvarlak. **2.** (Kişi için) boyu kısa ve şişmanca.

toparlak, -ğı [topar-la-k] *sf.* **1.** Top biçiminde olan; yuvarlak; küre gibi. **2.** *is.* Top cephanesi taşıyan araba. ◘ **toparlak hesap,** *Yuvarlak hesap.*‖ **toparlak rakam,** *Toparlak sayı.*‖ **toparlak sayı,** *Yüze kadar sadece onlukları, bine kadar da sadece yüzlükleri bildiren sayı; yuvarlak sayı.*

toparlakça, [topar-la-k-ça] *sf.* Toparlağa yakın; oldukça toparlak; biraz toparlak.

toparlama, [topar-la-ma] *is.* **1.** Toparlamak eylemi. **2.** *sf.* Toparlanmış olan.

toparlamak, [topar-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** *eski.* Top hâline getirmek; top yapmak. **2.** (Eşya, mal, para vb. için) bir araya getirmek; toplu bir duruma sokmak; toplamak. **3.** (Yer için) oranın dağınıklığını gidermek; eşyaları yerli yerine koymak; düzenlemek; çeki düzen vermek. **4.** (Dikkat, ilgi vb. için) bir konuda yoğunlaştırmak. **5.** (Düşünce için) birbiri ile ilgisi olmasına rağmen dağınık durumda bulunan düşünceleri bir düzen içinde belli bir konu etrafında birleştirmek. **6.** (Kafa için) düşünmeye engel olan şeylerden sıyrılarak sakin ve sağlam düşünebilir duruma gelmek. **7.** (Kişi için) sağlığına kavuşmak; iyileşmek; biraz kilo almak. **8.** (Kişi için) üzüntü ve şaşkınlık veren şeylerin etkisinden kendini kurtarmak; kendine gelmek. **9.** (Konuşma için) anlatılanların kısaca özetini yaparak bir sonuca bağlamak ve bitirişe geçmek. **10.** *{ağız}* Yığmak; toplamak.[DS]

toparlanış, [topar-la-n-ış] *is.* Toparlanmak eylemi ve biçimi.

toparlanma, [topar-la-n-ma] *is.* Toparlanmak eylemi.

toparlanmak, [topar-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Toparlamak eylemi yapılmak; toparlamak eylemine konu olmak. **2.** Bir araya getirilmek. **3.** Düzenleme işi yapılmak; düzenlenmek; düzene sokulmak. **4.** *dönşl. f.* Kendine çeki düzen vermek; kendini to-

parlamak. **5.** Sağlığı düzelmek. **6.** Para yönünden durumu düzelmek. **7.** Bir işi yapmak için hazır duruma gelmek.

toparlatma, [topar-la-t-ma] *is.* Toparlatmak eylemi.

toparlatmak, [topar-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Toparlamak eylemini birine yaptırmak; toparlamasını sağlamak.

toparlayıcı, [topar-la-y-ıcı] *sf.* Toparlama işini yapan; işlevi toparlamak olan. 🗗 **toparlayıcı krem,** *Esnekliğini yitirmiş cildi sıkılaştırıp düzelten krem.*

toparlayış, [topar-la-y-ış] *is.* Toparlama eylemi ve biçimi.

topatan, [top+at-an] *is. bot.* Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yetiştirilen, sarı kabuklu, turuncu renkli ve güzel kokulu, dayanıksız, erkenci bir kavun türü.

topaz[1], [Topazos *(Kızıldeniz'de bir ada)* > Yun. topadzos > Fr. topaze] *is. min.* **1.** Ortorombik sistemde billurlaşan kahverengi soluk sarı renkli, saydam, fluorlu alüminyum silikat; $Al_2SiO_4F_2$ **2.** Mücevhercilikte, sarı renkli herhangi bir değerli taş.

topaz[2], [topaz] *{ağız} is.* Arının en son verdiği oğul. [DS]

topazak, -ğı [top-a-rak > topazak] *{ağız} sf.* Sulu köfte. [DS]

topbaş, [top+baş] *is.* **1.** Baş kısmı yuvarlak olan. **2.** *bot.* Tokat bölgesinde yetiştirilen açık renkli, tatlı içimli bir tütün çeşidi. 🗗 **topbaş balık,** *zool. Kefal.*

topca, [top-ça] *{ağız} sf.* Toplu hâlde; toplanmış. [DS]

topça, [top-ça] *{ağız} is.* Süt ve yoğurt konulan toprak kap. [DS]

topçeker, [top+çek-er] *is.* **1.** *dnz.* Ağır topla donatılmış küçük savaş gemisi; gambot. **2.** *sf. as.* (Hayvan ya da araç için) top çektirilen.

topçıka, [top+çık-a] *{ağız} is.* Ekmek sarılan mendil. [DS]

topçu, [top-çu] *is.* **1.** Top yapan ya da satan. **2.** *halk.* Topla oynanan sporlardan birinde oynayan oyuncu; özellikle futbolcu. **3.** *as.* Topların, cephanelerinin taşınması, çekilmesi ve kullanılması ile görevli askerî sınıf. **4.** Bu sınıfta görev yapan asker. **5.** *argo.* İflas edeceği düşünülen tüccar ya da iş adamı. **6.** *argo.* Sınıfta kalan öğrenci. 🗗 **topçu ocağı,** *İmparatorluk döneminde, top yapımı ve kullanımıyla görevli olup kapıkulu ocağına bağlı ocak.*

topçubaşı, [top-çu+baş-ı] *is.* İmparatorluk döneminde topçu ocağının en büyük subayına verilen ad.

topçukal, [top+çukal ?] *{ağız} is. folk.* Kıza dünür giden kimse. [DS]

topçuluk, -ğu [top-çu-luk] *is.* **1.** *as.* Topçu sınıfı. **2.** *halk.* Futbolculuk.

topeş, [top-aç > topuş] *{ağız} sf.* Tombul; şişman. [DS]

tophana, [top+ Far. āne] *{ağız} is.* Yağ sürülerek yenen, çok kabarmış bir tür pide. [DS]

tophane[1], [top + Far. ḫāne طوپخانه] *(topha:ne) {OsT} is.* Eskiden top döküm atölyelerine verilen ad.

tophane[2], [top + Far. -āne] *{ağız} is.* Yağ sürülerek yenen, çok kabarmış bir tür pide. [DS]

topık, [tō-mak > to-p-ık] *{eT} is.* **1.** Topuk. [DLT] **2.** Top; çevgenle vurulan top; topaç. [DLT] [Gabain] [KB] 🗗 **topık süñük,** *Topuk kemiğinden yapılan yemek; paça.* [DLT]

topınmak, [top-(ı)n-mak / tob-(ı)n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Delinmek; yırtılmak. [İKPÖy.]

topi, [Moğ. topi] *{eT} is.* Baş giyimi. [Nevâyî]

topik[1], **-ği** [Yun. topos *(yer)* > topikos > Fr. topique] *is.* **1.** Cilde sürülerek kullanılan değişik özellikleri bulunan ilaç. **2.** *dbl.* Üzerine bir şeyler söylenen, tema olarak verilen sözce bölümü; özne. **3.** *mant.* Ortak değerler. **4.** *psikol.* Freud psikanalizinde, çatışmalı ve dinamik bir etkileşimi olan ruhsal işleyişin uzaysal bir düzen içinde yer aldığı var sayılan kuramsal tasarım biçimi.

topik[2], **-ği** [Erm.? t'op'ig] *is.* Tahin ile yoğrulan haşlanmış nohut ve patates ezmesi çöreklerinin ortasına soğan, karabiber, kimyon, çam fıstığı karışımı konularak pişirilen bir tür zeytinyağlı meze.

topik[3], **-ği** [tomb-ik > top-ik ?] *{ağız} sf.* Tombul; şişman. [DS]

topikal, -li [İng. topical] *sf.* Yerel.

topilik, -ği [top-il-ik ?] *{ağız} sf.* Yuvarlak; küremsi. [DS]

topla, [topla] *is.* Üç parmaklı dirgen.

toplaç, -cı [top-la-ç] *is.* **1.** Toplama işlevini yürüten parça ya da kuruluş. **2.** *fiz.* Elektrik dinamolarında hareketli bölüm üzerinde oluşan akımı devreye veren ileten uç; kolektör.

toplak, -ğı [top-la-k] *{ağız} is.* Cami. [DS]

toplalak, -ğı [top-a-lak] *{ağız} is. bot.* → topalak[3]. [DS]

toplam, [top-la-m] *is.* Toplama işleminin sonucu; mecmu; yekûn *(1937).*

toplama[1], [top-la-ma] *is.* **1.** Toplamak eylemi. **2.** *mat.* Bir takım sayıları birbirine ekleyerek bir sonuç elde etme işlemi, *(1935).* **3.** Bir tür kalın bazlama. **4.** Bir takım parçalarını ya da ögelerini başka başka yerlerden sağlayarak bir bütün meydana getirme. **5.** *{ağız}* Altı okkalık sepet. [DS] **6.** *{ağız}* Kaymak, yoğurt vb. yapımı için her gün azar azar sağılarak bir kapta biriktirilen süt. [DS] **7.** *sf.* Bu şekilde meydana getirilmiş; markasız. 🗗 **toplama işareti,** *mat. Toplama işleminin yapılacağını ifade eden + işareti.*|| **toplama kampı,** *Savaş hallerinde düşmana ait halk, esir, siyasi tutuklu vb. kimselerin topluca tutuldukları yer; temerküz kampı.*

toplama[2], [tap-la-ma] *{ağız} is.* **1.** Yufka ekmeği. **2.** Mısır ekmeği. [DS]

toplamak[1], [tōp / tōb > top-lā-mak] *(topla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Buruşturarak top gibi yapmak. [Cla-

uson] **2.** Ayrı ayrı yerlerde bulunan nesneleri bulundukları yerlerden tek tek alıp bir araya getirmek; öbek hâlinde birleştirmek. *{eT} (aynı)* [ETY] **3.** Kişileri bulundukları değişik yerlerden alarak ya da çağırarak bir yerde, toplu hâlde bulunmalarını sağlamak; bir araya getirmek; derlemek; biriktirmek. **4.** Bir arada bulunması gereken ve bir bütünü oluşturan parçaları, ögeleri birbirine tutturmak, bağlamak; bir bütünün sökülmüş parçalarını tekrar birleştirmek. **5.** (Sebze, meyve, çiçek vb.) devşirmek. **6.** (Yer için) düzen vermek; dağınıklığını gidermek; toplu bir görünüş kazandırmak; dağınıklıktan kurtarmak; her şeyi yerli yerine koymak. **7.** (Örtü, etek, paça vb. için) katlamak; kaldırmak. **8.** *mat.* (Sayı ve nicelik için) birbirine ekleyip tek bir sonuç elde etmek; toplama işlemini yaparak toplamını bulmak. **9.** (İnsan için) ortak bir eylem için davet etmek; bir iş veya görev için birlikte hareket etmek üzere çağırmak; hizmete çağırmak. **10.** (Kurul, komisyon, meclis vb. için) üyelerini bir araya getirerek toplantı yapmak. **11.** Gerekli olan ve bir bütün oluşturacak yazı evrak vb.ni sağlamak, bir araya getirmek. **12.** (Vergi, bağış, aidat vb. için) yükümlülerinden ya da isteklilerinden almak. **13.** Birleştirmek; bir araya getirmek; derlemek. **14.** Dağınıklıktan ve gereksiz uzunluktan kurtarıp özet hâlinde sunmak. **15.** (Dikkat, güç, yeti vb. için) bir noktada yoğunlaştırmak. **16.** (İlgi, sevgi vb. için) elde etmek; kazanmak. **17.** (Para, mal vb. için) biriktirmek; yığmak. **18.** (Miktarı az para için) bulup buluşturmak; sağlamak; temin etmek. **19.** (Bir kişi için) onu sürekli olarak bir yerden alıp gelmek; bulup getirmek. **20.** Kendini bir yıkımın, bir acının etkisinden kurtarmak; toparlanmak. **21.** (Bir özellik ya da nitelik için) o özellikle ilgili sayılabilecek her şeyi kendinde bulundurmak; sahip olmak; kazanmış olmak; kendinde taşımak. **22.** (Direksiyon için) ortadaki konuma gelecek biçimde çevirmek. **23.** Kumarda ortaya sürülmüş olan bütün parayı almak. **24.** (Meyve için) olgunlaşınca dallarından koparıp almak. **25.** *gçsz. f.* (Hava için) yağışa hazırlanmak. **26.** (Çıban, yara vb. için) irinlenmek. **27.** Kilo almak; biraz şişmanlamak; toparlanmak.

toplamak[2], [top-la-mak طوپلا مق] *{OsT} gçl. f. [-r]* Top ateşine tutmak.

toplamak[3], [top-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Yayık yayarken yağlar, ayran ve yoğurttan ayrılıp bir araya toplanmak. [DS]

toplamalı, [toplama-lı] *sf.* **1.** Toplaması bulunan; toplaması yapılmış olan. **2.** *mat.* Toplama ile gösterilen.

toplanan, [topla-n-an] *sf.* **1.** Toplanma işini yapan; toplanmış olan. **2.** *mat.* Toplama işlemine katılan sayılardan her biri.

toplanık, -ğı [topla-n-ık] *sf.* **1.** Toplanmış durumda olan. **2.** Toplantı durumunda olan.

toplanılma, [topla-n-ıl-ma] *is.* Toplanılmak eylemi.

toplanılmak, [topla-n-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** (Kişiler için) bir araya gelinmek; toplanmak eylemi yapılmak. **2.** *gçsz. f.* (Nesneler için) toplamak işi yapılmak.

toplanırlık, [topla-n-ır-lık] *is.* Toplama ve çıkarmaya elverişli bir büyüklüğün değerlerinin taşıdığı özellik.

toplanış, [topla-n-ış] *is.* Toplanmak eylemi veya biçimi.

toplanma, [topla-n-ma] *is.* **1.** Toplanmak eylemi. **2.** *istk.* Bir niceliğin ya da istatistik kütlenin birim ya da bireyleri arasında zaman ve mekân içinde dağılış oranı. **3.** *tıp.* Doğal bir boşlukta patolojik birikme. **4.** *psikol.* Dikkatin tek nesne ya da daha sınırlı bir nesneler grubu üzerinde yoğunlaşması durumu. **toplanma borusu,** *as. Dağınık hâlde bulunan askerlerin bir yerde toplanması için verilen emri bildirmek üzere çalınan boru.*

toplanmak, [topla-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tek tek alınarak bir araya getirilmek; biriktirilmek; birleştirilmek. **2.** Düzgün, derli toplu hâle getirilmek; kaldırılmak; katlanmak. **3.** (Sayı için) birbirine eklenerek toplamı bulunmak. **4.** (Çiçek, meyve, vb. için) devşirilmek. **5.** (Bağış, vergi, aidat) alınmak. **6.** (Dikkat, ilgi vb. için) üzerinde yoğunlaştırılmak. **7.** *dönşl. f.* Bir araya gelmek; bir topluluk oluşturmak. **8.** Kendine çeki düzen vermek; toparlanmak. **9.** Bir yerde birikmek; yığılmak. **10.** Büzüşmek; sıkışmak. **11.** Bir yere taşınmak için eşyalarını toplamak. **12.** Sağlığına kavuşmak; eski gücünü elde etmek. **13.** Toplu hâle gelmek; şişmanlamak. **14.** *dönşl. f.* Top sahibi olmak; top edinmek.

toplantı, [topla-n-tı] *is.* **1.** Birden çok kimsenin belirli amaçla bir araya gelmesi; içtima. **2.** Kimi kararları almak üzere belirli bir gündem çerçevesinde ilgili kimselerin katılımıyla gerçekleşen birleşim; oturum. **3.** Bir meclis ya da kurulun belirli bir dönem içindeki birleşimlerinin tümü. **toplantı salonu,** *Toplantının yapıldığı, katılanları alacak büyüklükte kapalı alan.*|| **toplantı yeri,** *Toplantıların yapıldığı yer ya da merkez.*

toplardamar, [top-la-r+damar] *is. anat.* Kanı organlardan toplayarak kalbe götüren damar.

toplaşış, [topla-ş-ış] *is.* Toplaşmak eylemi veya biçimi.

toplaşma, [topla-ş-ma] *is.* Toplaşmak eylemi.

toplaşmak, [topla-ş-mak] *işteş. f. [-ır]* **1.** Bir araya gelmek; top olmak; birikmek; üşüşmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Ögeleri bir araya gelmek; büzüşmek; sıkışmak. **3.** *dönşl. f.* Top gibi olmak; top hâline gelmek. **4.** *argo.* (Erkek için) edilgin eş cinsel olmak. **5.** *{ağız}* (İp, saç vb. için) dolaşmak. [DS]

topaştırmak, [topla-ş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Toplayıp düzene koymak. [DS]

toplatılış, [topla-t-ıl-ış] *is.* Toplatılmak eylemi veya biçimi.

toplatılma, [topla-t-ıl-ma] *is.* Toplatılmak eylemi.

toplatılmak, [topla-t-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Toplatmak eylemi yapılmak; hakkında toplatma işlemi yapılmak; toplatmak eylemine konu olmak.

toplatış, [topla-t-ış] *is.* Toplatmak eylemi veya biçimi.

toplatma, [topla-t-ma] *is.* **1.** Toplatmak eylemi. **2.** *huk.* Yargı kararı ya da yetkili organın emri üzerine süreli ya da süresiz yayınlara el konulması. **3.** Taklit ürünlerin piyasadan çekilmesi işlemi.

toplatmak, [topla-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Toplamak eylemini yaptırmak. **2.** (Gazete, dergi vb.) bütün nüshalarını dağıtım yerlerinden, piyasadan almak; satışını toplama yolu ile engellemek.

toplattırma, [topla-t-tır-ma] *is.* Toplattırmak eylemi.

toplattırmak, [topla-t-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Toplamak eylemini biri aracılığıyla başka birisine yaptırmak.

toplayıcı, [topla-y-ıcı] *is.* **1.** Toplamak eylemini yapan kişi ya da araç. **2.** *bsy.* İki ikili sayıyı toplamayı sağlayan fonksiyonları gerçekleştiren elektronik devre. **3.** Bir basımevinde, provalar üzerinde yapılan düzetmeleri uygulamakla görevli kimse. **4.** *sf.* Toplama görevi yapan; toplama işlevini üstlenen. **5.** *sosy.* Tarım ya da sanayinin gelişmediği toplumlarda görülen toplama işini yapan. ◘ **toplayıcı kanal,** *biy. Böbreklerde, nefronlardan süzülen sidiğin toplanıp böbrek havuzcuğuna taşındığı kanal.*

toplayıcılık, -ğı [topla-y-ıcı-lık] *is. sosy.* Tarımsal yaşama geçememiş ilkel kavimlerin yiyecek toplama yoluyla beslenme ve yaşamlarını sürdürme biçimi.

toplayış, [top-la-y-ış] *is.* Toplamak eylemi ve biçimi.

toples, [Ame. İng. topless] *sf.* (Kadın elbisesi için) üstsüz.

toplu[1]**,** [top-lu] *sf.* **1.** Topu bulunan; topu olan. **2.** Üzerinde ya da içinde top biçiminde yuvarlak parçası bulunan. **3.** Toplanmış olan; hepsi bir arada bulunan. **4.** Derlenip toplanmış; düzenli; tertipli; dağınık olmayan. **5.** Bütünlüğü içinde ele alınan; bir bütün olarak değerlendirilen; hepsini içine alan; bütünü kapsayan. **6.** Birçok kişinin çalışması ile ortaya konan; toplanılarak bir araya getirilmiş olan. **7.** Bir topluluğun bütün üyelerini ilgilendiren. **8.** (Para için) oldukça çok; çok fazla. **9.** (Kişi için) şişman; tombul. **10.** (Bedenin bir bölümü için) tombul. **11.** *is. halk.* Toplu iğne. **12.** *halk.* Toplu tabanca. **13.** *{ağız}* Kısa saplı derin tencere. [DS] **14.** *{ağız}* Firkete. [DS] **15.** *{ağız}* Dokuma tezgâhlarında ipliğin sarıldığı kumaş. [DS] ◘ **toplu çalışım,** *1. Seminer. 2. Şölen.*|| **toplu çalışma,** *Bir iş veya konu için birlikte yapılan çalışma; seminer.* ‖ **toplu davranış,** *sosy. Grup veya kalabalık içinde yer alan bireylerin davranışları.*|| **toplu durum,** *1. Genel görünüm; konjonktür. 2. Marxçılara göre, sınıf çatışmasının yaşanmakta olan anı.*|| **toplu görüşme,** *Açık oturum; panel.* ‖ **toplu hâlde,** *Pek çok kişi bir araya gelmiş olarak; toplu olarak; hep birlikte.*|| **toplu iğne,** *Saplarken ele batmaması için bir ucunda yuvarlak bir topuzu bulunan iğne.* ‖ **toplu işlem,** *bsy. Programların geliş sırasına göre depolandığı, daha sonra da önceliklerine göre dönemsel olarak art arda yürütüldüğü bilgisayar işletim sistemi; harman işlemi.*|| **toplu iş sözleşmesi,** *Toplu sözleşme.*|| **toplu konut,** *Önceden planlanmış ve alt yapısı tamamlanmış bir alanda devletin açtığı kredi ile gerçekleştirilen konutlar bütünü.* ‖ **toplu sözleşme,** *İş yasalarına göre, bir yerde çalışan işçilerin bağlı olduğu sendika yetkilileri ile işveren arasında ücret ve çalışma koşulları ile ilgili olarak yapılan belli süreli anlaşma.*|| **toplu tabanca,** *Mermi yuvası bir eksen etrafında dönen silindir etrafında yer alan bir tabanca türü; toplu.* ‖ **toplu tartışma,** *Forum.*|| **toplu taşıma,** *Büyük yerleşim birimlerinde yaşayan insanları belli yollar ve duraklar arasında toplu olarak büyük araçlarla ulaştırmayı amaçlayan taşımacılık sistemi.*|| **toplu taşımacılık,** *Birçok insanı bir defada ulaşmak istediği yere götürme işi.* ‖ **toplu yerleşim,** *coğ. Köy evleri ile eklentilerinin birbirine yakın biçimde yer aldığı köy yerleşim tipi.*|| **toplu yerleşme,** *coğ. Toplu yerleşim düzenini kurmak.* ‖ **toplu yöntem,** *eğit. Bir cümle, sözcük ya da deyimin bütün olarak ve görsel yolla tanınmasından sonra hece ve harflere ayırarak okuma yazma öğretme tekniği.*

toplu[2]**,** [top-lü] *(toplu:) {eT} is.* Mezar. [DLT]

toplu[3]**,** [top-lu] *{ağız} is.* **1.** Pencere. **2.** Pencerelere yapılan ağaç veya demir parmaklık. [DS]

toplu[4]**,** [top-lu] *{ağız} is.* Boncuktan örülerek yapılan nazarlık. [DS]

topluca, [top-lu-ca] *(toplu'ca) zf.* **1.** Toplu olarak; hep birlikte. **2.** *sf.* (Kişi için) biraz şişman; vücutça biraz dolgun; şişmanca.

topluk[1]**, -ğu** [top-luk] *sf.* **1.** Top yapımına uygun. **2.** Belirtilen sayıda toptan ibaret olan.

topluk[2]**, -ğu** [top-luk] *{ağız} is.* Ağırlık merkezi. [DS]

topluluk, -ğu [top-lu-luk] is. **1.** Toplu olma durumu. **2.** Bir iş, amaç için bir araya gelmiş insanların tümü. **3.** Nitelikleri açısından bir bütün oluşturan insanların tümü; cemiyet; camia; toplum. **4.** Aynı yerde bulunan insan kalabalığı; kalabalık; cemiyet. **5.** Bir eseri izlemek için bir araya gelmiş insan topluluğu; dinleyici; seyirci. **6.** Vücut dolgunluğu; şişmanlık. **7.** müz. Bir müzik eserini seslendiren sanatçılar grubu. **8.** Sanatçı grubu. **9.** Bir arada ve iş bölümü içinde yaşayan hayvan grubu. **10.** Bulundukları ortamda birbiri ile birlikte, dengeli ve yerleşik yaşayan bitki kümesi. ◘ **topluluk adı,** *dbl. Dilbilgisi özellikleri bakımından teklik özelliği göstermesine rağmen bir varlık ya da nesne bütününü, yığınını, bireyler toplamını gösteren ad.*||

topluluk eki, *dbl. İsimlere topluluk anlamı kazandıran ek.*|| **topluluk ismi,** *Topluluk adı.*|| **topluluk sayısı,** *Topluluğu oluşturan sayı.*

toplum, [top-lu-m] *is. sos.* **1.** Aynı toprak parçası üzerinde, ortak yasalara uyarak yaşayan örgütlenmiş insanların oluşturduğu topluluk; cemiyet, *(1942).* **2.** *sosy.* Aralarında örgütlenme bağları ve karşılıklı görevler bulanan bilinçli bireylerden kurulu topluluk; topluluk. **3.** İnsanın yaşadığı çevrede kendisini bağlı kılan yasalar, kurallar ve kurumlar bütününün oluşturduğu ortam. **4.** *fel.* Aralarında düzenli ve tanımlanabilir ilişkiler bulunan insanların oluşturduğu grubun tümü; insanın ortak yaşamını düzenleyen bütün. **5.** Marx'a göre, insanların ortak yaşamalarının zorunlu kıldığı, iktisadî ve siyasi sisteme göre şekillenen, sınıf mücadelelerinin belirlediği ortam. ☞ **topluma kazandırma,** *huk. Ceza sürelerini doldurup salıverildiklerinde dışarıdaki hayata uyum sağlamalarını kolaylaştırmak amacıyla cezaevindeki hükümlülere uygulanan eğitim.*|| **toplum bilimci,** *sosy. Toplum bilim uzmanı; sosyolog.*|| **toplum bilimcilik,** *sosy. İnsan hayatındaki olayları toplumsal yapı ve toplumsal kuruluş biçimlerine göre açıklamaya çalışan görüş; sosyolojizm.*|| **toplum bilimi,** *sosy. Toplumların oluşum, gelişim ve işleyişi ile ilgili yasaları belirlemeye çalışan bilim dalı; sosyoloji; içtimaiyat.*|| **toplum bilimsel,** *sosy. Toplum bilimi ve toplum biliminin incelediği olay ve olgularla ilgili; sosyolojik; içtimaî.*|| **toplum dışı,** *Toplum dışında kalan; toplum ile ilgisi bulunmayan; marjinal.*|| **toplum dil bilimci,** *sosy. Toplum dilbilimi alanında uzmanlaşmış kimse.*|| **toplum dil bilimi,** *dbl. Bir dilin, o dili konuşan insanların kullanımdaki ayrılıklarının hangi toplumsal etkenden kaynaklandığını araştıran dil bilimi kolu; sosyo-lengüistik.*|| **toplum eleştiri,** *Edebî metinlerde ideolojinin payını araştırma işi.*|| **toplum felsefesi,** *fel. Toplumcu görüşe dayanarak yapılan inceleme ve değerlendirme.*|| **toplum içincilik,** *fel. İnsanın kendini evrenin merkezi sayma eğilimi.*|| **toplumlar arası,** *sosy. Birden çok toplumu ilgilendiren ve bu toplumlar arasında gelişen.*|| **toplum polisi,** *huk. Toplum hareketlerini bastırmak ya da düzen altında tutmakla görevlendirilmiş polis örgütü.*|| **toplum yapısı,** *sosy. Birbirinden çok farklı, küçük ya da büyük pek çok sosyal grubun ortaya koyduğu yapı.*

toplumcu, [toplum-cu] *is.* **1.** Toplum yanlısı olan; toplumu ön plana çıkaran. **2.** *siy.* Toplumsal refahın devletin elinde olduğunu savunan, hür teşebbüsü devlet, sendika ve çalışanların baskısı altında tutmaya çalışan, bütün propaganda ve telkinlerini bu yönde yoğunlaştıran; sosyalist. **3.** Çalışan sınıfın durumunu iyileştirmesini savunan kişi, kurum vb. ☞ **toplumcu gerçekçi,** *fel. ed. Toplumcu gerçekçilik yanlısı olan.*|| **toplumcu gerçekçilik,** *fel. ed. Toplumsal olayları, ilişkileri toplum bilimi verilerine dayandırarak hem gerçekçilik hem de gelişme süreci içinde işleyen edebî roman yazma işi.*

toplumcul, [toplum-cul] *sf.* **1.** Toplu hâlde yaşama eğiliminde olan; kolonist. **2.** Toplumcu ile ilgili; toplumcuya ilişkin.

toplumculluk, -ğu [toplum-cul-luk] *is.* **1.** Bir toplum içinde yer alan kişiler arasındaki ilişkilerin özelliği. **2.** Kişinin sosyal bir gruba uyarlanması durumu.

toplumculuk, -ğu [toplum-cu-luk] *is. siy.* **1.** Toplumsal refahın devletin elinde olduğunu savunan, hür teşebbüsü devlet, sendika ve çalışanların baskısı altında tutmaya çalışan, bütün propaganda ve telkinlerini bu yönde yoğunlaştıran siyasi faaliyetlere verilen ad; sosyalizm. **2.** Çalışan sınıfların durumunun iyileştirilmesinden yana olma.

toplumdaş, [toplum-daş] *is.* Aynı toplumun bireylerinden her biri.

toplumlaşma, [toplum-la-ş-ma] *is.* Toplumlaşmak eylemi.

toplumlaşmak, [toplum-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Toplum durumuna gelmek.

toplumlaştırma, [toplum-la-ş-tır-ma] *is.* Toplumlaştırmak eylemi.

toplumlaştırmak, [toplum-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Toplum durumuna getirmek; toplum oluşturmasını sağlamak. **2.** (Özel teşebbüse ait bir işletme vb. için) toplumculuk ilkeleri çerçevesinde topluluğa mal etmek.

toplumsal, [toplum-sal] *sf.* **1.** Toplumla ilgili; topluma ilişkin; topluma dayanan; içtimai; sosyal. **2.** (Kişi için) toplum içinde yaşayan, toplum içinde yaşamanın gereklerini uygulayan. **3.** Toplum içindeki bireyler arasındaki ilişkilere ait olan; bu ilişkilerden kaynaklanan. ☞ **toplumsal ahlak felsefesi,** *İnsanların toplumsal ilişkilerinden doğan ahlak ve töre sorunlarını, ahlakî görevlerini inceleyen ahlak bilimi.*|| **toplumsal algı süreci,** *sosy. psikol. Başkaları ve çoğunlukla toplum hakkında bir şeyler öğrenme süreci.*|| **toplumsal bilim,** *Toplum bilimi.*|| **toplumsal bunalım,** *Bütün toplumun genel bir sıkıntıya düşmesi.*|| **toplumsal bütünleşme,** *1. Toplum bireylerinin aynı amaçlar çerçevesinde birleşmesi. 2. Ortak amaçların belirlenmesinde aynı ölçütlerin kullanılır olması.*|| **toplumsal cinsiyet,** *sosy. Erkek ile kadın arasındaki kültürel farklılaşım.*|| **toplumsal çözülme,** *Aynı amacı gerçekleştirmesi beklenen bireyler ve gruplar arasında görevlerin yapılamaması sebebiyle ortaya çıkan ilişki bozukluğu.*|| **toplumsal davranış,** *1. Toplum bireyleri ya da kurumları arasında sağlanan ilişki ve iletişim etkinliği. 2. Bazı hayvan topluluklarını bireyleri arasında sağlanan bir iletişim sistemi ile gerçekleşen ilişki ve etkinliklerin tümü.*|| **toplumsal dayanışma,** *Bir toplumun bütün birey, kurum ve kuruluşları ile ortak değerlerde birleşmesi ve bir-*

likte hareket etmesi.|| **toplumsal değer,** *Toplumun bütün bireylerince, her grup ve katmanınca benimsenen değer.*|| **toplumsal değişme,** *Bir toplumun yaşadığı siyasi, ekonomik ve toplumsal gelişmelere paralel olarak gösterdiği eğilim.*|| **toplumsal denge,** *Bir toplumun, çeşitli kesimleri arasında bir bütünlük ve uyum içinde bulunmasını sağlayan toplumsal ve kültürel barışıklık ortamı.*|| **toplumsal farklılık,** *Bir toplum bireyleri, grupları ve kurumları arasında ayrı özelliklerin topluca meydana getirilmesi, tanınması ve benimsenmesi durumu.*|| **toplumsal gelişme,** *Bir toplumun bütün olarak gelişme ve bu gelişmeye bağlı olarak ortaya koyduğu değişim.*|| **toplumsal ilişki,** *Bir toplumun değişik ögeleri arasında geçen ilişki ya da etkileşim.*|| **toplumsal olay,** *İnsanlar arasındaki ilişkilerden doğan ve bir defada olup biten oluşum; sosyal hadise.*|| **toplumsal ruh bilimi,** *psikol. İnsan davranışlarının, sosyal grupla bağlantıları bakımından incelenmesi; sosyal psikoloji.*|| **toplumsal sınıflar,** *siy. Bir toplum içinde, yaşama biçimi, maddî imkânları, öğrenim durumu vb. bakımdan birbirine benzeyen kişilerin oluşturduğu sınıflar.*|| **toplumsal yapı,** *sosy. İçinde toplumsal ilişkilerin ve toplumsal olayların meydana geldiği, toplumsal grup ve kurumların yer aldığı toplumun şekil ve çerçevesi ile biçimlenen sosyal varlık; sosyal yapı.*|| **toplumsal yardım,** *Yoksul kesim ve kişilere onların yiyecek, giyecek, tedavi, ilaç gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan yardım; sosyal yardım.*|| **toplumsal yaşam,** *sosy. İnsanın toplum içinde yaşam biçimi; sosyal hayat.*

toplumsallaşma, [toplumsal-la-ş-ma] *is.* **1.** Toplumsallaşmak eylemi. **2.** *sos* Bireyin, kişilik bakımından içinde yaşadığı topluma uyması ve bütünleşmesi; içinde bulunduğu toplumun gereklerini yerine getirebilir bir durum kazanması süreci; sosyalleşme.

toplumsallaşmak, [toplumsal-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* (Kişi için) toplumsal bir nitelik kazanmak; toplumsal olmak; topluma uyar, toplumla bütünleşir ve o toplumun değer yargılarını benimser duruma gelmek; sosyalleşmek.

toplumsallaşmazlık, -ğı [toplumsalla-ş-maz-lık] *is.* Toplum dışında kalan, toplumla bütünleşemeyen, toplumun ortak değerlerini benimseyemeyen kimsenin tutumu.

toplumsallaştırma, [toplumsal-la-ş-tır-ma] *is.* **1.** Toplumsallaştırmak eylemi. **2.** *siy.* Kaynakları, üretim ve değişim araçlarını, kredileri ortaklaşa duruma getirme; topluma mal etme; sosyalleştirme; sosyalizasyon. **3.** (Akıl hastası için) topluma kazandırmak için uygulanan tedavi ve eğitimlerin tümü.

toplumsallaştırmak, [toplumsal-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Toplumsal duruma getirmek. **2.** (Kişi için) toplum ile uyumlu duruma gelmesini, toplum ile bütünleşerek o topluma ait değer yargılarını benimsemesini sağlamak. **3.** Üretim araç ve kaynaklarını, kredileri, enerji kaynaklarını ortaklaşa duruma getirmek; sosyalleştirmek; sosyalize etmek.

toplumsallık, -ğı [toplum-sal-lık] *is.* **1.** Toplumsal yaşama, toplumsal olma yatkınlığı. **2.** *fel.* İnsanları, bir dizi ortak yaşam kuralları ile aralarında barışı ve bağlılığı sağlayacak biçimde birlikte yaşamaya iten ortak eğilim.

toplumsever, [toplum+sev-er] *sf.* **1.** (Davranış için) kişinin girişimlerinden kendi çıkarlarından çok toplum yararına olan. **2.** (Kişi için) toplum yararına çalışan; toplum yararını gözeten.

topmak, [tōb / tōp > top-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Bağlamak. [ETY] **2.** Yığmak; toplamak. [Gabain]

topo-, [Yun. topos *(yer)*] *ön ek.* Latince kelimelerin başına getirilerek Yer'le ilgili kelimeler yapan ön ek.

topoç[1]**, -cu** [top-aç > topoç ?] *{ağız} is.* Karpuz. [DS]

topoç[2]**, -cu** [top+aş > topoç] *{ağız} is.* Kavrulduktan sonra yağı ile dondurulan kıyma. [DS]

topograf, [Fr. topographe] *is.* Yeryüzünün haritasını çıkaran uzman; haritacı.

topografik, -ği [Fr. topographique] *sf.* Topografyaya ait olan. ⊡ **topografik harita,** *Topografya haritası.*

topografya, [Fr. topographie] *(topo'ğrafya) is.* Bir kara parçasının doğal engebe ve diğer özelliklerini bir kâğıt üzerinde gösterme işi. ⊡ **topografya haritası,** *Yeryüzü biçimlerini ayrıntıları ile gösteren büyük ölçekli harita.*

topoloji, [Fr. topologie] *is. mat.* Geometrik cisimlerin nitelikleriyle ilgili özelliklerini ve bağıl konumlarını büyüklük ve biçimlerinden ayrı olarak ele alıp inceleyen geometri dalı.

topolojik, -ği [Fr. topologique] *sf.* Topoloji ile ilgili olan.

topolu, [topō-lü] *(topo:lu:) {eT} sf.* Toplu; bir arada. [EUTS]

topometri, [Fr. topomètrie] *is.* Harita için gerekli olan bilgileri yer yüzünden sağlama işlemi; yer ölçümü.

toponim, [Fr. toponyme] *is. dbl.* Yer adı.

toponomi, *is.* Yer adlarını, bunların kökenlerini, orada konuşulmakta olan dille veya ortadan kalkmış dillerle bağlantılarını inceleyen dil bilimi dalı; yer adı bilimi.

toppuh, [top-uk] *{ağız} is.* Topuk. [DS]

topra, [Far. tōbra => topra طوپره] *{eAT} is.* Torba.

topracuk, [toprak-cık > topra-cuk طبراجق] *{OsT} is.* **1.** Bir parça toprak. **2.** Önemi olmayan toprak.

toprağan, [tob-ur-ġān [DLT *'te böyle,* Clauson *toprağān okumuş*]] *(tobrağa:n) {eT} sf.* → topurğan.

toprak, -ğı [top-rā-mak *(kurumak)* > top-rā-k [Clauson] / topur *(toprak)* > topur-ak [EREN]طوبراق] *(eT topra:k) is.* **1.** Yer kabuğunun atmosferin etkisi ile dağılıp organik maddelerle karışması ile meydana gelen canlıların yaşamasına elverişli yüzeysel tabakası. *{eT} (aym)* [DLT] [EUTS] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** Bir kimsenin mülkiyetinde bulunan sınırları belli yer; arazi; tarla. **3.** Tarımsal etkinliklere uygun ve bu amaçla kullanılan alanlar. **4.** Çiftçilik ve hayvancılıkla ilgili etkinliklere dayanan. **5.** Deniz ve gökyüzü karşıtı olan şey; kara. **6.** Ulus olarak egemenlik altında tutulan yeryüzü parçası; ülke; vatan. **7.** Kişinin bizzat kendisine ait olmasa bile bir süre yaşadığı, ömrünü geçirdiği ve yerleşim yeri olarak benimsediği yer; memleket; yurt; il. *{OsT} (aym)* **8.** Tellürik bir gezegenin kabuğundaki yüzeysel tabaka. **9.** *fiz.* Elektrik devrelerindeki kaçakları ya da elektrostatik enerjiyi sıfırlamak için toprak ile bağlantı hâlinde olan uç ya da iletken; şasi. **10.** *kim. eski.* Eskiden suda çözünmeyen, tatsız, kokusuz, kararlı, aslında birer element olan alümin, silis gibi maddelere verilen ad. **11.** *argo.* Bozuk esrar. **12.** *sf.* Topraktan yapılmış olan. ◻ **toprağa bakmak,** *(Kişi için) ölümü yakın tahmin edilmek.* ‖ **toprağa düşmek,** *1. (İnsan için) ölmek. 2. (Tohum için) ekilmek. 3. (Kar, kırağı vb. için) ilk defa yağmak.*|| **toprağa girmek,** *1. Ölmek. 2. Gömülmek.*|| **toprağa vermek,** *(Ölen kişi için) gömmek; defnetmek.*|| **Toprağı bol olsun!** *Müslüman olmayan ölmüş bir kimseden söz ederken söylenen iyi dilek sözü.* ‖ **toprağı çekmek,** *Sürekli oturduğu yerden ayrılarak başka bir yere gittiğinde orada ölmek.*|| **Toprağına ağır gelmesin.** *Ölen birinin kötü yönlerinden söz edileceği zaman söylenen söz.*|| **toprağın su kapasitesi,** *biy. Su ile doyurulmuş bir toprakta, yer çekimi sebebiyle alt katlara iletilen suyun dışında kalan topraktaki su miktarı.* ‖ **toprak açısı,** *yer b. Toprak düzlemi ile yatay düzlem arasındaki açı.* ‖ **toprak altı,** *Toprak içinde bulunan; toprağın içi.* ‖ **Toprak bile kabul etmez!** *Çok kötü ve günahkâr olduğu düşünülen kimseler için kullanılır.*|| **toprak bilimci,** *Toprak bilimi uzmanı; pedolog.*|| **toprak bilimi,** *Toprakların fiziksel, kimyasal, biyolojik yapısını ve özelliklerini inceleyen bilim; pedoloji.*|| **toprak boya,** *1. İçinde demir oksit bulunan kırmızı boya. 2. Minerallerden elde edilen boyar madde.*|| **toprak çal,** *{ağız} Üzerinde bitki yetişmeyen dağ; çıplak dağ.* [DS]‖ **toprak çekmek,** *Bir yerdeki toprağı başka bir yere taşımak.*|| **toprak çimento,** *Toprak, çimento ve su karışımı.*|| **Toprak doyursun gözünü!** *Gözünü toprak doyursun.*|| **toprak hattı,** *fiz. Kişileri elektrik kaçaklarına karşı güvenceye almak, donanımları korumak gibi amaçlarla döşenmiş, sürekli nemli kalan bir yere gömülü iletken levha ile bağlantı sağlayan iletkenler zinciri.*|| **toprak hukuku,** *Toprak üzerindeki mülkiyeti, bu toprakların işletilmesini, işletenler arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk.*|| **toprak kadısı,** *isl. huk. Araziye ilişkin anlaşmazlıkları yerinde çözümleyen, arazi sınırlarını belirleyen kadı.*|| **toprak kayması,** *Yağışların etkisi ile toprağın alt kısımlarının yumuşaması sonucu üst tabakanın yer değiştirmesi olayı.*|| **toprak kaynağı,** *{ağız} Kumlu, sert toprak.* [DS]|| **toprak köleliği,** *Toprağa bağlı kölelik düzeni.*|| **toprak kölesi,** *Toprağa bağlı köle.*|| **toprak olınmak,** *{eAT} Toprak hâline getirilmek.*|| **toprak olmak,** *Öldükten sonra çürüyüp toprağa karışmak; ölmek.*|| **toprak oluşumu,** *Biyosferin etkisinde kalan karasal mineral ortamda taş küre malzemesinin uğradığı fiziksel ve ardından kimyasal değişim ya da ayrışımların tümü; torağın oluşumu ve evrimi.*|| **toprak öküzü,** *{ağız} Kısa boylu, şişman, çift sürmeye elverişli öküz.* [DS]|| (birini) **toprak paklamak,** *(Çok kötü kimse için) kötülükleri ancak ölümle son bulmak.*|| **toprak rengi,** *1. Sarı ve yeşil arası renk. 2. Bu renkte olan.*|| **toprak renklü,** *{eT} Hakî; toprak rengi.* [Bahşayiş]|| **toprak sıçanı,** *zool. Toprak altında yaşayan bir tür sıçan.*|| **topraktan kaldırmak,** *{eAT} Yükseltmek.*|| **toprak yummak,** *{eAT} Toprak doldurmak; toprakla örtmek.*|| **toprak yol,** *Hiçbir yabancı malzeme kullanılmadan, arazinin kendi doğal şekliyle kazıp düzelterek trafiğe sunulan yol.*|| **toprak yultuz,** *{eT} Sarı Bayraklı; Sekentir; Zuhal; Satürn; Sarıg Orunglug.*

toprakbastı, [toprak+bas-tı] *is.* Ayakbastı.

toprakçalık, -ğı [toprak-ça-lık] *is.* Halı kilim.

toprakçıl, [toprak-çıl] *sf.* (Hayvan için) toprakta yaşayan.

topraklama, [toprak-la-ma] *is.* **1.** Topraklamak eylemi. **2.** Elektrikli bir aletin insan için tehlike yaratmaması için kaçaklara karşı bir ucunu toprak ile bağlatılama işlemi. **3.** Sürümü kolaylaştırmak, verimi artırmak gibi amaçlarla tarlanın üzerini kalın bir toprak tabakası ile kaplama.

topraklamak, [toprak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Toprakla doldurmak; toprakla karıştırmak. **2.** Toprak örtmek.

topraklandırma, [toprak-la-n-dır-ma] *is.* Topraklandırmak eylemi.

topraklandırmak, [toprak-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Toprak sahibi yapmak; geçimini sağlaması için işletip üretebileceği toprak vermek.

topraklanma, [toprak-la-n-ma] *is.* Topraklanmak eylemi.

topraklanmak, [toprak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Toprak olmak; toprak bulaşmak. **2.** Toprak katmanı ile örtülmek. **3.** *fiz.* (Elektrik devresi için) toprak hattına bağlanmak; toprak hattı kurulmak. **4.** *dönşl. f.* Toprak sahibi olmak; toprak edinmek; toprağı olmak.

topraklaşma, [toprak-la-ş-ma] *is.* Topraklaşmak eylemi.

topraklaşmak, [toprak-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Toprak durumuna gelmek; toprak olmak.

topraklı, [toprak-lı] *sf.* **1.** İçinde toprak bulunan; toprak karışmış olan. **2.** (Çiftçi için) ekecek, işleyecek toprağı olan. **3.** *fiz.* (Elektrik devresi için) toprak ile bağlantısı kurulmuş olan; toprak hattına bağlı olan.

topraklığ, [toprāk-lıġ / tuprāk-lıġ] *(topra:klığ) {eT} sf.* Topraklı. [Clauson]

topraksı, [toprak-sı] *sf.* Toprağı andıran; toprak gibi olan.

topraksız, [toprak-sız] *sf.* **1.** İçinde toprak bulunmayan; toprak olmayan. **2.** (Çiftçi için) ekeceği ve işleyeceği toprağı olmayan.

topramak, [top-rā-mak] *(topra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Kurumak. [DLT]

topraşmak, [toprā-mak > topra-ş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kuruyup tozlaşmak; toz ola yazmak. [DLT]

topratmak, [toprā-mak > topra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* (Hayvan için) yeri kurutasıya kadar otunu yemek. [DLT]

toprik, -ği [? toprik] *{ağız} is.* Küçük torba. [DS]

top-spin, [İng. top-spin] *is.* Masa tenisinde topun etki ve gücünü artırmak amacıyla aşağıdan yukarı doğru yapılan vuruş.

topşa, [? topşa] *{ağız} is.* Tavan arası. [DS]

toptan, [top-tan] *(to'ptan) zf.* **1.** Toplu olarak; hep birlikte; topluca; hepsi. **2.** Bütünüyle; tümüyle; tamamen. **3.** *sf.* (Alış ya da satış için) perakende olmayan; büyük miktarda; toplu olarak.

toptancı, [top-tan-cı] *is.* **1.** Toptan satış yapan tüccar. **2.** *sf.* (Tüccar için) toptan satış yapan.

toptancılık, -ğı [top-tan-cı-lık] *is.* **1.** Toptan yapılan alış veriş. **2.** Ürünün üreticiden büyük miktarlarda alınması ve perakendeci esnafa satılması işi.

toptık, [top-(ı)t-ık] *{eT} is.* Delik. [İKPÖy.]

toptınmak, [top-(ı)t-ın-mak] *dönşl. f. [-ur] f.* Delinmek; yırtılmak. [İKPÖy.]

topti, [? topti] *{ağız} is.* Çengelli iğne. [DS]

topton, [top+ton] *{ağız} is.* Uçkurlu efe şalvarı. [DS]

toptop, [top+top ?] *{ağız} is.* Sebze. [DS]

toptopallah, [to(p)+to/parlak] *{ağız} pekşt. sf.* Yusyuvarlak; tostoparlak.[DS]

toptu[1], [? toptu] *{ağız} is.* Başa ya da yakaya takılan süs iğnesi. [DS]

toptu[2], [top-lu > toptu] *{ağız} is.* Su testisi. [DS]

topu, [top-u] *is.* **1.** Tümü; hepsi. **2.** (Azımsanan nesneler için) olup olacağı; yalnızca.

topuç[1], **-cu** [top-uç] *{ağız} sf.* (Kişi için) boyuna göre kol ve bacakları kısa, vücudu şişman. [DS]

topuç[2], **-cu** [top-uç] *{ağız} is.* Bir çeşit tandır ekmeği; çörek. [DS]

topuğ, [top-ık] *{eT} is.* Diz kapağı (?). [Mühennâ]

topuh, [top-uk / topuḫ] *{ağız} is.* Ayak bileği. [DS]

topuk[1], **-ğu** [*eT.* top-ık > top-uk] *is.* **1.** İnsan ayağının toparlakça olan alt arka bölümü. **2.** Ökçe. **3.** Çorabın, ayakta bu bölüme gelen kısmı. **4.** Bir kamanın iri ucu. **5.** *dnz.* Denizin dibindeki bazı arazi kıvrımlarına verilen ad; belli bir derinliği olan deniz dibinin, bir tümseğe bağlı olarak birden yükselmesi ile oluşmuş sığlık; dalganın kıyıya yakın çatladığı yer. *{ağız} (aynı)* [DS] **6.** *{ağız}* Deniz ve göllerde sonradan oluşan adacıklar. [DS] **7.** Direk, seren vb. şeylerin yere dayanan alt ucu. **8.** Maden ocaklarında çökmeleri önlemek için galeri içinde bırakılan maden yatağı tümseği. **9.** Çift ve tek tırnaklı hayvanlarda incik ile bukağılık arasında kalan bölümün arkası. **10.** *müz.* Kemanın yay yükselteceğine verilen ad. 🗗 **topuğuna basmak,** *Birini çok yakından izlemek; peşi sıra gitmek.*|| **topuk ağrısı,** *tıp. Topukta duyulan ve çoğunlukla yürümeyi engelleyen ağrı; talalji.*|| **topuk atlamak,** *dnz. (Gemi ya da tekne için) bir sığlığa sürtünerek geçmek.*|| **topuk çalmak,** *1. Ayakların içinde bulunan kemikleri yürürken birbirine çarpmak. {OsT} (aynı) 2. (Atlar için) yürürken ayaklarını birbirine çarpmak.*|| **topuk çatlatmak,** *Çok hızlı gitmek.*|| **topuk demiri,** *Kapılarda, üzerinde menteşenin döndüğü yuvarlak ve dirsekli madenî erkek parça.*|| **topuk kemiği,** *anat. Topuk çıkıntısını meydana getiren, ayak bileği kemiklerinin en irisi.*|| **topuklarına kadar,** *Aşık çıkıntılarına kadar.*|| **topuk kemiği,** *biy. Ayak bileği kemiklerinden en iri olanı.*|| **topuk vurma,** *dnz. Bir sığlıktan geçerken geminin omurga topuğunun dibe vurması.*

topuk[2], **-ğu** [top-uk] *{ağız} is.* Tepe; uç; en yüksek yer. [DS]

topuk[3], **-ğu** [top-uk] *{ağız} is.* Deve yavrusu. [DS]

topuk[4], **-ğu** [top-uk] *{ağız} is.* Ceviz büyüklüğünde yumru kökleri olan bir çeşit ot. [DS]

topukdöven, [top-uk+döv-en] *is.* Etekleri yere kadar inen kadın elbisesi.

topuklama, [top-uk-la-ma] *is.* **1.** Topuklamak eylemi. **2.** *{ağız}* Kısa çorap. [DS]

topuklamak, [top-uk-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Binek hayvanını topukla sertçe dürtmek. **2.** *argo.* Hızla uzaklaşmak; kaçmak. **3.** *{ağız}* Alışverişte fiyat indirmek; pazarlık etmek. [DS]

topuklu, [top-uk-lu] *sf.* **1.** Topuğu olan. **2.** Topuğu belirtilen nitelikte olan. **3.** Yüksek ökçeli. **4.** *{ağız} is.* Güzel kadın; beğenilen kadın. [DS] 🗗 **topuklu tiken,** *{ağız} Sapı sert tüylerle kaplı, yumru köklü, meyvesi koza biçiminde olan bir tür diken.* [DS]

topuksuz, [top-uk-suz] *sf.* **1.** Topuğu olmayan. **2.** Ökçesi yüksek olmayan.

topul, [top-ul] *{ağız} is.* Domates. [DS] 🗗 **topul topul,** *{ağız} (Çocuk için) tombul ve sevimli.* [DS]

topulan, [topul-an] *{ağız} is.* Sulak yerlerde yetişen bir tür ot. [DS]

topuleç, -ci [topul+aş] *{ağız} is.* Ekşili hamur köftesi. [DS]

topulgak, [topul-mak > topul-ġāk / tupul-ġāk] *(topulğa:k) {eT} sf.* **1.** Yuvarlak; küresel. **2.** *is.* Kulunç; ağrı; sancı. **3.** Keskin bitkisel koku. **4.** Topalak otu; yaraya konulur, *(Cyperus).* [DLT]

topulğuluk, [topul-ġu-luk] *{eT} zf.* Delmek için. [ETY]

topulmak, [top-ul-mak / tub-ul-mak / tob-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yarılarak delinmek; yırtılmak. [ETY] [İKPÖy.] [KB] **2.** *gçl. f.* (Demiri) yarıp delmek. [ARAT] [KB] **3.** (Orduyu) dağıtmak. [ARAT] **4.** *edil. f.* Delinmek. [ARAT] **5.** (Elbise için) çıkartılmak. [ARAT] ◻ **kök topulgan,** *Kanatlarının ucunda bulunduğu söylenen tunç ile dağları bile delip geçebilen kırlangıç büyüklüğündeki efsanevi bir kuş.*

topur[1], [top-ur] *{ağız} is.* Kestane ve fındığın dışındaki yeşil kabuk. [DS]

topur[2], [top-ur] *{ağız} is.* **1.** Pürüzlü, engebeli alan. **2.** Yumruk büyüklüğünde sert ve kuru toprak parçası. [DS]

topur[3], [Bul. topór] *{ağız} is.* Kök sökmekte kullanılan bir tür büyük balta. [DS]

topur[4], [top-ur] *{ağız} is.* Topuk. [DS]

topur[5], [top-ur] *{ağız} is.* Beygirlerde diz kapağı şişmesiyle beliren bir hastalık. [DS]

topurak, [top-ur-ġak > topurak طپوراق] *{eAT} is.* Toprak.

topurgan, [toprā-mak > topra-ġān / top(u)r-ġān] *{eT} sf.* (Toprak için) ayak basıldığında tozan; yumuşak. [DLT] ◻ **topurğan yer,** *{eT} Ayak basıldığında tozuyan yumuşak toprak.* [DLT]

topuş, [top-aç / top-uç / top-uş] *{ağız} is.* Topaç. ◻ **topuş gibi,** *{ağız} Toplu; şişman.* [DS]|| **topuş topuş,** *{ağız} (Çocuk için) tombul ve sevimli.* [DS]

toput, [top-ut] *is.* Bir çözeltide ağırlığın etkisi ile dibe çöken tortu; çökelti; tortu; rüsup.

topuz, [top > top-uz] *sf.* **1.** *{eT}* Top hâline getirilmiş. **2.** Bir ucu top gibi olan zincire bağlı silah. **3.** Bir aletin elle tutulmaya yarayan topu andırır yuvarlak ucu. **4.** Uzun saçın toplandıktan ve kendi etrafında dolandıktan sonra top gibi bağlanmış şekli. **5.** *dnz.* Ulusal bayramlarda gemi direklerinin tepesine çekilen ulusal bayrak. **6.** Davulu tınlatmak için kullanılan yuvarlak uçlu bir tür çomak. **7.** Bir ayak, sütun ya da şapkalı desteğin üst kısmı. **8.** *biy.* Bir organın üst kısmındaki şişkinlik. **9.** Eski Türk eyerlerinde ön kaşın ortasındaki çıkıntı. **10.** *{ağız}* Ucu yumru biçiminde yuvarlak değnek vb. şeyler. [DS] **11.** *{ağız}* Saç örgüsü. [DS] **12.** *{ağız} sf.* Eli, ayağı büzülmüş, şişmiş. [DS] **13.** *{ağız}* Kısa boylu; bodur. [DS] **14.** *{ağız}* Büyük taş ya da demirci çekici; balyoz. [DS] ◻ **topuz altında,** *Baskı altında.*|| **topuz arpa,** *{ağız} 1. Başağı dört ya da beş sıralı iyi cins arpa. 2. Kırmızımsı, yassı renkli bir tür buğday.* [DS]|| **topuz gibi,** *Kısa boylu ve şişman; tıknaz.*|| **topuz yük,** *{eT} Üzerinde durulamayan, üstüne binilemeyen hayvan yükü.* [DLT]

topuza, [topuz-a] *{ağız} is.* Topacın üzerinde döndüğü koni biçimindeki sivri, demir uç. [DS]

topuzcuk, -ğu [top-uz-cuk] *is.* **1.** Küçük topuz. **2.** *biy.* Bir organ ya da organizmanın yüzeyinde çıkıntı yapan tümseklik; yumrucuk. **3.** Öğütücü dişlerin üzerindeki çıkıntılar; tüberkül.

topuzlu, [top-uz-lu] *sf.* **1.** Topuzu bulunan; topuzu olan. **2.** Saçını topuz yapmış olan. ◻ **topuzlu kilit,** *Kilit sistemini bünyesinde bulunduran kapı kolu.*

topyekûn, [top+ Ar. yekün] *(to'pyekûn) zf.* **1.** Eksiksiz olarak; tamamıyla; bütün. **2.** *sf.* Eksiksiz; bütün.

tor[1], [tır / tırt / tor / tör *(yans.)*] *is.* Kuvvetle sürtünmeyi, yırtılmayı; gazların dışarı atılmasını; cıvık şeylerin basınçla fışkırışını; çok konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tor tor*

tor[2], [tırt / tor *(yans.)*] *is.* Kaba saba olmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tort mort*

tor[3], [tör تور] *(to:r) {eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Balık ağı; sık örgülü balık ağı. *{ağız} (aymı)* [Gabain] [DLT] [EUTS] [KB] [DS] **2.** Balık ağı. [DLT] [EUTS] **3.** Av ağı; tuzak. *{ağız} (aymı)* [DLT] [EUTS] [KB] [DS] **4.** *{OsT} {ağız}* Elbise ya da örgü giyeceklerde kese ağzı gibi büzülen kısım; lastik örgü. [DS] **5.** *{OsT}* Ağ gibi seyrek örgülü bir tür dokuma. **6.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Büyük başörtüsü veya çarşaf. [DS] **7.** *{ağız}* İnce balık ağı gibi örülmüş para kesesi. [DS] **8.** *{ağız}* Saman taşırken kağnı arabasına takılan ve kendirle örülmüş ağ. [DS] **9.** *{ağız}* Peştamal. [DS] **10.** *{ağız}* Hamam havlusu.[DS] **11.** *{ağız}* Bir metre uzunluğunda, dört santimetre eninde örgü ip. [DS] **12.** *{ağız}* Örgü sırası. [DS] **13.** *{ağız}* Süzgeç. [DS] **14.** *sf.* Ağ örgüsü ile örülmüş. ◻ **tora düşürmek,** *{ağız} Tuzağa düşürmek; aldatmak.*

tor[4], [Far. tör ? تور] *sf.* **1.** Olgunlaşmamış; ham. **2.** (Yabani hayvan için) henüz eğitilmemiş; torlak. **3.** *{eAT} {OsT} {ağız}* (Kişi için) görgüsüz; işe alışkın olmayan; acemi; toy. [DS] **4.** *{ağız}* Utangaç; ürkek; çekingen. [DS] **5.** *{ağız}* Soğukkanlı. [DS] **6.** *{ağız}* (Kişi için) ters; aksi. [DS] **7.** *{ağız}* Kendini beğenmiş; kibirli. [DS] **8.** *{ağız}* Tok sözlü. [DS] **9.** *{ağız}* Aptal. [DS] **10.** *{ağız}* Çok hareketsizlikten ileri gelen hamlık. [DS] **11.** *{ağız}* Buzağılamamış üç yaşındaki inek yavrusu. [DS]

tor[5], [Gael d. tor] *is.* On metrenin üstünde boyutları olan köşeleri yıpranıp yuvarlaklaşmış kayaç.

tor[6], [Fr. tors] *is.* Soğukta burulmak suretiyle esneklik sınırı ve dayanımı yükseltilmiş özel beton demiri; burulmuş çelik.

tor[7], [Fr. tore] *is. mat.* Bir dairenin, kendi düzleminde bulunan fakat merkezinden geçmeyen bir eksenin çevresinde dönmesiyle meydana gelen cisim; simit.

tor[8], [tor] *{ağız} is.* **1.** İnci gerdanlık. **2.** Boncuktan yapılma bilezik. [DS]

tor[9], [tor] *{ağız} is.* **1.** Çözülemeyen ilmek; düğüm. **2.** Uçkur uçlarına yapılan düğümler. [DS]

tor[10], [tor] *{ağız} is.* Fidan. [DS]

tor[11], [Bul. tor] *{ağız} is.* Yakılmış sığır tezeği. [DS]

tor[12], [tor] *{ağız} sf.* (Kişi için) cinsel gücü yüksek olan. [DS]

tor[13], [tor] *{ağız} sf.* Deneyimsiz; toy. [DS]

tora[1], [tura / doruk ? > tora طوره] *{eAT} is.* Tepe; zirve; doruk.

tora[2], [tur-a / tor-a] *{ağız} is.* Duvarı korumak için üzerine kaplanan tahta. [DS] 🗗 **tora çekmek,** *{ağız} Pusuya düşürmek; aldatmak.* [DS]

tora[3], [tor-a ?] *{ağız} is.* Süpürge sapı. [DS]

tora[4], [tor-a ?] *{ağız} is.* Fidan. [DS]

torağ, [torağ] *{ağız} is.* Yağı alınmış yoğurt. [DS]

Torah, [İbr. thorah *(yasa)*] *is.* İbrani Kutsal Kitabının ilk beş kitabı.

torak[1], **-ğı** [? torak] *is.* **1.** Kapalı kömür yakma amacıyla içi odunla doldurulmuş ve üzeri toprakla sıvanmış kümbet. **2.** Eskiden dolu tuğla pişiriminde kullanılan üstü çamur sıvalı kümbet.

torak[2], **-ğı** [Far. dūrāġ => torak طوراق] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Yağı alınmış süt ya da yoğurdun kestirilmesi ile elde edilen katık; çökelek. [DS]

toraka, [torak-a ?] *{ağız} is.* Kalın çoban ya da bekçi sopası. [DS]

torakometri, [Fr. thoracométrie] *is.* Göğüs kafesinin ölçülmesi.

toraks, [Yun. thoraks / Lat. thorax > Fr. thorax] *is.* Böceklerde baş ile karın arasında kalan ayak ve kanatları taşıyan göğüs bölümü.

toralak, -ğı [tor-a-la-k] *{ağız} sf.* Donsuz. [DS]

toraman[1], [tor *(toy)* > tor-a-man > toraman] *sf.* **1.** Tombulca; iri yarı; genç irisi. **2.** Cahil; kaba; serkeş. **3.** *{ağız}* Güçlü kuvvetli. [DS] **4.** *{ağız}* Sarhoş. [DS] 🗗 **toraman çıkarmak,** *{ağız} 1. Hokkabazlık etmek. 2. Kavga çıkarmak.* [DS]

toraman[2], [tor-a-man] *{ağız} is.* **1.** Küçük bazlama. **2.** Küçük mısır ekmeği. [DS]

toraman[3], [tor-a-man] *{ağız} is. argo.* Erkeklik organı. [DS]

toramani, [toraman + Ar. -ī] *{ağız} sf.* (Kişi için) azgın.

toramanlık, -ğı [toraman-lık] *{ağız} is.* Otları çok gelişmiş, boylanmış yerler. [DS]

torana, [Sansk. torana *(kemer, tonoz)*] *is.* Üzerinde çok dilimli bir dekor ya da tonoz bulunan giriş sundurması.

torapa, [? torapa] *{ağız} is.* Ekmek yapılan sacın altına konulan topraktan yapılmış kerpiç biçimindeki destek. [DS]

toraş, [tor+aç] *{ağız} is.* Çok yiyen; obur. [DS]

torba, [Far. tōbra => torba] *is.* **1.** İplik, kıl vb.nden dokunmuş, içine çeşitli şeyler koymakta kullanılan, çoğunlukla ağzı büzülerek bağlanabilen küçük çuval. **2.** Naylondan yapılmış kese; poşet. **3.** Böyle bir torbanın içindeki madde. **4.** *anat.* Erkekte erbezlerinin bulunduğu kese; husye; testis. **5.** *tıp.* Vücudun herhangi bir yerinde oluşan, içi irin, su vb. dolu şişlik. **6.** *sf.* Bir torbanın alabileceği miktarda. 🗗 **torba çay,** *İşlendikten sonra torba içinde sunulan çay; poşet çay.*|| **torbada keklik,** *Elde edilmesi çok kolay; elde edilmiş sayılabilir; çantada keklik.*|| **torba eylemek,** *Torba etmek.*|| **torba kadro,** *Gerektiği zaman yetkili amir tarafından kullanılmak üzere kenarda saklı tutulan kadroların tümü.*|| **torba oğlanları,** *İmparatorluk döneminde, acemi ocağına yazılarak inşaat, nakliyat ve gemi işlerinde çalıştırılan kimselere verilen ad.*|| **torbaya koymak,** *teklfz. Sağlamak; elde etmek.*|| **torba yoğurdu,** *Torbaya konularak süzdürülmüş yoğurt.*

torbalama, [torba-la-ma] *is.* Torbalamak eylemi; torbalara doldurma; torba hâline getirme.

torbalamak, [torba-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Torba içine koymak. **2.** Torba hâline getirmek.

torbalanma, [torba-la-n-ma / torba-lan-mak] *is.* Torbalanmak eylemi.

torbalanmak, [torba-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Torba içine konulmak. **2.** Torba hâline getirilmek. **3.** *dönşl. f.* (Göz altı ve yanak için) gevşeyip sarkmak; pörsümek. **4.** [torba-lan-mak] *gçsz. f.* Torba sahibi olmak; torba edinmek.

torbalatma, [torba-la-t-ma] *is.* Torbalatmak eylemi.

torbalatmak, [torba-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Torba içine koydurmak. **2.** Torba hâline getirtmek.

torbalı, [torba-lı] *sf.* **1.** Torbası bulunan. **2.** Elinde ya da sırtında torba taşıyan. **3.** *{ağız}* Çingene. [DS]

torcu, [tor-cu] *{ağız} is.* Balıkçı. [DS]

torcuman, [torcu-man] *{ağız} is.* Hayvanların beslendiği sulak yer. [DS]

torç[1], **-cu** [torç] *{ağız} is.* Sınır. [DS]

torç[2], **-cu** [torç] *{ağız} is.* Kayşamış, göçmüş yer. [DS]

torç[3], **-cu** [torç] *{ağız} is.* Suyu alınmış üzüm, pancar posası. [DS]

torçı, [tōr > tor-çı] *(torç:) {eT} sf.* Ağ ile kuş tutan; kuşbaz. [İKPÖy.] Ağla avlanan; avda ağ kullanan. [EUTS]

toreador, [İsp. toreador] *is.* **1.** Boğa güreşçisi; matador. **2.** Boğa güreşine katılan herkes.

torero, [İsp. torero] *is.* → toreador.

torf, [? torf] *is.* Su birikmesi sonucunda havasızlık yüzünden oluşan bitki çürüğü.

torga, [tor-ga] *{ağız} is.* İpe dizilmiş tütün demetleri. [DS]

torgu, [toġ(u)r-u / torġu طورغو] *{eAT} sf.* Doğru.

torgay, [torıġ > torıġ-ā / torıġ-ay] *is.* **1.** *{eT}* Tarla kuşu; toygar, *(Alauda arvensis).* **2.** *{ağız}* Serçe. [DS]

torhlamak, [torh-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Değirmen taşını çemberlemek. [DS]

torhul, [? torhul] *{ağız} is.* Olmadan sararmış hıyar. [DS]

torhuluk, -ğu [torhu-luk / tohur-luk ?] *{ağız} is.* Tohuma kaçmış salatalık, patlıcan gibi sebzeler. [DS]

torı, [toḫrī] *(torı:) {eT} is.* Toharca. [EUTS]

torığ, [tōr-uġ / tōr-ıġ] *(to:rığ) {eT} sf.* (At donu için) doru; kızılımsı kahverengi. [ETY] [EUTS] 🗗 **torığ at,** *Doru renkli at.* [DLT]

torik[1]**, -ği** [Yun. torıkı] *is. zool.* Palamudun 40-45 cm boyunda olanlarına verilen ad, *(Palemye sarda / Sarda sarda).*

torik[2]**, -ği** [Fr. thorique] *sf. kim.* (Asit için) kararsız oluşuyla bilinen ThO_2 anhidritinden türeyen.

toril, [İsp. toril] *is.* Boğaların kapalı tutuldukları, arenaya bitişik ahır.

toriş, [? toriş] *{ağız} is.* Arabayı çekemeyen hayvanlara yardımcı olarak koşulan başka hayvan. [DS]

torkara, [? torkara] *{ağız} is.* Pire. [DS]

torko, [Moğ. torġa / torġan] *{eT} is.* İpek kumaş; ipekli. [KB]

torku, [Moğ. torga / torġan] *{eT} is.* İpek kumaş; ipek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ]

torkuçu, [torku-çu] *{eT} is.* İpekçi. [Mühennâ]

torlak[1]**, -ğı** [tōr *(acemi)* >tor-la-mak >tor-la-k طورلاق] *sf.* **1.** *{OsT} {ağız}* Genç ve acemi; toy. [DS] **2.** Terbiye olmamış; alışmamış; hergele. **3.** Henüz evcilleşmemiş. **4.** *{ağız}* Çıplak; donsuz. [DS] **5.** *is. tasvf.* Bektaşi tekkelerine yeni girmiş olanlara verilen ad.

torlak[2]**, -ğı** [tor *(ağ)* > tor-la-k] *{ağız} is.* Şalvar. [DS]

torlak[3]**, -ğı** [tor-la-k] *{ağız} is.* İyi gelişmiş ağaç fidanı. [DS]

torlak[4]**, -ğı** [tay-la-k > torlak] *{ağız} is.* İki ile üç yaş arasındaki deve. [DS]

torlak[5]**, -ğı** [*eT.* taylañ > torlak] *{OsT} sf.* **1.** *{ağız}* Güzel; yakışıklı; tüysüz. **2.** *{ağız}* (Çocuk için) yaşından iri, gösterişli. [DS]

torlak[6]**, -ğı** [tor-lak طورلق] *{eAT} is.* Küçük bir kuş.

torlaklar, [torlak-lar] *is.* Gezginci, batinî nitelikli kalender dervişlere verilen ad.

torlama, [tor-la-ma] *{ağız} is.* Boyna takılan altın. [DS]

torlamak[1]**,** [tor-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Toplamak; derlemek; düzene sokmak. [DS]

torlamak[2]**,** [tor-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* (Kuş veya balık için) ağa düşüp kalmak. [DS]

torlanmak[1]**,** [tor-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Utanmak; ayıpsınmak. [DS]

torlanmak[2]**,** [tor-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Donunu çıkarmak. [DS]

torlanmak[3]**,** [tor-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Göz için) yaşarmak; nemlenmek. [DS]

torlık, [tor-lık] *{eT} is.* **1.** Kıl çadır; Türkmen çadırı. **2.** Çadır direği; herhangi bir direk. [Bahşayiş]

torluğ, [tor-luġ] *{eT} is.* Perde; yurt kapısını örten perde; torlık. [Nevâyî]

torluk[1]**, -ğu** [tor-luk طورلق / تورلق] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Toyluk; acemilik. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Terslik. [DS]

torluk[2]**, -ğu** [tor-luk] *{ağız} is.* Kömür yakmak için toprak içine açılan çukur; kömür ocağı. [DS]

torluk[3]**, -ğu** [tor-luk تورلق] *{OsT} sf.* **1.** Ağ ve benzeri şeyler yapımında kullanılan. **2.** Ağ yapımına uygun.

torluk[4]**, -ğu** [tor-luk تورلق] *is.* **1.** *{OsT} {ağız}* Kıl çadır. [DS] **2.** *{ağız}* Dağdaki çoban kulübesi. [DS] **3.** *{ağız}* Mısır koymak için direklere oturtulmuş bağdadi kulübe. [DS]

torluk[5]**, -ğu** [tor-luk] *{ağız} is.* Tahıl ve eşya yığını. [DS]

torluk[6]**, -ğu** [tor-luk] *{ağız} is.* Fidanlık. [DS]

tormak, [tōr-mak] *(to:rmak) {eT} gçsz. f. [-ur]* Bitap düşmek; zayıflamak. [ETY] 🗗 **tormak ölmek,** *Bitap düşmek ve ölmek.*

tormuk[1]**, -ğu** [tomruk] *{ağız} is.* **1.** Tutuk evi. **2.** Tutukluların ayağına vurulan demir. [DS]

tormuk[2]**, -ğu** [tormuk] *{ağız} is.* Emir, buyruk. [DS]

tormurmak, [tor-mur-mak طورمرمق] *{eAT} gçsz. f. [-ur]* Tomurcuklanmak.

tormuş, [tur-muş ? > tor-muş] *{ağız} is.* Hayat; yaşam. [DS]

torna, [İt. tornare *(çevirmek, döndürmek)* > İt. tornio] *is.* Ağaç ve metal bir parçayı bir eksen etrafında döndürerek yandan sürülen bir kesici yardımıyla parça kaldırmak suretiyle şekil vermede kullanılan takım tezgâhı.

tornacı, [torna-cı] *is.* Torna tezgâhında çalışan usta.

tornacılık, -ğı [torna-cı-lık] *is.* **1.** Tornacının işi ve mesleği. **2.** Torna da parçalara biçim verme ustalığı.

tornado, [İsp. tornado] *(torna'do) is.* Kuzey Afrika kıyılarında esen çok şiddetli boran.

tornahit, [İng. turn head] *ünl. dnz.* İleri!

tornalama, [torna-la-ma] *is.* Tornalamak eylemi.

tornalamak, [torna-la-mak] *gçl. f. [-l(ı)-yor]* (Bir parça için) tornada işlemek, tornadan geçirmek.

tornalanma, [torna-la-n-ma] *is.* Tornalanmak eylemi.

tornalanmak, [torna-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Torna

ile işlenmek; tornadan geçirilmek. **2.** *dönşl. f. [-ır]* Torna sahibi olmak; torna edinmek; torna satın almak.

tornalı, [torna-lı] *sf.* **1.** (Parça için) tornada işlenmiş; tornadan geçirilmiş. **2.** (Bir bütün için) parçaları tornadan geçirilmiş olan. **3.** (Kişi için) tornası bulunan; torna edinmiş olan.

tornavida, [İt. tonare *(döndürmek)* + vide *(vida)*] *is.* Sıkılmak ya da gevşetilmek istenen başı düz ya da yıldız yivli vidaları döndürmeye yarayan metal saplı el aleti; vida döndürücü.

tornet, [İt. tornare] *is.* Küçük bir sandığa takılmış küçük tekerleklerden oluşan taşıma aracı.

tornistan, [İng. turn *(dönmek)* + stern *(kıç)*] *ünl.* **1.** *dnz.* Geri! **2.** *is. dnz.* Gemilerin geriye gidiş hareketi. **3.** Bir giyeceği ters yüz etme. **4.** Bir söz ya da görüşten vazgeçme. ◘ **tornistan etmek,** *1. (Gemi için) geri dönmek. 2. Elbiseyi ters yüz etmek. 3. Söz ya da düşünceden vazgeçmek.*

torno, [Lat. tornare > İt. tornio] *is.* **1.** Gemilerde yük kaldırmakta kullanılan tek dilli makaralara verilen ad; makara. **2.** Çıkrık; çark.

toroğlu, [? toroğlu] *{ağız} is.* Kar ve çamurda giyilen boğazlı bir çeşit ayakkabı; şoson. [DS]

toroidal, [Fr. toroïdal] *sf.* Simit biçiminde olan.

toron, [Fr. thoron] *is. kim.* Toryum elementinin kütle sayısı 220 olan izotopu; simgesi Tn.

toros, [? toros] *{ağız} sf.* Kaba. [DS]

torpah, [toprak > torpaḫ] *{ağız} is.* Toprak. [DS]

torpak, -ğı [toprak > torpak] *{ağız} is.* Toprak. [DS]

torpedo, [İsp. torpedo] *(torpe'do) is.* **1.** Açık karoserli otomobil. **2.** Motorlu taşıtlarda, sürücünün önünde ve camın tam altında yer alan, bir takım gösterge ve aletlerin üzerine yerleştirildiği karoseri ögesi. ◘ **torpido gözü,** *Motorlu taşıtlarda torpidonun bir yerinde bulunan kapaklı küçük bölme.*

torpınlamak, [turbın-lā-mak / torpın-lā-mak [Clauson *böyle okumuş*]] *(torpınla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Araştırmak. [DLT]

torpido, [Lat. torpedo *(çarpan balığı)* > İng. / İsp. torpedo] *(torpi'do) is. dnz.* **1.** Torpil taşıyan ve atan kendinden hareketli, hızlı bir su altı silahı; torpidobot. **2.** → torpedo.

torpidobot, [İng. torpedo-boat] *is. as. dnz.* Ana silahı torpil olan, hızlı, küçük tonajlı savaş gemisi.

torpidocu, [torpido-cu] *is.* Savaş gemilerinde ya da torpil atölyelerinde çalışan usta er.

torpil, [Lat. torpedo *(çarpan balığı)* > Fr. torpille] *is.* **1.** *as. dnz.* Su altında patlayarak düşman gemilerine zarar veren hareketli veya sabit su altı silahlarına verilen genel ad. **2.** Dip mayını; deniz lağımı. **3.** Birinci Dünya Savaşında kullanılan, bombaya benzer uçak bombası. **4.** *mecaz.* Bir kimseyi kayıran ya da ona arka çıkan kimse; arka; dayı. ◘ **torpil balığı,** *zool. Başındaki iki organdan elektrik çıkararak başka balıkları öldüren bir tür tırpana balığı; elektrik balığı; uyuşturan balığı; çarpan balığı, (Raia torpedo / Torpedo marmorata).*‖ **torpil koymak,** *Bir kayırıcı bulmak.*‖ **torpil patlatmak,** *İltimas yaptırmak.*‖ **torpil yapmak,** *1. Birinin kayırıcılığını yapmak; birini kayırmak; iltimas yapmak. 2. Bir kayırıcı yardımı ile işini yürütmek; iltimas yaptırmak.*‖ **torpil yaptırmak,** *İltimas yaptırmak.*

torpilci, [torpil-ci] *is.* **1.** *as. dnz.* Torpil işleri ile uğraşan kimse. **2.** *mecaz.* Kayırıcı; iltimas geçen. **3.** *mecaz.* İşini kayırma ile yaptıran kimse; iltimaşçı.

torpilleme, [topil-le-me] *is.* Torpillemek eylemi.

torpillemek, [torpil-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] dnz. as.* **1.** (Gemi vb.deniz hedefi için) torpil ile batırmak. **2.** *argo.* Sınıfta kalmak.

torpillenme, [torpil-le-n-me / torpil-len-me] *is.* Torpillenmek eylemi.

torpillenmek, [torpil-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Torpil ile batırılmak; torpil atılmak. **2.** *dönşl. f.* Torpil sahibi olmak; torpil edilmek.

torpilli, [torpil-li] *sf.* **1.** *dnz. as.* (Savaş gemisi için) torpili bulunan; torpil ile silahlandırılmış olan. **2.** *mecaz.* Kayrılan; iltimas geçilen.

torpiyör, [Fr. torpilleur] *is. dnz.* Torpil atmakta kullanılan hızlı bir savaş gemisi.

torplamak, [*torp > torp-lā-mak [Clauson *'un okuyuşu*] [DLT'te turp-lā-mak]] *(torpla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Bir şeyin örneğini çıkarmak; ölçümlemek. [DLT]

torpuç, -cu [? torpuç] *{ağız} is.* Bir yaşında doğuran koyun, inek veya keçi. [DS]

torpul, [Fr. torpille] *{ağız} is.* Torpil. ◘ **torpul oynamak,** *{ağız} Birbiri ardınca şimşek çakmak.* [DS]

torpun, [torp-mak > torp-un [Clauson *'un okuyuşu*] / turb-un [DLT'*teki şekli*]] *{eT} is.* Araştırma; inceleme; ölçme.

torpunlamak, [turbın-lā-mak / torpun-lā-mak] *(topunla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* → torpınlamak. [DLT]

torr, [**Torr**icelli] *is.* 1 mm'lik normal cıva yüksekliğine denk düşen basınca eşit basınç birimi.

tors, [İt. torso] *is.* Baş, kol ve bacaklar dışında kalan insan gövdesinden oluşan heykel.

torsiyometre, [Fr. torsiomètre] *is.* Burulma ölçer.

torsiyon, [Fr. torsion] *is.* Göz kürelerinin ön arka eksen etrafında birlikte dönmesi olgusu.

tort[1]**,** [tort] *{ağız} is.* Peynir suyunu kaynatarak yapılan çökelek. [DS]

tort[2]**,** [Far. dürdī > tort] *{ağız} is.* Yağ vb. tortusu. [DS]

tort[3]**,** [tort] *{ağız} sf.* **1.** (Yüz için) asık; çatık. **2.** Biçimsiz. [DS] ◘ **tort mort,** *{ağız} Kaba saba; biçimsiz.* [DS]

tort[4]**,** [tort] *{ağız} is.* Çoban köpeğinin boynuna takılan demir halka. [DS]

torta[1], [Far. dürdī] *{ağız} is.* **1.** Eritilen yağın dibe çöken beyaz tortusu. **2.** Tortu. [DS]

torta[2], [Fr. tourte / Yun. tourte] *{ağız} is.* Külde pişmiş mayasız ekmek. [DS]

tortamış, [tort-a-mış] *{ağız} sf.* (Sanatçı için) yaşlı. [DS]

tortellini, [İt. tortellini] *is.* Burmalı küçük taç biçimi verilmiş makarna.

tortilla, [İsp. tortilla] *is.* **1.** Mısır unu ile yapılan küçük bisküvi. **2.** İçi çeşitli malzeme ile doldurularak zeytinyağında pişirilen omlet.

tortmaç, -cı [tort-maç] *{ağız} sf.* Yumru yumru; kalın veya pişkin. [DS]

tortman, [tort-man] *{ağız} sf.* Tombul; şişman. [DS]

tortop, [to-(r)+to/p طورطوب] *(to'rtop) sf.* **1.** Toplanarak bir araya getirilmiş; yusyuvarlak olan. **2.** *{OsT} zf.* Derlenip toparlanmış olarak. 🗗 **tortop olmak,** *Toplanmak; yusyuvarlak olmak.*

tortor[1], [tor+tor] *{ağız} sf.* **1.** Çok şişman. **2.** (Yanak için) şişman; tombul. [DS]

tortor[2], [tor+tor] *{ağız} is.* Şimşek çaktığında oluşan ışıklar. [DS]

tortu, [Far. dürdī دردی] *is.* **1.** Bozulma ya da dinlenme sebebiyle bazı sıvıların dibinde oluşan koyu birikinti. **2.** *kim.* Katı parçacıkların dibe çökmesi ile meydana gelen madde. **3.** *fiz.* Damıtma sonucu, kazanda kalan katı madde. **4.** *mecaz.* Bir şeyin işe yaramaz en kötü kısmı. **5.** *mecaz.* Bir topluluğun soysuzlaşmış üyeleri. **6.** *mecaz.* Kalıntı. **7.** *{ağız}* Sütten yapılan bir yiyecek; kesik. [DS]

tortul, [tortu-l] *sf.* **1.** Tortu durumuna gelmiş olan; tortu niteliği kazanmış olan. **2.** Tortullaşma sonucunda meydana gelen. 🗗 **tortul bilimi,** *Yer biliminin tortulları inceleyen bölümü; sedimantoloji.*‖ **tortul kayaç,** *yer bil. Tortuların çökelmesi ile oluşan kayaç; çökel kayaç.*

tortulanma, [tortu-la-n-ma] *is.* Tortulanmak eylemi.

tortulanmak, [tortu-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* (Sıvı için) dibinde tortu oluşmak.

tortulaşma, [tortu-la-ş-ma] *is.* Tortulaşmak eylemi.

tortulaşmak, [tortu-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tortu durumuna gelmek.

tortullaşma, [tortul-la-ş-ma] *is.* Tortullaşmak eylemi.

tortullaşmak, [tortul-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tortul oluşmak; tortul hâline gelmek.

tortullu, [tortul-lu] *sf.* İçinde veya üzerinde tortul bulunan.

tortulu, [tortu-lu] *sf.* **1.** İçinde tortu bulunan. **2.** Berrak olmayan; bulanık.

tortusuz, [tortu-suz] *sf.* **1.** Tortusu olmayan; saf; berrak. **2.** (Sıvı için) tortu yapmamış olan.

tortuşmak, [tort-uş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Korkuyu atmak; alışmak; yatışmak. [DS]

toru[1], [tor-u طوری] *{OsT} is.* **1.** Tepe; zirve. **2.** Ağaç tepesindeki körpe filiz. **3.** *{ağız}* Yeni yetişen çam ağacı. [DS]

toru[2], [tor-uġ] *{ağız} sf.* (At için) koyu kırmızı; doru. [DS]

toru[3], [tur-u / duru / toru] *{ağız} sf.* Parlak; temiz. [DS]

toruğ, [tōr > tor-uġ] *{eT} sf.* (At donu için) doru; kızılımsı kahverengi; doru renk; at rengi. [DLT] [ETY] [Gabain] [Tekin] 🗗 **tüm torug at,** *Düz, tamamıyla doru at.* [DLT]

toruk[1], [tōr-mak *(zayıflamak)* > tor-uk] *{eT} sf.* Güçsüz; zayıf; kuvvetsiz; mecalsiz. [ETY] [EUTS] [Tekin]

toruk[3], [tur-uk / tor-uk] *{eT} sf.* Berrak; duru; ışıklı. [ETY] [EUTS]

toruk[2], [tor-uk طوروق] *{eAT} is.* **1.** En yüksek yer; tepe; doruk. *{ağız} (aymı)* [DS] **2.** Ağaçların tepe filizi. **3.** *{ağız}* Çam fidanı. [DS] **4.** *{ağız}* Tütün, mısır gibi bitkilerin en üst yaprakları; uç. [DS] 🗗 **toruk vurmak,** *{ağız} Yaprakların iyi yetişmesi için tütün bitkisinin ucundaki tohumları kırmak.* [DS]

toruk[4], [tor-uk] *{ağız} sf.* (Kişi için) dik kafalı; inatçı. [DS]

toruklamak, [toruk-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Bir şeyi tepeleme doldurmak. [DS]

torukturmak, [toruk-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Kararlaştırmak. [DS]

toruldurmak, [toru-l-dur-mak / turu-l-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Süzmek; berraklaştırmak. [EUTS]

torulmak[1], [toru-l-mak / turu-l-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Durulmak; süzülmek; berraklaşmak. [EUTS]

torulmak[2], [toru-l-mak طورلق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Doğrulmak.

torulturmak, [toru-l-tur-mak / duru-l-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tenkil etmek; galip gelmek; yenmek. [EUTS]

torum[1], [tor-um طورم / طورم] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* Dorum; deve yavrusu. [DLT] [DS]

torum[2], [tor-um] *{ağız} sf.* Kibar. [DS]

torum[3], [tor-um] *{ağız} is.* Uydurma söz; yalan. [DS] 🗗 **torum atmak,** *{ağız} Kendini övmek.* [DS]

torumluğ, [turum-luġ] *{eT} sf.* Dorumlu. [DLT]

torun, [Erme. t'oṙn] *is.* **1.** (Dede ve nine için) çocuğunun çocuğu. **2.** *{ağız}* Yeğen. [DS] 🗗 **torun torba,** *Çocuklar ve torunlardan oluşan grup.*‖ **torun torba sahibi olmak,** *1. Çocukları ve onlardan da torunları olmak. 2. Yaşlanmak.*

torunlar, [tor-un-lar] *is.* Bir soydan gelenler ya da gelecek olanların tümü.

toruş[1], [tor-mak > tor-uş / tur-uş] *{eT} is.* Kavga; niza. [EUTS] [Gabain]

toruş[2], [tor-uş ?] *{ağız} is.* **1.** Sürüklenerek taşınacak

büyük kütüklerin başlarına ip takmak için açılan delik. **2.** Arabaya koşulan yedek hayvan. [DS]

toryum, [Thor *(İskandinav şimşek tanrısı)* > Fr. thorium] *(to'ryum) is. kim.* Aktinitler grubundan atom numarası 90, atom ağırlığı 232,12 yoğunluğu 12,1 olan, 1700°C'ta ergiyen, oldukça sert beyaz renkli bir element, sembolü: Th.

tos[1], [tıs / tos / tös / tus *(yans.)*] *is.* Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan kök. [Zülfikar] *tos tos, tos + bağa, tos olmak, tos-kur-mak, tos-ur tosur.*

tos[2], [tos *(yans.)*] *is.* **1.** Birden vurmayı ve çarpmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tos-la-mak, tos-la-k, tos-mak, tos-ul-da-ş-mak* **2.** *is.* Alın ya da boynuz ile vurulan ağır darbe. **3.** *{ağız}* Topaç oyunu. [DS] 🗗 **tos vurmak,** *Alın ya da boynuzu ile vurmak.*

tosa, [tos-a] *{ağız} is.* Sopayla vurularak oynanan yuvarlak taş. [DS]

tosak, -ğı [tos-ak] *{ağız} is.* Tahtası yapılarda kullanılan sert, kırmızı renkli, değerli bir ağaç. [DS]

tosarık, -ğı [tos-ar-ık] *{ağız} sf.* (Yüz için) asık; çatık. [DS]

tosarmak[1], [tos-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Görüşmek; kavuşmak. [DS]

tosarmak[2], [tos-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Surat asmak. [DS]

tosba, [tos+bağa] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS] 🗗 **tosba soluğu,** *{ağız} Azıcık dinlenme.* [DS]

tosbağa, [tos *(yans.)* + bağa *(kurbağa)*] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

tosbağa, [tos+bağa] *{ağız} is.* Bağ kapılarında kullanılan ağaç kilit. [DS] 🗗 **tosbağa küstere,** *{ağız} Rende.* [DS]

tosbağı[1], [tos *(yans.)* +bağa *(kurbağa)*] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

tosbağı[2], [tos+bağ-ı] *{ağız} is.* Tıkanan su yollarını, künkleri temizlemekte kullanılan birbirine sarılmış çuval parçaları. [DS]

tosbağu, [tos *(yans.)* +bağa *(kurbağa)*] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

tosbo, [tos *(yans.)* +bağa *(kurbağa)*] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

tosboğu, [tos+bağa] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

toscu, [toz-cu / tos-cu ?] *{ağız} is.* Değirmen işçisi. [DS]

tosdömbelek, -ği [tos+dömb-el-ek] *{ağız} is.* Takla. 🗗 **tosdömbelek olmak,** *{ağız} Takla atmak.* [DS]

tosgaba, [tos *(yans.)* +bağa *(kurbağa)*] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

tosık, [tö-mak *(doymak)* > to-sık] *{eT} is.* **1.** Mutlak doyacak olma; doyma. [ETY] **2.** Tokluk. [ETY] **3.** *sf.* Tok; doymuş. [ETY] [Gabain]

toska[1], [? toska] *{ağız} is.* **1.** İki üç yaşındaki genç manda. **2.** Bir yaşından küçük domuz yavrusu. [DS]

toska[2], [? toska] *{ağız} sf.* (Kişi için) soluk yüzlü; zayıf. [DS]

toskaba, [tos *(yans.)* + bağa *(kurbağa)*] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

toskabağa, [tos *(yans.)* + bağa *(kurbağa)*] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

toskal, [Moğ. toska-mak > toska-l] *{eT} is.* Himaye; koruma; refakat; refakatle muhafaza etme. [Nevâyî]

toskallamak, [toskal-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Yerinde saymak; ilerleyememek. [DS]

toskaylı, [toskay-lı] *{ağız} sf.* Çok eski; hurda. [DS]

tosku, [tos-kü] *(tosku:) {eT} is.* Engel; mania. [EUTS]

toskur, [tos-kur] *{ağız} is.* Erkek hindi.[DS]

toskurmak, [tos-kur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Uyumak. [DS]

toslak[1], **-ğı** [tos-la-k] *{ağız} sf.* **1.** (Çocuk için) yaşından büyük görünen; gürbüz; iri. **2.** Solunum güçlüğü çeken yaşlı. [DS]

toslak[2], **-ğı** [tos-la-k] *{ağız} is.* **1.** Bir yaşını geçkin dana. **2.** Erkek hindi. [DS]

toslama, [tos *(yans.)* > tos-la-ma] *is.* Toslamak eylemi.

toslamak, [tos *(yans.)* > tos-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** (Taşıt için) ön taraftan hafifçe bir yere vurma. **2.** *mecaz.* (Kişi için) yapmakta olduğu usulsüz bir iş sırasında güvenlik güçleri ile karşılaşmak. **3.** *{ağız}* Karşısındakine yersiz ve dokunacak söz söylemek; pot kırmak. [DS] **4.** *argo.* Sınavda başarısız olmak. **5.** *argo.* Sınıfta kalmak. **6.** Tos vurmak. **7.** *argo.* Para vermek. **8.** *gçl. f. {ağız}* Gizlice izlemek. [DS] **9.** *{ağız}* Gaz çıkarmak; yellenmek. [DS]

toslanmak, [tos-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Hazırlanmak. [DS]

toslaşma, [tos-la-ş-ma] *is.* Toslaşmak eylemi.

toslaşmak, [tos-la-ş-mak طوسلشمق] *işteş. f. [-ır] [OsT. -ur]* **1.** *{OsT}* Çarpışmak. **2.** (İki hayvan için) karşılıklı birbirine tos vurmak. **3.** (Araç vb. eşya için) birbirine hafifçe çarpmak.

tosmak[1], [tös-mak] *gçsz. f. [-ar] [eT. -ur]* **1.** *{eT}* İnatçılık etmek; geçimsizlik etmek; hırçınlık etmek. [EUTS] **2.** Darılmak; küsmek.

tosmak[2], [tos *(yans.)* > tos-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* **1.** Başı ile vurmak; tos vurmak. **2.** Dövüşmek; vuruşmak. **3.** Başvurmak. **4.** Görmeye gitmek; ziyaret etmek. [DS]

tosmak[3], [tos-mak] *{ağız} sf.* (Çocuk için) yaşından iri görünen; gürbüz. [DS]

tosmak[4], **-ğı** [tos-mak] *{ağız} is.* Genç manda. [DS]

tosmak[5], **-ğı** [tös-mek / tos-mak] *{ağız} is.* Odun kütüğü. [DS]

tosmalak, -ğı [tos-ma-la-k] *{ağız} sf.* (Çocuk için) yaşından iri ve gürbüz. [DS]

tosmarık, -ğı [tos-ma-r-ık] *{ağız} sf.* (Kişi için) asık suratlı. [DS]

tosmuk, [tos-muk] *{ağız} is.* **1.** Tarladaki anız, ot veya kamış kökü yığını. **2.** *sf.* Darılan; küsen. [DS]

toso, [? toso] *{ağız} sf.* **1.** Pis. **2.** Aptal. **3.** Açgözlü. [DS]

toson, [tos-un / tos-on] *{eT} is.* → tosun.

tospalık, -ğı [tosbağa-lık] *{ağız} is.* Verimsiz, kumlu toprak. [DS]

tossaklamak, [tutsak-la-mak ?] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yolunu kesip parasını veya malını almak; soymak. [DS]

tostağan, [tōs-mak > tos-ta-ġan] *{eT} sf.* **1.** Terbiye edilmemiş; uysallaşmamış; vahşi. **2.** İnatçı. [Bahşayiş]

tost, [Lat. tostare *(kızartmak)* > Fr. tostee *(kızarmış ekmek dilimi)* > İng. toast] *is.* **1.** Arasına peynir, sucuk vb. konularak özel makinelerde ısıtılmış yağlı iki ekmek diliminden oluşan ayak üstü yiyecek. **2.** Birinin şerefine içme. 🗗 **tost ekmeği,** *Tost yapımında kullanılan ortasından kesilmek suretiyle iki dilim hâline getirilebilen özel ekmek.*|| **tost makinesi,** *Tost yapmakta kullanılan her iki parçası da ısıtılabilen, üs üste kapanır elektrikli mutfak aracı.*

tostak, -ğı [tos-ta-k ?] *{ağız} is.* Tahta sigara sehpası. [DS]

tostanböceği, [tostağan+böcek-i] *{ağız} is.* Kendisini çıkardığı pis koku ile savunan böcek; osuruk böceği. [DS]

tostçu, [tost-çu] *is.* Tost yapan ya da satan kimse.

tostçuluk, -ğu [tost-çu-luk] *is.* Tostçunun yaptığı iş.

tostopan, [to(s)+to/p-an] *(to'stopan) {ağız} pekşt. sf.* Yusyuvarlak. [DS]

tostoparlak, -ğı [to(s)+to/p-ar-la-k] *(to'stoparlak) sf.* Tam bir top biçiminde olan; top gibi; yusyuvarlak.

tostorguru, [to(s)+to/r-ġu-ru طوس طورغری] *{OsT} is.* Dosdoğru.

tostos[1], [tos+tos] *{ağız} sf.* (Çocuk için) şişman.[DS]

tostos[2], [tos+tos] *{ağız} sf.* Yüzü gülmez; somurtkan. [DS]

tostos[3], [tos+tos] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

tosturmak, [tos-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Çarpmak; vurdurmak. [DS]

tosu, [tusuġ / tosü] *(tosu:) {eT} is.* Fayda; semere; kazanç. [EUTS]

tosulamak, [tos-u-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Güç ve hırıltılı soluk almak. [DS]

tosuldaşmak, [tos-ul-da-ş-mak] *{ağız} işteş f. [-ır]* Kafa kafaya vuruşmak. [DS]

tosun[1], [tōs-mak *(haşarılık etmek)* > tos-un / توسون تسون] *{eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** (Tay vb. için) haşarı; serkeş. [DLT] [KB] **2.** (Kişi için) vahşi; kaba; yontulmamış; utanmaz. [EUTS] **3.** *argo.* Duvar yazılarını yazan. 🗗 **tosun edebiyatı,** *argo. Duvar yazıları ve resimleri.*

tosun[2], [tos-un] *is.* **1.** Sütten kesilen erkek buzağının ilk süt dişini atıncaya kadar aldığı ad; genç boğa; üç yaşında öküz. *{ağız} (aymı)* [DS] **2.** *mecaz.* Sağlıklı ve tıknaz delikanlı. **3.** Genç sığırlardan elde edilen deri. **4.** *ünl.* Sağlıklı ve gürbüz delikanlılara seslenme sözü. 🗗 **tosun gibi,** *Güçlü kuvvetli, sağlıklı, gürbüz ve tıknaz.*

tosuncuk, -ğu [tos-un-cuk] *is.* Olağandan daha iri doğmuş bebek.

tosunluk, -ğu [tosun-luk توسنلق] *{eAT} is.* Gürelik; haşarılık.

tosur, [tos *(yans.)* > tos-ur] *is.* Homurdanma, söylenme bildiren yansımalı gövde. 🗗 **tosur tosur,** *{ağız} Homurdanarak.* [DS]

tosurdamak[1], [tos-ur-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Kendi kendine söylenmek; homurdanmak. [DS]

tosurdamak[2], [tos-ur-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** (Kuş için) kanatlarını kabartmak. [DS] **2.** Kollarını kabartarak kibirli kibirli yürümek veya durmak.

tosurdanmak, [tos-ur-da-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kendi kendine söylenmek; homurdanmak. [DS]

tosurdatmak, [tos-ur-da-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Gaz çıkarmak; yellenmek. [DS]

tosvağa, [tos *(yans.)* +bağa *(kurbağa)*] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

tosya, [Tosya *(yer ismi)*] *{ağız} is.* İpekli kumaş. [DS]

toş, [Sansk. doşa] *{eT} is.* **1.** Tabiat; doğa; huy. [EUTS] **2.** Memba. [Gabain] **3.** Dağ üzerinde birikmiş su; gölcük. [ETY] **4.** *{ağız}* Irmaktan çözülüp akan buz parçaları. [DS] 🗗 **toş başı,** *Göl başı; dere ve ırmak başı, kıyısı.* [EUTS]

toşarmak, [toş-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Kibirlenmek; böbürlenmek. **2.** Küskün durmak [DS]

toşğurmak, [toş-mak > toş-ġur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Taşırarak doldurmak. [DLT] **2.** Baskın yapmak. [EUTS]

toşkurmak, [toş-mak > toş-kur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Doldurmak. [EUTS]

toşlanmak, [toş-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Parmak uçları için) duyarlığını kaybetmek; uyuşmak. [DS]

toşmak, [tō-mak > to-ş-mak / do-ş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Dolmak; dolmuş olmak. [EUTS] **2.** Doldurmak; bütünlemek. [Gabain] **3.** Doyurmak.

toşur[1], [toş-ur] *{ağız} sf.* (Baş için) büyük ve yuvarlak. [DS]

toşur[2], [toş-ur] *{ağız} sf.* (Kişi için) fıtıklı. [DS]

toşurlanmak, [toşur-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Ağaç için) gövdesinde, dalında şişkinlik meydana gelmek; ur olmak. [DS]

tot[1], [tō-mak > to-t] *{eT} sf.* **1.** Bütün; hep; tekmil. [EUTS] **2.** Değersiz. [Clauson]

tot[2], [to-t] *{ağız} is.* **1.** Top. **2.** Topaç. **3.** Hokey oyunu gibi değnekle yuvarlak bir taşa vurularak oynanan bir oyun. [DS]

tot[3], [to-t] *{ağız} sf.* **1.** Kısa. **2.** Şişman. [DS]

tot[4], [to-t] *{ağız} is.* **1.** Dört ayaklı hayvanlarda bacağın dizden aşağı bölümü. **2.** Köpeğin ön ayakları. [DS]

tot[5], [tot] *{ağız} is.* Pas. [DS]

totaba[1], [tot+aba] *{ağız} is.* Hizmetçi kadın. [DS]

totaba[2], [tatava / totaba] *{ağız} sf.* **1.** Yüze gülen; dalkavuk. **2.** Beceriksiz. [DS]

totabaz, [tot-a + Far. baz] *{ağız} sf.* Güler yüz gösteren; hoş davranan. [DS]

total, -li [Lat. totalis / totus *(bütün)* > Fr. total] *sf.* Bütün bölümlerin toplamı olarak; nicelik bakımından bütünü ele alınan; bütünsel.

totalitarizm, [Fr. totalitarisme] *is. siy.* Bir ideoloji adına devletin bütün vatandaşları sıkı bir denetim altında tuttuğu yönetim biçimi; bu tür yönetimi öngören kuram.

totaliter, [Fr. totalitaire] *sf. siy.* (Devlet düzeni için) demokratik hak ve özgürlüklerin, bir ideoloji adına hareket eden küçük bir siyasal grup tarafından kontrol ve baskı altında tutulduğu, demokratik olmayan; bütüncül.

totalizatör, [Fr. totalisateur] *is. spor.* Yarış ve karışlaşmalarda sayıları kendiliğinden toplayan alet.

totamak, [tot-ā-mak] *(tota:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Değersiz saymak; değersiz telakki etmek; kötülemek; küçük düşürmek. [EUTS]

totaş, [? totaş] *{ağız} is.* İşveren; patron. [DS]

totem, [Amer. yer. Algokin d. ototeman *(benim kavmim)* > İng. / Fr. totem] *is.* **1.** İlkel toplumlarda topluluğun ondan doğduğu kabul edilen ve kendisine kutsallık atfedilen, hayvan, bitki ya da başka bir varlık; ongun. **2.** Bu varlığın tasviri.

totemcilik, -ği [totem-ci-lik] *is.* Bir toteme inanma biçiminde kurulan toplumsal birlik; inanma biçimi; ongunculuk; totemizm.

totemizm, [Fr. totémisme] *is.* Totemcilik.

totemsel, [totem-sel] *sf.* Totemciliğe, toteme ilişkin

totgurmak, [toḏ-mak / tot-ġur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Doyurmak. [EUTS]

totik[1], **-ği** [? totik] *{ağız} is.* **1.** Dört ayaklı hayvanların bacaklarının dizden aşağı bölümü. **2.** Çocukların taş oyunlarında ortaya koyduğu yuvarlak hedef taşı. [DS] 🗗 **totik paçası,** *{ağız} Koyun ayağından yapılan paça.* [DS]

totik[2], **-ği** [? totik] *{ağız} is.* Akıl; zekâ. [DS]

totmak, [tō-mak > to-ḏ-mak / tot-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Doymak. [Gabain]

toto[1], [Yun. tauto / İt. totolise *(bütünleme)*] *is.* Futbol karşılaşmalarının sonuçlarını önceden kestirmeye dayanan bir tür kumar oyunu; spor toto.

toto[2], [? toto] *is. argo.* Kıç; popo.

totok, [Çin. tou-tok / tu-tu] *{eT} is.* **1.** Genel vali. [İKPÖy.] **2.** Askerî vali. [ETY] [Tekin]

totoloji, [Yun. tautologia > Fr. tautologie] *is.* **1.** Aynı düşünceyi değişik kelimelerle tekrarlamaya dayanan bir anlatım kusuru. **2.** *mant.* Öznesi ile yükleminin içlemi aynı olan önerme.

totolojik, -ği [Fr. tautologique] *sf.* Aynı düşünceyi değişik kelimelerle tekrarlamaya dayanan; totoloji niteliğinde olan; apaçık.

totoş, [tot-u-ş] *{ağız} sf.* Toplu; dolgun. [DS]

totunçsuz, [tot-mak > tot-unç-suz] *{eT} zf.* Doymak bilmeden; doyumsuzca. [EUTS]

totruk, -ğu [tot-(u)r-uk] *{ağız} sf.* (Kişi için) asık suratlı. [DS]

totsak, -ğı [tut-sak / tot-sak] *{ağız} is.* Tutsak; esir. [DS]

tottirik, -ği [tot-tir-ik] *{ağız} sf.* Yeğni; hoppa. [DS]

totuk[1], **-ğu** [tot-uk] *{ağız} sf.* Güçlü; yiğit. [DS]

totuk[2], **-ğu** [tot-uk] *{ağız} is.* Bir çocuk oyunu. [DS]

totuk[3], **-ğu** [tot-uk] *is.* Ahududu.

toturamak[1], [totur-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(u) -yor]* (Yoğurt için) ekşiyip bozulmak. [DS]

toturamak[2], [totur-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(u) -yor]* Kendi kendine söylenmek; homurdanmak. [DS]

totuş, [tot-u-ş] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) biçimsiz; çirkin. **2.** Yüzü gülmeyen; somurtkan. [DS]

tova, [tava > tova] *{ağız} is.* Toprak tencere. [DS]

tovan, [tavan > tovan] *{ağız} is.* Tavan. [DS]

tovga, [Far. dūġ-bā > toğ-va توغا ? / *eT.* to-d-mak *(doymaḳ)* > to-d-ga] *{OsT} {ağız} is.* **1.** Yoğurtlu pirinç ya da bulgur çorbası; toyga. **2.** Hamur yemeği. [DS]

tovgumak, [tovgu-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Ayran yapmak. [DS]

tovhana, [Far. tāb-ḫāne] *{ağız} is.* Büyük oda. [DS]

tovıl, [Ar. ṭabl / tovıl (Kâşgarlı *Araplardan uzak bölgede işittiğini yazıyor)*] *{eT} is.* Davul; avda doğan kuşu için çalınan davul. [DLT]

tovka, [Far. doġ-bā => tovka] *{ağız} is.* Yoğurtlu tarhana çorbası. [DS]

tovlamak, [tav-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Nemlendirmek; ıslatmak; tavlamak. [DS]

tovramak, [tovuz/r > tov(u)r-ā-mak [Clauson'un okuyuşu] / tuvrā-mak [DLT'te]] *(tovra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* (Kuzu vb. küçük şeyler için) büyümek; gelişmek; serpilmek. [DLT]

tovuca, [tovu-ca / tovu-ça طووجه] *{OsT} is.* → tovuça.

tovuça, [tovu-ca / tovu-ça طووچا] *{OsT} is.* Gönüllü asker.

tovuk, [tavuk] *{ağız} is.*Tavuk. [DS] 🗗 **tovuk götü,** *{ağız} Saçkıran.* [DS]

tovulga, [tuġ-luġ-ā > tuġ-ul-ġā > tovulġa توولغه] *{eAT} is.* Çelik başlık; miğfer.

toy[1], [to-ḏ-mak *(doymak)* > to-ḏ > tōy طوى] *{eT} is.* **1.** Bayram; bayram ziyafeti. [EUTS] **2.** Düğün yemeği. [Clauson] **3.** Büyük toplantı. [Clauson] **4.** Ordu karargâhı; ordugâh; karargâh. [DLT] [EUTS] [KB] **5.** Şehir. [EUTS] [Gabain] **6.** Halk; topluluk; kalabalık. [KB] [Mühennâ] **7.** *{eAT} {OsT}* Yemekli eğlence; ziyafet; şölen. **8.** Eskiden Türk hükümdarları tarafından yılın belli günlerinde devlet ileri gelenleri ile halktan çağrılı olanlara verilen yağmayı andırır ziyafet. **9.** *{ağız}* Düğün. [DS] **10.** *{ağız}* Davul. [DS] 🗗 **toy babası,** *{ağız} Düğün sahibi.* [DS]|| **toy düğün,** *{ağız} Gösterişli, yemekli düğün.* [DS]|| **toy düğün etmek,** *Yemekli düğün yapmak.*|| **toy etmek,** *{eAT} {OsT} Ziyafet vermek; ağırlamak.*|| **toy eylemek,** *{OsT}* → toy etmek.

toy[2], [tor > toy] *sf.* Gençliği sebebiyle beceriksiz ve görgüsüz davranan.

toy[3], [tōḏ / tōy توى / طوى] *(to:y) is. zool.* Tavukgillerden, böcek ve tanelerle beslenen, orta büyüklükte av kuşu; toy kuşu, *(Otis tarda). {eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [KB] [Bahşayiş] 🗗 **toy kuşu,** *zool. Toy.*|| **toy kuşugiller,** *zool. Toygiller.*|| **toyu tokmakla vurmak,** *{ağız} Bir işi sıkıntısızca yapmak.*

toy[4], [tōy] *(to:y) {eT} is.* Çanak yapılan çamur; balçık. [DLT] [Gabain] 🗗 **toy aşıç,** *Toprak tencere.* [DLT]

toy[5], [tōy] *(to:y) {eT} is.* İlaç yapılan bir ot. [DLT]

toy[6], [toy / tay] *{ağız} is.* Denk; yük; çuval.[DS]

toya, [toya] *{ağız} is.* Sapından ayrılmış çeltik yığıları. [DS]

toyağa, [Bul. tojaka] *{eAT} {ağız} is.* Sopa; kalın değnek. [DS]

toyaka, [*eT.* tay-a-k *(dayak, sopa)* > Bulg. tojaga => toyaka طويغه] *{OsT} is.* **1.** Sopa; kalın değnek. **2.** Bükerek gerginlik vermek için iki kat edilmiş bir ipin ucuna geçirilmiş sopa.

toyca, [toy[1]-ca] *(to'yca) zf.* **1.** Toya yakışır biçimde; beceriksiz olarak; acemice. **2.** *sf.* Beceriksizce olan; toy gibi.

toycu, [toy[2]-cu] *is.* Ziyafet çeken; ziyafet veren.

toyçu, [toy[2]-çu] *{ağız} is.* Davulcu. [DS]

toydan, [toy-dan] *is. zool.* Toyun iri bir türü.

toydurmak, [toy-dur-mak طويدرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Doyurmak.

toyga, [Far. düğ-bā > toğ-va توغا ? / *eT* to-d-mak *(doymak)* > to-d-ga] *is.* **1.** Yoğurtlu un çorbası; toyga çorbası. **2.** *{ağız}* Yoğurtlu, pirinç, buğday veya bulgur çorbası. [DS] **3.** *{ağız}* Hamur yemeği. [DS] **4.** *{ağız}* Sebze yemeği. [DS] **5.** *{ağız}* Kabuğu çıkarılmış beyaz buğday. [DS]

toygar[1], [*eT.* torgay / toygar طويغار] *{OsT} is. zool.* Yerden ok gibi fırlayıp dikine yükselen ve uçarken kendine has bir sesle öten bir kuş; tarla kuşu; çayır kuşu; turgay, *(Alauda arvensis).*

toygar[2], [toy-gar] *{ağız} is.* Gösterişli, yemekli düğün. [DS] 🗗 **toygar çorbası,** *{ağız} Haşlanmış ve ditilmiş yağlı etle pişirilen terbiyeli pirinç çorbası.* [DS]

toygaşı, [toyga+aş-ı] *{ağız} is.* **1.** Tarhana çorbası. **2.** Süzme yoğurtla yapılan ve üstüne tereyağı, nane dökülerek yenen bir çorba; toyga.[DS]

toygırmak, [toy-gır-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Doyurmak. [Mühennâ]

toygiller, [toy-gil-ler] *is. zool.* Bataklık kuşları takımından, örnek hayvanı toy kuşu olan familya, *(Otididae).*

toygun[1], [Çin. t'ay *(büyük)* + kuan *(memur)* / t'ay *(büyük)* + T. -ġūn] *(toyğu:n) {eT} {eAT} is.* → taygun [Gabain] [ETY]

toygun[2], [toy-ġun تويغون] *{OsT} is.* Ak doğan; çakır doğan.

toygun[3], [toy-gun] *{ağız} is.* Genç. [DS]

toygut, [Çin. t'ay *(büyük)* + kuan *(memur)* / t'ay *(büyük)* + T. -ġut] *{eT} is.* Yüksek rütbeli memurlar. [ETY]

toyhane, [toy[2] + Far. ḫāne] *is.* Divriği evlerinde büyük kış odasına verilen ad.

toyın, [Çin. tao-jên] *{eT}* **1.** Rahip. [EUTS] [Gabain] **2.** Budizm'de din büyüğü. [DLT]

toyka[1], [*eT.* tay-a-k *(dayak, sopa)* > Bul. tojaga تويقه] *{OsT} {ağız} is.* **1.** → toyaka. **2.** Büyük sopa. **3.** Çevresine zarar vermemesi için hayvanların ayaklarına takılan zincirli ağaç toka. [DS]

toyka[2], [Far. düğ-bā > toğ-va توغا ? / *eT* to-d-mak *(doymak)* > to-d-ga > toyka] *{ağız} is.* Yoğurtlu pirinç çorbası. [DS]

toykaç, -cı [toyga+aş > toykaç] *{ağız} is.* Yoğurtlu pirinç çorbası; toyga. [DS]

toykalamak, [toyka[1]-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Amaçsız dolaşmak. [DS]

toykun, [toy-kun طويقون] *{OsT} is.* Çakır doğan; ak doğan.

toykurmak, [toy-kur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* **1.** (Köpek, tavşan vb. hayvanlar için) oturmak. **2.** Ürkerek kulak kabartmak. **3.** Vücudu dik tutarak biraz arkaya doğru bükmek. **4.** Yaslanmak; kaykılmak. **5.** Kafa tutmak. **6.** Şımarıklık etmek. [DS]

toykurtmak, [toykur-t-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Kendini beğenmek; kibirlenmek. [DS]

toyla, [toyla] *{ağız} is.* **1.** Bitki yetişmeyen taşlı toprak. **2.** Kumlu tepe. **3.** Küçük tepe. **4.** Kaba topraklı yamaçlar. **5.** Karın çabuk eridiği yer. [DS] 🗗 **toyla olmak,** *{ağız} Yıkılacak duruma gelmek; kullanılamayacak kadar eskimek.* [DS]

toylahana, [tavla + Far. ḫāne ?] *{ağız} is.* At ahırı; tavla. [DS]

toylak, -ğı [toy / tay > toy-lak] *{ağız} sf.* Toy; genç; deneyimsiz. [DS]

toylamak[1], [toy-la-mak طويلا مق] *gçsz. f. [-r]* **1.** *{eAT} {OsT}* Ziyafet vermek; yedirip içirmek; ağırlamak. **2.** *{ağız}* Bağışta bulunmak. [DS]

toylamak[2], [toy-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Hızlı koşmak. [DS]

toylan[1], [toyran / toylan] *{ağız} is.* **1.** Rüzgâra açık olan yer. **2.** Ormansız, çıplak alan. **3.** Bitki yetişmeyen taşlı, kumlu toprak. **4.** Zeytin yetiştirmeye elverişli toprak. [DS]

toylan[2], [toylan] *{ağız} is.* Tipili, fırtınalı hava. [DS]

toylan[3], [toy[3]-lan] *{ağız} is.* Gelişmiş, yakışıklı, gösterişli kız; delikanlı. [DS]

toylanmak, [toy-la-n-mak طيلنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Kendisine ziyafet çekilmek.

toylığ, [toy-luk] *{ağız} is.* Düğün yemeği. [DS]

toylu, [toy-lu] *{ağız} sf.* (Bükülmüş ip için) sert. [DS]

toyluk, -ğu [toy[1]-luk] *is.* **1.** Toy olma durumu; deneyimsizlik; beceriksizlik; cahillik. **2.** Toy bir kimsenin ve davranışlarının niteliği. ⊟ **toyluk etmek,** *Acemice davranmak; beceriksizlik etmek.*

toylun, [toylun] *{ağız} sf.* **1.** Değerli. **2.** Yosma. [DS]

toymak, [tō-d̲-mak / toy-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* Doymak. [DLT] [Mühennâ]

toymalamak, [toyma-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Ağacın dalını budağını kırmak. [DS]

toyman, [toy-man] *{ağız} is.* Kırkılan koyunun sırtında kalmış olan parça parça tüyler.[DS]

toynak, -ğı [*eT.* toy-ın-ak] *is. zool.* At ve eşek gibi hayvanların parmaklarının uç bölgesinde, ön tarafını korumaya yarayan boynuzsu kısım; duynak; zılıf. *{eAT} (aynı)*

toynaklı, [toynak-lı] *sf.* (Memeli hayvan için) ayağında toynak bulunan.

toynaklılar, [toynak-lı-lar] *is. zool.* Memeliler sınıfının, eteneliler bölümünden otla beslenen, büyük boylu, azı dişleri geniş ve üzeri topuzcuklu ya da taçlı, genellikle boynuzları bulunan, değişik sayıda olan parmakları toynak ile sonlanan, Dünya'nın her tarafına yayılmış türleri olan bir üst takım, *(Ungulata).*

toyra[1], [? toyra] *{ağız} is.* Su kaynağı. [DS]

toyra[2], [? toyra] *{ağız} is.* Verimsiz, killi toprak. [DS]

toyran[1], [toyran] *{ağız} sf.* Rüzgâra açık alan. [DS]

toyran[2], [toyran] *{ağız} is.* Verimsiz toprak. [DS]

toyteriye, [İng. toy *(oyuncak)* > toy-terrier] *is. zool.* Kara kızıl teriyenin minyatür bir çeşidi olan, sevimli ve çok ufak bir süs köpeği.

toytoklu, [toy+toklu] *{ağız} is.* Toy kuşu. [DS]

toytuk, -ğu [toy-(u)t-uk] *{ağız} sf.* Kesik; kırpık. [DS]

toyuh, [taduk > toyuḫ] *{ağız} is.* Tavuk. [DS]

toyuk[1], **-ğu** [taduk / tavuk] *{ağız} is.* Tavuk. [DS]

toyuk[2], **-ğu** [toy-uk] *{ağız} sf.* Sersem; aptal. [DS]

toyukçin, [toyuk-çin] *{eT} is.* Nalbant. [ETY]

toyum, [toy-um طويم] *is.* **1.** *{eAT}* Ganimet. **2.** *{ağız}* Yeter bulma; yetinme; doyum. [DS] **3.** *{eAT} {OsT} sf.* Ganimet almış olan. ⊟ **toyum olmak,** *{eAT} Ganimete konmak; zengin olmak.*

toyumca, [toyum-ca طيوجه] *{OsT} is.* Ganimet sahibi.

toyumluk, [toyum-luk طويملق] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Ganimet. **2.** Ziyafet. **3.** Bahşiş; ödül.

toyun, [Çin. tao-jên] *{eT} is.* Rahip. [EUTS]

toyunmak, [toy-un-mak طوينمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Kendini doyurmak; açlığını gidermek.

toz[1], [tōz] *(to:z) is.* **1.** Çok küçük ve havada uçacak kadar hafif parçalara bölünmüş kuru toprak. *{eT} {eAT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [Bahşayiş] [Gabain] [KB] [Mühennâ] **2.** *{eAT}* Duman. **3.** Bir maddenin öğütülme, dövülme gibi fiziksel yollarla çok küçük parçalara bölünmüş hâli. **4.** Eşyalar üzerinde biriken ve kirli görünmesine yol açan küçük tanecikler. **5.** Herhangi bir maddenin çok küçük taneciği. **6.** Toz hâlinde kullanılan ilaç. **7.** *argo.* Eroin. **8.** *sf.* Öğütme, ezme vb. türlü işlemlerden geçirerek küçük tanecikler hâline getirilmiş olan. ⊟ **toz alıcı,** *Sağlığı korumak amacıyla çeşitli nedenlerle havaya ya da ortama karışan tozları toplamaya veya çöktürmeye yarayan düzeneklerin genel adı.*|| **toz almak,** *Üzerine toz konarak kirlenmiş olan yerleri veya eşyaları silerek temizlemek.*|| **toz bezi,** *Toz alma işlerinde kullanılan özel temizlik bezi.*|| **toz boya,** *Sulandırılarak kullanılan toz hâlindeki boya.*|| **toz bulutu,** *Havayı kaplayan yoğun toz tabakası.*‖ **toz çapa,** *{ağız} Yüzeyden yapılan bağ çapası.* [DS]|| **tozdan dumandan ferman okunmamak,** *(Ortalık, durum vb. için) kimin ne söylediği, ne anlatıldığı anlaşılamayacak biçimde karışık ve düzensiz olmak.*|| **toz duman,** *Rüzgâr etkisi ile yerden kalkarak havayı kaplayan yoğun toz.*‖ **toz duman içinde kalmak,** *1. Çevresini göremeyecek kadar toz bulutu içinde kalmak. 2. (Yer için) yoğun bir toz bulutu kaplamak.*|| **toz etmek,** *1. Çeşitli işlemlerle toz hâline getirmek. 2. mecaz. Ortadan kaldırmak; ezmek; yıkmak; yok etmek; mahvetmek.*|| **toz evlekçi,** *{ağız} Değirmende, un boşaltan işçi.* [DS]|| **toz fırçası,** *Toz almakta kullanılan yumuşak kıllı özel fırça.*|| **toz hücreleri,** *biy. Solukla içeri giren toz veya mikroorganizmaları fagosite ederek vücudu koruyan akciğerdeki sabit makrofajlar.*|| **toz kepir,** *{ağız} Az verimli toprak.* [DS]|| **toz kondurmamak,** *Bir kişi ya da toplumsal değeri olan bir şeye bir kusur yüklenmesini kabul etmemek; kusurlu olabileceğini kabul etmemek.*|| **toz koparmak,** *Toz kaldırmak; tozutmak. {eAT} (aynı)*|| **toz kopmak,** *{eAT} Toz kalkmak; tozlar havaya uçuşmak.*|| **toz kömür,** *Sanayi fırınlarında kullanılmak üzere ufalanarak*

toz hâline getirilmiş kömür.|| **toz kübür,** *{ağız} Toz toprak; çer çöp; gübrelik; çöplük.* [DS]|| **toz künge,** *{ağız} Toz toprak; çer çöp; çöplük.* [DS]|| **toz olmak,** *1. (Madde için) toz hâline gelmek. 2. argo. Ortalıktan çekilmek; gözden kaybolmak; kaçmak.*|| **toz parası,** *{ağız} İş yeri devir parası; hava parası.* [DS]|| **toz pembe,** → tozpembe.|| **toz renkli,** *{eT} Kirli beyaz.* [Bahşayiş]|| **toz sabun,** *Toz hâline getirilmiş sabun.*|| **toz şeker,** *Ufak billurlar hâlindeki şeker.*|| **toz toprak,** *Bulut hâlinde havaya yükselmiş toz.*|| **tozu dumana katmak,** *1. Toz kaldırarak hızla kaçıp uzaklaşmak. 2. (Yer için) karmakarışık duruma sokmak; alt üst etmek; darmadağın etmek.*|| (birinin) **tozunu almak,** *argo. İyice dövmek; hırpalamak.*|| (bir şeyin) **tozunu almak,** *Silme, silkme vb. yollarla tozunu gidermek; tozdan temizlemek.*|| (birinin) **tozunu atmak,** *argo. İyice dövmek; hırpalamak.*|| **tozunu çırpmak,** *{ağız} Dövmek.* [DS]|| **tozunu göğe savurmak,** *{eAT} Bütünüyle yok etmek; mahvetmek; herhangi bir belirtisini bırakmamak.*|| (birinin) **tozunu silkmek,** *argo. İyice dövmek; hırpalamak.*

toz[2], [tōz / Far. tūj توز] *(to:z) {eT} is.* **1.** Kayın ağacı. [EUTS] [Gabain] **2.** Ağaç kabuğu. [Clauson] **3.** Yaylara sarılan sırım. [DLT] **4.** *{eAT} {OsT}* Yayın kabzası üzerine sarılan kayın ağacı kabuğu ve kirişi. 🗗 **toz koparan,** → *Tozkoparan.*|| **toz koparmak,** *1. {eAT} {OsT} Ortalığı alt üst etmek. 2. {OsT} Ad bırakmak; iyi bir nam bırakmak.*

toz[3], [*eT.* töz *(kök; damar; asıl öge)*] *{eT} is.* Kök. [Bahşayiş]

toz[4], [Ar. ḥūz حوز] *{OsT} is.* Deniz kıyısında yetiştiği ve damlayan reçinesinin dalgaların etkisi ile kehribara dönüştüğü söylenen bir ağaç. [Ahter-i Kebîr] 🗗 **toz ağacı,** *{OsT}* → toz[4].

toz[5], [toz] *{ağız} zf.* Karşı; karşıdan. [DS]

toz[6], [tiz *(diz)* > toz ?] *{ağız} is.* Diz. [DS]

toza, [Far. tāze => tōza] *(to:za) {ağız} sf.* Taze. [DS]

tozağacı, [toz+ağa(ç)-ı] *{ağız} is.* Kavak ağacı. [DS]

tozak, -ğı [*eT.* toz-ġa-k *(çiçek tozu)*] *is.* **1.** Havada toz hâlinde uçuşan küçük nesneler. **2.** Toz fırtınası. **3.** İnce, yumuşak kuş tüyü; hav. **4.** *{OsT} {ağız}* Bazı bitkilerin havada uçuşan tüylü tohumları. [DS] **5.** *{ağız}* Yanık yaraların iyileşmesi için kullanılan kamışların tepesindeki boru biçimindeki tüylü bölüm. [DS] **6.** *{ağız}* Tozları süpürmeye yarayan ince dallı bitki. [DS] **7.** *{ağız}* Uzun tüy. [DS] **8.** *{ağız}* Mantar türünden asalak bir bitki. [DS] **9.** *{ağız}* Toz gibi ince yağan kar; tozantı. [DS] **10.** İnce ince yağan yağmur. **11.** *{ağız}* Kırağı. [DS] **12.** *{ağız}* Tozlu yer. [DS] **13.** *{ağız}* Serpiştirilen harman ve saman tozu. [DS] **14.** *{ağız}* Harmanda döven sürüldükten sonra savrulmadan kaldırılan saman. [DS] **15.** *{ağız}* Sıva çamuruna katmaya yarayan ince saman. [DS] **16.** *{ağız}* Düğünlerde gelinin başına takılan çeşitli renge boyanmış kuş tüyleri. [DS] **17.** *{ağız}* Renkli ipliklerden yapılmış ponpon; püskül. [DS] **18.** *sf. {ağız}* Tozlu. [DS] **19.** *{ağız}* Toz çıkaran. [DS] **20.** *{ağız}* (Kişi için) tozu dumana katarak giden. [DS] 🗗 **tozak süpürgesi,** *{ağız} Toz alınan süpürge; tavan süpürgesi.* [DS]

tozaklamak, [tozak-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı) -yor]* **1.** (Kar için) ince ince toz hâlinde savrularak yağmak. **2.** (Yerdeki kar için) tozumak. [DS]

tozaklanmak, [tozak-la-n-mak توزاقلنمق] *{OsT} {ağız} dönşl. f. [-ur]* (Bitki için) tüylü tohumlarını havaya salmak; tozaklı hâle gelmek. [DS]

tozaklı, [tozak-lı] *{ağız} is.* Kaba tüylü, büyük kedi ya da köpek. [DS]

tozalak, -ğı [koza-la-k / toza-la-k] *{ağız} is.* Çam ağacı meyvesi; kozalak. [DS]

tozalamak, [toza-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Kar için) ince ince yağmak. [DS]

tozalatmak, [toza-la-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Bir yere toz dökmek; toz serpmek. [DS]

tozama, [toz-a-ma] *is.* Tozamak eylemi.

tozamak, [toz-a-mak] *gçl. f. [-r] [-z(u)-yor]* **1.** Toz kaldırmak; tozutmak. **2.** *{ağız} gçsz. f.* Toz bulutu hâlinde çevreye yayılmak; tozumak. [DS] **3.** *{ağız}* Kaçmak; kaçıp gitmek; savuşmak; toz olmak. [DS]

tozan, [toz-an] *is.* **1.** Toz tanesi; zerre. **2.** Çok tozlu yer. **3.** *{ağız}* Kar fırtınası. [DS]

tozanak, -ğı [toz-an-ak] *{ağız} is.* Kasırga. [DS]

tozanlamak, [toz-an-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Saçmak; tozutmak. [DS]

tozarma, [toz-ar-ma] *is.* Tozarmak eylemi.

tozarmak, [tōz > tōza-r-mak] *gçsz. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** *{eT}* Tozmak; toz yükselmek. [DLT] **2.** Toz durumuna gelmek; toz olmak; tozlaşmak. **3.** *dönşl. f. {ağız}* Tozlanmak. [DS]

tozarramak, [tozar(r)-a-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ı)-yor]* Fırlatmak. [DS]

tozcu, [toz-cu] *{ağız} is.* Değirmenlerde unu çıkaran işçisi; değirmen bekçisi. [DS]

tozgak, [toz-mak > tōz-ġāk] *(tozga:k) {eT}* **1.** Çiçek tozu. [EUTS] [Gabain] **2.** Toz ağacı, *(Populas tremula).* [EUTS]

tozgırmak, [toz-mak > toz-ġır-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Toz kalkar gibi olmak; tozarmak. [DLT]

tozı, [tozī] *(tozı:) {eT} is.* Hayvan kesicisi; kasap. [KB]

tozıtgan, [toz-ıt-ġān] *(tozıtga:n) {eT} sf.* Çok tozutan. [DLT]

tozıtmak, [toz-ıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tozutmak; tozu dumana katmak. [DLT] [KB]

tozkoparan, [toz+kop-ar-an] *sf.* (Yer için) çok rüzgârlı.

tozkovan, [toz+kov-an] *{ağız} is.* Süpürge. [DS]

tozla, [? tozla] *{ağız} is.* Kısır koyun. [DS]

tozlama, [toz-la-ma] *is.* **1.** Tozlamak eylemi. **2.** Tarımda, bitkileri zararlı böceklerden korumak için toz hâlinde ilaç püskürtme işlemi.

tozlamak, [toz-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Toz hâlinde ilaç püskürtmek. **2.** *{ağız}* Savurmak. [DS] **3.** *{ağız}* Karı eritmek için üzerine toprak dökmek.

tozlanma, [toz-la-n-ma] *is.* Tozlanmak eylemi.

tozlanmak, [toz-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** İçinde ya da üzerinde toz birikmek; toz konmak. **2.** Tozlu hâle gelmek.

tozlaşma, [toz-la-ş-ma] *is.* **1.** Tozlaşmak eylemi. **2.** *biy.* Çiçek tozunun rüzgâr, su, böcek gibi etkenlerle dişi organın tepeciğine ulaşması.

tozlaşmak, [toz-la-ş-mak] *işteş. f. [-ır]* **1.** *biy.* (Çiçek için) döllenmek. **2.** *dönşl. f.* Toz hâline gelmek; toz durumuna girmek; toz olmak; tozarmak.

tozlaştırma, [toz-la-ş-tır-ma] *is.* Tozlaştırmak eylemi.

tozlaştırmak, [toz-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Toz hâline getirmek.

tozlu, [toz-lu] *sf.* **1.** Tozu olan; içinde toz bulunan. **2.** Üzerine toz konmak suretiyle kirlenmiş olan; üstünde toz bulunan; toza bulanmış.

tozluğ[1], [töz[1] > töz-luġ] *(to:zluğ) {eT} sf.* Tozlu; tozu bulunan. [DLT]

tozluğ[2], [töz[2] > töz-luġ] *(to:zluğ) {eT} sf.* Sırımla sarılmış; sağlam. [DLT]

tozluk, -ğu [toz-luk طوزلق] *is.* **1.** Tozlu yer. **2.** Bir ortamdaki tozları tutmaya ya da ortamı tozdan korumaya yarayan şey. **3.** *{OsT}* Çadır kapısına asılan perde. **4.** Ayağı ve bacakları tozdan korumak için giyilen bir tür paçalık; getr. **5.** Eskiden, tozdan korumak için ayakkabı üzerine geçirilen deri kılıf. **6.** *{ağız}* Değirmen taşının dibine yerleşen un, kepek vb. şeyler. [DS] **7.** *{ağız}* Biçerdöverin ayırdığı tozlu topraklı tane. [DS]

tozlurak, [toz-lu-rak توزلورق] *{OsT} sf.* Toz renginde; boz.

tozma, [toz-ma] *is.* Tozmak eylemi.

tozmak[1], [töz > toz-mak طوزمق / توزمق] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Tozarmak; toz bulutu hâlinde yükselmek; toz yükselmek; toz hâlinde savrulmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DLT] [KB] [DS] **2.** Buharlaşmak. [Clauson] **3.** (Koku) çıkmak; yükselmek. [EUTS] [Gabain] **4.** Bitirmek. [EUTS] **5.** Toz hâline gelmek; tozarmak.

tozmak[2], [toz-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Gözden kaybolmak. **2.** Eskimek. [DS]

tozpembe, [toz + Far. penbe] *is.* **1.** Açık pembe renk. **2.** *sf.* Açık pembe renkte olan. 🗗 (ortalığı) **tozpembe görmek,** *Aşırı iyimser olmak.*

tozsu, [toz-su] *sf.* Toz biçiminde olan; tozu andıran.

tozuma, [toz-u-ma] *is.* Tozumak eylemi.

tozumak, [toz-u-mak] *gçsz. f. [-r]* **1.** (Toz için) havaya karışıp ortalığa yayılmak. **2.** *{ağız}* Koşarak yürümek. [DS]

tozunmak, [toz-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Abuk sabuk söylenmek. [DS]

tozuntu, [toz-u-n-tu توزندی / طوزندی] *is.* **1.** Havaya karışan toz bulutu. **2.** Toz gibi ince şey; toz zerreleri. *{OsT} (aym)* **3.** İnce ince, toz hâlinde yağan kar ya da yağmur çisentisi. **4.** *{OsT}* Silkilen veya savrulan şeyden oluşan toz.

tozutma, [toz-u-t-ma] *is.* Tozutmak eylemi. 🗗 **tozutma kullanmak,** *{ağız} Yapılmakta olan işi bozmak.* [DS]

tozutmak, [töz-mak > toz-ut-mak طوزتمق] *gçl. f. [-ur]* **1.** Tozu yayarak oranın havasını bozmak; havayı tozlandırmak; toz kaldırmak. *{eT} (aym)* [DLT] **2.** *{OsT}* Toz hâline getirmek; savurmak. **3.** (Rüzgâr, fırtına vb. için) yerdeki karı havaya kaldırmak; savurmak. **4.** (Karada yaşayan hayvan için) kaçarken çok toz kaldırmak. **5.** *argo.* Aklını kaçırmak; saçma sapan konuşmak veya öyle davranmak; delirmek. 🗗 **tozuta tozuta,** *1. Çok toz kaldırarak. 2. (Bir şeyi savurmak eylemi için) toz durumunda.*

tozzak, -ğı [toz(z)-ak] *{ağız} is.* **1.** Sorguç biçimindeki tüy. **2.** Atların kuyruğundaki düğüm. **3.** Kozalak. **4.** Büyük tomurcuk. [DS]

töbeç, -ci [top / topaç > töbeç] *{ağız} is.* Sürülen tarlada ezilmeyerek kalan toprak parçaları; kesek. [DS]

töbek, -ği [töbek] *{ağız} is.* Tepe. [DS]

töbü, [töb-ǖ / töb-ō̄] *(töbü:) {eT} is.* Tepe; zirve; üst. [EUTS]

töbün, [töb-ün] *{eT} zf.* **1.** Baş aşağı; tepesi ile. [EUTS] **2.** *sf.* Alt; aşağı. [KB]

töbür, [kübür ? > töbür] *{ağız} is.* **1.** Keçi gübresi. **2.** Su içindeki çerçöp. [DS]

töbüre, [töbǖ-rē] *(tübü:re:) {eT} zf.* Aşağı; baş aşağı. [EUTS]

tög, [tök / tög] *{ağız} is.* Aşığın tümsek yanı. [DS]

tögerek[1], **-ği** [tög-er-ek ?] *{ağız} is.* Yan; yön. [DS]

tögerek[2], **-ği** [teg-er-ek / tögerek] *{ağız} sf.* Yuvarlak. [DS]

tögergi, [töger-gi] *{ağız} is.* **1.** Çerçeve. **2.** Çerçeve süsü. [DS]

tögezek, -ği [tög-ez-ek ?] *{ağız} is.* Kıymalı tatar böreği. [DS]

tögi, [tög-mek > tög-ī /dög-ī] *(tögi:) {eT} is.* Dövülerek kabuğu çıkarılmış mısır ya da pirinç; darının kabuğu çıkarıldıktan sonra kalan özü. [DLT] [Gabain]

tögmek, [tō̄g-mek / dög-mek] *(tö:ğmek) {eT} gçl. f. [-er]* Dövmek; inceltmek. [DLT]

tögnemek, [tögün > tög(ü)n-ē-me [Clauson *'un okuyuşu;* DLT'te tügnē-mek]] *(töğne:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Dövme yapmak; yakmak; dağlamak. [DLT]

tögön, [tög-mek > tög-ön / dögön] *(tögö:n) {eT}* → tögün.

tögü, [tög-mek > tög-ü] *(tögü:) {eT} is.* Darı. [EUTS]

tögül, [tök-mek > tök-ül / tög-ül] *{eT} is.* Akaçlama. [Gabain]

tögün, [tög-mek > tög-ün] *{eT} is.* Dövme; dağlama; damga. [DLT]

tögünlüğ, [tög-mek > tög-ün-lüğ] *{eT} sf.* Damga vurulmuş; dağlanmış; dağlı. [ETY]

tögüşmek, [tög-mek > tög-üş-mek / dög-üş-mek] *(tö:güşmek) {eT} işteş. f.* Döğüşmek; birlikte dövmek. [DLT]

töğmek, [tüğ-mek / töğ-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Atlamak. [DS]

töğmekan, [Far. tüḫmügān] *{ağız} is.* Semizotu. [DS]

töğmeken, [Far. tüḫmügān] *{ağız} is.* Semizotu. [DS]

töh, [tüh / töh] *{ağız} is.* "Yazık" anlamına kullanılır. [DS]

töhem, [Ar. töhmet > töhem تهم] *{OsT} is.* Sanılan suçlar; yüklenen kabahatler; töhmetler.

töhme, [tök-me] *{ağız} is.* Yufka ekmeğin üstüne pilav dökerek yapılan yiyecek. [DS]

töhmeken, [Far. tüḫmügān] *{ağız} is.* Semizotu. [DS]

töhmelemek[1], [Ar. tuḫma => töhme-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** (Genellikle hayvan için) çatlarcasına yemek; hazımsızlığa uğramak. **2.** (Kişi için) çok yemekten hasta olmak; sindirememek. [DS]

töhmelemek[2], [Ar. töhme(t) => töhme-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Suçlamak; töhmet altında bırakmak. [DS]

töhmet, [Ar. vehm > töhmet تهمت] *{OsT} is.* **1.** İşlenildiği sanılan, ancak henüz ispatlanmamış suç; birine yüklenen suç; suç isnadı; suçlama. **2.** Kabahat; suç. **3.** *huk.* Kanıtların durumuna göre bir kimseyi, belirli bir suçu işlemiş olmakla itham etme. **4.** *{ağız}* Sitem. [DS] 🗗 **töhmet altında bırakmak,** *Suçsuz bir kimseyi suçlu imiş gibi göstermek.*‖ **töhmet-i zahire,** *{OsT} İspatı gerektirmeyecek kadar açık suç.*‖ **töhmet-i zina,** *{OsT} Zina şüphesi bulunan suç.*

töhmetlendirme, [töhmet-le-n-dir-me] *is.* Töhmetlendirmek eylemi.

töhmetlendirmek, [töhmet-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Bir kimseye işlemediği bir suç yüklemek; suçlama. **2.** Bir suçu işleyenin yüzüne vurma.

töhmetli, [töhmet-li] *sf.* **1.** Bir suç ya da kabahat işlediği sanılan; suçlanan. **2.** İşlemediği bir suçun yükü altında kalan; suçlanan. **3.** Belli bir suçu işlemiş olan; suçlu; kabahatli.

töhmürük, -ğü [töhm-ür-ük] *{ağız} is.* Kesik kesik öksürük. [DS]

töhmürüklü, [töhmürük-lü] *{ağız} sf.* (Kişi için) sürekli kesik kesik öksüren. [DS]

tök[1]**, -ğü** [tök / tög توك] *{OsT} {ağız} is.* Aşık kemiğinin tümsek tarafı. [DS] 🗗 **tök gelmek,** *{ağız} Aşığın tümsek yanı üste gelmek.* [DS]

tök[2], [tök] *{ağız} is.* Geri; arka. [DS] 🗗 **tök gelmek,** *{ağız} Yüzükoyun gelmek; yüzüstü düşmek.* [DS]

tök[3], [tök] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) hatır gönül dinlemeden konuşan; kırıcı konuşan; tok sözlü; kaba. **2.** (Kişi için) saygısız ve ters. [DS] 🗗 **tök konuşmak,** *{ağız} Ters, kırıcı konuşmak.* [DS]

tök[4], [tök / tök-e] *{ağız} is.* Hindi. [DS]

töke[1], [tök / tök-e] *{ağız} is.* Hindi. [DS]

töke[2], [tök-e ?] *{ağız} sf.* Saf; temiz. [DS]

töke[3], [töke] *{ağız} sf.* Yaşlı. [DS]

tökecimek, [tök-ez-i-mek / tökeci-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Tökezlemek; tökezimek; sendelemek; sürçmek. [DS]

tökedi, [tükē-mek > tüke-dī] *(tükedi:) {eT} zf.* Tamamıyla; tamamı. [EUTS]

tökek, -ği [tökek] *{ağız} is.* Ağaç halka. [DS]

tökel, [tükē-mek > tüke-l / töke-l] *zf.* **1.** *{eT}* Tam; tamamıyla; tamam; iyi bir halde. [EUTS] **2.** *{ağız}* Çok. [DS]

tökeli, [töke-li] *{ağız} zf.* Hep; sürekli. [DS]

tökelliğ, [tükē-mek > tükel-lig] *{eT} sf.* Tekmil; kâmilen; noksansız, eksiksiz. [EUTS]

tökemek, [tökē-mek] *(töke:mek) {eT} gçl. f. [-r]* İşba hâline getirmek; doyurmak; açlığını gidermek. [Gabain]

tökennemek, [tök-ez-i-mek / töken-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Tökezlemek; tökezimek; sendelemek; sürçmek. [DS]

töker, [töker] *{ağız} sf.* Kötürüm. [DS]

tökesemek, [tök-ez-i-mek / tökese-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* → tökezimek. [DS]

tökesimek, [tök-ez-i-mek / tökesi-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* → tökezimek. [DS]

tökeşmek, [tök-ez-i-mek / töke-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* → tökezimek. [DS]

töketi, [tükē-mek > tüke-tī] *(töketi:) {eT} zf.* → tüketi. [EUTS]

tökezemek, [tök-ez-i-mek / tökez-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* → tökezimek. [DS]

tökezime, [tök-ez-i-me] *is.* Tökezimek eylemi.

tökezimek, [tök-ez-i-mek توكزيمك] *{OsT} {ağız} gçsz. f. [-ir]* Yürürken ayak bir yere takılıp düşer gibi olmak; tökezlemek; sendelemek; sürçmek. [DS]

tökezleme, [tök-ez-le-me] *is.* **1.** Tökezlemek eylemi. **2.** Binicilikte, atın düşmesine neden olabilecek yanlış adım atış.

tökezlemek, [tök-ez-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Yürürken ayağı bir yere takılıp sendelemek; ayağı sürçmek. **2.** *mecaz.* Bir işte, bocalamaya sebep olacak kimi engellerle karşılaşmak. **3.** (At için) yanlış adım atarak düşmek.

tökezlenme, [tök-ez-le-n-me] *is.* Tökezlenmek eylemi.

tökezlenmek, [tök-ez-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* Tökezlemek eylemi yapılmak.

tökezme, [tök-ez-me] *is.* Tökezimek eylemi.

tökezmek, [tök-ez-i-mek / tökez-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* → tökezimek. [DS]

tökezmek, [tök-ez-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tökezlemek.

tözekmek, [tök-ez-i-mek / tözek-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* → tökezimek. [DS]

tügezlemek, [tök-ez-le-mek / tügez-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* → tökezimek. [DS]

tökgüçi, [tök-mek > tök-gŭçī] *(tökgü:çi:) {eT} sf.* Döken; dökücü. [KB]

tökleşmek, [tök-ül-mek >tök-(ü)l-eş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Dökülüp akmak. [DLT]

töklü, [tök-lü] *{ağız} sf.* Görgüsüz; kaba. [DS]

töklünmek, [tök-mek > tök-ül-mek / tök-(ü)l-ünmek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Dökülmek; dökülmüş olmak. [DLT] **2.** Ayrılmak. [DLT] [EUTS]

töklüşmek, [tök-mek >tök-ül-mek >tök-(ü)l-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* (Sıvılar için) dökülmek; akmak. [DLT]

tökmek, [tök-mek توكمك] *{eT} gçl. f. [-er]* **1.** Dökmek. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DLT] [ETY] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Dağıtmak. [EUTS] [Mühennâ]

tökşümek, [tök(ü)ş-ü-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Koşmaktan soluğu kesilmek; solumak. [DS]

töktök, [tök+tök] *{ağız} is.* Hindi. [DS]

töktürmek, [tök-mek > tök-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Döktürmek. [DLT]

töküglüg, [tök-ük-lüg] *{eT} sf.* Dökülmüş; dökülü. [DLT]

tökük, [tök-mek > tök-ük] *{eT} is.* **1.** Eski Türklerde, göksel tanrılara ayinler sırasında sunulan içki; [Mirşan] [Gabain] **2.** İlahların şerefine yerlere içki dökme; içki dökme töreni [EUTS] [Mirşan]

töküklüg, [tök-mek > tök-ük-lüg] *{eT} sf.* Dökülmüş. [DLT]

tökül, [tök-ül] *{ağız} is.* Hindi. [DS]

tökülmek, [tök-mek > tök-ül-mek توكلمك] *{eT} {eAT} dönşl. f. [-ür]* Dökülmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

tökümlü, [tök-üm-lü] *{ağız} sf.* Verimli; bereketli. 🗗 **tökümlü olmak,** *{ağız} Bereketli, artırımlı olmak.* [DS]

tökün, [tök-mek > tök-ün] *{eT} sf.* Dökülmüş olan. [EUTS]

tökünmek, [tök-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Doldurmak. [EUTS]

töküşmek[1], [tög-mek > tög-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte dövmek. [DLT]

töküşmek[2], [tök-mek > tök-üş-mek / dök-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte dökmek veya birbirine dökmekte yardım etmek. [DLT]

tökütmek, [tök-üt-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Döktürmek; akıtmak. [ETY]

töl[1], [tōl / dōl] *(tö:l) {eT} is.* **1.** Döl. [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** Yavrulama zamanı. [DLT] **3.** Yavru. [DLT] **4.** Nesil; torun; zürriyet. [DLT] [EUTS] [Gabain] **5.** *{ağız}* Çocuk. [DS]

töl[2], [töl] *{ağız} is.* Güç kuvvet; erk. [DS]

töl[3], [töl] *{ağız} is.* Çelik çomak oyununda çeliğin değnekle vurulup atılması. [DS]

töl[4], [töl] *{ağız} is.* Elverişli, uygun durum. [DS] 🗗 **tölüne gelmek,** *{ağız} Uygun gelmek; sırasına gelmek.* [DS]

töl[5], [töl] *{ağız} is.* Tutumluluk. [DS]

töl[6], [töl] *{ağız} is.* Mahalle; semt; bölüm. [DS]

tölçek, [töl-çek] *{eT} sf.* Çok çocuk doğuran. [Mühennâ]

töleç, [tölē-mek[2] > töle-ç] *{eT} sf.* **1.** Veresiye. [ARAT] **2.** *is.* Rehin; ipotek. [ARAT] **3.** Tazminat; ödenek. [EUTS]

tölek[1]**, -ği** [*tölē-mek > töle-k تولك] *{eT} sf.* **1.** Dölek; gönlü sakin kişi; sakin. [DLT] **2.** Sabit; kakarlı; baki. **3.** Mutemet; dürüst. **4.** Sükûn ve asayiş içinde. **5.** Temkinli. **6.** İtaatli. **7.** *{OsT}* Elverişli; uygun. **8.** *{OsT}* Usta; kurnaz. **9.** *{ağız}* Düzenbaz. [DS]

tölek[2]**, -ği** [tölek] *{ağız} is.* Yaşlı hayvan. [DS]

tölemek[1], [töl > töl-ē-mek] *(töle:mek) dönşl. f. [-r]* **1.** *{eT}* Döllenmek; kuzulamak. [DLT] **2.** *{ağız}* Çoğalmak. [DS] 🗗 **tölemeyesice,** *{ağız} (İlenç olarak) "Allah seni büyütmesin!"* [DS]

tölemek[2], [Moğ. tölö-mek] *{eT} {ağız} gçl. f. [-r]* Ödemek; karşılığını vermek; tediye etmek. [ARAT] [EUTS] [DS]

tölep, [töl-ep ?] *{ağız} sf.* Yerinde; biçimli; uygun; doğru. [DS]

tölet, [*tölē-mek > töle-t] *{eT} is.* Yatak; yatak takımı. [Gabain]

töletmek, [tölē-mek > töle-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* (Koyun için) kuzulatmak; yavrulatmak. [DLT]

tölit, [*tölē-mek > töle-t / töli-t] *{eT} is.* Yatak takımı. [Gabain]

töllek, -ği [töl-le-k ?] *{ağız} is.* İshal. 🗗 **töllek tutmak,** *{ağız} İshal olmak.* [DS]

tölleşmek, [töl-le-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Düzenini bulmak; yoluna girmek. [DS]

töllü, [töl-lü] *{ağız} sf.* **1.** Çok iyi; güçlü; erkli; paralı. **2.** Ucuz; uygun; elverişli. [DS]

töllüg, [töl-lüg] *{eT} sf.* Döl sahibi olan; soyu devam eden; çocukları ve torunları bulunan. [Mühennâ]

töltemek, [tölet > töl(e)t-ē-mek] *(tölte:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Yatak takımı sağlamak; yatak yapmak. [DLT]

töltüpsüz, [tertip > töltüp-süz] *{ağız} sf.* Düzensiz; dağınık. [DS]

tölü, [töl-ü] *{ağız} is.* Yeni doğan kuzu veya oğlak. [DS]

tölüg, [tö-lüg] *{eT} is.* Kuvvet; dinçlik. [Gabain]

tölük, [tö-mek > tö-lük] *{eT} is.* **1.** Dalgınlık; heyecan; süzme; bakma; seyretme; huşu. [EUTS] **2.** Kuvvet; güç. [EUTS]

tölüp, [? tölüp] *{ağız} is.* Kural; düzen; yol; usul. [DS] **tölübüne gelmek,** *{ağız} Uygun biçimde gelmek; sağına gelmek.* [DS]

töm[1], [töm] *{ağız} sf.* Eğik; akıntılı; eğimli. [DS]

töm[2], [töm] *{ağız} is.* Küçük toprak yığını. [DS] **töm töm,** *{ağız} 1. (Gitmek, birini ardından izlemek için) kısa adımlarla. 2. (Yürümek için) yalpalaya yalpalaya.* [DS]

töm[3], [töm] *{ağız} is.* Hayvan. [DS]

töm[4], [töm] *{ağız} is.* Küçük orman. [DS]

tömb[1], [tamb / tanb / tımb / timb / tömb / tümb *(yans.)*] *is.* Vurarak çalınayı anlatan kök. [Zülfikar] *tömb-ür-de-k, tömb-ek*

tömb[2], [tomb / tömb / tönb / tumb / tümb *(yans.)*] *is.* Yuvarlanmayı, takla atmayı, dengeyi kaybederek düşmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tömb-el-ek, tömb-er-le-mek, tömb-ül-de-mek*

tömbe, [tömb-e] *{ağız} is.* (Kişi için) göbekli. [DS]

tömbek[1], **-ği** [tömb-ek] *{ağız} is.* **1.** Testi ağzına deri gerilerek yapılan bir vurmalı çalgı. **2.** Trampet. [DS]

tömbek[2], **-ği** [tömb-ek] *{ağız} is.* **1.** Küçük toprak yığınları veya yuvarlak tepecikler; tümsek. **2.** Tarlanın tümsek yerleri. **3.** *folk.* Gelin çıkarken başına konulan süslü sepet. [DS]

tömbek[3], **-ği** [tömb-ek] *{ağız} is.* Böbrek. [DS]

tömbeki, [Far. tenbākū] *is. bot.* İran'da yetişen ve nargile ile içilen bir tütün çeşidi; nargile tütünü, *(Nicotiana alata persica).*

tömbeksepek, [tömb-ek+sepek] *{ağız} is.* Köstebek. [DS]

tömbelemek, [tömb-e-le-mek ?] *{ağız} is.* Hoplayarak, zıplayarak koşmak. [DS]

tömbeletös, [tömb-el-e + tös] *{ağız} zf.* Tepe üstü. **tömbeletös gelmek,** *{ağız} Tepetakla düşmek.* [DS]

tömbelmek, [tömb-el-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Eğilmek.

tömbez, [tömb-ez] *{ağız} is.* İki tepe arası; koyak. [DS]

tömbü, [tömb-ü] *{ağız} is.* Tümsek. [DS]

tömbül, [tömb-ül] *{ağız} is.* Dört beş taneli küçük üzüm salkımı. [DS]

tömbüldek, -ği [tömb-ül-de-k] *{ağız} sf.* **1.** (Eşya için) yere tam oturmayan; sallanan. **2.** (Kişi için) taşkın davranan. [DS]

tömbüldemek, [tömb-ül-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* **1.** Hızlı hızlı ve hoplayarak yürümek. **2.** Yere tam oturmamak; sallanmak. [DS]

tömbürdek, -ği [tömb-ür-de-k] *{ağız} is.* Büyük çan. [DS]

töme, [töm-e] *{ağız} is.* **1.** Küçük toprak yığını; tepecik. **2.** Ur. **3.** Kabarcık. [DS] **4.** Sivri; çıkıntılı; tümsek. [DS]

tömek[1], [tö-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Oluşturmak; yaratmak. [İKPÖy.]

tömek[2], **-ği** [? tömek] *{ağız} is.* **1.** Ahırdan gübre atmaya yarayan delik; samanlık penceresi. **2.** Küçük camlı veya camsız ev penceresi. **3.** Gübrelik. [DS]

tömek[3], **-ği** [töm-ek] *{ağız} is.* **1.** Ekin yığını. **2.** Küçük toprak yığını; yuvarlak tepecik. **3.** Dağ üstündeki küçük tepeler. **4.** Küçük ardıç ağacı. **5.** İplik yumağı. **6.** *sf.* Top gibi; topak. **7.** Kaba. **8.** Alçak; kısa. [DS]

tömeken, [Far. tūḫmügān] *{ağız} is.* Semizotu. [DS]

tömelmek, [töm-el-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Kabarmak. [DS]

tömge, [töm-ge / tönge ?] *{ağız} is.* Tırpanla ekin biçenlerin korumak için sol ayaklarına bağladıkları sert otlardan yapılmış demet.[DS]

tömke, [töm-kē] *(tömke:) {eT} is.* **1.** Hile. **2.** Büyü. [EUTS]

tömkesiz, [tömke-siz] *{eT} sf.* Hilesiz; büyüsüz. [EUTS]

tömmek, [töm-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Deride kabarıklık, şişkinlik oluşmak. [DS]

tömrü, [töm-(ü)r-ü] *{ağız} is.* Küçük toprak yığını; tümsek. [DS]

tömrük, -gü [töm-(ü)r-ük] *{ağız} is.* **1.** Ova. **2.** Küçük toprak yığını; tümsek. [DS]

tömsek, -ği [töm-se-k] *{ağız} is.* **1.** Odunun parçalanmayan kalın ve yumru yeri. **2.** Dirsek; çıkıntı. **3.** Kabarık; tümsek. **4.** Dallanmamış yabani zeytin. [DS]

tömsü, [tömsü] *{ağız} is.* Sevgi; dostluk; yarenlik. [DS]

tömtöm[1], [töm+töm] *{ağız} sf.* (Kişi için) zamanından önce yaşlanmış; zayıflamış; güçten düşmüş. [DS]

tömtöm[2], [töm+töm] *{ağız} is.* Papatya. [DS]

tömtömü, [töm+töm-ü] *{ağız} sf.* (Kişi için) birini izleyen; peşinden giden. [DS]

tömzek, -ği [töm-(ü)z-ek] *{ağız} is.* Ahırdan gübre atmaya yarayan delik. [DS]

tönb, [tomb / tömb / tönb / tumb / tümb *(yans.)*] *is.* Yuvarlanmayı, takla atmayı, dengeyi kaybederek düşmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tönb-er-le-mek*

tönbel, [tönb-el] *{ağız} is.* Tümsek. [DS]

tönberlemek, [tönb-er-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü) -yor]* Yuvarlamak. [DS]

töng, [tan / tang / tank / teng / tın / tıng / tin / ting / tink / tong / töng *(yans.)*] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *töng-e-mek, töng-e-le-mek, töng-er-ek-mek, töng-ül töngül*

töngderilmek, [töñ-der-il-mek] *(töñderilmek) {eT} edil. f. [-ür]* Döndürülmek; çevrilmek. [Clauson]

töngdermek, [töñ-der-mek] *(töñdermek) {eT} gçl. f. [-ür]* Döndürmek; altını üstüne getirmek. [DLT]

töngdi, [*töñ-mek > töñ-dī] *(töñdi:) {eT} is.* Ters hareket; ters davranış; yasalara aykırılık; kanunsuzluk. [KB]

tönge[1], [töng-e ?] *{ağız} is.* Tırpanla ekin biçenlerin sol ayaklarını tırpan darbesinden korumak için bu bacaklarına sardıkları sağlam otlardan yapılma demet. [DS] 🗗 **tönge bağı,** *{ağız} Tönge.* [DS]

tönge[2], [töng-e] *{ağız} is.* **1.** Bazlama. **2.** Mayasız hamurdan yapılan çörek. **3.** *sf.* (Kişi için) kosa boylu; şişman. [DS]

töngek, -ği [töng-e-k ?] *{ağız} is.* Vücut. [DS]

töngel, [töng-e-l / döngel] *{ağız} is.* **1.** Muşmula. **2.** Alıç. [DS]

töngelemek, [töng-e-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Yokuş aşağı koşmak. **2.** Zenginlikten yoksulluğa düşmek. **3.** (Kuşlar için) sonbaharda göç etmek. [DS]

töngelenmek, [tönge-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yuvarlanmak. [DS]

töngellenmek, [tönge-l-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yuvarlanmak. [DS]

töngeme, [töng-e-me] *{ağız} sf.* Çok genç; deneyimsiz; toy. [DS]

töngemek, [töng-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-g(i)-yor]* Bir yükseklikten atlamak; zıplamak; sıçramak. [DS]

töngemen, [töng-e-men] *{ağız} sf.* **1.** Bencil; şımarık. **2.** Toplumsal yaşamdan hoşlanmayan. **3.** Çok genç; toy. **4.** Küçük; ufak. **5.** *is.* Küçük çocuk. [DS]

töngerekmek, [tönge-rek-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yuvarlanmak. [DS]

töngidmek, [töñ-id-mek / DLT'te tüñ-it-mek] *(töñüdmek) {eT} gçsz. f. [-ür]* → töngitmek.

töngitmek, [töñ-it-mek / DLT'te tüñ-it-mek] *(töñitmek) {eT} gçsz. f. [-ür]* **1.** Eğilmek; dönmek. [KB] **2.** Başını eğmek; yüzünü yere doğru eğmek. [DLT] [İKPÖy.] **3.** Yıkmak; yıkılmak. [Gabain]

töngterilmek, [töñ-ter-il-mek] *(töñterilmek) {eT} edil. f. [-ür]* → töngderilmek. [Clauson]

töngü[1], [töng-ü] *{ağız} is.* → tönge[1]. [DS]

töngü[2], [töng-ü] *{ağız} is.* **1.** Doğal veya yığma tepeler; yığıntılar. **2.** Küçük tepe. **3.** Süprüntü. [DS]

töngül[1], [töng *(yans.)* > töng-ül] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. 🗗 **töngül töngül,** *{ağız} (Yürümek için) yaşlılık ve güçsüzlük yüzünden sendeleye sendeleye.* [DS]

töngül[2], [töng-ül] *{ağız} is.* **1.** Püskül. **2.** Kiraz, vişne gibi meyvelerin daldaki kümeleri. **3.** *sf.* (Kız çocuğu için) yaramaz.[DS]

töngüldemek[1], [töng-ül-de-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Yuvarlanmak. **2.** Zıplayarak yürümek veya koşmak. [DS]

töngüldemek[2], [töng-ül-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r [-d(ü)-yor]* **1.** Yaşlılıktan güçsüz düşmek; ağır ağır yürümek. **2.** Kocamak. **3.** Yaşlılıktan boynu çöküp omuzları çıkmak. [DS]

töngüldürmek, [töñ-ül-mek > töñ-ül-dür-mek] *(töñüldürmek) {eT} gçl. f. [-ür]* Ümit kesmek. [KB]

töngüllemek, [töng-ül-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Yaşlılıktan güçsüzleşmek. [DS]

töngülmek, [töñ-mek > töñ-ül-mek] *(töñülmek) {eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Ümit kesmek; vazgeçmek. [KB] **2.** Dönmek. [KB]

töngümen, [töng-ü-men] *{ağız} sf.* **1.** Üç beş yaşlarındaki çocuk. **2.** Genç; toy. [DS]

töngürdemek, [töng-ür-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-(d)-ü-yor]* Atlamak. [DS]

töngürlemek, [töng-ür-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Yaşlılıktan dolayı güçsüz düşmek. [DS]

töngüşge, [Far. / Gençek. döñüşgē] *(töñüşge:) {eT} is.* → tüngüşge.

töngüşmek, [töñ-mek > töñ-üş-mek] *(töñüşmek) {eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Gözlerini dikerek bir şeye saldırmak. [DLT] **2.** Bir işi kabulden çekinmek. [DLT] **3.** Emreden kişiye tiksinerek, iğrenerek bakmak. [DLT]

tönğüremek, [töng-ür-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yuvarlanmak. [DS]

tönke, [tön-ke] *{eT} sf.* Güçlü kuvvetli. [Mühennâ]

tönmek, [tōn-mek / dōn-mek] *(tö:nmek) {eT} gçsz. f. [-er]* Dönmek. [DLT]

tönörge, [töñ-(ö)r-gē] *(tönörge:) {eT} is.* Ağaç gövdesi; ağacın kütük kısmı. [Clauson]

tönteriş, [tön-ter-iş] *{ağız} sf.* Ters; aksi. [DS]

tönzek, -ği [? tönzek] *{ağız} is.* Ahırdan gübre atmaya yarayan delik. [DS]

töp[1], [top[2] [DLT'teki yazılışı] / töp [Clauson'un okuyuşu]] *{eT} is.* Kaynamış buğday. [DLT]

töp[2], [töp] *{ağız} is.* İyi çekilmemiş, iri un. [DS]

töpbe, [töpe / töp(b)e] *{ağız} is.* Tepe. [DS]

töpe, [töpē / töpū / töpō] *(töpe:) {eT} is.* **1.** Tepe.

[ETY] **2.** Baş tepesi. [Mühennâ] **3.** *{ağız} zm.* Bütünü; tümü. [DS] **4.** *{ağız}* Sonuna kadar. [DS]

töpel, [töpē > töpe-l تپل] *{eAT} is.* Alnı akıtmalı at.

töpelek, -ği [töp-e-le-k] *{ağız} sf.* Yuvarlak; toparlak. [DS]

töpellek, -ği [töp-el-le-k] *{ağız} sf.* Yuvarlak; toparlak. [DS]

töpellenmek, [töpel-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yuvarlanmak. [DS]

töperlek, -ği [töp-er-le-k] *{ağız} sf.* Yuvarlak; toparlak. [DS]

töperlemek, [töp-er-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yuvarlamak. [DS]

töperlenmek, [töp-er-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yuvarlanmak. [DS]

töpö, [töpō / töpū / töpē] *(töpö:) {eT} is.* Tepe; doruk; zirve. [ETY] [EUTS]

töpretmek, [topra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* → topratmak. [DLT]

töpsürmek, [töpsü-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Kabarmak; şişmek. [DS]

töpü, [töpō / töpū / töpē / tüpū [DLT'te]] *(töpü:) {eT} is.* Tepe; doruk; zirve. [Gabain] [KB] [Tekin]

töpülemek, [töpū > töpū-lē-mek / tüpū-lē-mek] *(töpü:le:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Tepelemek; tepesine vurmak. [DLT]

töpün, [töpū / töpün] *{eT} is.* → töpü.

töpürdemek, [töp / tüp > töp-ür-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* Yürek çarpmak. [DS]

töpüre, [töpü-rē] *(töpüre:) {eT} zf.* Tamamen. [Gabain]

töpüt, [töpū > töpü-t ?] *{eT} is.* Tibet. [Gabain]

tör[1], [tır / tırt / tor / tör *(yans.)*] *is.* Kuvvetle sürtünmeyi, yırtılmayı; gazların dışarı atılmasını; cıvık şeylerin basınçla fışkırışını; çok konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tör-le-mek, tör-lek*

tör[2], [tör] *(tö:r) {eT} {ağız} is.* **1.** Evin veya odanın en iyi yeri; sedir; baş köşe; şeref yeri; en iyi yer; ön; şeref makamı. [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [DS] **2.** Anadolu evlerinde en saygın kişilere ayrılan yer; baş köşe. **3.** Topak ev veya altın ev adı verilen çadırlarda, girişin tam karşısına gelen, heybe, çuval ve bohça gibi eşyaların dizildiği, önüne halı serilerek hatırlı konukların oturtulduğu yer.

törçimek, [törçī-mek] *(törçi:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Türemek; doğmak; neşet etmek; meydana gelmek. [EUTS] [Gabain]

törçitmek, [törçī-mek > törçi-t-mek [Clauson] / türçitmek [DLT'te]] *{eT} gçl. f. [-ür]* Başlatmak. [DLT]

töre[1], [tö-mek *(oluşturmak; yaratmak)* > tö-r-mek / tö-r-ü-mek *(yaratılmak; şekillenmek)* > tö-r-ü > töre / türe *(düzen, görenek)* تورە] *is.* **1.** Bir toplumda benimsenmiş ve yerleşmiş yaşama ve davranış biçimleriyle kuralların, ortak tutum, alışkanlık ve geleneklerin ve buna benzer uygulamaların bütünü; yerleşmiş davranışlar bütünü; âdet; toplum veya kültürün onayladığı davranış standardı. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** (Dar anlamda) bir toplumdaki ahlakî davranış biçimi. **3.** *{ağız}* Terbiye; görgü. [DS] **4.** *{ağız} gnşl.* Geline verilen armağan. [DS] **5.** *{ağız} gnşl.* Mahkeme. [DS] **töre bilimi,** *sos. Hangi davranışın iyi, hangisinin kötü; neyin uğrunda savaşılmaya değer olduğu, yaşama neyin anlam kazandırdığı gibi sorunları kendine konu edinen; yararlı, iyi, kötü gibi sorunları inceleyen, töre ile ilgili bazı davranış yasaları geliştiren bilim; ahlak bilimi; ilm-i ahlak; etik.*|| **töre çıkarmak,** *{ağız} Huy değiştirmek.* [DS]|| **töre dışı,** *fel. Töreyle hiçbir ilgisi bulunmayan, töre ile ilgili yanı olmayan; töreye aykırı olan; ahlak dışı.*|| **töre dışıcılık,** *1. fel. Töreyi inkâr eden öğretilerin genel adı, ahlak dışçılık, amoralizm. 2. Töre dışı bir kimsenin tutumu. 3. Herhangi bir evrensel törenin yadsınması. 4. Hiçbir değer yargısına önem vermeyen ahlak anlayışı.*

töre[2], [tör / tör-ē] *(töre:) {eT} is.* Evin veya odanın en iyi yeri; sedir; baş köşe. [DLT]

töredi, [töre-di] *{ağız} sf.* Asalak. [DS]

töreci, [töre-ci] *sf.* Töreyi ilke edinen, töreyi amaç olarak alan.

törecilik, -ği [töre-ci-lik] *is.* Töreyi ilke edinen, töreyi amaç olarak alan kuram; ahlakçılık.

törel, [töre-l] *sf.* **1.** Töreye uygun olan. **2.** Töreye ilişkin; ahlakî.

törelcilik, -ği [töre-l-ci-lik] *is. fel.* Ahlakçılık.

töreli[1], [töre-li] *sf.* **1.** Töreye uygun olan. **2.** Töreye ilişkin; ahlakî.

töreli[2], [töre-li] *{ağız} sf.* **1.** İyi. **2.** Uygun. **3.** Düzgün. **4.** Güzel. **5.** (Kişi için) konuk ağırlamayı seven. **6.** (Kişi için) iyi eğitilmiş. **7.** Soylu. **8.** Eksiksiz; tam. [DS]

törelilik, -ği [töre-li-lik] *is.* Ahlaklılık.

törellik, -ği [töre-l-lik] *is.* İnsanların davranışlarını, toplum yaşamını düzenleyerek insanların birbirlerine ve topluma karşı ödevlerini belirleyen kural ve ölçütler bütünü; ahlaklılık.

törelsiz, [töre-l-siz] *sf.* Töreye aykırı; gayri ahlakî.

törelsizcilik, [töre-l-siz-ci-lik] *is.* **1.** Töreye aykırı tutum ve davranış içinde bulunma durumu; töre tanımazlık; ahlak dışıcılık. **2.** *fel.* Bazı ahlak kurallarına karşı çıkan ve bunları tanımak istemeyen görüş.

töreme, [töre-me] *{ağız} is.* Torun. [DS]

töremek, [tör-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* **1.** Büyümek. **2.** Çoğalmak; üremek. [DS]

tören, [töre-n] *is.* **1.** Toplumun hayatında önemi olan gün ve olayları kutlamak amacıyla yapılan toplantı, eğlence vb. etkinlik; merasim, *(1942).* **2.** Evlenme, uğurlama, karşılama, anma, ödül verme gibi amaç-

larla düzenlenen toplantı; böyle bir toplantıda önceden belirlenmiş kurallara göre gerçekleştirilen eylemlerin bütünü. 🗗 **tören birliği,** *as. Devlet büyükleri ya da komutanların garnizona geliş ya da ayrılışları sırasında karşılama ve uğurlama törenlerine katılan birlik.*|| **tören düzeni,** *Tören yapılacak yerde, katılan kişilerin sosyal mevkilerine göre oluşturulan sıra; protokol.*

törene, [töre-n-e ?] *{ağız} is.* Âdet; alışkı. [DS]

törenli, [töre-n-li] *sf.* **1.** Tören ile yapılan; merasimli. **2.** *mecaz.* Görkemli biçimde toplu olarak yapılan.

törensel, [töre-n-sel] *sf.* **1.** Törenle ilgili; törene ilişkin. **2.** Törene uygun; resmî.

törenti, [töre-nti] *{ağız} is.* Döl; çocuk. [DS]

töresel, [töre-sel] *sf.* **1.** Töreye uygun olan. **2.** Töreye ilişkin.

töresizce, [töre-siz-ce] *(töresi'zce) zf.* Töresiz olarak; töresiz biçimde; ahlaksızca.

töresizci, [töre-siz-ci] *sf.* Töretanımaz.

töresizcilik, -ği [töre-siz-ci-lik] *is.* Töretanımazlık.

töretanımaz, [töre+tanı-maz] *sf.* **1.** Töre kurallarına aykırı olan. **2.** Daha üstün saydığı bir değer uğruna töreleri geçerli görmeyen; töresizci; immoral. **3.** Töretanımazlığa ilişkin.

töretanımazlık, -ğı [töre+tanı-maz-lık] *is. fel.* Toplum tarafından benimsenmiş olan kuralları değiştirmeyi amaçlayan görüşlerin genel adı; töresizcilik; immoralizm.

törimek, [tö-mek *(oluşturmak; yaratmak)* > tö-r-mek / tö-r-ī-mek] *(töri:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Yaratılmak; türemek. [KB] [Tekin]

törkân, [terken] *{eT} is.* Hükümdar karısı. [Mühennâ]

törlek[1]**, -ği** [tör *(yans.)* > tör-le-k] *{ağız} sf.* İshal olmuş. [DS]

törlek[2]**, -ği** [tor-la-k / tör-le-k] *{ağız} sf.* Donsuz; çıplak. [DS]

törlemek, [tör *(yans.)* > tör-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Bağırsağı bozulmak; ishal olmak. **2.** (Çocuk veya hayvan için) işemek. [DS]

törlög, [tör-lüg / tör-lög] *{eT} sf.* → törlüg. [Clauson]

törlüg, [tö-mek *(oluşturmak; yaratmak)* > tö-r-mek *(yaratılmak; şekillenmek)* > tü-r *(görünüm; renk; tür; çeşit)* > tü-r-lüg / tö-r-lüg] *sf.* **1.** Türlü; çeşitli. [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [Üç İtigsizler] **2.** *is.* Tür. [İKPÖy.] [Üç İtigsizler]

törmek, [tör-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Yaratılmak; şekillenmek. [İKPÖy.]

törö, [tö-mek *(oluşturmak; yaratmak)* > tö-r-mek / tö-rū-mek *(yaratılmak; şekillenmek)* > tör-ū] *(törö:) is.* **1.** Kanun; merasim; akide. [Gabain] **2.** Sözlü yasalar; gelenekler, görenekler. [ETY] **3.** Tören; merasim. [ETY] **4.** Hükümet. [Gabain]

törömek, [tör-ū-mek/törō-mek] *(törö:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* → törümek. [Clauson]

törös, [? törös] *{ağız} is.* Tomrukların başına balta ile açılan yarık. [DS]

törösüz, [törū-süz / törö-süz] *{eT} sf.* → törüsüz. [Clauson]

törpig, [törpī-mek > törpi-g] *{eT} is.* Törpü; keser. [DLT]

törpigü, [törpī-mek > törpi-gū] *(törpigü:) {eT} is.* Ağaç yontacak keser. [DLT]

törpimek, [törpī-mek] *(törpi:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Yontmak; törpülemek. [DLT]

törpişmek, [törpī-mek > törpi-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte yontmak. [DLT]

törpitmek, [törpī-mek > törpi-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Törpületmek; yontturmak. [DLT]

törpü, [*eT.* törp-i-mek *(yontmak)* > törp-ig / törp-i-gü] *is.* **1.** Ağaç ve kurşun, kalay gibi yumuşak metallerden yapılmış eşyaların kabasını sıyırmaya yarayan aralıklı ve iri dişli bir tür eğe. **2.** Tırnak, boynuz vb. şeylerin çıkıntılarını düzeltmek, şekil vermek gibi amaçlarla kullanılan, kısa, yüzeyi pürtüklü, metal el aracı.

törpüleme, [törpü-le-me] *is.* Törpülemek eylemi.

törpülemek, [törpü-le-mek] *gçl. f. [-er] [-l(ü)-yor]* **1.** Törpü ile düzeltmek. **2.** *mecaz.* Sivrilikleri aşındırmak; aşırı yanlarını gidermek. **3.** *mecaz.* Duygularını azar azar yok etmek; köreltmek. **4.** *mecaz.* Terbiye etmek; kibarlaştırmak; inceltmek. **5.** *mecaz.* (Ömür için) azaltmak; çok üzmek.

törpülenme, [törpü-le-n-me] *is.* Törpülenmek eylemi.

törpülenmek, [törpü-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Törpü ile yontulmak; pürüzleri düzeltilmek; inceltilmek. **2.** (Tırnak için) tırnak törpüsü ile düzeltilmek; pürüzleri giderilmek. **3.** Aşırılıkları, sorunlu yanları giderilmek. **4.** (Duygu için) yavaş yavaş yok edilmek; silinmek; köreltilmek. **5.** *dönşl. f.* Törpü edinmek; törpü almak; törpüsü olmak; törpülü hâle gelmek.

törpületme, [törpü-le-t-me] *is.* Törpületmek eylemi.

törpületmek, [törpü-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir törpü aracılığıyla törpülenmesini sağlamak; birine törpülemek eylemini yaptırmak.

törpülmek, [törpī-mek > törpü-l-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Yontulmak; törpülenmek. [DLT]

törpülü, [törpü-lü] *sf.* **1.** Törpüsü bulunan; üzerine törpü yerleştirilmiş olan. **2.** Törpü ile işlemden geçirilmiş olan; törpüyle düzeltilmiş; törpülenmiş.

törpüşmek, [törpī-mek > törpü-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte törpülemek. [DLT]

törselemek, [tör-se-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yuvarlayıp atmak. [DS]

törsengi, [tör-se-n-gi ?] *{ağız} sf.* İnatçı; ters. [DS]

törslemek, [törs-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Kavgaya engel olmak; kavgayı önlemek. [DS]

tört, [tōrt] *(tö:rt) {eT} is.* Dört sayısı; 4. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] [Gabain] [Mühennâ] [Tekin] **tört buluñ,** *On yönlü eski Türk mekân belirlemesinde dört ara yönün (kuzey doğu, güney doğu, kuzey batı, güney batı) genel adı.* || **tört tümen,** *Kırk bin.* || **tört yıngaḳ** *On yönlü eski Türk mekân belirlemesinde dört ana yönün (doğu, batı, kuzey, güney) genel adı.*

törtdin, [tört-din] *{eT} zf.* Dört taraftan. [EUTS]

törtegü, [tōrt > tört-egū / dört-egū] *(törtegü:) {eT} zf.* **1.** Dördü birden; her dördü; dördü birlikte. [Üç İtigsizler] [KB] **2.** Dörder dörder. **3.** Dörtlü olarak.

törtgil, [tōrt > tört-gil / dört-gil] *{eT} is.* Dört köşeli; dörtgen; murabba; kare. [DLT]

törtgül, [tōrt > tört-gil / dört-gil] *{eT} is.* → törgil.

törtinç, [tört-inç] *{eT} sf.* Dördüncü. [KB]

törtkil, [tōrt > tört-gil / dört-gil] *{eT} is.* → törgil. [EUTS] [Gabain]

törtlü, [tört-lü] *{ağız} is.* Dört yaşında tay. [DS]

törtör, [tör+tör] *{ağız} is.* İshal. [DS]

törtünç, [tört-ünç] *{eT} sf.* **1.** Dördüncü. [Üç İtigsizler] [DLT] [EUTS] [ETY] [KB] [Mühennâ] **2.** *zf.* Dördüncü olarak [Tekin]

törtünçi, [tört-ünç-ī] *(törtünçi:) {eT} sf.* Dördüncü. [KB]

törü, [tö-mek *(oluşturmak)* > tō-r-mek / tö-rü-mek *(yaratılmak)* > tör-ū] *(törü:) {eT} is.* **1.** Kurumlar; gelenekler; alışkanlıklar. [Gabain] [İKPÖy.] **2.** Yasa; kamu düzeni; nizam; töre; gelenekler, görenekler; düzen; âdet; sözlü yasa; kanun; kaide; örf; usûl; akide; anane; türe. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] [Üç İtigsizler] **3.** Hükûmet. [EUTS] **4.** Tören; merasim. [ETY] [Gabain] **5.** *{ağız}* Yol yöntem; düzen. [DS]

törüçe, [törü-çē] *(törüçe:) {eT} zf.* Örfçe; törece. [EUTS]

törüçi, [törü-çī] *(törüçi:) {eT} is.* **1.** Kanun yapan. [EUTS] **2.** Muallim. [EUTS] [Gabain]

törülüg, [törü-lüg] *{eT} sf.* Kaideli; kanunlu; kanunî; yasal. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain]

törülük, [törü-lük] *{eT} sf.* Kanunî; yasal. [EUTS]

törümek, [tö-mek *(oluşturmak)* > tö-r-mek / tö-r-i-mek / tö-r-ū-mek] *(törü:mek) {eT} gçsz. f. [-ür]* Yaratılmak; biçimlenmek; teşekkül etmek; türemek; husule gelmek. [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin]

törün, [törū > törü-n] *{eT} is.* Düğün; tören; merasim. [ETY]

törüsüz, [törū > törü-süz] *{eT} sf.* Kanunsuz; nizamsız; usulsüz; yasasız. [EUTS] [Gabain]

törüsüzlük, [törüsüz-lük] *{eT} is.* Düzensizlik; nizamsızlık; yasa dışılık. [KB]

törüsüzün, [törü-süz > törüsüz-ün] *{eT} zf.* Yasalara, kurallara aykırı olarak. [Clauson]

törüteçi, [törū-mek > törü-teçī] *(törüteçi:) {eT} sf.* Yaratıcı; yaratan; Halık. [Mühennâ]

törütgen, [törü-t-mek > törüt-gēn] *(törütge:n) {eT} sf.* Yaratan; yaratma gücünde olan. [KB]

törütmek, [törū-mek > törü-t-mek [Clauson] / türū-tmek [DLT]] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Yaratmak. [DLT] [KB] **2.** Meydana getirmek; türetmek. [Gabain] [EUTS] **3.** (Bir şey için) takdir ve ıslah etmek. [DLT] **4.**Yaptırmak. [ETY]

törütülmek, [törüt-mek > törüt-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Yaratılmak; meydana getirilmek. [KB]

tös[1], [tıs / tos / tös / tus *(yans.)*] *is.* Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan kök. [Zülfikar] *tös-le-mek, tös-ül tösül, tös-ür tösür* **tös tös,** *{ağız} (Yürümek için) başı önde, asık suratla ve sessizce.* [DS]

tös[2], [tis / tös / tüs *(yans.)*] *is.* Fışkırmayı, kabarmayı, püskürmeyi, dışa atılmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tös-kür-mek, tös-le-mek*

tös[3], [tös *(yans.)*] *is.* **1.** Hayvan çağırma ve kovalama ünlemi. [Zülfikar] *tös-le-mek.* **2.** Binek veya koşum hayvanını geri geri yürütmek için söylenen söz. **tös bilmez,** *{ağız} Yasağa önem vermeyen; aldırış etmeyen; dinlemeyen.* [DS]

tös[4], [tö-mek *(oluşturmak; yaratmak)* > tö-z / tö-s] *is.* → töz.

tös[5], [tös] *{ağız} is.* Boyunla başın birleştiği yer. [DS]

tös[6], [tös] *{ağız} is.* Demirci örsü. [DS]

tösbermek, [tösbe-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Soğuktan üşümek; büzülmek. [DS]

tösgel, [tös-ge-l] *{ağız} sf.* **1.** Dikkatsiz. **2.** Beceriksiz.

töske, [tös-ke] *{ağız} is.* **1.** İşlenmek üzere hazırlanan ağaçtan dikkatsiz vuruşlarla gereksiz yonga çıkarma; odun keser gibi kesme. **2.** Ocağa konulabilecek büyüklükte kesilmiş odun. [DS]

töskel, [tös-ke-l] *{ağız} sf.* **1.** Dikkatsiz. **2.** Beceriksiz. **3.** Patavatsız. **4.** Alıngan; kavgacı. **5.** Yolsuz birleşmelere aracılık eden. [DS]

töskertmek, [tös-ker-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Bir işin, olayın zamanını, tavını geçirtmek; gevşetmek. [DS]

töskürme, [tös *(yans.)* > tös-kür-me] *is.* Töskürmek eylemi.

töskürmek, [tös *(yans.)* > tös-kür-mek] *gçsz. f. [-ür]* **1.** (Binek hayvanı için) geri geri gitmek. **2.** (Düşman için) geri çekilmek. **3.** *{ağız}* Kavgadan yılıp geri çekilmek. [DS]

töskürtme, [tös-kür-t-me] *is.* Töskürtmek eylemi.

töskürtmek, [tös-kür-t-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** (Hayvan için) geri geri gitmesini sağlamak. **2.** (Düşman için) sürmek; püskürtmek; geri çekilmeye zorlamak. **3.** *{ağız}* Karşısındakini yıldırarak kavgadan kaçırtmak. [DS]

töskürü, [tös-kür-ü] *zf.* Geri geri; gerisin geriye.

töslek[1]**,** [tös-le-k] *{ağız} sf.* (Ekmek vb. için) yeterince açılmamış, küçük. [DS]

töslek[2]**, -ğı** [tös-le-k] *{ağız} sf.* Okuması, yazması olmayan; cahil; bilgisiz. [DS]

töslemek, [tös-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Durdurmak; susturmak; önlemek; engellemek. **2.** Kötü davranışlarına engel olmak; yapmaması gerektiğine inandırmak. **3.** (Hayvan için) geri çevirmek; durdurmak. **4.** Kovmak. **5.** Kavga edenleri ayırmak. **6.** Ortadan kaldırmak; gidermek. **7.** Güç vermek. **8.** (Kişi için) avutmak. [DS]

töslü, [tös-lü] *{ağız} is.* Küçük tepe; tümsek. [DS]

töslük, -ğü [tös-lük] *{ağız} is.* Gübre yığılı olan yer. [DS]

tösmek[1]**,** [tos-mak / tös-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Darılmak; küsmek. [DS]

tösmek[2]**,** [tös-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Geri dönmek. [DS]

tösmek[3]**,** [tös-mek] *{ağız} is.* **1.** Odun kütüğü. **2.** Kesilmiş ağacın toprakta kalan bir karış yükseklikteki kökü. [DS]

tösmuk, -ğu [tos-muk] *{ağız} is.* Dirsek vuruşu. [DS]

töstös, [tös+tös] *{ağız} sf.* Sinsi; içten pazarlıklı; kötü. [DS]

tösül, [tös *(yans.)* > tös-ül] *is.* Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **tösül tösül,** *{ağız} (Yeni konuşmaya başlayan çocuğun sözleri için) yavaş ve anlaşılmaz.* [DS]

tösüldek, -ği [tös-ül-de-k] *{ağız} is.* Anlaşılmaz sözler söyleyen, yeni konuşmaya başlamış çocuk. [DS]

tösüldemek, [tös-ül-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* Sessiz ve sinsi davranmak. [DS]

tösür, [tös *(yans.)* > tös-ür] *is.* Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **tösür tösür,** *{ağız} (Davranış için) suçlu olduğunu bilerek sessiz ve sinsice.* [DS]

tösürdemek, [tös-ür-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* Sessiz ve sinsi davranmak. [DS]

töş[1]**,** [tōş / tuş / döş] *(tö:ş) is. {eT} is.* Göğüs; döş; göğsün başı; göğsün üst tarafı. [ARAT] [DLT] [Mühennâ] 🗗 **töş bağı,** *{eT} Göğüs bağı.* [Mühennâ]

töş[2]**,** [töş] *{ağız} is.* Demirci örsü. [DS]

töşek, [Far. tūşek ? [Bürhan-ı Katı'] / töş-ē-mek > töş-ē-k توشك] *(töşe:k) {eT} {eAT} is.* **1.** Döşek. [DLT] [KB] [Mühennâ] **2.** Yatak. [Gabain] [KB] **3.** Yastık. [EUTS]

töşekçi, [töşēk > töşek-çī] *(töşekçi:) {eT} is.* Döşekçi. [KB] [Mühennâ]

töşeklig, [töşē-k > töşe-k-lig] *{eT} sf.* **1.** Döşekli; döşek sahibi olan. **2.** Döşeli; döşenmiş. [DLT]

töşeklik, -ği [töşē-k > töşe-k-lik / döşe-k-lik] *{eT} sf.* (Kumaş için) döşek yapmaya uygun; döşek yapmak için ayrılmış olan; döşeklik. [DLT] 🗗 **töşeklik barçın,** *Döşeklik ipek kumaş.* [DLT]

töşelmek, [töşē-mek > töşe-l-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Döşenmek. [DLT] [Nevâyî]

töşemek, [tōş > töş-ē-mek] *(töşe:mek) gçl. f. [-r]* Döşemek. [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ]

töşenmek, [töşē-mek > töşe-n-mek] *dönşl. f. [-ür]* **1.** Döşenmek; kendi kendine döşemek. [EUTS] [DLT] [KB] **2.** *edil. f.* Kullanılmak. [EUTS]

töşengi, [töşe-n-gi] *{eT} is.* Minder. [Mühennâ]

töşetmek, [töşē-mek > töşe-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Döşetmek. [DLT] [KB]

töşlemek, [tōş > tōş-lē-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Göğsüne vurmak; döşüne vurmak; döşe vurmak; göğse vurmak. [DLT]

töşletmek, [tōş-lē-mek > töşle-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Birinin göğsüne vurdurtmak; döşüne vurdurmak. [DLT]

töşnek, [töşen-mek > töşn-ē-mek > töşnē-k [Clauson] / tüşnē-k [KB]] *{eT} is.* **1.** Dinlenme yeri; yatak; yer yurt; döşek. [Clauson] **2.** *mecaz.* Mezar.

tötmek, [töt-mek [Clauson] / tut-mak [DLT]] *{eT} gçsz. f. [-er]* (Baş vb. için) ağrı tutmak; ağrımak. [DLT]

Tötonik, [Lat. teutonus / teutoni > Fr. teutonique] *sf.* Germanya ile ilgili.

tötökçi, [tötök-çī] *(tötekçi:) {eT} is.* Gardiyan. [Clauson]

tötükçi, [tötük-çi] *(tütükçi:) {eT} is.* Hâkim. [EUTS]

tötürmek, [töt-ür-mek / tuy-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ür]* → tuyturmak.

tötüş, [töt-üş] *{eT} is.* Kavga; mücadele. [Gabain]

tötüşlüğ, [töt-üş-lüg] *{eT} sf.* Düşman; düşmanlık eden. [Gabain]

tötüşlük, [tötüş-lük] *{eT} sf.* **1.** Düşman kalpli. [EUTS] **2.** *is.* Düşmanlık; düşman. [EUTS]

tövbe, [Ar. tevbe توبه] *{OsT} is.* **1.** Dönme; vazgeçme; terk etme. **2.** Günahtan iyi davranışlara, isyandan Allah'ın buyruklarına uymaya yönelme; günah ve kötü işler yapmaktan vazgeçme. **3.** İşlediği bir suç veya günahtan büyük bir pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme. **4.** *ünl. "Bir daha yapmam!"* anlamında kullanılan pişmanlık bildirir söz. 🗗 **tövbe ayları,** *isl. Arabî aylardan cemaziyelevvel (büyük tövbe ayı) ve cemaziyelahir (küçük tövbe ayı) aylarına verilen ad.*|| **tövbe bozmak,** *Bir şey yapmayacağına dair tövbe ettiği hâlde tekrar aynı suçu veya günahı işlemek.*|| **Tövbe estağfurullah!** *Günah sayılacak bir şey söylendiği zaman söylenen yadırgama sözü.*|| **tövbe etmek,** *1. İşlemiş olduğu bir günahı bir daha yapmayacağına dair söz vermek. 2. Kötü alışkanlıklarından kurtulmuş olmak.*|| **tövbe-güzar,** *{OsT} Tövbe eden.*|| **tövbe-i mey,** *{OsT} İçki içmemek için edilen tövbe.*|| **tövbe-i nasuh,** *{OsT} Bir daha bozmamak üzere edilen tövbe.*||

tövbe istiğfar etmek, *İşlediği bir günahtan dolayı büyük pişmanlık içinde bir daha yapmamaya söz vererek, işledikleri için Allah'tan af dilemek.*|| **tövbe-i şikeste,** *{OsT} Bozulmuş tövbe.*|| **Tövbeler olsun!** *Yaptığı bir şeyden büyük bir pişmanlık duyan kimsenin bu eylemi bir daha yapmayacağına dair söz verirken söylediği söz.*‖ **Tövbeler tövbesi!** *Yaptığı bir şeyden büyük bir pişmanlık duyan kimsenin bu eylemi bir daha yapmayacağına dair söz verirken söylediği söz.*|| **tövbe-şiken,** *Tövbesini bozan.*|| **Tövbe tövbe!** *Günah sayılacak bir şey söylendiği zaman söylenen yadırgama sözü.*|| **tövbeye gelmek,** *Tövbe etmek; uslanmak.*

tövbekâr, [Ar. tevbe + Far. -kār توبه کار] *(tövbekâ:r) {OsT} sf.* Günah sayılan bir işi bir daha yapmamak üzere söz vermiş kimse; tövbe eden; tövbeli. 🗗 **tövbekâr etmek,** *{OsT} Bir kimseyi yapmakta olduğu kötü bir iş ya da alışkanlıktan vazgeçirmek.*|| **tövbekâr olmak,** *{OsT} Kötü bir işi yapmaktan vazgeçmek; tövbe etmek; bir daha yapmayacağına dair söz vermek.*

tövbeli, [tövbe-li] *sf.* **1.** Yaptığı bir kötü işten dolayı pişmanlık duyarak tövbe etmiş olan. **2.** Bir şeyi yapmamaya karar vermiş olan. 🗗 (bir şeye) **tövbeli olmak,** *Zarar gördüğü bir şeyi bir daha yapmamaya karar vermiş olmak.*

töy, [toy / töy] *{ağız} is.* Şölen; toy. [DS]

töyfe, [töyfe] *{ağız} sf.* **1.** Ters; yaramaz; söz dinlemez. **2.** *is.* Armağan. [DS]

töyge, [töyge] *{ağız} sf.* Ters; yaramaz; söz dinlemez.

töymek, [tök-mek / töy-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Dökmek.

töymekan, [Far. tuḫmügān] *{ağız} is.* Semizotu. [DS]

töymeken, [Far. tuḫmügān] *{ağız} is.* Semizotu. [DS]

töymel, [töy-me-l ?] *{ağız} sf.* Salkım. [DS]

töymüklenmek, [töy-mük-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yaşlılık yüzünden güçsüz düşmek. [DS]

töz[1], [tö-mek *(oluşturmak)* > tō-z توز] *(tö:z) {eT} is.* **1.** Yaratılmış nesne; mahluk. **2.** Tabiat. *{eAT} (aynı)* [Üç İtigsizler] **3.** İlk ruhlar; ezelden beri var olan. **4.** Kök; köken; esas; menşe; mebde. [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] **5.** Damar; unsur; aslî cevher. [EUTS] [Gabain] **6.** Asalet. [EUTS] **7.** *{eAT}* Temel; esas; asıl. **8.** Umde *(1935).* **9.** *fel.* Değişen nesnelerin hiçbir değişikliğe uğramadan kaldığı kabul edilen kavram; cevher, *(1942).* 🗗 **töz birliği,** *hrist. Teslis'te Baba, Oğul, Ruhuludüs'ün tözce aynı olması görüşü; homousios.*

töz[2], [toz / töz] *{ağız} is.* Kulak arkasındaki çukur yer. [DS]

tözcü, [töz-cü] *is.* **1.** Tözcülüğü savunan kimse. **2.** *sf.* Tözcülüğe ilişkin. **3.** Tözcülük yanlısı olan.

tözcülük, -ğü [töz-cü-lük] *is.* **1.** *fel.* Nesnelerin özünde bir tözün varlığını kabul eden felsefe akımı. **2.** Ruhun bir töz olduğunu kabul eden öğreti.

tözekmek, [tökezi-mek / töz-ek-mek] *{ağız} gçsz. f. [-(ğ) -ir]* Ayağı takılıp sendelemek; sürçmek; düşer gibi olmak. [DS]

tözel, [töz-el] *sf. fel.* **1.** Töze ilişkin; tözle ilgili. **2.** Nesnelerin içinde değişmez sayılan bir tözle ilgili olan. **3.** Yalnız bir tözden ibaret olan. 🗗 **tözel şekil,** *fel. Aynı tür nesnelerin gerçek bir varlık gibi düşünülen ortak içeriği.*

tözkerinçsiz, [töz-(ü)k-er-inç-siz] *{eT} sf.* Aslına erişilemeyen; anlaşılamayan; pek derin; temelli olmayan; temelleştirilmeyen; bilinemez; temelsiz. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

tözkermek, [töz-(ü)k-er-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Bir şeyin aslına ermek; künhüne vakıf olmak. [ARAT]

tözlüg, [töz-lüg] *{eT} sf.* Esaslı; asıllı; köklü; unsurlu; cevherli; temelli; asaletli; aslî olan. [ETY] [EUTS] [Üç İtigsizler]

tözmek[1], [tōz-mek] *(tö:zmek) {eT} gçsz. f. [-er]* **1.** Dayanmak; tahammül etmek; dayanmak; sabretmek. **2.** Soğuktan acıkmak. [DLT]

tözmek[2], [tüz-mek / tiz-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* **1.** Düzmek; düzelmek; düzenlemek. **2.** Dizmek. [Nevâyî]

tözsel, [töz-sel] *sf. fel.* Töze ait; tözle ilgili.

tözselce, [töz-sel-ce] *(tözse'lce) zf.* **1.** Töze ilişkin biçimde; tözle ilgili olarak. **2.** Tözü belirleyen ya da niteleyen tarzda.

tözsellik, -ği [töz-sel-lik] *is. fel.* **1.** Tözsel olma durumu. **2.** Tözsel ya da kendiliğinden var olanın taşıdığı nitelik.

tözsüz, [töz-süz] *{eT} sf.* Köksüz. [Üç İtigsizler]

tözü, [tōz > töz-ü] *{eT} zm.* Hepsi; tekmili; tamamı; bütün; hep; tamam. [EUTS] [KB]

tözügü, [tōz > tözü-gū] *(tözgü:) {eT} zf.* Tamamıyla; büsbütün. [EUTS]

tözün, [tōz > töz-ün] *{eT} sf.* **1.** Asil; asil soydan; asaletli. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain] **2.** *zf.* Kâmilen; büsbütün; tamamıyla. [EUTS]

Trabzon, [Yun. Trapezus > Trabzon *(kent adı)*] *(t'ra'bzon) is.* Trabzon, Akçaabat ve Şebinkarahisar'da yetiştirilen büyük yapraklı, ince dokulu ve sert içimli bir tütün türü. 🗗 **Trabzon bezi,** *Rize bezi.*|| **Trabzon hurması,** *bot. Abanozgillerden, Japonya kökenli, sarımsı beyaz çiçekler açan, parlak sarı renkte meyveler veren orta boylu bir meyve ağacı, (Diospyros kaki). 2. Bu ağacın iri, düzgün yuvarlak, turuncu kabuklu meyvesi.*

trader, [İng. trader] *(t're:d'r) is.* Uluslar arası piyasalarda işlem yapan kişi; tüccar.

tradisyon, [Fr. tradion] *(t'radisyon) is.* Gelenek.

tradisyoner, [Fr. tradionelle] *(t'radisyonel) is.* Geleneksel.

tradünyon, [Fr. trade-union] *(t'radünyon) is.* İngiliz işçi sendikası.

trafik, -ği [İt. traficco > Fr. trafic / İng. traffic] *(tʼrafik) is.* **1.** Ulaşım yollarının yayalar ve taşıtlar tarafından kullanılması; yaya ve taşıtların gidiş gelişi; seyrüsefer. **2.** Belirli bir anda ulaşım yollarında bulunan yaya ve taşıtların tümü. **3.** Taşıtların yola çıkması için gerekli işlemleri yapan, yolda seyreden araçları ve ulaşım yollarını denetleyen resmî kurum; bu kurumda görevli herhangi bir kimse. **4.** *mecaz.* Önemli görevlerde bulunan kişilerin bir yere gidiş ve gelişi. ☞ **trafik akımı,** *Ulaşım yolu üzerinde araç ve yayaların seyretme durumu.*‖ **trafik akışı,** *Trafikteki araçların bir tıkanma ya da sıkışıklığa meydan vermeden kurallara uygun biçimde yürümesi.*‖ **trafik cezası,** *Belirlenmiş trafik kurallarına uygulanan ve yasalarla düzenlenmiş ceza.*‖ **trafik işaretleri,** *Karayolu üzerindeki araç ve yaya akış düzenini sağlamak, bilgilendirmek ve olası tehlike ve yasaklara karşı sürücüleri uyarmak amacıyla konulmuş özel anlamlı işaretlere verilen ad.*‖ **trafik lambası,** *Yaya ve taşıtların kavşaklardan geçişlerini düzenleyen "uyarı, dur ve geç" anlamlarına gelen üç renk ışıkla düzenlenmiş lamba sistemi.*‖ **trafik müfettişi,** *Trafiğin düzenlenmesinde polise yardımcı olan ve bu işi karşılıksız olarak yapan kimse.*‖ **trafik sigortası,** *Motorlu araçların kullanılmaları sırasında olan kazalardan doğan zararları karşılamak üzere Karayolları Trafik Yasası gereğince yaptırılma zorunluluğu bulunan sigorta.*‖ **trafik şeridi,** *Karayolu üzerinde taşıtların güvenle seyredebilmeleri için işaretlerle gidiş ya da gelişe ayrılmış bölüm.*

trafikçi, [trafik-çi] *(tʼrafikçi) is.* Trafiği düzenlemekle görevli kimse; trafik zabıtası.

trafo, [Fr. **trans**formatör] *(tʼra'fo) is.* **1.** Transformatör kelimesinin kısaltılmışı. **2.** *halk.* Bir şehre ya da semte elektrik veren transformatör kuruluşu.

tragedya, [Yun. tragodia / Lat. trageodia > Fr. tragédie] *(tʼrage'dya) is.* Trajedi.

trahom, [Yun. trakhus *(pürtüklü)* + ome *(şişkinlik)* > trakhoma > Fr. trachome] *(tʼrahom) is. tıp.* Göz kapaklarının içinde bir takım kabarcıkların çıkması ile başlayan ve gözün saydam tabakasında yaralar oluşması sonucu körlüğe sebep olan hastalık.

trahomlu, [trahom-lu] *(tʼrahomlu) sf.* Trahom hastalığına yakalanmış olan.

trajedi, [Yun. trágos *(keçi)* + oidia *(şarkı söyleme)* > tragoidia / Lat. trageodia > Fr.-tragédie] *(tʼrajedi) is.* **1.** Konusunu tarihten ya da efsanelerden alan, sonu felaketle biten acıklı olayları işleyen tiyatro oyunu. **2.** Bu tür oyunları kapsayan tiyatro türü. **3.** *mecaz.* Acıklı sonla biten olay; facia.

trajedyen, [Fr. tragédien] *(tʼraje'dyen) is.* Trajedi oyuncusu.

trajik, -ği [Fr. tragique] *(tʼrajik) sf.* **1.** Trajedi ile ilgili olan; trajediye ilişkin. **2.** *mecaz.* Büyük bir üzüntü uyandıran; acıklı; feci. **3.** Korkuyu, üzüntüyü belirten.

trajikleşme, [trajik-le-ş-me] *(tʼrajikleşme) is.* Trajikleşmek eylemi.

trajikleşme, [trajik-le-ş-mek] *(tʼrajikleşmek) dönşl. f. [-ir]* Acıklı duruma gelmek.

trajikomedi, [Fr. tragi-comédie] *(tʼrajikomedi) is.* Klasik tiyatroda hem acıklı hem de güldürücü olayları bir arada işleyen eserlere verilen ad; acıklı güldürü.

trajikomik, -ği [Fr. tragi-comique] *(tʼrajikomik) sf.* **1.** (Oyun için) trajikomedi türünden olan. **2.** Acıklı ve güldürücü özellikleri bir arada olan.

trake, [Fr. tarchée] *(tʼrake) is.* **1.** *anat.* Soluk borusu. **2.** *biy.* Karada yaşayan eklem bacaklıların solunum organı.

trakeli, [trake-li] *(tʼrakeli) sf.* Trakesi olan.

trakeliler, [trake-li-ler] *(tʼrakeliler) is. biy.* Kırkayak, örümcek vb. gibi eklem bacaklıların solungaç yerine özel bir soluk borusu taşıyan takımı.

traking, [İng. tracking] *(tʼre:king) is.* İzleme.

trakit, [Fr. trachyte] *(tʼrakit) is. jeol.* Yanardağ kayalıkları arasında bulunan alkali feldspat türü.

trakonya, [Yun. trakhinos] *(tʼrakonya) is. zool.* → trakunya.

traksiyon, [Fr. traction] *(tʼraksiyon) is. tıp.* Çekme; germe.

traktomi, [Fr. tractomie] *(tʼraktomi) is. tıp.* Ağrılı bir durumu ortadan kaldırmak amacıyla beyin sapı içinde omurilik-talamus demetini kesme ameliyatı.

traktör, [Fr. tracteur] *(tʼraktör) is.* **1.** Çekme gücü olan araç; çekici. **2.** Tekerlekleri, gevşek arazide tutunmayı sağlayacak biçimde imal edilmiş, römork gibi motorsuz araçları ve pulluk, mibzer vb. tarım araçlarını çekmek için kullanılan motorlu araç.

traktörcü, [traktör-cü] *(tʼraktörcü) is.* **1.** Traktör kullanan kimse; traktör sürücüsü. **2.** Traktör ile taşımacılık yapan kimse.

trakunya, [Yun. trakhinos] *(tʼraku'nya) is. zool.* Çarpan balığı, *(Trachinus draco).*

tram, [Fr. trame] *(tʼram) is.* **1.** Bir dokumayı oluşturan atkı ve çözgü ipliklerinin tümü; doku. **2.** *matb.* Baskıda kullanılacak resmin koyu ve açık tonlarını belirlemek amacıyla duyar tabaka önüne konulan küçük karelere ayrılmış ekran. **3.** *tv.* Çerçeve. **4.** Mimarlık ya da şehircilik ağını oluşturan ızgara.

trambolin, [İng. trampoline] *(tʼrambolin) is.* **1.** Üzerinde atlayarak, zıplayarak gösteri yapılan çelik yaylar üzerine gerilmiş bez. **2.** Bu alette yapılan gösteri ya da spor.

tramlama, [tram-la-ma] *is.* **1.** Tramlamak eylemi. **2.** Bu teknikle elde edilmiş klişe ya da film.

tramlamak, [tram-la-mak] *(tʼramlamak) gçl. f. [-r]*

[-l(ı)-yor] (Film ya da klişe için) değişen noktalı ya da dairesel yüzey tonları elde etmek.

tramlı, [tram-lı] *(t'ramlı) sf.* Tramlanmış olan.

trampa, [İt. tra-ambo *(her ikisi arasında)* / Yun. trámpa] *(t'ra'mpa) is.* Arada hiç para kullanılmaksızın bir malın başka bir mal karşılığında değiştirilmesi suretiyle yapılan alış veriş; değiş tokuş; takas.

trampet, [Fr. trompette] *(t'ra'mpet) is.* İki değnekle çalınan küçük davul. ◘ **trampet çalmak,** *Değnekle vurarak trampeti seslendirmek.*|| **trampet** (< gramper) **yağı,** *{ağız} Krem.* [DS]

trampetçi, [trampet-çi] *(t'rampetçi) is.* **1.** Trampet çalan kimse. **2.** Trampet yapan ve satan kişi.

trampetçilik, -ği [trampet-çi-lik] *(t'rampetçilik) is.* Trampetçinin yaptığı iş.

trampete, [Fr. trompette] *(t'rampete) is.* → trampet.

tramplen, [İt. trampoline > Fr. tremplin] *(t'ramplen) is. spor.* **1.** Yüzmede yüksekten atlama sırasında kullanılan bir ucu serbest, esnek sıçrama tahtası; atlama tahtası. **2.** Kayakta, kayakçının çıkışını sağlayan eğik yüzey. **3.** Jimnastikte sıçramayı kolaylaştıran esnek sehpa; sıçrama tahtası. **4.** *mecaz.* Daha iyi bir duruma gelmek, bir atılım yapmak, bir amaca ulaşmak için kendisinden yararlanılan kişi, olay ya da durum.

tramvay, [İng. tram *(düz ray)* + way *(yol)* > tramway] *(t'ramvay) is.* **1.** Şehir içi yolcu taşımacılığında kullanılmak üzere karayolu üzerine çıkıntı yapmayacak biçimde döşenmiş demiryolu. **2.** Bu raylar üzerinde çalışan toplu taşıma aracı. ◘ **tramvay hattı,** *Tramvay için tahsis edilmiş yol.*

trança, [Yun. trikhia => ? trança] *(t'ra'nça) is. zool.* İzmaritgillerden, sıcak denizlerde yaşayan oval gövdeli, sırtı pembe, karnını altın gümüş renginde, tamamen etçil kemikli balık, *(Pagrus ehrenbergii).*

trans-, [Lat. trans *(ötesi)*] *(t'rans) ön ek.* Önüne getirildiği Latince kelimelere *"değişiklik, kat etme, öteye ya da bir şeyin arasından geçme"* gibi anlamlar katarak bilimsel terimler türeten ön ek.

trans, [Lat. transire *(aşmak)* > Fr. transe] *(t'rans) is.* Medyumların ruhlarla ilişki kurduklarında içine girdikleri değişik bilinç durumu.

transandantal, -li [Fr. trancendantal *(yükselerek aşma)*] *(t'ransandantal) sf.* Deneyüstü.

transandantalizm, [Fr. trancendantalisme] *(t'ransandantalizm) is. fel.* Deneyüstücülük.

transatlantik, -ği [Fr. transatlantique] *(t'ransatlantik) sf.* **1.** Atlantik'i aşan. **2.** *is.* Atlantik'i aşarak eski ve yeni Dünya arasında çalışan gemilere verilen ad.

transdüksion, [Fr. transduction] *(t'ransdüksiyon) is. biy.* Bir bakteriyofaj aracılığı ile gerçekleşen gen alış verişi.

transept, [İng. transept] *(t'ransept) is. mim.* Çapraz sahın.

transfer, [Fr. transfert] *(t'ransfer) is.* **1.** Bir kimseyi ya da nesneyi bir yerden başka bir yere götürme; geçirme; taşıma; aktarma. **2.** Bir hakkı, yasal işlemleri tamamlayarak başka birine devretme; aktarım. **3.** Bir işten başka bir işe geçme. **4.** *bank.* Bir parayı bir aktarma yazısı ile bir hesaptan başka bir hesaba geçirme işlemi; aktarım. **5.** *spor.* Profesyonel oyuncuların para karşılığında kulüp değiştirmesi. ◘ **transfer harcamaları,** *Devletin sosyal amaçlı harcamaları; karşılıksız harcamalar.*

transformasyon, [Fr. transformation] *(t'ransformasyon) is.* Biçim değişimi; bir şekilden başka bir şekle geçme; dönüşüm.

transformatör, [Fr. transformateur] *(t'ransformatör) is. fiz.* Dalgalı elektrik akımını, aynı frekansta fakat farklı değerlerde başka bir gerilim hâline dönüştürmekte kullanılan iki ya da daha çok sargıdan oluşmuş elektromanyetik indüklemeli durağan aygıt; dönüştürücü; trafo; muhavvile.

transforme, [Fr. transformer] *is.* Şekil değiştirme. ◘ **transforme etmek,** *Şeklini değiştirmek; dönüştürmek.*

transformizm, [Fr. transformisme] *(t'ransformizm) is.* Dönüşümcülük.

transfüzyon, [Fr. trancefusion] *(t'ransfüzyon) is. tıp.* Kan nakli.

transgen, [İng. transgene] *(t'ransgen) is. biy.* Bir bitki veya hayvana sokulan ve başarılı bir şekilde döllere geçirilebilen klonlanmış gen.

transistor, [İng. **trans**fer re**sistor** *(aktarma direnci)* > Fr. transistor] *(t'ransistor) is. fiz. elkt.* Germanyum ve silisyum elementlerinin yapışık olarak kullanıldıklarında tek yönlü akım iletme özelliklerinden yararlanarak üzerlerine gelen küçük akımları yükseltmeye, elektrik titreşimleri oluşturmaya, kipleme ve algılama işlevlerini yerine getirmeye yarayan yarı iletken düzenek.

transit, [Lat. transire *(öbür yana geçme)* > transitus > İt. transito > Fr. transit] *(t'ransit) is.* **1.** Bir yerde beklemeden, durmadan geçme. **2.** Bir ülkeye giriş noktası ile çıkış noktası arasında o ülke topraklarında durmaksızın ve denizden taşınmaksın bir ülkeden başka bir ülkeye taşınan ticarî mal; bu mallara tanınan gümrük bağışıklığı. **3.** Bir demiryolu katarının bir gardaki art arda gelen yol bölgelerinden beklemeksizin geçmesi. **4.** Bir ülke toprakları üzerinde kat edilen, ancak başlangıç ve bitişi başka devlet topraklarında olan kara ve demir yolu uzantısı. ◘ **transit bayrağı,** *dnz. Transitte bekleyen geminin bu durumu belirtmek üzere çektiği, üzerinde T harfi bulunan bayrak.*‖ **transit eşya,** *Yabancı bir ülkeden başka bir yabancı ülkeye gönderilmek üzere ulusal topraklara girmiş olan ticaret eşyası.*|| **transit geçmek,** *1. (Yolcu için) durmadan geçmek.*

2. (Ticarî mal için) gümrük bağışıklığından yararlanmak. 3. argo. (Sürücü için) trafik kurallarına uymadan geçmek.|| **transit limanı,** *Kara yolu, ırmak vb. yollarla gönderilmek üzere yüklerin boşaltıldığı liman.*|| **transitte bekleme,** *dnz. Bir geminin yiyecek, su, yakıt vb. ikmali yapmak üzere açıkta beklemesi.*|| **transit yük,** *Bir limana girmiş geminin limanında bulunan ve bu limanda boşaltılmayacak olan yük.*

transkripsiyon, [Lat. transcribere *(yazıya dökme)* > Fr. transcription] *(t'ransk'ripsiyon) is.* Bir yazıyı, başka bir biçimdeki yazıya çevirme; yazı çevirimi; çevriyazı.

transliterasyon, [Lat. translittera *(harf aktarımı)* > Fr. translittération] *(t'ransliterasyon is.* Yabancı yazıların okunuşları dikkate alınmadan harf harf aktarılması işlemi; harf çevirisi.

transmisyon, [Lat. transmittere *(gönderme)* > Fr. transmission] *(t'ransmisyon) is.* **1.** Aktarma; iletme. **2.** Motorlu araçlarla elektrikli aygıtlarda motorun dönme hareketini istenilen doğrultu ve güçte başka organlara aktarma işi.

transparan, [Lat. transparare *(içinden öbür yanı görünme)* > Fr. transparant] *sf.* **1.** Şeffaf. **2.** (Giyim için) giyenin vücudunu gösteren.

transplant, [Lat. trans + İng. to plant *(dikmek, ekmek)*] *(t'ransp'lant) is.* **1.** Cerrahi yollarla bir organ ya da dokuyu başka bir yere nakletme; organ ve doku nakli. **2.** Bu işlemle nakledilen organ ya da doku.

transplantasyon, [Lat. transplantation] *(t'ransp'lântas-yon) is.* Doku nakli.

transport, [Fr. transport] *(t'ransport) is.* **1.** Taşıma; nakil; aktarım. **2.** Taşımacılık; nakliyat.

transseksüel, [Fr. transsexuel] *(t'ransseksüel) sf.* **1.** Normal üreme organlarına sahip olmasına rağmen kendini genç yaştan itibaren karşı cinsle özdeşleştiren ve onlara özgü davranışlarda bulunan. **2.** (Erkek için) kadınlıkla özdeşleşen. **3.** Cerrahi müdahale ile kadın olmuş.

transseksüellik, -ği [transseksüel-lik] *(t'ransseksüellik) is. psikol.* Bireyin kendi sahip olduğu cinsiyetten memnun olmayarak karşı cinsten olmaya özenmesi biçiminde gelişen cinsel sapma.

tranş, [Fr. tranche *(dilim)*] *(t'ranş) is.* Kasaplık sığır budunun ortasında ve iç uyluk kaslarının toplandığı yerdeki et parçası.

trap[1], [Fr. trappe] *(t'rap) is.* **1.** Hendek; tuzak. **2.** Tiyatro sahnesinde yerde bulunan kapak.

trap[2], [İng. trap] *(t'rap) is. spor.* **1.** Atıcılıkta hedefi havaya fırlatmaya yarayan düzenek. **2.** Böyle bir düzenekle yapılan atıcılık yarışı.

trapez, [Fr. trapèse] *(t'rapez) is.* **1.** Alt uçlarına bir sopa bağlanmış iki ipten meydana gelmiş cambazlık aleti. **2.** Bu aletle gösteri yapan jimnastikçi.

trapezci, [trapez-ci] *(t'rapezci) is.* Trapezle gösteri yapan jimnastikçi.

tırapeze, [Yun. trapeza] *(t'rapeze) is.* Masa; sofra.

tras, [Holl. tiras *(çimento)* > Fr. trass] *is.* Volkanik tüf.

trata, [İt. (Venedik L.) trata] *(t'ra'ta) is.* Sürütme ağı; torbalı balık ağı.

trattoria, [İt. trattoria] *(t'ratto'riya) is.* İtalya'da ucuz lokantalara verilen ad.

travay, [Fr. travail] *(t'ra'vay) is.* Üzerinde çalışılmakta olan konu ile ilgili meydana getirilen eser; çalışma ürünü.

travers, [Fr. traverse *(çapraz)*] *(t'ravers) is.* **1.** Bir yapının temel ögeleri arasında bulunan açıklığı kapamaya yarayan, bu ögelere dik ağaç ya da metal parça. **2.** Demiryolunda, yola dik olarak yerleştirilen ve üzerine rayların döşendiği, ağaç, metal ya da beton parçalardan her biri. **3.** Telgraf ve telefon direklerinde izoletörleri taşıyan kiriş.

traverten, [İt. travertino > Fr. travertin] *(t'raverten) is.* Bazı kaynak sularının içindeki kirecin çökmesi ile oluşmuş gözenekli, sarı ile krem arası renkte tortul kayaç.

travesti, [Lat. transvestito *(tiyatroda kadın rolündeki erkek)* > Fr. travesti] *(t'ravesti) is.* Karşıt cinsin kılığına bürünmüş eş cinsel.

travestizm, [Fr. travestisme] *(t'ravestizm) is. psikol.* Bazı kimselerin karşı cinsin kılık ve davranışlarını benimsemesi durumu.

travma, [Yun. trauma *(yara)*] *is. tıp.* **1.** Doku ve organlarda dış etkenlerin sebep olduğu yaralanmaların tümü. **2.** Bu biçimde yerel yaralanmalara sebep olan şiddet eylemi. **3.** *psikol.* Kişide beden ve ruh açısından sürekli bir sarsıntıya yol açan yaşantı.

travmatoloji, [Fr. traumatologie] *is. tıp.* Beden yaralanmaları ile ilgilenen ve tedavisini amaçlayan cerrahi tıp dalı.

tre, [? tre] *(t're) is. kim.* **1.** Bir maddedeki kükürt oranını belirlemeye yarayan alet. **2.** *fiz.* Bir elektrik devresindeki gizil güç farkını volt cinsinden ölçmeye yarayan alet. **3.** Manyetik momentleri ve manyetik alanların momentlerini ölçmeye, karşılaştırmaya yarayan alet.

tredünyon, [Fr. trait-d'union] *(t'redünyon) is. dbl.* Ayrı kelimeler olduğunu belirtmek için birleşik kelimeler arasına konan çizgi; birleştirme çizgisi (-).

trefl, [Fr. trèfle] *(t'refl) is.* **1.** Üç yapraklı yonca deseni. **2.** Bu şekilde yapılmış oyma veya işleme; tirfil.

trekking, [İng. trekking] *(t'reking) is.* Bir gün süren uzun yürüyüş; menzil yürüyüşü.

trema, [Fr. tréma] *(t'rema) is.* Kendinden önce gelen harflerle karışmaması için Fansızcada E, I, O, U gibi harflerin üzerine konulan yan yana iki nokta.

trementin, [Yun. trementina] *(tʲrementin) is.* Çam sakızından çıkarılan yağ.

tremolit, [Fr. Tremola *(Fransa'da vadi)* > trémolit] *(tʲremolit) is. jeol.* Asbest ve amyant gibi türleri bulunan monoklinik sistemde yer alan, birleşiminde magnezyum, kalsiyum, demir ve alüminyum bulunan, amfibol türü doğal silikat.

tremolo, [İt. tremolo] *(tʲremo'lo) is. müz.* Yaylı çalgılarda kesintiye yer vermeyecek biçimde yayın süratli olarak çekilip itilmesi gerektiğini belirten müzik icra terimi.

tren, [Fr. traîner *(sürüklemek)* > train] *(tʲren) is.* Lokomotif tarafından çekilen demiryolu taşıt dizisi; demiryolu ulaşım aracı; şimendifer. ⊡ **treni kaçırmak,** *1. Trenin kalkış saatine yetişememek. 2. mecaz. Ele gelmiş olan bir fırsatı değerlendirememek; geç kalmak.*

trençkot, [İng. trench coat *(siper paltosu)*] *(tʲrençkot) is.* İçi astarlı, su geçirmez yağmurluk; pardösü.

trençkotlu, [trençkot-lu] *(tʲrençkotlu) sf.* Trençkot giymiş olan; trençkotu olan.

trend, [İng. trend] *(tʲrend) is. istk.* → trent.

treno, [Fr. traîneau] *(tʲreno) is.* Kızak.

trent, -di [İng. trend] *(tʲrent) is. istk.* Uzun dönemde oluşan hareket; eğilim; yönelim.

trepan, [Yun. trypanon > Fr. trépan] *(tʲrepan) is. tıp.* Kemikleri delmekte kullanılan cerrah aleti.

tretman, [İng. tretman] *(tʲretman) is.* **1.** İşlem; muamele. **2.** Senaryo özeti; geliştirim.

treyler, [İng. trailer *(eklenti)*] *(tʲre'yler) is.* Motorlu araçlarla çekilen yük taşıtı; römork.

tri-, [Lat. tres / tria] *(tʲri) ön ek.* Üçlü ve üç kez anlamlarına gelen, birçok Latince kelimenin başına getirilerek terimler üretilen ön ek.

trias, [Lat. trias *(üçlü grup)*] *(tʲrias) is. jeol.* İkinci zamanın 45 milyon yıl süren dönemi.

triatlon, [Yun. treis *(üç)* + athlon *(yarış)*] *(tʲriatlon) is. spor.* Yürüme, yüzme ve bisiklet yol yarışlarını kapsayan yarış.

triboloji, [Fr. tribologie] *(tʲriboloji) is.* Birbirine sürtünen cisimlerin karşılıklı etkileşimlerini inceleyen bilim dalı; sürtünme bilimi.

tribün, [Lat. tribunalis *(makam koltuğu)* > Fr. tribune] *(tʲribün) is.* Yarış ve gösteri yapılan yerlerde seyirciler için yapılmış yüksekçe ve basamaklı oturma yeri.

trifaz, [Fr. triphase] *(tʲrifaz) sf.* Üç fazlı.

triftong, [Fr. triphtongue] *(tʲriftong) is. dbl.* Üçlü ünlü.

trigona, [Yun. trigona] *(tʲrigona) is.* Üç köşeli kremalı pasta.

trigonometri, [Fr. trigonomètrie] *(tʲrigonome'tri) is. mat.* Üçgenleri hesaplamayı konu edinen matematik dalı; müsellesat.

trigonometrik, -ği [Fr. trigonomètrique] *(tʲrigonometrik) sf. mat.* Trigonometriye ilişkin; trigonometriye dayanan.

triklinik, -ği [Fr. triclinique] *(tʲrikʲlinik) sf. kim.* (Billur için) hiçbir bakışım ekseni ve düzlemi olmayan.

triko, [Fr. tricot] *(tʲri'ko) is.* **1.** İp veya iplik ilmeklerini birbiri içinden geçirmek suretiyle meydana getirilmiş kumaş; örgü. **2.** Bu tür kumaştan yapılma giyim eşyası.

trikoloji, [Fr. trichologie] *(tʲrikoloji) is. tıp.* Saçları ve kılları inceleyen tıp dalı.

trikosefal, -li [Fr. trichocéphale] *(tʲrikosefal) is.* Kırbaç kurdu.

trikotaj, [Fr. tricotage] *(tʲrikotaj) is.* Örme işleri.

trikotajcı, [trikotaj-cı] *(tʲrikotajcı) is.* Örgücü.

trikotajcılık, -ğı [trikotaj-cı-lık] *(tʲrikotajcılık) is.* Örgücülük.

trilyon, [Fr. **tri** *(üç defa)* + **million** *(milyon)*] *(tʲrilyon) is.* **1.** Milyarın bin katı; 10^{12}; 1.000.000.000.000 **2.** Bu sayının adı.

trilyoner, [Fr. trillionaire] *(tʲrilyo'ner) sf.* Trilyonlarca lira parası olan.

trilyonerlik, -ği [trilyoner-lik] *(tʲrilyonerlik) is.* Trilyoner olma durumu; çok zengin olma durumu.

trilyonlar, [trilyon-lar] *(tʲrilyonlar) is.* Trilyon ile ifade edilen para; çok miktardaki para.

trilyonluk, -ğu [trilyon-luk] *(tʲrilyonluk) sf.* **1.** (Servet için) trilyon değerinde olan. **2.** (Nicelik için) trilyon ile ölçülebilen.

trinitaz, [Lat. trinitas] *(tʲrinitaz) is. hrist.* Teslis.

trinitrin, [Fr. trinitrine] *(tʲrinitrin) is. kim.* Nitrogliserinin eczacılıktaki adı.

trinitrotoluen, [Fr. tri-nitro-toluène] *(tʲrinitrotoluen) is. kim.* Patladığında bir gramı 1000 kalori (4,18 x 10^3 jul) açığa çıkaran, formülü $C_6H_2(NO_2)_3CH_3$ olan üç kez nitrolanmış toluen türevi; kısaltması: TNT.

trinketa, [İt. trinchetta] *(tʲrinke'to) is. dnz.* Yelkenli gemilerde, pruva direğinin en alttaki sereni ve bu serene bağlı olan yelkene verilen ad.

trinom, [Fr. trinom] *(tʲrinom) is. mat.* Üç terimden oluşan polinom $(ax^2 + bx + c)$.

trio, [İt . trio] *(tʲri'yo) is. müz.* **1.** Üçlü. **2.** *sf.* Üç kişiden oluşan.

trioksit, -di [Fr. trioxyde] *(tʲrioksit) is. kim.* Her molekülünde üç oksijen atomu bulunan birleşik.

trimestr, [Fr. trimestre] *(tʲrimestr) is.* Üç ayda bir alınan aylık; üç aylık.

trip, [İng. trip] *(tʲrip) is.* **1.** Kısa gezi. **2.** *argo.* Tavır takınma; olduğundan başka davranmaya çalışma; havaya girme. **3.** *argo.* Uyuşturucu madde kullanma.

tripleks, [Lat. tri-plex] *(tʲripleks) sf.* Üç katlı.

tripo, [Fr. tripot] *(tˈripo) is.* Kumar evi; batakhane.

tripoli, [Fr. tripoli] *(tˈri'poli) is. jeol.* Ufalanmış haldeki tozları ile metal, mermer, cam ve taşı temizlemekte, parlatmakta kullanılan silisli kaya.

triportör, [Fr. triporteur] *(tˈriportör) is.* Yük taşımakta kullanılan, üzerine kasa yerleştirilmiş üç tekerlekli motosiklet.

tripsin, [Yun. tripsis *(sürtünme)* >Fr. trypsine] *(tˈripsin) is. biy. kim.* Pankreas tarafından etkisiz olarak salgılanan ve bir bağırsak enzimi tarafından etkinleştirilen bir enzim.

triptik, -ği [Fr. triptyque] *(tˈriptik) sf.* **1.** Üç kanatlı. **2.** (Evrak için) üç nüsha. 🗗 **triptik belgesi,** *Turist olarak Türkiye'ye gelenlerin araçlarına verilen geçici gümrük belgesi.*

trisiklik, -ği [Fr. tricyclique] *(tˈrisiklik) sf.* Üç halkalı.

trismus, [Lat. trismus] *(tˈrismus) is. tıp.* Çene kilitlenmesi.

trişin, [Fr. trichine] *(tˈrişin) is.* Larvaları ara konak olarak seçtiği bir memelinin kas kütlelerini ayırarak bağ dokusuna yerleşerek kistleşen, bu memeli bir başka hayvan ya da insan tarafından yendiği takdirde gelişimini tamamlayarak olgunlaşan dişisinin bağırsaklara geçerek bıraktığı larvaları lenf sistemine ve oradan kalbe ve bütün vücuda dağılan asalak bir ipsi solucan, *(Trichinella spiralis).*

trişinoz, [Fr. trichinose] *(tˈrişinoz) is. tıp.* Trişinin insan ve etçil hayvanlarda neden olduğu asalak hastalığı.

trişör, [Fr. tricheur] *(tˈrişör) sf.* Oyunda, özellikle pokerde hile yapan; üçkâğıtçı.

triton, [Fr. triton] *(tˈri'ton) is.* Hidrojenin ağır izotopu olan trityumun bir proton ve iki nötrondan oluşmuş ışın etkin çekirdeği.

trityum, [Yun. tritos *(üçüncü)* > Fr. tritium] *(tˈri't-yum) is. kim.* Yarı ömrü yaklaşık 12,3 yıl, atom ağırlığı 3 olan, yerkürede çok az miktarda bulunan, nükleer enerji ve silah üretimi araştırmalarında kullanılan, çekirdeği bir proton ile iki nötrondan oluşan ışın etkin hidrojen izotopu; ($_1^3$H), sembolü: T

triumvira, [Fr. triumvirat] *(tˈriumvira) is.* Üç egemen kişi tarafından yönetilen yönetim sistemi.

triyot, -du [Fr. tri *(üç)* + élect**rode**] *(tˈri'yot) is. fiz.* Üç elektrotu bulunan elektron tüpü.

triyör, [Fr. trieur] *(tˈri'yör) is.* Tarımsal ürünleri temizlemek ve ayıklamakta kullanılan aygıt.

trizomi, [Fr. trisomie] *(tˈrizomi) is.* Diploit bir organizma ya da hücrede tam bir kromozom ya da kromozom parçasının üç kopya olarak bulunması durumu; 21. kromozom trizomisi mongolizm adını alır.

trofe, [Fr. trophée] *(tˈrofe) is.* Ganimet.

trok, [Fr. troc] *(tˈrok) is.* Mal değişimi; değiş tokuş; değiş; trampa.

trokar, [Fr. trocart] *(tˈro'kar) is. tıp.* Bazı boşluklara endoskopi aleti sokmaya yarayan silindirik kama biçimindeki alet.

trol, -lü [İng. trawl] *(tˈrol) is. dnz.* Teknelerle suyun dibinde sürüklenerek çekilen huni biçiminde geniş ağızlı sürütme ağı.

trolcü, [trol-cü] *(tˈrolcü) is.* Trol ile balık avlayan kişi.

trolcülük, -ğü [trol-cü-lük] *(tˈrolcülük) is.* Trol ile balık avlama işi.

troley, [İng. trolley] *(tˈroley) is.* Bir tel boyunca hareket eden küçük araba.

troleybüs, [İng. trolley-bus] *(tˈrole'ybüs) is.* Bir havai hattan elektrik alarak çalışan şehir içi toplu taşıma aracı.

trombin, [Fr. thrombine] *(tˈrombin) is. tıp.* Kanın pıhtılaşması sırasında fibrinojenin fibrine dönüşmesini sağlayan enzim.

tromboliz, [Fr. trombolyse] *(tˈromboliz) is.* **1.** Kan pıhtısının erimesi. **2.** Damarı tıkayan kan pıhtısını eritmek için uygulanan tedavi yöntemi.

trombon, [Fr. trombone] *(tˈrombon) is.* Değişik yükseklikte sesler elde edebilmek için icracı tarafından çalgının boru boyu (sürgü kolu) uzatıp kısaltılarak kullanılan nefesli bakır çalgı.

tromboncu, [trombon-cu] *(tˈromboncu) sf.* Trombon çalan (kişi).

trombosit, [Fr. thrombocyte] *(tˈrombosit) is. tıp.* Memelilerin kanında bulunan, ilikten türeyen, pıhtı oluşumunda önemli rolü olan, küçük, renksiz, menekşe rengine boyanabilen, çekirdeksiz, bol sitoplazmalı, 2 veya 3 mikron çaplı yuvarlak kan hücresi; pulcuk.

trombositemi, [Fr. thrombocytémie] *(tˈrombositemi) is. tıp.* Trombosit sayısının 1 mm^3 kanda 450.000'in üzerine çıkması; trombositoz; hipertrombositemi.

trombositopeni, [Fr. thrombocytopénie] *(tˈrombositopeni) is. tıp.* Trombosit sayısının 1 mm^3 kanda 150.000'in altına düşmesi; trombopeni.

tromboz, [Fr. thrombose] *(tˈromboz) is. tıp.* Canlı iken kan damarları içinde kan pıhtısının oluşması.

tromp, -bu [Fr. trompe] *(tˈromp) is. mim.* Kare planlı yapının üzeri kubbe ile örtüldüğünde, köşelerden kubbeye geçişi sağlayan örtü; tonoz bingi.

trompet, [Fr. trompette] *(tˈrompet) is. müz.* **1.** Kendi üzerine bükülmüş ve bir kalakla biten silindir biçimindeki ses borusundan oluşan, ağızlıklı ve nefesli bakır çalgı. **2.** *sf.* Trompet biçiminde kendi üzerine bükülmüş olan. 🗗 **trompet kavşak,** *Bir ana yol ile bir tali yol arasında hiçbir kesişme olmadan tüm yönlerde trafik akışını sağlayan kavşak.*

trompetçi, [trompet-çi] *(tˈrompetçi) is. müz.* Trompet çalan sanatçı.

tropik, -ği [Yun. tropikós *(dönence)* > Fr. tropique]

(tʲropik) sf. (Zaman için) dönencel. ◻ **tropik kuşu,** *zool. Tropik kuşugiller familyasından pembemsi beyaz tüylü, uzun ve ince kuyruk teleği olan, dört parmağı da perdeli, zarif uçuşlu, yorulduğunda dalgalar üstüne konan, ancak yuva yapmak için karaya çıkan, kısa bacaklı üç deniz kuşunun ortak adı, (Phaeton).*

tropika, [İt trapoco] *(tʲropi'ka) is.* **1.** Dönencelerden her biri. **2.** Tropikal kuşak.

tropikal, -li [Fr. tropical] *(tʲropikal) sf.* **1.** Tropiklerde bulunan. **2.** Dönenceler arasında yer alan. ◻ **tropikal bitki,** *Dönenceler arası bölgelerde yetişen gür bitki örtüsü.*|| **tropikal bölge,** *Dönenceler arasında yer alan bölge.*|| **tropikal iklim,** *Dönenceler arasında kalan bölgelerde görülen iklim.*|| **tropikal kuşak,** *Dünya'nın dönenceler arasında kalan bölgelerini kapsayan kuşak.*|| **tropikal orman,** *Dönenceler arasında yer alan kuşakta yetişen gür ve yüksek orman topluluğu.*

tropizm, [Yun. tropos *(çevre)* > Fr. tropisme] *(tʲropizm) is. biy.* Bitki ve hayvanların ısı, ışık, besin, nem gibi çeşitli uyarıcı etkenlere doğru yön değiştirmesi biçiminde görülen biyolojik eylem; doğrulum; yönelim.

troplar, [Yun. tropos *(tarz, usul)*] *(tʲroplar) is.* **1.** *fel.* Bilginin olanaksızlığını göstermeye çalışan ilk çağ şüphecilerinin ortaya attıkları kanıtlar. **2.** *müz.* Ton.

tropopoz, [Fr. tropopause] *(tʲropopoz) is.* Hava küre, üst kesimi ile troposferin düzensiz bölgelerini sınırlayan ve strotosferin başlangıcını belirleyen ideal düzey.

troposfer, [Yun. tropos *(değişiklik)* + sphaira *(küre)* > Fr. troposphère] *(tʲropo'sfer) is.* Atmosferin yer yüzeyinden itibaren 11.000 km kalınlığındaki ilk katmanına verilen ad.

trotinet, [Fr. trottinette] *(tʲrotinet) is.* Bir ayakla üzerine binilip diğer ayakla itilen ve elle kumanda edilen bir tür direksiyonu bulunan çocuk oyuncağı.

trotuvar, [Fr. trottoir] *(tʲrotuvar) is.* Kaldırım.

troy, [İng. troy-weight] *(tʲroy) is.* Değerli maden ve taşlar için kullanılan ingiliz ağırlık ölçü birimi; yaklaşık 373 g.

troyka, [Rus. troika] *(tʲro'yka) is.* **1.** Rusya'da kullanılan yan yana koşulmuş üç atın çektiği kızak ya da araba. **2.** Bir devlet ya da şirketin üç kişiden oluşan yönetim kurulu. **3.** *dnz.* Deniz dibi fotoğrafını çekmek için dipte çekilerek hareket ettirilen kızak biçimindeki bir tür aygıt.

tröst, [İng. trust *(güven)*] *(tʲröst) is.* **1.** Tek bir ortaklık tarafından denetlenen işletmelerin oluşturduğu hukuksal bağımsızlıkları olan tekelci sermayeye dayanan topluluk. **2.** Ekonominin yönlenmesinde büyük bir etkisi olan güçlü işletme.

truakar, [Fr. trois-quarts *(üç çeyrek)*] *(tʲruᵛakar) is.* **1.** Kısa manto. **2.** *sf.* (Kadın elbisesi için) kol boyu dirsek ile bilek arasında olan.

trubadur, [Fr. troubadour] *(tʲrubadur) is. ed.* Fransa'da 11 ve 13. yy.larda güney lehçelerinden biri ile şiirler yazmış olan gezginci şairlere verilen ad.

truck, [İng. truck] *(tʲruk) is.* Kereste ya da büyük boyutlu malzemeleri taşımakta kullanılan platformlu küçük vagon.

truka, [İt. trucco] *(tʲru'ka) is. tiy.* **1.** Sahnede değişiklik yapmayı sağlayan düzenek. **2.** *sin.* Etki.

trup, [Lat. truppus *(sürü)* > Fr. trouppe] *(tʲrup) is. tiy.* Aynı tiyatroda çalışan oyuncu ve sanatçılar topluluğu; topluluk.

truvakar, [Fr. trois-quarts] *(tʲruᵛakar) is.* → truakar.

trük, -ğü [Fr. truc] *(tʲrük) is. tiy. sin.* Tiyatro ve sinemada büyük bir teknik ustalıkla yapılan gösteri.

tsang, [Çin. ts'ang => tısañ] *(tʲsañ) {eT} is.* **1.** Ambar. [Clauson] **2.** Hazine; servet. [EUTS]

tsangçı, [tsañ-çī] *(tʲsañçı:) {eT} is.* **1.** Ambar bekçisi. [Clauson] **2.** Hazinedar. [EUTS]

tsoyurkamak, [Çin. tz'ü / Moğ. soyur-kā-mak] *(tʲsoyurka:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Şefkat göstermek; bağışlamak. [Clauson]

tsun, [Çin. ts'un] *(tʲsun) {eT} is.* İnç. [Clauson]

tsunami, [Jap. tsunami *(depremin yarattığı deniz dalgası)*] *(tʲsunami) is.* Deprem, denizaltı volkanı patlaması ve yer kayması sonucu oluşan sarsıntının yarattığı, açık denizlerde alçak, kıyılarda ise 20 metreye kadar yükselebilen okyanus yüzeyi dalgası.

tsuy, [Çin. tsui] *(tʲsuy) {eT} is.* Günah; kusur. [Clauson]

tsuylug, [tsuy-luġ] *(tʲsuyluğ) {eT} sf.* Günahkâr. [Clauson]

-tu[1], [-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü] *çek. e.* → -dı.

-tu[2], [-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü] *yap. e.* → -dı.

Tu, [İsveç. tungsten *(ağır taş)* > Fr. tungsténe] *is. kim.* Atom numarası 74, atom ağırlığı 183.92, özgül ağırlığı 19,2 olan, 3660C°'de ergiyen ağır bir element olan tungsten (wolfram)'ın eski sembolü; yenisi W.

tu[1], [tu *(yans.)* / tü] *ünl.* **1.** "Yazıklar olsun, vah vah!" anlamında kullanılır. **2.** Aşağılama belirtir. ◻ **tu kaka,** *Bir şeyin berbat ve kötü hâlde olduğunu belirtmekte kullanılan söz.*|| **tu kaka edilmek,** *1. Kötülenmek; beğenilmemek. 2. Hafife alındığı için ilgilenilmemek; kenara itilmek.*|| **tu kaka etmek,** *1. Kötülemek; beğenmemek; kötü ve berbat olduğunu söylemek. 2. Hafife alıp kenara itmek; ilgilenmemek.*

tu[2], [Far. tü / tüy توی / تو] *(tu:) {OsT} is.* Kat; katmer. ◻ **tü-ber-tü,** *{OsT} Kat kat.*

tu'am, [Ar. ṭuʿme > ṭuʿam طعم] *{OsT} is.* **1.** Yiyecekler; azıklar. **2.** Tatlar; çeşniler; lezzetler.

tub, [Ar. ṭub طوب] *(tu:b) {OsT} is.* **1.** Tuğla. **2.** Kiremit.

Tuba, [Ar. ṭūbā طوبا] *(tu:ba:) {OsT} is.* Cennette var olduğuna inanılan kökleri yukarıda dalları aşağıda bir ağaç.

tuba[1], [Ar. ṭūbā طوبى] *(tu:ba:) {OsT} is.* **1.** İyilik. **2.** Rahatlık. **3.** Güzellik. 🗗 **tūbā leke,** *{OsT} Sana ne âlâ, ne güzel!*

tuba[2], [İt. tuba] *(tu'ba) is.* Koni biçiminde ses borusu ve pistonları olan nefesli bakır çalgı.

tub'an, [Ar. ṭubʿān طبعان] *(tub-a:n) {OsT} is.* Mühür mumu.

tuban, [Far. tunbān] *{ağız} is.* Don; şalvar. [DS]

tubba, -a'ı [Ar. ṭubbaʿ طبع] *{OsT} is.* Eski çağlarda Yemen'de egemen olan Arap hükümdarların unvanı.

tubeless, [İng. tubeless *(borusuz)*] *sf.* (Otomobil lastiği için) içsiz.

tubeş, [top-aç / tubeş ?] *{ağız} sf.* (Ağaç için) büyümemiş; küçük kalmış.[DS]

tubul, [Ar. ṭubul طبل] *{OsT} is.* **1.** Davullar. **2.** Trampetler.

tublu, [tub-lū] *(tublu:) {eT} is.* Mezar; kabir. [DLT]

tubulgan, [tub-ul-ġān] *(tubulga:n) {eT} sf.* Her zaman yarıp yırtan; delen. [DLT]

tubulmak, [tu-mak *(tıkamak)* > tub-ul-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** Elbise çıkarmak. [DLT] **2.** Delinmek. [DLT] **3.** *gçl. f.* Delmek. [İKPÖy.]

tubun, [tub-un] *{eT} is.* Yemekte bulunan çer çöp parçaları; buğday kesmiği. [DLT]

tubunluğ, [tubun-luġ] *{eT} sf.* Kesmikli; çöplü. [DLT] 🗗 **tubunluğ tarığ,** *Kesmikli buğday.* [DLT]

tuc, [tuc] *{eT} {ağız} is.* Tunç. [Bahşayiş] [DS]

tucak, -ğı [? tucak] *{ağız} is.* Lodos. [DS]

Tucūe, [Çin. tujue] *is.* Göktürklere Çinlilerin verdiği ad.

tuç[1], [tūç توج / توچ] *(tu:ç) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Tunç. [DLT] [Mühennâ] **2.** *{OsT} {ağız}* Su değirmeninde üst taşı döndüren mili taşa bağlayan balta şeklindeki döküm parça; değirmen baltacığı. [DS]

tuç[2], [tuç] *{ağız} is.* **1.** Boyunla başın birleştiği yer. **2.** İki tarla arasındaki sınırı belirten yükseklik. **3.** Bayır. [DS]

tuççı, [tuç-çı] *{eT} is.* Tunççu.[Mühennâ]

tuçı, [tutşī / tutçı / tuçı] *{eT} zf.* Devamlı; daima; sürekli; her zaman. [KB]

tuda, [tuḍa] *{eT} is.* Tehlike; engel. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.]

tudak, [tud-ak طداق] *{eT} {OsT} is.* Dudak. [Bahşayiş]

tudamak, [tudā-mak] *(tuda:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Değersiz saymak; değersiz telakki etmek. [EUTS]

tudasız, [tuḍa-sız] *{eT} sf.* Tehlikesiz. [EUTS]

tudaş, [tū-daş طوداش] *{eT} sf.* Birbirine benzeyen; eş; denk; müsavi. [KB] 🗗 **tudaş olmak,** *{eAT} 1. Karşılaşmak; tesadüf etmek. 2. Yaklaşmak; mukarin olmak. 3. Meşgul olmak; çalışmak.*

tuddasız, [tuḍḍa-sız] *{eT} sf.* Tehlikesiz. [EUTS]

tude, [Far. tūde توده] *(tu:de) {OsT} is.* Yığın; küme. 🗗 **tūde-ber-tūde,** *{OsT} Yığın üstüne yığın.* ‖ **tūde-be-tūde,** *{OsT} Yığın yığın.*

tudmak, [tut-mak / tud-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* **1.** Tutmak. [EUTS] **2.** Yakalamak. [EUTS] **3.** *is.* Sap; tutamak. [EUTS]

tudrıç, [Argu. tudrıç] *{eT} is.* Fışkı; çöp; zibil. [DLT]

tudrug, [tut-ur-uġ > tuḍr-uġ] *{eT} is.* Teslim etme; tutturma. [ARAT]

tudulturmak, [tud-ul-tur-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Tutulmak; hapsettirilmek. [EUTS]

tudun, [tōḍ-mak > tōḍ-un / Çin. t'u t'un / tou duen] *{eT} is.* **1.** Köyün büyüğü; köyün tanınmışı; köylülere kaynaktan içme suyu dağıtan adam. [DLT] **2.** Unvan [Tekin]

tudunç, [tud-unç] *{eT} is.* Haya; utanç. [EUTS]

tudunçsuz, [tudunç-suz] *{eT} sf.* Hayasız; utanmaz. [EUTS]

tudunmak, [tud-un-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Yakalanmak; tutulmak. [EUTS] [Gabain] **2.** *dönşl.* Tutunmak. [EUTS]

tudurmak, [tud-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tutturmak; eline vermek. [ARAT]

tudya, [? tudya] *{ağız} is.* Çinko levha. [DS]

tuf, [Far. tūf توف] *(tu:f) is.* **1.** *{OsT}* Yankı; aksiseda. **2.** *{ağız} ünl.* Aşağılama bildirir. [DS] 🗗 **tūf-i tesliyet,** *{OsT} Avunma yankısı.*

tufa[1], [? tufa] *is. argo.* **1.** Vurgun; hırsızlık. **2.** Hırsızlık yolu ile elde edilmiş mal ya da para vb. **3.** Herhangi bir emek ve çaba harcamadan elde edilmiş çıkar; kolayca sağlanan menfaat. 🗗 **tufaya gelmek,** *1. Soyulmak. 2. Aldatılmak; oyuna gelmek.*

tufa[2], [? tufa] *{ağız} is.* **1.** Çene. **2.** Çene kemiği. **3.** Yanak çukuru. [DS]

tufa[3], [tefe] *{ağız} is.* Dokunan ipliği sıkıştırmaya yarayan araç; tefe. [DS]

tufa[4], [? tufa] *{ağız} is.* **1.** Çöplük. **2.** Çalı kümeleri. [DS]

tufacı, [tufa-cı] *is. argo.* **1.** Özellikle geceleri çalışan silahlı usta hırsız. **2.** Çıkar sağlamak isteyen kimse; çıkarcı; menfaatçi. **3.** *{ağız}* Kelepirci. [DS]

tufacılık, -ğı [tufa-cı-lık] *is. argo.* Tufacının yaptığı iş; hırsızlık.

tufak, -ğı [? tufak] *{ağız} is.* Maltız. [DS]

tufal, [? tufal] *is.* **1.** Isıl işlem uygulanan metal yüzeylerde yüksek ısı nedeniyle oluşan oksitli yüzey.

2. Dövme, çekiçleme ya da kalaycıların yaptığı gibi kumla sıyırma sırasında metal yüzeylerden kaldırılan parçacıklar.

tufalama, [tufa-la-ma] *is.* Tufalamak eylemi.

tufalamak, [tufa-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor] argo.* Silah zoru ile hırsızlık yapmak; soygun yapmak.

tufalık, -ğı [tufa-lık] *{ağız} is.* Ağaç kökü ve fidanlarla kaplı olduğu için ekilemeyen yer. [DS]

tufallaşma, [tufal-la-ş-ma] *is.* Tufallaşmak eylemi; kalaminleşme.

tufallaşmak, [tufal-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Kalaminleşmek.

tufallı, [tufal-lı] *sf.* Kalaminli.

tufan, [Ar. ṭavf / ṭavāf > ṭūfān طوفان] *(tu:fa:n) {eT} {OsT} is.* **1.** *din.* Nuh peygamber zamanında, inkârcı ve sapkın insanları cezalandırmak için Allah tarafından yağdırıldığına inanılan yağmur ve kasırga afeti. [Bahşayiş] **2.** *mecaz.* Sel getiren şiddetli yağmur. **3.** *mecaz.* Çok yoğun ve şiddetli; niceliği çok fazla; boğacak ve mahvedecek kadar çok olan şey. 🗗 **tūfān-zede,** *Tufana yakalanmış; tufan görmüş.*

tufana, [? tufana / difana] *is. dnz.* **1.** Üç katlı balık ağı. **2.** *{ağız}* Büyük balık ağı. [DS] **3.** *{ağız} sf.* Yiğit; iriyarı. [DS]

tufara, [? tufara] *{ağız} is.* Baca. [DS]

tufeyl, [Ar. ṭıfl > ṭufeyl طفيل] *{OsT} is.* **1.** Küçük çocuk. **2.** Yemeğe gelen misafir.

tufeyli, [Ar. Tufeyl bin Zilāl adından > ṭufeylī / ṭufeyliyye طفيلي / طفيليه] *(tufeyli:) {OsT} sf.* **1.** Bir kimsenin yanından hiç ayrılmayarak onun sırtından geçinen; asalak. **2.** *biy.* Asalak.

tufeylaniyet, [Ar. ṭufeylāniyyet طفيلانيت] *(tufeyla:niyet) {OsT} is.* Başkasının sırtından geçinme; asalaklık.

tufeylilik, -ği [tufeyli-lik] *(tufeyli:lik) is.* Asalaklık.

tufeyliyat, [Ar. ṭufeyliyāt طفيليات] *(tufeyliya:t) {OsT} is.* **1.** Asalaklar. **2.** *biy.* Asalak bitki ya da parazit canlılar.

tufeyliyet, [Ar. ṭufeyliyyet طفيليت] *{OsT} is.* Asalaklık.

tuffaḥ, [Ar. ṭuffāḥ طفاح] *(tuffa:h) {OsT} is.* Elma.

tuffahi, [Ar. ṭuffāḥ>ṭuffāḥī/ṭuffāḥiyye طفاحيه / طفاحى] *(tuffa:hi:) {OsT} sf.* Elma ile ilgili; elmaya ilişkin; elmaya ait.

tuffahiyet, [Ar. ṭuffāḥiyyet طفاحيت] *(tuffa:hiyet) {OsT} is.* Elma asidinden oluşan tuz.

tufran, [tufran / tofran] *{ağız} is.* Testi biçiminde kulplu yayık. [DS]

tufranda, [turfanda] *{ağız} sf.* Yeni; taze; turfanda. [DS]

tufu[1]**, -u'i** [Ar. ṭufu' طفوء] *(tufu:) {OsT} is.* Ateşin sönmesi.

tufu[2]**,** [Ar. tufū تفو] *(tufu:) {OsT} is.* **1.** Tükürme. **2.** *ünl.* "Tuh; eyvah; yazık" anlamlarında yazıklanma sözü. 🗗 **tufū-zen,** *{OsT} Bir kimseye "tu!" diye tüküren.*

tufuh, [Ar. ṭufuḥ طفوح] *(tufu:h) {OsT} is.* (Kap için) ağzına kadar dolu olma.

tuful[1]**,** [Ar. ṭıfl > ṭufūl طفول] *(tufu:l) is.* **1.** *{OsT}* Çocuklar. **2.** *{ağız}* Ağacında satılan meyve. [DS]

tuful[2]**,** [Ar. ṭufūl طفول] *(tufu:l) {OsT} is.* Güneşin guruba yaklaşması.

tufulane, [Ar. ṭufūl + Far. -āne طفولانه] *(tufu:la:ne) {OsT} zf.* Çocukça; çocuklar gibi.

tufulet, [Ar. ṭufūlet طفولت] *(tufu:let) {OsT} is.* Çocukluk; küçüklük.

tufuliyet, [Ar. ṭufūl > ṭufūliyyet طفوليت] *(tufu:liyet) {OsT} is.* **1.** Çocukluk. **2.** Tazelik; körpelik. 🗗 **tufūlîyet-i sāniye,** *{OsT} Çocuğun bir buçuk yaş ile on beş yaş arasındaki çağı.*‖ **tufūlîyet-i ūlā,** *{OsT} Çocuğun doğumundan bir buçuk yaşına kadar geçen çağı.*

tufur, [? tufur] *{ağız} is.* Torun. [DS]

tug, [tu-mak *(kapamak)* > tu-ġ] *{eT} is.* **1.** Engel; mania. [ETY] **2.** Herhangi bir nesnenin tıkacı; kapak; su bendi; büvet; germeç. [DLT]

tuga, [tuġa] *{eT} is.* Hastalık. [EUTS]

tugaklık, [tuġak-lık] *{eT} is.* Süzgeç yapılacak ağaç. [DLT]

tugat, [Ar. ṭuġāt طغات] *(tuğa:t) {OsT} is.* Azgınlar; asiler.

tugay, [tug-ay] *is.* Türk kara kuvvetlerinde alaydan büyük, tümenden küçük birliğe verilen ad, *(1935).*

tugel, [? tugel] *{ağız} is.* Darı sapı. [DS]

tugıl, [tuġ-mak *(yükselmek)* > tuġ-ıl] *{eT} sf.* Parlak; ışıltılı.

tuglamak, [tuġ-lā-mak] *(tuğla:mak) {eT} is.* Suyun gediğini, yarığını kapatmak. [DLT]

tugrik, -ği [Moğ. tugrik] *is.* Moğolistan'ın 100 möngö değerindeki para birimi.

tugsuk, [tuġ-mak *(doğmak)* > tuġ-sık] *sf.* → tugsık. [ETY]

tugum, [tuġ-mak > tuġ-um / tuk-um] *{eT} is.* **1.** Doğum; yeniden doğma. [Gabain] [EUTS] **2.** Tohum. [Clauson]

tuğ[1]**,** [Çin. tu > tuġ / tüġ توغ / طوغ] *(tu:ğ) is.* **1.** Hükümdarlık sembolü olarak hakanın yanında çalınan köş ve davul; nöbet davulu. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] **2.** Eskiden doğu ülkelerinde hükümdarlık, vezirlik, beylik paşalık gibi unvanları belirten at ya da yak kılından yapılma alamet. **3.** Bayrak; sancak.

[DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] **4.** *{eAT}* Eskiden sancak tepesine ve başa takılan at kuyruğu. **5.** Paranın tuğra yüzündeki elif harfi biçimindeki çizgi. **6.** *{ağız}* Üstünlük belgesi [DS] 🗗 **tuğ dikmek,** *{ağız} 1. Üstün gelmek; yenmek. 2. Dileği olmak.* [DS]|| **tüğ-i şâhî,** *{OsT} Bir tür lale.*|| **tuğ tulp,** *{eAT} Maiyetinde adam çalıştıran asker; leşker.* [TS]

tuğ[2], [tuğ] *{ağız} is.* **1.** Kamışın tepesindeki püskül. **2.** Mısır bitkisinin erkek organı. [DS]

tuğ[3], [tuğ] *{ağız} is.* **1.** Sabanın ok ve eneğini tutturmak için takılan halka. **2.** Tavuğun kuluçka durumu. [DS] 🗗 **tuğa yatmak,** *{ağız} (Tavuk için) kuluçkaya yatmak.* [DS]

tuğamiral, -li [tuğ+amiral] *is.* Deniz kuvvetlerinde, kara ve hava kuvvetlerindeki tuğgenerale eş albay ile tümamiral arasındaki rütbe. Bu rütbeyi taşıyan amiral.

tuğamirallik, -ği [tuğ+amiral-lik] *is.* **1.** Tuğamiralin rütbesi. **2.** Tuğamiralin görevi.

tuğar, [tavar / tuğar] *{ağız} is.* Sığır. [DS]

tuğbay, [tuğ+bay] *is.* Eskiden tugay komutanlığı yapan albay.

tuğbaylık, -ğı [tuğ+bay-lık] *is.* **1.** Tuğbayın rütbesi. **2.** Tuğbayın görevi.

tuğcu, [tuğ-cu] *is.* İmparatorluk döneminde padişahın tuğlarını taşımakla görevli süvari; tuğkeşan; tuğcuyan.

tuğcuyan, [tuğ-cu+ Far. -ān] *(tuğcuya:n) is.* Tuğcular.

tuğçı, [tuġ > tuġ-çī] *(tuğçı:) {eT} is.* Tuğcu; tuğ taşıyan. [KB]

tuğgeneral, -li [tuğ+general] *is.* **1.** Türk kara kuvvetlerinde tugay ve eşiti birliklere, hava kuvvetlerinde üs komutanlıklarına komuta eden albaylıktan sonra gelen general rütbesi. **2.** Bu rütbedeki general.

tuğgenerallik, -ği [tuğ+general-lik] *is.* **1.** Tuğgeneralin rütbesi. **2.** Tuğgeneralin görevi.

tuğkun, [*eT.* taygun] *{ağız} sf.* (Kişi için) varlıklı ya da mevki sahibi olduğu için yanına izin alınarak varılan; saygın; itibarlı. [DS]

tuğla, [İt. tegola / Yun. touvla] *(tu'ğla) is.* **1.** Duvar örmekte kullanılan çeşitli boyutlarda pişmiş kilden kesme. **2.** *sf.* Tuğladan yapılmış olan. 🗗 **tuğla harmanı,** *Tuğla yapılan yer.*

tuğlacı, [tuğla-cı] *is.* Tuğla yapan veya satan kimse.

tuğlacılık, -ğı [tuğla-cı-lık] *is.* **1.** Tuğlacının işi ve mesleği. **2.** Tuğla üretim sanayii ve tekniği.

tuğlak, -ğı [tuğ-la-k] *{ağız} is.* Ceviz. [DS]

tuğlan, [tuğ-lan] *{ağız} sf.* (Saç için) kabarık. [DS]

tuğlatmak, [tuġ-la-t-mak طوغلدمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Kapattırmak.

tuğlemek[1], [tüğ-mek > tüğ-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Savuşmak; gitmek. [DS]

tuğlemek[2], [tüg-mek > tüg-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Düğümlemek. [DS]

tuğlığ, [tuġ-lıġ] *{eT} sf.* Bayraklı; sancaklı; tuğlu. [DLT] [ETY] [EUTS]

tuğlığa, [tuġ-lıġ-ā توغليغه] *{OsT} is.* Çelik başlık; miğfer.

tuğlu, [tuğ-lu] *sf.* **1.** Tuğu bulunan; tuğ sahibi olan. **2.** Belirtilen nitelik ve sayıda tuğu bulunan. **3.** *{ağız}* Şımarık. [DS]

tuğluğa, [tuġ-luġ-ā] *(tuğluğa:) {eT} is.* Zırh. [EUTS]

tuğlut, [tuğlut] *{ağız} is.* Veresiye defteri. [DS]

tuğmak, [tuġ-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Yükselmek; kalkınak. **2.** (Güneş için) doğmak. [ETY] **3.** Doğurmak. [Gabain] [EUTS]

tuğmen, [tuğ-man] *{ağız} is.* Tavuğun başındaki kabarık tüy. [DS]

tuğra, [*eT.* tuġraġ > tuġrā طغرا] *is.* **1.** Hükümdar mührü. *{eT} {OsT} (aynı)* [Mühennâ] **2.** İmparatorluk döneminde yığma yazı ile padişahın ve babasının adının yazılı olduğu hükümdar simgesi. **3.** Paranın resimli yüzü; tura. 🗗 **tuğrā-yı garrā,** *{OsT} Parlak tuğra.*|| **tuğrā-yı hümâyûn** *{OsT} Padişah tuğrası.*

tuğrağ[1], [toġrā-mak > toġrāġ *(*Clauson *'un okuyuşu) (*DLT *'te tuġrāġ / tuġzaġ)] (tuğra:ğ) {eT} is.* Dönüşte geri alınmak üzere savaş zamanında askerin binmesi için hakan tarafından verilen at. [DLT]

tuğrağ[2], [tuġrāġ] *(tuğra:ğ) {eT} is.* Tuğra; hükümdar mührü. [DLT]

tuğrağlanmak, [tuġraġ-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** (Alay ve biniş günlerinde sonra geri alınmak üzere han tarafından) at verilmek. [DLT] **2.** Atlandırılmak; tuğra ile mühürlenmek. [DLT]

tuğrağlı, [tuġraġ-lı] *{eT} sf.* Damgalı; damgalanmış. [Mühennâ]

tuğra'i, [tuğra + Ar. -ī تغرائ] *(tuğrai:) {OsT} is.* Tuğra çeken görevli.

tuğrakeş, [tuğra + Far. -keş طغراكش] *{OsT} is.* Sarayda resmî belgelere tuğra çeken görevli.

tuğrakeşlik, -ği [tuğrakeş-lik] *{OsT}is.* **1.** Padişahın tuğrasını çekme işi. **2.** Tuğrakeşin yaptığı iş.

tuğralı, [tuğra-lı] *sf.* **1.** Üzerinde tuğra bulunan; tuğra çekilmiş olan. **2.** (Para için) üzerinde padişahın tuğrası bulunan.

tuğranüvis, [tuğra + Far. -nüvīs طغرا نويس] *(tuğra:-nüvi:s) {OsT} is.* Sarayda resmî belgelere tuğra çeken görevli.

tuğrayi, [tuğra + Ar. -ī طغرائى] *(tuğrayi:) {OsT} is.* → tuğrai.

tuğru, [tu-mak *(tıkamak)* > tu-ġ-rū] *(tuğru:) {eT} is.* **1.** Bir kılıç veya kamanın kabza içinde kalan kısmı. [İKPÖy.] **2.** Kılıç, bıçak, hançer gibi şeylerin saplarının içine geçirilen ince demir. [DLT]

tuğs, [? tuğs] *{ağız} is.* Kuluçka tavuk. [DS]

tuğsak, [tuġ-sāk] *(tuğsa:k) {eT} is.* Dul kadın. [DLT]

tuğsamak, [tuġ-sā-mak] *(tuğsa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Zayıflamak. [EUTS]

tuğsık, [tuġ-mak *(doğmak)* > tuġ-sık] *{eT} sf.* **1.** (Güneş için) doğma; doğuş; doğu. [Tekin] **2.** (Yön olarak) doğan; doğma; doğuş; doğacak; doğu. *kün tug-sık (gün doğusu, doğu taraf).* [ETY]

tuğturmak, [tuġ-mak > tuġ-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Doğdurmak; doğurtmak. [DLT]

tuğulga, [tuġ-luġ-ā > tuġ-ul-ġā توغلغه] *{eAT} {OsT} is.* Çelik başlık; miğfer.

tuğulka, [tuġ-luġ-ā > tuġ-ul-ḳā توغولقه] *{OsT} is.* → tuğulka.

tuğum, [tokī-mak > tokū-m] *(toku:m) {eT} is.* Kesilecek hayvan. [DLT]

tuğurmak, [tuġ-mak > tuġ-ur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** (Güneş için) doğmak. [ETY] **2.** Doğurmak; dünyaya getirmek. [DLT] [Gabain]

tuğülmek, [tuğ-ül-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* (Kartal vb. kuş, uçak için) gökten aşağıya süzülüp inmek. [DS]

tuğyan, [Ar. ṭuġyān طغيان] *(tuğya:n) {OsT} is.* **1.** Coşma; taşma; kabarma. **2.** Günahkâr. **3.** *{ağız} sf.* Şişman. [DS] 🗗 **tuğyan etmek,** *Taşmak; coşmak; kabarmak.*

tuğzağ, [toġrā-mak > toġrāġ [Clauson *'un okuyuşu*] [DLT'te tuġrāġ / tuġzāġ]] *(tuğza:ğ) {eT} is.* Dönüşte geri alınmak üzere savaş zamanında askerin binmesi için hakan tarafından verilen at. [DLT]

tuğzağlanmak, [tuġzaġ-la-n-mak] *{eT} is.* (Alay ve biniş günlerinde sonra geri alınmak üzere han tarafından) at verilmek; atlandırılmak. [DLT]

tuh, [tuh *(yans.)* / tüh] *ünl.* **1.** *"Yazıklar olsun, vah vah!"* anlamında kullanılır. **2.** Aşağılama belirtir.

tuhaf, [Ar. tuḥfe *(hediye)* > tuḥaf تحف] *{OsT} sf.* **1.** Aşılagelene uymadığı için yadırganan; gülünç bulunan; şaşkınlık uyandıran; acayip; garip; şaşırtıcı; şaşılacak. **2.** Anlaşılması güç olan; bir anlam verilemeyen; anlaşılmaz. **3.** Görülmemiş; benzersiz. **4.** Güldürücü; eğlendirici; eğlenceli. **5.** Gülünç; komik; acayip. **6.** Hoşa gitmeyen; yersiz; gereksiz; münasebetsiz. **7.** *zf.* Değişik ve şaşırtıcı biçimde; acayip bir tarzda; garip şekilde. **8.** *ünl.* Şaşkınlıkla, hayranlıkla karşılandığını belirtir; şaşılacak şey; ne garip. 🗗 **tuhafına gitmek,** *Yadırgamak; tuhaf bulmak; garipsemek.*|| **tuhaf olmak,** *1. Kendini güçsüz hissetmeye başlamak. 2. mecaz. Tuhaf davranışlarda bulunmak; bir garip olmak; bir acayip olmak; şaşırmak.*

tuhafiye, [Ar. tuḥfe *(hediye)* =>tuḥāfiyye تحافيه] *{OsT} is.* Çorap, mendil, eldiven gibi giyime, dantel, düğme, iplik gibi kumaş süslerine verilen ad. 🗗 **tuhafiye dükkânı,** *{OsT} Tuhafiye satılan dükkân.*

tuhafiyeci, [tuhafiye-ci] *is.* **1.** Tuhafiye satılan dükkân. **2.** Tuhafiye dükkânı işleten kişi.

tuhafiyecilik, -ği [tuhafiye-ci-lik] *is.* Tuhafiyecilik işi.

tuhaflaşma, [tuhaf-la-ş-ma] *is.* Tuhaflaşmak işi ve durumu.

tuhaflaşmak, [tuhaf-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Yadırgatıcı durum almak; tuhaf olmak; tuhaf duruma gelmek; acayipleşmek; garipleşmek. **2.** Başkalaşmak; huyu değişmek. **3.** Şaşırmak. **4.** Kendini rahatsız ya da başka türlü hissetmek.

tuhaflık, -ğı [tuhaf-lık] *is.* **1.** Yadırgatıcı, şaşırtıcı şeyin niteliği; tuhaf olma durumu; gariplik; acayiplik; yabansılık; garabet. **2.** Şaşırtıcı, yadırgatıcı davranış. 🗗 (bir) **tuhaflığı olmak,** *Kendini iyi hissetmemek.*|| **tuhaflık etmek,** *Güldürecek davranışlarda bulunmak.*

tuhfe, [Ar. tuḥfe تحفه] *{OsT} is.* **1.** Armağan; hediye. **2.** Hediyelik; hoş ve güzel şey.

tuhla, [Ar. ṭuḥla طحله] *{OsT} sf.* Gök ile kara arası bir renkte; gökçül.

tuhm, [Far. tuḫm تخم] *is.* Tohum. 🗗 **tuhm-i mürg,** *{OsT} Yumurta.*|| **tuhm-dān,** *{OsT} Tohum döşenen yer; fidan ocağı.*

tuhmak, [tuġ-mak > tuh-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Sinmek; gizlenmek. [DS]

tuhme, [Ar. tuḫme تخمه] *{OsT} is.* Sindirim zorluğu; mide şişkinliği.

tuhr, [Ar. ṭuhr طهر] *{OsT} is.* **1.** Temizlik. **2.** Kadınların iki âdet arasındaki temiz halleri.

tuhs, [? tuhs] *{ağız} is.* Kuluçka tavuk. [DS]

tuht, [? tuht] *{ağız} is.* **1.** Terazi. **2.** Elli dirhemlik eski bir ağırlık ölçüsü *(yaklaşık 15.5 g).* [DS]

tuhtaşmak, [tuht-a-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Ağrı, sızı vb. için) hafiflemek; azalmak; rahatlamak. [DS]

tuhur, [tohur / tuhur] *{ağız} is.* **1.** Ürün. **2.** Bir yıllık ürün. [DS]

tujık, [Sansk. tuşita] *{eT} is.* Göklerin en üst tabakası. [ARAT]

tuji, [Skr. tusita] *{eT} is.* → tujit.

tujit, [Skr. tusita] *{eT}* Kasap. [EUTS]

-tuk, [-dık /-dik / -dük / -duk / -tik / -tık / -tuk / -tük] *yap. e.* → -dık.

tuk, [tuk] *{ağız} is.* İçine süt yoğurt konan bir tür küçük kazan; bakraç. [DS]

tukaklık, [tuġak-lık] *{eT} is.* Süzgeç yapılacak ağaç; süzeklik. [DLT] 🗗 **tukaklık yığaç,** *{eT} Süzgeç yapmak için ayrılmış ağaç.* [DLT]

tukulga, [*eT.* tuġulga] *{ağız} is.* Örtü. [DS]

tukum, [tuġ-um / tuk-um] *is.* **1.** *{eT}* Doğum; yeniden doğma. [Gabain] **2.** *{ağız}* Soy; nesil. [DS]

tukurcum, [tokur-cun / tukurcum] *{ağız} is.* Tarladaki ekin demeti yığınları; dokurcun. [DS]

tukye, [Ar. tuḳye تقیه] *{OsT} is.* Sakınma.

tul[1], [tu-mak *(kapamak)* > tu-l] *{eT} {ağız} sf.* Dul. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] 🗗 **tul tuğsak,** *{eT} Dul kadın.* [DLT]

tul[2]**, -lü** [Ar. ṭül طول] *(tu:l) {OsT} is.* **1.** Boy; uzunluk. **2.** Zaman çokluğu. **3.** Çokluk; fazlalık. **4.** *coğ.* Boylam. 🗗 **tūl dairesi,** *{OsT} coğ. Meridyen; boylam dairesi.*|| **tūl derecesi,** *{OsT} coğ. Boylam derecesi.*|| **tūl-i belde,** *{OsT} coğ. Bir yerin boylam derecesi.*|| **tūl-i belde tayini,** *{OsT} coğ. Bir yerin boylam derecesinin ölçülmesi.*|| **tūl-i emel,** *{OsT} Tükenmez istek; hırs; tamah.*|| **tūl-i garbî,** *{OsT} Batı boylamları.*|| **tūl-i hayāt,** *{OsT} Hayatın uzunluğu.*|| **tūl-i mevc,** *{OsT} 1. fiz. Dalga boyu. 2. coğ. Aynı boylam üzerinde bulunma durumu.*|| **tūl-i müddet,** *{OsT} Uzun zaman.*|| **tūl-i ömr,** *{OsT} Ömür uzunluğu.*|| **tūl-i rakkās,** *{OsT} fiz. Sarkacın boyu.*|| **tūl-i şarkî,** *{OsT} Doğu boylamları.*|| **tūl saati,** *{OsT} Kronometre.*

tul[3], [tül] *{ağız} is.* Tül. [DS]

tula[1], [Ar. ṭül > ṭülā طولی] *(tu:lâ:) {OsT} sf.* **1.** Çok uzun; pek uzun. **2.** En uzun.

tula[2]**, -a'i** [Ar. ṭülā' طولاء] *(tu:lâ:) {OsT} is. anat.* Boynun arkası; ense; ense kökü.

tula[1], [tuġ-ul-ġā > tuvulka > tulā تولقه] *{eAT} is.* Çelik başlık; miğfer.

tula[2], [tul-a طوله] *{ağız} is.* **1.** Yüzülmüş deri. **2.** *{eAT}* Sepilenmemiş deri. **3.** Yanak; yüz. **4.** *sf.* Yüzsüz; utanmaz; çekintisi olmayan. [DS]

tula[3], [Far. töla طوله] *{ağız} is.* **1.** Köpek yavrusu. **2.** Küçük köpek. **3.** Köpek ile tazının birleşmesinden doğan yavru. [DS]

tula[4], [tula] *{ağız} is.* Tuzak için kurulan alet. [DS]

tula[5], [Far. töla] *{ağız} is.* Çocuk. [DS]

tulamak, [tula-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Çok çoğalmak. [DS]

tulan, [Moğ. tulan] *{eT} is.* Beş yaşında at. [Nevâyî]

tulanî, [Ar. ṭül > ṭülānī طولانی] *(tu:la:ni:) {OsT} sf.* Uzunlamasına; boyuna.

tulas, [tul-a-s / tul-a-z] *{eT} sf.* Soluk; sönük; solgun. [DLT] [KB]

tulaz, [tul-a-z طولاز] *{eAT} sf.* İşsiz güçsüz; âciz; derbeder.

tulazdamak, [tulaz-da-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Fırlatmak; atmak. [DS]

tulazlamak, [tulaz-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Fırlatmak; atmak. [DS]

tulba, [Ar. ṭaleb > ṭulba] *is.* Mısır'da mütegallibenin halktan aldığı vergi.

tuldramak, [tuld-rā-mak] *(tuldra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Herhangi bir şey her yanından dağılmak. [DLT]

tuldurmak, [tul-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Çarpmak. [DLT]

tulen, [Ar. ṭül > ṭülen طولاً] *(tu':len) {OsT} zf.* **1.** Uzunluğuna; boyca. **2.** Boylam bakımından.

tulga, [tuġ-luġ-ā > tuġ-ul-ġā > tülġa تولغه] *{OsT} is.* Çelik başlık; miğfer.

tulguk, [tulk-uk > tulġ-uk تولغق] *{OsT} is.* Tulum.

tulğumak, [tulğu-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Durmak. [DS]

tulhane, [Ar. ? ṭul+Far. ḫāne طلخانه] *(tulha:ne) {OsT} is.* Yağhane; süt ürünlerinin işlendiği, satıldığı yer.

tulhum, [? tulḫum] *{ağız} sf.* **1.** Sarı benizli; sısıka. **2.** (Hıyar vb. için) sararmış; pörsümüş. [DS]

tulı, [tuġ-lī / tu-lī] *(tulı:) {eT} sf.* Dul. [ETY]

tuli, [Ar. ṭül > ṭülī طولی] *(tu:li:) {OsT} sf.* **1.** Boyla ilgili; boya ait. **2.** Boylam bakımından; boylamla ilgili.

tulıncak, [tul-ın-cak طلنجاق] *{eAT} is.* Perde.

tulınmak, [tul-ın-mak طولنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* (Güneş, Ay ve yıldızlar için) batmak; kaybolmak; sönüp gitmek.

tulınıcı, [tul-ın-ıcı] *{eAT} sf.* Batan; sönüp giden; batıcı.

tulku, [tul-kū] *(tulku:) {eT} sf.* Tek parça; yekpare; bütün. [ETY]

tulkuk[1], [tul-ku-k] *{eT} is.* Hastalık; eziyet; ıstırap; sıkıntı; keder; sancı. [EUTS]

tulkuk[2], [tulk-uk تولقوق] *{eT} {eAT} {OsT} is.* Tulum; ürülmüş ya da şişirilmiş tuluk. [DLT]

tulkuk[3]**, -ğu** [tulk-uk] *{ağız} is.* Gelincik çiçeği. [DS]

tulkuklanmak, [tulkuk-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Tulum gibi şişmek. [DLT]

tulkumak, [tulk-u-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Uzun süre yatmaktan veya iş yapmamaktan dolayı tutulmak, bezmek; sağlığı bozulmak. [DS]

tulla, [? tulla] *{ağız} is.* Abla. [DS]

tullab, [Ar. ṭāleb > ṭullāb طلاب] *(tulla:b) {OsT} is.* **1.** İstekliler; talipler. **2.** Öğrenciler.

tullamak, [tul-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Fırlatmak; atmak. [DS]

tullaşa, [? tullaşa] *{ağız} sf.* Becerikli. [DS]

tulleb, [Ar. ṭāleb > ṭulleb طلب] *{OsT} is.* İstekliler; talipler; istekliler.

tulluk, -ğu [Far. tün => tun-luk / tulluk] *{ağız} is.* **1.** Çoban kulübesi veya çadırı. **2.** Bağ kulübesi. [DS]

tulmak[1], [tul-mak] *{eT} dönşl. f.* Kapanmak; kapatılmış olmak; tıkanmak. [EUTS] [Gabain] [KB]

tulmak[2], [tul-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Topa vurmak. [DLT]

tulp, [Yun. touloup => tulup / tulp طلب] *{eAT} is.* Yığın; küme; top.

tulsak, [tul > tul-sāk] *(tulsa:k) {eT} is.* Dul kadın. [KB]

tulū, -u'ı [Ar. ṭulūʿ طلوع] *(tulû:) {OsT} is.* Güneşin doğması. ◻ **tulū etmek,** *{OsT} Güneş doğmak.*|| **tulū-i fecr,** *{OsT} Tan ağarması.*|| **tulū-i galle,** *{OsT} isl. huk. Vakıf gelirlerinin toplanacak hâle gelmesi.*|| **tulū-i haşr,** *Kıyamet günü.*|| **tulū-i kamer,** *{OsT} Ayın doğuşu.*|| **tulū-i şems,** *{OsT} Güneşin doğuşu.*|| **tulū-i zihn,** *{OsT} Zihne doğma; akla geliverme.*

tulu[1], [tulu] *{ağız} is.* İki omuz arası. [DS]

tulu[2], [tulu] *{ağız} is.* **1.** Duvak. **2.** Perde. [DS]

tulūat, [Ar. ṭulūʿ > ṭulūʿāt طلوعات] *(tulû:a:t) {OsT} is.* **1.** Doğuşlar; doğmalar. **2.** Bir metne dayanmaksızın, genel bir taslağa göre oyuncuların oynadığı tiyatro oyunu. ◻ **tulūat tiyatrosu,** *Oyuncuların kararlaştırılmış bir taslağa göre, herhangi bir metne dayanmaksızın doğaçlama oynadıkları tiyatro.*|| **tulūat yapmak,** *Bir metne bağlı kalmaksızın içinden geldiği gibi oynamak.*

tulūatçı, [tulûat-çı] *(tulû:a:tçı) is.* Tuluat sanatçısı.

tulūatçılık, -ğı [tulûat-çı-lık] *(tulû:a:tçılık) is.* Tuluat sanatçısı olma durumu.

tuluğ, [tuluk > tuluğ] *{ağız} is.* Tuluk. [DS]

tuluh, [tuluk > tuluḫ] *{ağız} is.* Tuluk. [DS]

tuluk[1], [tu-mak *(kapamak)* > tu-l-(u)k-uk > tu-l-uk طولق / تولق] *{eT} {eAT} is.* **1.** İçine peynir, yağ, yoğurt, su vb. konulan deri kese; tulum. *{ağız} (aymı)* [DS] [EUTS] **2.** (Yol, akarsu vb. için) engel; kapatıcı şey. [Clauson] **3.** Deriden yapılma yayık. **4.** Şişirilmiş hayvan derisi. **5.** *{ağız}* Ağaç yayık. [DS] ◻ **tuluk çıkarmak,** *{ağız} Kesilen hayvanın derisini yarmayarak bütün olarak çıkarmak.* [DS]|| **tuluk gibi,** *{ağız} Şişman.* [DS]|| **tuluk olmak,** *{ağız} (Meyve vb. için) iyice sulanmak; yumuşamak.* [DS]

tuluk[2]**, -ğu** [tuluk] *{ağız} sf.* Tombul; şişman. [DS]

tuluk[3]**, -ğu** [*eT.* tuluñ > tuluk / tulun / tulup] *{ağız} is.* **1.** Yanak. **2.** Şakak. [DS]

tulukmak, [tul-uk-mak / tur-uk-mak ?] *{ağız} gçsz. f. [-(ğ)ur]* **1.** Olduğu yerde kalmak; durmak. **2.** Asılıp kalmak; takılmak. [DS]

tulum[1], [*eT.* tu-mak *(kapamak)* > tu-l-um] *is.* **1.** Bütün olarak yüzülüp çıkarılmış, kuyruk ve ayakları dikilerek torba haline getirilmiş koyun ya da keçi derisi. **2.** Göğüs ve pantolon kısmı bitişik olarak dikilmiş iş elbisesi. **3.** Bazı ilaç ve diş macunu gibi şeylerin konulduğu metal tüp. **4.** *{ağız}* Kadın elbisesi. [DS] **5.** *{ağız}* Avcıların gölde ıslanmamak için giydikleri çoğunlukla keçi derisinden yapılmış bir tür pantolon. [DS] **6.** *müz.* Hava deposu bulunan bir tür nefesli çalgı. **7.** *sf. mecaz.* (Kişi için) aşırı şişman; etleri sarkmış; tombul. **8.** Belirtilen sayıda tulumun alabileceği miktarda. **9.** Tulum biçiminde olan. ◻ **tulum borusu,** *{OsT} Gayda.*|| **tulum çıkarmak,** *1. Hayvanın derisini yarmaksızın olduğu gibi bütünce yüzüp çıkarmak. 2. (Bir partinin listesinde bulunan adayların tümü) seçimi kazanmak.*|| **tulum çıkmak,** *(Bir işte) amacını eksiksiz elde etmek.*|| **tulum gibi,** *Şişman; her yanı şiş.*|| **tulum peyniri,** *Tulum içine yerleştirilerek olgunlaştırılmış bir tür peynir.*

tulum[2], [tulum] *{eT} is.* Askerî teçhizat; silah. [KB]

tulum[3], [tuluñ / tul-um] *{eT} {ağız} is.* Şakak. [Clauson] [DS] ◻ **tulum kabası,** *{ağız} tıp. Kabakulak.* [DS]|| **tulum şişi,** *{ağız} tıp. Kabakulak.* [DS]

tulum[4], [tol-un > tulum] *{ağız} is.* Ayın on dördü; bedir. [DS]

tulum[5], [tulum] *{ağız} is.* **1.** Dik kafalılık; şımarıklık. **2.** Çalım; naz. [DS]

tulumba, [İt. tromba *(av borusu)*] *(tulu'mba) is.* **1.** Sıvıları bir yerden başka bir yere aktarmaya ya da daha yükseğe çıkarmaya yarayan aygıt. **2.** Bir sıvıyı püskürtmeye ya da otomobil lastiği, futbol topu gibi şeyleri hava ile şişirmeye yarayan aygıt. **3.** Silindir biçimindeki bir depodan su püskürterek başlangıç hâlindeki yangını söndürmekte kullanılan elle çalışır düzenek. **4.** Tulumba tatlısı yapımında kullanılan üzeri yivli kalıp. **5.** Kol ve masa saatlerinin zemberek kutusu. **6.** *{ağız}* Kasırga; hortum. [DS] ◻ **tulumba kolu,** *Kuyu tulumbası ile kuyudan su çekmek için basmaya yarayan kol.*|| **tulumba tatlısı,** *Özel bir makineden sıkılarak ince oluklu biçim verilen hamur tatlısı.*

tulumbacı, [tulumba-cı] *is.* **1.** Su tulumbalarını yapan, takan ya da onaran usta. **2.** İmparatorluk döneminde, günümüzdeki itfaiyenin görevini yürüten kuruluşta görev alan kimse. **3.** *{ağız} mecaz.* Topluluk törelerine aykırı davranışlarda bulunan; terbiyesiz; külhanbeyi. [DS] **4.** *{ağız}* Ökçesi basılarak giyilen bir tür ayakkabı. [DS] ◻ **tulumbacı koğuşu,** *Tulumbacıların yatakhanesi.*|| **tulumbacı ocağı,** *Yeniçeri tulumbacıların bağlı olduğu kuruluş.*

tulumbacılık, -ğı [tulumba-cı-lık] *is.* **1.** Tulumbacının yaptığı iş; tulumba takma, onarma işi. **2.** Yangın tulumbası ile yangın söndürme işi. **3.** *mecaz.* Külhanbeylik.

tulumcu, [tulum-cu] *is.* **1.** *müz.* Tulum çalan kimse. **2.** İmparatorluk döneminde yapılan şenliklerde, oyun alanına giren seyircileri ellerindeki tulumlarla iterek hizaya sokan, gerektiğinde bu tulumlardan su vererek sulayan gülünç davranışlı kişilere verilen ad.

tulumcuk, -ğu [tulum-cuk] *is.* **1.** Küçük tulum. **2.** *anat.* Omurgalıların iç kulağında, denge organlarını taşıyan dolambacın üstündeki küçük kese; kırbacık. **3.** *bot.* Bitkilerde yüzmeyi kolaylaştıran ve tuzak rolü oynayan tulum biçimindeki küçük organ. **4.**

zool. Gömleğine yapışık kum tanecikleriyle kaplı, kumcul, basit yapılı hayvan.

tulumcuklu, [tulum-cuk-lu] *sf.* Tulumcuğu bulunan; tulumcuk biçiminde olan.

tulumlanmak, [tulum-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Silahlanmak. [DLT]

tulumlu, [tulum-lu] *sf.* **1.** Tulumu bulunan. **2.** *is. zool.* Gömleklilerin tulumlular sınıfından bir kordali türü, *(Ascidia).* 🗗 **tulumlu yaprak,** *bot. Ucunda tuluma benzer bir şişlik bulunan yaprak.*

tulumluğ, [tulum-luġ] *{eT} sf.* Silahlı; teçhizatlı. [DLT]

tulumlular, [tulum-lu-lar] *is. zool.* Denizin dibinde, gömlekli larvası başkalaşma geçirdikten sonra bir yere bağlı tulum biçimli bir erişkine dönüşen, tek başına ya da koloni hâlinde yaşayan gömlekliler sınıfı, *(Ascidiacea).*

tulumpata, [Fr. trompette=>tulumpata تولومپته] *{OsT} is.* Boru; nefir.

tulumsu, [tulum-su] *sf.* Tulumu andıran; tulum gibi olan.

tulumsular, [tulum-su-lar] *is. zool.* Tulumlular.

tulumşak, -ğı [tulum+şakak / tulum-çak ?] *{ağız} is. tıp.* Kabakulak. [DS]

tulun[1], [tol-un / tul-un] *is.* **1.** *{eT}* Dolunay; bedir. [EUTS] **2.** *{ağız} sf.* Bütün. [DS]

tulun[2], [tuluñ / tulun] *{eT} is.* **1.** Kulakla ağız arasındaki kemik; kulak altı; dulun; şakak. *{ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] [DS] **2.** *{ağız}* Yanak. [DS] **3.** Gemin iki yanında bulunan halkalar. [DLT] 🗗 **tulun kabası,** *{ağız} tıp. Kabakulak.* [DS]

tulundurmak, [tul-un-dur-mak طولندرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Gözden kaybetmek.

tulung, [tuluñ طولك] *(tuluñ) {eT} is.* **1.** Dulun. [DLT] [Mühennâ] **2.** *{eAT} {OsT}* Şakak.

tulunglamak, [tuluñ-lā-mak] *(tuluñla:mak){eT} gçl. f. [-r]* Kulak altına vurulmak. [DLT]

tulunmak, [tul-un-mak طومنمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Görünmez olmak; kaybolmak. **2.** Batmak; gurup etmek.

tulup[1]**, -bu** [Yun. touloup => tulup / tulp طلب] *{ağız} is.* **1.** Atılarak eğrilmeye hazırlanmış yün ya da pamuk yumağı. **2.** Pamuk. [DS] **3.** *{eAT}* Yığın; küme; top. 🗗 **tulup etmek,** *{OsT} (İp için) çile hâline getirmek; yumak yapmak.*

tulup[2]**, -bu** [*eT.* tuluñ > tuluk / tulun / tulup] *{ağız} is.* Şakak. [DS]

tulup[3]**, -bu** [? tulup] *{ağız} is.* Kürk. [DS]

tuluş[1], [? tuluş] *{ağız} is.* Fırtına. [DS]

tuluş[2], [? tuluş] *{ağız} is.* Yağma; vurgun; çapul. [DS]

tulutombak, -ğı [tüy-lü+tomb-ak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tulyum, [Fr. thulium] *is. kim.* Nadir topraklar grubundan, atom numarası 59, atom ağırlığı 169.4 olan, özellikleri iyi bilinmeyen, tuzları yeşil renkli bir element; simgesi Tm.

tu'm, [Ar. ṭu'm طعم] *{OsT} is.* **1.** Azık; yiyecek. **2.** Tat; lezzet; çeşni.

tum[1], [tum / tum-lıġ / tum-luġ] *{eT} is.* Soğuk. [DLT]

tum[2], [tum] *{eT} sf.* **1.** Bütün; tam; büsbütün; tüm. [DLT] **2.** *{ağız} zf.* Bütün hepsi; eksiksiz. [DS]

tum[3], [tum] *{ağız} is.* **1.** Ham incir. **2.** Erkek incir. **3.** Olgunlaşmış bir ocak fındık. [DS]

tum[4], [Erme. t'ump] *{ağız} is.* **1.** İki tarla arasına taş, toprak vb. ile yapılan sınır. **2.** Tarla kıyılarında ekilmeyerek bırakılan dar yer. [DS] 🗗 **tum etmek,** *{ağız} Saldırmak.* [DS]

tum[5], [tum] *{ağız} is.* Arı kovanının kapağı. [DS]

tuma, [tō-mak > to-mā [Clauson'*un okuyuşu*] [DLT'te tuma]] *(tuma:) {eT} is.* Köpük. [DLT] 🗗 **tuma buḫsun,** *Küpte bulunan darı şarabının köpüren kısmı.* [DLT]

tumaç, -cı [tumaç] *{ağız} is.* Sepilenerek boyanmış, cilalanmış deri. [DS]

tumağan, [tuma-ğan] *{ağız} is. zool.* Karabatak. [DS]

tumağı, [*eT.* tu-mak *(kapamak)* > tu-m-aġu] *{eT} {eAT} {OsT} is.* Dumağı; nezle. [Mühennâ]

tumağu, [tum > *tum-ā-mak *(kapamak)* > tum-ā-ġū] *(tuma:gu:) {eT} {OsT} is.* Nezle; ingi; dumağı. [DLT] [EUTS]

tumak, [tu-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* **1.** Kaplamak. [KB] **2.** Kapatmak; tıkamak; seddetmek; ağzını kapamak. [ARAT] [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **3.** Tutmak. [ETY]

tuman[1], [tu-mak *(kapanmak)* > tu-mān طمان / طومان] *(tuma:n) {eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Duman; sis. *{ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [DS] **2.** Zifiri karanlık. [EUTS] **3.** *{ağız}* Nem; çiy. [DS]

tuman[2], [Far. tunbān / tümān => tuman نومان / تمان] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** İç donu; don. **2.** Şalvar. **3.** Pantolon. **4.** Eteklik. [DS] **5.** Pehlivan kıspeti. 🗗 **tuman bozan,** *{ağız} Tenya; şerit.* [DS]

tumançalı, [tuman-ça-lı] *{ağız} sf.* Donsuz; çıplak. [DS]

tuma'nînet, [Ar. ṭuma'nīnet طمأنينت] *(tumani:net) {OsT} is.* Gönlü rahat olma; emin olma.

tumanlığ, [tuman-lıġ] *{eT} sf.* Dumanlı; sisli. [EUTS] 🗗 **tumanlığ kün,** *{eT} Bulutlu gün.* [Mühennâ]

tumar[1], [Ar. ṭūmār طومار] *(tu:ma:r) {OsT} is.* Dürülmüş nesne; tomar.

tumar[2], [timar] *{ağız} is.* (Ağaç, at vb. için) bakım; temizlik. [DS] 🗗 **tumar étmek,** *{ağız} Hayvanı kaşağılayıp temizlemek.* [DS]

tumarmak, [tırma-mak > tumar-mak ?] *{ağız} gçl. f.*

[-ır] (Köpek için) ısırmak; kapmak; yaralamak. [DS]

tumaş, [? tumaş] *{ağız} is.* Ayakkabı yapılacak özellikteki meşin. [DS]

tumaşmak, [tum *(yans.)* > tum-aş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Darılmak. [DS]

tumayum, [? tumayum] *{ağız} is.* **1.** Yatkınlık; alışkanlık. **2.** Yordam. [DS]

tumb[1], [tomb / tömb / tönb / tumb / tümb *(yans.)*] *is.* Yuvarlanmayı, takla atmayı, dengeyi kaybederek düşmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tumb-a, tumb-a-dak*

tumb[2], [Erme. t'ump] *{ağız} is.* Bahçelerde topraktan yapılma yüksekçe bölme. [DS]

tumba[1], [İt. tombo] *(tu'mba) is.* **1.** Yatma; yatağa girme. **2.** *dnz.* Altüst etme; altüst olma. **3.** Maden ocaklarında vagonların devrilerek boşaltıldığı yer. **4.** *{ağız}* El arabası. [DS] ☞ **tumba etmek,** *1. Arabaları ya da vagonları devirerek boşaltmak. 2. Bir sandalı tamir etmek için omurgası yukarı gelecek biçimde devirmek.*

tumba[2], [Bantu d. tumba] *is.* Tek yüz deri kaplı davul.

tumba[3], [Bul. tumba] *{ağız} sf.* **1.** (Yatak vb. için) kabarık. **2.** *is.* Dağ üstlerindeki tepecikler. [DS]

tumba[4], [Yun. tomata / Ar. ṭumāṭum طماطم] *{ağız} is.* Pancar.

tumbadak, -ğı [tumb-a-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

tumbadız, [tumb *(yans.)* > tumb-a-dız] *sf.* (Kişi için) kısa ve şişman.

tumbak[1], **-ğı** [Yun. stomakhos] *{ağız} is.* Karın. [DS]

tumbak[2], **-ğı** [tumb-ak] *{ağız} sf.* **1.** Şımarık. **2.** Davranışlarında hafif. [DS]

tumbalak[1], **-ğı** [tumb-a-la-k] *{ağız} is.* Takla. [DS]

tumbalak[2], **-ğı** [tumb-a-la-k] *{ağız} sf.* Şişman; semiz. [DS]

tumbanki, [? tumbanki] *{ağız} is.* Küçük kadayıf tepsisi. [DS]

tumbat[1], [? tumbat] *{ağız} sf.* Babası ölmüş; yetim. [DS]

tumbat[2], [? tumbat] *{ağız} is.* **1.** Gidip de dönülmeyecek kadar uzak yer. **2.** En derin dip. *cehennemin tumbatı.* [DS]

tumbaz, [? tumbaz] *{ağız} is.* Dere yatağını yükseltmek için yapılan kalın, yüksek taş duvar. [DS]

tumbek, -ği [tümb-ek] *{ağız} sf.* **1.** Kümeleşme; toplu bulunuş. **2.** Kabarık yer; tümsek. [DS]

tumbuş, [Bul. tumbak / Yun. stomakhos] *{ağız} is.* **1.** Mide. **2.** İşkembe. [DS]

tumcukmak, [tum-cuk-mak ?] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Düş kırıklığına uğramak. [DS]

tumçuk, [tum-çuk / tum-(u)ş-uk] *{eT} is.* Burun.

tu'me, [Ar. ṭu'me طعمه] *{OsT} is.* **1.** Yiyecek; azık. **2.** Bir lokma. **3.** Tat; lezzet.

tume'a, [Ar. ṭāmi' > ṭume'ā طمعا] *(tumea:) {OsT} sf.* Tamahkârlar; açgözlüler.

tumeci, [? tumeçi] *{ağız} is.* Kaburga kemiği. [DS]

tumguyun, [tumguyun] *{eT} is.* Nilüfer. [Mühennâ]

tumılmak, [tum > tum-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Soğumak; donmak. [EUTS]

tumla, [tum-la] *{ağız} is.* Höyük. [DS]

tumlı, [tum-lı] *{ağız} sf.* Çıkıntı. [DS]

tumlığ, [tum-lıġ] *{eT} sf.* **1.** Soğuk. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mirşan] **2.** *is.* Uygurlarda, kesin adı bir yılın altıda biri süresince belirlenen zaman bölümlerinden beşincisinin adı. [Mirşan]

tumlımak, [tum-lī-mak] *(tumlı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Soğumak; üşümek. [DLT] [KB]

tumlıtmak, [tum-lı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Akarları soğutmak. [DLT] [KB]

tumlıtu, [tumlıt-ū] *(tumlıtu:) {eT} zf.* Bütün.

tumlu, [tum-luġ > tum-lu طملو] *{eAT} sf.* **1.** (Hava için) sert ve soğuk. **2.** *is.* Soğuk havadaki yağış.

tumluğ, [tum / tum-lıġ / tum-luġ] *{eT} is.* **1.** Soğuk. [DLT] [EUTS] [Mühennâ] **2.** Soğuk şey. [DLT] [EUTS] **3.** Soğukluk. [EUTS]

tumluğlanmak, [tumluġ-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Soğuk bulmak; soğuk davranmak; surat asmak. [DLT]

tumluk, [tum-luk] *{eT} is.* Soğukluk; soğuk. [EUTS]

tumlutmak, [tum-lu-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* → tumlıtmak.

tummak[1], [tum-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Suya batmak; suya dalmak. [DS]

tummak[2], [tum-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Saldırmak. **2.** Koşmak. [DS]

tummak[3], [tum-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Körebe oyununda gözlerini yumarak duvara yaslanmak. [DS]

tumman, [Far. tunbān / tūpān => tumman تومان] *{eAT} is.* Don.

tumoy, [tumağu > tumoy] *{ağız} is.* Soğuk algınlığı; nezle. [DS]

tump[1], [Erm. t'ump] *{ağız} is.* **1.** Toprak yığını; tümsek. **2.** Tarlaları veya evlekleri birbirinden ayıran tümsek. **3.** Tarla kenarlarında ekilmeyerek bırakılan dar yerler. [DS]

tump[2], [tump] *{ağız} is.* Yuva. [DS]

tumpe, [tumpe] *{ağız} sf.* Yuvarlak; toparlak; şişman. [DS]

tumru, [tum-ru] *{ağız} sf.* Tümsek; kambur. [DS]

tumsa[1], [tümse / Argu. tumsā] *(tumsa:) {eT} is.* Minber. [DLT]

tumsa[2], [tumsa] *{ağız} is.* Bahçe ve tarlaların sulanması için yapılan toprak set. [DS]

tumsuğ, [tumış-mak>tumış-ık] *{eT} is.* Gaga. [EUTS]

tumşık, [tumış-mak > tum-(ı)ş-ık] *{eT} is.* Gaga. [EUTS] [Gabain]

tumşuk, [tumış-mak > tum(ı)ş-uk] *is.* Gaga. [EUTS] [Gabain] [KB]

tumşuk, -ğu [*eT.* tu-mak *(kapamak)* > tum-ı-ş-ık] *is.* **1.** Gaga. **2.** *zool.* Papağan, kartal gibi kuşların kısa ve kemerli gagalarına verilen ad.

tumşukluğ, [tumşuk-luġ] *{eT} sf.* Gagalı; gagası olan. [EUTS]

tumulmak, [tum-ul-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Suya batmak; suya dalmak. [DS]

tumuşgun, [tum-uş-kun] *{ağız} sf.* Korkusuz; yürekli. [DS]

tumuşmak[1], [tum-uş-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* **1.** Dadanmak; alışmak. **2.** Tutkun olmak. [DS]

tumuşmak[2], [tum-uş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ur]* Karşılaşmak; rastlamak. [DS]

tumuşmak[3], [tum-uş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Korkusuz olmak; cesaret bulmak; yürekli olmak. [DS]

tumutma, [tum-ut-ma] *{ağız} is.* İçine pancar konulmuş çömleği, ağzı tandıra veya ocağa gelecek biçimde koyarak pişirme. [DS]

tumturak, [Far. ṭumṭurāḳ طمطراق] *is.* **1.** Gösteriş; debdebe. **2.** *ed.* Anlama ve anlatıma bir katkısı olmamakla birlikte kulağa hoş gelen süslü sözler kullanma. **3.** Cümlenin ögelerinden birini vurgulama; üsteleme vurgusu. 🗗 **tumturak yapmak,** *Vurgulamak; önemini belirtmek.*

tumturaklı, [tumturak-lı] *sf.* **1.** Gösterişli; süslü. **2.** *ed.* Anlama bir şey katmamakla birlikte kulağa hoş gelen süslü sözlerle dolu olan.

tumuh, [Ar. ṭumūḥ طموح] *(tumu:h) {OsT} is.* Yüksek bir şeye göz dikip bakma.

tumum, [Ar. ṭumūm طموم] *(tumu:m) {OsT} is.* Su baskını.

tumur, [Ar. ṭumūr طمور] *(tumu:r) {OsT} is.* (Göz kapağı vb.için) seğirme.

tumus, [Ar. ṭumūs طموس] *(tumu:s) {OsT} is.* Bir şeyin mahvolması.

tumut, [tum-ut] *{ağız} is.* Tümsek. [DS]

tumutmak[1], [tum-ut-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Uyumak. [DS]

tumutmak[2], [tum-ut-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Saklanmak. [DS]

tun[1], [tūn] *(tu:n) {eT} sf.* **1.** İlk. **2.** (Bir kadına ait çocuk ve koca için) ilk olan. [DLT] **3.** *{ağız}* Saygı gösterilen; saygın. [DS] **4.** İlk çocuk. [Mühennâ] 🗗 **tun beg,** *İlk koca.*‖ **tun kız,** *İlk doğan kız.*‖ **tun oğul,** *İlk doğan oğul.*‖ **tun-yukuk,** *İlk vezir.*

tun[2], [tūn / tīn] *(tu:n) {eT} is.* Dinlenme. [DLT]

tun[3], [Far. tūn *(külhan)* تون => ṭūn طون] *is.* **1.** *{OsT} {ağız}* Köşe bucakta kalmış, her zaman girilip çıkılmayan, hemen hemen hiç uğranılmayan yer; gizli yer. [DS] **2.** *{eAT}* Taraf; semt; yan; yer. **3.** *{ağız}* Fırın üstü. [DS] **4.** *{ağız}* Fırın kapağı. [DS] 🗗 **tundan tuna,** *{OsT} 1. Uzak yerlere. 2. Felaketten felakete.*‖ **tundan tuna atmak,** *{eAT} Uzaklara sürmek; diyar diyar dolaşmak zorunda bırakmak.*‖ **tun tun,** *Kimse görmeden; gizli gizli.*‖ **tun tun gitmek,** *{ağız} Uzak uzak ülkelere gitmek; gezmek.* [DS]‖ **tun tun kaçmak,** *{ağız} Köşe bucak kaçmak.* [DS]

tuna[1], [? tuna] *{ağız} sf.* Bol; çok. [DS]

tuna[2], [? tuna] *{ağız} is.* Sebze. [DS] 🗗 **tuna dilkisi** (tilkisi), *{ağız} Çok kurnaz.* [DS]

tuna[3], [? tuna] *{ağız} is.* (İnsan için) yavru. [DS]

tunağ, [* tunāġ] *(tuna:ğ) {eT} is.* Toynak. [Clauson]

tunaz, [tınaz] *{ağız} is.*→ tınaz. [DS]

tunbatın, [Yun. tomata / Ar. ṭumbatum طمبطم] *{ağız} is.* Pancar. [DS]

tunbur, [Ar. ṭunbūr طنبور] *is.* Tambur.

tunburi, [Ar. ṭunbūrī طنبورى] *is.* Tamburi.

tuncamak, [tunc-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-(u)-yor]* (Kömür için) tavı kaçmak. [DS]

tuncarmak, [tunc-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Tarla için) taban suyu yüze vurmak. [DS]

tuncer, [? tuncer] *{ağız} is.* İncir. [DS]

tuncıkmak, [tu-n-mak > tun-cık-mak طوڭقمق] *{eAT} gçsz. f. [-ur]* → tuncukmak.

tuncınmak, [tu-n-mak > tun-cın-mak طوڭنمق] *{OsT} dönşl. f. [-ur]* Havasızlıktan bunalmak.

tuncuk, -ğu [tun-cuk] *{ağız} sf.* **1.** Azgın. **2.** (Erkek için) aşırı cinsel istek duyan. **3.** (Kedi, köpek için) kızışmış; kızana gelmiş. [DS]

tuncukmak, [tu-n-mak > tun-cık-mak طوڭقمق] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* **1.** Havasızlıktan bunalmak. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** (Uzun süre ahırda kapalı kalmış ve çok dinlenmiş hayvan için) tepinmek; koşmak; aşırı davranışlarda bulunmak. **3.** Sıkıntıdan bunalmak. **4.** Şaşmak. **5.** Üzülmek; tasalanmak. **6.** Körelmek; sönmek; donuklaşmak. **7.** (Kadın için) aşırı cinsel istek duymak. **8.** (Dişi hayvan için) kızışmak; erkek istemek. **9.** (Tütün, saman, buğday yığını vb. için) havasızlıktan kızışıp bozulmak. [DS]

tuncukturmak, tun-cuk-tur-mak طنجقدرمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* Soluk almasını engellemek; nefesini kesmek; bunaltmak.

tuncumak, [tun-cu-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-c(u)-yor]* Kapalı yerin havası bozulmak. [DS]

tunç[1], **-cu** [Çin. tung-dzu *(bakır)*] *is.* **1.** Bakır, çinko ve kalay alaşımı; bronz. **2.** *sf.* Bu alaşımdan yapılmış olan. **3.** Koyu kızıl renkte olan. 🗗 **tunç bilekli,** *Bileği, kolu çok güçlü olan.*‖ **Tunç Çağı,** *Bakır çağının ardından gelen, bakır ile kalay alaşımından alet ve süs eşyalarının yapıldığı, Milattan önce*

dördüncü ve ikinci bin yılları arasını kapsayan ve demir çağından önce gelen tarihî çağa verilen ad.||
tunç kafiye, *ed. Kafiyeli kelimelerdeki ses benzerliğinin üç sesten fazla olması ya da biri diğerinin içinde kelime oluşturabilen kafiye türü.*

tunç[2]**, -cu** [Erme. t'ump ? > tunç] *{ağız} is.* **1.** İki tarlayı veya evlekleri birbirinden ayıran set. **2.** Tarla kenarında ekilmeden bırakılan dar şerit. [DS] 🗗 **tuncunu ırmak,** *{ağız} 1. Adam yerine koymak; adamdan saymak. 2. Korkmak.* [DS]

tunçımak, [tunç-ī-mak] *(tunçı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Kokmak; bozulmak. [DLT]

tunçlama, [tunç-la-ma] *is.* Tunçlamak eylemi.

tunçlamak, [tunç-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Tunç durumuna getirmek.

tunçlaşma, [tunç-la-ş-ma] *is.* Tunçlaşmak eylemi.

tunçlaşmak, [tunç-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Cisim için) rengi tunç rengini almak; bronzlaşmak. **2.** (Beden için) güneş altında koyulaşarak esmer kızıl renk almak; bronzlaşmak.

tunçlaştırma, [tunç-la-ş-tır-ma] *is.* Tunçlaştırmak eylemi.

tunçlaştırmak, [tunç-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Renginin tunç rengini almasını sağlamak; bronzlaştırmak.

tunçu[1]**,** [tançū / tunçū] *(tunçu:) {eT} is.* Tıkım; lokma. [DLT]

tunçu[2]**,** [tu-mak *(tıkama)* > tu-n-mak > tu-n-çu] *{eT} is.* **1.** Tıkanma; kapanma. [İKPÖy.] **2.** Hayvanlar için kış uykusu. [İKPÖy.] **3.** *sf.* Kapalı. [ARAT]

tunçukmak, [tun-mak > tun-çuk-mak] *{eT} gçsz. f.* **1.** Nefes alamamak; nefesi tıkanmak; kaygıdan soluyamaz olmak. [DLT] [İKPÖy.] **2.** (Hayvan için) kış için inine girip bahara kadar çıkamamak; kış uykusuna yatmak. [DLT]

tundar, [Far. düm-dār => tundar طوندار] *{OsT} is.* Ordu savaşta veya seferde iken geriden yapılabilecek saldırılara karşı gözetleme ve koruma görevi yapan asker; dündar; dümdar.

tundra, [Fin. tunturi *(çıplak dağ)* > Rus. / Fr. tundra] *(tu'ndra) is.* **1.** Yarı kutup bölgelerinde görülen bitki topluluğu. **2.** Bu bitkilerle örtülü geniş alan.

tundurmak, [tun-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Buğulandırmak. [DS]

tuner, [İng. to tune *(ayarlamak)* > tuner] *is.* Bir radyo ve televizyon alıcısında yüksek frekansa göre ayar edilmiş ve hoparlörleri ile birlikte kullanılan güç yükselteci olmayan alıcı.

tungar, [Fr. **tung**sten **ar**gon] *is.* Büyük yeğinlikli dalgalı akımları doğru akıma çeviren aygıt.

tungra[1]**,** [tuñ-rā] *(tuñra:) {eT} is.* Bedendeki kir. [DLT]

tungra[2]**,** [tuñ-rā] *(tuñra:) {eT} zf.* Yüzükoyun. 🗗 **tungra düşmek** (yatmak)**,** *Yüz üstü düşmek.* [DLT]

tungsten, [İsveç. tung-sten *(ağır taş)* > Fr. tungsténe] *is. kim.* Atom numarası 74, atom ağırlığı 183.92, özgül ağırlığı 19,2 olan, 3660 C°'de ergiyen ağır bir element; wolfram, eski sembolü: Tu; yenisi W.

tungşu, [Çin. têng *(lâmba)* => tuñşū] *(tuñşu:) {eT} is.* Şamdan. [DLT]

tungu, [tuñū] *(tuñu:) {eT} sf.* Sağır. [DLT] [KB]

tunguç[1]**,** [tun-ğuç] *{eT} is.* İlk çocuk. [Mühennâ]

tunguç[2]**, -cu** [tung-uç] *{ağız} sf.* Düzenli giyinmeyen. [DS]

tungul, [tung-ul] *{ağız} is.* Daldaki kiraz topluluğu, salkım. [DS]

Tunguzca, [tunguz-ca] *is.* Bugünkü Mançurya'nın doğusunda yaşayan Türk halkının konuştuğu, Altay dil ailesinden dil öbeği.

tuni, [Far. tūn *(külhan)* > tūnī تونی] *(tu:ni:) {OsT} sf.* **1.** Külhanbeyi. **2.** (Kişi için) rezil; alçak. **3.** Hırsız.

tunkal, [Moğ. tunkal] *{eT} is.* Asker için celp. [Nevâyî]

tunmak, [tu-mak *(tıkama)* > tu-n-mak] *dönşl. f. [-ar]* **1.** Tıkanmak; kapanmak. [İKPÖy.] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Bulutlanmak. [DLT] [KB] **3.** Sönmek [KB]

tunna, [ton > ton-la / tunna] *{ağız} sf.* Çok; bol. [DS]

tunnuk, -ğu [tun-luk] *{ağız} is.* Kimsenin olmadığı, bulunmadığı yer. 🗗 **tunnuk tunnuk gitmek,** *{ağız} Çok uzaklara gitmek.* [DS]

tunp, [Erme. t'ump] *{ağız} is.* → tump. [DS]

tuntur, [? tuntur] *{ağız} is.* Yakışıklı. [DS]

tunturmak, [tun-mak > tun-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kapatmak; örtmek. [DLT]

tunub, [Ar. ṭınāb > ṭunub طنب] *{OsT} is.* Çadır ipleri.

tunuk, -ğu [tun-uk طنوق] *sf.* **1.** *{eAT}* Kederli. **2.** *{ağız}* (Hava için) kapalı; puslu. [DS] **3.** *{ağız}* Parlak olmayan; mat; donuk. [DS] **4.** *{ağız}* Güçsüz. [DS] **5.** *{eAT} {OsT} is.* Keder; üzüntü.

tunuklu, [tun-uk-lu طونقلو] *{OsT} sf.* Parlak olmayan; donuk; bulanık.

Tunuslu, [Tunus-lu] *sf.* **1.** Tunus halkından ya da bu halkın soyundan olan. **2.** Tunus kentinden olan ya da bu kentte bir müddet bulunmuş olan.

tupi, [? tupi] *{ağız} is.* Kurşun boruların ağzını açmak için kullanılan bir tür konik ağaç tapa. [DS]

tuplu, [tup-lū / tub-lū] *(tuplu:) {eT} is.* Mezar. [DLT]

tuplunmak, [tup(u)l-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Delinmek. [DLT]

tuprak, [top-rā-k] *(tupra:k) {eT} is.* Toprak. [EUTS] [Gabain]

tupulğak, [tup-ul-ğā-k] *(tupulğa:k){eT} is.* → topulğan.

tupulğan, [tup-ul-ğān] *(tupulga:n) {eT} sf.* Her zaman yarıp yırtan; delen. [DLT] 🗗 **kök tupulğan,** *Bir kuş adı.* [DLT]

tupulmak, [tup-ul-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Delinmek. [DLT]

tupun, [tup-un] *{eT} is.* Buğday kesmiği. [DLT]

tupunluğ, [tupun-luġ] *{eT} sf.* Kesmikli; çöplü. ⊕ **tupunluğ tarığ,** *{eT} Kesmikli buğday.* [DLT]

-tur-, [-dır- / -dir- / -dür- / -dur- / -tir- / -tır- / **-tur-** / **-tür** *{eT} (son ikisi)*] *yap. e.* → -dır- [ETY]

-tur, [-dır / -dir / -dür / -dur / -tir / -tır / -tur / -tür] *çek. e.* → -dır.

Tur, [Far. ṭūrān > ṭūr طور] *{OsT} is.* Turan.

tur[1], [Ar. ṭūr طور] *(tu:r) {OsT} is.* **1.** Dağ. **2.** *öz. is.* Sina yarımadasında Allah'ın Hz. Musa'ya tecelli ettiği dağ. ⊕ **Tur Suresi,** *Kur'an-ı Kerim'in 52. suresinin adı.*

tur[2], [Fr. tourner *(dönmek, dolaşmak)* > tour] *is.* **1.** Gezmek, eğlenmek ya da biraz hava almak için yapılan kısa gezinti; gezme dolaşma. **2.** Bir yeri görmek amacıyla bir yerden çıkarak yine aynı yere gelmekle yapılan gezi; bu şekilde alınmış olan yol. **3.** Bir seçimde, sonuca ulaşıncaya kadar art arda yapılan oylamalardan her biri. **4.** Her oyuncuya sırayla el gelecek biçimde oynanmış oyun sayısı. **5.** *spor.* Eleme yöntemi ile yapılan karşılaşmalardan her biri. **6.** Vida ya da somun gibi döndürerek sıkılan şeylerde 360°'lik bir dolanım. **7.** *{ağız}* Fincan ya da yüzük oyununda söylenen mâni. [DS] ⊕ **tura çıkmak,** *Geziye çıkmak; gezinti yapmak.*‖ **tur atlamak,** *spor. Spor karşılaşmalarında puan ya da kura sonucu bir sonraki tura katılmaya hak kazanmak.*‖ **tur atmak,** *Geniş bir yay çizerek dolaşıp gelmek.*‖ **tur bindirmek,** *spor. Atletizmde orta ve uzun mesafe koşularında, bisiklet pist yarışlarında rakiplerinden 400. m daha ileri geçmek.*‖ **tur lideri,** *Turist grubuna eşlik ederek gezecekleri yerleri tanıtan, konaklama yerlerinde ve gezilerde yardımcı olan rehber; turist rehberi.*‖ **tur operatörü,** *Tur düzenleyicisi.*

tur[3], [tohur / tuhur / tur] *{ağız} is.* **1.** Verim; kazanç; gelir. **2.** Delikanlı; genç. [DS]

tura[1], [tur-mak > tura طورە] *{eAT} ünl.* (Teslim sırasında) "oldu!" anlamında kullanılır.

tura[2], [*eT.* tuġraġ > tuğra > tura طورە] *is.* **1.** Paranın resimli yüzü; tuğra. **2.** Halat gibi örülmüş iplik çilesi. **3.** *{OsT}* Deriden ve ipten örülen kamçı. **4.** *{ağız} folk.* Kimi oyunlarda vurmak için kullanılan ucu düğümlü mendil. [DS] **5.** *folk.* Yanılanların ebe tarafından ucu düğümlü mendille vurularak cezalandırıldığı çocuk oyunu.

tura[3], [tur-ā] *(tura:) {eT} is.* **1.** Kalkan; siper; düşmandan gizlenmek için kullanılan şey. [DLT] [KB] **2.** Kale. [Mühennâ] **3.** *{ağız}* Dış etkenlerden korumak için kapı, duvar üstlerine çakılan tahta perde. [DS] **4.** *{ağız}* Bahçe kapısını korumak için beşik örtüsü biçiminde tahtadan yapılan örtü. [DS] **5.** *{ağız}* Çatı; dam. [DS] **6.** *{ağız}* Çatı arası. [DS] **7.** *{ağız}* Odalardan başka evdeki diğer bölümler. [DS] **8.** *{ağız}* Sergen. [DS] ⊕ **tura altı,** *{ağız} Ev.* [DS]

tura[4], [tura] *{eT} is.* **1.** Batı rüzgârı; meltem. **2.** Yel; soluk. [Clauson]

tura[5], [Ar. ṭurra طرە] *{ağız} is.* Kadınların başlarına taktıkları küçük altın dizisi. [DS]

tura[6], [tuğra] *{ağız} is.* **1.** Kıvrılarak sıkıştırılmış iplik çilesi. **2.** Kılıç balığının yırtarak dolaştırdığı balık ağı.[DS]

tura[7], [tura] *{ağız} is.* On taneden oluşan tabaklanmış deri demeti. [DS]

turabiye, [Ar. turābiyye ترابيه] *(tura:biye) {OsT} is. zool.* Kara kaplumbağaları.

turaç, -cı [Ar. dürrāc دراج => tūrāc توراج] *is. zool.* Sülüngillerden, Asya ve Afrika'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, erkeklerinin bacaklarında iki mahmuz bulunan, hepçil, iri yapılı, boyu 34 cm. kadar olan kuş; çil kuşu; *(Francolinus francolinus). {eAT} {OsT} (aynı)*

turafe, [? turafe] *{ağız} is.* Mendil. [DS]

turagelmek, [tur-mak+gel-mek كلمك طوره] *{eAT}* A-yağa kalkınak; kıyam etmek.

turağ, [tur-ā-ġ] *(tura:ġ) {eT} is.* **1.** Sığınak. [DLT] **2.** İnilecek yer; durak. [Mühennâ]

turah, [? turah] *{ağız} is.* Kaynatılarak koyulaştırılan ayran. [DS]

turak[1], **-ğı** [tur-ak طوراق] *{eAT} {OsT} is.* Yerleşilen yer; yurt; makar; barınılacak yer. ⊕ **turak olınmak,** *{eAT} Mesken olarak kullanılmak; oturulmak.*‖ **turak otu,** *{OsT} Dereotu.*‖ **turak tutmak,** *{eAT} Yerleşmek; oturmak; ikamet etmek.*‖ **turak yir,** *{eAT} Durulacak, barınılacak yer; yurt.*‖ **turak yiri eylemek,** *{eAT} Barınak edinmek; mesken tutmak; sığınmak.*

turak, -ğı [turak / turuk] *{ağız} is.* Yonga. [DS]

turakdurmak, [turak-dur-mak طراقدرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* **1.** Durmak. **2.** Yapmağa başlamak.

turaklandurmak, [turak-la-n-durmak] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Yerleştirmek; iskân etmek.

turalama, [tura-la-ma / tur-a-la-ma] *is.* Turalamak eylemi.

turalamak[1], [tur *(dolanma)* > tur-a-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Dolaşmak; gezinmek; tur atmak.

turalamak[2], [tura-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** İplik çilelerini turalar hâline getirmek; turalara ayırmak. **2.** *{ağız}* Düzene sokmak. [DS] **3.** (Oyunda) tura ile vurmak. **4.** *{ağız}* Saçı iplik, inci, altın dizisiyle birlikte örmek. [DS] **5.** *{ağız}* İpi katlamak. [DS]

turalamak[3], [tura-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Hayvanı koşturınak; hızlandırmak. [DS]

turalığ, [tura[1] > tura-lığ] *{eT} sf.* Hareketli; canlı; oynak. [EUTS]

turam, [turam] *{ağız} is.* Kuru kil tabakası. [DS] ⊕ **turam turam,** *{ağız} Yığın yığın; küme küme.* [DS]

turaman, [tora-man / turaman] *{ağız} is.* İri ve güçlü delikanlı. [DS]

Turan, [Far. ṭūrān *(Tur ülkesi)* طوران] *(tu:ran) is.* **1.** Eski İranlıların Türklerin Orta Asya'daki eski yurtlarına verdiği ad; İran dışı topraklar; Ehrimen ve kötü ruhların bulunduğu ülke. **2.** İkinci Meşrutiyet sonrası gelişen milliyetçilik akımlarının, yeryüzündeki bütün Türkleri tek bayrak altında birleştirmeyi amaçladıkları hayalî ülke. **3.** Yeryüzünde Türklerin yaşadığı yerlerin bütününü içine alan toprakların tümü.

turana, [? turana] *{ağız} is.* Çatının üstündeki eğimli bölüm. [DS]

Turancı, [Turan-cı] *is. ve sf.* Turancılık yanlısı kişi ya da görüş.

Turancılık, -ğı [Turan-cı-lık] *is.* İkinci Meşrutiyet sonrası ortaya çıkan İslamcılık ve Osmanlıcılık akımlarına karşı bütün Türkleri tek bayrak ve tek devlet altında toplamayı amaçlayan siyasi idealist akım.

Turani, [Far. tūrān + Ar. -ī طورانی] *(tu:ra:ni:) {OsT} sf.* **1.** Turan topraklarından olan; Turanlı. **2.** *is. dbl.* Eskiden Ural-Altay dil ailesine verilen ad.

Turanlı, [turan-lı] *(tu:ranlı) sf. ve is.* Orta Asya'da yaşamış olan kimse; bu ülke halkından ya da soyundan olan kişi.

turası, [tur-mak > tur-asī] *(turası:) {eT} sf.* Duracak. [DLT] 🗗 **turası yer,** *{eT} Duracak yer.* [DLT]

turaş, [Ar. dürrāc => turaç / turaş] *{ağız} is.* Turaç. [DS]

turat, [? turat] *{ağız} is.* Yığın. [DS]

turba, [Fr. tourbe *(toprak yakıt)*] *is. jeol.* Bakterilerce az çok kömürleştirilmiş siyah veya kahverengi bitki lif ve parçalarının keçeleşmesi ile oluşmuş toprak.

turbalı, [turba-lı] *sf.* Turba bulunan; turba içeren.

turbalık, -ğı [turba-lık] *is.* **1.** Turba oluşan yer. **2.** Yakıt olarak çıkarılan turbaların konulduğu depo.

turbı, [turbī] *(turbı:) {eT} is.* Yardımcı; yaver; uyuntu; tosun. [DLT]

turbınlamak, [torp-ın-lā-mak / turbın-lā-mak] *(turbınla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Araştırmak; kıyas etmek; ölçümlemek. [DLT]

turbiyon, [Fr. tourbillon] *is.* Kasırga.

turbo, [Lat. turbo *(burgaç)*] *sf.* Hava içine katılmış yakıt karışımını üfleyerek düzenli akışını ya da ortama katılışını sağlayan. 🗗 **turbo fan,** *İkincil akışın dolanımı bir fan tarafından sağlanan çift akışlı aygıt.*‖ **turbo fırın,** *İçinde, sıcak havanın bir fan aracılığıyla dolaştırıldığı fırın.*‖ **turbo körük,** *Buhar türbini, elektrik enerjisi ile çalışan dönme hızı 2000-9000 dev/dk gibi çok yüksek olan körük.*

turbojet, [İng. turbo-jet] *is. havc.* Sıcak gazları büyük bir hızla dışarı atarak gerekli itme kuvvetini doğrudan sağlayan uçak motoru.

turbokompresör, [Fr. turbo-compresseur] *is.* Bir çark aracılığıyla girişten alınan gaza iletilen kinetik enerjinin daha sonra bu çarkı çevreleyen boru kümesi içinde basınca dönüştürüldüğü ve aynı tür aygıtların seri olarak birkaç tanesinin bağlanması ile oluşturulan basınç üreten makine.

turbokompresörlü, [turbokompresör-lü] *sf.* Turbo kompresörlerle donatılmış olan.

turbomakine, [Fr. turbomachine] *is.* Bir eksen etrafında değişmez hızda dönen bir çark ile sürekli akış hâlindeki bir akışkan arasında enerji alış verişi sağlanan her türlü aygıt.

turbomotor, [Fr. turbomoteur] *is.* **1.** Milinden iş alınan her türlü gaz türbini. **2.** Basıncı 5-7 bar arasında olan hava akımının bir lüleden çıkışı ile kanatçıklar hâlindeki bir çarkı çevirdiği türbin.

turbopompa, [Fr. turbopompe] *is.* **1.** İçinden geçen sıvının basıncını yükseltmeye yarayan hidrolik turbomakine. **2.** Bir türbine bağlı merkezkaç pompa.

turboprop, [İng. turbo-prop] *is.* Bir veya daha çok redüktör tarafından yeteri kadar pervaneyi döndüren bir gaz türbininden oluşan itici.

turboreaktör, [Fr. turboréacteur] *is.* Doğrudan doğruya atmosfere tepki yaparak çalışan ve havacılıkta kullanılan bir gaz türbini.

turbotren, [Fr. turbotrain] *is.* Gücünü bir ya da birçok gaz türbininden alan kendinden hareketli tren.

turbovantilatör, [Fr. turboventilateur] *is.* Bir vantilatör ile bir türbinin birleşiminden oluşan düzenek.

turbun, [turbun] *{eT} is.* Araştırma; ölçme; kıyas etme. [DLT]

turbunlamak, [torp-un-lā-mak / turbun-lā-mak] *(turbunla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* → turbınlamak.

turbunlanmak, [turbun-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Bir şey hakkında araştırmalarda bulunmak. [DLT]

turç, -cu [turç] *{ağız} is.* Yeni açmış; taze yaprak. [DS]

turdaçı, [tur-mak > tur-daçī] *(turdaçı:) {eT} sf.* Durucu; duran. [DLT]

turdukı, [tur-mak > tur-dukī] *(turdukı:) {eT} bağ.* Durduğu; kalktığı. [DLT] 🗗 **turdukı turmadukı bir,** *{eT} Kalktığı kalkmadığı bir.* [DLT]

turdurmak, [tur-dur-mak] *{eT} {ağız} gçl. f. [-ur]* Ayağa kaldırmak. [Mühennâ] [DS]

turfa, [Ar. ṭurfe طرفه] *sf.* **1.** Az görülmüş; az bulunur; nadir. **2.** Şaşılacak; acayip. **3.** *yahud.* Kaçınılması gereken; haram sayılan. **4.** *mecaz.* Değersiz; değeri düşük. **5.** *{ağız}* Yeni açmış; taze yaprak. [DS] 🗗 **turfa olmak,** *Değerini yitirmek; çürümek.*

turfalama, [turfa-la-ma] *is.* Turfalamak eylemi.

turfalamak, [turfa-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Değer vermemek; değer vermez olmak.

turfanda, [Far. ter-vende ترفنده] *sf.* **1.** (Meyve, sebze vb. için) mevsimin hemen başında yetişen; erkenci. **2.** *mecaz.* Yeni çıkan; ilk olarak görülen. ◘ **turfanda meyvecilik,** *Mevsim dışında meyve yetiştirme işi.*|| **turfanda sebzecilik,** *Mevsim dışında sebze yetiştirme işi.*

turfandacı, [turfanda-cı] *is.* **1.** Erkenci sebze ve meyve yetiştiren ya da satan kimse. **2.** Erkenci ürünlere düşkün olan kimse.

turfandacılık, -ğı [turfanda-cı-lık] *is.* Turfanda sebze ve meyve yetiştirme ya da satma işi; turfandacının işi.

turfandalık, -ğı [turfanda-lık] *is.* Erkenci sebze veya meyve yetiştirilen bahçe, tarla vb. yer.

turfe, [Ar. ṭurfe طرفه] *{OsT} sf.* **1.** Az görülmüş. **2.** Acayip; garip. **3.** *din.* Yahudilerce yenilmesi haram olan. **4.** Kaçınılması gereken. ◘ **turfe-güftār,** *{OsT} İşitilmedik şeyler söyleyen.*|| **turfe-güzār,** *{OsT} İşitilmedik veya az duyulmuş şeyler söyleyen.*|| **turfe-kâr,** *{OsT} Acayip işler yapan.*|| **turfe-nevā,** *{OsT} Benzersiz güzel sesli.*

turfegî, [Ar. ṭurfe + Far. -gī طرفه گی] *(turfegi:) {OsT} is.* **1.** Az görülmüşlük. **2.** Gariplik; acayiplik.

turgak, [tur-mak *(durmak)* > tur-ġāk] *(turga:k) {eT} is.* **1.** Durak. **2.** Gündüz devriyesi. [ETY] **3.** Kapıcı; nöbetçi. [KB]

turgay, [*eT.* tor-ġay > turġay] *is. zool.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Çayır kuşu; toygar; ispinoz. [Bahşayiş] **2.** *{ağız}* Serçe. [DS]

turgıklanmak, [tur-ġık-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Üstelemekten çekinmek; gocunmak; saygı göstermek. [DLT]

turgınça, [tur-mak > tur-ġınçā] *(turğınça:) {eT} zf.* Derhal. [Gabain]

turgınçara, [turġınçā-rā] *(turgınça:ra:) {eT} zf.* Derhal; behemehal; ne olursa olsun. [EUTS]

turgor, [Lat. tourgor *(gerginlik)*] *is. biy.* Az yoğun ortama konulan hücrenin su emmesi ile sitoplazma ve kofulların şişmesi olayı.

turgu, [tur-mak > tur-ġü] *(turğu:) {eT} is.* Duracak. [DLT] ◘ **turğu oğur,** *Duracak zaman.* [DLT]

turguçı, [tur-mak > tur-ġüçī] *(turğu:çı:) {eT} sf.* → turdaçı. [DLT] [KB]

turguklanmak, [tur-ġuk-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* → turğıklanmak. [DLT]

turguluk, [tur-ġü > turġu-luk] *{eT} sf.* Durmak hakkı olan; durmayı dileyen. [DLT]

turgurmak[1], [tur-mak[1] > tur-ġur-mak طورغورمق] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Ayağa kaldırmak; ayakta tutmak; dikmek. *{eAT} {OsT} (aym)* [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] **2.** Dik durdurmak; diktirmek; rekzetmek. [EUTS] **3.** Doğrultmak. [ETY] **4.** Meydana getirmek; yapmak; inşa etmek; hâsıl etmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] **5.** Tahrik etmek; ayaklandırmak. [EUTS] [Gabain] **6.** Uyandırmak. [Üç İtigsizler]

turgurmak[2], [tur-mak[2] > tur-ġur-mak طورغرمق] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Durdurmak. *{eAT} {OsT} (aym)* [DLT] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Zayıflatmak; yordurmak; durgunlaştırmak. [DLT] **3.** Esirgememek. [KB]

turgurmak[3], [tur-gur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Bir işi başkasının yardımı ile yapmak. [DS]

turgurmak[4], [toy-gur-mak ? > tur-gur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Doyasıya içirmek. [DS]

turguzmak, [tur-guz-mak / tur-gur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Ayağa kaldırmak. [Mühennâ]

turha, [? turha] *{ağız} sf.* Ekşi. [DS]

turhun, [? turhun] *{ağız} is.* Eski evlerde kapıyı kilitlemekte kullanılan ortası delik yuvarlak taş. ◘ **turhun taşı,** *{ağız} Turhun.* [DS]

turhunlamak, [turhun-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Kapıyı açılamayacak biçimde iyice kapamak. [DS]

turı, [tur-ī] *(turı:) {eT} sf.* **1.** Sert. [KB] **2.** Tatsız. [KB] **3.** Tadı kekre olan. [KB]

turıcı, [tur-mak > tır-ıcı] *{eAT} sf.* **1.** Sürekli; devamlı; kalıcı. **2.** Kalan; duran; bulunan. **3.** Ayakta duran. **4.** Bekleyen; gözetleyen; göz kulak olan. **5.** Hareket etmeyen.

turıga, [turıġa] *{eT} is.* Turga kuşu; bir tür serçe. [DLT]

turıgsak, [tur-mak > tur-ıġ-sāk] *(turığsa:k) {eT} sf.* → turguluk. [DLT]

turığ, [tur-uġ] *{eT} sf.* Duru; beyaz. [Gabain]

turık, [tur-ık طريق] *{OsT} is.* Maya; damızlık.

turımak, [tur-ı-mak طوريمق] *{eAT} gçsz. f. [-r]* Durup düşünmek; teemmül etmek.

turing, [İng. touring] *is.* Gezi.

turist, [Fr. touriste] *is.* **1.** Bilmediği yerleri gezmek, görmek, tanımak, eğlenmek ve dinlenmek amacıyla geziye çıkan kimse; gezgin; gezmen; seyyah. **2.** *argo.* Gece yatısına gelen konuk. ◘ **turist gibi,** *1. Üzerinde soğuk ya da sıcağa karşı koruyacak giysi bulunmadan. 2. Hazırlıksız olarak.*

turistik, -ği [Fr. touristique] *sf.* **1.** Turizmle ilgili; turiste hizmet eder nitelikte. **2.** Turistlerin ilgisini çeken; görülmeğe değer. **3.** Turistlerin gereksinmelerini karşılayan. **4.** *mecaz.* Pahalı olan. ◘ **turistik mevki,** *Yolcu gemileri ile uçaklarda turistler için ayrılmış indirimli fiyat uygulanan bölüm.*

turizm, [Fr. tourisme] *is.* **1.** Bir yerin doğal güzelliklerini görmek, tanımak, eğlenme ve dinlenmek için yapılan gezilerin tümü; seyahat. **2.** Gezi ve yolculuklar düzenlemekle ilgili çalışma ve yöntemlerin tümü.

turizmci, [turizm-ci] *is.* Turizm işi ile uğraşan kimse.

turk, [tur-mak > tur-k] *{eT} is.* Bir cismin uzunluğu; boy; uzunluk. [DLT] [EUTS]

turkak, -ğı [tur-ka-k ?] *{ağız} is.* Tokat. [DS]

turkarmak, [tur-mak > tur-kar-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Durdurmak; diktirmek; rekzetmek. [EUTS] **2.** Meydana getirmek. [EUTS] **3.** Tahrik etmek. [EUTS] **4.** Boyunca yürümek; uzunluğuna devam etmek. [Gabain]

turkaru, [Moğ. torkara / tu-r-mak *(sürüp gitmek)* > turk-ġar-ū] *(turkaru:) {eT} sf.* Aralıksız; sürekli; durmadan; daima; hep; durmadan; sürgit. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.]

turkınmak, [tur-mak >tur-uk-mak >tur(u)k-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Utanmak; sıkılmak; çekinmek. [DLT]

turklamak, [turk > turk-lā-mak / durk-lā-mak] *(turkla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Bir şeyin enini boyunu ölçmek. [DLT]

turkmak, [tur-(u)k-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* **1.** Takılıp kalmak; durmak. **2.** Konuşurken tutulmak; donup kalmak. [DS]

turku, [Moğ. torkan / torġān] *{eT} is.* İpek kumaş. [DLT]

turkuaz, [Türk > Fr. turcois / turquoise] *is.* → Türkuaz.

turkuğ, [turuk-mak > tur(u)k-uġ] *{eT} is.* Haya; utanma. [DLT] 🗗 **turkuğ bolmak,** *{eT} Utanır olmak.* [DLT]

turkuğlanmak, [turk-uġ *(utanma, çekinme)* > turkuġ-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Utanmak; çekinmek. [DLT]

turkun[1], [tur-mak > tur-uk-mak > tur(u)k-un] *{eT} sf.* Durgun. [DLT]

turkun[2], [tur-kun] *{ağız} is.* Çoban köpeğinin boynuna takılan mahmuzlu demir halka. [DS]

turkunmak, [turuk-mak >tur(u)k-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Çekinmek; utanmak; duraklamak. [DLT]

turkurmak, [tur-mak > tur-kur-mak طورقورمق] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Durdurmak; diktirmek; rekzetmek. *{OsT} (aynı)* [EUTS] **2.** Meydana getirmek. [EUTS] **3.** Tahrik etmek. [EUTS] **4.** Boyunca yürümek; uzun devam etmek. [Gabain] **5.** *{eAT} {OsT}* Kaldırmak; ayakta tutmak; dikmek.

turkuru, [turk *(uzunluk)* > turk-u-rū] *(turkuru:) {eT} zf.* (Gitmek için) uzunluğu yönünde; boyunca. [İKPÖy.]

turkutmak, [tur(u)k-ut-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** Bir nesneyi bir yere kıstırmak; tutturmak; asmak. **2.** (Kapı, pencere vb. için) kapatmak. [DS]

turkuvaz, [Türk > Fr. turcois / turquoise] *is.* → Türkuaz.

turla, [? turla] *{ağız} is.* Şalgam. [DS]

turlak, [tūr-mak > tur-lā-k] *(turla:k) {eT} sf.* **1.** Zayıf. **2.** (Hayvan için) arık. **3.** (İnsan için) ihtiyarlıktan dolayı zayıflamış. [DLT]

turlama, [tur-la-ma] *is.* Turlamak eylemi.

turlamak[1], [tur-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Tur atmak; dolaşmak; dönüp durmak. **2.** *gçl. f.* Yufka yapmak için hamuru değişik biçimlerde katlayıp üzerinden oklava ile geçmek.

turlamak[2], [tur-u-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Çamaşırın sabununu gidermek; durulamak. [DS]

turluk, -ğu [tor-lug *(perde)*] *{ağız} is.* **1.** Topak ev adı verilen çadırların kubbesini örten keçe. **2.** Keçi ağılı. **3.** Çadır. **4.** Çubuk ve dallarla çevrilip üzerine çul veya keçe örtülerek yapılan küçük çadır. **5.** Ağıl yanındaki küçük çoban evi. **6.** Bostan ya da bahçe kulübesi. **7.** Kulübe. [DS]

turma[1], [tur-mak > tur-mā طورمه] *(turma:) {eT} is.* **1.** Durma; duruş. **2.** Takdim; sunma; saygı duruşu. [Clauson] **3.** *{OsT} zf.* Durmadan; sürekli.

turma[2], [tār-mak *(dallanmak)* > tar-mā / turmā] *(turma:) {eT} {ağız} is.* Turp. [DLT] [EUTS] [DS]

turma[3], [Bul. tjurma] *{ağız} is.* Tutukevi. [DS]

turmak[1], [tur-mak] *{eT} {eAT} yard. f. [-ur]* (Bugünkü ek fiilin görevinde) sürüp gitmek; devam etmek; öyle olmak; bildirmek. [Bahşayiş] [İKPÖy.] *kétip tur (gidiyor), kélip tur (geliyor), ol taş turur (o taştır), ol kuş turur (o kuştur), ol evde turur (o evdedir).*

turmak[2], [tur-mak طورمق] *{eT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Kalmak; durmak; beklemek; mukim olmak; bulunmak. [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [KB] [Bahşayiş] [Üç İtigsizler] **2.** Oturmak; kalmak; karar kılmak; eğlenmek. *{eAT} (aynı)* [İKPÖy.] **3.** Hayatta olmak; yaşamak. *{OsT} (aynı)* [ETY] **4.** *{eAT}* Sebat etmek. **5.** *{eAT}* Vazgeçmek; geri durmak. **6.** *{eAT} {OsT}* Bağlanmak; kendini vermek; mülazemet etmek. **7.** *{OsT}* Çok yaşamak. **8.** *{eAT}* Erişmek; yetişmek; ulaşmak. **9.** Zayıflamak. [DLT] 🗗 **turacak yir,** *{eAT} Kalacak yer; durak.*

turmak[3], [tu-r-mak طورمق] *{eT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Kalkmak; yükselmek. [DLT] [KB] **2.** Ayağa kalkmak; doğrulmak; kıyam etmek. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DLT] [ETY] [DS] **3.** Çıkmak. [DLT] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] **4.** Ayakta olmak; ayakta durmak. *{eAT} {ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] [DS] **5.** *{OsT}* Kurulmak; yapılmak. **6.** *{eAT}* Bir işi yapmağa başlamak; teşebbüs etmek. **7.** *{eAT}* Karşı durmak; karşı koymak. **8.** *{eAT}* (Kıyamet için) meydana gelmek; kopmak. 🗗 **tur tut oyunu,** *{OsT} Daire içine giren ebeyi oyuncuların dışarı çıkarmaya, ebenin de dışarıdakilerden birini yakalayarak içeri çekmeye ve ebe yapmaya çalıştığı bir çocuk oyunu.*

turmak[4], [tür-mek > tür-ü-mek / tur-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Toplanmak. [DLT]

turmalin, [Seylan d. toramalli > Fr. tourmaline] *is. min.* Romboedrik sistemde kristalleşen, flüor, demir, manganez, magnezyum, lityum ve alüminyum

borosilikattan ibaret, birleşimine göre kahverengi, sarı, pembe, siyah ve kırmızı renkle alan değerli taş.

turmuz, [tār-mak *(dallanmak)* > tar-maz / tur-muz] *{eT} is.* Bir çeşit hıyar. [DLT]

turna, [*eT.* turñā طورنه] *(eT turna:) is. zool.* Turnagiller familyasının örnek tipi, siyah, gri veya beyazımsı benekli, uzun bacaklı ve uzun boyunlu, çok geniş kanatlı, Güney Amerika dışında bütün Dünya'da yaygın olarak yaşayan büyük bir göçmen kuş, *(Grus grus). {eT} (aym)* [Bahşayiş] [Mühennâ] 🗗 **turna alayı,** *{OsT} Turna dizisi; turna katarı.*|| **turna balığı,** *zool. Turna balığıgiller familyasından serin tatlı sularda yaşayan boyu bir buçuk metreyi, ağırlığı yirmi kilogramı bulan bir kemikli yırtıcı balık, (Esox lucius).*|| **turna donuna girmek,** *{eAT} Turna kılığına bürünmek; turna biçimini almak.*|| **turna gözü,** *{OsT} Pek duru; pek saf.*|| **turna gözü gibi,** *Duru sarı.*|| **turna katarı,** *Arka arkaya ve teker teker dizilmiş olarak.*|| **turna kırı,** *1. Kırmızımsı gri. 2. {OsT} Siyahı beyazından fazla olan at donu.*|| **turna telli,** *{OsT} Turna saçlı.*|| **turnayı gözünden vurmak,** *Fırsatları iyi değerlendirerek çok önemli bir çıkar sağlamayı başarmak.*

turnaayağı, [turna+aya(k)-ı] *is. bot.* Düğün çiçeği.

turnacı, [turna-cı] *is.* **1.** Padişahla beraber ava çıkan, av köpekleri ile tazıları besleyen ve birkaç turna taşıyan saray görevlisi. **2.** *{ağız}* Asker toplayan görevli. [DS]

turnacıbaşı, [turna-cı+baş-ı] *is.* İmparatorluk döneminde, turnacıların komutanına verilen ad.

turnaçı, [turna-çī] *(tunaçı:) {eT} is.* Turna avcısı. [Nevâyî]

turnagagası, [turna+gaga-s-ı] *is. bot.* Turnagagasıgillerden, ayrı taç yapraklı, düzgün çiçekler açan çok yıllık otsu bitki, *(Geranium).*

turnagagasıgiller, [turna+gaga-s-ı-gil-ler] *is. bot.* Tek ya da şemsiye biçiminde toplu büyük çiçekler açan otsu ya da çalımsı bitkiler familyası, *(Geraniaceae).*

turnageçidi, [turna+geçi(t)-i] *is.* Baharda, turnaların geldiği sırada esen bir fırtına.

turnagiller, [turna-gil-ler] *is. zool.* Örnek türü turna olan, gagası, kanatları ve boynu uzun, kuyruğu kısa, yerde yuva yapan bataklık kuşu, *(Gruidae).*

turnagözü, [turna+göz-ü] *is.* Berrak ve parlak sarı.

turne, [Fr. tournée *(dolaşma)*] *is.* Şarkıcı ve tiyatro sanatçılarının bulunduğu yerden başka yerlerde bir dizi gösteri yapmak üzere çıktıkları gezi. 🗗 **turneye çıkmak,** *(Sanatçılar için) bir dizi gösteri yapmak üzere geziye çıkmak.*

turnga, [turñā] *(turña:) is. zool.* Turna. [ETY]

turngya, [turñya] *(turña) is.* Turna. [ETY]

turnike, [Fr. tourniquet *(dönme dolap)*] *is.* Düşey bir eksen etrafında dönen kollar arasından bir kerede bir kişinin geçmesini mümkün kılacak giriş düzeneği.

turno, [İt. turno] *(tu'rno) is.* Tek dilli, bir tekerlekli makara.

turnusol, -lü [İt. tornare *(dönmek)* + sole *(güneş)* > Fr. tournesol *(güne bakan)*] *is. kim.* Kuzukulağından elde edilen bazik ortamda mavi, asitli ortamda kırmızıya dönen, çözelti durumunda ya da kâğıda emdirilerek renkli belirteç olarak kullanılan boyarmadde karışımı. 🗗 **turnusol boyası,** *Asit ortamda kırmızıya, baz ortamda maviye dönüşen bitkisel boya.*|| **turnusol kâğıdı,** *Turnusol boyası emdirilmiş süzgeç kâğıdı.*

turnuva, [Fr. tournoi] *is. spor.* **1.** Karşılaşmalar dizisi. **2.** Çeşitli spor dallarından pek çok takımı ya da yarışmacıyı aynı sürede bir araya getiren spor karşılaşmaları. **3.** Dostluk karşılaşmaları.

turnür, [Fr. tournure] *is.* Kabarık göstermek için jüp altına konulan esnek süngerimsi parça.

turp, [Far. turub / turb / turf] *is.* **1.** Turpgiller familyasından alt yaprakları yayvan ve genişçe, üst yaprakları tırtıklı, çanak yaprakları dik, dipteki ikisi kıvrık, taç yapraklar mor veya beyaz, meyvesi hardalsı, yabanilerinde kökler kazık, bahçe tiplerinde ise yumrulu, kökleri yenen tarım bitkisi, *(Raphanus sativus). {eT} (aym)* [Bahşayiş] **2.** Bu bitkinin yenen etli yumru hâlindeki kökü. 🗗 **turp gibi,** *Sağlam.*|| **turp filizi,** *Turp rengi.*|| **turp otu,** *1. bot. Yarım metre boyunda, beyaz, pembe ve sarı çiçekli, rozet yaprakları ve çiçek durumları haşlandıktan sonra salata olarak yenen bir yıllık otsu bitki; yabani hardal; hardal otu, (Raphanus raphanistrum). 2. Yarım metre boyunda sarı çiçekli, genç dalları salata hâlinde yenilen bir yıllık otsu bitki, (Sinapis arvensis).*|| **turp salatası,** *Turp yumrularının rendelenmesi ile yapılan salata.*

turpgiller, [turp-gil-ler] *is. bot.* Çiçeklerinde dört çanak yaprak, dört taç yaprak, ikisi küçük altı erkek organ bulunan, meyveleri dört parçaya ayrılarak açılan lahana, turp, şalgam. tere, kolza, hardal, şebboy vb. dört bin türü kapsayan familya, *(Cruciferae / Brassicaceae).*

turpı, [torp-ī / turp-ī] *(turpı:) {eT} is.* Dana. [EUTS]

turplamak, [turp-lā-mak] *(turpla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Örneğini yapmak; ölçümlemek. [DLT]

turpuna, [turp-u-n-a] *{ağız} sf.* (İnek için) ilk kez doğuran. [DS]

turra, [Ar. ṭurra / ṭurre طره] *{OsT} is.* **1.** Alna düşen saç buklesi; kâkül. **2.** Kıvırcık saç lülesi. **3.** Kumaş kenarına geçirilen süs.

turre, [Ar. ṭurra / ṭurre طره] *{OsT} is.* → turra.

turş, [Far. turş / türş ترش] *{eT} {OsT} {ağız} sf.* **1.** Ekşi. [Bahşayiş] [DS] **2.** Suratsız; aksi. **3.** Güzel olmayan; çirkin. [Bahşayiş] **4.** Sert. [Bahşayiş] 🗗 **turş yüz,**

{eT} Ekşi suratlı; sert ve aksi. [Bahşayiş] 🗗 **turş kiraz,** *{ağız} Vişne.* [DS]

turşaşirin, [Far. turş > turşaşirin] *{ağız} sf.* Ekşimsi. [DS]

turşı, [Far. turş > turşī] *{eT} {ağız} is.* Turşu. [Bahşayiş] [DS]

turşi, [Far. turş > turşī / türşī ترشی] *{OsT} sf.* **1.** Ekşilik. **2.** Turşu.

turşu[1], [Far. turş *(ekşi)* > turşī ترشی] *{OsT} is.* **1.** Bazı sebze ve meyveleri tuzlu su ya da sirke ve tuzlu su karışımında bekleterek yapılan ekşi yiyecek. **2.** *argo.* Çok sarhoş. 🗗 **turşu aşı,** *{ağız} Ekşili dövme aşı.* [DS]|| **turşu balığı,** *Turşusu kurulan balık türü.*|| **turşu destisi,** *{eAT} Turşu küpü.*|| **turşu gibi olmak,** *Çok yorulmak; yorgunluktan hâlsiz düşmek.*|| **turşu kurmak,** *Turşuluk sebze ve meyveyi sirkeli ya da tuzlu su içine yatırmak.*|| **turşu olmak,** *1. (Yiyecek için) bozulmak; ekşimek. 2. mecaz. Güçsüz, bitkin düşmek.*|| **turşusu çıkmak,** *1. (Yiyecek) ekşimek; bozulmak. 2. (Kişi için) çok yorgun ve bitkin düşmek.*|| (bir şeyin) **turşusunu kur!** *Harcanması, elden çıkarılması gereken bir şeyi kıyamayanlara söylenen alaylı ayıplama sözü.*|| **turşu suyu,** *Turşunun olması ile birlikte oluşan ekşimsi veya kekre su.*|| **turşuya dönmek,** *Yorgunluktan ayakta duramayacak kadar bitkin düşmek.*|| **turşu yapmak,** *Turşu kurmak.*

turşu[2], [turuş-mak > tur(u)ş-ū / tuşū] *(turşu:) {eT} ünl.* Çüş! 🗗 **tuşu tuşu,** *{eT} Eşeği durdurmak için söylenen söz.* [DLT]

turşucu, [turşu-cu] *is.* **1.** Turşu yapan veya satan kimse. **2.** Turşu satılan dükkân. 🗗 **turşucu dükkânı,** *Turşu satılan dükkân.*

turşuculuk, -ğu [turşu-cu-luk] *is.* **1.** Turşu yapma ve satma işi. **2.** Turşu üretim teknik ve sanayii.

turşulaşma, [turşu-la-ş-ma] *is.* Turşulaşmak eylemi.

turşulaşmak, [turşu-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** İyice ezilmek. **2.** Ekşimek.

turşuluk, -ğu [turşu-luk] *sf.* **1.** (Sebze ve meyve için) turşu yapmaya uygun. **2.** Turşu yapımı için ayrılmış olan.

turşumak, [turş-u-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Ekşimek. [DS]

turt, [? turt] *{ağız} is.* Çoban köpeklerine takılan bir tür dikenli halka. [DS]

turta[1], [Fr. tourte / Yun. tourta] *is.* Kesilip parçalanarak servis yapılmak üzere katmer ya da bisküvi hamuru üzerine peynir, meyve, vb. malzeme döşenerek kalıpta pişirilen hamur işi yiyecek. *{ağız} (aym)* [DS] 🗗 **turta kalıbı,** *İçinde turta pişirilen yuvarlak metal kalıp.*

turta[2], [? turta] *{ağız} is.* Sarı yağ tortusu. [DS]

turtar, [turtar] *{ağız} is.* Tırtıl. [DS]

turturu, [tur+tur-u ?] *{ağız} is.* Üveyik kuşu. [DS]

turu[1], [tur-uġ > tur-ī / tur-ū] *(turu:) {eT} sf.* Bütünü; hepsi; tamamı; yekûnu. [EUTS]

turu[2], [tur-u طرو] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** Duru; saf; temiz; berrak. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** Durgun. **3.** *{ağız}* Saydam. [DS]

turuçı, [tur-mak > tur-uçī] *(turuçı:) {eT} sf.* Durucu; durmayı iş edinen. [DLT]

turudu, [türedi ? > turudu] *{ağız} sf.* Sıkıntı ve yokluk görmemiş kimse. [DS]

turug[1], [tur-mak > tur-uġ] *{eT} is.* **1.** Durulacak yer; durak. [EUTS] [KB] **2.** Dağlarda sığınma yerleri. [DLT] **3.** Sığınak; melce. [EUTS] **4.** Otlak. [EUTS]

turug[2], [tur-uġ] *{eT} sf.* Temiz; duru; açık; şeffaf; beyaz; saf; berrak. [ARAT] [ETY] [EUTS] [Gabain]

turugelmek, [tur-u+gel-mek طورى كلمك] *{eAT} {OsT} gçsz. f. [-ür]* Ayağa kalkmak.

turuglag, [tur-uġ > *tur-uġ-lā-mak > tur-uġ-lā-ġ] *(turuğla:ğ) {eT} is.* Durulacak yer; durulan yer. [DLT] [KB]

turuglanmak, [turuġ-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Durgun saymak; argın saymak. [DLT]

turuglı, [turuġ-lī] *(turuğlı:) {eT} sf.* Durmayı düşünen; durmayı tasarlayan. [DLT]

turugluk, [turuġ-luk] *{eT} is.* Zayıflık; cılızlık. [DLT]

turugsak, [turuġ-sā-mak > turuġ-sā-k] *(turuğsa:k) {eT} sf.* Durmayı seven; durmak dileğinde olan. [DLT]

turugsamak, [turuġ > turuġ-sā-mak / duruġ-sā-mak] *(turuğsa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Durmak istemek. [DLT]

-turuk, [durmak / turmak > dur-uk > -dirik / -dırık / -tırık / -tirik / -dürük / -duruk / -türük / -turuk] *yap. e.* → -dırık.

turuk[1], [tur-mak > tur-uk] *{eT} is.* **1.** Konut; mesken. [ETY] **2.** Durulacak yer. [ETY] 🗗 **turuk otı,** *{eT} Dere otu, (Anethum graveolens).*

turuk[2], [tur-mak > tur-uk] *{eT} sf.* **1.** Gelişmesi durmuş; zayıf. [KB] **2.** Güçsüz. [DLT]

turuk[3], [tur-mak > tur-uk] *{eT} is.* **1.** Işık; aydınlık. [EUTS] **2.** *sf.* (Su için) duru. [Clauson] 🗗 **turuk süzük,** *{eT} Temiz; saf.*|| arık **turuk süzük,** *{eT} Arı duru saf.*

turuk[4], [Ar. ṭāriḳ > ṭurūḳ طروق] *(turu:k) {OsT} is.* **1.** Yollar. **2.** Tarikatlar. 🗗 **türük-i aliye,** *{OsT} Yüce yollar; tarikatlar.*|| **türük-i ihtilātiye,** *{OsT} Erişim yolu.*

turuk[5], **-ğu** [tuturak > turuk] *{ağız} is.* Yonga; talaş. [DS]

turukalmak, [tur-u+kal-mak طورقلمق] *{eAT} {OsT} gçsz. f. [-ur]* Dikilip kalmak.

turuklamak, [turuk-lā-mak] *(turukla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Durgunlaştırmak; zayıflatmak. [DLT]

turuklanmak, [turuk-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Arık saymak.

turukluk, [turuk-luk] *{eT} is.* **1.** Durgunluk. [DLT] **2.** Cılızlık. [DLT]

turukmak, [tur-uk-mak طورقمق] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Durmak; karar kılmak; *{eAT} (aym).* [DLT] **2.** Toplanmak. [DLT] **3.** *{eAT} {OsT}* Duraklamak.

turukturmak, [tur-uk-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Suyu dinlendirerek bulanıklığını gidermek; durultmak. [DS]

turuldurmak, [turul-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Süzmek; berraklaştırmak; saflaştırmak. [EUTS]

turulmak, [tur-ul-mak طورلق] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Durulmak; süzülmek; berraklaşmak; saydamlaşmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [EUTS] [Gabain] [DS] **2.** Usanmak; bıkmak. [DLT]

turulturmak, [tur-ul-mak > tur-ul-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* → turuldurmak.

turuluk, [turu-luk طورى لق] *{OsT} is.* Duruluk; berraklık; saflık; safiyet.

turum[1], [tur-mak > tur-um] *{eT} is.* **1.** Ayakta durma eylemi. **2.** Durum. [EUTS] [DLT] **3.** Birinin boyu kadar olan uzunluk. [DLT] 🗗 **turum ara,** *1. Derhal; behemehal.* [EUTS] *2. Esnasında; bu arada.* [EUTS] [Gabain]‖ **turum yeri,** *{OsT} Durak yeri; tevekkuf mahalli.*

turum[2], [tur-u-m / tor-u-m] *{eT} is.* Anası yeni gebe kalmış deve yavrusu. [Mühennâ]

turumlamak, [turum-lā-mak] *(turumla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* (Suyun derinliği için) insan boyu ile ölçmek. [DLT]

turumsunımak, [turum-sın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kalkar görünmek. [DLT]

turumtay, [Moğ. turimtay تورمطاى] *{eT} {OsT} is.* Yırtıcı bir kuş; bozdoğan, *(Falco columbarius aesalon).* [DLT]

turun, [? turun] *{ağız} is.* İkindi. [DS]

turunc, [Far. turunc ترنج] *{eT} {OsT} is.* → turunç. [Bahşayiş]

turuncu, [Far. turuncī ترنجى] *{OsT} is.* **1.** Kızıl sarı; portakal rengi. **2.** Güneş ışığı tayfında sarı ile kırmızı arasında yer alan renk. **3.** *sf.* Kızıl sarı renkte olan.

turunculaşma, [turuncu-la-ş-ma] *is.* Turunculaşmak eylemi ve rengi.

turunculaşmak, [turuncu-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Turuncu bir renk almak; sarı kırmızı renge bürünmek.

turunç, -cu [Far. turunc] *is.* **1.** *bot.* Turunçgillerden, yaz kış yapraklarını dökmeyen, Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen bir ağaç, *(Citrus aurantium).* **2.** Bu ağacın sarı kırmızı renkli, kabuğu acı, içi ekşi meyvesi. 🗗 **turunç heybesi,** *{ağız} folk. Nurdağı Yörüklerine ait bir heybe çeşidi.* [DS]‖ **turunç kilimi,** *{ağız} Nurdağı Yörüklerine ait bir tür kilim.* [DS]

turunçgiller, [turunç-gil-ler] *is. bot.* Sedefotugillerin turunç, portakal, mandalina, altıntop, limon gibi meyve ağaçlarını içeren alt familya; narenciye, *(Rutaceae).*

turundurmak, [tur-un-dur-mak طرندرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Durmasına fırsat ve zaman tanımak.

turungaya, [turñaya] *(turñaya) {eT} is.* Turna. [Gabain]

turunmak[1], [tür-mak > tur-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Durup direnmek; diretmek; dayatmak; dayanmak. [DLT]

turunmak[2], [tur-mak > tur-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Arıklaşmak; durgunlaşmak; zayıflamak. [DLT]

turur, [tur-mak > tur-ur] *{eT} ek fiil.* -dir. [DLT]

tururıcı, [turur-ıcı] *{eAT} sf.* Yerine getiren; ifa eden.

tururınılmak, [turur-ın-ıl-mak] *{eAT} edil. f. [-ur]* Durdurulmak.

tururınılmış, [turur-ın-ıl-mış] *{eAT} sf.* Durdurulmuş.

tururmak, [tur-ur-mak طوررمق] *gçl. f. [-ur]* **1.** *{eAT}* Hareketine engel olmak; durdurmak. **2.** *{eAT}* Ayakta durdurmak; sabit kılmak; dikmek; tespit etmek; koymak. **3.** Bir hizmete memur etmek. **4.** Yerine getirmek; ifa etmek; dosdoğru yapmak. **5.** (Yön, yüz için) doğrultmak; çevirmek. **6.** Kaldırmak; diriltmek. **7.** (Namaz için) kıldırmak.

turuş[1], [tur-mak > tur-uş طرش] *{eT} is.* **1.** Duruş; vaziyet; tavır; tutum. [Clauson] **2.** Kavga; çekişme. [EUTS] 🗗 **turuş vermek,** *{OsT} Karşı koymak; direnmek.*

turuş[2], [Far. turuş ترش] *{OsT} sf.* Ekşi.

turuş[3], [Fan. turunc] *{ağız} is.* Turunç. [DS]

turuşçu, [turuş-çu] *{eT} is.* **1.** Savaşçı. [EUTS] **2.** Davacı. [EUTS]

turuşgan, [turuş-gān] *(turuşga:n) {eT} sf.* Daima karşı koyan. [DLT]

turuşluğ, [turuş-luġ] *{eT} sf.* Müdafaa edilen; savunulan. [EUTS]

turuşmak, [tur-uş-mak *(yüzleşmek)* > dur-uş-mak طورشمق] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} dönşl. f. [-ur]* **1.** Karşı karşıya gelmek; çarpışmak; savaşmak; karşı çıkmak; direnmek. [DLT] [EUTS] **2.** Savunmak. **3.** Uğraşmak. [DS]

turutmak, [tur-ut-mak طرودمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Durdurmak; kaim kılmak.

turuturmak, [tur-u+tur-mak طرودرمق] *{eAT} gçsz. f. [-ur]* Durmakta devam etmek; durmayı sürdürmek.

turuvarmak, [tur-u+var-mak طورو وارمق] *{OsT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Birdenbire kalkıp gitmek; kendini ileri atmak. **2.** *{eAT}* Boşa gitmek.

turuyaya, [tur-ña / turuyaya] *{eT} is. zool.* Turna kuşu. [ETY]

turvan, [? turvan تورڤان] *{eAT} is.* Yoğurt çalkamaya mahsus küp.

turvanda, [Far. ter-vende => turvanda تروندە / طروندە] *{eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Bir ağacın veya bitkinin verdiği yılın ilk meyvesi; nevbar. **2.** Erken çıkan yemiş. [Bahşayiş]

turya, [Sansk. turya] *{eT} is.* Dörtte bir; çeyrek. [EUTS]

tus[1], [tıs / tos / tös / tus *(yans.)*] *is.* Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan kök. [Zülfikar] *tus+bağa, tus-ur-da-mak*

tus[2], [tus / tos] *{eT} is.* Sürtünme ve fıslama sesi. 🗗 **tus tus,** *Keçe ve elbise gibi yumuşak her şeye vurmakla çıkan ses.* [DLT]

tusaklamak, [tut-sa-k-la-mak ?] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* İşinden alıkoymak. [DS]

tusba[1], [tosbağa] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

tusba[2], [toş+baş-ı / tusba] *{eT} is.* ➝ toş.

tusbağa, [tos+bağa] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

tusdah, [? tusdah] *{ağız} sf.* Tutuklu. [DS]

tusen, [Far. tüsen توسن] *(tu:sen) {OsT} sf.* (At için) sert başlı; harın.

tusk, [? tusk] *{ağız} is.* Kuluçka. 🗗 **tuska vurmak,** *{ağız} Tavuğu kuluçkaya yatırmak.* [DS]

tuslak, -ğı [tos-la-k / tuslak] *{ağız} is.* (Yüz için) etli. [DS]

tusmak[1], [tus-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Yararlı olmak. [KB]

tusmak[2], [tus-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Gizlenmek; saklanmak; kabuğuna çekilmek. **2.** Anlamak; sezmek. [DS]

tusnak, -ğı [tut-sak] *{ağız} is.* Tutsak. [DS]

tuspa, [? tuspa] *{ağız} is.* Sahan. [DS]

tussak, -ğı [tut-sak / tussak] *{ağız} is.* Tutsak. [DS]

tustalmak, [tusta-l-mak ?] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Havasızlıktan soluk alamamak; bunalmak. [DS]

tusu, [Moğ. tusa => tusu / tuzu] *{eT} is.* Fayda; semere; kazanç; yarar; çıkar; kâr; yararlılık; menfaat; şifa. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ] 🗗 **tusu bolmak,** *{eT} Yaramak; fayda vermek.* [ARAT] [DLT]

tusug, [Moğ. tusa => tusuġ] *{eT} is.* Yarar; fayda; menfaat. [KB]

tusuglı, [tusuġ-lī] *(tusuğlı:) {eT} sf.* Kabiliyetli; yetenek sahibi; istidatlı. [KB]

tusuglug, [tus-mak > *tusuġ > tusuġ-lūġ] *{eT} sf.* Yararlı; kârlı; çıkarlı. [KB]

tusukmak, [tusu-k-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* İyi gelmek; yararı olmak; yaraşmak. [ARAT] [DLT]

tusulmak, [tus-mak > tus-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Fayda vermek; yaramak; fayda etmek. [ARAT] [DLT] [Gabain] [KB] [Mühennâ] **2.** *dönşl. f.* Faydalanmak; yararlanmak. [EUTS]

tusulug, [tusu-luġ] *{eT} sf.* Faydalı; yararlı. [EUTS]

tusurmak, [tos-ur-mak / tus-ur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Kendi kendine söylenmek. [DS]

tuş[1], [tü-mak *(kapamak)* > tü-ş طوش] *(tu:ş) {eT} sf.* **1.** Denk; eşit; öğür; benzer; uygun; yaşıt. *{ağız} (aynı)* [DLT] [Gabain] [KB] [DS] **2.** Rastlayan. [Gabain] **3.** *is.* Eş; arkadaş; yoldaş. *{ağız} (aynı)* [EUTS] [KB] [DS] **4.** Uygunluk; denklik. [Gabain] **5.** Zaman; vakit. [EUTS] [Gabain] **6.** Keyfiyet. [EUTS] **7.** Tesadüf. [EUTS] **8.** Karşı; bir şeyin karşısı; karşı taraf. [DLT] **9.** *{eAT} {OsT}* Yön; cihet; yol. **10.** *{ağız}* Hedef. [DS] 🗗 **tuşa gelmek,** *{eAT} 1. Hemen gelivermek; birdenbire gelmek. 2. Rastlayıvermek; karşılaşıvermek.*‖ **tuş etmek,** *1. {eAT} Rast getirmek; karşı karşıya getirmek. 2. {OsT} İşi birine bırakmak; havale etmek.*‖ **tuş eylemek,** *{eAT}* ➝ tuş etmek.‖ **tuş gelmek,** *{eAT} {OsT} Rast gelmek; tesadüf etmek.*‖ **tuş kılmak,** *{eT} 1. Kavuşmak; inmek.* [DLT] *2. {eAT} {OsT} Rast getirmek; karşı karşıya getirmek.*‖ **tuş olmak,** *{eT} 1. Rast gelmek; rastlamak; karşılaşmak. {ağız} (aynı)* [DS] *2. {eAT} Yönelmek. 3. {eAT} Rast gelmek; isabet etmek; karşılaşmak.*‖ **tuş tuşa,** *{eAT} {OsT} Taraf taraf.*‖ **tuş tutmak,** *{OsT} Bir tarafa yönelmek.*‖ **tuşuna çıkmak,** *{eAT} Karşısına çıkmak.*

tuş[2], [tū-mak > tū-ş طوش] *(tu:ş) {eT} is.* **1.** Kemer kayışları ucuna veya başa takılan altın veya gümüş toka; kemer tokası; kemerin bağlantı yeri. [DLT] [İKPÖy.] [KB] **2.** *{OsT}* Ayak bağı; köstek; bağ.

tuş[3], [Fr. toche] *is.* **1.** Bir alette, herhangi bir mekanizmayı harekete geçirmek için parmakla basılan küçük düğme. **2.** *müz.* Klavyeli çalgılarda, parmakların bastırılması ile inip kalkan ve ses veren ögeleri harekete geçiren itme dili. **3.** Bilardoda, karşıdan gelen topların çarpışması. **4.** *spor.* Eskrimde, eldeki silahla rakibe dürtme ve bu şekilde alınan sayı. **5.** *spor.* Güreşte, üç saniye süre ile rakibin her iki omzunu birden minderde tutma suretiyle kazanılan galibiyet. **6.** Yağlıboya ressamlığında fırçanın tuvale sürülme biçimi. 🗗 **tuşa gelmek,** *1. (Güreşte) sırt üstü gelerek yenilmek. 2. mecaz. Yenilmek; mağlup olmak.*‖ **tuşa getirmek,** *1. (Güreşte) rakibini sırt üstü getirerek yenmek. 2. mecaz. Yenmek; mağlup etmek.*‖ **tuş olmak,** *Güreşte, sırt üstü gelerek yenilmek.*

tuş[4], [tuş] *{ağız} is.* Tutsak; kul. [DS]

tuşag, [tuşā-mak > tuşā-ġ] *(tuşa:ğ){eT} is.* Köstek; at ayağına vurulan bukağı. [DLT] [KB]

tuşaglıg, [tuşāġ > tuşaġ-lıġ] *{eT} sf.* Köstekli; tuşaklı. [KB]

tuşagu, [tuşā-mak > tuşā-ġū] *(tuşa:ğu:) {eT} is.* Köstek. [DLT]

tuşak, [tuşā-ġ > tuşa-k طوشاق] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Ayak bağı; köstek. **2.** *{ağız}* Hayvanın sakıncalı yerlere gitmemesi için ön ayaklarına bağlanan ip. [DS] 🗗 **tuşağını kesmek,** *{ağız} Çocuğun dayısı tarafından, yeni yürümeye başladığında, düşmemesi inancıyla iki ayağına bağlanan ipi kesmek.* [DS]

tuşaklamak, [tuşak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Hayvanın, sakıncalı yerlere gitmemesi için ön ayaklarını bir karış aralık kalacak kadar iple bağlamak. [DS]

tuşalmak, [tuşā-mak > tuşā-l-mak] *(tuşa:l-mak) {eT} edil. f. [-ur]* Dolaşmak; kösteklenmek. [DLT]

tuşamak, [tūş > tuş-ā-mak] *(tuşa:mak) {eT} gçl. f. [-r]* (At vb. için) bukağı vurmak; kösteklemek. [KB]

tuşanmak, [tuşā-mak>tuşa-n-mak طوشنمق] *{eT} {eAT} dönşl. f. [-ur]* Ayağına ip dolaşmak; bağlanmak; kösteklenmek. [DLT]

tuşba[1], [? tuşba] *{ağız} is.* Çürümüş, ezilmiş meyve. [DS]

tuşba[2], [? tuşba] *{ağız} sf.* (Kişi için) çok şişman. [DS]

tuşdan, [Far. tūşe-dān توشدان] *(tu:şda:n) {OsT} is.* Azık torbası.

tuşe[1], [Far. tüşe توشه] *(tu:şe) {OsT} is.* Ölmeyecek kadar yenen yiyecek; azık. 🗗 **tūşe-dān,** *{OsT}* → tuşdan.‖ **tūşe-i rāh,** *{OsT} Yol yiyeceği; azık.*

tuşe[2], [Fr. toucher] *is. müz.* **1.** Tuşlara parmakla yapılan vuruş; dokunuş. **2.** *tıp.* Eldiven takılmış bir parmağı herhangi bir beden boşluğuna sokmak suretiyle yapılan muayene.

tuşek, -ği [döşek / tuş-ek ?] *{ağız} is.* Değirmen taşını kaldırıp indirmeye yarayan taşın altındaki kaldıraç. [DS]

tuşgurmak, [tuş-mak > tuş-ġur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kavuşturmak. [DLT]

tuşgutlanmak, [tuşġut-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Çırak, çömez sahibi olmak. [DLT]

tuşıkmak, [tūş > tuş-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Rastlamak; uğramak; düçar olmak; düşmek. [KB]

tuşik[1]**, -ği** [? tuşik] *{ağız} is.* Avurt. [DS]

tuşik[2]**, -ği** [? tuşik] *{ağız} sf.* Yumuşak; tombul. [DS]

tuşkun, [? tuşkun] *{ağız} is.* Karların savrulduğu esintili hava. [DS]

tuşkurmak, [toş-mak > toş-kur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* → toşkurmak. [EUTS]

tuşlama, [tuş-la-ma] *is.* Tuşlamak eylemi; tuşa getirme.

tuşlamak, [tüş > tuş-lā-mak] *(tuşla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Hizasına; karşısına durmak. [DLT] **2.** *{ağız}* Öne çıkmak; karşılamak; göğüslemek. [DS]

tuşlamak, [tuş-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Parmak uçları ile tuşa basarak gerekli mekanizmayı harekete geçirmek. **2.** *spor.* Eskrimde, rakibe kılıçla dokunarak sayı almak. **3.** *spor.* Güreşte, rakibinin iki omuzlarını da yere getirmek suretiyle yenmek.

tuşlanmak, [tūş > tuş-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yönelmek; karşılaşmak. [DLT] **2.** Duçar olmak.

tuşlatmak, [tūş > tuş-la-t-ımak] *{eT}* Karşısına gelecek şekilde durdurmak. [DLT]

tuşlu, [tūş-lū طوشلو] *{eAT} sf.* Karşı karşıya gelen; tesadüf edilen. 🗗 **tuşlu tuşuna,** *{eAT} 1. Rast gelen tarafa. 2. Beğendiği yöne.*

tuşmak, [tu-mak *(kapamak)* > tu-ş-mak] *gçsz. f. [-ar]* **1.** *{eT} {ağız}* Rast gelmek; rastlamak karşılaşmak. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **2.** Yakalanmak; tutulmak; düçar olmak. [KB] **3.** Kavuşmak; yetişmek. [DLT] [KB]

tuşman, [Far. düşmān => tuşman طشمان] *{eAT} is.* Düşman. 🗗 **tuşman tutmak,** *{eAT} Düşman saymak.*

tuşnamak, [tuş-(u)n-ā-mak] *(tuşuna:mak) {eT} dönşl. f. [-r]* Karşılaşmak; harekete geçmek. [DLT]

tuşulmak, [tuş-mak > tuş-ul-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Rast gelmek. [ETY]

tuşumak, [tuşu-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tuşurmak, [tuş-mak > tuş-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Karşılaştırmak; rast getirmek. **2.** Kavuşturmak. [DLT] [KB]

tuşurlamak, [tuşur-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Yumruklamak. [DS]

tuşuşmak, [tuş-mak > tuş-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Karşılaşmak; kavuşmak; rast gelmek. Buluşmak. [ARAT] [EUTS]

tut[1], [tut / tat] *{eT} is.* → tat[3]. [DLT]

tut[2], [Far. tūt توت] *(tu:t) {eT} {OsT} {ağız} is. bot.* Dut. [Bahşayiş] [DS] 🗗 **tūt-i şevkî,** *{OsT} bot. Böğürtlen.*

tuta[1], [tut-a طوته] *is.* **1.** Tehlike. **2.** *{OsT}* Hastalık nöbeti; sara.

tuta[2], [tut-a طوته] *{eAT} ünl.* **1.** Tutsan a! **2.** *is. {ağız}* Meyveleri elle toplama. [DS]

tuta[3], [? tuta] *{ağız} is.* Kara dut.[DS]

tutabilirlik, -ği [tut-a+bil-ir-lik] *is. fiz.* Bir maddenin bir şeyi yüzeyde tutabilme yeteneği.

tutacak, -ğı [tut-acak] *is.* **1.** Sıcak kapları tutmakta kullanılan kalın, ısı geçirmez eldiven ya da birbirine iple bağlı iki bez parçasından oluşan mutfak gereci; tutaç; tutak. **2.** *{ağız}* Bir tür maşa. [DS]

tutaç, -cı [tut-aç] *is.* **1.** Tutacak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Laboratuar maşası.

tutağaç, -cı [tut-ağaç] *{ağız} is.* Tutacak. [DS]

tutağan, [tut-ağan طوتغان] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** İyice tutan; sıkıca tutan. **2.** Çok tutan.

tutaj, [? tutaj] *{ağız} is.* Genç kız. [DS]

tutak[1]**, -ğı** [tut-ak طوتق] *is.* **1.** Bir eşyayı tutmak, kaldırmak için özel olarak yapılmış tutma yeri; sap; kulp. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Sabanın elle tutulacak yeri. [DS] **3.** Maşanın, kerpeten, makas vb. eşyaların kollarından her biri. **4.** Tutacak. **5.** Rehine; tutsak. **6.** *{ağız}* İskambilde, karşısındakinin elindekini aldıran aynı cins oyun kâğıdı. [DS]

tutak[2]**,** [tōt-ak / tut-ak طوطق] *{eT} {eAT} {OsT} is.* Dudak. [Mühennâ]

tutak[3]**, -ğı** [tut-ak] *{ağız} sf.* Cimri. [DS]

tutak[4]**, -ğı** [tut-ak] *{ağız} is.* Tandırın hava deliği tıkacı. [DS]

tutak[5]**, -ğı** [tut-ak] *{ağız} is.* **1.** Önlük. **2.** El bezi. **3.** Bulaşık bezi. [DS]

tutak[6]**, -ğı** [tut-ak] *{ağız} is.* Sara hastalığı. [DS] 🗗 **tutak bal,** *{ağız} Ağılı bal; deli bal.* [DS]

tutak[7]**, -ğı** [tut-ak] *{ağız} is.* Rehin; tutu. [DS]

tutak[8]**, -ğı** [tut-ak] *{ağız} is.* Saç örgülerinin uçlarındaki bağlar. [DS]

tutaklamak, [tutak-la-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Birine veya bir yere sıkı sıkıya bağlanma. **2.** Bir işe girmek için önceden ücretsiz olarak işe başlamak. [Mühennâ]

tutalak[1]**, -ğı** [tut-a-lak] *{ağız} is.* Bir kimsede zaman zaman görülen terslik veya huysuzluk. [DS]

tutalak[2]**, -ğı** [tut-a-la-k] *{ağız} is.* Uçurumlu yollardaki dönemeçler. [DS]

tutalga[1]**,** [tut-al-ġa طوتالغه] *{OsT} {ağız} is.* Hastalık nöbeti; sara nöbeti. [DS]

tutalga[2]**,** [tut-al-ga] *{ağız} is.* Sözde sebep; bahane. [DS]

tutalık, -ğı [tut-a-lık] *{ağız} is.* Sara hastalığı. [DS]

tutam[1]**,** [tut-am طوطام] *is.* **1.** Deste; demet. *{eT} {OsT} (aynı)* [KB] **2.** Birbirine çok yakın, bir elle hepsi de yakalanabilecek durumda bulunan bitki ya da filiz topluluğu. **3.** Bankacılıkta, borsadan pay alabilmek için gerekli olan en az şirket sermayesi; hisse, lot. **4.** *sf.* (Sayı sıfatı ile birlikte) baş parmakla diğer parmakların uçlarından değecek biçimde birleştirildiği anda avuç içinin alabileceği miktarda olan. **5.** Çok az; azıcık. 🗗 **tutam tutam,** *El içi ile tutulabilecek miktarda olan şeylerden pek çoğu bir arada; demet demet.*|| **tutam yeri,** *{OsT} Kabza; tutamak.*

tutam[2]**,** [tut-am] *{ağız} is.* Belge. [DS]

tutam[3]**,** [tut-am] *{ağız} is.* Durum. [DS]

tutamaç, -cı [tut-a-maç] *{ağız} is.* Bir şeyin tutmaya, çekmeye yarayan parçası; tutamak; kulp. [DS]

tutamak[1]**, -ğı** [tut-a-mak طوتاق] *is.* **1.** Bir şeyi tutmaya, çekmeye, kaldırmaya yarayan parçası; kulp; tutamaç; kabza. *{OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** Bir balık oltasında kamışın ucundaki topuz kısmı. **3.** *spor.* Dağcıların tırmanma ya da iniş sırasında destek aldıkları az ya da çok doğal çıkıntı. **4.** *spor.* Jimnastikçilerin hareketleri sırasında elleriyle tuttukları yatay çubuk parçaları. **5.** *mecaz.* Bir görüşü savunurken kullanılabilecek dayanak; delil; beyyine; ip ucu. *{ağız} (aynı)* [DS] **6.** *mecaz.* Tutunacak, dayanacak güvenecek şey. **7.** *{ağız}* Sebep; bahane. [DS] **8.** *{ağız}* Tutacak. [DS]

tutamak[2]**,** [tot-ā-mak] *(tuta:mak) {eT} gçl. f. [-r]* → totamak. [EUTS]

tutamak[3]**,** [tut-a-mak] *{ağız} is.* Kilit. [DS]

tutamak[4]**,** [tut-a-mak] *{ağız} is.* İş güç; meslek. [DS]

tutamak[5]**,** [tut-a-mak] *{ağız} is.* Kolayca tutuşan, ince, kuru dal. [DS]

tutamak[6]**,** [tut-a-mak] *{ağız} is.* Bir kimseye ait toprak parçası. [DS]

tutamaklı, [tutamak-lı] *{ağız} sf.* **1.** Eli işe yatkın; becerikli. **2.** Tutumlu. **3.** Temiz. [DS]

tutamaksız, [tut-a-mak-sız] *sf.* **1.** Tutamağı olmayan. **2.** *{ağız}* Eli işe yatkın olmayan. [DS]

tutamık, -ğı [tut-a-mık] *{ağız} is.* Yardımcı. [DS]

tutamlama, [tut-am-la-ma] *is.* Tutamlamak eylemi.

tutamlamak, [tut-am-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Tutamla almak. **2.** Bir şeyi, baş parmağı ile diğer parmakları birbirine kavuşacak biçimde el içine alarak tutmak.

tutamlık, [tut-am-lık] *sf.* (Belirtilen miktarda) tutam gelecek kadar olan.

tutanak[1]**, -ğı** [tut-anak] *is.* **1.** Bir toplantıda konuşulanların yazıya aktarılarak tespitini sağlayan belge; zabıt ceridesi. **2.** Herhangi bir olayı ya da durumu açıklar nitelikte düzenlenen ve ilgili kişilerin imzasını taşıyan belge; zabıt, *(1945).* **3.** *{ağız}* Kanıt; delil. [DS] **4.** *{ağız}* Sebep. [DS]

tutanak[2]**, -ğı** [tut-anak] *{ağız} is.* Rehin. [DS]

tutanak[3]**, -ğı** [tut-anak] *{ağız} is.* **1.** Yardımcı. **2.** Yaptırma gücü; yaptırım. [DS]

tutanka, [? tutanka] *{ağız} is.* İbrik kulpu. [DS]

tutar[1]**,** [tut-ar طوتار] *{eAT} {ağız} is.* Hastalık nöbeti; sara nöbeti. [DS]

tutar[2]**,** [tut-ar] *is.* **1.** Nicelik bakımından bir şeyin bütünü. **2.** Birden çok ürün alışverişi veya hizmetle ilgili parasal değerin toplamı; meblağ. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *dbl.* Bir dilsel bildirinin ya da birimin gerçekleştirilmesi için gerekli enerji ya da nicelik olarak kapladığı alan. **4.** *{OsT}* Tutarak. 🗗 **tutarı tutmak,** *Tutarağı tutmak.*

tutar[3]**,** [tut-ar] *{ağız} is.* Dayanak. [DS]

tutar[4]**,** [tut-ar] *{ağız} is.* Arapça kelimelerde bir harfin önceki harfle birlikte okunacağını belirten işaret; cezim. [DS]

tutarak, [tut-ar-ak طوتاراق] *{eAT} is.* **1.** Ruh hastalığı nöbeti. **2.** Sara. **3.** *{ağız}* Direnme; inat. [DS] 🗗 **tu-**

tarağı tutmak, *Zaman zaman sinirliliği ya da huysuzluğu depreşerek olmadık işler yapmak.*

tutarca, [tutar-ca] *{ağız} is.* Karın ağrısı. [DS]

tutarga[1], [tut-ar-ga] *{ağız} is.* Sinir hastalıkları nöbeti. [DS]

tutarga[2], [tut-ar-ga] *{ağız} is.* **1.** Yol; yöntem. **2.** Sebep. **3.** Elverişli durum. **4.** Düzenli ve kararlı durum. [DS]

tutarga[3], [tut-ar-ga] *{ağız} is.* Pay. [DS]

tutarık, [tut-ar-ık طوتارق] *{eAT} {ağız} is.* Hastalık nöbeti; sara nöbeti. [DS]

tutarıklı, [tutarık-lı] *{ağız} sf.* Saralı. [DS]

tutarlı, [tut-ar-lı] *sf.* **1.** Bölümleri arasında mantıklı bir uyum ve bağlantı bulunan; aralarında çelişme bulunmayan; her yönden bağdaşmış; insicamlı, *(1942).* **2.** (Kişi için) davranış, düşünce ve sözleri arasında sürekli olarak mantıklı bir bağlantı ve uyum bulunan; dengeli. **3.** *zf.* Mantıklı bir bağlantı bulunacak biçimde; dengeli olarak.

tutarlık, -ğı [tut-ar-lık] *is.* Ögeleri ve bölümleri arasında mantıklı bir bağ bulunma; birbirini tutma hâli; uyuşma durumu; bağdaşım; uygunluk; düzgünlük; insicam.

tutarlılık, -ğı [tut-ar-lı-lık] *is.* **1.** Tutarlı olma durumu. **2.** Bir düşünce, konuşma, kuram vb.nin kendi iç mantığı; çelişmezlik. **3.** *psikol.* Kişinin tutum ve davranışları arasında çelişme bulunmaması durumu.

tutarsız, [tut-ar-sız] *sf.* **1.** Tutarı olmayan; tutarlı olmayan; insicamsız. **2.** Birlikten, bütünlükten yoksun olan; insicamsız, *(1942).* **3.** Birbiri ile bağlantılı ögeleri arasında bir uyum ve bütünlük bulunmayan; uyumluluk göstermeyen. **4.** Mantıksal bir düzen içinde gelişmeyen. **5.** (Kişi için) davranış, söz ve düşünceleri arasında çelişki bulunan.

tutarsızlık, -ğı [tut-ar-sız-lık] *is.* Tutarsız olma durumu; çelişme durumu; mantığa uymayan; insicamsızlık.

tutaş[1], [tut-aş ططاش] *is.* **1.** *{eAT}* Tesadüf; karşılaşma. **2.** *{ağız} sf.* Bitişik; aralıksız. [DS] 🗗 **tutaş etmek,** *{eAT} Karşılaştırmak; tesadüf etmelerini sağlamak.*|| **tutaş eylemek,** *{eAT}* → tutaş etmek.|| **tutaş olmak,** *{eAT} 1. Rastlamak; karşılaşmak. 2. Yaklaşmak.*

tutaş[2], [tutaş] *{ağız} is.* Henüz evlenmemiş kız. [DS]

tutaşı, [tutuş-mak > tutuş-ī / tutaş-ī] *(tutaşı:) {eT} is.* **1.** Yakın; komşu. **2.** *zf.* Her zaman; daima; muttasıl. [DLT] [KB]

tutaşmak, [tut-a-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Karşılıklı olarak bağlanmak; birbirine bağlanmak. [Mühennâ]

tutaya, [*eT.* tutayaġ] *{ağız} is.* Elle meyve toplama. [DS]

tutayağ, [tutayaġ] *{eT} is.* Zaptetme. [EUTS]

tutayak, [tutayak / tutyak] *{eT} is.* **1.** Tutunma; sağlam bağlanmış olma. [Gabain] **2.** Zaptetme. [EUTS]

tutçak, -ğı [tut-cak] *{ağız} is.* **1.** Bir tür maşa. **2.** Tutacak. [DS]

tutça, [tut-ça] *{ağız} sf.* (Nesne için) çok değerli. [DS]

tutçı, [tutuş-mak > tutaş-ī / tutçī] *(tutçı:) {eT} zf.* Durmadan; arkası kesilmeden; daima; mütemadiyen; her vakit; her zaman; muttasıl. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

tuten, [düden / tuten] *{ağız} is.* Çağlayan. [DS]

tutgak[1], [tut-mak > tut-ġāk / tutak] *(tutġa:k) {eT} is.* Geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük; öncü. [DLT] [KB]

tutgak[2], [tut-mak > tut-ġāk] *(tutga:k) {eT} is.* **1.** İnilti; nale; feryat. [EUTS] **2.** Sara nöbeti.

tutgan, [tut-mak > tut-ġān] *(tutġa:n) {eT} sf.* Daima tutan. [DLT]

tutgetir, [tut+get-ir] *{ağız} is.* Maşa. [DS]

tutgu, [tut-ġū] *(tutġu:) sf.* **1.** *{eT}* Tutacak. **2.** *{ağız}* Mahkeme kararını gösterir belge; ilam. [DS]

tutguç, [tut-mak > tut-ġūç] *(tutġu:ç) {eT} is.* Kahvaltı; bir parça yemek. [DLT]

tutguçı, [tut-mak > tut-ġuçī] *(tutġuçı:) {eT} sf.* Tutucu. [DLT]

tutguluk, [tut-ġuluk] *{eT} sf.* Tutma hakkı olan; tutma isteği olan. [DLT]

tutgun, [tut-mak > tut-ġūn طوتغون] *(tutġu:n) {eT} {eAT} {OsT} is.* Tutkun; yakalanan; esir; tutsak. [DLT] [KB]

tutgurmak, [tut-mak > tut-ġur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yapmak; ifa etmek; kurmak. [EUTS]

tutguruglı, [tut-ġur-uġ-lī] *(tutġuruġlı:) {eT} sf.* Kurucu bilgi; yaratıcı düşünce. [ARAT]

tutıya, [? tutıya] *{ağız} is.* Değerli eşya. [DS]

tuti, [Far. ṭūṭī طوطی] *(tu:ti:) {eT} {OsT} is. zool.* Bir cins papağan; dudu kuşu. [Bahşayiş] 🗗 **tūtî-gûyā,** *{OsT} Konuşan papağan.*|| **tūtî-i mu'cize-gûy,** *{OsT} Mucize söyleyen papağan.*|| **tūtî-i şekker-hā,** *{OsT} 1. Şeker çiğneyen papağan. 2. Güzel sözler söyleyen sevgili.*

tutiname, [Far. ṭūṭī-nāme طوطی نامه] *(tu:ti:na:me) {OsT} is.* **1.** Dudu kuşlarını konu edinen manzum hikâye kitapları. **2.** Asılsız ve anlamsız uydurma sözler ve hikâyeler.

tutiya, [Ar. tūtiyā توتیا] *(tu:tiya:) {eT} {OsT} is. kim.* **1.** Çinko. [Bahşayiş] **2.** Göz sürmesi; sürme. [Bahşayiş]

tutiyan, [Far. ṭūṭīyān طوطیان] *(tu:ti:ya:n) {OsT} is.* Papağanlar; dudu kuşları.

tutiye, [Far. tūtīyye توتیه] *(tu:ti:ye) {OsT} is. bot.* Dutgiller.

tutka, [tut-ka] *{ağız} is.* Parmakta çıkan çıban. [DS]

tutkaç, -cı [tut-kaç] *{ağız} is.* **1.** Tutacak. **2.** Deri terbiyesinde, gönleri parlatmak için kullanılan cila. [DS]

tutkal[1], [tut-ġan / tut-ġal > tutkal] *is.* **1.** Tahta, kâğıt, mukavva gibi şeyleri yapıştırmakta kullanılan kıkırdak ve deri gibi hayvansal maddelerden yapılma kuruyup sertleşme özelliği bulunan yapışkan madde; yelim. **2.** Yapıştırıcı özelliği nedeniyle aynı işlerde kullanılan plastik sentetik madde. ☐ **tutkal gibi,** *(Kişi için) sırnaşık ve yapışkan.* ‖ **tutkal şerbeti,** *İçine çok az eritilmiş tutkal katılan ılık su.*

tutkal[2], [? tutkal] *{ağız} is.* Yüke dayanıklı hayvan. [DS]

tutkalcı, [tutkal-cı] *is.* Tutkalla yapıştırma işleriyle uğraşan kimse.

tutkalcılık, -ğı [tutkal-cı-lık] *is.* Tutkalcının işi.

tutkallama, [tutkal-la-ma] *is.* Tutkallamak eylemi.

tutkallamak, [tut-kal-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Üzerine tutkal sürmek. **2.** Tutkalla yapıştırmak.

tutkallanma, [tutkal-la-n-ma] *is.* Tutkallanmak eylemi.

tutkallanmak, [tutkal-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tutkal sürülmek; tutkal ile yapıştırılmak. **2.** Tutkal bulaşığı olmak. **3.** [tutkal-lan-mak] *gçsz. f.* Tutkal sahibi olmak; tutkal edinmek.

tutkallı, [tutkal-lı] *sf.* **1.** Tutkalı olan; içeriğinde tutkal bulunan. **2.** Tutkal sahibi olan. **3.** Tutkal sürülmüş olan; tutkal ile yapıştırılmış olan.

tutkalsız, [tutkal-sız] *sf.* **1.** Tutkalı bulunmayan. **2.** Tutkal sürülmemiş, tutkalla yapıştırılmamış olan. **3.** İçeriğinde tutkal bulunmayan.

tutkan, [tut-kan] *{ağız} is.* İlme denilen dikenli çalı. [DS]

tutkap, [tut+kap] *{ağız} is.* Polis veya jandarma. [DS]

tutku[1], [tut-mak > tut-kū] *is.* **1.** *(tutku:) {eT}* Kapama; zaptetme. [EUTS] **2.** Aşk, nefret, yükselme hırsı, cimrilik gibi bir kimseye egemen olan irade ve yargıları aşan yoğun ve güçlü istek; ihtiras. **3.** Kişiyi bir şeye eğilime ya da ona karşı olmaya iten güçlü duygu. **4.** Karşı konulmaz derecede şiddetli eğilim ya da sevgi; iptila. ☐ **tutkuya kapılmak,** *Aşırı istek ya da eğilim içinde olmak.*

tutku[2], [tut-ku] *{ağız} is.* Perde. [DS]

tutku[3], [tut-ku] *{ağız} is.* Saç tokası. [DS]

tutkuç, -cu [tut-kuç] *{ağız} is.* Tutacak. [DS]

tutkug, [tut-mak > tut-ku-ġ] *{eT} is.* Rehin. [EUTS]

tutkulaşma, [tut-ku-la-ş-ma] *is.* Tutkulaşmak eylemi.

tutkulaşmak, [tut-ku-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tutku durumuna gelmek; ihtiras hâlini almak.

tutkulu, [tut-ku-lu] *sf.* **1.** Tutku dolu; ateşli. **2.** Tutkuların etkisi ile hareket eden; tutkusu olan; ihtiraslı.

tutkun[1], [tut-kun طوتقون] *sf.* **1.** *{OsT}* (Dil vb. için) tutuk; tutulmuş. **2.** Bir şeye aşırı bağlı olan; tutku ile bağlanmış olan; meftun. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** (Kişi için) ona gönül vermiş, bağlanmış olan; âşık olan. **4.** Çekingen; utangaç. **5.** Felçli; inmeli. **6.** (Kişi için) dilinde tutukluk olan. **7.** Tıkanmış; tıkalı. **8.** Tutulmuş; uğramış. **9.** *is.* Kötü bir şeye aşırı ölçüde bağlı olan kimse; düşkün; müptela. **10.** Durgunluk; tıkanma; tıkanıklık. ☐ **tutkun avlamak,** *Aptal birini kandırmak.* ‖ **tutkun vermek,** *Yakayı ele vermek; yakalanmak.*

tutkun[2], [tut-kun] *{ağız} sf.* **1.** (Ürün için) verimli; bol. **2.** (Renk için) koyu. **3.** (Gökyüzü için) bulutlu. [DS]

tutkunluk, -ğu [tut-kun-luk طتغناق] *is.* **1.** Tutkun olma durumu; meftunluk; meftuniyet. **2.** *{OsT}* Tutukluk.

tutlaştırmak, [tut-la-ş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Karşısındaki, istemediği hâlde eline bir şey sıkıştırmak; tutuşturmak. [DS]

tutma[1], [tut-ma] *is.* **1.** Tutmak eylemi. **2.** Bir yıllığına anlaşmalı çiftlik işçisi; geçici işçi; yanaşma. **3.** *{ağız}* Hizmetçi; uşak; işçi. [DS] **4.** *{ağız}* Metres; dost. [DS] **5.** Toprağın yağış sularını akarsulara ulaşmadan alıkoyma gücü ve olgusu. **6.** *psikol.* Belleğin bilgileri saklama özelliği. **7.** *spor.* Rakibi yakalama biçimi veya hareketi. **8.** (Peynir ya da yoğurt için) süt mayalandıktan sonra pıhtılaşmaya başlaması. **9.** *{ağız}* Kesilmiş ayran. [DS] **10.** Bir yapıştırıcının sürüldüğü yerde katılaşma durumu ya da yapıştırma etkisi. **11.** *{ağız}* Konukların götürüldüğü düğün hamamı. [DS]

tutma[2], [tut-mak > tut-mā] *(tutma:) {eT} is.* Sandık. [DLT]

tutmaç[1], **-cı** [tutma+aş / tut-mak > tut-maç تتماج] *is.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Makarna veya şehriye ile yapılan bir yoğurtlu çorba. [DLT] [Bahşayiş] **2.** Dört köşe kesilmiş ve kurutulmuş hamur parçaları ve mercimekle yapılan çorba; erişte çorbası. *{ağız} (aynı* [DS] **3.** *{ağız}* Kurumuş yufka. [DS] **4.** *{ağız}* Kesilmiş hamur içine kavurma konularak yapılan bir çeşit çorba. [DS] ☐ **tutmaç aşı,** *{ağız} Üstüne kavrulmuş kıkırdak dökülerek yenilen bir tür hamur çorbası.* [DS]

tutmaç[2], **-cı** [tut-maç] *{ağız} is.* Çoban. [DS]

tutmak[1], [tu-mak *(tıkamak; kapamak)* > tu-t-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** *{eT}* Tutmak; elinde bulundurmak; eliyle kavramak; kavrayarak eline almak; almak. [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [Üç İtigsizler] **2.** *{eT}* Takdim etmek. [Gabain] **3.** *{eT}* (Makam için) ele geçirmek; denetimi ya da etkisi altına almak; idare etmek; yönetmek. [ETY] [Gabain] **4.** *{eAT}* Ele geçirmek; istila etmek; kaplamak. **5.** *{eT}* Yakalamak. [DLT] [EUTS] [Tekin] **6.** *{eT} {eAT} {OsT}* Korumak; muhafaza etmek; saklamak; giz-

lemek. [Gabain] [Tekin] **7.** (Bir şeyi) bedeninin bir yerine sıkıştırarak durdurmak. **8.** (Duygu, tepki, gülme, ağlama, gözyaşı vb. için) açığa vurmamak; saklamak; göstermemeye çalışmak; bastırmak. **9.** (Kişi, nesne için) düşmesine engel olmak; yakalamak. **10.** (Kişi, hayvan vb. için) kaçmasına engel olmak. **11.** (Kişi, hayvan, sıvı, para vb. için) gitmesine, akmasına, çıkmasına engel olmak; alıkoymak. *{eAT} {OsT} (aynı)* **12.** Bir yerinden kavrayarak hareketini engellemek ya da yönlendirmek; idare etmek. **13.** (Av için) avlamak; yakalamak. **14.** (Eşya ve nesneler için) onu yerinde sabitleştirmek; yerinde durmasını sağlamak; sabit kılmak. *{eAT} (aynı)* **15.** (Kişi ya da hayvan için) çıkamayacağı bir yere kapamak; tevkif etmek; hürriyetinden mahrum edip bir yere kapamak; tutuklamak. **16.** Yanında bulundurmak, alıkoymak. **17.** (Bir nitelik için) öyle kalmasını sağlamak; öyle bulundurmak; herhangi bir durumda bulundurmak. *temiz tutmak.* **18.** (Beden ya da organ için) belli bir durum aldırmak ve bu durumu sürdürmek. *başını dik tutmak.* **19.** (Kişi için) bir yerden gitmemesi için bir engel ya da neden oluşturmak. **20.** (Verdiği söz, ettiği yemin vb. için) yerine getirmek; gereğini yapmak; gerçekleştirmek. **21.** (Öğüt, söz vb. için) dinlemek; uygulamak; dışına çıkmamak. **22.** (Bir kişi ya da grup için) destek olmak; ondan yana çıkmak; desteklemek. **23.** (Bir kişiyi, bir şeyi vb.) değer vermek; beğenmek; takdirle karşılamak; önemsemek; benimsemek. **24.** (Farklı öge ya da bölümler için; genellikle olumsuz biçimde kullanılır) tutarlılık içinde bulunmak; mantıksal uyum içinde olmak; uygun gelmek, çelişmez olmak. *bir dediği ötekini tutmamak.* **25.** (Yer için) ayırmak ya da ayırtmak. **26.** (Bir kişi için) yapmakta olduğu işte oyalamak; işinden alıkoymak; bekletmek. **27.** (İşçi vb. için) bir kimseyi çalıştırmak üzere ücret vererek anlaşmak; para ile çalıştırmak; hizmetine almak. **28.** (Ev, araba, dükkân, tarla, bahçe vb. için) kiralamak. **29.** (Yol, geçit vb. için) işgal etmek; gidiş gelişi engellemek; denetim altına almak; kapamak; seddetmek. *{eAT} (aynı)* **30.** (Ün, söz vb. için) yayılmak; herkesçe bilinir olmak. **31.** *{eAT} {ağız}* İlk defa kullanmak. [DS] **32.** (İçki vb. için) aşırı derecede sarhoş etmek; dokunmak; etkisini göstermek; etkilemek. **33.** (Uyuşturucu, ağrı kesici vb. madde için; genellikle olumsuz olarak) etkisini göstermek. *morfîn tutmadı.* **34.** (Taşıt için) midesini bulandırmak. **35.** (Yer için) oraya varmak; ulaşmak. **36.** (Mermi, ok, taş vb. için) hedefe isabet etmek. **37.** (Kişi için) çok sayıda atmak; hedef olarak seçmek; nişan alarak atmak. *taşa tutmak.* **38.** Oluşmak; bağlamak. *Ekinler başak tuttu.* **39.** Kazanmak; edinmek; elde etmek. *{eAT} (aynı) biraz et tutmak.* **40.** (Para ya da mal için) bir alacak ya da verecek bedeli saymak; karşılık saymak. *önceki verdiklerime tut.* **41.** Öyle saymak; öyle kabul etmek; addetmek; var saymak; farz etmek. *{eAT} {OsT} (aynı) Bunları geçmişte yaşadıklarına tut. Tut ki gelmedi.* **42.** Başlamak. *Müdüründen tut, ta kapıcısına kadar...* **43.** (İlenç, lanet vb. için) hedefine ulaşmak; gerçekleşmek. **44.** (Ağrı, hastalık vb.) etkisini göstermeye başlamak; tekrar ortaya çıkmak; musallat olmak. **45.** (Boya, yapıştırıcı vb. için) verilen biçimi korumak; istenilen şekli almak; olduğu gibi kalmak. *pantolon ütü tutmuyor.* **46.** (Yalan, hile vb. için) farkına varmak; sezmek; anlamak; yakalamak. **47.** (İş için) çalışmaya başlamak; herhangi bir anlayışla işe girişmek; çalışmak. **48.** İstenilen biçimde yapmak; bir işi şu veya bu biçimde sürdürmek; içine girmek; girişmek; yapmak; amel etmek. *{eAT} (aynı) işi sıkı tutmak.* **49.** (Yer için) rüzgâr, yağmur vb. etkisinde kalmak; etkisine açık olmak; uğramak. *rüzgâr tutmak.* **50.** (Kişi için; olumsuz biçimde) yükselişine engel olamamak. **51.** (Nitelik için; karşılaştırmalarda) onun değerinde olmak; yerini almak; niteliklerine erişmek. **52.** (Sorumluluk için) bir şeyden dolayı bir kimseye sorumluluk yüklemek; onu sorumlu saymak. **53.** (Bitki için) kök salmak; büyümek; gelişmek. **54.** *{eAT}* (Dişi hayvan için) çiftleştikten sonra gebe kalmak. **55.** (Bir şeyin ucundan, kıyısından vb.) yapılan işe yardım etmek. **56.** *gçl. f.* (Yol, iz, teknik vb. için) o yolu izlemek; o yoldan gitmek; onu benimsemek. **57.** (Yiyecek, içecek vb. için) takdim etmek; sunmak; vermek; ikram etmek. **58.** (Ceket, palto vb. için) giymesine yardımcı olmak. **59.** *{OsT}* Kullanmak; örtünmek. *yaşmak tutmak.* **60.** (El ile kullanılan alet için) kullanmak; onunla iş yapmak. **61.** *as.* Bir yeri savunmak; işgal altında bulundurmak. **62.** (Sayı için) zihninde kararlaştırmak; o sayıyı düşünmek. *{eAT} (aynı)* **63.** Yöneltmek; doğrultmak; yaklaştırmak; etkisine bırakmak. *fener tutmak.* **64.** Yönelmek. **65.** (Bankacılıkta) durdurmak, bloke etmek. **66.** Biriktirmek, tasarruf etmek. **67.** Beklenen sonucu vermek; yadırganmamak. **68.** Bir işlevi yerine getirebilecek durumda olmak; iş görebilecek durumda olmak. *bacakları tutmamak.* **69.** (Bir duygu, durum vb. için) etkisi altına almak. *inatçılığı tutmak.* **70.** Başarılı olmak; belli bir sonuç vermek; iyi sonuçlanmak. **71.** (Kitap, yayın vb. için) çok satmak; ilgi görmek; çok beğenilmek; benimsenmek. **72.** Belli bir süreyi kaplamak; doldurmak. **73.** (Kırağı, çiy, kar vb. için) yeryüzünde görünür hâle gelmek; örtmek; erimeden kalmak. **74.** Denk gelmek; isabet etmek. *Attığın tutmadı.* **75.** (Boya, yapışkan vb. için) sürüldüğü, yapıştığı yerden çıkmaz olmak; üstünde kalmak. *Boya tuttu.* **76.** (Yemek için) hafifçe dibi yanmak. **77.** Kaplamak; bürümek. *Yolları duman tuttu.* **78.** (Hesap için; para olarak) belli bir değere, niceliğe ulaşmak. **79.** *{eAT} {OsT}* Bir şeyi karşısına koymak. **80.** (Erkek için) bir kadın eşi olmak. *Ağanın kızını tutuyor.* **81.** *yard. f.* (Tutanak, not vb. ile) belirlemek; tespit etmek;

yazmak; saptamak; kaydetmek. **82.** (Hesap, muhasebe için) yazmak; kaydetmek. **83.** (Tavla için) istenen zarı atmak. **84.** (Nöbet vb. için) o görevi yerine getirmek. **85.** (Oruç için) ibadeti yerine getirmek. **86.** (...eceği zarf fiili ile) beklenmedik bir zamana gelmek; uygun olmayan bir durumla karşılaşmak. 🗗 **tuta birmek,** *{eT} Tutuvermek.*|| (iler) **tutar yeri kalmamak,** *1. Çok eskimek; delik deşik olmak. 2. Savunulamayacak durumda olmak.*|| **tut kap,** *{eAT} Kavga; mücadele.*|| **tut etmek,** *{ağız} Alıkoymak.* [DS]|| **tut kelin perçeminden,** *Çözümlenmesi güç bir durum karşısındaki çaresizlik.*|| **tut ki...** *Var sayalım; farz et.*|| **tutmak kapmak,** *{eAT} Atıp tutmak.*|| **tuttuğu dal elinde kalmak,** *Güvendiği kişi ya da umut bağladığı bir iş beklendiği gibi olumlu çıkmamak; değerini ve önemini kaybetmek; güvendiği dağlara kar yağmak.*|| **tuttuğunu koparmak,** *Çok becerikli olmak; giriştiği her işte başarılı olmak.*

tutmak[2], [tu-mak *(kapamak)* > tu-t-mak] *gçl. f. [-ar] {eT} is.* Tutamak; sap. [EUTS] [Gabain]

tutmak[3], [tut-mak طوتمق] *{OsT} is.* Emanet; geçici olarak bırakılan nesne. 🗗 **tutmağa vermek,** *{OsT} Emanet bırakmak; geçici bir süre için vermek.*

tutmalı, [tut-ma-lı] *sf.* **1.** Tutması bulunan. **2.** (Geçme için) sıkı birleştirmeli.

tutmalık, -ğı [tut-ma-lık] *is.* **1.** Tutmaya, tutunmaya yarayan nesne. **2.** *spor.* Spor ayakkabılarının kaymaması için altlarına yerleştirilen küçük konik pütürler; krampon.

tutnak, -ğı [tut-(a)nak] *{ağız} is.* Mahkeme kararını gösteren belge; ilam. [DS]

tutoşmak, [tut-uş-mak / tut-oş-mak] *{eT}* → tutuşmak.

tutrak, [tut-(u)r-ak توترق] *{eAT} is.* Ateşi tutuşturmakta kullanılan çerçöp.

tutruğ, [tut-mak > tut-(u)r-uġ / tutzuġ / tutsuġ] *{eT} is.* Vasiyet. [DLT]

tutruk[1], [tut-mak > tut-ur-mak > tut(u)r-uk] *{eT} is.* Dayanak. [KB]

tutruk[2], [tut-(u)r-uk طترق] *{eAT} {ağız} is.* Ateşi tutuşturmakta kullanılan çerçöp. [DS]

tutsak[1], **-ğı** [tut-sak طوتساق] *is.* **1.** Savaş sırasında ele geçirilen düşman askeri; esir. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** *mecaz.* Bir kimseye veya bir şeye körü körüne bağlanmış kimse; iradesini özgürce kullanamayan kişi. **3.** *sf.* Özgürlüğü olmayan; esaret altında bulunan.

tutsak[2], **-ğı** [tut-sak] *{ağız} is.* Rehin; tutu. [DS] 🗗 **tutsak etmek,** *{ağız} Engel olmak; alıkoymak.* [DS]

tutsaklık, -ğı [tut-sak-lık طوتساقلق] *is.* **1.** Tutsak olma durumu; esaret. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** Tutsak kimsenin durumu. **3.** *mecaz.* Baskıcı, zorba bir buyruğun altında bulunma. **4.** *mecaz.* Bir kimseye duyulan, özgürce davranmayı engelleyen bağımlılık. **5.** *as.* Savaşta düşman eline düşen askerlerin statüsü.

tutsık, [tut-mak > tut-sık] *{eT} sf.* **1.** (Devlet, yurt için) tutacak; kurulacak. [ETY] **2.** Tutma. [Gabain]

tutsuğ, [tut-mak > tut-suġ] *{eT} is.* Vasiyet; vasiyetname. [DLT]

tutsuk[1], [tut-mak > tut-suġ] *{eT} is.* → tutsuğ. [ETY]

tutsuk[2], **-ğu** [tut-suk] *{ağız} is.* Rehin; tutu. [DS]

tutsukmak, [tut-mak > tut-suk-mak] *{eT} edil. f. [-ar]* **1.** Tutulmak; yakalanmak. [DLT] [Gabain] **2.** Hapsedilmek. [EUTS]

tutşı, [tut-mak > tut-āş-ī / tut-uş-ī / tut-şī] *(tutşı:) {eT} is.* **1.** Yakın komşu. [DLT] **2.** Devamlı; her zaman; daima. [KB]

tutşukmak, [tut-(u)ş-uk-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Toplanmak. [EUTS]

tuttacı, [tut-tacī] *(tuttaçı:) {eT} sf.* Tutucu. [DLT]

tutti, [İt. tutti *(herkes)*] *is. müz.* Bir orkestradaki bütün çalgıların katılımı ile seslendirilen bölüm. 🗗 **tutti frutti,** *Meyve şekerlemeleriyle süslenmiş, çilekli dondurma ile kaplı vanilyalı dondurma.*

tuttuk, -ğu [tut(t)-uk] *{ağız} is.* Rehin; tutu. [DS]

tutturabildiğine, [tut-tur-a+bil-di(k)-i-n-e] *zf.* (Satış için) belli bir fiyatı olmaksızın; kabul ettirebildiği kadara.

tutturaç, -cı [tut-tur-aç] *is.* Bir şeyi bir yere bağlayıp tutturmaya yarayan küçük nesne.

tutturgaç, [tut-tur-gaç] *is.* Kâğıtları birbirine tutturmak için kullanılan kıvrımlı küçük tel parçası; ataç.

tutturma, [tut-tur-ma] *is.* Tutturmak eylemi.

tutturmak, [tut-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Tutmasını sağlamak. *{eT} (aynı)* [DLT] **2.** Bir şeyi bir şey ile bir yere iliştirmek. **3.** Birden çok ögeyi bir araya getirmek ve birbirine bağlamak. **4.** Bir kimseyi veya nesneyi hedef almalarını sağlamak. *taşa tutturmak.* **5.** (Atış için) isabet ettirmek; denk getirmek; değdirmek. **6.** (Tahmin için) denk getirmek. **7.** (Kazanmak için) gerekli olan sayıda puanı ya da rakamı elde etmek; puana ulaşmak. **8.** Yakalatmak; avlatmak. *{eT} (aynı)* [DLT] **9.** Birinin biri tarafından görevlendirilmesini sağlamak; kiralatmak. **10.** Yapmaya devam etmek; sürdürmek. *Bir deniz muhabbetidir tutturmuşlar...* **11.** (Köpek için) birini ısırtmak veya yakalatmak. **12.** *{ağız}* Yazmacılıkta, boyayı beze çıkmayacak biçimde emdirmek. [DS] **13.** *{ağız}* Sezdirmek. [DS] **14.** *gçsz. f.* Herhangi bir konuda diretmek; aklına koyduğu şeyi ısrarla istemek; ayak diremek. *{ağız} (aynı)* [DS]

tutturmalık, -ğı [tut-tur-ma-lık] *is.* İki şeyi birbirine tutturmaya yarayan küçük nesne; iğne; toka; kopça; düğme vb.

tutturuk, -ğu [tut-tur-uk] *{ağız} is.* **1.** Raptiye. **2.** Ateşi tutuşturmaya yarayan çıra, çalı vb. şey; tuturuk. [DS]

tutturuş, [tut-tur-uş] *is.* Tutturmak eylemi ve biçimi.

tutu[1]**,** [tut-u طوتو] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Rehin; ipotek. [DS] **2.** *{ağız}* Paranın veya bir malın değeri; kıymet. [DS] **3.** *{ağız}* Güvey evinden gelin evine gönderilen ilk armağan. [DS] **4.** *{ağız} folk.* Nişanlılara tarafların gönderdiği armağanlar. [DS] **5.** *{ağız} folk.* Nişan. [DS] **6.** *{ağız}* İki kişi arasında önceden belirlenen ve üçüncü bir kişi araya girdiğinde anlaşmalı kişilerden diğerinin bilgisi dahilinde olduğuna dair üçüncü kişiye verilen mendil, çakı gibi bir teslim tesellüm eşyası. *"Şu mendili tutu olarak eve götür de sana bastonumu versinler."* [DS] **7.** *{ağız}* Belirti; iz; işaret. [DS] 🗗 **tutu komak,** *{eAT} {OsT} Rehin olarak bırakmak.*|| **tutuya koymak,** *(Borçlu için) alacaklıya, borcuna güvence olması için borcunu ödediğinde geri almak üzere değerli bir malı geçici olarak bırakmak.*

tutu[2]**,** [tut-u] *{ağız} is.* Halay. [DS]

tutuba, [tut-u + aba / tut-ma ? > tutuba] *{ağız} is.* Hizmetçi. [DS]

tutucu[1]**,** [tut-ucu] *sf.* **1.** Tutma işini yapan; tutan. **2.** *is.* Bir madde içindeki istenmeyen şeyleri tutup ayıklamaya yarayan şey. **3.** Elle tutulması mümkün olmayan şeyleri tutmaya, yapılan işte kullanmaya yarayan parça. **4.** *{ağız}* Ateş maşası. [DS] **5.** *gnşl.* Yerleşik değerlere ve kurulu düzene sıkı sıkıya bağlı olan; değişimi kabul etmeyen; muhafazakâr. **5.** *spor.* Durmalı çıkışlarda, bisikletçiye yardım eden kişi.

tutucu[2]**,** [tutu-cu] *is.* Rehin tutan kimse; rehinedar.

tutucu[3]**,** [tut-ucu] *{ağız} sf.* Tutumlu. [DS]

tutuculaşma, [tut-ucu-la-ş-ma] *is.* Tutuculaşmak eylemi.

tutuculaşmak, [tut-ucu-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tutucu durumuna gelmek; tutucu olmak; tutuculuk yapmak.

tutuculuk, -ğu [tut-ucu-luk] *is.* **1.** Tutucu olma durumu; tutucu bir kimsenin niteliği. **2.** Güven duyulan yerleşik düzene, değerlere ve siyasal düzene sıkı sıkı bağlı olmaktan dolayı toplumda görülen değişikliklere karşı çıkma durumu. **3.** Uzlaşmaz tutucu siyasi eğilim; muhafazakârlık.

tutug, [tut-mak > tut-uġ] *{eT} is.* **1.** Efsun; büyü tutması. [DLT] **2.** Rehin. tutu. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB]

tutuglı, [tut-uġ-lı] *(tutuğlı:) {eT} sf.* **1.** Zapteden; tutan. [ARAT] **2.** Tutmaya azmeden. [DLT]

tutuglug[1]**,** [tut-uġ-luġ] *{eT} sf.* **1.** Tutulu; engelli; manialı. [Üç İtigsizler] **2.** Büyülü; efsunlu; cinli. [DLT] 🗗 **tutuglug yer,** *Tekin olmayan yer; cin çarpan yer.* [DLT]

tutuglug[2]**,** [tutuk-luġ] *{eT} sf.* Başbuğlu; reisli. [EUTS]

tutugsak, [tutuġ-sāk] *(tutuğsa:k) {eT} sf.* Tutmak isteyen. [DLT]

tutuk[1]**, -ğu** [tut-uk طوتو > Ar. تتق] *sf.* **1.** *{eT} {eAT}* Kapalı; tıkalı; örtülü. [DLT] **2.** Konuşması rahat ve akıcı olmayan; akıcı ve rahat konuşamayan. **3.** Duygu ve düşüncelerini ortaya koymaktan çekinen; sıkılgan; çekingen; durgun; utangaç. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** (Organ için) eski işlevini yerine getiremez duruma gelmiş olan. **5.** (Ses için) kısılmış. **6.** (Yol için) kapatılmış; tutulmuş olan; kesik. **7.** *{eT}* Enenmiş; iğdiş edilmiş. [DLT] **8.** *is.* Tutuklu; hapis. 🗗 **tutuk evi,** *Tutukluların konduğu yer; ceza evi; tevkifhane.*|| **tutuk su,** *biy. Toprağa düşen suyun, toprağın üst tabakasında kalan kısmı.*

tutuk[2]**, -ğu** [Çin. tu-tu(k) => tutuk] *{eT} is.* **1.** Vali; idare amiri; askerî vali. [ETY] [Gabain] **2.** Bir rütbe. [EUTS] **3.** *{ağız}* Görevli. [DS]

tutuk[3]**, -ğu** [tut-uk طوتو > Ar. تتق [Lehçe-i Osmānî]] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Perde. **2.** Yüzü örten şey; yaşmak; peçe; duvak. **3.** *{ağız}* Gelin duvağı. [DS]

tutuk[4]**, -ğu** [tut-uk] *{ağız} is.* Katılaşmamış yoğurt. [DS]

tutuk[5]**, -ğu** [tut-uk / tüt-ük] *{ağız} is.* Duman. [DS]

tutuklama, [tut-uk-la-ma] *is.* **1.** Tutuklamak eylemi. **2.** *huk.* Geçici bir süre yargıç kararı ile sanığın tutuk evine kapatılması; tevkif.

tutuklamak[1]**,** [tut-uk-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Sanığı, bir önlem olarak geçici bir süre için yargıç kararı ile özgülüğünden mahrum bırakmak; tevkif etmek, *(1955).*

tutuklamak[2]**,** [tutuk-lā-mak] *(tutukla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Enemek; enenmişliğe nispet etmek. [DLT]

tutuklanış, [tut-uk-la-n-ış] *is.* Tutuklanmak eylemi ve biçimi.

tutuklanma, [tut-uk-la-n-ma] *is.* Tutuklanmak eylemi; tevkif edilme.

tutuklanmak[1]**,** [tut-uk-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Yargıç kararı ile geçici bir süre, bir önlem olarak özgürlüğünden mahrum bırakılmak; tevkif edilmek.

tutuklanmak[2]**,** [tutuk-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Hadım köle sahibi olmak. [DLT]

tutuklaşmak, [tutuk-la-ş-mak طوتقلشمق] *{eAT} {OsT} işteş. f. [-ur]* (Savaş için) tutuşmak.

tutuklatma, [tut-uk-la-t-ma] *is.* Tutuklatmak eylemi; tevkif ettirme.

tutuklatmak, [tut-uk-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir kimsenin tutuklanmasını sağlamak; tevkif ettirmek.

tutuklu, [tut-uk-lu] *is.* **1.** *huk.* Mahkemece, suç işlediği hakkında kesin bir yargıya varılamadığı için kesin bir mahkûmiyet kararı verilmeden önce geçici bir önlem olarak özgürlüğü kısıtlanmış ve tevkif evine kapatılmış olan kimse; mevkuf. **2.** *sf.* Bir yere sıkıştırılmış olan; kapatılmış olan; hareket edemeyen. **3.** *zf.* Tutuklu olarak.

tutukluk, -ğu [tut-uk-luk] *is.* **1.** Tutuk olma durumu. **2.** Rahat ve akıcı konuşamama hâli. **3.** Çekingenlik;

utangaçlık. **4.** (Beden için) eski işlevini yerine getiremez olma hâli. **5.** (Makine, silah vb. için) işleyişinde oluşan aksaklık.

tutukluluk, -ğu [tut-uk-lu-luk] *is.* Tutuklu olma durumu; tutuklu olan kişinin durumu; mevkûfiyet.

tutukmak, [tutuk-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Paslanmak. [DLT]

tutuksamak, [tutuk-sa-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(u)-yor]* **1.** Duraksamak. **2.** Kuşkulanmak. [DS]

tutuksuz[1]**,** [tut-uk-suz] *sf.* **1.** Tutuk durumu olmayan. **2.** Tutuklanmadan yargılanan.

tutuksuz[2]**,** [tutuk-suz] *{eT} sf.* Desteksiz. [Clauson]

tutuldurmak, [tut-ul-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tutturmak; zaptetmek; alıkoymak; dahil ettirmek; dahil bulundurmak. [Üç İtigsizler]

tutulma, [tut-ul-ma] *is.* **1.** Tutulmak eylemi. **2.** Popüler hâle gelme. **3.** *gök b.* Bir gök cisminin önüne başka bir gök cisminin geçmesi ile ya da gölgesi altında kalarak görülmez olması.

tutulmak, [tut-ul-mak طوتولمق / طوتلمق / طتلمق] *edil. f. [-ur]* **1.** Hakkında tutmak eylemi gerçekleştirilmek; tutulmak; alıkonulmak. *{eT} (aynı)* [EUTS] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Elle kavranmak. **3.** Hareketi engellenmek ya da yönlendirilmek. **4.** Ele geçirilmek; yakalanmak. *{eT} (aynı)* [DLT] **5.** Alıkonulmak ya da bir yere kapatılmak. **6.** Bir durumda bulunması sağlanmak. **7.** *{eAT}* (Yol, bel, kanal vb. için) kapanmak; tıkanmak; kapatılmak. **8.** *{eAT}* (Mal, mülk, davar vb. için) ileride kullanmak üzere elde bulundurulmak; hazırda bekletilmek. **9.** Avlanmak. **10.** Denetim altına alınmak; işgal edilmek. **11.** Beğenilmek; ilgiye değer bulunulmak; popüler olmak. **12.** Desteklenmek. **13.** Ayırtılmak. **14.** Hizmete alınmak; bir iş ile görevlendirilmek. **15.** Kiralanmak. **16.** *{eAT}* (Eşya için) kullanılmak. **17.** Bir şeye yöneltilmek. **18.** Etkisine bırakılmak. **19.** (Gök cismi için) tutulma eylemi gerçekleşmek. **20.** *dönşl. f.* Hareket edemez olmak; bir şey yapamaz duruma gelmek; işlevini yerine getiremez olmak. *Kolu tutuldu.* **21.** *{ağız}* Felç olmak. [DS] **22.** *{eAT} {OsT}* (Göz için) donuklaşmak; kararmak. **23.** *{eAT} {OsT}* (İç, gönül, kalp vb. için) daralmak; sıkılmak. **24.** *{eAT}* Konuşamaz olmak. **25.** Birine âşık olmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **26.** (Yer için) orayı çok sevmek; beğenmek. **27.** (Yağmur, dolu, fırtına vb. şeye) etkisi altında kalmak; yakalanmak. **28.** (Bir kişiye, bir şeye) çok fena sinirlenmek; çok kızmak. **29.** (Hastalık için) yakalanmak.

tutulmaz, [tut-ul-maz] *sf.* Yakalanmaz; ele avuca gelmez.

tutulmazlık, -ğı [tut-ul-maz-lık] *is.* Tutulmaz olma durumu.

tutulmuş, [tut-ul-muş] *sf.* Ele geçirilmiş; engellenmiş. ◘ **tutulmuş para,** *Kontrol altına alınmış para; bloke para.*

tutulturmak, [tut-ul-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tutulmak; hapsettirilmek. [EUTS]

tutulu[1]**,** [tut-ul-u طوتولو] *sf.* **1.** Tutulmuş hâlde olan. **2.** *{eAT}* Kapalı; müphem.

tutulu[2]**,** [tutu-lu] *sf.* Rehin olan; tutu olarak bırakılmış olan; merhun.

tutulum, [tut-ul-um] *is. gök b.* Bir yıl içinde Güneş'in gök küresi üzerinde çizdiği çemberin sınırladığı daire.

tutuluş, [tut-ul-uş] *is.* Tutulmak eylemi ve biçimi.

tutum[1]**,** [tut-mak > tut-um] *is.* **1.** *{eT}* Avuç. [Gabain] **2.** *{ağız}* Tutam. [DS]

tutum[2]**,** [tut-um طوتم / طتوم / طوتوم] *is.* **1.** Tutulan yol; izlenen usul. **2.** Bir kimsenin herhangi bir olay ve durum karşısında sergilediği davranış; davranış biçimi. *{eAT} (aynı)* **3.** Bireyin geçmiş deneyimine dayanarak kendisinde geliştirdiği kanaat, inanç veya ön eğilim. **4.** Bir toplumun etkin olaylar karşısında sergilediği siyaseti yansıtan görüşlerin tümü. **5.** *{eAT} {OsT}* Durum; hâl; vaziyet. ◘ **tutum değişikliği,** *bilş. Var olan tutumların gözden geçirilerek değiştirilme veya tümüyle farklı tutumlara yerlerini bırakma süreci.*|| **tutum testi,** *sosy. Bireylerin, grupların belirlenen bir konudaki tutumlarını ölçmek üzere tasarımlanan ölçüm aracı.*

tutum[3]**,** [tut-um] *is.* Gereksiz harcamalardan kaçınma; tasarruf; iktisat; ekonomi.

tutumlu, [tut-um-lu] *sf.* Parasını gereksiz yere harcamayan; hesaplı; idareli; muktesit.

tutumluluk, -ğu [tut-um-lu-luk] *is.* Tutumlu olma durumu.

tutumsuz, [tut-um-suz] *sf.* Gereksiz yere harcamada bulunan; hesaplı davranmayan; savurgan; müsrif.

tutumsuzluk, -ğu [tut-um-suz-luk] *is.* Tutumsuz olma durumu; müsriflik; savurganlık; israf.

tutuncak, -ğı [tut-un-(a)cak] *{ağız} is.* Kabza. [DS]

tutunçsuz, [tutunç-suz] *{eT} sf.* Tutulamayan. [EUTS]

tutunçu, [tutun-mak > tutun-çü] *(tutunçu:) {eT} sf.* Tutulmuş olan. ◘ **tutunçu oğul,** *{eT} Evlatlığa alınmış oğul.* [DLT]

tutung, [Çin. tu-tu] *{eT} is.* **1.** Vali. [Gabain] **2.** Bir memuriyet unvanı. [EUTS]

tutunma, [tut-un-ma] *is.* **1.** Tutunmak eylemi. **2.** Bir uçağı ya da helikopteri havada tutan kuvvet. **3.** *bot.* Bir dayanağa tutunan bitkilerin ve hayvanların durumu.

tutunmak[1]**,** [tut-mak > tut-un-mak طتونمق / طوتونمق] *dönşl. f. [-ur] [eT. tutnur, tutnumaz]* **1.** (Düşmemek için) sıkıca yapışmak; elleriyle sıkıca kavramak. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] **2.** Umut bağlamak; güvenmek. **3.** *{ağız}* Sığınmak; dayanmak. [DS] **4.** Kendini kabul ettirmek; kendine iyi bir yer edinmek. **5.** Aynı yerde ve durumda kal-

mak; durumunu korumak; direnmek; dayanmak. **6.** Sataşmak; çıkışmak. **7.** *{eT}* Tutmak; yalnız başına tutmak; tutuşmak. [DLT] **8.** *{eT} {eAT} {OsT}* Edinmek; ittihaz etmek. [DLT] **9.** *edil. f. {eT} {eAT}* Yakalanmak; tutulmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] ◻ **tutunacak dalı olmamak,** *Güveneceği, destek alacağı kimsesi bulunmamak.*

tutunmak[2]**,** [tut-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Kendi üzerinde kullanmak; örtünmek; sarınmak; giyinmek. [DS]

tutunucu, [tut-un-ucu] *sf.* (Bitki için) yakınlarındaki bitki ya da cisimlere tutunan.

tutunuş, [tut-un-uş] *sf.* Tutunmak eylemi ve biçimi.

tuturak, -ğı [tut-ur-ak] *{ağız} is.* Ateş tutuşturucu çıra veya çalı türü şeyler. [DS]

tuturgan, [Moğ. tuturġan] *{eT} is.* Pirinç. [Mühennâ]

tuturgu, [tut-ur-mak > tutur-ġü] *(tuturgu:) {eT} is.* Emanet. [DLT]

tuturkam, [Moğ. tuturġan] *{eT} is.* Pirinç. [Gabain]

tuturkan, [Moğ. tuturġan] *{eT} is.* Pirinç. [EUTS]

tuturmak, [tut-mak > tut-ur-mak [Clauson] / tüt-ürmek [DLT]] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Ele geçirmek; yakalamak; tutmak. [DLT] **2.** *{eT}* Ismarlamak. [Mühennâ] **3.** *{eT}* Tavsiye etmek. [Mühennâ]

tuturuh, [tut-ur-uk / tuturuḫ] *{ağız} sf.* (Saç için) kabarık ve kıvırcık. [DS]

tuturuk[1]**,** [tut-ur-mak *(tutturmak)* > tut-ur-uk توتورق / طوترق] *is.* **1.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Ateşi tutuşturmakta kullanılan kâğıt, çıra, çalı vb. şeyler. [DS] **2.** *{ağız}* Ateş ya da sigara yakmak için sürterek tutuşturulan madde. [DS]

tuturuk[2]**, -ğu** [tetir ? > tutur-uk] *{ağız} sf.* Çok ekşi. [DS]

tuturuz, [tut-mak > tut-ur-uz ?] *{ağız} is.* Rehin; tutsak. ◻ **tuturuz etmek,** *{ağız} Kendine ait olmayan bir şeyi gereksiz yere elde tutmak; bekletmek; sahibine vermekte gecikmek.* [DS]

tutuş, [tut-uş] *is.* **1.** Tutmak eylemi ve biçimi. **2.** Araçlardaki dinamik davranış.

tutuşabilir, [tut-uş-a+bil-ir] *sf.* **1.** Tutuşma, kolayca alev alma özelliği olan. **2.** (Kömür için) yükseltgenme yoluyla yanma noktasına kadar ısınabilen.

tutuşkan, [tut-uş-kan] *sf.* Kolayca alev alabilen; hızla yanma özelliği taşıyan; parlama noktası 40°C'nin altında olan.

tutuşkanlık, -ğı [tut-uş-kan-lık] *is.* Tutuşmaya yatkın bir maddenin belirgin niteliği.

tutuşlamak[1]**,** [tutuş-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Yalancı tanıklık etmek. **2.** İki kişinin arasını açmak; birbirine karşı kışkırtmak. [DS]

tutuşlamak[2]**,** [tutuş-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Eline geçeni, yanındakine vermek. [DS]

tutuşlamak[3]**,** [tutuş-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* (Ateş için) yakmak; tutuşturmak. [DS]

tutuşma, [tut-uş-ma] *is.* **1.** Tutuşmak eylemi. **2.** Bir ışık yayarak alevle yanma. ◻ **tutuşma noktası,** Bir maddenin tutuşarak yanabildiği en düşük sıcaklık.

tutuşmak, [tut-mak > tut-uş-mak / tüt-mek > tüt-üşmek] *işteş. f. [-ur]* **1.** Karşılıklı olarak birbirini tutmak; birbirinin ellerini tutmak. *{eT} (aynı)* [EUTS] [DLT] [KB] **2.** (Kavga, laf vb. için) karşılıklı başlamak; girişmek. **3.** *dönşl. f.* Ateş almak; yanmaya başlamak. **4.** *mecaz.* Alev rengine bürünmek. **5.** *mecaz.* Heyecanlanmak; coşku duymak. **6.** *{eT}* Sinir çekilmesine duçar olmak; kramp hastalığına tutulmak. [Gabain] **7.** *{ağız}* (Yara için) azmak; ateşlenmek. [DS]

tutuşturma, [tut-uş-tur-ma] *is.* Tutuşturmak eylemi.

tutuşturmak, [tut-uş-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Karşılıklı olarak birbirlerini tutmalarını sağlamak. **2.** Bir kimsenin isteyip istemediğine bakmaksızın eline alelacele vermek. **3.** Alev almasını sağlamak; yanmasına neden olmak. **4.** *mecaz.* Alev rengine bürünmesine neden olmak. **5.** (Gönül, kalp için) heyecanlandırmak; coşku duymasına neden olmak.

tutuşturucu, [tut-uş-tur-ucu] *sf.* Tutuşturmaya yarayan nesne.

tutuz, [tut-mak > tut-uz] *{ağız} sf.* Bir işi veya şeyi tekeline alan; başkasını işten alıkoyan; oyalayan. [DS]

tutuzmak, [tut-mak *(tutmak, yakalamak)* > tut-uzmak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Salık vermek; tavsiye etmek; nasihat etmek. [DLT] [İKPÖy.] [KB] **2.** Emretmek. [DLT] [ARAT] [EUTS] **3.** Yakalatmak; tutturmak. [ETY] [Tekin] **4.** Teslim etmek; emanet etmek. [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] **5.** Havale etmek. [EUTS] **6.** İdare etmek. [Gabain]

tutya, [Ar. tūtiyā توتيا] *(tut'ya:) is. kim.* **1.** Çinko. **2.** Göze çekilen sürme.

tutyağ, [tut-mak > tut-uk > tutuyaġ] *{eT} is.* Zaptetme,

tutyak, [tut-mak > tut-uk / tut-u(y)-uk > tut-yak ?] **1.** Varlığa bağlanma; yakalanma. [Üç İtigsizler] **2.** Sağlam bağlanmış olmak; tutunma. [EUTS] [Gabain] **3.** Zaptetme. [EUTS]

tutyaklanmak, [tutyak-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Tutunmak. [ARAT] [Gabain]

tutyakmak, [tutyak-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Varlığa bağlanmak. [EUTS]

tutyaksız, [tutyak-sız] *{eT} sf.* Varlığa bağlanmasız. [Üç İtigsizler]

tutzuğ, [tut-mak > tut-suġ] *{eT} is.* → tutsuğ.

tu'um, [Ar. ṭa'ām > ṭu'üm طعوم] *(tuu:m) {OsT} is.* **1.** Yemeler. **2.** Tatlar; lezzetler; zevkler.

tuuş, [tüş / tuuş] *{eT} is.* **1.** Eş; arkadaş. [EUTS] **2.** Tesadüf. [EUTS] **3.** Zaman; an. [EUTS] [Üç İtigsizler] **4.** Keyfiyet; durum. [EUTS] [Üç İtigsizler]

tuvak, [tü-mak > tu-ġ > tuġ-a-k طوواق / طواق] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Duvak. **2.** Peçe.

tuval, -li [Fr. toile *(seyrek dokuma)*] *is.* Ressamların kullandığı, üzeri bezir yağı ile yağlanmış kasnağa geçirilmiş bez.

tuvalanmak, [yuvar-la-n-mak > tuva(l)lan-mak] *{a-ğız} dönşl. f. [-ır]* Yuvarlanmak. [DS]

tuvalet, [Fr. toilette] *is.* **1.** Giyinip kuşanıp süslenerek hazırlanma işi. **2.** Kadınların giydiği gösterişli gece elbisesi. **3.** Vücut temizliği, bakımı için gerekli olan nesne. **4.** Hela; yüznumara; ayakyolu. 🗗 **tuvalet ispirtosu,** *Hekimlikte temizlik amacıyla kullanılan binde 966 oranında alkol bulunan ispirto; beyaz ispirto.*‖ **tuvalet kâğıdı,** *Ayakyolunda temizlenmek için kullanılan özel kâğıt.*‖ **tuvalet masası,** *Kadınların tuvalet esnasında kullandıkları aynalı masa.*‖ **tuvalet sabunu,** *Tuvalette temizlik için kullanılan sabun.*‖ **tuvalet takımı,** *Tuvalet ve makyaj malzemeleri bulunan çanta ya da kutu.*

tuvaletçi, [tuvalet-çi] *is.* Genel tuvalet işleten kimse.

tuvallah, [yuvar-la-k > tuvallaḫ] *{ağız} sf.* Yuvarlak. [DS]

tuvallamak, [yuvar-la-mak > tuvalla-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yuvralmak. [DS]

tuvaltı, [? tuvaltı] *{ağız} is.* Sofrada artan ekmek parçası. [DS]

tuvan[1], [tavan / tuvan] *{ağız} is.* Tavan. [DS]

tuvan[2], [tuman > tuvan] *{ağız} is.* Köylü pantolonu. [DS]

tuvar[1], [duvar] *{ağız} is.* Duvar. [DS]

tuvar[2], [tavar / davar / duvar] *{ağız} is.* **1.** Davar. **2.** Sığır sürüsü; sığır. [DS]

tuvarlak, -ğı [yuv-ar-la-k / top-ar-la-k > tuvarlak] *{ağız} sf.* Yuvarlak. [DS]

tuvarlamak, [yuv-ar-la-mak / top-ar-la-mak > tuvarla-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yuvarlamak. [DS]

tuvarlanmak, [yuv-ar-la-n-mak / top-ar-la-n-mak > tuvarlan-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yuvarlanmak. [DS]

tuvermek, [tüğ-mek+ver-mek > tuğ-u+ver-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Atlamak. [DS]

tuveys, [Ar. ṭuveys طويس] *{OsT} is.* Küçük tavus kuşu.

tuvgan, [? tuvgan] *{ağız} is.* **1.** Akraba. **2.** Dost. [DS]

tuvırmak, [tuvır-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Kulak dikmek; kulak kabartmak. [DLT]

tuvramak, [tuv-rā-mak] *(tuvra:mak) {eT} gçsz. f. [r]* Davranmak; büyümek; kuvvetlenmek. [DLT]

tuvrenk, -gi [? tuvrenk] *{ağız} is.* Toprak su kabı. [DS]

tuvulga, [tuġ-luġ-ā > tuġ-ul-ġā > tuvulġa تولغه] *{OsT} is.* Tolga; miğfer.

tuvulka, [tuġ-luġ-ā > tuġ-ul-ġā > tuvulka تولقه] *{OsT} is.* Tolga; miğfer.

tuvurmak, [tuvur-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Kulak dikmek; kulak kabartmak. [DLT]

tuvuz, [tuv-mak > tuv-uz] *{eT} sf.* Büyük; iri. [DLT]

tuy[1], [? tuy] *{eT} is.* Halk. [DLT]

tuy[2], [Far. tüy توی] *(tu:y) {OsT} is.* Kat. 🗗 **tüy-ber-tüy,** *Kat kat.*

tuy[3], [tüy] *{ağız} is.* Tüy. [DS]

tuyağ, [tuyāġ / tuñāġ] *(tuya:ğ) {eT} is.* At tırnağı; hayvan tırnağı; toynak. [DLT]

tuyağlığ, [tuyaġ-lıġ] *{eT} sf.* Tırnaklı. [DLT]

tuyamıya, [tuyamı-y-a ?] *{ağız} zf.* Yaklaşık olarak; aşağı yukarı; tahminen. [DS]

tuyan, [Ar. ṭuġyān] *{ağız} sf.* **1.** Zengin. **2.** Şişman; semiz. **3.** Büyüklük taslayan; kibirli. [DS]

tuydurmak, [tuy-mak>tuy-dur-mak طويدرمق / طيدرمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* **1.** İşittirmek; duyurmak. **2.** Sezdirmek.

tuygun, [*eT.* taygun] *{ağız} sf.* **1.** Genç; güçlü. **2.** Çılgın; şımarık. **3.** Âşık; vurgun; tutkun. **4.** *is.* Bir kimsenin genç, güzel, varlıklı zamanı. [DS]

tuygurmak, [tuy-mak > tuy-ġur-mak طويغرمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* **1.** İşittirmek; duyurmak. **2.** Sezdirmek.

tuyın, [*tü-mak > tu-yın] *{eT} sf.* Pinti; sıkıntılı. [DLT]

tuylamak, [tuy-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Alıp götürmek. [DS]

tuylanmak, [tuy-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Ardına düşmek; izlemek. [DS]

tuyluk, -ğu [tun-luk / tuy-luk] *{ağız} is.* Çadır.[DS]

tuylumlamak, [tuylum-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u) -yor]* Tahmin etmek; kestirmek; oranlamak. [DS]

tuylumluğuna, [tuylum-lu(k)-u-n-a] *{ağız} zf.* Gelişigüzel; uluorta. [DS]

tuylumuna, [tuylum-u-n-a] *{ağız} zf.* Gelişigüzel; uluorta. [DS]

tuymak, [tuy-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** Duymak; sezmek. [ARAT] [ETY] [EUTS] [DLT] [Gabain] **2.** Tanımak; hissetmek. [EUTS]

tuynak, [tuynak / tuyak / tuñāġ طوياق] *{eT} is.* **1.** Toynak. [Mühennâ] **2.** *{eAT}* Tırnak.

tuysukmak, [tuy-mak > tuy-suk-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Duyar gibi olmak. [DLT]

tuytrum, [tuy(u)t(u)r-um] *{eT} is.* → tütrüm.

tuytu, [? tuytu] *{ağız} sf.* Uyuşuk; tembel. [DS]

tuytuklu, [tuytuk-lu] *{ağız} sf.* (Kişi için) çok kıllı.[DS]

tuyturmak, [tuy-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Duyurmak; anlatmak. [DLT]

tuyu, [tuy-mak > tuy-u طويو / طويو] *{OsT} is.* Duyu; his.

tuyucu, [tuy-u-cu طیجی] *{OsT} sf.* Duygulu; hassas

tuyuf, [Ar. ṭayf > ṭuyūf طیوف] *(tuyu:f) {OsT} is.* **1.** Uykuda görülen hayaller. **2.** Korkudan karanlıkta görülen hayaletler. **3.** *fiz.* Tayflar; spektrumlar.

tuyuğ, [*eT.* tuyuk] *is.* Halk edebiyatından Divan edebiyatına geçmiş bulunan, rubai gibi dört mısradan oluşan, aruzun *filatün, fâilatün, fâilün* kalıbıyla yazılmış, Türk kökenli manzumelere verilen ad.

tuyuglug, [tuy-uġ-luġ] *{eT} sf.* **1.** Nallı. [ETY] **2.** Tırnaklı. [ETY]

tuyugsuz, [tuy-mak > *tuy-uġ > tuy-uġ-suz / duy-uğ-suz طویوسز] *{eT} {eAT} sf.* **1.** İdraksiz; anlayışsız; algılaması yetersiz. [Gabain] **2.** Duygusuz; hissiz. [EUTS] **3.** Görgüsüz. [EUTS]

tuyuk[1]**, -ğu** [tü-mak / tō-mak > tu-y-uk] *{eT} sf.* **1.** (Hava için) sisli; puslu; kapalı. **2.** Canı sıkılmış. [DLT] **3.** *{ağız}* (Kişi için) uyuşuk; tembel. [DS] **4.** *{ağız}* Saf; bön; aptal. [DS]

tuyuk[2]**, -ğu** [tuy-mak > tuyuk تویوق] *is.* **1.** *{eT}* Cinas. [Nevayî] **2.** *{eAT}* Anlam aktarımı. [Kadı Burhaneddin] **3.** *{OsT}* Şiir; şarkı; türkü.

tuyuklamak, [tuyuk-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u) -yor]* Uyuşup kalmak; ağırlık basmak. [DS]

tuyum, [tuy-um ?] *{ağız} is.* **1.** Ezber. **2.** *sf.* Gelişigüzel; özensiz. [DS]

tuyumak, [tuy-ū-mak] *(tuyu:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Bitmek; tükenmek; arkası kesilmek. [KB]

tuyumcu, [tuy-um-cu] *{ağız} sf.* Düşünmeden laf eden; gelişigüzel konuşan. [DS]

tuyumlamak, [tuyum-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u) -yor]* Ezberlemek. [DS]

tuyumuna, [tuyum-u-na] *{ağız} zf.* Bilir bilmez; uluorta; gelişigüzel; ezbere; özensizce. [DS]

tuyunmak, [tuy-mak > tuy-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Anlamak; hissetmek; idrak etmek; duymak. [Gabain] [EUTS]

tuyur, [Ar. ṭayr > ṭuyūr طیور] *(tuyu:r) {OsT} is.* Kuşlar. ☞ **tuyūr-i asāfîr,** *{OsT} zool. Ötücü kuşlar.*|| **tuyūr-i cāriha-i leyliye,** *{OsT} zool. Gece yırtıcıları.*

tuyusuz, [tuy-mak > toy-u-suz طویسز] *{OsT} sf.* Duygusuz; hissiz.

tuyuzmak, [tuy-ur-mak / tuy-uz-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Anlatmak; duyurmak. [EUTS] [Gabain]

tuz[1]**,** [*eT.* tüz] *(eT. tu:z) is.* **1.** Yiyeceklere tat vermek ya da onları korumak için yaygın olarak kullanılan, billursu, ufalanabilir, suda eriyen, dili yakıcı, kokusuz madde; sodyum klorür; NaCl, sofra tuzu. *{eT} (aym)* [DLT] [Gabain] [EUTS] [Mühennâ] **2.** *kim.* Bir asit ya da asit oksitteki hidrojenin yerini bir bazın alması ile oluşan kimyasal birleşik. ☞ (üstüne, bir şeye) **tuz biber ekmek,** *Bir üzüntüyü artıracak ya da kusurun ağırlığını artıracak yeni davranışlarda bulunmak.*|| **tuz buzalamak** (buzağılamak), *{ağız} Korkmak; heyecan duymak.* [DS]|| **tuz buz olmak,** *Küçük parçalara ayrılarak kırılmak; dağılmak.*|| **tuz düzenlemesi,** *biy. 1. Uzun süreli tuzun etkisinden kurtulmak için tuzun hücreden uzaklaştırılması. 2. Vücudun tuz dengesinin bozulmaması için alınan fazla tuzun dışarı atılması.*|| **tuz ekmek dostu,** *{ağız} Arkadaş; dost.* [DS]|| **tuz ekmek doymamak,** *{ağız} Geçim sıkıntısı çekmek.* [DS]|| **tuz ekmek düşmanı,** *İyilik gördüğü bir yere veya kimseye karşı hainlik eden; kendisine yapılan iyiliği inkâr eden.*|| **tuz ekmek hakkı,** *İyiliğini gördüğü, yemeğini yediği bir kimseye karşı duyulan gönül borcu.*|| **tuz falı,** *Serpilen tuzun oluşturduğu şekillerden anlam çıkarılarak bakılan fal çeşidi.*|| **tuz giderme,** *1. Bir maddenin içinde bulunan tuzu uzaklaştırma. 2. Toprakta bulunan fazladan sodyum, potasyum, magnezyum tuzlarını art arda yıkayarak ya da kireç karıştırarak tarıma elverişli duruma getirme işlemi.*|| **tuzla buz etmek,** *(Bir şeyi) onarılamayacak biçimde kırmak, bozmak.*|| **tuzla buz olmak,** *(Şişe, cam, seramik vb. için) çok ince parçalara ayrılacak kadar kırılmak.*|| **tuz ruhu,** *Klor ile hidrojenin birleşmesinden oluşan yakıcı asit olan hidroklorik asidin yaygın adı; HCl.*|| **tuz taşı,** *{ağız} Kırıldığı zaman tuz gibi dağılan bir tür taş.* [DS]|| **tuzu kuru,** *Bir şeyden zarar görmeyen; işleri yolunda giden; dertsiz; kaygısız.*|| (bir şeyde) **tuzu olmak,** *Katkıda bulunmuş olmak; katkısı olmak.*|| **tuz yumurtlamak,** *{ağız} 1. Sabırsızlık, merak gibi sebeplerle yerinde duramamak veya uyuyamamak; korkmak; heyecan duymak. 2. Çok zor duruma düşmek.* [DS]

tuz[2]**,** [tu-mak > tū-z] *(tu:z) {eT} is.* Ağ. [EUTS]

tuz[3]**,** [tūz طوز] *(tu:z) {eT} {eAT} is.* Güzellik; şirinlik; hüsn. [DLT]

tuz[4]**,** [tōz / Far. tüz / tūj] *{eT} is.* **1.** İnce kabuk. **2.** Yay veya eyer üzerine konulan kayın ağacı kabuğu; toz[2]. [Bahşayiş]

tuzak[1]**,** [*eT.* tüz *(ağ)* > tuz-ā-k] *(eT. tuza:k) is.* **1.** Yaban hayvanı ya da kuş avlamak için kurulan düzenek ya da bu iş için yapılmış araç. *{eT} (aym)* [DLT] [Gabain] [KB] [Mühennâ] **2.** *mecaz.* Bir kimseyi ya da topluluğu sıkıştırmak, zor duruma sokmak, bağımlı hâle getirmek ya da ona zarar vermek amacıyla kurnazca kurulan gizli düzen; komplo. **3.** Bir sınavda, yeterince bilgisi olmayanları yanıltabilecek nitelikte sunulan seçenek. **4.** *as.* Bubi tuzağı. ☞ **tuzağa düşmek,** *Birinin hazırladığı kötü niyetli düzene yakalanmak; komploya kurban gitmek.*|| **tuzak kurmak,** *1. Bir şeyi yakalamak için tuzak hazırlamak ve uygun yere yerleştirmek. 2. mecaz. Bir kimseyi zor duruma düşürmek için gizlice ve kurnazca düzen kurmak; komplo kurmak.*

tuzak[2], [tuz-ā-k] *(tuza:k) {eT} is.* Sevgili; sevgi için söylenen söz. [DLT]

tuzak[3], [Far. dūzaḫ => ṭuzaḳ طوزق] *{eAT} is.* Cehennem.

tuzak[4], [tüz / tüze ? > tuzak] *{ağız} is.* Yasa; kanun. [DS]

tuzakçı, [*eT.* tuzak-çī] *(tuzakçı:) is.* Tuzak ile kuş tutan; tuzak kurucu. *{eT} (aynı)* [EUTS] [İKPÖy.] [KB]

tuzakı, [tuzak-ī] *(tuzakı:) {eT} sf.* Sevgili. [DLT]

tuzaklama, [tuzak-la-ma] *is.* Tuzaklamak eylemi.

tuzaklamak, [tuz-ak-la-mak] *gçl. f. [-] [-l(u)-yor]* **1.** Tuzak kurmak. **2.** Tuzağa düşürmek.

tuzaklanma, [tuzak-la-n-ma] *is.* Tuzaklanmak eylemi.

tuzaklanmak, [tuzak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Tuzak durumuna getirilmek. *Mayınlarla etraf tuzaklanmış.*

tuzamak, [tūz > tuz-ā-mak] *(tuza:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Tuzlamak. [DLT]

tuzar, [? tuzar] *{ağız} is.* Evlerde genellikle kapı üstlerinde bulunan, açılıp kapanmayan kör pencere. [DS]

tuzatüküren, [tuz-a+tükür-en] *{ağız} is. zool.* Duvar kertenkelesi. [DS]

tuzcu, {tuz-cu] *is.* Tuz üreten ya da tuz alıp satan kimse; tuz tüccarı.

tuzcul, [tuz-cul] *sf. bot.* Tuzlu toprakları seven; tuzlu topraklarda yetişen; halofit; halofil.

tuzçı, [tūz > tuz-çī] *8tuzçı:) {eT} is.* Tuz satan; tuzcu. [EUTS]

tuzgu, [tuz-ġū] *(tuzgu:) {eT} is.* Yoldan geçen hısımlara veya tanıdıklara armağan olarak çıkarılan yemek. [DLT]

tuzgulanmak, [tuzġū > tuzġu-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yemek hediye etmek. [DLT]

tuzgun, [tuz-ġün] *(tuzgu:n) {eT} is.* Armağan. [DLT]

tuzkıya, [tuz-kıyā] *(tuzkıya:) {eT} sf.* Sevgili; güzel. [DLT]

tuzla, [tuz-la] *(tu'zla) is.* **1.** Tuzlu su rüzgâr ve güneş enerjisi ile deriştirilerek tuz elde edilen yer. **2.** Derişik haldeki tuzlu suyun tuzunun arıtılıp alındığı sanayi işletmesi. **3.** *{ağız}* Davara tuz verilen düz taşların bulunduğu yer. [DS] **4.** *{ağız}* Tuzlak. [DS]

tuzlacılık, -ğı [tuz-la-cı-lık] *is.* Tuzla işletmeciliği.

tuzlak, -ğı [tuz-lak طوزلاق] *is.* **1.** Tuzlu ve çorak arazi. **2.** *{OsT} {ağız}* Tuzla. [DS] **3.** *sf.* (Arazi için) tuzlu ve çorak olan.

tuzlalık, -ğı [tuzla-lık] *{ağız} is.* Çorak arazi. [DS]

tuzlama, [tuz-la-ma] *is.* **1.** Tuzlamak eylemi. **2.** Deri, yiyecek vb. şeyleri bozulmaması için tuzla işlemden geçirme. **3.** Bir tür işkembe yemeği. **4.** *{ağız}* Suda haşlanmış kestane. [DS] **5.** *{ağız}* Sütle yapılan un bulamacı. [DS] **6.** *{ağız}* Davarların iştahını artırmak için yemlik olarak kurutulmuş meşe yapraklarına tuzlu su serperek hazırlanmış yem. [DS] **7.** *sf.* Tuza yatırılarak hazırlanmış olan.

tuzlamak, [tuz-lā-mak] *(eT. tuzla:mak) gçl. f. [-r]* **1.** Üzerine tuz serpmek. *{eT} (aynı)* **2.** Korumak, bozulmadan saklamak için tuza yatırmak. **3.** Kara yoluna, buz ve kar tutmasını önlemek için tuz serpmek. **Tuzlayayım da kokmasın!** *(Düşünce için) pek beğenilir bulmadım.*

tuzlanma, [tuz-la-n-ma / tuz-lan-ma] *is.* Tuzlanmak eylemi.

tuzlanmak, [tuz-la-n-mak] *edil. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Tuzlu hâle getirilmek; tuz serpilmek; tuza yatırılmak. **2.** *dönşl. f.* Tuzlu hâle gelmek. *{eT} (aynı)* [DLT]

tuzlaşır, [tuz-la-ş-ır] *sf.* (Asit, baz için) tuza dönüştürülebilen.

tuzlaşma, [tuz-la-ş-ma] *is.* Tuzlaşmak eylemi.

tuzlaşmak, [tuz-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tuz hâline gelmek.

tuzlaştırma, [tuz-la-ş-tır-ma] *is.* Tuzlaştırmak eylemi.

tuzlaştırmak, [tuz-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Tuz durumuna dönüştürmek; tuz oluşmasını sağlamak.

tuzlatma, [tuz-la-t-ma] *is.* Tuzlatmak eylemi.

tuzlatmak, [tuz-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tuzlatmak. [DLT]

tuzlatmak, [tuz-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Tuzlanmasını sağlamak.

tuzlayış, [tuz-la-y-ış] *is.* Tuzlamak eylemi ve biçimi.

tuzlu, [*eT.* tuz-luġ > tuz-lu] *sf.* **1.** Tuzu olan; içinde tuz bulunan; tuz içeren ya da tuzlanmış olan. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** İçine gereğinden çok tuz katılmış olan. **3.** Tuzlulukla ilgili. **4.** *mecaz.* Fiyatı aşırı ölçüde yüksek olan; çok pahalı. **tuzlu ayran,** *{ağız} Yağı alınmış sütten peynir gibi yapılan bir tuzlu yiyecek; lor.* [DS]|| **tuzlu balgam,** *tıp. Egzama türü deri hastalıklarına eskiden verilen ad.*|| **tuzlu kek,** *Şeker konulmadan yapılan kek.*|| **tuzlu su,** *İçilemeyecek derecede içinde tuz bulunan su; deniz suyu.*|| **tuzluya gelmek,** *Pahalı gelmek.*|| **tuzluya mal olmak,** *Çok para ödenmesi gerekmek.*|| **tuzluya oturmak,** *Çok para ödenmesi gerekmek.*|| **tuzluya patlamak,** *Çok para ödenmesi gerekmek.*

tuzluca[1], [tuz-lu-ca] *(tuzlu'ca) zf.* **1.** Tuzu biraz fazla olan; biraz çok tuzlu. **2.** *mecaz.* Biraz pahalı gelen; oldukça pahalı. **3.** *is. {ağız}* Kavrulmuş tuzlu nohut. [DS]

tuzluca[2], [tuz-lu-ca طوزلجه] *{eAT} {OsT} sf.* Güzel; tatlı; hoşa giden.

tuzlug, [tūz > tuz-luġ] *{eT} sf.* Tuzlu. [DLT] [Mühennâ]

tuzluk, -ğu [tuz-luk] *is.* **1.** İçinde tuz bulunan kutu

veya kap; tuz kabı. *{eT} (aynı)* [Mühennâ]. **2.** İnsanda köprücük kemiğinin ardındaki çukur yer. **3.** Atlarda, gözün üstündeki çukurluk. **4.** Otlayan hayvanların tuz ihtiyacını karşılamak üzere düzenlenmiş üstü kapalı yer. **5.** (Arazi için) tuzlu yer. **6.** *{ağız}* Ufak tefek eşya konan küçük kap; kutu. [DS]

tuzlukara, [tuz-lu+kara] *{ağız} is.* Kavrulmuş tuzlu nohut. [DS]

tuzlukçu, [tuz-luk-çu] *is.* Tuzluk yapan veya satan kimse.

tuzluluk, -ğu [tuz-lu-luk] *is.* **1.** Tuzlu olma durumu. **2.** *coğ.* Ergimiş hâlde bulunan tuz miktarı.

tuzölçer, [tuz+ölç-er] *is.* Tuz çözeltilerinin derişimini gösteren yoğunlukölçer.

tuzsuz, [tuz-suz] *sf.* **1.** Tuzu olmayan. **2.** İçinde tuz bulunmayan; tuz içermeyen. **3.** *mecaz.* Hoş olmayan, tatsız şakalar yapan. **tuzsuz rejim,** *Sağlık açısından sakıncalı durumlarda uygulanan tuz içermeyen beslenme tarzı.*

tuzsuzlaşma, [tuz-suz-la-ş-ma] *is.* Tuzsuzlaşmak eylemi.

tuzsuzlaşmak, [tuz-suz-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tuzsuz hâle gelmek.

tuzsuzlaştırma, [tuz-suz-la-ş-tır-ma] *is.* Tuzsuzlaştırmak eylemi.

tuzsuzlaştırmak, [tuz-suz-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Tuzsuz hâle getirmek; tuzunu arıtmak; tuzunu gidermek.

tuzu, [Moğ. tusa => tusu / tuzu] *{eT} is.* Fayda; semere; kazanç. [EUTS] [İKPÖy.]

tuzumçu, [tuz-um-çū] *(tuzumçu:) {eT} is.* Yol kesen. [EUTS]

tuzun, [tüz-ün ? / tuzun] *{ağız} sf.* Güzel çocuk. [DS]

-tü, [-dı / -di / -du / -dü / -ti / -tı / -tu / -tü] *çek. e.* → -dı.

-tü, [-dı / -di / -du / -dü / -ti / -tı / -tu / -tü] *yap. e.* → -dı.

tü[1], [tü *(yans.)*] *is.* Tükürmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tük-ür-mek, tük-ür-ük*

tü[2], [tū / tüü / tüg / tük تو] *(tü:) {eT} is.* **1.** Tüy; saç; ince kıl. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [DS] **3.** Renk; at donu. [DLT] [KB] **tüsü oñmamak,** *{eAT} Tüyü düzelmemek; işi yoluna koyamamak.*

tü[3], [tü] *{eT} is.* Her türlü; çeşitli; türlü türlü. [EUTS] [KB]

tüb, [tüb] *{eT} is.* Dip; esas; temel; kök; son; zemin; asıl. [EUTS] [DLT]

tübaj, [Fr. tubage] *is. tıp.* Doğal bir deliğe ya da boşluğa tüp sokulması işlemi.

Tübbet, [Ar. tübbet تبت] *{OsT} is.* Tibet ülkesi.

tübemek, [tübe-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-b(ü)-yor]* Karşılaşmak. [DS]

tübençik, [tüben-çik] *{eT} sf.* Tabi olan; uyan. [EUTS]

tüberkül, [Fr. tubercule] *is. tıp.* Alt deride derinde meydana gelmesine rağmen yavaş yavaş ilerleyerek yüzeyde sivri düğümcükler oluşturan birikinti.

tüberkülemi, [Fr. tuberculémie] *is. tıp.* Kanda tüberküloz basillerinin bulunması durumu.

tüberkülin, [Fr. tuberculine] *is. tıp.* Tüberküloz enfeksiyonu teşhisinde kullanmak amacıyla tüberküloz basili kültüründen elde edilen gliserinli karışım.

tüberkülinleme, [tüberkülin-le-me] *is. vet.* Tüberküloz teşhisi koyabilmek için sulandırılmış tüberkülin şırınga etmek.

tüberkülit, -di [Fr. tuberculide] *is. tıp.* Tüberküloza bağlı deri hastalığı.

tüberküloz, [Fr. tuberculose] *is.* Koch basilinin sebep olduğu, insan ve hayvanlarda görülen bulaşıcı hastalık; verem.

tüberkülozlu, [tüberküloz-lu] *sf.* Tüberküloza yakalanmış olan; veremli.

tübgermek, [tūb > tüb-ger-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Araştırmak; izine düşmek.

tüblemek, [tūb > tüb-lē-mek] *(tüble:mek) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Diplemek. **2.** Kökten aramak.

tübles, [İng. tubeless] *sf.* → tubeles.

tübleşmek, [tūb > tüb-le-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Aslını araştırmak.

tübletmek, [tūb > tüb-le-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Aratmak.

tüblüğ, [tūb > tüb-lüğ] *{eT} sf.* **1.** Köklü; dipli; esaslı; temelli. [EUTS] **2.** Asaletli. [DLT]

tübsüz, [tūb > tüb-süz] *{eT} sf.* **1.** Çok derin; dipsiz. **2.** Sahte; asılsız; temelsiz. [KB]

tübün, [tüb-ün / tup-un / tub-un] *{eT} is.* Yemekte bulunan çerçöp; buğday kesmiği. [DLT]

Tübütlemek, [tübüt-lē-mek] *(tübütle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Tibetli saymak; Tibet'e nispet etmek. [DLT]

Tübütlenmek, [tübüt-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Tibetli kılığına girmek. [DLT]

tücah, [Ar. tücāh تجاح] *{OsT} is.* Karşı yön; karşı taraf.

tüccar, [Ar. tācir > tüccār تجار] *{OsT} is.* **1.** Büyük çapta alım satım işi yapan, ticaretle uğraşan kimse; tacir. **2.** *mecaz.* Yaptığı işlerde yalnız kâr peşinde koşan kimse. **3.** *mecaz.* Böyle bir kimseye özgü kafa yapısı.

tüccaran, [Ar. tüccār > tüccārān تجاران] *(tücca:ra:n) {OsT} is.* Tüccarlar; tacirler.

tüccarlaşma, [tüccar-laş-ma] *is.* Tüccarlaşmak eylemi.

tüccarlaşmak, [tüccar-laş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Tüccar olmak; tüccar durumuna gelmek. **2.** Tüccar gibi davranır olmak.

tüccarlık, -ğı [tüccar-lık] *is.* **1.** Büyük ölçüde alım

satım yapma; tüccarın işi ve mesleği. **2.** Tüccar olma durumu.

tücce, [? tücce] *{ağız} is.* Salça. [DS]

tücer, [tüy-ce-r ?] *{ağız} is.* Tüyü uzamayan bir tür koyun. [DS]

tüdelek, -ği [tüd-e-le-k ?] *{ağız} sf.* (Nesne için) küçük ve yuvarlak. [DS]

tüdeş, [tū > tū-deş] *(tü:deş) {eT} sf.* Aynı renkte olan; birbirine benzeyen. [DLT]

tüdürmek, [tüğ-dür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Kaçırmak. [DS]

tüdüş, [tut-mak > tut-uş] *{eT} is.* Savaş; harp; mücadele. [EUTS]

tüdüşmek, [tut-mak > tut-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ür]* Tutuşmak; savaşmak; çarpışmak. [EUTS]

tüf, [Lat tofus > İt. tufo > Fr. tuf] *is.* **1.** *jeol.* Madenî bir cisimle üzerine vurulduğunda boğuk bir ses veren, gözenekli yapıda tortul ve volkanik kayaçlara verilen ad. **2.** *{ağız}* Tortu. [DS]

tüfe[1], [tefe / tüfe] *{ağız} is.* Dokuma tezgâhlarında tarağı tutan ve mekik ipliklerini sıkıştırmaya yarayan araç; tefe. [DS]

tüfe[2], [Ar. ʾeṣfiya [Tietze] أَتْفِيه => tüfe] *{ağız} is.* **1.** Ocak başı. **2.** Topraktan yapılmış bir tür ocak. [DS] 🗗 **tüfe taşı,** *{ağız} Sacayağı yerine kullanılan üç taş.*

tüfe[3], [tüfe] *{ağız} is.* Bilezik. [DS]

tüfek[1]**, -ği** [Far. tüfeng تفنگ] *is.* Savaşlarda ve avlanmakta kullanılan ağaç bir dipçik üzerine oturtulmuş uzun bir namlu, ateşleme ve nişan alma düzenekleriyle donatılmış uzun namlulu ateşli silah. 🗗 **Tüfek as!** *as. Askere, tüfeğini omzuna asması için verilen komut.*|| **tüfek atmak,** *Tüfekle bir hedefe ateş etmek.*|| **tüfek çatmak,** *(Askerler için) dinlenme sırasında tüfeklerini üçerli olarak dipçikleri ayrık, namlu uçları birbirini tutacak şekilde koymak.*|| **Tüfek omza!** *as. Askere, tüfeği dipçik tabanından tutarak omzuna dayaması için verilen komut.*|| **tüfek patlamaksızın,** *Hiç savaşmadan; çarpışma olmaksızın.*

tüfek[2]**, -ği** [tüt-ek / tüfek] *{ağız} is.* **1.** Tandır bacası. **2.** Ocak kemeri. [DS]

tüfekçi, [tüfek-çi] *is.* **1.** Tüfek yapan, onaran ya da satan kimse. **2.** İmparatorluk döneminin sonlarına doğru sarayı ve padişahı korumakla görevli muhafız birliğinden olanlara verilen ad. 🗗 **tüfekçi takımı,** *İmparatorluk döneminde vezir dairelerinde görevli piyade erlerinden oluşan takım.*|| **tüfekçi yamağı,** *Padişahın, saray görevlilerinin ve önde gelen devlet adamlarının tüfeklerini korumak, bakımlarını yapmak ve kullanıma hazır hâle getirmekle görevli kimse.*

tüfekçibaşı, [tüfek-çi+baş-ı] *{OsT} is.* İmparatorluk döneminde, sarayda görevli tüfekçi yamaklarının amirlerine verilen unvan.

tüfekçilik, -ği [tüfek-çi-lik] *is.* **1.** Tüfek yapım ve onarım zanaatı. **2.** Tüfek satıcılığı.

tüfekhane, [tüfek-ḫāne] *(tüfekha:ne) {OsT} is.* **1.** Tüfeklerin korunduğu yer; silah deposu. **2.** İmparatorluk döneminde, ordunun gereksinimi olan tüfeklerin yapıldığı atölye.

tüfeklik, -ği [tüfek-lik] *is.* **1.** Tüfekleri düzenli biçimde koymak için yapılmış yer; silahlık. **2.** Tüfek kılıfı.

tüfeng, [Far. tüfeng تفنگ] *{OsT} is.* Tüfek. 🗗 **tüfengendāz,** *{OsT}* → tüfenkendaz.|| **tüfeng-hāne,** *{OsT} Silah deposu.*

tüfengk, [Far. tüfenk => tüfeñk] *{ağız} is.* Tüfek. [DS]

tüfenk, [Far. tüfeng => tüfenk تفنك] *{eAT} {ağız} is.* Tüfek. [DS] 🗗 **tüfenk serpmek,** *{OsT} Tüfekle ateş etmek; yaylım ateşine tutmak.*

tüfenkendaz, [Far. tüfeng-endāz تفنگ انداز] *(tüfenkenda:z) is.* Tüfek kullanan asker.

tüfez, [? tüfez] *{ağız} is.* Yapraklı dal yığınları. [DS]

tüffah, [Ar. tüffāḥ تفاح] *(tüffa:h) {OsT} is. bot.* Elma.

tüfit, [Fr. tüffite] *is. jeol.* Yanardağ püskürükleri ile kil ya da kireç taşı gibi bir çökelden oluşan kayaç.

tüflek, -ği [tüf-lek ?] *{ağız} is.* Çuval bezinden yapılan ot minder. [DS]

tüftüfü, [tüf+tüf-ü] *{ağız} is.* Üfleme ile saçma fırlatan bir tür tüfek. [DS]

tüfümsü, [tüf-ümsü] *sf.* Tüf görünümünü andıran.

tüg[1], [tū / tüg] *{eT} is.* → tü[1].

tüg[2], [tüg / düg / tük] *{eT} sf.* Çok; birçok. [KB] 🗗 **tüg miñ,** *{eT} Birkaç bin; binlerce.*

tüge, [tügē] *(tüge:) {eT} is.* Düve; iki yaşına girmiş dişi sığır. [DLT]

tügek, [tüg-mek > tüg-ek / tük-ek] *{eT} is.* **1.** Halka. **2.** Yük sarılırken yükü sıkıştırmakta kullanılan ipe takılı ağaç halka. [DLT]

tügel, [tük-e-mek *(tam olmak)* > tüke-l / tüge-l] *{eT} zf.* Tam; tamamıyla; tamam; iyi bir halde. [EUTS]

tügezlemek, [tökez-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r [-l(i)-yor]* Tökezlemek. [DS]

tüglünmek, [tüg-mek > tüg-(ü)l-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Düğümlenmek; düğülmek. [DLT]

tüglüşmek, [tüg-mek > tüg-(ü)l-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birbiriyle düğümlenmek. [DLT]

tügme, [tüg-mek > tüg-mē تكمه] *(tügme:) {eT} {eAT} {OsT} is.* Düğme. [DLT]

tügmek, [tüg-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Düğüm atmak; düğümlemek; çatmak; bağlamak; düğmek. [DLT] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler]

tügmelenmek, [tüg-mek > tüg-mē > tüg-me-le-n-mek] *{eT} dönşl. f.* Düğmelenmek; ilikleri iliklemek. [DLT].

tügnemek, [tüg(ü)n-ē-mek] *(tügne:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Yanmak. [EUTS]

tügsin, [tüg-mek > *tüg-sī-mek > tüg-sī-n] *(tügsi:n) {eT} is.* Dört köşeli düğümlenen bir tür düğüm. [DLT]

tügük, [tüg-mek > tüg-ük] *{eT} sf.* Düğümlü; çatık. [KB] 🗗 **tügük yüz açıg söz,** *Asık surat, acı söz.* [KB]

tügül, [teg-ül / tügül] *{eT} e.* Değil. [ETY]

tügülgen, [tü-ül-mek > tüg-ül-gēn] *{eT} sf.* Her zaman düğülen; her zaman can sıkıntısından kaşı gözü düğülen; çatılan. [DLT]

tügülmek, [tüg-mek > tüg-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* **1.** Düğüm yapılmak; bağlanmak; düğülmek. [KB] **2.** Yemek boğazda kalmak. [DLT]

tügüm, [tüg-mek *(düğümlemek)* > tüg-ün / tüg-üm] *{eT} is.* Düğüm.

tügün, [tüg-mek *(düğümlemek)* > tüg-ün] *is.* **1.** Düğüm; bağ. [DLT] **2.** Düğün; evlenme töreni. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB]

tügünlüğ, [tüg-ün-lüg] *{eT} sf.* (At için) kuyruğu düğümlü. [ETY]

tügünmek, [tüg-mek > tüg-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** (Düğüm vb. için) düğümlenmek; düğüm olmak. **2.** Kendi başına düğüm yapmak. [DLT]

tügünük, [tügün-mek > tügün-ük] *(tügü:nük) {eT} is.* Çadırın en tepesinde yer alan duman deliği; çadır bacası; otağların tepesindeki duman deliği. [ETY] [Mirşan]

tügüşmek, [tüg-mek > tüg-üş-mek] *{eT} işteş. [-ür]* Birlikte düğüm atmak; yardımlaşarak bağlamak veya düğüm atmak; düğüm yapmakta yardım ve yarış etmek. [DLT]

tügüz, [tüg-üz / tük-üz] *{eT} sf.* (At için) alnında bir parça beyazlık bulunan.

tügüzlük, [tügüz-lük / tüküz-lük] *{eT} is.* Atın alnındaki akıtma. [DLT]

tüğ, [tü / tüğ توك] *{OsT} {ağız} is.* Tüy; kıl. [DS]

tüğdürmek, [tüğ-dür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Bir kimseyi korkutup ya da aldatıp kaçırmak. [DS]

tüğelmek, [tüğ-el-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Karşı koymak; dik başlılık etmek. **2.** Öfkelenmek. [DS]

tüğlemek[1], [tüng > tüğ-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü) -yor]* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tüğlemek[2], [tüğ-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Düğümlemek; bağlamak. [DS]

tüğme, [tüg-mek > tüg-mē تكمه] *(tüğme:) {eAT} {OsT} is.* Düğme.

tüğmek[1], [tüng > tüğ-mek توكمك] *gçsz. f. [-er]* **1.** Yukarı doğru fırlamak; fırlayıp yukarı çıkmak; yükselmek. **2.** *{ağız}* Savuşup gitmek. [DS] **3.** *{ağız}* Görünmeden gitmek; kaçmak. [DS] **4.** *{ağız}* Ansızın fırlayıp koşmak. [DS]

tüğmek[2], [tüğ-mek] *{ağız} is.* **1.** En uç boğum; çıkıntı. **2.** Püskül. [DS]

tüğmen, [tüğ-men] *{ağız} is.* **1.** Bazı kuşların tepelerinde bulunan uzun tüy; sorguç. **2.** Perçem. [DS]

tüğtü, [tük-tü / tüğ-tü] *{ağız} is.* Keser ya da nacak başı; düğdü. [DS]

tüğül, [tüğ-ül] *{ağız} is.* **1.** Kirazlı küçük dal. **2.** Ardıç sakızı. [DS]

tüğülmek, [tüng > tüğ-ül-mek] *{ağız} dönşl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. **3.** Saldırmak. [DS]

tüğümlemek, [tüğüm-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Bağlamak; düğümlemek. [DS]

tüğün, [tüğ-mek > tüğ-üm / tüğün] *{ağız} is.* Düğüm. [DS]

tüğündürmek, [tüğün-dür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Bir şeyi gereğinden çok yapmak. [DS]

tüğünlemek, [tüğüm-le-mek / tüğün-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Bağlamak; düğümlemek. [DS]

tüğünnemek, [tüğüm-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-n(ü) -yor]* Bağlamak; düğümlemek. [DS]

tüğünnük, -ğü [tüğ-mek > tüğüm-lük / tüğünnük] *{ağız} is.* Düğüm. [DS]

tüğürcük, -ğü [tüğür-cük] *{ağız} sf.* **1.** İyice inceltilmemiş; kalın kalmış. **2.** Vücutta oluşan kabarcıklar. [DS]

tüh, [tüh *(yans.)*] *ünl.* → tuh.

tühem, [Ar. töhmet > tühem تهم] *{OsT} is.* Töhmetler.

tühen, [Far. dükkān] *{ağız} is.* Dükkân. [DS]

tühetmek, [tüke-t-mek / tühet-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Tüketmek; bitirmek. [DS]

tühmeken, [tohum+ek-en > tühmeken] *{ağız} is.* Semizotu. [DS]

tühmet, [Ar. töhmet => tühmet] *{ağız} is.* Karalama amacıyla asılsız suç yükleme; töhmet. [DS]

tühüm, [tüğ-mek > tüğ-üm / tühüm] *{ağız} is.* Düğüm. [DS]

tühümlemek, [tüğüm-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü) -yor]* Bağlamak; düğümlemek. [DS]

-tük, [-dık /-dik / -dük / -duk / -tik / -tık / -tuk / -tük] *yap. e.* → -dık.

tük[1], [tü-k] *{eT} zf.* **1.** Tamamen; tam olarak. [İKPÖy.] **2.** Çok; fazla; en ziyade. [KB]

tük[2], [tū / tüg / tük توك] *{eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Tüy; saç; kıl. **2.** Yün. [EUTS] **3.** *{ağız}* Yosun. [DS]

tük[3], [tük] *{eT} is.* On bin. [EUTS]

tük[4], [tük] *{ağız} is.* Hindi. [DS]

tük[5], [tuğ > tük] *{ağız} is.* Soğanın tohum taşıyan erkek organı. [DS]

tükan, [Far. dükkān => tükān] *(tüka:n) {ağız} is.* Dükkân. [DS]

tükedi, [tük-et-mek > tüket-ī] *(tükedi:) {eT} zf.* → tüketi. [EUTS]

tükegü, [tük-ē-gü̇] *(tüke:gü:) {eT} is.* Tükenme. [EUTS]

tükek, [tüg-mek > tük-ek] *{eT} is.* Halka; yük yüklenirken yükü sıkıştırmaya yarayan ve ipe takılan halka. [DLT]

tükel, [tükē-mek *(tam olmak)* > tüke-l] *{eT} sf.* **1.** Bütün; tam; tamam; eksiksiz; tüm. *{ağız} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Üç İtigsizler] [İKPÖy.] [DS] **2.** Tamamıyla; hep; tamamen; büsbütün. [ETY] [EUTS] [DLT] [KB] **3.** İyi bir hâlde; sağlam. [EUTS] **4.** Zarar görmemiş. dokunulmamış. [İKPÖy.] **5.** Mükemmel. [Üç İtigsizler] **6.** Sağ salim. [ETY] 🗗 **tükel ağızlılar,** *zool. Ağızları başın ucunda bulunan kemikli balıklar alt sınıfı, (Teleostomi).*‖ **tükel cümle,** *mat. Limit elemanlarının tümüyle çakışan cümle.*

tükeli, [tüke-l-i تکلی] *{eAT} zf.* **1.** Hepsi; tamamı. **2.** *zm.* Herkes. **3.** *sf.* Bütün.

tükelliğ, [tüke-l-lig] *{eT} sf.* **1.** Sahip olan; mücehhez; techiz edilmiş; kudretli. [Gabain] [Üç İtigsizler] **2.** Tekmil; kâmilen; noksansız. [EUTS] **3.** Hissedar. [Gabain]

tükemek, [tük-ē-mek] *(tüke:mek) {eT} gçl. f.* **1.** Tamamlamak; icra etmek. [ETY] [Gabain] **2.** Tam ve tüm olmak. [İKPÖy.] **3.** Bitmek; sona ermek; tükenmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] **4.** Yeterli olmak; yetmek; kifayet etmek. [DLT] [Gabain] [İKPÖy.]

tükemeyük, [tüke-me-y-ük] *{eT} sf.* Tükenmemiş. [EUTS]

tüken, [Far. dükkān] *{ağız} is.* Dükkân. [DS]

tükendi, [tüken-di] *{ağız} is.* Cinsel güçten yoksun olma durumu. [DS]

tükenik, -ğı [tük-e-n-ik] *sf.* **1.** Tükenmiş; bitmiş; kalmamış. **2.** *zf.* Çok az olarak.

tükeniş, [tük-e-n-iş] *is.* Tükenmek eylemi veya biçimi.

tükenlemek, [tüken-le-mek ?] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i) -yor]* Birini yoklamaya gitmek; ilgi göstermek; hatır sormak. [DS]

tükenme, [tük-e-n-me] *is.* Tükenmek eylemi.

tükenmek, [*eT.* tük-e-mek *(tam olmak; yeterli olmak)* > tük-e-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* [*eT. -ür]* **1.** *{eT}* Kalmamak; tümüyle bitmek; sona ermek; hiç kalmamak. *{eT} (aynı)* [KB] [Mühennâ] **2.** (Ticarî mal için) son ürün dahil bütünüyle satılmak; satılmış olmak. **3.** (Sıkıntı, sevinç vb. soyut kavramlar için) sona ermek; bitmek. **4.** *mecaz.* (Kişi için) bedensel ve ruhsal gücünü yitirmek; bitkin düşmek; güçsüzleşmek. **5.** (Sabır, dayanıklılık, güç için) son sınırına dayanmak. **6.** Verimliliğini yitirmek; söyleyecek sözü, hünerini sergileyecek durumu kalmamak. **7.** (Av hayvanları için) uzun süre koştuktan sonra yorulup durmak.

tükenmez, [tük-e-n-mez] *sf.* **1.** Tükenmeyen; bitmeyen. **2.** Bir fıçıya yerleştirdikten sonra ekşitilen muşmula, ayva, elma, armut, vişne, üzüm gibi meyvelerden her alındıkça üzerine şeker ve su dökülerek yapılan şerbet. **3.** Peynirle yapılan bir tür çorba. **4.** *mecaz.* Sonsuz. **5.** Tükenmez kalem. 🗗 **tükenmez kalem,** *Ucunda sert bir metalden küçük bir bilyeciği bulunan bir borucuk içinde kalın, özel bir mürekkeple dolu kalem türü; tükenmez.*

tükenmezlik, -ğı [tük-e-n-mez-lik] *is.* Tükenmez olma durumu.

tükenmişlik, -ğı [tük-e-n-miş-lik] *is.* Gücünü ve direncini yitirmiş olma durumu; çaba göstereememe.

tükenti, [tüken-ti] *{ağız} is.* Son; bitim. [DS]

tükesigçe, [tük-e-z-ig-çe / tük-e-s-ig-çe] *{eT} zf.* **1.** Sonuna kadar; tamamınca. **2.** Her biri; her tarafı. [ARAT] **3.** Her bakımdan. [ARAT]

tüketi, [tükē-mek *(tam olmak)* > tük-e-t-mek > tük-e-t-ī] *(tüketi:) zf.* **1.** Tümüyle; tamamen; sonuna kadar tamamıyla; bütünüyle; baştan sona kadar [Tekin] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] **2.** Tam; tamam. [Gabain] **3.** Yetinceye kadar. [İKPÖy.]

tüketici, [tük-e-t-ici] *sf.* **1.** Tüketme işini yapan; tüketen. **2.** *mecaz.* Mahveden; tüketen. **3.** Gücü, direnci yok eden. **4.** *is.* Herhangi bir ürünü kullanmak üzere satın alan kimse; yoğaltıcı; müstehlik. 🗗 **tüketici sayacı,** *Tüketiciler tarafından kullanılan su, elektrik, doğal gaz sayaçlarının genel adı.*

tüketicilik, -ğı [tük-e-t-ici-lik] *is.* Tüketici olma durumu.

tüketilme, [tük-e-t-il-me] *is.* Tüketilmek eylemi.

tüketilmek, [tük-e-t-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Tüketmek eylemi yapılmak. **2.** (Harcanan şeyler için) geriye hiç kalmayacak biçimde tümü kullanılmak. **3.** Kullanılarak, harcanılarak yok edilmek; bitirilmek. **4.** (Ticarî ürün için) hepsi satılmak.

tüketim, [tük-e-t-im] *is.* **1.** Tüketmek eylemi. **2.** Var olan ya da üretilen malları kullanarak yok etmek eylemi; istihlak; yoğaltmak. **3.** Tüketicilerin emrine ücretli ya da ücretsiz olarak sunulan mal ve hizmetlerin tümü. **4.** (Bir yiyecek, içecek, giyecek enerji kaynağı vb. için) kullanmak eylemi. **5.** Gereksiz yere harcama; israf. 🗗 **tüketim kültürü,** *sosy. Mal ve hizmet tüketimine doğru temayülün kültürel bakımdan hâkim duruma gelmesi.*

tüketme, [tük-e-t-me] *is.* Tüketmek eylemi.

tüketmek, [tükē-mek *(tam olmak)* > tüke-t-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** *{eT}* Tam ve yeterli kılmak. [İKPÖy.] **2.** Tamamlamak; sona erdirmek. *{eT} (aynı)* [KB] [Üç İtigsizler] **3.** Bir şeyi kullanarak, harcayarak yok etmek; yoğaltmak; istihlak etmek; bitirmek. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **4.** Geriye hiç kalmayacak biçimde tümünü kullanmak; hiç bırakmamak. **5.** (Yol için) yürüyerek aşmak; yolun sonuna gelmek; bitirmek. **6.** (Ticarî mal için) tümünü satmak. **7.** *mecaz.* Bir kişiyi güçsüz bırak-

mak; zayıf düşürmek. **8.** Bir kişiyi bıktırmak; canından bezdirmek. **9.** Bir şeyden son sınırına kadar yararlanmak. **10.** (Konu, sorun vb. için) kapsamlı olarak her yönden incelemek. **11.** Binicilikte, bir atı gereğinden çok ve fazla sert çalıştırarak bitkin düşürmek.

tükezinmek, [tök-ez-i-mek / tükezin-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Tökezlemek; tökezimek; sendelemek; sürçmek. [DS]

tükezmek, [tök-ez-i-mek / tükez-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Tökezlemek; tökezimek; sendelemek; sürçmek. [DS]

tüki, [tükī] *(tüki:) {eT} is.* **1.** Pirinç. **2.** Pirinç kabuğu. **3.** Soyulmuş mısır. [EUTS]

tüklenmek, [tük-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Yoksul kişi için) biraz parası olmak; kalkınmak. [DS]

tüklüg[1], [tük-lüg] *{eT} sf.* Kör. [DLT]

tüklüg[2], [tük-lüg] *{eT} zf.* Tamamıyla; tam. [EUTS]

tüklük, -ğü [tök / tük-lük] *{ağız} is.* Hindi. [DS]

tükme, [tüg-mek > tüg-me / Far. tükme ? تکمه] *{eT} {OsT} is.* Düğme. [Mühennâ]

tükmek[1], [tük-mek / tök-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Dökmek; dağıtmak; bozmak. [ETY]

tükmek[2], [tüg-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* **1.** → tügmek. **2.** Buruşmak; somurtmak. [EUTS]

tükmek[3], [tüng-mek > tük-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* (Yırtıcı kuş için) gökyüzüne yükseldikten sonra aşağıya ok gibi inmek. [DS]

tüknemek, [tük(ü)n-ē-mek] *(tükne:mek) {eT} gçl. f. [-r]* (Yara için) dağlamak; kızgın demir basmak. [DLT] [Mühennâ]

tükrük, [tü *(yans.)* > tü-kür-mek > tük-ür-ük] *{eT} is.* Tükürük. [Bahşayiş] 🗗 **tükrüğü goyalmak** (koyulmak), *{ağız} Yaşlanmak.* [DS]

tüksin, [tük-sī-n] *(tüksi:n) {eT} is.* Halktan olup handan üç kat aşağı bulunan kişi. [DLT]

tüktü, [tüg-dü / tük-tü] *{ağız} is.* Keser ya da balta başı. [DS]

tükü, [tükǖ *(yans.)*] *(tükü:) {eT} ünl.* Köpek çağırma ünlemi. 🗗 **tükü tükü,** *{eT} Köpek eniğini çağırmak için kullanılan kelime.* [DLT]

tükümcek, -ği [tük-üm-cek] *{ağız} is.* Tükürük. [DS]

tükün[1], [tük-ē-mek > tük-ü-n] *{eT} zf.* Bütün; her türlü. [ARAT]

tükün[2], [tük-ün] *{eT} is.* Dağlama; dağ. [DLT]

tükünmek, [tük-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Doldurmak. [EUTS] **2.** Tamamlanmak. [Gabain]

tükürme, [tü *(yans.)* > tü-kür-me] *is.* Tükürmek eylemi.

tükürmek[1], [tü *(yans.)* > tü-kür-mek] *gçsz. f. [-ür]* **1.** Ağızda toplanan salgıyı sesli olarak dışarı atmak. *{eT} (aynı)* [Mühennâ] **2.** *mecaz.* Tiksinti ve öfke ifadesi olarak küfür etmek istediğini belirtmek. **3.** *gçl. f.* Ağızdaki bir şeyi, ağız, çene, dudak ve soluk etkisi ve gücüyle dışarı fırlatmak. **4.** Ağız yolu ile dışarı atmak. 🗗 **tükürdüğünü yalamak,** *Kendi benliğini küçük düşürerek ya da hiçe sayarak verdiği sözden dönmek.*

tükürmek[2], [tük > tük-ür-mek] *gçsz. f.* Tüylenmek.

tükürük, -ğü [tü *(yans.)* > tü-kür-mek > tük-ür-ük] *is.* Ağızda bulunan ya da kanallar ile ağza açılan çeşitli bezlerin salgıladığı, yüzde 95 su, eser miktarda globulin bulunan yüzde üç organik madde ve yüzde iki oranında alkali maden klorürleri ile fosfat ve bikarbonat içeren açık renkli, alkali ve biraz akıcı sindirim salgısı. 🗗 **tükürüğünü yutmak,** *Gördüğü veya duyduğu bir şeye imrenip ağzı sulanmak.*|| **tükürük bezleri,** *anat. Her biri ayrı türden tükürük salgılayan kulak altı, çene altı ve dil altı bezlerine verilen ad.*|| **tükürük hokkası,** *Hastaların ağızlarında biriken tükürükleri ya da balgamları tükürdükleri bir kap.*|| **tükürük köftesi,** *Sokakta seyyar köftecilerin yapıp sattığı ızgara köfte.*|| **tükürük otu,** *bot. Zambakgillerden, bir karış boyunda, talkım veya salkım biçiminde küçük sarı veya beyaz çiçekler açan çok yıllık, soğanlı otsu bir bitki; ak yıldız, (Ornithogalum umbellatum).*|| **tükürük taşı,** *Tükürük bezlerinde oluşan taş.*|| **tükürük uyarıcı,** *Tükürük salgısını uyarmak için çiğnenen maddelerin genel adı.*|| **tükürük uyarıcı eylem,** *Ağızda bulunan dil, diş ve yumuşak dokular gibi çiğnemeye katılan organların yaptığı iş.*

tükürükleme, [tü-kür-ük-le-me] *is.* Tükürüklemek eylemi.

tükürüklemek, [tü-kür-ük-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Tükürük ile ıslatmak. **2.** Tükürük bulaştırmak; tükürük sürmek.

tükürüklenme, [tü-kür-ük-le-n-me / tü-kür-ük-lenme] *is.* Tükürüklenmek eylemi.

tükürüklenmek, [tü-kür-ük-le-n-mek] *edil f. [-ir]* **1.** Tükürüklemek eylemine uğramak; üzerinde tükürüklemek eylemi uygulanmak. **2.** Tükürükle ıslatılmak. **3.** Tükürük bulaştırılmak. **4.** *dönşl. f.* Tükürüklü hâle gelmek; tükürüğü olmak.

tükürüklü, [tü-kür-ük-lü] *sf.* **1.** Tükürükle ıslatılmış olan. **2.** Tükürük bulaştırılmış, üzerine tükürük sürülmüş olan. **3.** Çok tükürük çıkaran; tükürüğü bol olan; çok tüküren.

tükürüksüz, [tü-kür-ük-süz] *sf.* **1.** Tükürüğü olmayan veya az olan. **2.** Tükürükle ıslatılmamış ya da tükürük bulaştırılmamış olan; tükürüklenmemiş.

tüküz, [tüg-üz / tük-üz] *{eT} sf.* (At için) alnındaki akıtma bulunan. [DLT] 🗗 **tüküz at,** *Alnında bir parça beyaz olan at.* [DLT]

tükzimek, [tökez-i-mek / tükzi-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Tökezlemek. [DS]

tül[1], [Tulle *(Fransa'da şehir)* > Fr. tülle] *is.* **1.** İnce pamuk, ipek ya da naylon ipliklerden çiçek veya geometrik dekorlarla süslenmiş saydam dokuma. **2.**

Bu kumaştan yapılma ince pencere perdesi. **3.** *mecaz.* Perde gibi saran şey. **4.** Şapkacıların, yüzün tamamını ya da bir kısmını örtecek biçimde şapkanın kenarına koydukları küçük tül parçası. **5.** *sf.* Tülden yapılma. ◘ **tül-grek,** *Duvak vb. yapımında kullanılan bir tül çeşidi.* ‖ **tül işi,** *Dantelde, çiçek motifleri ya da zemin örgüsü oluşturmak için sıra ile ipliğin bir altından bir üstünden geçmek suretiyle yapılan iğne işine verilen ad.*

tül[2], [tül] *{eT} is.* Düş; rüya. [EUTS] [Gabain]

tülbent, -di [Far. dül-bend] *is.* **1.** Çok ince pamuklu dokuma. **2.** Bu kumaştan yapılma baş örtüsü. **3.** *sf.* Bu kumaştan yapılmış olan. ◘ **tülbent bozmak,** *Okun bütün menzil taşlarından daha ileri bir uzaklığa ulaşması; rekor kırmak.* ‖ **tülbent ağası,** *{OsT} Padişahların sarık ve çamaşırlarını koruyan, temizleyen ve padişahı giydiren görevli; tülbent gulamı; tülbent oğlanı.*

tülbentçi, [tülbent-çi] *is.* Tülbent satan kimse.

tülbentli, [tülbent-li] *sf.* **1.** Başına tülbent bağlamış kimse. **2.** Üzerinde tülbent bulunan şey.

tülbermek, [tülb-er-mek ?] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* (Saç için) esintiden, uzun süre taranmamaktan dolayı dolaşmak; karışmak; kabarmak. [DS]

tülbür, [tülb-ür] *{ağız} sf.* **1.** (Saç için) dağınık; karışık. **2.** (Kişi için) saçı dağınık. [DS]

tülce, [tülce] *{ağız} is.* Çift tırnaklı hayvanları arasında çıkan ve topallamalarına neden olan küçük kabarcıklar. [DS]

tüle[1], [? tüle] *{ağız} is.* Kümes. [DS]

tüle[2], [? tüle] *{ağız} is.* Çam fidanı. [DS]

tüleg, [tū̆ > tü-lē-mek > tüle-g] *{eT} is.* → tülek. [DLT]

tülek[1], [tū̆ > tü-lē-mek > tüle-k تولك] *{eT} is.* **1.** Dört ayaklı hayvanların tüylerini attıkları zaman; koyun kırkımı. [DLT] **2.** *{ağız}* Çok tüylü bir tür deve. [DS] **3.** *{ağız}* Kül süpürmeye yarayan tavuk, ördek vb. kuş kanadı. [DS] **4.** *{ağız}* Kanatlı hayvanların kanat ve kuyruk tüyleri. [DS] **5.** *sf. {eAT} {OsT}* (Tüylü hayvan ve kuşlar için) tüy değiştirmiş; tüyü dökülmüş. **6.** *{eAT}* (Avcı kuşlar için) ava alıştırılmış.

tülek[2], [*tölē-mek > töle-k / tüle-k / döle-k] *{eT} sf.* Sakin; barışıklık içinde. [Mühennâ] ◘ **tüleğe gelmek,** *{eAT} {OsT} En uygun duruma gelmek; kıvamını bulmak.*

tülek[3], **-ği** [tölek / dölek / tülek] *{ağız} sf.* **1.** Kurnaz; açıkgöz; düzenci. **2.** (Kişi için) saygın. **3.** Alıngan; kuşkulu. **4.** Korkak. **5.** Efe. **6.** Dönek. [DS]

tülek[4], **-ği** [tü-lek] *{ağız} is.* **1.** Bir yaşındaki keklik. **2.** Yavru keklik. **3.** Yaşlı, kart keklik. **4.** Erkek keklik. **5.** Yuvasını unutmayıp geri dönen kuş. **6.** Evlenmemiş, yaşlı kız. **7.** Çok genç delikanlı. [DS] ◘ **tülek olmak,** *{ağız} Ocak başından kalkmamak; soğuğa dayanıksız olmak.* [DS]

tülel, [? tülel] *{ağız} is.* Güç. [DS]

tüleme, [tü *(tüy)* > tü-le-me] *is.* Tülemek eylemi.

tülemek[1], [tū̆ *(tüy* > tü-lē-mek تولە مك] *(eT tüle:mek) gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** *{eT}* Döllemek; kuzulamak; çoğalmak; doğurtmak. [DLT] **2.** *{eT} {OsT} {ağız}* (Kuş, tavuk vb. kanatlı hayvanlar için) tüy değiştirmek; tüyünü dökmek. [DLT] [DS] **3.** (Yavru kuş için) tüy çıkarmak. **4.** *{ağız} mecaz.* Kumarda veya ticarette para yitirmek. [DS] **5.** *{ağız} mecaz.* Yoksul düşmek. [DS] **6.** *gçl. f. {ağız}* Kumarda yenmek. [DS]

tülemek[2], [tüğ-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tülemek[3], [tüle-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Bir şeyi sona erdirmek. **2.** *gçsz. f.* (Ocaktaki ateş için) kendi kendine sönmek. [DS]

tülemek[4], [tüle-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Bir işin hilesini, kolayını öğrenmek; ustalaşmak. [DS]

tülemen, [tü-le-men] *{ağız} sf.* Kabarık tüylü. [DS]

tülen, [tülen] *{ağız} is.* **1.** İlk kez çocuk doğuran kadın. **2.** Bir yaşında kuzulayan keçi. [DS]

tülenk, -gi [tün-e-k / tülenk] *{ağız} is.* Kümes. [DS]

tülenmek[1], [tüle-n-mek تلنمك] *dönşl. f. [-ür]* **1.** *{eAT} {ağız}* Tüylenmek. [DS] **2.** *{ağız} mecaz.* Zenginleşmek. [DS]

tülenmek[2], [üte-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Kaş, kirpik, saç için) birden gelen yalımdan biraz yanmak; uçları yanmak; ütelenmek. [DS]

tülep, -bi [? tülep] *{ağız} sf.* Yerinde; uygun; yaraşır; münasip. [DS]

tülermek, [tüle-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** (Kuş, tavuk vb. için) tüylenmek. **2.** (Kumaş için) tüylenmek. **3.** *mecaz.* Zenginleşmek. **4.** Karmakarışık olmak. [DS]

tülerük, -ğü [tü-le-r-ik] *{ağız} sf.* Üşümüş; donmuş. [DS]

tületmek, [tüle-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Derisini yüzmek. **2.** Kumarda karşısındakinin parasını tümüyle almak; ütmek. [DS]

tüleyka, [? tüleyka] *{ağız} is.* Saban demirinin çamurunu temizlemekte kullanılan araç; üvendire demiri. [DS]

tülfir, [? tülfir] *{eT} is.* Kumaştan ve ipekten yapılan örtü; örtü; perde. [DLT]

tülgemek, [tüng-ü-mek / tüğ-le-mek > tülge-mek] *{ağız}* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tülgümek, [tüng-ü-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Atlamak. [DS]

tülik, -ği [? tülik] *{ağız} is.* Doldurulmak için oyulmuş patlıcan, kabak vb. sebzeler. [DS]

tülit, [tölet / tülit] *{eT} is.* Baş yastığı; yatak takımı. [EUTS]

tülke, [tülke] *{ağız} is.* **1.** Salkım. **2.** Mısır hevengi. [DS]

tülkemek, [tüng-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tülki, [tülki / tülkü] *{ağız} is.* Tilki. [DS]

tülkü, [tülkü / tilkü] *{eT} {ağız} is. zool.* Tilki. [Mühennâ] [DS]

tüllemek[1], [tüng-le-mek / tüğ-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Sıçramak; zıplamak. **2.** Atlamak. [DS]

tüllemek[2], [tüy-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Süslemek.[DS]

tüllemek[3], [tülle-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Yuvarlamak. [DS]

tüllenme, [tül-le-n-me] *is.* Tüllenmek eylemi.

tüllenmek, [tül-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tül görünümü almak; tül gibi olmak.

tüllü[1], [tül-lü] *sf.* Üzerinde tül bulunan; tül takılmış olan.

tüllü[2], [tür-lü > tüllü] *{ağız} sf.* Türlü. [DS]

tüllü[3], [tül-lü ?] *{ağız} is.* İncir. [DS]

tüllüm, [dil-li > tül-lü] *{ağız} sf.* Dilli. 🗗 **tüllüm düdük etmek,** *{ağız} Duyurmak; yaymak.* [DS]

tülpermek, [ürper-mek / tülper-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Titreyerek tüyleri diken diken olmak; ürpermek. [DS]

tült[1], [tölet / tülit] *{eT} is.* Yastık. [EUTS]

tült[2], [? tült] *{ağız} is.* **1.** Üçte bir parça. **2.** Bölüm; parça. [DS]

tülteklemek, [tülte-k-lē-mek] *(tültekle:mek) {eT} gçl. f.* Huzur getirmek; rahatlatmak. [ARAT]

tültemek, [töltē-mek/tültē-mek] *(tülte:mek) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Rahat ve iç açıcı hâle getirmek. [ARAT] **2.** Güzelleştirmek. [EUTS]

tültürmek[1], [tül-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Çarpmak; vurmak. [EUTS]

tültürmek[2], [*tül-mek > tül-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Rüya görmesini sağlamak. [Clauson]

tülü[1], [tü-lü تولو] *{eAT} {ağız} sf.* **1.** Tüylü. **2.** (Saç vb. için) kabarık; dağınık. **3.** Tüyü uzun ve çok olan. [DS] 🗗 **tülü baş,** *{ağız} Eş; kadın; karı.* [DS]|| **tülü tepe,** *{ağız} Çevresi çıplak, üzeri ağaçlı olan tepe.*

tülü[2], [tü(y)-lü] *{ağız} is.* **1.** Uzun tüylü erkek deve. **2.** Buğur ve adi devenin çiftleşmesinden doğan erkek deve. **3.** Erkek davar. **4.** Bir yaşında iken doğurmuş koyun, keçi. **5.** Boynu uzun tüylü, iri yapılı deve. **6.** Bir buçuk iki ay önce kırkılmış koyun. [DS] 🗗 **tülü davar,** *{ağız} Koyun.* [DS]|| **tülü deve,** *1. {OsT} İki hörgüçlü erkek ile Arap cinsi dişi deveden meydana gelen deve. 2. Tek hörgüçlü, iri yapılı deve.*|| **tülü maya,** *{ağız}* Uzun tüylü, dişi deve. [DS]

tülü[4], [tü(y)-lü] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tülü[3], [tü(y)-lü] *{ağız} is.* **1.** Uzun tiftiklerden aralıklı dokunan bir çeşit seccade. **2.** Halı. **3.** İnce eşarp. **4.** Yaşlı kadınların düğünlerde başlarına örttükleri uzun tül. **5.** Hamam havlusu. [DS]

tülübe, [? tülübe] *{ağız} zf.* Pek çok; yığın yığın.[DS]

tülüce[1], [tülü-ce] *{ağız} is.* **1.** Yün yatak örtüsü. **2.** Tüylü, saçaklı kilim. **3.** Uzun tiftikten dokunan seccade. [DS]

tülüce[2], [tülü-ce] *{ağız} is.* Davarların tırnaklarında oluşan bir hastalık. [DS]

tülüdombak, -ğı [tü(y)-lü+tomb-ak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tülüdombalak, -ğı [tü(y)-lü+tomb-al-ak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tülüdömbelek, -ği [tü(y)-lü+tömb-el-ek] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tülüdü, [türe-di / türü-dü > tülüdü] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) düzenci; vurguncu. **2.** Kötü özellikleri bulunan. [DS]

tülüg, [tülüg > tü-lüg] *{eT} sf.* **1.** Tüylü. [DLT] [Gabain] **2.** Şeftali. *{ağız} (aynı)* [EUTS] [DS] **3.** Baharat. 🗗 **tülüg yaḍıg,** *{eT} Tüylü yaygı; halı.* [DLT]|| **tülüg erük,** *{eT} Şeftali.* [DLT] [Mühennâ]

tülügeç, [tülü-geç] *{eT} is. zool.* Çaylak. [Mühennâ]

tülük[1], [tü-lük ?] *{eT} is.* Güç; kuvvet. [ARAT]

tülük[2], **-ğü** [tü-lüg] *{ağız} is.* Piliç. [DS]

tülük[3], **-ğü** [tü-lüg] *{ağız} is.* Kilim gibi dokunmuş torba; dağarcık. [DS]

tülümek, [tü(y)-le-mek > tü-lü-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Tavuk, kuş vb. için) tüy dökmek; tüy değiştirmek. [DS]

tülümen, [tülü-men] *{ağız} is.* **1.** Bir çeşit kamış. **2.** *sf.* (Kişi için) kaba saba. [DS]

tülüng, [Far. tülüng تلنگ] *{OsT} is.* Yoksulluk.

tülüngî, [Far. tülüngī تلنگی] *(tülüngi:) {OsT} sf.* Yoksul; dilenci.

tülüngü, [? tülüngü] *{ağız} sf.* **1.** Sahipsiz, başıboş köpek. **2.** *sf.* (Kadın için) utanma ve sıkılması olmayan; edepsiz; şirret. **3.** (Kişi için) düzenci; vurguncu. [DS]

tülünkü, [? tülünkü] *{ağız} sf.* Yaşlanmış; kocamış. [DS]

tülüp, [Yun. touloupa] *{ağız} is.* **1.** Pamuk. **2.** Örekeden çıkmış ip yumağı. [DS]

tülürek, [tülü-rek تولورك] *{OsT} sf.* Tüylüce.

tülüş, [tülü-ş] *{ağız} is.* Kabarık, karışık saç. [DS]

tülüşah, [tülü+şah *(filiz)*] *{ağız} is.* Çiçekleri eflatun renkli, kokulu bir bitki. [DS]

tülüşmen, [tülü-ş-men] *{ağız} is.* Kabarık, karışık saç. [DS]

tülütombak, -ğı [tü(y)-lü+tomb-ak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tülütümbal, [tü(y)-lü+tomb-al] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tülütombalak, -ğı [tü(y)-lü+tomb-al-ak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tülütonbak, -ğı [tü(y)-lü+tomb-ak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tülütopalak, -ğı [tü(y)-lü+top-al-ak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tülütömbek, -ği [tü(y)-lü+tömb-ek] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tülvir, [? tülvir] *{eT} is.* Gelin odası tülleri. [DLT]

tülyum, [Fr. thulium] *is. kim.* → tulyum.

tüm. [tüm-en] *kısalt.* Tümen sözünün kısaltması.

tüm[1], [tüm تم] *is.* **1.** Yumru. **2.** *{ağız}* Tepe; tümsek. [DS] **3.** *{eAT}* Küme. **4.** *sf.* Hep; bütün; büsbütün; toptan; kül. *{eT} (aynı)* [KB] 🗗 **tüm başkalaşma,** *zool. Böceklerde, bütün başkalaşma evrelerini kapsayan başkalaşma şekli.*‖ **tüm başkalaşmalı,** *zool. Tam başkalaşma geçiren.*‖ **tüm başlılar,** *zool. Solungaçları bir deri kıvrımı ile örtülü, kemikleri kıkırdak olan omurgalı balıklar takımı, (Holocephali).*‖ **tüm benzeşme,** *dbl. Sözcükteki bir sesin tamamen değişerek başka bir sese dönüşmesi olayı.*‖ **tüm beyin,** *1. zool. Omurgalılarda, kafatasının içinde bulunan merkez sinir sistemi ve onu saran zarların tümü. 2. anat. İnsan beyni; beyin.*‖ **tüm cahil,** *Hiçbir şey bilmez; büsbütün cahil.*‖ **tüm devre,** *fiz. Silisyumdan yapılma bir ağ levhası üzerinde çok sayıda etkin ve edilgin birleşen taşıyan küçük boyutlu devre; entegre devre; tümleşik devre.*‖ **tüme varım,** *1. Bilinen bir takım gözlem ya da bilgilere dayanarak bunları özetleyen bir önermeye geçme işlemi. 2. fel. Tek tek olgulardan genel önermelere, tekil veya özel olandan daha genel olana giden yöntem; istikra; endüksiyon* ‖ **tüm gözlü,** *zool. Gözleri bütün olan.*‖ **tüm gün,** *Günlük çalışma saatini kapsayan; tam gün.*‖ **tüm kirpikliler,** *zool. Kirpikli bir hücrelilerin alt takımı, (Protozoa).*‖ **tüm mantıkçılık,** *fel. Her şeyin mantıksal ilişkilerden oluştuğunu savunan öğreti.*‖ **tüm sayı,** *Bir topluluğu kuruluşunda oluşturan üyelerin tamamı; aded-i müretteb.*‖ **tüm tanrıcı,** *Var olan her şeyin tanrıdan var olduğunu ve onunla özdeş olduğunu savunan.*‖ **tüm tanrıcılık,** *fel. 1. Var olan her şeyin tanrıdan var olduğunu ve onunla özdeş olduğunu savunan öğreti; panteizm. 2. Tanrının, doğanın ruhu ve bütünüyle doğada belirmiş olduğunu savunan duyarlılık biçimi.*

tüm[2], [tüm] *{eT} is.* At donunda düz renk. [DLT]

tüm[3], [tuñ ? > tüm] *{ağız} sf.* Saf; bön. [DS]

tümamiral, -li [**tüm**en+**amiral**i] *is.* **1.** Kara kuvvetlerindeki tümgeneral dengi ve tuğamiral ile koramiral arasındaki deniz kuvvetleri rütbesi. **2.** Bu rütbeyi taşıyan deniz kuvvetleri üst subayı.

tümamirallik, -ği [tümamiral-lik] *is.* **1.** Tümamiralin taşıdığı rütbe. **2.** Tümamiralin görevi.

tümb[1], [tamb / tanb / tımb / timb / tömb / tümb *(yans.)*] *is.* Vurarak çalınayı anlatan kök. [Zülfikar] *tümb-ek, tümb-el-ek*

tümb[2], [tomb / tömb / tönb / tumb / tümb *(yans.)*] *is.* Yuvarlanmayı, takla atmayı, dengeyi kaybederek düşmeyi anlatan kök. [Zülfikar] tümb-ül-de-mek, tümb-ül-de-k

tümbe, [tümb-e] *{ağız} is.* Tepe; tümsek. [DS]

tümbek, [tümb *(yans.)* > tümb-ek] *{ağız} is.* **1.** Küçük tepe; tümsek; höyük. **2.** Dümbelek; darbuka. **3.** Baca. [DS]

tümbet, [tümb-et] *{ağız} is.* Tepe; tümsek; höyük. [DS]

tümbez, [tümb-e-z] *{ağız} is.* Tepe; tümsek. [DS]

tümbül, [tümb-ül] *{ağız} is.* **1.** Bir şeyin en yüksek yeri; tepe; doruk. **2.** Tepe; tümsek; höyük. [DS]

tümbüldek, -ği [tümb-ül-de-k] *{ağız} is.* Davar veya köpeklere takılan çan. [DS]

tümbüldemek, [tümb-ül-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* **1.** (Yürek için) hızlı hızlı çarpmak. **2.** (Çocuk ve yaşlı için) düşecekmiş gibi sallanarak yürümek. [DS]

tümbütün, [tüm+bütün] *{ağız} zf.* Eksiksiz; bütün. [DS]

tümce[1], [tüm-ce] *is. dbl.* Bir duyguyu, bir düşünceyi veya eylemi tam olarak bir hüküm halinde anlatan kelimeler dizisi; cümle, *(1966).* 🗗 **tümce bilimi,** *dbl. Sözcüklerin tümce oluşturacak biçimde bir araya gelme, tümcelerin birbirine bağlanma, üretilme, dönüştürülme gibi kurallarını inceleyen dil bilgisi bölümü; söz dizimi.*‖ **tümce bilimsel,** *dbl. Tümce bilimine ilişkin; tümce bilimi ile ilgili.*‖ **tümceden bağlaç,** *dbl. Bağlaç olarak kullanılan iki veya üç kelimeli cümleler. (kim bilir, ne de olsa vb.)*‖ **tümce ötesi,** *Birden çok tümceyi kapsayan, bir tümcenin boyutlarını aşan anlatım birimleri, cümleden daha büyük yapılarla ile ilgili olan.*‖ **tümce titremi,** *dbl. Cümlenin anlamına uygun olarak düzenlenen titrem.*‖ **tümce vurgusu,** *dbl. Konuşma sırasında cümlenin anlamına uygun olarak, kelimelerde yer değiştiren ve kelimelerin kendi vurgularından daha güçlü olan vurgu.*

tümce[2], [tüm-ce تو جه] *{eAT} zf.* Küme hâlinde.

tümcemsi, [tüm-ce-msi] *is. dbl.* Bir cümlenin anlamını tamamlayan, genellikle filimsilerle, dilek-şar kipiyle, çekimli eylemler ve ek eylemle birleşmiş ad soylu sözcüklerle kurulan ve ona bağlı bir yargı içeren birimler bütünü; yan cümle; cümlemsi.

tümcesel, [tüm-ce-sel] *sf.* Tümceye ilişkin; tümce ile ilgili.

tümçek, -ği [tüğ-üm > tüğüm-çek / tümçek] *{ağız} is.* Düğüm.[DS]

tümden, [tüm-den] *(tü'mden) zf.* Bütünüyle; tümüyle; baştan sona.

tümdengelim, [tüm-den+gel-im] *is. fel.* Genelden özele, tümel bir önermeden tikele, yasalardan olaylara, etkenden etkiye, ilkeden sonurguya geçme yolu; talil; dedüksiyon.

tümdengelimli, [tüm-den+gel-im-li] *fel.* **1.** Tümden-

gelimle ilgili olan. **2.** Tümdengelim yolu kullanılan.

tümedek, -ği [tüm-e-dek] *{ağız} zf.* Tümünü birden. [DS]

tümeden, [tüm-e-den] *{ağız} zf.* Bütünüyle; toptan; tümüyle. [DS]

tümek[1]**,** [tü-mek ?] *{eT} is.* **1.** Süs. [ARAT] **2.** Nizam. [ARAT] **3.** *{ağız}* Ekin yığını. [DS]

tümek[2]**,** [tömek / tümek] *{ağız} is.* **1.** Ahırdan gübre atmak veya saman koymak için kullanılan küçük delik. **2.** Ahırın hava alması için açılan delik. [DS]

tümel[1]**,** [tüm-el] *sf.* **1.** (Terim için) bir sınıfın bütün bireylerine uyan; külli, *(1935).* **2.** (Önerme için) öznenin bütün kaplamıyla ele alındığı ve bu kaplamın içerdiği bütün bireyler için doğru olan bir bağıntıyı ileri süren. **3.** (Özellik için) yerel olmayan; belli bir noktaya ya da çevreye ilişkin olmayan. 🗗 **tümel kavram,** *Kapsamına aldığı bütün bireyleri içine alan kavram*‖ **tümel önerme,** *Konunun kapsamına giren bütün bireyler için yargı bildiren önerme.*

tümel[2]**,** [Yun. themelios [Ahmet Vefik Paşa] => tümel تومل] *{OsT} is.* Temel.

tümeller, [tüm-el-ler] *is.* **1.** *fel.* Genel kavramlar. **2.** *dbl.* Yeryüzündeki bütün dillerde ortak olarak bulunan kavram ya da ögeler.

tümellik, -ği [tüm-el-lik] *is.* **1.** *mant.* Tümel bir önermenin özelliği. **2.** *fel.* Bir yargı ya da özelliğin, bir sınıfın bütün bireylerine dağılımsal olarak uygun düşme durumu.

tümelmek[1]**,** [tüm-el-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Tamamlanmak; bütünleşmek. **2.** Çoğalmak. [DS]

tümelmek[2]**,** [dom-al-mak / döm-el-mek / tüm-el-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ellerini dizlerine dayayarak eğilmek. [DS]

tümen[1]**,** [temen / tümen] *{eT} is.* Büyük iğne. [DLT]

tümen[2]**,** [Çin. / Toharca. tmān / tumane ? / tüm + ming *(bin)* تومن] **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* On bin. 10.000. [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] **2.** *{eT} {eAT}* Pek çok. [DLT] [ETY] **3.** *is. {eAT}* On bin askerden oluşan askerî birlik; fırka. **4.** *as.* Türk Silahlı Kuvvetleri kuruluşundaki, çeşitli muharip ve destek birlikleri ile yardımcı sınıflardan oluşan tugay ile kolordu arasında yer alan kara kuvvetlerine ait temel muharebe birliğine verilen ad; fırka, *(1935).* 🗗 **tümen ban,** *{eT} Binlerce.* [ARAT]‖ **tümen komutanı,** *as. Tümenin taktik ve idarî harekâtını sevk ve idare etmekle sorumlu tümgeneral rütbesindeki komutan.*‖ **tümen miñ,** *Bin kere bin.* [DLT]

tümen[3]**,** [tüm-en] *{ağız} is.* Yığın; küme; sürü. [DS] 🗗 **tümen tümen,** *1. Pek çok. 2. {ağız} Çeşit çeşit.* [DS]

tümen[4]**,** [tüm-en ? / tüm-den] *{ağız} zf.* Toptan; hepsi birden. [DS]

tümen[5]**,** [tü(y)-men] *{ağız} is.* Kınalı kuş. [DS]

tümenat, [tümen + Ar. -āt تومنات] *(tümena:t) {OsT} is.* **1.** Tümenler. **2.** Kendisine yüz köy bağlı olan kasabalar.

tümenliğ, [tümen-lig] *{eT} sf.* On binli. [EUTS]

tümez, [tüm-ez] *{ağız} e.* **1.** Üstelik. **2.** Karşın; rağmen. **3.** Tersine. [DS]

tümge, [tüm-ge] *{eT} sf.* Zayıf; ağır; akılsız; gabi; ahmak. [Üç İtigsizler]

tümgeneral, -li [**tüm**en+**general**i] *is. as.* **1.** Türk Silahlı Kuvvetlerinde tuğgeneral ile korgeneral arasındaki üst subay rütbesi, *(1935).* **2.** Asıl görevi tümen komutanlığı olan bu rütbedeki üst subay.

tümgenerallik, -ği [tümgeneral-lik] *is.* **1.** Tümgeneral rütbesi. **2.** Tümgeneralin görevi.

tümilemek, [*tümī >tümī-lē-mek] *(tümi:le:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Sekerek koşmak; tüngüldemek. [DLT]

tümke, [tüm-kē] *(tümke:) {eT} sf.* **1.** Cahil; bilgisiz. [EUTS] **2.** Aptal. Akılsız; aklı başında olmayan; deli; kaçık. [ARAT] [Gabain] **3.** Zayıf. [EUTS]

tümleç, -ci [tüm-le-ç] *is* **1.** Tamamlayan şey; tam kılan. **2.** *dbl.* Cümlede, yüklemin anlamını tamamlayan, sınırlarını belirleyip kesinleştiren sözcük ya da sözcük öbeklerine verilen ad. **3.** *bsy.* Değişmez tabanlı bir sayılamada, bir sayının her rakamından belirli bir rakam çıkarılmakla elde edilen sayı. 🗗 **tümleç birliği,** *dbl. Arka arkaya gelen ve aralarında anlam ilişkisi olan cümlelerdeki tümleçlerin birbiri ile uyum içinde olması.*

tümlek, -ği [tüm-le-k] *{ağız} is.* Bir tenekelik tahıl ölçeği. [DS]

tümleme, [tüm-le-me] *is.* **1.** Tümlemek eylemi. **2.** *bsy.* Verilen bir sayılama tabanında yazılmış bir sayının, her rakamından belirli bir rakam çıkararak tümlecini bulma işlemi. **3.** *dbl.* Üretici dil bilgisinde, bir ad ya da fiil diziminde tümleyen işlevi gören cümleyi yerleştirmeyi amaçlayan dönüşüm; tümleyen dönüşümü.

tümlemek, [tüm-le-mek] *gçl. f. [-r [-l(ü)-yor]* **1.** Bir şeyi tüm hâline getirmek; bütünlemek; tamamlamak. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *bsy.* Verilen bir sayılama tabanında yazılmış bir sayının, her rakamından belirli bir rakam çıkararak tümlecini bulmak.

tümlenme, [tüm-le-n-me] *is.* Tümlenmek eylemi.

tümlenmek, [tüm-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Bütün hâline getirilmek. **2.** *dönşl. f.* Bütün hâline gelmek; bütünlenmek.

tümler, [tüm-le-r] *sf.* Tümleyen; bütünleyen; mütemmim. 🗗 **tümler açı,** *Bir dar açıyı dik açı hâline getiren açı.*

tümleşen, [tüm-le-ş-en] *sf.* **1.** Tümleşme durumunda olan; tümleşmek eylemini yapan. **2.** Birbirini tüm hâline getiren.

tümleşik, -ği [tüm-le-ş-ik] *sf.* Bir bütün hâlinde olan;

birçok bileşenden oluşan. ◘ **tümleşik devre.** *fiz. Silisyumdan yapılma bir ağ levhası üzerinde çok sayıda etkin ve edilgin birleşen taşıyan küçük boyutlu devre; entegre devre.*

tümleşme, [tüm-le-ş-me] *is.* Tümleşmek eylemi veya durumu.

tümleşmek, [tüm-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Bütün hâline gelmek; bütün olmak.

tümleştirme, [tüm-le-ş-tir-me] *is.* **1.** Tümleştirmek eylemi. **2.** *fiz.* Bir tümleşik devre hazırlama.

tümleştirmek, [tüm-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir bütün hâline getirmek; tüm olmasını sağlamak.

tümlev, [tüm-le-v] *is.* **1.** Parçalardan oluşmuş bütün. **2.** *mat.* Bir diferansiyel ya da diferansiyel denkleminin çözümü olan fonksiyon; türevi bilinen fonksiyon; tümlev.

tümleyen, [tüm-le-y-en] *sf.* **1.** Tümleme işini yapan; tüm durumuna getiren. **2.** *dbl.* Fiil öbeğini tümleyen edat dizimi. **3.** *bsy.* "Değil"in eş anlamlısı. **4.** *mat.* Değişmez tabanlı bir sayılamada, bir sayının her rakamından belirli bir rakam çıkarılmakla elde edilen sayı; tümleç.

tümleyici, [tüm-le-y-ici] *sf.* **1.** Tümleme durumunda olan. **2.** *is. dbl.* Üretici dil bilgisinde, bir ad ya da fiil diziminde tümleyen işlevi gören cümleyi yerleştirmeyi amaçlayan dönüşüm sırasında tümleyenin yerleşmesini sağlayan öge. **3.** Biri olumsuzluk, diğeri olumluluk içeren karşıt anlamlı sözcükler arasındaki bağıntı, *yok / var, alçak / yüksek* .

tümleyicilik, -ği [tümleyici-lik] *is.* **1.** Tümleyici olma durumu. **2.** *psikol.* İnsanın kendinde olmayan ve kendisini tamamlayan niteliklere sahip kişilere karşı duyduğu cazibe.

tümmek[1], [tüm-mek تومك] *{OsT} gçsz. f. [-er]* **1.** Tomurup çıkmak. **2.** Kabarmak. **3.** Yumrulanmak. **4.** *{ağız}* (Sivilce için) kabarıp şişmek. [DS] **5.** *{ağız}* (Tohum için) topraktan çıkıp baş vermek. [DS]

tümmek[2], [tümb-ek] *{ağız} is.* Küçük tepe; tümsek. [DS]

tümör, [Lat. tumor > Fr. tumeur] *is. tıp.* Hücrelerin aşırı ve denetimsiz çoğalmasıyla dokularda oluşan ve büyüme eğilimi gösteren yumru; ur.

tümörlenme, [tümör-le-n-me] *is.* Tümörlenmek eylemi.

tümörlenmek, [tümör-le-n-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tümörlü duruma gelmek; urlanmak.

tümörleşme, [tümör-le-ş-me] *is.* Tümörleşmek eylemi; urlaşma.

tümörleşmek, [tümör-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tümör durumuna gelmek.

tümrü[1], [tümrūg / tümrüg / tümrū] *(tümrü:) {eT} is.* Def. [Mühennâ]

tümrü[2], [tüm-rü] *{ağız} is.* Küçük tepe; tümsek. [DS]

tümrüçü, [tümrü-çü] *{eT} is.* Davulcu. [Mühennâ]

tümrüg, [tümrūg / tümrüg / tümrī] *(tü:mrü:g) {eT} is.* Def.

tümrük, [tümrük] *{eT} is.* **1.** Def. [DLT] **2.** Davul. [Mühennâ]

tümse, [tüm-sē] *(tümse:) is.* **1.** *{eT}* Minber. [DLT] **2.** *{ağız}* Küçük tepe; tümsek. [DS]

tümsecik, -ği [tümse(k)-cik] *is.* Küçük tümsek; küçük kabartı.

tümsek, -ği [*eT.* tum-şuk *(çıkıntı, burun)* > tümsek] *is.* **1.** Çıkıntılı yer; kabarık yer; şişkinlik; yığın; küme. **2.** Ufak tepe. **3.** Bir dağın yamacında yer alan kayalık çıkıntı. **4.** *sf.* Tepeyi andıran biçimde kabarık olan; şişkin. **5.** *fiz.* Dışbükey. ◘ **tümsek gaga,** *{ağız} Dağ çıkıntısı.* [DS]

tümsekleşme, [tümsek-le-ş-me] *is.* Tümsekleşmek eylemi.

tümsekleşmek, [tümsek-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tümsek hâle gelmek; tümsek oluşturmak.

tümsekli, [tümsek-li] *sf.* Tümseği olan; biraz şişkin yeri bulunan.

tümseklik, -ği [tümsek-lik] *is.* **1.** Tümsek olma durumu. **2.** Tümsek. **3.** Dışbükey.

tümselemek, [tümse-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i) -yor]* Kamburlaşmak. [DS]

tümselme, [tümse-mek > tümse-l-me] *is.* Tümselmek eylemi.

tümselmek, [tümse-mek > tüm-se-l-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tümsek biçimini almak; tümsek oluşturmak.

tümsü, [tüm-sü] *{ağız} is.* Tümsek; küçük tepe. [DS]

tümsük, -ğü [tüm-sük] *{ağız} is.* Yumruk. [DS]

tümşük, [tüm-(ü)ş-ük / tom-(u)ş-uk ?] *{eT} is.* Erkek memesi. [Mühennâ]

tümtüm, [tüm+tüm] *{ağız} sf.* **1.** (Eşya için) eskimiş. **2.** (Kişi için) yaşlanmış. [DS]

tümtüzlenmek, [tüm-(ü)t-üz-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Bir şey yapmayı düşünmek; tasarlamak. [DS]

tümü, [tumaġü > tümü] *{ağız} is.* Nezle. [DS]

tümük, -ğü [tüm-ük] *{ağız} is.* Höyük. [DS]

tümül, [tüğ-mek > tüğ-ül ? / tümül] *{ağız} is.* Düğüm. [DS]

tümülüs, [Lat. tumulus] *is.* Bir mezar odasının üzerini örten toprak ya da taş yığını; höyük.

tümün, [tüm-ün] *{ağız} zf.* Bütün; hep. [DS]

tümüne, [tümüne] *{ağız} is.* Tahıl ölçeği. [DS]

tümürlevü, [tüm-ür-leği] *{ağız} is.* Yirmi kiloluk tahıl ölçeği. [DS]

tümür, [*eT.* tüm / tim *(şiş; ur)* > tüm-ür] *is. anat.* Bağırsak gibi bazı organların dış yüzeylerini kaplayan tüy görünümündeki ufak pürtük ya da çıkıntılara verilen ad; villus.

tümürlü, [tümür-lü] *sf.* Tümürü olan.

tün[1], [tün] *{eT} {ağız} is.* Gece; geceleyin; karanlık. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [Tekin]

[DS] 🗗 **tün buçuğu,** *{eT} Gece yarısı.* [Mühennâ]|| **tünlü künli,** *{eT} Gece ve gündüz.*|| **tün ortusı,** *{eT} 1. Gece ortası; gece yarısı. 2. Kuzey; yukarı.*|| **tün sonu,** *{eT} Gecenin sonu.* [Mühennâ]|| **tün tün,** *{ağız} Akşama doğru.* [DS]|| **tün tünle,** *{eT} Dün gece.* [Mühennâ]

tün[2], [Far. tūn تون] *{OsT} is.* Külhan.

tünaydın, [tün+aydın] *ünl. "İyi akşamlar"* anlamında kullanılan seslenme sözü.

tünban, [Far. tünbān تنبان] *(tünba:n) {OsT} is.* **1.** İç donu. **2.** Tuman; don.

tüncük, -ğü [tüy-cük ? tüncük] *{ağız} is.* **1.** Taranırken tarakta kalan dökülmüş saçlar. **2.** Çırpıldıktan sonra geriye kalan kendir döküntüsü. [DS]

tünç[1], [tın-ç / tünç] *{eT} sf.* **1.** Dinç. **2.** Dinçlik; refah; sükûnet. [EUTS]

tünç[2]**, -cü** [? tünç] *{ağız} is.* Dağ eteklerinde, sellerin getirdiği topraklarla oluşan tarla.[DS]

tünbek, [Far. tünbek تنبك] *{OsT} is.* Dümbelek; darbuka. 🗗 **tünbek-zen,** *Darbuka çalan.*

tünd, [Far. tünd تند] *{OsT} sf.* **1.** Katı; sert. **2.** Şiddetli; haşin. 🗗 **tünd-çehre,** *{OsT} Yüzü gülmez.*|| **tünd-çihre,** *{OsT}* → tünd-çehre.|| **tünd-hüy,** *{OsT} Sert huylu; huysuz.*|| **tünd-inân,** *{OsT} Çabuk giden.*|| **tünd-licâm,** *{OsT} (At vb. için) başı sert; yönetimi zor.*|| **tünd-ligâm,** → tünd-licâm.|| **tünd-meşreb,** *{OsT} Sert yaradılışlı; huysuz; titiz.*|| **tünd-mizâc,** *{OsT} Sert huylu.*|| **tünd-pervâz,** *{OsT} Hızlı uçan.*|| **tünd-reftâr,** *{OsT} Hızlı yürüyen; hızlı giden.*|| **tünd-rüy,** *{OsT} Sert yüzlü; yüzü gülmez.*|| **tünd-zebân,** *{OsT} Düzgün söz söyleyen.*

tündî, [Far. tündī تندى] *(tündi:) {OsT} sf.* Öfkeli ve sert oluş; katılık.

tündürmek, [tüñ-dür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* **1.** Birini korkutup kaçırmak. **2.** Daldaki meyveyi sopa ile bir vuruşta düşürmek. [DS]

tüne, [tün-e] *{ağız} is.* Küçük dere. [DS] 🗗 **tüne çayı,** *{ağız} Çok; bol.* [DS]

tünek, -ği [tün-ē-me-k > tūn-e-k] *(tü:nek) {eT} {eAT} is.* **1.** Tünek; in. [DLT] [KB] **2.** Hapishane; zindan. [DLT] [KB] [Mühennâ] **3.** *{ağız}* Geceyi geçirecek, yatılacak yer; ev. [DS] **4.** Tavukların gecelemesi için yüksekçe yere konulmuş ızgara vb. şeyler. **5.** Çiftlikte tavukların tünemesi için yapılmış olan yer. **6.** Kuşların konması için yapılmış desteklere verilen ad. 🗗 **tünek direği,** *{ağız} Aşık direklerinin ayrılmaması için çakılan direkler; aşırma.* [DS]|| **tünek dutmak** (tutmak), *{ağız} Kendisine ev bark vb. barınacak yer edinmek.* [DS]

tünekçi, [tünek[1]-çi] *{eT} is.* Hapishaneci; zindancı; gardiyan. [Mühennâ]

tünekleme, [tün-e-k-le-me] *is.* Tüneklemek eylemi.

tüneklemek, [tün-e-k-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Kümes hayvanı, kuş vb. için) geceleyin uyumak üzere yüksekçe bir yere konmak; sinmek; tünemek.

tünel, [İng. / Fr. tunnel] *is.* **1.** Her türlü yer altı geçidi. **2.** Bir ulaşım yolu üzerine çıkan dağ ve büyük tepelerin öbür tarafına ulaşabilmek için bu dağ içinde açılan büyük yer altı galerisi. **3.** Bir yere ulaşmak ya da kapalı yerden kaçmak için yer altında açılan geçit. **4.** Kent içinde ulaşım sağlamak amacıyla yeraltında işleyen taşıt ve bu taşıtın işlediği yol. **5.** Çevresi kapalı yol. **6.** Kafes biçiminde sardırılmış bitkilerle kaplı üstü örtülü beşik gibi çardak. **7.** Çiçekçilikte kullanılan yarım yuvarlak sera. 🗗 **tünel geçmek,** *argo. Aklını yaptığı işe vermemek.*

tünelleme, [tünel-le-me] *is. tıp.* Yapay bir kanal oluşturmaya yönelik cerrahi işlem.

tüneme, [tün-e-me] *is.* Tünemek eylemi.

tünemek, [tün > tün-ē-mek] *(tüne:mek) gçsz. f. [-r] [-n(ü) -yor]* **1.** *{eT}* Gecelemek. [DLT] **2.** (Kuş, tavuk vb. için) uyumak için bir dal ya da sırık üzerine konmak. **3.** (Kişi için) yüksekçe bir tabure vb. şeye iğreti olarak oturmak. **4.** *{ağız} mecaz.* Ölmek. [DS]

tünerig, [tün-er-mek > tün-er-ig] *{eT} is.* Karanlık; zulmet. [EUTS] [Gabain] [KB]

tünerik, [tün-er-ik] *{eT} is.* Karanlık; mezar. [DLT]

tünermek, [tün > tün-er-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Gece basmak; karanlık basmak. karanlık olmak; kararmak; gece olmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

tünertmek, [tüne-r-mek > tüne-r-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Karartmak. [KB]

tünetmek, [tünē-mek > tüne-t-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** *{eT}* Geceletmek. [DLT] **2.** *{ağız}* (Tavuk için) geceleyin kümese sokmak. [DS]

tüneyici, [tün-e-y-ici] *sf.* (Kuşlar için) tüneme alışkanlığı olan.

tüney, [tün-e-y] *{ağız}* is. **1.** Güneşin batınasına yakın zaman; akşam üzeri. **2.** İki dağ arası. **3.** Yok. [DS]

tünge, [tüng-e] *{ağız} is. folk.* Akhisar dolaylarında oynanan bir halk oyunu. [DS]

tüngelmek, [tüng-el-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Sıçramak; yükselmek. **2.** Bir hendekten ya da yüksekten atlamak. [DS]

tüngemek, [tüng-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** Sıçramak; yükselmek. **2.** Bir hendekten ya da yüksekten atlamak. [DS]

tüngitmek, [töng-(i)t-mek / tüng-(i)t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* → töngitmek. [DLT] [İKPÖy.]

tünglük, [Çin. têng *(lâmba)* => tüñ-lük / tügün-mek > tügün-ük] *(tüñlük) {eT} is.* **1.** Çadırın en tepesinde yer alan duman deliği; çadır bacası; otağların tepesindeki duman deliği. [ETY] [Mirşan] **2.** Pencere; evdeki delikler. [DLT] **3.** Ocak; baca; vb. [DLT]

tüngmek, [*tüñ-mek] *(tüñmek) {eT} gçsz. f. [-er]* Dönmek; vazgeçmek; ümidini kesmek. [Clauson]

tüngsek, -ği [tüm-sek / tüñsek] *{ağız} is.* Küçük tepe; tümsek. [DS]

tüngşü, [Çin. têng *(lâmba)* => tuñşü] *(tünşü:) {eT} is.* → tungşu. [DLT]

tüngüldürmek, [töñ-ül-dür-mek / tüñül-dür-mek] *(tüñgüldürmek) {eT} gçl. f. [-ür]* → töngüldürmek. [KB]

tüngülmek[1], [*tüñ-mek > tüñ-ül-mek] *(tüñülmek) {eT} dönşl. f. [-ür]* Ümidini kesmek; vazgeçmek; dönmek. [DLT] [KB]

tüngülmek[2], [tüng-ül-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* **1.** Sıçramak; zıplamak; yükselmek. **2.** Bir hendekten ya da yüksekten atlamak. [DS]

tüngür, [töng-ül / tüngür] *is.* Yuvarlanma; takla atma bildiren yansımalı gövde. 🗗 **tüngür tüngür,** *{ağız} (Yüksek bir yerden aşağı doğru uçan kuş için) takla atarak.* [DS]

tüngür[1], [tüg-ün > tün-gür / tüñür] *(tüñür) {eT} is.* Evlilikten kaynaklanan akrabalar; dünür; sıhriyet; karının hısımları. [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.]

tüngür[2], [tüng-ür] *{eT} is.* Kam davulu; şaman davulu. [EUTS]

tüngürlemek, [tüñür > tüñür-lē-mek] *(tüñürle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Birini kendisine dünür saymak; dünürlüğe nispet etmek. [DLT]

tüngürlenmek, [tüñür-lē-mek > tüñür-le-n-mek] *(düñürlenmek) {eT} edil. f. [-ür]* **1.** Birisi tarafından dünür sayılmak; kendisi dünürlüğe nispet edilmek. **2.** *dönşl. f.* Kendini birine dünür saymak. [DLT]

tüngüşmek, [tüñ-mek > tüñ-üş-mek] *(tüñüşmek) dönşl. f. [-ür]* Baş eğmek. [DLT] [İKPÖy.]

tüngütmek[1], [töñ-it-mek / tüñ-üt-mek] *(tüñütmek) {eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Eğmek. [DLT] **2.** Başını eğmek. [İKPÖy.]

tüngütmek[2], [tüng-ü-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Hoplatmak; sıçratmak; atlatmak. [DS]

tünik, -ği [Lat. tunica>Fr. tunique] *is.* **1.** Biraz uzunca kolsuz gömlek. **2.** Jimnastik yapılırken giyilen kolsuz, kısa etekli, esnek giysi. **3.** Pantolon üzerine giyilen kolsuz kısa ya da uzun etekli kadın giysisi.

tünkmek, [tüng-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tünlemek, [tün-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Bir yerde gecelemek; geceyi geçirmek.[DS]

tünmek, [tüng-mek / tüğ-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tünle, [tün-lē] *(tünle:) {eT} zf.* Geceleyin. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain]

tünlük, [Çin. têng *(lâmba)* => tüñ-lük] *{eT} is.* **1.** Ak ev parçalarından, yurdun duman deliği; yurdun çatı penceresi. [Nevâyî] **2.** Bu ev çadırların duman deliği üzerinde bulunan gündüzleri açılan, geceleyin ve kötü havalarda örtülen keçe. **3.** Evin duvarındaki delik; pencere. [EUTS] [Mühennâ]

tünmek, [tün-mek] *gçsz. f. [-er]* Gece olmak; karanlık basmak.

tünnük[1], -ğü [tun-luk / tünnük ?] *{ağız} sf.* **1.** Katı sert. **2.** Güçlü. [DS]

tünnük[2], -ğü [tün-lük] *{ağız} is.* Koyu karanlık.[DS]

tünte, [Far. tünte تنته] *{OsT} is.* Eşek arısı.

tünük,- ğü [tüğ-mek > tüğ-ün-ük / tünük] *{ağız} is.* Düğüm. [DS]

tününgemek, [tünün-ge-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-g(ü)-yor]* (Yük vb. için) devirmek. [DS]

tünür, [tuñür > tünür] *{eT} is.* Akraba; dünür. [Gabain]

tünyeli, [tün+yel-i] *{ağız} is.* Gece yarısı başlayıp kuşluk vaktine kadar esen batı rüzgârına Samsun dolaylarında verilen ad. [DS]

tüp[1], [tab / tap / tep / tıp / tip / top / tüp *(yans.)*] *is.* Patırtılı ve düzensiz adım atmayı, ayakla tepmeyi, elle itmeyi, tepinmeyi, basmayı, vurmayı, çarpmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tüp-ül-de-mek, tüp-ür-de-mek*

tüp[2], [tüp] *is. {eT}* **1.** Kök; dip; temel; alt. *{ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [KB] [Gabain] [Üç İtigsizler] [DS] **2.** Herhangi bir şeyin aslı, kökeni; insanın aslı; esas; son. [DLT] [EUTS] [KB] [Üç İtigsizler] **3.** Zemin. [DLT]

tüp[3], [Lat. tubus > Fr. tube] *is.* **1.** Laboratuarlarda kullanılan cam ya da metalden yapılmış, bir ucu kapalı silindir şeklinde boru kap. **2.** İçine toz hâlinde ilaç ya da kimyasal maddeler konulan bükülmez plastikten yapılma kap. **3.** Kapalı ucu büküldüğünde ağzından içine konulmuş bulunan krem kıvamında madde çıkan uzunca kap. **4.** İçine sıvılaştırılmış akışkan maddeler konulan dayanıklı metal kap. **5.** Bu kabın içeriği. **6.** *fiz.* Elektrotları arasında elektrik yükleri dolaştırılan, elektrik işaretleri üretmeye, bunları yükseltmeye, kiplemeye ya da kiplenmiş işaretleri çözmeye yarayan cam ya da seramikten yapılma kap; lamba. **7.** Şaşırtmanın kolay yapılabilmesi için bitki fide ve fidanlarının içine yerleştirildiği plastik kap. **8.** *sf.* Tüp biçiminde olan. 🗗 **tüp bebek,** *Üreme organlarındaki rahatsızlık yüzünden, yumurta üreme organları dışında laboratuarda sperma ile döllendirildikten sonra ana rahmine yerleştirmek suretiyle doğan bebek.*‖ **tüp gaz,** *Mutfakta ya da ısıtmada kullanılan içine sıvılaştırılmış petrol gazı ya da doğal gaz doldurulmuş, basınca dayanıklı metal kap.*‖ **tüp geçit,** *1. Bir yolu, nehir ve denizin altından iki yakasına bağlayan boru biçimindeki geçit. 2. Karayolu üzerinde, taşıtların geçişine engel olmayacak kadar yükseklikte ve boru biçiminde, üzeri kapalı olarak yapılmış yaya geçidi.*

tüpçil, [tüpi > tüp(i)-çil] *{eT} is.* Tipisi çok olan yer. [DLT]

tüpçü, [tüp-çü] *is.* Tüp gaz dağıtıcısı.

tüpçül, [tüp-çül] *sf. zool.* (Solucanımsı hayvanlar için) korunmak için, bedeninin etrafına kireç taşından yaptığı tüpte yaşayan.

tüpçülük, -ğü [tüp-çü-lük] *is.* Tüp gaz satıcılığı veya dağıtıcılığı.

tüpgermek, [tüp-ger-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Esaslı araştırmak; künhüne varmak; derinleştirmek. [EUTS]

tüpi, [tüp-ī] *(tüpi:) {eT} is.* Tipi. [DLT]

tüpiçil, [tüpī > tüpi-çil] *{eT} sf.* Tipisi çok olan yer. [DLT]

tüpirmek, [tüpī > tüpi-r-mek / tüpü-r-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* (Rüzgâr için) toprağı savurtmak. [DLT]

tüpkermek, [tüp *(dip)* > tüp-ker-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* **1.** Dibine erişmek. [ARAT] **2.** Bir şeyin aslına ermek; zirveye ulaşmak. [ARAT] [EUTS] **3.** Aslını araştırmak; araştırmak; izine düşmek. [DLT] [İKPÖy.] [Gabain]

tüpleme[1], [tüp[1] *(yans.)* > tüp-le-me] *{ağız} is.* Karında su toplayarak şişme yapan bir hastalık. [DS]

tüpleme[2], [tüp[2]-le-me] *is.* **1.** Tüplemek eylemi. **2.** Tüpe yerleştirme.

tüplemek[1], [tüp[1]-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* (Yürek için) korku veya heyecan yüzünden aşırı çarpmak. [DS]

tüplemek[2], [tüp[2]-lē-mek] *(tüple:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Diplemek; kökten aramak. [DLT]

tüplemek[3], [tüp[3]-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Tüp içine yerleştirmek; tüpe koymak.

tüplenme, [tüp-le-n-me] *is.* Tüplenmek eylemi.

tüplenmek, [tüp > tüp-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Kökleşmek. [DLT] **2.** Zenginleşmek. [DLT]

tüplenmek, [tüp-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Tüp içine yerleştirilmek; tüpe konulmak. **2.** *dönşl. f.* Tüp sahibi olmak; tüp edinmek.

tüpleşmek, [tüp[2]-le-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Aslını araştırmak. [DLT]

tüpletmek, [tüp[1]-le-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Karnı şişen çocukların iyileşeceği inancıyla karınlarının üstüne ılık kül döküp ovmak veya oklava ile hafifçe vurmak. [DS]

tüplü, [tüp-lü] *sf.* **1.** Tüpü bulunan. **2.** Tüp içinde bulunan; tüplenmiş olan. **3.** (Fidan için) tüp içinde yetiştirilen.

tüplüg, [tüp-lüg] *{eT} sf.* **1.** Asaletli. [DLT] **2.** Köklü; dipli; esaslı; temelli. [EUTS] ⊡ **tüplüg yıldızlıg,** *Asaletli; köklü.* [DLT]

tüplük, -ğü [tüp-lük] *is.* Laboratuarlarda tüplerin konulduğu tahtadan ya da metalden yapılma oyuklu sehpa.

tüpsü, [tüp-sü] *sf. zool.* (Hayvan organı için) tüp biçiminde olan.

tüpsüz[1], [tüp-süz] *{eT} {ağız} sf.* Dipsiz; asılsız; esassız; köksüz; temelsiz. [EUTS] [Üç İtigsizler] [DS]

tüpsüz[2], [tüp-süz] *{ağız} sf.* **1.** Tüpü olmayan; tüpü bulunmayan. **2.** Tüp sahibi olmayan. [DS]

tüptüz, [tü(p)+tü/z] *{eT} pekşt. sf.* Düpedüz; dümdüz. [KB]

tüpü, [tüp-ū] *(tüpü:) {eT} is.* Tepe; insan başının üst tarafı. [DLT]

tüpükmek, [tüp *(dip)* > tüp-ü-k-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Dibine ermek. **2.** Aslına ulaşmak. [ARAT] **3.** Son bulmak; bitmek. [Üç İtigsizler] **4.** Kökleşmek; kök atmak. [KB]

tüpüldeme, [tüp-ül-de-me] *{ağız} is.* Yürek çarpıntısı. [DS]

tüpüldemek, [tüp-ül-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü) -yor]* (Yürek için) hızlı hızlı çarpmak. [DS]

tüpülemek, [tüp-ü-lē-mek] *(tüpüle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Tepelemek; tepesine vurmak. [DLT]

tüpülmek, [tüp-ül-mek] *{eT} dönşl. f. [-tüplür]* Dibine inmek. [KB]

tüpültü, [tüp-ül-tü] *{ağız} is.* **1.** Hafif ses; pıtırtı. **2.** Koşan hayvanların ayak sesleri. **3.** Yürek çarpıntısı. [DS]

tüpümsü, [tüp-üm-sü] *sf.* Tüpe benzeyen; tüpü andıran; tüp gibi olan.

tüpürdemek, [tüp-ür-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü) -yor]* (Yürek için) korku, heyecan vb. yüzünden hızlı hızlı çarpmak. [DS]

tüpürmek[1], [tüpī > tüpür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* (Rüzgâr için) toprağı savurtmak. [DLT]

tüpürmek[2], [tü-kür-mek / tüpür-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Tükürmek. [DS]

tüpürtü, [tüp-ür-tü] *{ağız} is.* **1.** Hafif gürültü; ses. **2.** Yürek çarpıntısı. [DS]

Tüpüt, [töpö *(tepe)* > töpö-t / tüpü-t] *{eT} is.* Tibet. [EUTS]

-tür-, [-dır- / -dir- / -dür- / -dur- / -tir- / -tır- / -tur- / -tür] *yap. e.* → -dır-.

-tür, [-dır / -dir / -dür / -dur / -tir / -tır / -tur / -tür] *çek. e.* → -dır.

tür, [*eT.* tūr] *(eT tü:r) is.* **1.** Aynı cins varlıklar ya da nesneler bütünü içinde ortak özellikleri bulunan grup ya da özdeş tip; cins. *{eT} (aynı)* [EUTS] **2.** *{eT}* Kalite. [EUTS] **3.** *biy.* Birbiri ile döllenme yoluyla çoğalabilen bitki ya da hayvan bireylerinin oluşturduğu bütün. **4.** *ed.* Eserlerin biçim ve içerik yönüyle ayrıldıkları bölümlerden her biri. **5.** Sanatta özgün anlatım biçemi. **6.** *sf.* Aynı cinsten varlık ya da nesnelerin belirgin niteliğini taşıyan; türlü; çeşit. **7.** Bir nesneye benzeyen; ya da o gruba bağlı olan. *Börk bir tür külâhtır.* ⊡ **tür adı,** *Aynı türden varlıkların birden çoğunu karşılayan ad; cins adı.*|| **tür altı,** *biy. Bir türün altında yer alan bireyler grubu; alt tür; varyete.*|| **tür dönüştürücü,** *fiz. 1. Elektriksel bir tür işareti başka bir elektriksel işarete dönüştüren aygıt. 2. Bir ölçü aletiyle belirlenmiş ve değişmeyen bir nicel büyüklüğün birimini başka bir nicel büyüklük birimi cinsinden veren aygıt.*

yer suyu.‖ **Türk işi,** *El sanatlarında sayı ile yapılan bir nakış türü.*‖ **Türk kâğıdı,** *Ebrulu kâğıt.*‖ **Türk kıyması,** *Yumuşak, esnek ve dayanıklı bir tür sünger; ipek süngeri.*‖ **Türk kupası,** *Türk kıyması.*‖ **Türk mermeri,** *Ebrulu kâğıt.*‖ **Türk meşesi,** *Yurdumuzda yetişen bir meşe türü, (Quercus cerris).*‖ **Türk otu,** *{OsT} Eğir; andız; zencefil.*‖ **Türk üçgeni,** *mim. Kare planlı yapılarda, köşeden kubbeye geçişi sağlamak amacıyla kullanılan, tepesi aşağı gelmiş üçgen yapı ögesi.*

türk[1], [törü-mek / tür-ü-mek > tür-ü-k / türk ترك] *{eT}* **1.** Güç; kuvvet. [DLT] [EUTS] [KB] **2.** Vakit; çağ; zaman. [DLT] **3.** Genç ve güzel kimse. **4.** Savaşçı, gözü pek kimse. **5.** *sf.* Kudretli. [Gabain] **6.** *{eAT} {OsT}* Güzel; civan. **7.** *ed.* (Teninin beyazlığı ve âşığa karşı acımasızlığı ile canlandırılan) güzel. 🗗 **türk-i aşkar,** *Mars gezegeni.*‖ **türk-i muarbid,** *Mars gezegeni.*‖ **türk-i çarh,** *Mars gezegeni.*‖ **türk-i çeşm,** *Güzel göz.*‖ **türk-i çin,** *1. Güneş. 2. Göz.*‖ **türk-i nîmrûz,** *Güneş.*‖ **türk-i rustâyân,** *bot. Sarımsak.*‖ **türk-i sultan şükûh,** *Dünyayı aydınlatan güneş.*‖ **türk-i taze,** *Genç ve güzel kız ya da oğlan.*‖ **türk kuyaş ödi,** *{eT} Gün ortası; güneşin en etkili zamanı.* [DLT]‖ **türk tengri,** *{eT} Kuvvetli gök tanrısı; güçlü tanrı.*‖ **türk üzüm ödi,** *Üzümün olgunluk vakti.* [DLT]‖ **türk yiğit,** *Gençlik çağının ortasında olan genç.* [DLT]

türk[2], [törü-mek / tür-ü-mek > tür-ü-k / türk ترك] *{eT} is.* **1.** Kır insanı; göçebe. [Bahşayiş] **2.** *{ağız}* Adam; insan. [DS] **3.** *sf.* Köylü. [Bahşayiş] **4.** Şehirden uzakta çadır veya barakada yaşayan. [Bahşayiş]

Türkân, [Türk > Far. Türk-ān تورکان] *(türkâ:n) {OsT} is.* Türkler. 🗗 **Türkân-ı çerh,** *{OsT} Yedi gezegen.*

Türkânî, [Türk>Far. Türk-ān >*OsT* türkānī تورکانی] *(türkâ:ni:) {OsT} is.* Türk kadınlarının giydiği bir tür ferace.

türkcuş, [Türk > Far. cüş جوش تورك] *(türkcu:ş) {OsT} sf.* (Et için) yarı pişmiş.

Türkçe, [*eT.* türk-çē] *(eT türkçe:) (tü'rkçe) is.* **1.** Türkler tarafından konuşulan Ural-Altay dil öbeğine bağlı dil. *{eT} (aym)* [EUTS] **2.** Türkiye Cumhuriyetinin resmî dili; Türkiye Türkçesi.

Türkçeci, [Türk-çe-ci] *is.* **1.** Türkçecilik akımının ilkelerini benimsemiş olan kimse. **2.** İlköğretim kurumlarında Türkçe dersini okutan öğretmen.

Türkçecilik, -ği [Türk-çe-ci-lik] *is.* Türkçeye yabancı dillerden yerleşmiş olan sözcük ve kuralları ayıklamayı, onların yerine eski Türkçe sözcüklerden Türkçe yapım ekleri ile yenilerini yapmayı ilke edinen dil akımı.

Türkçeleşme, [Türk-çe-le-ş-me] *is.* Türkçeleşmek eylemi.

Türkçeleşmek, [Türk-çe-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* (Sözcük ya da terimler için) Türkçeye özgü bir nitelik kazanmak; kök, yapı, kullanış bakımından Türkçe olmak.

Türkçeleştirme, [Türk-çe-le-ş-tir-me] *is.* Türkçeleştirmek eylemi ve uygulaması.

Türkçeleştirmek, [Türk-çe-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** (Metin için) Türkçeye aktarmak; Türkçeye çevirmek. **2.** (Yabancı dildeki bir kavram ya da terim için) Türkçe bir karşılık bulmak.

Türkçesi, [Türk-çe-s-i] *zm.* **1.** Türkçedeki karşılığı. **2.** *zf.* Açık söylemek gerekirse.

Türkçü, [Türk-çü] *is.* Türkçülük akımını benimsemiş kimse.

Türkçülük, -ğü [Türk-çü-lük] *is.* On dokuzuncu yüzyıl sonlarında gelişen Türk Milliyetçiliği akımı; Türk Milliyetçiliği; Turancılık.

türke, [türkü] *{ağız} is.* Türkü. [DS]

türkek, [tür-mek *(dürmek)* > tür-kē-mek > tür-ke-k] *{eT} is.* Bohça. [DLT]

türkeklenmek, [türkek-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Dürülmek; bohçalanmak; bohçaya sarılmak. [DLT]

Türkeli, [Türk+el-i] *is.* Türk yurdu; Türkistan.

Türkeş, *is.* → Türgiş

türkeş, [türkeş] *{ağız} is.* İşe yaramayan koyun veya keçi derisi. [DS]

Türkî, [Türk + Ar. -ī > Türkī / Türkiyye ترکیه / ترکی] *(türki:) {eT} {OsT} sf.* **1.** Türklerle ilgili; Türklere ait. **2.** Türkçe; Türkçe yazılmış, söylenmiş olan. *{eT} (aym)* [KB] [Bahşayiş] **3.** *{ağız} c. is.* Türkü. [DS] 🗗 **Türkî-i basit,** *{OsT} On beş ve on altıncı yüzyıllarda bazı divan şairlerinin Arapça ve Farsça sözcükler ve tamlamalar yerine Türkçelerini kullanmaları ile başlayan dil akımına ve edebiyat zevkine verilen ad; yalın Türkçecilik akımı.*‖ **türki takmak,** *{ağız} Türkü yakmak.* [DS]

Türkistan, [Türk + Far. -istān > Türkistān تورکستان] *(türkista:n) {OsT} is.* Tarihte, Orta Asya'da Türklerin yaşadığı, bugün Kırgızistan, Özbekistan, Türkistan ve Tacikistan topraklarına denk düşen yerin tarihteki adı. *{eT} (aym)* [KB]

Türkistanlı, [Türkistān-lı] *(Türkista:nlı) sf.* Türkistan halkından olan; Türkistan'dan gelmiş olan.

Türkiyat, [Türk + Ar. -ī > Türkiyyāt تورکیات] *(-iya:t) {OsT} is.* Türk dili, edebiyatı ve kültürü bilimi; Türkoloji; Türklük bilgisi.

Türkiye, [Türk + Ar. -īyye تورکیه] *(Tü'rkiye) {OsT} is.* Bugünkü Türkiye Cumhuriyeti topraklarına verilen ad. 🗗 **Türkiye Türkçesi,** *Türkiye'de, Balkanlarda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde, Irak ve Suriye'nin bazı bölgelerinde ve Batı Avrupa'da Türk işçilerinin bulunduğu yerlerde konuşulan Türk dili.*

Türkkâri, [Türk + Far. kār-i کاری تورك] *(Türkkâ:ri)*

{OsT} sf. **1.** Türk'ü andıran; Türk yapısına benzeyen. **2.** Türk sanat üslubunu taşıyan.

Türklemek, [Türk-lē-mek] *(türkle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Türklerden saymak. [DLT]

Türkler, [Türk-ler] *is.* Turan kavimlerinin Altay grubu içinde Moğol ve Tunguzlarla birlikte yer alan, batıda Balkanlardan doğuda Büyük Okyanusa, kuzeyde Kuzey Buz Denizinden güneyde Tibet'e kadar uzanan geniş bir alana yayılmış, beyaz ırktan brakisefal kavim.

Türkleşme, [Türk-le-ş-me] *is.* Türkleşmek eylemi.

Türkleşmek, [Türk-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Türk olmak; Türk dilini, kültürünü ve Türklüğü benimsemek.

Türkleştirme, [Türk-le-ş-tir-me] *is.* Türkleştirmek eylemi.

Türkleştirmek, [Türk-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Türk dilini ve Türk kültürünü benimsetmek; Türkleşmesini sağlamak.

türklik, [türk-lik] *{eT} is.* **1.** Köylülük; kır hayatı. **2.** Çadır hayatı. [Bahşayiş]

türklüğ, [türk-lüg] *{eT} sf.* Güçlü; kuvvetli. [EUTS]

Türklük, -ğü [Türk-lük ترکلك] *is.* **1.** Türk olma durumu. **2.** Türklerin meydana getirdiği topluluk. **3.** *{OsT}* Türklerin oturduğu yer; köy. 🗗 **Türklük bilgisi,** *Türk dili, tarihi, kültürü ve halk bilimi araştırmalarını konu edinen bilim dalı; Türkiyat; Türkoloji.*

Türkman, [Türk > Far. mān تورکمان] *(Türkma:n) {OsT} is.* → Türkmen.

Türkmani, [Türk > Far. mānī تورکمانی] *(Türkma:ni:) {OsT} is. müz.* Kendine özgü güfte ve bestesi olan Azerî ve Çağatay halk müziği şekillerinden biri.

Türkmen, [Türk + Far. -mān تورکمان] *{OsT} is.* Türkmenistan Cumhuriyetinde yaşayan Türklerin Oğuz boyundan bir halk ve bu halktan olan kimse.

türkmen, [türk-men] *{eT} sf.* Çok kuvvetli.

Türkmence, [Türkmen-ce] *is.* Türkmenistan'da konuşulan Türk lehçesi.

Türkolog, -ğu [Türk + Yun. logos > Fr. Turcologue] *is.* Türklük bilimi uzmanı.

Türkoloji, [Türk + Yun. logos > Fr. Turcologue] *is.* Türklük bilimi.

Türkoman, [Türkmen > Fr. Turcoman] *is.* Batıda Türkmenlere verilen ad.

türkopol, [Türk > Yun. Turkopulos *(Türk oğlu)*] *is.* Orta Çağda doğu Latin devletlerindeki hafif süvarilere verilen ad.

Türköri, [Fr. turqueurie] *is.* Türklük sevgisi; Türkperestlik.

türktaz, [Türk + Far. tāz *(saldıran)* تاز تورك] *(türkta:z) {OsT} is.* Hücum eden kimse.

türktazi, [Türk + Far. tāzī *(saldıran)* تازی تورك] *(türkta:zi:) {OsT} is.* Ani baskın; hücum.

türkuaz, [Türk > Fr. turcois / turquoise] *is* **1.** Fransa'ya Türkiye üzerinden gönderildiği için bu şekilde adlandırılan, gök mavisi ile yeşilimsi mavi arasında değişen renklerde bulunan, saydamsız değerli bir taş olan, hidratlı doğal alüminyum ve bakır fosfat; firuze; $CuAl_6(PO_4)_4(OH)_8+4H_2O$. **2.** Yeşile çalan açık mavi renk; firuze rengi. **3.** *sf.* Yeşile çalan açık mavi renkte olan. 🗗 **türkuaz yeşili,** *Yeşile çalan açık mavi; türkuaz.*

türkuvaz, [Türk > Fr. turcois / turquoise] *is.* → türkuaz.

türkü, [Türk + Ar. -ī *(Türk'e ait; Türk'e özgü)* تورکی *{OsT}* > türkü] *is.* Türk halk müziğinde ezgi ile okunan ve hece ölçüsü ile yazılmış manzume 🗗 **türkü çağırmak,** *Türküyü seslendirmek; türkü söylemek.*|| **türkü çārmak** (çağırmak), *{ağız} Türkü söylemek.* [DS]|| **türkü kaldırmak,** *{ağız} Türkü söylemek.* [DS]|| (birinin) **türküsünü çağırmak,** *O kimsenin yanında yer almak; onun hoşuna gidecek davranışlarda bulunmak; dalkavukluk yapmak. {ağız} (aynı)* [DS] || **türkü tutturmak,** *Türkü söylemek.*|| **türkü yakmak,** *Türkü için ezgi oluşturmak; türkü meydana getirmek; türkü bestelemek. {OsT} (aynı)*|| **türkü yırlatmak,** *{OsT} Türkü söyletmek; çığırtmak.*

türkücü, [türkü-cü] *is.* Türkü söyleyen ses sanatçısı.

türkücülük, -ğü [türkü-cü-lük] *is.* Türkücünün yaptığı iş ve uğraşı.

türküleme, [türkü-le-me] *is.* Türkülemek eylemi.

türkülemek, [türkü-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Hakkında türkü yakmak veya yakılmış olan türküyü söylemek.

türküleşme, [türkü-le-ş-me] *is.* Türküleşmek eylemi.

türküleşmek, [türkü-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Türkü durumuna gelmek; ezgi ile söylenebilir duruma gelmek.

türküleştirme, [türkü-le-ş-tir-me] *is.* Türküleştirmek eylemi.

türküleştirmek, [türkü-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Türkü durumuna getirmek.

türkün, [tür-kün] *{eT} is.* Oymakların, hısımların toplandığı yer; ana baba evi. [DLT]

türkünlenmek, [türkün-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kendini bir yerden saymak ve o yeri kendinin sayıp oturmak. [DLT]

türlemek, [tür-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Atlamak. [DS]

türleşme, [tür-le-ş-me] *is.* **1.** Türleşmek eylemi. **2.** Döl verebilen melezlerin üretimini önleyen üreme engelleri yaratarak yeni türlerin oluşumu; evrim.

türleşmek, [tür-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tür durumuna gelmek; yeni bir tür oluşturmak.

türlon, [**tür**k+nay**lon** *(Sentetik İplik Fabrikasının patent aldığı isim)*] *is.* Türk patentli suni elyaf olan poliamit 6; Türk naylonu, *(ε-caprolactam).*

türlü, [*eT.* tür-lüg > tür-lü] *sf.* **1.** Birden çok çeşitliliği bulunan; çeşitli; muhtelif. **2.** Değişik türleri içinde bulunduran. **3.** Bilinen bir niteliğiyle belirginleşen; tür; cins. **4.** *is.* (Tamlanan olarak) bir şeyin pek çok çeşidi. **5.** Belli bir türü; çeşidi. **6.** Mevsim sebzelerinden kuşbaşı etle yapılan bir yemek. **7.** *zf. (bir türlü ...)* Bir işin yapılmasındaki imkânsızlığı belirtmek için söylenir. **8.** *zf.* (Belgisiz sıfat, işaret zamiri ile birlikte) o biçimde; belirtilen yolda; şekilde; tarzda. 🗗 **türlü tevür,** *{ağız} Çeşitli renk.* [DS]| **türlü türlü,** *Çok değişik özellikleri olan nesneleri ve durumları bir arada bulunduran; çeşit çeşit.*

türlüğ, [tö-mek *(yaratmak)* > tö-r-mek *(şekillenmek)* > tü-r *(görünüm; renk; tür; çeşit)* > tür-lüg / törlüg] *sf.* Türlü; çeşitli. [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [KB]

türlük, [tür-lük] *{eT} is.* Çeşitlilik; türlülük. [EUTS]

türlünmek, [tür-mek *(dürmek)* > tür-(ü)l-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Dürülmek; bükülmek. [DLT]

türme, [tür-me] *{ağız} is.* İnce ipekli dokumadan yapılmış, çok renkli ve yollu bir tür başörtüsü. [DS]

türmek[1], [tür-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Dürmek; katlamak; bükmek. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Nevâyî] 🗗 **türe büke kılmak,** *{eT} Dürüp bükerek yapmak.* [ARAT]

türmek[2], [tür-mēk] *(türme:k) {eT} is.* Kadınbudu; dürüm. [DLT]

türmeklenmek, [türmek-le-n-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Dürüm yapılmak. [DLT]

türmüntü, [tür(ü)m-üntü] *{ağız} sf.* Beceriksiz; aptal. [DS]

türmüs, [Ar. türmüs ترمس] *{OsT} is. bot.* Acı bakla.

türrehat, -ti [Ar. türrehe > türrehāt ترهات] *(türreha:t) is.* Saçma sözler. 🗗 **türrehat-ı bî-mana,** *Anlamsız, saçma sözler.*

türrehe, [Ar. türrehe ترهه] *is.* Saçma söz.

türs, [Ar. türs ترس] *{OsT} is. as.* Kalkan.

türsel, [tür-sel] *sf.* Türe ait; türle ilgili; özgül.

türş, [Far. turş / türş ترش] *{OsT}sf.* → turş.

türşi, [Far. turş > turş-ī ترشی] *{OsT} is.* **1.** Turşu. **2.** Ekşilik.

-türt-, [-dır-t- / -dir-t- / -dur-t- / -dür-t- / -tır-t- / -tir-t- / -tur-t- / -tür-t-] *yap. e.* → -dırt-

türt, [türt *(yans.)*] *is.* Kuvvetlice dürtmeyi, dürtüklemeyi ve sürtmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *türt-mek, türt-üş-mek.*

türtmek[1], [türt-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* **1.** Sürtmek; sıvamak; çalmak; yakmak; merhem sürmek. [DLT] [EUTS] [KB] **2.** Dürtmek. [ETY] [Gabain]

türtmek[2], [türt-mek] *{ağız} is.* Tepecik. [DS]

türtük, -ğü [türt-ük] *{ağız} is.* Eşeği yürütmek için kullanılan ucu çivili sopa. [DS]

türtülmek, [türt-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Sürülmek. [DLT]

türtüm, [türt-üm] *{eT} sf.* Zeki; kabiliyetli. [EUTS]

türtüngü, [türt-ün-gū] *(türtüngü:) {eT} is.* Merhem; pomat. [EUTS] [Gabain]

türtünmek, [türt-mek *(sürmek)* > türt-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** (Yağ) sürünmek; sürünür görünmek. [DLT] **2.** Merhem sürünmek; pomat sürmek. [Gabain] [EUTS]

türtüşmek, [türt-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Birlikte yağ sürünmek. [DLT] **2.** Yarış etmek. [KB]

türus, [Ar. türs > türūs تروس] *(türu:s) {OsT} is. as.* Kalkanlar.

türü, [turī / türū / türī] *(türü:) {eT} sf.* Tadı kekre olan; buruşturan. [DLT]

türü'at, [Ar. türʿa > türüʿāt ترعت] *(türüa:t) {OsT} is.* **1.** Suyun taştığı yerler. **2.** Kanallar.

türüdü, [tür-ü-dü / türe-di] *{ağız} is.* **1.** Başkasının sırtından geçinen. **2.** Sonradan görme. **3.** Saygısız; haylaz; serseri. [DS]

-türük, [durmak / turmak > dur-uk > -dirik / -dırık / -tırık / -tirik / -dürük / -duruk / -türük / -turuk] *yap. e.* → -dırık.

Türük, [törū-mek / tür-ū-mek > türü-k / türk] *{eT} is.* Türk; Türkler. [ETY] [EUTS] [Tekin] 🗗 **türük bodun üçün,** *Türk halkı için.*

türük[1], [törū-mek / tür-ū-mek > tür-ü-k / türk] *{eT} is.* Güç; kuvvet. [EUTS]

türük[2], **-ğü** [tor-uk > tür-ük] *{ağız} is.* **1.** Yünden ya da keçi kılından dokunmuş küçük azık torbası. **2.** Süt kabı. [DS]

türük[3], **-ğü** [türü-mek > türü-k] *{ağız} sf.* Gebe. [DS]

türül, [tir / tür *(yans.)* > tür-ül] *ün.* Parlama ve yansıma bildirir. 🗗 **türül türül tütmek,** *{ağız} 1. Parlak olmak; albenili olmak. 2. Hoş kokmak.* [DS]

türülmek, [tür-mek > tür-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Dürülmek. [DLT]

türüm[1], [dür-ü-m] *{eT} is.* İç; muhteva; içerik.

türüm[2], [tür-ü-m] *is.* **1.** Dünyadaki varlıkların meydana gelişi; sudur. **2.** *fel.* Bütün sonradan var olanların, Tanrı'dan, onda bir eksiklik meydana getirmeden çıkması; tekevvün. **3.** Medyumların, büyücülerin vücudundan çıktığı ve bazı durumlarda maddesel nitelik kazandığına inanılan maddesiz akışkan.

türüm[3], [tür-üm] *{ağız} is.* **1.** Güzel koku. **2.** Özlem. 🗗 **türüm türüm tütmek,** *{ağız} 1. Etrafa güzel kokular saçmak. 2. Birini veya bir şeyi çok özlemek. 3. Albenili olmak; parlamak.* [DS]

türümcü, [tür-ü-m-cü] *is. fel.* Evrenin türümsel olarak oluştuğunu ileri süren öğreti yanlısı.

türümcülük, -ğü [tür-ü-m-cü-lük] *is. fel.* Evrenin türümsel olarak oluştuğunu ileri süren öğreti.

türümek, [tür-ū-mek] *(türü:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Toplanmak. [DLT]

türümsel, [tür-ü-m-sel] *sf.* Türümle ilgili olan; tekevvünî.

türün, [tür-ün] *{ağız} is.* Güzel kokma bildirir. 🗗 **türün türün,** *{ağız} (Koku için) hoş; güzel.* [DS]

türünc, [Far. türünc] *is. bot.* Turunç.

türüncü, [Far. türünc + Ar. ī] *sf.* Turunç renginde olan; turuncu.

türüng, [tür-üñ] *(türüñ) {eT} sf.* Gayretli; çalışkan; faal. [EUTS]

türünmek, [tür-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kendi başına dürmek; dürünmek. [DLT]

türüş, [Far. türüş ترش] *{OsT} sf.* Ekşi. 🗗 **türüş-mizāc,** *{OsT} 1. (Kişi için) ekşi huylu. 2. Geçimsiz.*|| **türüş-rü,** *{OsT} Asık suratlı.*|| **türüş-rüy,** → türüşrū.|| **türüş-rüyān,** *{OsT} Asık suratlılar.*| **türüş-rüyî,** *{OsT} Asık suratlılık.*|| **türüş-şîrîn,** *{OsT} Ekşi ve tatlı karışık.*|| **türüş-tā,** *{OsT} Tadı ekşi olan.*

türüşba, [Far. türüş-bā ترشبا] *is.* Ekşili çorba.

türüşmek, [tür-mek > tür-üş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Birlikte dürmek; dürmekte yardım ve yarış etmek. [DLT]

türütenç, -ci [türü-t-en-ç] *{ağız} sf.* Yitik; kayıp. 🗗 **türütenç olmak,** *{ağız} Yok olmak; yitmek.* [DS]

türütken, [türü-t-ken] *{eT} sf.* (Allah'ın adlarından) yoktan var eden. [Mühennâ]

türütmek, [törū-mek > türü-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yaratmak; (bir şey için) takdir ve ıslah etmek. [DLT]

tüs[1], [tis / tös / tüs *(yans.)*] *is.* Fışkırmayı, kabarmayı, püskürmeyi, dışa atılmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tüs-kür-mek*

tüs[2], **-s'ı** [Ar. tis'a *(dokuz)* > tüs' تسع] *{OsT} sf.* Dokuzda bir.

tüs[3], [tūs] *(tü:s) {eT} is.* **1.** Görünüş; manzara. [ETY] **2.** Mükâfat; semere; netice; sonuç. [EUTS] **3.** Yemiş; ürün; meyve. [EUTS] **4.** Renk; güzel koku; rayiha. [KB]

tüs[4], [tüs] *{ağız} is.* Tüy. [DS]

tüsemek, [tüş > tüş-ē-mek] *(tüşe:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Rüya görmek; düş görmek. [EUTS]

tüsgü, [tüt-sü / tüsgü] *{ağız} is.* Duman.[DS]

tüsig, [tū > tü-sig / tū-süg] *{eT} is.* Güzel koku; rayiha. [KB]

tüskü, [tüt-sü / tüskü] *{ağız} is.* Duman. [DS]

tüsküre, [tüskür-e] *{ağız} is.* Rende. [DS]

tüskürelemek, [tüsküre-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Rendelemek. [DS]

tüsküri, [tüsk-ü-ri ?] *{ağız} zf.* Gerisin geriye. [DS]

tüskürmek[1], [tüs-kür-mek توسكرمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ür]* Geri çevirmek; püskürtmek.

tüskürmek[2], [tüsk-ür-mek توسكرمك] *{OsT} gçsz. f. [-ür]* Hapşurmak; tıksırmak.

tüskürmek[3], [tüs-kür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Atmak. [DS]

tüskürtmek, [tüskür-t-mek توسكردمك] *{OsT} gçl. f. [-ür]* Geri çevirmek; püskürtmek.

tüskürü, [tüs-kür-ü] *{ağız} zf.* Gerisin geriye. [DS]

tüsmek[1], [tüs-mek] *{ağız} is.* Sigara izmariti. [DS]

tüsmek[2], [tüs-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* **1.** Hayvanı bir iki adım geri yürütmek. **2.** *gçsz. f.* Vuruşla yere yıkılmak. [DS]

tüsor, [Fr. tussore] *is.* Hafif, ipekli kumaş.

tüspür, [? tüspür] *{ağız} is.* Biçim. [DS]

tüssü[1], [tüt-sü / tüssü] *{ağız} is.* **1.** Tütsü. **2.** Arı kovanlarına duman vermeye yarayan araç. [DS]

tüssü[2], [tüssü] *{ağız} sf.* Kahverengi. [DS]

tüssülemek, [tüt-sü-le-mek / tüssü-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Duman çıkartmak; tütsü yapmak. [DS]

tüsü, [tüt-sü / tüsü] *{ağız} is.* Tütsü. 🗗 **tüsü vermek,** *{ağız} Kovan açılacağı zaman arıların dışarı çıkmasını ve arıcıya saldırmasını önlemek için kovana duman püskürtmek.* [DS]

tüsükmek, [tüz > tüz-ük-mek / tüsük-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Düzeltmek. [Gabain]

tüsülmek, [tüz > tüz-ül-mek / tüsül-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Dizilmek; sırada olmak. [EUTS]

tüş[1], [tūş] *(tü:ş) {eT} is.* **1.** Düş; rüya. [DLT] [KB] [Nevâyî] **2.** Düş azması; ihtilam. [DLT] 🗗 **tüş yürgüçü,** *{eT} Rüya yorumcusu.* [Mühennâ]

tüş[2], [tüş] *{eT} is.* **1.** Zaman; vakit. [DLT] **2.** Eğlek; durak; yolculukta dinlenilecek yer; konaklama yeri. [DLT] **3.** Kuşluk vakti; öğle vakti. [Nevâyî] 🗗 **tüş kılmak,** *İnmek; toplanmak.* [DLT]|| **tüş ödi,** *Konulacak zaman; kuşluk vakti.* [DLT]

tüş[3], [tüş] *{eT} is* **1.** Mükâfat; semere; netice; sonuç; emek karşılığı. [EUTS] [Üç İtigsizler] **2.** Yemiş; ürün; mahsul; meyve. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] 🗗 **tüş tartmak,** *Netice vermek; sonuç çıkarmak.* [Üç İtigsizler]

tüş[4], [tuş / tüş توش] *{eAT} {OsT} is.* Cihet; yön; yol.

tüşek, [töşē-k / tüşē-k] *(tüşe:k) {eT} is.* Döşek. [EUTS]

tüşelge, [tüş-el-ge] *{ağız} is.* Pay. [DS]

tüşemek, [tūş > tüş-ē-mek] *(tüşe:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Düş görmek; rüya görmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** İhtilam olmak; düşü azmak. [DLT]

tüşgün, [tüş-mek > tüş-gün] *{eT} sf.* → tüşkün. [DLT]

tüşgünlenmek, [tüş-gün > tüş-gün-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* → tüşkünlenmek. [DLT]

tüşkün, [tüş-mek > tüş-kün] *{eT} sf.* **1.** Düşkün; çökmüş; bozulmuş. **2.** *is.* Dikenli kitre ağacı. [DLT]

tüşkünlenmek, [tüş-gün > tüş-kün-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* (Dağ için) kitre ağaları oluşmak; ağaçlanmak. [DLT]

tüşlenmek, [tüş[2] > tüş-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** (Yolcu, konuk vb. için) inmek; konaklamak. [DLT] **2.** (Kuşlar için) yere inmek, su veya yem başına toplanmak. [DLT]

tüşlüg, [tüş[3] > tüş-lüg] *{eT} sf.* Semereli; verimli; yemişli. [EUTS]

tüşlük, [tüş[2] > tüş-lük] *{eT} is.* Konulacak yer; konak. [DLT] ⊟ **tüşlük öḏi,** *Konulacak zaman; kuşluk vakti.* [DLT]

tüşman, [Far. duşmān => tüşman] *{ağız} is.* Düşman. [DS]

tüşmançılıh, [tüşman-çı-lıḫ] *{ağız} is.* Düşmanlık. [DS]

tüşmek, [tüş-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* **1.** Bir şey üzerinde devam etmek. *"yolga tüşmek"* [ARAT] **2.** Düşmek. [EUTS] [DLT] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [Nevâyî] [Gabain] [Tekin] *Ögüzke tüşdi. Et tamdın tüşdi.* **3.** (Binekten) inmek. *{ağız} (aynı)* [ETY] [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Nevâyî] [Üç İtigsizler] [DS] **4.** Ölmek. [Üç İtigsizler] *Uluğ ölüğ barğū tüşti.* **5.** Dinlenmek. [ETY] **6.** Konmak. [ETY] *Yurtıka üyke tüşti kétti.* **7.** (Karanlık için) çökmek.

tüşnek, [tüş-(ü)n-e-k] *is.* **1.** Konak; konaklama yeri; ikamet yeri; oturma yeri; yerleşme merkezi. [EUTS] [Gabain] **2.** Tünek. [ETY] **3.** Dost; arkadaş. [ETY] **4.** Yuva. [KB] **5.** Mezar. [KB]

tüşnemek, [tüş-(ü)n-ē-mek] *(tüşne:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Konak yerine inmek; konaklamak. [DLT]

tüşrük, [tüş-ür-mek > tüş(ü)r-ük] *{eT} sf.* Dizilmiş; dizili.

tüşrüm, [tüş-ür-mek > tüş-(ü)r-üm] *{eT} is.* Eğrilmiş ip yumağı. [DLT]

tüşsüz, [tüş[3] > tüş-süz] *{eT} sf.* Neticesiz; semeresiz; sonuçsuz. [EUTS]

tüşük, [tüş-mek > tüş-ük] *{eT} sf.* **1.** İşten güçten kalan; güçsüz; düşkün. [DLT] [KB] **2.** *is.* Bir tür vergi. [EUTS]

tüşümen, [tüşü-men ?] *{eT} is.* Bir memuriyet unvanı. [EUTS]

tüşün, [tüş-mek > tüş-ün] *{eT} is.* Yolculukta gece kalınacak yer; han; konak yeri; durak. [KB]

tüşünmek, [tüş-ün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Düşünmek. [DS]

tüşürgü, [tüş-mek > tüş-ür-mek > tüş-ür-gū] *(tüşürgü:) {eT} is.* **1.** Çayın ırmağa dökülen ağzı. **2.** Değirmenin bir ırmağa olan savağı. [DLT]

tüşürgün, [tüş-ür-mek > tüş-ür-gün] *{eT} is.* Kitre ağaççığı. [DLT]

tüşürmek, [tüş-mek > tüş-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** İndirmek; düşürmek. [ETY] [DLT] [KB] **2.** Sevk etmek. [EUTS]

tüşürülmek, [tüş-ür-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Düşürülmek. [Üç İtigsizler]

tüşütlenilmek, [tüşüt-le-n-il-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Hayal edilmek; düşünülmek. [Clauson]

tüşütlenmek, [tüşüt-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Tahayyül etmek; hayal kurmak; mülahaza etmek. [EUTS]

tüşütmek, [tüş-mek > tüş-üt-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Düşürmek. [KB] **2.** Uğratmak. [KB]

tüte[1], [? tüte] *{ağız} is.* Samanlık. [DS]

tüte[2], [tüte] *{ağız} is.* Çağlayan. [DS]

tütek[1], [tütē-mek > tüte-k] *{eT} is.* İbrik vb. şeylerin emziği; emzik. [DLT]

tütek[2], **-ği** [tüt-ek] *{ağız} is.* Marsık. [DS]

tütek[3], **-ği** [tüt-ek ?] *{ağız} sf.* (Renk için) çekici; parlak. [DS]

tüteklik, -ği [tüt-ek-lik] *is.* **1.** İçerdeki bacasız ocakların dumanının dışarı çıkmasını ve iç mekânın aydınlanmasını sağlayan, çatının ortasındaki delik. **2.** Hamamlarda, duvar içinde duman ve sıcak hava dolaşımını sağlamak için döşenmiş olan künk düzeni.

tütemek[1], [tüt-mek > tüt-ē-mek] *(tüte:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Buhar ve duman salmak; tütmek. [Clauson]

tütemek[2], [tüy-mek ? / tüte-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-t(ü)-yor]* Kaçmak. [DS]

tütetmek[1], [tütē-mek > tüte-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Tütütmek; tüttürmek. [DLT]

tütetmek[2], [tut+et-mek > tütet-mek] *{ağız} gçl. f. [-(d)-er]* Bir şeyi bir süre tutmak; alıkoymak. [DS]

tütitmek, [tütē-mek > tüte-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* → tütetmek[1]. [DLT]

tütkun, [tut-kun] *{ağız} is.* Âşık. [DS]

tütkürmek, [tut-ur-mak / tüt-kür-mak] *{eT} gçl. f. [-ür]* Saldırtmak; kışkırtmak. [DLT]

tütlek, -ği [tüt-le-k ?] *{ağız} is.* Çıkıntı. [DS]

tütme, [tüt-me] *is.* Tütmek eylemi.

tütmek[1], [tütē-mek > tüt-mek توتك] *gçsz. f. [-er]* **1.** *{eT}* Dumanı çıkmak; tütmek. [İKPÖy.] [Gabain] [KB] **2.** *{eT}* Duman olup çıkmak. *{eAT} {OsT} (aynı)* [EUTS] **3.** Duman çıkarmak. **4.** (Sıvılar için) buhar çıkarmak. **5.** (Duman, buhar için) havaya yükselmek. **6.** (Baca, boru vb. için) dumanı çekmeyip geri vermek. **7.** (Deyimlerde) çok özlemek. **8.** (İyi veya kötü) kokmak. **9.** *mecaz.* Varlığını sürdürmek; yaşamak. **10.** *{ağız}* İyi veya kötü kokmak. [DS] **11.** *{ağız}* Göreceği gelmek; özlemek. [DS]

tütmek[2], [tüt-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Kaçmak; koşmak. [DS]

tütrüm, [tüt(ü)r-ün] *{eT} sf.* **1.** Derin. [EUTS] **2.** Kesin; kati. [EUTS] **3.** Zeki. [Gabain]

tütselik, -ği [tüt-sü-lük] *{ağız} is.* Baca. [DS]

tütsü, [*eT.* tüt-süg] *is.* **1.** Yanan cisimlerden çıkan is veya duman. **2.** Duman ve koku çıkarması için ateşte yakılan madde; buhur. **3.** Bu maddeyi yakma eylemi. **4.** Büyü, nazar vb.ne hedef olduğu düşünülen kişi veya nesneyi yakılan bu maddenin dumanına tutma işlemi. **5.** Bazı yiyecekleri, daha uzun süre saklayabilmek için odun ya da saman isine tutma işlemi. **6.** *argo.* İçki. **7.** *{ağız}* Kutsal günlerde yapılıp dağıtılan yağlı ekmek. [DS] 🗗 **tütsü bardağı,** *{ağız} Arı kovanlarını tütsülemekte kullanılan ve içinde tezek yakılan, ince uzun bir kap.* [DS]|| **tütsü gözü,** *Çadırlarda yakılan ateşin dumanının çıkmasını sağlayan delik.*|| **tütsü yapmak,** *1. Dinî törenlerde tütsü yakmak. 2. Et ve balık gibi yiyecekleri dumana tutmak.*

tütsüg[1], [tütüz-mek > tüt-züg / tütsüg] *{eT} is.* Tütsü; tütsülenen nesne. [EUTS] [KB]

tütsüg[2], [tüt-süg] *{eT} sf.* Kinci. [DLT]

tütsüglüg, [tütsüg-lüg] *{eT} sf.* Tütsü olarak kullanılan; tütsülük.

tütsüglük, [tütsüg-lük] *{eT} is.* Buhurdan; tütsülük. [EUTS]

tütsük[1], [tütüz-mek > tüt-züg / tütsük] *{eT} is.* **1.** → tütsüg[1]. [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] **2.** Buhur derneği. [Gabain]

tütsük[2], [tüt-sük] *{eT} sf.* → tütsüg[2]. 🗗 **tütsük kişi,** *Kinci adam; yaman düşman.* [DLT]

tütsüklemek, [tüt-sük-le-mek] *{eT} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Tütsülenmek; tütsü yakmak. [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Sigara veya içki içmek. [DS]

tütsüleme, [tütsü-le-me] *is.* **1.** Tütsülemek eylemi. **2.** Et ve balık türü yiyecekleri birkaç hafta odun veya saman dumanına tutarak kurutma işlemi ve yöntemi.

tütsülemek, [tütsü-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Bir yerde tütsü yakarak orayı duman ve koku ile doldurmak. **2.** Bir şeyi veya kimseyi tütsü dumanına tutmak. **3.** (Et ve balık için) bozulmadan uzun süre saklayabilmek için odun ya da saman dumanına tutarak kurutmak; islemek. **4.** *argo.* (Kafa ile birlikte) sarhoş olmak.

tütsülenme, [tütsü-le-n-me] *is.* Tütsülenmek eylemi.

tütsülenmek, [tütsü-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Tütsülemek eylemine uğramak; üzerinde veya içinde tütsüleme işlemi uygulanmak. **2.** (Yer için) tütsü dumanı ile doldurulmak. **3.** (Kişi, nesne vb. için) tütsü dumanına tutulmak. **4.** (Yiyecek için) odun ya da saman dumanına tutularak kurutulmak; islenmek. **5.** *mecaz.* Tütsüye benzer dumana tutulmak. **6.** [tütsü-len-mek] *gçsz. f.* Tütsü edinmek; tütsü sahibi olmak.

tütsületme, [tütsü-le-t-me] *is.* Tütsületmek eylemi.

tütsületmek, [tütsü-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Tütsülemek eylemini uygulatmak. **2.** Bir yerin veya bir kimsenin tütsülenmesini sağlamak.

tütsüleyici, [tütsü-le-y-ici] *is.* Tütsü yapmakta kullanılan özel aygıt.

tütsüleyiş, [tütsü-le-y-iş] *is.* Tütsülemek eylemi veya biçimi.

tütsülü, [tütsü-lü] *sf.* **1.** Tütsüsü olan. **2.** Tütsü yapılmış olan. **3.** (Yiyecek için) tütsü yapılarak kurutulmuş olan. **4.** *argo.* Sarhoş.

tütsülük, [tütsüg-lük] *{eT} is.* **1.** Günnük; günlük. **2.** Buhur kabı; buhurluk; tütsülük. [Gabain] [EUTS]

tütsülük, -ğü [tütsü-lük] *is.* İçinde tütsü yakılan kap; buhurdan.

tüttürme, [tüt-tür-me] *is.* Tüttürmek eylemi.

tüttürmek, [tüt-tür-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** Duman çıkarmasını, tütmesini sağlamak. **2.** Tütmesine yol açmak; duman çıkarmasına neden olmak. **3.** (Sigara, pipo, puro vb. için) yakıp içmek.

tütuk, [Far. tütuḳ تتق] *{OsT} is.* Perde; örtü.

tütü[1], [Fr. cucu *(küçük kız)* => tütü] *is.* Askılı bir mayoya tutturulmuş, kabarık ve dik duracak biçimde kolalanmuş beyaz ya da çok açık pembe kumaştan yapılma bir etekten ibaret bale elbisesi.

tütü[2], [tütü] *{eT} sf.* Türlü. [DLT]

tütü[3], [tüt-mek > tüt-ü] *{ağız} is.* **1.** Koku. **2.** Duman. [DS]

tütük, -ğü [tutuk] *{ağız} is.* Peçe; duvak. [DS]

tütümek, [tütē-mek / tütü-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* (Duman için) tütmek. [DLT]

tütün[1], [tütē-mek *(tütmek)* > tüt-ün] *{eT} {ağız} is.* **1.** Duman. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] [DS] **2.** Buhar. [İKPÖy.] **3.** Bina vergisi; mesken sayımında alınan vergi. [EUTS] 🗗 **tütünü çıkmak,** *Dumanı yükselmek; ... den duman çıkmak.*|| **tütünü doğru çıkmak,** *İşleri yolunda olmak.*|| **tütününü tüttürmek,** *Ev ve aile düzenini sürdürmek; ocağını tüttürmek.*|| **tütünü tepesinden çıkmak,** *Bir acının etkisi ile yanıp kavrulmak.*

tütün[2], [tüt-mek > tüt-ün] *is.* **1.** *bot.* Patlıcangiller familyasından, bir kısmı süs bitkisi, bir kısmı da yapraklarının taşıdığı nikotin sebebiyle sigara üretiminde kullanılmak üzere yetiştirilen bir yıllık tarım bitkisi, *(Nicotiana tabacum).* **2.** Bu bitkinin kurutulup kıyıldıktan sonra sigara olarak ya da pipo ile içilen yaprakları. 🗗 **tütün balığı,** *Tütsülenerek satışa sunulan balık; füme balık.*|| **tütün çizmek** (dizmek), *{ağız} Yeni toplanmış tütün yapraklarını ipe dizmek.* [DS]|| **tütün içmek,** *Sigara, pipo ve puro gibi tütün ürünü keyif verici şeyleri yakarak dumanını içine çekmek.*|| **tütün iynesi** (iğnesi), *{ağız} Tütün yapraklarını ipe dizmekte kullanılan uzun iğne.* [DS]|| **tütün kesesi,** *{ağız} Eskiden kullanılan, içine tütün, kâğıt, kav, çakmak konulan kadife ya da örme, ağzı büzgülü kese.* [DS] **tütün rengi,** *Koyu pas rengi; bu renkte olan.*

tütünaltı, [tütün+alt-ı] *{ağız} is.* Kahvaltı. [DS]

tütüncü, [tüt-ün-cü] *is.* **1.** Tütün yetiştiricisi. **2.** Kıyılmış tütün satan kimse.

tütüncübaşı, [tüt-ün-cü+baş-ı] *is.* İmparatorluk döneminde, padişahın tütün işlerini yürüten, pipo ve ağızlıkların bakımı ve temizliği ile uğraşan saray görevlilerinin amiri.

tütüncülük, -ğü [tüt-ün-cü-lük] *is.* Tütün yetiştirme ya da satma işi.

tütünlenmek, [tütün-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Göz için) dumandan rahatsız olmak. [DS]

tütünlik, [tütün-lik] *{eT} is.* Duman borusu; baca. [Bahşayiş]

tütünlüğ, [tütün-lüg] *{eT} sf.* Dumanlı; tütünlü. [EUTS]

tütünlük, -ğü [tüt-ün-lük تتونلك] *is.* **1.** Tütün konulan kap ya da yer. **2.** Tütün tarlası. **3.** Sığırın sırt bölümündeki kuyruğa yakın etlerden yapılan, birinci sınıf pastırma. **4.** *{OsT} {ağız}* Baca. [DS] **5.** *{ağız}* Tütün tarlası. [DS] **6.** *{ağız}* Kadınların iş yaparken giydikleri önlük. [DS]

tütünmek, [tüt-ün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Tütsülenmek. [DS]

tütünselik, -ği [tütün-se-lik] *{ağız} is.* Baca. [DS]

tütünsüz, [tütün-süz] *{eT} sf.* Dumansız. [DLT] *Ot tütünsüz bolmas (ateş dumansız olmaz).*

tütürmek, [tut-ur-mak / tütür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Saldırtmak; kışkırtmak. [DLT]

tütüsçü, [tütü-s-çü ?] *{eT} is.* Aktar. [Mühennâ]

tütüş, [tut-mak > tut-uş / tüt-üş] *{eT} is.* Savaş; harp; mücadele; kavga. [EUTS] [KB]

tütüşlüğ, [tütüş-lüg] *{eT} sf.* Düşman kesilmiş; kavgacı; muhalif. [EUTS]

tütüşmek, [tut-uş-mak / tüt-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Kavga etmek; tutuşmak; çekişmek; savaşmak; çarpışmak. [EUTS] [DLT] [KB] **2.** Birlikte av yakalamak. [DLT]

tütütmek, [tüt-üt-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Duman çıkartmak; tütsü yapmak. [DS]

tütüzdürmek, [tütüz-dür-mek توتزدرمك] *gçl. f. [-ür]* **1.** *{eAT} {OsT}* Koku vermek için bir şeyi yakıp tüttürmek; tütsülemek. **2.** *{ağız}* Kor üzerine kocakarı ilacını atarak çıkan dumanı hastaya koklatmak. [DS] **3.** *{ağız}* Ateşle tutuşturmak. [DS]

tütüzlemek, [tütüz-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü-yor]* Koyun, keçi ayağını veya yolunmuş tavuğun kalan ince tüylerini ateşe tutarak yakmak. [DS]

tütüzmek, [tütē-mek > tütüz-mek توتزمك] *{eT} {eAT} dönşl. f. [-ür]* Tüttürmek; yakmak; tütsülenmek. [Gabain]

tütye, [Ar. tūtiyā] *{ağız} is.* Çinko. [DS]

tützüg, [tüt(ü)z-üg] *{eT} sf.* → tütsüg[1].

tützük, [tüt(ü)z-ük] *is.* → tütsüg[1].

tüü, [tū / tüü] *{eT} is.* Tüy; saç. [EUTS]

tüvan, [Far. tüvān توان] *(tüva:n) {OsT} is.* Dinçlik; kuvvet; güç; takat. 🗗 **tüvān-fersā,** *{OsT} Güçsüz bırakan; yoran; takatsiz bırakan.*|| **tüvān-ger,** *{OsT} Zengin; paralı.*|| **tüvān-gerî,** *{OsT} Zenginlik; paralı oluş.*|| **tüvān-ger ü dervîş,** *{OsT} Zengin ve fakir; herkes.*

tüvana, [Far. tüvānā توانا] *(tüva:na:) {OsT} sf.* Güçlü; kuvvetli; dinç.

tüve, [tüge / tüve] *{ağız} is.* **1.** Düve. **2.** Deve. [DS]

tüvek, -ği [tüve-k] *{eT} is.* **1.** Üfleme borusu. **2.** Patlangıç. [DLT] **3.** *{ağız}* Tüfek. [DS]

tüveklik, [tüvek-lik] *{eT} is.* Patlangıç için oyulan ağaç dalı. [DLT]

tüverek, -ği [tüve-rek] *{ağız} sf.* Yuvarlak; daire. [DS]

tüvermek, [it-i+ver-mek ? > tüver-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* İtmek. [DS]

tüveyc, [Ar. tāc > tüveyc تويج] *{OsT} is.* **1.** Küçük taç. **2.** *bot.* Taç yaprak. 🗗 **tüveyc-i ceresî,** *{OsT} bot. Çan biçimindeki taç yaprak.*|| **tüveyc-i cülculî,** *{OsT} bot. Çıngırak biçimindeki taç yaprak.*|| **tüveyc-i firaşî,** *{OsT} bot. Sedir biçimindeki taç yaprak.*|| **tüveyc-i kam'î,** *{OsT} bot. Huni biçimindeki taç yaprak.*|| **tüveyc-i karanfulî,** *{OsT} bot. Kenarları çentikli taç yaprak.*|| **tüveyc-i miğferî,** *{OsT} bot. Miğfer biçimindeki taç yaprak.*|| **tüveyc-i munfasılatü'l-vüreykat,** *{OsT} bot. Ayrı taç yaprak.*|| **tüveyc-i salîbî,** *{OsT} bot. Haç biçimindeki çiçek tacı.*|| **tüveyc-i şefevî,** *{OsT} bot. Birbirinden ayrı iki dudak biçimindeki taç yaprak.*

tüveycat, [Ar. tüveycāt تويجات] *(tüveyca:t) {OsT} is.* Çiçek taçları.

tüveycî, [Ar. tüveyc > tüveycī توجى] *(tüveyci:) {OsT} sf.* Taç yaprakla ilgili; taç yaprağa ilişkin.

tüvişmek, [tüv-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte şişe et dizmek. [DLT]

tüvit, -di [İng. tweed] *is.* Bez ayağı armürle karde yünden iki renkli olarak dokunmuş mantoluk kumaş.

tüvmek, [tüng-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. **3.** Kaçmak. [DS] 🗗 **tüve tüve,** *{ağız} Koşa koşa; hoplayarak.* [DS]

tüvşemek, [tüv(i)ş-ē-mek] *(tüvşe:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* (Ter için) tane tane olmak. [DLT]

tüvülmek, [tüv-ü-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Büzülmek. [DS]

tüvünmek, [tüv-ün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Bir şeye asılmak. [DS]

tüvüş, [? tüvüş] *{ağız} is.* Kurdele. [DS]

tüy[1], [*eT.* tū / tüü / tüg / tük / tüy توى] *is.* **1.** İnsan ve hayvanlarda deri üzerinde bulunan çok ince kıl. *{eT} {eAT} (aynı)* **2.** Kuşların vücudunu örten ince ve tarazlı boynuzsu uzantıların her biri. **3.** Bazı bitki-

lerde, dokuların ve meyvelerin üzerlerini örten ince iplikçikler. **4.** Bazı hayvanların yumuşak kılları. **5.** Bazı tekstil ürünlerinin yüzeyinde bulunan yumuşak , sık ve kısa kıllar; hav. **6.** Kadın giysilerinin süslenmesinde kullanılan büyük, sert ve yassı kuş tüylerine verilen ad. **7.** *sf.* Çok hafif. **8.** Tüyden yapılma. ◻ **tüy ağırlık,** *1. 57 kiloda dövüşen boksör. 2. En az kilo ile yarıştırılan at.*|| **tüy atmak,** *(Hayvan için) mevsim gereği tüylerini değiştirmek.*|| **tüy bitleri,** *zool. Sıcak kanlı omurgalılar üzerinde yaşayan ağız parçaları çiğneyici tipte bir takım dış asalakları içeren böcekler takımı, (Mallophage).*|| **tüy değiştirmek,** *1. (Hayvanlar için) mevsim gereği eski tüyleri dökülerek yeni tüy çıkmak. 2. (Yavru için) ana tüyleri dökülerek yeni tüyleri çıkmak.*|| **tüy demeti,** *Bazı bitkilerde tohumların rüzgârda dağılmasını kolaylaştıran ince ve yumuşak kıl ve tüylerden oluşan yumak.*|| **tüy demiri,** *{ağız} Derinin kıllarını temizlemekte kullanılan bir sepici aracı.* [DS]|| (üstüne) **tüy dikmek,** *Mevcut olan kötü bir durumu daha da ağırlaştıracak bir eylemde bulunmak.*|| **tüy düzmek,** *1. (Hayvan için) dökülme, hastalık vb. sebeplerle bozulan tüyleri düzelmek. 2. (Keklik, horoz vb. için) yavru tüylerini dökerek süslü anaç tüyleri çıkmak. 3. (İnsan için) kılık ve kıyafetini düzeltmek.*|| **tüy gabası** (kabası), *{ağız} Kendini yürekli veya varlıklı göstermeye çalışan kimse.* [DS]|| **tüy gibi,** *Çok hafif.*|| **tüy kalem,** *Süslemeciler ve hattatlar tarafından ucu sivriltilerek kalem olarak kullanılan kartal, kaz ve ördek tüyleri.*|| **tüyleri diken diken olmak,** *1. Üşüme ve korku gibi sebeplerle irkilerek vücudundaki tüyler dikleşmek. 2. Tiksinti duymak; dehşet ve korku içinde kalacak bir durumla karşılaşmak.*|| **tüyleri ürpermek,** *Bir olay ya da durumdan korku ve ürperti duymak.*|| **tüy sıklet,** *1. 57 kiloda dövüşen boksör. 2. En az kilo ile yarıştırılan at. 3. mecaz. Zayıf; çelimsiz.*|| **tüy tüs,** *{ağız} Sakal ve bıyık.* [DS]|| **tüyü bile kıpırdamamak,** *Duyarsızlık göstermek; aldırmamak; hiç oralı olmamak.*|| **tüyü bitmedik,** *(Çocuk için) çok küçük.*|| **tüyü bozuk,** *Kızgınlık anında sarışın kimselere söylenen söz.*|| **tüyüne dokunmak,** *(Olumsuz biçimde) bir kimseye zarar verecek küçük bir davranışta bulunmak.*|| **tüyü düzmek,** *{ağız} Yoksulluktan, darlıktan kurtulmak.* [DS]|| **tüyünü değiştirmek,** *{ağız} Beğenmediği hayvanı satıp yerine başka birini almak.* [DS]|| **tüyü tümürü düzmek,** *{ağız} Giyinip kuşanmak veya süslenmek.* [DS]|| **tüyü tüsü atmak,** *{ağız} 1. Saçı sakalı dökülmek. 2. Varlığını yitirmek; yoksullaşmak.* [DS]|| **tüyü tüsü olmamak,** *Henüz saçı sakalı bitmemiş olmak.*|| **tüy yolma makinesi,** *Kesilmiş kümes hayvanlarının tüylerini yolmakta kullanılan alet.*

tüy[2], [Far. tīğ => tüy] *{ağız} is.* İğne. [DS]

tüy[3], [düğün > tüy ?] *{ağız} is.* Düğün. [DS]

tüy[4], [? tüy] *{ağız} is.* Kabuğu çıkarılmış mısır. [DS]

tüycük, -ğü [tüy-cük] *is.* Küçük tüy; çok ince ve hafif tüy.

tüydürme, [tüy-dür-me] *is.* Tüydürmek eylemi.

tüydürmek, [tüy-dür-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** *argo.* Kaçmasını sağlamak; kaçmasına yardım etmek. **2.** *{ağız}* Göndermek; yollamak. [DS] **3.** *{ağız}* Gizlice kaçırmak. [DS] **4.** Çalmak; aşırmak.

tüye, [teve / tüye] *{ağız} is.* Deve. [DS]

tüyeme, [tüye-me] *{ağız} zf.* El ayak yordamıyla; görmeden. [DS]

tüyeng, [Far. tüfeng] *{ağız} is.* Tüfek. [DS]

tüyer, [Fr. tuyére] *is.* Yüksek fırınlara sıcak hava üflemekte kullanılan boru.

tüyge, [tüng-e > tüyge] *{ağız} sf.* (Çocuk için) arsız; şımarık. [DS]

tüygüç, -cü [tüy-güç] *{ağız} is.* Çamaşır tokmağı; tokaç. [DS]

tüylemek[1], [tüg-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Bağlamak; düğümlemek. [DS]

tüylemek[2], [tüy-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Tavuğun tüylerini yolmak. [DS]

tüylemek, [tüğ-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* → tüğlemek. [DS]

tüylendirme, [tüy-le-n-dir-me] *is.* Tüylendirmek eylemi.

tüylendirmek, [tüy-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Tüylenmesine yol açmak.

tüylenme, [tüy-le-n-me] *is.* Tüylenmek eylemi.

tüylenmek, [tüy-le-n-mek] *edil f. [-ir]* **1.** Tüylü hâle getirilmek. **2.** *dönşl. f.* Tüyü çıkmak; üzerinde tüyler oluşmaya başlamak. **3.** (Kumaş vb. için) eskime ve aşınma gibi sebeplerle üzerinde tüy tabakası oluşmak. **4.** Tüy sahibi olmak; tüyü olmak. **5.** *mecaz.* Para sahibi olmak; zenginleşmek.

tüylü, [tüy-lü] *sf.* **1.** Tüyü bulunan; üzerinde tüyler bulunan. **2.** (Bedenin bir bölümü için) kıllı. **3.** (Kişi için) kıl bulunan beden bölümlerinin dışında da kılları oluşan ya da mevcut kıl sistemi aşırı gelişmiş olan. **4.** (Kumaş vb. için) uzun tüyleri olan. **5.** (Meyve, bitkisel organ vb. için) üzeri pamuksu bir tüy tabakası ile kaplı olan. **6.** (Belirtilen nitelikte) tüyleri olan. ◻ **tüylü dalak otu,** *bot. Dallarında tüyler bulunan bir tür dalak otu türü, (Tuecrium polium).*|| **tüylü darı,** *bot. Buğdaygiller familyasından, az ya da çok tüylü, düz yapraklı, başakçıkları koçanı andıran silindirik topaklar hâlinde bir arada bulunan, ılıman ve tropikal bölgelerde yetişen bir yıllık otsu bitkiler; (Setaria).*|| **tüylü meşe,** *bot. Yapraklarında tüyler bulunan bir tür meşe.*

tüylüce, [tüy-lü-ce] *{ağız} sf. argo.* Zengin; varlıklı. [DS]

tüylük, -ğü [tüy-lük] *is.* Yeniçeri başlıklarının önünde tüy takmaya yarar metal parçaya verilen ad.

tüylülük, -ğü [tüy-lü-lük] *is.* **1.** Tüylü olma durumu;

tüylü olan şeyin niteliği. **2.** *biy.* Tüylerle kaplı bitkisel ya da hayvansal dış yüzeyin karakteri.

tüylüceyumru, [tüylü-ce+yumru] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tüylüdumbak, [tüy-lü+tombak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tüylütapan, [tüy-lü+tapan] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tüylütombak, [tüy-lü+tombak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tüylütombalak, [tüy-lü+tombalak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tüylütoparlak, [tüy-lü+toparlak] *{ağız} is.* Şeftali. [DS]

tüyme[1], [tüg-me] *{ağız} is.* Düğme. [DS]

tüyme[2], [tüy-me] *is.* Tüymek eylemi.

tüymek[1], [tüng-mek / tüğ-mek / tüy-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* **1.** Görünmeden gitmek; gizlice kaçmak. **2.** Ansızın fırlayıp koşmak. **3.** Sıçramak. **4.** Atlamak. **5.** Çalınmak; aşırılmak. **6.** (Kuş için) yukarı doğru uçmak. [DS]

tüymek[2], [*eT.* tōg-mek] *{ağız} is.* Dövmek. [DS]

tüymek[3], **-ğü** [tüğ-mek / tüymek] *{ağız} is.* Düğüm. [DS]

tüymelemek, [düğme-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r [l(i)-yor]* Düğmelemek; iliklemek. [DS]

tüymük, -ği [tüğ-mek > tüğ-mük] *{ağız} is.* Düğüm. [DS]

tüymüklemek, [tüğmük-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Düğümlemek; bağlamak. [DS]

tüymüklenmek, [tüğmük-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Düğümlenmek; karışıp dolaşmak. [DS]

tüynemek, [tüng-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tüynek, -ği [tüğ-mek > tüynek] *{ağız} is.* Düğüm. [DS]

tüyo, [Fr. tuyau *(kulak deliği)*] *is.* **1.** İpucu verme; gizliden bilgi fısılama. **2.** Sınavda başkasından küçük yardımlar alarak kopya çekme; kopya. **3.** *spor.* Yarışmalar, yarışçılar hakkında ya da sonucun tahminine ilişkin verilen küçük ipuçları.

tüysü, [tüy-sü] *sf.* **1.** Tüye benzeyen; tüyü andıran. **2.** *bot.* (Birleşik yapraklar için) kuş tüyüne benzer, bir ana eksenin iki yanına dizili yaprakçıklardan oluşan.

tüysüz, [tüy-süz] *sf.* **1.** Tüyü olmayan. **2.** (Genç için) henüz sakalı veya bıyığı çıkmamış; sakalsız. **3.** *{ağız}* Palamut balığı. [DS]

tüysüzlük, -ğü [tüy-süz-lük] *is.* Tüysüz olma durumu.

tüyus, [Ar. teys > tüyūs تيوس] *{OsT} is.* Tekeler.

tüyülen, [tüğ-ül-en] *{ağız} is.* Çağlayan. [DS]

tüyülmek, [tüng-ül-mek > tüyül-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tüyüm, [tüğ-mek > tüğ-üm / tüyüm] *{ağız} is.* Düğüm. [DS]

tüyümlemek, [tüğüm-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Bağlamak; düğümlemek. [DS]

tüyüş, [tōgüş / tüyüş] *{ağız} is.* Dövüş. [DS]

tüyüşmek, [tōg-üş-mek > tüyüş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ür]* Dövüşmek. [DS]

tüyüşücü, [tüyüş-ücü] *{ağız} sf.* Dövüşken. [DS]

-tüz, [-tüz] *{eT} yap. e.* Zaman zarfı türetir. [ETY] *kün-tüz (gündüz)*

tüz[1], [tüz-mek > tūz] *(tü:z) sf.* **1.** Düz; doğru; kusursuz. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Doğru kişi; asil. [KB] **3.** İtaatli; barışık; uyumlu; kavgasız; sakin. [ETY] [Tekin] [Gabain] **4.** *{ağız}* Yasaya ve kurallara uyan; adil. [DS] **5.** *is.* Bir topluluğun gerekleri. [Nevâyî]

tüz[2], [tūz] *(tü:z) {eT} is.* Düzlük; ova.

tüz[3], [tūz] *(tü:z) {eT} is.* **1.** Irk; nesil; asıl; kök; soy sop. [DLT] [EUTS] **2.** Halk; reaya. [DLT]

tüz[4], [tūz] *(tü:z) {eT} zf.* O kadar; tamam. [Gabain]

tüzdem, [tüz-dem] *{eT} sf.* (Vücut için) oranlı; güzel. [Clauson]

tüze[1], [*eT.* tüz-mek *(düzenlemek; düzlemek; eşitlemek)* > tüz-e] *is.* Adalet; adliye; hukuk *(1935).*

tüze[2], [tüz-ē] *(tüze:) {eT} zm.* Bütünü; hepsi; tamamı. [EUTS]

tüzel, [tüze-l] *sf.* **1.** Hukukla ilgili; hukuka ilişkin; hukuksal; hukukî. **2.** Hükme, karara dayanan; hükmî, *(1935).* ⊟ **tüzel kişi,** *huk. Çok sayıda kişi ya da maldan oluşmasına rağmen hukuk açısından tek bir kişi sayılan varlık; hükmî şahıs.*|| **tüzel kişilik,** *huk. Tüzel kişinin durumu.*

tüzelmek, [tüz > tüz-el-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Düzelmek. [ETY]

tüzermek, [tüz > tüz-er-ımek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Düzelmek; düz hâle gelmek. [DLT]

tüzeşmek, [tüz > tüz-ē-mek > tüze-ş-mek] *işteş. f. [-ür]* Birlikte düzlemek. [DLT]

tüzetmek, [tüz-ē-mek > tüz-e-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Düzeltmek; tanzim etmek. [KB]

tüzgermek, [tüz-ger-mek / tüz-gür-mek] *gçl. f. [-ür]* Armağan vermek.

tüzgüçi, [tüz-mek > tüz-gūçī] *(tüzgü:çi:) {eT} sf.* Tanzim eden; düzenleyen. [KB]

tüzgürmek, [tüz-gür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Armağan vermek. [DLT]

tüzlinmek, [tüz > tüz(i)l-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Düzleşmek; eşitlenmek; müsavileşmek. [DLT]

tüzlük, -ğü [tüz-lük] *{ağız} is.* **1.** Adalet. **2.** Tüze. [DS]

tüzlünmek, [tüz-mek > tüz-ül-mek > tüz-(ü)l-ünmek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Düzelmek.

tüzmek[1], [tūz > tüz-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* **1.** Düzmek. [DLT] [Gabain] **2.** Düzeltmek; tesviye etmek.

[EUTS] **3.** Düzenlemek; tanzim etmek. [İKPÖy.] [Nevâyî] **4.** Düzlemek; eşitlemek. [İKPÖy.] [EUTS] [İKPÖy.] **5.** (Saz vb. için) akort etmek. [Nevâyî]

tüzmek[2], [tüz-mek توزمك] *{eAT} gçsz. f. [-er]* İçine işlemek; içine sinmek.

tüzsiz, [tüz > tüz-siz] *{eT} sf.* **1.** Düzensiz; intizamsız; kusurlu; doğru olmayan. [ETY] **2.** İtaatsiz, uyumsuz; kavgalı. [ETY] [Tekin]

tüzü, [tüz *(doğru)* > tüz-mek *(düzenlemek)* > tüz-ǖ] *(tüzü:) zf.* **1.** Eşit ve tam olarak. [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] aynı ölçüde; mütenasip. [Gabain] **2.** Tamamen; bütün; hepsi; tekmili; tamamı; bütünü; hep. [EUTS] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [Gabain] **3.** Kusursuz. [EUTS] **4.** Hakikatli. [EUTS]

tüzügü, [tüz > tüz-ü-gǖ] *(tüzügü:) {eT} zf.* Bütün; hep. [Gabain]

tüzük[1]**, -ğü** [*eT.* tüz-mek *(düzenlemek; düzlemek; eşitlemek)* > tüz-ük] *is. huk.* **1.** Yasaların uygulanmasına açıklık getirmek için Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan hukuksal düzenleme; nizamname, *(1935).* **2.** Tüzel kişiliği bulunan organların çalışma biçimlerine ilişkin hukuksal düzenleme.

tüzük[2], [tüz-mek > tüz-ük] *{eT} sf.* Durulmuş. [KB]

tüzükmek[1], [tüz *(doğru)* > tüz-ük-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* **1.** Eşit kılmak; eşitlemek; müsavi kılmak. [EUTS] **2.** Düzletmek. [Gabain]

tüzükmek[2], [tegzinmek > tazig-mek / tüzük-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Hızlı koşmak. [DS]

tüzülmek, [tüz-mek > tüz-ül-mek] *{eT} dönşl. f.* **1.** Dizili olmak; sırada olmak. [EUTS] **2.** Sıraya girmek. **3.** Anlaşmak; uyuşınak; ilişkileri düzeltmek; anlaşılmak; barış yapılmak. [ETY] [Tekin] [Gabain] **4.** Düzelınek; tertip ve tanzim edilmek. [DLT] [Gabain] [KB] **5.** *is.* Sükûnet; tevekkül. [Gabain]

tüzün, [tüz-mek > tüz-ün] *(düzü:n) {eT} sf.* **1.** Doğru; dürüst; adil. [ARAT] **2.** Asil; necip; soylu; asil soydan; asaletli. [EUTS] [KB] **3.** Hakiki. [EUTS] **4.** Uslu; terbiyeli; yumuşak huylu; sakin; yavaş; halim. [DLT] [KB] [Mühennâ] **5.** *zf.* Tekmil; kâmilen; büsbütün; tamamıyla; bütün, hep. [EUTS] [Gabain]

tüzün kuvrag, *{eT} İtaatkâr cemaat; dinin buyruklarına tamamen uyan topluluk.* [ARAT]

tüzünlüg, [tüzün-lüg] *{eT} sf.* Yumuşak. [DLT]

tüzünlük, [tüz-ün > tüz-ün-lük] *{eT} is.* **1.** Yumuşak huyluluk; yumuşaklık. [DLT] [KB] **2.** Asillik. [KB]

tüzüşmek, [tüz-mek > tüz-üş-mek] *{eT} işteş f. [-ür]* Bir şeyi düzeltmekte birbirine yardım etmek; birlikte düzeltmek; birlikte düzlemek. [DLT]

tv. [Fr. télévision] *(té-vé) kısalt.* Televizyon kelimesinin kısaltması.

tvinset, [İng. twin-set] *(tˈvinset) is.* **1.** İkiz takım. **2.** Birbirine uygun ceket ve pantolondan oluşan örgü takım.

tvist, [İng. to twist *(bükmek)*] *(tˈvist) is.* Amerikan kökenli bir tür müzik ve bu müziğin hareketli dansı.

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

U

u

u, [u / U] *is.* **1.** Latin asıllı Türk alfabesinin yirmi beşinci harfi olup kalın, dar, yuvarlak bir ünlü. **2.** Arap asıllı Türk alfabesinde elif (ا) ve ayn (ع) ile başlayan ötreli ve kalın sesli harflerin karşılığıdır. 🗗 **U borusu,** U *biçiminde yapılmış boru.*‖ **U dönüşü,** *Yüz seksen derecelik bir dönüş.*‖ **U dönüşü yapmak,** *Trafikte yol alırken geldiği yöne dönüş yapmak.*

-u-, [-ı- / -i- / -ü- / -u-] *yap. e.* ➔ -ı-.

-u[1], [-ı / -i / -u / -ü; -s-i / -s-ı / -s-u / -s-ü] *çek. e.* ➔ -ı.

-u[2], [-ı / -i / -u / -ü; -y-i / -y-ı / -y-u / -y-ü] *çek. e.* ➔ -ı.

-u[3], [-ı / -i / -ü / -u] *yap. e.* ➔ -ı.

U, [Uranüs > Fr. uranium] *is.* Atom numarası 92, atom kütlesi 238.03 olan, demir görünümünde katı bir radyoaktif element olan uranyumun simgesi.

u[1], [ū / uḡ / uḡu / uu / uv] *(u:) {eT} is.* Uyku. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [Tekin]

u[2], [o / u] *{ağız} zm.* ve *sf.* O. [DS]

u[3], [aġu > ū] *{ağız} is.* Zehir; ağı. [DS]

uba, [oba / uba] *{ağız} is.* Komşu. [DS]

ubab, [Ar. ʿubāb عباب] *(uba:b) {OsT} is.* **1.** Sel suyu; taşkın. **2.** Coşkun akan su.

ubalanmak, [uba-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Oyalanmak. [DS]

ubanmak, [uba-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yatmak. [DS]

ubandırmak, [uba-n-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Zaman harcatmak; oyalamak. [DS]

ubanmak, [uba-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* [*eT. -ur]* **1.** *{eT}* Gizlenmek. [DLT] **2.** *{ağız}* Oyalanmak. [DS]

ubar, [Far. ūbār اوبار] *(u:ba:r) {OsT} is.* Ağlama sesi; inilti; ağlama.

ubarmak, [oba-r-mak / uba-r-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Abartmak. [DS]

ubartmak, [ubar-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Abartmak. [DS]

ubatmak, [uv-mak *(ufalamak)* > ub-a-t-mak / uv-a-t-mak / uv-a-t-mak] *{eT} gçl. f.* İnceltmek; parçalamak; ufaltmak. [İKPÖy.]

ubeyd, [Ar. ʿabd > ʿubeyd عبيد] *{OsT} is.* **1.** Değersiz köle; küçük köle. **2.** Allah'ın değersiz kulu; kulcağız.

ubeydane, [Ar. ʿubeyd + Far. āne عبيدانه] *(ubeyda:ne) {OsT} zf.* Değersiz kula veya köleye yakışır biçimde.

ubu, [uv-mak *(ufalamak)* > ub-ū] *(ubu:) {eT} is.* Üstübeç. [EUTS]

ubuca, [ubu-ca] *{ağız} is.* Küçük tencere. [DS]

ubud, [Ar. ebed > ubūd ابود] *(ubu:d) {OsT} is.* Sonsuzluklar; ebetler.

ubudiyet, [Ar. ʿabd > ʿubūdiyyet عبوديت] *(ubu:diyet) {OsT} is.* **1.** Köle olma durumu; kölelik; kulluk. **2.** Aşırı bağlılık. **3.** *tasvf.* Kulun bütün varlığıyla kendini Allah yoluna adaması.

ubur[1], [Ar. ʿubūr عبور] *(ubu:r) {OsT} is.* **1.** Karşıdan karşıya geçme. **2.** Başka tarafa atlama. 🗗 **ubur etmek,** *{OsT} Karşıya geçmek.*

ubur[2], [ob-ur / ubur] *{ağız} sf.* Obur. [DS]

ubur[3], [? ubur] *{ağız} is.* Hortlak. [DS]

ubus, [Ar. ʿubūs عبوس] *(ubu:s) {OsT} is.* Somurtma; surat asma.

ubuset, [Ar. ʿubūset عبوست] *(ubu:set) {OsT} is.* Somurtkanlık.

ubut, [ubut] *{eT} is.* Utanç. [ETY]

ubuz[1], [op-uz / ubuz] *{ağız} is.* Dere. [DS]

ubuz[2], [? ubuz] *{ağız} sf.* Korkak. [DS] 🗗 **ubuz etmek,** *{ağız} Korkutmak.* [DS]

uc[1], [ūç / uc] *(u:c){eT} is.* Uç. [Bahşayiş] 🗗 **uca çıkmak,** *{eAT} Sona erişmek; hitam bulmak.*

uc[2], [*eT.* uç] *{ağız} is.* Amaç. [DS]

uc[3], [uç] *{ağız} is.* Sicim, ip veya tel parçası. [DS]

uc[4], [uç] *{ağız} is.* Dal. [DS]

uca[1], [yüce > uca] *{ağız} sf.* **1.** Yüce; yüksek. **2.** Issız. [DS]

uca[2], [*eT.* uç-a اوجا] *is.* **1.** *{eAT} {OsT}* Arka; kıç; kuyruk sokumu; pöç. **2.** *{ağız}* But. [DS] **3.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Oturak yeri; kaba et. [DS] 🗗 **uca kemiği,** *{OsT} Kuyruk sokumu.*

ucab, [Ar. ʿucbe > ʿucāb عجاب] *(uca:b) {OsT} is.* Çok gülünç; komik.

ucak, -ğı [uç-mak > uc-ak / uç-uk] *{ağız} is.* Çökmek üzere olan ev. [DS]

ucale, [Ar. ʿacele > ʿucāle عجاله] *(uca:le) {OsT} is.* **1.** Acele olarak hazırlanmış şey. **2.** Çabucak hazırlanmış el kitabı.

ucalet, [Ar. ʿucālet عجالت] *(uca:let) {OsT} is.* → ucale.

ucaleten, [Ar. ʿucāleten عجالةً] *(uca:leten) {OsT} zf.* Aceleyle; çarçabuk.

ucalmak, [uca-l-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yücelmek; yükselmek. [DS]

ucaltmak, [uca-l-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yüceltmek; yükseltmek. [DS]

ucam, [Ar. ʿucām عجام] *(uca:m) {OsT} is.* Çekirdek.

ucar, [uç > uc-ar] *{ağız} is.* "Belirti, ip ucu" anlamında "haber" kelimesi ile birlikte *"haber ucar"* ikilemesinde kullanılır. [DS]

ucara, [uç-a-ra] *{ağız} sf.* Issız. [DS]

ucarmak, [uç > uc-ar-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Başarmak. [DS]

ucarramak, [uç > uç-ar-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ı) -yor]* Bir konunun üstünde çok durmak; kurcalamak. [DS]

ucb, [Ar. ʿucb عجب] *{OsT} is.* Kendini beğenmişlik; kibir.

ucbe, [Ar. ʿucbe عجبه] *{OsT} is.* Şaşılacak şey.

ucca, [uç-mak > uç-çak ?] *{ağız} sf.* Çok hafif; yeğni; boş. [DS] 🗗 **ucca ucca,** *{ağız} Yavaş yavaş.* [DS]

uccab, [Ar. ʿucbe > ʿuccāb عجاب] *(ucca:b) {OsT} is.* → ucab.

uccam, [? uccam] *{ağız} is.* Çörekotu. [DS]

ucgillenmek, [işkil-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Kuşkulanmak; işkillenmek. [DS]

ucgur, [uçkur] *{ağız} is.* → uçkur. [DS]

ucik, -ği [uç > uç-ik] *{ağız} is.* Köşe; kenar. [DS]

uckun, [uç-mak > uç-kun] *{ağız} sf.* Hızlı. [DS]

uclandırmak, [uç > uç-la-n-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Saklı tutulmuş bir olayı açıklığa kavuşturmak. **2.** Kaybolan bir şeyin izini bulmak. **3.** Ocağı, sobayı tutuşturmak. **4.** Çalmak; aşırmak; alıp götürmek. [DS]

uclanmak[1], [uç > uç-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yararlanmak. **2.** Çalmak; aşırmak. **3.** Yalan ve düzenle birinden çıkar sağlamak. [DS]

uclanmak[2], [uç-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Filiz vermek. [DS]

ucle, [Ar. ʿucle عجله] *{OsT} is.* Acele ile, çarçabuk yapılan iş.

ucm, [Ar. ʿacmā > ʿucm عجم] *{OsT} is.* Dilinde tutukluk olanlar.

ucme, [Ar. ʿucme عجمه] *{OsT} is.* Dil tutukluğu; tutuk tutuk konuşma.

ucra, [uç-ra] *{eAT} is.* Uç yer; tenha; sakin; kimsesiz yer.

ucrak, -ğı [uç > uç-rak] *{ağız} is.* Issız yer. [DS]

-ucu, [-ıcı /-ici / -ücü / -ucu] *yap. e.* → -ıcı.

ucu, [? ucu] *{ağız} is.* **1.** Usta hırsız. **2.** Yankesici. [DS]

u'cube, [Ar. aʿceb > uʿcūbe اعجوبه] *(u-cu:be) {OsT} is.* → ucube.

ucube, [Ar. aʿceb > uʿcūbe اعجوبه] *(ucu:be) is.* **1.** Şaşkınlık verecek kadar çirkin olan. **2.** *biy.* Önemli biçim bozukluğu olan yaratık; genetik yapısı kendi türünden olanlara benzemeyen.

ucubelik, -ği [ucube-lik] *(ucu:belik) is.* **1.** Çirkinlik; gariplik. **2.** Bir canlının vücut yapısındaki büyük anormallik.

ucubuluk, -ğu [ucube-lik] *{ağız} sf.* Özensiz giyinen. [DS]

ucuf, [? ucuf] *{ağız} is.* Uğur. [DS]

ucufsuz, [ucuf-suz] *{ağız} sf.* Uğursuz. [DS]

ucuk, -ğu [uç-uk / ucuk] *{ağız} is.* Uçuk. [DS]

ucukmak[1], [uç-uk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* **1.** Uç vermek; uçlanmak; belirmek; gözükmek. **2.** İşin sonuna gelmek. **3.** Ucu, sonu görünmek. [DS]

ucukmak[2], [uç-uk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* **1.** Gizlice savuşup gitmek. **2.** (Mal için) çalınmak. [DS]

uculamak, [uç-u-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** İşi sonuna kadar sürdürmek. **2.** Yinelemek. [DS]

ucumah, [uç-u-mak / ucu-maḫ] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** İncinmek. **2.** Ağrımak. **3.** Gücenmek. [DS]

ucumak[1], [uç-u-mak / ucu-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Yılmak; ürkmek. **2.** Soğumak; nefret etmek. [DS]

ucumak[2], [acı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Çok acımak veya ağrımak. [DS]

ucun, [uç-un *(ucu)* > uc-un] *zf.* Uçta olarak; uca doğru. 🗗 **ucun kıyın,** *{ağız} Kıyısından köşesinden, azar azar.* [DS]‖ **ucun ucun,** *1. Yan yan; uzak uzak. 2. {ağız} Azar azar; yavaş yavaş.* [DS] *3. {ağız} Kıyıdan; uçtan uçtan.* [DS]

ucundan, [uç *(sebep)* > uc-u-n-dan] *{eAT} {OsT} {ağız} zf.* ... sebebiyle; ... yüzünden; ...-den dolayı. [DS]

ucunmak, [uç-mak > uç-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Çekinmek. [DS]

ucuraca, [uç-u-ra-ca اجوره جه] *{OsT} zf.* Uzakça.

ucurdum, [uç-mak > uç-ur-dum اوجوردم] *{OsT} is.* U-çurum.

ucuslamak, [uçuz-la-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* İstihkar etmek; aşağı görmek. [Gabain]

ucutmak, [uç-ut-mak / uc-ut-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** Nefret ettirmek; soğutmak. **2.** Yıldırmak; ürkütmek. [DS]

ucuz, [*eT.* uç-uz اوجوز] *sf.* **1.** Piyasada benzerlerine göre daha düşük fiyatla satılan; pahalı olmayan. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** *{eT}* Fiyatı uygun olan. [Bahşayiş] **3.** *{eT}* Bol; rahat. [Bahşayiş] **4.** *mecaz.* Kolay ve zahmetsiz elde edilen; az emek ürünü olan. **5.** Saygınlığı olmayan. **6.** Değeri olmayan. **7.** *zf.* Düşük fiyatla. ◻ **ucuz atlatmak,** *(Tehlike vb. için) en az zararla kurtulmak.*|| **ucuz dutmak** (tutmak), *{eAT} Değer vermemek; aşağı görmek.*|| **ucuz halkçılık,** *Halkçılığı basit ve kolay yoldan yapma işi.*|| **ucuz pahalı,** *Fiyatına bakılmaksızın; fiyatı ne olursa olsun.*

ucuza, [ucuz-a] *zf.* Ucuz olarak; düşük bir fiyatla. ◻ **ucuza çıkmak,** *Yaptırılan bir şeye beklenenden daha az para ödemiş olmak.*|| **ucuza gitmek,** *1. Ucuz satılmak. 2. Değeri bilinmemek. 3. Basit, kolay ve önemsiz sayılmak.*|| **ucuza kapatmak,** *Ucuz bulup hemen satın almak; satıcı malının satış değerini araştırmadan düşük fiyatla almak.*

ucuzca, [ucuz-ca] *(ucu'zca) zf.* Ucuz olarak; biraz ucuz sayılacak biçimde.

ucuzcu, [ucuz-cu] *is.* **1.** Mallarını daha düşük fiyata satan kimse. **2.** Her şeyin ucuzunu almak eğiliminde olan kimse.

ucuzlama, [ucuz-la-ma] *is.* Ucuzlamak eylemi.

ucuzlamak, [ucuz-la-mak] *gçsz. f. [-r]* **1.** Fiyatı düşmek. **2.** *mecaz.* Değerini yitirmek; kolay elde edilir olmak. **3.** *mecaz.* Saygınlığı kalmamak.

ucuzlatılma, [ucuz-la-t-ıl-ma] *is.* Ucuzlatılmak eylemi.

ucuzlatılmak, [ucuz-la-t-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Fiyatı düşürülmek; ucuzlatmak eylemi gerçekleştirilmek.

ucuzlatma, [ucuz-la-t-ma] *is.* Ucuzlatmak eylemi.

ucuzlatmak, [ucuz-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Fiyatını düşürmek; indirim yapmak. **2.** *mecaz.* Kolay elde edilir hâle getirmek; değerini yitirtmek. **3.** *mecaz.* Saygınlığını yitirmesine neden olmak.

ucuzlık, [ucuz-lık] *{eT} is.* **1.** Ucuzluk. [Bahşayiş] **2.** Bolluk; refah; zenginlik. [Bahşayiş]

ucuzluk,-ğu [ucuz-luk] *is.* **1.** Ucuz olma durumu. **2.** Temel ihtiyaç maddelerinin düşük fiyata sağlanır olması. **3.** Belli dönemlerde bazı malları elden çıkarmak amacıyla uygulanan fiyat indirme işi; indirim.

ucuzsunmak, [ucuz-sun-mak] *{OsT} {ağız} dönşl. f. [-ur]* Ucuz saymak; ucuz görmek; ucuz bulmak. [DS]

ucuzuna, [ucuz-u-n-a] *(ucuzu'na) zf.* Ucuz olarak; ucuzca.

-uç, [-aç / -eç / -ıç / -iç / -uç / -üç] *yap. e.* → -ç.

uç[1]**, -cu** [*eT.* ūç اوچ] *(eT. u:ç) is.* **1.** Bir şeyin bitim noktası, son; baş; tepe; nihayet. *{eT} {eAT} (aynı)* [EUTS] [ETY] [DK] **2.** Kesici ya da delici bir aletin sivri ve batıcı yeri. **3.** Gittikçe daralan ya da incelen şeylerin bittiği yer. **4.** Uzunluğuna düşünülen şeylerin başlangıç ve bitim noktası. **5.** Bir organın hafifçe kabarık bitim noktası; baş; tepe kısmı. **6.** Genişliğine düşünülen şeylerin en kenarda kalan kıyısı; kenar; kıyı; yan. *{eT} {eAT} {ağız} (aynı)* [DLT] [Gabain] [DS] **7.** Bir uzaklığın son noktası; en uzak nokta; son; nihayet. **8.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Sınır; hudut; serhat. [DS] **9.** Uzamda bir şeyin sınırı; hudut. *{eT} (aynı)* [Üç İtigsizler] **10.** *{eT}* (Ordu için) kanat; cenah. [ETY] **11.** Eski Türk devletlerinde sınırdaki eyalet ve sancaklara verilen ad. **12.** *as.* Savaşta birliklerin düşman yönünde ilerleyen en öndeki güvenlik birliği. **13.** *fiz.* Bir elektrik devresinin bağlantı kurmaya yarayan bölümü. **14.** Meteorolojide, en düşük ve en yüksek değer. **15.** *kim.* Zincirleme birleşiklerde zincirin ucundaki işlevsel grup. **16.** Kalemin yazı yazan ince ve sivri bölümü. **17.** Bir nesnenin tükenmesi, bitmesi. [DLT] **18.** *{ağız}* Sonuç. [DS] **19.** *sf.* Olağan sınırları aşan; aşırıya varan; aşırı. **20.** En uzakta bulunan; uzak; ıssız. *{eT} {ağız} (aynı)* [EUTS] [Gabain] [DS] ◻ **ucu bağlı,** *tekst. Gül bağlı.*|| **ucu birine dokunmak,** *(Bir iş ya da durum için) ilgisi en az olan birine zarar vermek.*|| **ucu bucağı,** *{ağız} Göz alabildiğine.* [DS]|| **ucu bucağı bulunmamak,** *Sonsuzmuş gibi görünmek.*|| **ucu bucağı görünmemek,** *Çok geniş olmak.*|| **ucu bucağı olmamak,** *Sonsuzmuş gibi görünmek.*|| **ucu gaçmak** (kaçmak), *{ağız} Bir işin yapılması, problemin çözümü güçleşmek.* [DS]|| **ucu gelmek,** *{ağız} (İş için) sonu gelmek; bitmek.* [DS]|| **ucuna ermek,** *{eAT} Sonuna gelmek; nihayet bulmak.*|| **ucu ortası belli olmamak,** *Karmaşıklığından dolayı, yapılması istenen işe neresinden başlanılacağını kestiremez durumda bulunmak.*|| **ucu ucuna,** *1. En son anda; ancak; güç bela. 2. Gerekene ancak yetecek kadar; ne eksik ne de fazla, kıt kıtına.*|| **ucu ucuna yetişmek,** *Bir şeye veya bir yere güçlükle veya son anda yetişmek.*|| **ucunda bir şey olmak,** *İşin özünde, şu anda belirtilmeyen gizli bir amaç bulunmak.*|| **ucunda** (cezayı gerektiren) **bir şey olmak,** *Kötü bir şeye sebep olmak.*|| **ucundan tutmak,** *Yardımcı olmak; yardım etmek; katkıda bulunmak.*|| **ucunda ölüm olmamak,** *(Yapılacak, ya da girişilecek bir iş için) yaşamı tehlikeye atan bir durum bulunmamak; korkulacak bir durum söz konusu olmamak; her türlü tehlike giderilebilir.*|| **ucunu altına kaçırmak,** *(İş için) kötüye gitmek; bozulmak; çıkmaza girmek; büyük zarar etmek.*|| **ucunu bırakmak,** *Artık ilgilenmez olmak.*||

ucunu bırakmamak, *Sürekli ilgilenmek; izlemek.*|| **ucunu bulmak,** *Yapılmakta olan işi kolaylamak; bitirmek.*|| **ucunu gaçırmak** (kaçırmak), *{ağız} İşi güçleştirmek.* [DS]|| **ucunu göstermek,** *Çıkar sağlanacak bir şeyden imalı şekilde söz etmek.*|| **ucunu kaçırmak,** *Artık yaptığı işe hakim olamaz duruma gelmek; karıştırmak.*|| **ucunu ortasıını bulmak,** *Bir sorunu köklüce çözüme kavuşturmak.*|| **uç beği,** *{OsT} Hudut komutanı.*|| **uç beyi,** *Sınır boyundaki eyalet ve sancakların yönetiminden sorumlu bey.*|| **uç beyliği,** *1. Uç beyinin görevi; makamı. 2. Uç beyine bağlı topraklar.*|| **uç birimi,** *bsy. Uzaktaki bilgisayara bilgi vermeye ya da ondan bilgi almaya yarayan erişim aygıtı; terminal.*|| **uç demiri,** *Toprağı yatay kesmesi için pulluk kulağının tabanında bulunan yassı demir.*|| **uç dil-diş ünsüzü,** *dbl. Dil ucunun üst kesici dişlere dokunduğu ya da bunlara yaklaştığı anda çıkan ünsüzler.*|| **uç dil-diş etsil,** *dbl. Dil ucunun diş yuvalarına değdiği ya da bunlara yöneldiği durumlarda teşekkül eden ünsüzler.*|| **uç halkası,** *1. Olta kamışının ucuna takılan küçük halka. 2. Köprü biçiminde çok yüksek bir desteğe yerleştirilen kamış halkası.*|| **uç kurusu,** *{ağız} Genellikle portakal, limon ağaçlarının uç yapraklarından başlayarak her yanını sarıp kurumasına sebep olan hastalık.* [DS]|| **uç meristem,** *biy. Kök, gövde gibi organların uç kısmında bulunan ve devamlı olarak bölünen, böylece boyuna büyümeyi sağlayan noktalar; büyüme noktaları.*|| **uç plağı,** *anat. Bir sinir ucunun kas teli ile temas yeri.*|| **uçtan uçtan,** *{ağız} Kıyıdan kıyıdan.* [DS]|| **uçta yatıp ortada bulunmak,** *Bir işten çıkar beklemediği hâlde kendisi en büyük paya sahip duruma gelmek.*|| **uç uca,** *Bir şeyin son noktasını başka bir şeyin ilk noktasına ekleyerek.*|| **uç uca gelmek,** *Ancak yetmek; yetişmek.*|| **uç ürün,** *kim. Damıtma sırasında en önce ve en sonra ayrıştırılan ürün.*|| **uç vermek,** *1. (Bitki için) yeşerip filizlenmek; sürgün vermek; filizlenmek. 2. (Çıban, sivilce vb. için) baş vermek. 3. Ucu görünmek, ortaya çıkmak, belirmek. {ağız} (aym)* [DS] *4. (Gizli, bilinmeyen şey için) açıklığa kavuşturacak bazı belirtiler görünmek. {ağız} (aynı)* [DS] *5. Büyüme, gelişme başlangıcı göstermek; kabarmak. {eAT} (aynı)*

uç[2], [uç] *is.* **1.** *{eT} {eAT}* Sebep; vesile. **2.** *{ağız}* Amaç. [DS] 🗗 **ucumuzdan,** *{eAT} Yüzümüzden.*|| **ucuñuzdan,** *{eAT} Yüzünüzden; sizden dolayı.*|| **ucun tutmak,** *{eAT} O yana doğru gitmek; o tarafa yönelmek.*

uç[3], [uç] *{eT} is.* Kalem, baston, kirmen gibi araçların yapıldığı bir ağaç. [DLT]

uç[4], [avuç > ūç] *(u:ç) {ağız} is.* Avuç. [DS]

uça, [uç-a] *{eT} is.* **1.** Sırt; arka; kuyruk; kuyruk sokumu arka. [DLT] [EUTS] [KB] **2.** Örfe göre baş misafire ikram edilen et parçası; kuyruk sokumu. [EUTS] **3.** Bacakların vücutla birleştiği ve üzerine oturulan vücut kısmı; kalça; kaba; kıç. [Bahşayiş]

uçagelmek, [uç-mak+gel-mek اوچه كلمك] *{eAT} gçsz. b.f. [-ür]* Uçar gibi acele etmek.

uçağan, [uç-mak > uç-ağan] *{ağız} is.* **1.** Bir tür sinek. **2.** Aşırı rahvan yürüyen at. **3.** Yumuşak topraklı yar. [DS]

uçak[1], **-ğı** [uç-mak > uç-ak] *is.* **1.** Kanat altlarına havanın yaptığı basınç ile yükselip havada tutunabilen, ilerleyebilen hava taşıtı; tayyare, *(1935).* **2.** *{ağız}* Salıncak. [DS] 🗗 **uçak alanı,** *Uçakların inip kalktığı, yolcu ve yüklerini aldıkları özel donanımlı yer; hava alanı.*|| **uçak gemisi,** *Üzerinde uçak ve helikopterlerin inip kalkması için bir platformu bulunan yüzer hava üssü oluşturan büyük gemi.*|| **uçak vermek,** *{ağız} Uçma konumuna geçmek; uçmaya davranmak.* [DS]

uçak[2], **-ğı** [uç-mak > uç-ak / uç-uk] *{ağız} is.* **1.** Çökmüş veya çökmek üzere olan ev. **2.** Heyelan vb. sebeplerle göçmüş toprak; göçük. [DS]

uçak[3], **-ğı** [uç-mak > uç-ak] *sf.* **1.** *{ağız}* Uçarı; çapkın; oynak. [DS] **2.** *argo.* Sarhoş. **3.** *argo.* Orospu; fahişe.

uçaksavar, [uç-ak+sav-ar] *is. as.* Uçaklara ve her türlü hava saldırılarına karşı kullanılabilen silahların genel adı.

uçan[1], [uç-an] *sf.* Uçma özelliği bulunan. 🗗 **uçan balık,** *zool. Uçan balıkgiller familyasından su dışında havada süzülmesine olanak verecek kadar uzun göğüs yüzgeçleri bulunan kemikli balıkların ortak adı, (Exocoetus).*|| **uçan daire,** *Atmosferde, gözlemlenen fakat gözlemleyen tarafından ya da ilgili kurumlarca ne olduğu bilinemeyen geçici cisim ya da olaya verilen ad: ufo.*|| **uçan kale,** *as. İkinci Dünya Savaşında Amerikan ordusu tarafından kullanılan ağır bombardıman uçaklarına verilen ad.*|| **uçan kefal,** *zool. Uçar kefal.*|| **uçan top,** *Voleybol.*

uçan[2], [uç-mak > uç-ğān > uç-ān] *(uça:n) {eT} is.* İki yelkenli gemi. [DLT]

uçar[1], [uç-ar اوچر] *sf.* Uçmakta olan; uçan. *{OsT} (aynı)* 🗗 **uçar akıllı,** *{ağız} Unutkan.* [DS]|| **uçar birlik,** *as. Uçak, helikopter vb. ile intikal ettirilen askerî güçlere verilen ad.* || **uçar kefal,** *zool. Turna balığıgillerden, sıcak ve ılık denizlerin enginliklerinde yaşayan, hızla yüzerken sudan fırlayarak bir planör gibi süzülen kefala benzer, eti lezzetli bir kemikli balık, (Exocoetus mento).*

uçar[2], [uç-mak > uç-ar] *is.* Uçan av hayvanı; avlanabilen kuşlar; kuş. *{eT} (aynı)* [KB] 🗗 **uçara atmak,** *{ağız} Uçan av hayvanlarına ateş etmek.* [DS]|| **uçara kaçara atmak,** *Avcılık kurallarına uymadan her önüne gelen canlıya ateş ederek öldürmek.*|| **uçar avı,** *{ağız} Kuş uçarken atış yapılarak vurulan av.* [DS]|| **uçarda,** *{eAT} Kuşlar arasında; kuşlardan.*

uçar[3], [uç-ar] *{eT} is.* Pazar yeri. [Mühennâ]

uçarı, [uç-ar-ı] *sf.* **1.** Ağırbaşlı ve kararlı davranmayan. **2.** Çapkın ve eğlence düşkünü; sefih. **3.** Ele avuca sığmaz. **4.** *{ağız}* Eşsiz; benzersiz. [DS]

uçarılık,-ğı [uç-ar-ı-lık] *is.* **1.** Uçarı olma durumu; hafiflik. **2.** Çapkınlık ve eğlence düşkünlüğü; sefahat. **3.** Yaramazlık; taşkınlık. **4.** Uçarı bir kimsenin davranışı.

uçarsu, [uç-ar+su] *{ağız} is.* Çağlayan. [DS]

uçayak, -ğı [üç+ayak] *{ağız} is.* Sacayağı. [DS]

uççа, [uç-ca] *(u'ççа) {ağız} zf.* Çok yavaş; usul. [DS] 🗗 **uççа uççа,** *{ağız} Yavaş yavaş.* [DS]

uççuğaz, [uç > uç-çuğaz اوجوغز] *{OsT} is.* Küçük uç; uççağız.

uçdan, [uç-mak > uç-ut-an] *{ağız} is.* İnce ve uzun bir değneği yere çarpmak suretiyle oynanan bir oyun. [DS]

uçgan, [uç-ğān] *(uçga:n) is.* **1.** *{eT}* Kuş gibi (hızlı) köpek. [Mühennâ] **2.** *{ağız} sf.* Çok uçan; uçucu. [DS]

uçguk, [uç-mak > uç-guk] *{eT} is.* Uçuk. [DLT]

uçgun[1], [uç-mak > uç-gun] *is.* **1.** Uçurum. **2.** Uçmaya uygun yer veya durum. **3.** *{ağız}* Çağlayanın yüksekliği. [DS] 🗗 **uçguna binmek,** *{ağız} (Keklik için) kanat açıp hızla uzaklaşmak.* [DS]|| **uçgun vermek,** *{ağız} (Keklik için) uçmaya davranmak; uçma konumuna geçmek.* [DS]

uçgun[2], [uç-mak > uç-gun / uç-kun] *{ağız} sf.* **1.** Gelgit akıllı. **2.** Bunak. [DS]

uçgunmak, [uç-gun-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* (Çocuk için) sevinçle atılmak. [DS]

uçgur, [uçkur] *{ağız} is.* → uçkur. [DS]

uçıcı, [uç-mak > uç-ıcī] *(uçıcı:){eT} is.* Uçan hayvan; kuş.

uçkaç, -cı [uç-mak > uç-kaç] *{ağız} is.* Uçak. [DS]

uçkumak, [uç-ku-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Ürkmek; korkmak. [DS]

uçkun[1], [uç-mak > uç-kun] *is.* **1.** Ateşten yükselen küçük parçacık; kıvılcım. **2.** *{ağız}* Çağlayanın yüksekliği. [DS] **3.** *{ağız}* Anası tarafından uçmaya alıştırılan yavru kuş. [DS] **4.** *{ağız}* Uçar durumdaki çekirge sürüsü. **5.** Çok hızlı yürüyen hayvan. [DS]

uçkun[2], [uç-mak > uç-kun] *{ağız} sf.* (Fiyat için) yüksek; pahalı. [DS]

uçkun[3], [uç > uç-kun] *{ağız} is.* Sürüsünü yitirerek başıboş kalmış hayvan. [DS] 🗗 **uçkun tezgin,** *{ağız} (Hayvan için) kaçıp kurtulmuş, başıboş hayvan.* [DS]

uçkun[4], [uç-mak > uç-kun] *{ağız} is.* **1.** Çökmüş veya çökmek üzere olan ev. **2.** Heyelan vb. sebeplerle göçmüş toprak parçası; göçük. [DS]

uçkun[5], [uç-mak > uç-kun] *{ağız} sf.* **1.** Uçarı; çapkın. **2.** Yaramaz. **3.** Becerikli; eli tez. [DS]

uçkunmak[1], [uç-kun-mak اجقنمق] *dönşl. f. [-ur]* **1.** *{eAT}* Vermemek için geri çekmek; esirgemek. **2.** *{ağız}* Kıskanmak. [DS]

uçkunmak[2], [uç-mak > uç-kun-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* **1.** Bir şeyi çok isteyerek ve sevinerek yapmak. **2.** Bir şeye aşırı istek duymak. [DS]

uçkunmak[3], [uç-(u)k-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Korkmak; ürkmek; çekinmek. [DS]

uçkur[1], [*eT.* iç + kur *(kuşak)*] *is.* **1.** Şalvar, iç donu gibi giyeceklerin beline geçirilen ve aşağı inmesini önleyen bağ. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Bir kese ya da torbanın ağzını büzmeye yarayan bağ. **3.** *{eT}* Bel bağı veya kemeri. [Bahşayiş] 🗗 **uçkur başı,** *{ağız} folk. Eskiden, erkek uçkurlarının uçlarına işlenen nakış.* [DS]|| **uçkur çizmek,** *{ağız}* → uçkur çözmek. [DS]|| **uçkur çomağı,** *{ağız} Dona uçkur, lastik takmakta kullanılan ucuna ip bağlı çubuk.* [DS]|| **uçkur çözmek,** *Cinsel ilişkide bulunmak.*|| **uçkur evi,** *{OsT} Donun uçkur geçirilen yeri; uçkurluk.*|| **uçkur havası,** *{ağız} Cinsel duyguları coşturan türkü veya maniler.* [DS]|| **uçkuru gevşek olmak,** *Cinsel ilişkiye düşkün olmak.*|| **uçkuruna sağlam,** *İffetli; namusunu korumakta titizlik gösteren; cinsel duygularına tutsak olmayan. {ağız} (aynı)* [DS]|| **uçkuru sarkmak,** *dnz. (Gemi donanımını bağlayan halat için) gevşeyerek çirkin bir görünüm sergilemek.*|| **uçkur üstü,** *{ağız} Ahlaka aykırı; ahlak dışı.* [DS]

uçkur[2], [uç-kur ?] *{eT} is.* Mütehassıs; uzman; bilirkişi. [EUTS]

uçkur[3], [uç+kur(u-s-u)] *{ağız} is.* Hiç su verilmemiş ekin. [DS]

uçkurluk, -ğu [uç-kur-luk] *{ağız} is.* **1.** İçinden uçkur geçirmek için şalvar ya da don kumaşının bele gelen yerine katlanarak yapılan kenar. **2.** Uçkur geçirmeye yarayan bir ucu ilmekli çubuk. [DS] **3.** Bayrak ya da sancağın, direk tarafında bulunan ve içinden bayrak direği ipi geçirilen beyaz ince kenarlık. **4.** *{ağız}* Uçkur yapmak için kumaşın kıyısından kesilen parça. [DS]

uçkurutan, [uç+kuru-t-an] *is. bot.* Turunçgillerde dal uçlarına ve yapraklara yerleşerek kurumasına ve uca yakın yaprakların dökülmesine neden olan bir mantar hastalığı, *(Deuterophom traceiphila).*

uçlamak, [uç-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Bitirmek. [DS]

uçlandırmak, [uç-la-n-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Bir şeyi başkasının yararlanmasına sunmak. [DS]

uçlanma, [uç-la-n-ma / uç-lan-ma] *is.* Uçlanmak eylemi.

uçlanmak, [uç-la-n-mak] *dönşl. f. [eT. -ur]* **1.** Uç meydana getirmek; uçlanmak; uç vermek. *{eT} (aynı)* [DLT] **2.** *{ağız}* Sonuçlanmak; bitmek. [DS] **3.** Uç sahibi olmak; ucu olmak; uç edinmek. **4.** *{ağız}* Yararlanmak. [DS] **5.** *argo.* Vermek.

uçlu, [uç-lu] *sf.* **1.** Ucu olan; ucu bulunan; uç sahibi

olan. **2.** Ucu belirtilen nitelikte olan. **3.** *is. argo.* Filtreli sigara. ◘ **uçlu kalem,** *Ucu değiştirilebilir kurşunkalem.*

uçlug, [uç-luġ] *(uçluğ) {eT} sf.* Uçlu. [Üç İtigsizler] [EUTS]

uçluk, -ğu [uç-luk] *is.* **1.** Uca takılan nesne. **2.** Fırlatmalı oltaların ucuna takılan plastik top. **3.** Dokumacılıkta makineden çıkan ya da vargeller bağlanırken elle sarılan ilk ipliklerin ucunun tutturulmasına yarayan iplik. **4.** Eksik çözgü ipliklerinin yerine kullanılmak üzere tezgâh arkasında asılı yedek iplik. **5.** *{ağız}* İğneye bir kere saplanacak kadar iplik; kısa iplik. [DS]

uçma[1], [uç-mā] *(uçma:) {eT} is.* Uçurum. [Nevâyî]

uçma[2], [uç-ma] *is.* Uçmak eylemi.

uçmağ, [Soğd. uştmaḫ] *{eT} {eAT} is.* Cennet. [DK]

uçmah, [Soğd. uştmaḫ => uçmaḫ] *{eAT} is.* Cennet.

uçmak[1], [*eT.* uç-mak] *gçsz. f. [-ar]* **1.** *{eT}* Havalanıp gitmek. [ETY] [DLT] [Bahşayiş] [DK] **2.** *{eT}* Vefat etmek; bu dünyadan göçüp gitmek; ölmek; vefat etmek. [ETY] [Gabain] [Tekin] **3.** *{eT}* Yok olmak; sona ermek. *anıñ kutī uçtı.* **4.** (Kuş ve kanatlı böcekler için) kanatlar yardımı ile havada ilerlemek. **5.** (İnsanlar için) kanat ya da kanat yerini tutan aygıtlarla havada durmak ve ilerlemek. **6.** (Hava taşıtı için) havada yer değiştirmek. **7.** (Uçak personeli için) uçakla hareket etmek; uçuş yapmak. **8.** (Yolcu için) uçakla gitmek. **9.** (Nesneler için) rüzgâr ve diğer hava akımları ile havalanmak; havada yer değiştirmek; havada sürüklenmek. **10.** (Uçurum, pencere vb. yüksek yerde bulunan kişi için) aşağı düşmek. **11.** (Dam, çatı, ağaç vb. için) fırtınanın etkisi ile yerinden kopmak; kopup gitmek; devrilmek. **12.** (Bayrak, perde, etek vb. için) uçuyormuş gibi dalgalanmak. **13.** Patlayıcı bir madde ile parçalanmak; yıkılmak; havaya uçmak. **14.** *mecaz.* (Ermişler için) göğe yükselmek. **15.** *mecaz.* (Ruh için) havaya yükselmek; çıkmak, ölmek. **16.** *argo.* Ortadan yok olmak; çalınmak. **17.** *{ağız}* (Yapı, duvar, yar için) göçmek; çökmek; yıkılmak. [DS] **18.** *mecaz.* Aşırı derecede sevinmek. **19.** *{ağız}* Bir şeyi aşırı derecede sevinerek, isteyerek yapmak. [DS] **20.** Belirmek; görünmek. **21.** Uyuşturucu etkisi ile hayallere dalmak. **22.** Çapkınlıkta ileri gitmek. **23.** (Renk için) solmak; atmak. **24.** (Beniz, yüz, surat rengi için) kanı çekilmek; benzi solmak. **25.** Gerçekleşmesi olanaksız tasarılarda bulunmak; hayal dünyasında gezmek. **26.** (Umut, neşe vb. soyut şeyler için) yok olmak; kaybolup gitmek. **27.** (Taşıt için) büyük bir hızla gitmek. **28.** (Sıvılar için) gaz hâline geçerek havaya karışmak. **29.** *argo.* (Kişi için) beklenmedik bir yerde görünmeden gitmek; kaybolmak; kaçmak. **30.** *argo.* Bir uyuşturucu maddenin etkisi ile kendinden geçmek. **31.** *argo.* Abartmak. ◘ **uça barınak,** *{eT} 1. Uçup gitmek. 2. Vefat etmek; ölmek.*|| **uça gelmek,** *Uçar gibi gelmek; acele gelmek. {eAT}*|| **uçan kuşa borcu olmak,** *Hemen her yere borcu bulunmak; çok borçlu olmak.*‖ **uçan kuştan medet ummak,** *İçinde bulunduğu güç durumdan kurtulmak için yardımı olup olmayacağına bakmaksızın yardım ummak.*|| **uçar gibi,** *Çok hızlı.*|| **uçayu,** *{eAT} Uçarak.*|| **Uç baba torik!** *argo. Söylenenlere inanmanın mümkün olmadığını belirtmek için "atıyorsun" anlamında kullanılır.*‖ **uçsa da kuş değil,** *Her türlü beceriye sahip olmasına rağmen makbul bir kimse değil, anlamında kullanılır.*|| (havalarda) **uçuyor,** *Gerçekçi değil, olmayacak işlerin üstesinden gelebileceğini söylüyor, anlamında kullanılır.*|| **uçup gitmek,** *Yok olmak.*

uçmak[2], [uç-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Çok üşümek. [DS]

uçmak[3], [Soğd. uştmaḫ] *{eT} {eAT} {OsT} is.* Cennet. [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ] [Bahşayiş] [DK]

uçmak[4], [uç-mak] *{ağız} is.* Yar; uçurum. [DS]

uçmuş, [uç-mak > uç-muş] *{ağız} is.* Kar, yağmur vb. sebeplerle çukurlaşmış, çökmüş gevşek toprak. [DS]

uçrug, [uç-(u)r-uġ] *{eT} is.* **1.** Doruk; uç; zirve; baş. [EUTS] **2.** Bayrak şeridi. [Gabain] **3.** Bayrak. [ETY]

uçruglug, [ūç-(u)r-ūġ-lūġ] *{eT} sf.* **1.** Uçlu; zirveli. [ETY] **2.** Son haddinde olan; son dereceli. [ETY] **3.** *is.* Yükseklik; zirve; doruk. [EUTS]

uçrum, [uç-mak > uç-(u)r-um اوجروم] *{OsT} is.* Uçurum.

uçruşmak, [uç-ur-mak > uç-(u)r-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte uçurmak. [DLT]

uçsuz, [uç-suz] *sf.* **1.** Ucu olmayan; hudutsuz; sonsuz; uçsuz bucaksız. *{eT} (aynı)* [EUTS] [Üç İtigsizler] **2.** *{ağız}* Sonsuz. [DS] **3.** (Kalem için) uç takılmamış. **4.** (Sigara için) filtresiz. ◘ **uçsuz bucaksız,** *1. Pek geniş; sonu görünmeyen. 2. Çok fazla; pek çok.*|| **uçsuz kıdıgsız,** *{eT} Sınırsız; sonsuz; uçsuz bucaksız.* [Üç İtigsizler]

uçtan[1], [uç > uç-tan اوجدن] *{eAT} zf.* Baştan sona kadar; tamamıyla. ◘ **uçtan uca,** *{eAT} Baştan başa.*

uçtan[2], [uç-mak > uç-ut-an]] *{ağız} is.* Çitme oyunu ve bu oyunda kullanılan çubuklar. [DS]

uçtan[3], [uç *(sebep)* > uç-tan اوجدن / اجدن] *{eAT} zf.* ... yüzünden; ... sebebiyle.

uçtu[1], [uç-tu] *{ağız} is.* **1.** Çökmüş veya çökmek üzere olan ev. **2.** Heyelan gibi sebeplerle kaymak üzere olan toprak. [DS]

uçtu[2], [uç-tu] *{ağız} is.* **1.** Renkli krep. **2.** İnce sargı bezi. [DS]

uçtum, [uç-tu-m] *{eT} {ağız} is.* Çok ince ipek tül. [DS]

uçtuuçtu, [uç-tu+uç-tu] *is.* Çok sayıda çocuk tarafından oynanan, uçan şeyler sayılırken arada uçmayan şeylerde söylenerek şaşırtmaya dayanan oyun.

uçucu, [uç-ucu] *sf.* **1.** Uçan, uçma özelliği olan. **2.** Havada hareket edebilen. **3.** (Sıvı için) bulunduğu ortamda gaz hâline gelebilen. **4.** Uçma görevi yapan; uçak vb. hava taşıtında görev yapan. **5.** *bsy.* (Bellek için) elektrik beslemesi kesildiği zaman içeriği silinen. ◻ **uçucu maddeler,** *Belli bir sıcaklıkta gaz hâline geçebilen madde.*

uçuculuk, -ğu [uç-ucu-luk] *is.* **1.** Uçucu olma durumu; uçucu olan şeylerin taşıdığı nitelik. **2.** Kolayca gaz hâline geçebilme özelliği.

uçuç, [uç+uç] *ünl.* Bir şeyin uçması için söylenen teşvik sözü. ◻ **uçuç böceği,** *zool. Uğur böceği; hanım böceği.*

uçugma, [uç-uğma] *{eT} sf.* Uçan. [EUTS] ◻ **uçugma tınlığ,** *{eT} Uçan canlılar.* [EUTS]

uçuğumsu, [uç-u(k)-umsu] *sf.* Uçuğu andırır; uçuk gibi.

uçuhlu, [uçuk-lu] *{ağız} sf.* Korkak; korkulu. [DS]

uçuk[1]**, -ğu** [uç-uk] *sf.* **1.** Rengi soluk olan; rengi uçmuş olan. **2.** (Beniz için) solmuş; soluk. **3.** *argo.* Hayal ürünü olan; olağandan öte.

uçuk[2]**, -ğu** [*eT.* uç-ġuk > uçuk] *is.* Deride ya da mukozanın herhangi bir yerinde herpes virüslerinden ileri gelen yangılı kabarcıklara verilen ad.

uçuk[3], [uç-mak > uç-uk] *is.* **1.** *{eAT}* Ateşli hastalık; havale. **2.** *{eAT}* Sara. **3.** *{ağız}* Cin; peri. [DS] **4.** *{ağız}* Korku. [DS] ◻ **uçuğu depreşmek,** *{eAT} Kendini kaybetmek; sarası tutmak.*|| **uçuk dutmak** (tutmak), *{eAT} {OsT} Sara tutmak.*

uçuk[4], [uç-uk] *{eT} is.* Çorap. [EUTS]

uçuk[5], [uç-uk] *{eT} zf.* Uçarak. [Gabain]

uçuk[6], [uç-mak > uç-uk] *{eT} is.* Avcı kuşu; kuş. [ETY]

uçuk[7]**, -ğu** [uç-uk] *{ağız} is.* **1.** Çökmüş veya çökmek üzere olan ev. **2.** Doğal sebeplerle kaymak üzere olan toprak. **3.** *sf.* (Yer, yapı vb. için) kaymış; yıkılmış; çökmüş. [DS]

uçuk[8]**, -ğu** [uç-uk] *{ağız} sf.* İyi. [DS]

uçuk[9]**, -ğu** [uç-uk] *{ağız} is.* Yem; kepek. [DS]

uçuklama, [*eT.* uç-ġuk > uçuk-la-ma] *is.* Uçuklamak eylemi.

uçuklamak, [*eT.* uç-ġuk > uçuk-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Uçuk oluşmak.

uçuklanmak[1], [uçuk-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kuşkulanmak; ürkmek. [DS]

uçuklanmak[2], [uçuk-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Sevinmek; coşmak. [DS]

uçuklaşma, [uç-uk-la-ş-ma] *is.* Uçuklaşmak eylemi.

uçuklaşmak, [uç-uk-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Rengi solmak; tonu açılmak. **2.** Uçuk durumuna gelmek.

uçuklaştırma, [uç-uk-la-ş-tır-ma] *is.* Uçuklaştırmak eylemi.

uçuklaştırmak, [uç-uk-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Uçuk duruma getirmek; rengini soldurmak; tonunu açmak.

uçuklu, [uçuk-lu اوچقلی] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** Cin tutmuş; saralı. **2.** Sersem; derbeder; sarsak; deli.

uçukluk, -ğu [uç-uk-luk] *is.* Uçuk olma durumu; renk açıklığı; ton açılması.

uçukmak[1], [üç > uç-uk-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* (İş, çalışma vb. için) sonuna varmak; sona ermek. [DLT] [KB]

uçukmak[2], [uç-uk-mak اوچقمق] *{eAT} gçsz. f. [-ur]* Yükselmek istemek.

uçukmak[3], [uç-uk-mak اوچقمق] *{eAT} gçsz. f. [-ur]* Korku veya heyecandan benzi sararmak.

uçukmak, [uç-uk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Görünmek. [DS]

uçulma, [uç-ul-ma] *is.* Uçulmak eylemi.

uçulmak, [uç-ul-mak] *edil. f. [-ur]* **1.** Uçmak eylemi yapılmak. **2.** Uçakla gitmek eylemi yapılmak; uçuş yapılmak.

uçum, [uç-mak > uç-um] *is.* Bayrağın uçkurluk karşısına gelen kenarı.

uçumak, [uç > uç-u-mak / üçümek] *{eT} gçl. f. [-r]* Hedef almak. [Gabain]

uçun[1], [uç > uç-un] *{eT} {ağız} e.* Sebep bildirir; için; sebepten; nedenle. [DLT] [Gabain] [DS]

uçun[2], [uç > uç-un] *is.* Bayrağın uçkurluk karşısındaki kenarı.

uçundan, [uç > uç-u-ñ-dan] *{eT} zf.* ... yüzünden; sebebiyle. [DK]

uçunma, [uç-un-ma] *is.* Süblimleşme.

uçunmak[1], [uç-un-mak اوچنمق] *dönşl. f. [-ur]* **1.** *{eAT} {OsT}* Korkudan sararmak; rengi uçmak. **2.** *{ağız}* Sakınmak; çekinmek; korkmak. [DS] **3.** *{ağız}* Uykuda iken, korku yüzünden bağırarak uyanmak. [DS] **4.** *{ağız}* Korkudan, birdenbire bağırmak. [DS]

uçunmak[2], [uç-un-mak] *gçsz. f. [-ur]* Süblimleşmek.

uçunmak[3], [uç-un-mak] *{ağız} dönşl. [-ur]* Sevinmek; coşmak. [DS]

uçuntu, [uç-untu] *is.* İplik fabrikalarında toz hâlinde uçuşan elyaf parçaları.

uçunum, [uç-mak > uç-un-um] *is.* Süblimleşme.

uçur, [uç-ur] *{ağız} is.* Artık; parça. ◻ **uçur buçur etmek,** *{ağız} Bölük pörçük etmek.* [DS]

uçurak[1]**, -ğı** [uç-ur-ak] *{ağız} is.* **1.** Çökmüş veya çökmek üzere olan ev. **2.** Yer göçüğü. **3.** Dağlardan ve ormanlardan inen sarp ve dik yol. [DS]

uçurak[2]**, -ğı** [uç-ur-ak] *{ağız} is.* Uçurtma. [DS]

uçurgaç, -cı [uç-ur-gaç] *{ağız} is.* Uçurtma. [DS]

uçurgan[1], [uç-mak > uç-ur-ġan] *{eT} sf.* Çok uçuran. [DLT]

uçurgan[2], [uç-mak > uç-ur-gan] *{ağız} is.* Uçurtma. [DS]

uçurgan[3], [uç-ur-gan] *{ağız} is.* Hırsız. [DS]

uçurma, [uç-ur-ma] *is.* **1.** Uçurmak eylemi. **2.** *{eAT}* Kuru, boş laf; uydurma söz.

uçurmak, [uç-ur-mak اوچرمق] *gçl. f. [-ur]* **1.** Bir şeyin uçmasını, uçup gitmesini sağlamak. *{eT} {eAT} (aym)* [DLT] [KB] [DK] **2.** Rüzgâr, hava akımı vb. tarafından sürüklenmek, havaya kaldırılmak. **3.** Uçurumdan, yüksek bir yerden aşağı doğru düşürmek; yuvarlamak. **4.** Patlayıcı madde ile yok etmek; parçalamak; tahrip etmek; yıkmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **5.** Kesici bir alet ya da silahla bir parçasını kopartmak; bir araçla vurup düşürmek; kesip atmak; düşürmek. *{ağız} (aym)* [DS] **6.** Hızla götürmek; hızlı sürmek; koşturmak; süratle göndermek. *{eAT} (aynı)* **7.** Çalmak; aşırmak. **8.** Kaçırmak; gözden uzaklaştırmak. *{eAT} (aynı)* **9.** (Haber için) gizlice ulaştırmak. **10.** *{eT} {eAT}* At, kaya vb.den düşürmek. [DLT] [KB] [DK] **11.** *{eAT}* Yüksek göstermek; abartmak; çok övmek. **12.** *{ağız}* Söz çıkarmak; uydurmak. [DS] **13.** *{ağız}* Över gibi görünüp alay etmek. [DS] **14.** *{ağız}* Salıvermek; bırakmak; koyuvermek. [DS] **15.** *{ağız}* (Kuş için) yavrusuna uçmayı öğrettikten sonra serbest bırakmak. [DS] **16.** *{ağız}* Çalmak; aşırmak. [DS] **17.** *{ağız}* Yitirmek. [DS]

uçursamak, [uç-ur-sa-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Uçurmak istemek. [DLT]

uçurtma[1], [uç-ur-t-ma] *is.* Uzun bir ucuna bağlanmış kâğıt ya da naylon gerili bir çatkıya kuyruk bağlandıktan sonra rüzgâr gücü ile havlandırılan oyuncak.

uçurtma[2], [uç-ur-t-ma] *is.* Uçurtmak eylemi.

uçurtmak, [uç-ur-t-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Uçurulmasını sağlamak. **2.** Uçmak eylemini yaptırtmak; uçurmak eylemini yaptırmak. **3.** Uçurulmasına neden olmak.

uçuru, [uç *(sebep)* > uç-u-ru] *{eT} is.* Talep etme. [EUTS]

uçurulma, [uç-ur-ul-ma] *is.* Uçurulmak eylemi.

uçurulmak, [uç-ur-ul-mak] *edil. f. [-ur]* Uçurmak eylemi yapılmak.

uçurum[1], [uç-ur-um] *is.* **1.** Yeryüzü şekli olarak dik inen, derin ve sarp yamaç. **2.** *mecaz.* Büyük fark; uzlaşmaz ayrılık. **3.** *mecaz.* Felaket getiren sonuç. **4.** *{ağız}* Su değirmenlerinde çarka çarpan suyun içinden geçtiği çok eğimli kalın oluk. [DS]

uçurum[2], [uçur-um] *{ağız} sf.* Çok topal. [DS]

uçurumlaşma, [uç-ur-um-la-ş-ma] *is.* Uçurumlaşmak eylemi.

uçurumlaşmak, [uç-ur-um-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Uçurum durumuna gelmek.

uçurumlu, [uçurum-lu] *{ağız} sf.* Küçük olayları korkuyla büyüten; kuruntulu. [DS]

uçuş, [uç-uş] *is.* **1.** Uçmak eylemi ya da biçimi. **2.** Uçan hayvanların havada kalış ve yer değiştiriş sırasında yaptıkları kanat hareketleri dizisi. **3.** Hava taşıtının havada yer değiştirme olayı. **4.** Hava taşıtının kalkıştan inişe kadar aldığı yol. **5.** Hava taşıtı ile yapılan yolculuk. **6.** *argo.* Bir uyuşturucu madde etkisi ile kendinden geçme. ☞ **uçuşa gitmek,** *argo. (Erkek için) geneleve veya randevu evine gitmek.*

uçuşma, [uç-uş-ma] *is.* Uçuşmak eylemi.

uçuşmak. [uç-uş-mak] *işteş. f. [-ur]* **1.** Birlikte uçmak. **2.** *{ağız}* Üşüşmek. [DS] **3.** *dönşl. f.* Havada oradan oraya kısa aralıklarla gidip gelmek; havada dolaşmak. **4.** Rüzgârla sürüklenmek. **5.** (Göz kararması sırasında) bazı parıltılar görmek. **6.** *{ağız}* Küçük balık sürüsü, büyük balıktan kaçmak. [DS]

uçuz, [üç > uç-uz] *(u:çuz) {eT} sf.* **1.** Kolay; basit. [ETY] [Üç İtigsizler] **2.** (Soyut ve somut) hafif. [ARAT] [EUTS] **3.** Aşağılık; hor görülen; hor ve alçak. [DLT] [İKPÖy.] **4.** İhmal edilmiş. [EUTS] **5.** Sefil. [Gabain] **6.** Değeri düşük olan; değersiz; ucuz. [EUTS] [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ]

uçuzlamak, [uç-uz-la-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Değerden düşmek; ucuzlamak. [EUTS] **2.** *gçl. f.* Hor ve alçak görmek; hakaret etmek; istihkar etmek; aşağı görmek. [DLT] [Gabain] [KB] **3.** Küçültmek. [KB]

uçuzlanmak, [uç-uz-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Ucuz bulmak; ucuz saymak. [DLT]

uçuzluk, [uç-uz-luk] *{eT} sf.* **1.** Değersizlik; onursuzluk. [KB] **2.** Küçüklük. **3.** Ucuzluk. [DLT]

ud[1], [üd] *(u:d) {eT} is.* Uyku. [DLT]

ud[2], [üd] *(u:d) {eT} is.* **1.** Sığır; inek; öküz. [EUTS] [İKPÖy.] [DLT] [Üç İtigsizler] [Gabain] [KB] **2.** On iki hayvanlı Türk takviminde bir yılın adı. [EUTS] **3.** Boğa burcu. [KB] ☞ **ud yılı,** *{eT} Türklerin on iki hayvanlı takvimlerine göre bir yılın adı.* [DLT]

ud[3], [ut / ud اود] *{eT} is.* **1.** Hayâ; edep; terbiye; ar; hicap; utanma; utanç. *{eAT} {OsT} (aym)* [DK] [DS] **2.** *{eAT}* Kaygı. **3.** *{OsT}* Şeref. **4.** *{ağız}* Gönül borcu. [DS] **5.** *{ağız}* Suç; günah. [DS] ☞ **ud küşüm,** *{ağız} Utanma; saygı.* [DS]‖ **ud yeri,** *{eAT} {ağız} İnsanda, cinsel organların bulunduğu bölge; üreme organı.* [DS]

ud[4], [Ar. ʿüd عود] *(u:d) {OsT} is.* **1.** Odun; ağaç. **2.** Öd ağacı; *(Aloexylon agallocum). {eT} (aynı)* [Bahşayiş]

ud[5], [ud] *{ağız} is.* İş. [DS]

udaçı, [u-mak *(yapabilmek)* > u-dāçī] *(uda:çı:) {eT} sf.* Yapıcı; muktedir; kādir; gücü yeten. [EUTS]

udagsık, [udaġ-sık] *{eT} sf.* Hürmete layık; hürmetli; adlı sanlı; saygıdeğer. [EUTS]

udak, -ğı [uḍ-ī-mak > uda-k] *{ağız} is.* Saklambaç oyununda, haber veren. [DS]

udal, [Ar. ʿuẓāl عضال] *(uda:l) {OsT} is.* **1.** Zorluk. **2.** Çaresizlik. **3.** Çaresiz hastalık.

udçı, [ud-çı] *{eT} is.* Sığırtmaç; çoban. [İKPÖy.] [Gabain] [EUTS]

udeş, [ud-eş ?] *{ağız} is.* İri ve toplu insan. [DS]

udgarmak, [ūḏ *(uyku)* > uḏ-ġar-mak] *{eT} gçl. f.* Uyandırmak; uyarmak. [DLT]

udguratı, [udġura-tı] *{eT} zf.* Tamamıyla; hep. [EUTS]

udgurmak, [ūḏ *(uyku)* > uḏ-ġar-mak] *{eT} gçl. f.* **1.** Uyandırmak. [EUTS] **2.** Peşini bırakmamak. [EUTS] **3.** Galebe çalmak; yenmek. [EUTS]

udhiye, [Ar. uḍḥiyye اضحيه] *{OsT} is.* **1.** Kurban bayramı. **2.** Sabah ile öğle arasında kesilen kurban.

udhuk, [Ar. ḍıḥk > uḍḥūk اضحوك] *{OsT} is.* → udhuke.

udhuke, [Ar. ḍıḥk > uḍḥūke اضحوكه] *(udhu:ke) {OsT} is.* Gülünç şey; komedi; güldürü. ◻ **udhüke-perdāz,** *{OsT} Güldüren; komik.*

udhume, [Ar. ḍaḥm > uḍḥūme اضحومه] *(udhu:me) {OsT} is.* **1.** Şişman görünmek ya da beli daha ince göstermek için kalça üzerine kadınların bağladıkları yastık. **2.** Yastık; bohça.

udıgma, [ūḏ-ıġ-ma] *{eT} sf.* Uyuyan. [ETY]

udık, [ūḏ *(uyku)* > uḏ-ī-mak > uḏı-k] *{eT} is.* Uyku. [EUTS] ◻ **udık er,** *{eT} Uyuklayan kişi.* [DLT]

udıklamak, [ūḏ *(uyku)* > uḏ-ı-k-lā-mak] *(udıkla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Uyuklamak. [DLT] [EUTS]

udımak, [ū *(uyku)* > u-ḏī-mak] *(udı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Uyumak. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] [KB]

udınmak, [uḏī-mak *(uyumak)* > uḏı-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** (Ateş için) sönmek. [DLT] [KB] **2.** (Devir, dönem, ikbal vb. için) sona ermek. *Anıñ kutī uḏındī (onun bahtı söndü).* [DLT]

udısık, [udī-mak > uḏı-sık] *{eT} is.* Uyku hâli.

udısıkmak, [udī-mak > uḏı-sık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Uyuyası gelmek. [ETY]

udışmak, [uḏī-mak > uḏı-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** Birlikte uyumak. [DTL] **2.** *dönşl.* Uyuşmak; koyulaşmak; pıhtılaşmak. [DLT]

udıtgan, [uḏī-mak > uḏı-t-ġān] *(udıtga:n) {eT} sf.* Çok uyutan; hep uyutan. [DLT]

udıtmak, [uḏī-mak > uḏı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Uyutmak. [DTL] [KB] **2.** Katılaştırmak. [DTL] **3.** Peynir yapmak. [DTL] **4.** Söndürmek. [DLT]

udızmak, [ud-ız-mak] *{eT} gçl. f.* **1.** Sevk etmek. [ETY] **2.** İdare etmek. [ETY]

udi, [Ar. ʿūd > ʿūdī عودى] *(u:di:) {OsT} is.* **1.** *müz.* Ut çalan sanatçı; utçu. **2.** *sf. bot.* (Yaprak için) biçimi ut gibi olan.

udku, [uḏ-ku] *{eT} is.* Uyku. [KB]

udlamak, [uḏ > uḏ-lā-mak] *(udla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Sığırlaşmak; sığır gibi olmak; öküzleşmek. [KB]

udlanmak, [ud-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Utanmak; çekinmek. [DS]

udlaşmak, [uḏu-lā-mak > uḏla-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birbiri ardınca yürümek. [DLT]

udlatmak, [uḏu-lā-mak > uḏla-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Uydurmak; arkasına düşürmek. [DLT]

udlek, -ği [ödlek] *{ağız} sf.* Korkak; ödlek. [DS]

udlık, [ūḏ > uḏ-lık / uḏ-luk] *{eT} is.* Uyluk; kalça [ETY] [Tekin]

udli, [udli / utlı] *{eT} is.* **1.** Teşekkür; minnettarlık; karşılık. [Gabain] **2.** Netice. [Gabain]

udlu, [ud-lu] *{eT} sf.* **1.** Utangaç; mahcup; çekingen. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DK] [DS] **2.** Saygılı. [Bahşayiş] **3.** *{eAT}* Utanılacak; utanç verecek. ◻ **udlu düşmek,** *{eAT} Mahcup olmak; utanır duruma düşmek.* ‖ **udlu itmek,** *{OsT} Mahcup düşürmek; utandırmak.*

udlug, [ūḏ > uḏ-luk / uḏ-luġ] *{eT} is.* Uyluk; kalça kemiği. [EUTS]

udluk[1], [uḏ *(sığır)* > ud-luk] *{eT} is.* Sığırların ahırda yattığı yer. [DLT]

udluk[2], [ūḏ > uḏ-lık / uḏ-luġ / uḏ-luk] *{eT} is.* Kalça kemiği. [Gabain]

udlule, [Ar. uḍlūle اضلوله] *(udlu:le) {OsT} is.* Doğru yoldan sapma; sapıtma.

udmak[1], [ūḏ-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Kovalamak. [ETY] **2.** Uygun olmak; uymak. [İKPÖy.] [ETY] **3.** Birinin arkasından gitmek; ardında olmak; uymak; takip etmek; izlemek; sürmek. [EUTS] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **4.** Birisinin idaresi altına girmek. [EUTS] ◻ **udu barmak,** *Ardından gitmek.* [DLT]‖ **udu kelmek,** *Ardı sıra gelmek; takip edip durmak.* ‖ **udu yorımak,** *Uzun süre izlemek.*

udmak[2], [ūḏ-mak *(uymak)* > uḏ-mak] *{eT} is.* Bir öncüye, ustaya uyan; şakirt; çırak; uşak; ırgat. [DLT]

udmak[3], [ud-mak / yud-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* (Oyunda, kumarda kazanmak; ütmek. [DS]

udmaklanmak, [uḏ-mak-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Uşak veya şakirt sahibi olmak. [DLT]

udru, [öḏrü] *{eT} sf.* Aksine; tersine; bilakis. [EUTS]

udrunmak, [öḏrü-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Karşı gelmek; muhalefet etmek; karşı koymak; mukavemet etmek; dayanmak. [EUTS]

udsuz, [ud-suz] *{eT} {eAT} sf.* Utanmaz; ahlaksız; saygısız; kaba. [Bahşayiş]

udşurmak, [ūḏ-mak *(izlemek)* > uḏ-(u)ş-ur-mak]

{eT} gçl. f. [-ur] Kovalamak; grup hâlinde kovalamak. [ETY] [Tekin]

udu, [uḍ-ū] *(udu:) {eT} zf.* **1.** Arkası sıra; arkasından; müteakip. [DLT] **2.** Yüzünden; dolayı. [DLT]

udu[1]**,** [uḍ *(uyku)* > ud-u] *{eT} is.* Uyku. [DLT]

udu[2]**,** [uḍ-ū] *(udu:) {eT} is.* Tepe; yığın. [DLT] **kum udu,** *{eT} Kum tepesi.* [DLT]

udu[3]**,** [ūḍ-mak *(izlemek)* > uḍ-u] *{eT} is.* **1.** Art; arka. **2.** *is.* Maiyet; ast; bağlı olanlar. [EUTS] [Gabain] **3.** *zf.* Arkası sıra; müteakip; arkasından Bundan sonra; sonra. [DLT] [EUTS] [Gabain] **4.** Bunun üzerine; ...yüzünden; dolayı. [DLT] **5.** *bağ.* Ve. [ETY] **6.** Ancak. [EUTS] [Gabain]

udubet, [gudubet] *{ağız} sf.* Çirkin ve dağınık görünümlü. [DS]

udug[1]**,** [uḍ *(uyku)* > uḍ-uġ] *{eT} is.* Uyanık. [DLT] **udug köngüllüg er,** *{eT} Uyanık gönüllü adam; anlayışlı adam.* [DLT]

udug[2]**,** [ūḍ-mak *(uymak)* > uḍ-uġ] *{eT} is* **1.** Tabi olma; tabiiyet; uyrukluk; uyduluk. [EUTS] **2.** Hürmet; ihtiram; saygı. [EUTS] [Gabain] **3.** Büyük hayranlık; büyük saygı; yüceltme. [İKPÖy.]

udugçu, [uḍuġ-çū] *(uduğçu:) {eT} sf.* İtaatkâr; saygılı. [Clauson]

udugluk, [ūḍ *(uyku)* > uḍ-uġ-luk] *{eT} is.* İşlere karşı uyanıklık. [DLT]

udugsak, [uḍ-uġ-sak] *{eT} is.* Davranma. [EUTS]

uduk, -ğu [uḍ-mak > ud-uk] *{ağız} is.* Saklambaç oyununda haber verme. [DS]

uduklamak, [ūd *(uyku)* > uḍ-uk-la-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* Uyuklamak. [DLT]

udukluk, [ūb *(uyku)* > uḍ-uk-luk] *{eT} is.* Gaflet; dalgınlık. [DLT]

udukmak, [uḍ-mak *(takip etmek)* > uḍ-uk-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Ardına düşmek; kovalamak. [DLT]

udul[1]**,** [Ar. ʿādil > ʿudūl عدول] *(udu:l) {OsT} is.* Adil olanlar; adiller.

udul[2]**,** [Ar. ʿudūl عدول] *(udu:l) {OsT} is.* **1.** Yoldan çıkma; sapma. **2.** Geri dönme; vazgeçme.

udulamak, [ūḍ-mak *(takip etmek)* > uḍ-ü-lā-mak] *(udū:la:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Birine uymak; tabi olmak. [DLT]

udulmak[1]**,** [ūḍ-mak > uḍ-ul-mak] *{eT} edil. f. [-dlur]* **1.** Takip edilmek; uyulmak. [KB] **2.** *dönşl. f.* Takip etmek. [KB]

udulmak[2]**,** [yud-ul-mak / ud-ul-mak] *{ağız} edil. f. [-ur]* Oyunda, kumarda yenilmek; kaybetmek. [DS]

udum, [ud-u-m] *{ağız} is.* El uzluğu; yetenek; beceri. [DS]

udumak, [ūḍ *(uyku)* > uḍ-ī-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* Uyumak. [DLT] [Mühennâ]

udumbar, [Sansk. udumbara] *{eT} is.* İncir ağacı ve meyvesi.[EUTS]

udun, [uḍ-mak *(takip etmek)* > uḍ-un] *{eT} sf.* Küstah; günahkâr; utandırıcı. [Gabain]

udundurmak, [üḍ-mak *(takip etmek)* > uḍ-un-durmak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Taptırmak; tapındırmak; hürmet ettirmek; saydırtmak. [EUTS]

udunmak[1]**,** [uḍī-mak *(uyumak)* > uḍı-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** (Ateş için) sönmek. [DLT] [KB] **2.** (Devir, dönem, ikbal vb. için) sona ermek. [DLT]

udunmak[2]**,** [ūḍ *(uyku)* > uḍ-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Uyanmak. [DLT]

udunmak[3]**,** [ūḍ-mak *(uymak)* > uḍ-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur].* **1.** Hürmet etmek; ihtiram etmek; tapınmak; saymak. [EUTS] [Gabain] **2.** Teslim olmak; takip etmek; ardına düşmek; peşine takılmak. [EUTS] [Gabain] **3.** Hayran olmak; yüceltmek. [İKPÖy.]

udunturmak, [ūḍ-mak *(uymak)* > uḍ-un-tur-ımak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Hürmet ettirmek; saydırmak. [Gabain]

udura, [ud > ud-ur-a] *{eT} is.* Hisse; pay; parça; bir şeyin yarısı. [EUTS]

udurmak, [öḍ-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ur]* Seçip ayırmak. [DLT]

uduru, [öḍür-ü] *{eT} zf.* Tersine; aksine; bilakis; karşı karşıya. [EUTS]

udusmak, [ūḍ-mak *(takip etmek)* > uḍ-us-mak / uḍ-uz-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Sevk etmek; götürmek. [EUTS] **2.** Takibe mecbur kılmak. [EUTS]

uduş, [ūḍ-mak *(takip etmek)* > uḍ-uş] *{eT} is.* Takip etme; ardından gitme; uyuş; uyıma. [EUTS]

uduşmak, [ūḍ-mak > uḍ-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** Uymakta yarış etmek; birbirine uymak. [Clauson] **2.** Birbirini arkadan takip etmek; birlikte izlemek. [ETY] **3.** *{ağız}* Lades tutuşmak. [DS]

uduşru, [ūḍ-mak *(takip etmek)* > uḍ-uş-rū] *(uduşru:) {eT} zf.* Takip ederek; peş peşe; ardı ardına. [Gabain]

uduşurmak, [ūḍ-mak > uḍ-uş-mak > uḍuş-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Sıraya koymak; arka arkaya getirmek; bir şeyi peş peşe uygulamak. [ETY]

uduz, [uḍ-uz] *{eT} is.* Uyuz. [DLT] [EUTS] [Gabain]

uduzlamak, [uḍ-uz-lā-mak] *(uduzla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Uyuzuna ilaç yapmak. [DLT]

uduzlug, [uḍuz-luġ] *{eT} sf.* Uyuzlu. [DLT]

uduzmak[1]**,** [ūḍ-mak *(izlemek)* > uḍ-uz-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Sevk etmek; önderlik etmek; liderlik et-

mek; kumanda etmek. [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] **2.** Takibe mecbur kılmak; izletmek. [EUTS] [İKPÖy.]

uduzmak[2], [ut-uz-mak / ud-uz-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Kumarda veya oyunda yenilmek; kaybetmek; ütülmek. [DS]

udvan[1], [Ar. ʿudvān عدوان] *(udva:n) {OsT} is.* **1.** Düşmanlık. **2.** Zalimlik; haksızlık etme.

udvan[2], [? udvan] *{ağız} is.* İbrik. [DS]

uf[1], [uf *(yans.)*] *is.* **1.** Acı duymayı, rahatsız olmayı anlatan kök. *uf-la-mak, uf-ul-da-mak* **2.** Acı duyunca söylenen söz. **3.** *is. {ağız}* (Çocuk dilinde) yara. [DS] 🗗 **uf olmak,** *(Çocuk dilinde) acımak; yanmak.*

uf[2], [uf] *{ağız} is.* (Çocuk dilinde) yemek. [DS]

ufacık, -ğı [ufa-(k)-cık] *sf.* **1.** Çok ufak; küçücük. **2.** *is. {ağız}* At; eşek; katır. [DS] 🗗 **ufacık tefecik,** *(Kişi için) kısa boylu, zayıf ve çelimsiz.*

ufağrek, -ği [ufak-rak] *{ağız} sf.* Ufakça; az ufak. [DS]

ufak, -ğı [*eT.* uv-mak *(parçalamak; ufalamak)* > ufa-mak > ufa-k] *sf.* **1.** Alışılmıştan dana küçük boyutta olan. **2.** (Kişi için) yaşça daha küçük olan. **3.** *mecaz.* Nicelik ve nitelik bakımından önemsiz sayılabilir durumda olan. **4.** Makam ve derece bakımından daha alt basamaklarda bulunan. **5.** *is.* Ufak olan şey. **6.** Kırıntı; küçük parça. **7.** *{ağız}* Ekmek kırıntısı. [DS] **8.** *{ağız}* Küçük odun parçaları. [DS] 🗗 **ufak çapta,** *Aslına ya da benzerlerine göre küçük boyutta.*|| **ufak para,** *Bozuk para.*|| **ufaktan doğramak,** *{ağız} Pazarlık sırasında az fiyat verip azar azar artırmak.* [DS]|| **ufaktan ufağa,** *Küçük küçük; azar azar; yavaş yavaş; ufak ufak.*|| **ufaktan ufaktan,** *Azar azar.*|| **ufak tefek,** *1. Fazla yer kaplamayan eşyalar topluluğu. 2. Pek gerekli olmayan, her zaman kullanılmayan eşyalar. 3. (Kişi için) kısa ve zayıf. 4. Önemsiz.*|| **ufak ufak,** *1. Azar azar. 2. Küçük parçalar hâlinde. 3. Yavaş yavaş.*

ufakça, [ufa-k-ça] *sf.* Oldukça ufak; ufarak.

ufaklamak, [ufak-la-mak اوفاقلمق] *gçl. f. [-r]* Ufaltmak; parçalamak. *{OsT} (aym)*

ufaklı, [ufa-k-lı] *sf.* **1.** İçinde ufaklar bulunan; ufak taneli. **2.** Büyük küçük karışık. **3.** *{ağız}* İçinde küçük tanelerle taş, toprak bulunan. [DS]

ufaklık, -ğı [ufa-k-lık] *is.* **1.** Ufak şeylerin özelliği. **2.** Bozuk para; bozukluk. **3.** *argo.* Bit; bit yavrusu. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** *ünl.* Çocuklar için kullanılan seslenme sözü. *{ağız} (aym)* [DS] **5.** *argo.* Erkeklik organı.

ufaktan, [ufak-tan] *{ağız} sf.* Küçük yapılı. [DS]

ufalama, [ufa-la-ma] *is.* Ufalamak eylemi.

ufalamak[1], [*eT.* uv-mak *(parçalamak)* > uv-a-mak > ufa-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Kırıp parçalayarak küçük tanecikler hâline getirmek; ezmek. **2.** *argo.* Dayak atmak; dövmek; hırpalamak. [DS]

ufalamak[2], [üf / uf> uf-a-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Üflemek. [DS]

ufalanma, [ufa-la-n-ma] *is.* Ufalanmak eylemi.

ufalanmak, [ufa-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Küçük parçalara ayrılmak; küçük parçalar hâline getirilmek. **2.** *dönşl. f.* Ufak parçalar hâline gelmek; parçalanmak.

ufalayıcı, [ufa-la-y-ıcı] *sf.* Ufalama işini yapan.

ufalma, [ufa-l-ma] *is.* Ufalmak eylemi.

ufalmak, [*eT.* uv-mak *(parçalamak; ufalamak)* > ufa-mak > ufa-l-mak] *dönşl. f.* **1.** Önceden normalken çeşitli nedenlerle küçük hâle gelmek; küçülmek. **2.** Büzülmek; daralmak; çekmek. **3.** *mecaz.* Bazı değerleri çiğnemek; kendi değerini, önemini yitirmek; saygınlığını kaybettirecek davranışlarda bulunmak. **4.** Önemsiz işlerle uğraşır olmak.

ufaltma, [ufa-l-t-ma] *is.* Ufaltmak eylemi.

ufaltmak, [ufa-l-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Büyük bir şeyi ufak duruma getirmek; küçültmek; daraltmak; büzmek.

ufam, [ufa-m اوفام] *{OsT} is.* Zerre; çok küçük parça. 🗗 **ufam ufam,** *{OsT} Zerre zerre; ufacık ufacık.*

ufanmak, [uv-mak > uf-an-mak اوفانق] *dönşl. f. [-ır] [eT. eAT. OsT. -ur] {eT} {eAT} {OsT} {ağız}* Küçük küçük parçalanmak; ufalanmak. [DK] [DS]

ufantı, [ufan-tı اوفنتی] *is.* **1.** *{OsT} {ağız}* Ufalanan şeyin kırıntıları; ufanmış. [DS] **2.** *{ağız}* Saman. [DS] **3.** *{ağız}* Ayrıntı. [DS] **4.** *{ağız}* Küçük odun parçaları. [DS]

ufanuk, [ufa-n-uk اوفانق] *{OsT} sf.* Kırık; ufanmış.

ufarak,-ğı [ufa-(k)-rak] *{ağız} sf.* Ufakça; az ufak. [DS]

ufatmak[1], [ufa-t-mak اوفاتق] *gçl. f. [-ur]* **1.** *{OsT}* Kırmak; parçalamak. **2.** *{ağız}* Ufaltmak. [DS]

ufatmak[2], [abart-mak > ufat-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yalan söylemek; abartmak. [DS]

ufculamak, [avuç > ovcu-la-mak / ufcu-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Ovmak. [DS]

ufk, [Ar. ufḳ افق] *{OsT} is.* → ufuk. 🗗 **ufk-ı a'lā,** *{OsT} tasvf. Manevi olgunluk açısından dünya insanının yükselebileceği son aşama; ruh makamının son mertebesi.*|| **ufk-ı hayāt,** *{OsT} Hayat ufku; görüş açısı.*|| **ufk-ı meserret,** *{OsT} Sevinç ufku.*|| **ufk-ı mübhem,** *{OsT} Belirsiz ufuk.*|| **ufk-ı mübîn,** *{OsT} tasvf. Kalp makamının son mertebesi.*|| **ufk-ı münevver,** *{OsT} Parlak ufuk.*|| **ufk-ı saādet,** *{OsT} Mutluluk ufku.*|| **ufk-ı sevda,** *{OsT} Sevgi ufku.*|| **ufk-ı şām,** *{OsT} Akşam ufku.*

ufka, [Ar. ufḳa افقه] *{OsT} is.* **1.** İnce deri. **2.** Sünnet edilen deri; gulfe.

ufki, [Ar. ufḳ > ufḳī / ufḳiyye افقيه / افقى] *(ufki:) {OsT} sf.* Yatay. 🗗 **ufkî mürtesem,** *{OsT} Yatay izdüşüm.*‖ **ufkî müstakim,** *{OsT} Yatay doğru.*‖ **ufkî müstevi,** *{OsT} Yatay düzlem.*‖ **ufkî zelzele,** *{OsT} Depremin yatay salınımları.*

uflak, -ğı [? uflak] *{ağız} is.* Büyük mutfak bıçağı; ekmek bıçağı. [DS]

uflama, [uf *(yans.)* > uf-la-ma] *is.* Uflamak eylemi.

uflamak, [uf *(yans.)* > uf-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Çektiği acı ya da düştüğü sıkıntı sebebiyle iç çekmek; "uf" demek. 🗗 **uflamak puflamak,** *Sürekli iç çekerek, of puf diyerek sıkıntısını belli etmek.*

uflaz, [oflaz / uflaz] *{ağız} sf.* En iyi; en güzel.[DS]

ufo, [İng. **u**nidentified **f**lying **o**bject *(kimliği belirlenemeyen gök cismi)*] *kısalt.* Uçan daire.

ufolog, [Fr. ufologue] *is.* Kimliği belirlenemeyen gök cisimlerini ve uzay olaylarını inceleyen bilim adamı.

ufoloji, [Fr. ufologie] *is.* Kimliği belirlenemeyen gök cisimlerini ve uzay olaylarını inceleyen bilim dalı.

uvra, [uğra > ufra] *{ağız} is.* Uğra. [DS]

ufraza, [ufra-z-a] *{ağız} is.* Kandırmaca; düzen. [DS]

ufruk, -ğu [uf *(yans.)* > uf(u)r-uk] *{ağız} is.* Su aygırı. [DS]

ufşak, [uv-mak *(ufalamak)* > uvşa-mak > uv-şa-k] *{eT} sf.* → uvşak.[EUTS]

ufuk, -fku [Ar. ufḳ افق] *{OsT} is.* **1.** Gözlemcinin gözleri hizasından geçen çekül doğrultusuna dik düzlem sınırı; göz erimi; çevren. **2.** Bu düzlemin sınırladığı gökyüzü ile yeryüzü parçası. **3.** Düz arazide ya da denizde gökle yerin birleşmiş gibi göründüğü hayalî çizgi; göz erimi; çevren. **4.** Çevre; dolay. **5.** Bir kimsenin düşünce ve etkinlik alanı. **6.** Aklın alabileceği mesafe; uzam. **7.** Herhangi bir etkinliğin uzamı. **8.** Gelecekten beklenenler ya da geleceğin bu günden görünüşü. **9.** *gök b.* Gök küresinin, belli bir yerde yatay düzlem ile bu kürenin ara kesitinin oluşturduğu büyük dairesi. 🗗 **ufku dar,** *Uzağı göremeyen; bakış açısı geniş olmayan.*‖ **ufku geniş,** *Uzağı görebilen; görüş açısı geniş.*‖ **ufkunu genişletmek,** *Görüş alanını genişletmek; bilgi ve görgüsünü artırmak.*‖ **ufuk çizgisi,** *Bakış noktasından geçen yatay düzlemle resim düzleminin kesişmesinden oluşan yatay çizgi.*‖ **ufuk düzlemi,** *gök b. Gözlemcinin gözünden geçen ve çekül doğrultusuna dik olan düzlem.*

ufulamak, [uf *(yans.)* > uf-u-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Üşüyen elleri ısıtmak için hohlamak. [DS]

ufuldamak, [uf *(yans.)* > uf-ul-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* "Uf uf!" diye söylenmek. [DS]

ufunet, [Ar. ʿufūnet عفونت] *(ufu:net) {OsT} is.* **1.** Canlı organizmaların çürümesi sırasında çıkan pis koku; kokuşma belirtisi olan koku. **2.** Yaranın iltihaplanıp kötü koku yayması. **3.** İrin; iltihap.

ufunetlendirme, [ufunet-le-n-dir-me] *(ufu:netlendirme) is.* Ufunetlendirmek eylemi.

ufunetlendirmek, [ufunet-le-n-dir-mek] *(ufu:netlendirmek) gçl. f. [-ir]* **1.** İrin toplamasına neden olmak; irinlendirmek; cerahatlendirmek. **2.** *mecaz.* Düzenini bozmak; illetli hâle getirmek.

ufunetlenme, [ufunet-le-n-me] *(ufu:netlenme) is.* Ufunetlenmek eylemi.

ufunetlenmek, [ufunet-le-n-mek] *(ufu:netlenmek) gçsz. f. [-ir]* **1.** (Yara için) irin toplamak; irinlenmek; cerahat toplamak. **2.** Kötü kokmak.

ufunetli, [ufunet-li] *(ufu:netli) sf.* **1.** İrini olan; cerahatli; irinli. **2.** Kokuşma kokusu olan.

ufusat, [Ar. ʿufūşet عفوصت] *(ufu:set) {OsT} is.* Kekrelik.

ufut, [uy-mak / uv-mak *(sıkmak)* > uv-ut ?] *{eT} is.* Hayâ; utanma. [DLT] 🗗 **ufut bolmak,** *{eT} Utanmak.* [DLT]

ug, [ug] *{ağız} is* Yuvarlak taş. [DS]

Ugan, [ū-mak > u-ġān] *(uga:n) {eT} öz. is.* (Allah'ın sıfatlarından) her şeye gücü yeten; Tanrı; Allah. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

ugan[1], [ū-mak *(gücü yetmek)* > u-ġān] *(uga:n) {eT} sf.* **1.** Bir şeyi yapmaya gücü yeten; güç sahibi; muktedir. [ARAT] [KB] **2.** Her şeye gücü yeten; kadir. [DLT] 🗗 **ugan tengri,** *{eT} Her şeye gücü yeten Tanrı.* [DLT]

ugan[2], [? ugan] *{ağız} is.* Ateş. [DS]

ugança, [u-ġan-ça] *{eT} zf.* Gücü yetinceye kadar. [DLT]

ugar, [uġar] *{eT} sf.* Sakar. 🗗 **ugar at,** *{eT} Alnında akı olan at.* [DLT]

ugdaş, [üġ > uġ-daş] *{eT} sf.* Aynı boydan; aynı kabileden. [ETY]

ugı, [uġ-ı] *(uğı:) {eT} is.* Kâşgar'da yetişen beyaz ve tatlı bir havuç. [DLT]

ugıtmak, [oġ-(ı)l-ıt-mak [DLT'*te böyle,* Clauson uġl-ıt-mak *okumuş*]] *{eT} gçl. f. [-ur]* (Mal için) çoğaltmak; artırmak. [Clauson]

ugluta, [Ar. ġalaṭ > uġlūṭa اغلوطه] *(uglû:ta) {OsT} is.* **1.** Yanıltmak için düzenlenmiş bilmece. **2.** Bilginlerin birbirlerini sınamak veya yanıltmak için sordukları soru.

uglutat, [Ar. ġalaṭ >uġlūṭāt اغلوطات] *(uglû:ta:t) {OsT} is.* Bilmeceler; bulmacalar; yanıltmacalar.

ugniye, [Ar. ġınā > uġniyye اغنيه] *{OsT} is.* İlâhi; şarkı. 🗗 **ugniyetü'l-agani,** *{OsT} 1. Şarkıların şarkısı. 2. Hz. Süleyman'a inen kitap.*

ugru[1], [uġru] *{ağız} is.* Yol kesen; hırsız. [DS]

ugru[2], [ug-ru] *{ağız} is.* Ön. [DS]

ugrümbeç, -ci [ırga-la-mak > ugrü-m-beç] *{ağız} is.* Beşiğin üstünde uzunlamasına duran ve beşiği sallamaya yarayan ağaç. [DS]

ugrun, [uġru-n] *{ağız} sf.* Gizli. [DS]

ugtube, [Ar. uġtūbe اغتوبه] *(uğtu:be) {OsT} is.* Tevbih; tekdir; azar.

ugundurma, [uġ-un-dur-ma] *{ağız} is.* Ermenilerin tuttuğu oruç. [DS]

ugundurmak, [uġ-un-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** İçin için ağlatmak. **1.** Birini döverek bayıltma derecesine getirmek. [DS]

ugunmak, [uġ-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Ağlaya ağlaya bayılmak. [DS]

ugut, [ug-ut] *{ağız} is.* Mayasız hamurdan yapılarak fırında pişen bir ekmek. [DS]

uğ[1], [ug / uğ *(yans.)*] *is.* **1.** Bağırmayı, haykırmayı ve uğuldamayı anlatan kök. *ug-un-mak, ug-un-uk* **2.** *{ağız}* Buyur; efendim; ey! [DS]

uğ[2], [ūġ اوغ] *(u:ğ) {eT} is.* **1.** Çadırın üst yanındaki köşelerden her biri. [DLT] **2.** Çadırın üstündeki kaburgalardan her biri. **3.** *{eAT}* Direk (?).

uğ[3], [uğ اوغ] *{OsT} is.* Çakşır; şalvar.

uğ[4], [uġ اوغ] *{OsT} is.* Zahire ambarı; kiler.

uğa, [oña > uğa] *{ağız} zm.* Ona. [DS]

uğalmak, [uğ-al-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Çocuk için) öksüre öksüre sesi çıkmaz olmak. [DS]

Uğan, [uġan] *{ağız} is.* Tanrı. [DS]

uğarlamak, [oñar-mak > uğar-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Onarmak; düzeltmek. **2.** Toplamak. **3.** Tamamlamak; tümlemek. [DS]

uğatlamak, [oñat-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Düzenlemek. [DS]

uğdu, [uğdu] *{ağız} is.* Sıcaktan yanma. [DS]

uğkuş, [uğ+kuş] *{ağız} is.* Baykuş.[DS]

uğlama, [uğ-la-ma] *is.* Uğlamak eylemi.

uğlamak, [uğ *(yans.)* > uğ-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Uğuldamak.

uğmaç, [oğ-ma+aş > uğmaç] *{ağız} is.* Avuçta ufalanmış hamurdan yapılan çorba; oğmaç. [DS]

uğmak[1], [oğ-mak / uv-mak / uğ-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Ovmak. [DS]

uğmak[2], [uğ-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Hızla dönmek. [DS]

uğnak, -ğı [uğ-(u)n-ak] *{ağız} is.* Sara. [DS]

uğra, [*eT.* urva / uvra *(kalın un)* > uğra] *{ağız} is.* Yufka yapımı sırasında hamurun tahtaya yapışmaması için kullanılan kalın un. [DS] 🗗 **uğra çekmiş,** *{ağız} Çok kuru.* [DS]|| **uğra kabı,** *{ağız} Küçük un kabı.* [DS]

uğrağ, [uġrā-mak > uġrā-ġ] *(uğra:ğ) {eT} is.* Yolculukta konaklanan yer; konak; durak; uğrak. [DLT]

uğrağan, [uġ-rā-ġan اوغراغن] *{OsT} sf.* Çok uğrayan; çok karşılaşan.

uğrah, [ugra-k / uğraḥ] *{ağız} is.* → uğrak[2]. [DS]

uğrak[1], **-ğı** [uğra-mak > uğra-k] *is.* **1.** Yol üstünde geçerken uğranılan veya durulan yer; konak; han; otel. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** Sık sık gidilen, uğranılan yer. 🗗 **uğrak virmek** (vermek), *{ağız} Uğrayıp geçmek.* [DS]

uğrak[2], **-ğı** [uğra-k] *{ağız} is.* Cin çarpması; sara. [DS] 🗗 **uğrağa basmak,** *{ağız} Cin, peri bulunduğu sanılan bir yere basmak.* [DS]|| **uğrağa gelmek,** *{ağız} Cin ve peri tarafından çarpılmak.* [DS]|| **uğrağa uğramak,** *{ağız} Çarpılmak.* [DS]

uğrak[3], **-ğı** [uġru > uğra-k] *{ağız} is.* Hırsız. [DS]

uğraklatmak, [ūġrāġ > uġrak-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Uğrak yeri seçmek; konaklatmak.

uğraklı, [uğra-k-lı] *{ağız} sf.* Çarpılmış; felçli; inmeli; çalık; çalgın. [DS]

uğralama, [uğra-la-ma] *is.* Uğralamak eylemi.

uğralamak, [uğra-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Hamur açarken yapışmaması için un serpmek. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* (Kar için) ancak yeri beyazlatacak kadar yağmak. [DS] **3.** *{ağız}* Tozlamak. [DS]

uğralanmak[1], [uğra(k) > uğra-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Gelincik hastalığı adı verilen verem, yılancık, böbrek, kalp, lenf düğümü iltihabı hatalıklarından birine yakalanmak. [DS]

uğralanmak[2], [ırga-la-n-mak / uğra-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Sallanmak; ırgalanmak. [DS]

uğralanmak[3], [uğra-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kurumak.[DS]

uğralı, [uğra-lı] *{ağız} sf.* **1.** (Bebek için) burnunun çevresinde beyaz serpinti bulunan. **2.** Bol un serpilerek açılmış hamur. [DS] 🗗 **uğralı toprak,** *{ağız} Keseksiz, toz toprak.* [DS]

uğralık, -ğı [uğra-lık] *{ağız} is.* Hamur açarken uğra olarak kullanmak üzere önceden ayrılmış un. [DS]

uğralmak, [uġrā-mak > uġra-l-mak (Clauson'un okuyuşu; DLT'te oġra-l-mak)] *{eT} edil. f. [-ur]* Uğranılmak.

uğrama, [uğra-ma] *is.* **1.** Uğramak eylemi. **2.** *{ağız}* Cin çarpma. 🗗 **uğrama olmak,** *{ağız} Cin, şeytan tarafından çarpılmak.* [DS]

uğramak, [*eT.* uġur > uġ(u)r-ā-mak اوغرمق / اغرمق] *{eT} gçsz. f. [-r] [-r(u)-yor]* **1.** *{eT}* Bir şeyi kast ve niyet etmek; tasarlamak; planlamak; niyetlenmek; arzulamak. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain] **2.** *{eT}* Uymak. [Gabain] **3.** *{eAT} {OsT}* Rast gelmek; rastlamak; tesadüf etmek. [DK] **4.** *{OsT}* Karşılaşıp geçmek; uzaklaşmak. **5.** *{eAT} {OsT}* Üstüne varmak; birden hücum etmek; saldırmak. **6.** Bir olay ve durumla karşılaşmak; bir şeye maruz kalmak. **7.** (Kişi için) kısa bir süre kalmak üzere bir yere gitmek, varmak. **8.** (Kişi ya da taşıt için) yolculuk sırasında gideceği yolun güzergâhını bir yerden geçirmek; yanından geçmek; içinden geçmek. **9.** (Ta-

şıt ve yolcu için) yolculuk sırasında bir yere saparak, girerek kısa süre durmak, dinlenmek. **10.** (Gemi için) yolu üzerinde bulunan bir limana girmek. **11.** Kapalı mekândan dışarı fırlamak; yerinden fırlayıp çıkmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **12.** (Hastalık, bela vb.) kendini o durumun içinde bulmak; onunla karşılaşmak; kötü bir duruma konu olmak; hastalığa tutulmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **13.** (Cin, peri vb. şeylerin) etkisinde kalmak; çarpılmak. **14.** Yanına yaklaşmak. **15.** *{ağız}* Cine, şeytana çarpılmak. [DS]

uğramsınmak, [uġrā-mak > uġram-sın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Uğrar görünmek; uğramış gibi yapmak. [DLT]

uğran, [uğra-n] *{ağız} is.* Su yatağı. [DS]

uğranma, [uğra-n-ma] *is.* Uğranmak eylemi.

uğranmak[1]**,** [uğra-n-mak] *edil. f. [-ır]* Uğramak eylemi yapılmak.

uğranmak[2]**,** [ırra-n-mak / uğra-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Sallanmak; ırgalanmak. [DS]

uğrantı, [uğra-ntı] *{ağız} is.* Kalabalık. [DS]

uğrasa, [uğra-mak > uğra-sa] *{ağız} is.* Hastalığa karşı okuyup üfleme. [DS]

uğraş, [uğ-ra-ş اوغرش] *is.* **1.** Sürekli yapılan iş; çalışma; meşguliyet; meslek, *(1935).* **2.** Bir güçlüğü yenmek, bir kötülüğü ortadan kaldırmak için harcanan azimli ve sürekli çaba; mücadele. **3.** *{eAT} {OsT}* Savaş; kavga; dalaş. **4.** *{ağız}* Anlaşmazlık. 🗗 **uğraş etmek,** *1. {eAT} {OsT} Savaşmak. 2. {ağız} (Hayvan için) dövüşmek.*‖ **uğraş eylemek,** *{eAT} Savaşmak.*‖ **uğraş yeri,** *{eAT} {OsT} Savaş meydanı.*

uğraşçı, [uğraş-çı اوغرشجى] *{eAT} is.* Savaşçı; muharip.

uğraşı, [uğ-ra-ş-ı] *is.* Uğraşılan şey; yapılan iş.

uğraşılma, [uğ-ra-ş-ıl-ma] *is.* Uğraşılmak eylemi.

uğraşılmak, [uğ-ra-ş-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Uğraşmak eylemi yapılmak.

uğraşma, [uğ-ra-ş-ma] *is.* Uğraşmak eylemi.

uğraşmak, [*eT.* uġ-ur *(niyet)* > uġ(u)rā-mak > uġ(u)-ra-ş-mak اوغراشمق] *dönşl. f. [-ır]* **1.** *{eAT}, {OsT}* Karşılaşmak; rast gelmek; rastlamak; kavuşmak. **2.** *{eAT}* Savaşmak; çarpışmak. **3.** Bir sonuç elde edebilmek için sürekli çaba harcamak. *{eT} {eAT} (aynı)* [DLT] [DK] **4.** Bir şeyi iş edinmek; uğraş olarak seçmek; meslek edinmek; çalışma alanı olarak seçmek. **5.** Bütün gücü ile çalışmak; gayret etmek; çabalamak. **6.** Zamanını, çalışmasını bir şeye vermek; onunla meşgul olmak; ilgilenmek. **7.** Bir plan dahilinde bir kimseye rahatsızlık vermek; huzursuz etmek; tedirgin etmek; rahatını kaçırmak.

uğraştırma, [uğraş-tır-ma] *is.* Uğraştırmak eylemi.

uğraştırmak, [uğraş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Bir kimsenin bir şeyle sürekli uğraşmasını, sürekli çaba harcamasını gerektirmek; uğraşmasına yol açmak. **2.** Çok zamanını almak.

uğratma, [uğra-t-ma] *is.* Uğratmak eylemi.

uğratmak, [uġrā-mak > uġra-t-mak اوغردمق] *gçl. f. [-ır] [eT. eAT. -ur]* **1.** *{eT}* Göndermek; uğurlamak. [DLT] [DK] **2.** *{eAT}* Rastlatmak. [DK] **3.** *{eAT}* Uğramak eylemini yaptırmak; uğramasını sağlamak; maruz kılmak; dûçar etmek. *{eAT} (aynı)* **4.** Bir yerden dışarı çıkmasını, fırlamasını sağlamak; dışarı çıkartmak; atmak. **5.** *{ağız}* Savmak; kovmak. [DS]

uğrayu, [uġrā-yū] *(uğra:yu:) {eT} zf.* Bilhassa; özellikle; niyetlenerek. [Üç İtigsizler]

uğrayugelmek, [uğra-y-u+gel-mek] *{eAT} gçsz. f. [-ir]* Rastgelmek.

uğrelenmek, [ırga-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Salına salına yürümek.[DS]

uğru[1]**,** [*eT.* oġrı > uğru اوغرى] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* Hırsız; yol kesen. [DS]

uğru[2]**,** [uğru] *{ağız} is.* Yol. [DS] 🗗 **uğruna düşmek,** *{ağız} Yoldan çıkarmak; kandırmak.* [DS]‖ **uğrunu kesmek,** *{ağız} Yolda giden bir kimsenin önünden çaprazlama geçmek.* [DS]

uğru[3]**,** [uğru] *{ağız} is.* Ön, arka ve sağ, sol gibi yanlardan her biri; yan. [DS] 🗗 **uğruna durmak,** *{ağız} Bir şeyin ardına gizlenmek.* [DS]‖ **uğruna gitmek,** *{ağız} İçgüdü ile davranmak.* [DS]

uğru[4]**,** [uğru] *{ağız} sf.* Gizli. [DS] 🗗 **uğru kapu,** *{eAT} Gizli kapı.*‖ **uğru yol,** *{eAT} 1. Gizli yol. 2. Kestirme yol; kısa yol.*

uğru[4]**,** [uğru] *{ağız} sf.* (Yiyecek için) en küçük parça. [DS]

uğruladın, [uğru-la-dın اوغرلدن] *{OsT} zf.* Gizlice.

uğrulama, [uğru-la-ma] *is.* Uğrulamak eylemi.

uğrulamak, [uğru-la-mak اوغرلامق] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Çalmak; aşırmak. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** Gizlemek; saklamak. [DS]

uğrulanmak, [uğru-la-n-mak اوغرلنمق] *{eAT} {OsT} edil. f. [-ur]* **1.** Çalınmak. **2.** *dönşl. f.* Gizlenmek.

uğrulayıcı, [uğru-la-y-ıcı] *{ağız} is.* Yol kesen; hırsız. [DS]

uğrulayın, [uğru-layın اوغرلين] *{eAT} {OsT} zf.* Hırsız gibi; gizlice ve sessizce.

uğrulayıncacık, [uğrulayın-ca-cık اوغرلين جه جق] *{OsT} zf.* Pek gizli olarak; hiç sezdirmeden.

uğruluk, -ğu [uğru-luk اوغرلق] *{eAT} {OsT} is.* Hırsızlık.

uğrumak, [uğru-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Salına salına yürümek. [DS]

uğrun, [*eT.* oġr-ı > oġr-ı-n > oğr-u-n / uğrun اوغرين] *{eAT} {OsT} zf.* **1.** *{ağız}* Kimseye sezdirmeden; gizlice. [DS] **2.** İçten içe. 🗗 **uğrundan uğrundan,**

{ağız} Gizliden gizliye. [DS]|| **uğrun eşkere** (aşikare), *{ağız} Yarı gizli, yarı açık olarak.* [DS]|| **uğrun kapı,** *Kalelerdeki gizli kapı.*|| **uğrun kapı,** *{eAT} Binanın ana kapısından başka göze çarpmayan bir yerindeki kapı; gizli kapı.*|| **uğrun katık,** *{ağız} Evin hanımının, kocasından habersiz sakladığı çerezler.* [DS]|| **uğrun uğrun,** *{ağız} 1. Gizli olarak; gizlice; gizli gizli. {eAT} {OsT} (aynı) 2. Sessizce; yavaşça. 3. Süze süze.* [DS] *4. Sezdirmeden; içten içe.*|| **uğrun yol,** *{OsT} 1. Gizli yol. 2. Kestirme yol. {ağız}(aynı)* [DS]

uğrunca, [uğrun-ca اوغرنجه] *{OsT} {ağız} zf.* Gizlice. [DS]

uğrunda, [uğru-n-da] *{ağız} zf.* **1.** Hizasında; çizgisinde. **2.** Önünde. [DS]

uğrunmak, [uğru-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* (Otlar için) rüzgârdan sallanmak. [DS]

uğruz, [uğ(u)r-uz] *{ağız} sf.* Gizli. [DS]

uğu[1], [uğ *(yans.)* > uğ-u] *{ağız} is.* Baykuş. [DS] 🗗 **uğu kuş,** *{ağız} Baykuş.* [DS]|| **uğu kuşu,** *{ağız} Baykuş.* [DS]

uğu[2], [uğ-u] *{ağız} sf.* Boş; tenha; ıssız. [DS]

uğuk[1], [uġ > uġ-uk] *{eT} is.* Keçe tozluk; getr. [DLT]

uğuk[2], [uğu-k] *{ağız} sf.* Uğurlu. [DS]

uğul, [uğ *(yans.)* > uğ-ul] *is.* Bağırmayı, haykırmayı ve uğuldamayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **uğul uğul,** *Uğultulu olarak.*

uğuldama, [uğ *(yans.)* > uğ-ul-da-ma] *is.* Uğuldamak eylemi.

uğuldamak, [uğ *(yans.)* > uğ-ul-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** Uğultu sesi çıkarmak. **2.** (Kulak, beyin için) sürekli bir uğultu sesi duymak. **3.** Kalın ve boğuk bir ses çıkarınak.

uğultu, [uğ *(yans.)* > uğ-ul-tu] *is.* Kalın, gürültülü ve boğuk ses.

uğultulu, [uğ-ul-tu-lu] *sf.* Uğultusu olan; uğultu yapan.

uğum, [uğ-um] *is.* **1.** *{eAT}* Huzur; sabır. **2.** *{ağız}* Kanıklık. [DS] **3.** *{ağız}* İçe kapanıklık; durgunluk; suskunluk. [DS] **4.** *sf.* (Çocuk için) uslu; iyi düşünen ve iyi gören. 🗗 **uğumunu uçurmak,** *{eAT} Huzurunu kaçırmak; tahammülünü kaçırmak.*

uğumak, [uv-mak / uv-u-mak > uğu-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Ovmak. [DS]

uğumca, [uğum-ca اوغمجه] *{OsT} sf.* **1.** Uysal. **2.** Kanaatkâr; mütevazı. 🗗 **uğumca olmak,** *{OsT} 1. Geçimli olmak; uysal davranmak. 2. Mütevazı olmak; kanaat etmek.*

uğumlanmak, [uğum-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kanmak. [DS]

uğumlu, [uğum-lu اغملو] *{ağız} sf.* **1.** Ağırbaşlı; uslu. **2.** Kanaatkâr; azla yetinen. **3.** Onurlu. **4.** Uğur getiren; uğurlu. [DS] **5.** *{eAT}* Sabırlı; tahammüllü.

uğumsuz, [uğum-suz اوغومسز] *sf.* **1.** *{OsT}* Geçimsiz. **2.** *{OsT} {ağız}* Düzensizlik, açgözlülük gibi kötü huyları olan. [DS] **3.** *{ağız}* Çocuğu olmayan; özellikle oğlu olmayan. [DS]

uğundurma, [uğun-dur-ma] *{ağız} is.* **1.** Üç gün süren Ermeni orucu. **2.** Otuz dört saatlik orucun son günü. [DS]

uğundurmak[1], [uğ-un-dur-mak اوغوندرمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* Bayılacak hâle getirmek; döverek bayıltmak; kendinden geçirmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Canını yakmak. [DS]

uğundurmak[2], [uğun-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** (Fırıldak vb. için) çok hızlı döndürmek. **2.** Eli boş çıkarmak; umarsızlığı düşürmek. [DS]

uğunduruk, -ğu [uğun-dur-uk] *{ağız} is.* **1.** Ekinin kökten süren çatal sapı. **2.** Yağmursuzluk yüzünden büyüyememiş ekin. **3.** *sf.* Gelişmemiş; bodur kalmış. [DS]

uğunlamak, [uğun-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Ağlamaktan kendini kaybetmek. [DS]

uğunma, [uġ-un-mak > uğun-ma] *is.* Uğunmak eylemi.

uğunmak[1], [uġ-un-mak > uğ-un-mak اوغنمق] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* **1.** (Topaç, kirmen vb. için) hiç hareket etmiyormuş gibi görünecek şekilde hızlıca dönmek. **2.** Bayılmak; kendinden geçmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* **3.** Ağlaya ağlaya kendini kaybetmek. **4.** Ağrıdan, acıdan kıvranmak. **5.** Olağanüstü üzülmek; kederlenmek. **6.** Duyduğu olağanüstü acıyla sessiz, şikâyetsiz ağlamak. **7.** Yorgun düşmek; durgunlaşmak. **8.** Keyiflenmek; haz duymak. **9.** Çok gülmekten kendinden geçmek. [DS]

uğunmak[2], [uv-un-mak / uğ-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Bir şeyi kendisi için ufalamak; avuçlarında ezerek ufalamak; ovunmak.

uğunt, [uğun-t] *{ağız} is.* Çimlenmiş buğdayın kaynatılması ile yapılan bir yiyecek. [DS]

uğunuk, -ğu [uğ-un-uk اوغنق] *{eAT} is.* Baygınlık.

uğur[1], [uğur] *{eT} {ağız} is.* Zaman; vakit; fırsat; sebep; vesile; vasıta; dolayı; tesadüf. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [DS] 🗗 **uğura gelmek,** *{ağız} (İnek için) çiftleşmek istemek.* [DS]

uğur[2], **-ğru** [*eT:* uġur / oġur اوغر / اغور] *is.* **1.** *{eAT} {OsT}* Yol; yolculuk. [DK] **2.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Ön. [DS] **3.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Yön. DS] **4.** *{ağız}* Kıyı. [DS] **5.** *{ağız}* Yakın; çevre. [DS] **6.** *{ağız}* Bölge. [DS] **7.** *{ağız}* Çizgi; hiza. [DS] **8.** *{ağız}* Rüzgârdan, yağmurdan korunulacak yer. [DS] 🗗 **uğruna,** *(Bir kimsenin, bir şeyin) yoluna; onun için.*|| **uğrunda,** *(Bir kimsenin, bir şeyin) yolunda; onun için.*|| **uğrunu açmak,** *{eAT} Yolunu açmak.*|| **uğrunu kesmek,** *{ağız} Yolda giden kimsenin yolunu kapatmak; önünden çaprazlama geçmek.* [DS]|| **uğur**

kesme, *{ağız} 1. (Tavşan için) avcının önünden çaprazlama geçme. 2. (Düğüne yabandan gelen davetlilerle, karşılayıcı atlılar için) birbirinin yolunu, önünü kesme.* [DS] ‖ **uğur kesmek,** *{ağız} 1. Yola giden birinin yolunu kapatmak. 2. Yoldan giden bir kişinin önünden geçmek. 3. folk. Düğünde, bahşiş almak için gelin ile damadın yolunu kesmek.* [DS]‖ **uğuruna çıkmak,** *{ağız} Sabah, ilk kez birinin önüne çıkmak.* [DS]‖ **Uğurun nereye?** *{ağız} Nereye gidiyorsun?* [DS]

uğur[3]**, -ğru** [*eT.* uġur / oġur] *is.* **1.** İnsanlara iyilik, şans getirdiğine, ya da böyle bir şeyin habercisi, nedeni olduğuna inanılan gizli güç. **2.** Böyle bir gücü bulunduğuna inanılan şey; fetiş. **3.** *{eT} {eAT}* Meymenet; kadem; kut; devlet. [ETY] [DK] 🗗 **uğru açık,** → uğuru açık. ‖ **uğru açılmak,** *{ağız} İşleri yolunda gitmek; bahtı açılmak.* [DS]‖ **uğur böceği,** *zool. Yarım küre biçiminde olan, üzerinde yedi adet siyah nokta bulunan, kırmızı kabuklu, kın kanatlı böcek; hanım böceği; uçuç böceği, (Coccinella septempunctata).*‖ **uğur böcekleri,** *zool. Örnek türü uğur böceği olan, larvaları ve erişkinleri yaprak bitleri ile kabuklu bitleri yiyen etçil kın kanatlılar familyası; gelin böceğigiller, (Coccinellidae).*‖ **uğur eri,** *{OsT} İyi bir amaçla yola çıkan yolcu.*‖ **uğur kesme,** *{ağız} 1. Bir kadının, yoldan geçmekte olan bir erkeğin yolunu çaprazlamasına geçmesi hâlinde ortaya çıkacağına inanılan kötülük; uğursuzluk. 2. folk. (Güvey için) gelin gelirken kurban kesme.* [DS]‖ **uğurlar olsun,** *{ağız} 1. Yolcuya, evden ayrılan misafire "Güle güle git" anlamında kullanılan iyi dilek sözü. 2. Başkasının yaptığı bir işin hiç umurunda olmadığını anlatmak için kullanılır.* [DS]‖ **uğur ola,** *"Güle güle, yolun açık olsun!" anlamında kullanılır.*‖ **uğur olsun,** *1. {eAT} Uğurlar olsun. 2. "Ne olursa olsun umurumda değil!" anlamında kullanılır.*‖ **uğur parası,** *{ağız} folk. Geziye çıkanın kendisini uğurlayana verdiği para.* [DS]‖ **uğur suyu,** *{ağız} folk. Yolcunun ardından, ev halkınca kapı önünde dökülen su.* [DS]‖ **uğuru açık,** *{ağız} Bahtı açık; işleri yolunda giden.* [DS] ‖ **uğuru dutmak,** *{ağız} Kumarda şansı iyi gelmek.* [DS]

uğura, [*eT.* urva / uvra *(kalın ın)* > uğra / uğura] *is.* Uğra.

uğuramak, [uġur > uġ(u)r-ā-mak] *(uğra:mak) {eT} gçsz. f. [-ı]* Uymak; planlamak; niyetlenmek. [Gabain]

uğurcalık, -ğı [uğur-ca-lık] *{ağız} is.* Çocukların yemek önlüğü. [DS]

uğurkan, [*eT.* urġan > uġur-kān اوغرقان] *{OsT} is.* Urgan.

uğurlama, [uğur-la-ma] *is.* Uğurlamak eylemi; yolcu etme; teşyi.

uğurlamak[1]**,** [uġur-lā-mak /oġur-lā-mak] *(uğurla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Bir işi yapmak için zaman ve fırsat kollamak; işini tam vaktinde yapmak. [DLT]

uğurlamak[2]**,** [uğur-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** (Ev sahibi için) ziyarete gelen birini veya konuğu giderken kapıya kadar geçirmek. **2.** Bir yolcuyu, yola çıkarken yanında bulunarak iyi yolculuk ve esenlik dileğinde bulunmak; teşyi etmek.

uğurlamak[3]**,** [uġru-lā-mak اوغورلامق / اوغورلق] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-r]* Çalmak; aşırmak. [DS]

uğurlanış, [uğur-la-n-ış] *is.* Uğurlanmak eylemi ve biçimi.

uğurlanma, [uğur-la-n-ma / uğur-lan-ma] *is.* Uğurlanmak eylemi.

uğurlanmak[2]**,** [uġur-la-n-mak / oġur-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ır]* **1.** (Yapılacak olan iş için) vakti yaklaşmak. **2.** *edil. f.* (Verilen bir hediye için) karşılık verilmek. [DLT]

uğurlanmak[2]**,** [uğur-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Uğurlamak eylemi yapılmak; yolcu edilmek; geçirilmek; teşyi edilmek.

uğurlanmak[3]**,** [uġru-la-n-mak اوغرلنمق / اوغرلنمق] *{eAT} edil. f. [-ur]* Çalınmak; aşırılmak.

uğurlanmak[4]**,** [uğur-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Uğur sahibi olmak; uğurlu hâle gelmek.

uğurlatmak, [uġru-la-t-mak اوغرلدمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* Çaldırtmak; hırsıza aldırmak.

uğurlayıcı, [uğur-la-y-ıcı] *is.* Uğurlamak eylemini yapan kişi; birini uğurlayan kimse.

uğurlayın, [uġru-layın اوغيرلين] *{eAT} zf.* Hırsız gibi; sessiz ve gizlice.

uğurlayınca, [uġrulayın-ca اوغرلاينجه] *{OsT} {ağız} zf.* Gizli gizli; gizlice. [DS] 🗗 **uğurlayın bakmak,** *{ağız} Gizlice bakmak.* [DS]

uğurlayış, [uğur-la-y-ış] *is.* Uğurlayış eylemi ve biçimi.

uğurlu, [uğur-lu] *sf.* **1.** İyilik ve uğur getirdiğine inanılan; kutlu; tekin; kademli; meymenetli. **2.** Şansın açık olduğu an. **3.** Kutlu bir olayın yaşandığı an. **4.** *{ağız}* (Kişi için) yararlı. [DS] 🗗 **Uğurlu kademli olsun!** *Yeni alınan bir mal ya da kazanılan bir sınav vb. kutlu bir olay karşısında iyi dilekte bulunulduğunu belirten söz.*‖ **uğurlu seki,** *{ağız} Atın bir, iki veya üç ayağındaki beyazlık.* [DS]

uğurluğ, [uġur-luġ / oġur-luġ] *{eT} sf.* Zamanında ve yerinde yapılan; uğurlu. [DLT]

uğurluk[1]**, -ğu** [uğur-luk] *is.* **1.** Maskot. **2.** *{ağız}* Uğur getirdiğine inanılan şey. [DS]

uğurluk[2]**, -ğu** [uğur-luk] *{ağız} is.* Çocukların yemek önlüğü. [DS]

uğurluk[3]**, -ğu** [uğru-luk] *{ağız} is.* Avlu duvarı; çit. [DS]

uğurmak, [uġur-mak اوغرمق] *{eAT} gçsz. f. [-ur]* Yollanmak; yürümek.

uğursak, -ğı [uğur-sak] *{ağız} is.* **1.** Çiftleşmek isteyen dişi hayvan. **2.** Yavrusu ölen koyun veya keçi. [DS]

uğursama, [uğur-sa-ma] *is.* Uğursamak eylemi.

uğursamak, [uğur-sa-mak] *gçl. f. [-r] [-s(u)-yor] {ağız}* Bir şeyi uğurlu saymak; onun uğur getirdiğine inanmak; uğurlu bilmek. [DS]

uğursuz, [uğur-suz] *sf.* **1.** Uğur bulunmayan; uğur sahibi olmayan. **2.** Kendisinin uğursuzluk getirdiğine inanılan; kademsiz; meymenetsiz; menhus; musibet; meşum. **3.** Kötü veya acı bir olayı anımsatan zaman dilimi. **4.** *is.* Uğursuzluk getirdiğine inanılan ya da kötü olduğu, kötülüğünün çevresine bulaşacağı düşünülen kimse. ◻ **uğursuz gelmek,** *Şanssızlık getirmek.* || **uğursuz seki,** *{ağız} At veya kısrağın dört ayağında birden var olan beyazlık.* [DS]

uğursuzluk, -ğu [uğur-suz-luk] *is.* **1.** Uğursuz olma durumu; kademsizlik; meymenetsizlik; nuhuset; şemaat. **2.** Bazı olaylarda var olduğu sanılan ve insanlara kötülük getirdiğine inanılan güç ya da kötülük belirtisi. **3.** Uğursuz bir şeyin ya da kimsenin niteliği. ◻ (birine, bir şeye) **uğursuzluk getirmek,** *Onun için kötü ve uğursuz sonuçlar doğurmak; şanssızlık getirmek; şansını kırmak.*

uğurun, [uğur-un] *{ağız} zf.* Gizlice; gizliden; uğrun. [DS]

uğuş, [oğ-uş / uğ-uş] *{eT} is.* **1.** Büyük aile; kabile; nesil; akrabalık; boy; grup soy; sop; aşiret; klan. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin] [Üç İtigsizler] **2.** Alan. [Üç İtigsizler] **3.** Benzeyiş. [EUTS]

uğuşlanmak, [oğuş-la-n-mak / uğuş-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Aile, akraba ve hısım sahibi olmak; bir kabileye mensup olmak.

uğuşluğ, [oğuş-luğ / uğuş-luğ] *{eT} sf.* Kabileye, soya mensup. [EUTS]

uğuşmak[1], [uğuş-mak / uyuş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Keçeleşmek; sertleşmek. [DS]

uğuşmak[2], [uğ-uş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ur]* Yarışmak. [DS]

uğut[1], [uv-mak *(oğmak)* > uğ-ü-mak > uğu-t اوغد] *{eT} is.* **1.** İçki yapımında kullanılan bir tür hamur topağı; maya. [DLT] **2.** *{OsT}* İri öğütülmüş un. **3.** *{ağız}* Çınılenmiş buğdayı kaynatarak yapılan bir tür yemek. [DS] **4.** *{ağız}* Yağmuru bol yılların buğdayı ve unu; bu undan yapılmış kara ve kabarmamış ekmek. [DS] **5.** *{ağız}* Kara un. [DS] **6.** *{ağız}* Islak buğdaydan elde edilen un. [DS]

uğut[2], [uv-mak / uğ-mak > uğ-ut اوغت] *sf.* **1.** *{OsT}* Baygın; keyif sarhoşu. **2.** *{ağız}* Kuru. [DS] **3.** *{ağız}* (Yüz, cilt için) renksiz; solgun; ak. [DS] **4.** *{ağız}* Rengi atmış, yanmış, kullanılmaz hâle gelmiş. [DS]

uğutlamak, [uğut-lā-mak] *(uğutla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Mayalamak. [EUTS]

uğuz[1], [uğ-uz / ağ-uz] *{eT} is.* İlk süt; ağız. [EUTS]

uğuz[2], [uğ-uz] *{ağız} sf.* **1.** Uslu; akıllı; uysal. **2.** Anlayışsız; ahmak; saf; bön. **3.** Uyuşuk. **4.** Kaba. **5.** Başıboş; serseri. [DS]

uğviye, [Ar. uğviye اغويه] *{OsT} is.* Bela; musibet.

uhak, [uḫak] *{eT} is.* Kayısı, erik gibi meyvelerin sıkılmış suyu. [DLT]

uharı, [yok-ar-ı > aḫarı] *{ağız} zf.* Yukarı; yukarıya. [DS]

uhbuşe, [Ar. uḥbüşe احبوشه] *(uhbu:şe) {OsT} is.* Değişik kabilelerden oluşan topluluk.

uhcuye, [Ar. uḥciyye احجيه] *{OsT} is.* Bilmece; yanıltmaca; lugaz.

uhcuve, [Ar. uḥcuvve احجوه] *{OsT} is.* Bilmece; yanıltmaca; lugaz.

uhde, [Ar. ʿahd > ʿuhde عهده] *{OsT}is.* **1.** Bir işi yapacağına dair söz verme; işi üstlenme. **2.** Bir işin altından kalkma; işi becerme; yapma; ifa etme. **3.** Sorumluluk; iş; görev. ◻ **uhdesinde olmak,** *{OsT} Sorumluluğu altında olmak.* || **uhdesinden gelmek,** *{OsT} Yapmak; başarmak; altından kalkmak; becermek.* || **uhdesine almak,** *{OsT} Sorumluluk yüklenmek; üstüne almak.*

uhdud, [Ar. uḫdüd اخدود] *(uhdu:d) {OsT} is.* Hendek; topraktaki yarık.

uhduse, [Ar. uḫdüşe احدوثه] *(uhdu:se) {OsT}is.* Şaşılacak derecede uydurma haber.

uhf, [İng. **u**ltra **h**igh **f**requencies *(aşırı yüksek frekans)*] *kısalt. is.* Frekansları 300 ile 3.000 MHz arasında yer alan radyoelektrik dalgaları.

uhkuk, [Ar. uḫḳūḳ اخقوق] *(uhku:k) is.* Hendek; topraktaki yarık.

uhlan, [T. oğlan > Fr. / Pol. / Litv. uhlan] *is.* Eskiden, Avrupa ordularındaki mızraklı süvarilere verilen ad.

uhlum, [? uhlum] *{ağız} is.* Yol; yordam. [DS]

uhmak, [uḫ-mak / uk-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Anlamak; öğrenmek; kavramak. [EUTS] **2.** Bilmek; tasavvur etmek. [EUTS]

uhra, [Ar. āḫer > uḫrā اخرى] *(uhra:) {OsT} sf. (dişil)* Diğer; başka.

uhre[1], [Ar. āḫer > uḫre اخره] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyin sonu. **2.** Gözün kuyruğu; göz ucu. **3.** Eyerin ardındaki sivri uç.

uhre[2], [uğra > uhre] *{ağız} is.* Değirmen taşının çevresindeki un kalıntıları. [DS]

uhrevi, [Ar. uḫra > uḫrevī / uḫreviyye اخروى / اخرويه] *(uhrevi:) {OsT} sf.* Ahret ile ilgili; öbür dünya ile ilgili.

uhreviyat, [Ar. uḫrevī > uḫreviyyāt اخرويات] *(uhre-*

ukuz, [oğ-uş / uğ-uş] *{eT} is.* Kabile; nesil; akrabalık. [Gabain]

-ul-, [-l- / -i-l- / -ı-l- / -u-l- / -ü-l-] *yap. e.* → -l-.

-ul, [-l / -i-l / -ı-l / -u-l / -ü-l] *yap. e.* → -l.

ul, [ül] *(u:l) {eT} is.* **1.** Toprak; dip; zemin. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **2.** Temel; esas; başlangıç. [ARAT] [ETY] [İKPÖy.] [KB] **3.** Duvar temeli. [DLT] [Mühennâ] 🗗 **ula urmak,** *{eT} Temel atmak.*

ula[1], [oğlan > ulan / ulā] *{ağız} ünl.* **1.** Çoğunlukla erkek çocuklara kabaca seslenmekte, çağırmakta kullanılır. **2.** Şaşkınlık bildirir. [DS]

ula[2], [ulā] *(ula:) {eT} is.* Kırda yolu bulmak için konulan işaretler. [DLT] 🗗 **Ulā bolsā yōl azmās.** *{eT} İşaret olsa yol şaşırmaz.*

ula[3], [ula-k > ulā] *(ula:) {ağız} is.* **1.** Başa takılan ekleme saç veya toka. **2.** Parça ip. **3.** Yama. [DS] 🗗 **ula vurmak,** *{ağız} Kovana, yeni kovan veya sepet eklemek.* [DS]

ula[4], [ula-mak > ula] *{ağız} is.* Oluk. [DS]

ula[5], [Yun. oúra [Tietze]] *{ağız} is. bot.* At kuyruğu bitkisi. [DS]

ula[6], [Ar. evvel > ülā اولى] *(u:lâ:) {OsT} sf.* Birinci; ilk.

ula[7], [Ar. ʿulā علی] *(ulâ:) {OsT} is.* İmparatorluk döneminde, Anadolu ve Rumeli kazaskerlerinden sonra gelen ve askerî rütbelerden ferik ile eş değer sayılan sivil rütbe.

ulaç[1], **-cı** [ula-mak > ula-ç] *is. dbl.* Bağ fiil; zarf fiil; gerundium; rabıt sigası.

ulaç[2], **-cı** [ula-mak > ula-ç] *{ağız} is.* **1.** Sınır. **2.** Şose. [DS]

ulaçlı, [ulaç-lı] *{ağız} is.* Yük hayvanını kiraya veren; katırcı. [DS]

uladi, [ulā-mak > ula-tı / ula-dı] *{eT} bağ.* Ve başkaları; vs; ve daha. [Gabain]

ulaf, [yulaf > ulaf] *{ağız} is.* Yulaf. [DS]

ulagu, [ulā-mak > ulā-gü] *(ula:gu:) {eT} sf.* Ekleyici; ulayıcı. 🗗 **ulagu neng,** *{eT} Kendisiyle bir şey ulanan nesne.* [DLT]

ulağ[1], [ulā-mak > ulā-ġ اولاغ] *(ula:ğ) {eT} is.* **1.** Zincir; silsile; sıra; irtibat. [EUTS] **2.** Beyin emri ile koşa koşa giden habercinin başka bir ata bininceye kadar kullandığı at; menzil atı. [DLT] [İKPÖy.] **3.** Ulak; yük hayvanı. [EUTS] **4.** *{eAT}* Bir yerden başka bir yere posta veya haber götüren. **5.** *{ağız}* Araç. [DS]

ulağ[2], [ulā-mak > ulā-ġ] *(ula:ğ) {eT} is.* Yama; elbise yaması. [DLT]

ulağa, [ulā-mak > ulā-ġa] *(ula:ga) {eT} is.* Savaş atı. [DLT]

ulağat, [ulaġ > ulaġ-āt اولغآت] *(ulağa:t) {eAT} is.* Ulaklar; postacılar; elçiler.

ulağçı, [ulaġ-çī] *{eT} sf.* **1.** Ulak alan. [Mühennâ] **2.** Postacı.

Ulah, [Slav. Vlach] *is.* İmparatorluk döneminde Eflak, Boğdan'da yaşayan Romenlere verilen isim.

ulah[1], [ula-k > ulaḫ] *{ağız} sf.* **1.** Ekli; eklentili. **2.** *is.* Yama. **3.** Saça yapılan ek veya takılan toka. [DS]

ulah[2], [ulak > ulaḫ] *{ağız} is.* Balıkların su kıyılarındaki yuvaları. [DS]

ulah[3], [? ulaḫ] *{ağız} is.* Öküz. [DS]

Ulahça, [Ulah-ça] *(ula'hça) is.* Romanya'da yaşayan Ulah'ların konuştuğu, Rumencenin güney ağzı.

ulahlamak, [ulak-la-mak > ulaḫ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Eklemek; uzatmak. [DS]

ulak[1], **-ğı** [ula-mak > ula-k اولاق / اولق] *is.* **1.** Haber götüren kimse; haberci; posta. *{OsT}{ağız} (aymı)* [DS] **2.** Bir yerden başka bir yere posta maddesi taşıyan kimse. *{eAT} {OsT} (aymı)* **3.** İmparatorluk döneminde haber getirip götüren resmî posta görevlilerine verilen ad. **4.** *{eAT} {OsT}* At. **5.** *{ağız}* Yardım için her zaman el altında bulunan kişi; yardımcı. [DS] **6.** *{ağız}* Tren. [DS] **7.** *{ağız}* İri yarı ve güçlü adam. [DS] **8.** *{ağız}* Aracı. [DS] 🗗 **ulak çıkarmak,** *Haberci göndermek; posta çıkarmak.*|| **ulak gemisi,** *Eskiden deniz yolu ile gidecek olan ulakları götürmekle görevli kırlangıç, kalite, fırkate türü gemilere verilen ad.*|| **ulak hükmü,** *Ulakların, yolları üstündeki yerlerden at sağlayabilmeleri, geceledikleri yerde hayvanları ile kendilerinin barınma ve beslenme işlerinin karşılanması için verilmiş bulunan yazılı buyruk.*|| **ulak resmi,** *Posta idaresi kurulmadan önce, halkın özel postalarının taşınmasından alınan ücret.*

ulak[2], **-ğı** [ulā-mak > ula-k اولق] *is.* **1.** *{OsT}* Parça. **2.** *{ağız}* Ek; yama. [DS] **3.** *{ağız}* Saça takılan ek veya bağ. [DS] **4.** *{ağız}* Kadınların saç beliklerinden her biri. [DS] **5.** *{ağız}* İp; bağ. [DS] **6.** *sf. {ağız}* Ekli; parçalı; yamalı. [DS] 🗗 **ulak vermek,** *{ağız} Eklemek.* [DS]

ulak[3], **-ğı** [ula-k] *{ağız} is.* **1.** Öğrenci. **2.** Aşılı ağaç. [DS]

ulak[4], **-ğı** [ula-k] *{ağız} is.* Sayı. [DS]

ulak[5], **-ğı** [oğlak > ülak] *(u:lak) {ağız} is.* Oğlak. [DS]

ulak[6], **-ğı** [ula-k] *{ağız} is.* Kışın balık topluluğu; balık kümesi. [DS]

ulak[7], **-ğı** [ula-k] *{ağız} is.* Amaç. [DS]

ulakçı, [ulak-çī اولاقجی] *{eAT} is.* Postacı. 🗗 **ulakçı atı,** *{OsT} Posta beygiri.*

ulaklık[1], **-ğı** [ulak-lık اولاقلق] *is.* **1.** *{OsT}* Ulağın görevi; postacılık. **2.** *{ağız}* Posta. [DS]

ulaklık[2], **-ğı** [ulak-lık] *{ağız} is.* Ek için kullanılan parça; eklik. [DS]

ulalı, [ula-lı] *{ağız} sf.* Ekli; bağlı. [DS]

ulalmak[1], [ulā-mak > ulā-l-mak اولالمق / اوللمق] *(ula:lmak) {eT} edil. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Ulanmak. [Üç İtigsizler] **2.** *dönşl.* Bağlı ve merbut olmak. [EUTS]

3. *{eAT} {OsT}* Büyümek; gelişmek; yetişmek. [DK] **4.** *{eAT} {OsT}* Artmak; çoğalmak. **5.** *{ağız}* Birbiri ardınca ortaya çıkmak; uzayıp gitmek; sıralamak. [DS] 🗗 **ulalu başlamak,** *{eAT} Büyümeğe başlamak.*

ulalmak[2], [ula-l-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Üstüne düşmek; zorlamak. [DS]

ulaltmak, [ula-l-t-mak اوللتمق / اللتمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* **1.** Büyütmek; yetiştirmek. **2.** Çoğaltmak. **3.** Yükseltmek.

ulam[1], [ulā-mak > ula-m] *zf.* **1.** *{eT}* Daimi; kesiksiz. [EUTS] **2.** *{ağız} sf.* Ekli; bağlı. [DS] 🗗 **ulam yarlıg,** *{eT} Tapu senedi.* [EUTS]

ulam[2], [ula-mak > ula-m] *is.* **1.** Ulamak eylemi. **2.** Aralarında herhangi bir yönden benzerlik ya da ilgi bulunan şeyler topluluğu; takım; grup; zümre; makule; kategori. **3.** *man. fel.* Bilginin ve nesnel gerçekliğin en genel ve esas özelliklerini, ilişkilerini yansıtan temel kavramların her biri; bir şey yükletilebilen sıfatların oluşturdukları en geniş cinslerden her biri; nicelik, nitelik, bağıntı, kiplik gibi, kategori. 🗗 **ulam ulam,** *Ardı ardına takım takım; zümre zümre; grup grup; sıra sıra; arka arkaya; akın akın; yığın yığın. {eAT} {ağız} (aynı)* [DS]|| **ulam ulam olmak,** *{ağız} Sürekli istemek; çok yalvarmak.* [DS]

ulam[3], [ula-m] *{eT} is.* Saygı. [KB]

ulam[4], [ula-m] *{ağız} is.* Yüklenti; angarya. [DS]

ulama[1], [ula-ma] *is.* **1.** Ulamak eylemi. **2.** Bir şeye eklenen parça; eklenti; ilave; katkı. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** Dokumacılıkta, kopan ipliği bir iz ve kabartı yapmayacak biçimde birbirine ekleme; iplikleri masuraya sarma. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *ed.* Aruz ölçüsünde, vezin gereği bir sözcüğün sonundaki ünsüzün sonra gelen sözcüğün ilk ünlüsü ile birlikte söylenmesi; vasıl. **5.** *dbl.* Art arda gelen sözcüklerden öncekinin son ünlüsünü ikincinin ilk ünlüsü ile birlikte söyleme. **6.** El yazması süslemelerinde kenarlara yapılan birbirine geçmeli süsleme. **7.** *{ağız}* Art arda eklenmiş ağaç. [DS] **8.** *{ağız}* Kısa gelen ağaca yapılan ek. [DS] **9.** *sf.* Birbiri ardına eklenmiş; ulanmış.

ulama[2], [ula-ma] *{ağız} is.* Tenya; şerit. [DS]

ulama[3], [ula-ma] *{ağız} is.* **1.** Tarlaları ayıran çalılık. **2.** Dağ yamacındaki ağaç topluluğu. [DS]

ulama[4], [ula-ma] *{ağız} is.* **1.** İşlemeli çevre; peşkir. **2.** Geniş telli kuşak. [DS]

ulama[5], [ula-ma] *{ağız} is.* Ağaç aşısı. [DS]

ulama[6], [ula-ma] *{ağız} is.* Başa takılan ek saç. [DS]

ulamak[1], [*eT.* ü-l *(temel)* > ul-ā-mak اولامق / اولمق] *(ula:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Yaklaştırmak; erdirmek; eriştirmek. *{ağız} (aynı)* [DLT] [Mühennâ] [DS] **2.** Birleştirmek; bir şeyi başka bir şeye eklemek; üzerine katmak; ilave etmek; eklemek; bağlamak. *{eT} {eAT} (aynı)* [ETY] [İKPÖy.] [KB] **3.** Bir araya getirmek; toplamak. [ETY] [KB] **4.** Uzatmak; devam etmek. [Gabain] **5.** Takip etmek; arkasından gelmek. [ETY] **6.** İlişki kurmak; buluşmak. [DLT] [İKPÖy.] **7.** Yerini almak. [İKPÖy.] **8.** *{eAT}* Ulaştırmak. **9.** *{ağız}* Halı tellerini birbirine düğümsüz bağlamak. [DS] **10.** *{ağız}* (Ağaç için) aşı yapmak. [DS] **11.** *{ağız} gçsz. f.* Uzamak. [DS]

ulamak[2], [ulī-mak] *{eT} {ağız} gçsz. f. [-r]* İnlemek; ulumak. [Gabain] [DS]

ulamak[3], [ula-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Balta, keser gibi araçların bozulan ağızlarını kızdırarak düzeltmek; onarmak. **2.** Lehimlemek. [DS]

ulamsız, [ulam-sız] *{eT} sf.* Kesikli; sürekli değil.

ulan, [oğlan > ulan] *(u'lan) ünl.* **1.** *"Hey, ey!"* anlamında kullanılan çağırma, seslenme ünlemi. **2.** Öfke ve nefret ifade eden kaba söz. **3.** *{ağız} "Vay vay!.."* yerine kullanılan bir şaşkınlık ünlemi. [DS]

ulandı, [ulā-mak > ulā-n-dı] *(ula:ndı) {eT} sf.* Ulanan; eklenen. 🗗 **ulandı neñ,** *{eT} Eklenen, ulanan nesne.*

ulanılmak, [ulan-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Ulaşılmak; bağlanılmak. [KB]

ulanma, [ula-n-ma] *is.* Ulanmak eylemi.

ulanmak[1], [ulā-n-mak اولانمق] *(ula:nmak) dönşl. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Ulanmak; vasıta olmak; aracılık etmek. [DLT] **2.** *{eT} {ağız}* Ulaşmak; kavuşmak. [KB] [DS] **3.** *{eT} {OsT}* Bağlanmak; eklenmek. [KB] **4.** *{ağız}* Uzamak; yayılmak. [DS] **5.** *edil. f.* Ulamak eylemi gerçekleştirilmek; hakkında ulamak eylemi yapılmak. **6.** Birbirine eklenmek; zincir oluşturulmak.

ulanmak[2], [ū-la-n-mak اولنمق] *{OsT} dönşl. f. [-ur]* Büyüklük taslamak; kibirlenmek.

ulanmak[3], [ula-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Koyulaşmak; koyulmak. [DS]

ulantı, [ula-n-tı] *is.* **1.** Ulanan nesne; ek; ilave; eklenti. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *ed.* Bir dizede tamamlanmamış cümlelerin diğer dizelerde sürdürülmesi; anjambman.

ular[1], [u-lar] *{eT} zm.* Onlar. [EUTS]

ular[2], [ulār] *(ula:r) {eT} is.* **1.** Keklik. [EUTS] [Mühennâ] **2.** Erkek keklik. [DLT]

ularlıg, [ular-lıġ] *{eT} sf.* (Yer için) kekliği çok olan; keklikli. [DLT] 🗗 **ularlıg tāg,** *{eT} Keklikli dağ.*

ulas, [ulas] *{eT} sf.* Süzgün. 🗗 **ulas köz,** *{eT} Süzgün ve yakışıklı göz.* [DLT]

ulaşdırı, [ulaş-dır-ı اولاشدرى / اولشدرى] *{eAT} zf.* Ardı kesilmeksizin; sürekli; devamlı; aralıksız.

ulaşdırmak, [ulaş-dır-mak اولشدرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* **1.** Bağlamak; bitiştirmek; birleştirmek. **2.** Yetiştirmek; eriştirmek; ulaştırmak.

ulaşdıru, [ulaş-dır-ı الشدر] *{eAT} zf.* → ulaşdırı.

ulaşdurmak, [ulaş-dur-mak اولشدرمق] *{eAT} gçl. f.*

[-ur] **1.** Bağlamak; bitiştirmek; birleştirmek. **2.** Yetiştirmek; eriştirmek; ulaştırmak.

ulaşduru, [ulaş-dur-u اولشدرو] *{eAT} zf.* → ulaşdırı.

ulaşgan, [ulaş-ġan اولشغان] *{eAT} sf.* Sıkıca yapışan; yapışkan; sırnaşık.

ulaşı, [ula-ş-mak > ula-ş-ı / ulaş-u] *{eT} sf.* Sürekli; devamlı.

ulaşıh, [ulaş-ık / ulaş-ıḫ اولاشخ] *{eAT} sf.* Bitişik.

ulaşık[1]**, -ğı** [ulaş-mak > ulaş-ık اولاشق / اولشق] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** İleriden beri sürüp gelen; mütevali. **2.** Bitişik; birbirine bağlı; merbut. **3.** *{ağız}* Birbiri ardına gelen; ardından yetişen. [DS] **4.** *is.* Yakınlık; akrabalık. **5.** Bağlılık; irtibat. **6.** *zf.* Birbiri ardınca; kesilmeksizin.

ulaşık[2]**, -ğı** [ulaş-ık] *{ağız} sf.* Nişanlı. [DS]

ulaşık[3]**, -ğı** [ulaş-ık] *{ağız} is.* Bir tür peynir. [DS]

ulaşılma, [ula-ş-ıl-ma] *is.* Ulaşılmak eylemi.

ulaşılmak, [ula-ş-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Bir yere varılmış olmak; ulaşmak eylemi yapılmak; erişilmek. **2.** (Amaç için) gerçekleştirilmek; hedeflenen şey elde edilmek; erişilmek. **3.** (Düzey, boyut, durum vb. için) erişilmek; o kadar gelişmek.

ulaşım, [ula-ş-ım] *is.* **1.** Ulaşmak eylemi; ulaştırmak eylemi. **2.** İki yer arasındaki taşıma ve geliş gidiş; bağlantı; münakale; muvasala, *(1944).*

ulaşkan, [ulaş-kan اولشقن] *{OsT} sf.* Yapışkan; sıkıca yapışan; sırnaşık.

ulaşma, [ula-ş-ma] *is.* Ulaşmak eylemi.

ulaşmak, [*eT.* ulā-mak > ula-ş-mak اولشمق / الشمق] *dönşl. f. [-ur]* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Ulaşmak; bitişmek; yapışmak. [DLT] [KB] [Bahşayiş] **2.** *{eT}* Katılmak; dahil olmak. [Bahşayiş] **3.** *{eAT} {OsT}* Yakınlık oluşturmak; yaklaşmak. **4.** (Yer için) oraya varmak; oraya kadar yayılmak. **5.** (Düzey, nokta vb. için) erişmek. **6.** (Bir yerdeki kişi için) onlara erişmek; yetişmek. **7.** (Posta maddesi vb. için) alıcısının eline geçmek. **8.** Gideceği yere varmak; vasıl olmak; kavuşmak. *{eAT} {OsT} (aynı)* **9.** Yapılması düşünülen şeyi gerçekleştirmek; çaba harcayarak başarmak; elde etmek. **10.** (Durum, özellik, mevki vb. için) kazanmak; elde etmek; o duruma gelmek; erişmek. **11.** (Nehir vb. için) birbirine katılmak; denize dökülmek. **12.** *{eAT} {OsT}* Bulaşmak; sirayet etmek; tesir etmek. **13.** *{eAT}* Akraba olmak. **14.** *{ağız}* Nişanlanmak. [DS] **15.** *{eAT}* Eline geçmek; kendisinin olmak. **16.** *{ağız}* Takılmak; nişan yapılmak. [DS] ◻ **ulaşası olmak,** *{eAT} Ulaşacak olmak; ulaşmak.*

ulaşmaklık, [ulaş-mak-lık اولشمقلق] *{eAT} is.* Kavuşma; vuslat.

ulaştırılma, [ula-ş-tır-ıl-ma] *is.* Ulaştırılmak eylemi.

ulaştırılmak, [ula-ş-tır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Ulaştırmak eylemi yapılmak.

ulaştırma, [ula-ş-tır-ma] *is.* **1.** Ulaştırmak eylemi. **2.** İnsanların mallarını, haberlerini yerine iletme işleri; münakalat. **3.** Ulaşım işlerini yerine getiren araç ve gereçlerin tümü. **4.** *as.* Orduda malzeme ve personel taşıma işlerini gerçekleştiren sınıf.

ulaştırmak[1]**,** [ula-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Ulaşmasını, varmasını sağlamak. **2.** Yetişmesini, zamanında ulaşmasını sağlamak. **3.** Belli bir düzeye ya da yüksekliğe çıkarmak; erişmesini sağlamak. **4.** Belli bir boyut kazanmasına yol açmak. **5.** Belli bir duruma ulaşmasını sağlamak; bu durumu almasına yardımcı olmak. **6.** *{eAT} {OsT}* Bağlamak; birleştirmek; bitiştirmek; ilsak etmek; ilhak etmek. **7.** *{eAT}* Vardırmak; iletmek; yetiştirmek; eriştirmek.

ulaştırmak[2]**,** [ula-ş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Evlendirmek. [DS]

ulaşu, [ulaş-u اولاشو] *is.* Bitişik; bağlı; merbut; muttasıl.

ulaşuk, -ğu [ulā-mak > ula-ş-uk اولاشوق / اولشوق] *{eAT} is.* **1.** Bağlılık; irtibat. **2.** *sf.* Bitişik; merbut. **3.** *is.* Yakınlık; akrabalık.

ulaşukluk, -ğu [ulaşuk-luk اولاشقلق] *{eAT} {OsT} is.* Akrabalık; yakınlık; karabet.

ulatı, [ulā-mak > ulā-tī] *(ula:tı:) {eT} bağ.* Ve; ve daha; ve diğerleri; ve başka; müteakiben; ve başkaları; daha; ve saire; ilaahiri; ilaveten; ...den başka. [EUTS] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler]

ulatmak, [ulā-mak > ula-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Birleştirmek; yetiştirmek; ulatmak. [DLT] [KB] **2.** *{ağız}* Ulaştırmak. [DS]

ulatu, [ülē-mek > ülē-tü [Clauson] / DLT'te ulā-tü] *(ula:tu:) {eT} is.* Burun temizlemek için koyunda taşınan ipek kumaş parçası; mendil. [DLT]

ulayı, [ulā-mak *(birleştirmek)*>ulā-yī اولایی / اوله یی] *(ula:yı:) {eAT} zf.* **1.** Arkası kesilmeksizin; sürekli olarak. **2.** Birbirine bitişik olarak.

ulayıcı, [ula-y-ıcı] *sf.* Ulamayı gerçekleştiren; ulayan; ulamaya yarayan.

ulayu, [ulā-mak *(birleştirmek)* > ulā-yü اولایو] *(ula:-yu:) {eT} bağ.* **1.** Ve; dahi; ve de. [ETY] [Gabain] **2.** *zf.* Önce; ilk olarak; ilk önce; en başta. [ETY] [Tekin] **3.** *{eAT}* Arkası kesilmeksizin; sürekli olarak. **4.** *{eAT}* Birbirine bitişik olarak.

ulbe, [Ar. ʿulbe علبه] *{OsT} is.* **1.** Kap; kâse. **2.** Büyük kutu. **3.** Fıçı. **4.** Sandık. **5.** *bot.* Kapsül.

uldang, [ül *(temel)* > ul-dañ] *(uldañ) {eT} is.* Pabuç altı; ayakkabı tabanı; mestin alt yanı. [DLT]

uldımak, [oldī-mak [Clauson] / uldī-mak [DLT]] *(uldı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yalın ayak kalmak; nalsız kalmak; ayağı yaralanmak; ayağı aşınmak. [DLT]

ulduk, [oldī-mak > oldu-k [Clauson] / uldī-mak > uldı-k [DLT]] *{eT} sf.* Nalsız; yalın ayak. [DLT]

uleb, [Ar. ʿulbe > ʿuleb علب] *{OsT} is.* **1.** Kaplar; kâseler. **2.** Kutular. **3.** Fıçılar. **4.** Sandıklar. **5.** *bot.* Kapsüller.

ulema, [Ar. ʿālim > ʿulemā علماء] *(ulema:) {OsT} is.* **1.** Bilginler; âlimler. **2.** İslam ülkelerinde, Kur'an-ı Kerim, Hadis ve bu iki ana kaynağa dayalı din bilimleriyle uğraşan bilginlere ve daha sonraki dönemlerde din adamlarına verilen unvan; din bilginleri. 🗗 **ulemā-yı āmilîn,** *{OsT} Bilgisine göre davranan kimse.* || **ulemā-yı rüsūm,** *{OsT} İslamiyet ile ilgili yargıları yalnızca şekilci açıdan, mantıksal çıkarımlar olarak temellendiren, bunların içeriğine girmemiş, derinliğine inmemiş din bilginleri için kullanılan terim.* || **ulemā-yı ullām,** *{OsT} 1. Fıkıh bilgini. 2. Avukat.*

ulemalık, -ğı [ulema-lık] *(ulema:lık) is.* Bilgin olma durumu; bilginlik; âlimlik. 🗗 **ulemalık taslamak,** *Her şeyi bilir görünmek; bilgiçlik etmek.*

ulfar, [Yun. noufaro] *{ağız} is. bot.* Süsen. [DS]

ulgadmak, [uluġ > ul(u)ġ-āḍ-mak] *(ulga:dmak) {eT} gçsz. f. [-ur]* Büyümek; ulu olmak; neşvünema bulmak. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain]

ulgalamak, [oyulga-la mak > ulga-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Elle, seyrek dikmek; oyulgamak. [DS]

ulgamak[1], [uluġ > ul(u)ġ-ā-mak] *(ulga:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Büyümek. [ETY]

ulgamak[2], [oyul-ga-mak > ulga-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-g(u)-yor]* Oyulgamak. [DS]

ulgar, [Yun. noufaro] *{ağız} is. bot.* Süsen.[DS]

ulgartmak, [uluġ > u-l(u)ġ-a-r-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yüceltmek; terfi ettirmek. [ETY]

ulgatmak, [uluġ > ul(u)ġ-aḍ-mak / ulġ-at-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Büyümek. [DLT]

ulgaymak, [uluġ > ul(u)ġ-āḍ-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* → ulgadmak.

ulgulamak, [oyulga-mak > ulgu-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* İri ve aralıklı olarak dikmek. [DS]

ulgun, [ul-gun] *{ağız} sf.* Çürümeye yüz tutmuş; çürümüş. [DS]

ulgut, [ul-gut] *{ağız} sf.* Kendinden geçmiş; Allahlık. [DS]

ulguze, [Ar. luġāz > ulġūze علغوزه] *(ulgu:ze) {OsT} is.* Kapalı söz; bilmece; yanıltmaca.

ulıç, [uluç / olıç] *{eT} is.* Erkek çocuklara sevgi ifade eden bir kelime. [DLT]

ulığ[1], [ulī-mak > ulī-ġ] *(ulı:ğ) {eT} is.* **1.** İnleme; sızlanma; uluma. [EUTS] **2.** Eziyet; zahmet. [ARAT]

ulığ[2], [ulī-mak > ulī-ġ] *(ulı:ğ) {eT} is.* Tabi olma; boyun eğme; uyma. [EUTS]

ulıgu, [ulī-mak > ulī-ġū] *(ulı:ğu:) {eT} is.* Uluyacak zaman. [DLT]

ulımak, [u-mak > u-lī-mak] *(ulı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** (Kurt için) ulumak. [İKPÖy.] [EUTS] [KB] **2.** (İnsan için) feryat etmek; yüksek sesle ağlamak; sızlanmak; inlemek. [ARAT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB]

ulınç, [ulı-n-mak > ulı-n-ç] *{eT} sf.* Eğri; kıvrımlı. 🗗 **ulınç yol,** *{eT} Kıvrımlı yol; eğri büğrü yol; bükün-tülü yol; düz olmayan yol.* [DLT]

ulınçıg, [ulī-mak > ulı-n-ç-ıġ] *{eT} zf.* **1.** İhata edilerek; çevirerek; kuşatılarak. [EUTS] **2.** Devamlı. [EUTS]

ulınmak, [ulī-mak > ulı-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ır]* **1.** Kıvrılmak; bükülmek; dolanmak. [DLT] **2.** Kıvranmak; inlemek. [EUTS] **3.** Usanmak; bıkmak. [DLT] [KB] **4.** Çevirmek; ihata etmek; kuşatmak. [EUTS]

ulışmak, [ulī-mak > ulı-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** Uluşmak; bağrışmak. [DLT] [DK] **2.** Ağlaşmak; sızlaşmak. [EUTS] **3.** İnleşmek. [EUTS]

ulıtgan, [ilī-mak > ulı-t-ġān] *(ulıtga:n) {eT} sf.* Çok ulutan. [DLT]

ulıtmak[1], [*ulī-mak / ulā-mak > ulı-t-mak / ūlı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Eğdirmek; büktürmek. [DLT]

ulıtmak[2], [ulī-mak > ulī-t-mak / ūlı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Ulutmak; bağırtmak. [DLT] [KB]

uli, [Ar. ūlī اولى] *(u:li:) {OsT} is.* Sahip. 🗗 **uli'l-ebsār,** *{OsT} Görüşü güçlü kimseler.* || **uli'l-emr,** *{OsT}* → ulülemr.

ulk[1], [ul-k] *{ağız} is.* Kök. [DS]

ulk[2], [ul-k] *{ağız} sf.* Doğru; dik. [DS]

ulkaş, [ulk-a-ş] *{ağız} zf.* Sıra sıra; art arda; küme küme. [DS]

ulku[1], [ul-ku] *{ağız} sf.* **1.** Doğru; düzenli; kusursuz. **2.** Yönelik. [DS] 🗗 **ulkuna gelmek,** *{ağız} Hizasına gelmek; düzen almak.* [DS]

ulku[2], [ulk-u] *{ağız} sf.* Sıra sıra; küme küme; art arda. [DS]

ulkun, [ul-kun] *{ağız} sf.* Çürümeye yüz tutmuş; çürümüş. [DS]

ulkup, [? ulkup] *{ağız} is.* İşin yolu yordamı; yöntem. [DS]

ulkus, [Lat. ulcus] *is. tıp.* Onikiparmak bağırsağı ülserlerine verilen ad.

ulleyk, [Ar. ʿulleyḳ علیق] *{OsT} is. bot.* Çit sarmaşığı; kahkaha çiçeği.

ulluġ, [ul(l)uġ] *{eT} sf.* Büyük.

ulma, [olma] *{eT} is.* Testi; çanak çömlek. [DLT] [Mühennâ]

ulmak, [ul-mak] *gçsz. f. [-ar]* **1.** *{eT}* (Kumaş vb. için) dağılacak hale gelmek; eprimek; eriyecek duruma gelmek; eskiyerek yıpranıp yırtılmak; eskimek; dağılmak; incelip kırılmak; eskiyip üzülmek; parçalanmak. *{ağız} (aym)* [DLT] [KB] [DS] **2.** *{ağız}*

Çürümek; bozulmak; ezilmek; kokmak. [DS] **3.** *{ağız}* (Deri için) yaralanmak; çürümek. [DS]

ulmuş, [ul-muş] *{eT} sf.* (Et için) çok pişme sonucu dokusu dağılmış olan. [Mühennâ]

ulnatmak, [ulun > ul(u)n-a-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* (Yay için) altını üstüne getirerek düzelttirmek; çevirtmek. [DLT]

ulsuz, [ūl > ūl-suz] *(u:lsuz) {eT} sf.* Dipsiz; köksüz; zeminsiz.[EUTS]

ultra-, [Lat. ultra *(ötesi)*] *ön ek.* Latince kelimelerin başına eklenerek, "*ötesinde, uç noktada, aşırı derecede*" anlamları katan ön ek.

ultasız, [ulta-sız] *{ağız} sf.* **1.** Terbiyesiz. **2.** Kaba görünüşlü. [DS]

ultung, [ūl > ultuñ] *{eT} is.* Sütun. [EUTS]

ultunlug, [ultuñ-luġ] *{eT} sf.* Çizımeli.

ulturmak, [ul-mak > ultur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yıpratmak; epritmek. [DLT]

-ulu, [-ı-lı / -ili / -ulu / -ülü] *yap. e.* → -ılı.

ulu[1], [*eT.* uluġ / ulu اولو] *sf.* **1.** Benzerlerine göre çok büyük olan; çok büyük; yüce; büyük; iri. *{eT} {eAT} (aynı)* [Bahşayiş] [DK] **2.** *{eAT}* Pek önemli. **3.** Erdemleri bakımından benzerlerinden çok üstün olan; yüce; soylu; şerefli; itibarlı. *{eT} {eAT} (aynı)* [Bahşayiş] **4.** *{eT}* (Kişi için) bilgin ve faziletli, aynı zamanda yaşlı. [Bahşayiş] **5.** *{eAT}* Ağır; dokunaklı. **6.** *is.* Saygı duyulan, sözü dinlenen kimse; yol gösterici; büyük kişi; önemli; ileri gelen. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **7.** *{eT} {eAT}* Zengin; varlıklı. [Bahşayiş] **8.** *{eT} is.* Lider; başkan. [Bahşayiş] 🗗 **ulu barınak,** *{eT} Baş parmak.* [Bahşayiş]|| **ulu asıl,** *Yüce soydan gelen.* [Bahşayiş]|| **ulu asıllu,** *{OsT} Asilzade.*|| **ulu başlu,** *{OsT} Yüce; yüksek mertebeli; serfiraz.*|| **ulu bayram,** *{OsT} Ramazan bayramı.*|| **ulu boy,** *{OsT} Boydan daha büyük topluluk; kabile; aşiret.*|| **ulu boydan,** *{ağız} Yüksek perdeden.* [DS]|| **ulu dutmak,** *{eT} Değer vermek; saygı göstermek; büyük saymak; yüceltmek.* [Bahşayiş]|| **ulu gici,** *{ağız} Büyük küçük herkes.* [DS]|| **ulu hatun,** *{eAT} {OsT} Hanımefendi; kadın.*|| **ulu işlü,** *{eAT} Büyük işler başaran.*|| **ulular yolu,** *{eAT} Büyüklerin yolu; büyük adamların uyguladığı usul.*|| **ulu leşker,** *{eAT} Çok sayıda asker.*|| **ulu orta,** *{ağız} 1. Sonucunu düşünüp taşınmadan; ölçüp tartmadan; gelişigüzel. 2. Herkesin görüp işitebileceği şekilde. 3. Herkesin gelip geçtiği yerde; ayak altı. 4. Bir ayakkabı kalıbı.* [DS]|| **ulu söz,** *{eAT} Kendine fazla güvenilerek söylenmiş söz; büyük söz.*|| **ulu su,** *{eT} Irmak; nehir.* [Mühennâ]|| **ulu şehr,** *{eT} Büyük şehir; metropol; fustat.* [Bahşayiş]|| **ulu tutmak,** *{OsT} İtibar etmek; saygı göstermek.*|| **ulu uslu,** *{ağız} Köy yaşlılar kurulu.* [DS]|| **ulu yol,** *{eAT} {OsT} {ağız} Büyük yol; işlek yol; cadde.* [DS]|| **ulu yollu,** *{eAT} {OsT} Derecesi yüksek olan.*

ulu[2], [Çin. lung *(ejderha)*] *{eT} is.* Ejderha (yıl adı).

ulu[3], [Ar. ulū اولو] *(ulu:) {OsT} is.* Sahipler. 🗗 **ulū'l-azm,** *{OsT} 1. Azim sahipleri. 2. Peygamberlik görevlerini büyük bir azim ve gayretle yerine getirenler.*|| **ulū'l-ebsār,** *{OsT} İleriyi gören, temkinli kimseler.*|| **ulū'l-elbāb,** *{OsT} Akıllı kişiler.*|| **ulū'l-emr,** *{OsT} 1. Emir sahipleri. 2. Halifeler ve onlar adına hüküm veren kadılar ve her derecedeki yöneticiler.*

uluf, [Ar. elf > ūlūf اولوف] *(u:lu:f) {OsT} is.* **1.** Binler. **2.** Binler basamağı.

ulufe, [Ar. ʿalef *(at yemi)* > ʿulūfe علفه] *(ulû:fe) {OsT} is.* **1.** Yem parası. **2.** İmparatorluk döneminde, kapıkulu askerlerine, acemi ocağı mensuplarına, bazı saray görevlilerine, devlet memurlarına, ilmiye mensuplarına üç ayda bir verilen maaş. 🗗 **ulūfe defteri,** *Kapıkulu askerlerinin ve acemi ocağı mensuplarının künyeleri ile günlük ulufe miktarlarının yazılı olduğu defter.*|| **ulūfe divanı,** *{OsT} Sarayda ulufe dağıtımı sırasında yapılan tören.*|| **ulūfe-har,** *{OsT} Ulufe yiyen; ulufesi olan.*|| **ulūfe-hārān,** *Ulufe yiyenler; ulufeciler.*|| **ulufe vermek,** *1. Ulufe dağıtmak. 2. mecaz. Bol keseden yerli yersiz harcamak.*

ulufeci, [ulufe-ci] *(ulû:feci) is.* İmparatorluk döneminde bir tür atlı asker sınıfına verilen ad.

ulufeciyan, [Ar. ʿulūfe + T. -ci + Far. -ān علوفه جيان] *(ulû:feciya:n) {OsT} is.* Ulufeciler. 🗗 **ulūfeciyān-ı yemîn,** *{OsT} İmparatorluk döneminde kapıkulu süvari bölüklerinden üçüncüsüne verilen ad.*|| **ulūfeciyān-ı yesār,** *{OsT} Kapıkulu süvari bölüklerinden dördüncüsünün adı*

ulufeçi, [Ar. ʿulūfe + T. -ci] *(ulû:feçi) {eAT} is.* **1.** Süvari ocağı. [DK] **2.** Süvari ocağından olan; süvari. [DK]

ulufeli, [ulufe-li] *(ulû:feli) {OsT} sf.* **1.** Ulufesi olan; ulufe alan. **2.** *is.* İmparatorluk döneminde devletten maaş aldıkları için yeniçerilere verilen ad.

ulufesiz, [ulufe-siz] *(ulû:fesiz) {OsT} sf.* **1.** Ulufesi olmayan; ulufe almayan. **2.** *is.* İmparatorluk döneminde, maaş almayan yeniçerilere verilen ad.

uluġ, [ū / ū-mak > u-luġ اولوغ] *{eT}{OsT} sf.* **1.** Büyük; seçkin; ulu; çok büyük. [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ] [Üç İtigsizler] [Gabain] [Tekin] **2.** Seçme; asil. [EUTS] **3.** Yaşlı. [ETY] **4.** *is.* Bir kavmin büyüğü; başkan. [İKPÖy.] [Mühennâ] **5.** Büyüklük; ululuk. [DLT] 🗗 **uluġ ana,** *{eT} Nine.* [Mühennâ]|| **uluġ asıġ tusu,** *{eT} Büyük yarar; büyük kazanç.*|| **uluġ aş,** *{eT} Ziyafet; toy; şölen.* [EUTS]|| **uluġ ata,** *{eT} 1. Büyük baba.* [Mühennâ] *3. Âdem peygamber.*|| **uluġ atlıġ,** *{eT} Adlı sanlı kimse.* [EUTS]|| **uluġ ay,** *{eT} Yaz ortası.* [DLT]|| **uluġ bitikçi,** *İlhanlı devletinde büyük divanda başkâtiplik görevi.*|| **uluġ erñek,** *{eT} Baş parmak.* [EUTS]|| **uluġ iliġ,** *{eT} Büyük hükümdar.* [EUTS]|| **uluġ kün,**

{eT} Kıyamet günü. [Mühennâ]|| **uluğ oğlak ay,** *{eT} Oğlakların büyüdüğü ay; ilk yaz.* [DLT]|| **uluğ pusuş,** *{eT} Felaket.* [EUTS]

uluğadmak, [uluġ-aḍ-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yaşlanmak; kocalınak. [EUTS] **2.** Büyümek. [Gabain] **3.** Yükselmek. [KB]

uluğaymak, [uluġ-aḍ-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* → ulugadmak. [Mühennâ]

uluğlamak[1], [uluġ-lā-mak] *(uluğla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yüceltmek. [DLT] [KB]

uluğlamak[2], [uluğ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Saygı göstermek. [DS]

uluğluk, [uluġ-luk] *{eT} is.* Büyüklük; ululuk; irilik; yaşça büyüklük. [DLT] [KB]

uluğrak, [uluġ-rāk] *(uluğra:k) {eT} zf.* Daha büyük; büyükçe. [KB]

uluğsa, [loğusa > uluğsa] *{ağız} is.* Loğusa. [DS]

uluğsamak, [uluġ-sā-mak] *(uluğsa:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Bir şeyin büyüğünü istemek; daha büyük olanı dilemek. [DLT]

uluğsığ, [uluġ-sıġ] *{eT} sf.* Büyüklük taslayan; kibirli. [KB]

uluğsınmak, [uluġ-sın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Büyüklük taslamak.

uluhiyet, [Ar. ilāh > ulūhiyyet اولوهيت] *(ulû:hiyet) is.* **1.** Tanrı olma durumu; ilâhlık. **2.** Tanrılık sıfatı; tanrıya ilişkinlik.

uluk[1], [uluk / ol-mak > ol-uk [Clauson]] *sf.* **1.** *{eT}* (Elbise için) eskimiş; yıpranmış. [DLT] **2.** *{ağız}* Çürümeye yüz tutmuş; işe yaramaz; bozuk; çürük. [DS]

uluk[2], [uluk / oluk [Clauson]] *{eT} is.* Atın omuz başı. [DLT]

uluk[3]**, -ğu** [ul-uk] *{ağız} sf.* **1.** Miskin; tembel; pasaklı. **2.** Hastalıklı; ince; dayanıksız. **3.** Uyuşuk; ağır canlı. [DS]

uluk, -ğu [ul-uk] *{ağız} sf.* İlaçsız. [DS]

ulukuş, [uğ-lu+kuş > ulukuş] *{ağız} is.* Baykuş. [DS]

ululadmak, [ulā-mak > ulu-l-aḍ-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Nakledilmek.[EUTS]

ululama, [ulu-la-ma] *is.* Ululamak eylemi.

ululamak, [ulu-la-mak اولولامق / اولولمق] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Ulu saymak; ulu tutmak; saygı göstermek; yüceltmek. *{eAT} (aynı)* **2.** Ağırlamak. **3.** *{eAT}* Üstün kılmak. **4.** *{eAT}* Gerekli ilgiyi göstermek; taltif etmek; şereflendirmek.

ululanma, [ulu-la-n-ma] *is.* Ululanmak eylemi.

ululanmak, [ulu-la-n-mak اولولنمق] *edil. f. [-ır]* **1.** *{OsT}* Ululamak eylemi yapılmak; ululamak konumunda olmak. **2.** *dönşl. f. [-ur] {eAT} {OsT}* Büyümek. **3.** Büyüklük taslamak; kibirlenmek.

ululatmak, [ulu-la-t-mak اولولتمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Büyütmek.

ululık, [ulu-lık] *{eT} is.* Büyüklük; yücelik; soyluluk. [Bahşayiş]

ululmak, [ulā-mak > ulā-l-mak] *(ula:lmak) {eT} gçl. f. [-ur]* İlave etmek. [Gabain]

ululuk,-ğu [ulu-luk اولولق] *is.* **1.** Ulu olma durumu. **2.** Ulu olan şeyin niteliği; büyüklük; yücelik; izzet; azamet. *{OsT} (aynı)* 🗗 **ululuk etmek,** *{OsT} Büyüklük taslamak; kibirlenmek.*

ulum, [Ar. ʿilm > ʿulūm علوم] *(ulû:m) {OsT} is.* Bilimler; ilimler. 🗗 **ulûm-i akliye,** *{OsT} Akla, mantığa dayanan bilgiler.*|| **ulûm-i âliye,** *{OsT} Tefsir ve hadis bilimleri.*|| **ulûm-i cüz'iye,** *{OsT} Dinî bilimlerden ayrılan bilim dalları.*|| **ulûm-i dîniye,** *{OsT} Dinî bilgiler.*|| **ulûm-i edebiye,** *{OsT} Edebî bilgiler; edebiyat bilgisi.*|| **ulûm-i gaibe,** *{OsT} Fal, remil gibi gaibe ilişkin bilgiler.*|| **ulûm-i hikemiye,** *{OsT} Felsefe konuları.*|| **ulûm-i hikmet-i tabîiye,** *{OsT} Fizik bilimleri.*|| **ulûm-i hukûkiye,** *{OsT} Hukuk bilgisi.*|| **ulûm-i külliye,** *{OsT} Din bilimleri.*|| **ulûm-i nakliye,** *{OsT} Hadis, tefsir ve fıkıh bilimleri.*|| **ulûm-i nefsâniye,** *{OsT} Ruh bilimleri.*|| **ulûm-i riyâziye,** *{OsT} Matematik bilimleri.*|| **ulûm-i siyâsiye,** *{OsT} Siyasal bilgiler.*|| **ulûm-i şer'iye,** *{OsT} Şeriat bilimleri.*|| **ulûm-i tabîiye,** *{OsT} Doğa bilimleri; tabiat bilimleri.*|| **ulûm-i ta'lîmiye,** *{OsT} Matematik bilimleri.*|| **ulûm-i tâliye,** *{OsT} Liselerde öğretilen bilgiler.*|| **ulûm u fünûn,** *{OsT} Bilimler ve fenler; teorik ve pratik bilgiler.*

uluma, [ulu-ma] *is.* **1.** Ulumak eylemi. **2.** Uluyan hayvanın çıkardığı ses.

uluma, [ul-u-ma] *{ağız} is.* Deride kaşıntılı kabartılarla beliren bir çeşit hastalık; kurdeşen. [DS]

ulumak[1], [*eT.* u *(yans.)* > u-lī-mak] *gçsz. f. [-r]* **1.** (Kurt, köpek, çakal vb. hayvanlar için) uzun uzun iniltili ve boğuk ses çıkarmak. *{eT} (aynı)* [Gabain] **2.** (İnsan için) feryat etmek; sızlanmak; iniltili sesler çıkararak yüksek sesle ağlamak. *{eT} (aynı)* [Gabain] **3.** *argo.* Yüksek sesle konuşmak.

ulumak[2], [ul-u-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Çürümek; ezilmek; kokmak. [DS]

u'lûme, [Ar. uʿlūme اعلومه] *(ulu:me) {OsT} is.* Nişan; alamet; işaret.

ulun, [ul-un] *{eT} is.* **1.** Sap; sak; filiz. [Gabain] **2.** İnce çubuk. [Clauson] **3.** Temrensiz ok. [DLT]

ulung, [ul-uñ] *{ağız} is.* **1.** Buğday, arpa kökü. **2.** Ekinin ana sapı etrafında oluşan kardeş sapları. [DS]

ulunluğ, [ulun-luġ] *{eT} sf.* Temrensiz okları bulunan; yeleksiz oku olan. [DLT]

ulunmak, [ulī-mak > ulı-n-mak / ulu-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kıvrılmak; dolanmak. **2.** Usanmak; bıkmak. [DLT] **3.** *{ağız}* (Güneş için) batmak. [DS]

ulurak, [ulu-rak اولورق] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** Daha büyük; daha iri. **2.** En büyük.

ulurmak[1], [ulu-r-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Büyütmek. [DS]

ulurmak[2], [olur-mak > ulur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Oturup dinlenmek. [DS]

ulus, [*eT.* ul *(toprak ; zemin)* > ul-(u)ş *(bir araya gelmiş topraklar)* > Moğ. ulus اولوس] *is.* **1.** *{eT}* Memleket; devlet; ülke. [EUTS] **2.** *{eT} {eAT} {OsT}* Ulus; halk; kavim; millet; aşiret. *{ağız} (aynı)* [ETY] [DS] **3.** Aynı topraklar üzerinde yaşayan, kökenleri aynı, tarih, kültür ve gelenek bakımından ortak mirasa sahip ve çoğunlukla aynı dili konuşan insan topluluğu; millet. **4.** Kendisini meydana getirmiş bulunan bireylerden soyutlanmış, ortaklaşa egemenlik sahibi, bölünmez bir bütün. **5.** Türklerde ve Moğollarda oymakların birleşmesinden oluşan topluluk. **6.** *{ağız}* Göçebe. [DS] **7.** Oba. 🗗 **ulus devlet,** *Belli bir ulus tarafından kurulmuş ve uyruğu tek bir ulus olan devlet.*|| **ulus ümerası,** *Moğollar Türkleşip Müslüman olduktan sonra, geniş yetkilerle donatılmış genel vali.*

ulusal, [ulus-al] *sf.* **1.** Bir ulusa özgü; bir ulusla ilgili; millî; nasyonal. **2.** Bir ulusun tümünün duygularını anlatan; millî; nasyonal. 🗗 **ulusal bayram,** *O ulusun geçmişinde yaşanan güzel bir olayı kutlamak için yapılan bayram; millî bayram.*|| **ulusal dil,** *Bir ülkede konuşulan ve bu ülkenin ulusal kimliğinin bir ögesi olarak değerlendirilen ve resmî dilden farklı olabilen dil.*|| **ulusal egemenlik,** *Egemenlik hakkını kullanma yetkisinin, kendisini oluşturan bireylerden ayrı bir kişiliği bulunan soyut ulusa ait olduğunu kabul eden anaya ilkesi.*|| **ulusal ekonomi,** *Bir ülkenin, kendi imkân ve şartlarına göre uygulanmakta olan ekonomik siyaset sonucu oluşan ekonomik durumu.*|| **ulusal giysi,** *Bir ülkenin çeşitli yörelerinde giyilen, ulusal süs ögelerini ve folklor özelliklerini yansıtan giysi; millî kıyafet.*|| **ulusal harcama,** *Bir ülkede, bir yıl içinde kişilerin ve kamu kesiminin tüketim harcamaları ile yatırım harcamalarının toplamı.*|| **ulusal hukuk,** *İç hukuk.*

ulusalcı, [ulus-al-cı] *is.* ve *sf.* **1.** Ulusallık taraftarı olan kimse; ulusal değerlere önem veren; milliyetçi; nasyonalist. **2.** Ait olduğu ulusun değerlerini benimseme ve koruma bilincini taşıyan.

ulusalcılık, [ulus-al-cı-lık] *is.* **1.** Bir ulustan olma bilinci ve duygusu. **2.** Ulusalcı olma durumu; milliyetçilik; nasyonalizm. **3.** Ulusal çıkarları, ulusu her şeyin önünde ve üstünde tutan, öteki ulusların çıkarlarından daha önde geldiğini ileri süren siyasi akım.

ulusallaşma, [ulus-al-la-ş-ma] *is.* Ulusallaşmak eylemi.

ulusallaşmak, [ulus-al-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Bir ulusa özgü nitelikler kazanmak; ulusal duruma gelmek; millîleşmek. **2.** Mülkiyet hakkı özel kişi ve kuruluştan millet adına kullanılmak üzere devlete geçmek.

ulusallaştırma, [ulus-al-la-ş-tır-ma] *is.* **1.** Ulusallaştırmak eylemi. **2.** Ulusal nitelik kazandırma. **3.** Mülkiyet hakkı özel kişi, özel bir kuruluş ya da yabancılara ait olan bir malı onlardan alarak ulusal girişim ve mülkiyete dönüştürme işlemi. **4.** Üretim ve değişim araçlarının, enerji kaynaklarının, kredilerin ulusa mal edilmesi. **5.** Yabancı dillerden giren sözcüklerin kalıcı biçimde benimsenmesi durumu.

ulusallaştırmak, [ulus-al-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Ulusa mal etmek; millîleştirmek. **2.** Ulusal nitelik kazandırmak. **3.** (Kurum, kuruluş vb. için) özel mülkiyetten ya da yabancı girişimciden alarak ulusal işletme hâline getirmek; millîleştirmek.

ulusallık,-ğı [ulus-al-lık] *is.* Ulusal olma durumu.

ulusçu, [ulus-çu] *is.* ve *sf.* **1.** Ulusçuluktan yana olan. **2.** Ulus olma, ulus ortamı oluşması için çaba harcayan kimse.

ulusçuluk, -ğu [ulus-çu-luk] *is.* Ulusçu olma durumu; ulusuna bağlı olan; ulus haklarını ön planda tutan; milletçilik.

uluslar, [ulus-lar] *is.* Birden çok ulus; birçok ulus; milletler. 🗗 **uluslar arası,** *1. Birden çok ulusu kapsayan; enternasyonal. 2. Birden çok ulusu ilgilendiren. 3. Çeşitli uluslardan olan insanları ilgilendiren. 4. Bir ulusun sınırları dışına taşan.*|| **uluslar arasıcılık,** *Uluslar arası olma durumu; uluslar arası olan şeyin durumu; enternasyonalizm.*|| **uluslar üstü,** *(Otorite için) ulusal hükûmetlerin üstünde yer alan ya da birçok ulusal hükûmeti bünyesinde toplayan.*|| **uluslar üstücü,** *Uluslar üstücülükten yana olan.*|| **uluslar üstücülük,** *Uluslar üstü olan görüş ve düşünce eğilimi.*|| **uluslar üstülük,** *Uluslar üstü olan şeyin niteliği; üye devletlerin değil, onların dışındaki ülke insanlarının da hakkında karar alabilen kuruluşların taşıdığı nitelik.*

uluslaşma, [ulus-la-ş-ma] *is.* Uluslaşmak eylemi; ulus durumuna gelme.

uluslaşmak, [ulus-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Ulus durumuna gelmek; ulusal birliğini kurmak; ulusal nitelikler kazanmak. **2.** Ulus olarak kendini kabul ettirmek.

ulussever, [ulus+sev-er] *sf.* Ulusunu çok seven; ulusuna gönülden bağlı olan; ulusu için özveriden çekinmeyen; milletperver.

ulusseverlik,-ği [ulus+sev-er-lik] *is.* Ulusunu çok sevme, ulusu için özveride bulunma durumu; milletperverlik.

ulusu, [? ulusu] *{ağız} is.* Evlere yakın tarla. [DS]

uluş, [ul *(toprak; zemin)* > ul-uş] *{eT} is.* **1.** Bir araya gelmiş topraklar; ülke; bölge; eyalet; memleket. [İKPÖy.] [Mühennâ] **2.** Millet; ulus; devlet. [EUTS] [Gabain] **3.** Şehir; köy. [DLT] [EUTS] [ETY] [Tekin] [KB] **4.** Vilayet. [Mühennâ]

uluşar, [ulu+ Far. şār] *{ağız} is.* İl merkezi. [DS]

uluşlug, [uluş-luġ] *{eT} sf.* Memlekete ait; memlekete ilgili. [EUTS]

uluyan, [ulu-y-an] *sf.* Uluma eylemini yapan. ◻ **uluyan maymun,** *zool.* Haykırışı ulumaya benzeyen, Latin Amerika'da yaşayan yassı burunlu bir tür maymun, *(Alonatta seniculus).*

uluz, [ulu-z] *{ağız} is.* **1.** Zarar veren, azgın hayvan. **2.** Yoldan çıkmış, yaramaz, zararlı insan. **3.** Etli hayvan. [DS]

ulūf, [Ar. ʿalef > ʿulūf علف] *{OsT} is.* **1.** Yemler. **2.** Yeniçeri maaşları.

ulūlemr, [Ar. ülü'l-emr اول الامر] *{OsT} is.* Yasa koyucu; padişah.

ulūv, -vvū [Ar. ʿulüvv علو] *{OsT} is.* Büyüklük; yücelik. ◻ **ulūvv-ū cenāb,** *{OsT} Alicenaplık; cömertlik.*|| **ulūvv-ū himmet,** *{OsT} Aşırı gayret.*|| **ulūvv-ū neseb,** *{OsT} Soyu sopu yüksek.*|| **ulūvv-ū şān,** *{OsT} Yüce şan.*|| **ulūvv-ū tıynet,** *{OsT} Yaradılış yüceliği.*

ulvan, [Ar. ʿulvān علوان] *(ulva:n) {OsT} is.* **1.** Övünme; iftihar etme. **2.** Mektup ve yazı başlığı. ◻ **ulvān satmak,** *1. {OsT} Kendini övmek. 2. {ağız} Çalım satmak.* [DS]

ulvi, [Ar. ʿulüvv > ʿulvī / ʿulviyye علويه / علوى] *(ulvi:) {OsT} sf.* **1.** Yüce; yüksek. **2.** Göksel; göğe ait; ilahî. **3.** Jüpiter ve Satürn gibi, Güneş'ten uzaklıkları Dünya'nınkinden fazla olduğu için bütün gökyüzünü dolaşıyormuş gibi görünen gezegenlere verilen ad. ◻ **ulvî nihādān,** *{OsT} Yüksek yaradılışlılar.*

ulviyan, [Ar. ʿulvīyān علويان] *(ulvi:ya:n) {OsT} is.* **1.** Büyük melekler. **2.** Jüpiter ve Satürn gezegenleri.

ulviyat, [Ar. ʿulvī > ʿulvīyyāt علويات] *(ulvi:ya:t) {OsT} is.* Yücelikler; yükseklikler.

ulviyet, [Ar. ʿulvī > ʿulvīyet علويت] *(ulvi:yet) {OsT} is.* Yücelik; yükseklik.

ulya, [Ar. aʿlā > ʿulyā عليا] *(ulya:) {OsT} sf.* Çok yüksek; çok yüce.

ulyak, [ul-ḍa-ñ > ulyak] *{eT} is.* **1.** Temel. [EUTS] **2.** Ayakkabı pençesi; taban. [EUTS] [Gabain] **3.** Ayakkabıda taban astarı. [ARAT]

ulyan, [Ar. el-rebal / al-rāl => ulyan [Clauson]] *{eT} is.* Kokulu bir bitkinin köküdür ki yenir. [DLT]

-um[1], [men / ben > -ım / -im / -um / -üm] *çek. e.* → -ım.

-um[2], [-ı-m / -i-m / -u-m / -ü-m] *çek. e.* → -m.

-um[3], [-ı-m / -i-m / -u-m / -ü-m] *yap. e.* → -m.

um, [ū-mak > ü-m / öm [Clauson]] *(o:m) {eT} is.* Karın şişkinliği; mide bozukluğu. [DLT] ◻ **um bolmak,** *{eT} (Mide için) bozulmak; çok yemekten mide bozulmak; bulanmak.* [DLT]

uma[1], [Tibet. umā / omā [Clauson]] *(uma:) {eT} is.* Anne. [EUTS]

uma[2], [umā / ömē [Clauson]] *(uma:) {eT} is.* Eve gelen konuk. [DLT]

uma[3], [oma > uma] *{ağız} is.* Kalça. [DS]

uma[4], [uma] *{ağız} is.* Armağan. [DS]

uma[5], [uv-ma > uma] *{ağız} is.* Yağı çıkarılmış ayranın kestirilmesi ile yapılan peynir; çökelek. [DS]

umac, [um-mak > um-aç / omac اوماج] *{eAT} is.* Hedef; amaç; gaye.

umaca[1], [omca > umaca] *{ağız} is.* Asma kütüğü. [DS]

umaca[2], [um-mak > um-a-ca] *{ağız} is.* Umduğunu bulamamaktan doğan fiziksel ve psikolojik bozukluk. ◻ **umaca olmak,** *{ağız} 1. Hayal kırıklığına uğramak. 2. Çok arzulanan şeyin elde edilmemesinden dolayı loğusada meme, erkekte cinsel organ şişmesi.* [DS]

umacı, [*eT.* umay *(bir ana tanrıça)* / u-mak *(muktedir olmak)* > u-ma-cı] *is.* **1.** Yaramazlık yapan küçük çocukları korkutmak için söylenen uydurulmuş, korkutucu hayalî yaratık. **2.** *{ağız}* Korkuluk. [DS] **3.** *{ağız}* Cin, peri gibi korkutan yaratık. [DS] ◻ **umacı gibi,** *Çirkin ve korkunç.*

umacık, -ğı [uva-cık > uma-cık] *{ağız} sf.* Küçücük; ufacık. [DS]

umaç, -cı [öğ-meç / ov-maç / oğma+aş] *{ağız} is.* **1.** Ufalanmış hamur topakları ve un ile yapılan bir çorba. **2.** Yağ, tuz ve un karışımı çörek. **3.** Nohut büyüklüğünde yapılan hamur topağı. **4.** Ufalanmış yufka kızartması ile yapılan yemek. **5.** Çöreğin içine konulan yağ ve un karışımı. [DS] ◻ **umaç çorbası,** *{ağız} İçine ovmaç konulmuş çorba.* [DS]

umaça, [oma-ça] *{ağız} is.* Kuyruk sokumu kemiği. [DS]

umaçlı, [umaç-lı] *{ağız} is.* İçinde ovmaç bulunan. ◻ **umaçlı çorba,** *{ağız} İçinde ovmaç bulunan çorba.* [DS]|| **umaçlı kete,** *{ağız} İçine kavrulmuş un konulan bir tür pide.* [DS]

umak[1], [ū-mak] *(u:mak) {eT} gçsz. f.* **1.** Muktedir olmak; kudreti olmak; gücü yetmek. [ARAT] [DLT] [ETY] [İKPÖy.] **2.** Mahir olmak. [ETY] **3.** *yard. f.* Yeterlilik fiili yapan yardımcı fiil; yapabilmek; edebilmek; -ebilmek; bilmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [Tekin]

umak[2], [u-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Geciktirmek. [DLT]

umak[3], [ō-mek / ü-mak] *(u:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Anlamak.

umak[4], [um-mak > um-ak اوماق] *{eAT} is.* **1.** İstek; arzu. **2.** Amaç; maksat.

umak[5], [uğ-mak > umak] *{ağız} is.* Çağlayan. [DS]

umalamak, [uva-la-mak / uma-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yoğurmak. [DS]

umale, [Ar. ʿumāle عماله] *(uma:le) {OsT} is.* İşçi ücreti.

umamak, [ū-mak > ü-ma-mak] *{eT} gçl. f. [-z]* Muktedir olmamak; yapamamak; edememek. [Tekin]

umar, [*eT.* u-mak *(muktedir olmak)* > u-m-ar] *{ağız} is.* Çare; çıkar yol. [DS]

umarlanmak, [um-mak > um-ar-la-n-mak اومارلنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Umutlanmak.

umarsamak, [umar-sa-mak / umur-sa-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(ı)-yor]* Değer vermek; önemsemek. [DS]

umarsız, [umar-sız] *{ağız} sf.* Çaresiz; onulmaz. [DS]

umarsızlık,-ğı [umar-sız-lık] *is.* Umarsız olma durumu; çaresizlik.

umavarmak, [um-mak+var-mak اومه وارمق] *{OsT} gçsz. b. f. [-ur]* Beklenti içinde varmak; umu içinde gitmek; ümit ederek gitmek.

umay, [Far. humay ? => umay] *{eT} is.* **1.** Son; etene. [DLT] **2.** Rahim; döl yatağı. [EUTS] **3.** Çocukların ve yavruların koruyucusu olduğu sanılan bir tanrıça adı. [Tekin] [Gabain]

umaysız, [umay-sız] *{ağız} sf.* **1.** Avanak; aptal; bön. **2.** Beceriksiz. **3.** Düşüncesiz; saygısız. [DS]

umaz, [ü-mak > ü-maz] *(u:maz) {eT} sf.* Çaresiz. [Gabain]

umazcadan, [umaz-ca-dan] *{ağız} zf.* Haber vermeksizin; birden; sesizce. [DS]

umbal[1], [Yun. emvole] *{ağız} is.* Üvendirenin ucundaki başsız çivi; nodul. [DS]

umbal[2], [Yun. ámpoli] *{ağız} is.* **1.** Hendek. **2.** Bağ ve bostanlarda, evleğin enine bölümlere ayrılmasından ortaya çıkan eşit büyüklükteki parçalar. [DS]

umballamak, [umbal-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Hayvanı nodulla dürtmek. **2.** İnsanı çalıştırmak için ağır konuşmak. [DS]

umbul, [Yun. ámpoli] *{ağız} is.* → umbal[2]. [DS]

umcur, [? umcur] *{ağız} is.* **1.** Üç beş okka buğday alan ölçek. **2.** Şiniğin dörtte biri. [DS]

umça, [omca > umca / umça] *{ağız} is.* **1.** Kesilmiş ağacın toprak üstünde kalan köke yakın kısmı; kütük. **2.** Asma kütüğü. [DS]

umde, [Ar. ʿumde عمده] *{OsT} is.* **1.** Temel olarak alınan şey; esas; ilke; prensip. **2.** Dayanılacak şey; dayanak. **3.** Herkesin güvendiği, itimadı olan kimse. 🗗 **umdetü'l-İslām,** *{OsT} İslamın dayanağı; İmam Gazalî.*|| **umdetü'l-ma'nevî,** *{OsT} tas. Gökleri yüksekte tutan güç.*

umdu, [um-mak > um-dü] *(umdu:) {eT} is.* İstek; dilek; tamah. [DLT] [KB]

umduçı, [um-dü-çı] *(umdu:çı:) {eT} is.* **1.** Umucu; dilenci. [DLT] [KB] **2.** Tamahkâr. [KB]

umduçu, [um-dü-çü] *(umdu:çu:) {eT} sf.* Tamahkâr. [Mühennâ]

umduk, [umdü > umdu-k] *{eT} is.* Ümit; umut; beklenti. [Gabain]

umdumak, [um-dü-mak] *(umdu:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Ummak. [Mühennâ]

umdurma, [um-mak > um-dur-ma] *is.* Umdurmak eylemi.

umdurmak, [um-mak > um-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* Umdurmak.

umdurmak, [um-mak > um-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* Umnmak beklentisinin doğmasına neden olmak; ummasını sağlamak; umutlandırmak. *{eT} {ağız} (aynı)* [DLT] [DS]

umdusuz, [umdü > umdu-suz] *{eT} sf.* Gözü, gönlü tok; hırssız. [KB]

umgu, [um-mak > um-gu] *{ağız} is.* **1.** Umut. **2.** İyi dilek.[DS]

umınç, [um-mak > um-ın-mak > um-ın-ç] *{eT} is.* Umut. [KB]

umk, [Ar. ʿumḳ عمق] *{OsT} is.* Derinlik.

umkan, [Ar. ʿumḳ > ʿumḳan عمقاً] *(u'mkan) zf.* Derinliğine; derinlemesine.

umki, Ar. ʿumḳī عمقی] *(umki:) {OsT} sf.* Derinlikle ilgili. 🗗 **umkî sahrā,** *{OsT} yer b. Derinlik kültesi.*

umkiyet, [Ar. ʿumḳiyyet عمقیت] *{OsT} is.* Derinlik.

-umlu, [-m-lı / -mli / -mlu / -mlü / -imli / -ımlı / -umlu / -ümlü] *yap. e.* → -mlı.

umma, [um-ma اومه] *is.* **1.** Ummak eylemi. **2.** *{OsT}* Umduğu eline geçmeyen kimsenin uğradığı hastalık; imrendiği yemeği yiyemediğinden veya özendiği şeyin ele geçmemesinden dolayı loğusada meme, erkekte husyelerde oluşan şişkinlik. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Özenme, imrenme ve bundan dolayı duyulan üzüntü. [DS] **4.** *{ağız}* Erkekte cinsel güç yoksunluğu. [DS] 🗗 **umma olmak,** *{ağız} Özenilen şeyin ele geçmemesi yüzünden loğusa kadında meme, erkekte husye şişmek.* [DS]|| **umnmaya uğramak,** *{ağız}* → umma olmak. [DS]|| **umnmaya varmak,** *{ağız} İstemeye gelmek; isteyici olmak.* [DS]

ummaca, [um-ma-ca] *{ağız} is.* **1.** Hayal kırıklığı. **2.** Özenilen şeyin ele geçmemesinden dolayı loğusalarda meme, erkekte husye şişmesi. [DS]

ummacı[1], [umacı / ummacı] *{ağız} is.* Korku verici yaratık; hayalet. [DS]

ummacı[2], [umma-cı] *{ağız} sf.* İmrenen; özenen. 🗗 **umnmacı olmak,** *{ağız} İmrenmek; özenmek.* [DS]

ummadık, -ğı [um-ma-dık] *sf.* **1.** Hiç umulmayan; beklenmedik. **2.** *{ağız}* (Kişi ve nesne için) yaptığı iş ve davranış kendisinden beklenmeyen. [DS]

ummağ, [um-ma(k)] *{ağız} is.* → umnmaca. [DS]

ummak, [*eT.* u-mak *(muktedir olmak)* > u-m-mak امق / اومق] *gçl. f. [-ar]* **1.** Olmasını istemek; beklemek;

temenni etmek; özenmek; ümit etmek. *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DLT] [DK] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Olabileceğini sanmak ya da düşünmek. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** (Kişiden bir davranışı için) öyle davranmasını beklemek; kendisine söylemeden, kendisinden talep etmeden o davranışı sergilemesini gönülden arzulamak. **4.** Böyle bir davranışın olacağını düşünerek kendini ona göre hazırlamak; bel bağlamak. **5.** (Olumsuz durumlar için) beklediği, düşündüğü durumun tersi olmak; taşıdığı sanılan niteliklerden yoksun olmak. **6.** *{ağız}* İstemek; dilemek. [DS] **7.** *{ağız}* Hayal kırıklığına uğramak. [DS] **8.** *{ağız}* İmrenmek; özenmek. [DS] **9.** *{ağız}* Özenilen şeyin elde edilememesinden dolayı loğusada meme, erkek çocukta husyeler şişmek. [DS] 🗗 (.... nı) **umarım!** *Öyle olmasını isterim; onu beklerim.*|| **Uma uma döndük muma.** *Beklenti yüzünden çekilen sıkıntıyı ve usancı dile getiren söz.*|| **uma varmak,** *{eAT} Umarak gitmek; ümitle varmak.*|| **umduğu gibi çıkmamak,** *Beklenilen veya taşıdığı sanılan nitelik ve özelliklerden yoksun olduğu sonradan anlaşılmak.*

ummal, -li [Ar. ʿāmil>ʿummāl عمال] *(umma:l) {OsT} is.* **1.** Tahsildarlar. **2.** Valiler. **3.** Mutasarrıflar.

umman, [Ar. ʿummān عمان] *(umma:n) {OsT} is.* Engin deniz; okyanus. 🗗 **ummān-ı adem,** *{OsT} Yokluk denizi.*

ummazcadan, [um-maz-ca-dan] *{ağız} zf.* Habersizce. [DS]

umra, [Ar. ʿömr > ʿumrā عمرا] *(umra:) {OsT} is. huk.* Kendisine bağış yapılan kimsenin ölümü hâlinde mirasçılara geri verilmek şartıyla yapılan bağış.

umran, [Ar. ʿumrān عمران] *(umra:n) {OsT} is.* **1.** Bayındır olma durumu; bayındırlık. **2.** Uygar, ileri ve mutlu olma durumu.

umrani, [Ar. ʿumrān > ʿumrānī / ʿumrāniyye عمرانيه / عمرانى] *(umra:ni:) {OsT} is.* Bayındırlık ve medeniyet ile ilgili.

umraniyet, [Ar. ʿumrāniyyet عمرانيت] *(umra:niyet) {OsT} is.* Bayındırlık.

umre, [Ar. ʿumre عمره] *{OsT} is. isl.* Hac zamanı dışında Mekke'de Mikad mahalli denilen sınırlar dışında ihrama girildikten sonra Kabe'nin tavafı ve Safa ile Merve tepesi arasını say etmek. 🗗 **umre-i nebevî,** *{OsT} Hz. Muhammed'in hac farz olmadan önceki haccı.*

umsalak, -ğı [um-sa-lak] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) umutsuz. **2.** Her gördüğünü isteyen. [DS]

umsalık, -ğı [um-sa-lık] *{ağız} is.* Özenti. 🗗 **umsalığı düşmek,** *{ağız} Özenmek.* [DS]

umsanmak, [um-sa-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Umutlanmak. [DS]

-umsu, [-m-sı / -msi / -msu / -msü / -imsi / -ımsı / -umsu / -ümsü] *yap. e.* → -msı.

umsuk, -ğu [um-suk] *{ağız} sf.* **1.** Umutsuz; üzgün. **2.** Ürkek. [DS]

umsuluk, -ğu [um-su-luk] *{ağız} is.* Umutsuzluk; hayal kırıklığı. 🗗 **umsuluk olmak,** *{ağız} 1.*→ umsunmak. *2. Hayal kırıklığına uğramak.* [DS]

umsumuk, -ğu [um-su-mak > umsu-muk] *{ağız} sf.* (Kişi için) cinsel isteğini gideremeyen. [DS]

umsundurmak, [um-su-n-dur-mak اومسندرمق] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-ur]* Umutlandırmak; ümitlendirmek; ümide düşürmek. [DS]

umsunluk, -ğu [um-su-n-luk] *{ağız} is.* → umsuluk. [DS]

umsunma, [um-su-n-ma] *{ağız} is.* **1.** Umsunmak eylemi; umu; bekleme; canı çekme. **2.** Özenilen şeyin ele geçmemesinden dolayı loğusada meme, erkekte husye şişmesi. [DS]

umsunmak, [um-su-n-mak اومصونمق] *gçl. f. [-ur]* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Beklemek; ummak; canı çekmek. *{ağız} (aym)* [Nevâyî] [DS] **2.** *{ağız}* İstemek; dilemek. [DS] **3.** *{ağız}* → umma olmak. [DS]

umsunuk, -ğu [um-su-mak > umsu-n-uk] *{ağız} sf.* (Kişi için) canı isteyip de yiyemeyen. [DS] 🗗 **umsunuk olmak,** *{ağız} Özendiği şeyi elde edememekten dolayı hasta olmak.* [DS]

umsuruk, -ğu [um-su-r-uk] *{ağız} is.* **1.** Hayal kırıklığı; umut kırıklığı. **2.** → umsunuk. [DS] 🗗 **umsuruk olmak,** *{ağız}* → umsunmak. [DS]

umsutmak, [um-su-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Umutlandırmak; ümit vermek; umdurmak. [DS]

-umsuz, [-m-sız / -msiz / -msuz / -msüz / -imsiz / -ımsız / -umsuz / -ümsüz] *yap. e.* → -msız.

-umtırak, [-m-tır-ak / -imtırak / -ımtırak / -umtırak / -ümtırak] *yap. e.* → -mtırak.

umu[1], [um-mak > um-uġ > um-u اومو / امو] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Umma; ümit; umut. [DK] **2.** İstek; beklenti; arzu; rica. [DS] **3.** Emel. **4.** Beklenen şey. 🗗 **umu kūsū etmek,** *{ağız} Darılmak; küsmek.* [DS]|| **umu vermek,** *{eAT} Ümide düşürmek.*

umu[2], [Ar. umum => um-u ?] *{ağız} zf.* Bütün; tüm; hepsi. [DS]

umuca, [um-u-ca] *{ağız} is.* Umut. [DS]

umucar, [um-u-ca-r] *{ağız} is.* Umut etme; beklenti. [DS]

umucu, [um-ucu اوموجى / اوجى] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* **1.** Bir şey isteyen; bekleyen; uman; ümit eden; ümitvar. **2.** Bahşiş bekleyen. [DS]

umucuk, -ğu [um-u-cuk اموجق] *{eAT} is.* Umulan şey; beklenen.

umug, [um-mak > um-uġ] *{eT} is.* **1.** Umut; ümit; umu. [ARAT] [Gabain] **2.** Mesnet; sığınak; melce; dayanak. [EUTS]

umugsuz, [umuġ-suz] *{eT} sf.* Dayanaksız; sığınaksız; melcesiz. [EUTS]

umuhet, [Ar. ʿumūhet عموهت] *(umu:het) {OsT} is.* Yapılacak işte, tutulacak yolda tereddüt etme; duraksama.

umuk[1], [um-mak > um-uk] *{eT} is.* Dost; eş; arkadaş. [EUTS]

umuk[2], [? umuk] *{ağız} sf.* **1.** Ilık; sıcak. **2.** Kuytu. [DS]

umuk[3], [yum-mak > um-uk] *{ağız} sf.* Yumuk. [DS]

umukluk, -ğu [um-uk-luk] *{ağız} is.* **1.** Ilık yer; sıcak yer. **2.** Kuytu yer; kuytuluk. [DS]

umul, [um-ul] *{ağız} sf.* Sessiz; yavaş; ırıl. 🗗 **umul umul,** *{ağız} Usul usul.* [DS]

umulca, [um-ul-ca] *{ağız} sf.* (Nesne ve davranış için) beklenen; umulan. [DS]

umulcama, [um-mak > um-ul-ca-ma] *{ağız} is.* Beklenen, olması istenen şey; umulan şey. [DS]

umulma, [um-ul-ma] *is.* Umulmak eylemi.

umulmadık, -ğı [um-ul-madık] *sf.* Kendisinden öyle bir şey umulmayan; beklenmeyen; düşünülmeyen.

umulmak, [um-mak > um-ul-mak] *edil. f. [-ur]* Ummak eylemi yapılmak; umut edilmek; beklenmek; öyle sanılmak. *{eT} (aynı)* [EUTS]

umultmak, [um-ul-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** (Sakız için) yumuşatarak çiğnenecek duruma getirmek. **2.** Afyon sakızını özleştirmek. [DS]

umum, [Ar. ʿām > ʿumūm عموم] *(umu:m) {OsT} sf.* **1.** Tüm; bütün. **2.** Genel. **3.** Bütün halk; bütün insanlar; kamu. 🗗 **umūm müdür,** *{OsT} Genel müdür.*|| **umūm müdürlük,** *Genel müdürlük.*

umumak, [um-u-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Soğuk için) biraz kırılmak; ılımak. [DS]

umumen, [Ar. ʿumūm > ʿumūmen عموماً] *(umu:men) {OsT} zf.* Tam olarak; bütünüyle; herkesçe.

umumet, [Ar. ʿumūmet عمومت] *(umu:met) {OsT} is.* Amca olma; amcalık.

umumhane, [Ar. ʿumūm + Far. ḫāne عموم خانه] *(umu:mha:ne) {OsT} is.* Genel ev. 🗗 **umumhāne sermāyesi,** *{OsT} Genel ev kadını.*

umumi, [Ar. ʿumūm > ʿumūmī / ʿumūmiyye عموميه / عمومى] *(umu:mi:) {OsT} sf.* Umuma ilişkin; herkese ait; herkesle ilgili; genel. 🗗 **umumî af,** *{OsT} Genel af.*|| **umumî efkâr,** *{OsT} Kamu oyu.*|| **umumî heyet,** *{OsT} Genel kurul.*|| **umumî kâtip,** *{OsT} Genel yazman; genel sekreter.*|| **umumî kongre,** *{OsT} Genel kongre.*|| **umumî vekâletname,** *{OsT} Genel vekâletname.*

umumiyat, [Ar. ʿumūmī > ʿumūmiyyāt عموميات] *(umu:miyya:t) {OsT} is.* Genel konular.

umumiye, [Ar. ʿumūmī > ʿumūmiyye عموميه] *(umu:miye) {OsT} sf.* Umuma ilişkin; herkese ait; herkesle ilgili; genel.

umumiyet, [Ar. ʿumūmī > ʿumūmiyyet عموميت] *(umu:miyet) {OsT} is.* Bir şeyin umuma ilişkin olması; herkesle ilgili; kamuya ilişkin; genel. 🗗 **umūmiyet itibariyle,** *{OsT} Genellikle; genel olarak.*|| **umūmiyet üzere,** *{OsT} Her zaman ve her yerde olduğu gibi; genel olara; cümleten.*

umumiyetle, [umumiyet-le] *zf.* Genel olarak; genellikle.

umunca, [um-un-mak > umun-ca] *{ağız} is.* **1.** Olması istenen, beklenen şey; umulan şey. **2.** *sf.* (Davranış ve nesne için) beklenen; umulan. [DS]

umunç, [um-mak > um-un-mak > um-un-ç] *{eT} {ağız} is.* Beklenti; umma; umut etme. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [DS]

umunçlug, [um-un-ç-luġ] *{eT} sf.* **1.** Umulan; beklenen. [DLT] **2.** Umutlu. [DLT]

umundurmak, [um-un-dur-mak اومونديرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Ümitlendirmek; ümide düşürmek.

umunmak, [um-mak > um-ın-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Umutlanmak. [KB] **2.** *{ağız}* İstemek; dilemek. [DS] **3.** *{ağız}* Özenmek. [DS]

umunmak, [um-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Umutlanmak; ummak; ümit etmek; beklemek. [EUTS] [DLT][Gabain] **2.** Tamah etmek. [Nevâyî]

umur[1], [Ar. emr > umūr امور] *(umu:r) {OsT} is.* İşler; görevler. 🗗 **umūr-āşinā,** *{OsT} İş bilir.*|| **umūr-aşnā,** *{OsT} İşten anlar; iş bilir.*|| **umūr-āşnāyān,** *{OsT} İş bilirler.*|| **umūr-dîde,** *{OsT} İş görmüş; işten anlar.*|| **umūr-dîdegân,** *{OsT} İşten anlayanlar; tecrübeli olanlar.*|| **umūr görmüş,** *{OsT} Deneyimli.*|| **umūr-i ādiye,** *{OsT} Her zamanki işler.*|| **umūr-i adliye,** *{OsT} Adaletle ilgili işler.*|| **umūr-i akliye,** *{OsT} Akla yatkın, akla dayanan işler.*|| **umūr-i āmme,** *{OsT} Kamu işleri.*|| **umūr-i askeriye,** *{OsT} Askerlikle ilgili işler.*|| **umūr-i beytiye,** *{OsT} Ev işleri.*|| **umūr-i cumhūr,** *{OsT} Ulusal işler.*|| **umūr-i dāhiliye,** *{OsT} İçişleri.*|| **umūr-i devlet,** *{OsT} Devlet işleri.*|| **umūr-i dünyeviye,** *{OsT} Dünya işleri.*|| **umūr-i hāriciye,** *{OsT} Dışişleri.*|| **umūr-i hayriye,** *{OsT} Hayır işleri.*|| **umūr-i maārif nezāreti,** *{OsT} Millî eğitim bakanlığı.*|| **umūr-i māliye,** *{OsT} Para ile ilgili işler; malî işler.*|| **umūr-i māliye nezāreti,** *{OsT} Maliye bakanlığı.*|| **umūr-i mühimme,** *{OsT} Önemli işler.*|| **umūr-i mülkiye,** *{OsT} Devlet yönetimi ile ilgili işler.*|| **umūr-i mülkiye nezāreti,** *{OsT} İçişleri bakanlığı.*|| **umūr-i müsbite,** *{OsT} Sabit olmuş işler.*|| **umūr-i nāfia,** *{OsT} Bayındırlık işleri.*|| **umūr-i seyfiye,** *{OsT} Askerlikle ilgili işler.*|| **umūr-i sıhhiye,** *{OsT} Sağlık işleri.*|| **umūr-i tevliyet,** *{OsT} Vakıf mütevellisinin yükümlü olduğu işler.*|| **umūr-i tıbbiye,** *{OsT} Tıpla ilgili işler.*|| **umūr-i zabtiye,**

{OsT} Güvenlik işleri; polisle ilgili işler.|| **umūr-i zātiye,** *{OsT} Kişisel işler.*|| **umūr-i zihniye,** *{OsT} Zihinle ilgili işler.*

umur[2], [Ar. umūr اوامور] *(umu:r) {OsT} is.* Aldırış etme; önem verme; işten sayma. 🗗 **umura gelmek,** *(Bir şey için) meraklanmak; endişe etmek.*|| **umur etmek,** *Düşünmek; önemsemek; aldırmak.*|| **umur etmemek,** *Aldırmamak; oralı olmamak.*|| **umurumda değil!** *"Beni ilgilendirmiyor; aldırmam" anlamında kullanılır.*|| **Umurumun teki!** *İlgisizlik belirten söz.*‖ **umurunda olmamak,** *İlgilenmemek; aldırmamak; oralı olmamak.*

umur[3], [? umur] *{ağız} is.* Küçük tane. [DS]

umur[4], [umur] *{ağız} is.* Sıkıntı. [DS]

umurlamak, [umur-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Ufalamak. [DS]

umursama, [umur-sa-ma] *is.* Umursamak eylemi.

umursamak, [umur-sa-mak] *gçl. f. [-r] [-s(u)-yor]* **1.** Önem vermek; ilgiye değer bulmak; aldırış etmek. **2.** *{ağız}* Kırılmak; darılmak; gönüllenmek. [DS]

umursamaz, [umur-sa-maz] *sf.* **1.** Hiçbir şeye aldırmayan; önem vermeyen; oralı olmayan; endişe etmeyen; umursamayan. **2.** Bir şeye gereken dikkati göstermeyen; vurdumduymaz. **3.** Böyle bir kimsenin tutum ve davranışının niteliği.

umursamazca, [umur-sa-maz-ca] *(umursama'zca) zf.* Umursamaz bir biçimde.

umursamazlık,-ğı [umur-sa-maz-lık] *is.* Umursamaz olma durumu; umursamaz bir kimsenin tutumu; vurdumduymazlık.

umursanma, [umur-sa-n-ma] *is.* Umursanmak eylemi.

umursanmak, [umur-sa-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Umursamak eylemi yapılmak; önem verilmek; üstünde durulmak. **2.** *dönşl. f.* Kendi kendine umursamak.

umursanmayan, [umur-sa-n-ma-y-an] *is. fel.* Ne değerli ne de değersiz olan ve ahlak açısından kayıtsız kalınacak şey.

umursunmak, [umur-su-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Özenmek. [DS]

umursuz, [umur-suz] *{ağız} sf.* Kaygısız. [DS]

umusuz, [um-u-suz اوموسز] *{OsT} sf.* Ümitsiz.

umuş, [um-mak > um-uş] *{eT} is.* Umma. [EUTS]

umut, -du [um-mak > um-ut / Far. ūmīd] *is.* **1.** Kişiyi, bir şeyi ummaya, gerçekleşeceğine inanıp geleceğe güven duyarak beklentiye iten, rahatlık ve ferahlık verici duygu; umma; ümit. *{eT} (aym)* [DK] **2.** Böyle bir duyguyu veren kişi ya da nesne. **3.** Belli bir alanda başarı göstereceğine inanılan ve bu başarı kendisinden beklenen kimse. **4.** *istk.* Beklenti. 🗗 **umuda düşmek,** *Bir şeyin olacağına, gerçekleşeceğine inanmak; umuda kapılmak.*|| **umuda kapılmak,** *Bir şeyin olacağına, gerçekleşeceğine inanmak; umuda düşmek.*|| **umudu boşa çıkmak,** *Umduğu şey gerçekleşmemek; ümidi boşa çıkmak.*|| **umudu** (.... de) **olmak,** *Ona bel bağlamak; güvenmek; büyük bir beklentiye girmek.*‖ **umudu kırılmak,** *Beklentisinin olacağına, gerçekleşeceğine dair inancı sarsılmak; umudunu yitirmek; umudu kalmamak.*|| **umudunu kesmek,** *Beklediği şeyin gerçekleşmeyeceği kanısına varmak; ümidini kesmek.*|| **umudunu kırmak,** *Güvenini sarsmak; beklentisini kaybettirmek; ümidini kırmak.*|| **umudunu yitirmek,** *Hiçbir beklentisi kalmamak; ümidini yitirmek.*‖ **umudu sönmek,** *Beklentisinin olacağına, gerçekleşeceğine dair inancı sarsılmak; umudunu yitirmek; umudu kalmamak; ümidi sönmek.*|| **umudu suya düşmek,** *Umduğu şey gerçekleşmemek; ümidi suya düşmek.*|| **umut bağlamak,** *Bir kişi ya da şeyden bir şeyler beklemek; ondan ummak; ona güvenmek; ümit bağlamak.*‖ **umut beslemek,** *Umut etmek; ummak; ümit beslemek.*|| **umut dünyası,** *Olması imkânsız şeyleri bile beklemenin doğal karşılanması gerektiğini belirten söz; ümit dünyası.*|| **umut etmek,** *Bir şeyin gerçekleşeceğini umarak beklemek; ümit etmek.*|| **umut fakirin ekmeği,** *Beklentileri gerçekleşmediği hâlde beklentiyi sürdürenlerin durumunu açıklamak için söylenen söz; ümit fakirin ekmeği.*‖ **umut gapısı,** *{ağız}* → umut kapısı. [DS]|| **umut ışığı,** *Beklenen, umut edilen şeyin gerçekleşeceğine dair beliren işaret.*|| **Umut Kaf dağının ardında.** *Bir şeyin gerçekleşmesinin imkânsızlığını belirten söz; olanaksız.*‖ **umut kapısı,** *Umulan şeyin gerçekleşeceği sanılan yer veya durum; umut bağlanan varlık; ümit kapısı.*|| **umut kaynağı,** *Beklentiye yol açan durum; ümit kaynağı.*‖ **umut kesmek,** *Beklentiden vazgeçmek; gerçekleşmeyeceği düşüncesi ile beklemekten, umut beslemekten vazgeçmek; ümit kesmek.*|| **umut uyanmak,** *Beklenti gerçekleşir gibi olmak; umut doğmak; ümit uyanmak.*|| **umut üzmek,** *{eT} Ümit kesmek; beklentiyi bırakmak.* [DK]|| **umut vermek,** *Bir kimsenin bir şeyi ummasını sağlamak; umdurmak; umutlandırmak; ümit vermek; ümitlendirmek.*|| **umut yok,** *Hiçbir olumlu belirti yok; umut kesik; ümit yok.*

umutlandırma, [umut-lan-dır-ma] *is.* Umutlandırmak eylemi; ümitlendirme

umutlandırmak, [umut-lan-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir kimsenin umutlanmasına, umuda kapılmasına neden olmak; umut vermek; ümitlendirmek.

umutlanma, [umut-lan-ma] *is.* Umutlanmak eylemi; ümitlenme.

umutlanmak, [umut-lan-mak] *gçsz. f. [-ır]* Bir şeyin olmasını, gerçekleşmesini inançla beklemek; umut beslemek; ümitlenmek.

umutlu, [umut-lu] *sf.* **1.** Umudu olan; umut besleyen; ümitli. **2.** Gerçekleşmesi umulan; umut veren.

umutsuz, [umut-suz] *sf.* **1.** Umudu olmayan; umut beslemeyen; ümitsiz. **2.** Umudunu yitirmiş olan. **3.** Hayattan hiçbir beklentisi olmayan. **4.** Bir şeyden, gerçekleşmesinden umudunu kesmiş olan. **5.** (Hasta için) iyileşmesi olanaksız sayılan. **6.** (Durum ya da olgu için) düzelmesi, iyileşmesi, iyi bir sonuca ulaşması mümkün olmayan. 🗗 **umutsuz kalmak,** *{ağız} Üreme organlarında üremeyi önleyen aksaklık olmak.* [DS]

umutsuzluk,-ğu [umut-suz-luk] *is.* Umutsuz olma durumu; tüm umutların yitirilmiş olması hâli; ümitsizlik.

umyan, [Ar. aʿmā > ʿumyān عميان] *(umya:n) is.* Körler.

umye, [Ar. ʿumye عميه] *is.* Azgın; gümrah.

-un-, [-n- /-in- / -ın- / -un- / -ün-] *yap. e.* → -n-.

-un[1]**,** [-n / -ın / -in / -un / -ün] *çek. e.* → -n.

-un[2]**,** [-n / -ın / -in / -un / -ün] *yap. e.* → -n.

un[1]**,** [*eT.* un] *is.* Buğday ve diğer tahıl tanelerinin öğütülmesinden oluşan toz hâlindeki besin maddesi. *{eT} (aynı)* [DLT] [DK] [Mühennâ] [Bahşayiş] 🗗 **un aşı,** *{eAT} Bulamaç; hamur işi.*‖ **un böceği,** *zool. Kın kanatlı böceklerden, ev, değirmen ve fırınların karanlık köşelerinde yaşayan, bir buçuk santimetre kadar uzunlukta bir eklem bacaklı, (Tenebrio molitor).*‖ **un çorbası,** *Yağda kavrulmuş unu et suyu ya da suda pişirerek elde edilen çorba.*‖ **un çuvalı gibi tozmak,** *Bazı kimselerin, parasız görünmelerine rağmen, biraz zorlanırlarsa kıyıdan köşeden biraz para çıkarabileceklerini anlatan söz.*‖ **un evi,** *{ağız} Baklava ununun konulduğu keçi derisinden yapılma torba.* [DS]‖ **un evine indirmek,** *{ağız} (Evde bulunan yiyecekler için) gelişigüzel harcamak.* [DS]‖ **un güvesi,** *zool. Pul kanatlı böceklerden, tırtılları un ve tahıl içinde yaşayan, ön kanatları uzun bir üçgen biçiminde, art kanatları yuvarlak bir eklem bacaklı, (Uphestia kuhniella).*‖ **un helvası,** *Yağda kavrulmuş una şerbet katılarak yapılan tatlı.*‖ **un ilegi,** *{eT} Un eleği.* [Mühennâ]‖ **un kapanı,** *Un ve zahire ticareti yapılan kapalı mekân; zahireciler çarşısı.*‖ **un kurabiyesi,** *Un, yağ ve pudra şekeri ile karıştırılıp fırında pişirildikten sonra üzerine pudra şekeri dökülerek sunulan bir tür kurabiye.*‖ **un kurdu,** *Un içinde yaşayan böcek.*‖ **un oluğu,** *{ağız} Değirmende, unun içinden aktığı oluk.* [DS]‖ **un özü,** *{eAT} Nişasta.*‖ **un ufak etmek,** *Ezmek; parçalamak; en küçük toz parçalarına ayırmak.*‖ **un ufak olmak,** *Çok küçük parçalara ayrılmak; parçalanmak.*‖ **Ununu elemek, eleğini duvara asmak,** *1. Bütün işlerden ve isteklerden el çekmek. 2. Cinsel güçten düşmek.*

un[2]**,** [ün / un] *{ağız} is.* Ses; ün. [DS]

una[1]**,** [una] *{eT} ünl.* **1.** Bak! **2.** *zf.* Şimdi; hemen. [EUTS] **3.** Daha. [EUTS] 🗗 **una basa,** *{eT} Derhal!* [Gabain]

una[2]**,** [oña / uña] *{eT} zf.* Ona. [EUTS]

unak, -ğı [on-a-k / un-a-k ?] *{eAT} sf.* İyi; elverişli. [TS]

unakaya, [una-kıyā] *(unakaya:) {eT} zf.* Derhal. [Gabain]

unakına, [una-kınā] *(unakına:) {eT} zf.* Hemen hemen; neredeyse. [ETY]

unalmak, [uğ-al-mak > unal-mak / uva-l-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Bayılmak. [DS]

unamak[1]**,** [unā-mak] *(eT una:mak) gçl. f. [-r]* **1.** *{eT}* Onaylamak; onamak; kabul etmek; doğru bulmak; tasvip etmek; razı olmak; muvafakat etmek. *{ağız} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [DS] **2.** *{ağız}* Değer vermek; önemsemek; saymak. [DS]

unamak[2]**,** [anla-mak > una-mak ?] *{ağız} gçl. f. [-r]* Anlamak. [DS]

unamamak, [una-ma-mak] *{ağız} gçsz. f. [-z]* Benimsememek; ısınamamak. [DS]

unarmak, [oñar-mak > unar-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Düzeltmek; onarmak. [DS]

unartça, [oñar-mak > unar-t-ça] *{ağız} zf.* Güzelce; iyice. [DS]

unartmak, [oñar-t-mak > unar-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Onarmak; düzeltmek. [DS]

unaşmak, [unā-mak > unā-ş-mak] *(una:şmak) {eT} işteş. f. [-ur]* Uyuşmak; kabullenmek. [DLT]

unaştırmak, [una-ş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Ara bulmak; barıştırmak. [DS]

unat, [Ar. ʿanī > ʿunāt عنات] *(una:t) {OsT} is.* **1.** Tutsaklar; esirler. **2.** Aşağılık kimseler; adiler.

unatça, [oña-t-ça > unat-ça] *{ağız} sf.* Doğru; güzel. [DS]

unbal, [? unbal] *{ağız} is.* Yan yana bulunan bağ karıklarının dörder ve altışar bölümü. [DS]

unatmak, [unā-mak > unā-t-mak] *(una:tmak) {eT} gçl. f. [-ur]* Razı etmek. [DLT]

unayk, [Ar. ʿunayḳ عنيق] *{OsT} is.* **1.** Gerdancık; boyuncuk. **2.** *anat.* Dişin taç kısmı ile kökü arasındaki küçük düğüm.

-unca, [-ınca / -ince / -unca / -ünce] *yap. e.* → -ınca.

unca, [o-n-ca > unca] *{ağız} zf.* O kadar çok; onca; o kadar. [DS]

uncam, [unca-m] *{ağız} zf.* O kadar çok; onca. [DS]

-uncu, [-ncı / -nci / -inci / -ıncı / -uncu / -üncü] *yap. e.* → -ncı.

uncu, [un-cu] *is.* **1.** Un ticareti yapan kimse; un tüccarı. **2.** *{ağız}* Değirmenci. [DS]

unculuk,-ğu [un-cu-luk] *is.* Un alıp satma işi; un ticareti.

uncus, [Lat. uncus *(çengel)* / Yun. onkos] *is. anat.* Boyun omurlarının gövde kısmındaki çıkıntı.

-unç, [-n-ç / -nç / -ınç / -inç / -unç / -ünç] *yap. e.* → -nç.

unç, [u-mak > unç] *{eT} is.* **1.** Olabilir; mümkün. [ETY] **2.** Emin. [ETY]

unçsuz, [ū-mak > *un-mak > un-ç-suz / onç-suz] *{eT} sf.* Minnetsiz. [EUTS]

unçu, [un-çu] *{eT} is.* Tahıldan un yapan; değirmenci. [Mühennâ]

undurmak[1]**,** [*eT.* ong-mak > on-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* → ondurmak.

undurmak[2]**,** [un-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* (Top vb. için) zıplatmak.[DS]

UNESCO, [İng. **U**nited **N**ations **E**ducational **S**cientific and **C**ultural **O**rganization] *kısalt.* Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün kısa yazılışı.

unf, [Ar. ʿunf عنف] *{OsT} is.* Sertlik; kabalık; şiddet.

unfen, [Ar. ʿunf > ʿunfen عنفاً] *(u'nfen) {OsT} zf.* Kaba biçimde; şiddetle; sert olarak.

unfî, [Ar. ʿunfî / ʿunfiyye عنفيه / عنفى] *(unfî:) {OsT} sf.* Şiddetli; sert; kaba.

unfuvan, [Ar. ʿunfuvān عنفوان] *(unfuva:n) {OsT} is.* **1.** Gençlik başlangıcı; tazelik. **2.** Güzellik; parlaklık; yakışıklılık.

ungamuk, [oñ > oñ-ā-muk] *(uña:muk) {eT} sf.* Solak. [DLT]

ungan, [on-gan > un-gan] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) onmuş. **2.** Yürekli; yiğit. [DS]

ungarmak, [oñ-mak >oñ-ar-mak / uñ-ar-mak اوكارمق] *(uñarmak) gçl. f. [-ur]* **1.** *{eAT}* Rast getirmek; yoluna koymak. **2.** *{ağız}* Düzeltmek; onarmak. [DS]

ungat, [oñ-at / uñ-at اكات] *(uñat) {eAT} sf.* Doğru; uygun; muvafık.

ungdurmak, [oñ-dur-mak / uñ-dur-mak] *(uñdurmak) {eAT} gçl. f. [-ur]* İyileştirmek; şifa vermek.

ungmak, [oñ-mak / uñ-mak اكمق] *(uñmak) {eAT} gçsz. f. [-ar]* Uygun olmak; uygun gelmek.

ungra[1]**,** [uñ-ra] *(uñra) {eT} zf.* Sırt üstü. 🗗 **ungra yatmak,** *Sırt üstü yatmak.* [DLT]

ungra[2]**,** [*eT.* urva / uvra *(kalın un)* > uğra] *{ağız} is.* **1.** Ekmek yapılırken hamurun tahtaya, oklavaya yapışmaması için serpilen un. **2.** İnce elekten geçirilmiş, çok ince ve çok temiz un. [DS]

ungun[1]**,** [ongun > ungun] *{ağız} is.* Belirti; iz; im. [DS]

ungun[2]**,** [oñ-mak > oñ-gun > un-gun] *{ağız} zf.* Sağlığı yerinde. [DS]

ungunmak, [uğ-un-mak > un-gun-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* **1.** Acıdan kıvranmak. **2.** Dayanmak. [DS]

ungut, [ung-ut] *{ağız} sf.* Sessiz. [DS]

unıtgan, [unıt-mak > unıt-gan] *{eT} sf.* Çok unutan. [DLT] [KB]

unıtmak[1]**,** [unıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Unutmak. [DLT] [DK] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB]

unıtmak[2]**,** [un > un-ıt-mak / un+ét-mek] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Ezip un yapmak; öğütmek. [DS]

uniat, [Lat. union *(birlik)* > uniat > Rus. unyiat] *sf.* **1.** Papanın üstünlüğünü tanımakla birlikte millî ayinlerini koruyan; Ortodoks; Yunan Katolik Birliği. **2.** Yunan Katolik birliğine dahil olan kimse.

UNİCEF, [İng. **U**nuted **N**ations **İ**nternational **C**hildren's **E**mergency **F**und] *kısalt.* Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun kısa yazılışı.

unk, [Ar. ʿunḳ عنق] *{OsT} is.* Boyun.

unkua, [Ar. unḳūʿa انقوعه] *(unku:a) {OsT} is.* **1.** Su oluğu sandığı. **2.** Suyun akarken biriktiği yer; birikinti yeri.

unkud, [Ar. ʿunḳūd عنقود] *(unku:d) {OsT} is.* Meyve salkımı; salkım. 🗗 **unkūd-i heremî,** *{OsT} 1. Üzüm salkımı. 2. Üzüm salkımı gibi.*

unkudi, [Ar. ʿunḳūdī عنقودى] *(unku:di:) {OsT} is.* **1.** Salkım gibi. **2.** *bot.* Salkımsı.

unlama, [un-la-ma] *is.* Unlamak eylemi.

unlamak, [uṅ-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Bir şeyin üzerine un serpmek; onu ona bulamak. **2.** Un bulaştırmak.

unlanma, [un-la-n-ma / un-lan-ma] *is.* Unlanmak eylemi.

unlanmak, [un-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Üzerine un bulaştırılmak; un serpilmek; una bulanmak; unlamak eylemi yapılmak. **2.** *dönşl. f.* Un sahibi olmak; un edinmek; unlu hâle gelmek.

unlaşmak, [un-la-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* Bulaşmak. [DS]

unlu, [un-lu] *sf.* **1.** İçeriğinde ya da üzerinde un bulunan; un bulaşmış olan; una bulanmış olan. **2.** Unu olan; un sahibi olan. **3.** Un ile yapılan.

unluca, [un-lu-ca] *sf.* **1.** Biraz unlu; üzerinde az un bulunan. **2.** *is. bot.* Kazayağıgillerden, 2 m. kadar yükselebilen, dal ve yaprakları unlu gibi tüylü, sebze olarak yemeği yapılan, bir yıllık otsu bir bitki, *(Atriplex nitens).*

unluk, -ğu [un-luk] *is.* **1.** Değirmende öğütülen unun toplandığı yer. **2.** Un konulan yer; un kabı. **3.** *{ağız}* Yer katındaki oda. [DS] **4.** *sf.* (Tahıl için) un yapımına uygun; un yapımı için ayrılmış.

unmadık, -ğı [on-ma-dık >un-ma-dık] *{ağız} sf.* Dertli. [DS]

unmak, [*eT.* ong-mak / oñ-mak > on-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** (Hasta, yaralı için) iyileşmek; onmak. **2.** Mutlu olmak. [DS]

unnab, [Ar. ʿunnāb عناب] *(unna:b) {OsT} is. bot.* Hünnap.

unnabi, [Ar. ʿunnāb >ʿunnābī عنابى] *(unna:bi:) {OsT} sf.* Hünnap rengi; koyu kahverengi.

unnabiye, [Ar. ʿunnāb > ʿunnābiyye عنابيه] *(unna:biye) {OsT} is. bot.* Hünnapgiller.

urasıya, [*eT.* ür-mak *(vurmak)* > ur-sı-y-a] *zf.* Okçulukta, vurmak amacıyla; hedefe, menzile yönelik.

urasız, [ura-sız] *{ağız} sf.* Çirkin; suratsız. [DS]

urat, [Ar. ʿurāt عرات] *(ura:t) {OsT} is.* Çıplaklar; soyunmuşlar.

uray, [*eT.* ur *(kale hendeği)* > ur-ay] *is.* Belediye.

uraza, [Ar. ʿurāżā عراضه] *(ura:za:) {OsT} is.* **1.** Armağan; hediye. **2.** Misafire sunulan yiyecekler; ikram edilen yiyecekler.

urba, [İt. roba] *is.* Giyecek, giysi. 🗗 **urba görmek,** *folk. {ağız} Düğün için giyim eşyası satın almak.* [DS]‖ **urbası tirakkoş,** *{ağız} Elbisesi gösterişli, alımlı; şık.* [DS]

urbak, [? urbak] *{eT} is.* Elbise; giyecek. [EUTS]

urban, [Ar. ʿarab > ʿurbān عربان] *(urba:n) {OsT} is.* **1.** Çöl Arapları; Bedeviler. **2.** *{ağız}* Göçmen kuş sürüsü. [DS]

urbanist, [Fr. urbaniste] *is.* Şehircilik uzmanı.

urbanizm, [Fr. urbanizm] *is.* Mimarlığın şehir düzeni ile uğraşan dalı.

urbuş, [? urbuş] *{ağız} is.* Demir. [DS]

urcalık, -ğı [uğur-ca-lık > ür-ca-lık] *(u:rcalık) {ağız} is.* Çocukların yemek önlüğü. [DS]

urcan, [Ar. aʿrec > ʿurcān عرجان] *(urca:n) {OsT} is.* Topallar; aksaklar.

urcuk, -ğı [? urcik] *{ağız} is.* Dağın bir yanından dışarıya doğru fırlamış kaya parçası. [DS]

urcun, [Ar. ʿurcūn عرجون] *(urcu:n) {OsT} is.* **1.** Kurumuş hurma dalı. **2.** *bot.* Ak ot.

urçuk, -ğu [ağırşak > ürçuk / ürşuk] *(u:rçuk) {ağız} is.* **1.** Öreke. **2.** Kirmen; iğ. [DS]

urda, [o-r(a)-da > ür-da] *(u:rda) {ağız} zf.* Orda; orada. [DS]

Urdu, [Hint. urdu *(askerî toplanma bölgesi)*] *is. dbl.* Kuzey Hindistan ve Pakistan'da konuşulan Hint-Ari dili.

urdun, [urdun] *{eT} is.* Örs. [Gabain]

urdurmak, [ur-dur-mak اوردرمق] *{eAT} {OsT} gçl.f. [-ur]* **1.** Yağma ettirmek; talan ettirmek; vurdurmak. **2.** Sokturmak.

urdutal, [urdu+tal] *{eT} is.* Hamam otu. [DLT]

urecik, -ği [? urecik] *{ağız} is.* Ceviz, badem, fıstık sucuğu. [DS]

urefa, [Ar. ʿārif > ʿurefā عرفا] *(urefa:) {OsT} is.* Sezgisi güçlü kimseler; akıllılar; arifler.

urelenmek, [ure-le-n-mek] *{ağız} edil. f. [-ir]* Düzenlenmek. [DS]

urelenmek, [urga-la-n-mak > uğra-la-n-mak > urele-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Sallanmak; ırgalanmak. [DS]

urf, [Ar. ʿurf عرف] *{OsT} is.* Örf.

Urfa, [Urfa] *öz. is.* Güney Doğu Anadolu Bölgesinde bir ilimiz; Şanlıurfa. 🗗 **Urfa çıbanı,** *Doğu Anadolu ve özellikle Urfa çevresinde görülen, karasinekler tarafından bulaştırılan bir mikrobun sebep olduğu, iyileştiğinde çukur bir iz bırakan yüz çıbanı; şark çıbanı.*‖ **Urfa kebabı,** *Bol maydanoz, domates ve soğan konulmuş koyun kıymasından yapılma şiş köfte.*‖ **Urfa peyniri,** *Urfa yöresinde koyun sütünden özel yöntemlerle yapılan yumruk biçiminde salamura peynir.*

urfadan, [Ar. rüfedān ارفدن] *{OsT} is.* Rafadan.

urga, [urġa] *{eT} is.* Büyük ağaç. [DLT]

urgaç, -cı [ur-gaç] *{ağız} is.* Çocukların, büyükleri içine düşürmek için hazırladıkları çukur; tuzak. [DS]

urgan[1], [*eT.* uruk / urk > urk-an > ur-ġān] *(eT urga:n) is.* Sentetik ya da keten, kenevir, pamuk, alfa otu gibi doğal lif iplerinin iki ya da daha çoğunun bir arada bükülmesiyle elde edilen kalın ip; ince halat. *{eAT} (aynı)* [Bahşayiş]

urgan[2], [ur-gan] *{ağız} is.* Asma, bostan kolu. [DS]

urgancı, [urgan-cı] *is.* Urgan yapan ya da satan kimse.

urgancılık,-ğı [urgan-cı-lık] *is.* Urgan yapım ve satım işleri; urgan ticareti.

urgandere, [Yun. boukhentra] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

urganlamak, [urgan-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* İpe çekmek; asmak. [DS]

urgu, [ur-mak > ur-ġü] *(urgu:) {eT} is.* **1.** Vurma. [Mühennâ] **2.** Vurmakta kullanılan nesne; sopa. [DLT] **3.** Bayrak ve bayrak ucu. [Mühennâ]

urguçı, [ur-mak > ur-ġü-çī] *(urgu:çı:) {eT} sf.* Vurucu; vuran. [KB]

urgul, [? urgul] *{ağız} is.* Çift öküz koşulan kızak. [DS]

urgulamak, [ırga-la-mak > urgu-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Sallamak; ırgalamak. [DS]

urgun[1], [ur-mak > ur-gün] *(urgu:n) {eT} is.* **1.** Vurgun; yağma. [DK] **2.** Sürek avı; av. [DK] **3.** Vurguncu; fedai. [DK] 🗗 **urgun malı,** *{OsT} Yağmada ele geçirilen mal; ganimet.*

urgun[2], [ur-mak > ür-ġün اورغون] *{OsT} sf.* **1.** Vurulan; vurulmuş. **2.** Âşık; karşı cinsten birine vurgun olan. *{ağız} (aynı)* [DS]

urgun[3], [ur-gun / uğrun] *{ağız} sf.* Gizli. [DS] 🗗 **urgun urgun,** *{ağız} Gizli gizli; uğrun uğrun.* [DS]

urgun[4], [ur-gun] *{ağız} is.* Karşı taraf. [DS]

urguncu, [urgun-cu اورغونجی] *{OsT} is.* Yağmacı; vurguncu.

urguy, [? urguy] *{ağız} is.* Sivrisinek. [DS]

urğ, [urğ / urk] *{ağız} is.* Ön. [DS]

urğamak, [uğra-mak > urğa-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(u)-yor]* Uğramak. [DS]

urğan, [urgan > urğan] *{ağız} is.* Urgan. [DS]

urğun, [uğrun > urğun] *{ağız} sf.* Gizli. [DS]

urhuç, -cu [ur-mak > ur-kuç > ur-ḫuç] *{ağız} is.* Saldırı. 🗗 **urhuç atmak,** *{ağız} Saldırmak.* [DS]

urı[1], [urī] *(urı:) {eT} is.* **1.** Erkek evlat; oğul; oğlan. [DLT] [Gabain] [KB] [Tekin] **2.** *sf.* Genç. delikanlı. [ARAT] [EUTS] 🗗 **urı oglan,** *{eT} Erkek evlat.* [DLT]|| **urı oğul,** *{eT} Erkek evlat.* [ARAT]

urı[2], [ūrī] *(u:rı:) {eT} is.* Dere; yol. [DLT] 🗗 **tering urı,** *{eT} Geniş dere; derin dere; geniş yol.* [DLT]

urı[3], [orī / urī] *(urı:) {eT} is.* Ses; gürültü. [DLT] [KB] 🗗 **urı kıkı,** *{eT} Gürültü; haykırış.* [DLT]

urıcak, [ur-mak > ur-ıcak] *{eT} zf.* Vurunca. [Bahşayiş]

urılamak, [urī > urı-la-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* Bağırmak; sesini yükseltmek. [DLT] Kendini övmek; kendini övmekte aşırı gitmek. [DLT]

urılanmak, [urī > urı-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Erkek çocuk doğurmak; erkek çocuk sahibi olmak. [ETY]

urılaşmak, [urī > urī-la-ş-mak] *(urı:laşmak) {eT} işteş. f. [-ur]* Bağrışmak; çağrışmak. [DLT]

urılmak, [ur-mak > ur-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Vurulmak. [DK]

Urıslum, [Jarusalem] *{eT} is.* Kudüs şehri. [EUTS]

urışlum, [Jarusalem] *{eT} is.* Kudüs şehri. [EUTS]

urışma, [ur-mak > ur-ış-ma] *{eT} is.* Vuruşma; çarpışma; savaşma. [DK]

urışmak, [ur-mak > ur-ış-mak] *{eT} işteş f. [-ur]* Vuruşmak. [DLT]

urk[1], [ur-mak > ur-uk / urk ارق] *{eT} is.* **1.** İp; urgan. [DLT] **2.** *{ağız}* Asma ve bostanın attığı kol. [DS] 🗗 **urk olmak,** *{eAT} 1. Uzayıp gitmek. 2. Önden gitmek.*

urk[2], [urk / urğ] *{ağız} is.* Ön. [DS]

urkan, [ur-mak > ur-kan اورقان / ارقان] *{eAT} {OsT} is.* Urgan.

urkub, [Ar. ʿurḳūb عرقوب] *(urku:b) {OsT} is. anat.* Topuk siniri.

urlamak[1], [ur-la-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Bağırmak. [EUTS] [Mühennâ] **2.** Ulumak. [DLT]

urlamak[2], [uğru > uğru-la-mak > ūr-la-mak] *(u:rlamak) {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Çalmak. [DS]

urlaşma, [ur-la-ş-ma] *is.* Urlaşmak eylemi.

urlaşmak[1], [ur-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Ur durumuna gelmek; ur oluşmak.

urlaşmak[2], [urla-mak > urla-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Bağrışmak; çağrışmak; büyük gürültü çıkarmak; uluşmak. [DLT] [DK]

urlatmak, [uğru > ūr-la-t-mak] *(u:rlatmak) {ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Çaldırmak. **2.** Yitirmek. [DS]

urlu, [ur-mak > ur-(u)l-u اورلو] *{eAT} sf.* (Damga vb. için) vurulmuş; basılmış.

urlug, [ur > ur-uġ-luk > ur-luk / ur-luġ / ur-uk] *{eT}* Aile; soy sop.[EUTS]

-urluk, [-r-lık /-rlik / -rluk / -rlük / -ırlık / -irlik / -urluk / -ürlük / -arlık / -erlik] *yap e.* → -rlık.

urmak[1], [ōr-mak / ūr-mak اورمق] *(u:rmak) {eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Vurmak; saldırmak; dövmek; çarpmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DLT] [ETY] [DK] [Gabain] [İKPÖy.] [DK] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] [DS] **2.** Nişan alarak atmak; isabet ettirmek; vurmak. *{OsT} (aynı)·* [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] **3.** Yerleştirmek; koymak; dikmek; doldurmak. [DLT] [İKPÖy.] [Bahşayiş] **4.** Bindirmek. [ETY] **5.** Tayin etmek. [ETY] **6.** Tahkim etmek. [ETY] **7.** Atmak. [İKPÖy.] **8.** Kurmak; yasa çıkarmak; koymak; tanzim etmek; düzenlemek; vazetmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* [EUTS] **9.** Taşa yazdırmak; hakkettirmek. [Tekin] **10.** Yarmak; kesmek. [Bahşayiş] **11.** *{eAT} {OsT}* (Silah vb. için) sokmak; batırmak; delmek; yaralamak. **12.** Etkilemek; tesir etmek. *{eAT} (aynı)* [Bahşayiş] **13.** *{eAT} {OsT}* Baskın yapmak; yağmalamak; gasbetmek. **14.** *{eAT} {OsT}* (Ses, boru vb. için) yüksek sesle bağırmak veya öttürmek; haykırmak. **15.** Giydirmek; üzerine örtmek; takmak; giymek. *{eAT} {OsT} (aynı)* [Bahşayiş] **16.** *{eAT} {OsT}* Bildirmek; ifade etmek; beyan etmek. **17.** *{eAT} {OsT}* Sürmek; sürüştürmek; sıvamak. 🗗 **ura başlamak,** *{eAT} Vurmaya başlamak.*‖ **ur kılışmak,** *{eT} Vuruşmak; dövüşmek.* [Mühennâ]|| **urmak tokımak,** *{eT} Vurmak dövmek.* [DLT]|| **ur tut,** *{OsT} Pazarlık ederek; üç aşağı beş yukarı.*|| **uru durmak,** *{ağız} Ayakta durmak.* [DS]|| **urup tutmak,** *{eAT} Ne yapıp yapmak.*|| **uru yazmak,** *{eT} Vurayazmak; döveyazmak.* [DLT]

urmak[2], [uğru-mak > ūr-mak] *(u:rmak) {ağız} gçl. f. [-ur]* Çalmak; aşırmak. [DS]

urmak[3], [? urmak] *{ağız} is.* Kuyudan su çekmekte kullanılan ahşap kova. [DS]

Urmizt, [? urmizt] *{eT} is.* Jüpiter. [ETY]

urna, [Lat. urna] *(u'rna) is.* **1.** Antik Çağda, ölülerin küllerini saklamakta kullanılan vazolara verilen ad. **2.** Kuyudan su çekmekte kullanılan değişik biçim ve büyüklükte toprak ya da bronz kap.

urne, [Ar. ʿurne عرنه] *{OsT} is. vet.* Bıcılgan hastalığı.

urodel, [Yun. urodela] *is. zool.* Kuyruklular.

urra, [Ar. udra] *{eT} is.* Erkeklerde olan kasık yarıklığı; kavlıç. [DLT]

urret, [Ar. ʿurret عرت] *{OsT} is.* Uyuz hastalığı; cereb.

urs, [Ar. ʿurs عرس] *{OsT} is.* Düğün yemeği; toy.

ursamak, [ur-mak > ur-sa-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Vurmak istemek. [DLT]

ursan, [? ursan] *{ağız} sf.* Kısır. [DS]

ursu, [ur-su] *{ağız} sf.* Yapışkan. [DS]

ursukmak, [ur-mak > ur-suk-mak] *{eT} edil f. [-ar]* **1.** Dövüşte yenilmek; dövülmek; yenilmek. [DLT] [KB] **2.** Dövülmüş olmak; vurulmuş olmak. [EUTS] **3.** Vurulmak. [Gabain]

ursuz, [ur-suz] *{ağız} sf.* Tembel. [DS]

urşat, [? urşat] *{ağız} sf.* Çirkin; yakışıksız. [DS]

urşuk, -ğu [ağırşak > urçuk / urşuk] *{ağız} is.* **1.** Öreke. **2.** Kirmen. [DS]

urt, [urt] *{eT} is.* İğne deliği; iğne yurdu. [DLT]

urtmak, [ört > urt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Tutuşturmak. [DS]

urtu, [ortu] *{eT} is.* Orta. [EUTS]

urturmak, [ur-mak > ur-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Vurdurmak; taş üzerine hâkkettirmek; kazıtarak yazdırmak; nakşettirmek. [ETY] [Tekin]

Uru, [uru] *{eT} is.* Şeytan adı. [EUTS]

uru, [ur-u] *{eT} is.* Bağırma çağırma. [Mühennâ]

uruba, [İt. roba] *is.* → urba.

urubar, [? urubar] *{ağız} is.* Deney; karşılaştırma. [DS]

uruc, [Ar. ʿurūc عروج] *(uru:c) {OsT} is.* → uruç.

uruç, -cu [Ar. ʿurūc عروج] *(uru:ç) is.* **1.** Yükselme; yukarı çıkma. **2.** *din.* Hz. İsa'nın, yeniden dirilişinden kırk gün sonra havarilerinin gözü önünde göğe yükselmesi olayı. **3.** Kilisenin bu olayı kutsamak üzere paskalyadan kırk gün sonra perşembe günü yaptığı yortu. **4.** Hz. İsa'nın göğe yükselişini gösteren sanat eseri. 🗗 **uruç etmek,** *Yukarı çıkmak; yükselmek.*

urug[1], [uruġ / uruk] *{eT} is.* **1.** Nesil; kuşak; soy; torunlar; döl. [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [DK] **2.** Tane; tohum; evin. [DLT] [KB] [Mühennâ] **3.** Ekin. [EUTS] [Gabain] 🗗 **urug turıg,** *{eT} Hısımlar.* [DLT]

urug[2], [ur-mak > ur-uġ] *{eT} is.* Dövüş; vuruş. [DLT]

Urugini, [Sansk. rohini] *{eT} is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

uruglamak, [uruġ-la-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Çekirdeğini çıkarmak; çekirdekten ayırmak. [DLT]

uruglanmak, [uruġ-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* (Tahıl için) tane tutmak. [DLT]

uruglug[1], [ur-mak > uruġ-luġ] *{eT} sf.* (Altın için) para olarak kesilmiş olan; sikke yapılmış. [DLT]

uruglug[2], [uruġ-luġ] *{eT} sf.* Soylu. 🗗 **uruglug tarıglıg,** *{eT} Soy sop.* [KB]

urugluk, [uruġ-luk] *{eT} sf.* **1.** (Buğday için) tohumluk olarak ayrılmış. [DLT] **2.** *is.* Soyluluk; asalet.

urugsıramak, [uruġ-sıra-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* Dölsüz kalmak. [ETY]

urugsıratmak, [uruġ-sıra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Dölsüz bırakmak; kökünü kurutmak; zürriyetsiz bırakmak; ahfadından mahrum etmek. [ETY] [Gabain] [Tekin]

urugsuz, [uruġ-suz] *{eT} sf.* Soysuz. [KB]

uruh, [Ar. rūḥ] *{ağız} is.* Ruh. [DS]

uruk[1], [uruġ / uruk اورق / اوروق / اوروق] *{eT} {eAT} is.* **1.** Soy; sülale. **2.** Hanedan. **3.** Aile. **4.** Nesil. **5.** *{OsT}* Aşiret kolu; boy; oymak. 🗗 **uruk atmak,** *{eAT} (Bitki için) filiz atmak; dallanmak; kol salmak.*

uruk[2], [ur-mak > ur-uk / urk] *{eT} is.* İp; urgan. [DLT]

uruk[3], **-ğu** [Ar. ʿırḳ > ʿurūḳ عروق] *(uru:k) {OsT} is.* **1.** Irklar. **2.** Damarlar. **3.** Kökler. **4.** *sos.* Aynı kökten çıkan ve bir başkan yönetiminde yaşayan aileler topluluğu; kabile. 🗗 **urūk-ı beşer,** *{OsT} İnsan ırkları.*

urukçul, [uruk-çul] *{ağız} is.* Arı kuşu. [DS]

uruklug, [uruk-luġ] *{eT} sf.* İpli. [DLT]

urukluk, [uruk-luk] *{eT} is.* İp yapmak için ayrılmış iplik. [DLT]

urukmak, [uru-k-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* (Hayvan için) çok çalışıp yorulmak. [DS]

urul, [ur-mak > ur-ul] *{eT} is.* Örs. [Mühennâ]

urulmak, [ör-ül-mek / or-ul-mak / ur-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* (İp vb. için) örülmek. [DLT]

urulmak, [ur-mak > ur-ul-mak اورلق] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Vurulmak; dövülmek. *{eAT} (aym)* [DLT] [KB] [Mühennâ] **2.** Kurulmak; yapılmak; vazolunmak. *{eAT} {OsT} (aym)* [DLT] [KB] [Mühennâ] **3.** *{eAT} {OsT}* Dikilmek. **4.** *{eAT}* Yüzüne vurulmak; çarpılmak. **5.** *{eAT} {OsT}* Giydirilmek; takılmak; konulmak.

Urum, [Lat. roma > Ar. rūm > urum] *öz. is. halk.* Rum. 🗗 **urum alası,** *{ağız} Bir çeşit kilim.* [DS]

urum[1], [ur-mak > ur-um ارم] *{eAT} is.* Vurum; vuruş.

urum[2], [? urum اورم] *{OsT} is.* Hacim; oylum.

urum[3], [Ar. urūm / urūme اورومه / اوروم] *(uru:m) {OsT} is.* **1.** Belirti; iz; nişane. **2.** Başın tepesi. **3.** Dip; kök. **4.** Ad kavminin mezarları.

urumday, [urumdāy] *{eT} is.* Kendisi ile ağının zararı giderilen bir taş; panzehir. [DLT]

urumunca, [urum-u-n-ca] *{ağız} zf.* Hizasınca. [DS]

Urumuki, [Sansk. urumkha] *{eT} is.* Bir şeytan adı. [EUTS]

urun[1], [orun / urun اورن] *is.* **1.** *{eAT}* Makam; mevki; yer. **2.** *{ağız}* Yüce kat. [DS]

urun[2], [uğrun > ūrun] *(u:run) {ağız} sf.* Gizli. 🗗 **urun urun,** *{ağız} İçin için.* [DS]

urunca, [urun-ca] *{ağız} is.* Emanet; vedia. [DS]

uruncak, -ğı [urun-ç-ak] *{ağız} is.* Emanet; vedia; saklam. [DS]

urunç, [urun-mak > urun-ç] *{eT} is.* Rüşvet. [DLT]

urunçak, [urun-mak > urun-ç-ak] *{eT} is.* Rehin; emanet; vedia. [EUTS] [Gabain]

urundı, [urun-mak > urun-dı] *(urundı:) {eT} is.* Anlaşmazlık; çekişme.

urunduk, -ğu [urun-duk] *{ağız} is.* Karyola. [DS]

urundulamak, [urundu-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u) -yor]* Ayıklamak; seçmek. [DS]

urungu[1]**,** [urun-mak > urun-ğū] *(urungı:) {eT} is.* Savaşçı; muharip. [EUTS]

urungu[2]**,** [Moğ. oronga] *{eT} is.* Sancak. [Gabain]

urungut, [urun-ğu-t] *{eT} is.* Savaşçı; muharip; komutan. [EUTS] [Üç İtigsizler]

urunmak[1]**,** [ur-mak > ur-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Çarpışmak; vuruşmak; [Gabain] **2.** Pişman olup dövünmek. [DLT] **3.** Dikilmek; kalkınak. [DLT]

urunmak[2]**,** [ur-mak > ur-un-mak اورنمق] *{eT} {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Takınmak. [DLT]. **2.** Örtünmek; giyinmek; sarınmak. [DLT] [KB] **3.** *{eAT} edil. f.* Konulmak; takılmak; oturtulmak.

urunt, [ur-mak > urun-t] *{eT} is.* Kavga; tecavüz; çarpışma. [EUTS] [Gabain]

urunulmak, [ur-un-ul-mak اورنلمق] *{eAT} edil. f. [-ur]* Giyinilmek.

urup[1]**, -bu** [Ar. rubʿ *(dörtte bir)*] *{ağız} is.* **1.** Arşının sekizde biri. **2.** El gergin durumda iken başparmakla işaret parmağı arasındaki uzaklık; sele; sere. **3.** Bir çeşit tahıl ölçeği. **4.** *sf.* Yarım. **5.** Dörtte bir. [DS] **urup buçuk,** *{ağız} Azar azar; perakende.* [DS]

urup[2]**, -bu** [urub] *{ağız} ünl.* Karganın, yavrusuna yem vereceği zaman çıkardığı ses. [DS]

urup[3]**, -bu** [ur-mak > ur-up / ör+ip] *{ağız} is.* Halıda ilmik sayısı. [DS]

uruplağı, [urup-lağı] *{ağız} is.* **1.** Yarım tahıl ölçeği. **2.** Tahıl ölçeğinin dörtte biri. [DS]

Urus, [Slav. Ruse > Rus > Urus اوروس] *{eAT} öz. is.* Rus.

urus[1]**,** [Ar.ʿurus عرس] *{OsT} is.* Düğün yemeği; toy.

urus[2]**,** [Ar. ʿurūṣ عروص] *(uru:s) {OsT} is.* Tarım ürünlerinin zekâtı.

urusat, [Ar. ʿurus > ʿurusāt عرسات] *(urusa:t) {OsT} is.* Düğün yemekleri.

urusbu, [Far. rūspī] *{ağız} is.* Orospu. [DS]

urusvay, [Far. rüsvāy] *{ağız} sf.* Utanılacak durumda olan. **urusvay olmak,** *{ağız}* Utanılacak duruma düşmek. [DS]

urusvayçılık, -ğı [rüsvay-cı-lık] *{ağız} is.* Utanmazlık. [DS]

uruş[1]**,** [ur-mak > ur-uş اوريش / اوروش] *{eT} {eAT} {OsT} is.* Mücadele; vuruşma; savaş; harp; vurma; vuruş. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **uruş etmek,** *{eAT} {OsT} Savaşmak; cenk etmek.*‖ **uruş kılmak,** *{eT} Savaş etmek.*‖ **uruş tokuş,** *{eT} Uğraşma; savaşma.* [DLT]‖ **uruş yarağı,** *{eAT} 1. Savaş gereçleri. 2. Savaş hazırlığı.*

uruş[2]**,** [Ar. ʿarş > ʿurūş عروش] *(uru:ş) is.* Gökler; arşlar.

uruşçu, [ur-mak > uruş-çu اوروشجی] *{eAT} is.* Savaşçı; muharip.

uruşmak, [ur-mak > ur-uş-mak اورشمق] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** Vuruşmak; dövüşmek; savaşmak. *{eAT} {OsT}. {ağız} (aynı)* [DLT] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** *{eAT} {OsT}* Hepsi birleşerek vurmak. **uruşu ölmek,** *{eAT} Çarpışa çarpışa ölmek; savaşta ölmek.*

uruşman, [ur-uş-man] *{ağız} is.* Savaşçı. [DS]

urut, [arut / urut] *{eT} sf.* (Geçen yıldan kalan ot için) kuru. [DLT]

uruturmak, [ur-u+tur-mak] *{ağız} gçsz. b. f.* (Hayvan için) koşmaya hazır olmak; eşinmek. [DS]

uruz, [Ar. ʿurūż عروض] *(uru:z) {OsT} is.* **1.** Bildirmeler; durumunu açıklamalar; arzlar. **2.** Geçici olarak gelme; arız olma.

uruzlama, [uruz-la-ma] *{ağız} is.* Ölçüsüz, gelişigüzel söz. [DS]

urva[1]**,** [uv-mak > uv-ra / urva اوروه / اوره] *{ağız} is.* **1.** Hamur açılırken yapışmaması için hamurun altına saçılan un; uğra. *{eAT} (aynı)* **2.** Çorbalık un. **3.** Çok sulu hamur. **4.** Su ve un karışımı bulamaç. **5.** Çift sürerken bulgur gibi dağılan tavlı toprak. [DS] **urva bezi,** *{ağız} İçine uğra konulan bez.* [DS]

urva[2]**, -ai** [Ar. ʿurvāʾ عرواء] *(urva:) {OsT} is. tıp.* **1.** Sıtma. **2.** Sıtmaya tutulma.

urvalamak, [urva-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Unla çorba yapmak. [DS]

urvalık, -ğı [urva-lık] *{ağız} is.* **1.** Uğra. **2.** Böreklik, baklavalık un. [DS]

urvat, [? urvat] *{ağız} is.* Değer; önem. [DS]

urve, [Ar. ʿurve عروه] *{OsT} is.* Sap; kulp; tutamak. **urve-i vuska,** *{OsT} Sağlam sap; Müslümanlık.*

urvuya, [Ar. rubʿiyye => urubiye] *{ağız} is.* Yarım Mahmudiye altını. [DS]

ury, [Ar. ʿury عری] *{OsT} is.* Çıplaklık.

urya[1]**,** [Ar. rüʾyā] *{ağız} is.* Rüya; düş. [DS]

urya[2]**,** [? urya] *{ağız} is.* İki buçuk yaşındaki dişi tay. [DS]

uryan, [Ar. ʿuryān عریان] *(urya:n) {OsT} sf.* → üryan.

uryani, [Ar. ʿuryānī عریانی] *(urya:ni:) {OsT} is.* **1.** Çıplaklık. **2.** Kabuğu pek ince olan bir tür erik.

urza[1]**,** [Ar. ʿurża عرضه] *{OsT} is.* Hedef; amaç; gaye.

urza[2], [? urza] *{ağız} is.* Yiyecek; besin; gıda; rızık. [DS]

us[1], **-su** [us اص / اوص] *{eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Akıl. [DLT] [EUTS] [DK] [Bahşayiş] **2.** Doğruyu, yanlışı ayırt ediş; rüşt. [DLT] **3.** Bilinç. [Bahşayiş] **4.** Edep; terbiye; iyi davranış. **5.** *{eAT}* Fikir; düşünce. **6.** *fel.* Duyarlılığın karşıtı olarak düşünme, anlama, kavrama yetisi; usa vurma ve çıkarımlar yapma yetisi; olaylar veya kavramlar arasında zorunlu bağıntılar kurma yetisi; bu bağlantıları algılama yetisi. 🗗 **usa vurma,** *fel. 1. Bilinen ve doğruluğu kabul gören önermelerden yeni hükümler çıkarma; akıl yürütme; muhakeme; uslamlama. 2. Akıl ve mantık süzgecinden geçirmek.* ‖ **usa vurmak,** *psikol. Bir konu hakkında iyice düşünüp taşınarak karar vermek; muhakeme etmek.* ‖ **us bahası olmak,** *{ağız} Bir olaydan, bir durumdan deneyim kazanmış olmak; aklı başına gelmek.* [DS]‖ **usdan alu,** *{eAT} Akıldan yoksun; akılsız.* ‖ **us dışı,** *1. Akla ve mantığa aykırı olan. 2. Akıl ve mantık ile kavranamayan; akıl dışı.* ‖ **us dışıcılık,** *Akıl dışıcılık.* ‖ **us dışılık,** *Akıl dışı olma durumu.* ‖ **us pahası,** *Us payı.* ‖ **us payı,** *Düşünüp taşınmadan yapılan bir davranışın kişiye ileride aynı tür davranışı bir daha göstermeme biçiminde kazandırdığı deneyim; akıl dersi; us pahası. {ağız} (aynı)* [DS] ‖ **us payı vermek,** *Akıllı davranması için gerekli deneyimi kazandırmak. {ağız} (aynı)* [DS]‖ **ussı gitmek,** *{eT} Aklını, bilincini yitirmek.* [Bahşayiş]‖ **ussu divşürmek,** *{eAT} Aklını başına toplamak.* ‖ **ussu gitmek,** *{eAT}* → usu gitmek.‖ **usu azmak,** *{eAT} Çıldırmak.* ‖ **usu gitmek,** *1. Aklını yitirmek. 2. {ağız} Başı dönmek.* [DS]

us[2], [us] *{ağız} sf.* **1.** Sessiz; yavaş. **2.** Özenli. **3.** *is.* Sessizlik. [DS] 🗗 **us yürümek,** *{ağız} Ses çıkarmadan yürümek; yavaş yürümek.* [DS]

us[3], [us] *{ağız} is.* Yarar; çıkar. [DS]

us[4], [us] *{eT} is.* **1.** Kuyruk sokumu. [ETY] **2.** Atın kuyruğu. [ETY]

us[5], [us] *{eT} is.* Akbaba, kerkenez gibi leş yiyici kuş. [DLT]

usag, [us-mak > us-a-ġ] *{eT} sf.* Susuz(luk). [EUTS]

usa, [Ar. ġussa] *{ağız} is.* Tasa; üzüntü. [DS]

usaba, [? usaba] *{ağız} is.* Toprak çömlek. [DS]

usak[1], [us-mak > us-a-k] *{eT} is.* Susuzluk. [Clauson]

usak[2], [us-a-k] *{ağız} is.* Kuzusu ölen sağmal koyun. [DS]

usal[1], [*osā-mak > osā-l / usā-l اوصال] *{eT} sf.* **1.** Gamsız; kedersiz; keyifli. [EUTS] **2.** İhmalkâr. **3.** Gafil. [KB] 🗗 **usal kişi,** *{eT} Gafil; iş bilmeyen.* [DLT] 🗗 **usal olmak,** *{eAT} Gevşek davranmak; ihmal etmek.*

usal[2], [usa-l اوصال] *{eAT} sf.* Hesaba katılmayacak derecede önemsiz; ihmal edilebilir.

usallık, [usal-lık] *{eT} is.* Gafillik.

usamak, [*osā-mak / usā-mak] *(usa:mak) gçsz. f. [-r]* **1.** *{eT}* Bıkmak. **2.** *{ağız}* Tasalanmak; kederlenmek. [DS]

usamak, [usā-mak] *(usa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Uzamak. [EUTS]

usan, [*osā-mak > usā-n / usa-iñ اوصاك / اوسان] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** Gevşek; tembel. **2.** İsteksiz. **3.** Gafil. 🗗 **usan gelmek,** *{OsT} Bıkkınlık gelmek; usanç duymak.* ‖ **usañ olmak,** *{eAT} 1. Bıkmak. 2. Dalgınlık göstermek; gaflet etmek; ihtiyatsız bulunmak. 3. Gevşek davranmak.* ‖ **usañ tutmak,** *{eAT} Gevşek tutmak; gevşeklik göstermek; ihmal etmek.* ‖ **usan vermek,** *{eAT} Usanç vermek; usandırmak.*

usanç, -cı [us-an-ç] *is.* **1.** Usanma duygusu; bıkkınlık; bezginlik duygusu. **2.** *sf.* Bıktıran; usandıran. **3.** *eski.* Usanan; bıkan. 🗗 **usanç getirmek,** *Usanç duyulacak duruma gelmek; usanmak.* ‖ **usanç vermek,** *Bıktırmak; usandırmak.*

usançlık, -ğı [usanç-lık] *is.* Usanma durumunda olma; bıkkınlık; bezginlik. 🗗 **usançlık getirmek,** *Tamamen bıkmak; iyice usanmak.*

usandırıcı, [us-an-dır-ıcı] *sf.* **1.** Uzama, yineleme gibi sebeplerle insana usanç veren; usandıran; bıktıran. **2.** (Kişi için) rahatsızlık veren; can sıkılmasına sebep olan; bıktıran; bezdiren.

usandırma, [us-an-dır-ma] *is.* Usandırmak eylemi; bıktırma; bezdirme.

usandırmak, [us-an-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* (Kişi için) usanmasına, bıkmasına, bezmesine neden olmak; bezdirmek; bıktırmak.

usandurmak, [usa-n-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Bıktırmak. [KB]

usangan, [us-an-gan] *{ağız} is.* Çabuk usanan. [DS]

usangın, [us-an-gın] *{ağız} sf.* Usanmış; bıkmış; bıkkın; bezgin. [DS]

usangınlık, -ğı [usan-gın-lık] *{ağız} is.* Bezginlik; bıkkınlık. 🗗 **usangınlık gelmek,** *{ağız} Bıkkınlık, bezginlik gelmek.* [DS]

usanılma, [usan-ıl-ma] *is.* Usanılmak eylemi.

usanılmak, [us-an-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Usanmak eylemi oluşmak; bıkılmak; bezilmek.

usang, [usañ اوصاك] *(usañ) {eAT} {OsT} is.* **1.** Bıkkınlık. **2.** İhmal; gaflet. **3.** İhtiyatsızlık. 🗗 **usañ olmak,** *{eAT} {OsT} 1. Bıkmak; usanmak. 2. İhmal etmek.* ‖ **usañ tutmak,** *{eAT} {OsT}* → usañ olmak.

usanglık, [usañ-lık اسكلق / اساكلق] *{eAT} {OsT} is.* Tembellik; gafillik; gevşeklik; ihmal.

usanma, [us-an-ma] *is.* Usanmak eylemi.

usanmak[1], [*eT.* *osā-mak > usa-n-mak] *dönşl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Bir şeyin uzamasından ya da yinelenmesinden dolayı canı sıkılır olmak; bıkkınlık gelmiş olmak; katlanamaz olmak; bezmek; bıkmak. *{eT} {eAT} (aynı)* [Mühennâ] **2.** *{eAT}* Doymak. [DK] **3.** (Kişi için) varlığından ve davranışlarından rahat-

sız olur duruma gelmek. **4.** *{eT}* Gafil olmak; gaflet etmek. [KB] [Mühennâ]

usanmak[2], [us > us-ā-mak > us-a-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ır]* İnanmak; itimat etmek. [EUTS]

usanmak[3], [us-mak > us-an-mak] *{eT} gçsz. f. [-ır]* Susamak. [EUTS]

usantı, [usan-tı / usa-ntı] *is.* Usanma durumu; bıkma; usanç.

usar, [u-mak *(muktedir olmak)* > u-sar] *{eT} zf.* Muktedir olursa; gücü yeterse. [EUTS]

usare, [Ar. ʿuṣāre عصاره] *(usa:re) {OsT} is. biy.* Öz su. ◻ **usāre-i hücreviye,** *{OsT} bot. Hücre öz suyu.*|| **usāre-i ineb,** *{OsT} Üzüm suyu; şıra.*|| **usāre-i mi'deviye,** *{OsT} Mide salgısı.*|| **usāre-i müstahzara,** *{OsT} bot. Ongun besi suyu.*|| **usāre-i nevātiye,** *{OsT} bot. Çekirdek öz suyu.*||

usareli, [usare-li] *(usa:reli) sf.* Öz suyu bulunan; öz suyu çıkan; öz su salgılayan.

usat, [Ar. ʿāṣī > ʿuṣāt عصات] *(usa:t) {OsT} is.* **1.** Asiler; baş kaldıranlar. **2.** Zorbalar. **3.** Günahkârlar.

usayık, [usāyuk / usāyık] *(usa:yık) {eT} sf.* Gafil. [Mühennâ]

usayuk, [*osā-mak > osāñ-uk / osān-yok / us-āyuk] *(usa:yuk) {eT} sf.* Gafil. [DLT] [KB]

usbad, [Tibet. sbad / spad] *{eT} is.* İlaç olarak kullanılan bir bitki. [EUTS]

usban, [Tibet. sbad / spad] *{eT} is.* → usbad.

usbarı, [Başk. döş+pörü / aş+pöri [Atalay] / Far. ? [Clauson]] *{eT} is.* Üzerine şeker dökülerek yenen, külde pişirilip yağ üzerine doğranan ekmek.

usbu, -u'ı Ar. aṣābiʿ > uṣbuʿ اصبع] *{OsT} is. anat.* Parmak.

usca, [us-ca] *(u'sca) {ağız} zf.* Yavaşça; sessizce. [DS]

usçu, [us-çu] *is.* **1.** Akılcı. **2.** Aklını kullanmasını bilen kimse. **3.** *fel.* Usçuluk yanlısı olan kimse; rasyonalist.

usçuluk,-ğu [us-çu-luk] *is. fel.* **1.** Doğruluğun ölçütünü duyularla değil tümdengelimci bir akıl yürütme ile çıkarmalarda bulunan öğretilerin genel adı; rasyonalizm; akılcılık; akliye. **2.** Aklın verileri dışında hiçbir şeye inanınama durumu; akliye; rasyonalizm. **3.** Evrensel bilginin deneylerden değil sadece aklın verileri ile çıkartılabileceğini savunan görüş; akılcılık.

usdacı, [us-dacı] *{eT} is.* Kurtarıcı; halaskâr. [EUTS]

usdun, [? usdun] *{ağız} is.* Çatı yapımında kullanılan kalın direk. [DS]

usdura, [Far. üsdüre] *{ağız} is.* Ustura. [DS]

usefa, -ai [Ar. ʿasīf > ʿusefāʾ عسفا] *(usefa:) {OsT} is.* **1.** Irgatlar. **2.** Çiftçiler.

useyb, [Ar. ʿuṣeyb عصيب] *{OsT} is. anat.* Gelişmiş omurgalılarda embriyon eklentisi; alantoit.

useybat, [Ar. ʿuṣeybe > ʿuṣeybāt عصيبات] *(useyba:t) {OsT} is. bot.* Yapraklardaki küçük damarlar. ◻ **useybāt-ı ūlā,** *{OsT} bot. Yaprağı ikiye bölen damarlar.*|| **useybāt-ı sāniye,** *{OsT} bot. İkincil yaprak damarları.*|| **useybāt-ı sālise,** *{OsT} bot. Üçüncül yaprak damarları.*

useybe, [Ar. ʿuṣeybe عصيبه] *{OsT} is. bot.* Yaprak damarı.

useyle, [Ar. ʿuseyle عسيله] *{OsT} is.* **1.** Bal kadar tatlı olan küçük bir nesne. **2.** Cinsel ilişki.

useyye, [Ar. ʿuṣeyye عصيه] *{OsT} is.* Çomak; cop.

usfur[1], [Ar. ʿuṣfūr عصفور] *{OsT} (usfu:r) is.* Serçe kuşu.

usfur[2], [Ar. āṣfūr آصفور / āṣpūr آصپور => ʿuṣfūr] *{eT} is.* **1.** Yalancı safran; aspur, *(Carthamus tinctorius).* [Bahşayiş] **2.** Bu bitkini çiçeklerinden elde edilen kırmızı boya. [Bahşayiş] **3.** Çiçek halindeki safran. [Bahşayiş] ◻ **usfur renklü,** *{eT} Kırmızıya yakın sarı; safran sarısı.* [Bahşayiş]

usgura, [? üsküre / usgura] *{ağız} is.* Topraktan yapılma çorba tası. [DS]

ushuru, [İng. scarev] *is.* → uskuru.

usıç, [us-īç] *{eT} sf.* Tehlikeli. [ETY]

usıtgan, [us-ıt-ġān] *(usıtga:h) {eT} sf.* Susatan; çok susatan. [DLT]

usıtmak, [us-mak > us-ıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ır]* Susatmak. [DLT]

usik, [Çin. tsū *(harf)* / Soğd. wjk'k => ujik / usik / üjük] *{eT} is.* Hece; harf. [EUTS]

uskada, [Tibet. sbad / spad] *{eT} is.* İlaç olarak kullanılan bir bitki. [EUTS]

uskuf, [Yun. skuphia] *{ağız} is.* İpekli kadın elbisesi. [DS]

uskufa, [Yun. skuphia] *is.* **1.** Tayfaların başlarına giydiği eski bir külah çeşidi. **2.** Ticaret gemilerinde, tonoz demiri atmaya yarar küçük filika. **3.** *{ağız}* → uskuf. [DS]

uskuk, [us-(u)k-uk ?] *{eT} is.* Kunduracı bıçkısı. [Mühennâ]

uskumru, [Yun. skombrus] *(usku'mru) is. zool.* **1.** Uskumrugillerden, sıcak ve ılık denizlerde yaşayan, boyu kırk santime kadar varan, sürüler hâlinde yaşayan, aralık ayından mart başına kadar avlanan, siyah etli oldukça sindirimi zor kemikli balık, *(Scomber scombrus).* **2.** *argo.* Geçimini, birlikte olduğu hayat kadınının parası ile sürdüren erkek; jigolo. ◻ **uskumru çaparisi,** *Daha çok uskumru avında kullanılan bir tür olta.*|| **uskumru dolması,** *Uskumrudan yapılan bir tür balık dolması.*|| **uskumru pilakisi,** *Kılçığı temizlenmiş ve doğranmış uskumru etlerinin bir tepside soğan ve maydanoz katılarak çok az ateşte pişirilmesi ile yapılan ye-*

mek.|| **uskumru yahnisi,** *Kılçıkları temizlenmiş ve doğranmış uskumru etine soğan, salça ve su katılarak yapılan bir yemek.*

uskumrugiller, [uskumru-gil-ler] *is. zool.* Örnek türü uskumru olan, sıcak ve ılık denizlerde yaşayan, mekik biçimli vücutları ve güçlü kuyrukları olan, kuyruk altı yüzgeçlerinden sonra pinullaları bulunan kemikli balıklar familyası, *(scombridae).*

uskumrumsugiller, [uskumru-msu-giller] *is. zool.* Sıcak ve ılık denizlerin üst kesimlerinde yaşayan, örnek hayvanı kırlangıç balığı ve zargana olan, kemikli balıklar takımından kefaller alt takımına giren kemikli balıklar familyası, *(Scombresdcidae).*

uskun, [us-mak > us-kun] *{eT} is.* Sarımsak; soğan. [EUTS] [Gabain]

uskuna, [İng. sconner] *is. dnz.* Pruva direğine kare, grandi direğine yan yelkenleri çekilen iki direkli yelkenli.

uskundura, [İt. scontro] *(usku'ndura) is. dnz.* Pervane çıkmaları.

uskup, [Üsküp > uskuf / uskufa] *{ağız} is.* İpekli kadın elbisesi. [DS]

uskupador, [İt. scopatore] *is. dnz.* Temizlik yapmak üzere görevlendirilmiş tayfa.

uskur, [İng. screw] *is. dnz.* Pervane.

uskuru[1], [? üsküre / uskura] *{ağız} is.* Topraktan yapılmış çorba tası. [DS]

uskuru[2], [İng. screw] *is.* **1.** Cıvata ve somunlardaki yiv. **2.** Yuvarlak çubuklar üzerine açılan helezonlu dişlere verilen ad.

uskurufa, [Yun. skhropha] *{ağız} is.* Bir tür domuz. [DS]

uskut, [Ar. sükūt => uskut] *{ağız} sf.* Sessiz; uslu. [DS]

uskuta, [İt. scota] *(usku'ta) is.* Yelkenleri açmak ya da rüzgâr alan yakalarını sabitleştirmekte kullanılan donanım ipleri.

uslamak[1], [us > us-lā-mak] *(usla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Anlamak; hayrı şerden ayırt etmek. [DLT]

uslamak[2], [us > us-lā-mak] *(usla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Akbaba gibi saldırmak. [Clauson]

uslamlama, [us-la-m-la-ma] *is.* **1.** Akıl yürütme; usa vurma. **2.** *fel.* Zekânın bireşimci yetisinin ürünü olarak belirli verilerden yola çıkarak bir sonuca ulaşma işlemi.

uslamlamak, [us-la-m-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Uşa vurmak; akıl yürütmek.

uslanma, [us-la-n-ma] *is.* Uslanmak eylemi.

uslanmak, [us-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Kişi için) hoş karşılanmayan davranışlarından, uçarılıklarından vazgeçmek. **2.** (Çocuk için) yaramazlığı bırakmak. **3.** Söz dinler olmak. **4.** (Hayvanlar için) uysallaşmak; sakinleşmek. **5.** Herhangi bir olumsuz davranıştan, olaydan ders almak; aklı başına gelmek; akıllanmak. **6.** *{ağız}* Eğitilmiş olmak; büyümek. [DS]

uslayu, [uslā-mak > uslā-yu] *(usla:yu) {eT} zf.* (Saldırmak; davranmak) akbaba gibi. [DLT]

uslu[1], [us-lu] *sf.* **1.** Toplumu ve çevresini rahatsız etmeyen; edepli; müeddep. **2.** (Çocuk için) yaramazlık etmeyen; söz dinleyen. **3.** (Hayvan için) huysuz olmayan; sakin. **4.** Akıllı; zeki. **5.** *{ağız}* Sözü dinlenir yaşlı. [DS] 🗗 **uslu akıllı,** *Olgun ve ağırbaşlı olan kimse.*|| **uslu durmak,** *Zarar verici davranışlarda bulunmamak; yaramazlık etmemek.*|| **uslu oturmak,** *(Çocuk için) yaramazlık etmeden oturmak, durmak.*|| **uslu uslu,** *Uslu olarak; uslu biçimde.*

uslu[2], [us-luġ > us-lu] *{eT} sf.* Akıllı; bilinçli. [Bahşayiş]

uslubiber, [uslu+biber] *{ağız} is.* Karabiber. [DS]

usluc, [Ar. ʿuslüc عسلوج] *(uslu:c) {OsT} is.* Yeni belirmiş ağaç budağı.

usluk, -ğu [us-luk] *{ağız}* Bilinç. 🗗 **usluğu çekilmek** (geçmek / gitmek / kaçmak), *{ağız} Bayılmak; içi geçmek.* [DS]

uslug, [us > us-luġ] *{eT} sf.* İyiyi kötüden ayırt edebilen; sağlam kararlı. [Clauson]

usluluk, -ğu [us-lu-luk] *is.* Uslu olma durumu.

uslup[1], **-bu** [? uslup] *{ağız} sf.* Akıllı. [DS]

uslup[2], **-bu** [Ar. uştuble / üstübü] *{ağız} is.* Gaza batırılmış paçavra. [DS]

usluplu, [uslup-lu] *{ağız} is.* Uslu; terbiyeli. [DS]

uslurak, -ğı [uslu-rak] *{ağız} sf.* Biraz uslu; usluca. [DS]

usmak[1], [us-mak / suv-sā-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Susamak. [DLT] [EUTS] [KB]

usmak[2], [us > us-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Sanmak; ummak. *{eAT} (aym)* [DLT] [DK] **2.** Kastetmek. [Mühennâ] **3.** *{eAT} {ağız}* Kıyas etmek; ölçmek. [DS] **4.** *{eAT}* Benzetmek. **5.** *{ağız}* Akıl etmek.[DS]

usmak[3], [us-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Bıkmak; usanmak. [DS]

usmak[4], [us-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Ummak. [DS]

usmak[5], [us-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Susmak. [DS]

Usmanî, [Ar. ʿuṣmānī عثمانی] *(usma:ni:) {OsT} is.* **1.** Osmanlıya ilişkin. **2.** Hz. Osman'a ait.

Usmaniyan, [Ar. ʿuṣmāniyān عثمانیان] *(usma:niya:n) {OsT} is.* Osman Oğulları; Osmanlılar.

usmuh, [Ar. uşmūḫ اصموخ] *(usmu:h) is.* **1.** Kulak. **2.** Kulak deliği.

usmuk, -ğu [us-muk] *{ağız} sf.* Utangaç. [DS]

usnatmak, [ösnē-mek > ösne-t-mek / usna-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Benzetmek. [DLT]

usot, [ıssı+ot > isot / usot] *{ağız} is.* Yeşil biber. [DS]

usr, [Ar. ʿusr عسر] *{OsT} is.* **1.** Zorluk; güçlük. **2.** Darlık; sıkıntı. **3.** Zor iş. 🗗 **usrü'l-bevl,** *{OsT} Sidik zoru.*|| **usrü'n-nefes,** *{OsT} Nefes darlığı.*

usret, [Ar. ʿusr > ʿusret عسرت] *{OsT} is.* Zorluk; güçlük; sıkıntı. ◻ **usret-i bel',** *{OsT} tıp. Yutma zorluğu.*‖ **usret-i bevl,** *{OsT} tıp. Sidik zoru.*‖ **usret-i hayz,** *{OsT} tıp. Aybaşı bozukluğu.*‖ **usret-i hazm,** *{OsT} tıp. Sindirim güçlüğü.*‖ **usret-i teneffüs,** *{OsT} tıp. Nefes darlığı.*

usrık, [us-rı-k] *{eT} sf.* Uyuklayan. [DLT] [KB]

ussal, [us-sal] *sf.* **1.** Akla uygun. **2.** Yalnız akla dayanan; aklî; rasyonel.

ussallaştırma, [us-sal-laş-tır-ma] *is.* Herhangi bir işi ya da davranışı akla uygun hâle getirme; aklileştirme; rasyonelleştirme.

ussallık,-ğı [us-sal-lık] *is.* **1.** Akla dayanan şeyin niteliği; rasyonalite. **2.** Bir amaca en etkin ve uygun biçimde ulaştıracak olan araçları kullanmayı gerektiren tutum.

usta, [Far. üstād اوستاد] *is.* **1.** Belli bir çıraklık ve kalfalık dönemini geçirdikten sonra bir işi veya zanaatı çok iyi öğrenmiş olan ve bu işi kendi başına yapabilen kimse. **2.** Sanat, zanaat öğreticisi. **3.** Bir zanaatı başarı ile yapabilen ve başkalarına öğreten kimsenin unvanı; zanaatçının sanı. **4.** Üstün bir yeteneğe ve bilgiye sahip olan; bunu başkalarına öğretebilen ve onlara önderlik etmiş olan kimse. **5.** Büyük sanatçı; büyük yazar. **6.** *eski.* Selatin meyhanelerinde çalışan garsonlara verilen ad. **7.** Yeniçeri ocağında görevleri aşçıbaşılık olan küçük rütbeli subaylara verilen ad. **8.** Eskiden, genç kızları evine kabul ederek dikiş nakış öğreten kadın. **9.** İmparatorluk döneminde saraydaki hizmetli ve cariyelerin kıdemlilerine verilen unvan. **10.** Bir okul kuran ve belli bir üne ulaşmış olan sanatçılara eskiden verilen unvan. **11.** *sf.* Yaptığı işi iyi bilen; yetkin; eli uz; işinin eri; becerikli; mahir. **12.** Başkaları ile olan ilişkilerinde zekice davranan, ilişkileri zekice yürüten. **13.** *mecaz.* Akıl veren; akıl öğreten. **14.** *{ağız}* Düzenci; hileci: alcı. [DS] ◻ **usta çıkmak,** *{ağız} Bir zanaatı, bir ustanın yanında çalışarak öğrenip usta olmak; ustalık kazanmak.* [DS]‖ **usta elinden çıkmak,** *(Bir iş için) işi bilen, uzman bir usta tarafından yapılmak; usta işi olmak.*‖ **usta er,** *as. Temel eğitimi tamamlamış muvazzaf asker.*‖ **usta işi,** *Usta bir kimsenin yaptığı hemen belli olan iş.*‖ (bir şeyin, işin) **ustası olmak,** *O işi çok iyi yapmak; çok iyi bilmek.*‖ **ustaya gitmek,** *{ağız} Zanaat etmek için bir usta yanına sürekli gitmek.* [DS]‖ **ustaya virmek** (vermek), *(Çocuğu için) zanaat öğrenmesi için bir usta yanına vermek; çıraklığa vermek.*

ustabaşı, [usta+baş-ı] *is.* **1.** Bir atölyede çalışan usta ve işçileri yöneten, onlara yol gösteren usta. **2.** İnşaatta çalışan işçi ve ustaları gözetim ve denetim altında tutmakla görevli kimse.

ustaca, [usta-ca] *(usta'ca) zf.* **1.** Ustaya yakışır biçimde; usta olan bir kimseye yakışır beceriyle. **2.** Kurnazlıkla.

ustad, [Far. üstād اوستاد] *{OsT} is.* → üstat / üstad.

ustah, [Far. üstāḫ اوستاخ] *{OsT}is.* → üstah.

ustalaşma, [usta-la-ş-ma] *is.* Ustalaşmak eylemi.

ustalaşmak, [usta-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Usta durumuna gelmek; usta olmak. **2.** Yaptığı işi ve zanaatı iyi öğrenmek, iyi yapabilmek. **3.** Yaptığı iş ile ilgili olarak geniş bilgi ve beceri edinmek.

ustalık, -ğı [usta-lık] *is.* **1.** Usta olma durumu. **2.** Ustanın yaptığı iş karşılığı aldığı ücret. **3.** Bir tekniği ya da sanatı başarı ile uygulama becerisi; işteki üstünlük; el uzluğu; maharet. **4.** Usta bir kimsenin iş yapış niteliği ya da davranışı. **5.** Kurnazlık; düzencilik. *{ağız} (aymı)* [DS]

ustalıkla, [usta-lık-la] *(ustalı'kla) zf.* **1.** Büyük bir beceri göstererek; ustaca. **2.** Kurnazca.

ustalıklı, [usta-lık-lı] *sf.* **1.** Ustalıkla yapılmış ya da düşünülmüş olan. **2.** *{ağız}* Şeytanca bir ustalıkla yapılmış iş veya davranış. [DS]

ustam, [Far. üstām اوستام] *{OsT} is.* **1.** Altın, gümüş gibi değerli madenden yapılmış eyer ve üzengi. **2.** *sf.* Güvenilir; emin.

ustaz, [Far. üstāẕ اوستاذ] *{eT} sf.* Derin bilgili; bilgin; üstat. [Bahşayiş]

ustuble, [Ar. uṣṭuble اصطبله] *{OsT} is.* Üstüpü.

ustubu, [Ar. uṣṭuble] *{ağız} is.* Ketenin işe yaramayan çöpü. [DS]

ustuful, [? ustuful] *{ağız} is.* Anlaşma; uyuşma. ◻ **ustuful olmak,** *{ağız} Anlaşmak; uyum sağlamak.* [DS]

ustul, [Rus. stol] *{ağız} is.* Masa. [DS]

ustuluk, -ğu [üst > üst-lük] *{ağız} is.* Kağnıda, teker üstündeki bölüm. [DS]

ustumme, [Ar. uṣṭumme اصطمه] *is.* İnsanın ırkı ve nesebi.

ustun[1], [Far. sütūn / üstūn] *{ağız} is.* **1.** Yapılarda çatının ortasına konan ve makasları bağlayan ana direk; mertek. **2.** Kereste. **3.** Sergen; raf. **4.** Tavana dayanak olarak duvara yatay çakılan ağaçlar. **5.** Tavan tahtası. [DS]

ustun[2], [us > us-tun] *{ağız} is.* Kaba ve anlayışsız kimse. [DS]

ustunç, -cu [İt. astuccia *(kılıf)*] *is.* Bir koruyucu içinde taşınabilir cerrah aletleri.

ustura, [Far. üstüre] *is.* **1.** Tıraş olmakta kullanılan, keskin ağızlı açılır kapanır çelik bıçak. **2.** *argo.* Yalan; palavra. ◻ **ustura çalıştırmak,** *argo. Yalan söylemek; palavra atmak.*‖ **ustura taşı,** *Ustura bilemekte kullanılan bileği taşının yapıldığı bir tür sert jest.*‖ **ustura tutunmak,** *Vücudun kimi yerlerindeki kılları ustura ya da jiletle temizlemek.*

usturlab, [Yun. astrolabion > Ar. uṣṭurlāb اسطرلاب] *(usturlâ:b) {OsT} is.* → usturlap.

usturlap, -bı [Yun. astrolabion/Ar. usṭurlāb اسطرلاب] *(usturlâ:p) is.* Gök cisimlerinin yüksekliğini ölçmekte kullanılan aygıt.

usturmaça, [İt. strumazza] *(usturma'ça) is. dnz.* Deniz araçlarının rıhtım ya da iskeleye yanaşmaları sırasında çarpmaları önlemek için araya konulan lastik, tahta, plastik vb.nden yapılma yastık.

usturmak, [us-mak > us-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Çocuk büyütmek. [DS]

usturpa, [İt. stroppa] *(ustu'rpa) is. dnz.* **1.** İnce bir halatın ucuna bir kurşun parçası bağlanarak yapılan bir tür kırbaç. **2.** Gemilerde temizlik işlerinde kullanılan, bez ya da kaba kenevir liflerinden yapılmış halat parçası.

usturup, [Ar. üslūb => usturup] *{ağız} is.* **1.** Dürüst davranış. **2.** Ustalık. [DS]

usturuplu, [usturup-lu] *sf.* **1.** Derli toplu; düzenli; uygun. **2.** *zf.* Ustalıklı biçimde; ustaca.

usu, [su > usu] *{ağız} is.* Su. [DS]

usubet, [Ar. aṣabe > ʿuṣübet عصوبت] *(usu:bet) {OsT} is.* Akrabalık.

usug, [us > us-uġ] *{eT} is.* Zekâ. [Mühennâ]

usukmak[1]**,** [us-mak[1] > us-uk-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Susamak. [DLT]

usukmak[2]**,** [us > us-uk-mak اوصقمق] *{OsT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Aklı erecek çağa gelmek; akıllanmak; uslanmak. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* Bir suçtan, öfkeden sonra sessizleşmek; uslu görünmek. [DS] **3.** *{ağız}* Ağrısı azalmak; ağrısı dinmek. [DS] **4.** Susmak. **5.** *{ağız}* Şaşkınlıktan susup kalmak; konuşamamak. [DS]

usukmak[3] [usuk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Hafiflemek; yeğnileşmek. [DS]

usul[1]**,** [us > us-u-l ? اصول] *{eAT} {ağız} sf.* Yakışıklı; göze hoş gelen; uyumlu. [DS] 🗗 **usul boy,** *{OsT} Yakışıklı ve düzgün vücuda sahip boy.*|| **usul usul,** *Usulca.*

usul[2]**, -lü** [Ar. aṣl > uṣūl اصول] *(usu:l) {OsT} is.* **1.** Bir amaca ulaşmak için güdülen yol; tutulan yol; izlenen yöntem. **2.** Bilimde sonuca ulaşmak için izlenen teknik; metot. **3.** *mecaz.* Yol; yöntem. **4.** Biçim; tarz. **5.** *müz.* Türk sanat müziğinde tempoya verilen ad. **6.** Gereğine uygun, nazikçe tavır. **7.** *huk.* Bir hukuksal işlemin yürütülmesi sırasında uyulması gereken biçimsel kural. **8.** *sf.* Yavaş; alçak olarak. 🗗 **usūl erkân,** *{OsT} Yol yöntem.*|| **usūl hukuku,** *{OsT} huk. Yargılama işlemlerini düzenleyen hukuk dalı.*|| **usūl-i aşere,** *{OsT} tasvf. Salikin Allah yolunda ilerleyişi sırasında uyması gereken on kural (tövbe, züht, tevekkül, kanaat, uzlet, zikir, teveccüh, sabır, murakabe, rıza) ya da aşması gereken on makam.*|| **usūl-i fıkıh,** *{OsT} fikh. Fıkıh biliminin kurallarından, yöntemlerinden bahseden bilim; fıkıh metodolojisi.*|| **usūl-i muzāafa,** *{OsT} İtalyan usulü defter tutma.*|| **usūl-i terbiye-i mevāşî,** *{OsT} tarım. Zootekni.*|| **usul tutmak,** *Dümtekle tempo tutmak.*

usul[3]**, -lü** [Ar. aṣl > uṣūl اصول] *(usu:l) {OsT} is.* **1.** Üst soylar; ana ya da baba tarafından atalar. **2.** Kökler; asıllar. 🗗 **usūl ve fürū,** *{OsT} Üst soylar ve alt soylar.*

usul[4]**,** [? usul] *{ağız} is.* Kadınların kıldıkları sabah namazı. [DS]

usulca, [usul-ca] *(usu'lca) zf.* **1.** Yavaşça. **2.** Sessiz olarak. **3.** *{ağız}* Yöntemiyle; yoluyla. [DS]

usulcacık, [usul-ca-cık] *(usu'lcacık) zf.* **1.** Yavaşça; yavaşçacık. **2.** Kendini belli etmeden; sessizce.

usulcacım, [usul-ca-cım] *{ağız} zf.* Usulcacık. [DS]

usulce, [usul-ce] *(usu'lce) zf.* Usul yönünden.

usuldan, [usul-dan] *zf.* Yavaş olarak; yavaşça; sessizce.

usulen, [Ar. uṣūl > uṣūlen اصولاً] *(usu:len) {OsT} zf.* **1.** Kuralına uygun olsun diye; kural gereği; usul gereği. **2.** Âdet yerini bulsun diye; şeklen.

usuli, [Ar. uṣūl > uṣūlī/ uṣüliye اصولیه / اصولی] *(usu:li:) {OsT} sf.* Usule ait; usul ile ilgili.

usuliyat, [Ar. uṣūlī > uṣūliyāt اصولیات] *(usu:liya:t) {OsT} is.* Yöntem bilimi.

usuliyun, [Ar. uṣülī > uṣüliyyün اصولیون] *(usu:liyu:n) {OsT} is.* **1.** Fıkıh ve hadis bilginleri. **2.** Metodistler.

usullacık, [usul-ca-cık > usullacık] *(usu'llacık) {ağız} zf.* Usulcacık. [DS]

usullu, [usul-lu اوصوللو] *{eAT} sf.* Uslu; yol yordam bilir; kibar.

usulsüz, [usul-süz] *sf.* **1.** Yönteme uygun olmayan; usul dışı; kurala aykırı. **2.** Yasalara aykırı; yolsuz.

usulsüzlük,-ğü [usul-süz-lük] *is.* **1.** Yönteme ve kurallara aykırı olma durumu; kurala aykırılık. **2.** Yasaya aykırılık; yolsuzluk.

usuluk, -ğu [usu-luk] *{ağız} is.* Gücünü tam gösterme. [DS]

usumuna, [us-um-u-n-a] *{ağız} zf.* Yersiz; gereksiz; boş yere. [DS]

usun, [uzun / usun] *{eT} sf.* Uzun; daimî. [EUTS]

usunmak, [us-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Hafiflemek; yeğnilmek. [DS]

usur, [Ar. ʿuṣür عصور] *(usu:r) {OsT} is.* Yüzyıllar; asırlar.

us'us, [Ar. ʿuṣʿuṣ عصعص] *{OsT} is. anat.* Kuyruk sokumu.

usuz, [ū > ü-suz] *(u:suz) {eT} sf.* Uykusuz. [DLT]

-uş-, [-ş- / -iş- / -ış- / -uş- / -üş-] *yap. e.* → -ş-.

-uş, [-ş / -iş / -ış / -uş / -üş] *yap. e.* → -ş.

uş[1], [uş] *{eT} ünl.* Sığır sularken söylenir. 🗗 **uş uş,** *{eT} Öküzü suvarmak için söylenen söz.* [DLT]

uş[2], [uş / oş] *{eT} is.* Ağaç, dal, boynuz gibi şeylerin özü; öz. [DLT] 🗗 **müngüz uşı,** *{eT} Boynuz özü.* [DLT]

uş[3], [oş / uş] *{eT} zf.* **1.** Şimdi; işte. *{eAT} (aymı)* [DLT] [KB] **2.** Bu; şu; işbu. [DK] **3.** Gibi. [DLT] [KB]

uş[4], [uş] *{ağız} ünl.* Şaşkınlık, imrenme ve üzüntü bildirir. [DS]

uş[5], [uş] *{ağız} sf.* Kötü. [DS]

uş[6], **-şşu** [Ar. ʿuşş عش] *{OsT} is.* Kuş yuvası.

uşacık, -ğı [uşak > uşa(k)-cık اوشاجق / اوشجق] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Küçük çocuk. **2.** *sf.* Küçük; ufacık.

uşacuh, [uşak > uşacuḫ اوشاجوخ] *{eAT} sf.* → uşacuk.

uşacuk, [uşak > uşa(k)-cuk اوشاجق] *{eT} {eAT} {OsT} sf.* Çok küçük; küçücük. [Bahşayiş] 🗗 **uşacuk eygü,** *{eT} Küçük ve kısa kaburga.* [Bahşayiş]

uşağki, [uşak+ki اوشاغکی] *{eAT} zf.* Çocukluktaki.

uşak[1], [uşak] *{ağız} ünl. "Hey, bura bak!"* anlamında seslenme ünlemi. [DS]

uşak[2], [uv-mak > uvşā-mak > uvşā-k / uşak اوشاق / اوشق] *{eT} {eAT} {OsT} sf.* **1.** Küçük; ufak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] **2.** *is.* Küçük çocuk; çocuk. [Mühennâ] [DK] 🗗 **uşak balık,** *{eT} Küçük balık.* [Mühennâ]|| **uşak devşek,** *{eAT} {OsT} {ağız} 1. Çoluk çocuk. 2. Küçümsenen kimseler; kul; köle.* [DS] *3. Ufak tefek.* || **uşak evi,** *{ağız} Rahim; döl yatağı.* [DS]|| **uşak nakışlu,** *{eT} Küçük süsleri olan.* [Bahşayiş]|| **uşak oglan,** *{eT} Küçük çocuk.* [DLT]|| **uşak otuñ,** *{eT} Küçük odun; odun kırıntıları.* [DLT]

uşak[3], [uşak] *{eT} is.* Kov; kovuculuk; dedikodu; kovucu. [DLT] [KB] [Mühennâ] 🗗 **uşak söz,** *{eT} Kovu olarak söylenen söz.* [DLT]

uşak[4], **-ğı** [*eT.* uşak] *is.* **1.** Bir bölgenin halkından olan kişi. **2.** Para ile tutulmuş erkek hizmetçi. **3.** Bir kimsenin emrinde bulunan rütbeli kişi. **4.** Çıkar amacı ile bir kimseye yaltaklanan kimse. **5.** Tayfa. 🗗 **uşak olmak,** *1. Birinin özel işlerini yapma hizmetini üzerine almak. 2. mecaz. Köle olmak.*

uşak[5], **-kı** [Far. uşaḳ اوشق] *{OsT} is. kim.* Amonyak.

uşak[6], **-ğı** [uşak] *{ağız} is.* Kuzusu ölen sağılır koyun. [DS]

uşakçı, [uşak-çı] *{eT} sf.* Kovucu; iftiracı; nemmam. [KB] [Mühennâ]

uşakkapan, [uşak+kap-an] *is.* Halk arasında çocukları kapıp kaçtığı söylenen bir tür akbaba.

uşaklamak[1], [uşak-lā-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Kovlamak; dedikodu etmek. [DLT]

uşaklamak[2], [uşak-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Doğurmak. [DS]

uşaklık[1], [uşak-lık] *{ağız} is.* Rahim; döl yatağı. [DS]

uşaklık[2], **-ğı** [uşak-lık] *is.* **1.** Uşak olma durumu. **2.** Uşağın yaptığı iş. **3.** *mecaz.* Bir kişinin, çıkarı için birine gösterdiği bağımlılık. **4.** Çocukluk. **5.** *{eT}* İşte yapılan çocukça davranış. [DLT] **6.** *{ağız}* Döl yatağı. [DS] 🗗 **uşaklık etmek,** *1. Birinin özel hizmetlerini yapmak; kulluk yapmak. 2. Ne pahasına olursa olsun birinin her istediğini yerine getirmek.*

uşalmak, [uvşā-l-mak / uşa-l-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Ufalanmak. [DLT]

uşaltmak, [uşal-t-mak] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Parçalamak; ufaklamak.

uşamak, [uv-şā-mak / uşā-mak] *(uşa:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Ufalamak; parçalamak.[EUTS]

uşandırmak, [uşa-n-dır-mak] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Parçalamak; ufaklamak.

uşanmak[1], [uv-şā-mak > uşa-n-mak اوشانق / اوشاغق] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Ufalanmak; parçalanmak; dökülmek; dağılmak. *{eAT} {OsT} (aymı)* [Mühennâ] **2.** *{eAT} {OsT}* Toz hâline gelmek. **3.** *{eAT} {OsT}* Kopmak; kırılmak.

uşanmak[2], [us > us-ā-mak > us-a-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* İnanmak; güvenmek; itimat etmek. [EUTS]

uşatmak, [uv-mak > uvşā-t-mak / uşat-mak اوشتمق / اوشدمق / اوشاتق] *{eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* Ufaltmak; parçalamak. [DLT] [KB]

uşb, [Ar. ʿuşb عشب] *{OsT} is.* Taze ot.

uşbu, [uş / oş > uş+bu] *{eT} zf.* İşbu. [EUTS]

uşda, [uş-ta > uş-da] *{eT} e.* İşte. [DK]

uşdum, [? uşdum] *{ağız} is. folk.* Kadınların fes üstüne sardıkları ipekli mendil. [DS]

uşeyya, [Ar. eşyā > uşeyyā اشیا] *(uşeyya:) {OsT} is.* Küçük şeyler; eşyacıklar.

uşgun[1], [Far. aşḫuvān => ışğun / uşğun / uşkun / ışkın] *{eT} {ağız} is.* Ekşi bir tür ot; ravent; ışkın, *(Rheum officinale).* [DLT] [DS]

uşgun[2], [uç-gun] *{ağız} sf.* Çapkın. [DS]

uşgunmak, [uç-gun-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* (Çocuk için) sevinçle, coşkuyla atılmak. [DS]

uşgur, [uçkur] *{ağız}* tis.Uçkur. [DS]

uşıç, [us-īç / uş-īç] *(uşı:ç) {eT} sf.* Tehlikeli. [ETY]

uşır, [Skr. usıra] *{eT} is.* Bir bitki adı, *(Andropogon muricatus).* [EUTS]

uşir, [Ar. ʿuşīr عشیر] *(uşi:r) {OsT} is.* Taze ot ve çayır.

uşkartmak, [uş-kar-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Abartmak. [DS]

uşkun, [Far. aşḫuvan => uşğun] *is. bot.* Karabuğdaygillerden, yaprakları yürek biçiminde, kökü dıştan sincabi, içten sarı renkte, kabukları soyulduktan sonra çiğ olarak yenilen, ravent türü çok yıllık otsu bir bitki; ışkın; labada, *(Rheum rhaponticum).*

uşkur, [uçkur / uşkur] *{ağız} is.* Uçkur. [DS] 🗗 **uşkur evi,** *{ağız} Don veya şalvarın bele gelen kesimine uçkur geçirmek için yapılan yer; uçkurluk.* [DS]

uşlak, -ğı [uş-la-k] *{ağız} is.* Mendil. [DS]

uşluk, -ğı [uç-luk] *{ağız} is.* Bir saplamalık iplik. [DS]

uşluklamak, [uşluk-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* İğneye iplik saplamak. [DS]

uşmak, uç-mak / uş-mak اشمق] *{eAT} {ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Uçmak; havalanmak. **2.** Yıkılmak. [DS]

uşşak, [Ar. ʿāşıḳ > ʿuşşāḳ عشاق] *(uşşa:k) {OsT} is.* **1.** Âşıklar. **2.** *müz.* Klasik Türk müziğinde bir basit makam.

uşt, [oşt / uşt] *{ağız} ünl.* Köpek kovalama ünlemi. [DS]

uşta, [oş / uş > uş-ta] *{eT} e.* İşte.

uştmah, [Soğd. ʻwštmy > uştmaḫ] *{eT} is.* Cennet. [KB]

uştu, [uştu] *{ağız} is.* Süslenmek için kadınların alınlarına bağladıkları ipekli kumaş. [DS]

uşum, [uş-um ?] *{ağız} sf.* Aptal; akılsız. [DS]

uşun, [öşün [Clauson] / uşun] *{eT} is.* Omuz başı; çiğin başı. [DLT] [KB]

uşuşmak, [üş-mek > uş-uş-mak اوششمق] *{OsT} {ağız} işteş. f. [-ur]* Üşüşmek; yığılışmak. [DS]

uşve, [Ar. ʿuşve عشوه] *{OsT} is.* Geceleyin uzaktan görünen ateş.

-ut-, [-t- /-it- / -ıt- / -ut- / -üt-] *yap. e.* → -t-.

-ut, [-t /-it / -ıt / -ut / -üt] *yap. e.* → -t.

ut[1], [ūḏ / ūt] *(u:t) {eT} is.* Öküz. [ETY]

ut[2], **-du** [*eT.* uv-ut > ut اوط] *{ağız} is.* **1.** Utanma duygusu; ar; hayâ; hicap; edep; utanç. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** Saygı; terbiye. **3.** *{eAT}* Kaygı. **4.** Şeref. **5.** *{ağız}* Cinsel organlar. [DS] 🗗 **ut açıcı,** *psik. Cinsel organlarını göstererek cinsel zevk duyan sapık; teşhirci; gösterici.*|| **ut açıcılık,** *Cinsel organlarını teşhir ederek cinsel zevk duyma şeklinde görülen sapıklık; göstericilik; teşhircilik.*|| **ut altında kalmak,** *{ağız} İyiliğin karşılığını yapamamak; minnet duymak.* [DS]|| **ut yeri,** *İnsan vücudunun örtülmesi zorunlu olan yeri; cinsel organların bulunduğu yer; edep yeri.*

ut[3], [Ar. ʿūd *(ağaç; öd ağacı)*] *{OsT} is. müz.* Türk müziğinden kullanılan beşi çift, biri tek olmak üzere on bir telli, mızrapla çalınan bir saz.

utağ, [otağ / utağ] *{ağız} is.* Otağ; çadır. [DS]

utalmak, [ut-al-mak] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Utanmak.

utamak, [ot > ot-ā-mak [Clauson] / ut-ā-mak] *(uta:-mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yapraklarını kesmek; başağını kesmek; (ekin için) biçmek; budamak. [DLT]

utancak, -ğı [utan-cak اوتانجق] *{OsT} {ağız} sf.* Utangaç; mahcup. [DS]

utanç[1], **-cı** [utan-mak > utan-ç] *is.* **1.** Onur incinmesinden kaynaklanan küçülme, alçalma duygusu; onursuzluk; yüz karası; hicap. **2.** Yersiz bir davranışta bulunduğu için olumsuz eleştirilere uğrayacağını düşünen kimsenin taşıdığı psikolojik hâl; hacalet. 🗗 **utancından yere geçmek,** *Çok utanmak.*|| **utancından yerin dibine geçmek,** *Çok utanmak; utanarak gizlenecek yer aramak; aşırı utanmak.*|| **utanç biti,** *Kasık biti.*|| **utanç duygusu,** *psikol. İnsanın ruh dünyasında yer alan utanma duygusu.*|| **utanç duymak,** *Utanmak.*|| **utanç duvarı,** *İkinci Dünya Savaşı sonrasında Doğu ve Batı Berlin'i ayırmak için yapılmış olan duvar.*

utanç[2], [utan-mak > utan-ç / utun-ç] *{eT} sf.* (İş ve durum için) utanılacak. [DLT]

utandırıcı, [utan-dır-ıcı] *sf.* Utanç veren; utandıran; utanmaya sebep olan.

utandırma, [utan-dır-ma] *is.* Utandırmak eylemi.

utandırmak, [utan-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Utanmasına sebep olmak; utanç duymasına yol açmak; utanılacak duruma düşürmek. **2.** Kendisine güvenen kimseyi zor durumda bırakmak; onun yüzünü kara çıkarmak. **3.** Bir kimsede, minnet duygusu ya da yetersizliğe bağlı tedirginlik duygusu uyandırmak; mahcup etmek.

utangaç, -cı [utan-gaç] *sf.* **1.** Çekingenlik, ürkeklik, sıkılganlık gibi nedenlerle başkalarının yanında yeterince rahat ve özgür davranamayan, konuşamayan; sıkılgan; çekingen; mahcup. **2.** Utangaçlığı ortaya koyan.

utangaçlık,-ğı [utan-gaç-lık] *is.* **1.** Utangaç olma durumu; sıkılganlık. **2.** Utangaç bir kimsenin niteliği; sıkılganlık.

utangan, [utan-ġān اوتانغان] *{ağız} sf.* Utanan; çok utangaç; sıkılgan. *{eAT} (aynı)* [DS]

utanış, [utan-ış] *is.* Utanmak eylemi ve biçimi.

utanma, [*eT.* uv-ut > uv-ut-an-mak > ut-an-ma] *is.* **1.** Utanma eylemi; teeddüp. **2.** Utanma duygusu; hicap. 🗗 **utanma duygusu,** *psikol. İnsanın ruh dünyasında yer alan utanma duygusu.*

utanmak, [*eT.* uv-ut *(edep; hayâ)* > uv-ut-an-mak > utan-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Onur kırıcı bir durum nedeniyle ezici bir küçüklük, bir alçalma duygusu içinde bulunmak; utanç duymak; hicap etmek; mahcup olmak. *{eT} (aynı)* [DLT] [Mühennâ] **2.** Onuru kırılmak, ayıplanmak, gülünç olmak korkusu içinde bulunmak; sıkılmak. *{eT} (aynı)* [DLT] [Mühennâ] **3.** Herhangi bir sebeple bir kimseye karşı utanç duygusu içinde bulunmak. **4.** Kendisini yakından ilgilendiren bir kimsenin davranış ya da yaşam biçiminden utanacak biçimde rahatsız olmak. **5.** Çekingen davranmak; çekinmek. 🗗 **utana sıkıla,** *Çok utanmış biçimde; utanarak ve sıkılarak.*|| **utanıp arlanmak,** *Çok utanmak; mahcup olmak.*|| **utanıp sıkılmak,** *Çok utanmak; mahcup olmak.*

utanmaz, [utan-maz] *sf.* Utanması, sıkılması olmayan; utanmayan; utanç duymayan; arsız; yüzsüz.

utanmazca, [utan-maz-ca] *(utanma'zca) zf.* Utanmaz bir biçimde; utanmadan, sıkılmadan; arsızca; yüzsüzce.

utanmazlık,-ğı [utan-maz-lık] *is.* Utanmaz olma durumu; arsızlık; yüzsüzlük.

utansak, -ğı [utan-sak اوتنسق] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* Mahcup; utangaç. [DS]

utarabatiravat, [Sansk. uttarabhadrapada] *{eT} is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

Utarid, [Ar. ʿuṭārid] *{eT} is.* Merkür gezegeni. [Bahşayiş]

Utarit, [Ar. ʿuṭārid عطارد] *{OsT} is. gök b.* Merkür gezegeni.

utaşmak, [uta-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Ulaşmak; yetişmek. [DS]

utaştırmak[1]**,** [uta-ş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yetiştirmek; ulaştırmak. [DS]

utaştırmak[2]**,** [utaş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Ateşi alevlendirmek. [DS]

utat, [Ar. ʿātī > ʿutāt عتات] *(uta:t) {OsT} is.* Asiler; serkeşler.

utçu, [ut-çu] *is.* **1.** Ut yapan ve satan kimse; ut yapımcısı; ut satıcısı. **2.** Ut çalan kimse; ut sanatçısı.

utçuluk, -ğu [ut-çu-luk] *is.* **1.** Ut yapım ve satım işi. **2.** Ut sanatçılığı.

uteka, [Ar. ʿatīḳ > ʿuteḳā عتقا] *(uteka:) {OsT} is.* Serbest bırakılmış, özgürlüğüne kavuşturulmuş cariye ve köleler.

uterus, [Lat. uterus] *is. anat.* Döl yatağı.

utganmak, [uvut > uv(ut)-an-mak / ut-ġan-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Utanmak. [Clauson]

utguçı, [ut-mak > ut-ġü-çī] *(utgu:çı:) {eT} sf.* Yenmiş olan; yenen. [KB]

utgun, [ut-ġun / ot-ġun] *{eT} is.* Eyerin solunda kolan halkası geçirilen enli bir kayış. [DLT]

utgurag, [ut-mak > ut-ġu-raġ] *{eT} zf.* Hep; tamamıyla; kesin olarak; kat'i. [EUTS]

utgurak, [ut-mak > ut-ġu-rak] *{eT} zf.* Kesin; açık; kat'i; kararlı; hep; tamamıyla; kesin olarak. [ARAT] [EUTS]

utguratı, [ut-mak > ut-ġu-ra-tı] *{eT} zf.* Köklü; esaslı; temelli; muhakkak; şüphesiz; tamamıyla. [EUTS]

utımak, [uḍī-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* Uyumak. [Gabain]

utırmak, [*ut-ır-mak / *ut-ur-mak / Moğ. uçira-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Karşı gelmek; rastlamak; karşılamak. [Clauson]

utku, [*eT.* ut-mak *(yenmek)* > ut-ku] *is.* Savaş ya da birçok tehlikeli mücadele ve emek sonunda elde edilen mutlu son; galibiyet; zafer; yengi, *(1935).*

utkuçı, [utku-çı] *{eT} sf.* Güler yüzle karşılayan.

utkulu, [ut-ku-lu] *sf.* Zafer kazanmış; muzaffer.

utkurak, [ut-mak > ut-ku-rak] *{eT} zf.* Hep; tamamıyla; kesin olarak; kat'i. [EUTS]

utlanmak, [ut-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Utanmak. [DS]

utlı, [ut-lı] *{eT} is.* Ödül; mükâfat; karşılık; teşekkür; netice; minnettarlık. [EUTS] [Gabain]

utlılıg, [ut-lı-lıġ] *{eT} sf.* Müteşekkir; teşekkür borçlusu; medyun. [EUTS]

utlu, [*eT.* uv-ut *(edep; hayâ)* > ut-lu اودلو] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** Utangaç; mahcup; sıkılgan. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** İffetli. **3.** *{ağız}* Eksik; aşağı. [DS]

utluluk, -ğu [utlu-luk اودلولق] *{eAT} {OsT} is.* Utangaçlık; mahcubiyet.

utlusuz, [utlu-suz] *{eT} sf.* Karşılıksız; mükâfatsız. [EUTS]

utm, [Ar. ʿutm عتم] *{OsT} is. bot.* Yabani zeytin ağacı.

utma, [*eT.* ut-mak > ut-ma] *is.* Utmak eylemi.

utmak, [ut-mak اوتمق] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** (Bir oyun, yarış veya kumar için) kazanmak; galip gelmek; ütmek; başarı ile karşı durmak; yenmek; kazanmak; galebe çalmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Takip etmek; ardını bırakınamak; birisinin arkasına gitmek. [EUTS] **3.** *{OsT}* Yararlanmak.

utmat, [Sansk. unmada] *{eT} is.* Cinnet; delilik; çılgınlık. [EUTS]

utme, [Ar. ʿutme عتمه] *{OsT} is. bot.* Zeytinimsi meyve.

utpatti, [Sansk. utpatti] *{eT} is.* Menşe. [EUTS]

utra[1]**,** [ut-rā] *{eT} zf.* Doğru. [KB]

utra[2]**,** [otra / utra] *{eT} sf.* Orta. [EUTS]

utraşadi, [Sansk. uttarasadha] *{eT} is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

utrıkı, [utrū > utru-kī] *(utrıkı:) {eT} zf.* Önündeki. [KB]

utru, [ut-mak *(kazanmak)* > *ut-(u)-r-mak > ut-(u)r-ü] *{eT} zf.* **1.** Tersine; karşısında; karşı gelerek; karşı; karşıda. [ETY] [KB] **2.** ...ya doğru. [ETY] [İKPÖy.] **3.** *sf.* Ters; karşı; aykırı; mukabil. [EUTS] [DTL] [İKPÖy.] [Gabain] **4.** Önce. [DLT] **utru utru,** *{eT} Derhal; olur olmaz.* [Gabain]

utrufe, [Ar. ṭurfe > uṭrūfe اطروفه] *(utru:fe) {OsT} is.* Az bulunur, nadir şeyler; tuhaf şeyler; turfalar.

utrulanmak, [utrū > utru-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yüz yüze gelmek. [DLT]

utrulmak, [otur-mak > ot(u)r-ul-mak [Clauson] / utru-l-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Kesilmek; kırkılmak; kısaltılmak. [DLT]

utrunmak, [ut-mak > ut-ur-mak > utru-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Dayatmak ve karşı koymak istemek;

karşı gelmek; muhalefet etmek; mukavemet etmek. [DLT] [EUTS] [Gabain]

utrunuk, [ut-mak > ut-ur-mak > utru-n-uk] *{eT} zf.* **1.** Karşı karşıya. [EUTS] **2.** Karşıda. [Gabain]

utruş, [Ar. uṭrūş اطروش] *(utru:ş) {OsT} is.* Sağır.

utruşmak, [ut-mak > ut-ur-mak > utru-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** Birlikte makaslamak; birlikte makasla kesmek. [DLT] **2.** Karşı koymak; karşı gelmek; karşılaşmak. [DLT]

utsukmak, [ut-mak > ut-suk-mak] *{eT} edil. f. [-ar]* Kaybetmek; mağlup olmak; yenilmek; oyunda ütülmek. [DLT] [EUTS] [Gabain]

utsuz, [ut-suz اودسز] *{eAT} {OsT} sf.* Saygısız; hayasız; kaba davranışlı.

utsuzluk, -ğu [ut-suz-luk اودسزلق] *{eAT} {OsT} is.* Utanmazlık; hayâsızlık.

utturmak, [ut-tur-mak اوتدرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Kumarda kaybetmek.

utufet, [Ar. ʿuṭūfet / ʿaṭūfet عطوفت] *(utu:fet) {OsT} is.* Nezaket; şefkat; lütuf.

utuk, -ğu [Moğ. utuk] *is.* Moğollarda, ulus ile oymak arasında yer alan yönetimsel ve sosyal birim.

utulma, [ut-ul-ma] *is.* Utulmak eylemi.

utulmak[1], [ot > ot-ul-mak / utul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** (Yabancı otlar için) kesilmek. **2.** Başı vurulmak. [DLT]

utulmak[2], [ut-ul-mak اوتلمق] *{ağız} edil. f. [-ur]* **1.** Yenilmek. **2.** Oyunda yenilmek; kumarda kaybetmek; ütülmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* [DS]

utum[1], [Ar. uṭum اطم] *{OsT} is.* **1.** Taş duvar; taş yapı. **2.** Köşk.

utum[2], [Ar. ʿutum عتم] *{OsT} is. bot.* Yabani zeytin ağacı.

utum[3], [utum] *{ağız} is.* Sebep; neden. [DS]

utumladan, [utum-la-dan] *{ağız} zf.* Boşuna. [DS]

utumuna, [utum-u-n-a] *{ağız} zf.* Gelişigüzel; aptalca; düşünmeden. [DS]

utun, [ut-mak > ut-ūn] *(utu:n) {eT} sf.* **1.** Küstah; utanmaz. [EUTS] [DLT] **2.** Günahkâr; utandırıcı. [Gabain] **3.** Değersiz; alçak. [DLT] **4.** *{ağız}* Bela. [DS]

utunç, [uv(u)t-an-mak > utun-ç] *{eT} sf.* Utanılacak. [DLT]

utunluk, [otun-luk / utun-luk] *{eT} is.* Alçaklık; küstahlık. [KB]

uturmak[1], [ot-ur-mak / ut-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* (Saç, kumaş için) kesmek; biçmek. [DLT] [İKPÖy.]

uturmak[2], [ut-mak *(kazanmak)* > ut-(u)-r-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Karşı karşıya getirmek; karşı durdurmak. [İKPÖy.] **2.** Karşı olmak; muhalif olmak. [Gabain] 🗗 **uturu uturu bakmak,** *{eAT} Dik dik bakmak; dikkatli dikkatli bakmak.*

utuşmak, [ut-mak > ut-uş-mak اوتشمق] *{eT} {eAT} işteş. f. [-ur]* Oyunda birbirini ütmek. [DLT]

utuzmak, [ut-mak > ut-uz-mak اوتزمق] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-ur]* Oyunda yenilmek; bahiste kaybetmek; üttürmek; yenilmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [DS]

utuzmaksız, [utuz-mak > utuzmak-sız] *{eT} sf.* Namağlup; yenilmeyen; yenilmez. [EUTS]

utüv, -vvü [Ar. ʿutüv عتو] *{OsT} is.* **1.** Kibir ve azametle karışık serkeşlik. **2.** Ayaklanma.

utzuhamak, [utuz-mak > utzuḫa-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Mağlup olmak; yenilmek. [EUTS]

utzukmak, [ut-uz-mak > ut(uz)-uk-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yenilmek. [Gabain]

uulamak, [ū-l > ū-l-ā-mak] *(u:la:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Bağlamak; raptetmek. [EUTS]

uulımak, [ū *(yans.)* > ū-lı-mak] *(u:lımak) {eT} gçsz. f. [-r]* Ulumak. [DLT]

uv, [uv] *{eT} is.* Uyku. [EUTS] [Gabain]

uva, [uv-mak > uv-ā] *(uva:) {eT} is.* Soğuk olarak yenen bir tür şekerli pirinç yemeği. [DLT]

uvacık, -ğı [uvak-cık اووجق] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* Ufacık. [DS]

uvacuğ, [uvak-cık اووجغ] *{OsT} sf.* Ufacık.

uvacuk, [uvak > uva(k)-cuk اووجق] *{eT} {OsT} sf.* Ufacık; küçücük. [Bahşayiş]

uvağırak, -ğı [uva(k)-ı-rak اوغرق] *{eAT} zf.* Daha küçük; pek ufak.

uvak, [uv-mak > uv-ak اووا ق / اواق / اوق] *sf.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}* Ufak; küçük. [Bahşayiş] [DS] **2.** *{eAT}* Kırıntı. 🗗 **uvak devek,** *{eAT} {OsT} Ufak tefek.* | **uvak tefek,** *{ağız} Ufak tefek.* [DS]

uvaklu, [uvak-lu اوقلو] *{OsT} sf.* Ufaklı; küçüklü. 🗗 **uvaklu irilü,** *{OsT} Küçüklü büyüklü; irili ufaklı.*

uvakrak, -ğı [uvak-rak اوقرق] *{OsT} sf.* Daha küçük; pek ufak.

uvala, [Hırv. uvala] *(uva'la) is. yer b.* Birçok dolinin kaynaşması ile oluşan çöküntü.

uvalama, [uv-a-la-ma] *{ağız} is.* Ovma. 🗗 **uvalama lazut,** *{ağız} Koçanından elle ovalamak suretiyle tanelenmiş mısır.* [DS]

uvalamak, [uv-mak > uv-a-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Ovmak. [DS]

uvalmak[1], [uv-mak > uv-al-mak اوالمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Parçalanmak; ufalanmak.

uvalmak[2], [uva-l-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Bayılmak. [DS]

uvanak, -ğı [Erme. hawanak *(sıpa)*] *{ağız} sf.* Budala. [DS]

uvandırmak, [uva-n-dır-mak اووندرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Parçalamak; ufaltmak.

uvanık[1]**, -ğı** [uvan-mak > uvan-ık / uvan-uk اوانق / اووانق] *{eAT} sf.* Kırık; parçalanmış.

uvanık[2]**, -ğı** [uva *(yans.)* > uva-n-ık] *{ağız} is.* Üç dört yaşındaki öküz. [DS]

uvanmak, [uv-mak > uv-an-mak اوانق] *{eT} {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Parçalanmak; ufalanmak. [DK]

uvanta, [Ar. ʿavente ?] *{ağız} sf.* Parasız; bedava; avanta. [DS]

uvanuk, -ğu [uvan-mak > uvan-ık / uvan-uk اووانق / اوانق] *{eAT} {OsT} sf.* Kırık; parçalanmış.

uvarıcı, [uvar-ıcı] *{ağız} sf.* Onarıcı; tamirci. [DS]

uvarlamak, [uvar-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Ovmak. [DS]

uvarmak, [oñar-mak > uvar-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Onarmak; düzeltmek. [DS]

uvatlamak, [oña-t-la-mak > uvat-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Onarmak; düzeltmek. [DS]

uvatmak, [uv-mak > uv-at-mak اووتق] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** Parçalamak; ufaltmak; kırmak. [Gabain] [DK] [DS] **2.** *{ağız}* İkiye bölmek. [DS]

uvaz, [uvaz / üvez] *{ağız} is.* Üvez denilen yemiş. [DS]

uvculuk, -ğu [ūv-cu-luk] *{ağız} is.* Avcılık. [DS]

uved, [Ar. vādī > uved اود] *{OsT} is.* Kurak bölgelerde yalnızca sel suları ile beslenen, çoğu zaman kuruyan akarsulara verilen ad.

uvendere, [Yun. boukhentra] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

uvertür, [Lat. opertura > apertura > Fr. ouveture] *is.* **1.** Açış; giriş; başlangıç. **2.** Büyük boyutlu müzik eserinin başında yer alan araçsal parça. **3.** Kâğıt oyunlarında oyunu açma ya da oyuna girişi sağlayan el. ⊟ **uvertür yapmak,** *Giriş yapmak.*

uvez, [uvez / uyaz / üyez اوز] *{eAT} {ağız} is.* Küçük sinek; at sineği; tatarcık. [DS]

uvmaç, -cı [uv-maç / oğ-maç] *{ağız} is.* **1.** Un çorbası. **2.** Hamur çorbası. [DS]

uvmak, [uv-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Ufalamak. [DLT] **2.** Ovuşturmak. [KB]

uvra, [uv-ra اوره] *{eAT} {ağız} is.* Uğra. [DS]

uvşak, [uv-mak > uv-(u)ş-ā-mak > uvşā-k] *(uvşa:k) {eT} sf.* Ufak. [EUTS] [Gabain]

uvşamak, [uv-mak > uv-(u)ş-ā-mak] *(uvşa:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Ezmek; ufalamak. [Clauson]

uvşatmak, [uvşa-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Ufaltmak; ezmek; parçalamak. [DLT]

uvuk, -ğu [uv-mak > uv-uk] *{ağız} sf.* Öğütülmüş; ezilmiş. [DS]

uvula, [Lat. uvula *(küçük salkım)*] *is. anat.* Beynin altta bulunan lopçuğu.

uvulamak, [uvu-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Saldırmak. [DS]

uvulmak, [uv-mak > uv-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Ufalanmak; ezilmek. [DLT]

uvumlağı, [uvum-lağı اوملا غی] *{eAT} sf.* Ümit veren; bir kanaat uyandıran.

uvunmak[1]**,** [uv-mak > uv-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kendine ufalamak. [DLT]

uvunmak[2]**,** [ov-mak > ov-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Ovunmak. [DLT]

uvunmak[3]**,** [*eT.* uğ-un-mak > uğ-un-mak > uv-un-mak اووتق] *{eAT} {ağız} dönşl. f. [-ur]* Bayılacak duruma gelmek; aklı başından gitmek; bayılmak. [DS]

uvusuz, [uv-ut-suz > uvu-suz] *{eT} sf.* Terbiyesiz; utanınaz. [EUTS]

uvuş, [uv-mak > uv-uş] *{eT} is.* Ufalanmış nesne. [DLT] ⊟ **uvuş etmek,** *{eT} Ufalanmış ekmek.* [DLT]

uvuşmak, [uv-mak > uv-uş] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte ufalamak; ufalamakta yardımlaşmak. [DLT]

uvuşturmak, [uv-uş-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Ovuşturmak. [DS]

uvut[1]**,** [uv-muk > uv-ut] *{eT} is.* **1.** Utanma; hayâ; ut; ar; iffet. [DLT] [KB] **2.** Ayıp. [Gabain] **3.** Edep yeri. [EUTS]

uvut[2]**,** [uv-ut] *{eT} is.* Yemeğe çağırma; beyin yanına çağırma. [DLT]

uvutgarmak, [uvut-ġar-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Utandırmak. [DLT]

uvutlanmak, [uvut-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Utanmak. [DLT]

uvutlu, [uvut-luġ] *{eT} sf.* Edepli; terbiyeli. [EUTS]

uvutlug, [uvut-luġ] *{eT} sf.* Utanan; utangaç. [DLT]

uvutsuz, [uvut-suz] *{eT} sf.* Terbiyesiz; utanmaz. [EUTS] [Mühennâ]

uvutsuzluk, [uvut-suz-luk] *{eT} is.* Terbiyesizlik: utanmazlık; hayâsızlık. [KB]

uvuz, [ağız / uvuz] *{ağız} is.* İlk süt; ağız. [DS]

uvvar, [Ar. ʿuvvār عوار] *(uvva:r) {OsT} is.* **1.** Dağ kırlangıcı. **2.** *sf.* (Kişi için) korkak.

uy[1]**,** [uy] *{ağız} ünl.* Korku, acı, acıma bildirir ünlem. [DS]

uy[2]**,** [ūḏ / uy] *{eT} is.* Sığır; öküz; inek.

uy[3]**,** [ūy] *(u:y) {eT} sf.* Çukur. [EUTS]

uya[1]**,** [uyā] *(u:ya) {eT} {ağız} is.* **1.** Kuş yuvası; yuva. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [Mühennâ] [DS] **2.** Çukur; mağara; in. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain]

uya[2]**,** [uyā اویا] *(uya:) is.* **1.** *{eT} {eAT}* Akraba; hısım; kardeş. [DLT] [ETY] **2.** *{eAT}* Arkadaş.

uya[3]**,** [uyā اویا] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** Uysal. **2.** Ahmak; sersem; ebleh. **3.** Tembel; kahil.

uya[4], [üye / öğe > uya] *{ağız} is.* Organ. [DS]

uya[5], [oya > uya] *{ağız} is.* Oya. [DS]

uyaca, [uya-ca اويه جه] *{eAT} sf.* Uysal (?); muti. [TS]

uyadmak, [uy-aḏ-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Utanmak. [DLT] [KB]

uyadsılık, [uyaḏ-sı-lık] *{eT} sf.* Utangaç; utanan. [DLT]

uyağ, [uḏ-ı-mak > uy-ā-mak >uy-a-ġ اوياغ] *{eT} {eAT} sf.* Uyanık.

uyah, [uyā-mak > uyā-ḫ اويخ] *{eAT} sf.* → uyak[2].

uyahmak, [uyaḫ-mak اويخمق] *{eAT} gçsz. f. [-ır]* (Yıldız, Güneş, Ay vb. için) batmak; gurup etmek.

uyak[1]**, -ğı** [uy-mak > uy-ak] *is. ed.* **1.** Şiirlerde, manzum yazılarda dize sonlarında bulunan ses benzerliği; kafiye, *(1945).* **2.** Herhangi bir yerdeki sözcüklerin son hecelerinin taşıdığı ses benzerliği.

uyak[2]**, -ğı** [uyā-mak > uya-k اوياق] *{eAT} sf.* **1.** Uyanık. **2.** Uykusuz. **3.** *is.* Uykusuzluk.

uyakdurmak, [uyak-dur-mak اوياقدرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Batırmak; gurup ettirmek.

uyaklı, [uy-ak-lı] *sf.* Uyakları bulunan; kafiyeli.

uyakmak[1], [uyā-mak > uya-k-mak اويقمق] *{eT} {eAT} gçsz. f. [-ar, -ur]* (Yıldızlar için) gurup etmek; batmak; ışığı kararmak. [EUTS] 🗗 **uyakmağa varmak,** *{eAT} Işığı kararır gibi olmak.*

uyakmak[2], [uyā-mak > uya-k-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Utanmak. [EUTS]

uyaksız, [uy-ak-sız] *sf.* Uyakları bulunmayan; kafiyesiz.

uyalamak, [uyā > uyā-lā-mak] *(uya:la:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yuva yapmak. [DLT]

uyalanmak, [oya-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Oyalanmak. [DS]

uyaldırmak, [uyal-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Utandırmak. [DS]

uyalmak, [uyā-mak > uya-l-mak اويالمق] *{eT} {eAT} dönşl. f. [-ur]* Çekinmek; utanmak. [DLT]

uyalmaz, [uyal-maz] *{ağız} sf.* Utanmaz. [DS]

uyaltmak, [uyal-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Utandırmak. [DS]

uyamak, [uya-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r]* Uzaklaştırmak. [DS]

uyan, [uyā-n اويان] *(uya:n) {eT} {eAT} {ağız} is.* **1.** Gem; kantarına. [Bahşayiş] [DK] **2.** Dizgin; yular. [Bahşayiş] [DS] 🗗 **uyan tamağı,** *{eAT} Gemin ağza giren kısmı.*|| **uyan urmak,** *{eAT} {OsT} Gem takmak; dizgin takmak.*|| **uyan urulmak,** *{eAT} {OsT} Gem takılmak; dizgin takılmak.*|| **uyar vurulmak,** *{eAT}* → uyan urulmak.

uyancı, [uyan-cı] *{eT} is.* Gem ve dizgin yapıp satan kimse; gem ustası. [Bahşayiş]

uyandırma, [uyan-dır-ma] *is.* **1.** Uyandırmak eylemi. **2.** *psikol.* Geçmişi, geçmişte olanları zihinde canlandırma.

uyandırmak, [uyan-dır-mak اوياندرمق] *gçl. f. [-ır]* **1.** Uyanmasını sağlamak; uyku durumundan çıkarmak. **2.** Uyanmasına, uyku durumundan çıkmasına neden olmak. **3.** *mecaz.* (Topluluk, kişi vb. için) gerçekleri görmesini sağlamak; bilinçlendirmek; aklını başına toplamasını sağlamak; gözünü açmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **4.** Uyuşukluktan kurtarmak. **5.** (Duygu vb. için) duymasını sağlamak; içinde hissettirmek. **6.** (Dernek üyesi için) üyeliğini askıya almaktan vazgeçerek çalışmalara katılmasını sağlamak. **7.** (Bitki için) canlanıp sürmelerini sağlamak. **8.** (Soba, lamba vb. için) yanmasını, harlamasını sağlamak; alevlendirmek; tutuşturmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS]

uyanıgelmek, [uyan-ı+gel-mek اوبانوكلمك] *{eAT} gçsz. b. f. [-ür]* Uyanıvermek.

uyanık, [uyan-ık اويانق] *sf.* **1.** Uyku durumunda olmayan; uyanmış; uyumamış; uyumayan. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** *mecaz.* Parlak bir zekâya sahip olan; açıkgöz; kurnaz; zeki; kolay aldatılamayan. **3.** *mecaz.* Yapacağı işi iyi bilen; sağduyulu; bilinçli ve zeki; her şeyden haberli; agâh; haberdar. *{eAT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **4.** *mecaz.* Dikkatli ve tetikte olan; müteyakkız. **5.** *mecaz.* Bilgisizlikten kurtulmuş; bilgili. **6.** *mecaz.* Karşısındakini kandırmaya çalışan; kurnaz. 🗗 **uyanık olmak,** *{eAT} Uykusuz kalmak; uyumamak.*

uyanıklaşma, [uyan-ık-la-ş-ma] *is.* Uyanıklaşmak eylemi.

uyanıklaşmak, [uyan-ık-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Uyanık duruma gelmek; uyanık hâlde bulunur olmak.

uyanıklık,-ğı [uyan-ık-lık] *is.* **1.** Uyanık olma durumu; uyanık bir kimsenin durumu. **2.** Uykuda olmayan kimsenin durumu. **3.** Açıkgöz olma durumu. **4.** Kurnazlık. **5.** Sağduyulu olma. **6.** Aldatmaya yönelik kurnazlık.

uyanış, [uyan-ış] *is.* **1.** Uyanmak eylemi ve biçimi. **2.** Uykudan uyanmak olgusu. **3.** Bir şeyin durgunluk döneminden sonra tekrar etkin duruma geçmesi hâli veya biçimi; intibah. **4.** *mecaz.* Cahillikten, bilgisizlikten kurtulup gerçeği kavrama durumu ve biçimi. **5.** Avrupa'da Orta Çağın sonunda görülen Rönesans hareketi.

uyanlamak, [uyan-la-mak اويانلمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* Hayvana gem vurmak.

uyanlanmak, [uyan-la-n-mak اويانلنمق] *{eAT} {OsT} edil. f. [-ur]* (At için) gem takılmak; dizgin vurulmak.

uyanma, [uyan-ma] *is.* **1.** Uyanmak eylemi. **2.** Uyanış.

uyanmak[1], [*eT.* uḏī-mak > uy-an-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** Uyku durumundan çıkmak. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** *mecaz.* (Kişi ve toplum için) gerçekleri kavrar duruma gelmek; bilinçlenmek. **3.** *mecaz.* Gevşeklikten, uyuşukluktan kurtulmak. **4.** *mecaz.* Bilgisizlikten kurtulmak. **5.** (Duygu için) ortaya çıkmak; belirmek; yeniden kendini göstermek; doğmak; depreşmek. **6.** (Bitki örtüsü için) yeniden canlanmak; yeşillenmek. **7.** (Yanardağ vb. için) yeniden etkinleşmek. **8.** (Hasta için) ameliyat sonrası narkoz etkisinden kurtulmak; kendine gelmek; ayılmak. **9.** Ergenlik çağına gelmek. **10.** Cinsel ilişki için tahrik olmak. **11.** (Cinsel organ için) cinsel ilişkiye hazır duruma gelmek.

uyanmak[2], [uyan-mak اویانمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* (Işık için) parlamak; yanmak.

uyanugelmek, [uyan-u+gel-mek اوینوگلمك] *{eAT} gçsz. b. f. [-ür]* Uyanıvermek.

uyanuk, -ğu [uyan-uk اویانق] *{eAT} {OsT} sf.* Uyanık; haberdar; agâh.

uyar, [uy-mak > uy-ar] *{ağız} sf.* **1.** Uygun; denk. **2.** Kolay uzlaşılan; uyaroğlu. [DS] **3.** *is.* Eş; benzer. 🗗 **uyar akıllı,** *{ağız} Kendi iradesini kullanmayıp başkasının sözüne göre hareket eden.* [DS]‖ **uyarına gitmek,** *{ağız} Uysal davranmak; aykırı gitmemek.* [DS]

uyaran, [uyar-mak > uyar-an] *sf.* **1.** Uyarma işini yapan; uyarma işlevi gören: münebbih. **2.** Organizmada uyarım yaratan; uyarıcı. **3.** *is.* Duyu organlarını harekete geçiren dış etki; uyarıcı; münebbih. **4.** Organizmanın bütününü ya da bazı organların işleyişini güçlendiren, zihinsel ya da fiziksel etkinliği artıran yapay ya da doğal madde; uyarıcı.

uyarcı, [uy-mak > uy-ar-cı] *is.* Uyumlu bir davranış gösteren, çevresine uyum sağlayan kimse.

uyarcılık,-ğı [uy-ar-cı-lık] *is.* Uyarcı olma durumu.

uyarı, [uyar-ı] *is.* **1.** Tehlikeli ve yanlış bulunan bir eylem ya da davranıştan vazgeçmesi için bir kimsenin dikkatini çekme; ikaz; ihtar; tembih, *(1974).* **2.** Kurallara, emirlere uyulması için yapılan çağrı. **3.** Bir öğrenciye, sporcuya cezayı gerektiren bir davranışta bulunduğunun bildirilmesi; ihtar. **4.** *biy.* Organizmada uyarım yaratan güç. 🗗 **uyarı cevabı,** *biy. Bir hücre, organizma veya organın, herhangi bir uyarıya karşılık olmak üzere gösterdiği durum değişikliği; oryantasyon.*‖ **uyarı ses,** *fel. Sokrates'e göre, akla uygun gelmediği veya kişiliği ile bağdaşmadığı için onları yapmaması gerektiğini uyaran fakat yapması gerekenin ne olduğunu belirtmeyen, kişinin içinden duyduğu ses.*

uyarıcı, [uyar-ıcı اویارجی] *sf.* **1.** Uyarma işlevi gören; uyaran; münebbih. **2.** Bir kimseyi fiziksel yönden güçlendiren. **3.** Bir kimseyi coşturan, yüreklendiren ya da yönlendiren. **4.** *is.* Organizmayı ya da bazı organların çalışmasını hızlandıran, ruhsal faaliyetleri canlandıran yapay ya da doğal madde. **5.** Uyarıcı madde. **6.** *fiz.* Bir elektrik düzeneğini uyaran cihaz. **7.** *{eAT}* Mürşit; uyandırıcı. 🗗 **uyarıcı besin,** *Organizmayı uyaran, organizmanın başka besin almadan kendi kaynaklarını kullanarak çaba göstermesini sağlayan çay, kahve, kola vb. besinler.*

uyarıcılık, -ğı [uyar-ıcı-lık] *is.* Uyarıcı olma durumu.

uyarılgan, [uyar-ıl-gan] *sf.* Uyarılmaya elverişli olan; çabuk uyarılan.

uyarılganlık, -ğı [uyar-ıl-gan-lık] *is.* **1.** Uyarılgan olma durumu. **2.** *biy.* Bir sinir ya da kas hücre hücresinin, nöronların bir uyartıya tepki gösterme durumu; tepkinlik.

uyarılı, [uyar-ı-lı] *sf.* **1.** Uyarılmış olan. **2.** Uyarısı bulunan; uyarı veren.

uyarılış, [uyar-ıl-ış] *is.* Uyarılmak eylemi ve biçimi.

uyarılma, [uyar-ıl-ma] *is.* Uyarılmak eylemi.

uyarılmak, [uyar-ıl-mak اویارلمق] *edil. f. [-ır]* **1.** Uyarmak eylemi yapılmak; uyarmak eylemine konu olmak; hakkında uyarmak eylemi yapılmak. **2.** Uyandırılmak. **3.** *{OsT}* (Işık için) yakılmak; parlatılmak.

uyarım, [uyar-ım] *is.* **1.** Uyarma; uyandırma; hareketе geçirme. **2.** Bir uyaran karşısında organizmanın verdiği tepki; tembih. **3.** *biy. psikol.* Mekanik, fizik ve kimyasal etkenlerin yaptığı uyarıya karşı bir kas ya da iç salgı bezinde görülen açık ya da gizli değişme.

uyarınca, [uy-mak > uy-ar-ınca] *(uyarı'nca) zf.* (Bir durum veya şey için) onun gerektirdiği biçimde; onun gerektirdiğine göre; gereğince; mucibince. *{ağız} (aynı)* [DS]

uyarısız, [uyar-ı-sız] *sf.* **1.** Herhangi bir uyarısı bulunmayan. **2.** Uyarma olmaksızın.

uyarısızlaşma, [uyar-ı-sız-la-ş-ma] *is.* **1.** Uyarısızlaşmak eylemi. **2.** *fiz.* Bir atom, çekirdek ya da her tür kuvantal sistemin uyarılmış bir durumdan fotonlar yararak asıl ya da daha az uyarılmış hâle geçmesi durumu.

uyarısızlaşmak, [uyar-ı-sız-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Uyarısız duruma gelmek. **2.** Herhangi bir uyarı vermez duruma gelmek.

uyarısızlaştırma, [uyar-ı-sız-la-ş-tır-ma] *is.* Uyarısızlaştırmak eylemi.

uyarısızlaştırmak, [uyar-ısız-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Uyarısız duruma getirmek.

uyarış [uyar-ış] *is.* Uyarmak eylemi ve biçimi.

uyarlaç,-cı [uy-mak > uy-ar-la-ç] *is.* Ayrı büyüklük ve ayrı yapılardaki parçaları birbirine bağlamak, birleştirmek için kullanılan özel aygıt; adaptör.

uyarlama, [uy-ar-la-ma] *is.* **1.** Uyarlamak eylemi; adaptasyon. **2.** Farklı yapı, büyüklük ve özellikte olan parçaları birbirine uygun duruma getirme işlemi. **3.** *ed.* Belli özellikteki kişilere hitap etmek

üzere yazılmış bir eseri ya da yazılı metni başka bir özellikteki kişilere sunmak için yapılan düzenleme işi. **4.** Belli bir sanat etkinliği için yazılmış bir eseri başka bir teknikle sunulur hâle getirmek işi. **5.** Yabancı bir eseri yerli kişi ve çevre ile sunmak işi. **6.** Bir edebiyat ürünü eseri, sinema, televizyon, radyo ve sahneye aktarma işi. **7.** *istk.* Bir seride, gözlem yoluyla elde edilen veriler yerine kuramsal olarak sağlanan verileri koymaya ilişkin istatistik yöntemi. **8.** Uyarlama yolu ile meydana getirilmiş eser. **9.** *sf.* Uyarlanmış olan; adapte.

uyarlamacı, [uy-ar-la-ma-cı] *is.* Uyarlama işini yapan kimse; uyarlayıcı.

uyarlamak, [uy-mak > uy-ar-la-mak] *gçl. f. [-ır] [-l(ı)-yor]* **1.** Özellikleri ve büyüklükleri farklı iki ya da daha çok şeyi birbirine uygun duruma getirmek; uyar duruma getirmek; intibak ettirmek, *(1944).* **2.** Belli bir alan için ya da tekniğe göre meydana getirilmiş bir sanat eserini başka bir alan için ve onun gerektirdiği tekniğe göre yeniden düzenleyerek üzerinde değişiklikler yapmak; adapte etmek. **3.** Yabancı dildeki bir eseri yerli kişi ve çevrelere uydurarak yeniden düzenlemek; adapte etmek. **4.** (Bitki için) yeni ortamın koşullarına uymasını sağlamak.

uyarlanabilir, [uy-ar-la-n-a+bil-ir] *sf.* Uyarlamaya uygun olan; uyarlanabilen.

uyarlanabilirlik, -ği [uy-ar-la-n-a+bil-ir-lik] *is.* Uyarlanabilir olma durumu.

uyarlanma, [uy-ar-la-n-ma] *is.* Uyarlanmak eylemi.

uyarlanmak, [uy-ar-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Uyarlamak eylemi yapılmak; uygun duruma getirilmek. **2.** (Belli bir alan için ya da tekniğe göre meydana getirilmiş bir sanat eseri için) başka bir alan için ve onun gerektirdiği tekniğe göre yeniden düzenlenerek üzerinde değişiklikler yapılmak; adapte edilmek. **3.** (Yabancı dildeki bir eser için) yerli kişi ve çevrelere uydurularak yeniden düzenlenmek; adapte edilmek. **4.** (Bitki için) yeni ortamın koşullarına uymasını sağlanmak.

uyarlayıcı, [uy-ar-la-y-ıcı] *is.* **1.** Uyarlama işini yapan kimse. **2.** *fiz.* Adaptör.

uyarlığ, [uyar-lığ] *{eT} sf.* Nüfuzlu. [ETY]

uyarlık,-ğı [uy-ar-lık] *is.* Uygun olma durumu; uygunluk.

uyarma, [uyar-ma] *is.* **1.** Uyarmak eylemi. **2.** *biy.* Organizma dışında bulunan bir nesne ya da olayın, bir organı ya da bütün bir sinir düzenini bir tepkide bulunmaya yöneltmesi; bir organ ya da dokuda çalışma meydana getirilmesi; tembih. ☐ **uyarma komutu,** *spor. Jimnastikte, ilk ve uzunca olan uyarı komutu.*

uyarmak, [*eT.* uḍ *(uyku)* > uḍ-ġār-mak / oḍ-ġur-mak >uyar-mak اويرمق] *gçl. f. [-ır] [eT.-ur]* **1.** Uyandırmak; uykudan kaldırmak. *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{eAT}* Harekete geçirmek; işleyişini teşvik etmek. **3.** (Kişi için) tehlikeli bir durumu bildirmek; bu konuda dikkatini çekmek; ikaz etmek. **4.** Bir kimseye, özellikle bir davranışta bulunmamasını söylemek; öğütle yola getirmeye çalışmak; öğütle, eğitimle yola getirmeye çalışmak; ikaz etmek; irşat etmek; uyandırmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **5.** Görevini gereği gibi yapmayan kişiye yapması gerekenleri hatırlatmak; tembihte bulunmak. **6.** *biy.* Bir canlı organı dıştan etki ile görev yapmaya zorlamak. **7.** *{eAT} {OsT}* Işığı parlatmak; yakmak. **8.** *{ağız}* Sönmüş ateşi canlandırmak. [DS]

uyarmaklık, -ğı [uyarmak-lık اويارمقلق] *{eAT} is.* Yola getirme; uyarma; irşat etme; ikazda bulunma.

uyaroğlu, [uyar+oğlu] *{ağız} sf.* Kolay uzlaşılabilen; geçimli; uysal. [DS]

uyarsız, [uy-mak > uy-ar-sız] *sf.* Uyumu olmayan; uyum gösteremeyen.

uyartı, [uyar-tı] *is.* **1.** Uyarmak amacıyla söylenen söz; ikaz. **2.** Uyarma işi; uyarı. **3.** Bireyin davranışı üzerinde etki yapan; uyaran. **4.** *biy.* Canlı protoplazmanın çalışmasına etki yapan herhangi bir etki ya da ortam değişikliği; bir sinirde uyartı meydana getiren etmen.

uyartısız, [uyar-tı-sız] *sf.* **1.** Kendisine karşı herhangi bir uyarıda bulunulmayan. **2.** Bir uyarıda bulunulmadan; uyarılmadan.

uyartısızlık, -ğı [uyar-tı-sız-lık] *is.* **1.** Uyartısız olma durumu. **2.** Uyartılardan yoksun bireyin durumu.

uyartma, [uyar-t-ma] *is.* Uyartmak eylemi.

uyartmak, [uyar-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Uyarmak işini yaptırmak; uyandırmak.

uyat, [uyāḍ-mak > uyāt / uvut اوپات] *{eT} is.* **1.** Edep yeri. [EUTS] **2.** Hayâ; utanma; ayıp; hicap; utangaçlık; sıkılganlık. *{eAT} {ağız} (aynı)* [Gabain] [DS]

uyatlığ, [uyat-lığ] *{eT} sf.* Edepli; hayırlı; terbiyeli. [EUTS]

uyatlık, -ğı [uyat-lık اوپادلق] *is.* **1.** *{eAT}* Mahcubiyet; mahcupluk. **2.** *{ağız}* Örtülmesi, saklanması gereken cinsel organlar; edep yeri. [DS] **3.** *{ağız}* Gizlenen şeyler. [DS]

uyatmak[1], [uy-aḍ-mak / uyat-mak اوپاتق] *{eT} {eAT} gçsz. f. [-ur]* Utanmak; mahcup olmak. [DLT] [EUTS] [Gabain]

uyatmak[2], [uḍ *(uyku)* > uya-t-mak] *{OsT} {ağız} gçl. f. [-ır]* Uykudan uyandırmak. [DS]

uyaz, [uya-z] *is.* **1.** *{eT}* Küçük sinek; tatarcık; üvez. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Sivrisinek. [DS] **3.** *{ağız}* At sineği. [DS]

uydaş, [uy-daş] *{ağız} sf.* Kolay uzlaşılabilen; geçimli; uysal. [DS]

uydek, -ği [uy-dek ?] *{ağız} is.* Ütü. [DS]

uydeş, [uy-deş] *{ağız} is.* → uydaş. [DS]

uydu, [uy-mak > uy-du] *is.* **1.** Fizik kurallarına bağlı olarak bir büyük gezegenin çevresinde dönen gök cismi; peyk, *(1974).* **2.** Türlü amaçlarla Yer'den fırlatılan ve Dünya'nın çevresinde kapalı yörünge çizerek dolanan araç. **3.** Başka bir kimsenin güdümü altında yaşayan kimse. **4.** *mecaz.* (Devlet, kişi vb. için) bağımlı olan. **5.** *biy.* Bir kromozomun yanına veya ucuna bağlı küçük kromozom parçacığı. **6.** *anat.* (Toplardamar için) bir atardamarın gittiği yoldan giden ve ona eşlik eden. **7.** *sf.* Uyduluk eden. ◻ **uydu kent,** *Büyük bir şehre yakın olan kendine özel yönetimi bulunmasına rağmen her türlü kültürel ve ekonomik girişimini büyük kentten sağlayan yerleşim birimi.*

uydulaşma, [uy-du-la-ş-ma] *is.* Uydulaşmak eylemi.

uydulaşmak, [uy-du-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Uydu durumuna gelmek.

uydulaştırma, [uy-du-la-ş-tır-ma] *is.* Uydulaştırmak eylemi.

uydulaştırmak, [uy-du-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Uydu durumuna getirmek; uydu olmasını sağlamak. **2.** (Devlet için) siyasi, ekonomik ve kültürel yönden bağımlı kılmak. **3.** (Kurum ve kuruluş için) kendine bağımlı duruma getirmek. **4.** *havc.* Bir cismi, uzayda bir gök cisminin çekim gücünün etkisi ile bir yörüngede dolanacak biçimde hızla fırlatmak.

uyduluk, -ğu [uy-du-luk] *is.* Uydu olma durumu; peyklik.

uydum, [uy-mak > uy-dum] *{ağız} sf.* **1.** Şaşkın. **2.** Uyuşuk. [DS] ◻ **uydum akıllı,** *{ağız} Başkasının sözüne göre hareket eden; kendi aklını kullanmayan.* [DS]

uydurak, -ğı [uy-dur-ak] *{ağız} sf.* Yalan; düzme; uydurma. [DS]

uyduran, [uy-dur-an] *{ağız} sf.* (Erkek için) bir kadınla cinsel ilişkide bulunan; kadının namusunu kirleten. ◻ **uyduran olmak,** *{ağız} (Kız ve oğlan için) anlaşarak birlikte kaçmak.* [DS]

uydurma[1], [uy-mak > uy-dur-ma] *is.* **1.** Uydurmak eylemi. **2.** Hayal ürünü şeyleri gerçek gibi sunma. **3.** *sf.* Gerçek olmayan; uydurulmuş; düzme; sahte. **4.** Hayal gücünün etkisi ve yardımı ile bulunmuş olan.

uydurma[2], [uy-dur-ma] *{ağız} is.* Üvey çocuk. [DS]

uydurmaca, [uy-dur-maca] *sf.* **1.** Gerçek olmayan; uydurulmuş. **2.** *fel.* Karşısındakini aldatma ve yalan söyleme amacı olmaksızın gerçekliğine inanılarak anlatılan hayalî ve gerçek dışı olay.

uydurmacı, [uy-dur-ma-cı] *is.* Uyduran kimse; yalancı.

uydurmacılık,-ğı [uy-dur-ma-cı-lık] *is.* Uydurmacının yaptığı iş ve o işin özelliği.

uydurmaç, -cı [uydur-maç] *{ağız} sf.* **1.** Uydurma. **2.** Uydurmacı. [DS]

uydurmak[1], [uy-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Bir şeyin başka bir şeye uygun hâle gelmesini sağlamak; denk gelmesini sağlamak. **2.** (Kişi için) kendine benzer hâle getirmek; kendine uygun davranır hâle getirmek; etki ile kendisi gibi olmasını sağlamak; benzetmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** Gerçekte olmadığı hâlde hayal gücünü kullanarak olmuş gibi anlatmak. **4.** Bazı yollardan yararlanmak; elde etmek; kolayını bulmak; yolunu bularak ele geçirmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **5.** *dbl.* Sözcüklere dil bilgisi kurallarını uygulamak. **6.** Kurala uygun ya da aykırı olmasına bakmaksızın yeni bir kelime üretmek.

uydurmak[2], [uy-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Benzetmek. [DS]

uydurmak[3], [uy-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Ara bulmak; anlaşmazlığı gidermek; ortamı düzeltmek. [DS]

uydurmak[4], [uy-mak[4] > uy-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** (Erkek için) kız kaçırmak. [DS] **2.** *{ağız} argo.* (Erkek için) zorla veya kandırarak genellikle bir kızla cinsel ilişkide bulunmak; becermek. [DS]

uydurmasyon, [uy-dur + Fr. -mation] *is.* ve *sf.* Uydurma.

uyduruh, [uy-dur-uk > uyduruh] *{ağız} sf.* **1.** Yalan; düzme. **2.** Benzetme.[DS]

uyduruk, -ğu [uy-dur-uk] *sf.* **1.** Uydurulmuş; aslı olmayan; asılsız; uydurulmuş; uydurma; sania. **2.** Özenle hazırlanmamış; değersiz; sıradan. **3.** İşe yaramaz; köklü değil. **4.** *{ağız}* Düzme; uydurma; yalan. [DS]

uydurukça, [uyduruk-ça] *is.* Kök ve ek bakımından yanlış ya da uydurma olarak türetilerek resmî kurumlarca kullanıma zorlanan kelime; galat.

uydurukçu, [uyduruk-çu] *sf.* Hayal gücünde yarattığı şeyleri gerçekmiş gibi anlatma alışkanlığında olan kimse; yalancı. *{ağız} (aynı)* [DS]

uydurulma, [uy-dur-ul-ma] *is.* Uydurulmak eylemi.

uydurulmak, [uy-dur-ul-mak] *edil. f. [-ur]* Uydurmak işi yapılmak; uydurulmak eylemine konu olmak.

uyduruş, [uy-dur-uş] *is.* **1.** Uydurmak eylemi ve biçimi. **2.** *argo.* Aldatma; kandırma. ◻ **uyduruşa gelmek,** *argo. Yalana kanmak; aldanmak.*|| **uyduruşa getirmek,** *argo. Aldatmak; kandırmak.*

uydusavar, [uy-du+sav-ar] *is. as.* Düşman tarafından silah olarak kullanılan uyduları ya da üzerindeki tesisleri yok etmeye yarayan savunma silahlarının genel adı.

uye, [? uye] *{ağız} is.* Kız kardeş. [DS]

uyfat, [? uyfat] *{ağız} is.* İç sıkıntısı. [DS]

uyga, [uy-ga] *{ağız} sf.* Kendisi ile kolay uzlaşılabilen; geçimli; uysal. [DS]

uygal[1], [uy-ga-l] *{ağız} sf.* → uyga. [DS]

uygal[2], [uy-ga-l] *{ağız} sf.* **1.** Alıngan. **2.** Dövüşken. [DS]

uygar, [uy-mak > uy-gar] *sf.* **1.** (Toplum için) düşünce, kültür, sanat, endüstri, teknik ve toplumsal yaşayış alanlarında ideal sayılabilen düzeye ulaşmış olan; medeni; mütemeddin; medenileşmiş, *(1935).* **2.** (Kişi için) kültürlü; eğitimli; görgü kurallarına uyan; medeni.

uygarlaşma, [uy-gar-la-ş-ma] *is.* Uygarlaşmak eylemi; medenileşme.

uygarlaşmak, [uy-gar-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** İdeal uygar düzeyine ulaşmış toplum olmak; uygar ülkeler düzeyine erişmek. **2.** (Kişi için) daha kibar, daha nazik davranmaya başlamak.

uygarlaştırma, [uy-gar-la-ş-tır-ma] *is.* Uygarlaştırmak eylemi; medenileştirme.

uygarlaştırmak, [uy-gar-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** (Toplum için) uygar duruma getirmek; uygar olmasını sağlamak; medenileştirmek. **2.** (Kişi için) daha nazik ve kibar olmasını sağlamak; eğitmek.

uygarlık,-ğı [uy-gar-lık] *is.* **1.** Barbarlığı bırakıp törelere bağlı olarak belirli bir yurt içinde birlikte yaşama. **2.** Toplumların ekonomik, siyasi, toplumsal bakımdan ideal sayılan gelişme durumu; medeniyet. **3.** Bir ülkenin, toplumun maddî, toplumsal, ahlakî, kültürel yaşayış bakımından kendine özgü yaşayış biçimi ve niteliklerin tümü; medeniyet. **4.** *fel.* Bilim ve tekniğin ilerlemesi ile yaratılan yaşama şartları ve bunun sonucu ortaya çıkan yaşamada kolaylık sağlama, akla, mantığa ve sağduyuya uygun davranmaya ve yetkinleşmeye dayalı yaşama biçimi. 🗗 **uygarlık hastalığı,** *Bilim ve teknikte ulaşılan kolaylık ve rahatlığın insan bünyesinde meydana getirdiği hastalıklar, kaza, bedensel bozukluk, metabolizma bozukluğu, vb. olumsuzlukların tümü.*

uygu, [uy-gu] *is. fel.* **1.** Birbirine uyan iki şey arasındaki ilgi. **2.** İki şey arasındaki uygunluk; uyum.

uyguç, -cu [oy-mak > oy-guç] *{ağız} is.* Tahta kaşıkların içini oymakta kullanılan araç. [DS]

uygulama, [uy-gu-la-ma] *is.* **1.** Uygulamak eylemi. **2.** Bilim, teknik ve sanatta kuralların, ilkelerin kullanıma geçirilmesi; tatbik. **3.** (Kural, yasa, yönetmelik vb. için) uygulanan şeyin kendisi; tatbikat. **4.** Eğitimde, kuramsal olarak öğrenilen şeylerin okul içinde ya da dışarıda denenip pekiştirilmesi, doğrulanması için yapılan çalışma; pratik; tatbikat. **5.** *tiy.* Oyunun, temsilin düzenlemesi ve yönetimi. 🗗 **uygulama alanı,** *bsy. İşlenmesi için program yazılan sınırlı alan.*|| **uygulama okulu,** *Öğretmen adaylarının eğitimi için örnek derslere girdikleri okul.*|| **uygulama programı,** *bsy. Belirli bir kullanım için hazırlanmış program.*

uygulamacı, [uy-gu-la-ma-cı] *is.* Bir işi uygulamaya döken kimse; uygulayıcı; uygulayan.

uygulamak, [uy-gu-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** İki şeyi üst üste gelecek biçimde yerleştirmek; üst üste getirmek; bir şeyin üstüne koymak; aplikasyon yapmak. **2.** Bir şeyi başka bir şeyin üzerine yapışacak, iz bırakacak biçimde sürmek. **3.** Kuramsal bir bilgiyi, ilkeyi, düşünceyi ilgili olduğu alanda hayata geçirmek; tatbik etmek. **4.** Bir şeyin gerektirdiği yolu, tekniği yerine getirmek; gerçekleştirmek. **5.** *mat.* Bir eğriyi, bir şekli, bir yüzeyi bir başkasıyla çakıştırmak.

uygulamalı, [uy-gu-la-ma-lı] *sf.* Yalnız düşünce alanında kalmayıp uygulama olanağı bulunan; işe dönüşen; uygulanarak yapılan; tatbikî; pratik. 🗗 **uygulamalı bilimler,** *Uygulaya ağırlık veren bilimler.*|| **uygulamalı dil bilimi,** *Başka bilim dallarının dille ilgili sorunlarına çözüm bulmak için dil biliminden yararlanan araştırma ve uygulamalar bütünü.*|| **uygulamalı ruh bilimi,** *Ruh biliminin psikolojik araştırmalarını, insan üzerinde gerçekleştirmeye yönelik konu alan bilim dalı.*|| **uygulamalı sanatlar,** *Mobilya, iç dekorasyon, mücevhercilik gibi sanatlara verilen ad; süsleme sanatları.*|| **uygulamalı toplum bilimi,** *Toplum biliminin uygulamaya yönelik araştırma dalı.*

uygulanabilir, [uy-gu-la-n-a+bil-ir] *sf.* **1.** Uygulanma imkânı bulunan. **2.** *mat.* (İki yüzey için) bütün noktalarından çıkan yaylar ikişer ikişer birbirine denk gelen.

uygulanabilirlik,-ği [uy-gu-la-n-a+bil-ir-lik] *is.* Yapılabilir olma durumu; uygulanabilme olanağı bulunma; yapılabilirlik; fizibilite. 🗗 **uygulanabilirlik raporu,** *Yapılabilir raporu.*

uygulanış, [uy-gu-la-n-ış] *is.* Uygulanmak eylemi ve biçimi.

uygulanma, [uy-gu-la-n-ma] *is.* Uygulanmak eylemi.

uygulanmak, [uy-gu-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Uygulamak eylemi yapılmak; uygulanmak eylemine konu olmak.

uygulayıcı, [uy-gu-la-y-ıcı] *is.* **1.** Uygulayan; gereğini yapan; tatbikatçı. **2.** *dbl.* (Eylem ya da sözce için) söylendiği anda belirttiği eylem de gerçekleşen; konuşucunun sözünü ettiği anda yerine getirilen; işlevi kendine dönük olan.

uygulayım, [uy-gu-la-y-ım] *is.* **1.** Fizik, kimya, biyoloji, matematik bilimlerden elde edilen verilerin iş ve yapım alanında kullanılması; teknik. **2.** Bir bilim, sanat ve meslek dalında kullanılan yöntem ve yolların tümü; genel anlamda bir işin doğru yolu; yöntem; araç. **3.** *sf.* Uygulamaya ilişkin. 🗗 **uygulayım bilimi,** *1. İş ve yapım alanında kullanılan aygıtların, yapın yöntemlerinin tümünü kapsayan bilgi; teknoloji. 2. Bilim ve uygulayımın verilerini işe, yapıma yansıtma bilgisi.*

uygulayımcı, [uy-gu-la-y-ım-cı] *is.* **1.** Bir işin bilimsel yönünden daha çok uygulama ve yapım yönü ile uğraşan uzman; uygulayımla ilgili herhangi bir alanda bilgi ve becerisi olan kimse; teknisyen; tek-

niker; teknikçi; teknokrat. **2.** Bilimsel verileri işe ve yapıma dönüştüren kimse.

uygulayımsal, [uy-gu-la-y-ım-sal] *sf.* Bir bilim, sanat, meslek alanında kullanılan uygulamalara ilişkin; uygulayımla ilgili; yöntemlere, tekniklere ilişkin.

uygun, [uy-mak > uy-gun] *sf.* **1.** (Eylem, durum ve nesne için) beklenene, istenene, gereksinim duyulana elverişli olan; yakışır; yaraşır; uz; mutabık; mütenasip; münasip. **2.** (Bir kimse için) tam ona denk düşen; tam gelen. **3.** Birbiri ile uyumlu olan. **4.** Tam istenildiği gibi olmasa da yeterli olan. **5.** *mecaz.* Oranlı; orantılı. **6.** *fel.* Doğası, başka bir şeyin doğası ile örtüşen. 🗗 **uygun adım,** *as. Toplu yürüyüşlerde adım atarken sağlanan beraberlik.*|| **uygun bulmak,** *Uygun olduğunu benimsemek; yakışır, yaraşır görmek; elverişli bulmak.*|| **uygun düşmek,** *Yakışmak; yaraşmak; denk gelmek; elverişli olmak; uygun bulunmak; münasip düşmek.*|| **uygun gelmek,** *1. Elverişli olmak. 2. Yakışmak; yaraşmak. 3. Uymak.*|| **uygun görmek,** *Uygun olduğunu benimsemek; yakışır, yaraşır görmek; elverişli bulmak.* || **uygun katmanlaşma,** *yer b. Birbirine paralel istiflenmiş katmanların durumu.*|| **uygun olmak,** *1. Bağdaşmak; uyuşmak. 2. Sakıncalı görülmemek.*

uygunlaştırma, [uy-gun-laş-tır-ma] *is.* Uygunlaştırmak eylemi.

uygunlaştırmak, [uy-gun-laş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Uygun duruma getirmek.

uygunluk, -ğu [uy-gun-luk] *is.* **1.** İki ya da daha çok şey arasındaki benzerlik, tutarlılık ilişkisi; uyuşma; denklik; benzerlik; mutabakat; mukarenet. **2.** *dbl.* Yan cümledeki fiil zamanının temel cümledeki fiil zamanına uyması. **3.** Söz dizimsel olarak birbirine bağlı ve birbirinin biçimleri üzerine etki yaptığı dilsel birimlerin uyuşması. **4.** Bir dilin yazıl biçimiyle sözlü biçimi arasındaki bağlantılar bütünü. 🗗 **uygunluk bildirimi,** *Sayıştay'ın muhasebe hesapları ile ödeme emri verenlerin hesapları arasındaki uygunluğu belirten belge.*

uygunsuz, [uy-gun-suz] *sf.* **1.** Uygun düşmeyen; uygun olmayan. **2.** Yakışık almayan; kötü. **3.** (Kişi için) kötü, çirkin ve ayıp davranışlarda bulunan; çirkin hareketleri olan. **4.** *{ağız}* (Kadın için) kötü yola sapmış. [DS] 🗗 **uygunsuz kadın,** *Cinsel hayatını yasa dışı yollardan yaşayan kadın.*|| **uygunsuz vaziyette,** *Ayıplanacak ya da suç sayılabilecek bir durumda.*

uygunsuzluk, -ğu [uy-gun-suz-luk] *is.* **1.** Uygunsuz olma durumu; yakışıksızlık; uymazlık; uyuşmazlık. **2.** Uygun olmayan durum; kötü davranış. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Kötü yola sapma. [DS]

uygur, [oḏ-ġur / uy-ġur] *sf.* **1.** *{eT}* Uyarılmış. **2.** *öz. is.* Kavim adı; Uygur; Uygurlar [EUTS] [Gabain] [Tekin] **3.** Doğu Türkistan'da yaşayan Türk soylu halk. **4.** Bu halktan olan kimse. **5.** Orta Asya'da yaşamış, devlet ve medeniyetler kurmuş, yazılı anıtlarla sanat eserleri bırakmış olan bir Türk kolu.

Uygurca, [Uygur-ca] *is.* **1.** Uygurların kullandığı yazı dili. **2.** Türk dillerinin güney doğu grubuna bağlı, Doğu Türkistan (Sinkiang Özerk Bölgesi), Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'da konuşulan dil.

uygurmak, [oḏ-ġur-mak / uy-ġur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Uyarmak. [DLT]

uyh, [uyh] *{ağız} ünl.* Şaşkınlık, üzüntü ve özenme bildirir. [DS]

uyha, [uyhā] *(uyha:) {ağız} ünl.* Zararlı hayvanları kovmak, kaçırmak için söylenir. [DS]

uyhu, [uḏ-ī-mak > uḏ-ku > uyḫu اوڭو] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Uyku. *{ağız} (aynı)* [DK] [DS] **2.** *{eAT}* Rüya. 🗗 **uyhusu alınmadık,** *{eAT} Uykusunu almamış; uykusu geçmemiş.*|| **uyhuya varmak,** *{eAT} Uyumaya başlamak; uykuya dalmak; uyumak.*

uyırkanmak, [uyır-ka-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kuvvetten düşmek; zayıflamak; yorulmak; donakalmak. [EUTS] **2.** Feryat etmek; ağlamak; ağıt yakmak. [Gabain]

uyışmak, [uḏī-mak > uyı-ş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Pıhtılaşmak; katılaşmak. [Bahşayiş] 🗗 **uyışmış kan,** *{eT} Pıhtılaşmış kan.* [Bahşayiş]

uyku, [*eT.* uḏ-mak *(uyumak)* > ü-ḏī-mak > uḏ-ı-ku / uḏ-ku / uyuku / uyku] *is.* **1.** Organizmada organik işlevin, sinir duyumunun, istemli kas hareketlerinin azalması ve bilincin kaybolması ile ortaya çıkan, normal, geçici, düzenli durum. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Bu durumda geçen süre; uyuma süresi. **3.** Uyuma isteği; uyuma gereksinimi. **4.** Doğada veya herhangi bir yerde görülen dinginlik; sakinlik; hareketsizlik durumu ve dinlenmeyle geçen dönem. **5.** *mecaz.* İleriyi görememe; çevrede olup bitenin farkına varamama; gerçeği görememe; tehlikeyi sezmekten uzak olma durumu; dalgınlık; uyuşukluk; tembellik; gaflet; aymazlık. **6.** Bilgisizlik; cehalet. **7.** *{eAT}* Rüya. **8.** *zool.* Böceklerde gömlek değiştirmeden önce görülen durgunluk devresi. **9.** *biy.* Metabolizmanın çok yavaşlatıldığı veya istirahat durumu. **10.** *psikol.* Algısal etkinliği ve istençli hareketin kaybolması ile çevrimsel olarak ortaya çıkan fizyolojik durum. 🗗 **uyku basmak,** *Çok uykusu gelmek; aşırı ölçüde uyuma isteği duymak.*|| **uyku bastırmak,** *Çok uykusu gelmek; aşırı ölçüde uyuma isteği duymak.*|| **uyku başa vurmak,** *{ağız} Yeterince uyuyamadığı için sersemlemek.* [DS]|| **uyku çekmek,** *İyice uyumak; uzunca süre uyumak; derin derin uyumak. {ağız} (aynı)* [DS]|| **uyku dağıtmak,** *Uyumasına engel olmak.*|| **uykudan galmak** (kalmak), *{ağız} 1. Uyuyamaz olmak. 2. Uyu-*

[-r] [-l(u)yor] Çalmak; aşırmak; hırsızlık etmek. [DS]

uyrum, [uyrum] *{ağız} is.* Beden. [DS]

uysak, -ğı [uy-sak] *{ağız} sf.* Başkasının sözüne göre hareket eden; aptal; bön. [DS]

uysal[1], [uy-mak[1] > uy-a > uy-sal] *sf.* **1.** Başkalarına kolayca uyan; onlara uyum sağlayabilen. **2.** Başkaları tarafından yönlendirilmeye, yönetilmeye karşı koymayan; yumuşak başlı; başkasının sözlerini dinleyen. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Evcil. [DS]

uysal[2], [uy-mak[2] > uy-a > uy-sal] *{ağız} sf.* Geçimsiz; kavga çıkaran; ona buna takılan, sataşan. [DS]

uysalca, [uy-sal-ca] *(uysa'lca) zf.* **1.** Uysal biçimde; uysal olarak. **2.** *sf.* Biraz uysal.

uysallaşma, [uy-sal-la-ş-ma] *is.* Uysallaşmak eylemi.

uysallaşmak, [uy-sal-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Uysal duruma gelmek; uysal olmak. **2.** (Hayvan için) huysuzluğu bırakıp sahibine itaat eder duruma gelmek.

uysallık, -ğı [uy-sal-lık] *is.* **1.** Uysal olma durumu. **2.** Uysal bir kimsenin ya da hayvanın davranışlarının taşıdığı nitelik; uysalca davranış.

uytun, [uytun] *{ağız} sf.* Kutlu; kutsal. [DS]

uyturmak, [uy-mak[1] > uy-tur-mak [Clauson] / oy-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Bastırtmak; sıkıştırtmak. [DLT]

uyub, [Ar. ʿayb > ʿuyūb عيوب] *(uyu:b) {OsT} is.* Utanılacak şeyler; ayıplar.

uyucu, [uy-mak > uy-ucu اويوجى] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** Dalkavuk; uyuntu. **2.** Tabi; metbu; uyruk.

uyugan, [uyu-ġan اويوغن] *{eAT} {OsT} sf.* Çok uyuyan.

uyugen, [uyu-gen اويوكن] *{eAT} sf.* Çok uyuyan.

uyuglug, [uġ / uyuġ > uyuġ-luġ] *{eT} sf.* (Yapı için) kemerli. [DLT]

uyuğ, [uyu-ğ] *{ağız} is.* Suyun durgun durumu. [DS]

uyuk, -ğu [uy-uk] *{ağız} is.* Tezgâhta dokunan yün çorap. [DS]

uyuklama, [uyuk-la-ma] *is.* **1.** Uyuklamak durumu ve eylemi. **2.** Şişman, yaşlı ve hasta kimselerde uyku saatleri dışında görülen hafif uyku.

uyuklamak, [*eT.* ud-ık-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Oturduğu ya da dayandığı yerde hafi ve kısa süreli bir uykuya dalmak; yarı uyur yarı uyanık durmak; ımızganmak.

uyuklaşmak, [uyuk-la-ş-mak اويوقلشمق] *{eAT} işteş. f. [-ur]* Birlikte uyuklamak.

uyuku, [*eT.* uḍ-mak *(uyumak)* > ū-ḍī-mak > uḍ-ı-ku / uḍ-ku / uyuku / uyku اويوقى] *{eAT} is.* Uyku.

uyulma, [uy-mak > uy-ul-ma] *is.* Uyulmak eylemi.

uyulmak[1], [uy-mak > oy-ul-mak / uy-ul-mak [Clauson]] *{eT} edil. f. [-ur]* Basınç uygulanmak; basılmak; sıkıştırılmak; bastırılmak. [DLT]

uyulmak[2], [uy-mak > uy-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Uyuşmak; kesilmek. [EUTS]

uyulmak[3], [uy-ul-mak] *edil f. [-ur]* Uymak işi yapılmak.

uyum, [uy-mak > uy-um] *is.* **1.** Bir bütünün ögeleri ya da birbiri ile ilgisi bulanan ve aynı amacı güden bireyler arasında var olan uygunluk; birbirini tutarlık ilişkisi; ahenk, *(1935).* **2.** Duygu, düşünce ve istekleri birbirine uygun düşen kişiler ve toplum bireyleri ya da grupları arasındaki ilişkinin özelliği; geçim; anlaşma. **3.** İki ve daha çok şey arasındaki tutarlılık ve uygunluk ilişkisi. **4.** *biy.* Göz merceğinin, bir cismin görüntüsünü ağ tabaka üzerine düşürebilmesi için dışbükeylik özelliğini artırıp eksilmesi; mutabakat. **5.** *biy.* Kademeli farklılaşma gösteren çevre şartlarına uyabilmek için canlıların gösterdiği değişiklik. **6.** *biy.* Organizmanın çevresine uyumu ile gelişen evrim süreci. **7.** *dbl.* Bir sözcükteki ünlülerin kalınlık-incelik, düzlük-yuvarlaklık-darlık-genişlik, ünsüzlerin sertlik-yumuşaklık bakımından birbirine uygunluk göstermesi olayı. **8.** *psikol.* Bireyin içinde yaşadığı ortam koşullarına göre kendini aylayabilme durumu. ◻ **uyum etmek,** *{ağız} Ağlar gibi yapmak; kendini ağlamak için zorlamak.* [DS]|| **uyum sağlamak,** *Bir ortama ya da topluma alışmak.*

uyuma, [uyu-ma] *is.* Uyumak eylemi.

uyumak[1], [*eT.* uḍ *(uyku)* > ūḍ ī-mak] *gçsz. f. [-r]* **1.** (İnsan ve hayvan için) uykuya dalmış olmak; uyku durumunda bulunmak. *{eAT} (aynı)* [Mühennâ] [DK] **2.** İlaç verilerek ağrı ve acı duymayacak kadar kendinden geçmiş olmak. **3.** (Doğa ya da rüzgâr, deniz vb. herhangi bir yer için) hareketsiz olmak; sessiz ve dingin olmak; bir etkinlikte bulunulmamak. **4.** *gnşl.* Hareketsiz gibi olmak; hareketsiz görünmek. **5.** (Kişi için) çalışmamak. **6.** *mecaz.* (Kişi için) düşlere dalmak. **7.** *mecaz.* (Kişi için) dikkatini yaptığı işe verememek. **8.** *mecaz.* (Kişi için) dalgın olmak; çevresinde olup bitenlere ilgisiz kalmak; fark etmemek. **9.** *mecaz.* (İş için) herhangi bir işlem görmemek; bir kenarda unutulmak; ilgi gösterilmeden durmak; bekletilmek. **10.** (Duygu ya da herhangi bir iç güç için) ortaya çıkmaksızın, gizliden gizliye varlığını sürdürmek. **11.** Ölmüş olmak. **12.** *bot.* (Bitki için) besi suyu yürümediği zaman yaprak ve çiçekleri kıvrık durumda bulunmak. **13.** *argo.* Kanmak; aldanmak. **14.** *argo.* (Erkeklik organı için) sertleşmemek; inik hâlde bulunmak. ◻ **uyuyan yılanın kuyruğuna basmak,** *Kötü birinin tekrar kötülük yapmasına neden olacak davranışta bulunmak.*

uyumak[2], [uḍ-ī-mak > uḍ-ū-mak اويئق] *(udu:mak) gçsz. f. [-r]* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* (Yoğurt yapılan süt

için) koyulaşmak; yoğurt olmak. [Mühennâ] **2.** *{eAT} {ağız}* (Kan için) pıhtılaşmak. [DS] **3.** *{eAT}* (İçine damızlık konulan pekmez için) koyulaşmak.

uyumazlanmak, [uyu-maz-la-n-mak ايومزلنمق] *{OsT} dönşl. f. [-ur]* Uyumaz görünmek.

uyumlu, [uyum-lu] *sf.* **1.** Başkaları ve çevresi ile kolayca anlaşabilen; uyum sağlamakta sıkıntı çekmeyen. **2.** (Farklı şeyler için) birbiri ile uyum içinde bulunan; aralarında uyum bulunan; ahenkli; mevzun.

uyumluluk, -ğu [uyum-lu-luk] *is.* **1.** Uyumlu olma durumu. **2.** Uyumlu olan şeylerin taşıdığı nitelik.

uyumsamak, [uyum-sa-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(u) -yor]* Uyur gibi yapmak. [DS]

uyumsuz, [uyum-suz] *sf.* **1.** Başkaları ve çevresi ile anlaşmakta güçlük çeken; uyum sağlamakta sıkıntı çeken. **2.** (Farklı şeyler için) birbiri ile uyum içinde bulunmayan; aralarında uyum bulunmayan; birlik içinde bulunmayan; ahenksiz. **3.** (Toplum için) üyeleri ve bireyleri arasında uyum bulunmayan.

uyumsuzluk, -ğu [uyum-suz-luk] *is.* **1.** Uyum bulunmama durumu; uyum yokluğu. **2.** Uyumsuz olan kişi ya da nesneler arasındaki bağlantının özelliği; ahenksizlik. **3.** *dbl.* Ses, sözcük ve heceler arasında kulağa hoş gelmeyecek biçimde uyum bulunmama durumu; kakofoni. **4.** *müz.* Kakışma.

uyun[1], [uyu-n] *{ağız} is.* Yoğurt. [DS]

uyun[2], [uy-un] *{ağız} is.* Boyun bükme; yakarma; dilenme. [DS]

uyun[3], [Ar. ʿuyn > ʿuyūn عيون] *(uyu:n) {OsT} is.* **1.** Gözler. **2.** Kaynaklar. 🗗 **uyūnü'l-bakar,** *{OsT} İri ve siyah taneli bir cins üzüm.*|| **uyūnü't-tevārîh,** *{OsT} Tarihlerin kaynağı.*

uyundu, [uy-mak > uy-un-du اويوندى] *{eAT} sf.* ➔ uyuntu.

uyundurmak, [uyu-n-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Mayalamak. [DS]

uyunma, [uyu-n-ma] *is.* Uyunmak eylemi.

uyunmak[1], [uyu-mak > uyu-n-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** Kendi kendine uyumak. **2.** *edil. f.* Uyumak eylemi yapılmak.

uyunmak[2], [uyu-n-mak اويونق] *dönşl. f. [-ur]* **1.** *{eAT} {ağız}* (Yoğurt, pekmez, kan vb. için) koyulaşmak; katılaşmak; pıhtılaşmak. [DS] **2.** *{ağız}* Kanı uyuşmak; yavaşlamak. [DS] **3.** *{ağız}* (Süt için) kaymak bağlamak. [DS] **4.** *{ağız}* (Süt için) kesilmek. [DS]

uyunmak[3], [uyu-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Bayılır gibi olmak. [DS]

uyunmak[4], [uy-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Sürekli sataşmak. [DS]

uyuntu[1], [uyu-mak > uyu-n-tu اويندو / اويندى] *sf.* **1.** *{eAT} {ağız}* Uyuşuk; tembel; miskin; beceriksiz. [DS] **2.** *{OsT} {ağız}* (Kişi için) Başkalarının peşine takılan; asalak; tufeyli. [DS] **3.** *{ağız}* İşsiz güçsüz; tembel; uyuşuk. [DS] **4.** *{ağız} is.* İstenmeyen, çağrısız gelen konuk. [DS]

uyuntu[2], [uy-mak > uy-un-tu اويونتى] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* (Kişi için) kendi başına değil de başkasının yönlendirmesiyle hareket eden; kişiliksiz. [DS]

uyuntu[3], [uy-un-tu] *{ağız} is.* Dul kadın, yeniden kocaya vardığında yanında getirdiği çocuğu; taygeldi. [DS]

uyuntu[4], [uyu-n-tu] *{ağız} sf.* Kötü; bozuk. [DS]

uyuntu[5], [uyu-n-tu] *{ağız} is.* Bir çeşit peynir. [DS]

uyuntulanmak, [uyun-tu-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* İş yaparken çok oyalanmak; işi yavaş yapmak. [DS]

uyuntulu, [uyuntu-lu] *{ağız} sf.* **1.** ➔ uyuntu[1]. **2.** ➔ uyuntu[2]. [DS]

uyur[1], [uyu-mak > uyu-r اويور / اويور] *sf.* **1.** Uyku hâlinde olan; uyumakta olan; uyuyan. *{eAT} {OsT} (aym)* **2.** Kendini belli etmeyen; varlığını sezdirmeyen. **3.** *sf.* (Su için) durgun. 🗗 **uyura urmak,** *{eAT} {OsT} Uyur gibi yapmak.*|| **uyur göz.** *bot. Normal hâlde uyur görünen fakat gerektiği zaman sürerek filiz veren bitki gözü.*|| **uyur uyanık,** *Yarı uykuda olan; yarı uyur, yarı uyanık durumda.*

uyur[2], [ū-mak > u-yur] *{eT} sf.* **1.** Adil; dürüst; amir. [EUTS] **2.** Kudretli; asil; muktedir. [ETY] [Gabain] 🗗 **uyur kadın,** *{eT} Muktedir dünür.*|| **uyur kadaş,** *{eT} Muktedir akraba.*

uyurgezer, [uy-ur+gez-er] *sf.* ve *is.* **1.** Uyku sırasında farkında olmadan ayağa kalkarak gezip dolaşan, konuşan ruh hastası; sair-fi'l-menam. **2.** *mecaz.* Çevresinde olup bitenlerden habersiz olan.

uyurgezerlik, -ği [uyu-r+gez-er-lik] *is.* Uyurgezer olma durumu.

uyurlama, [uyur-la-ma] *{ağız} is.* Uyku ile uyanıklık arası; uyur vaziyette. 🗗 **uyurlama etmek,** *{ağız} Uyur gibi yapmak; uyurlanmak.* [DS]

uyurlanmak, [uyur-la-n-mak اويورلنمق] *{OsT} dönşl. f. [-ur]* Uyur gibi yapmak; uyur görünmek.

uyurulmak, [uyu-r-ul-mak اويورلق] *{OsT} edil. f. [-ur]* Uyutulmak.

uyuruyormak, [uyur-u+yor(ı)-mak] *{ağız} gçsz. b. f. [-ur]* Uyumak; uykuya dalmak. [DS]

uyuryılan, [uyur+yılan] *{ağız} sf.* Sinsi. [DS]

uyuşkan, [uy-mak > uy-uş-kan] *sf.* (Herkesle, her şeyle) kolayca uzlaşabilen.

uyuşma, [uy-uş-ma] *is.* Uyuşmak eylemi. 🗗 **uyuşma dizisi,** *biy. Birbirinden farklı olan organizma ve genlerde, farklı yer ve biçimde bulunmasına karşılık aynı işleve sahip ideal bir DNA dizisi.*

uyuşmak[1], [oy-mak > oy-uş-mak / uy-mak > uy-uş-mak [Clauson]] *{eT} işteş. f. [-ur]* Bir şeyi birlikte basmak; basmak ve sıkıştırmakta yardımlaşmak. [DLT]

uyuşmak[2], [uḏī-mak > udı-ş-mak / uyu-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte uyumak. [DTL]

uyuşmak[3], [uyu-mak > uyu-ş-mak اویشمق] *dönşl. f. [-ur]* **1.** *{eT} {eAT}* (Süt, pekmez, kan vb. için) koyulaşmak; pıhtılaşmak. [DLT] **2.** (Vücudun bir bölgesi ya da organ için) basınç, soğuk vb. etkilerle geçici bir süre hareketsiz kalmak; duyu almaz olmak; hissizleşmek; karıncalanmak.

uyuşmak[4], [ūḏ-mak>uḏ-uş-mak / uy-uş-mak اویشمق] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** *{eT} {eAT}* Uymakta yarış etmek; birbirine uymak. [Clauson] **2.** *{eT}* Birbirini arkadan takip etmek; birlikte izlemek. [ETY] **3.** *{eAT}* Uygun adım yürümek. **4.** (Kişiler için) karşılıklı olarak düşünce ve duygu bakımından uygun olmak; birbirine uygun düşmek; birbirinden hoşlanmak; imtizaç etmek; uyum ve uygunluk içinde bulunmak; bağdaşmak. *{OsT} (aym)* **5.** (Fiyat, zaman, iş vb. için) birden fazla kişi birbiri ile anlaşmak; uzlaşmak; mutabakata varmak; mutabık olmak.

uyuşmaz, [uy-mak > uy-uş-maz] *sf.* Uyuşması, bağdaşması olanaksız olan; uyuşamayan.

uyuşmazlık, -ğı [uy-uş-maz-lık] *is.* **1.** Uyuşmama durumu; nesneler arasında bağdaşım yokluğu; bağdaşmama. **2.** Kişiler ve topluluklar arasında görüş, düşünce ve inanç ayrılığı yüzünden ortaya çıkan anlaşmazlık; geçimsizlik; ihtilaf. **3.** *dbl.* Bir kelimede aynı sesin art arda bulunmayışı, *(küçük-cük > küçü(k)-cük. Türkçede -k ile biten bir kelimeye, -k ile biten bir ek getirilemez.)* **4.** *huk.* Bir hakkın kullanımı, varlığı ya da sonuçları konusunda ortaya çıkan anlaşmazlık; ihtilaf. **5.** *huk.* Bir davanın görüleceği mahkemenin belirlenememesi hâlinde mahkemeler arasında ortaya çıkan durum; ihtilaf. 🗗 **uyuşmazlık çıkmak,** *Anlaşmazlık olmak; ihtilaf çıkmak.*|| **uyuşmazlık mahkemesi,** *Adlî, idarî ve askerî mahkemeler arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözmeye yetkili yüksek mahkeme.*

uyuşturan, [uyu-ş-tur-an] *sf.* Uyuşturma eylemini yapan. 🗗 **uyuşturan balığı,** *zool. Elektrikli balık.*

uyuşturma, [uyu-ş-tur-ma / uy-uş-tur-ma] *is.* **1.** Uyuşturmak eylemi. **2.** *biy.* İlaç, hastalık veya hipnotizma ile canlılarda duygunun yok edilmesi; geçici süre ile kısmen veya tamamen duygusuzluk, bilinçsizlik veya baygınlık meydana getirilmesi; anastezi, narkotizasyon.

uyuşturmak[1], [uyu-ş-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Bedenin bir bölümünün ya da bir organın duyarsızlaşmasına, duyarsızlaşmasına neden olmak; hissetmez duruma getirmek. **2.** *tıp.* Bir uyuşturucu yaparak ağrı duymayacak hâle getirmek. **3.** *mecaz.* (Beyin vb. için) gevşekliğe itmek; durgunluğa ve bitkinliğe sürüklemek.

uyuşturmak[2], [uy-mak > uy-uş-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* Arabuluculuk yaparak anlaşmalarını, uzlaşmalarını sağlamak.

uyuşturmak[3], [uyu-ş-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Yoğurt yapmak için sütü mayalamak.[DS]

uyuşturucu, [uyu-ş-tur-ucu] *sf.* **1.** Uyuşturan; uyuşukluk veren. **2.** Organizmaya girdikten sonra merkezî sinir sistemini etkileyerek dikkatin dağılmasına, düşünsel etkinliğin azalmasına ya da kalkmasına, bilinç bulanıklığına, uykuya benzer bir işlevsel değişikliğe ya da duyarlılığın ortadan kalkmasına, kasların gevşemesine yol açan; narkotik. **3.** İnsanı gerektiği gibi hareket etmekten alıkoyan. **4.** *is.* İnsana verdiği bir tür sahte esenlik duygusu ile sürekli aynı anı yaşamak isteyen kişilerin almak zorunda oldukları madde; narkotik. **5.** *ecz.* Ağrı kesici özelliği ve insana verdiği mutluluk duygusu ile bağımlılık yapan herhangi bir madde. 🗗 **uyuşturucu balığı,** *{ağız} Uyuşturan balığı.* [DS]|| **uyuşturucu madde,** *Morfin, kokain, esrar, eroin, afyon gibi duyumlarda uyuşukluk, zihinde bilinçsizlik meydana getiren madde; narkotik madde.*

uyuşturulma, [uyu-ş-tur-ul-ma / uy-uş-tur-ul-ma] *is.* Uyuşturulmak eylemi.

uyuşturulmak[1], [uyu-ş-tur-ul-mak] *edil. f. [-ur]* Uyuşturmak eylemi yapılmak; hissedemez duruma getirilmek.

uyuşturulmak[2], [uy-uş-tur-ul-mak] *edil. f. [-ur]* Uyuşmaları sağlanmak; anlaştırılmak.

uyuşuk, -ğu [uyu-ş-uk اویوشق] *sf.* **1.** (Beden ve organ için) duyarlılığını, hareket etme yeteneğini yitirmiş; uyuşmuş. **2.** *mecaz.* Gerekli çabayı göstermeyen; gevşek; tembel; sünepe; uyuntu. **3.** *{OsT}* Pıhtılaşmış. **4.** *{ağız} is.* Bir peynir çeşidi. [DS] 🗗 **uyuşuk uyuşuk,** *Uyuşuk olarak; uyuşuk bir biçimde.*

uyuşukluk, -ğu [uyu-ş-uk-luk] *is.* **1.** Uyuşuk olma durumu. **2.** Uyuşmuş bedenin ya da bir organın durumu. **3.** Uyuşuk, miskin bir kimsenin, bir toplumun durumu; miskinlik. **4.** Bu tür kimseye özgü davranış. **5.** *psikol.* Uyanıklığın ve hareketlerin azalmasıyla birlikte bedende görülen ilgisizlik.

uyuşum, [uy-uş-um] *is.* **1.** Tam bir uyum içinde bulunma; birbirine uygun düşen şeylerin durumu; uyuşma durumu; denklik; benzerlik. **2.** *biy.* Yakında ya da uzakta bulunan cisimleri açık ve seçik olarak görebilmeyi sağlamak için göz merceğinin kirpiksel kaslarının esnekliğiyle biçim değiştirmesi. **3.** *sin.* İki çekim arasında hareket, anlam, söz, dekor, ışık vb ögeler arasındaki uygunluk.

uyuşumsuz, [uy-uş-um-suz] *sf.* **1.** Aralarında uyuşum bulunmayan. **2.** Kulağa hoş gelmeyen.

uyuşumsuzluk, -ğu [uy-uş-um-suz-luk] *is.* Uyuşumsuz olma durumu.

uyuşunmak, [uyu-ş-un-mak] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Uygun gelmek.

uyuşurluk, -ğu [uy-uş-ur-luk] *is.* Uyuşum.

uyut[1], [uy-ut] *{ağız} sf.* Başkalarının yönlendirmesine göre hareket eden; uydum. 🗗 **uyut aḫıl** (akıl), *Başkasının sözüne göre hareket eden; kendi aklını kullanmayan.* [DS]

uyut[2], [uyut] *{ağız} is.* Dağ eteğindeki su kaynağı. [DS]

uyutma, [uyu-t-ma] *is.* **1.** Uyutmak eylemi. **2.** *{ağız}* Süt ve incirle yapılan bir tatlı. [DS]

uyutmak[1], [uyu-t-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Uykuya dalmasını sağlamak; uyumasını sağlamak; uykuya daldırmak. *{eT} (aym)* [Mühennâ] **2.** Anestezi vb. yöntemlerle uyku durumuna getirmek; hissizleştirmek. **3.** *mecaz.* (Kişi ve toplum için) güven duygusu vererek kandırmak; aldatmak; kandırmak. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** *mecaz.* Uyuma isteği uyandıracak kadar sıkmak; ilgisini çekememek. **5.** *mecaz.* (İş için) ilgi konusu olmaktan çıkarmak; bir kenarda bekletmek; geciktirmek; oyalamak; unutturmak. **6.** *{ağız}* Unuttumak. [DS] **7.** *{ağız}* Çalmak; aşırmak; hırsızlık etmek. [DS] **8.** *argo.* Aldatmak; kandırmak.

uyutmak[2], [uyu-t-mak اویودمق] *{OsT} {ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** Sütü mayalayıp yoğurt hâline getirmek; pıhtılaştırıp dondurmak. [DS]

uyutmak[3], [uyu-t-mak] *{ağız} is.* Sütle dut pişirilerek yapılan bir tatlı; sütlü dut tatlısı. [DS]

uyutucu, [uyu-t-ucu] *sf.* **1.** Uyutma ve uyuşturma özelliği bulunan; uyku veren; uyutan. **2.** Uyutacak derecede can sıkıcı olan; hiç ilgi çekici gelmeyen.

uyutulma, [uyu-t-ul-ma] *is.* Uyutulmak eylemi.

uyutulmak, [uyu-tu-ul-mak] *edil. f. [-ur]* Uyutmak eylemi yapılmak; uyutmak eylemi üzerinde uygulanmak; uyutmak işine konu olmak.

uyuyakalmak, [uyu-y-a+kal-mak] *b. gçsz. f.* Zamansız ve yersiz olarak uyumak; uyuması gerekmeyen bir yerde uyumak.

uyuyuş, [uyu-y-uş] *is.* Uyumak eylemi ve biçimi.

uyuz, [*eT.* uḏ-uz] *is.* **1.** Uyuz böceği denilen bir akarın insan ve hayvanda deri altına yerleşmesi ile oluşan bir bulaşıcı deri hastalığı. *{eT} (aym)* **2.** Bu hastalığa yakalanmış kimse. **3.** Hareket ve canlılıktan yoksun, uyuşuk ve pısırık kimse; beceriksiz kişi. **4.** *sf.* Uyuz olan; uyuz hastalığına yakalanan. **5.** *argo.* Uyuşuk; miskin. **6.** *argo.* Parasız; züğürt. **7.** *argo.* (Kişi için) hoşlanılmayan; sevimsiz. **8.** *argo.* Tedirgin; kuşkulu. 🗗 **uyuz böceği,** *zool. Uyuz hastalığı yapan, tıknaz bedenli, ağzında bir emme konisi bulunan asalak bir akar, (Sarcoptes scabiei, Acarus siro hominis).*|| **uyuz böcekleri,** *zool. Memelilerde ve kuşlarda uyuz hastalığına sebep olan asalaklar familyası, (Sarcoptidae).*|| **uyuz etmek,** *Sinirlendirmek.*|| **uyuz ilacı,** *Uyuz hastalığı yapan akarlara karşı kullanılan bir tür ilaç.*|| **uyuz merhemi,** *Uyuz hastalığının tedavisinde kullanılan bir tür merhem.*|| **uyuz olmak,** *1. Uyuz hastalığına yakalanmak. 2. argo. Parasız kalmak. 3. Çok kızmak; öfkelenmek.*|| **uyuz otu,** *bot. Hekimlikte uyuz hastalığının tedavisinde kullanılan, karşıt yapraklı, çok yıllık birkaç otsu bitki, (Scabiosa rotata, S. argentea, S. colombaria).*|| **uyuz sineği,** *zool. Kın kanatlılardan bazı tarım zararlısı böceklerle beslenen bir sinek, (Cicindela).*|| **uyuz uykusu,** *{ağız} Derin uyku.* [DS]

uyuzlanma, [uyuz-la-n-ma] *is.* Uyuzlanmak eylemi.

uyuzlanmak, [uyuz-la-n-mak اویوزلنمق] *gçsz. f. [-ır]* **1.** *argo.* Kuşkulanmak; huylanmak. **2.** *{OsT}* Sokulup sürtünmek. **3.** *{ağız}* Yoksulluğa düşüp uyuşuklaşmak. [DS]

uyuzlaşma, [uyuz-la-ş-ma] *is.* Uyuzlaşmak eylemi.

uyuzlaşmak, [uyuz-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Hayvan için) tüyleri dökülerek çirkin bir durum almak. **2.** (Kişi için) beceriksizleşmek; pısırıklaşmak. **3.** Kılıksızlaşmak.

uyuzlu, [uyuz-lu اویوزلو] *sf.* Uyuz hastalığına tutulmuş olan; uyuz. *{OsT} (aym)*

uyuzluk, -ğu [uyuz-luk] *is. argo.* **1.** Beceriksiz ve pısırık bir kimsenin niteliği. **2.** Uyuz kimseye özgü davranış. **3.** Parasızlık; züğürtlük.

uyvanmak, [uyva-n-mak ?] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Maddî ve manevi bir acı veya kayıp yüzünden çok sarsılmak. **2.** Kıvranmak; bayılacak gibi olmak. [DS]

uyvaşık, -ğı [uyva-ş-ık] *{ağız} sf.* Ağır davranışlı; uyuşuk.[DS]

uyvatlanmak, [uyva-t-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Sıkılmak; çekinmek. [DS]

-uz[1], [biz > -ız / -iz / -uz / -üz] *çek. e.* ➝ -ız.

-uz[2], [-z / -iz / -ız / -uz / -üz] *yap. e.* ➝ -z.

-uz[3], [-z / -iz / -ız / -az / -ez / -uz / -üz] *yap. e.* ➝ -z.

uz[1], [ū-mak *(muktedir olmak)* > ū-z اوز] *(u:z) {eT} sf.* **1.** Usta; becerikli; mahir; akıllı; iyi; sanatkâr; anlayışlı. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* ·[EUTS] [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** (Anlatım için) düzgün, doğru ve amaca uygun; fasih. **3.** *{ağız}* Doğru; temiz, uslu; dikkatli. [DS] **4.** *{eAT} {OsT} zf.* Ustaca; çevikçe; doğru; isabetli. [DK] **5.** *is.* Sanatçı. [İKPÖy.] **6.** *{ağız}* Öğretmen. [DS] **7.** Yetenek; kabiliyet. [Gabain] **8.** Kabiliyetli kadın. [Mühennâ] **9.** Sanat eseri; süs; tezyinat; desen dekor. [ETY] [Tekin] **10.** Barış. 🗗 **uz at,** *{eT} Çevik, uyanık ve sadık at.* [Bahşayiş]|| **uz atıcı,** *{OsT} İyi nişancı.* || **uz bilimi,** *Uzmanlık için gerekli olan bilgi; bir bilim kolunda gerekli bilgilerin tümü; ihtisas.*|| **uz dillü,** *{eAT} Güzel ve düzgün söz söyleyen.*|| **uz dirilmek,** *{OsT} Güzel geçinmek.*|| **uz düşmek,** *1. {eAT} Uygun gelmek. 2. {OsT} Uyuşmak; imtizaç etmek.*|| **uz elli,** *{eAT} {OsT}* ➝ uz ellü.| **uz ellü,** *{eT} {eAT} {OsT} Yetenekli; eli işe yatkın; mahir; usta.* [Bahşayiş]|| **uz gelmek,** *{eAT} Uygun gelmek; muvafık*

olmak.|| **uz kişi,** *1. {eT} {eAT} {OsT} Eli uz; eli işe yaraşıklı; mahir.* [DLT] *2. Akıllı; temkinli; dirayetli.*|| **uz kullanmak,** *{ağız} Dikkatli, özenli kullanmak; temiz ve iyi kullanmak.* [DS]|| **uz kuş,** *{eAT} Kelebek kuşu.*|| **uz söylemek,** *{eAT} Sözü, düşünüp tartarak dikkatle söylemek.*

uz[2], [*eT.* u-z] *is.* **1.** Uzunluk. **2.** *sf.* Uzak. *"Az gittik, uz gittik."* 🗗 **uz iletişim,** *İletişimde kullanılan resim, yazı, ses vb. sinyallerin radyoelektrik dalgaları ile uzak yerlere ulaştırılması, yayımı ve alınması işlemi; telekomünikasyon.*

uz[3], [uz] *{eT} is.* Yol; geçit; dar boğaz. [EUTS]

uz[4], [uz] *sf.* **1.** *{eAT} {ağız}* Uygun; mutabık; muvafık; münasip. [DK] [DS] **2.** *{ağız}* İyi; yolunda. [DS] 🗗 **uz düşmek,** *{eAT} 1. Anlaşmak; mutabık kalmak.* [DK] *2. Uygun gelmek; uygun düşmek.*‖ **uz gelmek,** *{eAT} {ağız} Denk gelmek; uygun düşmek; muvafık düşmek.* [DS]

uz[5], [öz / uz] *{ağız} sf.* Yakın; içten. [DS]

uz[6], [uz] *{ağız} sf.* **1.** Epeyce; çokça. **2.** Çok. [DS]

uz[7], [uz] *{ağız} sf.* **1.** Sinsi; kurnaz. **2.** Hırsız. [DS] 🗗 **uz uz,** *{ağız} 1. Sinsice. 2. Yavaş yavaş.* [DS] **uz yılan,** *{ağız} Sinsi kişi.* [DS]

uz[8], [uz] *{ağız} is.* Suların çekilerek bıraktığı toprak. [DS]

uz[9], [uz] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) yumuşak başlı; uysal; saygılı. **2.** Yavaş. **3.** Saf; bön. [DS] 🗗 **uz uz,** *{ağız} Yavaş yavaş.* [DS]

uz[10], [uz] *{ağız} sf.* Eşit; denk. [DS] 🗗 **uz gelmek,** *{ağız} Eşit gelmek; denk gelmek.* [DS]

uza, [uz-ā] *(uza:) is.* **1.** *{eT}* Geçmiş zaman. [DLT] **2.** *{ağız}* Uzay. [DS] 🗗 **uza devim,** *psikol. Medyumların el sürmeksizin hareket ettirişleri; telekinezi.*|| **uza duyum,** *Telepati.*

uzacık, -ğı [uza-cık] *{ağız} is.* Lastik. [DS]

uzadıya, [uza-dı-y-a اوزادیه] *{OsT} zf.* Uzunlamasına; uzunluğuna.

uzadusına, [uza-dı-s-ı-n-a اوزادسنه] *{eAT} zf.* Uzunlamasına; uzunluğuna.

uzagut, [uz-ā-gut] *(uza:gut) {eT} sf.* Madrabaz; mahir; eli çabuk. [EUTS]

uzak[1], **-ğı** [uz *(uzunluk)* > uz-ā-mak > uz-a-k ازاق] *{eT} sf.* **1.** Eski; ırak. [DLT] [Gabain] [KB] **2.** Uzun; uzun devam eden; uzayan; süren. [EUTS] [Gabain] **3.** Uzamda çok ötelerde olduğu düşünülen; gidilmesi, varılması çok süren; ırak. **4.** Zaman bakımından çok gerilerde ya da çok ilerilerde bulunduğu düşünülen. **5.** Benzerlik ve ilişki bakımından çok ayrı olan; hemen hiç benzemeyen. **6.** Eli ve gücü yetişmez. **7.** Olup bitenlere katılmayan; dışta kalan. **8.** (Akraba için) doğrudan değil de dolaylı olan. **9.** İhtimali çok zayıf olan. **10.** Birbiri ile ilgisi bulunmayan; ayrı. **11.** *is.* Kişiye ve bulunduğu yere göre çok ötelerde bulunan yer. **12.** *zf.* Ayrı, uzak ve farklı olarak. **13.** *zf.* İleride; ötede; ırakta. 🗗 **uzağı görmek,** *Bir sorunun ileride nasıl bir durum alacağını, nasıl gelişeceğini kestirmek.*|| **uzak akraba,** *Yakınlığı ve derecesi az olan akraba.*|| **uzak benzeşme,** *dbl. Bir kelimede uzakta bulunan bir sesin etkisi ile meydana gelen benzeşme. e(t)mek > ekmek.*‖ **uzak benzeşmezlik,** *dbl. Bir kelimede birbirinden ayrı yerlerde bulunan seslerin birbirini değiştirmesi olayı. keh(r)ibar >keh(l)ibar.*|| **Uzak Doğu,** *Asya'nın doğu ve güneydoğusu.*‖ **uzak durmak,** *Bir işe karışmamak; bir kimseyle ilgilenmemek.*|| **uzak düşmek,** *Yakınında bulunmamak; uzak olmak; uzak yerde bulunmak.*|| **uzak göçüşme,** *dbl. Yan yana bulunmayan ünsüzlerin yer değiştirmesi olayı; uzak metatez. ödünç > öndüç.*|| **uzak görüş,** *İleride olabilecekleri önceden düşünüp sezme.*|| **uzak görüşlü,** *Uzak görüş sahibi olan.*|| **uzak görüşlülük,** *Uzak görüşlü olma durumu.*|| **uzak ış,** *{eT} Uzayan bitmeyen iş.* [DLT]|| **uzaklara gitmek,** *1. Bulunduğu yerden ayrılmak. 2. Konudan ayrılmak; konu dışına çıkmak. 3. Dalıp gitmek; gözleri dalmak.*‖ **uzak metatez,** *dbl. Uzak göçüşme.*|| **uzak ölçümü,** *Bir havuz ya da tank içindeki sıvı miktarını radyoelektriksel bir aktarıcı ile ölçme işi.*‖ **uzak sağınç,** *{eAT} Bitmek tükenmek bilmez istek; tūl-i emel.*‖ **uzaktan,** *1. Uzak mesafeden; uzak yerden. 2. Uzak olarak.*|| **uzaktan bakmak,** *Bir şeyi yapmaya gücü yeterken, sorumluluktan kaçarak seyirle yetinmek; seyirci kalmak; karışmamak.*|| **uzaktan merhaba,** *Yakın bir ilişki içinde bulunmama.*|| **uzaktan uzağa,** *1. Yaklaşmadan. 2. İlgisi az olarak.*|| **uzaktan yakından,** *Belli bir yönden ya da hiçbir yandan.*|| **uzak uçmak,** *{eAT} Kısa zamanda uzun yol almak.*‖ **uzak yol,** *dnz. Bütün dünya denizlerini kapsayan ve uzun zaman alan seyrüsefer.*

uzak[2], [Çin. ujik / uzik] *{eT} is.* Hece; harf. [EUTS] [Gabain]

uzakça, [uzak-ça] *(uza'kça) zf.* **1.** Biraz uzak olarak; uzak sayılabilecek. **2.** *sf.* Biraz uzak; oldukça uzak.

uzakgörmez, [uzak+gör-mez] *is. tıp.* Uzak bir cisimden göze gelen ışınlar ağ tabakaya ulaşmadan görüntü oluşturarak bulanık görmeye sebep olan göz hastalığı; miyop.

uzakı, [uzāk-ī / ōz-mak > oz-ā-kī] *(uza:kı:) {eT} zf.* Sürekli; devamlı; uzun süren. [EUTS]

uzaklama, [uzak-la-ma] *{ağız} is.* Masal. [DS]

uzaklanma, [uzak-la-n-ma] *is.* Uzaklanmak eylemi.

uzaklanmak, [uzak-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Nazlanmak.

uzaklaşılma, [uzak-la-ş-ıl-ma] *is.* Uzaklaşılmak eylemi.

uzaklaşılmak, [uzak-la-ş-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Uzaklaşmak eylemi yapılmak; uzağa gidilmek. **2.** Uzak durulmak; yabancılaşılmak.

uzaklaşma, [uzak-la-ş-ma] *is.* Uzaklaşmak eylemi.

uzaklaşmak, [uzak-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Gittikçe daha uzakta bulunur olmak; uzağa doğru gitmek. **2.** Ayrılarak öteye doğru gitmek. **3.** Zaman bakımından geriye doğru gitmek. **4.** Sapmak; dışına çıkmak; ayrılmak. **5.** (Kişi için) ondan yüz çevirmek; duymuş olduğu sevgi ve ilgi azalmak. **6.** Etkinliklere katılmaz olmak; yakın olmamak. **7.** Yabancılaşmak; ilgisiz kalmak.

uzaklaştırıcı, [uzak-la-ş-tır-ıcı] *sf.* **1.** Uzaklaştırma işini yapan; uzaklaştıran. **2.** (Kas için) uzaklaştırma, uzağa götürme eylemini yapan. **3.** *zool.* İki çenetli yumuşakçalarda çenetlerin açılmasını sağlayan esnek bağ. 🗗 **uzaklaştırıcı kas,** *biy. Bacakta olduğu gibi bir organı veya herhangi bir bölgeyi dışa doğru çeken kas; abdüktör kas.*

uzaklaştırılma, [uzak-la-ş-tır-ıl-ma] *is.* Uzaklaştırılmak eylemi.

uzaklaştırılmak, [uzak-la-ş-tır-ıl-mak] *edil. f.* **1.** Uzaklaştırmak eylemi yapılmak; uzak kalması veya uzak durması sağlanmak. **2.** Görevden alınması sağlanmak.

uzaklaştırma, [uzak-la-ş-tır-ma] *is.* Uzaklaştırmak eylemi.

uzaklaştırmak, [uzak-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Uzaklaşmasını sağlamak. **2.** Araya belli bir uzaklık koymak veya uzağa götürmek. **3.** (Ayna, mercek vb. için) uzak göstermek; uzakta imiş gibi görünmesini sağlamak. **4.** Konunun dışına çıkartmak; saptırmak; ayırmak; yol ve yön değiştirtmek. **5.** (Kişiler için) aralarında görüş ayrılıkları, uyuşmazlıklar doğmasına neden olmak; aralarını açmak. **6.** (Kişi için) bulunduğu yerden görevden atmak; girmesini ve kalmasını engellemek; çıkarmak; ayırmak. **7.** Zaman olarak uzakta kalmasına neden olmak. **8.** (Tehlike vb. için) önlemek; gerçekleşmesine engel olmak; uzak tutmak. **9.** (Kişi için) yabancılaştırmak; ilgisiz bıraktırmak.

uzaklık[2], [uzak-lık] *{eT} is.* İşte ağırlık. [DLT]

uzaklık[2]**, -ğı** [uzak-lık] *is.* **1.** Uzak olma durumu; ıraklık. **2.** Uzamda iki ayrı noktayı birbirinden ayıran aralık; mesafe; yol. **3.** Uzayda bir yerden bir başka yere gitmek için alınan yol. **4.** Kişilerin konumlarına göre birbirlerine olan aralıkları. **5.** *dbl.* Konuşucunun kendisi ile sözceleri arasında kurduğu bağıntı.

uzaklıkölçer, [uzak-lık+ölç-er] *is.* Uzakta bulunan iki noktanın uzaklığını ölçmeye yarayan alet; telemetre.

uzaksama, [uzak-sa-ma] *is.* Uzaksamak eylemi.

uzaksamak, [uzak-sa-mak] *gçl. f. [-r] [-s(ı)-yor]* Uzak saymak; uzak olarak kabul etmek; istibat etmek.

uzaksınmak, [uzak-sı-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Uzak saymak; uzak bulmak. [DS]

uzakyazar, [uzak+yaz-ar] *is.* Çeşitli teknik ve yöntemleri kullanarak uzaktan yazı yazmaya yarayan aygıt.

uzala, [uza-l-mak > uzal-ā] *(uzala:) {eT} zf.* Uzanmış olarak. [Clauson]

uzalmak[1], [uzā-mak > uza-l-mak [Clauson] / üzel-mek / özel-mek] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Çok yorulmak; bitkin düşmek. [DLT] **2.** Can çekişmek; ıstırap çekmek. [DLT]

uzalmak[2], [uzā-mak > uza-l-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Uzun sürmek. [KB]

uzam, [uz-a-m] *is.* **1.** Bir canlının ya da herhangi bir varlığın bulunduğu uzaysal ortam; mekân, *(1935).* **2.** *fel.* Algılanan bir nesnenin uzayda yer almak ve orada belli bir yer tutmakla belirginleşen temel özelliği; hayyiz; vüs'at.

uzama, [*eT.* uz *(uzunluk)* > uz-a-ma] *is.* **1.** Uzamak eylemi. **2.** *bot.* Bazı genç bitkisel hücrelerin yan çeperlerinin boyuna büyümesi. **3.** Bir metal parçasının sıcak soğuk gibi fiziksel etkilerle biçim değiştirebilme özelliği. 🗗 **uzama ölçümü,** *Gerilmelerin etkisi ile boyutlarda meydana gelen değişmeleri çeşitli aygıtlarla belirlemeye yarayan ölçme bilimi dalı.*

uzamak, [*eT.* uz *(uzunluk)* > uzā-mak اوزامق] *(eT: uza:mak) gçsz. f. [-r] [-(u)-yor]* **1.** *{eT}* Uzunluğu artmak. [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] **2.** *{eAT}* Uzaklaşmak. **3.** Boyca büyümek; boy uzunluğu artmak; biraz daha uzun duruma gelmek; uzun boylu olmak. **4.** (İş, eylem, durum vb. için) beklenenden daha uzun zaman sürmek; daha çok zaman almak; çok zaman tutmak; uzun sürmek. **5.** Sürüncemede kalmak. **6.** Mekânda sürüp gitmek; devam etmek; uzanmak. **7.** *{ağız}* Gitmek. [DS]

uzamaölçer, [uz-a-ma+ölç-er] *is.* Bir katı cismin boyutlarında meydana gelen değişmeyi ölçmeye yarayan aygıt.

uzamdaş, [uz-a-m-daş] *sf.* Uzamları çakışan; aynı uzamda bulunan.

uzamdaşlık, -ğı [uz-a-m-daş-lık] *is. mat.* Uzamdaş iki cismin ya da yolun özelliği; uzamdaş olma durumu.

uzamlılık, -ğı [uz-a-m-lı-lık] *is.* Yer kaplayan şeyin taşıdığı nitelik; kevnî.

uzamsal, [uz-a-m-sal] *sf.* Uzamla ilgili; uzama ilişkin.

uzamsalcılık, -ğı [uz-a-m-sal-cı-lık] *is. dbl.* Uzamı şiirin yapısal ögesi, dili ise malzemesi olarak alan şiirsel anlatım biçimi.

uzangaç, [uz-a-n-gaç] *sf.* (Omurgalıların dili için) öz gücü ile uzayabilen.

uzanılma, [uz-a-n-ıl-ma] *is.* Uzanılmak eylemi.

uzanılmak, [uz-a-n-ıl-mak اوزنلمق] *edil. f. [-ır]* **1.** Uzanmak eylemi yapılmak. **2.** *{eAT}* Uzatılmak.

uzanım, [uz-a-n-ım] *is.* **1.** Uzanma durumu. **2.** Ölçü;

boyut; nitelik; özellik. **3.** *gök b.* Yer'de bulunan bir gözlemciye göre bir gök cisminin Güneş'e olan açısal uzaklığı. **4.** Bir gezegenin uydusunun, gezegen ile olan yer merkezli açısal uzaklığı. **5.** *fiz.* Titreşim hareketi yapan bir noktanın belli bir andaki apsisi. **6.** *yer b.* Ara kesit.

uzanış, [uz-a-n-ış] *is.* Uzanmak eylemi ve biçimi.

uzanma, [uz-a-n-ma] *is.* Uzanmak eylemi.

uzanmak[1], [uzā-mak > uza-n-mak اوزغق] *dönşl. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Bir yere boylu boyunca yatmak; uzanmak. **2.** Bir yere erişmek için bedenini oraya yönelterek el ve kollarını uzatmak. **3.** (Uzak bir yer için) oraya kadar gitmek. **4.** (Halı, kilim, yol vb. için) bir yerde uzayıp gitmek; oraya yayılmak; uzunlamasına serilmek; bir alana yayılmak. **5.** (Yol, dere, cadde, kıyı vb. için) boyunca dizilmek; sıralanmak. **6.** Belirtilen bir yere kadar sürmek veya gitmek; ta oraya ulaşmak. *{ağız} (aynı).*[DS] **7.** Yetişmek; ulaşmak. **8.** Etkisi belirtilen yere, kuruma kadar ulaşmak. **9.** *{eT}* Tembelleşmek; gevşemek. [EUTS] **10.** *{eT}* Uzun olmak. [Mühennâ] **11.** *{eAT} {OsT}* Uzun sürmek; uzamak. [DK] **12.** *{ağız}* Boy sürmek; boy atmak; uzamak. [DS] **13.** Boy vererek değmek, ellemek veya tutmak. **14.** Boyundan yüksek ağaçtan meyve koparmak.

uzanmak[2], [ūz > uz-an-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Ustalaşmak; meslek edinmek. [Clauson]

uzannamak, [uza-n-la-ma] *{ağız} is.* Masal. [DS]

uzantı, [uz-a-n-tı] *is.* **1.** Bir şeyin üzerinde bulunan bir çıkıntı oluşturacak kadar uzun görünen bölümü; çıkıntı, *(1935).* **2.** Bir bütünün devamı olarak uzayan kısmı. **3.** Bir olay ya da durumun devamı; daha sonraları da süren etkisi.

uzar[1], [uz-a-r] *{ağız} is.* Başörtüsü. [DS]

uzar[2], [uz-a-r] *{ağız} is.* Siğil. [DS]

uzatı, [uzā-mak > uza-t-mak > uzat-ī] *(uzatı:) {eT} zf.* Daima; mutat; uzun müddet; uzunluğuna; sürekli; uzun; devamlı. [Gabain]

uzatıcı, [uz-a-t-ıcı] *sf.* Uzatmaya yarayan; uzatan.

uzatılma, [uz-a-t-ıl-ma] *is.* Uzatılmak eylemi.

uzatılmak, [uz-a-t-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Uzatmak eylemi yapılmak; uzatmak eylemine konu olmak.

uzatılmak, [uzat-mak > uzat-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Uzatılmak. [KB]

uzatım, [uz-a-t-ım] *is.* **1.** Uzatmak eylemi; uzatılma olgusu. **2.** Tanınan yeni vade; ek süre. **3.** *spor.* Karşılaşmada berabere kalan iki takımın beraberliğini bozmak için ek süre verme.

uzatış, [uz-a-t-ış] *is.* Uzatmak eylemi ve bizimi.

uzatma, [uz-a-t-ma] *is.* **1.** Uzatmak eylemi; temdit. **2.** *dbl.* Ünlülerin uzun söylenmesi. **3.** Bir ucu kıyıya bırakılmış balık ağı. **4.** *spor.* Berabere kalan takımların beraberliğinin bozulması için oyun süresine ek yapma. **5.** Sıhhî tesisatçılıkta kısa boruları uzatmakta kullanılan kısa boru parçaları. **6.** *{ağız} balıkç.* Palamut, uskumru avlamak için kullanılan ağ. [DS] **7.** *{ağız}* Dokunmak için tezgâha gerilmiş iplik; çözgü. [DS] **uzatma işareti,** *dbl. Düzeltme işareti.*|| **uzatmaları oynamak,** *1. spor. Futbol karşılaşmalarında, çeşitli sebeplerle karşılaşmadan sayılmayan bekleme sürelerinin toplamını, 90 dakikalık sürenin üzerine eklemek. 2. argo. Yapılan işin sonuna yaklaşmış olmak.*

uzatmak[1], [uz-a-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Bir şeyin uzunluğunu artırmak. **2.** (Kesilen, saç, sakal, tırnak vb. için) uzamasını sağlamak; uzaması için serbest bırakmak. **3.** Süresini artırmak; ek süre vermek; geciktirmek. [DLT] [EUTS] [KB]. **4.** Sürdürüp götürmek; devam ettirmek. **5.** (Boy için) uzamasını sağlamak; ya da uzun göstermek. **6.** (Kişi için) yere boylu boyunca yatırmak. **7.** (Kol, bacak, boyun vb. için) bir yere değmek, birine dokunmak için açmak, germek ya da yöneltmek. **8.** (Nesne için) bir şeyi birinin alması için ona yöneltmek. **9.** (Söz için) gereksiz yere sürdürmek; uzun konuşmak. **10.** *spor.* (Top için) yerden ya da havadan bir başka oyuncuya atmak. **uzatmayalım,** *Kısacası; özetle.*

uzatmak[2], [uzā-mak > uza-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Refakat etmek; eşlik etmek; götürmek. [EUTS] **2.** Uğurlamak; yolcu etmek; eşlik etmek. [İKPÖy.] **3.** Refakat ettirmek; yola koymak. [Gabain] **4.** *{eAT}* Uzaklaştırmak.

uzatmalı, [uz-a-t-ma-lı] *sf.* Süresi uzatılan. **uzatmalı çavuş,** *as. Uzman çavuş.*|| **uzatmalı nişanlı,** *Nişanlılık süresi gereğinden çok uzamış olan.*|| **uzatmalı sevgili,** *Bir türlü evlenmeye karar veremeyip uzun süre birbirini seven kimselerden her biri.*

uzay, [uz-ay] *is.* **1.** *gök b.* Bütün sınırlı genişlikleri içine alan sonsuz boşluk; feza; mekân, *(1937).* **2.** bütün gök cisimlerinin içinde bulunduğu sınırsız boşluk. **uzay adamı,** *Uzay gemisini uzayda yöneten pilot; astronot; kozmonot.*|| **uzay adamlığı,** *Uzay adamı olma durumu uzay adamının işi.*|| **uzay eğrisi,** *Bütün noktaları aynı düzlem üzerinde bulunmayan eğri.*|| **uzay gemisi,** *Uzaya yolculukta kullanılan taşıt.*|| **uzay geometri,** *Üç boyutlu biçimleri inceleyen geometri dalı.*|| **uzay hukuku,** *Uzay yolculuklarında uyulması gereken kuralları ele alan uluslar arası geleneksel hukuk.*|| **uzay istasyonu,** *Uzayla ilgili çalışmaların yapıldığı yer; uzay üssü.*|| **uzay kapsülü,** *Uzay gemilerinde, oldukça küçük, füzenin gürültüsüne ve atmosfer ile sürtünmeden doğan ısıya karşı yalıtılmış bölme.*|| **uzay pilotu,** *Uzay araçlarını kullanan pilot.*|| **uzay savaşı,** *1. Uzay çalışmalarında öne geçme yarışı. 2. Modern teknikleri kullanarak uzaya hakim olmak ve askerî alanda üstünlük sağlama yarışı.*|| **uzay taşı,** *Uzayda dolaşan, Dünya'nın havaküresine gi-*

rince tutuşarak yanan ve yere düşen taş; gök taşı, meteorit.|| **uzay uçuşu,** *Uzay gemisi ile dünyadan uzaklaşıp uzaya çıkmak.*|| **uzay üssü,** *Uzay istasyonu.*|| **uzay-zaman,** *Uzayın bir noktasının x, y, z gibi üç koordinatına bir de zaman boyutunun eklenmesi ile elde edilen dört boyutlu uzay.*

uzaycı, [uz-ay-cı] *is.* Uzayda araştırma yapılmasını düzenleyen, yerden uzay gemisi ile ilişki kuran, onu yöneten kimse.

uzaycılık,-ğı [uz-ay-cı-lık] *is.* **1.** Uzaycının yaptığı iş. **2.** Uzay araçları ile uzaya gitme işi. **3.** Uzayla ilgili olma.

uzaylı, [uz-ay-lı] *sf.* **1.** Uzaya ait olan. **2.** Uzayda var olduğu ya da yaşadığı sanılan varlık.

uzaysal, [uz-ay-sal] *sf.* Uzayla ilgili; uzaya değgin.

uzaysallık, -ğı [uz-ay-sal-lık] *is.* Uzaysal olan şeyin niteliği.

uzbet, [Ar. ʿuzbet عزبت] *{OsT}is.* **1.** Bekârlık. **2.** Gençlik; ergenlik.

uzca[1]**,** [uz-ca] *{ağız} sf.* Uygun, yerinde, eşit, doğru, iyi, ustaca; düzgün. [DS]

uzca[2]**,** [uz-ca] *(u'zca) {ağız} zf.* Ustaca; becerikli olarak. [DS]

uzdaşmak,[uz-da-ş-mak اوزدشمق] *{eAT} işteş. f. [-ur]* Anlaşmak; uyuşmak; uzlaşmak.

uzden, [uzden] *{ağız} is.* Küpe. [DS]

uzema, [Ar. ʿaẓīm > ʿuẓemā عظماء] *(uzema:) {OsT} is.* Mevkii yüksek olan kimseler. 🗗 **uzemā-yı devlet,** *{OsT} Devlet büyükleri.*

uzeym, [Ar. ʿuzeym عظيم] *{OsT} is.* Kemikçik.

uzeymat, [Ar. ʿuzeymāt عظيمات] *{OsT}is.* Kemikçikler.

uzeyvat, [O.T. ʿużeyve > ʿużeyvāt عضيوات] *(uzeyva:t) {OsT} is.* Küçük uzuvlar. 🗗 **uzeyvāt-ı hurdebîniyye,** *{OsT} tıp. Bakteriler.*

uzfur, Ar. uẓfūr عظفور] *(uzfu:r) {OsT} is.* **1.** Tırnak. **2.** Asma filizi.

uzgören, [uz+gör-en] *sf.* Uzgörür.

uzgörür, [uz+gör-ür] *sf.* Gerçeği ve gelecekte olacakları önceden kestirebilen; durendiş.

uzıtı, [uzat-mak > uzat-ī / uzıt-ī] *(uzıtı:) {eT} zf.* Sürekli; devamlı; uzun süren. [EUTS]

uzik, [Çin. ujik / uzik] *{eT} is* Harf; hece. [EUTS] [Gabain] 🗗 **uzik bitig,** *{eT} Mukaddes yazı.* [EUTS]|| **uzik nom,** *{eT} Mukaddes kanun.* [EUTS]

uzima, [Ar. ūẕīmā اوذيما] *(uzi:ma:) {OsT} is. tıp.* Vücutta bir yerin ağrısız ve ateşsiz olarak şişmesi. 🗗 **uzîmā-i mizmār,** *{OsT} tıp. Soluk borusunun üst kısmındaki şişlik.*

uziş, [ūz+iş] *{eT} is.* Sanat. [EUTS]

uzkıya, [ūz > uz-kıyā] *(uzkıya:) {eT} zf.* Ustalıkla; maharetle. [Clauson]

uzla, [uzla] *{ağız} is.* Öfke; sinirlilik. [DS]

uzlama[2]**,** [uz-la-ma] *{ağız} is.* Masal. [DS]

uzlama[1]**,** [uz-la-ma] *{ağız} sf.* Ahmak; bön. [DS]

uzlamak, [uz-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Nişan almak; doğrultmak. [DS]

uzlamasına, [uz-la-ma-s-ı-n-a] *{ağız} zf.* Kararlamasına; gelişigüzel. [DS]

uzlanmak, [ūz > ūz-la-n-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Ustalaşmak. [DLT] **2.** *{ağız}* Üstesinden gelmek; başarmak. [DS]

uzlaşı, [uz-la-ş-ı] *is.* Uzlaşma; uyuşma.

uzlaşıcı, [uz-la-ş-ıcı] *sf.* Uzlaşmaya açık olan; uzlaşma sağlayan; uzlaşmacı.

uzlaşılma, [uz-la-ş-ıl-ma] *is.* Uzlaşılmak eylemi.

uzlaşılmak, [uz-la-ş-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Uzlaşmaya varılmak; uzlaşma sağlanmak.

uzlaşım, [uz-la-ş-ım] *is.* Karşılıklı ödün vererek anlaşmaya varma.

uzlaşımcı, [uz-la-ş-ım-cı] *is.* Uzlaşım sağlayan.

uzlaşımcılık, -ğı [uz-la-ş-ım-cı-lık] *is.* Birçok karşıt öğretiyi uzlaştırıp kaynaştırmaya çalışan felsefe.

uzlaşımsal, [uz-la-ş-ım-sal] *sf.* Uzlaşıma dayanan; uzlaşımla ilgili.

uzlaşma, [uz-la-ş-ma] *is.* **1.** Uzlaşmak eylemi; uyuşma. **2.** Çıkarları ya da görüşleri birbirine ters gelen kişilerin ödünler vererek yaptıkları anlaşma.

uzlaşmacı, [uz-la-ş-ma-cı] *sf.* **1.** Uzlaşma sağlayan. **2.** Uzlaşmacılık yanlısı.

uzlaşmacılık,-ğı [uz-la-ş-ma-cı-lık] *is.* **1.** Görüş ve çıkar ayrılığını ve çatışmalarını ortadan kaldırarak uzlaşma sağlamayı yeğleyen tutum. **2.** Toplumla uyuşma eğilimi.

uzlaşmak[1]**,** [uz[1]-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Karşılıklı ödünler vererek anlaşmaya varmak; uyuşmak.

uzlaşmak[2]**,** [uz[2]-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Ara açılmak; uzaklaşmak. [DS]

uzlaşmalı, [uz-la-ş-ma-lı] *sf.* **1.** Aralarında uzlaşma bulunan. **2.** Bir uzlaşma sonunda yazılan.

uzlaşmaz, [uz-la-ş-maz] *sf.* **1.** Uzlaşma yanlısı olmayan; uzlaşmayı kabul etmeyen. **2.** Birbiri ile bağdaşmayan; uyuşmayan.

uzlaşmazlık,-ğı [uz-la-ş-maz-lık] *is.* (Kişiler, topluluklar, uluslar, öğretiler vb. için) aralarında uzlaşma bulunmaması durumu.

uzlaştırıcı, [uz-la-ş-tır-ıcı] *sf.* Uzlaşma sağlayan; uzlaştıran.

uzlaştırma, [uz-la-ş-tır-ma] *is.* **1.** Uzlaştırmak eylemi; sulh. **2.** Uluslar arası problemleri barışçı yollardan çözme yöntemi. 🗗 **uzlaştırma kurulu,** *Toplu sözleşme görüşmelerinde tarafların uyuşmazlığa gitmeleri hâlinde uzlaşma sağlamak amacıyla yasaya göre kurulan ve kararlarının yaptırım gücü olmayan kurul.*

uzlaştırmak, [uz-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Kendi aralarında anlaşamayan, uzlaşamayan kimselerin birbiri ile anlaşmalarını, uzlaşmalarını sağlamak.

uzlet, [Ar. ʿuzlet عزلت] *{OsT} is.* **1.** Yalnızlık. **2.** Köşesine çekilme; insanlardan uzak kalma. 🗗 **uzletgüzîn,** *{OsT} Yalnızlığı seçen.*‖ **uzlet-nişîn,** *{OsT} İnsanlardan uzaklaşıp yalnız yaşayan.*

uzletgâh, [Ar. ʿuzlet + Far. -gāh عزلتگاه] *(uzletgâ:h) {OsT} is.* Yalnız kalmak için çekilinen yer.

uzletgeh, [Ar. ʿuzlet + Far. -geh عزلتگه] *{OsT} is.* → uzletgâh.

uzlufe, [Ar. uẓlüfe اظلوفه] *(uzlu:fe) {OsT} is.* Yalçın kaya; kayalık.

uzluk[1]**, -ğu** [u-mak *(muktedir olmak)* > ü-z *(usta, mahir)* > uz-luk اوزلق / اوزلوق] *is.* **1.** *{eT}* Zanaat. [DLT] [Mühennâ] **2.** *{eT} {eAT} {OsT}* Bir işte usta olma durumu; ustalık; ehliyet; hazakat; maharet. [KB] **3.** *{eAT} {OsT}* İhtiyat; yumuşaklık; teenni. **4.** *{OsT}* Uyuşma; anlaşma; barışma; sulh. **5.** *{OsT}* Kusursuz iş.

uzluk[2]**, -ğu** [uz-luk] *{ağız} sf.* Gizli. [DS]

uzluk[3]**, -ğu** [üz-lük / uz-luk] *{ağız} is.* Küçük, kulpsuz toprak çömlek. [DS]

uzm, [Ar. ʿuẓm عظم] *{OsT} is.* Gururlanma; kibirlenme.

uzma, [Ar. aʿẓam > ʿuẓmā عظمی] *(uzma:) {OsT} sf.* **1.** Çok büyük; çok iri. **2.** Yüce.

uzmak, [ūz-mak / ōz-mak [Clauson]] *(u:zmak) {eT} gçsz. f. [-ar]* Başkasından ileri geçmek. [DLT]

uzman, [u-mak *(muktedir olmak)* > u-z *(usta)* > uz-man] *is.* **1.** Bir bilim ya da sanat dalında geniş bilgisi olan; o konunun söz sahibi kişisi; mütehassıs; kompetan, *(1935).* **2.** Bir konuda uygulama, deneyim ve diğer öğrenme yolları ile geniş bir bilgi ve beceri kazanmış olan kimse. **3.** (Hekim için) çalışmalarını belli bir hastalık alanında yoğunlaştırmış olan. **4.** Bir şeyi yapmaya alışmış kimse. **5.** Bir yere uğramayı alışkanlık edinmiş kimse. 🗗 **uzman çavuş,** *as. Askerlik yükümlülüğü sona erdikten sonra kendi isteğiyle ve yasalar çerçevesinde orduda kalarak görevini sürdüren erbaş.*‖ **uzman doktor,** *tıp. Devletçe açılan uzmanlık sınavını kazandıktan sonra, uzmanlık eğitimi vermeye yetkili bir hastahane ya da tıp fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalışıp, sınava girip başarı sağlayarak o tıp dalında çalışma hakkını kazanan hekim.*‖ **uzman hekim,** *Uzman doktor; mütehassıs hekim.*‖ **uzman sistem,** *bsy. 1. Belli bir alandaki yeni problemleri çözme yeteneği. 2. Bir alanda ortaya çıkan yeni problemleri çözmede uzman bir kişinin yeteneğine benzer yazılımlar kümesi.*

uzmanlaşma, [uz-man-la-ş-ma] *is.* Uzmanlaşmak eylemi.

uzmanlaşmak, [uz-man-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Uzman durumuna gelmek; uzman olmak; ihtisas yapmak. **2.** Etkinliğini belli bir alana yöneltmek; mütehassıs olmak.

uzmanlık,-ğı [uz-man-lık] *is.* **1.** Uzman olma durumu; ihtisas. **2.** Bir uzmanın görevi. **3.** Uzmanın görev yaptığı yer. 🗗 **uzmanlık alanı,** *1. Belirli bir alanda derinleştirilmiş bilgiler bütünü. 2. Bir kimsenin kendisini özel olarak verdiği ve başarılı olduğu etkinlik.*

uzme, [Ar. ʿuzme عزمه] *{OsT} is.* **1.** Birinin mensup olduğu aile. **2.** Akraba. **3.** Aşiret.

uzo [Yun. ozo *(anason)*] *is.* Yunan rakısı.

uzrak, -ğı [uz > uz-rak ازرق] *{eAT} sf.* Daha uygun; daha elverişli.

uzret, [Ar. ʿuẕret عذرت] *{OsT} is.* Perçem.

uzsamak, [üz-mek > üz-se-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Koparmak istemek. [DLT]

uztumme, [Ar. uẓṭumme اضطمه] *{OsT} is.* **1.** Her şeyin aslı. **2.** İnsanın ırk ve nesebi.

uzubet[1]**,** [Ar. ʿuẕūbet عذوبت] *(uzu:bet) {OsT} is.* Hoşluk; şirinlik; tatlılık. 🗗 **uzübet-i ifâde,** *{OsT} Anlatım güzelliği.*‖ **uzübet-i lisân,** *{OsT} Dil tatlılığı.*

uzubet[2]**,** [Ar. ʿuzübet عزوبت] *(uzu:bet) {OsT} is.* Bekârlık; ergenlik.

uzulmak, [uz-ul-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* **1.** Üzülmek. **2.** (Loğusa için) erken kalkıp tekrar hastalanmak. [DS]

uzun, [uz *(uzunluk)* > uzā-mak > uzun اوزون / ازن] *{eT} sf.* **1.** *{eT}* Uzunluk sahibi; boylu. [DLT] [ETY] [Üç İtigsizler] [KB] [Mühennâ] [Bahşayiş] [DK] **2.** *{eT}* Uzak. [ETY] **3.** *{eT}* Daimî. [EUTS] **4.** İki ucu arasındaki uzunluk çok fazla olan. **5.** Boyu benzerlerine göre daha fazla gelen. **6.** (Süre, zaman için) başlangıcı ile bitimi arasında fazla zaman aralığı bulunan; yavaş geçtiği için çok zaman olmuş gibi görünen. **7.** (Konuşma, metin vb. için) kapsamı çok geniş olduğu için insana bitmeyecekmiş izlenimi veren. **8.** *dbl.* (Ses, hece vb. için) söylenme süresi görece çok süren. **9.** *{eAT} {OsT}* Uzunluk; tul. **10.** *{ağız}* Yılan. [DS] **11.** *zf.* Ayrıntılara inme yüzünden çok şey söyleyerek. 🗗 **uzun araç,** *Kara yolunda yük taşımakta kullanılan fakat boyu normal araçlara göre daha uzun olan araç.*‖ **uzun atlama,** *1. Vücudun, bacakların sıçrama gücü ile olabildiğince uzağa konması. 2. spor. Hız alma koşusundan sonra bir kenarı atlama çizgisini oluşturan sıçrama tahtası ile en uzağa atlamaya dayanan bir atletizm yarışması.*‖ **uzun bacaklılar,** *zool. Sulak ya da bataklık alanlarda yaşayan uzun bacaklı kuşlar.*‖ **uzun boylu,** *1. Boyu uzun olan. 2. mecaz. Ayrıntılara inerek; derinleştirme yüzünden uzatarak. 3. mecaz. Uzun süre. 4. Çok uzun süren. 5. Ayrıntısı*

çok olan. ‖ **uzun böcü,** *{ağız}* → uzunböcü. [DS]‖ **uzun çizgi,** *ed. Yazıda konuşmaları belirtmek için konuşanlar değiştikçe sözün başına konulan çizgi işareti; tire.*‖ **uzun dalga,** *fiz. Dalga boyu 1000-2000 m. arasında olan dalga.*‖ **uzun dilli,** *Çok konuşan; geveze.*‖ **uzun diş,** *Boruları döndürmeden eklemeye yarayan, bir ek bileziği ile bir ters somunu alacak uzunlukta açılmış vida.*‖ **uzun dişli,** *mecaz. Tamahkâr; aç gözlü; hırslı.*‖ **uzun don,** *Paçaları diz altına kadar inen don.*‖ **uzun elyaf,** *Boyu diğerlerine göre biraz daha uzun olan iplik teli.*‖ **uzun etek,** *Eteği diz altına kadar inen elbise.*‖ **uzun etmek,** *1. Sözü çok uzatmak. 2. Tartışmayı sürdürmek. 3. Direnmek; nazlanmak. 4. Aşırı gitmek.*‖ **uzun eylemek,** *{eAT} Uzatmak.*‖ **uzun far,** *Uzak mesafeleri aydınlatma gücüne sahip otomobil farı.*‖ **uzun film,** *sin. Süresi bir saati aşan film.*‖ **uzun gün bitkisi,** *bot. Çiçek açmak için uzun günlere ihtiyaç duyan bitki.*‖ **uzun hava,** *Türk halk müziğinden, bölgesel karakteri olmayan çeşitli etkilerin altında kalarak gelişmiş ağıt ve gurbet havalarına eşlik eden müzik.*‖ **uzun hayvan,** *Yılan.*‖ **uzun hece,** *İçinde uzun ünlü bulunan hece.*‖ **uzun hikâye,** *ed. 1.Olay ve kişi sayısı çok olan hikâye. 2. "Ayrıntısı çok olduğu için anlatılması uzun sürer" anlamında kullanılır.*‖ **uzun itmek** (étmek), *{ağız} Uzlaşmayı geciktirmek; aşırı gitmek; uzatmak.* [DS] ‖ **uzun kafalı,** *Kafa tasının ön art ekseni, yan eksenine göre uzun olan kimse; dolikosefal.*‖ **uzun kılmak,** *{eAT} Uzatmak.*‖ **uzun kulaklı,** *Eşek.*‖ **uzun kulaktan haber almak,** *Bir haberi ya da bilgiyi ilgisi olmayan, beklenmeyen bir kimseden ya da dolaylı yoldan öğrenmek.*‖ **uzun lafın kısası,** *Özet olarak; kısaca.*‖ **uzun levrek,** *zool. Avrupa karasularında yaşayan, kemirici balıklar takımından 50-100 cm. boyunda etçil, yırtıcı bir balık, (Lucioperca sandra).*‖ **uzun menzilli,** *(Uçak ya da silah için) uzak mesafelere gidebilen ya da ulaşabilen.*‖ **uzun oturmak,** *1. {ağız} Ayaklarını uzatarak oturmak; yarı yatmış durumda oturmak.* [DS] *2. Yatmak.*‖ **uzun öksürük,** *{ağız} Boğmaca.* [DS]‖ **uzun ömürlü,** *Yaşam süresi uzun olan.*‖ **uzun öykü,** *ed. Uzun hikâye.*‖ **uzun sağınç,** *{eAT} Bitmek tükenmek bilmeyen istek.*‖ **uzun sağış,** *{eAT}* → uzun sağınç.‖ **uzun sesli,** *dbl. Uzun ünlü.*‖ **uzun sözün kısası,** *Özet olarak; kısaca.*‖ **uzun sürmek,** *1. Bitmeyecekmiş izlenimi vermek; 2. Yapılması çok zaman almak. 3. Süre olarak uzamak.*‖ **uzun tonluğ,** *{eT} 1. Manastıra çekilen kimse; târik-i dünya; rahip.* [Gabain] *2. Kadın* [EUTS] [Gabain]‖ **uzun tutmak,** *1. (Süre için) çok zaman tanımak. 2. Uzatmak.*‖ **uzun uyku,** *{eT} Rahat ve dinlendirici uyku.* [Bahşayiş]‖ **uzun uzadıya,** *1. Derinleştirip ayrıntılara inerek. 2. Genişleterek; uzatarak.* ‖ **uzun uzak,** *{eAT} Uzun uzadıya; devamlı; sürekli.*‖ **uzun uzun,** *1. Çok uzun olarak; uzatarak. 2. Çok uzun; uzun süre. 3. Uzunca.*‖ **uzunu uzunu,** *{eAT} Uzun parçalar hâlinde; uzunlamasına.*‖ **uzun ünlü,** *dbl. Söylenme süresi uzun olan ünlü.*‖ **uzun vokal,** *dbl. Uzun ünlü.*‖ **uzun yol sürücüsü,** *Uzun mesafeli yollarda araç kullanan sürücü.*‖ **uzun yol şoförü,** *Uzun yol sürücüsü.*

uzunalma, [uzun+elma] *{ağız} is.* Armut. [DS]

uzunböcü, [uzun+böcü] *{ağız} is.* Yılan. [DS]

uzunbucu, [uzun+böcü] *{ağız} is.* → uzunböcü [DS]

uzunca, [uzun-ca] *is.* Biraz uzun; oldukça uzun.

uzunçalar, [uzun+çal-ar] *is. müz.* Üzerine düşük devirle ses kaydı yapılmış olan büyük boyutlu plak; longpley.

uzunçı, [ozun-çı] *{eT} sf.* İftiracı. [KB]

uzuneşek, -ği [uzun+eşek] *is.* Açık havada bir grubu eğilerek diğerlerinin onların sırtına binmesi ile iki grup hâlinde oynanan bir çocuk oyunu.

uzungelin, [uzun+gelin] *{ağız} is.* Yılan. [DS]

uzunguylu, [uzun+guy-lu] *{ağız} zf.* Yokuş aşağı. [DS]

uzunışık, -ğı [uzun+ışık] *{ağız} is.* Projektör. [DS]

uzunilik, -ği [uzun+ilik] *{ağız} is.* Omurilik. [DS]

uzunkuyruk, -ğu [uzun+kuyruk] *is. zool.* Bir tür iskete kuşu.

uzunlak, -ğı [uzun-lak] *{ağız} sf.* Biraz uzun; uzunca. [DS]

uzunlama, [uzun-la-ma] *{ağız} is.* Masal. [DS]

uzunlamaç, -cı [uzun-la-maç] *{ağız} zf.* Uzunlamasına; uzunluğuna. [DS]

uzunlamasına, [uzun-la-ma-s-ı-n-a] *zf.* Uzunluğu doğrultusunda; uzunluğuna.

uzunlamasıya, [uzun-la-ma-s-ı-y-a] *{ağız} zf.* Uzunlamasına.[DS]

uzunleyin, [uzun-leyin] *{ağız} sf.* Biraz uzun; uzunca. [DS]

uzunluk, -ğu [uzun-luk] *is.* **1.** Uzun olma durumu. **2.** Bir şeyin bir ucundan öbür ucuna kadar olan uzaklık. **3.** *mat.* İki nokta arasındaki uzaklık ölçümü; tul. **4.** İki boyutlu bir yüzeyin kenarlarından en büyük olanı. **5.** Cisimlerin ya da düzlem üzerindeki şekillerin boyutlarının ölçüsü. **6.** Yazı veya sözün kapsam bakımından taşıdığı genişlik. **7.** Zaman açısından sürenin çok olma durumu. ⧉ **uzunluk ölçüsü,** *Uzunlukları ölçmekte kullanılan metre, yarda gibi birim.*

uzunnama, [uzun-la-ma] *{ağız} is.* Masal. [DS]

uzunoğlan, [uzun+oğlan] *{ağız} is.* Yılan. [DS]

uzunsuz, [uzun-suz ازنسز] *{eAT} zf.* Sözün kısası; kısacası.

uzunu, [uzun-u اوزنى] *{eAT} is.* Uzunluk.

uzunumeşşek, -ği [uzun-um+eşek] *{ağız} is.* Birdirbir oyunu. [DS]

uzunurak, -ğı [uzun-u-rak] *{ağız} sf.* Uzunca. [DS]

uzutgan, [uzu-t-mak] *{eT} sf.* Her zaman uzatan. [DLT]

uzutmak, [uzut-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Uzatmak. [DLT]

uzuv, -zvu [Ar. ʿużv عضو] *{OsT} is.* **1.** Vücutta belli bir görevi üstlenen parça; organ; üye. **2.** Bir bütünü oluşturan parçalardan her biri; öge; unsur.

uzuvculuk, -ğu [uzuv-cu-luk] *is. tıp.* Her hastalığın bir organdan kaynaklandığını ileri süren tarihî tıp öğretisi.

uzv, [Ar. ʿużv عضو] *{OsT} is.* → uzuv. 🗗 **uzv-i te'nis,** *{OsT} bot. Dişi organı.*‖ **uzv-i tezkir,** *{OsT} bot. Erkek organı.*

uzvî, [Ar. ʿużv > ʿużvī / uzviyye عضويه/عضوی] *(uzvi:) {OsT} sf.* Organlarla ilgili; organik. 🗗 **uzvî kimyā,** *{OsT} Organik kimya.*

uzviyet, [Ar. ʿużv > ʿużviyyet عضويت] *{OsT} is.* Canlılık; örgenlik; organizma.

Uzza, [Ar. ʿuzzā *(kuvetli; kudretli)*] *(uzza:) {OsT} öz. is.* İslamlık öncesi Arapların üç büyük tanrıçalarından en küçüğü olmasına rağmen gücü ve kudreti sayesinde en başa geçtiği kabul edilen ve Araplar tarafından Allah'ın kızları olarak adlandırılan, aynı zamanda Mekke'nin koruyucusu sayılan, Süryanilerce de kutsal tanınan ve Kavkabta (dişi yıldız) denilen, Kâbe'de heykeli bulunan tanrıça.

uzzal, [Ar. ʿuzzāl عزال] *(uzza:l) {OsT} is.* Klasik Türk müziğinde, Hicaz beşlisine uşşak dörtlüsü eklemek suretiyle meydana getirilmiş bir basit makam.

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

Ü ü

ü, [ü / Ü] *is.* **1.** Latin asıllı Türk alfabesinin yirmi altıncı harfi. Ses bilgisi bakımından ince, dar, yuvarlak ünlüdür. Sıralamada kullanıldığı zaman yirmi altıncı sırayı belirtir. **2.** Osmanlı alfabesinde ا "elif" ve ع "ayn" ile başlayan kelimelerden hafif zemmelilerin sesini karşılar.

-ü-, [-ı- / -i / -ü / -u] *yap. e.* → -ı-.

-ü[1]**,** [-ı / -i / -u / -ü; -s-i / -s-ı / -s-u / -s-ü] *çek. e.* → -ı.

-ü[2]**,** [-ıg > -i / -ü / -u] *yap. e.* → -ı.

ü, [ü و] *{OsT} bağ.* Ve.

üb, [üb *(yans.)*] *is.* İbibik (çavuş) kuşu vb. kuşların ötüşünü anlatan kök. *üb+üp, üb+üb-ük*

übab, [übāb ابابِ] *{OsT} is.* Şiddetli, taşkın sel suyu.

übbehet, [Ar. übbehet ابهت] *{OsT} is.* Ululuk; yücelik.

übbehetlü, [Ar. übbehet + T.-li] *{OsT} sf.* İmparatorluk döneminde görevden ayrılmış olan sadrazamlara verilen resmî unvan.

übeyd, [Ar. ʿabd > ʿübeyd عبيد] *{OsT} is.* Kölecik; kulcağız.

übeydane, [Ar. ʿübeyd + Far. āne عبيدانه] *(übeyda:ne) {OsT} zf.* → ubeydane.

übgük, [üp+gük *(yans.)*] *{eT} is.* İbibik kuşu; hüthüt. [DLT] [Gabain]

übhet, [Ar. übbehet ابهت] *{OsT} is.* → übbehet.

übübük, -ğü [üb+üb-ük / üb+gük] *{ağız} is.* İbibik. [DS]

übük, -ğü [üb-gük > übük / ibik] *{ağız} is.* İbik. [DS]

übüklemek, [übük-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** (Kuş için) gagası ile vurmak; gagalamak; yem toplamak. **2.** Baş parmak ile işaret parmağını kap içine daldırarak yemek yemek. [DS]

übülük, -ğü [übü(k)-lük] *{ağız} is.* Çelik çomak oyununda kısa değnek; çelik. [DS]

übüp, [üp+gük *(yans.)*] *{eT} is.* → übgük. [DLT]

übüvvet, [Ar. ebb *(baba)* > übüvvet ابوّت] *{OsT} is.* Babalık.

übüvveten, [Ar. übüvvet > übüvveten ابوّةً] *{OsT} zf.* Baba olarak; babalık sıfatıyla.

ücac, [Ar. ücāc اجاج] *(üca:c) {OsT} is.* Tuzlu su; acı su.

ücbe, [ücbe] *{ağız} is.* Öfke. [DS]

üce, [uç-a > ūce اوجه] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* Yüce; yüksek; en uç. [DS]

ücek, -ği [üc-ek] *{ağız} is.* İki tepe arasındaki çukur alan; boğaz. [DS]

ücelmek, [uç-a > ūce > üce-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yücelmek; büyümek. [DS]

ücem, [Ar. ecme > ücem اجم] *{OsT} is.* Sık ağaçlıklar.

ücra, [uç > uç-ra > ücra / Ar. hücre] *(ücra:) sf.* Oturulan ve işlek olan yerlerden uzaktan bulunan; çok uçta, kenarda bulunan; ıssız; tenha.

ücret, [Ar. ücret اجرت] *is.* **1.** Bir emeğin, iş gücünün karşılığı olarak verilen para. **2.** Bir hizmet ya da malın para olarak değeri. **3.** Kiralanan ya da satın alınan mala ödenen para. **ücret-i kademiyye,** *{OsT} Ayak teri adı ile verilen bahşiş.* || **ücrete tutmak,** *{eAT} Kiralamak.* || **ücret-i sukūk,** *{OsT} Eski hukuka göre, kadılar tarafından alınan harç ve resim.*

ücretlendirme, [ücret-le-n-dir-me] *is.* **1.** Ücretlendirmek eylemi. **2.** Posta işlemlerinde taşıma ücretlerinin önceden ödenmesi. **ücretlendirme makinesi,** *Posta maddelerine pul yerine ücreti gösterir damgayı basan makine.*

ücretlendirmek, [ücret-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir malın, bir işin ücretini belirlemek; rayicini tayin etmek.

ücretli, [ücret-li] *sf.* **1.** Ücretle yapılan; ücret karşılığı olan. **2.** *is.* Ücretle çalıştırılan kimse.

ücretliler, [ücret-li-ler] *is.* Bir ülkede ya da bir iktisadî kesimde ücretle çalışanların toplamı.

ücretlilik, -ği [ücret-li-lik] *is.* **1.** Ücretlinin yaşama biçimi ve toplumsal durumu. **2.** Emeğin veya iş gücünün ücretle karşılanması.

ücretsiz, [ücret-siz] *sf.* **1.** Bir karşılık ödemeden alınan; ücret ödemeyi gerektirmeyen. **2.** Parasız. **3.** *zf.* Parasız olarak; para ödenmeden; para alınmadan; bedava. ◻ **ücretsiz izin,** *Çalışanlara, kendi isteği üzerine belli bir süre için ücret ödemeden verilen izin.*

ücum, [Ar. ücūm اجوم] *(ücu:m) {OsT} is.* Kale.

ücun, [Ar. ücūn اجون] *(ücu:n) {OsT}* is. Suyun renginin, tadının bozulması.

ücur, [Ar. ecr > ücūr اجور] *(ücu:r) {OsT} is.* Ahrette ödüllendirilecek iyi davranışlar; sevaplar. ◻ **ücūr-ı cezîle,** *{OsT} Bol sevaplar.*

ücurat, [Ar. ücret > ücūrāt اجورات] *(ücu:ra:t) {OsT} is.* Ücretler.

-ücü, [-ıcı /-ici / -ücü / -ucu] *yap. e.* → -ıcı.

ücü, [öcü / ücü] *{ağız} is.* **1.** (Kişi için) kısa boylu. **2.** Umacı. **3.** Ölü yıkayıcı. [DS]

ücübet, [Ar. uʿcūbe] *{ağız} is.* Kendine çirkin bir görünüm veren sıra dışı kimse. [DS]

ücük[1]**, -ğü** [ücük] *{ağız}* is. Civciv.[DS]

ücük[2]**, -ğü** [az(ı)cık > ücük] *{ağız} sf.* Azıcık. [DS]

ücüklenmek, [ücük-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Kuru soğan için) yeşillenmek. [DS]

ücümük, -ğü [ücü-mük] *{ağız} sf.* Beceriksiz. [DS]

ücümünük, -ğü [ücü-m-ün-ük] *{ağız} is.* Obur insanın midesinde var olduğu sanılan hayalî varlık. [DS]

-üç, [-aç / -eç / -ıç / -iç / -uç / -üç] *yap. e.* → -ç.

üç, [*eT.* üc / üç] *sf.* **1.** İkiden bir fazla, dörtten bir eksik olan. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [Gabain] [Tekin] **2.** *is.* Üç sayısı ve üç rakamı. ◻ **üç adım,** *spor. Atletizmde üç adımla yapılan yarışma dalı.*|| **üç aşağı beş yukarı,** *Yaklaşık olarak; az bir farkla.*|| **üç aşağı beş yukarı dolaşmak,** *Ne yapacağını bilemeden, nereye gideceğini kestiremeden, kararsız olarak dolaşmak.*|| **üç ayaklı,** *1. Üç ayak üzerinde duran. 2. is. Üç ayaklı nesne.*|| **üç aylar,** *Müslümanlarca kutsal sayılan recep, şaban ve ramazan aylarının üçüne birden verilen ad.*|| **üç aylık,** *Üç ayda bir alınan maaş; emekli maaşı.*|| **üç başlı,** *anat. Üç başı olan.*|| **üç başlı kas,** *anat. Uçlarından biri üç baş hâlinde yapışan kaslara denir.*‖ **üç beş,** *Nicelik bakımından küçük olan; çok az.*|| **üç beyaz,** *Besin maddelerinden şeker, un ve yağa toptan verilen ad.*|| **üç bir,** *Tavlada atılan zarlardan birini üç diğerinin bir benekli gelmesi durumu; se-yek.*|| **üç birlik kuralı,** *tiy. Yer, zaman ve konu birliğini esas alan kural.*|| **üç boyutlu,** *Üç boyutu olan; eni, boyu ve derinliği olan.*|| **üç boyutlu film,** *Görüntüsü, en ve boydan başka derinlik duygusu uyandıran film.*|| **üç bölmeli,** *bot. İçi üç güzlü olan.*‖ **üç bucak,** *{ağız}* Üçgen. [DS]|| **üç buçuk,** *Yarım yamalak; iyi kötü; üstünkörü.*|| **üç buçuk atmak,** *argo. Olumsuz bir durum meydana gelir korkusu içinde bulunmak; çok korkmak.*|| **üç buçuk guruş** (kuruş), *{ağız} Biraz varlık; geçimini sağladıktan sonra çok olmamakla beraber kıyıda duran para.* [DS]|| **üç budak,** *İzmir'de üretilen bir tütün çeşidi.*‖ **üç buutlu,** *Üç boyutlu.*|| **üç çatal,** *Büyük balıkları avlamakta kullanılan ucu üç çatallı zıpkın.*|| **üç çeyrek,** *Çocuklar için yapılmış bir tür keman.*|| **üç dallı,** *bot. (Bitkisel organ için) üç eşit dala ayrılan.*|| **üç daş** (taş) **oyunu,** *{ağız} Bir kareyi dörde bölen iki çizgi ile kare kanarlarının kesişim noktaları üzerinde ileri geri hareketle karşılıklı üçer taş ile oynanan bir oyun.* [DS]|| **üçde birisi,** *{eT} Üçte bir.* [Bahşayiş]|| **üç değerli,** *kim. (İyon için) değeri üç olan.*|| **üç değerlik,** *kim. Üç değerli maddelerin belirgin özelliği.*|| **üç demire vurmak,** *{ağız} Tarlayı üç kez ekmek.* [DS]|| **üç demirli,** *{ağız} Saban.* [DS]|| **üç denecik,** *{ağız} Pek az; birkaç tane.* [DS]|| **üç dik açılı,** *mat. Üç dik açısı bulunan.*‖ **üç dilimli,** *bot. (Organ için) derin bölünmelerle üç parçaya ayrılmış olan.*|| **üç dilli,** *(Belge için) üç ayrı dilde yazılmış olan.*‖ **üç direkli,** *dnz. (Yelkenli gemi için) üç direği bulunan.*‖ **üç dört,** *1. Birkaç. 2. müz. Zaman birimi dörtlük olan üç zamanlık ölçü.*|| **üç durumlu,** *dbl. (Sözcük için) bükünlü dillerde ad çekimi üç durum içeren.*|| **üç durum yasası,** *fel. Auguste Compte tarafından ileri sürülen toplumun, Tanrı bilimi, fizik ötesi ve tanıtlı olmak üzere üç durumdan geçerek geliştiğini savunan yasa; üç hâl yasası.*|| **üç düzlemli,** *1. (Kesme için) üç yüzü bulunan. 2. mat. (Açı için) iki düzlem kesiştikten sonra üçüncü bir düzlemi eğik olarak kesince ortaya çıkan.*|| **üçe beşe bakmamak,** *1. Bir malı fiyatının ucuz veya pahalı olmasına bakmadan almak. 2. Pazarlık etmeksizin almak.*|| **üç eksenli,** *Üç eksen üzerine yapılan.*|| **üç elde bir,** *{eT} Üçte bir.* [Bahşayiş]|| **üç elig,** *Kırk üç.*|| **üç eş bölme,** *Bir büyüklüğü üç eşit parçaya ayırma.*‖ **üç etek,** *{ağız} Eskiden erkeklerin, şimdi kadınların giydiği, etek kısmı üç parçadan oluşan elbise.*[DS]|| **üç fazlı,** *fiz. Aralarında birbirlerine göre üçte bir dönemlik kayma bulunan üç tek fazlı büyüklükten oluşmuş birçok fazlı gerilim ya da akım sistemi; trifaze.*|| **üç güllü,** *{ağız} Süslemecilikte, üç köşeli, üç yapraklı veya üç dallı motif.* [DS]|| **üç günleme,** *{ağız} folk. (Yeni gelin için) üç gün sonra el öpmeye gitme.*[DS]|| **üç günlücek,** *{OsT} Üç gün olan süre içinde.*‖ **üç günlük,** *{ağız} Pek kısa süre.* [DS]|| **üç günlük ömür,** *Yaşamın kısalığını anlatmak için kullanılan söz.*|| **üç günlük seyisliği varken kırk yıllık at boku eşelemek,** *Deneyimi ve bilgisi az olmasına karşın altından kalkamayacağı alanlarda bilgiçlik taslamak.*|| **üç gün yatak, dördüncü gün toprak,** *Yatalak olmadan ölmeyi isteyen kişinin dileğini anlatan söz.*|| **üç halkalı,** *kim. (Birleşik için) yapısında üç kapalı halka bulunan: trisiklik.*|| **üç harfli,** *dbl. 1. (Sözcük) üç harften oluşan. 2. Sami dillerinde ünlülere dayanak oluşturan üç ün-*

süzden oluşan kök.|| **üç hâl kanunu,** *Üç durum yasası.*|| **üç heceli,** *dbl. (Sözcük için) üç heceden oluşmuş.*|| **üç iki,** *Tavlada, atılan zarlardan birinin üç, diğerinin iki gelmesi durumu; sebayüdü.*|| **üç kanat,** *Eskiden Yunanistan'da yazılan birbiri üzerine katlanan üç kanatlı tablet.*|| **üç kanatlı,** *havc. (Uçak için) üst üste yerleştirilmiş üç kanadı bulunan.*|| **üç karındaşlar,** *{OsT} Üç kardeşler.*|| **üç kat,** *Bir dokumada üç ipliğin tek iplik yerine kullanılması.*|| **üç katlı,** *Üç katı olan.*|| **üç köşe,** *{ağız} Üçgen.* [DS]|| **üç kulak,** *{ağız} Yaban yoncası; tirfil.* [DS]|| **üç mercekli,** *Birbirinden ayrı üç objektiften oluşan.*|| **üç motorlu,** *Üç motoru olan.*|| (iş) **üç nalla bir ata kalmak,** *Değersiz bir şey elde eden birisinin bunu, umduğu daha değerli bir şeyin parçası sayması durumunda söylenen söz.*|| **üç nişan,** *{ağız} folk. Üç taş oyunu.* [DS]|| **üç nokta,** *dbl. Tamamlanmamış cümleleri belirtmek için kullanılan yan yana üç adet nokta.*|| **üç ornatmalı,** *kim. Üç kez ornatma işlemine uğramış olan.*|| **üç otuz,** *Yirmi üç.*|| **üç otuzunda olmak,** *Çok yaşlı olmak.*|| **üç palalı,** *(Pervane için) üç palası bulunan.*|| **üç parça,** *Pantolon, ceket ve yelekten oluşan takım.*|| **üç parçalı,** *zool. Birbirine benzer üç parçadan oluşan.*|| **üç parmaklı,** *zool. (Hayvan için) bir ayağında üç parmak bulunan.*|| **üç renk,** *fiz. Mavi, yeşil ve kırmızıdan oluşan üç ana rengin uygun oranda karışımından bütün renk duyumlarını veren teknik.*|| **üç renkli,** *Mavi, kırmızı, yeşilin uygun oranda birleşimi ile elde edilmiş olan.*|| **üç renklilik,** *Üç renkli olma durumu.*|| **üç tekli,** *{ağız} Üç buçuk.* [DS]|| **üç tümen,** *Otuz bin.*|| **üç üstün,** *mat. Bir harfin sağ üst yanında bulunan üç küçük kesme (m''') işareti.*|| **üçten dokuza,** *Kocanın her birinde üç kez olmak üzere ayrı ayrı üç defa karısına "Boş ol!" demesi ile ortaya çıkan boşanma olayı.*|| **üç yaşar,** *{eT} Üç yaşında.* [Bahşayiş]|| **üç yegirmi,** *On üç.*|| **üç yıllık,** *Üç yılda bir yinelenen.*|| **üç yüzlü,** *mat. Üç düzlemli.*

üçayak,-ğı [üç+ayak] *is.* **1.** Fotoğraf makinesi, televizyon kamerası gibi aletlerin üzerine oturtulduğu üç ayaklı düzenek; sehpa. **2.** Üç ayaklı tabure. **3.** Sacayağı. **4.** Ağır yükleri kaldırmakta kullanılan tepede birleşen üç metal ya da ahşap destekten oluşan düzenek. **5.** *folk.* Bir halay ve horon türü. **6.** *{ağız}* Üç ayaklı merdiven. [DS]

üçayaklı, [üç+ayak-lı] *sf.* Üçayak üzerinde duran.

üçegü, [üç-ēgū] *(üçe:gü:) {eT} zf.* **1.** Üçü bir arada; üçü birlikte; üçü. [EUTS] [ETY] [Üç İtigsizler] **2.** Her üçü. [ETY] [KB]

üçegün, [üç-egü-n] *{eT} zf.* Üçümüz birlikte. [ETY]

üçelleme, [üçer-le-me] *{ağız} is.* Tırıs koşma. [DS]

üçer, [üç-er] *sf.* **1.** Her bir gruba ya da kişiye bir şeyden üç tane düştüğünü belirten üleştirme sayı sıfatı. **2.** Her defasında üçü bir arada bulunan. ◻ **üçer üçer,** *Üçerli gruplar hâlinde.*|| **üçer beşer,** *Üç ile beş arasında ya da biraz fazla olacak biçimde.*

üçerdek, -ği [üçer-dek / üçür-de-k] *{ağız} dnz.* Yelkenleri yukarı basan makaralara dolanan ip. [DS]

üçerleme, [üç-er-le-me] *is.* **1.** *dnz.* Karadeniz'e özgü, art arda üçerli gruplar hâlinde gelen dalgalara verilen ad. **2.** *{ağız}* Üçer üçer ayırma. [DS] **3.** *{ağız}* Ramazan ayının başında, ortasında ve son günü birer gün oruç tutma. [DS]

üçerli, [üç-er-li] *sf.* **1.** (Kümelenmeler için) her kümede üç birim (birey, tane) bulunan. **2.** *zf.* Her kümede üç birim bulunacak biçimde.

üçetek, -ği [üç+etek] *{ağız} is.* → üç etek. [DS]

üçgen, [üç-gen] *is. mat.* **1.** Aynı doğrultuda bulunmayan üç noktanın ikişer ikişer birleştirilmesi ile meydana gelen üç kenarlı ve üç açılı kapalı yüzey *(1937).* **2.** *sf.* Bu biçimde olan. ◻ **üçgen piramit,** *mat. Tabanı üçgen olan piramit.*|| **üçgen prizma** *Tabanı üçgen olan kesme; üçgen kesme.*

üçgencik, -ği [üçgen-cik] *sf.* Küçük üçgen.

üçgenel, [üçgen-el] *sf.* Üçgen biçiminde olan.

üçgenleme, [üçgen-le-me] *is.* **1.** Üçgenlemek eylemi. **2.** Bir yüzeyi üçgenler oluşturan bölgelere ayırmak; nirengileme.

üçgenlemek, [üçgen-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir yüzeyi üçgenlerden oluşan alanlara bölmek.

üçgenlenir, [üçgen-le-n-ir] *sf.* Üçgenler oluşturulabilen.

üçgenleşme, [üçgen-leş-me] *psikol. is.* Oidipus şemasına uygun libido örgütü.

üçgensi, [üçgen-si] *sf.* Üçgen biçiminde olan; üçgene benzer; üçgeni andırır.

üçgil, [üç+gil] *{eT} is.* Üçgen; üç köşeli şey; müselles. [DLT]

üçgül, [üç+gil / üç+kül *(köşe)* كول اوچ] *is.* **1.** *{eT}* Üçgen; üç köşeli şey; müselles. *{ağız} (aynı)* [DLT] [DS] **2.** *{ağız}* Üç köşeli yer. [DS] **3.** *bot.* Kelebekçiçeğigillerden, yaprakları kalp biçiminde üç küçük yaprağın birleşmesi ile oluşan kimisi bir yıllık, kimisi çok yıllık üç yüzden fazla türün ortak adı; yaban yoncası; tirfil, *(Trifolium). {OsT} (aynı)* ◻ **üçgül otu,** *{ağız} bot.* → üçgül. [DS]

üçinci, [üç-inci} *{eT} sf.* Üçüncü. [Mühennâ]

üçkâğıt, [üç+ Far. kāġaz > kâğıt] *is.* **1.** Oynatan kişi tarafından kapalı olarak konulan, ikisi aynı biri farklı olan üç adet iskambil kâğıdından farklı olanı bulmaya dayanan hileli oyun. **2.** *mecaz.* Hile; kandırmaca; düzen; dolap. ◻ **üçkâğıda bağlamak,** *Karşısındakini çeşitli yollarla şaşırtarak hile yapıp kandırmak.*|| **üçkâğıda getirmek,** *Karşısındakini çeşitli yollarla şaşırtarak hile yapıp kandırmak.*|| **üçkâğıt açmak,** *Karşısındakini dolandırmak.*

üçkâğıtçı, [üç+kâğıt-çı] *is.* **1.** Üçkâğıt denilen oyunu oynatan kimse. **2.** *mecaz. sf.* Yalan dolan ve başkalarını kandırma ile işlerini yürüten kimse.

üçkâğıtçılık,-ğı [üç-kâğıt-çı-lık] *is.* **1.** Üçkâğıt oynatma işi; üç kâğıtçının yaptığı iş. **2.** *mecaz.* Yalan dolan, hile vb. yollarla işini yürütme. **3.** *mecaz.* Üçkâğıtçıya özgü davranış; dolandırıcılık; düzenbazlık.

Üçkardeş, [üç+kardeş] *öz. is. gök b.* Üçü bir arada görülen yıldız kümesi.

üçkil, [üç+kil *(köşe)*] *{eT} is.* Üç köşeli; üçgen. [EUTS] [Gabain]

üçkül, [üç+kül *(köşe)*] *is.* Yabani yonca.

üçleç, [üç-leç] *{eT} is.* Başları bir demirle birleştirilerek üç çubukla yapılan tavşan tuzağı. [DLT]

üçleme, [üç-le-me] *is.* **1.** Üçlemek eylemi. **2.** Birbiri ile ilgisi olan üç şeyin bir araya gelmesi durumu; üçe tamamlama. **3.** *ed.* Konuları birbirini izleyen üç eserden oluşan oyun dizisi. **4.** *dbl.* Aynı kelimelerden olan ikilemeyle yine aynı kökten olan fiille kurulan kelime grubu. *sürüm sürüm süründürmek; inim inim inlemek.* **5.** *ed. {ağız}* Kıtaları üçer dizeden oluşan halk türküsü biçimi. [DS] **6.** Tarlayı üçüncü defa işleme. **7.** *{ağız}* Üçü bir arada biten fındık, elma vb. yemiş. [DS] **8.** *{ağız}* Üçgen. [DS] **9.** *{ağız}* Üç taş oyunu. [DS] **10.** *sf.* Üçe katlanmış.

üçlemek, [üç-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)yor]* **1.** Bir şeyin sayısını üçe çıkarmak; üçe tamamlamak; üç tane yapmak. **2.** *{ağız}* Bir eylemi art arda üç defa yapmak. [DS] **3.** Ürünün üçte birini vererek toprağı kiralamak. **4.** Tarlayı üç defa işlemek. **5.** *{ağız}* Üç taş oyununda, taşları aynı çizgi üzerindeki köşelere getirerek oyunu kazanmak. [DS] **6.** *{ağız}* İçki içmek.[DS]

üçlenme, [üç-le-n-me] *is.* Üçlenmek eylemi.

üçlenmek, [üç-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** *{eT}* Üç olmak. [DLT] **2.** *edil. f.* Sayısı üçe çıkarılmak; üçü bir araya getirilmek; üçe tamamlanmak. **3.** (Tarla için) üs üste üç defa sürülüp işlenmek.

üçlenmiş, [üç-le-n-miş] *sf.* (Tarla için) üç defa işlenmiş.

üçler, [üç-ler] *çok. is.* **1.** Üç kişiden oluşan topluluk. **2.** Halk inanışına göre, dünya işlerini gizlice yönettiklerine inanılan en seçkin üç kişiden oluşan ermiş topluluğu. ☞ **üçler, yediler, kırklar,** *Ermişler topluluğu.*

üçleşme, [üç-leş-me] *is.* Üçleşmek eylemi.

üçleşmek, [üç-leş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Sayısı üçe çıkmak; üç tane olmak.

üçlü, [üç-lü] *sf.* **1.** Birbirinin aynısı olan üç öğeden oluşmuş. **2.** Üç taraflı. **3.** Üç parçadan oluşan. **4.** (Oyun kâğıdı, zar, domino taşı vb. oyun araçları için) üzerinde üç sayısı ya da bunu belirten üç adet beneği bulunan. **5.** *müz.* Üç ses için düzenlenmiş olan; trio. **6.** *mecaz.* Üç kişiden oluşmuş. **7.** *is. ed.* Üç dizeden oluşan şiir bendi. **8.** *is. müz.* Bu parçayı seslendiren üç kişiden oluşan topluluk; trio. ☞ **üçlü bahis,** *At yarışlarında ilk üç sıradaki atları tahmin etmeye dayanan bahis oyunu.*|| **üçlü ganyan,** *Üç yarışın birincisini tahmin etmeye dayanan bahis oyunu.*|| **üçlü kalbur,** *{ağız} Leblebi yapılmadan önce nohudu, boy boy ayırmakta kullanılan bir kalbur türü.* [DS]|| **üçlü mercek,** *Üç mercekten oluşan birleşik mercek.*|| **üçlü uyak,** *ed. Terza rima.*

üçlüce, [üç-lü-ce] *{ağız} is. bot.* Üç yapraklı yonca; tirfil. [DS]

üçlüç, [üç-lüç] *{eT} is.* → üçleç.

üçlük, -ğü [üç-lük] *is.* ve *sf.* **1.** Üç birimden oluşan; üç taneden oluşmuş. **2.** Üç birim alabilen. **3.** *spor.* Basketbolde ceza sahası dışından yapılan ve basket olduğu takdirde üç puan kazandıran atış. **4.** *{ağız}* Üçü bir arada biten, fındık, elma vb. yemiş. [DS] ☞ **üçlük sakar,** *{ağız} Alnında, beşibiryerde büyüklüğünde sakarı olan sığır.* [DS]

üçtaş, [üç+taş] *is.* **1.** Üç tane taş ile oynanan bir çocuk oyunu. **2.** İki taşıyıcı taş kütle üzerine uzunlamasına yerleştirilmiş bir üçüncü taştan oluşan tarih öncesi anıtı. **3.** *{ağız} folk.* Halk inanışına göre, âşıklara biri erlik, biri pîrlik, biri aşk için Hızır'ın içirdiği içki. [DS]

üçteker, [üç+teker] *is.* **1.** İkisi arkada olan üç tekerlekli çocuk arabası. **2.** Yük ve yolcu taşımakta kullanılan üç tekerlekli, kasalı motosiklet; triportör.

üçügü, [üç-ü-gü] *{eT} sf.* Üçü bir arada. [EUTS]

üçügün, [üç-ü+gün] *{ağız} is.* Pazartesi günü. [DS]

üçük, -ğü [uç > uç-uk > üç-ük] *{ağız} is.* Köşe. [DS]

üçükmek, [üç-ük-mek / öç-ük-mek [Clauson]] *{eT} gçsz. f. [-er]* Sesi, soluğu kesilmek. [DLT]

üçül, [üç-ül] *sf. dbl.* Kimi dillerde, tekil, ikil ve çoğul kavramından ayrı olarak "üç" anlamı katan dilbilgisel işlev.

üçüm, [üç-üm] *{ağız} is.* Üçgen. [DS]

üçün, [üç-ün] *{eT} zf.* **1.** İçin; nedeniyle; olduğundan; uğruna; dolayısıyla; -den dolayı. *{ağız}* [ETY] [KB] [Üç İtigsizler] [DS] **2.** Çünkü. [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] **3.** Sebep. [EUTS]

üçüncü, [üç-üncü] *is. sf.* **1.** Benzerler arasında sıralama yapıldığında sırası üç olan. **2.** Değerlendirmede ikinciden sonra gelen. **3.** *is.* İkincinin arkasında yer alan kişi veya nesne. ☞ **üçüncü çağ,** *Zamanımızdan 65 yıl önce başlamış ve bir milyon yıl önce bitmiş olan, kendi içinde değişik sürelerde olmak üzere Pliyosen, Miyosen, Oligosen, Eyosen adında dört döneme ayrılan, kapalı tohumlu bitkilerle damarlı sporlu bitkilerin egemen olduğu, kuşların uçmağa alıştığı, sürüngenlerin dev cüsselerini kaybettiği, insanın ortaya çıkışının hazırlandığı, bugünkü yeryüzünü oluşturan tektonik hareketlerin meydana geldiği en uzun jeolojik zaman; tersiyer.*|| **üçüncü dünya ülkeleri,** *Dünya nüfusunun üçte ikilik bölümünü oluşturan ve sömürgelikten yeni kurtulmuş, gelişme çabaları içinde bulunan ülkelere verilen ad.*|| **üçüncü kesim,** *ekon. Ticaret, taşımacılık, sigortacılık gibi teknik ilerlemeden en az etki-*

lenen ya da ilerlemeyen ekonomik kesim.|| **üçüncü kişi,** *1. dbl. Fiil çekimlerinde hakkında söz söylenen teklik ve çokluk kişileri (o, onlar) belirten şahıs çekim biçimi; hakkında konuşulan kimse. 2. huk. Bir hukuk işleminin, sözleşmenin ya da davanın dışında bulunan, taraf olmayan kimse.*|| **üçüncünün olmazlığı,** *mant. Aynı köke bağlı biri olumsuz, ikincisi olumlu iki önermeden birinin doğru olduğu, üçüncü bir önermenin bulunmasının mümkün olmadığı durumu belirten mantık yasası.*

üçüncül, [üç-ün-cül] *sf.* **1.** Üçüncü ile ilgili olan. **2.** Üçüncü olarak ortaya çıkan. **3.** *kim.* (Alkol, türev, amin ya da amit için) organik bir birleşiğin formülünde öbür üç karbon atomuna bağlı olan; tersiyer. **4.** *tıp.* (Belirtiler için) bir hastalığın bilinen iki devresinden sonra ortaya çıkan. **5.** (Ekonomik etkinlikler için) kooperatif, yardımlaşma sandıkları gibi özel ve kamu kesimlerinin kesiştiği yerde ortaya çıkan ve ekonominin kendi mantığı içinde gelişen.

üçüncülük,-ğü [üç-ün-cü-lük] *is.* **1.** Sıralamada üçüncü olma durumu. **2.** Yarışta üçüncü gelme.

üçünç, [üç-ünç] *{eT} sf.* **1.** Üçüncü. [ETY] [Üç İtigsizler] **2.** Üçüncü olarak. [ETY] [DLT] [EUTS] [KB] [Tekin]

üçünçi, [üç-ünç-i] *{eT} sf.* Üçüncü. [EUTS]

üçürdek, -ği [üçür-de-k / üçer-de-k] *{ağız} is.* → üçerdek. [DS]

üçürdüm, [üç-ür-düm اوچردم] *{ağız} zf.* **1.** Ürünü eşit olarak üçe bölüşülmek üzere; üç kişi ortaklaşa. **2.** Üçe bölme. **3.** *{OsT}* (Yün, iplik vb. için) üç kat. **4.** *is.* Ürünün üçte ikisi tarla sahibine, üçte biri ekiciye verilmek suretiyle yapılan ortaklık; üçte bir payla yapılan ortaklık. **5.** Üçte bir. **6.** Yapılan bir işten elde edilen kazancın üçte birine sahip olma. **7.** Pirinç, bulgur, mercimek karışımı pilav. **8.** Bölme direği yapmakta kullanılan kereste. **9.** Çorap örmede kullanılan üç çift (altı adet) şiş. [DS]

üçürgen, [üç-ür-gen / öç-ür-gen [Clauson]] *{eT} sf.* Çok söndüren. [DLT]

üçürgü, [üç-ür-gü / öç-ür-gü [Clauson]] *{eT} is.* **1.** Eyer altına konulan keçe. [ETY] **2.** At örtüsü. [Gabain] **3.** Kilim; halı. [ETY]

üçürmek[1], [üç-ür-mek / öç-ür-mek [Clauson]] *gçl. f. [-ür].* Söndürmek. [DLT] [EUTS]

üçürmek[2], [iç-ir-mek > üç-ür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* **1.** İçirmek. **2.** Sulamak. [DS]

üçüz, [üç-üz] *sf.* **1.** Bir batında üçü birden doğan. **2.** Üç yanlı; üç kollu; üç parçalı. **3.** (Kol, dal vb. için) aynı kök veya gövdeden ayrı ayrı üç dal hâlinde çıkan. **4.** *bot.* (Organ için) üç parçalı olan. ⧉ **üçüz sinir,** *anat. Varol köprüsünün dış yan yüzünden çıkan, göz, üst çene ve alt çeneye ait üç dala ayrılan beşinci çift kafa siniri.*|| **üçüz yiv,** *mim. Dor üslubunda iki yiv ile iki köşeye açılmış iki yarım yivli dikdörtgen biçiminde hafif taşkın öge.*

üçüzleme, [üç-üz-le-me] *is. ed.* Üç bölüme ayrılabilen bir dizenin ritmine denir.

üçüzlü, [üç-üz-lü] *sf.* **1.** Aynı işlevi yüklenmiş üç parçadan oluşan. **2.** *{ağız}* (Sap, kol, dal için) aynı soydan, aynı çeşitten üç birimi üstünde taşıyan. [DS]

üçyaprak, -ğı [üç+yaprak] *{ağız} is.* Üç yapraklı yonca; tirfil. [DS]

üd[1], [öd / üd] *{eT} is.* Zaman; öd. [Üç İtigsizler]

üd[2], [ūt / ūd] *{eT} is.* Delik; oyuk.

üdeba, -a'i [Ar. edīb > üdebā' ادبا] *(üdeba:) {OsT} is.* Yazarlar; edipler.

üdegi, [üy-de-ki] *{ağız} is.* Aile. [DS]

üdemek, [üde-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(ü)-yor]* Dallarını kesmek; budamak. [DS]

üdermek, [éd-er-mek / üd̲-er-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Uymak; izinden gitmek. [DLT]

üdig, [üd̲-mek > üd̲-ig] *{eT} is.* → üdik.

üdiglig, [üd̲ig-lig] *{eT} sf.* Aşırı tutkuları olan; tutkun; âşık.

üdik, [üd̲-mek > üd̲-ik] *{eT} is.* Aşk ve sevgi coşması; sevda; hasret. [DLT] [KB]

üdlenmek, [üd̲-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** (Dişi hayvan için) kösnümek; erkek istemek. [DLT] **2.** Sevinmek; memnun olmak. [EUTS] [Gabain]

üdleşmek [üd̲-le-ş-mek / öd̲-le-ş-mek [Clauson]] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birbiri ardınca yürümek. [DLT]

üdlüg[1], [üd-lüg / öd-lüg] *{eT} sf.* Zamanlı; zamana ait. [Üç İtigsizler]

üdlüg[2], [ūt-mek / ōt-mek *(delmek, geçmek)* > ūt-lüg / ūd-lüg] *{eT} sf.* Delik; delinmiş. [DLT]

üdmek, [üd̲-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Öğüt vermek.

üdre, [Ar. üdre ادره] *{OsT} is. anat.* Kasık yarığı.

üdreg, [üd̲-rē-mek > üd̲re-g] *{eT} sf.* Artan; az iken çoğalan şey; üreyen. [DLT]

üdremek, [üd̲-rē-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* Üremek; çoğalmak. [DLT] [KB]

üdreşmek [üd̲-re-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [ür]* Artmak. [DLT]

üdretmek, [üd̲-re-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Çoğaltmak; artırmak; üretmek. [DLT]

üdrülmek, [üd̲-ür-mek > üd̲-(ü)r-ül-mek] *edil. f. [-ür]* Seçilip ayrılmak. [Üç İtigsizler]

üdrüm, [üd̲-ür-mek > üd̲-(ü)r-üm] *{eT} is.* Seçkin şey.

üdründi, [üd̲-ür-mek > üd̲-(ü)r-ür-di] *{eT} sf.* Seçkin; seçilmiş.

üdrüş, [üd̲-ür-mek > üd̲-(ü)r-üş] *{eT} is.* Tercih; seçim.

üdrüşmek, [üḏ-ür-mek > üḏ-(ü)r-üş-mek / öḏ-(ü)r-üş-mek] *{eT} işteş f. [-ür]* Seçmekte, ayırmakta yardımlaşmak. [DLT]

üdsüz, [üd-süz / öd-süz] *{eT} sf.* Zamansız. [Üç İtigsizler]

üdüber, [üdüber] *{ağız} sf.* Kirli ve çirkin. 🗗 **üdüber yüzlü,** *{ağız} (Kişi için) çirkin ve kirli.* [DS]

üdüberlik, -ği [üdüber-lik] *{ağız} is.* Yorgunluktan dolayı rahatsızlık. [DS]

üdük, -ğü [üd-ük] *{ağız} is.* **1.** Meme ucu. **2.** Soluk borusu. [DS]

üdüklemek, [üd-ük-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* İnek, koyun ve keçinin memesini, süt getirinceye kadar sıvazlamak. [DS]

üdül, [ög-mek > ög(ü)d-ül > üğdül / üdül] *{ağız} is.* **1.** Düğün armağanı. **2.** Ödül. [DS]

üdülmek, [üd-ül-mek / üt-ül-mek] *{ağız} edil. f. [-ür]* Oyunda yenilmek. [DS]

üdürgü[1], [üdür-gü] *{ağız} is.* **1.** Delgi; matkap. **2.** Tornavida. **3.** Anahtar. **4.** Keskin bıçak. **5.** Tıpa çekmekte kullanılan burgu. [DS] 🗗 **üdürgü gibi,** *{ağız} Ayağına çabuk; çevik; girişken.* [DS]

üdürgü[2], [üdür-gü] *{ağız} is.* Korkunç ve saldırgan yaratık; canavar. [DS]

üdürgücü, [üdürgü-cü] *{ağız} is.* Dülger; marangoz. [DS]

üdürmek, [üḏ-(ü)r-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Seçmek; üstün tutmak. [DLT]

üdürt, [üḏ-ür-mek > üḏ-ür-t] *{eT} is.* Seçme; ayırma.

üdürtlemek, [üḏ-ür-t-lē-mek] *{eT} is. gçl. f. [-r] [-l(ü) -yor]* Seçim yapmak; ayırmak.

üf, [üf *(yans.)*] *is.* Rüzgârın esişini ve üflemeyi anlatan kök. *üf-le-mek, üf-(ü)r-ük, üf-ür-ük, üf-ür-ük boncuğu* 🗗 **üf dimek,** *{OsT} Üflemek.*

üf, [Ar. üff اف] *{OsT} ünl.* Of!

üfçe, [Far. üfçe افچه] *{OsT} is.* Bostan korkuluğu.

üfe, [? üfe] *{ağız} is.* Kan bozukluğu. [DS]

üfelek, -ği [Erme. avel *(çalı çırpı)* > efelek / avelek] *{ağız} is.* Labada, pazı gibi yaprağından dolma yapılan bir bitki. [DS]

üfelemeç, -ci [uv-mak >uv-ala-maç] *{ağız} is.* **1.** Yufka ekmeğin ufalanıp, yağda kızartılmasıyla yapılan bir tür yemek. **2.** Ufak hamur parçalarından veya yufkadan yapılan bir çorba. [DS]

üfelemek[1], [uv-mak > uv-ala-mak / üfele-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Ufalamak. **2.** Baş parmakla işaret parmağı arasında sıkarak ezmek, parçalamak; ufalamak; ovmak. **3.** Azarlamak. [DS]

üfelemek[2], [üf *(yans.)* > üf-e-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r [-l(i)-yor]* Üflemek. [DS]

üfelenmek, [ufa-la-n-mak/üfe-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Ufalanmak. **2.** Kırılmak; dağılmak. [DS]

üfelmek[1], [üfe-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Gelişmek; büyümek. [DS]

üfelmek[2], [ufa-l-mak / üfel-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yavaş yavaş küçülmek. [DS]

üfentire, [Yun. boukhentra => üvendire] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

üferlenmek, [üfer-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Hastalık öncesi kırgınlık duymak; ürpermek. [DS]

üflıud, [Ar. üfhūd افهود] *(üfhu:d) {OsT} is.* Yetişmiş, serpilmiş çocuk.

üfkûhe, [Ar. üfkühe افکوهه] *(üfkû:he) {OsT} is.* Şaşılacak nesne.

üflaz, [? oflaz / üflaz] *{ağız} sf.* **1.** İyi; güzel. **2.** Çabuk.

üfleç, -ci [üf *(yans.)* > üf-le-ç] *is.* **1.** Sanayide eritme ve kaynak yaparken, laboratuarlarda yüksek sıcaklık elde etmek için kullanılan alev fışkırtan alet; üfleç; şalumo. **2.** Bir ortamdaki kirli havayı boşaltan ya da temiz hava veren aygıtlara verilen ad. **3.** Bir buhar kazanının ocağına sıkıştırılmış gaz ya da hava vermeye yarayan aygıt; körük. **4.** Kuyumculukta ocağa üflemekte kullanılan eğri boru; kamışçık. **5.** Harman makinelerinde tanelerin samandan ayrılması için hava üfleyen aygıt; vantilatör.

üflek, [üf-le-k] *is. müz.* Bazı nefesli çalgılara eklendiğinde dil için ağızlık ve destek işlevi gören kıvrık metal borucuk.

üfleme, [üf *(yans.)* > üf-le-me] *is.* **1.** Üflemek eylemi. **2.** Şişe gibi içi boş ve dar girişli cam eşyaları basınçlı havayla biçimlendirme yöntemi. **3.** Sıcak hava dağıtımında bir ortama hava vermeye dayanan işlem.

üflemek, [üf *(yans.)* > üf-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Dudakları büzerek dışarıya basınçla soluk vermek. **2.** *tıp.* Güçlükle nefes almak; sesli olarak solumak. **3.** Nefes etmek; okuyup üflemek. **4.** *gçl. f.* Mum vb. yanan şeyi söndürmek için kuvvetle soluk vermek; üfleyerek söndürmek. **5.** Zayıf yanan bir ateşi canlandırmak için dudakları büzerek kuvvetli bir soluk vermek. **6.** (Nefesli çalgı için) çalmak; öttürmek. **7.** *{ağız}* Cinsel ilişkide bulunmak. [DS]

üflemeli, [üf-le-me-li] *sf. müz.* (Çalgı için) üflenerek çalınan. 🗗 **üflemeli çalgı,** *Üflenen havanın titreşimi ile seslendirilen çalgılara verilen ad.*

üflenme, [üf-le-n-me] *is.* Üflenmek eylemi.

üflenmek, [üf-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Üflemek eylemine uğramak; kendisine üflemek eylemi yapılmak; üflemek eylemine konu olmak. **2.** Üflemek eylemi yapılmak.

üfletme, [üf-le-t-me] *is.* Üfletmek eylemi.

üfletmek, [üf-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Üflemek eylemini yaptırmak.

üfleyici, [üf-le-y-ici] *is.* **1.** Üfleyen kimse. **2.** Her-

hangi bir yere toz, sıvı vb. püskürtmeye yarayan alet. **3.** Hava vb. bir akışkanı harekete geçirmeye yarayan düzenek.

üflez, [üf-le-z] *{ağız} sf.* **1.** Zayıf; cılız. **2.** *is.* Işığı az idare lambası. [DS]

üflük, -ğü [üf-lük] *{ağız} is.* Islık. [DS]

üfnun, [Ar. üfnūn افنون] *(üfnu:n) {OsT} is.* **1.** Tür; çeşit; cins. **2.** Saçma sapan söz; dedikodu. **3.** Karışık dallar.

üfrelmek, [üf(ü)r-el-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Gelişmek; büyümek. [DS]

üfrük, -ğü [üf-(ü)r-ük] *{ağız} is.* Islık. [DS]

üfrüntü, [üf *(yans.)* > üf-(ü)r-üntü] *{ağız} is.* Çalı çırpı. **2.** İnce toz. [DS]

üfrüz, [üfür-mek > üf(ü)r-üz] *{ağız} is.* **1.** İnce toz. **2.** Toz bulutu. [DS]

üftade, [Far. üftāde افتاده] *(üfta:de) {OsT} sf.* **1.** Düşmüş; düşkün. **2.** *is.* Gönül vermiş kimse; âşık.

üftadegân, [Far. üftāde-gān افتادگان] *(üfta:degâ:n) {OsT} is.* **1.** Düşkünler. **2.** Âşıklar.

üftadegî, [Far. üftāde-gī افتادگی] *(üfta:degi:) {OsT} is.* **1.** Düşkünlük; zavallılık. **2.** Âşık olma.

üftan, [Far. üftāden > üftān افتان] *(üfta:n) {OsT} sf.* **1.** Düşen. **2.** *zf.* Düşmek suretiyle; düşerek. ◻ **üftān ü hîzān,** *{OsT} Düşe kalka.*

üftermek, [üfter-mek ?] *{ağız} gçl. f. [-ir]* İtmek; kakmak. [DS]

üful, -lü [Ar. üfūl افول] *(üfu:l) {OsT} is.* **1.** Batma. **2.** Sönme. **3.** *mecaz.* Ölme. ◻ **üfūl etmek,** *{OsT} 1. Yok olmak; ölmek. 2. Sönmek.*|| **üfūl eylemek,** *{OsT} 1. Yok olmak; ölmek. 2. Sönmek.*

üf'ule, [Ar. üf'ūle افعوله] *(üf-u:le) {OsT} is.* **1.** Görev; vazife. **2.** İşlev; fonksiyon.

üf'ulevî, [Ar. üf'ūlevī افعولوی] *(üf-u:levi:) {OsT} sf.* Görevle ilgili. ◻ **üf'ūlevî terbiye,** *{OsT} Görevsel eğitim.*

üfunet, [Ar. ufūnet عفونت] *(üfu:net) {OsT} is.* → ufunet.

üfunetli, [üfunet-li] *(üfu:netli) sf.* İçinde irin bulunan.

üfunetsiz, [üfunet-siz] *(üfu:netsiz) sf.* İçinde irin bulunmayan.

üfülemek, [üf(ü)-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Üflemek. [DS]

üfülük, -ğü [üf-(ü)r-ük] *{ağız} is.* Islık. [DS]

üfümek, [üf *(yans.)* > üf-ü-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Üflemek. [DS]

üfürgeç, -ci [üf-ür-geç] *{ağız} is.* **1.** Mangal, ocak vb. üflemekte kullanılan kamış. **2.** Körük. [DS]

üfürgirik, -ği [üfür+girik ?] *{ağız} is.* Küçük gaz lambası. [DS]

üfürme, [üf-ür-me] *is.* Üfürmek eylemi.

üfürmek, [üf *(yans.)* > üf-ür-mek] *[-ür] gçl. f.* **1.** Nefesi, dudakları büzerek hızla ve basınçla dışarı vermek; üflemek. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** (Hava akımı veya rüzgâr için) bir şeyi yerinden uzaklaştırmak. **3.** (Müzik aleti için) üfleyerek çalmak. **4.** *gçsz. f.* (Esinti için) açık bir yerden içeri girmek; esmek.

üfürtme, [üf-ür-t-me] *is.* Üfürtmek eylemi.

üfürtmek, [üf-ür-t-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** Üfürmek eylemini yaptırmak. **2.** (Rüzgâr için) bir şeyi sürükleyerek savurmak; dağıtmak.

üfürtücü, [üf-ür-t-ücü] *sf.* Üfürtmek eylemini yapan; üfürmek eylemini yaptıran. ◻ **üfürtücü kas,** *Üfürme sırasında yanakları enlemesine geren kas.*

üfürücü, [üf-ür-ücü] *sf.* **1.** Üfürme eylemini yapan. **2.** Harman makinelerinde dönerek meydana getirdiği rüzgâr sayesinde samanı savuran palaların tümü.

üfürük, -ğü [üf *(yans.)* > üf-ür-mek > üf-ür-ük] *is.* **1.** Üfürülmek suretiyle verilen soluk. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Üfürükçülerin okuduktan sonra hastanın üzerine verdikleri soluk; nefes; arpağ. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Islık. [DS] **4.** *{ağız}* Üfleme sırasında çıkan güçlü soluk; soluk. [DS] **5.** *{ağız}* Yel; rüzgâr. [DS] **6.** *{ağız}* Balkon. [DS] **7.** *{ağız}* Yelken. [DS] **8.** *{ağız}* Anlamsız, boş söz. [DS] ◻ **üfürük boncuğu,** *{ağız} Taşıyan kişiye albeni sağlayacağına inanılan, üzerine üfürükçünün okuyup üflediği boncuk.* [DS]|| **üfürük gibi,** *{ağız} Hafif; yeğni.* [DS]

üfürükçü, [üf-ür-ük-çü] *sf.* Hastaları iyi edeceği sanılarak okuyup üzerlerine üfüren ve bu işten çıkar sağlayan kimse.

üfürükçülük, -ğü [üf-ür-ük-çü-lük] *is.* Üfürükçünün yaptığı iş.

üfürülmek, [üfür-ül-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Şişmek; kabarmak. [DS]

üfürüntü, [üfür-üntü] *{ağız} is.* **1.** İnce toz. **2.** Tipi sırasında savrulan ince kar. [DS]

üfürüm, [üf-ür-üm] *is. tıp.* Kulakla muayene sırasında iç organlardan üfürme sesini andırır biçimde duyulan hastalık belirtisi.

üg, [üg / üğ / üng *(yans.)*] *is.* Ötme ve uğuldama bildiren kök. *üg-i*

üge, [ü-gä] *{eT} is.* **1.** Yaşlı; tecrübeli; akıllı. [ETY] **2.** Teginden daha alt görevde olanların unvanı; nazır; vekil; inal. [EUTS] [ETY]

ügi[1], [ügī] *(ü:gi:) {eT} is.* Baykuş. [DLT] [KB] ◻ **ügi teg usuz,** *{eT} Baykuş gibi uyumaz.*

ügi[2], [ügi] *{ağız} sf.* **1.** Sersem. **2.** Korkak. [DS]

ügi[3], [ügi] *{ağız} is.* Leke. [DS]

ügimek, [ügī-mek / üg-ī-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Öğütmek. [DLT]

ügin, [ük-mek *(biriktirmek)* > üg-in / ük-ün / ük-in] *{eT} sf.* Yığın halinde; küme; yığın; toplu halde. [EUTS] [Gabain]

üginmek, [ügi-n-mek] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Katılaşmak. **2.** Mayalaşmak. **3.** Uyuşmak. **4.** Pıhtılaşmak. [DK]

ügit, [ögī-mek > ögi-t / ügi-t] *{eT} is.* Tahıl öğütme işi; öğütme. [DLT]

ügitçi, [ögī-t-çi / ügi-t-çi] *{eT} is.* Un öğüten kimse; öğütücü. [DLT]

ügitmek, [ögī-mek / ügī-mek > ügi-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Öğüttürmek. [DLT] **2.** *{eAT}* Öğütmek. [DK]

ügitsemek, [ügit-se-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Öğütmek istemek. [DLT]

üglimek, [ü-gli-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* Çoğalmak; artmak.

üglitmek, [ü-gli-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ir]* Çoğaltmak. [EUTS]

ügmek[1], [ü-g-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Yığmak. [KB]

ügmek[2], [ü-g-mek] *{eT} is.* Yığınak; küme. [EUTS]

ügra, [ügrē] *{eT} is.* Bulamaç; öz; lapa.[EUTS]

ügre, [ügrē] *(ügre:) {eT} is.* Tutmaca benzer ve ondan suyu daha az şehriye çorbası; erişte çorbası. [DLT]

ügrilmek, [ügrī-mek > ügri-l-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Sallanmak. [DLT]

ügrimek, [üg-ür-mek > üg-(ü)r-i-mek] *{eT} gçl. f. [-ir]* **1.** Sallamak. [DLT] **2.** Kımıldatmak. [DLT] **3.** Hilesini saklamak için birine karşı yaltaklanmak. [DLT]

ügrişmek, [ügrī-mek > ügri-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Birlikte sallamak. **2.** Sallamakta yardım etmek. [DLT]

ügritmek, [ügrī-mek > ügri-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Sallatmak. [DLT]

ügrügen, [ügrī-mek > ügrü-gēn (Clauson) / egürgēn] *(ügrüge:n) {eT} is.* **1.** Karluk Türklerinin yediği taneli bir bitki. **2.** *sf. (Clauson'un okuduğu biçimde algılanırsa)* Sallayan; çok sallayan; sallamayı alışkanlık hâline getirmiş olan.

ügrük, [ügrī-mek > ügrü-k] *{eT} is.* (Çocuk beşiği için) sallama. [DLT]

ügrümük, [ügrī-mek > ügrü-mük] *{eT} is.* Salıncak veya salıncak beşik.

ügrünmek, [ügrī-mek > ügrü-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Salınmak. 🗗 **ügrünü ügrünü,** *{ağız} Salına salına.* [DS]

ügşürü, [ük-mek >*ük-(ü)ş-ür-mek >ükşür-ü(g) [Clauson]] *{eT} is.* Tekerrür eden; tekrarlanan. [EUTS]

ügük[1], [ög > ög-(ü)k *(k: küçülme eki)* / ög-mek *(övmek)* > ög-(ü)k *(k: sonuç bildiren ek)* / üg-(ü)k] *{eT} is.*→ ögük. [İKPÖy.]

ügük[2], [ük-mek / üg-mek > üg-ük] *{eT} sf.* Dolu; yığılı. [KB]

ügülmek, [üg-mek > üg-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Yığılmak. [KB]

ügün, [ük-mek / üg-mek > üg-ün] *{eT} is.* Küme; yığın; topluluk. [EUTS]

ügür, [üg-mek > üg-ür / üyür] *{eT} is* **1.** Toplanan, biriktirilen, yığılan nesneler. **2.** Sürü; topluluk. [KB] **3.** Cemiyet; soy sop birliği; millet. [EUTS] **4.** Kısrak sürüsü. [ETY] **5.** Darı. [DLT] 🗗 **ügür olmak,** *{ağız} (Hayvan için) birine alışmak.* [DS]

ügürlüg, [ügür-lüg] *{eT} sf.* Darı sahibi olan. [DLT]

ügürlük, [ügür-lük] *{eT} is.* Darı konulan yer. [DLT]

ügürmek, [ügrī-mek > ügrü-mük / ügrü-mek] *{eT} is.* Deve üzerine iki taraflı yükletilerek içerisine binilen sepet vb. şey. [DLT]

ügüş, [ük-mek > ük-üş / ügüş] *{eT} sf.* Çok. [EUTS]

ügüşmek[1], [ögī-mek > ögi-ş-mek / ügü-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte öğütmek; öğütmekte yarışmak. [DLT]

ügüşmek[2], [ügī-mek > ügü-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Yolunmak. [ETY] **2.** Yıpranmak. [ETY]

ügüz, [ög-üz / üg-üz] *{eT} is.* Irmak; nehir; dere. [ETY] [EUTS] [Tekin]

üğ, [üg / üğ / üng *(yans.)*] *is.* Ötme ve uğuldama bildiren kök. *üğ-ü-l-de-ş-mek*

üğdül, [öğ-mek > öğ(ü)d-ül / üğdül] *{ağız} is.* Ödül. [DS]

üğe, [üğe] *{ağız} is.* Bir ölçek dolusu tahıl. [DS]

üğen[1], [oyan / üğen] *{ağız} is.* Gem. [DS]

üğen[2], [üğen] *{ağız} is.* Sokak. [DS]

üğez, [üğ-ez] *{ağız} sf.* Sinsi. [DS]

üği, [üg *(yans.)* > üğ-ī اوكى] *(ü:ği:) {eAT} is.* Baykuş.

üğlek, -ği [üğ-le-k] *{ağız} is.* **1.** Yumuşak; gevşek. **2.** Az ıslak toprak. [DS]

üğme, [üğ-mek > üğ-me] *{ağız} sf.* Çok dolu; tepeleme; yığılı. [DS]

üğmeç[1], **-ci** [oğ-maç / üğ-meç] *{ağız} is.* Ufalanmış yufkanın yağda kızartılması ile yapılan yemek. [DS]

üğmeç[2], **-ci** [üğ-meç] *{ağız} is.* Arpa tarlasına öbek öbek dökülen kül. [DS]

üğmek[1], [üğ-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Uyumak. [DS]

üğmek[2], [üğ-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Yığmak. [DS]

üğrelenmek, [üğ-re-le-n-mek] *{ağız} dönşl. [-ir]* İki yana sallanarak kabadayıca yürümek. [DS]

üğremek, [üğ-re-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

üğren, [Ar. ʿuryān] *{ağız} sf.* Çıplak. [DS]

üğrendire, [Yun. voukhentrea] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

üğrimek, [üğ-ri-mek اوكرمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Sallamak; ırgalamak.

üğrülemek, [üğrü-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

üğrülenmek, [üğrü-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Sallanmak; ırgalanmak. [DS]

üğrülmek, [ür-mek > üğr-ül-mek] *{ağız} edil. f. [-ür]* Şişmek. [DS]

üğrüm, [üğ-rü-mek > üğ-rü-m] *is.* **1.** *gök b.* Yerin dönme ekseninin, yaptığı koni hareketi boyunca yaptığı küçük dalgalanmalar; nütasyon. **2.** *bot.* Bitki saplarında rastlanan sarmal hareketler. **3.** *{ağız}* Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya ve gerektiğinde elle tutarak sallamaya yarayan uzunlamasına ağaç. [DS] **4.** *{ağız}* Beşiğin kolayca sallanmasını sağlayan alttaki yarım ay biçimindeki ayaklar. [DS]
🗗 **üğrüm üğrüm,** *{ağız} 1. (Yol için) kıvrım kıvrım; çok dönemeçli. 2. Sessiz sessiz; ağır ağır. 3. Çok sık; çok bol.* [DS]

üğrümbeç, -ci [üğrü-meç > üğrü-m(b)eç] *{ağız} is.* Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. [DS]

üğrümbüz, [üğrüm-üz > üğrüm(b)-üz] *{ağız} sf.* Sinsi. [DS]

üğrümcek, -ği [üğrü-mek > üğrü-m-cek] *{ağız} is.* Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. [DS]

üğrümek, [üğ-ri-mek / üğ-rü-mek اوكرومك] *{eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-ür]* Yavaşça sallamak. [DS]

üğrümük, -ğü [üğrü-mek > üğrü-mük اوكروموك] *is.* **1.** *{OsT}* Salıncak veya beşiğin sallanına merkezi. **2.** *{ağız}.* Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. [DS]

üğrünbeç, -ci [üğrü-n-meç > üğrü-n-(b)eç] *{ağız} is.* Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. [DS]

üğrünmek[1], [üğrü-n-mek اوكرنمك] *{eAT} {ağız} dönşl. f. [-ür]* **1.** Sallanmak; ırgalanmak. **2.** Salına salına yürümek. [DS] 🗗 **üğrüne üğrüne gitmek,** *{ağız} Salına salına yürümek.* [DS]|| **üğrünü üğrünü,** *{eAT} Salına salına.*

üğrünmek[2], [üğ(ü)r-ün-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* İstekle yapmak. [DS]

üğrüntü, [üğ(ü)r-üntü] *{ağız} is.* Talaş. [DS]

üğü, [üg *(yans.)* >ügī >üğü اكو] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Baykuş cinsinden olan puhu kuşunun bir türü. [DS]

üğücek, -ği [üğü-cek / üyü-cek] *{ağız} is.* Büyük, yığına toprak tepe; üyük. [DS]

üğüdeşmek, [üğ *(yans.)* > üğ-ü-de-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Çocuk için) kendi kendine konuşmak. [DS]

üğüdmek, [üğ-üt-mek / öğ-üt-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Öğütmek. [DS]

üğük, -ğü [üğ-ük / üyük] *{ağız} is.* Büyük, yığına toprak tepe; höyük. [DS]

üğüldeşmek, [üğ *(yans.)* > üğ-ül-de-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Körpe çocuk ses ve mırıltısına benzer bir sesle konuşmak. [DS]

üğülemek, [üğ-ü-le-mek] *{OsT} gçl. f. [-r]* Sallamak; ırgalamak.

üğüllemek[1], [üğ-ül-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

üğüllemek[2], [üğülle-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Saklamak. [DS]

üğüm, [üğ-üm] *{ağız} is.* **1.** Fındık ağacı. **2.** Sık çalı kümesi; fundalık. [DS]

üğünek, -ği [üğü-n-ek] *{ağız} is.* Dik bayırdan akan toprak. [DS]

üğünlük, -ğü [üğün-lük] *{ağız} is.* Değirmene götürülen üç beş şinik tahıl. [DS]

üğünmek[1], [üğün-mek] *{ağız} edil. f. [-ür]* Öğütülmek. [DS]

üğünmek[2], [üğün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Ufalanıp dökülmek. [DS]

üğünmek[3], [üğün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* (Süt için) kesilmek. [DS]

üğünmek[4], [üğün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* (Ekin için) dalgalanmak. [DS]

üğünmek[5], [üğün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Üzülmek. [DS]

üğüntü[1], [öğü-mek > öğü-ntü] *{ağız} is.* Bulantı. [DS]

üğüntü[2], [üğü-n-tü] *{ağız} is.* **1.** Talaş. **2.** Çok ince döküntü. **3.**Yonga. [DS]

üğür[1], [üğ-mek > üğ-ür] *{ağız} is.* Depo; ambar. [DS]
🗗 **üğür olmak,** *{ağız} (İki ayrı malzeme için) katılmak; karışmak.* [DS]

üğür[2], [öğür > üğür] *{ağız} sf.* Evcil; alıştırılmış. [DS]
🗗 **üğür olmak,** *{ağız} Alışmak; kaynaşmak; anlaşmak.* [DS]

üğürlemek, [üğ-ür-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

üğürleşmek, [üğür-le-ş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ir]* Çok sıkı dost olmak; kaynaşmak. [DS]

üğürmek[1], [üğ-ür-(e)-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

üğürmek[2], [üğür-mek / yüğrü-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* (Hayvan için) çiftleşmek. [DS]

üğürmük, -ği [üğrü-mük > üğür-mük] *{ağız} is.* Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. [DS]

üğürtlemek, [öğürt-le-mek / üğürt-le-mek اوكردلك] *{eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r]* İyisini seçmek; ayırmak; tercih etmek. [DS]

üğürtlenmek, [üğürt-le-n-mek اوكورتلنمك] *{OsT} edil. f. [-ür]* Seçilmek.

üğürtmek[1], [yüğrü-t-mek > üğür-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Hayvan çiftleştirmek. [DS]

üğürtmek[2], **-ği** [üğür-t-mek] *{ağız} is.* **1.** Soğanın tohum veren sapı; soğan erkeği. **2.** Yeni çıkan filiz. [DS]

üğürük, -ğü [üğ-ür-ük] *{ağız} is.* Dokumacılıkta üzerine iplik sarılan alet. [DS]

üğüşmek, [üğü-ş-mek اوكشمك] *dönşl. f. [-ür]* **1.** *{eAT}*

(Maya katılmış süt için) yoğurt olmak; mayalanmak. **2.** *{ağız}* Uyuşmak. [DS]

üğütlemek, [üğüt-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* İyisini ayırmak; seçmek. [DS]

üğütmek[1]**,** [üğ-ü-t-mek / öğ-ü-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* **1.** Öğütmek. **2.** Ezmek, lokma durumuna getirmek. **3.** Ara vermeden, birbiri ardınca konuşmak. **4.** Çok istekli ve çabuk çabuk yemek. [DS]

üğütmek[2]**,** [üğ-ü-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Sütü yoğurt yapmak için mayalamak. [DS]

üğütmek[3]**,** [uyu-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Uyutmak. [DS]

üğüz[1]**,** [*eT.* uḏuz > uyuz > üğüz] *{ağız} is.* Uyuz. [DS]

üğüz[2]**,** [üğ-mek > üğ-ü-z] *{ağız} is.* Kökten sürmüş taze meşe filizi. [DS]

ühlemek, [yük / ük > üḫ-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü) -yor]* Yüklemek. [DS]

ühbe, [Ar. ühbe اهبه] *{OsT} is.* Yolculuk veya askerlikle ilgili araç ve gereç.

ühciyye, [Ar. hicv > ühciyye اهجيه] *{OsT} is.* **1.** Yerilecek durum, söz, yazı vb. şeyler. **2.** Yerme; taşlama.

ühcüvve,[Ar. hicv > ühcüvve اهجوه] *{OsT}is.* → ühciyye.

ühi, [üg *(yans.)* > ūgī / ūhī] *{eT} is.* Baykuş. [DLT]

ühkûme, [Ar. ühkûme اهكومه] *(ühkû:me) {OsT} is.* Alaycı söz; alaycı tavır.

üjek, [Çin. tsü *(harf)* / Soğd. wjk'k => ujik / uzik / üjük] *{eT} is.* Hece; harf. [EUTS]

üjik, [Çin. tsü *(harf)* / Soğd. wjk'k => ujik / uzik / üjük] *{eT} is.* Hece; harf. [EUTS]

üjme, [? ücme / üjme] *{eT} is.* Dut ağacı; dut. [DLT]

üjük, [Çin. tsü *(harf)* / Soğd. wjk'k => ujik / uzik / üjük] *{eT} is.* Hece; harf. [DLT]

üjüklemek, [üjük-le-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Hecelemek. [DLT]

üjümlenmek, [üjme-le-n-mek / üjüm-le-n-mek] *{eT}* (Dut ağacı için) dutlanmak; dut vermek. [DLT]

-ük-, [-ik- / -ık- / -uk- / - ük-] *yap. e.* → -k-.

-ük, [-ı-k / -i-k / -ü-k / -u-k] *yap. e.* → -ı-k.

-ük, [-ik / -ık / -uk./ -ük] *yap. e.* → -k.

ük, -kü [yük > ük] *{ağız} is.* **1.** Yük. **2.** Yatak, yorgan yığını. [DS]

ükâf, [Ar. ükâf اكاف] *(ükâ:f) {OsT} is.* Palan.

ükek, [ük-mek > ük-ük / ük-ek / üg-ek] *{eT} is.* **1.** Tabut. **2.** Sandık. [DLT] **3.** Şehrin etrafında savaş için hazırlanmış burç. [DLT] [KB] 🗗 **ükeklig tam,** *{eT} Burçları bulunan kale.* [DLT]

ükeklemek, [ükek-lē-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* **1.** Burç yapmak. **2.** Sandık yapmak. [DLT]

ükeklig, [ükek-lig] *{eT} sf.* **1.** Sandığı olan; sandıklı. **2.** (Kale vb. için) burcu olan; burçlanmış.

ükeklik, [ükek-lik] *{eT} is.* Sandık yapmak için seçilen ağaç. [DLT]

ükel, [ükle > ükel اكل] *{OsT} is.* Lokmalar.

ükeyrah, [Ar. ükeyrāh اكيراه] *{OsT} is.* Hristiyanlarca kutsal tanınan su kaynağı; ayazma.

ükil, [ük-mek > ük-il] *{eT} sf.* Çok sayıda; pek çok.

ükl, [Ar. ükl اكل] *{OsT} is.* **1.** Meyve. **2.** Yiyecek; azık. **3.** Zekâ.

-ükle-, [-a-k-la / -ekle / -ıkla- / -ikle- / -ukla- / -ükle-] *yap. e.* → -akla-.

ükle, [Ar. ükle اكله] *{OsT} is.* Lokma.

üklemek, [ük-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Yüklemek. **2.** Toplamak; dermek. [DS]

üklimek, [ükil > ük-lī-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Çoğalmak; artmak. [Üç İtigsizler] **2.** Büyümek; gelişmek; neşvünema bulmak.[EUTS]

üklitmek, [üklī-mek > ükli-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Artırmak; çoğaltmak. [EUTS]

üklünmek, [ük-mek > ük-ül-mek > ük(ü)l-ün-mek [Clauson] / ökl-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Üst üste yığılmak.

üklüşmek, [ükül-mek > ükl-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Üst üste yığılışmak. **2.** Bir yere birbiri ardınca toplanmak; akın akın toplaşmak. [DLT]

ükme, [ük-mek > ük-me [Clauson] / ök-me] *{eT} sf.* Yığma; yığılmış; biriktirilmiş. [DLT]

ükmek[1]**,** [yü-mek / ü-mek *(yayılmak; uzamak)* > yük-mek / ük-mek / ök-mek] *gçl. f. [-er]* (Mal, para vb. için) üst üste yığmak; biriktirmek; toplamak. [İKPÖy.]

ükmek[2]**,** [ük-mek [Clauson] / ök-mek] *{eT} is.* **1.** Yığın. **2.** Toplanmış, biriktirilmiş eşya; derlenmiş şey. **3.** Küpe. 🗗 **uluğ emgeklig ükmek,** *{eT} Büyük emekli birikim.*

ükmeklenmek, [ükmek-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* (Kadın için) küpe sahibi olmak; küpelenmek.

ükre, [Ar. ükre اكره] *{OsT} is.* **1.** Çukur. **2.** Yuvarlak şey; top.

ükrume, [Ar. kerem>ükrūme اكرومه] *(ükru:me) {OsT} is.* Kerem; lütuf; bahşiş.

üksemek, [ük-mek > ük-se-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Yığmak istemek; biriktirmek istemek. [İKPÖy.]

üksum, [Ar. üksūm اكسوم] *(üksu:m) {OsT} is.* Çayırı, çimeni çok güzel olan bahçe.

üksus, [Ar. ükşūş اكثوث] *(üksu:s) {OsT} is. bot.* Sarmaşık.

ükşuş, [Ar. ükşüş اكشوش] *(ükşu:ş) {OsT} is.* Bağ sarmaşığı; tohumsuz sarmaşık.

ükşürüg, [ük-mek > *ük(ü)ş-ür-mek > üşür-üg] *{eT} sf.* **1.** Yığılmış; üst üste konulmuş. **2.** Mükerrer; tekrar tekrar.

üktürmek, [ük-mek > ük-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Biriktirtmek; toplattırmak. [DLT]

ükü, [üg *(yans.)* > ügī > ükū] *(ü:kü:) {eT} is.* Baykuş. [Mühennâ]

ükül[1], [ük-mek > ük-ül] *{eT} is.* Artış; artma. [EUTS]

ükül[2], [Ar. ükül اكل] *{OsT} is.* **1.** Meyve. **2.** Rızk; azık; nasip. **3.** Zekâ.

ükülmek, [ük-mek > ük-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Yığılmak; biriktirilmek. [DLT]

üküm, [ük-mek *(yığmak, biriktirmek)* > ük-ün / ük-üm] *{eT} is.* → ükün. [İKPÖy.]

ükün, [ük-mek *(yığmak, biriktirmek)* > ük-ün / ük-üm] *{eT} is.* Yığın. [EUTS] [İKPÖy.]

ükünmek, [ük-mek > ük-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Büyük bir güç oluşturmak için hep beraber toplanmak; yoğun olarak birikmek.

üküş, [ük-mek / yük-mek > ük-(ü)ş / öküş] *sf.* Çok; pek çok; sayısız. [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [Tekin]

üküşlemek, [üküş > üküş-lē-mek] *(üküşle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Bir şeyi çok sanmak veya çok olduğunu sanmak.

üküşmek, [ük-üş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Çökmek; yıkılmak. [DS]

üküşti, [ükūş > üküş-tī] *(üküşti:) {eT} zf.* Sık sık.

üküz, [ög-üz / üg-üz] *is.* Deniz. [EUTS]

ükzube, [Ar. ükẕūbe اكذوبه] *(ükzu:be) {OsT} is.* Uydurma söz; yalan.

-ül-, [-il- / -ıl- / -ul- / -ül-] *yap. e.* → -l-.

-ül, [-ıl /-il / -ül / -ul] *yap. e.* → -ıl.

-ül, [-il / -ıl / -ul / -ül] *yap. e.* → -l.

ül[1], [? ül] *{ağız} is.* Yumurtadan yeni çıkan civcivlere yedirilen tavlanmış mısır unu. [DS]

ül[2], [? ül] *{ağız} is.* **1.** Köşe. **2.** Yön. [DS]

ülazim, [? ülazim] *{ağız} is.* Bir yaşındaki keçinin yavrusu. [DS]

ülbe, [Ar. ülbe البه] *{OsT} is.* **1.** Açlık. **2.** Kıtlık.

ülbub, [Ar. ülbūb البوب] *(ülbu:b) {OsT} is.* Kiraz çekirdeği.

ülçermek, [ölç-er-mek / ülç-er-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Ateşi veya lamba ışığını canlandırmak. [DS]

ülçük, -ğü [ül-çük] *{ağız} is.* Köşe; bucak. [DS]

ülçümlük, -ğü [ülçüm-lük] *{ağız} is.* Beceriksizlik. [DS]

üle[1], [o+ile > öyle > üle] *(ü':le) {ağız} ünl.* Değil mi? [DS]

üle[2], [oğul > üle] *{ağız} ünl.* **1.** Seslenme ünlemi. **2.** Efendi; bey! [DS]

ülefe, [Ar. ʿulūfe] *{ağız} is.* Para. [DS]

ülefesiz, [ülefe-siz] *{ağız} sf.* Kılıksız. [DS]

ülek, -ği [ülek] *{ağız} is.* **1.** Testi. **2.** *sf.* Geniş. [DS]

üleme, [üle-me] *{ağız} is.* Bölme. [DS] 🗗 **üleme çıkımı,** *{ağız} Payın dışarı gitmesi.* [DS]

ülemek[1], [ü-mek > ü-lē-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Parçalamak; bölmek; taksim etmek; dağıtmak; yaymak; üleştirmek; paylaştırmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

ülemek[2], [üğ-re-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

ülemek[3], [üle-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Balta, satır, bıçak gibi araçları keskinletmek; bilemek. [DS]

ülen, [oğlan > ülēn] *(üle:n) {ağız} ünl.* **1.** Seslenme ünlemi. **2.** Beğenme, sevgi bildirir. [DS]

üleş[1], [*eT.* ülē-mek *(paylaştırmak)* > üle-ş-mek > üleş] *is.* **1.** Birden çok kişi arasında bölüşülen bir bütünden her birine düşen miktar; hisse; hak; pay. **2.** Eşit bölümlerden her biri; eşit kısım; hisse; pay. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** *{ağız}* Bölüşme; paylaşma. [DS]

üleş[2], [Far. lāşe => leş > üleş] *{ağız} is.* Hayvan ölüsü; leş. [DS]

üleşik, -ği [üle-ş-ik اولشك] *{ağız} is.* **1.** *{eAT}* Pay etme; bölüşme. **2.** Pay. **3.** Sulama suyunun dengeli dağılımını sağlamak için kanal üzerine konulmuş çizgi; su terazisi. **4.** *sf.* Paylaşılmış. [DS]

üleşilme, [ül-e-ş-il-me] *is.* Üleşilmek eylemi.

üleşilmek, [ül-e-ş-il-mek] *edil. f. [-ir]* Paylaşmak eylemi yapılmak; kendisi paylaşma eylemine konu olmak; bölüşülmek.

üleşme, [ül-e-ş-me] *is.* Üleşmek eylemi.

üleşmek, [ülē-mek > üle-ş-mek اولشمك] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} işteş. f. [-ir]* (İki ve daha çok kişi için) bir şeyi aralarında bölüşmek; o şeye belirli oranda ortak olmak; pay etmek; paylaşmak. [DLT] [EUTS] [DK] [DS]

üleştirilme, [üleş-tir-il-me] *is.* Üleştirilmek eylemi.

üleştirilmek, [üleş-tir-il-mek اولشدرلك] *{OsT} edil. f. [-ir] [OsT -ür]* Üzerinde paylaştırmak eylemi uygulanmak; paylaştırmak eylemine konu olmak; bölüştürülmek; pay edilmek; paylaştırılmak.

üleştirim, [üleş-tir-im] *is.* **1.** Üleştirmek, paylaştırmak eylemi. **2.** Bir ticarî ürünün ticarî etkinlikler aracılığıyla topluma dağıtılması.

üleştirimli, [üleş-tir-im-li] *sf.* Bir ürünün halka dağıtımı ile ilgili olan. 🗗 **üleştirimli tüze,** *fel. Ödül ya da cezanın herkesin hakkına göre dağıtılmasına dayanan tüze.*

üleştirme, [üleş-tir-me] *is.* **1.** Üleştirmek, paylaştırmak eylemi. **2.** Bir şeyi paylara ayırarak dağıtma eylemi. 🗗 **üleştirme sıfatı,** *dbl. Dağıtımı yapılacak bir yığın nesneden, kişiden hak sahibi olarak bilinen varlık ya da kişilere kaçar tane düştüğünü belirten sayı sıfatı, üç-er, yedi-ş-er.* || **üleştirme zarfı,** *dbl. Zarf görevinde kullanılan üleştirme sıfatı.*

üleştirmek, [üleş-tir-mek اولشدرمك] *gçl. f. [eAT. -ür] [-ir]* Paylaşmak eylemini yaptırmak; paylaşmalarını sağlamak; her birine payını vermek; bölüştürmek; pay ettirmek; paylaştırmak; taksim etmek. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS]

üleştirmeli, [üleş-tir-me-li] *sf.* Bir üleştirme eylemine ya da biçimine ilişkin.

üleştürmek, [ülē-mek >üle-ş-tür-mek اولشدورمك] *{eT} gçl. f. [-ür]* Paylaştırmak. [EUTS]

üleşük, [üleş-ik / ülēş-ük اولاشوك] *is.* **1.** *{eAT}* Pay; hisse. **2.** *{OsT}* Pay etme; taksim; tevzi.

ület, [Bul. ládja] *{ağız} is. dnz.* Yelkenli. [DS]

ületmek[1], [ülē-mek > üle-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Paylaştırmak; dağıtmak. [DLT] [KB]

ületmek[2], [üle-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Balta, satır, keser, bıçak gibi araçların ağzını keskinlettirmek; biletmek. [DS]

ületmek[3], [ile-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Ulaştırmak; iletmek. [DS]

ülez, [öl-mek > ül-ez] *{eT} sf.* (Güneş için) sönük. [EUTS]

ülezmek, [ülez-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Hastalık yüzünden incelmek, zayıflamak. [DS]

ülfer, [Yun. noupharo > Nilüfer *(Bursa'da akarsu)* > ülfer] *{ağız} is.* **1.** Irmak; dere. **2.** Nilüfer çiçeği. [DS]

ülfertmek, [ülfer-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Abartmak. [DS]

ülfet, [Ar. ülfet الفت] *{OsT} is.* **1.** Alışma; kaynaşma. **2.** Görüşüp konuşma. **3.** Dostluk, arkadaşlık. ◻ **ülfet etmek,** *1. Görüşmek, konuşmak. 2. Arkadaşlık etmek, 3. Alışmak.*|| **ülfet-ger,** *Arkadaşlık eden.*

ülgen, [Kırgız. - Kaz. ül-gen > ül-gēn / ülken] *{eT} sf.* **1.** Büyük; ulu; yüce. [ETY] **2.** *is.* Ulu yer.

Ülger, [ülker] *{ağız} is.* Sabah yıldızı; Ülker. [DS]

ülger, [Far. rūy-i kār > ürker > ülger اولكر] *is.* **1.** Kadife, şeftali gibi şeylerin üzerinde bulunan küçük tüyler. **2.** *{OsT}* Kumaşın yüzü veya havı.

ülgudür, [ülgu-d-ür ?] *{ağız} is.* **1.** Varlık; cisim. **2.** Beden. [DS]

ülgûze, [Ar. lüğāz > ülğüze الغوزه] *(ülğu:ze) {OsT} is.* Kapalı söz; bilmece; yanıltmaca.

ülgü[1], [ül-mek / ül-ē-mek *(paylaştırmak)* > ül-gü] *(ülgü:) is.* **1.** Hisse; kısım; parça; pay. [EUTS] **2.** Ölçü; miktar; adet; sayı. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] **3.** Tartı; terazi. [ARAT] [KB] **4.** Terazi burcu. [KB] **5.** *{ağız}* Tutum; davranış; durum; eğitim. [DS]

ülgü[1], [ül-gü] *{ağız} sf.* **1.** İsteğe uygun olmayan; uydurulamayacak olan. **2.** (Kişi için) yakışıklı. [DS]

ülgüç, -cü [ül-güç] *{ağız} is.* Ustura. [DS]

ülgüdür, [ülgü-d-ür] *{ağız} is.* Örnek. [DS]

ülgülemek, [ül-gū > ül-gü-lē-mek] *(ülgüle:mek) gçl. f. [-r]* **1.** Ölçmek; tartmak. [EUTS] [Üç İtigsizler] [KB] [Mühennâ] **2.** Düzenlemek. [KB] **3.** Hesaplaşmak. [Üç İtigsizler]

ülgülençsiz, [ülgü-lē-mak > ülgü-le-nç-siz] *{eT} sf.* Ölçülemeyecek kadar büyük, ölçüsüz; hadsiz; ölçülemez; ölçülemeyen. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

ülgülüg, [ül-gū > ül-gü-lüg] *{eT} sf.* **1.** Ölçülü; ölçüde. [Üç İtigsizler] **2.** Tartılmış. [Mühennâ]

ülgüsüz, [ülgū > ül-gü-süz] **1.** Nasipsiz; kısmetsiz. [EUTS] **2.** Ölçüsüz; sayısız; çok; tartılamaz; hadsiz hesapsız. [ARAT] [EUTS] **3.** *{ağız}* (Kişi için) biçimsiz; kılıksız; çirkin. [DS]

ülgüt, [ülgü-t] *{ağız} is.* **1.** Örnek. **2.** İşaret; belirti; im; nişan. [DS]

ülhiyye, [Ar. ülhiyye الهيه] *{OsT} is.* Çocuk oyuncağı; oyuncak.

ülhüvve, [Ar. ülhüvve الهوه] *{OsT} is.* → ülhiyye.

ülike, [ölī-ge / ülī-ge] *{eT} is.* Ökse otu. [DLT]

ülilebsar, [Ar. üli'l-ebṣār اولى الابصار] *(ülilebsa:r) {OsT} is.* Görüşü güçlü kimseler.

ülilemr, [Ar. üli'l-emr اولى الامر] *{OsT} is.* **1.** Yasa koyucu; padişah. **2.** Müslümanların halife, kadı, kumandan gibi amirleri.

ülinnüha, [Ar. üli'n-nühā اولى النها] *(ülinnüha:) {OsT} is.* Akıllı kimseler.

ülitmek, [öl-ī-t-mek / ülī-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Islatmak. [Mühennâ]

ülke, [Moğ. ölke / Türkm. ülke / Far. ulkā] *is.* **1.** Bir ulusun barındığı ve sahip olduğu devletin topraklarının tümü; yurt; memleket; diyar. **2.** İklim, verimlilik vb. özellikleri bakımından düşünülen topraklar. **3.** Sınırları belli toprak parçası; vatan. **4.** Devlet. **5.** Belirli bir özelliğiyle söz edilen bölge. ◻ **ülke açmak,** *Savaşarak bir ülkeyi ele geçirmek; topraklarına katmak.*|| **ülke coğrafyası,** *Ülkeler coğrafyası.*|| **ülke dışı,** *Bir devletin sınırlarının dışı ile ilgili olan; yurt dışında bulunan.*|| **ülke dışılık,** *huk. Kimi kişileri bulundukları ülkenin yargı denetimi dışında tutan bağışıklık.*|| **ülkeler arası,** *İki ve daha çok ülkeyi ilgilendiren; çok sayıda ülkeye ilişkin.*|| **ülkeler coğrafyası,** *Yeryüzündeki değişik yerlerin toplumsal olayları ile coğrafya arasındaki ilişkiyi inceleyen bilim dalı.*

ülkeyen, [ürk-mek > ürk-eğen / ülke-y-en] *{ağız} sf.* Korkak; ürkek. [DS]

ülken, [Kırgız. - Kaz. ül-gen > ül-gēn / ülken] *sf.* Yüksek; büyük. [ETY]

Ülker, [ülker] *öz. is. gök b.* Boğa takım yıldızında yedi yıldızdan meydana gelen yıldız kümesi; Civciv Kafesi; Süreyya. ◻ **ülker çiçeği,** *{ağız} Yıldız biçiminde küçük parçaları olan, iri bir çiçek.* [DS]||

Ülker fırtınası, *Gerçekleşme olasılığı yüzde on üç dolayında olan 22 Mayısta meydana gelen fırtına.*|| **Ülker dönümü fırtınası,** *Gerçekleşme olasılığı yüzde kırk üç dolayında olan genellikle 29 Kasımda meydana gelen sayılı fırtına.*

ülker[1], [ül-ker / ül-ger] *{eT} is.* **1.** Tunç ustası; tunç yapan. **2.** *öz. is.* Ülker yıldızı; Süreyya yıldızı. *{eAT} (aym)* [DLT] [EUTS] [KB] 🗗 **ülker çerig,** *Savaşta düşmanı pusuya düşüren askerler.* [DLT]

ülker[2], [Far. rūy-ikār => (ü)rker > ülker] *is.* **1.** Kadife, şeftali vb. üzerinde bulunan ince tüyler; tüycük. **2.** *{ağız}* Kumaşın yüzü. [DS]

ülkesel, [ülke-sel] *sf.* Ülkeye ilişkin; ülke ile ilgili.

ülkesellik, -ği [ülke-sel-lik] *is.* Ülkeye ilişkin olma durumu.

ülkü[1], [*eT.* ül-mek > ül-gü / ül-kü] *is.* **1.** *{eT}* Ahit; peyman; söz verme. [DLT] **2.** Amaç edinilen, ulaşılmak için çaba harcanan şey; ideal; mekûre, *(1935).* **3.** *fel.* Gerçekte var olmayıp yalnız düşüncede tasarım hâlinde var olan ve yalnızca düşünce ile kavranabilen şey; ideal. **4.** Bir topluluğun ya da kişinin yüksek amaçlarına uygun bulduğu ve ulaşmayı hedeflediği düşünsel, siyasal ve ahlakî değerlerin tümü; ideal; mefkûre. **5.** İnsanı, duyular dünyasının üstüne yükselten, hiçbir zaman tam olarak gerçekleşmesi mümkün olmayan fakat amaç olarak belirlenen ve öyle kalan kılavuz ilke; örnek değer yargısı; ideal; mefkûre.

ülkü[2], [ül-kü / ülgü] *{ağız} is.* Giyim; kuşam; kılık. [DS]

ülkü[3], [ürk-ü] *{ağız} is.* Ürküntü; ürkme. [DS]

ülkücü, [ülkü-cü] *is.* **1.** İnsanlığı ve içinde bulunduğu toplumu daha iyiye götürmek için toplumsal, siyasal, ahlaksal ve düşünsel değerlere inanan ve böyle bir ideale bağlanan kimse; idealist; mefkûreci. **2.** *sf.* Ülkücülükten kaynaklanan; ülkücülüğe dayanan.

ülkücülük,-ğü [ülkü-cü-lük] *is.* **1.** Ülkücü olma durumu. **2.** Belli bir ülküye bağlamış olarak sürdürülen yaşama biçimi; idealizm; mefkûrecilik. **3.** *siy.* Ülkü Ocakları ve MHP kadroları mensuplarının benimsedikleri Dokuz Işık öğretisini uygulamaya geçirme uğraşısı.

ülküdaş, [ülkü-daş] *is.* Aynı ülküye bağlanan kişilerden her biri.

ülküdeş, [ülkü+deş] *is.* → ülküdaş.

ülküleştirilme, [ülkü-leş-tir-il-me] *is.* Ülküleştirilmek eylemi.

ülküleştirilmek, [ülkü-leş-tir-il-mek] *edil. f. [-ir]* Ülküleştirmek eylemi yapılmak; ülkü durumuna getirilmek.

ülküleştirme, [ülkü-leş-tir-me] *is.* **1.** Ülküleştirmek eylemi. **2.** *psikol.* Bir kişi veya nesnenin kusurlu yanlarını dikkate almayarak özel bir yaklaşımla yetkinmiş gibi görme hâli.

ülküleştirmek, [ülkü-leş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Ülkü durumuna getirmek. **2.** Ülküsel bir yetkinlik yüklemek; ülkü sayılabilecek değere yüceltmek.

ülkün, [ül-kün] *{ağız} is.* **1.** Evin, damın köşesi. **2.** Köşe taşı.[DS]

ülküsel, [ülkü-sel] *sf.* **1.** Ülkü ile ilgili; ülküye dayanan. **2.** Gerçekte var olmayıp yalnızca düşüncede var olan; ideal; mefkûrevi.

ülküsüz, [ül-gü > ülgü-süz] *{eT} sf.* Hadsiz hesapsız; sayısız. [EUTS]

ülküt, -dü [ül-gü-t / ül-kü-t] *{ağız} is.* Örnek. [DS]

ülkütmek, [ürk-üt-mek] *{ağız} gçl. f [-ür]* Ürkütmek. [DS]

ülle[1], [üğ-re-mek > üğre / ülle] *{ağız} is.* Yeni doğmuş, henüz kırkı çıkmamış çocuk. [DS]

ülle[2], [ül-le ?] *{ağız} is.* Yüksek ev. [DS]

üllemek, [üğ-re-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

üllük[1], **-ğü** [ül-lük / ülük] *{ağız} is.* Testi, ibrik gibi kapların emziği. [DS]

üllük[2], **-ğü** [öl-lük] *{ağız} is.* Öllük. [DS]

üllük[3], **-ğü** [ül-lük] *{ağız} is.* Baş parmakla işaret parmağı arasındaki açıklık. [DS]

üllüp[1], [? üllüp] *{ağız} sf.* Kaygan anlamında sabunla birlikte kullanılır; sabun gibi. [DS]

üllüp[2], [? üllüp] *{ağız} is.* Hile; düzen; dolap; göz boyama. [DS]

üllüpçü, [üllüp-çü] *{ağız} is.* Dolandırıcı; hilebaz. [DS]

üllüz, [öl-ez / üllüz] *{ağız} sf.* Cılız; işe yaramaz; güçsüz. [DS]

ülp, [ülp اولپ] *{OsT} is.* Hayvanın erkeklik organı.

ülpek, -ği [ülp-ek] *{ağız} is.* Birkaç kaynağın bir arada bulunduğu yer. [DS]

ülpermek, [ürp-er-mek اولپرمك] *{OsT} gçsz. f. [-ür]* Ürpermek.

ülpü, [ülp-ü] *{ağız} is.* İnek, davar memesi. [DS]

ülser, [Yun. elkos / Lat. ulcus – eris > Fr. ulcère] *is. tıp.* **1.** Doku kaybı durumu. **2.** Sindirim organlarında görülen deri ya da mukoza yarası; karha. 🗗 **ülser yapıcı,** *Mide ve onikiparmak bağırsağı ülserine neden olan maddeler.*

ülserasyon, [Fr. ulcération] *is. tıp.* Deri ya da mukoza üzerinde görülen doku kaybı.

ülserli, [ülser-li] *sf. tıp.* Ülseri bulunan.

ülserojen, [Fr. ulcérogène] *sf.* Ülser yapıcı.

ülserokanser, [Fr. ulcérocancer] *is. tıp.* Mide ülseri sonucunda gelişen kanser.

ültimatom, [Lat. ultimus *(son olarak)* > ultumatus > Fr. ultimatum] *is.* **1.** Bir devletin, belirli bir süre içinde yerine getirilmesi isteğiyle başka bir devlete verdiği, yerine getirilmediği takdirde savaş sebebi sayılacak nota; şartlı savaş ilanı. **2.** Herhangi bir görüşmede bir devletin karşı devletten istediği şey-

leri belirttiği buyurucu belge. **3.** Hiçbir tartışmaya girmeden kabul ya da reddedilecek kesin öneri. 🗗 **ültimatom vermek,** *İsteklerinin kesin olarak yerine getirilmesini sert biçimde istemek; nota vermek.*

ültimatomsu, [ültimatom-su] *sf.* Ültimatom gibi; ültimatoma benzer; ültimatom tarzında.

ültra-, [Lat. ultra *(ötesi, ..den çok)*] *ön ek.* Önüne getirildiği Latince kökenli kelimelere *"ötesinde, uç noktada, aşırı derecede bulunan"* anlamları katan ön ek.

ültrafiltrasyon, [Fr. ultra-filtration] *is.* Peynir yapımını kolaylaştırmak amacıyla uygulanan ileri derecede süzme işlemi.

ültrafiltre, [Fr. ultra-filtre] *is.* İleri derecede süzme işlemini gerçekleştiren aygıt.

ültramikroskop, [Fr. ultramicroscope] *is.* Normal mikroskopla görünemeyen çok küçük boyutlu maddeleri özel ışıklandırma sistemi ile görmeyi sağlayan bir tür mikroskop.

ültramikroskopi, [Fr. ultra-microscopie] *is.* Ultramikroskop tekniği ile yapılan inceleme ve araştırma.

ültramodern, [Fr. ultra-modern] *is.* (Düşünce, eğilim, üslup için) en üst sınırda bulunan; ileri derecede çağdaş; çok modern.

ültrason, [Fr. ultrason] *is.* **1.** Ses üstü; ses ötesi. **2.** Ses ile aynı yapıda olmasına rağmen insan kulağının algılayamayacağı kadar yüksek frekanslı titreşim.

ültrasonografi, [Fr. ultrasonographie] *is. tıp.* **1.** Ses üstü dalgaların organlardan yansıyan görüntülerinin incelenmesine dayanan tıbbî araştırma yöntemi. **2.** Bu yöntemle elde edilen görüntü; ekografi.

ültrasonoskopi, [Fr. ultrasonoscopie] *is. tıp.* Ses üstü dalgalar kullanarak insan vücudunun muayene edilmesi.

ültrasonoterapi, [Fr. ultrasonothérapie] *is. tıp.* Ses üstü dalgalar kullanılmak suretiyle yapılan tedavi yöntemi.

ültraviyole, [Fr. ultravidlet] *is.* **1.** Mor ötesi. **2.** Güneş ışığının tayfında mor ışınların dışında kalan ve gözle görülmeyen ışınlar.

ül'ube, [Ar. ülʿübe العوبه] *(ül-u:be) {OsT} is.* Oyun; piyes.

üluf, [Ar. elf > ülūf] *(ülû:f) is.* Binler; sayıları bin olanlar.

üluhiyet, [Ar. ilāh > ülūhiyyet الوهيت] *(ülû:hiyet) {OsT} is.* İlah olma; ilahlık; tanrılık niteliği; tanrısallık.

-ülü, [-ı-lı / -ili / -ulu / -ülü] *yap. e.* → -ılı.

ülü[1], [ülū] *(ülü:) {ağız} ünl.* Şaşma bildirir. [DS]

ülü[2], [ül-ü / ül-üş الو] *is.* **1.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Hisse; pay. [DS] **2.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Kısmet. [DS] **3.** *{eAT} {OsT}* Kısım; bölük. **4.** *{ağız}* Düğünde, armağan olarak gönderilen çerez. [DS] **5.** *{ağız}* Çocuklara verilen küçük armağan. [DS] **6.** *{ağız}* Komşuların birbirine gönderdiği yemek. [DS] **7.** *{ağız}* Yoksul komşuya gönderilen yemek. [DS] **8.** *{ağız}* Ölü evine gönderilen akşam yemeği. [DS] **9.** *{ağız}* Kurban etinden verilen sadaka. [DS] **10.** *{ağız}* Yiyecek. [DS] **11.** *{ağız}* Armağan. [DS]

ülü[3], [üğ-ü-lü > ülü] *{ağız} is.* Elenmiş bulgurun incesi. [DS]

ül'üban, [Ar. ülʿübān العبان] *{OsT} is.* Oyuncu; aktör.

ülübe, [? ülübe] *{ağız} is.* **1.** Patates. **2.** Fasulye. [DS]

ülübü, [? ülübü] *{ağız} is.* **1.** Fasulye; kuru fasulye. **2.** Börülce. [DS]

ülübüsük, -ğü [ülübü-sük] *{ağız} sf.* Sersem; tembel; beceriksiz. [DS]

ülüç, -cü [ülü-ş / ülü-ç] *{ağız}* is. Komşunun komşuya yaptığı karşılıksız yardım. [DS]

ülüg, [ül-ē-mek *(paylaştırmak)* > ül-üg] *{eT} is.* **1.** Pay; hisse; nasip. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **2.** Bölüm; bölük; kısım. [ETY] **3.** Talih; kader; kısmet; kut; saadet. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin] [İKPÖy.] 🗗 **eki ülügi atlığ erti bir ülügi yadag erti,** *İki kısım atlı, bir kısım yaya idi; üçte iki atlı, üçte bir yaya idi.*

ülüglemek, [ülüg > ülüg-lē-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Paylaşmak; taksim etmek; bölmek. [EUTS]

ülüglüg, [ül-üg > ül-üg-lüg] *{eT} sf.* **1.** Üleştirilmiş; pay edilmiş; dağıtılmış. [DLT] **2.** Kutlu; bahtlı; mutlu; kısmetli; iyi kısmetli; mesut. [EUTS] [Gabain] **3.** Bir unvan. [EUTS]

ülügsüz, [ülüg > ülüg-süz] *{eT} sf.* Kısmetsiz; mutsuz; [Gabain]

ülük[1], [ül-mek / ül-ē-mek *(paylaştırmak)* > ül-üg / ül-ük] *is.* Pay; nasip; hisse. [DLT] [KB]

ülük[2], **-ğü** [ül-ük اولوك] *{ağız} is.* **1.** İbrik, testi, çaydanlık vb. emziği. *{OsT} (aynı)* **2.** Çeşme musluğu. [DS]

ülük[3], **-ğü** [öl-ük / ülük] *{ağız} sf.* Zayıf. [DS]

ülük[4], **-ğü** [öñ-lük > ülük] *{ağız} is.* Önlük. [DS]

ülüklenmek, [ülük-le-n-mek اولوكلنمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Filizlenmek.

ülül, [*ül-mek > ül-ül] *{eT} sf.* Tartıp ölçerek paylaştıran.

ülülebsar, [Ar. ülü'l-ebṣār اولى الابصار] *(ülülebsa:r) {OsT} is.* Görüş sahibi kimseler.

ülülelbab, [Ar. ülü'l-elbāb اولى الالباب] *(ülülelba:b) {OsT} is.* Sağduyu sahibi kimseler.

ülülemek, [ülü-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [l(ü)-yor]* Bulguru eleyerek incesini ayırmak. [DS]

ülülemr, [Ar. ülü'l-emr اولى الامر] *{OsT} is.* **1.** Yasa koyucu; padişah. **2.** Müslümanların, halife, kadı ve kumandan gibi amirleri.

ülülü, [ülü-lü اولولو] *{OsT} sf.* Pay sahibi; ortak.

ülüm, [Far. ülüm الم] *{OsT} is.* Bölük; cemaat; takım. ◻ **ülüm ülüm,** *{OsT} Bölük bölük; takım takım.*

ülüngür[1], [öl-ün-mek > ülün-gür] *{ağız} sf.* **1.** Zayıf. **2.** (Eşya için) eski; yıpranmış. [DS]

ülüngür[2], [ülün-gür] *{ağız} is.* Fidanların canlı, güçlü filizi. [DS]

ülüngür, [ülüngür] *{ağız} sf.* (Kişi için) Güçsüz, beceriksiz ve pis. [DS]

ülünkörü, [ölün+kör-ü] *{ağız} is.* Eskiden ocaklara konulan demir ızgara; sacayak. [DS]

ülüs, [ülüs] *{ağız} is.* Kalabalık. [DS]

ülüş, [ül-ē-mek *(paylaştırmak)*>ül-üş اولش] *{eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Pay; bölüm; fasıl; kısım; parça; halk arasında taksim; hisse. *{ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [Üç İtigsizler] [DS] **2.** Kesilen hayvanın etinden alınan pay. **3.** Eski Türk ve Moğol devlet düzeninde pay sistemi. **4.** *{ağız}* Komşuların birbirine gönderdiği yemek. [DS] ◻ **tüz ülüş,** *{eT} (Düz pay) eşit pay.*

ülüşlüg, [ülüş-lüg] *{eT} sf.* **1.** (Mal ve nesne için) pay edilmiş; eşit olarak paylaştırılmış. **2.** (Kişi için) eşit pay verilmiş; pay sahibi olan; hissedar.

ülütmek[1], [ülü-t-mek / yülüt-mek الدمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ür]* Tıraş etmek; yolmak.

ülütmek[2], [öl[2] > ül-üt-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* (Küçük bebek için) sidiğini kundaktan taşırmak. [DS]

ülüz, [ül-üz / ülüz] *{ağız} sf.* (Işık için) güçsüz. [DS]

ülüzgâr, [Far. rūz-gār] *{ağız} is.* **1.** Rüzgâr; yel. **2.** Romatizma ağrısı. [DS]

ülvan, [Ar. ʿunvān] *{ağız} is.* **1.** Şan; san; ad. **2.** Kibir; onur. **3.** Övünç; övünme. **4.** Gösteriş, tantana; saltanat. [DS]

-üm, [-ı-m / -i-m / -u-m / -ü-m] *yap. e.* → -m.

-üm, [-i-m / -i-m / -u-m / -ü-m] *çek. e.* → -m.

-üm, [men > ben > -ım / -im / -um / -üm] *çek. e.* → -ım.

üm[1], [üm] *is.* **1.** İç donu. [EUTS] **2.** Pantolon; don; şalvar [DLT] [Gabain]

üm[2]**, -mmü** [Ar. ümm ام] *{OsT} is.* **1.** Anne. **2.** Çıkış noktası; kaynak. **3.** Yol.

ümdud, [Ar. ümdūd امدود] *(ümdu:d) {OsT} is.* Görenek; âdet; usul.

ümduha, [Ar. ümdūḥa امدوحه] *(ümdu:ha) {OsT} is.* Övülmeye sebep olan şey.

üme, [ümē] *(üme:) {eT} is.* Misafir. [KB]

ümece, [Yun. imitsea / *eT.* emgek *(emek)* > emgece > imece / ü-mek > ü-mece] *{ağız} is.* İmece. [DS]

ümeci, [ü-mek > ü-me-ci] *{ağız} is.* Yardımcı. [DS]

ümek, [üg-mek / ū-mek] *{eT} gçl. f. [ür]* **1.** Yığmak; biriktirmek. [ETY] **2.** Yayılmak. [İKPÖy.] **3.** Gerinmek. [İKPÖy.] **4.** *{ağız}* Asker. [DS]

ümelemek, [ümē-lē-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* Misafirliğe gitmek. [ETY]

ümem, [Ar. ümmet > ümem امم] *{OsT} is.* İnsan toplulukları; ümmetler. ◻ **ümem-i kadîme,** *{OsT} Eski zaman toplumları.*|| **ümem-i sābıka,** *{OsT} Geçmiş zaman toplumları.*

ümena, -a'i [Ar. emīn >ümenāʾ امناء] *(ümena:) {OsT} is.* **1.** Kendilerine güvenilir kişiler; emanet edilebilir kişiler. **2.** Alay ya da sandık hesaplarını tutan görevliler; tahsildarlar. ◻ **ümenā-yı kavm,** *{OsT} Bir kavmin güvenilir kişileri.*

ümera, [Ar. emīr > ümerā امرا] *(ümera:) is.* **1.** Beyler; emirler. **2.** Fermanlı subaylar. ◻ **ümerā-yı askeriye,** *İmparatorluk döneminde albaydan daha yüksek rütbeli subaylara verilen unvan; paşalar.*|| **ümerā-yı bahriye,** *İmparatorluk döneminde, donanmadaki yüksek rütbeli subaylara verilen ad.*

ümeşmek, [üme-ş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ir]* Toplanmak; üşüşmek. [DS]

ümgük, [üm-gük] *{eT} is.* İmik; çocukların tepesinde bulunan yumuşak yer. [DLT]

ümhud, [Ar. ümhūd امهود] *(ümhu:d) {OsT} is.* **1.** Çömlek. **2.** Tuzluk.

ümid, [Far. ümīd امید] *(ümi:d) {OsT} is.* → ümit. ◻ **ümîd-i cānān,** *{OsT} Sevgilinin geleceğine dair beklenti ümidi.*|| **ümîd-i istikbāl,** *{OsT} Yarına ilişkin ümit.*|| **ümîd-bahş,** *{OsT} Ümit veren.*|| **ümîd-bahşā,** *Ümit verecek biçimde.*|| **ümîd-bahşāne,** *{OsT} Ümit verene yakışır tarzda.*|| **ümîd-bahşî,** *{OsT} Ümit verme; umutlandırma.*|| **ümîd-beste,** *{OsT} Ümitlenmiş.*|| **ümîd-gâh,** *{OsT} Ümit bağlanılan yer veya makam; ümit kapısı.*|| **ümîd-geh,** *{OsT}* → ümid-gâh.|| **ümîd-vār,** *{OsT} Ümitli; uman.*|| **ümîd-vārāne,** *{OsT} Ümitli olana yakışacak durumda.*|| **ümîd-vārî,** *{OsT} Ümitli oluş.*

ümit, -di [Far. umīd / ummīd امید] *(-mi:di) is.* **1.** Çok istenen bir şeyin gerçekleşeceğine ilişkin inançtan doğan ferahlatıcı güven duygusu; umma; beklenti; umut. **2.** Bu güven duygusuyla kendisine bağlanılan kişi ya da şey. ◻ **ümide düşmek,** *Gerçekleşeceğine inanmak; umutlanmak.*|| **ümide kapılmak,** *Olacağı, gerçekleşeceği hayalini beslemek; boş yere ümitlenmek.*|| **ümidi boşa çıkmak,** *Beklentisi gerçekleşmemek; boş yere ümitlenmiş olmak.*|| **ümidi kırılmak,** *Beslediği umutlar yok olmak.*|| **ümidini kesmek,** *Beklentiyi bırakmak; olacağına ilişkin bir şey beklemez, ummaz olmak.*|| **ümidini yitirmek,** *Hiçbir beklentisi kalmamak.*|| **ümidi sönmek,** *Beklentisinin olacağına, gerçekleşeceğine dair inancı sarsılmak; umudunu yitirmek; umudu kalmamak; umut kalmamak; beklentisini yitirmek.*|| **ümidi suya düşmek,** *Umduğu şey gerçekleşmeyecek gibi görünmek; ümit kalmamak.*|| **ümit bağla-**

mak, *Bir kişi ya da şeyden bir şeyler beklemek; ondan ummak; ona güvenmek; olmasını ya da olacağını kuvvetle beklemek.*‖ **ümit bırakmak,** *Ümitlendirmek; ümit vermek.*|| **ümit dünyası,** *Gerçekleşmeyecek şeyleri ummanın hoş görülmesi gerektiğini belirten söz.*|| **ümit etmek,** *Bir şeyin gerçekleşeceğini umarak beklemek ummak; beklemek.*|| **ümit kapısı,** *Ümit bağlanılan yer ya da makam.*|| **ümit serpmek,** *Umutlandırmak; umut vermek.*|| **ümit uyanmak,** *Beklenti gerçekleşir gibi olmak; umut belirmek; umut doğmak.*‖ **ümit yok,** *Hiçbir olumlu belirti yok; umut kesik.*

ümitlendirme, [ümit-le-n-dir-me] *is.* Ümitlendirmek eylemi; umutlandırma.

ümitlendirmek, [ümit-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ır]* Bir kimsenin umutlanmasına, umuda kapılmasına neden olmak; umut vermek; umutlandırmak.

ümitleniş, [ümit-le-n-iş] *is.* Umutlanmak eylemi ve biçimi; umutlanış.

ümitlenme, [ümit-le-n-me] *is.* Ümitlenmek eylemi; umutlanma

ümitlenmek, [ümit-le-n-mek] *dönşl. f. [-ır]* Bir şeyin olmasını, gerçekleşmesini inançla beklemek; umut beslemek; umutlanmak.

ümitli, [ümit-li] *sf.* **1.** Umudu olan; umut besleyen; umutlu. **2.** Gerçekleşmesi umulan; umut veren.

ümitsiz, [ümit-siz] *sf.* **1.** Umudu olmayan; umut beslemeyen; umutsuz. **2.** Umudunu yitirmiş olan. **3.** Hayattan hiçbir beklentisi olmayan. **4.** Bir şeyden, gerçekleşmesinden umudunu kesmiş olan. **5.** (Hasta için) iyileşmesi olanaksız sayılan. **6.** (Durum ya da olgu için) düzelmesi, iyileşmesi, iyi bir sonuca ulaşması mümkün olmayan.

ümitsizlik,-ği [ümit-siz-lik] *is.* Umutsuz olma durumu; tüm umutların yitirilmiş olması hâli; umutsuzluk.

ümiz, [Far. ümiz] *{eAT} is.* Ümit. [DK]

ümleşmek, [üm-le-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Şalvarını ortaya koyarak kumar oynamak. [DLT]

ümluc, [Ar. ümlüc املوج] *(ümlû:c) {OsT} is.* **1.** Servi yaprağına benzer uzun, karışık bir ot. **2.** Yaprak.

ümlud, [Ar. ümlüd املود] *(ümlû:d) {OsT} is.* **1.** Taze fidan veya dal. **2.** İnce, narin vücut. **3.** *sf.* Güzel; genç.

-ümlü, [-m-lı / -mli / -mlu / -mlü / -imli / -ımlı / -umlu / -ümlü] *yap. e.* → -mlı.

ümlüg, [üm-lüg] *{eT} sf.* Pantolonlu; şalvarlı.

ümm, [Ar. ümm ام] *{OsT} is.* → üm^2. ◻ **ümm-i dünyā,** *{OsT} Mısır; Kahire.*|| **ümm-i sulbe,** *{OsT} anat. Beyin zarlarından en dışta bulunanı ve en kalını.*|| **ümm-i veled,** *{OsT}* → ümmü'l-veled.|| **ümmü'd-dem,** *{OsT} Atar damarlarda görülen şişme.*|| **ümmü'd-dünyā,** *{OsT} Mısır, Kahire ve Bağdat.*|| **ümmü'l-bilad,** *{OsT} Mekke-i Mükerreme.*|| **ümmü'l-ecdād,** *{OsT} 1. Vücutların anası. 2. kim. Cıva.*‖ **ümmü'l-fazāil,** *{OsT} Bilim; ilim.*|| **ümmü'l-habāis,** *{OsT} 1. Kötülüklerin anası. 2. Şarap; içki.*|| **ümmü'l-hat,** *{OsT} 1. Çizgilerin anası. 2. Nesih yazı.*|| **ümmü'l-hücre,** *{OsT} anat. Ana hücre.*|| **ümmü'l-kitāb,** *{OsT} 1. Kitabın anası. 2. Fatiha Suresi. 3. tasvf. Akl-ı evvel. 4. Arşın üzerindeki kaza ve kader levhası.*|| **ümmü'l-kurā,** *{OsT} Mekke-i mükerreme.*|| **ümmü'l-Kur'an,** *{OsT} 1. Kur'an'ın anası. 2. Fatiha Suresi.*|| **ümmü'l-mü'minîn,** *{OsT} 1. Mü'minlerin anaları. 2. Hz. Muhammed'in eşleri.*|| **ümmü'l-müslimîn,** *{OsT} 1. Müslümanların anaları. 2. Hz. Muhammed'in eşleri.*|| **ümmü'l-veled,** *{OsT} isl. huk. Efendisinden çocuğu olan cariye.*‖ **ümmü'n-nücūm,** *{OsT} gök b. Samanyolu.*|| **ümmü'r-re's,** *{OsT} anat. Beyin; dimağ.*|| **ümmü'r-rezāil,** *{OsT} 1. Rezilliklerin anası. 2. Bilgisizlik; cahillik.*

ümmehat, [Ar. ümm > ümmehāt امهات] *(ümmeha:t) {OsT} is.* **1.** Anneler. **2.** Çıkış noktaları; kaynaklar; asıllar; esaslar. **3.** Değerli kitaplar. ◻ **ümmehāt-ı esmā,** *{OsT} Allah'ın dört ismi.*‖ **ümmehāt-ı kütüb,** *{OsT} Ana kitaplar.*|| **ümmehāt-ı mü'minîn,** *{OsT} Hz. Muhammed'in zevceleri.*|| **ümmehāt-ı müslimîn,** *{OsT} Hz. Muhammed'in eşleri.*|| **ümmehāt-ı ulviye,** *{OsT} İnsan için gerekli olan akıl, ruh, tutku gibi temel ögeler.*|| **ümmehātü'l-evlād,** *{OsT} Doğurdukları çocukların kendilerinden olduğu efendisi tarafından kabul ve ikrar edilen cariyeler.*

ümmek, [üm-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* Yükselmek. [Gabain]

ümmet, [Ar. ümmet امت] *{OsT} is.* **1.** Bir peygambere inanıp onun yolunu seçen insanların tümü. *{eAT} (aynı)* [DK] **2.** Aynı dili konuşan insanlar topluluğu. ◻ **ümmet-i cemaat,** *{OsT} Kendilerine gönderilen peygambere uyan insan topluluğu.*|| **ümmet çağı,** *İslam dininin ilke ve kurallarının tamamen uygulandığı dönem.*|| **ümmet-i davet,** *{OsT} Bir peygamber tarafından imana çağrılan topluluk.*‖ **ümmet-i icabet,** *{OsT}* → ümmet-i cemaat.|| **ümmet-i İsa,** *{OsT} Hz. İsa'ya uyanlar; Hristiyanlar.*|| **ümmet-i Muhammed,** *{OsT} Hz. Muhammed'in ümmeti; Müslümanlar.*|| **ümmet-i Musa,** *{OsT} Hz. Musa'ya uyanlar; Museviler.*|| **ümmet'ullah,** *{OsT} Halk.*

ümmetçe, [ümmet-çe] *(ümme'tçe) zf.* Ümmet olarak.

ümmetçi, [ümmet-çi] *is.* **1.** Ümmetçilikten yana olan kimse. **2.** *sf.* Ümmetçiliği savunan. **3.** Ümmetçilikle ilgili.

ümmetçilik, -ği [ümmet-çi-lik] *is.* Bir İslam toplumu ve siyasi yönetimi olarak kalmayı savunan siyasal görüş.

ümmi, [Ar. ümm > ümmī / ümmiyye امی/امیه] *(ümmi:) {OsT} sf.* **1.** Anadan doğduğu gibi kalmış olan.

2. Okuma yazma bilmeyen; okur yazar olmayan. **3.** Bilgisiz; cahil. **4.** Hz. Muhammed'in, okur yazar olmadığı için din konusundaki bilgilerinin Allah vergisi olduğunu ifade eden sıfatı.

ümmid, [Far. ümmīd امید] *(ümmi:d) {OsT} is.* Ümit.

ümmilik,-ği [ümmi-lik] *(ümmi:lik) is.* Okuma yazma bilmeme; okuma yazma bilmeyen kimsenin durumu.

ümmiyane, [Ar. ümmī + Far. -āne امیانه] *(ümmi:ya:-ne) {OsT} zf.* Okuma yazma bilmeksizin.

ümmiye, [Ar. ümmī > ümmiyye امیه] *{OsT} sf.* Anneye ait; anne ile ilgili.

ümmiyet, [Ar. ümmī > ümmiyyet امیت] *{OsT} is.* Okuma yazma bilmeyiş.

ümmük, -ğü [*eT.* üm-gük > ümük / ümmük] *{ağız} is.* **1.** Boğaz; gırtlak. **2.** İbik. [DS]

ümniye, [Ar. ümniyye امنیه] *{OsT} is.* **1.** Umut. **2.** Arzu; istek. **3.** Kuruntu.

ümran, [Ar. umrān عمران] *(ümra:n) {OsT} is.* **1.** Bayındır olma durumu. **2.** Uygar, ileri ve mutlu olma.

ümsule, [Ar. ümṣūle امثوله] *(ümsu:le) {OsT} is. ed.* Örnek nazım parçası.

-ümsü, [-m-sı / -msi / -msu / -msü / -imsi / -ımsı / -umsu / -ümsü] *yap. e.* → -msı.

-ümsüz, [-m-sız / -msiz / -msuz / -msüz / -imsiz / -ımsız / -umsuz / -ümsüz] *yap. e.* → -msız.

-ümtırak, [-m-tır-ak / -imtırak / -ımtırak / -umtırak / -ümtırak] *yap. e.* → -mtırak.

ümumet, [ar. ümm >ümümet امومت] *(ümu:met) {OsT} is.* Analık; ana olma durumu. 🗗 **ümümet ve übüvvet,** *{OsT} Analık ve babalık sıfatları.*

üm'uz, [Ar. ümʿüẕ امعوذ] *(üm-u:z) {OsT} is.* **1.** Keçi. **2.** Karaca. **3.** Keçi veya karaca sürüsü.

ümük[1]**, -ğü** [*eT.* üm-gük] *is.* Yeni doğmuş bebeklerde alnın yukarı tarafında, baş kemiklerinin birleştiği yumuşak olan yer; bıngıldak; imik. [DLT]

ümük[2]**, -ğü** [Ar. ʿunḳ *(boğaz)*] *{ağız} is.* **1.** Boğaz; soluk borusu; gırtlak; imik. [DS] **2.** *{ağız}* Çene. [DS] 🗗 **ümüğü düşmek,** *{ağız} Aşırı istek duymak.* [DS]|| **ümüğüne çökmek,** *{ağız} Boğazına sarılmak; boğmaya çalışmak.* [DS]

ümüklemek, [ümük-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü) -yor]* Gırtlağını sıkmak. [DS]

ümüklü, [ümük-lü] *{ağız} sf.* Dolu. [DS]

ümüldan, [Ar. ümüldān املدان] *(ümülda:n) {OsT} is.* **1.** Taze fidan; dal. **2.** İnce ve narin beden. **3.** *sf.* Genç; güzel.

ümüldani, [Ar. ümüldānī املدانی] *(ümülda:ni:) {OsT} is.* → ümüldan.

ümürmek, [üm-ür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Yemek; yutmak. [DS]

ümürtlek, -ği [ümürt-le-k] *{ağız} is.* **1.** Soluk borusu; gırtlak. **2.** Soğanın tohuma kaçmış sapı. [DS]

üınzük[1]**,** [üm-(ü)z-ük] *is.* **1.** *{eT}* Eyerin ön ve arka uçları. **2.** *{ağız}* İbrik, testi gibi kapların emziği. [DS]

ümzük[2]**,** [üm(ü)z-ük] *{ağız} is.* İplik kırıntısı; iplik tozu. [DS]

-ün-, [-n- / -in- / -ın- / -un- / -ün-] *yap. e.* → -n-.

-ün[1]**,** [-n / -ın / -in / -un / -ün] *çek. e.* → -n.

-ün[2]**,** [-n / -ın / -in / -un / -ün] *yap. e.* → -n.

ün[1]**,** [*eT.* ün / ün اون] *is.* **1.** Ses; seda. *{eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [EUTS] [KB] [Gabain] [Mühennâ] [Üç İtigsizler] [DK] **2.** Bir kimsenin topluluk tarafından tanınması; onlar üzerinde bıraktığı iyi izlenim; şöhret; şan; nam. *{eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [ETY] [KB] [DK] **3.** San. *{eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [KB] 🗗 **atı üni,** *{eT} Adı sanı.*‖ **ün almak,** *Herkesçe bilinip tanınır olmak; meşhur olmak; şan salmak.*|| **ün boğulmak,** *{eAT} Ses kısılmak.*|| **ün çekici,** *{eT} 1. Seslenen. 2. Bağıran. 3. Öten.* [Bahşayiş]|| **ün çekmek,** *{eT} {eAT} {OsT} 1. Seslenmek. 2. Bağırmak; haykırmak. 3. Feryat etmek. 4. Ötmek.* [Bahşayiş]|| **ün dartmak,** *{eAT} Ses çıkarmak; bağırmak.*|| **üne kavuşmak,** *Ün sahibi olmak; şöhret bulmak; ünlenmek.*|| **ün kazanmak,** *Herkesçe bilinip tanınır olmak; meşhur olmak; şan salmak.*|| **ün etmek,** *{eAT} {OsT} Bağırmak; haykırmak; seslenmek; ses çıkarmak; çağırmak.*|| **ün eylemek,** *{OsT}* → ün etmek.|| **ün kopmak,** *{eAT} Ses yükselmek.*|| **ün salmak,** *1. {eAT} Haber göndermek 2. Herkesçe bilinip tanınır olmak; meşhur olmak; şan salmak.*|| **ün tün,** *{ağız} Belirti; iz; işaret; im.* [DS]|| **ün urmak,** *{eAT} {OsT} Yüksek ses çıkarmak; bağırmak; haykırmak.*|| **ünü malim** (malum), *{ağız} Şaşkınlık bildirir ünlem.* [DS]|| **ün ünnetmek** (ünletmek), *{ağız} Tellal bağırtmak.* [DS]|| **ününü almak,** *{ağız} Adı, gerektiği kadar yayılıp, iyiden iyiye tanınmış olmak.* [DS]|| **ün vermek,** *{eAT} {OsT} Seslenmek; ses çıkarmak.*|| **ün yapmak,** *Herkesçe bilinip tanınır olmak; meşhur olmak; şan salmak.*

ün[2]**,** [ün] *{ağız} is.* Ağıl. [DS]

ün[3]**,** [ün] *{ağız} is.* Öğüt. [DS]

ün[4]**,** [ün] *{ağız} is.* Diken topluluğu; dikenlik. [DS]

ünan, [Ar. enīn > ünān انان] *(üna:n) {OsT} is.* İnleme.

ünanimizm, [Fr. unanisme] *is.* **1.** Ortak duygu; iki yanlı anlaşma. **2.** Bireyi toplumsal ilişkiler içinde ele almaya, toplumların özünü anlatmaya yönelik edebiyat öğretisi.

ünas, [Ar. ins > ünās اناس] *(üna:s) {OsT} is.* İnsanlar; halk; nas.

ünbub, [Ar. enbüb / enbübe انبوب / انبوبه] *(ünbu:b) {OsT} is.* **1.** Boğum; kamışın boğumu. **2.** *anat.* İnce

boru; borucuk. 🗗 **ünbûbe-i bevliye,** *{OsT} anat. Sidik borucukları.*‖ **ünbûbe-i gırbâliye,** *{OsT} anat. Eleksi boru.*‖ **ünbûbe-i hazmiyye,** *{OsT} anat. Sindirim borusu.*‖ **ünbûbe-i şa'riye,** *{OsT} anat. Kılcal boru.*‖ **ünbûbe-i tal'iye,** *{OsT} bot. Çiçek tozu borusu.*‖ **ünbûb-i mi'devî,** *{OsT} tıp. Mide yıkama amacıyla mideye salınan boru.*‖ **ünbûbü'l- habl,** *{OsT} İnce yol; patika; keçi yolu.*

ünbubî, [Ar. ünbûbī انبوبى] *(ünbu:bi:) {OsT} sf.* Boru gibi; boruyu andırır; borumsu.

ünbuse, [Ar. ünbūşe انبوثه] *(ünbu:se) {OsT} is.* Çocukların oyunu.

ünbuş, [Ar. ünbūş / ünbūşe انبوش / انبوشه] *(ünbu:ş) {OsT} is.* **1.** *bot.* Bitki kökü. **2.** Kökü ile birlikte yerden sökülen ağaç veya fidan.

-ünce, [-ınca / -ince / -unca / -ünce] *yap. e.* → -ınca.

-üncü, [-ncı / -nci / -inci / -ıncı / -uncu / -üncü] *yap. e.* → -ncı.

-ünç, [-n-ç /-nç / -ınç / -inç / -unç / -ünç]] *yap. e.* → -nç.

ünçü, [yinçü] *{eT} is.* İnci. [EUTS]

ündemek, [ün-dē-mek اندە مك] *{eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* Çağırmak; ünlemek; seslenmek. [DLT] [KB] [Mühennâ]

ündeş, [ün-deş] *sf. dbl.* Aynı ses ile biten.

ündeşlik, -ği [ün-deş-lik] *is. ed.* Aynı ses ile bitme durumu; sonu aynı ses ile biten cümlelerin özelliği.

ündeşmek, [ünde-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Çağrışmak; ünleşmek. [DLT]

ündiçmek, [ünde-ş-mek / ündiç-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Öğüt vermek. [DS]

ündüner, [öñ-dün+er] *{ağız} zf.* Geçen gün. [DS]

ündürme, [ün-dür-me] *{ağız}* is. Felç; inme. [DS]

ündürmek, [ün-dür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Çıkartmak. [Üç İtigsizler] **2.** Çıkarmak. [EUTS]

ünek[1]**, -ği** [ün-ek] *{ağız} is.* Ünlü; yiğit. [DS]

ünek[2]**, -ği** [öñ-ek] *{ağız} is.* Avcı kulübesi. [DS]

ünelmek, [ün > ün-e-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Gelişmek; büyümek; güçlenmek. [DS]

ünemek, [ün-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(ü)-yor]* Gelişmek; büyümek; güçlenmek. [DS]

üneze, [öñ-ez-e] *{ağız} is.* Avcı kulübesi. [DS] 🗗 **üneze bağlamak,** *{ağız} Pusu kurmak; yol kesmek.* [DS]

üng, [üg / üğ / üng *(yans.)*] *is.* Ötme ve uğuldama bildiren kök. *üng-ül-de-t-mek*

üngel, [Yun. emvole => embel] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

üngendire, [Yun. boukhentra] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

üngmek, [üñ-mek] *(üñmek) {eT} gçl. f. [-r]* Delmek. [DLT]

üngtürmek, [üñ-tür-mek] *(üñtürmek) {eT} gçl. f. [-ür]* Deldirmek. [DLT]

üngü, [añа / o+ki] *{ağız} zm.* Bu; şu; o. [DS]

üngücü, [öñ-ü+uç-u] *{ağız} zf.* Eninde sonunda; kesinlikle. [DS]

üngüjin, [? üngüjin] *{eT} is.* Çölde insanı öldüren umacı; gulyabani. [DLT]

üngük, [üñ-ük اوكوك] *{eAT} is.* Hançere. 🗗 **ünük başı,** *{eAT} Boğaz deliğinin başladığı yer.*

üngüldetmek, [üngül-de-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* (Çocuk için) yaramazlık yapmak. [DS]

üngüle, [añа+ile ?] *{ağız} zf.* O şekilde; öyle. [DS]

üngülmek, [üñ-ül-mek] *(üñülmek) {eT} edil. f. [-ür]* Oyulmak. [DLT]

üngülük, [ün-mek > ün-gü-lük] *{eT} is.* İnat. [Mühennâ]

üngür, [üñ-ür] *{eT} is.* İn; mağara. [DLT] [EUTS] [KB] [Gabain] 🗗 **üñürde turuglı,** *{eT} Mağarada kalmayı düşünen.*

üngürde, [añar-da] *{ağız} zm.* Orada; şurada. [DS]

öngüre, [aña-ra] *{ağız} zm.* Orası; ora. [DS]

üngürmek, [üñ-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Deldirmek; deştirmek; delik açtırmak. [EUTS]

üngürüş, [üngürüş] *{ağız} is.* Et bıçağı. [DS]

üngüşmek, [üñ-üş-mek] *(üñüşmek) işteş. f. [-ür]* Bir hayvanın derisini birlikte yolmak; yoluşmak. [ETY]

üngüz, [üng-üz] *{ağız} is.* Et bıçağı. [DS]

üni-, [Lat. uni *(bir)*] *ön ek.* Başına getirildiği Latince kökenli kelimelere *"beraber, bir, birlik"* anlamları katan ön ek.

üniforma, [Fr. uniforme] *is.* **1.** Bir toplulukta aynı işi yapan kimselerin giydiği bir örnek giysi; tek tip giysi. **2.** Silahlı kuvvetlerin görevlerini yürütürken giymek zorunda oldukları biçimi kararname ile belirlenmiş kıyafet; askerî kıyafet.

üniformalı, [üniforma-lı] *sf.* Üniforma giymiş olan; üzerinde üniforma bulunan.

üniformitarizm, [Fr. üniformitarizm] *is. Jeol.* Her olayı tek bir nedene bağlayan bilimsel düşünce; güncelcilik.

ünik, -ği [Fr. unique] *sf.* Eşi ve benzeri olmayan; tek.

üniseks, [Fr unisexe] *sf.* (Giysi için) hem kadınların hem de erkeklerin giyebileceği biçimde olan.

ünite, [Lat. unitas > Fr. unité] *is.* **1.** Birleşmiş olma durumu; birlik. **2.** Yapısal bir özellik taşıyan bir bütünün her elemanı; birim. **3.** Bir çokluğu oluşturan bireylerin her biri. **4.** *eğit.* Bir ders programının ya da ders kitabının bölümlerinden her biri.

üniversal,-li [İng. universal] *sf.* Evrensel.

üniversalizm, [İng. üniversalisme] *is.* Evrenselcilik.

üniversite, [Lat. universitas *(topluluk)* > Fr. université] *is.* **1.** Bilimsel özerkliğe ve tüzel kişiliğe sahip, yüksek düzeyde eğitim ve öğretim veren, bilimsel araştırma ve yayın yapan yüksek okul, enstitü ve fakülte gibi aynı rektörlüğe bağlı birimlerden oluşan öğretim kurumu. **2.** Bu tür eğitim ve araştırma

yapan kurumun bulunduğu yer ve binaların tümü. **3.** Bu kuruluşta çalışan ve öğrenim görenlerin tümü. 🗗 **üniversiteler arası,** *Birden çok üniversiteyi ilgilendiren.*|| **üniversite sonrası,** *Üniversite öğreniminden sonra gelen ve meslekî bilgileri tamamlamayı amaçlayan öğretim.*

üniversiteli, [üniversite-li] *sf.* **1.** Üniversitede ya da bir yüksek öğretim kurumunda öğrenim gören. **2.** Bir üniversiteye mensup olan; üniversite çalışanı.

ünke, [Ar. uḳḳa] *{ağız} is.* Elli dirhem. [DS]

ünkü[1], [öñü > ünkü / üngü] *{ağız} zm.* Bu; şu; o. [DS]

ünkü[2], [ünkü] *{ağız} is.* Direnme. [DS]

ünkür, [üñ-ür > ünkür] *{eT} is.* Mağara.[EUTS]

ünkürü, [öñ > öñü-rü] *{ağız} zm.* **1.** Orası; ora. **2.** *zf.* Yukarı. [DS]

ünlem, [ün-le-mek > ün-le-m] *is. dbl.* **1.** Güçlü bir duyguyu, canlı bir tepkiyi belirten bağırış, haykırış ya da herhangi bir doğa sesi; nida *(1944).* **2.** Böyle bir duygu ya da tepkiyi dile getiren bağımsız cümle. **3.** Ünlem işareti. 🗗 **ünlem cümlesi,** *dbl. Bir sevinci, korkuyu, şaşkınlığı veya heyecanı anlatan cümle.*|| **ünlem grubu,** *dbl. Çoğunluğu kalıplaşmış olan ve birden çok sözcükten oluşan ünlem. Hadi canım sende!*|| **ünlem işareti,** *dbl. Sevinme, acı, korku gibi duyguları ya da doğadan alınma yansıma sesleri bildiren cümlelerin sonuna konulan noktalama işareti, (!).*|| **ünlem öbeği,** *dbl.* → ünlem grubu.|| **ünlem vurgusu,** *dbl. Ünlem veya ünlem amaçlı özel isimlerde önce yükselen daha sonra alçalan bir baskı ile belirlenen vurgu.*

ünleme, [ün-le-me] *is.* Ünlemek eylemi.

ünlemek[1], [ün-lē-mek اونلمك] *{eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Yüksek sesle çağırmak; seslenmek. **2.** Yüksek sesle bildirmek. [DS]

ünlemek[2], [ünle-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* İlenmek; kargışlamak. [DS]

ünlemek[3], [ünle-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Aldatmak; şaşırtmak; gözünü boyamak. [DS]

ünlemek[4], [ünle-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* (Ay için) doğup yükselmeye başlamak. [DS]

ünlen, [ün-le-n] *{ağız} is.* Müezzin. [DS]

ünlenme, [ün-le-n-me] *is.* Ünlenmek eylemi.

ünlenmek[1], [ün-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yüksek sesle çağrılmak; bildirilmek. **2.** *dönşl. f.* Çağırmak; seslenmek.

ünlenmek[2], [ün-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Ün kazanmak; herkesçe tanınır bilinir olmak; ünlü olmak; meşhur olmak. **2.** *{ağız}* Dile düşmek; adı kötüye çıkmak. [DS] **3.** *{ağız}* Kibirlenmek; onurlanmak.[DS]

ünleşmek, [ün-lē-ş-mek انلشمك] *{eAT} {OsT} işteş. f. [-ür]* Birbirine bağırmak; bağrışmak.

ünletme, [ün-le-t-me] *is.* Ünletmek eylemi.

ünletmek, [ün-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** (Kişi için) yüksek sesle birine çağırtmak. **2.** Bildirtmek; yüksek sesle duyurtmak.

ünlü, [ün-lü] *sf.* **1.** Ün salmış olan; herkesçe bilinip tanınan; meşhur; şanlı; namlı; namdar. **2.** *is. dbl.* Ses yolunda bir engele çarpmadan sadece ses tellerinin titreşimi ile çıkan ses; sesli: vokal; sedalı, *a, e, ı, i, o, ö, u, ü.* **3.** Ünlü harf. 🗗 **ünlü arası,** *dbl. İki ünlü arasında bulunan ünsüz.*|| **ünlü atlaması,** *dbl. Ünlü ile biten bir kelimeye çekim ya da yapım eki getirildiğinde kelimenin son ünlüsünün bağlı olduğu sıra (kalın-ince, düz-yuvarlak, dar-geniş)'ya uygun (kalın-ince, dar-geniş, düz-yuvarlak) sıradan bir ek getirilmesi anında ünlünün boğumlanma noktasının, ağız açıklığının ya da dudakların durumunun değişmesi olayı. gel-ir-im / oku-r-um (gelir kelimesine eklenen -im ekindeki (i) ön, dar ve düz sıradan bir ünlü iken aynı ek okur kelimesine getirildiğinde (u) arka, dar ve yuvarlak sıradan bir ünlü durumuna atlamıştır).*|| **ünlü benzeşmesi,** *dbl. Ünlü uyumu.*|| **ünlü boşluğu,** *dbl. Birleştirme ya da ekleme sırasında iki ünlünün yan yana gelmesi ile meydana gelen boşluk, ne[]ise.*|| **ünlü çatışması,** *dbl. Ekleme ve birleştirmelerde iki ünlünün yan yana gelmesi durumu. ne ise > neyse.*|| **ünlü daralması,** *dbl. Çeşitli sebeplerle geniş ünlülerin dar ünlü karşılıklarına dönüşmesi olayı. geymek > giymek.*|| **ünlü düşmesi,** *dbl. Çeşitli nedenlerle bir kelimenin iç ya da son ünlüsünün düşmesi. oyun > oynamak.*|| **ünlü düzleşmesi,** *dbl. Yuvarlak bir ünlünün düz ünlü durumuna gelmesi olayı.*|| **ünlü genişlemesi,** *dbl. Dar bir ünlünün geniş bir ünlüye dönüşmesi durumu.*|| **ünlü ikizleşmesi,** *dbl. Çeşitli nedenlerle bir kelimede iki ünlünün yan yana gelmesi durumu. saat, vaat.*|| **ünlü incelmesi,** *dbl. Çeşitli nedenlerle bir kalın ünlünün incelmesi olayı. bıçkı > biçki.*|| **ünlü kalınlaşması,** *Çeşitli nedenlerle ince bir ünlünün kalın ünlüye dönüşmesi olayı. değirmen > derman.*|| **ünlü kaynaşması,** *Birleştirmelerde yan yana gelen iki ünlümün kaynaşarak tek sese dönüşmesi. sütlü aş > sütlaş > sütlaç.*|| **ünlü kısalması,** *Aslı uzun olan bir ünlümün zamanla kısa söylenir olması. beyāz > beyaz.*|| **ünlü sonrası,** *dbl. Bir kelime ya da cümledeki herhangi bir ünlünün ardından gelen ses birimi.*|| **ünlü türemesi,** *dbl. Söylenim güçlüğü dolayısıyla bazı kelimelerin başında ya da içinde bir ünlünün ortaya çıkması durumu. skarpin > iskarpin.*|| **ünlü uyumu,** *dbl. Türkçede bir kelimedeki ünlülerin incelik-kalınlık, düzlük-yuvarlaklık, darlık-genişlik bakımından uyum göstermesi olayı.*|| **ünlü uzaması,** *dbl. Aslında kısa olan bir ünlünün zamanla uzun söylenir olması durumu.*|| **ünlü-ünsüz uyumu,** *dbl. Bir kelimeye ünsüzle başlayan bir ek getirildiğinde ekin başındaki ünsüzün ünlünün özelliklerine uyması olayı. su-tan > su-dan*|| **ünlü yuvarlaklaşması,** *dbl. Çeşitli nedenlerle düz bir ünlünün yuvarlak söylenir*

olması durumu. bedük > beyük > büyük, bıçuk > buçuk, çamır > çamur.

ünlüg, [üñ-lüg] *{eT} sf.* Sesli; ses sahibi. [DLT]

ünlük, [öñ > ön-lük / ün-lük] *{ağız} is.* Orta; ortalık; meydan. [DS] 🗗 **ünlüğe getirmek,** *{ağız} Yapmak; meydana getirmek; ortaya çıkarmak; yaratmak.* [DS]

ünlüleşıne, [ün-lü-le-ş-me] *is.* **1.** Ünlüleşmek eylemi. **2.** *dbl.* Bir ünsüzün yanındaki ünlülerin etkisi ile ünlü durumuna gelmesi; bir ünsüzün ünsüz özellikten ünlü özelliğe geçmesi. **3.** Sami dillerinde ünsüz köke kimi ünlülerin katılması.

ünlüleşmek, [ün-lü-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Ünlü durumuna gelmek; ünlü özelliği kazanmak.

ünma, [Ar. ünmā انمى] *(ünma:) {OsT} is.* İçi ot veya samanla doldurulmuş yastık, yatak gibi eşya.

ünme, [ün-me] *{ağız} is.* Övme. [DS]

ünınek[1], [ü n-mek > (y)ün-mek] *(ü:nmek) {eT} gçsz. f. [-er]* **1.** (Yukarı, dışarı) çıkmak; tırmanmak; yükselmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] **2.** Belirmek. [ETY] **3.** Kalkmak. [ETY]

ünmek[2], [ün-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* İnat etmek. [Mühennâ]

ünnab, [Ar. ʿunnāb عناب] *(ünna:b) {OsT} is.* → ünnap.

ünnabi, [Ar. ʿunnābī عنابى] *(ünna:bi:) {OsT} sf.* Hünnap renginde.

ünnabiye, [Ar. ʿünnābiyye عنابيه] *(ünna:biye) {OsT} is. bot.* Hünnapgiller.

ünnap, [Ar. ʿunnāb عناب] *is. bot.* **1.** Ayrı çanak yapraklı iki çeneklilerden büyük bir ağaç, *(Zizyphus jujuba)*; çiğde; hünnap, çubakan *(Uyg.)*. **2.** Bu ağacın kırmızı kabuklu, sert çekirdekli, zeytin iriliğinde, güzün olgunlaşan meyvesi.

ünnemek, [ün-lē-mek اوننمك] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-r] [-n(ü)-yor]* Çağırmak; seslenmek. [DS]

ünnemen, [ünne-men ?] *{ağız} is.* Battaniye. [DS]

ünnengeme, [ünneñge-me] *{ağız} is.* Gürültü; patırtı; uğultu. [DS]

ünnenmek, [ün-le-n-mek] *{ağız} edil. f. [-ir]* **1.** Çağrılmak. **2.** *dönşl. f.* Acıyla bağırmak; ağlamak. [DS]

ünneşmek, [ün-le-ş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ir]* **1.** Seslenmek; bağırınak. **2.** *dönşl. f.* İlenmek; beddua etmek. [DS]

ünnü, [ün-lü] *{ağız} sf.* Ünlü. [DS]

üns, [Ar. üns انس] *{OsT} is.* **1.** Alışma. **2.** Alışkanlık. **3.** *tasvf.* Allah'ın insan gönlünde görünüş alanına çıkışı. 🗗 **üns olmak,** *{ağız} Tutkun olmak.* [DS]‖ **üns tutmak,** *{OsT} Alışmak.*

ünsa, [Ar. ünṣā انثى] *(ünsa:) {OsT} sf.* **1.** (Hayvan için) dişi. **2.** (İnsan için) kadın; kız.

ünsî, [ar. üns>ünsī/ünsiyye انسى / انسيه] *(ünsi:) {OsT} sf.* **1.** Sokulgan. **2.** *is.* Arkadaş. **3.** Hattatların kullandığı kamış kalemin iki parçalı ucundan kısa ve hattattan tarafta olanı.

ünsiyet, [Ar. üns > ünsiyyet انسيت] *{OsT} is.* **1.** Yakınlık; dostluk. **2.** Alışkanlık. 🗗 **ünsiyet peyda etmek,** *Arkadaşlık kurmak; yakınlık duymaya başlamak.*

ünsüz, [ün-süz] *sf.* **1.** Ünü olmayan; gösterişsiz; şöhretsiz. **2.** *dbl.* (Ses için) ünsüz olan; ünlü olmayan. **3.** *is. dbl.* Ses tellerinden titreşimsiz olarak geçen havanın ağızda bir engele çarpması suretiyle meydana gelen ses; konson; konsonant; sessiz. **4.** *{ağız}* Cılız; cansız; güçsüz. [DS] 🗗 **ünsüz arası,** *dbl. Kelime ya da cümlede iki ünsüz arasında bulunan ses.*‖ **ünsüz atlaması,** *dbl. Bir ünsüzün, bulunduğu hecedeki ünlüye bağlı olarak boğumlanma noktasının değişmesi. kaya (k sesi, arka (kalın) ünlü olan a'ya bağlı olarak dil kökü art damaktan ayrılırken çıkar ve kalın söylenir) kedi (k sesi, ön (ince) ünlü olan e'ye bağlı olarak dil kökü ön damaktan ayrılırken çıkar ve ince söylenir)*‖ **ünsüz benzeşmesi,** *dbl. Yan yana gelen iki ünsüzün boğumlanma noktaları bakımından uyum içine girmesi. çarşa**n**ba > çarşa**mb**a.*‖ **ünsüz değişmesi,** *dbl. Çeşitli nedenlerle ünsüzün değişikliğe uğraması olayı; ötümlüleşme. ağa**ç** > ağa**c-ı**.*‖ **ünsüz düşmesi,** *dbl. Kaynaşma sırasında yan yana gelen iki ünsüzden birinin düşmesi olayı. küçü**k**-cük > küçücük.*‖ **ünsüz göçüşmesi,** *dbl. Bir kelime içinde birbirini izleyen iki ünsüzün yer değiştirmesi olayı. çö**ml**ek > çöl-**m**ek.*‖ **ünsüz ikizleşmesi,** *dbl. Halk ağızlarında iç sesteki bazı ünsüzlerin önceki hecenin sonuna ve sonraki hecenin başına gelmesiyle oluşan ikizleşme olayı. eşek > eş**ş**ek.*‖ **ünsüz sonrası,** *dbl. Söz içinde bir ünsüzün hemen ardından gelen ses.*‖ **ünsüz tekleşmesi,** *dbl. Bazı yabancı dillerden girmiş kelimelerde art arda gelen aynı ya da yakın iki ünsüzün tek ses hâline dönüşmesi olayı. hammam > hamam, hiss > his, afv > af.*‖ **ünsüz türemesi,** *dbl. Kelime içinde ya da başında bir ünsüzün ortaya çıkması olayı. ırak > yı**r**ak.*‖ **ünsüz uyumu,** *dbl. Sonu sert ünsüz ile biten Türkçe kelimelere c, d, g ile başlayan bir ek getirildiğinde bu ünsüzlerin ç, t, k seslerine dönüşmesi olayı. kitap-ci > kitapçı, çocuk-den > çocuktan, baş-gen > başkan.* ‖ **ünsüz yumuşaması,** *dbl. Türkçe sözcüklerin sonunda bulunan sert (ötümsüz) ünsüzlerin (p, ç, t, k) iki ünlü arasında ötümlüye (b, c, d, ğ) dönüşmesi olayı. kitap > kitabı, ağaç > ağacı, yurt > yurdu, çocuk > çocuğu.*‖ **ünü tünü,** *{ağız} (Çoktandır görünmeyen kimse için) ses; haber; bilgi; eser; iz.* [DS]

ünsüzleşme, [ün-süz-le-ş-me] *is.* **1.** Ünsüzleşmek eylemi. **2.** *dbl.* Ünlü ya da yarı ünlü durumunda olan bir sesin ünsüz duruma dönüşmesi.

ünsüzleşmek, [ün-süz-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Ünsüz duruma gelmek; şöhretini yitirmek. **2.** *dbl.* (Ünlü için) ünsüz ses durumunu almak.

ünşude, [Ar. neşād > ünşūde انشوده] *(ünşu:de) {OsT} is.* Söylenmiş şiir.

ünşuta, [Ar. ünşūṭa انشوطه] *(ünşu:ta) {OsT}* is. İlmik; düğüm.

üntemek, [ün *(yans. / ses)* > ün-te-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* Bağırmak; sesini yükseltmek; çağırmak, cevap vermek; ses vermek; seslenmek; ünlemek. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.]

-üntü, [-n-tı /-nti / -ıntı / -inti / -untu / -üntü] *yap. e.* → -ntı.

üntürmek[1], [ün-tür-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* **1.** (Tan için) atmak; (şafak için) sökmek. [ETY] **2.** Çıkmak.[EUTS] **3.** (Güneş için) çıkmak. yükseltmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] **4.** Çıkartmak. [Gabain]

üntürmek[2], [ün-tür-mek] **1.** (Malzeme ve ekin için) sunmak; göndermek. **2.** Uzaklaştırmak [EUTS] **3.** (Uğurlarken) refakat etmek. [Gabain]

üntüz, [ün-tüz] *{ağız} sf.* (Erkek için) yılışık; çapkın. [DS]

üntüzlenmek, [üntüz-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Çapkınlık yapmak; yılışmak; yaltaklanmak. [DS]

ünuf, [Ar. enf > ünüf انوف] *(ünu:f) {OsT} is.* Burunlar.

ünuset, [Ar. ünūset انوثت] *(ünu:set) {OsT} is.* Dişilik.

ünuşe, [Ar. ünūşe انوشه] *(ünu:şe) {OsT} is.* **1.** Huzur; refah; rahatlık. **2.** Şarap. **3.** Mecusi ayini. **4.** Beğenme; aferin. **5.** Merhamet; adalet.

ünü, [ünü] *{ağız} is.* Öcü; umacı. [DS]

ünüge, [ünüge اونكه] *{eAT} {OsT} is.* Tartısı yerine göre değişen bir ağırlık ölçüsü.

ünük, -ğü [ümük / ünük] *{eAT} {ağız} is.* Soluk borusu; gırtlak; boğaz. [DS]

ünüklemek, [ünük-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Gırtlağını sıkmak. [DS]

ünüklü, [ünük-lü] *{ağız} sf.* Obur. [DS]

ünüm, [ün-üm] *{ağız} is.* **1.** Bağırma; yankılı ses. **2.** Ün; san. ◻ **ünüm ünüm,** *{ağız} Bağıra bağıra.* [DS]

ünüs, [Yun. 'Ioúnios] *{ağız} is.* Haziran. [DS]

ünüş, [ün-mek > ün-üş] *{eT} is.* Yükseliş. [Gabain]

ünüşlüg, [ünüş-lüg] *{eT} sf.* Yokuşlu; yükselen.

-ünüz, [-ınız / -iniz / -unuz / -ünüz] *çek. e.* → -ınız.

ünvan, [Ar. ʿunvān عنوان] *(unva:n) {OsT} is.* **1.** Kitap, dergi, yazı başlığı. **2.** Ad; isim; lakap. **3.** Şöhret. ◻ **ünvan sıfatı,** *dbl. Özel adlarla birlikte kullanılan rütbe, meslek, saygı ifade eden sıfat.*

ünzuha, [Ar. ünzūha انزوهه] *(ünzu:ha) {OsT} is.* Kibir; gurur; büyüklük.

-üp, [-ıp /-ip / -up / -üp] *yap. e.* → -ıp.

üp, [üp] *{eT} e.* Renkte pekiştirme edatı. [DLT]

üpçük, -ğü [? üp-çük] *is.* Havudun arka bölümü.

üperizasyon, [Uper *(İsviçreli sanayici)* > Fr. upérisation] *is.* Süt vb. ürünü aşırı derecede sıcak bir hava akımı içinden hızla geçirerek bir saniye gibi kısa zamanda sterilize etme yöntemi.

üpgük, [übük / üp-gük] *{eT} is.* İbibik kuşu; hüthüt. [ETY]

üplelmek, [üp-lē-mek > üp-le-l-mek] *{eT} edil. f. [-ir]* Yağma edilmek; yağmalanmak. [DLT]

üplemek, [üp-lē-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Yağma etmek; yağmalamak. [DLT]

üplenmek, [üp-le-n-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Yağmalanmak. [DLT]

üpleşmek, [üp-le-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte yağma etmek; yağmalaşmak. [DLT]

üpletnıek, [üp-le-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yağma ettirmek; yağmalatmak. [DLT]

üpremek[1], [üpr-e-mek / epri-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yıpranmak; eskimek; kullanılmaz duruma gelmek. [DS]

üpremek[2], [üp-re-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* (Ekin için) topraktan yeşerip çıkmak. [DS]

üpremek[3], [ürp-e-mek > üpre-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Birden korku, tiksinti duymak; ürpermek. [DS]

üpüp, [üp-üp / üp-gük] *{eT} is.* İbibik kuşu; hüthüt.

üpürüng, [üp+ürüñ] *{eT} sf.* Apak; bembeyaz. [DLT]

-ür-, [-ır- / -ir- / -ur- / -ür-] *yap. e.* → -ır-.

-ür, [-ır / -ir / -ur / -ür] *yap. e.* → -ır.

-ür, [-r / -ir- / -ır- / -ur- / -ür- / -ar- / -er] *çek. e.* → -r.

-ür, [-r / -ir- / -ır- / -ur- / -ür- / -ar- / -er] *yap. e.* → -r.

ür[1], [yü-mek > ü-mek *(uzamak)* > ü-r / ö-r] *zf.* **1.** Uzun zaman; uzun müddet; her zaman; uzun süre. [ARAT] [Gabain] [İKPÖy.] [İKPÖy.] **2.** Müddet; süre. [EUTS] **3.** Ekin. [EUTS] ◻ **ür keç,** *Çok uzun zaman sonra; uzun gecikme ile.*

ür[2], [ügür / üyür > ür] *{eT} is.* Akdarı.

ür[3], [ōr / ur / ür] *{ağız} is.* Hendek. [DS] ◻ **ür keklik,** *{ağız} Büyük keklik.* [DS]

üranizm, [Fr. uranisme] *is.* Erkekte kadına benzeme biçiminde görülen cinsel sapıklık.

ürat, [Fr. urate] *is.* Ürik asidin tuzu ya da esteri.

ürbanizm, [Fr. urbanisme] *is.* Şehircilik.

ürbe, [Ar. ürbe اربه] *{OsT} is.* **1.** Düğüm. **2.** Büklüm. **3.** Hile; düzen.

ürbelenmek, [bere-le-n-mek / örse-le-n-mek ? > ürbe-le-n-mek] *{ağız} dönşl.f. [-ir]* Karışmak; bozulmak; kırılmak; zedelenmek. [DS]

ürbun, [Ar. ʿürbün عربون] *(ürbu:n) {OsT} is.* Pey akçesi.

ürce, [ür-ce ارجه] *{eAT} zf.* Boş yere; beyhude.

ürcik, [Erme. rŏcik] *{ağız} is.* Cevizli sucuk. [DS]

ürcufe, [Ar. ürcūfe اورجوفه] *(ürcu:fe) {OsT} is.* Uydurma söz; yalan.

ürcuhe, [Ar. ürcūḥa ارجوحه] *(ürcu:he) {OsT} is.* Salıncak.

ürcuze, [Ar. recez > ürcüze ارجوزه] *(ürcu:ze) {OsT} is.* Aruz ölçüsünün recez bahrinde yazılmış manzume.

ürcüvan, [Far. ergevān > Ar. ürcüvān ارجوان] *(ürcüva:n) {OsT}is. bot.* Erguvan.

ürd, [Far. ürd ارد] *{OsT} e.* Gibi. ◻ **ürd-i Behişt,** *{OsT} Cennet gibi.*

ürde, [ür-de] *{eT} zf.* Çoktan. [ARAT]

ürdegi, [ür-de-gi] *{eT} sf.* Çoktan geçmiş olan. [ARAT]

ürdübehişt, [Far. ürd *(gibi)* -i behişt *(cennet)*] *is.* Nisan ayı.

ürdüm, [ür-düm] *{ağız} is.* Pay; hisse. [DS]

Ürdünlü, [ürdün-lü] *sf.* ve *is.* Ürdün halkından ve bu halkın soyundan olan kimse.

üre[1], [Fr. urine *(sidik)* > urée] *is. kim.* Azotlu artıkların dışarı atılması gereği olarak memelilerin metabolizması sonucunda oluşan karbonik asit diamidinin yaygın adı; $H_2N\text{-}CO\text{-}NH_2$

üre[2], [üre] *{ağız} is.* İki buçuk üç yaşında, henüz doğurmamış dişi tay. [DS]

üre[3], [üre] *{ağız} is.* Otlak. [DS]

üre[4], [üre] *{ağız} is.* Devrim. [DS]

üreğen, [ürü-mek > üre-ğen] *{ağız} sf.* (Köpek için) havlayan. [DS]

üreğentili, [üre-mek > üre-ğen-ti-li] *{ağız} sf.* Çok üreyen; bereketli. [DS]

üreh, [yürek / ürek / üreḫ] *{ağız} is.* Yürek. [DS]

ürek[1]**, -ği** [üre-k] *{ağız} sf.* **1.** Üremeye uygun; çok üreyen. **2.** Eli çabuk; çok iş çıkaran. **3.** Hızlı. [DS]

ürek[2]**, -ği** [örek[1] > ürek] *{ağız} is.* At, kısrak sürüsü. [DS]

ürek[3]**, -ği** [üre-mek > üre-k] *{ağız} is.* Faiz; getiri. [DS]

ürek[4]**, -ği** [yürek / ürek] *{ağız} is.* Yürek. [DS] ◻ **ürek başı,** *{ağız} Hayvan yüreği.* [DS]| ◻ **üreyi yanmak,** *{ağız} Çok acımak; üzülmek.* [DS]

üreklemek, [üre-mek > üre-k-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Çoğalmak; üremek; artmak. [DS]

ürelenmek, [üğrī-mek > üre-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yavaş yavaş sallanmak; ırgalanmak. [DS]

üreleşmek[1], [üğrī-mek > üre-le-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yavaş yavaş sallanmak; ırgalanmak. [DS]

üreleşmek[2], [üğ-mek > üğe-le-ş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ir]* Birikmek; yığılmak. [DS]

ürem, [üre-mek > üre-m] *is.* Faiz; getiri.

üreme, [üre-me] *is.* **1.** Üremek eylemi. **2.** *biy.* Hayvanlarda ve bitkilerde, cinsel hücrelerin birleşmesinden ortaya çıkan tohum ya da doğrudan sporlarla ana ve babaya benzeyen, maddeten onlardan ayrı ve beslenme bakımından bağımsız yeni bir neslin türemesini sağlayan biyolojik süreç; çoğalma; tenasül. ◻ **üreme organları,** *Canlılarda üreme işlevini yerine getiren organların tümü.*

üremek[1], [üre-mek] *gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* **1.** *biy.* (Canlılar için) kendine özgü çoğalma biçimiyle kendi türünden bireyler meydana gelmesini sağlamak; doğmak; çoğalmak. **2.** Üreme yoluyla çoğalmak. **3.** Çoğalmak; artmak. **4.** Yetişmek. **5.** *{ağız}* (İş için) hızlı ilerlemek. [DS]

üremek[2], [ür-ē-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Uzun zaman kullanılmak. [ARAT] **2.** Eski olmak; yıpranmış olmak. [ARAT]

üremek[3], [üḏ-rē-mek > üre-mek] *{eT} [-r]* → üdremek.

üremek[4], [üre-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* (Köpek için) havlamak; ürümek. [DS]

üremi, [Fr. Yun uron *(sidik)* + haima *(kan)* > Fr. üremie] *is. tıp.* **1.** Kanda normal olarak yüksek oranda üre bulunması. **2.** Ağır böbrek yetersizliği ile ortaya çıkan biyolojik belirtilerin tümü.

üremik, -ği [Fr. urémique] *sf.* **1.** *tıp.* Üremi ile ilgili olan. **2.** (Kişi için) böbrek yetersizliği olan.

üremsel, [üre-m-sel] *sf.* **1.** Üremle ilgili; faizle ilgili; getiriye ilişkin. **2.** *biy.* Üreme ile ilgili.

üren[1], [Moğ. üren] *{eT} is.* Tohum; çekirdek; meyve.

üren[2], [ören / üren] *{ağız} is.* **1.** Susuz ve kurak yer. **2.** Ören; yıkıklık. [DS]

üren[3], [Kaz. üren] *{ağız} is.* Şimşek. [DS]

üren[4], [ev-ir-en > evren > ūren] *(ü:ren) {ağız} is.* Evren. [DS]

üren[5], [ür-mek > ür-en] *{ağız} is.* Köpek. [DS]

ürende, [Yun. voukhentrea] *{ağız} is.* **1.** Üvendire. **2.** Dövene bağlanan iki üç metre uzunluğundaki ağaç; ok. [DS]

ürendelemek, [üḏür-mek *(seçmek)* > ürende-le-mek ?] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Seçmek; ayırmak. **2.** Açığa çıkarmak için incelemek. [DS]

ürendire, [Yun. voukhentrea] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

ürenmek, [öğre-n-mek > ūre-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Öğrenmek. [DS]

ürenti, [üre-mek > üre-nti] *{ağız} is.* Artış; artım. [DS]

ürentili, [ürenti-li] *{ağız} sf.* (Nesne için) çoğalabilen; artımlı. [DS]

üretan, [Fr. uréthane] *is. kim.* Genel formülü $NH_2\text{-}CO\text{-}OR$ olan karbamik eterlerin genel adı.

üreteç, -ci [üre-t-eç] *is.* **1.** Üretme işini yapan araç. **2.** Mekanik enerjiyi elektrik enerjisine dönüştüren makine; jeneratör.

üreter, [Fr. uretér] *is. anat.* İdrarı böbrekten idrar torbasına götüren kanal; idrar borusu.

üreterit, [Fr. urétérite] *is. tıp.* Üreter iltihabı.

üretici, [üre-t-ici] *sf.* **1.** Üretmeyi sağlayan; üreten. **2.** Üretmeyle ilgili. **3.** *dbl.* Bir dili, cümle üretme yeteneği açısından ele alan. **4.** *is.* Üretim işiyle uğraşan kimse; tarımsal üretim yapan kimse. **5.** *ekon.* Bir iktisadî mal üreten kişi ya da işletme. **6.** Marxçı ekonomide emeğiyle ürettiği değerlerden kendisi yararlanamayan kimse; işçi. **7.** *dbl.* Söz dizimi, anlam bilimi ve ses bilimi bileşenlerine ilişkin kuralların uygulanması ile bir dilin dil bilgisine uygun oluşturulmuş tümcelerle dil bilimsel örnek ve kavramların tümü. 🗗 **üretici alan,** *ekon. Maddî refahın yaratılması, dağılımı ve değişimi konularını kapsayan ekonomik etkinliklerin tümü.* || **üretici anlam bilimi,** *dbl. Üretimci dönüşümsel dil bilgisinde, anlamı derin yapıda üretici bir öge olarak gören yaklaşımların egemen olduğu anlam bilimi kuramı.* || **üretici dil bilgisi,** *dbl. Bir dilin kurallarından hareketle sonsuz sayıda cümle üretebilme gücünü belirleyen dil bilgisi.* || **üretici olmayan alan,** *ekon. Sonunda maddî ürünler değil de hizmetlerin doğduğu etkinlikleri kapsayan ekonomik alan.* || **üretici ses bilimi,** *dbl. Dilin ses yönünü üretimci dönüşümlü dil bilgisi çerçevesinde ele alan ses bilim türü.* || **üretici tüketim,** *ekon. Yeni bir ürün meydana getirmek için yapılan tüketim.*

üreticilik,-ği [üre-t-ici-lik] *is.* Üretici olma durumu.

üretilme, [üre-t-il-me] *is.* Üretilmek eylemi.

üretilmek, [üre-t-il-mek] *edil. f. [-ir]* Üretmek eylemi yapılmak

üretim, [üre-t-im] *is.* **1.** Üretmek eylemi. **2.** Yeni bir mal ya da hizmetin ortaya konmasını sağlayan etkinliklerin tümü, *(1935).* **3.** Bu etkinlikler sonunda elde edilen ürün. **4.** Belli bir dönemde ya da süre içinde üretilen mal ve hizmet toplamı; istihsal. **5.** Ekonominin mal ve hizmet üretme evresi. **6.** Bitki ya da hayvanların tarımsal faaliyetler sonucu çoğaltılması, yetiştirilmesi ve bu işlemlerin sonunda elde edilen verim; üretme düzeyi. **7.** Tüketim mallarını meydana getirmek için yapılan işlerin tümü. 🗗 **üretim aracı,** *ekon. Üretim sürecinde insan emeğinin tamamlayıcısı olarak kullanılan fabrika, iş makineleri, ham maddeler vb. nesne.* || **üretim araçları,** *Üretim sürecinde kullanılan iş, araç ve gereçlerin bütünü.* || **üretim artığı,** *ekon. Ekonomide üretim fazlalığı.* || **üretim biçimi,** *ekon. Kölecilik, sermayecilik, toplumculuk gibi insanların yaşamları için gerekli olan şeyleri elde etmelerinin tarih içinde gösterdiği türlü düzenlemelerin her biri; üretim tarzı.* || **üretim bölüşümü,** *ekon. Bir üreticinin bir üretim süreci için temel mal ve hizmetleri bizzat üretmek yerine dışardan satın alarak üretim yapması.* || **üretim evi,** *Fabrika.* || **üretim güçleri,** *Bir toplumda, insan ögesi, üretim araçları, üretim deneyleri ve alışkanlıkların tümü.* || **üretim ilişkileri,** *ekon. Toplum hayatında, maddî zenginliklerin üretimi, değişimi ve dağılımı süreci içinde toplum hayatı içinde ortaya çıkan ve insan bilincinden bağımsız olarak var olan nesnel ve maddî ilişkiler.* || **üretim kooperatifi,** *ekon. Ana malı olmayan, işçilere kendi aralarında ortaklık kurma olanağı sağlayan kooperatif sistemi.* || **üretim süreci,** *ekon. Bir üretimin gerçekleştirilmesi için gerekli olan evrelerin tümü.*

üretimci, [üre-t-im-ci] *sf.* Üretimde bulunan; üretime yönelik olan. 🗗 **üretimci dönüşümcü dil bilgisi,** *Bir dilde, sözcük bilgileri deposu demek olan sözlükçe ile bağlantılı olarak derin yapıyı oluşturan soyut cümle yapılarını, ses ve anlam yorumu biçiminde yüzey yapılara dönüştürümü öngören dil bilgisi modeli.*

üretimlik,-ği [üre-t-im-lik] *is.* Fabrika.

üretimsel, [üre-t-im-sel] *sf.* Üretimle ilgili.

üretiş, [üre-t-iş] *is.* Üretmek eylemi ve biçimi.

üretken, [üre-t-ken] *sf.* **1.** Çok üreten. **2.** Üretme gücü yüksek olan; verimli. **3.** Yeni şeyler ortaya koyabilen; yaratıcı. **4.** *dbl.* (Yapım eki için) çok sayıda yeni sözlüksel birim verebilen. 🗗 **üretken emek,** *fel. Marx'a göre hem maddî malları hem de artı değeri üreten emek.*

üretkenlik, -ği [üre-t-ken-lik] *is.* **1.** Üretken olma durumu. **2.** *dbl.* Bir dilsel işlemin yüksek gerçekleşme sergilemesi. **3.** *psikol. biy.* Erinliğin ortaya çıkması ile birlikte cinsel organlarda görülen üreme fonksiyonlarının tamamlanması durumu.

üretme, [üre-t-me] *is.* **1.** Üretmek eylemi. **2.** *{ağız}* Maya. [DS]

üretmek[1], [üğ-rē-mek > üre-t-mek] *gçl. f. [eT. -ür] [-ir]* **1.** Üremek eylemini gerçekleştirmek; üremesini, çoğalmasına sağlamak; çoğaltmak. *{eT} (aynı)* **2.** Yeni bir canlı varlığın doğmasını sağlamak. **3.** Gerekli tarımsal faaliyetlerde bulunarak bitki ve hayvanları çoğaltmak ve onlardan ürün almak; aynı türden canlıları çoğaltmak. **4.** *ekon.* Tüketim malı olarak, pazara sunmak amacıyla tarım, imalat, işleme gibi ekonomik etkinliklerle ürün elde etmek; imal etmek. **5.** *mecaz.* Yeni bir şey ortaya koymak; yaratmak; oluşturmak; meydana getirmek. **6.** *bsy.* Bilinen programlar yardımı ile özel bir program veya işletim sistemi bulmak. **7.** *dbl.* Bir dildeki cümlelerin, sınırlı sayıdaki kurallar aracılığıyla dökümünü çıkarmak. **8.** *{ağız}* Maya yapmak. [DS]

üretmek[2], [ür-ē-mek > ür-e-t-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** *{eT}* (Elbise için) uzun süre kullanmak; eskitmek. [ARAT] **2.** *{ağız}* (Yol, iş için) çoğaltmak; uzatmak. [DS] **3.** *{ağız}* (Konuşulan konu için) gereğinden fazla uzatmak; üstünde çok durmak. [DS] **4.** *{ağız}* Abartmak. [DS]

üretmek[3], [öğre-t-mek > üre-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Öğretmek. [DS]

üretmek[4], [üre-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* (İş için) kolaylaştırmak. [DS]

üretra, [Yun. urethra > Fr. urethra] *is. anat.* İdrar torbasından dışarıya kadar uzanan kanal; siyek.

üretrit, [Fr. urétrite] *is. tıp.* Siyek iltihabı.

üreyiş, [üre-y-iş] *is.* Üremek eylemi ve biçimi.

ürge, [ürge] *{ağız} is.* **1.** Binek atı. **2.** Dört yaşına kadar olan erkek at. [DS]

ürgeç, -ci [ür-geç] *{ağız} sf.* **1.** Çok şişman. **2.** *is.* Yaşına girmemiş kuzu. [DS]

ürgelenmek, [üğ-re-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (İnsan, ekin vb. için) yavaş yavaş sallanmak. [DS]

ürgen[1], [ürgen] *{ağız} is.* Kebap. [DS]

ürgen[2], [urgan / ürgen] *{ağız} is.* İp. [DS]

ürgen[3], [Yun. boukhentra] *{ağız} is.* Üvendire. 🗗 **ürgen deyneği,** *{ağız}* Üvendire. [DS]

ürgendere, [Yun. boukhentra] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

ürgi, [ürgī] *{eT} sf.* Yüksek. [EUTS]

ürgü, [ürgü] *{ağız} is.* Ölçü; hesap. [DS]

ürgülemek, [üğ-re-le-mek / ürgü-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* **1.** Yavaşça sallamak. **2.** Savsaklamak; askıda bırakmak. [DS]

ürgülenmek, [üğre-le-n-mek / ürgü-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yavaş yavaş sallanmak. [DS]

ürgün, [ür-mek > ür-gün] *{ağız} sf.* Şişkin; dolu. [DS]

ürgünlük, [ürgün-lük] *{ağız} is.* Şişkinlik. [DS]

ürgürmek[1], [ür-mek > ür-gü-r-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Vaktinde yetişmek; vaktinde gelmek. [Üç İtigsizler]

ürgürmek[2], [ür-gür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* (Hamur için) mayalamak. [DS]

ürgüt, [ür-güt] *{ağız} is.* **1.** Yoğurt mayası. **2.** Bir şeyden kalan son parça. [DS]

ürik, [Fr. urique] *sf.* Üre ile ilgili. 🗗 **ürik asit,** *Hayvansal besinlerin tümünde meyveler, lahana ve ekmek dışındaki bütün bitkisel besinlerde bulunan, bu besinlerden ve protitlerin katabolitik parçalanmasından doğan, suda çok az eriyen, böbrekler tarafından süzülerek dışarı atılan, kan plazmasında litrede 0,03-0,05 gr arasında bulunan organizma sıvısı; trihidroksipürin;* $C_5H_4N_4O_3$

ürimek[1], [ür-ī-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Takmak; urmak. [DLT]

ürimek[2], [ürī-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* İçten çürümek. [DLT]

ürisemi, [Yun. uran *(sidik)* + haima *(kan)* > Fr. uricémie] *is. tıp.* Kanda ürik asit birikmesi sonucu ortaya çıkan beslenme bozukluğu.

üriye, [ürye / üriye] *{ağız} is.* Dişi tay. [DS]

ürke, [ür-ke] *{eT} zf.* **1.** Eskiden; vaktiyle. [EUTS] **2.** Zaman; müddet; süre. [EUTS] **3.** Daima. [Gabain]

ürkeğen, [ürk-mek > ürk-eğen] *{ağız} sf.* Ürkek. [DS]

ürkek, [ürk-mek > ürk-ek] *sf.* **1.** Çekingen; korkan; ürken. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Çabuk ürken, korkan. **3.** Korkuyu, çekingenliği belirten. 🗗 **ürkek ürkek,** *Çekinerek.*

ürkekçe, [ürk-ek-çe] *(ürke'kçe) zf.* **1.** Ürkek biçimde. **2.** Ürker gibi; ürkeğe benzer.

ürkekleşme, [ürk-ek-le-ş-me] *is.* Ürkekleşmek eylemi.

ürkekleşmek, [ürk-ek-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Ürkek durum almak; ürkek olmak.

ürkeklik,-ği [ürk-ek-lik] *is.* **1.** Ürkek olma durumu. **2.** Ürkme duygusu. **3.** Ürkekçe davranış. **4.** Çekingenliği ve korkuyu belirten şey.

ürken[1], [ürk-en] *{ağız} is.* Su birikintisi. [DS]

ürken[2], [urgan / ürken] *{ağız} is.* Kıldan örülmüş ip. [DS]

ürkitmek, [ürk-mek > ürk-it-mek] *{eT} {eAT} gçl. f. [-ür]* Ürkütmek; korkutmak. [ETY] [EUTS] [Gabain] [DK]

ürkme[1], [ürk-me] *is.* Ürkmek eylemi.

ürkme[2], [ürk-me] *{ağız} is.* Kayşa. [DS]

ürkmek[1], [*eT.* ü-mek *(gerinmek)* > ürk-mek / ürkimek] *gçsz. f. [-er]* **1.** (Kişi için) bir şeyden korkup ansızın sıçramak; korkmak; korkup kaçmak; tevahhuş etmek. *{eT} {eAT} (aynı)* [ETY] [DLT] [EUTS] [Gabain] [Bahşayiş] [DK] **2.** (Hayvan için) bir şeyden korkarak sıçrayıp kaçmak. **3.** *mecaz.* (Kişi için) şaşkınlıkla karışık bir korku ve kaygı içine düşmek. **4.** Çekinmek. **5.** (Ağaç için) meyve vermemek. **6.** *{ağız}* Yıkılmak; çökmek. [DS] 🗗 **ürke düşmek,** *{eAT} Birdenbire ürkmek; ürküp kalmak.*

ürkmek[2], [ürk-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** (Yara için) başka yere sıçramak. **2.** Sırçan denilen iğden çıkma bükülmüş iplik topağı, birbirine karışmak; dolaşmak. **3.** Saç taranırken zorlama sonucu dipten kopan tellerin yerinde kellik olmak. [DS]

ürkü, [ürk-mek > ürk-ü اورکو] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Ürkmek eylemi ve edimi. **2.** Bir topluluğu saran ortak korku; panik; dehşet. **3.** Bir kimseyi derinden etkileyen aşırı korku hâli; panik. **4.** *{ağız}* Çekingenlik. [DS]

ürküleınek, [ürgü-le-ınek / ürkü-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

ürkülmek, [ürk-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Ürkmek eylemine uğramak. [DLT]

ürkülük, [ürkü-lük اركولك] *{eAT} {OsT} is.* Tehlike; kendinden korkulan şey; fitne; iğtişaş.

ürkün[1], [irk-mek *(toplamak)* > irk-in / ürk-ün] *{eT} sf.* Toplayan.

ürkün[2], [ürk-mek > ürk-ün] *{eT} is.* Ürkme; panik.

ürkün[3], [ürk-ün] *{ağız} is.* Köşe başı; dönemeç. [DS] 🗗 **ürkün taşı,** *1. {eAT} Dam kenarına sıralanan korkuluk taşı. 2. {ağız} Köşe taşı.* [DS]

ürkünç, [ürk-ınmç > ürk-ünç] *is.* **1.** *{eT}* Ürküntü;

kargaşalık. [DLT] **2.** *sf.* Ürküten; korkutan; ürkme ve korkma duygusu veren; dehşetengiz.

ürkündülük, [ürk-üntü-lük اوركوندولك] *{eAT} is.* Panik.

ürkünmek, [ürk-ün-mek] *dönşl. f. [-ür]* **1.** *{eT}* (Halk için) düşman saldırısı yüzünden korku ve telaşla kale ve sığınaklara kaçışmak; panik yapmak. [DLT] **2.** *{ağız}* Alay etmek; ağız eğmek. [DS]

ürküntü[1], [ürk-üntü] *is.* Çok korkunç ya da beklenmedik bir kötü durum karşısında duyulan aşırı korku; yoğun tedirginlik. 🗗 **ürküntü vermek,** *Ürkütmek.*

ürküntü[2], [ürk-üntü] *{ağız} is.* **1.** Yüzde çıkan ve yüzün başka yerlerine dağılan yara. **2.** Ergenlik. **3.** Sıkıntıdan çıkan sivilce; alerji. [DS]

ürküntülü, [ürküntü-lü] *sf.* Ürküntü veren; ürkütücü.

ürkürük, -ğü [ürk-ür-ük] *{ağız} sf.* (İnsan ve hayvan için) ürkek. [DS]

ürkürmek, [ürk-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Ürkütmek; korkutmak. [EUTS] [Gabain]

ürkürük, -ğü [ürk-ü-r-ük] *sf.* İnsana sokulmayan; insandan kaçan; ürkek.

ürküsüz, [ürk-ü-süz] *sf.* Ürkü vermeyen.

ürküş, [ürk-üş] *is.* Ürkmek eylemi ve biçimi.

ürküşmek, [ürk-ü-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Korku ve telaşa kapılmak. [DLT]

ürkütme, [ürk-üt-me] *is.* Ürkütmek eylemi; tedhiş.

ürkütmek, [ürk-üt-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** (İnsan ya da hayvan için) ürkmesine neden olmak; ürküntü vermek. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] **2.** Korkutup kaçırmak. **3.** *mecaz.* (Kişi için) korku uyanmasına neden olmak; korkutmak. **4.** (Bitki için) gelişmesini engelleyici etkide bulunmak. **5.** *mecaz.* Kuşkulandırmak.

ürkütücü, [ürk-üt-ücü] *sf.* Ürküntüye sebep olan; ürküntü veren; ürküten.

ürlemek, [üğ-re-mek / ür-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

ürlenmek, [ür-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Biraz iyileşmek; toparlanmak; kendine gelmek. [DS]

ürlü, [ür-lü] *{ağız} sf.* Şanlı; şerefli. [DS]

ürlüg, [ür-lüg] *{eT} zf.* Daima. [Gabain]

-ürlük, [-r-lık /-rlik / -rluk / -rlük / -ırlık / -irlik / -urluk / -ürlük / -arlık / -erlik] *yap e.* → -rlık.

ürlük[1], [ür-lüg] *{eT} sf.* Sonsuz kalıcı; ebedî; sabit; değişmez; daimî; sonsuz; sürekli; devamlı. [ARAT] [Gabain] [Üç İtigsizler] [EUTS]

ürlük[2], [ür-lük] *{ağız} is.* Baş örtüsü. [DS]

ürlüklüg, [ürlük-lüg] *{eT} sf.* Sabit; ebedî; ölümsüz; daimî. [EUTS]

ürlüksüz, [ürlük-süz] *{eT} sf.* **1.** Geçici; süreksiz. [ARAT] [Üç İtigsizler] **2.** Fani; ölümlü; geçici. [ARAT] [EUTS] [Gabain] 🗗 **ürlüksüz emgek,** *{eT} Geçici zahmet.*

ürlüm, [ür-lüm] *{ağız} is.* Ekilen yer. [DS]

ürmek[1], [yü-mek > ü-mek *(gerinmek; uzamak)* > ür-mek اورمك] *{eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ür]* **1.** Kabartmak; üfleyerek şişirmek; üflemek. *{ağız} (aynı)* [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** (İlaç için) sürmek. [EUTS]

ürmek[2], [ür-mek] *gçsz. f. [-er]* **1.** *{eT} {eAT}* Havlamak. *{ağız} (aynı)* [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DK] [DS] **2.** *{ağız}* Kavgada bağırmak, kötü sözler söylemek. [DS] **3.** *{ağız}* Gevezelik etmek; söze karışmak. [DS] **4.** *{ağız}* Konuşmak. [DS]

ürmek[3], [üdür-mek > ür-mek ارمك] *{eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-er]* Seçmek; ayırmak.

ürmen, [ür-men] *{eT} is.* Bir tür hastalık. [EUTS]

ürmule, [Ar. ürmüle ارموله] *(ürmu:le) {OsT} is.* Ergen; delikanlı.

ürmük[1], [ür-mük] *{ağız} is.* Beşik sapı. [DS]

ürmük[2], [ür-mük] *{ağız} is.* Saplı, küçük çömlek. [DS]

ürmüklemek, [ür-mük-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* İrisini seçmek; ayırmak. [DS]

ürngek, [ürüñ *(beyaz)* > *ürñ-ē-mek > ürñē-k] *{eT} is.* Kireç. [DLT]

ürngermek, [ürüñ > ürñ-er-mek] *{eT} gçsz. f. [-ir]* Ağarmak. [DLT]

ürnük, -ğü [ür(ü)n-ük] *{ağız} is.* Kulplu, küçük çömlek. [DS]

ürobilin, [Fr. urobiline] *is. kim.* Safra pigmentlerinin bağırsakta indirgenmesi sonucu oluşan pigment; $C_{33}H_{45}N_4O_6$.

ürobilinüri, [Fr. urobilinurie] *is. tıp.* İdrarda aşırı ürobilin bulunması durumu.

ürografi, [Fr. urographie] *is. tıp.* İdrar yollarının röntgen ile muayene edilmesi yolu.

ürojenital, [Fr. urogénital] *is. anat.* Embriyonda ortak kökenleri, erişkinde ortak kısımları olan üreme ve idrar salgı organlarının tümü.

ürokrom, [Fr. urochrome] *is. kim.* İdrara sarı rengini veren başlıca idrar pigmenti.

ürolog, -ğu [Fr. urologue] *is. tıp.* İdrar yollarının tedavisi ile ilgili uzman hekim; bevliyeci.

üroloji, [Fr. urologie] *is. tıp.* Böbreğin, idrar yollarının ve erkek üreme organlarının hastalıklarını inceleyen tıp dalı; bevliye.

ürpek, [ürp-ē-mek > ürp-e-k اورپك] *{eT} {OsT} sf.* (İnsan ve hayvan için) tüyleri diken diken olmuş; ürpermiş. [DLT]

ürpeleşmek, [ürpe-le-ş-mek اورپلشمك] *{eAT} {OsT} işteş. f. [-ir]* Kaynaşmak; hareketlenmek.

ürpemek[1], [ür-mek[1] > ür(ü)p > *ürp-ē-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* Darmadağın olmak; karmaşmak. [Clauson]

ürpemek[2], [ürp-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Ürpermek. [DS]

üsbaş[1], [üst+baş] *{ağız} is.* Elbise; giyecek; giysi. [DS]

uskutussat, [Ar. usḳuṭussāt اسقطسات] *(uskutussa:t) {OsT} is.* Özler; cevherler; unsurlar.

üsbaş[2], [üst+baş] *{ağız} zf.* Yukarı yan; üst taraf. [DS]

üsbekes, [üz-mek + kes-mek > üz-me+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üsbertemek, [üsber-te-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-t(i) -yor]* Üstüne düşmek; üstelemek; ayak diremek. [DS]

üsbitken, [üst+bit-ken] *is.* → üst bitken.

üsbu, -u'ı [Ar. seb'a > üsbū' اسبوع] *(üsbu:) is.* Yedi günlük süre; hafta.

üsbu'î, [Ar. üsbū' > üsbū'ī اسبوعى] *(üsbu:i:) {OsT} sf.* Haftalık.

üsbube, [Ar. üsbūbe اسبوبه] *(üsbu:be) {OsT} is.* Sövme; küfür.

üsbu'iye, [Ar. üsbū' > üsbū'iyye اسبوعيه] *(üsbu:iyye) {OsT} sf.* Haftalık.

üsbüş, [Far. üsbüş اسبش] *{OsT} is.* Bit; kehle.

üsçavuş, [üst+çavuş] *is.* → üstçavuş.

üsçene, [üst+deri] *is.* → üst çene.

üsdelemeyh, [üste-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üstünde durmak; üstelemek. [DS]

üsdeliyh, [üste-lik] *{ağız} zf.* Üstelik; fazladan. [DS]

üsdeng, [üst-e-ñ] *(üsdeñ) {eT} sf.* Üstün; galip. [A-RAT]

üsderi, [üst+deri] *is.* → üst deri.

üsdudak, [üst+dudak] *is.* → üst dudak.

üsdülük, [üst-(ü)-lük] *{ağız} is.* Kağnı ve arabanın tekerlek üzerine konulan bölümü. [DS]

üsdün, [üst-ün] *{eT} zf.* **1.** Üstte; üst. [Üç İtigsizler] **2.** Üstün; yukarıda. [EUTS] [Gabain]

üsdürti, [üst-ür-ti] *{eT} zf.* Üstten; yukarıdan. [EUTS]

üse, [üse] *{ağız} sf.* Bön. [DS]

üsece, [üse-ce] *{ağız} sf.* Bön; saf. [DS]

üsekes, [üz-mek + kes-mek > üz-e+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üselemek, [is > üse-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)yor]* Aleve tutmak. [DS]

üsera, -a'i [Ar. esīr > üserā' اسراء] *(üsera:) {OsT} is.* Esirler; köleler.

üsfeke, [üz-mek + kes-mek > üz-me+ke(s)] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üsfekes, [üz-mek + kes-mek > üz-me+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üsge, [üz-ge / üsge] *{ağız} sf.* Başka; özge. [DS]

üsgek, -ği [yük-se-k / üs-ge-k] *{ağız} sf.* Yüksek. [DS]

üsgüf[1], [Yun. skuphia] *{ağız} is.* **1.** Kadın başlığı. **2.** Nargile başlığı. [DS]

üsgüf[2], [? üsgek] *{ağız} sf.* Yüksek. [DS]

üsgülü[1], [Yun. skhoulí] *{ağız} is.* İplik yapılabilir hâle getirilmiş keten lifi. [DS]

üsgülü[2], [özgü-lü ? > üsgülü] *{ağız} sf.* Sevgili; değerli. [DS]

üsgüre, [Far. sukre / sukkere] *{ağız} is.* → üsküre. [DS]

üsk[1], [üsk] *{eT} is.* **1.** Ön; huzur; kat; makam; nezd. [EUTS] [KB] **2.** *zf.* Karşısında. [Gabain]

üsk[2], [üsk] *{ağız} is.* Kuru odun vb. yakacak. [DS]

üskadim, [Ar. ez-ḳadīm] *{ağız} zf.* Eskiden beri. [DS]

üskat, [üst+kat] *is.* → üst kat.

üske, [? üske] *{ağız} sf.* Kısır; doğurmayan. [DS]

üskebeç, [? üskebeç] *{eT} is.* Kuru üzüm. [DLT]

üskek, [yüksek / üskek] *{ağız} sf.* Yüksek. [DS]

üsker, [Far. sukre / sukkere] *{ağız} is.* → üsküre, üskere. [DS]

üskere, [Far. sukre / sukkere] *{eT} is.* Bakır veya topraktan yapılmış tas veya kap. [Bahşayiş]

üskes, [üz-mek + kes-mek > üz+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üskinde, [üsk-i-n-de] *{eT} zf.* Huzurunda; katında; nezdinde. [EUTS]

üskinte, [üsk-i-n-te] *{eT} zf.* → üskinde. [EUTS]

üskûb, [Ar. üskūb اسكوب] *(üskû:b) {OsT} sf.* **1.** Eşik bekleyen. **2.** *is.* Pabuççu; kunduracı. **3.** Dökülüp akan su. **4.** Sıra ile dikili ağaçlar. **5.** Demirci.

üskûbe, [Ar. üskūbe اسكوبه] *(üskû:be) {OsT} is.* Ağırşak; tapa.

üskuf, [Ar. usḳuf اسقف] *{OsT} is.* Papaz.

üskutus, -ssu [Yun. stokhieio > Ar. üsḳuṭuss اسقطس] *{OsT} is.* **1.** Madde; cevher. **2.** Asıl; unsur.

üsküdar[1], [Far. üsküdār اسكدار] *(üsküda:r) {OsT} is.* **1.** Konak yapılan yer. **2.** *sf.* Çalışkan.

üsküdar[2], [Yun. skhoutári] *{ağız} is.* Kağnı tekerleğinin ağaç bölümü. [DS]

üsküf[1], [Yun. skuphia *(külah, takke)* / İt. scuffia اوسكوف / اسكف / اسكوف / اوسكف] *{eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Başlık; serpuş. [Bahşayiş] **2.** *{OsT}* Kenarları sırma ile işlenmiş, tepesi devrik, ucu püsküllü yeniçeri börkü. **3.** *{ağız}* Kenarları işlemeli başörtüsü. [DS] **4.** *{ağız}* Yünden örme başlık. [DS] **5.** *{ağız}* Avda kullanılan doğan, şahin gibi yırtıcı kuşların gözlerini kapalı tutmak için başlarına geçirilen deri başlık. [DS] **6.** Atmaca, doğan vb. avcı kuşların ayağına bağlanan bağ. [DS] **7.** *{ağız}* Yüksük. [DS] **8.** *{ağız}* Büyük elek. [DS] **9.** *{ağız}* Nargile başlığına geçirilen madensel kafes. [DS] **10.** *{ağız}* Gazyağı lambalarında kullanılan başlık. ⧉ **üsküf dikici,** *{eT} Üsküf diken; üsküf dikici.* [Bahşayiş]

üsküf[2], [üsküf] *{ağız} is.* **1.** Çalım. **2.** Ağırbaşlılık; sessizlik. **3.** Düzen. **4.** Davranış; tutum. [DS]

üsküf[3], [? üsküf] *{ağız} is.* Boyun. [DS]

üsküfe, [üsküf-e] *{ağız} is.* **1.** Eskiden gelinlik yapılan, sırmalı bir tür kumaş. **2.** Eskiden değerli, kalın ve ipekli kumaşlardan yapılan kolsuz düğün elbisesi. [DS]

üsküffe, [Ar. üsküffe اسكفه] *{OsT} is.* Eşik tahtası.

üskül[1], [Yun. skouli] *{ağız} is.* Taranmış ve demet yapılmış temiz keten. [DS]

üskül[2], [üskül] *{ağız} is.* Mısır koçanı. [DS]

üsküle[1], [Yun. skhílla] *{ağız} is.* **1.** Sapları ile birlikte örülerek askı yapılmış soğan demeti. **2.** Küçük soğan; büyümemiş soğan. [DS]

üsküle[2], [Far. sukre / sekkere] *{ağız} is.* Ağzı yayvan toprak kap. [DS]

üskülü[1], [Yun. skouli] *{ağız} is.* Taranmış, temiz keten demeti. [DS] 🗗 **üskülü bezi,** *{OsT} {ağız} İnce, düzgün dokulu yumuşak keten bezi.* [DS]

üskülü[2], [üz-gü-lü / üskülü] *{ağız} sf.* **1.** Değerli; sevgili. **2.** Çok ağır hasta. [DS]

üskür, [Far. üskür اسكر] *{OsT} is.* Kirpi.

üsküre[1], [Far. sukre / sukkere اسكوره] *is.* **1.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Ağzı yayvan toprak kap. [DS] **2.** *{ağız}* Tabak, tencere gibi ev eşyası. [DS] **3.** *{ağız}* Gövdesi toprak darbuka. [DS] **4.** *{ağız}* Büyükçe bakır tas. [DS]

üsküre[2], [Yun. ksystra] *{ağız} is.* Marangoz rendesi. [DS]

üsküre[3], [köz+küre(k)-i] *{ağız} is.* Ateş küreği. [DS]

üskürey, [? üskürey] *{ağız} is.* Davulun tokmakla vurulan deri yüzeyi. [DS]

üskürmek, [üsk-ür-mek / üskür-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Öksürmek. [DS]

üskütmek, [üskü-t-mek ?] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Kovmak. [DS]

üslekes, [üz-mek + kes-mek > üz-le+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üsleme, [üs-le-me] *is.* **1.** Üslemek eylemi. **2.** *mat.* Bir sayıya üs verme. **3.** Üslü bir sayının, üs sayısınca kuvvetini alma işlemi; kuvvetini alma.

üslemek, [üs-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Bir sayıya üs vermek. **2.** Üslü bir sayıyı, üs miktarı kadar çarpmak ya da çarpım hâlinde göstermek.

üslenkes, [üz-mek + kes-mek > üz-le-n+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üslenme, [üs-le-n-me] *is.* Üslenmek eylemi.

üslenmek, [üs-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* Bir yeri kendine üs seçerek oraya yerleşmek.

üslub, [Ar. üslūb اسلوب] *(üslû:b) {OsT} is.* → üslup. 🗗 **üslūb-ı ādî,** *{OsT} ed. Gelişigüzel anlatım biçim.*|| **üslūb-ı ālî,** *{OsT} ed. Üstün anlatım biçimi.*|| **üslūb-ı hakîm,** *{OsT} ed. Hikmetli söz söyleme biçimi.*

üslup, -bu [Ar. üslūb اسلوب] *(üslû:p) is.* **1.** Olma, deme veya yapma biçimi; tarz. **2.** Kişilerin olayları, düşünce ve duygularını anlatma biçimi; ifade tarzı; anlatım biçimi. **3.** Bir sanatçıya, çağa ya da toplumlara özgü biçimlendirme, renklendirme ya da teknik özellikler; biçem. **4.** Bazı özel durumlarda kullanılan görevsel dil biçimi. **5.** Bir şeyin kendine özgün yanları. **6.** Yol; yöntem; tarz. **7.** *müz.* Klasik Türk müziğinde bir sanatçının kendine özgü okuyuşu ya da saz çalışı. **8.** *ed.* Bir yazarın, kendi düşüncelerini açıklarken kimi etkiler yaratmak için dilin kaynaklarından yararlandığı kendine özgü yöntemlerin tümü; görüş, duyuş ve anlatıştaki özgünlüğü; biçem; tarz; stil.

üslupçu, [üslup-çu] *(üslû:pçu) sf.* **1.** Üsluba önem veren. **2.** Üslubunun güzelliğiyle tanınmış olan.

üslupçuluk,-ğu [üslup-çu-luk] *(üslû:pçuluk) is.* Üsluba aşırı özen gösterme durumu.

üsluplaştırma, [üslup-la-ş-tır-ma] *(üslû:plaştırma) is.* Üsluplaştırmak eylemi.

üsluplaştırmak, [üslup-la-ş-tır-mak] *(üslû:plaştırmak) gçl. f. [-ır]* Doğal bir biçimi yalınlaştırarak ya da güzellik yaratmak amacıyla değiştirerek kullanmak.

üsluplu, [üslup-lu] *(üslû:plu) sf.* Üslubu olan.

üslupsuz, [üslup-suz] *(üslû:psuz) sf.* Üslubu olmayan; herhangi bir üslup taşımayan.

üslupsuzluk, -ğu [üslup-suz-luk] *(üslû:psuzluk) is.* Üslupsuz olma durumu.

üslü, [üs-lü] *sf. mat.* **1.** Üssü olan. **2.** Sayıların kuvvetleri ile ilgili olan.

üslük[1], **-ğü** [üst-lük] *{ağız} is.* **1.** Başörtüsü; başa örtülen peştamal. **2.** Kadın önlüğü. **3.** Yabanlık kadın elbisesi. [DS]

üslük[2], **-ğü** [üst-lük] *{ağız} is.* Kağnıda üst bölüm. [DS]

üsmek[1], [üs-mek اسمك / اوسمك] *{OsT} gçsz. f. [-ür]* Yetişip büyümek.

üsmek[2], [üs-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Yüzmek. [İKP-Öy.]

üsmek[3], [süs-mek > üs-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Tos vurmak; süsmek.[DS]

üsmekes, [üz-mek + kes-mek > üz-me+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üsne, [üs-n-e اوسنه] *{eAT} zf.* Üstüne; üzerine.

üsnemek[1], [ös(ü)n-ē-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* Benzemek. [DLT]

üsnemek[2], [öz(ü)ñ-ē-mek / üznē-mek] *{eT}* → üznemek. [EUTS]

üsr, [Ar. üsr اسر] *{OsT} is.* Sidik zoru; sidik tutulması.

üsre, [Ar. üşre اثره] *{OsT} is.* **1.** Söz nakletme. **2.** Hadis nakli. **3.** Seleflerden gelen şan ve şeref.

ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.|| **üstüme şifalar,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üstümüze iyilik sağlık,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üstümüze şifalar,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üstün almak,** *{eAT} Üzerine, çevresine toplanmak; etrafına yığılmak.*|| **üstünde durmak,** (bir şeyin) *O işle sürekli olarak ilgilenmek; önem vermek; yakından izlemek.*|| **üstünde durmak,** *Bir konu ile ayrıntılı olarak ilgilenmek.*|| **üstünde galmak** (kalmak), *{ağız} 1.* → üstünde kalmak. *2. Borçlu kalmak.* [DS]|| **üstünde kalmak,** *1. (İhaleli satışta) malı satın alma işi o kişinin olmak. 2. Yapılan görev dağıtımında bir görev birine verilmek. 3. İstenmeyen bir şey birine yüklenmek.*|| **üstündeki üstünde, başındaki başında,** *Bir iş yerinden, bir çalışanın hiçbir şey almadan ayrılmak zorunda bırakıldığını anlatan söz.*|| **üstünden akmak,** *(Olumsuzluk, kötülük için) her davranış ve durumundan açıkça anlaşılır olmak.*|| **üstünden atmak,** *Bir görevi ya da işi kendi sorumluluğunda olmadığını belirterek başkasına verdirmek.*|| **üstünden çıkmak,** *{ağız} Suçunu birine atıp kendini temize çıkarmak.* [DS]|| **üstünden dökülmek,** *(Giyecek) bol ve biçimsiz görünmek; yakışmamak. {ağız} (aynı)* [DS]|| **üstünden gaçmak** (kaçmak), *{ağız}* → üstünden dökülmek. [DS]|| **üstünden geçmek,** *(Erkek için) zor kullanarak bir kadın veya kızla cinsel ilişkide bulunmak; ırzına geçmek; tecavüz etmek.*|| **üstünden** (zaman) **geçmek,** *Aradan o kadar zaman geçmiş olmak.*|| (bir şeyi) **üstünde olmak,** *(Kişi için) olumsuz yönünü yansıtır durumda olmak.*|| **üstünde olmak,** *(Yaş için) o yaştan daha ileri yaşta bulunmak.*|| **üstüne ağlamak,** *{eAT} Ölüsüne ağlamak.*|| **üstüne alınmak,** *Bir söz ya da davranıştan incinmek; gocunmak.*|| **üstüne almak,** *1. Bir davranış ya da sözden alınmak. 2. Bir işi yapmayı kabul etmek; buna söz vermek.*|| **üstüne atmak,** *(Suç için) suçsuz olan birine yüklemek; iftira etmek.*|| **üstüne basmak,** *1. Doğru tahmin etmek. 2. Durum tahmin ettiği gibi çıkmak.*|| **üstüne başına etmek,** *1. Büyük abdestini tutamayarak üzerini kirletmek. 2. Birine ağır küfürlerle hakarette bulunmak.*|| **üstüne bir bardak soğuk su içmek,** *1. Başkasına verilen bir malın bir daha geri gelmeyeceğini ifade eden söz; zararı sineye çekmek. 2. Bir kayıp ya da ele geçirilemeyen, elden kaçırılan herhangi bir durum ya da şey için "artık uğraşma boşuna" anlamında kullanılan söz.*|| **üstüne bir iki güneş doğmak,** *Çok erken kalkıyor olmak.*|| **üstüne çekmek,** *1. (Kapı için) kapatmak. 2. (Dikkat, şüphe vb. için) kendisine yönelmesine neden olmak. 3. (Kadın için) başka bir erkeği ayartarak cinsel ilişkide bulunmak.*|| **üstüne çevirmek,** *Kendi malı olmasını sağlamak; kendi adına kaydını yaptırmak; üstüne geçirmek.*|| **üstüne düşmek,** *1. Aşırı ilgi göstermek. 2. Bir konuda direnmek. 3. Birine sevgide ileri gitmek. 4. Korumada aşırı gitmek.*|| (birinin) **üstüne evlenmek,** *(Erkek için) karısından boşanmadan bir başka kadın ile evlenmek; karısına kuma getirmek; çok eşli yaşamı seçmek.*|| **üstüne fenalık gelmek,** *Aşırı ölçüde sıkılmak; bunalmak.*|| **üstüne fenalıklar gelmek,** *Aşırı ölçüde sıkılmak; bunalmak.*|| **üstüne geçirmek,** *1. Bir şeyi kendi malı durumuna getirmek; kendi adına tescil ettirmek. 2. (Evlat edinilen çocuk için) kendi nüfusuna yazdırmak.*|| **üstüne gelmek,** *1. (Kovalanan av hayvanı için) yüz geri dönerek avcıya doğru koşmak. 2. (Kendisini de ilgilendiren bir konuşma ya da iş için) yapıldığı sırada çıkagelmek. 3. (Giyecek için) uygun gelmek; ölçüleri tutmak. 4. {ağız} Saldırmak; üstüne varmak.* [DS]*5. {ağız} Zorlamak.* [DS]|| **üstüne girmek,** *{eAT} Yanına girmek; nezdine varmak.*|| **üstüne gitmek,** *1. Uğraşmak. 2. {ağız} Suç atmak; suç yüklemek.* [DS]|| **üstüne gomak** (komak), *{ağız} (Fiyat için) sürekli artmak.* [DS]|| **üstüne görmek,** *(Kadın için) hamile iken âdet görmek.*|| **üstüne gül koklamak,** *Birini severken başka birini daha sevmek.*|| **üstüne gül koklamamak,** *(Kocası için) başka bir kadınla yakın ve uzak ilişki içinde bulunmamaya özen göstermek.*|| **üstüne güneş doğmamak,** *Çok erken kalkmayı alışkanlık edinmiş olmak.*|| **üstüne iyilik sağlık,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üstüne kalmak,** *Bir işin güçlükleri, sıkıntıları ya da yükümlülükleri bir kimseye yüklenmiş olmak.*|| **üstüne kapanmak,** *O iş ile sürekli uğraşmak.*|| **üstüne koymak,** *O şeyi çoğaltmak; eklemek; katmak.*|| **üstüne mal etmemek,** *O işi kendisi ile ilgili saymamak; görev edinmemek.*|| **üstüne malitmek,** *{ağız} Önemsemek; benimsemek.* [DS]|| **üstüne olmamak,** *1. Yeteri kadar ilgilenmemek. 2. O şeyden daha üstünü, daha iyisi bulunmamak.*|| **üstüne oturmak,** *Hakkı olmadığı hâlde onu kendi malı saymak; kendine mal etmek.*|| **üstüne ölü toprağı serpilmiş gibi,** *Cansız; uyuşuk; tembel.*|| **üstüne perde çekmek,** *Bir şeyi bilerek gizlemek; unutmaya çalışmak.*|| **üstüne sevmek,** *Birini severken gizlice başka biri ile de gönül ilişkisi kurmak.*|| **üstüne sür-**

mek, *{eAT} Israr etmek; üstelemek.*| **üstüne şifalar,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üstüne titremek,** *Çok sevdiği bir kimsenin veya bir şeyin zarara uğramaması için özen göstermek.*|| **üstüne toz kondurmamak,** *Çok sevdiği bir şeyin ya da kimsenin eksik ve kusurunun bulunabileceğini kabul etmemek; her türlü eleştiriye karşı savunmak; aleyhinde olacak fikirleri kabul etmemek.*|| **üstüne tuz biber ekmek,** *Herhangi bir acı ya da kusurun derecesini artırıcı davranışlarda bulunmak.*|| **üstüne uğramak,** *Saldırmak; hücum etmek.*|| **üstüne üstüne gitmek,** *Sonu tehlike bile olsa sürekli olarak çekinmeden, yılmadan uğraşmak.*|| **üstüne varmak,** *1. Bir kimsenin bir şey yapmasını ısrarla istemek; baskı yapmak; ısrar etmek. 2. (Kadın için) evli bir kadına kuma olmak; ikinci eş olmak. 3. {ağız} Saldırmak.* [DS]|| **üstüne vazife olmamak,** *Görevi sayılmamak; görevi olmamak.*|| **üstüne yaptırmak,** *(Tapu için) adına kaydını yaptırmak; adına tescil ettirmek.*|| **üstüne yatmak,** *1. Hakkı olmadığı hâlde onu kendi malı saymak; kendine mal etmek. 2. {ağız} Borcunu ödememek; aldığını geri vermemek.* [DS]|| **üstüne yıkmak,** *1. Ağır bir işi birinin sorumluluğuna ve yükümlülüğüne bırakmak. 2. Bir suçu başka birine yüklemek.*|| **üstüne yok!** *"Ondan daha üstünü bulunmaz." anlamında söylenir.*|| **üstüne yormak,** *1. Söylenen bir sözden ya da yapılan bir davranıştan alınmak. 2. İyi veya kötü bir hâli bir kimseye veya kendine mal etmek.*|| **üstüne yüklenmek,** *1. Bir kimseye saldırmak. 2. Bir kişiyi bir işe yöneltmek için ısrar etmek.*|| **üstüne yürümek,** *Bir kimseyi korkutmak, yıldırmak için saldırmak.*|| **üstünü görmek,** *(Kadın için) hamile iken âdet görmek.*|| **üstünü kirletmek,** *{ağız} Dışkısını donuna yapmak.* [DS]|| **üstünüzden ırak,** *Ölüm, hastalık, afet gibi durumlardan söz ederken dinleyenin bunlara uğramaması dileği.*|| **üstünüze afiyet,** *(Hastalıktan söz ederken) dinleyenin aynı hastalığa yakalanmaması dileğiyle söylenen söz.*|| **üstünüze iyilik sağlık,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üstünüze sağlık,** *(Hastalıktan söz ederken) dinleyenin aynı hastalığa yakalanmaması dileğiyle söylenen söz.*|| **üstünüze şifalar,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üstün yan,** *{eAT} Üst taraf; yukarı taraf.*|| **üstü örtülü,** *Açıkça söylenmeyen; dinleyenin kavrayışına bırakılan; anıştırma yoluyla söylenen; ima yollu.*|| **üst üretkenlik,** *fiz. Kimi nükleer reaktörlerin verimli bir maddeden hareketle, tükettiklerinden fazla parçalanabilir madde ürettikleri süreç.*|| **üst üste,** *1. Birbiri ardından; arka arkaya; ara vermeden. {ağız} (aynı)* [DS] *2. Birbirinin üzerine konulmuş biçimde. 3. Çok sıkışık olarak; sıkış tepiş. 4. {ağız} Ortalama.* [DS]|| **üst yapı,** *1. dnz. Üst güvertede yer alan, gemi eni boyunca uzanan ve tekne ile birlikte bir bütün oluşturan yapı. 2. Bir yapının toprak üstünde uzanan kısmı. 3. Kayma ve kırıklarla oluşan dağlık alanlar. 4. fel. Marxçı görüşte, siyasal sistem ile ideolojik sistemden oluşan ve belli bir ekonomik temele dayanan toplumsal yapıya verilen ad.*|| **üst yetkinlik,** *Yüksek lisans.*|| **üst yüzey,** *havc. Uçak kanadının üst bölümü.*

üst[2], [? üst] *{ağız} is.* Kadınların âdet hâli. [DS] 🗗 **üst kirlenmek,** *{ağız} (Kadın için) aybaşı olmak.* [DS]|| **üstü kirlenmek,** *{ağız}* → üst kirlenmek. [DS]|| **üstü kirli,** *{ağız} Aybaşlı.* [DS]|| **üstünü görmek,** *{ağız} Aybaşı olmak.* [DS]

üsta, [Far. üstā استا] *(üsta:) {OsT} is.* → üstat.

üstad, [Far. üstād استاد] *(üsta:d) {OsT} is.* → üstat. 🗗 **üstād-ı a'zām,** *1. Büyük üstat. 2. Mason localarının başkanı.*|| **üstād-ı küll,** *Bir çok şeyi çok iyi bilen.*|| **üstādü'd-dār,** *{OsT} Memluk sultanlarının özel işlerine bakan görevli.*|| **üstādü'd-dāri'l-āliye,** *{OsT} Abbasi, Memluk ve Harizmşahlarda sultanın özel mallarını koruyan ve onlara ait bütçeleri yönetmekle görevli kimse.*

üstadane, [Far. üstād-āne استادانه] *(üsta:da:ne) {OsT} zf.* **1.** Üstada yakışır biçimde; ustaca. **2.** Üstadın yaptığına benzer; üstat gibi.

üstadî, [Far. üstād > üstādī استادی] *(üsta:di:) {OsT} is.* Ustalık; üstatlık.

üstah, [Far. üstāḫ استاخ] *(üsta:h) {OsT} sf.* Edepsiz; utanmaz; hayâsız.

üstahane, [Far. üstāḫ-āne استاخانه] *(üsta:ha:ne) {OsT} zf.* Edepsizce; utanmazca; hayâsızca.

üstam, [Far. üstām استام] *(üsta:m) {OsT} is.* **1.** Altın veya gümüşten yapılmış at eyeri. **2.** *sf.* Güvenilir; emin.

üstat, -dı [Far. üstād استاد] *(-a:dı) is.* **1.** Herhangi bir bilim ve sanat alanında üstün bilgisi olan kimse; başkaları için bir örnek oluşturan usta. **2.** Bir şeyi en iyi yapan kimse; en iyi başaran kişi. **3.** Erkekler arasında senli benli konuşmalarda seslenme sözü olarak kullanılır. **4.** Üçüncü dereceden mason. **5.** *sf.* Bilgili; usta olan.

üstatlık, -ğı [üstat-lık] *is.* Üstat olma durumu.

üstaz, [Ar. ustāẕ استاذ] *(üsta:z) {OsT} is.* Usta; üstat.

üstaziyet, [Ar. ustāẕ > ustāẕiyyet استاذیت] *(üsta:ziyet) {OsT} is.* Ustalık; üstatlık.

üstbekes, [üz-mek + kes-mek > üz-me+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üstçavuş, [üst+çavuş] *is. as.* **1.** Astsubay çavuş ile astsubay başçavuş arasında bulunan astsubay rütbesi. **2.** Bu rütbeyi taşıyan astsubay.

üstçavuşluk,-ğu [üst+çavuş-luk] *is.* **1.** Üstçavuşun rütbesi. **2.** Üstçavuşun görevi.

üste, [üst-e] *zf.* **1.** Fazladan; fazla olarak. **2.** *{ağız} Mal değişimi biçiminde yapılan alışverişte, malı daha değerli olanın ek olarak almış olduğu para.* [DS] 🗗 **üste almak,** *Alış verişte bir şey için verilen para ile ek bir şey daha almak.*|| **üste istemek,** *Alacağı dışında başka bir şey daha istemek.*|| **üste olarak,** *Ekstra.*|| **üstesinden gelmek,** *Üzerine aldığı bir işi başarmak; becermek.*|| **üste vermek,** *Alış verişte verilen bir şeye ek olarak bir şey daha katmak.*|| **üste vurmak,** *1. Fiyatı artırmak. 2. Eklemek; katmak.*

üstecelik,-ği [üst-e-ce-lik] *is.* Üste verilen, alınan şey; üstelik.

üstecilik, -ği [üst-e-ci-lik] *is.* → üstecelik.

üsteğmen, [üs(t)-teğmen] *is. as.* **1.** Bölük ve takıma komuta edebilen teğmen ile yüzbaşı arasındaki rütbe. **2.** Bu rütbede bulunan subay.

üsteğmenlik,-ği [üsteğmen-lik] *is.* **1.** Üsteğmenin rütbesi. **2.** Üsteğmenin görevi.

üstek, [üst-ē-k] *{eT} is.* Üstelik; ziyadelik. [DLT]

üsteker, [? üsteker] *{ağız} is.* Duvarcı ustası; yapıcı; usta. [DS]

üsteklik, -ği [üst-ek-lik] *{ağız} is.* Mal değişiminde, malı daha değerli olanın aldığı para. [DS]

üstel[1]**,** [üst-e-l] *sf. mat.* Değişken, belirsiz veya bilinmeyen bir üssü olan.

üstel[2]**,** [Rus. stol] *{ağız} is.* Masa. [DS]

üsteleme, [üst-e-le-me] *is.* **1.** Üstelemek eylemi. **2.** Yerine getirilmesinde ısrar etme; emri yineleme; tekit. **3.** *mant.* İlk kanıta verilen yanıtı çürütmeyi amaçlayan yeni kanıt. **4.** Halk oyunlarında bir kimseyi oyuna çağırmak için önünde oynama. **5.** Karşılıklı dizi hâlinde oynanan oyunlarda dizilerin birbiri üzerine yürüme figürü. 🗗 **üsteleme halayı,** *Orta ve Doğu Anadolu'da oynanan delikanlının sevgilisine ısrarını anlatan halay türü oyun.*|| **üsteleme hóronu,** *Karadeniz yöresinde oynanan bir tür horon.*|| **üsteleme vurgusu,** *dbl. Dikkati etkilediği hece ya da kelime üzerine çekmek için yapılan anlatımsal vurgu.*

üstelemek, [üst-e-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Daha önce yapılması istenen, verilen emri yinelemek; ısrar etmek; tekit etmek; üstüne düşmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *gçsz. f.* (Hastalık için) depreşmek; yenilemek; yeniden ortaya çıkmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Karşı koymak. [DS]

üstelenme, [üst-e-le-n-me] *is.* Üstelenmek eylemi.

üstelenmek, [üst-e-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* Üstelemek eylemi yapılmak; bir buyruk ya da istek üzerinde ısrar edilmek.

üstelik, -ği [üst-e-lik] *is.* **1.** Üste verilen ya da alınan şey. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Kağnının üst bölümü. [DS] **3.** *sf.* Güçlü; kuvvetli; sağlam. **4.** *zf.* Buna ek olarak; bir de; ayrıca.

üstelmek, [üst-ē-mek > üst-e-l-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* **1.** Artmak; çoğalmak; artırılmak. [DLT] [Gabain] **2.** *gçl. f.* Çoğaltmak; büyütülmek. [EUTS]

üstem, [Far. üstām استام] *{eT} is.* Eyerlere, kemerin başına, tokalara işlenen altın veya gümüş; saht. [DLT] [KB]

üstembelik, [üste-me-lik] *{ağız} zf.* Üstelik; fazladan. [DS]

üstemek, [üst > üst-ē-mek] *gçl. f. [-r]* **1.** Eklemek; artırmak; çoğaltmak. [EUTS] [Üç İtigsizler] [KB] **2.** *gçsz. f.* Çoğalmak. [Gabain]

üstencelik, -ği [üst-en-ce-lik] *{ağız} zf.* Fazladan; üstelik. [DS]

üstenci, [üst-en-ci] *is.* Müteahhit; yüklenici.

üstencilik,-ği [üst-en-ci-lik] *is.* Müteahhitlik; yüklenicilik.

üstenek, -ği [üsten-ek ?] *{ağız} is.* Palto. [DS]

üsteng, [üst-eñ] *(üsteñ) {eT} sf.* Üstün; galip. [KB]

üstenkuplu, [üst-ten+kulp-lu] *{ağız} is.* Tek saplı toprak kova. [DS]

üstenlemek, [üst-en-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üstelemek. [DS]

üstenme, [üst-en-me] *is.* Üstenmek eylemi; taahhüt; angajman.

üstenmek, [üst-en-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir işi yapmayı üstüne almak; taahhüt etmek.

üsterlik, -ği [üst-er-lik] *{ağız} is.* Kağnının üst bölümü. [DS]

üsterme, [üst-er-me] *is.* İhale.

üstermek, [üst-e-r-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Üstün gelmek için yarışmak; inkâr etmek; kafa tutmak. [DLT] [KB]

üstesi, [üst-e-s-i اوسته سی] *{OsT} sf.* Üstelik olarak ödenen; üste ödenen.

üstetmek, [üst-e-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Köpeği saldırtmak [DS]

üstikmek, [üst-ik-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* İstemek. [KB]

üstin, [üst > üst-in] *{eT} sf.* Üst tarafa ait. [Bahşayiş] 🗗 **üstin tudak,** *{eT} Üst dudak.* [Bahşayiş]

üstlenen, [üst-le-n-en] *sf.* Üstlenmek işini yapan.

üstlenim, [üst-le-n-im] *is.* Üstlenmek eylemi; taahhüt.

üstlenme, [üst-le-n-me] *is.* **1.** Üstlenmek eylemi; taahhüt. **2.** *fel.* Bir önermeyi tanıtlayabilmek için

herhangi bir şeyi olumlama işlemi. **3.** Yetersiz kalan bir organın görevini bir başka organın yüklenmesi durumu.

üstlenmek, [üst-le-n-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir işi yapmayı, görevi yerine getirmeyi söz vererek kabul etmek; yüklenmek; sorumluluğu üstüne almak; angaje olmak *(1935 /1944)*.

üstlenmiş, [üst-le-n-miş] *sf. fel.* (Önerme için) bir önermenin doğruluğunu tanıtlayabilmek amacıyla doğru kabul edilerek kullanılan.

üstlük[1]**, -ğü** [üst-lük اوسلك] *is.* **1.** Üst olma durumu. **2.** *{OsT}* En üste giyilen elbise. **3.** *{ağız}* Sokağa çıkarken kadınların giydiği uzun üst elbisesi. [DS] **4.** *{ağız}* Başörtüsü; yeldirme. [DS] **5.** *{ağız}* Kadınların iş yaparken giydikleri elbise. [DS] **6.** *{ağız}* Hamam havlusu. [DS] **7.** *{ağız}* Kadın başörtüsü. [DS]

üstlük[2]**, -ğü** [üst-lük] *{ağız} is.* Tahterevallinin üst bölümü. [DS]

üstöm, [üst-em / üst-öm] *{eT} sf.* Üstün; galip; hâkim. [ARAT] 🗗 **üstöm kelmek,** *Üstün gelmek.* [ARAT]

üstsubay, [üst+subay] *is. as.* Türk ordusunun kara, deniz ve hava kuvvetlerinde binbaşı, yarbay, albay rütbesindeki subaylara verilen ad.

üstsüz, [üst-süz] *sf.* (Kadın, kız için) dans, denize girme ve güneşlenme anında göğsü açık olan.

üstten, [üst-ten] *zf.* **1.** Ayrıntılarına inmeden; yüzeysel olarak. **2.** Kendini üstün görerek; böbürlenerek.

üstudan, [Far. üstüdān استودان] *(üstu:da:n) {OsT} is.* Mecusi mezarı.

üstun, [Far. üstün استون] *(üstu:n) {OsT} is.* Direk; sütun.

üstur, [Far. üstūr استور] *(üstu:r) {OsT} is.* Davar, at, katır vb. dört ayaklı hayvan.

üsture, [Yun. historia *(tarih)* > Ar. üsṭüre اسطوره] *(üstu:re) {OsT} is.* **1.** Doğru olmayan; uydurma söz. **2.** Masal; efsane. **3.** Ziya Gökalp tarafından mit ile eş anlamlı olarak kullanılan kelime.

üsturevi, [Ar. üstüre > üstürevī اسطوروى] *(üstu:revi:) sf.* Efsanevi; masalımsı.

üstübeç, -ci [Far. isfīdāc / Yun. stumpetsi => isbiteç > üstübeç] *is.* Boyacılıkta kullanılan, kuvvetli bir zehir olan bazik kurşun karbonat; $2PbCO_3$, $Pb(OH)_2$. 🗗 **üstübeç macunu,** *Dövülmüş tebeşir tozu, tutkal ve üstübeç karışımından yapılmış boya macunu.*

üstühan, [Far. üstüḫ^{v}ān / üstüḫvān استخوان] *(üstüha:n) {OsT} is.* Kemik. 🗗 **üstühān-bend,** *{OsT} Kırıkçı çıkıkçı.*|| **üstühān-pāre,** *{OsT} Kemik parçası.*

üstükus, [Ar. üsṭüḳus اسطقس] *{OsT} is.* **1.** Madde; cevher; asıl. **2.** Gök cisimleri. **3.** Geometri.

üstükusat, [Ar. üsṭüḳusāt اسطقسات] *(üstükusa:t) {OsT} is.* **1.** Asıllar; cevherler; maddeler. **2.** Gök cisimleri. **3.** Geometriler.

üstün[1]**,** [üz *(üst)*>üz-tün/üstün استون / استن / اوستون] *{eT} zf.* **1.** Yukarı; üstte; yukarıda. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] **2.** *sf. {eAT}* Üstteki. **3.** *is. {eAT}* Üst. **4.** Bir değerlendirme ve sıralamada benzerlerini geride bırakan; onlara göre üst sırada bulunan. **5.** Birine veya bir şeye göre nitelik ve nicelik bakımından daha yüksek ve elverişli olan; faik; süper; ekstra; âla. 🗗 **üstün bitirme,** *Tezgâhta işlenmiş bir yüzeyi taşlayarak bütün pürüzlerini giderme ve karbonu kaçmış metal katmanı kaldırmayı amaçlayan işlem.*|| **üstün bulmak,** *Birini veya bir şeyi diğerlerinden daha değerli bulmak.*|| **üstün bulunmak,** *Diğerlerinden daha değerli bulunmak.*|| **üstün dişi,** *biy. Anormal kromozom formülü bulunan, ara eşeyli dişi; 2A+3X* || **üstün erkek,** *biy. Görünüşte erkek olan ancak kromozom yapısında anormallik bulunan erkek birey; 3A + 1 X* || **üstün gelmek,** *1. Benzerlerine göre daha üst düzeyde bulunmak. 2. Birinden veya bir şeyden daha değerli, daha yüksekte olmak.*|| **üstün görmek,** *Birini veya bir şeyi diğerlerinden daha değerli bulmak.*|| **üstün ıraksak,** *Yatay ve birbirine paralel iki eksen üzerinde birbirine ters yönde dönen ve dönüşlerin üst yarısında birbirinden uzaklaşan iki döner parça.*|| **üstün olmak,** *1. Benzerlerine göre daha üst düzeyde bulunmak. 2. Birinden veya bir şeyden daha değerli, daha yüksekte olmak.*|| **üstün tutmak,** *Birine veya bir şeye diğerlerinden daha fazla değer vermek.*|| **üstün yalıtma,** *Derin soğutma tekniğinde kullanılan ve ısı iletkenliği çok az olan yalıtma; süper izolasyon.*|| **üstün yapılı hayvanlar,** *Vücut yapıları ve işlevleri çok karmaşık olan, yer yüzünün çok yakın bir zamanında uzun bir evrim sonucu ortaya çıkmış bulunan hayvanlar.*|| **üstün yapım,** *sin. Çok büyük paralar harcayarak çok süslü ve göz kamaştırıcı giysili kalabalık oyuncu topluluğu ile çevrilen, büyük reklamlar yapılarak piyasaya sürülen, ancak sanat yönü zayıf film.*|| **üstün yıngak,** *On yönlü eski Türk mekân belirlemesinde üst tarafı belirten yön; yukarı; üst; gök.*|| **üstün zekâ,** *Başkalarına göre daha çabuk kavrayan; çabuk, kıvrak iyi zekâ.*|| **üstün zekâlı,** *Üstün zekâya sahip olan.*|| **üstün zekâlılık,** *Üstün zekâlı olma durumu.* **andan üstün,** *Ondan üstün.* [DLT]

üstün[2]**,** [Ar. üstün] *is. dbl.* Arapçada harfleri önünde *-e* veya *-a* varmış gibi okutmaya yarayan ve harflerin üstüne konulan işaret; fetha. 🗗 **üstünlü esreli,** *Harekeleri konulmuş olan; harekeli.*

üstün, [Far. sütün استون] *is.* Sütun. 🗗 **üstün ağacı,** *{OsT} Üzerine binanın çatısı oturtulan büyük atma.*

üstünde, [üst-ü-n-de] *e.* ve *is.* Herhangi bir tutum ya

da davranışı başka yollarla dışa yansıtıyor olma ya da böyle bir durum içinde bulunma. *aksiliği üstünde olmak.*

üstüne, [üst-ü-n-e] *zf.* **1.** İlişkin; dair; üzerine. **2.** Hesabına. **3.** ...-e göre; ....-e uygun olarak. **4.** ....-den sonra. **5.** Pekiştirme sıklık anlatır. *çorap çorap üstüne.* 🗗 **üstüne üstlük,** *Fazla olarak; artırarak.*

üstünki, [üst-ün-ki استنکی] *{eT} sf.* **1.** Üstün; yüksek. [ARAT] **2.** En üstteki; en yüksekteki. [EUTS] **3.** *{eAT}* Yukarıki. **4.** *e.* Pekiştirme edatı. [ARAT]

üstünkör, [üst-ün+kör] *{ağız} zf.* Yüzeyden; gelişigüzel. [DS]

üstünkörü, [üst-ün+kör-ü] *sf.* **1.** Yüzeysel olan; gereği gibi yapılamayan; şöyle böyle; sathî. **2.** *zf. (üstünkö'rü)* İnceliklerine inmeksizin; özen gösterilmeksizin; gelişi güzel biçimde.

üstünköyü, [üstün+gör-ü استون کویی] *{OsT} zf.* Üstünkörü.

üstünleşme, [üst-ün-le-ş-me] *is.* Üstünleşmek eylemi.

üstünleşmek, [üst-ün-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Üstün konuma ve duruma gelmek.

üstünlük,-ğü [üst-ün-lük] *is.* **1.** Üstün olma durumu; rüçhan. **2.** Sayı, yetki ve değer bakımından daha üstün olma durumu. **3.** Daha önemli bir niteliğin ya da tartışmasız büyük bir gücün sağladığı egemen konum. **4.** *as.* Savaşta kuvvet, bulunulan yer, arazi ve iklim koşulları ile ateş ve taktik durumu sayesinde düşmana karşı sağlanan denetimi elde tutma durumu. 🗗 **üstünlük derecesi,** *dbl. Sıfat ve zarfların "en", "pek" ve "pek çok" gibi nicelik zarfları ile birlikte kazandıkları karşılaştırma durumu.*|| **üstünlük duygusu,** *psikol. Kişinin kendisini bazı yönlerden ve bazı insanlardan daha üstün görme eğilimi.*|| **üstünlük karmaşası,** *psikol. Kişinin kendisini olduğundan fazla ve abartılı biçimde yetenekli, yeterlikli ve güçlü görmesi saplantısı; üstünlük kompleksi.*|| **üstünlük kompleksi,** *psikol. Üstünlük karmaşası.*|| **üstünlük sağlamak,** *1. Nicelik ya da nitelik bakımından üstün duruma gelmek. 2. Gücünü, değerini karşısındakine kabul ettirmek.*|| **üstünlük sağlamak,** *Başkalarını küçük görerek onlara yukarıdan bakmak.*

üstünrek, [üst-ün-rē-k] *{eT} zf.* Üstün olarak. [Gabain]

üstüpü, [Yun. stoupi *(tüfek sıkısı)* / Lat. stoppa] *is.* **1.** İşliklerde yağlı ve kirli parçaları silme ve temizlemede kullanılan döküntü iplik parçaları. **2.** Top ve tüfek temizlemekte kullanılan bir çubuk ucuna bağlanmış iplik demeti. **3.** Gemilerde tahta aralarını doldurarak üzerine zift dökülen kenevir lif parçaları. **4.** *{ağız}* Kendirden çıkarılan tarak artıkları.[DS]

üstüpüleme, [üstüpü-le-me] *is.* Üstüpülemek eylemi.

üstüpülemek, [üstüpü-le-mek] *gçl. f. [-er] [-l(ü)-yor]* **1.** (Gemi kalafatlamak için) üstüpü ile doldurmak, ziftli üstüpü ile kaplamak. **2.** (Parça, makine için) üstüpü ile temizlemek; üstüpü ile silmek.

üstüpülü, [üstüpü-lü] *sf.* **1.** Üstüpü ile kaplanmış olan. **2.** Üstüpü ile silinmiş olan.

üstüre, [Far. üstüre استره] *is.* Ustura.

üstürti, [üst-ür-tī] *{eT} zf.* **1.** Yukarıdan; üstten; yukarıdan. [ARAT] [EUTS] **2.** Yukarı. [Gabain] 🗗 **üstürti kodı,** *{eT} Yukarıdan aşağıya doğru.*

üstüvan, [Far. üstüvān استوان] *(üstüva:n) {OsT} sf.* **1.** Sağlam; güçlü; dayanıklı. **2.** Güvenilir.

üstüvane, [Far. sütün > Ar. üsṭüvāne اسطوانه] *(üstüva:ne) {OsT} is.* **1.** Direk; sütun. **2.** Boru. **3.** *mat.* Silindir.

üstüvani, [Ar. üstüvānī اسطوانی] *(üstüva:ni:) {OsT} is.* **1.** Sütun biçiminde olan. **2.** Boruya benzeyen. **3.** *mat.* Silindirik.

üstüvar, [Far. üstüvār استوار] *(üstüva:r) {OsT} is.* **1.** Sağlam; kuvvetli. **2.** Güven verme.

üstüvari, [Far. üstüvār > üstüvārī استواری] *(üstüva:ri:) {OsT} is.* **1.** Kuvvetlilik; sağlamlılık. **2.** Güven verme.

üsüglemek, [Gencek. *üsüg-lē-mek] *(üsügle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Hile ile anahtarsız olarak kilit açmak. [DLT]

üsüksüz, [üzük-süz] *{eT} sf.* Durmadan; daima; kopmadan; fasılasız; aralıksız. [EUTS]

üsülmek, [üzül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Kesilmek; kopmak; sonu gelmek.[EUTS]

üsüm[1], [üz-mek > üz-üm] *{eT} is.* Üzüm. [EUTS]

üsüm[2], [? üsüm] *{ağız} is.* Şubat. [DS]

üsüin, [Far. sütün] *{ağız} is.* Çatının en üstüne konan ve çatıyı tutan ağaç. [DS]

üsür, [Ar. üṣür اثر] *{OsT} is.* Yara izi.

üsürgelenmek, [üsürge-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Korkmak. [DS]

üsürgü, [üsür-gü] *{ağız} is.* Kadınların başlarına örttükleri yarım çarşaf; başörtüsü. [DS]

üsürmek, [üs-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Şişirmek. [Gabain]

üsüt, [üs-üt] *{eT} is.* Ruh; can. [EUTS]

üsve, [Ar. üsve اسوه] *{OsT} is.* Örnek alınacak insan.

-üş-, [-ş- / -iş- / -ış- / -uş- / -üş-] *yap. e.* → -ş-.

-üş, [-ş / -iş / -ış / -uş / -üş] *yap. e.* → -ş.

üş[1], [üş *(yans.)*] *ünl.* Köpek çağırma ünlemi. *üş üş.* 🗗 **üş üş,** *{ağız} Köpek çağırma ünlemi.* [DS]|| **üş üş bakmak,** *{ağız} Yadırgayarak bakmak.* [DS]

üş[2], [üş / uş اوش] *{eAT} {OsT} e.* **1.** İşte; şimdi. **2.** *bağ.* Çünkü. **3.** Ancak. 🗗 **üş şunda,** *{eAT} İşte şurada; ha şurada.*|| **üş... üş...** *{eAT} Ha... ha...*|| **üş üş,** *{eAT} Hemen şimdi; derhal.*

üş[3], [üç / üş] *{ağız} sf.* Üç. [DS]

üşabe, [Ar. üşābe اشابه] *(üşa:be) {OsT} is.* **1.** Karışık cemaat. **2.** Nesebi karışık kimse. **3.** Yasa dışı yollardan elde edilen kazanç. **4.** İlaçlı şerbet.

üşbe, [Ar. üşbe اشبه] *{OsT} is. zool.* Solucan.

üşböle, [uş+bu-la اشبلا] *{eAT} zf.* Böyle; böylece; işte böyle; bu şekilde.

üşbu, [üş *(işte)* + bu > işbu / üşbu اشبو / اوشبو] *(i'şbu) {eAT} {OsT} sf.* (Eski metinlerde geçer) işte bu; özellikle bu; işte bu; bu. 🗗 **üşbu ara,** *{OsT} Bura; bu ara.*|| **üşbu üşbu,** *{eAT} Şöyle şöyle; şu şu.*|| **üşbu üşbu,** *{eAT} Şu şu; şöyle şöyle.*

üşbula, [üş + bu + ile > iş bula / üşbula / üşböle اشبلا] *{eAT} zf.* Böyle; böylece; işte böyle; bu şekilde.

üşbular, [üş + bu-lar > işbu-lar / üşbu-lar اشبولر] *{eAT} zm.* Bunlar.

üşbuna, [uş+bu-ñ-a اشبوكا] *{eAT} zm.* Buna.

üşbunca, [uş+bu-n-ca اشبونجه] *{eAT} zf.* Bunca.

üşbunda, [uş+bu-n-da اوش بونده] *{eAT} zm.* Burada; bu yerde.

üşbundan, [uş+bu-n-dan اوشبوندان] *{eAT} zm.* Buradan.

üşbunları, [uş+bu-n-lar-ı اشبونلرى] *{eAT} zm.* Şunları; şunları.

üşbunu, [uş+bu-n-u اشبونى] *{eAT} zm.* Bunu.

üşbunun, [uş+bu-n-uñ اشبنك] *{eAT} zm.* Bunun. 🗗 **üşbunuñ gibi,** *Bu gibi; böyle.*

üşbununla, [uş+bu-n-uñ-la اشبونكله] *{eAT} zf.* Bununla; bu kadarıyla.

üşde, [uş-de اوشده] *{eAT} {OsT} e.* İşte.

üşdürmek, [üş-dür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Bağışlamak; armağan etmek. [DS]

üşegelmek, [üş-mek + gel-mek اوشه كلمك] *{eAT} gçsz. f. [-ür]* Topluca gelmek; toplanıvermek; üşüşmek.

üşeğen, [üş-mek > üş-eğen اوشكن] *{OsT} sf.* Çok üşüşen; şiddetle üşüşen.

üşek, [üş-mek > üş-ek ? اوشك] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* Vaşak. [Mühennâ] [DS]

üşelemek[1], [üş-mek > üş-e-le-mek اوشلمك] *{eAT}* Kişelemek; kiş diye kovmak.

üşelemek[2], [üşe-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Parçalamak; ufalamak. [DS]

üşelmek, [üş-ē-mek > üşe-l-mek] *{eT} dönşl. f. [-ir]* Aranmak. [DLT]

üşem, [üşe-m ?] *{ağız} sf.* Yaramaz; tembel. [DS]

üşemek, [üş-mek > üş-ē-mek] *{eT}* (Aramak üzere yeri veya benzeri şeyleri) eşmek; eşelemek. [DLT]

üşencek, -ği [üşe-n-mek > üşen-cek] *{ağız} sf.* Tembel; üşengeç. [DS]

üşenci, [üşe-n-mek > üşen-ci] *{ağız} sf.* Tembel; üşengeç. [DS]

üşenç, -ci [üş-en-mek > üş-en-ç] *is.* Üşenme; isteksiz, gevşek olma durumu; tembellik etme.

üşendirmek, [üşen-dir-mek اشندرمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ür]* Tedirgin etmek; rahatsız etmek.

üşendürmek, [üşen-dür-mek اشندرمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* Rahatsız etmek; tedirgin etmek; usandırmak. [DK]

üşeng, [üş-ē-mek > üşe-ñ] *{eT} sf.* Düz; düzgün. [DLT]

üşengeç, -ci [üş-en-geç-lik] *sf.* İş yapma konusunda gevşek ve isteksiz davranan; tembel. *{ağız} (aym)* [DS]

üşengeçlik,-ği [üş-en-geç-lik] *is.* Üşengeç olma durumu; üşengeç bir kimsenin tutumu; tembellik.

üşengen, [üşe-n-gen اوشنكن] *{OsT} {ağız} sf.* Çok üşenen; tembel; ihmalci; üşengeç. [DS]

üşengenlik, [üşe-n-gen-lik اوشنكنلك] *{eAT} is.* Tembellik.

üşengenlik,-ği [üş-en-gen-lik] *is.* Üşengeçlik; tembellik.

üşenik,-ği [üş-en-ik] *sf.* Üşenmiş olan; tembel; üşengeç.

üşenme, [üş-en-me] *is.* Üşenmek eylemi.

üşenmek[1], [*eT.* üş-ē-mek > üşe-n-mek اوشنمك] *dönşl. f. [eAT. -ür] [-ir]* **1.** Bir işi yapmakta isteksiz davranmak; gevşeklik etmek; tembellik etmek; erinmek. **2.** *{eAT} {OsT}* Üzülmek; sıkılmak; rahatı kaçmak; tedirgin olmak; fütur getirmek. **3.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Çekinmek; korkmak; ihtiraz etmek. [DS] **4.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Usanmak; bıkmak. [DS]

üşenmek[2], [üşe-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Gıdıklanmak; huylanmak. [DS]

üşenti, [üşen-ti] *{ağız} is.* İş yapmaktan kaçınma; üşenme; üşengeçlik. [DS]

üşermek, [üş-ē-mek > üşe-r-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Çekmek; sürmek; yaklaştırmak; mecbur etmek; zorunda bırakmak; sevk etmek. [Nevâyî]

üşetmek[1], [üşē-mek > üşe-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Araştırmak. [DLT]

üşetmek[2], [uvşa-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ür]* Ufalamak; parçalamak. [DLT] [EUTS]

üşgule, [Ar. üşğūle اشغوله] *(üşğu:le) {OsT} is.* Uğraşılacak iş. 🗗 **üşgūle-i hasene,** *{OsT} Güzel işler; iyi işler.*

üşgur, [Far. üşġur اشغر] *{OsT} is. zool.* Oklu kirpi.

üşgü, [üş-mek *(delmek)* > üş-gü] *{eT} is.* Delgi; delecek. [Clauson]

üşgüreyh, [üş-gür-ek] *{ağız} is.* **1.** Bekçi düdüğü. **2.** Islık. [DS] 🗗 **üşgüreyh atmak,** *{ağız} Islık çalmak.* [DS]

üşgürmek, [üş-kür-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Hatırlamak. [DLT] [KB]

üşik, [üşī-mek > üşi-k] *{eT} is.* Yemişleri kavurarak büyümekten alıkoyan soğuk. [DLT]

üşiklemek, [üşik-lē-mek] *(üşikle:mek) {eT}* (Keklik, tavşan vb.) üşümüşken yakalamak. [DLT]

üşilenmek, [üş-mek > üş-i-le-n-mek اشلنمك] *{eAT} dönşl. f. [-ir]* Yelpazelenmek; nefes vermek; üflemek; hava vermek.

üşimdi, [uş+imdi اوش امدى] *{eAT} zf.* **1.** Şimdi. **2.** Şimdiye kadar.

üşimek, [üşī-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* Soğuktan üşümek. [DLT]

üşkok, [? üşkok] *{ağız} is.* Tüfek.[DS]

üşkûfe, [Far. üşkūfe اشكوفه] *(üşkû:fe) is.* Açmış çiçek; şükûfe.

üşkûh, [Far. şükūh اشكوه] *(şükû:h) is.* Ululuk; şan; şeref.

üşküfte, [Far. şüküften > üşkūfte اشكوفته] *(üşku:fte) {OsT} sf.* (Çiçek için) açılmış.

üşkün, [üş-mek > üş-kün] *{ağız} is.* Toplantı. [DS]

üşkürmek[1], [üş-kür-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Islık çalmak. [DLT]

üşkürmek[2], [üş-kür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Hatırlamak. [DLT]

üşkürtmek, [üş-kür-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Hatırlatmak. [DLT]

üşkürtürmek, [üş-kür-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Hatırlatmak. [DLT]

üşkütmek, [üş-küt-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Düzenini bozmak; kaçırmak. [DS]

üşme, [üş-me] *is.* Üşmek eylemi.

üşmek[1], [üş-mek] *{eT} {eAT} {ağız} gçsz. f. [-ür]* **1.** Bir yerde toplanmak; birikmek; üşüşmek; toplanmak; yığılmak. [DLT] [DK] [DS] **2.** *{ağız}* Bir kişiye topluca saldırmak. [DS] **3.** *{ağız}* (Köpekler için) havlayarak saldırmak. [DS]

üşmek[2], [üş-mek] *gçl. f. [-er]* **1.** *{eT}* Delgi ile delmek. [DLT] **2.** *{ağız}* Eşmek; kazmak. [DS]

üşnan, [Ar. üşnān اشنان] *(üşna:n) {OsT} bot.* Çöğen otu.

üşne, [Ar. üşne اشنه] *{OsT} is. bot.* Ağaç yosunu; her türlü yosun. 🗗 **üşne-i kasabî,** *{OsT} tıp. Suda boğulmalarda görülen akciğerlerdeki beyaz kabarcıklar.*|| **üşne-i karnî,** *{OsT} Boynuza benzer yosun.*|| **üşne-i şeybî,** *{OsT} Sakala benzer yosun.*

üşniye, [Ar. üşne > üniyye اشنيه] *{OsT} is. bot.* Su yosunları. 🗗 **üşniye-i berrî,** *{OsT} Yapraklı kara yosunları.*|| **üşniye-i hadrā,** *{OsT} biy. Diyatome.*

üşşek, -ği [üşek / üşşek] *{ağız} is.* Vaşak. [DS]

üşte, [uş-de اوشده] *{eAT} {OsT} e.* İşte. 🗗 **üşte ma,** *{eAT} Al işte!*

üştülüm, [Far. üştülüm اشتلم] *{OsT} is.* Kavga; gürültü.

üştülümkâr, [Far. üştülüm-kār اشتلمكار] *(üştülümkâ:r) {OsT} is.* Kavgacı; gürültücü.

üştür, [Far. üştür اشتر] *{OsT} is.* Deve. 🗗 **üştür-bān,** *{OsT} Deveci.*|| **üştür-dîl,** *{OsT} Deve huylu; kinci.*|| **üştür-gāv,** *{OsT} Zürafa.*|| **üştür-gāz,** *{OsT} Deve otu.*|| **üştür-hʸār,** *{OsT} Deve dikeni.*|| **üştür-hü**(y), *{OsT} Deve huylu; kinci.*|| **üştür-mürg,** *{OsT} Devekuşu.*|| **üştür-süvār,** *{OsT} Deve sürücüsü; deveye binen.*

üştürmek, [üş-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Deldirmek; delik delmeyi emretmek; dar deliği genişletmek. [DLT]

üşuk, -ğu [uyuş-uk / üşük] *(üşu:k) {ağız} sf.* Çelimsiz; cılız; gelişmemiş. [DS]

üşü, [üş-mek > üş-ü] *{ağız} is.* Kazma, kürek gibi araçlara sap yapmakta kullanılan sıyırgı. [DS]

üşük[1], **-ğü** [üşü-mek > üşü-k] *{ağız} is.* **1.** Soğuk algınlığı. **2.** Donma. **3.** Donmaktan morarıp uyuşan organ. **4.** Donmadan sonra el ve ayaklarda süren uyuşukluk ve kaşınma; soğuktan duyulan uyuşma; acıma. **5.** Soğuk. **6.** Üşümüş kimse. **7.** Yeşilken soğuk vurmuş ekin. **8.** *sf.* Soğuk vurmuş; bozulmuş. [DS] 🗗 **üşük vurmak,** *{ağız} Don vurmak.* [DS]

üşük[2], **-ğü** [üş-mek > üş-ük] *{ağız} is.* Çukur. [DS]

üşük[3], **-ğü** [uyu-ş-mak > uyuşuk / üşük] *{ağız} sf.* Uyuşuk; budala. [DS]

üşülemek, [üş-ü-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Kürek, kazma gibi araçların sapını yontmak, sıyırmak. [DS]

üşüme, [üş-ü-me] *is.* **1.** Üşümek eylemi. **2.** Üşüme hissi.

üşümek[1], [üş-ī-mek] *gçsz. f. [-r]* **1.** Isı yokluğu, ısı düşmesi gibi nedenlerden etkilenmek; soğuğun etkisini duymak. *{eT} (aym)* [DLT] **2.** *{ağız}* Sevgisi sönmek; soğumak. [DS]

üşümek[2], [üşü-mek ?] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Etkilenmek. [DS]

üşümlemek, [üş-üm-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Düşmanlık etmek.

üşümüş, [üşü-müş] *{ağız} sf.* (Sebze ve meyve için) donmuş. [DS]

üşüntü, [*eT.* üş-ündi *(saldırı)* > üş-üntü اوشونتى] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Bir yere toplanma; üşüşme. **2.** *sf.* Kalabalık olan; yığın hâlinde; çok sayıda. 🗗 **üşüntü etmek,** *Üşüşmek; saldırmak.*|| **üşüntü eylemek,**

Üşüşmek. || **Üşüntü köpekler mandayı paralar.** *Birlikten kuvvet doğar.*

üşürme, [üş-mek > üş-ür-me] *is.* Üşürmek eylemi.

üşürmek, [üş-mek > üş-ür-mek اوشورمك] *gçl. f. [-ür]* **1.** *{eAT} {OsT}* Toplanmalarını, bir yere yığılmalarını sağlamak; buna sebep olmak; üşüşmelerini sağlamak; üşüştürmek; musallat etmek. [DK] **2.** *{ağız}* Başına toplanmasına sebep olmak. [DS] **3.** (Köpek vb. için) topluca saldırtmak.

üşüş, [üş-mek > üş-üş] *is.* Toplanış.

üşüşme, [üş-mek > üş-üş-me] *is.* Üşüşmek eylemi; hücum.

üşüşmek, [üş-mek > üş-üş-mek] *işteş. f. [-ür]* Birlikte bir yere yığılmak; toplanmak; üşmek eylemini birlikte yapmak.

üşütme, [üş-ü-t-me] *is.* **1.** Üşütmek eylemi. **2.** Soğuk algınlığı. *{ağız} (aym)* [DS]. **3.** *{ağız}* Sıtma nöbeti başlarında görülen titreme. [DS] **4.** *{ağız}* Zatürrie. [DS] **5.** *{ağız}* Sabah ayazı. [DS]

üşütmek, [üş-ü-mek > üş-ü-t-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** Üşümesine neden olmak. *{eT} (aym)* [DLT] **2.** Üşümek eylemini gerçekleştirmek. **3.** *{ağız}* Kendinden soğutmak. [DS] **4.** *{eT}* Soğutmak için soğuğa koymak. [DLT] **5.** *gçsz. f.* Soğuk almak; soğuktan hasta olmak. **6.** *argo.* Anlamsız davranışlarda bulunmak; saçma sapan sözler söylemek; aklını oynatmak; delirmek. 🗗 **üşütüp kızdırma,** *{ağız} Sıtma nöbeti.* [DS]

üşütücü, [üş-ü-t-ücü] *sf.* Üşümeye yol açan; üşüten özellikte.

üşütük, -gü [üş-ü-t-ük] *sf. argo.* **1.** Saçma sapan söz söyleyen ve böyle davranışlarda bulunan.**2.** Deli; aklını yitirmiş.

üşüvermek, [üş-mek + ver-mek] *{ağız} gçl. b. f. [-ir]* Bir kimseye topluca saldırmak. [DS]

-üt-, [-t- / -it- / -ıt- / -ut- / -üt-] *yap. e.* → -t-.

-üt, [-t / -it / -ıt / -ut / -üt] *yap. e.* → -t.

üt[1], [ūt / ōt [DLT]] *(ü:t) {eT} is.* Delik; deşik; çukur; geçit. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

üt[2], [ō-mek > öt] *{eT}* Öğüt; nasihat; ahkâm. [EUTS]

üt[3], [ōt / ōd] *{eT} is.* Zaman; vakit. [EUTS]

üteği, [? iteği / üteği] *{ağız} is.* Üstünde un elenen, gönden yapılmış örtü veya yaygı. [DS]

ütek[1], **-ği** [üt-ek] *{ağız} sf.* **1.** Çok üşüdüğü için ateş başından ayrılmayan. **2.** Sıcağı seven. [DS] 🗗 **ütek olmak,** *{ağız} Sıcağa tutkun olmak.* [DS]

ütek[2], **-ği** [öt-ek / üt-ek] *{ağız} sf.* Korkak; ürkek; ödlek. [DS]

üteklemek, [it-mek > it-ek-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* İtmek; itip kakmak; iteklemek. [DS]

ütelek, -ği [üt-e-le-k] *{ağız} sf.* Çok ve çabuk üşüdüğü için ateş başından ayrılmak istemeyen. [DS]

ütelemek, [üt-mek > üt-e-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Kesilmiş tavuk ve koyun kellesinin ince tüylerini aleve tutarak yakmak. **2.** Taze mısır, buğday veya nohudu ateşe tutup pişirmek. **3.** Az pişirmek. [DS]

ütelenik, -ği [üte-le-n-ik] *{ağız} sf.* Tüyleri yanmış tavuk, kuş vb. [DS]

ütelgi, [Moğ. itelgü] *is. zool.* Yırtıcı bir kuş; balaban.

ütelmek, [üt-el-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Seçmek; ayıklamak. [DS]

ütgün, [öt-kün[2] > üt-gün] *{ağız} sf.* Kendini beğenmiş. [DS]

üti, [üt-mek > üt-ī اتى] *{OsT} is.* Ütü.

ütilitarist, [Fr. utilitariste] *sf. fel.* Yararcı.

ütilitarizm, [Fr. utilitarisme] *sf. fel.* Yararcılık.

ütimek, [üt-mek > üt-ī-mek] *{eT} gçl. f. [r]* (Kıl için) ütelemek. [DLT]

ütlemek[1], [öt-lē-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Ders vermek; öğretmek; tedris etmek. [EUTS]

ütlemek[2], [üt-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* İyisini seçip ayırmak; ayıklamak. [DS]

ütlenmek, [üt-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Gelişmek; büyümek. [DS]

ütlüg, [ūt > ūt-lüg] *{eT} sf.* Delik; delinmiş.

ütme, [üt-me اوتمه] *is.* **1.** Ütme eylemi; alevden geçirme. **2.** Ütmek suretiyle hazırlanmış. **3.** Kabuğuyla birlikte ateşe tutarak pişirilmiş süt buğday, mısır veya nohut. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DS]

ütmece, [üt-mece] *{ağız} is.* Gece yanığı. [DS]

ütmek[1], [*eT.* üt-mek *(yakmak)*] *gçl. f.* [*eT. -ür] [-er]* **1.** Yüksek ısı ya da alevde tutarak yakmak. **2.** (Tavuk, kelle vb. için) ateşte tutarak tüylerini yakıp temizlemek. **3.** *{eT} {eAT}* (Kıllı, tüylü şeyler için) alevden geçirerek kıllarını yakmak. [DLT] **4.** *{eAT} {ağız}* (Buğday, nohut, mısır vb. için) kabuğu ile alevli ateşe atarak pişirmek; az kavurmak. [DS]

ütmek[2], [*eT.* ut-mak اوتق] *gçl. f. [eAT -ür] [-er]* **1.** Oyunda yenmek; kazanmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DS] **2.** (Para için) kumar ya da bahiste almak.

ütmek[3], [üt-mek ?] *{ağız} is.* Asmanın ilk sürgünleri. [DS]

ütmelemek, [üt-me-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Ütelemek. [DS]

ütmelik, -ği [ütme-lik] *{ağız} is.* Biçme zamanı yaklaşmış buğday ve mısır. [DS]

ütopi, [Fr. utopie] *is.* → ütopya.

ütopik,-ği [Fr. utopique] *sf.* **1.** Ütopya ile ilgili; ütopyaya ilişkin; ütopyaya dayanan. **2.** Ütopya özelliği taşıyan. **3.** Gerçekleştirilmesi olanaksız; hayalî; düşsel.

ütopist, [Fr. utopiste] *is.* ve *sf.* Ütopyacı.

ütopya, [Yun. u *(yok)* + topos *(yer)* > utopia *(İng. devlet adamı ve yazarı Thomas More(16.yy)'un romanı)*] *(üto'pya) is.* **1.** Tasarlayıp düşünen tara-

fından ileri sürülmüş ideal bir siyasal yönetim ya da tutarlı bir toplum düzeni; ideal bir yönetim biçiminin hayali kavramı. **2.** Gerçekleştirilmesi olanaksız tasarı veya düşünce; hayal; düşlem.

ütopyacı, [ütopya-cı] *sf.* **1.** Gerçekleşmesi imkânsız düşüncelere ve tasarımlara kapılan; bunlara inanan. **2.** Gerçekleşmesi imkânsız olan; hayalî. **3.** *is.* Hayalî bir sistem yaratıcısı; ütopist. ☐ **ütopyacı sosyalizm,** *Sınıfları ortadan kaldırmayı amaçlayan bilimsel sosyalizme karşılık duygusal ve reformcu sosyalizme F. Engels'in taktığı küçültücü isim.*

ütrüc, [Ar. ütrüc اترج] *{OsT} is. bot.* Ağaç kavunu.

ütrücce, [Ar. ütrücce اترجه] *{OsT} is. bot.* → ütrüc.

ütrük, [ötür-mek^2 > öt(ü)r-ük] *{eT} sf.* Hileci; düzenbaz. [DLT]

üttürmek^1, [üt-mek^1 > üt-tür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* **1.** (Yolunmuş tavuk, kelle vb. için) tüylerini ateşe tutturarak yaktırmak. **2.** (Taze mısır, buğday veya nohut için) kabuğuyla birlikte ateşte pişirtmek. [DS]

üttürmek^2, [üt-mek^2 > üt-tür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Oyunda veya kumarda kaybetmek; yenilmek. [DS]

üttürmek^3, [üt-tür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Koparmak. [DS]

ütub, [Ar. ütüb اتوب] *(ütu:b) {OsT} is.* Kolsuz ve yakasız kadın gömleği.

ütü, [*eT.* üt-mek *(yakmak)* > üt-üg] *is.* **1.** Ateşe tutma; ütme işi. **2.** Isıtılarak çamaşır ütülemekte kullanılan alet. **3.** Ütülemek işi. **4.** Etüv. **5.** *{ağız}* Isınmış demir. [DS] ☐ **ütü altlığı,** *Ütü yapılırken ütünün üzerine konulduğu ateşe dayanıklı altlık.* || **ütü bezi,** *Ütünün kumaşı parlatmaması için ütü yaparken kumaş üzerine serilen ince, ıslak, pamuklu dokuma parçası.* || **ütü makinesi,** *1. Sıcaklık veren bir levha ile arasına ütülenecek parçayı sıkıştıran bir silindirden ibaret büyük ütü aleti. 2. Bir küvet ile onun içine oturan silindir arasından kumaş yavaş yavaş ilerlerken verilen sıcak buhar ile kumaşın kırışıklıkları giderilen daha çok sanayide ağartma işlemi ile otel, hastahane gibi yerlerde çarşaf ütülemede kullanılan makine.* || **ütü masası,** *Ütü tahtası.* || **ütüsü üzerinde,** *Yeni ütülenmiş.* || **ütü tahtası,** *Üzerinde ütü yapılan yüksek ve ayaklı, üzeri düz, katlanabilir araç.* || **ütü ütülemek,** *Ütü yapmak.* || **ütü yapmak,** *Ütülemek.*

ütücü^1, [üt-mek *(ateşe tutmak)* > üt-ü-cü] *is.* Ütü yapan kimse; ütüleme işinde çalışan kimse.

ütücü^2, [üt-mek *(ateşe tutmak)* > üt-ücü] *is.* Paça yapılacak olan koyun bacaklarındaki kılları ateşe tutarak yakıp temizleyen kimse.

ütücü^3, [üt-mak / üt-mek > üt-ücü] *{ağız} sf.* Dolandırıcı; aldatıcı. [DS]

ütücülük^1, -ğü [üt-ü-cü-lük] *is.* Kumaş, giysi, çamaşır vb. ütülemek işi; ütü yapan kimsenin işi.

ütücülük^2, -ğü [üt-ücü-lük] *is.* Ateşe tutarak yakıp temizlemek işi.

ütüddürmek, [üt-üt-tür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Ortalığı yıkıp dökmek. [DS]

ütüg^1, [ōt-mek > öt-üğ] *{eT} is.* Kusma. [DLT]

ütüg^2, [üt-mek > üt-ük] *{eT} is.* Ütü. [EUTS]

ütüğen, [üt-ü-ğen] *{ağız} sf.* Çok ve çabuk üşüyen; ateş başından ayrılmak istemeyen. [DS]

ütük^1, [ōt-mek > öt-üğ] *{eT} is.* → ütüg^1. [DLT]

ütük^2, [üt-mek > üt-ük] *{eT} is.* → ütüg^2. [DLT]

ütük^3, [üt-ük] *{ağız} sf.* Çok ve çabuk üşüyen; ateş başından ayrılmak istemeyen. [DS] ☐ **ütük olmak,** *{ağız} Soğuğa karşı dayanıksız olmak.* [DS]

ütük^4, -ğü [üt-ük] *{ağız} is.* **1.** Genel olarak yanmış nesne. **2.** Orman yangını sonucu açılmış yer; fundalık. [DS]

ütüklenmek^1, [üt-ük-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Soğuğa dayanamamak. **2.** Birden bire üşüyüp ürpermek; titremek. [DS]

ütüklenmek^2, [ütük-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Alışmak; dadanmak. [DS]

ütüklenmek^3, [ütük-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Kuşkulanmak. [DS]

ütükmek, [üt-ük-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Birdenbire üşüyüp titremek; ürpermek. [DS]

ütülek, -ği [ütü-le-k] *{ağız} sf.* Ele, avuca sığmaz; tetik; tez. [DS]

ütüleme, [üt-ü-le-me] *is.* Ütülemek eylemi.

ütülemek, [ütüğ > ütüğ-lē-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** (Elbise, kumaş, çamaşır vb. için) ütü ile kırışıklıklarını gidermek. *{eT} (aynı)* [EUTS] **2.** (Kelle, tüyleri yolunmuş kümes hayvanı vb. için) temizlemek için ateşe tutarak tüylerini yakmak; ütmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** İşlenmiş bir deriyi parlatmak. **4.** (Çıkık için) yerine konmak. **5.** *mecaz.* (Kafa için) gereksiz ve boş sözlerle rahatsız etmek; dinleyeni ilgilendirmeyen sözler söyleyerek rahatsız etmek. **6.** *{ağız} argo.* Cezalandırmak. [DS]

ütülemek, [üt-ü-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Ad, ün yapmak. [DS]

ütülenme, [üt-ü-le-n-me] *is.* Ütülenmek eylemi.

ütülenmek, [üt-ü-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Ütü ile buruşuklukları giderilmek; ütülemek eylemi uygulanmak. **2.** Alevden geçirilerek tüyleri yakılmak. **3.** *dönşl. f.* Ütü sahibi olmak; ütü edinmek. **4.** *{ağız}* (Tüy, kıl için) hafifçe yanmak. [DS] **5.** *{ağız}* Hafif yanmak. [DS]

ütületme, [üt-ü-le-t-me] *is.* Ütületmek eylemi.

ütületmek, [üt-ü-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Ütüleme eylemini yaptırmak; ütü yaptırmak.

ütüllemek, [ütül-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Yüksekçe bir yerden atlamak. [DS]

ütülme, [üt-ül-me] *is.* Ütülmek eylemi.

ütülmek^1, [üt-mek^1 > üt-ül-mek اوتلمق] *{eT} edil. f. [-ür]* **1.** (Kıl, tüy için) ütmek eylemi yapılmak; alev-

den geçirilmek; ateşte pişirilmek; yakılmak; [DLT] **2.** *{OsT}* (Taze, buğday ve nohut vb. için) kabuğuyla ateşe atılarak kebap edilmek.

ütülmek[2], [ut-mak > ut-ul-mak اوتلمق] *{eAT} {ağız} edil. f. [-ür]* **1.** Oyunda, kumarda yenilmek. [DS] **2.** Kumarda para kaybetmek.

ütülü, [ütü-lü] *sf.* Ütülenmiş olan.

ütümen, [ütü-men] *{ağız} is.* Pişmanlık. 🗗 **ütümen olmak,** *{ağız} Pişman olmak.* [DS]

ütürgü, [üt-mek > üt-ür-mek > ütür-gü] *{eT} is.* Delgi. [Mühennâ]

ütürmek[1], [üt-ür-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Kumarda yitirmek. [DS]

ütürmek[2], [üt-ür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* İtmek; iteklemek. [DS]

ütüsüz, [üt-ü-süz] *sf.* Ütülenmemiş olan; ütüsü bozuk.

ütüş, [üt-mek > üt-üş] *{eT} is.* Bir çeşit çocuk oyunu; bu oyunda ütme. [DLT]

ütüşmek, [üt-üş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ür]* Yüz yüze görüşmek. [DS]

ütüt, [? ütüt] *{ağız} is.* Sünger gibi yumuşak ve kabarık nesne. [DS]

ütüz, [üt-üz] *{ağız} sf.* Çok ve çabuk üşüyen; ateş başından ayrılmak istemeyen. [DS]

ütüzdürmek, [üt-mek > üt-üz-mek > üt-üz-dür-mek اوتزدرمك] *{OsT} gçl. f. [-ür]* Kumarda oyunu kaybetmesini sağlamak.

ütüzlemek, [üt-üz-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Gizlice izlemek; gözetlemek. [DS]

ütüzlenmek, [üt-üz-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yapmak zorunda olunan işi unutturmak için zaman harcamak; işi ağırdan almak; oyalanmak. [DS]

ütüzmek[1], [üt-mek > üt-üz-mek اوتزمك] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-ür]* Kumarda oyunu kaybetmek; ütülmek. [DS]

ütüzmek[2], [üt-üz-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Gizlice izlemek; gözetlemek. [DS]

üv, [ew > üw / üy] *{eT} is.* Ev. [DLT]

üval, [? üval] *{ağız} is.* Bir tür kilim dokuma örneği. [DS]

üvcek, [üğ-mek > üv-cek] *{ağız} is.* Büyük toprak yığını; hüyük. [DS]

üve, [üve] *{ağız} is.* Tekenin, kırkılırken arka ayaklarında bırakılan kıllar. [DS]

üveç, -ci [öğeç / üveç] *{ağız} is.* **1.** Burulmuş koyun ya da keçi; enenmiş koç. **2.** Birkaç aylık kuzu. **3.** Bir yaşına kadar olan erkek kuzu. [DS]

üvek[1]**, -ği** [üveyik > üvek] *{ağız} is.* Üveyik. [DS] 🗗 **üvek kır,** *{ağız} Gövdesinin yarısı ak, yarısı kara hayvan.* [DS]

üvek[2]**, -ği** [üğ-mek > üv-ek] *{ağız} is.* Suyu sızdıran toprak. [DS]

üvellemek, [üğ-el-le-mek ? > üvel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sallamak. [DS]

üvelmek, [üve-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Öfkelenmek; darılmak. [DS]

üvendere, [Yun. voukhentrea] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

üvendire, [Yun. voukhentrea] *is.* Çift öküzlerini dürterek yürütmekte kullanılan bir ucu nodullu, diğer ucu spatula biçiminde kazıyıcı demiri bulunan uzun değnek.

üvendirelik, -ği [üvendire-lik] *sf.* Övendire yapmaya yarayan veya uygun olan.

üvenik, -ği [üven-ik] *{ağız} is.* Avlu. [DS]

üvenlenmek, [üve-n-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ürpermek. [DS]

üventere, [Yun. voukhentrea] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

üvere, [üve-r-e] *{ağız} is.* İğ; kirman. [DS]

üvergeç, -ci [evir-geç / üver-geç] *{ağız} is.* Fırın küreği; pişirgeç.[DS]

üverlenmek, [üver-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ürpermek. [DS]

üvermek[1], [üver-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Cevap vermek. [DS]

üvermek[2], [üver-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Yoğurmak. [DS]

üveteçi, [uv-mak > uv-at-mak > üvet-ē-çi ?] *{eT} sf.* Şişiren; tahriş eden. [EUTS]

üvey, -i [*eT.* ög *(anne)* > ög-ey] *sf.* **1.** (Kardeşler için) anneleri ayrı babaları bir veya babaları ayrı anneleri bir olan. **2.** (Anne veya baba için) önceki evlilikten olan çocuklara göre öz anne veya öz babanın sonraki eşi. **3.** (Diğer akrabalıklar için) bu durumlara göre kazanılan. *üvey amca, üvey hala.* 🗗 **üvey ana,** *Öz babanın sonraki eşi; bir kimsenin, annesinden sonra babasının evlendiği ikinci kadın.*‖ **üvey ana dilimi,** *Çok ince kesilmiş ekmek dilimi.*‖ **üvey anne,** *Üvey ana.*‖ **üvey baba,** *Öz annenin sonraki eşi; bir kimsenin, babasından sonra annesinin evlendiği ikinci erkek.*‖ **üvey çocuk,** *(Baba veya anne için) eşinin önceki eşinden olan çocuğu.*‖ **üvey evlat,** *Üvey çocuk.*‖ **üvey evlat gibi tutmak,** *İyi davranmamak; horlamak; haksızlık etmek.*‖ **üvey evlat muamelesi yapmak,** *Üvey evlat gibi tutmak.*‖ **üvey kardeş,** *Anne veya babaları ayrı olan kardeşlerden her biri: (1. Öz babanın üvey anneden çocuğu olan kardeş. 2. Öz annenin üvey babadan çocuğu olan kardeş.)*‖ **üvey kız,** *Karı veya kocanın her birine göre diğer eşinden olan kız çocuk.*‖ **üvey oğul,** *Karı veya kocanın her birine göre diğer eşinden olan erkek çocuk.*

üveyik, -ği [*eT.* ök-e-mek *(söylemek)* > ök-e-y-mek > ök-e-y-ik] *is. zool.* **1.** Kuzey yarım kürede ekili alanlara yakın ormanlarda yaşayan, tanelerle beslenen bir tür yaban kumrusu, *(Streptopelia turtur).* **2.**

Bazı bölgelerde tahtalıya verilen ad, *(Columba palustris)*. **3.** *{ağız}* Bir çeşit buğday. [DS] 🗗 **üveyik kır,** *{ağız} Üveyik kuşu renginde at donu.* [DS]

üveyk, [üveyik] *{ağız} is.* Üveyik. [DS]

üveyke, [üyge / ivike / üveyke] *{eAT} is.* Üveyik kuşu. [DK]

üveyl, [Ar. üveyl اويل] *{OsT} is.* Çığlık; vaveyla.

üveylik, -ği [üvey-lik] *is.* **1.** Üvey olma durumu. **2.** Üvey akrabalar arasındaki ilişki.

üveyme, [üvey-me] *is.* Üveymek eylemi.

üveymek, [*eT.* ök-e-mek *(söylemek)* > ök-e-y-mek] *gçsz. f. [-ir]* (Güvercin, kumru vb. için) göğsünden ötmek.

üveyük, -ğü [üveyik] *{ağız} is.* → üveyik. [DS]

üvez[1], [*eT.* uyaz *(küçük sivrisinek)* > uyaz ağacı?] *is. bot.* **1.** Gülgillerden, orman kenarlarında yamaçlarda yetişen yalın ya da birleşik yapraklı, toplu beyaz çiçekli, üzümsü meyveli, kerestesi makbul birkaç tür ağaç, *(Sorbus avia, S. terminalis)*. **2.** Bu bitkinin yumuşayıp kahverengileşince yenilen meyvesi. 🗗 **üvez ağacı,** *{OsT} Kara ağaç.*

üvez[2], [vız / viz *(yans.)* > *eT.* uyaz / üyez / üvez اوز] *is.* **1.** *{eAT}* Sivrisineğe benzer küçük bir tür sinek, *(Sorbus)*. **2.** *{ağız}* Tatarcık. [DS] **3.** *{ağız}* At sineği. [DS]

üvez[3], [üvez] *{ağız} sf.* **1.** Beceriksiz. **2.** Çelimsiz. [DS]

üvez[4], [üvez] *{ağız} sf.* Çirkin. [DS]

üveze, [öñ-ez-e / üveze] *{ağız} is.* Köklek avında kurulan pusu. [DS]

üvezlemek, [üvez-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Ayıklamak; soymak. [DS]

üvezli, [üvez-li] *{ağız} is.* Bir çeşit kavak. [DS]

üvilit, [Fr. uvulite] *is. tıp.* Küçük dil iltihabı.

üvkünmek, [öt-kün-mek > öykün-mek > üvkünmek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Öykünmek; taklit etmek. [DS]

üvmek[2], [öğ-mek / öv-mek / üv-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Övmek. [DS]

üvmek[1], [üğ-mek / üv-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* İçine işlemek. [DS]

üvmük, -ğü [oy-mak / üv-mük] *{ağız} is.* Oymak; topluluk. [DS]

üvre, [? üvre] *{ağız} is.* Geveze. [DS]

üvüllemek, [üğ-rü-le-mek / üvül-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

üvürmek, [üf *(yans.)* > üf-ür-mek / üvür-mek اورمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* Üflemek.

üvürtlemek, [öğürt-le-mek / üvürt-le-mek اوردلك] *{eAT} gçl. f. [-r]* İyisini seçmek; tercih etmek.

üvürtlenmek, [üvürt-le-n-mek اورتلنمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Seçilmek.

üvüt, [üvüt] *{ağız} is.* Çimlendirilmiş buğdaya un ve pekmez katılarak yapılan bir tür tatlı. [DS]

üvütlemek[1], [üdür-t-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Seçmek; ayırmak. **2.** Bulgur, pirinç vb. ayıklamak. [DS]

üvütlemek[2], [üvüt-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Mısırı, birbirine sürterek tanelemek. [DS]

üvütmek, [üğüt-mek / üvüt-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Süte maya katıp yoğurt tutması için sıcak ortama bastırmak. [DS]

üvvab, [Ar. ā'ib > üvvāb اواب] *(üvva:b) {OsT} is.* Allah'a defalarca yalvaranlar; tekrar tekrar ibadet edenler.

üy, [eb / ew / öy / üy] *{ağız} is.* **1.** Ev. **2.** Bostan kulübesi. [DS] 🗗 **üy başı,** *{ağız} Çatı.* [DS]

üye, [*eT.* uya / üy-mek *(ulaşmak)* > üy-e] *is.* **1.** İnsan ya da hayvanların vücutlarında çift olarak bulunan hareket ve tutma işlevlerini yerine getiren uzantılardan her biri; aza *(1935)*. **2.** Herhangi bir topluluğu oluşturan bireylerden her biri; aza. **3.** *huk.* Bir derneğe kayıtlı kişilerin her biri. 🗗 **üye aidatı,** *Bir kurum ya da kuruluşa girişte ve yıllık olarak ödenen para; üyelik aidatı.*|| **üye olmak,** *Bir kuruluşa üye olarak girmek.*|| **üye tam sayısı,** *Bir kurul ya da meclisi oluşturan üyelerin tam sayısı; üyelerin tümü.*

üyelik, -ği [üye-lik] *is.* Üye olma durumu. 🗗 **üyelik aidatı,** *Bir kurum ya da kuruluşa girişte ve yıllık olarak ödenen para; üye aidatı.*

üyeşmek, [üy-eş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Bir işi başkasına yükleyip işten kendini sıyırmak. [DS]

üyez, [uyaz / üyez اويز] *{eT} {OsT} is.* **1.** Küçük sivrisinek. [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Hayvanlara konup yapışan, onları tedirgin eden bir tür sinek; at sineği. [DS]

üygen, [üy-gen] *{eT} is.* Atın başına geçirilen kayıştan başlık. [Mühennâ]

üygenlemek, [üygen-lē-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Atın başına oyan geçirmek. [Mühennâ]

üyik, [üḏ-ik / üḏ-ig] *{eT} is.* → üdik.

üyimek, [üyi-mek ايمك] *{eAT} gçsz. f. [-r]* Uyumak.

üyitmek, [üyi-t-mek اويتمك] *{eAT} gçsz. f. [-ür]* Uyutmak.

üykerek, -ği [üy *(ev)* + kere-k] *{ağız} is.* Ev eşyası. [DS]

üykü, [uyku > üykü] *{ağız} is.* Uyku. [DS]

üykülmek, [öykü-l-mek / öykün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* **1.** Uçmayı denemek. **2.** Öykünmek. [DS]

üylek, -ği [üy-le-k] *{ağız} is.* Bakır su kabı. [DS]

üymek[1], [üy-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Ulaşmak; vasıl olmak. [Gabain]

üymek[2], [uyu-mak / üy-mek / üyü-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Uyumak. [DS]

üymek[3], [oymak] *{ağız} is.* Karınca veya zararlı kuş kümesi; oymak. [DS]

üymeşmek, [üy-me-ş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ir]* (Karınca, zararlı kuş için) toplanmak. [DS]

-üyor, [-yor / -ı-yor /-i-yor- / -u-yor- / -ü-yor] *çek. e.* → -ıyor.

üytübü, [üy *(ev)* + tüb-ü *(dibi)*] *{ağız} is.* Ev döşemesi. [DS]

üytük, -ğü [üy-(ü)t-ük / üt-ük] *{ağız} sf.* Çok ve çabuk üşüyen; ateş başından ayrılmak istemeyen. [DS]

üyü[1], [üy-ü] *{ağız} is.* Tavukları kapıp kaçan bir gece kuşu. [DS]

üyü[2], [üyü] *{ağız} is.* Gövdesi etli, gözleri yumuk köpek. [DS]

üyü[3], [üyü] *{ağız} is.* Tavuk kolerası. [DS]

üyücek, -ği [üyü-cek] *{ağız} is.* Toprak yığını; hüyük. [DS]

üyük[1], [öy-ük[1]] *is.* **1.** *{eT}* Sulak yer; bataklık; kumul. [DLT] [KB] **2.** *{ağız}* Cıvık çamur. [DS] 🗗 **üyük yer,** *{eT} Sulu veya buna benzer yerlerde ayak basıldığı zaman kaybolan ve ayağı çıkarması güç olan kumluk yer.* [DLT]

üyük[2], [öy-mek > öy-ük[2] اويوك] *is.* **1.** *{eT}* Tepe gibi yüksek olan yerler. [DLT] **2.** *{OsT} {ağız}* Büyük, yığına toprak tepe. [DS]

üyük[3], [üd-ik / üd-ig] *{eT} is.* Aşk coşkusu; sevda; muhabbet; hasret. [Mühennâ]

üyük[4], [üy-ük] *{ağız} is.* Toprak dam kıyısındaki tahta perde. [DS]

üyüklemek[1], [üd-ük-le-mek/ ayık-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Seçmek; iyisini ayırmak. [DS]

üyüklemek[2], [üyük-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Ufalamak. [DS]

üyüklüg, [üd-ik > üyük-lüg *{eT} sf.* Âşık. [Mühennâ]

üyükmek, [öy-mek > öy-ük-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* (Ayak için) kum veya bataklıkta gömülmek; incinmek; burkulmak. [DLT]

üyüllemek, [üvül-le-mek / üyül-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yavaşça sallamak. [DS]

üyülmek, [öy-mek > öy-ül-mek] *{eT} [-ür]* Batmak. [KB]

üyümek, [üyü-mek ايمك] *{eT} {eAT} {ağız} gçsz. f. [-r]* Uyumak. [Bahşayiş] [DS]

üyünük, -ğü [üyü-n-ük] *{ağız} sf.* Durgun; suskun; sessiz. [DS]

üyür[1], [üyür / ügür / yügür] *{eT}* **1.** Darı. [Gabain] [KB] **2.** Lapa; bulgur. [EUTS] 🗗 **üyür tügisi,** *{eT} Mısır kapçığı.*

üyür[2], [üyü-mek > üyü-r] *{eT} sf.* **1.** Uykuda olan. **2.** Çevresinden habersiz; bilinçsiz. [Bahşayiş] 🗗 **üyür olmak,** *{ağız} Uyumak; uykuya devam etmek.* [DS]‖ **üyür uyanık,** *{ağız} Uyku ile uyanıklık arası; uyur uyanık.* [DS]

üyür[3], [öd-ür > üyür] *{ağız} is.* Bir aygır yönetimindeki kısrak ve tay sürüsü; yılkı. [DS] 🗗 **üyür olmak,** *{ağız} (Hayvan için) alışmak.* [DS]

üyürmek, [üy-ür-mek] *gçl. f.* Seçmek.

üyürtlemek, [öğürt-le-mek / üyürt-le-mek ايورتلمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* İyisini seçmek; tercih etmek.

üyürtmek, [üyür-t-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Koşmak. [DS]

üyütmek, [üyü-t-mek اويتمك] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-ür]* Uyutmak. [DS]

-üz, [biz > -ız / -iz / uz / üz] *çek. e.* → -ız.

-üz, [-iz / -ız / -az / -ez /-uz / -üz] *yap. e.* → -z.

üz[1], [ōz / ūz اوز] *{eT} sf.* Sağır. [DLT]

üz[2], [ūz] *(ü:z) {eT} is.* Yağ. [DLT]

üz[3], [üz] *{eT} is.* Yukarı; üst; üst taraf. [ETY]

üz[4], [üz-mek > ūz] *(ü:z) {eT} is.* Nefret; kin. [EUTS] 🗗 **üz boz,** *Nefret; kin.* [Gabain] ‖ **üz buz,** *Yıkılma; çökme.* [EUTS]

üz[5], [üz-mek > ūz] *(ü:z) sf.* **1.** *{eT}* Aksi; inatçı; başına buyruk. [ETY] **2.** *{ağız}* Katı; sert. [DS]

üz[6], [üz] *{ağız} is.* Ovalık; düzlük. [DS]

üz[7], [üz / yüz] *{ağız} is.* Yüz; surat. [DS] 🗗 **üzü yola,** *{ağız} (Kişi için) söz dinler; uysal.* [DS]‖ **üzü yumuşah** (yumuşak), *{ağız}* → üzü yola. [DS]

üz[8], [üz] *{ağız} is.* Dokuz taş oyunu. [DS]

üzani, [Ar. üzānī اذانى] *(üza:ni:) {OsT} sf.* (Kişi için) büyük kulaklı.

üzbar, [üz *(yüz)* + Far. -bēr] *{ağız} zf.* Yüz yüze. [DS] 🗗 **üzbar itmek,** *{ağız} Zorlamak.* [DS]‖ **üzbar olmak,** *{ağız} Yüz yüze gelmek; yüzleşmek.* [DS]

üzbekes, [üz+ Far. be + kes ?] *{ağız} zf.* Göz göre göre. [DS]

üzbelek, -ği [üz+balak] *{ağız} sf.* (Çocuk için) hastalıklı; sıska. [DS]

üzberlemek, [ezber-le-mek / üzber-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* İsteğini yinelemek; üstünde çok durmak. [DS]

üzbeüz, [yüz + Far. be + yüz] *{ağız} zf.* Yüz yüze; yüzüne karşı. [DS]

üzdermek, [yüz + der-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Ekini üstten biçmek. [DS]

üzdürge, [Far. üstüre] *{ağız} is.* Ustura. [DS]

üzdürmek[1], [üz-mek > üz-dür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* **1.** Bir vuruşta koparmak; kesip ayırmak. **2.** İşten el çektirmek. [DS]

üzdürmek[2], [üz-dür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* **1.** Koşturmak. **2.** Gezdirmek. [DS]

üzdürüvermek, [üz-dür-mek + ver-mek] *{ağız} gçl. b. f. [-ir]* Gönlünü yapmak; kandırmak. [DS]

üzdüyh, [üst-lük / üzdük] *{ağız} is.* Tiftik kalpak. [DS]

üze, [yü-ınek / ü-mek *(yayılmak; uzamak)* > yü-z >

üz-mek *(yüzmek)* > üz-ē] *(üze:) {eT} is.* **1.** Üst; üst yüzey. [İKPÖy.] **2.** Yüz; çehre. [İKPÖy.] **3.** *zf.* Üstünde; üstte; yukarıda; üzerinde; -de, üzeri. [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] **4.** Üstüne; üzerine; ....-e göre; ... gereğince. [ETY] [DLT] [Tekin] **5.** Tarafından; aracılığıyla; ile; sebebiyle. [EUTS] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler]

üzegelen, [üze+gel-en] *{ağız} sf.* Seçkin. [DS]

üzegü, [üzengü / üzegü اوزكو] *{eAT} is.* Üzengi. 🗗 **üzegü germek,** *{eAT} Şiddetle karşı koymak; at üstünde kahramanca dayanmak.*

üzekes, [üz-mek + kes-mek > üz-e+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üzeki, [üzē-kī] *(üze:ki:) {eT} zf.* **1.** Üstteki; yukarıdaki. [EUTS] **2.** *e.* İle, -den. [Üç İtigsizler]

üzelemek, [üzē > üze-lē-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Yüzeysel olarak gözden geçirmek; üstten bakmak.

üzelenmek, [üzelē-mek > üze-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Birden üstüne atılmak; üstüne çökmek; saldırmak.

üzelenü, [üzele-n-mek > üzelen-ü] *{eT} zf.* En yüksekte. [Gabain]

üzelik, [üzē > üze-lik] *{eT} is.* Yükseklik. [Gabain]

üzeliksiz[1]**,** [üze-lik-siz] *{eT} sf.* En yüksek; ulaşılmaz; ulu; yüce; hâkim. [Gabain]

üzeliksiz[2]**,** [üz-mek > üz-el-ik-siz] *{eT} zf.* Kesilmeden; kopmadan; aralıksız; sürekli; daimî. [EUTS]

üzellik, -ğı [üzerlik] *{ağız} is.* Üzerlik. [DS]

üzelmek, [üz-mek > üz-el-mek / uza-l-mak ?] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Yorulmak; sıkılmak; güç işe düşmek. [DLT]

üzemek, [üz-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Girmek. [DS]

üzengi, [*eT.* üz-mek >. üz-en-gū] *is.* **1.** Eyerin iki yanında asılı olan ve ata binerken ayakla basılan altı düz demir halka; rikâp. **2.** Bazı inşaat ustalarının bir ağaca veya direğe tırmanmak için ayaklarına bağladıkları ucu kancalı ve çivili bilezik. **3.** *{ağız}* Ayak altı çukuru. [DS] 🗗 **üzengi ağaları,** *İmparatorluk döneminde, padişahın atının yanında yürümelerine izin verilen ağalar; rikâp ağaları.*‖ **üzengi kası,** *anat. Üzengi kemiğine bağlı olan kas.*‖ **üzengi kayışı,** *Üzengileri eyere bağlayan kayış.*‖ **üzengi kayışı halkası,** *Eyer kayışının iki tarafına bağlanmış olan, içinden zahmaların geçtiği çelik desteklerin her biri.*‖ **üzengi kemiği,** *anat. Orta kulakta, örs kemiğiyle oval pencere arasında bulunan küçük kemik.*‖ **üzengi şakırtısı,** *{ağız} Gözdağı; kuru sıkı; korkutma.* [DS]‖ **üzengi tabanı,** *Üzenginin ayağa destek olan tabanı.*‖ **üzengi taşı,** *mim. Tonoz boynunun üzerine oturduğu taş.*‖ **üzengi yatağı,** *mim. Yapıyı oturtmak için dayanak noktasına yerleştirilen yatay tabanlı taş dizisi.*

üzengileme, [üzengi-le-me] *is.* Üzengilemek eylemi.

üzengilemek, [üzengi-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Koşturmak ya da hızlandırmak için ata üzengi ile vurmak.

üzengilenme, [üzengi-le-n-me] *is.* Üzengilenmek işi.

üzengilenmek, [üzengi-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Üzengilemek eylemi yapılmak; üzengi ile vurulmak. **2.** *dönşl. f.* Üzengi edinmek; üzengi sahibi olmak.

üzengili, [üzengi-li] *{ağız} is.* Ayak tabanındaki çukur. [DS]

üzengilik, -ği [üzengi-lik] *is.* **1.** Üzengi takılan kayış; üzengi kayışı. **2.** Eskiden afyon tiryakilerinin yolculuğa çıkarken yuttukları afyon hapına verdikleri ad. **3.** *{ağız}* Ayak altı çukuru. [DS] **4.** *{ağız} folk.* Gelin almaya gelenlerden alınan bahşiş. [DS] **5.** *{ağız} folk.* Geline, erkek evine geldiğinde attan inerken damadın anne ve babasının verdiği armağan. [DS]

üzengisiz, [üzengi-siz] *sf.* Üzengisi olmayan.

üzengü, [üzē > üze-n-mek> üzen-gū] *(üzengü:) {eT} {eAT} is.* Üzengi. [EUTS] [KB] [Mühennâ] [Bahşayiş] [DK] 🗗 **üzeñü dutıcı,** *Padişahın üzengisini tutan görevli; rikâbdar.* [Bahşayiş]‖ **üzengü germek,** *{eAT} Şiddetle karşı koymak; at üstünde kahramanca dayanmak.*

üzenkes, [üz-mek + kes-mek > üz-en+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üzenmek[1]**,** [özen-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Özenmek. [DS]

üzenmek[2]**,** [üz-e-n-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Başlamak. [DS]

üzer[1]**,** [üzē > üze-r اوزار] *{OsT} is.* Üst; üst yan. 🗗 **üzer yer,** *{OsT} Üst taraf.*

üzer[2]**,** [üze-r] *{ağız} is.* Süt, yoğurt yüzü; kaymak. [DS]

üzer[3]**,** [üze-r] *{ağız} is.* **1.** Faiz; ürem. **2.** Mal takasında üste alınan-verilen para. [DS]

üzer[4]**,** [üz-mek > üz-er] *{ağız} sf.* Can sıkıcı. [DS]

üzere, [*eT.* üzē > üze-rē / üzre اوزره] *(eT üzere:) zf.* **1.** *{eT}* Üstte; üstünde. **2.** Dolayı. **3.** *{eAT}* Üzerine; üzerinde. **4.** *{eAT}* Süresince; müddetçe; kadar. **5.** *e.* (Mastardan sonra) bir amacı anlatır. *Çalışmak üzere Almanya'ya gitti.* **6.** (Mastardan sonra) bir şartı anlatır. *Yırtmamak, kaybetmemek üzere kitabımı alabilirsiniz.* **7.** (Mastardan sonra) yakın olmayı anlatır. *Ezan okunmak üzere.* **8.** (... dığı bağ fiilinden sonra) gibi; ... yolda; ... biçiminde. *Bildiğiniz üzere....*

üzeri, [*eT.* yüz > üz *(üst)* > üzē > üze-rī] *(eT üzeri:) zf.* **1.** *{eT}* Üstü. **2.** *{eT}* Üzerinde. [Bahşayiş] **3.** *is.* Gök yüzüne bakan yüz. **4.** En yüksekte bulunan konum; fevk. **5.** Bir yere ve şeye göre kendisine değmeden yukarıda bulunan. **6.** Bir şeyin dışı, görünen yüzü. **7.** Bedenin üzeri; vücut; beden; gövde. **8.** Bedeni örten giysi; giyecek. **9.** Bir kimsenin be-

deni üzerinde taşıdığı çanta vb. eşya; yan; beraber. **10.** Elbise üzerinde bulunan cep vb. **11.** Alış verişte verilen para ile alınan malın bedeli arasındaki fazlalık; satıcının geri ödemek zorunda olduğu para; artan, geri kalan. **12.** Yiyecek maddesinin üstünde bulunan katman; köpük; kaymak. **13.** Zamanda yakınlığı belirtir. **14.** Uygulama noktası; konum. **15.** Maddî benlik; öz; kendi; ben. **16.** Sorumluluk; görev. **17.** İlgilenilen, üzerinde durulan, ilişkin konu. **18.** Eylemin, yapının sebebi ve biçimi. **19.** (Yemin, söz vb. için) güvence gösterilen şey; teminat; dayanak noktası. **20.** (-den halinde) ona değin; ona ilişkin; ona göre. **21.** Bir şeyden sonra. **22.** (Yinelemelerden sonra) birikme veya yineleme belirtir. **23.** Kredi hesabı; hesap. **24.** Kendisine göre değer biçilen bir bütün. **25.** Daha yukarıda bulunan nesne. 🗗 **üzerime iyilik sağlık,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üzerime şifalar,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üzerimize iyilik sağlık,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üzerimize şifalar,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üzerinden akmak,** *(Olumsuzluk, kötülük için) her davranış ve durumundan açıkça anlaşılır olmak.*|| **üzerinden atmak,** *Bir görevi ya da işi kendi sorumluluğunda olmadığını belirterek başkasına verdirmek.*|| **üzerinden dökülmek,** *(Giyecek) bol ve biçimsiz görünmek; yakışmamak.*|| **üzerinden geçmek,** *(Kız, kadın için) ırzına geçmek; tecavüz etmek.*|| **üzerinden** (zaman) **geçmek,** *Aradan o kadar zaman geçmiş olmak.*|| (bir şeyi) **üzerinde olmak,** *(Kişi için) olumsuz yönünü yansıtır durumda olmak.*|| **... üzerine komak,** *{eAT} {OsT} (Belirtilen) işe memur etmek; o işle ilgi olarak görevlendirmek.*|| **üzerine olmak,** *{eAT} {OsT} Üzerine düşmek; ihmal etmemek; ciddi tutmak.*|| **üzerine sürmek,** *{OsT} Israr etmek; üstelemek.*|| **üzerine uğramak,** *{OsT} Üzerine yürümek; hücum etmek; saldırmak.*|| **üzerine urmak,** *{OsT}* → üzerine uğramak.|| **üzerini görmek,** *(Kadın için) hamile iken âdet görmek.*|| **üzerinizden ırak,** *Ölüm, hastalık, afet gibi durumlardan söz ederken dinleyenin bunlara uğramaması dileği.*|| **üzerinize afiyet,** *(Hastalıktan söz ederken) dinleyenin aynı hastalığa yakalanmaması dileğiyle söylenen söz.*|| **üzerinize iyilik sağlık,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üzerinize sağlık,** *(Hastalıktan söz ederken) dinleyenin aynı hastalığa yakalanmaması dileğiyle söylenen söz.*|| **üzerinize şifalar,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.*|| **üzerin urmak,** *{eAT}* → üzerine uğramak.

üzerik, -ği [yoz ildrük] *{ağız} is.* Üzerlik. [DS]

üzerinde, [üz-er-i-n-de] *zf.* **1.** Üstünde. **2.** *e.* ... ile ilgili. **3.** *is.* Varlık; kişilik; kimlik. 🗗 (bir şeyin) **üzerinde durmak,** *O işle sürekli olarak ilgilenmek; önem vermek; yakından izlemek.*|| **üzerinde kalmak,** *Bir işin güçlükleri, sıkıntıları ya da yükümlülükleri bir kimseye yüklenmiş olmak.*|| **üzerindeki üzerinde, başındaki başında,** *Bir iş yerinden, bir çalışanın hiçbir şey almadan ayrılmak zorunda bırakıldığını anlatan söz.*

üzerine, [*eT.* üzerī > üzeri-n-ē] *zf.* **1.** Üstüne. *{eT} (aynı)* **2.** ... den sonra. **3.** *e.* İlişkin; dair; ilgili; hakkında; üstüne. **4.** *{eT}* İçin. [Bahşayiş] 🗗 **üzerine alınmak,** *Bir söz ya da davranıştan incinmek; gocunmak.*|| **üzerine almak,** *Bir işi yapmayı kabul etmek; buna söz vermek; yüklenmek; sorumluluğu almak; deruhte etmek.*|| **üzerine atmak,** *(Suç için) suçsuz olan birine yüklemek; iftira etmek.*|| **üzerine basmak,** *1. Doğru tahmin etmek. 2. Durum tahmin ettiği gibi çıkmak.*|| **üzerine bir bardak soğuk su içmek,** *1. Başkasına verilen bir malın bir daha geri gelmeyeceğini ifade eden söz; zararı sineye çekmek. 2. Bir kayıp ya da ele geçirilemeyen, elden kaçırılan herhangi bir durum ya da şey için "artık uğraşma boşuna" anlamında kullanılan söz.*|| **üzerine bir iki güneş doğmak,** *Çok erken kalkıyor olmak.*|| **üzerine çekmek,** *(Kadın için) başka bir erkeği ayartarak cinsel ilişkide bulunmak.*|| **üzerine çevirmek,** *Kendi malı olmasını sağlamak; kendi adına kaydını yaptırmak; üstüne geçirmek.*|| **üzerine çullanmak,** *Her tarafını kaplamak; sarmak.*|| **üzerine düşmek,** *1. Aşırı ilgi göstermek. 2. Bir konuda direnmek. 3. Birine sevgide ileri gitmek. 4. Korumada aşırı gitmek.*|| (birinin) **üzerine evlenmek,** *Evli olduğu hâlde boşanmadan bir başkası ile evlenmek; çok eşli yaşamı seçmek; karısına kuma getirmek.*|| **üzerine fenalık gelmek,** *Aşırı ölçüde sıkılmak; bunalmak.*|| **üzerine fenalıklar gelmek,** *Aşırı ölçüde sıkılmak; bunalmak.*|| **üzerine geçirmek,** *1. Bir şeyi kendi malı durumuna getir-*

mek; kendi adına tescil ettirmek. 2. (Evlat edinilen çocuk için) kendi nüfusuna yazdırmak. || **üzerine gelmek,** *(Kovalanan av hayvanı için) yüz geri dönerek avcıya doğru koşmak.* || **üzerine gelmek,** *1. (Kendisini de ilgilendiren bir konuşma ya da iş için) yapıldığı sırada çıkagelmek. 2. (Giyecek için) uygun gelmek; ölçüleri tutmak.* || **üzerine gitmek,** *Uğraşmak.* || **üzerine görmek,** *(Kadın için) hamile iken âdet görmek.* || **üzerine gül koklamak,** *Birini severken başka birini daha sevmek.* || **üzerine gül koklamamak,** *(Karısı için) başka bir kadınla yakın ve uzak ilişki içinde bulunmamaya özen göstermek.* || **üzerine güneş doğmamak,** *Çok erken kalkmayı alışkanlık edinmiş olmak.* || **üzerine iyilik sağlık,** *1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) "Öyle şey olur mu?" anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.* || **üzerine kapanmak,** *O iş ile sürekli uğraşmak.* || **üzerine olmamak,** *1. Yeteri kadar ilgilenmemek. 2. O şeyden daha üstünü, daha iyisi bulunmamak.* || **üzerine oturmak,** *Hakkı olmadığı hâlde onu kendi malı saymak; kendine mal etmek.* || **üzerine ölü toprağı serpilmiş gibi,** *Cansız; uyuşuk; tembel.* || **üzerine perde çekmek,** *Bir şeyi bilerek gizlemek; unutmaya çalışmak.* || **üzerine sevmek,** *Birini severken gizlice başka biri ile de gönül ilişkisi kurmak.* || **üzerine sürmek,** *{ağız} Üstünde durmak; ayak diremek.* [DS] || **üzerine titremek,** *Çok sevdiği bir kimsenin veya bir şeyin zarara uğramaması için özen göstermek.* || **üzerine tuz biber ekmek,** *Herhangi bir acı ya da kusurun derecesini artırıcı davranışlarda bulunmak.* || **üzerine uğramak,** *Saldırmak; hücum etmek.* || **üzerine üzerine gitmek,** *Sonu tehlike bile olsa sürekli olarak çekinmeden, yılmadan uğraşmak.* || **üzerine varmak,** *1. Bir kimsenin bir şey yapmasını ısrarla istemek; baskı yapmak; ısrar etmek. 2. (Kadın için) evli bir kadına kuma olmak; ikinci eş olmak.* || **üzerine yaptırmak,** *(Tapu için) adına kaydını yaptırmak; adına tescil ettirmek.* || **üzerine yatmak,** *Hakkı olmadığı hâlde onu kendi malı saymak; kendine mal etmek.* || **üzerine yıkmak,** *1. Ağır bir işi birinin sorumluluğuna ve yükümlülüğüne bırakmak. 2. Bir suçu başka birine yüklemek.* || **üzerine yok!** *"Ondan daha üstünü bulunmaz." anlamında söylenir.* || **üzerine yürümek,** *Bir kimseyi korkutmak, yıldırmak için saldırmak.*

üzerli, [üzer-li] *{ağız} is.* Gebe. [DS]

üzerlik[1]**, -ği** [yoz + *eT.* ilrük / eldrük *(sedef otu)* > yoz ilrük > yūzērlik > üzerlik] *is. bot.* Sedef otugillerden yaprakları almaşık, beyaz çiçekli, susama benzer taneleri acımsı halk hekimliğinde uyuşturucu, terletici, adet söktürücü ve kurt düşürücü olarak kullanılan, ipe dizilen meyveleri nazarlık olarak kullanılan, nazara uğradığı sanılan kişilere tütsü yapılan çalı görünümünde otsu bitki; yabani sedef otu, *(Peganum harmala). {eT} (aynı)*

üzerlik[2]**, -ği** [üzer-lik] *{ağız} is.* Mavi boncuk, at kestanesi, muska gibi çocuk üstüne takılan nazarlık. [DS]

üzerrik, -ği [üzerlik[1]] *{ağız} is.* Üzerlik. [DS]

üzesinde, [üzē > üze-s-i-n-de] *{eT} zf.* Katında; önünde; huzurunda. [EUTS]

üzeyn, [Ar. üzn > üzeyn اذين] *{OsT} is. anat.* Kulakçık. 🗗 **üzeyn-i eymen,** *{OsT} Sağ kulakçık.* || **üzeyn-i eyser,** *{OsT} Sol kulakçık.* || **üzeyn-i kalb,** *{OsT} anat. Kalp kulakçığı; atriyum.* || **üzeyn-i madenî,** *{OsT} tıp. Hastalık sebebiyle kulakçıklardan işitilen ses.*

üzgeç[1], [*eT.* üz *(üst)* > üz-gi *(merdiven)* > üz-geç] *is.* Yukarı çıkıldıktan sonra toplanan ip merdiven.

üzgeç[2], [üz-mek / yüz-mek > üz-geç اوزكج] *{eAT} {ağız} is.* Yüzgeç. [DS] 🗗 **üzgece kalkmak,** *{ağız} Yüzmeye başlamak; yüzmek.* [DS] || **üzgeç vermek,** *{ağız} Yüzmek.* [DS]

üzgörmelik, -ği [yüz+gör-me-lik] *{ağız} is. folk.* Güvey tarafının geline ilk gördüklerinde verdikleri armağan. [DS]

üzgü[1], [üz-mek > üz-gü] *{ağız} is.* Bir kimseye hiç sebep yokken boş yere çektirilen üzüntü; eza; eziyet; cefa. [DS]

üzgü[2], [üz-gi] *{ağız} is.* Merdiven. [DS]

üzgülü, [üz-gü-lü] *sf.* Eziyet veren; üzgü veren; eziyetli.

üzgülük, [üz-mek > üz-gü-lük] *{eT} zf.* Kırmak için. [ETY]

üzgün[1], [üz-mek > üz-gün] *sf.* **1.** Üzülmüş olan; kederli; neşesiz; tasalı; gamlı; mağmum; mahzun; melül; mükedder. **2.** Dermansız; bitkin; hasta. *{ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **üzgün balığı,** *zool. Kaya balığigillerden, bazı dişleri geç iyileşen ve çok acı veren yaralar açan, hepçil, kemikli küçük bir balık, (Callionymus lyra).*

üzgün[2], [üz-mek > üz-gün] *{ağız} sf.* Eskimeye başlamış; yıpranmış. [DS]

üzgünlük, -gü [üz-gün-lük] *is.* Üzgün olma durumu; neşesizlik.

üzgüsüz, [üz-gü-süz] *sf.* Üzgü vermeyen; üzmeyen; eziyetsiz.

üzilmek, [üz-mek > üz-il-mek] *{eT} {eAT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Kopmak; ayrılmak; kurtulmak; kesilmek; yüzülmek. [Bahşayiş] [DK] **2.** Hastalıktan kurtulmak. [Bahşayiş]

üzitmek, [azī-mak / üzī-mek > üzi-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Çok söylenmekten kulak sağır olmak. **2.** (Sirke için) keskinliğinden dolayı küpten sızmak. [DLT]

üzkelmek, [üz-mek > üz-ük > üz(ü)k-el-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Kırılmak; kopmak. [EUTS]

üzkes, [üz-mek+kes-mek اوزكس] *{OsT} {ağız} zf.* Kesin olarak; kesinlikle; elbette; katiyen; asla. [DS]

üzküre, [Far. sukre / sukkere] *{ağız} is.* Tas. [DS]

üzlemek[1], [üz > üz-lē-mek] *(üzle:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Kalkınmak; kalkmak. [EUTS]

üzlemek[2], [iz-le-mek اوزلمك] *{OsT} gçl. f. [-r]* İzlemek; takip etmek.

üzlenmek, [üz-lē-mek > üz-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* (Yağ için) yemeğin üstüne çıkmak; kabarmak. [DLT]

üzlentürmek, [üzle-n-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Kalkmaya mecbur etmek; birisini geçmek; kalkındırmak. [EUTS]

üzlet, [Ar. ʿuzlet] *{ağız} sf.* Uzak. [DS]

üzlüg, [ūz > üz-lüg / öz-lüg اوزلك] *{eT} sf.* **1.** Yağlı. **2.** Şişman; semiz. [DLT]

üzlük[1], **-ğü** [*eT.* ūz *(yağ)* > üz-lük] *is.* **1.** *{ağız}* Topraktan yapılmış, içine yağ, yoğurt vb. konulan küçük, kulpsuz çömlek. [DS] **2.** Tütsü; günlük.

üzlük[2], **-ğü** [üz-lük / üst-lük] *{ağız} is.* Kar başlığı. [DS]

üzlünçsüz, [üzlün-ç-süz] *{eT} sf.* Fasılasız; kopmadan; sürekli. [EUTS]

üzlünçü, [üzlün-çū] *{eT} is.* Son; nihayet; sonunda; en sonda. [EUTS] [Üç İtigsizler]

üzlünçüg, [üzlün-çü-g] *{eT} sf.* Fevkalade; üstün; olağanüstü. [EUTS]

üzlünçülüg, [üzlün-çü-lüg] *{eT} sf.* Bitirmiş; sona ermiş. [EUTS] [Gabain]

üzlünmek, [üz-mek > üz-ül-mek > üz(ü)l-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** (İp için) üzülmek; kopmak. [DLT] **2.** Sona ermek; bitmek; tükenmek. [EUTS] [Gabain]

üzlüşmek, [üz-ül-mek > üz(ü)l-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Üzüşmek; koparmak. **2.** (Karı koca için) ayrılmak. **3.** (Alacaklı için) borçludan ilişiğini kesmek. [DLT]

üzme, [üz-me] *is.* Üzmek eylemi.

üzmek[1], [ūz > üz-mek / yüz-mek اوزمك] *{eT} gçsz. f. [-er]* **1.** Su yüzüne çıkmak; yüzmek. *{ağız} (aym)* [İKPÖy.] [DS] **2.** Büyümek, yetişmek. [Gabain]

üzmek[2], [üz-mek اوزمك] *{eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-er]* **1.** Kırmak; çeke çeke koparmak; kesmek; parçalamak; delmek; bozmak; uzaklaştırmak; mahvetmek; yok etmek. *{ağız} (aym)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Bahşayiş] [DK] [DS] [DS] **2.** (Deri, kabuk vb için) soymak; yüzmek. *{ağız} (aym)* [DK] [DS] **3.** *{ağız}* Kopacak duruma getirmek; sürterek inceltmek; aşındırmak. [DS] **4.** Bir şeyi çekerek gevşetmek.

üzmek[3], [*eT.* üz-mek *(kırmak, koparmak)*] *gçl. f. [-er] [-z(ü)-yor]* Bir kimseye derin acı ve üzüntü vermek; canını sıkmak. 🗗 **üzüm üzüm,** → üzmek; üzülmek. || **üzüm üzün üzmek,** *Çok üzmek; çok acı ve ıstırap vermek.*

üzmelemek, [üz-mek > üz-mē > üzme-lē-mek] *(üzmele:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Kökünden çıkarmak; imha etmek. [EUTS] [Gabain]

üzn, [Ar. üzn اذن] *{OsT} is. anat.* Kulak. 🗗 **üzn-i dāhilî,** *{OsT} anat. İç kulak.*|| **üzn-i feres,** *{OsT} 1. At kulağı. 2. Arapçada he harfinin kuyruğu.*|| **üzn-i hāricî,** *{OsT} anat. Dış kulak.*|| **üzn-i mutavassıt,** *{OsT} anat. Orta kulak.*|| **üzn-i hāricî,** *{OsT} anat. Dış kulak.*|| **üznü'l-bahr,** *{OsT} Deniz kulağı.*|| **üznü'l-himār,** *{OsT} 1. Eşek kulağı. 2. bot. Karakafes otu.*

üznek, -ği [üz(ü)n-ek] *{ağız} is.* Bitmeyen; askıda kalan iş. [DS]

üznemek[1], [ōz[1] > öz-ū-mek > öz-ü-n-mek > öz(ü)n-ē-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* **1.** İtaat etmemek; söz dinlememek. [DLT] [EUTS] **2.** Muhalefet etmek; karşı gelmek; karşı koymak; itiraz etmek. [DLT] [EUTS] [Gabain]

üznemek[2], [üz-mek > üz-(ü)n-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Yıpranmak. [DS]

üznük[1], **-ğü** [üz-mek > üz(ü)n-ük اوزنوك] *{ağız} sf.* **1.** İyileşmeye yüz tutmuşken yeniden hasta olan. *{OsT} (aym)* **2.** Gücü tükenmiş; yorgun. (Kumaş için) yıpranmış; ezik. [DS]

üznük[2], **-ğü** [öz *(yağ)* > öz-lük] *{ağız} is.* Topraktan yapılmış küçük, kulpsuz çömlek. [DS]

üznük[3], **-ğü** [üz *(üst, yüz)* > üz-lük] *{ağız} is.* Çevresi çitle çevrilmiş ağılın, çadırın üstüne geçirilen keçe. [DS]

üznükmek, [üz-mek > üz-(ü)n-ük-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* **1.** Üzülmek. **2.** İyileşmeye başlamışken yeniden hastalanmak. [DS]

üznülmek, [üz-mek > üz(ü)n-ül-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* İncelmek; yıpranmak; eskimek; kopacak duruma gelmek. [DS]

üznümek, [üz-mek > üz(ü)n-ü-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* → üznülmek. [DS]

üzre, [ūz > üz-rē] *(üzre:) {eT}* **1.** *zf.* Üstünde; üstte; yukarıda; üzerinde; -de, üzeri. [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] **2.** Üstüne; üzerine; .... e göre; ... gereğince. [ETY] [DLT] [Tekin] **3.** Tarafından; aracılığıyla; ile; sebebiyle. [EUTS] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] 🗗 **üzresinde,** *{eAT} Üzerine; üstüne.*|| **üzresine,** *{eAT} Üzerine; üstüne.*

üzsemek, [üz-mek > üz-sē-mek] *(üzse:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Koparmak istemek. [DLT]

üzsüz[1], [öz-süz > üz-süz] *{ağız} is.* **1.** Yağsız peynir. **2.** Yoğurt. [DS]

üzsüz[2], [üz *(yüz)* > üz-süz] *{ağız} sf.* Utanmaz; yüzsüz. [DS]

üztün, [üz *(üst)* > üz-tün] *{eT} zf.* Yukarı; yukarıda; üstte. [ETY] [EUTS]

üztürmek, [üz-mek > üz-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Üzdürmek; kopartmak. [DLT]

üzücü, [üz-ücü] *sf.* Üzüntü veren; acı ve ıstırap veren; müessif; esef verici; fena.

üzügsüz, [üz-mek > üz-ük > üzük-süz] *{eT} zf.* Durmadan; kopmadan; fasılasız; aralıksız; daimî; daima. [EUTS] [Gabain]

üzüguylu, [üz *(yüz)* > üz-ü+koy-ul-u] *{ağız} zf.* Yüzüstü; yüzükoyun. [DS]

üzük[1], [üz-mek *(kırmak)* > üz-ük] *{eT} sf.* **1.** Kırık; kopuk; yıpranmış. *{ağız} (aynı)* [ETY] [DS] **2.** Kesik; tamamlanmamış; yarım kalmış. [KB] **3.** Yırtık. [ETY]

üzük[2]**, -ğü** [yüz-ük] *{ağız} is.* Yüzük. [DS]

üzük[3]**, -ğü** [Soğd. vjk'k] *{ağız} is.* Harf; hece. [DS]

üzük[4]**, -ğü** [üz-mek > üz-ük] *{ağız} sf.* Büyümemiş; gelişmemiş. [DS]

üzüklük, [üzük-lük] *{eT} is.* Kesinti; kesiklik. [DLT]

üzüksüz, [üz-mek > üz-ük > üzük-süz] *{eT} zf.* Durmadan; daima; kopmadan; fasılasız; aralıksız. [EUTS]

üzüklemek, [üzük[1]-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Tarlada, yere dökülmüş olan başakları toplamak. [DS]

üzüklük, -ğü [üzük-lük] *{ağız} is.* Kopukluk; kırıklık. [DS]

üzülgen, [üzül-mek > üzül-gēn] *(üzülge:n) {eT} sf.* Daima üzülen. [DLT]

üzülkes, [üzül-mek + kes-mek] *{ağız} is.* İlişkiyi kesme. 🗗 **üzülkes olmak,** *{ağız} İlgiyi kesmek.* [DS]

üzülme, [üz-ül-me] *is.* Üzülmek eylemi; üzüntü duyma; teessür.

üzülmek[1]**,** [üz-mek *(koparmak)*> üz-(ü)l-mek اوزلك] *{eT} {eAT} {OsT} edil. f. [-ür]* **1.** Kopmak; kesilmek; sökülmek. [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **2.** Kırılmak; parçalanmak. **3.** *{ağız}* (Kumaş, deri, tulum ip vb. nesneler için) aşınarak incelmek; eskimek; kopacak hâle gelmek. [DS] **4.** Bitmek; sonu gelmek. [EUTS] [Gabain] **5.** Yarıda kalmak. [İKPÖy.] [KB] **6.** *{eAT}* Uzaklaşmak. **7.** *{eAT}* İlişkiyi kesmek. **8.** *{eAT}* Yüzülmek. 🗗 **üzül kesil olmak,** *{ağız} Yakınlığı, arkadaşlığı, ilgiyi kesmek.* [DS]|| **üzülüp kesilmek,** *{eAT} Alakayı kesmek; tamamıyla ayrılmak.*

üzülmek[2]**,** [üz-ül-mek] *gçsz. f. [-ür]* Üzüntü ve acı duymak; canı sıkılmak; müteessir olmak; teessüf etmek; kederlenmek; hayıflanmak. 🗗 **üzüm üzüm üzülmek,** *Çok üzülmek; çok acı ve ıstırap çekmek.*

üzülmek[3]**,** [üz-ül-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* **1.** İyileşmeye yüz tuttuğu hâlde yeniden hastalanmak; hastalık yenilenmek. *{eAT} (aynı)* **2.** Yorulmak; ezilmek. **3.** Zayıflamak. **4.** İnme inmek. [DS]

üzülmüş, [üz-ül-müş] *sf.* Üzüntü ve acı duyan; canı sıkılan; müteessir.

üzüm, [*eT.* üz-mek *(koparmak)* > üz-üm] *is. bot.* **1.** Asmanın salkım hâlinde bir çoğu bir arada bulunan etli, sulu, tatlı meyvesi. *{eT} {eAT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [DK] **2.** Böğürtlen vb. bitkilerin üzüme benzeyen meyveleri. 🗗 **üzüm ağaçı,** *{eT} Asma; bağ.* [Mühennâ]|| **üzüm aharı,** *{ağız} Üzüm çiğnenen tekne veya yalak.* [DS]|| **üzüm asması,** *Üzümün çubuğu ve dallarının asılmak suretiyle yetiştirilen gövdesi.*|| **üzüm aşı,** *{eT} 1. Kuru üzümden yapılan ekşi bir çorba. 2. Kuru üzümden yapılan hafif alkollü ve asitli bir içecek.* [Bahşayiş] *3. {ağız} Üzümle yapılan reçel.* [DS]|| **üzüm ayı,** *{ağız} Eylül, ekim, kasım ayları.* [DS]|| **üzüm bozmak,** *{ağız} Bağ bozmak; üzüm toplamak.* [DS]|| **üzüm çekirdeği,** *Üzümün özende bulunan tohum kısmı.*|| **üzüm eriği,** *{ağız} Küçük kara erik.* [DS]|| **üzüm eriği kallesi,** *{ağız} Üzüm eriği ve etle yapılan bir yemek.* [DS]|| **üzüm gibi,** *Üzüme benzeyen.*|| **üzüm güneşi,** *Uzun ve ince gövdeli, ön kanatlı ve ince duyargalı bir küçük kelebek.*|| **üzüm hoşafı,** *Kuru üzümün şekerle kaynatılması ile yapılan hoşaf.*|| **üzüm kompostosu,** *Taze üzümün şeker ve su ile kaynatılmasıyla yapılan komposto.*|| **üzüm kurusu,** *Çeşitli yöntemlerle kurutulmuş üzüm.*|| **üzüm pekmezi,** *Üzüm suyunun kaynatılması ile elde edilen tatlı sıvı.*|| **üzüm salkımı,** *Üzüm tanelerinin dizili bulunduğu salkım.*|| **üzüm sirkesi,** *Üzüm suyundan yapılmış sirke.*|| **üzüm suyu,** *Üzümün sıkılması ile elde edilen meyve suyu.*|| **üzüm şekeri,** *Bal, çiçek ve kimi meyvelerin yanı sıra üzümde bol olarak bulunan serbest şeker; glikoz.*|| **üzüm şırası,** *Sıkılmış üzümden dinlendirilerek elde edilmiş şıra; dinlendirilmiş üzüm suyu.*|| **üzüm turşusu,** *Üzümden sirke ile yapılan turşu.*|| **üzümün çöpü, armudun sapı var demek,** *Her şeyde bir kusur bulmak; müşkülpesentlik etmek.*

üzümcü, [üzüm-cü] *is.* Üzüm yetiştiren ya da satan kimse.

üzümcülük,-ğü [üzüm-cü-lük] *is.* Üzüm yetiştiriciliği ya da ticareti.

üzümleme, [üzüm-le-me] *{ağız} is.* **1.** Et, yağ, üzüm ve erikle yapılan bir yemek. **2.** Haşlanmış kuru üzümün üzerine, kızarmış yağ dökerek yapılan bir yemek. [DS]

üzümlenmek, [üzüm-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Üzümleri olmak. **2.** (Bağ için) ürün vermek. [DLT]

üzümlü, [üzüm-lü] *sf.* **1.** İçinde üzüm bulunan. **2.** *is. {ağız}* Üzüm, et, pekmezle yapılan bir düğün yemeği. [DS] 🗗 **üzümlü kek,** *İçine üzüm konularak yapılan kek.*

üzümsü, [üzüm-sü] *sf.* Üzüme benzeyen; üzüm gibi etli ve sulu olan.

üzümsüz, [üzüm-süz] *sf.* İçinde üzüm bulunmayan; üzüm içermeyen.

üzün, [üz-mek > üz-ün اوزن] *{eAT} is.* Bağlantıyı koparma; ilgisizlik. 🗗 **üzün kılmak,** *{eAT} Alakayı kesmek.*

üzünç, -cü [üz-mek > üz-ünç] *is.* Üzüntü; dram; hüzün; mahzunluk.

üzünçlü, [üz-ünç-lü] *sf.* Üzüntülü; dramatik; mahzun.

üzünmek, [üz-ün-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Hile yapmak. [DS]

üzüntü, [üz-mek > üz-üntü] *is.* Olması istenmeyen, hoş olmayan olay, durum ve olumsuzluklardan duyulan iç sıkıntısı; ruhsal tedirginlik; teessür; üzünç; keder; gam; hüzün; ıstırap; elem; yeis. 🗗 **üzüntü vermek,** *Sıkıntı ve huzursuzluğa yol açmak; tedirginlik ve iç sıkıntısı yaratmak.*

üzüntülü, [üzüntü-lü] *sf.* **1.** Üzüntüsü olan; üzüntü duyan; müteessir; kederli. **2.** Üzüntü veren; üzüntü kaynağı olan. **3.** Üzüntü içinde geçen; sıkıntılı; eziyetli; sıkıcı.

üzüntüsüz, [üzüntü-süz] *sf.* **1.** Üzüntüsü olmayan; neşeli; sevinçli. **2.** Üzüntü vermeyen; üzüntüden uzak; neşeyle geçen. **3.** Gamsız. **4.** *zf.* Üzüntü duymaksızın; üzüntüden uzak biçimde; üzülmeksizin; üzülmeden.

üzür[1], [Ar. ḥużūr] *{ağız} is.* Rahatlık; huzur. [DS]

üzür[2], [Ar. uʿẕr / ōʿẕr] *{ağız} is.* Özür; kusur. [DS]

üzüşmek, [üz-mek > üz-üş-mek اوزشمك] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Birlikte üzüm toplamak. **2.** Birlikte ip vb. şeyleri kesmek. [DLT] **3.** *{OsT}* Bir şeyi, birkaç kişi kendi aralarında bozmak.

üzüt[1], [öz-üt ?] *{eT} is.* Ruh; can. [EUTS]

üzüt[2], [üz-üt] *{ağız} sf.* Sıska; hastalıklı; rengi soluk.[DS]

üzüt[3], [üz-mek > üz-üt] *{ağız} is.* İlişiği kesme; kopma. 🗗 **üzüt kesit olmak,** *{ağız} Ortaklığı bitirmek; alacağı vereceği kalmamak.* [DS]

üzütlemek, [*üzüt-lē-mek] *(üzütle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Birini pinti görmek. [DLT]

üzütlüg, [üzüt-lüg] *{eT} sf.* Ruha ait; cana ait; ruh ve canla ilgili. [EUTS]

üzütlük, [*üzüt-lük] *{eT} is.* Pintilik; cimrilik. [DLT]

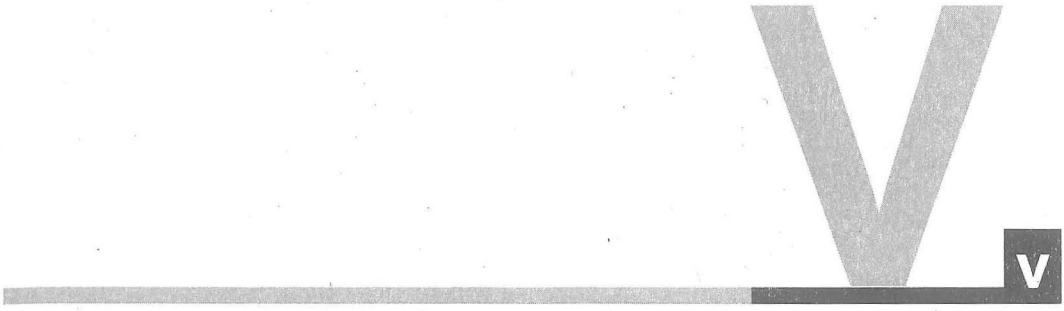
üzütmen, [üz-mek > üz-üt-mek > üzüt-men] *{ağız} sf.* Cılız; ince. [DS]

üzvekes, [üz-mek + kes-mek > üz-me+kes] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

üzzük[1], **-ğü** [üz-ük] *{ağız} is.* Hayvan bağlamakta kullanılan ip parçası; kopuk ip. [DS]

üzzük[2], **-ğü** [öz-lük] *{ağız} is.* Küçük küp. [DS]

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

v, [v] *(ve) is. dbl.* **1.** Latin asıllı Türk alfabesinin yirmi yedinci harfi olup ses bilimi bakımından ötümlü, sürtünücü diş-dudak ünsüzüdür. **2.** *sf.* (Yaka için) V görünümünde olan. **3.** (Motor için) silindirleri gövdeye V biçiminde dizilmiş olan. **4.** Romen rakamlarında 5 sayısını gösteren rakam. **5.** Ebcet hesabında "vav" altı sayısının karşılığı. ◻ **V kayışı,** *Vantilatör kayışı.*|| **V kromozom,** *biy. Ortadan kıvrık iki kollu kromozom.*

-v, [-g / -ğ >? -v *(Kazan T.)* / -av / -ev] *ek.* Eylemlerden, eylemin gerçekleşmesi ya da edimi sonucunda ortaya çıkan iş anlamında isimler türeten yapım eki. *öde-v, gör-ev.*

V[1] [İng. victory] *ünl.* İşaret ve orta parmak açılarak *"zafer"* ifade eden işaret.

V[2] [İskand. Vana-dis *(İskandinav doğurganlık tanrıçası)* > Lat. vanadium] *kısalt. is.* Atom numarası 23, atom ağırlığı 50,94 olan, arı durumda gümüş renginde, yumuşak ve sünek bir metal olan vanadyum elementinin sembolü.

v[1], [Fr. variation] *kısalt. is.* İstatistikte değişkeyi ifade eden kısaltma.

v[2], [Fr. volume] *kısalt. is.* Fizikte oylum (hacim) kelimesinin kısaltması.

v[3], [İt. Volta *(İtalyan fizikçisi)* > volt] *kısalt. is.* Üzerinden bir amperlik sabit bir akım geçen bir iletken telin iki ucu arasında, bu noktalar arasında açığa çıkan enerji bir vata eşit olduğu zaman meydana gelen potansiyel farkına eşit elektromotor kuvvet ve potansiyel farkı veya gerilim birimi olan voltun sembolü.

va-, [Far. vā- وا] *(va:) ön ek.* Başına getirildiği Farsça kelimelere *"arkada, geride"* anlamı katarak sıfatlar türeten ön ek.

VA [Fr. volt+ampère] *kısalt.* Dalgalı gerilimde, 1 voltluk bir gerilim altında 1 amperlik akımın ürettiği güç birimi olan voltamperin kısaltması.

va[1], [Ar. vā وا] *(va:) ünl.* **1.** *{eT} ünl. "Vay"* anlamında söz söyleyen veya emreden kimsenin emrini inkâr yerine kullanılan bir söz. [DLT] **2.** *{OsT} "Vah vah; yazık!"* anlamında üzüntü, yazıklanma ve ayrılık bildiren kelimelerle birlikte kullanılır. *"vā-hayfā* (eyvah), *vā-hasretā* (ah ayrıldı!)" **3.** *{eAT} {OsT}* Feryat; ağlama sızlama. **4.** *{ağız}* Şaşma bildirir. [DS] **5.** *{ağız}* Acıma bildirir. [DS]

va[2]**, -a'ı** [Ar. vaʿ وع] *{OsT} is.* Çakal.

va[3], [var > vā] *(va:) {ağız} is.* Var. [DS]

vaat, -di, [Ar. vaʿd وعد] *is.* **1.** Bir işi yerine getirmek üzere verilen söz; söz verme. **2.** *isl.* Allah'ın ahrette kullarına vereceğini bildirmiş olduğu ödül ya da ceza. ◻ **vaadinde durmak,** *Verdiği sözü yerine getirmek; sözünü tutmak.*|| **vaadini tutmak,** *Verdiği sözü gerçekleştirmek; sözünde durmak.*|| **vaat edilmiş topraklar,** *Yah. Allah'ın İbranilere vaat ettiği Kenan ülkesi.*|| **vaat edilmek,** *Söz verilmek; adanmak.*|| **vaat etmek,** *Bir kimseye bir şey yapacağına ya da vereceğine dair söz vermek.*|| **vaatte bulunmak,** *Söz vermek.*

vaaz, [Ar. vaʿẓ وعظ] *is.* **1.** Tapınaklarda din adamlarının kutsal kitaplara dayanarak verdiği öğütler. **2.** Bir kimseye, onu iyiliğe, doğruluğa, güzelliğe yöneltecek sözler söyleme; öğüt vermek amacıyla yapılan konuşma. **3.** *argo.* Can sıkan öğütler. ◻ **vaaz etmek,** *Cami, mescit gibi yerlerde dinî konuşma yapmak.*|| **vaaz vermek,** *Cami, mescit gibi yerlerde dinî konuşma yapmak.*

vabeste, [Far. vā-beste وابسته] *(va:beste) {OsT} sf.* (Bir şeye) bağlı bulunan; onunla ilgili olan.

vabil, [Ar. vābil وابل] *(va:bil) {OsT} is.* İri damlalı yağmur.

vac, [vac / vıc / vic *(yans.)*] *is.* Kuşların ötüşünü; buna benzer bir araya gelip konuşmayı ve gürültüleri anlatan kök. *vac-ır-da-mak, vac-ır vacır.*

vacır, [vac *(yans.)* > vac-ır] *is.* Kuş sesini ve bunlara benzer bir araya gelip konuşmayı, gürültü yapmayı anlatan yansımalı gövde. ◻ **vacır vacır,** *{ağız} Cıvıltılı seslerle; cıvıl cıvıl.* [DS]

vacırdamak, [vac *(yans.)* > vac-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [d(ı)-yor]* Cıvıltılı sesler çıkararak konuşmak; cıvıl cıvıl konuşmak. [DS]

vacib[1], [Ar. vücūb > vācib واجب] *(va:cib) {OsT} sf.* → vacip. 🗗 **vācib li-zātihi,** *{OsT} isl. (Allah için) varlığı kendi özünden kaynaklanan ve varlığını sürdürmek için başka hiçbir şeyin yardım ve desteğine ihtiyacı olmayan.*|| **vācibü'l-îfā,** *{OsT} Yapılması gereken.*|| **vācibü'l-ihfā,** *{OsT} Gizlenmesi gereken.*|| **vācibü'l-ihtirām,** *{OsT} Saygıya layık; saygıdeğer.*|| **vācibü'l-izāle,** *Yok edilmesi gereken.*|| **vācibü'l-katl,** *{OsT} Öldürülmesi gereken.*|| **vācibü'l-vücūd,** *{OsT} isl. (Allah için) varlığı zorunlu olan; hiçbir zaman ve hiçbir şekilde yokluğu düşünülemeyen.*|| **vācibü'z-zātihi,** *{OsT} isl. (Allah için) kendi özünü gerektiren; kendi kendisiyle var olan; varlığı kendinden olan.*|| **vācibü'r-riāye,** *{OsT} İmparatorluk döneminde, sadrazam, beylerbeyi, vezir, nişancı gibi üst düzey devlet adamlarının oğulları için kullanılan terim.*

vacib[2], [? vacib] *{ağız} sf.* Çapkın. [DS]

vacibat, [Ar. vācib >vācibāt واجبات] *(va:ciba:t) {OsT} is.* Yapılması gerekli şeyler.

vacibe, [Ar. vācib > vācibe واجبه] *(va:cibe) {OsT} is.* Yapılması gerekli olan şey.

vacibi[1], [? vacibi] *{ağız} sf.* **1.** Çapkın. **2.** Eşcinsel erkek. **3.** Evlilik dışı doğan çocuk; piç. [DS]

vacibi[2], [? vacibi] *{ağız} is.* Talk pudrası. [DS]

vacid, [Ar. vücūd / vācid / vācide واجده / واجد] *{OsT} is.* **1.** Meydana getiren; vücut veren. **2.** Zengin. **3.** Bütün varlıkları meydana getiren anlamında Allah'ın sıfatlarından biri.

vacip, -bi [Ar. vücūb > vācib واجب] *(va:cip) sf.* **1.** Yapılması gerekli olan; gerekli. **2.** *isl.* Kesinlilik ve zorunluluk bakımından farzdan sonra gelen dinî hüküm. **3.** Müslümanlıkta farz sayılan ve uyulması günah olan ilâhî emir. 🗗 **vacip olmak,** *Gerekli olmak; gerekmek.*

vaciz, [Ar. vecz > vāciz / vācize واجز / واجزه] *(va:ciz) {OsT} sf.* Kısa.

vacrayana, [Sansk. vacrayana *(elmasın yolu)*] *is.* Ruhu bir noktada yoğunlaşmış olarak tutmak için sürekli yinelen ve söylenen söz.

vaç, [vaç *(yans.)*] *is.* **1.** Kaba ve gürültülü olarak çiğnemeyi, yemeyi anlatan kök. *vaç vaç.* **2.** *is. {ağız}* Gemin bağlı olduğu kayış kolları. [DS] 🗗 **vaç vaç,** *{ağız} (Yemek, çiğnemek için) ağız açık hâlde ve ses çıkartarak.* [DS]

vaçir, [Sansk: vajra] *{eT} is.* **1.** Yıldırım; şimşek. [EUTS] [Gabain] **2.** Elmas. [Gabain]

va'd, [Ar. vaʿd وعد] *(va-d) {OsT} is.* → vaat. 🗗 **va'd-i muallāk,** *{OsT} Gelecekteki bir şarta bağlı olarak verilen söz; kefalet.*|| **va'd-i mücerret,** *{OsT} huk. Bir kimsenin borcunu ödeyeceğine dair söz verme.*|| **va'd-i tehî,** *{OsT} Yerine getirmeyeceği bir söz verme.*|| **va'd-i vuslāt,** *{OsT} Kavuşma sözü verme; randevu verme.*

vad[1], [vad / vıd / vıt / vid *(yans.)*] *is.* Köpek ürümesini; yerli yersiz terbiyesizce konuşmayı anlatan kök. *vad-ır-da-mak, vad-ır vadır*

vad[2], [Ar. vād واد] *(va:d) {OsT} is.* Oğul.

vada, [vada] *{eT} is.* İlaç, *(Ficus indica).* [EUTS]

vadade, [Far. vād-dāde وادادە] *(va:da:de) {OsT} sf.* Geri çevrilmiş; reddolunmuş.

va'de, [Ar. vaʿde وعده] *(va-de) {OsT} is.* → vade. 🗗 **vāde-i ferdā,** *{OsT} Ertesi gün için verilmiş olan söz.*|| **va'de-i yār,** *{OsT} Sevgilinin verdiği söz.*

vade, [Ar. vaʿde وعده] *(va:de) {OsT} is.* **1.** Söz verme. **2.** Üstlenilen bir işin gerçekleştirilmesi, bir borcun ödenmesi için tanınmış bulunan süre; mühlet; mehil. **3.** Böyle bir sürenin bitimini belirleyen tarih, gün ya da saat. **4.** *mecaz.* Ecel; ölüm. **5.** *bank.* Borsada satışa sunulmuş hisse senedi ya da tahvillerin teslimi ya da bedellerinin ödenmesi için belirlenen tarih. **6.** *huk.* Bir yükümlülüğün yerine getirilmesi ya da bir borcun ödenmesinin zorunlu hâle geldiği tarih. 🗗 **vade bitimi,** *Bir işin bitirilmesi ya da borcun ödenmesi için tanınmış olan sürenin sona ermesi.*|| **vadesi gelmek,** *1. Süre tanınmış bir iş ya da borç için süre dolmak; zamanı gelmek. 2. mecaz. Ömrü sona ermek; eceli gelmek.*|| **vadesi yetmek,** *mecaz. Ömrü sona ermek; eceli gelmek; ölmek.*|| **vade sonu,** *Vade bitimi.*

vadelendirme, [vade-le-n-dir-me] *(va:delendirme) is.* Vadelendirmek eylemi; süre tanıma.

vadelendirmek, [vade-le-n-dir-mek] *(va:delendirmek) gçl. f. [-ir]* Borçluya, borcunu ödemesi için belirli bir süre tanımak; süre vermek.

vadeli, [vade-li] *(va:deli) sf.* (Yapılacak iş ya da borç için) süresi sınırlandırılmış olan; süresi belli olan. 🗗 **vadeli borç,** *Belirli bir süre sonra ödenmesi gereken borç.*|| **vadeli hesap,** *Belirli bir süre için açılmış banka hesabı.*|| **vadeli mevduat,** *Vadeli hesap.*|| **vadeli satış,** *Ödemesi hemen değil de belirlenen ileri bir tarihte yapılacak satış.*

vadesiz, [vade-siz] *(va:desiz) sf.* (Yapılacak iş ya da borç için) süresi sınırlandırılmamış olan; süresi belli olmayan. 🗗 **vadesiz hesap,** *Süresi belirlenmemiş ve istenildiği zaman çekilebilme imkânı olan banka hesabı.*|| **vadesiz mevduat,** *Vadesiz hesap.*

vadetme, [Ar. vaʿd+T. et-me] *(va:detme) is.* Vadetmek eylemi veya durumu.

vadetmek, [Ar. vaʿd + T. et-me] *(va:detmek) gçl. f. [-r] [-(d)-iyor]* **1.** Bir işi yerine getireceğine dair söz vermek. **2.** Davranış ve tutumu ile bir işi yapacağına dair umut vermek; umutlandırmak.

vadeyeli, [vade ? + yel-i] *{ağız} is.* Sıcak esen güney yeli. [DS]

vadır, [vad *(yans.)* > vad-ır] *is.* Yerli yersiz ve terbiyesizce konuşmayı anlatan yansımalı gövde. ◻ **vadır vadır,** *{ağız} (Konuşmak için) çirkin, kaba ve gürültülü olarak.* [DS]

vadırdamak[1], [vadır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Hoşa gitmeyecek biçimde gürültülü konuşmak; gevezelik etmek. [DS]

vadırdamak[2], [vad *(yans.)*>vad-ır-da-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Homurdanmak. [DS]

vadi, [Ar. vādī وادى] *(va:di:) {OsT} is.* **1.** İki dağ arasında kalan uzun çukurluk; koyak. **2.** Bir akarsu tarafından oyulmuş az ya da çok yatık uzun çukur; nehrin aktığı yatak; mecra. **3.** *mecaz.* Alan; yol; tarz. ◻ **vādî-i aşk,** *{OsT} Aşk vadisi; aşk yolu.*‖ **vādî-i hāmūşān,** *{OsT} Susmuşların yeri; mezarlık.*‖ **vādî-i haşr,** *{OsT} Kıyamet yeri.*‖ **vādî-i kadîm,** *{OsT} Eski edebiyatçıların izlediği yol.*‖ **vādî-i kebîr,** *{OsT} 1. Büyük vadi. 2. ed. Eski usul.* **vadiye dökülmek,** *(Sohbet için) hemen herkesin ilgisini çeken bir konuya kaymak.*

vadiyan, [İt. guardiano] *(vardi'yan) is. dnz. as.* Savaş gemilerinde, gemi içindeki haber ve komutları yerlerine ulaştırmakla görevli pasparola.

vaf, [vaf *(yans.)*] *is.* Köpek ürümesini anlatan kök. *vaf vaf,* ◻ **vaf vaf ürmek,** *{eAT} (Köpek için) havlamak.*

vafi, [Ar. vefā/vāfī / vāfiye وافى / وافيه] *(va:fi:) {OsT} sf.* **1.** Yeterli olan; yeten; elverişli; uygun. **2.** Sözünde duran. **3.** Sözüne güvenilir. ◻ **vāfi ve kâfi,** *Bol bol yeter.*

vafid, [Ar. vāfid وافد] *(va:fid) {OsT} is.* Elçi.

vafir, [Ar. vefret > vāfir / vāfire وافره / وافر] *(va:fir) {OsT} sf.* **1.** Fazla; çok. **2.** Bol. **3.** *ed.* Arap aruz ölçülerinden daire-i mutelife içinde bulunan *müfāeletün, müfāeletün, müfāeletün* (. – . . – / . – . . – / . – . . –) bahri.

vaftiz, [Yun. baptisma > baptisis] *is.* **1.** Hristiyanlıkta, ilk günahı silmek ve Hıristiyanlaştırmak amacını güden hukuksal ve kutsal gösterge. **2.** Bu amaçla yapılan tören ve kutlama. ◻ **vaftiz adı,** *Vaftiz edilen kimseye verilen ad.*‖ **vaftiz anası,** *Bir çocuğu vaftize hazırlayan ve vaftiz sırasında onu kucağında tutan kadın.*‖ **vaftiz babası,** *Bir çocuğu vaftize hazırlayan ve onu vaftiz sırasında kucağında tutan erkek.*‖ **vaftiz etmek,** *Bir kimseye vaftiz işlemini uygulamak ve ona ad vermek.*‖ **vaftiz teknesi,** *Vaftiz suyunun konduğu, taş, çimento, metal vb.nden yapılma kurna.*‖ **vaftiz töreni,** *Vaftiz işleminin yapıldığı tören.*

vaftizhane, [Yun. baptisis + Far. hāne] *(vaftizha:ne) {OsT} is.* Vaftiz tören ve işlemlerinin yapıldığı yer.

vag, [vag / vığ / vık / vik *(yans.)*] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan kök. *vag(g)-ıl-da-mak, vag-ıl-da-mak, vag-ıl-tı, vag-ıl vagıl*

vagd, [Ar. vaġd وغد] *{OsT} sf.* **1.** Alçak; adi. **2.** Cimri; tamahkâr.

vagıl, [vag *(yans.)* > vag-ıl] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan yansımalı gövde.

vagıldamak, [vag *(yans.)* vag-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-(-(ı)-yor]* Çok gürültü yapmak. [DS]

vagina, [Lat. vagina *(kın, kılıf)* > Fr. vagin] *is.* Döl yolu; vajina.

vagolitik, -ği [Fr. vagolytique] *sf.* **1.** Soğan ilikten çıkarak gırtlak, yutak, kalp, mide, bağırsak ve karaciğer gibi iç organlara giden kafatasının onuncu sinir demetini felce uğratan. **2.** *is.* Vagolitik madde.

vagon, [Fr. wagon] *is.* **1.** Yolcu ve yük taşımakta kullanılan demiryolu taşıtı. **2.** Maden ocaklarından cevher taşımakta kullanılan araba. **3.** Kablo üzerinde hareket eden havai taşıyıcı. ◻ **vagon restoranı,** *Yolculara yemek verilecek biçimde düzenlenmiş vagon.*

vagoncu, [vagon-cu] *is.* Trenleri seçen yankesici.

vagonet, [Fr. wagonnet] *is.* Maden ocaklarında ve endüstri bölgelerinde kullanılan ve indirilip kaldırılabilen kasası bulunan küçük vagon.

vagonli, [Fr. wagon-lit] *is.* Yataklı vagon.

vagus, [Lat. vagus *(belirsiz)*] *is.* Soğan ilikten çıkarak gırtlak, yutak, kalp, mide, bağırsak ve karaciğer gibi iç organlara giden kafatasının onuncu sinir demeti; akciğer mide siniri.

vağıl, [vağ *(yans.)* > vağ-ıl] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan yansımalı gövde. ◻ **vağıl vağıl,** *{ağız} 1. (Konuşmak, havlamak, boşalmak için) gürültülü olarak. 2. (Akarsu için) sesli, gürültülü olarak.* [DS]

vağılamak, [vağ *(yans.)* > vağ-ıl-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Köpek ve yavrusu için) acı acı ses çıkarmak; bağırmak. [DS]

vağıldamak, [vağ-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** (Coşkun akan su için) çağıldamak. **2.** Gürültülü ve hoşa gitmeyen biçimde konuşmak, söylenmek. [DS]

vağılıdak, -ğı [vağıl-adak] *{ağız} zf.* (Dolmak, boşalmak vb. için) birdenbire ve gürültülü biçimde. [DS]

vağıltı, [vağıl-tı] *{ağız} is.* **1.** Kalabalığın çıkardığı yankılı gürültü; patırtı; şamata. **2.** Bebeğin ağlama sesi. [DS]

vah[1], [vah / vak / vığ / vıh / vık *(yans.)*] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan kök. *vah-ır vahır, vah-ır-da-mak*

vah[2], [Ar. vāh واه] *(va:h) {OsT} ünl.* (Çoğunlukla yinelenerek) acıma; yakınma bildirir; yazık.

vah[3], [Ar. vāḥ واح] *(va:h) {OsT} is.* → vaha.

vaha, [Ar. vāḥa واحه] *(va:ha) {OsT} is.* **1.** Çöllerin ortasında su bulunması ile birlikte oluşan bitki, insan ve hayvanların yaşamasına elverişli alan. **2.** Çöller ortasında kalmış tarıma elverişli toprak parçası.

vahal, [Ar. vaḥl / vaḥal وحل] *{OsT} is.* Bataklık; çamur yer.

vahalgâh, [Ar. vaḥal + Far. gāh وحلگاه] *(vahalgâ:h) {OsT} is.* Bataklık yer.

vahalnak, -ki [Ar. vaḥal + Far. nāk وحلناك] *(vahalna:k) {OsT} is.* Çamurlu.

vaham, [Ar. vaḥam وحم] *{OsT} is.* (Gebe kadın için) aşerme.

vahama, [Ar. vaḥīm > vaḥāmā وحامی] *(vaha:ma:) {OsT} is.* Çok tehlikeli ve korkulu şeyler.

vahamet, [Ar. vaḥāmet وخامت] *(vaha:met) {OsT} is.* Tehlikeli sonuçlar doğurabilecek güç durum; ürkütücü durum. 🗗 **vahâmet-i havâ,** *{OsT} Havanın tehlikeli oluşu (fırtına vb.).*|| **vahamet kesbetmek,** *Git gide korkulacak, tehlikeli bir durum almak.*

vahametli, [vahamet-li] *sf.* Sonucu çok tehlikeli görünen; korkulu; vahim.

vahasreta, [Ar. vā-ḥasretā واحسرتا] *(va:hasreta:) {OsT} ünl.* Çok yazık.

vahat, [Ar. vāḥāt واحات] *(va:ha:t) {OsT} is.* Vahalar.

vahayf, [Ar. vā-ḥayf واحیف] *(va:hayf) {OsT} ünl.* → vahayfa.

vahayfa, [Ar. vā-hayfā واحیفا] *(va:hayfa:) {OsT} ünl.* Eyvah; yazıklar olsun; ne yazık ki.

vahdani, [Ar. vaḥdet > vaḥdānī وحدانی] *(vahda:ni:) {OsT} sf.* **1.** Allah'ın birliği ile ilgili. **2.** Allah'la ilgili.

vahdaniye, [Ar. vaḥdānī > vaḥdāniyye وحدانیه] *(vahda:niye) {OsT} is.* Tek tanrıcılık.

vahdaniyet, [Ar. vaḥdānī > vaḥdāniyyet وحدانیت] *(vahda:niyet) {OsT} is.* **1.** Allah'ın birliği. **2.** *isl.* Allah'ın özü ve nitelikleri bakımından bir tane ve benzersiz olması durumu.

vahdet, [Ar. vaḥdet وحدت] *{OsT} is.* **1.** Bir ve tek olma; birlik. **2.** Yalnızlık ve teklik. **3.** *sf.* Tek; biricik. **4.** *ed.* Anlatımda, konunu dışına çıkılmaması; konuda birlik. **5.** *tasvf.* Allah'a yakın olma; Allah'la bir olma; Allah'a ulaşma. 🗗 **vahdet-ârâm,** *{OsT} Huzur veren yer.*|| **vahdet-güzîn,** *{OsT} Yalnızlığı seven.*|| **vahdet-i nikâh,** *{OsT} Tek eşlilik.*

vahdetgâh, [Ar. vaḥdet + Far. -gāh وحدتگاه] *(vahdetgâ:h) {OsT} is.* Yalnız kalınacak yer.

vahdetî, [Ar. vaḥdetī وحدتی] *(vahdeti:) {OsT}is. fel.* Bircilik; monizm.

vahdetivücut, -du [Ar. vaḥdet-i vücūd وحدت وجود] *(vahdet'ivücu:d) {OsT} is. tasvf.* Yaratan (Halik) ile yaratılan (mahluk)'ın bir olduğunu, aynı kaynaktan geldiğini savunan tasavvuf görüşü.

vahdetiye, [Ar. vaḥdet > vaḥdetiyye وحدتیه] *{OsT} is. fel.* Bircilik; monizm.

vahdetname, [Ar. vaḥdet+Far. nāme وحدتنامه] *(vahdetna:me) {OsT} is. tasvf.* Allah'ın birliğini konu edinen manzum veya mensur eser.

Vahhabi, [Ar. Muhammed bin Abdül**vahhab** *(adından)* > vehhābī وهابی] *(vahha:bi:) sf. {OsT}* Vahhabilik mezhebinden olan.

Vahhabilik, -ği [Vahhabi-lik] *is.* On sekizinci yüzyıl ortalarında Arabistan'da kurulan Kur'an ve Sünnet dışında hiçbir dinsel ve hukuksal kural tanımayan mezhep.

Vahhabiye, [Ar. vehhābī > vehhābiyye وهابیه] *(vahha:biye) {OsT} is.* Vahhabilik.

vahır, [fak *(yans.)* > fak-ır > vaḫır] *is.* Kaynama sesi. 🗗 **vahır vahır,** *{ağız} (Kaynamak için) sesli, gürültülü.* [DS]

vahırdamak, [fak *(yans.)* > fak-ır-da-mak > vaḫır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Kaynamak. [DS]

vahıtsız, [vakit-siz > vaḫıt-sız] *{ağız} sf.* **1.** Hasta. **2.** Yoksul. [DS]

vahi, [Ar. vehy > vāhī / vāhiye واهی / واهیه] *(va:hi:) {OsT} sf.* **1.** Boş; anlamsız; saçma. **2.** Önemsiz.

vahib, [Ar. vehb > vāhib / vāhibe واهب / واهبه] *(va:hibe) {OsT} sf.* Bağışlayan; veren. 🗗 **vâhibü'l-a'mâl,** *{OsT} Emelleri gerçekleştiren; Allah.*|| **vâhibü'l-atâyâ,** *{OsT} İhsanda bulunan; Allah.*|| **vâhibü'l-hâcât,** *{OsT} İhtiyaçları gerçekleştiren; Allah.*|| **vâhibü'l-ihsân,** *{OsT} 1. İhsan veren. 2. Allah.*

vahid[1], [Ar. vaḥdet > vāhid / vāḥide واحد/ واحده] *(va:hid) sf.* Tek; bir tane. 🗗 **vâhide ircâ,** *mat. Bire indirgeme.*|| **vâhide karîb fazlalı hâric-i kısmet,** *{OsT} mat. Bire yakın eksik ile sonuçlanan bölme.*|| **vâhiden ba'de vâhidün,** *{OsT} Birer birer; birbirinin ardından.*|| **vâhid-i kıyasî,** *{OsT} mat. Ölçü birimi; birim.*|| **vâhid-i kıyâs-ı nâkıs,** *{OsT} kim. Kalori.*|| **vâhidü'l-fîlka nebâtât,** *{OsT} bot. Bir çeneklîler.*|| **vâhidü'l-firâş,** *jeol. Ortoklaz, $KAlSi_3O_8$* || **vâhidü'l-had,** *{OsT} mat. Tek terimli.*|| **vâhidü'l-levn,** *{OsT} fiz. Tek renkli.*|| **vâhidü'l-ma'nâ,** *{OsT} ed. Tek anlamlı.*|| **vâhidü'l-mesken,** *{OsT} biy. Bir evcikli.*|| **vâhidü's-sukbe,** *{OsT} zool. Tek delikliler.*

vahid[2], [Ar. vaḥdet > vahīd / vaḥīde وحيد /وحيده] *(vahi:d) {OsT} sf.* Yalnız; tek. 🗗 **vahîdü'd-dehr,** *{OsT} Çağının tek insanı.*‖ **vahîdü'l-cins,** *{OsT} bot. Erkek ve dişi organlarından yalnız birine sahip olan.*‖ **vahîdü'l-filka,** *{OsT} bot. Bir çenekli.*‖ **vahîdü'r-rahîm,** *zool. En çok bir tek yavru yapan hayvanlar.*

vahiden, [Ar. vāḥid > vāḥiden واحداً] *(va:hi'den) {OsT} zf.* Tek olarak; yalnız başına olarak.

vahidiyet, [Ar. vāhid > vāhidiyyet واحديت] *(va:hidiyet) {OsT} is.* Bir olma durumu; tek olma durumu; birlik; teklik.

vahim[1], [Ar. vehm > vāhim واهم / واهمه] *(va:him) {OsT} sf.* Vehmeden; kuruntulu; kuran.

vahim[2], [Ar. vaḫāmet > vaḫīm وخيم] *(vahi:m) {OsT} sf.* Üzücü veya korkunç sonuçlar doğurabilecek; tehlikeli; korkulu.

vahime, [Ar. vāhim > vāhime واهمه] *(va:hime) {OsT} is.* Kuruntuya kapılma; evhamlanma hâli.

vahin, [Ar. vehn > vāhin واهن] *(va:hin) {OsT} sf.* Zavallı; zayıf.

vahine, [Tahiti d. vahine] *is.* Tahitili kadın.

vahir, [Ar. vāḥir واخر] *(va:hir) {OsT} is.* **1.** Diken. **2.** İğne.

vahiş, [Ar. vaḥş > vaḥīş وخيش] *(vahi:ş) {OsT} sf.* Yabani; ürkek; vahşi.

vahit, -di [Ar. vāḥid / vāḥide واحد] *(va:hid) {OsT} is.* → vahid[1].

vahiy, -hyi [Ar. vaḥy وحى] *{OsT} is.* **1.** Peygamberlere buyrukların Allah tarafından ilham edilmesi olgusu. **2.** Peygambere gönderilen ilâhî kelâm ve haber.

vahiyat, [Ar. vāhī / vāhiye > vāhiyāt واهيات] *(va:hiya:t) {OsT} is.* Boş ve anlamsız sözler; saçmalıklar.

vahiye, [Ar. vāhī > vāhiye واهيه] *(va:hiye) {OsT} sf.* → vahi.

vahl, [Ar. vaḥl / vaḥal وحل] *{OsT} is.* Bataklık; çamur yer. 🗗 **vahl-gâh,** *{OsT} Bataklık.*

vahlı, [vah ? > vah-lı] *{ağız} sf.* Güçlü; canlı; tez büyüyen. [DS]

vahma, [Ar. vaḥmā وحما / وحمه] *(vahma:) {OsT} is.* Aşeren kadın.

vahrat, [? vahrat] *{ağız} sf.* Obur. [DS]

vahs, [Ar. vahṣ وهص] *{OsT} is.* **1.** Ayak altında çiğneme. **2.** Kırma.

vahsınmak, [vah > vah-sın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Pişmanlık duymak; üzülmek. [DS]

vahsik, [Far. vaḫşek / vaḫşıg / Soğd. vaxşyk *(ruhani; ruh)*] *{eT} is.* Bir ruh; kut; ilâh. [EUTS]

vahş[1], [Ar. vaḥş وخش] *{OsT} is.* Dört ayaklı hayvanlarda görülen bir hastalık.

vahş[2], [Ar. vaḥş وحش] *{OsT} sf.* **1.** Yabani; ürkek. **2.** Issız.

vahşan, [Ar. vaḥş > vaḥşān وحشان] *(vahşa:n) {OsT} is.* **1.** Yaban hayvanları. **2.** Issız, tenha yerler.

vahşan, [Ar. vaḥş > vaḥşan وحشاً] *(va'hşan) {OsT} zf.* Acıklı; üzüntülü.

vahşega, [Far. vaḫşek / vaḫşıg / Soğd. vaxşyk *(ruhani; ruh)*] *{eT} is.* Bir ruh; kut; ilâh. [EUTS]

vahşet, [Ar. vaḥş > vaḥşet وحشت] *{OsT} is.* **1.** Issızlık; tenhalık; yalnızlık. **2.** Korku ve ürküntü. **3.** Yabani olma durumu. **4.** Acımasızlık; kıyıcılık. 🗗 **vahşet-āgîn,** *{OsT} Çok ıssız; korkunç.*‖ **vahşet-āver,** *{OsT} Ürküntü getiren; korku veren.*‖ **vahşet-gâh,** *{OsT} Korku yeri; ıssız yer.*‖ **vahşet-nāk,** *{OsT} {OsT} Korku veren yer; ıssız yer.*‖ **vahşet-zār,** *{OsT} Yabani yer; ıssız yer.*

vahşi, [Ar. vaḥş > vaḥşī / vaḥşiyye وحشى / وحشيه] *(vahşi:) {OsT} sf.* **1.** (Hayvan için) evcil olmayan; doğa ile iç içe yaşayan. **2.** (Hayvan için) insana sokulmayan; haşin; hoyrat. **3.** (Yer için) insan eli değmemiş; değiştirilmemiş; işlenmemiş. **4.** (Kişi için) kaba, hırçın veya acımasız olan. **5.** (Kişi için) insanlardan, toplumdan kaçan; insan içine karışmayan; yabani; yabanıl. **6.** (Kişi için) kaba; saygısız; hoyrat. **7.** (Kişi için) çevreye uyum sağlayamayan. **8.** (Toplum için) yaşam biçimleri ilerlemiş toplumlara göre daha ilkel bir düzeyde kalmış olan; yabani. **9.** (Eylem için) şiddet ve saldırganlık dolu; kıyıcı. **10.** Güçlü. **11.** Ürküntü veren; korkunç. **12.** Hattatların kullandığı kamış kalemin ucunun uzun olan yanı. 🗗 **vahşi hayvan,** *Evcilleştirilmemiş, doğada kendi başına yaşayan hayvan.*‖ **vahşi orman,** *İnsan ayağı ve eli değmemiş, büyük orman.*

vahşice, [vahşi-ce] *(vahşi:'ce) zf.* Vahşi bir biçimde.

vahşig, [Far. vaḫşek / vaḫşıg / Soğd. vaxşyk *(ruhani; ruh)*] *{eT} is.* Cin. [Gabain]

vahşileşme, [vahşi-le-ş-me] *(vahşi:leşme) is.* Vahşileşmek eylemi.

vahşileşmek, [vahşi-le-ş-mek] *(vahşi:leşmek) dönşl. f. [-ir]* Vahşi duruma gelmek; yabanileşmek.

vahşilik,-ği [vahşi-lik] *(vahşi:lik) is.* Vahşi olma durumu; yabanilik.

vahşiyane, [Ar. vaḥşī + Far. -āne وحشيانه] *(vahşi:ya:ne) {OsT} zf.* Vahşice.

vahşiye, [Ar. vaḥşī > vaḥşiyye وحشيه] *{OsT} sf.* **1.** Evcil olmayan; yabani; yabanıl. **2.** Korkak; ürkek. **3.** Katı; duygusuz.

vahşur, [Far. vaḫşūr وخشور] *(vahşu:r) {OsT} is.* Elçi; peygamber; yalvaç.

vahvahlanma, [vah+vah-la-n-ma] *is.* Vahvahlanmak eylemi.

vahvahlanmak, [vah+vah-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Acınmak; yakınmak; yazıklanmak.

vahy, [Ar. vaḥy وحى] *{OsT} is.* → vahiy.

vahyolunma, [Ar. vaḥy+T. ol-un-ma] *is.* Vahyolunmak eylemi.

vahyolunmak, [Ar. vaḥy + T. ol-un-mak] *edil. f. [-ır]* Vahiy gelmek.

vahz, [r. vaḫz وخز] *{OsT} is.* **1.** Çimdikleme.**2.** Sivri bir şeyi batırarak acıtma. **3.** Sokma; ısırma.

vaız, [Ar. vaʿẓ وعظ] *{OsT} is.* → vaaz.

va'id, [Ar. vaʿd > vaʿīd وعيد] *(va-i:d) {OsT} is.* Bir kimseyi, kusurlarını söyleyerek kötülükten alıkoyma; doğru yola iletmek için yapılan korkutma, yıldırma hareketi.

vaiduri, [Sansk. vaidūrya] *{eT} is.* Tezyinat taşı; süs. [EUTS]

vairokana, [Sansk. vairokana] *is.* Aydınlatan kişi; Buda.

vaituri, [Sansk. vaidūrya] *{eT} is.* Tezyinat taşı; süs. [EUTS]

vaiye, [Ar. vāʿiye واعيه] *(va-iye) {OsT} is.* Feryat.

va'iz, [Ar. vaʿẓ > vāʿiẓ واعظ] *(va:iz) {OsT} is.* → vaiz.

vaiz, [Ar. vaʿẓ > vāʿiẓ واعظ] *(va:iz) {OsT} is.* Cami ve mescitlerde, kutsal kitaplara dayanarak dinî öğüt veren kimse.

va'izan, [Ar. vaʿiẓ > Far. -ān واعظان] *(va:iza:n) {OsT} is.* Dinî öğüt veren kimseler.

va'izîn, [Ar. vaʿiẓ > vāʿiẓīn واعظين] *(va:izi:n) {OsT} is.* Dinî öğüt veren kimseler.

va'iziyye, [Ar. vāʿiẓiyye واعظيه] *(va:iziyye) {OsT} is.* Vaaz veren kimselere ödenen ücret; vaizlik ücreti.

vaizlik,-ği [vaiz-lik] *is.* Vaizin yaptığı iş; vaizin görevi.

vajgun, [Far. vāj-gūn / vājgūne واژگون / واژگونه] *(va:j-gû:n) {OsT} sf.* Ters; uğursuz.

vajina, [Fr. vagin] *is.* → vagina.

vajinit, [Fr. vaginite] *is. tıp.* Dölyolu iltihabı.

vajinizm, [Fr. vaginisme] *is. tıp.* Döl yolu çevresindeki kasların, cinsel ilişkiyi güçleştirecek şekilde, ağrılı kasılması.

vajir, [Sansk. vajra] *{eT} is.* Şimşek. [EUTS]

vajra, [Sansk. vajra] *{eT} is.* Şimşek. [EUTS]

vajun, [Far. vājūn / vājūne واژون / واژونه] *(va:jû:n) {OsT} sf.* Ters; uğursuz.

vak[1], [vah / vak / vığ / vıh / vık *(yans.)*] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan kök. *vak-ır vakır, vak-ır-da-mak, vak-ır-dı*

vak[2], [vak *(yans.)*] *is.* Ördek sesi. 🗗 **vak vak,** *Ördeğin çıkardığı ses.*|| **vak vak etmek,** *Ördek gibi ses çıkarmak.*

vak[3]**, -k'ı** [Ar. vaḳʿ وقع] *{OsT} is.* **1.** Ağırbaşlılık. **2.** Yüksek yer.

vak'a [Ar. vaḳʿa وقعه] *(vak'a) {OsT} is.* → vaka.

vaka [Ar. vaḳʿa وقعه] *{OsT} is.* **1.** Olay; hadise. **2.** Olgu. **3.** *tıp.* Bir kişide bilinen bir hastalığın ortaya çıkması.

vakahat, [Ar. vaḳāḥat وقاحت] *(vaka:hat) {OsT} is.* Terbiyesizlik; arsızlık; küstahlık.

vak'anüvis, [Ar. vaḳʿa + Far. -nüvīs وقع نويس] *(vak-anüvi:s) {OsT} is.* → vakanüvis.

vakanüvis, [Ar. vaḳʿa + Far. -nüvīs وقع نويس] *(vak-anüvi:s) {OsT} is.* İmparatorluk döneminde, devletin resmî tarihini yazan tarihçi.

vak'anüvisan, [Ar. vaḳʿa + Far. nüvīsān وقع نويسان] *(vak-anüvi:sa:n) {OsT} is.* Resmî devlet tarihçileri.

vakanüvislik, -ği [vakanüvis-lik] *is.* Vakanüvisin yaptığı iş.

vakar[1], [Ar. vaḳār وقار] *(vaka:r) {OsT} is.* İnsana saygınlık, soyluluk kazandıran, olgunluk duygusu veren davranış ölçülülüğü; ağırbaşlılık; onurluluk; ciddiyet.

vakar[2], [Sansk. vrsçika] *{eT} is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

vakarlı, [vakar-lı] *sf.* Ağırbaşlı; ciddi; ölçülü.

vakarsız, [vakar-sız] *sf.* Ağırbaşlı olmayan; ciddiyetten uzak; onursuz.

vakayi, -i'ı [Ar. vakʿa > vaḳāyiʿ وقايع] *(vaka:yi:) {OsT} is.* Olaylar; hadiseler; vak'alar.

vakayi'name, [Ar. vaḳāyiʿ +Far. -nāme وقايعنامه] *(vaka:yi-na:me) {OsT} is.* **1.** Olayların tarih sırasına göre günü gününe sıralanıp yazıldığı eser; kronik. **2.** Bir olayı anlatan eser. **3.** Kronoloji cetveli.

vakd, [Ar. vaḳd / vaḳdān وقد / وقدان] *{OsT} is.* Ateşin yanması; tutuşması.

vaketa, [İt. vachetta *(buzağı)*] *(vake'ta) is.* Ayakkabı yapımında kullanılan sepilenmiş buzağı derisi.

vakf, [Ar. vaḳf وقف] *{OsT} is.* **1.** Durdurma; alıkoyma. **2.** Duruş; durma; kımıldanmama. **3.** Ayırma; bağlama. **4.** *dbl.* Arapça bir kelimenin sonunu harekesiz olarak okuma. **5.** → vakıf. 🗗 **vakf ale'l-āmme,** *{OsT} huk. Kamu yararına yapılan vakıf.*|| **vakf bi's-süknā,** *{OsT} Vakıfta bulunulan kimsenin vakıf taşınmazda bir süre oturma izni; oturma koşullu vakıf.*|| **vakf bi'z-zarūre,** *{OsT} huk. Vakfı geçerli olmayan bir şeyin vakfedilebilmesi için ona hukuken bağlı olan şeyin de zorunlu olarak vakfedilmesi.*|| **vakf-ı ebnāiye,** *{OsT} huk. Vakfedenin,*

vakfın yararına olmak kaydı ile çocuk ve torunlarından erkek olanlar.|| **vakf-ı ebniye,** *{OsT} Erkek çocuklarla bunların erkek çocukları için yapılan vakıf.*|| **vakf-ı ehlî,** *{OsT} huk. Nüfusu yüzden aşağı olan köye ait vakıf.*|| **vakf-i evlâdiye,** *{OsT} huk. Evlat yararına yapılan vakıf.*|| **vakf-ı fasîd,** *{OsT} huk. Aslında geçerli olup kimi dış nitelikleri itibariyle geçerli olmayan vakıf.*|| **vakf-ı fuzûlî,** *{OsT} huk. Bir kimsenin sahibi olmadığı bir şeyi sahibinin iznini almaksızın bir yere vakfetmesi.*|| **vakf-ı gayr-i lâzım,** *{OsT} huk. Vakıf yapan, yargıç ya da vârisler tarafından bozulabilen vakıf.*|| **vakf-ı gayr-i sahîh,** *{OsT} huk. Aslında geçerli olmasına rağmen nitelik itibarıyla doğru olmayan vakıf.*|| **vakf-ı hayât,** *{OsT} huk. Ömrünü bağlama.*|| **vakf-ı irsadî,** *{OsT} Devlet hazinesinin yetkili kişi tarafından vakfedilmesi.*|| **vakf-ı lâzım,** *{OsT} huk. Vakıf yapan kişi, yargıç ya da mirasçılar tarafından feshedilemeyen vakıf.*|| **vakf-ı marîz,** *{OsT} huk. Bir kimsenin ölüm hâlinde yapmış olduğu vakıf.*|| **vakf-ı mevkut,** *{OsT} huk. Belli bir süre ile sınırlı vakıf (geçersiz sayılır).*|| **vakf-ı muallâk,** *{OsT} huk. Bir şarta bağlı olarak yapılan vakıf (geçersiz sayılır).*|| **vakf-ı muzâf,** *{OsT} huk. Gelecek bir tarihte geçerli olmak üzere yapılan vakıf (geçersizdir).*|| **vakf-ı müneccez,** *{OsT} huk. Bir zaman ile kayıtlı olmadan hemen yapılan vakıf.*|| **vakf-ı müstesnâ,** *{OsT} huk. Vakıflar İdaresinin denetim ve etkisi olmaksızın doğrudan doğruya mütevellileri tarafından yönetilen vakıf.*|| **vakf-ı müşa',** *{OsT} huk. Bir kimsenin başkası ile ortak olan bir malını bir yere vakfetmesi.*|| **vakf-ı müşterek,** *{OsT} huk. İki ve daha çok kimsenin ortak oldukları bir malı bir yere vakfetmeleri.*|| **vakf-ı mütearef,** *{OsT} huk. Herkesçe bilinen yöntemlerle oluşan vakıf.*|| **vakf-ı sahîh,** *{OsT} huk. Esas ve nitelik bakımından geçerli vakıf.*|| **vakf li's-sebîl,** *{OsT} huk. Kamu yararına yapılan vakıf.*

vakfe, [Ar. vaḳf > vaḳfe وقفه] *{OsT} is.* **1.** Duraklama; duruş. **2.** *ed.* Durak. **3.** Duraklama anı. **4.** *isl.* Kurban bayramında hac için Hicaz'a giden hacıların Kâbe'yi tavaftan önce Arafat'ta bir süre duraklamalarına verilen isim. 🗗 **vakfe-i hayret,** *{OsT} Şaşkınlık yüzünden duraklama.*|| **vakfe-gâh,** *{OsT} Durak; durak yeri.*|| **vakfe-gîr,** *{OsT} Duraklayan; duran.*

vakfetme, [Ar. vaḳf + T. et-me] *is.* Vakfetmek eylemi.

vakfetmek, [Ar. vaḳf + T. et-mek] *gçl. f. [-(d)-er]* **1.** Vakıf hâline getirmek; vakıflaştırmak. **2.** *mecaz.* Kendini ya da bir şeyi bütünü ile bir işe vermek; adamak.

vakfî, [Ar. vaḳfî / vaḳfiyye وقفيه / وقفى] *(vakfi:) {OsT} sf.* Vakfa ait; vakıfla ilgili.

vakfiye, [Ar. vaḳf > vaḳfiyye وقفيه] *{OsT} is.* Bir vakfın koşullarını bildiren belge; vakıfname.

vakfiyet, [Ar. vaḳf> vaḳfiyyet وقفيت] *{OsT} is.* **1.** Bir mülkün vakfedilmiş olma durumu. **2.** *isl. huk.* Vakıf yapma.

vakfname, [Ar. vaḳf + Far. nāme وقفنامه] *(vakfna:me) {OsT} is.* Vakıf senedi.

vakı'a[1], [Ar. vuḳūʿ > vāḳıʿa واقعه] *(va:kıa) {OsT} is.* **1.** Olmuş bir şey veya iş; olgu. **2.** Rüya; hayal. **3.** Savaş; kavga. **4.** Olay; musibet.

vakı'a[2], [Ar. vāḳıā واقعا] *(va:kıa:) {OsT} bağ.* Gerçi; ise de. 🗗 **Vakıa Suresi,** *Kur'an-ı Kerim'in 56. suresinin adı.*

vakı'at, [Ar. vāḳıʿa > vāḳıʿāt واقعات] *(va:kıa:t) {OsT} is.* **1.** Olan şeyler; başa gelenler. **2.** *isl. huk.* Hanefî bilginlerince getirilen çözüm yolları; fetvalar; görüşler.

vâkıf, [Ar. vaḳf > vāḳıf واقف] *(va:kıf) {OsT} sf.* **1.** Bir işi gereği gibi bilen; öğrenmiş olan. **2.** Malını veya parasını vakıf durumuna getirmiş olan; vakıf sahibi; vakfeden. **3.** *is.* Vakıf yapan kişi. 🗗 **vâkıf-ı ahvâl,** *{OsT} Durumdan haberi olan; bilgisi olan.*|| **vâkıf-ı esrâr,** *{OsT} Sırları bilen.*|| **vâkıf olmak,** *Bilmek; öğrenmek; biliyor olmak; bilgi sahibi olmak.*

vakıf, -kfı [Ar. vaḳf وقف] *{OsT} is.* **1.** Bir hizmetin gelecekte de yerine getirilebilmesi için bir kimsenin belli koşullarla resmî olarak malını ya da parasını bağışlaması. **2.** Bu amaçla bağışlanmış para ya da mal mülk. **3.** Bu amaçla oluşturulan kuruluş. **4.** *isl. huk.* Bir mülkü bazı kişi ve kurumların yararına süresiz olarak verme. **5.** *huk.* Başlı başına bir varlığı bulunmak üzere bir malın, belirli bir amaca tahsis edilmesi. **6.** *sf.* Vakıf olarak bağışlanan. 🗗 **vakıf arazisi,** *Bir vakfın mülkiyetinde bulunan arazi.*|| **vakıf geliri,** *Bir vakfın çeşitli kaynaklardan elde ettiği gelir.*|| **vakıf gülü,** *Kur'an-ı Kerim'de ayetlerin aralarına konulan süslü çiçek motifi.*|| **vakıf kurmak,** *Belli bir hizmet için vakıf oluşturmak.*|| **vakıf malı,** *Vakfa devlet ya da kişiler tarafından bağışlanan bir üçüncü kişinin kullanamayacağı mal.*|| **vakıf rüûsu,** *İmparatorluk döneminde, bir vakıf yönetimini üstlenen mütevellilere verilen atama ve görevlendirme belgesi.*|| **vakıf senedi,** *huk. Bir vakfın oluşumunu belgeleyen senet.*|| **vakıf toprağı,** *Vakfın mülkiyeti altında bulunan toprak ve arazinin tümü.*

vâkıfan, [Ar. vāḳıf > vāḳıfān واقفان] *(va:kı'fa:n) {OsT} is.* Bir şeyi iyi bilenler; vakıf olanlar; haberi olanlar.

vâkıfane, [Ar. vāḳıf + Far. -āne واقفانه] *(va:kıfa:ne) {OsT} zf.* Bilenlere yakışır biçimde.

vâkıfiyet [Ar. vāḳıf > vāḳıfiyyet واقفیت] *(va:kıfiyet) {OsT} is.* Haberli olma; bilme.

vakıfname, [Ar. vaḳf + Far. nāme وقفنامه] *(vakıfna:-ne) {OsT} is.* Bir vakıfın koşullarını bildiren belge; vakfiye.

vakır, [vak *(yans.)* > vak-ır] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vakır vakır,** *{ağız} (Kaynamak için) sesli ve gürültülü olarak; fakır fakır.* [DS]

vakıt, [Ar. vaḳt => vakıt] *{ağız} is.* **1.** Güç; kuvvet; takat. **2.** Zenginlik; varlık. [DS] 🗗 **vakıt hergi,** *{ağız} Doğu Anadolu bölgesinde, mayıs ile haziran arasında toprağı işleme.* [DS]

vakıtlı, [vakıt-lı] *{ağız} sf.* **1.** Zengin; varlıklı. [DS] **2.** *zf.* Zamanında; erken.

vakıye, [Ar. vāḳıyye واقیه] *(va:kıye) {OsT} is.* Dört yüz dirheme eş değer ağırlık ölçüsü; okka.

vaki[1], [Ar. viḳāye > vāḳī / vaḳıye واقی / واقیه] *(va:ki:) {OsT} sf.* **1.** Koruyan. **2.** Önleyici.

vaki[2]**, -i'ı** [Ar. vuḳūʿ > vāḳiʿ / vāḳıʿa واقع / واقعه] *(va:-ki:, k kalın söylenir) {OsT} sf.* **1.** Meydana gelen; olan; olmuş; olagelen. **2.** Geçmişte olan; geçmişte bulunan.

vaki'a, Ar. vaḳiʿa وقعه] *{OsT} is.* Olay; hadise.

vakid, Ar. vaḳīd وقید] *{OsT} is.* Odun, kömür gibi yakacak şeyler; yakıt; yakacak.

vakih, [Ar. vaḳīḥ وقیح] *(vaki:h) {OsT} is.* Edepsiz; hayâsız; utanmaz.

vakit, -kti [Ar. vaḳt وقت] *(k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Akış ve ilerleyiş bakımından ölçülebilir bir nicelik olarak ele alınan süre; zaman. **2.** Önceden belirlenmiş olan an; zaman. **3.** Belli bir şeyin gerçekleştiği saatler. **4.** Belli bir iş için ayrılmış ya da alışılmış saatler. **5.** Bir olayın ya da durumun söz konusu edildiği çağ; devir; zaman. **6.** Kişinin dilediği gibi kullanabileceği zaman; boş zaman. **7.** Bir işin yapımı için tanımış olan süre; tespit edilmiş zaman; mühlet; zaman. **8.** Bir üretim ya da etkinlik türü için belirlenen dönem; mevsim; zaman. **9.** Bir şeyi yapabilmek için uygun, elverişli zaman; fırsat; olanak. **10.** Para bakımından olanak; iyi geçim durumu. **11.** (Zaman bildiren kelime ile birlikte) iken. **12.** (... diği, ...eceği bağfiilleri ile birlikte) aynı zamanda; eş zamanlı olarak. **13.** *isl.* İbadetler için belirlenmiş saatler ve zamanlar. **14.** *tasvf.* Sufinin içinde yaşadığı andaki Allah korkusu, üzüntü ya da sevinç gibi ruhsal durum. 🗗 **vakit geçirmek,** *Oyalanmak, can sıkıntısını geçirmek için bir şeyle uğraşmak.*|| **vakit kaybetmeden,** *Hemen; derhâl; çarçabuk.*|| **vakit kazanmak,** *1. Bir sonucu geciktirmek için oyalayıcı nedenler ileri sürerek süreyi uzatmak. 2. Bir şeyi, ayrılmış zamandan daha önce bitirmek.*|| **Vakitler hayrolsun!** *Selamlama ve esenleme sözü olarak kullanılır.*‖ **vakit öldürmek,** *Zamanını iş yapmadan ya da yararsız, boş şeylerle harcamak.*|| **vakit saat aramamak,** *Zamana hiç aldırmamak; hangi saatte olursa olsun.*‖ **vakit vakit,** *Aralıklarla sürekli olarak; zaman zaman.*‖ **vakit yeli,** *{ağız} Karların erimesine sebep olan ılık şubat rüzgârı.* [DS]‖ **vaktı düzünmek,** *{eAT} Hoşça vakit geçirmek.*|| **vaktın birliğinde,** *{ağız} Bir zamanlar; eskiden.* [DS]‖ **vaktını düzmek,** *{eAT} Hoşça vakit geçirtmek.*|| **vakti gelmek,** *Ölmek üzere olmak; eceli gelmek.*|| **vaktinde,** *Önceden düşünülen, kararlaştırılan zamanda vakitte.*|| **vaktini almak,** *Bir işin yapılması, gerçekleşmesi için çokça zaman harcanmış olmak.*|| **vaktini öldürmek,** *Zamanını iş yapmadan ya da boş şeylerle harcamak.*|| **vaktini şaşmamak,** *Her şeyi aksatmadan tam zamanında yapmak.*|| **vaktini yemek,** *Bir işin yapılması, gerçekleşmesi için çokça zaman harcanmış olmak.*|| **vakti olmak,** *Acele etmeye, telaşa gerek olmamak.*|| **vakti olmamak,** *Herhangi bir iş ya da kimse için ayıracak zamanı bulunmamak.*|| **vaktiyle,** *1. Uygun zamanda; zamanında. 2. Oldukça eski bir zamanda.*

vakitli, [vakit-li] *sf.* **1.** Uygun zamanda yapılan. **2.** Uygun zamanda olan. **3.** *zf.* Erken; erkenden. 🗗 **vakitli vakitsiz,** *Uygun bir zaman gözetmeksizin; uygun bir zaman kollamaksızın; rastgele zamanlarda; gelişigüzel zamanlarda.*

vakitsiz, [vakit-siz] *sf.* **1.** Uygun bir zamanda olmayan; zamansız; mevsimsiz. **2.** *zf.* Geç; geç olarak.

vakkad, [Ar. vaḳd *(ateş yakmak)* >vaḳḳād وقاد] *(vakka:d) {OsT} sf.* **1.** Parlak; aydınlık. **2.** Çabuk kavrayan; çabuk anlayan; zeki.

vakkas, [Ar. vaḳḳāṣ وقاص] *(vakka:s) {OsT} is.* **1.** Savaşçı. **2.** Okçu.

vaklama, [vak *(yans.)* > vak-la-ma] *is.* Vaklamak eylemi.

vaklamak, [vak *(yans.)* > vak-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Vakvaklamak.

vakr, [Ar. vaḳr وقر] *{OsT} is.* Sağırlık.

vaks, [Al. Wachs] *is.* Mat yüzeyleri parlatmak ya da kayganlaştırmakta ve sanayide kullanılan bir tür bal mumu.

vakşik, [Far. vahşek / vaḫşıg / Soğd. vaxşyk *(ruhani; ruh)*] *{eT} is.* **1.** Koruyucu melek. [İKPÖy.] **2.** Ruh; bir ruh; kut; ilâh. [EUTS] [İKPÖy.] **3.** Cin. [İKPÖy.]

vakt, [Ar. vaḳt وقت] *{OsT} is.* → vakit. 🗗 **vakt-i âher,** *{OsT} Başka zaman.*‖ **vakt-i asr,** *{OsT} İkindi zamanı.*|| **vakt-i fecr,** *{OsT} Tan yerinin ağarma zamanı.*|| **vakt-i fursat,** *{OsT} Şansın, fırsatın ele geçtiği zaman.*|| **vakt-i gurûbî,** *{OsT} Güneşin batışını esas alan saat düzeni; alaturka saat.*|| **vakt-i hâcet,** *{OsT} Gerekli zaman.*|| **vakt-i hâl,** *{OsT}*

Şimdiki zaman.|| **vakt-i hazar,** *{OsT} Barış zamanı.*|| **vakt-i kerâhat,** *{OsT} İçki içmeye başlama zamanı.*|| **vakt-i merhûn,** *{OsT} Beklenen zaman.*|| **vakt-i muhtâr,** *{OsT} 1. Seçilmiş zaman; uygun zaman. 2. Düğün vb. için belirlenen zaman.*|| **vakt-i nücûmî,** *{OsT} Yıldızlara göre hesaplanan zaman.*|| **vakt-i saâdet,** *{OsT} Hz. Muhammed'in yaşadığı çağ.*|| **vakt-i sefer,** *{OsT} Savaş zamanı.*|| **vakt-i zarûret,** *{OsT} huk. Hazinenin zarar etmesi durumunda devlet topraklarının bir kısmının özel kişilere satılması gerekliliği.*|| **vakt-i zevâlî,** *{OsT} Güneşin öğle durumuna göre saptanan saat düzeni; alafranga saat.*|| **vakt-i zuhr,** *{OsT} Öğle zamanı.*|| **vakt ü hâl,** *{OsT} Para durumu.*

vaktaki, [Ar. vaḳtākī وقتاکی] *(vakta:'ki) {OsT} zf.* Ne zaman ki; -diği zaman.

vakten, [Ar. vaḳten وقتاً] *(va'kten) {OsT} zf.* Vakit ve zaman bakımından.

vaktikerahet, [Ar. vaḳt-i kerāhet وقت کراهت] *(vaktikera:het) {OsT} is.* Kerahet vakti.

vaktiyle, [Ar. vaḳt + T. ile] *(vaktı'yle) zf.* Bir zamanlar; çok eski zamanlarda.

vaktizamanında, [Ar. vaḳt-i zaman + T. -ı-n-da] *zf.* Bir zamanlar; vaktiyle; çok eski zamanlardan birinde.

vakud, [Ar. vaḳūd وقود] *(vaku:d) {OsT} is.* Odun, kömür gibi yakacak nesne; yakıt; yakacak.

vakum, [Lat. vacuum] *(va'kum) is.* **1.** İçinde madde bulunmayan ortam; havasız boşluk. **2.** Seyreltilmiş bir gazın durumu. **3.** Atmosfer basıncından daha düşük basınç yapan çevre ya da aygıt; vakum pompası. 🗗 **vakum pompası,** *fiz. Bir kap içindeki sıvıyı veya havayı boşaltmaya yarayan silindirli pompa; emme pompa.*|| **vakum tüpü,** *fiz. Havası boşaltılmış tüp.*

vakumlama, [vakum-la-ma] *is.* Vakumlamak eylemi.

vakumlamak, [vakum-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Boşluk meydana getirmek. **2.** Vakum ile temizlemek; emmek.

vakumlu, [vakum-lu] *sf.* **1.** Vakumla çalışan. **2.** Vakum içeren.

vakummetre, [Fr. vacuométre] *is.* Bir vakum tüpündeki artık gazların basınç değerini ölçmekte kullanılan aygıt.

vakur, [Ar. vaḳār > vaḳür وقور] *(vaku:r) {OsT} sf.* Ağırbaşlı; ciddi; onurlu; vakarlı.

vakurane, [Ar. vaḳūr + Far. -āne وقورانه] *(vaku:ra:ne) {OsT} zf.* Ağırbaşlı olarak; vakur bir şekilde.

vaküom, [Fr. vacuome] *is. biy.* Hücredeki kofulların tümü.

vakvak[1], [vak *(yans.)* > vak+vak] *is.* (Çocuk dilinde) ördek. *{ağız} (aynı)* [DS]

vakvak[2], [Ar. vaḳvāḳ وقواق] *(vakva:k) {OsT} is.* Yemişleri insan biçiminde olduğu söylenen bir masal ağacı. 🗗 **vakvāk ağacı,** *{OsT}* → vakvak[2].

vakvaka, [Ar. vaḳvaḳa وقواقه] *{OsT} is.* **1.** Kurbağa sesi. **2.** Ördek sesi.

vakvaklama, [vak *(yans.)* > vak+vak-la-ma] *is.* **1.** Vakvaklamak eylemi. **2.** Ördek sesi.

vakvaklamak, vak *(yans.)* > vak+vak-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Ördek için) ses çıkarmak.

vala[1], [Far. vālā / vale والا] *(va:la:) is.* **1.** *{OsT}* Baş örtüsü olarak kullanılan bir tür ipekli, renkli kumaş. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{eAT} {ağız}* Baş örtüsü; ince kumaş. [DS] **3.** El tezgâhlarında siyah yün ipliği ile dokunan ensiz ve kalın bir tür kumaş. **4.** Elbise yapımında kullanılan iki renkli bir tür ipekli kumaş. **5.** *{ağız}* İpekten dokunan yorgan, yatak yüzü. [DS] **6.** *{ağız}* Yünden dokunmuş yorgan yüzü. [DS] **7.** *{ağız}* Pamuklu dokuma. [DS] **8.** *{ağız}* Dut toplarken yere serilen yaygı. [DS] **9.** *{ağız}* İnce tel elek. [DS] **10.** *{ağız}* Yufka; baklava yufkası. [DS] **11.** *{ağız}* Üstüne kilim geçirilmiş büyük yorgan. [DS] 🗗 **vala eleyh** (elek), *{ağız} İnce dokuma geçirilmiş elek.* [DS]

vala[2], [Ar. vālā والا] *(va:lâ:) {OsT} sf.* Yüce; ulu. 🗗 **vālā-cāh,** *{OsT} Rütbesi yüksek olan.*|| **vālā-kad,** *{OsT} Uzun boylu.*|| **vālā-kadr,** *{OsT} Değerli; kaymetli.*|| **vālā-nijād,** *{OsT} Yaradılışı yüce olan; soylu.*|| **vālā-şān,** *{OsT} Şanı yüce olan.*

vala'î, [Far. vālā > vālāī والایی] *(va:lâ:i:) {OsT} is.* Yükseklik; ululuk; yücelik.

valayi, [Far. vālāyī والایی] *(va:lâ:yi:) {OsT} is.* Yükseklik; yücelik.

vale[1], [Ar. vālā / vale واله] *{OsT} is.* → vala.

vale[2], [Far. vāle واله] *(va:le) {OsT} is.* **1.** Serap, **2.** Bir cins ipekli kumaş. **3.** İnleme; inilti.

vale[3], [Lat. vasselitus *(erkek)* > Fr. valet] *(va'le) is.* **1.** Oyun kâğıtlarından üzerinde oğlan resmi bulunan; bacak; fanti; oğlan. **2.** Otellerde görevli genç ve acemi eleman.

valf, [İng. valve] *is.* Vana.

vali[1], [Ar. vilāyet > vālī والی] *(va:li:) {OsT} is.* **1.** Gözetici. **2.** Devletin ve her bakanlığın ayrı ayrı temsilcisi olarak en yüksek il görevlisi; il yönetiminin başı; ilbay.

vali[2], [Ar. vaḳt => vakt-i / vakt-li > vali ?] *{ağız} is.* Vakti. [DS]

valid, [Ar. velādet > vālid والد] *(va:lid) {OsT} is.* Baba.

validan, [Ar. vālid + Far. -ān والدان] *(va:lida:n) {OsT} is.* Valideyn.

valide, [Ar. vālid > vālide والده] *(va:lide) {OsT} is.* Anne. ◘ **valide sultan,** Padişah anası.

valideyn, [Ar. vālid > vālideyn والدين] *(va:lideyn) {OsT} is.* Anne-baba.

validiyet, [Ar. vālid > vālidiyyet والديت] *(va:lidiyet) {OsT} is.* Ana-babalık.

valih, [Ar. veleh > vālih / vālihe والهه / واله] *(va:lih) sf.* **1.** *{OsT}* Şaşırmış; şaşakalmış, **2.** *{ağız}* Çok beğenme. [DS]

valihane, [Ar. vālih + Far. -āne والهانه] *(va:liha:ne) {OsT} zf.* Şaşırmış durumda; şaşkın olarak; şaşırmışçasına.

valilik, -ği [vali-lik] *(va:lilik) is.* **1.** Vali olma durumu. **2.** Valinin görevi. **3.** Valilin görev süresi. **4.** Valinin makamı ve buna bağlı bulunan resmî dairelerin tümü. **5.** Vilayet; il.

valiyan, [Ar. vāli + Far. -ān والیان] *(va:liya:n) {OsT} is.* Valiler.

valiz, [Lat. valiga > Fr. valise] *is.* Elde taşımak için yapılmış küçük bavul.

valka, [? valka] *{ağız} is.* Yelkenlinin ardına bağlı sandal. [DS]

vallahi, [Ar. v'Allāhi والله] *{OsT} ünl.* **1.** Allah hakkı için. **2.** "Allah'ı tanık gösteririm." anlamında yemin sözü. ◘ **vallāhi billāhi,** *"Allah'a ant olsun ki!" anlamında kullanılan yemin sözü.* ‖ **vallāhi tallāhi,** *{OsT} "Allah'a ant olsun ki!" anlamında kullanılan yemin sözü.*

vallum, [Lat. vallus > vallum] *is.* Eski Roma'da çevresi kazık duvarıyla çevrili sipere verilen ad.

valok, [? valok] *{ağız} is.* Kızak, döven ve arabalara at koşarken kullanılan bir çeşit araç. [DS]

valör, [Fr. valeur] *is.* **1.** Değer. **2.** *bank.* Bir hesaptaki paranın faiz getirmeye başladığı tarih.

vals, [Fr. valse / Al. Walzer] *is.* **1.** Çiftler tarafından dönerek yapılan, ritmi ağır ¾'lük salon dansı. **2.** *müz.* Bu danasın müziği. **3.** Bazı besteciler tarafından yalnız çalınmak için yapılmış müzik. ◘ **vals yapmak,** *Vals müziği ile dans etmek.*

valsalva deneyi, [İt. Antonio Maria Valsalva *(İtalyan anatomi bilgini)*] *is. t. tıp.* Kalp ritmini ve basıncını artırmak için derin bir soluk aldıktan sonra kendini bir müddet tutup zorla soluk verme işi. ◘ **valsalva sinüsü,** *tıp. Aortun çıkışında, sigmamsı kapakçıkların karşısındaki genişleme.*

valta[1], [Yun. balta / baltos] *{ağız} is.* Bataklık; sazlık. [DS]

valta[2], [? valta] *{ağız} is.* **1.** Karışık ot. **2.** Biçilmiş buğday. [DS]

valtalık, -ğı [valta[1]-lık] *{ağız} is.* Bataklık; sazlık. [DS]

valve, [? valve] *{ağız} is.* İyi cins kestane. [DS]

valvülit, [Fr. valvulite] *is. tıp.* Kalp kapakçıkları iltihabı.

vam, [Far. vām وام] *(va:m) {OsT} is.* Borç. ◘ **vāmcü,** *{OsT} Borç isteyen.*‖ **vām-dār,** *{OsT} Borçlu.*‖ **vām-bāh,** *{OsT} Alacaklı.*

vamande, [Ar. vāmānde واماندە] *(va:ma:nde) {OsT} is.* Geride kalmış; geride.

vamık, [Ar. vamḳ *(sevme)* > vāmıḳ / vāmıḳa وامقه / وامق] *(va:mık) {OsT} sf.* **1.** Seven; âşık. **2.** *is.* Seven kimse. **3.** *müz.* Türk müziğinde bir birleşik makam.

vami, [Far. vām>vāmī وامی] *(va:mi:) {OsT} sf.* Borçlu.

vamk, [Ar. vamḳ ومق] *{OsT} is.* Sevme.

vamp, [İng. **vamp**ir] *is. kısalt.* **1.** Dayanılmaz, karşı konulmaz kadın rolleri oynayan sinema oyuncusu. **2.** Çok çekici ve güzel kadın.

vampir, [Slav. upuri > Alm. wampir] *is.* **1.** Mezardan çıkarak geceleri insan kanı emdiği sanılan hayalî hortlak. **2.** Cinsel sapıklık yüzünden çok sayıda cinayet işleyen kimse. ◘ **vampir yarasa,** *Güney Amerika'da yaşayan ve memelilerin kanını emerek beslenen yarasaların ortak adı; kan emici yarasa.*

vampirlik, -ği [vampir-lik] *is.* **1.** Vampir gibi davranma şeklinde beliren akıl hastalığı. **2.** Bu hastanın davranışları.

-van, [Far. -bām > -bān / -vān وان] *ek.* Sonuna getirildiği Farsça kelimelere *"bakıcı, koruyucu"* anlamı katan son ek.

Van, [Urartu. Biaini => Van] *öz. is.* Doğu Anadolu'da bir il. ◘ **Van ağzı,** *{ağız} Yüksekten atıp tutma; kuru gürültü.* [DS]‖ **Van ağzı vermek,** [*{ağız} Kandırmak; aldatmak.* [DS]‖ **Van gülü,** *{eAT} bot. Ak gül; vetire.*‖ **Van kedisi,** *zool. Van Gölü çevresinde yaşayan, beyaz tüylü, suya çekinmeden girip yüzebilen, gözleri farklı renkte saf kan kedi ırkı.*

van[1], [vang / van / vañ / vıng / vıñ *(yans.)*] *is.* Uğuldama ve çınlama bildiren kök. *van-ıl-da-mak* ◘ **van van,** *{ağız} (Bağırmak için) gürültülü ve yüksek sesle.* [DS]‖ **van vun etmek,** *{ağız}* Kötü kötü söylenmek. [DS]

van[2], [İng. cara**van**] *is. kısalt.* Atların taşınması için yapılmış kapalı taşıt.

vana, [Lat. venna > Fr. vanne] *(va'na) is.* Bir boru içindeki akışkanı kesmeye veya serbest bırakmaya yarayan dışarıdan kumandalı aygıt; valf.

vanadyum, [İskand. Vana-dis *(İskandinav doğurganlık tanrıçası)* > Lat. vanadium] *kısalt. is.* Atom numarası 23, atom ağırlığı 50,94 olan, arı durumda gümüş renginde, yumuşak ve sünek bir metal olan element; sembolü: V.

vanda, [? vanda] *{ağız} is.* Çocuk. [DS]

vandal, [Fr. vandale *(455 yılında Roma'yı tahrip*

eden kavim)] *sf.* **1.** Vandallara ilişkin. **2.** Tahripkâr; yıkıcı. **3.** *is.* Bilgisizlik yüzünden ya da hoşlanmadığı için sanat eserlerine, kamu binalarına zarar veren, onları bilerek tahrip eden kimse. **4.** Bu işi kendisi için bir amaç edinen kimse.

vandalizm, [Fr. vandalisme] *is.* Vandallık.

vandallık, -ğı [vandal-lık] *is.* **1.** Bir vandalın düşünce ve davranış biçimi. **2.** Vandalın yaptığı iş.

vang, [vang / vañ / vañk / veng / ven / vın / vıñ / vin *(yans.)*] *is.* Bağırıp çağırmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelerin hareketlerini anlatan kök. *vang-ıl-da-mak, vang-ır vangır, vang-ıl-tı, vañ-ı-la-mak (vang-ı-la-mak), vañ-ır-mak (vangk-ır-mak)*

vanggırdak, [vañ *(yans.)* > vañ(g)-ır-dak] *(vañgırdak) {ağız} is.* At sineği. [DS]

vangılamak[1]**,** [vañ *(yans.)* > vañ-ı-la-mak] *(vañılamak) {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bağırmak. **2.** Yankı yapmak. **3.** İnsanı rahatsız eden bir sesle ağlamak. **4.** (Köpek için) acı acı bağırmak. **5.** (Arı ve sinek için) vızıldamak. **6.** Söylenmek. [DS]

vangılamak[2]**,** [vıñ / vañ *(yans.)* > vañ-ı-la-mak / vıñla-mak] *(vañılamak) {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Uzaklaşıp gitmek; kaçmak. [DS]

vangıldamak, [vañ *(yans.)* > vañ(g)-ıl-da-mak] *(vañgıldamak) {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Çok ve yankılı gürültü yapmak. **2.** (Kulak için) uğuldamak. **3.** (Çok sayıda ve iri arı, sinek vb. için) vızıldamak. **4.** (Köpek için) bağırmak. **5.** Kalın ve acıklı ses çıkarmak. [DS]

vangıltı, [vang *(yans.)* > vang-ıl-tı] *{ağız} is.* Gürültü; patırtı; şamata. [DS]

vangır, [vang *(yans.)* > vang-ır] *is.* Bağırıp çağırmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelerin hareketlerini anlatan yansımalı gövde. ⊟ **vangır vangır,** *{ağız} (Bağırmak için) gürültülü ve yüksek sesle: bangır bangır.* [DS]‖ **vangır vangır ötmek,** *{ağız} Ortalığı gürültüye boğmak.* [DS]‖ **vangır vungur,** *{ağız} Karmakarışık.* [DS]

vangırdak, [vang *(yans.)* > vang-ır-da-k] *{ağız} sf.* (İnsan, hayvan için) ağlamaklı, kalın ses çıkarak. [DS]

vangırdamak, [vang *(yans.)* > vang-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* (Topluluk için) gürültü yapmak. [DS]

vangk, [vañk] *(vañk) {ağız} sf.* (Yer için) ağaçlıklı, sulak, güzel görünümlü. [DS]

vanılatmak, [van *(yans.)* > van-ı-la-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Canını yakarak bağırtmak. [DS]

vanıldamak, [van *(yans.)* > van-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Uğultulu, uzun ses çıkarmak. [DS]

vanilin, [Fr. vanilline] *is. kim.* Eczacılıkta ve pasta yapımında kullanılan, vanilya badıcının kokulu ana maddesini oluşturan metoksi-3 hidroksi-4 benzaldehidin yaygın adı; $C_8H_8O_3$.

vanilya, [İsp. vaina *(kın, kılıf)* > vainilla / İt. vaniglia] *(vani'lya) is. bot.* **1.** Salepgiller familyasından, etli, yeşil, silindirik saplı sarmaşık gövdeli, çiçekleri salkım hâlinde, parmak kalınlığında üç yüzlü badıçları olan kültür bitkisi, *(vanilla).* **2.** Vanilya türü bitkilerin meyvesi. **3.** Bu meyvelerin çeşitli yiyeceklere koku vermek için kullanılan tozu ya da özütü.

vank, -gı [? vank] *{ağız} is.* Kapalı hava. [DS]

vankıldak, -ğı [vank *(yans.)* > vank-ıl-da-k] *{ağız} sf.* (Hayvan ve insan için) ağlamaklı kalın ses çıkaran. [DS]

vankıldamak, [vank *(yans.)* > vank-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* (İnsan ve hayvan için) acıklı ve kalın ses çıkarmak. [DS]

vanlamak, [van *(yans.)* > van-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-(ı)-yor]* Uğuldamak. [DS]

vant, -dı [? vant] *{ağız} is.* Elbisenin ve eşyanın dış yüzü. [DS]

vantilatör, [Fr. ventiler *(havalandırmak)* > ventilateur] *is.* **1.** Kapalı yerlerdeki durgun havayı hareket geçirerek esinti sağlayan aygıt. **2.** Kapalı bir ortama dışarıdan hava üfleyen aygıt. **3.** Bazı tarım makinelerinde tohumları temizlemek, ayıklamak için hava üfleyen aygıt. **4.** Motorlu taşıtların iç ısısını azaltmakta kullanılan soğutma düzeneğinin hava üfleyen parçası.

vantrilok, -ğu [Lat. ventriloquus > Fr. ventriloque] *is.* Dudaklarını oynatmadan, karnından konuşuyormuş sanısını uyandıran tiyatro sanatçısı.

vantuz, [Fr. vent *(rüzgâr)* > ventouse] *is.* **1.** Şişe çekmede kullanılan ve deri üzerine yapıştırılan şişe ya da boynuz. **2.** *zool.* Çekmen. **3.** Bir boru içindeki havayı boşaltmaya yarayan delik. ⊟ **vantuz balığı,** *zool. Yapışkan balıkgiller familyasından, sıcak ve ılık denizlerin orta sularında yaşayan, başı üzerinde levha hâlinde, oval biçimli 10-12 kg. emme gücü bulunan yapraksı bir çelemen bulunan etçil bir kemikli balık.*‖ **vantuz çekmek,** *Şişe çekmek.*

vanvanlamak, [van *(yans.)* > van+van-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Çok yaşlanmak; düşkünleşmek. [DS]

vapes, [Far. vā-pes واپس] *(va:pes) {OsT} is.* Son; en sondaki.

vapesîn, [Far. vā-pesīn واپسین] *(va:pesi:n) {OsT} sf.* En sondaki; en son.

vaporizatör, [Fr. vaporisateur] *is.* İçindeki havaya uygulanan basınç ile bir sıvıyı ya da parfümü püskürten aygıt.

vapur, [Lat. vapor *(buhar)* > Fr. vapeur] *is.* **1.** Makine ya da buhar gücü ile işleyen küçük gemi. **2.** *argo.* Çok sarhoş kimse.

vapurculuk,-ğu [vapur-cu-luk] *is.* Vapur işletmeciliği.

vapurdumanı, [Fr. vapeur + T. duman-ı] *is.* **1.** *bot.* Birleşikgiller familyasından, tropikal Amerika kökenli, bahçelerde kenar süsü olarak yetiştirilen, genellikle mavi çiçekli, yarı odunsu yarı otsu bitkilerin genel adı, *(Ageratum).* **2.** Koyu gri renk; füme. **3.** *sf.* Bu renkte olan.

-var, [Far. -vār / -vāre وار / واره] *(va:r) {OsT} son ek.* **1.** Sonuna getirildiği Farsça kelimelere *"gibi"* anlamı katan son ek. **2.** Kez; defa. **3.** *-li / -lı* görevini yapar. **4.** Sahiplik bildirir. **5.** Uygunluk, layıklık bildirir.

var[1], [var *(yans.)*] *is.* Yerli yersiz, terbiyesizce ve kaba konuşmayı anlatan kök. 🗗 **var var,** *{ağız} Geveze.* [DS]

var[2], [*eT.* bar > var وار] *is.* **1.** Evrende veya düşüncede yer alma; mevcut olma. **2.** (Bir isimle birlikte sahiplik bildiren olumlu isim cümleleri kurar) sahip olmak. *İki otomobili var.* **3.** (Bir isimle birlikte hissetme bildiren olumlu isim cümleleri kurar) bir duygu beslemek. *Ona sevgim, saygım var.* **4.** (Bir isimle birlikte bulunma, taşıma bildiren olumlu isim cümleleri kurar) içermek. *Bu yazıda çok yazım yanlışı var.* **5.** (Öznenin bulunduğunu, var olduğunu bildirir) olmak. *İleride köprü var.* **6.** (Bir zarf ya da nicelik bildiren kelimelerle) miktar, sayı, ölçü bildirir. *Bunda daha beş bardak çay var.* **7.** (Zaman bildiren kelimelerle) içinde bulunulan an ile gelecekteki bir an arasındaki zamanı belirtir. *Askerliğine daha iki yıl var.* **8.** (Bir kişi ya da nesne için) bir kimseye göre değer taşıyor olmak. *Öğretmenlere hala büyük saygım var.* **9.** (İki ayrı varlık için; her birinden sonra kullanıldığında) fark bulunmak. *Kargı var, kargıcık var.* **10.** Elde bulunan maddî değeri olan her şey; para; mal; servet. **11.** *{eAT}* Varlık; mevcudiyet. **12.** *{eAT} {OsT}* Servet; mal; varlık. **13.** *sf.* İnsan düşüncesinde soyut olarak, evrende ise somut olarak yer alan; mevcut. **14.** *{ağız}* Zengin; varlıklı. [DS] **15.** *{eAT} {OsT} zf.* Hepsi; olancası; mevcudu. **16.** *{eAT} {OsT}* Olanca; hep. **17.** Aşağı yukarı; ... den beri. *Otuz yıl var göremedim.* 🗗 **vara yoğa,** *Her şeye.* ‖ **var değil,** *{eAT} Yok.* ‖ **var etmek,** *Meydana getirmek; ortaya koymak; yaratmak.* ‖ **Var git!** *Hiç eğleşmeden uzaklaş, git!* ‖ **var gücüyle,** *Bütün gücünü kullanarak.* ‖ **var hızıyla,** *Olanca hızıyla.* ‖ **varını unutmak,** *{eAT} tasvf. (İnsan için) kendi varlığını kaybetmek; fenafillah mertebesine erişmek.* ‖ **varını virmek** (vermek), *{ağız} Kendisinde bulunanın tümünü vermek.* [DS] ‖ **varısa da ... yoğusa da ...,** *{ağız} Ondan daha önemli bir şey yok sayma.* [DS] ‖ (birinin) **varı yoğu,** *Bir kimsenin sahip olduğu her şey.* ‖ **var imişse,** *{eAT} Var idiyse.* ‖ **var ise,** *{eAT} Belki; galiba; olsa olsa.* ‖ **var kuvvetiyle,** *Bütün kuvvetini kullanarak.* ‖ **var mıdır,** *{eAT} Geleneklere uygun mudur; caiz midir?* ‖ **Var ol!** *Yaşa!* ‖ **var ola,** *{eAT} Olsa gerek.* ‖ **var olan,** *fel. İnsanın kendisi ile onu kuşatan her şey.* ‖ **var olmak,** *1. Sağ olmak; yaşamak; hayatta olmak. 2. Gerçeklik içinde yer almak. 3. Zaman ve mekânda saptanabilir olmak. 4. {eAT} Bulunmak.* ‖ **Var olsun!** *(Birlikte olunamayan bir yakını için) "kendisine bir kötülük gelmesini istemem" anlamında kullanılır.* ‖ **var saymak,** *(Bir şeyin) olduğunu veya bulunduğunu sanmak, farz etmek.* ‖ **varsa ... yoksa ...,** *(O şey için) her şeyden üstün tutulduğunu anlatır.* ‖ **var yok,** *1. Belli bir ölçüye ya ulaşır ya ulaşmaz; herhangi bir ölçüye, miktara yakın. 2. Olduğu bile kuşkulu; ya var ya yok. {ağız} (aynı)* [DS] *3. {ağız} (Bir kimseye ait) bütün varlık; var olan her şey.* [DS]

var[3], [var-mak > var وار] *{eAT} {OsT} ünl.* **1.** (Olumlu fiillerle birlikte) yüreklendirme sözü; haydi; durma! **2.** (Olumsuz fiillerle birlikte) sakındırma sözü; sakın; sakın ha! **3.** *{ağız}* Çekil; savul; defol; yıkıl! [DS] 🗗 **var imdi,** *{eAT} Haydi artık.*

var[4], [Fr. volt ampère réactif *(tepkin voltamper)*] *kısalt.* Dalgalı akım geçen devrelerdeki tepkin gücü ölçmekte kullanılan vata verilen ad. 🗗 **var saati,** *Tepkin enerji sayacı.*

var[5], [Mac. vár] *{ağız} is.* Kale. [DS]

varadura, [var-mak+dur-mak > var-a+dur-a] *{ağız} is.* Ahret; öbür dünya. [DS]

varagel, [var-mak+gel-mek > var-a+gel] *{ağız} is.* Bir hat üstünde gidip gelen taşıt. [DS]

varagele, [var-mak + gel-mek > var-a+gel-e] *(varage'le) is. dnz.* **1.** Bir şeyi bir yerden başka bir yere çekerek götürmek için gerilmiş halat. **2.** Bu şekilde düzenlenmiş taşıma sistemi. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *folk.* Artvin ve çevresinde erkekler tarafından oynanan horon tipi bir halk oyunu; düz horon. 🗗 **varagele bombardımanı,** *İkinci Dünya Savaşında müttefik uçaklarının hem kendi üssünden kalktıktan sonra müttefik ülke üslerine giderken, hem de müttefik ülke üssünden kalktıktan sonra kendi ülkesinin üssüne dönerken düşman üzerine yaptığı bombalama eylemine verilen ad.* ‖ **varagele botu,** *dnz. İki gemi ya da kıyı ile gemi arasında ulaşım sağlayan bot.* ‖ **varagele halatı,** *dnz. İki nokta arasında ulaşımı sağlamak amacıyla bu iki nokta arasına gerilmiş halat.* ‖ **varagele kayığı,** *dnz. İki gemi ya da kıyı ile gemi arasında ulaşım ya da haberleşmeyi sağlayan kayık.*

varak[1], **-ğı** [var-mak > var-ak] *{ağız} is.* Varılacak nokta; durak; konak. [DS] 🗗 **varak varak,** *{ağız} Duraklaya duraklaya; ağır ağır; konaklayarak.* [DS]

varak[2], **-ğı** [Ar. varaḳ ورق] *{OsT} is.* **1.** Yaprak. **2.** Kitap, defter yaprağı; kâğıt yaprağı. **3.** Yazılmış kâğıt. **4.** Cilt ve tezhip işlerinde kullanılan, altın ve gümüşten dövülmek suretiyle yapılmış çok ince levha. 🗗 **varak defteri,** *Yaprakları arasında altın*

varakları saklanan defter.|| **varak-ı keffî,** *{OsT} Ele benzeyen yaprak.*|| **varak-ı ke'sî,** *{OsT} Çanak yaprak.*|| **varak-ı mefsûs,** *{OsT} Oymalı yaprak.*|| **varak-ı minşarî,** *{OsT} Kenarları testere dişi gibi olan yaprak.*|| **varak-ı mürekkebe,** *{OsT} Birleşik yaprak.*|| **varak-ı rîşî,** *{OsT} Telek damarlı yaprak.*|| **varak-ı sümeyrî,** *Meyve yaprak.*|| **varak-ı tüveycî,** *{OsT} bot. Taç yaprak.*|| **varak-ı zehre,** *{OsT} bot. Çiçek yaprağı.*|| **varak-ı zü-zeneb,** *{OsT} Kuyruklu yaprak.*|| **varak zamkı,** *Altın yapraklarını cilt kenarlarına yapıştırmakta kullanılan albümin ve kilermeni karışımıyla hazırlanmış yapışkan.*

varaka, [Ar. varaḳ > varaḳa ورقه] *{OsT} is.* **1.** Üzeri yazılı kâğıt. **2.** Tek yaprak kâğıt.

varakçı, [varak-çı] *is.* Altın, gümüş gibi metalleri tokmakla döverek ince levha hâline getiren sanatçı. 🗗 **varakçı tokmağı,** *Altın, gümüş gibi metalleri döverek ince levha hâline getirmekte kullanılan bir tür çekiç.*

varaki, [Ar. varaḳ>varaḳī ورقى] *(varaki: k kalın söylenir) {OsT} sf.* **1.** Yaprakla ilgili. **2.** Yaprak biçiminde olan; yapraksı.

varaklama, [varak-la-ma] *is.* Varaklamak eylemi.

varaklamak, [varak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Altın ya da gümüş varak yapıştırarak süslemek.

varaklanma, [varak-la-n-ma / varak-lan-ma] *is.* Varaklanmak eylemi.

varaklanmak, [varak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Altın ya da gümüş varak ile süslenmek. **2.** *dönşl. f.* Varaklı hâle gelmek; varak sahibi olmak; varak edinmek.

varaklı, [varak-lı] *sf.* Varak ile süslenmiş; altın ya da gümüş varak yapıştırılmış olan.

varakpare, [Ar. varaḳ + Far. pāre ورقپاره] *(varakpa:re) {OsT} is.* **1.** Kâğıt parçası. **2.** Pek önemi olmayan yazı; pusula; not. **3.** Küçük bitki yaprağı.

varaktör, [Fr. **var** + re**akteur**] *is.* Elektronikte hiper frekanslar bölgesinde armonikler üretmeye yarayan yarı iletken öge.

varan[1], [var-mak > var-an] *sf.* Bir şeyin bitmediğini, devam etmekte olduğunu belirtmek için sayılamada kullanılır. 🗗 **varan bir,** *Bu ilki, daha devamı gelecek anlamında kullanılır.*| **varan iki,** *Bu ikincisi, daha devamı gelecek anlamında kullanılır.*

varan[2], [Ar. varan] *is. zool.* Varangiller familyasından, tropikal bölgelerde yaşayan, çevik, iri ve etçil kertenkelelerin ortak adı, *(Varanus).*

varangel, [var-an+gel] *{ağız} is.* Vinç. [DS]

varangelen, [var-mak + gel-mek > var-an+gel-en] *{ağız} is.* → vargel. [DS]

varant, [İng. warrant] *is.* Bir umumi mağazaya bırakılmış mal üzerine rehin hakkı kurmaya yarayan emre yazılı senet.

varantlı, [varant-lı] *sf.* Varantı olan.

varavarası, [var-a+var-ası] *{ağız} zf.* Varıp varacağı; eni sonu. [DS]

varaza, [? varaza] *{ağız} is.* **1.** Sinir. **2.** Gövde organları. [DS]

varca, [var-ca وارجه] *(va'rca) {eAT} zf.* Olanın tümü; olanca; mevcut.

varcaları, [var-ca-lar-ı ورجلارى] *{eAT} zf.* Olancası; ne varsa hepsi.

varcası, [var-ca-s-ı وارجه سى] *{eAT} zf.* Ne varsa hepsi; olancası.

varda, [İt. guarda *(bak)*] *(va'rda) ünl.* Dikkat; yol ver; çekil! 🗗 **varda bandıra,** *dnz. as. Askerî gemilerde, görünür haberleşme işaretleriyle bilgi alış verişini sağlayan, aynı zamanda seyir hâlinde ve limanda gözcülük yapan özel eğitimli personel.*|| **varda baş,** *{ağız} Düzensiz; dikkatsiz; ilgisiz.* [DS]|| **Varda başo!** *Demir alınırken ya da ambara yük indirilirken güvenlik amacıyla çevredekilere uyarı seslenişi.*

vardakosta, [İt. varda-coste] *(vardako'sta) is. dnz.* **1.** Sahil güvenlik gemisi. **2.** *sf.* (Kadın için) iri yarı, gösterişli.

vardala, [Yun. vardulo] *{ağız} is.* Ayakkabının içine konulan meşin vb. [DS]

vardamana, [İt. guarda-mano] *(vardama'no) is. dnz.* **1.** Borda iskelesine yanaşacak tekneden çıkacak personelin tutunması için borda iskelesinin alt tavan puntelinden donatılmış kısa halat çıması. **2.** Branda bezi dikerken kullanılan yüksük.

vardar, [? vardar] *{ağız} is.* Yayla çorbası. [DS]

vardasilo, [İt. guarda-sole] *(vardasi'lo) is. dnz.* **1.** Gemilerin üst güvertelerinde kenar korkulukları ile küpeşte arasında güneşten korunmak için gerilmiş yan tenteler. **2.** Yelken bezinden yapılma bölme. **3.** Köprü üstü açık gemilerde bordadan taşacak biçimde küpeşte boyunca gerilen branda.

vardavela, [İt. guarda-vela] *(vardave'la) is. dnz.* Gemilerde yolcu ve personel güvenliğini sağlamak için güverte ve köprü üstü kenarlarına çakılmış punteller ve bunlara gerilmiş halat ya da demir çubuklardan oluşan korkuluk.

vardela, [Yun. vardulo] *is.* Ayakkabı sayasını tabana yapıştırmakta kullanılan üç santim genişliğinde yumuşak kösele şerit.

vardığınca, [var-dığı-nca واردغنجه] *{eAT} {OsT} zf.* Gittikçe; gitgide.

vardıkça, [var-dık-ça واردقچه] *{eAT} {OsT} zf.* Gittikçe; gitgide.

vardırma, [var-dır-ma] *is.* Vardırmak eylemi.

vardırmak, [var-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Varmasını sağlamak; ulaştırmak; götürmek; getirmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** (Tartışma, tutum ya da eylem için)

aşırı bir noktaya kadar götürmek; istenmeyen bir sonuca varmasına neden olmak.

vardıyan, [İt. guardia] *{ağız} is.* **1.** Gözcü. **2.** Ayçiçeği. [DS]

vardi, [var-mak > var-dı *(fayton sürücüsü yol açmak için "vardi" diye bağırır)*] *{ağız} is.* Fayton. [DS]

vardiya, [İt. vardia *(nöbet)*] *(vardi'ya) is.* **1.** *dnz.* Gemilerde dörder saatlik nöbet dilimleri. **2.** Yirmi dört saatlik iş gününün belli bölümlerinden her biri; posta. **3.** Bir vardiyada çalışan işçilerin tümü.

vardiyacı, [vardiya-cı] *is.* Bir yerde dönüşümlü olarak vardiya hâlinde çalışan işçi.

varduğu, [var+i-dük-ü>varduğu واردوغى] *{eAT} {OsT} bağ. f.* Olduğu; bulunduğu; mevcudiyeti.

varduğunca[1]**,** [var-duğu-nca واردوغنجه] *{eAT} zf.* Gittikçe; gitgide.

varduğunca[2]**,** [var + i-dük-ü-nce > varduğunca واردوغنجه] *{eAT} zf.* Olanca .... ile; bütün ... ile. *"...medet... deyü gücü varduğunca (olanca gücü ile) çağırmak"*

varduğundan, [var-du(k)-u-n-dan واردوغندن] *{eAT} zf.* Gittikten...

-vare, [Far. -vār / -vāre واره] *(va:re) {OsT} son ek.* → -var.

vare, [Yun. varéa] *{ağız} is.* Çekiç. [DS]

varek, [İskand. vágrek *(denizin kıyıya attığı çör çöp)* > Fr. varech] *is.* Esmer su yosunları topluluğu.

varel, [Yun. varilion] *{ağız} is.* Fıçı. [DS]

vareste, [Far. vāz *(bırakma)* + resten *(kurtulmak)* > vāz-reste وارسته] *(va:reste) {OsT} sf.* **1.** Kurtulmuş. **2.** Rahat. 🗗 **vareste kalmak,** *Kurtulmak.*

varestegî, [Far. vāz *(bırakma)* + resten *(kurtulmak)* > vāz-reste-gī وارسته گى] *(va:restegi:) {OsT}* Kurtulma; rahatlık.

varfarin, [Fr. warfarine] *is. kim.* Kan pıhtılaşmasına karşı kullanılan 4-hidroksi-3-(3-okso-1-fenilbutil) formüllü sentetik ilaç.

vargel, [varmak+gelmek > var+gel] *is.* **1.** Herhangi bir makinenin bir doğrultuda gidip gelerek iş gören parçası. **2.** Dokumacılıkta, el tezgâhlarında aşağı yukarı hareket ederek çözgülerin bir aşağı bir yukarı geçmesini sağlayan uzunca ağaç çubuk. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** Maden ocaklarında dolu arabalar yer çekimi etkisi ile aşağı inerken boşunu yukarı çeken düzenek. **4.** *{ağız}* Mekik. [DS] **5.** *{ağız}* Geminin iskeleye yanaşması sırasında iskeleye atılan halat. [DS] **6.** *{ağız}* Maden ocaklarında taşıma işinde kullanılan tel üstünde çalışan elektrikli araç. [DS] **7.** *{ağız}* Yapıya toprak, taş vb. taşımak için teskerelerin havadan gidip gelmesini sağlayan tellerden kurulu düzen. [DS] 🗗 **vargel tezgâhı,** *Metal parçaların üzerindeki kabarıklıkları almak için kullanılan tezgâh*

vargelci, [var+gel-ci] *is.* Vargel tezgâhında çalışan işçi.

vargı, [var-mak > var-gı] *is.* **1.** Belirli bir yol izlenerek elde edilen sonuç, *(1969).* **2.** *fel.* Kavramların mantıksal sıralanış ya da art arda gelişi. **3.** *man.* Verilen bir önermeden çıkarsama yoluyla varılan sonuç. **4.** Varsayımların ispatlanmasıyla ortaya çıkan sonuç.

varı, [darı / varı ?] *{ağız} is.* Mısır. [DS]

varıduğu, [var+i-dü(k)-ü > vardığu واردوغى] *{eAT} zm.* Var olduğu; mevcudiyeti; bulunduğu.

varıgörmek, [var-mak+ görmek كورمك وارى] *{OsT} gçsz. f. [-ür]* Gide durmak; varmak; gitmek.

varıke, [Erme. varek] *{ağız} is.* Piliç. [DS]

varıl, [Yun. barilion] *{ağız} is.* Ağaç su kabı. [DS]

varıldamak, [varıl-da-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Söylenmek. [DS]

varılma, [var-ıl-ma] *is.* **1.** Varılmak eylemi. **2.** Belli bir yere ya da düzeye erişilme; ulaşılma.

varılmak, [var-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Varmak eylemi yapılmak. **2.** İstenen yere gelinmek; erişilmek. **3.** Belli bir noktaya, duruma ya da düzeye ulaşılmak.

varım, [var-mak > var-ım وارم] *{eAT} is.* Gidiş; varış.

varımlı[1]**,** [var-mak > var-ım-lı] *{ağız} sf.* Varan; giden; varmaktan çekinmeyen. 🗗 **varımlı varışlı,** *{ağız} Girişken; eli işe yatkın; konuşkan; eli açık.* [DS]

varımlı[2]**,** [var-mak > var-ım-lı] *{ağız} is.* Sözü kesilmiş, nişanlı kız. [DS]

varınca[1]**,** [var > var-ı-n-ca ورنجه] *zf.* **1.** *{eAT}* Olanca ... ile; bütün ... ile. **2.** Onlar da dahil; oralar da dahil. 🗗 (birilerine) **varıncaya kadar,** *{ağız} Hiç olmaması gereken kişiler de içinde olarak.* [DS]

varınca[2]**,** [var-mak > var-ınca] *zf.* Vardığında; vardığı zaman.

varıncası, [var > var-ı-n-ca-s-ı وارنجسى] *{eAT} zf.* Hepsi; tümü.

varını, [var > var-(ı)-n-ı ورن] *{eAT} zf.* Olduğunu; bulunduğunu. 🗗 **varın**(ı) **unutmak,** *{OsT} tasvf. (İnsan için) kendi varlığını yitirmek; fenafillah mertebesine ulaşmak.*

varısı, [var > var-ı-s-ı واريسى] *{OsT} {ağız} zf.* Bütün var olanı; mevcudu; hepsi; tümü. [DS]

varış[1]**,** [var-mak > var-ış] *is.* **1.** Varmak eylemi veya biçimi. **2.** Bir ulaşım aracının ya da yolcularının vardığı yer. **3.** *spor.* Spor yarışlarında yarışın bittiği yer; finiş. **4.** *mecaz.* Çabuk ve iyi kavrayış; anlayış; güçlü seziş; irfan. **5.** *{ağız}* Davranış. [DS] 🗗 **varış çizgisi,** *spor. Yarış alanında yere çizilen ve yarışçıların buraya ulaşma derecelerini belirlemeye yarayan çizgi.*

varış[2], [? varış] *{ağız} is.* Alçak duvar. [DS]

varışlı, [var-ış-lı] *{ağız} sf.* Her şeyi çabuk ve iyi kavrayan; iyi anlayan; sezgisi güçlü; zeki; arif. [DS]

varışlılık, [var-ış-lı-lık] *is.* Varışlı olma durumu; sezme, kavrama, anlama gücü gelişmiş kimsenin niteliği; irfan; olgunluk.

varışmak, [var-mak > var-ış-mak وريشمق] *{eAT} işteş. f. [-ur]* **1.** Varmak için yarışmak. **2.** Karşılıklı birbirine gitmek. 🗗 **varışub gelişmek,** *{OsT} } Birbirine gidip gelmek.*

varıturmak, [var-mak+tur-mak وارطرمق] *{eAT} gçsz. b. f. [-ur]* Sürekli olarak gitmek.

varıvermek, [var-mak+ver-mek > var-ı+ver-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Birinin ırzına geçmeye kalkışmak. [DS]

-vari, [Far. -vār > -vārī واری] *(va:ri:) {OsT} son ek.* Sonuna getirildiği Farsça kelimelere *"benzer, gibi"* anlamları katan son ek.

variant, [Fr. variant] *is. biy.* Başlangıçtaki bir maddeden mutasyon ile türemiş madde.

varid, [Ar. vürūd > vārid / vāride وارد / وارده] *(va:rid) {OsT} sf.* → varit. 🗗 **vārid-i hātır,** *{OsT} Akla gelen.*

varidat, [Ar. vārid>vāridāt واردات] *(va:rida:t) {OsT} is.* **1.** Gelen şeyler; gelirler. **2.** Gelir. **3.** İçe doğan duygu ve düşünce; insan gönlüne doğan bilgiler; ilhamlar.

varidatçı, [varidat-çı] *is.* Eskiden, maliye bakanlığında devletin gelir işlerine bakan, bu işleri yürüten görevliye verilen ad.

varidatî, [Ar. vāridat + Far. -ī واردانی] *(va:rida:ti:) {OsT} is.* Varidatçı.

varide, [Ar. vārid > vāride وارده] *(va:ride) {OsT} is.* **1.** Gelmiş olan şey. **2.** Akla gelen fikir. **3.** Resmî daireye gelen evrak.

varidîn, [Ar. vārid > vāridīn واردين] *(va:ridi:n) {OsT} is.* Gelenler.

varik[1]**, -ği** [Erme. varek] *{ağız} is.* **1.** Piliç. **2.** Ördek. [DS]

varik[2]**, -ği** [? varik] *{ağız} is.* Sakız gibi yapışkan, özlü, kırmızı toprak. [DS]

varikap, [Fr. **vari**ation *(değişim)* **cap**acito *(sığa)*] *sf.* (Yarı iletken diyot için) elektrostatik sığası, uygulanan gerilimle değişen.

varil, [Yun. barilion > Fr. baril] *is.* **1.** Silindir biçiminde metalden yapılmış fıçı. **2.** Petrol ticaretinde kullanılan 158,98 litreye eş değer hacim ölçüsü birimi. **3.** *sf.* Bir varilin alacağı miktar kadar olan.

vâris, [Ar. verāṯet > vāriṯ وارث] *(va:ris) is.* **1.** *{OsT}* Ölen kimseden kendisine miras kalan kimse; mirasçı; kalıtçı. **2.** *{ağız}* Vekil; kefil. [DS]

varis, [Lat. varix > Fr. varice] *is. tıp.* Bir toplardamarın genişlemesi sonucu oluşan rahatsızlık; ordubozan.

vârisli, [vâris-li] *(va:risli) sf.* Mirasçısı olan.

varisli, [varis-li] *sf.* **1.** Kendisinde bir toplardamar genişlemesi rahatsızlığı olan. **2.** (Organ için) toplardamarı genişlemiş olan.

vârissiz, [vâris-siz] *(va:rissiz) sf.* Mirasçısı bulunmayan.

varissiz, [varis-siz] *sf.* Toplardamar genişlemesi rahatsızlığı olmayan.

varit, -di [Ar. vürūd > vārid وارد] *(va:rit) {OsT} sf.* **1.** Gelen; erişen. **2.** Gerçekleşme olanağı bulunan; olabileceği düşünülen. **3.** Hakkında bir şeyler söylenen. 🗗 **varit olmak,** *1. Erişmek, ulaşmak. 2. Gerçekleşebilir olmak. 3. Hakkında söz söylenmiş olmak.*

variyet, [T. var + Ar. -iyyet واريت] *(va:riyet) {OsT} is.* Zenginlik; varlık; servet.

variyetli, [variyet-li] *{ağız} sf.* Zengin; varlıklı; mal mülk sahibi olan. [DS]

vark, [vark *(yans.)*] *is.* Kurbağa sesini ve bazı kuşların ötüşünü bildiren kök. *vark-ıl-da-mak, vark-ıl-tı*

varka, [İt. barca] *(va'rka) is. dnz.* Kıyı ile gemi arasında yük ve yolcu taşımada kullanılan kaba ve iri yapılı bir tür kayık.

varkallamak, [vark-al-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Çok yaşlanmak; düşkünleşmek. [DS]

varlı, [var > var-lı ورلی] *{OsT} {ağız} sf.* Zengin; varlıklı. [DS]

varlık, -ğı [var-lık] *is.* **1.** Var olma durumu; bir gerçekliği olma; mevcudiyet. **2.** Bir yerde bulunma olgusu. **3.** Var olan her şey. **4.** Para, mal, mülk, zenginlik. **5.** Önemli, yararlı, değerli şey. **6.** Parasal güçlüklerden uzak, rahat ve iyi yaşayacak kadar geliri yolunda olma durumu, variyet. **7.** Hayatta var olma süresi; ömür, hayat; yaşam. **8.** *mecaz.* Bir kimsenin iç dünyasının derinlikleri; kişinin manevi dünyası. **9.** *fel.* Oluş ve yok oluşun karşıtı olarak, kalıcı olan, gelip geçici olmayan şey. **10.** *bsy.* Veri tabanında, hakkında bilgi saklanan nesne veya olay. 🗗 **varlık bilimci,** *Varlık bilimi uzmanı.*‖ **varlık bilimi,** *fel. Varlığı bir bütün olarak ele alan ve var olan şeylerin özüne ilişkin felsefe dalı; varlık felsefesi; ontoloji.*‖ **varlık birliği,** *fel. tasvf. Yaratan ile yaratılanın aynı olduğunu ileri süren tasavvuf görüşü; vahdet-i vücut.*‖ **varlık nedeni,** *Var oluşun sebeplerini irdeleyen felsefî düşünce.*‖ **varlık sebebi,** *Varlık nedeni.*‖ **varlık göstermek,** *1. Var olduğunu kanıtlamak. 2. Kendinden beklenilen görevi yerine getirmek. 3. Beğenilir ve göze görünür bir iş yapmak.*‖ **varlık içinde yaşamak,** *Bolluk içinde, sıkıntısız yaşamak.*‖ **varlığa darlık olmaz,**

Zengin olanın gücü her şeye yeter.|| **varlıkta darlık çekmek,** *Herhangi bir engel yüzünden elindeki imkândan yararlanamayarak sıkıntı içinde yaşamak.*

varlıklar, [var-lık-lar] *is.* Bir işletmenin bir tarihte elinde bulundurduğu bütün mallara verilen ad.

varlıklı, [var-lık-lı] *sf.* Malı mülkü çok olan; bolluk içinde yaşayan; zengin.

varlıklılık,-ğı [var-lık-lı-lık] *is.* Varlıklı olma durumu; zenginlik.

varlıksal, [var-lık-sal] *sf.* **1.** Varlıkla ilgili; varlığa ilişkin. **2.** Var olan şeye bağlı.

varlıksız, [var-lık-sız] *sf.* Yoksul; geçim sıkıntısı çeken.

varlu, [var > var-lu وارلو] *{eAT} sf.* Zengin; varlıklı. 🗗 **varlu varınca,** *{eAT} Gücü yettiğince.*

varma, [var-ma] *is.* Varmak eylemi. 🗗 **varma gelme,** *{ağız} Karşılıklı gidip gelme, görüşme; dostluk.* [DS]

varmak, [bar-mak > var-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Erişilmek istenen bir durum ya da noktaya gelmek; yolun hedeflenen yerine ulaşmak; yetişmek; ulaşmak; yanaşmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** (Kavga, tartışma vb. için) bir gelişmeden sonra hoş olmayan bir son ile bitmek. **3.** Bir çaba sonunda elde etmek; amacına ulaşmak. **4.** Duyu organları yardımı ile iyice anlamak; özelliklerini ve niteliğini kavramak; duymak; sezmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **5.** (Dil, ağız, el vb. için; olumsuz biçimde) söylemeye, yapmaya çekinmek; imtina etmek. **6.** Başka bir duruma geçmek. **7.** Toplumsal durum ve meslek itibariyle iyi bir yere ulaşmak; iyi duruma erişmek; yükselmek. **8.** (Kadın için) bir erkekle evlenmek; kocaya varmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **9.** *{eAT}* Geçmek; geçmişe karışmak. **10.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Gitmek; yürümek. [DS] **11.** *{eAT}* (Bir nitelik için) yok olmak; gitmek; zail olmak. **12.** *{eAT} {OsT}* Saldırmak; hücum etmek. **13.** *{ağız}* (Bir yere) gelmek. [DS] **14.** *{ağız}* Gönül kırmak; dokunaklı konuşmak. [DS] 🗗 **var,** *1. İstersen; "dilediğin gibi davranabilirsin, ancak sonucuna da katlanman gerekecek" anlamında uyarı sözü. 2. Önüne getirildiği cümleye "tek, yeter ki" anlamı katar.*|| **vara görmek,** *{OsT} Götürmek; iletmek; isal etmek.*|| **varan bir** (iki...) → varan.|| **varan gelenin oğlu,** *{ağız} Beceriksiz; iş bilmez.*|| **vara vara,** *{eAT} {OsT} Git gide; gittikçe.*|| **var geli,** *{eAT} Gide gele; vara gele.*|| (bir şeye, yere) **varıncaya kadar,** *1. Olan her şeyi. 2. Hiç düşünülmeyecek şeyler de dahil olmak üzere.*|| **varır olmak,** *{eAT} Gitmek istemek; gidecek olmak.*|| **varı varı,** *{eAT} Gide gide; git gide.*|| **var sağlıcağlan,** *{ağız} Güle güle; sağlıcakla git.* [DS] **var saymak,** *Bir olgunun sonuçlarından düşünce yoluyla yararlanabilmek, üzerinde akıl yürütebilmek için onu olmuş ya da olacakmış gibi düşünmek ya da kabul etmek; farz etmek.*|| **varsın,** *1. İsterse; "dilediği gibi davranabilir, ancak sonucuna da katlanması gerekecek" anlamında uyarı sözü. 2. Önüne getirildiği cümleye "tek, yeter ki" anlamı katar.*|| **varsınlar,** *1. İsterlerse; "dilediklerı gibi davranabilirler, ancak sonucuna da katlanmaları gerekecek" anlamında uyarı sözü. 2. Önüne getirildiği cümleye "tek, yeter ki" anlamı katar.*

varmalu, [var-mak > var-ımalu وارملو] *{eAT} sf.* Gitmeyi gerektiren.

varoluş, [var+ol-uş] *is. fel.* **1.** Var olma biçimi. **2.** Yaşama; var olma. **3.** Özünün ne olduğu veya nasıl olduğundan daha çok var olma olgusu. 🗗 **var oluşan,** *fel.* Var oluşa sahip varlık.

varoluşçu, [var+ol-uş-çu] *sf.* **1.** Varoluşçulukla ilgili. **2.** Var oluşçuluk yanlısı olan kimse; egzistansiyalist. **3.** İkinci Dünya savaşından sonra Paris'te kahvelerde toplanan ve Kuzey Amerika yerlilerinin müziğini dinlemek için bodrumlarda bir araya gelen geçler için kullanılan terim.

varoluşçuluk, -ğu [var+ol-uş-çu-luk] *is. fel.* Varlığın özünden çok insan yaşantıları üzerinde duran ve varlığın özden önce geldiğini ve sürekli olarak özü yarattığını savunan felsefe öğretisi; egzistansiyalizm.

varoluşsal, [var+ol-uş-sal] *sf.* **1.** Varoluşa ilişkin. **2.** Varoluşçular tarafından ileri sürülen.

varoş, [Mac. város] *is.* **1.** Eski kentlerde sur dışında kalan bölüm. **2.** Kent merkezine uzak semt; kenar mahalle.

varrak, [Ar. varak > varrāḳ وراق] *(varra:k) {OsT} is.* Kâğıtçı.

varroa, [Lat. varroa] *is.* Akarlar takımından arılarda asalak olarak yaşayan ve öldüresiye kan emen ve kovanların sönmesine yol açan asalak akar, *(Varroa jacobsoni).*

varsa, [var > var+i-se وارسه] *{eAT} {OsT} zf.* İhtimal ki; olsa olsa.

varsağı, [Varsak *(Oğuz boyu)* > varsa(k)-ı] *is. ed.* **1.** Güney Anadolu'da yaşayan Üçokların bir koluna bağlı Varsak adlı Türkmen boyunda özel bir ezgi ile söylenen halk şiiri. **2.** Sekizli hece ile yazılmış, genellikle ilk mısraı *"Bre, behey, hey!"* gibi ünlemlerle başlayan bir tür koşma. **3.** Eskiden kullanılan enli bir yatağan türü.

varsak, -ğı [Kırg. bars *(yans.)* > varsak وارساق / وارسق] *{OsT} is.* **1.** Kısa kılıç. **2.** Taşçıların taş kırdıkları büyük çekiç.

varsam, [Yun. barsamı] *{ağız} is.* İstavrite benzer bir balık. [DS]

varsayım, [var+say-ım] *is.* **1.** Kanıtlanmadan, geçici veya kalıcı olarak benimsenen önerme. **2.** Deneyle henüz yeter derecede doğrulanmamış fakat doğrulanacağı umulan teorik düşünce; faraziye; hipotez.

3. Geçmiş ya da şu anda olmakta olan olaylardan hareket ederek gelecekteki olayların gerçekleşme olasılığı ile ilgili tahmin.

varsayımlı, [var+say-ım-lı] *sf.* Bir varsayıma dayanan; varsayımı bulunan.

varsayımsal, [var+say-ım-sal] *sf.* **1.** Varsayımla ilgili; varsayıma ilişkin; farazi; hipotetik **2.** Gerçekleşmesi, doğrulanması kesin olmayan.

varsıl, [var-sıl] *sf.* Parası, malı mülkü çok olan; varlıklı; zengin. ☞ **varsıl erki,** *Zengin erki; plütokrasi.*

varsıllaşma, [var-sıl-la-ş-ma] *is.* Varsıllaşmak eylemi; zenginleşmek.

varsıllaşmak, [var-sıl-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Varsıl duruma gelmek; varlıklı hâle gelmek; zenginleşmek.

varsıllık,-ğı [var-sıl-lık] *is.* Varsıl olma durumu; zenginlik.

vart[1]**,** [vart *(yans.)*] *is.* Sürtünme, çarpma, itme bildirir. ☞ **vart vurt,** *{ağız} (Söz için) kaba ve gereksiz.* [DS]

vart[2]**,** [? vart] *{ağız} is.* Çıban. [DS]

varta, [Ar. varṭa ورطه] *(va'rta) {OsT} is.* **1.** Uçurum. **2.** Çamurlu, bataklık yer. **3.** *mecaz.* Maddî ve manevi yıkıma neden olabilecek tehlikeli durum. ☞ **vartadan atlamak,** *Zor bir durumdan kurtulmak.*|| **vartayı atlatmak,** *Tehlikeli bir durumdan zarar görmeden ya da en az zararla kurtulmak.*

varti, [Sansk. vrtti] *{eT} is.* Yorum; tefsir. [Üç İtigsizler]

vartuvur, [? vartuvur] *{ağız} is.* Ağustos. [DS]

varun, [Far. vārūn / vārūne وارون / وارونه] *(va:ru:ne) {OsT} sf.* Uğursuz; ters; aksi.

varurak, [var-mak > var-ur-ak وارورق] *{eAT} {OsT} zf.* **1.** Gitgide. **2.** Vararak; giderek.

varvara[1]**,** [var+var-a] *{ağız} is.* Gürültü. [DS]

varvara[2]**,** [var-mak > var+var-a] *{ağız} is.* Sonuç. [DS]

varvaracı, [varvara[1]-cı] *{ağız} is.* Abartıcı; gürültücü. [DS]

varvarası, [var-mak > var+var-a-s-ı] *{ağız} zf.* En sonu; varıp varacağı. [DS]

varvarlık, -ğı [varvar-lık] *{ağız} is.* Delikanlılık; gençlik. [DS]

varya, [Yun. varea واريه] *{OsT} {ağız} is.* **1.** Çekiç veya tokmak. [DS] **2.** *{ağız}* Büyük çekiç; balyoz. [DS]

varyans, [Fr. variance] *is.* **1.** Bir sistem içinde aynı anda değer verilebilecek en fazla etken sayısı. **2.** *istk.* Örnek sapmanın karesi; değişke.

varyant, [Fr. varier *(değişiklik göstermek)* > variante] *is.* **1.** Bir yol şebekesinde ana yoldan ayrılarak ilerde tekrar birleşen ikinci derecedeki yol; yan yol. **2.** *ed.* Bir masal, efsane, bilmece, oyun ya da halk hikâyesinin çok az değişiklik gösteren düzenlemelerinden her biri.

varyasyon, [Lat. variatio > Fr. variation] *is.* **1.** Değişim. **2.** *müz.* Çeşitleme.

varyemez, [var+ye-mez] *sf.* Varlıklı olduğu hâlde yoksul gibi yaşayan; cimri; eli sıkı; pinti. *{ağız} (aymı)* [DS]

varyete, [Fr. variétés] *(varye'te) is.* Aralarından bir ilişki bulunmayan şarkı, dans, el çabukluğu gibi değişik dallara özgü oyunlardan oluşan gösteri.

varyeteci, [varyete-ci] *is.* Varyete yapan kimse.

varyimez, [var+yé-mez واريز] *{eAT} sf.* Cimri; pinti; hasis.

varyos, [Yun. veraia *(ağırlık)* > vareios] *is.* Parke taşlarını yontmak için kullanılan iki ucu az keskin kısa saplı büyük çekiç; balyoz.

varyoz, [Yun. vareios] *{ağız} is.* Balyoz. [DS]

vasab, [Ar. vaṣab وصب] *{OsT} is.* Hastalık; ağrı.

vasafet, [Ar. vaṣāfet وصافت] *(vasa:fet) {OsT} is.* İşçilik; hizmetçilik.

vasaif, [Ar. vaṣīf > vaṣā'if وصائف] *(vasa:if) {OsT} is.* Uşaklar; hizmetçiler.

vasal, [Lat. vassus *(hizmetkâr)* > vassalus > Fr. vassal] *is.* **1.** Bir derebeyine sadakat ve görev borcu ile bağlı olan kimse. **2.** Başka bir devlete bağlı devlet.

vasallık, -ğı [vasal-lık] *is.* **1.** Senyörler ile vasalları arasındaki ilişki. **2.** Bağımlı bir devletin egemen devletle olan hukukî bağı.

vasat, [Ar. vasaṭ وسط] *{OsT} is.* **1.** İki şeyin ortası; orta. **2.** Ortam. **3.** Sırtın ortası; bel. **4.** *mat.* Orta; ortalama. **5.** *sf.* Ortalama; ne iyi ne kötü; orta; sıradan. ☞ **vasat-ı mütenāsib,** *{OsT} mat. Orantılı orta.*|| **vasatü'l-hāl,** *{OsT} Orta hâlde; orta halli.*|| **vasatü'r-re's,** *{OsT} Başın ortası.*

vasateyn, [Ar. vasaṭ > vasaṭeyn وسطين] *{OsT} is. mat.* İki orta.

vasati, [Ar. vasaṭ > vasaṭī / vasaṭiyye وسطيه / وسطى] *(vasati:) {OsT} sf.* **1.** Ortalama; orta. **2.** Bir şeyin ortasında olan. ☞ **vasatî irtifa,** *{OsT} coğ. Ortalama yükseklik.*|| **vasatî sür'at,** *{OsT} fiz. Ortalama hız.*|| **vasatî murabbaî hatâ,** *{OsT} istk. Hata oranı; değişke (bir dağılımda, ortalamadan olan uzaklıkların karelerinin toplamının kökünün ortalaması).*

vasektomi, [Fr. vasectomie] *is.* Sperma kanallarının kesilmesi işlemi; kısırlaştırma.

vasf, [Ar. vaṣf وصف] *{OsT} is.* → vasıf. ☞ **vasf-ı cemîl etmek,** *{OsT} Birinin iyi niteliklerini söylemek.*|| **vasf-ı mutavassıt,** *{OsT} huk. Bir vakıf senedinde vakıftan yararlananlar için vakıf yapan tarafından belirtilen nitelik.*|| **vasf-ı mümeyyiz,** *{OsT}*

fel. Ayırt edici nitelik.|| **vasf-ı tahsinî,** *{OsT} ed. Nitelikleri belirtmekten daha çok anlatıma süs katmak için kullanılan sıfatlar.*|| **vasf-ı terkibî,** *{OsT} Birleşik sıfat.*

vasfî, [Ar. vaṣf >vaṣfî / vaṣfiyye وصفيه / وصفى] *{OsT} sf.* **1.** Nitelikle ilgili. **2.** Tarife ilişkin.

vasıb, [Ar. vāṣıb / vāṣıba واصب / واصبه] *(va:sıb) {OsT} sf.* **1.** Yerinde duran; değişmez. **2.** Sürekli.

vasıb, [Ar. vaṣıb وصب] *{OsT} is.* Hasta.

vâsıf, [Ar. vaṣf > vāṣıf / vāṣıfa واصف / واصفه] *(va:sıf) {OsT} sf.* **1.** Nitelendiren. **2.** Öven.

vasıf, -sfı [Ar. vasf وصف] *{OsT} is.* **1.** Nitelik. **2.** Birinin durumunu özelliklerini anlatarak tanıtma; tanımlama. **3.** Övme. **4.** *dbl.* Sıfat; niteleme sıfatı. ◻ **vasıf ihtilafı,** *huk. Devletler özel hukukunda, içinde yabancılık ögesi bulunan bir olayın niteliği ile ilgili uyuşmazlık.*

vasıflandırma, [vasıf-la-n-dır-ma] *is.* **1.** Vasıflandırmak eylemi. **2.** Nitelendirme.

vasıflandırmak, [vasıf-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Nitelendirmek.

vasıflanma, [vasıf-la-n-ma] *is.* **1.** Vasıflanmak eylemi. **2.** Nitelenme.

vasıflanmak, [vasıf-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Nitelenmek.

vasıflı, [vasıf-lı] *sf.* Belli bir niteliği olan; nitelikli. ◻ **vasıflı işçi,** *İşinin gerektirdiği bilgi ve beceriyi kazanmış işçi; nitelikli işçi; usta.*

vasıfsız, [vasıf-sız] *sf.* **1.** Niteliksiz. **2.** Herhangi bir işi yapabilecek ustalık ve becerisi olmayan. ◻ **vasıfsız işçi,** *İşinin gerektirdiği bilgi, beceri ve deneyimi kazanmamış olan işçi.*

vasıfsızlaştırma, [vasıf-sız-la-ş-tır-ma] *is.* **1.** Vasıfsızlaştırmak eylemi; niteliksizleştirme. **2.** Bir işin gereği olan uzmanlık, meslekî beceri ya da teknik alışkanlık düzeyinin düşürülmesi.

vasıfsızlaştırmak, [vasıf-sız-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Niteliksiz duruma getirmek.

vasık, [Ar. vüṯūḳ > vāṣıḳ واثق] *(va:sık) {OsT} sf.* İnanan; güvenen.

vasıl[1], [Ar. vaṣl وصل] *{OsT} is.* **1.** Ulaşma; erişme; birleşme. **2.** Ulaştırma; eriştirme; birleştirme. **3.** *dbl.* Ulama. ◻ **vasl-ı Hakk,** *{OsT} tasvf. Bütün aşamalardan geçerek Allah'a ulaşan salik.*

vasıl[2], [Ar. vaṣl > vāṣıl واصل] *(va:sıl) {OsT} sf.* **1.** Ulaşan; varan. **2.** Kavuşan; birleşen. ◻ **vasıl olmak,** *Ulaşmak; kavuşmak; varmak; birleşmek.*

vasıla, [Ar. vāṣıl > vāṣıla واصله] *{OsT} is. fel.* Dıştan gelen bütün ideler.

vasılîn, [Ar. vāṣıl > vāṣılīn واصلين] *(va:sılı:n) {OsT} is.* Allah'a kavuşanlar.

vasıt, [Ar. vasaṭ > vāsıṭ واسط] *(va:sıt) {OsT} sf.* Ortada bulunan; iki şeyin arasında duran.

vasıta, [Ar. vāsıṭ > vāsıṭa واسطه] *(va:sıta) {OsT} is.* **1.** İki şey arasına giren üçüncü şey. **2.** İki taraf arasına girerek anlaşma sağlayan kimse; aracı. **3.** İki şey arasında bağlantı kurarak aracı olan şey. **4.** Ulaşım ve taşıma işlerini gören her türlü taşıt; taşıma aracı. **5.** İş yaparken kullanılan alet vb. şeyler; araç. **6.** Yardım ve destek; aracılık. **7.** Dolay. ◻ **vasıta beyti,** *ed. Terci-i bent ve terkib-i bentlerin bentlerinin arasında bulunan ve bunları birbirine bağlayan beyit.*|| **vasıta hâli,** *dbl. İsmin belirttiği nesnenin eyleme araçlık ettiğini belirten isim durumu.*|| **vasıta hâli eki,** *İsmin vasıta hâlinde kullanılan ek; -le /- la / -yle / -yla*|| **vâsıta-i nakliye,** *{OsT} Taşıma aracı; taşıt.*

vasıtalı, [vasıta-lı] *sf.* **1.** Vasıtası olan; araçlı. **2.** Dolaylı. ◻ **vasıtalı vergi,** *Vergilendirme ve toplama işi, vergiyi ödeyenden başka biri aracılığıyla yapılan vergi toplama sistemi; dolaylı vergi.*

vasıtalık,-ğı [vasıta-lık] *is.* Vasıta olma durumu; aracılık.

vasıtasıyla, [vasıta-s-ı + ile > vasıta-s-ı-y-la] *zf.* Vasıta olarak; aracılığıyla; yoluyla.

vasıtasız, [vasıta-sız] *sf.* **1.** Vasıtası olmayan; araçsız. **2.** Aracısız. **3.** Doğrudan; dolaysız. **4.** *zf.* Hiçbir aracı ya da araç kullanmaksızın; doğrudan. ◻ **vasıtasız vergi,** *Vergi mükellefi önceden bilinen vergi; dolaysız vergi.*

vasıtasızlık,-ğı [vasıta-sız-lık] *is.* Vasıtasız olma durumu; araçsızlık; aracısızlık.

vasıtî, [Ar. Vāsıṭ *(Güney Irak'ta kent)* > vāsıṭī واستى] *(va:sıtı: t, kalın söylenir) {OsT} is.* Hattatların kullandığı nitelikli kamış kalem türü.

vâsi, -i'ı [Ar. vüs'at *(genişlik)* > vāsi' / vāsi'a واسع / واسعه] *(va:si:) {OsT} sf.* **1.** Geniş; engin; bol. **2.** *is.* Geniş ve müsaadekâr anlamında Allah'ın kudretinin, rahmetinin, diğer bütün sıfatlarının genişliğini, bolluğunu ve sonsuzluğunu anlatan isimlerinden biri.

vasi, -si [Ar. veṣāyet > vaṣī وصى] *(vasi:, s kalın söylenir) is.* **1.** Ölen bir kimsenin vasiyetini yerine getiren kimse. **2.** Vesayet altındaki küçüğü ya da kısıtlıyı gözetip onlara ait malları yöneten yasal temsilci. ◻ **vasî-i guremâ,** *{OsT} fıkıh. Borçları bıraktığı mirastan çok olan borçlu kimsenin mirasına hâkim tarafından tayin edilen temsilci.*|| **vasî-i mansûb,** *{OsT} fık. Yetim için hâkim tarafından tayin edilen temsilci.*|| **vasî-i muhtâr,** *{OsT} fık. Ölen kimsenin ölmeden önce tayin ettiği vasi.*

vasid, [Ar. vaṣīd وصيد] *(vasi:d) {OsT} is.* Kapı eşiği.

vasif, [Ar. vaṣīf وصيف] *(vasi:f, s kalın söylenir) {OsT} is.* Hizmetçi.

vasik, [Sansk. vāsaka] *{eT} is.* Güzel kokulu bir madde. [EUTS]

vasil, [Ar. vaṣl > vasîl وصيل] *(vasi:l, s kalın söylenir) {OsT} sf.* Bir kimseden hiç ayrılmayan.

vasilik,-ği [vasi-lik] *(vasi:lik) is.* **1.** Vasi olma durumu. **2.** Vasinin yürüttüğü görev; vesayet

vasistas, [Al. was ist das *(bu nedir)* / Fr. vasistas *(gişe penceresi)*] *(va'sistas) is.* Büyük pencere ya da kapıların üst yanında bulunan, odanın havalanmasını sağlamak amacıyla kullanılan açılır kapanır bölüm.

vasit, [Ar. vasîṭ وسيط] *(vasi:t, t kalın söylenir) {OsT} is.* Aracı; hakem.

vasiyet, [Ar. vaṣiyyet وصيت] *{OsT} is.* **1.** Bir kimsenin ölümünden sonra yerine getirilmesini istediği şey. **2.** Vasiyetname. **3.** *huk.* Bir kimsenin, ölümünden sonra hukukî sonuç doğurmak üzere malları üzerinde tek taraflı olarak tasarrufta bulunması ve bu amaçla yaptığı işlem. 🗗 **vasiyet bi'l-ecnebi,** *{OsT} huk. Mirasçılar dışında bir kimseye yapılan vasiyet.*‖ **vasiyet bi'l-galle,** *{OsT} Mülk gelirlerinin vasiyet edilmesi.*|| **vasiyet bi'l-hacc,** *{OsT} Bir kimsenin ölümünden sonra kendi yerine hacca gidilmesi için yaptığı vasiyet.*|| **vasiyet bi'l-muhâbât,** *{OsT} Bir malın belirli bir kişiye değerinden daha düşük fiyatla satılması için edilen vasiyet.*|| **vasiyet bi'l-vâris,** *{OsT} Mirasçılardan birine yapılan vasiyet.*|| **vasiyet bi's-sehm,** *{OsT} Vasiyet edenin malından, miktar belirtmeksizin, bir payı vasiyet etmesi.*‖ **vasiyet bi's-semere,** *{OsT} Vasiyet edenin bir bağ veya bahçenin meyvelerini vasiyet etmesi.*|| **vasiyet bi's-süknâ,** *{OsT} Bir taşınmazda oturulması için edilen vasiyet.*|| **vasiyet bi's-sülüsi'l-mâl,** *{OsT} Vasiyet edenin malının üçte birini vasiyet etmesi.*|| **vasiyet bi'ş-şart,** *{OsT} Bir şarta bağlı olarak yapılan vasiyet.*|| **vasiyet bi't-tasarruf,** *{OsT} Bir kimsenin ölümünden sonra kalan küçük çocuklarının yararı gözetilerek malını yönetmesi için birine yaptığı vasiyet.*‖ **vasiyet etmek,** *Herhangi bir şeyin öldükten sonra yapılmasını istemek.*|| **vasiyet-i gayr-ı mürsele,** *{OsT} Vasiyet edenin malından belli bir oranda vasiyette bulunması.*|| **vasiyet-i muallaka,** *{OsT} Geçerliliği, gelecekteki bir olaya bağlı olan vasiyet.*|| **vasiyet-i mukayyede,** *{OsT} Bir yere, zamana ya da olaya bağlı olan vasiyet.*|| **vasiyet-i mutlaka,** *{OsT} Herhangi bir sınırlama getirilmemiş olan vasiyet.*|| **vasiyet-i mürsele,** *{OsT} huk. Bölünmeden, olduğu gibi bütün olarak devreden bir mal üzerindeki vasiyet.*|| **vasiyet li'l-ecnebî,** *{OsT} Mirasçılar dışındaki kişilere yapılan vasiyet.*|| **vasiyet li'l-vâris,** *{OsT} Mirasçılardan birine yapılan vasiyet.*

vasiyetname, [Ar. vaṣiyyet+ Far. -nâme وصيتنامه] *(vasiyetna:ne) {OsT} is.* **1.** Vasiyet mektubu. **2.** *huk.* Vasiyet işlemlerini içeren ve yasada öngörülen biçimlere uyularak yapılan yazılı irade açıklaması.

vaskal, [? vaskal] *{ağız} is.* **1.** Arı oğulunu, konduğu daldan almakta kullanılan sepet. **2.** *sf.* Çok sık. [DS]

vasl, [Ar. vaṣl وصل] *{OsT} is.* → vasıl[1]. 🗗 **vasl-ı dildâr,** *{OsT} Sevgiliye kavuşma.*‖ **vasl ve sâyegân,** *{OsT} ed. Kafiyeyi teşkil eden harften sonra tekrar eden zamir veya edat.*

vasla, [Ar. vaṣla وصله] *{OsT} is.* Tuğralarda, padişahların ve babalarının adlarının yanında tamamlayıcı olarak kullanılan şekil ve işaretler.

vasle, [Ar. vâṣle وصله] *(va:sle) {OsT} is. tasvf.* Mevlevilerin giydiği elbise türlerinden birinin adı.

vasm, [Ar. vaṣm / vaṣme وصم / وصمه] *{OsT} is.* Eksiklik; kusur.

vasmet, [Ar. vaṣm > vaṣmet وصمت] *{OsT} is.* **1.** Eksiklik; kusur. **2.** Hâlsizlik.

vassad, [Ar. vaṣad > vaṣṣâd وصاد] *(vassa:d) {OsT} sf.* Ören; dokuyan.

vassaf, [Ar. vaṣf > vaṣṣâf وصاف] *(vassa:f) {OsT} sf.* **1.** Bir kimsenin üstün niteliklerini sıralayan; öven. **2.** Niteleyen.

vassal, [Ar. vaṣl > vaṣṣâl وصال] *(vassa:l) {OsT} sf.* **1.** Bağlayan; birleştiren. **2.** *is.* Bozulmuş kitap ciltlerini ayıran ve onaran kimse.

vassale, [Ar. vaṣṣâl > vaṣṣâle وصاله] *(vassa:le) {OsT} is.* Sayfaları ve kenarları eskimiş eski el yazması kitapların kenarlarına kâğıt yapıştırarak onaran sanatçı.

vasta, [? vasta] *{ağız} is.* Hile; düzen; al. [DS]

vastı, [Sansk. vastu] *{eT} is.* Madde. [Üç İtigsizler]

vaş[1], [Far. vâş واش] *(va:ş) {OsT} is.* Düşman; gammaz.

vaş[2], [vaş] *{ağız} ünl.* **1.** Acıma, şaşkınlık, üşüme bildirir. **2.** Sevgi bildirir. **3.** Alay ve eğlenme bildirir. [DS]

vaşak, -ğı [*eT.* üşek ?] *is. zool.* **1.** Kedigillerden, Avrupa, Asya ve Amerika'nın kuzey bölgelerinde yaşayan, uzun bacaklı, kısa kuyruklu, kulaklarının ucu tüylü, güçlü, çevik ve tırmanıcı, yırtıcı, etçil memeli hayvan; karakulak, *(Felyx lynx / Lynx lynx).* **2.** Vaşaktan elde edilen sarı renkli, kahverengi benekli, sık tüylü kürk.

vaşı, [? vaşı] *{ağız} is.* Topraktan yapılmış, ağzı geniş leğen veya mangal. [DS]

vaşın, [? vaşın] *{ağız} is.* Fahişe. [DS]

vaşig, [Far. vaḫşek / vaḫşıg / Soğd. vaxşyk *(ruhani; ruh)*] *{eT} is.* Cin. [Gabain]

vaşüde, [Far. vâşüde واشده] *(va:şüde) {OsT} sf.* Geri çekilmiş; atılmış.

vat, [İng. watt] *is. fiz.* Saniyede bir jullük iş yapan motorun güç birimi; W. ◘ **vat saat,** *Gücü bir vat olan bir motorun bir saat çalışması ile yapmış olduğu iş.*

vata, -i'i [Ar. vaṭā' وطاء] *(vata:) {OsT} is.* Bir şeyi ayakla çiğneme.

vatan, [Ar. vaṭan وطن] *{OsT} is.* **1.** Bir kimsenin doğup büyüdüğü ya da yurttaşlık bağı ile kendisini bağlı saydığı ülke. **2.** Bir bitki ya da hayvan topluluğunun bol miktarda yetiştiği ya da ilk defa ortaya çıktığı yer. ◘ **vatan borcu,** *mecaz. Askerlik görevi.*|| **vatan haini,** *Yurdunun yüksek menfaatlerini hiçe sayarak onun aleyhinde çalışan kimse.*|| **vatan hainliği,** *Vatan haini olma durumu.*|| **vatanı kurtaran şaban,** *Gereksiz ve yersiz biçimde kahramanlık gösterisine kalkışan kimse.*|| **vatanı kurtarmak,** *argo. Durumu idare etmek.*|| **vatan-ı sânî,** *Sonradan yerleşilen yer; ikinci vatan.*|| **vatan tutmak,** *Bir yeri kendine yurt edinmek; yurt tutmak.*

vatanbezi, [vatan+bez-i] *{ağız} is.* Yemenicilerin kullandığı küçük yastık. [DS]

vatandaş, [Ar. vaṭan + T. daş] *is.* Yurttaş.

vatandaşlık,-ğı [vatandaş-lık] *is.* Kişileri bir devlete bağlayan bağ; yurttaşlık.

vatani, [Ar. vaṭan > vaṭanī / vataniyye وطنى / وطنيه] *(vatani:) {OsT} sf.* Vatanla ilgili; yurtla ilgili. ◘ **vatani görev,** *Askerlik.*|| **vatani vazife,** *Askerlik.*

vatanlandurmak, [vatan-la-n-dur-mak وطنلندرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Yurtlandırmak; yerleştirmek.

vatanlaştırma, [vatan-la-ş-tır-ma] *is.* Vatanlaştırmak eylemi.

vatanlaştırmak, [vatan-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Vatan durumuna getirmek.

vatanperver, [Ar. vaṭan + Far. -perver وطنپرور] *{OsT} sf.* Yurtsever.

vatanperverane, [Ar. vaṭan + Far. -perver-āne وطنپرورانه] *(vatanpervera:ne) {OsT} zf.* Bir yurtsevere yakışır biçimde.

vatanperverlik, -ği [vatanperver-lik] *is.* Yurtseverlik.

vatansever, [Ar. vaṭan + T. sev-er] *sf.* Yurtsever.

vatanseverlik,-ği [vatansever-lik] *is.* Yurtsever olma durumu; yurtseverlik.

vatansız, [vatan-sız] *sf.* Vatandaşlık hakkını kaybetmesine rağmen başka bir yurttaşlık hakkını elde edememiş kimse; haymatlos.

vatansızlık,-ğı [vatan-sız-lık] *is.* Vatansız olma durumu.

vatar, [Ar. vaṭar وطر] *{OsT} is.* İş.

vatavid, [Ar. vaṭvāṭ > vaṭāviṭ وطاوط] *(vata:vit, t'ler kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Dağ kırlangıçları. **2.** Yarasalar. *mecaz.* Korkak ve geveze kişiler.

vater, [Far. vāter واتر] *{OsT} sf.* Çok uzak; en sondaki.

vatı, [? vatı] *{ağız} is.* Sığırlara yem olarak verilen böğürtlen çalısı yaprağı. [DS]

vatid, [Ar. vaṭd > vaṭīd وطيد] *{OsT} sf.* Sağlam; sabit; yerleşmiş.

vatka, [Al. watte *(pamuk)* > Slav. vatka] *(va'tka) is.* Elbiselerin omuzlarının dik durması için, içine pamuk, sünger vb. konulmuş parça.

vatlık, -ğı [vat-lık] *sf.* Niceliği belirtilen vat gücünde olan.

vatm, [Ar. vaṭm وطم] *{OsT} is.* **1.** Ayakla çiğneme. **2.** Perdeyi salıverme.

vatman, [İng. watt-man] *is.* Tramvay sürücüsü.

vatni, [Ar. vaṭnī وطنى] *(vatni:) {OsT} is.* Üzerine basma; çiğneme.

vatoz [Yun. vatos] *is. zool.* Tırpanagiller familyasından, yassı ve diske benzer gövdeli, solungaç yarıkları karın yüzünde bulunan, sırtında büyük dikenleri bulunan, kuma gömülü olarak yaşayan bir kıkırdaklı balık, *(Raja clavata).*

vattiri, [vat-tir-i] *{ağız} sf.* (Kişi için) hafif ve gürültücü. [DS]

vatvat, [Ar. vaṭvāṭ وطواط] *(vatva:t) {OsT} is.* **1.** Dağ kırlangıcı. **2.** Yarasa. **3.** *mecaz.* Korkak ve geveze kişi.

vatvata, [Ar. vaṭvaṭa وطوطه] *{OsT} is.* Tavukkarası; gece körlüğü.

vaty, [Ar. vaṭy وطى] *{OsT} is.* **1.** Ayak altında çiğneme; basma. **2.** Çiftleşme; cimağ.

vav, [Ar. vāv واو] *(va:v) {OsT} is.* Arap alfabesinin yirmi altıncı harfinin adı. ◘ **vāv-ı âtıfa,** *{OsT} Atıf vavı; bağlaç v'si.*|| **vāv-ı kasem,** *{OsT} Çoğunlukla "Allah" kelimesinin başına gelerek "...için, ...hakkı için" anlamı katan vav; yemin vavı.*|| **vāv-ı makbüze-i hafîfe,** *{OsT} "ü" sesi veren vav.*|| **vāv-ı makbüza-i sakîle,** *{OsT} "u" sesi veren vav.*|| **vāv-i mebsüta-i hafîfe,** *{OsT} "ö" sesi veren vav.*|| **vāv-ı mebsüta-i sakîle,** *{OsT} "o" sesini veren vav.*

vaveyl, [Ar. vā-veyl واويل] *(va:veyl) {OsT} ünl.* Yazık; eyvah!

vaveyla, [Ar. vā-veyl > vāveylā واويلا] *(va:veylâ:) {OsT} is.* **1.** Çığlık; feryat. **2.** *ünl.* Yazık; eyvah! ◘ **vaveyla koparmak,** *Çığlık atmak; feryat etmek; bağırıp çağırmak.*|| **vaveyla kopmak,** *Çığlık, feryat duyulmak.*

vavi, [Ar. vāv > vāvī واوى] *(va:vi:) {OsT} sf.* **1.** Vav harfi ile ilgili. **2.** İçinde vav harfi bulunan.

vavik, [? vavik] *is.* Okçulukta, okun hedefe vurmayarak yana düşmesi.

vaviyen, [Fr. va et vient *(git gel)*] *is.* Bir lambayı iki ayrı yerdeki anahtarlardan yakıp söndürmeye yarayan düzenek.

vay, [vay وای] *ünl.* **1.** Şaşkınlık belirtir. **2.** Acı duyulduğunu anlatır. **3.** Alay belirtir. **4.** (Yönelme durumundaki bir isimle birlikte) o varlığın kötü duruma düşeceğini belirtir. **5.** *{eAT}* Eyvah. **6.** *{ağız}* Seslenme bildirir. [DS] ☞ **vaya batasın,** *{ağız} (İlenç için) üzüntüye, yasa boğulasın.* [DS]|| **vay aña,** *{OsT} Yazıklar olsun ona!*|| **vay anam vay!** *1. Alay belirtir. 2. Şaşma belirtir.*|| **vay anasını!** *Şaşkınlık ya da kızgınlık hallerinde söylenir.*|| **vay beni;** *{ağız} Üzüntü bildirir; vah ne kötü!* [DS]|| **vay bu,** *{ağız}* → vay beni. [DS]|| **vay canına,** *Şaşkınlık ya da kızgınlık hallerinde söylenir.*|| **vayına oturasın,** *{ağız} "Acısını göresin" anlamında ilenç sözü.* [DS]|| **vayın çoyun,** *{ağız} İster istemez.* [DS]|| **vay ki,** *{eAT} Öfkeyle; köpürerek.*|| **vay saña,** *{eAT} {OsT} Yazıklar olsun sana.*|| **vay sen misin?** *Bir söz ya da davranışın bir kimse üzerinde yarattığı öfke ya da kızgınlığı anlatmakta kullanılır.*|| **vay size,** *{eAT} {OsT} Yazıklar olsun size.*|| **vay vay,** *{ağız} 1. Acı ve üzüntü bildirir. 2. Üzüntü ile birlikte karışık alay sözü; yok canım sen de!* [DS]|| **vay vay tüyü,** *{ağız} Vücuttaki ince, sarı tüyler.* [DS]

vaya, [vay-a] *{ağız} sf.* Yararsız. [DS]

vaybabamcı, [vay+baba-m-cı] *is.* Çok samimi imiş gibi davranarak kucaklama ve sarılma sırasında cüzdan aşıran yankesici.

vaybabamcılık, -ğı [vay+baba-m-cı-lık] *is.* Rastladığı kişiyi önceden tanıyormuş gibi sarılarak kucaklayan ve bu sırada cüzdanını çarpan yankesicinin yaptığı iş.

vaydik, -ği [? vaydik] *{ağız} is.* Don. [DS]

vaye, [Far. vāye وایه] *(va:ye) {OsT} is.* Kısmet; nasip. ☞ **vāye-dār,** *{OsT} Nasipli; kısmetli.*|| **vāye-gîr,** *{OsT} Nasip almış.*|| **vāye-mend,** *{OsT} Kısmetli; nasipli.*

vayıfsanmak, [hayıf-sa-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Üzülmek; hayıflanmak. [DS]

vayınsamak, [vay-ın-sa-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(ı) -yor]* Söylenen sözü tekrar ederek alay etmek, eğlenmek. [DS]

vayış, [vay+iş / vay-ış ?] *{ağız} is.* İş veya ekim dikimde ortak olan kişilerden her biri. [DS]

vaynaça, [vay+nice] *sf.* Çok. ☞ **vaynaça vaynaça,** *{ağız} Olsa olsa; etse etse.* [DS]

vayturi, [Sansk. vaidürya] *{eT} is.* Kaya billuru. [EUTS]

vayvasıl, [vay+vasıl ?] *{ağız} is.* **1.** İşi abartma. **2.** Kavga gürültü çıkarma. [DS]

vayvay[1], [vay+vay] *{ağız} is.* Kulpsuz iri fincan. [DS] ☞ **vayvay çanağı,** *{ağız} Kırılabilir malzemeden yapılmış kap kacak; cam veya porselen mutfak eşyası.* [DS]||

vayvay[2], [vay+vay] *{ağız} is.* **1.** Şubat ayı içindeki don süresi. **2.** Güzlük ekim sırasında, geç kalındığında ekilen tohumlara zarar veren don ve don olan günler süresi. [DS] ☞ **vayvay tavı,** *{ağız} Bir işin yapılabileceği en uygun zaman.* [DS]|| **vayvay tavu,** *{ağız} Toprağın ekime elverişli olduğu çoğunlukla 10 Kasım- 3 Ocak arasındaki tavı; ekim için en uygun zaman ve tav.* [DS]||

vayvaycı, [vay+vay-cı] *sf.* Yaygaracı; mızmız.

vayvaycılık, -ğı [vay+vay-cı-lık] *is.* Yaygaracılık; mızmızlık.

vayvillim, [? vayvillim] *{ağız} is.* Çığlık; gürültü. [DS]

va'z, [Ar. vaʿẓ وعظ] *(va-z) {OsT}* → vaaz.

vaz[1], [vaz / vez / vız / viz / voz *(yans.)*] *is.* **1.** Böceklerin uçma sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan kök. *vaz-ır-a-da-k, vaz-ır-a-mak, vaz-ır-da-mak, vaz-ır vazır, vaz(z)-ıl-da-t-mak.* **2.** Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren kök. *vaz-ı-la-mak, vaz-ır-da-mak, vaz vaz*

vaz[2], [Far. vāz واز] *(va:z) {OsT} is.* Bırakma; terk. ☞ **vaz gele,** *{OsT} Vazgeç: bırakıver.*

vaz[3]**, -z'ı** [Ar. vaḍʿ وضع] *{OsT} is.* **1.** Koyma; konulma; basma. **2.** Bir şey için ayırma; ona ait kılma; tahsis etme. **3.** Bir şey ortaya koyma; oluşturma; tesis etme. **4.** Durum; konum; hâl; tarz; biçim; tavır. ☞ **vaz etmek,** *Vazetmek.*|| **vaz'-ı esās,** *{OsT} Temellendirme.*|| **vaz'-ı haml,** *{OsT} Doğurma.*|| **vaz'-ı kadem,** *{OsT} Ayak basma.*|| **vaz'-ı kadîm,** *{OsT} Bir yerin eski durumu.*|| **vaz'-ı kanūn,** *{OsT} Kanun yapma; yasa çıkarma.*|| **vaz'-ı lenger,** *{OsT} dnz. Demir atma.*|| **vaz'-ı mühr,** *{OsT} Mühür basmak; mühürlemek.*|| **vaz'-ı sahne,** *{OsT} tiy. Oyunu sahneye koyma.*|| **vaz'-ı ye'd,** *{OsT} El koyma; vazıyet.*

vaz[4], [uyaz / üvez] *{ağız} is.* **1.** Üvez. **2.** Hurma. [DS]

vazaat, [Ar. vaẓāʿat وظاعت] *(vaza:at) {OsT} is.* Alçaklık; bayağılık.

vazah, [Ar. vażāḥ وضاح] *(vaza:h) {OsT} is.* Beyaz, güzel yüzlü adam.

vazahat, -ti [Ar. vażāḥat وضاحات] *(vaza:hat) {OsT} is.* Açık seçik olma; açıklık; vazıhlık.

vazaif, [Ar. vaẓīfe > vaẓā'if وظائف] *(vaza:if) {OsT} is.* Vazifeler; görevler; ödevler. ☞ **vazāif-i kanūniye,** *{OsT} Yasal görevler; yasal yükümlülükler.*|| **vazāif-i milliye,** *{OsT} Millî sorumluluklar.*|| **vazāif-i sagîre,** *{OsT} 1. Küçük görevler. 2. huk. Yargı kuruluşlarında ana görevlerin dışında kalan ikinci dereceden işler; ikincil görevler.*

vazalak[1]**, -ğı** [vaz *(yans.)* > vaz-ala-k] *{ağız} sf.* **1.** Sözünü bilmez; yersiz, gereksiz ve kaba konuşan; geveze. **2.** Serseri; aptal. [DS]

vazalak[2]**, -ğı** [vaz *(yans.)* > vaz-ala-k] *{ağız} is.* **1.** Oruç yiyen. **2.** Alevi. **3.** Müslüman olmayıp Müslüman görünen. [DS]

vaz'an, [Ar. vaż^{c} > vaż^{c}an وضعاً] *(vaz-an) {OsT} zf.* **1.** Vaziyeti itibariyle; asıl durumuna göre. **2.** Asıl sözlük anlamı bakımından.

vazedilme, [Ar. vaż^{c} + T. e(t)-il-me] *is.* Vazedilmek eylemi.

vazedilmek, [Ar. vaż^{c} + T. e(t)-il-mek] *edil. f. [-ir]* Ortaya konulmak.

vazektomi, [Fr. vasectomie] *is. tıp.* → vasektomi.

vazelin, [Al. wasser *(su)* + Yun. elaion *(zeytin yağı)* + Fr. -ine > Fr. vaseline] *is.* Ham petrolün ağır bölümlerinden elde edilen 30°C'de eriyen, su ile karışmaz, deri tarafından emilmez bir hidrokarbon karışımı; parafin yağı;

vazelinleme, [vazelin-le-me] *is.* Vazelinlemek eylemi.

vazelinlemek, [vazelin-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Vazelin sürmek.

vazetme, [Ar. vaż^{c} + et-me] *is.* Vazetmek eylemi.

vazetmek, [Ar. vaż^{c} + et-mek] *gçl. f. [-(d)-er]* Koymak; konulmak.

vazgeçilme, [Far. vāz *(terk)* + T. geç-il-me] *is.* Vazgeçilmek eylemi.

vazgeçilmek, [Far. vāz *(terk)* + T. geç-il-mek] *edil. f. [-ir]* Vazgeçmek eylemi yapılmak; feragat edilmek.

vazgeçirilme, [Far. vāz *(terk)* + T. geç-ir-il-me] *is.* Vazgeçirilmek eylemi.

vazgeçirilmek, [Far. vāz *(terk)* + T. geç-ir-il-mek] *edil. f. [-ir]* Vazgeçirmek eylemi yapılmak; feragat ettirilmek.

vazgeçirme, [Far. vāz *(terk)* + T. geç-ir-me] *is.* Vazgeçirmek eylemi.

vazgeçirmek, [Far. vāz *(terk)* + T. geç-ir-mek] *gçl. f. [-ir]* Vazgeçmek eylemini yaptırmak; feragat ettirmek.

vazgeçme, [Far. vāz *(terk)* + T. geç-me] *is.* Vazgeçmek eylemi; feragat.

vazgeçmek, [Far. vāz *(terk)* + T. geç-mek] *gçsz. f. [-er]* **1.** Hakkı olan veya hak saydığı bir şeyi artık istememek; feragat etmek. **2.** İleriden beri yapmakta olduğu bir şeyi, bir alışkanlığı bırakmak; yapmaz olmak. **3.** Niyetinden ve kararından dönmek; tasarladığı şeyden dönmek. **4.** İşbirliği, arkadaşlık vb. yaptığı biri ile bağlarını koparmak. **5.** (Olumsuz olarak) sonuna kadar sürdürmek.

vazgeldek, -ği [? vazgeldek] *{ağız} is.* Yaban tavuğu; mezgeldek. [DS]

vazgelme, [Far. vāz *(terk)* + T. gel-me] *is.* Vazgelmek eylemi.

vazgelmek, [Far. vāz *(terk)* + T. gel-mek وازكلمك] *{eAT} {OsT} gçsz. f. [-ir]* Vazgeçmek; feragat etmek. 🗗 **vazgel e!** *{eAT} Vazgeç; bırakıver.*

vazgetirmek, [Far. vāz + T. getir-mek وازكترمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* Vazgeçirmek.

vazgiz, [vaz+gez > vazgiz] *{ağız} is.* **1.** Kırık çizgi; zikzak. **2.** Bir hat üstünde gidip gelen taşıt. [DS]

vazgûı, [Far. vāzgūn / vāzgūne وازگون / وازگونه] *(va:zgû:n) {OsT} is.* → vajgun.

vazı, -ı'ı [Ar. vaż^{c} > vāżı^{c} / vāżı^{c}a واضع / واضعه] *(va:-zı:) {OsT} sf.* **1.** Koyan. **2.** Tesis eden; kuran. 🗗 **vāzı'-ı imzā,** *{OsT} İmza koyan.*‖ **vāzı'-ı kanun,** *{OsT} Yasa çıkaran.*

vazı'a, [Ar. vāżı^{c} > vāżı^{c}a واضعه] *(va:zıa) {OsT} sf.* Koyan.

vazıh, [Ar. vużūḥ > vāżıḥ / vāżıḥa واضح / واضحه] *(va:-zıh) {OsT} sf.* Açık; belli; kapalı olmayan; şüpheye yer bırakmayan; kolay anlaşılır. 🗗 **vāzılı olmak,** *{OsT} Açık ve anlaşılır durumda olmak.*

vaz'ıhamil, -mli [Ar. vaż^{c}-ı ḥāmil وضع حامل] *(vaz'ı-ha:mil) {OsT} sf.* Doğuran.

vazıhan, [Ar. vāżıḥ>vāzıḥan واضحاً] *(va:zıhan) {OsT} zf.* Açık ve anlaşılır olarak.

vazı'ıkanun, [Ar. vāżı^{c}-ı ḳānūn واضع قانون] *(va:zıka:-nu:n) sf.* Yasa yapan; kanun çıkaran; kanun koyan.

vaz'ıkanun, [Ar. vaż^{c}-ı ḳānūn وضع قانون] *(vazıka:-nu:n) {OsT} is..* Yasa yapma; kanun çıkarma; kanun koyma.

vazılamak, [vaz *(yans.)* > vaz-ı-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Köpek için) bağırmak. **2.** Anlamsız, yersiz konuşmak. **3.** (Vücut için) ağrımak. [DS]

vazır, [vaz *(yans.)* > vaz-ır] *is.* **1.** Böceklerin uçma sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan yansımalı gövde. **2.** Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren yansımalı gövde. 🗗 **vazır vazır,** *{ağız} 1. Birbiri ardından. 2. Kolay kolay. 3. Çok çok; sık sık.* [DS]

vazıradak, -ğı [vaz *(yans.)* > vaz-ır-adak] *{ağız} zf.* (Girmek, çıkmak vb. için) Düşünmeden; çekinmeden; birdenbire. [DS]

vazıramak, [vaz *(yans.)* > vaz-ır-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* Def olup gitmek. [DS]

vazırtdak, -ğı [vaz *(yans.)* > vaz-ır-t-dak] *{ağız} zf.* (Yellenmek için) sesli ve birden. [DS]

vazı'ülyed, [Ar. vażı'ü'l-yed واضع اليد] *{OsT} sf.* El koyan.

vaz'ıyed, [Ar. vaż'-ı yed وضع يد] *{OsT} is.* El koyma.

vaz'î, [Ar. vaż' > vaż'ī / vaż'īyye وضعى / وضعيه] *(vazi:) {OsT} sf.* Kurma, yapma, koyma ile ilgili.

vazî, -i'ı [Ar. vażī' / vażī'a وضيع / وضيعه] *(vazi:) {OsT} sf.* Alçak; bayağı; adi; aşağılık.

vazife, [Ar. vaẓîfe وظيفه] *(vazi:fe) {OsT} is.* **1.** Görev. **2.** Ödev. **3.** Günlük ücret; yevmiye. ◻ **vazife aşkı,** *Mesleğine ve görevine tutkunluk derecesinde bağlılık.*|| **vazife etmek,** *Görev bilmek.*|| **vazife görmek,** *Bir görevi yerine getirmek; görevini sürdürmek.*|| **vazîfe-i ınakaddes,** *{OsT} Kutsal görev.*|| **vazîfe-i mütehattime,** *{OsT} Yapılması gerekli görev.*|| **vazîfe-i zimmet,** *{OsT} Borç olan görev.*|| **vazife kurbanı,** *Görev başında şehit edilen kimse.*|| **vazife sahibi,** *İşi gücü olan.*|| **vazifesi mi?** *1. Umurunda değil. 2. Onu ilgilendirmez; ona ne.*|| **vazifesinden olmak,** *Görevini yitirmek.*|| **vazife şehidi,** *Görev başında şehit olan kimse.*|| **vazifeyi suiistimal,** *{OsT} Görevi kötüye kullanma.*

vazifedar, [Ar. vaẓîfe + Far. -dār وظيفه دار] *(vazi:feda:r) {OsT} is.* **1.** Görevli. **2.** Memur.

vazifedaran, [Ar. vaẓîfe + Far. -dārān وظيفه داران] *(vazi:feda:ra:n) {OsT} is.* **1.** Görevliler. **2.** Memurlar.

vazifehar, [Ar. vaẓîfe + Far. -hʷār وظيفه خوار] *(vazi:feha:r) {OsT} is.* Ücretli; maaşlı; ödenekli.

vazifeharan, [Ar. vaẓîfe + Far. -hʷārān وظيفه خواران] *(vazi:feha:ra:n) {OsT} is.* Ücretliler; maaş alanlar; ödeneği olanlar.

vazifelendirilme, [vazife-le-n-dir-il-me] *is.* Vazifelendirilmek eylemi.

vazifelendirilmek, [vazife-le-n-dir-il-mek] *edil. f. [-ir]* Vazifelendirme eylemi yapılmak; kendisine bir vazife verilmek; görevlendirilmek; ödevlendirilmek.

vazifelendirme, [vazife-le-n-dir-me] *is.* Vazifelendirmek eylemi.

vazifelendırınek, [vazife-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir görev ya da sorumluluk yüklemek; görevlendirmek; ödevlendirmek.

vazifeli, [vazife-li] *sf.* **1.** Vazifesi olan; görevlendirilmiş bulunan; kendisine bir görev verilen; görevli. **2.** Kendisine bir ödev verilmiş bulunan; ödevli.

vazifenaşinas, [Ar. vaẓîfe+Far. nāşinās وظيفه ناشناس] *(vazi:fena:şina:s) {OsT} sf.* Görevini bilmeyen.

vazifesiz, [vazife-siz] *sf.* Vazifesi olmayan; görevsiz; ödevsiz.

vazifesizlik, -ği [vazife-siz-lik] *is.* Vazifesiz olma durumu; görevsizlik; ödevsizlik.

vazifeşinas, [Ar. vaẓîfe + Far. şinās وظيفه شناس] *(vazi:feşina:s) {OsT} sf.* Üzerine aldığı işi büyük bir titizlikle yerine getiren; işine ve görevine bağlı olan.

vazifeşinasane, [Ar. vaẓîfe + Far. şinās وظيفه شناسانه] *(vazi:feşina:sa:ne) {OsT} zf.* İşine, görevine bağlı birine yakışır biçimde.

vazifeşinasi, [Ar. vaẓîfe + Far. şināsī وظيفه شناسى] *(vazi:feşina:si:) {OsT} is.* Göreve bağlılık; görevde titizlik.

vazifeşınaslık, [Ar. vaẓîfe + Far. şinās + T. -lık وظيفه شناسلق] *(vazi:feşinaslık) {OsT} is.* Göreve bağlılık; görevde titizlik.

vazifeten, [Ar. vaẓîfeten وظيفةً] *(vazi:fe'ten) {OsT} zf.* Görev gereği; görevli olarak.

vazih, [Ar. vużūḥ > vażīḥ / vazīḥa وضيح / وضيحه] *(vazi:h) {OsT} sf.* Apaçık; besbelli.

vazilenmek, [vaz *(yans.)* > vaz-i-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ağlamak; sızlanmak. [DS]

vazime, [Ar. vażîme وضيمه] *(vazi:me) {OsT} is.* **1.** Kalabalık toplantı. **2.** Konuklar topluluğu. **3.** Sefere çıkanların oluşturduğu topluluk. **4.** Cenaze sonrasında yoksullara verilen yemek.

vazin, [Ar. vezn > vāzin وازن] *(va:zin) {OsT} sf.* **1.** Doğru tartılmış; tartısı doğru. **2.** Tartısı eşit; denk.

vaziyet, [Ar. vaż' => vaż'iyyet وضعيت] *{OsT} is.* **1.** Konum. **2.** Durum; hâl. ◻ **vaziyet almak,** *Belli bir tavır takınmak.*|| **vaz'iyet-i ezhār,** *{OsT} bot. Çiçek durumu.*|| **vaz'iyet-i irtika',** *{OsT} gök b. Yücelme durumu.*|| **Vaziyet ne merkezde?** *"Durum nasıl, işler nasıl gidiyor?" anlamında kullanılır.*

vazo, [Lat. vasis > İt. vaso] *is.* İçine kesme çiçek konulan çeşitli biçim ve maddeden yapılmış kap.

vazodilatasyon, [Fr. vasodilatation] *is. tıp.* Damar genişlemesi.

vazolunına, [Ar. vaż' + T. ol-un-ma] *is.* Vazolunmak eylemi.

vazolunmak, [Ar. vaż' + T. ol-un-mak] *edil. f. [-ur]* Konulmak.

vazomotor, [Fr. vaso-moteur] *sf.* Damar hareketleri ile ilgili. ◻ **vazomotor sinirler,** *anat. Damar çeperlerine dağılan ve onların kasılmasını, gevşemesini sağlayan sinirler.*

vazotomi, [Lat. vas *(kanal)* +Yun. tome *(kesme)* > Fr. vasotomie] *is. tıp.* Sperma kanallarını keserek kısırlaştırma işlemi.

vazradak, -ğı [vaz *(yans.)* > vaz-(ı)r-adak] *{ağız} zf.* Çabucak; hızla. [DS]

vazvazı, [vaz *(yans.)* > vaz+vaz-ı] *{ağız} is.* Palto. [DS]

vazvazlanmak, [vaz *(yans.)* > vaz+vaz-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yaşlanmak; belleği zayıflamak; aklında iyme oluşmak. [DS]

vazzah, [Ar. vużūḥ > vażżāḥ وضاح] *(vazza:h) {OsT} sf.* **1.** Çok açık ve kolay anlaşılır. **2.** Meydanda; belli. 🗗 **vazzāhü'l-cebîn,** *{OsT} Alnı açık.*

ve, [Ar. > Far. ve و] *{OsT} bağ.* **1.** Aralarında denklik, beraberlik veya ardışıklık bulunan iki kelime, kelime grubu ya da cümle arasına girerek bunları birbirine bağlar. **2.** Karşıtlık bildiren cümleler arasına girerek bunları birbirine bağlar. *Az iş ve çok para.* **3.** Biri diğerinin sonucu olan cümleleri birbirine bağlar. *Çalıştı ve başardı.* **4.** Vurgulama belirtmek amacıyla sonradan eklenen açıklamayı bağlar; üstelik. *Sustu ve o susuş oldu.* **5.** Cümle başlarına gelerek anlama kuvvetlendirme ve süreklilik kazandırır. *Bir daha kent yüzü görmek mi. Ve şimdi dağlarda özgür olmak.* **6.** *is. bsy.* Her iki işlenenin de değeri doğruysa doğru, bunun dışındaki durumlarda yanlış değerini veren Boole işleyeni. **7.** *ed.* Farsçalaşmış olan bu bağlaç eski metinlerde ünlü ile biten kelimeden sonra *vu/vü,* ünsüzle biten kelimeden sonra *u/ü* biçiminde kullanılır. *Leylâ vü Mecnun, Ferhat ü Şirin.* 🗗 **ve ba'dü,** *Ondan sonra; imdi.*‖ **ve başkaları,** *Birbirine benzeyen, birbiri ile ilgisi bulunan ögelerden akla gelenleri sıraladıktan sonra aynı durumda olanları da bu sıralamaya dahil etmek amacıyla söylenen söz; kısa yazılışı, vb.*‖ **ve benzerleri,** *Birbirine benzeyen, birbiri ile ilgisi bulunan ögelerden akla gelenleri sıraladıktan sonra aynı durumda olanları da bu sıralamaya dahil etmek amacıyla söylenen söz; kısa yazılışı, vb.*‖ **ve devamı,** *Birbirine benzeyen, birbiri ile ilgisi bulunan ögelerden akla gelenleri sıraladıktan sonra aynı durumda olanları da bu sıralamaya dahil etmek amacıyla söylenen söz; kısa yazılışı, vd.*‖ **ve diğerleri,** *Birbirine benzeyen, birbiri ile ilgisi bulunan ögelerden akla gelenleri sıraladıktan sonra aynı durumda olanları da bu sıralamaya dahil etmek amacıyla söylenen söz; kısa yazılışı, vd.*‖ **ve mâ fîhâ,** *{OsT} Ve onun içindekiler.*

veba, -yı (*OsT.* **a'i**) [Ar. vebāʾ وباء] *(veba:) {OsT} is. tıp.* **1.** Yersin basilinin sebep olduğu, değişik yollardan bulaşan, bilinç bulanıklığı ve yüksek ateşle ağır seyreden öldürücü bir hastalık; taun. **2.** Domuz, kuş, sığır, at gibi hayvanlarda da büyük kıranlara sebep olan çeşitli bulaşıcı hastalıklara verilen ad. 🗗 **veba otu,** *bot.* Birleşikgillerden, uzun saplı alt yaprakları yürek biçiminde, pembe ya da beyaz, güzel kokulu, kömeçler oluşturan çiçekleri bazen kışın yapraklarından önce açan çok yıllık otsu bitki, *(Petasites fragrans).*

veba'î, [Ar. vebāʾī / vebāʾiyye وبائى / وبائيه] *(veba:i:) {OsT} sf.* Vebaya ait; veba ile ilgili.

vebal, -li [Ar. vebāl وبال] *(veba:l) {OsT} is.* **1.** Şiddet. **2.** Ağırlık. **3.** Bir işin olumsuz sonuçları ile ilgili manevi sorumluluğu; günah; azap. 🗗 **vebal altında kalmak,** *Bir manevi sorumluluk altına girmek; borçlanmak.*‖ **vebali boynuna,** *(Yapılmakta olan bir iş için) sorumluluğu veya günahı yaptırana aittir, anlamında kullanılır.*‖ **vebalini çekmek,** *Yapılan bir işten doğan sorumluluğu yüklenmek; cezasını çekmek; günahını yüklenmek.*

vebalet, [Ar. vebāl / vebālet وبالت] *(veba:let) {OsT} is.* → vebal.

vebalı, [veba-lı] *sf.* Vebaya tutulmuş olan.

veber, [Ar. veber وبر] *{OsT} is.* **1.** Bazı bitkilerde görülen tüycük. **2.** Deve veya tavşan tüyü. **3.** Hav.

vebr, [Ar. vebr وبر] *{OsT} is. zool.* Ak tavşan; Arabistan tavşanı, *(Hyrax syriacus).*

vec, [véc] *{ağız} is.* Umur. [DS] 🗗 **vecine olmamak,** *{ağız} Umurunda olmamak; aldırış etmemek.* [DS]

veca, -a'ı [Ar. vecaʿ وجع] *{OsT} is. tıp.* Bedende duyulan ağrı, sızı. 🗗 **veca'-i batn,** *{OsT} tıp. Karın ağrısı.*‖ **veca'-i cenb,** *{OsT} tıp. Göğsün yanlarında görülen ağrı.*‖ **veca'-i mafsal,** *{OsT} tıp. Eklem ağrısı.*

vecahet, [Ar. vecāhet وجاهت] *(veca:het) {OsT} is.* **1.** Yüz güzelliği; gösterişlilik. **2.** Şeref; itibar; onur.

vecahetli, [vecahet-li] *(veca:hetli) sf.* **1.** Güzel olan; gösterişli. **2.** Onurlu; şerefli.

vecaib, [Ar. vecībe > vecāʾib وجائب] *{OsT} is.* Yerine getirilmesi zorunlu olan şeyler; boyna borç olan şeyler; vecibeler.

vecazet, [Ar. vecz > vecāzet وجازت] *(veca:zet) {OsT} is.* (Anlatım için) kısa ve özlü olma.

vecd, [Ar. vecd وجد] *{OsT} is.* → vecit. 🗗 **vecd ü istiğrak,** *{OsT} Dünyayı unutma; kendinden geçme.*

vecdalud, [Ar. vecd + Far. -alüd وجد آلود] *(vecda:-lû:d) {OsT} sf.* Coşturan; vecde getiren.

vecdan, [Ar. vecdān وجدان] *(vecda:n) {OsT} is.* Coşma ve kendinden geçme hâli.

vecdaver, [Ar. vecd+Far. -āver وجد آور] *(vecda:ver) {OsT} sf.* Coşkunluk veren; heyecanlandıran; heyecan veren; coşkulu.

vecdet, [Ar. vecdet وجدت] *{OsT} is.* **1.** Coşkunluk. **2.** Zenginlik.

vecdi, [Ar. vecd > vecdī / vecdiyye وجدى / وجديه] *(vecdi:) {OsT} sf.* Vecitle ilgili; coşkuya ilişkin.

vecel, [Ar. vecel وجل] *{OsT} is.* Korkma; ürkme.

vecenat, [Ar. vecne >vecenāt وجنات] *(vecena:t) {OsT} is.* Yanak yumruları; elmacık kemikleri.

vecenî, [Ar. vecne > vecenî وجنى] *(veceni:) {OsT} sf. tıp.* Yanakla ilgili; yanaktaki şişliklerle ilgili.

vecer, [Ar. vecer وجر] *{OsT} is.* Fetva. ◻ **vecer-ger,** *{OsT} Fetva veren; müftü.*

vech, [Ar. vech وجه] *{OsT} is.* **1.** Yüz; çehre; surat. **2.** Bir şeyin üst tarafı; yüzey. **3.** Bir şeyin ön tarafı; alın; ön. **4.** Neden; sebep; gibi; ilgi. **5.** Biçim; tarz; üslup; yol; şekil. **6.** Araç; vasıta. ◻ **vech-i âhar,** *{OsT} Başka bir sebep; diğer neden.*|| **vech-i ahsen,** *{OsT} En. güzel yol; en iyi biçim.*|| **vech-i güzîn,** *{OsT} Seçkin, soylu yüz.*|| **vech-i hâl,** *{OsT} Bir kimsenin durumu.*|| **vech-i iğbirâr,** *{OsT} Gücenme durumu.*|| **vech-i lâyık,** *{OsT} Uygun biçim.*|| **vech-i mâaş,** *{OsT} Geçim yolu.*|| **vech-i maîşet,** *{OsT} Geçim kaynağı.*|| **vech-i mergûb,** *{OsT} Beğenilen biçim; beğenilen tarz.*|| **vech-i meşrûb üzere,** *{OsT} Anlatıldığı gibi.*|| **vech-i mülâhaza,** *{OsT} Bakış açısı.*|| **vech-i müvecceh,** *{OsT} Doğru ve yerinde davranış.*|| **vech-i şebeh,** *{OsT} ed. Benzetme yönü.*|| **vech-i şer'î,** *{OsT} Yasal yol; yasal davranış.*|| **vech-i tafsilî,** *{OsT} Dolaylı anlatım.*|| **vech-i tesmiye,** *{OsT} Adlandırma sebebi.*|| **vechü'l-arz,** *{OsT} Yeryüzü.*|| **vechü'l-Hak,** *{OsT} tasvf. Varlıkların özünde bulunarak var olmalarını sağlayan İlâhî gerçeklik.*

veche, [Ar. vech > veche وجه] *{OsT} is.* → veçhe. ◻ **veche-i azîmet,** *{OsT} Gidiş yolu.*|| **veche-i maksüt,** *{OsT} Amaçlanan sonuç.*

vechen, [Ar. vech > vechen وجهاً] *(ve'chen) {OsT} zf.* **1.** Görünüş bakımından; görünüşçe. **2.** Bir açıdan; bir yönden.

vecheyn, [Ar. vech > vecheyn وجهين] *{OsT} is.* İki yan; iki taraf; sağ ve sol.

vechi, [Ar. vech > vechī > vechiyye وجى] *(vechi:) sf.* Görünüşle ilgili; yüze ait.

vechile, [Ar. vech + T. ile] *zf.* ... nedenle; (belirtilen) sebep dolayısıyla.

veci, -i'ı [Ar. veca' > vecī' / vecī'a وجيع / وجيعه] *(veci:) {OsT} sf.* Sızlatan; ağrı veren.

vecibe, [Ar. vecībe وجيبه] *(veci:be) {OsT} is.* Yapılması zorunlu olan iş, görev, ödev; boyun borcu. ◻ **vecîbe-i nezâket,** *{OsT} Nezaket borcu.*|| **vecîbe-i zimmet,** *{OsT} Boyun borcu.*

vecih, [Ar. vecāhet > vecīh / vecīhe وجيه / وجيهه] *(veci:h) {OsT} sf.* **1.** Güzel; hoş. **2.** Uygun; münasip. **3.** *is.* Bir kavmin büyüğü.

vecih, -çhi [Ar. vech وجه] *{OsT} is.* → vech.

vecihi, [Ar. vecīh > vecīhī وجيهى] *(veci:hi:) {OsT} sf.* **1.** Güzelle ilgili; güzelliğe ilişkin. **2.** Şefle ilgili.

vecit, -cdi [Ar. vecd وجد] *{OsT} is.* **1.** Sevgi, hayranlık gibi ağır basan, yoğun bir heyecan yüzünden doğan coşkunlukla kendinden geçme; sevinçten bayılma. **2.** *isl.* Ruhun doğrudan doğruya Allah'a ulaştığı ve onun varlığının çok yoğun biçimde bilincine vardığı özel ve gizemli durum. ◻ **vecde gelmek,** *1. Dinî bir duygu ya da heyecan yüzünden kendinden geçmek. 2. Bir şey karşısında aşırı heyecan duymak.*

veciz, [Ar. vecāzet > vecīz / vecīze وجيزه / وجيز] *(veci:z) {OsT} sf.* **1.** (Anlatım için) az ve öz. **2.** Kısa; derli toplu.

vecize, [Ar. vecīz > vecīze وجيزه] *(veci:ze) {OsT} is. ed.* Söylemi az, anlamı çok anlatım; derin anlamlı, özlü ve güzel söz; özdeyiş; icazlı söz.

vecne, [Ar. vecne وجنه] *{OsT} is. anat.* Elmacık kemiği.

vecr, [Ar. vecr وجر] *{OsT} is.* Mağara.

veç, [veç] *{ağız} is.* Güvey evinden gelin evine gelen çeyizlik eşyalar. [DS]

veçhe, [Ar. veche وجهه] *{OsT} is.* **1.** Yüz; surat; çehre. **2.** Tutulan yol; gidiş. **3.** Yön. **4.** *as.* Büyük birlikler tarafından uygulanmak üzere genel bir harekât planını açıklayan ya da bunu genel bir yönerge hâlinde belirten özel emir. ◻ **veçhe vermek,** *Yön kazandırmak; yön vermek.*

veçhişebeh, [Ar. vech-i şebeh وجه شبه] *{OsT} is. ed.* Benzetme yönü.

ved, -ddi [Ar. vedd ود] *{OsT} is.* Sevgi; dostluk; muhabbet.

veda[1], -a'ı [Ar. vedā' وداع] *{OsT} (veda:) is.* **1.** Ayrılırken karşılıklı esenlik dileme. **2.** Uzun sürecek bir ayrılış; ayrılık. **3.** *mecaz.* Sevilen ve ilgi duyulan bir şeyle ilgiyi kesme; vazgeçme. ◻ **veda etmek,** *1. Vedalaşmak; esenleşmek. 2. mecaz. Sevilen bir şey ile olan ilgisini kesmek.*|| **Veda Haccı,** *Hz. Muhammed'in 632 yılında yerine getirdiği ilk ve son hac görevi.*|| **Veda Hutbesi,** *Hz. Muhammed'in veda haccında söylediği hutbe (6 Mart 632-9 Zilhicce 10, Cuma).*|| **vedā'-ı mülk-i vücūd,** *{OsT} Varlık ülkesine veda etmek; ölmek.*

veda[2], -a'ı [Ar. vedā' ودع] *{OsT} is.* Katır boncuğu; beyaz boncuk.

veda[3], [Sank. veda *(bilgi)*] *is.* Brahman edebiyatının tümü.

veda'at, -ti [Ar. vedā'at وداعت] *(veda:at) {OsT} is.* **1.** Emanet olarak bırakılmış şey. **2.** Sakin olma; durgunluk; rahatlık.

veda'atiyle, [Ar. vedā'at + T. ile وداعتيله] *(veda:atiyle) {OsT} zf.* Aracılığıyla; vasıtası ile.

vedacılık, -ğı [veda-cı-lık] *is.* Brahmacılıkta vedaların içerdiği ayin ve inançların tümü.

vedad, [Ar. vedād وداد] *(veda:d) {OsT} is.* → vedat.

vedalaşma, [veda-la-ş-ma] *(veda:laşma) is.* Vedalaşmak eylemi.

vedalaşmak, [veda-la-ş-mak] *(veda:laşmak) işteş f. [-ır]* **1.** Uzun süre görüşmemek üzere birbirine esenlik dileyerek ayrılmak. **2.** *mecaz.* Sevilen bir şey ile olan ilgisini kesmek.

vedaname, [Ar. vedāʿ + Far. nāme وداعنامه] *(veda:-na:me) {OsT} is.* Kendisinin ya da selefinin görevinin sona erdiğini bildiren ve elçi tarafından devlet başkanına sunulan mektup.

vedat, -dı [Ar. vedād وداد] *(veda:t) {OsT} is.* Sevgi; dostluk.

vedayi, -i'i [Ar. vedīʿa > vedāyiʿ ودايع] *(veda:yi:) {OsT} is.* Emanet olarak bırakılan şeyler.

veddua, [Ar. ve'd-duʿā والدعا] *(veddua:) {OsT} ünl.* Dualarımız sizinledir.

vede, [Ar. vaʿde => vede] *{ağız} is.* Zaman; süre. [DS]

vedi[1]**, -i'i** [Ar. vedaʿa > vediʿ وديع] *(vedi:) {OsT} sf.* **1.** Kendisine emanet bırakılan; emaneti üstlenen. **2.** *isl.* Başkalarına ait bir malı saklamayı yüklenen; emaneti saklayan kişi.

vedi[2]**,** [Ar. vedī ودى] *(vedi:) {OsT} is.* **1.** İşedikten sonra çıkan su. **2.** Arabistan'ın bazı bölgelerinde alınan vergi.

vedi'a, [Ar. vedīʿ > vedīʿa وديع] *(vedi:a:) {OsT} is.* **1.** Saklanmak üzere bırakılan şey; emanet. **2.** *huk.* Bir kimseye saklaması için bırakılan mal; emanet.

vedid, [Ar. vedd > vedīd / vedīde ودود / ودوده] *(vedi:d) {OsT} sf.* Sevgisi çok olan; dost.

vedire, [Bulg. vědrò] *{ağız} is.* → vedre. [DS]

vedre, [Bulg. vědrò] *{ağız} is.* **1.** Süt sağılan tahta kova; külek. **2.** Su kovası. [DS]

vedud, [Ar. vedd > vedūd ودود] *(vedu:d) {OsT} sf.* **1.** Aşırı derecede sevecen. **2.** *isl.* Kullarını seven, iyileri rahmet ve rızasına erdiren ya da sevilmeye, dostluğu kazanılmaya layık tek varlık anlamında Allah'ın güzel adlarından biri.

veduk, -ğu [Ar. vedūḳ ودوق] *(vedu:k) {OsT} sf.* (Hayvan için) kösnük.

vefa, [Ar. vefā وفا] *(vefa:) {OsT} is.* Sevgide bağlılık; dostlukta sebat; sadakat. 🗗 **vefa-bîgâne,** *{OsT} Vefaya yabancı; vefasız.*|| **vefa-dār,** *{OsT} Vefalı.*|| **vefa etmek,** *(Ömür için) yetmek; yetişmek.*|| **vefā-perver,** *{OsT} Sözünde duran; bağlılık gösteren; vefalı.*|| **vefā-peyvest,** *{OsT} Sevgisinde sebat eden; vefalı.*|| **vefā-şiār,** *{OsT} İşi vefa olan; vefa gösteren; bağlı.*|| **vefā-şiārî,** *{OsT} Vefalılık; vefa huyluluk.*

vefakâr, [Ar. vefā+Far. -kār وفاكار] *(vefa:kâ:r) {OsT} sf.* Vefalı.

vefakârlık,-ğı [vefakâr-lık] *(vefa:kâ:rlık) is.* Vefakâr olma durumu.

vefalı, [vefa-lı] *(vefa:lı) sf.* Sevgisi geçici olmayan; sevgide bağlılık gösteren; vefası olan; hakikatli.

vefasız, [vefa-sız] *(vefa:sız) sf.* Sevgisi çabuk geçen, vefası olmayan; dostluğu geçici olan; hakikatsiz.

vefasızlık, -ğı [vefa-sız-lık] *(vefa:sızlık) is.* Vefasız olma durumu; hakikatsizlik.

vefat, [Ar. vefāt وفات] *(vefa:t) {OsT} is.* (İnsan için) ölüm. 🗗 **vefat etmek,** *Ölmek.*|| **vefat ilmühaberi,** *{OsT} Ölüm belgesi.*

vefd, [Ar. vefd وفد] *{OsT} is.* **1.** Ulaşma; varma. **2.** Bir yere yerleşmek üzere gelen insan topluluğu. **3.** Özel görevle gönderilen insan topluluğu; kurul; heyet; delegasyon.

vefeyat, [Ar. vefāt > vefiyāt وفيات] *(vefeya:t) {OsT} is.* → vefiyat.

vefi, [Ar. vefā > vefī وفى] *(vefi:) {OsT} sf.* **1.** Sevgisine bağlı; vefalı. **2.** Eksiksiz; tam.

vefik, -kı [Ar. vefḳ > vefīḳ / vefīḳa وفيق / وفيقه] *(vefi:k, k kalın söylenir) {OsT} sf.* Aynı fikirde olan; birbirine uygun olan.

vefiyat, [Ar. vefāt > vefiyāt وفيات] *(vefiya:t) {OsT} is.* Ölümler.

vefk, -kı [Ar. vefḳ وفق] *{OsT} is.* **1.** Uyma; uygun olma. **2.** Barış. **3.** Muska; tılsım. **4.** *sf.* Uygun. 🗗 **vefk-i dilhāh,** *{OsT} Gönlüne uygun.*|| **vefk-i murāt,** *{OsT} İsteğe uygun.*|| **vefk-i rübāî,** *{OsT} Dört çizgi ile çizilmiş, dört kelimelik tılsım.*|| **vefk-i südāsî,** *{OsT} Altıya bölünmüş tılsım veya remil karesi.*|| **vefk-i sülāsî,** *{OsT} Kenarı üç köşeli tılsım.*

vefret, [Ar. vefret وفرت] *{OsT} is.* Bolluk; çokluk.

vega, [Ar. veġā وغا] *{OsT} is.* **1.** Gürültü. **2.** Savaş.

vegadet, [Ar. veġādet وغادت] *(veğa:det) {OsT} is.* **1.** Alçaklık; bayağılık; adilik. **2.** Akılsızlık.

vegayrüha, [Ar. ve ġayruhā / ġayrühu وغيرها] *{OsT} zf.* Ve başkaları; ve diğerleri.

veh, [Ar. veh وه] *ünl.* **1.** *{OsT}* Vah; yazık; ay; vay. **2.** *{ağız}* Üzüntü ve şaşma bildirir. [DS]

vehak, [Ar. vehaḳ وهق] *{OsT} is.* Kement.

vehamet, [Ar. veḥāmet وجامت] *(veha:met) {OsT}* → vahamet.

vehb, [Ar. hibe > vehb وهب] *{OsT} is.* **1.** Bağış; hibe. **2.** Vergi.

vehbi, [Ar. vehb > vehbī / vehbiyye وهبى / وهبيه] *{OsT} sf.* **1.** Tanrı vergisi ile ilgili olan; Tanrı vergisi. **2.** *is. fel.* Doğuştancı.

vehc, [Ar. vehc وهج] *{OsT} is.* Alevli yanma; tutuşma.

vehd, [Ar. vehd / vehde وهد / وهده] *{OsT} is.* Uçurum; derin vadi.

vehecan, [Ar. vehecān وهجان] *(veheca:n) {OsT} is.* Ateşin alevlenmesi.

vehey, [ve+hey] *{ağız} ünl.* Keçi sürüsünü çağırma ve kovalama, sürme ünlemi. [DS]

vehf, [Ar. vehf وهف] *{OsT} is.* Bitkinin yapraklanması, uzaması, çoğalması.

vehhab, [Ar. vehb > vehhāb وهاب] *(vehha:b) {OsT} sf.* **1.** Çok veren; bağışlayan. **2.** Çeşit çeşit nimetleri sürekli bağışlayıp duran anlamında Allah'ın isimlerinden biri.

vehhac, [Ar. vehc > vehhāc وهاج] *(vehha:c) {OsT} sf.* **1.** Çok parlak; ışıldayan. **2.** Alevlenmiş; tutuşmuş.

vehham, [Ar. vehm > vehhām وهام] *(vehha:m) {OsT} sf.* Aşırı kuruntulu; vehimli.

vehic, [Ar. vehīc وهيج] *(vehi:c) {OsT} is.* Ateşin sıcaklığı.

vehil, [Ar. vehl > vehīl وهيل] *(vehi:l) {OsT} sf.* Çok korkak.

vehim, -hmi [Ar. vehm وهم] *{OsT} is.* **1.** Yersiz korku. **2.** Kuruntu; şüphe; tereddüt. **3.** Yanlış zan; esassız, yanlış düşünce. ◻ **vehim etmek,** *Vehmetmek.*|| **vehme düşmek,** *Yersiz ve gereksiz korku duymak; yanlış düşüncelere kapılmak.*|| **vehme kapılmak,** *Yersiz ve gereksiz korku duymak; yanlış düşüncelere kapılmak.*

vehimli, [vehim-li] *sf.* Vehim içinde olan; vehme kapılan; kuruntulu.

vehl, [Ar. vehl وهل] *{OsT} is.* **1.** Yanlış anlama. **2.** Bir şeyi ilk görüşte korkma.

vehle, [Ar. vehl > vehle وهله] *{OsT} is.* **1.** An; dakika. **2.** Bir işin ilk başlangıcı. **3.** İlk görüş tedirginliği; irkilme. ◻ **vehle-i ulā,** *{OsT} İlk başlangıç.*

vehleten, [Ar. vehle > vehleten وهلةً] *{OsT} zf.* **1.** İlk anda. **2.** Ansızın; birdenbire.

vehm, [Ar. vehm وهم] *{OsT} is.* → vehim. ◻ **vehm-alüd,** *{OsT} Vehim dolu; vehimle karışık.*|| **vehm-i havas,** *{OsT} Yanılsama.*|| **vehm-nāk,** *{OsT} Vehimli; kuruntulu.*

vehmetme, [Ar. vehm + T. et-me] *is.* Vehmetmek eylemi; kuruntuya kapılma.

vehmetmek, [Ar. vehm + T. et-mek] *gçl. f. [-(d)-er]* **1.** Yersiz olarak bir korkuya ya da şüpheye kapılmak. **2.** Olmayan bir şeyi var sanmak.

vehmi, [Ar. vehm > vehmī / vehmiyye وهمى / وهميه] *(vehmi:) {OsT} sf.* Kuruntu ile ilgili olan.

vehmiyat, [Ar. vehmiyye > vehmiyyāt وهميات] *(vehmiya:t) {OsT} is.* Kuruntular; sanılan şeyler.

vehn, [Ar. vehn وهن] *{OsT} is.* Güçten düşme; güçsüzleşme; gevşeme.

vehs, [Ar. vehṣ وهص] *{OsT} is.* **1.** Ayak altında çiğneme. **2.** Kırma.

vehub, [Ar. vehūb وهوب] *(vehu:b) {OsT} sf.* Verimli; verimi çok.

vehy, [Ar. vehy وهى] *{OsT} is.* Yıpranma; gevşeme; yırtma.

vejetalin, [Fr. végétalin] *is.* Bazı bitkilerden çıkarılan sadeyağ niteliğindeki bitkisel yağ.

vejetalizm [Fr. végétalisme] *is.* Yalnız bitkisel gıdalara yer veren beslenme düzeni.

vejetan, [Fr. végétant] *sf.* (Ur veya yara için) yüzeysel.

vejetarizm, [Fr. végétarisme] *is.* Sağlığı koruma ve tedavi amacıyla süt, süt ürünleri, yumurta ve bal dışındaki hayvansal besinlerden, özellikle et ve et ürünlerinden uzak durarak bitkisel gıdalarla beslenme düzeni.

vejetaryen, [Fr. végétarien] *sf.* Et yemez.

vejetaryenlik,-ği [vejetaryen-lik] *is.* Et yemezlik.

vejetasyon, [Fr. végétation] *is.* **1.** *tıp.* Deri, mukoza ve organlar üzerinde çıkan karnabahar görünümündeki oluşum; ur; tümör. **2.** *biy.* Bitki örtüsü.

vekahat, -ti [Ar. veḳāḥat وقاحت] *(veka:hat) {OsT} is.* Utanmazlık; edepsizlik; hayasızlık.

vekâlet, [Ar. vekālet وكالت] *(vekâ:let) {OsT} is.* **1.** Vekil olma durumu; bir başkasının yerine onun işine bakma; birinin herhangi bir işini onun adına yürütme; vekillik. **2.** *huk.* Bir kimsenin işleri için kendisini temsil etmesi amacıyla başkasına verdiği yetki. **3.** *huk.* Bir işin yönetimi, bir hizmetin yerine getirilmesi için iş sahibi ile vekil arasında yapılan sözleşme. **4.** Bakanlık. ◻ **vekâlet emrine alma,** *Bakanlık emrine alma.*|| **vekâlet etmek,** *Bir kimsenin yerine, onun adına hareket etmek.*|| **vekâlet-i āmme,** *{OsT} Genel vekâlet.*|| **vekâlet-i hāssa,** *{OsT} Belli bir konu ile sınırlandırılmış vekâlet.*|| **vekâlet-i humāyun,** *{OsT} İmparatorluk döneminde, padişah eşlerinin şehzade annesi sıfatıyla saltanata katılmaları.*|| **vekâlet-i muallāka,** *{OsT} Şarta bağlı vekâlet.*|| **vekâlet-i mukayyede,** *{OsT} Bir şart ya da zamanla sınırlı vekâlet.*|| **vekâlet-i mutlaka,** *{OsT} 1. Yetkilerin sınırlanmadığı vekâlet. 2. İmparatorluk döneminde, sadrazamlık.*|| **vekâlet-i mürsele,** *{OsT} Sınırsız vekâlet.*|| **vekâlet-i muzāfa,** *{OsT} Belli bir tarihten sonra yürürlüğe girecek olan vekâlet.*|| **vekâlet-i uzmā,** *{OsT} İmparatorluk döneminde sadrazamlık.*|| **vekâlet ücreti,** *Vekâlet edene ödenen hizmet ücreti.*|| **vekâlet ver-**

mek, *Bir kimseye, işi için kendi adına davranma ve iş yürütme yetkisi tanımak.*

vekâleten, [Ar. vekâlet > vekāleten وكالةً] *(vekâ:'leten) {OsT} zf.* Başkasının adına; vekil olarak; vekâlet ederek.

vekâletname, [Ar. vekālet + Far. nāme وكالتنامه] *(vekâ:letna:me) {OsT} is.* Herhangi bir konuda bir kimseye verilen vekâlet yetkisini belirleyen belge.

vekâletpenah, [Ar. vekālet + Far. penāh وكالتپناه] *(vekâ:letpena:h) {OsT} is.* Sadrazam.

vekâletpenahi, [Ar. vekālet + Far. penāh + Ar. -ī وكالتپناهى] *(vekâ:letpena:hi:) {OsT} sf.* **1.** Sadrazamla ilgili; sadrazama ait. **2.** *is.* Sadrazamlık.

vekâletsiz, [vekâlet-siz] *sf.* **1.** Vekâleti olmayan. **2.** *zf.* Vekâlet verilmeden. 🗗 **vekâletsiz iş görme,** *Bir kimsenin vekâleti olmadan başkasının işini görme.*

vekayi, -i'ı [Ar. vaḳ'a > vaḳāyi' وقايع] *(vaka:yi:) {OsT} is.* → vakayi.

vekayiname, [Ar. vaḳāyi' + Far. -nāme وقايعنامه] *(vaka:yina:me) {OsT} is.* → vakayiname.

vekeb, [Ar. vekeb وكب] *{OsT} is.* Bir işe özenme.

vekil, [Ar. vekālet > vekīl وكيل] *(veki:l) {OsT} is.* **1.** Bir başkasının adına ve yerine iş gören kimse. **2.** Bir başkasının adına söz söyleme yetkisi olan kimse. **3.** Bir iş yerinde asıl görevlinin ya da memurun bulunmadığı zamanlarda onun yerine yetki ve sorumluluğu yüklenen görevli. **4.** Bakan; hükûmet üyesi. **5.** *huk.* Bir vekâlet sözleşmesine dayanarak başkası adına veya hesabına iş gören kimse. **6.** *sf.* Vekillik yapan. 🗗 **vekîl dikmek,** *{eAT} Vekil olarak görevlendirmek.*|| **vekîl-i devlet,** *{OsT} Devlet vekili; vezir-i azam; sadrazam.*|| **vekîl-i harc,** *{OsT} Bir evin veya iş yerinin masraflarını görmekle görevli kimse.*|| **vekîl-i mukayyed,** *{OsT} huk. Yetkileri sınırlı vekil.*|| **vekîl-i mutlak,** *{OsT} huk. Yetkileri tam vekil.*|| **vekîl-i saltanat,** *{OsT} Sadrazam.*|| **vekil vükelā,** *{OsT} İleri gelenler.*

vekilemek, [vek *(yans.)* > vek-i-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Tek için) dişisini gördüğünde "vek vek" sesleri çıkarmak. [DS]

vekilharç, -cı [Ar. vekīl-i ḫarc وكيلخرج] *{OsT} is.* Eskiden, bir konağın harcamaların yapmakla görevli kişilere verilen ad.

vekilharçlık, -ğı [vekilharç-lık] *is.* **1.** Vekilharç olma durumu. **2.** Vekilharcın yaptığı iş veya görevi.

vekillik, -ği [vekil-lik] *is.* **1.** Birinin yerine iş görme yetkisi. **2.** Birinin adına davranma yetkisi. **3.** Birinin yerine söz alma hakkı. **4.** Bir görevlinin bulunmadığı zamanlarda onun görevini yürütme, sorumluluğunu yüklenme, yetkisini kullanma durumu. **5.** Bakanlık. 🗗 **vekillik etmek,** *Birinin yerine iş görmek; görevini üstlenmek.*

vekire, [Ar. vekīre وكيره] *(veki:re) {OsT} is.* Yeni yapılan veya satın alınan bina için eşe dosta verilen ziyafet.

vekkad, [Ar. veḳḳād وقاد] *(vekka:d) {OsT} is.* Parlak; aydınlık; ışıklı.

vekn, [Ar. vekn وكن] *{OsT} is.* Kuş yuvası.

vekr, [Ar. vekr وكر] *{OsT} is.* Kuş yuvası.

vektogram, [Fr. vectogramme] *is.* Haritacılıkta olaylara ilişkin değerleri vektörlerle gösteren diyagram.

vektör, [Fr. vecteur] *is. mat.* Üzerinde bir başlangıç ve bitiş noktası belirtilmiş olan yönlü doğru parçası.

vektörel, [Fr. vecteur + T. -el] *sf.* Vektörle ilgili.

vekvekiyan, [vek *(yans.)* > vek+vek-i-y-en] *{ağız} is.* Baykuş. [DS]

vekz, [Ar. vekz وكز] *{OsT} is.* Vurma; kakma.

vel[1]**,** [? vel] *{ağız} is.* Harman döveni. [DS]

vel[2]**,** [? vel] *{ağız} is.* Gürcistan işi kara kalpak. [DS]

vela[1]**,** [Ar. velā ولا] *(velâ:) {OsT} is.* **1.** Yakın olma. **2.** Sahip olma. **3.** *isl. huk.* Soy ya da yakınlık dışında mirasçılık doğuran yakınlık. **4.** Efendisinin, azat ettiği köle ve cariyesi ile ilişkisi ve onlar üzerindeki hakkı. 🗗 **velā-perver,** *{OsT} Dostluk besleyen; dostluk gösteren.*|| **velā-siyyemā,** *{OsT} Özellikle; şöyle ki.*|| **velā-yı atāka,** *{OsT} huk. Azat eden efendiyle köle arasındaki bağ.*|| **velā-yı ni'met,** *{OsT} huk. Köle ile azat eden efendisi arasındaki bağ.*|| **velā-yı mevkuf,** *{OsT} huk. Kim tarafından azat edildiği belli olmayan köleye ilişkin vela.*|| **velā-yı nāfiz,** *{OsT} huk. Azat eden efendisi belli olan köleye ilişkin vela.*

vela[2]**,** [Ar. valā] *{ağız} is.* İpekli, ince ve renkli, değerli bir kumaş. [DS]

veladet, [Ar. vilādet ولادت] *(velâ:det) {OsT} is.* Dünyaya gelme; doğma. 🗗 **velādet-i āliye vukuu resmi,** *{OsT} Osmanlı padişahlarından doğan çocuklar için yapılan tören.*|| **velādet-i hümāyūn,** *{OsT} Padişahın doğum günü.*

veladî, [Ar. vilādet => velādī ولادى] *(velâ:di:) {OsT} sf.* **1.** Doğumla ilgili; doğuma ait. **2.** Anadan doğma; doğuştan; yaradılıştan.

veladika, [Slav. vladika *(üst papaz)*] *is.* İmparatorluk döneminde, Karadağ prenslerine verilen unvan.

velaid, [Ar. velīde > velā'id ولائد] *(velâ:id) {OsT} is.* **1.** Veletler; çocuklar. **2.** Cariyeler.

velaim, [Ar. velā'im ولائم] *(velâ:im) {OsT}* **1.** Düğün ziyafetleri. **2.** Evlenmeler. **3.** Düğünler.

velakârane, [Ar. velā + Far. kār-āne ولاكارانه] *(velâ:kâ:ra:ne) {OsT} zf.* Dostça.

velakin, [Ar. velakin ولكن] *(velâ:kin) {OsT} e.* Fakat; ancak; şöyle ki; ama.

velakinne, [Ar. velakinne ولكن] *(velâ:kinne) {OsT} e.* Ancak; fakat.

velan, [Yun. valeni] *(vela:n) {ağız} is.* Meşe kozalağı. [DS]

velaya, [Ar. velī > velāyā ولايا] *(velâ:ya:) {OsT} is.* Ermiş kadınlar; veliler.

velayet, [Ar. velāyet ولايت] *(velâ:yet) {OsT} is.* **1.** Ermiş olma; velilik; ermişlik. **2.** Sözünü geçirme; otorite. **3.** *isl. huk.* Başkalarının kişiliği ya da malları üzerinde söz sahibi olma yetkisi. **4.** *huk.* Küçüklerin ve kısıtlıların kişilikleri ve malları üzerinde anne ve babalarının sahip oldukları yetkilerin tümü. **5.** *tasvf.* Ermişlik. 🗗 **velâyet-i amme,** *{OsT} Devlet başkanı yerine emretme yetkisini taşıyan devlet görevlileri.*|| **velâyet-i cerâim,** *{OsT} Genel güvenliği sağlamak amacıyla zorlayıcı önlemleri alma ve uygulama yetkisi.*|| **velâyet-i gayr-ı zatiye,** *{OsT} Doğuştan değil de sonradan kazanılan velayet.*|| **velâyet-i hâssa,** *{OsT} Belirli bir kişi ya da şey yararına yapılmış velayet.*|| **velâyet-i kısas,** *{OsT} Kısas isteme yetkisi olanın velayeti.*|| **velâyet-i zâtiye,** *{OsT} Velayet altındaki kişi ile velisi arasındaki bağdan doğan ve devredilemeyen velayet.*

velayetname, [Ar. velāyet + Far. nāme ولايتنامه] *(velâ:yetna:me) {OsT} is.* Tarikat liderlerinin menkıbeleşmiş hayatlarını anlatan eser.

veldik, -ği [veld-ik ?] *{ağız} is.* Çok konuşan; çok gülen. [DS]

vele[1]**,** [Ar. vālā] *{ağız} is.* **1.** Renkli kumaş parçaları. **2.** Gelinlerin kına bezi. **3.** Bürümcük. **4.** İpek elbise. **5.** Renkli, ince, değerli ipek kumaş. [DS]

vele[2]**,** [? vele] *{ağız} is.* **1.** Düğün. **2.** Düğünde, güvey evinden gelin evine gelen konukların yaptıkları oyun, gösteri ve konuşma. [DS]

veled, [Ar. veled ولد] *{OsT} is.* → velet. 🗗 **veled-i benat,** *{OsT} Kız çocuklarının kız ve erkek çocukları.*|| **veled-i benin,** *{OsT} Erkek çocukların kız ve erkek çocukları.*|| **veled-i fücûr,** *{OsT} Aralarında evlenmelerine engel kan bağı bulunan kişilerin evliliğinden doğan çocuk.*|| **veled-i hadîs,** *{OsT} Vakfın kuruluşundan sonra doğan ve vakıftan yararlanma hakkı olan çocuk.*|| **veled-i mülâna,** *{OsT} Lian nedeniyle babasıyla nesep ilişkisinin bulunmadığına dair yargı kararı bulunan çocuk.*|| **veled-i sulbî,** *{OsT} Öz çocuk.*|| **veled-i zinâ,** *{OsT}* → veledizina.

veledeş, [Ar. veled + Far. -eş *(3. t. kişi iy. eki)* ولدش] *{OsT} is.* Kapıkulu süvarilerinin çocuklarına verilen ad.

veledibarka, [İt. vele di barca] *(velediba'rka) is. dnz.* Fırtınalı havalarda yan yelkenli ile birlikte pruva ana istralyası üzerine açılan küçük flok.

veledizina, [Ar. veled-i zinā' ولد زناء] *{OsT} is. argo.* Babası belli olmayan çocuk; piç.

veledizurna, [veledizina] *{ağız} is.* Evlilik dışı doğan çocuk. [DS]

veleh[1]**,** [Ar. veleh وله] *{OsT} is.* Şaşkınlığa düşme; şaşma. 🗗 **veleh getirmek,** *Şaşırmak.*|| **veleh-zā,** *{OsT} Şaşkın.*

veleh[2]**,** [Far. veleh وله] *{OsT} is.* Öfke; hışım; kahır. 🗗 **veleh-zede,** *{OsT} Hışma uğramış; sevgilisinin hışmına uğramış ve kahır çeken âşık.*

veleme, [vele-me] *{ağız} is.* Bez kesiklerinden örülmüş kilim. [DS]

velen, [Yun. valani] *{ağız} is.* Palamut. [DS]

velena, [Yun. velalia] *(vele'na) is. dnz.* Yelkenli gemilerde iki direk arasındaki istralyalar üzerine açılan ve açıldığı istralyanın adı ile anılan üçgen yelken.

velence, [velence] *{ağız} is.* El kantarı. [DS]

velense, [İsp. valenciana] *is.* **1.** Bir yüzü tüylü, kalın ve ağır battaniye. **2.** *{ağız}* Pamuk ipliğinden dokunmuş, tahıl kurutmakta kullanılan geniş yaygı. [DS] **3.** Keçi kılından yapılmış gece başlığı.

velespit, -di [Lat velox *(hızlı)* + pède *(ayak)* > Fr. vélocipède] *is.* Ön tekerleği poyraya bağlı pedallarla hareket ettirilen, bir selesi ve iki tekerleği bulunan tek kişilik taşıt aracı. *{ağız} (aynı)* [DS]

velestralya, [İt. vela di straglio] *(velestra'lya) is. dnz.* Direkleri yan yelkenlerle donatılmış bir geminin en baştaki direğine çekilen yan yelken.

velesvit, [Fr. vélocipède] *{ağız} is.* Bisiklet. [DS]

velet, -di [Ar. veled ولد] *is.* **1.** Oğul; çocuk. **2.** Çocukları azarlarken ya da onlardan söz ederken aşağılayıcı bir söz olarak kullanılır. **3.** *{ağız}* Yararsız erkek çocuk. [DS] 🗗 **velet oğlunun atı gibi yığılıp kalmak,** *{ağız} Yorulup hâlsiz düşmek.*

velete, [? velete] *{ağız} is.* Kavga, gürültü patırtı, kötülük yapmada yoldaş. [DS]

velev, [Ar. ve-lev ولو] *{OsT} bağ.* Hatta; öyle olsa bile; üstelik. 🗗 **velev süllim,** *{OsT} Öyle olduğu kabul edilse bile.*

velfecir, [Ar. ve'l-fecr *(Kur'an-ı Kerim'in 89. suresi olan "Fecr" suresinin ilk kelimesi)*] *{OsT} is.* **1.** Tan yerinin ağarmasına ant olsun. **2.** *"Kurnazlığı gözlerinden anlaşılmak"* anlamına gelen *"gözleri velfecir okumak"* deyiminde geçer.

velfecri, [Ar. ve'l-fecr *(Kur'an-ı Kerim'in 89. suresi olan "Fecr" suresinin ilk kelimesi)* والفجر] *is. {OsT}* → velfecir.

velhan[1]**,** [Ar. velhān ولهان] *(velha:n) {OsT} sf.* Şaşkın; sersem.

velhan[2]**,** [Ar. (Sur.) felḥān فلحان => velhen ولهن]

{ağız} is. **1.** Sürülmüş, ekime hazırlanmış tarla. **2.** Tarlayı sürüp ekime hazırlamak. [DS]

velhâsıl, [Ar. ve'l-ḥāṣıl والحاصل] *(velha:sıl) {OsT} bağ.* Sözün kısası; kısacası; özet olarak.

velhâsılıkelam, [Ar. ve'l-ḥāsıl-ı kelām والحاصل كلام] *(velha:sılı'kelâ:m) {OsT} bağ.* Sözün kısası; velhasıl.

velhem, [Ar. merhem => velhem] *{ağız} is.* Merhem. [DS]

velhen, [Ar. (Sur.) felḥān فلحان => velhen ولهن] *{OsT} is.* **1.** Tohum ekilmiş yer. **2.** Nadas. **3.** *{ağız}* Sürülmüş, ekime hazırlanmış tarla. [DS] **4.** *{ağız}* Tarlayı sürüp ekime hazırlama. [DS]

veli[1]**,** [Ar. velāyet > velī / veliyy ولى] *(veli:) {OsT} is.* **1.** Gözetici. **2.** Buyruk sahibi kimse; emir. **3.** Bir çocuğun davranışlarından ve durumundan sorumlu olan, onunla her bakımdan ilgilenmek zorunda olan kimse. **4.** *huk.* Velayet hakkına sahip olan ana ve babadan her biri. **5.** *isl.* İyi kullarına dost olan anlamında Allah'ın adlarından biri. **6.** *tasvf.* Velayet makamına ermiş kimse; ermiş. **7.** *sf.* Ermiş; Allah'a yakın olan. 🗗 **velî-i cinâyet,** *{OsT} İşlenen bir suçun öcünü almaya hakkı olan yakın akraba.*‖ **velî-i dem,** *{OsT} Kan davası gütmeye hakkı olan kimse.*‖ **velî-i nasır,** *{OsT} 1. Yardım eden; arkadaş. 2. Allah.*‖ **velî-yi akreb,** *{OsT} Velayet altındaki kimsenin soyca en yakını.*‖ **velî-yi eb'ad,** *{OsT} Velayet altındaki kimsenin soyca en uzak akrabası.*‖ **veliyü'l-emr,** *{OsT} Emreden; amir.*‖ **veliyü'n-niam,** *{OsT} 1. Dinine çok bağlı olan. 2. Şeyhülislamlar için kullanılan bir deyim.*

veli[2]**,** [Far. velī ولى] *(veli:) {OsT} e.* Ancak; ama.

veliaht,-dı [Ar. velyy *(ardından gelme)* -i + ʿahd *(söz; devir)* عهد ولى] *{OsT} is.* Bir hükümdarın ölümünden sonra ya da çekilmesi üzerine tahta geçmesi gereken kimse; hükümdarlık adayı.

veliahtlık,-ğı [veliaht-lık] *is.* Veliaht olma durumu.

velibağ, [veli+bağ ?] *{ağız} is.* Yufka içine haşlanmış patates konularak yeniden açılıp yağda kızartılan bir çeşit börek. [DS]

velid, [Ar. vilādet > velīd وليد] *(veli:d) {OsT} is.* **1.** Yeni doğmuş çocuk. **2.** Erkek çocuk. **3.** Köle.

velide, [Ar. velīde وليده] *(veli:de) {OsT} is.* Cariye.

velik, [Ar. ve + Far. -līk وليك] *(veli:k) {OsT} e.* Fakat; ancak; şöyle ki; ama.

velikin, [Ar. ve + Far. -līkin وليكن] *(veli:kin) {OsT} e.* Velakin.

velilik, -ği [veli-lik] *(veli:lik) is.* **1.** Veli olma durumu. **2.** Velinin görevi ve yetkisi.

velime, [Ar. velm > velīme وليمه] *(veli:me) {OsT} is.* **1.** Evlenme töreni. **2.** Şölen; toy. **3.** *{ağız} folk.* Gelin getiren evin, ölmüşlerinin canı için verdiği yemek. [DS] **4.** *{ağız} folk.* Ölümün kırkıncı günü verilen yemek. [DS] 🗗 **velime cemiyeti,** *Yemekli düğün töreni.*

velini'met, [Ar. veliyy-i niʿmet ولى نعمت] *(velini-met) {OsT} is.* → velinimet.

velinimet, [Ar. veliyy-i niʿmet ولى نعمت] *(velini:met) {OsT} is.* Birisine, yaşadığı sürece yararını göreceği bir iyilikte bulunmuş kimse.

veliye, [Ar. velī > veliyye وليه] *{OsT} is.* Ermiş kadın.

veliyullah, [Ar. veliyy'ullāh ولى الله] *{OsT} is.* Veli; eren; evliya.

veliyünni'am, [Ar. velīyyü'n-niʿam ولى النعم] *{OsT} sf.* **1.** Dinine aşırı bağlı olan. **2.** Şeyhülislamın unvanı.

velkan, [Ar. (Sur.) felḥān فلحان] *{ağız} is.* Çift sürme. [DS]

velodrom, [Fr. vélodrom] *is.* Bisiklet yarışı için gerekli pist ve eklentilerinden oluşan bütün.

velomotör, [Fr. vélomoteur] *is.* **1.** Hafif motosiklet. **2.** Motor takılmış bisiklet.

velosimetre, [Fr. vélocimètre] *is.* Bir top ya da ateşli silahın geri tepme hızını ölçmeye yarayan alet.

velosimetri, [Fr. vélocimétrie] *is.* Kanın damarlardaki dolaşım hızının ölçülmesi işlemi.

velsan, [Ar. velsān ولسان] *(velsa:n) {OsT} is.* Birbirinin boynuna kolunu dolayarak yürüme.

velu, -u'ı [Ar. velūʿ ولوع] *(velu:) {OsT} sf.* Bir şeye fazla düşkün olan.

velud, [Ar. velūd ولود] *(velû:d) {OsT} sf.* **1.** Çok doğuran; doğurgan. **2.** *mecaz.* Çok eser veren.

velum, [Lat. velum *(örtü)*] *is. biy.* Bazitli mantarların üzerindeki pulcuklar.

velumsu, [Lat. velum *(yelken)* + T. -su] *sf.* Yelken ya da velum biçiminde olan.

velur, [Lat. villos *(tüylü)* > Fr. velours] *is.* Kadife.

velut, -du [Ar. vilādet > velūd ولود] *(velu:t) {OsT} sf.* **1.** Çok doğuran; doğurgan. **2.** Verimli. **3.** (Sanatçı için) çok eser veren.

velval, [Ar. velvāl ولوال] *(velva:l) {OsT} is.* Ağlama; inleme.

velvecis, [? velvecis] *{ağız} is.* Kırlangıç. [DS]

velveç, -ci [? velveç] *{ağız} is.* Yatak yüzü yapılan dokuma. [DS]

velvele, [Ar. velvele ولوله] *is.* **1.** *{OsT}* Gürültü patırtı; bağrışma. **2.** *{ağız}* Yaramaz çocuk. [DS] **3.** *{ağız}* Kına çiçeği. [DS] 🗗 **velvele-endāz,** *{OsT} Gürültücü; yaygaracı.*‖ **velvele-engîz,** *{OsT} Gürültü çıka-*

ran; gürültü koparan.|| **velveleye vermek,** *{OsT} Gereksiz yere telaş ve heyecan yaratmak.*

velveleci, [velvele-ci] *is.* Ortalığı gürültü patırtıya boğan; telaş yaratan kimse; gürültücü. *{ağız} (aynı)* [DS]

velveten, [İng. velvet *(kadife)*] *is.* Yüzü makaslanmamış bir tür pamuklu kadife.

vely, [Ar. vely ولى] *{OsT} is.* Birbirini izleme; birbiri ardınca gelme. 🗗 **vely etmek,** *{OsT} Birbiri ardınca gelmek; ortaya çıkmak.*

vemiz, [Ar. vemīż وميض] *(vemi:z) {OsT} is.* Bulut arasından görünen ışık.

vemye, [Ar. vemye وميه] *{OsT} is.* Sıkıntı; bela; meşakkat.

vemz, [Ar. vemż ومض] *{OsT} is.* (Şimşek için) parlama; çakma.

ven, [vang / vañ / vañk / veng / ven / vın / vıñ / vin *(yans.)*] *is.* Bağırıp çağırmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelerin hareketlerini anlatan kök. *ven-i-le-mek*

vena, [Lat. vena] *(ve'na) is.* Toplardamar.

vendetta, [İt. vendetta *(intikam)*] *is.* Bazı Akdeniz adaları ile kıyılarında bulunan ülkelerde bir kimseye yapılan hakaret ya da öldürme olayının kabilenin bütün üyelerince karşılık verilmesi biçiminde görülen intikam biçimi.

vendire, [Yun. boukhentra] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

venereoloji, [Fr. vénéréologie] *is. tıp.* Cinsel ilişki ile bulaşan hastalıkların tedavisi ile ilgilenen tıp dalı.

veng[1]**,** [vang / vañ / vañk / veng / ven / vın / vıñ / vin *(yans.)*] *is.* Bağırıp çağırmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelerin hareketlerini anlatan kök. *veng-ir-ti, veng-ir-de-mek, veng-il-demek*

veng[2]**,** [veng] *{ağız} is.* Gırtlaktan çıkarılan kaval sesi. [DS]

vengildemek, [veng *(yans.)* > veng-il-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* (Canı yanan köpek için) bağırmak. [DS]

vengilemek, [veñ *(yans.)* > veñ-i-le-mek] *(veñilemek) {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)yor]* (Köpek yavrusu için) bağırmak; ürümek. [DS]

vengirdemek, [veng *(yans.)* > veng-ir-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* **1.** (Küçük çocuk için) ağlamak.**2.** (Köpek yavrusu için) bağırmak; ürümek. **3.** Can sıkan sözlerle gevezelik etmek. [DS]

vengirti, [veng *(yans.)* > veng-ir-ti] *{ağız} is.* Bebek ağlaması. [DS]

venilemek, [ven *(yans.)* > ven-i-le-mek] *gçsz. f.[-r] [-l(i) -yor]* **1.** Köpek yavrularının havlamasına benzer ses çıkarmak. **2.** *{ağız}* Can sıkan sözlerle gevezelik etmek. [DS] **3.** *{ağız}* (Küçük çocuk için) ağlamak. [DS]

venk, -gi [? venk] *{ağız} is.* Sulak, ağaçlı yer. [DS]

ventil, [İt.. ventile] *is.* Hava akımını kontrol eden kapakçık.

vento, [İt. vento] *(ve'nto) is. dnz.* Matafora ve bumbaları bir taraftan diğer tarafa çevirmede ya da istenilen doğrultuda tutmaya yarayan donanım.

venturi, [İt. Venturi *(İtalyan fizikçi)*] *is. fiz.* Akışkanların debisini ölçmekte kullanılan aygıt.

Venüs, [Lat. venus] *is.* **1.** Romalıların mitolojik aşk, çekicilik, güzellik tanrıçası. **2.** Bu tanrıçayı canlandıran resim ya da heykel. **3.** *ed. mecaz.* Çok güzel kadın. **4.** *gök b.* Güneş sisteminin Merkür ile Yer arasında, Güneş ve Ay'dan sonra en parlak yıldız olarak gözlemlenebilen gezegenin adı; Zühre; Çulpan; Çoban yıldızı.

venüsçarığı, [venüs+çarı(k)-ı] *is. bot.* Salepgillerden, esmer kırmızımtırak renkli çiçekleri çarığa benzeyen, güzel bir süs bitkisi, *(Ceypripedium calceolus).*

veny, [Ar. veny وني] *{OsT} is.* İş başında gevşek davranma.

-ver, [Far. -ver -ور] *{OsT} son ek.* Eklendiği Farsça kelimelere *"sahip, malik, usta"* anlamı katan son ek.

ver[1]**,** [Far. ve-er > ver ور] *{OsT} bağ.* Ve eğer.

ver[2]**,** [? ver] *{ağız} is.* **1.** Çapalama. **2.** Ayıklama. [DS]

ver'a, [Ar. verʿa ورعه] *(ver-a) {OsT} is.* Korkaklık.

vera[1]**, -a'i** [Ar. verāʾ وراء] *(vera:) {OsT} is.* **1.** Arka; geri. **2.** Kuyruk sokumu bölgesi; geri. 🗗 **verâ-yı cebel,** *{OsT} Dağın arkası.*

vera[2]**, -a'ı** [Ar. veraʿ ورع] *{OsT} is.* **1.** Dinen yasaklanmış olan şeyleri yapmaktan kaçınma; haramdan sakınma. **2.** *tasvf.* Allah korkusu ve ahret kaygısından dolayı günah işlemekten sakınma.

vera[3]**,** [Ar. verā وری] *(vera:) {OsT} is.* Yaratılmış olanların tümü; âlem; halk; mahluk.

vera'at, -ti [Ar. verāʿat وراعت] *(vera:at) {OsT} is.* Arka; geri.

verakı, [Ar. verḳa > verāḳı وراقى] *(vera:kı) {OsT} is.* Güvercinler.

veram, [? veram] *{ağız} bağ.* Mademki; değil mi ki. [DS]

veran, [Far. vīrān => veran] *{ağız} is.* **1.** Sahipsiz ev. **2.** *sf.* (Yapı için) çürük, yıkılmış, çökmüş. [DS]

veranda, [Port. varanda > Fr. véranda] *(vera'nda) is.* **1.** Uzakdoğu'da evleri güneş ışığından ve yansıyan ışınlardan korumak amacıyla binaların etrafına çepeçevre yapılan üstü kapalı teras. **2.** Üstü kapalı camlı bölme; sera.

veranlamak, [Far. vīrān => veran-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yıkılmaya yüz tutmak. [DS]

veraset, [Ar. verāşet وراثت] *(vera:set) {OsT} is.* **1.** Bir mirasta hak sahibi olma durumu; mirasçılık. **2.** *biy.* Kalıtım. ◻ **veräset-i ırkiye,** *{OsT} biy. Doğan yavrunun atalarına benzemesi.*|| **veraset ilâmı,** *{OsT} huk. Bir kimsenin miras bırakanın mirasçısı olduğunu belgeleyen yargı kararı.*|| **veräset-i selefiye,** *{OsT} biy. Geçmişlerden alınan kalıtım.*|| **veräset-i şahsiye,** *{OsT} biy. Herhangi bir yavrunun ana veya babaya ilişkin nitelikleri taşıması.*|| **veraset ve intikal vergisi,** *mali. Ölenin varislerine kalan maldan alınan vergi.*

veraya, -a'i [Ar. verā > verāyā' ورايا] *(vera:ya:) {OsT} is.* Yaratılmış olanlar; yaratıklar.

verb, [Ar. verb ورب] *{OsT} is.* Yaban hayvanının ini.

verd[1]**,** [Ar. verd ورد] *{OsT} is.* **1.** Doru at. **2.** Doru renkli aslan. **3.** Hz. Muhammed'in atlarından birinin adı. ◻ **verd-i ağbes,** *{OsT} Doru at.*

verd[2]**,** [Ar. verd ورد] *{OsT} is.* Gül. ◻ **verd-i näz,** *{OsT} Naz gülü.*|| **verd-i riyāh,** *{OsT} meteo. Rüzgâr gülü.*

verdane, [Ar. vardāne وردانه] *(verda:ne) {OsT} is.* **1.** Toplu oklava. **2.** Koca başlı kertenkele.

verdene, [Far. verdene وردنه] *{OsT} is.* **1.** Börekçi oklavası; oklava. **2.** Dolap oku.

verdi, [Ar. verd > verdī وردى] *(verdi:) {OsT} sf.* Güle ait; gülle ilgili.

verdi, [ver-mek > ver-di] *is.* **1.** Bir akarsuyun bir noktasından bir saniyede akan su miktarı; debi. **2.** Herhangi bir aygıtın birim zamanda verdiği sıvı miktarı. **3.** *bsy.* Bir bilgisayar biriminin birim zamanda işleyebildiği bilgi miktarı. **4.** *tıp.* Kalp karıncıklarının her birinin dolaşım sistemine dakikada bastığı kan miktarı. **5.** Zamanla orantılı olarak çıkan idrar miktarı. **6.** *ulaş.* Bir iletim hattından birim zamanda gönderilen ortalama sözcük, karakter ya da işaret ögesi sayısı.

verdiölçer, [ver-di+ölç-er] *is.* Verdi ölçmekte kullanılan aygıt; debiölçer.

verdirme, [ver-dir-me] *is.* Verdirmek eylemi.

verdirmek, [ver-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Birinin aracılığı ile bir şeyin bir kimseye verilmesini sağlamak. **2.** Birine baskı vb. kurarak kendisinin olan ya da kendisinde bulunan bir şeyi başka birine vermesini sağlamak. **3.** Birinin başka birisine bir şey vermesine izin vermek; bunu kabul etmek.

verdiye, [Ar. verd > verdiyye وردیه] *{OsT} is. bot.* Gülgiller.

vere[1]**,** [Slav. vire] *is.* Kuşatılmış bir kale içindeki askerî güçlerin silah, asker ve ağırlıklarını alıp gitmesi koşuluyla kimsenin zarar görmesine meydan vermeden teslim alınması ya da teslim edilmesi.

vere[2]**,** [vere] *{ağız} is.* Sürülmüş iki bölüm arasında kalan tarla parçası. [DS]

vereb, [Erme. verev *(üstten)* ? > vereb] *{ağız} is.* **1.** Eğim. **2.** Dolambaçlı. [DS]

verebine, [vereb-i-n-e] *{ağız} sf.* **1.** Çapraz. **2.** Dolambaçlı. [DS]

vereblenmek, [verev > vereb-le-n-mek وريلنمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Aykırı bir yana yönelmek.

verecek, -ği [ver-mek > ver-ecek] *is.* Birine ödenmesi gereken para; borç.

verecekli [ver-ecek-li] *sf.* **1.** Birine para vb. ödemek, vermek zorunda olan kimse; borçlu. **2.** İyilik gördüğü kimseye karşı kendini borçlu sayan kimse; minnettar.

veref, [vereb / verev / veref] *{ağız} is.* **1.** Eğim. **2.** Onur verici, sevindirici durum. [DS]

veregen, [ver-mek > ver-egen] *{ağız} sf.* **1.** Eşcinsel. **2.** Fahişe. [DS]

verek[1]**, -ki** [Ar. verek ورك] *is.* Kalça kemiği.

verek[2]**, -ği** [ver-mek > ver-ek] *{ağız} sf.* **1.** (Erkek için) eşcinsel. **2.** (Kadın için) erkeklerle kolayca ilişkiye giren; her erkekle düşüp kalkan. [DS]

vereki, [Ar. verek > verekī وركى] *(vereki:) {OsT} sf.* Kalça kemiği ile ilgili.

verelli, [ver+el-li] *{ağız} sf.* Eliaçık; cömert. [DS]

verem, [Ar. verem] *is.* **1.** Yumru; şiş. **2.** Şişme. **3.** *tıp.* İnsan ve hayvanlarda Koch basilinin yol açtığı hastalık; tüberküloz. **4.** *sf.* Bu hastalığa tutulmuş olan; veremli. ◻ **verem etmek,** *mecaz. Bir kimseyi aşırı ölçüde üzmek.*|| **verem evi,** *{ağız} Yoksul evi.* [DS]|| **verem-i ebyäz,** *{OsT} tıp. Büyük eklemlerde ciltte renk değişikliği olmaksızın meydana gelen şişlik.*|| **verem olmak,** *1. Vereme yakalanmak. 2. mecaz. Çok üzülmek; sıkılmak; sabırsızca davranmak.*

veremli, [verem-li] *sf.* Vereme tutulmuş; müteverrim; tüberkülozlu.

veren, [? veren] *{ağız} sf.* Yokuş. [DS]

verendar, [? verendar] *{ağız} sf.* Varlıklı; geniş toprağı olan. [DS]

verep, [Erme. verev *(üstten) ?*] *{ağız} is.* **1.** Bayır; yokuş; yamaç. **2.** Bayırda yan yol. **3.** Eğri; verev. **4.** Çapraz. **5.** Karşıt. [DS]

vereplemek, [verep-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Eğriltmek. [DS]

verese, [Ar. vāriş > vereşe ورسه] *{OsT} is.* Mirasçılar.

veresi, [ver-mek > ver-esi ورسى] *{OsT} zf.* Veresiye.

veresiye, [ver-mek > ver-esi-y-e] *zf.* **1.** Karşılığı sonradan ödenmek üzere. **2.** *mecaz.* Özensiz; önemsiz; gönülsüz; baştan savma. ◻ **veresiye akıl,** *{ağız} Aptal; sersem; salak.*|| **veresiye vermek,** *Parasını sonradan tahsil etmek üzere mal satmak.*

veresiyeci, [ver-esi-y-e-ci] *sf.* **1.** Veresiye alış veriş

etmeye alışmış olan. **2.** Malını veresiye satan. **3.** Yaptığı işe özen göstermeyen; baştan savmacı.

veresiyecilik,-ği [ver-esi-y-e-ci-lik] *is.* **1.** Veresiye mal satma işi. **2.** Veresiye mal alma alışkanlığı.

vereş, [? vereş] *{ağız} sf.* Sıska. [DS]

verev[1], [Erme. verev *(üstten)* ?] *{ağız} sf.* **1.** Bir köşeden çapraz köşeye doğru; köşegenleme; yan eğimli. **2.** Yokuş. **3.** Eğri. [DS]

verev[2], [? verev] *{ağız} sf.* Düşünmeden konuşan. [DS]

verevi, [verevi] *{ağız} sf.* **1.** Eğri; verev. **2.** *is.* Bayır; yokuş; yamaç. [DS]

verevine, [verev-i-n-e] *zf.* Verev olarak; köşegenlemesine.

vergel, [vergel] *{ağız} is.* Çekiç. [DS]

vergi, [ver-mek > ver-gi] *is.* **1.** Kamu hizmetlerine harcanmak için hükûmetin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya veya bazı madde fiyatlarının üstüne koyarak dolaylı yoldan mükelleflerden topladığı para. **2.** Bir kimsenin doğuştan sahip olduğu iyi nitelik. **3.** *zf.* Bir kişiye özgü; mahsus. 🗗 **vergi alacağı,** *Vergi alacaklısının, vergi borçlusunu kendisine bir ödemede bulunmaya zorlama hakkından doğan alacak.*‖ **vergi bağışıklığı,** *Vergi dışı kalma; vergi dışında tutma.*‖ **vergi beyannamesi,** *Vergi mükellefinin vergi dönemi için sağladığı kazancı bildiren belge.*‖ **vergi dairesi,** *Vergi mükelleflerini belirleyen; vergileri toplayan, denetleyen resmî daire.*‖ **vergi denetimi,** *Vergi yasalarına göre, ödenmesi gereken vergiyi ödemeyen yükümlüleri ortaya çıkarıp vergi kayıplarını önlemeye, vergiyi tam olarak toplamaya yönelik çalışma.*‖ **vergiden kaçınma,** *Bir mükellefin, yasal olarak vergiyi doğuran olaya yol açmamak, yasalardaki boşluklardan yararlanmak, bağışıklık sınırlarını aşmamak veya istisnalar içinde kalmak yoluyla vergi ödememesi durumu.*‖ **vergi dilimi,** *Karşılığında belirli oranda vergi alınan alt ve üst matrah sınırı arası.*‖ **vergi hukuku,** *Vergi ve resimlerin hukukî dayanaklarını inceleyen, vergi alacaklarından doğan hak ve ödevleri belirleyen ve bunların yasalarla korunmasını düzenleyen kamu hukuk dalı.*‖ **vergi iadesi,** *1. Mükellefin yaptığı ihracattan geri alınan vergi indirimi. 2. Memurların, işçilerin ve bunların emeklilerinin yaptıkları harcamalar karşılığında geri aldıkları belirli orandaki para.*‖ **vergi istisnası,** *Vergi alınması gereken bir konunun yasadaki boşluk yüzünden vergi dışı kalması; vergi dışı.*‖ **vergi kaçağı,** *Vergiden alınamayan ya da karşılığı bilinemeyen miktar.*‖ **vergi kaçakçılığı,** *Vergi kaçırma olayı.*‖ **vergi kaçakçısı,** *Vergi kaçıran kimse.*‖ **vergi kanunu,** *Devletin vergiyi hangi kaynaklardan ve ne miktarda tahsil edeceğini belirleyen yasa.*‖ **vergi matrahı,** *Bir dönemde kendisinden tahsil edilecek vergi miktarının hesaplandığı para tutarı.*‖ **vergi muafiyeti,** *Vergi alınması gerektiği hâlde yasada belirtilen özel madde ile vergi dışında bırakılma.*‖ **vergi mükellefi,** *Vergi yükümlülüğü altında bulunan özel ya da tüzel kişi.*‖ (birine) **vergi olmak,** *Yapabilme gücüne sahip bulunmak.*‖ **vergi rekortmeni,** *Bir dönemde en çok vergi veren kimse.*‖ **vergi yansıması,** *Devletçe alınan bir verginin, vergi ile doğrudan ilgili başka alanları da etkisi altına alması.*‖ **vergiye bağlamak,** *1. Bir kimse ya da bir şeyden vergi almak. 2. (Bir yerden, bir kimseden) yasal olmayan yollardan para almak, haraç almak.*‖ **vergi yükü,** *Mükellefin bizzat ödediği vergi ile vergi ödeme gücü arasındaki ilişki.*‖ **vergi yükümlülüğü,** *mal. Vatandaşların kamu giderlerine, devletin ya da yerel yönetimlerin harcamalarına katılmaları zorunluluğu.*‖ **vergi yükümlüsü,** *Vergi ödemek zorunda olan kimse.*

vergici, [ver-gi-ci] *is.* Vergi toplayan kimse; vergi alımcısı; alımcı; tahsildar.

vergicilik, -ği [ver-gi-ci-lik] *is.* Vergi tahsil etme işi.

vergileme, [ver-gi-le-me] *is.* Vergilemek eylemi.

vergilemek, [ver-gi-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Vergi koymak; vergilendirmek.

vergilendirilme, [ver-gi-le-n-dir-il-me] *is.* Vergilendirilmek eylemi.

vergilendirilmek, [ver-gi-le-n-dir-il-mek] *edil. f. [-ir]* Vergilendirmek eylemi yapılmak; vergi konulmak; vergiye bağlanmak.

vergilendirme, [ver-gi-le-n-dir-me] *is.* Vergilendirmek eylemi.

vergilendirmek, [ver-gi-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Vergilemek eylemini yapmak; vergi koymak; vergiye bağlamak.

vergili[1], [ver-gi-li] *sf.* **1.** Vergisi olan; vergi ödenmesi gereken. **2.** Vergi ödenmiş olan. **3.** *mecaz.* Eli açık; cömert; hayırsever. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** Verimli; velut.

vergili, [vergi-li] *{ağız} sf.* (Kız için) sözü kesilmiş, nişanlı. [DS]

vergisiz, [ver-gi-siz] *sf.* **1.** Vergisi olmayan; vergi ödenmesi gerekmeyen. **2.** Vergi ödenmemiş olan.

verlıa, [ver-mek > ver+ha] *{ağız} zf.* Durmaksızın. [DS]

veri, [ver-mek > ver-i] *is.* **1.** Bir tartışma, araştırma ve akıl yürütmede temel olarak kullanılan ve olduğu gibi kabul edilen öge; done; muta. **2.** Bir esere temel olan, çıkış noktası görevi üstlenen ana ilkeler. **3.** Üzerine bir şey dayandırılan herhangi bir bilgi. **4.** *mat.* Bir problemde bilinen, belirtilmiş şeylerden hareketle bilinmeyeni bulmaya yarayan bilgiler, *(1959).* **5.** *bsy.* Otomatik aygıtlarda iletişim, yorum ve işlem yapılabilmesi için bir bütün ya da parçalı hâlde verilen olgu, kavram ya da komutların uzlaşmalı gösterimi. **6.** *istk.* İstatistikte kullanmak üzere istatistik yöntemleri kullanarak ya da

başka yollardan elde edilen sonuçlar. **7.** *fel.* Deney ve duyusal bilginin özneye sağladığı içerik. 🗗 **veri adı,** *bsy. Veri öğesini adlandırmak üzere kullanılan kelime.*|| **veri ağı,** *bsy. Kullanıcıların ayrı veri tabanlarını, özel bilgisayar işlemlerini, uzak iletişim sistemlerini tek bir tümleşik sistemde birleştirmelerini sağlayan sistem.*|| **veri akışı,** *bsy. Veri aktarımı sırasında dolanan anlamlı veriler.*|| **veri aktarımı,** *bsy. Verilerin belleğin bir yerinden başka bir yerine kopyalanması veya taşınması işlemi.*|| **veri bağı,** *bsy. Veri işlem araçlarını bir gösterici veya başka bir yerdeki bilgisayara bağlayan bilişim kanalı.*|| **veri bağlaşımı,** *bsy. Bir yazılım verdisinin çıktısının başka bir yazılım verdisinin girdisi olabilme özelliği.*|| **veri bankası,** *bsy. iletş. Doğruluğu, tutarlılığı, güvenirliği sağlanmış belli konulardaki verilerin oluşturulduğu ve düzenli bir şekilde sıralı ve toplu olarak bir araya getirildiği ve saklandığı yer; bu işler için sürdürülen hizmetler.*|| **veri birimi,** *bsy. Bir veri tabanı yapısında anlamlı en küçük veri birimi.*|| **veri bölgesi,** *bsy. Bellekte veriler için ayrılmış alan.*|| **veri çevirici,** *bsy. Verileri bir gösterimden başka bir gösterime dönüştüren aygıt.*|| **veri çoğullayıcı,** *bsy. Bir iletim hattının birden çok veri kaynağı arasında kullanımına olanak sağlayan alet.*|| **veri değiş tokuşu,** *bsy. Mevcut verilerin birden çok sistem veya program tarafından kullanılır oluşu.*|| **veri dosyası,** *bsy. Verilerin düzenli ve sistemli biçimde toplandığı belgeler bütünü.*|| **veri giriş formatı,** *bsy. Kullanıcıya, veri girişinde yardımcı olmak üzere düzenlenmiş ekran veya sayfa.*|| **veri girişi,** *bsy. Bir bilgi işleme sistemine verileri girme.*|| **veri hızı,** *bsy. Verilerin iletilme ve alınma hızı.*|| **veri iletişimi,** *bsy. İletişim teknikleri kullanılarak sayısal verilerin gönderimi ve alınması işlemi.*|| **veri işlem,** *bsy. Bilgisayar gibi makinelerle yapılan bilgi depolama veya kaynaştırma, aktarma işlemlerinin bütünü; bilgi işlem; informatik.*|| **veri kanalı,** *bsy. Bir veri işleme sisteminde merkez ve çevre birimler arasında veri aktarımını sağlayan işlevsel birim.*|| **veri kaynağı,** *bsy. Veri iletim araçlarına veri sunan alet.*|| **veri kirlenmesi,** *bsy. Verilerin, çeşitli amaçlarla ilgili kuruluşun izni dışında kullanılmaz duruma getirilmesi veya değiştirilmesi.*|| **veri koruması,** *bsy. Yetkisiz kişilerin verileri kullanmasına izin vermeyen düzenleme.*|| **veri ortamı,** *bsy. Verilerin bir araya getirildiği yer ya da durum.*|| **veri ögesi,** *bsy.* → veri birimi.|| **veri sağlama,** *bsy. 1. Uzaktan bağlantılar yardımıyla veri bankasına erişimi yönetme. 2. Verilerin doğruluğunu, tamlığını ve mantıksal düzen içinde olup olmadığının sınanması işlemi.*|| **veri sahteciliği,** *bsy. Yasa dışı amaçlarla bir bilgisayar sistemine sahte verilerin girilmesi.*|| **veri sızdırılması,** *bsy. Bir bilgisayardaki bilgilerin ilgilisinden izin alınmaksızın gizlice elde edilmesi.*|| **veri tabanı,** *bsy. 1. Bilgisayar ortamında çözüme ulaştırabilmek için işlenebilir hâle getirilmiş bilgi ortamı. 2. Bir kuruluşa ait veya belli bir konuda önceden edinilmiş verilerden oluşan demet, koleksiyon vb.*|| **veri tableti,** *bsy. Dokunmaya duyarlı düz bir yüzey ile fare, kalem gibi işaretçiden oluşan grafik veri giriş aleti.*|| **veri topağı,** *bsy. Bir anahtarla ulaşılabilen veri birimleri grubu.*|| **veri toplama,** *Verileri bir araya getirme.*|| **veri uç birimi,** *bsy. Bir veri iletim hattı ile giriş-çıkış aygıtı arasında yer alan ve veriler üzerinde kodlama, kipleme, kip çözme ve çoğullama gibi işlemleri yürüten düzenek.*|| **veri yapısı,** *bsy. Veriyi oluşturan sembollerin söz dizinsel yapıları ve bellekte yer alış bilgileri.*|| **veri yedekleme,** *bsy. Verilerin kaybını önlemek için dosyaların bir dış ortamda kopyalanarak saklanması işlemi.*|| **veri yönetmeni,** *bsy. Verileri örgütleyen, saklayan, planlayan, düzenleyen ve kontrol eden kimse.*

veribimek, [vér-mek > verib-i-mek ? ورمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* Göndermek; irsal etmek.

veribinilmek, [verib-i-n-il-mek ويربنلمك] *{eAT} {OsT} edil. f. [-ür]* Gönderilmek.

verici[1], [ver-mek > ver-i > ver-i-ci] *is.* **1.** Veri toplayan kimse. **2.** Verileni hazır hâlde tutan kişi ya da aygıt.

verici[2], [ver-mek > ver-ici] *sf.* **1.** Bir şey veren. **2.** Verme eğilimi gösteren; verme yanlısı olan. **3.** Çıkar gözetmeksizin yardım eden. **4.** *dbl.* Bir bildirim şemasında konuşucu ya da konuşan; gönderen. **5.** *fiz.* (Atom ya da atom grubu için) bağ elektronlarını iten. **6.** *is. ulaş.* Bir iletim hattının başlangıcında, istenen biçim ve ölçüde işaretler üretmeye yarayan aygıt. **7.** *tıp.* Organ naklinde, organı alınan kişi. **8.** *argo.* (Erkek için) eşcinsel.

verid, [Ar. verīd وريد] *(veri:d) {OsT} is.* Damar; toplardamar. 🗗 **verîd-i bāb,** *{OsT} anat. Kapı toplardamarı.*|| **verîd-i ecvef-i süflā,** *{OsT} anat. Alt ana toplardamar.*|| **verîd-i ecvef-i ulyā,** *{OsT} anat. Üst ana toplardamar.*|| **verîd-i fevka'l-kebed,** *{OsT} Anat. Karaciğer üstü toplardamarı.*|| **verîd-i kelūsî,** *{OsT} anat. İnce bağırsaklara bağlı toplardamar.*|| **verîd-i rievî,** *{OsT} anat. Akciğer toplardamarı.*|| **verîd-i vidācî,** *{OsT} anat. Boyun toplardamarı.*|| **verîd-i taht-ı terkova,** *{OsT} anat. Kürek kemiğinin altından geçen toplardamar.*

veridî, [Ar. verīd > verīdī / verīdiyye وريدى / وريديه] *(veri:di:) {OsT} sf.* Toplardamar ile ilgili.

veriga, [Bul. veriga] *{ağız} is.* Ocak içine asılan zincir. [DS]

verik[1], [Ar. verīk وريك] *(veri:k) {OsT}* tis. **1.** Sık yapraklı ağaç. **2.** *sf.* (Kişi için) gür sakallı.

verik[2], **-ği** [Erme. varek] *{ağız} is.* Bir yıllık piliç. [DS]

veriklemek, [verik-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Küçük çocuk için) sürekli ağlamak. [DS]

verildemek, [veril-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i) -yor]* **1.** (Küçük çocuk için) sürekli ağlamak. **2.** Büyüklere karşı gelmek. [DS]

verile, [ver-mek > ver-il-mek > ver-il-e] *is.* **1.** Verilmesi gerekir; verilsin. **2.** *huk.* Kamu kuruluşlarında, ödemelerin yapılabilmesi için yetkili amirler tarafından saymana verilen yazılı emir; ita. **3.** Bu emri içeren belge; verile emri. ◻ **verile emri,** *Bir ödemenin yapılması için verilen yazılı izin.*

veriliş, [ver-il-iş] *is.* Verilmek eylemi ve biçimi.

verilme, [ver-il-me] *is.* Verilmek eylemi.

verilmek, [ver-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Vermek eylemi yapılmak. **2.** Bir şey bir kimseye sunulmak, iletilmek. **3.** Bir şey bir kimsenin yararına sunulmak; bağışlanmak. **4.** Bir şey bir kimseye satılmak ya da ödenmek. **5.** (Hak, yetki vb. için) bir kimseye tanınmak; sağlanmak; sorumluluğuna bırakılmak. **6.** Gönderilmek. **7.** (Gemi, uçak vb. için) yönü bir tarafa döndürülmek. **8.** Kazandırılmak. **9.** (Bilgi için) iletilmek, duyurulmak; bildirilmek. **10.** (İlaç vb. için) hasta tarafından tüketilmesi sağlanmak. **11.** (Not, puan, ceza vb. için) uygun görülmek. **12.** (Yemek, toplantı, parti vb. için) düzenlenmek. **13.** (Konser vb. için) topluluk önünde icra edilmek. **14.** (Işık, ses vb. için) aydınlanması ya da ses gitmesi sağlanmak. ◻ **verilmiş sadakası olmak,** *Bir tehlikeyi zarar görmeden atlatmanın sebebini daha önce yaptığı iyiliklere bağlamak.*

verim, [ver-mek > ver-im ورم] *is.* **1.** Vermek eylemi ve bunun sonucu. *{eAT} (aym)* **2.** Yapılan harcama, emek ve malzemeye göre elde edilen ürün miktarı; randıman. **3.** Bir kimsenin çalışması sonucunda elde ettiği başarı; istenen olumlu sonuç; semere; meyve. **4.** Birim alandan alınan ürün miktarı. **5.** *fiz.* Bir elektrik düzeneğinde yararlı gücün soğurulan güce oranı. **6.** *{eAT}* Vergi. **7.** *{ağız}* İyi dilek. [DS] ◻ **verimi düşürmek,** *1. Verimli olmaya engel olmak. 2. Verimi belirli bir düzeyin altında tutmak.*|| **verimi yükseltmek,** *Verimi belirli bir düzeyin üstünde tutmak.*

verimay, [ver-im+ay] *{ağız} is.* Eylül. [DS]

verimcek, -ği [ver-im-cek] *{ağız} is.* Verilmesi üstlenilen para. [DS]

verimcil, [ver-mek > ver-im-cil] *{ağız} sf.* Vermek isteğinde olan; vermeyi düşünen. ◻ **verimcil olmak,** *{ağız} Vermek niyetinde olmak.* [DS]

verimkâr, [ver-im + Far. -kār] *(verimkâ:r) {OsT} sf.* Verme eğiliminde olan; vermeye yatkın; gönüllü.

verimli[1]**,** [ver-im-li] *sf.* **1.** Verimi bol olan; randımanlı; mahsuldar; mümbit; müsmir. **2.** İyi ve çok ürün veren. **3.** İyi para getiren; kazanç sağlayan; kazançlı. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** İyi bir sonuç veren. **5.** (Sanatçı için) çok sayıda eser veren; çok yazan; velut. **6.** (Zaman dilimi için) verimin bol olduğu.

verimli[2]**,** [ver-im-li] *{ağız} sf.* Büyüğe karşı gelen. [DS]

verimlilik, -ği [ver-im-li-lik] *is.* **1.** Verimli olma durumu. **2.** *ekon.* Bir üretim etkinliğinin sonucu ile bu üretime varmak için kullanılan araç ve girdiler arasındaki ilişki.

verimsiz, [ver-im-siz] *sf.* Verimi olmayan, az ya da yetersiz olan; verimi düşük.

verimsizleşme, [ver-im-siz-le-ş-me] *is.* Verimsizleşmek eylemi.

verimsizleşmek, [ver-im-siz-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Verimsiz duruma gelmek; verimi kaybetmek; verimi düşmek.

verimsizlik, -ği [ver-im-siz-lik] *is.* Verimsiz olma durumu.

verinilmek, [ver-in-il-mek ورنلمك] *{eAT} {OsT} edil. f. [-ür]* Verilmek.

verismo, [İt. vero *(gerçek)* > verismo] *(veri'smo) is.* Gündelik yaşamdaki gerçeklerin, toplumsal sorunların olduğu gibi bütün bayağı yanları ile sergilenmesini esas alan İtalyan sanat ve edebiyat akımı; gerçekçilik; yeni gerçekçilik.

verismocu, [verismo-cu] *sf.* Verismo yanlısı olan; verismocu akımı görüşünü savunan.

veriş, [ver-iş] *is.* Vermek eylemi ve biçimi.

verişik, -ği [veriş-ik] *{ağız} is.* **1.** İmece. **2.** Ürün değişimi. [DS]

verişmek, [ver-iş-mek] *{ağız} işteş f. [-ir]* Komşu kadınlar, aralarında süt alıp vermek. [DS]

veriştirme, [ver-iş-tir-me] *is.* Veriştirmek eylemi.

veriştirmek, [ver-iş-tir-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Çok konuşmak; söylenmek. **2.** Ağzına geleni söylemek; iyice çıkışmak; ağzına geleni söylemek. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** Dövmek; azarlamak.

verize, [Ar. verīze وريزه] *(veri:ze) {OsT} is. anat.* Mideden ciğere giden damar.

verjans, [Fr. vergences] *is. tıp.* İki gözün eksenleri birbirine paralel olmadığı zaman gözlerin giriştiği yöneşme ve ıraksama hareketi.

verje, [Fr. vergé] *is.* Kâğıt üzerinde paralel ve dik çizgilerden oluşan filigran.

verka, -a'i [Ar. verḳā' ورقاء] *(verka:) {OsT}* **1.** Yabani güvercin, üveyik. **2.** *sf.* Açık boz renk. ◻ **verkā'-i nāme-ber,** *{OsT} Posta güvercini.*

verkaç, [ver+kaç] *is. spor.* Futbolcuların oyun sırasında sürekli yer değiştirerek yaptıkları kısa paslaşma taktiği.

verker, [? verker] *{ağız} sf.* Görkemli; gelişmiş. [DS]

verlemek[1]**,** [ver *(yans.)* > ver-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Tavşan için) bağırmak. [DS]

verlemek[2]**,** [ver[2] > ver-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Toprağı çapalayıp, ayıklamak. [DS]

verme, [ver-me] *is.* Vermek eylemi.

vermek, [*eT.* bér-mek / bir-mek > vermek ويرمك] *gçl. f. [-ir]* **1.** (Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir

şey için) birisine eriştirmek; iletmek; alması için ona doğru uzatmak; yararlanmasını sağlamak. **2.** (Kendi mülkiyetinde bulunan şey için) herhangi bir karşılık beklemeksizin birine bırakmak veya bağışlamak; armağan etmek. **3.** Birine istediği ya da arzuladığı bir şeyi sağlamak; imkân tanımak. **4.** Birini bir şeyden sorumlu kılmak; bir şeyi bir kimsenin sorumluluğunda bırakmak. **5.** Ondan bilmek; nedeninin o olduğunu düşünmek; atfetmek; yormak. **6.** (Düşünce veya bilgi anlatan şeyler için) başkalarına iletmek; bir kimseye ya da topluluğa bir bilgiyi iletmek, öğrenmelerini, yararlanmalarını sağlamak; söylemek; bildirmek; ulaştırmak; aktarmak. **7.** Kişi ya da kişiler üzerinde belli bir duygu, izlenim uyandırmak; bir durumun oluşmasına yol açmak. **8.** (Sevgi, ilgi, dikkat, ömür vb. için) döndürmek; çevirmek; yöneltmek; adamak; feda etmek. **9.** (Yön, ön, arka vb. için) yönünü o şeye çevirmek; yöneltmek; döndürmek; çevirmek. **10.** Herhangi bir duruma yol açmak. **11.** Bir şeye önceden sahip bulunmadığı bir özellik kazandırmak. **12.** Sahip kılmak; bir şey sahibi yapmak. **13.** (Konser, resital vb. için) topluluk önünde sanatını sergilemek; icra etmek. **14.** (Eğlenceli toplantılar, yemek, parti, resepsiyon vb. için) düzenlemek; konuk çağırıp ağırlamak. **15.** (Sanatçı için) topluluk önünde sanatını göstermek, icra etmek. **16.** Satmak. **17.** Satın aldığı ya da yararlandığı bir şeyin karşılığını, bedelini ödemek. **18.** (Randevu, gün vb. için) belirlemek; saptamak. **19.** Bir iş ya da durum karşısında ödüllendirmek. **20.** (Kızı için) biriyle evlendirmek. **21.** Okul, çıraklık vb. eğitim kurumuna göndermek; birinden veya bir yerden eğitim öğretim görmesini sağlamak; kaydettirmek. **22.** Ödemek. **23.** Ürün üretmek; ortaya koymak. **24.** Herhangi bir şey ortaya çıkarmak, oluşturmak. **25.** Hepsini herhangi bir duruma sokmak; görünümlerini, durumlarını, renklerini, biçimlerini değiştirmek. **26.** Belli bir eylemle üzerinde bir etki bırakmak. **27.** Sahip olmasını sağlamak. **28.** Sahip olmadığı niteliği kazandırmak; sahipmiş gibi göstermek. **29.** (Telaş, ateş vb. için) herhangi bir duruma sokmak; bunun etkisi altında kalınmasını sağlamak. **30.** (Değer, önem vb. için) diğerlerinden farklı bir nitelik bulmak; sahip olmadığı hâlde öyle olduğunu düşünmek. **31.** (İcra, mahkeme vb. için) ilgili işlemlerin yapılmasını sağlamak. **32.** (Mülk için) kira bedelini alarak hizmete sunmak; kiralamak. **33.** Kendine sahip olma hakkını tanımak. **34.** (Bir şey için) etki yapmak, biçimini değiştirmek. **35.** Kazandırmak, katmak. **36.** (Kadın için) bir erkekle cinsel ilişkiye girmek. **37.** Bir şekilde sonuçlandırmak. **38.** Ayırmak, harcamak. **39.** (Işık, ses vb. için) yaymak; saçmak; herhangi bir duruma sokmak. **40.** Dayamak. **41.** (Emek, zaman vb. için) harcamak; sarf etmek; ayırmak. **42.** (İlaç, kan, oksijen vb. için) hastanın tüketmesini sağlamak; kullandırtmak. **43.** Davranışları dolayısıyla ödüllendirmek ya da cezalandırmak. **44.** Bir kimsenin bilgisine, emeğine değer biçmek. **45.** *{eAT} {OsT}* Göndermek. **46.** *yard. f.* Kök veya gövdelerin sonuna *-ı (-i, -u, -ü)* zarf-fiil eki ile eklendiğinde tezlik bildirir. **47.** Tezlik yapısındaki fiillerle dilek bildirir. *Hadi, bize kadar gidiver.* **48.** Öznenin taşıdığı soyut kavramı kazandırmak, öyle bir durumun içine itmek, düşürmek gibi değişik anlamlar katarak deyimsi yapıda kalıplaşmış sözler oluşturur. *fikir vermek, cesaret vermek, tiksinti vermek.* **49.** *{ağız}* Bir durumu veya eylemi sürekli ve etkin biçimde sağlamak. [DS] **50.** *argo.* Kendisini cinsel ilişki için peşkeş çekmek. 🗗 **ver dağının altında büyümüş,** *{ağız} Hediye almaktan hoşlanan fakat karşılığını vermeyen.*‖ **ver elini** (su veya bu yer), *Ansızın verilen bir kararla ve istekle yola çıkıldığını anlatır.*‖ **ver etmek,** *Sürekli biçimde atmak; yağdırmak.*‖ **verip alma,** *{eAT} Alışveriş.*‖ (birine) **verip veriştirmek,** *Ağzına geleni söylemek; azarlamak.* ‖ **Vermemiş** (/vermeyince) **mabut, neylesin** (Sultan) **Mahmut,** *Şanssız kişiler için söylenir.*

vermeyişin, [ver-me-y-iş-in] *(vermeyi'şin) {ağız} zf.* Vermeyince. [DS]

vermiyon, [Fr. vermillon] *is.* Yapay pigment olarak bulunan kırmızı civa sülfür; zincifre.

vermut, [Al. wermut] *is.* Bir takım bitkisel öz katılarak kokulandırılmış alkol ile beyaz şaraptan hazırlanan kokteyl içki.

verni, [? verni] *{ağız} is.* Evlerde mutfak bölümünün üstü. [DS]

vernik, -ği [Lat. veronix > vernice / Yun. vernikion > Fr. vernis] *is.* Birleşiminde boya zerrecikleri bulunmayan, inceltici maddelerle karıştırılarak sürüldüğü yüzeylerde yarı saydam ve parlak bir katman oluşturan, yüzey koruyucu madde.

vernikçi, [vernik-çi] *is.* Vernik yapan ya da bunların hazırlanışında çalışan kimse.

vernikleme, [vernik-le-me] *is.* Verniklemek işi.

verniklemek, [vernik-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Vernik sürmek; vernik ile kaplamak.

verniklenme, [vernik-le-n-me] *is.* Verniklenmek eylemi.

verniklenmek, [vernik-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Üzerine vernik sürülmek; vernik ile kaplanmak. **2.** *dönşl. f.* Vernik sahibi olmak; vernik edinmek.

vernisaj, [Fr. vernisage] *is.* **1.** Vernikleme. **2.** Resim sergisinden önce sanatçı ve eleştirmenleri bir araya getiren toplantı.

verniye, [Fr. Pierre Vernier *(Fransız matematikçi)*] *is.* Bir ölçeğin daha hassas okunmasını sağlayan mekanik aygıt.

verone, [? verone] *{ağız} sf.* Yarım akıllı. [DS]

veronika, [Lat. veronica] *(veroni'ka) is.* Yavşan otu.

verrak, [Ar. verrāḳ وراق] *(verra:k) {OsT} is.* Kâğıtçı.

verriklemek, [verrik *(yans.)* > verrik-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Küçük çocuk) ağlamak. [DS]

versatil, [Fr. versatile] *is.* Eksenindeki boruya kurşun kalem ucu yerleştirilerek kullanılan bir tür kalem.

versek, -ği [ver-sek] *{ağız} is.* Suç bildirme dilekçesi. [DS]

versiyon, [Lat. versio *(dönmek)* > Fr. version] *is.* **1.** Değişik biçim. **2.** Sözlü anlatımla aktarılan metinlerin değişik biçimlerinden her biri. **3.** Değiştirilen ve yorumu başka biçimde yapılan sanat eserlerinin aldığı biçimlerden her biri. **4.** Doğumu kolaylaştırmak için anne karnında dölütün yönünü değiştirmeye yönelik işlem.

versta, [Rus. versta] *is.* Rusya'da kullanılan 1067 metrelik yol ölçü birimi.

verta, [Ar. verṭa ورطه] *{OsT} is.* **1.** Çukur yer; uçurum. **2.** *mecaz.* İçinden çıkılması güç iş.

verügelmek, [ver-mek+gel-mek وروكلمك] *{eAT} gçsz. f. [-ür]* Verip gelmek.

verügelübdurmak, [ver-mek + gel-mek + dur-mak ويروكلوبدورمك] *{eAT} gçl. b. f. [-ur]* İleriden beri veregelmek; sürekli olarak veriyor olmak.

veryansın, [ver+yan-sın] *(ve'ryansın) is.* **1.** (Etmek fiili ile birlikte) sonunu düşünmeden ve acımadan saldırma, tüketme eylemi ve durumu; bol bol harcama. **2.** Acımasızca, ağzına gelen her şeyi söyleme. ◻ **veryansın etmek,** *1. Sonunu düşünmeden ve acımadan saldırmak, tüketmek; bol bol harcamak. 2. Acımasızca, ağzına gelen her şeyi söylemek.*

verz, [Far. verz ورز] *{OsT} is.* İş; çalışma. ◻ **verzger,** *{OsT} Çiftçi; işçi; rençper.*|| **verz-kâr,** *{OsT}* → verz-ger.

verze, [Far. verze ورزه] *{OsT}is.* İş; meslek.

verzide, [Far. verzīde ورزيده] *{OsT} sf.* Ekilmiş; mezra.

verziş, [Far. verzīş ورزيش] *{OsT} is.* Çalışma; uğraşma. ◻ **verzîş-kâr,** *{OsT} Çalışkan.*|| **verzîş-kârâne,** *{OsT} Çalışkanlıkla.*|| **verziş-kârî,** *Çalışkanlık.*

ves, [? ves] *{ağız} is.* **1.** Huy. **2.** Davranış.[DS]

vesafet, [Ar. veṣāfet وصافت] *(vesa:fet) {OsT} is.* İşçilik; hizmetçilik.

vesah, [Ar. vesaḫ وسخ] *{OsT} is.* Kir; pislik; murdarlık.

vesaid, [Ar. visāde > vesā'id وسائد] *(vesa:id) {OsT} is.* Şilteler; yastıklar.

vesaif, [Ar. vaṣīf > veṣā'if وصائف] *(vesa:if) {OsT} is.* Uşaklar; hizmetçiler.

vesaik, -kı [Ar. veṣīḳa > veṣā'iḳ وثائق] *(vesa:ik, ka kalın söylenir) {OsT} is.* Belgeler; vesikalar.

vesail, [Ar. vesīle > vesā'il وسائل] *(vesa:il) {OsT} is.* Vesileler.

vesaire, [Ar. ve sā'ire وسائره] *(vesa:ire) {OsT} is.* Birkaç şey sayıldıktan sonra benzerlerini ifade etmek için kullanılan ifade; ve diğerleri; ve benzerleri; kısaltması: vs.

vesait, [Ar. vāsıṭa > vesā'iṭ وسائط] *(vesa:it) {OsT} is.* **1.** Vasıtalar; araçlar. **2.** Taşıt. ◻ **vesāit-i harbiye,** *{OsT} Savaş araçları.*|| **vesāit-i nakliye,** *{OsT} Taşıma araçları; taşıtlar.*

vesak, -kı [Ar. veṣaḳ وثاق] *(vesa:k) {OsT} is.* **1.** Bağ. **2.** Karşılıklı antlaşma; kutsalı tanık göstererek söz verme. **3.** Sözleşilen yer.

vesam, [Ar. vesm > vesīm > vesām / vesāmet وسامت / وسام] *(vesa:m) {OsT} is.* Güzellik; güzel oluş.

vesatat, -ti [Ar. vesāṭat وساطت] *(vesata:t, ikinci t ince söylenir) {OsT} is.* Aracılık; aracı olma.

vesavis, [Ar. vesvese > vesāvis وساوس] *(vesa:vis) {OsT} is.* Vesveseler; kuruntular.

vesaya, [Ar. vaṣiyyet >veṣāyā وصايا] *(vesa:ya:) {OsT} is.* **1.** Vasiyetler. **2.** Tavsiyeler. ◻ **vesāyā-yı müctemia,** *{OsT} huk. Bir kimsenin birden çok vasiyette bulunması.*

vesayet, [Ar. veṣāyet وصايت] *(vesa:yet) {OsT} is.* **1.** Vasi olma; vasilik. **2.** Vasiyet. **3.** Tavsiye; tembih. **4.** *huk.* Velayetin işlemediği, küçüklerin ve mahcurların velileri bulunmadığı durumlarda bu kişileri korumak amacıyla tesis edilen hukukî kurum. ◻ **vesayet altındaki kişi,** *Yaş küçüklüğü ya da kısıtlama nedeni ile kendisine vasi tayin edilmiş kimse.*|| **vesayet rejimi,** *Manda rejimi; manda.*

vesbe, [Ar. veṣbe وثبه] *{OsT} is.* Bir tek atlama; sıçrayış.

veseb, [Ar. veṣeb وثب] *{OsT} is.* Atlama; sıçrama.

veseban, [Ar. veṣebān وثبان] *(veseba:n) {OsT} is.* Atlama; sıçrama.

vesek, -ği [? vesek] *{ağız} is.* **1.** Rehin; tutu. **2.** Yardımcı. **3.** Karşılık. [DS]

vesen[1], [Ar. vesen / vesene وسن / وسنه] *{OsT} is.* Uyku ağırlığı; uyuklama.

vesen[2], [Ar. veṣen وثن] *{OsT} is.* Put.

vesenî[1], [Ar. vesen > vesenī وسنى] *(veseni:) {OsT} sf.* Uyku ile ilgili; uykuya ait.

vesenî[2], [Ar veṣen > veṣenī / veṣeniyye وثنى / وثنيه] *(veseni:) {OsT} sf.* **1.** Putla ilgili. **2.** Puta tapan.

veseniyyun, [Ar. veṣeniyyūn وثنيون] *(veseniyyu:n) {OsT} is.* Puta tapıcılar; putperestler; putperest taifesi.

vesi, -i'ı [Ar. vüs'at > vesī' / vesī'a وسيع / وسيع] *(vesi:) {OsT} sf.* Geniş; bol.

vesic, [Ar. vesīc وسيج] *(vesi:c) {OsT} is.* Hızlı yürüyen deve.

vesik, [Ar. veṣīḳ وثيق] *(vesi:k) {OsT} sf.* Çok sağlam; kuvvetli.

vesika, [Ar. veṣīḳa وثيقه] *(vesi:ka) {OsT} is.* **1.** İnanılacak, sağlam delil. **2.** Belge. **3.** Az bulunur bir ihtiyaç maddesinin halka adil dağıtımını sağlamak için verilen dağıtım belgesi. **4.** Genelev kadınlarına polis müdürlüğü tarafından verilen belge. ◻ **vesikaya bağlamak,** *Az bulunan bir malın adil dağıtımını sağlamak amacıyla vesika ile vermek.*

vesikacı, [vesika-cı] *(vesi:kacı) is.* Vesika işlemleri ile uğraşan kimse.

vesikacılık,-ğı [vesika-cı-lık] *(vesi:kacılık) is.* Vesikacının yaptığı iş; vesika düzenleme ve verme işi.

vesikalı, [vesika-lı] *(vesi:kalı) sf.* **1.** Vesikası bulunan; vesika sahibi olan; belgeli. **2.** Bir vesikaya dayandırılan; belgelendirilen. **3.** Kendisine herhangi bir konuda vesika verilmiş olan. **4.** Vesika ile sağlanabilen. **5.** *argo.* (Kadın için) genelevde çalışabilmesi için resmî izin belgesi bulunan.

vesikalık, -ğı [vesika-lık] *(vesi:kalık) is.* **1.** Vesikada kullanılan şey; bir vesika için gerekli olan nesne. **2.** Vesika için gerekli olan. **3.** Vesika alması gereken. ◻ **vesikalık fotoğraf,** *Belgelere yapıştırmakta kullanılan, cepheden baş ve kısmen boyun ve omuzları gösteren 4.5 x 6 cm boyutlu fotoğraf.*‖ **vesikalık resim,** *Vesikalık fotoğraf.*

vesikasız, [vesika-sız] *(vesi:kasız) sf.* **1.** Vesikası bulunmayan; vesikası olmayan. **2.** Vesika bulunması gerekmeyen.

vesile, [Ar. vesīle وسيله] *(vesi:le) {OsT} is.* **1.** Neden; sebep; bahane. **2.** Elverişli durum; fırsat. ◻ **vesîlecū,** *{OsT} Bahane arayan.*| **vesîle-cūyāne,** *{OsT} Bahane ararcasına.*| **vesîle-dār,** *{OsT} Sebeple; vesileli.*‖ **vesîle-hāh,** *{OsT} Bahane isteyen.*‖ **vesîle-hahāne,** *{OsT} Sebep arayana yakışır biçimde; vesile arar gibi.*| **vesîle-i cemîle,** *{OsT} Güzel sebep.*‖ **vesîle-i hasene,** *{OsT} Güzel sebep.*‖ **vesîle-i sāy,** *{OsT} Çalışma bahanesi.*| **vesîletü'n-necāt,** *{OsT} Kurtuluş yolu.*

vesim, [Ar. vesm > vesīm / vesīme وسيم / وسيمه] *(vesi:m) {OsT} sf.* Güzel.

vesm[1], [Ar. veṣm وثم] *{OsT} is.* Dövüp toz hâline getirme.

vesm[2], [Ar. vesm وسم] *{OsT} is.* Dağlama; işaret koyma.

vesme, [Ar. vesm > vesme وسمه] *{OsT} is.* **1.** Hayvana kızgın demir basmak suretiyle konulan işaret; damga; eneme. **2.** Rastık. ◻ **vesme-dār,** *{OsT} 1. Damgalı; damgalanmış; dağlanmış. 2. Rastıklı.*

vesnan, [Ar. vesnān وسنان] *(vesna:n) {OsT} sf.* Uykusu gelmiş; uyuklayan,

vesen, [Ar. vesen وسن] *{OsT} is.* Put.

vesselam, [Ar. ve's-selām والسلام] *(vesse'lâ:m) {OsT} ünl.* **1.** Barış, esenlik için. **2.** *"Son söz budur, o kadar"* anlamlarında kullanılır. **3.** Mektupların sonuna "Bundan sonrası selamdır." anlamında konulan ibare.

vessiz, [ves-siz] *{ağız} sf.* (Söz için) yersiz; ilgisiz. [DS]

vessizlenmek, [ves-siz-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Huysuzlanmak; şımarmak. [DS]

vesta, [Far. vestā وستا] *(vesta:) {OsT} is.* Ateşe tapanların kitabı olan Zend'in açıklaması.

vestî, [Far. vestī وستى] *(vesti:) {OsT} is.* Açıklama; şerh; tercüme.

vestibūl, [Fr. vestibule] *is. anat.* Dalız.

vestiyer, [Lat. vestiarium *(elbise dolabı)* > Fr. vestiaire] *is.* Otel, lokanta, tiyatro, sinema gibi umumi yerlerde pardösü, şapka, şemsiye vb'nin bırakıldığı, korunduğu yer; askılık.

vestiyerci, [vestiyer-ci] *is.* Vestiyerde çalışan kimse.

vesvas, [Ar. vesvās وسواس] *(vesva:s) {OsT} is.* Şeytan; iblis.

vesvese, [Ar. vesvese وسوسه] *{OsT} is.* Kuruntu; şüphe; işkil. ◻ **vesvese-dār,** *{OsT} Kuruntulu; vesveseli.*‖ **vesvese-hîz,** *{OsT} Kuruntu yaratan; kuruntu koparan.*| **vesveseye düşmek,** *Kuruntuya kapılmak.*

vesveseli, [vesvese-li] *sf.* Sürekli olarak kuruntu içinde bulunan; kuruntulu; şüpheci; işkilli; evhamlı.

-veş, [Far. -veş] *son ek.* Sonuna getirildiği Farsça kelimelere *"gibi"* anlamı katan son ek.

veşak, [Far. veşaḳ وشق] *{OsT} is.* Vaşak.

veşel, [Ar. veşel وشل] *{OsT} is.* Az su.

veşelan, [Ar. veşelān وشلان] *{OsT} is.* Suyun akışı.

veşi'a, [Ar. veşī'a وشيعه] *{OsT} is.* **1.** Üzerine iplik sarılan dokumacı aracı; elemye. **2.** *fiz.* Bobin.

veşice [Ar. veşīce وشيجه] *{OsT} is.* **1.** Ağaç kökü. **2.** Lif.

veşime, [Ar. veşīme وشيمه] *(veşi:me) {OsT} is.* Kötülük; düşmanlık.

veşl, [Ar. veşl وشل] *{OsT} is.* Miktarı az su.

veşm, [Ar. veşm وشم] *{OsT} is.* Dövme; dövme yapma.

veşme, [Ar. veşm وشمه] *{OsT} is.* Yağmur tanesi.

veşt, [Far. veşt وشت] *{OsT} sf.* Güzel.

veşy, [Ar. veşy وشى] *{OsT} is.* **1.** Kumaşı süsleme; desenler yaparak bezeme. **2.** Kumaştaki süs; işleme. **3.** Süslü giyecek. **4.** Kılıca verilen suyun özlülüğü. **5.** Yalan söyleme; yalan katma. **6.** Gammazlık.

vet, [vet] *{ağız} is.* Gerek. [DS]

veta, [İt. vetta] *(ve'tta) is. dnz.* Bir palangada, halatın makaralar arasında işleyen bölümü.

vetair, [Ar. vetîre > vetā'ir وتائر] *(veta:ir) {OsT} is.* Meslekler; yollar; vetireler.

veted, [Ar. veted وتد] *{OsT} is.* **1.** Ağaç kazık. **2.** *anat.* Boyun kemiği. **3.** *ed.* Aruz ölçüsünde sebep denilen birimin köküne getirilen üç sessiz harften oluşan birim. ***fāilün*** *(fe+elf) fā sebep, bu köke getirilen (ayın+lâm+nun)* ***ilün*** *veted'dir.*

veter, [Ar. veter وتر] *{OsT} is.* **1.** Yay kirişi. **2.** Saz teli. **3.** *anat.* Kasları hareket ettiren kalın sinir. **4.** *havc.* Bir kanadın havada yer değiştirme yönüne paralel olarak ölçülen boyutu. **5.** *mat.* Kiriş. ◻ **veter-i kaîme,** *{OsT} mat. Hipotenüs.*

veteranus, [Lat. veteranus] *(vetera'nus) is.* Eski Roma'da emekli askerlere verilen unvan.

veteriner, [Lat. veterinus *(yük hayvanına özgü)* > veterinarus > Fr. vétérinaire] *is.* Hayvan hastalıklarının teşhis ve tedavisini yapan uzman; veteriner hekim; baytar. ◻ **veteriner hekimliği,** *Veteriner hekiminin işi ve mesleği: baytarlık.*

veterinerlik, -ği [veteriner-lik] *is.* **1.** Veteriner olma durumu. **2.** Veterinerin yaptığı iş; baytarlık.

vetire, [Ar. vetîre وتيره] *{OsT} is.* **1.** Dar yol; keçi yolu; patika. **2.** Süreç. **3.** Yol; üslup; tarz. **4.** *anat.* Burnun iki deliğini birbirinden ayıran zar. ◻ **vetîre-i necât,** *{OsT} Kurtuluş yolu.*

veto, [Lat. veto *(karşıyım)*] *(ve'to) is.* **1.** Bir kimsenin ya da bir grubun almış olduğu kararı geçici ya da sürekli olarak karşı koyma hakkı. **2.** Böyle bir hakkı yürürlüğü koyma. **3.** Eski Roma'da pleb temsilcilerinin senato kararlarına karşı çıkmalarını ifade etmek için kullandıkları deyim. **4.** *huk.* Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin beş sürekli üyesine, usul sorunları dışında her soruna karşı çıkma yetkisi veren ayrıcalık. ◻ **veto etmek,** *Veto hakkını kullanarak bir yasa ya da kararın yürürlüğe konmasını önlemek.*|| **veto hakkı,** *Bir yasa ya da kararın yürürlüğe girmesini engelleme hakkı.*

vetsiz, [vet-siz] *{ağız} sf.* **1.** Yersiz konuşan; patavatsız. **2.** Geveze. **3.** Yaramaz. **4.** (Kişi için) uyuşuk. [DS]

vetula, [? vetula] *{ağız} is.* İki yaşına girmiş keçi. [DS]

vey, [Far. ve ey > vey وى] *e.* **1.** *{OsT}* Ey! **2.** *{ağız}* Keçi haylama ünlemi. [DS]

veya, [Ar. ve + Far. yā ويا] *(ve'ya:) {OsT} bağ.* **1.** Ayrı olmakla birlikte aynı değerde sayılan şeylerle ilgili seçenek bildirir. **2.** Olacağı sanılan ve ikiden çok seçime bırakılan şeyleri bağlar. **3.** *mant.* Mantıkta, iki önermeyi "veya" bağı ile birleştirerek yeni bir önerme oluşturma işlemi.

veyahut, [Ar. ve + Far. yāḫūd ویاخود] *(ve'ya:hu:t) {OsT} bağ.* Ya da; yahut.

veyh, [Ar. veyḥ ويح] *{OsT} e.* Yazık; heyhat!

veyik, -ği [üveyik] *{ağız} is.* Üveyik. [DS]

veyl, [Ar. veyl ويل] *{OsT} ünl.* Yazık! Vah vah!

veyle, [Ar. veyle ويله] *{OsT} is.* Küstahlık; rezillik.

veyyik, -ği [üveyik] *{ağız} is.* Üveyik. [DS]

vez[1]**,** [vaz / vez / vız / viz / voz *(yans.)*] *is.* Böceklerin uçma sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan kök. *vez-ge-l-dek*

vez[2]**,** [vaz / vez / vız / viz / voz *(yans.)*] *is.* Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren kök. *vez-i-le-mek, vez-il-ti*

vezaif, [Ar. vaẓīfe > veẓā'if وظائف] *(veza:if) {OsT} is.* Vazifeler; ödevler; görevler; sorumluluklar. ◻ **vezāif-i şagîre,** *{OsT} Boşalan ya da boş bırakılan görev.*

vezail, [Ar. veẓīle > veẓāil وذايل] *(veza:il) {OsT} is.* **1.** Parlak madenî ayna. **2.** Parlak cilalı para.

vezan, [Far. vezān وزان] *(veza:n) {OsT} sf.* Esen; esici. ◻ **vezān olmak,** *{OsT} Esmek.*

vezanet, [Ar. vezānet وزانت] *(veza:net) {OsT} is.* **1.** Ölçülülük. **2.** Düşünce ve görüş isabeti.

vezani, [Far. vezān > vezānī وزانى] *(veza:ni:) {OsT} is.* Esinti zamanı.

vezaret, [Ar. vezāret وزارت] *(veza:ret) {OsT} is.* **1.** Vezirin görevi; vezirlik. **2.** Vezirin makamı; bakanlık. ◻ **vezāret-i tefvîz,** *{OsT} Halifenin yetkisi dışında bütün görevlerde bağımsız hareket etme yetkisi olan Abbasî veziri.*|| **vezāret-i tenfîz,** *{OsT} Sadece halifenin verdiği görevlerle sınırlı yetkisi bulunan Abbasî halifesi.*|| **vezāret-i uzmā,** *{OsT} Sadrazamlık; başvekillik.*|| **vezāret-penāh,** *{OsT} Vezir.*

vezb, [Ar. vezb وزب] *{OsT} is.* Su gibi akma.

vezdemek, [vez-de-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(i)-yor]* **1.** Dövmek. **2.** Hamur vb.ni avuç içine alarak ovalayıp uzatmak. [DS]

veze, [? veze] *{ağız} is.* Küçük bebeklerin başında çıkan yara. [DS]

vezega, [Ar. vezeġa وزعه] *{OsT} is.* Bir çeşit büyük keler.

vezek, -ği [? vezek] *{ağız} is.* Don ve şalvarda uçkur geçirilen yer; uçkurluk.[DS]

vezgeldek, -ği [vezgel-dek / mezgel-dek] *{ağız} is.* Bir av kuşu. [DS]

vezi, [? vezi] *{ağız} is.* Kaşık oyunu. [DS]

veziden, [Ar. vezîden وزيدن] *(vezi:den) f.* **1.** (Yel için) esmek. **2.** Sıçramak; atılmak. **3.** Koşmak.

vezikül, [Fr. vésicule] *is.* Kabarcık.

vezikülit, [Fr. vésiculite] *is. tıp.* Sperma kesecikleri iltihabı.

vezikülleşme, [vezikül-le-ş-me] *is. tıp.* Kabarcık yapıcı bir maddenin yarattığı yerel etki.

vezil, [? vezil] *{ağız} is.* Eğimli arazide, teras duvarları arasında kalan ekime elverişli toprak parçası. [DS]

vezildemek, [vezil-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* **1.** Bağırmak. **2.** Melemek. [DS]

vezile, [Ar. vezîle وذيله] *(vezi:le) {OsT} is.* **1.** Parlak madenî ayna. **2.** Parlak cilalı para.

vezilemek, [vez-i-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Hastalıktan, zayıflıktan ağlar gibi ses çıkarmak. [DS]

vezillemek, [vez-il-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r [-l(i)-yor]* Hastalıktan, acıdan inlemek. [DS]

vezime, [Ar. vezîme وذيمه] *(vezi:me) {OsT} is.* Kâbe'ye gönderilen hediye.

vezin, -zni [Ar. vezn وزن] *{OsT} is.* **1.** Tartma; tartı. **2.** Ağırlık. **3.** *ed.* Manzum yazılarda mısraların belirli bir ölçü içinde dizilmesi ile oluşan uyum; ölçü.

vezinli, [vezin-li] *sf.* Belli bir ölçüsü olan; ölçülü. ◻ **vezinli şiir,** *Hece ya da aruz ölçüsü ile yazılmış olan şiir.*

vezinsiz, [vezin-siz] *sf.* Ölçüsü olmayan; ölçüsüz. ◻ **vezinsiz şiir,** *Herhangi bir ölçü gözetilmeksizin yazılmış olan şiir.*

vezir, [Ar. vezr > vezîr وزير] *(vezi:r) {OsT} is.* **1.** Eskiden bakanlık ya da valilik gibi görevlerde bulunmuş ve paşalık unvanı almış olan kimselere verilen ad. **2.** Satrançta, şahtan sonra gelen en değerli taş. ◻ **vezir vüzera,** *{OsT} İleri gelenler.*

vezirane, [Ar. vezîr + Far. āne وزيرانه] *(vezi:ra:ne) {OsT} zf.* Vezire yakışacak tarzda; vezir gibi; vezirce.

vezirî, [Ar. vezîr > vezîrî وزيرى] *(vezi:ri:) {OsT} is.* Çoğunlukla kare biçiminde olan küçük el yazmalarına verilen ad.

veziriazam, [Ar. vezîr-i aʿẓām وزير اعظم] *(vezi:ria:-za:m) {OsT} is.* Sadrazam; başbakan.

vezirlik, -ği [vezir-lik] *is.* Vezir olma durumu; vezir görevi; vezaret.

vezirparmağı, [Ar. vezîr + parma(k)-ı] *is.* Yağda kızartılmış un, yumurta ve su ile hazırlanmış hamurdan yapılan parmak biçimindeki loknalar yağda kızartıldıktan sonra üzerine şurup dökülerek yapılan bir tür hamur tatlısı.

vezirsalkımı, [Ar. vezîr + T. salkım-ı] *{ağız} is.* Akasya. [DS]

vezlek, -ği [vez-le-k] *{ağız} is.* Uçkur yeri; uçkurluk. [DS]

vezlemek, [vez-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** (Deri için) pul pul kabarmak. **2.** Hastalıktan, acıdan inlemek. [DS]

vezlemük, -ğü [vez-le-mük] *{ağız} sf.* Cansız; yorgun; miskin; sıska. [DS]

vezme, [Ar. vezîe وزمه] *{OsT} is.* Kış sonu.

vezn, [Ar. vezn وزن] *{OsT} is.* → vezin. ◻ **vezn-i âhir,** *{OsT} ed. Halk şiirinde konusu tasavvuf olan musammat.*|| **vezn-i basît,** *{OsT} fiz. Basit tartı.*|| **vezn-i mahsûs,** *{OsT} fiz. Özgül ağırlık.*

vezne[1], [Ar. vezn > vezne وزنه] *{OsT} is.* **1.** Tartı aleti; terazi. **2.** Resmî kurumlarda, banka vb. kuruluşlarda para alınıp verilen yer; kasa. **3.** Ateşli silahlarda barut yuvası; barutluk.

vezne[2], [? vezne] *{ağız}* Vantuz. [DS]

vezneci, [vezne-ci] *is.* **1.** Terazi yapan ve satan kimse. **2.** Veznede para alıp veren kimse; vezne görevlisi; veznedar.

veznecilik,-ği [vezne-ci-lik] *is.* **1.** Vezneci olma durumu. **2.** Veznecinin yaptığı iş veya mesleği.

veznedar, [Ar. vezne + Far. -dār وزنه دار] *(vezneda:r) {OsT} is.* Resmî kurumlarda, banka vb. kuruluşlarda para alıp veren kimse; vezne görevlisi; vezneci.

veznedarlık,-ğı [veznedar-lık] *(vezneda:rlık) is.* **1.** Veznedar olma durumu; veznedarın işi ve görevi. **2.** Veznenin bulunduğu yer.

veznelik, -ği [vezne-lik] *{ağız} is.* Boynuzdan yapılan barut ve saçma kabı. [DS]

veznî, [Ar. vezn > veznî وزنى] *(vezni:) {OsT} sf.* Tartı ile ilgili olan. ◻ **veznî mallar,** *{OsT} Tartı ile işlem gören mallar.*

vezniyat, [Ar. veznî > vezniyyât وزنيات] *(vezniya:t) {OsT} is.* Tartılan şeyler.

vezniyet, [Ar. veznî > vezniyyet وزنيت] *(vezniye:t) {OsT} is. fiz.* Moment.

vezzan, [Ar. vezn > vezzân وزان] *(vezza:n) {OsT} is.* Kantarcı; tartıcı; tartan.

VFR, [İng. **V**isual **F**light **R**ule *(**g**örerek **u**çuş **k**uralı)*] *is. kısalt.* Hava koşulları uygun olduğu takdirde bir hava taşıtının görerek uçuş yapması gerektiğini bildiren uluslar arası sembol.

VHF, [İng. **V**ery **H**igh **F**requencies *(çok yüksek frekanslar)*] *is. kısalt.* 30 ile 300 MHz arasında yer alan metrelik dalgalar bölgesine ilişkin frekanslar.

vıc[1], [vac / vıc / vic *(yans.)*] *is.* Kuşların ötüşünü;

buna benzer bir araya gelip konuşmayı ve gürültüleri anlatan kök. *vıc-ır-da-mak, vıc-ı vıcı*

vıc[2], [vıc *(yans.)*] *is.* Fırlatma, atma ve fırlama anlatan kök. *vıc-ıt-mak*

vıc[3], [vıc *(yans.)*] *is.* Mızma anlatan kök. *vıc-ı-mak*

vıc[4], [vıc / viç *(yans.)*] *is.* Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan kök. *vıc-ık vıcık, vıc-ı(ğ)-ı-n-ı çıkarmak, vıc-ı-la-mak, vıc-ır vıcır, vıc-ır-da-mak, vıc-ır-gan*

vıccı, [vıc *(yans.)* > vıc(c)-ı] *is.* Fırlatma ve atma bildiren yansımalı gövde. ◻ **vıccı vıccı,** *{ağız} Gelincik çiçeği.* [DS]

vıccıh, [vıc *(yans.)* > vıc(c)-ık] *is.* Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan yansımalı gövde. ◻ **vıccıh vıccıh,** *{ağız}* → vıcık vıcık. [DS]

vıccır, [vıc *(yans.)* > vıc(c)-ır] *is.* Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan yansımalı gövde. ◻ **vıccır vıccır,** *{ağız}* → vıcık vıcık. [DS]

vıcık, -ğı [vıc *(yans.)* > vıc-ık] *is.* **1.** Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan yansımalı gövde. **2.** *sf.* Sulanarak yumuşamış hâlde. ◻ **vıcığını** (vıccığını) **çıkarmak,** *{ağız} Ezmek; içini dışına çıkarmak; içini dışını birbirine karıştırmak.* [DS]‖ **vıcık vıcık,** *1. (Kar, çamur, yağ vb. için) sulu ve gevşek, yapışkan bir duruma gelmiş; çok cıvık. 2. Tatsız ve sulu konuşan; tatsız şakalar yapan.*‖ **vıcık vıcıklık,** *Ağırbaşlılıktan uzak olmak.*‖ **vıcık vıcık olmak,** *Bulaşık ve yapışkan durum almak.*

vıcıklama, [vıc *(yans.)* > vıc-ık-la-ma] *sf.* Vıcıklamak eylemi.

vıcıklamak, [vıc *(yans.)* > vıc-ık-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Sulu ve yapışkan şeyleri avuç içinde ezmek; vıcık hâle getirmek; vıcığını çıkarmak.

vıcıklatmak, [vıc *(yans.)* > vıc-ık-la-t-ınak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Suyunu çıkartmak. [DS]

vıcıklık, -ğı [vıc *(yans.)* > vıc-ık-lık] *is.* Vıcık olma durumu; vıcık olan şeyin niteliği.

vıcılamak, [vıc *(yans.)* > vıc-ı-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Sulu ve yağlı bir görünüm almak; cıvımak. **2.** Çok ekşimek. [DS]

vıcımak, [vıc *(yans.)* > vıc-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Oyunbozanlık etmek; caymak; mızmak. **2.** (Peynir vb.için) yumuşamak; cıvımak. [DS]

vıcır[1], [vıc *(yans.)* > vıc-ır] *is.* Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan yansımalı gövde. ◻ **vıcır vıcır,** *{ağız}* → vıcık vıcık. [DS]‖ **vıcır vıcır etmek,** *{ağız} 1. Cıvık bir şeyle oynamak.* [DS] *2. (Cıvık bir nesne için) herhangi bir hareket veya durumda "vıc vıc" diye ses çıkarmak.*

vıcır[2], [vıc *(yans.)* > vıc-ır] *is.* **1.** Kuşların ötüşünü; buna benzer bir araya gelip konuşmayı, gürültüyü ve kaynaşmayı anlatan yansımalı gövde. **2.** *{ağız} sf.* Durmaksızın oynayan; kımıldayan. [DS] ◻ **vıcır vıcır,** *{ağız} Çok bol; çok.* [DS]‖ **vıcır vıcır,** *{ağız} Cıvıl cıvıl.* [DS]

vıcıramak, [vıc *(yans.)* > vıc-ır-a-mak / vıc-ı-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* **1.** Sulu ve yağlı bir görünüm almak; cıvımak. **2.** Çok ekşimek. [DS]

vıcırdama, [vıc *(yans.)* > vıc-ır-da-ma] *is.* Vıcırdamak eylemi.

vıcırdamak[1], [vıc *(yans.)* > vıc-ır-da-mak] *gçsz. f. [-] [-d(ı)-yor]* **1.** (Serçe, kırlangıç gibi küçük kuşlar, böcek vb. için) cıvıltılı sesler çıkararak ötmek. **2.** (Çamur gibi yarı sulu nesneler için) basınca ses çıkarmak.

vıcırdamak[2], [vıc *(yans.)* > vıc-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Sulu ve yağlı bir görünüm almak. **2.** Çok ekşimek. [DS]

vıcırdamak[3], [vıc *(yans.)* > vıcır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** (Kurt vb. için) kaynaşmak. **2.** Kurtlanmak. [DS]

vıcırdaşma, [vıc *(yans.)* > vıc-ır-da-ş-ma] *is.* Vıcırdaşmak eylemi.

vıcırdaşmak, [vıc *(yans.)* > vıc-ır-da-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* **1.** (Kuşlar, tavuk, çocuk vb. için) hep birlikte ötmek veya gürültü çıkarmak. **2.** Toplu hâlde bulunmak. [DS]

vıcırdım, [vıc *(yans.)* > vıc-ır-dım] *is.* Kaynaşan canlı topluluğu veya yığını. ◻ **vıcırdım gibi,** *{ağız} Çok kalabalık; kum gibi kaynayan.* [DS]

vıcırgan, [vıc *(yans.)* > vıc-ır-gan] *{ağız} is.* **1.** Bıcılgan denilen sulu yara; akarca. **2.** Bataklık. [DS]

vıcırtı, [vıc *(yans.)* > vıc-ır-tı] *{ağız} is.* Cıvıltı. [DS]

vıcıtmak[1], [vıc *(yans.)* > vıc-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Fırlatmak; atmak. [DS]

vıcıtmak[2], [vıc *(yans.)* > vıc-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Ekşimeye, bozulmaya bırakmak. [DS]

vıç, [vıc / vıç *(yans.)*] *is.* Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan kök. *vıç(ç)-ık vıççık, vıç(ç)-ık-la-mak*

vıççıklamak, [vıç *(yans.)* > vıç(ç)-ık-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Cıvık bir şeyle oynamak. [DS]

vıççık, -ğı [vıç *(yans.)* > vıç(ç)-ık] *{ağız} is.* → vıcık.[DS] ◻ **vıççık vıççık,** *{ağız} Çok cıvık; yumuşak.* [DS]

vıd, [vad / vıd / vıt / vid *(yans.)*] *is.* Köpek ürümesini; yerli yersiz terbiyesizce konuşmayı anlatan kök. *vıd-ı vıdı, vıd vıd.* ◻ **vıd vıd,** *{ağız} 1. Dedikodu; gevezelik. 2. Dedikoducu; geveze. 3. (Konuşmak için) sessizce.* [DS]

vıdı, [vıd *(yans.)* > vıd-ı] *is.* Yerli yersiz konuşma, söylenme. 🗗 **vıdı vıdı,** *1. Yerli yersiz konuşma; dır dır. 2. {ağız} Gevezelik; dedikodu.* [DS] *3. Gerekli gereksiz çok konuşmayı seven kimse; bunu huy edinmiş kişi; dedikoducu; geveze. {ağız} (aynı)* [DS] *4. Homurtu; söylenme.*|| **vıdı vıdı etmek,** *1. Çevresindekilerin tedirginliğine yol açacak ölçüde çok konuşmak. 2. Bir şeyi beğenmeyerek söylenip durmak.*

vıdılatmak, [vıd *(yans.)* > vıd-ı-la-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Fırlatmak. [DS]

vıdırdanmak, [vıd *(yans.)* > vıd-ır-da-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Mırıldanmak. [DS]

vıgvıltı, [vığ *(yans.)* > vığ-ıl-tı] *{ağız} is.* Gürültü. [DS]

vığ[1]**,** [vag /vığ / vık / vik *(yans)*] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan kök. *vığ-ıl vığıl, vığ-lamak*

vığ[2]**,** [vah / vak / vığ / vıh / vık *(yans.)*] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan kök. *vığ-ıl-tı*

vığ[3]**,** [vığ / vıng / ving / vıy *(yans.)*] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan kök. *vığ-ıl vığıl, vığ-ır vığır, vığ-ıl-da-mak*

vığ[4]**,** [vığ / vay] *{ağız} is.* Yazıklanma bildirir; vay! [DS]

vığıl[1]**,** [vığ *(yans.)* > vığ-ıl] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vığıl vığıl,** *{ağız} (Çocuk, arı, böcek topluluğu vb. için) çok gürültülü.* [DS]

vığıl[2]**,** [vığ *(yans.)* > vığ-ıl] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vığıl vığıl,** *{ağız} 1. (Kurt, karınca, sinek, çocuk vb. için) çok bol ve kımıltılarla kaynaşma durumunda. 2. Fıkır fıkır.* [DS]

vığıldamak[1]**,** [vığ *(yans.)* > vığ-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** (Çocuk, köpek, tavuk vb. için) topluca gürültü çıkarmak. **2.** (Bebek için) boğulurcasına ağlamak. [DS]

vığıldamak[2]**,** [vığ *(yans.)* > vığ-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* (Karınca, kurt vb. için) topluca kımıldamak; kaynaşmak. [DS]

vığıllamak, [vığ *(yans.)* > vığ-ıl-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Köpek, kedi yavrusu için) sürekli bağırmak. [DS]

vığır[1]**,** [vığ *(yans.)* > vığ-ır] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vığır vığır,** *{ağız} (Çocuk, arı, böcek topluluğu vb. için) çok gürültülü.* [DS]

vığır[2]**,** [vığ *(yans.)* > vığ-ır] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vığır vığır,** *{ağız} (Kurt, karınca, sinek, çocuk vb. için) çok bol; bol bol; kımıltılarla kaynaşma durumunda.* [DS]

vığırdamak, [vığ *(yans.)* > vığ-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r [-d(ı)-yor]* Kaynaşmak. [DS]

vığırdaşmak, [vığ *(yans.)* > vığ-ır-da-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* (Karınca, kurt, böcek vb. için) topluca bulunmak ve kımıldamak. [DS]

vığlamak, [vığ *(yans.)* > vığ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Yeni doğmuş çocuk için) ağlamak. [DS]

vıh, [vah / vak / vığ / vıh / vık *(yans.)*] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan kök. *vıh-ır-da-mak, vıh-ır vıhır*

vıhır, [vıh *(yans.)* > vıh-ır] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vıhır vıhır,** *{ağız} Fıkır fıkır.* [DS]

vıhırdamak, [vıh *(yans.)* > vıh-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Yerinde duramamak; kıpır kıpır etmek. [DS]

vıjırlığ, [vajir > vıjır-lığ] *{eT} sf.* Şimşekli. [EUTS]

vıjjıh, [vıj *(yans.)* > vıj(i)-ık / vıjjıḫ] *{ağız} is.* Hayvanların sulu dışkısı. [DS]

vık[1]**,** [vag /vığ / vık / vik *(yans.)*] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan kök. *vık vık, vık vık boğulmak, vık-la-mak* 🗗 **vık vık,** *1. Ardı ardına vık sesleri çıkararak. 2. {ağız} Dedikodu; gevezelik.* [DS] *3. {ağız} (Öksürük ve öksürük sesi için) sürekli, boğulurcasına.* [DS]

vık[2]**,** [vah / vak / vığ / vıh / vık *(yans.)*] *is.* **1.** Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan kök. *vık-ır vıkır* **2.** *{ağız}* Zor ve baskı sebebiyle birden çıkarılan boğuk ses. [DS] 🗗 **vık dimemek** (dememek), *{ağız} Baskıya, acıya, sıkıntıya ses çıkarmadan dayanabilmek.* [DS]|| **vık vık,** *{ağız} 1. İçte daralma ve bir sıkıntı duyarak. 2. Körpe çocuğun ağlama sesi.* [DS]|| **vık vık boğulmak,** *{ağız} Bunalmak; çok sıkılmak.* [DS]

vık[3]**, -ğı** [vık *(yans.)*] *{ağız} sf.* (Kavun, karpuz vb. için) içi sulanmış; bozulmuş; erimiş.[DS]

vıkgır, [vık *(yans.)* > vık(g)-ır] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vıkgır vıkgır,** *{ağız} Fıkır fıkır.* [DS]

vıkır, [vık *(yans.)* > vık-ır] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vıkır vıkır,** *{ağız} Fıkır fıkır.* [DS]

vıklama, [vık *(yans.)* > vık-la-ma] *is.* Vıklamak eylemi.

vıklamak, [vık *(yans.)* > vık-la-mak] *gçsz. f [-r] [-l(ı) -yor)* Vık sesi çıkarmak.

vıklamamak, [vık *(yans.)* > vık-la-ma-mak] *{ağız} gçsz. olmsz. f. [-z] [m(ı)-yor]* Baskı, sıkıntı ve acıya ses çıkarmadan dayanabilmek. [DS]

vıkvık, -ğı [vık+vık ?] *{ağız} is.* Eldiven. [DS]

vılık, -ğı [Yun. ḫeliki > vılık] *{ağız} is.* Elle tutulup atılabilecek büyüklükteki taş. [DS]

vıllık[1]**, -ğı** [? vıllık] *{ağız} is.* Bulgur. [DS]

vıllık[2]**, -ğı** [? vıllık] *{ağız} sf.* Alaycı. [DS]

vın, [vang / vañ / vañk / veng / ven / vın / vıñ / vin *(yans.)*] *is.* **1.** Bağırıp çağırmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelerin hareketlerini anlatan kök. *vıñ-ı-la-mak (vıng-ı-la-mak), vıñ-ıl-tı (vıng-ıl-tı), vın vın etmek* **2.** *is. argo.* Kaçma; hemen ortadan kaybolma. 🗗 **vın vın etmek,** *{ağız} Rahatsız edici gürültü çıkarmak.* [DS]

vıncıklamak, [vın *(yans.)* > vın-cık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yoktan kavga çıkarmak. [DS]

vıng[1]**,** [vang / van / vañ / vıng / vıñ *(yans.)*] *is.* Uğuldama ve çınlama bildiren kök. *vıng-ıl-da-mak, vıñ-la-mak (vıng-la-mak)*

vıng[2]**,** [vığ / vıng / ving / vıy *(yans.)*] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan kök. *vıng-ıl vıngıl, vıng-ıl-da-mak*

vıngıl, [vıng *(yans.)* > vıng-ıl] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vıngıl vıngıl,** *{ağız} Çok bol ve kımıltılarla kaynaşma durumunda olan; vığıl vığıl.* [DS]

vıngılamak, [vıñ *(yans.)* > vıñ-ı-la-mak] *(vıñılamak) {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Vınlamak. [DS]

vıngıldamak, [vıñ *(yans.)* > vıñ(g)-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Uğuldamak; çınlamak. [DS]

vıngıltı, [vıñ *(yans.)* > vıñ-ıl-tı] *(vıñıltı) {ağız} is.* **1.** Çınlama. **2.** Tedirgin eden vızlama; sızlama sesi. [DS]

vıngır, [vıng *(yans.)* > vıng-ır] *is.* Uğuldama ve çınlama bildiren yansımalı gövde. 🗗 **vıngır vıngır,** *{ağız} (Çocuk, arı, böcek vb. için) çok gürültülü; vığıl vığıl.* [DS]

vınglamak, [vıñ *(yans.)* > vıñ-la-mak] *(vıñlamak) {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Vınlamak. [DS]

vınılamak, [vın *(yans.)* > vın-ı-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Atılan taş, kurşun veya dönen topaç vb. için) hızlı dönme ve hareket sırasında ses çıkarmak. [DS]

vınıldamak, [vın *(yans.)* > vın-ı-l-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* → vınlamak. [DS]

vınıltı, [vın *(yans.)* > vın-ıl-tı] *is.* Havada hızla hareket eden bir şeyin çıkardığı ses; vınlama sesi.

vınkımak, [vın(k) *(yans.)* > vınk-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Canı yanan köpek için) inler gibi ses çıkarmak. [DS]

vınlama, [vın *(yans.)* > vın-la-ma] *is.* Vınlamak eylemi.

vınlamak, [vın *(yans.)* > vın-la-mak] *gçsz. f [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Hızla dönen ya da havada düz doğrultuda hareket eden cisim için) vın sesi çıkarmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *argo.* Kaçmak; hemen oradan uzaklaşmak.

vır[1]**,** [vır *(yans.)*] *is.* Bir eksen çevresinde dönmeyi, rüzgârın esmesini, hava basıncı ile oluşan ötme sesini anlatan kök. *vır vır etmek, vır-ıl-da-mak, vır-ıl-tı, vır-ık*

vır[2]**,** [vır *(yans.)*] *is.* Çok söylenme, gevezelik etme anlatan kök. *vır vır, vır-ıl-da-mak, vır-ıl-tı, vır(r)-ak vırrak, vır+vır-cı, vır(r)-ık vırrık* 🗗 **vır vır,** *1. Bıktıracak kadar sürekli ve sinir bozucu konuşma; gevezelik. {ağız} (aynı)* [DS] *2. Dinleyeni sinirlendirecek kadar yinelen konuşma ya da söz. 3. {ağız} Dedikodu.* [DS] *4. {ağız} Geveze; dedikoducu.* [DS] *5. {ağız} Usanç verecek biçimde çıkan ses.* [DS]‖ **vır vır etmek,** *{ağız} 1. Usandıracak ya da sinirlendirecek kadar uzun veya yinelemeli konuşmak; söylenip durmak. 2. (Rüzgâr veya dönen şeyler için) ses çıkarmak.*

vır[3]**,** [vır / vir *(yans.)*] *is.* Sulanmış ve sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve hareketlerini anlatan kök. *vır-ık, vır-ık-la-mak, vır(r)-ık-la-mak* [vır *(yans.)* > vır] *{ağız}* [DS]

vırak[1]**, -ğı** [vır *(yans.)* vır-ak] *is.* Kurbağanın öterken çıkardığı ses.

vırak[2]**,** [Ar. varaḳ > vırāḳ ورق] *(vıra:k) {OsT} is.* Yapraklar; evrak.

vıraklama, [vır *(yans.)* vır-ak-la-ma] *is.* Vıraklamak eylemi.

vıraklamak, [vır *(yans.)* vır-ak-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Kurbağa için) ötmek; vırak sesi çıkarmak.

vırat, [Ar. varṭa > vırāṭ وراط] *(vıra:t) {OsT} is.* **1.** Çukurlar; uçurumlar. **2.** *mecaz.* İçinden çıkılması güç işler; vartalar.

vırc, [vırc / vırç *(yans.)*] *is.* Sulanmış ve sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve bu maddelerin sıkıştırılmasını anlatan kök. *vırc-ık*

vırcık, -ğı [vırc *(yans.)* > vırc-ık] *is.* **1.** Sulanmış ve sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve bu maddelerin sıkıştırılmasını anlatan yansımalı gövde. **2.** *{ağız} sf.* Ezik. [DS] 🗗 **vırcığını çıkarmak,** *{ağız} Ezmek; içini dışını birbirine karıştırmak.* [DS]

vırç, [vırc / vırç *(yans.)*] *is.* Sulanmış ve sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve bu maddelerin sıkıştırılmasını anlatan kök. *vırç-ı(ğ)-ın-ı çıkarmak*

vırgıllık, -ğı [vırgıl-lık] *{ağız} is.* Dere boyundaki dikenlik, çalılık yer. [DS]

vırı, [vır *(yans.)*] *is.* Çok söylenme, gevezelik etme anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vırı vırı,** *{ağız} 1. Dedikoducu. 2. Geveze.* [DS]

vırık[1]**, -ğı** [vır *(yans.)* > vır-ık] *is.* **1.** Bir eksen çevresinde dönmeyi, rüzgârın esmesini, hava basıncı ile oluşan ötme sesini anlatan yansımalı gövde. **2.** *{ağız}* Dönek; iş bozan. [DS] **3.** *{ağız}* (Kişi için) şımarık; yaramaz. [DS]

vırık[2]**, -ğı** [vır *(yans.)* > vır-ık] *is.* **1.** Sulanmış ve

sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve hareketlerini anlatan yansımalı gövde. **2.** *{ağız} sf.* Cıvık. [DS] **3.** *{ağız} is.* Cıvık dışkı. [DS]

vırık[3]**, -ğı** [vır *(yans.)* > vır-ık] *is.* **1.** Çok söylenme, gevezelik etme anlatan yansımalı gövde. **2.** *is. {ağız}* Ördek yavrusu. [DS] **3.** *{ağız}* Köpek yavrusu. [DS]

vırıklama, [vır *(yans.)* > vır-ık-la-ma] *is.* Vırıklamak eylemi.

vırıklamak[1]**,** [vır *(yans.)* > vır-ık-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Sulandırılarak cıvık hâle gelmiş olmak.

vırıklamak[2]**,** [vırık[1] > vırık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Kavgadan, kavga alanından kaçmak. **2.** Yenilmek. [DS]

vırıldama, [vır *(yans.)* > vır-ıl-da-ma] *is.* Vırıldamak eylemi.

vırıldamak, [vır *(yans.)* > vır-ıl-da-mak] *gçsz. f. [-r] [d(ı)-yor]* **1.** Usandıracak, sinirlendirecek biçimde durmadan konuşmak. **2.** *{ağız}* (Dönen şeyler, yel vb. için) vırıltılı ses çıkarmak. [DS]

vırıldanma, [vır *(yans.)* > vır-ıl-da-n-ma] *is.* Vırıldanmak eylemi.

vırıldanmak, [vır *(yans.)* > vır-ıl-da-n-mak] *gçsz. f [-ır]* Kendi kendine söylenip durmak.

vırıltı, [vır *(yans.)* > vır-ıl-tı] *{ağız} is.* **1.** Usanç veren konuşma; söylenme. **2.** Dönen bir şeyin ve rüzgârın çıkardığı ses. [DS]

vırınık, -ğı [vır *(yans.)* > vır-ın-ık] *{ağız} sf.* Zayıf; çelimsiz. [DS]

vırka, [? vırka] *{ağız} is.* Dirgen. [DS]

vırkadak, -ğı [vırk *(yans.)* > vırk-adak] *zf. "Vırk"* diye ezilme sesi çıkararak.

vırkıtmak, -ğı [vırk *(yans.)* > vırk-ıt-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Testi için) su boşaltırken hava kabarcıkları kaçırmak. [DS]

vırlama, [vır *(yans.)* > vır-la-ma] *is.* Vırlamak eylemi.

vırlamak, [vır *(yans.)* > vır-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı) -yor]* **1.** Usandıracak, sinirlendirecek biçimde durmadan konuşmak; dırlamak. **2.** *{ağız}* Gevezelik etmek. [DS]

vırrak, -ğı [vır *(yans.)* > vır(r)-ak] *{ağız} is.* Kurbağa, ördek vb. hayvanların sesi. [DS] 🗗 **vırrak vırrak bağırmak,** *{ağız} Sesli olarak katılırcasına ağlamak; çok ağlamak.* [DS]

vırrık, -ğı [vır *(yans.)* > vır(r)-ık] *is.* Çok söylenme, gevezelik etme anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vırrık vırrık,** *{ağız} (Çocuk ağlaması için) durmaksızın, can sıkıcı bir sesle.* [DS]

vırrık[1]**, -ğı** [vır *(yans.)* > vır(r)-ık] *{ağız} is.* **1.** Cıvık dışkı. **2.** Kolera. [DS]

vırrık[2]**, -ğı** [vır *(yans.)* > vır(r)-ık] *{ağız} is.* **1.** Ördek yavrusu. **2.** Arı kuşu. [DS]

vırrık[3]**, -ğı** [vır *(yans.)* > vır(r)-ık] *{ağız} is.* Evlilik dışı doğan çocuk; piç. [DS]

vırrık[4]**, -ğı** [vır *(yans.)* > vır(r)-ık] *{ağız} sf.* **1.** Olur olmaz her şeye sinirlenen; hafif akıllı. **2.** Alıngan. [DS]

vırrıklamak, [vır *(yans.)* > vır(r)ık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Kavgadan kaçmak; kavga yerinden kaçmak. **2.** Yenilmek. [DS]

vırt[1]**,** [vırt *(yans.)*] *is.* **1.** Hızlı hareket etmeyi, fırlayıp uçmayı anlatan kök. *vırt vırt, vırt gelen, vırt-a-dak* **2.** *zf.* Hemen. 🗗 **vırt zırt,** *Sık sık; ikide birde.*

vırt[2]**,** [vırt *(yans.)*] *is.* **1.** Söylenmeyi, gevezelik etmeyi anlatan kök. *vırt-la-k* **2.** *is. "Haddine mi düşmüş"* anlamında bir tehdit sözünün karşılığı; pışşık.

vırtgelen, [vırt *(yans.)* + gel-en] *{ağız} is.* Bir yere bağlı olarak gidip gelen alet. [DS]

vırvır[1]**,** [vır *(yans.)* + vır] *is.* **1.** *{ağız}* Usanç verici söz. [DS] **2.** *argo.* Fahişe.

vırvır[2]**,** [vır *(yans.)* + vır] *{ağız} is.* Pişmiş elma. [DS]

vırvırcı, [vır *(yans.)* + vır-cı] *{ağız} sf.* **1.** Can sıkacak kadar çok konuşan kimse; geveze. **2.** Dedikoducu. [DS]

vıstıvıcırık, -ğı [vıst *(yans.)* -ı + vıc-ır-ık] *{ağız} sf.* Karmakarışık. [DS]

vıt, [vad / vıd / vıt / vid *(yans.)*] *is.* Köpek ürümesini; yerli yersiz terbiyesizce konuşmayı anlatan kök. *vıt vıt* 🗗 **vıt vıt,** *{ağız} Dedikodu; gevezelik.* [DS]

vıta, -a'ı [Ar. vıṭā' وِطاع] *(vıta:) {OsT} is.* Razı olma; uygun görme; onama.

vıttırıvızzık, -ğı [vıt *(yans.)* > vıt-tır-ı + vız(z)-ık] *{ağız} sf.* (Kişi için) kişiliksiz; değersiz. [DS]

vıy[1]**,** [vığ / vıng / ving / vıy *(yans.)*] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan kök. *vıy-ır vıyır, vıy-ıl vıyıl*

vıy[2]**,** [vıy / viy *(yans.)*] *is.* **1.** Seslenmeyi, acı acı bağırmayı, ağlamayı anlatan kök. *vıy-ık-la-mak, vıy-kır-mak, vıy+vıt* **2.** *{ağız}* Üzüntü bildirir. [DS]

vıyıklamak[1]**,** [vıy *(yans.)*>vıy-ık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Kedi, köpek, tavşan, çakal, tilki vb. için) ses çıkarmak; viyaklamak. **2.** (İnsan için) kedi, köpek veya tavşan gibi ses çıkarmak. **3.** (Bebek için) ağlamak. [DS]

vıyıklamak[2]**,** [vıy *(yans.)*>vıy-ık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Hiç etkilenmemek; vız gelmek. [DS]

vıyıl, [vıy *(yans.)* > vıy-ıl] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vıyıl vıyıl,** *{ağız} (Kurt, karınca, sinek, çocuk vb. için) çok bol ve kımıltılarla kaynaşma durumunda.* [DS]|| **vıyıl vıyıl kaynamak,** *{ağız} Karınca gibi kaynamak.* [DS]

vıyır, [vıy *(yans.)* > vıy-ır] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vıyır vıyır,** *{ağız} (Kurt, karınca, sinek, çocuk vb. için) çok bol ve kımıltılarla kaynaşma durumunda.* [DS]

vıykırmak, [vıy *(yans.)* > vıy-kır-mak / vıyk-ır-mak]

{ağız} gçsz. f. [-ır] Haykırmak; bağırmak; çığlık atmak. [DS]

vıyvıt, [vıy *(yans.)* + vıt *(yans.)*] *{ağız} is.* Dere kenarında balık avlayarak yaşayan, serçeden biraz büyük bir kuş. [DS]

vıyvıyı, [vıy *(yans.)* + vıy--ı] *{ağız} is.* Acelecilik; kaygı; tasa. [DS] 🗗 **vıyvıyı almak,** *{ağız} Kuşku ile aceleci davranmak.* [DS]

vız[1], [vaz / vez / vız / viz / voz *(yans.)*] *is.* Böceklerin uçma sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan kök. *vız-dır-a-k, vız gelmek, vız vız, vız-lamak, vız vız böceği* 🗗 (bir şey) **vız gelip tırıs gitmek,** *argo. O şeyi önemsememek; aldırış etmemek.*|| (bir şey, birine) **vız gelmek,** *O şey o kimseye önemsiz gelmek; önemsenecek, aldırılacak, değer verilecek bir yanı bulunmamak.*|| **vız vız,** *{ağız} Bakla büyüklüğünde, yeşil renkli bir böcek.* [DS]|| **vız vız,** *{ağız} El matkabı.* [DS]|| **vız vız,** *{ağız} Çabuk çabuk.* [DS]

vız[2], [vaz / vez / vız / viz / voz *(yans.)*] *is.* Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren kök. *vız vız, vız-mak, vız-la-mak, vız-la(ğ)-an* 🗗 **vız vıza,** *{ağız} (Çocuk için) vara yoğa ağlama.* [DS]|| **vız vız böceği,** *{ağız} Ekinler arasında bulunan bir böcek.* [DS]

vızarı, [? vızarı] *{ağız} is.* **1.** Bir deniz hayvanı kabuğu. **2.** Atların boynuna takılan iri at boncuğu. [DS]

vızdırak, -ğı [vız *(yans.)* > vız-dır-ak] *{ağız} is.* Kayrak oyunu. [DS]

vızga, [vız *(yans.)* > vız-ga] *{ağız} is.* Domuz yavrusu. [DS]

vızgıç, -cı [vız *(yans.)* > vız-gıç] *{ağız} is.* Tahtadan yapılan ve çekildiğinde dönerek ses çıkaran bir oyuncak; yoyo. [DS]

vızgiç, -ci [vız *(yans.)* > vız-giç] *{ağız} is.* → vızgıç. 🗗 **vızgiç oynamak,** *{ağız} Bir yerden gidip, ötekinden çıkmak.* [DS]

vızıdak, -ğı [vız *(yans.)* > vız-ı(d)-ak] *{ağız} zf.* Çabucak; çarçabuk. [DS]

vızıddak, -ğı [vız *(yans.)* > vız-ı(d)-dak] *{ağız} zf.* Çabucak; çarçabuk. [DS]

vızık[1]**, -ğı** [vız *(yans.)* > vız-ık] *is.* Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren yansımalı gövde. 🗗 **vızık vızık,** *{ağız} (Çocuk için) ağlamaklı, tedirgin edici bir sesle.* [DS]|| **vızık vızık etmek,** *{ağız} Huysuzluk ederek bunaltmak; sıkıştırmak.* [DS]|| **vızık vızık ötmek,** *{ağız} Darda kalarak sıkıntıdan bunalmak.* [DS]

vızık[2]**, -ğı** [vız *(yans.)* > vız-ık] *{ağız} is.* Loğ ağacının, loğ taşına geçen bölümü. [DS]

vızık[3]**, -ğı** [vız *(yans.)* > vız-ık] *{ağız} is.* Sigara artığı; izmarit. [DS]

vızık[4]**, -ğı** [vız *(yans.)* > vız-ık] *{ağız} is.* **1.** Sivrisinek. **2.** Sinek. [DS]

vızıkçılık, -ğı [vız *(yans.)* > vız-ık-çı-lık] *{ağız} is.* Mızıkçılık. [DS]

vızıklamak, [vız *(yans.)* > vız-ık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Mızıklamak. [DS]

vızıklanmak, [vızık-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Oyunda mızıkçılık etmek. [DS]

vızıklı, [vız *(yans.)* > vız-ık-lı] *{ağız} sf.* Zevzek. [DS]

vızıkmak, [vız *(yans.)* > vız-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Savuşup gitmek; kaçmak. [DS]

vızılamak, [vız *(yans.)* > vız-ı-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Arı, sinek vb. böcekler için) uçarken sürekli vızıltı sesi çıkarmak. [DS]

vızıldak, -ğı [vız *(yans.)* > vız-ıl-da-k] *{ağız} is.* Bir düğmenin iki deliğinden iplik geçirip esneterek döndüre döndüre oynanan yoyo benzeri bir oyun. [DS]

vızıldama, [vız *(yans.)* > vız-ıl-da-ma] *is.* Vızıldamak eylemi.

vızıldamak, [vız *(yans.)* > vız-ıl-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** (Hızla atılan taş veya döndürülen bir nesne, uçan sinek, böcek için) vızıltı çıkarmak. **2.** *mecaz.* Mırıltılı bir sesle birini bıktıracak biçimde ara vermeksizin yakınmak; sızlanmak. **3.** *{ağız}* Sürekli ağlayıp bağırmak. [DS] **4.** *{ağız}* Söylenmek. [DS]

vızıldanma, [vız *(yans.)* > vız-ıl-da-n-ma] *is.* Vızıldanmak eylemi.

vızıldanmak, [vız *(yans.)* > vız-ıl-da-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Bezdirici biçimde hafif bir sesle sızlanmak; yakınmak.

vızıltı, [vız *(yans.)* > vız-ıl-tı] *is.* **1.** Böceklerin ve uçan nesnelerin çıkardığı ince ve sürekli ses; uçma sesi. **2.** Hafif sesle sürekli biçimde yapılan yakınıp sızlanma; inilti. *{ağız} (aynı)* [DS]

vızır, [vız *(yans.)* > vız-ır] *is.* Vızıltı sesi çıkaracak kadar hızlılık, çabukluk, kolaylık anlatan ikincil yansıma kökü. 🗗 **vızır vızır,** *1. Ara vermeksizin. 2. Pek çabuk ve kolayca.*

vızıradak, -ğı [vız *(yans.)* > vız-ır-adak] *{ağız} zf.* Çabucak; çarçabuk. [DS]

vızırdamak, [vız *(yans.)* > vız-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Hızla geçip gitmek. **2.** Aralıklarla ince ince ses çıkarmak. **3.** Anlamsız ve yersiz konuşmak; vazırdamak. [DS]

vızırdayık, -ğı [vız *(yans.)* > vız-ır-da-y-ık] *{ağız} is.* **1.** Topaç. **2.** *sf.* Sızıltı, ince, tedirgin edici bir sesle, sürekli ağlayan. [DS]

vızırıdak, -ğı [vız *(yans.)* > vız-ır-(a)dak] *{ağız} zf.* Çabucak; çarçabuk. [DS]

görüntü işaretlerinin tayf biçimlerine benzer frekans.

videotek, [Fr. vidéothèque] *is.* **1.** Video kaset koleksiyonu. **2.** Bunların yerleştirildiği bölüm ya da mobilya.

vidi[1], [vid *(yans.)* > vid-i] *is.* Köpek ürümesini; yerli yersiz terbiyesizce konuşmayı anlatan yansımalı gövde. ◻ **vidi vidi,** *{ağız} 1. (Konuşmak için) ara vermeden arsız arsız. 2. (İncelemek için) titiz olarak. 3.* Geveze. [DS]|| **vidi vidi yemek,** *{ağız} Her kusurunun üstünde durup karşısındakini üzmek.* [DS]|| **vidi viran,** *{ağız} Dağınık, bakımsız.* [DS]

vidi[2], [vid *(yans.)* > vid-i] *{ağız} is.* **1.** Hindi, kaz, ördek gibi hayvanların yavrusu. **2.** *ünl.* Tavuk, hindi, ördek, kaz yavrularını çağırmakta kullanılır. [DS]

vidi[3], [vidī] *(vidi:) {ağız} ünl.* **1.** "Çok pahalı, ne bu fiyat" anlamında kullanılır. **2.** Şaşma bildirir. [DS]

vidik[1], **-ği** [vid *(yans.)* > vid-ik] *{ağız} is.* **1.** Kaz yavrusu. **2.** Köpek yavrusu. [DS]

vidik[2], **-ği** [vid *(yans.)* + vid-ik] *{ağız} sf.* Küçük. [DS]

vidikon, [Fr. **vid**éo **icon**oscope] *is.* Antimon sülfürün yarı iletken olarak kullanıldığı ışıl iletimli çözümleyici tüp.

vidil, [vid *(yans.)* > vid-il] *{ağız} sf.* Küçük; ufak. ◻ **vidil vidil,** *{ağız} Ufacık.* [DS]

vidildemek, [vid *(yans.)* > vid-il-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* (Geveze çocuk için) durmaksızın, ince bir sesle, baş ağrıtana kadar konuşmak. [DS]

vidilemek, [vid *(yans.)* > vid-i-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Gizlice duyurmak. [DS]

vidilik, -ği [vid *(yans.)* > vid-i-lik] *{ağız} sf.* Ufacık. [DS]

vidin, [Bulg. Bidin *(kent)* > vidin] *is.* Eskiden Vidin'de üretilen ve çeliğinin özelliği yüzünden oldukça ünlü bir bıçak.

vidis, [Soğd. wdys] *{eT} is.* Talim; öğretme; ders verme. [Gabain]

vidividi, [vid *(yans.)* > vid-i+vidi] *{ağız} is.* Ördek yavrusu. [DS]

vidlemek, [vid *(yans.)* > vid-le-mek / fit-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Birine karşı kışkırtmak. [DS]

vido, [Lat. video > İt. vedo *(görüyorum)*] *(vi'do) is.* Bezik, tavla vb. oyunlarda ortada bulunan parayı ya da ceza sayısını iki katına çıkarma. ◻ **vido çekmek,** *Ortadaki parayı ya da ceza sayısını iki katına çıkarmak.* || **vidoyu görmek,** *Kabul etmek.*

vidolu, [vido-lu] *sf.* Vido çekilerek oynanan.

vidosuz, [vido-suz] *sf.* Vido çekilmeksizin oynanan.

vidvid, [vid *(yans.)* > vid+vid] *{ağız} is.* Atmaca. [DS]

vifadet, [Ar. vifādet وفادت] *(vifa:det) {OsT} is.* Elçilik.

vifak, -kı [Ar. vifāḳ وفاق] *(vifa:k) {OsT} is.* **1.** Aynı düşünceye sahip olma durumu; düşünce birliği. **2.** Barış.

vigil, [Lat. vigil] *is.* **1.** Bekçi. **2.** Eski Roma'da yangınları söndürmek ve geceleri şehrin güvenliğini sağlamakla görevli kişi.

vigla, [İt. vegliare *(uyanık kalma)* > veglia / Yun. vigla] *(vi'glâ:) is.* **1.** Bazı gemilerin pruva direkleri üzerine yapılmış gözetleme yeri. **2.** Dalyanlarda yere çakılmış güçlü ve sağlam tek direk üzerine yapılmış gözetleme kulesi.

vihad, [Ar. vehde > vihād وهاد] *(viha:d) {OsT} is.* Derin çukurlar; uçurumlar.

viham[1], [Ar. viḥām وحام] *(viha:m) {OsT} is.* Hamilenin aşermesi.

viham[2], [Ar. vahīm > viḥām وخام] *(viha:m) {OsT} sf.* Sonu korkunç olan şeyler.

vihar, [Sansk. viḥāra > virḥar] *{eT} is.* Manastır. [EUTS]

vihara, [Sansk. vhara] *(vi'hara) is.* **1.** Yağmur mevsiminde Burkan rahiplerini korumak amacıyla yapılmış konutlara verilen ad. **2.** Burkancı topluluğa ayrılan tapınak, vaaz, dua ve düşünme odası.

vijır, [Sansk. vajra] *{eT} is.* Şimşek. [EUTS]

vik, [vag /vığ / vık / vik *(yans.)*] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan kök. *vik vik* ◻ **vik vik,** *{ağız} Hindi çağırma ünlemi.* [DS]

vika, -a'ı [Ar. viḳāʿ وقاع] *(vika:) {OsT} is.* **1.** Cinsel birleşme. **2.** Savaş.

vikân, [Ar. vikān وكان] *(vikâ:n) {OsT} is.* Eşek palanı.

vikar, [Lat. vicarus *(başkan yardımcısı)*] *is.* Eski Germen İmparatorluğunda kral vekiline verilen ad.

vikaryans, [Fr. vicariance] *is. tıp.* Bir organ yetersiz duruma geldiğinde başka bir organın aynı görevi üstlenmesi.

vikaye, [Ar. viḳāye وقايه] *(vika:ye) {OsT} is.* **1.** Koruma; esirgeme; gözetme; himaye. **2.** Hastalığın ortaya çıkmasını, yayılmasını, ilerlemesini önleme; önleyici tedbir alma; koruyucu hekimlik. ◻ **vikâye etmek,** *1. Korumak; himaye etmek. 2. Önlemek.*|| **vikâye harfi,** *{OsT} dbl. Koruyucu ünsüz; kaynaştırma harfi.*|| **vikâye-i nâmûs,** *{OsT} Namusunu koruma.*

vikayet, [Ar. viḳāyet وقايت] *(vika:yet) {OsT} is.* Koruma; sahip çıkma; korumacılık.

vikont, [Fr. vicomte] *is.* Batı ülkelerinde, baron ile kont arasında bir soyluluk unvanı.

vikontes, [Fr. vicomtesse] *is.* **1.** Bir vikontun eşi. **2.** Tek başına bir vikontluğa sahip olan kadın.

vikontluk, -ğu [vikont-luk] *is.* **1.** Vikont olma durumu. **2.** Bir vikontun sahip olduğu topraklar.

vikr, [Ar. vikr وقر] *{OsT} is.* (At, katır, eşek yükü için) ağır yük.

vikvikviyan, [vik+vik+viy-an *(yans.)* ?] *{ağız} is.* Atmaca. [DS]

vila, -â'i [Ar. vely > vilâ' ولاء] *(vila:) {OsT} is.* **1.** Birbirinin ardı sıra gelme. **2.** Dostluk; ahbaplık.

vilad, [Ar. vilâd ولاد] *(vila:d) {OsT} is.* Doğurma.

viladet, [Ar. vilâd > vilâdet ولادت] *(vila:det) {OsT} is.* → veladet. 🗗 **vilâdet-i hümâyûn,** *{OsT} Padişahın doğumu.*‖ **vilâdet bi'ş-şakk,** *{OsT} tıp. Ameliyatla yapılan doğum.*

viladi, [Ar. vilâd > vilâdî / vilâdiyye ولادى] *(vilâ:di:) {OsT} is.* Anadan doğma; doğuştan olan.

vilakâr, [Ar. vilâ' + Far. -kâr ولاكار] *(vilâ:kâ:r) {OsT} is.* Dost; ahbap.

vilaperver, [Ar. vilâ' + Far. -perver ولاپرور] *(vilâ:-perver) {OsT} sf.* Dost, yakınlık gösteren.

vilayat, [Ar. vilâyet > vilâyât ولايات] *(vilâ:ya:t) {OsT} is.* İller; vilâyetler.

vilâyet, [Ar. vilâye *(idare)* > vilâyet ولايت] *(vila:yet) {OsT} is.* **1.** Bir şeyi ele geçirme ve elde tutma yetkisi. **2.** İl. **3.** Valinin görev yaptığı bina; valilik. 🗗 **vilayet binası,** *Bir ilde valilik makamının ve bağlı yönetim birimlerinin bulunduğu yapı.*

vilayetli, [vilayet-li] *sf.* Aynı ilden olanlar; hemşehri.

vildan, [Ar. velîd > vildân ولدان] *(vilda:n) {OsT} is.* **1.** Yeni doğmuş çocuklar. **2.** Kullar; köleler.

vilde, [Ar. veled > vilde ولده] *{OsT} is.* Çocuklar; erkek evlatlar; oğullar.

vile, [Far. vîle ويله] *(vi:le) {OsT} is.* Yüksek ses.

vili[1], [vay+le ? > vilî] *(vili:) {ağız} ünl.* **1.** Üzüntü ve şaşma bildirir. **2.** Alo. [DS]

vili[2], [vili] *{ağız} sf.* Küçük. 🗗 **vili vili,** *{ağız} Küçük.* [DS]

viliy, [viliy] *{ağız} ünl.* → vili[1]. [DS]

villa, [Lat. villa *(sayfiye evi)*] *is.* **1.** Kent dışında bulunan bağımsız, bahçeli, gösterişli ev. **2.** Tatil yerinde bulunan ve dinlenmek üzere gidilen ev.

vilvili, [vil *(yans.)* + vil-i] *{ağız} is.* Kaval. [DS]

viman, [Sansk. vimāna] *{eT} is.* Tanrının arabası. [EUTS]

vimana, [Sansk. vimana] *is.* Hint mimarlığında, piramit biçimindeki üst yapısıyla ayırt edilen özel tapınak.

vin[1], [vang / vañ / vañk / veng / ven / vın / vıñ / vin *(yans.)*] *is.* Bağırıp çağırmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelerin hareketlerini anlatan kök. *vin vin, vin vin böceği*

vin[2], [Far. vîn وين] *{OsT} is.* **1.** Renk; boya. **2.** Siyah üzüm.

Vinayaki, [Sansk. Viyanaka] *{eT} is.* Bir tanrı adı. [EUTS]

vinç, -ci [İng. winch] *is.* Ağır yükleri kaldırmaya yarayan araç.

vine, [Sansk. vinaya] *{eT} is.* Rahiplere mahsus tüzük. [EUTS]

ving, [vığ / vıng / ving / vıy *(yans.)*] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan kök. *ving-il vingil*

vingil, [ving *(yans.)* > ving-il] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vingil vingil,** *{ağız} Çok ve bol olarak kaynaşma durumunda; vığıl vığıl.* [DS]

vinilik, -ği [Fr. vinylique] *sf.* (Etilenik alkol için) organik cam, elektrik yalıtkanı, tekstil elyafı, sun'î deri, yapıştırıcı, apre, vernik türü maddelerin ana maddesi olan, $CH_2 = CHOH$

vinter, [Rus. vénter] *is. dnz.* Ağaç çemberler üzerine örülerek yapılmış torba biçimindeki balık ağı; pinter.

vinterizasyon, [İng. vinterization] *is.* Yağları, içlerindeki dondurucu maddelerden arındırma işlemi.

vinterize, [İng. winterize] *sf.* (Yağ ve yağlı maddeler için) içinde bulunan dondurucu ögeler uzaklaştırılmış olan.

vinvin, [vin *(yans.)* + vin] *is.* Sürekli vınlama sesi. 🗗 **vinvin böceği,** *{ağız} Ağustos böceği; cırcır böceği.* [DS]

vinyet, [Fr. vignette] *is.* Kitap sayfalarını süsleyen desen, harf veya küçük motifler.

vinzo, [vin-z *(yans.)* > vinzo ?] *{ağız} is.* Sığırları tedirgin eden iri bir sinek; sığır sineği. [DS]

viola, [Provence d. viola] *(vio'la) is.* Keman ailesinden telli çalgı; alto.

V.İ.P. [İng. very important person *(çok önemli kişi)*] *kısalt. is.* Önemli kişi.

Vipaşi, [Sansk. vipasyin] *{eT} is.* Yedi burhandan birinin adı. [EUTS]

vipit, [İng. whippet] *is.* İngiliz kökenli küçük tazı.

vir, [vır / vir *(yans.)*] *is.* Sulanmış ve sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve hareketlerini anlatan kök. *vir-ik*

vira, [İt. virare *(kendi etrafında dönmek)* > vira] *(vi'ra) zf.* **1.** Durmadan; aralıksız; sürekli. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *ünl. dnz.* Irgat, maçuna ya da palangaları çalıştırmak için verilen komut. 🗗 **vira etmek,** *dnz. Çekmek; kaldırmak; çevirmek; toplamak; almak.*

virad, [Ar. verd > virâd ورد] *(vira:d) {OsT} is.* Güller.

viraga, [? viraga] *{eT} sf.* Yalnız; metruk; münzevi. [EUTS]

viraj, [Fr. virer *(dönmek)* > virage] *is.* Bir yolun kıvrıldığı yer; dönemeç; büküntü. 🗗 **viraj almak,** *argo. Yalan söylemek.*‖ **virajı almak,** *Virajı dönmek.*

virajlı, [viraj-lı] *sf.* Virajı olan; dönemeçli.

virajsız, [viraj-sız] *sf.* Virajı olmayan; dönemeçsiz.

viran, [Far. vīrān ویران] *(vi:ra:n) {OsT} sf.* **1.** Yıkık; harap. **2.** Kederli; üzgün. ☐ **viran etmek,** *1. Bir yeri yakıp yıkmak. 2. Birini üzmek.*|| **viran olmak,** *Yıkık ve harap duruma gelmek.*

virane, [Far. vīrāne ویرانه] *(vi:ra:ne) {OsT} is.* **1.** Yıkılmış, yıkılacak duruma gelmiş yapı. **2.** Yıkılmış ya da yanmış yapılardan geriye kalan; yıkıntı; ören. ☐ (bir yeri) **viraneye çevirmek,** *Yıkık dökük duruma getirmek; harap etmek.*

viranelik, -ği [virane-lik] *(vi:ra:nelik) is.* Yıkılmış binaları, yıkıklıkları bulunan yer.

virenguşu, [viran+kuş-u] *{ağız} is.* Baykuş. [DS]

viranî, [Far. vīrān > vīrānī ویرانی] *(vi:ra:ni:) {OsT} is.* Yıkılmışlık; haraplık.

viranlamak, [viran-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yıkılmaya yüz tutmak. [DS]

viranlaşma, [viran-la-ş-ma] *(vi:ra:nlaşma) is.* Viranlaşmak eylemi.

viranlaşmak, [viran-la-ş-mak] *(vi:ra:nlaşmak) dönşl. f. [-ır]* Viran duruma gelmek; örenleşmek.

viranlık,-ğı [viran-lık] *(vi:ra:nlık) is.* Viran yer; yıkıklık; ören.

virbimek, [vér-mek > vérib-i-mek ? وريمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Göndermek; irsal etmek.

vird[1], [Ar. vird ورد] *is.* **1.** *{OsT}* → virt. **2.** *{ağız} is.* Kuruntu. [DS]

vird[2], [Far. vird ورد] *{OsT} is.* **1.** Öğrenci. **2.** Mürit.

virdetmek, [vird+et-mek] *{ağız} gçsz. f. [-d(e)r]* **1.** Kuruntulanmak; içten içe üzülmek. **2.** Ayak diremek; üstünde durmak. [DS]

virdizeban, [Ar. vird-i + Far. zebān زبان ورد] *(vird'i-ziba:n) {OsT} is.* Dile dolama; dilden düşürmeme. ☐ **vird-i zebān etmek,** *Bir şeyi veya bir konuyu sık sık tekrar etmek; dile dolamak.*

vire[1], [Slav. vire ورە] *(vi're) {eAT} {OsT} is.* Yenilgiyi kabul etme; üzerinde savaşılan şeyi verme; amana gelme. ☐ **vire etmek,** *{OsT} Teslim bayrağı çekmek; teslim olmak.*

vire[2], [vira] *{ağız} zf.* Hiç durmadan; art arda; sürekli. [DS]

virecek, -ği [ver-mek > ver-ecek] *{ağız} is.* Borç. [DS]

virecekli, [verecek-li] *{ağız} sf.* Borçlu. [DS]

viresi, [ver-mek > ver-esi] *{ağız} is.* Vermek isteği. [DS]

virgi, [ver-mek > ver-gi] *{ağız} is.* Doğuştan var olan iyi nitelik. [DS]

virgili, [ver-mek > ver-gi-li] *{ağız} is.* Sözü kesilmiş, nişanlı kız. [DS]

virgili, [ver-mek > ver-gi-li] *{ağız} sf.* Eli açık; cömert. [DS]

virgü, [vér-mek > vir-gü ورکو] *{eAT} {OsT} is.* İhsan; bahşiş; atıyye.

virgül, [Lat. virgula *(ince dal)* > Fr. virgule] *is.* Cümlede biraz durmayı belirlemek için kullanılan ucu kıvrık noktalama işareti (,).

virhar[1], [Sansk. viḥāra > virḫar] *{eT} is.* Manastır. [EUTS]

virhar[2], [Sansk. vrsçika > virḫar] *{eT} is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

viribimek, [vér-mek > vérib-i-mek ? وريمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Göndermek; irsal etmek.

viribinilmek, [vér-mek > vérib-i-n-il-mek ? وريبنلمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Göndermek; irsal etmek.

virinilmek, [vér-mek > vér-in-il-mek ? وريلنمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* Verilmek.

virik[1], **-ği** [vir *(yans.)* > vir-ik] *{ağız} is.* İshal; sürgün. [DS]

virik, -ğı [vir *(yans.)* > vir-ik] *{ağız} is.* Arı kuşu. [DS]

virim, [ver-mekk > ver-im] *{ağız} is.* Verim. [DS]

virimcil, [verim-cil] *{ağız} sf.* Vermeye gönüllü; vermek niyetinde olan. [DS]

virimsemek, [ver-im-se-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(i)-yor]* Vermek istemek; vermeye gönlü olmak. [DS]

viriş, [Sansk. vrsabhsa] *{eT} is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

virişti, [Far. ferişte] *{eT} is.* Melek. [EUTS]

virka, [? virka] *{ağız} is.* **1.** Dişli kürek. **2.** Dirgen. [DS]

virkit, [? virkit] *{ağız} is.* Çatıda kullanılan ağaçlar. [DS]

virman, [Fr. virment *(saptırma)*] *is. bank.* Bir yerden başka bir yere aktarma.

virmek, [ber-mek > bir-mek > vir-mek] *{eT} {ağız} gçl. f. [-ür]* Vermek. [DS] ☐ **vire eylemek,** *{eAT} Bir kimseyi bol bol azarlamak; verip veriştirmek.*|| **vir eliñi,** *{ağız} (Belirtilen şehre, yere) yolculuk etmek; ver elini ...!* [DS]|| **virile galmak,** *{ağız} Bol bol yetişmek; çok bitmek.* [DS]|| **virip viriştirmek,** *{ağız} Ağzına geleni söylemek; azarlamak; paylamak.* [DS]|| **vir itmek,** *{ağız} (Vurmak, sövmek, doldurmak, atmak vb. için) art arda, bol bol ve birden yapmak.* [DS]|| **vir yansın itmek,** *{ağız} Hiç düşünmeden bol bol harcayıp tüketmek; acımadan yok etmek.* [DS]

virni, [? virni] *{ağız} is.* Sabanın eğri oku. [DS]

virolog, [Fr. virologue] *is. tıp.* Virüs ve virüslerin yol açtığı hastalıkların uzmanı.

viroloji, [Fr. virologie] *is. tıp.* Virüsleri ve neden oldukları hastalıkları konu edinen mikrobiyoloji dalı.

virolojist, [Fr. virologiste] *is. tıp.* Virolog.

virt, -di [Ar. vird ورد] *is.* Belli zamanlarda okunması âdet edinilmiş Kur'an-ı Kerim cüzleri ya da dualar.

virt edinmek, *Bir şeyi sık sık söylemek; dilinden düşürmemek.*

virtli, [virt-li] *{ağız} sf.* **1.** Titiz. **2.** Kuşkucu. [DS]

virtüel, [Fr. virtuel] *sf.* Gücül.

virtüoz, [İt. virtuoso > Fr. virtuose] *is. müz.* **1.** Çabasını dinleyiciye sezdirmeden en zor teknikleri uygulayabilen sanatçı. **2.** Bir sanat ve etkinlikte büyük bir ustalık kazanmış sanatçı.

virtüozluk,-ğu [virtüoz-luk] *is. müz.* **1.** Virtüoz olma durumu. **2.** Virtüozun müzikteki yeteneği ve becerisi. **3.** Bir sanat dalındaki büyük ustalık.

viruni, [Sansk. varuna] *{eT} is.* Bir ilâh adı. [EUTS]

virüs, [Lat. virus *(öz su, suyuk)* > Fr. virus] *(vi'rüs) is.* **1.** *tıp.* Tek tip nükleik asit (DNA veya RNA) içeren, optik mikroskoplarla görünmeyen hastalık yapıcı mikrop. **2.** *bsy.* Bilgisayar programlarında kendi kendine bozulmaya yol açan etken.

virüslü, [virüs-lü] *sf.* **1.** Virüs içeren; virüs bulunduran. **2.** Virüsün neden olduğu.

visab, [Ar. > vişāb وثاب] *(visa:b) {OsT} is.* **1.** Sıçrama; atlama; zıplama. **2.** Döşek; yatak; şilte.

visad, [Ar. vesd > visād / visāde وساده / وساد] *(visa:d) {OsT} is.* **1.** Baş yastığı. **2.** Şilte. **visāde-nişîn,** *Yastığa yaslanıp oturan.*

visak, [Ar. vişāḳ وثاق] *(visa:k) {OsT} is.* **1.** Bağ; bağlantı. **2.** Yeminle sözleşmek; antlaşma.

visal, -li [Ar. vaṣl > vişāl وصال] *(visa:l) {OsT} is.* **1.** Ulaşma; varma. **2.** Sevgiliye kavuşma; dosta kavuşma. **3.** *müz.* Türk müziğinde birleşik bir makam.

visam, [Ar. vesīm > visām وسام] *(visa:m) {OsT} sf.* **1.** Damgalılar; nişanlılar. **2.** Güzel yüzlüler. **3.** Rastıklılar.

visamiral, -li [Fr. vice-amiral] *is.* Tümgeneral ya da korgenerale eşit, amiralden bir rütbe küçük deniz subayı. (Türk silahlı kuvvetlerinde yoktur.)

visay, [Sansk. visaya] *{eT} is.* His ve düşünme organı. [EUTS] [Gabain]

visilin, [Fr. viciline] *is. biy.* Baklagillerde bol miktarda bulunan protein.

viski, [İng. whisky] *(vi'ski) is.* Malttan kendine özgü mayalama ve damıtma işlemleri uygulanarak elde edilen İskoçya kökenli alkollü içki. **viski bardağı,** *Viski içmekte kullanılan özel bardak.*

viskonsül, [Fr. vice-consul] *is.* **1.** Konsolos yardımcısı. **2.** Konsolosun bulunmadığı yerlerde onun görevini yapan kimse.

viskoz, [Fr. viscose] *is.* Alkali selülozun karbon sülfür ile işlenmesinden elde edilen koloidal selüloz çözeltisi.

viskozite, [Lat. viscositas > Fr. viscosité] *sf.* Ağdalı, yapışkan bir maddenin özelliği; akışmazlık

visnadin, [Fr. visnadine] *is. tıp.* Dişotu *(ammi visnaga)* tohumlarından çıkarılan, düz kaslar üzerindeki etkisi ile atardamar ve kılcal damarları genişleten alkaloit.

visurit, [Fr. tesc. is. visurite] *is.* Otomobillerde kullanılan su verilmiş ön emniyet camı.

viş, [viş] *{ağız} is.* Üzüntü ve şaşma bildirir. [DS] **viş etmek,** *{ağız} Köpeği kışkırtmak.* [DS]

vişah, [Ar. vişāḥ وشاح] *(viṣa:h) {OsT} is.* Boyuna çapraz takılan üstü sırma ve mücevherlerle işlenmiş muska.

vişailig, [Sansk. visaya => vişai-lıġ] *{eT} sf.* Anlayışlı; akıllı; duygulu; uslu.

vişak, [Sansk. visākha] *{eT} is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

vişam, [Ar. veşm > vişām وشام] *(viṣa:m) {OsT} is.* Dövmeler; vücuda yapılan renkli süslemeler.

vişay, [Sansk. visaya] *{eT} is.* His ve düşünme organı. [EUTS] [Gabain]

vişek, -ği [? vişek / vişşek] *{ağız} is.* Yayık. [DS]

vişnab, [Far. vişne-āb وشناب] *(viṣna:b) {OsT} is.* Vişne şurubu.

vişne, [Bulg. višna / Yun. vissina / Far. vişne وشنه] *is. bot.* **1.** Gülgiller familyasından, kiraza benzer ekşi meyveler veren, serin iklimli yerlerde yetişen, gövdesi kırmızımsı, yaprakları sivri oval, yaprak kenarları dişli bir meyve ağacı, *(Prunus cerasus).* **2.** Bu ağacın etli, sulu ve ekşi uzun saplı meyveleri. **vişne hoşafı,** *Vişne kurusundan yapılan hoşaf.*|| **vişne reçeli,** *Taze vişne meyvelerinden yapılan reçel.*|| **vişne suyu,** *Taze vişnelerin sıkılması ile elde edilen taze veya pastörize ambalajlı olarak tüketilen meyve suyu.*|| **vişne şurubu,** *Vişne suyunun kaynatılması ile elde edilen ve kullanırken içine tatlandırıcı konulan içecek.*

vişneçürüğü, [vuşne+çürü-(k)-ü] *is.* **1.** Çürümüş vişnenin aldığı renk; çok koyu kırmızı. **2.** *sf.* Çok koyu kırmızı renkte olan.

vişneli, [vişne-li] *sf.* İçinde vişne bulunan; vişne katılarak yapılmış olan. **vişneli ekmek,** *Vişne suyu emdirilmiş ekmek dilimleri üzerine vişne şurubu döküldükten sonra ateşte koyulaşıncaya kadar tutulan ve soğuduktan sonra kaymakla servis yapılan tatlı.*

vişşek, -ği [? vişşek / vişek] *{ağız} is.* **1.** Yayık. **2.** Yayık kolu. **3.** Yayığın başı. [DS]

vit[1], [vid / vit *(yans.)*] *{ağız} is.* Kaz, ördek, hindi çağırma ünlemi. [DS] **vit vit,** *{ağız} 1. Kaz, ördek, hindi çağırma ünlemi. 2. Ördek yavrularının sesi.* [DS]

vit[2], [vad / vıd / vıt / vid / vit *(yans.)*] *is.* Köpek ürümesini; yerli yersiz terbiyesizce konuşmayı anlatan kök. *vıd-ı vıdı, vıd vıd.* **vit vit,** *{ağız} Dedikodu; gevezelik.* [DS]

vit[3], [vit *(yans.)*] *is.* Çabukluk bildirir. **vit vit,** *{ağız} Çabuk çabuk.* [DS]

vitalium, [Fr. tesç. isim. vitalium] *is.* Yüzde olarak 65 kobalt, 25 krom, 6 molibden ile demir, nikel gibi elementlerden meydana gelmiş ortopedi cerrahisi ve diş protezi yapımında kullanılan alaşım.

vitamin, [Lat. vita *(yaşam)* + amine *(amonyak)* > Fr. vitamine] *is. biy.* Vücut tarafından bireştirilemeyen ancak bedenin gelişmesi, iyi işlemesi için çok az miktarda gerekli olan etkin, yaşamsal organik madde. ◘ **vitamin bilimi,** *Vitaminleri inceleyen biyokimya dalı; vitaminoloji.*|| **vitamin tedavisi,** *Vitaminlerin tedavi amacıyla kullanılması.*

vitaminli, [vitamin-li] *sf.* Bir ya da daha çok vitamin içeren.

vitaminoloji, [Fr. vitaminoolgie] *is.* Vitamin bilimi.

vitaminsiz, [vitamin-siz] *sf.* Vitamin içermeyen.

vitaminsizlik,-ği [vitamin-siz-lik] *is.* Vitaminleri alma, soğurma ya da kullanma yetersizliğinden kaynaklanan hastalıkların genel adı.

vitellin, [Lat. vitellus *(yumurta sarısı)* > Fr. vitellin] *sf.* **1.** Yumurta sarısı ile ilgili olan. **2.** *is.* Yumurta sarısındaki protitlerin büyük bir kısmını oluşturan ve sütteki kazeine benzeyen fosfoproteit. ◘ **vitellin çevresi,** *Yumurta sarısını saran yapılar.*|| **vitellin boşluğu,** *Döllenmeden hemen sonra ve onun etkisi ile yumurta ve yumurta zarı arasında oluşan boşluk.*|| **vitellin sıvısı,** *Döllenme sırasında yumurtadan çıkan ve vitellin boşluğunu dolduran sıvı.*

vitellüs, [Lat. vitellus *(yumurta sarısı)*] *(vite'llüs) is.* **1.** Çekirdek ve zar dışında yumurtayı oluşturan maddelerin tümü. **2.** Birçok balık türünde yavruların kendilerini besleyebilecek duruma gelinceye kadar karında taşıdıkları yedek besin deposu.

vitellüssüz, [vitellüs-süz] *sf.* (Yumurta için) tohumunda çok az yumurta sarısı bulunan.

vites, [Fr. vitesse *(hız)*] *is.* **1.** Motorlu taşıtların hızlarını ayarlamakta kullanılan ve vites kutusu içinde bulunan dişli düzeneklerinden her biri. **2.** *argo.* Erkeklik organı. ◘ **vites büyütmek,** *Vitesi daha hızlı olanına geçirmek.*|| **vites dişlisi,** *Otomobillerde motoru tekerleklere bağlayan ve hızı ayarlayan dişli takımı.*|| **vites kolu,** *Motorlu araçların hızını ayarlamakta kullanılan dişlileri birbirine irtibatlandırmaya ya da birbirinden ayırmaya yarayan bir tür kaldıraç.*|| **vites kutusu,** *Motorlu taşıtlarda vites dişlilerini bir arada bulunduran kutu.*|| **vites küçültmek,** *Aracın çekişini artırmak, hızını düşürmek için vitesi kullanılan dişli düzeninden daha az dönüş hızına sahip olanına geçirmek.*

vitesli, [vites-li] *sf.* **1.** Vitesi bulunan. **2.** Vitesi belirtilen sayı ya da nitelikte bulunan.

vitir, -tri [Ar. vitr وتر] *is.* **1.** Tek, yalnız olan şey. **2.** Kurban bayramı arifesi. ◘ **vitir namazı,** *Yatsı namazının ardından kılınan üç rekatlık namaz.*

vitr, [Ar. vitr وتر] *{OsT} is.* → vitir.

vitray, [Fr. vitre *(cam)* > vitrail] *is.* Bir açıklığı kapatmak ya da süslü bir görünüm vermek için demir armatüre kurşunla tutturulmuş renkli camlardan oluşan geniş saydam düzenleme.

vitraycı, [vitray-cı] *is.* Vitray yapan sanatçı.

vitrin, [Fr. vitre *(cam)* > vitrine] *is.* **1.** Bir dükkânın sokağa bakan yüzünde, sokaktan cam ile ayrılmış, satışa çıkarılan malları sergiledikleri bölüm; camekân. **2.** Burada sergilenen mallar. **3.** İçine yerleştirilen malları korumak ve görünmesini sağlamak amacıyla kullanılan camlı dolap. **4.** *mecaz.* Güncel konular. **5.** *argo.* Kadın ve kızda önden görünüş, çoğunlukla göğüsler.

vitrinci, [vitrin-ci] *is.* Vitrin düzenleyen kimse.

vitrincilik, -ği [vitrin-ci-lik] *is.* Vitrin düzenleme işi ve sanatı.

vitrinleme, [vitrin-le-me] *is.* Vitrinlemek eylemi.

vitrinlemek, [vitrin-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Vitrin durumuna getirmek; vitrinde sergilemek.

vitriyol, [Lat. vitreolus *(cam)* > vitriolum > Fr. vitriol] *is. kim.* **1.** Sülfatlara eskiden verilen ad. **2.** Derişik sülfürik asidin eski adı; vitriyol yağı.

vivaha, [Sansk. vivaha] *is.* Evlenme; Hinduculukta evlenme törenleri.

vivi, [vi *(yans.)* +vi] *{ağız} is.* Hindi ve ördek yavrusu. [DS]

viy, [vıy / viy *(yans.)*] *is.* Seslenmeyi, acı acı bağırmayı, ağlamayı anlatan kök. *viy-ak-la-mak*

viya, [İt. via *(yol)*] *(vi'a) is. dnz.* **1.** Geminin başı istenilen yöne çevrilerek gemi yönlendirildikten sonra dümeni o doğrultuda şaşmadan tutma. **2.** *ünl.* Baş dümenciye, dümeni o noktada şaşmadan tutması için verilen emir.

viyadük, -ğü [Lat. via *(yol)* + ducare *(iletme)* > Fr. viaduc] *is.* Bir vadi üzerinden demir ya da kara yolunu karşıya bağlamak için ayaklar üzerine kurulmuş uzun köprüye verilen ad; köprü yol.

viyak, [viy *(yans.)* > viyak] *is.* Bebeklerin ağlama sesi. ◘ **viyak viyak,** *Viyaklayarak.*

viyaklama, [viyak-la-ma] *is.* Viyaklamak eylemi.

viyaklamak, [viy *(yans.)* > viyak > viyak-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)yor]* **1.** Viyak viyak sesleri çıkararak bağırmak; ağlamak. **2.** *{ağız}* (Tavus kuşu için) ötmek; bağırmak. [DS]

viyale, [? viyale] *{ağız} is.* Söğüt ağacı. [DS]

viyola, [İt. viola] *(viyo'la) is. müz.* Boyutları kemandan biraz daha büyük, kemanın pes beşlisine akortlanan dört telli çalgı; alto.

viyolacı, [viyola-cı] *is.* Viyola çalan sanatçı.

viyolonist, [Fr. violoniste] *is.* Keman çalan sanatçı; kemancı.

viyolonsel, [İt violoncelle] *is. müz.* Viyoladan büyük, kontrbastan küçük dört telli bir orkestra çalgısı; çello.

viyolonselci, [viyolonsel-ci] *is. müz.* **1.** Viyolonsel çalan sanatçı; viyolonselist. **2.** Viyolonsel yapan ya da satan kimse.

viyolonselist, [Fr. violoncelliste] *is.* Viyolonsel çalan sanatçı; viyolonselci.

viyra, [vira => viyra] *{ağız} zf.* Sürekli. 🗗 **viyra viyra,** *{ağız} Çok sık; her zaman.* [DS]

viz[1]**,** [vaz / vez / vız / viz / voz *(yans.)*] *is.* Böceklerin uçma sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan kök. *viz-e-le-k, viz-ik, viz-ir vizir, viz viz* 🗗 **viz viz,** *{ağız} İdare lambası; kandil.* [DS]

viz[2]**,** [vaz / vez / vız / viz / voz *(yans.)*] *is.* Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren kök. *viz-i-le-mek, viz(z)-ik*

vize, [Lat. videre *(görmek)* > visa *(görülmüş şey)* > Fr. visa] *(vi'ze) is.* **1.** Bazı evraklara geçerlilik kazandırmak için basılan "Görülmüştür" damgası ya da buna benzer anlam taşıyan imza, işaret vb. **2.** Bu damgayı basmak işi. **3.** Gidilmek istenen ülkenin konsolosluğundan, pasaport sahibinin o ülkeye girmesinde bir sakınca bulunmadığına dair konulan işaret ya da damga; giriş izni. **4.** Bankacılıkta, çekin karşılığının bulunduğunu belirten ve çek üzerine yetkili kişi tarafından konulan işaret. **5.** Yüksek okullarda yıl içinde yapılan sınav; ara sınav. 🗗 **vize almak,** *Bir ülkeye girebilmek için konsolosluktan gerekli izni almak.*|| **vize sınavı,** *Ara sınav.*

vizelek, [viz *(yans.)* > viz-e-le-k] *{ağız} is.* Sığırlara dadanan bir sinek. [DS]

vizik[1]**, -ği** [viz *(yans.)* > viz-ik] *{ağız} is.* Güvercin palazı. [DS]

vizik[2]**, -ği** [viz *(yans.)* > viz-ik] *{ağız} is.* **1.** Sivrisinek. **2.** Tatarcık. [DS]

vizik[3]**, -ği** [? vizik] *{ağız} is.* Sürümün derinliğini ayarlamak için saban okunu bastırmak üzere kılıç üzerindeki deliğe geçirilen ağaç kazık. [DS]

vizilemek, [viz *(yans.)* > viz-i-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Hastalık yüzünden sesi cansız çıkmak. [DS]

vizilik, -ği [vizik[3] > vizi(k)-lik] *{ağız} is.* → vizik[3]. [DS] 🗗 **vizilik ağacı,** *{ağız} Sabanda, ok ile enek arasında kalan ve sürüm derinliğini ayarlamakta kullanılan ağaç; kılıç.* [DS]

vizir[1]**,** [viz *(yans.)* > viz-ir] *is.* Böceklerin uçma sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan yansımalı gövde. 🗗 **vizir vizir,** *{ağız} (Bit, böcek yürümesi için) hızlı hızlı ve topluca.* [DS]

vizir[2]**,** [Sansk. vajra] *{eT} is.* Şimşek. [EUTS]

vizir[3]**,** [Ar. vizr => vizir] *{ağız} is.* Günah karşılığı ceza. [DS]

vizite, [Fr. vizita *(ziyaret)*] *(vizi'te) is.* **1.** (Hekim için) hastanın evine giderek yapılan muayene. **2.** Hekim ve tıp öğrencilerinin hastahanede yatan hastaları kontrol ve muayene etme işi. **3.** (Hasta için) muayene olmak için hekime gitme. **4.** Muayene ücreti. **5.** *argo.* Fahişe veya genelev kadını ile bir ilişki için ödenen ücret. 🗗 **vizite defteri,** *Er, erbaş ve öğrencilerin kurum hekimine gönderilirken kayıtlarının tutulduğu basılı defter; hasta sevk ve muayene defteri.*|| **vizite kâğıdı,** *Resmî kurumlarda çalışanlarla sigortalı hastaların doktora sevkleri sırasında doldurulan matbu belge.*|| **viziteye çıkmak,** *(Er, erbaş, öğrenci ve resmî kurum çalışanları için) muayene ve tedavi amacıyla resmî yollardan hekime gitmek.*

viziyer, [Fr. visière] *is.* Kasket siperi.

vizka, [? vizka] *{ağız} is.* Domuz yavrusu. [DS]

vizo, [Fr. vissier *(sıkmak)*] *is.* Matbaacılıkta, sayfanın bağlanması için kullanılan iki ucu delik metal çubuk.

vizon, [Lat. visso *(pis koku)* > Fr. vison *(Saint-onge'un uydurduğu sözcük)*] *is.* **1.** Sansargillerden kürkü çok değerli bir memeli hayvan; samur; mink, *(mustela vison).* **2.** Samurun kürkü. **3.** Bu kürkten yapılma manto. **4.** Vizondan yapılmış olan. 🗗 **vizon kürk,** *Vizondan yapılma iyi işlenmiş kürk.*

vizör, [Fr. visieur] *is.* **1.** Fotoğraf, sinema makinesi, video gibi çekim aygıtlarında görüntüyü sınırlamaya ya da başka türlü ayarları yapmaya yarayan optik düzenek; bakaç. **2.** *as.* Ateşli silahlarda atışın isabetini sağlamak amacıyla kullanılan optik ya da elektronik düzenek; nişan dürbünü.

vizr, [Ar. vizr وزر] *{OsT} is.* **1.** Ağırlık. **2.** Günah.

vizremek, [viz *(yans.)* > viz-re-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor]* Durmaksızın kıpırdamak. [DS]

vizüskop, [Fr. visuscope] *is. tıp.* Bir gözün bakışının, sarı beneğin merkeziyle gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemeye yarayan optik düzenek.

vizvirik, -ği [viz *(yans.)* > viz+vir-ik] *{ağız} is.* Topaç. [DS]

vizyon, [Fr. vision] *is.* Bir filmin gösterilmesi; gösterim. 🗗 **vizyon sahibi,** *Geniş görüşlü; ileri görüşlü; ufku geniş.*

vizzik[1]**, -ği** [viz *(yans.)* > viz(z)-ik] *{ağız} is.* Güvercin palazı. [DS]

vizzik[2]**, -ği** [viz *(yans.)* > viz(z)-ik] *{ağız} ünl.* Çocukları güldürmek veya kızdırmak için söylenir. [DS]

vo, [vō] *(vo:) {ağız} ünl.* **1.** Üzüntü ve şaşkınlık bildirir. **2.** Koşum hayvanlarını durdurmak için söylenir. [DS]

vod, [vod *(yans.)*] *is.* Söylenmeyi, homurdanmayı anlatan kök. *vod-ur-da-mak, vod-ur-da-n-mak*

vodurdamak, [vod *(yans.)* > vod-ur-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Homurtulu sesler çıkarmak; homurdamak. [DS]

vodurdanmak, [vod *(yans.)* > vod-ur-da-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Homurdanmak. [DS]

vodvil, [Lat. vadere *(gitmek)* > Fr. vaudeville] *is.* **1.** Neşeli, alaycı ve taşlamalı meyhane havası. **2.** *tiy.* Hareketli ve eğlenceli bir konuya dayanan, içinde şarkılara yer verilen küçük hafif güldürü. **3.** *tiy.* Bir takım entrika ve karışıklıklara, yanılmalara yer veren olay örgüsüne dayalı hafif güldürü.

voh, [vōh / vōha] *(vo:h) {ağız} ünl.* Koşum hayvanlarını durdurmak için söylenir. [DS]

voha, [voh / voha] *{ağız} ünl.* → voh. ◻ **voha gel,** *{ağız} Öküzü sürmekte kullanılan ünlem.* [DS]

vokabüler, [Lat. vocabulum *(ad, sözcük)* > vocabularium > Fr. vocabulaire] *is.* Söz varlığı.

vokal[1]**,- li** [Lat. vocalis > Fr. vocal] *sf.* **1.** *müz.* İnsan sesine ilişkin; sesle ilgili. **2.** *is.* İyi işlenmiş, düzenlenmiş ses. ◻ **vokal müzik,** *Şarkı, opera, oratoryo gibi insan sesi için yapılmış müzik; ses müziği.*

vokal[2]**,- li** [Al. vokal] *is. dbl.* Ünlü. ◻ **vokal uyumu,** *dbl. Ünlü uyumu.*

vokalci, [vokal-ci] *is.* Bir caz orkestrasında şarkı söyleyen sanatçı.

vokalist, [Fr. vocaliste] *is. müz.* Bir kişi ya da grup şarkı söylerken belirli bölümlerde eşlik eden ses sanatçısı ya da grup.

vokaliz, [Fr. vocalise] *is.* **1.** Vokallemek eylemi veya biçimi. **2.** Ünlülerle seslendirilen ezgi kalıbı.

vokallemek, [vokal-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir parçanın müziğini, söz ya da notalarını okumadan seslendirmek.

vokatif, [Fr. vocatif] *is. dbl.* Seslenme durumu.

vokativus, [Lat. vocativus] *is. dbl.* Seslenme durumu.

vol, [? vol] *{ağız} is.* Bir grup işçi ile tarlanın bellenip aktarılması. [DS]

vola, [ula / ulan / vola] *{ağız} ünl.* Seslenme ünlemi. [DS]

volan, [Fr. voler *(uçmak)* > volant] *is.* **1.** Bir motorun ya da dönen bir parçanın hızını ayarlamaya yarayan tekerlek. **2.** Bir mekanizmaya bir hareket iletmeye yarayan çark. **3.** Elbise yaka ya da kol uçlarına geçirilen büzgülü ya da düz kumaş parçası.

volan, [ulān > volan] *{ağız} ünl.* Adam sen de! [DS]

volanlı, [volan-lı] *sf.* Volan dikilmiş olan; volan geçirilmiş.

volapük, [İng. world to speak > wolapük] *is.* Evren dili.

volar, [? volar] *{ağız} is.* Belin çıkardığı kesek. [DS]

volatmak, [vol > vol-at-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Toprağı bellemek. [DS]

vole[1]**,** [Fr. voler *(uçmak)* > volé] *sf.* (Koreografide sıçrama adımları için) iki ayak üstünde başlayıp tek ayak üstünde biten.

vole[2]**,** [Fr. voler *(uçmak)* > volée] *is. spor.* **1.** Futbolda, top yere değmeden ayak üstü ile yapılan vuruş. **2.** Teniste, top yere değmeden raketle yapılan vuruş. **3.** Mantar üretiminde belli bir devrede elde edilen mantar miktarı. ◻ **voleye çıkmak,** *Teniste vole yapmak için fileye yaklaşma.*

voleci, [vole-ci] *is. spor.* Futbol ya da teniste vole vuruşları yapan usta oyuncu.

voleybol, [İng. volley-ball *(uçan top)*] *(vole'ybol) is. spor.* İki rakip takımın arasına gerilmiş bir ağ üzerinden topu elleri ile birbirine atmaya dayanan top oyunu; uçan top.

voleybolcu, [volebol-cu] *is.* Voleybol oynayan sporcu; voleybol oyuncusu.

volfram, [Al. wolf *(kurt)* + rahm *(köpük)*] *is. kim.* Atom numarası 74, atom ağırlığı 183.92, özgül ağırlığı 19,2 olan, 3660C°'de ergiyen ağır bir element; tungsten; eski sembolü: Tu; yenisi W.

voli, [Yun. boli *(atma)*] *(vo'li) is.* **1.** *dnz.* Balıkçı kayıklarının, balıkları çevirmek için denize fırdolayı ağ salmaları. **2.** *argo.* Vurgun; kazanç; kâr. ◻ **voli ağı,** *dnz. Kayıkla denize salındıktan sonra iki ucundan karaya çekilen balık ağı.*|| **voli çevirmek,** *argo. Birini tuzağa düşürmek; oyun etmek.*|| **voli vurmak,** *argo. Vurgun vurmak.*|| **voli yeri,** *Deniz kıyılarında ya da iç sularda voli ağı atarak balık yakalamaya uygun alanlar.*|| **voliye yatmak,** *argo. Vurgun fırsatı kollamak.*|| **voliyi vurmak,** *argo. Vurgun yapmak.*

voliv, [Yun. boli] *{ağız} is.* Başkasına sezdirmeden, zararına davranarak kendine kazanç sağlamak. [DS]

volkan, [Lat. vulcanus *(ateş tanrısı)* > İt. vulcano > Fr. volcan] *(vo'lkan) is.* Yanardağ. ◻ **volkan bilimi,** *Yanardağ bilimi.*

volkanik,-ği [Fr. vocanique] *sf.* **1.** Volkanla ilgili; volkana ilişkin. **2.** İçinde volkan bulunan.

volontarizm, [Fr. volontarisme] *is.* Ekonomik alanda olayların akışını iradeyle değiştirebileceğini düşünen kişi ya da grubun tutumu; iradecilik; istenççilik.

volt, [İt. Alessandro Volta *(İtalyan fizikçi)*] *is.* **1.** Bir amperlik değişmez bir akım geçen bir iletken telin iki ucu arasında açığa çıkan güç bir vata eşit olduğu zamanki gerilim ya da elektromotor kuvvet birimi; 20°C sıcaklıkta nötr ve doymuş haldeki kadmiyum sülfatlı Weston ölçek pilinin ürettiği elektromotor kuvvetin 1,0186'da biri; kısaltması: V.

volta, [İt. volta *(dolaşma, gidip gelme)*] *(vo'lta) is. dnz.* **1.** Bir halatı herhangi bir yere sarına, dolama işi. **2.** Bir geminin rüzgâra karşı kolayca ilerleyebilmesi için sağa sola zikzak yapması. **3.** Zincirin demire, ya da iki halatın birbirine karışması. **4.** *argo.* Dar bir alanda aşağı yukarı gidip gelme. ◻ **volta atmak,** *argo. Aşağı yukarı gidip gelmek.*| **voltasını almak,** *argo. Gitmek; çekip gitmek; savuşmak.*

voltaj, [Fr. voltage] *is. fiz.* Bir iletkende iki nokta arasındaki gerilim farkı; gerilim farkı. ◻ **voltajı düşük,** *argo. 1. Güçsüz. 2. İşe yaramaz; yararsız.*

voltalamak, [volta-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]*

argo. **1.** Bir aşağı bir yukarı gezinmek; volta atmak. **2.** Gitmek; uzaklaşmak; çekip gitmek.

voltalı, [volta-lı] *sf.* **1.** *dnz.* (Zincir ve halat için) dolaşmış. **2.** *zf.* Volta atarak.

voltametre, [Fr. voltamètre] *(voltame'tre) is. fiz.* Bir elektrotta açığa çıkan madde miktarına göre devreden geçen elektrik miktarını ölçmeye yarayan aygıt.

voltamper, [Fr. volt-ampère] *is. fiz.* Dalgalı gerilimde, 1 voltluk bir gerilim altında 1 amperlik akımın ürettiği güç birimi.

voltan, [? voltan] *{ağız} is.* **1.** Delik çarığa boydan boya konulan deri parçası. **2.** Çapulada, saya ile köseleyi birbirine tutturan dikiş. [DS]

voltmetre [Fr. volt-mètre]*(voltme'tre) is. fiz.* Bir elektrik devresindeki gizil güç farkını volt cinsinden ölçmeye yarayan aygıt; gerilimölçer.

volüm, [Fr. volüme] *is.* **1.** Hacim. **2.** Ses hacmi.

volümetre, [Fr. volümètre] *(volüme'tre) is. fiz.* Yoğunlukölçer.

vombat, [Fr. wombat] *is. zool.* Keselilerden, Avustralya'da yaşayan, kısa bacaklı ve ağır gövdeli otçul birkaç tür hayvanın ortak adı, *(phascolomys urnisus / wombatus urnisus / lasiorhinus urnisus).*

vomik, -ği [Lat. vomica *(apse, suyuk birikimi)* > Fr. vomique] *is. tıp.* **1.** Delinme ile bronşlara akmış olan irinli birikintiyi balgamla dışarı atma. **2.** Bu yöntemle boşaltılmış olan birikinti.

vonoz, [Yun. gonos] *is.* Uskumru, kolyoz, sardalye gibi balıkların iki yaşını doldurmamış küçüklerine verilen ad.

vore, [? vore] *{ağız} is.* Kar. [DS]

voruk, -ğu [Erme. mōruk => voruk ?] *{ağız} is.* Yaşlı kadın. [DS]

votka, [Rus. voda *(su)* > vodka *(suyun küçültme hâli)*] *(vo'tka) is.* Tahıl tanelerinin damıtılması ile üretilen, Rusya ve Polonya'da çok tüketilen alkollü içki.

vov, [vōh / vov] *{ağız} ünl.* Koşum hayvanlarını durdurmak için söylenir. [DS]

vovola, [İsp. huevo => vovola] *{ağız} is.* (Çocuk dilinde) yumurta. [DS]

voy, [voy] *{ağız} ünl.* Vay! [DS]

voybu, [voy+bu] *{ağız} ünl.* Eyvah! [DS]

voyn, [voyn] *{ağız} ünl.* Hey; ulan! [DS]

voynuk, -ğu [Bul. voynik *(asker)*] *is.* İmparatorluk döneminde, seferde önde gelen devlet adamlarının atlarına bakan, barışta ise has ahır ve çayırlarda çalıştırılmak üzere Bulgarlardan toplanan görevlilere verilen ad.

voysko, [Rus. voysko *(ordu)*] *is.* Kazak cemaati.

voyvo, [İsp. uevo *(yumurta)*] *(vo'yvo) ünl. argo.* Bir kimseyi kızdırmak ya da onunla alay etmek için söylenen söz.

voyvoda, [İsl. voin *(asker)* + vodac *(yönetici)* > voevoda / vojvoda] *(vo'yvoda) is.* **1.** Slavlarda ordu komutanına verilen ad. **2.** Hükümdar. **3.** Eflak ve Boğdan beylerine Türklerin verdiği ad. **4.** İmparatorluk döneminde, mukataa ve hassalardan vergileri toplamakla görevli kimse. **5.** Vezirlerin, haslarının yıllıklarını toplamak üzere gönderdikleri tahsildar. ◻ **voyvoda kesilmek,** *Kendini bey gibi görmek; kendini bey sanmak.*

voyvodalık,-ğı [voyvoda-lık] *is.* **1.** Voyvoda olma durumu. **2.** Bir voyvoda tarafından yönetilen ülke. **3.** Voyvodanın egemenliği. **4.** Polonya'da il yönetimine verilen ad.

voz[1], [vaz / vez / vız / viz / voz *(yans.)*] *is.* Böceklerin uçma sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan kök. *voz voz-u, voz-ur-t-dak*

voz[2], [vaz / vez / vız / viz /voz *(yans.)*] *is.* Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren kök. *voz-il-de-k*

voz[3], [? voz] *{ağız} is.* Tarladan zahire taşımak için arabanın üzerine konulan parmaklıklı, tahtadan bir alet. [DS]

vozana, [voz *(yans.)* > voz-an-a] *{ağız} is.* Vızıldayan yeşil böcek. [DS]

vozdirek, -ği [? vozdirek] *{ağız} is.* Engerek. [DS]

vozildek, -ği [voz *(yans.)* > voz-il-de-k] *{ağız} is.* Kunduz böceği. [DS]

vozurtdak, -ğı [voz *(yans.)* > voz-ür-t-dak] *{ağız} zf.* (Yellenmek için) kalın ve gürültülü bir sesle. [DS]

vozvozu, [voz *(yans.)* > voz+voz-u] *{ağız} is.* İlkbahar sonlarında çıkarak bir ay kadar yaşayan bir böcek. [DS]

vu, [Çin. fu] *{eT} is.* Tılsım.

vual, [Fr. voile] *is.* Banyo hatasından ileri gelen fotoğraf yüzeyinin bozukluğu.

vu'az, [Ar. vāʿiz > vuʿāẓ وعاظ] *(vua:z) {OsT} is.* Vaizler.

vubur, [Ar. vbr > vubür وبور] *(vubu:r) {OsT} is.* Arabistan tavşanları; ak tavşanlar.

vucut, [Ar. vucüd => vucut] *{ağız} is.* Vücut. ◻ **vucuttan düşmek,** *{ağız} Zayıflamak.* [DS]

vuçung bitig, *{eT} is.* Kaybolan belge yerine yeniden verilen alındı; senet; suret; kopya. [EUTS]

vufud, [Ar. vufūd وفود] *(vufu:d) {OsT} is.* Gelme; geliş.

vufur, [Ar. vufūr وفور] *(vufu:r) {OsT} is.* Çokluk; bolluk.

vuhufet, [Ar. vuḥüfet وحوفت] *(vuhu:fed) {OsT} is.* **1.** Çok kıllılık. **2.** Kılın yumuşak ve siyah oluşu.

vuhul, [Ar. vaḥal > vuḥül وحول] *(vuhu:l) {OsT} is.* Batak yerler; çamur yerler.

vuhuş, [Ar. vaḥş > vuḥūş وحوش] *(vuhu:ş) {OsT} is.* **1.** Vahşi hayvanlar. **2.** Yabaniler. **3.** Issız yerler. **vuhûş-ı berrî,** *{OsT} Karada yaşayan yaban hayvanları.*

vuku, -u'u [Ar. vuḳūʿ وقوع] *(vuku:) {OsT} is.* **1.** Olma; meydana gelme; ortaya çıkma. **2.** Bir olayın meydana çıkışı. **3.** İsabet etme; rastlama. **4.** Düşme. **vukua gelmek,** *Vuku bulmak.*|| **vuku bulmak,** *Olmak; meydana gelmek; oluşmak.*|| **vukū'-i hāl,** *{OsT} Bir olayın çıkış ve oluş yeri.*

vukuat, [Ar. vaḳʿa >vuḳūʿāt وقوعات] *(vuku:a:t) {OsT} is.* **1.** Olanlar; olup bitenler. **2.** Olaylar; serüvenler. **3.** Kavga, cinayet gibi polisi ilgilendiren olay.

vukuatlı, [vukuat-lı] *sf.* **1.** Olaylı; olaylarla dolu. **2.** (Kişi için) daha önce bazı olaylara karışmış olan.

vukud, [Ar. vuḳūd وقود] *(vuku:d) {OsT} is.* Yanmalar; tutuşmalar; alevlenmeler.

vukuf, [Ar. vaḳf > vuḳūf وقوف] *(vuku:f) {OsT} is.* **1.** Durma; duruş; duraklama. **2.** Durumunu bozmama; aynı durumda kalma. **3.** Anlama; kavrama; biliş. **vukūf-ı adedî,** *{OsT} tasvf. Zikri tarikatta öngörülen sayıda yapmak.*|| **vukūf-ı beşerî,** *{OsT} İnsanlığın anlayışı, kavrayışı.*|| **vukūf-ı kalbî,** *{OsT} tasvf. Kalbin her an Allah ile birlikte olması, uyanık bulunması.*|| **vukūf-ı zamanî,** *{OsT} tasvf. Salikin her an durumunun bilincinde olması.*

vukufdar, [Ar. vuḳūf + Far. -dār وقوفدار] *(vuku:fda:r) {OsT} is.* Bilgili; bilgiç.

vukuflu, [vukuf-lu] *sf.* Bilgisi olan; bilgili.

vukufsuz, [vukuf-suz] *sf.* Bilgisi olmayan; bilgisiz.

vukufsuzluk, -ğu [vukuf-suz-luk] *is.* Bilgisizlik.

vul, [? vul] *{ağız} is.* Kūl. [DS]

vula, [ula > vula] *{ağız} ünl.* Hey; hişt! [DS]

vulan, [ulan > vulan] *{ağız} ünl.* Ulan. [DS]

vulva, [Lat. volvere *(sarmak)* > vulva > Fr. vulve] *(vu'lva) is. anat.* Kadın ve dişi hayvanlarda cinsel organın dış kısmı; ferç.

vulvit, [Fr. vulvite] *is. tıp.* Dişilik organın dış kısmının iltihaplanması.

vur, [? vur] *{ağız} sf.* Sersem; aptal. [DS]

vuraç,- cı [vur-mak > vur-aç] *is.* **1.** Raket. **2.** Tokaç.

vuran, [vur-mak > vur-an] *sf.* Vurmak eylemi yapan; attığını hedefine isabet ettiren. **vuran ağacı,** *{ağız} Tavan silmekte kullanılan bezin takılı olduğu uzun sopa.* [DS]

vuranak, -ğı [vur-mak > vur-anak] *{ağız} is.* **1.** (Silah vb. için) vurma yeterliliği. **2.** Vuruş. [DS]

vurasıya, [vur-mak > vur-ası-y-a] *{ağız} zf.* Vurmak amacıyla; vurmak için. [DS]

vuravur, [vur-mak > vur+a+vur] *{ağız} is.* Toplu dövüş. [DS]

vurçi, [? vurçi] *{ağız} is.* Domuz kılından yapılma kendir fırçası. [DS]

vurdu, [vur-mak > vur-du] *is.* Şiddet hareketi. **vurdulu kırdılı,** *(Film için) şiddet hareketi, kavga, dövüş içeren.*

vurdumduymaz, [vur-dum + duy-maz] *sf.* **1.** Anladığı hâlde anlamamış gibi davranan. **2.** Kaygısız; aldırışsız; aldırmaz; umursamaz. **vurdumduymaz kör ayvaz olmak,** *Duygusuz olmak.*

vurdumduymazlık, -ğı [vur-dum+duy-maz-lık] *is.* Vurdum duymaz olma durumu; aldırmazlık; umursamazlık; aldırışsızlık. **vurdumduymazlıktan gelmek,** *Aldırış etmemek; umursamamak; önem vermemek.*

vurdurma, [vur-dur-ma] *is.* Vurdurmak eylemi.

vurdurmak, [vur-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Vurmak eylemini yaptırmak; vurmasını sağlamak; vurmasına yol açmak. **2.** Bir kişiyi silahla öldürtmek. **3.** (İğne veya çivi vb. için) saplatmak. **4.** Bir maddeyi bir yere sürdürtmek; kaplattırmak; boyatmak. **5.** (Destek vb. için) taktırmak; dayatmak. **6.** (Damga, mühür vb. için) bastırtmak; koydurmak. **7.** Top ateşine tutturmak. **8.** *argo.* (Kadın için) kendisiyle cinsel ilişkiye girilmesine izin vermek.

vurgu[1], [vur-mak > vur-gu] *is.* **1.** Vurma işinde kullanılan şey. **2.** *dbl.* Konuşma ve okuma sırasında bir kelimenin bir hecesinin, cümlede bir sözcüğün ötekilerden daha belirgin, daha baskılı kılan ses değişikliği; aksan, *(1944).* **3.** *müz.* Seslere kazandırılan yoğunluk. **vurgu bilimi,** *dbl. Vurgunun özellik ve işlevlerini ele alan bölüm.*|| **vurgu taşı,** *Eski Çağ'da taş yontmakta kullanılan daha sert taş alet.*|| **vurgu uzunluğu,** *dbl. Vurgulu hecenin taşıdığı uzunluk.*

vurgu[2], [vur-mak > vur-gu] *{ağız} is.* **1.** Yara, bere üzerine konulan kocakarı ilacı. **2.** Dudak boyası. **3.** Kadınların feslerine taktıkları gümüş takı. [DS]

vurgulama, [vur-gu-la-ma] *is.* **1.** Vurgulamak eylemi. **2.** *dbl.* Cümlenin bir kelimesini, kelimenin bir hecesini diğerlerinden daha belirgin ve baskılı söyleme ve okuma.

vurgulamak, [vur-gu-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Vurgu yapmak. **2.** *dbl.* Cümlenin bir kelimesini, kelimenin bir hecesini diğerlerinden daha belirgin ve baskılı söylemek ve okumak. **3.** (Düşünce, söz vb. için) dikkati üzerine çekerek daha belirgin ve daha anlamlı kılmak; ortaya çıkarmak; altını çizmek. **4.** (Eylem, durum, duygu vb. için) daha güçlü ve daha yoğun kılmak; büyütmek; artırmak. **5.** Ana çizgileri ile belirtmek; sergilemek; yüklenmek; damgasını vurmak.

vurgulanma, [vur-gu-la-n-ma] *is.* Vurgulanmak eylemi.

vurgulanmak, [vur-gu-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Vurgu yapılarak söylenmek veya okunmak. **2.** Belirginleştirilmek; yoğunlaştırılmak; belirlenmek.

vurgulu, [vur-gu-lu] *sf.* **1.** *dbl.* Vurgusu bulunan; vurgu ile söylenen. **2.** Üstünde önemle durulan;

dikkat çekilen. **3.** *zf.* Üstünde önemle durularak; dikkat çekilerek. 🗗 **vurgulu hece,** *dbl. Bir kelimede vurgunun bulunduğu hece; vurgulu söylenen hece.*

vurgun[1], [vur-gun ورغن] *sf.* **1.** Herhangi bir şekilde vurulmuş olan; ok vb. silahla yaralanmış olan; yaralı. **2.** Bir hastalığa tutulmuş olan. **3.** Bir kimseye ya da bir şeye bağlanmış, sevmiş olan. **4.** *{ağız}* Büyüyüp gelişememiş. [DS] **5.** *{ağız}* Hastalıklı. [DS] **6.** *is.* Soğuk, sıcak, dolu vb. gibi doğal olayların ürünlere vermiş olduğu zarar. **7.** Su altında basınç değişikliği dolayısıyla hava alamamaktan kaynaklanan inme ya da ölüm. *{ağız} (aym)* [DS] **8.** Kolay yoldan ya da yasalara aykırı yollardan elde edilen büyük kazanç; karaborsadan elde edilen aşırı kâr; ihtikâr. **9.** (Eyer, semer, ayakkabı vb.nin sebep olduğu) yara. **10.** *{eAT}* Düşman saldırısı; baskın. **11.** *{ağız}* Nazar değdiği, çarpıldığı sanılan algın ve güçsüz kişi. [DS] **12.** *{ağız}* Zatülcenp. [DS] 🗗 **vurguna gelmek,** *{ağız} Kurşunlanmak; kurşun ile vurulmak.* [DS]|| **vurgun olmak,** *{ağız} Âşık olmak.* [DS]|| **vurgun vurmak,** *1. Yolsuzluk yaparak büyük kazanç elde etmek. 2. {ağız} Çok balık tutmak.* [DS]|| **vurgun yemek,** *Vurgun sunucu ölmek ya da sakat kalmak.*

vurgun[2], [vur-mak > vur-gun] *{ağız} is.* **1.** Büyük araba. **2.** İkiden çok at koşulmuş araba. [DS] 🗗 **vurgun arabası,** *{ağız}* → vurgun[2]. [DS]

vurgun[3], [vur-mak > vur-gun] *{ağız} is.* Su arkının başka yerden çıkan sızıntısı. [DS]

vurguncu, [vur-gun-cu] *sf.* **1.** Yolculuk yaparak büyük kazanç sağlayan. **2.** *is.* Vurgun vuran kimse.

vurgunculuk,-ğu [vur-gun-cu-luk] *is.* **1.** Vurgun yoluyla para kazanma; spekülasyon; ihtikâr. **2.** Vurguncuya yakışır eylem. 🗗 **vurgunculuk etmek,** *Haksız kazanç sağlamaya çalışmak; ihtikârcılık etmek.*

vurgunluk, -ğu [vur-gun-luk وورغونلق] *is.* **1.** Bir kimseye veya bir şeye vurgun olma durumu; tutkunluk. **2.** *{eAT} sf.* Çalınan eşya.

vurgunnu, [vur-gun-lu] *{ağız} sf.* Kurşunla vurulmuş; kurşunlanmış. [DS]

vurgusuz, [vur-gu-suz] *sf. dbl.* Vurgu ile söylenmeyen; vurgulu olmayan. 🗗 **vurgusuz hece,** *Bir kelimede vurgu bulunmayan heceler.*

vurkaç, [vur+kaç] *is.* **1.** Vurup kaçmak eylemi. **2.** *as.* Savaşta düşmanın ilerleyişini yavaşlatmak, kayıplar verdirmek ya da kesin sonuçlu bir harekâta girmeden önce küçük çaplı birliklerle baskın biçiminde gerçekleştirilen sürekli ani saldırı ve çekilmeler.

vurkun, [vur-mak > vur-gun] *{ağız} is.* Vurgun. [DS]

vurma, [vur-ma] *is.* **1.** Vurmak eylemi. **2.** Dip oltasına bir balığın dokunması. **3.** Cam eşyanın tabanına bir aletle yapılan içbükey bölümler. **4.** (Gemi için) boylam doğrultusunda yaptığı salınım hareketi. 🗗 **vurma(lı) çalgılar,** *Davul, tef, zil gibi vurarak çalınan müzik aletleri.*|| **vurmadan oynamak,** *{ağız} Çok korkak olmak.*|| **vurma sazlar,** *Vurma çalgılar.*

vurmak, [*eT.* ur-mak > vur-mak ورمق] *gçsz. f. [-ur]* **1.** Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere, birine, bir şeye hızla indirmek. **2.** Geldiğini, veya buna benzer bir durumu belli etmek için ses çıkarmak amacıyla bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca değdirmek. **3.** (Yer için) kişi oranın yolunu tutmak; oraya yönelmek. **4.** (Ağrı, sızı vb.) yansıyarak duyulmak; etkisi bir yere kadar uzanmak; sokulmak; girmek; duyulmak; yansımak; aksetmek. **5.** (Piyango vb. için) isabet etmek; çıkmak. **6.** (Yer için) oraya çıkmak; orada görünmek; orada belirmek. **7.** (Gölge, yansıma vb. için) üzerinde görünmek; düşmek. **8.** (Top vb. için) ayağı, eli ya da bedenin bir bölümü ile hızla harekete geçmesini sağlamak; bir organını hızla üzerine indirmek. **9.** (Kalp için) çarpmak; vuru durumunda olmak; atmak. **10.** (Hava içinde bulunan koku, duman, gaz vb. için) kişiye dokunmak; onu hasta etmek. **11.** (Kayık vb. için) karaya oturmak. **12.** (Hayvan için) tepmek; süsmek; toslamak. **13.** (Su, nem vb. için) görünmek; çıkmak. **14.** *{ağız}* (Arktaki su için) sızarak başka yerden çıkmak. [DS] **15.** (Tuş vb. için) uygulamak; basmak; koymak. **16.** *{ağız}* (Yokuş vb. için) sapmak; yönelmek. [DS] **17.** *gçl. f.* (Bir kimseyi, hayvanı vb.ni) silahla yaralamak, öldürmek. **18.** (Hedef vb. için) attığı şeyi hedefe rast getirmek; denk getirmek. *{ağız} (aym)* [DS] **19.** (Kişi için) büyük bir kötülük yapmak; darbe indirmek; yaralamak. *yüreğinden vurmak.* **20.** (Yük için) hayvana ya da bir taşıta yüklemek. *{ağız} (aym)* [DS] **21.** *as.* Bir yeri, bir şehri, bir gemiyi kurşun ya da füze atışına tutmak. **22.** *mat.* (Bir sayı için) belirtilen öbür sayı ile çarpma işlemini yapmak. **23.** (Boya vb. için) sürmek. **24.** (Kapı kolu, dayak, çengel vb. için) desteklemek; dayamak. **25.** Olduğundan başka bir biçime çevirmek veya olduğundan başka biçimde görünmek; durumuna başka bir görünüm kazandırmak. *deliliğe vurmak.* **26.** (Hesap için) hesaplamak; hesaba katmak; değerlendirmek. **27.** Batıcı veya kesici cisimleri saplamak; batırmak; kakmak. **28.** *mecaz.* Çok etki etmek, yaralamak. **29.** Hızla değmek; çarpmak; böylece ses çıkartmak. **30.** (Çalgılar için) ses çıkarmak; ses vermek; çalmak. **31.** *argo* (Para, parti, voli vb. için) herhangi bir biçimde haksız yoldan para almak; soymak. **32.** *argo* İçki içmek. **33.** Hızla çarpmak. **34.** (Soğuk, dolu gibi şeyler için) meyve, sebze vb. bitkilere zarar vermek. **35.** Sırtına, omzuna yerleştirmek veya bir şeyi başka bir şey üzerine koymak; koymak; yerleştirmek; yapıştırmak. *{eAT} (aym)* **36.** (Tencere, çaydanlık vb. için) ocağa koymak; ateşe koymak. *{ağız} (aym)* [DS] **37.** Yere yatırmak; batırmak. **38.** (Kapı, pencere vb. için) hızla kapatmak. **39.** Daya-

mak; takmak; destek koymak. **40.** (Damga, mühür vb. için) basmak; koymak. **41.** (Saat için) belli bir saati göstermek ya da gonk ile belirtmek. **42.** Tavla oyununda pulu kırmak. **43.** (Bedenini veya bir organını) isteyerek ya da istemeden bir yere, bir şeye veya kimseye şiddetle çarpmak, değdirmek. **44.** (Yama, eyer, kelepçe vb. için) bağlamak; takmak; koymak. 🗗 **vur abalıya,** *Bütün özverinin yumuşak huylu kişiye yüklenmesi, sessiz, güçsüz kişinin hırpalanması, hakkının çiğnenmesi durumu.*|| **vur aşağı tut yukarı,** *Uzun uzun çekişerek, sıkı pazarlık ederek.*|| **Vur dedimse** (dedikse) **öldür demedim** (demedik) **ya!** *Bir dileği yerine getirirken aşırılığa düşene karşı söylenir.*|| **vur deyince öldürmek,** *Kendisinden istenen bir şeyi yerine getirirken zararlı olacak kadar aşırılığa gitmek.*|| **vurduğunu düşürmek,** *{ağız} Girişteği işte üstün başarı göstermek.* [DS]|| **vurduğu yerden ses gelmek,** *Çok kuvvetli vurmak, eli ağır olmak.*|| **vurdukça tozumak,** *Üzerinde çalışıldıkça, işlendikçe işi artan şeyler için söylenir.* || **vur etmek,** *{OsT} 1. Vur emri vermek. 2. Vurmak.*|| **vurma tutma,** *{ağız} Şap hastalığı.* [DS]|| **Vur patlasın, çal oynasın!** *Aşırı zevk ve eğlenceyi anlatır.*|| **vur turpan** (tırpan) **etmek,** *{ağız} Parayı sorumsuzca harcamak; eşyayı hor kullanmak.* [DS]|| **vur tut,** *Nasıl yapacağını bir türlü kestiremeden.*|| **vurup öldüren,** *{ağız} Büyük fırtına.* [DS]

vurtut, [vur+tut] *is.* **1.** Silahla yaratılan kargaşalık. **2.** *zf.* Uzun uzun çekişerek; sıkı pazarlıkla.

vuru, [vur-u] *is.* **1.** Vurma sonucu ortaya çıkan durum ya da belirti. **2.** *biy.* Kalbin, gevşeyip kasılmasından ileri gelen oynama; nabız; vuruş; daraban. **3.** Birbirine yakın frekansta iki ses aynı anda yayımlandığında düzenli olarak seste meydana gelen azalıp çoğalmalar; batman. **4.** *elkt.* Aynı devrede meydana gelen yakın frekanslı iki titreşimin girişimlerinden doğan olay.

vurucu, [vur-ucu] *sf.* **1.** Silah attığında hedefi en iyi biçimde vuran. **2.** Dokumacılıkta, batörün tekstil maddelerinin içindeki yabancı maddeleri büyük bir hızla dönerek temizleyen parçasına verilen ad. **3.** *is. {ağız}* Azrail. [DS] 🗗 **vurucu güç,** *1. as. Silah gücü yüksek, özel eğitim görmüş askerî birlik. 2. Sivil kuruluşlar içinde silahla donatılan birlik.*|| **vurucu kol,** *Dokuma tezgâhında mekiği fırlatmaya yarayan ağaç lama.*|| **vurucu kuş,** *{ağız} Yırtıcı kuş.* [DS]|| **vurucular vurasıca,** *{ağız} (İlenç sözü) kötü bir ölümle ölesice!* [DS]|| **vurucu tim,** *as. Vurucu güç.*

vuruk, -ğu [vur-uk] *is.* **1.** Çarpık; çarpılmış. **2.** Hayvanlarda ayak çevresinde meydana gelen eziklik. **3.** *{ağız}* Vurmak ve çarpmak gibi etkilerle deride oluşan yara; ezik; çürük. [DS] **4.** *sf. {ağız}* Büyüyememiş; gelişememiş. [DS] **5.** *{ağız}* Hastalanacak gibi. [DS] **6.** *{ağız}* Vurulmuş. [DS]

vurulma, [vur-ul-ma] *is.* Vurulmak eylemi.

vurulmak, [vur-ul-mak] *edil. f. [-ur]* **1.** Vurmak eylemi yapılmak. **2.** Vurmak eylemine uğramak. **3.** Bir yerine veya üzerine darbeler indirilmek. **4.** Silahla öldürülmek ya da yaralanmak. **5.** Âşık olmak; tutulmak. **6.** Kötülük görmek; yaralanmak. **7.** *{ağız}* Çok üzülmek; yanmak. [DS] **8.** İğne, çivi vb. batırılmak; saplanmak. **9.** Sürülmek; boyanmak. **10.** (Kapı için) hızla kapatılmak. **11.** (Kapı, pencere vb. için) tıklatılmak, çalınmak. **12.** Takılınak. **13.** Mühür, damga vb. basılmak. **14.** *argo.* Bir olanaktan yolsuz olarak yararlanmak. **15.** *{ağız}* Hastalık belirtisi göstermek. [DS]

vuruluş, [vur-ul-uş] *is.* Vurulmak eylemi veya biçimi.

vurum, [vur-um] *is.* **1.** Vurma eylemi; vurma durumu. **2.** Vurma miktarı. **3.** *fiz.* Bir kuvvetin etkidiği zaman aralığı ile şiddetinin çarpımı; vuruş; impuls. **4.** *mat.* Verilen bir tek noktada sıfır olan fonksiyon. **5.** Nükleer bir patlamadan çıkan gama ışınları ile atmosfer etkileşiminden kaynaklanan çok kısa süreli fakat çok yüksek genlikli elektromanyetik dalga.

vurunma, [vur-un-ma] *is.* Vurunmak eylemi.

vurunmak, [vur-un-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** Pişmanlık, acı vb. duyarak kendi kendine vurmak; dövünmek. **2.** *{ağız}* Giyinmek; örtünmek. [DS] **3.** *{ağız}* (İğne, sülük vb.) kendine uygulatmak veya bizzat kendisi uygulamak. [DS]

vuruntu, [vur-untu] *is.* **1.** Art arda gelen ve sesinden anlaşılan vurma eylem ve durumları. **2.** Yakıtın özelliği motorun çalışma teknik özelliklerine uymadığı zaman motorun çalışması sırasında duyulan vurmayı andırır sesler ve çalışma bozukluğu. **3.** Yağsızlık ya da çeşitli organlardaki aşınmadan doğan bir dizi boğuk gürültü. **4.** Bir mekanizmada bir sarsıntı ve gürültü ile kendini belli eden anî hız değişimi.

vuruş, [vur-uş] *is.* **1.** Vurmak eylemi ve biçimi. **2.** Darbe. **3.** Kavga; dövüş. **4.** Bir merminin yöneltildiği hedefe çarpması. **5.** Bilardoda oyuncunun kendi topu ile hedef aldığı topu vurması. **6.** Bir ressamın tuval üzerine fırça ile boyayı sürme biçimi. **7.** *spor.* Topa vurma ve biçimi; atış. **8.** *müz.* Bir ölçüyü oluşturan eşit süreli parça. **9.** Mekanik saatlerde duyulan çark sesi. **10.** *fiz.* Bir kuvvetin etkileme süresi ile şiddetinin çarpımından çıkan nicelik; vurum; impuls. 🗗 **vuruş kırış,** *Karmakarışık, darmadağınık olma durumu.*|| **vuruş olmak,** *{ağız} Dövüşmek.* [DS]

vuruşgu, [vur-mak > vur-uş-ku] *{ağız} is.* Düşmanla çarpışma. [DS]

vuruşkan, [vur-uş-kan] *sf.* Vuruşmaktan hoşlanan; dövüşmeyi seven; kavgacı.

vuruşkanlık,-ğı [vur-uş-kan-lık] *is.* Vuruşkan olma durumu; dövüşkenlik.

vuruşma, [vur-uş-ma] *is.* Vuruşmak eylemi.

vuruşmak, [vur-uş-mak] *işteş. f. [-ur]* **1.** Karşılıklı olarak birbirine vurmak; çarpışmak. **2.** Birbirini vurmak; öldürmak. **3.** Dövüşmek; savaşmak. **4.** *{a-ğız}* (Boynuzlu iki hayvan için) birbiri ile toslaşmak. [DS] **5.** *{ağız}* (Kişiler için) sözle kavga etmek. [DS] **6.** *{ağız}* Pazarlık etmek; pazarlıkta çekişmek. [DS] **7.** *argo.* Cinsel ilişkide bulunmak.

vuruşturmak, [vur-mak > vur-uş-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Karşılıklı olarak birbirine vurdurmak; vuruşmalarını sağlamak. **2.** *{ağız}* Oyunda berabere kalındığında son bir oyunla yeneni, yenileni seçmek. [DS] **3.** *{ağız}* Karşılaştırmak; ölçüştürmek. [DS]

vus, -s'ı [Ar. vusʿ وسع] *{OsT} is.* Bir işi yapabilme gücü.

vusafa, [Ar. vaşīf > vuşafā وصفا] *(vusafa:) {OsT} is.* Uşaklar; hizmetçiler.

vusanti, [Sansk. upavasatha > Soğd. wusanti] *{eT} is.* **1.** Oruç. [Gabain] **2.** Haftalık dinî dua oturumu. [EUTS] 🗗 **vusanti olurmak,** *{eT} Vusanti bayramı yapmak.* [Gabain]

vuska, [Ar. vuṣḳā وثقى] *(vuska:) {OsT} is.* Çok sağlam; kuvvetli.

vusla, [Ar. vaṣl > vuṣla وصله] *{OsT} sf.* Bir şeyi başka bir yere ekleyen, ulayan şey; bağ.

vuslat, [Ar. vaṣl > vus lat وصلت] *{OsT} is.* **1.** (Kadın ve erkek için) birbirine kavuşma; birleşme. **2.** Buluşma.

vusta, [Ar. evsāṭ > vusṭā وسطى] *(vusta:) {OsT} sf.* **1.** Orta; ara. **2.** İç. **3.** *is.* Orta parmak.

vusuk, [Ar. veṣaḳ / viṣaḳ > vuṣuḳ وثق] *{OsT} is.* **1.** Bağlar; bağlantılar. **2.** Antlaşmalar. **3.** Sözleşme yerleri.

vusul, -lü [Ar. vaṣl > vuṣūl وصول] *(vusu:l) {OsT} is.* Erişme; yetişme; varma. 🗗 **vusul bulmak,** *Ulaşmak; varmak.*|| **vusūli'l-Allāh,** *{OsT} Allah'a takva ve itaat yolu ile yaklaşma.*

vusum, [Ar. vaşm > vuşūm وصوم] *(vusu:m) {OsT} is.* Ayıp şeyler; utanacak durumlar; eksiklikler.

vuş, [vuş] *{ağız} ünl.* Acınma ve şaşkınlık bildirir. [DS]

vuşak, [T. uşak > Far. vuşāk وشاق] *(vuşa:k) {OsT} is.* Uşak.

vuşşen, [vuş(ş)-en] *{ağız} ünl.* Yazık; vah vah! [DS]

vuşum, [Ar. veşm > vuşūm وشوم] *(vuşu:m) {OsT} is.* Vücudun herhangi bir yerine yapılan dövme.

vuud, [Ar. vaʿd / vaʿde > vuʿūd وعود] *(vuu:d) {OsT} is.* Sözler; vaatler.

vuy, [vūy] *(vu:y) {ağız} ünl.* Korku bildirir. [DS]

vuzı, -ı'ı [Ar. vużıʿ وضع] *{OsT} sf.* Ayrılan; tahsis edilen.

vuzu[1], -u'ī [Ar. vużūʾ وضوء] *(vuzu:) {OsT} is.* **1.** Aptes alma. **2.** Şiî ve haricîlerce kısmî yıkanma ile küçük hadesten temizlenmek. 🗗 **vuzu etmek,** *Abdest almak.*

vuzu[2], -u'ı [Ar. vużūʿ وضوع] *(vuzu:) {OsT}* Nefsini alçaltma; kendini hakir görme.

vuzuh, [Ar. vużūḥ وضوح] *(vuzu:h) {OsT} is.* **1.** Herhangi bir açıklamaya gerek duymayacak kadar açık ve belirgin, anlaşılır olma durumu. **2.** Açıklık; berraklık. **3.** *ed.* Sözlü ve yazılı anlatımda anlamın açıklığı.

vuzuhlu, [vuzuh-lu] *sf.* Açık; belli; berrak; anlaşılır.

vuzuhsuz, [vuzuh-suz] *sf.* Açık ve anlaşılır olmama; belirsiz.

vuzuhsuzluk,-ğu [vuzuh-suz-luk] *is.* Açık ve anlaşılır olmama durumu; belirsizlik.

vü, [Far. vü و] *{OsT} bağ.* Ve.

vüceha, -a'i [Ar. vecīh > vücehāʿ وجحاء] *(vüceha:) {OsT} is.* **1.** Bir toplumun ileri gelenleri; büyükler. **2.** Uygun olanlar; münasip düşenler. **3.** Güzeller; hoş olanlar; latifler.

vücub, [Ar. vücūb وجوب] *(vücu:b) {OsT} is.* **1.** Gerekli olma; gereklilik. **2.** Bırakılmama. **3.** Layık olma; yaraşma. **4.** *isl.* Yapılması zorunlu görev. **5.** *isl.* Bir kimsenin mal varlığının pasif kısmında yer alan borç. 🗗 **vücūb-i eda,** *{OsT} Yerine getirme ödevi.*

vücubî, [Ar. vücūb>vücūbī/vücūbiyye وجوبيه / وجوبى] *(vücu:bi:) {OsT} sf.* **1.** Gereklilikle ilgili. **2.** *man.* Olumlu. 🗗 **vücubî sıygası,** *{OsT} Gereklilik kipi.*

vücud, [Ar. vücūd وجود] *(vücu:d) {OsT} is.* → vücut. 🗗 **vücūd-dāde,** *{OsT} Vücut veren; can veren.*|| **vücūd-ı aynî** *{OsT}, Gerçek varlık.*|| **vücūd-ı mu'cîz,** *{OsT} Başkalarını âciz bırakarak hayrete düşüren varlık.*|| **vücud hücreleri,** *{OsT} biy. Soma.*

vücudiye, [Ar. vücūd > vücūdiyye وجوديه] *(vücu:diye) {OsT} is. tasvf.* Allah'tan başka hiçbir varlığın bulunmadığını, bütün varlıkların tek varlık olan Allah'ın varlığından ibaret olduğunu savunanlara ve bunların kuramlarına verilen ad.

vücudpezir, [Ar. vücūd *(varlık)* + Far. pezīr *(etme)* وجود پزير] *(vücu:dpezi:r) {OsT} is.* Meydana gelme; olma.

vücuh, [Ar. vech > vücūh وجوه] *(vücu:h) {OsT} is.* **1.** Yüzler; çehreler. **2.** İleri gelenler; bir şehrin eşrafı. **3.** Kur'an'ın okunuşundaki farklar. **4.** İmkânlar. **5.** *mat.* Yüzeyler. 🗗 **vücūh-ı kıraat,** *{OsT} Kur'an-ı Kerim'in değişik biçimlerde okunma kuralları.*|| **vücūh-i vakf,** *{OsT} Vakıfdan yararlanacak olanlar.*

vücum, [Ar. vücūm وجوم] *(vücu:m) {OsT} is.* **1.** Darılıp susma. **2.** Tiksinme; iğrenme. **3.** Üzülme; kederli olma. **4.** Göğse yumrukla vurma.

vücur, [Ar. vicār > vücūr وجور] *(vücu:r) {OsT} is.* **1.** Yırtıcı hayvan barınakları; inler. **2.** Sel suyunun oyduğu çukurlar.

vücut, -du [Ar. vücūd *(varlık)* وجود] *(vücu:t) {OsT} is.* **1.** Var oluş; olma; bulunma. **2.** İnsan ya da hayvan gövdesi; beden. **3.** Ruh, can ve zekâya karşıt olarak beden; ten. **4.** *tasvf.* Allah'ın mutlak varlığı. ◻ **vücuda gelmek,** *Ortaya çıkmak; oluşmak; vücut bulmak.*‖ **vücuda getirilmek,** *Var edilmek; oluşturulmak; meydana getirilmek.*‖ **vücuda getirmek,** *Var etmek; oluşturmak; meydana getirmek.*‖ **vücudunu ortadan kaldırmak,** *Öldürmek.*‖ **vücut bulmak,** *Olmak; oluşmak; meydana gelmek.*‖ **vücut ısısı,** *Bir insan ve hayvan vücudunun normal işleyişi için gerekli olan öz ısı.*‖ **vücut vermek,** *Oluşturmak; meydana getirmek.*‖ **vücuttan düşmek,** *Gücünü kuvvetini kaybetmek; zayıflamak.*‖ **vücut yapmak,** *Kas geliştirici sporlarla bedeni güçlü duruma getirmek.*

vücutça, [vücut-ça] *(vücu'tça) zf.* Vücut bakımından; vücudun durumuna göre.

vücutlu, [vücut-lu] *sf.* **1.** Vücudu belirtilen nitelikte olan. **2.** Vücudu şişman ve iri yarı olan; cüsseli.

vüd, -ddü [Ar. vedd / vüdd ود] *{OsT} is.* Dostluk.

vüdad, [Ar. vüdād / vidād وداد] *(vüda:d) {OsT} is.* **1.** Sevme; sevgi. **2.** Dostluk.

vüffed, [Ar. vāfid > vüffed وفد] *{OsT} is.* Elçiler; temsilciler.

vüfud[1], [Ar. vüfūd وفود] *(vüfu:d) {OsT} is.* Gelme; geliş.

vüfud[2], [Ar. vāfid > vüfūd وفود] *(vüfu:d) {OsT} is.* Elçiler; temsilciler.

vüfur, [Ar. vüfūr وفور] *(vüfu:r) {OsT} is.* Bolluk; çokluk.

vühub, [Ar. vühūb وهوب] *(vühu:b) {OsT} is.* Çok bağışta bulunan ; çok bağışlayan.

vühul, [Ar. vaḥal / vaḥl > vüḥūl وحول] *(vühu:l) {OsT} is.* Bataklıklar; çamurlu yerler.

vühuş, [Ar. vaḥş>vuḥūş/vüḥūş وحوش] *(vühu:ş) {OsT} is.* **1.** Yabani hayvanlar. **2.** Issız yerler; tenhalar.

vükela, [Ar. vekīl > vükelā وكلا] *(vükelâ:) {OsT} is.* **1.** Bakanlar. **2.** Vekiller. ◻ **vükelā vapuru,** *İmparatorluk döneminde, bakanların ve yüksek dereceli devlet adamlarının bindiği özel vapur.*‖ **vükelā-yı deavî,** *{OsT} Dava vekilleri; avukatlar.*‖ **vükelā-yı devlet,** *{OsT} Bakanlar kurulu; kabine.*‖ **vükelā-yı hāzıra,** *{OsT} Görevdeki bakanlar.*

vükûb, [Ar. vükūb وكوب] *(vükû:b) {OsT} is.* Yavaş yürüme.

vükûl, [Ar. vükūl وكول] *(vükû:l) {OsT} is.* Biriyle ortak işe girişme; işbirliği.

vükûn, [Ar. vekn > vükūn وكون] *(vükû:n) {OsT} is.* Kuş yuvaları.

vükûr, [Ar. vekr > vükūr وكور] *(vükû:r) {OsT} is.* Kuş yuvaları.

vülad, [Ar. vülād ولاد] *(vülâ:d) {OsT} is. huk.* Öldürülenin, öldürenin evladı olması durumu.

vülat, [Ar. vālī > vülāt ولات] *(vülâ:t) {OsT} is.* Valiler.

vüleyd, [Ar. vüleyd وليد] *{OsT} is.* Küçük çocuk; çocukçuk.

vülgarize, [Fr. vulgariser] *sf.* **1.** Halk için yapılan. **2.** (Bilgi ya da düşünce için) halkın anlayabileceği düzeye indirgenmiş; basitleştirilmiş.

vülu, -u'ı [Ar. vülūʿ ولوع] *(vülû:) {OsT} is.* Bir şeye fazla düşkünlük.

vüluc, [Ar. vülūc ولوج] *(vülû:c) {OsT} is.* Sokulup girme.

vülug, [Ar. vülūġ ولوغ] *(vülû:ğ) {OsT} is.* Köpeğin su içmesi.

vürd, [Ar. verd > vürd ورد] *{OsT} is.* Güller.

vüreyd, [Ar. vüreyd وريد] *{OsT} is. anat.* Kılcal damar.

vüreyk, -kı [Ar. vüreyḳ وريق] *{OsT} is.* Yaprakçık.

vüreyka, [Ar. varaḳ > vüreyḳa وريقه] *{OsT} is.* Küçük yaprak; yaprakçık.

vüreykat, [Ar. varaḳ > vüreyḳāt وريقات] *(vüreyka:t) {OsT} is.* Yaprakçıklar; küçük yapraklar. ◻ **vüreykāt-ı tüveyciye,** *{OsT} bot. Küçük taç yaprakçıklar.*

vürud[1], [Ar. verid > vürūd ورود] *is. (vüru:d) {OsT} is.* Toplardamarlar.

vürud[2], [Ar. vürūd ورود] *(vüru:d) {OsT} is.* Geliş; gelme; yetişme. ◻ **vürūd etmek,** *{OsT} Gelmek; yetişmek.*

vüruk, [Ar. vürūk وروك] *(vüru:k) {OsT} is.* Yan yatma.

vüs, -s'ı [Ar. vüsʿ وسع] *{OsT} is.* **1.** Kudret; güç. **2.** Zenginlik; varlık. **3.** Bolluk; genişlik. ◻ **vüs'-i beşer,** *{OsT} İnsan gücü.*

vüs'at, -ti [Ar. vüsʿat وسعت] *(vüs-at) {OsT} is.* **1.** Genişlik; yayılmışlık. **2.** Bolluk. **3.** Zenginlik. **4.** Olanak; fırsat. **5.** *fiz.* Genlik. ◻ **vüs'at-i hâl,** *{OsT} Malî koşulların düzelmesi.*

vüs'atli, [vüs'at-li] *(vüs-atli) sf.* **1.** Geniş. **2.** Bol. **3.** Zengin. **4.** Elverişli.

vüsema, [Ar. vesīm > vüsemā وسما] *(vüsema:) {OsT} is.* **1.** Yüzü güzel olanlar. **2.** Rastık çekmiş olanlar. **3.** Damgalanmış olanlar.

vüska, [Ar. vüṣūḳ > vüṣḳā وثقى] *(vüska:) {OsT} sf.* **1.** Çok sağlam olan. **2.** Çok kuvvetli olan.

vüsub, [Ar. vüṣūb وثوب] *(vüsu:b) {OsT} is.* Atlama; zıplama; sıçrama.

vüsuk[1], [Ar. veṣāḳ > vüṣūḳ وثوق] *(vüsu:k) {OsT} is.* **1.** Bağlar; rabıtalar. **2.** Yemin vererek anlaşma yapmalar; yeminli sözleşmeler; antlaşmalar.

vüsuk[2], [Ar. vüṣūḳ وثوق] *(vüsu:k) {OsT} is.* **1.** Güvenme; inanma; inanç. **2.** Sağlamlık; muhkemiyet. ◻ **vüsük bulmak,** *{OsT} Doğrulanmak; sağlamlaşmak; onaylanmak.*

vüsüd, [Ar. visāde > vüsüd وسد] *{OsT} is.* **1.** Yastıklar. **2.** Şilteler.

vüşat, [Ar. veşy > vüşāt وشاة] *(vüşa:t) {OsT} is.* Kov verenler; kovcular.

vüzera, -a'i [Ar. vezīr > vüzerā] *(vüzera:) {OsT} is.* Vezirler.

vüzub, [Ar. vüzūb وزوب] *(vüzu:b) {OsT} is.* Su gibi akma. ◻ **vüzüb-i dem,** *{OsT} tıp. Kanama.*

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

W

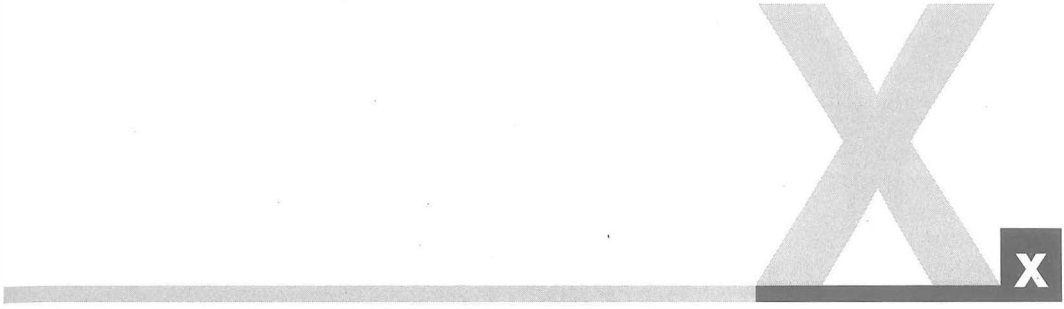
w, [w] (çift ve) is. Türk alfabesinde yer almayan ancak batı kökenli bazı kelimelerde geçen söyleniş bakımından bir kapalı çift dudak ünsüzüdür.

W., [Al. wolf (kuru) + rahm (köpük)] kısalt. kim. Atom numarası 74, atom ağırlığı 183.92, özgül ağırlığı 19,2 olan, 3660 C°'de ergiyen ağır bir element olan wolfram(tungsten)ın yeni sembolü; eskisi: Tu;

W., [İng. watt] kısalt. fiz. Saniyede bir jullük iş yapan motorun güç birimi olan vatın sembolü.

WC, [İng. water closet (kapalı su)] kısalt. is. Ayakyolu.

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

x, [x] (ks) is. 1. Türk Alfabesinde bulunmayan ancak yabancı özel adlarda geçer ve iks diye adlandırılır. 2. Matematikte bilinmeyen terimlerden birini belirtmekte kullanılır. 3. Söz arasında belirsizlik için kullanılır. x tarihinde. 2 x ışınları, Röntgen ışınları.

Xe, [Fr. xénon] (kı'senon) is. kim. Atom numarası 54, atom ağırlığı 131,3 ve yoğunluğu 4.5 olan renksiz, kokusuz, tek atomlu, soy gazlar grubundan bir kimyasal element olan ksenonun sembolü.

ÖTÜKEN TÜRKÇE SÖZLÜK

Y

y

y, [y / Y] *(yé) is.* Latin asıllı Türk alfabesinin yirmi sekizinci harfi olup sızmalı, titreşimli bir ön damak ünsüzüdür.

-y- [-y-] *çek. e. dbl.* Ünlü ile biten köklere ünlü ile başlayan ek getirildiğinde söyleyişi kolaylaştırmak için araya giren yardımcı ünsüz. *oku-y-uş, bağla-y-ıcı*

Y, [Ytterby *(İsveç'te yer adı)* > Fr. yttrium] *(i'triyum) is.* **1.** *kim.* Atom numarası 39, atom ağırlığı 88,92 olan, gri renkte, 4.6 yoğunluğunda nadir topraklar grubuna yakın değerli bir element olan itriyumun sembolü. **2.** Tirozin amino asit. **3.** Erkek eşey kromozomunun simgesi.

ya[1], [Ar. yā ى] *(ya:) {OsT} is.* "Y" (ى) harfinin Arapça adı; Osmanlı alfabesinde otuz birinci harftir. Ebcet hesabında 10 sayısının karşılığıdır. 🗗 **yā-yı masdārî,** *{OsT} Mastar yapan "y".*|| **yā-yı müsennat,** *{OsT} İki noktalı "y".*|| **yā-yı nisbî,** *{OsT} Aitlik bildiren "y".*|| **yā-yı tahtāniye,** *{OsT} Altında iki noktası olan "y".*

ya[2], [yā] *(ya:) ünl.* **1.** *{eT}* Bir çağırma ve uyarma sözü. [EUTS] **2.** *{eT} "Vay"* anlamında söz söyleyen veya emreden kimsenin emrini inkâr yerine bir söz. [DLT] **3.** Söyleyiş özelliğine göre cümleye şaşma, alay, sitem ve soru gibi anlamlar katar. *Kaynana da ne kaynana ya.*

ya[3], [Ar. yā ﻳ] *(ya:) {OsT} ünl.* **1.** Heyecanlı bir duyguyu ifade eden seslenme sözü; ey; hey! **2.** Birtakım duyguları güçlendirmek amacıyla cümlenin başında veya sonunda kullanılır: *Ya Allah!* **3.** Bir şeyi onaylamada *"evet"* anlamında kullanılır. *{ağız} (aym)* [DS] 🗗 **ya Allah!** *Bir işe başlarken güç kazanmak, Allah'ın yardımını dilemek için söylenen bir söz.*|| **ya Rabbi!** *Allah'a seslenme sözü; Tanrı'm, Allah'ım!* || **ya sabır,** *Katlanılması güç durumlarda sabır gerektiğini anlatır.* || **ya sabır çekmek,** *Bir sıkıntıya ses çıkarmadan veya ona karşı bir şey yapmadan katlanmaya, kendini tutmaya çalışmak.*

ya[4], [yay / yā] *(ya:) {eT} is.* **1.** Yay. *{eAT} {OsT} (aynı)* [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] **2.** Ok. [DLT] 🗗 **yā ağacı,** *{eT} Yay yapımında kullanılan bir ağaç, (Chadara tenax).* [Bahşayiş]|| **yā bağrı,** *Yayın orta yeri.* [DLT]

ya[5], [Far. yā] *(ya:) bağ.* **1.** *{OsT}* O halde; öyle ise. **2.** *{eT}* Veya. [KB] **3.** Cümle başında onaylama amacıyla kullanılır. *Ya, bana da alındı.* **4.** Soru cümlesinin başında pekiştirme amacıyla soru ögesi olarak kullanılır. *Ya siz ne yapıyorsunuz?* **5.** Şaşma, üzüntü gibi duygular içeren soru cümlelerinde kullanılır. *Ya, bu ne perhiz....?* **6.** Seçim yapılması gerektiği durumlarda kullanılır. *Ya bisiklet, ya gezi?* **7.** Olumlu yargı niteliği taşıyan bir cevap verildiğinde bir sonraki cümle ile karşıtı belirtilmek için kullanılır. *Hoş, iyi arkadaştır ya, biraz uyuşuk olmasa.* **8.** Bir olasılığın, bir düşüncenin karşıtının da hesaba katılması gerektiğini belirtmek için kullanılır. *Geçerim diyorsun, ya suya düşersen.* **9.** Cevap cümlesinin sonuna getirildiğinde, asıl yargının, uyarının arkadan gelen cümle ile anlatılacağını belirtir. *Sokağa çıkabilirsin ya, geç kalma.* **10.** Bilinen, görülen, anımsanan anlatılan bir olay, bir durumla ilgili olan başka olay ya da durumu anımsatan başka bir konu ile ilgili soru cümlelerinin başında kullanılır. *Siz kabul ettiniz diyelim, ya muhalefet?* **11.** İki ayrı yerde kullanılarak seçenek veya karşıtlık belirterek eş değerli ögeleri birbirine bağlar. *Ya istiklal, ya ölüm.* **12.** Sözü edilen konunun dinleyen tarafından bilindiğini, anlaşıldığını bildirmek için kullanılır. *Gördün ya şu anlayışsızlığı.* **13.** *zf.* Dilek ve geniş zaman kiplerinde yargıyı güçlendirir. **14.** *zf.* Bazı çekimli zamanlardan sonra gelerek anlamı pekiştirir; söylenen bir sözdeki yargıyı kuvvetlendirir, olayı hatırlatır. – *İlaçlarım nerde? – Demin içtin ya!* **15.** Bir düşüncede sıra ile yer alan ayrı cins ögelerden biri ötekilerden üstün görüldüğünde, o öge cümle dışına alınır ve başına bir *"ya"* getirilerek *"hele, özellikle"* anlamında kullanılır. *Yağmur, çamur anladık, ya o soğuğu.* **16.** Gereklik ve emir bildiren soru cümlelerinde yargının onaylandığını bildirir; onaylama ve kuvvetlendirme amacıyla kullanılır; elbet. – *Gidelim mi? –*

Gidelim ya. **17.** Dilek şart kipinde yargıyı kuvvetlendirir. *Ucundan biraz da o tutsa ya.* **18.** Anlamı *"e, a"* ile kuvvetlendirilmiş dilek şart ikinci tekil kişiyi tekrar kuvvetlendirmek için kullanılır. *Gitsen e ya.* **19.** Olumsuz yüklemlerden sonra kullanıldığında bir olumsuzluğu vurgular. *Bunu ona duyurmadınız ya.* **20.** Olumlu yüklemden sonra kullanıldığında eylemin olağanlığını belirtir. *Kıştır, yağar ya.* 🗗 **Ya bu deveyi gütmeli, ya bu diyardan gitmeli.** *"Kalacak olan bu koşullara uymak zorundadır, yoksa kendisi uzaklaştırılır." anlamında kullanılır.*|| **ya budur ki... ya budur ki,** *{eAT} Ya... ya da.*|| **ya da,** *1. Ayrı olmakla birlikte aynı değere sahip iki şeyi veya bir başka seçeneği belirtir; veya. 2. Seçeneği ve çeşitliliği belirtir.*|| **ya dakı,** *{eAT} Yahut.*|| **Ya deve, ya deveci, ya deve üstünde hacı.** *Geleceğe yönelik tasavvurlar kolayca söylenebilir, zamanla şartlar değişebilir.*|| **Ya devlet başa, ya kuzgun leşe,** *Girişilen işin ya çok güzel sonuçlanacağını ya da olumsuzlukla sonlanıp kişiyi kötü duruma düşüreceğini belirtir.*|| **Ya herrü ya merrü.** *İçinde bulunulan kötü durum hangi tercih olsa zarar verecek boyutta, onun için her türlü olumsuzluğu göze aldım, anlamında kullanılır.*|| **ya huyundan ya suyundan,** *Çevreden etkilenme bildirir.*|| **ya kim,** *{eT} Veya; veyahut.* [Bahşayiş]

ya, [yağ > yā] *(ya:) {ağız} is.* Yağ. [DS]

yaa, [yaa / yaah] *{ağız} ünl.* **1.** Hayır; olmaz. **2.** Şaşma bildirir. [DS]

ya'afir, [Ar. yaʿfūr > yaʿāfīr يعافير] *(yaa:fi:r) is.* Ceylanlar; ahular.

yaalık, -ğı [yağ-lık] *{ağız} is.* Mendil; çevre. [DS]

ya'alil, [Ar. yaʿlūl > yaʿālīl يعاليل] *(yaa:li:l) is.* **1.** Suyu saf ve berrak akan göller. **2.** Su üzerinde oluşan kabarcıklar. **3.** Beyaz bulutlar. **4.** İki hörgüçlü develer.

-yab, [Far. yāften *(bulmak)* > yāb یاب -] *(ya:b) son ek.* Sonuna getirildiği Farsça kelimelere *"bulan", "bulunan"* anlamı katarak birleşik sıfatlar türeten son ek.

yaba[1]**,** [*eT.* yaba] *is.* Harman savurmakta kullanılan beş parmaklı bir tür ahşap kürek; atkı. *{eT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] 🗗 **yaba vakti,** *{ağız} Harman zamanı.* [DS]

yaba[2]**,** [Oğuz. yaba / yebe [Clauson]] *{eT} sf.* Yaş; ıslak. [DLT]

yabaku, [yabā-ku / yapā-ku [Clauson]] *(yaba:ku) {eT} is.* Yün ve yapağı yoluntusu. [DLT] 🗗 **yabaku bolmak,** *{eT} (Baştaki saç için) keçeleşmek.* [DLT]

yabakulak, [yabā-ku-la-k / yapā+kulġak ?] *is.* **1.** *{eT}* Baykuş. [DLT] **2.** *{ağız}* Büyük ve biçimsiz kulaklı kimse. [DS]

yabalama, [yaba-la-ma] *is.* Yabalamak eylemi.

yabalamak, [yaba-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Saman ya da harman yapılmış otları yaba ile bir yerden başka yere aktarmak, savurmak. **2.** *{ağız}* Döven sürüldükten sonra, taneli samanı yabayla aktarmak. [DS]

yabalı[1]**,** [yaba-lı] *{ağız} is.* Ayağı tüylerle süslü olan tavuk veya güvercin; paçalı. [DS]

yabalı[2]**,** [yaba-lı] *{ağız} sf.* Tutumsuz. [DS]

yabaltı, [yaba-l-tı / yaba+alt-ı] *{ağız} is.* **1.** Büyük yaba. **2.** Harman sonu, rüzgâr götüremediği için kalan iri saman. [DS]

yaban, [Far. beyābān => yaban یابان] *(OsT. ya:ba:n) is.* **1.** İnsan eli değmemiş, kimsenin yaşamadığı ıssız yer. **2.** *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}* Issız ve şehirden uzak yer; ıssız kır; ıssız ova; çöl; bayır; sahra; tarla; kır. [Bahşayiş] [Mühennâ] [DS] **3.** *{ağız}* Dışarı; uzak; gurbet. [DS] **4.** *{ağız}* Evine bağlı olmayan adam. [DS] **5.** *{ağız}* Yabancı. [DS] **6.** *sf. {eT}* Ev veya şehir hayatından uzak olan; vahşi; yabani. [Bahşayiş] **7.** *{eT} {OsT} {ağız}* Dışarı; başka memleket; uzak yer. [Bahşayiş] [DS] **8.** Bir yerin, bölgenin halkından olmayan; oraya dışarıdan gelen; yabancı; el. *{eAT} (aynı)* **9.** (Tamlayan olarak kullanıldığında) insanlar tarafından ekilip yetiştirilmeyen, doğada kendi hâline yetişen veya yaşayan ürün cinsi; yabani. **10.** *{OsT}* (Yer için) insan eli değmemiş, değiştirilmemiş; yabani; vahşi. **11.** *{OsT}* Yabancı. **12.** *{ağız}* (Kişi için) kaba. [DS] 🗗 **yabana atmak,** *Önemsememek; önem vermemek; dikkate almamak. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS]|| **yabana atılmaz ihtimaller,** *Dikkate almaya değer olasılıklar.*|| **yaban ademisi,** *{eAT} Gulyabani.*|| **yabana gitmek,** *1. {ağız} Başka yere, başka köye veya uzağa gitmek.* [DS] *2. Tanınmayan, bilinmeyen bir yere verilmek ya da satılmak. 3. {eAT} {OsT} {ağız} Heder olmak; boşa harcanmak.* [DS]|| **yaban ağası,** *{ağız} 1. Beceriksiz. 2. Hantal.* [DS]|| **yabana oturmak,** *{eAT} Kırda büyük veya küçük aptesini yapmak.*|| **yaban arısı,** *zool. 1. Yaban arısıgillerden, bal arılarına saldıran, dişisi zehirli iğne taşıyan, sokması çok acı veren bir zar kanatlı böcek, (Vespa vulgaris). 2. Bitkilerin döllenmesinde önemli rol oynayan bir yıllık koloniler kuran iri bir arı türü; kıllı arı, (Bombus).*|| **yaban arısıgiller,** *zool. Toplu yaşayan zar kanatlılar, (Vespidae).*|| **yaban armağanı,** *{ağız} Dışarıdan gelen konuğa sunulabilecek veya yabancıya verilebilecek güzel şey.* [DS]|| **yaban armudu,** *bot. Gülgillerden, dağlarda ve sert topraklarda yetişen bir armut türü; ahlat; çakal armudu, (Pyrus elaegnifolia). {ağız} (aynı)* [DS] || **yabana salmak,** *{eAT} 1. Kıra salıvermek; serbest bırakmak. 2. Atmak. 3. Savuşturmak; gidermek; bertaraf etmek.*|| **yaban asması,** *bot. Patlıcangillerden, iki metre kadar boylanabilen, çok yıllık, tabanda odunsu, meyveleri olgunlaşınca kırmızı renkli ve zehirli tırmanıcı bitki; akasma, (Solanum dulcamara).*|| **yabana söylemek,** *Boş yere konuşmak; saçma sapan*

şeyler söylemek. {OsT} (aynı)|| **yaban atı,** {eAT} Eğitilmemiş, kırdan yeni tutulmuş at.|| **yabana varmak,** {eAT} Aptes bozmağa gitmek.|| **yaban ayvası,** bot. Ayı fındığı.|| **yaban baklası,** bot. Baklagiller familyasından beyaz veya mavi çiçekli, meyveleri suda kaynatıldıktan sonra yenebilen bakla türlerine verilen ad; acı bakla; domuz baklası; kurt baklası; termiye, (Lupinus).|| **yabanda komak,** {OsT} Yabancı sayıp dışarıda bırakmak; topluluğa veya içeriye almamak.|| **yaban defnesi,** bot. İki çeneklilerden, çiçekleri beyaz, sarı veya pembe renkli, orman ve çayırlarda yetişen bir süs bitkisi; gilaburu; kurt bağı; sırım bağı, (Daphne pontica).|| **yaban domuzu,** zool. Domuzgillerden, Avrupa, Asya ve Afrika'nın seyrek ormanlı alanlarında yaşayan, bitki ağırlıklı beslenen, ürünlere zarar veren domuz türü, (Sus scrofa).|| **yaban dutmak,** {eAT} Kırlara düşmek.|| **yaban enginarı,** bot. Devedikeninin bir türü, (Carduus utans).|| **yaban eri,** {eAT} {OsT} Şehir dışında büyümüş, yetişmiş kimse.|| **yaban eriği,** bot. Gülgillerden, dikenli, kışın yapraklarını döken, beyaz çiçekli meyveleri 10-15 mm. çapında, siyahımsı mavi renkli meyveleri taze olarak tüketilen, çekirdeklerinden tespih yapılan bir tür erik; çakal eriği, göğem; deli erik, (Prunus spinosa).|| **yaban eşeği,** zool. Atgillerden, Hazar denizi çevresinde yaşayan, eşeğe benzer memeli bir hayvan, (Equus onager).|| **yaban fesleğeni,** bot. Ballıbabagillerden, yapraklar kuvvetli kokulu, çiçekleri kırmızımsı mor renkli, toprak üstü kısımları bitkisel çay, yemeklere çeşni vermekte kullanılan hoş kokulu, bir veya çok yıllık otsu bitki; dağ reyhanı; nane ruhu; anık, (Ziziphora).|| **yaban geçisi** (keçisi), {ağız} Yaban keçisi. [DS]|| **yaban guşu** (kuşu), {ağız} Bir kuş. [DS]|| **yaban gülü,** bot. Gülgillerden, kırlarda ve ormanlık alanlarda yetişen, 1-5 metre boyunda, dikenli, pembe ya da kırmızı çiçekli, C vitamini bakımından zengin meyveleri olgunlaştıktan sonra toplanıp şurup, peksimet yapılan ya da çay olarak tüketilen bir çalı; kuşburnu; itburnu; öküz götü, (Rosa canina).|| **yaban havucu,** bot. Maydanozgillerden, kökleri sebze olarak tüketilen, çok yıllık otsu bitki; kara kavza, (Pastinaca sativa).|| **yabanı depmek,** {eAT} Kırda bayırda dolaşmak.|| **yabanın köpeği,** Yoksul; fukara.|| **yaban inciri,** bot. 1. Dutgillerden, Mısır'da yetişen ve ağacından mumya sandukası yapılan bir ağaç. 2. Bu ağacın meyvesi.|| **yaban kazı,** zool. Ördekgillerden, su kenarlarındaki tarla ve çayırlarda yaşayan, yalnızca bitki ile beslenen bir tür kaz; boz kaz, (Anser anser).|| **yaban keçisi,** zool. Çift parmaklılar takımından, Ege adaları, Hindistan ve İran'da yaşayan, Anadolu kökenli, erkeklerinde bir tutam sakal bulunan, birbirinden uzaklaşan, burmalı büyük boynuzlara sahip bir tür keçi; kızıl dağ keçisi; (Capra aegagrus). {eAT} {OsT} (aynı)|| **yaban kedisi,** zool. Kedigillerden, Avrupa'da ve Anadolu ormanlarında yaşayan, yuvarlak kuyruk uçlu, kırçıl renkli, başı evcil kediden daha iri, köpek dişleri daha gelişmiş, bağırsakları daha kısa bir tür kedi; orman kedisi, (Felis silvestris).|| **yaban kekiği,** bot. Mercanköşk.|| **yaban kekliği,** zool. Tavuksular takımının, sülüngiller familyasından orta büyüklükte, kınalı kekliğe göre biraz daha ince, gerdanı çevreleyen kolye daha geniş olup gerdanın altında hemen kapanan, kayalık yamaçlarda, seyrek orman kenarlarındaki taşlıklarda ve derin kayalık vadilerde yaşayan bir kuş; dağ kekliği, (Alectoris graeca).|| **yaban keteni,** bot. Birleşikgillerden, sulak alanlarda yetişen, bir buçuk metre kadar boylanabilen, pembe çiçekli otsu bitki; su keteni; sıtma otu, (Eupatorium cannabinum).|| **yaban kobayı,** zool. Kobaygillerden, Güney Brezilya'da orman kenarlarında sürüler hâlinde yaşayan, arka bacakları uzun, kuyruksuz, bitkicil kobay türü, (Cavia aperea / cutleri).|| **yaban koyunu,** zool. Çift parmaklılar takımının boynuzlugiller familyasından, 120 cm. kadar uzunlukta 70 cm. kadar yükseklikte erkeğinin boynuzları büyük, kızıl kahverengi, beyaz ve kasıkları beyaz koyun türü; müflon, (Ovis musimon).|| **yaban maydanozu,** bot. Maydanozgillerden, bir metre kadar boyunda, kökü sebze olarak yenen sarı çiçekli iki yıllık otsu bitki, (Smyrnium connatum).|| **yaban mersini,** bot. Fundagillerden, kışın yapraklarını döken, 30 cm. kadar yükseklikte, çiçekleri beyaz ya da soluk yeşilimsi pembe renkli, yaprakları tanenli, olgunlaştığında kımızımsı siyah renkli meyveleri çiğ olarak tüketilen, reçel yapılabilen bir bitki; keçi yemişi; ayı üzümü; çay üzümü, (Vaccinium myrtillus).|| **yaban nanesi,** bot. Ballıbabagillerden, çok yıllık, tüylü, mor veya morumsu beyaz çiçekleri er dişi, çanak yaprakları ışınsal, taç yaprakları tek simetrili, fındıksı meyveleri olan, yaprakları taze veya kuru olarak yemeklere koku ve lezzet vermekte kullanılan, taşıdığı mentol tıpta kullanılan, çok yıllık otsu bitki; filiskin; yarpuz, (Mentha pulegium).|| **yaban oğlanı,** {eAT} Kendi bildiğince yetişmiş, eğitilmemiş genç.|| **yaban ördeği,** zool. Ördekgillerden, yarım metre kadar uzunlukta, mavi, beyaz, kara, kahverengi karışık tüylü, erkekleri yeşil başlı, yurdumuzun her tarafında sazlı ve durgun sularda yaşayan yerli bir kuş türü; yeşil baş ördek, (Anas platyrhynchos / boschas).|| **yaban pancarı,** bot. Pazı.|| **yaban pazısı,** bot. Kazayağıgillerden, yarım metre kadar boyda, çiçekleri gösterişsiz, yaprakları ıspanak gibi sebze olarak kullanılan bir yıllık otsu bitki; sirken; ıştır; tel pancarı; yabani ıspanak, (Chenopodium urbicum).|| **yaban sığırı,** zool. Çift parmaklılar takımının, boynuzlugiller familyasından, 380 cm. uzunlukta, 200 cm. kadar yükseklikte, kuyruğu 85 cm. kadar olan, geniş alınlı, kısa ve kalın boyunlu, sırtı esmer, karnı sarı, bacakları beyaz, Hindistan'da kayalık alanlarda yaşayan bir sığır türü; gaur; gevir; (Bibos gaurus). {OsT} (aynı)

|| **yaban soğanı,** *{ağız} Peynire de konulan sarımsak tadında bir ot.* [DS]|| **yaban sülüğü,** *zool. At sülüğü.*|| **yaban sümbülü,** *bot. Ballıbabagillerden, 25-50 cm. kadar yükseklikte, kuvvetli kokusu kediler tarafından çok sevilen, koyu mor çiçekli çok yıllık otsu bitki; kedi nanesi; nesle otu, (Nepeta cataria).*|| **yaban taşı,** *{eAT} Adi taş.*|| **yaban tavşanı,** *zool. Kemiricigiller takımının, tavşangiller familyasından yarım metre kadar boyda, Akdeniz çevresindeki ülkelerde yer altında kazdığı inlerde yaşayan bir memeli türü; ada tavşanı, (Cuniculus cuniculus).*|| **yaban tavuğu,** *zool. 1. Tavuksular takımının orman tavuğugiller familyasından 45 cm. kadar uzunlukta, Avrupa ve Asya'nın ormanlık alanlarında yaşayan, eti yenen bir tür tavuk; fındık tavuğu, (Tetrastes bonasia). 2. {ağız} Keklik.* [DS] *3. {ağız} Çulluk.* [DS] *4. {ağız} Yaban güvercini.* [DS] *5. {ağız} Sülün.* [DS]|| **yaban teresi,** *bot. Turpgillerden, ıtırlı bir dağ bitkisi; horozcuk, (Lepidium campestre).*|| **yaban tezeği,** *{ağız} Yakacak olarak kullanılan, kırda kendi kendine kurumuş tezek.* [DS]|| **yaban turpu,** *bot. Turpgillerden, 15-20 cm. boyunda, beyaz, pembe ve sarı çiçekli, çiçek durumları ve rozet yaprakları salata olarak yenilen, kökü ve yaprakları baharlı tek yıllık otsu bitki; turp otu, (Raphanus raphanistrum).*|| **yaban yasemini,** *bot. Patlıcangiller familyasından, gölgelik, sulak yerlerde, çit kenarlarında yetişen, mor çiçekli çok yıllık sarılgan bitki; kır yasemini; tilki üzümü; sofur; yaban asması, (Stipites / Solanum dulcamara).*|| **yaban yazı,** *{eAT} {OsT} Kır; ova; sahra; yazı yaban.*|| **yaban yér,** *{eT} {eAT} {OsT} Kır; çöl.* [Bahşayiş]|| **yaban yeri,** *{OsT} Kır; çöl.*|| **yaban yulafı,** *bot. Buğdaygiller familyasından, tarım bitkilerine zarar verdiği için yabancı ot sayılan, tohumları olgunlaştıkça dökülen bir yıllık bitki olan yulaf türü; deli yulaf, (Avena barbata, A. fatua).*

yabanağacı, [yaban+ağa(ç)-ı] *{ağız} is. bot.* Akasya. [DS]

yabancı, [yaban-cı] *sf.* **1.** (Çevre, şehir vb. için) içinde yaşanılmayan. **2.** Başka bir ulusa ait olan; ulusun kendine özgü olmayan. **3.** Bir topluluğa ya da bir kuruluşa özgü olmayan; aileden olmayan; özge. **4.** (Öge için) bir şeyin öz yapısından olmayan; dışardan olan. **5.** Tanınmayan; bilinmeyen; yadırganan. **6.** Aynı türden olmayan. **7.** Bir duyguya kapalı olan ya da ondan yoksun olan. **8.** Belli bir yere özgü olmayan. **9.** Herhangi bir etkinlik alanı ile ilgilenmeyen. **10.** Bir kimsenin duyarsız olduğu, ilgi alanı dışında kalan. **11.** *is.* Bir topluluğun, bir kuruluşun, bir ortamın ya da bir çevrenin üyesi olmayan ya da mensubu sayılmayan kimse. **12.** Başka bir ülkeden ya da başka bir ulustan olan kimse; içinde bulunduğu ülkenin vatandaşı olmayan kişi. **13.** Bir konuda bilgisi, deneyimi ya da ilgisi bulunmayan kimse. ◘ **yabancı çıta,** *Marangozlukta, kirişli birleştirmelerde iki tarafa açılan yuvaya uygun ölçüde ince ve dar kesilmiş parça.*|| **yabancı dil,** *dbl. Ana dilin dışında olan dillerden herhangi biri.*|| **yabancı ek,** *dbl. Yabancı dillerden girmiş ve Türkçe kelimelere getirilerek kullanılmış ek.*|| **yabancı gelmek,** *Tanıyamamak.*|| **yabancı gelmemek,** *Tanıyabilmek.*|| **yabancı gibi durmak,** *Karışmamak; ilgilenmemek; el gibi durmak; çekinmek.*|| **yabancı gözcüsü,** *{OsT} Kır bekçisi.*|| **yabancı kelime,** *dbl. Bir dilin kendi köklerinden gelmeyen, başka bir dilden alınarak kullanılan kelime; yabancı sözcük; müstear kelime.*|| **yabancı olmak,** *Tanımamak; bilmemek.*|| **yabancı olmamak,** *Tanımak; bilmek.*|| **yabancı ot,** *tarım. Tarım bitkilerinin arasında kendiliğinden biten ve tarım bitkilerine zarar veren her türlü ot.*|| **yabancı saha,** *1. Kendi sahasının dışında kalan; dış saha. 2. spor. Sporcuların daha önce karşılaşma yapmadıkları, ilk defa geldikleri saha.*|| **yabancı saymak,** *Yabancı olarak benimsemek; kendilerinden biri gibi görmemek; yabancı görmek.*|| **yabancı sermaye,** *ekon. Bir ülkeye, yabancı bir ülkede kurulu şirketin yatırımda bulunması ile giren ana para.*|| (bir yerin) **yabancısı olmak,** *Orayı tanımamak; bilmemek; daha önce hiç görmemiş olmak.*|| (bir şeyin) **yabancısı olmak,** *O şeyi daha önce hiç görmemiş, kullanmamış olmak; kullanımla ilgili deneyimi bulunmamak.*|| **yabancı tutmak,** *Yabancı saymak; yabancı görmek.*

yabancıl, [yaban-cıl] *sf.* **1.** Uzak, yabancı ülkelerle ilgili; egzotik. **2.** Uzak, yabancı ülkelerden getirilmiş. **3.** *{ağız}* Göçmen; yabancı. [DS] **4.** Yabancılara yatkın; onlara ilgi gösteren; yabancı seven.

yabancılama, [yaban-cı-la-ma] *is.* Yabancılamak eylemi.

yabancılamak, [yaban-cı-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Kişi için) onu yabancı görmek; kendinden saymamak; yadırgamak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** (Yer için) yadırgamak; ısınamamak.

yabancılaşma, [yaban-cı-la-ş-ma] *is.* Yabancılaşmak eylemi.

yabancılaşmak, [yaban-cı-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Üyesi olduğu bir topluluktan ya da yaşadığı çevreden uzaklaşıp ilgisini kesmek; kopmak. **2.** Yabancı gibi olmak; tanımaz bilmez hâle gelmek. **3.** Yabancılık çekmek; alışamamak; yadırgamak.

yabaıncılaştırma, [yaban-cı-la-ş-tır-ma] *is.* Yabancılaştırmak eylemi.

yabancılaştırmak, [yaban-cı-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yabancı duruma getirmek. **2.** Bir kimseden ya da bir çevreden koparmak; uzaklaştırmak.

yabancılık, -ğı [yaban-cı-lık] *is.* **1.** Yabancı olma durumu. **2.** Yabancı olan kişinin taşıdığı özellikler. ◘ **yabancılık çekmek,** *1. Yabancı olmaktan dolayı sıkıntıya düşmek. 2. Yabancı olduğunu davranışlarına yansıtmak.*|| **yabancılık duymak,** *1. (İş, çevre ya da kişiye) alışamamak; ısınamamak; yadırgamak.*

yabancılık, -ğı [yaban-cıl-lık] *is.* Egzotizm.

yabancısımak, [yabancı-sı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Kendini yabancı hissetmek; çekingenlik göstermek. [DS]

yabandan, [yaban-dan يباندن] *{eAT} sf.* Yabancı. 🗗 **yabandan değil,** *"Kim o?" sorusuna cevap olarak "tanıdık, bildik biriyim; iyi dost, iyi arkadaş" anlamında verilen cevap.*

yabanı, [Far. yabānī] *{ağız} sf.* → yabani.

yabanıl, [yaban-ıl] *sf.* **1.** (İnsan için) ilerlemiş toplumlara göre yaşam biçimi daha ilkel düzeyde kalmış olan; vahşi *(1944).* **2.** İnsandan ve toplum yaşayışından kaçan; insanlarla ilişkisini kesen. **3.** *zool.* (Hayvan için) evcil olmayan; doğa ile iç içe yaşayan; vahşi; yabani. **4.** *bot.* (Bitki için) insan eli ile yetişmemiş; doğada kendi kendine yetişen; yabani. **5.** Görünüşü insana ürküntü veren; vahşi.

yabanıllaşma, [yaban-ıl-la-ş-ma] *is.* Yabanıllaşmak eylemi.

yabanıllaşmak, [yaban-ıl-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yabanıl duruma gelmek; yabanileşmek; vahşileşmek.

yabanıllık, -ğı [yaban-ıl-lık] *is.* **1.** Yabanıl olma durumu; vahşilik; yabanilik. **2.** Yabanıl olan şeyin taşıdığı özellik. **3.** İnsanların yabanıl olarak yaşadıkları dönem.

yabani, [Far. yābānī یابانی] *(yaba:ni:) (OsT. ya:ba:-ni:) sf.* **1.** *{OsT}* Yabana ilişkin; ıssız yerde yaşayan. **2.** (Bitki için) insan bakımı ile ilgili değil, kendi başına biten, yetişen; doğada kendi hâline yetişen. **3.** (Hayvan için) evcil türleri bulunmasına rağmen evcilleştirilmemiş; evcil olmayan; yabanıl; vahşi. *{OsT} (aynı)* **4.** İlkel durumda yaşayan; vahşi. **5.** İnsana sokulmayan; insandan kaçan. **6.** *mecaz.* Sıkılganlığından dolayı toplumsal ilişkilerden kaçan, yalnız bir yaşam süren; çekingen. **7.** *mecaz.* İnsanları sevmediği için toplumdan uzak duran; insan içine girmeyen; güre. **8.** *mecaz.* Yeteri kadar eğitim almadığı için nezaket kurallarına uymayan; görgüsüz; davranışları kaba; hoyrat. **9.** *{ağız} is.* Kurt, domuz cinsi yabani hayvan. [DS] 🗗 **yabani akdiken,** *bot. Hünnapgillerden, yaprakları almaşık, kırmızı renkli yemişi olan, kışın yapraklarını döken, dikenli iki üç metre kadar yükseklikte, gövde ve dal kabukları müshil olarak kullanılan bir ağaç; barut ağacı; cehri; ala cehri, (Frangula alnus / Rhamnus frangula).*|| **yabani, asma,** *bot. Ormanlarda rastlanan asma türü.*|| **yabani defne,** *bot. Gilaburu.*|| **yabani enginar,** *bot. Devedikeninin bir türü; kengel; kenger; domuz dikeni; diken enginarı; büyük deve dikeni, (Carduus utans).*|| **yabani fi** (fiğ), *{ağız} Ekinlerin büyümesini önleyen, fiğ otuna benzer bir tür yabani ot.* [DS]|| **yabani gömeç,** *bot. Hatmi.*|| **yabani gül,** *bot. Yaban gülü, (Rosa canina).*|| **yabani hayvanlar,** *Evcilleşmemiş, yırtıcı ve vahşi hayvanların genel adı.*|| **yabani ıspanak,** *bot. Kazayağıgillerden, kırlarda kendiliğinden yetişen ıspanak; pazı, (Chenopo-dium bonus henricus).*|| **yabani iğde,** *bot. İğdegillerden, genç yaprakları gümüş renkli tüycüklerle kaplı, çiçekleri taç yapraksız, bir türü çit bitkisi olarak yetiştirilen, meyveleri A, B, C ve E vitaminleri bakımından zengin dikenli bir ağaççık, (Hippophae).*|| **yabani incir,** *1. Yaban inciri. 2. İncir ağacının yabani türü.*|| **yabani kereviz,** *bot. Maydanozgillerden, alt yaprakları çok parçalı, üst yaprakları tam, şemsiye biçimindeki çiçekleri sarı renkli, kerevizin kullanılışına kadar sebze olarak tüketilen otsu bitki, (Smyrnium olusatrum).*|| **yabani kimyon,** *bot. Ayrı taç yapraklı iki çeneklilerden, 20-60 cm. boyunda beyaz veya turuncu çiçekli çok yıllık otsu bir bitki; baduz; helmel; Karaman kimyonu, (Zygophyllum fabago).*|| **yabani kimyongiller,** *bot. Ayrı taç yapraklı, iki çeneklilerden yabani kimyon, peygamber ağacı gibi bitkileri içine alan bir familya, (Zygophyllaceae).*|| **yabani kiraz,** *bot. Gülgillerden, üç metre kadar boylanabilen, dikenli veya dikensiz, beyaz ya da pembe çiçekli, ülkemizde iki alt türü yetişen, meyveleri yenilen bir ağaç; acı kiraz; dağ kirazı; mahlep, (Cerasus microcarpa).*|| **yabani lahana,** *bot. Turpgillerden, kumlu yerlerde yetişen, sebze olarak tüketilen otsu bitki, (Moricandia arvensis).*|| **yabani marul,** *bot. Birleşikgillerden, 50-100 cm. kadar boylanabilen, gövde, dal ve kökünden sakız adı verilen beyaz süt damlayan, sarı çiçekli iki yıllık otsu bitki; acı marul; eşek marulu; tahliç; yağ marulu, (Lactuca serriola).*|| **yabani menekşe,** *bot. Menekşegillerden, kırlarda yetişen mor çiçekli çok yıllık otsu bitki, (Viola canina).*|| **yabani mercanköşk,** *bot. Ballıbabagillerden, pembe veya beyaz çiçekler açan, yaprak ve çiçeklerinde kuvvetli koku bulunan, taşıdığı nane yağı dolayısıyla baharat olarak kullanılan, kırda yetişen çalımsı bitki; Çanakkale kekiği; İstanbul kekiği; kara ot; keklik otu; güvey otu, (Origanum vulgare).*|| **yabani tirfil,** *{OsT} Kara yonca; dağ yoncası.*|| **yabani turp,** *bot. Yaban turpu, turp otu, (Raphanus raphanistrum).*|| **yabani yulaf,** *bot. Yaban yulafı; deli yulaf, (Avena barbata, A. fatua).*|| **yabani zeytin,** *bot. Zeytingillerden, yaprakları 3 cm., meyveleri 15 mm. kadar, dal ve sürgünleri dikenli, Batı ve Güney Anadolu dağlarında kendiliğinden yetişen, aşılanarak kültürü yapılan zeytin ağacı; delice; erkek zeytin, (Olea sylvestris / europaea).*

yabanice, [yabani-ce] *(yaba:ni:'ce) zf.* **1.** Yabani olarak; yabani biçimde. **2.** *sf.* Yabani gibi.

yabanileşme, [yabani-le-ş-me] *(yaba:ni:leşme) is.* Yabanileşmek eylemi.

yabanileşmek, [yabani-le-ş-mek] *(yaba:ni:leşmek)*

dönşl. f. [-ir] Yabani bir duruma gelmek; vahşileşmek; yabanıl olmak.

yabanilik, [yabani-lik] *(yaba:ni:lik) is.* **1.** Yabani olma durumu; yabanıllık. **2.** Eğitim görmemişlik; kaba sabalık. **3.** Yabani kişiye özgü davranış ve tutum.

yabanlı, [yaban-lı] *{ağız} sf.* Yabancı; göçmen. [DS]

yabanlık, -ğı [yaban-lık] *is.* **1.** *{ağız}* Gündelik giyeceklere karşılık özel günlerde, toplantılarda ya da evden dışarı çıkarken giyilen elbise; adamlık. [DS] **2.** Ekilip biçilmemiş, yabancı ot ve bitkilerle kaplanmış toprak.

yabansamak, [yaban-sa-mak] *{ağız} gçl. f. [-r [-s(ı)-yor]* Yabancı saymak; yabancı tutmak. [DS]

yabansı, [yaban-sı] *sf.* Alışılagelmişin dışında beklenmedik özellik ve tutumları olan; acayip; tuhaf; garip.

yabansılık, -ğı [yaban-sı-lık] *is.* Yabansı olma durumu; tuhaflık.

yabansıma, [yaban-sı-ma] *is.* Yabansımak eylemi; tuhaf bulma.

yabansımak, [yaban-sı-mak] *gçl. f. [-ır]* Yabansı bulmak; tuhaf bulmak; garibine gitmek.

yabantı, [yaba+alt-ı] *{ağız} is.* → yabaltı. [DS]

yabantırak, -ğı [yaban-tırak] *is. bot.* Sulak yerlerde yetişen bir tür dereotu, *(Anethum graveolens).*

yabarmak, [yaba-r-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Göndermek. [DS]

yabaş, [yabā-ş / yavā-ş] *{eT} sf.* Yumuşak huylu; sakin; halim; müşfik; rahim; uysal. [EUTS] [Gabain]

yabçan, [yabçān / yavçān / yavşān] *{eT} is.* Pelin otu, *(Artemisia).*

yabende, [Far. yāften *(bulmak)* > yābende یابنده] *(ya:bende) {OsT} sf.* **1.** Bulan; bulucu. **2.** Keşfeden.

yabgu, [*eT.* yaw-ġu / yab-ġu] *is.* **1.** Yol gösterici. **2.** Eski Türk devletlerinde, "Kağan ve Hakan" unvanları kullanılmazdan önce kullanılan hükümdarlık unvanı.

yabğı, [yab-ġī] *{eT} is.* Çul. [Mühennâ]

yabğu, [yabgū / yaw-gū] *(vabgu:) {eT} is.* Hakandan sonra gelen en büyük unvan; hakan danışmanı. [ETY] [Gabain] [Tekin]

yabı[1], [yab-ı] *{eT} is.* Eyerin üstüne ve altına konulan keçe; eyer yastığı. [DLT]

yabı[2], [yabı] *{ağız} is.* **1.** İğdiş edilmiş at. **2.** Aygır. **3.** Küçük, zayıf, güçsüz at. [DS]

yabık, -ğı [yab-ık] *{ağız} is.* Boynuzu geriye doğru düz olan hayvan. [DS]

yabıldak, -ğı [yap-ıl-dak / yab-ıl-dak] *{ağız} sf.* "Yaya ve yalın ayak" anlamına gelen *"yayan yapıldak"* ikilemesinde geçer. [DS]

yabılgalık, -ğı [yabılga-lık] *{ağız} is.* Üstü kar tutmuş ağaçlık veya çalılık. [DS]

yabılgı, [yabıl-gı] *{ağız} is.* Ağaç ve çalı üstünde biriken kar. [DS]

yabınmak, [yab-ın-mak / yap-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Örtünmek. [EUTS]

yabır, [yab-ır / yab-ız] *sf.* **1.** *{eT}* Kötü; fena. [ETY] **2.** *{ağız}* (Hayvan için) boynuzu geriye doğru düz olan. [DS] **3.** (Kişi için) büyük ve biçimsiz kulaklı.

yabırdak, -ğı [yab-ıl-dak / yab-ır-dak] *{ağız} sf.* → yabıldak. [DS]

yabıtak, [yab-ıt-ak] *{eT} sf.* (At için) çıplak; eyersiz. [DLT]

yabız, [yab-ır / yab-ız / yawız] *sf.* **1.** *{eT}* Kötü; yavuz; fena. [EUTS] [ETY] [Gabain] [Tekin] **2.** *{ağız}* Zayıf; güçsüz. [DS] **3.** *{eT} ünl.* Ne kötü; ne fena! **4.** *{ağız} is.* Boynuzları geriye doğru düz olan hayvan. [DS] 🗗 **yabız yablak,** *{eT} Sefil ve perişan.*

yabi, [yab-i] *{ağız} is.* İğdiş edilmiş at. [DS]

yabis, [Ar. yubūset > yābis / yābise یابسه / یابس] *(ya:-bis) {OsT} sf.* **1.** Kuru. **2.** Kısır.

yablak, -ğı [yab-la-k / yaw-la-k / yav-la-k] *{eT} sf.* **1.** Kötü; fena [ETY] [İKPÖy.] [Tekin] **2.** Pek; çok. [Gabain] **3.** Düşmanca. [EUTS] **4.** *{ağız}* Korkak. [DS] **5.** *is.* Kötülük; nifak; düşmanlık. [ETY] [Gabain] [Tekin] 🗗 **yablağ kiğürmek,** *{eT} Nifak sokmak.*

yablım, [yab-(ı)l-ım] *{ağız} sf.* Korkak. [DS]

yablımaz, [yab(ı)l-ım+ağız > yablımāz] *(yablıma:z) {ağız} sf.* Güldürücü; hokkabaz. [DS]

yabnak, -ki [Far. yābnāk یابناك] *(ya:bna:k) {OsT} sf.* Bulan; bulucu.

yabrı, [yab(ı)r-ı] *{ağız} is.* **1.** Düşük ve uzun kulaklı hayvan. **2.** Zayıf; güçsüz. [DS]

yabrımak, [yab-ız > yab-(ı)r-ı-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* Bozulmak; mağlup olmak. [ETY]

yabrıtmak, [yab-ız > yab-(ı)r-ıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Bozguna uğratmak; mağlup etmek; bozmak; hezimete uğratmak. [ETY] [Tekin] **2.** Meydan okumak. [ETY]

yabu, [yab-ı / yab-u] *is.* **1.** *{eT}* Yük atı; beygir. [Nevâyî] **2.** *{ağız}* Boynuzu geriye doğru düz olan hayvan. [DS] **3.** *{ağız}* Düşük ve uzun kulaklı hayvan. [DS]

yabuç, -cu [yabu-ç] *{ağız} sf.* **1.** (Hayvan için) boynuzu geri doğru düz olan. **2.** Biçimsiz; eğri büğrü. **3.** (İnsan veya hayvan için) ayakları dışa dönük. **4.** Kekeme. [DS]

yabuklatmak, [yap-uk-la-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Diktirmek; yamatmak; yaptırmak. [DS]

yabuldak, -ğı [yab-ul-da-k] *{ağız} sf.* "Yalın ayak ve yaya olarak" anlamına gelen *"yayan yabuldak"* ikilemesinde geçer. [DS]

yabur, [yav-uz / yab-uz > yabur] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) kaba; çirkin. **2.** Dik kulaklı. **3.** Bağlarda görülen külleme hastalığı. [DS]

yabuz, [yab-uz / yaw-uz] *{eT} sf.* Kötü.

yacan, [*eT.* yaçan-mak > yacan] *{eAT} is.* Utanma; çekinme; korku.

yacandırmak, [yacan-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yıldırmak; korkutmak; ürkütmek. [DS]

yacanmak, [*eT.* yaçan-mak >yacan-mak يجانق] *{eAT} {OsT} {ağız} dönşl. f. [-ır] [eAT. OsT. -ur]* **1.** Çekinmek; sakınmak; kaçınmak; imtina etmek; ihtiraz etmek. **2.** Korkmak; ürkmek. **3.** Utanmak; sıkılmak. **4.** Bıkmak; usanmak. **5.** Tiksinmek. [DS]

yacht, [İng. yacht] *is.* Yat.

yaçanmak, [yaça-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Utanmak; gocunmak; sıkılmak. [DLT]

yaçı, [yā > yā-çī] *(ya:çı) {eT} is.* Yaycı; yay ustası. [KB] [Mühennâ]

yâd, [Far. yād ياد] *(ya:d) is.* **1.** *{eT} {OsT}* Hatırlama; akla getirme; anma. [KB] **2.** *{OsT}* Hatır; gönül. 🗗 **yâda düşmeyh** (düşmek), *{ağız} Akla gelmek; hatırlamak; ansımak.* [DS]|| **yâd-būd,** *{OsT} Armağan; hediye.*|| **yâd-büd,** *{OsT} Bellek gücü.*|| **yâd-dār,** *{OsT} Hatırda tutan.*|| **yâd-dāşt,** *{OsT} 1. Hatırlanan şey; hatıra. 2. tasvf. Sürekli olarak Allah bilincinde olma; Allah'ı sürekli olarak anarak kalbin güçlenmesi, Allah bilincinin salikte bir meleke hâline alması.*|| **yâd etmek,** *Akla getirmek; anmak.*|| **yād-ı hazîn,** *{OsT} {OsT} Hüzünlü hatıra.*|| **yād-ı şebābet,** *{OsT} Gençlik hatırası.*|| **yād-ı zîşt,** *{OsT} Çirkin anma; birinin arkasından çekiştirme.*|| **yad olmak,** *{ağız} Anılmak.* [DS]|| **yâd olunmak,** *Hatırlanmak; anılmak.*|| **yād ü tezkâr,** *{OsT} Anma; hatırlama.*

yad[1], [*eT.* yāt / yād يات] *(ya:d) {eT} sf.* **1.** Yabancı; ecnebi; garip. *{eAT} (aym)* [Gabain] [EUTS] **2.** Hasım; düşman. 🗗 **yada kalmak,** *{ağız} Yabancı kalmak.* [DS]|| **yad dutmak,** *{eAT} 1. Yabancı saymak. 2. Uzak tutmak.*|| **yad el,** *1. Baba ocağından uzak yerlerden her biri; gurbet. 2. Yabancılar; yabancı kimseler.*|| **yad eller,** *1. Baba ocağından uzak yerler. 2. Yabancı kişiler; yabancılar.*|| **yad erk,** *fel. Yasasını, kendisinden türetecek yerde dışarıdan edinen.*|| **yad erklik,** *1. Bir toplumun dışarıdan, başka bir toplum eliyle yönetilmesi durumu; iğtiyar. 2. fel. Dışarıdan gelen yasa ve direktiflere göre davranma.*|| **yad estetik,** *fel. Estetiğe aykırı olan; estetiğe aykırılık.*|| **yad etmek,** *{eAT} 1. Yabancı saymak. 2. Uzak tutmak.*|| **yad eylemek,** *{eAT}* → yad etmek.|| **yad gerekirci,** *fel. Belirlenmezci; indeterminist.*|| **yad gerekircilik,** *fel. Belirlenmezcilik; indeterminizm.*|| **yad il,** *{eAT} {OsT} Yabancı yer; gurbet.*|| **yad kılmak,** *{eAT}* → yad etmek.|| **yad oğul,** *{OsT} Üvey oğul; evlatlık.*|| **yad olmak,** *{eAT} {OsT} 1. Yabancı durumuna düşmek. 2. Uzak olmak; mahrum olmak. 3. {ağız} Unutulmak.* [DS]|| **yad söz,** *{eAT} Başkasına ait söz.*|| **yad yad!** *{ağız} Yabancı tavuğu kovmak için kullanılır.* [DS]|| **yad yer,** *{eAT} Yabancı yer; gurbet.*

yad[2], [yād / yada] *{eT} is.* Yağmur taşı. [Gabain]

yada, [*eT* yad-ā-mak *(mustarip olmak)* > yada] *is.* Mahrum olma. 🗗 **yada kalmak,** *{eAT} Mahrum kalmak.*

yada, [yād / yada] *{eT} {OsT} is.* Yağmur taşı. [Gabain] 🗗 **yada taşı,** *folk. Orta Asya'da yaşayan Türk toplulukları arasında, yağmur yağdırma, hastalıkları defetme amacıyla büyü gücü bulunduğuna inanılan taş; yeşim.*

yadacı, [yada-cı] *is. folk.* Yada taşı ile yağmur ve kar yağdırdığına, rüzgâr estirdiğine inanılan büyücü.

yadağ, [yaḏ-āġ] *(yada:ğ) {eT} zf.* Yaya; yayan; yaya olarak. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] [Mühennâ] 🗗 **yadağın yalañın,** *{eT} Yayan yapıldak.*

yadağlık, [yaḏ-aġ-lık] *{eT} is.* Yayalık; yaya yürüyüş. [DLT]

yadak, [yaḏ-aġ] *{eT} is.* Yaya; piyade. [Gabain] [Tekin]

yadalmak, [yaḏ-mak *(yaymak, yere sermek)* > yaḏ-al-mak / yaḏ-ıl-mak] *edil. f. [-ur]* **1.** (Saç için) uzamak. [EUTS] **2.** Yayılmak; dağılmak; uzanmak. [EUTS] [Gabain]

yadamak, [yada-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Zayıflamak; güçten düşmek; yorulmak. [Nevâyî] **2.** *{eAT}* Mustarip olmak; azap duymak; muazzep olmak.

yadarlık, -ğı [yad-ar-lık] *{ağız} is.* Arka çıkma; kollama. [DS]

yadarmak, [yad-ar- mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Arka çıkmak. [DS]

yadçı, [yād *(yağmur taşı)* > yād-çī] *(ya:dçı:) is.* Sihirbaz; efsuncu; yadacı; büyücü. [EUTS]

yaddaş, [Far. yād-est => yaddaş] *{ağız} sf.* Unutkan. [DS]

yaddetmek, [Far. yād + T. et-mek > yad(d)+et-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(i)-yor]* Kovmak; yok olmasını söylemek. [DS]

yade, [Far. yāde يادە] *(ya:de) {OsT} is.* Hatıra; anı.

yadef, [Ar. yā-def ʿ] *{ağız} is.* Kovma; kovalama. 🗗 **yadef etmek,** *{ağız} Kovmak.* [DS]

yades, [Far. yādest => yādes] *(ya:des) {ağız} is.* Lades. [DS] 🗗 **yādes çekişmek,** *{ağız} Lades tutuşmak.* [DS]

yadest, [Far. yād-dest / yād-est يادست / يادددست] *{OsT} is.* Lades.

yadey, [? yadey] *{ağız} is.* Yan; yön; taraf. [DS]

yadeyn, [Ar. yedeyn ?] *{ağız} is.* Karşı. [DS]

yadgâr, [Far. yād-gār يادگار] *(ya:dgâ:r) {OsT} is.* **1.** Armağan; andaç. **2.** *mecaz.* Sevilmeyen şey.

yadğuçı, [yaḏ-mak > yaḏ-ğüçī] *(yadğu:çı:) {eT} sf.* Yayıcı; yayan. [KB]

yadğuk, [Kıpç. yāḏ-mak > yaḏ-ġuk / yaz-ġuk] *{eT} is.* Kısrağın her iki memesinin ucu. [DLT]

yadğun, [yād-mak > yaḏ-ġūn] *(yadğu:n) {eT} sf.* Yaygın. [KB]

yadığ, [yaḏ-mak > yaḏ-ığ] *{eT} sf.* Yayılmış; yayılı. [KB]

yadığan, [yağ+dığan-ı] *(ya:dığan) {ağız} is.* Yağ tavası. [DS]

yadığlığ, [yā-mak *(yaymak, sermek)* >ya-ḏ-mak *(yaymak, yere sermek)* > ya-ḏ-ığ-lığ] *{eT} sf.* Yayılı; yayılmış

yadılmak, [yā-mak *(yaymak, sermek)* > ya-ḏ-mak *(yaymak, sermek)* > ya-ḏ-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Yayılmak; dağılmak. [EUTS] [İKPÖy.] [KB] **2.** Ayrılmak. [DLT]

yadım, [yā-mak *(yaymak, sermek)* > yā-ḏ-mak *(yaymak, yere sermek)* > ya-ḏ-ım] *{eT} is.* Yaygı; yer örtüsü; döşek; sergi; halı. [DLT] [İKPÖy.] [KB]

yadımak, [yad *(yabancı)* > yad-ı-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Yabancılık çekmek; alışamamak; yadırgamak. [DS]

yadımlı, [yadım-lı] *{ağız} sf.* Uygun. [DS]

yadımlama, [yad-ım-la-ma] *is.* **1.** Yadımlamak eylemi. **2.** *biy.* Hücreyi meydana getiren karmaşık yapılı moleküllerin canlı hücreden dışarı atılmak üzere enerji çıkararak yanması ve kısmî parçalanması; katabolizma.

yadımlamak, [yad-ım-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor] biy.* Canlı protoplazmayı meydana getiren büyük ve karmaşık yapılı moleküller enerji çıkararak yanmak ve kalan atıklar dışarı atılmak.

yadın kurun, [yad-ın+kur-un] *ikile. sf.* Başlama ve bitme zamanları farklı olan; eş zamanlı olmayan; asenkron.

yadıñğ, [yā-mak *(yaymak, sermek)* > yā-ḏ-mak > ya-ḏ-ıñ] *(yadıñ) {eT} is.* Yere yayılmış olan az şey. [DLT]

yadınmak, [yā-mak *(yaymak, sermek)* > yā-ḏ-mak > ya-ḏ-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yayılmak. [DLT] **2.** Açılmak; itiraf etmek. [EUTS]

yadırgalamak, [yad-ır-ga-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Yabancılık çekmek; yadırgamak; alışamamak. [DS]

yadırgama, [yad *(yabancı)* > yad-ır-ga-ma] *is.* Yadırgamak eylemi.

yadırgamak, [yad *(yabancı)* > yad-ır-ga-mak] *gçl. f. [-r] [-g(ı)-yor]* **1.** Kendine yabancı gelen bir şeye, kişiye, duruma ya da yere alışamamak; ısınamamak. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** Bir yerde kendini yabancı hissetmek; alışamamak; yabancılık çekmek. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** Tuhaf ve alışılmamış bulmak; kabullenilmez bulmak. **4.** (Çocuk için) bir kimseden çekinmek; korkmak. **5.** *{ağız}* Yerinden, yurdundan soğumak. [DS] **6.** *{ağız}* Gönülden çıkarmak; unutmak. [DS]

yadırganma, [yad-ır-ga-n-ma] *is.* Yadırganmak eylemi.

yadırganmak, [yad-ır-ga-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yadırgamak işi yapılmak. **2.** Birine yadırgatıcı gelmek. **3.** Yabancı, tuhaf alışılmamış bulunmak.

yadırgatıcı, [yad-ır-ga-t-ıcı] *sf.* Yadırgatan; alışılmamış, tuhaf bulunan.

yadırgatma, [yad-ır-ga-t-ma] *is.* Yadırgatmak eylemi.

yadırgatmak, [yad-ır-ga-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir kimsenin bir şeyi yadırgamasına neden olmak.

yadırgı, [yadır-gı] *{ağız} is.* Yabancı. [DS]

yadırgılamak, [yadır-gı-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yabancılık çekmek; alışamamak; yadırgamak. [DS]

yadırgımak, [yadır-gı-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Yabancılık çekmek; alışamamak; yadırgamak. [DS]

yadırgu, [yadır-gı / yadır-gu] *{ağız} is.* Yabancı. [DS]

yadırğı, [yadır-gı] *{ağız} is.* → yadırgı. [DS]

yadırhı, [yadır-gı / yadırḫı] *{ağız} is.* Yabancı. [DS]

yadırkı, [yadır-gı / yadır-kı] *{ağız} is.* → yadırgı. [DS]

yadışmak, [yā-mak *(yaymak, sermek)* > yā-ḏ-mak > ya-ḏ-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte yaymak. [DLT]

yadigâr, [Far. yād-gār يادگار] *(ya:digâ:r) is.* **1.** Birine, bir olayı veya bir kimseyi anınsatmak üzere verilmiş olan armağan. **2.** Çok sevilen, ölmüş bir kimsenin ilgilenilmesini istediği ve daima onu anımsatan kimse. 🗗 **yadigâr bırakmak,** *Bir kimseyi ya da bir olayı hatırlatan bir şeyi geride bırakmak.*|| **yadigâr kalmak,** *Bir kimseden, onu ya da birlikte olunan bir olayı anımsatmaya yarayan bir nesne kalmak.*|| **yadigâr olmak,** *Anı olarak kalmak; hatıra kalmak.*|| **Yadigâr olmak!** *Hatıra olsun; hatırlatsın.*

yadkerd, [Far. yād-kerd يادگرد] *(ya:dkerd) {OsT} is.* **1.** Hazırlama. **2.** *tasvf.* Bir tarikatın on bir esasından biri.

yadlamah, [yad-la-mak / yad-la-maḫ] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Anmak. [DS]

yadlık, -ğı [yād-lık] *{eAT} {OsT} is.* Yabancılık; bigânelik.

yadlışmak, [yā-mak *(yaymak, sermek)* > yā-ḏ-mak > ya-ḏ-(ı)l-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Dağılışmak; yayılışmak. [DLT]

yadmak, [yā-mak *(yaymak, sermek)* > yā-ḏ-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Döşemek; yaymak; açmak; sermek. [DLT] [EUTS] [KB] **2.** Gelişmek. [EUTS]

yadratmak, [yāḏ-mak > yaḏ-ra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-*

ur] **1.** (At için) yere yatırmak; devirmek. [ETY] **2.** Yere atmak. [ETY]

yadsamak, [yā-mak *(yaymak, sermek)* > yā-ḏ-mak > yaḏ-sā-mak] *(yadsa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yaymak istemek; dağıtmak istemek. [DLT]

yadseverlik, -ği [yad[1] + sev-er-lik] *is.* Bireylerin inanç, değer, eğitimsel geçmiş, toplumsal statü gibi özelliklerde farklılaşma derecesi.

yadsıl, [yad-sı-l] *sf.* Olumsuz; menfi.

yadsıma, [yad-sı-ma] *is.* **1.** Yadsımak eylemi; inkâr. **2.** *psikol.* Bir düşünceyi, bir isteği, içeriğini reddederek ya da kendisinin olduğunu kabul etmeyerek dile getirme. **3.** *man.* Bir yargıdan onun karşıtı olan yargıya geçiş.

yadsımacılık, -ğı [yad-sı-ma-cı-lık] *is. fel.* Her türlü gerçeği ve inancı reddetme; inkârcılık.

yadsımak, [*eT* yad *(yabancı)* > yad-sa-mak > yad-sı-mak] *gçl. f. [-r]* **1.** Bir şeyin var olmadığını, gerçek olmadığını öne sürmek. **2.** Yaptığı bir işi yapmadığını söylemek; inkâr etmek, *(1935).* **3.** Söylediği bir şeyi söylemediğini iddia etmek; inkâr etmek. **4.** Bir şeyin değerini ya da gücünü kabul etmemek; hiçe saymak. **5.** (Olumsuz olarak) öyle olduğunu bilmek ve kabul etmek.

yadsın, [yad-sı-n] *sf.* Garip; yadırganan.

yadsınlık, [yad-sı-n-lık] *is.* **1.** Gariplik; acayiplik. **2.** *dbl.* Bir dildeki kelimeleri, başka bir dilin etkisi altında kalarak yanlış söyleme veya kullanma; bozma.

yadsınma, [yad-sı-n-ma] *is.* Yadsınmak eylemi.

yadsınmak, [yad-sı-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yadsımak eylemi yapılmak; inkâr edilmek. **2.** *dönşl. f.* Yabancı saymak; yadırgamak; tedirgin olmak.

yadsıyan, [yad-sı-mak > yadsı-y-an] *sf.* İnkâr eden; münkir.

yadturmak, [yā-mak *(yaymak, sermek)* > yā-ḏ-mak > yaḏ-tur-mak / yat-ır-mak] *f.* **1.** Yaydırmak. [DLT] **2.** Bir şeyi bohça veya benzeri şey içinde saklatmak. [DLT]

yaf[1], [yaf *(yans.)*] *is.* Böbürlenmeyi anlatan kök. *yaf yaf etmek* 🗗 **yaf yaf,** *{ağız} Durmaksızın; durmadan.* [DS]‖ **yaf yaf etmek,** *{ağız} 1. argo. Bir şeyi çok istediğini açıkça belli etmek; arar olmak. 2. Böbürlenmek. 3. Pişman olmak. 4. Çok üzülmek.* [DS]

yaf[2], [yaf / yıf *(yans.)*] *is.* Cayır cayır yanmayı, birdenbire sönmeyi anlatan kök. *yaf yaf yanmak, yaf(f)-a-dak* 🗗 **yaf yaf yanmak,** *{ağız} Çok acımak; yüreği yanmak.* [DS]

yafa[1], [yab-a / yaw-a / yafa] *{eT} is.* Kolgan dikeni. [DLT]

yafa[2], [yab-a / yaw-a / yafa] *{eT} is.* Sıcak ve kuytu yer. [DLT]

yafa[3], [Yafa *(İsrail'de bir şehir)*] *(ya'fa) is. bot.* Kalın kabuklu ve çekirdekli bir portakal türü.

yafalamak, [yaba-la-mak/ yepe-le-mek > yafa-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* İyilikle yola getirmek; pohpohlamak. [DS]

yafaş, [yabā-mak > yaba-ş > yava-ş / yafaş] *{eT}* Yavaş; yumuşak huylu. [DLT]

yafe, [Far. yāfe يافه] *(ya:fe) {OsT} sf.* (Söz için) anlamsız ve boş; yave.

yafer, [Far. yāfer / yāfir يافر] *{OsT} is.* Çengi.

Yafes, [İbr. Japhet / Yāfeṣ يافت] *(ya:fes) is.* Hz. Nuh'un üçüncü oğlu olup kutsal kitaplara göre Tufan'dan sonra insanlığın, özellikle Hint-Germen kollarının atasıdır.

yafetik, -ği [Fr, japhetique] *sf. dbl.* Marr'ın önce Kafkas ötesi, daha sonra da Akdeniz çevresindeki dilleri de katarak verdiği büyük bir dil ailesiyle ilgili.

yafğu, [yabġū / yawġū / yafġū] *(yafgu:) {eT} is.* Halktan olup hakandan iki derece aşağı bulunan kişinin unvanı. [DLT]

yafışğu, [yab-ış-mak > yab-ış-ġū / yaw-ış-ġū / yafışğū] *(yafışgu:) {eT} is.* Kızılcık; güren. [DLT]

yafir, [Far. yāfer / yāfir يافر] *{OsT} is.* Çengi.

yafmak, [yap-mak / yaf-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Yapmak. [DS]

yafşurmak, [yab-(ı)ş-ur-mak / yaw-(ı)ş-ur-mak / yafş-ur-mak / yapş-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Yapıştırmak. [EUTS] **2.** Yanaşmak; yapışmak. [EUTS] **3.** Birbirini örtmek. [Gabain]

yafta, [Far. yāfte يافته] *(ya'fta) is.* **1.** Üzerine asıldığı nesnelerle ilgili bilgi veren küçük kâğıt; etiket. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** Mahkûmların boyunlarına asılan kimlikleri ve suçları ile ilgili bilgiler bulunan tabela. **3.** *{ağız}* Askerlikle ilgili bildirim belgesi. [DS] **4.** *{ağız}* Bulaşıcı hastalık için kapıya asılan bildirim belgesi. [DS] **5.** *{ağız}* Bir yerin ad çekme ile yapılan bölüşümü. [DS] **6.** *{ağız}* Ad çekme yoluyla bölüşülmüş yer. [DS] **7.** *{ağız}* Parça. [DS] 🗗 **yaftayı yapıştırmak,** *Yanlış biçimde değerlendirip öyle tanıtmak; kötü olarak tanınmasına yol açmak.*

yaftalama, [yafta-la-ma] *is.* Yaftalamak eylemi.

yaftalamak, [yafta-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yafta asmak. **2.** *mecaz.* Duyurmak; ilan etmek; ortaya koymak. **3.** Etiketlemek.

yaftalanma, [yafta-la-n-ma] *is.* Yaftalanmak eylemi.

yaftalanmak, [yafta-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yafta asılmak; etiketlenmek. **2.** (Bir biçimde) tanınmak; şöhret bulmak; öyle nitelenmek.

-yafte, [Far. yāften *(bulmak)* > yāfte يافته] *(ya:fte) {OsT} son ek. sf.* Sonuna getirildiği Farsça kelimelere *"bulunmuş", "bulmuş"* anlamları katarak birleşik sıfatlar yapan son ek.

yafte, [Far. yāften *(bulmak)* > yāfte يافته] *(ya:fte) {OsT} is.* → yafta.

yaftı, [Far. yāfte => yaftı] *{ağız} is.* Kısa mektup; pusula. [DS]

yafuh, [Ar. yāfūḫ يافوخ] *(ya:fu:h) {OsT} is. anat.* Bıngıldak.

ya'fur, [Ar. yaʿfūr يعفور] *(ya-fu:r) is.* **1.** Yavru ceylan. **2.** Toprak rengindeki ceylan. **3.** Gecenin beş veya altıda birlik bölümü. **4.** *öz. is.* Hz. Muhammed'in Hayber savaşında ganimet aldığı eşeğin adı.

yafuz, [yav-mak > yab-ır / yab-ız / yawız] *{eT} sf.* Kötü; fena; berbat. [DLT]

yagantı, [yağ-mak > yağ-an-tı] *{ağız} is.* Yağmur. [DS]

yagaz, [yañ-az / yan-az / yag-az] *{ağız} sf.* Ters; huysuz; inatçı. [DS]

yagır, [yağ-ır > yag-ır] *{ağız} is.* Kaşıntılı yara. [DS]

yagısak, -ğı [yag-ı-sak] *{ağız} sf.* Budala. [DS]

yagız, [yağız / yagız] *{ağız} sf.* Kara. [DS]

yagi anteni, [Jap. Yagi *(Japon elektronikçi)* + anteni] *is. t. fiz.* Televizyon yayınlarını almakta kullanılan, ön ve arkasına yöneltici ve yansıtıcı pasif elemanlar yerleştirilmiş kendi üzerine katlanabilir anten; çubuklu anten.

yagin, [Ar. yaḳīn => yagin] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

yaglambaç, -cı [yağ-la-maç => yağlam(b)aç] *{ağız} is.* Yağlı ekmek. [DS]

yağ[1], [*eT* yā-ġ] *(eT ya:ğ) is.* **1.** *{eT}* Yağ; iç yağı. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** Kimyasal yapısında stearik, palmitik ve oleik asitlerle gliserit bulunan, bunların oranlarına göre yumuşak, katı veya sıvı hâlde bulunan, hayvansal ya da bitkisel kaynaklı besin maddesi. **3.** Fiziksel özelliği bakamından yağa benzeyen, sanayide makine ve motor parçalarının sürtünmesini azaltmak amacıyla yağlamada kullanılan mineral madde. **4.** İnsan ve omurgalı hayvanlarda deri altında birikerek yedek besin deposu ve soğuğa karşı koruma görevini üstlenen yağ dokusu. **5.** Itırlı bitkilerden çıkarılan uçucu ve kokulu madde. **6.** Vücudun deriden atılması gereken amonyak ve üre gibi maddelerini içine alarak deriden sızan ve ter kokusu yayan maddelere verilen isim. **7.** *argo.* Yaltaklık etme; aşırı övgü. ☐ **yağa bala batırmak,** *Bol bol yedirip içirmek; çok güzel ağırlamak.*|| **yağ asitleri,** *biy. Hücrenin yakıt deposu olan, hücre zarlarındaki lipitlerin yapısına giren, formülü $H–(CH_2)_n–COOH$ olan doymuş karboksilik asitler ile bunlara benzeyen doymamış birleşiklere verilen ad.*|| **yağ bağır,** *{eT} {eAT} {OsT} 1. Koyun bağırsağı içine ciğer ve iç yağı doldurularak yapılan bir tür yemek.* [Bahşayiş] *2. {OsT} Mumbar içine doldurulan kıyılmış ciğer ve iç yağı.*|| **yağ bağlamak,** *1. (Süt vb. için) üzerinde biriken yağ katılaşmak. 2. Semirmek; aşırı ölçüde şişmanlamak. {ağız} (aynı)* [DS] || **yağ bal,** *1. Güzel, hoş, istenir nitelikte. 2. {ağız} Sıkı ilişki; aşırı dostluk.* [DS]|| **Yağ bal olsun!** *(Yenilen içilen şeyler için) helal olsun; afiyet olsun; yaraşın.*|| **yağ basmak,** *1. Büyük bir kaba yağ yerleştirmek. 2. mecaz. Çok yağlanmak; semirmek; şişmanlamak.*|| **yağ bez,** *{ağız} El bezi.* [DS]|| **yağ bezi,** *anat. Yağ salgılayan bez.*|| **yağ bezleri,** *anat. İçinde yağ bulunan ve yağ salgılayan bezler.*|| **yağ cumruğu,** *{eAT} Yağlı ekmek.*|| **yağ çekmek,** *1. Dokusu içine yağ emmek; yağ ile ıslanmak. 2. argo. Gereksiz yere övmek; koltuklarını kabartmak; dalkavukluk etmek.*|| **yağ çubuğu,** *Yağ kutusundaki yağın seviyesini ölçmekte kullanılan üzeri göstergeli ince tel çubuk.*|| **yağ dığanı,** *{ağız} Yağ tavası.* [DS]|| **yağ dokusu,** *biy. Birleşiminde çok miktarda yağ bulunan ve vücutta yağ tabakalarını oluşturan doku.*|| **yağ dulkukı,** *{eT} Deriden yapılmış yağ kabı; yağ tulumu.* [Bahşayiş]|| **yağ fıçısı,** *Yağı çıkarılmak istenen morina karaciğerinin konulduğu fıçı.*|| **yağ gibi gitmek,** *(Araçlar için) sarsılmadan hızla gitmek.*|| **yağ gibi kaymak,** *(Araçlar için) sarsılmadan hızla gitmek.*|| **yağ giderme,** *Bir çözelti ya da madde içinde bulunan yağları ayırma işlemi; yağdan temizleme.*|| **yağ güvesi,** *zool. Pulkanatlılar takımından, tırtılı evlerde çeşitli artıklar üstünde yaşayan bir böcek, (Aglossea pinguinalis).*|| **yağ hücresi,** *biy. Özünde yağ bulunan hücre.*|| **yağı erimek,** *1. (Şişman kimse için) zayıflamak. 2. (Yürek için) aşırı ölçüde tedirgin olmak; endişe etmek.*|| **yağıyla balıyla,** *Her şeyi ile ve istenilen, düşünülen biçimde olan.*|| **yağ kesesi,** *Vücudun herhangi bir yerinde oluşan içi yağ dolu beze.*|| **yağ kisti,** *Deliğinin tıkanması yüzünden yağ bezinin genişlemesi ile oluşan deri altı uru.*|| **yağ kokmak,** *argo. (Söz ve davranış için) dalkavukluk taşıdığı anlaşılmak.*|| **yağ koyacak,** *{eT} Yağ şişesi; yağ küpü.* [Bahşayiş]|| **yağ kutusu,** *Makine ve otomobillerin yağlanması gereken parçalarına yağ sağlayan küçük depo.*|| **yağ küpü,** *Çok semiz; yağlı.*|| **yağ lambası,** *Otomobillerde yağ düzeyini gösteren, yağın yetersiz kalması durumunda uyaran lamba.*|| **yağ ördeği,** *{eAT} {OsT} Yağda kızartılmış bağırsak dolması.*|| **yağ satarım bal satarım,** *Açık havada oynanan bir tür çocuk oyunu; mendil kapmaca oyunu.*|| **yağ sırçası,** *{ağız} Araba tekerlerini yağlamakta kullanılan, boynuz veya tenekeden yapılma yağ kabı.* [DS]|| **yağ şalgamı,** *bot. Turpgillerden, kokulu çiçekli, tohumlarından ışık araçlarında ve sabun üretiminde kullanılan bir yağ çıkarılan, kolzaya benzer bir bitki; küçük şalgam, (Brassica rapa).*|| **yağ tahtası,** *{eT} Yağ çıkarmakta kullanılan tahtadan ezme ve sıkma aracı.* [Bahşayiş]|| **yağ taşı,** *Üzerine yağ dökülerek kesici aletlerin ağızlarını bilemekte kullanılan bir tür bileği taşı.*|| **yağ tulumu,** *argo. Çok semiz; yağlı; şişman. {ağız} (aynı)* [DS]|| **yağ tutma,** *{ağız} Çok şişmanlamaktan dolayı ortaya çıkan ve birdenbire öldüren bir hayvan hastalığı.* [DS] **yağ tutmak,**

{ağız} 1. Yağlanmak; semirmek; şişmanlamak. 2. Çok şişmanlama yüzünden ölmek. 3. Elde bulunan kapların dolusu yağ almak veya yağ çıkartmak. [DS]|| **yağ üğüri,** *Susam.* [DLT]|| **yağ yakıt,** *Ham petrolün damıtılması sırasında elde edilen ve kalorifer yakıtı olarak kullanılan petrol ürünü; fuel-oil.*|| **yağ yakmak,** *1. Tavada yağı çok ısıtmak. 2. (Araç için) pistonlardan kaçan yağlama yağı, yanma odasında yakıta karışarak yanmak. 3. argo Dalkavukluk etmek.*|| **yağ yapmak,** *argo. Gereksiz yere övmek; dalkavukluk etmek.*|| **yağ yarılmak,** *{ağız} Ağır yük kaldırma yüzünden iç organlardan biri sakatlanmak.* [DS]|| **yağ yedirmek,** *Yemek hazırlarken malzemeye azar azar katarak karıştırmak; yedirmek.*|| **ingek yağı,** *{eT} Kaymak.*|| **kara yağı,** *Neft.* [DLT]|| **küncit yağı,** *{eT} Susam yağı.*|| **sağ yağ,** *Sade yağ.* [DLT]

yağ[2], [yā-ġ / yā-k] *(ya:ğ) {eT} sf.* Yakın. [ETY]

yağa, [Far. yāve] *{ağız} sf.* Boş gezen. [DS]

yağaç, [yağ-mak > yağ-aç] *{ağız} sf.* Yağmurlu. [DS]

yağada, [yağ > yağ-ad-a] *{ağız} is.* Yağ lekesi; yağlı kir. [DS]

yağadar, [yağ-mak > yağ-ad-ar] *{ağız} sf.* Sürekli yağışlı; hep yağmurlu. [DS]

yağadı, [yağ > yağ-ad-ı] *{ağız} is.* **1.** Yağ kiri; yağlı kir. **2.** Ter ve tozdan oluşan kir. [DS]

yağadılanmak, [yağ > yağ-ad-ī-la-n-mak يغه دیلنمق] *{OsT} dönşl. f. [-ır] [OsT. -ur]* **1.** Yağlı, kirli hâle gelmek. **2.** *{ağız}* Yağ bulaşığı olmak. [DS] **3.** *{ağız}* Yağlı kir birikmek. [DS]

yağadılı, [yağa-dı > yağadı-lı] *{ağız} sf.* **1.** Üstünde yağlı kir bulunan; pis. **2.** (Yemek için) çok yağlı. [DS]

yağadır, [yağ-mak > yağ-ad-mak > yağad-ır] *{ağız} sf.* Sürekli yağmurlu; çok yağışlı. [DS]

yağağan, [yağ-mak > yağā-ġan يغاغن] *{eAT} sf.* Çok yağıcı.

yağak[1], [yaġ-ā-k] *(yağa:k) {eT} is.* Ceviz. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain]

yağak[2], [yañak / yağak] *{ağız} is.* Yanak. [DS]

yağaklığ, [yaġak-lıġ] *{eT} sf.* **1.** Cevizli. [DLT] [ETY] **2.** Yapraklı. [ETY]

yağaklık, [yaġak-lık] *{eT} is.* Cevizlik; ceviz biten yer. [DLT]

yağal[1], [yañal > yağal] *{ağız} is.* **1.** Yüzü kahverengi olan hayvan. **2.** Kulağı sarı hayvan. **3.** Parlak kırmızı; yanardöner. [DS]

yağal[2], [yañal > yağal] *{ağız} sf.* Eğri. [DS]

yağalak, -ğı [yağ-alak] *{ağız} sf.* Ören. [DS]

yağalmak, [yañ-al-mak > yağal-mak] *{ağız} edil. f. [-ur]* Yanılmak; kandırılmak. [DS]

yağaltı, [yağ-al-tı] *{ağız} is.* Yağlı kir; Yağ lekesi. [DS]

yağalur, [yağ-mak > yaġ-āl-ūr يغالور] *{eAT} is.* Yağışlı hava.

yağamak, [ya-ġ-ā-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Kurban sunmak. [EUTS]

yağan[1], [Moğ. cağan => yaġān] *(yağa:n) {eT} is.* Fil. [DLT] [Mühennâ]

yağan[2], [yağı > yağa-n] *{ağız} is.* Kin; düşmanlık. 🗗 **yağan etmek,** *{ağız} Birinin üstüne suç atmak; iftira etmek.* [DS]

yağanak[1], **-ğı** [yağ-mak > yağ-anak] *{ağız} is.* Yağışlı hava; yağış.

yağanak[2], **-ğı** [yığ-mak > yıġ-ın-ak / yağanak] *{ağız} is.* Yığınak. [DS]

yağanaklı, [yağ-mak > yaġ-ānak-lī يغانقلی] *{OsT} sf.* Şiddetli yağışlı; sağanaklı.

yağanlığ, [yaġan-lıġ] *{eT} sf.* Fili olan; filci. [DLT]

yağanmak, [yağı > yāġ-an-mak ياغه نمق] *{OsT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kin bağlamak; düşmanlık duymak. **2.** Kafa tutmak; horozlanmak; atıp tutmak. **3.** *{ağız}* Yapmak istediği kötülüğü şurada burada söyleyerek karşı tarafı korkutmak; rakibinin aleyhinde atıp tutmak. [DS] **4.** *{ağız}* Dalkavukluk etmek. [DS]

yağannı, [*eT* yaġ(ı)r-ın] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yağannamak, [yağan-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(ı)-yor]* Yapmadığı, fakat tasarladığı davranışı orada burada söylemek; atıp tutmak. [DS]

yağar[1], [yağ-mak > yāġ-ār ياغار] *{OsT} is.* Yağış; yağmur. 🗗 **yağar yeli,** *{ağız} Ankara dolaylarında, kuzeyden esen ve yağış getiren rüzgârlara verilen ad.* [DS]

yağar[2], [yağır / yağar] *{ağız} is.* Yük ve binek hayvanlarının sırtlarında eyer ve semerin açtığı yara; yağır. [DS]

yağar[3], [yağ-ır / yağ-ar] *{ağız} is.* Çam sakızı; reçine. [DS]

yağar[4], [yağ-ar] *{ağız} is.* Yağ lekesi; yağlı kir. [DS]

yağar[5], [yağar] *{ağız} is.* Et tahtası. [DS]

yağar[6], [yağ-ar] *{ağız} sf.* (Hava için) yağmurlu. [DS]

yağar[7], [yaġ(ı)r-ır > yağar] *{ağız} is.* İki omuz arası. [DS]

yağarak, -ğı [yağar-ak] *{ağız} is.* Aralık. [DS]

yağardıç, -cı [yağ+ardıç-(ı)] *{ağız} is.* Güzel kokulu ve kerestesi yağlı bir ardıç türü. [DS]

yağardılık, -ğı [yağ-mak > yağa-dır-lık] *{ağız} is.* Sürekli yağmur; yağışlılık. [DS]

yağarın, [*eT* yaġ(ı)r-ın] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yağarlı[1], [yağ-mak > yağ-ar-lı] *{ağız} sf.* Sürekli yağmurlu; yağışlı. [DS]

yağarlı[2], [yağrın > yağar-lı] *{ağız} sf.* İri gövdeli; geniş göğüslü. [DS]

yağarlık, -ğı [yağ-mak > yağ-ar-lık] *{ağız} is.* Yağmurlu hava; yağışlı hava. [DS]

yağarnı, [*eT* yaġ(ı)r-ın / yağarnı] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yağarsak, -ğı [yağar-sa-k] *{ağız} is.* Bir tür sığır hastalığı. [DS]

yağartı, [yağ-mak > yağ-ar-tı] *{ağız} is.* Yağış. [DS]

yağaru, [yāk > yak-arü] *(yağaru:) {eT} zf.* Yakına doğru; yakına. [ETY]

yağaş, [yağ-mak > yağ-ış / yağaş] *{ağız} is.* **1.** Yağmur. **2.** Yağış. [DS]

yağaz, [yan-mak *(korkutmak)* > yan-ġā-mak > yañа-z / yağaz / yanaz] *{ağız} sf.* Ters; huysuz; inatçı. [DS]

yağazına, [yağaz-ı-n-a] *{ağız} zf.* Tersine. [DS]

yağazlık, -ğı [yağaz-lık / yañaz-lık] *{ağız} is.* Terslik; huysuzluk. [DS]

yağcı, [yağ-cı] *is. is.* **1.** Yağ çıkaran veya satan kimse. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Makineleri yağlamakla görevli usta. **3.** Yağlı güreşlerde, elindeki ibrikte taşıdığı yağ ile sahada pehlivanları yağlayan kimse. **4.** *{ağız} argo.* Dalkavuk. [DS] 🗗 **yağcı bedir,** *Balıkesir'in Sındırgı ve Bigadiç yörelerinin dağ köylerinde dokunan doğal kök boyalı, daha çok kırmızı, lacivert ve bej renklerin hakim olduğu, geometrik desenlerle kuş, yıldız, hayat ağacı, koç boynuzu motiflerinin yer aldığı çözgü ve atkısı yün olan Yörük halılarına verilen ad.* || **yağcı pelidi,** *{ağız} Kara meşe türlerinin yaprakları üzerinde baharda görülen ve yenebilen sarımtırak, tatlı bir madde; kudret helvası; gezengevi.* [DS]

yağcılık, -ğı [yağ-cı-lık] *is.* **1.** Yağcının işi ve mesleği. **2.** Yağ çıkarma veya satma işi. **3.** Makineleri yağlama işi. **4.** *argo.* Bir kimseden yararlanmak için onu aşırı ölçüde övme; dalkavukluk etme; dalkavuk kimsenin niteliği. 🗗 (birine) **yağcılık etmek,** *argo. Gereksiz yere övmek; dalkavukluk etmek; yağ çekmek.*

yağcumur, [yağ+cumruġ-u ياغجمور] *{OsT} is.* Yağlı ekmek.

yağçalaşmak, [yağça-la-ş-mak] *{ağız} işteş f. [-ır]* Şakalaşmak. [DS]

yağçeker, [yağ+çek-er] *sf.* Dokuları arasına yağ emen; yağ ile ıslanabilen.

yağçekmez, [yağ+çek-mez] *sf.* (Doku ve yüzey için) gazları geçirmesine karşın yağları geçirmeyen, emmeyen.

yağçı, [yağ-çī] *(yağçı:) {eT} is.* Aktar. [Mühennâ]

yağda, [yağ-ad-a / yağda] *{ağız} is.* Yağlı kir; yağ lekesi. [DS]

yağdaç, -cı [yağ-(a)d-aç] *{ağız} is.* Lamba. [DS]

yağdalı, [yağ-ad-a-lı / yağda-lı] *{ağız} sf.* **1.** (Tiftik ve yapağı için) kirli ve yağlı. **2.** Kirli; yağlı; pis. **3.** (Kişi için) üstü başı, elbisesi yağlı, kirli. [DS]

yağdallı, [yağda-lı] *{ağız} sf.* → yağdalı. [DS]

yağdan, [yağ + Far. -dān يغدان] *is.* **1.** *{eAT} {ağız}* Yağ kabı; yağ çömleği. [DS] **2.** *{ağız}* Makine ve silah yağlarken kullanılan yağ akıtma kabı; yağdanlık. [DS] **3.** *{ağız}* Maşrapa. [DS]

yağdanlık, -ğı [yağ + Far. -dān + T. -lık] *is.* **1.** Makine parçalarının arasına yağ damlatmak için kullanılan ucu ince çubuklu küçük yağ kabı. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Eskiden Hristiyan hacıların kutsanmış yağ taşımakta kullandıkları süslü toprak şişe. **3.** Balıkçıların olta ipini yağlamakta kullandıkları içi yağlı keçe kaplı deri cüzdan. **4.** *argo.* Dalkavuk; yağcı. **5.** *{ağız} sf.* Çok kirli. [DS]

yağdarlı, [yağ-mak > yağ-ıt-mak > yağad-ar-lı ?] *{ağız} sf.* Yağışlı; yağmurlu. [DS]

yağdarlık, -ğı [yağadar-lık ?] *{ağız} is.* Yağmurlu oluş; yağış. [DS]

yağdılı, [yağ-ad-a-lı / yağdı-lı] *{ağız} sf.* Üstünde yağ kiri bulunan. [DS]

yağdıran, [yağdır-mak > yağdır-an] *{ağız} is.* Yağış getiren lodos. [DS]

yağdırılma, [yağ-dır-ıl-ma] *is.* Yağdırılmak eylemi.

yağdırılmak, [yağ-dır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yağdırmak eylemi yapılmak.

yağdırma, [yağ-dır-ma] *is.* Yağdırmak eylemi.

yağdırmak, [yağ-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yağmak eylemini yaptırmak. **2.** Yağmasına neden olmak; yağmasına yol açmak. **3.** Bir şeyi aralıksız olarak atmak, göndermek. **4.** Bir şeyi art arda ve aralıksız olarak söylemek; vermek; savurmak. **5.** *mecaz.* Çok sayıda ortaya koymak; sürmek.

yağduran, [yağdır-mak > yağdır-an / yağdur-an] *{ağız} is.* Yağış getiren lodos. [DS]

yağfirullahü, [Ar. yaġfir'ullāhü يغفرالله] *(yağfirulla:hü) {OsT} ünl.* Allah yarlığasın!

yağhane, [yağ + Far. ḫāne خانه ياغ] *(yağha:ne) {OsT} is.* **1.** Yağ üretilen yer. **2.** Yağlı maddelerin arıtıldığı küçük işletme.

yağı, [ḏaġı > yaġī ياغى] *(yağı:) {eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Düşman. *{ağız} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin] [Mühennâ] [DS] **2.** Savaş. [ETY] 🗗 **yağı bolmak,** *{eT} Düşman olmak.* || **yağın başı,** *{eT} Düşmanın başı.*

yağıçı, [yağı-çī] *(yağıçı:) is.* **1.** Savaşı yöneten; kumandan. [ETY] **2.** Muharip; savaşçı. [KB] [Mühennâ] **3.** *sf.* Kinci; kindar. [EUTS]

yağıdmak, [yağī-mak > yağı-ḏ-mak / yağı-t-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Düşman olmak; düşman kesilmek; düşmanlaşmak. [ETY] [EUTS] [Gabain]

yağıkmak, [yağī-mak / yağı-k-mak] *{eT} dönşl. f. [-ar]* Düşmanlaşmak. [DLT]

yağıladaçı, [yağı-lā-mak > yağı-la-daçī] *(yağıladaçı:) {eT} is.* Mücahit; savaşçı; mücadeleci; savaşkan. [EUTS]

yağılamak, [yagī > yağī-lā-mak] *(yağı:la:mak) gçl. f. [-r]* **1.** Düşmanla çarpışmak; düşmanla savaşmak. [EUTS] [DLT] [KB] **2.** Düşmanlık etmek. [DLT] [KB] [Mühennâ]

yağılaşma, [yağı-laş-ma] *is.* Yağılaşmak eylemi.

yağılaşmak, [yağı *(düşman)* > yağı-la-mak *(düşmanla çarpışmak)* > yağı-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Düşman olarak karşı karşıya gelmek; çarpışmak; savaşmak; savaşa tutuşmak.

yağıldırık, -ğı [yağıl-dırık] *{ağız} is.* Boyunduruk. [DS]

yağılığ, [yaġī > yaġī-lıġ] *(yağı:lığ) {eT} sf.* Düşmanı olan; düşmanlı. [EUTS]

yağılık[1]**,** [yaġī > yaġī-lık ياغليق] *(yağı:lık) {eT} {eAT} {OsT} is.* Düşmanlık; hasımlık. [KB]

yağılık[2]**,** [yağ-mak > yağ-ı-lık] *{ağız} is.* Yağmur; yağış. [DS]

yağılmak[1]**,** [yaġ-ıl-mak / yıġ-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yığılmak; toplanmak. [ETY]

yağılmak[2]**,** [yaġ-mak > yaġ-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Asılı kalmak. [EUTS] **2.** Yağdırılmak. [DLT]

yağıltı[1]**,** [yağ-ıl-tı] *{ağız} is.* Etek. [DS]

yağıltı[2]**,** [yaġī-mak] *(yağı:-mak) {eT} gçsz. f. [-r]* → yağıdmak.

yağımcur, [yağ-ım+cur-u *(sıvı)* ?] *is.* Tahin pekmez ve yağ ile yapılan bir tür tatlı katık.

yağımsı, [yağ-ım-sı] *is.* Yağı andıran; yağ gibi; yağa benzer.

yağın[1]**,** [yak-mak > yak-ın / yaġın] *{eT} sf.* Yakın. [EUTS]

yağın[2]**,** [*eT.* yaġ(ı)r-ın] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yağın[3]**,** [yaġı > yağı-n] *{ağız} is.* Düşman. [DS]

yağın[4]**,** [yeğin / yağın] *{ağız} sf.* **1.** Hızlı; çevik; çalışkan. **2.** Yiğit. **3.** İyi; uslu. **4.** (Yel için) güçlü. [DS]

yağın[5]**,** [Ar. yaḳīn => yağın] *{ağız} zf.* Kesinlikle; kesin. [DS]

yağınlı, [yağın-lı] *{ağız} sf.* Geniş omuzlu. [DS]

yağınmak, [yağı *(düşman)* > yağı-n-mak / yağanmak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Kötülük etmek istemek; diş bilemek. **2.** Saldırmak için fırsat kollamak. **3.** Bir şeyi önceden tasarlayıp düşünerek hazırlanmak. **4.** *{ağız}* Atıp tutmak; yalan söyleyerek övünmek. [DS] **5.** *{ağız}* Dalkavukluk etmek. [DS]

yağınnı, [*eT* yaġ(ı)r-ın] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yağır[1]**,** [yaġ-ır ياغر] *{eT} is.* **1.** (At ve eşek gibi hayvanlar için) semer, eyer ve yük vurmasından ileri gelen yara. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DLT] [DS] **2.** *{eAT} {OsT}* (Hayvan için) yaralı. **3.** *{ağız}* Ata uzun süre binenlerin bacaklarında ve kalçalarında açılan yara. [DS] **4.** *{ağız}* Kel. [DS] **5.** *{ağız}* Yara. [DS] 🗗 **yağır olmak,** *{ağız} Yara olmak.* [DS]

yağır[2]**,** [*eT* yaġ-ır] *{ağız} is.* **1.** Sırt; arka. **2.** İki kürek arası. [DS]

yağır[3]**,** [yaġ-ır] *{ağız} is.* **1.** Yağlı kir; yağ lekesi. **2.** Üstünde yağ kiri bulunan. [DS] 🗗 **yağır bağlamak,** *{ağız} (Elbise yakası için) ter ve toz karışımı kirden oluşan temizlenmesi zor kir.* [DS]|| **yağır olmak,** *{ağız} Ata eyersiz binmekten dolayı, oturağında yara açılmak.* [DS]

yağır[4]**,** [yağ-ır] *{ağız} is.* Çam sakızı; reçine. [DS]

yağır[5]**,** [yağ-ır] *{ağız} is.* İri, kumlu toprak. [DS]

yağır[6]**,** [yağ-ır] *{ağız} is.* Hoppa, kötü kadın. [DS]

yağırlamak, [yağır-lā-mak] *(yağırla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yağırı sağaltmak; iyi etmek. [DLT]

yağırlanmak, [yağır-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ır]* Yağır olmak; yağırı çoğalmak; yağırdan kaşınmak. [DLT]

yağırlı[1]**,** [yağır-lı] *{ağız} sf.* Suçlu. [DS]

yağırlı[2]**,** [yağır-lı] *{ağız} sf.* Üstünde yağlı kir bulunan; kirli. [DS]

yağırlı[3]**,** [yağır-lı] *{ağız} sf.* Sırtı yaralı. [DS]

yağırlığ, [yağır-lığ] *{eT} sf.* Yağırlı; sırtı yaralı. [DLT]

yağırlık, [yağır-lık يغيرليق] *{eAT} is.* Eyerin altına konulan keçe.

yağırnı, [*eT.* yağ(ı)r-ın] *{eAT} {ağız} is.* Sırt. [DS]

yağırsak, -ğı [yağır-sa-k] *{ağız} sf.* (Koku için) yağlı yağlı. [DS]

yağırtmaç, -cı [yağır-t-maç] *{ağız} is.* Çok reçineli ağaç parçası. [DS]

yağısız, [yaġī-sız] *(yağı:sız) {eT} sf.* **1.** Barışık; dost. [ETY] [Tekin] **2.** Düşmansız. [EUTS]

yağış, [*eT.* yā-mak *(yaymak, sermek)* > ya-ġ-mak > yaġ-ış يغش] *is.* **1.** Yağmak eylemi. **2.** Yağmak durumu ve biçimi. **3.** *{eT}* Sıvıların birlikte aşağı dökülüşü. **4.** Havadaki su buharının yoğunlaşarak kar, dolu veya yağmur hâlinde yere düşmesi. **5.** Yağmur. *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **6.** Yağan kar, yağmur, dolu miktarı. **7.** *{eT}* Tanrılar adına içki dökme; saçı; kurban. [EUTS] [Gabain] **8.** *{eT}* Putlara kesilen kurban. [DLT] **9.** *{eT}* Kurban aşı. [Gabain] 🗗 **yağış düzeni,** *Yağışların bir yıl içinde aylara ve haftalara dağılışı; yağış rejimi.*|| **yağış göstergesi,** *Yağış durumunu ölçen ve gösteren alet.*|| **yağış haritası,** *Bölgelere göre yağışın türünün ve miktarının dağılışını gösteren harita.*|| **yağış ölçümü,** *Belli bir yere, belli bir zamanda düşen yağış miktarını belirleme işlemi; plüviyometri.*|| **yağış rejimi,** *Yağış düzeni.*|| **yağış sıcaklık formülü,** *bot. Bitkiler için yağmur ve sıcaklık gibi iki iklim etmeninin birleştirilmesi ile elde edilen formül.*

yağışak, -ğı [yañşa-k / yağışak] *{ağız} sf.* **1.** Yerli yersiz konuşan; geveze; densiz. **2.** Budala. [DS]

yağışık, -ğı [yağış-ık] *{ağız} is.* Yağmur. [DS]

yağışlamak, [yañşa-la-mak / yağışla-mak] *{ağız} gçl. f. [-r [-l(ı)-yor]* Alay etmek için birinin sözünü aynen tekrar etmek. [DS]

yağışlı, [yağ-ış-lı] *sf.* **1.** Yağışı olan; yağış görülen. **2.**

(Yer için) çok yağış alan. **3.** Yağış olasılığı yüksek olan. **4.** *zf.* Yağış görülerek.

yağışlığ, [yaġ-ış-lıġ] *{eT} sf.* **1.** Saçı ile ilgili; kurbana ait. [EUTS] **2.** Saçılı; kurbanlı. [Gabain]

yağışlık[1], [yaġ-ış-lık] *{eT} is.* Kurban sunma yeri. [EUTS]

yağışlık[2], **-ğı** [yağış-lık] *{ağız} sf.* Yağmurlu. [DS]

yağışölçer, [yağ-ış+ölç-er] *is.* Belirli bir yere atmosferden düşen yağış miktarını mm / m^2 cinsinden ölçmekte kullanılan alet; plüviyometre.

yağışsız, [yağ-ış-sız] *sf.* **1.** (Yer, mevsim vb. için) yağış görülmeyen; yağışı olmayan. **2.** (Yer için) az yağış alan.

yağışsızlık, -ğı [yağ-ış-sız-lık] *is.* Belirli bir zaman dilimi için yeterli yağış düşmemesi durumu; kuraklık.

yağıtğan[1], [yaġı-t-ġān] *(yağıtga:n) {eT} sf.* Her zaman düşmanlık eden. [DLT]

yağıtğan[2], [yaġ-ıt-ġān] *(yağıtga:n) {eT} sf.* Her zaman yağdıran. [DLT]

yağıtmak[1], [yaġī > yaġı-t-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Düşman olmak; düşmanlık etmek. [DLT]

yağıtmak[2], [yaġ-mak > yaġ-ıt-mak] *{eT} [-ur]* **1.** Yağdırmak; saçmak. [ARAT] [DLT] [Gabain] [EUTS] **2.** Yağdırtmak. [EUTS]

yağız[1], [ḏaġ-ız > yaġ-ız] *{eT} sf.* **1.** (Yer için) esmer; kara renkli; koyu renkli; kızıl ile kara arası renk. [ETY] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin] **2.** *{ağız}* Kara. [DS] **3.** Menekşe rengi. [Mühennâ] **4.** (Erkek için) esmer. **5.** *{ağız}* Güzel. [DS] **6.** *{ağız}* Güçlü kuvvetli yiğit. [DS] **7.** (At için) siyah donlu. **8.** *{ağız}* (At için) tavlı; bakımlı. [DS] 🗗 **yağız doru,** *(At için) kızıla çalar siyah donlu.* ‖ **yağız yer,** *{ağız} 1. Cehennem. 2. Mezar.* [DS]

yağız[2], [yañ-az / yanaz / yağız] *{ağız} sf.* Huysuz; ters; inatçı. [DS]

yağızlanmak, [yağız-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yıkanmak. [DS]

yağku, [yaġ-mak > yaġ-kū] *(yağku:) {eT} is.* Yağmurluk. [DLT]

yağla, [yağla] *{ağız} is.* Et kıyılan tahta. [DS]

yağlaç[1], **-cı** [yağ-lı+aş] *{ağız} is.* Un ve su karıştırılarak pişirilip üzerine yağ dökülerek yenilen bir hamur. [DS]

yağlaç[2], **-cı** [yağlı+ağaç] *{ağız} is.* Hamura, ekmeğe yağ sürmekte kullanılan ucu bezli değnek. [DS]

yağlağı, [yağ-lağı] *{ağız} is.* İçinde kağnı dingilini yağlamakta kullanılan sabun ve bezir yağı karışımı saklanan boynuzdan yapılmış kap. [DS]

yağlak, -ğı [yağ-la-k / yağ-lağı] *{ağız} is.* → yağlağı. [DS]

yağlama, [yağ-la-ma] *is.* **1.** Yağlamak eylemi. **2.** Makine elemanlarından çalışma sırasında birbirine sürtünen yüzeyler arasına yağ koymak. **3.** Tavada pişirilen ve aralarına kıymalı iç konulup üzerine sarımsaklı yoğurt dökülerek yenilen küçük tabak biçimindeki yufka. **4.** *{ağız}* Üzerine tereyağı sürülmüş sac ekmeği. [DS] 🗗 **yağlama yağı,** *Makinelerde sürtünmeyi azaltmak amacıyla sürtünen yüzeyler arasına konulan madenî yağ.* ‖ **yağlama yıkama,** *1. Benzin istasyonlarında, otomobil temizliği ve yağlama işlerinin yapıldığı hizmet bölümü. 2. argo. Dalkavukluk etme.*

yağlamaç, -cı [yağ-la-maç] *{ağız} is.* Üzerine tereyağı sürülmüş sac ekmeği. [DS]

yağlamak, [yāġ > yaġ-lā-mak] *(eT yağla:mak) gçl. f. [-r] [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Üzerine yağ sürmek. *{eT} (aynı)* [DLT] **2.** Hareketli makine parçalarının sürtünen yüzeylerine sürtünmeyi azaltmak ve hareketi kolaylaştırmak için yağ koymak. **3.** Yüzeyleri, cildi vb. dış etkilerden korumak için yüzeyini yağla kaplamak. **4.** Bazı yiyeceklerin pişirme sırasında yapışmasını önlemek amacıyla kabın dibine yağ sürmek. **5.** Yağ bulaştırarak kirletmek. **6.** *mecaz.* Bir kimseyi övmek; dalkavukça konuşmak; pohpohlamak. 🗗 **yağlayıp ballamak,** *Bir şeyi abartılı biçimde överek anlatmak.*

yağlaman, [yan-la-man / yağlaman] *{ağız} is.* Balkon. [DS]

yağlambaç, -cı [yağla-maç / yağla-mbaç] *{ağız} is.* → yağlamaç. [DS]

yağlandırmak, [yağla-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yağlanmasını sağlamak; yağlı hâle getirmek. **2.** Aşırı derecede övmek. 🗗 **yağlandıra ballandıra,** *{ağız} Aşırı derecede överek.* [DS]

yağlanma, [yağ-la-n-ma / yağ-lan-ma] *is.* **1.** Yağlanmak eylemi. **2.** Aşırı beslenme sonucu vücudun bazı bölümlerinde yağ dokusunun aşırı birikmesi; şişmanlama.

yağlanmak, [yaġ > yaġ-la-n-mak] *edil. f. [eT. -ur] [-ır]* **1.** Yağlamak eylemi yapılmak; üzerine yağ sürülmek. **2.** (Makine parçaları için) yağ damlatılmak; yağlama işleminden geçirilmek. **3.** *dönşl. f.* Yağlı duruma gelmek. **4.** Yağ oluşmak. **5.** Bedenine yağ sürmek; yağ sürünmek. *{eAT} (aynı)* [DLT] **6.** Yağ kiri oluşmak. **7.** Yağ edinmek; yağ sahibi olmak. **8.** Yağ bağlamak; şişmanlamak.

yağlar, [yağ-lar] *is. biy. kim.* Yağ asitlerinin karışık yapılı alkollerle meydana getirdiği esterler.

yağlaş, [yağ-lı+aş] *{ağız} is.* **1.** Kaynar suya un katarak pişirilmiş hamur üzerine eritilmiş yağ dökülerek yenilen bir yemek. **2.** Nişasta ile yapılan bir yemek. **3.** Kavrulmuş mısır ununu su ile pişirdikten sonra üstüne eritilmiş yağ dökülerek yapılan bir tür yemek. [DS]

yağlatma, [yağ-la-t-ma] *is.* Yağlatmak eylemi.

yağlatmak, [yaġ-la-t-mak] *gçl. f. [eT -ur] [-ır]* **1.** *{eT}* Yağ sürdürmek. [DLT] **2.** Yağlamak eylemini yaptırmak; bir şeyin yağlanmasını sağlamak.

yağlavı, [*eT* yağ-la-ġu] *is.* Sapı uzun tava.

yağlayıcı, [yağ-la-y-ıcı] *sf.* **1.** Yağlama işini yapan. **2.** *is.* Yağlayan ürün. **3.** Makine ve motor benzeri şeyleri yağlamakta kullanılan düzenek.

yağlayıcılık, -ğı [yağ-la-y-ıcı-lık] *is.* Yağlayıcının yaptığı iş; yağlama işi ve işlemi.

yağlı[1], [yağ-lı] *sf.* **1.** Yağ içeren. **2.** Yağdan oluşan. **3.** (Hayvan için) bedeni çok yağ içeren; semiz; besili. **4.** Yağı çok olan. **5.** (Makine parçaları için) yağ sürülmüş olan; yağ damlatılmış. **6.** (Yiyecek için) içinde yağ bulunduran; yağ konularak pişirilmiş olan; yağla yapılmış. **7.** (Cilt için) deri altı yağ bezleri fazla çalışan. **8.** Yağ bulaşmış; yağa bulanmış; yağla kirlenmiş. **9.** *mecaz.* (İş için) bol kazançlı. **10.** *argo.* Zengin; bol paralı. **11.** *{ağız}* (Toprak, harç vb. için) güçlü; canlı. [DS] **12.** *{ağız}* Bol; çok. [DS] **13.** *is. {ağız}* Börek. [DS] **14.** *{ağız}* Pide. [DS] **15.** *{ağız}* Yağ sürülmüş ekmek. [DS] **16.** *{ağız}* İçine peynir konup tavada pişirilen ve üzerine şeker dökülerek yenilen yufka. [DS] ☞ **yağlı ballı,** *Araları çok iyi; içli dışlı.*|| **yağlı ballı olmak,** *Araları çok iyi olmak; aralarından su sızmamak; çok iyi dost olmak. {ağız} (aynı)* [DS]|| **yağlı bitik,** *Mayalı hamurdan el ayası büyüklüğünde yarım ay şeklinde kalınca açılmış hamurun tavada yağda pişirilmesi ile yapılan bir pide çeşidi.*|| **yağlı bitki,** *Özünde yağ bulunan ya da yağ salgılayan bitki.*|| **yağlı boya,** *1. Boyanın özel sıvılarla karıştırılması ile hazırlanan ve eşyaları dış etkilerden korumak için yüzeylerine sürülen koruyucu ve kaplayıcı madde. 2. (Resim için) bu madde ile yapılmış olan. 3. ünl. "Açılın, savulun!" anlamında kullanılır.*‖ **yağlı boyacı,** *Binaların yağlı boya işlerini yapan usta.*‖ **yağlı boynuz,** *{ağız} Bir balık türü.* [DS]|| **yağlı buğday,** *{ağız} Kılçığı kara, rengi kırmızımsı, iri taneli bir buğday türü.* [DS]|| **yağlı dürülü,** *{ağız} Marul.* [DS]|| **yağlı düzgü,** *{ağız} Krem, pudra gibi makyaj takımı.* [DS]|| **yağlı düzgün,** *{ağız} Pudralı krem.* [DS]|| **yağlı gara** (kara), *{ağız} İftira.* [DS]|| **yağlı göte kuyruk bağlamak,** *argo. 1. Zengin birisine borç vermek. 2. Çıkar sağlanacak birisine iyilik yapar görünmek.*|| **yağlı göz,** *{ağız} Kelebek hastalığı.* [DS]|| **yağlı gözleme,** *{ağız} İçine ceviz konulup kıvrılarak yağda kızartılan gözleme.* [DS]|| **yağlı guyruk** (kuyruk), *{ağız} Kendisinden kolay kazanç sağlanan kimse veya ortam.* [DS]|| **yağlı güreş,** *Vücudu zeytin yağı ile yağlayarak yapılan bir tür serbest güreş.*|| **yağlı güreşçi,** *Yağlı güreş yapan pehlivan.*|| **yağlı hamur,** *Yağ yedirilerek hazırlanmış hamur.*|| **yağlı harç,** *İçinde bol miktarda kireç ve çimento bulunan harç.*|| **yağlı ip,** *Darağacı.*|| **yağlı kâğıt,** *Geçirgenliği az kâğıt.*|| **yağlı kapı,** *Çalıştırdığı kişinin emeğini bol bol ödeyen aile.*|| **yağlı kapıya konmak,** *Geçimini rahat sürdürebileceği bir kişinin yanına yerleşmek.*|| **yağlı kara,** *1. {ağız} Parlak, koyu esmer.* [DS] *2. İçine sinmiş yağları temizlenmeyen; yağdan arındırılamayan. 3. Taşıdığı yağ dolayısıyla temizliği mümkün olmayan kara, kir. vb. 4. {ağız} Halk hekimliğinde yaraların tedavisinde kullanılan is ve yağ karışımı madde.* [DS] *5. {ağız} Yanmış bez külü ile yağ karışımından oluşan merhem.* [DS] *6. {ağız} İftira.* [DS] *7. {ağız} İftira atan.* [DS] *8. {ağız} Sırnaşık.* [DS]|| **yağlı kireç,** *Hacmi büyüyen kireç.*|| **yağlı kömür,** *İçinde bulunan % 20-30 oranındaki uçucu maddeler gaz etkisi ile ayrıştıktan sonra yumuşak bir hâl alan ve kok veren taş kömürü.*|| **yağlı kuyruk,** *Kolay ve bol para kazandıracak iş ya da bunları sağlayacak, sömürülecek kişi.*|| **yağlı misir** (mısır), *{ağız} Patlatılmaya elverişli olmayan, ancak ezmeye uygun yassı taneli bir mısır.* [DS]|| **yağlı müşteri,** *Parası bol ve çok alış veriş yapan kimse; bol kazanç bırakan alıcı.*|| **yağlı tohum,** *Yüksek oranda yağ içeren ve mekanik olarak bu yağı çıkarılabilen tohum.*|| **yağlı toprak,** *{ağız} Gevşek, kaygan ve verimli bir toprak çeşidi.* [DS]|| **yağlı üzlü,** *{ağız} Yağı çok ve lezzetli.* [DS]|| **yağlı yağlı,** *Genellikle kandil günlerinde yapılan piştikten sonra içine peynir konulan çörek.*

yağlı[2], [yağ-lı] *{ağız} is.* Sırtlan. [DS]

yağlıca, [yağlı-ca] *{ağız} is.* **1.** Bir tür yeşil süpürge otu; püren. **2.** Odun tutuşturmakta kullanılan ince, kuru diken. [DS]

yağlıcı, [yağlı-cı] *{ağız} is.* Börekçi. [DS]

yağlığ, [yaġ > yaġ-lığ] *{eT} sf.* Yağlı. [ETY] [EUTS]

yağlık[1], **-ğı** [yaġ > yaġ-lık يغلق.] *is.* **1.** Yağ konulan yer. **2.** *{ağız}* Yağ konulan kap; yağdanlık. [DS]. **3.** Mendil; çevre. *{eT} {eAT} {ağız} (aynı)* [Nevâyî] [DS] **4.** *{ağız}* Sofrada, el ve ağız silmek için oturanların önüne konulan bez; peçete; peşkir; havlu. [DS] **5.** *{ağız}* Teri emmesi için başa ya da boyuna sarılan büyükçe pamuklu bez; başörtüsü. [DS] **6.** Çarşıdan alınan öte beriyi taşımakta kullanılan işlemeli büyükçe mendil. **7.** *{ağız}* Tencere tutacağı. [DS] ☞ **yağlık bağlamak,** *{ağız} 1. Nişanlamak. 2. (Kız için) sevgilisine evlenme sözü vermek.* [DS]

yağlık[2], [yaġ-lık] *{eT} sf.* Yağlı. [DLT]

yağlıkçı, [yağ-lık-çı] *is.* **1.** Havlu, çarşaf, çamaşır, çevre vb. satan kimse. **2.** Bunların satıldığı yer. **3.** Gelinlik, tel, duvak vb. şeyleri kiraya veren kimse.

yağlıklamak, [yalık-mak / yağlık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Dişi köpek için) kızışmak; cinsel azgınlık göstermek. [DS]

yağlılık, -ğı [yağ-lı-lık] *is.* Yağlı olma durumu.

yağlıyaç, -cı [yağ-lı+ağaç] *{ağız} is.* Sac üzerindeki ekmeği yağlamakta kullanılan ucu bezli bir ağaç parçası. [DS]

yağlu, [yağ-lı] *{ağız} sf.* Yağlı. [DS] ☞ **yağlu ballu,** *{ağız} Senli benli; içli dışlı; çok yakın.* [DS]

yağlufak, -ğı [yağ-lı+ufak] *{ağız} is.* Yumurta ile birlikte yağda pişirilmiş doğranmış yufka yemeği. [DS]

yağluk, -ğu [yağ-lık] *{ağız} is.* Kendirden yapılan, sırmalı, nakışlı peşkir. [DS]

yağma[1], [Far. yağmā يغما] *(ya'ğma) is.* **1.** Bir yeri topluca basarak orada bulunan malları şiddet kullanarak alıp kaçma; çapul; talan. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Bir kimsenin elinde bulunan malı zor kullanarak ya da korkutarak ele geçirme. **3.** Eskiden, savaş sonucunda ele geçirilen kent ya da kaleden elde edilen ganimetin komutan tarafından önceden verilen söz gereği askerler tarafından paylaşılması. **4.** *sf.* Yağmalama sonucu ele geçirilmiş olan. 🗗 **yağma edilmek,** *1. Yağmalanmak; talan edilmek. 2. (Çok çabuk satılmak; kapış kapan edilmek.*|| **yağma etmek,** *1. Bir çok kimse bir malı şiddet kullanarak alıp kaçmak; yağmalamak. 2. Kurnazlıkla çarpmak; vurgunculuk yapmak. 3. (Savaş sonunda zafer kazanmış asker için) canlıları tutsak olarak almak ve malı ele geçirmek.*|| **yağma gitmek,** *{ağız} (Satılık mal için) çok alıcı bulmak, çok satılmak; kapışılmak.* [DS]|| **yağmā-ger,** *{OsT} Yağmacı.*|| **yağmāgerān,** *{OsT} Yağmacılar; çapulcular.*|| **yağmāgerāne,** *{OsT} Zorbalıkla; yağmacılıkla.*|| **yağmāgerî,** *{OsT} Yağmacılık; çapulculuk.*|| **Yağma Hasan'ın böreği!** *Kimsenin korumaya yönelmediği ama her önüne gelenin yararlandığı kaynak.*|| **yağma salmak,** *{eAT} Yağma etmek üzere saldırmak.*|| **yağmaya boşanmak,** *{eAT} Yağma etmek için saldırmak.*|| **Yağma yok!** *"Öyle şey olmaz, buna kimse razı olmaz" anlamında kullanılır.*

yağma[2], [yağ-ma] *is.* Yağmak eylemi.

yağma[3], [yağ-ma] *{ağız} is.* Kocayemiş. [DS]

yağmacı, [yağma-cı] *is.* **1.** Bir yeri yağmalayan kimse; yağmacılık yapan kişi; çapulcu. **2.** Kendine ait olmayan malı veya parayı kendi çıkarına kullanan kimse. **3.** *sf.* Yağmacılık yapan.

yağmacılık, -ğı [yağ-ma-cı-lık] *is.* **1.** Yağmalama işi; çapulculuk; talancılık. **2.** Kendine ait olmayan mal ya da parayı kendi çıkarları için kullanma.

yağmacur, [yağ + Ar. mā *(su)* + cur ? باغمجور] *{OsT} is.* Sıcak ekmek, yağ ve pekmezle yapılan bir tatlı.

yağmaçur, [yağ+ Ar. mā+cur ?] *{ağız} is.* → yağmacur. [DS]

yağmaî, [Far. yağmāī يغمائى] *(yağma:i:) {OsT} sf.* Yağma ile ilgili.

yağmak, [*eT.* ya-mak / ḍa-mak *(yaymak)* > ya-ğmak] *gçsz. f. [-ar]* **1.** *{eT}* Akmak; yağmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** *{eT}* Saçı yapmak; kurban sunmak. [EUTS] **3.** (Kar, yağmur, dolu vb. için) gökten yere doğru inmek. **4.** (Nesneler için) yüksekten, çok sayıda ve art arda düşmek. **5.** *mecaz.* Çok sayıda ve birbiri ardınca gelmek; üst üste ve çokça gelmek.

yağmalama, [yağma-la-ma] *is.* Yağmalamak eylemi.

yağmalamak, [yağma-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Şiddet kullanarak bir kenti vb. yeri yakıp yıkarak oradaki malları ele geçirmek; yağma etmek; talan etmek; çapullamak. **2.** Şiddet kullanarak ele geçirmek; çalıp çırpmak; talan etmek. **3.** *mecaz.* Kapışırcasına satın almak. **4.** Başkasının ya da kamunun parasını ya da malını kendi çıkarları için kullanmak; talan etmek.

yağmalanma, [yağma-la-n-ma] *is.* Yağmalanmak eylemi.

yağmalanmak[1], [Yağma *(Türk boyu)* > yağma-la-n-mak] *f.* Yağma kılığına girmek; onların huyu ile huylanmak. [DLT]

yağmalanmak[2], [yağma-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Yağma edilmek.

yağmalatma, [yağma-la-t-ma] *is.* Yağmalatmak eylemi.

yağmalatmak, [yağma-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yağma ettirmek; yağmalanmasını sağlamak; yağmalanmasına yol açmak.

yağmır, [yağ-mak > yağ-mır] *{ağız} is.* Yağmur. [DS]

yağmırlık, -ğı [yağmır-lık] *{ağız} is.* Yağmurluk. [DS]

yağmur, [*eT.* ya-ġ-mak > yaġ-mur / yaġ-mır] *is.* **1.** Gökten akan su; havaküredeki su buharının yoğuşarak damlacıklar hâlinde yere düşmesiyle oluşan yağış. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** Çok ve sık düşen şey. **3.** Art arda ve çok miktarda gelen şeyler. **4.** *mecaz.* Çokluk; bolluk. 🗗 **yağınura yakalanmak,** *Aniden bastıran yağmurdan kaçamayarak ıslanmak.*|| **yağmura tutulmak,** *Yağmura yakalanmak.*|| **yağmur bombası,** *Kurak mevsimlerde havaküredeki yağmur bulutlarının oluşmasını hızlandırmak için atılan bomba.*|| **yağmur boşanmak,** *Aniden ve şiddetli olarak yağmur yağmak.*|| **yağmur borusu,** *Binalarda yağmur sularının kanalizasyona akıtılmasını sağlayan boru.*|| **yağmur bulutu,** *Havaküredeki yağmur yüklü bulutlar.*|| **yağmur büyüsü,** *folk. Yağmur yağdırmaya yönelik bir takım su oyunları ile sergilenen büyü.*|| **yağmur çukuru,** *Yağmur sularının toplandığı kuyu.*|| **yağmurdan içer,** *{eAT} (Tarla vb. için) ancak yağmur ile sulanabilen.*|| **yağmurdan kaçarken doluya tutulmak,** *Bir tehlikeden kurtulayım derken daha büyük bir tehlike ile karşılaşmak.*|| **yağmur duası,** *folk. Kurak zamanlarda halkın toplu olarak yağmur yağdırması için Allah'a yakarması ve bu amaçla yapılan tören.*|| **yağmur gibi,** *1. Yağmurun yağışını anımsatacak biçimde. 2. Birbiri ardınca ve sık olarak.*|| **yağmur ilgintisi** (ilkintisi), *{ağız} Geceden yağan yağmur.* [DS]|| **yağmur kapanı,** *Hayvanların su ihtiyacını karşılamak amacıyla meyilli arazilerde içine yağmur suyu biriktirilen setler.*|| **yağmur kuşağı,** *{ağız} Gökkuşağı.* [DS]|| **yağmur kuşu,** *zool. Yağmur kuşugillerden, uzun bacaklı, baş parmağı bulunmayan, kabarık kısa gagalı, bataklık ve su*

kenarlarında yaşayan, böcekler, kabuklular ve zaman zaman da tanelerle beslenen küçük bir kuş, (Charadrius fluvialis).|| **yağmur kuşugiller,** *zool. Yağmur kuşu ve kız kuşu gibi türleri içine alan, yağmur kuşları takımının çamur koşarları alt takımından ince bacaklı, sivri kanatlı, zayıf gagalı, toplu hâlde yaşayan ve göç eden kuşlar familyası, (Charadriidae).*|| **yağmur mevsimi,** *Yağmurun bol miktarda yağdığı mevsim.*|| **Yağmur olsa kimsenin tarlasına düşmez** (yağmaz). *Elinde iyilik yapma fırsatı varken bundan kaçınanlar için söylenen söz.*|| **yağmur ormanları,** *Bol miktarda, genellikle 250 cm'den fazla yağmur düşen tropik ormanlara verilen ad.*|| **yağmur rejimi,** *Bir akarsu beslenmesinde yağmur sularının ağır basması.*|| **yağmur suyu,** *Yağmur damlalarının yerde toplanması ile oluşan su.*|| **yağmur taşı,** *folk. Yağmur yağdırmak için yapılan törenlerde kullanılmak üzere seçilmiş ve üzerine bir takım semboller işlenmiş, büyülü sözler yazılmış taş; yada taşı.*|| **yağmur yağmak,** *Yağmur yere düşmek.*|| **yağmur yağarken küpünü doldurmak,** *Kazanma imkânı, fırsatı varken bunları iyi değerlendirerek para kazanmak ve mal biriktirmek.*|| **yağmur yakarısı,** *folk.* → yağmur duası.|| **yağmur yemek,** *Yağmurda ıslanmak; sırılsıklam olmak.*

yağmurca, [Ar. yaḥmūr *(yaban eşeği)* [Burhan-ı Katı'] => yağmur-ca ياغمرجه] *{ağız} is. zool.* Alageyik; dağ keçisi, *(Dama dama).* [DS] 🗗 **yağmurca geyiği,** *{OsT} Dağ sığırı; bir çeşit sığın geyiği.*

yağmurcak, -ğı [yağmur-cak] *{ağız} sf.* Yağışlı; yağmurlu. [DS]

yağmurcu, [yağmur-cu] *is. folk.* Dua ve büyü ile yağmur yağdırdığına inanılan kimse.

yağmurcun, [yağmur-cun] *is. zool.* Yağmur kuşu; cılıbıt, *(Charadrius fluvialis).*

yağmurcunlar, [yağmur-cun-lar] *is. zool.* Yağmur kuşugiller, *(Charadriidae).*

yağmurça, [Ar. yaḥmur => yağmur-ca] *{ağız} is.* Yağmurca. [DS]

yağmurçıl, [ya-ġ-mak > yaġ-mur-çıl] *{eT} sf.* (Yer için) yağmuru çok olan. [DLT]

yağmurlama, [yağmur-la-ma] *is.* **1.** Yağmurlamak eylemi. **2.** Suyu ince damlacıklar hâlinde püskürtme işi. 🗗 **yağmurlama başlığı,** *Borudan gelen suyun basıncı ile dönerek damlacıklar hâlinde su püskürten sulama musluğu.*

yağmurlamak, [yağmur-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Bir yeri yağmurlama sistemi ile sulamak, ıslatmak. **2.** *gçsz. f.* (Hava için) yağmura çevirmek; yağmur yağacak gibi olmak.

yağmurlanmak, [yaġmur-la-n-mak يغمرلنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yararlanmak; nimetlerden faydalanmak.

yağmurlayıcı, [yağmur-la-y-ıcı] *is.* Yağmurlama işinde kullanılan düzenek.

yağmurlayu, [ya-ġ-mak > yaġ-mur-layū] *(yağmurlayu:) {eT} sf.* Yağmur gibi bol. [Gabain]

yağmurlık, [yağmur-lık] *{eT} is.* Yünden, sıkı dokunmuş, yağmur geçirmeyen bir tür elbise; yağmurluk. [Bahşayiş]

yağmurlu, [yağmur-ul] *sf.* (Gün, mevsim, hava vb. için) yağmuru olan; yağmur yağan; yağmurun yağdığı. 🗗 **yağmurlu mevsim,** *Yağmurun bol miktarda yağdığı mevsim.*

yağmurluk, -ğu [yağmur-luk] *is.* **1.** Yağmurdan korunmak için giyilen su geçirmez kumaş vb.nden yapılmış üstlük. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** Kapı ya da pencere kanadının alt bölümüne yerleştirilen yağmur sularının içeri girmeden uzaklaştırılmasını önleyen taşkın parça.

yağmurölçer, [yağmur+ölç-er] *(yağmu'rölçer) is. is.* Belirli bir yere atmosferden yere düşen yağış miktarını mm / m^2 cinsinden ölçmekte kullanılan alet; yağışölçer; plüviyometre.

yağmursuz, [yağmur-suz] *sf.* Yağmur yağmayan; yağmuru olmayan.

yağnak, -ğı [yañ-ak > yağnak] *{ağız} is.* Ağacın, yer altında çürümüş kökleri içindeki doğal oluk. [DS]

yağnal, [yañ-al] *{ağız} is.* Damga; işaret; im. [DS]

yağnı, [yağrın] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yağnık[1]**, -ğı** [yan > yan-(ı)l-ık] *{ağız} sf.* Az aralık; az açık. [DS]

yağnık[2]**, -ğı** [yay-mak > yay(ı)n-ık] *{ağız} sf.* Yayıktan geçirilmiş; yayılmış. 🗗 **yağnık yağ,** *{ağız} Ayranın yayıkta dövülmesi ile elde edilen yağ.* [DS]

yağnıktırmak, [yanıl-mak > yanıl-ık-tır-mak > yağnık-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Şaşırtmak; kandırmak; aldatmak. [DS]

yağnış, [yañlış > yāġnış ياغنش] *{eAT} {ağız} sf.* Yanlış. [DS]

yağnitmek, [yeğni-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Soğutmak. [DS]

yağölçer, [yağ+ölç-er] *(ya'ğölçer) is.* **1.** Sütte bulunan kaymak miktarını ölçmeye yarayan alet; bütirometre. **2.** Yağlı tohumların yağ oranını belirlemeye yarayan alet.

yağrı, [*eT.* yaġ(ı)r-ın] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yağrıdal, [*eT.* yaġ(ı)r-ın+dal] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yağrık, -ğı [yaġ-rī-mak > yaġrı-k يغرق / ياغرق] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Üzerinde et ve odun parçalanan kütük. [DS] **2.** *{ağız}* Et satırı. [DS] **3.** *{ağız} sf.* Çok dayak yiyen. [DS]

yağrımak, [yağır > yaġ(ı)r-ī-mak] *(yağrı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** (Atın sırtı için) yara olmak; yağır olmak. [DLT] [ETY] **2.** Zehirlemek. [ETY]

yağrın, [yaġ-ır > yaġ-(ı)r-ın > yağrın يغرن / ياغرن] *is.*

1. *{eT} {eAT}* Sırt; kürek kemiği. [Bahşayiş] **2.** Hayvanların kürek kemiğini ateşte yaktıktan sonra oluşan çizgilerin durumuna göre bakılan fal; bakı.🗗 **yağrın eti,** *{eT} Kürek kemiği kıkırdağı.* [Bahşayiş]|| **yağrın küreği,** *{OsT} Kürek kemiği.*|| **yağrın tahtası,** *{eT} Kürek kemiği.* [Bahşayiş]

yağrıncı, [*eT.* yağrın *(kürek kemiği)* > yağrın-cı] *is.* Kürek kemiği ile fala bakan kimse.

yağrındalı, [*eT.* yağ(ı)r-ın+dal-ı] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yağrını, [*eT.* yağ(ı)r-ın] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yağrınlaşmak, [yağrın-la-ş-mak بغرناشمق] *{OsT} işteş. f. [-ur]* Birbirine arka olmak; destek çıkmak.

yağrınlı, [yağrın-lı] *{ağız} sf.* (Erkek için) iri yapılı. [DS]

yağrıtmak, [yağrı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yağır etmek; yağırlatmak. [DLT]

yağru, [yağ > yağ-ü-mak / yağ-rū / yak-rü] *(yagru:) {eT} sf.* Yakın; çevre; yakınlık. [DLT] [ETY] [Tekin]

yağsamak, [yağ-sā-mak] *(yağsa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yağ istemek. [DLT]

yağsever, [yağ+sev-er] *sf.* (Molekül grubu için) su sevmez bir organik ortamın moleküllerine karşı büyük bir ilgi gösteren; lipofil.

yağsı, [yağ-sı] *sf.* Yağa benzeyen; yağ gibi görünen.

yağsımak, [yağ-sī-mak] *(yağsı:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yağ tadını almak. [DLT]

yağsız, [yağ-sız] *sf.* **1.** Yağı olmayan; içinde yağ bulunmayan. **2.** Yağı yok denecek kadar az olan. **3.** (Yemek için) çok az yağ konularak ya da hiç yağ konulmadan pişirilen. **4.** (Cilt için) yağ bezleri yeteri kadar yağ salgılamayan; kuru. **5.** *mecaz.* Zayıf; ince. **6.** (Süt ve süt ürünleri için) yağı alınmış ya da azaltılmış olan. 🗗 **yağsız tava,** *Yağ konulmadan kızartma yapılabilen içi teflon ile kaplanmış tava.*

yağsızlaştırıcı, [yağ-sız-la-ş-tır-ıcı] *sf.* **1.** Yağsız duruma getiren. **2.** *is.* Seramikçilikte hamurun biçimi bozulmadan kurumasını sağlayan kum ya da şamot.

yağsızlaştırma, [yağ-sız-la-ş-tır-ma] *is.* Yağsızlaştırmak eylemi.

yağsızlaştırmak, [yağ-sız-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yağsız duruma getirmek; yağını gidermek.

yağsızlık, -ğı [yağ-sız-lık] *is.* Yağsız olma durumu.

yağşak, -ğı [yağşa-k] *{ağız} sf.* Çok konuşan; geveze. [DS]

yağşalamak, [yağşa-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Birinin söylediği sözü tekrar ederek alay etmek. **2.** Çok konuşmak. **3.** Birinin sözünü kesmek. [DS]

yağşamak, [yağşa-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Gevezelik etmek. [DS]

yağşanmak, [yağşa-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Gevezelik etmek. [DS]

yağşı[1], [yahşi] *{ağız} sf.* **1.** İyi; güzel; değerli. **2.** Genç. [DS]

yağşı[2], [yağ-cı / yağşı] *{ağız} is.* Büyük çömlek. [DS]

yağşılamak, [yañşa-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* → yağşalamak. [DS]

yağşırmak, [yak-(ı)ş-ur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Yakıştırmak; uygun görmek. **2.** Başkasının üstüne iş atmak. **3.** Yerleştirmek. [DS]

yağtılı, [yağ-ad-a-lı] *{ağız} sf.* (Tiftik ve yapağı için) kirli, yağlı. [DS]

yağturmak, [yağ-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yağdırmak. [DLT]

yağuk, [yağ-ü-mak *(yaklaşmak)* > yağ-ü-k / yavuk] *(yağu:k) {eT} is.* **1.** Yakın; civar. [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] [Tekin] **2.** Yakın; hısım; yakın akraba. [DLT] **3.** İnsanlar arasındaki yakınlık; karabet. [Mühennâ]

yağukluk, [yağük > yağuk-luk] *{eT} is.* Yakınlık. [KB]

yağukrak, [yağük > yağuk-rak] *{eT} zf.* Yakınca olan; daha yakın; yakınrak. [EUTS]

yağuluk, [yağı > yağu-luk ياغولق] *{eAT} is.* → yağılık.

yağumak, [ya-k-mak > yağ-ü-mak] *gçsz. f. [-ur]* Yakın olmak, yaklaşmak. [DLT] [EUTS] [KB]

yağurmak[1], [yağ-mak > yağ-ur-mak] *{eT} gçl. f.* Yağdırmak. [ARAT] [Gabain]

yağurmak[2], [yağ-ü-mak *(yaklaşmak)* > yağ-u-r-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Yaklaşmak; yakına gelmek; yakın olmak. [ETY]

yağuru, [yağ-ü-mak *(yaklaşmak)* > yağ-u-ru / yakuru / yağrū] *zf.* **1.** Yakın; biraz evvel. [Gabain] **2.** Yakın; kısa. [EUTS]

Yağus, [Ar. yağüş يغوث] *(yağu:s) {OsT} is.* Aslan biçiminde eski bir putun adı.

yağuş[1], [yañ-ış / yağuş] *{ağız} is.* Süs; nakış. [DS]

yağuş[2], [yağuş] *{ağız} is.* Kalem. [DS]

yağuşmak[1], [yağü *(düşman)* >yağu-ş-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Düşmanlık etmek. [DLT]

yağuşmak[2], [yağ-ü-mak > yağ-u-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birbirine yaklaşmak; yaklaşmak. [DLT] [KB]

yağutğan, [yağ-ü-mak *(yaklaşmak)* > yağ-u-t-ğān] *(yağutga:n) {eT} sf.* Daima yaklaştıran. [DLT]

yağutmak, [yağ-ü-mak *(yaklaşmak)* > yag-u-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yaklaştırmak; yakına getirmek. [DLT] [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin]

yah[1], [yā / yāh] *(ya:h) ünl.* **1.** *{eT} {ağız}* Evet; peki! [DLT] [DS] **2.** *{ağız}* Hayır; olmaz; yok! [DS] **3.** *{ağız}* Şaşkınlık ve kararsızlık bildirir. [DS] **4.** *{ağız}* Öküz güderken kullanılan öküzlere seslenme sözü. [DS] 🗗 **yah etmek,** *{ağız} Bütün gücü ile vurmak.* [DS]|| **yah yalı,** *1. {ağız} Vah vah!* [DS] *2. {ağız} Hişt hişt!* [DS]

yah[2], [Far. yaḫ یخ] *{OsT} is.* Buz. 🗗 **yah-āver,** *{OsT} Buzlu su; buzlu şerbet.*|| **yah-beste,** *{OsT} Buz tutmuş; buzlu.*|| **yah-pāre,** *{OsT} Buz parçası.*

yaha[1], [yak > yaka / yaḫa ياخه / يخه] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Yaka. [DS]

yaha[2], [yaha / yaḫa] *{ağız} ünl.* **1.** Doğru! **2.** Şaşma, küçümseme ve alay bildirir. [DS]

yahamim, [Ar. yaḥmūm > yaḥāmīm يحاميم] *(yaha:-mi:m) {OsT} is.* Kara dumanlar.

yahantı, [yıka-mak > yayka-ntı > yaḫantı] *{ağız} is.* Bulaşık suyu. [DS]

yahcı, [yahşı] *{ağız} sf.* Yahşi. 🗗 **yahcı dıda,** *Çok güzel; çok iyi.*

yahçe, [Far. yaḫ-çe يخچه] *{OsT}is.* **1.** Dolu (yağış türü). **2.** Çiy.

yahdu, [yak-dı] *{ağız} is.* Işık. [DS]

yahduluh, [yak-tı-lık] *{ağız} is.* Aydınlık. [DS]

yahey, [Ar. yā-hey ياهى] *(ya:hey) {OsT} ünl.* Sevinç ve coşku ifade etmek için kullanılan söz.

yahı, [yak-ı / yaḫı] *{ağız} is.* Yakı. [DS]

yahıcı, [yak-ıcı] *{ağız} sf.* **1.** Çok sıcak; yakıcı. **2.** Türkü yakan; destancı. [DS]

yahılmah, [yak-ıl-mak / yaḫılmaḫ يخلمخ] *{eAT} edil. f. [-ur]* **1.** Yakılmak. **2.** *dönşl. f.* Yanmak.

yahın, [yakın > yaḫın ياخين / يخن / ياخن / يخين] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* Yakın. [DS] 🗗 **yahın kılmak,** *{eAT} Yaklaştırmak.*

yahınmak, [yak-ın-mak / yaḫın-mak ياخنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Kendini yakmak.

yahışmak, [yak-ış-mak / yaḫış-mak يخشمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yaklaşmak; meyletmek.

yahlaşmak, [yak-la-ş-mak > yaḫla-ş-mak يخلشمق] *{eAT} işteş. f. [-ur]* Yaklaşmak.

yahma, [yak-ma] *{ağız} is.* Sonradan yakılan türkü, destan vb. [DS]

yahmak, [yak-mak > yaḫ-mak يخمق / ياخمق] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-r]* Yakmak. [DS]

yahmum, [Ar. yaḥmūm يحموم] *(yahmu:m) {OsT} is.* Siyah duman.

yahmur, [Ar. yaḥmūr يحمور] *(yahmu:r) {OsT} is.* Yaban eşeği.

yahnı, [Far. yaḫnī يخنى] *(yahni:) is.* **1.** *{OsT}* Azık; zahire. **2.** Pişmiş şey. **3.** Et yemeği. **4.** *{ağız}* Bol soğanla pişirilen sade ya da sebzeli kuşbaşı et yemeği. [DS] **5.** *{ağız}* Etli fasulye. [DS] **6.** *{ağız}* Sulu, etli sebze yemeği. [DS] **7.** *{ağız}* Sulu köfte. [DS] **8.** *{ağız}* Tas kebabı. [DS] **9.** *argo.* Aptal; bön; budala. 🗗 **yahni kapan,** *İmparatorluk döneminin sonlarına doğru bir yolunu bularak ocak dışında ileri gelen kişilerin hizmetinde çalışan ve orada kalan yeniçerilere verilen unvan.*

yahsınmak, [yak-mak *(yaklaşmak)* > yak-sın-mak / yaḫ-sın-mak] *{eT}* Kollarını yenlerine sokınadan, belini iliklemeden elbisesini sırtına almak. [DLT]

yahşak, -ğı [yañşa-k] *{ağız} sf.* Geveze; boşboğaz. [DS]

yahşı, [yak-ış-mak > yak(ı)ş-ī / yaḫşī يخشى] *(yahşı:) {eT} {eAT} {ağız} sf.* İyi; güzel; her şeyin güzeli. [DLT] [Mühennâ] [DS] 🗗 **yahşı bolmak,** *{eT} İyi olmak.* [Mühennâ]|| **yahşı işlemek,** *{eT} Düzeltmek.* [Mühennâ]

yahşılığ, [yaḫşı-lığ يخشيلغ] *{eAT} is.* Yahşilik.

yahşılık, [yaḫşı-lık يخشيلق] *{eAT} is.* Yahşilik.

yahşi, [*eT.* yak(ı)ş-ī / yaḫşi يخشى] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* **1.** Pek güzel; güzel. [DS] **2.** *{ağız} ünl.* Peki, sen görürsün! [DS]

yahşilik, -ği [yaḫşi-lik يخشيلق] *{eAT} {OsT} is.* Yahşi olma durumu.

yahşurmak, [yak(ı)ş-ur-mak / yaḫşur-mak يخشرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Yerleştirmek; sabit hâle getirmek; tespit etmek.

yahta, [? yāḫta ياخته] *{OsT} is.* Kavuğun tepesine dikilen düğme.

yahtalanmak, [yahta-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Aydınlanmak. [DS]

yahte, [Far. yāḫte ياخته] *(ya:hte) {OsT} is.* **1.** Oda. **2.** Kılıç kını. **3.** Küçük küp. **4.** Eş; benzer.

yahtemil, [Ar. yaḥtemil يحتمل] *{OsT} zf.* Olur a; olabilir; ihtimal.

yahtu, [yak-mak > yaḫ-tū يختو / ياختو] *{eAT} {OsT} is.* Aydınlık; ışık; nur; ziya.

yahtulanmak, [yaḫtū-la-n-mak يختولانمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Aydınlanmak; nurlanmak.

yahtulu, [yaḫtū-lū يختولو] *{eAT} sf.* **1.** Işıklı; nurlu; parlak. **2.** Tatlı; güzel.

yahtuluk, [yaḫtū-luk يختولق] *{eAT} {ağız} is.* Aydınlık; ışık; ziya. [DS]

yahu[1], [Ar. yā-hū ياهو] *(ya:hu) ünl.* **1.** *{OsT}* Ey Allah'ım! **2.** Dikkati çekmek için birine seslenme sözü; hey; bana bak; baksana. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** Söylenen sözün anlamını pekiştirmekte kullanılır. *Canımı sıktın yahu!* **4.** Bir hoşnutsuzluk veya bir şeyin inanılmaz göründüğünü belirtmek için kullanılır. *Bu da yapılır mı yahu!* **5.** Rica anlamı taşır. *Gitmeyin yahu!* **6.** *{ağız}* Karı koca birbirini çağırmak için kullanılan ünlem. [DS]🗗 **yahu etmek,** *{OsT} Seslenmek.*|| **yahu seni,** *{eAT} Seni, Allah aşkına!*

yahu[2], [Far. yāḫud => yāḫū(z) / yaḫū ياخوز / ياخو] *{eAT} {OsT}} {ağız} bağ.* Yahut. [DS]

yahu[3], [yahu] *{ağız} is.* Bulaşık; leke. [DS]

yahud, [Far. yāḫūd ياخود] *(ya:hu:d) {OsT} bağ.* **1.** → yahut. **2.** Daha doğrusu; daha iyisi.

Yahud, [Ar. yehüd يهود] *(yahu:d) {OsT} öz. is.* Yakup peygamberin oğlu Yahuda soyundan gelenler; İsrailoğulları; Yahudi.

Yahuda, [Ar. Yehüdā يهودا] *(yehu:da:) {OsT} öz. is.* Yakup peygamberin on iki oğlundan en büyüğü.

Yahudhane, [Ar. yahüd + Far. -ḫāne يهودخانه] *(yahu:dha:ne) is.* Yahudilerin oturduğu mahalle ya da ev.

Yahudi, [Ar. Yehüdā *(Hz. Yakub'un oğlu)* > yahüdī يهودى] *(yahu:di:) sf.* **1.** Hz. Musa'nın getirdiği din ile ilgili olan. **2.** Bu dine bağlı olan; Musevi. **3.** *tarih.* Yuda krallığı halkından olan. **4.** Toplumsal ve dinî bir cemaat olarak İsrail dinsel ve kültürel kimliğinden olan. **5.** *mecaz.* (Küçümseme olarak) korkak. **6.** *mecaz.* (Küçümseme olarak) cimri. **7.** *mecaz.* (Küçümseme olarak) tefeci. **8.** Yahudilere ilişkin olan. **9.** *is.* İsrail (Hz. Yakub)in oğlu. **10.** Yuda bölgesine yerleşmiş bulunan eski İsrail halkının yeni kuşakları. **11.** Hz. Musa'nın getirdiği dinden olan kişi; Musevi. ◻ **Yahudi Almancası,** *Almanya'dan sürülen Yahudi çocuklarının konuştuğu Almanca; Yiddiş.*‖ **Yahudi Arapçası,** *Arap ülkelerinde yaşayan Yahudilerin konuştukları bozuk Arapça.*‖ **Yahudi baklası,** *Acı bakla.*‖ **Yahudi ebegümeci,** *Mühliye.*‖ **Yahudi pazarlığı,** *Alıcının çok ucuza, satıcının da çok pahalıya satmak için yaptığı kıyasıya geçen pazarlık.*‖ **Yahudi takvimi,** *Yahudilerin kullandığı, İsrail geleneğine göre Milattan 3760 yıl 3 ay önce olduğu sanılan Yaratılış gününden başlatılan, on iki aydan oluşan bir yılı 353 ile 385 gün arasında değişen takvim.*‖ **Yahudi yaygarası,** *Önemli bir neden olmaksızın aşırı derecede gürültü koparan kavga.*

yahudi, [Ar. yāhudī] *(ya:hudi) {ağız} is.* Uçurtma. [DS]

Yahudice, [Yahudi-ce] *(yahu:di'ce) is.* **1.** Yahudi dili. **2.** *sf.* Bu dile özgü olan. **3.** Yahudilere özgü olan; Yahudi gibi.

Yahudilik, -ği [yahudi-lik] *(yahu:dilik) is.* **1.** Yahudi olma durumu; dinsel, toplumsal ve kültürel özelliklerle tanımlanan Yahudi kimliği; Musevilik. **2.** Bu özellikleri taşıyan İsrail halkının dinsel düşünce ve kurumlarının tümü; Yahudi dini.

yahuşlu, [yakış-lı / yaḫuşlu] *{ağız} sf.* Yakışıklı. [DS]

yahuşturma, [yak-ış-tır-ma / yaḫuş-tur-ma] *{ağız} is.* Yakıştırma. [DS]

yahut, [Far. yāḫūd ياخود] *(ya:hu:t) bağ.* **1.** Veya; ya da. **2.** Bir düşünceden cayıldığı zaman "daha doğrusu, daha iyisi" anlamında kullanılır.

yahutkine, [yahut-ki-n-e] *{ağız} zf.* Ya da. [DS]

yahuz, Far. yāḫūd => yāḫūz ياخوز] *{eAT} bağ.* Yahut.

yahvisi, [? yahvisi] *{ağız} is.* Ortaklık. [DS]

yai, [yā / yāy] *(yay) {eT} is.* Yaz. [EUTS]

yaikanmak, [yay-mak > yay-kā-mak > yay-ka-n-mak] *(yaykanmak) {eT} dönşl. f. [-ur]* Dalgalanmak; sallanmak; çalkalanmak; sarsılmak. [EUTS]

yail, [? yail] *{ağız} sf.* Parlak kırmızı. [DS]

yailamak, [yay-lā-mak] *(yayla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yazı geçirmek; yaylamak. [EUTS]

yailık, [yāy > yay-lık] *(yaylık) {eT} sf.* (Ev için) yazlık. [EUTS]

ya'is, [Ar. ye's > yā'is يائس] *(ya:is) {OsT} sf.* Kederli; ümitsiz.

yak[1], [yāk] *(ya:k) {eT} is.* Çanak ve kap bulaşığı; bulaşık. [DLT] ◻ **yāk yūk,** *{eT} Kaptaki bulaşık.* [DLT]

yak[2], [ya-k] *{eT} is.* **1.** Kenar; taraf; semt. [Nevâyî] **2.** Yakın. [ETY] **3.** Hısım; akraba; yakın. [KB]

yak[3], [Tibetçe. gyak > İng. yak] *is. zool.* Orta Asya'nın yüksek düzlüklerinde yaşayan, ağırlığı 700 kg'a, cıdağında boyu 2 m'ye ulaşan, iri yapılı, tek hörgücü, bol kıllı bir yelesi, kalın ve uzun kıllı postu, at gibi uzun kıllı kuyruğu, bir metreyi bulan kalın boynuzları olan, geviş getiren, evcilleştirilenleri yük taşımacılığında kullanılan bir memeli hayvan; Tibet sığırı; Tataristan öküzü, *(Bos grunniens / B. mutus).*

yaka[1], [*eT.* yā-mak *(yaklaşmak)* > ya-k *(yakın)* > yak-ā] *(eT. yaka:) is.* **1.** *{eT} {ağız}* Uç; kıyı; sınır; hudut. [ETY] [DS] **2.** *{eT} {ağız}* Taraf; yan; yön; civar. [EUTS] [DS] **3.** *{ağız}* Semt. [DS] **4.** Bir giyeceğin boyna gelen, boynu çevreleyen bölümü. **5.** Bir giyeceğin boyun çevresindeki oyukluk; elbisenin boynu kuşatan kıyısı. *{eT} (aym)* [DLT] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] **6.** Bir giyeceğin boyuna gelen kısımdaki oyuğun etrafına takılan çeşitli biçim ve görünüşlerde yapılmış parça. **7.** (Erkek için) gömlek ölçüsünü belirlemede kullanılan cm. cinsinden boyun kalınlığı. **8.** (Akarsu, deniz, göl, vb. için) karşılıklı iki kıyıdan birine göre diğeri. **9.** Eğik yerey. **10.** Taraf; kısım. **11.** Binalarda, yağmur sularının içeriye sızmasını önlemek için kiremitlerin altına, oluk kenarlarına konulan sac parçası. **12.** *dnz.* Yelkenlerin kenar ve köşeleri. **13.** *biy.* Pulkanatlılarda, kının başın yanında olan bölümü. **14.** İmparatorluk döneminde, yeniçerilere belirli dönemlerde giyecek bedeli olarak verilen on bir akçeye verilen ad. **15.** *biy.* Bir çok mantarda, mantarın sapını çevreleyen sabit halkaya verilen ad. **16.** *zool.* Güvercin gibi kuşlarda çepeçevre boynu örten tüy şeridi. **17.** *balıkçı.* Ağın en alt ve en üst kesiminde daha kalın iple örülerek sağlamlaştırılmış geniş gözlü mantar ya da kurşun takılan bölüm. **18.** Zırhın boynu koruyan bölümü. **19.** *{ağız}* Yan; yön; taraf. [DS] **20.** *{ağız}* Kadın memesi. [DS] ◻ **yaka akçesi,** *Yeniçe-*

rilere elbise parası olarak belirli dönemlerde verilen on bir akçe. || **yaka ayağı,** *Bir şömize yakada kıvrılan bölümün altında kalan ve yaka oyuğuna dikilen bölüm.* || **yaka bağı,** *balıkçı. Ağlarda, mantar ya da kurşunların geçirildiği ip.* || **yaka bir tarafta paça bir tarafta,** *(Kılık kıyafet için) perişan; dağınık; düzgün değil.* || **yakadan atmak,** *Savıp kurtulmak.* || **yakadan geçirmek,** *Evlatlığa kabul etmek.* || **yakadan kesip yene ulamak,** *{ağız} Var olanla ancak geçinmek; bir yerden alıp başka bir yere vererek yaşamak.* || **yaka ısırmak,** *Bir olay ya da durum karşısında şaşkınlığa düşmek.* || **yaka işareti,** *as. Askerî üniformalarda, yakaya takılan ve bir sınıfı diğer birinden ayırt etmeye yarayan belli renk veya işaret taşıyan kumaş parçası.* || **yaka kartı,** *Bazı kurum ve kuruluşlarda, personelin tanınmasını kolaylaştırmak için yakalarına taktıkları bir tür kimlik kartı.* || **yaka olmak,** *{ağız} (Çocuk için) birinin yanından hiç ayrılmamak.* [DS]|| **yaka paça,** *Zorla.* || **yaka paça etmek,** *Zorla alıp götürmek; atmak; çıkarmak.* || **yaka paça götürmek,** *Zor kullanarak tutup götürmek.* || **yaka pençe,** *Zorla.* || **yakası açılmadık,** *1. Torba biçiminde, bürümcüğe benzer bir tür kumaş ve bu kumaştan yapılan giysi. 2. (Küfür ve nükteli söz için) kimsenin bilmediği; o zamana kadar duymadığı; ayıp.* || **yakası açılmadık söz,** *{OsT} O güne kadar işitilmedik söz.* || **yakasına asılmak,** *1. Kavga sırasında yakalayıp bırakmamak. 2. Bir olayın ya da durumun hesabını sormak.* || **yakasına çökmek,** *Bir kimseyi bir şey için zorlamak; baskı altında tutmak.* || (birinin) **yakasına sarılmak,** *1. Kavga sırasında yakalayıp bırakmamak. 2. Bir olayın ya da durumun hesabını sormak.* || (birinin) **yakasına yapışmak,** *1. Kavga sırasında yakalayıp bırakmamak. 2. Bir olayın ya da durumun hesabını sormak.* || (birini) **yakasından atmak,** *Çeşitli olmadık isteklerle rahatsızlık veren bir kimseyi bir bahane ile uzaklaştırmak; ondan kurtulmak.* || (birinin) **yakısını bırakmak,** *1. Artık o kimseyi rahatsız etmez olmak. 2. İstediği bir şey için rahatsızlık vermemek; üzerine düşmemek.* || (birinin) **yakasını bırakmamak,** *Bezdirecek derecede üstüne düşmek; rahat vermemek; ısrar etmek.* || (birine, bir şeye) **yakasını kaptırmak,** *Kendisini kurtaramayacak biçimde bir işe ya da kimseye bağlanmak.* || **yakası yırtık,** *{ağız} Utanmaz; arsız.* || **yaka silkmek,** *Bir kimseden usanarak yakınmada bulunmak; bıkmak; usanmak.* || **yaka vermek,** *{ağız} (Kadın için) erkeğe cinsel ilişkide teslim olmak.* [DS]|| **yaka yakaya,** *{ağız} Karşı karşıya.* [DS]|| **yaka yakaya gelmek,** *{OsT}* → yaka yakaya olmak.|| **yaka yakaya olmak,** *{eAT} Boğaz boğaza gelmek; birbirinin yakasına yapışarak dövüşmek.* || **yakaya urmak,** *{eAT} Kıyıya atmak.* || **yaka yeli,** *{ağız} Kuzeybatı yeli; karayel.* [DS]|| **yakayı dutmak,** *{eAT} Bir tarafa çekilip gitmek.* || **yakayı ele vermek,** *Kaçamayarak ele geçmek; yakalanmak.* || **yakayı ele vermemek,** *Yakalanmamak; kaçmak.* || **yakayı kurtarmak,** *1. Gönülsüzce bulunduğu bir işten ayrılmanın yolunu bulmak. 2. Tehlikeli bir işten zarar görmeksizin kurtulmak.* || **yakayı sıyırmak,** *1. Gönülsüzce bulunduğu bir işten ayrılmanın yolunu bulmak. 2. Tehlikeli bir işten zarar görmeksizin kurtulmak.*

yaka[2], [yaka] *{eT} is.* Ücret; icar bedeli; kira karşılığı; icare. [EUTS] [Gabain]

yaka[3], [yak-a] *{eT} is.* Şef; reis; iktidar. [Gabain]

yakacak[1], **-ğı** [yak-mak > yak-acak] *is.* Isı sağlamak amacıyla yakılarak tüketilen odun, kömür, gaz gibi maddeler; yakıt; malzukat; yakmaya yarar nesne.

yakacak[2], **-ğı** [yak-acak] *{ağız} is.* Türkü, destan. [DS]

yakağan, [yak-mak > yak-āğān يقاغان] *sf.* **1.** *{OsT}* Çok yakan; pek yakan. **2.** *{ağız}* Tatarcık. [DS]

yakalama[1], [yaka-la-ma] *is.* **1.** Yakalamak eylemi. **2.** *huk.* Suç işlediği sanılan kimsenin yargıç kararı olmaksızın uygulanan koruma yöntemi. **3.** Bir gök cisminin çekim alanına giren bir başka cismi kapması. **4.** Bir şeyi tutma ve ele geçirme eylemi. **5.** Bir hava ya da uzay aracının gönderdiği radyoelektrik dalgalarını algılayabilme. **6.** *spor.* Atılan bir topu bir sporcunun hakimiyeti altına alması.

yakalama[2], [yaka-la-ma] *{ağız} sf.* Eğimli. [DS]

yakalamak, [yakā > yakā-lā-mak] *(yaka:la:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Sınırı tutmak. [ETY] **2.** Hudut tayin etmek. [ETY] **3.** Hudutta oturmak; hudutta yaşamak. [ETY] **4.** Tanzim etmek; düzenlemek; düzene koymak. [EUTS] [ETY]

yakalamak, [yaka-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir şeyi el ile sıkıca kavramak; tutmak. **2.** Havada ya da yerde hareket hâlindeki bir cismi eliyle, ayağıyla ya da ağzı ile durdurmak; kavramayı başarmak; tutmak. **3.** Birinin gitmesini engellemek; konuşmak için durdurmak; aradığı kişiyi bir yerde bulmak. **4.** Hareket hâlinde ya da kaçan bir kişi ya da hayvanı arkasından yetişerek tutmak; ele geçirmek; derdest etmek. **5.** (Hayvan vb. için) tuzağa düşürmek; avlamak; tutmak. **6.** (Tren, otobüs, uçak vb. için) binmek için tam zamanında yetişmek; kaçırmamak. **7.** (Kişi için) o kimseyi yapmaması gereken veya suç konusu olan bir şeyi yaparken görmek. **8.** (Kişi için) gizlice yaptığı işi durumundan sezmek; farkına varmak. **9.** (Kişi için) gizlice yaptıklarını ortaya çıkarmak. **10.** Arama sonucunda bulmak; rast gelmek. **11.** Ulaşmak; erişmek; onun düzeyine çıkmak. **12.** *spor.* Çeşitli yarışlarda önde giden ve arayı açmış bulunan sporcu ya da ekibe yetişmek. **13.** (Yağmur, fırtına vb. için) birdenbire bastırmak; birden etkisi altına almak; aniden gelmek. **14.** *mecaz.* Bir kimseden yararlanma sağlayacak veya uzun süre kontrolü elinde tutacak bir durumunu belirlemek; anlamak.

yakalan, [yaka-la-n] *{ağız} sf.* Sersem. 🗗 **yakalan olmak,** *{ağız} Sersemlemek.* [DS]

yakalanış, [yaka-la-n-ış] *is.* Yakalanmak eylemi ve biçimi.

yakalanma, [yaka-la-n-ma] *is.* **1.** Yakalanmak eylemi. **2.** *gök b.* Bir gök cisminin, yakınından geçtiği çok büyük başka bir gök cisminin çekimine kapılarak uydusu durumuna gelmesi.

yakalanmak, [yaka-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Hakkında yakalamak eylemi gerçekleştirilmek. **2.** Elle tutulmak; ele geçirilmek. **3.** Suç sayılacak bir eylemde bulunurken görülmek; böyle bir davranışı fark edilmek ya da ortaya çıkarılmak. **4.** (Av için) avlanmak; tutulmak; tuzağa düşmek. **5.** (Hastalık için) hastalığa tutulmak; hastalık belirtileri ortaya çıkmak; hasta olmak. **6.** (Yağmur, kar, fırtına vb. için) birden etkisinde kalmak; tutulmak. **7.** Can sıkıcı bir ortamla karşılaşmak. **8.** İstenmeyen birisi ile karşılaşmak. **9.** (Düşünce, görüş, nokta vb. için) üstünde durulmak, irdelenmek; göz önüne alınmak. **10.** [yaka-lan-mak] *gçsz. f.* Yaka sahibi olmak; yakalı hâle gelmek.

yakalatma, [yaka-la-t-ma] *is.* Yakalatmak eylemi.

yakalatmak, [yaka-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yakalamak eylemini yaptırmak. **2.** Kaçan bir hayvan ve insanın yakalanmasını sağlamak; tutturmak. **3.** Hastalığa tutulmasına neden olmak. **4.** Birinin, yapmaması gereken ya da suç sayılan bir eylemi gerçekleştirirken yakalanmasını sağlamak. **5.** Suçluyu ya da suç işlediği sanılan kimseyi ele geçirtmek.

yakalı, [yaka-lı] *sf.* **1.** Yakası olan; yakası bulunan. **2.** Belirtilen nitelikte bir yakaya sahip olan. **3.** *is. {ağız}* İri memeli kadın. [DS] **4.** *{ağız}* Omuzları kanat seviyesinde, manto yakası gibi kürklü bir tür güvercin. [DS] 🗗 **yakalı baltacı,** *İmparatorluk döneminde, yalnız önlerini görebilecek şekilde dolama giyen saray baltacılarına verilen ad; teberdaran-ı hassa.*|| **yakalı kamçılılar,** *Deniz ve durgun tatlı sularda yaşayan, kamçısı çevresinde bir yaka bulunan, bakterilerle beslenen bir hücreli kamçılı hayvanlar öbeği, (Choanoflagellata).*

yakalık, -ğı [yaka-lık] *is.* **1.** Erkek gömleklerine iliklenerek tutturulan eğreti yaka. **2.** *{ağız}* Öğrencilerin beyaz yakası. [DS] **3.** *{ağız}* Peçete. [DS] **4.** *{ağız}* Kapı ve pencerenin dayandığı duvar ögesi.[DS] **5.** *{ağız}* Ağların alt ve üst iplikleri. [DS] **6.** *sf.* Yaka yapmaya uygun ya da yaka yapmakta kullanılan.

yakalıklı, [yaka-lık-lı] *sf.* **1.** Yakalığı bulunan. **2.** *is. {ağız}* Takma yakalı gömlek. [DS]

yakalıksız, [yaka-lık-sız] *sf.* Yakalığı olmayan.

yakamoz, [Yun. diakhamos] *is.* Aysız gecelerde görülen, bir kayık veya balık sürüsü geçtiğinde, plankton hâlinde denizlerde yaşayan ateşböceği benzeri *(Noctiluca Milliaris)* adlı canlının vücutlarında bulunan özel bir maddenin sürtünme ile ışık saçmasından oluşan parıltı; yalbırık. 🗗 **yakamoz olmak,** *argo. 1. Gizlendiği yer belli olmak. 2. Ele geçmek; yakalanmak.*

yakamozlanma, [yakamoz-la-n-ma] *is.* Yakamozlanmak eylemi.

yakamozlanmak, [yakamoz-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* (Deniz için) yakamozlar oluşmak; yalbıramak.

yakan, [ak-mak > ak-an > yak-an ?] *{ağız} is.* Çağlayan. [DS]

yakar, [yak-mak > yak-ar] *{ağız} sf.* **1.** Yakıcı; acı. **2.** *is.* Kibrit. [DS]

yakarca, [yak-ar-ca] *(yaka'rca) {ağız} is.* **1.** *zool.* Tatarcık. **2.** Deride oluşan ağrılı, kaşıntılı kabarcıklar; zona. [DS]

yakarı, [yak-mak *(yaklaşmak)* > yak-ar-ı] *is.* Yakarış; dua.

yakarış, [yak-ar-ış] *is.* **1.** Yakarmak eylemi ve biçimi. **2.** Allah'tan bir dilekte bulunurken söylenen söz; dua; yalvarma. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** Kimi dillerde yakarma eylemini anlatan kip. **4.** Eski Roma'da, tanrılar için yapılan toplu tören.

yakarma, [yak-ar-ma] *is.* Yakarmak eylemi.

yakarmak, [yak-mak *(yaklaşmak)* > yak-ar-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Bir kimseden bir şeyi ısrarla istemek; yalvarmak. **2.** İsteğini yerine getirilmesi için Allah'a dua etmek; yalvarmak. *{ağız} (aym)* [DS]

yakasız, [yaka-sız] *sf.* Yakası bulunmayan; yakası olmayan. 🗗 **yakasız gömlek,** *1. Yakası olmayan gömlek. 2. mecaz. Kefen. {ağız} (aym)* [DS]|| **yakasız göynek,** *{ağız}* → yakasız gömlek. [DS]|| **yakasız kalmak,** *{OsT} Pek züğürtlemek.*|| **yakasız mintan,** *Yakasız gömlek.*

yakaşmak, [yak-mak > yak-aş-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Yakışmak. [DS]

yakaza, [Ar. yaḳaẓa يقظه.] *{OsT} is.* Uyanıklılık; uyumama.

yakazan, [Ar. yaḳaẓān يقظان] *(yakaza:n) {OsT} sf.* Uyanık; dikkatli.

yakazani, [Ar. yaḳaẓānī يقظانى] *(yakaza:ni:) {OsT} is.* Uyanıklık.

yakazet, [Ar. yaḳāẓet يقاظت] *(yaka:zet) {OsT} is.* Uyanıklık.

yakazi, [Ar. yaḳāẓī يقاظى] *(yaka:zi:) {OsT} is.* Uyanıklar.

yakçırtmak, [yakış-mak > yak(ı)ş-ır-t-mak > yakçırt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur] f.* Düşünmek; tahkik etmek; muhakeme etmek. [EUTS]

yakdulu, [yak-dū-lū يقدولو] *{eAT} sf.* Işıklı; aydınlık; nurlu.

yakdurmak, [yak-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Ateş yaktırmak. [EUTS]

yakı[1]**,** [yak-ī] *(yakı:) {eT} sf.* Bulaşık. 🗗 **yakī yukī,** *(Kişi için) alçak gönüllü ve yaltaklanıcı.* [DLT]

yakı[2], [*eT.* yak-mak *(sürmek)* > yak-ığ > yak-ı] *is.* Bazı hastalıkları iyileştirmek amacıyla bir bez üzerine serilerek vücudun ağrıyan yerlerine yapıştırılan lapa veya macun kıvamında özel eczalı parça. *{ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **yakı açmak,** *Tedavi amacıyla bir yarayı açıp işletmek.*|| **yakı ağacı,** *bot. Kabukları yakı olarak kullanılan bir tür defne, (Daphne quidium).*|| **yakı olmak,** *{ağız} Yapışmış gibi yakın olmak.* [DS]|| **yakı otu,** *bot. 1. Küpe çiçeğigillerden, su kıyılarında yetişen bütün yapraklı, kırmızı çiçekli, yüzden çok türü bulunan bir yıllık ya da çok yıllık otsu ya da çalımsı bitki, (Epilobium). {OsT} (aynı) 2. Kökünden yakı yapmakta kullanılan siyah renkli bir sakız elde edilen kalın köklü, sütlü, tüylü ve sarı çiçekli bitkilerin genel adı, (Scorzonera latifolia, S. rigida, S. sosnowskyi). 3. {eAT} Bir tür saz; kındıra; halfa.* || **yakı vurmak,** *Ağrıyan yere yakı yapıştırmak.*

yakı[3], [yak-ı] *{ağız} is.* **1.** Karın ağrısı. **2.** İshal; sürgün. [DS] 🗗 **yakı olmak,** *{ağız} 1. Bayılmak. 2. Sersemlemek. 3. Midesi bozulmak; ishal olmak; kusmak.* [DS]

yakı[3], [yak-ı] *{ağız} is.* Pekmez ve yağ ile yapılan ve loğusalara yedirilen bir tatlı. [DS]

yakı[4], [yak-mak > yak-ı] *{ağız} is.* **1.** Ağıt. **2.** Türkü. [DS]

yakıcak, -ğı [yak-acak] *{ağız} is.* Yakacak. [DS]

yakıcı[1], [yakı-cı] *is.* **1.** Yakı yapan ya da satan kimse. **2.** *{ağız}* Cerrah. [DS]

yakıcı[2], [yak-ıcı] *sf.* **1.** Yakma özelliği taşıyan; yakan. **2.** Çok sıcak olan. **3.** Başka bir madde ile birleşerek o maddenin yanmasını sağlayan. **4.** *mecaz.* İnsanı duygulandıran; içe işleyen; etkili; duygulu. **5.** Çok güçlü. **6.** *is.* Hava almadan çalışan bir iticide oksijen sağlayan madde; yakıcı niteliği olan madde; yakıcı madde.

yakıcılık[1], **-ğı** [yakı-cı-lık] *is.* Yakı yapma veya satma işi.

yakıcılık[2], **-ğı** [yak-ıcı-lık] *is.* Yakıcı olma durumu; yakıcı olan şeyin niteliği.

yakığ, [yak-mak *(dokunmak, bulaşmak)* > yak-ığ] *{eT} is.* Yakı. [DLT]

yakılanmak, [yakı-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* **1.** Birine tutulmak; sevmek; âşık olmak. **2.** Alışmak; sevgi ile bağlanmak. **3.** Özlenmek. [DS]

yakılma, [yak-ıl-ma] *is.* Yakılmak eylemi.

yakılmak[1], [yak-mak[1] > yak-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** *{ağız}* (Kına, vb. için) sürülmek. [DS] **2.** *{eAT}* Yapıştırılmak.

yakılmak[2], [yak-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yakmak eylemi yapılmak. **2.** Alev alması, tutuşması sağlanmak. **3.** Ateşte yakılarak yok edilmek. **4.** Ateşe atılmak. **5.** *dönşl. f. {eAT}* Yanmak.

yakılmak[3], [yak-mak[3] > yak-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yakın gelmek; yaklaşmak. [EUTS] [Gabain] **2.** Dokunmak. [ARAT] **3.** *{OsT}* Çok üzülmek; son derece mahzun olmak. **4.** *{OsT}* Derin bir sevgi duymak. **5.** *edil. f.* Dokunulmak; yaklaşılmak. [DLT] **6.** Yaklaştırılmak. [EUTS] [Gabain] **7.** *{ağız}* (Türkü, hava, ağıt vb. için) olay ya da kişiye uygun türkü uydurulmak; yapılmak; söylenmek. [DS]

yakılmak[4], [yak-ıl-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Yanmak fiili ile birlikte ikileme olarak) dert yanmak; sızlanmak. [DS]

yakılman, [yak-ıl-man] *{ağız} sf.* Yaramaz; haylaz. [DS]

yakım, [yak-mak[3] > yak-ım] *is.* **1.** Yakma işi. **2.** *{ağız}* Bir olay üzerine söylenmiş türkü. [DS] **3.** *sf.* (Kına, yakı vb. için) bir kerede uygulanacak kadar. 🗗 **yakım yakmak,** *{ağız} 1. Ağıt yakmak. 2. Önemli olaylar, sevgiler üzerine türkü yapmak; türkü yakmak.* [DS]

yakımak, [yak-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Yakınmak; dert yanmak. [DS]

yakımcı, [yak-ım-cı] *{ağız} is.* Türkü yakan kimse. [DS]

yakımsak, -ğı [yak-ım-sak] *{ağız} sf.* Cana yakın; çabuk alışan; uysal. [DS]

yakın, [*eT.* yak-mak[3] > ya-k-ın] *sf.* **1.** Az bir uzaklıkla ayrılmış bulunan; uzak olmayan. *{eT} (aynı)* [ARAT] [DLT] [EUTS] [KB] [Üç İtgisizler] **2.** *{eT}* Civarında; yaklaşık. [Bahşayiş] **3.** Aralarında sıkı ve sıcak bir ilişki bulunan. **4.** Önemsiz ve küçük değişikliklerle birbirinden ayrılan. **5.** Başka bir şeyle ortak yönleri oldukça fazla olan; benzeyen; andıran. **6.** Erişilmesine az kalmış olan. **7.** Olması zaman bakımından yaklaşmış olan. **8.** Oluşu geçmiş zaman bakımından çok geride ya da eski olmayan. **9.** Gerçekleşme olasılığı oldukça yüksek olan. **10.** *is.* Aralarında sıkı bir ilişki bulunan kişilerden her biri; arkadaş; dost; akraba. **11.** Uzak olmayan yer. **12.** *zf.* Yakın olarak; uzak olmayarak. 🗗 **yakın akraba,** *Birinci derecede yakınlığı olan akraba.*|| **yakın anlamlı,** *dbl. (Kelimeler için) aralarında az bir anlam ayrılığı bulunan.*|| **yakın anlamlılık,** *dbl. Yakın anlamlı olma durumu.*|| **yakın benzeşme,** *dbl. Bir kelimede yan yana gelen iki ünsüzün benzeşmesi. bilet-ci > biletçi, Alsancak-dan > Alsancak'tan.*|| **yakın benzeşmezlik,** *dbl. Bir kelimede yan yana bulunan aynı ya da yakın iki ünsüzden birinin değişikliğe uğraması olayı. aş-çı > ahçı, attar > aktar.*|| **Yakın Çağ,** *Fransız devriminden (1789) günümüze kadar gelen dönem.*|| **yakın destek,** *as. Muharebede düşmanla savaşa tutuşan düşmana çok yakın birliğe ateşle yardımda bulunmak.*|| **yakın destek ateşi,** *as. Destek sağlayan birliklerin, desteklenen birlik için tehdit oluşturan düşman kuvvetlerini susturmak, tahrip etmek amacıyla giriştikleri ateş etme eylemi.*|| **Yakın Doğu,** *Mısır, Suriye, Filistin, Ürdün; Lübnan gibi Akdeniz'in doğu kıyısında bulunan ülkelere verilen*

isim.|| **yakın dost,** *İçten, samimi ve yalın kimse.*|| **yakın getürmek,** *{eAT} Yaklaştırmak.*|| **yakın gitmek,** *{ağız} Cinsel ilişkide bulunmak.* [DS]|| **yakın göç üşme,** *dbl. Kelime içinde birbirine yakın düşen ünsüzlerin yer değiştirmesi olayı, çömlek > çölmek, köprü > körpü.*|| **yakın ilişki,** *bilş. Kişiler arasında içten gelerek kurulan dostça ilişki.*|| **yakın irmek,** *{OsT} Yaklaşmak.*|| **yakınlar arası cinsel ilişki,** *psikol. Birbiri ile evlenmesi yasak olan kişiler arasında görülen sapık cinsel ilişki.*|| **yakın olmak,** *{OsT} Yaklaşmak.*|| **yakın sesli,** *dbl. Benzer sesli.*|| (birini) **yakın takibe almak,** *denetlemek amacıyla her an gözetim altında tutmak; sürekli izlemek.*|| **yakın türler,** *biy. Birbirine benzerlik gösteren, aralarında yakınlık ilişkisi bulunma ihtimali bulunan türler.*|| **yakın varmak,** *{eAT} 1. Yaklaşmak. 2. Cinsel ilişkide bulunmak.*|| **Yakın Zaman,** *On bin yıl önce başlamış bulunan ve Pleistosen'den sonra gelen yakın jeolojik zaman; Holosen.*

yakıncak, [yakın-cak يقنجاق / يافنجاق] *{eAT} zf.* Pek yakın; çok yakın; yakıncacık.

yakında, [yakın-da] *sf.* **1.** Yakın bir yerde. **2.** *zf.* Kısa süre sonra; çok geçmeden. **3.** Son günlerde; yakın geçmişte.

yakından, [yakın-dan] *zf.* **1.** Yakın bir yerden; yakın olarak. **2.** *mecaz.* Çok dikkatle ve titiz olarak. 🗗 **yakından bilmek,** *Belirleyici özellikleri ile iyice tanımak; çok iyi bilmek.*

yakıngörmez, [yakın+gör-mez] *is. tıp.* Cisimden göze gelen ışınların ağ tabakanın gerisinde görüntü oluşturmasından dolayı bulanık görmeye sebep olan bir göz hastalığı; hipermetrop.

yakını, [yakın-mak[1] > yak-ın-ı] *is.* Şikâyet; yakınma.

yakınıcı, [yakın-mak[1] > yak-ın-ı-cı] *sf.* Şikâyetçi.

yakınış, [yakın-mak > yak-ın-ış] *is.* Yakınmak eylemi ve biçimi.

yakınlamak, [yakın-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Konuk gitmek. [DS]

yakınlar, [yakın-lar] *is.* Yakın yerler; çevre; civar.

yakınlarda, [yakın-lar-da] *is.* **1.** Bu çevrede; yakın yerlerde; etrafta. **2.** *zf.* Yakın geçmişte; son zamanlarda.

yakınlaşım, [yakın-la-ş-ım] *is. folk.* İki ayrı halk kültürünün zamanla birbirine benzemesi.

yakınlaşma, [yakın-la-ş-ma] *is.* **1.** Yakınlaşmak eylemi. **2.** İyi ilişki; yakınlık.

yakınlaşmak, [yakın-la-ş-mak] *işteş. f. [-ır]* **1.** Yakın duruma gelmek; yakına gelmek; yaklaşmak. **2.** Daha kalıcı ve dostça ilişkiler kurmak; aradaki ilgi, sevgi daha güçlü ve kalıcı durum almak.

yakınlaştırma, [yakın-la-ş-tır-ma] *is.* Yakınlaştırmak eylemi.

yakınlaştırmak, [yakın-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yakınlaşmak eylemini gerçekleştirmek; yakın bir durum almasını sağlamak; yakın duruma getirmek. **2.** (Taşıt, ulaşım aracı vb. için) hızlı ulaşım nedeniyle çok yakınmış izlenimi vermek. **3.** *mecaz.* Aralarında sıkı bir dostluk ya da duygusal ilişkiler kurmaya, uzlaşmaya neden olmak.

yakınlıcık, [yakın-lı-cık يقين ليجق] *{OsT} is.* Yakınlık. 🗗 **yakınlıcık etmek,** *{OsT} Yakınlık göstermek.*

yakınlık, -ğı [yakın > yakın-lık] *is.* **1.** Yakın olma durumu. *{eT} (aynı)* **2.** Yakın olan şeyin özelliği. **3.** Aynı anda gözlemlenen iki şey arasında görülen birleştirici ilgi; benzerlik; ortaklık. **4.** Akrabalık ilişkisi. **5.** Duygusal bağ; gönül birleşmesi. **6.** *biy.* Yakın iki tür arasındaki benzerlik. **7.** *fel.* İki ve daha çok kavram arasındaki anlam benzerliği. **8.** *{ağız}* Cinsel ilişki. [DS] 🗗 **yakınlık durumu,** *Yakın olma durumu.*|| (birine) **yakınlık duymak,** *O kimseye karşı ilgi duymak; kanı kaynamak; duygusal olarak bağlanmak; sevgi beslemek.*|| **yakınlık eylemi,** *dbl. -e yapılı bir zarf fiile yazmak yardımcı fiilini getirmek suretiyle yapılan ve fiilin belirttiği eylemin olmasına çok az kaldığını ifade eden birleşik fiil. kal-a-yaz-mak.*|| **yakınlık fiili,** *dbl. Yakınlık eylemi.*|| (...den) **yakınlık görmek,** *Sevgi ve ilgiyle karşılanmak; itibar edilmek.*|| (birine) **yakınlık göstermek,** *1. İlgiyle karşılamak; sevgi, saygı göstermek; ilgilenmek; alakadar olmak. 2. {ağız} Cinsel ilişkiye rıza göstermek.* [DS]|| **yakınlık kılmak,** *{eAT} {OsT} Cinsel ilişkide bulunmak.*|| **yakınlık kurmak,** *İlgi göstermek; destek vermek; sıkı ilişki içinde bulunmak.*

yakınma[1], [yak-ın-ma] *is.* **1.** Yakınmak[1] eylemi ve durumu. **2.** Bir kimseden, durumdan duyulan huzursuzluğu belirtme; şikâyet.

yakınma[2], [yak-ın-ma] *is.* **1.** Yakınmak[2] eylemi ve durumu. **2.** Bedeninin bir yerine bir şey sürme.

yakınmak[1], [yak-ın-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Durumundan hoşnut olmadığını sürekli olarak dile getirmek; şikâyetçi olmak, *(1955).* **2.** Sızlanmak; sızlanarak anlatmak; şikâyet etmek; şikâyetçi olmak.

yakınmak[2], [yak-ın-mak] *dönşl. f. [-ır] [OsT. -ur]* (Kına, yakı vb. için) vücudunun herhangi bir yerine sürünmek. *{eAT} {ağız} (aynı)* [DS]

yakınsak, -ğı [yakın-sa-k] *sf.* Aynı noktaya yönelen; gittikçe yaklaşan; mütekarip.

yakınsaklık, - ğı [yakın-sa-k-lık] *is.* Yakınsak olma durumu.

yakınsama, [yakın-sa-ma] *is.* **1.** Yakınsamak eylemi ve durum. **2.** *fiz. mat.* Aradaki açı gittikçe küçülerek kesişmeden sonsuz küçüklüğe yaklaşma.

yakınsamak, [yakın-sa-mak] *gçsz. f. [-r] [-s(ı)-yor]* **1.** Yakınsak durum almak. **2.** Bir şeyin oluşunu ya da ortaya çıkışını yakın bir gelecekte sanmak; olmasını yakın görmek. **3.** *mat.* (Değişken bir büyüklük için) hiçbir zaman ulaşmamak kaydıyla, durağan bir büyüklüğe sürekli yaklaşmak.

yakıntı, [yak-ıntı] *is.* Yakılan bir şeyin geriye kalan artıkları.

yakış[1], [yak-ış] *is.* Yakmak eylemi ve biçimi.

yakış[2], [yağ-ış / yak-ış] *{eT} is.* **1.** Yağlı olan şey. [EUTS] **2.** Kurban; kurban aşı. [EUTS] [Gabain]

yakış[3], [yañ-ış] *{ağız} is.* Yün işlerinde motif. [DS]

yakışaklı, [yakış-ak-lı يافشقلى] *{OsT} sf.* Pek uygun; yeğ; evla.

yakışık, -ğı [yak-ış-ık يافشق] *is.* **1.** Uygun düşme; uygun olma; uygunluk; yaraşma; münasip; mütenasip. *{OsT} (aym)* **2.** Yakışıklı genç. 🗗 **yakışık almak,** *Uygun düşmek; yaraşmak.*|| **yakışık almamak,** *Uygun düşmemek; yerinde olmamak; münasebetsiz düşmek.*

yakışıklı, [yak-ış-ık-lı] *sf.* (Erkek için) davranışları, giyimi, kuşamı göze hoş görünen; gösterişli; güzel.

yakışıklılık, -ğı [yak-ış-ık-lı-lık] *is.* Yakışıklı olma durumu; yakışıklı bir kişinin niteliği.

yakışıksız, [yak-ış-ık-sız] *sf.* **1.** Yere ve zamana uygun düşmeyen; münasebetsiz; uygunsuz; çirkin. **2.** (Erkek için) çirkin. 🗗 **yakışıksız kaçmak,** *Yere ve zamana uygun düşmemek; çirkin kaçmak; münasebetsiz görünmek; çirkin olmak; yakışık almamak.*

yakışıksızlık, -ğı [yak-ış-ık-sız-lık] *is.* Yakışıksız olma durumu; uygunsuzluk; münasebetsizlik; çirkinlik.

yakışma, [*eT.* yak-mak *(hoşa gitmek)* > yak-ış-ma] *is.* Yakışmak eylemi.

yakışmak[1], [yak-mak *(yaklaşmak)* > yak-ış-mak يقشمق] *{eT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yaklaşmak; yakına gelmek; dokunmak. [ARAT] [KB] **2.** Meyletmek.

yakışmak[2], [ya-k-mak *(hoşa gitmek)* > yak-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Uyuşmak. [KB] **2.** Birbirine uygun olmak; birlikte iyi durmak; uymak. **3.** *dönşl. f.* (Kılık, kıyafet için) bir kimsenin üzerinde iyi durmak; güzel göstermek. **4.** (Davranış için) durum ve konuma uygun olmak; iyi karşılanır olmak; yaraşmak; münasip olmak.

yakışmak[3], [yak-mak *(sürmek)* > yak-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte yakı yakmak. [DLT]

yakıştırma, [yak-ış-tır-ma] *is.* **1.** Yakıştırmak eylemi. **2.** *ed.* Halk hikâyecilerinin unuttukları bölümler için uydurdukları kahraman ya da olaylar.

yakıştırmaca, [yak-ış-tır-ma-ca] *is.* **1.** Herhangi bir sebeple ortaya atılan gerçek olmayan söz. **2.** *sf.* Yakıştırma olan.

yakıştırmak[1], [yak-ış-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yakışmasını sağlamak; yakışmak eylemini gerçekleştirmek. **2.** Yakışacak duruma getirmek. **3.** *mecaz.* Bir davranış ya da sözün bir kimseye ait olabileceğini ummak; bir durum ya da niteliğin bir kimsede bulunduğunu düşünmek; üstüne atmak; ona yormak; yüklemek. **4.** Bir söz ya da davranışı duruma uygun bulmak; iyi karşılamak; münasip bulmak. **5.** (Kişiler için) birbirine uygun bulmak; uyumlu çift oluşturabileceklerini tahmin etmek; birini birine uygun görmek; mehel görmek; münasip görmek. **6.** Gerçek olmayan bir şeyi gerçekmiş süsü vererek anlatmak; uydurmak. **7.** *argo.* İş güç arasında biraz içki içivermek.

yakıştırmak[2], [yak-ış-tır-mak يقشدرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Yaklaşmak.

yakıştırmak[3], [yak-mak > yak-ış-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Önemli olay, sevgi, ayrılık, acı gibi durumlar için türkü yapmak; ağıt düzmek. [DS]

yakıt, [yak-mak > yak-ıt] *is.* Hava, oksijen ya da birleşiminde oksijen bulunan bir cisim ile karşılaştığında yanarak ısı veren odun, kömür, mazot vb. madde; yakacak; mahrukat, *(1944).* 🗗 **yakıt deposu,** *Yakıt depo edilen yer.*|| **yakıt göstergesi,** *Depodaki yakıtın miktarını göstermeye yarayan alet.*|| **yakıt parası,** *Konutlarda ısınma giderlerini karşılamak için ödenen aylık ücret.*

yakıtçı, [yak-ıt-çı] *is.* Yakıt satıcısı.

yakıtmak, [yak-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* (Hayvan için) sulamak. [DS]

yakızlamak, [yak-mak > yak-ız-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Sigarasını yakmak.

yakin, [Ar. yaḳn > yaḳīn يقين] *(yaki:n, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Eksiksiz, kesin ve sağlam bilgi. **2.** Herhangi bir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde bilme.

yakinen, [Ar. yaḳīn > yaḳīnen يقيناً] *(yaki:nen, k kalın söylenir) {OsT} zf.* (Bilgi ve bilme için) sağlam ve kesin olarak; iyice; şüphesiz; mutlak.

yakinî, [Ar. yaḳīn > yaḳīnī / yaḳīniyye يقينى / يقينيه] *(yaki:ni:, k kalın söylenir) {OsT} sf.* Kesin ve sağlam bilgi ile ilgili.

yakiniyat, [Ar. yaḳīnī>yaḳīniyāt يقينيات] *(yaki:niya:t, k kalın söylenir) is.* Sağlam olarak bilinen şeyler.

yaklanmak, [yak-la-n-mak يقلنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yaklaşmak.

yaklaşık, -ğı [yak-la-ş-mak > yak-la-ş-ık] *sf.* **1.** Yaklaşmış durumda olan. **2.** Gerçek değeri ya da miktarı değil de ondan biraz az veya çok olabilen; bir tahmin sonucu olan; herhangi bir kesinlik taşımayan; aşağı yukarı; takribî, *(1944).* 🗗 **yaklaşık bilgi,** *Bilimsel bakımdan gerçeklik taşımasına rağmen, bilimsel verilerdeki yeni gelişmelere göre tekrar gözden geçirilmesi, geliştirilmesi gereken bilgi.*|| **yaklaşık değer,** *Bir niceliğin gerçek tutarından az ya da artık olan değer.*

yaklaşıklık, -ğı [yak-la-ş-ık-lık] *is.* **1.** Yaklaşık olma durumu. **2.** Aranılan fakat gerçek değeri elde edilemeyen rakamı bulmak için yapılan yaklaşık değerlendirme.

yaklaşılma, [yak-la-ş-ıl-ma] *is.* Yaklaşılmak eylemi.

yaklaşılmak, [yak-la-ş-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yaklaşmak eylemi yapılmak. **2.** Yanına, yakınına gelinmek. **3.** Yakınlık kurulmak. **4.** İletişim kurulmak; ilişki kurulmak. **5.** (Kişi, olay ve konu için) belli biçimde ele alınmak; öyle değerlendirilmek.

yaklaşım, [yak-la-ş-ım] *is.* **1.** Yaklaşmak eylemi. **2.** Bir konu veya sorunu ele alma biçimi; bakış.

yaklaşma, [yak-la-ş-ma] *is.* Yaklaşmak eylemi; iktiran. ☞ **yaklaşma eylemi,** *Yakınlık eylemi.*‖ **yaklaşma fiili,** *Yakınlık eylemi.*‖ **yaklaşma görünümü,** *dbl. "Neredeyse, az kaldı" anlamı vermek üzere aynı fiilin biri belirli geçmiş, ikincisi gelecek zaman çekimi ile kurulmuş kelime grubunun taşıdığı anlam özelliği. "düştü düşecek"*

yaklaşmak, [yak-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Aradaki uzaklığı azaltacak ya da kaldıracak biçimde bir şeye, bir yere ya da birine doğru ilerlemek; yakın gelmek; yanına varmak; yakınlaşmak. **2.** (Belirlenen ya da beklenen zaman, tarih için) süre azalmak; vakit gelmek üzere olmak; gerçekleşmek üzere olmak. **3.** Belli bir sınıra veya duruma varmak; amaca ulaşmak üzere olmak. **4.** (Ses için) daha iyi duyulacak kadar yakına gelmiş olmak. **5.** (Kişi ya da topluluk için) yakınlık kurmak; ilişkiye girmek; iletişim kurmak. **6.** (Konu ya da sorun için) belli biçimde ele almak; öyle değerlendirmek; öyle yorumlamak. **7.** Bir şeyi andırmak; ona yakın biçimde olmak; benzemek; uygun olmak. **8.** Cinsel ilişkiye girmek.

yaklaştırıcı, [yak-la-ş-tır-ıcı] *sf.* Yaklaştırmayı sağlayan; yaklaştıran. ☞ **yaklaştırıcı kas,** *biy. 1. Bir yapıyı, diğer yapıya yaklaştıran kas. 2. İki çenetli yumuşakçalarda kavkının kapanmasını sağlayan kas.*

yaklaştırım, [yak-la-ş-tır-ım] *is.* **1.** Yaklaştırmak eylemi. **2.** *mat.* Yaklaşıklık.

yaklaştırma, [yak-la-ş-tır-ma] *is.* Yaklaştırmak eylemi.

yaklaştırmak, [yak-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yaklaşmak eylemini yaptırmak. **2.** Yaklaşmasını, yakına gelmesini sağlamak; yakın duruma getirmek; kendisi ile o şey arasındaki uzaklığı gidermek, azaltmak. **3.** Bir kişinin bir yere ya da birine yakın olmasını sağlamak. **4.** Belirlenen zamanın süresini azaltmak. **5.** (Kişiler ve topluluklar için) aralarındaki ilişkiyi geliştirmek; uzlaşmalarına yardımcı olmak.

yaklık, [yak *(yakın)* > yak-lık] *{eT} is.* Yakınlık. [KB]

yakma[1], [yak-ma] *is.* **1.** Yakmak eylemi. **2.** *{ağız}* Dağlama. [DS] **3.** *sf.* Yakılarak meydana getirilmiş olan. ☞ **yakma resim,** *Dağlama resim.*

yakma[2], [yak-ma] *{ağız} is.* Türkü; ağıt; destan. [DS]

yakma[3], [yak-ma] *{ağız} is.* Şarbon; kara çıban. [DS]

yakmaca, [yak-maca] *{ağız} is.* Şarbon. [DS]

yakmaç, -cı [yak-maç] *is.* Sıvı yakıtı, kolayca yanabilecek biçimde küçük zerreciklere ayırarak püskürten aygıt; brülör.

yakmak[1], [yak-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** *{eT}* Sürmek; yağlamak; meshetmek; kına vb. yakmak. [DLT] [EUTS] [Nevâyî] **2.** Dokunmak. *{eT}* [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] **3.** *{eT}* Kendini ovmak. [Gabain] **4.** *{ağız}* (Kına, yakı vb. için) bedeninin bir bölümüne uygulamak; koymak; sürmek. [DS]

yakmak[2], [*eT.* yā-mak > ya-k-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** Ateş oluşturmak. **2.** Alev almasını sağlamak; tutuşturmak. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] [Mühennâ] **3.** Ateşin etkisi ile yok etmek ya da zarar vermek. **4.** Güçlü ısı etkisi ile birinin bedenini yaralamak; acı vermek. **5.** (Lamba, mum gibi ışık kaynağı için) aydınlatmasını, ışık vermesini sağlamak. **6.** (Soba, ocak gibi ısı kaynağı için) ısıtma işinin başlamasını, işlemesini sağlamak. **7.** Isı etkisi ya da kimyasal etkisi ile bozmak; zarar vermek; yok etmek. **8.** (Yakacak için) ısı ya da ışık enerjisi elde etmek amacıyla tüketmek. **9.** Kavurucu sıcaklık etkisi ile deride yanıklar ya da yaralar oluşmak. **10.** (Biber vb. acı için) keskin, sert, ısırıcı bir duyum uyandırmak. **11.** (Keskin koku vb. için) genizde yakıcı bir duyuma neden olmak. **12.** (Soğuk, ayaz vb. için) cildini sızlatacak kadar üşütmek; çok üşütmek. **13.** (Güneş, don vb. için) bitkileri kurutmak ya da dondurmak. **14.** *mecaz.* Büyük bir zarar vermek. **15.** *mecaz.* Güçlü bir sevgi uyandırmak. **16.** *mecaz.* Ateşli silahla vurmak. **17.** *mecaz.* Büyük bir yıkıma uğratmak; mahvetmek. **18.** Güneşin etkisi ile tenin esmerleşmesini sağlamak; karartmak. **19.** Geçerliliğini yitirtmek. **20.** (Mermi için) ateşlemek. **21.** (Besin için) enerjiye dönüştürmek. **22.** (Güneş için) çok sıcak olmak. **23.** Acıtmak. **24.** *{ağız}* Oyunda yenmek veya oyun dışı yapmak. [DS] ☞ **yakıp yıkmak,** *Çok büyük zarar vermek; harap etmek.*

yakmak[3], [yak-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Yaklaşmak. *{OsT} (aynı)* [ARAT] [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Hoşa gitmek; yakışmak. [EUTS] **3.** İz bırakmak; tesir etmek; isnatta bulunmak. [Nevâyî] **4.** *{ağız}* (Türkü, ağıt vb. için) bir duyguyu dile getirmek için beste yapmak; düzenlemek; söylemek. [DS] **5.** *{eAT}* Yaklaştırmak. **6.** *{ağız}* Isındırıp sevdirmek; alıştırmak. [DS]

yakmalık, -ğı [yak-ma-lık] *is.* Yakmak için ayrılmış madde; yakacak.

yakmuk, -ğu [yak-muk] *{ağız} is.* Asma yaprağı. [DS]

yakrı, [yā / yāk > yak-rī] *(yakrı:) is.* Yağ; iç yağı; yağlı. [DLT] [EUTS] [Gabain]

yakrıkan[1], [yakrī > yakrı-kān] *(yakrıka:n) {eT} is.* Buz yağı. (?) [DLT]

yakrıkan[2], [yakrī > yakrı-kān] *(yakrıka:n) {eT} is.*

Fındık büyüklüğünde kırmızı meyvesi olan bir bitki. [DLT]

yakrılanmak, [yakrī-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yağlanmak; şişmanlamak. [DLT]

yakru, [yak-mak > yak-ur-mak > yak(u)r-rū] *(yakru:) {eT} is.* Çevre; yakınlık. [DLT]

yaksa, [Sansk. yaksa] *{eT} is.* Şeytan; bir cins şeytan. [EUTS] [Gabain]

yaksun, [yaksun / buhsum] *{eT} is.* Arpa şırası. [Mühennâ]

yakşa, [Sansk. yaksa] *{eT} is.* Şeytan. [EUTS]

yakşak, -ğı [yañşa-k] *{ağız} sf.* Geveze; boşboğaz. [DS]

yakşı, [yak-ış-mak > yak(ı)ş-ī / yaḫşī ياقشى] *(yakşı:) {eT} {eAT} sf.* İyi; güzel; alâ. [EUTS]

yakşıçı, [yakşı-çı] *{eT} is.* İdareci. [EUTS]

yakşi, [*eT.* yakşi] *sf.* Yahşi.

yaktı, [yak-mak > yak-tī] *(yaktı:) {eT} is.* Aydınlık. [Mühennâ]

yaktılık, -ğı [yaktı-lık] *is.* **1.** *{eT}* Aydınlık veren nesne; aydınlatma aracı. [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Yakacak. [DS]

yaktırma, [yak-tır-ma] *is.* Yaktırmak eylemi.

yaktırmak[1], [yak-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yakmak eylemini yaptırmak.

yaktırmak[2], [yak-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* (Yakı, kına vb. için) uygulatmak; sürdürmek.

yaktin, [Far. yaḳṭīn يقطين] *(yakti:n, t kalın söylenir) {OsT} is. bot.* Kavun, karpuz gibi yere uzanıcı bitkiler.

yakturmak[1], [yak-mak > yak-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Yakına getirmek; yaklaştırmak. [ARAT] **2.** Kolay yararlanılır duruma getirmek. [ARAT]

yakturmak[2], [yak-mak > yak-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Dokundurmak. [DLT] **2.** (Yakı için) yaktırmak. [DLT]

yakturmak[3], [yak-mak > yak-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Ateş yaktırmak; tutuşturtmak. [DLT]

yaku[1], [yaġ-mak > ya-kū] *(yaku:) {eT} is.* **1.** Yağmurluk. [DLT] **2.** Çevrilmiş kürk. [Mühennâ]

yaku[2], [yak-mak > yak-ī / yakū ياقو] *(yaku:) {eT} {OsT} {ağız} is.* Yakı. [Bahşayiş] [DS] 🗗 **yaku urmak,** *{OsT} Yakı basmak; dağlamak.*

ya'kub, [İbr. yakob > Ar. yaʿḳūb يعقوب] *(ya-ku:b)sf.* **1.** Tanrı tarafından korunan. **2.** *is.* Erkek keklik. **3.** *öz. is.* Yusuf peygamberin babası olup başına gelenlerden dolayı edebiyatta üzüntü ve kaygının sembolü olmuş bir peygamber.

Ya'kubî, [Ar. yaʿḳūbī يعقوبى] *(ya-ku:bi:) {OsT} sf.* Hz. İsa'nın insan olduğunu ve Allah'ın birliğini savunan Yakub adında bir piskoposun çıkardığı bir Hristiyan mezhebinden olan.

yakud, [Ar. yāḳut ياقوت] *{eT} is.* Yakut. [EUTS]

yakurmak[1], [ya-k-mak *(yaklaşmak)* > yak-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yaklaştırmak. [ARAT] [DLT] [KB] [Mühennâ]

yakurmak[2], [yak-ur-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Sık sık solumak; yüksek bir solumaya tutulmak. [DLT]

yakuru, [yak-mak *(yaklaşmak)* > yak-ur-mak > yak-ur-ū] *(yakuru:) {eT} zf.* **1.** (Yer ve zaman için) yakın. [EUTS] **2.** Çevre; yakınlık. [ARAT] **3.** Biraz evvel. [Gabain]

yakut, [Ar. yāḳūt ياقوت] *(ya:ku:t) {eT} {OsT} is. min.* **1.** Bıllurlaşmış alümin türünden meydana gelen pembeden koyu kırmızıya kadar değişik renklerde saydam ve değerli taş. [KB] **2.** *sf.* Yakuttan yapılmış ya da yakut ile süslenmiş. **3.** *argo.* Bir tür uyuşturucu madde; metamfetamin. 🗗 **yākūte-i sahrā,** *tasvf. Bütün kişilik; arş-ı ala; nefs-i külliye.*|| **yākūt-i ādî,** *{OsT} Zımpara taşı.*|| **yākūt-i ahmer,** *{OsT} 1. Kırmızı yakut. 2. mecaz. Şarap.*|| **yākūt-i asfer,** *{OsT} Sarı yakut.*|| **yākūt-i cigerî,** *{OsT} Kırmızılığı siyaha çalan bir çeşit yakut.*|| **yākūt-i gürgânî,** *{OsT} Gürgân şehrinde çıkan bir taş.*|| **yākūt-i hām,** *{OsT} 1. İşlenmemiş yakut. 2. mecaz. Güzelin dudağı.*|| **yākūt-i kebūd,** *{OsT} Mavi yakut; gök yakut.*|| **yākūt-i lāciverdî,** *{OsT} Mavi yakut.*|| **yākūt-i revān,** *{OsT} 1. Akan yakut. 2. mecaz. Gözyaşı. 3. mecaz. Kırmızı şarap. 4. mecaz. Kan.*|| **yākūt-i rūmmānî,** *{OsT} 1. Nar tanesi gibi yakut. 2. En değerli yakut.*|| **yākūt-i serbeste,** *{OsT} 1. Bağlı olan yakut. 2. mecaz. Güzelin ağzı; kapalı dudağı.*|| **yākūt-i zerd,** *{OsT} 1. Sarı renkli yakut. 2. mecaz. Güneş.*

Yakutça, [yakut-ça] *is.* Yakutlar tarafından konuşulan Türk dili.

yakzan, [Ar. yaḳaẓa > yaḳẓān يقظان] *(yakza:n) {OsT} sf.* Uyanık.

yal[1], [yalb / yal / yalp / yılb / yılp *(yans.)*] *is.* Birdenbire parıldamayı, yanmayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yal-a-mık, yal-ap yalap*

yal[2], [yal يال] *is.* **1.** Kepek, su ve tuz ile hazırlanan inek ve köpek çorbası. *{OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* İçine yal konulan oyuk kütük. [DS] 🗗 **yala dönmek,** *{ağız} Tadı kaçmak; yavanlaşmak.* [DS]|| **yal dostu,** *{ağız} Yiyip içme karşılığında dostluk gösteren kimse.* [DS]|| **yal gibi,** *1. (Soğuk içecekler için) ılık; ılımış. 2. (Yemek için) bol sulu ve yavan.*|| **yal yağısı,** *{ağız} Beceriksiz.* [DS]|| **yal yal yalvarmak,** *{ağız} Çok yalvarmak.* [DS]

yal[3], [yal] *{eT} is.* **1.** Kira. [EUTS] **2.** Maaş; ücret; aylık. [EUTS] 🗗 **yalğa bérmek,** *{eT} Kiraya vermek.*

yal[4], [yal يل] *{eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** At yelesi. [DLT] [KB] **2.** Ense. [KB] **3.** Hayvanlarda boyun üzerindeki saç.

yal[5], [yal] *{eT} is.* Ön ayağı ak olan at. [Mühennâ]

yal[6], **-li** [Far. yāl يال] *(ya:l) {OsT} is.* **1.** Boyun; gerdan. **2.** Güç; kuvvet; kudret. ◻ **yāl-i kûpāl,** *{OsT} Şanı büyük olma.* ‖ **yāl ü bāl,** *Boy bos; endam.*

yala, [yalā-mak > yal-ā] *(yala:) {eT} is.* Biri hakkında kötü sanıda bulunma; töhmet; itham; iftira; şüphe; bühtan; kuşku. [EUTS] [DLT] [Gabain]

yalabaç, [yal-ā-mak + Far. -wāç *(soru)* [Clauson] / yalā-baç] *{eT} is.* **1.** Haberci; yalvaç; ışıkla gönderilmiş; mehdî. [Gabain] [Tekin] **2.** Elçi; sefîr. [ETY] **3.** Reis; şef. [ETY]

yalabadak, -ğı [yalab-ı-dak] *{ağız} zf.* **1.** Tek başına. **2.** Çabucak. [DS]

yalabıdak, [yalab-ı-dak يلابدق] *{OsT} {ağız} zf.* Şimşek gibi hızla; birdenbire. [DS]

yalabık[1], **-ğı** [yal / yalb *(yans.)* > yalab-ı-k يلبق] *sf.* **1.** Parlak; ışıltılı; ışıldak; düzgün; cilalı. *{eAT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Güzel; yakışıklı; sevimli. [DS] **3.** Kaygan. **4.** *{ağız}* İkiyüzlü; yüze gülücü; kaypak. [DS] **5.** *{ağız}* Girişken. [DS] **6.** *{ağız}* Çevik; atik. [DS] **7.** *{ağız}* (Genç için) tüysüz. [DS] **8.** *{ağız}* Kavgada üstün gelen. [DS] **9.** *argo.* (Erkek için) edilgin eş cinsel. ◻ **yalabık dilli,** *{ağız} Tatlı dilli, konuşmasıyla insanı büyüleyen.* [DS]

yalabık[2], **-ğı** [yalb *(yans.)* > yalab-ı-k] *{ağız} sf.* İvedi; tez; çabuk. [DS]

yalabık[3], **-ğı** [yalab-ı-k] *{ağız} is.* **1.** Alevin oynayarak yanması; parlama; parıltı. **2.** Şimşek. [DS]

yalabık[4], **-ğı** [yala-muk / yalabık] *{ağız} is.* Çam soymuğu. [DS]

yalabık[5], **-ğı** [yalab-ı-k] *{ağız} is.* **1.** Kayık. **2.** İçinde hamur yoğrulan tekne. [DS]

yalabıma, [yal / yalb *(yans.)* > yalab-ı-ma] *is.* Yalabımak eylemi.

yalabımak, [yal / yalb *(yans.)* > yalab-ı-mak يلابمق] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Parıldamak; ışıldamak; ışık saçmak. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** (Şimşek için) çakmak. **3.** Düzgün ve parlak duruma gelmek; güzelleşmek. [DS]

yalabır, [yalab-ı-r] *{ağız} is.* Şimşek. [DS]

yalabırmak, [yalabı-r-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Parlamak. [DS]

yalabıtmak[1], [yalabı-t-mak يلبتمق] *{ağız} gçl. f. [-ır] [eAT. -ur]* **1.** Parlatmak; parıldatmak; cilalamak. *{eAT} (aynı)* **2.** Işık saçarak aydınlatmak. **3.** Tıraş ederek parlatmak. **4.** Güzelleştirmek. [DS]

yalabıtmak[2], [yalabı-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** İşi çabucak bitirmek. **2.** Öfkeyle, hızlı vurmak, dövmek. [DS]

yalabuk[1], [yalab-ū-k يلبق] *{eAT} sf.* → yalabık[1].

yalabuk[2], **-ğu** [yalab-ı-k / yalabu-k] *{ağız} is.* Şimşek. [DS] ◻ **yalabuk atmak,** *{ağız} Şimşek çakmak.* [DS]

yalabuk[3], **-ğu** [yalab-ı-k / yalabu-k] *{ağız} sf.* Çevik. [DS]

yalabuk[4], **-ğu** [yalab-ı-k / yalabu-k] *{ağız} sf.* İvedi; tez; çabuk. [DS]

yalabuk[5], **-ğu** [yalab-ı-k / yalabu-k] *{ağız} sf.* Girişken. [DS]

yalabumak, [yalab-ū-mak يلبومق] *{eAT} gçsz. f. [-r]* → yalabımak.

yalabutmak, [yalabu-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** Parlatmak; cilalamak. **2.** Tıraş ederek parlatıp güzelleştirmek. [DS]

yalaca, [yala-ca] *{ağız} sf.* Küçük. [DS]

yalacan[1], [yala-can] *{ağız} sf.* **1.** Geveze; boşboğaz. **2.** Söz taşıyan; dedikoducu. **3.** Dalkavuk; çıkarcı. **4.** Şımarık. [DS]

yalacan[2], [yala-can] *{ağız} sf.* (Çanak, tabak vb. için) yayvan; derinliksiz. [DS]

yalacan[3], [yala-can] *{ağız} sf.* (Vida, cıvata vb. için) yalama. [DS]

yalaçan[1], [yala-can / yala-çan] *{ağız} sf.* Dalkavuk; çıkarcı. [DS]

yalaçan[2], [yala-can / yala-çan] *{ağız} sf.* **1.** Derin olmayan; sığ. **2.** Yayvan; derinliksiz. [DS]

yalaçı, [yalā-çī] *(yala:çı:) {eT} sf.* İnsanı her şeyde çarçabuk suçlu gibi gören; itham eden. [DLT] ◻ **yalāçī yuvğā,** *{eT} Bir tür ince katmerli ekmek.* [DLT]

yalaf, [*eT.* yal-mak *(yanmak)* > yal-av > yalaf] *{ağız} is.* Alev. [DS]

yalafar, [yal-ā-mak + Far. -vār [Clauson] / yalā-var] *{eT} is.* İnsanlar arasındaki elçi; hakanın gönderdiği elçi; elçi. [DLT]

yalagı, [yal-mak > yal-ā-ġı] *{ağız} is.* Alev. [DS]

yalagoz, [yala+goz ?] *{ağız} sf.* **1.** Çanak yalayıcı. **2.** Dalkavuk. **3.** Sürtük. [DS]

yalağan, [yala-ğan] *{ağız} sf.* Çanak yalayıcı. [DS]

yalağı[1], [yal-mak > yal-ağı] *{ağız} is.* Ateş yakmaya, tutuşturmaya yarayan çalı çırpı gibi şeyler. [DS]

yalağı[2], [yol-ak / yolağı] *{ağız} is.* Keçiyolu; patika. [DS]

yalağı[3], [yala-ğı] *{ağız} sf.* Çukur. [DS]

yalağız[1], [yal-mak > yal-az / yalağız] *{ağız} is.* Alev. [DS]

yalağız[2], [yala-k + ağız] *{ağız} sf.* Geveze; boşboğaz; ara bozmak için söz taşıyan. [DS]

yalağu, [yala-ğu] *{ağız} is.* Alev. [DS]

yalağuz[1], [yal-mak > yal-az / yalağuz] *{ağız} is.* Alev. [DS]

yalağuz[2], [yal-mak > yal-añ-ūs / yal-añ-ūz] *{ağız} sf.* Yalnız. [DS]

yalak[1], **- ğı** [*yal-mak > yal-a-mak > yala-k] *is.* **1.** İçinden, üzerinden bir şey yalanan yer veya kap. **2.** Hayvanların su içmesi için ağaç, taş, beton vb.nden yapılmış oyuk genişçe kap; çeşme önlerine bu a-

maçla konulmuş büyük tekne. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Hayvanların içinden yem yedikleri taş, ağaç, toprak vb.nden yapılma kap. [DS] **4.** Çeşme, musluk, yağmur iniş borusu vb. suyunun çevreye sıçramaması için altına konulan dibi delik taş tekne. **5.** *{ağız}* Kazılmış geniş çukur. [DS] **6.** *{ağız}* Saksı. [DS] **7.** *{ağız}* Sahan, tabak, çanak, tas gibi kapların genel adı. [DS] **8.** *{ağız}* Ağaç leğen. [DS] **9.** *{ağız}* Küçük su birikintisi. [DS] **10.** *{ağız}* Ahırda hayvan pisliklerinin biriktiği uzun çukur. [DS] **11.** *coğ.* Bir yamacı yaran az ya da çok küremsi çöküntü; buz yalağı. **12.** *{ağız}* Ortası çukur tarla. [DS] **13.** *{ağız}* Vadilerdeki küçük verimli düzlük. [DS] **14.** *{ağız}* Dağ yamaçlarındaki düzlük. [DS] **15.** *{ağız}* Suyun akarken yalayıp yardığı yer. [DS] **16.** *{ağız}* Kalaycılıkta, bakır kapların temizlendiği yer. [DS] **17.** *{ağız}* Kuytu yer. [DS] **18.** *{ağız}* Su oluğu. [DS] **19.** *{ağız}* Musluk. [DS] **20.** *{ağız} sf.* Sığ, derin olmayan. [DS] **21.** *argo.* Fahişe. 🗗 **yalağı günde kalmak,** *{ağız} Başladığı işi bitirememek.*|| **yalak açmak,** *{ağız} 1. Bağ kütüklerinin, meyve ağaçlarının dibini açmak. 2. Ağaçların dibine su gitmesi için küçük su yolları açmak. 3. Atık su kanalı açmak.* [DS]|| **yalak içi,** *{ağız} İki dağ arasındaki dar boğaz.* [DS]

yalak[2]**, -ğı** [yalā-mak *(itham etmek)* > yala-k] *{ağız} sf.* **1.** Dalkavuk. **2.** Asalak; bedavacı. **3.** Yerli yersiz konuşan; boşboğaz; geveze. **4.** İkiyüzlü; tutarsız. **5.** Dönek. **6.** Sırnaşık; terbiyesiz. **7.** Her işe burnunu sokan. **8.** Aşağılık; onursuz. **9.** Sürtük. [DS]

yalaka, [yala-ġū > yalaka ?] *{ağız} is.* **1.** Dalkavuk; çıkarcı. **2.** Arsız; sırnaşık; terbiyesiz. **3.** Geveze; boşboğaz. **4.** Her işe burnunu sokan. **5.** Sürtük; çok gezen. **6.** Dönek. **7.** Asalak; bedavacı. **8.** İkiyüzlü; tutarsız. [DS] 🗗 **yalaka olmak,** *1. Dalkavuklaşmak. 2. Utanma duygusunu yitirmek; arsızlaşmak.*

yalakacı, [yalaka-cı] *{ağız} is.* Bulduğu her şeyi, bulduğu yerde yiyen, pisboğaz köpek. [DS]

yalakalaşmak, [yalaka-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Dalkavuklaşmak. **2.** *argo.* Aşırı samimiyetin de ötesinde sırnaşık hâle gelmek; yüz göz olmak.

yalakalık, -ğı [yalaka-lık] *{ağız} is.* **1.** Dalkavukluk. **2.** Sürtüklük. [DS] 🗗 **yalakalık etmek,** *{ağız} 1. Gevezelik etmek. 2. Dalkavukluk etmek.* [DS]

yalakçı, [yalak-çı] *{ağız} sf.* **1.** Asalak; bedavacı. **2.** Dalkavuk. **3.** Sırnaşık; terbiyesiz. **4.** Hizmetçi. [DS]

yalakımak, [yalak-ī-mak يلاقيمق] *{eAT} gçsz. f. [-r]* **1.** (Kancık köpek veya kedi için) kızışmak. **2.** Çiftleşmek için erkeğin çevresinde dolaşmak.

yalaklamak, [yalak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Geçirmek. [DS]

yalaklanmak, [yalak-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Açgözlülük yapmak. **2.** Dalkavukluk yapmak. [DS]

yalaklık, -ğı [yalak-lık] *{ağız} is.* **1.** Dalkavukluk. **2.** Gevezelik. [DS]

yalaktar, [yalak + Far. -dār] *{ağız} sf.* Geveze; boşboğaz; söz taşıyarak ara bozuculuk yapan. [DS]

yalalmak, [yalā-mak > yala-l-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Töhmet altında kalmak; töhmetlenmek; itham edilmek. [DLT]

yalam, [yala-mak > yala-m] *is.* Yalama; yalanma. 🗗 **yalam yalam eylemek,** *{OsT} Dilini çıkarıp dudaklarını yalar gibi yapmak; aç gözlülükle yalanmak.*

yalama[1]**,** [yala-ma] *is.* **1.** Yalamak eylemi. **2.** Sürtünme vb. sebeplerle oluşan aşınma; pürüzleri silinme. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** Cinsel organların ağız ve dille uyarılmasına dayanan cinsel doyum ya da ilişki. **4.** Yivli silahların içindeki yiv ve setlerin çeşitli nedenlerle aşınması. **5.** *sf.* (Cıvata, somun vb. için) aşınıp düzleşerek işlevini yerine getiremez duruma gelmiş olan. *{ağız} (aynı)* [DS] **6.** (Resim için) fırça izleri belli olmayacak biçimde yapılan. **7.** *{ağız}* (Kişi için) sözünde durmayan; dönek; ikiyüzlü. [DS] 🗗 **yalama dudak,** *{ağız} Dudak yarası uzun süren kimse.*[DS]|| **yalama olmak,** *(Araç, gereç için) aşınarak işlevini yerine getiremez duruma gelmek.*|| **yalama resim,** *res. Fırça izlerini belli etmeden yapılan resim.*|| **yalama toprak,** *{ağız} 1. Nehir ve deniz sularının bastığı toprak. 2. Buzlanmış, donmuş, insan ayağının basmadığı yer.* [DS] || **yalama tuzu,** *{eAT} Kaya tuzu.*|| **yalama uçuş,** *Yere yakın olarak yapılan ustaca uçuş.*|| **yalama yazı,** *Erozyon etkisiyle oluşmuş, yumuşak engebeli yeryüzü parçası, yontuk düz, peneplen.*

yalama[2]**,** [*eT.* *yā-mak *(yakmak)* > ya-la-ma] *tıp.* **1.** Dudaklarda ya da birleştikleri yerlerde streptokoklardan ileri gelen müzmin iltihaplı yara. *{OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Güneş etkisiyle veya mide bozukluğu yüzünden dudakta görülen kuruma ve çatlama. [DS]

yalama[3]**,** [yağ-la-mak > yā-la-ma] *(ya:lama) {ağız} is.* Yağlanmış sac ekmeği; yağlama. [DS]

yalama[4]**,** [yala-ma] *{ağız} is.* **1.** Çamın soyulup çıkarılan iç kabuğu; soymuk; yalamuk. **2.** Atlarda üst dudağa kadar uzanan, alt dudağa inmeyen akıtma. **3.** Kağnılarda kolların dingile değen yeri. [DS]

yalamacı, [yalama-cı] *sf. argo.* Dalkavuk.

yalamaç[1]**, -cı** [yala-maç] *{ağız} is.* **1.** Ağız çevresindeki yemek bulaşığı. **2.** Hayvanlara verilen haşlanmış yeşillik. [DS]

yalamaç[2]**, -cı** [yala-maç] *{ağız} sf.* Kendi işini bırakıp küçük çıkarlar için başkasının işiyle uğraşan kimse. [DS]

yalamak[1]**,** [yal-ġā-mak / yal-ā-mak] *(yala:mak) {eT} gçl. f. [-ur]* Töhmetlemek; itham etmek. [DLT]

yalamak[2]**,** [yalā-mak] *gçl. f. [-r] [l(ı)-yor]* **1.** Geniş bir yüzeyi etkileyecek şekilde fakat derine inmeden üzerinden geçmek; bir şeyi sıyırarak veya ona hafifçe dokunarak geçmek; sıyırmak. **2.** Bir şeyin üzerinden dilini sürüp geçirmek; dil ile silmek; dilini gezdirerek bir şeyin üzerindekini alıp yutmak.

{eT} (aynı) [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] **3.** *dnz.* (Dalgalar için) geminin içine girmeyip yalnız bordasını sıyırarak geçmek. **4.** (Hayvan için) dilini bedeni ya da yavrusu üzerinde gezdirerek temizlemek. **5.** *{ağız}* Sıyırarak berelemek. [DS] 🗗 **yalayıp geçmek,** *(Rüzgâr, dalga vb. için) sıyırarak, dokunarak hızla geçmek.*|| **yalayıp yutmak,** *1. İştahla yemek. 2. mecaz. Kötü bir davranış, söz karşısında ses çıkarmamak, kabullenmek.*

yalamak[3]**, -ğı** [yala-muk] *{ağız} is.* → yalamık. [DS]

yalamakçı, [yalamak-çı] *{ağız} sf.* **1.** Asalak; bedavacı. **2.** Dalkavuk. [DS]

yalamaşçı, [yalamaç-çı] *{ağız} sf.* Söz taşıyarak ara bozan; dedikoducu; geveze; boşboğaz. [DS]

yalamgı, [yala-m-gı] *{ağız} is.* Kendirin, lifi soyulduktan sonra kalan sapı. [DS]

yalamıç, -cı [yala-ma+iç] *{ağız} is.* Derinliği az olan mutfak kabı. [DS]

yalamık[1]**, -ğı** [yala-mık] *{ağız} sf.* Bir tadımlık; yalayacak kadar az. [DS]

yalamık[2]**, -ğı** [yala-mık] *{ağız} is.* **1.** Taze çam kabuğunun öz suyu tatlı olan soymuk kısmı; yalamuk. **2.** İlkbaharda, çamın budak yerlerinden akan sakızlı, tatlı su. **3.** Çam ağacının çıralı bölümü. **4.** Kabuğu soyulmadan yapılan kabak tatlısı. [DS]

yalamık[3]**, -ğı** [yala-mık] *{ağız} is.* Düzgün dörtgen biçme hâlinde kaya tuzu. [DS]

yalamık[4]**, -ğı** [yala-mık] *{ağız} sf.* **1.** Parlak; düzgün; cilalı. **2.** Dudakta çıkan yara; uçuk. **3.** Kaygan. [DS] 🗗 **yalamık olmak,** *{ağız} Kayganlaşmak.* [DS]

yalamık[5]**, -ğı** [yala-mık] *{ağız} sf.* Aşınmış; bozulmuş; yatağı genişlemiş; yalama. [DS]

yalamık[6]**, -ğı** [yala-mık] *{ağız} sf.* **1.** Asalak; bedavacı. **2.** Her işe burnunu sokan. [DS]

yalamıkçı, [yalamık-çı] *{ağız} sf.* Dalkavuk. [DS]

yalamsuk, -ğu [yala-msık] *{ağız} sf.* **1.** Dalkavuk. **2.** Asalak; bedavacı. **3.** Açgözlü; arsız. [DS]

yalamtık, [yala-mak > yala-m-tık يلامتق] *{OsT} {ağız} sf.* (Yiyecek için) yalayacak kadar çok az; bir yalayımlık; bir parça. [DS]

yalamuk[1]**, -ğu** [yala-mak > yala-muk] *{ağız} is.* **1.** Çam ağacının reçineli ve tatlı öz sulu soymuk tabakası. **2.** Bu soymuktan sızan tatlı ve reçineli öz su. [DS]

yalamuk[2]**, -ğu** [yala-muk / yalabı-k] *{ağız} sf.* **1.** Cilalı; parlak; düzgün; ışıldak. **2.** (Hava için) açık; aydınlık. [DS]

yalamuk[3]**, -ğu** [yala-muk] *{ağız} is.* **1.** Yemek, yiyecek artığı. **2.** Karşılıksız, parasız yaptırılan şey. **3.** *sf.* Asalak; açgözlü; bedavacı. [DS]

yalamuk[4]**, -ğu** [yala-muk] *{ağız} is.* Şimşek. [DS]

yalamuk[5]**, -ğu** [yala-muk] *{ağız} is.* Yüzde oluşan güneş yanığı. [DS]

yalamuk[6]**, -ğu** [yala-ımuk] *{ağız} sf.* Yalama olmuş; aşınmış; gevşemiş; bozulmuş. [DS] 🗗 **yalamuk olmak,** *{ağız} Aşınmak; gevşemek.* [DS]

yalamukçu, [yala-muk-çu] *{ağız} sf.* **1.** Dalkavuk. **2.** Asalak; bedavacı; açgözlü. **3.** Sürtük. **4.** Gördüğü her şeyden isteyen; yüzsüz. [DS]

yalamukçuluk, -ğu [yalamukçu-luk] *{ağız} is.* Bedavadan geçinme; asalaklık. [DS]

yalan[1]**,** [*eT.* yalġā-mak *(itham etmek)* > yalġā-n > yalan] *sf.* **1.** Gerçek olmayan; uydurulmuş olan; asılsız. **2.** *{eAT}* Sözünde durmaz; yalancı; vefasız. **3.** *is.* Birini aldatmak, gerçeği ve doğru olanı çarpıtmak veya gizlemek amacıyla söylenen söz. **4.** Gerçeği gizlemek, çarpıtmak ya da olmayan bir şeyi varmış gibi göstermek eylemi. **5.** Aldatıcı, yanıltıcı ve boş olan şey; hayal. 🗗 **yalana şerbetli,** *Çok rahat yalan söyleyebilen ve bu yüzden hiç sıkıntıya düşmeyen; çok yalan söyleyen.*|| **yalan atmak,** *Yalan söylemek. {ağız} (aynı)* [DS] || **yalan bezemek,** *{OsT} Yalan uydurmak.*|| **yalan çıkarmak,** *{eAT} Birinin yalan söylediğini iddia etmek; yalan isnat etmek.*|| **yalan çıkmak,** *Gerçek olmadığı anlaşılmak.*|| **yalan dolan,** *1. Gerçek olmayan söz. 2. Başta yalan olmak üzere her türlü kötü davranışların yer aldığı iş veya durum; yolsuzluk. 3. {ağız} Aldatıcı söz veya davranış.* [DS]|| **yalan dünya,** *Gelip geçici, ölümlü dünya.*|| **yalan eylemek,** *{OsT} Yalancı çıkarmak.*|| **yalan haber,** *Çeşitli amaçlarla basın ve yayın organlarında yer alan gerçek dışı, uydurma haber.*|| **yalan kılmak,** *{eAT} Yalanlamak; tekzip etmek.*|| **yalan kıvırmak,** *Yalan söylemek.*|| **yalan makinesi,** *1. mecaz. Çok yalan söyleyen kimse. 2. Yalan söyleyen kimsenin bedeninde oluşan elektriklenmeyi belirleyen aygıt.*|| **yalan söylemek,** *Olmayan bir şeyi olmuş gibi, gerçeği çarpıtarak ya da gizleyerek anlatmak.*|| **yalan tanıklık,** *huk. Bir kişinin, resmî makamlar tarafından bir konuda bilgisine baş vurulduğunda o konu ile ilgili olarak gerçek dışı beyanda bulunması.*|| **yalan tanıklık vermek,** *{eAT} Yalancı şahitlik yapmak; yalan şahadette bulunmak.*|| **yalan tanukluk vermek,** *{eAT} Yalancı şahitlik yapmak; yalan şahadette bulunmak.*|| **yalan yağşış,** *{ağız} Yalan yanlış; derme çatma; gelişigüzel.* [DS]|| **yalan yanlış,** *Doğru ve düzgün olması için özen gösterilmeden.*|| **yalan yapıldak,** *{ağız} Uydurarak.* [DS]|| **yalan yarıştırması,** *{ağız} Masal.* [DS]|| **yalan yere yemin etmek,** *Söylediği sözün yalan olduğunu bilerek, doğru olduğu hakkında yemin etmek.*

yalan[2]**,** [yal-mak > yal-ın / yal-an] *{eT} is.* Alev. [EUTS] [Gabain]

yalancı[1]**,** [yalan-cı] *sf.* **1.** Yalan söylemeyi alışkanlık hâline getirmiş olan. **2.** Gerçek ve doğru olmayan; gerçeğine benzetilmiş olan; sahte. **3.** *is.* Yalan söyleyen kimse. 🗗 **yalancı akasya,** *bot. Salkım ağacı, (Robinia pseudoacacia).*|| **yalancı ana arı,** *Normal görev yapamayan, asıl ana arı bulunmadığı zamanlarda yumurtlayan, ancak bu yumurtalardan*

sadece erkek arı çıkan ana arı. || **yalancı ayak,** *biy. Bir hücrelilerde hareket etmeye yarayan sitoplazma uzantısı.* || **yalancı biber,** *bot. Akdeniz bölgelerinde süs olarak yetiştirilen on metre boyunda, kışın yapraklarını dökmeyen bir ağaç, (Schimus mollis).* || **yalancı cep,** *1. Gizli cep. 2. Ceket vb. giyeceklere cep varmış gibi görünmesini sağlamak amacıyla parça eklenerek yapılmış süs ögesi.* || **yalancı çıkarmak,** *1. Birinin yalan söylediğini ortaya koymak. 2. Birinin yalan söylemiş olmasına neden olmak; o kimsenin sözünü yerine getirememesine neden olmak.* || **yalancı çıkmak,** *1. İstemeden yalan söylemiş olmak. 2. Sözünde duramamak.* || **yalancı dünya,** *"Bu dünyadaki her şey geçicidir." anlamında kullanılır.* || **yalancı grip,** *Gribe benzeyen ancak grip virüsünden kaynaklanmayan hastalık.* || **yalancı inci,** *Gerçek olmayan, sahte ya da yapma inci.* || **yalancı karanfil,** *bot. Karanfilgillerden, yalın ve dişli karşıt yapraklı demet ya da talkım hâlinde çiçekli bir tür çalı, (Lychnis flos-cuculi).* || **yalancı keçi,** *{ağız} Erguvan ağacı ve çiçeği.* [DS] || **yalancı kemer,** *mim. Bir duvar üzerine destek amacıyla yapılan, göz açıklığı olmayan kemer.* || **yalancı lavanta çiçeği,** *bot. Karabaş otu, (Lavandula stoechas, L. angustifolia).* || **yalancı meyve,** *bot. Çanak ve bürüm gibi dıştaki organlara yapışık olarak oluşan meyve.* || **yalancı odun,** *bot. Ağaçlarda, gerçek odun ile kabuk arasında bulunan ve her sene yeni bir halka ilavesi ile kalınlaşan, gevrek ve beyazımsı kısım.* || **yalancı öd ağacı,** *bot. Kalembek.* || **yalancı pehlivan,** *Yapamayacağı işleri yaptığını veya yapabileceğini ileri süren kimse; palavracı. {ağız} (aynı)* [DS] || **yalancı safran,** *bot. Aspur.* || **yalancı sarma,** *{ağız} Lahana yaprağı ile yapılan etsiz sarma.* [DS] || (birinin) **yalancısı olmak,** *Başkasının söylediği sözü yalan veya doğru olup olmadığına bakmaksızın aktarmak; söylenenlerin gerçek dışı oluşunun sebebinin kendisinde olmadığını iddia etmek.* || **yalancı şahit,** *huk. Yargı önünde gerçek bilgiler değil de gerçeğe aykırı bilgiler veren tanık; yalancı tanık.* || **yalancı şöhret,** *Birdenbire kazanılmış şöhret.* || **yalancı tanık,** *huk. Yalancı şahit.* || **yalancı taş,** *Değerli taşların camdan yapılmış olanlarına verilen ad; sahte taş.* || **yalancı ur,** *tıp. Ur gibi görünmesine rağmen ur özelliği göstermeyen kabarıklık.*

yalancı[2], [yalan-cı] *{ağız} is.* **1.** Asma yaprağı ile yapılan zeytinyağlı dolma. **2.** Kaburga dolması. [DS] 🗗 **yalancı dolma,** *Patlıcan, biber ve yaprakla yapılan zeytinyağlı dolma.* ||

yalancıktan, [yalan-cık-tan] *(yalancı'ktan) zf.* Gerçek olarak değil; şaka ve oyun olarak; yapmacık bir şekilde.

yalancılık, -ğı [yalan-cı-lık] *is.* **1.** Yalancı olma durumu. **2.** Yalan söyleme huyu veya alışkanlığı.

yalançı, [yalan-cı / yalan-çı] *{ağız} sf.* → yalancı. [DS] 🗗 **yalançı pehlivan,** *{ağız}* → yalancı pehlivan. [DS] || **yalançısı olmak,** *{ağız}* → yalancısı olmak. [DS]

yalançırak, -ğı [yalancı-rak] *{ağız} sf.* Arada bir yalan söyleyen; biraz yalancı. [DS]

yalandan, [yalan-dan] *(yala'ndan) zf.* **1.** Gerçek olmaksızın; kandırmak, aldatmak için; yapmacık bir biçimde; numaradan; sureta. **2.** Özen göstermeden; yapmış olmak için; önem vermeksizin; dikkatsizce; üstünkörü; derme çatma.

yalandırmak, [yalan > yalan-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Aldatmak; yalan söyleyerek avutmak; kandırmak. [DS]

yalandurmak, [yal-ġā-mak > yal-ġa-n-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yalanlamak. [DLT]

yalang, [yal-mak > yal-añ / yal-ıñ] *(yalañ) {eT} sf.* Çıplak; yalın. [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin]

yalangı[1], [yal-a-n-gı / yalañı] *{ağız} is.* **1.** Alev. **2.** Tutuşturucu. **3.** Ateş veya güneşin yaydığı sıcaklık; ısı. [DS]

yalangı[2], [yal-a-n-gı] *{ağız} is.* Bağları vuran sam. [DS]

yalangı[3], [yal-a-n-gı / yalañı] *{ağız} is.* Dağlarda biten ve süpürge yapılan bir ot. [DS]

yalangız, [yal-mak > yalañ-uz] *(yalañız) {ağız} sf.* Yalnız. [DS]

yalangoz, [Lat. ailanthus] *{ağız} is.* **1.** Mürver ağacı, *(Pterocarya fraxinifolia).* **2.** Suda yetişen ve kerestesi değerli bir ağaç; aylandız, *(Ailanthus alissima).* [DS]

yalangu[1], [yalan-gu] *{ağız} is.* Sıcak fırında ikinci kez ekmek pişirmek için yakılan ateş. [DS]

yalangu[2], [yalañ-u] *(yalañu) {ağız} is.* Alev. [DS]

yalanguk, [yal-mak > yal-ın-mak > yal-ın-ġuk > yalıñuk] *(yalañuk) {eT}* İnsan. [EUTS] [Gabain]

yalangus, [yal-mak > yal-añ-ūs / yal-añ-ūz] *(yalañu:s) {eT} sf.* Yalnız. [EUTS]

yalanguz, [yal-mak > yal-añ-ūs / yal-añ-ūz] *(yalañu:z) {OsT} {eT} {eAT} sf.* Yalnız. [EUTS] [Gabain] [Bahşayiş]

yalangı, [yalañ-ı > yalangı] *{ağız} is.* Alev. [DS]

yalanış, [yala-n-ış] *is.* Yalanmak eylemi ve biçimi.

yalanışlık, -ğı [yala-n-ış-lık] *{ağız} is.* Yaltaklanma. [DS]

yalankı[1], [yalañ-kı] *(yalañkı) {ağız} is.* Yabani süpürge otu. [DS]

yalankı[2], [yalañ-kı] *(yalañkı) {ağız} is.* **1.** Alev. **2.** Ateş ve güneş ısısı; sıcaklık. [DS]

yalankı[3], [yalañ-kı] *(yalañkı) {ağız} is.* Bir tür lokma tatlısı. [DS]

yalankoz, [Lat. ailanthus] *is. bot.* Dişbudak yapraklı kanatlı ceviz, *(Pretocarya fraxinifolia).*

yalanlama, [yalan-la-ma] *is.* **1.** Yalanlamak eylemi.

2. Bir sözün ya da haberin aslının olmadığını belirtme; bu amaçla basın ve yayın organlarında çıkan yazı, söylenen söz; tekzip.

yalanlamak, [yalan-la-mak يلانلامق] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Önceden yayılmış, duyurulmuş bir haberin, olayın doğru olmadığını öne sürmek; yalan olduğunu açıklamak; tekzip etmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** Bir kimsenin sözlerinin yalan olduğunu bildirmek; o kimsenin gerçeği söylemediğini ileri sürmek; söylediklerinin tersini kanıtlamak. **3.** Kişinin sonraki söz ve davranışları önceden iddia ettikleri ile çelişki yaratmak; ters düşmek; uymamak; çürütmek.

yalanlanma, [yalan-la-n-ma] *is.* Yalanlanmak eylemi ve durumu.

yalanlanmak[1], [yalan-la-n-mak يلنلنمق] *edil. f. [-ır]* **1.** Yalanlama eylemi yapılmak. **2.** Bir haberin, bilginin, sözün gerçek olmadığı, doğru olmadığı bildirilmek. **3.** *{eAT}* Yalancı olduğu söylenmek; söylediklerinin yalan olduğu söylenmek.

yalanlanmak[2], [yalan-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Alevlenmek. [DS]

yalanluk, [yalan-luk يلانلق] *{eAT} is.* Yalan söyleme.

yalanma, [yala-n-ma] *is.* Yalanmak eylemi.

yalanmak, [yala-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yalamak eylemi yapılmak; üzerinde yalamak eylemi uygulanmak; yalamak eylemine uğramak. **2.** *dönşl. f.* (Ağız, dudak vb. için) kişi kendi kendine yalamak. **3.** (Hayvan için) kendini yalayarak temizlik yapmak.

yalansığmak, [yalan-sığ-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Yalan söylemek. **2.** Yalan yakışmak. [DS]

yalansız, [yalan-sız يلانسز] *sf.* **1.** Yalan olmayan; içinde yalan bulunmayan; yalan içermeyen; doğru. *{eAT} (aynı)* **2.** *zf.* Yalan içermeden; yalan söylemekten kaçınarak.

yalap[1], [yal / yalb *(yans.)* > yalap] *is.* **1.** Parıldama anlatır. **2.** *{ağız}* Parıltı. [DS] **3.** *{ağız} zf.* Acele; ivedi. [DS] 🗗 **yalap şalap,** *Üstünkörü; özen göstermeksizin. {ağız} (aynı)* [DS]‖ **yalap yalap,** *1. {eAT} {ağız} Parıl parıl; alev saçarak; ışıl ışıl.* [DS] *2. (Su için) gürüldeyerek. 3. {ağız} Hızlı hızlı.* [DS] *4. {ağız} Dalga dalga; bölük bölük.* [DS]‖ **yalap yalap etmek,** *{eAT} {OsT} {ağız} Parıl parıl parlamak.* [DS]‖ **yalap yalap yanmak,** *{OsT} Parıl parıl parlamak.*

yalap[2], [yalb *(yans.)* > yalab] *{ağız} is.* Ekmek pişirirken, fırına atılan odun. [DS]

yalapşap, [yalp *(yans.)* + şap *(yans.)*] *{ağız} zf.* **1.** Üstünkörü; özensiz. **2.** Kirli kalmış; yeterince temizlenmemiş. [DS]

yalaş, [yala-mak > yala-ş] *{ağız} is.* **1.** Yalamak eylemi ve biçimi. **2.** *sf.* Bulaşık. 🗗 **yalaş bulaş,** *{ağız} i. Üstünkörü; gelişigüzel. 2. Kirli kalmış; iyi temizlenmemiş.* [DS]

yalaşık, -ğı [yala-ş-ık] *{ağız} sf.* Yalanacak gibi. 🗗 **yalaşık bulaşık,** *{ağız} İyi temizlenmemiş; kirli; bulaşık artıkları bulunan.* [DS]

yalaşmak, [yal-ā-mak > yala-ş-mak [Clauson] / yılı-ş-mak [DLT]] *{eT} işteş. f. [-ır]* Karşılıklı ithamda bulunmak. [DLT]

yalatma, [yala-t-ma] *is.* Yalatmak eylemi.

yalatmak[1], [yala-t-mak] *gçl. f. [eT. -ur] [-ır]* Yalamak eylemini yaptırmak; başkasını yalamağa mecbur tutmak. *{eT} (aynı)* [Mühennâ]

yalatmak[2], [yala-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Sopayla vurmak; dövmek. [DS]

yalatmak[3], [yala-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Bir şeyi bir yere sürterek aşındırmak. [DS]

yalatmak[4], [yala-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Dikkatsizlik sonucu, ocakta demir ve çeliğin bir yanını ateşe tutup dirençsizleştirmek; çeliğin suyunu kaçırmak. [DS]

yalav, [yal-ınak *(yanmak)* > yal-av] *{ağız} is.* Alev. [DS]

yalavaç, [yal-ā-mak + Far. -wāç *(soru)* [Clauson] / yalā-baç يلوج] *(yala:va:ç) {eT} {eAT} is.* **1.** Allah'ın elçisi; peygamber. [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Alevi. [DS]

yalavaçlık, [yalavaç-lık يلوجلق] *{eT} {eAT} is.* Elçilik. [KB]

yalavar, [yal-ā-mak + Far. vār] *(yala:va:r) {eT} is.* Hükümdarın elçisi. [Clauson] [Mühennâ]

yalavıç[1], **-cı** [yalab-ı-mak > yalabı-ç / yala-guç > yalavıç] *{ağız} sf.* **1.** Söz taşıyarak ara bozan; dedikoducu; geveze; boşboğaz. **2.** Dalkavuk. [DS]

yalavıç[2], **-cı** [yala-guç / yalavuç / yalavıç] *{ağız} is.* Derinliği az olan kap kacak. [DS]

yalavış[1], [yala-mak > yala-guç > yalavıç / yalavış] *{ağız} sf.* Dalkavuk. [DS]

yalavış[2], [yala-guç > yalavış] *{ağız} sf.* Aşınma; gevşeme; yalama. [DS]

yalavu, [yal-ağu / yalavu] *{ağız} is.* **1.** Alev. **2.** Tutuşturucu. [DS]

yalavuç[1], **-cu** [yala-mak > yala-guç > yalavuç] *{ağız} sf.* **1.** Söz taşıyarak ara bozan; dedikoducu; geveze; boşboğaz. **2.** Dalkavuk. [DS]

yalavuç[2], **-cu** [yala-guç / yalavuç / yalavıç] *{ağız} is.* Derinliği az olan kap kacak. [DS]

yalavun, [yala-gun / yalavun] *{ağız} is.* Yüksek alev. [DS]

yalavuş, [yala-mak > yala-guç > yalavuş] *{ağız} sf.* **1.** Dönek. **2.** Cana yakın; tatlı dilli; yumuşak başlı. [DS]

yalavuz, [yalañuz / yalavuz يالوز] *{eAT} sf.* Yalnız.

yalayıcı, [yala-y-ıcı] *sf.* **1.** Yalama işini yapan; yalayan. **2.** *is. zool.* Zar kanatlıların ağız tipi. 🗗 **yalayı-**

cı ateş, *Menzili içinde ayakta duran her insanı vuracak biçimde yere paralel olarak yapılan dizi atış.*

yalayıcılık, -ğı [yala-y-ıcı-lık] *is.* **1.** Yalayıcının yaptığı iş; yalama işi veya durumu. **2.** *as.* Mermi yolunu dikleştiren yükseklik ile gözlemlenen hedefin yüksekliği arasındaki oran.

yalayış, [yala-y-ış] *is.* Yalamak eylemi veya biçim.

yalaz[1], [yal-mak *(yanmak)* > yal-az] *is.* Alev; alev dili. *{ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **yalaz yalaz yanmak,** *1. Yüksek ateş içinde kalmak; alev alev yanmak.*

yalaz[2], [yal-az] *{ağız} is.* Tiftik ile kıl keçisi arasında yumuşak ve kaba tüylü bir keçi cinsi. [DS]

yalaz[3], [yal-az] *{ağız} is.* Bayrak. [DS]

yalaza, [yal-mak *(yanmak)* > yal-az-a] *{ağız} is.* Alev; alev dili. [DS]

yalazı, [yalaz-ı-mak > yalaz-ı] *{ağız} is.* **1.** Alev. **2.** Tutuşturucu. [DS]

yalazımak, [yal-mak > yal-az-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Alev dokunarak, yalayarak geçmek. [DS]

yalazıman, [yalaz-ı-man] *{ağız} sf.* Yakışıksız. [DS]

yalazlama, [yal-mak *(yanmak)* > yal-az-la-ma] *is.* Yalazlamak eylemi; alazlama.

yalazlamak, [yal-mak *(yanmak)* > yal-az-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir şeyi alevden geçirmek; aleve tutmak; alazlamak. **2.** *{ağız}* Alev yalayarak, dokunarak geçmek. [DS]

yalazlanma, [yalaz-la-n-ma] *is.* Yalazlanmak eylemi.

yalazlanmak, [yalaz-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* (Ateş için) alev alev tutuşmak; alevlenmek.

yalb, [yalb / yal / yalp / yılb / yılp *(yans.)*] *is.* Birdenbire parıldamayı, yanmayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yal(a)b-a-dak, yal(a)b-ımak, yal(a)b-ır, yalb-ır, yab-ır yalb-ır, yalb-ır-tı*

yalbarmak, [yalbar-mak / yalvar-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Yalvarmak; dilemek; istemek; niyaz etmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] **2.** İstemek. [Mühennâ]

yalbı, [? yalb-ī / yalvī] *(yalbı:) {eT} sf.* Yassı; enli; derinliği olmayan. [DLT]

yalbır[1], [yalb *(yans.)* > yalb-ır] *{ağız} sf.* Parlak. [DS] 🗗 **yalbır yalbır,** *{ağız} Parıl parıl; ışıl ışıl.* [DS]‖ **yalbır yalbır yanmak,** *{ağız} Göz alıcı bir şekilde, parıl parıl parlamak.* [DS]

yalbır[2], [yalb-ır] *{ağız} sf.* **1.** Çıplak. **2.** Yarı çıplak; don gömlek. [DS]

yalbıramak, [yalb *(yans.)* > yalb-ır-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* **1.** Işık yansımak. **2.** (Parlak bir nesne için) parlayıp sönmek. **3.** Şimşek çakmak. [DS]

yalbırcak, -ğı [yalb-ır-cak] *{ağız} sf.* **1.** Çıplak. **2.** Yarı çıplak; don gömlek. [DS]

yalbırdak[1], **-ğı** [yalb *(yans.)* > yalbır-da-mak > yalb-ır-dak] *{ağız} sf.* **1.** Yarı çıplak; don gömlek. **2.** Çıplak. **3.** Yalın ayak. **4.** (Bıçak, kılıç, tabanca vb. için) kınsız; kapsız; yalın. **5.** Yalnız. **6.** *zf.* Yalın ayak olarak (yayan kelimesi ile birlikte ikileme hâlinde). [DS]

yalbırdak[2], **-ğı** [yalb-ır-dak] *{ağız} sf.* Parlak; ışılak. [DS]

yalbırdamak, [yalb-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Işık yansımak. **2.** Parlak bir şey parlayıp sönmek; parıldamak. **3.** Şimşek çakmak. [DS]

yalbırğak, [yalb-ır-ġāk / yap-ır-ġāk] *(yalburga:k) {eT} is.* Yaprak. [EUTS]

yalbırt, [yalb *(yans.)* > yalb-ır-t] *{ağız} is.* Rüzgâr ana yönler arasında değişirken ara yönlerden gelen hafif esinti. [DS] 🗗 **yalbırt yalbırt,** *{ağız} Parıl parıl.* [DS]

yalbırtı, [yalb-ır-tı] *{ağız} is.* Parlaklık. [DS]

yalboğan, [yal+boğ-an] *{ağız} sf.* Aç gözlü; obur. [DS]

yalbundak, -ğı [yalb *(yans.)* > yalb-ın-dak] *{ağız} sf.* Kınsız; yalın. [DS]

yalburdak, -ğı [yalb-ur-dak] *{ağız} sf.* Yarı çıplak; don gömlek. [DS]

yalcı, [yal-cı] *{ağız} sf.* Asalak; bedavacı. [DS]

yalç, -cı [yalç] *{ağız} is.* Balta girmemiş orman; sık ağaçlık. [DS]

yalçe, [yal-çe ?] *{ağız} is.* Ocak üstündeki raf. [DS]

yalçı, [yalçu / yalçı يالچى] *is.* **1.** *{eAT}* Alçı. **2.** *{ağız}* Düzgünleştirilmiş, parlak taş. [DS] **3.** *{ağız}* Soğuktan donup kayganlaşmış yol. [DS] **4.** *{ağız}* Yüce dağların eteği. [DS]

yalçık[1], [yal-mak > yal-çī-mak > yal-çık] *{eT} is.* Ay. [KB]

yalçık[2], [yal-çık] *{ağız} is.* Buzun çözülmesinden sonra oluşan yapışkan çamur; don çamuru. [DS]

yalçımak[1], [yal-mak > yal-çī-mak] *(yalçı:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Elde etmeği ummak; istemek; arzulamak. [Clauson]

yalçımak[2], [yal-çı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Don, buz için) eriyip çözülmek. [DS]

yalçımak[3], [yal-çı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Hayvan için) geviş getirmek. [DS]

yalçın, [*yal-mak *(sert olmak)* > yal-çın يالچين] *sf.* **1.** Dik; sarp. **2.** *{OsT}* Düz; kaygan; parlak; cilalı. **3.** *{ağız}* Ekime elverişli olmayan taşlı toprak. [DS]

yalçınlaşma, [yalçın-la-ş-ma] *is.* Yalçınlaşmak eylemi.

yalçınlaşmak, [yalçın-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yalçın duruma gelmek; dikleşmek; sarplaşmak.

yalçıtmak, [yalçī-mak > yalçı-t-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Memnun etmek; sevindirmek. [Clauson] **2.** İştirak etmek; katılmak. [EUTS]

yalçu, [yalçı / yalçu يالچو] *{eAT} {OsT} is.* Alçı.

yald, [yald / yıld / yold *(yans.)*] *is.* Parlamayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yald-ır-ak, yald-ır-a-mak, yald-ır yaldır*

yaldak[1], [yaltak / yaldak يلدق] *{eAT} {OsT} sf.* Yaltak.

yaldak[2]**, -ğı** [al *(hile)* > (y)al-dak] *{ağız} zf.* Aldatmak için. [DS]

yaldakçı, [yaltak-çı] *{ağız} sf.* **1.** Dalkavuk. **2.** Aldatıcı. [DS]

yaldaklanmak, [yaltak-la-n-mak يلداقلانمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Yaltaklanmak; tabasbus etmek; riyakârlık etmek.

yaldalanmak, [yalda-la-n-mak يلدلنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yaltaklanmak.

yaldanmak[1], [yalda-n-mak يلدنق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Yaltaklanmak.

yaldanmak[2], [alda-n-mak > yalda-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Aldanmak. [DS]

yaldatmak, [al-da-t-mak > yalda-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Kandırmak. [DS]

yaldavuş, [yal+davuş] *{ağız} is.* (Koşmaca oyununda önden koşan oyuncu veya avcıdan kaçan tavşan için) sağa sola saparak şaşırtma. [DS]

yaldır[1], [yald *(yans.)* > yald-ır] *is.* **1.** Parlamayı, ışık saçmayı anlatan yansımalı gövde. **2.** *{ağız}* Patavatsız. [DS] **3.** *{ağız} is.* Becerikli hırsız. [DS] 🗗 **yadır yaldır,** *{eAT} {ağız} Parıl parıl.* [DS]|| **yaldır yaldır yaldıramak,** *{ağız} Pırıl pırıl parlamak.* [DS]|| **yaldır yaldır yanmak,** *{ağız} Pırıl pırıl parlamak.* [DS]

yaldır[2], [yald *(yans.)* > yald-ır] *{ağız} is.* Geç ekildiği için körpe kalan haşhaş. [DS]

yaldırağan, [yald *(yans.)* > yald-ır-āġān يالديراغان] *{OsT} sf.* Çok parlayan.

yaldırak, -ğı [yald *(yans.)* > yald-ır-a-k يلدراق] *{OsT} {ağız} sf.* Parlak; ışıltılı; cilalanmış. [DS]

yaldıramak, [yald *(yans.)* > yaldır-a-mak يلدرمق] *gçsz. f. [-r]* **1.** *{eAT} {OsT}* Parlamak; ışıldamak. **2.** *{ağız}* Işık yansımak veya parlayıp sönmek. [DS] **3.** *{ağız}* Şimşek çakmak. [DS]

yaldıran, [yald-ır-a-n] *{ağız} is.* Merdiven başı. [DS]

yaldıratmak, [yald-ır-a-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Cilalamak. [DS]

yaldırayık, -ğı [yald-ır-a-y-ık] *{ağız} is.* **1.** Şimşek. **2.** Elektrik. [DS]

yaldırbak, -ğı [yald *(yans.)* > yaldırbak ?] *{ağız} zf.* **1.** Çorapsız ayakkabı giymiş olarak. **2.** Başı açık. [DS] 🗗 **yaldırbak gezmek,** *{ağız} Ceketsiz gezmek.* [DS]

yaldırdamak, [yald *(yans.)* > yald-ır-da-ımak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Işık yansıınak. **2.** Parlak bir nesne parlayıp sönmek. **3.** Şimşek çakmak. **4.** (Su üstündeki yağ vb. için) parıldamak. [DS]

Yaldırık, [yald *(yans.)* > yald-ır-ık] *{ağız} öz. is.* Merih. [DS]

yaldırık, -ğı [yald *(yans.)* > yald-ır-ık] *{ağız} is.* Şimşek. 🗗 **yaldırık atmak,** *{ağız} Şimşek çakmak.* [DS]

yaldırış, [yald-ır-a-mak>yaldır-ış يالدرش] *{eAT} {OsT} is.* Parlayış; parıltı.

yaldırmaç, -cı [yald-ır-maç] *{ağız} is.* Hokka. [DS]

yaldıruk, [yalt > yalt-rī-mak > yald(ı)r-uk] *{eT} sf.* Cilalı; parlak; süslü. [DLT]

yaldız, [yald *(yans.)* > yald-ız] *is.* **1.** Bir eşyaya altın veya gümüş süsü vermek için üzerine sürülen bu renklerdeki madde. **2.** Bu madde ile yapılmış süs. **3.** *mecaz.* İç durumunu gizleyen aldatıcı dış görünüş; aldatıcı göz alıcılık; göz boyacılık. 🗗 **yaldız altını,** *Fatih Sultan Mehmet tarafından bastırılan ağırlığı ve oranı tam olan altın.*|| **yaldız demiri,** *Yaldız yapmakta kullanılan üzerinde çiçek motifleri bulunan kalıp.*|| **yaldız vurmak,** *Altın yapraklarını yaldızlanacak yüzeylere uygulama işlemi.*

yaldızcı, [yaldız-cı] *is.* **1.** Yaldız yapan ya da eşyaları yaldız ile süsleyen kimse. **2.** *mecaz.* Yalnız gösterişli işleri yapan ve böyle işlerle uğraşmayı seven kimse; gösterişçi; göz boyayıcı.

yaldızcılık, -ğı [yaldız-cı-lık] *is.* **1.** Yaldızcının işi ve zanaatı. **2.** Bir işte gösterişe, süse önem verme; gösterişçilik.

yaldızlama, [yaldız-la-ma] *is.* **1.** Yaldızlamak eylemi. **2.** Saf altından yapılan yaldızlarla kitap sayfalarını süsleme sanatı.

yaldızlamak, [yaldız-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir nesneyi ya da bir yüzeyi yaldızla kaplamak; ona altın ya da gümüş süsü vermek. **2.** *mecaz.* Bir şeyin değersiz ve kötü yanını örtecek, hoş görünecek biçimler vermek. **3.** *mecaz.* Parlatmak. **4.** Ciltlenmiş bir kitabın kapağını ya da sayfalarını altın yaldız ile süslemek. **5.** *argo.* (Kadın için) kocasını başka bir erkekle aldatmak; ihanet etmek.

yaldızlanma, [yaldız-la-n-ma / yaldız-lan-ma] *is.* Yaldızlanmak eylemi.

yaldızlanmak, [yaldız-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yaldızlamak eylemi yapılmak; yaldızlamak eylemine uğramak; üzerine yaldız uygulanmak. **2.** *dönşl. f.* Kendi üzerine yaldız uygulamak; kendi kendini yaldızlamak. **3.** [yaldız-lan-mak] *gçsz. f.* Yaldız sahibi olmak; yaldız edinmek.

yaldızlatma, [yaldız-la-t-ma] *is.* Yaldızlatmak eylemi.

yaldızlatmak, [yaldız-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yaldızlamak eylemini yaptırmak; yaldız yaptırmak.

yaldızlı, [yaldız-lı] *sf.* **1.** Yaldızı olan; yaldız yapılmış olan; yaldızla süslü. **2.** *mecaz.* Göz boyayan; aldatıcı şey. 🗗 **yaldızlı hap,** *mecaz. Olumsuzluğu, kötülüğü süslenerek, güzel gösterilmeye çalışılarak veya örtülerek verilen şey.*|| **yaldızlı söz,** *Edebiyat oyunları ile yüklü, süslü, gösterişli söz.*

yaldramak, [yalt > yald-rā-mak / yald-rī-mak] *(yaldra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Az ışımak; az parlamak; ıldıramak. [DLT]

yaldrımak, [yalt>yald-rī-mak/yald-rā-mak] *(yaldrı:-mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Az ışımak; az parlamak; ıldıramak. [DLT]

yale, [Far. yāle یاله] *(ya:le) {OsT} is.* Sığır boynuzu.

yalelli, [Ar. yā leylī یالیلی] *is. alay.* Arapça şarkı. 🗗 **yalelli gibi,** *(Konuşma, şarkı, iş vb. için) bıktıracak ve usandıracak biçimde uzayıp giden; Arap'ın yalellisi gibi.*

yaleyte, [Ar. yā-leyte یالیت] *(ya:leyte) {OsT} e.* Keşke; ne olurdu.

yalfa, [yalp-a / yalfa] *{ağız} is.* Yalpa. [DS]

yalger, [yalger ?] *{ağız} is.* Yayla. [DS]

yalgı[1], [yal-gı] *{ağız} sf.* Yalnız. [DS]

yalgı[2], [yal-gı] *{ağız} is.* Büyü. [DS]

yalgın[1], [yal-mak *(parlamak)* > yal-gın] *{ağız} is.* Serap; ılgım; pusarık. [DS]

yalgın[2], [yal-gın] *{ağız} is.* Aşı kalemi almaya veya aşılamaya uygun ağaç, çiçek. [DS]

yalgız, [yalñuz / yalgız] *{ağız} sf.* Yalnız. [DS]

yalgu, [yüli-gü / yalgu] *{ağız} is.* Ustura. [DS]

yalguz, [yalñuz] *{eAT} sf.* Yalnız.

yalguzek, [yañuz > yalguz-ek] *{eAT} sf.* Tek; eşsiz; emsalsiz. 🗗 **yalguzek dür,** *{eAT} Midyesinden tek ve büyük olarak çıkan inci.*

yalğamak, [yalğā-mak / yalvā-mak] *(yalga:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Yalamak. [ETY] [EUTS] [DLT] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] **2.** Okşamak. [EUTS]

yalğan, [yal-mak > yal-ġān] *(yalğa:n) {eT} is.* Yalan. [İKPÖy.] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ]

yalğançı, [yal-ġān > yalġan-çī] *(yalğançı:) {eT} sf.* Yalancı. [Mühennâ]

yalğandurmak, [yalġān > yalgan-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yalanlamak. [DLT]

yalğanmak, [yalgā-mak > yalġa-n-mak] *{eT} dönşl. f.* Yalanmak. [DLT]

yalğanturmak, [yalġan-mak > yalġan-tur-mak] *{eT} gçl. f [-ur]* Yalvartmak; yağ çektirtmek. [Clauson]

yalğaşmak, [yalġā-mak > yalġa-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* (Bal vb. için) birlikte yalamak; yalaşmak. [DLT]

yalğatmak, [yalġā-mak > yalġa-t-mak / yalva-t-mak] *gçl. f. [-ur]* Yalatmak; yutturmak. [DLT]

yalğıl, [yal-mak *(parlamak)* > yal-ġıl] *{eT} sf.* (At için) yelesi ak; ak yeleli. [DLT]

yalğız, [yalñuz / yalğız] *{ağız} sf.* Yalnız. [DS]

yalğu, [yalk-mak > yalk-ġū > yalġū] *(yalgu:) {eT} sf.* Ahmak; beyinsiz; aptal. [DLT]

yalğuz, [yal-mak > yal(ı)ñ-ūs / yal(ı)ñ-ūz / yalġuz] *{eT} sf.* Yalnız. [EUTS]

yalhayır, [? yalhayır] *{ağız} sf.* **1.** Hayırsız. **2.** Utanmaz. **3.** Uğursuz. [DS]

yalhı[1], [yal-kı / yalḫı / yalhı] *{ağız} sf.* **1.** Gevşek; pörsümüş. **2.** Yavan. [DS]

yalhı[2], [yıl-kı / yal-kı / yalḫı] *{ağız} is.* Yılkı. [DS]

yalhi, [yıl-kı / yalhi] *{ağız} sf.* (At için) çıplak; eyersiz. [DS]

yalı[1], [*eT.* yal-mak *(yalamak)* yal-ı / Yun. yialı [EREN]] *is.* **1.** Suyun yaladığı yer. **2.** Deniz, göl ya da ırmak kenarındaki açık ve düzlük yer; düz sahil. **3.** Deniz, göl ya da ırmak kenarına yapılmış büyük ve görkemli ev. **4.** *{ağız}* Dik bayır. [DS] 🗗 **yalı ağası,** *İmparatorluk döneminde, kıyıların korunması ve buralardaki gümrüklerin yönetimi ile görevli olanların amirine verilen ad.*‖ **yalı baskısı,** *Yağmur sularının içeriye sızmasını önlemek için tahtaların kiremit gibi üst üste bindirilerek çakılması ile oluşturulmuş duvar dış kaplaması.*‖ **yalı boyu,** *Su kıyısı.*‖ **yalı bülbülü,** *Konuşkan kimse; çok konuşan kişi.*‖ **yalı çapkını,** *{ağız} Çapkın; uçarı.* [DS]‖ **yalı geçmek,** *{ağız} dnz. (Gemi için) kıyıdan gitmek.* [DS]‖ **yalı gitmek,** *{ağız} dnz. (Gemi için) kıyıdan gitmek.* [DS]‖ **yalı kaplaması,** *Yalı baskısı.*‖ **yalı kazığı gibi,** *(Kişi için) uzun boylu ve iri yarı.*‖ **yalı kıyı,** *{ağız} Deniz kıyısı.* [DS]‖ **yalı kütüğü,** *Gemilerde, üst güverte küpeştesinin kenarında bulunan ve karaya bağlanmalarını sağlayan ağaç dikmeler.*‖ **yalı taşı,** *Deniz kıyılarında kireçli yer altı sularının etkisi ile çimentolaşmış birkaç santimetre kalınlıktaki tortul oluşumlara verilen ad.*‖ **yalı uşağı,** *Deniz kıyısında bulunan yerleşim birimlerinde doğup büyümüş kimse; sahil çocuğu.*‖ **yalı yar,** *Denizin aşındırması ile oluşmuş dik ve yüksek kıyı.*‖ **yalı yarcık,** *Küçük yalıyar.*‖ **yalı zeybeği,** *Bengi.*

yalı[2], [yalı یلی] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Yele. [DS]

yalı[3], [yağlı > yālı] *(ya:lı) {ağız} is.* Sırlı, küçük bal çömleği. [DS]

yalı[4], [yalı] *{ağız} is.* Halay. [DS]

yalıcan[1], [yal-a-can > yalı-can] *{ağız} sf.* Söz taşıyarak ara bozan; geveze; boşboğaz. [DS]

yalıcan[2], [yal-a-can > yalı-can] *{ağız} sf.* Yalama; gevşeme; bozulma. 🗗 **yalıcan olmak,** *{ağız} Bozulmak; iyi işlemez olmak; yalama olmak.* [DS]

yalıçapkını, [yalı+çapkın-ı] *b. is. zool.* Gök kuzgunumsular takımının yalıçapkınıgiller familyasından, akarsu, göl ve deniz kıyılarıyla kanal ve ark boylarında yaşayan, yuvasını kıyılardaki sağlam toprakta oyduğu derin oyuklara yapan, büyük başlı, kalın gagalı, 16.5 cm. boyunda, mavi ve maviye yakın renklerin hakim olduğu, sularda yaşayan balık, böcek ve kurbağa yavruları ile beslenen, ötücü küçük bir kuş, *(Alcedo atthis).*

yalıçapkınıgiller, [yalı + çapkın-ı-gil-ler] *is. zool.* Gök kuzgunumsular takımından, ön parmakları birbirine yapışık, büyük başlı, kalın ve güçlü gagalı, parlak ve gösterişli renkli, su kıyılarında yaşayan, balık ve su hayvanları ile beslenen, yiyeceklerinin sindiremedikleri bölümünü ağızdan dışarı atan bodur bedenli kuş familyası, *(Alcedinidae).*

yalığ[1], [yāl *(at yelesi)* > yal-ığ] *{eT} is.* **1.** At yelesi. [DLT] **2.** İbik. [DLT] **3.** Eyer kaşı. [DLT]

yalığ[2], [yal-mak *(parlamak)* > yal-ığ] *{eT} sf.* **1.** Mutlu. [ETY] **2.** Güler yüzlü. [ETY]

yalığlanmak, [yal-ığ > yal-ığ-la-n-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** (Horoz için) ibiklenmek. [DLT] **2.** (At için) yelelenmek. [DLT]

yalık[1], [yağ-lık > yā-lık] *(ya:lık) {ağız} is.* **1.** Mendil. **2.** Başörtüsü. [DS]

yalık[2], [yal-mak > yal-ık] *{eT} is.* Şarap tulumu. [Mühennâ]

yalık[3], [*yal-mak > yal-ık] *{ağız} sf.* **1.** (Dişi köpek, kurt, çakal için) çiftleşme zamanı gelmiş olan. **2.** (Kadın için) hoppa; kötü. **3.** (Kişi için) yüzsüz; utanmaz. [DS]

yalıklamak, [yalık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Dişi köpek için) çiftleşmek istemek; kızışmak. [DS]

yalıkmak[1], [*yal-mak *(soymak)* > yal-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Yalnız başına kalmak; tek kalmak. [ETY]

yalıkmak[2], [yal-ık-mak يالقمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* (Kancık köpek, kedi ve kurt için) kızışmak; çiftleşmek isteği ile erkeğinin etrafında dolanmak.

yalıkmak[3], [yıl-ık-mak / yal-ık-mak يالقمق] *{OsT} gçsz. f. [-ır]* Eğilmek.

yalıksak, -ğı [yalık-sa-k] *{ağız} sf.* **1.** (Köpek için) çiftleşme isteği gösteren. **2.** (Kadın için, aşağılama sözü olarak) cinsel isteği güçlü olan. [DS]

yalıksamak, [yalık-sa-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(ı)-yor]* (Kancık köpek için) çiftleşmek isteği göstermek; bu amaçla erkek köpeğin etrafında dolaşmak; kızışmak. [DS]

yalılı, [yalı-lı يالیلی] *{OsT} sf.* Yeleli. 🗗 **yalılı kurt,** *{OsT} Sırtlan.*

yalım[1], [*eT.* yal-mak *(yanmak)* > yal-ım] *{ağız} is.* **1.** Alev dili. **2.** Sıcaklık; ateş. **3.** Şimşek. [DS] 🗗 **yalım atmak,** *{ağız} 1. Işık yansımak; parlayıp sönmek. 2. Şimşek çakmak.* [DS]|| **yalım yalım,** *Alev alev.*

yalım[2], [yal *(yans.)* > yal-mak > yal-ıñ / yalım] *is.* Kesici aletlerin keskin yüzü.

yalım[3], [yal-mak *(parlamak)* > yal-ım يالم] *{eT} sf.* **1.** Bitki örtüsü olmayan; çıplak. [ETY] **2.** Yalın; sert. *{OsT} (aym)* [ETY] **3.** Dik; bayır; sarp; yalçın. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DLT] [Gabain] [KB] [DS] **4.** *{ağız}* Taş. [DS] 🗗 **yalım kaya,** *{eT} Yalçın kaya.*|| **yalım parça,** *{ağız} Bir avuç.* [DS]

yalım[4], [yal-ım يالم] *is.* **1.** *{eAT} {ağız}* Derece; mertebe; orun. [DS] **2.** *{ağız}* (Kişi için) değer; itibar. [DS] **3.** *{ağız}* Güç; erk. [DS] **4.** *{ağız}* (Kişi için) doğal yapı; huy; tabiat. [DS] **5.** *{ağız}* Onur; gurur; çalım. [DS] 🗗 **yalım alçaklığı,** *{ağız} Eziklik; eksiklik.* [DS]|| **yalımı alçak,** *{eAT} {OsT} 1. İtibarı düşük; mevkii olmayan. 2. Yumuşak huylu; yüzü yerde; mütevazı; alçak gönüllü. {ağız} (aym)* [DS] *3. {OsT} Yüksekliği az; yassı ve yayvan.*|| **yalımı aşşağı** (aşağı), *{ağız} Onursuz; değersiz; aşağılık.* [DS]

yalım[5], [? yalım] *{ağız} zf.* Herhalde; zannıma göre; tahminimce; sanırım. [DS]

yalım[6], [yal-ıñ / yalım] *{ağız} sf.* Zayıf yüzlü. [DS] 🗗 **yalım bilek,** *{ağız} Kemikleri gelişmeden doğan çocuk.* [DS]

yalıma[1], [yalım-a] *{ağız} zf.* Herhalde; sanırım.[DS]

yalıma[2], [yala-ma / yalı-ma] *{ağız} is.* Uçuk; dudak yarası. [DS]

yalımak, -ğı [yala-muk / yala-mık] *{ağız} is.* Reçine. [DS]

yalıman, [yél *(cin)* > yel-ī-mēn / yalıman] *{eT} is.* Dağınık bir şekilde yapılan çapul. [DLT]

yalımsak, -ğı [yalım-sa-k] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) başıboş. **2.** Obur. [DS]

yalın[1], [*eT.* *yal-mak *(soymak)* > yal-ıñ > yal-ın يالن] *sf.* **1.** *{ağız}* Çıplak. [DS] **2.** (Kılıç, kama vb. için) kınından çıkmış; kınından sıyrılmış. **3.** Herhangi bir süs taşımayan; gösterişsiz; sade; düz. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** Özünden başka ek ya da fazlalık taşımayan; sade. **5.** Yapmacıksız; özentisiz; sade. **6.** *{ağız}* İnce. [DS] **7.** *{ağız}* Tek kat. [DS] **8.** *{ağız}* Zayıf yüzlü. [DS] 🗗 **yalın aç,** *{eAT} Yoksul ve çıplak.*|| **yalın ad,** *dbl. Yapım eki almamış, birleşime girmemiş kök haldeki isim.*|| **yalın araba,** *{ağız} İki tekerlekli kağnı.* [DS]|| **yalın ayak,** *1. Ayakları çıplak. 2. (At için) nalsız. 3. Çıplak ayakla. 4. {ağız} Yoksul.* [DS]|| **yalın ayak, başı kabak,** *1. Ayağı ve başı çıplak olarak. 2. mecaz. Perişan bir kılıkta.*|| **yalın bacak,** *{ağız} Çıplak ayak.* [DS]|| **yalın belirteç,** *dbl. Yapım eki almamış ya da birleşme yolu ile yapılmamış belirteç.*|| **yalın bıçak,** *{eAT} {OsT} Kınından sıyrılmış bıçak; çekilmiş bıçak.*|| **yalın cümle,** *dbl. Bir tek yüklemle kurulan, tek ve bağımsız yargı içeren cümle; basit cümle.*|| **yalın çiçek,** *bot. Taç yaprak sayısı türdeki normal sayıya uygun olan çiçek.*|| **yalın damar,** *{ağız} Cılız.* [DS]|| **yalın durum,** *dbl. Hiçbir durum eki almaksızın taşıdığı kavramı bildiren isim durumu; yalın hâl.*|| **yalın gat** (kat), *{ağız} Tek kat.* [DS]|| **yalın göz,** *1. Göz kapakları olmayan kimse. 2. zool. Birleşik göze karşıt olarak böceklerin tek bir ya da az sayıda çomakçıktan oluşan küçük gözleri; sade göz; basit göz; nokta göz.* || **yalın hâl,** *dbl. Yalın durum.*|| **yalın isim,** *dbl. Yapım eki almamış ve birleşik kelime biçiminde olmayan isim.*|| **yalın kat,** *1. {OsT} Tek katı olan; tek katlı; tek kat. 2. Dayanıklılığı zayıf olan; dayanıksız; çürük. 3. {ağız} Hafif; ince.* [DS] *4. Sıradan; bayağı; özensiz. 5. Derin olmayan. 6. Süssüz; basit. 7. {OsT} {ağız} (Kişi için) narin; ince; zayıf; cılız.* [DS]|| **yalın kataloğ,** *kit. "Bakınız" fişleri bulunmayan katalog.*|| **yalın kelime,** *dbl. Üze-*

rine herhangi bir yapım eki almamış sözcük; yalın sözcük. || **yalın kılıç,** *l. Kılıcını kullanmak üzere kınından çıkarmış olan; dalkılıç. 2. Kılıcını çekmiş olarak 3. {eAT} {OsT} Kınından sıyrılmış kılıç.* || **yalın kollu,** *{ağız} Tek kulplu küçük testi.* [DS] || **yalın meyve,** *Tek yumurtalıktan olan meyve.* || **yalın önerme,** *mant. Zorunluluk düşüncesiyle ilişkilendirilmeden olumluluğun ya da olumsuzluğun doğru kabul edildiği yargı.* || **yalın ses,** *fiz. Devirli bir titreşim hareketinden doğan ses; basit ses.* || **yalın sıfat,** *dbl. Yapım eki almamış, kök hâlde bulunan sıfat.* || **yalın tümce,** *Yalın cümle; basit cümle.* || **yalın üslûp,** *Herhangi bir süs unsuru taşamayan biçem.* || **yalın yankı,** *fiz. Sesi yalnız bir kez tekrarlayan yankı.* || **yalın yalburdak,** *{ağız} Yalın ayak; çıplak ayak.* [DS] || **yalın yapıldak,** *Üstü başı perişan bir hâlde.* || **yalın yaprak,** *bot. Tek ayalı yaprak.* || **yalın yessir olmak,** *{ağız} Aç, çıplak çabalamak, çalışmak.* [DS] || **yalın yüzlü,** *{eAT} Tüysüz, parlak yüzlü.* || **yalın zaman,** *dbl. Ek fiil kullanılmadan çekimlenen zaman; basit zaman.* || **yalın zarf,** *dbl. Yapım eki almamış, kök hâlde bulunan zarf.*

yalın[2], [yal-mak *(parlamak)* > yal-ın / yal-ıñ] *{eT} {ağız} is.* **1.** Alev; yalım. [KB] **2.** Alevin yaydığı sıcaklık; ateş. [DS] **3.** *{ağız}* Yazın esen sıcak yel. [DS] **4.** *{ağız} sf.* Parlak. [DS] 🗗 **yalınlar oynamak,** *{eAT} Alevler dalgalanmak.*

yalın[3], [yal-ın] *{ağız} is.* Dik yer; yokuş; bayır. [DS]

yalınamak[1], [yal-mak *(parlamak)* > yal-ın-mak > yalın-ā-mak] *gçsz. f. [-r]* Alevlenmek; yanmak; parlamak. [EUTS]

yalınamak[2], [yal-mak *(yalamak)* > yal-ın-ā-mak] *gçsz. f. [-r] {eT}* Niyaz etmek; dilemek; yalvarmak. [EUTS]

yalınca, [yalın-ca] *(yalı'nca) zf.* **1.** Yalın olarak. **2.** *sf.* Yalnız; tek. **3.** Arınmış. **4.** Çıplak. **5.** *is. mat.* Kapsama bağıntısı ile sıralanmış bir kümenin parçalar kümesi.

yalıncağ, [yalın-cağ يلنجغ] *{eAT} sf.* → yalıncak.

yalıncak, -ğı [yalın-cak يالنجق / يلنجق] *sf.* **1.** Çırçıplak. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** Yalnız; tek. 🗗 **yalıncak eylemek,** *{OsT} Soymak; çıplak hâle getirmek.*

yalınç, -cı [yal-ın-mak *(soyunmak)* > yal-ın-ç] *sf.* **1.** Birleşik olmayan; yalnız tek maddeden oluşan; basit. **2.** Karışık olmayan; sade; basit.

yalınçlık, -ğı [yalınç-lık] *is.* Basitlik.

yalınçğa, [*yal-mak *(soymak)* > yal-ınç-ġa] *{eT} is.* Tadı, tuzu ve yağı olmayan yemek. [DLT]

yalındak, [*yal-mak *(soymak)* > yal-ın-dak] *{eT} sf.* Çıplak. [DLT]

yalıng[1], [yal-mak *(parlamak)* >yal-ıñ يالك] *{eT} {eAT} {OsT} is.* Alev; meşale; parıltı. [DLT] [EUTS] [Gabain]

yalıng[2], [*yal-mak *(soymak)* > yal-ıñ / yal-añ يالك] *(yalıñ) {eT} {OsT} sf.* **1.** Çıplak; yalın; örtüsüz. [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] **2.** (Kılıç için) kınından çıkarılmış; kınından çıkmış; yalın; kapsız; açık. [DLT] 🗗 **yalıñ gat** (kat), *{ağız} 1. Tek kat; hafif; ince. 2. İğreti.* [DS] || **yalıñ gat,** *{ağız} Ustura.* [DS]

yalıng[3], [yal-ıñ يالك] *{OsT} sf.* Yalçın; sarp.

yalıng[4], [yal-ıñ] *{ağız} is.* Erkek domuz. [DS]

yalıngaç[1], **-cı** [yalın-mak *(soyunmak)* > yal-ın-gaç] *sf.* (Ağaç için) kabuğu çatlayarak soyulan.

yalıngaç[2], [yalıñ+aç يالكاج] *(yalıñaç) {eAT} {OsT} sf.* Yoksul; muhtaç; çıplak.

yalıngı, [yalın-gı] *{ağız} is.* Birden parlayıp geçen çalı çırpı alevi. [DS]

yalıngız, [yalıñ-ız] *(yalıñız) {ağız} sf.* Yalnız. [DS]

yalıngkat, [yalıñ+kat قات يالك] *{eAT} sf.* **1.** Tek kat. **2.** Zayıf; cılız.

yalınglamak[1], [yalıñ-la-mak] *(yalıñlamak) {ağız} gçl. f. [-r]* Soymak. [DS]

yalınglamak[2], [yalıñ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Alevlendirmek. **2.** Yara üstünü kavlı çakmakla dağlamak. [DS]

yalınglandırmak, [yalıñ-la-n-dır-mak يالیكلندیرمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* Alevlendirmek.

yalınglanmak, [yalıñ-la-n-mak يالكلنمق / يلكلنمق] *(yalıñlanmak) {eAT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Alevlenmek. **2.** Parlamak; ışıldamak; ışık saçmak.

yalınglaşlı, [yalıñ-la-ş-lı يالكلشلى] *(yalıñlaştı) {OsT} sf.* Parlayan; ışıklı; yalınlanan.

yalınglatmak, [yalıñ-la-t-mak يالكلتمق] *(yalıñlatmak) {OsT} gçl. f. [-ur]* Alevlendirmek; harlatmak. [Burhan-ı Katı']

yalınglık, [yalıñ-lık يالكلق] *(yalıñlık) {eAT} is.* Çıplaklık.

yalıngmak, [yal-mak *(parlamak)* > yal-ıñ-mak] *(yalıñmak) dönşl. f. [-ur]* Alevlenmek. [Gabain]

yalıngöz, [yalın+göz] *is.* **1.** *zool.* Bir tür kertenkele. **2.** *sf.* Göz kapakları olmayan.

yalınguk, [yal-ın-mak > yal-ın-ġuk / yalñuk] *(yalıñuk) is.* İnsan. [EUTS] [DLT]

yalıngulamak, [yal-ın-ġū > yalıñū-lā-mak] *(yalñu:-la:mak) gçsz. f. [-r]* İp veya salıncakla oynamak. [DLT]

yalıngus, [yalıñ[2]-uz] *{eT} (yalıñus) sf.* **1.** Yalnız. [ETY] **2.** *zf.* Yalnız başına.

yalınguz, [yalıñ[2]-uz] *{eT} (yalıñuz) sf.* Yalnız. [EUTS]

yalınız, [yalıñ-uz / yalın-ız] *{ağız} sf.* Yalnız. [DS]

yalınlamak[1], [yalın-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Soymak. [DS]

yalınlamak[2], [yalın-lā-mak] *(yalınla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Alevlenmek. [EUTS] **2.** *{ağız} gçl. f.* Alevlendirmek. [DS] **3.** *{ağız}* Yara üstünü kavlı çakmakla dağlamak. [DS]

yalınlanmak, [yalın-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Alevlenmek. *{OsT} (aynı)* **2.** *{OsT}* Parlamak; ışık saçmak; ışıldamak.

yalınlaşlı, [yalın-la-ş-lı يالكلشلى] *{OsT} sf.* → yalınglaşlı.

yalınlaşma, [yalın-la-ş-ma] *is.* **1.** Yalınlaşmak eylemi. **2.** Karmaşıktan basite, süslü ve gösterişliden sadeye doğru işleyen evrimsel süreç.

yalınlaşmak, [yalın-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yalın duruma gelmek; fazlalıklardan, süsten, gösterişten arınmak.

yalınlaştırılır, [yalın-la-ş-tır-ıl-ır] *sf.* Yalınlaştırmaya elverişli olan; yalınlaştırılabilen.

yalınlaştırma, [yalın-la-ş-tır-ma] *is.* Yalınlaştırmak eylemi; yalın duruma getirme; sadeleştirme; basitleştirme.

yalınlaştırmak, [yalın-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yalın duruma getirmek; sadeleştirmek. **2.** Birleşik ve karmaşık durumdan kurtarmak. **3.** *mat.* (Birleşik esirler için) eşdeğeri olan basit bir kesir hâline dönüştürmek; sadeleştirmek.

yalınlatmak, [yalın-la-t-mak يالكلتمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* → yalınglatmak. [Bürhan-ı Katı']

yalınlayan, [yalın-la-y-an] *sf.* Yalın duruma getiren. 🗗 **yalınlayan diller,** *dbl. Sözcükleri tek heceli olup cümle içinde çekime girmeyen, anlamı vurgu ve tonlama yoluyla veren diller; tek heceli diller; tek seslemli diller.*

yalınlı, [yalın-lı] *{ağız} sf.* (Erkek hayvan için) tek taşaklı. [DS]

yalınlığ, [yalın^2 > yalın-lığ] *{eT} sf.* Alevli; parlak. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

yalınlık, -ğı [yalın-lık] *is.* **1.** Yalın olma durumu. **2.** *ed.* Gereksiz sayılabilecek süslerden uzak, kolay anlaşılabilir, yapmacıksız, içten bir anlatımın niteliği.

yalınmak[1], [*yal-mak > yal-ıñ-mak > yalın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Soyunmak; çıplak olmak. [DLT] [KB]

yalınmak[2], [yal-mak > yal-ın-mak يالنمق] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yalvarmak; yaltaklanmak. *{eAT} {OsT} (aynı)* [Nevâyî] **2.** Yakarmak. [Mühennâ]

yalınmak[3], [yal-mak > yal-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yanmak. [KB]

yalınsak, -ğı [yalın-sak] *{ağız} sf.* **1.** (Kurt için) tek gezen; azılı. **2.** (Domuz için) azılı. [DS]

yalınsız, [yalın-sız] *{eT} sf.* Alevsiz; parlak değil.

yalınuz, [yalıñ^2-uz] *{eT} sf.* Yalnız. [Gabain]

yalışmak, [yal-mak > yal-aş-mak / yalış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* İtham etmek; suçlamak; töhmetlemek. [DLT]

yalıt, [yal-ı-mak > yal-ı-t] *is.* Bağlarından koparma; üstündekileri sıyırma; ilişiğini kesme; mücerret.

yalıtıcı, [yalıt-mak > yalıt-ıcı] *sf.* **1.** Yalıtma işini yapan; yalıtan. **2.** Yalıtkan.

yalıtık, -ğı [yalıt-mak > yalıt-ık] *sf.* İlişiği kesilmiş; bağları koparılmış; sıyrılmış; mütecerrit; izole.

yalıtılma, [yalıt-ıl-ma] *is.* Yalıtılmak eylemi; tecrit edilme.

yalıtılmak, [yalıt-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yalıtmak eylemi yapılmak. **2.** Yalıtıma uğramak; üzerinde yalıtım uygulanmak; tecrit edilmek.

yalıtım, [yalıt-ım] *is.* **1.** Bir nesne ya da ortamı istenmeyen öge ve etkenlerden korumak için uygulanan teknik işlem; tecrit; izolasyon. **2.** Bir binanın iç ve dış ortam arasındaki ısı farklılığından doğan ısı alış verişini kesme işlemi ve bunun için uygulanan teknikler; ısı tecridi. **3.** Bir ortamın içi ile dışarısı arasında istenmeyen sesleri kesme işlemi; ses izolasyonu. **4.** Ortamlar arasındaki nem geçişini engelleme; su tecridi. **5.** İçinden elektrik akımı geçen tel vb. malzemenin çevreye zarar vermemesi için üzerini elektrik geçirmeyen madde ile kaplamak; elektrik izolasyonu. **6.** *psikol.* Bir tasarım ya da eylemle bireyin düşüncelerinin, etkinliklerinin arasındaki bağın kopması durumu.

yalıtkan, [yalıt-kan] *sf.* **1.** Yalıtma işini yapan. **2.** Geçirimsizlik sağlayan. **3.** (Malzeme için) öz dirençleri nedeniyle ısı, ses, nem ve elektrik yalıtımlarını sağlayan; izolatör. **4.** *is.* Elektrik iletkenliği çok zayıf ya da sıfır olan madde.

yalıtkanlık, -ğı [yalıt-kan-lık] *is.* Yalıtkan olma durumu; yalıtma özelliği.

yalıtma, [yalıt-ma] *is.* Yalıtmak eylemi; izolasyon; tecrit.

yalıtmak, [*eT.* *yal-mak *(soymak)* > yal-ıt-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Bir ortamı etkileyen fizikî ve sosyal etkenlerle o ortamın ilişiğini kesmek; tecrit etmek; izole etmek, *(1944).* **2.** *fiz.* Elektrik kaçaklarını önlemek, akımın istenen yere ulaşımını sağlamak vb. amaçlarla bir iletkeni başka iletkenlerden ya da kendini taşıyan desteklerden uygun malzeme kullanarak ayırmak. **3.** Bir bina veya ortama istenmeyen ısı, ses ve nem gibi etkenlerin giriş ve çıkışını uygun malzeme ve teknik kullanarak kesmek.

yalız[1], [*eT.* yal *(parlak)* > yal-ız] *is. anat.* (Kas için) düz ve parlak.

yalız[2], [yal-ız] *{ağız} is.* Kor. [DS]

yalk[1], [yalk / yalk-ı] *{ağız} sf.* İnce; zayıf. [DS]

yalk[2], [yalk / yalk-ı] *{ağız} is.* Tek namlulu tüfek. [DS]

yalkaç, -cı [yalka-mak > yal-ka-ç / yal-mak > yalgaç] *{ağız} sf.* Söz taşıyarak ara bozan. [DS]

yalkamak, [yal-mak > yal-ğā-mak / yal-kā-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* **1.** Yalamak. [EUTS] **2.** Okşamak. [EUTS]

yalkandak, -ğı [yalka-n-dak] *{ağız} is.* Yenmeyecek derecede kötü et. [DS]

yalkanmak, [yalkā-mak > yalka-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Aldanmak. [EUTS]

yalkanturmak, [yalkā-mak > yalka-n-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Aldatmak; iğfal etmek. [EUTS]

yalkatmak, [yalkā-mak > yalka-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Bağlamak; eklemek. [EUTS]

yalkı[1], [yal-mak > yal-kı] *{ağız} is.* **1.** İki tekerlekli kağnı. **2.** Tarlaya gübre taşınan hasır ya da kenevirden örülmüş heybe. [DS]

yalkı[2], [yalk-ı] *{ağız} sf.* **1.** Tek başına; yalnız. **2.** İnce; zayıf. **3.** Bir yere eli boş giden. **4.** (Hayvan için) başıboş; sahipsiz. **5.** (Kadın için) herhangi bir çekincesi olmayan; çocuksuz; tek başına. **6.** Tek katlı. **7.** (Ayakkabı, elbise vb. için) altına hiçbir şey giymeden. **8.** (Yiyecek için) katıksız; yavan. **9.** (Et için) yağsız veya besin değeri olmayan. [DS]

yalkı[3], [yalk-ı] *{ağız} sf.* **1.** Eğimli yüzey. **2.** Ters. [DS]

yalkı[4], [yalk-ı] *{ağız} is.* **1.** Tek tüfek. **2.** Bir yanı kazma, diğer yanı nacak görevi yapan balta. **3.** Keçinin doğurduğu tek oğlak. **4.** İkiz doğmuş oğlak. [DS]

yalkı[5], [yalk-ı] *{ağız} is.* Işın. [DS]

yalkı[6], [yılkı / yalkı] *{ağız} is.* → yılkı. [DS]

yalkılık, -ğı [yalkı-lık] *{ağız} is.* Yalnızlık. [DS]

yalkımak, [yalkı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Yaralanıp berelenmek. [DS]

yalkmak[1], [yal-k-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Bir şeyin gerçekleşmesine engel olmak; muhalefet etmek; zıddına gitmek. [EUTS] [Gabain]

yalkmak[2], [yal-k-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* Kanmak; bıkmak; yağlı yemekten bıkmak; usanmak. [DLT] [KB]

yalku, [yalk-u] *{ağız} is.* Cevizin yeşil kabuğu. [DS]

yalkuk, -ğu [yalk-uk] *{ağız} is.* Denizanası. [DS]

yallah, [Ar. yā Allāh] *(ya'llah) ünl.* **1.** Bir işi birlikte yaparken hep birlikte ilk eylemi başlatmak için söylenir; haydi; başla! **2.** Bir kimseyi yanından uzaklaştırmak amacıyla söylenir; haydi kalk git; bas git; defol! **3.** Bir işe başlarken hız almayı ifade için kullanılır. ◻ **yallah etmek,** *Hızla atmak, fırlatmak, kovmak.*

yallamak, [yal > yal-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* İneklere yal vermek. [DS]

yallanmak, [yal > yal-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Dalkavukluk ederek karın doyurmak. [DS]

yallas, [? yallas] *{ağız} sf.* Dalkavuk. [DS]

yallaz, [? yallaz / yalloz] *{ağız} sf.* **1.** Serseri. **2.** Parasız pulsuz. [DS]

yallı[1], [yal *(yele)* > yal-lı] *{ağız} sf.* Sırtlan. [DS]

yallı[2], [yal > yal-lı] *{ağız} sf.* Bakımlı; semiz. [DS] ◻ **yallı ballı,** *{ağız} Genç; taze; zarif; görkemli.* [DS]

yallı[3], [yallı] *{ağız} is.* Bar, horon, halay gibi el ele tutuşup oyanan oyunların genel adı. [DS]

yallı[4], [yal-lı] *{ağız} sf. argo.* Kötü kadın; aşifte; hoppa. [DS]

yallı[5], [yağ-lı > yāllı] *{ağız} sf.* (Kişi için) kirli; bakımsız. [DS]

yallıbaş, [yal-lı+baş] *{ağız} is.* Çoban köpeklerine yedirilen kepek ve su karışımı yiyecek; çoban köpeği yalı. [DS]

yallık[1], **-ğı** [yal > yal-lık] *{ağız} is.* **1.** İyi öğütülmemiş, yal yapılan un. **2.** Yal yapılacak kepek. **3.** Hayvanlara pişirilerek yedirilen her türlü sebze. [DS]

yallık[2], **-ğı** [yar > yar-lık] *{ağız} is.* Çocuk önlüğü. [DS]

yallım, [yal(l)-ım ?] *{ağız} is.* Uçurum. [DS]

yallos, [? yallos] *{ağız} sf.* Dalkavuk; ikiyüzlü. [DS]

yalloş, [? yalloş] *{ağız} sf.* **1.** Serseri; yersiz yurtsuz. **2.** Pisboğaz; obur. [DS]

yalloz, [? yalloz] *{ağız} sf.* **1.** Yersiz yurtsuz; serseri. **2.** Parasız pulsuz; züğürt. **3.** Dalkavuk; ikiyüzlü. **4.** Kaba saba; kabadayı. [DS]

yallus, [? yallus] *{ağız} sf.* Yersiz yurtsuz; serseri; berduş. [DS]

yalluş, [? yalluş] *{ağız} sf.* Yersiz yurtsuz; serseri; berduş. [DS]

yalma, [*yal-mak > yal-mā] *(yalma:) {eT} is.* **1.** Kaftan; kalın kaftan. [DLT] [Tekin] [ETY] **2.** Yağmurluk. [DLT] **3.** Atların sırtına örtülen su geçirmez örtü. [ETY] **4.** Miğferin, tepeliği ile gövdesi arasında kalan süslemeli bölüm.

yalmaç, -cı [yal > yal-maç] *{ağız} is.* Yal; sulu hayvan yiyeceği. [DS]

yalmak[1], [*yal-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Sert, katı ve dayanıklı olmak. [Clauson]

yalmak[2], [*yā-mak > ya-l-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Alevlenmek; yalazlanmak. [Gabain] **2.** (Yara için) azmak, iltihaplanmak. [DLT] **3.** (Yüz için) güneş yalayarak karartmak. [DLT] **4.** Parlamak. [KB]

yalmak[3], [*yal-mak *(soymak)*] *{eT} gçl. f. [-ur]* Soymak. [Clauson]

yalmak[4], [yal-mak] *{eT} is.* İri, alaca keler. [Mühennâ]

yalmak[5], [*yal-mak يلمق] *{eAT} is.* Kaftan.

yalman[1], [yal-mak[1] > yal-man] *sf.* **1.** *{ağız}* Dik; sarp. [DS] **2.** Eğik; meyilli. **3.** *{ağız}* (Kesmek, delmek, gitmek için) yanlamasına; eğik olarak; eğri. [DS] **4.** *{ağız}* Kaypak. [DS] ◻ **yalman çalmak,** *{ağız} Yanlamasına yani eğimli olarak kesmek.* [DS]‖ **yalnan çıkarmak,** *{ağız} Yanlamasına yani eğik olarak kesmek.* [DS]

yalman[2], [yal-mak[2] > yal-man يالمان / يلمان] *is.* **1.** *{eAT} {OsT}* Kesici ve delici araçların kesen ya da delen bölümü. **2.** *{ağız}* Mızrak ucu. [DS] **3.** *{ağız}* Ağaç parçası. [DS] **4.** *{ağız}* Bulgur dövülürken kullanılan ağaç parçası. [DS] ◻ **yalman göstermek,** *{OsT} Kınından çekilmiş kılıcı göstererek tehdit etmek.*

yalman[3], [yām *(çöp)* > yam-lān] *(yalma:n) {eT} is.* → yamlan. [Mühennâ]

yalman[4], [yal-man] *{ağız} is.* Düzgün, parlak yassı taş. [DS]

yalman[5], [yal-man] *{ağız} sf.* Ufalanmaya elverişli; yumuşak. [DS]

yalmanlı, [yalman-lī يلمانلى] *sf.* **1.** *{OsT}* (Bıçak, kama, kılıç vb. için) sivri; keskin. **2.** *{ağız}* Çuvaldız. [DS]

yalmanlu, [yalman-lū] *{eAT} sf.* (Kesici ve delici araçlar için) sivri uçlu; keskin ağızlı.

yalmanmak, [yal-ġā-mak > yal-ġā-n-mak > yalınanmak يلمانمق/ يالمنمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ır] [eAT. -ur]* **1.** Yalanmak; dili dudakta dolaştırmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Yalanarak yiyecek bir şey aramak. **3.** *{OsT}* Bir şey istemek. **4.** *{ağız}* Ağız şapırdatmak. [DS] **5.** *{ağız}* Susuzluk belirtileri göstermek. [DS]

yalmas, [Far. elmās] *is.* Elmas. [Gabain]

yalmend, [Far. yālmend يالمند] *(ya:lmend) {OsT} is.* **1.** Aile sahibi. **2.** Aile reisi.

yalnayak, -ğı [yalın+ayak] *{ağız} zf.* Çıplak ayakla; yalın ayak. [DS]

yalngız, [yalıñ[2] > yalñ-ız يالكز] *(yalñız) {eAT} sf.* Yalnız. ◻ **yalñız başı ile,** *{OsT} Yalnız olarak; tek başına.*

yalngızın, [yalñız > yalñız-ın يالكزين] *(yalñızın) {eAT} zf.* Yalnız olarak; tek başına.

yalngu, [yalın-mak > yal(ı)n-ġū > yalñū] *(yalñu) is.* Cariyelerin oynadığı bir oyun; salıncak oyunu. [DLT]

yalnguk, [*yal *(yalın)* > yal-ın-mak > yal(ı)n-ġuk / yalñuk] *(yalñuk) is* **1.** İnsan; kişi; insanlara verilen genel ad; âdem; Âdem; ilk insan. [DLT] [EUTS] [KB] **2.** Cariye. [DLT]

yalngumak, [yalın > yalñ-ū-mak] *(yalñu:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Tutuşmak. [KB]

yalngus, [yalañ / yalıñ[2] > yalñ-ūz / yalñ-ūs] *(yalñu:s) {eT} zf.* **1.** Yalnız; yalnızca. [İKPÖy.] **2.** *sf.* Yalnız; kimsesiz. [DLT] [ETY]

yalnguskıya, [yalñus-kıñā] *(yalñuskıya:) {eT} zf.* Yalnız başına. [Clauson]

yalnguz, [yalıñ[2] > yalñ-ūz / yalñūs] *(yalñu:z) {eT} zf.* Yalnız. [EUTS] [KB] ◻ **yalñuz yalñuz,** *{eT} Yalnız yalnız.*

yalnguzluk, [yalñuz-luk] *{eT} is.* Yalnızlık. [KB]

yalnılamak, [yal-ın-la-mak > yalnı-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Ayak soymak; çorap çıkarmak; çıplatmak. [DS]

yalnız, [yalıñ[2] > yalñ-uz / yalñus] *sf.* **1.** *{eT}* Tek. [Mühennâ] **2.** Yanında başkaları bulunmayan. **3.** Günlük yaşantısını paylaşacak eşi, dostu, kimsesi olmayan. **4.** Dışardan kendisine hiçbir yardım ve destek gelmeyen. **5.** *(ya'lnız) zf.* Başkaları olmadan; sadece. **6.** *(ya'lnız)* Kimsesiz olarak; belirtilenden başkası bulunmadan; sadece. **7.** *(ya'lnız).* Yardımsız; desteksiz. **8.** *(ya'lnı:z)* Tekliği, yoğunluğu belirtir; yalnızca; salt; bir tek; başka bir amaç gütmeksizin. **9.** *bağ.* Bir cümleyi karşıtlık ya da kısıtlama ve sınırlama ilişkisiyle bir önceki cümleye bağlar; şu kadar ki; fakat; ama. **10.** *is. psikol.* Toplumsal ilişkilerden uzak kalmış ya da bırakılmış kişi. ◻ **yalnız başına,** *Başkası olmaksızın; tek başına.* ‖ **yalnız yalnız!** *{ağız} (Yeni yürüyen çocuk için) tay tay!* [DS]

yalnızca, [yalnız-ca] *(ya'lnızca) zf.* **1.** Başka hiçbir şey bulunmaksızın; başka hiçbir şey değil; tek olarak; sadece; sırf. **2.** Başka bir şey ya da neden olmaksızın. **3.** Belirtilenden ne eksik ne de fazla; tam o kadar; sadece.

yalnızcı, [yanız-cı] *sf.* **1.** (Devlet için) yalnızcılık siyasetinden yana olan. **2.** *is.* Yalnızcılık yanlısı.

yalnızcılık, -ğı [yalnız-cı-lık] *is. siy.* **1.** Uluslararası ilişkilerde, başka ulusların işlerine karışmama ve kendi iç işlerine de başkalarını karıştırmamayı öngören siyasi anlayış; infirad. **2.** Uluslar arası konulara ve anlaşmazlıklara katılınama siyaseti.

yalnızlaşma, [yalnız-la-ş-ma] *is.* Yalnızlaşmak eylemi.

yalnızlaşmak, [yalnız-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yalnız duruma düşmek; yalnız kalmak; kimsesiz duruma düşmek.

yalnızlı, [yalnız-lı] *sf. eski.* (Aile için) tek erkeğini de askere yollayan.

yalnızlık, -ğı [yalnız-lık] *is.* **1.** Yalnız olma durumu; yalnız kalma; kimsesizlik. **2.** Günlük yaşantısını paylaşacak eşi, dostu, kimsesi olmamak. **3.** (Yer için) kimse bulunmama; tenhalık; ıssızlık. **4.** Ruhsal yönden kendisini yalnız hisseden kimsenin durumu; yalnızlık duygusu. **5.** Eşi ve ortağı bulunmama. ◻ **Yalnızlık Allah'a mahsustur.** *"İnsanın toplumsal bir varlık olduğunu, başkaları ile birlikte yaşamak zorunda bulunduğunu." vurgulamakta kullanılır.*

yalo, [yal-av *(alev)* > yalō] *(yalo:) {ağız} is.* Alev; alev dili. [DS]

yalon, [yalan > yalon] *{ağız} sf.* → yalan. [DS]

yalp, [yalb / yal / yalp / yılb / yılp *(yans.)*] *is.* Birdenbire parıldamayı, yanmayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yalp-ır-da-mak, yap yalp, yalp-ır yalpır* ◻ **yalp yalp,** *{ağız} Işıl ışıl.* [DS]

yalpa, [yalp *(yans.)* > yalp-a / Far. yāl *(kol)* + pā *(ayak)*] *(ya'lpa) is. dnz.* **1.** Dalga ya da rüzgâr etkisi ile geminin karşılıklı bordalar arasında ardışık yatıp kalkma durumu. **2.** Bir merminin havada yol alırken mermi ekseninin yörünge teğeti çevresinde yaptığı salınım hareketi. **3.** Bir demiryolu taşıtının boylama eksene paralel olarak yaptığı almaşık salınım hareketi. **4.** İki yana sallanarak veya eğilerek

yürüme. 🗗 **yalpa attırmak,** *argo. Kalçalarını abartılı biçimde sağa sola sallamak; kırıtmak.*|| **yalpa vurmak,** *1. İki yana sallanmak; yalpalamak. 2. Dağılmak; sağa sola yayılmak.*

yalpacı, [yalp *(yans.)* > yalp-a-cı] *{ağız} sf.* (Kişi için) sözüne güvenilmez; kaypak; kararsız. [DS]

yalpadak, -ğı [yalpa-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

yalpak[1]**, -ğı** [yalp *(yans.)* > yalp-a-k يلپاق] *sf.* **1.** *{OsT}* Şaşkın; beceriksiz. **2.** *{OsT}* Üstü başı perişan ve kirli olan; kıyafeti dağınık ve kirli. **3.** *{ağız}* Güler yüzlü; yumuşak huylu; sokulgan; şen; sevimli. [DS] **4.** *{ağız}* Yüze gülen; dalkavuk. [DS] **5.** *{ağız}* Dönek. [DS]

yalpak[2]**, -ğı** [yalp *(yans.)* > yalp-a-k] *{ağız} is.* **1.** Sarp yer; uçurum. **2.** Eğimli yer. **3.** Kayan yamaç. **4.** Çukur yer. **5.** *{ağız}* Üstü dar altı geniş olduğundan, gömüldüğü yerden çıkmayan taş. [DS]

yalpak[3]**, -ğı** [yalp-a-k] *{ağız} is.* Başörtüsü. [DS]

yalpak[4]**, -ğı** [yalp-a-k] *{ağız} is.* Eğri ağaç. [DS]

yalpak[5]**, -ğı** [yalp-a-k] *{ağız} sf.* Yassı, düz ve kaygan.[DS]

yalpakçılık, -ğı [yalpak-çı-lık] *{ağız} is.* Döneklik. [DS]

yalpaklanmak, [yalpak-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yaltaklanmak. [DS]

yalpaklık, -ğı [yalpak-lık] *is.* **1.** Yumuşak huyluluk; sokulganlık. **2.** Dalkavukluk. **3.** *{ağız}* Döneklik. [DS]

yalpalama, [yalp *(yans.)* > yalp-a-la-ma] *is.* **1.** Yalpalamak eylemi. **2.** Otomobillerde, ön tekerleklerin ortalama konumları çevresinde oluşan dönemsel salınım hareketi; kafa sallama. **3.** Dengesi iyi kurulmamış hareketli bir sistemde kendiliğinden ortaya çıkan yalpa hareketi. **4.** Kalp simfizi sırasında görülen, kalbin ön bölgesinin uzunlamasına ekseni etrafında yaptığı dalgalı sistol hareketi.

yalpalamak, [yalp *(yans.)* > yalp-a-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Dengede duramayarak bir o yana bir bu yana gidip gelmek. **2.** Bedeni sağa sola eğerek yürümek; sallanarak yürümek. **3.** *dnz.* (Gemi için) yalpa etkisi ile bir bordadan diğer bordaya doğru yatıp kalkmak. **4.** *{ağız}* Kararsızlık içinde kalarak ne yapacağını bilememek; kararsız davranmak. [DS]

yalpalanma, [yalpa-lan-ma] *is.* Yalpalanmak eylemi.

yalpalanmak, [yalpa-lan-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yalpalamak.

yalpalatıcı, [yalpa-la-t-ıcı] *sf.* Yalpa hareketi yaptıran; yalpa etkisinde bulunan.

yalpalatma, [yalpa-la-t-ma] *is.* Yalpalatmak eylemi.

yalpalatmak, [yalpa-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yalpalamak eylemini yaptırmak: yalpalamasına neden olmak.

yalpan, [yalp-a-n / yalp-añ] *{ağız} is.* Kayan yamaç. [DS]

yalpang, [yalp-añ] *(yalpañ) {ağız} is.* Kayan yamaç. [DS]

yalpatmak, [yelp-i-mek > yelp-et-mek / yalpa-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* (Ot, saman ve yem için) ıslatmak. [DLT]

yalpı, [*eT.* yalb-ı *(yassı; enli; yayvan)*] *is.* **1.** İki tepe arasındaki yayvan düzlük. **2.** *mim.* Bir duvarın aşağıdan yukarı ve içten dışa doğru eğimli yüzeyi. **3.** İki düzlem arasında geçişi sağlayan eğik düzlem. **4.** *{ağız}* Yamaç; eğimli yer. [DS] **5.** *{ağız}* Çör çöpten göl üzerinde oluşan adacık. [DS]

yalpıdak, -ğı [yalp-a-dak / yalp-ı-dak] *{ağız} zf.* (Geçmek, gitmek için) hızla; şimşek gibi. [DS]

yalpık[1]**, -ğı** [*eT.* yalb-ı *(yassı; enli; yayvan)* > yalb-ı-k] *sf.* **1.** Derinliği az ve geniş; yayvan. **2.** (Eğri ya da yüzey için) bir düzlemden öbürüne geçişi sağlayan. **3.** *{ağız}* Engebeli yer. [DS]

yalpık, -ğı [yalp-ık] *{ağız} is.* Salya. [DS]

yalpılı, [yalpı-lı] *sf.* Bir yanı değer yanından yüksek ya da kalın olan.

yalpımak, [yalp-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Işık yansımak; yanıp sönmek; şimşek çakmak. [DS]

yalpır, [yalp *(yans.)* > yalp-ır] *is.* Parlama, ışıldama, ışık yansıması bildiren yansımalı gövde. 🗗 **yalpır yalpır etmek,** *{ağız} Işık yansımak; yanıp sönmek; şimşek çakmak.* [DS]

yalpırdamak, [yal / yalb *(yans.)* > yalb-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Parıldamak; ışıldamak; ışık saçmak; yalabımak. **2.** (Şimşek için) çakmak; yalabımak. [DS]

yalpırğak, [yalp-ır-mak > yalp-ır-ġāk / yapır-ġāk] *(yalpırğa:k) {eT} is.* Yaprak. [Gabain]

yalpırğaklığ, [yalpırġak > yalpırġak-lıġ] *{eT} sf.* Yapraklı. [Gabain]

yalpırmak, [yalp-ır-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Işık yansımak; parlamak; yanıp sönmek. **2.** Şimşek çakmak. [DS]

yalpık, -ğı [yalp-ık] *{ağız} sf.* → yalpık[1]. [DS]

yalpuk, -ğu [yalp-ık] *{ağız} is.* İnce, yassı taş. [DS]

yalpız, [yarpuz] *{ağız} is.* → yarpuz. [DS]

yalratmak, [yal-ra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Parlatmak; yalabıtmak. [DLT]

yalrıtmak, [yal-rı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Parlatmak; yalabıtmak. [DLT]

yalsığ, [yal-sıġ / yıl-sıġ] *{eT} sf.* Refah içinde; müreffeh; zengin; mutlu. [ETY]

yalt, [*yal-mak > yal-t] *{eT} sf.* Sert; yalçın. [DLT]

yaltaban, [yal+taban] *{ağız} sf.* Çok yol yürüyen. [DS]

yaltak[1]**, -ğı** [*eT.* yalt-ġā-mak > yalt-ġā-k > yaltak يلتق] *sf.* **1.** Bir kimseye yaranmak, ona hoş görünmek için kişiliksizce davranışlarda bulunan; yaltaklanan; riyakâr; dalkavuk; mürai; mütebasbıs. *{OsT} (aynı)* **2.** *{ağız}* Kötü yola düşmüş kadın. [DS]

yaltak[2]**, -ğı** [yala-mak > yaltak] *{ağız} is.* Köpek yalağı. [DS]

yaltakçı, [yaltak-çı] *{ağız} sf.* **1.** Birinin iyiliğine davranan; yaltak; dalkavuk. **2.** Yalancı; dolandırıcı. [DS]

yaltakçılık, -ğı [yaltak-çı-lık] *is.* **1.** Yaltaklık. **2.** *{ağız}* Dolandırıcılık. [DS]

yaltaklanış, [yaltak-la-n-ış] *is.* Yaltaklanmak eylemi ve biçimi.

yaltaklanma, [yaltak-la-n-ma] *is.* Yaltaklanmak eylemi; tabasbus.

yaltaklanmak, [yaltak-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Bir kimseye karşı, ona hoş görünmek, yaranmak için onursuzca davranışlarda bulunmak; dalkavukluk etmek. *{ağız} (aynı)* [DS]

yaltaklık, -ğı [yaltak-lık] *is.* **1.** Yaltak bir kimsenin niteliği; yaltakçılık; dalkavukluk; tabasbus. **2.** Yaltak birine yaraşır davranış. ☞ **yaltaklık etmek,** *Yaltaklanmak.*

yaltakmak, [yal-(ı)t-a-k-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Yaltaklanmak. [DS]

yaltanmak, [yal-(ı)t-a-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yaltaklanmak. [DS]

yaltğa, [yalt-ğā] *(yaltğa:) {eT} is.* Bir şeyle alay etme; alay; maskaralık. [DLT] ☞ **yaltğa kılmak,** *{eT} Alay etmek; maskaraya almak.* [DLT]

yaltğamak, [yalt-ğā-mak] *(yalğa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Alay etmek.

yaltı, [yal-tı] *{ağız} is.* Yamaçtaki az eğimli yer. [DS]

yaltırmak, [yal-mak > yal-tır-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Parlamak; ışık saçmak. [EUTS] [Gabain]

yaltrak, [yalt-rā-mak > yalt-ra-k] *{eT} is.* Işık; parıltı. [EUTS]

yaltramak, [yayt-rā-mak] *(yaltra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Parlamak. [EUTS]

yaltrık, [yalt-rī-mak > yalt-rī-k] *(yaltrı:k) {eT} sf.* **1.** Aydın; parlak. [Üç İtigsizler] **2.** Parlaklık; ziya; ışık. [EUTS]

yaltrıklığ, [yaltrık-lık] *{eT} sf.* Parlak; ışıklı. [EUTS]

yaltrımak, [yalt-rī-mak] *(yaltrı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Parlamak; ışık saçmak; ışık vermek. [EUTS]

yaltrırmak, [yaltrī-mak > yalt-rı-r-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Aydınlatmak. [EUTS] **2.** Parlatmak. [Gabain]

yaltrıtmak, [yalt-rī-mak > yalt-rı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Parlatmak; aydınlatmak. [EUTS]

yaltruk, [yalt-rū-k] *(yaltru:k) {eT} is.* Parlaklık; ziya; ışık. [EUTS]

Yalturak, [yalt-ur-a-k] *{ağız} öz. is.* Kuyruklu yıldız. [DS]

yalturmak, [yal-mak > yal-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* (Ateş için) alevlendirmek. [DLT]

yalu, [yel-mek > yül-ǖ [Clauson] / yal-mak > yal-ū] *(yalu:) {eT} is.* Kısrakları sağarken tayları bağlamakta kullanılan ip; örük. [DLT]

ya'lūl, [Ar. yaʿlūl يعلول] *(ya:lû:l) {OsT} is.* **1.** Berrak sulu göl. **2.** Su üzerinde oluşan kabarcık. **3.** Beyaz bulut. **4.** İki hörgüçlü deve.

yalum, [yal *(yans.)* > yal-mak *(parlamak)* > yal-ım / yāl-ūm يالوم] *{eAT}*

yalunguz, [yalıñ[2] > yaluñ-uz يلوكوز] *(yaluñuz) {eAT} {OsT} sf.* Yalnız.

yalunguzça, [yaluñūz-ça يلكوزچه] *(yalñuzça) {eAT} {OsT} sf.* Biricik; bir tane.

yalunguzsamak, [yalüñuz-sā-mak / يلوكزسمق يلوكوزسمق] *(yaluñuzsamak) {OsT} gçsz. f. [-r]* Yalnızlık duymak.

yalunguzun, [yaluñ-uz-un يلكزن] *(yalñuzun) {eAT} zf.* Yalnız olarak; bir başına.

yalva, [*eT.* yelve > yava يالوه / يالوا] *is.* **1.** *{eAT} {OsT}* Bıldırcın. **2.** *{ağız}* Kör tavuk veya meşe tavuğu denilen bir av hayvanı. [DS]

yalvaç, -cı [*eT.* yal-ā-mak + Far. -wāç *(soru)* [Clauson] / yalā-baç] *{eT} {ağız} is.* Allah'ın buyruklarını insanlara ileten, kitap getirmiş elçi; peygamber; resul. [DS]

yalvaçlık, -ğı [yalvaç-lık] *is.* **1.** Yalvaç olma durumu; peygamberlik. **2.** Yalvacın görevi; peygamberlik.

yalvamak, [yalġā-mak / yalvā-mak] *(yalva:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yalamak. [DLT]

yalvan, [yayvan / yalvan] *{ağız} sf.* Yayvan. [DS]

yalvane, [Far. yālvāne يالوانه] *(ya:lva:ne) {OsT} is. zool.* Kırlangıç.

yalvanmak, [yalgā-mak > yalġa-n-mak / yal-va-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Dilini çıkarmak; dili ağız içinde dolaştırmak; yalanmak. [DLT]

yalvarılma, [yalvar-ıl-ma] *is.* Yalvarılmak eylemi.

yalvarılmak, [yalvar-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yalvarmak eylemi yapılmak.

yalvarış, [yalvar-ış] *is.* **1.** Yalvarmak eylemi ve biçimi. **2.** Yalvaran kimsenin söylediği sözler; yakarış. ☞ **yalvarış yakarış,** *1. Yalvararak; yakararak. 2. Çok yalvarma; bin bir rica.*

yalvarışmak, [yalvar-mak > yalvar-ış-mak يلورشمق] *{eAT} işteş. f. [-ur]* Hep birlikte yalvarmak.

yalvarma, [yalvar-ma] *is.* Yalvarmak eylemi.

yalvarmak, [*eT.* yalb-ar-mak / yalv-ar-mak *(dilemek)*] *gçl. f. [-ır]* **1.** Kendine acındırarak birinden bir şey yapmasını istemek; dileğini ısrarla istemek; saygılı biçimde bir şey istemek dileğinin yapılmasını istemek; dilemek; istemek; yakarmak. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Allah'tan bir di-

lekte bulunmak; niyaz etmek. 🗗 **yalvarıp yakarmak,** *Çok yalvarmak.*|| **yalvar yakar olmak,** *Pek çok yalvarmak.*

yalvartma, [yalvar-t-ma] *is.* Yalvartmak eylemi.

yalvartmak, [yalvar-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yalvarmasına neden olmak; yalvarmasını sağlamak. **2.** Yalvarmaya zorlamak.

yalvatmak, [yalġa-t-mak / yalva-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yalatmak. [DLT]

yalvı, [yél > yél-pī-mek ? > yel-vī / yalvī] *(yalvı:) {eT} {ağız} is.* Büyü; sihir. [DLT] [DS]

yalvacı, [yalvı-cı] *{ağız} is.* Büyücü. [DS]

yalvıçı, [yel-vī > yelvī-çī / yalvī-çī] *(yalvı:çı:) {eT} is.* Büyücü; sihirbaz. [DLT]

yalvırmak, [yél-pi-r-mek / yalvır-mak] *{eT} gçsz. f. [-ir]* (Yel için) hafif hafif, serin serin esmek; rüzgârlanmak; yel esmek; yelpirmek.

yalyalabuk, -ğu [yal+yalab-uk] *{ağız} sf.* Parlak; cilalı; ışıldak.[DS]

yalyanak, [yalın+ayak] *{ağız} zf.* Yalın ayakla; çıplak ayakla. [DS]

yalyapaluk, -ğu [yal+yap-a-luk] *{ağız} sf.* Eğri büğrü. [DS]

yalyos, [? yalyos] *{ağız} sf.* İkiyüzlü; dalkavuk. [DS]

yalyoş, [? yalyoş] *{ağız} sf.* Yersiz yurtsuz; serseri. [DS]

Yam, [Sansk. yama] *{eT} is.* Bir tanrı adı; Erklig Han. [EUTS]

yam[1], [Çin. chan *(durak)* > *eAT.* yam يم / Far. yām يام] *is.* **1.** *{eT}* Yolcu konaklama yeri; durak. **2.** Posta durağı. **3.** *{eAT} {OsT}* Posta beygiri; menzil atı. **4.** *{OsT}* Posta Arabası.

yam[2], [yām] *(ya:m) {eT} is.* Çerçöp; pislik; çapak; göze kaçan çöp. [DLT] [KB] [Mühennâ]

yam[3], [İng. yam] *is. bot.* Tropikal bölgelerde yetişen, yumru kök sapları nişasta bakımından zengin, sarmaşıcı ve tırmanıcı, iki evcikli, küçük çiçekli bitki türlerinin genel adı, *(Dioscorea).*

Yama, [Sansk. yama] *is.* **1.** Hinduculukta beş buyruktan ibaret birinci aşamanın adı. **2.** Hindistan'ın ilk insan ve ilk ölüler diye adlandırılan ve ata ruhlarının kralı veya ölüler krallığının hükümdarı olan yüce yargılayıcı; Tanrı.

yama[1], [yamā-ġ > yamā يا] *(eT. yama:) is.* **1.** Elbise, ayakkabı gibi giyeceklerle değişik eşyaların ve araçların delinmiş, yırtılmış ya da eskimiş bir yerini uygun bir parça koyarak onarma işlemi. **2.** Bu yamamak eyleminde kullanılan parça; yamalık. *{eT} {OsT} (aynı)* [Bahşayiş] **3.** Ciltte görülen yama izlenimi veren büyükçe leke. 🗗 **yama gibi durmak,** *Bulunduğu yere uymamak; sırıtmak; eklendiği belli olmak.*|| **yama vurmak,** *Yama yapmak.*|| **yama yapmak,** *Yama yaparak onarmak; yama ile deliği kapamak.*|| **yama küçük delik büyük,** *Elde bulunanlar, ihtiyaçları karşılamaktan uzak.*

yama[2], [yama] *{ağız} is.* Dik bayır; yamaç; yokuş. [DS]

yama[3], [yama] *{ağız} is.* Fasulye, bakla tohumlarını karıklara ektikten sonra sabanla ötme. [DS]

yamacı, [yama-cı ياجى] *is.* **1.** Yama yapan kimse. **2.** Özellikle ayakkabı tamircisi. *{OsT} (aynı)*

yamacılık, -ğı [yama-cı-lık] *is.* **1.** Yamacının işi ve mesleği. **2.** Yama yapma işi.

yamaç, -cı [*yā-mak *(yaklaşmak)* > ya-maç ياچ] *is.* **1.** *{eA†} {OsT} {ağız}* Karşı; alnaç. [DS] **2.** Bir dağ, tepe gibi yükseltinin eğimli yan yüzeyi; bayır. **3.** Bir kimsenin ya da şeyin yanı veya yakını; yan; yakın. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *{ağız}* Bedel; karşılık. [DS] **5.** *{ağız}* Cevap; yanıt. [DS] 🗗 **yamaca çıkmak,** *{ağız} 1. Karşıya geçmek. 2. Karşılamak.* [DS]|| **yamacına çıkmak,** *{ağız} 1. Karşısına çıkmak. 2. Karşılamaya çıkmak.* [DS]|| **yamacına durmak,** *{ağız} Yakınına gelmek, durmak.*[DS]|| **yamacına gelmek,** *{ağız} Yakınına gelmek.* [DS]|| **yamacını vermek,** *{ağız} Karşılığını vermek.* [DS]|| **yamaça çıkmak,** *{ağız}* → yamaca çıkmak. [DS]|| **yamaç çatmak,** *{ağız} İddialaşmak; savunduğu fikirde inat etmek.* [DS]|| **yamaç olmak,** *{ağız} 1. Karşı durmak. 2. Tartışma, oyun veya kavgada karşı tarafı tutmak veya o tarafta olmak.* [DS]

yamaçe, [? yamaçe] *{ağız} is.* Yağ tavası; yağ eritme kabı. [DS]

yamaçlamak, [yamaç-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Karşılamak. **2.** Karşılığını yapmak. **3.** Yüz yüze gelmek; karşılaşmak. **4.** Karşı gelmek. [DS]

yamaçlaşmak[1], [yamaç-la-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* Yüz yüze gelmek; karşılaşmak. [DS]

yamaçlaşmak[2], [yamaç-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yamaç durumuna gelmek; bayırlaşmak; yokuş oluşmak. [DS]

yamağ[1], [yamā-mak > yamā-ġ] *(yama:ğ) {eT} is.* Yama. [DLT] [Mühennâ]

yamağ[2], [? yamağ] *{ağız} is.* Yağ eritilen kap; yağ tavası. [DS]

yamağlığ[1], [yamāġ > yamaġ-lığ] *{eT} sf.* Yamalı; yaması olan. [DLT]

yamağlığ[2], [yamāġ > yamaġ-lığ] *{eT} sf.* Müttefik; ceman; toptan; müctemian. [ETY]

yamağlık, [yamāg > yamaġ-lık] *{eT} sf.* Yamalık; yama olmak üzere hazırlanmış. [DLT]

yamağu, [yamā-ġ > yamā-ġū] *(yamağu:) {eT} sf.* Yamanması gereken. [DLT]

yamak[1], [*yā-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Yaymak, sermek.

yamak[2], **-ğı** [* yā-mak *(yaklaşmak)* > yama-mak > yama-k] *is.* **1.** Bir işte yardımcı olarak çalışan kimse; yardımcı uşak. **2.** *mecaz.* Bir kimsenin etkisinde

kalan ve ondan bağımsız iş yapamayan kişi. **3.** Yeniçeri ocağında topçu ve humbaracı adaylarına verilen ad. **4.** Eskiden sefere katılmayarak sınır kalelerinde kalan asker. **5.** *{ağız}* Bağ, bahçe, tarla sulama işlerine bakan kimse. [DS] **6.** *{ağız}* Kalaycı çırağı. [DS] **7.** *{ağız}* Ortak. [DS] **8.** *{ağız} sf.* Başkasının sırtından geçinen; asalak. [DS]

yamak[3], [yamak] *{ağız} is.* **1.** Tenekeden, küpten yağ çıkarmaya yarayan maşrapa. **2.** Büyük maşrapa. **3.** Küçük, derin yağ tavası. **4.** Geniş ağızlı, bakır yemek tenceresi. **5.** Süt ısıtmakta kullanılan tencere. **6.** Güveç. **7.** İbrik. [DS]

yamak[4], [yamak] *{ağız} is.* Yamaç. [DS]

yamaklık, -ğı [yama-k-lık] *is.* **1.** Yamak olma durumu. **2.** Yamağın yaptığı iş. 🗗 **yamaklık etmek,** *Bir işte yardımcı olarak çalışmak.*

yamalak, [yama-l-mak *(çökmek, eğilmek)* > yama-l-ak] *sf.* **1.** (Burun için) basık; kanatları yayvan, ucu basık. **2.** *{ağız}* (İş için, "yarın" ile birlikte) yarım kalmış; gelişigüzel yapılmış. [DS]

yamalama, [yama-la-ma] *is.* Yamalamak eylemi.

yamalamak[1], [yama-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yama yapmak; yama koyarak onarmak; yamamak.

yamalamak[2], [yama-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Ayağını çekerek yürümek. [DS]

yamalamak[3], [yam-ala-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Eğip büğerek kapatmak; yummak. 🗗 **yamalamak yımalamak,** *{ağız} 1. Eğip bükmek; ezmek; bozmak. 2. Önce bir yanını sonra da diğer yanını çiğnemek.* [DS]‖ **yamala yumala,** *{ağız} (Yemek için) ağızda yeteri kadar çiğnemeden.* [DS]

yamalanış, [yama-la-n-ış] *is.* Yamalanmak eylemi ve biçimi.

yamalanma, [yama-la-n-ma / yama-lan-ma] *is.* Yamalanmak eylemi.

yamalanmak, [yama-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yama yapılarak onarılmak; yama yapılmak. **2.** [yama-lan-mak] *gçsz. f.* Yama sahibi olmak; yamalı duruma gelmek.

yamalı, [yama-lı] *sf.* **1.** Yama yapılmış; yama ile onarılmış olan. **2.** Yüzünde ve ellerinde geniş lekeler bulunan. 🗗 **yamalı bohça,** *Tutarsız ve birbirine uymayan ögelerden oluşan.*

yamalık, -ğı [yama-lık] *is.* **1.** Yama için kullanılan parça. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Küçük parçaların bir araya getirilmesinden oluşan deri ya da kürk. **3.** *{ağız}* Abla öldüğünde, eniştesi ile evlendirilen kız kardeş. [DS]

yamalıklı, [yamalık-lı] *{ağız} sf.* **1.** Yamalı. **2.** (Kişi için) miskin; derbeder. [DS]

yamalkan, [yamal-gan / yamal-kan] *{ağız} is.* Çavuşkuşu; hüthüt. [DS]

yamalma, [yam-al-ma] *is.* Yamalmak eylemi.

yamalmak, [yam-al-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Eğilerek çökmek. **2.** (Tavuk vb. kuşlar için) çökmek; pusmak; çökerek saklanmak. **3.** *{ağız}* Biçimini ve rengini doğaya uydurarak gizlenmek. [DS] **4.** *{ağız}* Yassılmak. [DS] 🗗 **yamal yamal,** *{ağız} Tavuk yakalamak için kullanılan söz.* [DS]‖ **yamal yastık olmak,** *{ağız} Bir kimsenin duvar ya da kaya gibi yüksek yere tırmanması için eğilerek onu omuzları üzerine almak; çökmek.* [DS]

yamalmak, [yamā-mak > yama-l-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yamanmak. [DLT]

yamama, [yama-ma] *is.* Yamamak eylemi.

yamamak, [*yā-mak *(yaklaşmak)*>ya-mā-mak يامه مق] *(eT. yama:mak) gçl. f. [-r] [-m(ı)-yor)* **1.** Delinmiş, yırtılmış bir giyecek ya da eşyanın delik yerinin üzerine parça koyarak onarmak; yama yapmak; yama koymak. *{eT} (aynı)* [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Bozuk ya da kusurlu bir şeyi, birine kandırarak satmak ya da vermek; yutturmak. [DS] **3.** *mecaz.* İstenmeyen bir durum ya da şeyi birine mal etmek. **4.** *mecaz.* Herhangi bir kusuru yüzünden istenmeyen bir kimseyi birinin başına musallat etmek veya evlendirmek. **5.** *{OsT}* Katmak; ilhak etmek. **6.** *{ağız}* Üstüne suç atmak; iftira etmek. [DS]

yaman, [ya-mak > ya-mān / yam-mak *(kötü olumka)* يمان] *(eT. yama:n) sf.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}* Kötü; fena; korkunç; hoş olmayan. [EUTS] [DLT] [Mühennâ] [DS] **2.** (Kişi için) işini iyi bilen; tuttuğunun koparan; iş bilir; kurnaz; becerikli. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{eAT}* Şiddeti ve gücü olağanüstü olan; etkisi yoğun; şiddetli. **4.** *{eAT}* Kötülük; fenalık; musibet. 🗗 **yamanı etmek,** *{ağız} Çok iyi etmek.* [DS]‖ **yaman iğ,** *Kötü hastalık; miskinlik hastalığı.* [DLT]‖ **yaman işlemek,** *{eT} Bozmak.* [Mühennâ]‖ **yaman sanmak,** *{eAT} Bir kötülük düşünmek; kötü düşünce beslemek.*

yamandırmak, [yaman-dır-mak يماندرمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Yanaştırmak.

yamaneyisi, [yaman+eyi-s-i] *{ağız} is.* Şalgam. [DS]

yamanlamak, [yaman-la-mak يمانلمق] *gçl. f. [-r]* **1.** *{eAT} {OsT}* Hakkında kötü şeyler söylemek; kötülemek. **2.** *{ağız}* Alay etmek. [DS]

yamanlık, [yaman-lık يمانلق] *{eAT} {OsT} is.* Kötülük; fenalık.

yamanma, [yama-n-ma] *is.* Yamanmak eylemi.

yamanmak[1], [yamā-mak > yama-n-mak يمانق] *dönşl. f. [eT. -ur] [-ır]* **1.** *{eT}* Kendi kendine yamamak. [DLT] **2.** *edil. f.* (Elbise, kap vb. için) yırtığı ya da deliği üzerine parça konularak onarılmak; yama yapılmak. **3.** (İstenmeyen durum ya da kişiler için) bir kimseninmiş gibi gösterilmek; ona mal edilmek; yüklenilmek. **4.** *{ağız}* Sıvanmak. [DS]

yamanmak[2], [yama-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Yüz üstü yere düşmek; yere kapaklanmak. **2.** Yere yatmak. **3.** Dayanmak; yaslanmak. **4.** Eğilip ka-

panmak; abanmak. **5.** Yere, gelişigüzel çöküp oturmak. [DS] **6.** *{OsT}* Bir tarafa, özellikle yere doğru eğilmek; çökmek; yamalmak. [Bürhan-ı Katı'] **7.** *{ağız}* Yaslanmak; abanmak; dayanmak. [DS]

yamanmak[3], [yama-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Çıkar sağlamak için yaklaşmak; sığınmak. **2.** Karşıdaki istemediği hâlde ona yaklaşmaya çalışmak; balta olmak; yük olmak. **3.** Birinin yanına yardımcı olarak girmek. **4.** Asalak olmak. [DS]

yamannamak, [yaman-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(ı)-yor]* (Öküz için) ön kol kemiğinde şişkinlik oluşmak. [DS]

yamantı, [yama-mak > yama-n-tı / yama-ntı] *{ağız} is.* **1.** Sığıntı. **2.** Hizmetçi; işçi. [DS]

yamaraça, [Sansk. yama-rāja] *{eT} is.* Erlik han. [ARAT]

yamaşak, [yam-aş-mak > yamaş-ak] *{ağız} sf.* Basık; yassı; ezilmiş. [DS]

yamaşaklık, -ğı [yamaşak-lık] *{ağız} is.* Yumuşaklık; gevşeklik. [DS]

yamaşık, -ğı [yamaş-mak > yamaş-ık] *{ağız} sf.* Basık; yassı; ezilmiş. [DS]

yamaşmak[1], [bañ-ış-mak > may-ış-mak > yam-ış-mak / yamaş-mak [Clauson]] *dönşl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** *{eT}* Tembelliğinden yere yapışıp kalmak; buyrulan işi yapmaktan çekinmek. [DLT] **2.** *{ağız}* Oturup durmak. [DS] **3.** *{ağız}* Baş köşeye saygısızca oturmak. [DS]

yamaşmak[2], [yamā-mak > yama-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** Eklenmek; katılmak. [ETY] **2.** Birleşmek. [ETY] **3.** Birlikte yamamak. [DLT]

yamaşmak[3], [yam-aş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** (Kişi için) eğilip bükülmek; ezilmek. **2.** Yılışmak; sululuk etmek. [DS]

yamaştırmak[1], [yama-ş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Bir şeyi biçimsizce ortalıkta bırakmak. [DS]

yamaştırmak[2], [yamaş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Ezmek; bükmek. **2.** Bir tokatta yere yıkmak. [DS]

yamaşuk, -ğu [yama-ş-uk] *{ağız} sf.* **1.** (Çocuk için) sevimli ve yaramaz. **2.** Basık; yassı; ezilmiş. [DS]

yamata, [yamātā / tamātā *(baştaki sesi y, b, t olabilir)*] *(yama:ta:) {eT} is.* Tavuk ve et kızartılacağı zaman, yağının dışarı sızmaması için üzerine sarılan ince hamur veya yufka. [DLT]

yamatma, [yama-t-ma] *is.* Yamatmak eylemi.

yamatmak, [yama-mak >yama-t-mak] *gçl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Yama yaptırarak onartmak; yama yapılmasını sağlamak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{eT}* Yamamağa mecbur etmek. [Mühennâ]

yamb, [yamb / yumb *(yans.)*] *is.* Eğilme, bükülme ve bu şekilde yürüme, sallanma bildiren yansıma kökü.

yamba, [yam-a > yam(m)-a / yamba] *{ağız} is.* Yamak; yardımcı. [DS]

yambır, [yamb-ır] *{ağız} sf.* Eğri; yamuk. [DS]

yambul, [yamb *(yans.)* > yamb-ul] *is.* Eğilme, bükülme ve bu şekilde, yürüme sallanma bildiren yansımalı gövde. 🗗 **yambul yumbul,** *{ağız} (Yürümek için) eğri büğrü.* [DS]

yambur, [yamb *(yans.)* > yamb-ur] *is.* Eğilme, bükülme ve bu şekilde yürüme, sallanma bildiren yansımalı gövde. 🗗 **yambur yumbur,** *{ağız} (Yürümek için) eğri büğrü.* [DS]

yamçı, [Çin. chan => yam > yam-çī] *(eT. yamç:) is.* **1.** *{eT}* Sürücü; menzilci; postacı; posta sürücüsü; ulak. **2.** *{ağız}* Soğuktan, yağmurdan korunmak için kalın yünden veya keçeden dokunmuş, bir yüzü tüylü yağmurluk. [DS] **3.** *{ağız}* Kesmez bıçak; kör bıçak.[DS]

yamçısız, [yam-çı-sız] *is.* Yamçısı olmayan.

yamçuk, -ğu [yam-çuk] *{ağız} sf.* Eğri; yamuk. [DS] 🗗 **yamçuk yumçuk,** *{ağız} (Yürümek için) eğri büğrü.* [DS]

yamdınmak[1], [yam(ı)d-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Ağız şapırdatarak iştah belirtmek. **2.** Susuzluktan dudakları çatlamak. **3.** Yutkunmak. [DS]

yamdınmak[2], [yam(ı)d-ın-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Yalvarmak. [DS]

yamdınmak[3], [yam(ı)d-ın-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Birinin ardından konuşmak; hakkında atıp tutmak. [DS]

yamdınmak[4], [yam(ı)d-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* İsteksizlik göstermek. [DS]

yamdu, [yemdū [Clauson] / yamdū] *(yamdu:) {eT} is.* **1.** Kasık. [DLT] **2.** Kasık kılı. [Mühennâ]

yamgıç, -cı [yam-gıç ?] *{ağız} is.* Yamyam. [DS]

yamğılığ, [yomġī > yamġı-lığ] *{eT} sf.* Toptan; müçtemian; cemian. [ETY]

yamğur, [yaġ-mak > yaġ-mur / yaġ-mur] *{eT} is.* Yağmur. [DLT] [EUTS] [Gabain]

yamı, [yam-ı] *{ağız} is.* Yapılarda kullanılan yumuşak ak taş. [DS] 🗗 **yamı yumu,** *{ağız} Eğri büğrü.* [DS]

yamıcıkkırık, -ğı [yamıc-ı +(k)kır-ık] *{ağız} sf.* Topal; aksak. [DS]

yamıç, -cı [yam-ıç / yam-çuk] *{ağız} sf.* Eğri; yamuk.[DS]

yamığ, [yam-uk / yam-ık] *{ağız} sf.* Eğri; yamuk. [DS] 🗗 **yamığ yumuğ,** *{ağız} Eğri büğrü.* [DS]

yamık[1], **-ğı** [yam-ık / yam-uk] *{ağız} sf.* **1.** Eğri; bükük; çarpık. **2.** (Kişi için) ayağı bir yana doğru çarpık olan. **3.** Basık. [DS] 🗗 **yamık yumuk,** *{ağız} Eğri büğrü.* [DS]

yamık[2], **-ğı** [yam-ık] *{ağız} is.* Çıban izi; Antep çıbanı izi. [DS]

yamıl, [yam-ıl] *{ağız} sf. "Eğri büğrü"* anlamına gelen *"yamıl yumul"* ikilemesinde geçer; eğri. [DS] 🗗 **yamıl yumul,** *{ağız} Eğri büğrü.* [DS]

yamılmak, [yam-ıl-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Eğrilmek; bükülmek; çarpılmak. **2.** Bir yana yaslanmak. **3.** Utanmak; sıkılmak. [DS]

yamıltmak, [yamılt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Eğriltmek.

yamıncak, -ğı [yam-ın-cak] *{ağız} is.* Keçeden yapılma bir tür yağmurluk; yamçı. [DS]

yamır, [yağ-mur / yağınır > yāmır] *(ya:mır) {ağız} is.* Yağmur. [DS]

yamıraşmak, [yamrā-mak > yam(ı)ra-ş-mak] *işteş f. [-ur]* Birbirine karışmak. [Üç İtigsizler]

yamırca, [yağmurca / yāmırca] *(ya:mırca) {ağız} is.* → yağmurca. [DS]

yamırlık, [yağmur-luk > yāmır-lık] *(ya:mırlık) {ağız} is.* Yağmurluk. [DS]

yamışgan, [yamış-gan] *{ağız} sf.* Dalkavuk. [DS]

yamışmak[1], [yam-ış-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Biraz eğilmek. **2.** Yere yapışmış gibi çöküp oturmak. **3.** (Yüklü eşek için) yürümek istemeyip arka ayaklarını açarak çöker gibi beklemek. **4.** Yıkılmak; devrilmek. **5.** Yere yapışmış gibi yüzükoyun uzanıp yatmak; görünmemek için sinmek. **6.** Bütün ağırlığıyla bir yere yan gelip yaslanmak. **7.** Yassılıp bir yere yapışmak; yamanmak. [DS]

yamışmak[2], [yam-ış-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Sözünde durmamak; caymak. **2.** Yalan söylemek. [DS]

yamıtmak, [yam-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Eğriltmek; yamultmak. [DS]

yamız[1], [yam-ız] *{ağız} is.* **1.** Kıyı. **2.** Yan. **3.** Yamaç. [DS]

yamız[2], [yam-ız] *is.* **1.** *{eT}* Kasığın iki tarafı; kalçanın iç yandan uçları. [DLT] **2.** *{ağız}* Baldır. [DS] **3.** *{ağız}* Kalça. [DS] **4.** *{ağız}* Gövdenin yanları. [DS] **yamızını yıkmak,** *{ağız} Boynunu bükmek.* [DS]

yamız[3], [yam-ız] *{ağız} is.* Eğim; eğiklik. [DS]

yamız[4], [yam-ız] *{ağız} is.* Arkadaş; kardeş. [DS]

Yami, [Sansk. yami] *is.* İnsanlığın kökeninde, Yama ile birlikte ilkel bir çift oluşturarak yer alan Yama'nın ikiz kardeşi Hint tanrıçası.

yamka, [yam-ka ?] *{ağız} is.* Tütün fidelerini dikerken toprakta çukur açmaya yarayan bir ucu sivri, gövdesi baston sapına yakın eğri bir tarım aracı. [DS]

yamkuduk, -ğu [yam+kuduk] *{ağız} sf.* Eğri burunlu. [DS]

yamlamak, [yām *(çöp)* > yam-lā-mak] *(yamla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Silmek; süpürmek. [DLT]

yamlan, [yām *(çöp)* > yam-lān] *(yamla:n) {eT} is.* Bir tür sıçan; geme; yabani sıçan. [DLT] [Mühennâ]

yamlaşmak, [yam-lā-mak > yam-la-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte süpürmek. [DLT]

yamlatmak, [yam-lā-mak > yam-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Süpürtmek. [DLT]

yamlığ, [yām *(çöp)* > yam-lığ] *sf.* Çöplü. [DLT]

yammak, [yam-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Eğriltmek; bükmek.

yampa, [? yampa] *{ağız} is.* Yamaç. [DS]

yampir, [yan+beri] *{ağız} sf.* Aksi; inatçı. [DS] **yampir yampir,** *{ağız} (Yürümek için) yan yan.* [DS]

yampiri, [yan+beri > yampiri] *{ağız} sf.* **1.** Çarpık ya da yan yan yürüyen. **2.** Eğrilmiş; yan; çarpık. **3.** (Kişi için) dürüst davranmayan. [DS] **yampiri yampiri,** *Eğri büğrü ve çarpık olarak.*|| **yampiri yumpuru,** *{ağız} Eğri büğrü.* [DS]

yampirilik, -ği [yampiri-lik] *is.* Yampiri olma durumu.

yamramak, [yam-ra-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(ı)-yor]* Yayılmak; kaplamak; örtmek. [DS]

yamraşmak[1], [yamrā-mak > yamra-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* (Kuzu ile koyun için) karışmak. [DLT]

yamraşmak[2], [yamra-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Yan gelip yatmak; tembellik etmek; işi savsaklamak. **2.** Yerleşip kalmak; çevresinde rahatsızlık yaratmak. [DS]

yamrı, [*yam-mak > yam-rı] *{ağız} sf.* **1.** Eğri; yan; çarpık; eğrilmiş. **2.** Yassı. [DS] **yamrı yumru,** *{ağız} Eğri büğrü.* [DS]

yamrılmak, [yamrı-l-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Eğilmek; bükülmek; eğrilmek. [DS]

yamrımak, [yam-rı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Sürü için) yaylıma çıkmak; otlağa dağılmak. [DS]

yamrışmak, [yam-rı-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Yan gelip yatmak; tembellik etmek. **2.** Bir yere biçimsiz oturmak. [DS]

yamru, [*yam-mak *(bozuk olmak)* > yam-(u)r-u / yam-(ı)r-ı] *sf.* **1.** Bükülmüş; eğilmiş. **2.** Çökmüş; çukurlaşmış. **yamru yumru,** *1. Yumrular ve çukurlarla dolu; engebeli. 2. Çarpık çurpuk. 3. Eğri büğrü. {ağız} (aynı)* [DS]

yamrulma, [yam-(u)r-ul-ma] *is.* Yamrulmak eylemi.

yamrulmak, [*yam-mak *(bozuk olmak)* > yam-(u)r-ul-ak] *edil. f. [-ur]* Eğrilmek; bükülmek; çarpılmak.

yamsalak, -ğı [yam-sa-la-k] *{ağız} sf.* Aşırı uysal; her şeye boyun eğen. [DS]

yamsamak, [yam-sa-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* **1.** İki şeyi birbirine çatmak. **2.** Yamamak. [DS]

yamsı, [*yam > yam-sı يمسى] *{eAT} sf.* Ezik. **yamsı yumsu olmak,** *{eAT} Şaşkınlıktan süklüm püklüm olmak; şaşalamak; ezilip büzülmek.*

yamsılak, -ğı [yamsı-la-k] *{ağız} sf.* Aşırı uysal; her şeye boyun eğen. [DS]

yamsılamak[1], [yansı-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* → yansılamak. [DS]

yamsılamak[2], [yamsı-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Erişmek.[DS]

yamsılmak, [yam-sı-l-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Boyun büküp, bel kırarak bağlılığını belli etmek; yaltaklanmak. [DS]

yamsuk, -ğu [yam-suk] *{ağız} sf.* **1.** (Burun vb. için) eğri; çarpık; yassılmış. **2.** (Kişi için) basık burunlu. [DS]

yamşak[1], [yam(ı)ş-a-k] *{ağız} is.* **1.** Odun kırarken alta konulan büyük kütük. **2.** Kağnı arabasının yastığı. **3.** Yapıda sıra altına çakılan ince tahta. **4.** Yapıya konan ağaçların dayanıksızlaştığı zaman kıyısına çakılan direk. **5.** İnce ve ensiz tahta. [DS]

yamşak[2]**, -ğı** [yaş-mak] *{ağız} is.* Büyük başörtüsü; tülbent. [DS] ◻ **yamşak bağlamak,** *{ağız} Yaşmak ile yalnız gözler görünecek biçimde başı örtmek.* [DS]

yamşak[3]**, -ğı** [yam(ı)-ş-a-k] *{ağız} sf.* Uyuşuk; miskin.

yamşı, [yam-çı / yamşı] *{ağız} is.* Yamçı. [DS]

yamşırık, -ğı [yam(ı)ş-ır-ık] *{ağız} sf.* Saçma sapan konuşan. [DS]

yamtınmak, [yam(ı)t-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Ağızda kalan yiyecek kırıntılarını dili ile toplamak. [DS]

yamu, [yah *(evet)* > ya(h) > ya-mū] *(yamu:) {eT} e.* Fiilin anlamını pekiştiren bir edat; değil mi? [DLT] ◻ **sen barġıl yamü?** *{eT} Sen varacaksın değil mi?*

yamuç, -cu [yam-uç] *{ağız} sf.* **1.** Bir yanı yassılmış veya ezilmiş; eğik; çarpık; yamuk. **2.** *is.* Bere; ezik. **3.** Puf böreği. [DS]

yamuk, -ğu [yam-mak *(eğmek, bükmek)* > yam-uk] *sf.* **1.** Esas alınan bir çizgi ya da düzleme göre eğik duran. **2.** *is. mat.* Tabanları birbirine paralel fakat eşit olmayan dörtgen. **3.** *zf.* Eğik ya da eğri olarak. ◻ **yamuk kas,** *anat. Boyun ve sırtın arka kısmında bulunan geniş ve yassı kas.*‖ **yamuk yapmak,** *argo. Kural dışı, ahlak dışı davranmak.*‖ **yamuk yüz,** *mat. Yüzleri yamuk biçiminde olan geometrik cisim.*‖ **yamuk yumuk,** *Eğrilmiş, çarpılmış; eğri büğrü; çarpık çurpuk.*

yamukluk, -ğu [yam-uk-luk] *is.* Yamuk olma durumu.

yamuksal, [yam-uk-sal] *sf.* Yamuk biçiminde.

yamuksu, [yam-uk-su] *sf.* Yamuğa benzeyen; yamuğu andırır. ◻ **yamuksu kemik,** *anat. Bileğin ikinci sıra kemiklerinden yamuk kemikle büyük kemik arasında olanı.*

yamul, [yam-ul] *{ağız} sf. "Eğri büğrü"* anlamına gelen *"yamul yumul"* ikilemesinde geçer; eğri. ◻ **yamul yumul,** *{ağız} Eğri büğrü; yamuk yumuk.* [DS]

yamulma, [yam-ul-ma] *is.* Yamulmak eylemi.

yamulmak, [*yam-mak *(kötü olmak)* > yam-ul-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** Yamuk duruma gelmek; çarpılmak; eğrilmek; eğilip bükülmek. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *argo.* Çok beğenmek ve beğendiğini açıkça belli etmek; ağzının suyu akmak. **3.** *argo.* Güç duruma düşmek.

yamultmak, [yam-ul-t-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Yamuk duruma getirmek. **2.** *argo.* Kendisine hayran etmek.

ya'mur, [Ar. yaʿmūr يعمور] *{OsT} is.* Oğlak.

yamur[1], [yağ-mur > yā-mur] *(ya:mur) {ağız} is.* Yağmur. [DS]

yamur[2], [yam-ur] *{ağız} sf. "Eğri büğrü"* anlamına gelen *"yamur yumur"* ikilemesinde geçer; eğri. ◻ **yamur yumur,** *{ağız} Eğri büğrü.* [DS]

yamurğan, [yamur-ġān *(baştaki harf, t olabilir)*] *(yamurga:n) {eT} sf.* Her zaman damlayan; kanayan. [DLT]

yamurmak, [yam-ur-mak *(baştaki harf, t olabilir)*] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Damlamak; kanamak. [DLT]

yamuz, [yam-uz / yam-ız / yomuz] *is.* **1.** *{eT}* Böğür; yan. [Gabain] **2.** *{ağız}* Yanak; yüz. [DS]

yamyam, [Zenci d. yamyam *(Orta Afrika'daki Zenci topluluğunun adı)*] *sf.* **1.** (Kişi için) insan eti yiyen. **2.** *mecaz.* Acımasızca davranan; vahşi; yabani. **3.** *is.* İnsan eti yiyen kişi.

yamyamlık, -ğı [yamyam-lık] *is.* **1.** Yamyam olma durumu. **2.** Yamyamca davranış. **3.** İnsanların kendi türünde varlıkları yeme eylemi ve bu alışkanlık. **4.** *mecaz.* Vahşilik; vahşice davranış. **5.** *sos.* Bir dinî gelenek olarak tapınma biçiminde insan eti yeme.

yamyamsal, [yamyam-sal] *sf. psikol.* İnsanın çeşitli nedenlerle parçalayıp yeme arzularını ve boğuntularını içeren.

yamyasır, [yam(m)+ya/s-ır] *{ağız} sf.* Ezik; bozuk; hırpalanmış. ◻ **yamyasır olmak,** *{ağız} Hırpalanmak; perişan olmak.* [DS]

yamyassı, [ya(m)+ya/ssı] *(ya'myassı) pekiş. sf.* **1.** Tamamıyla yassı; büsbütün yassı; çok aşırı yassı. **2.** *zf.* Boylu boyunca, dümdüz olarak. ◻ **yamyassı etmek,** *Bir şeyi dümdüz etmek; iyice yassıltmak.*‖ **yamyassı olmak,** *İyice yassılmak; dümdüz olmak.*

yamyaş, [ya(m)+ya/ş] *(ya'myaş) pekiş. sf.* Çok yaş; sırılsıklam. *{ağız} (aym)* [DS]

yamzımak, [yam(ı)z-ı-mak] *{ağız} sf.* Solmak. [DS]

yan[1], [ya-mak *(yaymak, sermek)* > yā-n / yañ يڭ] *(eT. ya:n) is.* **1.** *{eT}* Taraf. [DLT] [ETY] [EUTS] [Bahşayiş] [Gabain] [KB] [Nevâyî] **2.** *{eT}* Kalça kemiği; uyluk kemiğinin başı. [DLT] [EUTS] [Gabain] **3.** *{eT}* Kenar. [Nevâyî] **4.** Bir şeyin ön, arka, alt, üst ve ortası dışında kalan bölümü. **5.** İnsan ya da hayvanlarda bedenin sağ ve sol yarı kısmı. **6.** Vücutta sağ ve solun ortak adı; taraf; yön. **7.** Bedenin herhangi bir bölümü. **8.** Bir şeyin belirtilen bölümü; yer; mahal. **9.** Bir kimseye yakın olan yer; o kimsenin yakını. **10.** Bir kimsenin koruması, beraberi veya emri; birlikte bulunma; beraberinde olma. **11.** Bir kimsenin üzerindeki elbisenin cebi ya da çantası; üst; kemer; kese. *{eAT} (aym)* **12.** Bir şeyin ya da

kişinin belli bir bakış açısı ile ele alınan, üzerinde durulan niteliği; taraf; yön. **13.** *mecaz.* Bir tartışmaya, pazarlığa, çatışmaya girmiş istekleri karşıt olan iki kişiden veya topluluktan biri. **14.** *as.* Savaş düzenindeki ordunun iki kanadından her biri. **15.** *mat.* Bir denklemde eşit (=) işaretiyle ayrılmış olan iki anlatımdan her biri. **16.** Madenî para ve madalya gibi şeylerin çevre baskısı; kenar. **17.** *{ağız}* Arkadaş. [DS] **18.** *{ağız}* Sedir; kerevet. [DS] **19.** *{ağız}* Sedir şiltesi; sedir kilimi veya halısı. [DS] **20.** *{ağız}* Dört tekerlekli arabanın, çıkarılabilen parmaklık veya kapakları. [DS] **21.** Kerpiç köy evlerinde boydan boya konulan kalın ağaç. **22.** *sf.* Üstte, altta, arkada veya önde olmayan; yanda, yan tarafta yer alan. **23.** Bir şeye bağlı olarak sonradan olan. **24.** İkinci derece olan; tali. **25.** *anat.* Bir damar ya da sinire eşlik eden, ikincil derecede rolü olan. **26.** *zf.* Bir yana yönelerek. **27.** *zf. {eT}* ... yönünden; ...-den doğru. 🗗 (birinden, bir şeyden) **yana,** *1. İçin. 2. -e kalırsa.*|| (birinden) **yana çıkmak,** *O kimsenin yanlısı olmak; onu tutmak; desteklemek.*|| **yan ağacı,** *1. El tezgâhlarında alt ve üst leventleri tutan ve dönmelerini sağlayan ağaçtan yapılma dikey parça. 2. Kağnıda dingil üzerine oturan tablanın ana iskeletini oluşturan ve kağnının çekme, taşıma vb. işlevlerini oluşturan V biçimindeki uzun ve kalın ağaçlardan her biri.*|| **yan ağrısı,** *{eAT} {OsT} Zatülcenp.*|| **yan alan,** *mat. Bir cismin yan yüzeyinin alanı.*|| **yan alma,** *Marangozlukta, bir tahtanın kusurlu kenarlarını çıkarıp düzeltme.*|| **yan altı,** *{ağız} Sedir örtüsü; şilte.* [DS]|| **yan anlam,** *dbl. Bir sözcüğe, temel anlamı dışında çeşitli benzerliklere ve çağrışımlara dayanılarak yüklenen ikincil anlam.*|| **yan anlamsal,** *dbl. Yan anlama ilişkin.*|| (birinden) **yana olmak,** *O kimsenin yanlısı olmak; onu tutmak; desteklemek.*|| **yan ateşi,** *as. Savaşta düşmanın kanatlarına karşı ya da yanlardaki mevzilerden yapılan ateş.*|| **yan atışı,** *Yan olarak yapılan atış.*|| **yan ayrıt,** *Çok yüzlü bir cismin iki yan yüze ait olan ayrıtı.*|| **yan bağdası,** *{ağız} Çelme.* [DS]|| **yan bağı gelmek,** *{ağız} Bir yanına yaslanıp uzanmak; yan gelmek.* [DS]|| **yan bakış,** *1. Belli etmeden göz ucu ile yapılan bakış. 2. Ters ya da kötü niyet beslendiği anlaşılan bakış.*|| **yan bakmak,** *Bir kimseye, onu beğenmeyerek, küçümseyerek bakmak; kötü bir niyet beslemek; düşmanca bakmak.*|| **yan basmak,** *1. Bir işte aldanmak; kanmak. 2. Dürüst davranmamak; oyunbozanlık etmek; kaypaklık etmek. 3. {OsT} Yanında yer almak; tarafını tutmak.*|| **yan bastı,** *{OsT} dnz. Geminin yanı; borda.*|| **yan baş,** *spor. Güreşte bastırılan oyuncunun, ansızın yan dönüp rakibini iterek kurtulmasına dayanan bir oyun.*|| **yan başı,** *{eAT} {OsT} 1. Kalça kemiğinin üst başı; uca. 2. Siyatik ağrısı.*|| **yan başı ağrısı,** *{eAT} Siyatik.*|| **yan başı gelmek,** *{eAT} {OsT} 1. Tokuşmak; çarpışmak. 2. Denk olmak; eşit gelmek.*|| **yan başı komak,** *{eT} Uca koymak.* [Mühennâ]|| **yan başı urmak,** *{eAT} {OsT} Kalça ile çarpmak; yandan vurmak.*|| **yan belirtiler,** *tıp. Hastalığa özgü asıl belirtilere eşlik eden ikincil belirtiler.*|| **yan beri,** *{ağız} (Yürüyüş için) yan yan.* [DS]|| **yan cebine koymak,** *Bir şeyi çok istediği hâlde hiç istemiyormuş gibi davranmak.*|| **yan cızmak,** *{ağız} Kaçmak; kaçınmak; işi gevşek tutmak.* [DS]|| **yan cümle,** *dbl. Temel cümlenin anlamını tamamlayan içinde yargı bulunan ikincil cümle.*|| **yan çalmak,** *{ağız} Kaçınmak; caymak.* [DS]|| **yan çekici,** *{ağız} Nalbantlıkta kullanılan küçük çekiç.* [DS]|| **yan çekmek,** *{ağız} 1. Yan tutmak; yan çıkmak. 2. Birlikte iş yaptığı arkadaşını zamansız bırakmak; güç duruma sokmak.* [DS]|| **yan çıkmak,** *{ağız} Taraf tutmak; birinin yanında yer almak.* [DS]|| **yan çizgisi,** *Bir yerin ya da şeyin yanlarına çekilen çizgi.*|| **yan çizmek,** *{ağız} argo. Bir işten kaçmak; yapmaya yanaşmamak.* [DS]|| **yandan,** *Yan taraftan; profilden.*|| **yandan çarklı,** *1. (Eski buharlı gemiler için) yol almasını sağlayan çarkları iskele ve sancak tarafında yer alan. 2. mecaz. (Kişi için) kollarını aşırı sallayarak yürüyen. 3. (Kişi için) omuzlarını düşürerek yürüyen. 4. (Taşıt için) çok ağır giden. 5. argo. (Çay ya da kahve için) şekeri yanına konulmuş.*|| **yandan fırlama,** *argo. Kendisinden her türlü kötülük beklenebilen kimse.*|| **yandan yanaşmak,** *dnz. (Gemi için) bir rıhtıma borda vererek yanaşmak.*|| **yandan yaralama,** *argo. (Erkek için) cinsel ilişkide bulunma.*|| **yan değişme,** *{ağız} (Hayvan için) yattığı yerde bir yandan öbür yana dönme.* [DS]|| **yan değiştirme,** *{ağız} Döven sürülürken içteki hayvanla dıştakine yer değiştirmek.* [DS]|| **yan dikiş,** *Terzilikte, elbisenin iki yanı boyunca uzanan dikiş ve bu dikişi belli eden çizgi.*|| **yan dikişçi,** *Konfeksiyon sanayiinde elbiselerin yalnızca yan dikişlerini yapmakla görevli işçi.*|| **yan dil,** *dbl. Söze dayanmayan, ancak sözlü anlatıma eşlik ederek tamamlayıcı rol oynayan el, kol, yüz hareketleri gibi bildirişim olanaklarının tümü.*|| **yan dilsel,** *dbl. Yan dile ilişkin.*|| **yan diviti,** *{OsT} Mürekkepliğine bitişik olup içine kalem konulan borusu kuşak arasına sokularak taşınabilen madenden yapılma divit.*|| **yan dolay,** *{ağız} 1. Keçi yolu. 2. Yamacı enlemesine kesen yol.* [DS]|| **yan edebiyat,** *ed. Yerleşmiş edebiyatın yanında bilim kurgu, fantezi roman, çizgi roman, polisiye roman, resimli roman gibi edebî değer taşıma kaygısı olmaksızın kitlesel tüketime yönelik türleri kapsayan edebiyat.*|| **yan etki,** *Dolaylı yoldan oluşan etki.*|| **yan geçiş,** *spor. Dağcılıkta, aşılması mümkün olmayan bir kaya vb. engeli yandan dolaşarak geçmek.*|| **yan gelip oturmak,** *Yapılması gereken hiçbir işle ilgilenmeyerek keyfince yaşamak, rahatına bakmak.*|| **yan gelip yatmak,** *İşlerle ilgilenmeyerek keyfince yaşamak; rahatına bakmak.*|| **yan gelmek,** *Bir işe karışmayarak rahatını düşünmek; keyfince yaşamak.*|| **yan gitmek,** *{eAT} {OsT} Anlaşmaya,*

uyuşmaya yanaşmamak; karşı harekette bulunmak.|| **yan görünüş,** *res. İnsan yüzünün yandan görünüşü; profil.*| **yan gözle bakmak,** *Belli etmeden, sezdirmeden göz ucuyla bakmak.*|| **yan hakem,** *1. spor. Futbolda, oyun alanının yan çizgisi dışında durarak oyunu takip eden, kuralların yerine getirilip getirilmediğini gözleyen ve orta hakeme yardım eden hakem. 2. Karşılaşmalarda sayıları, uyarmaları tespit eden ve sonuç tutanağını birlikte imza eden hakem.*|| **yanı başına,** *Hemen yanı başında, çok yakınında.*|| **yanı başına,** *Çok yakınına; hemen yanına.*|| **yanı başında,** *Çok yakınında; yanında.*|| **yanı başından,** *Çok yakınından; yanından.*|| **yanı çalma,** *{ağız} Bir ile üç yaş arasındaki katır.* [DS]|| **yanı kara,** *{ağız} 1. Çıban, şarbon ve sıvama cilt yaralarına halk arasında verilen ad. 2. Ağaçlarda görülen kabuk kararması ile beliren ve ağacın kurumasına yol açan bir hastalık. 3. (Kişi için) beceriksiz. 4. Suçlu. 5. (Hayvan için) huysuz. 6. Börülce. 7. Fasulye. 8. Lekelenmiş kimse. 9. İlenç sözü.* [DS]|| **yanına almak,** *1. Yanında çalıştırmak. 2. Kendi tarafına çekmek. 3. Geçimini sağlamak için yanında bulundurmak.*|| **yanına bırakmamak,** *Cezasız bırakmamak, yaptığının karşılığını vermek; öç almak.*|| **yanına kâr kalmak,** *Cezasız kalmak; yaptığı kötülüğün karşılığı verilmemiş olmak.*|| **yanına komamak,** *Cezasız bırakmamak, öç almak.*|| **yanın almak,** *{eAT} {OsT} 1. Yanında bulunmak. 2. Yanına yaklaşmak.*|| **yanına salavatla varılmak,** *1.(Kişi için) çok kibirli, kendini beğenmiş olmak. 2. (Makam sahibi için) çok öfkeli, karşısına çıkanı tersler yapıda olmak.*|| **yanına salavatla varılmamak,** *1. (Mal için) çok pahalı olmak. 2. (Kişi için) kibrinden, gururundan, tersliğinden çekinilmek.* || (...in) **yanında,** *1. Bir şey ya da kimseye göre; oranla. 2. (Bir görüş, akım vb için) paylaşma; katılma; destekleme.*|| **yanında kalmamak,** *{eAT} Yanına kâr kalmamak.*|| (bir şey, bir şeyin) **yanından bile geçmemek,** *O şeyle hiçbir ilgisi olmamak.*|| **yanın dönmek,** *{eAT} Yan tarafa dönmek.*|| **yanın yanın,** *{eAT} Yan yan.*|| **yanın yanın yürümek,** *{eAT} {OsT} Yan yan yürümek.*|| **yanın yatmak,** *{eAT} {OsT} Yan üstü yatmak.*|| **yanın yürümek,** *{eAT} {OsT} Yan yan yürümek.*|| **yanı sıra,** *1. (Bir kimse ya da şeyle) birlikte olarak; beraberinde; birlikte. 2. Yanında.*|| **yanı yevresi,** *{ağız} Çevresi; etrafı.* [DS]|| **yanı yönü belirsiz,** *{ağız} (Kişi için) güvenilmek; kalleş; dönek.* [DS]|| **yanı yöresi,** *{ağız} Çevresi; etrafı.* [DS]|| **yan kabağı,** *Birinin yanından hiç ayrılmayan, sürekli onunla dolaşan kişi.*|| **yan kafa,** *anat. Kafanın yan tarafı.*|| **yan kâğıdı,** *Ciltçilikte, ciltlenecek kitabın başına ve sonuna konulan dayanıklı kâğıt.*|| **yan katman,** *dbl. Dil ve ağızlarda, birbirinden ayrı olmasına rağmen kültürel, siyasal ya da coğrafî etkileşim sonucunda ortaya çıkan uyumlu olgular bütünü.*|| **yan kazıyıcı,** *Taş devrinde görülen bir ya da iki kenarı kesintisiz bilenmiş taş alet.*|| **yan kırma,** *{ağız} Bir yanı uçurum olan yol.* [DS]|| **yan kök,** *bot. Ana kökten dallanan ve başka yan dallar veren kökler.*|| **yan köstek,** *{ağız} Tayları rahvan yürüyüşe alıştırmak ve kaçmalarını önlemek için karşılıklı olarak ön ve arka ayaklarına bağlanan ip.* [DS]|| **yan kulak,** *{ağız} Yeni araba başlıklarını açmak, delmek için kullanılan demir burgu.* [DS]|| **yan olay,** *ed. Bir oyun ya da hikâye ve romanda olayın akışını kesen ikinci derecedeki olay veya anlatı.*|| **yan ödeme,** *Yapılan işe karşılık değil de ona ek olarak verilen para.*|| **yan pala Zeydün,** *Birinin, yeni bir durum karşısında ne yapacağını kestiremeyerek şaşkınlık geçirdiğini teklifsiz ve alaylı olarak anlatmak için kullanılır.*|| **yan peş,** *{ağız} 1. Güreşte çelme. 2. Eğri; çarpık. 3. Üstü kapalı, iğneli söz.* [DS]|| **yan peş olmak,** *{ağız} Yardım etmek; arkalamak.* [DS]|| **yan sanayi,** *Ana sanayii destekleyen yardımcı sanayi kolu.*|| **yan seren,** *{ağız} Yaylada, birkaç süt kovası asmaya yarayan bir buçuk metre yükseklikte üç çatallı ağaç.* [DS]|| **yan sesler,** *fiz. Doğadan kaynaklanan bir ana sese eşlik eden, frekansı ana sesin iki katı olan ikincil sesler.*|| **yan sünğek,** *{eT} Kalça kemiği.* [Nevâyî] || **yan taş,** *jeol. Bir oluşum ya da tektonik birimin yerleştiği arazi örtüsü.*|| **yan tesir,** *Dolaylı etki.*|| **yan tutmak,** *Tarafsız olması gerekirken yanlardan yalnızca birini desteklemek; taraflardan birini benimseyerek onu desteklemek; yansız davranmamak.*|| **yan tümce,** *dbl. Yan cümle.*|| **yan ünsüz,** *dbl. Dilin ortası ses yolunu kapatırken dilin iki yanından sızarak oluşan / l / ünsüzü.* || **yan ürün,** *ekon. Bir ana ürünün elde edilişi sırasında elde edilen ekonomik değeri olan ikincil ürün.*|| **yan verme,** *Madenî para imalinde, paranın kenarlarına şekil vermek ya da yazı yazmak için yapılan sıkıştırma işlemi.*|| **yan vermek,** *{eAT} Yan çizmek; uzak durmak; kaçınmak; sırtını dönmek.*|| **yan yan,** *Çarpık biçimde; yampiri.*|| **yan yana,** *Birbirinin yanında; birlikte; beraber.*|| **yan yan bakmak,** *Göz ucuyla bakmak.*|| **yan yancık,** *{ağız} Koltuk altı.* [DS]|| **yan yargıcı,** *spor. Yan hakem.*|| **yan yatma,** *dnz. Bir geminin çeşitli nedenlerle borda üzerine eğilmesi.*|| **yan yatmak,** *1. Bir yana doğru çok eğilmek. 2. {ağız} Karşı çıkmak; itiraz etmek.* [DS] *3. {ağız} Boy ölçüşmek.* [DS]|| **yan yattı, çamura battı demek,** *Bir işin yapılamayışı ile ilgili geçersiz bahaneler ileri sürmek.*|| **yan yol,** *Ana yola paralel fakat trafik akışı daha az olan yol.*|| **yan yöre,** *{ağız} Çevre; etraf.* [DS]|| **yan yürek,** *{ağız} Yufka yürekli; bağışlayıcı.* [DS]|| **yan yürüyüşü,** *as. Hedefteki düşman birliğinin sağ ya da solunu kuşatmak için yapılan yürüyüş.*|| **yan yüz,** *mat. Çok yüzlü bir cismin taban ya da tabanlarının dışında kalan yüzlerinden her biri.*|| **yan yüzergiller,** *zool. Kalkan ve dil balığı gibi vücutları yandan iyice basık olan, sağ ya da sol yanları üzerine yatarak yüzen balıklar familyası, (Pleuronectidae).*||

yan yüzme, *spor. Sağ ya da sol tarafa yatarak yapılan yüzme.*

yan[2], [Far. yān يان] *(ya:n) {OsT} is.* Hasta sayıklaması.

yana, [yan-mak *(dönmek)* > yan-ā / yen-e / yin-e] *(yana:) {eT} zf.* **1.** Geri dönme bildirir. **2.** Yine; gene; tekrar; ikinci defa olarak; yeniden; dahi; fazladan; üstelik; tekrar. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [Üç İtigsizler] **3.** *bağ.* Ve. [İKPÖy.]

yanabidildamak, -ğı [yanabi ? + dil+damak] *{ağız} is. bot.* Beyaz ısırgan otu, *(Lamium Amplxicule Labiate).* [DS]

yanabilirlik, -ği [yan-a+bil-mek > yan-a+bil-ir-lik] *is.* Yanma özelliği bulunan maddelerin ayırt edici özelliği.

yanacah, [yan-acak > yan-acaḫ] *{ağız} is.* Yakacak. [DS]

yanacak, -ğı [yan-acak] *{ağız} is.* **1.** Yakacak. **2.** Çakmak. [DS]

yanaç[1], **-cı** [yan-aç / yamaç] *{ağız} is.* **1.** Karşı. **2.** Yan; yakın. [DS]

yanaç[2], **-cı** [yan > yan-aç] *{ağız} is.* Küçük su kurdu. [DS]

yanak, -ğı [*eT.* yañ-mak *(dönmek)* > yañ-ak] *is.* **1.** Yüzün şakak, göz, burun, ağız, çene ve kulak arasında kalan yan bölümü. **2.** Bir kapı veya pencere açıklığında yer alan duvar kalınlığı. **3.** Bir makine ya da eşyada kapak, destek vb. görevler üstlenen yan yüz. **4.** Otomobil lastiğinin yuvarlanma düzleminden yukarı doğru uzanan yüzeylerden her biri. **5.** Marangozlukta, geçme birleştirmelerde diş ya da yivin dışında kalan tahta kalınlığını oluşturan yüzey. 🗗 **yanağına kan gelmek,** *1. Yüzü daha canlı ve renkli görünür olmak. 2. İyi beslenmeden dolayı sağlığına kavuşmak; semirmek.*|| **yanağından kan damlamak,** *Yüzünün renginden sağlıklı olduğu anlaşılmak.*|| **yanak yanağa,** *Yanakları birbirine değerek.*|| **yanak yumrucuğu,** *Elmacık kemiği.*

yanaklanmak, [yanak-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Elma için) kızarmak; pembeleşmek. [DS]

yanaklı, [yanak-lı] *sf.* **1.** Yanağı olan. **2.** Yanağı belirtilen nitelikte olan. **3.** *{ağız}* (Elma için) pembeleşmiş; bir yanı kızarmış. [DS]

yanaklık[1], **-ğı** [yanak-lık] *{ağız} is.* Allık. [DS]

yanaklık[2], **-ğı** [yunak-lık] *{ağız} is.* Çamaşır yıkanan yer; yunak. [DS]

yanal[1], [yan > yan-al / yañal] *sf.* **1.** Yanda olan; yana düşen. **2.** *{ağız}* (İki yan için) karşılıklı. [DS] **3.** *{ağız}* Bir yanı ötekinden daha çok ya da az gelişen. [DS] 🗗 **yanal yüzey,** *mat. Bir cisimde tabanların dışında kalan yüzeyler; yan yüzeyler.*

yanal[2], [yan+al / yañal] *{ağız}* **1.** Bir yanı al. **2.** Kırmızı; pembe; pembeleşmiş. **3.** Açıklı koyulu kırmızı renkte olan. **4.** (Hayvan için) açıklı koyulu değişik renkli. **5.** *is.* Kulakları sarı ya da kahverengi keçi. [DS]

yanal[3], [yan > yan-al] *{ağız} is.* Nehir yatağı. [DS]

yanala, [yanā > yana-lā] *(yanala:) {eT} zf.* Yeniden.

yanalak[1], **-ğı** [yanal-ak] *{ağız} is.* Meyve kurutma yeri. [DS]

yanalak[2], **-ğı** [yamal-ak > yanal-ak] *{ağız} sf.* Bir yanı çökük kavun. [DS]

yanalanmak, [yan > yan-ala-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yön değiştirmek. [DS]

yanallamak, [yan > yanal-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* İşi azaltmış olmak. [DS]

yanaltı, [yağ-al-tı / yanaltı] *{ağız} is.* Elbise yakasındaki saç kiri. [DS]

yanangar, [yan+angarū] *{ağız} sf.* (Kişi için) kıyıdan giden. [DS]

yanar[1], [yan-mak *(korkutmak)* > yan-ar] *{eT} is.* Tehdit. 🗗 **yanar erñek,** *{eT} İşaret parmağı.*

yanar[2], [yan-mak > yan-ar] *sf.* **1.** Yanma özelliği olan. **2.** *{ağız} is.* Kibrit. [DS] 🗗 **yanar ayı,** *{ağız} Temmuz.* [DS]

yanar[3], [yan-mak > yan-ar] *{OsT} is.* Ilıca; kaplıca.

yanar[4], [Yun. Ianouários] *{ağız} is.* **1.** Aralık ayı. **2.** Ocak ayı. [DS]

yanarak, [yan > yan-a-rak يكارق] *{OsT} zf.* Daha öteye; öbür yana.

yanarca[1], [yan-ar-ca] *is.* **1.** Meşale. **2.** *{ağız}* Kibrit. [DS]

yanarca[2], [yanar-ca] *{ağız} is.* Göz bebeği. [DS]

yanarca[3], [yanar-ca] *{ağız} is.* Beşparmak çevresindeki Yörüklerin borçlu oldukları kişilere karşı duydukları eziklik ve çekinti; alacaklı korkusu. [DS]

yanarca[4], [yanar-ca] *{ağız} is.* Bir çeşit balık; ısparoz. [DS]

yanarçırağı, [yan-ar + Far. çerāğ + T. -ı] *{ağız} is.* Sevgili; değerli. [DS]

yanardağ, [yan-ar+dağ] *(yana'rdağ) b. is.* Yer yuvarlağının merkezinden fışkıran lavlardan ya da katı maddelerden oluşan koni biçimindeki dağ; volkan. 🗗 **yanardağ ağzı,** *Yanardağların tepesinde püskürtme nedeniyle oluşmuş, çapı bin metreden az, derinliği birkaç yüz metre olan ters konik oyuk; krater.*|| **yanardağ bilimci,** *Yanardağ bilimi ile uğraşan uzman.*|| **yanardağ bilimi,** *Yanardağları ve yanardağ hareketlerini inceleyen bilim dalı; volkanoloji.*|| **yanardağ bölgesi,** *Yanardağların yoğun olarak bulunduğu coğrafi bölge.*|| **yanardağ patlaması,** *Yanardağdan lav ve katı maddelerin püskürmeye başlaması.*|| **yanardağ püskürmesi,** *Yanardağdan lav çıkmaya başlaması.*

yanardöner, [yan-ar + dön-er] *b. sf.* **1.** Kıpırdadıkça ışığın yansıma açılarını değiştirdiği için değişik renklerde görünen. **2.** *mecaz.* Daldan dala atlanan; konudan konuya geçilen. **3.** *is.* İpliklerin özelliği

dolayısıyla değişik renklerde görünmesini sağlayacak biçimde dokunmuş olan kumaş; şanjan; bukalemun. *{ağız} (aynı)* [DS]

yanargün, [yanar+gün] *{ağız} is.* Temmuzun son üç günü. [DS]

yanaş, [yan-aş / yañ-aş] *{ağız} sf.* **1.** Ağırbaşlı; sessiz; soğukkanlı. **2.** (Kişi için) aksi; huysuz. [DS]

yanaşak, -ğı [yan-aş-ak] *{ağız} is.* Huysuz hayvanlar nallanırken burunlarını sıkarak tutmaya yarayan iki ağaçtan ibaret bir tür maşa. [DS]

yanaşdırma, [yanaş-mak > yanaş-dır-ma ينشدرمه] *{OsT} is.* İkilemelerde anlamı olmayan fakat anlamlı kelimeye benzetilerek yapılmış kelime; tabi; mühmel lafız. *"hazır* ***mazır****"*

yanaşı[1], [yanaş-mak > yanaş-ı يناشى] *{OsT} sf.* Yanaşık; bitişik. ◻ **yanaşı oturmak,** *{OsT} Bitişik oturmak.* [Mütercim Âsım]

yanaşı[2], [yan+aş-ı] *{ağız} is.* Üçgen biçiminde kesilen hamurdan yapılan makarna veya çorba. [DS]

yanaşık[1], **-ğı** [yanaş-mak > yanaş-ık] *sf.* **1.** Birbirine yanaşmış durumda bulunan. **2.** *{ağız}* Az farklı. [DS] ◻ **yanaşık düzen,** *Birbirinin yanında ya da aynı hizada bulunacak biçimde.*|| **yanaşık nizam,** *Yanaşık düzen.*

yanaşık[2], **-ğı** [yanaş-ık]*{ağız} is.* **1.** Nikâhsız kadın eş. **2.** Arkadaş. **3.** Komşu. **4.** Eş; karı.

yanaşık[3], **-ğı** [yanaş-ık] *{ağız} sf.* **1.** Ortak. **2.** Yardımlaşa iş yapan. [DS]

yanaşık[4], **-ğı** [yanaş-ık] *{ağız} is.* Yarış. [DS]

yanaşıklık, -ğı [yanaş-ık-lık] *is.* Yanaşık olma durumu.

yanaşılabilirlik, -ği [yanaş-ıl-a+bil-ir-lik] *b. is.* Rıhtım, iskele vb. mevkiin, gemilerin yanaşmasına olanak veren özelliği.

yanaşılma, [yanaş-ıl-ma] *is.* Yanaşılmak eylemi.

yanaşılmak, [yanaş-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yanına varılmak; yaklaşılmak. **2.** Yanaşmak eylemi yapılmak. **3.** (Kıyı için) varılmak; ulaşılmak. **4.** Bir şeyi yapmak için istekli davranılmak; ilgilenilmek. **5.** Bir kimse ile ilişki kurulmak.

yanaşlamak, [yañşa-la-mak > yanaş-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Öykünmek; taklit etmek. [DS]

yanaşlık, -ğı [yanaş-lık] *{ağız} is.* İskele. [DS]

yanaşma[1], [yanaş-mak > yanaş-ma يناشما] *is.* **1.** Yanaşmak eylemi. **2.** Bir çiftlikte çalışan işçi; tutma; uşak; hizmetçi. **3.** Bir eve sağınmış kedi, köpek gibi evcil hayvan. **4.** Gezgin satıcı. **5.** Kırsal kesimde boğaz tokluğuna çiftçilik yapan tarım emekçisi. **6.** *{OsT} sf.* Asalak; tufeyli. **7.** *{ağız}* Sığıntı. [DS] **8.** *{ağız}* Metres; sevgili. [DS]

yanaşma[2], [yanaş-mak > yanaş-ma] *{ağız} is.* Evlere, ahırlara bitişik yapılan oda, ahır vb. [DS]

yanaşmak, [yan > yan-ā-mak > yana-ş-mak يانشمق] *işteş. f. [eT. -ur] [-ır]* **1.** *{eT}* Yan yana gelmek; yanlarını birbirine vermek. [KB] **2.** *dönşl. f.* Bir şeyin, bir kimsenin yanına varmak; yakınına gelmek. **3.** *dnz.* (Gemi, tekne vb. için) kıyıya varmak; rıhtıma ulaşmak. **4.** *dnz.* (Gemi, tekne vb. için) bir iskele, rıhtım ya da başka bir gemiye aborda olmak. **5.** *mecaz.* Bir şeyle ya da kimse ile ilgilenmeye başlamak; kabul etmek; karışmak; ilgilenmek; istek göstermek. **6.** *mecaz.* Bir kimse ile konuşmak için yanına gitmek; ilişki kurmaya çalışmak; sığınmak. **7.** *mecaz.* Bir kimse ile birlikte yaşamaya başlamak. **8.** *{OsT}* Hizmetçi veya işçi olarak bir yere girmek. **9.** *{OsT}* Erişmek; belirtilen değere, dereceye ulaşmak. **10.** *{ağız}* İşe koyulmak; başlamak. [DS]

yanaştırıcı, [yanaş-tır-ıcı] *sf.* Yanaştırma işini yapan. ◻ **yanaştırıcı diller,** *Bantu dilleri gibi dil bilgisi ilişkilerini, asıl kelimenin önüne takılan ögelerle belirten diller.*

yanaştırma, [yanaş-tır-ma] *is.* Yanaştırmak eylemi. ◻ **yanaştırma aşı,** *Ana saplarından kesmeden iki dalı birbirine temas ettirmek suretiyle yapılan aşı.*

yanaştırmak, [yanaş-tır-mak يناشدرمق] *gçl. f. [-ır] [eAT. -ur]* **1.** Yanaşmasını sağlamak. **2.** Bir şeyi başka bir şeyin yakınına getirmek; yanına yaklaştırmak. **3.** *{OsT}* Hizmete vermek; bir yere hizmetçi olarak vermek.

yanat, [yan > yan-at] *{ağız} is.* Arkadaş. [DS]

yanatmak, [yan > yan-at-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Buzağıya, anasını emdirmek. [DS]

yanavkuru, [yan+arkuru] *{ağız} zf.* **1.** Dikine değil; yanlamasına. **2.** Dağ eteğini izleyerek. [DS]

yanay, [yan-ay] *is.* **1.** Yandan görünüm. **2.** *mat.* Bir cismin düşey kesiti. **3.** Bir şeyin katmanlarını gösteren kesit; profil. ◻ **yanay doğrusu,** *mat. Yer eksenine dik olan doğru; profil doğrusu.*|| **yanay düzlemi,** *Düzlemi yer eksenine dik olan düzlem; profil düzlemi.*

yanaz, [yan-mak *(korkutmak)* > yan-ğā-mak > yañaz] *{ağız} sf.* **1.** Kavgacı; aksi; inatçı; huysuz; ters. **2.** Şımarık. **3.** Geveze. **4.** Cılız; hastalıklı. [DS]

yanazlamak, [yanaz-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Birinin söylediği sözü alay için tekrar etmek. [DS]

yanazlanmak, [yanaz-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Olumsuz davranmak; tersleşmek. [DS]

yanazlık, [yañaz > yanaz-lık ينازلق] *{OsT} {ağız} is.* **1.** Terslik; inatçılık; aksilik. **2.** Yaramazlık; hırçınlık. [Burhan-ı Katı'] [DS]

yanbaç, -cı [yan-maç / yan-baç] *{ağız} sf.* Eğri bacaklı. [DS]

yanbağacık, -ğı [yan+bağa-cık] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yanbağdı, [yan+bağ-(ı)d-ı] *{ağız} is.* Çelme. [DS]

yanbegi[1], [yan+bak-ı > yanbagı / yanbegi / yanbeyi] *{ağız} sf.* **1.** (Yol, gidiş vb. için) yamacın enine; yanlamasına. **2.** Bir yana eğik. [DS]

yanbegi[2], [yan+bak-ı] *{ağız} is.* **1.** Ana yoldan sapan yan yol. **2.** Düz yol. **3.** Az eğimli yer; yamaç. [DS]

yanbegisine, [yanbegi-s-i-n-e] *{ağız} zf.* Bir yana eğik. [DS]

yanbeği, [yan+bak-ı > yanbagı / yanbeği / yanbeyi] *{ağız} sf.* Bir yana eğik. [DS]

yanbeğisine, [yanbeği-s-i-n-e] *{ağız} zf.* Bir yana eğik.[DS]

yanberi, [yan+beri] *{ağız} zf.* (Yürüyüş için) yan yan. [DS]

yanbey, [yan+bak-ı > yanbagı / yanbegi / yanbeyi] *{ağız} is.* Yamaç. [DS]

yanbeyi[1], [yan+bak-ı] *{ağız} is.* Az eğimli yer; yamaç. [DS]

yanbeyi[2], [yan+bak-ı > yanbagı / yanbeği / yanbeyi] *{ağız} sf.* Bir yana eğik. [DS]

yanbeyisine, [yanbegi-s-i-n-e] *{ağız} zf.* Bir yana eğik. [DS]

yanbeysine, [yanbeği-s-i-n-e] *{ağız} zf.* Bir yana eğik. [DS]

yanbol, [Yun. yianpoli] *{ağız} is.* **1.** Keçi kılından dokunmuş tek parça kilim. **2.** Uzun tüylü battaniye. [DS]

yanbolu, [? yanbolu] *{ağız} is.* **1.** Jandarma. [DS] **2.** *argo.* Ahmak, bön kimse.

yanböce, [yan+böce(k)] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yanbul, [Yun. yianpoli] *{ağız} is.* Keçi kılından dokunmuş tek parça kilim. [DS]

yancak[1], **-ğı** [yan > yan-cak] *{ağız} is.* **1.** Çoban dağarcığı. **2.** Meşin önlük. **3.** Kağnı yanlarına, yükün düşmemesi için konulan tahtalar. **4.** Kızağın yastık döşenmiş bölümü. [DS]

yancak[2], **-ğı** [yan-mak > yan-(a)cak] *{ağız} is.* Yakacak odun. [DS]

yancak[3], **-ğı** [yal-ın-cak / yancak] *{ağız} sf.* Yalınayak. [DS]

yancı[1], [yan-cı] *is.* **1.** Yan ile ilgili. **2.** *as.* Düşmana karşı ilerleyen bir kuvvetin yan taraflardan gelebilecek tehlikeleri, baskınları karşılamak için çıkardığı güvenlik birliği. **3.** *{ağız}* İşçi yardımcısı; yamak. [DS] **4.** *{ağız}* Nişan töreninde kız evine götürülen armağanları korumak için yanında giden delikanlı. [DS]

yancı[2], [yan-cı] *{ağız} sf.* Huysuz; ahlaksız. [DS]

yancık, -ğı [yan-cık يانجق] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Boyundan geçirilerek yana asılan çanta; torba; kese; çoban çantası. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{eAT} {OsT}* At zırhı; çukal. **3.** Oturak yeri; sağrı; kıç. **4.** *{ağız}* Zırh. [DS] **5.** *{ağız}* Köylü kadınların yanlarına sarkıttıkları örme süsler. [DS] **6.** *{ağız}* Kadınların, yün eğirirken sol kalçalarına astıkları ve üstünde iğ çevirdikleri kösele parçası. [DS]

yancıklı, [yancık-lı يانجقلى] *{eAT} {OsT} sf.* (Kadın için) kaba etleri büyük olan.

yancılmak, [yanç-mak > yanc-ıl-mak ينجلمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Ezilip yapışmak; yassılmak; ezilip yassılmak.

yancımak, [yanç-mak > yanc-ı-mak ينجمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* **1.** Yassıltmak. **2.** Çekip sıkıştırmak. **3.** Yapıştırmak.

yancucuk, [yancuk > yancu(k)-cuk ياڭجوجق] *{OsT} is.* Küçük yan çantası.

yancuk[1], [yan-cuk ينجوق / ياڭجوق] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Boyundan geçirilerek yana asılan çanta; torba; kese. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** At zırhı. **3.** *{ağız}* Zırh. [DS]

yancuk[2], [yan-cuk] *{ağız} sf.* (At için) geniş uyluklu. [DS]

yançalaşmak, [yança-la-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* Çene çalmak. [DS]

yançalma, [yan+çal-ma] *{ağız} is.* **1.** Kağnı yanlarına uzatılan ağaç. **2.** Dik konulan direğin devrilmemesi için yandan direğe vurulan destek. [DS]

yançalmak, [ya-mak *(yaymak)* > ya-nç-al-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Ezilmek. [Gabain]

yançı, [yan-çı] *{ağız} is.* Halı dokurken yanda çalışan yardımcı kadın. [DS]

yançıh, [yan-çık / yan-çıh] *{ağız} is.* Geniş kalça. [DS]

yançık, [yān > yan-çık / yan-çuk] *is.* Torba; kese. [DLT]

yançılmak, [yanç-mak > yanç-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* İncinmek; ezilmek. [DLT]

yançışmak, [yanç-mak > ya-nç-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Vuruşmak; sancışmak. [EUTS]

yançmak, [ya-mak *(yaymak)* > ya-nç-mak / ya-nç-ı-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Ezmek; kırmak; parçalamak. [EUTS] [Gabain] **2.** Günah işlemek; suçlu olmak. [EUTS] [Gabain]

yançuk, [yān > yan-çuk] *{eT} is.* Kese; torba; cep; para kesesi; tütün kesesi. [EUTS] [DLT]

yandağıkı, [yan-da-ki] *{ağız}* sf. Yandaki. [DS]

yandak[1], **-ğı** [yān-dak / yan-dak] *{eT} {ağız} is.* Deve dikeni, *(Alhagi maurorum).* [DS] ⧉ **yandak çeker,** *{eT} Havadan çiy gibi yağan kudret helvası.* [DLT]|| **yandak tiken,** *{eT} Geven dikeni, (Alhagi maurorum).* [DLT]

yandak[2], **-ğı** [yan-da-k ?] *{ağız} is.* Çatıya sonradan yapılan oda. [DS]

yandaklık, -ğı [yandak-lık] *{ağız} is.* Evin bitişiğindeki tarla. [DS]

yandarmak, [yan-dar-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Yandırmak. [ETY] **2.** Yakmak. [ETY]

yandaş, [yan-daş] *sf.* **1.** Bir kişi ya da düşünceyi destekleyen; ondan yana olan. **2.** *is.* Taraftar; yanlı,

(1944). **3.** *{ağız}* Kurban bayramında, kız evine gönderilen armağan. [DS]

yandaşlık, -ğı [yan-daş-lık] *is.* Bir kimseden ya da düşünceden yana olma durumu; yandaş olma durumu; taraftarlık.

yandık[1], [yan-dık] *{eT} sf.* Soysuz. [DLT]

yandık[2], **-ğı** [*eT.* yandak] *{eAT} {OsT} {ağız} is. bot.* Baklagillerden, kuru ve sıcak bölgelerde yetişen, küçük sarı tohumlarından Acem kudret helvası elde edilen bir tür diken; deve dikeni, *(Alhagi maurorum).* [DS]

yandım, [yan-mak > yan-dım] *{ağız} is.* **1.** Çok arzulama. **2.** Kadınların boyunlarına taktıkları parlak boncuklu kolye. **3.** Desenli, çok renkli bir tür kumaş. [DS] ◻ **yandım olmak,** *{ağız} Çok istenen bir şeyi elde etmeye, bir şeyi gerçekleştirmeye çalışmak.* [DS]

yandıra, [yan-dır-a] *{ağız} is.* Yakacak odun.[DS]

yandıran, [yan-dır-an] *{ağız} is. bot.* Köpek üzümü, *(Solanum nigrum).* [DS]

yandırası, [yandır-a-s-ı] *{ağız} is.* Yakacak odun. [DS]

yandıraz, [yandır-az] *{ağız} is. bot.* Bir yaban otu; mültüme. [DS]

yandırma, [yan-dır-ma] *is.* **1.** Yandırmak eylemi. **2.** *{ağız}* Tarlayı ertesi yıl ekmek için, yaz ortasında bir kez sürüp bırakma. [DS]

yandırmak[1], [yan-dır-mak يندرمق] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yanmasını sağlamak; yakmak; tutuşturmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DS] **2.** *mecaz.* Perişan olmasına neden olmak. **3.** *{ağız}* Dokunaklı sözlerle karşısındakini üzmek. [DS] **4.** *{ağız}* Gönül vermek. [DS] **5.** *{ağız}* Aşırı istekle, kana kana içmek. [DS] **6.** *{ağız}* Abartmak. [DS]

yandırmak[2], [yan-dır-mak ياندرمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Eline tutuşturmak; verivermek.

yandru, [yan-tur-mak *(döndürmek)* > yan-t(u)r-ū] *(yandru:) {eT} zf.* Tekrar; yine. [DLT]

yandrumak, [yan-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Çevirmek; döndürmek. [EUTS] **2.** Kusmak. [DLT] **3.** Korkutmak. [DLT]

yanduk, [yan-dak / yan-duk] *{eT} is.* **1.** Kayışkıran dikeni; demir delen dikeni; yandak, *(Ononis spinosa).* [Bahşayiş] **2.** *{eAT} {OsT}* Kenger; deve dikeni; yabani enginar, *(Gundelia tournefortii).*

yandurmak[1], [yan-mak[1] > yan-tur-mak] *{eT} {eAT} {ağız} gçl. f. [-ur]* Yandırmak; tutuşturmak; yakmak. [Clauson] [DS]

yandurmak[2], [yan-mak *(dönmek)*>yan-tur-mak [Clauson] / yun-dur-mak يندورمق] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Geri çevirmek; döndürmek. [DLT] [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin] **2.** (Rüzgâr için) çıkmak. [EUTS]

yandurmak[3], [yan-mak[3] > yan-tur-mak [Clauson] / yun-dur-mak يُنْدُرمق] *{eT} gçl. f. [-ur]* Korkutmak; tehdit etmek. [DLT]

yandurmak[4], [yan-mak[4] > yan-tur-mak [Clauson] / yun-dur-mak يُنْدُرمق] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kusturmak. [DLT]

yanduru, [yan-tur-mak > yan-dur-ū] *(yanduru:) zf.* **1.** Tekrar; karşı. [Gabain] **2.** Geri. [Üç İtigsizler]

yandurunulmak, [yandur-un-ul-mak ياندرنلمق] *{OsT} edil. f. [-ur]* Yakılmak.

yanduz, [yan + Far. dūz] *{ağız} sf.* Düzenci. [DS]

yane, [Far. yāne يانه] *(ya:ne) {OsT} is.* Dibek; havan.

yaneç, -ci [Far. nakş => nakış / yañış] *{ağız} is.* Nakış; süs; işleme. [DS]

yaneçli, [yaneç-li] *{ağız} sf.* Süslü; nakışlı. [DS]

yaneş, [Ar. nakş => yañış > yaneş] *{ağız} is.* Süs; nakış; işleme. [DS]

yaneşli, [yaneş-li] *{ağız} is.* **1.** Kilim gibi işlemeli heybe. **2.** Heybe için kullanılan kilim örneği. [DS]

yanevre, [? yanevre] *{ağız} is.* Yemeni; ayakkabı. [DS]

yanfiri, [yan+beri / yampiri / yanfiri] *{ağız} sf.* **1.** Yan yan yürüyen. **2.** Eğri; çarpık. [DS]

yang[1], [Çin. yang => yañ] *(yañ) {eT}* **1.** Tarz; sûret; usûl; metot; biçim; üslup; izlenen yol. [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Örf; gelenek; usul; nizam; âdet. [EUTS] [Gabain] [KB] **3.** Ölçü; miktar; hacim. [EUTS] [Gabain] **4.** Parlaklık. [EUTS] **5.** Bir şeyin merkezi. [DLT] [KB] **6.** Kalıp. [DLT]

yang[2], [yan-mak *(dönmek)* > yanġ / yañ] *(yañ) is.* Yansıma; yankı. [ETY]

yang[3], [Çin. yang ?] *{eT} is.* Fil. [EUTS] [Gabain]

yanga[1], [Çin. yang ? > yañā] *(yaña:) {eT} is.* Fil. [EUTS] [Gabain]

yanga[2], [yān > yan-kā > yan-ġā > yañā يكا] *(yaña) sf.* **1.** *{eT}* (Irmak için) bir yanı; geçe. [DLT] [Mühennâ] **2.** *{eT} {eAT} {OsT}* Yan. [Mühennâ] **3.** *{eAT} {OsT}* Tarafa.

yangabaz, [yan + Ar. ḳābıż *(çeken)*] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) çarpık çurpuk, eğri büğrü, biçimsiz vücutlu. **2.** Kötü; kaba; aksi. [DS]

yangaboç, [yan + Ar. ḳābıż *(çeken)*] *{ağız} sf.* → yangabaz. [DS]

yangak[1], [yān > yān-ġāk > yañak] *(yañak) {eT} is.* **1.** Yan; taraf. [DLT] **2.** Ağzın iki tarafında dişlerin oturduğu kemik; yanak. [Bahşayiş] [Mühennâ] **3.** Kapı sövesi gibi her şeyin yanı. [DLT]

yangak[2], **-ğı** [*eT.* yaġāk > yanga-k] *{ağız} is.* Ceviz. [DS]

yangal[1], [yan > yan-ga-l] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) çarpık yürüyüşlü. **2.** *is.* Çarpık yürüyüş. [DS]

yangal[2], [yan-mak > yang-al] *{ağız} sf.* **1.** Çok sıcak. **2.** Sıcakkanlı. [DS]

yangal[3], [yan > yan-al / yañal] *(yañgal) {ağız} sf.* **1.** (İki yan için) karşılıklı. [DS] **2.** *{ağız}* Bir yanı ötekinden daha çok ya da az gelişen. [DS]

yangal[4], [yan+al / yañal] *(yañal) {ağız}* **1.** Bir yanı al. **2.** Kırmızı; pembe; pembeleşmiş. **3.** Açıklı koyulu kırmızı renkte olan. **4.** (Hayvan için) açıklı koyulu değişik renkli. **5.** *is.* Kulakları sarı ya da kahverengi keçi. [DS]

yangal[5], [yan > yañal] *(yañal) {ağız} is.* Nehir yatağı. [DS]

yangala, [yañal-a] *(yañala) {ağız} sf.* Yamuk yumuk; eğri büğrü; bozuk düzen. [DS]

yangalamak, [yañī>yaña-lā-mak] *(yañala:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yenilemek. [Mühennâ]

yangalduruk, [yañāk > yaña(l)-duruk] *(yañalduruk) is.* Kepenek arkasına dikilen keçe parçası; başlık; kukuleta. [DLT]

yangalığ, [yañā *(fil)* > yaña-lıg] *{eT} sf.* Filli; fili olan. 🗗 **yañalığ sü,** *Filli asker.*

yangalmak, [yañ-al-mak] *(yañalmak) {ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Aldanmak. **2.**Yanılmak. [DS]

yangan, [Çin. yang => yañā / yañān / yaġān ?] *(yaña:n) {eT} is.* Fil. [DLT] [KB]

yangar, [yan-mak > yang-ar] *{ağız} sf.* Çok sıcak. [DS]

yangarmak, [yañ *(yeni)* > yañ-ar-mak] *(yañarmak) {eT} gçl. f. [-ur]* Yenilemek; tazelemek. [EUTS]

yangaru, [yañ > yañ-arū يكارو] *{eAT} zf.* Yana; yan tarafa.

yangası, [yañ > yañ-a-s-ı يكاسى] *{eAT} zm.* Yanı.

yangasın, [yañ > yañ-a-s-ın يكاسن] *{eAT} zm.* Yanını; tarafını.

yangaşurmak, [yañ-aş-ur-mak ?] *(yañaşurmak) {eT} gçl. f. [-ur]* Kışkırtmak.

yangavul, [Moğ. yaña-vul] *(yañavul) {eT} is.* Hudut muhafızı. [Nevâyî]

yangayış, [yan+kayış] *{ağız} is.* Döveni, pulluğu hamuta bağlayan kayış. [DS]

yangaz[1], [yan-mak *(korkutmak)* > yan-ġā-mak > yaña-z ياڭز] *(yañaz) sf.* **1.** *{eAT} {OsT}* (Kişi için) kavgacı; aksi; inatçı; huysuz; ters. **2.** *{ağız}* Yalancı; düzenbaz. [DS] **3.** *{ağız}* Şakalaşmayı, takılmayı seven; güldürücü. [DS] **4.** *{ağız}* Dertli. [DS] **5.** *{ağız}* Ters; tersine. [DS]

yangaz[2], [yan > yan-ga-z] *{ağız} sf.* Eğri. [DS]

yangaza, [yangaz-a / yañaza] *(yañaza) {ağız} sf.* **1.** Geveze. **2.** Takılmayı, şakalaşmayı seven; güldürücü. [DS]

yangazlık, -ğı [yañaz-lık] *{ağız} is.* Huysuzluk; terslik; inatçılık. [DS]

yangelmek, [yan+gel-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** Yatıp uzanmak; dinlenmek. **2.** İşi yolunda olmak; kaygısız olmak. [DS]

yangengeç, -ci [yangen-geç] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yangeşli, [Ar. nakş => yañış > yañeş-li] *{ağız} is.* Genellikle heybe için kullanılan kilim örneği. [DS]

yanggala, [yañ(g)a-l-a]*{ağız} sf.* Eğri büğrü; yamuk yumuk; bozuk düzen. [DS]

yanggıl, [yañ(g)ı-l]*{ağız} sf.* Eğri; çarpık. 🗗 **yañgıl yuñgul,** *{ağız} Eğri büğrü.* [DS]

yanggılmak, [yañ(g)-ıl-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Yanılmak. [DS]

yangğak, [yan-mak *(dönmek)* > yañ-ġāk] *(yañğa:k) {eT} is.* Yan; taraf. [EUTS]

yangğarığ, [yañ-ġar-ıġ] *(yañğarığ) {eT} is.* Mukayese; karşılaştırma. [Üç İtigsizler]

yangğu, [yañ-ġū / yañ-kū] *(yañğu:) {eT} is.* Yankı; ses; aksiseda: eko; şıkırtı; gürültü. [Gabain] [EUTS]

yangğurmak, [yan-mak *(dönmek)* > yañ *(yankı)* > yañ-ġur-mak] *(yañgurmak) {eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Ses çıkarmak; şakırdatmak; [EUTS] **2.** Sesi aksettirmek; çınlamak; çınlatmak. [EUTS] [Gabain]

yangı[1], [yañ-ī] *(yañı:) {eT} sf.* **1.** Yeni; taze. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **2.** Acemi. [İKPÖy.] **3.** Yeni gün. [EUTS] 🗗 **yañī ay,** *{eT} Yeni ay.*|| **yañī kelğüçi,** *{eT} (Kişi için) yeni gelmiş.*|| **yañī kün,** *{eT} Yeni gün; yılın ilk günü.*|| **yañī nēñ,** *{eT} Yeni şey.*

yangı[2], [yan-mak > yan-gı] *is.* **1.** *tıp.* İltihap. **2.** *{ağız}* Hastalık ateşi. [DS] **3.** *{ağız}* Ağır üzüntü; etkin keder; acı. [DS]

yangı[3], [yan-mak > yan-gı] *{ağız} is.* **1.** Aşk; sevi; bağlılık; tutkunluk. **2.** Candan sevgi. [DS]

yangı[4], [yan-mak > yan-gı] *{ağız} is.* **1.** Dert yanma. **2.** Ağıt. [DS]

yangı[5], [yan-mak > yan-gı] *{ağız} is.* Yakacak. [DS] 🗗 **yangı yakacak,** *{ağız} Yakacak odun.*[DS]

yangı[6], [yan-mak *(dönmek)* > yan-kı / yan-gı] *{ağız} is.* Yankı. [DS]

yangı[7], [yangı] *{ağız} is.* Yağ, pekmez, su koymakta kullanılan küp. [DS]

yangıboz, [yan+ Ar. ḳābıż > yangaboz / yangabuç] *{ağız} sf.* → yangabaz. [DS]

yangıç, -cı [yan-gıç / yan+ kıç] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yangıla, [yañ-ī *(yeni)* > yañ-ī-lā] *(yañı:la:) {eT} zf.* Yenile; yeniden; tekrar; ikinci defa. [DLT]

yangılamak, [yañ-ī *(yeni)* > yañ-ī-lā-mak] *(yañı:la:-mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yenilemek. [DLT]

yangılanma, [yan-gı-la-n-ma] *is.* Yangılanmak eylemi; iltihaplanma.

yangılanmak[1], [yan-gı-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Organ ya da doku için) iltihap toplamak; iltihaplanmak. **2.** *{ağız}* Hastalık ateşi ile dudakları uçuklamak; hâlsiz düşmek. [DS]

yangılanmak[2], [yangı-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Dert yanmak. [DS]

yangılaşmak, [yañ-ı-la-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* Tartışmak. [DS]

yangılğan, [yañ-mak *(aldanmak; yanılmak)* > yañ-ılmak > yañ-ıl-ğān] *(yañılga:n) {eT} sf.* Her zaman yanılan; unutan. [DLT] 🗗 **yañılğān er,** *{eT} Unutkan adam.*

yangılı[1], [yangı-lı] *sf.* **1.** İltihap toplamış olan; yangılanmış; iltihaplı. **2.** (Hastalık için) iltihaba yol açan; iltihaplı. **3.** *{ağız}* Ateşli. [DS]

yangılı[2], [yangı-lı] *{ağız} sf.* **1.** Âşık; sevdalı. **2.** Sıcakkanlı. **3.** Candan seven; çok bağlı; düşkün. **4.** Acılı; dertli; üzgün; tasalı. [DS]

yangılı[3], [yangı-lı] *{ağız} sf.* Işığı göz alacak derecede parlak. [DS]

yangıllı, [yañ-ıl(l)-ı ?] *{ağız} is.* Sırt; yağrın. [DS]

yangılmak, [yañ-mak *(aldanmak; yanılmak)* > yañ-ıl-mak] *(yañılmak) {eT} {ağız} dönşl. f. [-ır] [eT. -ur]* Yanılmak; hata etmek; yanlış davranmak; hatalı olmak; yanılgıda olmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] [Mühennâ] [DS] 🗗 **yañılıp yazmak,** *{eAT} Yolunu şaşırmak; hata etmek; günah işlemek.*|| **yañılmak yazınmak,** *{eT} Yanılmak ve yoldan çıkmak.*

yangıltaçı, [yañ-ıl-taçī] *(yañıltaçı:) {eT} zf.* Yanılacak. [ETY]

yangıltmaç, [yañıl-mak > yañıl-t-maç] *{eAT} {OsT} is.* Yanıltıcı söz; şaşırtıcı söz; bilmece; lugaz.

yangıluk, [yañ-ıl-mak *(aldanmak)* > yañ-ıl-uk] *(yañıluk) {eT} is.* **1.** Yanlış; hata. [EUTS] **2.** Yanılmış; hata etmiş. [Tekin]

yangın[1], [*eT.* yan-mak > yan-gın] *is.* Yayılarak mal, eşya ve doğaya büyük zararlar veren kontrol edilemeyen büyük ateş. 🗗 **yangına körükle gitmek,** *Tarafları yatıştırmak yerine kışkırtmak.*|| **yangın alayı,** *{ağız} (Çocuk oyunu) sıraya dizilip ip atlama.* [DS]|| (bir şeyi, bir yeri) **yangına vermek,** *Bile bile yakmak; tutuşturmak.*|| **yangın baca,** *{ağız} Tavan arasından dama açılan boşluk.* [DS]|| **yangın bombası,** *Patladığı zaman yangın çıkaracak madde ile doldurulmuş bomba.*|| **yangın çıkarmak,** *Çevreye zarar verecek kadar büyük bir ateşin meydana gelmesine sebep olmak; bir yeri tutuşturmak.*|| **yangın çıkışı,** *Bir yangın ya da başka bir tehlike anında bina içindeki kişilerin en kısa zamanda dışarıya çıkışını sağlayan düzenlemelerin tümü.*|| **yangından mal kaçırır gibi,** *Gereksiz bir telaş göstererek; alelacele.*|| **yangın hortumu,** *Yangına su atmak için itfaiye aracına ya da yangın musluğuna bağlanan kalın hortum.*|| **yangın kulesi,** *Yangın gözetlemesinin yapıldığı yer.*|| **yangın merdiveni,** *1. İtfaiyecilerin yangında kullandıkları yükselebilir merdiven. 2. Binalarda bir tehlike anında dıştan diğer katlara geçmeyi sağlayan özel merdiven.*|| **yangın mermisi,** *Tutuşarak yangın çıkabilecek yerlere karşı kullanılan özel yapılmış mermi.*|| **yangın musluğu,** *1. Cadde ve sokaklarda yangın anında hortum takılarak kullanılabilecek biçimde yapılmış büyük musluk. 2. Binalarda, yangın sırasında kullanılmak üzere hazır tutulan su vanası.*|| **yangın sigortası,** *Yangında, patlama, yıldırım vb. sebebiyle görülen zararları karşılamak üzere yapılmış sigorta.*|| **yangın söndürücü,** *Yangın başlangıcında ateşin hava ile temasını keserek ilk müdahaleyi yapmak ve büyümeyi önlemek için kullanılan içinde çeşitli söndürücü kimyasallar bulunan aygıt; söndürücü.*|| **yangın tulumbası,** *Yangın söndürmekte kullanılan tulumba.*|| **yangın yeri,** *1. Yangının meydana geldiği yer. 2. mecaz. Çok kalabalık yer.*|| **yangın yerine dönmek,** *1. (Ortalık için) karmakarışık olmak; dağılmak. 2. mecaz. Çok kalabalıklaşmak.*

yangın[2], [yan-gın] *{ağız} is.* **1.** Hastalık sebebiyle yükselen vücut ısısı; hastalık ateşi; ateş. **2.** Sıcak. **3.** Susuzluktan yanmış, kurumuş. [DS]

yangın[3], [yan-gın] *{ağız} sf.* **1.** Çok tatlı. **2.** *is.* Tatlı yiyecek. [DS]

yangın[4], [yan-mak > yan-gın] *{ağız} is.* **1.** Tutkunun verdiği coşkunluk; kendinden geçme; tutku; büyük aşk. **2.** *sf. argo.* Âşık; sevdalı; tutkun; düşkün. **3.** Candan seven; bağlı; düşkün. **4.** *argo.* Acılı; dertli; şikâyetçi; yaslı. [DS] 🗗 **yangın söndürme makinesi,** *argo. Fahişe.*

yangıncı, [yan-gın-cı] *is.* Yangın söndürme örgütünde görevli kişi; itfaiyeci.

yangıncılık, -ğı [yangın-cı-lık] *{ağız} is.* Yakınma; dert yanma. 🗗 **yangıncılık getirmek,** *{ağız} Dert yanmak; yakınmak.* [DS]

yangınlı, [yangın-lı] *{ağız} sf.* (Kişi için) büyük bir kaza yüzünden üzüntülü; yaslı. [DS]

yangınlık[1], **-ğı** [yangın-lık] *{ağız} is.* **1.** Hastalık ateşi. **2.** Sıcak. [DS]

yangınlık[2], **-ğı** [yangın-lık] *{ağız} is.* Isınmada kullanılan tandırlarda mitilin altına konulan birinci örtü. [DS]

yangınlık, -ğı [yangın-lık] *{ağız} is.* Sevimlilik. [DS]

yangır[1], [yan-gır] *{ağız} sf.* (Ses, söz vb. için) yanık; etkin. [DS] 🗗 **yangır yangır,** *{ağız} 1. (Okumak, konuşmak için) tatlı ve etkili bir sesle. 2. Acındırarak etkileyecek biçimde.* [DS]|| **yangır yungur,** *{ağız} (Söz için) yalan yanlış; saçma sapan.* [DS]

yangır[2], [*eT.* yaġ(ı)r-ın] *(yañır) {ağız} is.* **1.** Sırt. **2.** Böğür. [DS]

yangır[3], [yaġır > yañır] *(yañır) {ağız} is.* **1.** Hayvanların sırtında açılan yara; yağır. **2.** Tedavi amaçlı olarak vücudun herhangi bir yerinde dağlamak suretiyle açılan yara. **3.** Yara. [DS]

yangır[4], [yağ-ır / yañır] *{ağız} is.* Yaka kiri. [DS]

yangırak, -ğı [yañ-ı-rak] *{ağız} sf.* Az yanda olan; biraz yanda. [DS]

yangırdamak, [yañır-da-mak] *(yañırdamak) {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Çok söylemek; söylenmek; boş sözlerle gevezelik etmek. [DS]

yangırdatmak, [yangır-da-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yüksek sesle okumak veya konuşmak. [DS]

yangırı, [*eT.* yaġ(ı)r-ın] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yangırtı, [yañ-ır-mak > yañ-ır-tī] *(yañırtı:) {eT} zf.* Yeniden; tazeden; baştan. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain]

yangısız, [yan-gı-sız] *sf.* **1.** Yangısı olmayan; iltihapsız. **2.** (Hastalık için) herhangi bir iltihaba yol açmayan.

yangış[1], [yan+kıç > yānış] *{ağız} is.* **1.** Yengeç. **2.** Küçük, tatlı su kurdu. [DS]

yangış[2], [yañıl-ış > yañ-ış] *(yañış) {ağız} sf.* Yanlış. [DS]

yangış[3], [Ar. nakş => yañış] *(yañış) {ağız} is.* Bir tür kilim örneği. [DS]

yangışak[1], **-ğı** [yañ-(ı)-şa-k] *{ağız} sf.* Geveze. [DS]

yangışak[2], **-ğı** [yavşak > yañışak] *{ağız} is.* Bit yavrusu. [DS]

yangız[1], [yañ-ız] *(yañız) {ağız} is.* Yüz; çehre. [DS]

yangız[2], [yañ-ız] *(yañız) {ağız} sf.* Yüz; çehre. [DS]

yangkı, [yañ-kı] *(yañkı) {ağız} zm.* İşte o; oradaki. [DS]

yangkırmak, [yañ-kü > yañkı-r-mak] *(yañkırmak) {eT} gçsz. f. [-ur]* Aksetmek; yankılanmak. [EUTS] [Gabain]

yangku, [yan-mak *(dönmek)* / yañ-mak *(aldanmak* > yañ-kū] *(yañku:) {eT} is.* **1.** Sesin geri gelmesi; yankı; aks-i savt; aks-i seda; eko. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Ses; gürültü; şakırtı. [EUTS] [Gabain]

yangkulamak, [yañ-kū > yañ-kū-lā-mak] *(yañku:la:-mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Ses vermek; yankılamak; ses gelmek. [DLT] [KB] [Mühennâ]

yangkuluğ, [yañ-kū > yañ-ku-luġ] *(yañkulug) sf.* **1.** Akseden; çınlayan; ses çıkaran. [EUTS] **2.** Yankılı.

yangkurmak, [yañ-kü > yañ-ku-r-mak] *(yañkurmak) {eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Seslenmek. [EUTS] **2.** Yankılanmak. **3.** Ses duymuş gibi sağına soluna bakmak. [DLT]

yangkurtmak, [yañkū > yañ-kur-t-mak] *(yañkurtmak) {eT} gçl. f. [-ur]* Ses aksettirmek; yankılatmak. [EUTS] [Gabain]

yangkuruş, [yañ-kur-mak > yañkur-uş] *(yañkuruş) {eT} is.* Seda; ses. [EUTS]

yangla, [yañ-ī > yañ-ī-lā] *(yañı:la:) {eT} zf.* Yenice.

yanglığ, [Çin. yang *(biçim)* => yañ-lıġ] *(yañlığ) {eT} sf.* **1.** ... kabilinden; çeşit; vücuda gelmiş; türemiş. [EUTS] **2.** Örfe uygun. [EUTS] **3.** *zf.* Böyle; gibi. [KB]

yanglık, [yañ-ul-mak *(yanılmak)* > yañ-ul-uk / yañlık] *(yañlık) {eT} is.* Yanlış; hata. [EUTS]

yangluğ, [yañ-ul-mak *(yanılmak)* > yañ-ul-uk / yañluğ] *(yañlug) {eT} is.* Yanlış; hata. [EUTS]

yangluk, [yañ-ul-mak *(yanılmak)* > yañ-ul-uk / yañluk] *(yañluk) {eT} is.* Yanlış; hata; yanlışlık; yanılgı. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler]

yangmak[1], [*yañ-mak] *(yañmak) {eT} dönşl. f. [-ar]* Aldanmak; yanılmak. [İKPÖy.]

yangmak[2], [yañ-mak / yay-mak] *(yañmak) {eT} gçl. f. [-ur]* (Düşmanı) yaymak; dağıtmak; bozguna uğratmak; hezimete uğratmak. [ETY] 🗗 **yaña eltmek,** *Dağıtıvermek; bozguna uğratıvermek.*

yangrak, [yañ-rā-mak > yañ-rā-k] *(yañra:k) {eT} is.* Dağ kıvrımı; dağın büklümü. [DLT]

yangramak, [yañ *(yans.)* > yañ-rā-mak] *(yañra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Çınlamak; mırıldanmak [DLT] **2.** Saklanması gerekeni açığa vurmak; ifşa etmek; ihanet etmek. [EUTS] [DLT]

yangratmak, [yañ-rā-mak > yañ-rā-t-mak [Clauson] / yañ-zā-t-mak] *(yañratmak) {eT} gçl. f. [-ur]* Gizli kalması gereken sözü söyletmek. [DLT]

yangsağuçı, [yañsā-mak > yañsā-ğūçī] *(yañsa:ğu:-çı:) {eT} sf.* Kıskanç; kıskanan. [KB]

yangsılamak, [yañ-sī-lā-mak ياكسيلا مق] *(yañsılamak) {OsT} gçl. f. [-r]* **1.** Taklit etmek. **2.** Muhalefet etmek.

yangşak, [yañşā-mak > yañşa-k / ياكشاق / يكشق] *(yañşak) {eT} sf.* **1.** Yanlış. [EUTS] **2.** Geveze; yanşak; boşboğaz; çok konuşan. *{eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [KB]

yangşamak, [yan-mak *(dönmek)* / yañ *(yans)* > yañ-şā-mak يكشامق] *(yañşa:mak) {eT} {eAT} {OsT} gçsz. f. [-r]* Gevezelik etmek; baş ağrıtmak; saçma sapan konuşmak. [KB]

yangşanmak, [yañşa-mak > yañşa-n-mak يكشنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Gevezelik etmek; saçma sapan konuşmak.

yangşatmak, [yañşā-mak > yañşa-t-mak] *(yañşatmak) {eT} gçl. f. [-ur]* Bir kimsenin başını gevezelikle ağrıtmak. [DLT]

yangu[1], [yan-mak *(dönmek)* > yan-ku / yangu ينكو] *{eAT} {ağız} is.* Yankı. [DS]

yangu[2], [yan-mak > yan-gu] *{ağız} is.* Hastalık ateşi. [DS]

yangulanma, [yangu-la-n-ma] *{ağız} is.* Hayvanda soğuk algınlığı. [DS]

yangulanmak, [yangu[1] > yangu-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Yankılanmak. [DS]

yangun[1], [yan-gun] *{ağız} is.* Hınç; öfke. [DS]

yangun[2], [yan-gun] *{ağız} sf.* Âşık; tutkun. [DS]

yangunlu[1], [yan-gun-lu] *{ağız} sf.* Sevdalı; âşık. [DS]

yangunlu[2], [yan-gun-lu] *{ağız} sf.* (Kumaş için) boya yanığı. [DS]

yanguruş, [yañ *(yans.)* > yañ-ur-uş] *(yañuruş) {eT} is.* Aksiseda; yankı. [Gabain]

yanguz, [* yañ-ız / yañ-uz ياڭز] *(yañuz) {eAT} sf.* Kavgacı; aksi; inatçı; huysuz.

yangzağ, [yañzā-mak > yañz-ā-ġ] *(yañza:ğ) {eT} sf.* Örnek; misal; kıyas. [KB]

yangzamak, [*yañ-ız > yañ(ı)z-ā-mak] *(yañza:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Doğruyu söylemek; gerçeği ikrar etmek; beyan etmek; kabul ve ifade etmek. [KB]

yangzatmak, [yañzā-mak > yañza-t-mak] *(yañzatmak) gçl. f. [-ur]* **1.** Saklanan sırrı söyletmek; ikrar ettirmek. [DLT] [KB] **2.** Kastetmek. [KB]

yanğal, [yañ-al] *{ağız} sf.* Eğri büğrü. [DS]

yanğan, [yan-ġān *(baştaki harf yanlış olabilir)*] *(yanğa:n) {eT} is.* Alaca karga; yalnız başı ak olan karga. [DLT]

yanğdök, [yanġ-mak *(dağıtmak)* > yanġ-dök] *{eT} sf.* Bozguna uğrayanlar. [ETY]

yanğı[1], [yan-mak *(dönmek)* > yan-kı] *{ağız} is.* Yankı. [DS]

yanğı[2], [yan-mak *(dönmek)* > yan-ıġ / yan-ġī يانغى] *{eT} {eAT} is.* Cevap.

yanğı[3], [yan-mak > yan-gı / yan-ğı] *{ağız} is.* Acı; ıstırap. 🗗 **yanğı vermek,** *{ağız} Üzmek.* [DS]

yanğılanmak, [yanġı-la-n-mak يانغى لانمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yankılanmak.

yanğun, [yan-mak > yan-ġūn ينغون] *{eAT} sf.* Yanmış; yanık.

yanı, [yan > yan-a / yan-ı] *{ağız} is.* Yana; o konuda. [DS]

yanıara, [yan-ı+kara > yanıarā] *(yanıara:) {ağız} is.* Veba. [DS]

yanıcı[1], [yan-mak > yan-ıcı] *sf.* Yanma, tutuşma özelliği bulunan.

yanıcı[2], [yan > yan-ıc-ı] *{ağız} sf.* Yana yaslanmış; yana eğik. [DS]

yanıç[1], **-cı** [yan > yan-ıç] *{eAT} zf.* **1.** (Yürüyüş vb. için) yandan; yan olarak. **2.** *{ağız} sf.* Yan yan yürüyen; topal. [DS] **3.** *{ağız}* Yengeç. [DS] **4.** *{ağız}* Biçimsiz. [DS] 🗗 **yanıç böcü,** *{ağız} Yengeç.* [DS]‖ **yanıç minit,** *{ağız} Kalay parçalarını ergittikten sonra çubuk hâlinde dökmek için kullanılan bir yüzü düzgün demir çubuk.* [DS]‖ **yanıç yanıç,** *{OsT} Yan yan; yana doğru.*

yanıç[2], **-cı** [yan+iç] *{ağız} is.* İçine ıspanak, peynir veya yumurta konularak sacda pişirilen bir tür börek. [DS]

yanıç[3], **-cı** [yan+iç] *{ağız} is. folk.* Kız evinden damada gönderilen elbise. [DS]

yanıç[4], **-cı** [yan-mak > yan-ıç] *{ağız} is.* Yangın. [DS]

yanığ[1], [yan-mak *(dönmek)* > yan-ıġ] *{eT} is.* Cevap. [KB]

yanığ[2], [yan-mak *(korkutmak)* > yan-ıġ] *{eT} is.* Korkutma; tehdit. [DLT]

yanığ[3], [yan-mak *(kusmak)* > yan-ıġ] *{eT} is.* Kusma. [DLT]

yanık, -ğı [yan-ık] *is.* **1.** Yanmış olan veya yanmakta olan şey. **2.** Bedenin veya bir yerin yanmış kısmı; burada yanma sonucu kalan iz; yüksek ısının neden olduğu doku yaralanması. **3.** *{ağız}* Gövdede açılan yara izi. [DS] **4.** *sf.* Yanmış olan. **5.** Yanar durumda bulunan. **6.** (Kişi için) güneş ya da havanın etkisi ile ten rengi koyulaşmış olan. **7.** *mecaz.* İnsanı etkileyen; dokunaklı; içli; acılı; etkili; etkin. *{ağız} (aym)* [DS] **8.** (Kişi için) sıkıntı, hastalık gibi herhangi bir nedenle yeteri kadar gelişememiş; kavruk. *{ağız} (aym)* [DS] **9.** *{ağız}* Çok susamış. [DS] **10.** (Toprak için) verimsiz duruma düşmüş, kıraç. **11.** *mecaz.* (Kişi için) herhangi bir şeyden büyük zarar görmüş olan; üzüntülü; bıkkın; dertli. **12.** *zf.* Yanar biçimde; yanar olarak. **13.** *mecaz.* Dokunaklı biçimde. 🗗 **yanık al,** *{ağız} Doruya yakın al; kahverengi.* [DS]‖ **yanık kokmak,** *1. İs kokmak. 2. Bir şeyin yandığını belirten bir koku duymak.*‖ **yanık rüzgâr,** *Uzun süre esmeyen, hemen dinen yel.*‖ **yanık ses,** *Dokunaklı ses.*‖ **yanık sesli,** *Dokunaklı sesi olan.*‖ **yanık yanmak,** *{ağız} Yakınmak; şikâyet etmek.* [DS]

yanık[2], **-ğı** [yan-mak > yan-ık] *{ağız} sf. argo.* Sevdalı; âşık. [DS]

yanık[3], **-ğı** [yan > yan-ık] *{ağız} is.* **1.** *folk.* Nişanlı tarafların birbirine gönderdiği armağan. **2.** Köy düğününde, kız alınaya giderken yolda verilen yiyecek veya çörek. [DS]

yanıkçı, [yan-ık-çı] *sf.* Yanıp yakılan; şikâyetçi; müşteki.

yanıkara[1], [yan-ı+kara] *is.* **1.** *{eAT} tıp.* Karakabarcık; şarbon. **2.** *{ağız}* Sığırlarda ve atlarda görülen bir hastalık. [DS] **3.** *{ağız}* Akciğer zarı iltihabı. [DS] **4.** *{ağız}* Bir ekin hastalığı. [DS] **5.** *{ağız}* Ağaçlarda görülen kabuk kararma hastalığı. [DS] **6.** *{ağız}* Bir tür kötü çıban. [DS] **7.** *{ağız}* Lekeli humma. [DS] **8.** *{ağız}* Lekeli bel humması. [DS]

yanıkara[2], [yan-ı+kara] *{ağız} sf.* Beceriksiz. [DS]

yanıkara[3], [yan-ı+kara] *{ağız} sf.* **1.** Suçlu. **2.** (Kişi için) lekelenmiş. **3.** (Hayvan için) huysuz. [DS]

yanıkara[4], [yan-ı+kara] *{ağız} is.* Börülce; karnıkara. [DS]

yanıkara[5], [yan-ı+kara] *{ağız} ünl.* İlenç sözü. [DS]

yanıkararısıca, [yan-ı+kara-r-ası-ca] *{ağız} ünl.* "Yanıkara olasın" anlamında bir ilenç sözü. [DS]

yanıkırık, -ğı [yan-ı+kır-ık] *{ağız} sf.* Geveze. [DS]

yanıklık, -ğı [yan-ık-lık] *is.* **1.** Yanık olma durumu; yanmış olma. **2.** *mecaz.* Acılı, üzüntülü, kaygılı olma durumu. **3.** Tahıllarda görülen biçimsiz, küçük, kırışık tane yapısına neden olan afet.

yanıklu, [yanık-lu] *{ağız} sf.* Âşık; tutkun. [DS]

yanıkmak, [yan-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Sızlanmak; yakınmak; şikâyet etmek. [DS]

yanıksamak, [yan-ık-sa-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(ı)-yor]* Acımak. [DS]

yanıksı, [yan-ık-sı] *sf.* Biraz yanığı olan; yanığı andıran.

yanıktırmak, [yan > yan-ık-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Korkutup kaçırmak; ürkütmek. [DS]

yanıl, [yan-ıl / yañal] *{ağız} sf.* **1.** Bir yanı al. **2.** Kulakları sarı ya da kahverengi keçi. [DS]

yanılgı, [yanıl-mak > yanıl-gı] *is.* **1.** Yanılma; yanılma olgusu; hata, *(1955).* **2.** Yanlışı doğru, doğruyu yanlış sanma; gerçeğe aykırı bir şeyi doğru, doğru olan bir şeyi de yanlış olarak öne sürme; hata. **3.** Yanlış davranış. **4.** *istk.* Gözlenen bir değerle onun gerçek ya da beklenen değeri arasındaki çıkarım; hata. **5.** Bir bilim ve sanat dalı ile ilgili kuralların yerinde kullanılmamasından doğan olumsuz sonuç; hata. **yanılgı payı,** *Bir bilimsel araştırma yapan kimsenin sonradan düzeltmek şartıyla kendilerine tanıdıkları yanılma hakkı.*|| **yanılgıya düşmek,** *Bilmeyerek hata yapmak.*

yanılış, [yan-ıl-ış] *is.* Yanılmak eylemi veya biçimi.

yanılma, [yan-ıl-ma] *is.* **1.** Yanılmak eylemi; hata. **2.** Gerçeğe uymayan bir düşünceyi benimseme; yanlış olan bir şeyi doğru sayma. **3.** Doğru olan bir şeyi yanlış sayma. **4.** İşin doğrusunu ve gerçeği bilememe.

yanılmak, [*eT.* yan-mak *(dönmek)* > yañ-mak *(aldanmak; yanılmak)* > yañ-ıl-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Çeşitli nedenlere bağlı olarak yanlışlık yapmak. **2.** Bir şeyi ya da kimseyi iyi tanıyamamaktan dolayı yanlış kanıya varmak; onları yanlış değerlendirmek; aldanmak; kanmak. **3.** Sonucunu iyi kestirememekten dolayı yanlışlık yapmak; uygunsuz davranışta bulunmak.

yanılmalı, [yanıl-ma-lı] *sf.* Yanılma olan; hatalı. **yanılınalı tasım,** *man. Biçim bakımından yanlış usavurma.*

yanılmazlık, -ğı [yanıl-maz-lık] *is.* Herhangi bir yanlışlığa, başarısızlığa yol açması mümkün olmayan şeyin niteliği.

yanılsama, [yanıl-sa-ma] *is.* **1.** Yanlış algılama. **2.** Duyu yanılması. **3.** Yalnızca görüntü olarak var olan bir şeyi gerçekmiş gibi algılama; var olan bir nesneyi olandan başka biçimde algılama; illüzyon; galat-ı his, *(1944).* **4.** Bir takım hile, sanat ve el çabukluğu gösterilerine dayanan etki; illüzyon. **5.** Tasarlanana uygun, ancak gerçeklere ters düşen yanılgı; kuruntu; düş.

yanılsamacı, [yanıl-sa-ma-cı] *sf.* Yanılsama niteliğinde olan

yanıltı, [yanıl-tı] *is.* Sonucu küçük ve önemsiz sayılabilecek yanlışlık; sehiv.

yanıltıcı, [yanıl-t-ıcı] *sf.* Yanıltına özelliği taşıyan; yanıltan; aldatıcı.

yanıltma, [yanıl-t-ma] *is.* **1.** Yanıltmak eylemi. **2.** *as.* Düşman saldırısını boşa çıkaran her türlü harekât. **3.** *spor.* Gerçek amacı gizleyerek rakibi aldatmaya dayanan her türlü hareket.

yanıltmaca, [yanıl-t-maca] *is.* **1.** Bir tartışmada karşı tarafı yanıltmak için söz söyleme; bu biçemde söylenen söz; mugalata. **2.** *mant.* Gerçek ya da gerçek olduğuna inanılan öncüllere dayandığı hâlde saçma bir sonuca götüren akıl yürütme.

yanıltmacı, [yanıl-t-ma-cı] *sf.* Yanlış yargılamada bulunan kimse.

yanıltmaç, -cı [yanıl-t-maç] *is.* **1.** Karşısındakinin başka bir şey söylemesine yol açacak biçimde, birbirine yakın ve söylenmesi güç seslerin art arda dizilmesi ile düzenlenmiş söz dizisi ya da tekerleme. **2.** *{ağız}* Bulmaca. [DS]

yanıltmak, [yanıl-mak > yanıl-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Bir kimsenin yanılmasına yol açmak. **2.** Gerçeğe uymayan bir kanıya sahip olmasını sağlamak. **3.** Bir şeyi olduğundan farklı sanmasına neden olmak. **4.** Yanlış bir değerlendirme yapmasına neden olmak.

yanınca, [yan > yan-ı-nca ينجا] *{eAT} {OsT} zf.* Yanında; beraberinde.

yanınçsız, [yan-mak *(dönmek)* > yan-ınç-sız] *{eT} sf.* Dönmeyen; geri gelmeyen. [EUTS]

yanır[1], [*eT.* yaġ(ı)r-ın] *{ağız} is.* **1.** Sırt. **2.** Böğür. [DS]

yanır[2], [yağır] *{ağız} is.* **1.** Hayvanların sırtında açılan yara. **2.** Yara. **3.** Dağlama yarası. [DS]

yanır[3], [yağır] *{ağız} is.* Yaka kiri. [DS]

yanır[4], [yan-mak > yan-ır] *{ağız} sf.* Yanan; yanmakta olan. [DS]

yanır[5], [yañ-ır / yağ-ır] *{ağız} is.* Reçine; çam sakızı. [DS]

yanırlı[1], [*eT.* yaġ(ı)r-ın] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yanırlı[2], [yağır-lı] *{ağız} sf.* Kir bağlamış. [DS]

yanırmak, [yan-mak > yan-ır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Aramak; özlemek. [DS]

yanış[1], [yan-ış] *is.* Yanmak eylemi veya biçimi.

yanış[2], [yan-mak *(dönmek)* > yan-ış] *{eT} is.* Dönüş. [KB]

yanış[3], [yanlış > yānış] *(ya:nış) {ağız} sf.* Yanlış. [DS]

yanış[4], [Ar. naḳş => yanış] *{ağız} is.* Bir tür kilim örneği. [DS]

yanışak, -ğı [yañ-ış-ak] *{ağız} sf.* Geveze. [DS]

yanışlamak[1], [yañşā-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Alay etmek için birinin söylediklerini tekrarlamak. [DS]

yanışlamak[2], [nakış-la-mak > yanış-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Süslemek; nakışlamak; işlemek. [DS]

yanışlamak[3], [yanlış-la-mak > yānış-la-mak] *(ya:nışlamak) {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yanıltmak. **2.** Yanlışını bulmak; yanlışını çıkarmak. [DS]

yanışölçer, [yan-ış+ölç-er] *b. is.* Yanıma durumunu ve bunu etkileyen nedenleri belirlemeye yarayan taşınır aygıt.

yanıt[1], [*eT.* yan-mak *(dönmek)* > yan-ut] *is.* **1.** Bir soruya, bir isteğe verilen karşılık; cevap, *(1935).* **2.** Bir mektuba, mektupla verilen karşılık. **3.** Bir soruna getirilen açıklama ya da bulunan çözüm. **4.** Bir saldırıya, eleştiriye bir eylemle karşı koyma; tepki; karşılık. **5.** Bir eylemin, duygunun veya tutumun karşılığı olarak yapılan şu veya bu şekildeki eylem. **6.** Organizmanın dış etkilere karşı gösterdiği tepki. 🗗 **yanıt vermek,** *Yanıtlamak; karşılamak; karşılık vermek; tepki vermek.*

yanıt[2], [yan-ıt / yan-ık] *{ağız} is. folk.* Nişanlıların birbirine gönderdiği hediyeler. [DS] 🗗 **yanıt elbisesi,** *{ağız} folk. Bayramda kız evine gönderilen armağan elbise.* [DS]

yanıtlama, [yanıt-la-ma] *is.* Yanıtlamak eylemi; yanıt verme; cevaplama.

yanıtlamak, [yanıt-la-mak] *gçl. f. [-l(ı)-yor]* **1.** Bir soruya, bir isteğe karşılık vermek; cevaplamak. **2.** Bir mektuba, bir yazıya karşılık olarak mektup veya yazı yazmak. **3.** Bir soruna açıklama getirmek ya da çözüm bulmak. **4.** Bir saldırıya, eleştiriye bir eylemle karşı koymak; tepki vermek; karşılık vermek. **5.** Bir eylemin, duygunun veya tutumun karşılığı olarak şu veya bu şekilde bir eylemde bulunmak. **6.** (Organizma, organ vb. için) dış etkilere karşı tepki göstermek. **7.** (Yanıt için) sorunun karşılığı o olmak; soru ile uyuşmak.

yanıtlandırılma, [yanıt-la-n-dır-ıl-ma] *is.* Yanıtlandırılmak eylemi; cevaplandırılma.

yanıtlandırılmak, [yanıt-la-n-dır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yanıtlandırmak eylemi yapılmak; cevaplandırılmak.

yanıtlandırma, [yanıt-la-n-dır-ma] *is.* Yanıtlandırmak eylemi; cevaplandırma.

yanıtlandırmak, [yanıt-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir sorunun, isteğin, bir söz veya yazının karşılığını vermek; cevaplandırmak.

yanıtlanma, [yanıt-la-n-ma] *is.* Yanıtlanmak eylemi; cevaplanma.

yanıtlanmak, [yanıt-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yanıtlama eylemi yapılmak. **2.** Bir soruya, bir isteğe karşılık verilmek; cevaplanmak. **3.** Mektup, yazı, dilekçe vb. için) karşılık yazılmak. **4.** (Sorun vb. için) açıklama getirilmek; çözüm bulunmak. **5.** (Saldırı, eleştiri vb. için) karşı çıkılmak; tepki verilmek; karşılık verilmek. **6.** (Yapılan bir eylem, sergilenen bir davranış, beslenen bir duygu, takınılan bir tutum için) karşılığı olarak şu veya bu şekilde bir eylemle karşılaşılmak. **7.** (Dış etkiler için) organizma veya organ tarafından herhangi bir şekilde tepki verilmek. **8.** Sorunun tam karşılığı verilmek.

yanıtlayıcı, [yanıt-la-y-ıcı] *sf.* **1.** Karşılık verme işini gerçekleştiren. **2.** (Davranış için) uyartıya karşılık oluşturan. **3.** *is.* Yanıtlayıcı davranış.

yanıtlı, [yanıt-lı] *sf.* Yanıtı olan; cevaplı.

yanıtmak, [yan-ıt-mak يانيدمق] *{eAT} gçl. f. [-ır]* (Suç için) cezasını kendi üzerine almak; cezayı karşılamak.

yanıtsız, [yanıt-sız] *sf.* **1.** Yanıtı olmayan; cevapsız. **2.** *zf.* Yanıtı verilmemiş olarak; karşılıksız; cevapsız.

yanıyengeç, -ci [yan-ı+yengeç] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yanıyingeç, -ci [yan-ı+yengeç] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yanıyivli, [yan-ı+yiv-li] *{ağız} is.* İstavrit. [DS]

yanızlamak, [yan-ız-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Alay etmek; yansılamak. [DS]

ya'ni, [Ar. ʿanā > yaʿnī يعنى] *(ya-ni:) {OsT} bağ.* → yani.

yani[1], [Ar. ʿanā > yaʿnī يعنى] *(ya:ni:) bağ.* **1.** Ardından gelen bir açıklamayı veya başka türlü bir açıklamayı belirtir; demek; şu demek ki. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Sözün kısası; açıkça; tek kelimeyle; doğrusu.

yani[2], [Ar. yānīʿ يانع] *(ya:ni:) {OsT} sf.* Olgunlaşmış; kıvamını bulmuş; pişmiş.

yankabaz, [yan+ Ar. ḳābıż *(çeken)*] *{ağız} sf.* (Kişi için) kötü; aksi; kaba. [DS]

yankabız, [yan+ Ar. ḳābıż *(çeken)*] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) kötü; aksi; kaba. **2.** Haylaz. **3.** Tembel. **4.** Yalancı; düzenbaz; düzenci. **5.** Ters; hırçın. **6.** Söz ve davranışlarında dengesiz. [DS]

yankabuz, [yan+ Ar. ḳābıż *(çeken)*] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) yalancı; düzenbaz. **2.** (Kereste için) eğri; işe yaramaz. [DS]

yankal, [yan+kal ?] *{ağız} sf.* Eğri büğrü. [DS]

yankasar, [yan+kas-ar] *{ağız} sf.* (Kereste için) eğri; işe yaramaz. [DS]

yankar, [yan(ı)k-ar] *{ağız} sf.* Çok sıcak. [DS]

yankaz[1], [yan > yan-(ı)k-az] *{ağız} sf.* **1.** Düzenci; yalancı. **2.** Haylaz; yaramaz. [DS]

yankaz[2], [yan(ı)k-az] *{ağız} is.* Şaka. [DS]

yankazlamak, [yankaz-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Düzene başvurmak. [DS]

yankesici, [yan+kes-ici] *b. is.* Bir kimsenin üstündeki para ya da değerli eşyayı fark ettirmeden çalan kimse.

yankesicilik, -ği [yan+kes-ici-lik] *b. is.* **1.** Bir kimsenin üstündeki para ya da değerli eşyayı sezdirmeden çalma. **2.** *huk.* Kişi üzerinde işlenen hırsızlık.

yankeş[1], [yan+ Far. -keş] *{ağız} sf.* **1.** Eğri. **2.** Çapraz. **3.** Gözünün birini kapatarak bakan; şaşı. **4.** Yan yan yürüyen. [DS]

yankeş[2], [yan+ Far. -keş] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yankeş[3], [yan+ Far. -keş] *{ağız} sf.* Yalancı; düzenbaz. [DS]

yankı[1], [yan-mak *(dönmek)* > yan-kı] *{eT}* Tazminat; karşılık; bedel. [EUTS]

yankı[2], [*eT.* yan-mak *(dönmek)* > yañ-mak *(aldanmak; yanılmak)* > yañ-ku / yañ-gu / yañ-u يانقى] *is.* **1.** Sesin bir engele çarptıktan sonra geri gelmesi ile duyulan ikinci ses; akis; aks-i seda; inikâs; eko. *{eAT} {OsT} (aym)* **2.** *mecaz.* Bir olayın, olgunun çevrede duyularak halk üzerinde uyandırdığı duygular, tepkiler; neden olduğu dedikodular; akis; aks-i seda; inikâs. **3.** Başka bir şeyi anımsatan, yansıtan şey; yansıma. **4.** Asıl ve doğru dalgadan daha uzun bir yoldan gelerek daha geç ulaşan dolaylı dalganın televizyon ekranında yaptığı parazit görüntü. 🗗 **yankı bilimi,** *fiz. Sesin oluşumu, yayılması, işitilmesi ve özellikleriyle uğraşan fizik dalı; akustik.*‖ **yankı ölçümü,** *fiz. Yansıma dalgalarının fiziksel özelliklerinden yararlanarak bir yankı sondası ile yapılan derinlik ölçümü.*‖ **yankı uyandırmak,** *1. (Ses için) yankı olarak duyulmasını sağlamak. 2. (Yer için) sesi yankılandırmak; yansıtmak. 3. (Olay veya olgu için) çevrede tepki uyandırmak.*‖ **yankı yapmak,** *1. Yankı oluşturmak. 2. Tepki uyandırmak. 3. Dedikodulara, tepkilere yol açmak.*

yankı[3], [yan-kı] *{ağız} is.* Yakacak. [DS]

yankıca, [yan-kı-ca] *is. psikol.* İşitilen söz ve cümleleri hiçbir düşünsel girişimde bulunmadan, anlamsız biçimde bir yankı gibi aynısı ile yineleme; ekolali.

yankıcıl, [yan-kı-cıl] *sf. zool.* (Hayvanlar için) yarasa gibi yankı etkisinden yararlanarak yön bulan.

yankıç, -cı [yan+ kıç] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yankılama, [yan-kı-la-ma] *is.* Yankılamak eylemi.

yankılamak, [yan-kı-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yankı oluşturmak. **2.** *gçl. f.* Sesi yankı olarak geri çevirmek; yansıtmak; yankı vermek; inikâs etmek.

yankılanım, [yan-kı-la-n-ım] *is.* **1.** *fiz.* Sesin kesilmesinden sonra ortamda yankılanma yüzünden sesin bir müddet daha duyulur olması olayı; akustik. **2.** *psikol.* Bir tasarım, bir olay ya da duygunun bireyin duygu alanında bıraktığı iz. 🗗 **yankılanın süresi,** *Belirli bir frekansta ses kaynağının kesilmesinden sonra yeğinlik düzeyi 60 desibele düşünceye kadar geçen zaman.*

yankılanımlı, [yan-kı-la-n-ım-lı] *sf.* (Ortam için) içinde yankılanım olan.

yankılanma, [yan-kı-la-n-ma] *is.* Yankılanmak eylemi.

yankılanmak, [yan-kı-la-n-mak ينقلانمق] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Ses için) yansıyarak yankı yapmak. *{eAT} (aym)* **2.** Yankı yapan sesler çıkarmak.

yankılı, [yan-kı-lı] *sf.* **1.** Yankısı olan. **2.** Yankı yapan.

yankılık, -ğı [yan-kı-lık] *is.* Çan kulelerindeki sesi bir tarafa doğru yöneltmek için yukarıdan aşağı doğru sarkıtılmış bulunan levhalar.

yankılıncı, [yan+kılıncı] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yankın, [yan-kın] *{ağız} is.* Lekeli humma. [DS]

yankırma, [yan+kır-ma] *{ağız} is.* Bir tarafı uçurum olan yol. [DS]

yankısız, [yan-kı-sız] *sf.* **1.** Yankısı olmayan. **2.** Yankı yapmayan.

Yanki, [İng. yankee] *is.* **1.** İngilizlerin, İngiltere'de baş kaldıran sömürgelere verdiği isim. **2.** Amerika'da Güneylilerin, Kuzeylilere verdiği isim. **3.** Amerika'ya dışarıdan gelen Anglosakson halka yerlilerin verdiği ad. **4.** ABD halkı. **5.** *dnz.* Yelkenli bir yatın, ıskota yakası kalkık geniş yüzeyli büyük floku.

yanku[1], [yan-mak > yan-kū يانقو / ينقو] *{eAT} {ağız} is.* Yankı. [DS]

yanku[2], [yan-ku] *{ağız} is.* Hastalık ateşi. [DS]

yankuç, -cu [yan+kıç] *{ağız} is.* Bir yanı eğri veya yassı nesne. [DS]

yankulamak, [yanku-la-mak ينقولمق] *{eAT} {OsT} gçsz. f. [-r]* Yankı vermek.

yankulandırmak, [yanku-la-n-dır-mak يانقولاندرمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* Yankılandırmak; yankı ile çınlatmak.

yankulanmak, [yanku-la-n-mak ينقولنمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Yankılanmak.

yankulatmak, [yanku-la-t-mak يانقولتمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Yankı ile çınlatmak; yankılatmak.

yankun, [yan-mak > yan-ḳūn ينقون] *{eAT} sf.* Yanmış; yanık.

yanlama, [yan-la-ma] *is.* **1.** Yanlamak eylemi. **2.** Çatı üçgeninde tepede birleşen eğik yüzeylerden her biri. **3.** *{ağız}* Pulluk. [DS] **4.** *{ağız}* Bir evin çatısına ekleme olarak yapılan oda. [DS] **5.** *{ağız}* Develerin iki yanına asılan büyük çan. [DS] **6.** *{ağız}* Nakışlı kıl kilitn. [DS] **7.** *{ağız}* Yapılarda kullanılan dört köşe yontulmuş kereste. [DS] **8.** *folk. {ağız}* Tokat yöresinde oynanan Erzurum barına benzer bir halay. [DS] **9.** *zf.* Yan olarak.

yanlamak[1], [yan-la-mak يانلمق] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yana yatmak; yana dönmek. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* Bir yana eğilmek. [DS] **3.** Yan olarak durmak. **4.** *mecaz.* Keyfince yaşamak. **5.** *{ağız}* Dayanıp kalmak; yaslanmak. [DS] **6.** *gçl. f.* (Bir şey için) onun yan tarafından geçmek; çekince karşısında yol değiştirmek. *{ağız} (aym)* [DS] **7.** *{OsT}* Zarardan korunmak için bir tarafa sıvışmak. **8.** *{ağız}* Kaçınmak. [DS] **9.** *{ağız}* Sözünden dönmek. [DS] **10.** *{ağız}* Boş vermek; ilgilenmemek. [DS]

yanlamak[2], [yan-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yaltaklanmak. [DS]

yanlamak[3], [yan-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Hoşafı soğutmak. [DS]

yanlamasına, [yan-la-ma-s-ı-n-a] *zf.* **1.** Yan olarak; yana doğru. **2.** Yan yatmış biçimde.

yanlar, [yan-lar] *is. mat.* Bir orantıda birinci ve sonuncu terim; dışlar; dış terimler.

yanlaşmak, [yan > yan-la-ş-mak يانلشمق] *{eAT} işteş. f. [-ur]* Yaklaşmak; yanaşmak.

yanlı, [yan-lı] *sf.* **1.** Yanı bulunan. **2.** Belirtilen nitelikte yana sahip olan. **3.** Değerlendirmede nesnel davranmayan; yan tutan. **4.** Yan tutma durumu; nesnellik bulunmayan. **5.** (Bir konu ya da sorun için) ele alış biçimi. **6.** Taraftar; destekleyici; yandaş; taraflı.

yanlığ, [yan-mak *(dönmek)* > yan-lığ] *{eT} sf.* Türlü; ahenkli. [Gabain]

yanlık[1], [yān >yan-lık] *{eT} is.* Çoban çantası. [DLT]

yanlık[2], **-ğı** [yan-lık] *is.* **1.** Telli çalgıların teknesinde sırt ile göğsü birleştiren tahta parçalarından her biri. **2.** *{ağız}* Kağnının üst bölümünün yanlarındaki ağaç parçaları. [DS]

yanlık[3], **-ğı** [yan-lık] *{ağız} is.* **1.** Deri ya da tahtadan yapılmış yayık. **2.** Koyun, keçi postundan yapılmış, çiftçilerin yoğurt veya ayran taşıdıkları çanta. **3.** Günlük yoğurdu süzdürmekte kullanılan deri tulum. [DS]

yanlık[4], **-ğı** [yan-lık] *{ağız} is.* **1.** Sedir üstüne serilen ot minder. **2.** Sedir. **3.** Yastık. [DS]

yanlılık, -ğı [yan-lı-lık] *is.* Yanlı olma durumu; taraftarlık; yandaşlık.

yanlış[1], [*eT.* yan-mak *(dönmek)* > yañ-ıl-mak > yañ-ıl-ış يكاش] *sf.* **1.** Belirlenen kurala, ilkeye ya da gerçeğe uymama durumu; hata; yanılgı. **2.** Doğru olmayan şey. **3.** *fel.* Biçimsel düşünme yasalarına uymayan; düşünülen şeyle uyuşmayan. **4.** *sf.* Doğru olmayan; gerçeğe aykırı olan. **5.** Mantığa uymayan. **6.** Gerçek tarafından doğrulanmayan. **7.** *zf.* Doğru olmayarak; yanlış biçimde; hatalı olarak. ◘ **yanlış ata oynamak,** *1. Gerçekleşmesi olanaksız bir düşünceye bağlı kalarak zarara uğramak, kaybetmek. 2. Bağlandığı, güvendiği kişilerin de kaybetmesi ile ortaya çıkan durum.*|| **yanlış çıkmak,** *Yanlış olduğu anlaşılmak.*|| **yanlışını çıkarmak,** *Yapılan yanlışı bulup göstermek.*|| **yanlış kapı çalmak,** *1. Başvurusunu yanlış yere yapmak. 2. Kendisi gibi düşünmeyen kimselerden yardım istemek.*|| **yanlış yunluş,** *Yanlışlıklarla dolu olan; doğruluğu için özen gösterilmemiş.*

yanlış[2], [yanlış / yağnış / yānış] *{ağız} sf.* Yiğit; açıkgöz; akıllı; şeytan gibi. [DS]

yanlışlama, [yanlış-la-ma] *is.* Yanlışlamak eylemi.

yanlışlamak, [yanlış-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yanlışlığını ortaya koymak.

yanlışlanabilir, [yanlış-la-n-a+bil-ir] *sf.* Yanlışlığı ortaya konulabilir nitelikte olan.

yanlışlanabilirlik, -ği [yanlış-la-n-a+bil-ir-lik] *is.* Yanlışlanabilir olma durumu.

yanlışlık, -ğı [yanlış-lık] *is.* **1.** Yanlış olan şey. **2.** Kötü ya da can sıkıcı bir sonuç doğuracak söz ya da davranış.

yanlışlıkla, [yanlış-lık-la] *zf.* Yanılma sonucu olarak.

yanlucuk, [yan-luk > yan-lu(k)-cuk يانلوجق] *{eAT} is.* Küçük yan çantası; kesecik.

yanma, [yan-ma] *is.* **1.** Yanmak eylemi. **2.** *kim.* Bir cismin oksijen ile birleşmesi sonucu ortaya çıkan kimyasal ya da fiziksel olayların tümü. **3.** Bazı tarım bitkilerinde görülen, bir mantarın neden olduğu, bitkiyi kurutan hastalık. **4.** *tıp.* Dokunma, sıcaklık değişimi, gürültü vb. fiziksel etkilerle ortaya çıkan kavrulmayı andırır şiddetli ve yaygın ağrı. **5.** *{ağız}* Romatizma. [DS] **6.** *{ağız}* Kangren. [DS]

yanmak[1], [yan-mak يانمق] *gçsz. f. [-ar]* **1.** *{eT}* Tutuşmak. [EUTS] [Nevâyî] [Mühennâ] **2.** Ateş durumuna geçmek. **3.** (İçinde karbon bulunan maddeler için) ısı ve ışıktan ibaret ateş oluşturarak kül durumuna geçip yok olmak. **4.** Alev alıp tutuşarak büyük zarar görmek; yanma sonucu yok olmak. **5.** (Ateş için) alev saçmak; ısı ve ışık veren konuma geçmek; tutuşmak. **6.** (Işık kaynağı için) ışık vermek; ışık enerjisine dönüşerek tükenmek. **7.** (Isınma araçları için) ısısı artmak; ısıtmak. **8.** (Vücut ya da organ için) ateş ya da yüksek ısıdan etkilenmek; aşırı sıcaklıktan yara olmak; zarar görmek. **9.** Ateş ya da yakıcı bir kimyasalın etkisinde kalarak zarar görmek; kömürleşmek. **10.** (Beden için) ısısı artmak; ateş basmak. **11.** Parlamak; parıldamak. **12.** Ortamdaki sıcaklığın etkisini olumsuz yönde hissetmek; artan sıcaklıktan rahatsız olmaya başlamak. **13.** (Gök cisimleri için) geceleyin ışık saçmak; parlamak; aydınlatmak. **14.** Bedenin herhangi bir yerinde yanmaya benzer bir acı duymak. **15.** (Bitki için) sıcaklıktan, hastalıktan kurumak; kavrulmak; susuz kalmak. **16.** (Yer için) güneşin etkisi ile çok sıcak olmak. **17.** (Ten için) güneşin etkisinde kalarak koyulaşmak. **18.** (Yitik şey için) çok üzülmek; hayıflanmak. **19.** *mecaz.* Geçersiz duruma düşmek veya sayılmak; hükümsüz kalmak; değerini yitirmek. **20.** *mecaz.* (Özlem, sevgi vb. duygu için) yoğun biçimde yaşamak; yanıp tutuşmak. **21.** (Ölen ya da zarar gören bir kişiye) çok üzülmek; acımak. **22.** *mecaz.* Yok olmak; büyük bir tehlikeye düşmek. **23.** *mecaz.* (Kişi için) büyük bir zarara uğramak; çok kötü duruma düşmek. **24.** *mecaz.* Acı çekmek. **25.** *mecaz.* Tutulmak; âşık olmak; çok beğenmek. **26.** *mecaz.* (Çocuk oyunları için) kural gereği oyun dışı kalmak; oyunda yanlış yapmak. **27.** *mecaz.* Derdini dökmek; şikâyette bulunmak; anlatmak. *{OsT} (aynı)* **28.** *{ağız}* Derdine ortak

olmak. [DS] **29.** *mecaz.* Bir şeyi yapmak için güçlü bir istek duymak; kendini göstermek. 🗗 **yana yakıla,** *Sızlanarak; sıkıntısını belirterek; şikâyet ederek.*|| **yana yana,** *1. Döne döne; tekrar tekrar. 2. Yanarak.* **yanıp tutuşmak,** *1. Birini güçlü bir aşk ile sevmek. 2. Bir şeyi elde etmek için büyük bir istek duymak. 3. Bir şeyi elde edememekten dolayı büyük bir üzüntü duymak.*|| **yanıp yakılmak,** *Sızlanmak; şikâyet etmek; durumundan memnun olmadığını belirtmek.*|| **yandı gülüm keten helva,** *"Fırsat elden kaçtı, bir daha ele geçmez.*|| **yana yana istemek,** *Israrla istemek; tekrar tekrar istemek; döne döne istemek.*

yanmak[2], [yan-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Dönmek; geri dönmek; geri gelmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Nevâyî] [Tekin] [Mühennâ]

yanmak[3], [yan-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Tehdit etmek; korkutmak. [EUTS] [KB]

yanmak[4], [yan-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Kusmak. [DLT]

yanmak[5], [yan-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Sevdalanmak; âşık olmak. **2.** Candan, içten üzülmek. [DS]

yanmaönler, [yan-ma+ön-le-r] *b. sf.* **1.** Yanma olayını önleyen. **2.** (Kimyasal madde için) kolay tutuşup yanabilen maddeleri yanmazlaştıran.

yanmaz, [yan-maz] *sf.* Isı ve ateşin yakıcılığından etkilenmeyen; yanmayan.

yanmazlaştırma, [yan-maz-la-ş-tır-ma] *is.* Yanmaz duruma getirme eylemi.

yanmazlaştırmak, [yan-maz-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yanmaz duruma getirmek. **2.** Bir maddeyi, yanmaz bir madde emdirmek ya da yüzeyini yanmaz madde ile kaplamak suretiyle yanmaz duruma getirmek.

yannama, [yan-la-ma > yanna-ma] *{ağız} is.* Yapıda kullanılan dört köşeli ve düzgün ağaç. [DS]

yannamah, [yan-la-mak > yanna-maḫ] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(ı)-yor]* İşten kaçmak; dönmek; caymak. [DS]

yannıh, [yan-lık > yannıḫ] *{ağız} is.* Yapılarda kullanılan dört köşe ve düzgün ağaç. [DS]

yannık, -ğı [yan-lık > yannık] *{ağız} is.* **1.** Deri yayık. **2.** Küçük ayran tulumu. [DS]

yanpeş[1], [yan + Far. peş] *{ağız} sf.* **1.** Eğri; çarpık. **2.** (Yürüyüş için) yan yan. [DS] 🗗 **yanpeş olmak,** *{ağız} Yardım etmek; arka çıkmak.* [DS]

yanpeş[2], [yan + Far. peş] *{ağız} is.* Güreşte çelme. [DS]

yanpir, [yan+beri] *{ağız} sf.* → yampiri. [DS]

yanpiri, [yan+beri > yampiri] *sf.* → yampiri.

yanpuri, [yan+beri] *{ağız} sf.* → yampiri. [DS]

yanrağı, [yan-ra(k)-ı] *{ağız} is.* Efendi; öğretmen. [DS]

yanrı, [*eT.* yağ(ı)r-ın] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yansalamak, [yañ-sı-la-mak > yansa-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Birinin sözünü tekrar ederek alay etmek; yansılamak. [DS]

yansamak, [yan-mak > yan-sā-mak *(baştaki harf t olabilir)*] *(yansa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** İmrenmek; gıpta etmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Beğenmek; sevmek. [DS]

yansı, [*eT.* yan-mak *(geri dönmek)* > yan-sı] *is.* **1.** Yansıyan şey; akis; inikâs. **2.** *fiz.* Yansımayla oluşan görüntü; ışığın parlak bir yüzeye çarparak geri dönmesi. **3.** *biy.* Tepki; refleks. **4.** *{ağız}* Ters cevap. [DS] **5.** *sf. {ağız}* (Kişi için) Aksi; ters. [DS]

yansıca, [yansı-ca] *is. psikol.* Başkasının yaptığı hareketleri, davranışları anlamsız olarak tekrar etme; ekopraksi.

yansılama, [yansı-la-ma] *is.* **1.** Yansılamak eylemi. **2.** *sosy.* Örnek alınması istenen davranış biçiminin bilinçli veya bilinçsiz olarak olduğu gibi tekrarlanması; taklit.

yansılamak, [yansı-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Işık için) yansı yapmak. **2.** *{ağız}* Birinin yaptıklarını taklit ederek onunla alay etmek. [DS] **3.** *psikol.* Başkalarının yaptıklarını, öğrenme amacı gütmeksizin olduğu gibi taklit etmek; benzetmeye çalışmak; öykünmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *{ağız}* Saygısızlık etmek. [DS]

yansılanma, [yansı-la-n-ma] *is.* Yansılanmak eylemi.

yansılanmak, [yansı-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yansı ile karşılık verilmek. **2.** Yaptıkları taklit edilerek kendisi ile alay edilmek. **3.** *psikol.* Davranışları olduğu gibi taklit edilmek. **4.** *gçsz. f.* Bir yerde yansıma ile ışıklar oluşturmak.

yansıma, [yan-sı-ma] *is.* **1.** Yansımak eylemi. **2.** *fiz.* Işık, ısı, parçacık, titreşim ya da dalgaların bir yüzeye çarptıktan sonra yön değiştirmesi olayı. **3.** *dbl.* Doğadaki ses ve ışıkların algılanışına bağlı olarak sözcük üretme süreci; bu süreçle meydana getirilmiş nedenli sözcük türü; onomatopi. 🗗 **yansıma çekimi,** *Yansımalı çekim.*

yansımak, [yan-mak *(geri dönmek)* > yan-sı-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** (Işık dalgaları için) bir yüzeye çarparak yön değiştirmek; aksetmek, *(1935).* **2.** *mecaz.* Belli olmak; anlaşılmak.

yansımalı, [yan-sı-ma-lı] *sf.* **1.** Yansıması olan; yansımaya dayanan. **2.** Yansıtan. **3.** Yansıyan. **4.** *dbl.* (Sözcük için) doğadaki sesleri taklit yoluyla; ses yansımalı; onomatopeik. 🗗 **yansımalı bağıntı,** *mat. Bir küme üzerinde, bu kümenin her elemanının kendisi ile bağıntılı olduğu ikili bağıntı.*|| **yansımalı çekim,** *Belgelerin yansıma etkisi ile çoğaltılması işlemi ya da tekniği.*

yansımalılık, -ğı [yan-sı-ma-lı-lık] *is.* **1.** Yansımalı olma durumu. **2.** *mat.* Yansımalı bağıntının ayırt edici özelliği.

yansımasız, [yan-sı-ma-sız] *sf.* **1.** Yansıtmayan. **2.** Yansımayan. **3.** *is.* Optik aletlerin saydamlık gücünü artırmak için optik cam üzerine sürülen ince katman.

yansır, [yan-sı-r] *sf.* Bir yüzey tarafından yansıtılabilen.

yansırlık, -ğı [yan-sı-r-lık] *is.* Yansır olma durumu.

yansıtaç, -cı [yan-sı-t-aç] *is.* Yansıtıcı; reflektör; kedi-gözü.

yansıtıcı, [yan-sı-t-ıcı] *sf.* **1.** Yansıtan; yansıma yoluyla ileten. **2.** *is. fiz.* Bir kaynaktan gelen ışık, elektromanyetik ve akustik vb. ışıma akısının yönünü yansıma yasalarından yararlanarak değiştirmeye yarayan aygıt.

yansıtılma, [yansı-t-ıl-ma] *is.* Yansıtılmak eylemi.

yansıtılmak, [yansı-t-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** (Işık için) bir yansıtıcı ile doğrultusu değiştirilmek; geri çevrilmek. **2.** (Olay vb. için) iletilmek; dile getirilmek.

yansıtırlık, -ğı [yansı-t-ır-lık] *is. fiz.* Bir cismin üzerine düşen ışığı yansıtma gücü; yansıyan ışığın gelen ışık miktarına oranı.

yansıtma, [yansı-t-ma] *is.* **1.** Yansıtmak eylemi; aksetme. **2.** *mecaz.* İletme; duyurma; belli etme. **3.** *psikol.* Kişinin kendisinde bulunduğunu kabullenemediği bir dürtüyü bir başkasına yüklemesi ve bunu bilmezlikten gelmesi. **4.** *sinema.* Daha önceden çekilmiş bir film ekranda oynatılırken oyuncular bu ekranın önünde rol yaparken yeni bir film çekmek suretiyle başvurulan bir sinema hilesi. 🗗 **yansıtma çarpanı,** *fiz. Yansıyan akının gelen akıya oranı.*|| **yansıtma kuralları,** *dbl. Üretici anlam biliminde, cümleleri derin yapısında ve sözlük maddelerinde işleyen kurallar dizgesi.*

yansıtmak, [yansı-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yansımasını sağlamak; yansımak eylemini yaptırmak. **2.** (Parlak cisim, yüzey vb. için) üzerine düşen ışığı geri çevirmek; aksettirmek. **3.** Yansıma yoluyla cisimlerin görüntülerini vermek. **4.** *mecaz.* (Bilgi, olay, haber vb. için) iletmek; dile getirmek; aktarmak; ortaya koymak. **5.** *mecaz.* (Dış görünüş, davranış vb. için) duygu ve düşünceleri belli etmek; dışa vurmak; ortaya çıkarmak.

yansıtmalı, [yansı-t-ma-lı] *sf.* Yansıtma özelliği taşıyan. 🗗 **yansıtmalı test,** *Kişilik testi.*

yansıyan, [yansı-y-an] *sf.* **1.** Yansıma sonucu oluşan. **2.** Yansıma özelliği bulunan.

yansız, [yan-sız] *sf.* **1.** (Tutum ve davranışlar için) bir anlaşmazlıkta taraflardan herhangi birinin yanında yer almayan; birinden yana olmayan; bir düşünce ya da isteğe katılmayan; destek vermeyen; tarafsız; bitaraf. **2.** (Yer için) aralarında anlaşmazlık çıkmış iki gruptan hiç birine ait olmayan. **3.** *fiz.* (Elektrik için) hiçbir elektriksel tepki vermeyen; nötr. **4.** *kim.* (Madde ve ortam için) artı ve eksi yükleri birbirine denk ya da pH'si 7 olan; asit ve alkali tepkisi vermeyen; nötr. **5.** *is.* Tarafsızlığı benimsemiş olan kişi ya da ülke. **6.** *is. dbl.* Bir üstünlük ya da denklik gibi anlam derecesi içermeyen durum. **7.** *dbl.* Eril ve dişil olmayan cins.

yansızlaşabilir, [yan-sız-la-ş-a+bil-ir] *sf.* Yansız duruma gelme özelliği bulunan.

yansızlaşma, [yan-sız-la-ş-ma] *is.* **1.** Yansızlaşmak eylemi. **2.** Yansız duruma gelme; tarafsızlaşma; bitaraf olma; nötrleşme.

yansızlaşmak, [yan-sız-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yansız duruma gelmek; tarafsızlaşmak; bitaraf olmak; nötrleşmek.

yansızlaştırma, [yan-sız-la-ş-tır-ma] *is.* Yansızlaştırmak eylemi; yansız duruma getirme; nötrleştirme.

yansızlaştırmak, [yan-sız-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yansız duruma getirmek; nötrleştirmek; bitaraf hâle getirmek; nötrleştirmek. **2.** *dbl.* Ayırıcı karşıtlığı ortadan kaldırmak. **3.** *kim.* Ortamın pH'sini 7'ye getirmek; nötrleştirmek. **4.** Ham yağda bulunan serbest yağ asitlerini uzaklaştırmak.

yansızlık, -ğı [yan-sız-lık] *is.* **1.** Yansız olma durumu. **2.** Hiçbir tarafı tutmayan kişi, grup ya da devletin tutumu. **3.** Hiçbir tarafı tutmayan kişi, devlet ya da grubun tutumunun niteliği. **4.** *kim.* Yansız bir madde ya da ortamın belirgin niteliği; nötrlük; nötralite. 🗗 **yansızlık öğretisi,** *Dünyadaki büyük siyasî bloklardan birine katılmayı reddeden öğreti.*

yanşak, -ğı [yañşa-k] *{ağız} sf.* **1.** Rahatsız edecek biçimde yersiz ve çok konuşan; geveze; boşboğaz. **2.** Sarhoş. [DS]

yanşaklamak, [yanşak-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Gevezelik etmek. [DS]

yanşaklanmak, [yanşak-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Danışmak. [DS]

yanşaklık, -ğı [yanşa-k-lık] *{ağız} is.* Yanşak olma durumu; gevezelik; boşboğazlık; tatsızlık. [DS]

yanşalamak, [yanşa-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Birinin söylediği sözleri alay etmek amacıyla tekrar etmek. [DS]

yanışama, [yanşa-ma] *is.* Yanşamak eylemi.

yanşamak, [*eT.* yañşa-mak] *gçsz. f. [-r] [-ş(ı)-yor) {ağız}* **1.** Tatsızlık etmek; gevezelik etmek; boşboğazlık etmek. **2.** Azarlamak; söylenmek; çekişmek. **3.** Olur olmaz şeyler söylenmek; mızmızlanmak. **4.** Söze cevap vermemek. **5.** Yalancıktan ağlayarak istemek; sırnaşmak. **6.** Üstelemek; yinelemek. **7.** Sululuk etmek. **8.** Birinin sözünü yineleyerek alay etmek; yansılamak. [DS]

yanşanmak, [yanşa-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Gevezelik etmek. **2.** Birinin sözünü alay etmek amacıyla tekrar etmek. [DS]

yanşılarnak, [yanşı-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Alay etmek amacıyla birinin sözünü tekrar etmek. [DS]

yapboz, [yap+boz] *is.* Bir resmin veya desenin değişik biçimlerde ayrılmış parçalarını bir araya getirerek resmi tamamlamayı amaçlayan oyun; puzzle.

yapcacık, -ğı [yap-ca-cık] *{ağız} sf.* Çok yavaş. [DS]

yapcacuk, -ğu [yap-ca-cuk] *{ağız} sf.* Çok yavaş. [DS]

yapça[1], [*eT.* yap *(yavaş)* > yap-ça یاپچه] *(ya'pça) {OsT} {ağız} zf.* Yavaşça; sessizce; ağırca; usulca; nezaketle. [DS] 🗗 **yapça yapça,** *{eAT} {OsT} Yavaş yavaş; usul usul.*

yapça[2], [yap-ça] *{ağız} sf.* Söz taşıyan; arabozucu. [DS]

yapçan[1], [yabçān / yapçān / yavşān] *(yavşa:n) {eT} is.* Yavşan otu. [DLT]

yapçan[2], [yap-ça-n] *{ağız} zf.* Yavaş; yavaşça. [DS]

yapçana, [yap-ça-n-a] *{ağız} zf.* Yavaş; yavaşça. [DS]

yapçınmak, [yapış-mak > yap(ı)ş-ın-mak / yapçınmak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yapışmak; tutunmak. [DLT]

yapçumak, [yap-ış-mak > yap(ı)ş-ū-mak / yapçūmak] *(yapçu:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yapışmak. [KB]

yapçunmak, [yapış-mak > yap(ı)ş-ın-mak / yapçunmak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yapışmak. [DLT]

yapçurmak, [yap-ış-mak > yap(ı)ş-ur-mak / yapçurmak] *{eT} [-ur] f.* Yapıştırmak. [DLT]

yapgı, [yap-gı] *{ağız} is.* Bal peteği. [DS]

yapğak, [yap-mak > yap-ğāk] *(yapga:k) {eT} is.* Tuzak; bir tür kuş tuzağı. [DLT]

yapğuç, [yap-mak > yap-ğuç] *{eT} is.* Değnek. [DLT]

yapğuçı, [yap-mak > yap-güçī] *(yapgu:çı:) {eT} sf.* Yapıcı; yapan. [KB]

yapğut, [yap-mak > yap-ğut] *{eT} is.* Yün veya kıl ditintileri doldurulmuş minder vb.; minder. [DLT]

yapı[1], [*eT.* ya-mak *(sermek)* > ya-p-mak *(örtmek)* > ya-p-ığ > yap-ı] *is.* **1.** Barınma başta olmak üzere çeşitli amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri; bina. **2.** Yapımı süren konut, yol, köprü vb. inşaat. **3.** (Tamlanan olarak) bir kimse, bir kuruluş tarafından ya da bizzat el emeği ile yapma, oluşturma, ortaya konulma, meydana getirme. **4.** *biy.* Canlı bir varlığın ruh veya beden özelliklerini oluşturan, direncini sergileyen durum; bünye; strüktür. **5.** *dbl.* Çeşitli dil birimlerinin kurallarına bağlı olarak belirli bir düzen içinde bir araya gelişleri. **6.** Kendi içinde uyum gösteren bütünün çeşitli bölüm ve ögelerinin bir araya getirilişinde uyulan dizge; strüktür. **7.** *fel.* ●geleriyle somut bağımlılığı olan bütün. **8.** *sos.* Parçaları ve ögeleri arasında yasaya uygunluk, durağan bağlar ve karşılıklı ilişkiler bulunan dizge veya bütün; strüktür. **9.** Herhangi bir topluluğu meydana getiren değişik özellikteki ögelerin dağılış biçimi ya da kendi aralarındaki oran. **10.** *jeol.* Ortak bir hareket sonucunda doğan kayaçların tümü. **11.** *{ağız}* Evin çatısı. [DS] 🗗 **yapı bilgisi,** *dbl. Kelimelerin yapısını, türeme yollarını, çekim biçimlerini inceleyen dil bilgisi bölümü; morfoloji.* ‖ **yapı bilimi,** *1. biy. Canlılarda, organların yapılarını, biçimlerini, biçimleri ile görevleri arasındaki ilgilerini inceleyen biyoloji dalı; morfoloji. 2. dbl. Kelimelerin yapısını, türeme yollarını, çekim biçimlerini inceleyen dil bilgisi bölümü; yapı bilgisi; morfoloji.* ‖ **yapı bilimsel,** *Yapı bilimi ile ilgili; yapı bilimine ilişkin.* ‖ **yapı elemanı,** *Bir yapının meydana gelmesinde görev üstlenen öge.* ‖ **yapı kooperatifi,** *Üyelerinin konut ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulmuş kooperatif şirket.* ‖ **yapı malzemesi,** *Bir yapının yapımında kullanılan malzeme; inşaat malzemesi.* ‖ **yapı taslağı,** *mim. Bir yapının tasarımı ile ilgili mimar çizimi.* ‖ **yapı taşı,** *1. Bir binanın ağırlığını çeken esas taş; çeki taşı. 2. mecaz. Esas; temel.*

yapı[2], [yap-mak *(örtmek)* > yap-ığ / yap-ı] *is.* **1.** *{eT}* Kabuk. [EUTS] **2.** *{ağız}* Yelkenli; kayık. [DS]

yapı[3], [yap-ıg / yap-ı] *{ağız} is.* Bal peteği. [DS]

yapıcak, -ğı [yap-acak / yap-ıcak] *{ağız} is.* Hamur açmaya yarayan tahta. [DS]

yapıcı[1], [yap-mak > yap-ıcı] *sf.* **1.** Yapan; ortaya koyan; oluşturan; meydana getiren. **2.** Bir işin yapılmasında, gelişmesinde olumlu ve somut sonuçlar alınmasını sağlayan; yararlı işler yapan. **3.** Olumlu. 🗗 **yapıcı davranış,** *Olumlu karşılanan, yararı görülen davranış.*

yapıcı[2], [yap-ığ > yapığ-çī > yapı-cı یاپیجی] *is.* **1.** Bina ustası; inşaat ustası; yapı yapan. *{eT} {eAT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **2.** *{ağız}* Duvarcı. [DS]

yapıcılık[2], **-ğı** [yapı-cı-lık] *is.* **1.** Yapı ustasının işi ve mesleği. **2.** *mim.* Konut vb. binalarla ilgili bütün sorunları ve konuları ele alan bilim ve sanat dalı; mimari.

yapıcılık[1], **-ğı** [yap-ıcı-lık] *is.* Olumlu davranışların niteliği.

yapığ, [yap-mak > yap-ığ] *{eT} is.* **1.** Yapı; bina. [EUTS] [Mühennâ] **2.** Bağlayan; rapteden; yapışkan. [EUTS] [Gabain]

yapığçı, [yapığ-çī] *(yapığçı:) {eT} is.* Yapıcı; mimar. [Mühennâ]

yapığlığ, [yap-mak *(örtmek)* > yap-ığ-lığ] *{eT} sf.* Kapalı; kapanmış. [DLT]

yapık[1], **-ğı** [*eT.* yap-mak *(örtmek)* > yap-ık یاپق] *is.* **1.** *{OsT}* Atı soğuktan korumak için üzerine örtülen büyükçe örtü; belleme. **2.** Yeniçerilerin giydiği üstlük. **3.** *{eAT}* Eyerin oturma yeri. **4.** *{ağız}* Başörtüsü; yemeni. [DS]

yapık[2], **-ğı** [yap *(yapağı)* > yap-ık] *{ağız} is.* **1.** Dolaşık saç. **2.** Dolaşık, karışık, birbirine girmiş iplik, saç vb. **3.** Tarakta toplanan saç döküntüsü. **4.** Efelerin baş bağlama biçimi. [DS]

yapık[3], **-ğı** [yap-ık] *{ağız} is.* **1.** Asma yaprağı ile yapılan sarma. **2.** Yaprak. [DS]

yapık[4], **-ğı** [yap-ık] *{ağız} sf.* Kısa ve yayvan. [DS]

yapık[5], **-ğı** [yap-ık / yap-az] *{ağız} is.* Boynuzu arkaya yatık öküz veya manda. [DS]

yapıklanmak[1], [yap-mak *(örtmek)* >yapık-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Başını örtmek; kapanmak. [DS]

yapıklanmak[2], [yap *(keçe)* > yap-ık-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Dökülmüş saç, yün vb. için) birbirine girmek; karışmak; topaklanmak; keçeleşmek. [DS]

yapıkmak[1], [yap-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Hayvan için) alışmak. [DS]

yapıkmak[2], [yap-ık-mak ياپقمق] *{eAT} {ağız} gçsz. f. [-ır]* Keçeleşmek; karışmak. [DS]

yapılabilirlik, -ği [yap-ıl-a+bil-ir-lik] *is.* Herhangi bir girişimin, maliyetini ve işletme özelliklerini önceden inceleyip bir tahminde bulunma; uygulanabilme; yapılabilme özelliği; fizibilite.

yapılageliş, [yap-ıl-a+gel-iş] *is.* Bir iş için eskiden beri tutulan yol; teamül.

yapılandırma, [yap-ı-la-n-dır-ma] *is.* **1.** Yapılandırmak eylemi. **2.** *man.* Bir ya da daha çok kavramdan hareketle bir kavram hakkında tanım verme.

yapılandırmak, [yap-ı-la-n-dır-mak] *gçl. [-ır]* Yapılanmasını sağlamak.

yapılanma, [yap-ı-la-n-ma] *is.* **1.** Yapılanmak eylemi. **2.** Değişik ögelerden bir sistem ya da yapı oluşturma.

yapılanmak, [yap-ı-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Çeşitleri ögeleri, birbiri ile bağlantılı organize olmuş bir bütün durumuna gelmek.

yapılaşma, [yap-ı-la-ş-ma] *is.* Yapılaşmak eylemi; yapı durumuna gelme.

yapılaşmak, [yap-ı-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Yapı durumuna gelmek. **2.** Oluşmak; meydana gelmek.

yapılcan, [yap-ıl-can] *{ağız} is.* Dikenli ardıç. [DS]

yapıldak[1], **-ğı** [yap-ıl-dak] *{ağız} is.* Boylanıp gelişmekte olan ekin. [DS]

yapıldak[2], **-ğı** [yap-ıl-dak / yap-ır-dak] *is.* Dökülmüş yaprak.

yapıldak[3], **-ğı** [yap-ıt-ak / yap-ıl-dak یاپلداق] *sf.* **1.** *{eAT}* Çıplak. **2.** *{ağız}* Yalnız. [DS] **3.** Büyük emek ve zahmet çekerek yürümeyi belirtir ve *yayan yapıldak* deyiminde geçer; yalın ayak.

yapıldak[4], **-ğı** [yap-ıl-dak] *{ağız} is.* **1.** Sıcak ve bataklık yerlerde yetişen enli ve çok yapraklı bir kamış. **2.** Bir çeşit çayır. [DS]

yapıldamak, [yap-ıl-da-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Kaş göz oynatmak. [DS]

yapıldatmak, [yap-ıl-da-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Gözlerini açıp kapatarak ışıldatmak. [DS]

yapıldırak, [yepil / yapıl *(yans.)* > yapıl-dır-ak ?] *{eT} is.* Yaprak. [Mühennâ]

yapılgan, [yap-ıl-gan] *{ağız} is.* Ardıç odununa benzeyen bir çeşit odun. [DS]

yapılı, [yap-ıl-ı] *sf.* **1.** Yapılmış olan; bir yapısı bulunan. **2.** Belirtilen nitelikte bir yapıya sahip olan. **3.** (Kişi için) iri yarı ve güçlü. **4.** Herhangi bir kılık ve tipte yaratılan, yapılmış olan.

yapılık[1], **-ğı** [yapı-lık] *{ağız} sf.* (İnşaat malzemesi için) yapıya uygun. [DS]

yapılık[2], **-ğı** [yap-ı-lık] *{ağız} is.* Ekmek, yemek pişirilen ocak. [DS]

yapılırlık, -ğı [yap-ıl-ır-lık] *is.* **1.** Yapılabilme özelliği. **2.** *mant.* Mantıksal bir işlemin belirli bir hesap düzenine göre sonuçlandırılmasını sağlayan özellik.

yapılış, [yap-ıl-ış] *is.* Yapılmak eylemi ve biçimi.

yapılma, [yap-ıl-ma] *is.* Yapılmak eylemi.

yapılmak[1], [ya-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yapmak eylemi gerçekleştirilmek. **2.** Var edilmek; ortaya konulmak; gerçekleştirilmek; oluşturulmak; üretilmek; imal edilmek. **3.** Onarma işlemi bitirilmek; tamir edilmek. **4.** (Önceden tasarlanan şeyler ya da verilen emirler için) yerine getirilmek; uygulanmak. **5.** (Eylem için) gerçekleştirilmek. **6.** Bir etkinliği düzenleyip gerçekleştirmek. **7.** Özellikle hazırlanmak; düzene konulmak. **8.** Kişiye zarar verilmek; kötülük yapılmak.

yapılmak[2], [yap-mak *(örtmek)* > yap-ıl-mak / yap-ulmak یاپلمق] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** *{eAT}* Kapanmak; kapatılmak; örtülmek. **2.** *dönşl. f.* Kapanmak; gizlenmek; örtünmek. [KB]

yapılmak[3], [yap-ıl-mak یاپلمق] *{OsT} dönşl. f. [-ur]* Karışmak; keçeleşmek.

yapılmalık, -ğı [yapıl-mak-lık] *{ağız} is.* **1.** Yapılış biçimi. **2.** Yapılma. [DS]

yapım, [yap-mak > yap-ım] *is.* **1.** Yapmak, ortaya koymak, üretmek eylemi; inşa; imalat, *(1935).* **2.** Yapılıştaki nitelik; işçilik. **3.** Ham maddeden elde ya da herhangi bir alet ve makine ile yeni bir mal üretme işi; imal. **4.** *sine. TV.* Bir filmi, bir televizyon ya da radyo yayınını yayınlanabilecek duruma getirme, hazırlama işi; hazırlanan film veya yayın. **5.** *dbl.* Kök ya da gövde hâlindeki bir kelimeden anlamını, bazen de hem anlamını hem türünü değiştirecek yeni bir kelime türetme işi. ⧉ **yapım eki,** *dbl. Kelimelerin kök ve gövdelerinden yeni bir kavramı karşılayacak kelime türeten ekler.* || **yapım evi,** *1. Ham maddeleri işleyerek piyasaya sürülebilecek durıma getiren iş yeri; imalathane. 2. sin. Tv. film yapımı için kurulmuş ortaklık.*

yapımcı, [yap-ım-cı] *is.* **1.** Herhangi bir üretim alanında ham maddeleri el, makine ya da fabrikada işleyerek piyasaya sürülecek hâle getiren kimse. **2.** *sine.* Bir filmin çekimi için giderleri karşılayan kişi ya da grup; prodüktör. **3.** Bir radyo veya televizyon

programını hazırlayan kimse. **4.** *sf.* Herhangi bir alanda imalat işi yapan.

yapımcılık, -ğı [yap-ım-cı-lık] *is.* **1.** Yapımcını işi. **2.** Ham maddeleri işleyerek yeni bir ürün ortaya koyma. **3.** Sinema ve televizyon filmi hazırlama.

yapımsal, [yap-ım-sal] *sf.* Yapımla ilgili; yapıma ilişkin; yapıma dayanan.

yapımsalcı, [yap-ım-sal-cı] *sf. güz. sntl.* Resim ve heykelde geometrik biçimleri ağırlıklı olarak uygulayan sanatçı; kurmacı; konstrüktivist.

yapımsalcılık, -ğı [yap-ım-sal-cı-lık] *is. güz. sntl.* Resim ve heykelde geometrik biçimlerin ağırlıklı olarak uygulandığı son dönem sanat akımı; kurmacılık; konstrüktivizm.

yapın, [yap-mak > yap-ın] *is.* Elle ya da makinede ham maddenin işlenmesi ile üretilmiş ürün; mamulat; masnuat.

yapınca, [yap-mak *(örtmek)* > yap-ın-cak / yapınca] *{ağız} is.* Çoban yağmurluğu; yamçı. [DS]

yapıncak, -ğı [*eT.* ya-p-mak *(örtmek)* > yap-ın-cak] *is.* **1.** Açıkta bırakılan atların üşümemesi için üzerine örtülen uzun tüylü örtü. **2.** İstanbul ve Tekirdağ taraflarında yetiştirilen, orta büyüklükte, konik, seyrek taneli salkımlı, sarımsı yeşil ve ince kabuklu bir üzüm çeşidi; kınalı yapıncak. **3.** *{ağız}* Çoban yağmurluğu; yamçı. [DS]

yapıncı, [yap-ın-cak / yapınca / yapıncı] *{ağız} is.* Çoban yağmurluğu; yamçı. [DS]

yapınçı, [yap-mak *(örtmek)* > yap-ınç > yapınç-ı] *{ağız} is.* Bir tür kadın çarşafı. [DS]

yapındırma, [yap-ın-dır-ma] *{ağız} sf.* (Söz için) uydurma. [DS]

yapındırmak[1], [yap-mak > yap-ın-dır-mak يابندرمق] *gçl. f. [-ır]* **1.** *{OsT}* Yetiştirmek; eğitmek; alıştırmak. **2.** *{ağız}* Yavaş yavaş alıştırmak. [DS]

yapındırmak[2], [yap-ın-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Bir işi kendi eliyle, özenle yapmak. [DS] **2.** *{ağız}* İşi olur duruma getirebilmek; becerebilmek. [DS] **3.** *{ağız}* (Elbise vb. için) uydurmak; yakıştırmak; benzetmek. [DS]

yapınma, [yap-ın-ma] *is.* Yapınmak eylemi.

yapınmak[1], [yap-ın-mak يينمق] *dönşl. f [-ır]* **1.** Kendine yapmak; kendisi için yapmak. *{eAT} {ağız} (aymı)* [DS] **2.** Bir şeyi kendi için yaptırmak. *{ağız} (aymı)* [DS] **3.** Bir şeyi yapmaya hazırlanmak; yapmayı denemek.

yapınmak[2], [yap-mak *(örtmek)* > yap-ın-mak يابنمق] *{eT} dönşl. f. [-ır]* **1.** Kapanmak; örtünmek; kendi başını kapamak. *{eAT} {OsT} (aymı)* [EUTS] [DLT] **2.** *{ağız}* Yapık denilen dört köşe baş örtüyü, üçgen biçiminde katlayıp başa örterek uçlarını çene altından bağlamak.[DS] **3.** Hazırlanmak; davranmak. *{OsT} (aymı)* [EUTS] **4.** El çırpmak. [Gabain]

yapınmak[3], [yap-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Alışmak.

yapınmak[4], [yap-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* İşte canla başla çalışmak. [DS]

yapınmak[5], [yap-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Beslenip kendine gelmek. [DS]

yapınmak[6], [yap-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Hazırlanmak. [DS]

yapıntı[1], [yap-ıntı] *is. fel.* Olup olmadığı, gerçekliği bilinmemesine rağmen varmış gibi kabul edilen şey; hayal gücü ürünü; gerçek dışı, düşsel olan şey; yapma; düzme; uydurma; tasni.

yapıntı[2], [yap-ıntı] *{ağız} sf.* Dedikoducu; ortalığı karıştıran. [DS]

yapıntıcılık, -ğı [yapın-tı-cı-lık] *is. fel.* Yaşamda ve düşünce dünyasında gerekli olmasına rağmen duyumlar yoluyla gösterilemediği için bu tür tasarımların birer yapıntı olduğunu ileri süren görüş.

yapıntılı, [yapın-tı-lı] *sf. sf.* Yapıntı özelliği taşıyan; musanna.

yapırdak, -ğı [yap-ıl-dak / yap-ır-dak] *{ağız} sf.* Dökülmüş yaprak. [DS]

yapırgan, [*eT.* ya-p-mak *(örtmek)* > yap-ur-ġan *(yaprakçık)*] *is. bot.* Çiçeğin taç yaprağı; taç yaprak.

yapırğak, [yap-ur-mak *(örtmek)* > yap-ır-ġāk / yalp-ır-ġāk] *(yapırğa:k) {eT} is.* Yaprak. [EUTS] [Gabain]

yapırğaklığ, [yapırġāk > yapırġak-lıġ / yalpırġak-lıġ] *{eT} sf.* Yapraklı. [EUTS]

yapırğaklık, [yapırġāk > yapırġak-lıġ / yalpırġak-lıġ] *{eT} sf.* Yapraklı. [Gabain]

yapırkak, [yap-mak *(örtmek)* > yap-ır-ġāk / yalp-ır-ġāk] *(yapırka:k) {eT} sf.* Yaprak. [EUTS]

yapısal, [yap-ı-sal] *sf.* **1.** Bir şeyin yapısı, kuruluşu ile ilgili; strüktürel. **2.** *dbl.* Bir dilin ya da cümlelerinin yapısına ilişkin olan. ☐ **yapısal dil bilimi,** *dbl. Dillerin yapısını incelemeyi amaçlayan dil bilimi; yapısalcılık.*|| **yapısal kusur,** *Doğuştan gelen önemsiz biçim bozukluğu.*|| **yapısal nedensellik,** *fel. Herhangi bir yapıyı oluşturan ögelerin, yerlerine göre, yapının etkisinde kalması.*

yapısalcı, [yap-ı-sal-cı] *sf.* **1.** Yapısalcılıkla ilgili; yapısalcılığa ilişkin. **2.** Yapısalcılığı benimseyen; yapısalcılık yanlısı olan.

yapısalcılık, -ğı [yap-ı-sal-cı-lık] *is.* **1.** Ele aldığı konuyu, kurulmuş bir yapı olarak gören ve onu geçmişten soyutlayarak eş süremli bir yaklaşımla inceleyen çalışmaların ait olduğu akım. **2.** *fel.* İnsana ilişkin olayların çözümlenmesinde, bireyden çok toplumun bütününe, olayların geçmişinden çok eş süremli oluşlarına, üretenlerin yaratıcılığından çok en son almış olduğu biçime önem veren, teşkilatlanmış bir bütüne göre değerlendiren düşünce akımı; strüktüralizm. **3.** *biy.* Organların ayrı birer yaşantısı olmadığını, bütün içinde yüklendikleri gö-

reve göre tanımladıklarını ileri süren akım. **4.** *dbl.* Dili, eş süremli yaklaşımla oluşum sürecinden soyutlayarak, aralarında biçimsel bağıntılar bulunan ögelerden oluşmuş bütün bir yapı olarak ele alan dil bilimi okulu; yapısal dil bilimi.

yapısallaşma, [yap-ı-sal-la-ş-ma] *is.* Yapısallaşmak eylemi.

yapısallaşmak, [yap-ı-sal-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yapısal duruma gelmek; yapı özelliği göstermek.

yapısallık, -ğı [yap-ı-sal-lık] *is.* Yapısal olma durumu.

yapış, [yap-ış] *is.* Yapmak eylemi ve biçimi.

yapışacak, [yap-ış-acak جق ياپشه] *{OsT} is.* Tutamak; kulp; sap.

yapışak, [yapış-ak ياپشاق] *{ağız} sf.* **1.** (Nesne için) yapışkan; yapışıcı. *{OsT} (aynı)* **2.** (Kişi için) arsız; sırnaşık; utanmaz. **3.** *is.* → yapışak ot. **4.** Bir bitkinin elbiseye yapışan tohumu. **5.** Dağ tepelerine yapışmış gibi duran beyaz bulutlar. [DS] ◻ **yapışak ot,** *{ağız} Gövdesindeki küçük dikenleri ile elbiselere yapışan bir tür ot.* [DS]

yapışıcı, [yap-ış-mak > yap-ış-ıcı] *sf.* Yapışma özelliği olan; yapışan. ◻ **yapışıcı sap,** *bot. Duvarlara, ağaçlara tutunarak yükselen sap türü.*

yapışık, -ğı [yap-ış-ık] *sf.* **1.** Yapışmış olan. **2.** Birbirine değerek, tutunarak yapışmış gibi duran; dokunan; değen. **3.** Fizyolojik yönden birbirine yapışmış olarak doğanlar. **4.** *{ağız}* (Kişi için) arsız; sırnaşık. [DS] **5.** *{ağız}* Uyuşuk; tembel. [DS] ◻ **yapışık çeneliler,** *zool. Çeneleri gaga biçiminde uzamış ve kemikleşmemiş balıklar takımı; çengel çeneliler.*

yapışıklık, -ğı [yap-ış-ık-lık] *is.* **1.** Yapışık olma durumu. **2.** İki organ ya da dokunun birbirine kaynaması. **3.** *bot.* Çiçeklerde iki çevremin ya da organın birbirine tamamen kaynaşması.

yapışkan[1], [yapış-mak > yapış-kān] *(eT. yapışka:n) sf.* **1.** Yapışma özelliği olan; yapışıcı. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Değdiği yere yapışarak güçlükle ayrılan. **3.** *mecaz.* (Kişi için) kendisinden bir türlü kurtulmak mümkün olmayan; ayrılıp gitmek bilmeyen; bıktırıcı; can sıkıcı; usandırıcı; sırnaşık; arsız. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** (Hava için) aşırı ölçüde terlettiği için giysilerin bedene yapışmasına neden olan. **5.** *{ağız}* (Kişi için) uyuşuk; tembel. [DS] **6.** *is.* Birbirine değen iki yüzeyi yapıştırmakta, birleştirmekte kullanılan madde ya da karışım; yapıştırıcı. *{ağız} (aynı)* [DS]

yapışkan[2], [yapış-kan] *{ağız} is. bot.* **1.** Ökse otu. **2.** → yapışkan otu. **3.** Duvar aralarında biten bir yabancı ot. **4.** Sulu tarlalarda yetişen ve başağı insan ve hayvanlara yapışan bir ot. [DS] **5.** Yakınındaki cisimlere tutunup bağlanan bitki. ◻ **yapışkan otu,** *bot. Isırgangillerden, duvarlar üzerinde yetişen kırmızımsı dallı, tüylü yapraklı, idrar söktürücü olarak halk hekimliğinde kullanılan çok yıllık otsu bitki; duvar fesleğeni, (Parietaria officinalis).*

yapışkanlaştırma, [yapışkan-la-ş-tır-ma] *is.* Yapışkanlaştırmak eylemi.

yapışkanlaştırmak, [yapışkan-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yapışkan duruma getirmek; yapışkanlık kazandırmak. **2.** Herhangi bir sıvıya, içine bazı maddeler ekleyerek ya da ısıtma ile kıvamını koyulaştırmak suretiyle yapışkan bir özellik kazandırmak.

yapışkanlık, -ğı [yapışkan-lık] *is.* **1.** Yapışkan olma durumu. **2.** Yapışmayı sağlayan özellik. **3.** *mecaz.* Yapışkan bir kimsenin özelliği; arsızlık.

yapışkanlıkölçer, [yapışkan-lık+ölç-er] *sf.* Yapışkan maddelerin özelliğini belirlemekte kullanılan aygıt.

yapışma, [yap-ış-ma] *is.* **1.** Yapışmak eylemi. **2.** Bir organın başka bir organa tutunması.

yapışmak, [*eT.* yap-mak *(örtmek)*>yap-ış-mak يپشمق] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Yapıştırıcı bir maddenin etkisi ile bir yüzeye, oradan ayrılmayacak, kopmayacak biçimde sımsıkı bağlanmak; orada sabitleşmek; kalmak; tutunmak. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [Bahşayiş] **2.** Bir şeye iyice yaklaşmak, sokulup değmek; yaslanmak; dokunmak. **3.** Arada hiçbir boşluk bırakmayacak biçimde değmek. **4.** Bir şeye tutunmak; onu sıkıca yakalamak; sımsıkı tutmak; sarılmak. **5.** Bir yerde yapışkanlık etkisi ile kalmak; takılmak. **6.** (Elbise için) bedeni iyice sarmak; vücut çizgilerini iyice belli etmek; dar olmak. **7.** *mecaz.* (Kişi için) bir yere iyice yerleşmiş gözükmek; kalkmaya niyetli görünmemek. **8.** Hevesle girişmek; büyük bir istekle başlamak. **9.** *mecaz.* Bir kimseyi rahatsız edecek kadar musallat olmak; yanında olmak. **10.** *{eAT}* Bulaşmak; kirli bir şey sürülmek. ◻ **yapış yapış,** *1. Yapışkan bir maddeye bulandığı için kolay ayrılmayacak biçimde olan. 2. (Hava için) aşırı sıcaklık ya da nemden dolayı terletip elbiseleri bedene yapıştıran; nemli. 3. Islak.*

yapışmaölçer, [yap-ış-ma+ölç-er] *is.* Yapıştırılarak kullanılan eşya ve malzemelerin yapışına derecelerini belirlemeye yarayan aygıt; aderometre.

yapıştırıcı, [yap-ış-tır-ıcı] *sf.* **1.** Yapıştırma özelliği bulunan. **2.** *is.* Birbirine değen iki yüzeyi sıkı sıkıya bağlayarak birleşmesini sağlayan madde. **3.** *sin.* Filmleri birbirine ya da üzerlerine ses kuşaklarını yapıştırmaya yarayan aygıt. **4.** Zamk, kola gibi kâğıt, karton vb. ni yapıştırmakta kullanılan büro gereci.

yapıştırıcılık, -ğı [yap-ış-tır-ıcı-lık] *is.* **1.** Yapıştırıcı bir şeyin özelliği. **2.** Karayolu bağlayıcısının tıkız bir kütle oluşturabilme özelliği.

yapıştırılma, [yap-ış-tır-ıl-ma] *is.* Yapıştırılmak eylemi.

yapıştırılmak, [yap-ış-tır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yapıştırmak eylemi yapılmak.

yapıştırma, [yap-ış-tır-ma] *is.* **1.** Yapıştırmak eyle-

mi. **2.** Eskiden gelinlerin yüzüne, çiçek, yaprak biçiminde kesilmiş kumaş parçalarını yapıştırmak suretiyle yapılan süs. **3.** Bir duvar ya da döşeme yüzeyine kaplama malzemesi yapıştırmaya dayanan teknik.

yapıştırmak, [yap-ış-tır-mak ياپيشدرمق] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yapışmasını sağlamak. **2.** İki ve daha çok parçadan ibaret bir şeyi bir yapıştırıcı kullanmak suretiyle ayrılmayacak biçimde birbirine sıkıca tutturmak. **3.** Bir şeyi, bir yapıştırıcı ile başka bir şeyin üzerine tutturmak. **4.** Dayamak; yaslamak; birbirine yaklaştırmak. **5.** (Cevap için) geciktirmeksizin vermek; hemen karşılık vermek; gereğini yapmak. **6.** (Tokat, tekme, yumruk vb. için) atmak; hızla vurmak. **7.** *{OsT}* Yamacına getirmek; yakınlaştırmak.

yapıt, [yap-mak > yap-ıt] *is.* **1.** Ortaya konulan, yapılan şey; eser, *(1955).* **2.** Bir teknik kullanarak sanatçı tarafından üretilmiş resim, heykel, kitap vb.

yapıtak, [yap-mak *(örtmek)* > yap-ıt-ak] *{eT} sf.* (At için) çıplak; eyersiz. [DLT]

yapıtmak, [yap-mak > yap-ıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yaptırmak. [ETY]

yapıverme, [yap-ı+ver-me] *b. is.* Yapıvermek eylemi.

yapıvermek, [yap-ı+ver-mek] *gçl. b. f. [-ir]* **1.** Kolayca yapmak. **2.** Çabucak yapmak. **3.** (İstek, dilek vb. için) yapmak.

yaplak[1]**, -ğı** [yap-lak] *{ağız} sf.* Ödlek; korkak. [DS]

yaplak[2]**, -ğı** [yapā / yapak *(yapağı)* + kulak / yapalak / yap-lak] *{ağız} is.* Baykuş. [DS]

yapma[1]**,** [yap-ma] *is.* **1.** Yapmak eylemi. **2.** *{ağız}* Bulgurla yapılmış yuvarlak ve yassı köfte. [DS] **3.** *{ağız}* Elle biçim verilen tezek. [DS] **4.** *sf.* Doğadaki varlıklara benzetilerek insan eliyle yapılmış; doğal olmayan; yapay; suni. **5.** İçten olmayan; yapmacık; sahte. ☞ **yapma çiçek,** *Çiçek görünümü verilerek plastik ya da benzeri maddelerden yapılmış süs eşyası.*‖ **yapmadığını gomamak** (komamak), *{ağız} Elinden gelen her türlü kötülüğü yapmak.* [DS]‖ **yapma dil,** *dbl. Değişik diller konuşan toplulukta birliği sağlamak amacıyla bu doğal dillerden sözcükler alınmak suretiyle oluşturulan dil.*‖ **yapma gübre,** *Bitki kalıntılarının ticarî gübre ile karıştırılmasından elde edilen gübre; yapay gübre; suni gübre.*‖ **yapma uydu,** *gök b. Herhangi bir gezegenin çevresine yerden fırlatılarak yerleştirilmiş cisim; suni uydu.*

yapma[2]**,** [yap-mak *(örtmek)* > yap-ma] *{ağız} is.* Sır; gizem. [DS]

yapmacık, -ğı [yap-ma-cık] *sf.* **1.** (Davranış, tutum vb. için) doğallıktan ve içtenlikten yoksun; yapay; sahte; suni; zahiri. **2.** (Dil, jest, mimik vb. için) gösterişli ve abartmalı olduğu için uygunsuz düşen; uyumsuz olan. **3.** *is.* İçtenlikten, doğallıktan yoksun tutum; düzmece. ☞ **yapmacık görünümü,** *dbl. Gerçekte yapıldığı hâlde yapılmamış gibi gösterilmeye çalışılan veya böyle bir izlenim verilmeye çalışılan görünüm. "görmezlikten gelmek"*‖ **yapmacık gülüş,** *İçten olmayan gülüş; sahte gülüş.*

yapmacıklı, [yap-ma-cık-lı] *sf.* **1.** İçtenlikten, doğallıktan yoksun ve gösterişe yönelik olan. **2.** *zf.* Doğallıktan ve içtenlikten yoksun olarak.

yapmacıksız, [yap-ma-cık-sız] *sf.* **1.** (Davranış, tutum için) doğal olan; içten geldiği gibi olan; samimi. **2.** (Kişi için) içten olan; samimi. **3.** *zf.* Doğal biçimde; içten olarak; samimi.

yapmak, [*eT.* ya-mak *(yaymak)* > yap-mak يايمق] *gçl. f. [-ar]* **1.** *{eT} {OsT}* Kapatmak; örtmek. [EUTS] [DLT] [KB] [Mülhennâ] **2.** *{eT}* İnşa etmek; kurmak; yaratmak. [ETY] [EUTS] [DLT] [Bahşayiş] **3.** Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek. **4.** Olmasına yol açmak. **5.** Bir eylemde bulunmak; eylemi gerçekleştirmek. **6.** Geçici veya sürekli olarak bir işle uğraşmak; belli bir alanda etkinlik göstermek; meşgul olmak. **7.** (Bir spor veya spor dalı için) uyguluyor olmak; gereken çalışma ve yarışmalara katılmak. **8.** (Bir şeyi bir şey biçiminde) gerçek niteliğini vermek; varlığıyla onu oluşturmak. *öğretmeni öğretmen yapan...* **9.** (Bir dilek, istek, görev, emir vb. için) yerine getirmek; uygulamak; ifa etmek. **10.** (Matematik işlemi için) elde edilmek; vermek; eşit olmak. *Dört, üç daha yedi yapar.* **11.** (Nişan, düğün, tören, gösteri vb.) düzenlemek; tertip etmek. **12.** Bir durumdan başka bir duruma dönüştürmek. *Simyacılar, bakırı altın yapmak için uğraştılar.* **13.** Bir düşünceyi, bir davranışı, bir isteği işe dönüştürmek, gerçekleştirmek. **14.** Özel bir çaba ve çalışma ile düzenli bir duruma getirmek; hazır hâle getirmek. **15.** Üretmek. **16.** Bir harekete, işe başlamak veya bir hareketle, işle uğraşmak. **17.** Bir hareketi gerçekleştirmek; oluşturmak. **18.** Kötülükte bulunmak; eziyet etmek; zarara yol açmak. **19.** Etkili olmak; etkisi belli biçimde kendini göstermek. **20.** Salgılamak, çıkarmak. **21.** Belli biçimde davranmak. **22.** Onarmak; eski durumuna getirmek; tamir etmek. **23.** (Öğrenim için) görmek; gerçekleştirmek; uygulamak. **24.** Bir şeyi belli bir fiyata satmak; değeri o kadar olmak. **25.** Birini herhangi bir duruma düşürmek; ... hâle sokmak; ... duruma düşürmek. **26.** Biriyle evlendirmek; onunla evlenmesini sağlamak. **27.** (Belirtilen zaman için) o zamanı bulmak; ulaşmak; erişmek. *Sabahı çeşme başında yaptılar.* **28.** Biriyle geçinmek; dayanmak. **29.** *teklfz.* (Erkek için) bir kadınla cinsel ilişkide bulunmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **30.** (Özel kavram) tuvalet ihtiyacını gidermek; dışkı çıkarmak; işemek. *{ağız} (aynı)* [DS] **31.** Özel bir durum almak; belli bir biçim kazanmak. *Kıyı orada çıkıntı yapar.* **32.** Belirtilen biçimde davranmak. **33.** Birine bir görev, unvan vermek. *İlçeye müdür yaptılar.* **34.** *eski.* (Ticarette) biriktirmek. **35.** *yar. f.*

(İsim soyundan bir kelimeyle birlikte) bir durum yaratmak. **36.** *yar. f.* Edinmek; bir şeye sahip olmak. **37.** *yar. f.* Bir kimseye bir meslek kazandırmak; yetiştirmek. **38.** *gçsz. f.* (Belirtilen) davranışta bulunmak; davranmak, hareket etmek. **39.** Olmak; meydana gelmek. *yağış yapmak.* **40.** (İyilik veya kötülük belirten kavram için) iyilik veya kötülükte bulunmak. **41.** (Kilometre, mil, fersah vb. için) belirtilen hıza ulaşmak; o kadar yol almak. **42.** (İş için) kazanç sağlamak; kâr elde etmek. **43.** *alay.* (İş için) bozmak; sözde iyilik etmiş olmak. ☞ **Yapacağım iş kara leyleğe et olsun.** *{ağız} Baştan savma iş yapanlara karşı sitem olarak söylenir.*‖ **yapıp etmek,** *Yapmak.*‖ **yap, işlet, devret modeli,** *ekon. Devlete ait bir alanda yatırım yaparak belli bir süre işlettikten sonra devlete bırakmayı öngören teşvik sistemi.*‖ **Yapma!** *Karşısındakini, ilgilendiği işten alıkoymak için söylenir.*‖ **Yapma!** *Şaşma bildirir.*‖ **yapmadığı kalmamak,** *Kendisine zarar verecek birçok iş yapmak.*‖ **yapmadığını bırakmamak,** *Başkalarına zarar verecek bütün kötülükleri yapmak; onlara her türlü sıkıntıyı yaşatmak.*‖ **yapmadığını koymamak,** *Başkalarına zarar verecek bütün kötülükleri yapmak; onlara her türlü sıkıntıyı yaşatmak.*‖ (bir şeyi) **yapmak varmış,** *Olumsuz bir sonuçla karşılaşınca, yanlışlığın nerede yapıldığını anlayarak, başka bir davranışta bulunmanın gerektiğini vurgulamak için söylenir.*‖ **yapmak yasamak,** *{ağız} Yapıp düzenlemek.* [DS]‖ **yapmak yasımak,** *{ağız}* → yapmak yasamak. [DS]‖ **Yapmayın!** *Karşısındakileri, ilgilendikleri işten alıkoymak için söylenir.*‖ **Yapmayınız!** *Karşısındakini, ilgilendiği işten alıkoymak için söylenir.*‖ **yaptığı hayır ürküttüğü kurbağaya değmemek,** *Elde ettiği kazanç verdiği zarardan az olmak.*‖ **yaptığını bilmemek,** *Aklı başında olmamak; bilinçsizce davranmak.*

yapracık, -ğı [yap-ra(k)-cık] *is.* Küçük yaprak.

yapracuk, [yapra(k)cuk يبرجوق] *{eAT} {OsT} is.* Küçük yaprak; yaprakçık.

yaprak, -ğı [*eT.* yap-ur-ğak / yalp-ır-gak] *is.* **1.** *bot.* Bitkilerde sapın üzerinde bulunan, bir bitki için gerekli olan solunum, karbon özümlenmesi ve terleme olaylarını gerçekleştiren, çoğu klorofilli, yeşil, iki yanlı bakışımlı, yassı ve değişik biçimdeki uzantılar. *{eT} (aynı)* [Balkşayiş] **2.** Özellikle sarma, dolma yapmakta kullanılan asma yaprağı. **3.** Yaprak görünümündeki bitki organlarına verilen ad. *enginar yaprağı.* **4.** Taç yaprağı. **5.** Börek, baklava gibi şeylerde yufka. **6.** Kitap, defter, dergi gibi şeylerde, birbirine tutturulmuş ve ön ile arka yüzü oluşturan kâğıtlardan her biri; varak. **7.** Kâğıt, karton, metal, kaya vb. şeylerde ince levhalardan her biri. **8.** Kat kat ayrılabilen şeylerde kat. **9.** Belli büyüklükteki kâğıt parçası. **10.** *eski.* Birkaç parça kumaş eklenerek yapılan şeylerde, parçalardan her biri. **11.** Eni 50 cm., boyu 75 cm. olan bayrak ölçüsü. **12.** *{ağız}* Kağnının çevresindeki tahtalar. [DS] **13.** *{ağız}* Kağnı ve arabalarda, dingil başlarının aşınmaması için tekerleğin yuvasına, dingille birlikte konulan demir parçası. [DS] **14.** *{ağız}* Bodur meşe ağacı. [DS] **15.** *{ağız}* Kaçak tütünden yapılmış sigara. [DS] **16.** *sf.* Yaprak biçiminde olan; yaprak gibi; yaprağı andıran. ☞ **yaprak açan,** *{ağız} Mart başında esen yel.* [DS]‖ **yaprak arıları,** *zool. Kurtçukları tarım bitkilerine ve ormanlara zarar veren zar kanatlılar familyası, (Tenntheridinidae).*‖ **yaprak arısı,** *zool. Yaprak arılarından zar kanatlıların ortak adı.*‖ **yaprak aşısı,** *Bir parça ağaç kabuğu ile çıkarılarak anaç dalın kabuğu altına yerleştirmek suretiyle yapılan aşı.*‖ **yaprak ayası,** *biy. Yaprağın geniş ve yassı bölümü.*‖ **yaprak basmak,** *{ağız} Üzüm yaprağını salamura yapmak.* [DS]‖ **yaprak biti,** *zool. Yaprakların üzerinde onların öz sularını emerek yaşayan çok küçük yumuşak bedenli böceklerin ortak adı; ballık, balsıra, karınca marazı, kumuş.*‖ **yaprak bitleri,** *zool. Duyargaları ve hortumları eklemli, bir milimetre boyunda yumuşak bedenli böcekler takımı, (Aphididae).*‖ **yaprak böceği,** *zool. Sebze ve meyvelerin yapraklarını yiyerek zarar veren böceklerin genel adı.*‖ **yaprak böceğigiller,** *zool. Bitkicil kın kanatlı böcekler familyası, (Chrysomelidae).*‖ **yaprak çay,** *Çay bitkisinin yaprak kısmı.*‖ **yaprak dolması,** *Asma yaprağından pirinç ve kıyma ile hazırlanmış iç ile yapılan dolma.*‖ **yaprak döken,** *{ağız} Sonbaharda esen yel.* [DS]‖ **yaprak dökümü,** *1. Sonbaharda yaprakların kuruyup dökülmesi durumu. 2. Sonbahar; güz. {ağız} (aynı)* [DS] *3. Aile için dağılma veya perişan olma.*‖ **yaprak döner,** *İçinde sıkıştırılmış kıyma bulunan ve piştikten sonra enli olarak kesilen döner.*‖ **yaprak gibi titremek,** *Aşırı titremek.*‖ **yaprak gübresi,** *Yapraklar üzerine püskürtülen çözelti hâlindeki gübre.*‖ **yaprak heybesi,** *{ağız} Bir heybe türü.* [DS]‖ **yaprak indisi,** *biy. Bitki yaprak yüzeyinin, bitkinin işgal ettiği toprak yüzeyine oranı.*‖ **yaprak izi,** *biy. Yaprakların dökülmesinden sonra dal üzerinde, yaprağın çıktığı yerde kalan iz.*‖ **yaprak kını,** *biy. Yaprak sapının gövdeye bağlandığı yüzey.*‖ **yaprak kıpırdamamak,** *(Hava için) rüzgârsız, çok durgun olmak.*‖ **yaprak koltuğu,** *biy. Yaprağın dibi ile onu taşıyan dalın üst bölümü arasındaki açı.*‖ **yaprak kulak,** *{ağız} Kulağı düşük hayvan.* [DS]‖ **yaprak kurbağası,** *zool. Yeşil bağa.*‖ **yaprak kurdu,** *zool. Yaprak böceği.*‖ **yaprak kuşu,** *{ağız} Keklik.* [DS]‖ **yaprak makinesi,** *Metalleri bastırıp yaprak hâline getiren baskı makinesi.*‖ **yaprak oynamamak,** *(Hava için) rüzgârsız, çok durgun olmak.*‖ **yaprak sarması,** *Yaprak dolması.*‖ **yaprak sigarası,** *Yaprak tütünün dürülerek sarılmasıyla yapılan bir tür sigara; puro.* ‖ **yaprak taş,** *jeol. İçinde mika parçacıkları bulunan değişime uğramış şist.*‖ **yaprak tırnak,** *{ağız} Hay-*

vanlarda ince, yassı ve yaygın tırnak. [DS]‖ **yaprak tütün,** *Tütün yaprağının kıyılması ile elde edilen tel tel dökülen tütün.*

yaprakbüken, [yaprak+bük-en] *is. zool.* Tırtılları yaprakları bir boru gibi bükerek içinde yaşayan ve yaprakla beslenen küçük kelebeklerin ortak adı, *(Tortrix, Caccaecia, Evetria, Laspeyresia vb.).*

yaprakbükengiller, [yaprak bük-en-gil-ler] *is. zool.* Tırtılları yaprakları bükerek içinde yaşayan küçük pul kanatlıları içeren familya, *(Tortricidae).*

yaprakçık, -ğı [yaprak-çık] *is. bot.* Bir birleşik yaprağı oluşturan küçük yapraklardan her biri.

yaprakçıl, [yaprak-çıl] *sf.* (Hayvan için) yapraklarla beslenen.

yaprakkesen, [yaprak+kes-en] *is.* Pancarın yapraklarını temizlemekte kullanılan makine.

yaprakkurusu, [yaprak+kuru-s-u] *is.* **1.** Kuru yaprak rengi. **2.** *sf.* Bu renkte olan.

yapraklama, [yaprak-la-ma] *is.* **1.** Yapraklamak eylemi. **2.** *dnz.* Yelkenli gemilerde, teknenin orsaya dönüşü sırasında, rüzgârı boşaltarak yelkenleri dalgalandırma.

yapraklamak, [yaprak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yapraklı hâle gelmesini sağlamak; içine veya üzerine yaprak karıştırmak. **2.** *dnz.* (Yelken için) bayrak gibi dalgalandırmak.

yapraklandırma, [yaprak-la-n-dır-ma] *is.* Yapraklandırmak eylemi.

yapraklandırmak, [yaprak-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yapraklanmasını sağlamak. **2.** *dnz.* Yelkenleri şişirmeyerek, rüzgârda bayrak gibi dalgalanmasını sağlamak.

yapraklanma, [yaprak-la-n-ma] *is.* **1.** Yapraklanmak eylemi. **2.** Bitkilerde yaprak çıkması olgusu. **3.** *jeol.* Kayaçların yaprak hâlinde katmanlaşması.

yapraklanmak, [yaprak-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Yapraklı hâle gelmek; yaprak içermek. **2.** (Bitki için) yaprak çıkarmak; yaprak oluşturmak; yaprakla onanmak. **3.** (Metal için) ince levha hâline gelmek. **4.** *jeol.* (Kayaç için) yapraklı katman hâline gelmek. **5.** *dnz.* (Yelken için) bayrak gibi dalgalanmak.

yapraklararası, [yaprak-lar+ara-s-ı] *sf. bot.* İki yaprak arasında yer alan.

yapraklaşma, [yaprak-la-ş-ma] *is.* **1.** Yapraklaşmak eylemi. **2.** *bot.* Çiçek tomurcuklarının gerilen bir evrimle yaprağa dönüşmesi.

yapraklaşmak, [yaprak-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yaprak durumuna gelmek; yaprak olmak.

yapraklı, [yaprak-lı] *sf.* **1.** Yaprağı olan. **2.** Yaprak içeren. **3.** Belirtilen nitelikte yaprağa sahip olan. **4.** Kat kat yapraklardan oluşan. **5.** Yaprak desenleri ile süslenmiş olan. 🗗 **yapraklı kara yosunları,** *bot. Ağaçların, kayaların üzerinde halı gibi tüylü yüzey oluşturacak biçimde biten klorofilli kara yosunları.*

yapraklık, -ğı [yaprak-lık] *is.* **1.** Su değirmenlerinde poyraya giden suyun içinde bulunan yaprak vb. çöpleri tutmaya yarayan bir tür süzgeç. **2.** *{ağız}* Dolmalık ince bulgur. [DS] **3.** *{ağız}* Kışın keçilere yedirmek için kesilen meşe, çam vb. dalları. [DS]

yapraksı, [yaprak-sı] *sf.* **1.** Yaprağa benzeyen. **2.** Görünüşü yaprağı andıran; yaprak biçiminde olan.

yapraksız, [yaprak-sız] *sf.* **1.** Yaprağı olmayan. **2.** Sapı yapraksız olan.

yapranmak, [yap-ur-mak > yap(u)r-an-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yerleşmek. [DS]

yapratmak, [yap-ur-mak *(sermek)* > yapır-ıt-mak] *{eT} [-ur] sf.* (At için) kulağını dikmek. [DLT]

yapru, [yap-ur-mak *(sermek)* > yap(u)r-ī يابرى] *(yapru:) sf.* **1.** (Yer için) düz ve geniş. **2.** *{eT} {eAT}* (Kulak için) sarkık; düşük. [DLT] **3.** *{ağız}* (Kulak için) büyük ve yassı. [DS] **4.** *{ağız}* Düzgün olmayan; çarpık. [DS] 🗗 **yapru kulak,** *{ağız} 1. Baştan ayrı duran kulak; iri kulak. 2. Aşağı doğru sarkan büyük kulak.* [DS]

yaprığ, [yapru-k / yapru-ğ] *{ağız} is.* Mil; lığ. [DS]

yaprıtmak, [yapur-mak > yapır(u)t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yaymak; yassıltmak.

yaprulmak, [yapur-mak *(sermek)* > yap(u)r-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Yapışmak. [DLT] **2.** Yıpranmak. [DLT]

yapruşmak, [yapur-mak *(sermek)* > yap(u)r-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte yeri düzeltmek. [DLT]

yapsamak, [yap-mak > yap-sā-mak] *(yapsa:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Örmek istemek; kapamak istemek. [DLT] **2.** Yapmak istemek. [DLT]

yapsatçı, [yap+sat-çı] *is.* Ortalama bir değerde konut üreterek satan müteahhit.

yapsatçılık, -ğı [yap+sat-çı-lık] *is.* Yapıp satma işi.

yapsınmak, [yap-mak > yap-sı-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Birleşmek; yapışmak. [EUTS]

yapsurmak, [yapış-mak > yap(ı)ş-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yapıştırmak. [EUTS]

yapşak, -ğı [yap(ı)ş-ak] *{ağız} is.* **1.** → yapışak otu. **2.** *sf.* (Kişi için) sırnaşık; arsız. [DS]

yapşınmak, [yapış-mak > yap(ı)ş-ın-mak / yapçınmak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yapışmak; bağlanmak. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain]

yapşunmak, [yapış-mak > yap(ı)ş-un-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yapıştırılmak. [DLT]

yapşurmak, [yapış-mak > yap(ı)ş-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yapıştırmak; örtmek. [DLT] [EUTS] [Gabain]

yaptaç, [yap *(yapağı)* > yap-ta-ç] *{eT} is.* Kebe; yağmur ve çamurda çobanların giydiği küçük kepenek. [DLT]

yaptırılma, [yap-tır-ıl-ma] *is.* Yaptırılmak eylemi.

yaptırılmak, [yaptır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yaptırmak eylemi yapılmak; yaptırılmak eylemine konu olmak.

yaptırım, [yap-tır-ım] *is.* **1.** Yaptırmak eylemi. **2.** Bir buyruğun yerine getirilmesi için erk sahibi tarafından uygulanan baskıcı önlem; yapmak zorunda bırakan güç. **3.** Bir yasanın uygulanmasını sağlamak amacıyla öngörülen ceza; müeyyide, *(1935).*

yaptırımcı, [yap-tır-ım-cı] *is.* **1.** Yaptırımı uygulayan erk. **2.** *sf. dbl.* (Fiil biçimi) bir çaba düşüncesini anlatmaya yarayan; buyrukçu.

yaptırma, [yap-tır-ma] *is.* Yaptırmak eylemi.

yaptırmak, [yap-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yapmasını sağlamak. **2.** Yapması için imkân tanımak. **3.** Bir şeyin birisi tarafından ortaya konulmasını, gerçekleştirilmesini, oluşmasını sağlamak ya da buna izin vermek. **4.** Bozuk bir şeyi eski durumuna getirtmek; onartmak; tamir ettirmek. **5.** (Öğrenim için) görmesini sağlamak.

yaptırtma, [yap-tır-t-ma] *is.* Yaptırtmak eylemi.

yaptırtmak, [yap-tır-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir şeyin birisi aracılığıyla başkası tarafından yapılmasını sağlamak.

yapturmak, [yap-mak > yap-tur-mak ییدرمق] *{eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* Kapattırmak; yaptırmak. [DLT]

yapu, [yap-mak > yap-ıġ > yapū / yap-ī یاپو] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Bina; yapı. **2.** (Kişi için) kılık kıyafet; biçim; şekil. 🗗 **yapu yapmak,** *{eAT} Bina inşa etmek.*

yapucu, [yapı-cı / yapu-cu یاپوجو] *{eAT} {OsT}* is. Yapıcı; yapı ustası.

yapuk[1]**, -ğu** [*eT.* ya-p-mak *(örtmek)* > yap-ık / yap-uk یاپوق] *is.* **1.** *{OsT}* Atı soğuktan korumak için üzerine örtülen büyükçe örtü; belleme; çukal. **2.** Yeniçerilerin giydiği üstlük. **3.** Gelinlerin yüzüne yapıştırılan ziynetlerle süslü bezeme; yapıştırma. **4.** *{eAT} {OsT}* Eyerde üzerine oturulacak, beşikte içine yatırılacak yer. **5.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Baş örtüsü. [DS]

yapuk[2]**, -ğu** [yap-uk / yap-ık] *{ağız} sf.* **1.** (Hayvan için) boynuzu yassı. **2.** *is.* Seyrek saç tarağı. **3.** Dişi hindi. [DS]

yapukcıyan, [*eT.* yap-uk-cı + Fan. -ān > yapukcıyān ییوقجیان] *(yapukcıya:n) is.* İmparatorluk döneminde, saray atlarını eğitmekle görevli kimse.

yapuldak, [yap-mak > yap-ul-dak ییولدق] *{eAT} {ağız} sf.* Çıplak; techizatsız. [DS]

yapulmak, [yap-mak > yap-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Kapanmak; örtülmek. [DLT] **2.** *dönşl. f.* Örtünmek; kapanmak; gizlenmek. [KB]

yapurğak, [yap-ur-mak *(örtmek)* > yapur-ġāk] *(yapurga:k) {eT} is.* Yaprak. [DLT] [Mühennâ]

yapurğaklığ, [yapurġāk > yapurġak-lıġ] *{eT} sf.* Yapraklı.

yapurğan, [yap-mak *(örtmek)* > yap-ur-ġān] *(yapurga:n) {eT} sf.* **1.** Daima gizleyen; saklayan. [DLT] **2.** *is.* Yorgan.

yapurmak, [yap-mak *(örtmek)* > yap-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Parlatmak; süpürtmek. [DLT] **2.** Gizlemek. [DLT]

yapurtmak, [yap-ur-mak > yap-ur-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Gizlenmesini emretmek. [DLT] **2.** Dağınık bir şeyi toplamak, düzenlemek. [DLT]

yapuşğak, [yap-uş-mak > yap-uş-ġāk] *(yapuşga:k) {eT} is.* **1.** Dikenli bir ot; pıtrak. [DLT] **2.** Her söylenen işe karışan kimse. [DLT]

yapuşğan, [yap-uş-mak > yap-uş-ġān] *(yapuşga:n) {eT} sf.* Daima yapışan; yapışkan. [DLT]

yapuşmak, [yap-mak *(örtmek)* > yap-uş-mak / yap-ış-mak] *{eT} gçsz.f. [-ur]* Yapışmak. [DLT] [KB]

yapuşturmak, [yap-ış-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** Yapıştırmak. **2.** Tokat vurmak. [DS]

yapyakın, [ya(p)+ya/kın] *(ya'pyakın) pekşt. zf.* Çok yakın.

yapyalıncak, [ya(p)+ya/l-ın-cak یاب یالنجاق] *{eAT} pekşt. sf. zf.* Çırılçıplak.

yapyalnız, [ya(p)+ya/lnız] *(ya'pyalnız) pekşt. sf.* Yapayalnız.

yapyapan, [yap+yap-an] *{ağız} is. zool.* Tatarcık. [DS]

yapyalı, [yap+yalı ?] *{ağız} is.* Soğukkanlı davranma. [DS]

yapyassı, [ya(p)+ya/ssı یاپیاصی] *{eAT} sf.* Yamyassı.

yâr, -ri [Far. yār یار] *(ya:r) {OsT} is.* **1.** Âşık olunan kimse; sevgili. **2.** Dost; arkadaş. **3.** Tanıdık; ahbap. **4.** Yardımcı. **5.** *müz.* Türk Musikisinde birleşik bir makam. 🗗 **Yârdan mı geçersin, serden mi?** *Eşdeğerde iki seçenekle karşılaşıldığında söylenir.*|| **yâr geçmek,** *{eAT} Birisini çok sever görünmek; dost geçinmek.*|| **yâr güzel,** *folk. Hakkâri ve çevresinde oynanan bir halay.*|| **yâr-ı bî-vefā,** *{OsT} Vefasız dost; vefasız sevgili.*|| **yâr-ı cān,** *{OsT} Gerçek dost; candan dost.*|| **yâr-ı cefākâr,** *{OsT} Cefa eden dost; zalim sevgili.*|| **yâr-ı dil-sitān,** *{OsT} Gönül alan sevgili.*|| **yâr-ı ğar,** *{OsT} 1. Mağara dostu. 2. Çok vefalı arkadaş. 3. Hicrette Hz. Muhammed'e yoldaşlık etmiş olan Hz. Ebu Bekir.*|| **yâr-ı kadîm,** *{OsT} Eski dost.*|| **yâr-ı perî-rū,** *{OsT} Peri yüzlü sevgili.*|| **yâr olmak,** *Yardımcı olmak; hayrı dokunmak.*|| **yâr olup bâr olmamak,** *Yardımcı olup yük olmamak.*|| **yār ü ağyār,** *{OsT} Dost ve düşman; herkes.*

yar[1]**,** [ya-mak *(yaymak)* > ya-r] *{eT} is.* Işık. [ETY]

yar[2]**,** [yar یار] *{eT} is.* **1.** İrin; cerahat. [EUTS] **2.** Tükürük; salya. *{eAT} {OsT} (aynı)* [EUTS] [Gabain] [DLT] [İKPÖy.] [Bahşayiş] **3.** *{ağız}* Ağızdan taşan tükürük. [DS] **4.** Hayvanların ağzında oluşan köpük. [Bahşayiş]

yar[3], [yar-mak > yār يار] *(ya:r) is.* **1.** *{eT} {eAT}* Suların açtığı uçurum. [DLT] **2.** Deniz, göl ve akarsu kıyıları ya da dağ yamaçlarındaki dik yüzey biçimi; uçurum. 🗗 **yara uçmak,** *{eAT} Uçuruma düşmek; uçuruma yuvarlanmak.*|| **yardan atmak,** *Birini çıkar sağlamak amacıyla tehlikeye uğratmak.*|| **yardan uçmak,** *{eAT} Uçuruma düşmek; uçuruma yuvarlanmak.*|| **yardan uçurmak,** *{eAT} Bir kimseyi teşvik ederek tehlikeye düşürmek.*|| **yar tuzı,** *Kaya tuzu.* [EUTS]

yar[4], [Far. yār *(yardımcı)*] *kısalt.* Yardımcı sözcüğünün kısaltması olup bazı birleşik sözcükler yapılmakta kullanılır, *yar-bay, yar-kurul.*

yar[5], [yar] *{ağız} is.* Malta taşına benzer, yumuşak bir taş. [DS]

yara[1], [yar-mak > yar-a] *is.* **1.** *{eT}* Yarık; gedik. [DLT] **2.** Delici ve kesici bir şeyin vücudun herhangi bir yerinde açtığı yarık. **3.** Deri örtüsünde oluşan yırtık. **4.** Hastalık nedeniyle vücutta meydana gelen oyuk, yarık. **5.** Uçak ya da gemi dış yüzeyinde çarpma vurma ile meydana gelen uzunlamasına yırtık. **6.** *mecaz.* Derin bir üzüntüye neden olan durum ya da olay; dert; acı. 🗗 **yara açmak,** *1. Yara oluşmasına sebep olmak. 2. mecaz. Büyük üzüntü vermek.*|| **yara almak,** *Yaralanmak.*|| **yara bere,** *Yara, ezik, sıyrık ve çürük.*|| **yara bere içinde,** *Vücudunda yara, ezik, sıyrık ve çürük bulunma.*|| **yara işlemek,** *1. Yara kapanmayarak ilerlemek; azmak. 2. mecaz. Üzücü olayın etkisi geçmemek.*|| **yara izi,** *Yara iyileştikten sonra kalan belirti.*|| **yar kapanmak,** *Yara iyileşmek.*|| **yara otu,** *{ağız} Yaraların, siğillerin üzerine konulan, ırmak kıyılarında yetişen geniş yapraklı bir ot.* [DS]|| **Yarası olan gocunur.** *"Bir sorumlu aranırken kusuru olan kimse telaşa kapılır" anlamında kullanılır.*|| (birinin) **yarasını deşmek,** *Acısını, üzüntüsünü hatırlatmak; derdini yenilemek.*|| **yara suyu,** *{OsT} Cerahat; irin.*|| **yara urmak,** *{eAT} Yara açmak.*|| (bir) **yaraya merhem olmak,** *Bir ihtiyacı karşılamak; işe yaramak; bir sıkıntıyı gidermek.*|| **yara yaprağı,** *{ağız}* → yara otu. [DS]|| **yaraya şifa vermek,** *1. Yarayı iyileştirmek. 2. Kötü durumdan kurtarmak; derde deva olmak.*|| **yaraya tuz biber ekmek,** *Acıyı, kederi, üzüntüyü artırmak; deşmek.*|| **yarayı tazelemek,** *Üzüntüyü, sıkıntıyı hatırlatmak; yeniden ortaya çıkmasına neden olmak.*|| **yara yimek,** *{eAT} Yara almak; yaralanmak.*

yara[2], [yar-mak > yar-a] *{eT} is.* Omuz. [EUTS]

yara[3], [yara] *{ağız} is.* Düğme deliği; ilik. [DS]

yara[4], [Far. yārā يارا] *(ya:ra:) is.* Güç; kuvvet. 🗗 **yārā-yı sühān,** *Güzel konuşma kudreti.*|| **yārā-yı tabiat,** *Doğanın gücü.*

Yarabbi, [Ar. yā rabbī يارب] *(ya:rabbi:) ünl.* Ey Allah'ım; ey Tanrı'm.

Yaradan, [yarat-mak > yarat-an / yaradan] *öz. is.* Tek yaratıcı Allah. 🗗 **Yaradan'a kurban!** *Bir şeye hayran kalındığında, çok beğenildiğinde söylenir.*|| **Yaradan'a sığınıp...** *Bütün gücünü kullanarak...*|| **Yaradan'a sığınmak,** *{ağız} (Tokat atarken) bütün gücünü kullanmak.* [DS]

Yaradancı, [yaradan-cı] *sf.* Yaradancılık taraftarı olan.

Yaradancılık, -ğı [yaradan-cı-lık] *is. fel. din.* Her türlü vahyi yadsıyan, yalnız inayetle, ahlakla ilgisi, doğa üstü bir gücü olmayan bir yaratıcı Tanrı'nın varlığını kabul eden felsefî-dinî öğreti.

yaradılış, [yarat-ıl-ış > yarad-ıl-ış] *is.* **1.** Bir kimsede doğuştan bulunan özelliklerin tümü; mizaç; huy; tıynet. **2.** Bir şeyin yaratılırken kazanmış olduğu özellikler bakımından durumu; hilkat; fıtrat. 🗗 **yaradılışı düz kişi,** *{eAT} Düzgün vücutlu kimse; mütenasip vücutlu.*|| **yaradılış teorisi,** *Farklı tip canlı organizmaların ilahî yaradılış ile ayrı ayrı oluşması öğretisi; kreasyonizm.*

yaradılışlı, [yaradılış-lı] *sf.* Doğuştan, belirtilen nitelikte vücut ve beden özelliklerini taşıyan.

yaradılıştan, [yaradılış-tan] *zf.* Doğuştan; fıtraten.

yaradılmış, [yarad-ıl-mış يارادلش] *{eT} {eAT} {OsT} sf.* Yaratılmış her şey; yaratık; mahlukat; kâinat. [Bahşayiş]

yaradmak, [yara-d-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yaratmak. [Bahşayiş]

yaragannık, -ğı [yara-ğan-lık] *{ağız} is.* Yararlık; yarayışlılık. [DS]

yarağ, [yarā-mak *(uygun olmak)* > yarā-ġ / yarā-k يراغ] *(yara:ğ) {eT} is.* **1.** Fayda; yarar. [KB] **2.** Uygun; münasip; yakışan; tav. [DLT] [EUTS] [Üç İtigsizler] **3.** *{eAT}* Hazırlık. **4.** Olanak; imkân; fırsat. [DLT] [KB] **5.** Silah. [EUTS] **6.** Gereken. [EUTS] 🗗 **yarağ kılmak,** *{eAT} Hazırlık yapmak; hazırlanmak.*

yarağan, [yar-ağan] *{ağız} is.* Su bölümü çizgisi. [DS]

yarağçı, [yarāġ > yaraġ-çī] *(yarağçı:) {eT} is.* Yarayışlı; becerikli; işe yarar; usta; ehil. [KB]

yarağlığ, [yarāġ > yaraġ-lıġ]] *{eT} sf.* **1.** Yakışan; yarayan; hoş; uygun. [EUTS] [Gabain] **2.** Mümkün. [DLT]

yarağsız, [yarāġ > yaraġ-sız / yarak-sız] *{eT} sf.* **1.** Faydasız; yararsız. **2.** Yakışıksız; yaramaz; hoş olmayan. [EUTS]

yaralı, [Far. yār *(kol)* + -ek > yārek *(kolcuk)* > yarak > yaraḫ] *is. kaba.* Erkek cinsel organı; penis.

yarak[1], [*eT.* yarā-mak *(uygun olmak)* > yarā-ġ / yarā-k يراق] *(yara:k) {eT} sf.* **1.** Yakışan; gereken; münasip; tav. [EUTS] **2.** *is.* Silah. *{eAT} {OsT}* (aynı) [ETY] [EUTS] **3.** *{eAT} {OsT}* Hazırlık. **4.** *{eAT} {ağız}* Gerekli araçlar; donanım; levazım; teçhizat. [DS] **5.** Olanak; imkân; fırsat. [DLT] [KB] **6.** *{OsT}*

(At için) hızlı ve binicisini yormadan koşan; rahvan; eşkin. [Bahşayiş] 🗗 **yarağa yapışmak,** *{OsT} Silaha sarılmak.* ‖ **yarağında olmak,** *{eAT} Gerekli malzemeyi hazır etmek; hazırlık yapmak.* ‖ **yarağını görmek,** *{eAT} {OsT} Hazırlığını yapmak; hazırlanmak.* ‖ **yarak dişi,** *{ağız} Yeni çıkan ekin.* [DS] ‖ **yarak düzmek,** *{OsT} Hazırlık yapmak.* ‖ **yarak etmek,** *{eAT} Hazırlık yapmak; hazırlık görmek; donanımı tamam etmek.* ‖ **yarak eylemek,** *{eAT} Hazırlık yapmak; gerekli donanımı düzmek.* ‖ **yarak görmek,** *Hazırlık yapmak.* ‖ **yarak idinmek,** *Gerekli malzemeyi hazır etmek.* ‖ **yarak kılmak,** *{eAT} Hazırlık yapmak; gerekli donanımı tamamlamak.* ‖ **yarak kuşanmak,** *{OsT} Silah takınmak.* ‖ **yarak olmak,** *Hazırlık yapmak.* ‖ **yarak yasak,** *{eAT} Savaş araçları.* ‖ **yarak yasak dakınmak,** *{eAT} {OsT} Silah taşımak.* ‖ **yarak yimek,** *{eAT} Gerekli donanımı tamamlamak; hazırlık yapmak.*

yarak[2], [Far. yār *(kol)* + -ek > yārek *(kolcuk)* > yarak] *is. kaba.* Erkeklik organı.

yarakcı, [yarak-cı برقجی] *is.* Silah ustası; silahçı.

yaraklamak, [yarak-la-mak یراقلمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* **1.** Donatmak. **2.** Hazırlamak. **3.** Silahlandırmak.

yaraklanmak, [yarak-la-n-mak / یراقلنمق / برقلنمق / یارقلنمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Hazırlanmak. **2.** Silahlanmak.

yaraklanmış, [yarak-la-n-mış یراقلنمش] *{eAT} {OsT} sf.* Hazır; amade.

yaraklı, [yarak-lıġ > yarak-lı یراقلی] *sf.* **1.** *{eAT} {OsT}* Silahlı. **2.** *{ağız}* Yararlı. [DS] **3.** *is. {ağız}* Gerekli araçlar. [DS]

yaraklığ, [yarak-lıġ] *{eT} sf.* **1.** Silahlı. [ETY] [Tekin] **2.** Yakışan; yarayan; hoş; uygun. [EUTS]

yaraklığdı, [yarak-lıġ-dı] *(yaraklığdı:) {eT} zf.* Silahlı olarak. [ETY]

yaraklığtı, [yarak-lıġ-tı] *(yaraklığtı:) {eT} zf.* Silahlı olarak. [ETY]

yaraklu, [yarak-lı / yarak-lū یراقلو / یراقلو] *{OsT} sf.* **1.** Silahlı. **2.** Donanımlı. **3.** Hazırlıklı; hazır. 🗗 **yaraklu yağın görmek,** *{eAT} Herkes kendine ait hazırlığını yapmış olmak.* ‖ **yaraklu yasaklu,** *{eAT} Silahlı ve düzenli.*

yaralama, [yara-la-ma] *is.* Yaralamak eylemi.

yaralamak, [yara-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Silah veya başka bir araçla bir canlıda yara açmak. **2.** *dnz.* Bir deniz teknesinde yarık meydana getirmek. **3.** *mecaz.* Derin bir üzüntü yaratmak; gücendirmek; kırmak.

yaralanış, [yara-la-n-ış] *is.* Yararlanmak eylemi ve biçimi.

yaralanma, [yara-la-n-ma] *is.* Yaralanmak eylemi.

yaralanmak, [yara-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Bedeninin bir yerinde yara meydana getirilmek; yara açılmak. **2.** Zedelenmek; ezilmek; zarar görmek. **3.** Çok üzülmek; kırılmak; gücenmek.

yaralı, [yara-lı] *sf.* **1.** Yarası bulunan. **2.** Yaralanmış olan. **3.** Derin bir üzüntü verecek olay yaşamış olan; dertli; üzüntülü; gücenik. **4.** *is.* Yaralanmış olan kimse. 🗗 **yaralı parmağa işememek,** *Yardıma ihtiyacı olan kimselere en küçük bir yardımda bile bulunmaktan kaçınmak.*

yaralmak, [yarā-mak > yara-l-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Uygun bulunmak; uydurulmak. [EUTS]

yarama, [yara-ma] *is.* Yaramak eylemi.

yaramak[1], [yar-ā-mak / yır-ā-mak] *(yara:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Karşı koymak; uzaklaşmak. [DLT] **2.** *gçl. f.* Yarmak; ayırmak.

yaramak[2], [yarā-mak یرامك] *(eT. yara:mak) gçsz. f. [-r]* **1.** Olumlu sonuç vermek; yararlı olmak; yaptığı, ele aldığı bir şeyi kolaylaştırmak. *{eT} (aynı)* [ETY] [Gabain] [Bahşayiş]. **2.** Belli bir amaca, işe ve eyleme uygun olmak; yaraşmak; gerektiği gibi olmak; yakışmak; elverişli olmak. *{eT} {eAT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Mühennâ]. **3.** *{eAT} {OsT}* Mümkün olmak; imkân elvermek. **4.** Sağlığını kazandırmak; şişmanlatmak. **5.** Üzerinde olumlu etki yaratmak. **6.** *{eAT} {OsT}* Yakışmak; layık olmak. **7.** *{OsT}* Hak kazanmak. **8.** *{eT}* Bir işi yerine getirmek. [Bahşayiş] **9.** *{eAT}* Uğurlu gelmek. 🗗 yol **yarasın**, *(yol dileğine uygun olsun)* [DLT]

yaramak[3], [yara-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ı] [-r(ı)-yor]* (Tarla sürme, koyun kırkma, ekim işi için) zamanı, sırası gelmek. [DS]

yaramaz, [yarā-mak > yara-maz یرمز / یرامز] *sf.* **1.** Yararlı olmayan; yarar sağlamayan; faydasız. *{eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Olumsuz; kötü; negatif; zararlı. *{eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [Bahşayiş] **3.** *{eAT} {OsT}* Boş. **4.** *{eAT} {OsT}* Uygunsuz. **5.** (Çocuk için) ele avuca sığmaz; büyüklerin koyduğu kurallara uymayan. **6.** Çapkın. 🗗 **yaramaz añma,** *{OsT} Arkadan konuşma; çekiştirme; gıybet.* ‖ **yaramaz dua,** *{OsT} Beddua.* ‖ **yaramaz gönüllülük,** *{eAT} Kötü düşünceli oluş; kötü kalplilik.* ‖ **yaramaz göz,** *{OsT} Nazar değdiren göz.* ‖ **yaramaz hulu** (huylu), *{eAT} Kötü huylu; kötü tabiatlı.* ‖ **yaramaz kasdeylemek,** *{eAT} Kötü niyet beslemek; suikast etmek.* ‖ **yaramaz olmak,** *Yaramazlaşmak.* ‖ **yaramaz sancı,** *{OsT} Şiddetli ağrı.* ‖ **yaramaz sanıcı,** *{OsT} Kötü zan sahibi; kötüye yoran.* ‖ **yaramaz sanmak,** *{OsT} Kötü niyet beslemek.* ‖ **yaramaz sanu,** *{eAT} {OsT} Kötü zan; suiniyet.* ‖ **yaramaz söz,** *{eAT} Saçma sapan söz; hezeyan.*

yaramazca, [yara-maz-ca] *(yarama'zca) zf.* Yaramaz olarak; yaramaz biçimde.

yaramazlamak, [yaramaz-la-mak یرامزلامق] *{OsT} gçl. f. [-r]* Kötü olduğunu söylemek; fena bildirmek.

yaramazlar, [yaramaz-lar يره مزلر] *{eAT} is.* Kötülükler; seyyiat.

yaramazlaşma, [yara-maz-la-ş-ma] *is.* Yaramazlaşmak eylemi.

yaramazlaşmak, [yara-maz-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Yaramaz durum almak. **2.** Söz dinlememek; rahat durmamak; yaramazlık etmek; haşarılaşmak; afacanlaşmak.

yaramazlık, -ğı [yara-maz-lık يرامزلق] *is.* **1.** Yaramaz olma durumu; yaramaz bir kimsenin ya da kişinin niteliği. **2.** Yaramaz çocuğa özgü davranış ve nitelik. **3.** Çapkınlık. **4.** Kötü, olumsuz bir haber ya da durum. **5.** *{eAT} {OsT}* Kötülük; fenalık. 🗗 **yaramazlık etmek,** *Yaramazca davranmak.*|| **yaramazlıkta bulunmak,** *{eAT} Fenalık yapmak.*

yaramazrak, [yaramaz-rak يرامزرق] *{OsT} sf.* Daha kötü; beter.

yaramık, [yara-mık] *{eT} sf.* Yaranmak isteyen; temellük eden. [Mühennâ]

yaramış, [yara-mış] *{ağız} is.* Keçilerin kırkılma zamanı. [DS]

yaramışlık, -ğı [yaramış-lık] *{ağız} is.* Dalkavukluk. 🗗 **yaramışlık etmek,** *{ağız} Dalkavukluk etmek.* [DS]

yaramsık, [yara-msık يارمسق] *{eAT} sf.* Yaranmak için kendisine çeki düzen vermeye çalışan; hilekâr.

yaramsınmak, [yarā-mak *(uygun olmak)* > yara-m-sın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Dalkavuklanmak; dalkavukluk etmek. [DLT]

yâran, [Far. yār > yārān ياران] *(ya:ra:n) is.* **1.** Dostlar; arkadaşlar. **2.** Bir amaç etrafında toplanmış kimselerden oluşan topluluk. 🗗 **yâran boğuş,** *{ağız} Güreşe başlarken yapılan boğuşma.* [DS]|| **yārān-ı bāsafā,** *Keyifli, neşeli dostlar.*|| **yārān-ı aşk,** *Âşıklar.*|| **yārān-ı safā,** *Zevk ve eğlence dostları.*|| **yaran konuşmak,** *{ağız} Anlamsız konuşmak.* [DS]|| **yâran yarış,** *{ağız} Koşu; yarışma.* [DS]

yarana, [Far. yārāne] *{ağız} is.* Asmayı, omcayı tutmak için üzüm bağlarına dikilen ağaç. [DS]

yârane, [Far. yār-āne يارانه] *(ya:ra:ne) is.* Dostça; arkadaşça.

yarandırmak[1]**,** [yara-n-mak>yaran-dır-mak يارانديرمق /يراندرمق /] *gçl. f. [-ır] [OsT. -ur]* **1.** *{OsT}* Alıştırma yaptırarak atı savaşa hazırlamak. **2.** *{ağız}* Atı, gezdirerek, yemini suyunu azaltarak zayıflatıp koşuya hazırlamak. [DS]

yarandırmak[2]**,** [yaran-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Sevdirmek; saydırmak. [DS]

yaranış, [yara-n-ış] *is.* **1.** Yaranmak eylemi ve biçimi. **2.** Birinin hoşuna gidecek, ona yaranacak biçimdeki davranış.

yaranlık, -ğı [yaren-lik] *{ağız} is.* Şaka; oyun; eğlence; yârenlik. [DS]

yaranma, [yara-n-ma] *is.* Yaranmak eylemi.

yaranmak[1]**,** [yarā-mak > yara-n-mak] *dönşl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Hoşa gitmek için yaltaklık etmek; yaltaklanmak. *{eT} {ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [KB] [DS] **2.** *{ağız}* Karşıdakinin hoşnutluğunu sağlamak. [DS] **3.** Birinin ya da bir grubun hoşuna gidecek, işine yarayacak bir eylemde ya da davranışta bulunmak. **4.** *mecaz.* İçten olmayan davranışlarla bir kimsenin hoşuna gitmeye, gözüne girmeye çalışmak. **5.** *{ağız}* (Hayvan için) çiftleşmeye hazırlanmak. [DS]

yaranınak[2]**,** [yara-n-mak يرانمق] *{eT} edil. f. [-ur]* (At için) koşu alanında koşturularak alıştırılmak. *{eAT} (aynı)* [DLT] 🗗 **yaranmış at,** *{eAT} Pişkin ve idmanlı at.*

yaranmak[3]**,** [yara-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Hak etmek; layığını bulmak. [DS]

yaranmış, [yara-n-mış يرانمش] *{OsT} sf.* (At için) idmanlı.

yarannı, [yaran-lı] *{ağız} sf.* Gösterişli. [DS]

yarar, [yara-mak > yara-r يارر / يرر] *sf.* **1.** Bir şey yapmaya yarayan; o işte kullanılan; elverişli; uygun; işe yarar; faydalı. *{eAT} (aynı)* **2.** *{eAT} {OsT}* Kendine güvenilir; itimat edilir. **3.** *{eAT} {OsT}* Mümkün; muhtemel; olabilir. **4.** *{OsT}* Kahraman; cesur. **5.** *{OsT}* Muktedir; yetkili. **6.** *is.* Bir işten elde edilen sonuç. **7.** Bir işten sağlanan olumlu sonuç; kâr; fayda; kazanç; istifade, *(1955).* **8.** Bir kişiden veya yerden elde edilen kişisel çıkar; menfaat; yardım.

yararcı, [yara-r-cı] *sf.* **1.** Yarar peşinde koşan. **2.** Yararcılığa ilişkin. **3.** Yararcılığı savunan; utilitarist.

yararcılık, -ğı [yara-r-cı-lık] *is. fel.* Yararı ilke edinen siyaset ve ahlak anlayışı; faydacılık; utilitarizm.

yararlanılma, [yara-r-la-n-ıl-ma] *is.* Yararlanılmak eylemi.

yararlanılmak, [yara-r-la-n-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yararlanmak eylemi yapılmak; faydalanılmak. **2.** Kendisinden yarar sağlanır olmak.

yararlanma, [yara-r-la-n-ma] *is.* Yararlanmak eylemi; istifade etme; faydalanma.

yararlanmak, [yara-r-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Bir şeyden, birinden kendisine yarar sağlamak; faydalanmak; istifade etmek. **2.** Bir kimseden, bir şeyden yarar elde etmek; kazanç sağlamak. **3.** Bir şeyin ya da durumun sağladığı olanakları değerlendirebilmek; faydalanmak. **4.** Değerlendirme fırsatı bulabilmek. **5.** (Alet, araç vb. için) kullanabilmek. **6.** (Kişi, kurum, mevki, makam vb. için) olanaklarını

çıkar için kullanmak; sömürmek; istismar etmek. **7.** *teklfz.* Cinsel yönden kullanmak; istifade etmek.

yararlı, [yara-r-lı] *sf.* **1.** Yararı olan; yarar sağlayan; faydalı; istifadeli; kazançlı. **2.** Sonucu iyi olan; olumlu bir durumu olan; faydalı. **3.** Maddî kazanç sağlayan; kazançlı; kârlı. **4.** (Kişi için) niteliği ve işleri dolayısıyla başkalarına ya da çevresine yararı dokunan; kendisinden yararlanılan. ◘ **yararlı kılmak,** *Yararlanılan ve üreten duruma getirmek.*|| **yararlı olmak,** *Yarar sağlamak.*

yararlık, -ğı [yara-r-lık] *is.* Yararlı çalışma; kişilere ve çevresine yararı dokunan çalışma, *(1935).*

yararsız, [yara-r-sız] *sf.* **1.** Yararı olmayan; yarar sağlamayan; faydasız; nafile. **2.** Gereksiz; hiçbir işe yaramayan. **3.** (Eylem ve davranış için) amaca ulaşmayan; sonuçsuz kalan; boş. **4.** Verimsiz. ◘ **yararsız olmak,** *1. Bir işe yaramamak. 2. Gereksiz olmak.*

yararsızlık, -ğı [yara-r-sız-lık] *is.* Yararsız olma durumu.

yarasa, [*eT.* yérsī-mek > yersi-gū / yérise > yarasa براسه] *(yara'sa) is. zool.* Yarasalardan, ön üyeleri perdeli birer kanat olarak gelişmiş, vücudu fare gibi yumuşak kıllarla kaplı, iskeletleri hafif yapılı, yankı ile yön bularak uçabilen, uçarken yakaladığı böceklerle beslenen, gececi memeli hayvan; *(Vespertilio). {eT} {OsT} (aynı)* [Bahşayiş] ◘ **yarasa gözlü,** *{OsT} Gece görüp gündüz görmeyen.*

yarasalar, [yarasa-lar] *is. zool.* Memeliler sınıfının, eteneliler bölümünden, ön ayak parmağı ile ön ayak arasına gerili, vücudun yanlarından arka bacaklara kadar uzanan ve kanat görevini üstlenen, gözleri iyi gelişmemiş, dinlenme sırasında aşağıya doğru asılı duran, en uzun kış uykusuna yatan, gececi takım, *(Chiroptera).*

yarası, [yarā-mak > yara-sī] *{eT} sf.* (Kişi için) itaatli; uysal. [EUTS]

yarasın, [yara-mak > yara-sın] *ünl. "Afiyet olsun!"* anlamında kullanılır.

yaraş, [yara-mak > yara-ş] *sf.* **1.** Birine kendini beğendirmek için alımlı davranan. **2.** *{ağız}* Dalkavuk. [DS] **3.** *{ağız}* Parasız veya az bir ücretle başkasının işini yapan. [DS]

yaraşdurmak, [yaraş-dur-mak برشدرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Yakıştırmak.

yaraşdurubilmek, [yaraş-dur-u + bil-mek برشدرى بلمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* Uygun düşürmek; münasip düşürmek.

yaraşı, [yarā-ş-mak > yaraş-ī] *(yaraşı:) {eT} is.* **1.** Yakışık; iyi; uygun. [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Tabiat; yaratılış. [EUTS] **3.** Süs; bezek; tezyinat. [EUTS] **4.** Sıfat; vasıf. [Gabain]

yaraşık, [yaraş-mak > yaraş-ık بارشق] *{eT} sf.* **1.** *{eT}* Yakışan; uygun düşen; yakışık. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [KB] [DS] **2.** *{eT} {eAT} {OsT}* Yakışıklı. [Mühennâ] **3.** Uymuş; yakışmış; yaraşmış. **4.** *{ağız}* (Çocuk için) çok bilmiş; yılışık. [DS] **5.** *is.* Yaraşma; yakışma; uygun olma. *{eAT} (aynı)* **6.** *{OsT}* Süs; ziynet; güzellik. ◘ **yaraşık almak,** *Uygun düşmek; yaraşmak; yakışık almak.*|| **yaraşık olmak,** *{eAT} Yakışmak; yaraşmak.*

yaraşıklı, [yaraşık-lı براشقلى] *sf.* **1.** Uygun düşen; yakışan; yaraşan. **2.** *{OsT}* Yakışıklı; süslü.

yaraşıklık, [yaraşık-lık برشقلق] *{eT} {OsT} is.* Yakışıklık; uygunluk. [KB] ◘ **yaraşıklık vermek,** *{OsT} Yakışır, güzel bir biçim vermek.*

yaraşıklu, [yaraşık-lü براشقلو] *{OsT} sf.* Yakışıklı; süslü.

yaraşıksız, [yaraşık-sız براشقسز] *sf.* Uygun düşmeyen; yakışık almayan; yaraşmayan; uygunsuz; yakışıksız; biçimsiz. *{eAT} {ağız} (aynı)* [DS]

yaraşıksızlık, [yaraşık-sız-lık برشقسزلق] *{OsT} is.* Uygunsuzluk; yakışıksızlık; münasebetsizlik.

yaraşır, [yara-ş-ır] *sf.* Uygun; layık.

yaraşlağ, [yaraş-mak > yaraş-lā-ğ] *(yaraşla:ğ) {eT} sf.* Müzeyyen; tefriş edilmiş. [Gabain]

yaraşlı, [yaraş-lı] *{ağız} sf.* Yararlı. [DS]

yaraşma, [yara-ş-ma] *is.* Yaraşmak eylemi;.yakışma; uygun olma.

yaraşmak, [*eT.* yarā-mak > yara-ş-mak براشمق] *işteş. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** *{eT}* Uyuşmak; anlaşmak; yakışmak; layık ve münasip olmak. *{eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ] **2.** *dönşl. f.* (Giyecek veya kılık için) bedene uygun olmak; güzel ve iyi görünmek; yakışmak. **3.** (Kişinin davranışları için) ona uygun olmak; durumu ile aykırılık göstermemek; yakışmak; uygun olmak. **4.** *{ağız}* Yararı dokunmak. [DS]

yaraşmaz, [yaraş-mak > yaraş-maz] *{eT} sf.* Yakışık almaz; yakışmaz. [EUTS]

yaraştırma, [yara-ş-tır-ma] *is.* Yaraştırmak eylemi; tensip.

yaraştırmak, [yara-ş-tır-mak براشدرمق] *gçl. f. [-ır] [eAT. OsT. -ur]* **1.** Uygun bulmak; münasip görmek; uyduğunu düşünmek; yakıştırmak; tensip etmek; layık görmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** *{eAT}* Tertip ve tanzim etmek; uygun biçimde yapmak. **3.** *{OsT}* Uydurmak; yakıştırmak.

yaraşturmak, [yaraş-mak > yaraş-tur-mak] *{eT} {eAT} gçl. f. [-ur]* Yakıştırmak; faydalı duruma getirmek; uyuşturmak. [EUTS] [KB]

yaraşurmak, [yaraş-mak > yaraş-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yakıştırmak. [EUTS]

yaratağ, [yara-t-mak *(yapmak)* > yarat-ığ / yaratag] *{eT} is.* **1.** Süs; bezek; tezyinat. [EUTS] **2.** Teşebbüs; bir işe girişme. [EUTS] **3.** Teçhizat; donatım. [EUTS]

yaratağlağ, [yara-t-mak *(yapmak)* > yarat-ığ-lığ / yaratag-lā-g] *(yaratağla:ğ) {eT} sf.* Mücehhez; donatılmış. [EUTS]

Yaratgan, [yarat-mak > yarat-ġān يرتغان] *{eAT} sf.* Yaratan; Tanrı.

Yaratğan, [yara-t-mak *(yapmak)* > yarat-ġān] *(yaratga:n) {eT} sf.* (Allah'ın adlarından) Yaratan. [DLT] [Mühennâ]

yaratı, [yara-t-mak > yara-t-ı] *is.* **1.** Özel bir yetenek gücü ile özgün bir eser meydana getirme; icat. **2.** Meydana getirilmiş özgün eser; kreasyon.

yaratıcı, [yara-t-mak > yarat-ıcı] *sf.* **1.** Yaratma işini yapan. **2.** Yeni ve özgün bir şeyi bulma, tasarlama, gerçekleştirme gücü ve yeteneği bulunan; yaratma yeteneği olan. **3.** Yaratmaya elverişli olan; yaratıcılığı destekleyen. **4.** *is.* Bilim, teknik, sanat ve edebiyat alanında bir şeyi ilk bulan ve ortaya koyan kimse.

yaratıcılık, -ğı [yarat-ıcı-lık] *is.* **1.** Yaratıcı olma durumu. **2.** Yeni ve özgün bir şey bulma, ortaya koyma, tasarlama gücü veya yetisi. **3.** *dbl.* Bir kimsenin önceden hiç duymadığı cümleleri anlama ve kurma yeteneğini belirten dilsel edim yönü.

yaratığ, [yara-t-mak *(yapmak)* > yarat-ığ] *{eT} is.* **1.** Yaradılış. **2.** Süs; bezek; tezyinat. [EUTS] **3.** Teşebbüs; bir işe girişme. [Gabain] [EUTS] **4.** Teçhizat; donatım. [EUTS]

yaratığlağ, [yarat-ığ > yaratığ-lığ / yaratığ-lā-g] *{eT} sf.* Mücehhez; donatılmış. [EUTS]

yaratığlı, [yarat-mak > yarat-ığ-lığ] *{eT} is.* Yaratıcı. [Gabain]

yaratığlığ, [yaratığ-lığ] *{eT} sf.* Süslü; donatılmış.

yaratığma, [yara-t-mak *(yapmak)* > yarat-(ı)ġmā] *(yaratığma:) {eT} sf.* **1.** Süsleyen; bezeyen. [ETY] **2.** *is.* Süsleme sanatçıları; ressamlar, heykeltıraşlar. [ETY]

yaratık, -ğı [yara-t-ık] *is.* **1.** Yaratılmış olan şey. **2.** Tek yaratıcı güç olan Yaradan'a karşıt olarak yaratılmış varlık; mahluk. **3.** Düş ürünü canlı varlık. **4.** Sevecenlikle ele alınan canlı. **5.** Aşağılamak amacıyla kendi adı söylenmeyen canlı.

yaratılğan, [yarat-ıl-ġān] *(yaratılga:n) {eAT} sf.* Yaratılmış; mahluk.

yaratılınmak, [yarat-ıl-ın-mak يرتلنمك] *{eAT} edil. f. [-ur]* Yaratılmak.

yaratılış, [yara-t-ıl-ış] *is.* **1.** Yaratılmak eylemi ve biçimi. **2.** Evrenin yoktan var oluşu; tekvin. **3.** *mit.* Evrenin oluşumunu, ilk insanın ve canlıların, tabiat güçlerinin nasıl meydana geldiğini anlatan destan. **4.** *isl.* Her şeyin Allah tarafından var edilişi inancı. **yaratılış doktrini,** *biy. Farklı tip canlı organizmaların ilahî yaratılış ile ayrı ayrı oluşması öğretisi; kreasyonizm.*

yaratılma, [yara-t-ıl-ma] *is.* Yaratılmak eylemi.

yaratılmak, [yara-t-mak *(yapmak)* > yarat-ıl-mak] *edil. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Yaratmak eylemi yapılmak. **2.** *{eT}* Yapılmak; yaratılmak; hazır olmak. [EUTS] [Üç İtigsizler] **3.** *{eT}* Teçhiz edilmiş olmak; donatılmış olmak. [EUTS] [Üç İtigsizler] **4.** Yoktan var edilmek. **5.** (Daha önceden var olmayan bir şey için) oluşturulmak; ortaya konulmak.

yaratılmış, [yara-t-ıl-mış] *sf.* Yaratmak eylemi sonucu var olan. **yaratılmış doğa,** *fel. Tanrısal niteliklerin özünden çıkan yasalara göre zorunlu olarak doğmuş kiplerin tümü; edilgen haliyle düşünülen doğaya Spinoza'nın verdiği ad.*

yaratım, [yara-t-ım] *is.* **1.** Yaratmak, var etmek eylemi ve olgusu. **2.** Özel yetenekle meydana getirilen yeni ve özgün eser veya nesne; kreasyon.

yaratımcı, [yara-t-ım-cı] *is.* **1.** Yaratma, var etme eylem ve olgusu sahibi. **2.** Özel yetenekle yeni, özgün bir eser veya nesne meydana getiren kişi; kreatör.

yaratımcılık, -ğı [yara-t-ım-cı-lık] *is.* **1.** Yaratımcı olma durumu. **2.** *biy.* Evrimciliğin karşıtı olarak, canlıların sabit ve değişmez cins ve türler hâlinde ayrı ayrı ve bir anda yaratıldığını savunan kuram; yaratmacılık; kreasyonizm.

yaratınmak, [yara-t-mak / yarat-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kendine çeki düzen vermek. [ETY] **2.** Örgütlenmek. [ETY] **3.** Tanzim ve tertip etmek; düzenlemek. [EUTS] **4.** Süslenmek. [EUTS]

yaratış, [yara-t-ış] *is.* Yaratmak eylemi ve biçimi.

yaratışmak, [yarat-mak > yarat-ış-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yaratmak. [EUTS]

yaratıtmak, [yarat-mak > yarat-ıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** (Yazıt) diktirmek. [ETY] **2.** Yaptırtmak; inşa ettirmek, vücuda getirmek. [ETY] [Tekin]

yaratma, [yara-t-ma] *is.* **1.** Yaratmak eylemi. **2.** *{ağız}* Keçilerin kırkılma zamanı. [DS]

yaratmak, [yarā-mak *(uygun olmak)* > yara-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Yapmak; etmek; teşkil etmek. [ETY] **2.** Yoktan var etmek; kendinden uydurmak; vücuda getirmek; oranlayıp yapmak; gereken duruma getirmek; tanzim etmek; düzene koymak; oranlamak; düzenlemek; hazırlamak; yeniden gözden geçirmek. [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] [Gabain] [Mühennâ] **3.** Donatmak; süslemek. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **4.** Beğendirmek; kendisini göstermek. [EUTS] **5.** Teşvik etmek; gayret etmek. [EUTS] **6.** Tercüme etmek. [Gabain] **7.** (Allah için) varlıkları yoktan var etmek; vücuda getirmek; var olma nedeni olmak. **8.** *mecaz.* Zekâ, düşünce ve yeteneğine dayanarak o zamana kadar var olmayan bir şeyi yapmak; üretmek; gerçekleştirmek; ortaya koymak; sağlamak. **9.** *mecaz.* (Bir ruh hâli, duygu

vb. için) doğmasına yol açmak. **10.** *mecaz.* (Sorun, güçlük vb. için) nedeni olmak; ortaya çıkmasına sebep olmak.

yaratmış, [yarat-mış] *{eT} sf.* Yaratılmış; mahluk. [Mühennâ]

yaratturmak, [yarat-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* (Yazıt) diktirmek. [ETY]

yaratu, [yara-t-mak *(düzenlemek)* > yarat-ū] *(yara-tu:) {eT} zf. huk.* Tarafların rızası üzerine. [EUTS]

yaratunmak, [yarat-mak > yarat-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Hazırlanmak; teşkilatlanmak; kendini düzenlemek; düzene sokmak; örgütlenmek. [ETY] [Gabain] [Tekin]

yaraturmak, [yarat-mak > yarat-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yaptırmak; vücuda getirtmek. [ETY] [Tekin]

yara-yara, [Fr. yara-yara] *is. kim.* Portakal çiçeği gibi kokan ve parfümcülükte kullanılan sentetik bir madde olan β-metoksinaftalen'in piyasadaki adı.

yarayış, [yara-y-ış] *is.* Yaramak eylemi ve biçimi.

yarayışlı, [yara-y-ış-lı] *sf.* Yararlı; faydalı; yararı olan.

yarbak, -ğı [yaprak / yarbak] *{ağız} is.* Yaprak. [DS]

yarbay, [**yar**dımcı+**al**bay] *is.* **1.** Türk silahlı kuvvetlerinde rütbesi binbaşı ile albay arasında olup alay komutan yardımcılığı, tabur komutanlığı, büyük karargâhlarda karargâh subaylığı, filo komutanlığı, gemi komutanlığı gibi görevleri yürüten üstsubay. **2.** *eski.* Kaymakam.

yarbaylık, -ğı [yarbay-lık] *is.* **1.** Yarbayın rütbesi. **2.** Yarbayın görevi.

yarbı, [? yarbı] *{ağız} is.* **1.** Arkaya doğru kıvrılmış boynuz. **2.** Boynuzları arkaya doğru kıvrılmış hayvan. [DS]

yarcanmak, [yarç-mak > yarca-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Çekinmek; sıkılmak. [DS]

yarculaşmak, [yarçu-la-ş-mak يرجولشمق] *{eAT} {OsT} işteş. f. [-ur]* Tartışmak; münakaşa etmek.

yarçı, [yarçı] *{ağız} is.* Çocukların boncuk oyununda iki boncuğun kuyuya aynı uzaklıkta kalma durumu. [DS]

yarçu, [yar-mak > yar-çū يرچو] *{eAT} is.* Dedikodu. ◻ **yarçu etmek,** *{eAT} Tartışmak.*|| **yarçu kılmak,** *{eAT} Tartışmak.*

yarçulaşmak, [yarçu-la-ş-mak يرچولشمق] *{eAT} işteş. f. [-ur]* Söz atışmak; ağız kavgası yapmak; tartışmak; münakaşa etmek.

yarda[1], [İng. yard] *(ya'rda) is.* **1.** Anglosakson ülkelerinde kullanılan ölçü sisteminde, yaklaşık olarak 91,4399 cm., Amerika'da ise 91,40183 cm'ye denk temel uzunluk birimi, kısaltması: yd. **2.** *{ağız}* Yüz ölçek. [DS]

yarda[2], [? yarda] *{ağız} is.* Boş toprak. [DS]

yardak , -ğı [Far. yārī-dih [EREN]] *is.* **1.** Yardımcı; yamak. *{ağız} (aynı)* [DS]. **2.** Kötü işlerde birine yapılan yardım. **3.** Karagöz oyunlarında şarkı türkü söyleyen kimse. **4.** *{ağız}* Dalkavuk. [DS]

yardakçı, [yardak-çı] *is.* Kötü işlerde birine yardım eden kişi; yardımcı; yamak. *{ağız} (aynı)* [DS]

yardakçılık, -ğı [yardak-çı-lık] *is.* **1.** Yardakçı olma durumu. **2.** Kötü işlerde birine yardımcı ola. ◻ **yardakçılık etmek,** *Kötüye yardımcı olmak; yapılan kötülüğe ortak olmak.*

yardanlı, [yardan-lı] *{ağız} sf.* Kokmuş. [DS]

yardarrıh, -ğı [yardak-lık > yardarrıḫ] *{ağız} is.* Ortaklık. [DS]

yardı, [yar-mak > yar-dī يردى] *{eAT} is.* Ceza.

yardım[1], [*eT.* yar *(yardım)* > *yar-ıd-mak > yar(ı)d-ım / yarda-mak > yard-ım ?] *is.* **1.** Kendi gücünü ve olanaklarını başkasının bir sıkıntısını gidermek, sorunlarını çözmek için kullanma. **2.** Yoksulluk çeken kimse ya da ülkeye verilen para ya da maddî destek; bağış; iane. **3.** Yangın, deprem, su baskını vb. zor durumda olan kişi ya da kişileri kurtarmak için gönderilen kurtarma ekibi. **4.** Bir şeyin sağladığı yarar; etki; katkı. ◻ **yardımda bulunmak,** *Yardım etmek.*|| **yardım etmek,** *Gücünü ve olanaklarını başka birinin iyiliği için kullanmak.*|| **yardım görmek,** *1. Bir yerden veya birinden destek almak. 2. Bağış almak.*|| **yardımına koşmak,** *Tehlikede veya sıkıntıda bulunan kimseye istekle yardımcı olmaya çalışmak.*|| **yardım sandığı,** *Sosyal yardımlaşmayı güçlendirmek ve düzenlemek için kurulmuş dernek ya da benzer kurum.*|| **yardım yapmak,** *Yardımda bulunmak.*

yardım[2], [yar-dım] *{ağız} is.* Henüz kurtçuk döneminde bulunan arı. [DS]

yardımcı, [yardım-cı] *is.* **1.** Herhangi bir iş veya çalışmada bir kimseye gerektiğinde yardım eden kimse; muavin; ımuin; yaver. **2.** Bir kimseye destek olan, sorunlarını çözmede, sıkıntılarını gidermede yardımcı olan kimse. **3.** *huk.* Bir borcun yerine getirilmesine veya bir hakkın kullanılmasına yardım eden kişi. **4.** *sf.* Yardımı olan; yardım eden. **5.** *sf.* Destekleyen; destek olan. ◻ **yardımcı ders,** *Asıl eğitimi ve dersleri destekler nitelikte alınan ve okunan ders.*|| **yardımcı doçent,** *Üniversitelerde, doktora sonrası öğretim üyeliğinin ilk basamağı.*|| **yardımcı eylem,** *dbl. Yardımcı fiil.*|| **yardımcı fiil,** *dbl. Ad soylu sözcüklerle fiilimsilerin fiil işlevinde kullanılmasını sağlayan fiil.*|| **yardımcı fikir,** *ed. Bir eserde olayların akışını ana fikrin oluşmasına götüren ikinci derecedeki düşünceler.*|| **yardımcı hakem,** *spor. Yan hakem.*|| **yardımcı hücre,** *biy. Kırmızı su yosunlarında, döllemede oluşan çekirdeği alarak gelişmeyi sağlayan hücre.*|| **yardımcı kitap,** *Ders kitabındaki veya programdaki konular doğrultusunda hazırlanan ve gerektiği zaman başvurulan kitap.*|| **yardımcı olmak,** *Yardımda bu-*

lunmak; katkıda bulunmak; kolaylaştırmak.|| **yardımcı oyuncu,** *Yedek oyuncu.*|| **yardımcı sınıf,** *as. Barışta ve savaşta, savaşçı sınıfların teknik, idarî, destek ve ikmalini yapan askerî sınıflara verilen ad.*|| **yardımcı teorem,** *mant. mat. Tanıtlanması, bir teoremin tanıtlanmasına hazırlık oluşturan önerme.*|| **yardımcı ünsüz,** *dbl. Ünlüyle biten bir sözcüğe ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde araya giren ünsüz.*|| **yardımcı yargıç,** *Baş yargıca yardımcı olan yetkili.*

yardımcılık, -ğı [yardım-cı-lık] *is.* **1.** Yardımcı olma durumu. **2.** Bir görevde, asıl görevliye yardımda bulunan görevlinin konumu.

yardımlanmak, [yardım-la-n-mak يردملنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yardım görmek; faydalanmak.

yardımlaşma, [yardım-la-ş-ma] *is.* Yardımlaşmak eylemi.

yardımlaşmak, [yardım-la-ş-mak] *işteş. f. [-ır]* Birbirine yardımda bulunmak; karşılıklı olarak yardım etmek; teavün etmek.

yardımlu, [yardım-lū يردملو] *{eAT} sf.* Yardıma hak kazanmış; mansur.

yardımsama, [yardım-sa-ma] *is.* Yardımsamak eylemi.

yardımsamak, [yardım-sa-mak] *gçsz. f. [-r] [-s(ı)-yor]* Yardım ister durumda bulunmak; yardım istemek; istiane etmek.

yardımsever, [yardım+sev-er] *b. sf.* **1.** Yardım etmeyi seven ve bunu alışkanlık edinmiş olan. **2.** Hiçbir karşılık beklemeksizin ihtiyacı olanlara yardımda bulunan ve bundan hoşlanan kimse; hayırsever.

yardımseverlik, -ği [yardım+sev-er-lik] *b. is.* Yardımsever olma durumu; hayırseverlik.

yardın, [yar-ıḏ-mak > yar(ı)d-ın يردن] *{eAT} is.* Yardım.

yardırma, [yar-dır-ma] *is.* Yardırmak eylemi.

yardırmak, [yar-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yarmak eylemini yaptırmak. **2.** Yarılmasını sağlamak; yarılmasına neden olmak. **3.** *{ağız}* Buğday, arpa vb. öğüttürmek. [DS] **4.** *{ağız}* (Delikanlılar için) öteden beriden konuşmak. [DS]

yare[1], [yara > yāre یاره] *(ya:re) {OsT} is.* Yara. 🗗 **yāre-i dil,** *Gönül yarası.*|| **yāre-i hicran,** *Ayrılık yarası.*

yare[2], [Far. yāre یاره] *(ya:re) {OsT} is.* Bilezik.

yarek, [Far. yārek یارك] *(ya:rek) {OsT} is.* Döl yatağı.

yarem, [? yarem] *{ağız} is.* Boyunduruğun kıyılarına sokulan demir. [DS]

yâren, [Far. yārān یاران] *(ya:ren) is.* **1.** Arkadaş; dost. **2.** Dostlar. **3.** *{ağız}* Dostların oluşturduğu topluluk. [DS] **4.** *{ağız}* Edilgin sevici kadın. [DS] 🗗 **yâren kilidi,** *{ağız} Kadınların eline çapraz yakılan kına.* [DS]|| **yâren kullanmak,** *{ağız} (Kadın için) kendine sevici eş bulmak.* [DS]|| **yâren otu,** *{ağız} Tütün.* [DS]|| **yâren toplantıları,** *Sohbet toplantıları.*

yârenbaşı, [yâren + T. baş-ı] *b. is.* Yâren toplantılarını düzenleyen ve yöneten kişi.

yârence, [yâren-ce] *(ya:re'nce) zf.* Yârene yakışır biçimde; arkadaşça; dostça.

yarendirmek[1], [yaran-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ir]* → yarandırmak[1]. [DS]

yarendirmek[2], [yaren-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Özletmek. [DS]

yârenlik, -ği [yâren-lik] *(ya:renlik) {ağız} is.* **1.** Yakın arkadaşlık; dostluk. **2.** Dostça yapılan konuşma, görüşme; söyleşme; sohbet; söyleşi. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Şakalaşma; şaka. [DS] 🗗 **yârenlik etmek,** *1. Şuradan buradan dostça konuşmak; sohbet etmek. 2. Bir konu üzerinde konuşarak dertleşmek. 3. {ağız} Birlikte eğlenmek.* [DS] *4. {ağız} Şaka yapmak.* [DS] *5. {ağız} Yaramazlık, haylazlık etmek.* [DS] *6. {ağız} Kadın kadına sevişmek.* [DS]

yârenlikli, [yâren-lik-li] *{ağız} sf.* Konuşkan; sözü tatlı. [DS]

yârennik, -ği [yâren-lik] *{ağız} is.* → yârenlik. [DS] 🗗 **yârennik etmek,** *{ağız}* → yârenlik etmek. [DS]

yarga[1], [Bul. járka] *is.* → yarka.

yarga[2], [yar-gan / yar-ga] *{ağız} is.* Bölük; parça. [DS]

yargacı, [yarga-cı] *{ağız} is.* Ağır hastalık. [DS]

yargaç, -cı [yar-gaç] *{ağız} is.* **1.** Çekirdeksiz kuru kayısı. **2.** Sepet örücülerin, çubukları ve kamışları düzgün bölmek için kullandıkları araç. [DS]

yargalaç, -cı [yarga-la-ç] *{ağız} is.* Sırtına alınan yükün acıtmaması için altına konulan bez veya çuval. [DS]

yargan[1], [yar-gan] *{ağız} is.* Kandırılarak alınan mal veya eşya. [DS]

yargan[2], [yağrın / yargan] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yargan[3], [yar-gan] *{ağız} is.* **1.** Uçurum; yar. **2.** Ark veya uzun çukur. [DS]

yargan[4], [yar-gan] *{ağız} is.* Bölük; parça. [DS]

yargeç, -ci [yar-gaç / yar-geç] *{ağız} is.* Sepetçilerin, çubukları ve kamışları düzgün yarmak için kullandıkları araç. [DS]

yargı[1], [*eT.* ya-r-mak *(karar vermek, ayırmak)* > yar-ġū] *is.* **1.** Bir şeyin iyi ve kötü yanları üzerinde araştırma, düşünme ve karara varma işi; hüküm. **2.** Bir olayın oluşu, bir kimsenin durumu ve eylemi üzerine bir değerlendirme yaparak varılan karar; hüküm. **3.** *{ağız}* Didişme; dava. [DS] **4.** Mahkemelerde davalara bakma, yargılama işi. **5.** Mahkemelerde yargılama sonucunda verilen karar; mahkeme kararı. **6.** *fel.* Doğruyu ortaya çıkarmak amacıyla bir önermeyi olumlayan ya da olumsuzlayan düşünce etkinliği. **7.** *huk.* Hukuk düzeninin sağlanma-

sı amacıyla devletin mahkemeler aracılığıyla yerine getirdiği işlev; kaza. 🗗 **yargı alanı,** *huk. Bir mahkemenin yargı yetkisini kullandığı coğrafî alan.*|| **yargı çevresi,** *huk. Bir mahkemenin yargılama yetkisinin sınırlarını belirleyen resmî coğrafî alan; kaza dairesi.*|| **yargı çıkmak,** *{ağız} Kavgada birine arka çıkmak.* [DS]|| **yargı denetimi,** *huk. Yargı düzeninin sağlanması amacıyla yargı kurulları ve organlarınca gerçekleştirilen denetim.*|| **yargı erki,** *huk. Yargı gücü.*|| **yargı gücü,** *huk. Yargı işini yerine getirebilme gücü ve otoritesi.*|| **yargı organları,** *huk. Yargılama işini yürüten kuruluşlar.*|| **yargısını yarmak,** *{ağız} Tartışmada, bir tarafı tutmak.* [DS]|| **yargı usulü,** *huk. Yargılama kural ve tekniklerinin tümü.*|| **yargıya gitmek,** *{ağız} Kavga yüzünden, şikâyet için muhtara başvurmak.* [DS]|| **yargıya varmak,** *Karşılaştırma, değerlendirme ve araştırma yaparak bir sonuca ulaşmak; anlam vermek.*|| **yargı yeri,** *huk. Davaların görüldüğü yer; mahkeme.*|| **yargı yetkisi,** *huk. Yargılama gücünü veren yetki.*|| **yargı yolu,** *huk. Mahkemeye başvurma hakkı.*

yargı[2], [yar-gı] *{ağız} is.* Nodul vb. yapmak için ayrılan düzgün odun. [DS]

yargı[3], [yar-gı] *{ağız} is.* **1.** Patates, fasulye vb. ekmek için açılan ark; karık. **2.** Kanal açma. [DS]

yargıcı, [yar-gı-cı] *is.* Bir anlaşmazlığı çözüme kavuşturmak ya da bir tartışmayı yatıştırmak amacıyla taraflarca belirlenen kimse; hakem. 🗗 **yargıcılar kurulu,** *1. Jüri. 2. Hakem heyeti.*

yargıcılık, -ğı [yar-gı-cı-lık] *is.* **1.** Hakemlik. **2.** Hakemin görevi.

yargıç, -cı [*eT.* ya-r-mak *(karar vermek, ayırmak)* > ya-r-ġu-çı] *is. huk.* Mahkemelerde davalara bakarak hukuksal anlaşmazlıkları yasalara göre çözüme kavuşturan ve bir karara bağlayan kamu görevlisi; hakim.

yargıçlık, -ğı [yargıç-lık] *is.* **1.** Yargıcın görevi; hakimlik. **2.** Yargıcın görevini yaptığı yer.

yargılama, [yargı-la-ma] *is.* **1.** Yargılamak eylemi; muhakeme. **2.** *huk.* Anlaşmazlıkları ortadan kaldırmak ya da kamu ve kamu niteliği taşıyan kişiliklere zarar veren hakkında, infaz edilmek üzere mahkemelerce yapılan araştırma, inceleme ve yasalarda belirlenen kurallara uygun biçimde kesin bir karar verme işi. 🗗 **yargılama giderleri,** *huk. Bir davanın açılışından itibaren karar verilinceye kadar davacı ve davalının harcamış olduğu paraların tutarı.*|| **yargılamanın açıklığı,** *huk. Mahkemelerde yapılan yargılamanın herkese açık olması ve dileyen herkesin izleyebilmesi.*|| **yargılamanın yenilenmesi,** *huk. Kesinleşmiş bulunan bir mahkeme kararında önemli hataların bulunması sebebiyle başvurulan olağanüstü yasal yol.*|| **yargılama usulü,** *huk. Yargılama işinin yöntem ve teknikleri.*

yargılamak[1], [*eT.* yar-ġu-la-mak > yar-gı-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir kimse veya şey hakkında delillerden hareketle olumlu veya olumsuz bir karara varmak; onunla ilgili bir değer yargısına ulaşmak; muhakeme etmek. **2.** *huk.* (Yargıç için) kendisine suç isnat edilen bir kimseyi, hakkında ileri sürülen delilleri inceleyerek onunla ilgili bir karara varmak; muhakeme etmek. **3.** *man.* Bir yüklemin, önerme öznesine bağlanıp bağlanmadığını olumlamak.

yargılamak[2], [yarlı-ġā-mak > yargıla-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Bağışlamak; affetmek. [DS]

yargılanış, [yargı-la-n-ış] *is.* Yargılanmak eylemi ve biçimi.

yargılanma, [yargı-la-n-ma] *is.* Yargılanmak eylemi.

yargılanmak, [yargı-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Hakkında yargılamak eylemi gerçekleştirilmek; yargılamak eylemine konu olmak. **2.** *huk.* Yargıç tarafından, hakkında ileri sürülen isnatlarla ilgili olarak karar verilmek; muhakeme edilmek. **3.** Kendisi hakkında bir değer yargısına varılmak.

yargıllamak, [yargı-l-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Bir yana aksamak. [DS]

yargın[1], [*eT.* yaġ(ı)r-ın > yağrın / yargın] *{ağız} is.* Sırt. [DS] 🗗 **yargın dalı,** *{ağız} Sırt.* [DS]|| **yargın kurdu,** *{ağız} Koyun, keçi gibi hayvanlarda yazın görülen bir çeşit kurt.* [DS]

yargın[2], [yar-gan / yar-gın] *{ağız} is.* Uzun çukur; ark. [DS]

yargındalı, [*eT.* yaġ(ı)r-ın+dal-ı] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yargısal, [yar-gı-sal] *sf.* Yargı ile ilgili; yargıya dayanan.

Yargıtay, [yar-gı-tay] *is.* Adliye mahkemeleri tarafından verilen kararların hukuka uygunluğunu denetlemekle görevli son inceleme yeri ve kendisine verilen davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakan yüksek yargı organı; Temyiz Mahkemesi.

yarnı, [*eT.* yaġ(ı)r-ın > yārnı] *(ya:rnı) {ağız} is.* Sırt. [DS]

yargu, [*eT.* yar-ġū يرغو] *(yarğu:) is.* **1.** Moğollarla İlhanlılarda hukukî, askerî ve yönetsel her türlü yargı işlerine verilen ad. **2.** *{eAT}* Muhakeme; karar; hüküm. **3.** *{OsT}* Dava; kaziye. **4.** *{OsT}* Yasak. 🗗 **yargu yeri,** *{OsT} Dava görülen yer; divan.*

yargucu, [yarġū > yarġu-cū يارغوجى] *{OsT} is.* Dava ve anlaşmazlıklarda karar veren hâkim; yargıç.

yarğan[1], [yar-mak > yar-ġān] *(yarga:n) {eT} sf.* **1.** Sürekli yaran, bölüştüren, ayıran; yargılayan. **2.** *is.* Bir unvan; hâkim. [EUTS] [Tekin] **3.** Zabıta amiri; polis müdürü. [ETY] **4.** Cellat; hafiye. [EUTS]

yarğan[2], [yar-gan / yar-ğan] *{ağız} is.* Çukur; ark; dere. [DS]

yarğu, [yar-mak > yar-ġū / Moğ. cargū] *(yargu:) {eT} is.* Karar; hüküm. [EUTS]

yarğun, [yar-mak > yar-ğün] *(yargu:n) {eT} is.* Bir tür geyik. [ETY]

yarı[1], [*eT.* yar-mak > yar-ı] *is.* **1.** İkiye bölünmüş bir şeyin parçalarından her birisi. **2.** (Süre, uzam, eylem, nesne vb. için) birbirine eşit ya da ona yakın bölümlerinden her biri. **3.** *spor.* Bir karşılaşmanın aralarında dinlenme süresi bulunan iki devresinden her biri. **4.** *{ağız}* Ortak. [DS] **5.** *sf.* Bir şeyin yarısı kadar olan; yarım durumda olan. **6.** *zf.* Niceliği bilinene göre yarı yarıya az olacak biçimde; gereğinden az olacak biçimde; beklenilen, umulandan az olarak. ◘ **yarı açık ceza evi,** *huk. Dışarıya karşı açık olmasına rağmen kaçmayı önleyici engelleri bulunan ceza evi.*|| **yarı aç yarı tok,** *Karnı iyice doymadan; temel gereksinimlerini yeterince karşılayamadan.*|| **yarı ağır sıklet,** *spor. Boksta 75-81 kg. arası olan sıklet.*|| **yarı akışkan,** *fiz. Birbirine teğetsel etkilerde bulunabilecek şekilde yığın yapılmış küçük cisimler topluluğu.*|| **yarı alan,** *spor. Karşılaşma yapılan sahalarda ortadan ikiye bölünerek her bir takıma ayrılmış alan.*|| **yarı anlamlı kelime,** *dbl. Başka bir kelimenin yardımı olmaksızın kullanılamayan kelime. "sıkı **fıkı**, ufak **tefek**"*|| **yarı asalak,** *biy. Yarım asalak.*|| **yarı asetal, -li** *kim. Bir alkolün bir aldehit ya da ketona katılması ile elde edilen kimyasal ürün.*|| **yarı asetalleşme,** *kim. Bir aldehit ya da ketondan yarı asetal oluşması.*|| **yarı başkalaşma,** *biy. Böceklerde kurtçuk evresi görülmeyen başkalaşma türü.*|| **yarı başkalaşmalı,** *biy. Yarı başkalaşmaya uğrayan.*|| **yarı başkanlık,** *siy. Devlet başkanının genel seçimlerle seçilmesini ve parlamenter sistemin sorumluluk ve fesih gibi ögelerini birleştiren sistem.*|| **yarı bel,** *Bel hizası.*|| **yarı belgesel,** *Bütünüyle belgesel olmayan; içinde bir parça belgesel ögeler bulunan.*|| **yarı bireşim,** *kim. Mayalanma ve kimyasal bireşimin bir arada uygulandığı karma üretim yöntemi.*|| **yarı borulu kazan,** *Isıtma yüzeyi hem dış yüzeyle hem de bu yüzeyi ısıtan içinden yanma ürünlerinin geçtiği borulardan oluşan kazan.*|| **yarı buçuk,** *1. Önemsiz sayılacak miktarda; biraz. {ağız} (aynı)* [DS] *2. Tam olmadan; bitirip tamamlamadan; yarım yamalak.*|| **yarı can,** *{eAT} Yarı canlı.*|| **yarı çalımsı,** *bot. Çalıyı andıran, çalı görünümünde olan otsu bitki.*|| **yarı çölsü,** *coğ. İklim ve bitki örtüsü bakımından çöle yakın.*|| **yarı çölümsü,** *coğ. Yarı çölsü.*|| **yarı daire,** *mat. Bir yarı düzlemle, merkezi bu yarı düzlemin sınırı üzerinde bulunan dairenin ara kesiti.*|| **yarıda kalmak,** *Bitmemek; tamamlanmamak.*|| **yarı dalga,** *fiz. Bir dalga boyunun yarısını oluşturan kısmı; alternans.*|| **yarı dalgıç,** *(Petrol sondaj platformları için) yirmi metre kadar derine daldırılmış şamandıralara bağlı düşey sütunlar üzerine yerleştirilmiş olan.*|| **yarı damıtık,** *Damıtma işlemi tamamıyla yapılmamış olan.*|| **yarı damıtma,** *kim. Düşük sıcaklıkta uygulanan damıtma işlemi.*|| **yarı doğru,** *mat. Işın; yönlü doğru parçası.*|| **yarı doğrusal,** *mat. Işınsal.*|| **yarı dönü,** *mat. Üç boyutlu bir vektör uzayında vektörel bir doğruya göre dik bakışım.*|| **yarı durgu,** *müz. Çekende bir durak yapıldığını belirten durgu; çekende durgu.*|| **yarı düzlem,** *mat. Düzlem içindeki bir doğrunun bir yanında kalan düzlem parçası.*|| **yarı eklemli,** *Bir yöndeki oynaklığı ortadan kaldırılmış eklemleri olan.*|| **yarı felç,** *tıp. Vücudun sağ ya da sol yanda istemli hareket yapma kabiliyetini yitirmesi durumu.*|| **yarı final,** *spor. Son karşılaşmayı yapacak takımları belirlemek için takımların ya da yarışmacıların katıldıkları sondan önceki karşılaşma; yarı son.*|| **yarı finalist,** *spor. Yarı sona kalmış takım ya da yarışmacı; yarı soncu.*|| **yarı gece,** *Gecenin tam ortası; gece yarısı. {eAT} (aynı)* || **yarı geçirgen,** *fiz. Aynı eritici içindeki iki eriyiği birbirinden ayıran ve eriticiyi geçirdiği hâlde erimiş maddeleri geçirmeyen.*|| **yarı geçirgenlik,** *fiz. Yarı geçirgen olma durumu.*|| **yarı gotik,** *1. Roma harflerinin etkisi ile bozulmuş geç dönem Gotik yazının özelliği. 2. Bu biçimde yazılmış yazı.*|| **yarı göçebe,** *Yılın belli aylarında göçebe, belli aylarında yerleşik hayat süren.*|| **yarı göçebelik,** *Kimi zaman tarımla kimi zaman da hayvancılıkla geçinme.*|| **yarı gölge,** *fiz. Bir ışık kaynağının önüne konulan saydam olmayan cismin ekran üzerine vuran gölgesinin çevresinde tam karanlık olmayan bölge.*|| **yarı iletken,** *fiz. Elektriği tam olarak iletmeyen ancak sıcaklığı arttıkça iletkenliği artan metal olmayan cisim.*|| **yarı iletkenlik,** *fiz. İletkenlik özelliği yalıtkan maddeler ile iletken maddeler arasında bulunan cisimlerin özelliği.*|| **yarı kafes,** *mat. Herhangi iki elemanı ortak bir en küçük üstten sınırlayıcı kabul eden sıralı küme.*|| **yarı karakter,** *Bir dansçının klasik olmayan eserlerde almış olduğu rol.*|| **yarı karanlık,** *Aydınlık ile karanlık arası bir durum; alaca karanlık.*|| **yarı kararlı,** *fiz. (Sistem ve dengesi için) zayıf dış etkilerde kararlı, güçlü dış etkilerde kararsız duruma gelen.*|| **yarı kesit,** *resim. Bakışımlı bir resmin, bakışım ekseni ile sınırlı kesiti.*|| **yarı kırk,** *{ağız} Loğusalıkta doldurulan ilk yirmi gün.* [DS]|| **yarı kirişsi kas,** *anat. Uyluğun arka yüzünde bulunan kas.*|| **yarı kok,** *Sömikok.*|| **yarı konserve,** *Hem soğuk ortamda hem de kapalı kaplarda saklamak suretiyle belirli bir süre dayanabilen konserve.*|| **yarı kristal,** *Kurşunlu kristalden daha düşük kaliteli camın eski adı.*|| **yarı kurak,** *coğ. Yeterince su ve yağış alamayan bölge.*|| **yarı kutuplu bağ,** *kim. Ortak değerlikli bağ.*|| **yarı kübik,** *Parabol.*|| **yarı küre,** *1. Yer veya gök küresinin ekvatorla bölünmüş iki parçasından her biri. 2. Bir küre ile, sınırı merkezinden geçen bir yarı uzayın ara kesiti. 3. anat. Ön beyinin beyin oluğu ile birbirinden ayrılan iki bölümünden her biri.*|| **yarı küresel,** *Bir motorun silindir kafasında yakıt hava karışımını sağlamakta kullanılan yarım küreyi andırır boşluk; yarım küresel.*|| **yarılığa vermek,**

{ağız} Ürünün yarısına anlaşarak ortakçıya vermek. [DS]|| **yarı mamul,** *İşlemden geçirilmiş olmasına rağmen henüz bitirilmemiş ve başka işlemlerden geçmesi gereken ürün; yarı işlenmiş.*|| **yarı orta sıklet,** *spor. Boksta 71-75 kg. arasındaki sıklet.*|| **yarı otomatik,** *Çalışma çevrimi dışarıdan müdahalelerle gerçekleştirilen veya devreleri birbirinden elle ayrılan.*|| **yarı otomatik silah,** *as. Merminin namluya sürülmesi, horozun kalkması, boş kovanın dışarı atılması kendiliğinden ancak ikinci merminin ateşlenmesi için elle kumanda edilen silah türü.*|| **yarı ömür,** *1. biy. Belirli bir hayvan türünde bireylerin yarısının ölerek yalnız yarısının eriştiği istatistik yaş. 2. fiz. Bir radyo aktif elementin atom çekirdeklerinin yarısının bozunması için gerekli olan zaman dilimi; yarılanma süresi. 3. biy. Bir hücrenin yarı ömrü.*|| **yarı öz itim,** *as. Silahtan atılan mermi namluyu terk ettikten sonra ateşlenen bir iticinin merminiye verdiği etki.*|| **yarı öz itimli,** *Hem namludaki gazın sıkıştırması ile hem de namluyu terk ettikten sonra ateşlenen bir itici düzenekten yaralanılarak hedefe atılan merminin niteliği.*|| **yarı paralel,** *as. Kuşatma harekâtında görev alanları koruyan birliklere ait siperlerde ve iki askerî bölge arasında kurulan paralellik başlangıcı.*|| **yarı parazitlik,** *biy. Besininin bir kısmını konaktan, bir kısmını da fotosentez yaparak sağlayan asalağın durumu.*|| **yarı römork,** *Tek dingilli römork.*|| **yarı sanayileşme,** *Sanayileşme sistemini tam olarak kuramamış sanayi olgusu.*|| **yarı saydam,** *fiz. Işığı geçirmekle birlikte arkadaki cisimleri göstermeyen.*|| **yarı saydamlık,** *Yarı saydam olma durumu.*|| **yarı sert,** *(Çelik için) karbon oranı binde üç veya dört arasında değişen.*|| **yarı son,** *spor. Yarı final.*|| **yarı sonuç,** *Sonucun yarısı.*|| **yarı tanrı,** *mit. 1. Mitolojide, kır tanrıları, dağ, orman, su perileri gibi tanrı niteliğindeki ölümsüz varlıklar. 2. Mitolojide, bir tanrı ile ölümlü bir kadından, bir tanrıça ile ölümlü bir erkekten olan kahramanlara verilen ad.*|| **yarı tırtıllı,** *Hem tekerlek hem de tırtıllarla donatılmış motorlu araç.*|| **yarı tropikal,** *Tropikal bölgelere yakın olan; subtropikal; astropikal.*|| **yarı uyanıklık,** *psikol. Sistemin işleyiş bozukluğundan ileri gelen tam uyanık olmama durumu.*|| **yarı uzay,** *mat. Bir düzlemin bir yanında kalan uzay parçası.*|| **yarı ünlü,** *dbl. Ünlülerle ünsüzler arasında yer alan ses; yarı ünsüz. "iyl, /ğ/"*|| **yarı ünsüz,** *dbl.* → yarı ünlü.|| **yarı yakınsak,** *mat. Mutlak yakınsak olmayan yakınsak seri.*|| **yarı yapısal,** *(Yeryüzü şekli için) dirençsiz bir katmanın aşınması ile sıyrılan dirençli katmanın hafifçe yarılmış biçimi.*|| **yarı (...) yarı (...),** *(Birleşik ve katışık nesneler için) iki şeyden aynı miktarda katılmış olarak.*|| **yarı yarıya,** *1. İki eşit parçaya bölerek; yarısı birinde diğer yarısı öbüründe olacak biçimde. 2. Yarısı kadar; yarısı ölçüsünde. 3. İkide bir oranında; yüzde elli olasılıkla.*|| **yarı yoğunlaştırıcı,** *Telekomünikasyonda, çok sayıda abonenin merkezinin bağlı bulunduğu yoğunlaştırıcı bölümlerinden her biri.*|| **yarı yolda,** *1. Gidilen yolun ortasında. 2. Başlanılan bir iş bitirilmeden.*|| **yarı yolda bırakmak,** *Söz verdiği yardımı yapmamak; dönmek.*|| **yarı yoldan çevirmek,** *Sonuna kadar gitmesini engellemek.*|| **yarı yumuşak,** *(Çelik için) karbon oranı binde iki ile üç arasında olan.*|| **yarı yünlü,** *(Kumaş için) yarısı yün olan.*|| **yarı zarsı kas,** *anat. Uyluğun arkasında bulunan kaslardan biri.*

yarı[2], [yar-ī یاری] *(yarı:) {eT} {eAT} is.* Yardım. [KB]

🗗 **yarı kılmak,** *{eAT} Yardım etmek.*

yarı[3], [yar-ı] *{ağız} is.* Yağ çömleğinin ağzına gerilen deri. [DS]

yarı[4], [yar-ı] *{ağız} is.* Alan. [DS]

yarıcı[1], [yar-ı > yarı-cı] *is.* **1.** Ürünü topladıktan sonra tarla sahibi ile yarı yarıya bölüşmek üzere çalışan kimse. **2.** *{ağız}* Tarlayı ekip, ürünün yarısını alan ortak. [DS]

yarıcı[2], [yar-mak > yar-ıcı] *sf.* **1.** Yarmak işini yapan kimse; odun yaran ve parçalayan. **2.** *is.* Meşe kütüklerini yararak fıçı tahtası yapan kimse.

yarıcı[3], [yarī[2] > yarı-cī یارجی] *{eAT} {OsT} sf.* Yardımcı; şefaatçi; muin.

yarıcılık[1], **-ğı** [yar-mak > yar-ı > yar-ı-cı-lık] *is.* Ürünü topladıktan sonra tarla sahibi ile yarı yarıya bölüşme biçimindeki ekonomik işleyiş.

yarıcılık[2], **-ğı** [yar-mak > yar-ıcı-lık] *is.* Odun yarma ve parçalama işi; odun yarma işçiliği.

yarıcu, [yarī[2] > yarı-cū یارجو] *{eAT} sf.* Yardımcı.

yarıçap, [yar-ı+çap] *is. mat.* **1.** Bir ucu daire ya da kürenin merkezinde, diğer ucu daire ya da kürenin sınırının bir noktasında bulunan doğru parçası; çapın yarısı. **2.** Bu doğru parçasının uzunluğu.

yarıçapsal, [yar-ı+çap-sal] *sf.* **1.** Bir çemberin yarıçapına ilişkin. **2.** Yarıçap ile bağlantısı olan.

yarıçı, [yarı-çī] *(yarıçı:) {eT} is.* Yardımcı. [KB]

yarığ, [yar-ığ] *{eT} is.* **1.** Zırh. [EUTS] **2.** Kıyı; kenar. [EUTS]

yarığsamak, [yar-ığ-sā-mak / yazığ-sā-mak] *(yarığsa:mak) {eT} dönşl. f. [-r]* Yarlığanmak istemek. [DLT]

yarık[1], **-ğı** [yar-mak > yar-ık] *is.* **1.** Yarılarak açılmış aralık; yarılma sonucu oluşmuş çatlak; gedik; rahne. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** İnce bir çizgi biçiminde açılmış yara ya da çatlak. **3.** *mecaz.* Bölünme; anlaşmazlık. **4.** *anat.* Bir organı loblara bölen, o organın yüzeyindeki derin oluk. **5.** *fiz.* Işık demeti elde etmek için bir ışık kaynağı önüne konulan ekran üzerine açılan küçük dikdörtgensel delik. **6.** Metaller üzerinde aşırı gerilme sonucu meydana gelmiş düzensiz görünümlü kanal; çatlak. **7.** *sf.* Yarılarak açılmış olan. 🗗 **yarık ayaklı,** *zool. Karada*

yaşayan serbest parmaklı memeliler.|| **yarık dırnaklı,** *{eAT} (Hayvan için) çatal tırnaklı.*| **yarık dilli,** *zool. (Kertenkeleler için) çatallı ve ileri uzatılabilen dili olan.*

yarık[2], [yar-mak > yar-ık / yarā-g يرق] *{eT} is.* **1.** Zırh; kalkan. *{eAT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin] [Mühennâ] **2.** Askerî rütbe. [Gabain] [Tekin] **3.** Kıyı; kenar. [EUTS] **4.** Oylukların çenetlere birleştiği yer; oyluk kemikleri başı. [DLT]

yarık[3]**, -ğı** [yarü-mak > yaru-k / yarı-k] *{ağız} is.* Ay ışığı. [DS]

yarık[4]**, -ğı** [yar-ık] *{ağız} is.* Kötü yolda kadın. [DS]

yarık[5]**, -ğı** [yaġ-rī-mak > yaġrı-k / yārık] *(ya:rık) {ağız} is.* **1.** Üstünde et kıyılan ağaç. **2.** Üzerinde odun yarılan kütük. [DS]

yarıkçı, [yarık-çī] *(yarıkçı:) {eT} is.* Zırhçı; zırh ustası; zırh satıcısı.

yarıklanmak, [yarık-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Zırhlanmak. [DLT] [KB]

yarıklaşmak, [yarık-la-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Zırhını ortaya koyarak bahse girmek. [DLT]

yarıklığ, [yarık-lıġ] *{eT} sf.* Zırhlı. [ETY]

yarıklığdı, [yarık-lıġ-dī] *(yarıklığdı:) {eT} zf.* Zırhlı olarak.

yarıklık, -ğı [yar-ık-lık] *is.* **1.** Yarık olma durumu. **2.** Yarık olan yer.

yarıkmak, [yarık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Sağa sola koşup yorulmak. [DS]

yarılabilir, [yar-ıl-mak+bil-mek > yar-ıl-a+bil-ir] *sf. jeol.* (Mineral ya da kayaçlar için) ince yapraklar veya katmanlar hâlinde bölünmeye yatkın olan.

yarılabilirlik, -ği [yar-ıl-a+bil-ir-lik] *is.* Bir maddenin ince yapraklar hâlinde yarılabilme özelliği.

yarılama, [yar-ı-la-ma] *is.* Yarılamak eylemi.

yarılamak, [yar-ı-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Ele alınan bir şeyin yarısını yapmak; yarısına varmak; yarısını bitirmek; yarıyı bulmak.

yarılanma, [yar-ı-la-n-ma] *is.* **1.** Yarılanmak eylemi. **2.** *fiz.* Bir ışıma demetinin etkisinin, belli bir süre sonra ilk değerinin yarısına inmesi. 🗗 **yarılanma süresi,** *fiz.* → yarı ömür.

yarılanmak, [yar-ı-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Bir bütünün, süre alan bir eylemin yarısına varılmak; yarıya gelinmek.

yarılgamak, [yarlıġa-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [g(ı)-yor]* → yarlığamak. [DS]

yarılgan, [yar-ıl-mak > yar-ıl-gan] *{ağız} is.* **1.** Sel sularının açtığı yarık. **2.** Döşeme tahtalarının arası. [DS]

yarılık[1], [Far. yārī => yārı-lık] *(yarı:lık) {eT} is.* Yardım; destek; dostluk. [Bahşayiş]

yarılık[2]**, -ğı** [yarı-lık] *{ağız} is.* Yarı yarıya ortak. [DS]

yarılınçığ, [yarıl-ın-mak > yarıl-ın-ç-(s)ığ / yarıl-ınçığ] *{eT} sf.* Parçalayıcı; ayırıcı. [EUTS]

yarılkaç, -cı [yarıl-kaç] *{ağız} is.* Taş üzerinde, hayvan ayağı girecek kadar oluşmuş çatlak. [DS]

yarılma, [yar-ıl-ma] *is.* Yarılmak eylemi.

yarılmak[1], [yar-mak > yar-ıl-mak يارلمق] *edil. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Yarmak eylemi yapılmak. **2.** Yarmak eyleminden etkilenmek; üzerinde yarmak eylemi uygulanmak. **3.** *{eT} {eAT}* Ayrılmak; parçalanmak; yirilmek; açılmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] **4.** (Odun vb. için) uzunlamasına bölünmek; parçalanmak. **5.** Geçişi engelleyen bir insan topluluğu aralanarak arasından geçilmek. **6.** *dönşl. f.* Kendi kendine yarık, çatlak oluşmak. **7.** Derin bir yara oluşmak. **8.** *{eT}* (Çiçek için) açılmak. [EUTS] **9.** *{eT}* Yarık açılmak. [Mühennâ] **10.** *{eAT}* Yırtılmak. **11.** *{ağız}* (Buğday vb. için) öğütülmek. [DS]

yarılmak[2], [yar-ıl-mak] *{ağız} edil. f. [-ır]* (Çocuk, hayvan yavrusu için) sütten kesilmek. [DS]

yarılmak[3], [yar-ıl-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yüreği oynamak; üzülmek. [DS]

yarım, [yar-mak > yar-ım] *is.* **1.** Bir bütünün yarısı; bir şeyin yarısı; herhangi bir şeyin ikiye ayrılmış olan parçalarından her birisi. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] [Bahşayiş] **2.** Herhangi bir şeyin ikiye ayrılmış olan parçalarından her birisi. **3.** Tam olmayan; eksikliği bulunan. **4.** *mecaz.* (Kişi için) sağlığını önemli ölçüde yitirmiş olan; vücutça sakatlığı bulunan; fıtıklı; sakat. *{ağız} (aynı)* [DS] **5.** *is.* Bir bütünün yarısı kadar olan miktar. **6.** (Saat için) on iki otuz. **7.** *{eT}* Değeri düşürülmüş sikke. [Bahşayiş] **8.** *{ağız}* Anadolu'da yer yer gaz tenekesinin yarısı, bir gaz tenekesi veya on iki kg. ölçülerinde değişen tahıl ölçeği. [DS] **9.** *{ağız}* Güreşte, rakibin apış arasından alınan künde. [DS] **10.** *{ağız}* Baş örtüsü. [DS] 🗗 **yarım adam,** *Hastalık, sakatlık gibi nedenlerle güçsüz ve zayıf kalmış kimse.*|| **yarım adım,** *as. Dakikada ortalama 114 kısa adım atılmak suretiyle yapılan yürüyüş biçimi.*|| **yarım ağız,** *(İstek, kabullenme vb. için) pek istekli olmama durumu; gönülsüz; içten gelmeyerek; dil ucuyla. {ağız} (aynı)* [DS] || **yarım ağızla,** *İstemeye istemeye; gönülsüz olarak.*|| **yarım ağrı,** *{eT} Yarım baş ağrısı.* [Bahşayiş]|| **yarım akıllı,** *Akılsız; aptal.*|| **yarım asalak,** *biy. Üzerinde yaşadığı klorofilli bitkilerden beslenebilen, gerektiği zaman kendi beslek olabilen asalak; yarı asalak; tam asalak olmayan.*|| **yarım avrat,** *{ağız} Çok bilmiş kız çocuğu.* [DS]|| **yarım avuç,** *{ağız} Avcu doldurmayacak kadar az; tek avuç.* [DS] **yarım ay,** *1. Dördün. 2. Yarım ay biçiminde olan nesne. 3. {ağız} Atın alnındaki yarım ay biçimindeki beyazlık.* [DS]|| **yarım ayak,** *1. mim. Üzerinde yukarıdan aşağı yivler bulunan ve bir duvarda çıkıntı oluşturabilecek biçimde olup taşıyıcı özelliğinden ziyade süs amacıyla yapılmış ayak; gömme ayak. 2. {ağız} A-*

yak tabanının yarısı. [DS]|| **yarım ayalı,** *(Yaprak için) ana damarın yalnız bir tarafında ayası bulunan.*|| **yarım baş ağrısı,** *tıp. Sempatik sinir sisteminin bozulmasından ileri gelen ve baş dönmesi, mide bulantısı, kusma ile birlikte görülen baş ağrısı; migren.*|| **yarım boy,** *1. resim. Bedenin yarısının tasvir edildiği resim ya da heykel. 2. spor. At yarışlarında atın vücudunun yarısı kadar olan mesafe. 3. Boyu bilinen veya belirtilen şeylerin yarısı kadar uzunlukta.*|| **yarım burgu,** *Hava akrobasisinde uçağın, gövde ekseni etrafında 180 derece dönmesi ile yapmış olduğu hareket.*|| **yarım cilt,** *Sırtı ve kapakları ayrı malzeme ile kaplı olan cilt.*|| **yarım daire,** *Bir bütün dairenin yarısı kadar olan.*|| **yarım daire kanalları,** *İç kulakta yer alan ve iç içe üç yarım daire biçiminde görülen kanallara verilen ad; denge organı.*|| **yarım dalga,** *fiz. Genliğin sıfır olduğu bir noktada bir periyotluk dalganın tam yarısına denk gelen uzaklık; dalga boyunun yarısı.*|| **yarım dize,** *ed. Bir dizenin bir durakla belirgin kılınmış olan yarısı.*|| **yarım doğru,** *mat. Bir başlangıç noktasından çıkarak tek yönde sonsuza doğru uzanan doğru parçası.*|| **yarım dördüncü,** *Balede bir duruş biçimi.*|| **yarım elma, gönül alma,** *Armağanın küçüklüğü önemli değil, hatırlanmış olmak önemlidir.*|| **yarım endam,** *{eT} Kesilmiş veya parçalanmış kol ve bacak gibi organlar.* [Bahşayiş]|| **yarım eylemek,** *{eAT} İkiye bölmek; ikiye biçmek.*|| **yarım görünüş,** *resim. Bakışımlı bir nesnenin bakışım ekseninin bir yanında kalan kısmının resmi.*|| **yarım göz,** *Balık ağının ilk başlangıç gözleri.*|| **yarım gün,** *Alışılmış çalışma saatlerinden daha az olan çalışma süresi; parttaym.*|| **yarım hafız,** *{ağız} Kur'an cüzlerinin son on sayfalarını ezberlemiş olan.* [DS]|| **yarım ikinci,** *Balede bir duruş biçimi.*|| **yarım kabartma,** *Bir nesne ya da figürün oylumlarının yarısı kadar belirginleştirilmiş kabartma veya böyle uygulanmış teknik.*|| **yarım kadrat,** *mat. Dizgide, harf yüksekliğinin yarısı kadar olan harf genişliği ve boşluğu.*|| **yarım kafiye,** *ed. Çıkış yerleri birbirine yakın sesteşlerle oluşturulan kafiye.*|| **yarım kalmak,** *(İş ya da eylem için) sonuçlanmamak; bitirilmemek.*|| **yarım kan,** *Bir atın kendi ülkesi dışındaki bir damızlık atla çiftleştirilmesinden doğan atın ırkı.*|| **yarım kanat,** *Bir uçağın kanadının gövde ile kanat ucu arasında kalan bölümü.*|| **yarım kanatlılar,** *zool. Süne, kımıl, tahtakurusu, su akrebi gibi çoğunlukla yassı vücutlu, ön kanatları dipten başlayarak yarıdan çoğu sertleşmiş, son tarafı zarsı, art kanatları zar biçiminde, çok pis kokan bezler bulunan, kan ve bitki öz suyu emerek yaşayan, hortumlu böcekler takımının bir alt takımı, (Hemiptera).*|| **yarım kerte,** *Bir liranın sekizde biri.*|| **yarım kesme,** *Dansta bir adım biçimi.*|| **yarım kubbe,** *mim. Bir kubbenin yarısı biçiminde tasarlanmış örtü.*|| **yarım kuron,** *Yirmi şilin altı peni değerindeki eski İngiliz parası.*|| **yarım kuşlık,** *{eT} Ana yemekten önce atıştırılan hafif yiyecekler.* [Bahşayiş]|| **yarım küre,** *1. İki eşit parçaya bölünmüş bir kürenin bu parçalarından her biri. 2. Dünyanın ya da gök kürenin ekvator düzleminin bir tarafında kalan bölümü; yarı küre.*|| **yarım küresel,** *Bir motorun silindir kafasında yakıt- hava karışımını sağlamakta kullanılan yarım küreyi andırır boşluk; yarı küresel.*|| **yarım maket,** *Bir uçağın bakışım düzlemine göre yalnız bir tarafını gösteren maket.*|| **yarım mesai,** *Tam bir gün çalışılmayan iş saati.*|| **yarım oturak,** *{ağız} Arkalıksız sandalye.* [DS]|| **yarım oyma,** *İncecik oyulmuş altın ya da gümüş üzerine uygulanan şeffaf mineleme işlemi.*|| **yarım pil,** *fiz. Bir elektrolit ile temas hâlinde bulunan elektrot.*|| **yarım pabuçlu,** *Yoksul, kimsesiz ve işsiz kimse.*|| **yarım pansiyon,** *Otel, motel ve pansiyon gibi konaklama tesislerinde konaklama hizmetleri ve kahvaltı ile birlikte yalnız öğle ya da akşam yemeği verme biçimindeki hizmet sistemi.*|| **yarım porsiyon,** *1. Bir tabak yemeğin yarısı kadar. 2. argo. Ufak tefek; çelimsiz.*|| **yarım sağ etmek,** *Biraz sağa dönmek.*|| **yarım sahanlık,** *Katlar arasındaki kolların birbirinden ayrıldığı basamak genişliğindeki merdiven boşluğu.*|| **yarım sarma,** *spor. {ağız} Güreşte, alttan kurtulmak için başvurulan etkili bir oyun.* [DS]|| **yarım seren,** *dnz. Üzerine yan yelken açmak için ana direklerin gerisine eğik olarak konulan seren.*|| **yarım sol etmek,** *Biraz sola dönmek.*|| **yarım somar,** *{ağız} Sekiz teneke buğday.* [DS]|| **yarım sutyen,** *Göğüslerin üst kısmını açıkta bırakan yarım destekli ve askısız sutyen.*|| **yarım süğü,** *{OsT} Kısa mızrak.*|| **yarım tarife,** *Bir tam tarifenin yarısı kadar.*|| **yarım ton,** *müz. Bir tonun yarısı değerindeki aralık.*|| **yarım uyak,** *Yarım kafiye.*|| **yarım vokal,** *dbl. Ünlülerle ünsüzler arasında yer alan ses; yarı ünlü; yarı ünsüz.*|| **yarım yaka,** *{ağız} Takım elbise yeleği.* [DS]|| **yarım yamalak,** *Kusurlu ve eksik olarak; tam olmayan; eksik; özensiz yapılmış; üstünkörü. {ağız} (aynı)* [DS]|| **yarım yamalık,** *{ağız}* → yarım yamalak. [DS]|| **yarım yağgalak,** *{ağız}* → yarım yamalak. [DS]|| **yarım yanıç,** *{ağız} Üç ayaklı bir çeşit ahtapot.* [DS]|| **yarım yantalak,** *{ağız}* → yarım yamalak. [DS]|| **yarım yapıldak,** *{ağız}* → yarım yamalak. [DS]|| **yarım yükseklik,** *Balede bir duruş biçimi.*

yarımada, [yar-ım+ada] *(yarı'mada) b. is.* Bir yanı karaya bağlı diğer üç yanı denizle çevrili kara parçası.

yarımağız, [yarım+ağız] *{ağız} sf.* (Sulama suyu için) bir arktan akanın yarısı. [DS]

yarımak, [*yā-mak / yar-mak > yar-ī-mak يارىق] *(yarı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Açılmak; parlamak. [E-UTS] **2.** *{eAT}* Kemale ermek; olgunlaşmak; tam olmak. **3.** *{ağız}* Dileği yerine gelmek; onmak. [DS] ☞ **yarımak yarcımak,** *{eAT} Allah'ın bağış ve*

yardımına ermek; onmak; yardım görmek; kemal bulmak.

yarıman, [yarī-mak > yarı-man] *{ağız} sf.* Çalışkan. [DS]

yarımca[1], [yarım-ca] *is.* **1.** Vücudun yarısına gelen inme; yarı felç. **2.** *{ağız}* Yarım baş ağrısı; migren. [DS] **3.** *{ağız}* Koyunların kuyruğunda görülen bir tür yara. [DS]

yarımca[2], [yarım-ca] *{ağız} is.* **1.** Puf böreği. **2.** Peynirli, kıymalı sac böreği. **3.** Bir tür bulgur. [DS]

yarımca[3], [yarım-ca] *{ağız} is.* Üç perdeli küçük flüt. [DS]

yarımca[4], [yarım-ca] *{ağız} is.* Saatçilikte, saatin ileri geri alınmasına yarayan aygıt. [DS]

yarımla, [yarım-lağı > yarım-lā] *(yarımla:) {ağız} is.* **1.** Yarım kilelik tahıl ölçü birimi. **2.** Dörtte bir kilelik tahıl ölçeği. [DS]

yarımlağa, [yarım-lağa] *{ağız} is.* **1.** Yarım kilelik tahıl ölçüsü. **2.** Yedi kg. tahıl alan tahtadan ölçek. **3.** On litre tahıl alan ölçek. [DS]

yarımlağı, [yarım-lağı] *{ağız} is.* **1.** Yarım şiniklik ölçek. **2.** Şiniğin dörtte biri. **3.** Yarım kilelik tahıl ölçüsü. **4.** On beş kg. buğday alan ölçek; şinik. [DS]

yarımlama, [yar-ım-la-ma] *is.* Yarımlamak eylemi.

yarımlamak, [yar-ım > yarım-lā-mak] *(yarımla:-mak) gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir işin yarısını yapmak; yarılamak. *{eT} (aynı)* [DLT] **2.** Bir şeyi yarıya kadar bitirmek; yarılamak.

yarımlanma, [yarım-la-n-ma] *{ağız} is.* Bir kilenin otuz ikide biri. [DS]

yarımlanmak, [yar-ım > yarım-la-n-mak] *dönşl. f. [-ur]* Yarımlanmak. [DLT]

yarımlık, -ğı [yar-ım-lık] *is.* **1.** Yarım olma durumu. **2.** Bütünün yarısı olan şey. **3.** *{ağız}* Sakat ve sağlıksız olma. [DS] **4.** *{ağız}* Kasık fıtığı; fıtık. [DS] **5.** *{ağız}* Şiniğin yarısı. [DS] **6.** *{ağız}* Yarım liralık altın. [DS] **7.** *{ağız}* Çömlek. [DS] **8.** *{ağız}* 17 demetten oluşan bütün. [DS]

yarımmine, [yarım+mine] *{ağız} is.* Felç. [DS]

yarımsağa, [yarım-sağı] *{ağız} is.* Keçi ve koyunlarda görülen felç. [DS]

yarımsalık, -ğı [yarım+sal-ık] *{ağız} sf.* Yarı açık. [DS]

yarımşar, [yar-ım-ş-ar] *sf.* Üleşenlerin her birine, üleştirilen şeyin yarısı kadar miktarda düşerek; yarım yarım olarak.

yarımyağnış, [yarım+yan+kıç] *{ağız} is.* Yengeç.[DS]

yarımyanıç, -cı [yarım+yan-ıç] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yarımyanış, [yarım+yan-ıç] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yarımyanuç, -cu [yarım+yan-ıç] *{ağız} is.* Yengeç. [DS]

yarın[1], [*eT.* yaġ(ı)r-ın > yarın] *{eT} {ağız} is.* Kürek kemiği; çiğin kemiği; omuz; sırt. [DLT] [KB] [DS]

yarın[2], [*eT.* yar *(ışık)* > yarū-mak > yar-ın يارين] *is.* **1.** İçinde bulunduğumuz günden hemen sonra gelecek olan gün; ertesi gün. *{eT} (aynı)* [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** Gelecek; ilerideki zaman. **3.** *zf.* İçinde bulunduğumuz günden hemen sonra gelen günde. **4.** Sabahleyin; sabah. *{eT} (aynı)* [EUTS] [DLT] [Gabain] **5.** Er geç. [ETY] **6.** *{eAT}* Ahret günü. 🗗 **yarın bürgün** (öbürgün), *{ağız} Yakında.* [DS]‖ **yarından kelli** → yarından keri. ‖ **yarından keri,** *{ağız} Yarından sonra; öbür gün.* [DS]‖ **yarından tezi yok,** *Gecikmeye meydan vermeden; sonraya bırakmadan; hemen; ivedilikle.*‖ **yarın gün,** *{eAT} Ertesi gün.*‖ **yarın öbür gün,** *Kısa süre sonra; yakın bir gelecekte.*‖ **yarın tünle,** *{eT} Yarın geceleyin.* [Mühennâ]

yarınça, [yar-ın-çā] *(yarınça:) {eT} is.* Harbe; mızrak. [ETY]

yarınçık, [yarın-çık] *{eT} sf.* Kötü; menfur. [EUTS]

yarındak, [yarın-dak] *{eT} is.* Kayış; sırım; Türk sırımı. [DLT]

yarındası, [yarın-da-s-ı يرندسى / يارنداسى / يرنداسى] *{eT} {eAT} {OsT} zf.* Ertesi gün. [Bahşayiş]

yarınkı, [yarın-kı] *zf.* Yarınki.

yarınki, [yarın-ki] *sf.* Yarınla ilgili olan; yarın yapılacak olan.

yarınlamak, [yağrın > yarın-la-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Yarnına vurmak; sırtına vurmak. [DLT]

yarınlık, [yarın-lık] *{eT} is.* **1.** Ertesi günlük. **2.** Ahret. [KB]

yarınmak, [yar-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kendi kendine yarmak. [DLT]

yarıntası, [yarın-da-s-ı] *{ağız} zf.* Yarından sonra; öbür gün. [DS]

yarıntı[1], [yar-mak > yar-ıntı] *is.* **1.** Yarılmış olan; yarıklık. **2.** Sel sularının toprakta açmış olduğu oyukluk. **3.** *coğ.* Sel sularının açtığı eğim boyunca uzanan derin, dik ve uzun, oluk biçimindeki yüzey şekli. *{ağız} (aynı)* [DS]

yarıntı[2], [yar-ıntı] *{ağız} sf.* Utanmaz. [DS]

yarıntısı, [yarın-da-s-ı] *{ağız} zf.* → yarındası. [DS]

yarısa, [yersī-mak > yersi-gū > yar-ı-sa ?] *{eT} is.* Yarasa. [DLT]

yarış[1], [yar-mak > yar-ış] *is.* Yarmak eylemi ve biçimi.

yarış[2], [yar-mak *(bölmek)* > yar-ış يارش] *{eT} is.* **1.** İki adam arasında mal üleşme. [DLT] **2.** *{eAT}* Bölüşme; taksim.

yarış[3], [yar-mak *(koşmak)* > yar-ış] *is.* **1.** *{eT}* At yarışı. [DLT] **2.** *spor.* Konulan ödülü almak amacıyla yapılan, rakiplerini geçme çabası ve eylemi. **3.** Hıza dayalı spor karşılaşması. **4.** Yarışma; rekabet etme. 🗗 **yarış arabası,** *Yarışa katılan herhangi bir araba.*‖ **yarış atı,** *1. spor. At yarışları için yetiştirilip eğitilen at. 2. mecaz. En iyi olmaya zorlanan*

kişi.|| **yarış etmek,** *Birbirini geçmeye çalışmak; yarışmak.*|| **yarış kamçısı,** *spor. At yarışlarında kullanılan ucuna üçgen deri parçası dikilmiş, uzunluğu 85 cm. olan fiberglas saplı özel kamçı.*|| **yarış kayığı,** *spor. Kayık yarışlarına katılmak için yapılmış kayık.*|| **yarış koymak,** *{ağız} Yarış yapmak.* [DS]|| **yarış makinesi,** *spor. At yarışlarında, atlar içine girdikten sonra hakem tarafından açılarak yarışın başlaması sağlanan özel düzenek.*|| **yarış otomobili,** *spor. Yarış arabası.*|| **yarış tabancası,** *spor. Yarışı başlatmak, yanlış çıkışları bildirmek ya da yarışı durdurmakta kullanılan sesli ateşli silah.*

yarışçı, [yarış-çı] *is.* **1.** Yarışa katılan kimse; müsabık. **2.** *spor.* Bir spor dalında birbirini geçmeye çalışan sporculardan her biri. **3.** *sf.* Yarışan; yarış yapan.

yarışçılık, -ğı [yarış-çı-lık] *is.* Yarışçı olma durumu.

yarışık, -ğı [yarış-ık] *{ağız} is.* Yakınma; dava. [DS] 🗗 **yarışık vermek,** *{ağız} Dedikodu etmek.* [DS]

yarışım, [yarış-mak > yarış-ım] *is.* Yarışma eylemi; yarışma.

yarışımcı, [yarış-ım-cı] *is.* Yarışmacı.

yarışlar, [yarış-lar] *is.* **1.** At yarışları. **2.** At yarışlarının yapıldığı yer. **3.** Üzerinde bahis oynanan at yarışları.

yarışlık, -ğı [yar-ış-lık] *is.* Yarışma yapılan yer; yarış pisti.

yarışma, [yar-ış-ma] *is.* **1.** Yarışmak eylemi. **2.** Bilgi, yetenek ve güzellik gibi özelliklerinde üstünlüğünü göstermek amacıyla girişilen yarış; yarışım; müsabaka. **3.** Ticaret vb. alanlarda rakiplerini geçme, geride bırakma çabası; rekabet. **4.** *spor.* Birden çok ekip ya da rakibin karşı karşıya geldiği sportif etkinlik; yarış; müsabaka.

yarışmacı, [yar-ış-ma-cı] *is.* Yarışmaya katılan kimse; yarışanlardan her biri; yarışımcı; müsabık.

yarışmak[1], [yar-ī-mak > yar-ı-ş-mak] *{eT} {ağız} işteş. f. [-ur]* Yarı yarıya üleşmek. [DLT] [DS]

yarışmak[2], [yar-mak > yar-ış-mak] *işteş. f. [eT. -ur] [-ır]* **1.** *{eT}* Yarış etmek; at yarışı yapmak. [Bahşayiş] **2.** Üstünlük kazanmak amacını güden bir yarışa katılmak. **3.** Katıldığı yarışmada rakiplerinden üstün olmak için çaba harcamak. **4.** Başkalarından üstün olmaya çalışmak; rekabet etmek. **5.** *{ağız}* Koşmak. [DS]

yarıştırma, [yarış-tır-ma] *is.* Yarıştırmak eylemi.

yarıştırmak[1], [yar-ış-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yarışmasını sağlamak. **2.** *{ağız}* Koşturmak. [DS] 🗗 **yarışdıru varmak,** *{eAT} Yarıştırarak gitmek.*

yarıştırmak[2], [yarış-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Arkasından konuşmak. **2.** Ters düşülen bir konuda karşılıklı direnmek; söz yetiştirmek; tartışmak. [DS]

yarıtmak[1], [yarū-mak > yarı-t-mak يارتمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* **1.** Ağartmak; parlatmak. **2.** Aydınlatmak.

yarıtmak[2], [yarı-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* İsteğe uygun biçimde, tam ve düzgün olarak yapmak. [DS]

yarıyacı, [yarı-y-a-cı] *{ağız} is.* Tarlayı ekip ürünün yarısını alacak olan; ortakçı. [DS]

yarıyıl, [yarı+yıl] *is.* Bir öğretim yılının birbirini izleyen iki döneminden her biri; sömestr.

yarî, [Far. yār-ī یاری] *(ya:ri:) is.* **1.** Dostluk. **2.** Yardım.

yarka, [Bul. járka] *is.* Tavuklaşmaya başlayan, yumurtlama çağına gelmiş piliç; büyük piliç. 🗗 **yarka çiftliği,** *Yarka yetiştiren tavuk çiftliği.*

yarkamak, [yarka-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-k(ı)-yor]* Yamanmak. [DS]

yarkan, [yar-mak *(ayırmak)* > yar-kān] *(yarka:n) {eT} is.* **1.** Cellat; hafiye. [EUTS] **2.** Bir unvan. [EUTS]

yarkı[1], [yar-kı] *{ağız} is.* Tartışma. [DS]

yarkı[2], [yar-kı] *{ağız} bağ.* Öyle ki. [DS]

yarkökü, [yer+kök-ü] *{ağız} is.* Havuç. [DS]

yarkurul, [**yar**dım-cı+**kur-ul** > yarkurul] *is.* Meclis ya da bir kurulda, üyeler arasından seçilerek bazı ön hazırlıkları yapmak, tartışarak genel kurula getirmek gibi görevi bulunan yardımcı kurul; encümen; komisyon; altkurul; komite.

yarlağan, [yarla-ğan] *{ağız} is.* **1.** Taş oyuğu; yarık. **2.** Susuzluktan toprakta oluşan çatlak. **3.** Taş, tuğla veya kerpiçten yapılan ocak; maltız. [DS]

yarlağkançuçı, [yarlıġka-n-mak / yarlaġkan-çü-çī] *(yarlağkançu:çı:) {eT} sf.* → yarlıkançuçı. [Gabain]

yarlamak[1], [yar *(salya)* > yar-lā-mak] *(yarla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Tükürmek. [DLT]

yarlamak[2], [yar-lıġ-ka-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* → yarlığamak.[DS]

yarlan, [yar-la-ğan > yarlān] *(yarla:n) {ağız} is.* Sel sularının açtığı oyuk. [DS]

yarlanmak, [yar-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Tepe gibi yığılmak. [DS]

yarlıgama, [yarlıga-ma] *is.* Yarlıgamak eylemi; mağfiret.

yarlıgamak, [*eT.* yar-(ı)l-mak *(karar verilmek)* > yar-(ı)l-(ı)ġ *(buyruk)* > yarl(ı)ġ-ḳa-mak يارلغمق] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor] {eAT} {OsT}* (Allah için) bir kulunun günahını bağışlamak; suçunu affetmek; mağfiret etmek.

yarlıganmak, [yarlıġā-mak > yarlıġa-n-mak يرلغانمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Günahı bağışlanmak; mağfiret olunmak.

yarlıganmaklık, [yarlıgan-mak > yarlıgan-mak-lık يارلغنمقلق] *{eAT} is.* Günahı bağışlanma; mağfiret olunma.

yarlığ[1], [yar > yar-lıġ] *{eT} sf.* **1.** Acınacak durumda; yürekler acısı; fakir; yoksul; aciz; bedbaht; sefil; perişan. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [Mühennâ] **2.** Acı-

nan; yarlıganmış. [DLT] **3.** *is.* Lütuf. [EUTS] **4.** Tarikat; sutra; mukadderat. [EUTS]

yarlığ[2], [yar-(ı)l-mak *(yarılmak; açılmak; kesilmek; karar verilmek)* > yar(ı)l-ığ يرلغ] *{eT} sf.* **1.** Kesilmiş ya da kararlaştırılmış olan. [İKPÖy.] **2.** Üstün asta söyledikleri; buyruk; buyrultu; karar; emirname; irade; hakanın mektubu; ferman. *{eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ] **3.** İzin. [İKPÖy.] **4.** *{ağız}* Yasa. [DS] **5.** *{ağız} sf.* Koruyan. [DS]

yarlığamak, [yarlığ-kā-mak > yarlığā-mak] *(yarlığa:mak) gçl. f. [-r]* **1.** *{eT}* Merhamet etmek. [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Bağışlamak. [DS] **3.** *{ağız}* Korumak. [DS]

yarlığan[1], [yarla-ğan / yarlı-ğan] *{ağız} is.* **1.** Taş, tuğla veya kerpiçten yapılma ocak; maltız. **2.** Pişmiş ekmeğin sıcaklığını koruması için tencere ile konulduğu yer. [DS]

yarlığan[2], [yarıl-mak > yar(ı)l-ağan] *{ağız} is.* Yarılan yer. [DS]

yarlığkamak, [yar-lığ > *(emir; buyruk)* > yarlığ-kā-mak] *(yarlığka:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** (Amir için) dile getirmek; buyurmak; izin vermek. [İKPÖy.] **2.** Yargılamak. **3.** (Tanrı için) buyurmak; emretmek; lütfetmek; vazetmek. [ETY] [Gabain] **4.** Söylemek; düşünmek; yapmak. [İKPÖy.] **5.** Haşmetle yapmak. [EUTS] **6.** Acımak; merhamet etmek.

yarlığkançuçı, [yarlığ *(emir; buyruk)* > yarlığ-ka-n-mak > yarlığ-ka-n-çū-çī] *(yarlığkançu:çı:) {eT} sf.* → yarlıkançuçı. [Gabain]

yarlık[1], **-ğı** [Far. yār > yar-lık] *is.* Yâr olma durumu.

yarlık[2], [yar-(ı)l-mak *(karar verilmek)* > yar(ı)l-ık] *{eT} is.* **1.** Emir; ferman; buyruk. *{ağız} (aynı)* [EUTS] [DS] **2.** Fakir; yoksul; aciz; bedbaht; sefil; perişan. [EUTS] **3.** Tarikat; sutra; mukadderat. [EUTS] **4.** Lütuf. [EUTS]

yarlık[3], [yar[2] > yar-lık يارلق] *{OsT} {ağız} is.* **1.** Çocuk önlüğü. [DS] **2.** *{OsT}* Kadın göğsü. [Burhan-ı Katı']

yarlık[4], [yar-lık] *{ağız} is.* Üstünde odun yarılan kütük.[DS]

yarlıkamak, [yarlı(ğ)-kā-mak] *(yarlıka:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Lütfetmek. [ETY] [Üç İtigsizler] [Tekin] **2.** (Tanrı için) buyurmak; vaaz vermek; öğüt vermek; haşmetle yapmak. [ETY] [EUTS] [Üç İtigsizler] [Tekin] **3.** Korumak; esirgemek; iltifat etmek; şefkat göstermek. [EUTS] [Tekin] **4.** Yardımcı olmak. **5.** Emretmek; ferman eylemek. [ETY] [KB] **6.** Bağışlamak; affetmek. [KB]

yarlıkançsız, [yarlığ-ka-n-mak > yarlı(ğ)-ka-nç-sız] *{eT} sf.* Merhametsiz; taş yürekli; şefkatsiz; katı yürekli. [EUTS]

yarlıkançuçı, [yarlığ > yarlığ-ka-n-mak / yarlıkan-çū-çī] *(yarlıkançu:çı:) {eT} sf.* Merhametli; şefkatli; şevketli. [EUTS] [Gabain]

yarlıkanmak, [yarlığ-ka-n-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** Zırhlanmak; zırh giymek. [EUTS] **2.** Şefkat göstermek; yardımcı olmak. [EUTS]

yarma[1], [yar-mak > yar-mā] *(eT. yarma:) is.* **1.** Yarmak eylemi. **2.** *{eT}* Uzunlamasına yarılan herhangi bir şey. [DLT] **3.** İri ve gelişigüzel kırılmış veya öğütülmüş tahıl. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *{ağız}* Hayvan yemi yapmak için iri çekilmiş tahıl. [DS] **5.** *{eT}* Tane. [EUTS] **6.** *{ağız}* Çorba yapmak için iri öğütülmüş mısır veya buğday. [DS] **7.** *{ağız}* İri bulgur. [DS] **8.** *{eT}* Bir tür katmer. [DLT] **9.** *{ağız}* Yarılmış odun. [DS] **10.** *{ağız}* Boyuna yarılarak meydana getirilmiş tahta veya benzer kereste. [DS] **11.** *{ağız}* Kalın odundan kırılarak ayrılmış parça odunlar. [DS] **12.** *as.* Kuşatılan birliğin, düşman cephesini delmek için giriştiği harekât. **13.** Engebeli bir arazide, yol geçirmek için açılmış yer; insanların kazarak açtığı yol, kanal vb. hendek. *{ağız} (aynı)* [DS] **14.** *{ağız}* Yarılarak kurutulmuş meyve. [DS] **15.** *{ağız}* Fidan dikmek için açılan toprak. [DS] **16.** *{ağız}* Güreşçilerin, güreşe başlaması; tutuşma. [DS] **17.** *sf.* Yarılmış, yarılarak meydana getirilmiş olan. **18.** (Meyve için) çekirdeğinden kolayca ayrılabilen. **19.** (Kişi için) çok iriyarı ve kaba davranışlı; görgüsüz. *{ağız} (aynı)* [DS] **yarma aşı,** *Kalın anacın tepesi kesildikten sonra tepesinde açılan yarığa kalem yerleştirilerek yapılan aşı.*|| **yarma buğday,** *İrice kırılmış buğday.*|| **yarma çorbası,** *Yarma buğdaydan yapılan çorba.*|| **yarma kereste,** *Damarları doğrultusunda yarılarak şekillendirilmiş kereste.*|| **yarma kütüğü,** *Üzerinde odun kırılan ağaç kütük.*|| **yarma saldırısı,** *as. Yarma taarruzu.*|| **yarma seresi,** *{ağız} Çekirdeği çıkarılarak kurutulmuş erik.* [DS]|| **yarma şeftali,** *Eti çekirdeğinden kolayca ayrılabilen şeftali.*|| **yarma taarruzu,** *as. Kendisini kuşatan düşman birliğinden bir gedik açarak çıkış yapmak için yapılan saldırı harekâtı.*|| **yarma vurmak,** *{ağız} Söz dokundurmak.* [DS]

yarma[2], [yar-mak > yar-ma] *{ağız} is.* Tabaklıkta, içinde sığır derilerinin haşlanmak üzere ıslatıldığı dikdörtgen biçimindeki havuz. [DS]

yarma[3], [yar-ma] *{ağız} is.* Lapa lapa yağan kar. [DS]

yarmaca, [yar-maca] *(yanma'ca) {ağız} is.* **1.** Yarılıp, içi gösterilerek satılan kavun karpuz; kesmece. **2.** Buğday, arpa, mısır kırması. **3.** Yarılıp da kurutulan incir, kayısı. **4.** Döğülmüş kara nohut. [DS]

yarmaç, [yar-maç] *{ağız} is.* **1.** Kara nohudun dövülmüşü. **2.** Buğday, arpa, mısır, bezelye vb.nin çekilmişi. [DS]

yarmaça, [yarma-ça] *{ağız} is.* Kalın odundan kırılmak suretiyle ayrılmış parça odunlar. [DS]

yarmağan, [Far. armağān] *(yarmağa:n) {eT} is.* Armağan.

yarmak[1], [yar-mak يارمق] *gçl. f. [-ar]* **1.** *{eT} {eAT}* Yırtmak; bir şeyi keserek zorla parçalamak; birbi-

rinden uzaklaştırmak; kırmak; parçalamak; ayırmak; bölmek. [ETY] [EUTS] [KB] [Bahşayiş] **2.** *{eT}* Ortadan kesmek. [Mühennâ] **3.** Bir şeyi uzunlamasına bölmek. **4.** Vurma ya da düşme sonucunda derin bir yara açılmasına neden olmak. **5.** (Yara vb. için) kesip açmak. **6.** Geçişi veya ilerlemeyi engelleyen bir topluluğun içine hızla dalarak kendine yol açmak. **7.** Deniz, göl vb. içinde hızla ilerlemek. **8.** *{ağız}* (Buğday vb. taneleri için) değirmende kırmak; kabaca öğütmek. [DS] **9.** *{ağız}* (Anne için) bebeği sütten ayırmak; memeden kesmek. [DS] **10.** *{eT}* Yere sınır çizmek. [DLT] [Gabain] **11.** *{eAT}* Kazmak; oymak; delmek.

yarmak[2], [yar-mak يارمق] *gçl. f. [-ar]* **1.** *{eT} {eAT}* Öne geçmek; ileri geçmek; yarışı kazanmak. [Mühennâ] **2.** *gçsz. f.* Uğraşmak; emek vermek. **3.** *{ağız}* Ardından konuşmak. [DS]

yarmak[3], [yar-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Soymak; çalmak. [DS]

yarmak[4], [yar-māk يرمق] *(yarma:k) {eT} is.* **1.** Sikke; para; akça. *{eAT} (aym)* [DLT] [EUTS] [KB] **2.** *sf.* Sabit; kımıldamayan. [EUTS]

yarmakan, [Far. armağān] *(yarmaka:n) {eT} is.* Armağan. [DLT]

yarmakçı, [yarmak-çī] *(yarmakçı:) {eT} is.* Para kesen. [Mühennâ]

yarmaklanmak, [yarmak-la-n-ımak] *{eT} dönşl. f. [-ır]* Para sahibi olmak. [DLT]

yarmalama, [yar-ma > yar-ma-la-ma] *is.* Yarmalamak eylemi.

yarmalamak, [yar-ma > yar-ma-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yarma hâline getirmek; uzunlamasına ikiye bölmek, ayırmak.

yarmalık, -ğı [yar-ma-lık] *is.* **1.** Yarma yapmak için ayrılmış olan buğday. **2.** Kereste yapımına uygun olmadığı için kırılarak odun yapılabilecek nitelikteki ağaç parçası. **3.** Boyuna yarılmış kereste parçaları elde etmeye uygun kereste.

yarmamak, [yarmā-mak] *(yarma:mak) {eT} gçsz. f. [-r ?]* Tırmanmak.

yarman, [yal-man > yar-man] *{ağız} is.* Uçurum. [DS]

yarmanmak, [yarmā-mak>yarma-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Tırmanmak. [ARAT] [DLT] [EUTS] **2.** Çıkmak; binmek. [EUTS] [Gabain]

yarmaş, [yar-mak > yar-ma-ş] *{eT} is.* → yarmış. [DLT]

yarmend, [Far. yār-mend يارمند] *(ya:rmend) {OsT} is.* **1.** Dost; arkadaş. **2.** Yardımcı.

yarmık, -ğı [yar-mık] *{ağız} is.* Üzerinde odun kırılan kütük. [DS]

yarmış, [yar-mak > yar-mış] *{eT} is.* İri bulgur; yarma. [DLT] ⊟ **yarmış un,** *İnce un.* [DLT]

yarmurmak, [yer-mür-mek / yar-ımur-mak يرمرمق] *{eAT} gçsz. f. [-ur]* Sızlanmak. ⊟ **yarımuru yarmuru,** *{eAT} Acındıra acındıra; yalvara yalvara.*

yarnak[1], **-ğı** [yar(ı)n-ak] *{ağız} is.* **1.** Büyük kayalardaki yarık. **2.** Küçük su arkı. **3.** Su arklarının kıyısına yapılan küçük engeller. [DS]

yarnak[2], **-ğı** [yağrın > yarn-ak ?] *{ağız} is.* Yakalık; önlük. [DS]

yarnak[3], **-ğı** [? yarnak] *{ağız} is.* İlk kez yavrulayacak dişi manda. [DS]

yarname, [Far. yār-nāme يارنامه] *(ya:rna:me) is.* **1.** Adı hayırla, iyilikle anılma; iyi ün sahibi olma. **2.** Bir kimsenin iyi özelliklerini, hayırlı işlerini yazıya geçirme.

yarnaz, [? yarnaz] *{ağız} is.* Kırmızı buğday. [DS]

yarnı, [yağarnı / yārnı] *{ağız} is.* Sırt. [DS]

yarnık, -ğı [yağrın-lık > yarnık] *{ağız} is.* **1.** Kadın göğüslüğü. **2.** Deri yayık. [DS]

yarok, [yar > yar-uk] *{eT} is.* → yaruk. [Gabain]

yarp, [yarp] *{eT} sf.* **1.** Sağlam; güçlü; kuvvetli. [DLT] [EUTS] [KB] **2.** *is.* İnsan sevinince yüzüne gelen parlaklık; yalabıklık. [DLT] **3.** Sağlamlık. [Gabain]

yarpadmak, [yarp-ad̲-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* İyileşmek; ayağa kalkmak; serpilip büyümek. [DLT]

yarpah, [yaprak > yarpaḫ] *{ağız} is.* Yaprak. [DS]

yarpak, -ğı [yaprak > yarpak] *{ağız} is.* Yaprak. [DS]

yarpaklık, [yaprak-lık] *{ağız} is.* Meşelik. [DS]

yarpatmak, [yarp-ad̲-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* İyileşmek; ayağa kalkmak; serpilip büyümek. [DLT]

yarpılınak, [yarp-ıl-mak] *{ağız} edil. f. [-ır]* Yassılmak. [DS]

yarpız, [yarp-ız / yarp-uz] *{ağız} is.* **1.** Yaban nanesi; yarpuz. **2.** Oğulotu. **3.** Kuzukulağı. [DS]

yarpsız, [yarp-sız] *{eT} sf.* Kuvvetsiz; güçsüz; istihkâmsız. [EUTS]

yarpuz[1], [yarp-uz] *{eT} is.* Yılan yiyen bir hayvan; firavun sıçanı, *(Ichneumon).* [DLT]

yarpuz[2], [yarp-uz يارپوز] *is. bot.* **1.** Ballıbabagillerden, sulak çayırlarda, dere kenarlarında yetişen tüylü yapraklı, toplu ve leylak renkli çiçekli, çok yıllık otsu bitki, *(Mentha pulegium).* **2.** *{eT} {eAT}* Güzel kokulu bir ot; kır nanesi, *(Majoran; Mentha aquatica).* [DLT]

yarpuz[3], [yarp-uz] *{ağız} is.* **1.** Yabani pancar. **2.** Mısır püskülü. **3.** Talaş; yonga. [DS]

yarres, [Far. yār-res يارس] *{OsT} sf.* İmdada yetişen.

yarsamak, [yar-sa-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(ı)-yor]* **1.** Beğenmek; hoşlanmak; imrenmek; istemek. **2.** Göreceği gelmek; özlemek. **3.** Bir şeyi, bir işi yapmaya heves etmek veya yapmaya başlamak. [DS]

yarsğağ, [yar > *yar-(ı)s-mak > yars-ġā-ġ] *(yars-*

ğa:ğ) {eT} is. Dağda veya başka bir yerde ayağın kayabileceği yer. [DLT]

yarsığak, [yars-ī-mak > yarsı-ġāk] *(yarsığa:k) {eT} sf.* Menfur; çirkin; iğrenç. [EUTS]

yarsığu, [yarsī-ġū] *(yarsı:ğu:){eT} is.* İstikrah, nefret; tiksinti; tiksinme.

yarsık, -ğı [yarsī-mak > yarsı-k] *{ağız} sf.* Tutkun; vurgun. [DS]

yarsıkmak, [yar-mak > yar-sık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Birbirinden ayrı düşmek. [DLT]

yarsımak[1], [yar > yar-sī-mak] *(yarsı:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Murdar bulmak; iğrenmek; istikrah etmek; tiksinmek; nefret etmek. [EUTS] [DLT] [Gabain] [Mühennâ] **2.** Kızmak; hiddetlenmek. [EUTS] [Gabain]

yarsımak[2], [Far. yār > yar-sı-mak] *(ya:rsımık) {ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Benimsemek; bağlanmak. **2.** Beğenmek; hoşlanmak; imrenmek; istemek. **3.** Çok sevmek. **4.** Bir şeyi, bir işi yapmaya heveslenmek veya yapmaya başlamak. **5.** Yardım etmek; korumak. [DS]

yarsımak[3], [yarsı-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Yün örmek. [DS]

yarsınçığ, [yansī-mak > yarsı-n-çıġ] *{eT} sf.* Menfur; tiksindirici; murdar; mekruh; iğrenç; pis. [EUTS] [DLT] [Gabain]

yarsınçık, [yarsī-mak > yarsı-n-çıġ / yarsı-n-çık] *{eT} sf.* Menfur; tiksindirici; murdar; mekruh. [EUTS]

yarsınmak, [yarsı-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Dost olmak. **2.** Yardım etmek; korumak. **3.** Beğenmek; hoşlanmak; imrenmek; istemek. [DS]

yarsıtmak[1], [yarsī-mak > yarsı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tiksindirmek. [DLT]

yarsıtmak[2], [yarsı-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Özendirmek. [DS]

yarsudmak, [yarsī-mak > yarsu-d-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Tiksindiği şey yüzünden tükürmek. [DLT]

yarşak, -ğı [yarşa-k] *{ağız} sf.* Şımarık. [DS]

yarşamak, [yar-mak > yar-(ı)ş-mak > yarş-ā-mak] *(yarşa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yarışmak. [Mühennâ]

yarşı, [yar-mak > yar-(ı)ş-ī] *(yarşı:) {eT} is.* **1.** Bir şeyi yarıya bölen kimse; bir şeyin yarısı; yarı yarıya ortak. [DLT] **2.** Keser. [KB]

yarşım, [yar-mak > yar-ış-ım] *{eT} is.* Bir yarışlık yer. [DLT]

yart, [yart] *{eT} is.* Su içilen bardak. [DLT] 🗗 **yart yurt tutmak,** *Ansızın her yandan yakalanmak.* [DLT]

yartallamak, [yartal-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Konuşurken) yanlış yapmak. [DS]

yartan, [yart-an] *{eT} is.* Bölük; yarım; parça; kısım. [EUTS]

yartı, [yart-ı] *{ağız} is.* Çarık yaması. [DS]

yartım, [yar-mak > yar-t-mak > yar-t-ım] *{eT} is.* Ayrılmış; kısım; parça; bölük. [EUTS] [DLT] [Gabain]

yartımlık, [yartım-lık] *{eT} is.* Yardımcı; muavin. [ETY]

yartlak, -ğı [yart-lak] *{ağız} is.* **1.** Büyük yarık; oyuntu. **2.** Ağaç gövdesinden çıkarılan büyük ve kalın yonga; kavlak. [DS]

yartlan, [yart-lan] *{ağız} is.* Büyük yarık; oyuntu. [DS]

yartlang, [yart-lañ] *(yartlañ) {ağız} is.* Geniş ve derin uçurum. [DS]

yartma, [yart-ma] *{ağız} is.* **1.** Tarlada evlekleri birbirinden ayıran tümsekleri yapmakta kullanılan özel bir tür kürek. **2.** Parça. [DS]

yartmaç, -cı [yart-maç] *{ağız} is.* **1.** Kesilmiş dal veya ağaç parçası; odun. **2.** Çam parçası; çıra. **3.** Kütük. **4.** Kütük gibi iri adam. [DS]

yartmak[1], [yar-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Yarmak; yırtmak. [Gabain]

yartmak[2], [yar-t-mak / yarımāk] *{eT} is.* Sikke; para. [EUTS] [DLT]

yartmak[3], [yart-mak] *{ağız} is.* Erkeklerin giydiği keçe külah. [DS]

yartu, [yart-ū] *(yartu:) {eT} is.* **1.** Üzerine bir şey yazılan tahta; tahta. [DLT] **2.** Yonga; talaş. [DLT]

yarturmak, [yar-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yardırmak. [DLT]

yaru, [yar-mak > yar-ū يارو] *(yaru:) {eT} {eAT} {OsT} sf.* Yarım; yarı. 🗗 **yarū yelim,** *Balık tutkalı.* [DLT]

yaruğluk, [yaruk > yaruġ-luk] *{eT} is.* Aydınlık; parlaklık. [KB]

yaruk[1], [yarū-mak *(ışımak)* > yaru-k] *is.* **1.** Güneş. [ETY] **2.** Parlaklık; aydınlık; ışık. [ETY] [EUTS] [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **3.** *sf.* Aydın; parlak. [Gabain] [Üç İtigsizler] 🗗 **yaruk kün,** *{eT} Açık, bulutsuz gün.* [Mühennâ]|| **yaruk yulduzı,** *{eT} Tan yıldızı.* [DLT]

yaruk[2], [yar-mak > yar-uk] *{eT} is.* Yarık; çatlak; aralık. 🗗 **yaruk yelim,** *Balık tutkalı.* [DLT]

yarukluk, [yaruk-luk] *{eT} is.* Nur; ışık; aydınlık. [DLT]

yaruksuz, [yaruk-suz] *{eT} sf.* **1.** Işıksız; karanlık. [EUTS] [Gabain] **2.** Bulanık. [Gabain]

yarumak, [*yā-mak > ya-r *(ışık)* > yar-ū-mak] *(yaru:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Ağarmak. [ETY] **2.** Aydınlanmak; ışımak; parlamak; ışıklanmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Mühennâ] 🗗 **yarumak yaşumak,** *{eT} Keyiflenmek; neşelenmek.* [DLT]

yarun, [yarū-mak > yaru-n] *{eT} sf.* Şafak; gün ağarması; tan atması. [EUTS]

yarunmak, [yarū-mak > yaru-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Aydınlanmak; parlamak. [KB]

yarutğan, [yarū-mak > yarū-t-ġān] *(yaru:tga:n) {eT} sf.* Her zaman aydınlatan. [DLT]

yarutmak, [yaru-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Aydınlatmak; parlatmak. [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ]

yârüağyar, [Far. yār ü aġyār یار و اغیار] *(ya:rüağya:r) is.* Dost ve düşman. 🗗 **yârüağyara karşı,** *Dosta düşmana karşı; ele güne karşı.*

yarvalmak, [yalvar-mak / yarval-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yalvarmak; dilemek; istemek; niyaz etmek. [EUTS]

yaryalabık, -ğı [ya(r)+ya/lab-ık] *{ağız} pekşt. sf.* Düzgün ve temiz. [DS]

yas[1]**,** [yās] *(eT. ya:s) is.* **1.** *{eT}* Ölüm; yıkım; helak. [DLT] **2.** Sevilen bir kimsenin ölümünden duyulan büyük acı; matem. **3.** *{ağız}* Ölü ağıdı. [DS] **4.** Uğranılan bir felaketin verdiği üzüntü. **5.** *psikol.* Bir dış sevgi nesnesinin yitimiyle öznede beliren ruhsal süreç. **6.** *{eT}* (Alış verişte) zarar; ziyan. [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] 🗗 **yasa batmak,** *Çok derin bir üzüntü içinde bulunmak.*|| **yasa gömülmek,** *Çok derin bir üzüntü içinde bulunmak.*|| **yas alameti,** *dnz. Gemide yas olduğunu belirtmek için direklerdeki düşey serenlerin başa-kıça çapraz olarak çevrilmesi.* ‖ **yas etmek,** *{ağız} Ölünün ardından yüksek sesle ağlamak.* [DS]|| **yas giyesisi,** *{eAT} Matem elbisesi.* ‖ **yas tonu,** *{eAT} Matem elbisesi.*|| **yas tutmak,** *Yaslı durumda bulunmak; yas içinde olmak; aşırı ölçüde üzülmek.*|| **yas vermek,** *{ağız} Baş sağlığı dilemek.* [DS]

yas[2]**,** [yası] *sf.* **1.** *{eT}* Yassı. **2.** *{ağız}* Zayıf deve; güçsüz deve. [DS] **3.** *{ağız}* Bitki yetişmeyen toprak. [DS] 🗗 **yas sönğük,** *Yassı kemik; düz kemik.* [EUTS]

yas[3]**,** [yāy / yas / yaz ?] *{eT}* Yaz; ilkbahar. [EUTS]

yas[4]**,** [yas] *{ağız} is.* Zararlı hayvanları öldürmek için tüfekle hazırlanmış tuzak. [DS] 🗗 **yas etmek,** *{ağız} Kuvvetli vurmak.* [DS]

yasa, [*eT.* yasa-mak *(düzenlemek; yapmak)* / Moğ. yasaġ > yasa یاسا] *is.* **1.** Olayların gidişinde, insanlar ve doğadaki nesneler için olağan dışına çıkmayan, kesinlik, değişmezlik ve zorunluluk taşıyan genel kural. **2.** *huk.* Yasa yapmaya yetkisi bulunan güç tarafından konulan yazılı ve genel hukuk kuralı; kanun; ferman; kaide; emir; türe. *{eT} {OsT} (aynı)* [EUTS]. **3.** Hukuk kuralları. **4.** Herhangi bir alanda çıkartılmış yasaları içine alan kitap. **5.** Yasaların belirlediği sınırlar içinde kalan herhangi bir suç sayılmayan davranış ve eylem alanı; yasalara uygun; yasal olma. **6.** Bilimde çok sayıda gözlem ve deney sonucunda aynı sonucu doğuran ve bu sebeple kesin gözüyle bakılan durum. **7.** Bir bütünün ögeler arası işleyişini yöneten zorunlu ve sürekli değişmez ilişki; ilke; kanun. **8.** Toplum hayatında kendiliğinden oluşan ve bireylerin büyük bir çoğunluğu tarafından kabul gören uyulması zorunlu alışkılar bütünü. 🗗 **yasa dışı,** *Yasalara, yasaların belirlediği kurallara uymayan; illegal; gayri kanunî.*|| **yasa koyucu,** *Yasa yapma yetkisi ve yasa koyma gücü bulunan; vazı-ı kanun.*|| **yasa önerisi,** *Yasa yapma yetkisi olan kurula yasalaştırılması için sunulan yasa metni; yasa teklifi; kanun teklifi.*|| **yasa sözcüsü,** *huk. Danıştay savcısı.*|| **yasa tasarısı,** *Hükûmet tarafından meclise sunulan yasa teklifi; kanun tasarısı.* ‖ **yasa teklifi,** *Yasa önerisi.*

yasadüşmek, [yas-a+düş-mek یاسادشمك] *{eAT} gçl. f. [-er]* Gevşetmek; birden gevşetmek; bozmak.

yasağ, [Moğ. yasa / yasaġ یساغ] *{eAT} is.* **1.** Yasa; kanun; ferman; türe; emir. **2.** Yasak; yasaklık. *{OsT} (aynı)* **3.** Düzen; tertibat. **4.** Ödev olarak verilen iş. 🗗 **yasağa değürmek,** *{eAT} Cezaya çarptırmak.*|| **yasağa yetürmek,** *{eAT}* → yasağa değürmek.|| **yasağ etmek,** *{eAT} Buyurmak; emretmek; ferman çıkarmak.* ‖ **yasağ eylemek,** *{OsT}* → yasağ etmek.

yasağcı, [yasaġ-cı یساغجی] *{OsT} is.* Bekçi; muhafız; zabıta memuru.

yasak[1]**,** [yasa-mak *(düzenlemek; yapmak)* > yasa-k یساق] *is.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Kanun; yasa. [EUTS] **2.** Bir işin yapılması için konulmuş engel; memnu. *{eAT} {OsT} (aynı)* **3.** Bir toplumda yasalar, gelenekler vb. kurumlar tarafından yapılması sakıncalı bulunan durum; memnuiyet. *{OsT} (aynı)* **4.** *huk.* Bir şeyin yapılmasına hukuk kuralları tarafından getirilmiş engel. **5.** *{eT}* Bir çeşit vergi. [EUTS] **6.** *sf.* Yapılmaması istenmiş olan; memnu. *{eAT} {OsT} (aynı)* 🗗 **yasak altı,** *{ağız} Polis gözetim yeri; karakol.* [DS]|| **yasak aşk,** *Hukuk, din ve töre bakımından sakıncalı bulunan aşk.* ‖ **yasak bölge,** *Güvenlik gerekçesiyle üzerinde uçuş yapılamayan, giriş ve çıkışların denetim altında tutulduğu sınırlı yer.*|| **yasak etmek,** *Yapılmamasını istemek; yasaklamak.*|| **yasak kitap,** *Satışı ve dağıtımı yetkili makamlarca yasaklanmış kitap.*|| **yasak kulu,** *{eAT} Zabıta memuru.*|| **yasak meyve,** *Cennette, Allah'ın yasaklamış olmasına rağmen Hz. Âdem ile Havva'nın unutarak veya şeytan tarafından kandırılarak yemiş oldukları ve dolayısıyla Cennetten kovulmalarına neden olan meyve.*|| **yasak olmak,** *Yapılmaması istenmek; yasaklanmak; yasak getirilmek.*|| **yasak savan,** *{ağız} Kolay ve ucuz elde edilip armağan verilen şey.* [DS]|| **yasak savmak,** *1. (Nesne için) bir gereksinimi şöyle veya böyle, şimdilik karşılamak. 2. (İş için) istemeye istemeye, sadece hatır vb. sebeplerle yapmak; üstünkörü iş görmek. 3. {ağız} Verilmesi gereken bir armağanı ucuzundan, kolayından sağlamak.* [DS] *3. Düğünde iki ya da üç gün kutlamaya gelenleri ağırlamak.*

yasak[2]**, -ğı** [yasa-k] *{ağız} is.* **1.** Köy yanında çitle çevrilmiş tarla. **2.** Ev yanında çitle çevrilmiş bahçe. **3.** Ev dışında, üstü yağmura karşı kapatılmış yer. **4.** Korunmuş, girilmesi yasak orman; koruluk. [DS]

yasakçı, [yasak-çı] *{ağız} is.* Bekçi; korucu; nöbetçi. [DS]

yasakcıbaşı, [yasak-cı+baş-ı يسقجى باشى] *{OsT} is.* Baş muhafız; zabıta amiri.

yasakçı, [yasak-çı يسقچى] *sf.* **1.** (Kişi için) yasak koyan; yasaklayan; olur olmaz şeylere yasak getiren. **2.** (Tutum, davranış, görüş vb. için) kısıtlayan; yasaklayan. **3.** *is.* Eskiden muhafızlara verilen ad; muhafız; bekçi; zabıta memuru. *{eAT} {OsT} (aynı)* **4.** Elçilikleri koruyan yeniçeri neferi; kavas. **5.** Bir yeri beklemek ve korumakla görevli olan kimse; bekçi; korucu; nöbetçi.

yasakçılık, -ğı [yasak-çı-lık يساقجلق] *{OsT} is.* Bekçilik; koruma işi; muhafızlık.

yasaklama, [yasak-la-ma] *is.* Yasaklamak eylemi.

yasaklamak, [yasak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir şeyin yapılmasına engel koymak; yapılmamasını istemek; yasak etmek. **2.** *huk.* Bir kimsenin haklarını kullanmasına yasal olarak engel olmak.

yasaklanış, [yasak-la-n-ış] *is.* Yasaklanmak eylemi ve biçimi.

yasaklanma, [yasak-la-n-ma] *is.* Yasaklanmak eylemi.

yasaklanmak, [yasak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Yasak konulmak; yapılmasına izin verilmemek; engel konulmak; önlenmek; men edilmek.

yasaklayıcı, [yasak-la-y-ıcı] *sf.* Yasaklama, önleme niteliği bulunan; yasaklamaya yönelik.

yasaklı, [yasak-lı] *sf.* Kendisine herhangi bir şeyi yapması yasaklanmış olan; yasak konulmuş.

yasaklık[1]**, -ğı** [yasak-lık] *is.* Yasak olma durumu.

yasaklık[2]**, -ğı** [yasak-lık] *{ağız} is.* **1.** Ev yanında, çitle çevrilmiş büyük bahçe. **2.** Ev veya bahçe çevresindeki çit. [DS]

yasal[1]**,** [yasa-l] *sf.* **1.** Yasaya uygun. **2.** Yasa tarafından belirlenen. **3.** Yasa ile ilgili.

yasal[2]**,** [yasa-mak *(düzenlemek; yapmak)* > yasa-l] *{eT} is.* Saf; alay. [Nevâyî]

yasalat, [yas-ala-t ?] *{ağız} is.* Baş sağlığı dileği. [DS] **yasalata gitmek,** *{ağız} Baş sağlığı dilemeye gitmek.* [DS]

yasalaşma, [yasa-la-ş-ma] *is.* Yasalaşmak eylemi.

yasalaşmak, [yasa-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yasa yapma yetkisi bulunan güç tarafından onaylanarak yasa niteliği kazanmak; kanunlaşmak.

yasalaştırılma, [yasa-la-ş-tır-ıl-ma] *is.* Yasalaştırılmak eylemi.

yasalaştırılmak, [yasa-la-ş-tır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yasalaştırmak eylemi yapılmak; yasalaşması sağlanmak.

yasalaştırma, [yasa-la-ş-tır-ma] *is.* Yasalaştırmak eylemi.

yasalaştırmak, [yasa-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yasa niteliği kazandırmak; yasa durumuna getirmek.

yasalı, [yasa-lı] *sf.* **1.** Yasası bulunan; herhangi bir yasaya dayanan. **2.** Yasaya uygun olan; yasal; kanunî.

yasallaşma, [yasa-l-la-ş-ma] *is.* Yasallaşmak eylemi.

yasallaşmak, [yasa-l-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yasal duruma gelmek; yasaya uygun nitelik kazanmak; kanunileşmek.

yasallık ilkesi, *huk. İdarî işlemlerin hukuk kurallarına uygun olması gerektiğini belirten kamu hukuku kuralı.*

yasama, [yasa-ma يسامه] *is.* **1.** Yasamak eylemi. **2.** Bir ülkenin yasalarını hazırlama, onaylama ve yayımlama işi; teşri. **3.** *huk.* Yasa yapma; yasa çıkarma. **4.** *{eAT}* Salma vergi. **yasama dokunulmazlığı,** *Yasama görevlerini serbestçe yapabilmeleri için yasama meclisi üyelerini adlî kovuşturmalardan koruyan anayasa güvencesi.* || **yasama dönemi,** *Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir yıllık çalışma dönemi.* || **yasama gücü,** *Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasa koyma, yasa kaldırma veya değiştirme yetkisi ve gücü.* || **yasama hakkı,** *Yasama gücü ve yetkisi.* || **yasama kurulu,** *Gerekli yasaları hazırlayarak onaylayan, kaldıran ya da değiştiren kurum; parlamento.* || **yasama kuvveti,** *Yasama gücü.* || **yasama meclisi,** *Yasa çıkaran, değiştiren ve kaldıran kurul; parlamento.* || **yasama organı,** *Devletin yasa yapma yetkilerini üstlenen organ; parlamento.* || **yasama yetkisi,** *Yasa yapma, yasa çıkarma yetkisi; teşrii kuvveti.* || **yasama yılı,** *Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir yasama döneminde görev yaptığı süre.*

yasamak[1]**,** [Moğ. casa-mak / yasa-mak يصامق / يسامق] *gçl. f. [-r] [-s(ı)-yor]* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Tayin etmek; karar vermek; yapmak; tanzim etmek; kurmak; hazırlamak. [ETY] [Gabain] **2.** *{ağız}* Bir yeri düzenlemek; düzen kurmak; çeki düzen vermek; düzenlemek. [DS] **3.** *{eAT}* Toplamak; biriktirmek; yığmak. **4.** *gçsz. f.* Yasa koymak; yasa yapmak; kanun koymak. **5.** *{ağız}* Salma salmak; vergilendirmek. [DS]

yasamak[2]**,** [yas > yas-a-mak] *gçl. f. [-r] [-s(ı)-yor]* **1.** *{eAT} {OsT}* Yığmak. **2.** *{eAT} {OsT}* Yamyassı yatırmak; yere sermek; yaymak. **3.** *{ağız}* Eğmek; çökertmek. [DS] **4.** *{ağız}* Yenmek; yenilgiye uğratmak. [DS]

yasamalı, [yasa-ma-lı] *sf.* Yasa yapmayla ilgili; yasamayla ilgili; teşrîî.

yasan[1]**,** [yasa-mak *(düzenlemek)* > yasa-n] *is.* **1.** Yönelim. **2.** *fel.* Niyet. **3.** *{ağız}* Bir işi yapma isteği, kararı ve hazırlığı. [DS] **4.** *{ağız}* Ön görü. [DS] **5.** *{ağız}* Dokuz taş oyununda üç taşı bir sıraya dizerek oyunu alma. [DS] **6.** *{ağız}* Oyunda birdenbire yapılan baskın; korkutma. [DS]

yasan[2], [yas-an] *{ağız} is.* **1.** Düzen. **2.** Oyun; düzen; dalavere. [DS]

yasandırmak, [yasa-n-dır-mak يصندرمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Kurulu yayı açtırmak; yayı boşandırmak.

yasanımak, [yasan-ı-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Tasarlamak; akıldan geçirmek. [DS]

yasanlaınak[1], [yasan-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* **1.** Bir işi yapmayı tasarlayıp fırsat kollamak. **2.** Gizlice gözlemek, incelemek ve izlemek. **3.** Düzenlemek; gözden geçirmek. **4.** Hazırlamak. [DS]

yasanlaınak[2], [yasan-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* **1.** Tahminde bulunmak; kestirmek; ön görmek. **2.** Tespit etmek; belirlemek; saptamak. **3.** Sezmek. **4.** Öğrenmek. [DS]

yasanlaınak[3], [yasan-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* (Birinin) öfkesini yatıştırmak; sakinleşmesini sağlamak. [DS]

yasanlamak[4], [yasan-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Buyruğu altına almak. [DS]

yasanlamak[5], [yasan-la-mak / nişan-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Sözlemek; nişanlamak; başını bağlamak. [DS]

yasanlı, [yasan-lı] *{ağız} sf.* Nişanlı. [DS]

yasanmak[1], [yasa-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Süslenmek. [Nevâyî]

yasanmak[2], [yasa-n-mak يصانمق / ياصانمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yönelmek; dayanmak. **2.** Yapmayı akıldan geçirmek; niyetlenmek; tasarlamak. **3.** Bir yeri karargâh edinmek.

yasanmak[3], [yas-an-mak / yas-ıl-mak يصانمق] *{eAT} {OsT} edil. f. [-ur]* (Yayın kirişi için) gevşetilmek.

yasanmak[4], [yas-an-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yatmak; uzanmak; serilmek; devrilmek. [DS]

yasannamak, [yasan-la-mak > yasanna-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-n(ı)-yor]* → yasanlamak. [DS]

yasar, [yas-ar ?] *{ağız} is.* Bir yaşındaki buzağı. [DS]

yasasız, [yasa-sız] *sf.* **1.** Yasası olmayan. **2.** Yasa ile belirlenmemiş; kanunsuz.

yasasızlık, -ğı [yasa-sız-lık] *is.* Yasası bulunmama durumu; yasa ile belirlenmemiş olma; kanunsuzluk.

yasatmak, [yasa-mak > yasa-t-mak يصاتمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* **1.** Kurdurmak; yaptırmak. **2.** Düzenletmek; tertip ettirmek.

yasavul, [Moğ. casaġul > yasavul ياصاول / يساول] *is.* **1.** Eskiden yolların güvenliğini sağlayan görevlilere verilen ad. **2.** İlhanlılarda ordu müfettişlerine verilen ad. **3.** *{eT} {OsT}* Hanın hassa alayı; yasakçı; muhafız; emir subayı. [Nevâyî] **4.** *{ağız}* Yürütme erki taşıyan görevli; jandarma; karakol nöbetçisi. [DS] **5.** *{ağız}* Öncü; akıncı vb. [DS]

yasdağaç, [yassı+ağaç يصدغج] *{OsT} is.* → yastığaç.

yasdamak, [yas-da-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Yassıltmak; düzeltmek. [DS]

yasdanmak, [yas-da-n-mak ياسدانمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Yaslanmak; dayanmak; kendine yastık edinmek.

yasdı[1], [yas-dı] *{ağız} sf.* Yassı; basık.[DS]

yasdı[2], [yas-lı / yasdı] *{ağız} sf.* Yaslı. [DS]

yasdı[3], [yat-sı > yasdı] *{ağız} is.* Yatsı. [DS]

yasdıgaç, -cı [yassı+ağaç] *{ağız} is.* → yastığaç. [DS]

yasdıgeç, -ci [yassı+ağaç] *{ağız} is.* → yastığaç. [DS]

yasdığaç, [yassı+ağaç ياصنغاچ] *{OsT} {ağız} is.* → yastığaç. [DS]

yasdık, -ğı [yastā-mak > yastık] *{ağız} is.* Sürülmüş tarlanın iki başında dönerken yeterince sürülemeyen yerlerine birkaç sıra hâlinde enine yapılan sürüm. [DS]

yasduk[1], [yas-tā-mak *(yaymak)* > yastu-k] *{eT} is.* Bir çeşit para; sikke. [EUTS]

yasduk[2], [yasdu-k / yastu-k] *{eT} is.* **1.** Yara üzerine konulan sargı; sargı bezi. [Bahşayiş] **2.** Yastık; minder. *{ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **3.** *{ağız}* Kağnılarda, arabalarda dingil ile gövde adasına konulan yassı ağaç. [DS]

yasem, [Far. yāsem ياسم] *(ya:sem) {OsT} is.* Yasemin.

yasemen, [Far. yāsemen ياسمن] *(ya:semen) {OsT} is.* Yasemin.

yasemin, [Far. yāsemen] *(ya:semin) is.* **1.** Zeytingillerden, dünyada iki yüz kadar türü bulunan, sarmaşık dallı, her zaman yeşil, çoğu beyaz ve sarı çiçekli güzel kokulu ağaççıklar, *(Jasminium officinale, J. friticans). {eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Bu bitkinin çiçeklerinden özütlenen parfüm türleri.

yasemun, [Far. yāsemūn یاسموں]*{OsT} is.* Yasemin.

yasgam, [yas-ga-m] *{ağız} is.* Dağ yamacı. [DS]

yasğaç, [yas-mak > yas-ġāç / yasī+yıġāç] *{eT} is.* → yastıgaç. [ARAT] [DLT]

yasğaşmak, [yas-ġa-ş-mak *(ilk harf, t olabilir)* / tasġa-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Tokatlaşmak; birbirini tokatlamak. [DLT]

yası[1], [yas-mak *(yaymak)* > yas-ī] *(yası:) {eT} sf.* Yassı; enli; düz. [DLT] 🗗 **yası alınlığ,** *{eT} Geniş alınlı.* [Mühennâ]|| **yası yığaç,** *{eT} Yastığaç; hamur tahtası.* [DLT]

yası[2], [yağ-sı > yāsı] *{ağız} zf.* (Kokmak için) yağ gibi. [DS]

yasıç, [yasī-ç] *(yası:ç) sf.* **1.** Geniş ve uzun ok başı; ok başı; ok; yassı ve uzun temren. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] **2.** Mızrak. [ETY]

yasığlığ, [yas-ığ-lığ] *{eT} sf.* Gedeleçli; temrenli. [DLT]

yasık, [yas-ık] *is.* **1.** *{eT}* Gedeleç. [DLT] **2.** *{ağız}*

Dokuz taş oyununda, oynayanlardan birinin taşının saldırıya hazır durumu. [DS]

yasıklığ, [yasık-lığ] *{eT} sf.* Temrenli.

yasılamak, [yasī > yasī-lā-mak] *(yası:la:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Yassılamak; yaymak. **2.** Sözü açık, geniş ve kinayesiz söylemek. [DLT]

yasılmak, [yas-mak > yas-ıl-mak يسلمق / ياصلمق] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Dağılmak; yayılmak. [DLT] **2.** Terk olunmak; bırakılmak. [DLT] **3.** *{eAT} {OsT}* Yayın kirişi gevşetilmek. **4.** *dönşl. f. {ağız}* Eğilmek. [DS] **5.** *{ağız}* Boyun eğmek. [DS]

yasımak, [yas-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* İmrenmek. [DS]

yasıman, [yas-ī-mān] *(yası:ma:n) is.* Su boşaltılırken "gır gır" eden testi. [DLT]

yasımlamak, [yasım-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Gözlemek. [DS]

yasımuk, [yas-ı-muk] *{eT} is.* **1.** Darı. [EUTS] **2.** Mercimek.

yasınlamak, [yasın-la-mak] *{ağız} dönşl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Nişan almak. [DS]

yasır, [yasır / yesir] *{ağız}* is. Esir; tutsak. [DS]

Yasin, [Ar. yā+sin يس] *(ya:sin) is.* Arap alfabesinde yâ ve sin harflerinin bir arada okunuşu. 🗗 **Yasin Suresi,** *Kur'an-ı Kerim'in 36. suresinin adı.*

yaska, [yas-ka ?] *{ağız} is.* Çakı. [DS]

yaskağ, [yaskā-mak > yas-ka-ġ] *{eT} sf.* Yassı; düz. [EUTS] [Gabain]

yaskam, [yaska-m] *{ağız} is.* Eğimli yer. [DS]

yaskamak, [yas-kā-mak / yas-tā-mak] *(yaska:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Yassılamak; düzlemek. **2.** Yaslamak; (yastık) dayamak. [Nevâyî]

yasla, [Rus. / Bul. jásli] *{ağız} is.* Hayvan yemliği. [DS]

yaslaç, -cı [yassı+ağaç => yaslaç] *{ağız} is.* Üstünde yufka açılan, yemek yenen yuvarlak tahta. [DS]

yaslağaç, -cı [yassı+ağaç > yaslağaç] *{ağız} is.* → yaslaç. [DS]

yaslağı, [Rus. / Bul. jásli] *{ağız} is.* Hayvan yemliği. [DS]

yaslam, [yas-la-m] *{ağız} is.* Eğimli arazi. [DS]

yaslama, [yas-la-ma] *is.* **1.** Yaslamak eylemi. **2.** *{ağız}* Hızar tahtası. [DS] **3.** *{ağız}* En. [DS] **4.** *{ağız}* Eğimli arazi. [DS]

yaslamak[1], [yās[1] > yas-lā-mak] *(yasla:mak) gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** *{eT}* Yas tutmak. [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Baş sağlığına gitmek. [DS]

yaslamak[2], [yas-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir şeyi bir yere veya başka bir şeye değecek, dayanacak biçimde koymak; dayamak. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** (Arka, yan vb. için) bir yerin doğal konumundan yararlanmak. **3.** (Gemi için) rüzgâr ya da akıntının etkisiyle manevra olanağını yitirerek rıhtıma ya da başka bir gemiye yandan bindirmek.

yaslamak[3], [yas-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Eğmek; çökertmek; yatırmak. **2.** Bozup dağıtmak. **3.** Dövmek. [DS]

yaslanma, [yas-la-n-ma / yas-lan-ma] *is.* Yaslanmak eylemi.

yaslanmak[1], [yas-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yaslamak eylemi yapılmak; bir yere değecek biçimde yerleştirilmek; dayanmak. **2.** *dönşl. f.* Bir yere dayanmak. **3.** *mecaz.* Bir kimsenin yardımına, desteğine güvenmek; güvenmek; ondan güç almak; dayanmak.

yaslanmak[2], [yas-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yasa bürünmek; yas içinde olmak.

yaslanmak[3], [yas-la-n-mak] *{ağız} edil. f. [-ır]* **1.** Çiğnenmek; ezilmek. **2.** *dönşl.* Yere kapanmak; yüzükoyun yatmak. [DS]

yasle, [Rus. / Bul. jásle] *{ağız} is.* Hayvan yemliği. [DS]

yaslı[1], [yas-lı] *sf.* Yas tutan; yasta olan; matemli.

yaslı[2], [yas-lı] *sf.* **1.** Yaslanmış olan; bir yere dayanan. **2.** *{ağız}* Basık. [DS] 🗗 **yaslı balaban,** *{ağız} müz. Üflenerek çalınan, zurnaya benzer küçük bir saz.* [DS]

yaslı[3], [yas-lı] *{ağız} is.* Sac. [DS]

yaslıağaç, -cı [yas-lı+ağaç] *{ağız} is.* **1.** Üzerinde yufka açılan tahta. **2.** Et kıymakta kullanılan tahta. [DS]

yaslığaç, -cı [yas-lı+ağaç] *{ağız} is.* Üzerinde yufka açılan düz ve yuvarlak tahta. [DS]

yaslık[1], [yas-lık] *{eT} is.* Zarar. [KB]

yaslık[2], **-ğı** [yas-lık] *{ağız} is.* Sahur yemeği. [DS]

yasma, [yas-ma] *is.* Yasmak eylemi.

yasmak[1], [yas-mak / yaz-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* **1.** Düzene koymak; düzenlemek; kurmak. **2.** Dokuz taş oyununda üç taşı bir araya dizmek. [DS]

yasmak[2], [yas-mak ياسمق / يصمق] *gçl. f. [-ar]* **1.** *{eT}* Dağıtıp yaymak; çözmek. [DLT] [KB] **2.** *{ağız}* Bozup dağıtmak. [DS] **3.** *{eT}* Eritmek. [EUTS] **4.** *{ağız}* Eğmek; çökertmek; yatırmak. [DS] **5.** *{ağız}* Bastırmak; sindirmek. [DS] **6.** *{OsT}* Yassı duruma getirmek; düzleştirmek; düz duruma getirmek; yaymak. **7.** *{eAT} {OsT}* Yayın kirişini gevşetmek. **8.** *{ağız}* Yatıştırmak. [DS] **9.** *{eT}* İfrata gitmek. [KB] **10.** *{ağız}* Yüz üstü bırakmak. [DS]

yasman, [yas-man] *{ağız} is.* Çiftçilerin tarlaya içme suyu götürmekte kullandığı, dibi geniş ağzı dar, ağaçtan yapılma kap. [DS]

yasmık, -ğı [*eT.* yas-mak > yas-mık ياصميق] *{OsT} {ağız} is.* Mercimek. [DS]

yasok, [yāz-mak *(yanılmak)* > yaz-uk / yas-uk / yasok] *{eT} is.* Günah. [Gabain]

yassah, [yasa-k > yassaḫ] *{ağız} is.* Yasak. [DS]

yassanmak, [yas-ta-n-mak > yassa-n-mak ياصنمق] *{eAT} {ağız} dönşl. f. [-ır]* Yaslanmak. [DS]

yassar, [? yassar] *{ağız} sf.* Pis; uyuşuk. [DS]

yassel, [? yassel] *{ağız} is.* Uçkur. [DS]

yassı[1], [yasī / yassı] *sf.* Yayvan, düz ve kalınlığı az olan; basık. *{eT} (aym)* [Bahşayiş] **yassı balıklar,** *zool. Bedenleri yandan yassı ve bakışımsız kemikli balıklar takımı, (Pleuronectiformes).*|| **yassı kadayıf,** *Yuvarlak ve kalın yufkalardan yapılan kadayıf.*|| **yassı solucanlar,** *zool. Tenya ve kelebek asalağı gibi vücutları yassı ve uzun olan solucanlar takımı, (Platyhelminthes).*|| **yassı solungaçlılar,** *zool. Solungaçları genellikle yassı olduğu için iki çenetli yumuşakçılara verilen ad, (Lamellibranchiata).*|| **yassı yağarnı,** *{ağız}* → yassı yağrınlı. [DS]|| **yassı yağrınlı,** *{ağız} Geniş omuzlu.* [DS]

yassı[2], [yat-mak > yat-sı / yassı] *{ağız} is.* Yatsı. [DS]

yassı[3], [yassı] *{ağız} is.* Saman. [DS]

yassıağaç, -cı [yassı+ağaç] *{ağız} is.* Üzerinde yufka açılan düzgün ve yuvarlak tahta. [DS]

yassıca, [yassı-ca] *sf.* **1.** Yassı durumda. **2.** Yassıya yakın özellikte. **3.** *zf.* Yassı olarak.

yassıgelen, [yassı+gel-en] *{ağız} sf.* Yassı gibi; yassıca. [DS]

yassılama, [yassı-la-ma] *is.* Yassılamak eylemi.

yassılamak[1], [yassı-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yassı duruma getirmek.

yassılamak[2], [yansı-la-mak > yassıla-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Birinin sözlerini aynen tekrar ederek alay etmek. [DS]

yassılanma, [yassı-la-n-ma] *is.* Yassılanmak eylemi.

yassılanmak, [yassı-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yassılamak eylemi yapılmak; yassı duruma getirilmek. **2.** *dönşl. f.* Yassılaşmak.

yassılaşabilir, [yassı-la-ş-mak+bil-mek > yassı-la-ş-a+bil-ir] *sf.* (Metal için) çekiçleme ya da haddeleme ile kolayca işlenerek levha hâline gelebilen.

yassılaşabilirlik, -ği [yassı-la-ş-a+bil-ir-lik] *is.* Metallerin yassılaşabilme özelliği.

yassılaşma, [yassı-la-ş-ma] *is.* Yassılaşmak eylemi.

yassılaşmak, [yassı-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yassı duruma gelmek; yassı olmak; yassılamak.

yassılaştırma, [yassı-la-ş-tır-ma] *is.* Yassılaştırmak işi.

yassılaştırmak, [yassı-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yassı duruma getirmek; yassıltmak.

yassılık, -ğı [yassı-lık] *is.* **1.** Yassı olma durumu. **2.** Yassı bir şeyin niteliği.

yassılma, [yassı-l-ma] *is.* Yassılmak eylemi.

yassılmak, [yassı-l-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Yassı duruma gelmek; yassılaşmak; yassı olmak. **2.** *argo.* Çok hoşlanmak. **3.** *{ağız}* Eğilmek. [DS] **4.** *{ağız} edil. f.* Basılıp ezilerek açılmak. [DS]

yassıltma, [yassı-l-t-ma] *is.* Yassıltmak eylemi.

yassıltmak, [yassı-l-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yassı hâle getirmek; yassılmasını sağlamak; yassılmasına neden olmak; yassılaştırmak.

yassımak, [yar-sı-mak > yassı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Ağzı sulanmak; imrenmek. [DS]

yassız, [yas-sız] *{eT} sf.* Zararsız. [KB]

yastağaç, -cı [*eT.* yas-ı+yığaç] *is.* **1.** *{ağız}* Üzerinde hamur açılan düz, geniş ve yuvarlak tahta; hamur tahtası. [DS] **2.** *zool.* Çapak balığı.

yastalmak, [yastā-mak > yasta-l-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Dayanmış olmak. [DLT] **2.** Hedefin bir yanına dokunmak; ilmek. [DLT]

yastanı, [yasta-m] *{ağız} sf.* Eğimli. [DS]

yastama, [yas-ta-ma] *is.* Yastamak eylemi.

yastamak[1], [yas-tā-mak يستامق / ياصتمق] *(yasta:mak) {eT} gçl. f. [-r] [-t(ı)-yor]* **1.** Yastık dayamak. [DLT] [KB] **2.** Söz dokundurmak. [DLT] **3.** Yaslamak; dayamak. *{eAT} {ağız} (aym)* [DLT] [DS]

yastamak[2], [yasta-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-t(ı)-yor]* Ezmek; yere yaymak; çiğnemek. [DS]

yastan, [yas-ta-n] *{ağız} is.* Dört yanı alçak tarla. [DS]

yastancak, [yastā-mak > yabta-n-cak يصتنجق] *{eAT} is.* Dayanacak yer.

yastanma, [yas-ta-n-ma] *is.* Yastanmak eylemi.

yastanmak, [yastā-mak>yasta-n-mak يستنمق /يسدغق يصتنمق/] *{eT} {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Dayanmak; yaslanmak. [KB]

yastı[1], [yassı] *{ağız} sf.* Yassı. [DS]

yastı[2], [yat-sı > yastı] *{ağız} is.* Yatsı. [DS]

yastıağaç, -cı [yassı+ağaç] *{ağız} is.* → yastığaç. [DS]

yastığaç, [*eT.* yasī + yıġaç > yassı+yığaç > yastı + yığaç > yastığaç يصتغج] *is.* **1.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Üzerinde yufka açılan tahta. [DS] **2.** *{ağız}* Üstünde odun kırılan kütük. [DS]

yastık, -ğı [yastā-mak > yastık] *is.* **1.** Yatarken başın altına koymak ya da otururken sırtı, yanları dayamak için kullanılan, içine yün, pamuk, kuş tüyü vb. elyaf konularak torba biçiminde dikilmiş bir tür minder. *{eT} (aym)* [Mühennâ] **2.** Çeşitli amaçlarla kullanılan bu biçimde yapılmış herhangi bir şey. **3.** Fide yetiştirmekte kullanılan, özel olarak ince toprak ve gübre serilerek yapılmış yüksekçe yer. *{ağız} (aym)*[DS] **4.** Yapılarda kimi bölümlerin üzerine dayandığı öge. **5.** *zool.* Karasinek gibi bazı böceklerin değişik yüzeylerde tutunmasını sağlayan ayakları altındaki tutunucu yumuşak çıkıntı. **6.** Tarımda, balık sırtı sürümde iki hendek arasında kalan yüksekçe sürülmüş kısım. **7.** Çeşitli alet ve makinelerin işleyişi sırasında darbeyi azaltmak ya da bir açıklığı korumak için kullanılan içi esnek maddelerle dolu gereç. **8.** *{ağız}* Kızağın üstüne döşenen ağaç. [DS] **9.** *{ağız}* Araba ve kağnıda, dingil ile sandık arasında iki ucu delikli, geniş ve kalın tahta. [DS] **10.** *{ağız}* Sürülmüş tarlanın iki başına, enine

çekilen çizgi. [DS] **11.** *{ağız} folk.* Düğünde, kız evinden oğlan evine giden elbise bohçası. [DS] 🗗 **yastık altı,** *{ağız} folk. Gelin ve güveyin ilk gece yedikleri çerez.* [DS]|| **yastık bıyık,** *Yana yatmış ve uzun bıyık.*|| **yastık çerezi,** *{ağız} Gelin ile damadın ilk gece yedikleri tatlı ve yemiş cinsi şeyler.* [DS]|| **yastık kılıfı,** *Yastığın kirlenmesini önlemek için üzerine geçirilen kumaş kılıf.*|| **yastık takoz,** *Maden ocaklarında, direk ile tavan arasına konulan, tavanın yükünü direğe ileten ve esneklik sağlayan parça.*|| **yastık yamamak,** *{ağız} Uzun süre hasta yatmak.*

yastıkaç, -cı [yassı+ağaç] *{ağız} is.* Oklava. [DS]

yastıkçık, -ğı [yastık-çık] *is.* **1.** Küçük yastık. **2.** *zool.* Böceklerin ayağındaki son parça.

yastıklama, [yastık-la-ma] *is.* **1.** Yastıklamak eylemi. **2.** Fide yetiştiriciliğinde yastık yapma işi ve yöntemi. **3.** Ocakta kömürü yastık durumuna getirme; yanmayı kolaylaştıracak biçimde yığma. **4.** *{ağız}* Tarlanın kıyısını iyice sürme. [DS] **5.** *{ağız}* Sürülen tarlanın iki başına ters yönde birkaç çizgi çekme. [DS] **6.** *{ağız}* Destekleme. [DS]

yastıklamak, [yastık-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yastık durumuna getirmek; yastık yapmak.

yastılama, [yassı-la-ma / yastı-la-ma] *{ağız} is.* Yapılarda kullanılan yassı taş. [DS]

yastılayın, [yastı-layın] *{ağız} sf.* (Göz için) baygın; süzgün. [DS]

yastılmak, [yasī > yas(ı)t-ıl-mak] *{OsT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Yassılaşmak; yassılmak. **2.** Eğilmek.

yastım, [yasī > yas(ı)-t-ım يصتم / ياستم] *sf.* **1.** *{eAT} {OsT}* Yüksekliği olmayan; yassı; yayvan ve alçak. **2.** *{ağız}* Yassı; yaygın; basık. [DS]

yastıngaç, -cı [yassı+ağaç] *{ağız} is.* Üzerinde hamur açılan tahta. [DS]

yastırmak, [yas-mak > yas-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Bastırmak; sindirmek. **2.** Yatıştırmak. [DS]

yastuk, [yas-tā-mak > yas-tuk يصتوق] *{eT} {OsT} is.* **1.** Yastık. *{ağız} (aynı)* [DLT] [Bahşayiş] [DS] **2.** Bir çeşit para; sikke. [EUTS]

yastukluğ, [yastuk-luġ] *{eT} sf.* Yastıklı. [Clauson]

yasturmak, [yas-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Herhangi bir şeyin yüzünü tıraş etmek, kazımak. [DS]

ya'sub, [Ar. yaʿsūb يعسوب] *(ya:su:b) {OsT} is.* **1.** Arı beyi. **2.** Başkan; reis.

yasuk, [yāz-mak *(yanılmak)* > yaz-uk / yas-uk / yasok] *{eT} is.* Günah; suç; hata; kusur. [EUTS]

yasul, [yas-mak *(yaymak)* > yas-ul] *{eT} sf.* **1.** Yassı; yayvan; yassı ve engin olan her şey. [DLT] **2.** Eğri; yokuşlu. [EUTS] [Gabain]

yasyalabık, -ğı [ya(s)+ya/labık] *{ağız} pekşt. sf.* Çok düzgün; çok güzel. [DS]

yaş[1], [yaş ياش / يش] *is.* **1.** İnsan ve hayvanın doğumundan itibaren bir yıllık devrelerle yaşamış olduğu süre; yaşanan yılların toplamı; sin. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Tekin] [KB] [Bahşayiş] **2.** Bir bitkinin topraktan bitişinden itibaren geçirdiği yıllık devrelerin toplamı. **3.** Bazı kurumların kuruluşundan itibaren geçen yıllık devreler hâlindeki süre. **4.** Bazı şeylerin üretilmesinden itibaren geçen yıllık devreler hâlindeki süre. **5.** İnsan hayatının belirli dönemlerinden her biri. **6.** *gök b.* Bir gök cisminin oluşmaya başladığı günden bu yana geçen süre. **7.** Yaşlılık. 🗗 **yaş baş,** *Bir kimsenin yaşadığı süre boyunca edindiği deneyim, görgü ve bilgilerinin tümü; olgunluk; yetkinlik.*|| **yaş dolmak,** *{eAT} Yaşı olgunluğa ermek; ihtiyarlamak.*|| **yaş dönümü,** *1. (Kadınlar için) doğurma yeteneğinin sona ermesi; menopoz. 2. (Erkek için) erbezlerinin salgısının giderek azalması sonucu ortaya çıkan cinsel güç azalması; andropoz.*|| **yaş günü,** *Bir kimsenin doğduğu günün yıl dönümleri.*|| **yaş haddi,** *Bir kamu görevlisinin görevde kalabilmesi için yasanın izin verdiği en son yaş.*|| **yaş halkası,** *bot. Odunlu bitkilerin gövdelerinde yıllara karşılık gelen halkalar.*|| **Yaşı benzemesin!** *Erken yaşta ölen birisine benzetilen için "o yaşta ölmesin" anlamında söylenen dilek sözü.*|| **yaşında,** *Henüz bir yaşında.*|| **Yaşı ne, başı ne?** *Kendisinden söz edilen bir kimsenin deneyiminin, bilgisinin, görgüsünün yeterli olmadığını belirtmek için kullanılır.*|| **yaşını almak,** *Yaşı ilerlemiş olmak.*|| **yaşını almış, başını almış,** *Yaşı oldukça ilerlemiş ve deneyim kazanmış; olgunlaşmış.*|| **yaşını başını almak,** *Yaşı ilerlemek; yaşla birlikte deneyim sahibi olmak.*|| (...) **yaşını bitirmek,** *Tam belirtilen yıl kadar yaşamış olmak; bir üst yaşa geçecek durumda bulunmak.*|| (....) **yaşını doldurmak,** *Belirtilen sayıdaki yıl kadar yaşamış ve bir üst yaşa geçmek üzere olmak.*|| **yaşını göstermemek,** *Davranış ve görünüşü ile içinde bulunduğu yaştan daha genç birinin görünümünü vermek.*|| **Yaşı toprakta sayılası!** *"Ölsün" anlamında kullanılan bir beddua.*|| **Yaşı yerde sayılası!** *"Ölsün" anlamında kullanılan bir beddua.*|| **yaş ilerlemek,** *Yaşlanmak; ihtiyarlamak.*|| **yaş sınırı,** *Bir kamu görevlisinin görevde kalabilmesi için yasanın izin verdiği en son yaş; yaş haddi.*|| ... **yaş sürmek,** *{OsT} ... yaşı içinde olmak.*|| **yaş uşak,** *{OsT} Aklı ermez çocuk.*|| **yaş yaşamak,** *{ağız} Ömür geçirmek; yaşamak.* [DS]|| ... **yaş yaşlanmak,** *{eAT} .... yaş yaşamak; .... yaş sahibi olmak.*|| **Yaş yetmiş, iş bitmiş.** *Bir kimsenin çok ihtiyar olduğunu belirtmek için kullanılır.*

yaş[2], [yāş ياش] *(eT. ya:ş) is.* **1.** Nemlilik. [DLT] [İKPÖy.] **2.** Ağlama sırasında, gözlerden akan sıvı; gözyaşı. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennā] **3.** *{OsT}* Deniz. **4.** *sf.* Çok nemli; ıslak. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **5.** *{ağız}* Çürük; güvenilmez. [DS] 🗗 **yaş ağlamak,** *{eAT} Gözyaşı dökmek.*|| **yaş akıtmak,** *Ağlamak.*||

yaş dökmek, *Ağlamak.*|| **yaş eylemek,** *{eAT} Islatmak.*|| **yaş hava,** *{eAT} Nemli hava; ıslak hava.*|| **yaşı kara,** *{ağız} Kara yazılı.* [DS]|| **yaşını içine akıtmak,** *Duyduğu acıyı ve üzüntüyü sezdirmemek; dışa vuramamak.*|| **yaş kesim,** *Yer altından sızan sular tarafından sürekli olarak ıslanan toprak.*|| **yaşlara boğulmak,** *Çok ağlamak.*|| **yaş pasta,** *Taze meyve ve krem, kremadan yapılmış pasta.*|| **yaş tahtaya basmak,** *Dalgınlık vb. nedenlerden dolayı aldanmak.*|| **yaşta kalmış, kavat pabucu gibi,** *Üzgün; kırgın; perişan; çaresiz.*|| **yaş yere basmak,** → yaş tahtaya basmak.|| **yaş yere yatmak,** *{ağız} Aldanmak.*

yaş[3], [yāş ياش] *(ya:ş) {eT} is.* **1.** Yeşillik; sebze; yeşil ot. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Bahşayiş] **2.** *sf.* (Sebze, meyve vb. için) kendi özsuyunu yitirmemiş olan; taze; canlı; yeşil. *{eT} {eAT} (aynı)* [EUTS] [ETY] [Gabain] [Mühennâ] **3.** Halim; şefkatli. [EUTS] 🗗 **yaşa vurmak,** *{ağız} Bir süre saman ve kuru ot ile beslenen hayvanlara taze ot yedirmek.* [DS]|| **yaş çayır,** *Bütün yaz boyunca yeşil çayır bitkilerinin yer aldığı otlak.*|| **yaş oğlan,** *{eAT} Genç; delikanlı.*|| **yaş sebze,** *Taze sebze.*|| **yaş üzüm,** *Taze üzüm.*

yaş[4], [yās / yaş] *(ya:ş) is.* **1.** *{eT}* Zarar; ziyan. [EUTS] [Gabain] **2.** *argo.* Yolunda gitmeyen; olumsuz; kötü; korkulu.

yaş[5], [yaş] *{ağız} is.* Akşamla yatsı arası. [DS]

yaş[6], [yaş] *{ağız} sf.* Çok çevik ve sağlam. [DS]

yaşa[1], [yaşa-mak > yaşa] *ünl.* Bir sevinci dile getirmek, bir mutluluğun coşkusunu anlatmak, bir başarıyı kutlamak için söylenen alkış sözü.

yaşa[2], [yaş-a] *{ağız} is.* **1.** Ak koyunların üzerine işaret olarak sürülen kırmızı boya. **2.** Kırmızı toprak. [DS]

yaşağu, [yāş > yaş-ā-mak > yaş-ā-ġū] *(yaşa:ğu:) is.* **1.** Hayat. [EUTS] [Gabain] **2.** Kâinat; varlık; mevcudiyet. [EUTS] **3.** *sf.* Yaşamağa haklı. [DLT]

yaşak[1], [yaş-ā-mak > yaş-a-k] *{eT} sf.* Yaşamış; yaşlı. [Gabain]

yaşak[2], **-ğı** [yaş-ak] *{ağız} sf.* Nemli. [DS]

yaşal, [yaş-al] *{ağız} sf.* Orta yaşı geçmiş; yaşlı. [DS]

yaşalamak, [yaşa-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Boyamak; süslemek. [DS]

yaşam, [yaş-a-mak > yaş-a-m] *is.* **1.** Canlılarda doğumdan ölüme kadar süren yaşama, gelişme, büyüme gibi canlılık işlevlerinin tümünü kapsayan süreç; dirim; hayat, *(1966).* **2.** Doğumdan ölüme kadar geçen süre ve bu süre içinde gelişen olaylar; ömür. **3.** Canlı varlıkları cansızlardan ayıran üreme, özümleme, büyüme ve ölüm gibi biyolojik olayların tümü; hayat; dirim. **4.** İçinde bulunulan ve yaşanılan doğal koşulların bütünü; yaşama biçimi; yaşantı. **5.** Yaşamayı sağlayan şartların tümü; yaşamaya değer kazandıran şey veya nitelik. **6.** Bir ortamda canlıların var oluşlarının belirtisi. **7.** Toplumsal, ekonomik, kültürel, tarihsel vb. koşulların belirlediği bir döneme, bir topluma veya bir bölgeye özgü yaşama biçimi. **8.** Bir yerde insanın ve buna bağlı canlıların yaşama olgusu; hayat. **9.** Canlılığın ifadesi olan hareket ve kaynaşma; dinamizm. **10.** Yaşama biçimini belirleyen, ona yön verdiği kabul edilen güç; kader. **11.** Kişinin geçimini ve yaşmasını sağlayan yiyecek, içecek, giyecek vb. şeylerin tümü. **12.** Geçim araçları; iş ve meslek. **13.** Bir kimsenin geçmişi; hayat hikâyesi; biyografi; yaşam öyküsü. 🗗 **yaşama geçirmek,** *(Düşünce, tasarı vb. için) uygulamaya koymak; gerçekleştirmek; yapmak.*|| **yaşam biçimi,** *Yaşama biçimi; hayat tarzı.*|| **yaşam düzeyi,** *Gelir ve kültür durumunun zorunlu kıldığı yaşama biçimi; hayat seviyesi.*|| **yaşam felsefesi,** *Kişinin hayatını sürdürmede esas aldığı dünya görüşü.*|| **yaşam güvencesi,** *Bir kimsenin yaşlılık durumunda kendisine veya mirasçılarına ödemede bulunulmak üzere yaptığı sosyal güvenlik anlaşması; hayat güvencesi; hayat sigortası.*|| **yaşamını yitirmek,** *Ölmek.*|| **yaşam kavgası,** *Yaşayabilmek ve geçinebilmek için verilen mücadelenin tümü.*|| **yaşam koşulları,** *Yaşamak için gerekli olan koşullar.*|| **yaşam öyküsü,** *Bir kimsenin hayatı boyunca geçirdiği dönemler, yaşadığı önemli olayların anlatıldığı, kişinin tanıtıldığı yazı; hayat hikâyesi; biyografi.*|| **yaşam sigortası,** *Yaşam güvencesi; hayat sigortası.*|| **yaşam standardı,** *Bir toplumun geçim ve kültürel faaliyetler için harcamak zorunda kaldığı en az miktar.*|| **yaşam süresi,** *Bir kimsenin doğumundan ölümüne kadar geçen zaman; ömür.*

yaşama, [yaş-a-ma] *is.* Yaşamak eylemi. 🗗 **yaşam çabası,** *Canlı varlıkların kendi hayatlarını tehdit eden her türlü güçlük ve tehlikeler karşısında yaşayabilmek ve kendi türlerini sürdürebilmek için vermiş oldukları savaş; yaşama savaşı.*|| **yaşama biçimi,** *Bir insan topluluğunun bir yerde yaşamasını sağlayan ve geleneklerce belirlenmiş uygulamaların tümü.*|| **yaşama gücü,** *Hayatın güçlüklerine karşı dayanma ve mücadele etme gücü.*|| **yaşama sevinci,** *1. Sürekli olarak maddî ve manevi mutluluk içinde bulunma. 2. Yaşantısından ve durumundan memnun olma. 3. Güçlük ve zorluklardan yılmayarak, olumsuzluklara aldırmayarak sürekli bir hoşgörü içinde bulunma.*|| **yaşama uğraşısı,** *Yaşama çabası.*|| **yaşama umudu,** *sos. Ortalama ömür süresi.*

yaşamaca, [yaş-a-ma-ca] *zf.* Yaşadığı sürece; yaşadığı kadar; kayd-ı hayatla.

yaşamak, [yāş[1] > yaş-ā-mak] *(eT. yaşa:mak) gçsz. f. [-r] [-ş(ı)-yor]* **1.** Canlılığını sürdürmek; hayatta olmak; sağ olmak; canlılığa ilişkin belirtiler taşımak; diri olmak. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] [Bahşayiş] **2.** Varlığını sürdürmek. **3.** Belli bir dönemde, tarihte hayatını

sürdürmüş olmak. *Karacaoğlan 17. yüzyılda yaşamıştır.* **4.** Oturmak; eğleşmek; ikamet etmek. *Uzun yıllar köyde yaşadı.* **5.** Çevrenin ve yaşama ilişkin olanakların verilerinden yararlanmak. *Denizde yaşayan canlılar.* **6.** Hayatını şöyle veya böyle geçirmek; herhangi bir durumda olmak. *Hayatının kalan kısmını bekâr yaşadı.* **7.** Biriyle bir arada oturmak. *Baba evinde, üç kardeşi ile yaşıyor.* **8.** Biri ile evlilik dışı beraberliği sürdürmek. **9.** Belli bir durumda bulunmak; başkaları ile ilişkileri o düzeyde tutmak. *Mutlu yaşamak, özgür yaşamak herkesin hakkıdır.* **10.** *mecaz.* Sürmek; devam etmek. *Anısı daima belleklerde yaşayacak.* **11.** *mecaz.* Zamanını varlık içinde, endişesizce ve eğlenerek geçirmek; hoşça vakit geçirmek; keyif sürmek; yaşamın tadına varmak. *Yazları yalılarda, kışları konaklarda... İşte onlar yaşıyor.* **12.** *mecaz.* (Bir şey için) tüm zamanını ve çabasını ona harcamak; var oluş nedeni saymak. *Öğrencileri için yaşıyordu.* **13.** *mecaz.* Sürekli bir şeyi düşünmek. *Geçmişi ile yaşıyor.* **14.** *mecaz.* İşleri yolunda olmak; keyfi yerine gelmek; mutlu olmak. *Bunu başardık mı yaşadık demektir.* **15.** *mecaz.* Belirtilen bir durumu, duyguyu yaşar gibi olmak; onunla özdeşleşmek; duymak; tatmak; hissetmek. *Bir Doğulu olmasına rağmen tamamen Avrupalı gibi yaşadı.* **16.** *mecaz.* (Bir şeyle) yalnız onunla beslenmek. *Bir bardak sütle yaşanır mı?* **17.** *mecaz.* (Bir şeyle) onunla geçimini sağlamak; hayatını onunla sürdürmek; geçinmek. *Üç aylıkla yaşayamayacağını sanmıştı.* **18.** Canlı imiş izlenimi uyandırmak. *Yaşayan bir kartal resmi.* **19.** Bir canlı gibi doğma, gelişme, değişme ve yok olma özellikleri taşımak. *Türkçe, henüz yaşayan bir dildir.* **20.** (Gelenek, görenek vb. için) canlılığını korumak; etkin olmak. *Bu gelenek hâla yaşıyor mu?* **21.** Çok zaman geçmiş olmasına rağmen ilginçliğini, yararını, etkisini sürdürüyor olmak. *Bu ilkeler, dünya durdukça yaşayacak demektir.* **22.** *tekl/fz.* Sevinmek; mutlu olmak. *Balık bu yıl çok. Bu mevsim yaşadık!* **23.** *{eT}* (Belirtilen miktar) yaşında olmak; ... yaşında olmak. *{ağız} (aynı)* [EUTS] [ETY] [DS] **24.** *gçl. f.* Varlığını belli biçimde sürdürmek; belli bir yaşantısı olmak. *Daha düne kadar göçebe yaşıyorduk.* **25.** *gçl. f.* Görüp geçirmek; başından geçmiş olmak; tanık olmak. *Balkan acısını, Çanakkale ve nihayet Kurtuluş Savaşını yaşadı.* **26.** *gçl. f.* (Bir duygu, olay, durum vb. için) o duyguyu tatmak; içinde bulunmak. *O sıkıntıları atlatmış değiliz bunalımı hâla yaşıyoruz.* **27.** *gçl. f.* (Anı, olay vb. için) hatırlamak; bir kez daha, yeniden oluyormuş duygusu içinde bulunmak; zihninde canlandırmak. *O kazayı günde üç dört defa yaşıyor.*

yaşamaz, [yaşa-maz] *sf.* **1.** Yaşama şansı ve umudu bulunmayan. **2.** (Dölüt için) rahim içi evrimi sırasında yaşamasına yeterli gelişmeyi sağlayamamış olan.

yaşamazlık, -ğı [yaşa-maz-lık] *is.* Yaşamaz bir dölütün durumu.

yaşamba, [yaşamba ?] *{ağız} is.* Limon, portakal sarılan ince kâğıt. [DS]

yaşamışlık, -ğı [yaşa-mış-lık] *is.* **1.** Yaşamış olma durumu. **2.** *psikol.* İçinde bulunulan bir durumun, geçmişte aynı biçimde yaşandığı izlenimi uyandıran anlık sanı.

yaşamsal, [yaşa-m-sal] *sf.* **1.** Yaşamla ilgili; yaşama ilişkin; dirimsel; hayatî. **2.** Yaşamın sürekliliğini sağlayan; hayatî. **3.** Bir kimsenin yaşamında vazgeçilmez olan; yaşamak için zorunlu ve gerekli olan; hayatî. **4.** Bir bölgenin, bir kuruluşun, bir girişimin varlığını sürdürebilmesi için kesin gerekli ve zorunlu olan; hayatî.

yaşamsalcılık, -ğı [yaşa-m-sal-cı-lık] *is. fel.* İlke olarak, hayatı fiziksel ve kimyasal olgularla açıklayan mekanikçi görüşe tam karşı çıkan, hem ruhtan hem de organizmadan ayrı bir yaşama ilkesinin varlığını kabul eden öğreti; dirimselcilik; vitalizm.

yaşan, [yaşa-n] *{ağız} sf.* (Halı, kilim vb. için) eskice; yıpranmış. [DS]

yaşanası, [yaşa-n-ası] *sf.* **1.** Yaşanabilecek durumda olan. **2.** *is.* Yaşama arzusu.

yaşangurmak, [yāş *(ıslak)* > yaş-an-ğur-mak / yaşañ-ur-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* (Göz için) yaşarmak; yaşlı olmak. [DLT]

yaşanılma, [yaşa-n-ıl-ma] *is.* Yaşanılmak eylemi.

yaşanılmak, [yaşa-n-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yaşanmak eylemi yapılmak. **2.** Yaşam sürdürülmek. **3.** Yaşam için elverişli olmak.

yaşanma, [yaşa-n-ma] *is.* Yaşanmak eylemi.

yaşanmak[1], [yaşa-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yaşamak eylemi sürdürülmek. **2.** Yaşamak eylemi gerçekleştirilmek. **3.** (Olumsuz çekimle) yaşamak için elverişli durumda olmak.

yaşanmak[2], [yaşī-mak > yaşa-n-mak ياشنمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Gizlenmek; örtünmek; saklanmak.

yaşanmak[3], [yañşa-n-mak / yağşa-n-mak > yāşa-n-mak] *(ya:şanmak) {ağız} dönşl. f. [-ır]* → yangşanmak. [DS]

yaşanmışlık, -ğı [yaşa-n-mış-lık] *is.* Geçişte yaşanan, anıları süsleyen ve özlenen hayat.

yaşantı, [yaşa-n-tı] *is.* **1.** İçinde yaşanılan koşulların tümü; yaşama biçimi; hayat tarzı, *(1966).* **2.** Yaşanılan bir an; yaşamın bir parçası. **3.** Yaşanan, görülen, duyulan ve edinilen şeylerden kalan; yaşama ilişkin deneyim; hayat tecrübesi. **4.** Hayat.

yaşar, [yaş-ā-mak > yaşā-r يشر / ياشر / يشار] *(yaşa:r) sf.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}* ... yıl yaşamış; ... yaşında; ... yaşını doldurmuş. [Gabain] [Bahşayiş] [DS] **2.** *{ağız}* ... yaşına girmiş. [DS]

yaşar, [yaş-ar] *{ağız} is.* **1.** İki yaşındaki dana; tosun. **2.** Altı ay ile üç yaş arasındaki sıpa. [DS]

yaşarak, -ğı [yaş > yaş-ar-mak > yaşar-ak] *{ağız} is.* Nem; nemlilik. [DS]

yaşarık, -ğı [yaş > yaş-ar-mak > yaşar-ık] *{ağız} sf.* Nemli. [DS]

yaşarlaşmak, [yaşar-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Bir yaşına gelmek; yaşını doldurmak. [DS]

yaşarlık[1]**, -ğı** [yaşa-r-lık] *is.* Canlılığını sürdürme işlevi; büyüme ve gelişme yeteneği; yaşayabilme kapasitesi; hayatiyet.

yaşarlık[2]**, -ğı** [yaş > yaş-ar-mak > yaş-ar-lık] *{ağız} sf.* **1.** Yaş; ıslak; nemli. **2.** Çamurlu. [DS]

yaşarma, [yaş *(ıslak)* > yaş-ar-ma] *is.* Yaşarmak eylemi.

yaşarmak[1]**,** [yaş *(ıslak)* > yaş-ar-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Islanmak; nemlenmek. **2.** (Göz için) gözyaşı ile dolmak.

yaşarmak[2]**,** [yāş *(yeşil olmak)* > yaş-ar-mak / ياشرمق يشارمق] *{eT} {eAT} {OsT} gçsz. f. [-ur]* Yeşermek; yeşillenmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

yaşartı, [yaş > yaş-ar-mak > yaş-ar-tı] *{ağız} is.* Hafif su sızıntısı; yaşlık; nemlilik. [DS]

yaşartıcı, [yaş-ar-t-ıcı] *sf.* **1.** Nemlenme, ıslanma durumunu yaratan; yaşartan. **2.** Göz yaşının akmasına neden olan.

yaşartma[1]**,** [yaş-ar-t-ma] *is.* Yaşartmak eylemi.

yaşartma[2]**,** [yaş-ar-t-mak[2] > yaş-ar-t-ma] *{ağız} is.* Sekiz on yıl boş bırakıldıktan sonra ekilen tarla. [DS]

yaşartmak[1]**,** [yaş *(ıslak)* > yaş-ar-mak > yaş-ar-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Islanmasına, nemlenmesine neden olmak; yaşarmasını sağlamak. **2.** (Göz için) gözlerin yaşla dolmasına neden olmak. **3.** Ağlamaklı hâle getirmek.

yaşartmak[2]**,** [yāş *(yeşil olmak)* > yaşar-mak > yaşar-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yeşertmek. [DLT]

yaşartman, [yaş-ar-t-mak] *{ağız} sf.* **1.** Bir yaşını geçmiş. **2.** Altı aylıkla, beş altı yaş arasındaki gürbüz çocuk. [DS]

yaşasın, [yaşa-mak > yaşa-sın] *ünl.* Bir sevinci dile getirmek, bir mutluluğun coşkusunu anlatmak, bir başarıyı kutlamak için söylenen alkış sözü.

yaşatıcı, [yaşa-t-ıcı] *sf.* Yaşamayı sağlayan; yaşatan.

yaşatkan, [yaşa-t-kan] *sf.* **1.** Yaşamayı, yaşamın sürmesini, çoğalmayı sağlayan. **2.** *biy.* Vücutta solunum, dolaşım, iç salgı bezlerinin salgılarını, sindirim, ısı ayarlaması gibi işlevleri sürdürmeyi sağlayan. 🗗 **yaşatkan sinir sistemi,** *anat. Sinir sisteminin, bitkisel yaşamın sürmesini ve iç organların çalışmasını sağlayan kısmı; otonom sinir sistemi; vejetatif sinir sistemi.*

yaşatma, [yaş-a-t-ma] *is.* **1.** Yaşatmak eylemi. **2.** *{ağız}* Bir yaşındaki hayvan yavrusu. [DS]

yaşatmak, [yaşā-mak > yaşa-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yaşamasını sağlamak; yaşamasına olanak sağlamak. *{eT} (aynı)* [KB] **2.** Bir kimsenin hayatını belirli bir biçimde sürdürmesini sağlamak. **3.** *mecaz.* Rahat ve iyi bir yaşam sürmesini sağlamak. **4.** Bir kimsenin, karşılaştığı güçlükleri yenmesine yardımcı olmak; teselli vermek. **5.** *mecaz.* Bir kimsenin ortaya koyduğu eserlerin uzun süre ilginçliğini ve etkinliğini sürdürmesini sağlamak; unutulmamasını sağlamak; sürdürmek; devam ettirmek. **6.** *mecaz.* Keyiflendirmek; mutlu etmek. **7.** Herhangi bir yerde yaşamasına olanak vermek; yaşamasına izin vermek; barındırmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **8.** *{ağız}* Birinin iyi vakit geçirmesini sağlamak. [DS] 🗗 **yaşatmamak,** *Herhangi bir yerde barınmasına imkân tanımamak.*

yaşayabilirlik, -ği [yaş-a-y-a+bil-ir-lik] *is.* **1.** Yaşayabilir olma durumu. **2.** *biy.* Bir canlının doğduğu anda yaşayabilecek durumda olması.

yaşayan, [yaşa-mak > yaşa-y-an] *sf.* Yaşamakta olan; hayatta olan. 🗗 **yaşayan dil,** *dbl. Bir ülkede konuşulmakta olan dil.*

yaşayış, [yaşa-y-ış] *is.* Yaşamak eylemi ve biçimi.

yaşcıl, [yaş-çıl] *{ağız} sf.* Nemli. [DS]

yaşça, [yaş-ça] *(ya'şça) zf.* Yaş bakımından; yaşla ilgili olarak.

yaşçuk, [yaş-çuk] *{eT} is.* Islak göz çapağı; kurumamış çapak. [Bahşayiş]

yaşdak, -ğı [yaş-dak ?] *{ağız} is.* Dilek. [DS]

yaşdaş, [yaş-daş يشداش] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* Yaşıt; akran; emsal. [DS]

yaşdı, [yaş+ Kaz. / Kırg. -dı] *{ağız} sf.* Yaşlı; ihtiyar. [DS]

yaşı, [yaş-ı] *{ağız} is.* Küçük çocuklarda, pislikten oluşan bir deri hastalığı. [DS]

yaşığ[1]**,** [yāş *(canlı)* > yaş-ığ] *{eT} is.* Yaşayış. [EUTS]

yaşığ[2]**,** [yaş-mak *(gizlemek)* > yaş-ığ] *{eT} sf.* Pusuya yatan. [Mühennâ]

yaşık[1]**,** [yaş-mak *(gizlemek)* > yaş-ık] *{eT} is.* Miğfer. [Mühennâ]

yaşık[2]**,** [yaşī-mak > yaşı-k] *{eT} is.* Güneş. [KB]

yaşık[3]**, -ğı** [yaş > yaş-ık] *{ağız} sf.* Yaşıt. [DS]

yaşık[4]**, -ğı** [yaş-ık] *{ağız} sf.* **1.** (Yavan sözü ile birlikte) yağsız. **2.** Katıksız. [DS]

yaşık[5]**, -ğı** [Rus. jáščik] *{ağız} is.* Meyve sandığı. [DS]

yaşıkmak, [yaş-ī-mak / yaşū-mak > yaş-ı-k-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* (Göz için) yaşarmak; kamaşmak. [DLT]

yaşıl, [yāş *(taze; yeşil ot)* > yaş-ī-mak > yaş-ı-l ياشل] *{eT} {eAT} {OsT} sf.* **1.** Yeşil. *{ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] [DS] **2.** *{ağız}* Erkek ördek; yeşilbaş; suna. [DS] 🗗 **yap yaşıl,** *Koyu yeşil.* [DLT]‖ **yaşıl yerliğ barçın,** *{eT} Yeşil yüz-*

lü ipek kumaş. [DLT]|| **yaşıl yuşul,** *{eT} Yeşil meşil.* [DLT]

yaşılamak, [yañşa-la-mak / yağşı-la-mak] *(ya:şılamak) {ağız} gçl. f. [-ı] [-l(ı)-yor]* → yağşalamak. [DS]

yaşılgan, [yaşıl-ġān يشلغان] *{OsT} sf.* Yemyeşil.

yaşılistan, [yaşıl+ Far. istān ياشلستان] *{eAT} {OsT} is.* Yeşil bitkilerle kaplı yer; yemyeşil ova veya kır.

yaşıllık, [yaşıl-lık ياشلق / يشللق] *{eT} {eAT} {OsT} is.* Yeşillik. [Bahşayiş]

yaşımak[1], [yaş-mak *(gizlemek)* > yaş-ī-mak يشيمق] *(yaşı:mak) {eT} {eAT} {OsT} gçsz. f. [-r]* Saklanmak; gizlenmek; örtünmek.

yaşımak[2], [yaşū-mak > yaşu-k / yaşı-k] *{eT} gçsz. f. [-r]* Işımak; ıldıramak. [Mühennâ]

yaşın[1], [*eT.* yaş-mak *(saklamak)* > yaş-ın ياشن] *{eAT} sf.* Gizlenmiş. 🗗 **yaşın yaşın,** *{eAT} {OsT} Gizlice; gizli gizli; için için; gizli saklı olarak.*

yaşın[2], [yaşū-mak *(parlamak)* > yaşı-n] *{eT} is.* Şimşek; ışık. [DLT] [Gabain] [KB]

yaşınak, -ğı [yaşın-ak ?] *{ağız} is.* Ocak üstünde, duvar çıkıntısından veya tahtadan yapılma sergen. [DS]

yaşınıgörmek, [yaşın-mak + gör-mek > yaşın-ı+görmek ياشنى كرمك] *{eAT} gçsz. b. f. [-ür]* Gizlenmeye çalışmak; sakınmak.

yaşınlığ, [yaşı-n-lığ] *{eT} sf.* Şimşekli. [DLT]

yaşınmak, [yaşī-mak > yaşı-n-mak] *dönşl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Gizlenmek; örtünmek; sakınmak. [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Yaşmak örtünmek. [DS]

yaşırlığ, [yaşī-mak > yaşı-r-lığ] *{eT} sf.* Saklı; gizli. [EUTS]

yaşırmak[1], [yaşī-mak > yaşı-r-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Gizlemek. [Mühennâ]

yaşırmak[2], [yak-(ı)ş-ur-mak > yağşır-mak / yāşır-mak] *(ya:şırmak) {ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Yakıştırmak; uygun görmek. **2.** Söz uydurmak. **3.** Sabanın demir bölümünü ağaç kısmına eklemek. [DS]

yaşıt[1], [yaş-ıt] *sf.* Yaşları birbirine denk olanların her biri; aynı yaşta olan; akran; yaştaş.

yaşıt[2], [yaşī-mak > yaşı-t] *{ağız} is.* Bir çocuk hastalığı. [DS] 🗗 **yaşıt olmak,** *{ağız}* → yaşıtlık düşmek. [DS]

yaşıtlık[1], **-ğı** [yaş-ıt-lık] *is.* Yaşıt olma durumu; yaştaşlık; akranlık.

yaşıtlık[2], **-ğı** [yaşıt[2]-lık] *{ağız} is.* Bir çocuk hastalığı. [DS] 🗗 **yaşıtlık düşmek,** *{ağız} Yaşıtlık hastalığına yakalanmak.* [DS]

yaşıtmak, [yaşī-mak *(gizlemek)* > yaşı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Saklamak; gizlemek. [EUTS]

yaşla, [yaş-la يشله] *{eAT} zf.* Yaş iken.

yaşlağ[1], [yaş-la-ġ] *{eT} sf.* Yaşlı; ömürlü; ihtiyar. [EUTS]

yaşlağ[2], [yaş-la-ġ] *{eT} is.* Pusu. [Mühennâ]

yaşlamak, [yāş *(yaş, taze)* > yaş-lā-mak] *(yaşla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yaş ot yemek. [DLT]

yaşlamak, [yaşū-mak > yaş(ū)-lā-mak] *(yaşla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Şimşek çakmak. [ARAT] [Gabain]

yaşlandırma, [yaş-la-n-dır-ma / yaş-lan-dır-ma] *is.* Yaşlandırmak eylemi.

yaşlandırmak[1], [yaş *(ıslak; nemli)* > yaş-la-n-dırma] *gçl. f. [-ır]* **1.** Islak ve nemli olmasını sağlamak. **2.** Su verilmiş bir alaşımı oda sıcaklığında tutarak sertleşmesini sağlamak.

yaşlandırmak[2], [yaş *(yaşanan yıl)* > yaş-lan-dırmak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yaşının ilerlemesine neden olmak; ihtiyarlatmak; kocaltmak. **2.** Genç olduğu hâlde daha yaşlı görünmesine neden olmak; yaşlı göstermek.

yaşlanma, [yaş-la-n-ma / yaş-lan-ma] *is.* **1.** Yaşlanmak eylemi. **2.** Canlı bir organizmadaki eskime ve yaşlı durumda bulunmayı belirten olguların tümü. **3.** *biy.* Canlılarda, zamanla biyolojik işlevlerin yetersizleşmesine neden olan fizyolojik etkenlerin tümü. **4.** (Metaller için) mekanik özellikleri değişecek derecede sağlamlığını yitirmek.

yaşlaınmak[1], [yaş *(ıslak; nemli)* > yaş-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Islak ve nemli duruma gelmek; yaş olmak; ıslak olmak.

yaşlanmak[2], [yaş *(yaşanan yıl)* > yaş-lan-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Yaşı ilerlemek; hayatın sonuna doğru ilerlemek. **2.** Yaşlı görünümü almak. **3.** (Metaller için) sürekli çalışmadan dolayı dayanma özelliklerini yitirmek.

yaşlı[1], [yaş *(ıslak; nemli)* > yaş-lı] *sf.* **1.** Islak; nemli. **2.** (Göz için) yaşla dolmuş; ağlamış.

yaşlı[2], [yaş *(yaşanan yıl)* > yaş-lı] *sf.* **1.** Yaşı çok ilerlemiş. **2.** Eskimiş; yıpranmış; çok kullanılmış. **3.** *is.* Yaşı ilerlemiş kimse; ihtiyar. 🗗 **yaşlı başlı,** *Gün görmüş; deneyim kazanmış; olgun.*

yaşlıca, [yaş-lı-ca] *(yaşlı'ca) zf.* Yaşı biraz ilerlemiş olan; çok yaşlı olmamakla birlikte yaşlanmaya yüz tutmuş. 🗗 **yaşlıca başlıca,** *Yaşı biraz ilerlemiş olarak; yaşı biraz geçkince.*

yaşlığ, [yāş > yāş-lığ] *{eT} sf.* **1.** Canlı. [EUTS] **2.** Yaşlı; ihtiyar; genç olmayan. [DLT] [EUTS] **3.** (Göz için) yaşı olan; yaşlı. [DLT] [EUTS]

yaşlık, -ğı [yaş *(nem)* > yaş-lık] *is.* Yaş olma durumu; ıslaklık; nemlilik; rutubet; höl; öl.

yaşlılar, [yaş *(yaşanan yıl)* > yaş-lı-lar] *is.* Yaşlı kimseler; yaşı ilerlemiş olanlar. 🗗 **yaşlılar yurdu,** *Yaşlı kişilerin barındırıldığı sosyal kurum; huzur evi.*

yaşlılık, -ğı [yaş *(yaşanan yıl)* > yaş-lı-lık] *is.* **1.** Yaşlı olma durumu; ihtiyarlık. **2.** Bedensel ve zi-

hinsel güçlerin zayıflamaya yüz tutuğu yıllar; ihtiyarlık. **3.** *psikol.* Hayatta olgunluktan sonra gelen ve etkinlik azalması, direnç düşüklüğü biçiminde kendini gösteren ayırt edici özelliklerin tümü. 🗗 **yaşlılık bilimi,** *tıp. Yaşlanma ile ilgili sağlık sorunları üzerinde duran tıp dalı; geriatri.*|| **yaşlılık sigortası,** *huk. Çalışanlara emeklilik hakkı sağlayan sigorta türü; ihtiyarlık sigortası.*

yaşlu, [yaş-lū ياشلو] *{OsT} sf.* Yaşlı; nemli.

yaşmak[1]**,** [yaş-mak يشمق] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Sürünerek gizlenmek; sinmek; saklanmak; sürünmek; gizlemek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** *gçl. f. {eAT} {OsT}* Örtmek; kapamak; gizlemek.

yaşmak[2]**, -ğı** [*eT.* yaş-mak[1] يشمق] *is.* **1.** *{eT}* Yüz örtüsü. [Bahşayiş] **2.** *{eT}* Kapı kanadı; çadır perdesi. [Bahşayiş] **3.** *{eAT} {ağız}* Kadınların örtünmekte kullandıkları iki parçadan ibaret başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü. [DS] **4.** *{ağız}* Örtüyü ağzı kapatacak biçimde bağlama. [DS] **5.** *{ağız}* Ocak perdesi. [DS] **6.** *mim.* Konik davlumbazlı ocaklarda, davlumbazın altındaki yarım silindir biçimindeki kısım. **7.** Açık bir ocağın ateşliğini sınırlayan ve oda içine doğru çıkıntı yapan kısım. **8.** *bot.* Yaprak sapının iki yanındaki yarım yaprak ayası. **9.** *{ağız}* Ocak üstündeki sergen ve yanlarındaki gözler. [DS] **10.** *{ağız}* Kapının üst pervazı. [DS] **11.** *{ağız}* Arı kovanlarının önündeki çıkıntı. [DS] **12.** *{ağız}* Tahta oyma; süs. [DS] **13.** *{ağız}* Değirmende unun tekneye boşaltıldığı yer. [DS] 🗗 **yaşmak tutmak,** *{ağız} (Gelin için) eşinin akrabaları yanında fısıltı ile konuşmak.* [DS]|| **yaşmak yaşanmak,** *{OsT} Yaşmak ile örtünmek; yaşmak bürünmek; yaşmak tutunmak.*

yaşmaklama, [yaş-mak-la-ma] *is.* Yaşmaklamak eylemi.

yaşmaklamak, [yaş-mak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yüzünü yaşmakla örtmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Değirmende, ambara ve taş altına serpilen unu toplamak. [DS]

yaşmaklanma, [yaşmak-la-n-ma] *is.* Yaşmaklanmak eylemi.

yaşmaklanmak, [yaşmak-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yaşmakla örtünmek.

yaşmaklı, [yaş-mak-lı] *sf.* **1.** (Kadın için) yaşmakla yüzünü örtmüş olan. **2.** (Ocak için) yaşmağı bulunan. **3.** *{ağız}* Başı ve boynu ak koyun. [DS] 🗗 **yaşmaklı şeytan,** *{ağız} Düzenbaz; hileci.* [DS]

yaşmaklık, -ğı [yaşmak-lık] *{ağız} is.* **1.** Başı, boynu ve yüzü örten kadın baş örtüsü; yaşmak. **2.** Ocak üstündeki sergen ve yanlardaki gözler. [DS]

yaşmaksız, [yaş-mak-sız] *sf.* **1.** (Kadın için) yaşmak örtünmemiş olan. **2.** (Ocak için) yaşmağı bulunmayan.

yaşmalık, -ğı [yaş-ma(k)-lık] *{ağız} is.* Ocak üstündeki sergen ve yanlarındaki gözler. [DS]

yaşmanmak, [yaş-mak *(örtünmek)* > yaş-ma(k)-n-mak ?] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Kadın için) utanarak yüzünü örtmek. [DS]

yaşmaş, [yaş+(m)aş] *{ağız} sf.* Belli olmayan; şüpheli; kuşkulu. [DS]

yaşnamak[1]**,** [yāş > yaş(ı)n-mak > yaşn-ā-mak] *(yaşna:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yaşamak. [EUTS]

yaşnamak[2]**,** [yaşın > yaş(ı)n-ā-mak] *(yaşna:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* (Şimşek için) çakmak; parlamak. [DLT] [KB]

yaşnatınak, [yaşnā-mak > yaşna-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* (Şimşek) çaktırmak; parlatmak. [DLT]

yaşrak, [yaş > yaş-rak ياشرمق] *{OsT} sf.* Tazece; pek taze; körpe.

yaşru, [yaş-mak > yaş-ur-mak > yaş-(u)r-ū] *(yaşru:) {eT} sf.* Gizli. [DLT]

yaşruşınak, [yaş-ur-mak > yaş(u)r-uş-mak] *{eT}* Gizlemekte birleşmek; birlikte gizlemek. [DLT]

yaşsamak, [yaş-mak > yaş-sā-mak] *(yaşsa:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Gizlemek istemek. [DLT]

yaşsancı, [yaş+sanc-ı] *{ağız} is.* Hayvanda karın ağrısı. [DS]

yaştamak, [yaş-ta-mak يشتامق] *{eAT} gçsz. f. [-r]* Çok yaşamak; yaşlanmak; kocamak.

yaştaş, [yaş *(yaşanan yıl)* > yaş-taş] *sf.* **1.** (Kişi için) yaşları birbirine denk olanların her biri; aynı yaşta olan; akran; yaşıt. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** (Yeryüzü biçimleri için) oluşumları, birikintileri aynı zaman diliminde meydana gelmiş olan; eş yaşlı.

yaşuk[1]**,** [yaş-mak > yaş-uk] *{eT} is.* Miğfer; demir başlık; tulga. [DLT]

yaşuk[2]**,** [yaşū-mak > yaşu-k] *{eT} is.* Parlak; aydın; ışık; ziya; parıltı. [EUTS] [Üç İtigsizler]

yaşukluğ, [yaşuk-luġ] *{eT} sf.* Işıklı; aydınlık.

yaşuksuz, [yaşuk-suz] *{eT} sf.* Işıksız; ziyasız. [EUTS]

yaşumak, [*yā-mak > yaş > yaş-ū-mak] *(yaşu:mak) gçsz. f. [-r]* **1.** Keyiflenmek; sevinmek. [DLT] **2.** Parlamak; ışımak. [EUTS]

yaşurğan, [yaş-ur-mak > yaş-ur-ġān] *(yaşurga:n) {eT} sf.* Örten; gizleyen.

yaşurmak, [yaş-mak > yaş-ur-mak ياشورمق / يشورمق] *{eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* **1.** Örtmek; gizlemek; saklamak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** *{eAT}* Örtülmek; kapanmak.

yaşuru, [yaşur-mak > yaşur-ū] *(yaşuru:) {eT} sf.* Gizli. [DLT]

yaşurukı, [yaşur-mak > yaşur-u-kī] *(yaşurukı:) {eT} sf.* Gizli; saklı olan. [EUTS]

yaşut, [yaş-ū-mak > yaş-u-t] *{eT} sf.* Gizli. [DLT] [EUTS] [KB]

yaşutluğ, [yaşut-luġ] *{eT} sf.* Işıklı. [KB]

yaşutmak, [yaş-ū-mak > yaşu-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Aydınlatmak; ışıklandırmak. [EUTS] [Gabain]

yat[1], [yāt / yād] *(ya:t) {eT} {ağız} sf.* **1.** Yabancı; el; garip. [ETY] [KB] [Bahşayiş] [DS] **2.** Yabancı yer; yad el. [ETY] [Gabain] [DLT] [EUTS] 🗗 **yāt bāz,** *Yabancı.* [DLT]|| **yāt eren,** *{eT} Yabancı adamlar.*|| **yāt kişi,** *{eT} Yabancı.*|| **yāt yağuk,** *{eT} Yabancı ve tanıdık.*|| **yat yaramaz,** *{ağız} Bilinmeyen, tanınmayan kimseler; yabancı.* [DS]|| **yat yat,** *{ağız} Çekingen; toy.* [DS]

yat[2], [yāt يات] *{eAT} is.* **1.** Bilgi ve uygulama; hüner; usul; üslup; tarz. **2.** Durum; vaziyet. **3.** İş; hizmet.

yat[3], [yat يات] *is.* **1.** *{eAT}* (Çoğunlukla savaş, yolculuk vb. için) hazırlık ve gerekli donanım. **2.** Eskiden kalkan, zırh gibi korunma araçlarına verilen ad. 🗗 **yat yarağ,** *{eAT} {OsT} Savaş araç ve donanımları; harp levazımı; teçhizat; pusat.*|| **yat yarak,** *{eAT} {OsT}* → yat yarağ.

yat[4], [yat يات] *{eAT} is.* Yatak.

yat[5], [yāt / yād] *(ya:t) {eT} is.* **1.** (Yağmur ve rüzgâr için yada taşı ile yapılan) büyü; kâhinlik. [DLT] **2.** Kehanet; fal; sihir. [ETY]

yat[6], [Felemenkçe. jahcht > Fr. yacht / İng. yacht] *is.* Yelkenli ya da motorlu özel gezinti gemisi. 🗗 **yat kulübü,** *Yatçılık sporunun gelişmesi için kurulmuş spor kulübü.*

yatadüşmek, [yat-mak+düş-mek > yat-a+düş-mek] *{ağız} gçsz. b. f. [-er]* Yatıp kalmak; yatıvermek. [DS]

yatağan[1], [Moğ. yatuġan > yatağan] *is.* **1.** Eskiden kara ve deniz askerlerinin kullandığı ve taşırken bellerindeki kuşağa yatay olarak yerleştirdikleri, ucu sivri ve hafifçe eğri, kısa tabanlı, iç kenarı keskin, hem kesici hem de delici işlevi olan silah. **2.** *müz.* Eskiden klasik Türk müziğinde, dizler üzerine yatırılarak çalınan bir telli saza verilen ad; yatuğan. *{ağız} (aym)* [DS]

yatağan[2], [yat-mak > yat-ağan] *{ağız} sf.* **1.** Çok yatan; çok uyuyan. **2.** Tembel. **3.** (Hayvan için) yük taşırken sık sık yatan. **4.** *is.* Yatalak hasta. **5.** İnme; felç. [DS]

yatak, -ğı [*eT.* yaḍ-mak *(yaymak, yere sermek)* > yat-mak > yat-ġa-ḳ / yat-ak يتاق] *is.* **1.** Uyumak, dinlenmek gibi amaçlarla üzerine ya da içine yatılan şey. **2.** Bu tür eşyanın üzerine konulduğu sabit karyola, somya, sedir vb. **3.** Bir yatağı örten çarşaf, pike vb. örtülerin tümü. **4.** Hastahane ve konaklama tesisleri gibi yerlerde yatabilecek kişi sayısı. **5.** Üzerine yatılan şilte; döşek. **6.** Üzerine uzanılabilecek veya yatılabilecek her şey. **7.** Yerde oluşmuş herhangi bir yatay katman. **8.** Irmak vb. akarsuların içinde aktıkları oyuk arazi; akak; mecra. **9.** Bir katman üzerinde değerli maden sayılan bir cevherin oluşturduğu düşey ya da yatay ince tabaka. **10.** Maden ocaklarında birbirini izleyen iki tabaka arasında uzanan damar. **11.** Çanak biçimindeki bir oluşum içinde birikmiş, toplanmış petrol birikintisi. **12.** Belli nitelikteki kişilerin ya da hayvanların toplu olarak bulunduğu, eğleştiği yer. **13.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Yabani hayvan barınağı; hayvan yuvası; in. [DS] **14.** *{ağız}* Koyun ve sığırların yazın, gece veya gündüz dağda kaldıkları, yattıkları yer. [DS] **15.** *{ağız}* Kolluk kuvvetlerince aranan bir kimsenin saklandığı, barındığı yer; eşkıya barınağı. [DS] **16.** *{ağız}* Hırsızı, eşkıyayı barındıran, koruyan kişi. [DS] **17.** Bir makinede oynak bir parçayı içine alan yuva. **18.** Fideleri gömmek için toprağa açılan çukur. **19.** Turunçgiller ve yumurta gibi ürünlerin bozulmadan uzun süre durmasını sağlamak için saman içine konulduğu yer. **20.** Karaya oturmuş bir geminin tabanda açtığı oyuk. **21.** Okun dip tarafında, yay kirişinin üzerinde durmasını sağlamak için açılmış kertik. **22.** *mim.* Kesme taşlardan oluşan bir örgün sırasının üst yüzeyi. **23.** *{ağız}* Yer. [DS] **24.** *{ağız}* Balkon; sayvan. [DS] **25.** *{ağız}* Oda; oturulan yer. [DS] **26.** *{ağız}* Sabanda, saban demiri takılan yer. [DS] **27.** *{ağız}* Değirmende, taşa baltanın geçtiği yer. [DS] **28.** *{ağız}* Koyun sürüsü. [DS] **29.** *sf.* Yatak biçiminde olan. **30.** *{ağız}* (Yük hayvanı için) yük taşırken sık sık yatan. [DS] **31.** *{ağız}* (Hasta için) yatalak. [DS] **32.** *{ağız}* İnmeli hasta. [DS] 🗗 **Yatağa!** *Birine gidip yatmasını isterken söylenen emir sözü.*|| **yatağını yapmak,** *Yataktan kalktıktan sonra yatağını ve üzerindeki örtülerini düzeltmek.*|| **yatağa bağlamak,** *Yataktan kalkamayacak kadar hasta düşürmek.*|| **yatağa bağlanmak,** *Bir hastalık dolayısıyla sürekli yatıyor olmak.*|| **yatağa düşmek,** *Hasta olup yatmak.*|| **yatağa girmek,** *Yatmak.*|| **yatağa serilmek,** *Yorgunluktan bitkin biçimde yatıp uyumak.*|| (birinin) **yatağına girmek,** *(Kadın için) onunla evlilik dışı cinsel ilişkiye girmek.*| **yatağına itmek** (étmek), *{ağız}* Yatağını kirletmek. [DS]|| **yatağında avlamak,** *{ağız} Hayvanı, ininde, yuvasında bulunduğu sırada bastırıp yakalamak.* [DS]|| **yatağında ölmek,** *Kendi evinde ve doğal biçimde ölmek.*|| **yatağını ayırmak,** *Ayrı yatakta yatmak.*|| **yatağını itmek** (étmek), *{ağız} Yatağını sermek; yatağını düzeltmek.* [DS]|| **yatak çarşafı,** *Yatakta minder üzerine serilen çarşaf.*|| (birini) **yatak çekmek,** *(Kişi için) ayakta duramayacak kadar bitkin ve zayıf düşmek.*|| **yatak delisi,** *{ağız} Cinsel ilişkiye çok düşkün olan.* [DS]|| **yatak hücresi,** *mim. Yatak odalarının bir köşesine karyola konulmak için yapılmış girintili bölüm.*|| **yatak liman,** *dnz. Büyük gemi ve donanmaların barınmasına elverişli liman.*|| **yatak limonu,** *Toplandıktan sonra bir süre özel depolarda tutulmuş ve bazı işlemlere tabi tutulmuş limon.*|| **yatak mobilya,** *Boyutları insan vücuduna uygun, rahat yatmayı sağlayacak biçimde yapılmış mobilya.*|| **yatak odası,** *Yatmak için kullanılan oda.*|| **yatak odası takımı,** *Karyola, aynalı dolap, tuvalet masası gibi yatak odasında kullanılan mobilya türü eşyaların tümü.*|| **yatak örtüsü,**

Yatağın üstüne serilen örtü.|| **yatakta,** *Cinsel davranışlarında.*|| **yatak takımı,** *Minder, yastık, yorgan ve bunların kılıflarından oluşan örtülerin tümü.*|| **yatak yapmak,** *1. Yatılacak yer hazırlamak. 2. (Akarsu için) kendisi için akacak bir oyuk oluşturmak. 3. Düşme, çarpma ve sürtünme sonucu oyuk oluşmak.*|| **yatak yatmak,** *{ağız} Cinsel ilişkide bulunmak.* [DS]

yatakcı, [yatak-cı يتاقجى] *{OsT} is.* Gece bekçisi.

yatakcıl, [yatak-çıl] *{ağız} sf.* Sürekli yatmak isteyen; yatma ihtiyacı içinde bulunan; düşkün. [DS]

yatakçı, [yat-ak-çı] *is.* **1.** Yatak yapan veya satan kimse. **2.** *tarih.* İmparatorluk döneminde, beylerbeyi ve sancak beyleri tarafından geceleyin çarşı ve dükkânları beklemekle görevlendirilen halktan kişi.

yatakçıl, [yatak-çıl] *{ağız} sf.* Cinsel ilişkiye çok düşkün olan. [DS]

yatakhane, [yat-ak + Far. -ḫāne] *(yatakha:ne) is.* **1.** Geceleyin konaklanan kalabalık kuruluşlarda geceleri yatmak için düzenlenmiş bölüm; yatma yeri. **2.** Yatılı okullarda, öğrencilerin yattığı bina ya da bölme.

yataklamak, [yatak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yatırmak. [DS]

yataklanma, [yat-ak-la-n-ma] *is.* **1.** Yataklanmak eylemi. **2.** Petrol yataklarının bir havza içine dağılımı.

yataklanmak, [yat-ak-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Yatak edinmek; yatağa sahip olmak. **2.** (Hareketli makine elemanları için) kendine bir yuva, oyuk edinmek.

yataklı, [yat-ak-lı] *sf.* **1.** Yatağı bulunan; yatağı olan. **2.** (Akarsu için) yatağı oldukça derin olan. **3.** (Hastahane, otel vb. için) belirtilen sayıda yatma yeri, yatak kapasitesi bulunan. **4.** *is.* Yataklı vagon; yataklı vagonlardan oluşan yolcu treni. 🗗 **yataklı vagon,** *Yolcuların yatarak uyuyabilecekleri biçimde düzenlenmiş yolcu treni vagonu.*

yataklık, -ğı [yat-ak-lık] *is.* **1.** Üzerine yatak konulan kerevet ya da karyola. *{ağız} (aymı)* [DS] **2.** *{ağız}* Anadolu evlerinde yatakların toplanarak konulduğu bölme veya dolap; yüklük. [DS] **3.** Kolluk güçlerince aranan bir kimseyi barındırma veya yardım etme. **4.** Hayvan barınaklarında yerlere serilen saman, ot vb. örtü. **5.** *sf.* Yatak yapmaya uygun veya yatak yapımı için ayrılmış bulunan. **6.** *sf.* (Otel, hastahane vb. için) belirtilen sayıda yatak kapasitesi bulunan. 🗗 **yataklık etmek,** *Aranan kişiyi evinden gizlice barındırarak ona yardım etmek.*|| **yataklık yapmak,** *Bir suçlunun barınmasını sağlamak.*

yataklu, [yatak-lū يتاقلى / يتقلو] *{eAT} {OsT} sf.* Yatağında olan; yatan.

yataksal, [yat-ak-sal] *sf.* Yataklara ilişkin; yataklarla ilgili.

yatalak, -ğı [yat-mak > yat-al-ık > yat-al-ak] *sf.* **1.** İnme, sakatlık gibi nedenlerle yataktan kalkamayan. *{ağız} (aymı)* [DS] **2.** *{ağız}* Hastalıklı; zayıf. [DS] 🗗 **yatalak olmak,** *Yataktan kalkamayacak bir hastalığa yakalanmak ya da böyle bir sakatlığa uğramak.*

yatalga, [yat-alga] *{ağız} is.* **1.** Yatak odası. **2.** Kış geceleri konuğa verilen yatsı yemeği. [DS]

yatalık, -ğı [yat-al-ık] *{ağız} is.* **1.** Yatalak. **2.** Humma benzeri ateşli hastalık. **3.** Tifo. **4.** Zatülcenp. [DS]

yatamak, [yat-ā-mak ?] *(yata:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Âciz olmak. [Mühennâ]

yatan[1], [yā *(yay)* > ya-tan / yatañ [Clauson] / yeten] *{eT} is.* **1.** Ok atmakta kullanılan tahta yay. **2.** Hallaç yayı. [DLT]

yatan[2], [yat-an] *{ağız} sf.* **1.** Eli yatkın; eli uz. **2.** *is.* Kabak yetiştirilen yer. [DS]

yatang, [yā *(yay)* > yā-tañ [Clauson] / yeteñ] *(yatañ) {eT} is.* Hallaç yayı. [DLT]

yatanlar, [yatan-lar] *{ağız} is.* **1.** Mezarlar. **2.** Ermişler. [DS]

yatar, [yat-mak > yat-ar / yat-ur يتر] *{eT} sf.* **1.** Yatmış hâlde. [KB] **2.** Yatmakta olan; yatan. *{eAT} (aymı)* [KB] **3.** Gerektiği zaman arkalığı geri doğru devrilerek yatak durumuna gelebilen; yatan; yatma özelliği bulunan. 🗗 **yatar koltuk,** *Arkalığı geri doğru devrilerek yatak durumuna getirilebilen koltuk.*

yatay, [yat-ay] *sf.* **1.** Ufuk çizgisine paralel yani düşeye dik bir düzlem boyunca uzanan; ufkî, *(1937).* **2.** Dikine olmayan; yanlara doğru giden. 🗗 **yatay geçiş,** *Eğitimde, bir okuldan eşdeğer ders ve kredileri bulunan başka bir okula geçerek öğrenime devam etme.*|| **yatay seren,** *dnz. Üzerine dört köşeli yelken açılan ve bir direğe yatay olarak takılan seren.*

yatçı[1], [yāt > yāt-çī] *(ya:tçı:) {eT} is.* Yada taşı ile fal bakan, büyü yapan; kam; şaman. [DLT]

yatçı[2], [yat-çı] *is. dnz.* **1.** Yat yapan, satan ya da onarımını yapan kimse. **2.** Yat turizmi işletmeciliği. **3.** Yat yarışlarına ya da yat gezilerine katılan kimse.

yatçılık, -ğı [yat-çı-lık] *is. dnz.* **1.** Yatçının işi ve mesleği. **2.** Yat turizmciliği. **3.** Yat ile yapılan eğlence gezisi.

yatgeberik, -ği [yat-mak+geber-mek > yat+geber-ik] *{ağız} is.* Yatsı yemeği. [DS]

yatgın[1], [yat-kın] *{ağız} sf.* **1.** Becerikli; usta; yetenekli. **2.** Alışkın. [DS]

yatgın[2], [yat-kın] *{ağız} sf.* **1.** (Kumaş vb. için) çok durmuş olmaktan dolayı sağlamlığını, güzelliğini yitirmiş; tez eskiyen. **2.** (Hayvan) uzun süre çalışmadığı için hamlamış. **3.** (Ticarî mal için) çok durmuş; uzun süre alıcı bulamamış. **4.** (Toprak için) uzun yıllar işlenmemiş. **5.** (Tahıl için) tarlada veya

harmanda ıslanmış; özsüz. **6.** (Ekin için) yağmur veya rüzgâr etkisi ile yere yatmış. [DS]

yatgın[3], [yat-kın] *{ağız} sf.* Yerinde; uygun; münasip. [DS]

yatgun, [yat-kın] *{ağız} sf.* (Kumaş vb. için) çok durmuş olmaktan dolayı sağlamlığını, güzelliğini yitirmiş. [DS]

yatğak, [yad-ımak *(yaymak, yere sermek)* > yat-mak > yat-ġā-k] *(yatga:k) {eT}* Hakanın ve ülkenin koruyucusu; muhafız. [DLT] [KB]

yatğalmak, [yat-ġā-mak > yat-ġa-l-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Uyumak üzere olmak. [KB]

yatğaşmak, [*yad-ġā-mak > yat-ġa-ş-mak] *işteş. f. [-ur]* Birlikte yatmak. [DLT]

yatğaşuk, [yat-ġā-mak > yat-ġa-ş-mak > yat-ġa-ş-uk] *{eT} sf.* Bir yerde başkası ile yatan. [DLT]

yatğırmak, [yat-ġır-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yatırmak; uyutmak. [Mühennâ]

yatğu, [yat-mak > yat-ġū] *(yatğu:) is.* Yatılacak yer. [EUTS]

yatğuçı, [yat-ġū > yatġu-çī] *(yatğuçı:) {eT} is.* Bekçi; muhafız. [KB]

yatğun, [yat-kın] *{ağız} sf.* **1.** (Ekin için) yatmış. **2.** (Olay için) yatışmış. [DS]

yatğurmak, [yat-mak > yat-ġur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Yatırmak; uyutmak. [DLT] [İKPÖy.] [KB] **2.** Yatırmak; uzatmak. [EUTS]

yatı, [yat-mak > yat-ı] *is.* **1.** Geceyi de geçirmeyi içine alan konukluk; gece misafirliği. **2.** *{ağız}* Köye dışardan gelen konuk. [DS] **3.** *{ağız}* Gece, dağda veya kırda hayvanların yanında yatma. [DS] **4.** *{ağız} balıkç.* Kıyıdan denize uzatılan ve uskumrudan başka balıkları avlamakta kullanılan ağ. [DS] 🗗 **yatı avı,** *{ağız} Birkaç gece kırda kalınarak yapılan keklik avı.* [DS]|| **yatıya gitmek,** *{ağız} Gece de kalmak üzere konukluğa gitmek.* [DS]|| **yatıya yatmak,** *{ağız} Uyumak için uzanmak.* [DS]

yatığ, [yat-mak > yat-ıġ] *{eT} is.* **1.** Uyku. [DLT] **2.** Yatılacak yer; yatak. [DLT]

yatığlı, [yat-mak > yat-ıġ-lıġ] *{eT} sf.* Yatan; uyuyan.

yatığlığ, [yat-mak > yat-ıġ-lıġ] *{eT} sf.* Yatan; uyuyan. [ETY]

yatık[1], [yat-mak > yat-ık] *{eT} is.* Uyku; yatılacak yer; yatak. [DLT]

yatık[2], **-ğı** [yat-mak > yat-ık / yatuk ياتق] *sf.* **1.** Bir düzleme, bir çizgiye göre eğilmiş, yatmış durumda olan. **2.** Çevrilmiş olan; devrik. **3.** (Bitki sapları için) toprağa yatmış olan. **4.** *dnz.* (Gemi için) bordası üzerine meyletmiş olan. **5.** *{ağız}* (Hayvan için) boynuzları arkaya doğru eğik olan. [DS] **6.** *is.* Çözgüsü yün, atkısı pamuk ipliği ile dokunmuş bir tür kumaş. 🗗 **yatık çit,** *Kışın soğuk olduğu yerlerde, kullanılmadığı zaman bağlantı yerlerinden çıkarılarak yere yatırılan bir tür çit.*| **yatık doğru,** *Yatık olarak çizilen doğru.*|| **yatık mal,** *{ağız} Yerli mal.* [DS]| **yatık yazı,** *Sağdan sola doğru eğik olarak yazılmış yazı; italik yazı.*

yatık[3], **-ğı** [yat-mak > yat-ık] *{ağız} is.* **1.** Ağaç testi. **2.** Çamdan yapılmış su fıçısı. **3.** Ağaçtan yapılmış süt veya pekmez fıçısı. **4.** Tahtadan oyularak yapılmış ınatara. **5.** Büyük üzüm sepeti. **6.** Taze söğüt dallarından örülmüş sele. [DS] **7.** *{eAT} {OsT} is.* Ağzı dar, boğazı kısa, karnı yassı ve yayvan su kabı.

yatık[4], **-ğı** [yat-mak > yat-ık] *{ağız} is.* Lazımlık; ördek; oturak. [DS]

yatık[5], **-ğı** [yat-ınak > yat-ık] *{ağız} is.* Ambar; kiler. [DS]

yatık[6], **-ğı** [yat-ınak > yat-ık] *sf.* **1.** Çok beklediği için dayanıklılığını yitirmiş olan. **2.** *{ağız}* Durduğu yerde çürümüş; görünüşü iyi ama ezik, bozuk olan. [DS] **3.** *{ağız}* (Kişi için) çok sık hastalanan. [DS]

yatık[7], **-ğı** [yat-ık] *{ağız} is.* **1.** Kese kâğıdı. **2.** Arkasız ayakkabı; terlik. [DS]

yatık[8], **-ğı** [yat-ık] *{ağız} sf.* Usta; becerikli; alışkın. [DS]

yatıkmak, [yāt > yat-ık-mak] *{eT} dönşl. f. [-ar]* Yabancılaşmak; yadlaşmak. [DLT]

yatılı, [yat-ı-lı] *sf.* **1.** (Okul, pansiyon için) geceleri yatılabilen; yatılı öğrenci kabul eden; leylî. **2.** (Konuk, öğrenci vb. için) gece yatısına kalan; yatarak geceleyen; leylî. **3.** *zf.* Yatılı öğrenci olarak. **4.** *{ağız} is.* Geceleyen konuk. [DS]

yatılma, [yat-ıl-ma] *is.* Yatılmak eylemi.

yatılmak[1], [yad-mak *(yaymak, yere sermek)* > yad-ılmak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yayılmak; dağılmak. [EUTS]

yatılmak[2], [yat-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yatmak eylemi yapılmak.

yatım[1], [yat-mak > yat-ım ياتيم] *is.* **1.** Bir yana doğru olan yatıklık; devriklik. **2.** *dnz.* Gemi direklerinin geriye doğru olan eğikliğine verilen ad. 🗗 **yatımına bükmek,** *{OsT} Eski büküm yerinin üzerine bükmek.*

yatım[2], [yat-mak > yat-ım] *{ağız} is.* **1.** Durum; tutum. **2.** Usul; yol; yöntem. [DS]

yatım[3], [yat-mak > yat-ım] *{ağız} sf.* (Akıl için) uygun; akla yatkın gelen. [DS]

yatım[4], [yat-mak > yat-ım] *{ağız} is.* Leblebicilikte, leblebiyi boy boy ayırmakta kullanılan kalbur. [DS]

yatım[5], [yat-ım] *{ağız} is.* Becerikli; yetenekli; usta. [DS]

yatımına, [yatın-ı-n-a] *{ağız} zf.* Tartışma çıkmayacak biçimde; oluruna. [DS] 🗗 **yatımına gitmek,** *{ağız} İyi geçinmek için uysal davranmak.* [DS]

yatımkâr, [yatım+ Far. -kār] *{ağız} sf.* Uysal; uslu. [DS]

yatımlı, [yatım-lı] *{ağız} sf.* **1.** Eli işe yatkın; becerikli. **2.** Uysal; uslu. [DS]

yatır[1], [*eT.* yat *(yada taşı)* > yat-mak *(yada taşı ile büyü yapmak)* > yat-ur > yat-ır] *is.* **1.** İnsanlara ölü veya diri yardım ettiğine inanılan mezarı belli ölü; evliya; dede. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Ermiş mezarı; evliya mezarı. [DS] **3.** *{ağız}* Kutsal sayılıp kesilmeyen koruluk. [DS]

yatır[2], [yat-mak > yat-ır] *sf.* **1.** Yatar durumda; yere uzanmış olan; ayakta olmayan. **2.** *{ağız} is.* Yıkılmış ve yerde çürümeye yüz tutmuş ağaç gövdesi. [DS] 🗗 **yatır olmak,** *{ağız} Yatar durumda olmak; yatmak.* [DS]

yatır[3], [yat-mak > yat-ır] *{ağız} is.* **1.** Büyük bekçi bıçağı. **2.** Ev eşyası, altın vb. [DS]

yatırcık, -ğı [yatır-cık] *{ağız} is.* Ocak demiri. [DS]

yatırgaç, -cı [yatır-gaç] *{ağız} is.* Hamur tahtası. [DS]

yatırı, [yatır-ı] *{ağız} sf.* Eğimli. [DS]

yatırılma, [yat-ır-ıl-ma] *is.* Yatırılmak eylemi.

yatırılmak, [yat-ır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yatırılmak eylemi. **2.** Bir yere yatması sağlanmak. **3.** Uyuması ve dinlenmesi için yatağa sokulmak. **4.** Yatacak yer sunulmak. **5.** (Para vb. için) kazanç sağlamak amacıyla bir yere verilmek, ödemede bulunulmak; yatırım yapılmak. **6.** (Yiyecek için) terbiyelensin diye bir maddenin içinde bekletilmek.

yatırım, [yat-ır-mak > yat-ır-ım] *is.* **1.** Yatırmak eyleminde bulunulan şey. **2.** Nakdî ve malî bir sermayeyi, belli bir süre için başka mal veya hizmetler üretme gücüne sahip mallar durumuna dönüştürme; mevduat; plasman, *(1944).* **3.** Kendi parasını ya da borç aldığı paraları yeni mal üretimine ayırma. **4.** *mecaz.* Gelecekte çıkar sağlamayı amaçlayan içtenliksiz davranış. 🗗 **yatırım bankası,** *Yatırımları ve harcamaları karşılamak üzere kurulan banka.*‖ **yatırım ortaklığı,** *Küçük tasarruf sahiplerinden toplanan paraları bir anonim ortaklık aracılığıyla çeşitli kuruluşların senetlerine yatırılmak suretiyle portföy oluşturan ortaklık.*‖ **yatırım şirketi,** *Taşınır değerler satın alan ve bunlarla ilgili işlemler yapan şirket.*‖ **yatırım yapmak,** *1. Gelir amacıyla bir işe para vermek ya da harcamada bulunmak. 2. mecaz. Gelecekte elde etmeyi düşündüğü bir çıkar için ortam hazırlayıcı davranışlarda bulunmak.*

yatırımcı, [yat-ır-ım-cı] *is.* **1.** Yatırım yapan kimse. **2.** Yatırım amacıyla malî plasmanlar yapan iktisadî karar birimi ya da kuruluş.

yatırma, [yat-ır-ma] *is.* **1.** Yatırmak eylemi. **2.** *{ağız}* İnce ip. [DS] **3.** *{ağız}* Gövdeden ayırmaksızın toprağa gömülerek köklendirilen asma dalı. [DS] **4.** *{ağız}* Tabakhanelerde taş ve kireçle yapılmış tekne. [DS]

yatırmak, [yat-ır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** (Kişi için) yatmasını sağlamak; yatağa vb. yere boylu boyunca uzatmak. **2.** Uyuması, dinlenmesi için yatağa sokmak. **3.** Yere ya da yatay bir düzlem üzerine yatay biçimde yerleştirmek. **4.** Bir kimseye yatacak yer bulmak; yatak sunmak. **5.** Yatık duruma getirmek; eğmek; yatay ya da yataya yakın konuma sokmak. **6.** Yassılaştırmak; düzeltmek. **7.** (Yiyecek için) tatlandırmak, terbiye etmek için bir madde içinde bekletmek. **8.** (Para için) kazanç sağlamak üzere bir yere vermek; işletmek; tahsis etmek. **9.** (Para için) güvenilir bir yere koymak. **10.** *mecaz.* (Para için) harcamak; vermek. **11.** *mecaz.* Bir işin olumsuz sonuçlanmasına neden olmak. **12.** *{ağız}* Asma dalını, gövdeden ayırmaksızın toprağa gömerek köklenmesini sağlamak. [DS]

yatırtma, [yat-ır-t-ma] *is.* **1.** Yatırtmak eylemi. **2.** Yeniçeri börklerinin arkaya doğru sarkan kıvrık ucu. **3.** *{ağız}* Üstünde, erimiş lehim parçalarını çubuk hâlinde dökmekte kullanılan uzun ve düzgün demir çubuk. [DS]

yatırtmak, [yat-ır-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yatırmak eylemini yaptırmak.

yatısız, [yat-ı-sız] *sf.* **1.** Yatıya kalmayan. **2.** Yatıya kalınamayan. **3.** (Okul vb. için) yatılı olmayan; gündüzlü.

yatış, [yat-ış] *is.* Yatmak eylemi ve biçimi.

yatışma, [yat-ış-ma] *is.* Yatışmak eylemi.

yatışmak, [yat-ış-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Şiddeti, hızı, etkisi azalmak; sakin ve durgun bir duruma gelmek. **2.** (Kişi için) öfke, sinirlilik, heyecan, gerginlik gibi ruhsal durumları geçmek; sakinleşmek. **3.** (Toplumu saran huzursuzluk, kargaşa vb. yaratan olay ve durumlar için) olağan düzene inmek; sakinleşmek; durmak. **4.** *işteş. f.* Yan yana ya da kucak kucağa yatmak; birlikte yatmak.

yatıştırıcı, [yat-ış-tır-ıcı] *sf.* **1.** Yatıştıran; yatıştırma özelliği olan. **2.** (İlaç için) ağrı ve acıyı azaltan; sakinleştirici. **3.** (Konuşma, davranış vb. için) olayların, kargaşanın, heyecanın yatışmasını sağlayan. **4.** *is.* Ağrı kesici; müsekkin.

yatıştırma, [yat-ış-tır-ma] *is.* Yatıştırmak eylemi.

yatıştırmak, [yat-ış-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yatışmasını sağlamak; yatışmasına neden olmak. **2.** Bir kargaşa veya ayaklanmayı bastırmak. **3.** Ölçülü, ılımlı ve sakin davranmasını sağlamak. **4.** Yumuşatmak; razı etmek.

yatıştırmak, [yatış-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yatıştırmak. [DS]

yatka, [Bul. jadka] *{ağız} is.* Ceviz içi. [DS]

yatkı, [yat-kı] *is.* Bir şeyde bükülme sonucu oluşan iz; bükülme izi.

yatkın[1], [*eT.* yat-kun > yat-kın] *sf.* **1.** Bir yana doğru eğilmiş; yatık. **2.** Çok beklemekten dolayı sağlamlığını yitirmiş; bozulmuş; çürük. **3.** *mecaz.* (Kişi için) bir şeye eğimli; yapmaya alışkın; benimsemiş. **4.** (Kişi için) bir şeyi yapma yeteneği bulunan; o konuda becerisi bulunan; usta; becerikli. *{ağız} (aynı)* [DS] **5.** *{ağız}* Ağırbaşlı; uslu; uysal. [DS]

yatkın[2], [yat-kın] *{ağız} sf.* Akla uygun; yerinde. [DS]

yatkın[3], [yat-kın] *{ağız} is.* **1.** Uzun süre kullanılma-

mış hayvan. **2.** Birkaç yıl sürülmeden bırakılmış tarla. [DS]

yatkınlaşma, [yat-kın-la-ş-ma] *is.* Yatkınlaşmak eylemi.

yatkınlaşmak, [yat-kın-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yatkın duruma gelmek.

yatkınlık, -ğı [yat-kın-lık] *is.* **1.** Yatkın olma durumu. **2.** Alışkanlıktan doğan yeti; meleke; mümarese.

yatlak, -ğı [yat-la-k ?] *{ağız} sf.* (Kapı, pencere vb. için) aralık. [DS]

yatlamak[1], [yāt *(yabancı)* > yat-lā-mak] *(yatla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Düşmanca hareket etmek; yabancı saymak; kaçınmak; uzaklaşmak. [EUTS] [DLT]

yatlamak[2], [yāt *(yada taşı)* > yat-lā-mak] *(yatla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yada taşı ile büyü yapmak; afsunlamak. [DLT]

yatlanmak, [yāt *(yada taşı)* > yat-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yada taşı ile büyülenmek; büyü yapınmak. [Clauson]

yatlatmak, [yāt *(yada taşı)* > yat-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yada taşı ile büyü yaptırmak; okutmak. [DLT]

yatlı, [yat[1] > yat-lī / yat-lū يتلى] *{OsT} {ağız} sf.* (Kişi için) kötü; yaramaz; fena; şom; adi; aşağılık. [DS] 🗗 **yatlı yabancı,** *{ağız} Gezgin.* [DS]

yatlık, -ğı [yat[1] > yat-lık] *{ağız} is.* Bilgisizlik. [DS]

yatlu[1], [yat[1] > yat-lī / yat-lū يتلو] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* → yatlı. [DS] 🗗 **yadlu sanu,** *{OsT} Kötülük içeren düşünce; hıyanet.*|| **yatlu sanu sanmak,** *{eAT} Kötü sanıda bulunmak; su-i zanda bulunmak.*|| **yatlu söz,** *{eAT} {OsT} Kötü söz.*

yatlu[2], [yat-lu] *{ağız} is.* Gezgin. [DS]

yatluluk, [yatlu-luk يتلولق] *{eAT} is.* Kötülük; fenalık.

yatma, [yat-ma] *is.* **1.** Yatmak eylemi. **2.** Ekinlerde, rüzgâr ve yağmurun sebep olduğu yere eğilme biçiminde görülen büyüme kusuru.

yatmaç, -cı [yat-maç] *{ağız} is.* İyi bir deri cinsi. [DS]

yatmak, [yat-mak يتمق] *gçsz. f. [-ar]* **1.** Yere ya da bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak; yatmış olmak. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] **2.** Uyumak, dinlenmek gibi amaçlarla yatağa girmek; yatıp uyumak. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] [Mühennâ] **3.** Bir yerde yatay olarak durmak veya bulunmak; yatay ya da yataya yakın bir konum almak; bir yana doğru eğilmek; yana yatmak; yatık duruma gelmek *{OsT} (aynı)* **4.** *{OsT}* Yatışmak; sükûnet bulmak. **5.** Geceyi bir yerde uyuyarak geçirmek. **6.** Tedavi amacıyla bir sağlık kuruluşunda yatarak kalmak. **7.** Boş yere beklemek ya da işe yaramadığı için bekletilmek; işlemez hâlde durmak. **8.** (Yiyecek vb. için) belli bir özellik kazanması için bir sıvının içinde beklemek. **9.** Hapiste kalmak. **10.** (Ölü için) gömülmüş olmak. **11.** Gömülü veya saklı olmak. **12.** Düz duruma gelmek; düzelmek. **13.** *mecaz.* Kaynaklanmak; gizli nedeni bir şey olmak; bulunmak; var olmak. **14.** *teklfz.* (İş, girişim vb. için) başarısızlıkla sonuçlanmak; olumsuz çıkmak. **15.** (Piyango, toto, loto vb. için) kazanamamak; tutturamamak. **16.** İşsiz olmak; çalışmamak; işsiz kalmak. **17.** (Biri ile) odasını, yatağını paylaşmak. **18.** *argo.* (Biri ile) cinsel ilişkide bulunmak. **19.** Heves etmek; benimsemek; eğilmek. **20.** (Akıl, kafa vb. için) mantıklı bulmak; açıklamaları yeterli bulmak; uygun gelmek; içe sinmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **21.** *dnz.* (Gemi için) sancak ya da iskele bordasına meyletmek. **22.** *{eT}* Bulunmak; durmak; barınmak. [Bahşayiş] **23.** *{ağız}* Loğusa olmak. [DS] **24.** *yard. f.* (Bağ fiillerden sonra) "o şekilde kalmak, durmak" anlamında birleşik fiiller yapar; belli bir vaziyet almak. *{eT} {ağız} (aynı)* [EUTS] *"... bekleyip yatıyor", "... der yatır".* [DS] **25.** *gçl. f. {eT}* Yaymak; sermek. [DLT] 🗗 **Yat!** *Yatması için emir verme sözü.*|| **yatacak yeri olmamak,** *Çok günahkâr olmak.*|| **yat borusu,** *Kışlada yatma zamanını bildirmek için çalınan boru.*|| **yatıp kalkıp,** *Her zaman; her yerde; hep.*|| **yatıp kalkmak,** *1. Bir yerde geceliyor olmak. 2. (Biri ile) cinsel ilişkide bulunmak.*|| **Yattığımız hayat, yediğimiz bayat.** *{ağız} Yoksul olmak.*|| **yattığı yere sıçmak,** *{ağız} kaba. Yakınlarından birisine çirkin ve utanç verici davranışta bulunmak.*|| **yatu kalmak,** *{eT} Yatakalmak; uzun süre yatmak.*

yatmalık, -ğı [yat-ma-lık] *is.* Yatılacak yer; yatma yeri olarak ayrılmış bölüm.

yatnak, -ğı [? yatnak] *{ağız} is.* Yonga. [DS]

yatrum, [yat-ur-mak > yat(u)r-um [Clauson] / yetrüm] *{eT} sf.* **1.** Yatırılmış. **2.** (Saç için) bırakılmış; salınmış. [DLT]

yatsamak, [yat-mak > yat-sā-mak] *(yatsa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yatmak veya uyumak istemek. [DLT]

yatsı, [yat-sı] *is.* **1.** Yatma zamanı; yatacak vakit. **2.** Güneşin batışından yaklaşık olarak iki saat kadar sonrası. **3.** Yatsı namazı. 🗗 **yatsı ezanı,** *Yatsı namazı vaktinin girdiğini duyurmak için okunan ezan.*|| **yatsı namazı,** *Yatsıda kılınan namaz.*

yatsığ, [yat-ınak > yat-sığ] *{eT} is.* Yatma vakti; yatsı. [Mühennâ]

yatsılık, -ğı [yat-sı-lık] *is.* **1.** Yatsı namazından sonra yenilen hafif yemek. **2.** *{ağız}* Gece yatmadan önce yenilen çerez. [DS]

yatsu, [yat-mak > yat-sū] *(yatsu:) {eT} is.* Gece yatma vakti; yatsı. [Bahşayiş]

yatsun, [yat-mak > yat-su-n يتسون] *{eAT} zf.* Yatsı vakti; yatsıda.

yatturmak, [yaḍ-mak > yaḍ-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yaydırmak. [DLT]

yatuğan, [*eT.* yatuġan] *is.* Kanun, santur gibi diz üzerine yatırılarak çalınan sazların genel adı.

yatuk, [yat-mak > yat-uk ياتوق / يتوق] *{eT} sf.* **1.** Yere yatay olarak uzanmış olan; yüzükoyun uzanmış olan. **2.** Atılan ve unutulan (her şey). [DLT] **3.** Tembel; (Oğuzlar için) şehirlerden hiç çıkmayan. [DLT] **4.** Kibar; nazik. **5.** Yassı; yatık. [Bahşayiş] **6.** *is.* Arışı yün, argacı pamuk bir tür dokuma. [DLT] **7.** Kanun, santur gibi diz üzerine yatırılarak çalınan sazların genel adı. **8.** *{eAT} {OsT}* Ağzı dar, boğazı kısa, karnı yassı su kabı. **9.** *{ağız}* Saklanan ve kullanılmayan nesne. [DS] **10.** *{ağız}* Ambar. [DS] 🗗 **yatuk bardak,** *{eT} Alt tarafı yassı ve kısa boğazlı testi.* [Bahşayiş]

yatur[1], [yat-mak > yat-ar / yat-ur ياتور / يتور] *{eT} {eAT} {OsT} sf.* **1.** Yatmış hâlde. [KB] **2.** Yatmakta olan. [KB] **3.** *{ağız} is.* Yıkık yapı veya yer. [DS] 🗗 **yaturda tururda,** *{eAT} Canlı ve cansız olarak.*|| **yatur elin kaldırmak,** *{eAT} Beddua için el kaldırmak.*

yatur[2], [yat *(yada taşı)* > yat-ur] *{ağız} is.* Ermiş; evliya. [DS]

yaturmak[1], [yaḏ-mak > yaḏ-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yaydırmak. [DLT]

yaturmak[2], [yat-mak > yat-ur-mak / yat-ġur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yatırmak. [EUTS]

yatut, [yat-mak > yat-ut [Clauson] / yetüt] *{eT} sf.* **1.** Yatırılmış. **2.** (Saç için) bırakılmış; salınmış. **3.** Yedek asker çağırma; askerî imdat. [DLT]

yatvı, [yat-mak > yat-vı] *{eT} zf.* Boyuna. [ARAT]

yatvısınça, [yat-vı-sınça] *{eT} zf.* Boylamasına; uzunlamasına. [ARAT]

yatyaramaz, [yat+yara-maz] *{ağız} is.* Zararlı yabancı kişi. [DS]

Yauk, [Ar. yaʿūḳ يعوق] *{OsT} is.* Nuh kavminin taptığı putlardan at biçiminde olanın adı.

Yausif, [Ar. yūṣūf] *{eT} öz. is.* Hz. Yusuf. [EUTS]

yav[1], [yaw / yab] *sf.* Yavaş.

yav[2], [yağ > yav] *{ağız} is.* Yağ. [DS]

yav[3], [Far. yāve => yava > yav] *{ağız} is.* **1.** (Hayvan için) sahipsiz; bulunttı. **2.** İmbikten çekilen rakının artığı. [DS]

yava[1], [Sansk. yava > yawa] *{eT} is.* **1.** Tane; tohum; arpa; ekin. [EUTS] [Gabain] **2.** *bot.* Kolgan dikeni; Hint ayvası; suyu tutmaca renk veren bir bitki. [DLT]

yava[2], [yawa / yaba] *{eT} is.* Sıcak, kuytu yer. [DLT]

yava[3], [Far. yāve => yava / yavu / yavı يوا / ياوه] *zf.* **1.** *{eT}* Boşu boşuna; gereksiz; heder. [KB] **2.** *{eT} sf.* Karışık. [Mühennâ] **3.** *{OsT} {ağız}* Yitik; kaybolmuş. [DS] **4.** *{ağız}* (Hayvan için) sürüden ayrılan; yova. [DS] **5.** *{eAT} {OsT}* (Hayvan için) başıboş gezen; sahipsiz; bulunmuş; yova. **6.** *{ağız}* Bir yere dışarıdan gelip yerleşen; yova. [DS] **7.** *{ağız}* İşsiz. [DS] 🗗 **yava kılmak,** *{eAT} Kaybetmek.*|| **yava kılunmak,** *{eAT} Kaybolmak; kaybedilmek.*

yava[4], [yava] *{ağız} sf.* **1.** Peltek; kekeme. **2.** Geveze. [DS]

yava[5], [yava] *{ağız} is.* Kaplumbağa. [DS]

yavacı, [yava-cī ياوه جى] *{OsT} is.* Başıboş hayvanların emanetçisi.

yavalanmak, [yava-la-n-mak ? يوالنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yalvarmak; tenezzül etmek.

yavalık, -ğı [yava[3]-lık] *{ağız} is.* Şaka; takılma. [DS]

yavalmak, [yaw / yab *(yavaş)* > yavā-mak > yava-l-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yavaşlamak. [DLT] **2.** Sükûnet bulmak. [Gabain] **3.** Güçlenmek; kuvvetlenmek. [EUTS] **4.** Yumuşamak.

yavalturmak, [yaval-mak > yaval-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yumuşatmak; teskin etmek. [EUTS]

yavamak, [yav *(yavaş)* > *yav-ā-mak] *(yava:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yavaşlamak; yumuşamak. [Clauson]

yavan[1], [*eT.* yav-ġan / yaw-ġan] *sf.* **1.** (Yemek için) yağı az ya da yağsız. **2.** (Ekmek vb. için) yanında katık bulunmayan. **3.** *{ağız}* (Yiyecek için) tatsız. [DS] **4.** *{ağız}* (Söz için) tatsız; anlamsız. [DS] **5.** *{ağız}* Tuzsuz. [DS] **6.** *mecaz.* Can sıkıcı; hoşa gitmeyen; tatsız; anlamsız. **7.** *mecaz.* Hiçbir özgün yanı bulunmayan. **8.** *mecaz.* (Kişi için) görgüsüz; bilgisiz. **9.** *{ağız}* (Aile için) sağılır hayvanı bulunmayan. [DS] **10.** *{ağız}* Çirkin. [DS] **11.** *{ağız}* (Kişi için) tembel; beceriksiz; gevşek. [DS] 🗗 **yavan danışmak,** *{ağız} Yersiz ve anlamsız konuşmak.* [DS]|| **yavan gonuşuk** (konuşuk), *{ağız} Yersiz, yararsız, anlamsız söz.* [DS]|| **yavan konuşmak,** *{ağız}* → yavan danışmak. [DS]|| **yavan yahşi,** *{ağız} (Yemek için) yavan, yağsız olmasına aldırmadan karın doyurmak amacıyla.* [DS]|| **yavan yakşı,** *{ağız}* → yavan yahşi. [DS]|| **yavan yaşık,** *{ağız}* → yavan yahşi. [DS]|| **yavan yaşuk,** *{ağız}* → yavan yahşi. [DS]

yavan[2], [Yun. İonia > Sansk. yavana] *is.* **1.** Yabancılar. **2.** (Kutsal kitaplara göre) Yunanlılar.

yavancımak, [yavan-cı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Açlık yüzünden midesi ezilmek. [DS]

yavanı, [Far. yabānī] *{ağız} sf.* Yabani. [DS]

yavanlaşma, [yavan-la-ş-ma] *is.* Yavanlaşmak eylemi veya durumu.

yavanlaşmak, [yavan-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Yavan duruma gelmek. **2.** *mecaz.* Can sıkıcı bir duruma gelmek; tatsızlaşmak. **3.** Yozlaşmak.

yavanlaştırma, [yavan-la-ş-tır-ma] *is.* Yavanlaştırmak eylemi.

yavanlaştırmak, [yavan-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yavan duruma getirmek. **2.** Yavanlaşmasını sağlamak.

yavanlık, -ğı [yavan-lık] *is.* **1.** Yavan olma durumu. **2.** Yemekte yağ azlığı; yağ azlığından doğan tatsızlık. **3.** *mecaz.* Can sıkıcılık; tatsızlık.

yavannık, -ğı [yavan-lık] *{ağız} is.* **1.** Yoksulluk; yiyeceksizlik. **2.** Katık. [DS]

yavansamak, [yavan-sa-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(ı) -yor]* Tadını alamamak. [DS]

yavansımak, [yavan-sı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Mide için) açlıktan ezilmek. [DS]

yavar, [? yavar] *{ağız} is.* Arkın önüne yığılan toprak. [DS]

yavarlık, [yava > yava-r-lık] *{eT} is.* Boş yere oluş; beyhudelik; gereksizlik; boşluk. [KB]

yavaş, [*eT.* yav *(yavaş)* > yav-ā-mak > yava-ş] *sf.* **1.** *{eT}* (Kişi, hayvan vb. için) yavaş; yumuşak huylu; sakin; uysal; halim; müşfik; rahîm. [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] **2.** (Hareket, gidiş, oluş vb. için) hızlı olmayan; benzerlerine göre daha geç sürede gerçekleşen. **3.** (Ses için) alçak; hafif. **4.** (Kişi için) ağır davranan. **5.** *zf.* Hızlı olmayarak; yavaş bir biçimde. **6.** İşitilmeyecek derecede; sessizce. **7.** *is. {eT}* Yaradılış ve görüşü hoş adam. [Mühennâ] 🗗 **Yavaş!** *Dikkat et; acele etme.*|| **Yavaş gel!** *argo. Çok abartma!*|| **Yavaş ol!** *argo. Çok abarttın.*|| **yavaş olmak,** *{eAT} {OsT} Yumuşak huylu ve tahammüllü olmak.*|| **yavaştan almak,** *1. Ilımlı davranmak. 2. Bir işi gereken süreden daha geç yapmak.*|| **yavaş tütün,** *Nikotin oranı yüzde bir ve daha aşağı olan tütün; içimi sert olmayan tütün.*|| **yavaş yavaş,** *1. Ağır ağır. 2. Azar azar. 3. Gitgide.*

yavaşa, [Far. levāşe / levīşe => yavaşa یاواشه] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Azgın atları zaptetmek ya da yola getirmekte kullanılan, tahtadan yapılma maşaya benzer bir kıskaç; burunduruk. **2.** Kantarma demiri. [DS]

yavaşak[1]**, -ğı** [Far. levāşe => yavaşa] *{ağız} is.* Azgın hayvanları zaptetmek için kullanılan burun kıskacı. [DS]

yavaşak[2]**, -ğı** [yavaş-ak] *{ağız} sf.* Tembel. [DS]

yavaşça, [yavaş-ça] *(yava'şça) zf.* Hızdan, şiddetten ve sertlikten uzak biçimde; yavaş olarak; usulca. 🗗 **yavaşça yavaşça,** *Yavaş yavaş.*

yavaşçacık, [yavaş-ça-cık] *(yava'şçacık) zf.* Çok yavaş olarak; usulcacık.

yavaşı, [Far. levāşe] *{ağız} is.* → yavaşa. [DS]

yavaşılık, -ğı [yavaşı-lık] *{ağız} is.* Mandayı yavaşlatmak için çene altına konulan demir çatal. [DS]

yavaşık, -ğı [yavaş-ık] *{ağız} sf.* Tembel; ağır kanlı. [DS]

yavaşımak, [yavaş-ı-mak یواشمق] *{eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-ur]* Hızını kaybetmek; hafiflemek; sakinleşmek; sükûn bulmak; yavaşlamak. [DS]

yavaşıtmak, [yavaş-ı-t-mak یواشتمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ır]* **1.** Yavaşlamak; hızını ve şiddetini azaltmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{eAT} {OsT}* İtaat eder hâle getirmek. **3.** *{ağız}* (Ses için) kısmak. [DS]

yavaşlama, [yavaş-la-ma] *is.* **1.** Yavaşlamak eylemi. **2.** *fiz.* Hareket eden bir cismin hızının azalması veya negatif ivme kazanması. **3.** Bir taşıtın çeşitli nedenlerle hızının düşmesi. 🗗 **yavaşlama şeridi,** *Taşıtların çıkış yollarına girmeden önce hızlarını düşürmeleri için karayolu kenarına özel olarak yapılmış şerit.*|| **yavaşlama tümseği,** *Taşıtların karayolu üzerinde hızlı seyirlerini engellemek amacıyla yol üzerine enine yapılmış olan yükseklik.*

yavaşlamak, [yavaş-la-mak] *gçsz. f. [-ı(ı)-yor]* **1.** Hızını düşürmek. **2.** (Taşıt için) hızını azaltmak; negatif ivme kazanmak. **3.** Normalden daha ağır bir seyir izlemek; gerçekleşmede gecikmek.

yavaşlanmak, [yavaş > yavaş-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yavaşlanmak; dölekleşmek; yumuşak huylu olmak. [DLT]

yavaşlatıcı, [yavaş-la-t-ıcı] *sf.* **1.** Yavaşlatma özelliği taşıyan; yavaşlatan; hız kesen; geciktiren. **2.** Bir organ ya da işlevin etkinliğini azaltan. **3.** *is. kim.* Kimyasal bir tepkimenin hızını azaltan madde. **4.** *as.* Barutların duyarlılığını azaltmak için itici barut katmanlarının yüzeylerine emdirilen sıvı. **5.** Motorlu taşıtlarda, fren etkisini artıran elektrikli ya da egzoz gazı etkili düzenek.

yavaşlatılma, [yavaş-la-t-ıl-ma] *is.* Yavaşlatılmak eylemi.

yavaşlatılmak, [yavaş-la-t-ıl-mak] *edil. f.* **1.** Yavaşlatılmak eylemi yapılmak. **2.** Üzerine yavaşlatma işlemi uygulanmak. **3.** Hızı azaltılmak. **4.** Temposu düşürülmek.

yavaşlatılmış, [yavaş-la-t-ıl-mış] *sf.* Yavaşlatılma eylemine uğramış. 🗗 **yavaşlatılmış hareket,** *Filmlerde, hareketlerin ayrıntılarını gözlemleyebilmek için filmi olağandan daha yavaş hareket ettirmeye dayanan işlem.*

yavaşlatma, [yavaş-la-t-ma] *is.* Yavaşlatmak eylemi.

yavaşlatınak, [yavaş-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yavaşlamasını sağlamak; hızını azaltmak; hızını kesmek; negatif ivme vermek. **2.** Gerçekleşmesini geciktirmek; gelişme hızını düşürmek; verimliliğini düşürmek.

yavaşlayan, [yavaş-la-y-an] *sf.* **1.** Hızı gittikçe azalan. **2.** *fiz.* Hız modülü zamanla azalan; gecikmeli devinim.

yavaşlık[1]**, -ğı** [yavaş-lık یوشلق] *is.* **1.** Yavaş olma durumu. **2.** Hız azalması; hız yoksunluğu. **3.** *mecaz.* Yumuşaklık; hilm; sükûn; vekar. *{eAT} {OsT} (aynı)* **4.** *{ağız}* Soğukkanlılık; sessizlik. [DS] 🗗 **yavaşlık etmek,** *{eAT} Gevşek tutmak; gevşeklik etmek.*

yavaşlık[2]**, -ğı** [yavaşa > yavaş-lık] *{ağız} is.* → yavaşa. [DS]

yavaşmak, [yavaş-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Yorulmak. [DS]

yavaşsınmak, [yavaş-sın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yavaşlar gibi olmak. [DS]

yavaştırma, [yavaş > yavaş-tır-ma] *is.* Yavaştırmak eylemi.

yavaştırmak, [Far. labaşa / yavaş > yavaş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Azgın atları alıştırmak; yola getirmek.

yavaz, [yaw-ız / yab-ız] *{eT} sf.* Kötü; yavuz; fena. [EUTS] [Gabain]

yavcı, [yav-cı] *{ağız} is.* Görücü. [DS]

yavçan, [yab-çān / yav-çān / yavşān] *(yavça:n) {eT} is.* Yavşan otu, *(Artemisia).* [DLT]

yavçınmak, [yap(ı)ş-ın-mak / yavçın-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* → yavçunmak.

yavçunmak, [yap(ı)ş-ın-mak / yavçun-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yapıştırılmak. [DLT]

yavçurmak, [yap(ı)ş-ur-mak / yapçur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yapıştırmak. [DLT]

yave, [Far. yāve یاوه] *(ya:ve) {OsT} is.* **1.** Saçma, anlamsız söz; saçma sapan söz. **2.** Sahipsiz hayvan. **3.** *{ağız}* (Kişi için) patavatsız. [DS] **yave-derāyî,** *{OsT} Saçma konuşma.*|| **yave-gû,** *{OsT} Anlamsız konuşan.*|| **yave-gûyān,** *{OsT} Anlamsız, boş konuşanlar.*|| **yave-gûyāne,** *{OsT} Saçma sapan konuşarak.*|| **yave-gûyî,** *{OsT} Saçma sapan konuşma.*|| **yave hanı,** *Kırlarda başıboş hayvanların toplanıp konuldukları yerlere verilen ad.*|| **yave resmi,** *{OsT} İmparatorluk döneminde, kırlarda başıboş dolaşan hayvanlardan alınan vergi; kaçkın resmi.*|| **yave-senc,** *{OsT} Boş konuşmaktan, saçma sapan konuşmaktan hoşlanan.*|| **yave-sencān,** *{OsT} Saçma konuşmaktan hoşlananlar.*

yaver, [Far. yāver یاو] *(ya:ver) {OsT} is.* **1.** Yardımcı. **2.** İmdada yetişen. **3.** *as.* Emir subayı. **yaver gitmek,** *(Şans, talih vb. için) uygun gitmek.*|| **yāver-i ekrem,** *{OsT} Saraydaki mareşal yaverler.*|| **yāver-i fahrî,** *{OsT} Aylıksız olarak padişahın yaverliğini yapan kimse.*|| **yāver-i harp,** *{OsT} Savaşta ve barışta komutanın emerlerini bildiren kimse.*

yaveran, [Far. yāver > yāverān یاوران] *(ya:vera:n) {OsT} is.* Yaverler; yardımcılar.

yaverî, [Far. yāver > yāverī یاوری] *(ya:veri:) is.* Yaverlik.

yaverlik, -ği [yaver-lik] *(ya:verlik) is.* **1.** Yaver olma durumu. **2.** Yaverlerin görevi veya makamı.

yaveşi, [Far. lāvāşe] *{ağız} is.* → yavaşa. [DS]

yavğan, [yav-mak > yav-ğān] *(yavga:n) {eT} sf.* Yavan. [DLT] [EUTS]

yavğanlanmak, [yav-ğan-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yavan bulmak. [DLT]

yavğu, [yabğū / yavğu] *{eT} is.* Halktan olup hakandan iki derece aşağıda bulunan kişiye verilen ad. [KB]

yavı, [Far. yāve => yavı / yavu یاوی] *sf.* **1.** *{eAT} {ağız}* Kayıp; yitik. [DS] **2.** *{ağız}* Akılsız; sersem. [DS] **yavı kılmak,** *{eAT} Yitirmek; kaybetmek.*|| **yavı kılınmak,** *{eAT} Yitirilmek; kaybedilmek.*|| **yavı kılunmak,** *{eAT} Yitirilmek; kaybedilmek.*|| **yavı varmak,** *{eAT} Kaybolmak; yitmek.*

yavıklı, [yav-mak / yavı-mak *(yaklaşmak)* > yav-uk *(yakın; akraba)* > yav-uk-lu] *{ağız} is.* Nişanlı; sözlü. [DS]

yavıncamak, [yavınc-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-c(ı) -yor]* (Mide için) açlık duymak; ezilmek. [DS]

yavıncıkmak, [yavınc-ı-k-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Mide için) açlık duymak; ezilmek. [DS]

yavıncımak[1], [yavınc-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Mide için) açlık duymak; ezilmek. [DS]

yavıncımak[2], [yavınc-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Yalvarıcı bir tavır içinde, ezilip büzülerek durumunu anlatmak; yakınarak yalvarmak. **2.** Özür dilemek. **3.** Caymak. **4.** Yavanlaşmak; tatsızlaşmak. [DS]

yavınsımak, [yavan-sı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Yakınarak yalvarmak. [DS]

yavısku, [yap-ış-mak > yap-ış-ġū / yavıs-kū] *(yavısku:) {eT} is.* Yaprak; çelenk. [EUTS]

yavışak, -ğı [yav-ış-mak *(yaklaşmak)* > yav-(ı)ş-ak / yap-ış-mak > yap-(ı)ş-ak [EREN]] *{ağız} is.* Bit yavrusu. [DS]

yavışğu, [yap-ış-mak > yap-ış-ġū] *(yavışğu:) {eT} is.* **1.** Yaprak; çelenk. [EUTS] **2.** Yapraklı; yeşillik. [Gabain]

yavışmak, [yap-ış-mak / yav-ış-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Yaklaşmak. [EUTS]

yavız, [*yav-mak > yav-uz / yab-uz یاویز] *sf.* **1.** *{eT} {eAT}* Kötü; fena. [EUTS] [Gabain] **2.** *{ağız}* Sert; keskin; yabani. [DS] **3.** *{ağız}* İyi; güzel; iyi huylu. [DS]

yavi[1], [Far. yāve] *{ağız} sf.* **1.** Yitik; kayıp. **2.** Şımarık. [DS]

yavi[2], [? yavi] *{ağız} is.* Ot ve saman kaldırmak için kullanılan çatal biçiminde tarım aracı. [DS]

yaviğ, [yaviğ] *{ağız} sf.* Yakın. [DS]

yaviz, [yav-mak > yavuz / yaviz] *{ağız} sf.* İyi; güzel; iyi huylu. [DS]

yavlak[1], [*yav / *yav-mak > yab-lā-k / yav-lā-k یولق] *(yavla:k) {eT} sf.* **1.** Kötü; fena; uğursuz. *{ağız} (aym)* [İKPÖy.] [Tekin] [KB] [DS] **2.** Pek; çok; çok fazla; gayet. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [Gabain] [DS] **3.** Düşmanca. [EUTS] **4.** *{ağız}* Alışılmamış; yabansı. [DS] **5.** *{eT} is.* Kötülük; nifak; düşmanlık. [Gabain] [Tekin] **yavlak ağı,** *{eT} Kötü hazine; yetersiz hazine.*|| **yavlak çulvū,** *{eT} Kötü küfür.*|| **yavlak irü,** *{eT} Kötü kehanet; yanlış tahmin.*|| **yavlak katığ yığaç,** *{eT} Çok sert ağaç.* [DLT]|| **yavlak kiğürmek,** *Korkak olmak;* [Gabain]|| **yavlak kişi,** *Huyu kötü kişi.* [DLT]|| **yavlak korkmak,** *{eT} Kötü korkmak; çok korkmak.*|| **yavlak sakınmak,** *{eT} Kötü düşünmek.*|| **yavlak yavız bodun,** *{eT} Gidişi kötüye doğru olan halk.*

yavlak[2], **-ğı** [yav-lak] *{ağız} sf.* Uzun; uzamış. [DS]

yavlan, [yav-la-n] *{ağız} sf.* Sığ; yayvan. [DS]

yavlarmak, [yalvar-mak > yavlar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* → yalvarmak. [DS]

yavmak[1], [yap-mak / yav-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Yaklaştırmak; yakınlaştırmak; yakına getirmek. [KB]

yavmak[2], [*yav-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Kötü olmak; yavan olmak. 🗗 **yava kılmamak,** *{eT} Yabana atmamak.*

yavmak[3], [yağ-mak > yav-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Yağmak. [DS]

yavrağzı, [yavru+ağ(ı)z-ı] *{ağız} is.* Sarı çiçekli bir kır bitkisi. [DS]

yavrak, [yavra-k] *{ağız} sf.* Cana yakın. [DS]

yavramak, [yav-rā-mak] *(yavra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Diğrek olmak; sert olmak; katı olmak. [DLT]

yavraz, [yavru+ağ(ı)z-ı] *{ağız} is.* → yavrağzı. [DS]

yavrı, [yavrī یاورى] *(yavrı:) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* Yavru. [Bahşayiş] [DS] 🗗 **yavrı eylemek,** *{eAT} Yavru yapmak; yavrulamak.*|| **yavrı saman,** *{ağız} Harman savrulurken rüzgârın en uzağa götürdüğü küçük saman parçaları.* [DS]

yavrımak, [*yav-mak >yav-rī-mak] *(yavrı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Durumu kötüleşmek; yoksulluk veya hastalık yüzünden zayıflamak; güçsüz hâle gelmek; sefil olmak; zayıflamak; eğilmek; güçten düşmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ]

yavrın, [yavrı-mak > yavrı-n] *{ağız} sf.* Yavan. [DS] 🗗 **yavrın yaşık,** *{ağız} Yağsız; katıksız.* [DS]

yavrıtmak, [yavrı-mak > yavrı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kötülemek; yıpratmak. [KB]

yavru, [*eT.* yav-rı-ġ *(zayıf)* > yav-rū] *(eT. yavru:) is.* **1.** *{eT}* Kuş yavrusu. [Mühennâ] **2.** Gelişmesini henüz tamamlamamış, yeni doğmuş, küçük hayvan. **3.** *biy.* Bir bireyin meydana getirdiği ve yine kendi tipini meydana getirecek özellikteki bireyler; çocuk; evlat; oğul; döl. **4.** *mecaz.* Bir şeyin küçük boyutlusu; küçük; ufak. **5.** *argo.* Genç ve güzel kadın. **6.** *argo.* Terbiyeli, uslu öğrenci. **7.** *{ağız}* Küçük bakır leğen. [DS] **8.** *{ağız}* Hayvanlara takılan çanın içindeki dil. [DS] **9.** *{ağız}* Kağnı tekerleğinin orta parçası. [DS] **10.** *{ağız}* Civciv. [DS] **11.** *sf.* (Hayvan için) yeni doğmuş, henüz gelişmesini tamamlayamamış. **12.** Küçük boyutlu. 🗗 **yavru atmak,** *(Gebe hayvan için) yavrusunu düşürmek.*|| **yavru kapı,** *Avlu kapılarının kanatları içinde yer alan insanın geçebileceği büyüklükteki küçük kapı; kuzu kapı.*|| **yavru yapmak,** *Yavrulamak.*

yavruağzı, [yavru+ağ(ı)z-ı] *b. is.* **1.** Pembe ile kavun içi arası bir renk. **2.** *{ağız}* → yavrağzı. [DS] **3.** *sf.* Pembe ile kavun içi arası renkte olan.

yavrubaş, [yavru+baş] *{ağız} is.* İnce başaklı bir tür çayır otu. [DS]

yavrucağız, [yavru-ca(k)-ız] *is.* Kendisine acıma ve şefkat duyulan küçük çocuk veya hayvan yavrusu.

yavrucak, -ğı [yavru-cak] *is.* Acıma, sevecenlik ve sevgi duyulan yavru.

yavrucuk, -ğu [yavru-cuk] *is.* → yavrucak.

yavruk, -ğu [yağrık > yavruk] *{ağız} is.* Üstünde odun kesilen büyük kütük. [DS]

yavrukurt, -du [yavru+kurt] *b. is.* Sekiz ile on bir yaş arasındaki küçük izci.

yavrulama, [yavru-la-ma] *is.* Yavrulamak eylemi.

yavrulamak, [yavru-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** (Memeli hayvan için) doğurmak. **2.** (Kuş için) yumurtadan yavru çıkarmak.

yavrulu, [yavru-lu] *sf.* **1.** Yavrusu olan; yavrulamış olan. **2.** Belirtilen sayıda ya da nitelikte yavruya sahip olan. **3.** (Hayvan alım satımlarında) yavrusu da dahil olmak üzere; yavrusu ile birlikte.

yavruluk, [yavru-luk یاورولق] *{OsT} is. anat.* Döl yatağı. [Burhan-ı Katı']

yavrum, [yavru-m] *(ya'vru:m) ünl.* Sevecenlik ifade eden seslenme sözü.

yavrutmak, [yav-rī-mak > yavrı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kötületmek; zayıflatmak; arıklatmak. [DLT]

yavsa, [yavsı / yavsa] *{ağız} is.* At sineği. [DS]

yavsak, -ğı [yavsa-k] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) pis, tembel ve arsız. **2.** *is.* Kene. [DS]

yavsamak, [yav-sā-mak / yov-sā-mak [Clauson]] *(yavsa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Gönül almak istemek. [DLT]

yavsı[1], [yavsı / yavsu یاوسى] *{eAT} {ağız} is. zool.* **1.** At sineği. *{OsT} (aynı)* [Burhan-ı Katı'] **2.** Kene; sakırga. [DS]

yavsı[2], [yavsı] *{ağız} is.* Yaprak aşısı. [DS]

yavsı[3], [yavsı] *{ağız} is.* Göl ve akarsu kıyılarında yetişen bitkiler. [DS]

yavsu[1], [yavsı / yavsu یوسو] *{eAT} is.* **1.** Bit, böcek yavrusu; sürfe. **2.** Kene. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** At sineği.

yavsu[2], [yavsu] *{ağız} is.* Yaprak aşısı. [DS]

yavsukmak, [yav(ı)s-u-k-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Çok acıkmak; midesi ezilmek. [DS]

yavsun[1], [yavsun] *{ağız} is.* Yosun. [DS]

yavsun[2], [yavsun] *{ağız} is.* Yarasa. [DS]

yavşağan, [yavşa-n / yavşa-ğan] *{ağız} is. bot.* Yavşan otu. [DS]

yavşak[1], **-ğı** [yav-ış-mak *(yaklaşmak)* > yav-(ı)ş-ak / yap-ış-mak > yap-(ı)ş-ak [EREN] یاوشاق] *{eT} is.* **1.** Bit yavrusu; bit yumurtası; sirke. *{OsT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **2.** *argo.* Çocuk. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *argo.* Eşcinsel çocuk. **4.** *argo.* Genç kız.

yavşak[2], **-ğı** [yav(ı)ş-ak] *{ağız} sf.* Geveze, yılışık; yapışkan. [DS]

yavşalamak, [yañşa-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Birinin sözünü, alaylı biçimde tekrar etmek. [DS]

yavşamak, [yav(ı)ş-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-ş(ı)-yor]* İncelmek. [DS]

yavşan, [*eT.* yab-çan / yav-çan [EREN] / yap-uş-ġān [Räsänen] > yavşan يوشان] *bot.* **1.** Ülkemizde yirmi kadar türü bulunan sıracagillerden, ılıman bölgelerde yetişen, bazı türleri iştah açıcı, kurt düşürücü, kuvvet verici, ateş düşürücü olarak halk hekimliğinde kullanılan, kırmızımtırak veya sarımtırak renkli çiçekleri olan bir ya da çok yıllık erkek pelin, Kâbe süpürgesi, tarhun, deniz pelini, kara süpürge gibi otsu ve çalımsı bitkilere verilen ad; pelin otu, *(Artemisia abrotanum, A. absinthium, A. annua, A. campestris, A. vulgaris). {eT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **2.** Veronikaya verilen ad. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **yavşana yaymak,** *{ağız} Bir kimseyi, sonuç alamayacağı bir işte yormak.*|| **yavşan çeken,** *{ağız} kaba. Eşek.* [DS]|| **yavşanı otu,** *bot. Yavşan.*

yavşanlık, -ğı [yavşan-lık] *{ağız} is.* Yavşan otu yetişen yer. [DS]

yavşatmak, [yavşa-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yerinden oynatmak. [DS]

yavşı, [yav(ı)ş-ı] *{ağız} is.* Bit yavrusu. [DS]

yavşınmak, [yavşı-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Pişmanlıkla özür dilemek. [DS]

yavşu, [yav(ı)ş-u] *{ağız} is.* Bit yavrusu. [DS]

yavşuk, -ğu [yav(ı)ş-uk] *{ağız} is.* Bit yavrusu. [DS]

yavşumak, [yav(ı)ş-u-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Sabanın demirini takmak. [DS]

yavşumur, [yağ+Ar. hamür ?] *{ağız} is.* Tereyağı ile karıştırılmış, sıcak mısır ekmeği. [DS]

yavşurmak, [*eT.* yapşur-mak > yav(u)ş-ur-mak ياوشورمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* **1.** Yapıştırmak; yamamak. **2.** Uydurmak; intibak ettirmek.

yavta, [Far. yāfte] *{ağız} is.* Çağrı kâğıdı. [DS] 🗗 **yavta etmek,** *{ağız} Kâğıda yazılmış isim ve numaralarla kura çekmek suretiyle bölüşmek.* [DS]

yavtı, [Far. yāfte] *{ağız} is.* → yavta. [DS] 🗗 **yavtısı gelmek,** *{ağız} Askerliği yaklaşmak.* [DS]

yavu[1], [yavı / yavu ياوو] *{OsT} sf.* Kayıp; zayi; yitik. *{ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **yavu kılınmak,** *{eAT} {OsT} Yitirilmek; kaybedilmek; görünmez olmak.*|| **yavu kılmak,** *{eAT} {OsT} Yitirmek; kaybetmek.*|| **yavu varmak,** *{eAT} {OsT} Kaybolmak; yitmek; zayi olmak.*

yavu[2], [Far. yāve => yava / yavı / yavu] *{ağız} sf.* **1.** (Söz için) yersiz, biçimsiz. **2.** Yersiz, biçimsiz konuşan; geveze. **3.** (İnsan ve hayvan için) insana yaklaşmayan; yabani. **4.** Hareketlerinde yavaş; tembel; ağır kanlı. **5.** Sersem; akılsız; aptal; bön. **6.** Çirkin. [DS] 🗗 **yavu yavu konuşmak,** *{ağız} Düşünmeden, bilmeden konuşmak.*

yavuğ, [yuv-mak > yuv-uġ] *{eT} is.* Sel suyunun veya yamaçlarda gezen hayvanların yüksekten yuvarladığı kaya parçası. [DLT]

yavuh, [yak-mak *(yaklaşmak)* > yaġ-uk / yav-uk / yavuḫ ياوخ] *{eAT} is.* Yakın; hısım; akraba.

yavuhlu, [yavuḫ-lu] *{ağız} sf.* → yavuklu. [DS]

yavuhmak, [yak-mak *(yaklaşmak)* > yaġ-uk-mak > yavuḫ-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* → yavukmak. [DS]

yavuhturmak, [yavuk-tur-mak > yavuḫ-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* → yavukturmak. [DS]

yavuk, [yak-mak *(yaklaşmak)* >yaġ-uk / yav-uk ياوخ] *{eT} is.* **1.** Yakın; civar. *{ağız} (aynı)* [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [Tekin] [DS] **2.** Yakın; hısım; yakın akraba. [DLT] **3.** *{eAT}* Nişanlı. **4.** *{ağız}* Aşk; sevi; sevgi. [DS] **5.** *{ağız}* Evlilik sözü; nişan. [DS] 🗗 **yavuk olmak,** *{eAT} Nişanlanmak.*|| **yavuk üstüne,** *{ağız} Ozanların, güzeller için söylediği şiir; güzelleme.* [DS]

yavuklama, [yavuk-la-ma] *is.* Yavuklamak eylemi; nişanlama; sözleme.

yavuklamak, [*eT.* ya-ġ-u-mak *(yaklaşmak)* > ya-ġ-u-k > yav-uk *(yakın; akraba)* > yav-uk-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Nişanlamak.

yavuklanma, [yavuk-la-n-ma] *is.* Yavuklanmak eylemi.

yavuklanmak, [yavuk-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Nişanlanmak. **2.** Nişanlı olmak.

yavuklu, [*eT.* yak-mak *(yaklaşmak)* > yaġ-uk / yav-uk > yavuk-lu ياوقلو] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* **1.** (Kız için) nişanlı. **2.** Sözlü. **3.** Âşık; seven. **4.** *is.* Sevgili. **5.** *folk.* Geline götürülen elbise ve çamaşır. [DS] 🗗 **yavuklu etmek,** *{eAT} Nişanlamak.*

yavukmak, [yak-mak *(yaklaşmak)* > yaġ-uk-mak > yavuk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Birine veya bir yere alışmak; ısınmak. [DS]

yavukturmak, [yavuk-mak > yavuk-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Bir kimseyi birine veya bir yere alıştırmak; ısındırmak. [DS]

yavuncamak, [yav-un-ç >yavunc-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-c(u)-yor]* **1.** Ayrılırken üzülmek. **2.** Başkalarının yediği şeyde gözü kalmak; imrenmek. [DS]

yavunci, [yavun-mak > yavun-(ı)cı ?] *{ağız} sf.* Sığıntı. [DS]

yavuncilanmak, [yavunci-la-n-mak ?] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yalvarmak. [DS]

yavunculuk, -ğu [yavun-cu-luk] *{ağız} is.* Alttan alma; yumuşak ve anlayışlı davranma. [DS]

yavunç, -cu [yavun-mak > yavun-ç / yava > yava-nç] *{ağız} sf.* Muhtaç. [DS] 🗗 **yavunç olmak,** *{ağız} Yavanlaşmak; tatsızlaşmak.* [DS]

yavunçluk, [*yav-mak > yav-un-ç-luk ياوجلق] *{OsT} is.* Kötülük; zarar; kötü muamele.

yavunmak, [yava > yav(u)n-mak يونمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yitmek; kaybolmak.

yavuşak, -ğı [yav-ış-mak *(yaklaşmak)* > yav-(ı)ş-ak / yap-ış-mak > yap-(ı)ş-ak [EREN]] *{ağız} is.* Bit yavrusu. [DS]

yavuşan, [yap-uş-ğān > yavuşan] *{ağız} is. bot.* Yavşan. [DS]

yavutmak[1]**,** [yava > yav(u)-t-mak يوتمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* **1.** Kaybetmek. **2.** Saklamak.

yavutmak[2]**,** [yava > yav(u)t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Aptal gibi davranmak; şaşırmak. [DS]

yavuz[1]**,** [*yav *(kötü)* / *yav-mak > yab-uz / yaw-uz > yav-uz ياوز] *{eT} sf.* **1.** Kötü; fena. *{eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** Pek sert; haşin; gaddar; azgın; keskin; güçlü; çetin; şiddetli; yaman. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **3.** Kalitesiz. [Bahşayiş] **4.** *{ağız}* Yabani. [DS] **5.** *{ağız}* (Köpek için) ısırgan; saldırgan. [DS] **6.** *is. {eAT}* Kötülük; fenalık. 🗗 **yavuz adlu,** *{eAT} Kötü ünlü; bednam.*|| **yavuz asıllı,** *{eT} Saf kan olmayan; melez.* [Bahşayiş]|| **yavuz bahtlı,** *{eT} Kötü talihli.* [Bahşayiş]|| **yavuz baş,** *{eAT} {OsT} Dik kafa; serkeş; hırçın.*|| **yavuz dil,** *{eAT} {OsT} Nazar değmesine sebep olacak kötü söz.*|| **yavuz dilemek,** *{eT} Haset etmek; haset dilemek.*|| **yavuz dileyici,** *{eT} Başkalarının kötülüğünü isteyen.* [Bahşayiş]|| **yavuz dil vermek,** *{eAT} Acı sözler söylemek.*|| **yavuz dirliklü,** *{eAT} Geçimsiz; huysuz.*|| **yavuz dua,** *{eAT} {OsT} İlenç; beddua.*|| **yavuz dua eylemek,** *{eAT} {OsT} İlenmek; beddua etmek.*|| **yavuz dua kılmak,** *{eAT} {OsT} İlenmek; beddua etmek.*|| **yavuz etmek,** *{eAT} Kötü iş yapmak; kötü davranışta bulunmak.*|| **yavuz gönüllü,** *{OsT} Kötü niyet taşıyan; vicdanı bozuk.*|| **yavuz göz,** *{eAT} {OsT} Nazar değdiren göz; kem nazar.*|| **yavuz güman etmek,** *{eAT} {OsT} Kötü düşünmek; kötü sanıda bulunmak; su-i zanda bulunmak.*|| **yavuz hūlu** (huylu)**,** *{eT} {eAT} {OsT} Kötü yaradılışlı; geçimsiz.* [Bahşayiş]|| **yavuz iş,** *{eAT} {OsT} Kötü iş; suç; günah.*|| **yavuz işli,** *{eAT} {OsT} Kötü davranışlı; fesatçı.*|| **yavuz itikad,** *{eT} Bâtıl inanç.*|| **yavuz kılmak,** *{eAT} Bozmak; kötü hâle getirmek; ifsat etmek.*|| **yavuz sanıcı,** *{eAT} {OsT} Kötü düşünceli; kötü yürekli.*|| **yavuz sanılu,** *{eAT} Kötü düşünceli.* || **yavuz sanmak,** *{eAT} {OsT} 1. Kötülük dilemek; kötü niyet beslemek. 2. Su-i zanda bulunmak.*|| **yavuz sanu sanmak,** *{OsT}* → yavuz sanmak.|| **yavuz yel,** *{OsT} Sert rüzgâr; fırtına; kasırga.*|| **yavuz yılduzlu,** *{eT} Kötü talihli.* [Bahşayiş]|| **yavuz yollu,** *{eAT} Kötü gidişli.*

yavuz[2]**,** [*eT.* yab-uz > yav-uz] *{ağız} sf.* **1.** İyi; güzel; olağanüstü. **2.** Benzerlerinden üstün; gürbüz. **3.** (Kişi için) iyi, güzel huylu. **4.** Yiğit; mert. **5.** Becerikli; çalışkan. **6.** Eli açık; cömert. [DS] 🗗 **Yavuz hırsız ev sahibini bastırır.** *Edepsiz ve şarlatan bir suçlu, zarar verdiği kimseyi suçlu çıkarır, anlamında kullanılır.*

yavuzca, [yavuz-ca] *sf.* Biraz iyi ve güzel olan; yavuz gibi.

yavuzırak, [yavuz-ı-rak ياوزيرق] *{eAT} sf.* Çok kötü; en fena.

yavuzlamak, [yavuz-lā-mak ياوزلمق] *(yavuzla:mak) gçl. f. [-r]* **1.** *{eT}* Kötü bulmak. [DLT] **2.** *{eAT}* Kötülemek; kötü saymak.

yavuzlanma, [yavuz-la-n-ma] *is.* Yavuzlanmak eylemi.

yavuzlanmak, [yavuz-la-n-mak ياوزلنمق] *dönşl. f. [-ır]* **1.** *{eT}* Kötü bulmak. [DLT] **2.** Yavuz duruma gelmek; yavuz gibi olmak. **3.** *{OsT}* Kaba, sert ve hırçın biçimde davranmaya başlamak; hırçınlaşmak; kabalaşmak; tersleşmek.

yavuzlaşma, [yavuz-la-ş-ma] *is.* Yavuzlaşmak eylemi.

yavuzlaşmak, [yavuz-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Yavuz durum almak. **2.** Sertleşmek; kabalaşmak. **3.** İyi ve güzel olmak; güzel huylu hâle gelmek.

yavuzluk, -ğu [yavuz-luk ياوزلق] *is.* **1.** Yavuz olma durumu. **2.** Yavuzca davranış. **3.** *{eAT} {OsT}* Kötülük; fenalık. **4.** *{eAT} {OsT}* Huysuzluk; azgınlık. **5.** *{eAT} {OsT}* Sertlik; keskinlik; haşinlik. **6.** İyilik, güzellik; seçkin ve iyi huylu olma. 🗗 **yavuzluğa uğratmak,** *{eAT} Kötü duruma düşürmek.*|| **yavuzluk etmek,** *{eAT} 1. Kötülük yapmak; kötü davranmak. 2. Çatışmak; dalaşmak. 3. Azgınlık etmek; haşarı davranmak.*|| **yavuzluk eylemek,** *{eAT}* → yavuzluk etmek.|| **yavuzluk kılmak,** *{eAT}* → yavuzluk etmek.|| **yavuzluk sanmak,** *{eAT} Kötülük dilemek; kötü niyet beslemek; kötü sanıda bulunmak.*

yavuzrak, [yavuz-rak / yavuzı-rak ياوزرق] *{eAT} sf.* En kötü; pek fena.

Yay, [yay] *is.* **1.** Burçlar kuşağı takım yıldızlarının en güneyde Akrep ile Oğlak arasında yer alanı. **2.** Gregoryen takviminde, sonbaharın burçlar kuşağındaki son burcu.

yay[1]**,** [yāy یای] *(eT. ya:y) is.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* İlkbahar; yaz; sıcak mevsim. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin] [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Yaz. [DS] **3.** *{ağız}* Yaz mevsiminin 20 Mayıs ile 15 Haziran arasındaki bölümü. [DS] 🗗 **yay armudu,** *{ağız} Erken olgunlaşan bir tür armut.* [DS]|| **yay ayı,** *{ağız} Yaz.* [DS]|| **yay evi,** *{eAT} {OsT} Yazlık ev; sayfiye.*

yay[2]**,** [*eT.* yāy / yā] *(eT. ya:y) is.* **1.** Ok atmakta kullanılan iki ucu arasına kiriş gerilerek eğriltilmiş ağaç ya da metal silah; ok fırlatma aracı. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** Bazı araç ve makinelerde bulunan, biçimi değişebilen, üzerindeki kuvvet

kalkınca ilk hâline dönebilen esnek metal parça. **3.** Zemberek. **4.** *müz.* Keman, viyolonsel gibi telli çalgılarda, titreşim yoluyla ses çıkarmaya yarayan alet. **5.** *mat.* Bir eğriden alınan parça. **6.** *{ağız}* Hallaçların yün ya da pamuk atmakta kullandığı, bağırsaktan yapılma bir kiriş gerilmiş alet. [DS] **7.** *müz.* Yaylı çalgılar ailesinden bir halk müziği çalgısı. **8.** *{ağız}* Kemençede, tellerin bağlandığı tahta. [DS] 🗗 **yay ayraç,** *dbl. Metin içindeki bir sözü metinden ayrı tutmaya yarayan, sözün başına ve sonuna konulan yay görünümündeki ayraç; parantez.*|| **yay bağrı,** *{OsT} Kemanın göğsü.*|| **yay gibi,** *1. Eğri. 2. Çok gergin.*|| **yayını yasmak,** *{eAT} Mücadeleden vazgeçmek.*|| **yay kabzası,** *Ok atmakta kullanılan yayların elle tutmaya yarayan şişkince kısmı.*|| **yay kolu,** *Ok atmakta kullanılan yayların iki yanda yer alan esneyen uçlarından her biri.*

yay[3], [ay > yay] *{ağız} is.* Ay. [DS]

yaya[1], [yayā] *(yaya:) {eT} is.* (İnsan için) kuyruk sokumu; kıç. [DLT]

yaya[2], [*eT.* yaḍ-aġ > yayaġ / yayak يايا] *is.* **1.** Yürüyerek giden kimse; piyade; yaya. *{eAT} {OsT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** İmparatorluk döneminde, Yeniçeri teşkilatı kurulmadan önce Türk ordusunun büyük bir bölümünü oluşturan askerî birlik. **3.** *{ağız}* Sürüye ayak uyduramayan koyun veya keçi. [DS] **4.** *sf.* Yürüyerek giden. **5.** *{ağız}* Aklı kıt. [DS] **6.** *zf.* Yürüyerek; yaya olarak. 🗗 **yaya başı,** *{eAT} {OsT} Piyade askeri komutanı.*|| **yaya bırakmak,** *Verdiği sözü ya da beklenen yardımı yapmamak; desteksiz bırakmak.*|| **yaya çerisi,** *{eT} Yaya asker; piyade asker.* [Bahşayiş]|| **yaya çivisi,** *Kavşaklarda yayaların geçiş yerlerini belirlemek için yol üzerine çakılmış büyük ve parlak başlı çivi.*|| **yaya geçidi,** *Trafiğe açık yerlerde yayaların geçişleri için belirlenmiş yol.*|| **Yaya kaldın tatar ağası.** *İstediğini elde edemeyen, başarısız duruma düşen kimseye söylenen söz.*|| **yaya kaldırımı,** *Caddelerin iki yanında yayaların yürüyebilmesi için ayrılmış, taşıt trafiğine kapalı bölüm.*|| **yaya kalmak,** *1. İstediğini yapamamak. 2. Yardımcısız, desteksiz kalmak.*|| **yaya köprüsü,** *Caddelerde yayaların karşı kaldırıma geçmesi için yapılmış köprü.*|| **yaya yapıldak,** *{ağız} Yaya ve yalınayak olarak.* [DS]|| **yaya yolu,** *Yalnızca yayaların kullanımına ayrılmış olan yol.*

yayağ, [yaḍaġ > yayaġ يياغ] *{eAT} is.* Yayan; piyade.

yayak, [yaḍaġ / yaḍak / yayak يياق] *{eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Yayan. [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Atsız asker; piyade. [DS] **3.** *sf. {ağız}* Yaya olarak; binitsiz. [DS] 🗗 **yayak yol,** *{ağız} Yaya gidilebilen yol; yaya yolu.* [DS]

yayaklaşmak, [yayak-la-ş-mak يياقلشمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yaya olmak; piyade olmak.

yayakomak, [yaz-mak / yay-mak+ko-mak > yay-a+ko-mak يبه قومق] *{eAT} {OsT} gçl. b. f. [-r]* Yayıp bırakmak; sermek.

yayalamak[1], [yay-mak > yay-a-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yaymak; sermek; dağıtmak. [DS]

yayalamak[2], [*eT.* yayā > yaya-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kaz gibi iki yana sallanarak yürümek. [DS]

yayalanmak, [yaya-la-mak[2] > yaya-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kaz gibi iki yana sallanarak yürümek. [DS]

yayalık, -ğı [yaya-lık] *is.* Yaya olma durumu; yürüyerek gitme.

yayan, [yaya-n يايان] *zf.* **1.** Yaya olarak; yürüyerek. **2.** *{ağız}* Atsız asker; piyade. [DS] **3.** *{ağız}* Sürü güden; çoban. [DS] **4.** *sf.* Yaya giden; yürüyen; binitsiz. *{eAT} {OsT} (aynı)* **5.** *mecaz.* Herhangi bir konuda yeterli bilgiden yoksun; bilgisiz. 🗗 **yayan semen,** *{ağız} Kalender; aldırışsız; alçak gönüllü.* [DS]|| **yayan yalbırdak,** *{ağız} Herhangi bir bineği olmaksızın ve yalın ayakla.* [DS]|| **yayan yapıldak,** *Yaya ve yalın ayak olarak. {ağız} (aynı)* [DS]

yayanca, [yayan-ca يايانجه] *{eAT} zf.* Yaya olarak.

yayas, [yayas] *{ağız} is.* Tasasızlık; kaygısızlık. [DS]

yayasa, [yay-a-sa ?] *{ağız} is.* **1.** Ağacın toprağa yayılan dalı. **2.** Funda. [DS]

yaybalak, -ğı [yay+balak] *{ağız} sf.* Ayakları dışa dönük basan. [DS]

yaycı, [yay-cī] *(yaycı:) {eT} is.* Yay yapıp satan kimse; yay ustası. [Bahşayiş]

yayçizer, [yay+çiz-er] *is.* Uçlarından eklemli iki koldan oluşan çember çizmeye, uzunlukları taşımaya yarayan çizim veya ölçü aleti; pergel.

yaydal, [yay+dal] *{ağız} sf.* **1.** Ayakları dışa dönük basan. **2.** *is.* Oyuncak ok ve yay. [DS]

yaydalak, -ğı [yay+dalak] *{ağız} sf.* Ayakları dışa dönük basan. [DS]

yaydana, [? yaydana] *{ağız} is.* Ahşap evlerin duvar tahtalarından her biri. [DS]

yaydırma, [yay-dır-ma] *is.* Yaydırmak eylemi.

yaydırmak, [yay-mak > yay-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yaymak eylemini birine yaptırmak.

yaygan[1], [yay-mak > yay-gan] *{ağız} is.* Otlak. [DS]

yaygan[2], [yay-mak > yay-gan] *{ağız} sf.* Dedikoducu; söz taşıyan. [DS]

yaygara, [*eT.* yay-mak > yay-kar-mak > yay-kar-a] *is.* **1.** Önemsiz bir sebepten gereksiz yere daha çok dikkat çekmek için bağırıp çağırma; gereksiz ve aşırı yapmacıklı gürültü. **2.** *mecaz.* Sızlanma; şikâyet. 🗗 **yaygara koparmak,** *Bağırıp çağırmak.*|| **yaygarayı basmak,** *Bağırıp çağırmak.*

yaygaracı, [yaygara-cı] *sf.* **1.** (Kişi için) yerli yersiz ve ilgi uyandırmak için bağırıp çağıran; şamatacı; şirret. **2.** Yaygara yapan kimse.

yaygaracılık, -ğı [yaygara-cı-lık] *is.* **1.** Yaygaracı olma durumu. **2.** Gereksiz yere ilgi uyandırmak için bağırıp çağırma; şirretlik.

yaygaz, [yay-ık-mak > yay(ı)k-az > yaygaz ?] *{ağız} sf.* Söylenti çıkarıp yayan. [DS]

yaygı[1], [yay-mak > yay-gı] *is.* **1.** Yere ya da herhangi bir eşyanın üzerine serilen örtü; yazgı. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* Halı; kilim; yolluk. [DS] **3.** *{ağız}* Pazarda satılmak için serilen mal. [DS] **4.** *mat.* Bir yüzeyin bağlantılı parçası. 🗗 **yaygı balığı,** *zool. Serin ve ılık sularda yaşayan beyaz etli, uzunca kuyruklu, kalkana benzer bir balık türü.*

yaygı[2], [yay-lı] *{ağız} is.* At arabası. [DS]

yaygıcı, [yaygı-cı] *{ağız} is.* Gezgin kumaş satıcısı; bohçacı. [DS]

yaygıç[1]**, -cı** [yay+kıç] *{ağız} sf.* Zayıf bacaklı. [DS]

yaygıç[2]**, -cı** [yay-gıç] *is. bot.* Defne. 🗗 **yaygıç ökçesi,** *bot. Defne.*

yaygın[1], [yay-mak > yay-gın] *sf.* **1.** Yayılmış durumda olan, *(1935).* **2.** (Olgu, düşünce, söz vb. için) çok sayıda kişinin bildiği ya da benimsediği; kullandığı. **3.** Kapsamı geniş olan; sınırı genişlemiş. **4.** Çoğu kimsede görülen; beğenilen; tutulan. **5.** *bot.* Dünyanın her tarafında bulunan. **6.** *tıp.* (Hastalık için) sınırlı olmayan. **7.** *is. {ağız}* Yatağından çıkan akarsuyun yayıldığı yer. [DS] 🗗 **yaygın eğitim,** *Örgün eğitim olanaklarından hiç yararlanamamış durumda olanlarla, gittikleri okullardan erken ayrılanlara ya da örgün eğitim kurumlarına devam edenlere ve meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere verilen eğitim.*|| **yaygın öğretim,** *Yaygın eğitim yoluyla gerçekleştirilen öğretim.*|| **yaygın yanlış,** *dbl. (Sözcük, terim, deyim vb. için) genelleştiği için, yanlışlığı düşünülmeden kullanılan; galat-ı meşhur.*

yaygın[2], [yay+kın] *{ağız} is.* → yaykın. [DS]

yaygınlaşma, [yay-gın-la-ş-ma] *is.* Yaygınlaşmak eylemi.

yaygınlaşmak, [yay-gın-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Bir toplulukta, bir yerde yaygın duruma gelmek; yayılmak.

yaygınlaştırma, [yay-gın-la-ş-tır-ma] *is.* Yaygınlaştırmak eylemi.

yaygınlaştırmak, [yay-gın-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yaygın duruma getirmek; yaygınlık kazandırmak.

yaygınlık, -ğı [yay-gın-lık] *is.* Yaygın olma durumu.

yaygun, [yay-gın / yay-gun] *{ağız} sf.* Yaygın. [DS]

yayğaru, [yāy-ġarū] *(yaygaru.) {eT} zf.* Yaza doğru. [DLT]

yayğu, [yay-gu / yay-ğu] *{ağız} is.* Halı, kilim gibi yere serilen şeyler; yaygı. [DS]

yayğuk, [yay-ġuk] *{eT} is.* Kısrağın meme uçları. [DLT]

yayhanmah, [yay-ka-n-mak > yayḫa-n-maḫ] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Salına salına yürümek. [DS]

yayıbatımak, [yay-mak + yatur-mak *(yard. f. durmak)* > yay-ıb+yatur-mak > yayıbatı-mak] *{ağız}* Otlatmakta olmak. [DS]

yayıcı, [yay-mak > yay-ıcı] *sf.* **1.** Yayan; yayma özelliği bulunan. **2.** (Kaynak için) dalgalar, parçacıklar yayımlayan. **3.** *is.* Bir akışkanın basıncını artırarak akışını yavaşlatmaya yarayan bir tür boru; difüzör. **4.** *fiz.* Bir akustik dalgayı birçok doğrultuda düzensiz bir biçimde yansıtmak ve kırındırmakta kullanılan aygıt. **5.** *fiz.* Yayılma olayından yararlanarak bir ışık akısının uzaysal dağılımını değiştirmeye yarayan düzenek; difüzör. **6.** Bir benzin motoru karbüratöründe hava ve yakıtın uygun biçimde karışımını sağlayan bölme.

yayıcılık, -ğı [yay-ıcı-lık] *is.* Yayıcı olma durumu.

yayığ, [yay-mak *(sarsmak)* / yañ-mak / yāḏ-mak > yay-ıġ] *{eT} sf.* (Kişi için) dönek; dönek huylu olan. [DLT] [KB]

yayığlık, [yayığ-lık] *{eT} is.* Döneklik. [KB]

yayık[1], [yay-mak *(sarsmak)* / yañ-mak / yaḏ-mak > yay-ık] *is.* **1.** Yoğurdu çalkalayarak ayran ve tereyağına ayırmaya yarayan alet. *{eT} {ağız} (aym)* [DLT] [DS] **2.** *{eT}* Su dalgası veya taşkını. [DLT] 🗗 **yayık altı,** *Kaymak yayıkta dövülüp yağı alındıktan sonra altta kalan sütsü sıvı.*|| **yayık ayranı,** *Yayıkta yayılarak yağı alınmış ayran.*|| **yayık dövmek,** *Yayık yaymak.*|| **yayık makinesi,** *Tereyağı elde etmek için kaymak çalkalanan otomatik makine.*|| **yayık yağı,** *Yayıkta yayılarak elde edilen tereyağı.*|| **yayık yaymak,** *Yayıkta süt, yoğurt çalkalamak.*

yayık[2]**, -ğı** [yay-mak > yay-ık] *sf.* **1.** Yayılmış; dağılmış. **2.** *{eT} sf.* Dönek; dönek huylu olan. [DLT]🗗 **yayık ağızlı,** *1. (Kişi için) sözü, ağzını yaya yaya söyleyen. 2. {ağız} (Kap için) ağzı yayvan.* [DS]|| **yayık yayık,** *Konuşurken heceleri uzatarak, ağzını yayarak.*

yayıklama, [yay-ık-la-ma] *is.* Yayıklamak eylemi.

yayıklamak, [yay-ık-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yayıkta dövmek; yaymak.

yayıkmak[1], [yāy *(yaz)* > yay-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Yaz olmak; baharlaşmak. [DLT]

yayıkmak[2], [yay-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Çekinmek. [DS]

yayıkmak[3], [yay-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Yerinden, yuvasından uzaklaşmak veya soğumak; tedirgin olmak. [DS]

yayılgaç, -cı [yay-ıl-gaç] *{ağız} is.* Kokulu, küçük sarı kavun; şamama. [DS]

yayılgan, [yay-ıl-mak > yay-ıl-gan] *sf.* **1.** Yayılmaya elverişli; yayılıcı. **2.** *tıp.* (Ur için) komşu dokulara yayılan. **3.** *{ağız} is.* Yatağından taşan akarsuyun yayıldığı yer. [DS] **4.** *{ağız}* Sarmaşık. [DS]

yayılğan, [yay-mak > yay-ıl-ġān] *(yayılga:n) {eT} sf.* Yayılan; durmayan. [DLT] 🗗 **yayılğan kişi,** *{eT}*

Bir kararda durmayan, bir işte sebat etmeyen kişi. [DLT]

yayılı, [yay-ıl-mak > yay-ıl-ı] *sf.* Bir yere yayılmış, serilmiş olan.

yayılım, [yay-ıl-mak > yay-ıl-ım] *is.* **1.** Yayılmak eylemi. **2.** *{ağız}* Otlak. [DS] 🗗 **yayılım yeri,** *{ağız} Otlak.* [DS]

yayılımcı, [yay-ıl-ım-cı] *sf.* Sömürgeci; emperyalist.

yayılımcılık, -ğı [yay-ıl-ım-cı-lık] *is.* Etnik ve kültürel farklılıkları bulunan toplulukların aynı ekonomik ve siyasi yapı içinde hakim toplum tarafından yönetilmesi durumu; sömürgecilik; emperyalizm.

yayılış, [yay-ıl-ış] *is.* Yayılmak eylemi ve biçimi.

yayılma[1], [yay-ıl-ma] *is.* **1.** Yayılmak eylemi. **2.** Bir ülkenin kendi sınırları ötesindeki ülkeleri de egemenliği altına alma ve genişleme siyaseti. **3.** *anat.* Bazı organların eklenti hâlinde genişlemesi. **4.** *as.* Düşman ateşi karşısında zayiatı azaltmak için bir düzen ve plan içinde birliğin muharebe alanına dağıtılması. **5.** *fiz.* Enerjinin, bir ortam içinde ışık, elektromanyetik, akustik vb. dalgalar hâlinde ilerleyerek yer değiştirmesi. **6.** *tıp.* Salgın bir hastalığın başka bir bölgede de görünmesi. **7.** Organik bir sıvının her tarafa akması, dağılması. **8.** Bir ilaç ya da zehrin kan yahut lenf yoluyla vücudun değişik bölgelerine dağılması. 🗗 **yayılma hızı,** *Yayılma işinin gerçekleştiği zaman birimi.*

yayılma[2], [yay-ıl-ma] *{ağız} is.* Otlama. [DS] 🗗 **yayılma yeri,** *{ağız} Otlak.* [DS]

yayılmacı, [yay-ıl-ma-cı] *sf.* **1.** Yayılmayı amaçlayan; emperyalist. **2.** (Ülke için) kendi sınırları ötesinde toprak ve ekonomik çıkarlar edinme siyaseti güden.

yayılmacılık, [yay-ıl-ma-cı-lık] *is.* Kendi sınırlarının ötesindeki ülkelerden toprak ve ekonomik sömürge edinme siyaseti; emperyalizm.

yayılmak[1], [yay-mak *(çalkalamak)* > yay-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Sallanmak; ırgalanmak; sarsılmak. [DLT] [Gabain] [KB]

yayılmak[2], [*eT.* yaḍ-ıl-mak / yay-ıl-mak] *edil. f. [-ur]* **1.** Yaymak eylemi gerçekleştirilmek; dağıtılmak. *{eT} (aynı)* [Gabain] **2.** Açılıp düzeltilmek suretiyle bir yere serilmek; döşenmek. **3.** Bir yere dağıtılarak serilmek. **4.** *dönşl. f. {eT}* Dökülmek; taşmak; dağılmak. [EUTS] **5.** Bir yere dağılarak orayı kaplamak. **6.** Birçok noktaya ulaşmak. **7.** Genişlemek; dağılmak. **8.** (Bulaşıcı hastalık için) birçok kimseyi etkilemek; bulaşmak. **9.** (Olay vb. için) toplumun bütününü ya da geniş bir bölümünü etkiler duruma gelmek. **10.** Zamanla daha çok kimse tarafından duyulup öğrenilmek; kulaktan kulağa geçmek. **11.** Çok sayıda kişiyi kapsar duruma gelmek; genelleşmek. **12.** *mecaz.* Ayrıntılara girmek; açılmak. **13.** (Duygu için) bir organda belirmek; etkisi görünmek. **14.** Rahat bir şekilde oturmak, yatmak; sere serpe uzanmak.

yayılmak[3], [yay-ıl-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** (Sürü için) otlamak. **2.** Evli iken başkaları ile cinsel ilişkiye girmek. [DS]

yayılmaksız, [yay-mak *(çalkalamak)* > yay-ıl-maksız] *{eT} sf.* **1.** Tereddütsüz; duraklamadan. [EUTS] **2.** Sarsılmaz; daimî. [Gabain]

yayıltmak, [yay-ıl-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Hayvanları otlatmak. [DS]

yayım[1], [yay-mak > yay-ım] *{eT} is.* Pamuk tohumu; çiğit. [Clauson]

yayım[2], [yay-mak > yay-ım] *is.* **1.** Yaymak eylemi. **2.** Kitap, gazete, dergi gibi okunacak bir şeyi basma ve halka dağıtma işi; neşir, *(1944).* **3.** Bir haber ya da programın televizyon ve radyo aracılığıyla halka iletilmesi; neşir. **4.** *fiz.* Bir sistemin bir madde ya da enerji taşıyıcı ışıma akısı üretme süreci.

yayım[3], [yay-mak > yay-ım] *{ağız} is.* **1.** Erişte veya makarna kesmek için yoğrulup açılan hamur parçalarından her biri. **2.** Ev makarnası; erişte. [DS] 🗗 **yayım çorbası,** *{ağız} Kaynayan suya salınan çiğ yufkayı çırpacak ile parçalamak suretiyle yapılan bir tür erişte çorbası.* [DS]

yayım[4], [yay-mak > yay-ım] *{ağız} is.* Bölüm; parça; takım. [DS] 🗗 **yayım yasım,** *{ağız} 1. Çok. 2. Dağınık. 3. Dökülüp saçılarak ziyan olmuş.* [DS]

yayım[5], [yay-mak > yay-ım] *{ağız} is.* **1.** Otlak. **2.** Otlatma; yayma. [DS]

yayımcı[1], [yay-ım-cı] *is.* **1.** Yayım işini yapan kimse. **2.** Bir kitabın basılıp dağıtılması işini yapan kimse veya tüzel kişi; yayınevi sahibi; naşir. **3.** Bir yazarın kitabının eleştirel basımını hazırlayıp yayımlayan kimse; editör. 🗗 **yayımcı yazar,** *kit. Kitabını kendisi yayımlayan yazar.*

yayımcı[2], [yay-mak > yay-ım-cı] *{ağız} is.* Gezgin kumaş satıcısı; bohçacı. [DS]

yayımcılık, -ğı [yay-ım-cı-lık] *is.* **1.** Yayımcının işi ve mesleği. **2.** Kitap, dergi basım ve dağıtım işi ve ticareti; naşirlik; tâbilik; editörlük.

yayımlama, [yay-ım-la-ma] *is.* **1.** Yayımlamak eylemi. **2.** Kitap, dergi, gazete gibi yazılan bir şeyi basıp okuyuculara ulaştırma işi. **3.** Bir haber ya da programı kitle iletişim araçları ile halka bildirme, duyurma; neşretme.

yayımlamak, [yay-ım-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Kitap, dergi, gazete vb. için) basmak ve dağıtmak; satışa sunmak; neşretmek. **2.** (Haber, bilgi vb. için) bir gazete ya da dergide yazarak, basarak halkın bilgisine sunmak; kamuoyuna duyurmak. **3.** Resmen bildirmek; herkesin bilgisine sunmak; açıklamak; ilan etmek. **4.** Radyo ve televizyon aracılığıyla duyurmak; bildirmek.

yayımlanma, [yay-ım-la-n-ma] *is.* Yayımlanmak eylemi.

yayımlanmak, [yay-ım-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yayımlamak eylemi yapılmak. **2.** Yazılıp basılmak ve

dağıtılmak. **3.** Radyodan duyurulmak; televizyonda gösterilmek. **4.** İlan edilmek; resmen bildirilmek.

yayımlatma, [yay-ım-la-t-ma] *is.* Yayımlatmak eylemi.

yayımlatmak, [yay-ım-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yayımlamak eylemini yaptırmak; yayımlanmasını sağlamak.

yayımlı, [yay-ım-lı] *sf.* Yayımı olan. ◘ **yayımlı mikroskop,** *Çok ince metal telin sivri ucundaki atomları görüntülemeye yarayan mikroskop.*

yayımsuk, -ğu [yayım-suk] *{ağız} sf.* (Eşya, organ vb. için) içe çökmüş; yamrulmuş. [DS]

yayın[1], [yay-mak > yay-ın] *is.* **1.** Yayılmış olan şey. **2.** Okunmak üzere yazılıp basılmış ve dağıtıma sunulmuş kitap, gazete, dergi vb. neşriyat, *(1935).* **3.** Radyo ve televizyon aracılığı ile halka iletilen, duyurulan şey. **4.** Radyo ve televizyon programlarının her biri. ◘ **yayın dışı,** *Yayın yapılmadığı zamanlar.*|| **yayın çayın,** *{ağız} Kıt kanaat; şöyle böyle.* [DS]|| **yayın evi,** *Dergi, kitap vb. basılı eserleri yayınlayan ve satışa sunan kuruluş.*|| **yayın evi dizisi,** *kit. Yayın evlerinin, belirli konular veya türler için sıra numarası vererek aynı biçimde yayınladığı eserler dizisi.*|| **yayın evi kataloğu,** *kit. Yayın evlerinin, yayınladıkları kitapları tanıtmak için düzenledikleri kitap ve fiyat listesini içeren kitapçık.*|| **yayın yeri,** *kit. Bir kitabın yayınlandığı yer.*

yayın[2], [yay-mak > yay-ın] *is. zool.* Yayın balığı. ◘ **yayın balığı,** *zool. Yayın balığıgillerden, tatlı sularda yaşayan uzun kuyruk altı yüzgeçli balık, kurbağa, kuş ve sularda yaşayan kemiricilerle beslenen, yumurtalara ve yavrulara erkeği bakan, yırtıcı ve en iri kemikli balık; çılpık; gelebicin, (Slurus glanis).*|| **yayın balığıgiller,** *Örnek türü yayın balığı olan, Avrupa ve Asya'daki tatlı sularda yaşayan, altı bıyıklı, uzun kuyruk altı yüzgeçli balıklar familyası, (Sluridae).*|| **yayın çarığı,** *{ağız} Yayın balığının yavrusu.* [DS]

yayın[3], [yāy > yāy-ın يايين] *(ya:yın) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} zf.* Yazın. [ETY] [DS]

yayınabilir, [yay-ın-mak + bil-mek > yay-ın-a+bilir] *b. sf.* (Akışkan maddeler için) temas yüzeyleri aracılığıyla kendiliğinden karışan.

yayıncı, [yay-ın-cı] *is.* Yayın işiyle uğraşan kişi ya da kuruluş.

yayıncılık, -ğı [yay-ın-cı-lık] *is.* **1.** Yayıncının işi ve mesleği. **2.** Yayın etkinliği.

yayındırıcı, [yay-ın-dır-ıcı] *sf.* **1.** Yayındırma işini yapan; yayındıran. **2.** *is.* Bir koku giderici ya da böcek öldürücü gazın havada ağır ağır buharlaşarak yayılmasını sağlayan aygıt. **3.** *fiz.* Işığın yayınmasını sağlamak için ışık kaynağı önüne konulan değişik yapıdaki yüzeylere verilen ad.

yayındırma, [yay-ın-dır-ma] *is.* **1.** Yayındırmak eylemi. **2.** Bir ışığı pürüzlü bir yüzeyden karmaşık bir şekilde yansıtma.

yayındırmak, [yay-ın-mak >yay-ın-dır-mak يايندرمق] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yayınmak eylemini yaptırmak. **2.** *fiz.* Bir ışık kaynağı önüne pürüzlü bir yüzey koyarak ışığı yansıtmak. **3.** *{eAT}* Belirsiz, bilinmez ve bulunmaz duruma getirmek. **4.** *{ağız}* Kümes hayvanlarını, barınaklarından soğutmak. [DS]

yayınık, -ğı [yay-ın-ık] *sf.* **1.** Yayınmış olan. **2.** (Işık için) ışınları pürüzlü bir yüzeyden rastgele yansıtılmış olan.

yayınım, [yay-mak > yay-ın-mak > yay-ın-ım] *is.* **1.** Yayınmak eylemi ve süreci. **2.** Bir gazın, bir sıvının moleküllerinin hareketi sayesinde içinde bulunduğu ortamda homojen duruma gelmesi. **3.** (Akustik dalga için) birçok doğrultuda düzensiz olarak yansıması ve kırılması. **4.** *fiz.* Bir gelen çekirdeğin, başka bir çekirdeğe çarpması sonucunda doğrultu ve enerji değişikliğine uğraması süreci; saçılma; difüzyon.

yayınımölçer, [yay-ın-ım+ölç-er] *is.* Işığın bir yüzeyde yayınımını ölçen alet; difüzyometre.

yayınisbî, [Ar. yā-yı nisbī يای نسبی] *(ya:yınisbi:) is. dbl.* Bazı Arapça sıfatların yapılmasını sağlayan *(... ile ilgili; ...ye ait)* anlamındaki ek; nispet eki; nispet 'i'si. *millî; ilmî, ahlakî*

yayınlama, [yay-ın-la-ma] *is.* Yayınlamak eylemi.

yayınlamak, [yay-ın-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yayın yapmak. **2.** (Haber, program vb. için) radyo, televizyon aracılığıyla dinleyicilere ve izleyicilere sunmak; bildirmek; duyurmak.

yayınlanma, [yay-ın-la-n-ma] *is.* Yayınlanmak eylemi.

yayınlanmak, [yay-ın-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yayınlamak eylemi yapılmak. **2.** Radyo, televizyon aracılığı ile halka sunulmak; duyurulmak; bildirilmek.

yayınlatma, [yay-ın-la-t-ma] *is.* Yayınlatmak eylemi yapılmak.

yayınlatmak, [yay-ın-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yayınlamak eylemini yaptırmak; yayınlanmasını sağlamak.

yayınma, [yay-ın-ma] *is.* Yayınmak eylemi.

yayınmak[1], [yay-ın-mak يايمق] *dönşl. f. [-ır]* **1.** *{eAT} {OsT}* Yayılmak; dağılmak. **2.** Yayınıma uğramak. **3.** (Gaz, sıvı için) moleküllerinin hareketi sayesinde içinde bulunduğu ortamda homojen duruma gelmek. **4.** (Akustik dalga için) birçok doğrultuda düzensiz olarak yansımak ve kırılmak. **5.** *fiz.* (Gelen çekirdek için) başka bir çekirdeğe çarparak doğrultu ve enerji değişikliğine uğramak; saçılmak. **6.** *{ağız}* (Satıcı için) mallarını serip göstermek; yaymak; sermek. [DS] **7.** *{ağız}* Açık saçık, yatar

gibi oturmak veya uzanmak. [DS] **8.** *{ağız}* Yerini, tarlasını genişletmek. [DS]

yayınmak[2], [yay-mak *(salllamak)* >yay-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kendi kendine çalkalamak; sarsınmak. [DLT]

yayınmak[3], [cay-mak > yay-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Yerinden yuvasından uzaklaşmak, soğumak; tedirgin olmak. **2.** Caymak. **3.** Katlanamamak. [DS]

yayınmaz, [yay-ın-maz] *sf.* (Madde için) organizmanın içinde dağılmayan.

yayıntı, [yay-mak > yay-ıntı] *is.* **1.** Çevreye yayılmış olan şeyler; dağılmış şeyler. **2.** *fiz.* Bir nükleer tepkime sırasında yayımlanan parçacık.

yayış, [yay-ış] *is.* Yaymak eylemi ve biçimi.

yayıtmak, [yay-mak *(çalkalamak)* > yay-ıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Sarsmak; titretmek. [EUTS]

yayî, [Ar. yāyī يايى] *(ya:yi:) {OsT} sf. "Y"* harfi ile ilgili; *y*'ye ait.

yaykalmak, [yay-mak *(çalkalamak)* > yay-ka-l-mak] *edil. f. [-ur]* **1.** Çalkanmak; sallanmak; yalpa vurmak; sarsılmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** Her şeye gönlü meyil göstermek. [DLT] **3.** Tereddüt göstermek. [Gabain] [EUTS]

yaykalamak, [yay-ka-l-a-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Suya tutup çalkalayarak yıkamak. [DS]

yaykamak, [yay-mak > yay-kā-mak يايقامق] *(yay-ka:mak) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r]* Su ile çalkalayarak yıkamak. [Clauson] [DS]

yaykan, [yay-kan] *{ağız} is.* Ağzı geniş, yayvan kap. [DS]

yaykanmak[1], [yay-mak *(çalkalamak)* > yay-ka-n-mak يايقانمق / يايقانق] *{eT} {eAT} dönşl. f. [-ur]* Sallanmak. [Gabain]

yaykanmak[2], [yayka-n-mak يايقانق] *{eAT} {OsT} {ağız} dönşl. f. [-ır] [eAT. -ur]* Yıkanmak. [DS]

yaykantı, [yay-ka-ntı] *{ağız} is.* **1.** Bulaşık suyu. **2.** Yıkanacak kaplar. [DS]

yaykara, [yaymak > yay-kar-mak > yay-kar-a يايقرا] *is.* **1.** *{OsT}* Yaygara. **2.** *{ağız}* Gerçek olmayan haber. [DS]

yaykı, [yay-mak > yay-kı] *{ağız} is.* Yaygı; sergi. [DS]

yaykıldak, -ğı [yaykı-l-dak] *{ağız} sf.* Genişçe; büyükçe. [DS]

yaykın[1], [yay-kın] *{ağız} is.* **1.** Kızılağaç. **2.** Üzerine üzüm asmasının sarıldığı uzun ağaç; herek. [DS]

yaykın[2], [yay-kın] *{ağız} is.* Dağ eteklerinde veya dere kenarlarında bulunan küçük düzlükler. [DS]

yaykut, -du [yay-kı-t / yayku-t] *{ağız} is.* Akarsuyun sığ ve yayvan yeri. [DS]

yayla, [*eT.* yāy *(yaz)* > yāy-lā-mak > yāy-lā-ġ] *(ya'y-la) is.* **1.** Yaz geçirilecek yer; yazlık yer; yaz geçirilen yer; yaylak. [DLT] [Nevâyî] [Gabain] **2.** Hayvanların, yayılarak otlaması için yazları götürüldüğü yer; otlak. **3.** Hayvanları ile birlikte yaz ve kış yer değiştiren göçebelerin otlak kurdukları geçici yazlık yerleşim yeri. **4.** Dağlar üzerinde bulunan sağlık açısından uygunluğu nedeniyle insanların geçici olarak gelip yazı geçirdikleri yer. **5.** Yüksek yerlerde, vadilerle ayrılmış oldukça düz ya da meyilli engebeli arazi parçası; plato. ☐ **yayla balığı,** *{ağız} Alabalık.* [DS]|| **yayla basması,** *{ağız} Yazdan, küleklere basılmış az tuzlu tereyağı.* [DS]|| **yayla buzu,** *{ağız} Yazın dağdan getirilen kar.* [DS]|| **yayla çayırı,** *Yüksek olmamakla birlikte dağlarda ya da yaylalarda yetişen yastık ya da öbek biçiminde yetişen çok yıllık otsu bitki ya da çayırlar.*|| **yayla çiçeği,** *bot. Sarı çiçekli, güzel kokulu çok yıllık otsu bitki; ölmez çiçek, (Helichrysum).*|| **yayla çorbası,** *Yoğurt, un, yumurta sarısı, pirinç, yağ, tuz ve et suyu ile yapılan, üzerine nane serpilerek sunulan bir çorba.*|| **yayladaki yoğurda parmak banmak,** *{ağız} Olmayacak iş peşinde koşmak.*|| **yayla gülü,** *bot. 1. Ölmez çiçek. 2. {ağız} Madımak.* [DS]|| **yayla havası,** *Yayla ve yayla gibi yüksek yerlerin temiz havası.*|| **yayla kebabı,** *Koyun ve kuzu etinden yapılan ve sebze ile yenen bir tür kebap.*|| **yayla kekiği,** *bot. Mercanköşk.*|| **yayla marandası,** *{ağız} Çadır.* [DS]|| **yayla salatası,** *Karışık yeşil salata.*|| **yayla yavşanı,** *Tüylü dalak otu.*

yaylacı, [yayla-cı] *sf.* **1.** *{ağız}* Yazın yaylaya çıkan. [DS] **2.** *is.* Kendi hayvanları ile katıntı hayvanları yazları yaylaya götürerek bakıp besleyen ve ürünlerini değerlendiren kişi ya da topluluk. **3.** *argo.* Salonlarda, meclislerde en arka sıralarda oturan kimse.

yaylacılık, -ğı [yay-la-cı-lık] *is.* Hayvancılığa dayalı ekonomide, kışları daha ılık yerlerde geçirdikten sonra yazları yaylalara göç eden topluluğun mevsimlik göç hareketi.

yaylagüzeli, [yayla+güzel-i] *b. is.* Boncuk gibi küçük, kırmızı çiçekli, katmer yapraklı bir bitki.

yaylağ, [ya y-lā-mak *(yazlamak)* > yay-lā-ġ] *(yay-la:ğ) {eT} is.* Yazı geçirecek yazlık yer; yaz geçirilen yer; yaylak; yayla. [DLT] [ETY] [Nevâyî] [Gabain] [Mühennâ]

yaylak, [yāy-la-mak *(ya:ylamak)* > yay-lā-k يايلاق / ييلاق] *(eT. yayla:k)* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Yaz geçirilecek yer; yayla. **2.** Yazın sürülerin götürüldüğü yayla otlağı. **3.** *{ağız}* Hayvanların yayılıp otlamasına uygun yer; mera; otlak. [DS]

yaylakıye, [yay-la-k + Ar. -iyye > yaylakıye ييلاقيه] *(yayla:kıye) {OsT} is.* İmparatorluk döneminde yaylak sahibi olan kişi ya da tüzel kişilerin sürü sahiplerinden almış oldukları kira ücreti; yaylak kirası.

yaylama, [*eT.* yāy *(yaz)* > yay-la-ma] *is.* Yaylamak eylemi.

yaylamak[1], [yāy *(yaz)* > ya y-lā-mak يايلامق] *(eT. yayla:mak) gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Yazlamak; yazı geçirmek. [ETY] [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Yazı geçirmek üzere yaylaya çıkmak; yaylada oturmak; yaylaya çıkmak; yazlığa çıkmak. *{eT} (aynı)* [ETY] [DLT] [EUTS] [Gabain] [DS] **3.** *{eAT} {OsT}* İyi bir yerde vakit geçirmek. **4.** *{eAT}* Bahar olmak.

yaylamak[2], [yay-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yay takmak; yay sahibi yapmak.

yaylamak[3], [yay-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Otlatmak. [DS]

yaylan, [yay-la-n] *{ağız} sf.* **1.** Yayvan. **2.** Derin olmayan; sığ. [DS]

yaylandırma, [yay-la-n-dır-ma] *is.* Yaylandırmak eylemi.

yaylandırmak, [yay-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yaylar aracılığıyla hareket ettirmek. **2.** Bir şeyi içinde yay varmış gibi esnetmek.

yaylanma, [yay-la-n-ma] *is.* Yaylanmak eylemi.

yaylanmak, [yay-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Yaylar üzerinde hareket etmek. **2.** Bacakları dizden esneterek bir yay üzerindeymiş gibi sallanmak. **3.** *argo.* Bir yerden çekip gitmek; uzaklaşmak. **4.** Yay sahibi olmak; yaylı hâle gelmek.

yaylatmak, [yay-lā-mak > yay-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yaylatmak; yazı yaylada geçirtmek. [DLT]

yaylı[1], [yay-lı] *sf.* **1.** Yayı olan. **2.** Ok ve yay kuşanarak silahlanmış olan. **3.** Üstü ve yanları kapalı, gövdesi yaylar üzerine oturtulmuş, atla çekilen binek arabası. 🗗 **yaylı araba,** *Askı donanımlı araba; yaylı.*‖ **yaylı çalgılar,** *Keman, kemençe, viyolonsel gibi yay ile çalınan telli çalgılar.*‖ **yaylı sazlar,** *Yaylı çalgılar.*‖ **yaylı tambur,** *Yayla çalınan bir tür tambur.*‖ **yaylı terazi,** *Yay düzeni ile yapılmış tartı aleti.*‖ **yaylı toplu,** *{ağız} Toplu iğne.*[DS]

yaylı[2], [yay-lı] *{ağız} sf.* Sözünde durmayan. [DS]

yaylı[3], [yay-ıl-mak > yay-(ı)l-ı] *{ağız} is.* Harmanda, yayılarak sürülen ekin sapları. [DS]

yaylık[1], [yāy *(yaz)* > yay-lık] *{eT} sf.* **1.** (Ev için) yazlık; yaza ait. [EUTS] [Bahşayiş] **2.** *is.* Yaz evi. [Gabain] 🗗 **yaylık yér,** *{eT} Yazın gidilen ve yaz boyunca yaşanılan yer; sayfiye; yazlık.* [Bahşayiş]

yaylık[2], **-ğı** [yağ-lık > yay-lık] *{ağız} is.* **1.** Mendil. **2.** Çocuk yemek önlüğü. **3.** Havlu; peşkir. [DS]

yaylım[1], [yay-ıl-mak > yay-(ı)l-ım] *is.* Yayılmak, dağılmak eylemi ve süreci. 🗗 **yaylım ateş,** *1. as. Birden çok silahın aynı anda ateş etmesi. 2. mecaz. Hep birlikte söz ve yazıyla hücum etme.*‖ **yaylım ateşi,** *Yaylım ateş.*‖ **yaylım atışı,** *Bir otomatik silahın art arda ya da birden çok silahın aynı anda yaptığı toplu atış.*‖ **yaylım avı,** *{ağız} Sürek avı.* [DS]‖ **yaylım ok,** *{eAT} Birçok kimse tarafından aynı anda atılan ok.*

yaylım[2], [yay-(ı)l-ım يايلم] *{ağız} is.* **1.** Yayılma; otlama. **2.** Hayvanların otlamak için dağıldıkları, yayıldıkları alan; mera; otlak. *{eAT} {OsT} (aynı)* [DS] 🗗 **yaylım almak,** *{ağız} Şöyle bir gezip dolaşıp gelmek.* [DS]‖ **yaylımını almak,** *{ağız} (Sığır, davar vb. için) doymak; semizlemek.* [DS]‖ **yaylım yeri,** *{ağız} Otlak; mera.* [DS]

yaylım[3], [yay-(ı)l-ım] *{ağız} is.* Açıklık; düzlük. [DS]

yaylım[4], [yay-(ı)l-ım] *{ağız} is.* Leğen dolusu şıradan kaynaya kaynaya leğenin dibinde kalan pekmez. [DS]

yaylım[5], [yay-(ı)l-ım] *{ağız} is.* Erişte veya makarna kesmek için yoğrulup açılan hamur parçalarından her biri; çiğ yufka. [DS]

yaylım[6], [yay-(ı)l-ım] *{ağız} sf.* Dağınık. [DS]

yaylu, [yay-lı / yay-lu ?] *{ağız} sf.* Utanmaz; kendini beğenmiş. [DS]

yayma[1], [yay-ma] *is.* **1.** Yaymak eylemi. **2.** Ufak tefek şeylerin satıldığı küçük sergi. **3.** *{ağız}* Büyük minder. [DS] **4.** *{ağız}* → yayma çuvalı. [DS] **5.** *{ağız}* Balık ağlarını güneşe sererek kurutma. [DS] 🗗 **yayma çuvalı,** *{ağız} Hayvan sırtına iki taraflı sarkıtılarak konulan büyük ve dolu çuval.* [DS]

yayma[2], [yay-ma] *{ağız} is.* Otlatma; yayılmasını sağlama. [DS]

yaymacı, [yay-ma-cı] *sf.* **1.** Yayma işi yapan kimse. **2.** *{ağız} is.* Pazarlarda ya da sokaklarda sergi açarak ufak tefek satan kimse; gezgin satıcı. [DS]

yaymacılık, -ğı [yay-ma-cı-lık] *is.* Yaymacının yaptığı iş.

yaymaç, -cı [yay-mak > yay-maç] *is.* Radyo.

yaymak[1], [yaḏ-mak / yay-mak يايمق] *gçl. f. [-ar]* **1.** *{eT}* Sermek; döşemek. *{ağız} (aynı)* [ETY] [ETY] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Dağıtmak. *{ağız} (aynı)* [ETY] [ETY] [KB] [Mühennâ] [DS] **3.** *{eT} {eAT}* Perişan etmek; dağıtmak; tahrik etmek. [ETY] **4.** (Örtü vb. için) bir yere açarak sermek. *{ağız} (aynı)* [DS] **5.** (Tahıl, yemiş vb. için) dağıtarak sermek. **6.** (Her türlü nesneler için) oraya buraya rastgele koymak, atmak. **7.** Genelleştirmek; yaygın hâle getirmek. **8.** (Haber, söz, söylenti vb. için) herkese duyurmak; başkalarına iletmek; söylenti olarak ortalıkta dolaşmasını sağlamak. *{ağız} (aynı)* [DS] **9.** (Isı, ışık, koku vb. için) kaynaklık etmek; bir kaynaktan etrafa yayılmasını sağlamak; kendinden dışa doğru yayılmasını sağlamak. **10.** (Moda, düşünce vb. için) topluluğun büyük çoğunluğu tarafından benimsenmesini sağlamak; benimsetmek; tanıtmak. **11.** (Hastalık için) çok sayıda kişiye bulaştırmak. **12.** Boyutlarının büyümesine, genişlemesine neden olmak. **13.** (Konu vb. için) dağıtmak; ayrıntılara fazla girmek. **14.** Radyo televizyon yayını ile duyurmak; halka ulaştırmak. 🗗 **yaymak yasımak,** *{ağız} 1. Düzenli bir biçime koymak. 2. Darmadağın etmek.* [DS]

yaymak[2], [yay-mak يايمق] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Çalkamak; kımıldatmak; sallamak; meyletmek; meylettirmek; sarsmak; yaymak. [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** *{ağız}* Yoğurdun yağını ve ayranını ayırmak için yayığı iki yana hızlı ve kesik hareketlerle sarsmak; çalkalamak; yayık dövmek. *{OsT} (aynı)* [DS]

yaymak[3], [yay-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* (Sürü için) otlatmak. [DS]

yayman[1], [yay-man] *{ağız} is.* **1.** Ağzı geniş, yayvan kap. **2.** Büyük çuvan. [DS]

yayman[2], [yay-man] *{ağız} sf.* (Öküz vb. için) boynuzları yana doğru büyümüş. [DS]

yaymanak, -ğı [yay-man-ak] *{ağız} is.* Dağınık öteberi. [DS]

yaymancı, [yay-man-cı] *{ağız} is.* Gezgin satıcı. [DS]

yaymantı, [yay-ma-ntı] *{ağız} is.* Dağınık öteberi. [DS]

yaymaşak, -ğı [yay-ma-ş-ık] *{ağız} sf.* Yılışık; sırıtkan. [DS]

yaymayayık, -ğı [yay-ma+yay-ık] *{ağız} sf.* Çok yayılmış; darmadağın. [DS]

yaynak, [yay(ı)n-ā-k ?] *(yayna:k) {eT} is.* Baytar bıçağı; ucu orak gibi eğri bıçak. [Mühennâ]

yaynık[1], **-ğı** [yay-(ı)n-ık] *{ağız} is.* Ayran kabı. [DS]

yaynık[2], **-ğı** [yay-(ı)n-ık] *{ağız} is.* Dağınık öteberi. [DS]

yaynıkmak[1], [yay-(ı)n-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Yerinden atılmak. **2.** Yerinden, yuvasından uzaklaşmak veya soğumak; tedirgin olmak. [DS]

yaynıkmak[2], [yay-(ı)n-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Dikkati dağılmak. **2.** Genişlemek; ferahlamak. [DS]

yaynıktırmak[1], [yaynık-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Tedirgin etmek. **2.** Yıldırmak. **3.** Yerinden uzaklaştırmak veya soğutmak. [DS]

yaynıktırmak[2], [yaynık-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Birinin dikkatini dağıtmak. **2.** Genişletmek; ferahlatmak. [DS]

yaynıtmak, [yay-(ı)n-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Ürkütmek. [DS]

yayoku, [yay+ok-u] *{ağız} is. bot.* Öküz kuyruğu denilen bir bitki. [DS]

yaysamak, [yay-sā-mak? / tep-sē-mek] *(yaysa:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Haset etmek; çekememek. [DLT]

yaysız, [yay-sız] *sf.* Yayı olmayan; yay bulunmayan. 🗗 **yaysız araba,** *Askı donanımı bulunmayan araba.*

yayşanmak, [yañşa-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Anlamsız konuşmak. [DS]

yayturmak, [yay-mak *(çalkalamak)* > yay-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Çarpıtmak; kımıldatmak. [DLT]

yayuk, [yay-mak > yay-uk يايوق] *{eT} {ağız} is.* Yayık. [Bahşayiş] [DS] 🗗 **yayuk dokumak,** *{OsT} Yayık çalkamak.*

yayung, [yay > yay-ın / yay-uñ يايوك] *(yayuñ) {eAT} zf.* Yazın.

yayvan, [yay-van] *sf.* **1.** Enine geniş olmakla birlikte fazla derin olmayan; basık, geniş ve dibi düz olan. **2.** Enine; yatay. **3.** (Konuşma için) heceleri uzata uzata; sözcüğü yayarak. **4.** *{ağız}* Biçimsiz; geniş; dağınık. [DS] **5.** *{ağız}* Eğri; eğimli. [DS] **6.** *{ağız}* Sersem. [DS] **7.** *{ağız} is.* Ağzı geniş, yayvan kap. [DS] 🗗 **yayvan ağız,** *{ağız} Gereksiz konuşan; boşboğaz; geveze.* [DS]|| *{ağız}* → yayvan ağızlı. [DS] **yayvan yayvan,** *(Konuşmak için) kelimeleri uzatarak, ağzını yayarak.*

yayvanlaşma, [yayvan-la-ş-ma] *is.* Yayvanlaşmak eylemi.

yayvanlaşmak, [yayvan-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yayvan bir durum almak; giderek yayvan olmak.

yayvanlık, -ğı [yayvan-lık] *is.* **1.** Yayvan olma durumu. **2.** Yayvan olan şeyin niteliği.

yaz[1], [yağız > yāz] *(ya:z) {ağız} sf.* Yağız. [DS]

yaz[2], [yāz يار] *(eT. ya:z) is.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}* Bahar mevsimi; ilkbahar; ilk yaz. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin] [Bahşayiş] [Mühennâ] [DS] **2.** (Kuzey yarım küre için) yılın, 21 Haziran-23 Eylül arasındaki dönem; ilkbahar ile sonbahar arasındaki mevsim. **3.** *mecaz.* Isının çoğunlukla yüksek, havanın kurak olduğu günler. 🗗 **yaza çıkmak,** *Yaz mevsimine erişmek.*|| **yaz ağzı,** *{ağız} İlkbahar.* [DS]|| **yaz başı,** *{ağız} İlkbahar.* [DS]|| **yaz doğusu,** *{ağız} Yazın güneşin doğduğu en uç nokta.* [DS]|| **yaz dönemi,** *Yazın yapılan; süresi yaza rastlayan.*|| **yaz evi,** *{eT} 1. İlkbaharı geçirmek için kullanılan ev; baharlık ev.* [Bahşayiş] *2. {eAT} {OsT} Yaz evi; yazlık; sayfiye*|| **yaz dönencesi,** *Yengeç dönencesi.*|| **yaz getiren,** *{ağız} Küçük taneli dolu; kuzu dişi; kırcı.* [DS]|| **yaz helvası,** *Yaz mevsiminde yapılan helva türü.*|| **yazı getirmek,** *Havalar tam ısınmadan yazlık giyecek giymek.*|| **yazın yazın,** *{ağız} Yazdan yaza.* [DS]|| **yazı yazlamak, güzü güzlemek,** *{ağız} Her işini bitirmek.*|| **yaz kış,** *Bütün bir yıl boyunca.*|| **yaz okulları,** *Okulların tatil olduğu dönemlerde açılan spor kursları.*|| **yaz ördeği,** *Ülkemizin Çukurova bölgesinde görülen, iyi yüzen ve iyi dalan, başının yanları, gerdanı, boynu kahverengi çizgili, ayakları zeytin yeşili göçmen bir ördek. (Anas angustirostris).*|| **yaz saati,** *Günlerin uzun olduğu yaz mevsiminde saatleri bir saat ileri almak suretiyle uygulanan saat düzeni.*|| **yaz sömestri,** *Eğitim ve öğretim kurumlarında ikinci yarı yıla verilen ad.*|| **yaz uykusu,** *biy. Yazın sıcak ve kurak dönemlerinde bazı hayvanların girmiş olduğu uyuşukluk hâli.*|| **yaz yağınuru gibi,** *Süreklilik göstermeyen; geçici.*

yazacak, -ğı [yaz-acak] *{ağız} is.* Kalem. [DS]

yazaç, -cı [yaz-aç] *is.* **1.** *dbl.* Harf. **2.** *{ağız}* Kalem. [DS]

yazadurma, [yaz-a+dur-ma] *is.* Yazadurmak eylemi.

yazadurmak, [yaz-mak+dur-mak > yaz-a+dur-mak] *b. f. [-ur]* Ara vermeden yazmak; yazmaya devam etmek.

yazak[1]**,** [yāz > yaz-ā-mak > yaz-a-k] *{eT} is.* Otlak. [DLT]

yazak[2]**,** [yaz-mak > yaz-ak] *{ağız} is.* Yazıhane. [DS]

yazakomak, [yaz-mak+ko-mak > yaz-a+ko-mak يازه قومق] *{eAT} gçl. b. f. [-r]* Yayıp bırakmak; sermek.

yazalamak, [yaz-a-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Yaymak; sermek. [DS]

yazalanmak, [yaz-a-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Düşerek yere uzanmak. [DS]

yazalmak, [yaz-al-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Eli soğumak; soğumak. [DS]

yazamak, [yāz > yaz-ā-mak] *(yaza:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yazlamak; yazı geçirmek. [DLT]

yazanak, -ğı [yaz-mak > yaz-anak] *is.* Rapor.

yazanbozan, [yaz-an+boz-an] *{ağız} is.* Yazı tahtası; kara tahta. [DS]

yazar, [yaz-mak > yaz-ar] *sf.* **1.** Yazan; yazı yazan. **2.** Kaydedici. **3.** *is.* Bilim, sanat ve edebiyat dallarından birinde bir kitap yazmış olan kimse; kitabın yazılmasından sorumlu olan kişi veya tüzel kişi; müellif, *(1935).* **4.** *is.* Edebiyatla uğraşan; edebî eserler veren kimse. **5.** *is.* İşi ve mesleği gazete ve dergilerde yazı yazmak olan kimse; muharrir. **6.** *mecaz.* Bir yazarın eserlerinin tümü. **7.** *mecaz.* Bir dönemde yazılmış olan eserlerin tümü. **8.** *{ağız}* Etiket. [DS] ◻ **yazar besteci,** *müz. Söylediği şarkıların sözlerini kendisi yazan besteci.*‖ **yazar cildi,** *kit. Yazar tarafından bazı yerlere sunulmak üzere değişik biçimde ve değerde yaptırılmış ciltlerden her biri.*‖ **yazar çizer,** *Yazmayı iş ve uğraş edinmiş kimse.*‖ **yazar fişi,** *kit. Yazar adlarına göre düzenlenmiş kitap fişi.*‖ **yazar hakkı,** *Yazarın emeğinin karşılığı olarak kendisine verilen telif ücreti ve belli sayıdaki kitap.*‖ **yazar hattı,** *kit. 1. Yazarın kendi el yazısı ile yazdığı kitap. 2. Yazarın el yazısı.*‖ **yazar kasa,** *Alış veriş merkezlerinde hesap işlerini yapan elektronik makine.*‖ **yazar kataloğu,** *kit. Yazar adına göre düzenlenmiş fişler kümesi.*

yazarbozar, [yaz-ar+boz-ar] *{ağız} is.* Yazı tahtası. [DS]

yazarlak, -ğı [yazar-lak] *{ağız} is.* Bir yaşındaki domuz yavrusu. [DS]

yazarlık, -ğı [yaz-ar-lık] *is.* **1.** Yazar olma durumu; muharrirlik. **2.** Yazarın mesleği.

yazboz, [yaz-mak+boz-mak > yaz+boz] *is.* Önceden yazılanlar, çok sayıda kişi tarafından silinip yenisi yazılabilen tahta; yazı tahtası. *{ağız} (aynı)* [DS] ◻ **yazboz tahtası,** *1. Okullarda dışarı çıkanların geri döndükleri zaman adlarını sildikleri ve böylece dışarıda bulunanların takip edilebildiği tahta. 2. Kara tahta.*‖ **yazboz tahtasına çevirmek,** *Bir konuda birbirini tutmayan kararlar almak.*

yazçiz, [yaz-mak+çiz-mek > yaz+çiz] *is.* Bürokrasi işleri.

yazçizci, [yazçiz-ci] *is.* Bürokrat.

yazçizcilik, -ği [yazçizci-lik] *is.* Kamu yöneticilerinin, sorumluluktan kurtulmak için katı kurallara bağlı kalmaları ve yeni yolları denemekten kaçınmalarına dayanan yönetim anlayışı; kırtasiyecilik; bürokrasi.

yazd, [Far. yezd] *{eT} is.* İlah; tanrı. [Gabain]

yazdeh, [Far. yāz-deh یازده] *(ya:zdeh) {OsT} is.* On bir.

yazdehüm, [Far. yāz-dehüm یازدهم] *(ya:zdehüm) {OsT} sf.* On birinci.

yazdırma, [yaz-dır-ma] *is.* Yazdırmak eylemi.

yazdırmak, [yaz-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yazmak eylemini yaptırmak. **2.** Bir şeyi, bir kimsenin yazmasını sağlamak. **3.** Bir kimsenin bir yere kaydolmasını sağlamak; kaydını yaptırmak. **4.** Bir şeyi bir yere serdirmek, yaydırmak.

yazgaç, -cı [yaz-gaç] *{ağız} is.* Kalem. [DS]

yazgı[1]**,** [yaz-gı] *is.* **1.** İnsanın hayatında yer alan olayları değişmez ve kaçınılmaz biçimde düzenlediği düşünülen doğa üstü güç; kader. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Bütün olmakta olan ve olacakları önceden ve değişmeyecek biçimde düzenlediğine inanılan olağanüstü güç; alın yazısı; kader; mukadderat, *(1942).* **3.** İnsan ve toplum hayatına yön veren ve gizemli bir güç tarafından yönetiliyormuş gibi görünen olayların ve durumların tümü; kader. **4.** Genel olarak insan hayatı. **5.** Bir şeyin, bir dış olgu ya da kendi doğası tarafından belirlenen geleceği; kader. **6.** *isl.* Allah'ın, evrendeki bütün varlık ve olayların nicelik, nitelik ve zamanını mutlak iradesi ile belirlemesi.

yazgı[2]**,** [yaz-mak *(yaymak)* > yaz-gı] *{ağız} is.* Halı, kilim, çul, hasır gibi yere serilen şeyler; yaygı. [DS]

yazgı[3]**,** [yaz-gı] *{ağız} is.* **1.** Yazı. **2.** Mektup. **3.** Levha. **4.** Kalem. [DS]

yazgıcı, [yaz-gı-cı] *is.* **1.** Yazgıcılığa özgü. **2.** Yazgıcılıkla ilgili. **3.** Hayatını ve hayatındaki olayları yazgıya bağlayan kimse; kaderci; fatalist.

yazgıcılık, -ğı [yaz-gı-cı-lık] *is. fel.* Bütün olayların, tek ve doğaüstü bir neden ve mutlak güç tarafından daha önceden değişmeyecek biçimde belirlenmiş olduğunu, insanın böyle önceden belirlenmiş alın yazısını değiştiremeyeceğini ileri süren öğreti; kadercilik; fatalizm; cebriye.

yazgıç, -cı [yaz-gıç] *{ağız} is.* **1.** Kalem. **2.** Yazı; kayıt; belge. **3.** Yazman. [DS]

yazgılı, [yazgı-lı] *{ağız} sf.* Kara yazılı; talihsiz. [DS]

yazgu[1]**,** [yaz-gu] *{ağız} is.* Kalem. [DS]

yazgu[2]**,** [yaz-gu] *{ağız} is.* Alın yazısı. [DS]

yazgurmak, [yaz-mak > yaz-ġur-mak يازغورمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Suçlamak; itham etmek.

yazğuk, [yaḍ-ğük] *(yazğu:k) {eT} is.* Kısrağın meme uçları. [DLT]

yazı[1]**,** [yaḍ-mak / yaz-mak *(yaymak; sermek)* > yaz-ī يازى] *(yazı:) is.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}* Kır; ova; boş ve açık yer; düzlük boşluk; düz yer; açıklık; alan; step. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin] [Bahşayiş] [Mühennâ] [DS] **2.** *{eAT} {OsT}* Issız kır. **3.** Çoğunlukla az engebeli ya da doldukça düz ve geniş arazi; ova. **4.** *{ağız}* Toprak; yer. [DS] **5.** *{ağız}* Bağ; bahçe. [DS] **6.** *{ağız}* Yabancı yer. [DS] 🗗 **yazı boyu,** *Düzlük boyunca; ova boyunca.*‖ **yazı yaban,** *{eAT} {OsT} {ağız} Ova; kır; bağ bahçe.* [DS]‖ **yazı yér,** *{eT} {eAT} Ovalık ve düzlük yer.* [Bahşayiş]‖ **yazı yeri,** *{OsT} Düz ova.*

yazı[2]**,** [yaḍ-mak / yaz-mak > yaz-īġ / yazū] *(eT. yazı:) is.* **1.** *{eT}* Yazma eylemi. [Bahşayiş] **2.** Düşüncenin ve sözlü bir ifadenin anlaşmalı görsel işaretlerle tespit edilmesi işi; yazma eylemi. **3.** Düşüncenin, sözün belli işaretlerle kâğıt, taş, kil vb. malzeme üzerine tespit edilmiş görsel şekli; yazma eylemi sonucu. **4.** Harfleri yazma biçimi; belli bir harf sistemi ile yazılmış harf türü. **5.** Yazı sistemi; alfabe. **6.** Bir harf düzeninde biçim ve sanat bakımından özellik gösteren tür. **7.** Yazılmış olan şey; kaleme alınmış eser; yazılı belge; yazılmış olan şey. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **8.** Yazı ile ifade biçimi. **9.** Bilim, düşünce ve sanat alanında herhangi bir konuda yazılmış türlerden örnek. **10.** Herkesçe bilenen yazıdan farklı olan anlatım aracı. **11.** Metal paranın değerinin yazılı olduğu taraf. **12.** *mecaz.* Alın yazısı; kader; talih; şans. *{eAT} {ağız} (aynı)* [DS] **13.** İmparatorluk döneminde dirliklerin yıllık gelirine verilen ad. **14.** Kapıkulu ocaklarının maaş tutarı. **15.** *{ağız}* Alın yazısı. [DS] **16.** *{ağız}* Marangoz cetveli. [DS] 🗗 **yazı alanı,** *Bir şema, plan üzerinde açıklayıcı yazıların yer aldığı bölüm.*‖ **yazı bilgisi,** *El yazısından, yazanın karakter ve duygularını anlamayı amaç edinen inceleme yöntemi; grafoloji.*‖ **yazı bilimci,** *Yazı bilimi ile uğraşan kimse.*‖ **yazı bilimi,** *El yazısından hareketle, yazanın karakterini ve kimliğini çıkarmayı amaçlayan bilim dalı.*‖ **yazı çevrimi,** *Bir yazının başka bir dile çevrilmesi ve aktarılması.*‖ **yazı değişkesi,** *Bir harfin yazıda kullanılan değişik biçimleri:* ***A ~ a, B ~ b*** *gibi.*‖ **yazı devrimi,** *Alfabe sisteminde yapılan değişiklik.*‖ **yazı dili,** *dbl. Bir dilin konuşma dilinden farklı olarak yazılı anlatımlarda kullanılan biçimi; standart dil.*‖ **yazı hayatı,** *Yazarlıkla geçen süre; yazarlık günleri.*‖ **yazı işleri,** *1. Bir kurum ya da dairede yazışmaların yapıldığı bölüm; kalem. 2. Bir dergi ya da gazetede yayımlanacak yazı yazma ve bunları düzenleme işi.*‖ **yazı işleri müdürü,** *1. Kurumlarda yazışma işlerini yürüten bölümün yöneticisi. 2. Bir gazete ya da dergide yazı işlerinden sorumlu müdür.*‖ **yazı kadrosu,** *Bir gazete ve dergide sürekli yazı yazanların listesi.*‖ **yazı kâğıdı,** *Mürekkebi dağıtmayan ve arkasına geçirmeyen iyi kaliteli bir kâğıt türü.*‖ **yazı kurulu,** *Bir dergi ve gazetede yazı işlerini yürütmekle görevli kişilerin oluşturduğu kurul.*‖ **yazı makinesi,** *Bir klavye ile harekete geçirilen ve mürekkepli bir şerit yardımıyla kâğıt üzerine aktarılan harflerle yazı yazmayı sağlayan araç.*‖ **yazı masası,** *Üzerinde yazı yazmakta kullanılan masa.*‖ **yazının cahili olmak,** *Görgüye dayanan bilgisi çok olmakla birlikte okuma yazma bilmemek.*‖ **yazı resim,** *hat. Yazıya resim görünümü verme veya yazı ile resim yapma tekniği.*‖ **yazı tahtası,** *Okullarda üzerine yazı yazılan tahta; kara tahta.*‖ **yazı takımı,** *Yazı yazmakta kullanılan gereç ve eşyanın tümü.*‖ **yazı taşı,** *{ağız} Çömlek sırını karartmakta kullanılan bir taş.* [DS]‖ **yazı tura,** *Metal bir paranın havaya atılıp yere düşmesi durumunda üstte kalan kısmı önceden tahmin etmeye dayanan bir tür kumar.*‖ **yazı tura atmak,** *Bir oyuna ilk başlayacak olanı yazı tura ile belirlemek.*‖ **yazıya dökmek,** *Düşünülen ya da söylenilen bir şeyi yazı ile anlatmak; yazmak.*‖ **yazıya gelmemek,** *Yazı ile anlatılabilecek bir yanı veya özelliği bulunmamak.*‖ **yazıyı çıkarmak,** *Zor okunur bir yazıyı güç bela okuyabilmek.*‖ **yazıyı sökmek,** *1. (Okuma yazma eğitimi alan için) okumaya başlamak. 2. Okunaksız bir yazıyı okuyabilmek.*‖ **yazı yitimi,** *tıp. psikol. Hareket sisteminde herhangi bir bozukluk olmadığı hâlde bir beyin yarımküresi lezyonundan ileri gelen yazı karışıklığı; agrafi.*

yazıcı, [yazı-cī يازجى] *(eT. yazıcı:) sf.* **1.** Yazan. **2.** *is.* Kâtip; yazı yazan; sekreter; yazman. *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **3.** Yazar. **4.** Kurumlarda yazı işlerine bakan ve yazışmaları yürüten kimse. **5.** *bsy.* Bir bilgisayarın işlediği bir programı kâğıt üzerine döken elektronik makine. **6.** Yazılı bildiri üreticisi. **7.** *as.* Orduda yazı işleriyle uğraşan er veya erbaş. **8.** *sin.* Bir filmin yazılarını yazan ve yazıcı makineyi kullanan kimse. **9.** *{ağız}* Dilekçe yazan; arzuhalci. [DS] **10.** *{ağız}* Oyunda ikinci oynayan. [DS] **11.** *{ağız}* Muska yazan. [DS] **12.** *{ağız}* Büyücü. [DS] 🗗 **yazıcı cihazı,** *Bir filmin yazılarının film üzerine basılmasını sağlayan makine.*‖ **yazıcı kadın,** *Gelinlerin yüzünü boyayıp süsleyen kadın.*

yazıcılık, -ğı [yazıcı-lık يازيجق] *is.* **1.** Yazıcının işi; yazı yazma işi; kâtiplik. *{eT} {OsT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Gelinlerin yüzünü boyayıp süsleme işi.

yazığ[1]**,** [yağız / yazığ] *{eT} sf.* **1.** (At donu için) koyu kahverengi. [ETY] **2.** Donu koyu kahverengi olan at. [ETY]

yazığ[2]**,** [yaz-mak *(çözmek)* > yaz-ığ] *{eT} sf.* Çözülmüş.

yazığçı, [yazığ-çī] *(yazığçı:) {eT} is.* Hısımlar arasında mektup getirip götüren. [DLT]

yazığlığ, [yaḏ-mak / yaz-mak *(yaymak)* > yaz-ığ-lığ] *{eT} sf.* Çözülmüş; bağından çözülmüş. [DLT]

yazığsamak, [yazığ-sā-mak [Clauson] / yarığ-sā-mak] *(yazığsa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* → yarığsamak. [DLT]

yazıhane, [yazı + Far. -ḫāne خانه یزی] *(yazıha:ne) is.* **1.** Yazışma ve danışma işlerinin yürütüldüğü oda; büro. **2.** Bir kimsenin çalışma odası. **3.** Çalışma masası.

yazık[1]**, -ğı** [*eT.* yāz-mak *(günah işlemek)* > yaz-uḳ / yaz-ık یازق] *is.* **1.** Herkeste üzüntü ve pişmanlık uyandıran, vicdanları inciten, can sıkan şey. **2.** Günah; cürüm; suç. **3.** *ünl.* Acınma, üzüntü bildirir. **4.** *ünl.* Kınama sözü. 🗗 **yazığı gelmek,** *{OsT} Merhamet etmek; acımak.*|| **yazık bağışlamak,** *{eT} Kusuru affetmek.* [Mühennâ]|| **yazık etmek,** *Zarar vermek.*|| **yazık günah,** *Yapılan kötü bir davranış ya da kötü iş karşısında duyulan üzüntü ve kınamayı anlatan söz.*|| **Yazıklar olsun!** *"Çok üzüldüm!" "Kınarım!" anlamında kullanılır.*|| **yazık olmak,** *1. Bir kimseye ya da bir şeye zarar verilmek. 2. Boşa gitmek.*

yazık[2]**, -ğı** [yazık] *{ağız} is.* Çam kozalağından yapılan ağızlık. [DS]

yazık[3]**, -ğı** [yāzık] *(ya:zık) {ağız} is.* Koridor. [DS]

yazıkçı, [yazık-çī] *(yazıkçı:) {eT} is.* Yazıcı; hısımlar arasında mektup getirip götüren. [DLT]

yazıklamak, [yazık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Acımak; üzülmek. [DS]

yazıklanma, [yazık-la-n-ma] *is.* Yazıklanmak eylemi; hayıflanma; esef; teessüf.

yazıklanmak, [yazık-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Üzülmek; acınmak; hayıflanmak; esef etmek; teessüf etmek.

yazıklı, [*eT.* yāz-uk-lu] *sf.* Günahkâr; suçlu.

yazıklığ, [yazı-k > yazık-lığ] *{eT} sf.* Günahlı; kusurlu. [Mühennâ]

yazıkmak[1]**,** [yāz > yaz-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Yaz olmak. [DLT]

yazıkmak[2]**,** [yāz-mak > yaz-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Acımak; üzülmek. [DS]

yazıksız, [*eT.* yāz-uk-suz] *sf.* Suçsuz; günahsız; masum.

yazıla, [yaz-ıl-mak > yaz-ıl-a] *is.* Devlet dairelerinde bir yazının karalaması düzeltildikten sonra yazılması için verilen emir.

yazılama, [yaz-ı-la-ma] *is.* **1.** Yazılamak eylemi. **2.** Bir filmin gerekli olan yazılarını görüntü biçiminde gerçekleştirme.

yazılamak, [yaz-ı-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yazılı hâle getirmek. **2.** Yazı ile kirletmek.

yazılcan, [yaz-ıl-can] *{ağız} is.* Gidilmesi önceden tespit edilen veya tasarlanan yer. [DS]

yazılı[1]**,** [yaz-mak *(yaymak)* > yaz-ıl-ı] *sf.* **1.** Yayılmış, serilmiş olan. **2.** (Yufka için) açılmış.

yazılı[2]**,** [yaz-ı *(ova)* > yazı-lı] *sf.* Ovalı; ovaya ait.

yazılı[3]**,** [yaz-mak > yaz-ı-lı] *sf.* **1.** Yazısı olan; üzerinde ya da içinde yazı bulunan. **2.** Yazı ile ifade edilen; muharrer. **3.** Yazılmış olan; yazıyla saptanmış; muharrer. **4.** Yazıya geçirilmiş olan; muharrer. **5.** Yazıya ilişkin. **6.** (Sınav, yoklama için) soruları yazı ile yanıtlanacak türden olan. **7.** Önüne geçirilemeyecek, engel olunamayacak olan; alna yazılmış olduğuna inanılan; mukadder. **8.** *{ağız}* Nişanlı. [DS] **9.** *is.* Yazılı sınav. **10.** *{ağız}* Börülce. [DS] **11.** Kasaplık hayvanların kasları arasında bulunan yağ. 🗗 **yazılı bildirim,** *Resmî bir işlemin, ilgili kişiye yazılı olarak bildirilmesi işlemi.*|| **yazılı ebru,** *Üzerinde bir yazı bulunan ebru; Necmettin ebrusu.*|| **yazılı emir,** *Emredilen şeylerin yazıya döküldüğü biçim.*|| **yazılı hani,** *zool. Hanigillerden, ılık denizlerin kıyı kesimlerinde yaşayan, bedeni yanlardan hafifçe basık, eti lezzetli, etçil bir kemikli balık, (Serranus scriba).*|| **yazılı hukuk,** *Yasama organı tarafından kabul edilen ve yayınlanan yasaların egemen olduğu hukuk.*|| **yazılı imtihan,** *Yazılı sınav.*|| **yazılı incir,** *{ağız} Olgunluktan yarılmış mor renkli incir; patlıcan inciri.* [DS]|| **yazılı kâğıdı,** *Yazılı sınavda kullanılan cevapların yazıldığı kâğıt.*|| **yazılı olarak,** *Yazıya dökerek; yazılı hâlde.*|| **yazılı sınav,** *Sorulan sorulara yazılı olarak cevap vermeyi gerektiren türdeki sınav.*|| **yazılı yoklama,** *Yazılı sınav.*

yazılık, -ğı [yazı-lık] *{ağız} is.* Düzlük; ova; yazı. [DS]

yazılım, [yaz-mak > yaz-ıl-ım] *is.* **1.** Yazılmak eylemi ve süreci. **2.** *bsy.* Bir bilgisayar donanımının yani veri işleme sisteminin işlemesini sağlayan, bilgi işlemde kullanılan programlar, yordamlar, diller ve belgelemelerin tümü; software, *(1978).* **3.** *ed.* Değişime uğramış bir eserin durumlarından her biri; değişke. 🗗 **yazılım dizgesi,** *Yazılım sistemi.*|| **yazılım mühendisliği,** *Yazılımların üretilmesi konusunda baştan sona kadar, servis hizmetlerini de kapsayan bilişim, yöntem ve bilimsel katkı ve desteklerin tümü.*|| **yazılım paketi,** *Genel iş uygulamaları için tasarlanıp hazırlanmış yazılım.*|| **yazılım sistemi,** *Bir bilgisayar sisteminde denetim işlerini gerçekleştirmek amacıyla geliştirilen yazılım.*

yazılımölçer, [yaz-ıl-ım+ölç-er] *b. is. bsy.* Yazılımların çalışmasını denetlemeye ve yetkinliklerini belirlemeye yarayan alet.

yazılımsal, [yaz-ıl-ım-sal] *sf. bsy.* Bir bilgisayar sisteminde programlama dili, uygulama programı, işletim sistemi gibi maddesel olmayan şeylere ilişkin; yazılımla ilgili.

yazılış, [yaz-mak > yaz-ıl-ış] *is.* Yazılmak eylemi ve biçimi.

yazılma, [yaz-ıl-ma] *is.* Yazılmak eylemi.

yazılmak[1]**,** [yaḏ-mak > yaz-mak *(yaymak)* > yaz-ıl-mak يازلق] *{eT} {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yayılmak; dağılmak; serilmek; açılmak; güzelleşmek; çözülmek. *{ağız} (aynı)* [DLT] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** *{ağız}* Yüzde ferahlama, rahatlama belirtisi olmak. [DS] **3.** (Yufka için) açılmak. **4.** Halsizlikten serilip kalmak; uzanmak; yatmak.

yazılmak[2]**,** [yaz-mak > yaz-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yazmak eylemi yapılmak. **2.** Yazıyla kaydedilmek; yazılı olarak belirtilmek. **3.** Yazmak eylemine uğramak. **4.** Belli bir yazımı, yazılışı olmak. **5.** Belli bir dilde, belli bir türde ve belli bir üslupla anlatılmış olmak. **6.** Kaçınılmaz olmak; mukadder. **7.** *dönşl.* Bir yere kaydını yaptırmak; kendini yazdırmak.

yazılmak[3]**,** [yaz-mak *(yanılmak)* > yaz-ıl-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yanılmak; şaşmak; yoldan çıkmak.

yazılmak[4]**,** [yar-ıl-mak ? / yaz-ıl-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (İncir için) olgunluktan kabuğu çatlamak. [DS]

yazılmak[5]**,** [yaz-ıl-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Alışmak. [DS]

yazılmış, [yaz-mak > yaz-ıl-mış يزلش] *{eAT} sf.* Takdir olunmuş; mukadder.

yazım[1]**,** [yaz-mak *(yanılmak)* > yaz-ım] *{eT} is.* Şaşma; yanılma; yoldan çıkma. [KB]

yazım[2]**,** [yaz-mak > yaz-ım] *is.* **1.** Yazmak eylemi ve görünümü. **2.** *dbl.* Bir dildeki sözcüklerin nasıl yazılacağını belirleyen kural ve kullanımlar bütünü; imla, *(1974).* **3.** Sözcüklerin yazılma biçimi. **4.** Bir sözcüğün doğru yazılmış biçimi. **5.** *bsy.* Bir bilginin bir belleğe ya da herhangi bir taşıyıcı gereç üzerine kaydının yapılması. **yazım yitimi,** *Çocukta değişik etmenlere bağlı olarak yazı öğrenme güçlüğü.*

yazım[3]**,** [yaz-ım] *{ağız} is.* **1.** Yufka, pide vb. açma işi. **2.** *sf.* Belirtilen miktarda yufka açacak kadar. **yazım ekmeği,** *{ağız} Yufka.* [DS]

yazımcı, [yaz-ım-cı] *is.* Yazmak eylemini bizzat yapan kişi.

yazımlama, [yaz-ım-la-ma] *is.* Yazımlamak eylemi.

yazımlamak, [yaz-ım-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yazım durumuna getirmek. **2.** *bsy.* Bilgisayarda gerçekleştirilen işlemlerin sonuçlarını, kullanımı kolaylaştıracak biçimde bir taşıyıcı ortam üzerinde göstermek.

yazımsı[1]**,** [yaz > yaz-ımsı] *sf.* Yaza benzer; yaz gibi; yazı andıran.

yazımsı[2]**,** [yaz-mak > yaz-ı > yaz-ı-msı] *sf.* Yazıya benzer; yazı gibi; yazıyı andıran.

yazımsı[3]**,** [yaz-ı *(ova)* > yaz-ı-msı] *sf.* Ovamsı; ovaya benzer; oldukça düz ve geniş.

yazın[1]**,** [yaz-mak > yaz-ın] *is.* **1.** Yazmak eyleminin ürünü; yazarın verdiği ürün, *(1969).* **2.** Sanat değeri taşıyan yazılı eserlerin tümü. **3.** Yazma sanatı ile ilgili kuralların bütününü ve bu kurallara uygun eserleri içine alan disiplin; edebiyat. **4.** Düşünce, duygu ve hayallerin ses ve yazı ile güzel ve etkili bir biçimde anlatılması sanatı. **5.** Bu sanatın kuralları ve ürünleriyle uğraşan bilim dalı. **6.** Bir milletin, bir ülkenin, bir çağın edebî eserlerinin tümü. **7.** *gnşl.* Bir bilim kolunun çeşitli konuları üzerine yazılmış yazı ve eserlerin tümü; literatür. **yazın bilimci,** *Edebî eserlerin işleyişini anlatmaya ve açıklamaya çalışan uzman.* || **yazın bilimi,** *Edebî eserleri teknik ve sanat değeri bakımından değerlendiren, bir söz veya yazının edebî eser sayılabilmesi için gerekli bilgi ve kuralları içeren bilim dalı.* || **yazın dili,** *dbl. Edebiyat dili.* || **yazın eri,** *Edebiyatçı.* || **yazın tarihi,** *Tarihî süreç içinde edebî eserleri inceleyen bilim dalı.*

yazın[2]**,** [yaz *(mevsim)* > yaz-ın] *(ya'zın) zf.* Yaz mevsiminde; yaz süresince.

yazıncı, [yaz-ın-cı] *is.* Yazın ile uğraşan kimse; yazınla ilgilenen kimse; edebiyatçı.

yazınç, [yāz-mak *(günah işlemek)* > yaz-ın-mak > yaz-ın-ç] *{eT} is.* Hata; günah; kusur. [EUTS]

yazınçsız, [yazınç > yazınç-sız] *{eT} sf.* Günahsız. [EUTS]

yazınmak[1]**,** [yaḏ-mak / yaz-mak *(yaymak)* > yaz-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kendi kendine çözmek; çözülmek. [DLT]

yazınmak[2]**,** [yaz-mak > yaz-ın-mak يازندى] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kendisi için yazmak. **2.** Kopya etmek; istinsah etmek.

yazınmak[3]**,** [yāz-mak > yaz-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Hata etmek; yanılmak, yoldan çıkmak. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin] **2.** Kabahat işlemek; günah işlemek; karşı gelmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin] **3.** İhanet etmek. [EUTS] [Gabain] [Tekin]

yazınmak[4]**,** [yaz-mak > yaz-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kendi altına sermek. [DS]

yazınsal, [yaz-ın-sal] *sf.* **1.** (Etkinlik için) yazınla ilgili olan; edebî. **2.** (Yöntem, teknik ve nitelik için) yazına özgü; edebî.

yazınsallık, -ğı [yaz-ın-sal-lık] *is.* **1.** Yazınsal olma durumu. **2.** Bir metnin yazın açısından nitelik, teknik ve yönteme uygunluğu. **3.** Bir yazının yazına bağlantısını sağlayan özellik.

yazıntı, [yaz-ıntı] *{ağız} is.* Bitek olmayan, kurak yer. [DS]

Yazır, [yaz-mak > yaz-ır] *öz. is.* Oğuzlar'ın Bozok kolundan Ayhanoğulları topluluğunu oluşturan ve ongunları kartal olan, dört boydan biri.

yazısal, [yaz-ı-sal] *sf. dbl.* Yazı ile ilgili olan; yazıya dayanan; dilin yazı ile gösterimine ilişkin.

yazış, [yaz-ış] *is.* **1.** Yazmak eylemi ve biçimi. **2.** Yazıya dökme; kaleme alma.

yazışma, [yaz-ış-ma] *is.* **1.**Yazışmak eylemi. **2.** Karşılıklı yazı yazarak haberleşme; mektuplaşma.

yazışmak, [yaḏ-mak / yaz-mak *(yaymak)* > yaz-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte çözmek; yaydan kirişi birlikte çıkarmak. [DLT]

yazışmak, [yaz-ış-mak] *işteş. f. [-ır]* Karşılıklı olarak birbirine yazı yazmak; yazı ile haberleşmek; mektuplaşmak.

yazıt, [yaz-mak > yaz-ıt] *is.* **1.** Yazılmış şey. **2.** Çoğunlukla taş, mermer vb. üzerine kazıma ya da oyma tekniği kullanılarak yazılmış metin; kitabe, *(1935).* **3.** Önemli bir olayın ya da kişinin anısını yaşatmak amacıyla bir anıt vb. üzerine kazılarak yazılmış yazı; kitabe. **4.** Madalya üzerine kazıma tekniği ile yazılmış yazı. **5.** *mim.* Çevresi kabartma silmeli, içinde yazı bulunan taş. 🗗 **yazıt bilimci,** *Yazıt bilimi uzmanı; epigraf.*|| **yazıt bilimi,** *Metal ya da kaya gibi kalıcı gereçler üzerindeki yazıları inceleyen tarihe yardımcı bir bilim dalı; epigrafi.*

yazıtlı, [yaz-ıt-lı] *sf.* (Sanat yapıları, anıt ve eşyalar için) üzerinde yazıt bulunan.

yazıtlık, -ğı [yaz-ıt-lık] *is.* **1.** Yazıt bulunan öge. **2.** Binalarda ve anıtlarda yazıt için özel olarak hazırlanmış çoğunlukla süs amaçlı öge.

yazıtmak, [yaz > yaz-ıt-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Mevsim yaza dönmek. [DS]

yazla, [yaz-laġ / yay-laġ يازلاغ] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Yazın göçülen, gezmeye gidilen yüksek ve serin yer; yayla. [DS] **2.** *{ağız}* Balkon. [DS] **3.** *{ağız}* Sofa. [DS] 🗗 **yazla evi,** *{eAT} Yazlık ev; sayfiye.*

yazlak[1], -ğı [yaz-la-k] *{ağız} is.* **1.** Bağ, bostan kulübesi; çardak. **2.** Bol otlu ve sulak yer. [DS]

yazlak[2], -ğı [yaz-(ı)l-ak] *{ağız} is.* Kalem. [DS]

yazlama, [yaz-la-ma] *is.* **1.** Yazlamak eylemi. **2.** *{ağız}* İki yaşındaki keçi. [DS] **3.** *{ağız}* (Koyun yünü için) kırkılacak duruma gelme. [DS] **4.** *{ağız}* Yayla. [DS]

yazlamak, [yaz > yaz-lā-mak يازلاق] *(yazla:mak) {eT} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yazı geçirmek; ilkbahar geçirmek; yaylada yazı geçirmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* [Mühennâ] **2.** Yaz mevsimini bir yerde geçirmek. **3.** *{eAT}* İlkbahar olmak.

yazlatmak, [yaz-lā-mak > yaz-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yazlatmak; yazı geçirtmek; yaylatmak. [DLT]

yazlı, [yaz-lı] *sf.* (Belirtilen nitelikte) yazı olan. 🗗 **yazlı kışlı,** *Hem yazın ham de kışın; yıl boyunca.*

yazlıcak, [yazlı-cak يازليجاق] *{eAT} is.* Yazın oturulacak yer; yazlık; sayfiye.

yazlık[1], -ğı [yay-lık / yaz-lık] *sf.* **1.** *{eT}* İlkbahara ait. **2.** Yaza özgü. **3.** Yaz mevsiminde kullanılan. **4.** (Buğday ekimi için) ilkbaharda ekilen. *{ağız} (aynı)* [DS]. **5.** *bot.* (Bitki için) çiçeklenmek için soğuk bir döneme ihtiyaç duymayan. **6.** *is.* Yazın giyilen elbise. **7.** Yazları oturulan yer. **8.** *{ağız}* Sofa. [DS] **9.** *{ağız}* Balkon. [DS] **10.** *{ağız}* Veranda. [DS] **11.** *{ağız}* Çardak. [DS] **12.** *{ağız}* Teras. [DS] 🗗 **yazlığa çıkmak,** *Yazı geçirmek üzere daha serin bir yere gitmek.*|| **yazlık buğday,** *{ağız} İlkbaharda ekilen, küçük taneli, sert bir buğday türü.* [DS]|| **yazlık yér,** *{eT} Baharda gidilen ve yaşanılan yer.* [Bahşayiş]

yazlık[2], -ğı [yay-mak > yay-lık > yaz-lık] *{ağız} is.* Ayran. [DS]

yazlıkçı, [yaz-lık-çı] *is.* **1.** Yaz mevsimini geçirmek için yazlığa giden kimse. **2.** Bir yerde yazları çalışan kimse.

yazlınmak, [yaḏ-mak / yaz-mak *(yaymak)* > yaz-ılmak > yaz(ı)l-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Çözülmek. [DLT]

yazlışmak, [yaḏ-mak / yaz-mak *(yaymak)* > yaz-ılmak > yaz(ı)l-ış-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Çözülmek. [DLT]

yazlu, [yaz-mak > yaz(ı)l-u يازلو] *{eAT} sf.* Yazılı; yazılmış.

yazma[1], [yaz-mak > yaz-ma] *is.* **1.** Yazmak eylemi; tahrir. **2.** Elle yazılmış ve yine aynı yolla çoğaltılmış kitap; el yazması. **3.** *sf.* (Kitap için) elle yazılmış. 🗗 **yazma eser,** *kit. 1. Matbaanın olmadığı dönemlerde elle yazılmış eser. 2. Yazarın bizzat daktilo ile yazdığı kitap.*|| **yazma kitaplığı,** *kit. Yazma eserlerden oluşmuş kitaplık.*|| **yazma yitimi,** *Elinde ve parmaklarında herhangi bir kusur bulunmamasına karşın sadece ruhî nedenlerle yazma melekesinin kaybolması; agrafi.*

yazma[2], [yaz-ma] *is.* **1.** Kumaşlar üzerine fırça, kalem ya da kalıpla desen yapma işi. **2.** Kalem ya da kalıp ile desenlendirilmiş baş örtüsü; yemeni. **3.** *{ağız}* Büyükçe mendil. [DS] **4.** *{ağız}* Baş örtüsü. [DS] **5.** *sf.* (Dokuma için) üzerinde kalemle işlenmiş ya da kalıpla basılmış süslemeler bulunan.

yazma[3], [yaz-ma] *{ağız} is.* Kabakulak hastalığı. [DS]

yazma[4], [yaz-ma] *{ağız} is.* **1.** Ezip incelterek genişletme; geniş alana yayma. **2.** Bağ çubuklarını su kıyısına dikip köklendirdikten sonra yatırma yöntemiyle çoğaltma. [DS] 🗗 **yazma ekmeği,** *{ağız} Yufka.* [DS]

yazmacı, [yaz-ma-cı] *is.* Başörtüsü ve yorgan yüzü gibi dokumalara kalem ya da kalıp ile desen yapan ve satan kimse.

yazmacılık, -ğı [yaz-ma-cı-lık] *is.* **1.** Yazmacının işi ve mesleği. **2.** Dokumaları kalem ya da kalıplarla süsleme sanatı.

yazmak[1], [yaḏ-mak / yaz-mak يزمق] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** (Halı, örtü, yatak vb. için) yaymak; sermek; dağıtmak; açmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [EUTS] [DS] **2.** Çözmek; ayırmak. *{ağız} (aynı)* [DLT] [KB]

[DS] **3.** Boş gezmek. [İKPÖy.] **4.** *{ağız}* Hamur açmak. [DS] **5.** *{ağız}* (Et vb. için) ezip incelterek genişletmek. [DS] **6.** *{ağız}* Saç taramak. [DS] **7.** *{ağız}* Sofra hazırlamak. [DS]

yazmak[2], [yaz-mak / āz-mak يزمق] *{eT} {OsT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Hata işlemek; yanılmak; kusur işlemek; ihmal etmek; günah işlemek; karşı gelmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Mülhennâ] **2.** Azmak; yoldan çıkmak; şaşmak; şaşırmak. [İKPÖy.] [Gabain] [KB] **3.** (Ok için) hedefe isabet ettirmekte yanılmak. **4.** *{ağız}* Geçmek. [DS] ◻ **yazup yañılmak,** *{eAT} Şaşırıp yanılmak; hata etmek.*

yazmak[3], [yaz-mak يازمق] *gçl. f. [-ar]* **1.** Söz ya da düşünceyi özel işaret ve harflerle ifade etmek. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** *{eAT} {OsT}* Süsleyip bezemek; resmetmek; nakşetmek. **3.** Yazı ile anlatmak. **4.** Yazıya aktarmak. **5.** Bir yazı içinde anlatmış olmak. **6.** Mektupla bildirmek; yazı ile bildirmek. **7.** Bir bilim ve sanat eseri meydana getirmek. **8.** (Sayaç vb. için) rakam ile niceliği göstermek. **9.** Kayıt etmek. **10.** *mecaz.* (Doğaüstü güçler için) alınyazısı olarak belirlemek. **11.** Yazıda kullanılan işaretleri öğrenmek. **12.** Yazı gereçleri ile harfleri oluşturmak. **13.** (Kalem, tebeşir vb. için) yüzey üzerinde iz bırakmak. **14.** Yazarlık yapmak; yazar olmak. **15.** Yazılarında belli bir üslup kullanmak. **16.** *{ağız}* Gelin yüzü süslemek. [DS] **17.** *{ağız}* Büyü yapmak. [DS]

yazmak[4], [*eT.* yāz-mak *(sapmak)*] *yar. f. [-ar] -a / -e* 'li bağ fiillere getirilerek *"Az kaldı..., nerede ise..., ... durumuna düşmekten zor kurtulmak"* anlamında yaklaşma bildiren birleşik fiiller yapar. *{ağız} (aynı)* [DS] *düş-e+yaz-mak, boğ-ul-a+yaz-mak*

yazmak[5], [yar-mak > yaz-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* **1.** (Et, balık için) çizmek; yarmak. **2.** Bitki gövdelerini, kalınlaşması için bıçakla boyuna yarmak. [DS]

yazman[1], [yaz-man] *is.* **1.** Yazıları yazmakla görevli olan kimse. **2.** Yazılı haberleşmeyi sağlayan, belgeleri yazıya döken görevli; sekreter; kâtip, *(1935).* **3.** Toplantılarda ele alınan konuları, konuşmaları ve kararları yazıya geçiren görevli; sekreter; kâtip.

yazman[2], [yaz-mak > yaz-man] *{ağız} sf.* Yoz; yavrusuz. [DS]

yazmanlık, -ğı [yaz-man-lık] *is.* **1.** Yazmanın işi, görevi; sekreterlik; kâtiplik. **2.** Yazmanın çalıştığı yer; büro; sekreterlik.

yazmas, [yaz-mak > yaz-mas] *{eT} sf.* Şaşmayan; yanılmayan. [DLT]

yazmış, [yaz-mış] *{ağız} is.* **1.** Doğurma yaşına girdiği hâlde henüz doğurmamış keçi; döl tutmamış, kısır keçi. **2.** Bir veya iki yaşında olan dişi davar. [DS]

yazönü, [yaz+ön-ü] *{ağız} is.* İlkbahar. [DS]

yazsamak, [yaḏ-mak / yaz-mak *(yaymak)* > yaz-sā-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Çözmek istemek. [DLT]

yazseri, [yaz + Far. ser + T. -i] *{ağız} is.* İlkbahar; yaz başı. [DS]

yaztaç, -cı [yassı+ağaç] *{ağız} is.* Hamur tahtası. [DS]

yazturmak[1], [yaḏ-mak / yaz-mak *(yaymak)* > yaz-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Çözdürmek; yanıltmak. [DLT]

yazturmak[2], [yaz-mak *(yanılmak)* > yaz-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yanıltmak; yoldan çıkarmak; günah işletmek.

yazu[1], [yaz-mak > yaz-ū يازو] *(yazu:) {eT} is.* **1.** Yazılmış olan şey. [Bahşayiş] **2.** *{eAT} {OsT}* Alın yazısı; talih; nasip.

yazu[2], [yaz-ı / yazu] *{OsT} {ağız} is.* Düzlük; ova. [DS]

yazuğ, [yāz-mak *(yanılmak)* > yaz-uk / yaz-uğ] *is* Günah; suç; hata; kusur. [EUTS]

yazuh, [yaz-mak *(yanılmak)* > yaz-uk / yazuḫ يازوخ] *{eAT} {OsT} ünl.* Yazık; hayıf!

yazuk[1], [yaḏ-mak / yaz-mak *(yaymak)* > yaz-uk] *{eT} sf.* Boşanmış; bağından çözülmüş. [DLT] ◻ **yazuk et,** *Pastırma.* [DLT]

yazuk[2], [yaz-mak *(yanılmak)* > yaz-uk / yas-uk / yasok] *{eT} is.* **1.** Hata; günah; suç kusur; yanlış. *{eAT} {OsT} (aynı)* [ETY] [EUTS. [İKPÖy.] [DLT] [Gabain] [KB] **2.** Yalan; sahtelik. [İKPÖy.] **3.** *{ağız}* Yazık. [DS] ◻ **yazuğa girmek,** *{OsT} Günaha girmek.*|| **yazuğa koymak,** *{eAT} Günaha sokmak; hataya düşürmek.*|| **yazuğa yazılmak,** *{eAT} Günah sayılmak.*|| **yazuğu gelmek,** *{eAT} Acımak; merhamet etmek.*|| **yazuğu soyulmak,** *{eAT} Günahından sıyrılmak; suçu affolmak.*|| **yazuk keçirmek,** *{eT} Günah affetmek.*|| **yazuk kılmak,** *{eAT} Günah işlemek.*|| **yazuktan çıkmak,** *{eAT} Günahtan kurtulmak.*

yazuklamak, [yazuk[2]-lā-mak] *(yazukla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Günah işlemek. [ETY] **2.** Kabahat işlemek; hata etmek. [ETY] [Tekin] **3.** *gçl. f.* Suçu yüzünden yakalamak; suçüstü yapmak. [DLT]

yazuklığ, [yazuk[2]-lığ] *{eT} sf.* Günahkâr; kabahatli. [ETY]

yazuklu, [yazuk-lu يازقلو] *{eAT} sf.* Günahkâr; suçlu; mücrim. ◻ **yazuklu bitisi,** *{eAT} Günahkârın amel defteri.*

yazukluğ, [yazuk[2]-luğ] *{eT} sf.* Kabahatli; kusurlu; günahkâr; suçlu; günahlı. [DLT] [EUTS] [ETY]

yazuksuz, [yazuk[2]-suz يزقسوز] *{eT} {eAT} sf.* Günahsız; suçsuz; kusursuz; masum. [DLT] [EUTS]

Yb [Ytterby *(İsveç'te yer adı)* > Fr. ytterbium] *(ite'rbiyum) is. kim.* Atom numarası 70, atom ağırlığı 173.04 olan, tuzları soluk turuncu veya yeşilimsi renkte, özellikleri yeteri kadar iyi bilinmeyen nadir topraklar grubundan bir element olan iterbiyumun sembolü.

ye[1], [y] *(ye) is.* **1.** Latin asıllı Türk alfabesinin 28. harfi olan (y)'nin okunuşu. **2.** Arap asıllı Türk alfabesinin otuz birinci harfinin adı; ya.

ye[2], [yeh / ye] *{eT} ünl.* Evet. 🗗 **ye mü,** *"Bu sözü kabul ettin mi? Söylediğimi yapmak için kafana koydun mu?" anlamına gelen bir kelime.* [DLT]

yeafir, [Ar. yaʿfūr > yeʿāfīr يعافير] *(yea:fi:r) {OsT} is.* Ceylanlar; ahular.

yeakib, [Ar. yaʿḳūb >yeʿāḳīb يعاقوب] *(yea:ki:b) {OsT} is.* Erkek keklikler.

yealil, [Ar. yaʿlūl > yeʿālīl يعاليل] *(yea:li:l) {OsT} is.* **1.** Suyu saf ve berrak olan göller. **2.** Su yüzeyinde oluşan kabarcıklar. **3.** Beyaz bulutlar. **4.** İki hörgüçlü develer.

yeasib, [Ar. yaʿsūb > yeʿāsīb يعاسيب] *(yea:si:b) {OsT} is.* **1.** Arı beyleri; kraliçe arılar. **2.** Başlar; reisler.

yebab, [Ar. yebāb يباب] *(yeba:b) {OsT} sf.* Yıkılmış; yıkık; bozuk; harap.

yeban, [Far. yebān يبان] *(yeba:n) {OsT} is.* **1.** Issız, tenha yer. **2.** Çöl; sahra.

yebani, [Far. yebānī يبانى] *(yeba:ni:) {OsT} is.* **1.** Kırlarda biten. **2.** Ürkek; sıkılgan. **3.** Görgüsüz; kaba.

yebe, [yaba / yebe [Clauson]] *{eT} sf.* Yaş; ıslak. [DLT]

yebeng, [yebeñ] *(yebeñ) {eT} sf.* Kumlu; batak. [DLT]

yebkin, [yipin / yipün / yip-gün] *{eT} sf.* Menekşe rengi. [EUTS]

yebre, [yelve ?] *{ağız} is.* Çulluk. [DS]

yebruhussanem, [Ar. yebrūḥu's-şanem يبروح الصنم] *{OsT} is. bot.* Kan kurutan; adamotu.

yebs, [Ar. yebs يبس] *{OsT} is.* Yaş şeyin kuruması.

Ye'cüc, [Ar. ye'cüc يأجوج] *is.* Kur'an-ı Kerim'de adı geçen zararlı, bozguncu ve kısa boylu iki kavimden biri (diğeri Me'cüc).

yed, [Ar. yed يد] *{OsT} is.* **1.** El. **2.** Kuvvet; kudret; iktidar. **3.** Yardım. **4.** Araç; vasıta. **5.** Mülk. 🗗 **yed-be-yed,** *{OsT} Elden ele.*|| **yede almak,** *{ağız} El altında bulundurmak.* [DS]|| **yed-i adl,** *{OsT} Adaletin, hakkın eli.*|| **yed-i beyza,** *{OsT} Beyaz el; Hz. Musa'nın eli.*|| **yed-i emîn,** *{OsT} Güvenilir el (kişi).*|| **yed-i kahhar,** *{OsT} Kahredici el.*|| **yed-i kudret,** *Gücün, kudretin eli.*|| **yed-i lehv,** *{OsT} Eğlence, oyun eli.*|| **yed-i tāir,** *{OsT} Kanat.*|| **yed-i tasarruf,** *{OsT} Sahip olma; sahiplik.*|| **yed-i tülā,** *{OsT} Uzun el; bir alanda eksiksiz bilgi sahibi olma.*|| **yed-i vāhid,** *{OsT} Tekel.*|| **yed'ullāh,** *{OsT} Allah'ın kudreti.*|| **yedü'd-dehr,** *{OsT} Zamanın eli.*|| **yedü'r-rîh,** *{OsT} Rüzgârın şiddeti.*|| **yedü't-tāir,** *{OsT} Kuşun kanadı.*

yedan, [Ar. yed-ān يدان] *(yeda:n) is.* Eller.

yeddirmek, [yét-mek > yed-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Birinin yürümesine yardım etmek. [DS]

yedecek, -ği [yét-mek > yed-ecek] *{ağız} is.* **1.** Saban okunun ön ucundaki deliğe, boyunduruğu tutturmak için geçirilen kalın demir ya da ağaç çubuk. **2.** Önder; kılavuz. [DS]

yedek[1], **-ği** [yét-mek > yed-ek يدك] *is.* **1.** *{eT} {OsT}* Yularından çekilerek arkadan götürülen boş at; yedekte götürülen at. [Bahşayiş] **2.** *dnz.* Akıntıya karşı tekneyi çekmeye yarayan ip. **3.** *dnz.* Yedekte çekilerek götürülen deniz aracı. **4.** *ed.* Şiirlerde kafiyeden sonra kullanılan aynı anlamdaki ek ya da kelime; redif. 🗗 **yedeğe almak,** *1. Bir iple bağlayarak peşinden çekip götürmek. 2. Destek verip yanında yürümek; hareketine ya da yürümesine yardım etmek.*|| **yedeğine çekmek,** *{ağız} Hayvanı bağlayıp çekerek ardından götürmek.* [DS]|| **yedek çekmek,** *1. dnz. Akıntılı suda tekneyi bir iple karadan çekmek. 2. {ağız} Güçsüz araba atlarının yanına bir üçüncü atı koşmak.* [DS]|| **yedekte çekmek,** *dnz. Akıntılı suda tekneyi bir iple kıyıdan çekmek.*|| **yedekte götürmek,** *{ağız} 1. Bir insanı elinden tutup götürmek. 2. Bir hayvanı yedeğine alıp götürmek.* [DS]

yedek[2], **-ği** [yét-mek > yéd-gek *(heybe, bohça)* > yéd-ek] *is.* **1.** Şu an ihtiyaç duyulmayan ancak daha sonra gerekli olabilir diye elde bulundurulan şey; ilerisi için ayrılmış olan. *{eT} (aym)* [Bahşayiş] **2.** Bir şeyin yokluğu durumunda yerine kullanılmak üzere elde bulundurulan eşi. **3.** Bir şirketin kârları üzerinden ayrılarak ilerisi için tutulan para. **4.** *sf.* İleride gerekli olur düşüncesi ile ayrılan; bekletilen. **5.** Bir işi görmek üzere seçilen kişinin ayrılması durumunda onun yerine görev alabilecek olan. 🗗 **yedek akçe,** *Gerektiğinde, ileride kullanmak üzere şirket kârından ayrılan para; ihtiyaç akçesi.*|| **yedek besinler,** *biy. Organizmanın sindirdikten sonra ileride kullanılmak üzere depo ettiği yağ, karbonhidrat ve proteinler.*|| **yedek durmak,** *spor. Asıl takımda yer almayarak gerektiğinde takıma girerek oynamak.*|| **yedek lastik,** *Otomobillerde gerektiği zaman kullanılmak üzere bagajda bulundurulan fazladan lastik; stepne.*|| **yedek oyuncu,** *spor. Takımdaki oyunculardan birinin çıkması gerektiği zaman takımda onun yerine oynamak üzere saha dışında bekleyen oyuncu.*|| **yedek parça,** *Bir makinenin ya da otomobilin bozulan parçasının yerine takılan yeni parça.*|| **yedek parçacı,** *Yedek parça üreten ya da satan kimse.*|| **yedek parçacılık,** *Yedek parça üretim ve ticareti.*|| **yedek subay,** *Mesleği askerlik olmamakla birlikte yasalar gereği bir müddet subay olarak grev yapan asker.*|| **yedek tahtası,** *{ağız} Saraçların tezgâh üzerine koydukları tahta.* [DS]|| **yedek teker,** *Yedek lastik.*

yedek[3], **-ği** [yét-mek > yed-ek] *{ağız} is.* **1.** Kahve ocağında, su kaynatılan musluklu teneke. **2.** Küçük

kazan. **3.** Cezve. **4.** Testi. **5.** Çinko ibrik. **6.** Bakır çaydanlık. **7.** Güğüm. **8.** Büyük çay demliği. **9.** Su konan kap; kova. **10.** Yağ kabı. **11.** Küçük sepet. [DS]

yedek[4]**, -ği** [yét-mek > yed-ek] *{ağız} is.* **1.** Kağnılarda boyunduruğu oka bağlayan ağaç çivi. **2.** Arabayı çeken çatal ağaç. **3.** Hayvanı yedeğe alan ip veya yular. **4.** İp, kayış veya zincirden yapılan yuların elle tutulan bölümü. **5.** → yedek küreği. [DS] 🗗 **yedek küreği,** *{ağız} Ekmekçilerin, odun çatmakta kullandıkları demir uçlu kürek.* [DS]

yedek[5]**, -ği** [yét-mek > yed-ek] *{ağız} is.* **1.** Madensel bilezik. **2.** Koyunlara takılan iri çan. [DS]

yedekçe, [yedek-çe] *{ağız} is.* Kağnılarda, boyunduruğu oka bağlayan ağaç çivi. [DS]

yedekçi, [yedek-çi يدكجى] *is.* **1.** Bir binek hayvanını yedeğine alıp götüren. *{OsT} (aynı)* **2.** Bir aracı yedeğinde götüren. **3.** Tekneleri akıntıya karşı kıyıdan iple çeken kimse. **4.** *{ağız}* Yardımcı. [DS]

yedekçilik, -ği, [yedek-çi-lik] *is.* **1.** Yedeğe alarak çekip götürme işi. **2.** *{ağız}* Çıkarı için birilerinin peşinde dolaşma; dalkavukluk. [DS]

yedekleme, [yedek-le-me] *is.* **1.** Yedeklemek eylemi. **2.** *bsy.* Kesintiye uğramış bir programı daha sonra yeniden ele alabilmek için gerekli ve yeterli bilgileri, kesintiye uğramadan önce yapılan bir işlemle koruma yöntemi. **3.** *dnz.* Bir gemiyi yedekte çekme işlemi.

yedeklemek[1]**,** [yedek-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Bir şeyin yedeğini hazırlamak; yedek yapmak. **2.** *bsy.* Bir bilişim sisteminde yer alan bilgileri zaman zaman kopya ederek ayrı bir yerde yedek olarak tutmak.

yedeklemek[2]**,** [yedek-le-mek يدكلمك] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** (Gemi, tekne, araç, at vb. için) arkasından veya yandan iple çekerek götürmek; yedekte çekmek; yedeğine almak. *{OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Bir kimseyi elinden tutarak götürmek. [DS] **3.** *{ağız}* Birini kandırıp götürmek. [DS] **4.** *{ağız}* Birini desteklemek; güç vermek; hız kazandırmak. [DS] **5.** *{ağız}* Kolay akması için arktaki suyun önündeki engelleri çapa veya kazma ile açmak. [DS]

yedeklenen, [yedek-le-n-en] *sf.* Yedeğe alınan; yedekte çekilerek götürülen.

yedeklenme, [yedek-le-n-me] *is.* Yedeklenmek eylemi.

yedeklenmek, [yedek-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yedeğe alınmak; yedekte götürülmek. **2.** Yedeği hazırlanmak; bir yedeği bulundurulmak.

yedekleşme, [yedek-le-ş-me] *is.* Yedekleşmek eylemi.

yedekleşmek, [yedek-le-ş-mek] *işteş f.* Karşılıklı olarak birbirinin yedeği olmak; birbirine yedeklik etmek.

yedekli, [yedek-li] *sf.* **1.** Yedeği olan; yedeği bulunan. **2.** *is. ed.* Halk şiirinde, dörtlüklerinin sonunda yedek bulunan manzumelere verilen ad; müstezat. *{ağız} (aynı)* [DS]

yedeklik, -ği [yed-ek-lik] *is.* **1.** Yedek olma durumu; yedek olan şeyin niteliği. **2.** Atı yedekte çekmek için başlığa takılan ipten yapılma uzun şerit. **3.** Gerektiğinde kullanılmak üzere yedekte tutulan şey.

yedekte, [yed-ek-te] *zf.* (Götürmek, bulundurmak için) yedek olarak.

yedemek, [yét-mek > yed-e-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* **1.** Bir kimseyi elinden tutup götürmek. **2.** Bir hayvanı yedeğe alarak çekmek. **3.** Bir kimseye destek vermek; desteklemek. [DS]

yedermek, [yét-mek > yed-er-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Bir kimseyi elinden tutup götürmek. **2.** Bir hayvanı yedeğe alarak çekmek. [DS]

yeden, [yed-en] *sf.* **1.** Yedme eylemini yapan; yedici. **2.** *müz.* Türk müziğinde, bir dizide veya makamda karar perdesinden önceki sese verilen ad. **3.** *müz.* Diyotonik sistemde yedinci notaya verilen ad.

yedeyn, [Ar. yed *(el)* > yed-eyn يدين] *{OsT} is.* İki el.

yedgek, [yéd-mek > yed-gēk / yét-gēk] *{eT} is.* Torba; çuval; bohça; heybe. [DLT]

yedi, [*eT.* [yétī / yitī > yédī] *(yédi:) is.* **1.** Altıdan sonra gelen sayıyı gösteren rakam ve bu rakamın adı. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** *sf.* Altıdan bir artık. **3.** Sıralamada yedinciyi belirtir. **4.** *folk. {ağız}* Düğünden yedi gün sonra kaynananın yaptığı çağrı. [DS] 🗗 **yedi ağız,** *{ağız} Birkaç kez meyve veren asma; yediveren.* [DS]‖ **yedi baharın yoğurdunu yemiş,** *{ağız} Görmüş geçirmiş; deneyimli.*‖ **yedi bela,** *Çok şirret; geçimsiz; küstah kimse.*‖ **yedi canlı,** *Birçok kez ölümle yüz yüze gelmiş ve sonra tekrar sağlığına kavuşmuş olan.*‖ **yédide birisi,** *{eT} Yedide bir.* [Bahşayiş]‖ **yedi denizin dışarı attığı,** *Herkesin kendisinden tiksindiği; hiçbir çevrenin kendisini kabul etmediği.*‖ **yediden yetmişe,** *En gencinden en yaşlısına kadar herkes; eli ayağı tutan herkes.*‖ **yedi düvel,** *1. Bütün devletler; yedi dünya. 2. mecaz. Herkes; bütün dünya.*‖ **yedi gelin,** *{ağız} İşkembenin kırkbayır denilen bölümü.* [DS]‖ **yedi göbek,** *Ataların en büyüğü.*‖ **yedi gömlek uzak olmak,** *Soyca ve akrabalık bakımından oldukça uzak olmak.*‖ **yédi gün,** *{eT} Hafta.* [Bahşayiş]‖ **yedi heceli,** *ed. Türk halk edebiyatında 4+3, 3+4 duraklı yedi hece ölçüsü ile yazılmış şiir.*‖ **yedi iklim dört bucak,** *Dünyanın her tarafında; her yerde.*‖ **yedi imamcı,** *Hz. Ali'den sonra gelen imamların sayısını yedi ile sınırlayan Şiî tarikatından olan kişi.*‖ **yedi imamcılık,** *Hz. Ali'den sonra gelen imamların sayısını yedi ile sınırlayan Şiî tarikatı; sebiye.*‖ **yedi kat el pek,** *Yabancı.*‖ **yedi kat yabancı,** *Hiçbir yakınlığı bulunmayan; büsbütün yabancı.*‖ **yedi kat yerin dibine geçmek,** *1. Çok güçlü olarak yere*

çakmak. 2. Çok utanmak; fazlası ile mahcup olmak.‖ **yedi kazan mayası,** *{ağız} Çok kötü; yaramaz.*‖ **yedi kimesneler,** *{eAT} Yedi kişi.*‖ **yedi kubbeli hamam kurmak,** *Gerçekleşmesi güç ve büyük hayaller peşinde koşmak.*‖ **yedi mahalle,** *Pek çok kimse; herkes; bütün çevre.*‖ **yedisinden yetmişine,** *En gencinden en yaşlısına kadar herkes.*‖ **yedi sokağın elekçisi,** *{ağız} Çok gezen; gezenti.*‖ **yedi urgan,** *{ağız} Bayram salıncağı.* [DS]‖ **yedi yanarlar,** *{ağız} Ağustostan yedi gün önce başlayıp, ağustostan yedi gün sonra biten sıcaklar.* [DS]‖ **yedi yüzlü,** *mat. Yedi yüzü bulunan cisim.*‖ **yédi yaşar,** *{eT} Yedi yaşında.* [Bahşayiş]‖ **yedi yunınuş beze döndermek,** *{ağız} 1. İyice temizlemek. 2. Çok hırpalamak, dövmek.*

yedici, [yed-mek > yed-ici يدجى] *sf.* **1.** Yederek götüren. **2.** *{ağız}* Görüne özürlü kimseyi elinden tutup götüren. [DS] **3.** *{eAT} {ağız} is.* Kılavuz; önder. [DS].

yediemin, [Ar. yed-i emin يدامين] *(yediemin) is.* **1.** Güvenilir el; güvenilir kişi. **2.** *huk.* Birden çok kişi arasında uyuşmazlık konusu olan bir malın anlaşmaya varılıncaya ya da yargı kararı çıkıncaya kadar korunması ve işletilmesi için kendisine verilen güvenilir kişi; yed-i adil.

Yedigardaş, [yedi+kardeş] *{ağız} is.* → Yedikardeş. [DS]

Yedigen, [yédi-gen يدكن] *{eT} {ağız} is.* Yedikardeş. [Bahşayiş] [DS] 🗗 **Yédigen ılduz,** *{eT} Büyük ayı takım yıldızı.* [Bahşayiş]

yedigen, [yedi-gen] *is. mat.* **1.** Yedi açısı ve yedi kenarı bulunan çokgen. **2.** *sf.* Yedi açısı ve yedi kenarı olan. **3.** (Prizma için) tabanı yedi kenarlı olan.

Yediger, [yedi-ger] *{ağız} is.* → Yedikardeş. [DS]

Yedigir, [yedi-gen / yediger / yedigir ? يدكر] *is. gök b.* Yedikardeş.

Yedikandil, [yedi+kandil] *{ağız} is.* → Yedikardeş. [DS]

Yedikardeş, [yedi+kardeş يدى قردش] *{ağız} is. gök b.* Kuzey Yıldızı yakınında, Büyükayı yıldız kümesini oluşturan yedi yıldız. [DS]

Yedikardeşler, [yedi+kardeş-ler] *{ağız} is.* Yedikardeş. [DS]

Yediker, [yedi-ger] *{ağız} is.* Yedikardeş. [DS]

Yedikör, [yedi+kör] *{ağız} is.* Yedikardeş. [DS]

yedil, [yedi > yedi-l / Rus. nedélja [Tietze]] *{ağız} is.* Hafta. [DS]

yedileme, [yedi-le-me] *is.* **1.** Yediye çıkarmak ya da yediye tamamlamak. **2.** Yedi parçaya bölme. **3.** *müz.* İkili veya üçlü ölçülü bir zamanın yedi eşit notaya bölünmesi.

Yediler, [yedi-ler] *{ağız} is.* Yedikardeş. [DS]

yediler, [yedi-ler] *is.* Yedi kişilik bir ermiş topluluğuna verilen ad; Hak erenler; ermişler. *{ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **yediler haftası,** *{ağız} Eylül ortalarından ekim sonuna kadar olan haftalar.* [DS]

yedili, [yedi-li] *sf.* **1.** Yedi parçadan oluşmuş; yedi bölümlü. **2.** Yedi birim içeren. **3.** *is.* Üzerinde yedi rakamı bulunan oyun kâğıdı. **4.** *müz.* Diyatonik ıskalada yer alan yedi derecelik aralık. **5.** Yedi çalgı ya da yedi ses için yapılmış beste. **6.** *ed.* Bentleri yedişer dizeden oluşan şiir; müsebba. **7.** Yahudilikte, yaratılışın sembolü olarak kutsal kitapta yer alan üst üste konulmuş kare ile üçgen resmi.

yedilik, -ği [yedi-lik] *is.* **1.** Yedi birimden oluşan bütün. **2.** *ed.* Yedi dizeden oluşan kıt'a. **3.** *sf.* Yedi birimi alabilen.

yedilme, [yed-mek > yed-il-me] *is.* Yedilmek eylemi.

yedilmek[1], [yéḏ-mek > yéḏ-il-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Dikilmek; içine eşya konulmak. [DLT]

yedilmek[2], [yét-mek > yed-il-mek يديلمك] *edil. f. [-ir]* **1.** Yedeğe alınarak götürülmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** *mecaz.* Yol gösterilmek; yönlendirilmek.

yedin, [? yedin] *{ağız} sf.* **1.** (Yumurta vb. için) bozuk; cılk. **2.** *is.* Nadas. [DS] 🗗 **yedin olmak,** *{ağız} (Ekin için) çiçekte yağmur yağma sonucu başak bağlayamamak.* [DS]

yedinci, [yedi-nci] *sf.* Sıralamada yeri yedi ile belirlenmiş olan; yedi ile belirlenen sırada bulunan; kendisinden önce, kendisi gibi altı tane daha birim bulunan. 🗗 **yedinci sanat,** *Sinema.*

yedinci, [yédi-ncī] *(yédinci:) {eT} sf.* Yedinci. [Bahşayiş]

yedirgemek, [tedir-ge-mek ? / yedir-ge-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-g(i)-yor]* Korkudan ürpermek; ürkmek; korkmak. [DS]

yedirilme, [ye-dir-il-me] *is.* Yedirilmek eylemi.

yedirilmek, [ye-dir-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yedirmek eylemi yapılmak. **2.** Kendisine veya üzerine yedirmek eylemi uygulanmak.

yedirme, [ye-dir-me] *is.* **1.** Yedirmek eylemi. **2.** *{ağız}* Ham ipek veya iplikle yol yol dokunup çarşaf yapmakta kullanılan bez. [DS]

yedirmek, [ye-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yemek yemesi sağlanmak; yiyecek vermek. **2.** Yiyecekleri ağzına tutularak beslemek; karnını doyurmak. **3.** Bir maddeyi bir şeyin üzerine döküp yayarak iyice emmesini sağlamak. **4.** Bir maddeyi bir sıvının içine dökerek iyice karışmasını sağlamak. **5.** Bir şeyin fazlalığını gidermek, belli olmayacak biçimde gidermek düzenlemek. **6.** *{ağız}* Kumaşı daha dar kumaşa kaydırarak dikmek. [DS] **7.** (Nefsine, onuruna) yakıştırmak; yaraştırmak. **8.** Bir çıkar elde etmek ya da yolsuz bir iş yaptırmak için bir görevliye hakkı olmadığı hâlde para veya değerli bir şey vermek; rüşvet vermek. *{ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **yedi-**

rip içirmek, *1. Besleyip büyütmek. 2. Rüşvet olarak ağırlamak.*

yedirmelik, -ği [ye-dir-me-lik] *is.* İnşaatlarda sızıntıları önlemek, bir boşluğu kapatmak amacıyla kullanılan harç ya da metal şerit.

yedişer, [yedi-ş-er] *sf.* **1.** Her birine ve her defasında, üleştirilen şeylerden yedi tane bulunduğunu belirten üleştirme sayı sıfatı. **2.** Her kümede yedi birim bulunan. ◻ **yedişer yedişer,** *Yedişer birimlik öbekler hâlinde.*

yedişerleme, [yedi-ş-er-le-me يديشرله مه] *is.* **1.** Her bir grubu yedi tane yapma; yedi adede tamamlama. **2.** *{OsT}* Çok yüksek dalgalar oluşturan bir fırtına.

yedişmek, [yéd̲-mek > yéd̲-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte kenar dikmek. [DLT]

yediveren, [yedi+ver-en] *sf.* (Bitki için) yılda birden çok ürün veren.

Yediyar, [yedi + Far. yār] *{ağız} is.* Yedikardeş. [DS]

Yediyarlar, [yedi+yar-lar] *{ağız} is.* Yedikardeş. [DS]

yediyaşar, [yedi+yaşa-r] *{ağız} is.* Ayakkabıcılıkta kullanılan bir yemeni ölçüsü. [DS]

yediyazma, [yedi+yaz-ma] *{ağız} is.* Zenginlerin kullandığı bir baş örtüsü. [DS]

yediye, [yedi-y-e ?] *{ağız} is.* Kasımın ikinci haftası. [DS]

yediz, [yedi-z] *sf.* (Kardeşler için) bir doğumda, yedi tanesi birden dünyaya gelen.

yedıe, [yed-me] *is.* Yedmek eylemi.

yedmek[1], [yéd̲-mek] *(yé:dmek) {eT} gçl. f. [-er]* Bohça veya heybeyi toparlamak; uçlarını birleştirmek. [DLT]

yedmek[2], [yét-mek / yed-mek يدمك] *gçl. f. [-er]* **1.** (Binek hayvanı için) yedeğine alarak çekip götürmek; yedekte götürmek; çekmek. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** (Tekne için) bir halat yardımı ile kıyıdan çekerek akıntıya karşı götürmek. **3.** *mecaz.* (Kişi için) yanında, beraberinde götürmek; yol göstermek. **4.** *{ağız}* Bir kimseyi elinden tutup götürmek. [DS] **5.** *{ağız}* İzlemek. [DS] **6.** *{ağız}* Yönetmek. [DS]

yedtürmek, [yéd̲-mek > yéd̲-tür-mek] *(yé:dtürmek) {eT} gçl. f. [-ür]* Birine malını bohça veya bohçaya benzer bir şey içinde saklattırmak. [DLT]

yedürge, [yed-ür-mek > yedür-ge] *{ağız} is.* Eklenecek iki kumaştan birinin fazla gelen bölümü. [DS]

yedürmek, [ye-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Rüşvet vermek. [DS]

yefa, -a'ı [Ar. yefāʿ يفاع] *(yefa:) {OsT} is.* Yüksek yer.

yefelek, -ği [ef *(yans.)* > ef-ele-k / *eT.* yip / yép *(ip)* > yep-ele-k / yefele-k] *{ağız} sf.* **1.** Gevşek. **2.** İnce. **3.** *zf.* Çabuk. [DS]

yefelemek, [ef *(yans.)* / *eT.* yep / yip *(ip)* > yep-elemek / yefele-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Yünü elle ditmek. **2.** Yünü büküp iplik yapmak. **3.** Bocalamak. [DS]

yefemek, [yip / yép *(ip)* > yep-e-mek / yef-e-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-f(i)-yor]* Yünü büküp ip yapmak. [DS]

yefen, [Ar. yefen يفن] *{OsT} sf.* (Kişi için) bunak.

yefi, [yağı > yefi ?] *{ağız} is.* Düşman. [DS]

yefiman, [yefi-man] *{ağız} is.* Hırsız. [DS]

yefkinlenıek, [yeftin-le-mek / yefkin-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Zayıflamak. [DS]

yeftin, [Bul. jévtin => yeftin] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yeftinlemek, [yeftin-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Ağırlığını üstünden atmak; hafiflemek. [DS]

yeg[1], [yég̲ / yig] *(yé:g) {eT} {ağız} sf.* İyi; daha iyi; daha iyisi; pek iyi; üstün; hayırlı. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Tekin] [DS]

yeg[2], [yég̲] *(ye:ğ) {eT} is.* Gem. [Clauson]

yeg[3], [yég / yig] *{eT} sf.* Taze, pişmemiş. [Gabain]

yeg[4], [Far. yek / yeg یگ] *{OsT} is.* Bir.

yega, [*eT.* egē-mek *(aşındırmak)* > ege / yega] *{ağız} is.* Eğe. [DS]

yegâh, [Far. yek *(tek)* + āh *(ünl.)* یگاه] *(yegâ:h) {OsT} is. müz.* Türk musikisinde *re* notası karşılığı olan eski bir makam. ◻ **yegâh perdesi,** *{OsT} müz. Türk musikisinde orta sekizlide (re) sesini veren perde.*

yegân, [Far. yek *(tek)* > yegān یگان] *(yegâ:n) {OsT} is.* **1.** Birler; tekler. **2.** Bir; tek. ◻ **yegân yegân,** *{OsT} Teker teker; birer birer; ayrı ayrı.*

yegâne, [Far. yegāne یگانه] *(yegâ:ne) {OsT} zf.* Biricik; bir tane; bir tek. ◻ **yegâne-gû(y),** *{OsT} Allah'ın birliğine inanan.*|| **yegâne-gûyân,** *{OsT} Allah'ın birliğine inananlar.*|| **yegâne-i a'sār,** *{OsT} Hz. Muhammed.*

yegânegî, [Far. yegānegī یگانگی] *(yegânegi:) {OsT} is.* Bir tek olma durumu; biriciklik; teklik.

yegden, [Far. yeg + T. -den یگدن] *(ye'gden) {OsT} zf.* Birden; birdenbire; def'aten.

yegdi, [yég-dī / yeg-tī] *(yégti:) {eT} zf.* Daha iyi bir şekilde. [ETY] [Tekin]

yege, [*eT.* egē-mek *(aşındırmak)* > ege / yege] *{ağız} is.* Eğe. [DS]

yegedmek, [yég̲ > yég-ed̲-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Yükseltmek; yüceltmek. [ETY] [EUTS] **2.** İyileşmek; daha iyi olmak; üstün olmak; üstün gelmek; yenmek; galebe çalmak. [EUTS] [Gabain]

yegedmekleşmek, [yégeḏ-mek-le-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Daha iyiyi elde etmek için uğraşmak; üstün gelmeye çalışmak.

yegemek, [yég-ē-mek] *(yége:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* İyileşmek, sağlığına kavuşmak. [Gabain]

yegen, [yegen / yégen] *{eT} {ağız} is.* Yeğen. [ETY] [İKPÖy.] [DS]

yegennemek, [Far. yegān => yegen-le-mek / yegen-ne-mek] *{ağız} [-r] [-n(i)-yor]* Oynarken göbek atmak. [DS]

yegi, [ye-mek > ye-(y)-gi] *(ye:gi) {ağız} is. folk.* **1.** Düğün sırasında, erkek evinden kız evine gönderilen yiyecek. **2.** Yıllık yiyecek. **3.** Yem. **4.** Başlık parası. [DS]

yegiçe, [yeñi > yegi-çe] *{ağız} is.* Yeni yetişen üzüm bağı. [DS]

yegilemek, [yegi > yēgi-le-mek] *(ye:gilemek) {ağız} gçl. f. [-r [-l(i)-yor]* Yem vermek; yemlemek. [DS]

yegilgen, [yeñ-mek > yeg-il-gen] *{ağız} sf.* Şımarık; sevimsiz. [DS]

yegin, [yéğ / yig > yeg-in] *sf.* **1.** *{eT}* Üstün; galip. **2.** *{ağız}* Çok; bol; bereketli. [DS] **3.** *{ağız}* Yiğit; çevik; güçlü. **4.** *{ağız}* Titiz. [DS] **yegin akıllı,** *{ağız} Çok akıllı; zeki.* [DS]

yeginlemek, [yeg-in > yegin-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Artmak; çoğalmak. **2.** Güçlenmek. [DS]

yeginlik, [yeg-in-lik] *{eT} is.* Üstünlük; galip olma durumu

yeginmek, [yek-in-mek / yeg-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Bir iş yapmaya davranmak; girişmek. [DS]

yegir, [yegir] *{eT} is.* **1.** Geyik; genç ceylan. [ETY] **2.** Kestane rengi. [ETY]

yegirmi, [yégirmī / yigırnī] *(yegirmi:) {eT} is.* Yirmi; 20. [ETY] [EUTS]

yegirminç, [yégirmi-nç] *sf.* Yirminci. [ETY] [EUTS]

yegit, [igit / yigit / yégit] *{ağız} sf.* **1.** Yiğit. **2.** *is.* Baba. [DS]

yegli, [yeñil > yeğni / yeğ-li] *{ağız} sf.* Hafif; yeğni. [DS]

yeglik, [yéğ > yég-lik] *{eT} is.* Üstünlük.

yegnik, -ği [yeñi-mek > yegni-k] *{ağız} sf.* Hafif; yeğni. [DS]

yegniltmek, [yegni-l-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Hafifletmek. [DS]

yegrek, [yéğ *(daha iyi)* > yég-rek] *{eT} sf.* En iyi; çok daha iyi. [İKPÖy.] [Bahşayiş]

yegren, [yegir > yeg(i)r-en] *{eT} sf.* (At için) kestane renginde; kula. [ETY]

yegsiz, [yéğ > yég-siz] *{eT} sf.* Değersiz; işe yaramaz. [Clauson]

yegti, [yéğ > yég-dī / yég-tī] *{eT} zf.* Daha iyi bir şekilde. [ETY]

yegü[1], [yé-mek > yé-gū] *(yégü:) {eT} is.* Yiyecek. [KB]

yegü[2], [yülī-mek > y[üli]-gū *(kelimenin silik yerlerini* Clauson *böyle tamamlamıştır)*] *{eT}* Tıraş bıçağı. [EUTS]

yeğ[1], [*eT.* yég / yig يك] *sf.* **1.** Nitelikleri ve yararları dolayısıyla üstün tutulan, tercih edilen; daha üstün; daha iyi; daha uygun; müreccah; evla; efdal. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** *{eAT} {OsT}* Kuvvetli; yeğin. **3.** *{ağız}* Çok bol; bereketli. [DS] **yeğ tutmak,** *Bir şeyi başka bir şeyden üstün saymak; yeğlemek; tercih etmek.*

yeğ[2], [iğ / yiğ / yeğ] *{ağız} is.* İğ. [DS]

yeğa, [ye-y-e / yeğe / yeğe] *{ağız} is.* Hırsız kedi. [DS]

yeğan, [yeğen / yeğan] *{ağız} is.* Yeğen. [DS]

yeğdana, [Far. yek-dāne] *{ağız} is.* Tek sıra olarak örülen kerpiç duvar. [DS]

yeğdene, [Far. yek-dāne] *{ağız} is.* → yeğdana. [DS]

yeğe, [ye-mek > ye-y-e / yeğe] *{ağız} sf.* **1.** (Hayvan ve insan için) azgın; kötü; zararlı. **2.** *is.* Sürüyle gezen yaban domuzlarının öncüsü. [DS]

yeğen, [*eT.* yégēn / yigen] *is.* **1.** Bir kimseye göre kardeşinin çocuğu. **2.** Bazı yörelerde amca, dayı, hala, teyze çocukları. **3.** *zool.* Tüylü dişi deve ile tek hörgüçlü erkek devenin melezlenmesinden elde edilen deve türü. **4.** *{ağız}* Büyük dallardan çıkan ince dallar; filiz. [DS] **Yeğenim!** *(yeğe'nim) Kendisinden küçük kişilere seslenme sözü.*

yeğid, [yiğit > yeğid] *{ağız} is.* **1.** Yiğit. **2.** Erkek. [DS]

yeğil, [yeñil > yeğil] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yeğilgen, [yeğil-gen] *{ağız} sf.* Hoppa; şımarık. [DS]

yeğilmek[1], [yeñ-il-mek > yeğ-il-mek] *{ağız} edil. f. [-ir]* Yenilmek; mağlup olmak. [DS]

yeğilmek[2], [yeğ > yeğ-il-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Övünmek; şımarıkça davranmak. [DS]

yeğin[1], [*eT.* yég / yig > yeg-in يكن / يكين] *sf.* **1.** *{eAT} {ağız}* Zorlu; şiddetli; acımasız. [DS] **2.** *{eAT} {ağız}* Baskın; üstün; yenmiş. [DS] **3.** *{ağız}* Acımasız. [DS] **4.** *{ağız}* Yiğit. [DS] **5.** *{ağız}* Çevik; hızlı; tez davranışlı; atılgan; tez canlı. [DS] **6.** *{ağız}* Güçlü. [DS] **7.** *{ağız}* Çalışkan. [DS] **8.** *{ağız}* Uslu. [DS] **9.** *{ağız}* İyi. [DS] **10.** *{ağız}* İyiliği, yardımı seven. [DS] **11.** *{ağız}* Güzel; yakışıklı; ince. [DS] **12.** *{ağız}* Şişman; besili. [DS] **13.** *{ağız}* Çok bol; bereketli. [DS] **14.** *{ağız}* Zor. [DS] **15.** *dbl.* (Hece ya da ünlü için) yeğinlik vurgusu almış olan. **yeğin atı,** *{ağız} İyi, çevik, üstün at.* [DS]‖ **yeğin olmak,** *{OsT} 1. Zor ve kuvvetle birisini ezecek durumda olmak. 2. Bir şey üzerinde zor kullanıp ağır basmak; galip durumda bulunmak.*

yeğin[2], [yeñil > yeğni / yeğin] *{ağız} sf.* Hafif. [DS] **yeğin akıllı,** *{ağız} Aklı az; davranışları hafif.* [DS]

yeğin[3], [yeğ > yeğ-in] *{ağız} sf.* Uygun; yerinde. [DS]

yeğin[4], [yığ-mak > yığ-ın / yeğin] *{ağız} is.* Yığın. [DS]

yeğini, [yeñil / yeğni / yeğini] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yeğinik, -ği [yeñil / yeğni / yeğini-k] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yeğinlek, -ği [yeñil / yeğni / yeğin-lek] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yeğinlemek, [yeğin[1]-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Artmak; güçlenmek. [DS]

yeğinlemek, [yeğin[2]-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Küçümsemek. [DS]

yeğinlenmek, [yeğin-le-n-mek يكنلنمك] *{OsT} dönşl. f. [-ür]* Üstün duruma gelmek; galibiyet almak.

yeğinleşme, [yeğin-le-ş-me] *is.* Yeğinleşmek eylemi.

yeğinleşmek, [yeğin-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Daha şiddetli ve yeğin duruma gelmek; şiddetlenmek. **2.** *mecaz.* Üstün duruma gelmek.

yeğinlik, -ği [yeğin-lik يكينلك / يكين لك] *is.* **1.** Yeğin olma durumu. **2.** *{eAT} {ağız}* İleri gitme; azgınlık; taşkınlık; kıyıcılık; ifrat. [DS] **3.** *{OsT}* Üstünlük; galibiyet. **4.** *fiz.* Bir gücün ya da etkinliğin derecesi; şiddeti. **5.** *dbl.* Bir ses çıkarılırken algılanan ve titreşimlerin genliğinden kaynaklanan özellik. **6.** *{ağız}* Bolluk; bereket. [DS] **7.** *{ağız}* Yardımseverlik. [DS]

yeğinnemek, [yeğin[1]-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Artmak; güçlenmek. [DS]

yeğinrek, [yeğin-rek يكينرك] *{eAT} sf.* Daha ağır; daha şiddetli.

yeğinşek, [yeğin-rek / yeğin-cek] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yeğintilemek, [ye-y-inti-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yem vermek; yemlemek. [DS]

yeğirek, [yeğ(i)-rek يكيرك] *{eAT} {OsT} sf.* Daha iyi; üstün; müreccah; efdal; elyak.

yeğitturu, [yiğit+tur-mak > yeğit+tur-u] *{ağız} sf.* Kızgın; öfkeli. [DS]

yeğleme, [yeğ-le-me] *is.* Yeğlemek eylemi; tercih.

yeğlemek[1], [yeğ-le-mek يكلمك] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Bir kimseyi başka kişi ya da kişilerden üstün tutmak; ötekilerden daha çok değer vermek; ondan yana seçim yapmak; tercih etmek. **2.** Bir şeyi, başka bir şeyden veya şeylerden daha üstün tutmak; tercih etmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* **3.** Bir etkinliği diğer etkinliklerden daha iyi ve daha uygun olduğunu düşünüp yapmak; yeğ tutmak.

yeğlemek[2], [yeğ-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Kışkırtmak. **2.** *gçsz. f.* Hızlanmak; ivmek. [DS]

yeğlenme, [yeğ-le-n-me] *is.* Yeğlenmek eylemi.

yeğlenmek, [yeğ-le-n-mek يكلنمك] *edil. f. [-ir]* **1.** Yeğleme eylemi yapılmak; yeğleme eylemine uğramak; yeğ tutulmak; tercih edilmek. **2.** *dönşl. f. [-ür] {eAT}* Üstünlük iddia etmek.

yeğli[1], [yeğ-li] *{ağız} sf.* Hızlı. [DS]

yeğli[2], [yeñil > yeğli] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yeğli[3], [yeñ > yeñ-li / yeğli] *{ağız} sf.* Kollu; yenli. [DS]

yeğlik, -ği [yeğ-lik يكلك] *is.* **1.** Yeğ tutulma durumu. **2.** Bir şeyin başkalarından üstün tutulması; yeğlenmiş olma; rüçhan. **3.** *{eAT} {OsT}* Üstünlük; iyilik; tefevvuk; faikiyet. **yeğlik vermek,** *{OsT} Üstünlük vermek.*

yeğlü, [yeğ-lü يكلو] *{eAT} sf.* Yüksekli. **yeğlü alulu,** *{eAT} 1. Yüksekli alçaklı. 2. İyili kötülü.*

yeğna, [yigne > yeğna] *{ağız} is.* İğne. [DS]

yeğnelmek, [*eT.* yeñil > yeñil-mek / yeğnel-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Hafiflemek. [DS]

yeğnenmek, [yeñil > yeñil-mek / yeğnel-mek / yeğnen-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Hafiflemek. [DS]

yeğni, [*eT.* yeñil > yeğni] *sf.* **1.** Ağır olmayan; hafif. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *mecaz.* Ağırbaşlı olmayan; hafifmeşrep; şımarık. **3.** *{ağız}* Değersiz. [DS]

yeğnicek, -ği [*eT.* yeñil > yeğni > yeğni-cek يكنيجك] *{ağız} sf.* **1.** *{OsT}* Pek hafif; hafif. **2.** Hoppa; hafifmeşrep. [DS]

yeğniceklik, [yeğni-cek-lik يكنى جكلك] *{OsT} is.* Hafifmeşreplik.

yeğnik, [yeğni > yeğni-k] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yeğniklemek, [*eT.* yeñil > yeğni-k > yeğnik-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Hafiflemek. [DS]

yeğnikleşmek, [*eT.* yeñil > yeğni-k > yeğnik-le-şmek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Hafiflemek. [DS]

yeğniklik, -ği [yeğnik-lik] *{ağız} is.* Hoppalık. [DS]

yeğnil, [*eT.* yeñil > yeğnil] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yeğnileme, [yeğni-le-me] *is.* Yeğnilemek eylemi.

yeğnilemek, [yeğni-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Önemsememek; değer vermemek; hafifsemek.

yeğnilik, -ği [yeğni-lik] *is.* **1.** Yeğni olma durumu; hafiflik. **2.** *{ağız}* Hoppalık. [DS]

yeğnilme, [yeğni-l-me] *is.* Yeğnilmek eylemi.

yeğnilmek, [yeğni > yeğni-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Ağırlığı azalmak; yeğni duruma gelmek; hafiflemek. **2.** *mecaz.* Doğurmak. **3.** Hoppalık yapmak. [DS]

yeğniltme, [yeğni-l-t-me] *is.* Yeğniltmek eylemi.

yeğniltmek, [yeğni-l-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Yeğni duruma getirmek; hafifletmek. *{ağız} (aynı)* [DS]

yeğnimek, [*eT.* yeñil > yeğni > yeğni-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Hafiflemek. [DS]

yeğniseme, [yeğni-se-me] *is.* Yeğnisemek eylemi; hafifseme; istihfaf.

yeğnisemek, [yeğni-se-mek] *gçl. f. [-r] [-s(i)-yor]* Önemsememek; hafife almak; hafifsemek; istihfaf etmek.

yeğre, [yeğ-re ?] *{ağız} sf.* Soğuk davranan; çekingen. [DS]

yeğrek, -ği [*eT.* yeg *(daha iyi)* > yeg-rek *(-rek: kuvvetlendirme eki)* [İKPÖy.] يكرك] *sf.* **1.** Daha iyi olan; daha üstün bulunan; daha uygun tutulan; en iyi olan; çok daha iyi olan; müreccah; evla. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* İyiliksever. [DS] **3.** *{ağız}* Çok. [DS]

yeğseri, [? eñseri / yeğseri] *{eAT} is.* Dövme demir çivi.

yeğsinmek, [yeğ-sin-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Azarlayıp dövmek; aşağılamak. [DS]

yeğün, [öteki+gün] *{ağız} zf.* Geçen gün; önceki gün. [DS]

yeh, [yeh] *{eT} e.* Evet. [DLT] ☞ **yeh mü?** Tamam mı?

yehdi, [yekdi / yehdi] *{ağız} sf.* **1.** Yaramaz; haylaz; terbiyesiz. **2.** Yetim; öksüz. [DS]

yeher, [eḏer > eyer / yeher] *{ağız} is.* Eyer. [DS]

yehil, [*eT.* yeñil > yehil] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yehini, [Far. yaḫni] *{ağız} is.* Yahni; türlü. [DS]

yehli, [? yehli] *{ağız} sf.* Güç; sert. [DS]

Yehova, [Sami d. haveh / hayeh *(olmak)* > yehova *(odur)*] *(ye'hova) öz. is.* Kutsal kitapta Tanrı'ya verilen ad. ☞ **Yehova şahitleri,** *1874 yılında ABD'nde CN. Taze Russell tarafından kurulan, Tevrat'ın Yehova'nın kelamı olduğunu, kendilerinin de Habil'den İsa'ya uzanan dönemin şahitlerinin son temsilcileri olduklarını ileri süren, ileride Tanrı ile şeytan arasında bir savaş olacağını, bu savaşı Tanrı'nın kazanacağını, dünyanın bu savaşta sağ kalanlar ve dirilenlerle dolacağı kehanetinde bulunan bir mezhep.*

Yehovacı, [yehova-cı] *sf.* (Tevrat'ın dört kaynağından biri için) Tanrı'dan Yehova olarak bahseden.

yehşi, [yahşi > yehşi] *{ağız} sf.* İyi; güzel; değerli. [DS]

Yehud, [Ar. yehüd يهود] *(yehu:d) öz. is.* → Yahudi.

Yehuda, [Ar. yehüdā يهودا] *{OsT} öz. is.* → Yahuda.

Yehudi, [Ar. yehüdī يهودى] *{OsT} öz. is.* → Yahudi.

yeis, -e'si [Ar. ye's يأس] *{OsT} is.* Umutsuzluk sonucu görülen karamsarlık, üzüntü; elem; keder. ☞ **yeis-āver,** *{OsT} Ümitsizlik veren.*|| **yeis bürümek,** *Üzüntü, karamsarlık kaplamak.*|| **ye'se kapılmak,** *Umutsuzluğa düşerek çok üzülmek.*

yek[1], [yē-mek > *yē-gēk > yēk ? / Sansk. yakşa > Toh. yakeş] *{eT} is.* **1.** Şeytan; doğa üstü varlık. [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ] **2.** Peri. [EUTS] **3.** Dişi şeytan. [ARAT] **4.** *sf.* Obur. [Gabain] ☞ **yek içgek,** *{eT} Şeytan ve vampir.*|| **yek sakınçı,** *Şeytan fikri; şeytanca düşünce.* [EUTS]

yek[2], [Far. yek يك] *{OsT} sf.* **1.** Bir. **2.** Tek. **3.** *is.* Bir olma; bir oluş; birlik. ☞ **yek-āheng,** *{OsT}* → yekahenk.|| **yek at yek mızrak,** *{ağız} Tek başına; kimsesiz; yalnız.*|| **yek-āvāz,** *{OsT}* → yekavaz.|| **yek-āvîz,** *{OsT} Kısa kılıç; varsak.*|| **yek-ā-yek,** *{OsT}* → yekayek.|| **yek-bār,** *{OsT} Bir defa; bir kez; bir kerede.*|| **yek-bāre,** *{OsT} Bir defa; bir kez; bir kerede.*|| **yek-bāregî,** *{OsT} Bir kerelik; bir defalık.*|| **yek-berg,** *{OsT}* → yekberk.|| **yek-be-yek,** *{OsT} Birer birer; tek tek.*|| **yek-cā,** *{OsT} Aynı yerde; beraber.*|| **yek-cān,** *{OsT} Tek can; arkadaş; can yoldaşı.*|| **yek-cihet,** *{OsT} Aynı yönde; düşünceleri aynı olan.*|| **yek-cihetî,** *{OsT} Fikir birliği.*|| **yek-cins,** *{OsT} Türleri aynı olan.*|| **yek-çend,** *{OsT} Birkaç.*|| **yek-çeşm,** *{OsT}* → yekçeşm.|| **yek-çeşmî,** *{OsT}* → yekçeşmî.|| **yek-dāne,** *{OsT}* → yekdane.|| **yek-dem,** *{OsT} Bir an; kısa bir zaman.*|| **yek-deme,** *{OsT} Bir anlık; geçici; çok kısa.*|| **yek-dest,** *{OsT}* → yekdest.|| **yek-dîger,** *{OsT} Bir diğeri; öbür tarafı; başka taraf.*|| **yek-diğeri,** *{OsT} Öteki.*|| **yek-dil,** *{OsT} Gönül birliği etmiş olan.*|| **yek-dilān,** *{OsT} Gönüldaşlık.*|| **yek-dilāne,** *{OsT} Gönül birliği ile; gönüldaşlıkla.*|| **yek-dile,** *{OsT} Gönül birliği.*|| **yek-dü,** *{OsT} (Tavla zarında) bir ve iki.*|| **yek-dü-se,** *{OsT} Bir, iki, üç.*|| **yek-endāz,** *{OsT}* → yekendaz.|| **yek-engüşt,** *{OsT} Tek parmak.*|| **yek-esbe,** *{OsT} Sadece atı olan; tek başına.*|| **yeke-tāz,** *{OsT} Düşmana tek başına saldıran yiğit.*|| **yek-lāht,** *{OsT} Tek parça.*|| **yek-nesāk,** *{OsT}* → yeknesak.|| **yek-neverd,** *{OsT} Bir defada; bir çırpıda.*|| **yek-pā,** *{OsT} Tek ayaklı; topal.*|| **yek-pāre,** *{OsT}* → yekpare.|| **yek-rān,** *{OsT} Soylu at; kırmızı sarı arası donu olan at.*|| **yek-reh,** *{OsT} Tek yol; bir yol; bir kere; doğru; gerçek.*|| **yek-reng,** *{OsT}* → yekreng.|| **yek-rengân,** *{OsT}* → yekrengân.|| **yek-rengî,** *{OsT}* → yekrengi.|| **yek-rikābî,** *{OsT} 1. Yedeğe alınan at. 2. Bir işe hazır olma.*|| **yek-rişte,** *{OsT} 1. Uygun; layık. 2. Sevecen; şefkatli.*|| **yek-rū**(y), *{OsT} İki yüzlü olmayan; dürüst.*|| **yek-rūye,** *{OsT} İki yüzlü olmayan; dürüst.*|| **yek-rūyî,** *{OsT} Bir yüzlülük; riyasızlık.*|| **yek-rūz,** *{OsT} 1. Bir günlük. 2. Geçici.*|| **yek-rūze,** *{OsT} 1. Bir günlük. 2. Geçici.*|| **yek-sāl,** *{OsT} Bir yıllık; bir yaşında.*|| **yek-sāle,** *{OsT} Bir yıllık; bir yaşında.*|| **yek-sān,** *{OsT}* → yeksan.|| **yek-ser,** *{OsT}* → yekser.|| **yek-sere,** *{OsT} Tek başına olarak.*|| **yek-su,** *{OsT} Yanında.*|| **yek-sūn,** *{OsT} 1. Düz. 2. Beraber; bir.*|| **yek-sūne,** *{OsT} 1. Düz. 2. Beraber; bir.*|| **yek-süvār,** *{OsT}* → yeksüvar.|| **yek-süvārān,** *{OsT}* → yeksüvaran.|| **yek-süvāre,** *{OsT}* → yeksüvare.|| **yek-şāh,** *{OsT}* → yekşah.|| **yek-şebe,** *{OsT} Bir gecelik; bir gece.*|| **yek-şenbih,** *{OsT}* → yekşenbih.|| **yek-tā,** *{OsT} Tek; eşsiz; benzersiz; biricik.*|| **yek-tāy,** *{OsT} Türk müziğinde on beşinci yüzyılda kullanılmış bir telli saz.*|| **yek-tāz,** *{OsT} Düşmana yalnız başına saldıran yiğit.*|| **yek-ten,** *{OsT}* → yekten.|| **yek-tene,** *{OsT} Yalnız başına.*|| **yek-terbiye,** *{OsT} Aynı biçimde eğitilmiş.*|| **yek-vücūd,** *{OsT}* → yekvücut.|| **yek yeke,** *{ağız} (İki kişi için) başkaları karışmadan; teke tek; baş başa.* [DS]||

yek-zebān, *{OsT}* → yekzeban.|| **yek-zebānî,** *{OsT}* → yekzebani.

yek[3], [yeğ > yek] *{ağız} sf.* Seçmeye değer; iyi. [DS] ◻ **yek vermek,** *{ağız} Arka olmak; akıl öğretmek; yol göstermek.* [DS]

yekahenk, -gi [Far. yekāheng آهنك يك] *(yeka:heng) {OsT} sf.* **1.** Aynı ahenkte olan; hiç değişmeyen. **2.** *ed.* (Gazel için) bütün beyitleri aynı değerde, aynı güçte olan. **3.** *zf.* Aynı ahenkte; hiç değişmeksizin.

yekavaz, [Far. yek-āvāz آواز يك] *(yeka:va:z) {OsT} sf.* **1.** Tek sesli. **2.** *mecaz.* Bir biçim üzerine olan; aynı biçimde. **3.** *ed.* (Gazel için) bütün beyitleri arasında konu birliği bulunan.

yekayek, [Far. yek-ā-yek يكايك] *(yeka:yek) {OsT} sf.* **1.** Tek tek; birer birer. **2.** *zf.* Ansızın.

yekberg, [Far. yek-berg يكبرگ] *{OsT} sf.* **1.** Tek yapraklı. **2.** *is.* Küçük tek yapraktan oluşan süsleme motifi.

yekçeşm, [Far. yek-çeşm يكچشم] *{OsT} sf.* **1.** Tek gözlü. **2.** *is.* Güneş.

yekçeşmî, [Far. yek-çeşmī يكچشمى] *(yekçeşmi:) {OsT} sf.* Tek gözlülük.

yekdane, [Far. yek-dāne يكدانه] *(yekda:ne) {OsT} sf.* **1.** Bir tane; eşi ve benzeri bulunmayan. **2.** *is.* Bir tür gerdanlık.

yekdest, [Far. yek-dest يكدست] *{OsT} sf.* **1.** Bir tek eli olan; tek elli. **2.** Bir cinsten olan; aynı tür. **3.** El birliği ederek çalışan. **4.** *is.* Bir tür rende.

yekdiğeri, [Far. yek-diger + T.-i] *zm.* Öteki; öbürü.

yekdirmek, [yek-dir-mek يكدرمك] *{OsT}{ağız} gçsz. f. [-ür]* Bir ayağı aksayarak yürümek; hafif topallamak. [DS] ◻ **yekdiri yekdiri,** *{ağız} Topallaya topallaya.* [DS]

yeke[1], [Bizans. Rum. oikhion] *is. dnz.* Dümeni yönetmek için baş tarafa geçirilen ağaç ya da madenî çubuk; dümen kolu. *{ağız} (aym)* [DS]

yeke[2], [yēk *(obur)* > Moğ. yek-e] *{eT} {ağız} sf.* **1.** İri; büyük. [DS] **2.** İri, şişman at. [Nevâyî] ◻ **yeke çalığı,** *{ağız} Bir öküz hastalığı.* [DS]

yeke[3], [Far. yek / yeke] *{ağız} sf.* Tek. [DS] ◻ **yeke yek,** *{ağız} Teke tek.* [DS]

yekek, -ği [yeğ > yeğ-ek / yekek] *{ağız} sf.* Seçilmeye değer olan; yeğlenen. [DS]

yekelenmek, [yeke-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Kibirlenmek. [DS]

yekelik, -ği [yek-e-lik] *{ağız} is.* Topallık. [DS]

yekeltmek, [yeke-l-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Büyütmek. [DS]

yekemek[1], [yeke-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-k(i)-yor]* Hafifçe topallamak. [DS]

yekemek[2], [yıka-mak / yeke-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-k(i)-yor]* Yıkamak. [DS]

yeken, [? yeken] *{ağız} is.* Para. [DS]

yekendaz, [Far. yek-endāz انداز يك] *(yekenda:z) {OsT} sf.* **1.** (Atıcı için) attığı ok hedefine ulaşan. **2.** Düz; eşit. **3.** *is.* Küçük ve çatal temrenli ok. **4.** *is.* Dere ya da ırmak kıyısındaki uçurum.

yekennemek, [yeken-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-n(i)-yor]* Ele geçirmek. [DS]

yekgelmek, [yek+gel-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Diz çökmek; çömelmek. [DS]

yekiden, [yeñi > yeki-den] *{ağız} zf.* Yeniden. [DS]

yekin[1], [? yekin] *{ağız} is.* Bağırma. [DS]

yekin[2], [? yekin] *{ağız} is.* Kızılağaç. [DS]

yekindirmek, [yekin-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Yerinden kaldırmak; yukarı kaldırmak. [DS]

yekiniş, [yek-in-iş] *is.* Yekinmek eylemi veya biçimi.

yekinme, [yekin-me] *is.* Yekinmek eylemi ve davranışı.

yekinmek, [yek-in-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** *{OsT}* Yerinden kalkmaya davranmak; kalkmak. **2.** *{ağız}* Olduğu yerden fırlayıp ayağa kalkmak; sıçramak. **3.** Bir eylem yapmaya davranmak. **4.** Bir şeyi güç harcayarak yapmaya çalışmak; zorlanmak; ıkınmak. **5.** (Salıncağa binen için) hız almak için ileri doğru hamle etmek. **6.** (Çiftleşen hayvanlardan erkek için) dişisine doğru kendini ittirmek; hamle etmek. **7.** Vurmaya yeltenmek. **8.** *gçl. f.* İtmek. [DS] ◻ **yekine yekine,** *Çabalayarak; zorla.*|| **yekin yekin,** *1. Birdenbire. 2. {ağız} Zorlana zorlana; zaman içinde.* [DS]

yekinmek[2], [yek-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Çekinmek. [DS]

yekitmek, [yek-it-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Hafif topallamak. [DS]

yekke, [eke > yekke] *{ağız} is.* Yaşlı kadın. [DS]

yekle, [yek-le] *{ağız} zf.* Yalandan. [DS]

yeklemcikten, [yek-le-m-cik-ten] *{ağız} zf.* Yalandan; yalancıktan. [DS]

yeklemek, [yek-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Bir ağırlığı kaldırmak için güç harcamak. **2.** Üstüne çullanmak ve vurmak. [DS]

yeklenmek, [yek-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Bir yere gücünü harcayarak yüklenmek; dayanmak; bindirmek. **2.** Üstüne yürümek; saldırmak. [DS]

yekli, [yek-li] *{ağız} zf.* Yalandan; şakacıktan. [DS]

yeklük, [yēk > yek-lik *{eT} is.* Şeytanlık.

yekmek, [yek-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Hafifçe topallamak. [DS]

yekmelenmek, [yek-me-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İstekle yüklenmek. [DS]

yekmeti, [? yekmeti] *{ağız} is.* Minder. [DS]

yeknesak, [Far. yek + nesak *(biçim)* يكنسق] *{OsT} sf.* **1.** Tekdüze; biteviye; tek örnek; monoton. **2.** *zf.* Tekdüze olarak.

yeknesaklık, -ğı [yeknesak-lık] *is.* Yeknesak olma durumu; tekdüzelik; değişmezlik; biteviyelik; monotonluk.

yekpare, [Far. yek-pāre *(parça)* يك پاره] *(yekpa:re) {OsT} sf.* **1.** Tek parçadan oluşan; bütün hâlinde; tek parça. **2.** *zf.* tek parça olarak; bütün olarak.

yekre, [yeğ > yeğ-re > yekre ?] *{ağız} is.* **1.** Atılıp kabartılmış pamuk. **2.** Keçe yapmak için yayılıp hazırlanmış yün. [DS]

yekrek, -ğı [yeğrek > yekrek] *{ağız} sf.* **1.** Çok iyi. **2.** Çok temiz; kar gibi. [DS]

yekreng, [Far. yek-reng يكرنگ] *{OsT} sf.* **1.** Aynı renkte olan; eş renkli. **2.** Sözünün eri olan; sözünde duran; dürüst. **3.** *is.* Bir lale türü.

yekrengân, [Far. yek-rengān يكرنگان] *(yekrengâ:n) {OsT} is.* **1.** Aynı renktekiler. **2.** Sözünün eri olanlar; tok sözlüler.

yekrengî, [Far. yek-rengī يكرنگی] *(yekrengi: {OsT} is.* **1.** Eş renkte olma. **2.** Sözünün eri olma; doğruluk; dürüstlük; riyasızlık.

yekrenmek, [yekre-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Bir şey yapmaya davranmak; girişmek; yekinmek. [DS]

yekrimek[1], [yekri-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Hayvan için) geç ve güç doğurmak. [DS]

yekrimek[2], [yekri-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Bıkmak; soğumak. [DS]

yeksan, [Far. yeksān يكسان] *(yeksa:n) {OsT} sf.* **1.** Düz. **2.** Düzeyleri eşit olan; eş düzey; eşit. **3.** Her zaman; hep; bir düziye. 🗗 **yeksan olmak,** *Eşit olmak.*

yekser, [Far. yek-ser يكسر] *{OsT} zf.* **1.** Tek başına; yalnız olarak. **2.** Baştan başa. **3.** Ansızın; birdenbire.

yeksere, [Far. yek-sere يكسره] *{OsT} zf.* → yekser.

yeksüvar, [Far. yek-süvār يكسوار] *(yeksüva:r) {OsT} sf.* **1.** Binicilikte usta olan; eşi benzeri bulunmayan. **2.** Ata tek başına binen. **3.** (Kişi için) arkadaşı olmayan. **4.** *is.* Soyalı, tek parçalı kelebek kanadı yelekli menzil oku.

yeksüvaran, [Far. yek-süvār-ān يكسواران] *(yeksüva:ra:n) {OsT} is.* Arkadaşsız olanlar; yalnız atı olanlar.

yeksüvare, [Far. yek-süvāre يكسواره] *(yeksüva:re) {OsT} sf.* → yeksüvar.

yekşah, [Far. yek-şāh يكشاه] *(yekşa:h) {OsT} is.* Ciltlerin altın süslemeli bölümleri üzerindeki nokta. 🗗 **yekşah demiri,** *Yekşah yapmakta kullanılan demir alet; teker.*

yekşembi, [Far. yek şenbih يكشنبه] *{eT} is.* Pazar günü. [EUTS]

yekta, [Far. yek *(tek)* + tā *(büklüm, kat)* يكتا] *(yekta:) {OsT} sf.* Tek; eşsiz; biricik; benzersiz.

yektahtada, [Far. yek-taḫte + T. -da] *{ağız} zf.* Bir defada; toptan. [DS]

yektaptan, [Far. yek + *eT.* tap-tan] *{ağız} zf.* **1.** Birdenbire; birden. **2.** Bir defada; toptan. [DS]

yekte[1], [Far. yektehī => yekte] *{ağız} is.* **1.** Eteklik. **2.** Ferace. [DS]

yekte[2], [yeğ > yek-te] *{ağız} sf.* **1.** Yenen; üstün; galip. **2.** Seçilmeye değer. **3.** Akıllı. [DS]

yekten, [Far. yek + T. -den] *(ye'kten) zf.* **1.** Birden; birdenbire; ansızın; aniden. **2.** *{ağız}* Durup dururken; hiç yoktan. [DS]

yekteyi, [Far. yek-te يكتا/ yek-tehī يكتهی => yekteyi] *{eT} is.* Bir tür gömlek veya ceket. [Bahşayiş]

yekti, [*eT.* iktü > yekti] *{ağız} sf.* **1.** Babasız. **2.** Başıboş büyüyen; serseri. [DS]

yektirmek, [yek-tir-mek] *{OsT} {ağız} gçsz. f. [-ir]* Hafif topallamak. [DS] 🗗 **yektirip gitmek,** *{ağız} Başını alıp gitmek.* [DS]

yekûn, [Ar. yekūn يكون] *(yekû:n) {OsT} is.* → yekün.

yeküm, [Far. yeküm يكم] *{OsT} sf.* İlk; birinci.

yekün, [Ar. yekūn يكون] *(yekû:n) {OsT} is.* Toplam. 🗗 **yekûn çekmek,** *mecaz. Konuşmayı tamamlamak; konuşmaya son vermek.*

yekvücut, -du [Far. yek + Ar. vücūd وجود يك] *(-u:du) {OsT} is.* Birlik.

yekzeban, [Far. yek-zebān يكزبان] *(yekzeba:n) {OsT} sf.* **1.** Tek bir dil konuşan. **2.** Aynı dili konuşan. **3.** Başkaları ile aynı düşüncede olan; ağız birliği eden.

yekzebani, [Far. yek-zebānī يكزبانی] *(yekzeba:ni:) {OsT} is.* **1.** Tek bir dil bilme; tek dili konuşma. **2.** Aynı dili konuşma. **3.** Aynı sözleri söyleme; ağız birliği etme.

yel[1], [yêl / yil] *(eT. yé:l) is.* **1.** Havanın yer değiştirmesi ile oluşan esinti; rüzgâr. *{eT} (aynı)* [DLT] [İKPÖy.] [Gabain] [Bahşayiş] **2.** *{eT}* Cin çarpması; cin. [DLT] [Gabain] **3.** *{eT}* Pis koku; taaffün; çürüklük. [EUTS] **4.** *{ağız}* Romatizma ağrısı. [DS] **5.** *{ağız}* Bağırsaklardaki gaz. [DS] **6.** *{ağız}* Ağrı; sızı. [DS] 🗗 **yel ağrısı,** *{eAT} Romatizma ağrısı.*|| **yel almak,** *{ağız} 1. Soğuk almak; soğuktan hasta olmak; hastalanmak. 2. Uzaktan sezmek. 3. Bir anlam çıkarmak; işkillenmek.* [DS]|| **yel alsun,** *{OsT} Telef olsun; mahvolsun.*|| **yel atan,** *{ağız} 1. Kayalık. 2. Savruk; döküp saçan.* [DS]|| **yel atı,** *{ağız} Bisiklet.* [DS]|| **yel avazı,** *{eT} Yel uğultusu.* [Bahşayiş]|| **yel ayaklı,** *{eAT} Hızlı koşan; yüğrük.*|| **yel**

beyin, *{ağız} Ahmak; budala.* [DS]|| **yel beyinli,** *{ağız} Uçarı; havai.*|| **yel bulutu,** *{ağız} Rüzgârla giden bulut.* [DS]|| **yel çalgını,** *{ağız}* → yel çalığı. [DS]|| **yel çalığı,** *{ağız} Çiçek sonrası fazla esen rüzgâr etkisinden başağı cılız kalmış ekin.* [DS]|| **yel çalmak,** *{OsT} Yel çarpmak; soğuk vurmak; rüzgâr dokunmak.*|| **yel değirmeni,** *1. Rüzgâr gücü ile çalışan değirmen. 2. {ağız} Yersiz konuşan; geveze.* [DS]|| **yel devesi,** *{eAT} {OsT} Çok koşan hecin deve.*|| **yele gidenin yengesi,** *{ağız} Boşuna uğraşan; eline bir kazanç geçmeyen; boş işlerle vakit geçiren.*| **yele gitmek,** *{eAT} {OsT} Heder olmak; boşa gitmek.*|| **yel eleği,** *{ağız} Hoppa.* [DS]|| **yele varmak,** *{eAT} {OsT} Boşa gitmek; heder olmak; havaya gitmek.*|| **yele vermek,** *1. Savurmak. 2. Boşa harcamak. {eAT} {OsT} (aynı)*|| **yele yapışmak,** *{eAT} Köksüz, temelsiz bir şeye güvenmek.*|| **yel gibi,** *Hızla.*|| **yel girmek,** *{ağız} Romatizma ağrısı tutmak.* [DS]|| **yel guşu** (kuşu), *{ağız} Kırlangıç.* [DS]|| **yeline gitmek,** *{ağız} Hoşuna gitmek; hoşlanmak.* [DS]|| **yel kafa,** *{ağız} 1. Baş şişmesi ile beliren bir hayvan hastalığı. 2. Ölçüsüz davranan kimse.* [DS]|| **yel koğmak,** *{eAT} Boş işlerle uğraşmak; boşuna çaba göstermek.*| **yel kovmak,** *{eAT} Boşa emek harcamak; boşuna çaba göstermek.*|| **yel ölçmek,** *{eAT} Eli boşa çıkmak.*|| **yel önü,** *{ağız} 1. Harman savururken biriken cılız tahıl taneleri. 2. Kırık veya gelişmemiş, cılız tahıl taneleri. 3. İnce; dayanıksız.* [DS]|| **yel tutmak,** *{eAT} Ağrımak.*|| **Yel üfürdü, sel götürdü.** *Ortadan kaybolan ve kayboluşunun sebebi anlaşılamayan mal için söylenir.*|| **yel yağdıya vermek,** *{ağız} 1. Herkese duyurmak. 2. Abartmak.* [DS]|| **yel yefelek,** *{ağız}* → yel yepelek. [DS]|| **yel yepelek,** *1. (Bir yerden başka bir yere koşturmak için) çok acele ve bilinçsizce; çabucak. 2. {ağız} Yırtık pırtık; darmadağınık.* [DS]|| **yel yeperek,** *{eAT} {OsT} {ağız} Acele ve telaş ile; çabucak.* [DS]|| **yel yepildek,** *{ağız} Acele.* [DS]|| **yel yutan,** *{ağız} Boş gezen.* [DS]|| **yel yutmak,** *{eAT} {OsT} Ağzını havaya açmak; hava almak.*|| **yel yuva,** *{ağız} İnsan ve hayvanda görülen ve ağrısız büyüyen şişlik.* [DS]|| **yel yürümek,** *{eAT} Rüzgâr esmek.*

yel[2], [yêl / yil] *(yé:l) {eT} is.* Yele. [ETY]

yel[3], [Far. yel يل] *{OsT} is.* Pehlivan; yiğit; kahraman.

yelalim, [yelālim ?] *(yela:lim) zf.* İvedilikle; acele olarak; koşa koşa; telaşla.

yelan, [Far. yel-ān يلان] *(yela:n) {OsT} is.* Pehlivanlar; yiğitler.

yelatan, [yel+at-an] *{ağız} is.* → yel atan. [DS]

yelatı, [yel+at-ı] *{ağız} is.* → yel atı. [DS]

yelbent, [yel+Far. bend] *{ağız} is.* Ottan çıkarılan sakız. [DS]

yelbeyin, [yel+beyin] *{ağız} is.* Budala; ahmak. [DS]

yelbik, -ği [*eT.* yél > yél-vī / yel-pī-mek > yélbik] *{ağız} is.* Tuzlu balgam. [DS]

yelbir, [*eT.* yél > yél-vī / yel-pī-mek > yelbi-r] *{ağız} zf.* (Gitmek için) hızlı. [DS]

yelbirdek, -ği [*eT.* yél > yél-vī / yel-pī-mek > yelpir-mek / yelpir-dek] *{ağız} sf.* (Kumaş, elbise veya eşya için) çok eski veya yırtık. [DS]

yelbirdemek, [*eT.* yél > yél-vī / yel-pī-mek > yelbir-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Rüzgârda sallanmak; dalgalanmak. [DS]

yelbiz, [*eT.* yél > yél-vī / yel-pī-mek > yelbi-z] *{ağız} is.* Örümcek. [DS]

yelci, [yel-mek > yel-ici / yelci] *{ağız} is.* Oyunda ebe. [DS]

yelçakgı, [yel+çak-kı] *{ağız} is.* → yel çalığı. [DS]

yelçar, [yel-çe-r ?] *{ağız} sf.* Şımarık. [DS]

yelda, [Far. yeldā يلدا] *(yelda:) {OsT} sf.* Uzun ve karanlık olan.

yeldir, [yel-dir] *{ağız} sf.* **1.** Yerinde duramayan; kımıldayan. **2.** Yeğni; hafif. [DS] 🗗 **yeldir yeldir,** *{ağız} 1. Az az; hafif hafif. 2. Kıpır kıpır.* [DS]|| **yeldir yeldir gezmek,** *{ağız} İşsiz güçsüz ve herhangi bir amaç gütmeksizin dolaşmak.* [DS]

yeldirdek, -ği [yelb-ir-dek / yeldir-dek] *{ağız} sf.* (Elbise, kumaş veya eşya için) çok eski; yırtık veya ince. [DS]

yeldirdemek, [*eT.* yél > yél-vī > yelbi-r-de-mek / yeldir-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Rüzgârda sallanmak; dalgalanmak. [DS]

yeldirgeme, [yeldir-ge-me] *is.* **1.** Yeldirgemek eylemi. **2.** *{ağız}* Uykudan sayıklayarak kalkma, kendini oraya buraya atma hastalığı; karabasan. [DS]

yeldirgemek, [yel-dir-ge-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-g(i)-yor]* **1.** Deli gibi saçma sapan konuşarak sağa sola gidip gelmek. **2.** Sayıklamak. [DS]

yeldirme, [yel-dir-me] *is.* **1.** Yeldirmek eylemi. **2.** Kıra giderken ya da evden acele ile çıkılacağında giyilen mantoya benzer, düğmesiz, geniş kollu ve genellikle ince kumaştan yapılmış kadın üstlüğü. **3.** *{ağız}* Önlük. [DS] **4.** *{ağız}* Yelek. [DS] **5.** *{ağız}* Kadın elbisesi. [DS] **6.** Uskumru ağlarını yan yana eklemekle oluşturulan ağ sistemi.

yeldirmek[1], [yêl > yel-dir-mek / yel-tir-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Estirmek; esmek. [DLT]

yeldirmek[2], [yel-mek > yel-dir-mek يلديرمك] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** (Kişi ya da hayvan için) koşturmak. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** Koşmaya zorlamak. **3.** Zorlamak. **4.** Bir işin peşinden koşmak. **5.** İzletmek. **6.** *gçsz. f.* Çok yaramazlık yapmak. [DS]

yeldirmek[3], [yel-dir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** Koşmak; dolaşmak. **2.** Oyunda sürekli ebe olmak. [DS]

yeldirmeli, [yel-dir-me-li] *sf.* Yeldirmesi olan.

yeldirmesiz, [yel-dir-me-siz] *sf.* Yeldirmesi olmayan; yeldirme takınmamış olan.

yeldürme, [yel-dir-me] *{ağız} is. folk.* Baş örtüsü ve değneklerle oynanan bir çocuk oyunu. [DS]

yeldürmek, [yél-mek > yel-dür-mek يلدورمك] *{eT} {OsT} gçl. f. [-ür]* Koşuşturmak. [Bahşayiş]

yeldürüç, -cü [yeldir-ici ?] *{ağız} sf.* **1.** Telaşla oraya buraya gidip gelen. **2.** Aceleci; canı tez. [DS]

yele[1], [*eT.* yel / yāl > yal-ığ] *is.* At, aslan gibi bazı hayvanların boyunlarında bulunan uzun kıllar.

yele[2], [Far. yele يله] *is.* **1.** Otlağa salınmış sürü. **2.** *sf.* Saldırgan. **3.** *sf.* Kuvvetli. **4.** Koşucu; koşan.

yeleb, [yeleb ?] *is.* Demirden yapılmış yuvarlak kalkan.

yelebimek, [*eT.* yél > yél-vī / yel-pī-mek > yel(e)bimek يلابمك] *{eAT} {ağız} gçsz. f. [-r]* Rüzgâr etkisi ile sallanmak; dalgalanmak. [DS]

yelece, [yele-ce] *{ağız} is.* Toprak su testisi. [DS]

yeleç, -ci [yel-eç] *sf.* **1.** Havadar; yeleken. **2.** *{ağız}* Dağ sırtı. [DS]

yelef, [? yelef] *{ağız} is.* Taştan yapılmış büyük çeşme. [DS]

yelegen[1], [yél-mek > yél-ēgēn] *(yele:ğe:n) {eT} {ağız} sf.* Hızlı; çabuk. [Bahşayiş] [DS]

yelegergen, [yel-e+ger-gen يله كركن] *{OsT} is. zool.* Kerkenez.

yeleğen, [yél-mek > yel-egen يلكن] *{ağız} sf.* **1.** Hızlı koşan; süratle giden; çok yelen. *{eAT} {OsT} (aym)* **2.** Toprak testi. **3.** Av köpeği; tazı; köpek. [DS]

yeleğence, [yeleğen-ce يله كنجه] *{eAT} sf.* Bir yerde eğleşmeyen; gezip tozan.

yeleğim, [yel > yel-e-mek > yeleğim ? يلكم] *{OsT} sf.* Havadar; yelli; rüzgâr alan.

yelek[1], **-ği** [yel-mek > yel-ek يلك] *{eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** *{ağız}* Kuş kanadının sert ve büyük tüyü; kalemli tüy; telek. [Bahşayiş] [DS] **2.** Okun yay girişine takılan ve gidiş yönünü düzenleyen tüylü bölümü; ok tüyü. [Bahşayiş] **3.** *{eAT}* Bir ok atımı uzaklık. **4.** Kesici, dürtücü silahlardan korunmak için elbise altına giyilen yelek biçimindeki örme zırh. **5.** *{ağız}* Horoz kuyruğu. [DS]

yelek[2], **-ği** [yel-mek > yel-ek] *is.* **1.** Gömleğin üzerine, ceketin altına giyilen, ön tarafı takım elbise kumaşından, arkası astarlık kumaştan, önü düğmeli, önden açılır, yakasız, kolsuz giyecek. **2.** Kolsuz ceket. **3.** *{ağız}* Ceket. [DS] **4.** *{ağız}* Gömlek. [DS]

yelek[3], **-ği** [yel-mek > yel-ek] *{ağız} is.* **1.** Bir yaşını geçmiş deve yavrusu ve tay. **2.** Bir yaşında enemiş teke. **3.** İki yaşındaki keçi. **4.** Bir yaşında dana. [DS] ◻ **yelek tay,** *{ağız} Bir yaşından üç yaşına kadar olan tay.* [DS]

yelek[4], **-ği** [yel > yel-ek] *{ağız} is.* Dağın doruğa yakın bölümü. [DS] ◻ **yelek sırtı,** *{ağız} Yele karşı, havalı yer.* [DS]

yelek[5], **-ği** [yel-ek] *{ağız} is.* **1.** Sabanda, kayışı eskiyen eneğe vurulan peş. **2.** Çadırlarda, rüzgârdan korunmak için tavana döşenen keçe tepeliğin bağına takılan ikincil bağlar. [DS] ◻ **yelek çalığı,** *{ağız} Öküzlerde görülen ve hayvanın başını aşağı indirmesine engel olan bir hastalık.* [DS]

yelekçi, [yelek-çi] *is.* Yelek diken ya da satan kimse; yelek terzisi.

yeleken, [yel-egen / yel-eken] *{ağız} sf.* **1.** (Yer için) yüksek ve çevresi açık, esintili; havadar; yeleç. **2.** *is.* Kerkenez kuşu. [DS]

yelekenlik, -ği [yeleken-lik] *{ağız} is.* Esintili hava; rüzgârlı hava. [DS]

yelekim, [yeleğen > yelekim ?] *{ağız} is.* Yele karşı, havalı yer. [DS]

yelekin, [yeleğen > yelekin] *{ağız} is.* Esintili, yelli hava. [DS]

yelekleme, [yelek-le-me] *is.* Yeleklemek eylemi.

yeleklemek, [yelek-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Ok için) kuyruğuna tüy takmak.

yeleklenme, [yelek-le-n-me] *is.* Yeleklenmek eylemi.

yeleklenmek, [yelek-le-n-mek يلكلنمك] *edil. f. [-ir]* **1.** (Ok için) yelek takılmak. **2.** *dönşl.* (Kuş için) kanatlanmak; kanat açmak. *{OsT} (aym)* **3.** Yelek sahibi olmak; yelek edinmek.

yeleleği, [yel+elek-i] *{ağız} sf.* → yel eleği. [DS]

yelelek, -ği [yel-e-le-k ? / yel-lik] *{ağız} is.* **1.** Yelpaze. **2.** *sf.* Hoppa; şımarık. [DS]

yelelenme, [yele-le-n-me] *is.* Yelelenmek eylemi.

yelelenmek, [yele-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Yele sahibi olmak; yeleleri uzamak. **2.** (Saç için) rüzgârda yele gibi dalgalanmak; savrulmak.

yeleli, [yele-li] *sf.* **1.** Yelesi olan; yele sahibi olan. **2.** Yelesi belirtilen nitelikte olan. ◻ **yeleli kurt,** *{ağız} Sırtlan.* [DS]

yeleme, [yele-me] *is.* **1.** Yelemek eylemi. **2.** *{ağız}* Ağırbaşlı olmayan; ciddi işlerle uğraşmayan; havai; hoppa. [DS]

yelemek[1], [*eT.* yülī-mek > yülü-mek > yele-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Ağacın dallarını gövdeye bitişen yerlerinden keserek budayıp indirmek; budamak. **2.** Eşek, at vb. hayvanların yele ve kuyruk kıllarını kesmek. [DS]

yelemek[2], [yel-i-mek > yele-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* İş için başvurmak; iş için dolaşmak. [DS]

yelemse, [? yelemse] *{ağız} is.* Gece kuşu. [DS]

yelen[1], [yel-en] *{ağız} is.* Halı, kilim vb. kıyısındaki süs; bordür. [DS]

yelen[2], [yel-en] *{ağız} is.* Kasırga. [DS]

yelen[3], [yel-en / yél-eñ] *{ağız} is.* **1.** Ova; düzlük. **2.** Çöl. [DS]

yelen[4], [yel-en] *{ağız} is.* Aşk; tutku. [DS]

yelengeç, -ci [yele-n-geç] *sf.* (Ağaç için) kabuğu kendiliğinden soyulup dökülen.

yelenmek, [yel-en-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İğrenmek. [DS]

yelenti, [yele-mek > yele-nti] *{ağız} is.* Kesilmiş ağaç dalı. [DS]

yelep, [*eT.* yél > yél-vī / yel-pī-mek > yelep] *{ağız} is.* Dizi; sıra. ☐ **yelep yelep,** *{ağız} Dizi dizi; sıra sıra; arka arkaya; dalga dalga. 2. Bağlam bağlam; demet demet.* [DS]

yelepimek, [*eT.* yél > yél-vī / yel-pī-mek] *{ağız} gçsz. f. [r]* Rüzgârdan sallanmak; dallanmak. [DS]

yeler, [? yeler] *{ağız} is.* Günlük defter; el defteri. [DS] ☐ **yelere düşmek,** *{ağız} Acele ile oraya buraya koşmak.* [DS]

yelere, [yeler-e] *{ağız} is.* Kadın elbisesi. [DS]

yelese, [yele-se] *{ağız} is.* Yarasa. [DS]

yeleşik, -ği [yele-ş-ik] *{ağız} is.* Tatula; boru çiçeği. [DS]

yeleşme, [y'-le-ş-me] *(yéleşme) is.* **1.** Yeleşmek eylemi. **2.** Ünsüzlerin y sesine yaklaştıkları damaksıllaşma ya da yumuşama.

yeleşmek, [y'-le-ş-mek] *(yéleşmek) dönşl. f. [-ir]* (Ünsüzler için) y sesine yaklaşmak; damaksıllaşmak; yumuşamak.

yeleştirme, [y'-le-ş-tir-me] *(yéleştirme) is.* Yeleştirmek eylemi.

yeleştirmek, [y'-le-ş-tir-mek] *(yéleştirmek) gçl. f. [-ir]* Bir ünsüzü yeleşmeye uğratmak; yeleşmesini sağlamak.

yeletten, [yeni-le-den ?] *{ağız} zf.* Yeniden; yeni baştan. [DS]

yelevarmak, [yel-mek+var-mak > yel-e+var-mak يله ورمق] *{eAT} gçsz. b. f. [-ur]* Yel gibi gitmek; koşarak gitmek.

yelevlen, [*eT.* yél > yél-vī > yeleb-le-n ?] *{ağız} is.* Kasırga. [DS]

yeleyen, [yele-ğen ?] *{ağız} is.* Kalınlığı 2,5 cm'den ince olan biçilmiş tahta. [DS]

yelfe, [*eT.* yél > yél-vī > yilvi / yelve > yelfe] *{ağız} is.* **1.** Çulluk. **2.** *sf.* İnce; hafif. **3.** Hoppa; hafifmeşrep. [DS]

yelfirik, -ği [*eT.* yél > yél-vī > yelbī-mek > yelpi-r-ik / yelfirik] *{ağız} sf.* Hoppa; hafifmeşrep. [DS]

yelgi, [yel-gi] *{ağız} is.* Rüzgâr gülü; hava fırıldağı. [DS]

yelgin, [yel-mek > yel-gin] *{ağız} sf.* **1.** (Sürücü veya koşucu için) hızlı; çabuk; tez giden. *{eT} (aym)* **2.** (İnsan ve hayvan için) dişi peşinde koşan; coşkun; sevdalı. **3.** Çok gezen. **4.** *is.* Sürek atı. [DS]

yelgirdemek, [yel-gir-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* **1.** Delirmek. **2.** Sevdalanmak. [DS]

yelgufa, [yel+Ar. ḳafa'] *{ağız} is.* Felce uğramış sığır. [DS]

yelgürmek, [yel-gür-mek / yil-gür-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Uçuşmak; çırpınmak. [KB]

yeli, [yele / yelī يلى] *{eT} {eAT} {ağız} is.* **1.** Atın yelesi. [Bahşayiş] [DS] **2.** *{ağız}* Dağın doruğa yakın bölümü. [DS]

yeligen, [yel-mek > yel-eğen / yeligen] *{ağız} is.* Köpek. [DS]

yelik, [yel-mek > yel-ik يلك] *sf.* **1.** *{eAT}* Çok koşan; yelici. **2.** *{ağız}* Oyunda ebe. [DS]

yelikcen, [yel-mek > yel-ik-cen] *{ağız} sf.* **1.** Hoppa; hafif; hafifmeşrep. **2.** Şımarık. [DS]

yelikgen, [yel-mek > yelik-gen] *{ağız} is.* Şaşkınlık. [DS]

yelikken, [yel-mek > yelik-ken] *{ağız} sf.* Hoppa; şımarık; hafifmeşrep. [DS]

yelikmek[1], [yel-mek / yel > yel-ik-mek يلكمك] *dönşl. f. [-ür]* **1.** *{OsT}* Yel gibi koşmak. **2.** *{ağız}* Acele etmek; ivecenlik etmek. [DS] **3.** *{ağız}* Yaramazlık yapmak; şımarmak; şımarık davranmak. [DS] **4.** *{ağız}* Oynamak. [DS] **5.** *{ağız}* (Deve için) oynamak. [DS]

yelikmek[2], [yel-mek > yel-ik-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** (Vücut için) üşüyerek sızlamak. **2.** (Kadın için) aşermek. [DS]

yelim[1], [yéli-m يلم] *{eT} {eAT} {OsT} is.* Tutkal; tüy veya tüye benzer şeyler yapıştırılan tutkal; ökse; zamk; çiriş. [DLT] [Bahşayiş]

yelim[2], [yel-mek > yel-im] *{ağız} is.* Yelmek eylemi. ☐ **yelim yelim yeldirmek,** *{ağız} Sürekli izlemek.* [DS]

yelimek, [yel-mek > yel-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Yaramazlık yapmak; şımarmak. **2.** İş için başvurmak; iş için gezmek. [DS]

yelimen, [yel-mek > yel-ī-mek > yelī-mēn] *(yeli:-me:n) {eT} is.* Dağınık bir şekilde yapılan çapul. [DLT]

yelimkara, [yelim+kara قره يلم] *{OsT} is.* Burç ve bundan yapılan yapışkan; ökse,

yelimlemek[1], [yelim-lē-mek] *(yelimle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Oka yelek (tüy) yapıştırmak.

yelimlemek[2], [yel-mek > yel-ī-mek > yelim-lē-mek] *(yelimle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Yolu araştırmak. [DLT]

yelimlenmek, [yelim-lē-mek > yelim-le-n-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Tutkallanmak. [DLT]

yelimlik, -ği [yel > yel-im-lik ?] *{ağız} is.* Rüzgâr girecek delik. [DS]

yelimsa, [? yelimsa] *{ağız} is.* Koyunda meme şişmesine sebep olan bir hastalık. [DS]

yelimsemek, [yel-im-se-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Topallamak. [DS]

yelimşik, -ği [yelim-(i)ş-ik] *{OsT} sf.* Yapışkan.

yelin, [yélin يلن] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* İnek, manda, koyun, keçi ve kısrak gibi hayvanların memelerinde süt toplanan kısım; tırnaklı hayvan memesi. [DLT] [DS]

yelincek, [yél-mek > yél-in-cek يلينجك] *sf.* **1.** *{eAT}* Aceleci. **2.** *{ağız}* Hoppa; şımarık. [DS]

yeling, [yêl > yél-iñ] *{eT} is.* Yeli çok olan yer. [DLT]

yelinlemek, [yelin-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r [-l(i)-yor]* (Hayvan için) doğumu yaklaşmak; doğurma belirtileri ortaya çıkmak. [DS]

yelinmek, [yel-mek > yel-in-mek يلنمك] *{OsT} dönşl. f. [-ür]* Yoluna devam etmek.

yelinsek, -ği [yelin-sek] *{ağız} is.* **1.** Hayvanlarda meme körlüğü. **2.** Memesi körelmiş hayvan. [DS]

yelis, [yel-is ?] *{ağız} sf.* (Toprak için) henüz tavı gelmemiş; ağır. ☐ **yelis toprak,** *{ağız} İşlenmesi güç, çamurlu, yaş toprak.* [DS]

yeliş, [yel-mek > yel-iş يلش] *is. {OsT}* Koşuş.

yelişmek, [yel-mek > yel-iş-mek يلشمك] *{eAT} {OsT} işteş. f. [-ür]* Birlikte koşmak; koşuşmak, yarışmak.

yeliştürmek, [yel-mek>yel-iş-tür-mek يلشدرمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ür]* Sağa sola koşturmak; koşuşturmak.

yelitmek, [yel-mek > yel-it-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Yaramazlık yapmak; şımarmak. [DS]

yelkafa, [yel+ Ar. ḳafa'] *{ağız} is.* → yel kafa. [DS]

yelkaz, [yel + Far. ġavz] *{ağız} sf.* Bir yerde bir işte durmayan; sebatsız; kararsız. [DS]

yelke[1]**,** [yel-ke] *{ağız} is.* **1.** Yele. **2.** Saç. **3.** Boynuduruğun hayvan ensesine gelen yeri. [DS]

yelke[2]**,** [yel-ik-mek > yel(i)ke] *{ağız} is.* **1.** Dağın doruğa yakın bölümü. **2.** Küçük tepe. **3.** Tütün yaprağının kıyısı. **4.** Balık yüzgeci. [DS]

yelke[3]**,** [yel-mek > yel-ik-mek > yel(i)ke] *{ağız} is.* Kandırmaca. [DS]

yelke[4]**,** [yel(i)k-e] *{ağız} is.* Atılmış pamuk. [DS]

yelkelemek, [yel-ik-mek > yel-(i)k-e-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Kışkırtmak. [DS]

yelken, [yél-mek > yel-kēn] *(eT. yelke:n) is.* **1.** Rüzgâr gücünden yararlanarak bir tekneyi yürütmekte kullanılan, bir serene gerilmek üzere yan yana dikilmiş sağlam bez şeritlerden oluşan kanat. *{eT} (aym)* [Bahşayiş] **2.** Yelken açılarak yapılan deniz yarışı; yelken yarışı. **3.** İmparatorluk döneminde, saraydaki cücelerin giydiği yelkeni andırır bir tür başlık. **4.** Güneşin ışıma basıncından uzayda yer değiştiren yansıtıcı yüzey. **5.** *{ağız}* → yelken bulutu. [DS] **6.** *{ağız}* Dağın başındaki sis. [DS] **7.** *sf.* Yelken biçiminde olan. ☐ **yelken açmak,** *dnz. Yelkenleri direklere çekerek tekneyi yürütmek; yola çıkmak için hareket etmek.*|| **yelken altına almak,** *{eAT} Koruma altına almak; himaye etmek.* ‖ **yelken balığı,** *zool. Pasifik okyanusunun sıcak denizlerinde üst orta sularında yaşayan, bir yelkeni andıran sırt yüzgeci oldukça yüksek, etçil bir kemikli balık; marlin, (Tetrapturus belone).*|| **yelken basmak,** *dnz. (Yelkenli tekne için) hareket etmek; yola çıkmak.* ‖ **yelken bezi,** *dnz. Yelken yapmakta kullanılan, kenevir elyafından ya da sentetik elyaftan dokunmuş kalın bez.*|| **yelken boğmak,** *dnz. Yelkeni arya ederken içine rüzgâr dolmaması için el ve kolla sereni sıkmak.* ‖ **yelken bulutu,** *{ağız} Hava açıkken birden beliren ve rüzgâr çıkacağı anlaşılan küçük bulut.* [DS]|| **yelken dikmek,** *dnz. Tekneye yelken kurmak.*|| **yelken eylemek,** *{OsT} Yelken açmak.*|| **yelken gemisi,** *dnz. Yelkenlerin şişmesi ile hareket eden, yol alan gemi; yelkenli.*|| **yelken gönderi,** *dnz. Yelkenlerin çekildiği direk.*|| **yelkeni bırakmak,** *{ağız} Yapılan işi bırakmak; caymak.* [DS]|| **yelken iğnesi,** *dnz. Yelkenleri birbirine tutturmaya yarayan alet.* ‖ **yelkeni kasmak,** *dnz. Bir yelkeni olabildiğince germek.* ‖ **yelkeni suda,** *{OsT} Sakin; iddiasız.*|| **yelkeni suya bırakmak,** *{ağız} Yapılan işi bırakmak; caymak.* [DS]|| **yelken kurutmak,** *{ağız} Dinlenmek.*|| **yelkenleri suya indirmek,** *Yumuşayarak direnmekten vazgeçmek.*|| **yelken soymak,** *dnz. Bir teknenin yelken donanımını direk, seren, çubuk ve istralyalardan çözerek arya etmek.* ‖ **yelken uçurmak,** *dnz. Yelkenleri fırtınada parçalatmak.*|| **yelken yakası,** *dnz. Bir yelkenin kenarı ve köşesi.* ‖ **yelken yarışı,** *spor. Yelkenli tekneler arasında yapılan yarışma.*|| **yelken yekesi,** *dnz. Yelkenli teknelerde kullanılan uzun ve eklemli özel yeke.*

yelkenci, [yelken-ci] *is.* **1.** Yelken yapan kimse. **2.** Yelkenleri açmak veya indirmek, toplamak gibi işleri yürüten gemici. **3.** *spor.* Yelken sporu ile uğraşan kimse.

yelkencilik, -ği [yelken-ci-lik] *is.* **1.** Yelkencinin yaptığı iş ya da mesleği. **2.** Her tür tekneyle yapılan gezi, spor ve yarışmalar.

yelkenleme, [yelken-le-me] *is.* Yelkenlemek eylemi.

yelkenlemek, [yelken-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Bir tekneyi yelkenli hâle getirmek. **2.** *gçsz.* (Yelkenli bir tekne için) yelkenleri açıp yola çıkmak. **3.** *argo.* Kaçıp gitmek. **4.** (İnsan için) aklî dengesini yitirmek. **5.** *{ağız}* (Elbise, bez vb. için) rüzgâr alarak kabarmak; şişmek. [DS]

yelkenli, [yelken-li] *sf.* **1.** (Deniz taşıtı için) yelkenleri olan; yelkenle yol alan. **2.** *is.* Yelkenle yürütülen gemi. ☐ **yelkenli gemi,** *Yelkenle yürütülen gemi.*

yelkenlik, -ği [yel-ken-lik] *sf.* **1.** (Kumaş vb. için) yelken yapmaya uygun; yelken yapımı için üretilmiş. **2.** *{ağız} is.* Esintili hava. [DS]

yelkesen, [yel+kes-en] *is.* **1.** *spor.* Yarışlarda rüzgâ-

rın etkisinden korunmak için öne takılan siperlik; rüzgârlık. **2.** *{ağız}* Kerkenez kuşu. [DS]

yelkıran, [yel+kır-an] *is.* Yelkesen.

yelki, [yel-ki] *{ağız} is.* **1.** Uzun kanat. **2.** *sf.* Hoppa; şımarık. [DS]

yelkin, [yel-mek > yel-gin / yel-kin] *{eT} sf.* **1.** Yelici; koşucu. [DLT] **2.** Misafir; yolcu; konuk. [DLT]

yelkimek, [yel-(i)k-in-mek / yek-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Bir iş yapmaya kalkışmak; yeltenmek; girişmek. [DS]

yelkoma, [yel+ko-ma] *{ağız} is.* Öküzlerde geçici topallık. [DS]

yelkovan, [yel+kov-an يل قوان] *is.* **1.** Saatin dakikaları gösteren, akrepten daha uzun ibresi. **2.** Yelin estiği yönü göstermek için dik bir eksen üzerine konulmuş hafif, döner levha. **3.** Soba borusunun ucuna takılan rüzgâr başlığı. **4.** *zool.* Yelkovangillerden, kanatları sivri, balıkla beslenen, siyahımsı ya da kül rengi gövdeli deniz kuşu, *(Puffinus).* **5.** *{ağız}* Bir tür çatı saçağı. [DS] **6.** *sf. {eAT} {OsT}* Gereksiz işler peşinde koşan; boş gezen; hafifmeşrep; havai. **7.** *{ağız}* Bir yerde, bir işte duramayan; kararsız; sebatsız. [DS] ◻ **yelkovan otu,** *{ağız} 1. Sardunyaya benzer bir yabani ot. 2. Düşünmeden davranan; kararsız.* [DS]

yelkovangiller, [yel+kov-an-gil-ler] *is. zool.* Kuşlar sınıfının fırtına kuşları takımından, burun delikleri iki ayrı boru biçiminde olan, sivri kanatlı sürekli denizde yaşayan, yalnız yumurtlamak için karaya çıkan kuşlar familyası, *(Puffinidae).*

yelkufa, [yel+ Ar. ḳafa'] *{ağız} is.* Hayvanda kalça çıkıklığı. [DS]

yelkum, [yel+kum] *{ağız} is.* Kumul. [DS]

yelkuyruk, -ğu [yel+kuyruk] *{ağız} sf.* Bir yerde, bir işte durmayan; kararsız. [DS]

yelleh, [yā+leh / Ar. ya Allāh => yelleh] *{ağız} ünl.* Ya; öyle mi? [DS]

yellehçi, [Ar. ya Allāh => yallah-çı] *{ağız} sf.* Dalkavuk. [DS]

yellehlemek, [yelleh-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i) -yor]* **1.** Ardı sıra savurup atmak. **2.** Yalpa vurmak; anlamsız ortada dönüp durmak. **3.** Emeklemek. [DS]

yellemçek, -ği [yel-le-n-cek / yel-le-m-cek] *{ağız} is.* Salıncak. [DS]

yelleme, [yel-le-me] *is.* **1.** Yellemek eylemi. **2.** *{ağız}* Bağırsak gazı. [DS] **3.** *{ağız}* Uçurtma. [DS] **4.** *müz. {ağız}* Çalgıda, hızlı tempo. [DS] **5.** *sf. {ağız}* Arsız; yüzsüz; terbiyesiz. [DS]

yellemek, [yel-le-mek يللمك] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Esinti oluşturmak. **2.** (Ateşi alevlendirmek, tutuşturmak için) körük ya da bir levhayı sallayarak rüzgâr oluşturmak; körüklemek. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** (Kişiyi serinletmek için) yelpaze veya o tür bir araçla esinti oluşturmak; yelpazelemek. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *{eAT} {ağız}* Teşvik etmek; kışkırtmak. [DS] **5.** *{ağız}* İsteklendirmek; özendirmek. [DS] **6.** *{ağız}* Yele tutmak. [DS] **7.** *{ağız}* Savurmak. [DS] **8.** *{ağız}* Hız vermek. [DS] **9.** *{ağız}* Davarı otlatmak için kaldırmak. [DS] **10.** *{ağız}* Gaz çıkarmak; yellenmek. [DS] **11.** *{ağız}* Kandırmak.[DS]

yellenme, [yel-le-n-me] *is.* **1.** Yellenmek eylemi. **2.** *{ağız}* Sara. [DS]

yellenmek[1], [yél > yél-le-n-mek] *dönşl. f. [-ür]* **1.** *{eT} {ağız}* Gaz çıkarmak. [Bahşayiş] [DS] **2.** Bağırsaklarda sindirimsizlik yüzünden gaz oluşması. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş]

yellenmek[2], [yel-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Hayaları şişmek ve sancımak. [Bahşayiş] **2.** Fıtık olmak. [Bahşayiş] **3.** *{ağız}* Cinsel istek duymak. [DS]

yellenmek[3], [yel-le-n-mek يللنمك] *edil. f. [-ir]* **1.** Yellemek eylemi uygulanmak; yel oluşturulmak; yellemek eylemine konu olmak. **2.** *dönşl. f.* Serinlemek için yelpaze vb. araçla oluşturduğu esintiyi kendi üzerine yöneltmek. **3.** *{OsT}* Havaileşmek. **4.** *{ağız}* Havalanmak; hava almak. [DS]

yellenmek[4], [yel-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Hızlanmak. **2.** Telaşa düşmek. [DS]

yellepe, [*eT.* yel-pi-mek > yellepe ?] *{ağız} is.* Kelebek. [DS]

yelli[1], [yel-li] *sf.* (Yer için) çok rüzgâr tutan yer; rüzgârlı. ◻ **yelli boyun,** *{ağız} Dağ yamacının ovaya bakan bölümü.* [DS]‖ **yelli mantar,** *{OsT} Ak mantar.*

yelli[2], [yel-li] *{ağız} sf.* Romatizma ağrıları çeken. [DS]

yelli[3], [yel-li] *{ağız} sf.* Bağırsaklarında çok gaz olan ve bu yüzden sık sık yellenmek zorunda bulunan; osuruklu. [DS]

yelli[4], [yel-li] *{ağız} sf.* **1.** Hızlı. **2.** Kararsız; sebatsız. **3.** (Kadın için) hafifmeşrep; oynak; hoppa; işveli; fıkırdak. [DS] ◻ **yelli dizgin,** *{ağız} Çok hızlı.* [DS]

yelligen, [yelli-gen] *{ağız} is.* Yıl çıbanı. [DS]

yellik[1], **-ği** [yel-lik] *{ağız} is.* **1.** Çok rüzgâr alan tepe vb. yer. **2.** Yelpaze. **3.** Balkon; sundurma. **4.** Toprak evin tepeliğini, yerdeki kazığa bağlayan dört parmak eninde dokuma ip. **5.** Harmanda, saman yığınının arkasına ağaç dallarından örülen çit. **6.** Çatıya çakılan ince tahta. **7.** Keçe çadır. [DS]

yellik[2], **-ği** [yel-lik] *{ağız} is.* **1.** İlaç. **2.** Kuşun kanat ucundaki tüy. [DS] ◻ **yellik yellik,** *{ağız} (Aramak, gezmek için) telaş içinde, heyecanla oradan oraya koşarak; koşturarak; fellik fellik.* [DS]

yellim[1], [yel-li-m] *zf.* Yel gibi; acele. ◻ **yellim yelalim,** *{ağız} Acele olarak; telaşla; koşa koşa; ivedilikle.* [DS]‖ **yellim yellim,** *{ağız} Telaşla; ivedilikle.* [DS]‖ **yellim yepelek,** *Çok acele, bilinçsiz olarak bir yerden başka bir yere koşturarak.*

yellim[2], [*eT.* yelim > yellim] *{ağız} is.* Ökse. [DS]

yellimkara, [yellim+kara] *{ağız} is.* **1.** Ökse. **2.** Mor çiçekli, dikenli bir ot. [DS]

yellin, [yelin / yellin] *{ağız} sf.* **1.** Canlı; hızlı. **2.** Tez. [DS]

yellongoz, [yellen+gez] *{ağız} sf.* Gezici; gezgin. [DS]

yelloz, [? yelloz] *{ağız} sf.* **1.** (Kadın için) ahlaksız; hafifmeşrep; aşüfte; şıllık. **2.** İki yüzlü; dönek. [DS]

yellöz, [? yelloz] *{ağız} sf.* Haylaz; aylak. [DS]

yellus, [? yellus] *{ağız} is.* İçi yivli av tüfeği. [DS]

yellü, [yél > yél-lü يللو] *{eAT} sf.* (Yiyecek için) bağırsaklarda gaz yapan. 🗗 **yellü yetüklü,** *{ağız} (Ürün için) düzgün gelişmiş; verimli.* [DS]

yelman, [yel-man ?] *{ağız} sf.* **1.** Sivri. **2.** *is.* Uç. [DS]

yelme[1], [yel-mek > yel-mē] *(eT. yelme:) is.* **1.** Yelmek eylemi. **2.** *{eT}* Keşif kolu; keşif müfrezesi; öncü birlikler; keşif süvarisi; izci; keşşaf; pişdar; öncül. [ETY] [EUTS] **3.** *{eT}* Binici, süvari. [Gabain] **4.** *{eT}* Sefer. [ETY]

yelme[2], [yel-me يلمه] *sf.* Dik. 🗗 **yelme yokuş,** *{OsT} Dik yokuş.*

yelme[3], [yel-me] *{ağız} is.* Eteklik. [DS]

yelmeç, -ci [yel-meç] *{ağız} is.* Yoğurt ve peynir küfü. [DS]

yelmek[1], [yé̋-mek > yé̋-l-mek] *(yé:lmek) {eT} edil. f. [-ür]* (Yemek, aş için) yenmek; yenilmek. [DLT]

yelmek[2], [yel-mek / yél-mek يلمك] *gçsz. f. [-ür]* **1.** (Kişi için) koşmak; acele ile yürümek; telaşla koşturmak; hızla gitmek; tez koşmak. *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DLT] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] [DS] **2.** Acele etmek. [Bahşayiş] **3.** Binmek. [Gabain] **4.** *{eAT} {OsT}* (At için) tırıs gitmek; eşkin yürümek; eşmek. **5.** *{ağız}* Bir kimsenin, bir işin ardından koşturmak. [DS] **6.** *{ağız}* Amaçsız gezip dolaşmak. [DS] **7.** *{ağız}* Oyunda ebe olmak. [DS] **8.** *{ağız}* (Erkek hayvan için) çiftleşmek için dişi istemek. [DS] **9.** *gçl. f.* Atı dört nala sürmek; koşturmak. [ETY] [Gabain] 🗗 **yeler yel oñmaz,** *{eAT} {OsT} Çok çalıştığı hâlde bir kazanç elde edemez.*|| **yeler yel,** *{eAT} Hızlı esen yel.*|| **yele varmak,** *{OsT} Yel gibi gitmek; koşarak gitmek.*|| **yelü barınak,** *{eT} Dörtnala gitmek.*|| **yelü kör!** *{eT} Dört nala sür!*|| **yele yele,** *{eAT} {OsT} Koşa koşa.*|| **yelip yopurmak,** *{eAT} {OsT} Telaşla koşmak; durmadan koşturmak.*|| **yelip yortmak,** *{eAT} Koşup durmak.*|| **yelmek yopulmak,** *{OsT}* → yelmek yüğürmek.|| **yelmek yopurmak,** *{OsT}* → yelmek yüğürmek.|| **yelmek yüğürmek,** *{OsT} Durmadan koşmak; koşuşturmak.*

yelmeşik, [yelim > yel(i)m-eş-ik يلمشك] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* **1.** Yapışkan; sulu. [DS] **2.** *{ağız}* Bozulmaya yüz tutmuş. [DS] **3.** *{ağız}* (Yiyecek için) çok pişmekten ezilen ve yapış yapış olan. [DS] **4.** *{ağız}* (Kişi için) Sırnaşık. [DS]

yelmeşmek, [yelim > yel(i)m-eş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Yemek için) çok pişmek yüzünden ezilmek. [DS]

yelmeşük, -ğü [yelmeş-ik] *{ağız} sf.* **1.** Bozulmaya yüz tutmuş. **2.** Sırnaşık. [DS] 🗗 **yelmeşük otu,** *{ağız} Ağrı gidermede, sancı dindirmede ve tahtakurularına karşı kullanılan bir ot.* [DS]

yelmik, -ği [yem-lik / yelmik] *{ağız} is. bot.* Yemlik. [DS]

yelmük, -ğü [yem-lik / yelmük] *{ağız} is. bot.* Yemlik. [DS]

yelnemek, [yélin > yel(i)n-ē-mek] *(yelne:mek) gçsz. f. [-r]* Memesi süt dolup sarkmak. [DLT]

yelögi, [yel+öñ-ü > yelögi] *{ağız} is.* → yel önü. [DS]

yelöğü, [yel+öñ-ü > yelöğü] *{ağız} is.* → yel önü. [DS]

yelölçer, [yel+ölç-er] *is.* Rüzgâr ya da gaz akışkanların akış hızını ölçmekte kullanılan aygıt; anemometre.

yelöngü, [yel+öñ-ü] *(yelöñü) {ağız} is.* → yel önü. [DS]

yelönü, [yel+ön-ü] *{ağız} is.* → yel önü. [DS]

yelöyü, [yel+öñ-ü > yelöyü] *{ağız} is.* → yel önü. [DS]

yelpaze, [yel + Far. (bād)-bezan > yel-beza(n) [Tietze, Räzänen] / *eT.* yél > yél-vī / yel-pī-mek *(yellenmek)* > yelpise [Brockelmann] / yel + Far. (bād)-vīze > yelpīze > yelpeze > yepaze] *is.* **1.** Eklemli bir çerçeveye geçirilmiş, kırmalı katlanabilir kâğıt ya da kumaştan yapılmış, sallandığında esinti oluşturarak serinletmeye yarayan araç. **2.** *mecaz.* Çeşitlilik; yaygınlık; yayılma. **3.** *matb.* Bir tür matbaa karakteri; Cicero. **4.** *sf.* Yelpaze biçiminde olan. 🗗 **yelpaze bezek,** *Yelpaze biçiminde düzenlenmiş yapraklardan ya da hurma dallarından oluşan süsleme.*|| **yelpaze tonoz,** *Kirişleri açılmış bir yelpazenin çubukları gibi düzenlenmiş çok süslü ve hafif tonoz.*

yelpazeleme, [yelpaze-le-me] *is.* Yelpazelemek eylemi.

yelpazelemek, [yelpaze-le-mek] *gçl. f.* Yelpaze ya da ona benzer bir araçla havayı dalgalandırarak esinti yaratmak.

yelpazelenme, [yelpaze-le-n-me / yelpaze-len-me] *is.* Yelpazelenmek eylemi.

yelpazelenmek, [yelpaze-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yelpazelemek eylemi yapılmak; biri tarafından yelpaze sallanmak. **2.** *dönşl. f.* Serinlemek için kendi kendine yelpaze sallamak. **3.** *gçsz. f.* Yelpaze edinmek; yelpaze sahibi olmak.

yelpazemsi, [yelpaze-msi] *sf.* Yelpaze gibi; yelpazeyi andırır biçimde.

yelpelemek, [yepe-le-mek / yelp-ele-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Ayırıp toplamak. [DS]

yelpelenmek, [*eT.* yél > yél-vī > yelvi-le-n-mek > yelpelen-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ürkmek; korkmak. [DS]

yelpeme, [yelp-e-me] *{ağız} is.* Solunum yolu hastalığı. [DS]

yelpenek[1]**, -ği** [yelp-enek ?] *{ağız} is.* Hıyar. [DS]

yelpenek[2]**, -ği** [yel-pī-mek > yelpe-n-ek ?] *{ağız} sf.* (Gitmek, koşmak için) çok ivedi. [DS]

yelpetme, [*eT.* yél > yél-vī / yel-pi-t-me ?] *{ağız} is.* Sütün içine kızgın taşlar atarak teleme gibi kestirme. [DS]

yelpetmek, [*eT.* yél > yél-vī / yel-pī-mek > yélpi-t-mek / yilpe-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yelpazelemek; yellendirmek. [DLT]

yelpeze, [yel + Far. (bād)-vīze > yelpīze => yelpeze يلپزه] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Yelpaze. [DS] **2.** *{ağız}* Altınla birlikte takılan yürek biçiminde ve üstü gümüşle savatlanmış ince bir takı. [DS] 🗗 **yelpeze işlemek,** *{OsT} Yelpaze yapmak.*

yelpik, [*eT.* yél > yél-vī > yél-pī-mek > yélpi-k يلپك] *{eT} is.* **1.** Cin çarpması. **2.** Yel çarpması. [DLT] **3.** *{ağız}* Ağrı, sızı; romatizma. [DS] **4.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Nefes darlığı; astım; bronşit. [DS] **5.** *{ağız}* Çarpıntı. [DS] **6.** *{ağız}* Tükürük. [DS] **7.** *{ağız} {ağız}* Yelpaze. [DS] **8.** *sf. {ağız}* Aklına eseni yapan; delifişek. [DS] **9.** Nefes darlığı çeken; öksürüklü. [DS]

yelpikli, [yelpik-li] *{ağız} sf.* Nefes darlığı çeken; öksürüklü. [DS]

yelpimek, [*eT.* yél > yél-vī > yél-pī-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Yel için) hafif hafif esmek. [DS]

yelpinmek, [yél-pī-mek > yélpi-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Yel çarpmak; yelpazelenmek. [DLT] **2.** Cin çarpmak; cine çarpılmak. [DLT]

yelpirdeme, [yelpir-de-me] *is.* Yelpirdemek eylemi.

yelpirdemek, [yelpir-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er] [-d(i) -yor]* Kımıldamak; hafif hafif sallanmak; dalgalanmak. [DS]

yelpirdetmek, [yelpir-de-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Dalgalandırmak. **2.** Sallatmak. **3.** Çalkalamak. [DS]

yelpirmek[1]**,** [*eT.* yél > yél-vī > yél-pī-mek > yélpi-r-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* **1.** Rüzgâr esmek; [DLT] **2.** Cin tutmuş gibi sağa sola sallanmak. [DLT]

yelpirmek[2]**,** [yél-pī-mek > yelpi-r-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* Nemlenmek; yeri ıslatmak. [DLT]

yelpise, [yélpī-mek > yelpi-se] *{eT} is.* Yelpaze. [EREN]

yelpişmek, [yelpī-mek > yélpi-ş-mek] *işteş f. [-ür]* **1.** Nem çekmek; nem almak; (taneler için) yaşlıktan yapışmak. [DLT] **2.** Birlikte yelpazelenmek. [DLT]

yelpitmek[1]**,** [*eT.* yél > yél-vī > yél-pī-mek > yelpi-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yellendirmek; yelpazelemek. [DLT]

yelpitmek[2]**,** [yél-pī-mek > yelpi-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* (Ot, saman ve yem için) ıslatmak. [DLT]

yelpiyh, [yélp-ik] *{ağız} is.* Yelpaze. [DS]

yelpiz, [? yelpiz] *{ağız} is.* Sümüklü böcek. [DS]

yelpize, [yel + Far. (bād)-vīze => yelpīze يلپيزه] *{eAT} {ağız} is.* Yelpaze. [DS]

yelpizlemek, [yelpiz-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i) -yor]* Yelpazelemek. [DS]

yelpük, -ğü [yelpī-mek > yelpi-k / yelpük] *{ağız} is.* Nefes darlığı; bronşit. [DS]

yelpümek, [yél-vī / yel-pī-mek / yelpü-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Hava alarak bozulmak; bayatlamak. **2.** (Kişi için) hastalanmak. [DS]

yelpüse, [yelpī-mek > yelpi-se / yelpüse] *{ağız} is.* Altınla birlikte takılan kalp biçiminde, üzeri savatlanmış ince gümüş takı. [DS]

yelsemė, [yel-se-me] *is.* Yelsemek eylemi; bayatlama; bozulma.

yelsemek, [yel-se-mek] *gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor] {ağız}* (Kapalı yiyecekler için) hava alarak bozulmak; bayatlamak. [DS]

yelsen, [yel-se-n ?] *{ağız} is.* Rüzgâr; yel. [DS]

yelsimek, [yel-si-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Kapalı yiyecek için) hava alarak bozulmak; bayatlamak. [DS]

yelte[1]**,** [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelt-e يلته] *{eAT} is.* Teşvik; kışkırtma. 🗗 **yeltesine girmek,** *{ağız} Aklını çelmek; kandırmak.* [DS]‖ **yelte vermek,** *{OsT} Tahrik etmek; teşvik etmek; kışkırtmak.*

yelte[2]**,** [yel-(i)t-e ?] *{ağız} sf.* (At için) aksak. [DS]

yelte[3]**,** [yel-it-mek > yel-(i)t-e] *{ağız} is.* Çelik çomak oyununda, çomak sağ elde, çelik sol eldeyken vurma. [DS]

yeltek, -ği [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-k] *sf.* **1.** İsteğinde kararsız olan; konudan konuya geçen; hercai; sebatsız. **2.** *{ağız}* Haşarı; şımarık. [DS]

yelteklik, -ği [yeltek-lik] *is.* Yeltek olma durumu; yeltek olan kişinin niteliği.

yeltelemek, [yelte[1]-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Kışkırtmak.[DS]

yelteme, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-me] *is.* **1.** Yeltemek eylemi. **2.** *müz.* Akşemseddin tarafından icat edilmiş bir Türk sazı. **3.** *sf. {eAT}* (Saz havası için) şevke getiren.

yeltemek, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-mek يلتمك] *{eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] [-t(i)-yor]* **1.** Teşvik etmek; heveslendirmek; tahrik etmek; kışkırtmak; hırslandırmak. **2.** Özendirmek; isteklendirmek. [DS] **3.** Koşturmak.

yelten, [yel-mek > yel(i)t-mek > yelt-en] *{ağız} is.* Yele karşı, havalı yer. [DS]

yelteniş, [yelte-n-iş] *is.* Yeltenmek eylemi ve biçimi.

yeltenme, [yelte-n-me] *is.* Yeltenmek eylemi.

yeltenmek, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-n-mek يلتنمك] *dönşl. f. [-ir]* **1.** *{eAT} {OsT}* Ö-

yemeklenmek, [yemek-le-n-mek يمكلنمك] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ür]* Yemek yemek.

yemekli, [yemek-li] *sf.* Yemek yedirilen; yemek de verilen; yemeği de olan. 🗗 **yemekli vagon,** *Yolculara yemek servisi yapılabilecek biçimde düzenlenmiş vagon; vagon restoran.*

yemeklik, -ği [yemek-lik] *sf.* **1.** Yemek yapımında kullanılan; yemek yapılan. **2.** Yemek için ayrılan. **3.** Yemek yapmak için uygun olan. **4.** *{ağız}* Yemek pişirecek kadar. [DS] **5.** *is.* Yiyecek şey; yiyecek maddesi. **6.** *{ağız}* Yemek için ayrılan buğday. [DS] **7.** İmparatorluk döneminde, padişahların sadrazamlığa yeni atananların onuruna verdiği yemek. **8.** *{ağız}* Rüşvet. [DS] **9.** *{ağız}* Yarar, çıkar sağlayan kişi.[DS]

yemeksiz, [yemek-siz] *sf.* **1.** Yemeği olmayan; yemeği bulunmayan. **2.** Yemek yedirilmeyen; yemek verilmeyen.

yemelek, -ği [yeme-le-k] *{ağız} sf.* Yorgun; bitkin. [DS]

yemelemek, [yeme-le-mek يملمك] *{eAT} {ağız} gçsz. f. [-r]* Topallamak; hafifçe aksamak. [DS]

yemelik, -ği [ye-me-lik] *{ağız} is.* Aşlık tahıl. [DS]

Yemen, [Ar. yemen يمن] *öz. is.* **1.** Arap yarımadasının güneyinde bir ülke. **2.** (Tamlayan olarak) Yemen'e ilişkin; Yemen'le ilgili. 🗗 **Yemen dümbeleği,** *Türk müziğinde on yedinci yüzyılda kullanılmış bir tür dümbelek.*|| **Yemen ellerinde Veysel Karanî,** *telmih. (Kişi için) sonuç alınamayacak işler peşinde koşup soluk tüketen.*|| **Yemen taşı,** *Turuncudan kırmızıya kadar değişen zirkon türü değerli bir taş.*

yemeneşi, [Ar. Yemen + éş-i] *{ağız} is.* Kahve. [DS]

yemeni, [Ar. Yemen > Yemenî *(Yemene ilişkin)* يمنى] *is.* **1.** Üzeri elle boyanarak ya da kalıpla desen yapılarak süslenmiş ve baş örtüsü olarak kullanılan büyükçe tülbent; büyük yazma. **2.** Sarı ya da siyah sahtiyandan yapılma kısa konçlu, kaba ve hafif bir erkek ayakkabısı. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Hindi. [DS] 🗗 **yemeni çakmak,** *folk. (Delikanlı için) evlenmek istediğini anlatmak için babasının ayakkabısını direğe çakmak.*|| **yemeni yastık,** *{eAT} Yazmadan yüz geçirilmiş yastık.*

yemenici, [yemeni-ci] *is.* Yemeni yapıp satan kimse.

yemenicilik, -ği [yemeni-ci-lik] *is.* Yemeni üretme ve satma işi.

yemenili, [yemeni-li] *sf.* **1.** Yemenisi bulunan; yemeni takınmış olan. **2.** Ayağına yemeni giymiş olan. **3.** Belirtilen renkte yemenisi bulunan.

Yemenli, [Yemen-li] *sf.* **1.** Yemen halkından ya da bu halkın soyundan olan. **2.** *is.* Yemen halkından olan kimse.

yemenmek, [yéme-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Atılmak. **2.** Sıkılmak; çekinmek. [DS]

yementi, [yeme-nti] *{ağız} is.* **1.** Dikdörtgen biçiminde, iki metre boyunda hasır. **2.** İnce ve küçük minder. [DS]

yemet, [yemet / emet] *{eT} e.* Evet. [DLT]

yemeti, [yemeti] *{ağız} is.* Küçük testi. [DS]

yemin, [Ar. yemîn يمين] *(yemi:n) {OsT} is.* **1.** Sağ taraf; sağ el. **2.** Bir olayın doğruluğu, bir vaadin içten olduğunu belirtmek amacıyla kutsal tanınan bir varlığı tanık göstererek verilen kesin güvence; ant. **3.** *as.* Silahlı kuvvetlere katılan herkesin bir tören sırasında, yapacağı her işi başarı ile bitireceğini, gerekirse canını dahi verebileceğini ifade eden söz. **4.** *isl. huk.* Bir konuyu Allah'ın adıyla teyit ya da inkâr, belirli bir davranışı yine aynı yolla vaat ve taahhüt etmek. **5.** *huk.* Bir dava sırasında, taraflardan birinin, mahkemede yaptığı açıklamanın, tanık olduğu bir olayın doğruluğu hakkında namus, vicdan gibi manevi değerleri ya da Allah'ı tanık göstererek pekiştirmesi. 🗗 **yemin billah,** *Allah'ın adını anarak yemin etme.*|| **yemin billah etmek,** *Allah adını anarak yemin etmek.*|| **yemin çekmek,** *{ağız} Yemin etmek.* [DS]|| **yemin etmek,** *Bir olayın doğruluğunu, bir vaadin içten olduğunu belirtmek için kesin güvence vermek; ant içmek.*|| **Yemin etsem başım ağrımaz.** *"Doğruluğu kesin olduğu için, çekinmeksizin yemin edebilirim." anlamında kullanılan söz.*|| **yemîn fi'l-isbât,** *Bir şey yapmak için içilen ant.*|| **yemîn fi'n-nefy,** *{OsT} Bir şey yapmamak için içilen ant.*|| **yemini basmak,** *Çekinmeden hemen yemin etmek.*|| **yemin içmek,** *Ant içmek; yemin etmek.*|| **yemîn-i fâcire,** *{OsT} Yalan yere içilen ant.*|| **yemîn-i fevr,** *{OsT} Bir davranışı hemen önlemek üzere edilen yemin.*|| **yemîn-i gâmız,** *{OsT} Yalan yere yapılan yemin.*|| **yemîn-i gamüs,** *{OsT} Olmamış bir şeyi olmuş gibi göstererek içilen ant.*|| **yemîn-i gayr-i muvakkat,** *{OsT} Belli bir zaman ile sınırlı olmayan ant; yemin-i mutlak.*|| **yemîn-i istihzâr,** *{OsT} fıkıh. Davada kesin bir kanıya varabilmek için yargıcın davacıya ettirdiği yemin.*|| **yemîn-i kâzibe,** *{OsT} Yalan yere içilen ant.*|| **yemîn-i lağv,** *{OsT} huk. Bilmeyerek olan bir durumun aksine içilen ant.*|| **yemîn-i muallak,** *{OsT} Bir şeyle kayıtlanan ant.*|| **yemîn-i mutlak,** *{OsT} Belli bir zaman ile sınırlı olmayan ant; yemin-i gayr-i muvakkat.*|| **yemîn-i muvakkata,** *{OsT} huk. Belirli bir zamanla sınırlandırılmış ant.*|| **yemîn-i mün'akîde,** *{OsT} Bir şeyi gelecekte yapmak veya yapmamak için içilen ant.*|| **yemîn-i mürsel,** *{OsT} huk. Zamana bağlı olmadan içilen ant.*| **yemîn-i mütemmim,** *{OsT} Tamamlayıcı yemin.*|| **yemin kasem,** *Yemin ederek.*|| **yemin urmak,** *{eAT} Yemin etmek.*|| **yemîn ü yesâr,** *{OsT} Sağ ve sol.*| **yemin verdirmek,** *Yemin etmesini sağlamak; ant içirmek.*|| **yemin vermek,** *Bir şeyi yapması için," Allah aşkına", "çocukların başı için" gibi sözlerle bir kimseyi zorlamak.*

yeminli, [yemin-li] *sf.* **1.** (Kişi için) yapacağı iş veya görev için yemin etmiş olan. **2.** Yemin ederek açıklamada bulunan. **3.** (İfade, beyan vb. için) yemin ettirilerek düzenlemiş bulunan; yemine dayanan. ◻ **yeminli olmak,** *Bir şey yapmaya ya da yapmamaya dair yemin etmiş olmak.*

yeminsiz, [yemin-siz] *sf.* Yemine dayanmayan; yemin ettirilmeden.

yemirmek, [yé-mir-mek [Clauson] / yemür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Ağaç kesmek. [DLT]

yemiş[1], [yé-mek > yé-miş يميش] *{eAT} sf.* Yiyen; yiyici.

yemiş[2], [*eT.* yẽ-mek > yé-miş / yem *(yiyecek)* > yémiş *(-ş: çoğaltma anlamı veren ek)*? / yi-miş] *is.* **1.** Bitkilerde, yumurtacıkların döllenmesinden sonra çiçeğin meyve yapraklarından oluşan ve olgunlaştığında tohumları içeren bölüm; meyve. *{eT} (aynı)* [İKPÖy.] [DLT] [Gabain] [Bahşayiş] **2.** *{ağız}* İncir. [DS] **3.** *{ağız}* Kuru yemiş. [DS] **4.** *{ağız}* Leblebi. [DS] **5.** *{ağız}* Kavun. [DS]

yemişan, [yemiş-en] *{ağız} is.* Yemişen. [DS]

yemişçi, [yemiş-çi] *is.* **1.** Yemiş satan kimse. **2.** Yemiş satılan dükkân. **3.** Kuruyemişçi.

yemişçil, [yemiş-çil] *sf.* (Hayvan için) yemişle beslenen; meyvecil.

yemişen[1], [yemiş-en] *is. bot.* **1.** Gülgillerden, meyvesi elmaya benzeyen, yaprakları kısa saplı ve yumurtamsı biçimde kenarları dişli, dikenli bir ağaççık olan bir alıç türü; koca yemişi; geyik elması, *(Crataegus monogyna).* **2.** *{ağız}* Bazı bölgelerde alıca verilen ad. [DS] **3.** *{ağız}* Küçük elma. [DS] **4.** *{ağız}* İğde meyvesi. [DS]

yemişen[2], [yemiş-en] *{ağız} is.* Bir öküz hastalığı. [DS]

yemişgen, [yemiş-gen] *{ağız} is.* Yemişen. [DS]

yemişken, [yemiş-ken] *{ağız} is.* Yemişen. [DS]

yemişlen, [yemiş-len] *{ağız} is.* Yemişen. [DS]

yemişlenme, [yemiş-le-n-me] *is.* Yemişlenmek eylemi.

yemişlenmek, [yemiş-le-n-mek يمشلنمك] *dönşl. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** *{eT}* (Ağaçlar için) yemiş vermek; meyvelenmek. [DLT] **2.** *{eAT}* Yemiş yemek; meyve yemek.

yemişli, [yemiş-li] *sf.* **1.** Yemişi olan; meyveli. **2.** Yemiş veren.

yemişlik, -ği [yemiş-lik] *is.* **1.** Meyve ağaçları olan bağ ya da bahçe; meyve bahçesi; meyve ağaçları; meyvelik. *{eT} (aynı)* [Clauson] **2.** Yemiş konulan kap; yemiş dolabı. **3.** Yemiş saklanan oda ya da bölüm. **4.** İncir bahçesi; incirlik.

yemişlikçi, [yemiş-lik-çi] *(yemişlikçi:) {eT} is.* Meyve bahçesi görevlisi; bahçıvan. [İKPÖy.]

yemişsiz, [yemiş-siz] *{eT} sf.* Meyvesiz. [KB]

yemkirmek, [yem-kir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Hıçkırarak ağlamak. [DS]

yemlek, -ği [yem-le-mek > yem-le-k] *{ağız} is.* **1.** Tuzağın çevresine dökülen yemler. **2.** Tavuğun kursağı. [DS] ◻ **yemlek asma,** *{ağız} folk. Bir çocuk oyunu.* [DS]

yemleme, [yem-le-me] *is.* **1.** Yemlemek eylemi; yem verme. **2.** Bir kimseyi aldatmaya, kandırmaya yönelik davranış ya da girişimde bulunma; küçük çıkarlar sağlayarak kandırma. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** Oltaya yem takma. **4.** Ağızdan dolma silahlara konulan barut; ağız otu. **5.** *{ağız}* Avda, tuzağın çevresine dökülen yem. [DS] **6.** *{ağız}* Çok yem yemek yüzünden oluşan bir hayvan hastalığı. [DS]

yemlemek, [yem-le-ınek يملمك] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** (Hayvana) yem vermek; yem yedirmek; beslemek. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** *mecaz.* (Kişi için) onu elde etmek için kandıracak davranışlarda bulunmak; yedirip içirerek isteğini yaptırmak *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** (Silah için) ağız otu koymak. **4.** (Olta için) iğnesine yem takmak. **5.** (Balık için) suyun bir bölgesine yem atarak balıkların buraya toplanmasını sağlamak.

yemlenme, [yem-le-n-me] *is.* Yemlenmek eylemi.

yemlenmek, [yem-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yemlemek eylemi yapılmak; yem verilmek. **2.** Kendisine yemlemek eylemi uygulanmak. **3.** *teklfz.* Para harcamadan başkasının sırtından geçinmek. **4.** *dönşl. f.* Yem sahibi olmak; yemli olmak; yem edinmek.

yemli[1], [yem-li يملى] *sf.* **1.** Yemi bulunan. **2.** (Hayvan için) yem yemiş olan. **3.** Kırda otlamaktan çok hazır yem ile beslenmiş olan. ◻ **yemli yemişli,** *{OsT} Sebzeli meyveli; bağlı bahçeli.*

yemli[2], [*eT.* yeñil > yeğnil / yemli] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yemliğ, [yem-lig] *{eT} sf.* Güzel. [ETY]

yemlik, -ği [yem-lik] *sf.* **1.** Yem için ayrılmış olan. **2.** Yem için uygun olan. **3.** *is.* Hayvanların yem yemeleri için hazırlanmış tekne ya da ona benzer küçük, büyük kap; yem verilen kap; yem kabı. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *{ağız}* Yem olarak kullanılan tahıl. [DS] **5.** *mecaz.* Rüşvet; arpalık. **6.** *{ağız}* Balık avlarken oltaya takılan balık parçası veya solucan vb. [DS] **7.** *{ağız}* Harman zamanı, çiftçinin yoksula verdiği tahıl. [DS] **8.** *{ağız}* Toprağı bürüyen bütün ekin. [DS] **9.** *mecaz.* Karşılıksız yarar sağlanan kimse ya da yer. **10.** *argo.* Kumarda, sanki kaybetmiş gibi parası kandırılarak alınan kimse. **11.** *{ağız}* Tavla, iskambil vb. oyunlarında yenilenlerle alay etmek için söylenen söz. [DS] **12.** *bot.* Papatyagiller familyasından, yaprakları ipliksi ve paralel damarlı, çiçekleri uzun bir sap üzerinde bulunan, aken tipi meyve taşıyan, ülkemizde 18 türü bulunan, kök ya da yaprakları taze iken yenilen, halk hekimliğinde damar sertliği, tansiyon yüksekliği,

romatizma, böbrek rahatsızlığı, nikris ve diyabet gibi hastalıklarda sebze olarak kullanılan bir ya da çok yıllık otsu bitkiler, *(Tragopogon)*. **13.** *{ağız}* Keklik avlamak için yapılan tuzak. [DS] 🗗 **yemlik arpa,** *Hayvanlara yem olarak verilen bir arpa türü.*

yemlikli, [yem-lik-li] *sf.* Yemliği bulunan.

yemliksiz, [yem-lik-siz] *sf.* Yemliği bulunmayan.

yemlük, -ğü [yem-lik] *{ağız} is. bot.* Yemlik, *(Tragopogon)*. [DS]

yemmek, [yem-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Eklemek; katmak; ilave etmek. [ETY]

yemrilmek, [yémir-mek > yém(i)r-il-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Kökünden sökülmek. [Clauson]

yemrüşmek, [yém-ir-mek > yem(i)r-üş-mek] *işteş. f. [-ür]* Ağacı birlikte sökmek. [DLT]

yemsemek, [yem-se-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r [-s(i)-yor]* (Hayvan için) biraz aksamak. [DS]

yemsimek, [yem-si-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Sığınmak; kapılanmak. [DS]

yemsinmek, [yém > yém-si-n-mek] *dönşl. f. [-ür]* **1.** *{eT}* Yemeği yer gibi görünmek. [DLT] **2.** *{ağız}* Yemle, yiyecekle aldanmak. [DS] **3.** *{ağız}* Yem istemek. [DS] **4.** *{ağız}* Canı çekmek; isteklenmek. [DS] **5.** *{ağız}* Sığınmak; kapılanmak. [DS]

yemsük, -ğü [yem-sük] *{ağız} is.* Çukur yer. [DS]

yemşen, [yémiş > yém(i)ş-en] *is. bot.* **1.** *{eT}* Kıpçak ülkesinde biten bir kır yemişi; kızılcık. [DLT] **2.** *{ağız}* Yemişen. [DS] **3.** *{ağız}* İncir. [DS]

yemşi, [yem-(i)ş-i ?] *{ağız} is.* Sebze. [DS]

yemürgen, [yémir-mek > yemür-gēn] *(yemürge:n) {eT} sf.* Daima söken; koparan. [DLT]

yemürmek, [yém-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* (Ağaç için) kesmek. [DLT]

yemyeşil, [ye(m)+ye/şil] *{eT} sf.* Aşırı yeşil. [Mühennâ]

yemyeşil, [yem+ye/şil] *(ye'myeşil) pekşt. sf.* **1.** Çok yeşil. **2.** Her yanı yeşil olan.

yen[1], [yeñ / yiñ] *is.* **1.** Giyecek kolunun uç kısmı. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *bot.* Yılan yastığıgiller, muzgiller gibi bitkilerin çiçeklerinin üzerinde bir örtü gibi duran ve çoğu renkli olan bir çiçek yaprağı.

yen[2], [Jap. yen] *is.* Japon para birimi; sembolü: Y.

yen[3], [yēn] *(ye:n) {eT} is.* **1.** Yan; taraf. [ETY] **2.** *zf.* -den doğru. [ETY]

yen[4], [*eT.* yeñil > yeğni > yēn] *(ye:n) {ağız} sf.* Hafif; yeğni. [DS]

yen[5], [yelin / yen] *{ağız} is.* İnek ve manda memesinin süt toplanan kısmı. [DS]

yen[6], [yeğen > yēn] *(ye:n) {ağız} is.* Arkadaş. [DS]

yen[7], [yég / yeğ] *{ağız} sf.* Daha iyi; iyi; yeğ. [DS]

yenabi, -i'ı [Ar. yenbū' > yenābi' ينابيع] *(yena:bi:) {OsT} is.* Kaynaklar; pınarlar; çeşmeler.

yenbagi, [Ar. yenbaġī ينبغى] *(yenbağı:) {OsT} is.* Uygun; yerinde; münasip; gerekir.

yenbelek, -ği [yan+bel-ek ?] *{ağız} sf.* Çarpık. [DS]

yenbu, -u'ı [Ar. yenbū' ينبوع] *(yenbu:) {OsT} is.* Kaynak; pınar; çeşme.

yence, [*eT.* yeñil > yeğni-ce / yence] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yencecük, -ğü [yeğnice-cik > yence-cük] *{ağız} sf.* **1.** Hoppa; şımarık. **2.** Hafif; yeğni. [DS]

yencecik, -ği [yeğnice-cik / yence-cik] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yencek[1]**, -ği** [*eT.* yeñil > yeğni > yeğni-cek / yēncek] *(ye:ncek) {ağız} sf.* Hafifmeşrep; hoppa. [DS]

yencek[2]**, -ği** [yen > yen-cek] *{ağız}* is. Çalışırken kullanılan kolçak. [DS]

yencelemek, [yenc-ele-mek / yinc-ele-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sarsmak. [DS]

yenci, [yel-mek > yel-ici > yen-ci ?] *{ağız} is.* Çocuk oyunlarında ebe. [DS]

yencilek, -ği [yeğni > yeğni-ce-lek] *{ağız} sf.* **1.** Hafif. **2.** Hoppa. [DS]

yencilmek, [yenci-l-mek] *{ağız} edil. f. [-ir]* Ezilmek. [DS]

yencilmek, [yenci-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Değer vermek; saygı göstermek. [DS]

yencmek, [yancı-mak / yencmek ينجمك] *{OsT} gçl. f. [-ür]* Ezip yassıltınak.

yençimek, [yenç-ī-mek] *(yençi:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Isırmak. [DLT]

yençmek[1], [yenç-mek] *gçl. f. [-er]* **1.** *{eT}* Isırmak; dişle ısırarak parçaları birbirine katmak. [KB] **2.** *{eT} {ağız}* Ezmek; çiğnemek. [DLT] [KB] [DS] **3.** Bir kabın içine doldurmak; basmak. **4.** Bir şeyi kırmak, ezmek. **5.** *mecaz.* (Kişi için) acımasızca davranmak; ezmek; güç durumda bırakmak.

yençmek[2], [yenç-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Sarsmak; tartaklamak; silkelemek. [DS]

yençü, [Çin. zhen zhu / cnên chu => yençü / yinçü] *{eT} is.* İnci. [İKPÖy.] [Tekin]

yendek, [yan-mak *(dönmek)* > yine > yine-d-mek > yind-ek / yendek يندك] *{eAT} zf.* Mutlaka; daima; hep.

yendir, [yend-ir / yénd-ir] *{ağız} is.* Önem verme; takdir. 🗗 **yendir etmek,** *{ağız} 1. Alçak gönüllülük etmek; alçak gönüllülük göstermek. 2. Birini veya bir şeyi önemsemek; değer vermek.* [DS]

yendirmek[1], [yend-ir-mek / yen-dir-mek ?] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Kesmek. [DS]

yendirmek[2], [in-dir-mek > yén-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* İndirmek. [DS]

yendmek, [ind-mek / yind-mek / yend-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Araştırmak; aramak. [İKPÖy.]

yendürmek, [yön > yön-dür-mek / dön-mek > dön-

dür-mek > yen-dür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* İstenilen duruma getirmek; çevirmek; döndürmek. [DS]

yene, [yan-mak *(dönmek)* > yan-ā / yen-ē / yin-ē] *(yene:) {eT} zf.* **1.** Geri dönme bildirir. **2.** Yine; gene; tekrar; ikinci defa olarak; yeniden; dahi; fazladan; üstelik; tekrar. *{eAT} (aym)* [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] [DLT] [Üç İtigsizler] **3.** *bağ.* Ve. [İKPÖy.]

yenek, -ği [ye-mek > ye-y-in-ek > yen-ek] *{ağız} sf.* (Yiyecek için) istekle yenilen; tadı güzel; mideyi yormayan. [DS]

yenekli, [ye-mek > ye-y-in-ek-li > yenek-li] *{ağız} sf.* → yenek. [DS]

yenelmek, [*eT.* yeñil > yeğnil-mek > yénel-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Hafiflemek. [DS]

yeng[1]**,** [yeng ينك] *{eAT} is.* **1.** Renk. **2.** Biçim; şekil. **3.** Tarz; usul; üslup. 🗗 **yeng etmek,** *{eAT} Çare bulmak.*

yeng[2]**,** [yéñ بيك / يك] *(yeñ) {eT} {eAT} {OsT} is.* Elbise kolunun el üstüne gelen kısmı; yen. [DLT] [Bahşayiş] [Mühennâ] 🗗 **yeñ başı,** *{eAT} Gömlek, elbise vb. kolunun koltuktan tarafı.*|| **yeñ devşirmek,** *{eAT} Kollarını sıvamak; işe hazırlanmak.*|| **yeñ silkmek,** *{OsT} Vazgeçmek.*

yenge, [yeñe] *(eT. yeñe) (yenge) is.* **1.** *{eT}* Büyük erkek kardeşin karısı. [DLT] [EUTS] **2.** Bir kimsenin kardeşinin, amcasının ya da dayısının karısı. **3.** Kadınlara karşı seslenme sözü. **4.** *{ağız}* Düğünde geline kılavuzluk eden kadın; kılavuz kadın. [DS] **5.** *{ağız}* Düğün çağrıcısı. [DS] **6.** *{ağız}* Evlenme işlerine aracılık eden kadın. [DS] **7.** *{ağız}* Kadın. [DS]

yengeç[1]**, -ci** [*eT.* yeñ-geç / yeñeç ينكج] *(eT. yeñeç) is.* **1.** *zool.* Eklem bacaklılardan, birinci ayak çifti iki kıskaç olarak gelişmiş, eti için avlanan, suda yaşayan böcek; pavurya, *(Canser pagurus). {eT} (aym)* [DLT] [Bahşayiş] **2.** Yengeçler canlı olarak haşlanıp üzerine sos dökerek servis yapılan yemek. **3.** *{OsT}* Değirmen baltacığının altına konan demir. 🗗 **yengeç gibi,** *Yan yan ya da çarpık yürüyen.*

Yengeç[2]**,** [yengeç] *öz. is.* Zodyak üzerinde İkizler ve Aslan burçları arasında bulunan burç. 🗗 **Yengeç dönencesi,** *Güneş'in, gök yüzündeki yıllık hareketinde kuzeyden güneye dönüş yaptığı, ekvatora göre 23° 27' açısal uzaklıkta olan yer; yaz dönencesi.*

yengeçler, [yengeç-ler] *is. zool.* Tıknaz bedenli, birinci kısa duyargaları çukurlar içinde gizlenen, saplı gözleri oyuklar içinde bulunan kabuklular öbeği, *(Brachyura).*

yengeçvari, [yengeç+ Far. -varī ينكج واربى] *(yengeçva:ri) {OsT} zf.* Yengeç gibi.

yengek, [yeñ-ek] *(yeñek) {eT} is.* Heybe; torba. [DLT]

yengel, [ye-n-mek > yen-ik-el > yengel ?] *{ağız} sf.* İstekle yenilen; tadı hoş; mideyi yormayan. [DS]

yengelik, -ği [yenge-lik] *is.* Yenge olma durumu.

yengge, [yéñ-ge] *(yeñge) {eT} is.* Yenge; büyük kardeşin karısı. [DLT] [EUTS]

yenggeç, [yeñ-geç] *(yeñgeç) {eT} is.* Yengeç.

yengi[1]**,** [yañ-ı / yeñ-ī يكى / ينكى] *(yeñi:) sf.* **1.** *{eT} {ağız}* Yeni. [DLT] [Bahşayiş] [Mühennâ] [DS] **2.** *{eT}* Taze. [Bahşayiş] **3.** *{ağız}* Son moda. [DS] 🗗 **yeñi ay,** *{eT} {eAT} {OsT} Yeni ay; hilal.* [Bahşayiş]|| **yeñi bahar,** *{eAT} İlkbahar.*|| **yeñi kün,** *{eT} Nevruz.* [Mühennâ]|| **yeñi yaz,** *{eAT} İlkbahar.*|| **yeñi yetme,** *{ağız} Yeni yetişmekte olan genç; delikanlı.* [DS]|| **yeni yetmiş,** *{OsT} Yeni yetişmiş; genç; nevreside.*|| **yeñi yiğit,** *{eAT} Genç; delikanlı.*

yengi[2]**,** [yen-mek > yen-gi] *is.* Bir savaş, bir yarış ya da oyunun sonunda ulaşılan başarı; zafer; utku; galibiyet, *(1944).*

yengice, [yeñi-ce يكيجه] *(yeñice) is.* **1.** *{eAT}* Yeni dikilmiş bağ. **2.** *{ağız}* Az önce; henüz. [DS] 🗗 **yeñice güyeğü,** *{eAT} Yeni damat.*

yengil[1]**,** [*eT.* yeñil > yengil] *{ağız} sf.* Hafif; yeğni. [DS]

yengil[2]**,** [yénī-mek > yéñi-l] *(yeñil) {eT} sf.* Hafif.

yengile, [yeñ-ī-le يكله] *(yeñi:le) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} zf.* Henüz. [DS]

yengilçek, -ği [yengi-l-çek] *{ağız} sf.* Hoppa; hafifmeşrep. [DS]

yengilece, [yeñ-ī-le-ce يكيلجه] *(yeñi:lece) {OsT} zf.* Henüz.

yengilemek, [yeñi-lē-mek] *(yeñile:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Yenilemek; tecdit eylemek. [Mühennâ]

yengilice, [yeñ-ī-li-ce يكى لجه / يكى ليجه] *(yeñi:lice) {OsT} zf.* Henüz.

yengillemek, [yen-mek > yeñil-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bastırmak; üstün duruma gelmek; ezmek. [DS]

yengirek, -ği [yeñi-rek] *(yeñirek) {ağız} sf.* Az yeni; yeni sayılabilir nitelikte. [DS]

yengişmek, [yeñ-iş-mek يكشمك] *(yeñişmek) {eAT} işteş. f. [ür]* Yarışmak; müsabaka yapmak.

yengitden, [yeñi > yeñi-(t)den] *(yeñitden) {ağız} zf.* Yeniden. [DS]

yengiyin, [yeñi > yeñi-yin يكين] *(yeñi'yin) {eAT} zf.* Yeni olarak; yenile.

yenglicek, -ği [*eT.* yeñil > yeñli-cek] *(yeñlicek) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenglik, -ği [yeñ-lik] *{ağız} is.* Kolçak; yenlik. [DS]

yenglilik, -ği [yeñli-lik] *(yeñlilik) {ağız} is.* Hoppalık. [DS]

yengmek, [yeñ-mek يكمك] *(yeñmek) {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-er]* **1.** Yenmek; alt etmek. [DLT] **2.** Dayanmak; karşı durmak; tahammül etmek.

yengni, [*eT.* yeñil > yeñli / yeñni] *(yeñni) {•ğız} sf.* Hafif. [DS]

yengnicek, -ği [*eT.* yeñil > yeñni-cek] *(yeñnicek) {•ğız} sf.* Hafifmeşrep; hoppa. [DS]

yengnik, -ği [yeñ > yeñ-lik > yeñnik] *(yeñnik) {•ğız} is.* Kolçak. [DS]

yengrüşmek, [yeñ-(ü)r-üş-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Sıcağa soğuk karıştırarak ılıştırmak; ılıştırmak. [DLT]

yengül, [*eT.* yeñil > yeñül يكول / يكل] *(yeñül) {eAT} sf.* Hafif; yeğni.

yeni[1], [*eT.* yan-gı > yañ-ı / yen-gi > yeñi] *sf.* **1.** Hiç kullanılmamış olan; yıpranmamış; bozulmamış; eskimemiş. **2.** Benzer şeylerden son olan veya sonra gelen; birinin veya bir şeyin yerini alan. **3.** Uzun zamandan beri var olan şeye karşı, daha yakında ortaya çıkmış olan; oluş veya çıkışından beri çok zaman geçmemiş olan. **4.** Önceden sahip olunan şeylere karşı en son edinilen. **5.** Bir işte, meslekte, bir etkinlikte eski olmayan; işe henüz başlamış. **6.** Özgün nitelikleri bulunan; o güne kadar söylenmemiş, görülmemiş, gösterilmemiş, düşünülmemiş, duyulmamış olan; değişik. **7.** Eskiden var olan duruma göre farklılık gösteren. **8.** Tanınmayan, bilinmeyen. **9.** Daha önceki benzerlerinden farklı olan. **10.** *zf.* İçinde bulunulan zamana çok yakın zamanda olan; biraz önce; çok zaman geçmeden. **11.** Kısa bir süreden beri öyle olan. 🗗 **yeni ay,** *Ayça; hilal.*|| **yeni basım,** *kit. Daha önce yayımlanmış bir kitabın tekrar basılması işi.*|| **yeni baştan,** *Baştan başlayarak; yeniden; bir daha.*|| **yeni biçimlenme,** *biy. Bir ya da birçok kromozomda meydana gelen ve kromozom parçalarının yer değiştirmesine, kaybolmasına veya artmasına neden olan yapı değişikliği.*|| **yeni bileşim,** *biy. (Kalıtım için) genlerin, genlere karşılık gelen fenotip karakterlerin bir dölde bir önceki dölden farklı bir bileşimde bulunması durumu.*|| **Yeni Çağ,** *İstanbul'un fethi (1453) ile Fransız Devrimi (1789) arasında kalan tarih dönemi.*|| **yeni dalga,** *sin. İkinci Dünya savaşından sonra Fransa'da gelişen, konudan ziyade teknik üslubun öne çıktığı bir sinema akımı.*|| **yeni Darwincilik,** *biy. Darwinciliğin iki temel ilkesinden, kazanılmış karakterlerin kalıtımı ilkesi dışındaki görüşlerini benimseyen evrim teorisi.*|| **yeni doğan,** *Yeni doğmuş, bir yaşından küçük çocuk.*|| **Yeni Dünya,** *Amerika kıtası.*|| **yeni dünya,** *tiy. Orta oyununda çoğunlukla ev dekoru yerine kullanılan kafesli çerçeve.*|| **Yeni Dünya aslanı,** *zool. Puma.*|| **yeni Eflatuncu,** *fel. Yeni Eflatunculuk yanlısı olan kimse.*|| **yeni Eflatunculuk,** *fel. İskenderiye'de üçüncü yüzyılda ortaya çıkan ve yedinci yüzyıla kadar okullarda okutulan felsefe öğretisi; neo-platonizm.*|| **yeni eleştirici,** *Yeni eleştiricilik yanlısı.*|| **yeni eleştiricilik,** *fel. Kant sistemine göre, eleştiriyi yeni boyutta değerlendiren felsefî akım.*|| **yeni gerçekçi,** *Yeni gerçekçilik yanlısı olan kimse.*|| **yeni gerçekçilik,** *1. Kübizm ve soyutlama gibi gerçek dışı uygulamalara karşıt olarak gerçekçilik akımına geri dönüş ile birlikte ortaya çıkan, eşyanın gerçeğini ışık ve gölgeden yoksun olarak vermeyi amaç edinen resim anlayışı. 2. İkinci Dünya savaşında İtalya'da ortaya çıkan gündelik gerçekleri toplumsal bağlamları çerçevesinde değerlendiren ve nesnel olmayı amaçlayan, Marxçı ideolojiye bağlı sanat ve edebiyat akımı.*|| **Yeni Gineli,** *Yeni Gine halkından ya da o halkın soyundan olan kimse.*|| **yeni gramerci,** *1. On dokuzuncu yüzyıl sonlarında Alman dilbilimcilerinin kurduğu, karşılaştırmalı dil bilgisinin temelini oluşturan ilkelerin kuramsal açıklamasını yapmayı, dil bilimi için değişmez tarihsel yasaları belirlemeyi amaçlayan dil bilimi okulu.*|| **yeni gümüş,** *Alman gümüşü.*|| **yeni ilkelci,** *1. Yeni ilkelcilikle ilgili. 2. Yeni ilkelcilik yanlısı.*|| **yeni ilkelcilik,** *Rus sanatında yirminci yüzyılın başında ortaya çıkan, sembolizme tepki olarak, perspektif kurallarını reddeden, halk sanatından ve çocuk resimlerinden esinlenen resim anlayışı.*|| **yeni izlenimci,** *Yeni izlenimcilik yanlısı olan kimse.*|| **yeni izlenimcilik,** *Güneş ışığının tayflarından bilimsel yöntemle faydalanarak saf renkleri noktalar hâlinde uygulayan, renk karışımlarının seyircinin gözünde oluşmasını sağlayan ve izlenimcilerin bozduğu yapısal kuruluşa yeniden önem veren bir anlayışı amaçlayan resim okulu.*|| **yeni kapitalist,** *Yeni kapitalizmle ilgili olan. 2. Yeni kapitalizm yanlısı olan.*|| **yeni kapitalizm,** *İkinci Dünya savaşından sonra, uluslar arası sermayenin toplanması ve çok uluslu şirketlerin gelişmesi ile kendini gösteren kapitalizmin genişleme aşaması.*|| **yeni kelime,** *dbl.* → yeni sözcük.|| **yeni kent,** *Büyük bir kentin yanında kurulan, oturma ve ekonomik işlevlerin bir arada gelişmesi uygun görülen uydu kent.*|| **yeni klasik,** *1. On dokuzuncu yüzyıl sonlarında görülen iktisatta, karar verenlerin akılcı bir biçimde davranmalarını öngören ekonomi anlayışı. 2. İkinci Meşrutiyetten sonra Türk mimarlarının Osmanlı mimarlığından esinlenerek uyguladıkları mimarlık akımı; ulusal mimarlık dönemi.*|| **yeni klasikçi,** *Yeni klasikçilik yanlısı olan; yeni klasikçiliği savunan.*|| **yeni klasikçilik,** *1. Avrupa'da on sekizinci yüzyıl sonları ile on dokuzuncu asır başlarında klasik Antik Çağ örneklerine dönüşü yansıtan sanat akımı. 2. İkinci Meşrutiyetten sonra Türk mimarlarının uyguladığı öze dönüş üslubu.*|| **yeni kuşak,** *1. sosy. Herhangi bir bireye göre, kendisinden daha genç bireylerin oluşturduğu kuşak. 2. (Aygıt, model ya da teknik için) piyasaya yeni çıkmış.*|| **yeni kültür,** *Bugünkü toplumda var olan değerlere, geleneklere, hiyerarşiye ve kurumlara başkaldırı niteliği taşıyan oluşumların tümü.*|| **yeni odalar,** *İmparatorluk döneminde, eski kışlaların yetmemesi üzerine yapılan yeni kışlalara ve bu kışlalarda kalan yeniçerilere verilen ad.*|| **ye-**

ni oluşum, *biy. Normal ya da anormal olarak ortaya yeni bir doku çıkması.*‖ **yeni roman,** *ed. Yirminci yüzyılın ortalarında Fransız yazarlarının oluşturduğu, geleneksel roman anlayışından köklü bir biçimde kopmayı amaçlayan yenilikçi roman anlayışı.*‖ **yeni sene,** *Yeni yıl.*|| **yeni sözcük,** *dbl. Bir dilde, önceden bulunmayıp da sonradan yaratılmış veya bir dilden alınmış sözcüklere verilen ad.*|| **Yeni Taş Devri,** *Orta Taş ile Maden devri arasında kalan tarih dönemi; Cilalı Taş Devri.*|| **Yeni Yahudilik,** *On sekizinci yüzyılın sonu ile on dokuzuncu yüzyılın başlarında Almanya'da ortaya çıkan, Yahudi din ve kültürünü çağdaş yaşamın gereklerine uydurmak amacıyla geleneksel Yahudilikten ayrılan dinsel akım.*|| **yeni yazı,** *1. Kasım 1928 tarihinde kabul edilen ve o günden beri kullanılan Latin asıllı Türk alfabesi.*|| **yeni yeni,** *Yeni olarak; bugünlerde; çok yakınlarda.*|| **yeni yerli,** *Yeni evli çiftlerin her ikisinin de ana babalarından ayrı bir yerleşim biriminde oturmalarını anlatan terim.*|| **yeni yetme,** *1. Yeni yetmelik çağında bulunan kimse; yeni yetişen genç; delikanlı; mürahik; mürahika. 2. {ağız} Hırsızlığa, haydutluğa yeni başlayan.* [DS]|| **yeni yetmelik,** *psikol. Çocuklukla yetişkinlik arası dönem; ergenlik.*|| **yeni yıl,** *İçinde bulunulan yıldan bir sonraki yıl.*|| **yeni yıl,** *{ağız} Ocak ayı.* [DS]|| **yeni yirinti,** *{ağız} Denizin gelgit hareketi ile kıyıda yardığı yer.* [DS]|| **yeni zar,** *Yeniden oluşan ve örttüğü ya da birleştiği zarla aynı özellikleri gösteren damar ağlı zar.*|| **yeni zengin,** *Sonradan görme; türedi.*

yeni[2], [yeñi / yeni] *{ağız} is.* **1.** Ürün. **2.** Ürün alma dönemi. **3.** Gelecek yıl. [DS]

yeni[3], [yeğni > yēni] *(ye:ni) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenibahar, [yeni+bahar] *is. bot.* **1.** Mersingillerden, Amerikanın sıcak bölgelerinde yetişen, çok kokulu, hep yeşil, yaprakları karşılıklı bir ağaç, *(Pimenta officinalis).* **2.** Bu bitkinin, birleşiminde tanen, reçine ve uçucu yağ bulunan, karabiberli karanfil kokusunda, iştah açıcı özelliği dolayısıyla bazı yemeklerde bahar ve halk sağlığında peklik verici olarak kullanılan nohut büyüklüğünde koyu esmer kırmızı renkli tohumları.

yenice[1], [yeni-ce] *(yeni'ce) zf.* **1.** Çok yakın bir geçmişte; oldukça yakın zamanda; az önce. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *sf.* Oldukça yeni; yeni sayılabilecek özellikte.

yenice[2], [yeni-ce] *{ağız} is.* Yeni yetişen bağ. [DS]

yenicek, -ği [yeğni-cek > yēni-cek] *(ye:nicek) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenici[1], [yeni-ci] *sf.* Yenilik yanlısı; yenilikten yana olan.

yenici[2], [yen-mek > yen-ici] *sf.* Yenen; üstün gelen; mağlup eden; galip gelen.

yeniçeri, [yeni+çeri] *is.* **1.** İmparatorluk döneminde, kaldırıldığı 1826 yılına kadar Türk ordusunun üçretli ve sürekli piyade ordusuna verilen ad. **2.** Bu asker sınıfından olan er. ◻ **yeniçeri ağası,** *Yençeri ocağının en yüksek subayı ve komutanı.*‖ **yeniçeri düğünü,** *Esir düşen yeniçerileri kurtarmak için gereken parayı sağlamak için düzenlenen paralı eğlence.*|| **yeniçeri efendisi,** *Yeniçerilerin maaş defterini tutan kalemin şefi.*|| **yeniçeri fındığı,** *Yeniçerilerin tüfeklerinde kullandıkları kurşunlara verilen ad.*‖ **yeniçeri kazanı,** *Yeniçerilerin yemeklerinin pişirildiği ve Hacıbektaş Velî'nin armağanı sayıldığı için kutsal sayılan, zaman zaman isyan ettiklerinde ocaktan alarak At meydanına götürdükleri kazan.*‖ **yeniçeri keçesi,** *Yeniçerilerin giydiği ak keçeden yapılma bir başlık; ak börk.*|| **yeniçeri kütüğü,** *Yeniçerilerin künyelerinin yazılı olduğu ana defter.*|| **yeniçeri nizamı,** *Yeniçerilerin orta ve bölük kapılarına, çadır ve bayraklarda, erlerin kollarında, mektuplarda ve mezar taşlarında kullandıkları sembollere verilen ad.*‖ **yeniçeri ocağı,** *Yeniçeri askerinin küçükten yetiştirildiği askerî kuruluş.*|| **yeniçeri odaları,** *Yeniçeri kışlalarının tümüne birden verilen ad.*

yeniçerilik, -ği [yeniçeri-lik] *is.* **1.** Yeniçeri olma durumu; yeniçeri askerliği. **2.** Yeniçeri askerî kuruluşunun var olduğu dönem. **3.** Yeniçeri askerî kuruluşu veya ocağı.

yeniçıktı, [yeni+çık-tı] *{ağız} is.* Can; ruh. [DS]

yeniden, [yeni-den] *(ye'niden) zf.* Yine; tekrar; bir daha; gene. ◻ **yeniden aşılama,** *Çeşit değiştirmek amacıyla aynı ağaca ikinci kez aşı yapma.*‖ **yeniden doğmuş gibi olmak,** *Hiçbir derdi, üzüntüsü, tasası kalmamak.*|| **yeniden doğuş,** *Rönesans.*|| **yeniden düzenleme,** *Bir ülkenin sanayi yapısını, yeni teknolojik sistemlerle, yeni pazarlarla nitelikli ve özendirmeli bir destek politikasıyla sağlamlaştırma süreci.*‖ **yeniden kurma,** *Yeniden yapılan; tekrar yapılan.*|| **yeniden tasarımlama,** *Bir tasarımı, ilk baştan ele alarak önceki yokmuşçasına gözden geçirmek.*‖ **yeniden uyum,** *biy. Bir canlının, türünün, atalarının çok önceleri yaşamış olduğu fakat kendisi için yeni sayılan ortama uyumu.*‖ **yeniden yapılanma,** *Bir kurum, kuruluş ya da işletmeyi personel ve çalışma düzeni bakımından yeni bir yapıya kavuşturma.*|| **yeniden yeniye,** *Çok yakın bir zamanda; yakın bir geçmişte.*

yenidünya[1], [yeni+dünya] *is. bot.* **1.** Gülgillerden, büyük ve pürüzsüz yapraklı, ilkbahar sonlarında buruk tatlı meyveleri olan bir ağaççık; Malta eriği, *(Eriobotrya japonica).* **2.** Bu ağacın meyve olarak yenilen kalın sarı kabuklu ve beyaz etli meyvesi. **3.** *{ağız}* Böğürtlen. [DS] **4.** *{ağız}* Küçük çekirdekli, ince kabuklu bir karpuz. [DS]

yenidünya[2], [yeni+dünya] *{ağız} is.* **1.** Yeni doğmuş çocuk. **2.** Yeni doğmuş hayvan yavrusu. [DS]

yenidünya[3], [yeni+dünya] *{ağız} sf.* Alafrangalığa özenen. [DS]

yeniğ, [yeni-g] *{eT} sf.* Yeğni; hafif. [DLT]

yeniğü, [yeni-gü] *(yeniğü:) {eT} sf.* (Kadın için) doğurmak üzere olan. [DLT]

yenik[1]**, -ği** [ye-mek > ye-n-mek > ye-n-ik] *sf.* **1.** Yenmiş; bir yanı kopmuş; aşınmış. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *is.* Bir böcek ya da hayvanın bir şeyi yiyerek, ısırarak bıraktığı iz. **3.** *{ağız}* Hesaplardaki açık; zimmet. [DS]

yenik[2]**, -ği** [yen-mek > yen-ik] *sf.* **1.** Savaş meydanlarında kaybetmiş olan; yenilmiş; mağlup. **2.** Bir yarışma ya da karşılaşmada başarısız duruma düşmüş olan; yenilmiş; mağlup. **3.** *{ağız}* Yenilmiş; altta kalmış. [DS] ◻ **yenik düşmek,** *Yenilmek; mağlup olmak.*|| **yenik sayılmak,** *Yenilmiş olarak kabul edilmek.*

yenik[3]**, -ği** [yéni-k] *(ye:nik) {ağız} sf.* **1.** *{eT}* Yeğni; hafif. [DLT] **2.** Hoppa. [DS]

yenikli, [yenik-li] *{ağız} sf.* (Nohut, mercimek vb. için) içi böcekler tarafından yenmiş olan. [DS]

yenil, [*eT.* yeñil > yēnil] *(ye:nil) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenilcek, -ği [yēnil > yēnil-cek] *(ye:nilcek) {ağız} sf.* **1.** Hafif; yeğnicek. **2.** Değersiz; ucuz. **3.** Hoppa. [DS]

yenilcik, -ği [yēnil > yēnil-cik] *(ye:nilcek) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenile, [yeni > yeni-le] *{ağız} zf.* Az önce; demincek. [DS]

yenilek, -ği [yeni > yeni-lek] *{ağız} zf.* Az önce; demincek. [DS]

yenilekten, [yeni-lek-ten] *{ağız} zf.* Yeni baştan. [DS]

yenileme, [yeni-le-me] *is.* Yenilemek eylemi; yeniden yapma.

yenilemek, [yeni-le-mek] *gçl. f. [-l(i)-yor]* **1.** Yıpranmış, eskimiş, özelliğini yitirmiş bir şeyin yerine aynı türden ya da aynı işlevi gören yenisini koymak. **2.** Önceden yapılan bir eylemi, davranışı bir daha yapmak; yinelemek. **3.** (Sözleşme vb. için) süresi dolmuş bir işlemin yerine yenisini yapmak. **4.** (Edebiyatçı ya da bir sanatçı için) tarz, üslup ve yapıca öncekilere göre farklı, daha iyi ve güzelini ortaya koymak. **5.** Giyilmiş bir giysinin bir bölümünü değiştirmek.

yenilen, [yeni > yeni-len] *{ağız} zf.* Az önce; demincek. [DS]

yenilenebilir, [yeni-le-n-e+bil-ir] *sf.* **1.** Yenilenme özelliği taşıyan. **2.** (Doğal zenginlikler, kaynaklar vb. için) doğal olarak kendi kendine yeniden oluşabilen ve bu sebeple doğada bir azalıma uğramayan.

yenilenme, [yeni-le-n-me] *is.* **1.** Yenilenmek eylemi. **2.** *biy.* Canlı varlıklarda zedelenmiş dokuların yeniden oluşması.

yenilenmek, [yeni-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Bir şeyin yerine aynı cinsten ya da aynı işlevi yürüten yenisi konulmak. **2.** Yeniden yapılmak; tekrarlanmak; yinelenmek; yeniden meydana gelmek. **3.** *dönşl. f.* Kendini yenilemek. **4.** Yeni biçim almak; değişmek.

yenilerde, [yeni-ler-de] *zf.* Yakın geçmişte.

yenileşme, [yeni-le-ş-me] *is.* Yenileşmek eylemi ve durumu.

yenileşmek, [yeni-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Yeni bir durum almak; yenilik kazanmak; yeniliğe uymak.

yenileştirici, [yeni-le-ş-tir-ici] *sf.* **1.** Yenileştiren; yenileştirme özelliği bulunan. **2.** Dokuların yenileşmesini sağlayan.

yenileştiricilik, -ği [yeni-le-ş-tir-ici-lik] *is.* Yenileştirme özelliği.

yenileştirme, [yeni-le-ş-tir-me] *is.* Yenileştirmek eylemi.

yenileştirmek, [yeni-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Yenileşmesini sağlamak; yeni duruma getirmek.

yeniletme, [yeni-le-t-me] *is.* Yeniletmek eylemi.

yeniletmek, [yeni-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir şeyin bir kimse tarafından yenilenmesini sağlamak; yeni duruma getirtmek; yenileme işlemini yaptırmak.

yenileyici, [yeni-le-y-ici] *is.* Yenileme işlevi gören aygıt.

yenilgi, [yen-mek > yen-il-mek > yen-il-gi] *is.* **1.** Bir savaşta kaybetme; mağlubiyet; hezimet, *(1944).* **2.** Bir yarışma ya da karşılaşmada başarısızlık; mağlubiyet. **3.** *mecaz.* Bir girişimde uğranılan başarısızlık; kaybetme. ◻ **yenilgiye uğramak,** *Yenilmek; mağlup olmak.*

yenilicek, -ği [yenili-cek] *{ağız} sf.* Haşarı; şımarık; terbiyesiz. [DS]

yeniliği, [yeni > yeni-lik-i ?] *{ağız} zf.* Az önce; demincek. [DS]

yenilik[1]**, -ği** [yeni-lik] *is.* **1.** Yeni olma durumu. **2.** Yeni olan şeyin niteliği. **3.** Daha önce görülmemiş, duyulmamış, yeni ve yakın zamanda ortaya çıkan şeyin özelliği; güncellik; özgünlük. **4.** Gelenekler-de, geçmişle ilgisi açısından köklü değişiklik yapan uygulama. **5.** Artık yetersiz kalmış, eskimiş ve zararlı şeyleri yeni, yeterli ve yararlı olanları ile değiştirme işi; teceddüt. **6.** *ekon.* Bir malın üretim ya da piyasaya sürümünde yeni teknik ve donanım eklenmesi. **7.** *sos.* Mevcut toplumsal kalıplar reddedilip yeni toplumsal kalıplar önerilerek toplumsal değişmeye yol açan etki süreci. ◻ **yenilik doğuran dava,** *huk. Bir hukuksal durumun değiştirilmesi, kaldırılması ya da yaratılmasına ilişkin dava.*|| **yenilik doğuran hak,** *huk. Kişiye, tek taraflı irade beyanıyla bir hukuksal durumu değiştirme, kaldırma ya da yeni bir durum yaratma yetkisi tanıyan hak.*|| **yenilik korkusu,** *psikol. Her yenilikten ve her değişiklikten korkma hastalığı.*|| **yenilik yapmak,** *Değiştirmek; değişiklik yapmak; yenileştirmek.*

yenilik[2]**, -ği** [yeni-lik] *{ağız} is.* Yeni yetişen bağ. [DS]

yenilik[3], **-ği** [yeğni-lik > yēni-lik / yéni-lik] *(ye:nilik) {ağız} is.* Hoppalık. [DS]

yenilikçi, [yeni-lik-çi] *sf.* **1.** Yenilikten yana olan; yenilik yanlısı; yeniliği savunan. **2.** Yenilik getiren; yenileştiren.

yenilikçilik, -ği [yeni-lik-çi-lik] *is.* Yenilikçi olma durumu.

yeniliş, [yen-mek > yen-il-iş] *is.* Yenilmek eylemi ve biçimi.

yenilme, [yen-il-me / ye-n-il-me] *is.* Yenilmek eylemi.

yenilmek[1], [yen-mek > yen-il-mek] *edil. f.* **1.** Bir savaşta başarısızlığa uğramak; mağlup olmak; kaybetmek. **2.** Bir karşılaşma ya da yarışta başarısız olmak; kaybetmek. **3.** *mecaz.* Bir güç karşısında güçsüz, çaresiz kalmak; yenik düşmek; mağlup olmak.

yenilmek[2], [ye-mek > ye-n-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yemek eylemi yapılmak. **2.** (Yiyecek için) yemek eylemine uğramak; yemek eylemine konu olmak. 🗗 **yenilir yutulur bir şey değil,** *1. (Yiyecek için) yenmeyecek nitelikte olan. 2. mecaz. Kendisi ile başa çıkılamayacak durumda olan. 3. Hoşa gitmeyen, beğenilmeyen nitelikte olan. 4. (Söz için) çok ağır.*

yenilmek[3], [*eT.* yeñil > yeğnil-mek > yēnil-mek] *(ye:nilmek) {ağız} dönşl. f. [-ir]* Hafiflemek. [DS]

yenilmez, [yen-il-mez] *sf.* Yenilmesi alt edilmesi çok zor olan; çok güçlü.

yenilmezlik, -ği [yen-il-mez-lik] *is.* Yenilmez olma durumu; yenik duruma düşmeme.

yenim, [ye-mek > ye-n-mek > ye-n-im] *is.* **1.** Yenmek eylemi ve süreci sonucu. **2.** *kim.* Metal yüzeylerde çeşitli nedenlerle oluşan aşınma; korozyon.

yenimek, [yénī-mek] *(yéni:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Hafiflemek. [KB] **2.** (Kadın için) doğurmak. [DLT]

yenimsi[1], [yeni-msi] *sf.* Yeni gibi; yeniye benzer; yeni tarzda.

yenimsi[2], [yen-imsi] *sf.* Yen gibi; yene benzer; yeni andırır.

yenir, [ye-mek > ye-n-ir] *{ağız} is.* Ekmek. [DS]

yenirce, [*eT.* yiñ *(irin)* > yenirce] *is.* **1.** *tıp.* Kemik ya da diş dokusunun harap olması; rem. **2.** *{ağız}* Gittikçe genişleyen yara. [DS] **3.** *{ağız}* Frengi, şirpençe, cüzam gibi hastalıkların genel adı. [DS]

yenirseği, [yenir-seği] *{ağız} is.* Memesi körelmiş koyun, keçi veya inek. [DS]

yenisinden, [yeni-s-i-n-den] *{ağız} zf.* Yeniden. [DS]

yeniş, [in-iş / en-iş > yen-iş] *{ağız} is.* İniş. [DS] 🗗 **yeniş aşşaḫ** (aşağı), *{ağız} İniş aşağı.* [DS]

yenişememe, [yen-iş-e+me-me] *is.* Yenişememek eylemi.

yenişememek, [yen-iş-mek + u-ma-mak] *işteş. f. olmsz. [-z]* Birbirini yenememek; berabere bitmek.

yenişme, [yen-mek > yen-iş-me] *is.* Yenişmek eylemi.

yenişmek[1], [yen-mek > yen-iş-mek] *işteş. f. [-ir]* **1.** Birbirini yenmek. **2.** *{ağız}* (Güreş için) yarışmak. [DS] **3.** *{ağız}* Güreşte yenmek. [DS]

yenişmek[2], [yañ-(ı)ş-a-mak > yeniş-mek ?] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ardından konuşmak; çekiştirmek. [DS]

yenişten, [yeni > yeni-ş-ten ?] *{ağız} zf.* Yeniden. [DS]

yenitmek, [yéni-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Doğurtmak. [DLT]

yeniyaka, [yeni+yaka] *{ağız} is.* **1.** (Evlilik, iş vb. için) yeni kurulmuş; yeni başlamış. **2.** (Kişi için) işe yine başlayan veya yeni evlenen. [DS]

yeniye, [yeni-y-e] *{ağız} zf.* Gelecek yıl. [DS]

yeniyetme, [yeni+yet-me] *{ağız} sf.* → yeni yetme. [DS]

yeniyitme, [yeni+yét-me] *{ağız} sf.* → yeni yetme. [DS]

yenki, [? yenki] *{ağız} sf.* Şaşkın; alık; aptal. [DS]

yenkişmek, [yeñ-iş-mek > yenk-iş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ir]* (Güreş vb.nde) yarışmak. [DS]

yenkmek, [yeñ-mek > yenk-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Kazanmak; yenmek. [DS]

yenksi, [yeğni > ye(ğ)n(i)-k-si] *(ye:nksi) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenkta, [? yenkta] *{ağız} sf.* Hazır. [DS]

yenlemek, [yen-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Hayvan için) doğurmaya yakın memesinde ve cinsel organlarında değişiklik olmak. [DS]

yenli[1], [yen[1] > yen-li] *sf.* Yenleri olan.

yenli[2], [*eT.* yeñil > yenli] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenli[3], [yen[5] > yen-li] *{ağız} sf.* (Hayvan için) doğurmak üzere olmak; memeleri büyümek. [DS]

yenlicek, -ği [*eT.* yeñil > yenli > yenli-cek] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenlik, -ği [*eT.* yeñil > yeğnil-ik / yēnlik] *(ye:nlik) {ağız} sf.* **1.** Hafif. **2.** *is.* Hafiflik. [DS]

yenme[1], [yen-me / ye-n-me] *is.* Yenmek eylemi.

yenme[2], [in-me > yén-me] *{ağız} is.* İnme. [DS]

yenmek[1], [yeñ-mek > yen-mek] *gçl. f. [-er]* **1.** Bir savaşta silah gücüyle ona boyun eğdirmek; üstünlük sağlamak; savaşı kazanmak; galip gelmek; üstün gelmek; zafer kazanmak. *{eT} (aym)* [Bahşayiş] **2.** Bir karşılaşma ya da yarışmada rakibine üstünlük sağlamak; onu alt etmek; galip gelmek. **3.** (Bir güçlük vb. için) üstesinden gelmeyi başarmak; aşmak. **4.** *mecaz.* (Duygu, eğilim vb. için) kendini tutmak; bastırmak. **5.** (Hastalık için) onu ortadan kaldırmak; yok etmek. **6.** Ütmek.

yenmek[2], [ye-mek > ye-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yemek eylemi yapılmak. **2.** (Yiyecek için) tüketilmek. **3.** Aşındırılmak; kemirilmek. 🗗 **yenene içine bakılmamak,** *Bir ziyafet sırasında, harcamalara ö-*

nem vermeksizin bol bol tüketilmek.|| **Yenenle yanana dağ dayanmaz.** *"Üretmeden tüketim bütün varlığı götürür, sermayeyi bitirir." anlamında kullanılır.*|| **Yenir yutulur gibi değil.** *1. (Yiyecek için) yenmeyecek nitelikte olan. 2. mecaz. Kendisi ile başa çıkılamayacak durumda olan. 3. Hoşa gitmeyen, beğenilmeyen nitelikte olan. 4. (Söz için) çok ağır.*|| **yenmez etmek,** *{ağız} Çok kötülemek.*

yenmek[3], [in-mek > yén-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* İnmek. [DS]

yennemek, [yen-le-mek > yen(n)e-mek ينّيمك] *{eAT} {ağız} gçsz. f. [-r]* Doğuracak hayvanın memelerine süt gelmek. [DS]

yenni, [yen[5] > yen-li / yenni] *{ağız} sf.* → yenli[3]. [DS]

yensek, -ği [yeñ-mek > yen-se-mek > yen-se-k] *{ağız} sf.* (Bulunduğu yeri ve makamı dolduramadığı hâlde) kendini beğenmiş. [DS]

yensel, [ye-n-mek > ye-n-sel] *{ağız} sf.* Az tatlı. [DS]

yensemek, [yeñ-mek > yen-se-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(i)-yor]* **1.** Aşağılamak; hakaret etmek. **2.** Yenmek. **3.** Ezmek. [DS]

yensinmek, [yeñ-mek > yen-se-mek / yen-si-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(i)-yor]* → yensemek. [DS]

yensiz, [yen-siz] *sf.* **1.** Yeni bulunmayan. **2.** *is. {ağız}* Kolsuz gömlek. [DS]

yenşek, -ği [*eT.* yeñil > yeğn-cek / yenşek] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenti, [ye-mek > ye-y-inti > yenti] *{ağız} is.* Yenecek şeyler; yiyecek. [DS]

yentür, [? yentür] *{ağız} sf.* Hayatına, giyim kuşamına özen göstermeyen; kalender. [DS]

yentüre, [? yentüre ينترە] *{OsT} sf.* **1.** Tiryaki. **2.** Kalender.

yenük, -ğü [ye-n-mek >. yen-ük] *{ağız} is.* Zimmet; hesap açığı. [DS]

yenür, [yen-ir / yen-ür] *{ağız} is.* Frengi. [DS]

yenürce, [yen-ir-ce / yen-ür-ce] *{ağız} is.* Frengi. [DS]

yep, [yep / yap] *{eT} e.* → yap. [DLT] [KB]

yepelek[1], **-ği** [*eT.* yip *(ip, iplik)* > yep-el-ek] *sf.* **1.** İnce yapılı; zarif; narin. **2.** *{ağız}* Sevimli. [DS]

yepelek[2], **-ği** [yep-e-le-k] *{ağız} sf.* **1.** Dalgalanan; sallanan; yellenen. **2.** (Yel ile birlikte kullanılır) acele; koşturarak, *(yel yepelek).* [DS]

yepelek[3], **-ği** [yep-e-le-k] *{ağız} is.* **1.** Çok genç; körpe; yavru. **2.** Taze, gür çayır. **3.** Otun başak bölümü. [DS]

yepelek[4], **-ği** [yep-e-le-k] *{ağız} is.* Alçak, geniş yapı. [DS]

yepelemek[1], [yep-e-le-mek يپلمك] *{eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Birinin sırtına hafif hafif vurarak sevmek; okşamak. [DS]

yepelemek[2], [yep-e-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Hamuru elle hafif hafif vurarak açmak. [DS]

yepelemek[3], [yep-e-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Topallamak. [DS]

yepellemek, [yep-e-(l)le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Birinin sırtına hafif hafif vurarak okşamak. [DS]

yepemek, [yep-e-mek يپمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Okşamak.

yepeşlemek, [yep-e-mek > yep-e-ş-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* → yepelemek[1]. [DS]

yepezlenmek, [yep-e-z-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Ekin için) büyümeye başlamak. [DS]

yepindi, [yep-inti] *{ağız} is.* **1.** Koyu ve yağlı sütten kaynatılarak yapılan tatlı bulamaç. **2.** Islatılmış ekmeğin üzerine sadeyağ dökerek yapılan bulamaç. [DS]

yepinti, [yep-inti] *{ağız} is.* **1.** Koyu ve yağlı sütten kaynatılarak yapılan tatlı bulamaç. **2.** Koyunun yaz sonuna doğru olan yağlı ve koyu sütü. **3.** Süte ekmek doğranarak yapılan bir yiyecek. [DS]

yepisyeni, [ye(p)-is+ye/ni] *pekşt. sf.* Yepyeni.

yepişlemek, [yep-e-ş-le-mek > yepiş-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Birinin sırtına hafif hafif vurarak okşamak. **2.** Hamuru elle hafif hafif vurarak açmak. [DS]

yepiştirme, [yep-iş-tir-me] *{ağız} is.* Darı unundan yapılmış börek. [DS]

yepiştirmek, [yep-iş-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Değnekle dövmek. [DS]

yepizyeni, [ye(p)-is+ye/ni] *{ağız} pekşt. sf.* Yepyeni. [DS]

yepnıe, [yep-me] *{ağız} is.* Otlu börek. [DS]

yepmek, [yep-mek يپمك] *gçl. f. [-er]* **1.** *{eAT} {ağız}* Okşamak. [DS] **2.** *{ağız}* Elle dokunmak. [DS] **3.** *{ağız}* Ekmek yaparken hamuru iki yanından elle bastırmak. [DS]

yeprem, [yep-re-m] *{ağız} sf.* Becerikli. [DS]

yeprik, [yepri-k يپرك] *{OsT} sf.* Yıpranmış; yıpramış.

yeprimek, [yepri-mek يپرمك] *{OsT} gçsz. f. [-r]* Eskimek; yıpranmak.

yepyeni, [ye(p)+ye/ni] *(ye'pyeni) sf.* **1.** Çok yeni; yıpranmamış; hiç kullanılmamış. **2.** *mecaz.* Çok kısa önce ortaya çıkan; alışılmamış; görülmemiş. **3.** *zf. mecaz.* Tertemiz; çok yeni.

yer[1], [ıy-mak *(aşağı bastırmak)* > ı-r / i-r *(uzak)* > yır / yir] *is.* **1.** En uzak nokta. [İKPÖy.] **2.** Kuzey. [İKPÖy.] **3.** Sol. [İKPÖy.]

yer[2], [yér / yir ير] *(yé:r) is.* **1.** Toprak. *{eAT} {OsT} (aynı)* **2.** Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk; mahal; mekân; alan. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **3.** Gezinilen, ayakla basılan taban. **4.** Bulunulan, yaşanılan, oturulan şehir, kasaba, mahalle. **5.** Bir şeyin bulunduğu yere göre taşıdığı özellik; durum; konum; vaziyet. **6.** Bir kimsenin belirtilen bağlama göre konumu veya durumu. **7.** Bir kimse-

nin toplumsal durumuna, çevresine, kültürüne ve zevkine uygun düşen konumu. **8.** Bir kimsenin duygusal yönü; özel yanı. **9.** Bir şeyin özel yanı. **10.** Yurt edinilen, yaşanılan toprak; bölge; ülke; memleket; diyar. *{eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [Tekin] [Bahşayiş] **11.** Görev; makam; mevki. **12.** Önem. **13.** Herhangi bir şeye, bir işe ayrılmış bölüm veya alan. **14.** Otel, motel vb.nde kalınacak oda; yatak. **15.** Bir kimsenin bir kuyruktaki sırası ya da buradaki konumu. **16.** Bir şeyin belirlenmiş, seçilmiş bölümü. **17.** Bir şeyin bıraktığı iz; bellilik. **18.** Bir şeyin etkinliklerini yayabildiği serbest alan. **19.** Üzerine yapı kurulmaya veya ekime elverişli toprak parçası; arazi; arsa. **20.** Bir iş için en uygun zaman veya mekân. **21.** Bir kimsenin konumu ve durumu. **22.** Bir olayın meydana geldiği veya geleceği varsayılan bölüm; alan; mahal. **23.** Sinema ve tiyatroda veya taşıtlarda oturulacak koltuk, sandalye. **24.** *mecaz.* Durum. **25.** Pokerde kâğıt açılmadan önce ortaya konulan para. **26.** *{eT}* Kumaşın bir yüzü; ağacın bir yüzü. [DLT] **27.** (Özel ad olarak) yaşadığımız Güneş sistemi gezegeni; yer yuvarı; yerküre; yeryüzü; Dünya. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [Tekin] [Gabain] **28.** *{ağız}* Yatak. [DS] **29.** *{ağız}* Tarla. [DS] ☐ **yer açmak,** *1. Bir kimseye, oturması için biraz sıkışarak yer hazırlamak. 2. mecaz. Bir makama, bir işe erişmek, gelmek isteyenlere yer bırakmak, imkân vermek.*|| **yer adı,** *Yerleşim bölgeleri ile, belli bir yeri, yöreyi, ırmak, deniz, dağ vb. gibi yerleri belirleyen ad; toponim.*|| **yer adı bilimi,** *Yer adlarını, bunların kökenlerini, orada konuşulmakta olan dille veya ortadan kalkmış dillerle bağlantılarını inceleyen dil bilimi dalı; toponomi.*|| **yer alan,** *{ağız}* Ovada yükselen küçük tepe; höyük. [DS]|| **yer alış,** *mant. Bir simgenin bir formülde yer alması.*|| **yer alıştırmaları,** *spor. Yeri bir dayanak gibi kullanarak yapılan her türlü jimnastik hareketleri.*|| **yer almak,** *1. Bir işi hazırlayanlar arasında bulunmak. 2. Ayrılan yerde durmak; bulunmak.*|| **yer alması** (elması), *{ağız} Yer elması.* [DS]|| **yér altı,** *{eT} Yer altı.* [Bahşayiş]|| **yer altı,** *1. Yer yüzeyinin altında ve belli bir derinlikte olan şey. 2. sf. (Tamlayan olarak) gizli ve yasadışı, zararlı olan.*|| **yer altı çarşısı,** *Yerin yüzeyinden aşağıda kurulmuş dükkânlardan oluşan çarşı.*|| **yer altı dünyası,** *Gizli, zararlı ve karanlık, yasa dışı işlerin gerçekleştirildiği ortam.*|| **yer altı ekonomisi,** *Yasa dışı yollardan yürütülen ekonomik faaliyet.*|| **yer altı işletmesi,** *Yeryüzüne dar kesitli girişlerden bağlanan maden ocağı işletmesi.*|| **yer altı kablosu,** *Sızdırmaz ve yalıtkan sağlam bir kılıf içinde yer alan, bir ya da daha çok iletkenden oluşmuş, toprağa gömülü kablo.*|| **yer altı kaynağı,** *Bir yer altı boşluğu içinde akan kaynak suyu.*|| **yer altı kaynakları,** *Petrol, maden, doğal gaz, kömür gibi toprak altında bulunan değerli ham madenler.*|| **yer altı merdiveni,** *İşlek yollarda yayaların geçmesi için karayolunun altından geçmek için yapılmış merdiven; yer altı geçidi.*|| **yer altı su düzeyi,** *Yer altı su örtüsünün kuyularda ölçülebilen yüzeyi.*|| **yer altı suları,** *Geçirimli kayaçlardan yer altına sızarak orada bir düzey oluşturan su birikintileri.*|| **yer altı su örtüsü,** *Kuyuları ya da kaynakları besleyen ve pek derinlerde olmayan yer altı su birikintisi.*|| **yer altı treni,** *Ulaşımı toprak yüzeyinin altında açılan galerilerden sağlayan tren; metro.*|| **yer apkunu,** *{ağız} Yer çöküntüsü.* [DS]|| **yer bağırsağı,** *{eAT} {OsT} {ağız}* Solucan. [DS]|| **yer bakır gök demir kesilmek,** *Tamamen tükenmek; bitmek; yoksul duruma düşmek.*|| **Yer bakır gök demir!** *Şartların zor, imkânların kısıtlı olduğu durumlarda söylenir.*|| **yer basan,** *{ağız} Bütün yaratıklar.* [DS]|| **yer belirteci,** *Yer zarfı.*|| **yer biçim bilimi,** *Jeomorfoloji.*|| **yer biçimi,** *{ağız} Kroki.* [DS]|| **yer biçimleri,** *coğ. İç ve dış güçlerin hepsinin etkisi ile oluşmuş dağ, ova, yayla, vadi, deniz vb. yüzey şekilleri; engebe.*|| **yer bilimci,** *Yer bilimi uzmanı; jeolog.*|| **yer bilimi,** *Yer yuvarlağının yapısını, dağılımını, tarihini ve oluşumunu inceleyen bilim dalı; jeoloji.*|| **yer bilimleri,** *Doğayı ya da yerkürenin tarihini inceleyen bilimlerin tümü.*|| **yer bilimsel,** *Yer bilimi ile ilgili; jeolojik.*|| **yer bozma,** *{ağız} Nadas.* [DS]|| **yer bulmak,** *1. Güçlükle oturacak bir yer sağlamak, ele geçirmek. 2. (Kişi için) bir işe, görev yapacağı bir yere yerleşmek. 3. Bulunduğu yerden bir başka yere geçmek; yer değiştirmek.*|| **yer cevizi,** *bot. Himalaya kökenli bir baklagil türü, (Apios tuberosa).*|| **yer cücesi,** *1. (Kişi için) ufak tefek. 2. Sinsi; kurnaz; çok bilmiş.*|| **yer çamı,** *bot. Bir karış kadar boylu, limon sarısı renkli otsu bitki, (Ajuga chamaepitys).*|| **yer çekirdeği,** *Yer'in merkezinde toplanmış çok yoğun küresel kütle.*|| **yer çekimi,** *Yer kütlesinin çekimi etkisiyle durgun haldeki bir cismin, çeşitli bölümlerine etkiyen ivmelerin bileşkesi; arz cazibesi.*|| **yer çekimi ölçer,** *Yer çekiminin yeğinliğini ölçmeye yarayan alet; gravimetre.*|| **yer çizgisi,** *resim. Figüratif düzlemle yer düzleminin kesişmesinden ortaya çıkan yatay çizgi; resim, tablo ya da desenin alt yatay çizgisi.*|| **yer çöküntüsü,** *Çöküntü hendeği.* || **yer debrenmesi,** *{ağız} Yer sarsıntısı; deprem.* [DS]|| **yer değişimi,** *dbl. Söz zincirinde bitişik iki ses birimin yerlerini değiştirmesi.*|| **yer değişir,** *bsy. (Program için) bir bilgisayar merkezî belleğinin herhangi bir alanına yüklenebilen ya da yürütüm sırasında, bu bellek içindeki yeri değiştirilebilen.*|| **yer değiştirim,** *dbl. Tarihsel dil bilgisinde, bir sözcüğün dilin evrimi sırasında bir başka sözcüğün yerine geçmesi.*|| **yer değiştirme,** *Laboratuarlarda gazları toplamakta izlenen yöntem.*|| **yer değiştirmek,** *Bulunduğu yerden başka bir yere göçmek.*|| **yerde kalmak,** *Saygı görmemek; yüzüne bakılmamak.*|| **yer delen,** *{ağız}* Sırrını kimseye açmayan.|| **Yer demir gök bakır.** *1. (Yer*

için) çorak ve sıcak. 2. mecaz. Hiçbir yardım görme umudu ve imkânının kalmadığı durumlarda söylenen söz.|| **yerden alıp göğe savurmak,** *{ağız} 1. Dağıtmak. 2. İsraf etmek.*|| **yerden bitme,** *1. Çok kısa boylu. 2. Türedi.*|| **yerden göğe kadar,** *1. Pek çok. 2. Tümüyle.*|| **yerden götürmek,** *{OsT} Dağınıklıktan, zilletten kurtarmak; yükseltmek.*|| **yerden havaya güdümlü füze,** *as. Karadan ya da bir gemiden bir hava hedefine fırlatılan füze.*|| **yerden kopmak,** *{eAT} (Kıyamet günü) kabirden kalkmak; tekrar dirilmek.*‖ **yerden selam,** *eski. Eli yere kadar uzatarak verilen selam.*‖ **yerden temenna,** *Eskiden, el yere doğru uzatılarak verilen selam.*|| **yerden yapma,** *{ağız} Çok kısa boylu; bodur ve şişman.* [DS]|| **yerden yığına,** *{ağız} Bodur ve şişman.* [DS]|| **yerden yere çalmak,** *1. (Kişi için) çok hırpalamak. 2. Değişik yönlerden saldırarak küçük düşürmek; yerden yere vurmak.*|| **yerden yere güdümlü füze,** *as. Karadan ya da bir gemiden kara ya da deniz hedefine fırlatılan füze.*|| **yerden yere vurmak,** *Birine türlü yönlerden saldırarak onu çok aşağılayıcı bir duruma düşürmek.*|| **yer deprenmek,** *{eAT} {OsT} Yer sarsılmak; deprem olmak.*|| **yer deprenmesi,** *{OsT} {ağız} Zelzele; deprem.* [DS]|| **yer depreşmesi,** *{ağız} Deprem; yer sarsıntısı.* [DS]|| **yer dinamiği,** *Jeodinamik.*|| **yer domuzu,** *zool. Afrika'da yaşayan, uzun kulaklı, uzun burunlu bir memeli, (Orycteropus afer).*‖ **yer domuzgiller,** *zool. Damarlı dişliler takımından yer domuzları familyasının genel adı.*|| **yér dutıcı,** *{eT} Bir yere alışmış ve orada sürekli yaşayan.* [Bahşayiş]|| **yer dutu,** *{ağız} Böğürtlen.* [DS]|| **yer düzlemsel resim,** *Perspektif görünüşü hesaba katmaksızın, boyutları gerçek büyüklükte ya da orantılı büyüklükte veren, belirli ölçekteki desen ya da plan.*‖ **yer düzmek,** *{eAT} Yer hazırlamak.*|| **yere bakan,** *{ağız} İki yüzlü; sinsi.* [DS]|| **yere bakan yürek yakan,** *Uysal ve uslu göründüğü hâlde sinsice kötülük yapan; dolaplar çeviren.*|| **yere bakmak,** *(Yaşlı kişi için) ölümü yakın görülmek.*|| **yere baktırmak,** *Utandırmak; mahcup etmek.*‖ **Yere batasıca!** *"Yok olsun!" anlamında bir ilenç.*|| **yere batmak,** *1. Yok olmak. 2. Çok utanmak; mahcup olmak.*|| **Yere batsın!** *"Yok olsun!" anlamında bir ilenç.*|| **yere bırakmak,** *{eAT} Yere yıkmak; sermek.*|| **yere çalmak,** *Hızla yere vurmak; yere fırlatmak; atmak. {eAT} (aynı)*|| **yere depilmek,** *{eAT} Yere vurulmak; çiğnenmek.*|| **yere depmek,** *{eAT} Yere çarpmak; yere vurmak.*|| **yer edinmek,** *Bir ortamda belli bir konum ve saygınlık kazanmak; mevki tutmak. {eAT} {OsT} (aynı)*|| **yere doğrulum,** *Yere yönelim.*|| **yere geçen,** *{ağız}* → yeregeçen. [DS]|| **yere geçmek,** *Çok utanmak.*|| **Yere geçsin!** *"Yok olsun!" anlamında bir ilenç.*|| **yere getürmek,** *{eAT} Yerine getirmek.*|| **Yere gir!** *{ağız} "Öl, geber!" anlamında ilenç sözü.* [DS]|| **yere göğe koyamamak,** *Çok değer verdiği bir kimseyi ağırlamak, memnun etmek için her türlü yola başvurmak; aşırı derecede ilgi ve yakınlık göstermek.*‖ **yere göğe koymamak,** *Nasıl ağırlayacağını, nasıl memnun edeceğini bilmemek; çok önem vermek.*‖ **yere ısmarlamak,** *{eAT} Toprağa bırakmak.*|| **yer ekseni,** *mat. Tasarı geometride iki izdüşüm düzleminin ara kesiti.*|| **yer eksenli,** *(Uydu için) yerin hareketlerine uygun ve eş zamanlı hareket eden.*|| **yer elması,** *bot. 1. Birleşikgillerden her yıl uzun boylu ve yapraklı sürgünler veren, ay çiçeğine benzer çiçeği olan, yumruları yem ve sebze olarak kullanılan yumrulu çok yıllık otsu bitki, (Helianthus tuberosus). 2. Bu bitkinin besin ve yem olarak kullanılan kök yumrusu. 3. {ağız} Patates.* [DS] *4. {ağız} Bodur bir yaz elması türü.* [DS]|| **yere sağlam basmak,** *Titiz ve dikkatli davranmak.*‖ (birini) **yere sermek,** *1. Kötü bir duruma sokmak. 2. Yenmek. 3. Vurup öldürmek.*|| **yer eşeği,** *zool. Geyik böceği.*|| **yer etmek,** *1. İz bırakmak. 2. İyice yerleşmek; mekân tutmak. {eAT} {OsT} (aynı)*|| **yer ev,** *{ağız} 1. Tek katlı ev. 2. Bodrum. 3. Mutfak.* [DS]|| **yer evi,** *1. {OsT} Bodrum. {ağız} (aynı)* [DS] *2. {ağız} Tek katlı ev; kulübe.* [DS] *3. {ağız} Mutfak.* [DS]|| (birini) **yere vurmak,** *Kötü bir duruma sokmak.*|| **yere yamamak,** *{eAT} Yamyassı etmek.*|| **yere yapalak,** *{ağız} (Kişi için) kısa boylu.* [DS]|| **yere yönelim,** *biy. Yer çekiminin bitki kök ve saplarına verdiği büyüme doğrultusu; jeotropizm.*|| **yere yüz urmak,** *{eAT} Secde etmek; secdeye kapanmak.*|| **yer fesleğeni,** *Sütleğengillerden, otsu veya odunsu sürüngen gövdeli ot; sultan otu, (Mercurialis).*|| **yer fıstığı,** *bot. 1. Kelebek çiçeğigillerden, Güney Amerika kökenli, çiçek sapları döllenmeden sonra yere doğru eğilerek meyveyi toprağa gömen, meyvesi kalın kabuk içinde iki ila dört tohum bulunan kültür bitkisi; araşit, (Arachis hypogaea). 2. Bu bitkinin çerez olarak yenilen veya yağı çıkarılan yağlı tohumları.*|| **yer fiziği,** *Jeofizik.*|| **yer geçidi,** *Yer altı geçidi; yer altı merdiveni.*|| **yer geçiği,** *{ağız} Yer altı sularının çökerttiği yer; çukur; obruk.* [DS]|| **yer göbeği,** *{ağız} Bakla tarlasında, köklerden beslenen bir asalak ot; baklakıran; canavar otu, davın otu, (Orabanche anatolica, O. minor).* [DS]|| **yer göceni,** *{OsT} Yer tavşanı.*|| **yer göçmesi,** *{ağız} Heyelan; kayşa.* [DS]|| **yer gök götürmez,** *{OsT} Pek çok.*|| **yer götürmez,** *{eAT} Pek çok.*|| **yer gözü,** *{ağız} Toprakta dar çatlak.* [DS]|| **yér haracı,** *{eT} Arazi vergisi.* [Bahşayiş]|| **yer hareketleri,** *1. Akrobatların hiçbir yardımcı alet kullanmaksızın yerde gerçekleştirdikleri gösteri hareketlerine verilen ad. 2. spor. Uygun bir zeminde erkeklerin 60 saniye, bayanların müzik eşliğinde 90 saniye süren jimnastik yarışması.*|| **yer hostesi,** *havc. Uçağa binecek yolculara yol gösteren ve girişte biletlerini toplayan görevli.*|| **yer ığranmak,** *{ağız} 1. Deprem olmak. 2. Toprak kaymak.* [DS]|| **yer ırganmak,** *{ağız}* → yer ığranmak. [DS]|| **yer ısıl,** *Jeotermal.*|| **yeri başka,** *Daha başka bir değer taşımak; önemi*

olmak.‖ **yer içi,** *{eAT} Yer altı.*‖ **yeri değil,** *Zamanı ve sırası uygun değil.*‖ **yeridir,** *1. Layıktır; uygundur; münasiptir. 2. Yapan haklıdır.*|| **yeri gelmek,** *Sırası gelmek; zamanı uygun olmak.*|| **yeri göğü ben yarattım demek,** *Kendini herkesten üstün görmek; çok gururlu olmak.*|| **yeri göğü birbirine katmak,** *Aşırı telaş ve heyecan yaratmak.*‖ **yeri göğü inletmek,** *Yüksek sesle ve olanca güçle bağırmak.*|| **yeri göğü tırmalamak,** *Dayanılmayacak derecede acı, sancı, ağrı çekmek.*|| **yeri göğü tutmak,** *Her tarafı ele geçirmek denetim altında bulundurmak.*‖ **yerin bulmak,** *{OsT} Yerine gelmek.*|| **yer incisi,** *{OsT} İnci çiçeği.* [Burhan-ı Katı']|| **Yerinde!** *1. Uygun. 2. İyi. 3. Yeterli.*|| **yerinde değiştirme,** *as. Bir üst komutanın verdiği emirle, bir birliğin tamamının veya bir kısmının yeni gelen birlik tarafından muharebe bölgesinde değiştirilmesi.*|| **yerinde duramamak,** *1. Sürekli kıpırdamak. 2. Sevinçten içi içine sığmamak.*|| **yerinde kalmak,** *1. Başka yere gitmemek. 2. (Makam, aşama için) değişmemek.*‖ **yerinden düşmek,** *{eAT} Yerinden olmak; mevkisini kaybetmek.*|| **yerinden fırlamak,** *(Oturan için) hızla kalkmak.*|| **yerinden iletmek,** *{eAT} Yerinden oynatmak; korkudan hoplatmak.*|| **yerinden oynamak,** *1. Yerinden ayrılmak. 2. Coşkulu, gürültülü, karışık bir zaman yaşamak.*‖ **yerinden oynatmak,** *Başka yere kaldırmak; yerini değiştirmek.*|| **yerinden üzülmek,** *{OsT} Yerinden kalkmak; yerinden ayrılmak.*|| **yerinden yaynıkmak,** *{ağız} Yerinden oynamak; yerinden ayrılmak.* [DS]|| **yerinden yönetim,** *idare. huk. Kimi kamu hizmetlerinin devletin merkezî yönetimi dışında yer alan organlar tarafından yerine getirilmesi yöntemi; adem-i merkeziyet.*|| **yerinde olmak,** *1. Tamam olmak, iyi durumda bulunmak. 2. {eAT} Yeteri kadar olmak; ne az ne çok olmak; kararınca olmak.*|| **yerinde saymak,** *1. Yürür gibi yaparak hep aynı yerde, sürekli olarak ayağın birini kaldırıp birini basmak. 2. mecaz. Hiç ilerleyememek; gelişememek; değişememek; yükselmemek.*|| **yerinde su çıkmak,** *Haklı bir sebep olmadan yerini bırakmak veya bırakmak istemek.*|| **Yerinde su mu çıktı?** *Haklı bir sebep olmadan yerini bırakanlara veya bırakmak isteyenlere kınama ve engelleme amacıyla söylenir.*|| **yerinde yeller esmek,** *Artık orada bulunmamak; yok olmak.*|| **yerin dibine batmak,** *1. Çok utanıp sıkılmak; mahcup olmak. 2. Arandığı hâlde bir türlü bulunamamak; görünmez olmak; kaybolmak.*|| **yerin dibine geçmek,** *1. Çok utanıp sıkılmak; mahcup olmak. 2. Arandığı hâlde bir türlü bulunamamak; görünmez olmak; kaybolmak.*|| **yerin dibine girmek,** *1. Çok utanıp sıkılmak; mahcup olmak. 2. Arandığı hâlde bir türlü bulunamamak; görünmez olmak; kaybolmak.*|| **yerine geçen,** *jeol. (Bir kayaç içindeki mineral için) başka bir mineralin yerini alan; epijenik.*|| **yerine geçme,** *jeol. Bir kayaç içindeki bir mineralin, başlangıçtaki biçimi korumakla birlikte molekül molekül başka mineralin yerini alması; epijeni.*|| (bir kimsenin) **yerine geçmek,** *Görevden ayrılan birinin yerini almak.*‖ (bir şeyin) **yerine geçmek,** *Bulunmayan bir nesnenin veya kavramın yerine kullanılabilmek; işlevini üstlenmek.*‖ **yerine gelmek,** *1. Yapılmak; gerçekleştirilmek; olmak; ifa edilmek. 2. Eski duruma dönmek; eski biçimine kavuşmak.*|| **yerine getirmek,** *1. İstenileni, gerekeni yapmak. 2. Eski duruma döndürmek; eski biçimine kavuşturmak. 3. İfa etmek.*|| **yerine iletmek,** *{OsT} Yerine getirmek.*|| (birinin) **yerine kalmak,** *{eAT} {OsT} Onun yerine geçmek; onun yerini tutmak.*‖ **yerine komak,** *{eAT} Yerine getirmek; ifa etmek.*|| (bir kimseyi, bir başkasının) **yerine koymak,** *Onun gibi görmek; o kimse saymak.*‖ (bir şeyi, başka bir şeyin) **yerine koymak,** *Yitirilen, elden çıkan bir şeyin, benzerini veya eşini sağlamak.*‖ **yerine oturmak,** *1. (Nesne için) iyi yerleşmek. 2. (Durum, düşünce vb. için) benimsenmek, yaygın duruma gelmek, yerleşmek.*|| **yerine turmak,** *{OsT} Yerine geçmek; yerini tutmak.*|| **yerini alan,** (bir kimsenin) **yerini almak,** *Görevden ayrılan birinin yerine geçmek.*|| (bir şeyin) **yerini almak,** *Bulunmayan bir nesnenin veya kavramın yerine kullanılabilmek; işlevini üstlenmek.*|| (kendi) **yerini almak,** *Kendisine ayrılmış bulunan yerde durmak.*‖ **yerini beğenmek,** *(Bitki için) yeri gelişmesine çok uygun olmak.*|| **yerini beklemek,** *{eAT} Bulunduğu yeri korumak; mevkiini muhafaza etmek.*‖ **yerini bulmak,** *1. Kendisi için ayrılan yere gelmek; yerine gelmek; yerine geçmek. 2. Kendine yakışan, uygun makamı, durumu bulmak. 3. (Bitki için) yeri gelişmesine uygun özellikler taşımak; yerini beğenmek.*|| (kendi) **yerini doldurmak,** *Görevinin gerektirdiği bilgiye, beceriye sahip ve işini başarı ile yapar olmak.*‖ (birinin) **yerini doldurmak,** *(Görevinden ayrılan birinin yerine gelen kişi için) önceki görevli kadar başarılı olmak; onu aratmamak.*‖ **yerini ısıtmak,** *Bir yerde uzun süre kalmak.*‖ **yerini saklamak,** *{eAT} Mevkiini korumak.*‖ **yerini sevmek,** *(Bitki için) yeri gelişmesine çok uygun olmak.*|| (bir şeyin) **yerini tutmak,** *(Bulunmayan bir nesne için) onun işlevini yerine getirmek; onu aratmamak.*|| (bir kişinin) **yerini tutmak,** *(Göreve yeni gelen için) önceden o görevde bulunan kişinin yaptığı işi yapabilmek; onun kadar başarılı olmak.*|| **yerini yapmak,** *Bir şey elde etmek amacıyla önceden girişimde bulunmak; ortam hazırlamak.*|| **yerin kolayını almak,** *{eAT} Savaşta en uygun yeri seçerek yerleşmek.*‖ **Yerin kulağı var.** *"Ne kadar sakınılırsa sakınılsın, gizli konuşulan bir şey umulmadık bir yoldan başkalarınca duyulabilir" anlamında kullanılır.*|| **yerin yerin,** *{eAT} Her yandan; yer yer.*|| **yeri olmak,** *1. Uygun olmak; sırası, uygun zamanı olmak. 2. (Kişi için) saygınlığı olmak.*|| **yeri öpmek,** *Yüz üstü yere düşmek; yere serilmek.*|| **yeri**

soğumadan, *Ayrılan bir kimsenin hemen ardından; ayrılığından sonra çok zaman geçmeden.*|| **yer istasyonu,** *Uzay araştırmalarında, yeryüzünde çalışmaların yapıldığı merkez.*|| **yer iti,** *zool. Firavun faresi.*|| **Yeri var!** *"Uygundur, iyidir" anlamında kullanılır.*|| **yeri yurdu belirsiz,** *Kaldığı ve bulunabileceği yer belli olmayan; belli bir yeri olmayan; serseri.*|| **yer kabuğu,** *Dünya'nın dışını çepeçevre saran, üzerinde karaların, denizlerin ve yüzey şekillerinin oluştuğu dış bölüm; yeryüzü.*|| **Yer kabul etmez!** *(Kişi için) çok kötü işlere girmiş çıkmış; çok günahkâr.*|| **yer kaplamak,** *Önemli bir hacim tutmak; geniş bir alana yayılmak.*|| **yer kapmak,** *Kalabalık içinde kendine yer bulmak.*|| **yer katı,** *Binalarda toprakla aynı seviyede olan kat; zemin katı.*|| **yer kayması,** *{ağız} Heyelan; kayşa.* [DS]|| **yer kımranmak,** *{ağız} Deprem olmak.* [DS]|| **yer kırtışı,** *Yeryüzü.* [DLT]|| **yer kimyası,** *Jeokimya.*|| **yer kökü,** *{ağız} Havuç.* [DS]|| **yer köpeği,** *{ağız} 1. Tarla faresi. 2. Sansar. 3. Sansara benzer küçük bir hayvan. 4. Domuzlan böceği. 5. Tarla sincabı.* [DS]|| **yer kulağı,** *{ağız} Dibi görünmeyen, derin ve doğal kuyu.* [DS]|| **yer kuşağı,** *Yağmur ya da çiyle oluşan yer yüzüne yansıyan bir tür gökkuşağı.*|| **yer küre,** *Yerküre.*|| **yerle beraber,** *Yer düzeyinde.*|| **yerle bir etmek.** *1. (Yapı için) temeline kadar yıkmak. 2. Yok etmek; tahrip etmek; taş taş üstünde bırakmamak.*|| **yerle bir olmak.** *1. (Yapı için) temeline kadar yıkılmak. 2. Yok edilmek; tahrip edilmek; taş taş üstünde kalmamak.*|| **yerlerde sürünmek,** *Çok perişan olmak; acınacak bir durumda bulunmak; sefil olmak.*|| **yerlere geçmek,** *Çok utanıp sıkılmak; utançtan kahrolmak; büyük bir utanç duymak.*|| **yerlere kadar eğilmek,** *Aşırı ölçüde saygı göstermek.*|| **Yerle gök bir olsa!** *Sonu ne olursa olsun; asla!* || **yerleri süpürmek,** *(Saç, etek, paça vb. için) çok uzun olmak.*|| **yerle yeksan etmek.** *1. (Yapı için) temeline kadar yıkmak. 2. Yok etmek; tahrip etmek; taş taş üstünde bırakmamak.*|| **yerle yeksan olmak.** *1. (Yapı için) temeline kadar yıkılmak. 2. Yok edilmek; tahrip edilmek; taş taş üstünde kalmamak.*|| **yer mantarı,** *Domalan.*|| **yer merkezci,** *Yer özekçi.*|| **yer merkezcilik,** *Yer özekçilik.*|| **yer merkezli,** *Başlangıç noktası Yer'in merkezi olarak alınan bir koordinatlar sistemine ilişkin; yer özekçil; jeosantrik.*|| **yer merkezlilik,** *İkinci yüzyıldan on altıncı yüzyıla kadar benimsenmiş olan ve Evrenin merkezini Yer olarak kabul eden ve diğer gezegenlerin yerin çevresinde döndüklerini ileri süren gök bilimi sistemi; jeosantrizm.*|| **yer meşesi,** *Kurtluca; dalak otu; yer palamudu; kısamahmut.*|| **yer minderi,** *Yere serilerek üzerine oturulan pamuk, yün vb. elyaf ile doldurulmuş minder.*|| **yer mumu,** *jeol. Petrol ve terebentin içinde eriyen doğal hidrokarbonlardan oluşmuş bir tür mum; ozokerit.*|| **yer odası,** *1. Tabanı yerle bir olan oda. 2. {ağız} Toprak damlı oda.* [DS]|| **yer olası!** *{ağız} "Ölesi, geberesi!" anlamında ilenç sözü.* [DS]|| **yer olmak,** *{OsT} Yerle bir olmak.*|| **yer otu,** *{ağız} Havuç.* [DS]|| **yer oynaması,** *{ağız} Yer sarsıntısı; deprem.* [DS]|| **yer ölçme,** *1. Harita alımı için toprakların alansal değerlendirilmesi. 2. Arazi parçalarının geometrik elemanlarını ölçme tekniği.*|| **yer ölçmeci,** *Harita alımı ve yüzey hesaplarını yapan kimse.*|| **yer ölçmeli atış planı,** *as. Topçu atışlarının hazırlanıp yapılması için topçu ateş yönetim merkezinde kullanılacak atış planlarının bir türü.*|| **yer ölçüm bilimi,** *Yerin boyutlarını, biçimini konu olarak inceleyen bilim dalı; jeodezi.*|| **yer ölçümü,** *Topografya.*|| **yer öpmek,** *eski. Bir büyüğün önünde saygı gösterisi olarak eğilmek.*|| **yer örtücü bitki,** *Çıplak bir toprağı kaplamak ya da erozyondan korumak için kullanılan kısa boylu yayılıcı bitkiler.*|| **yer örümceği,** *zool. Toprak içine ağla döşeli yuva yapan iri bir örümcek, (Mygale avicularia).*|| **yer öte,** *Yeröte.*|| **yer özekçil,** *Yer'in merkezini gözlem noktası olarak alan; jeosantrik.*|| **yer özekçilik,** *Yer merkezini evrenin merkezi olarak kabul edenlerin görüşü; jeosantrizm.*|| **yer özgül,** *kim. (Kimyasal tepkime ve yöntem) pek çok izomeri verebilmesine rağmen, tepkimenin özelliği yüzünden bunlardan yalnızca bir tanesini oluşturabilen.*|| **yer özgüllük,** *kim. Yer özgül bir kimyasal tepkimenin özelliği.*|| **yer pacı** (bacı), *{ağız} Yer kirası.* [DS]|| **yer palamudu,** *Kurtluca; dalak otu; yer palamudu; kısamahmut.*|| **yer palmiyesi,** *bot. Güney Amerika kaynaklı, boğumlu ve ince dallı bir tür palmiye, (Geonoma).*|| **yer pelidi,** *Kurtluca; dalak otu; yer palamudu; kısamahmut.*|| **yer pırasası,** *Aslankuyruğu.*|| **yer sağrısı,** *Yeryüzü; yer yaygısı.* [DLT]|| **yer sakızı,** *1. Bitüm. 2. {ağız} Kökünden siyah bir sakız çıkarılan bir ot.* [DS]|| **yer sarmaşığı,** *Ballıbabagillerden, ormanlarda ve serin yerlerde yetişen, dört köşe sürüngen saplı, mor çiçekli, çiçekli sapları halk hekimliğinde ağrı dindirici, öksürük kesici, balgam söktürücü ve kuvvet verici olarak buhar hâlinde kullanılan çok yıllık otsu bitki, (Glechoma).*|| **yer sarsıntısı,** *Deprem; zelzele. {ağız} (aym)* [DS]|| **yer seçimli,** *kim. (Kimyasal tepkime için) pek çok konum izomeri olmasına karşın baskın olarak yalnız bunlardan bir tanesini veren.*|| **yer seçimlilik,** *Yer seçimli bir tepkimenin özelliği.*|| **yer servisi,** *bot. Yer çamı.*|| **yer sıçanı,** *zool. Köstebek.*|| **yer sofrası,** *Yere çökerek yemek yenilen ve tepsi, sofra tablası ya da sofra örtüsü üzerine kurulan sofra.*|| **yer solucanı,** *zool. Çayırlarda ve nemli yerlerde yaşayan, yeri kazarken toprağı yutarak kendine yol açan, yuttuğu topraktaki besleyici maddeleri sindiren, böylece toprağı havalandıran ve yararlı hâle getiren, erdişi olup çiftleşme sırasında karşılıklı olarak birbirlerini döllleyen halkalı solucan, (Opisthopora).*|| **yer sub,** *{eT} 1. Yer ve su. 2. Yurt; vatan; ülke; memleket. 3. Bir tanrı.*|| **yer teprenmesi,** *{ağız} Yer sarsıntısı; deprem.* [DS]|| **yer**

terpenmesi (teprenmesi), *{ağız}* → yer teprenmesi. [DS]‖ **yér tudu** (dutu), *{ağız} Çilek.* [DS]‖ **yer tutmak,** *1. Kalabalık bir yerde birisi için oturacak yer ayırmak. 2. Yer kaplamak. 3. İşlevi olmak; önemli sayılmak; önemi olmak. 4. {eAT} Yerleşmek; konut edinip oturmak.*‖ **yer tutmamak,** *1. Yer ayırmamak. 2. Yer kaplamamak. 3. İşlevsiz kalmak; önemli sayılmamak; önemi olmamak.*‖ **yer üstü,** *1. Toprağın üst bölümü; yer yuvarlağının dış kısmı. 2. Fasulye gibi bazı bitkilerde tohumun çimlenmesinden sonra yer üstüne yaprak gibi çıkan çenekler.*‖ **yer üstü tesisleri,** *Yer altı maden ocakları ile ilgili olarak yeryüzünde kurulu bulunan her türlü donanım ve tesisler.*‖ **yer vermek,** *1. Kapsamı içinde bulundurmak; grup içine almak. 2. Önemli saymak; önemini belirtmek; saygı göstermek. 3. Bir olaya yol açmak; imkân tanımak. 4. Önemli bir görev vermek. 5. Kendi oturduğu yeri bir başkasına bırakmak.*‖ **yér yağı,** *{eT} Petrol; neft yağı.* [Mühennâ]‖ **yer yağı,** *Petrol.*‖ **yer yanığı,** *{ağız} Sazların gizlice yanığı, hayvanlar için tehlikeli olan çukurluklar.* [DS]‖ **yer yarılıp içine girmek,** *1. (Eşya için) yitirilip bir türlü bulunamamak. 2. (Kişi için) çok utanmak.*‖ **yer yarılıp yerin dibine girmek,** *1. (Eşya için) yitirilip bir türlü bulunamamak. 2. (Kişi için) çok utanmak.*‖ **yer yatağı,** *Yere serilen yatak.*‖ **yer yer,** *Aralıklı olarak; bazı yerlerde.*‖ **yer yerden,** *{eAT} Her yandan; yer yer.*‖ **yer yerin,** *{eAT} {OsT}* → yer yerden.‖ **yer yerinden oynamak,** *1. (Bir iş için) çok gürültülü ve telaşla yapılmak. 2. Bir olay toplumda büyük tedirginlik yaratmak. 3. Kargaşa ve karışıklık yaşanmak.*‖ **yer yumurtası,** *{ağız} Patates.* [DS]‖ **yer yurt,** *Yerleşilen, oturulan, yaşanılan yer.*‖ **yer yuvarı,** *Yer yuvarlağı.*‖ **yer yuvarlağı,** *Üzerinde yaşadığımız gezegen; yerküre; dünya.*‖ **yer yüzeysel,** *Açık havada toprak yüzeyinde oluşmuş.*‖ **yér yüzi,** *{eT} Yeryüzü.* [Bahşayiş]‖ **yer zarfı,** *dbl. Bir fiilin anlamını yer göstererek belirleyen, sınırlayan zarf; yer belirteci.*

yera, -a'ı [Ar. yerāʿ يراع] *(yera:) {OsT} is.* **1.** Kamışlar. **2.** Yontulmamış kamış kalemler. **3.** Ateşböcekleri.

yera'a, [Ar. yerāʿa يراعه] *(yera:a) {OsT} is.* **1.** Kamış. **2.** Yontulmamış kamış kalem. **3.** Ateşböceği. ⊟ **yerā'a-cünbān,** *{OsT} 1. Kamış oynatan. 2. Yazı yazan.*‖ **yerā'a-zen,** *{OsT} 1. Kamış vuran. 2. Yazı yazan.*

yerabi, -i'ı [Ar. yerbūʿ > yerābīʿ يرابيع] *(yerabi:) {OsT} is.* Tarla fareleri.

yeralması, [yer+alma-s-ı] *{ağız} is.* → yer elması. [DS]

yeranlık, -ğı [yaren-lik] *{ağız} is.* Şaka. [DS]

yerbasan, [yer+bas-an] *{ağız} is.* Zemini sıkıştırmakta kullanılan silindir. [DS]

yerberi, [yer+beri] *b. is. gök b.* Bir gök cismi yörüngesinin, bu cismin Yer'e en az uzaklıkta bulunduğu nokta; perije.

yerbu, -u'ı [Ar. yerbūʿ يربوع] *{OsT} is.* Tarla fareleri.

yercegöğce, [yer-ce+gök-ce] *{ağız} is.* Kokarca. [DS]

yercegövce, [yer-ce+gök-ce] *{ağız} is.* → yercegöğce.[DS]

yercegüce, [yer-ce+gök-ce] *{ağız} is.* → yercegöğce. [DS]

yercüğez, [yer-cüğez يرجكز] *{eAT} is.* Barınacak küçük yer; yerceğiz.

yerçel, [*yerç-mek > yerç-el ?] *{ağız} sf.* **1.** Suyu süzerek içen. **2.** *is.* Suyun uzun süre süzerek içilmesi. [DS]

yerçellemek, [yerçel-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Beğenmemek; hoşlanmamak. [DS]

yerçi, [yér-çī] *(yérçi:) {eT} is.* Kılavuz; rehber. [ETY] [İKPÖy.]

yerçil, [yerç-il] *{ağız} sf.* Yemek seçen.[DS]

yerçilemek, [yér-çī *(kılavuz)* > yérçi-lē-mek] *(yérçile:mek) gçl. f. [-r]* Yol göstermek; kılavuzluk etmek; rehberlik etmek. [İKPÖy.]

yerçü, [yér > yér-çū] *(yérçü:) {eT} is.* Mezar. [DLT]

yerdegezen, [yer-de+gez-en] *{ağız} is.* Yılan. [DS]

yerdeki, [yer-de-ki] *{ağız} is.* Koltuk altında oluşan şişlik; hıyarcık. [DS]

yerdeş, [yér > yér-dēş يردش] *(yerde:ş) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* Yerleri bir olan; aynı yerden olan; hemşehri. [DLT] [DS] ⊟ **yerdeş kişi,** *{eT} Vatandaş.*

yerdeşlilik, -ği [yer-deş-li-lik] *is.* Eş yerlilik.

yerdük, [yér-mek > yer-dük يردك] *{eAT} sf.* Hor görülen; yerilen; kötülenen.

yere, [yér > yér-e / yé-rē ?] *{eT} is.* Yöre; çevre. [DLT]

yerebatan, [yer-e+bat-an] *{ağız} b. is. bot.* Havuç. [DS]

yereç, [yer-e+geç > yeréç] *{ağız} ünl.* "Yerin dibine geç!" anlamında ilenme sözü. [DS]

yeregeçen, [yer-e+geç-en] *{ağız} b. is. bot.* Havuç. [DS]

yerekaçan, [yer-e+kaç-an] *{ağız} b. is. bot.* Havuç. [DS]

yerekan, [Ar. yereḳān يرقان] *(yereka:n) is.* **1.** *tıp.* Sarılık. **2.** *bot.* Ekinlerde görülen şap hastalığı.

yerel, [yer-el] *sf.* **1.** Belli bir yere, yöreye ilişkin olan; yöresel; mahalli; mevzî; lokal, *(1942).* **2.** *gök b.* Gözlem yerine veya gözlemcinin bulunduğu yere ilişkin. ⊟ **yerel iklim,** *Bir ana iklim alanı içinde yer biçimi, bakı, kentleşme, orman gibi yerel koşullara bağlı olarak meydana gelen ve alanı bunlara bağlı olan iklim tipi.*‖ **yerel radyo,** *Belli bir bölge-*

ye yayın yapan alçak frekanslı radyo verici istasyonu.‖ **yerel saat,** *Dünya üzerindeki herhangi bir noktada, Güneş'in oranın meridyeninden geçtiği ana göre düzenlenen saat ayarı.*‖ **yerel yayın,** *Yerel radyo.*|| **yerel yönetim,** *Belediyelerle köy halkının, buralardaki ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla genel karar organları bu yerler halkınca seçilen kamu tüzel kişisi; mahalli idare.*

yerelcilik, -ği [yer-el-ci-lik] *is.* Merkezî yönetime veya ulusal düzeye karşılık yerel düzeyde güçlü örgütlenmeyi öngören siyasi görüş.

yerelleşme, [yer-el-le-ş-me] *is.* Yerelleşmek eylemi; yöreselleşme; mahallileşme.

yerelleşmek, [yer-el-le-ş-mek] *dönş. f. [-ir]* **1.** Yerel bir nitelik kazanmak. **2.** Belli bir yere, yöreye, bölgeye özgü nitelikler kazanmak; yöreselleşmek; mahallileşmek.

yerelleştirme, [yer-el-le-ş-tir-me] *is.* Yerelleştirmek eylemi; yöreselleştirme; mahallileştirme.

yerelleştirmek, [yer-el-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Yerel duruma getirmek; yöreselleştirmek; mahallileştirmek.

yerellik, -ği [yer-el-lik] *is.* Yerel olma durumu.

yerelmek, [yēr-mek > yér-il-mek / yérel-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Ayrılmak. [ETY]

yeren, [Far. yāren] *{ağız} is.* Dost; arkadaş. [DS] 🗗 **yeren yoldaş,** *{ağız} Eş dost.* [DS]

yerenlik, -ği [Far. yāren => yaren-lik] *{ağız} is.* Şakalaşma; şaka. [DS]

yerennik, -ği [Far. yāren => yaren-lik] *{ağız} is.* → yarenlik. [DS] 🗗 **yerennik etmek,** *{ağız} 1. Yarenlik etmek; şakalaşmak. 2. Sohbet etmek; söyleşmek.* [DS]

yereşeği, [yer+eşe(k)-i] *{ağız} is. zool.* Geyik böceği. [DS]

yeretmek, [yēr-mek > yér-it-mek / yéret-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Yerinmek; tembellik etmek. [DLT]

yerey, [yer-ey] *is.* Arazi.

yergi, [yér-mek > yer-gi] *is.* Bir kimsenin, bir toplumun, bir nesnenin, bir göreneğin yerildiği, alaya alınarak eleştirildiği söz, yazı, eser; taşlama; hicviye; hiciv; satir, *(1935).*

yergici, [yer-gi-ci] *sf.* **1.** Yergide bulunan. **2.** Yerme huyu olan. **3.** Yerme özelliği olan. **4.** *is.* Yergi yazarı.

yergicilik, -ği [yer-gi-ci-lik] *is.* Yergici olma durumu.

yergin[1]**,** [yer-gin] *sf.* **1.** Beğenilmeyen; kötü görülen; yerilen. **2.** *{ağız}* (Kadın için) aşeren. [DS] **3.** *{ağız}* Yerinen. [DS] **4.** *{ağız}* Yakınan; acınan. [DS] 🗗 **yergin kalmak,** *{ağız} İsteği gerçekleşmemek; hevesi kursağında kalmak.* [DS]

yergin[2]**,** [yér-mek + gün / yer+gün / yer-gin] *{ağız} is.* Çiftçilikte, tohum atılması sakıncalı görülen birkaç gün. [DS]

yerginlik[1]**, -ği** [yer-gin-lik] *is.* Ahlak bakımından kötü görülen niteliklere verilen ad.

yerginlik[2]**, -ği** [yer-gin-lik] *{ağız} is.* Gebe kadınlarda aşerme durumu. [DS]

yerginmek, [yér-mek > yer-gi-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Gebe kadın için) aşermek. [DS]

yergü, [yēr-mek > yér-gü] *(yérgü:) {eT} sf.* Hakir; yerilmiş. [DLT]

yergüç[1]**,** [yer-güç / bür-güç [Clauson]] *{eT} is.* Fırın küreği; evirgeç. [DLT]

yergüç[2]**, -cü** [yer-güç ?] *{ağız} sf.* Yoksul. [DS]

yergülüg, [yér-gü > yérgü-lüg] *{eT} sf.* Tiksindirici; iğrenç. [Clauson]

yerhamük, [Ar. yerḥamük يرحمك] *{OsT} ünl.* Merhamet etsin! 🗗 **yerhamük-Allah,** *{OsT} 1. Allah sana merhamet etsin. 2. (Hapşırana iyi dilek sözü) çok yaşa!*

yerhum, [Ar. yerḫūm يرخوم] *(yerhu:m) {OsT} is.* Erkek kartal.

yerısırma, [yer+ısır-ma] *{ağız} is.* Ayak altında oluşan kabarcık. [DS]

yeri, [yér-mek > yer-i > yēri ?] *(ye:ri) {ağız} sf.* Utanmaz. [DS]

yerici, [yer-ici] *sf.* **1.** Yeren; yerme işini yapan. **2.** Yerme huyu olan kimse. **3.** Yergi niteliği taşıyan; yerme özelliği taşıyan. **4.** *{ağız}* Kötüleyici. [DS]

yerik[1]**, -ği** [yér-mek > yer-ik] *{ağız} sf.* (Gebe kadın için) aşeren. [DS] 🗗 **yerik yermek,** *{ağız} Aşermek.* [DS]

yerik[2]**, -ği** [yeğ > yeğ-rek > yerik] *{ağız} sf.* Uygun; elverişli; yaraşır. [DS]

yerikleme, [yerik-le-me] *{ağız} is.* Aşerme. [DS]

yeriklemek, [yér-mek > yer-ik > yerik-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Gebe kadın için) aşermek. [DS]

yerikli, [yér-mek > yer-ik > yerik-li] *{ağız} sf.* (Gebe kadın için) aşeren. [DS]

yerikmek, [yér-mek > yer-ik-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Her şeyi kendisi için istemek; şımarmak. [DS]

yerilme, [yer-il-me] *is.* Yerilmek eylemi.

yerilmek[1]**,** [yer-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yermek işi yapılmak. **2.** Hakkında yermek eylemi uygulanmak; kınanmak; beğenilmemek; kötülenmek; küçümsenmek; gözden düşmek. *{ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **yerilip yeçilmek,** *{eAT} Ayıplanmak; kınanmak.*

yerilmek[2]**,** [yēr-mek > yér-el-mek / yér-il-mek [Clauson]] *{eT} edil. f. [-ür]* Ayrılmak. [DLT]

yerim, [yér-mek > yer-im [Clauson]] *{eT} sf.* Dilim hâlinde kesilerek oluşturulmuş parçalardan her biri; bütünlüğü olmayan; yarım. [DLT]

yerimek, [*eT.* yér-mek > yér-i-mek / yürü-mek] *(yérimek) {ağız} gçsz. f. [-r]* Yürümek. [DS]

yerince[1], [yer > yer-i-n-ce يرجه] *{eAT} {OsT} zf.* Yerinde; uygun; düzgün; eksiksiz.

yerince[2], [yér-mek > yer-ince يرجه] *{eAT} sf.* Yerilmiş; kötülenmiş.

yerincek, -ği [yér-mek > yer-in-mek > yerin-cek] *{ağız} sf.* Alçak gönüllü. [DS]

yerincekli, [yerin-cek-li] *{ağız} sf.* Kederli; üzüntülü. [DS]

yerinç, -ci [yer-in-mek > yer-inç] *is.* Yerinme; teessüf; hayıflanma.

yerinçig, [yér-in-mek > yérin-ç-ig] *{eT} sf.* Acınacak hâlde; zavallı; acıklı. [KB]

yerinde, [yer-i-n-de] *zf.* (Bir şey için) onun durumunda; onun konumunda. 🗗 **yerinde vuruş,** *spor. Yerinde yapılan başlama vuruşu.*

yerindelik, -ği [yer-i-n-de-lik] *is.* **1.** Yerinde olma durumu; isabet. **2.** *huk.* Kamulaştırılan bir özel mülk üzerinde, kamu yararının özel çıkara oranla yüksek olması.

yerinden, [yer-in-den] *{ağız} sf.* Soylu. [DS]

yerindi, [yér-in-mek > yérin-dī [Clauson] / irin-di] *(yérindi:) {eT} sf.* İğrenç. [KB]

yerindirınek, [yér-mek > yér-in-dir-mek يرندرمك] *gçl. f. [-ür]* **1.** *{eAT} {OsT}* Üzmek; tasalandırmak. **2.** *{ağız}* Gücendirmek. [DS] **3.** *{ağız}* İmrendirmek. [DS]

yerindürınek, [yér-mek > yér-in-dür-mek يرندورمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ür]* Üzmek; tasalandırmak.

yerine, [yer-i-n-e] *zf.* **1.** (Bir şey için) onun karşılığında. **2.** Onun görevini, işlevini üstlenerek. **3.** Onun durumuna; onun konumuna.

yerineği, [yer+inek-i] *{ağız} is. bot.* Havacıva, *(Alkanna tinctoria).* [DS]

yeringen, [yér-in-mek > yérin-gen يرنكن] *{eAT} sf.* Çok üzülen; kederlenen.

yerinme, [yer-in-me] *is.* **1.** Yerinmek eylemi; teessüf. **2.** Pişmanlık.

yerinmek[1], [yér-mek *(tiksinmek)* > yér-in-mek / يرنمك يرنك] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* **1.** Acınmak; teessüf etmek; üzülmek; kederlenmek; hoşnutsuzluk duymak. *{eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [İKPÖy.] **2.** Pişman olmak. **3.** Yakınmak. **4.** (Çoğunlukla kendini) beğenmemek. *{ağız} (aynı)* [DS]. **5.** Kendine güvenmemek; cesaretsiz olmak. **6.** Gücenmek. **7.** Kıskanmak. **8.** İmrenmek. [DS]

yerinmek[2], [yar-mak > yar-ın-mak / yér-mek > yér-in-mek [Clauson]] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kendisi için yarmak; yarınmak. [DLT]

yerişınek[1], [yér-mek > yér-iş-mek [Clauson] / yir-iş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Yirilmek; ayrılmak. [DLT] **2.** Gülümsemek. [DLT] **3.** Kuvvetsizleşmek. [DLT]

yerişmek[2], [yet-iş-mek / yer-iş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** (Ürün, bitki vb. için) yetişmek; bitmek. **2.** Büyüyüp gelişmek; boylanmak. **3.** Varmak; ulaşmak. [DS]

yeritıne, [yürü-t-mek / yerit-me] *{ağız} is.* Geniş saçak. [DS]

yeritmek, [yéŕ-mek > yér-it-mek / yéret-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Yerinmek; tembellik etmek. [DLT]

yerküç, [yer-küç / bür-güç [Clauson]] *{eT} is.* Fırın küreği; kürek. [DLT]

yerküre, [yer+küre] *is.* Üzerinde yaşadığımız gezegen; yer yuvarlağı; dünya.

yerlemek, [yéŕ > yér-lē-mek] *(yérle:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Yerleşmek. [ETY] **2.** Yerleştirmek. [ETY]

yerlendirme, [yer-le-n-dir-me] *is.* **1.** Yerlendirmek eylemi. **2.** Zihinde uzaklık tahminine dayanarak sesin kaynağının yerini uzamda belirleme işlemi.

yerlendirmek, [yer-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Yer vermek; yer sahibi yapmak.

yerlendürmek, [yer-le-n-dür-mek يرلندرمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* Yer olarak vermek; yer olarak belirlemek.

yerlenme, [yer-le-n-me] *is.* Yerlenmek eylemi.

yerlenınek[1], [yer-le-n-mek يرلنمك] *dönşl. f. [-ir] [eAT. -ür]* **1.** Yer edinmek; yer sahibi olmak. **2.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Yerleşmek; yurt edinmek. [DS]

yerlenmek[2], [yar-ıl-ın-mak > yerlen-mek ?] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* (Tahta, kalas vb. için) güneş veya rüzgâr etkisi ile yarılmak. [DS]

yerleşik, -ği [yer-le-ş-ik] *sf.* **1.** Belli bir yerde yerleşmiş olan. **2.** Yer etmiş, yer edinmiş olan; yerli olmuş; mütemekkin. **3.** (Toplum için) bir yerde sürekli olarak yaşayan; göçebe olmayan. **4.** *mecaz.* Bir yerde sürekli olarak görülen, varlığını orada sürdüren ve sürdürecek olan. **5.** *zool.* (Yaprak biti kuşakları için) aynı bitki üzerinde art arda ortaya çıkan. **6.** *biy.* (Canlılar için) sınırlı ve belirli bir alanda öteden beri yaşayan.

yerleşiklik, -ği [yer-le-ş-ik-lik] *is.* Yerleşik olanın özelliği.

yerleşilme, [yer-le-ş-il-me] *is.* Yerleşilmek eylemi.

yerleşilmek, [yer-le-ş-il-mek] *edil. f. [-ir]* Yerleşmek eylemi yapılmak.

yerleşim, [yer-le-ş-im] *is.* **1.** Yerleşmek eylemi. **2.** İnsanların bir yerde, bir arada ve bir bütün hâlinde oturma durumu; yerleşme; iskân. 🗗 **yerleşim alanı,** *Yerleşim merkezi.*|| **yerleşim merkezi,** *İl, ilçe, kasaba, köy gibi halkın bir arada yaşadığı, oturduğu yer; meskûn mahal; yerleşim birimi.*

yerleşke, [yer-le-ş-ke] *is.* Büyük bir yerleşim biriminin yanında üniversite binaları ile öğrencilerin barınmasına ayrılmış tesislerin tümü; kampus.

yerleşme, [yer-le-ş-me] *is.* Yerleşmek eylemi.

yerleşmek, [yer-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Yer durumuna gelmek; yer olmak. **2.** Geldiği bir yerde kendine yer bulup oturmak; yer edinmek. **3.** Bulunduğu ortamda yerli hâle gelmek. **4.** (Kişi için) kendine sürekli kalabileceği bir yer bulup orada oturmak. **5.** Bir yerde belli bir süre ya da sürekli olarak kalmak; orada yaşamaya, oturmaya başlamak; yurt tutmak. **6.** Bir işe girmek; işte sürekli çalışmaya başlamak. **7.** Yeni geldiği bir yerde eşyalarını düzene sokmak; eşyalarını yerli yerine koymak. **8.** Rahat bir biçimde oturmak, uzanmak. **9.** (Nesneler için) bir yerden kolayca çıkarılamayacak biçimde iyice oturmak; sabitleşmek. **10.** *mecaz.* Toplum tarafından iyice benimsenmek; yaygın duruma gelmek; vazgeçilemez duruma gelmek. **11.** *mecaz.* Alışılmak; kullanılır olmak. **12.** (İstenmeyen bir durum ya da duygu) toplumun bütün üyelerine sinmiş olmak; içine işlemek; üzerine çökmek. **13.** *biy.* (Bir bitki ve hayvan türü için) boş bir alanda özgün bir konumda koloniler edinmek.

yerleştirici, [yer-le-ş-tir-ici] *sf.* **1.** Bir şeyi yerine yerleştirmeye yarayan; yerleştiren; yerleşmeyi sağlayan. **2.** *tıp. is.* Kırık parçalarını yerine yerleştirmeye ve onları orada sabit olarak tutmaya yarayan aygıt.

yerleştirilme, [yer-le-ş-tir-il-me] *is.* Yerleştirilmek eylemi.

yerleştirilmek, [yer-le-ş-tir-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yerleştirmek eylemi yapılmak. **2.** Hakkında yerleştirme işlemi uygulanmak.

yerleştirme, [yer-le-ş-tir-me] *is.* **1.** Yerleştirmek eylemi. **2.** Yurtlandırma; iskân. **3.** *tıp.* Yeri değişmiş bir organı yerine getirme ve oturtma işlemi. **4.** Bir kimseye iş bularak çalışmasını sağlama.

yerleştirmek, [yer-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yerleşmek eylemini yaptırmak. **2.** Bir kimseye barınacağı, oturacağı, duracağı bir yer göstererek yerleşmesini sağlamak. **3.** (Nesneler, eşyalar için) duracağı uygun bir yer bulup oraya koymak veya dizmek. **4.** (Kişi için) çalışacağı bir iş bulup orada çalışmasını sağlamak; işe girmesini sağlamak. **5.** Bir şeyin zaman ve uzamdaki yerini konumunu belirlemek. **6.** (Söz için) tam sırasında söylemek; taşı gediğine koymak. **7.** (Tokat, şamar vb. için) vurmak; atmak. **8.** (Zihin, kafa, akıl vb. için) bir şeyi aklında tutmak; unutmayacak biçimde öğrenmek. **9.** Deseni kumaş üzerine küçük teyellerle belirlemek.

yerli[1], [yer-li] *sf.* **1.** Yeri olan; belli bir yer sahibi olan. **2.** Belli bir yere bağlı olan; o yere ilişkin olan. **3.** Başka bir yere götürülemeyen, taşınamayan; sabit. **4.** (Ürün için) içinde bulunulan bölgede yetişen; oranın ürünü. **5.** Yurt içinde üretilen. **6.** (Kişi için) oturduğu bölgede doğup büyüyen, ataları da oraya yerleşmiş olan. **7.** *biy.* (Bitki ve hayvan topluluğu için) belli bir bölgede kendiliğinden yetişen. **8.** *is.* O bölgenin insanı; dışarıdan göçmen olarak gelmemiş, orada doğup büyümüş ve ataları da eskiden beri orada yaşamış olan kimse. **9.** Bir bölge sömürgeleşmeden önce orada yaşayan insan toplulukları; oranın eski sakinleri. **10.** *jeol.* Tektonik bakımdan yer değiştirmemiş jeolojik oluşum. **11.** (Tamlayan olarak) yerli halkın malı, ürünü, kültürü. ◻ **yerli dolap,** *Gömme dolap.*‖ **yerli malı,** *Ülke içinde üretilen ve yetiştirilen malların tümü.*‖ **yerli yerince,** *{ağız} Düzgün.* [DS]‖ **yerli yerinde,** *1. Kendi yerinde. 2. Bulunduğu yere uygun.*‖ **yerli yerine,** *Kendine uygun ve özgün yere.*‖ **yerli yersiz,** *1. Zamana, yere ve duruma uygun olup olmadığını düşünmeksizin. 2. Ulu orta; saçma sapan; anlamsız.*

yerli[2], [yer-li] *{ağız} zf.* **1.** Hepsi. **2.** Büsbütün. **3.** Hiç. [DS]

yerlice, [yer-li-ce] *{ağız} is.* Türkçe. [DS]

yerlig[1], [yĕr > yér-lig] *(yérlig) {eT} sf.* (Kumaş için) belirtilen renkte yüzü olan; ... yerli. *yaşıl yerlig barçın (yeşil yüzlü ipek kumaş).*

yerlig[2], [*eT.* yar-lıġ > Far. yerliġ يرلغ] *{OsT} is.* Ferman; yarlığ.

yerligen, [yir-il-gen > yerligen ?] *{ağız} is.* Yalınayak gezenlerin ayaklarının altında çıkan yara. [DS]

yerliğen, [yir-il-gen / yerliğen ?] *{ağız} is.* → yerligen. [DS]

yerlik, -ği [yer-lik] *{ağız} is.* Kiler. [DS]

yerlileşme, [yer-li-le-ş-me] *is.* Yerlileşmek eylemi.

yerlileşmek, [yer-li-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Yerli duruma gelmek; yerli olmak. **2.** Bir yerde çok uzun süre kalarak oranın yerlisi durumuna gelmek; yerliler gibi olmak.

yerlilik, -ği [yer-li-lik] *is.* **1.** Yerli olma durumu. **2.** Yerli olan şeyin özelliği; yerlinin taşıdığı nitelik. **3.** Uzun zamandan beri hep aynı yerde yaşayan insan ırkları ile hayvan ve bitki türlerinin kazandığı özellik.

yerlü, [yer-lü يرلو] *{eAT} sf.* Sabit. ◻ **yerlü renk,** *{eAT} Esas renk.*

yerme, [yer-me] *is.* Yermek eylemi; zem; hiciv.

yermeci, [yer-me-ci] *is.* **1.** Yerme işini yapan kimse; yergici; heccav. **2.** *sf.* Yerme huyu bulunan; yeren.

yermek[1], [yĕr-mek] *(yé:rmek) {eT} gçsz. f. [-er]* **1.** Tiksinmek; beğenmemek; iğrenmek; hoşlanmamak. *{ağız} (aynı)* [DLT] [İKPÖy.] [DS] **2.** *{eT}* Surat asmak. [İKPÖy.] **3.** (Kişi için) olumsuz yönlerini ortaya koyarak kötülemek; küçümsemek; kınamak; hakir görmek; beğenmemek. *{OsT} {ağız} (aynı)* [DLT] [İKPÖy.] [DS] **4.** Kusurlarını alaylı bir dille anlatmak; taşlamak; hicvetmek. **5.** *{ağız}* Birinin ardından kötülüğünü söylemek; çekiştirmek. [DS] **6.** *{ağız}* Kalabalık içinde kötü davranmak. [DS] ◻ **yermek yeçişmek,** *{eAT} Birbirini kınamak.*‖ **yerip**

yeçmek, *{eAT} Kınamak; kötülemek; aşağı görmek; beğenmemek.*|| **yerip yerçmek,** *{eAT} {OsT}* → yerip yeçmek.

yermek[2], [yér-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Yirmek; yaş bir şeyi demirle kesmek; uzunlamasına yarmak; kolayca yarmak. [DLT]

yermek[3], [yér-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* Ermek; ulaşmak. [Mühennâ]

yerınek[4], [yer-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Seçmek; ayırt etmek. [DS]

yermeksiz, [yér-mek > yér-mek-siz] *(yérmeksiz) {eT} sf.* Duyuların etkisi altında kalmayan; tiksinmeyen.

yermeli, [yer-me-li] *sf.* (Sözcük, terim vb. için) yerici bir özelliği olan; belirttiği nesneyi ya da kavramı aşağılayan; küçük gören; pejoratif.

yermelü, [yerme-lü يرملو] *{eAT} sf.* Yermeğe uygun; yerilebilecek nitelikte. 🗗 **yermelü olmak,** *{eAT} Yermeğe layık olmak.*

yermeşik, -ği [yerme-ş-ik] *{ağız} is.* **1.** Gelincik. **2.** *sf.* Sırnaşık. [DS]

yermük, -ğü [yer-mük] *{ağız} is.* Ekin arasında biten ve yenilebilen bir ot; yemlik. [DS]

yermürmek, [yer-mür-mek يرمورمك] *{eAT} gçsz. f. [-ür]* Sızlanmak; kederlenmek.

yernik, -ği [yer-in-mek > yer(i)n-ik] *{ağız} sf.* **1.** Mutlu olmamış. **2.** *is.* İstediğini alamayan kimse. **3.** İhtiyaç içinde bulunan kimse. [DS]

yeröte, [yer+öte] *is. gök b.* Bir gök cisminin yörüngesinin Yer'e en uzakta bulunduğu nokta; evç.

yerpimek, [epri-mek / yepri-mek > yerpi-mek / yerpi-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Kumaş için) eskilikten dolayı eriyip akmak. [DS]

yerpinti, [yep-inti / yerp-inti] *{ağız} is.* Koyun sütünü koyulaştırarak yapılan bir tatlı. [DS]

yerpiz, [yarpız / yerpiz] *{ağız} is.* Yaban nanesi; yarpuz. [DS]

yerreşmek, [yer-le-ş-mek / yerreş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yerleşmek. [DS]

yersekçi, [yer-mek > yer-sek-çi] *{ağız} sf.* Hevesi çabuk geçen; maymun iştahlı. [DS]

yersel, [yer-sel] *sf.* **1.** Yerle, toprakla ilgili; yere ait; yere özgü. **2.** Belli bir yerle ilgili olan; o yere özgü olan; yerel; yöresel, *(1935).* **3.** Toprakta oluşan.

yerselemek, [örse-le-mek / yer-se-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Hırpalamak; örselemek. [DS]

yersellemek, [yer-mek > yer-se-(l)le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Küçük görmek; aşağılamak. [DS]

yersemek[1], [yer-mek > yer-se-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(i)-yor]* Beğenmemek. [DS]

yersemek[2], [yer > yer-se-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i) -yor]* Kendi ölümünü istemek. [DS]

yersi, [yer-si] *{ağız} sf.* Topraksı; toprak tadında veya kokusunda olan. [DS]

yersil, [yer+sil] *is.* Bir ıslatma bezi ve sıkma düzeneğinden oluşan, elleri ıslatmadan yerleri silmekte kullanılan bir tür paspas.

yersimek, [yer > yer-si-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Tahıl için) nemlenerek toprak gibi kokmak. [DS]

yersinmek, [yér > yér-sin-mek] *(yérsinmek) {eT} dönşl. f. [-ür]* Bir yeri yurt edinmek. [DLT]

yersiz, [yer-siz] *sf.* **1.** Yeri olmayan; yeri bulunmayan. **2.** Barınacak bir yeri, yurdu olmayan; oturacak yer bulunmayan. **3.** Yeri yeterli olmama durumu **4.** *mecaz.* Yer, zaman ve durum bakımından uygun olmayan; uygunsuz; anlamsız; manasız; saçma; gereksiz. *{ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **yersiz yurtsuz,** *1. Barınacak yeri olmayan. 2. Barınacak yeri olmaksızın.*|| **yersiz yurtsuz kalmak,** *1. Barınacak, oturacak yerini kaybetmek. 2. Bütün varlığını yitirerek zor durumda kalmak.*

yersizlik, -ği [yer-siz-lik] *is.* **1.** Yersiz olma durumu. **2.** Barınacak, oturacak yeri olmama durumu. **3.** Yeri yeterli olmama hâli. **4.** *mecaz.* Yersiz olma durumu; münasip düşmeme; uygunsuzluk.

yertincö, [yér > *(yer)* + tu-mak *(tıkama)* > tu-n-mak > tu-n-çu *(tıkanma)* / yirtinçü / yirtünçü] *{eT} is.* Yer; dünya. [Gabain] [İKPÖy.]

yertinçü, [yér > *(yer)* + tu-mak *(tıkama)* > tu-n-mak > tu-n-çu *(tıkanma)* / yértinçü / yirtünçü] *{eT} is.* Dünya; yer. [İKPÖy.] [Gabain]

yertinçülüg, [yértinçü > yértinçü-lüg] *{eT} sf.* Dünyevi. [Clauson]

yertme, [yert-me] *{ağız} is.* Taraça. [DS]

yertmeç[1], **-ci** [yert-meç] *{ağız} is.* (Kişi için) uyan; tabi olan; bağlı. [DS]

yertmeç[2], **-ci** [yırt-maç / yért-meç] *{ağız} is.* Yırtmaç. [DS]

yertunçu, [yér > *(yer)* + tu-mak *(tıkama)* > tu-n-mak > tu-n-çu *(tıkanma)* / yirtinçü / yirtünçü] *{eT} is.* Kapalı yer. [İKPÖy.] [Gabain]

yertünçü, [yér > *(yer)* + tu-mak *(tıkama)* > tu-n-mak > tu-n-çu *(tıkanma)* / yirtinçü / yirtünçü] *{eT} is.* Dünya; yer. [İKPÖy.] [Gabain]

yertürmek, [yér-mek > yér-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yirdirmek. [DLT]

yerük[1], [yér-mek > yér-ük] *{eT} is.* Yirilmiş; uzunlamasına yırtılmış ve güzelliği gitmiş olan her şey; yirik; gedik. [DLT]

yerük[2], **-gü** [yer-mek > yer-ük] *{ağız} sf.* (Gebe kadın için) aşeren. [DS] 🗗 **yerük yerümek,** *{ağız} Aşermek.* [DS]

yerüki, [berǖ > berü-kī [Clauson] / yerükī] *(yerüki:) {eT} zf.* Beriki; berideki. [ETY]

yerüklü, [yer-mek > yer-ik > yerük-lü] *{ağız} sf.* Aşeren. 🗗 **yerüklü olmak,** *{ağız} Aşermek.* [DS]

yeryaran, [yer+yar-an] *{ağız} is.* Bir tür mantar. [DS]

yeryüzü, [yer+yüz-ü] *is.* **1.** Gezegenimizin kara ve denizlerle kaplı ve üzerinde yaşadığımız yüzeyi; yer kabuğu. **2.** İnsan topluluklarının hayatını sürdürdüğü yaşama ortamı; dünya.

yerzem, [yer+ Ar. zemīn ?] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

ye's, [Ar. yeʿs يأس] *{OsT} is.* → yeis. 🗗 **ye's-āver,** *{OsT} Ümitsizlik getiren; keder veren; üzüntü kaynağı olan.*|| **ye's-efzā,** *{OsT} Ümitsizliği artıran; keder ve elem artıran.*

yes, -ssi [*eT.* is / issi > yes] *{ağız} is.* Sahip. [DS]

yesag, [T. yasak > Far. yesāġ يساغ] *(yesa:ğ) {OsT} is.* **1.** Kanun; nizam. **2.** Yapılması men edilmiş şey; yasak.

yesar, [Ar. yesār يسار] *(yesa:r) {OsT} is.* **1.** Sol taraf; sol. **2.** Zenginlik; varlık.

yesaret, [Ar. yesāret يسارت] *(yesa:ret) {OsT} is.* **1.** Kolaylık. **2.** Zenginlik.

yesarî, [Ar. yesārī يسارى] *(yesa:ri:) {OsT} sf.* **1.** Sola ait; sola ilişkin. **2.** *is. mat. eski.* Uzay. 🗗 **yesarî hatlar,** *{OsT} mat. Aykırı doğrular.*|| **yesarî münhanî,** *{OsT} Uzay eğrisi.*|| **yesarî mütenāzır,** *{OsT} Ters bakışımlı.*|| **yesarî müstakîmler,** *{OsT} Aykırı doğrular.*

yesemek, [yé-mek > yé-sē-mek] *(yé:se:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Yemek istemek. [DLT]

yesenlik, -ği [es-mek > es-en-lik / yes-en-lik] *{ağız} is.* Çisentili hava. [DS]

yeser, [Ar. yeser يسر] *{OsT} is.* **1.** Kolaylık. **2.** İp, iplik vb. bükümü. **3.** Bir kimsenin sağından gelme. **4.** Okla kumar oynama.

Yeseviye, [Ahmet Yesevi > yeseviyye يسويه] *öz. is.* Hoca Ahmet Yesevî (12. yy.) tarafından Türkistan'da kurulan, Kur'an ve sünnete sıkı sıkıya bağlı, bütün ibadet esaslarına uyan Müslüman Türkler arasında geniş rağbet bulan bir tarikat.

yesikçi, [ye-sik-çi ?] *{ağız} sf.* Kararsız; güç beğenir. [DS]

yesimek, [ye-si-mek ?] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Suyu çekilerek buruşmak; pörsümek. [DS]

yesir[1], [Ar. esīr => yesir يسير] *{eT} {OsT} is.* Esir; tutsak. [Balkşayiş] 🗗 **yesir alma,** *{ağız} folk. Karşı takımın elemanlarını esir alma biçiminde oynanan bir çocuk oyunu.* [DS]

yesir[2], [Ar. yüsr > yesīr يسير] *(yesi:r) {OsT} is.* **1.** Kolay. **2.** Az nesne. **3.** Kumarbaz.

yesiz, [yeğ ? > yé-siz] *{ağız} sf.* Terbiyesiz. [DS]

yesmin, [Far. yāsemen] *{ağız} is.* Yasemin. [DS] 🗗 **yesmin yağı,** *{ağız} Vazelin.* [DS]

Yesribî, [Ar. Yesrib *(Medine)* > yesribī] *(yesribi:) sf.* **1.** Medine ile ilgili. **2.** Medine'ye ilişkin.

yessir, [Ar. esīr => yessir] *{ağız} is.* Kul; köle. 🗗 **yessir olmak,** *{ağız} Yolunda ölmek; kul kurban olmak.* [DS]

yestehleme, [yesteh-le-me] *is.* Yestehlemek eylemi.

yestehlemek, [yesteh-le-mek] *{ağız} gçsz. f. (-r) [-l(i)-yor]* **1.** Büyük abdest bozmak; dışkısını yapmak. **2.** *gçl. f.* Kaldırıp atmak; fırlatmak. [DS]

yesti, [? yesti] *{ağız} is.* Kuluçka. [DS]

Yesu'î, [Ar. Yesūʿ *(İsa)* > yesūʿī / yesūʿiyye يسوعيه / يسوعى] *(yesu:i:) sf.* **1.** Hz. İsa ile ilgili. **2.** Hristiyanlıkla ilgili.

yesur, [Ar. yesūr يسور] *(yesu:r) {OsT} is.* Kumarbaz.

yesyeni, [ye(s)+ye/ni] *(ye'syeni) sf.* Çok yeni; hiç kullanılmamış; yepyeni.

yeş, [? yeş] *{ağız} is.* Mayalı hamurdan yapılan bir tür yemek. [DS]

yeşb, [Ar. yeşb يشب] *{OsT} is.* Yeşim taşı. 🗗 **yeşb-i ahdar,** *{OsT} Yeşil şeyim taşı.*|| **yeşb-i ahmer,** *{OsT} Kırmızı yeşim taşı.*|| **yeşb-i asfer,** *{OsT} Sarı yeşim taşı.*|| **yeşb-i hattî,** *{OsT} Damarlı yeşim.*|| **yeşb-i Mısrî,** *{OsT} Esmer yeşim taşı.*

yeşerme, [yeşer-me] *is.* Yeşermek eylemi.

yeşermek, [*eT.* yāş *(yeşil olmak)* > yaş-ar-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** (Bitkiler için) Yaprak sürmek; yapraklanmak. **2.** (Kır, arazi vb. için) yeşil bitki örtüsü ile kaplanmak. **3.** Rengi yeşile dönüşmek. **4.** (Duygu, düşünce vb. için) oluşmaya başlamak; belirginleşmek.

yeşerti, [yeşer-ti] *is.* Yeşermiş olan yer; yeşillik. *{ağız} (aynı)* [DS]

yeşertme, [yeşer-t-me] *is.* Yeşertmek eylemi.

yeşertmek, [yeşer-t-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yeşermesini sağlamak. **2.** Yeşillenmesin sağlamak. **3.** Bir duygu, düşüncenin ortaya çıkmasına, belirmesine neden olmak.

yeşertü, [yeşer-ti / yeşer-tü] *{ağız} is.* Yeşillik; yeşerti. [DS]

yeşge, [? yeşge] *{ağız} is.* Haşarı. [DS]

yeşi, [? yeşil] *{ağız} is.* Bir at donu; koyu al. [DS] [DD]

yeşik, -ği [Bul. jáščik] *{ağız} is.* Meyve sandığı. [DS]

yeşil[1], [*eT.* yāş *(yeşil olmak)* > yaş-ıl > yeşil] *is.* **1.** Beyaz ışığın tayfında sarı ile mavi arasında yer alan renk; *{eT} (aynı)* [Mühennâ] **2.** Bu renkte olan. **3.** Bu rengin değişik tonları. **4.** (Bitki için) henüz öz suyunu yitirmemiş; tazeliğini koruyan; taze. **5.** (Olgunlaştığında rengi değişen sebze ve meyveler için) ham. 🗗 **yeşil alan,** *Bir kent içinde bitki örtüsü ile kaplı her türlü açık alan; park; bahçe.*|| **yeşil bayrak,** *İmparatorluk döneminde şehzadelerin yeşil atlastan yapılmış olan sancaklarına verilen ad.*|| **yeşil birlikler,** *as. Barışta kurulup seferberlik hazırlıkları yapılmış olan, çekirdeği mevcut ve plan-*

lanmış muharip birliklerle idarî lojistik destek birliklerine verilen ad.|| **yeşil bitki,** *Klorofili bulunan ve bu sebepten kendi beslek bir hayat süren bitki.*|| **yeşil çekirge,** [yeşil+çekirge] *b. is. zool. İnce uzun duyargalı, orağımsı yumurtlama borulu, iri bedenli, yeşil ya da yeşile yakın sarı renkli, çok uzun arka ayaklı, erkekleri akşam üzeri ve geceleyin çok şiddetli cırlama sesleri çıkaran sıçrayıcı düz kanatlı, (Tettigonia viridissima).*|| **yeşilden yemek,** *Tarlada henüz olgunlaşmamış ürünü göstererek borç para almak.*|| **yeşil ışık,** *Yolun geçişe açık olduğunu gösteren trafik ışığı.*|| **yeşil ışık yakmak,** *mecaz. Bir işin yapılmasına izin vereceğini belli etmek.*|| **yeşil karga,** *zool. Mavi kuzgun; gök karga.*|| **yeşil kertenkele,** *zool. Yeşil renkli bir kertenkele türü. (Lacerta viridis).*|| **yeşil kurbağa,** *{ağız} is. zool. Otlar arasında yaşayan, küçük, yeşil renkli, zehirli bir kurbağa, (Bufo viridis).* [DS] **yeşil kuşak,** *Ormanlık ve yeşil alanlar.*|| **yeşil maymun,** *zool. Batı Afrika'nın balta girmemiş ormanlarında yaşayan, uzun kollu maymungillerden yeşilli kırçıl tüylü bir maymun türü, (Cercopithecus callitrichus).*|| **yeşil maymun hastalığı,** *Marburg humması.*|| **yeşil nane,** *Taze nane.*|| **yeşil oy,** *Çekimser oy.*|| **yeşil saat,** *Görüşme yapılabilecek uygun zaman dilimi.*|| **yeşil saha,** *Futbol sahası.*|| **yeşil sazan,** *zool. Tatlı su kayası; karabalık, (Tinca tinca, T. vulgaris).*|| **yeşil ten,** *{eAT} Yeşil renkli iri kertenkele.*|| **yeşil zeytin,** *Yeşil iken toplanarak salamurası yapılmış olan zeytin.*

yeşil[2], [yeşil] *{ağız} sf.* (At donu için) koyu al. [DS]

yeşil[3], [yeşil] *{ağız} is.* → yeşilbaş. [DS]

Yeşilay, [yeşil+ay] *b. öz. is.* İçki ve uyuşturucu madde alışkanlıklarının kötülüklerini anlatmak amacıyla 1920 yılında kurulmuş bulunan kamuya yararlı dernek; Yeşilay Cemiyeti.

yeşilaycı, [yeşilay-cı] *is.* **1.** Yeşilay derneği üyesi. **2.** Alkollü içki ve sigara kullanmayan ya da kullanımına karşı olan kimse.

yeşilbağa, [yeşil+bağa] *b. is. zool.* Avrupa ve Türkiye'de yaşayan tek ağaç kurbağası; yaprak kurbağası, *(Hyla arborea).*

yeşilbaş, [yeşil+baş] *b. is.* **1.** *zool.* Ördekgillerden, sazlık ve durgun suların bulunduğu hemen her yerde yaşayan, yeşil bitki, tohum, tahıl, böcek ve solucanlarla beslenen bir yaban ördeği, *(Anas platyrhynchos).* **2.** *{ağız}* Erkek ördek; suna. [DS] 🗗 **yeşilbaş ördek,** *{ağız} Erkek ördek; suna.* [DS]

yeşilbiber, [yeşil+biber] *b. is. bot.* Yeşil renkli taze ve sivri biber.

yeşilce, [yeşil-ce] *{ağız} is.* Kertenkele. [DS]

yeşilgan, [yeşil-gan ?] *{ağız} is.* → yeşilistan. [DS]

yeşilgelen, [yeşil+gel-en] *{ağız} sf.* Yeşilimsi. [DS]

yeşilimsi, [yeşil-imsi] *sf.* Yeşili andıran; yeşile çalan; yeşilimtırak.

yeşilimsirek, -ği [yeşil-imsi-rek] *{ağız} sf.* Yeşilimtırak. [DS]

yeşilimtırak, -ğı [yeşil-imtırak] *sf.* Yeşili andıran; yeşile çalan; yeşilimsi.

yeşilistan, [yeşil+ Far. istān] *{ağız} is.* Yeşil renkli, bir tür kertenkele. [DS]

yeşilkalamak, [yeşil+kalamak] *{ağız} is.* → yeşilistan. [DS]

yeşilkuşak, -ğı [yeşil+kuşak] *{ağız} is.* Gökkuşağı. [DS]

yeşilleme, [yeşil-le-me] *is.* Yeşil duruma getirme.

yeşillenme, [yeşil-le-n-me / yeşil-len-me] *is.* Yeşillenmek eylemi.

yeşillenmek, [yeşil-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Yeşil duruma gelmek; yeşil olmak; yeşermek. **2.** Yeşil renkli bir giyeceğe sahip olmak; yeşil renkli elbise giymek. **3.** *{ağız} argo.* Birine karşı duyduğu cinsel isteği sezdirmek; sarkıntılık etmek. [DS] **4.** *argo.* Başkasının malında gözü olmak; onu elde etmeye çalışmak.

yeşilli, [yeşil-li] *sf.* **1.** Yeşili bulunan. **2.** Üzerinde yeşil renkli çizgi, desen vb. bulunan. **3.** (Kişi için) yeşil elbise giymiş olan.

yeşillik, -ği [yeşil-lik] *is.* **1.** Yeşil olma durumu; yeşil renkli olan şeyin niteliği. **2.** Yeşil bitkilerle kaplı olan yer. **3.** Çiğ yenen veya salatası yapılan taze sebzeler; sofraya konulan marul, tere, yeşil soğan vb. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** Bir çiçek demetine eklenen yeşil yapraklı dallar. **5.** Yeşil ot; taze ot. **6.** *{ağız}* Hıyar. [DS] **7.** *{ağız}* Sebze bahçesi. [DS] **8.** *{ağız}* Sebze. [DS]

yeşilten, [yeşil+ten يشيل تن] *{eAT} is.* İri ve yeşil kertenkele.

yeşilustan, [yeşil+ Far. istān] *{ağız} is.* İri, yeşil kertenkele. [DS]

yeşim[1], [Ar. yeşb يشب=> yeşim] *is.* **1.** *min.* Kusursuz biçimde perdahlanabilen, İlk Çağdan beri değerli taş olduğu kadar kötü ruhları uzaklaştıran bir büyü aracı, hükümdarın egemenliğinin gücü ve simgesi olarak ya da nazara karşı kullanılmış bulunan, siyah, yeşil ya da beyazımtırak renkli, çok sert bir başkalaşım kayacı. **2.** Yeşim renginde mermer benzeri cilalı taş. **3.** Yeşimden yapılmış olan eşya.

yeşim[2], [yaş / yeş-im] *{ağız} is.* Yeşilbaş. [DS]

yeşit, -di [yaş / yeş-it] *{ağız} sf.* Parlak yeşil; yeşil. [DS]

yeşiva, [İbr. yeşiva] *is.* Sürekli ve yoğun biçimde Talmud öğretimi yapılan yüksek öğretim kurumu.

yeşm, [Ar. yeşb / yeşm يشم] *{OsT} is.* → yeşim.

yeşmah, [yaş-mak > yaşmalı] *{ağız} is.* Baş örtüsü; yaşmak. [DS]

yeşmak, [yaş-mak] *{ağız} is.* **1.** Yaşmak. **2.** Değirmen taşının önüne konulan ve unun dışarıya sıçramasını engelleyen yay gibi eğri tahta. [DS]

yeşmek[1], [eş-mek / yeş-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Eşmek; deşmek. [DS]

yeşmek[2], [yaş-mak] *{ağız} is.* Yaşmak. [DS]

yetama, [Ar. yetīm > yetāmā يتامى] *(yeta:ma:) {OsT} is.* Yetimler.

yetameli, [Ar. netāne => netāmeli / yetāmeli] *(yeta:meli) {ağız} sf.* Kavgacı; haylaz. [DS]

yetden, [yeni-den > yē(t)den] *(ye:tden) {ağız} zf.* Yeniden; yeni baştan. [DS]

yete, [yet-e] *{ağız} is.* Sakatlık. [DS] 🗗 **yete vurmak,** *{ağız} (At, eşek ve katır için) yürürken arka ayak, ön ayağa çarpmak.* [DS]

yetecekçe, [yet-mek > yet-ecek-ce يتجكجه] *{eAT} sf.* Yetecek kadar; yeterli miktarda.

yetek[1], **-ği** [yet-ek] *{ağız} is.* Küçük delgi; küçük matkap. [DS]

yetek[2], **-ği** [yet-mek > yet-ek] *{ağız} is.* Amaç. [DS]

yetelik, -ği [yet-mek > yet-e-lik] *{ağız} sf.* Yetecek kadar; yeter miktarda. [DS]

yetemeli, [yet-e-me-li ?] *{ağız} is.* Atın ön bacakları arasındaki nişan. [DS]

yeten[1], [yā-mak > yatan / yeten] *{eT} is.* Ok atılan tahta yay; atımcı yayı; hallaç yayı. [DLT]

yeten[2], [yet-mek > yet-en] *{ağız} sf.* (Kişi için) ömrünün süresi dolan; günü gelen. [DS]

yeten[3], [yet-mek > yet-en] *{ağız} sf.* Herkes. [DS]

yetence, [yet-en-ce] *{ağız} is.* Tutum. [DS]

yetenek[1], **-ği** [yet-mek > yet-enek] *is.* **1.** Kişinin bir şeyi yapabilme ve anlayabilme niteliği; kabiliyet, *(1935).* **2.** Bir kimsede, başkalarından daha az bir çaba ile başarılı olmasını sağlayan doğuştan ya da edinilmiş yatkınlık. **3.** Bir kimsenin yeni bir duruma uyma konusunda ya da herhangi bir alanda gösterdiği başarma gücü. **4.** Bir alanda kendini kanıtlamış olan yetenekli kimse; kabiliyet. **5.** *eğit.* Kişinin kalıtıma dayanan ve öğrenmesini çevreleyen sınır. **6.** *eğit.* Dışardan gelen etkiyi alabilme gücü. **7.** *fiz.* Bir fiziksel etkiye yatkın olma durumu; yatkınlık. **8.** Bir malzemenin dış kuvvetlere karşı koyabilme gücü. **9.** *{ağız}* Tutum. [DS]

yetenek[2], **-ği** [yet-mek > yet-enek] *{ağız} is.* **1.** Süresi içinde alınmış ürün dışında yeniden biten tahıl, meyve veya ot. **2.** *sf.* Yeni yetme; taze; genç. [DS]

yetenekli, [yetenek-li] *sf.* **1.** Belli bir alanda gözle görülebilir bir yeteneği olan; kabiliyetli. **2.** Çeşitli alanlarda yeteneği olan; bir işin gerektirdiği yetenekte olan kimse.

yeteneklilik, -ği [yetenek-li-lik] *is.* Yetenekli olma durumu; yetenekli olan bir kimsenin niteliği.

yeteneksiz, [yetenek-siz] *sf.* Yeteneği olmayan; kabiliyetsiz.

yeteneksizlik, -ği [yetenek-siz-lik] *is.* Yeteneksiz olma durumu; kabiliyetsizlik.

yeteng, [yā-mak > yatañ / yeteñ] *{eT} is.* Yün atılıp kabartılan hallaç yayı. [DLT]

yeter, [yet-mek > yet-er] *sf.* **1.** Bir gereksinmeyi karşılayacak nicelikte olan; kâfi. **2.** *ünl.* Sabrın taştığını ya da bir kızgınlığı belirtmek için "buraya kadar, orada dur, yetişir" anlamında kullanılan karşı çıkma sözü. 🗗 **yeter ancak,** *{OsT} Yetişir artık!*|| **yeter derecede,** *Yeterli ölçüde.*|| **yeteri kadar,** *Gerekecek kadar; yetecek ölçüde.*|| **yeter ki,** *Bir eylemin gerçekleşmesi için gereken ön koşulu belirtir.*|| **yeter sayı,** *Bir kurul toplantısında oturumun açılabilmesi, karar alabilmesi için bulunması gereken üye sayısı; nisap.*

yeterge, [yet-mek > yet-er-ge] *{ağız} sf.* Yetecek kadar; yeterli. [DS]

yeterince, [yet-er-ince] *(yeteri'nce) zf.* Gereken miktarda; istenildiği kadar; gereğince; yeter sayıda ve ölçüde.

yeterli, [yet-er-li] *sf.* **1.** Bir işi yapabilmeyi sağlayan özel bilgi ve becerisi olan; ehliyetli; kifayetli; ehil. **2.** Bir işlevi, bir görevi yerine getirmek gücü ve etkisi olan. **3.** İhtiyaçlara cevap veren; ihtiyaçları karşılayan. 🗗 **yeterli olmak,** *Yönetme gücü bulunmak; iktidar sahibi olmak.*

yeterlik, -ği [yet-er-lik] *is.* **1.** Yeter olma durumu. **2.** Herhangi bir iş için gereken özel bilgi ve beceriye sahip olma durumu; ehliyet, *(1944).* **3.** Bir kimsenin görevini yerine getirebilme gücü; kifayet. 🗗 **yeterlik belgesi,** *Uzmanlık belgesi; ehliyet.*|| **yeterlik eğitimi,** *eğit. Herhangi bir meslek dalında ya da belli bir konuda ön bilgisi ve yetenekleri bulunan kişinin bu bilgi ve yetenekleri güçlendirmeye yarayan eğitim.*|| **yeterlik fiili,** *Bir fiilin "-a / -e" yapılı bağ fiil gövdesine "bilmek" yardımcı fiilini eklemek suretiyle oluşturulan birleşik fiil.*|| **yeterlik önergesi,** *Bir toplantıda ele alınıp görüşülen konu üzerinde yapılan konuşmaların yeterli olduğunu ileri süren önerge.*|| **yeterlik sınavı,** *Devlet görevine alınmada ya da memurlukta yükselmede uygulanan sınav.*

yeterlilik, -ği [yet-er-li-lik] *is.* Yeterli olma durumu.

yetersiz, [yet-er-siz] *sf.* **1.** Yeterli olmayan. **2.** Yeter derecede niteliği ve niceliği olmayan; eksiği bulunan; kifayetsiz. **3.** (Kişi için) gerekli yetenek, bilgi ve beceriden yoksun; ehliyetsiz. **4.** Gereken, istenen niteliği olmayan. **5.** Verimli olmayan; verimsiz.

yetesiye, [yet-mek > yet-esi-y-e] *{ağız} sf.* Yetecek kadar; yeterli. [DS]

yetersizlik, -ği [yet-er-siz-lik] *is.* **1.** Yetersiz olma durumu. **2.** Yetersiz olan bir şeyin niteliği veya durumu; kifayetsizlik. **3.** Bir kişide bir işi yapma, bir görevi yerine getirme konusunda gerekli olan nitelik, yetenek, beceri, erk ya da olanakların bulunmayışı; ehliyetsizlik. **4.** Bir organın işlevini yerine getiremeyiş durumu.

yetesi, [yet-mek > yet-esi يتسى] *{eAT} sf.* Yeterli miktarda; yetecek kadar.

yetgek, [yēd-mek > yed-gēk / yét-gēk] *(yétge:k) {eT} is.* Torba; çuval; heybe; bohça. [DLT]

yetgelmek, [yet-mek+gel-mek] *{eT} gçsz. b. f. [-ür]* Yetişmek üzere olmak. [KB]

yetgin, [yet-kin / yet-gin] *{ağız} sf.* Yetkin; olgun; ergin. [DS]

Yeti, [Tibet. yeti] *öz. is.* Himalayalarda karlar arasında yaşadığı söylenen efsanevi hayvan.

yeti[1]**,** [yet-i] *is.* **1.** İnsan ve hayvanlara özgü doğal yetenek; kuvve, *(1942).* **2.** *fel.* İnsanda bulunan bir işi yapabilme gücü; meleke; kuvve. **3.** *psikol.* İnsanın bellek, akıl yürütme, algılama veya hayal gücü gibi doğuştan gelen zihnî güçlerinden herhangi biri; meleke.

yeti[2]**,** [yétī / yitī] *(yéti:) {eT} is.* Yedi; 7. [DLT] [ETY] [Tekin] 🗗 **yeti otuz,** *Yirmi yedi.*

yetice, [*eT.* yıdığ > yeti-ce] *{ağız} sf.* Tuzu fazla kaçmış. [DS]

yetigen, [yétī > yéti-gēn / yéti-kēn] *(yétige:n) {eT} is. gök b.* Yedi kardeşler; Büyükayı. [DLT]

yetik[1]**, -ği** [yét-mek > yet-ik] *sf.* **1.** *{eT} {ağız}* İşlerinde becerikli. [DLT] [DS] **2.** Güç işleri başaran; güçlü. *{ağız} (aynı)* [DLT] [DS] **3.** *{ağız}* Bilgili; olgun; ağırbaşlı. [DS] **4.** *{ağız}* Bir işten, durumdan haberdar olan. [DS] **5.** *{ağız}* Sorumlu. [DS] 🗗 **yetik olmak,** *{ağız} Aslını öğrenmek; anlamak; bilmek.* [DS]

yetik[2]**, -ği** [yet-ik] *{ağız} sf.* **1.** Ermiş; erişmiş; olgunlaşmış; yetişmiş; irileşmiş; olmuş. **2.** (Çoğunlukla kız için) yetişkin; evlilik çağına gelmiş. **3.** (Hayvan için) yaşıtlarından daha iri olan. **4.** (Meyve için) süresinden önce olgunlaşmış. **5.** Yaşlı. [DS]

yetik[3]**, -ği** [yet-ik] *{ağız} sf.* **1.** Zenginleşmiş. **2.** Geniş. [DS]

yetik[4]**, -ği** [yit-mek > yit-ik / yet-ik] *{ağız} sf.* Yitik; kayıp. [DS]

Yetiken, [yétī > yéti-gēn / yéti-kēn] *(yétike:n) {eT} is. gök b.* Yedi Kardeşler; Büyükayı. [DLT]

yetikle, [yetik-le] *{ağız} sf.* Yetecek kadar. [DS]

yetiklik[1]**, -ği** [yet-ik-lik] *is.* **1.** Yetik olma durumu. **2.** Yetenek. **3.** *{ağız}* Bir iş veya durumdan haberdar olma. [DS]

yetiklik[2]**, -ği** [yet-ik-lik] *{ağız} is.* Yetişmiş deve. [DS]

yetiksiz, [yetik-siz] *{ağız} sf.* (Çocuk için) erken doğan. [DS]

yetilmek[1]**,** [yēt-mek > yét-il-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Güdülmek; yedilmek. [DLT] [KB]

yetilmek[2]**,** [yét-mek > yét-il-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Erişilmek; yetişilmek. [DLT]

yetilmek[3]**,** [yet-mek > yet-il-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** *{eAT} {OsT}* Büyümek; yetişmek; olgunlaşmak. **2.** (Kişi için) ermek; ermişlik düzeyine çıkmak. [DS]

yetim[1]**,** [Ar. yetm > yetīm يتيم] *{OsT} sf.* **1.** (Çocuk için) babası ölmüş olan; babadan öksüz. *{eT} (aynı)* [KB] **2.** Tek; yalnız; eşsiz. 🗗 **yetim çemberi,** *{ağız} Sulu olmayan, yağınca yığılan kar.* [DS]‖ **Yetimi okşamışlar, "Vay sırtım!" demiş.** *Kimsesi ya da bir koruyucusu olmayan bir kimsenin sürekli sıkıntı içinde bulunacağını ifade etmek için kullanılan söz.*

yetim[2]**,** [yet-mek > yetim] *{ağız} sf.* Yetecek kadar. [DS]

yetimane, [Ar. yetīm + Far. -āne يتيمانه] *(yeti:ma:ne) {OsT} zf.* Yetim gibi; yetime yakışır tarzda; öksüz gibi.

yetime, [Ar. yetīm > yetīme يتيمه] *{OsT} is.* **1.** Yetim kız çocuğu. **2.** *sf.* Benzersiz; eşsiz. 🗗 **yetimü'd-dehr,** *{OsT} Benzeri olmayan inci.*

yetimhane, [Ar. yetīm + Far. -ḫāne يتيمخانه] *(yetimha:ne) is.* Yetim çocukların barındırıldığı kurum.

yetimlik, -ği [yetim-lik] *is.* **1.** Yetim olma durumu. **2.** Yetim bir çocuğun durumu.

yetince, [yet-mek > yet-ince] *{ağız} is.* Tutum. [DS]

yetinç, [yétti > yeti-nç] *{eT} sf.* Yedinci. [ETY]

yetinçemek, [yet-mek > yet-inç-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-c(i)-yor]* Yetecek gibi olmak. [DS]

yetinçsiz, [yét-mek > yét-in-mek > yétin-ç > yétinçsiz] *{eT} sf.* Sınırsız; geniş. 🗗 **yétinçsiz yétiz yağız yér,** *{eT} Sınırsız genişlikteki kara yer; yeryüzü.*

yetingen, [yet-in-gen] *sf.* (Kişi için) az bir şeyle yetinen; kâfi gören; kanık; kanaatkâr, kanaatli.

yetingenlik, -ği [yet-in-gen-lik] *is.* Yetingen olma durumu; kanaatkârlık.

yetinme, [yet-in-me] *is.* Yetinmek eylemi; kanaat; iktifa.

yetinmek, [yet-in-mek يتنمك] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Kendisi için yeterli bulmak; kendisine yeteceği kanaatini taşımak; yeter görmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Elde ettiği şeyi kendisi için yeterli bularak daha çoğunu istememek; isteklerini bu kadarla sınırlamak; iktifa etmek; kanaat etmek. **3.** (Bir eylem ve davranış için) onu yaptıktan sonra başka bir davranış ve eylemde bulunmamak; yalnızca onu yapmak; onunla iktifa etmek. **4.** *{OsT}* Erişmek; yetişmek; ulaşmak; varmak.

yetirgeç, -ci [yetir-mek > yet-ir-geç] *{ağız} is.* Ek; bütünleyici. [DS]

yetirik, -ği [yit-ir-mek > yitir-ik / yetirik] *{ağız} sf.* Ne oldum delisi; şımarık. [DS]

yetirilmek, [yet-ir-mek > yetir-il-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Olgunlaşmak. [DS]

yetirlemek, [yetir-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bitirmek. [DS]

yetirme, [yet-ir-me] *is.* **1.** Yetirmek eylemi. **2.** *{ağız}* Denk getirme; ayarlama. [DS]

yetirmek[1], [yet-mek > yet-ir-mek يترمك] *gçl. f. [-ir] [eAT. -ür]* **1.** Tamam etmek; bitirmek; tamamlamak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Ulaştırmak; götürmek; iletmek; iblağ etmek; vasıl etmek. [DS] **3.** Besleyip büyütmek; yetiştirmek. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **4.** (Para, yiyecek vb. için) azar azar harcayarak belli bir süre sonuna kadar idare etmek; denk getirmek; yetiştirmek. *{ağız} (aynı)* [DS] ◻ **yetirü olmak,** *{eAT} Ulaşmak; yetişmek; vasıl olmak.*

yetirmek[2], [yit-mek > yit-ir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Kaybetmek; yitirmek. [DS]

yetirmek[3], [yet-ir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Şımarmak. [DS]

yetirü, [yét-mek > yét-ir-ū / yitirū] *{eT} zf.* ... a kadar; yeteri kadar. [Gabain]

yetişek, -ği [yet-iş-ek] *is.* Yetişme durumu; eğitim; formasyon.

yetişik, -ği [yetiş-mek > yetiş-ik] *{ağız} is.* Delikanlı. [DS]

yetişilme, [yet-iş-il-me] *is.* Yetişilmek eylemi.

yetişilmek, [yet-iş-il-mek] *edil. f. [-ir]* Yetişmek eylemi yapılmak; ulaşılmak.

yetişim, [yet-iş-im] *is.* Yetişmek eylemi sonucu; formasyon.

yetişkin, [yet-iş-kin] *sf.* **1.** Yetişmiş olan. **2.** Biyolojik gelişimini tamamlamış. **3.** (Genç kız için) evlenme çağına gelmiş. **4.** *is. psikol.* Beden, ruh ve duygu bakımından gelişimini tamamlamış; olgunluğa ulaşmış kimse. **5.** *psikol.* Beden ve ruh gelişiminin herhangi birinde olağan duraklama dönemine girmiş olan kimse. **6.** *huk.* Yasaların belirttiği bir yaş sınırını aşmış ve toplumsal sorumluluklarını kavrayacak duruma gelmiş olan genç. ◻ **yetişkin eğitimi,** *Yetişkinlere yönelik eğitim ve öğretim programı.*

yetişkinler, [yet-iş-kin-ler] *çok. is.* **1.** Yetişkin durumda olan kimseler. **2.** Yirmi yaşları dolayında olanlarla bu yaşı geçmiş olanların dahil olduğu grup. ◻ **yetişkinler eğitimi,** *Yetişkin eğitimi; yaygın eğitim.*

yetişkinlik, -ği [yet-iş-kin-lik] *is.* Yetişkin olma durumu.

yetişme, [yet-iş-me] *is.* **1.** Yetişmek eylemi. **2.** *sf.* .. den yetişmiş.

yetişmek, [yét-mek > yét-iş-mek / yétş-mek يتشمك] *işteş. f. [-ir] [eT. -tşür]* **1.** (Bir yere) ulaşmak; erişmek; varmak; vasıl olmak. *{eT} (aynı)* [DLT] **2.** Uzaktaki, yüksekteki ya da derindeki bir yere, bir şeye değmek; dokunabilmek; tutabilmek. **3.** Önde giden, uzaklaşmış, ilerlemiş bulunan bir şey veya bir kimse ile aradaki uzaklığı kapatmak. **4.** Başlama ya da hareket zamanında orada olmak; vaktinde varmak; vaktinde hazır olmak; kaçırmamak. **5.** Bir işe başlamış olanlara sonradan katılmak. **6.** Daha önceden yola çıkmış olanlara arkalarından daha hızlı yol alarak katılmak. **7.** (Düzey için) aradaki farkı kapatmak; aynı düzeye gelmek. **8.** (Yapılan bir iş ya da süren bir işlem için) belirtilen zamanda bitmiş olmak; hazır olmak; tamam olmak. **9.** Başka işlerin çokluğu yüzünden zaman ve güç bulup yapabilmek; üstesinden gelebilmek; olanak bulabilmek. **10.** Yardımda bulunabilmek amacıyla tam zamanında veya en uygun durumda gelmek; yardım etmek; yardıma koşmak. **11.** (Para, mal, malzeme vb. için) yapılacak, alınacak şeyleri karşılayabilecek miktarda olmak; yetmek; yeterli olmak; kâfi gelmek. **12.** (Bitki için) gelişip büyümek; bitmek; üremek; ürün vermek; olgunlaşmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **13.** (Çocuklar için) gelişimini tamamlayıp iş görebilecek duruma ve yaşa gelmek; büyümek. **14.** (Uzmanlık gerektiren işte çalışanlar için) iyi bir öğrenim görmüş, uzmanlaşmış olmak; deneyim kazanmış olmak; öğrenmek; gelişmek. **15.** Çocukluk ve gençlik yılları, herhangi bir sıkıntı, savaş vb. döneminde geçmiş olmak; o günleri görmüş, yaşamış, sıkıntısını çekmiş olmak. **16.** Tanınmış bir kimseyi ölmeden önce görmüş, tanımış ya da çocukluğu onun son günlerine denk gelmiş olmak. **17.** *{eAT}* Gelip çatmak; musallat olmak; ârız olmak. ◻ **Yetiş!** *Yardım isteme durumunda söylenen söz; imdat!* | **Yetişin!** *Yardım isteme durumunda söylenen söz; imdat!* ‖ **yetişip yetmeyesi,** *{ağız} "Büyümeden ölsün!" anlamında ilenme sözü.* [DS]‖ **Yetişme!** *Kızgınlıkla söylenen ilenme sözü; öl; geber.* | **Yetişmeyesi!** *Kızgınlıkla üçüncü kişi için söylenen ilenme sözü; ölsün; gebersin!* ‖ **Yetişmeyesice!** *{ağız}* → yetişmeyesi. [DS]

yetişmiş, [yet-iş-miş] *sf.* **1.** Gereken nitelikleri kazanmış; gerekli olgunluğu kazanmış olan. **2.** *{ağız}* Delikanlı. [DS]

yetişmiyesice, [yetiş-me-y-esi-ce] *{ağız} ünl.* "Büyümeden ölsün" anlamında ilenme sözü. [DS]

yetiştiren, [yetiş-tir-mek > yetiş-tir-en] *sf.* Yetiştirme işini üstlenen; yetiştirici; eğitici. ◻ **yetiştiren aile,** *sosy. Kişinin doğup büyüdüğü ana baba ve kardeşlerden oluşan çekirdek aile.*

yetiştirici, [yet-iş-tir-ici] *sf.* **1.** Yetiştirme işini yapan; yetiştiren. **2.** *is.* Tarımsal üretimde bulunan kimse; üretici; müstahsil.

yetiştirilme, [yet-iş-tir-il-me] *is.* Yetiştirilmek eylemi.

yetiştirilmek, [yet-iş-tir-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yetiştirmek eylemi yapılmak. **2.** Belli bir yerde, zamanında bulunması sağlanmak; ulaştırılmak. **3.** Zamanında bitirilmek. **4.** (Bitki, hayvan vb. için) üretilmek. **5.** Yetişkin duruma getirilmek; eğitilmek. **6.** (Haber, bilgi vb. için) kötü bir niyetle başkasına aktarılmak; duyurulmak.

yetiştirim, [yet-iş-tir-im] *is.* **1.** Yetiştirmek eylemi ve tekniği. **2.** Bir hayvana herhangi bir amaçla bazı alışkanlık ve beceri kazandırma işi.

yetiştirme, [yet-iş-tir-me] *is.* **1.** Yetiştirmek eylemi ve uğraşı. **2.** Birinin koruyuculuğunda yetişmiş olan kimse. ◻ **yetiştirme yurdu,** *Ana ve babası olmayan ya da onların gözetiminden yoksun ve haklarında koruma gözetimi alınan 7-18 yaş arasındaki çocukların barındırıldığı, yetiştirildiği eğitim kurumu.*

yetiştirmek, [yet-iş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yetişmek eylemini sağlamak. **2.** (Bir şey veya kimse için) gitmekte olan veya hareket etmek üzere olan bir kimseye veya taşıta ulaştırmak; ulaşmasını sağlamak. **3.** Zamanında bir yerde bulunmasını sağlamak; ilgili yerde tam zamanında hazır bulundurmak. **4.** (Haber, bilgi vb. için) duyurmak; iletmek; bildirmek. **5.** Belirli bir zamanda hazır olmasını sağlamak; bitirmek; tamamlamak. **6.** (Bitki, hayvan için) üretmek; büyütmek; kullanıma veya tüketime sunulur hâle getirmek. **7.** *mecaz.* (Kişi için) gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak; eğitmek. **8.** *mecaz.* (Çocuk için) gelişip büyümesini sağlamak; iş tutacak duruma getirmek; büyütmek. **9.** *mecaz.* Duyulan, görülen vb. yollarla bilinen ve söylenmemesi gereken bir şeyi kötü niyetle ilgilisine haber vermek; ispiyonlamak. **10.** (Para, malzeme vb. için) eldeki ile idare etmek; onunla işi belirli bir zamana ve duruma kadar getirmek.

yetiz, [yét-mek > yét-iz] *sf.* **1.** *{eT}* Mükemmel. **2.** *{eT}* Enli; enine geniş. [DLT] [KB] **3.** *{ağız} zf.* Tamam. [DS] **4.** *{ağız}* Henüz, yeteri kadar. [DS]

yetizlemek[1], [yetiz-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üstünü doldurmak; tamamlamak. [DS]

yetizlemek[2], [yet-mek *(çekmek, yedeklemek)* > yet-iz-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Gözetmek. [DS]

yetizlik, [yét-iz > yétiz-lik] *{eT} is.* Genişlik; bir şeyin eni. [DLT]

yetke, [yet-mek > yet-ke] *is.* **1.** Yaptırma ve yasak etme gücü ve hakkı; otorite; sulta, *(1935).* **2.** Bir alanda değerlendirme, yargılama gibi bilgi ve görgüsüne başvurulan kimse; otorite; aksakal. **3.** *siy.* Bir ya da birkaç kişiye egemenlik hakkı tanınarak yönetilen ülkenin durumu; bu ülkenin yönetim sistemi; sultanlık. **4.** *psikol.* Bir kimsenin haklarını kullanma bakımından yeterliliğine herkesi inandırarak kendisine sağladığı güven ve itaat; velayet.

yetkecilik, -ği [yet-ke-ci-lik] *is.* Otoriteye dayanan yönetim anlayışı.

yetkeli, [yet-ke-li] *sf.* **1.** Kendisinde yaptırma ve yasak etme gücü bulunan; otoriter. **2.** Bir alanda değerlendirme, yargılama gibi bilgi ve görgüsüne başvurulabilir niteliği bulunan kimse; otoriter.

yetketanımaz, [yet-ke+tanı-maz] *sf.* Her türlü siyasal ya da düşünsel baş eğmeye karşı çıkan.

yetki, [yet-mek > yet-ki] *is.* **1.** Bir işi, bir görevi yasaların verdiği izin ve tanıdığı olanaklar içinde yapma ve yürütme hakkı; salahiyet; mezuniyet, *(1944).* **2.** Bir kimseyi herhangi bir alanda söz sahibi kılan yasal ya da bilimsel güç. **3.** Bir kurul ya da makamın bazı edimleri yerine getirebilme hakkı. **4.** *as.* Sevk ve idare ile ilgili askerî hizmetleri yürütmek amacıyla kararlar almak, emirler vermek ya da yayınlamak üzere askerî görevliye sağlanan hak. **5.** *huk.* Bir mahkemenin coğrafî açıdan bir davayı bakma hakkı; salahiyet. ◻ **yetki anlaşması,** *huk. Sözleşme gereği tarafların aralarında doğacak olan anlaşmazlığı gidermek üzere belirli bir yerdeki mahkeme ya da icra dairesini belirlemeleri.*|| **yetki belgesi,** *huk. Bir makam ve organ adına bir işi yapabilme yetkisinin bulunduğunu belirten hukukî belge.*|| **yetki devri,** *huk. 1. Bir makam ya da organın kendisine tanınan yetkiyi başka bir makam ya da organa bırakması durumu. 2. Birinci derecede ita amiri durumunda olan bakanın kendisine verilen harcama yetkilerinin bir bölümünü ödeme emri ile ikinci derecedeki ita amirine devir ya da havale itmesi.*|| **yetki gasbı,** *huk. Bir hukuksal işlemin hiçbir yetkisi olmayan bir makam tarafından yapılması.*|| **Yetki Kanunu,** *huk. Bazı konularda TBMM tarafından hükûmete kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi tanıyan kanun.*|| **yetkisini kullanmak,** *Kendisine verilen yetkinin gereğini yerine getirmek.*|| **yetki tecavüzü,** *huk. Bir makamın yetkisi dışındaki işleri yapması.*|| **yetki uyuşmazlığı,** *huk. Bir dava dolayısıyla iki mahkeme arasında davaya bakma açısından çıkan uyumazlık; salahiyet ihtilafı.*|| **yetki vermek,** *Yetki tanımak.*

yetkileme, [yet-ki-le-me] *is.* Yetkilemek eylemi.

yetkilemek, [yet-ki-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yetkili hâle getirmek; birine bir konuda yetki vermek.

yetkilendirilme, [yet-ki-le-n-dir-il-me] *is.* Yetkilendirilmek eylemi.

yetkilendirilmek, [yet-ki-le-n-dir-il-mek] *edil. f. [-ir]* Yetkili hâle getirilmek; yetki verilmek.

yetkilendirme, [yet-ki-le-n-dir-me] *is.* Yetkilendirmek eylemi.

yetkilendirmek, [yet-ki-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Yetkili hâle getirmek; yetki tanımak.

yetkilenme, [yet-ki-le-n-me] *is.* Yetkilenmek eylemi.

yetkilenmek, [yet-ki-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* Yetki sahibi kılınmak; yetkili hâle getirilmek.

yetkili, [yet-ki-li] *sf.* **1.** Yetkisi bulanan; yetki verilmiş olan; salahiyetli; salahiyettar. **2.** (Kişi ya da makam için) bazı işleri ve işlemleri yapma ve yerine getirme hakkını elinde bulunduran; salahiyetli; mezun. **3.** *huk.* (Mahkeme için) bir davaya bakma hakkı olan. **4.** *is.* Kendisine yetki verilmiş olan kimse. ◻ **yetkili kılmak,** *Yetkisini kullanma olanağı tanımak.*|| **yetkili merci,** *Sorumlu ve yetkili*

makam.|| **yetkili yargıç,** *Bir davayı görmekle ve yürütmekle sorumlu ve ehliyetli kimse.*

yetkin, [yet-kin] *sf.* **1.** *{OsT}* Kendisinden beklenen gerekli olgunluğa erişmiş; eksiksiz; ergin; olgun; kemale ermiş; kâmil; mükemmel, *(1935).* **2.** *{ağız}* (Kız için) evlenecek yaşa gelmiş; yetişkin. [DS] 🗗 **yetkin sayı,** *Kendi bölenlerinin hepsinin toplamına eşit olan sayı.*

yetkinleşebilirlik, -ği [yet-kin-le-ş-e+bil-ir] *sf.* Yetkinleşme gücüne sahip olabilen.

yetkinleşme, [yet-kin-le-ş-me] *is.* Yetkinleşmek eylemi; tekemmül.

yetkinleşmek, [yet-kin-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Yetkin bir duruma gelmek; tekemmül etmek.

yetkinlik, -ği [yet-kin-lik] *is.* Yetkin olma durumu; olgunluk; kemal; mükemmel.

yetkisiz, [yet-ki-siz] *sf.* Yetkisi olmayan; kendisine bir konuda yetki verilmiş olan.

yetkisizlik, -ği [yet-ki-siz-lik] *is.* Yetkisiz olma durumu; salahiyetsizlik.

yetle, [yet-le / yet-li ?] *{ağız} is.* Şaka. [DS]

yetme[1], [yet-me] *is.* Yetmek eylemi.

yetme[2], [yet-me ?] *{ağız}* **1.** Dam. **2.** Tahtaboş; balkon. [DS]

yetme[3], [yet-me ?] *{ağız} is.* **1.** Taranmış koyun yönü. **2.** Minder. [DS]

yetmek[1], [yét-mek / yéd-mek] *(yé:tmek) {eT} {ağız} gçl. f. [-er]* **1.** Yedmek; yedeğine almak; yedekte götürmek. [DLT] [ETY] [DS] **2.** Götürmek; getirmek. [İKPÖy.]

yetmek[2], [yét-mek يتمك] *gçsz. f. [-er]* **1.** Bir şey başka bir şeyi karşılayabilecek ölçüde ve miktarda olmak; bir ihtiyacı karşılayacak, giderecek nitelikte ve ölçüde olmak; yeterli olmak; kâfi gelmek. *{eT} (aym)* [KB] [Bahşayiş] **2.** Bir şey başka bir şey için gerekli olan önem ve nitelikleri taşımak. **3.** *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}* Erişmek; gelmek; ulaşmak; yetişmek; vasıl olmak. [İKPÖy.] [DLT] [ETY] [KB] [Bahşayiş] [DS] **4.** Yeterli bir neden oluşturmak. **5.** (Kötü davranışlar için) son sınıra ulaşmak; artık tahammül edilemez ve hoş karşılanamaz miktara ulaşmak. **6.** (Yaş, dönem vb. için) ulaşmak; varmak. **7.** Olgunlaşmak. *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [KB] [DS] **8.** *mecaz.* Başkasına ihtiyacı olmamak.

yetmek[3], [yét-mek / yit-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Kaybetmek; yitirmek. [Gabain]

yetmek[4], [yet-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Başa çıkmak; gücü yetmek. [DS]

yetmenti, [? yetmenti] *{ağız} is.* Eski, küçük minder. [DS]

yetmezlik, -ği [yet-mez-lik] *is.* **1.** Yeterli olmama durumu; yetmez olma. **2.** Bir kişide bir işi yapma, bir görevi yerine getirme konusunda gerekli olan nitelik, yetenek, beceri, erk ya da olanakların bulunmayışı; ehliyetsizlik. **3.** Bir organın işlevini yerine getiremeyiş durumu; yetersizlik.

yetmesizlik, -ği [yet-me-siz-lik] *{ağız} is.* Doymazlık. [DS]

yetmiş, [yét-mek > yét-miş] *(yétmiş) {eT} sf.* (Yara için) iyileşmiş; kapanmış. [DLT]

yetmiş, [yétti *(tamam; yedi)* + miş *(on)*] *(eT. yétmiş) is.* **1.** Altmış dokuzdan sonra gelen sayı; 70. *{eT} (aym)* [ETY] [Tekin] [Bahşayiş] **2.** *sf.* Yedi kere on; altmış dokuzdan bir artık olan. **3.** *mecaz.* Pek çok. 🗗 **yetmiş iki buçuk millet,** *Bütün milletleri veya karmakarışık toplulukları anlatmak için kullanılır.*|| **yetmiş sekizlik,** *Dönme hızı dakikada yetmiş sekiz devir olan eski bir plak türü.*

yetmişer, [yetmiş-er] *sf.* **1.** Her defasında yetmiş tane bulunan. **2.** Her birine yetmiş tane.

yetmişinci, [yetmiş-inci] *sf.* Sıralamadaki yeri yetmiş olan.

yetmişli, [yetmiş-li] *sf.* **1.** Bir bütünün içinde başka bir nesneden yetmiş adet bulunan. **2.** (Yeniçeri için) yetmişinci orta mensubu.

yetmişlik, -ği [yetmiş-lik] *sf.* **1.** Yetmiş birimden oluşan. **2.** Yetmiş birim alabilen. **3.** Yetmiş yaş civarında olan.

yetmiyesice, [yet-me-y-esi-ce] *{ağız} sf.* "Büyümeden ölsün!" anlamında ilenme sözü. [DS]

yetrü, [yét-mek > yét-rū] *(yetrü:) {eT} zf.* İyice. [KB]

yetrülmek, [yét-mek > yét-ür-mek > yét(r)-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Eriştirilmek; ihkak edilmek. [DLT]

yetrüm, [yét-mek > yét-ür-mek > yét(ü)r-üm] *{eT} sf.* Bırakılmış; salınmış. [DLT] 🗗 **yetrüm saç,** *Bırakılmış saç; salınmış saç.* [DLT]

yetrüşmek, [yét-mek > yét-ür-mek > yét(ü)r-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Birlikte erişmeye çalışmak; yetişişmek. [DLT] **2.** Birbirine yetişmek. [DLT]

yetsemek, [yét-mek > yét-sē-mek] *(yetse:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Yetişeyazmak. [DLT]

yetsikmek, [yét-mek > yét-sik-mek] *{eT} edil. f. [-er]* Erişilmek; yaşlanmak; kocalıp düşkünleşmek. [DLT]

yetti, [yéti / yiti / yéttī] *(yetti:) {eT} sf.* Yedi sayısı. [İKPÖy.] [DLT]

yettürmek, [yēd-mek > yēd-tür-mek / yét-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Birine malını bohça veya bohçaya benzer bir şey içinde saklattırmak. [DLT]

yetuk, -ğu [yet-ik / yet-uk] *{ağız} sf.* **1.** Bir işten veya durumdan bilgisi olan; yetik. **2.** *is.* Olgunlaşma; büyüme; yetik. [DS] 🗗 **yetuk olmak,** *{ağız} Bir işten veya durumdan bilgisi olmak.* [DS]

yetük[1], **-ğü** [yet-ik / yet-ük] *{ağız} sf.* **1.** Büyümüş; yetişmiş; gelişmiş. **2.** İri; büyük. **3.** Erginlik çağına gelmiş. [DS]

yetük[2], **-ğü** [yet-ik / yet-ük] *{ağız} sf.* Bir işten, durumdan haberi olan. [DS]

yetürmek[1], [yĕ-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yedirmek. [KB]

yetürmek[2], [yét-mek > yét-ür-mek يتورمك] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Yetiştirmek; yetirmek. [KB] **2.** *{eAT}* Ulaştırmak; eriştirmek; vardırmak; iblağ etmek. **3.** *{eAT}* Büyütüp yetiştirmek; olgun hâle getirmek.

yetürmek[3], [yét-mek / yit-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Bitirmek; tüketmek. [ETY] **2.** Mahvetmek; yok etmek. [ETY]

yetümek, [yet-mek > yet-ü-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Eksik kalan yerini tamamlamak; yetirmek. [DS]

yetüt, [yét-mek > yét-üt] *sf.* (Asker için) yedek; imdat. [DLT] 🗗 **yetüt saç,** *{eT} Sonradan bırakılan saç.* [DLT]

yeüs, [ye's > ye'üs يئوس] *(yeü:s) {OsT} sf.* Ümidi kalmamış; ümitsiz; ümit kesmiş.

yev, [yev *(yans.)*] *is.* Sayıklamayı anlatan kök. *yev-ele-mek*

yevakit, [Ar. yāḳut > yevāḳit يواقت] *(yeva:kit, k kalın söylenir) {OsT} is.* Yakutlar.

yevek[1], [*yiv-mek > yév-ek] *{eT} is.* **1.** Teçhizat, süs. [Gabain] **2.** Erzak; yiyecek; donatım; teçhizat; malzeme. [EUTS]

yevek[2]**, -ği** [? yevek] *{ağız} is.* Asma yaprağı. [DS]

yevelemek[1], [yev *(yans.)* > yev-ele-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sayıklamak. [DS]

yevelemek[2], [yev-ele-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Topallayarak veya sürünerek azar azar ilerlemek. [DS]

yevemek, [yev-e-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-v(i)-yor]* **1.** Eğirilmiş ince ipi iki kat edip iğle ya da kırmanla bükmek. **2.** Bellenmiş bir yeri ikinci kez belleyip düzeltmek. [DS] 🗗 **yeve yeve,** *{ağız} Azar azar.* [DS]

yevlen, [Ar. ehven => yev-len] *{ağız} sf.* Yeğni; hafif. [DS]

yevli, [yelve / yevli] *{ağız} is.* Çulluk. [DS]

yevm, [Ar. yevm يوم] *is.* Gün. 🗗 **yevme'l-feth,** *{OsT} 1. Mekke'nin alındığı gün. 2. Kıyamet günü.*| **yevm-i adha,** *{OsT} Kurban bayramı günü.*| **yevm-i ahad,** *{OsT} 1. Birinci gün. 2. Pazar günü.*| **yevm-i ahret,** *{OsT} Ahret günü; öteki dünya.*| **yevm-i amme,** *{OsT} gök b. Sivil zaman.*|| **yevm-i arefe,** *{OsT} Arife günü.*| **yevm-i aşure,** *{OsT} Muharremin onuncu günü.*| **yevm-i elest,** *{OsT} Bedenler yaratılmadan önce ruhların Allah'ın huzurunda sözleştikleri gün.*| **yevm-i hareket,** *{OsT} Ayrılış zamanı.*| **yevm-i kamerî,** *{OsT} Ay günü.*|| **yevm-i kebîs,** *{OsT} Artık gün.*|| **yevm-i kevkebî,** *{OsT} Yıldız günü.*| **yevm-i nücumî,** *{OsT} Yıldız günü.*| **yevm-i şems,** *{OsT} Güneş günü.*| **yevm-i küşâd,** *{OsT} Açılış günü.*| **yevm-i şek,** *{OsT} 1. Şüpheli gün. 2. Ramazan ayının hesap edilemeyen günü.*| **yevmü'd-din,** *{OsT} 1. Din günü. 2. Kıyamet günü.*|| **yevmü'l-ahd,** *{OsT} 1. Sözleşme (ahit) günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-Ârib,** *{OsT} 1. Arap günü. 2. İslamlık öncesi Araplarının haftanın belirli bir gününde kendi aralarında yaptıkları toplantı. 3. Cuma günü.*| **yevmü'l-cem,** *{OsT} 1. Toplanma günü. 2. Kıyamet günü.*|| **yevmü'l-cevab,** *{OsT} 1. Cevap günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-cezâ,** *{OsT} 1. Ceza günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-cum'a,** *{OsT} Cuma günü.*| **yevmü'l-ehad,** *{OsT} İlk gün; pazar.*| **yevmü'l-erbaa,** *{OsT} Dördüncü gün; çarşamba.*|| **yevmü'l-fasl,** *{OsT} 1. Kesinti günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-fezâ'il-ekber,** *{OsT} 1. En büyük fazilet günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-fıtr,** *{OsT} Ramazan bayramı günü.*| **yevmü'l-hamîs,** *{OsT} Beşinci gün; perşembe.*| **yevmü'l-haşr,** *{OsT} 1. Toplanma ve karışma günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-hisâb,** *{OsT} 1. Hesap görme günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-hiyâc,** *{OsT} Heyecan günü.*| **yevmü'l-isneyn,** *{OsT} İkinci gün; pazartesi.*| **yevmü'l-ivâz,** *{OsT} 1. Karşılıkların alınacağı gün. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-karâr,** *{OsT} 1. Karar günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-karia,** *{OsT} 1. Ansızın gelen fırtına günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-kıyâm,** *{OsT} 1. Kalkma günü. 2. Kıyamet günü.*|| **yevmü'l-kıyâme,** *{OsT} 1. Ayağa kalkma günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-mev'ûd,** *{OsT} 1. Söz verilen gün. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-miâd,** *{OsT} 1. Süre sonu. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-misâk,** *{OsT} 1. And günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-mizân,** *{OsT} 1. Tartı günü; hesap günü. 2. Kıyamet günü.*| **yevmü'l-va'd,** *{OsT} 1. Söz verilen gün. 2. Kıyamet günü.*|| **yevmü'l-vâkıa,** *{OsT} 1. Mutlak gelecek olan gün.. 2. Kıyamet günü.*| **yevmün cedîd, rızkun cedîd,** *{OsT} Günü gününe yaşama; kazandığını o gün tamamen harcama.*| **yevmü'n-nahr,** *{OsT} Zilhicce ayının onuncu günü; kurban günü; kurban bayramı.*| **yevmü'n-nehr,** *{OsT} Kurban kesme günü.*| **yevmü's-sebt,** *{OsT} Yedinci gün; cumartesi.*| **yevmü's-selâse,** *{OsT} 1. Üçüncü gün. 2. Salı.*| **yevmü's-suâl,** *{OsT} 1. Sorgulama günü. 2. Kıyamet günü.*|| **yevmü't-terviye,** *{OsT} Zilhicce'nin sekizinci günü.*

yevmen, [Ar. yevm > yevmen يوماً] *(ye'vmen) {OsT} zf.* Belirli bir günde. 🗗 **yevmen beter,** *Her gün daha kötü.*| **yevmen fe yevmen,** *{OsT} Günden güne; gittikçe.*|| **yevmen mine'l-eyyâm,** *{OsT} Günlerden bir gün.*

yevmî, [Ar. yevm > yevmī / yevmiyye يومية / يومى] *(yevmi:) {OsT} sf.* Günlük; gündelik.

yevmiye, [Ar. yevmī > yevmiyye يومية]*{OsT} is.* **1.** Bir günlük çalışma karşılığı ödenen ücret; gündelik. **2.** Resmî törenler dışında gündelik olarak kullanılan başlık. **3.** On iki dilimli sufî tacı. **4.** *zf.* Her gün. 🗗 **yevmiye defteri,** *Günlük defter.*| **yevmiye-**

i dekâkîn, *{OsT} İmparatorluk döneminde esnaftan günlük kazanç esasına göre alınan bir tür gelir vergisi.*

yevmiyeci, [yevmiye-ci] *sf.* **1.** Yevmiye ile çalışan. **2.** *is.* Gündelikçi.

yevmiyeli, [yevmiye-li] *sf.* **1.** Yevmiyeye bağlı olan; yevmiye ile çalışan. **2.** Yevmiye esasına göre düzenlenmiş olan.

yevre, [yör-ē > *(Osm. yazılışın bir başka biçimde okunuşu)* yév-re] *{ağız} is.* Çevre; yöre. [DS]

yevtin, [Bul. jévtin] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yevülmek, [yév-ül-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Erişmek; olgunlaşmak. [DLT]

yey, [yéğ / yeğ / yey] *{ağız} sf.* Daha iyi; yeğ. [DS]

yeydana, [Far. yek-dāne] *{ağız} is.* Tek katlı, ağaç ve kerpiçle yapılan ev. [DS]

yeydirmek, [yeğ > yeğ-dir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Daha iyi olmak. [DS]

yeye, [ye-mek > ye-y-e] *{ağız} is.* **1.** Yılkıdan ayrılan at. **2.** Hızlı giden sürüye, yılkıya ayak uyduramayan hayvan. **3.** Çevreye zarar veren hırsız kedi, köpek. **4.** Erkek domuz. [DS]

ye-ye, [İng. yes *(evet)* > *(halk İng.)* yeah + yeah] *is.* **1.** *müz.* Amerika'da 1960'dan sonra sevilen parçalardan oluşan müzik türü. **2.** Bu modaya uygun ya da bu modayı çağrıştıran. **3.** *sf.* Ye-ye şarkıları söyleyen. **4.** Bu şarkılardan hoşlanan.

yeyek, -ği [ye-mek > ye-y-ek] *{ağız} is.* Çevreye zarar veren, hırsız kedi veya köpek. [DS]

yeyen[1], [yeğen] *{ağız} is.* Yeğen. [DS]

yeyen[2], [yeğ > yey-en ?] *{ağız} sf.* (Akarsu vb. için) hızlı; fazla. [DS]

yeyesi, [ye-mek > ye-y-esi ییاسی / ییسی] *{eAT} is.* Yiyecek; azık.

yeygel[1], [? yeygel] *{ağız} is.* Demirci. [DS]

yeygel[2], [ye-mek > ye-y-ge-l] *{ağız} sf.* Lezzetli. [DS]

yeygi, [ye-mek > ye-(y)gi] *{ağız} is.* **1.** Kış için hazırlanıp saklanmış yiyecek. **2.** Un. **3.** Hayvan yemi. **4.** Tilki kapanına konan yem. **5.** Rüşvet. [DS]

yeygilemek, [ye-(y)gi-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yem vermek; yemlemek. [DS]

yeygilik, -ği [ye-(y)gi-lik] *{ağız} is.* Yiyecek. [DS]

yeygin, [ye-(y)gi-n] *{ağız} sf.* Çapkın; yaramaz. [DS]

yeygü, [ye-(y)gi / ye-(y)gü] *{ağız} is.* Yiyecek. [DS]

yeygülük, -ğü [ye-(y)gü-lük] *{ağız} is.* Yiyecek. [DS]

yeyıl, [yeñi+yıl > yeyıl] *{ağız} is.* Gelecek yıl. [DS]

yeyici, [ye-mek > ye-y-ici / yi-y-ici] *{ağız} sf.* Rüşvet alan. [DS]

yeyilgen, [yey-il-mek > yey-il-gen] *{ağız} sf.* Şımarık; nazlı. [DS]

yeyilme, [yey-il-mek > yey-il-me] *{ağız} is.* Kanser. [DS]

yeyilmek, [yey-il-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Şımarmak; nazlanmak. [DS]

yeyim, [ye-mek > ye-y-im] *{ağız} is.* **1.** Rüşvet. **2.** İştah. [DS] ☐ **yeyim yemek,** *{ağız} Rüşvet almak.* [DS]

yeyin[1], [yeğ > yeğ-in / yeyin] *{ağız} sf.* **1.** Yiğit; çevik; güçlü; hızlı; çalışkan. **2.** İyi; uslu. **3.** Çabuk. [DS]

yeyin[2], [yığ-ın > yeğin] *{ağız} is.* Orakla biçilmiş ekinden yapılan bağlamlardan oluşan yığın. [DS]

yeyinti[1], [ye-mek > ye-y-inti] *{ağız} is.* **1.** Yiyecek. **2.** Kuru yemiş. **3.** Hayvanların yediği yabani bitkiler; hayvan yemi; otlar. **4.** Rüşvet. **5.** Hesaplardaki açık; zimmet. [DS]

yeyinti[2], [ye-mek > ye-y-inti] *{ağız} is.* Aşınma; kemirilme. [DS]

yeyke, [Bizans. Rum. oikhion] *{ağız} is.* Kayıklardaki dümen kolu. [DS]

yeykinmek, [yek-in-mek > ye(y)k-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Korkmak; ürkmek; telaşlanmak. **2.** Bir şey yapmaya davranmak. **3.** Kımıldamak. **4.** Çok koşmak; koşuşturmak. [DS]

yeyle, [yay-la / yeyle] *{ağız} is.* Yayla. [DS]

yeyleci, [yayla-cı / yeyle-ci] *{ağız} is.* Yaylaya çıkan kimse; yaylacı. [DS]

yeylik, -ği [*eT.* yeñil > yeğnil-ik > yeylik] *{ağız} sf.* Hafif. [DS] ☐ **yeylik akıllı,** *{ağız} Sağlıklı düşünemeyen; dengesiz.* [DS]

yeymen, [yey-men] *{ağız} sf.* Acımasız; kıyıcı; zalim. [DS]

yeynemek, [yeğin > yeğin-le-mek / yeğin-e-mek > yeyne-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor]* (Hız, sayı vb. için) artmak; güçlenmek. [DS]

yeyni, [*eT.* yénī-mek > yeñil > yeğni > yeyni / yé(y)nī ییئی] *sf.* **1.** *{eT}* Ağır olmayan; hafif. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **2.** *{eAT} {OsT}* Saygınlığı olmayan; itibarsız; ehemmiyetsiz. **3.** *{ağız}* [Hoppa. DS] ☐ **yéyni başlı,** *{eAT} {OsT}* → yeyni başlu.|| **yéyni başlu,** *{eT} {eAT} Ağırbaşlı olmayan; hafifmeşrep; havai.* [Bahşayiş]|| **yéyni dutmak,** *{eAT} Önem vermemek; değer vermemek; istihfaf etmek.*|| **yéyni eylemek,** *{eAT} {OsT} (Yük vb. için) hafif tutmak; hafifletmek.*|| **yéyni görmek,** *{eAT} Küçük görmek; aşağı görmek; değer vermemek.*|| **yéyni kişi,** *{OsT} Hafifmeşrep; boşboğaz.*||

yeynicek, [yéyni-cek ییئیجك] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* **1.** Hafifçe. **2.** Hafifmeşrep. [DS] ☐ **yeynicek kılmak,** *{eAT} Düşüncesiz davranmaya veya acele karar vermeye sevk etmek.*

yeyniceklik, [yéyni-cek-lik ییئیجكلك] *{eAT} {OsT} is.* Ağırbaşlılığa uymayan davranış; hafiflik; hoppalık; hafifmeşreplik.

yeynik, -ği [*eT.* yeñil > yeğnil-ik > yeynik] *{ağız} sf.* **1.** Hafif. **2.** Hoppa. [DS]

yeynilik[1], **-ği** [yeğni-lik > yéyni-lik ییئلك] *{OsT} {a-*

ğız} is. Hafiflik; hafif oluş; yeğnilik; hiffet; hoppalık. [DS]

yeynilik[2]**, -ği** [yeğni-lik > yeyni-lik] *{ağız} is.* Hastanın, üzüntülünün acısını azaltmak için söylenen söz veya yapılan şeyler. [DS]

yeynilmek, [*eT.* yeñil > yeğnil-mek > yéynil-mek ييينلمك] *{eAT} {OsT} {ağız} dönşl. f. [-ür]* Ağırlığı azalmak; hafiflemek; hafifleşmek. [DS]

yeyniltmek, [*eT.* yeñil > yeğnil-mek > yéynil-t-mek ييينلتمك] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-ür]* Hafifletmek. [DS]

yeynimek, [*eT.* yeñil > yeğni-mek > yé(y)nī-mek ييينمك] *{eT} {eAT} gçsz. f. [-r]* Hafifleşmek. [Mühennâ]

yeynirek, [*eT.* yeñil > yeğni > yéyni-rek ييينى رك] *{eAT} sf.* Daha hafif.

yeynisemek, [*eT.* yeñil>yeğni>yéyni-se-mek ييينسمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Hafif görmek; hafif saymak.

yeyrek, [yeğ-rek > yeyrek] *{ağız} sf.* Üstün güzel; üstün iyi. [DS]

yeysemek, [yé-mek > ye-y-sē-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Yemek istemek. [DLT]

yez[1], [Moğ. yez] *{eT} is.* Bakır; pirinç; madenî kuruş; paranın resimli yüzü. [Clauson]

yez[2], [yéz] *(yé:z) {eT} is.* Çığ otu, *(Artemisia abrotonon).* [DLT]

yez[3], [Far. yez يز] *is.* Bağ veya bahçe etrafına dikenli çalılar çekilerek yapılmış çit; çalı çit.

Yezdan, [Far. yezdān يزدان] *(yezda:n) is.* **1.** Zerdüştlükte iyilik, hayır tanrısı. **2.** Tanrı.

Yezdanî, [Far. yezdānī يزدانى] *(yezda:ni:) sf.* Tanrı ile ilgili; Tanrıya ait; Tanrısal.

yezek, [ezē-mek *(keşfe çıkmak)* / yezē-mek > yezē-k يزه ك / Far. yezek يزك] *{OsT} (eT. yeze:k) is.* **1.** Öncü; keşif kolu; asker öncüsü. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [KB] **2.** Bekçi. **3.** Casus.

yezemek, [yézē-mek] *(yeze:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Aramak üzere dolaşmak. [DLT]

Yezidî, [Far. yezdān / yazata *(tapınmaya değer görülen)* > Ar. yezīdī يزيدى] *(yezi:di:) sf.* Hariciliğin ibadilik mezheplerinden türeyerek ayrı bir din hâline gelen kolundan olan kimse.

Yezidiler, [yazidi-ler] *is.* Puta tapıcılık, Zerdüştlük, Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık karışımı bir inanca sahip kimseler topluluğu.

Yezidilik, -ği [yezidi-lik] *is.* Puta tapıcılık, Zerdüştlük, Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık karışımı bir inanç.

yezit, -di [Far. yazad *(tanrı)* / Ar. yezīd *(şeytan)* يزيد] *sf. mecaz.* (Sövgü için) kendisinden nefret edilen kimseye söylenen söz.

yezitlik, -ği [yezit-lik] *is.* Yezit olma durumu; kötülük; hainlik.

yezne, [yeznē] *(eT. yezne:) is.* **1.** *{eT}* Büyük kız kardeşin kocası. [DLT] **2.** *{ağız}* Enişte. [DS]

Y.G. [**y**üksek+**g**erilim] *kısalt.* Yüksek gerilimin kısaltması.

yı, [yī / ī] *(yı:) {eT} is.* Ağaç.

yıba, [yıba] *{eT} zf.* Tamamı; bütünü; hepsi. [EUTS]

yıbanmak, [yıba-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Gecikmek. [DS]

yıbba, [? yıbba] *{ağız} is.* Yokuş; yamaç. [DS]

yıbıl, [yıb *(yans.)* > yıb-ıl] *is.* Parlama, parıldama bildiren yansımalı gövde. 🗗 **yıbıl yıbıl yanmak,** *{ağız} Pırıl pırıl yanmak; parlamak.* [DS]

yıbrak, -ğı [yıp-ra-k / yıb-ra-k] *{ağız} sf.* (Yiyecek için) acımış; ekşimiş. [DS]

yıbratmak, [yıbra-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Dayak atmak; dövmek. [DS]

yıbrık, -ğı [Ar. ibrīḳ => ibrik / yıbrık] *{ağız} is.* İbrik. [DS]

yıcıntılamak, [yıc-ın-mak > yıcın-tı-la-mak ?] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Zorluk çıkarmak. [DS]

yıd, [yīḏ / yıt] *(yı:d) {eT} is.* Koku; rayiha; ıtır; misk. [ARAT] [EUTS] [Gabain] [DLT] [Üç İtigsizler] [KB]

yıdar, [? yıdar] *{ağız} is.* Sindirim organı. [DS]

yıdığ, [yīḏ > yıḏ-ī-mak > yıḏı-ġ] *{eT} sf.* Kötü kokan; fena kokan; pis kokan; kokmuş; taaffün etmiş. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] 🗗 **yıdığ ot,** *{eT} Üzerlik otu.* [DLT]

yıdığlık, [yıḏ-ığ-lık] *{eT} is.* Kokmuşluk; yıpranmışlık. [DLT]

yıdımak, [yīḏ > yıḏ-ī-mak] *(yıdı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Kötü kokmak; fena kokmak; bozulmak; kokmak. [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB]

yıdışmak, [yıḏ-ī-mak > yıḏ-ı-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Bir şeyin parçaları birbiri içinde çürümek; yıpraşmak. [DLT]

yıdıtmak, [yıḏ-ı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Korkutmak. [ETY] [Gabain] **2.** Çürümek. [ETY]

yıdlağ, [yıḏ-lā-ġ] *(yıdla:ğ) {eT} sf.* Kokulu; rayihalı. [EUTS]

yıdlamak, [yīḏ > yıḏ-lā-mak] *(yıdla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Koklamak. [DLT] [EUTS] [Gabain]

yıdlanmak, [yīḏ > yıḏ-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kokmak; bozulmak. [DLT]

yıdlaşmak, [yıḏ-la-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Koklaşmak. [DLT]

yıdlığ, [yīḏ > yīḏ-lıġ] *{eT} sf.* Kokulu; rayihalı. [EUTS]

yıdmak, [yıd-mak / ıd-mak / id-mek] *{eT} gçl. f. [-ar]* Göndermek. [ETY]

yıdruk, [yıd(u)r-uk] *{eT} is.* Yumruk. [EUTS] [Gabain]

yıffadak, -ğı [yıp *(yans.)* > yıf(f)-adak] *{ağız} zf.* (Sönmek için) birden. [DS]

yıfıtmak, [yıf-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Usanç vermek; bezdirmek. [DS]

yıg, [yıg / yığ *(yans.)*] *is.* Ağlamayı, inlemeyi anlatan kök. *yıg-la-mak, yıg-la-ş-mak*

yıgan, [yıg-an] *{ağız} is.* Kağnıyı dağdan indirirken, fırenlemek için teker önüne konulan çalı. [DS]

yıgınç, -cı [yıg-ınç] *{ağız} is.* Isırgan otu.[DS]

yığ[1], [yıg / yığ *(yans.)*] *is.* Ağlamayı, inlemeyi anlatan kök. *yığ-la-mak, yığ-la-t-mak*

yığ[2], [yığ / çığ] *{eT} is.* **1.** Çığ. [EUTS] **2.** Fırsat; vesile. [EUTS] **3.** *{ağız}* Derelerin getirip yığdığı kum ve çamur; mil. [DS]

yığ[3], [iğ > yığ] *{ağız} is.* İğ. [DS]

yığ[4], [yiv > yığ] *{ağız} is.* Saçın ayırma yeri; tarak geçecek boşluk. [DS]

yığ[5], [yeğ > yığ] *{ağız} is.* Daha iyi; daha üstün; yeğ. [DS]

yığa, [yığ-mak > yığ-a] *{ağız} sf.* İçi tepeleme dolu; yığılı. [DS]

Yığaç, [yığaç] *{eT} is.* Müşteri yıldızı; Jüpiter. [EUTS]

yığaç[1], [ı-ğ *(su)* > ığ-aç *(ağaç)* > y-ığ-aç] *{eT} is.* **1.** Ağaç; ağaç parçası. [DLT] [ETY] [KB] **2.** Erkeğin cinsel organı. [DLT] **3.** Bir yer uzunluk ölçüsü. [DLT]

yığaç[2]**, -cı** [yığ-aç] *{ağız} sf.* Tombul. [DS]

yığaçlanmak, [yığaç-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Ağaçlanmak. [DLT]

yığaçlık, [yığaç-lık] *{eT} is.* Ağaçlık; ağaçlı olan yer; kereste bulunan yer. [DLT]

yığadurmak, [yığ-mak *(engellemek)* > yığ-a+durmak يغادرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Engeller durumda olmak; geri çeker durumda olmak.

yığak, [yığ-mak *(engellemek)* > yığ-ak] *{eAT} is.* Yasak; nehiy; memnuiyet.

yığal, [yığ-al] *{ağız} sf.* (Toprak için) ekilebilir, işlenebilir nitelikte; tavı gelmiş; nemli. [DS]

yığamat, [yığ-mak > yığ-a-mak ?] *{ağız} is.* Köy sandığına toplanan para; salma. [DS]

yığanak, [yığ-mak *(toplamak)* > yığ-anak / yığın-ak / yığn-ak يغانق] *{eAT} {OsT} is.* **1.** Toplanmış insan kalabalığı; küme; toplantı; yığın; topluluk. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Toplantı yeri. [DS]

yığar, [yığ-mak *(engellemek)* > yığ-ar] *{ağız} is.* **1.** İnişli yolda, arabanın yavaşlaması için arka tekere takılan zincir. **2.** Araba okunun yere değmemesi için uçuna takılan düşey kazık. [DS]

yığda, [yığ-mak > yığ-da] *{ağız} is.* Davara yedirmek için kesilerek üst üste yığılmış meşe dalı. [DS]

yığdaçı, [yığ-mak > yığ-daçī] *(yığdaçı:) {eT} sf.* Yığan; toplayan; engel olan; alıkoyan. [DLT]

yığdırma, [yığ-dır-ma] *is.* Yığdırmak eylemi.

yığdırmak, [yığ-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yığmak eylemini yaptırmak.

yığı, [yığ-mak > yığ-ı] *{ağız} is.* Akan şeylerin önündeki engel yüzünden uğradıkları birikim; yığılma; toplanma. ◻ **yığı vurmak,** *{ağız} Davarı dinlendirmek için bir yere toplayıp yatırmak.* [DS]

yığıcı, [yığ-mak *(engellemek)* > yığ-ıcı يغجى] *{eAT} is.* Engel; mani.

yığıklı, [yığ-ık-lığ] *{eT} sf.* Engel olan; men eden.

yığıl, [*eT.* yeñil > yeğnil > yığıl] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yığılgan, [yığ-mak > yığ-ıl-ğan] *{eT} sf.* Daima yığılan. [DLT]

yığılı, [yığ-ıl-ı] *sf.* Yığılmış olan.

yığılımak, [yığ-mak > yığ-ıl-ī-mak] *(yığılı:mak) {eT} edil. f. [-r]* Yığılmak; toplanmak.

yığılınmak, [yığ-ıl-ın-mak يغلنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Çekinmek. **2.** Kaçınmak.

yığılışma, [yığ-ıl-ış-ma] *is.* Yığılışmak eylemi; izdiham.

yığılışmak, [yığ-ıl-ış-mak] *işteş. f. [-ır]* Bir yerde toplaşmak; birikmek.

yığılma, [yığ-ıl-ma] *is.* Yığılmak eylemi.

yığılmak[1], [yığ-mak *(engellemek)* > yığ-ıl-mak يغلمق] *{eAT} edil. f. [-ur]* **1.** Yasaklanmak; men edilmek. **2.** *dönşl. f. {eT} {eAT}* Çekinmek; kaçınmak. [DLT]

yığılmak[2], [yığ-mak > yığ-ıl mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Çok sayıda birikmek; yığın oluşturmak; toplanmak. *{eT} (aynı)* [EUTS] [DLT] [KB] **2.** *{eT}* Erişmek; olgunlaşmak. [DLT] **3.** (Kişi için) kendini tutamayıp yere çökmek; düşmek; yıkılmak. **4.** *edil. f.* Yığmak eylemi yapılmak; yığmak eylemine uğramak. ◻ **yığıla galmak** (kalmak), *{ağız} 1. Çoğalmak; birikmek. 2. Yığın biçiminde yükselmek. 3. (Kişi için) bayılıp düşmek.* [DS]|| **yığılıp kalmak,** *1. Birikmek; toplanmak. 2. Düşmek; yıkılmak.*

yığılunmak, [yığ-mak *(engellemek)* > yığ-ıl-un-mak يغيلونمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yapmaktan kaçınmak; kendini engellemek; çekinmek; kaçınmak; içtinap etmek; imtina etmek; nefsini men etmek.

yığım, [yığ-mak > yığ-ım] *{eT} sf.* Yığılmış. [DLT] ◻ **yığım toprak,** *{eT} Höyük.*

yığımsa, [yığ-mak > yığ-ım-sa] *{ağız} is.* Harmanda rüzgârı kesmek için ekin saplarından yapılan engel. [DS]

yığın, [*eT.* yığ-mak > yığın / yığ-ın] *is.* **1.** Üst üste konulmuş şeylerden oluşan tepe. **2.** Birikmiş, toplanmış şeylerin oluşturduğu küme; küme; yığılmış. *{eT} (aynı)* [DLT] **3.** Ne olduğu anlaşılamayan, pek iyi seçilemeyen kütle. **4.** Birçok kişinin bir araya toplanmasıyla oluşmuş kalabalık. **5.** Birbiri ile top-

lumsal yönden bağdaşık bir bütün ve etkin bir güç oluşturan insan topluluğu; kitle; kütle. **6.** Geçici olarak bir yere toplanarak konik bir görünüm verilmiş tarımsal ürün, ot, ekin, sap veya saman. **7.** *psikol.* Aynı duygu ve düşüncelere kapılarak kendiliğinden bir araya gelmiş sıradan insanlar. **8.** *istk.* İstatistik bilgileri toplanacak belli özellikteki kişiler; grup; küme. 🗗 (bir) **yığın, yığın bulut,** *Yoğun bulut kümesi; stratokümülüs.*‖ **yığın kültürü,** *sos. Toplumsal yapı farklılıkları gözetilmeksizin radyo, televizyon ve basın gibi kitle iletişim aracılığıyla yaygınlaştırılan kültür.*‖ **yığın taşı,** *{ağız} Tarlada, toplanıp öbek öbek yığılmış taşlar; taş yığınları.* [DS]‖ **yığın toplumu,** *sosy. Kişilik sahibi olmadan, kimliksiz ve bilinçli davranma gücünden yoksun gruplar olarak duyan, düşünen ve davranan toplum.*

yığınak, -ğı [yığ-mak > yığ-anak > yığ-(ı)nak يغناق] *is.* **1.** Bir şeyin yığıldığı yer; mecma. **2.** Bir şeyin bir yerde çokça toplanması; birikmesi; yığılma; tecemmu; tahaşşüt, *(1935).* **3.** *bot.* Bir hücreli bitkilerin bir araya gelerek oluşturdukları küme. **4.** *{eAT} {ağız}* Toplantı; küme; yığılmış insan kalabalığı; topluluk. [DS] **5.** *{ağız}* Toplantı yeri. [DS] **6.** *{ağız}* Su birikintisi. [DS] **7.** *{ağız}* Ekin yığını; harman; tınaz, vb. [DS] 🗗 **yığınak olmak,** *{ağız} Bir araya gelmek; toplanmak; birikmek.* [DS]‖ **yığınak yapmak,** *{ağız}* → yığınak olmak. [DS]

yığıncak, -ğı [yığ-ın-mak > yığ-ın-cak] *{ağız} is.* Bir araya gelmiş insan topluluğu; toplantı. [DS]

yığınç, -cı [yığ-ınç] *{ağız} is.* Isırgan otu. [DS]

yığınla, [yığın-la] *(yığı'nla) zf.* Birçok; pek çok.

yığınlaına, [yığın-la-ma] *is.* Yığınlamak eylemi.

yığınlamak, [yığın-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Buğday, yulaf, ot gibi tarım bitkilerini biçip kuruttuktan sonra üst üste yığmak; yığın yapmak.

yığınmak[1], [yığ-mak > yığ-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kendi kendine yığılmak. [DLT] **2.** Toplamak. [EUTS]

yığınmak[2], [yığ-mak > yığ-ın-mak يغينمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Kendi kendini engellemek; nefsini men etmek; çekinmek; kaçınmak.

yığınsal, [yığın-sal] *sf.* Yığınla ilgili; kitleye ilişkin; kitlesel.

yığınsı, [yığ-ın-sı] *sf.* Yığına benzer; yığın gibi.

yığıntı[1], [*eT.* yığ-mak > yığ-ın-mak *(kendi kendine yığılmak)* > yığ-ın-tı] *is.* **1.** Üst üste yığılmış şeyler kümesi. **2.** *{ağız}* Birikinti. [DS] **3.** *{ağız}* Toplantı. [DS] **4.** *{ağız}* Yastık. [DS]

yığıntı[2], [yık-ıntı / yığ-ıntı] *{ağız} is.* Yıkıntı. [DS]

yığırık, -ğı [yığ-ır-ık / yığrık] *{ağız} sf.* Utangaç. [DS]

yığış, [yığ-ış] *is.* Yığmak eylemi ve biçimi.

yığışdırmak, [yığ-mak > yığ-ış-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Toplamak. [DS]

yığışık, -ğı [yığ-ış-ık] *sf.* Üst üste birikmiş; yığılmış.

yığışım, [yığ-ış-ım] *is.* **1.** Yığışmak eylemi ve sonucu. **2.** Molozların çimento durumuna dönüşmesiyle oluşan kütle; konglomera. **3.** *fiz.* Az sayıda atom, iyon veya molekülden oluşan düzenli birikim.

yığışma, [yığ-ış-ma] *is.* **1.** Yığışmak eylemi. **2.** *dbl.* Söz zincirinde art arda gelen birçok ünsüzün oluşturduğu öbek.

yığışmak, [yığ-mak > yığ-ış-mak] *işteş. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** *{eT}* Yığışmak; yığmakta yardım ve yarış etmek; birlikte yığmak. [DLT] **2.** Bir yerde çok sayıda toplanmak; birikmek.

yığıştırmak, [yığ-mak > yığ-ış-tır-mak يغشدرمق] *{eAT} {OsT} edil. f. [-ur]* **1.** Toplamak; biriktirmek. **2.** Türetmek.

yığıt, [yığ-lā-mak > yığ-ıt] *{eT} is.* Ağlama. [EUTS]

yığlamak, [ığ / ık *(yans.)* > ığ-lā-mak / yığ-lā-mak] *(yığla:mak) {eT} {ağız} gçsz. f. [-r]* Hıçkırmak; ağlamak; yakınmak; inlemek. [DLT] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Nevâyî] [DS]

yığlamsınmak, [yığ-la-m-sı-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Ağlar gibi yapmak; ağlayıcı olmak. [Nevâyî]

yığlaşmak, [ığ-lā-mak > y-ığ-lā-mak > y-ığ-la-şmak] *işteş. f. [-ur]* Ağlaşmak. [EUTS] [DLT] [ETY]

yığlatmak, [yığ-lā-mak > yığla-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Ağlatmak. [DLT] [KB]

yığlındırmak, [yığ-mak *(engellemek)* > yığ(ı)l-ındır-mak يغلندرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Çekindirmek; sakındırmak; yasaklamak; men etmek.

yığlınmak, [yığ-mak *(engellemek)* > yığ-(ı)l-ın-mak يغلنمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Yapmaktan kendini alıkoymak; çekinmek; kaçınmak; içtinap etmek; imtina etmek.

yığlışmak, [yığ-mak > yığ-(ı)l-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Yığılışmak; toplaşmak. [DLT]

yığma[1], [yığ-ma] *is.* **1.** Yığmak eylemi. **2.** *{ağız}* Toprakla doldurularak yapılmış tepe; höyük. [DS] **3.** *{ağız}* Lahana, pazı dolması. [DS] **4.** *{ağız}* Köşe. [DS] **5.** *{ağız}* Üst üste konularak odun ve çivi ile tutturulmuş tahtalardan yapılan oda bölmesi. [DS] **6.** *sf.* Taş ve tuğlaları üst üste koyup birbirine harçla bağlama tekniği ile yapılan. **7.** *{ağız}* (Ölçü ve ölçek için) ceviz, badem vb. satılırken taşırarak doldurulan. [DS] 🗗 **yığına tepe,** *{ağız} Höyük.* [DS]

yığma[2], [yığ-ma] *{ağız} sf.* (Kişi için) kısa boylu, etine dolgun; bodur. [DS]

yığmaç, -cı [yığ-maç] *{ağız} sf.* Çok şişman; hantal. [DS]

yığmak[1], [*eT.* yığ-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** Nesneleri bir tepe oluşturacak biçimde üst üste koymak. *{eT} (aynı)* [EUTS] [DLT] [ETY] [Gabain] [KB] **2.** Nesneleri üst üste gelecek biçimde üst üste dizmek, koymak. **3.** Biriktirmek. **4.** Toplamak; bir araya getirmek. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [KB] **5.** *{eT}* Kazan-

mak. [EUTS] **6.** *as.* Savaş ve savunma araç gereçleri ile birlikte çok sayıda askeri bir yerde toplamak; tahşit etmek.

yığmak[2], [yığ-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Mani olmak; engel olmak; alıkoymak; menetmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [KB] **2.** *{eAT} {OsT}* Mahrum etmek; vermemek; esirgemek. **3.** *{ağız}* Dileğini geri çevirmek. [DS]

yığman, [yığ-man] *{ağız} sf.* (Kişi için) kısa boylu, etine dolgun; bodur. [DS]

yığnak, [yığ-mak > yığ-anak / yığ(ı)n-ak يغناق] *{eAT} {ağız} is.* Toplantı; küme; yığın; yığılmış insan kalabalığı. [DS]

yığnaşmak, [yığ-mak > yığ-(ı)-n-aş-mak يغنشمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Birbiri üzerine yığılmak.

yığrık, -ğı [yığ-(ı)r-ık] *{ağız} sf.* Utangaç. [DS]

yığrıkmak, [yığ-(ı)r-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Durmadan geçmek; yürüyüp gitmek; eğleşmemek; savuşmak. [DS]

yığrılmak, [yığ-ur-mak > yığ-(u)r-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kötüleşmek; büzülmek; titremek. [DLT]

yığsıkmak, [yığ-sık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* İrkilmek; duraklamak. [DS]

yığturmak, [yığ-mak > yığ-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yığdırmak; bir şeyden alıkoydurmak. [DLT]

yıh, [yıh / yıḫ] *{ağız} is.* Develeri çöktürmek için kullanılan ünlem. [DS]

yıhamak, [yıka-mak / yıḫa-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-h(ı)-yor]* Yıkamak. [DS]

yıhdurmak, [yık-mak > yık-tır-mak / yıḫ-dur-mak يخدرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Yıktırmak.

yıhık, -ğı [yık-ık / yıḫ-ık] *{ağız} sf.* Yıkık. [DS]

yıhılgan, [yık-ıl-gan / yıḫıl-gan] *{ağız} is.* **1.** Su bendi. **2.** Su arklarının çökmüş, bozulmuş, yıkılmış olan yerleri. [DS]

yıhılmak, [yık-mak > yık-ıl-mak / yıḫ-ıl-mak يخلمق] *{eAT} {ağız} edil. f. [eAT. -ur] [-ır]* Yıkılmak. [DS]

yıhım, [yık-ım / yıḫım] *{ağız} is.* Yıkım. 🗗 **yıhım yeme,** *{ağız} Büyük acı görerek çökme.* [DS]

yıhış, [yık-ış / yıḫış] *{ağız} is.* Güreş; yıkış. [DS]

yıhmak, [yık-mak > yık-mak / yıḫ-mak يخمق] *gçl. f. [eAT. -ur] [-ar]* **1.** *{eAT} {OsT}* Yıkmak. **2.** *{ağız}* Yükü indirmek. [DS]

yık; [yık] *{eT} is.* **1.** Fırsat; vesile; vasıta. [Gabain] [Üç İtigsizler] **2.** Denk; karşılık. [Üç İtigsizler]

yıkak, -ğı [yıka-mak > yıka-k] *{ağız} is.* Hamam. [DS]

yıkama, [yıka-ma] *is.* **1.** Yıkamak eylemi. **2.** Su ile ya da uygun bir temizleyici ile arındırma. **3.** *kim.* Eriticideki bir veya birkaç maddeyi ayırmak amacıyla toz durumuna getirilmiş başka bir madde içinden geçirme ya da süzgeç üzerinde biriken katı maddelerin içinden damıtık su geçirme suretiyle bir çökeltiyi arılaştırma işlemi. **4.** Film üzerinde kalması istenmeyen maddeleri uzaklaştırmak amacıyla arı su ile işleme tabi tutma.

yıkamak, [*eT.* ıġ *(su)* > y-ıġ > yuġ *(su)* > yuġ-mak / yu-mak > yuy-ḳa-mak] *gçl. f. [-r] [-k(ı)yor]* **1.** Kirli bir şeyi ya da bedenin bir parçasını, bir organını çoğunlukla su ve uygun bir arındırıcı kullanarak temizlemek; kirlerinden bir sıvı yardımı ile arındırmak. **2.** Tertemiz yapmak; arıtmak. **3.** *kim.* Çözünmeyen bir çökeltiden ayrılması istenen maddeleri yıkama yoluyla uzaklaştırmak. **4.** Fiziksel yöntemlerle maden ya da kömür içindeki yabancı maddeleri uzaklaştırmak.

yıkanabilirlik, -ği [yıka-n-a+bil-ir-lik] *is.* Boyalı bir yüzey üzerindeki toz ve kirlerin yıkama yoluyla bozulmadan temizlenebilmesi durumu.

yıkanırlık, -ğı [yıka-n-ır-lık] *is.* Bir cevherin yıkama yöntemleri ile konsantre edilebilme özelliği.

yıkanış, [yıka-n-ış] *is.* Yıkanmak eylemi ve biçimi.

yıkanma, [yıka-n-ma] *is.* Yıkanmak eylemi.

yıkanmak, [yıka-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yıkamak eylemi yapılmak. **2.** Kiri ve pası arındırılmak; temizlenmek. **3.** Belirli bir temizleyici ya da teknik kullanarak temizlenme gerçekleştirilmek. **4.** *dönşl. f.* Kendi kendini yıkamak; kendi bedenini kendisi yıkamak; banyo yapmak.

yıkatma, [yıka-t-ma] *is.* Yıkatmak eylemi.

yıkatmak, [yıka-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yıkamak eylemini gerçekleştirmek; yıkamak eylemini başka birisine yaptırmak; temizletmek; arıttırmak.

yıkayıcı, [yıka-y-ıcı] *is.* **1.** Yıkama eylemini yapan kişi. **2.** Yıkama işinde kullanılan aygıt. **3.** *kim.* Bir gaz içinde bulunan katı ya da sıvı parçacıkları yıkama sıvısı denen özel bir sıvı içinden geçirerek ayıran aygıt. **4.** Sıvı ile temizlik yapan elektrikli süpürge. 🗗 **yıkayıcı ayı,** *Çamaşırcı ayı.*

yıkayış, [yıka-y-ış] *is.* Yıkamak eylemi veya biçimi.

yıkgın, [yığ-mak > yığ-ın / yığ-gın / yıkgın] *{ağız} is.* **1.** Yığın. **2.** Kuş sürüsü. **3.** Çokluk. [DS]

yıkı, [yık-mak > yık-ı] *is.* **1.** Yıkılmış olan bir binanın enkazı; harabe. **2.** Yıkılmış bir kentten arta kalan duvar ya da temel kalıntıları; ören; harabe.

yıkıcı, [yık-mak > yık-ıcı] *sf.* **1.** Yıkma işini yapan. **2.** (Kişi için) bir şeyin zarar görmesine, bozulup yıkıma uğramasına ve böylece ortadan kalkmasına yol açan. **3.** (Bitki topluluğu için) önceden var olan başka bir bitki topluluğunu yok ederek çok güçlü bir gelişme gösteren. **4.** *ed.* Tehlikeli ve zararlı bir yaklaşımda olan. **5.** *is.* Mevcut toplumsal düzeni, devleti yıkmaya çalışan. **6.** *is.* Yıkılması uygun görülen binaların ücreti karşılığında yıkım işini üstlenen kişi ya da firma; yıkmacı; yıkımcı.

yıkıcılık, -ğı [yık-ıcı-lık] *is.* **1.** Yıkma, bozma, yok

etme işi. **2.** Yıkıcı olma durumu. **3.** Yıkıcı bir kimsenin veya şeyin özelliği.

yıkık, -ğı [yık-ık يقق] *{OsT} sf.* **1.** Yıkılmış olan; harap; viran; enkaz. **2.** *{ağız} is. folk.* Üst üste taşlar konup yıkılarak oynanan bir çocuk oyunu. [DS] 🗗 **yıkık dökük,** *Çok eski; harabe.*

yıkıklık, -ğı [yık-ık-lık] *is.* **1.** Yıkık olma durumu. **2.** Yıkık şeylerin bulunduğu yer; örenlik.

yıkılgan, [yıkıl-gan] *is.* **1.** Yıkılma huyunda olan; daima yıkılan. **2.** *{ağız}* Toprak kayması; heyelan; kayşa. [DS]

yıkılğan, [yık-ıl-ğān] *(yıkılğa:n) {eT} sf.* Daima yıkılan; yıkılgan. [DLT]

yıkılış, [yık-ıl-ış] *is.* Yıkılmak eylemi ve biçimi.

yıkılma, [yık-ıl-ma] *is.* Yıkılmak eylemi.

yıkılmak, [yık-mak > yık-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Yıkmak eylemi yapılmak; hakkında yıkmak eylemi gerçekleştirilmek; harap olmak ve düşmek. [DLT] [KB] [Mühennâ] **2.** *mecaz.* Birine yüklenmek. **3.** *{ağız}* Güreşte yenilmek. [DS] **4.** *dönşl. f.* Kendiliğinden çökmek; göçmek; devrilmek. **5.** *{ağız}* (Hasta için) bitkin düşmek; perişan olmak. [DS] **6.** (Kişi için) direnme ve dayanma gücünü yitirmek; devrilmek; yığılmak. **7.** *mecaz.* Yok olmak; mahvolmak. **8.** *mecaz.* (Kişi için) istenmediği yerden çekilip gitmek; terk etmek. **9.** *{ağız}* Birinin evinde, çağrısız yatıya veya yemeğe kalmak. [DS] 🗗 **yıkıla yıkıla,** *Düşecekmiş gibi iki yana sallanarak; yalpalayarak.*|| **yıkılınağa durmak,** *{eAT} {OsT} Yıkılmaya yüz tutmak; yıkılmak üzere bulunmak.*

yıkım[1]**,** [yık-ım] *is.* **1.** Yıkmak eylemi. **2.** Bir kimseyi zarara uğratan ya da büyük bir umutsuzluğa düşmesine, başarısız olmasına neden olan olay veya durum; felaket; zarar; kıya. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** Bir binayı ya da binalar topluluğunu yer düzeyine kadar yıkmak işi. **4.** *{ağız}* Yük; ağırlık. [DS] **5.** *{ağız}* Para harcama gücü. [DS] 🗗 **yıkım olmak,** *Büyük zarara yol açmak.*|| **yıkım piri,** *{ağız} Zengin; varlıklı; varsıl.* [DS]

yıkım[2]**,** [yık-ım] *{ağız} sf.* İyi; güzel. [DS]

yıkımcı, [yık-ım-cı] *is.* Binaların yıkım işiyle uğraşan, bunu iş edinen kimse; yıkıcı; yıkmacı.

yıkımlık, -ğı [yık-ım-lık] *is.* Bir şeyin bazı yerlerinde meydana getirilen zararlar; tahribat.

yıkınılmalı, [yık-mak > yık-ın-ıl-mak يقنلمق] *{eAT} edil. f. [-ur]* Yıkılmak.

yıkıntı, [yık-ıntı] *is.* **1.** Yıkılmak eylemi. **2.** Bir felaket, cinayet vb. sonucu çöküntü; yıkılma; yıkım; mahvolma. **3.** Yıkılmış olan bina vb.nden arta kalan şeyler; yıkıklık kalıntıları; enkaz. **4.** *{ağız}* Yıkılmış ağaç gövdesi; yerde yatan kütük. [DS] **5.** *{ağız}* Miras. [DS] **6.** *{ağız}* Ceza olarak verilen yemek; ziyafet. [DS] 🗗 (birine) **yıkıntı olmak,** *O kimseyi büyük zarara sokmak.*

yıkış[1]**,** [? yıkış] *{eT} is.* İmdat. [Mühennâ]

yıkış[2]**,** [yık-ış] *is.* **1.** Yıkmak eylemi ve biçimi. **2.** *{ağız}* Güreş. [DS]

yıkışma, [yık-ış-ma] *is.* Yıkışmak eylemi.

yıkışmak, [yık-ış-mak] *işteş. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Karşılıklı olarak birbirini yıkmak, devirmek. *{eT} (aym)* DLT] **2.** *{eT}* Birlikte yıkmak. [DLT] **3.** *{ağız}* Güreşmek. [DS]

yıkkın[1]**,** [yık-kın] *sf.* **1.** Yıkılmak üzere olan. **2.** Yıkılacak duruma gelmiş olan; harap. **3.** *{ağız}* Yıkık; yıkılmış. [DS]

yıkkın[2]**,** [yık-kın] *{ağız} sf.* İyi; güzel. [DS]

yıkkın[3]**,** [yık-kın] *{ağız} is.* Güç; etki. [DS]

yıkkınlık, -ğı [yık-kın-lık] *is.* Yıkkın olma durumu; haraplık; harabiyet.

yıkma, [yık-ma] *is.* Yıkmak eylemi. 🗗 **yıkma kararı,** *huk. Teknik yetersizlik, kamu güvenliğini tehlikeye düşürücü ve sağlık bozucu gibi nedenlerle ya da yapı izni alınmadan inşa edildiği için yıkılması uygun görülen binalar için idare organlarınca verilmiş olan karar.*

yıkmacı, [yık-ma-cı] *is.* Yıkılmasına karar verilen yapıların yıkım işini üstlenen ve buradan çıkan kullanılabilir ya da dönüşümlü malzemeleri satın alan ve satan kimse; yıkımcı; yıkıcı.

yıkmak, [yık-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** (İnsan, hayvan ve ağaç için) yere düşürmek; yere sermek; devirmek; yere yatırmak. *{eT} (aym)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Kurulu bir yapı vb. şeyi parçalayarak dağıtmak; yerle bir etmek; büyük zarar vermek; bozmak; tahrip etmek. *{eT} {ağız} (aym)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [DS] **3.** Ortadan kaldırmak; varlığına son vermek; yok etmek. **4.** (Kurum, yönetim vb. için) ortadan kaldırmak; işlemez duruma getirmek; devirmek. **5.** Bir yana eğmek. **6.** *mecaz.* Ruhsal gücünü ve direncini tüketmek; yıkımına yol açmak; mahvına sebep olmak. **7.** (Kişinin malî durumu için) bütçesinde büyük açık meydana getirmek. **8.** (Suç, sorumluluk vb. için) birini sorumlu tutmak; o kimseye atmak; yüklemek. **9.** *{ağız}* (Hayvan üzerindeki yük için) yere indirmek; bir yere gelişigüzel koymak. **10.** (Hatır, gönül için) bir kimseyi gücendirmek; incitmek. **11.** *{eT}* Atmak. [DLT] **12.** *{ağız}* Güreşte, oyunda yenmek. [DS] 🗗 **yıkıp yemürmek,** *{ağız} Zarar vermek.* [DS]|| **Yıktın perdeyi, eyledin viran!** *(Karagöz oyunundaki tekerlemeden telmih olarak) "işe yarar, güzel şeyleri de berbat ettin" anlamında söylenir.*

yıksamak, [yık-mak > yık-sā-mak] *(yıksa:mak) {eT} gçl. f. [-ur]* Yıkmak istemek. [DLT]

yıkşırmak, [yığ-(ı)ş-ır-ımak / yıkşır-ımak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Toplamak; devşirmek. [DS]

yıktıran, [yık-tır-an] *{ağız} sf.* (Kadın için) kötü yola düşmüş; fahişe. [DS]

yıktırılma, [yık-tır-ıl-ma] *is.* Yıktırılmak eylemi.

yıktırılmak, [yık-tır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yıktırmak eylemi yapılmak. **2.** Hakkında yıktırmak eylemi gerçekleştirilmek.

yıktırma, [yık-tır-ma] *is.* Yıktırmak eylemi.

yıktırmak, [yık-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yıkmak eylemini bir başkasına yaptırmak.

yıkturmak, [yık-mak > yık-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yıktırmak. [DLT]

yıl[1]**,** [*eT.* yıl / yil] *is.* **1.** Yer'in, Güneş çevresinde bir dolanımına bağlı olarak ocak ayının birinde başlayıp aralık ayının otuz birinde sona eren on iki aylık uzlaşımsal dönem; sene. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** Yer yuvarlağının, Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat 49 dakikalık zaman. **3.** *gök b.* (Gezegenin adı ile birlikte) bir gezegenin Güneş çevresindeki dolanımını tamamlama süresi. **4.** Başlangıcı belli olmayan on iki aylık süre; sene. **5.** Bir şeyin başlangıcından itibaren ele alınan on iki aylık dönem; sene. **6.** Belli bir alanda iz bırakan olaylar bakımından ele alınan on iki aylık süre; sene. **7.** Bir etkinliğin gerçekleştirildiği, belli bir tarihte başlayarak bir yıl veya daha az süren dönem. **8.** Miladî takvime göre tarihi belirtilen dönem; sene. **9.** Bir anma veya onurlandırmanın sürdürüldüğü dönem. ☞ **yıl artuğu,** *{eAT} Bir yıldan çok.*|| **yıl aşırı,** *Birer yıl ara ile.*|| **yıldan yıla,** *Her yıl; arka arkaya gelen yıllar.*|| **yıl dönümü,** *Bir olayın üzerinden on iki ay geçtikten sonra başlayan yeni bir yıl.*|| **yıl halkası,** *bot. Ağaçta, bir büyüme döneminde oluşan çembersel bölüm.*|| **yılın adamı,** *O yıl içinde gösterdiği başarı ile kendisinden söz ettiren kimse.*|| **yılına düşmek,** *{ağız} Bol yağmurlu, bereketli bir yıla denk gelmek.* [DS]|| **yıllar yılı,** *Uzun yıllar geçtikten sonra.*|| **yıl on iki ay,** *Yıl boyunca; sürekli olarak; sürekli bir biçimde. {ağız} (aynı)* [DS] || **yıl sonu,** *1. Yılın son günü. 2. Bir yıl süren bir etkinliğin son dönemi.*|| **yıl uğursuzun,** *1. Hakkı olmadığı şeyleri kendisine sağlanan olanakla elde eden kişiyi anlatmak için kullanılır. 2. Layık olmadığı hâlde beğenilip övülen kişi için kullanılır.*|| **yıl yarası,** *{ağız} Antep çıbanı.* [DS]

yıl[2]**,** [yal [2] > yıl] *{eT} is.* At yelesi. [DLT]

yıl[3]**,** [yêl > yil / yıl] *{eT} is.* **1.** Yel. [Gabain] **2.** Cin çarpması [Gabain]

yılabazan, [Far. lāf-zan => lafazan > yılabazan] *{ağız} sf.* Çevik. [DS]

yılacan, [yay-la-can / yıla-can] *{ağız} sf.* Yayvan. [DS]

yılagı, [yıl-la-ğı / yılagı] *{ağız} is.* Yıllanmış şarap. [DS]

yılan, [*eT.* yıl-mak *(kaymak; sürünmek)* > yıl-ān / d̲ılān] *(eT. yıla:n) sf.* **1.** *{eT}* Kayan. **2.** *zool.* Sürüngenler sınıfının, pullu sürüngenler takımından, omuz ve kalça kemikleri olmayan, ayaksız, bacaksız, derileri pullarla örtülü, çatal dilli, deri değiştiren, işitme organları olmayan etçil uzun hayvanların genel adı. *{eT} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ] **3.** *mecaz.* Hiç sezdirmeden kötülük eden kimse; sinsi ve hain. ☞ **yılana ağı veren,** *1. {ağız} Zehirli yeşil kertenkele.* [DS] *2. Kötülük yapmak isteyen kimseye akıl veren, yol gösteren.*|| **yılan akbabası,** *zool. Sekreter kuşu, (Serpentarius secretarius).*|| **yılan avazı,** *{eT} Yılan sesi.* [Bahşayiş]|| **yılan ayağı,** *{eAT} Görülemeyecek kadar ince.*|| **yılan baklası,** *{ağız} Yılana benzer bir tür fiğ otu.* [DS]|| **yılan balı,** → yılanbalı.|| **yılan balığı,** *zool. Yılan balığıgiller familyasından, sonbaharda dişi ve erkekleri Avrupa ırmaklarından denize inen, dişileri yumurtlamak üzere Meksika körfezine göç eden, yumurtadan çıkan larvaları iki yıl içinde Avrupa kıyılarına dönerek olgunlaşmak üzere yine ırmaklara geçen bir kemikli balık, (Anguilla anguilla).*|| **yılan balığıgiller,** *zool. Balıklar sınıfının, kemikli balıklar takımının, karınları yüzgeçsizler alt takımından, vücutları ince, uzun ve yılan biçiminde, çoğunluğu pulsuz, yumurtlamak için denizlere geçen, larvaları olgunlaşıncaya kadar tatlı sularda kalan türlere sahip bir familya, (Anguillidae).*|| **yılan başı,** *{eT}* → yılanbaşı. [Bahşayiş]|| **yılan bıçağı,** *{ağız} 1. Genellikle kayalık yerlerde ve mezarlıklarda biten, enli, uzun parlak yapraklı, ortasında kokmuş et kokusu veren mor bir çiçeği bulunan bir bitki, (Dracunculus vulgaris). 2. Yaprakları uzun saplı ve ok biçiminde, dip kısmı beyaz ve yeşilimsi, üst kısmı yeşil ve esmerimsi lekeli, yumrulu, çok yıllık bir bitki, (Arisarum vulgare).* [DS]|| **yılan cücüğü,** *{ağız} Kök yılan sokmasına karşı kullanılan kırmızı başaklı, çok yıllık bir bitki, (Aristolachia hirta).* [DS]|| **yılan çıyan,** *Yılan ve diğer zehirli hayvan veya böcekler.*|| **yılan çiçeği,** *bot. 1. Kıvrımlı eğrelti otunun bir türü, (Achillea elippica). 2. {ağız} Kokusuz çiçekleri karanfile benzeyen pembe renkli bir saksı çiçeği.* [DS] *3. {ağız} Civanperçemi.* [DS]|| **yılan deliği,** *Yılanın yuvasına giderken girdiği delik.*|| **yılan derisi,** *Deri sanayiinde çok tutulan, işlenmiş yılan derisi.*|| **yılan dili,** *{ağız} 1. Başağında düzgün iki sıra taneleri olan bir tür arpa. 2. Uzun, sivri yapraklı bir ot, (Achillea setacea). 3. Uzun ve düzgün. 4. İnce uzun bir tür fasulye.* [DS]|| **yılan ebesi,** *{ağız} zool. Zehirli yeşil kertenkele.* [DS]|| **yılan ekmeği,** *{ağız}* → yılan bıçağı.|| **yılan gelmez,** *{ağız} Kökünden yakı yapılan bir ot.* [DS]|| **yılan gibi,** *1. Sinsi ve hain. 2. İnsanı ürperten; sevimsiz; soğuk.*|| **yılan gibi sokmak,** *Bir kimseye sinsice kötülük etmek.*|| **yılan gömleği,** *Her yıl değişim sırasında yılanların üzerinden sıyrılıp çıkan derisi; yılan kavı.*|| **yılan göyneği,** *{ağız} Yılan gömleği; yılan kavı.* [DS]|| **yılan gözü,** *{ağız} Yemek üstünde parlayan yağ damlacıkları.* [DS]|| **yılan hikâyesi,** *Bir türlü sonuçlandırılamayan ve birbirine bağlı olarak uzayıp giden*

sorun.‖ **yılanın kuyruğuna basmak,** *Kötü bir kimseye, kötülük yapmasına fırsat doğacak bir şey yapmak.*‖ **yılan kartalı,** *zool. Kuşlar sınıfının, kartallar takımından yılanların bol olduğu ormanlarda yaşayan, yüksek olmayan ağaçlara yuva yapan, tüyleri kahverengi, kül rengi karışık göçmen bir kuş, (Circaetus gallicus).*|| **yılan kavı,** *Yılanın soyulmuş derisi. {eAT} {ağız} (aynı)* [DS]|| **yılan kovu,** *{ağız}* → yılan kavı. [DS]|| **yılan kemiği,** *İşleyene bir türlü huzur vermeyen, sürekli tedirgin eden suç.*‖ **yılan koğudu,** *{ağız} Süslü dokunmuş bir tür Yörük çuvalı.* [DS]|| **yılan kovu,** *{ağız}* → yılan kavı. [DS]|| **yılan kuyruğu,** *{ağız} bot. Baharda biten, sarmaşık gibi uzayan, yılan kuyruğuna benzer bir ot.* [DS]|| **yılan otu,** *bot. {ağız} 1. Baldıran. 2. 15-50 cm .yükseklikte, silindirik köklü, esmer-yeşil renkli, kökü yılan sokmasına karşı halk hekimliğinde kullanılan çok yıllık otsu bir bitki, (Aristolochia hirta) 3. Yaprakları genellikle kalp biçiminde, çiçekleri pipo görünümünde, bazı kökleri tedavide kullanılan çok yıllık otsu bitki, (Aristolochia clematitis). 4. Yaprakları yara iyileştirici olarak kullanılan çok yıllık bir bitki, (Plantago lanceolata).* [DS]|| **yılan oynatmak,** *Genellikle bir kaval eşliğinde yılanlara dansa benzer gösteri yaptırmak.*‖ **yılan pancarı,** *{ağız} Vücutta oluşan şişleri indirmekte kullanılan bir ot; yılan yastığı, (Arum dioscoridis, A. italicum).* [DS]|| **yılan taşı,** *Perido ve diğer minerallerin başkalaşması ile oluşan, rengi ve billursu yapısı farklı birçok türü olan kütle; parpı; serpantin.*|| **yılan yastığı**[1]**,** *{ağız} 1.* → yılan bıçağı, *(Dracunculus vulgaris). 2. Sulak yerlerde yetişen, parlak geniş yapraklı, çam kozalağı biçiminde kırmızı tohumları olan zehirli bir bitki. 3. Ekin tarlasında biten fiğe benzer bir ot. 4. Labada cinsinden geniş yapraklı bir bitki, (Arum dioscoridis).* [DS]|| **yılan yastığı,** *{ağız} 1. Kertenkele. 2. Tavan aralarında gezen bir böcek. 3. Salyangoz kabuğu. 4. Yılan kavı.* [DS]|| **yılan yavrısı** (yavrusu), *{ağız} Kötü kimsenin kötü çocuğu.* [DS]|| **yılan yılı,** *{eT} On iki hayvanlı Türk takviminde altıncı yılın adı.* [DLT] [EUTS] [Mühennâ]|| **yılan yumurtası,** *Kelt din adamlarının olağanüstü niteliklere sahip olduğunu sandıkları bir tür yuvarlak taş.*|| **nek yılan,** *{eT} Ejderha.* [DLT]

yılanbalı, [Yun. gianpoly] *{ağız} is.* Meyan kökü. [DS]

yılanbaşı, [yılan+baş-ı] *b. is.* **1.** At takımlarına süs olarak takılan bir tür deniz böceği kabuğu. **2.** *{eT}* Beyaz renkli küçük deniz kabuğundan yapılmış nazar boncuğu. [Bahşayiş]

yılancı, [yılan-cı] *is.* **1.** Yılan besleyen ya da yılan oynatarak gösteriler düzenleyen kimse. **2.** *{ağız}* Çaylarda bulunan ince, küçük bir balık. [DS]

yılancık, -ğı [yılan-cık] *is.* **1.** Küçük yılan. **2.** *tıp.* Streptokokların neden olduğu ve deride şişlikler meydana getiren bir bulaşıcı hastalık; kızılyörük. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *tıp.* Kemik veremi. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *{ağız}* Burunda şişme, kızarına ile beliren bir hastalık. [DS] **5.** *{ağız}* Gövdede şişlikler yapan, sıkıntıdan olduğu sanılan bir hastalık. [DS]

yılancıl, [yılan-cıl] *sf.* **1.** *zool.* Çoğunlukla yılanla beslenen. **2.** *is. zool.* Yılan ile beslendiği için ibise verilen ad.

yılancuk, -ğu [yılan-cık / yılan-cuk] *{ağız} is.* Kemik veremi; yılancık. [DS]

yılandili, [yılan+dil-i] *b. is.* **1.** *bot.* Spor keselerinde mekanik tabaka olmayan küçük eğrelti otu, *(Ophioglossum).* **2.** Tropik bölgelerde yetişen, metrelerce uzunlukta tırmanıcı eğrelti otu, *(Lygodium).* **3.** Orta Çağda, prens sofralarında yemekleri denemek ve zehirli olup olmadığını anlatmak için kullanılan muskaya verilen ad. **4.** *{OsT}* İnce, narin bir kayık; piyade; hanım iğnesi. 🗗 **yılandili süğü,** *{eAT} İnce ve keskin süngü.*

yılang, [yılañ] *(yılañ) {ağız} is.* Yılan. [DS]

yılanı, [yalıñ / yılanı] *{ağız} is.* Alev. [DS]

yılaniğnesi, [yılan+iğne-s-i] *b. is.* Kemikli balıklar takımının deniz iğnesigiller familyasından 25 cm. kadar uzunlukta bir balık, *(Syngnathus ophidion).*

yılankavi, [yılan+kav-ı > yılankāvī يلان قاوى] *(yılanka:vi:) sf.* Dolana dolana giden; kıvrılarak giden; dolambaçlı.

yılanlar, [yılan-lar] *is. zool.* Uzun ve silindir biçimli gövdeli, ayaksız, pullu sürüngenler alt takımı, *(Ophidia).*

yılanlı, [yılan-lı] *sf.* **1.** Yılanı bulunan; yılan olan. **2.** *{ağız}* Yılan gibi kıvrım kıvrım süsleri bulunan. 🗗 **yılanlı yelen,** *{ağız} Yörük kilimlerinin kıyılarında yer alan yılan gibi kıvrımlı süsler.* [DS]

yılanmak, [yıl-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Geç kalmak; gecikmek. [DS]

yılanyastığı, [yılan+yastı(k)-ı] *is. bot.* **1.** Ülkemizde on bir tür ile temsil edilen, kökten sürme ve ok biçiminde yapraklı, şişkin kök saplı, yumrulu, çok yıllık otsu bitkiler; yılanbıçağı; danaayağı; yılanpancarı, *(Arum).* **2.** Yılanyastığıgiller familyasından, bir metre kadar boylu, parçalı yapraklı, çiçek örtü yaprakları olmayan, meyveleri portakal renginde olan, tek eşeyli, pis kokulu, yakıcı ve acı bir öz su bulunan zehirli bitki, *(Dracunculus vulgaris).*

yılanyastığıgiller, [yılan+yastı(k)-ı-gil-ler] *is. bot.* Basit ya da parçalı yapraklı, mısır koçanı şeklinde çiçeklenen, bakla tipinde meyveleri olan, rizomlu ya da tuberli, çok yıllık otsu bitkiler, *(Araceae).*

yılarbalığı, [yıl-ar+balı(k)-ı] *{ağız} is.* Levreğe benzer küçük bir balık. [DS]

yılarya, [? yılarya] *{ağız} is.* Kefal balığının küçüğü. [DS]

yılavı, [yalav > yılavı] *{ağız} is.* Büyük yangın alevi. [DS]

yılazan, [yalaz > yılaz-an] *{ağız} is.* Şimşek. [DS]

yılb, [yalb / yal / yalp / yılb / yılp *(yans.)*] *is.* Birdenbire parıldamayı, yanmayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yılb-ır, yılb-ır-da-t-mak, yılp-ıl-tı*

yılbaşı, [yıl+baş-ı] *is.* **1.** Yılın ilk günü; 1 Ocak günü. **2.** Takvimdeki yılları saymakta başlangıç alınan tarih. **3.** Yeni yılı kutlamak için düzenlenen eğlence ve törenlerin genel adı.

yılbık, -ğı [yılb-ık] *{ağız} sf.* **1.** Öfkeli. **2.** Kötü. [DS]

yılbır, [yılb *(yans.)* > yılb-ır] *{ağız} is.* Parıltı. [DS] 🗗 **yılbır yılbır,** *{ağız} 1. (Işık için) pırıl pırıl; yanıp sönerek. 2. Acele; ivedi; tez. 3. (Ağlamak için) içli içli; çaresiz.* [DS]

yılbırdak, -ğı [yılb-ır-dak] *{ağız} sf.* **1.** (Yüzey için) ışığı yansıtan. **2.** (Kumaş, elbise vb. için) eskimiş; incelmiş; yer yer delinmiş. [DS]

yılbırdamak, [yılb-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı) -yor]* Üstünde ışık oynaşmak; parıldamak. [DS]

yılbırlamak, [yılb-ır-la-mak] *{ağız} gçsz. f. –r] [-l(ı) -yor]* Yel gibi hızla gelmek. [DS]

yılbırtmak, [yılb-ır-t-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Arkadan ve önden sıkışınca, yana fırlamak. [DS]

yılçağı, [yıl+çağ-ı] *is.* Mevsim.

yılçalmak, [yılç-al-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Bilgi ve deney sahibi olmak; olgunlaşmak. [DS]

yılçarık, -ğı [yılç-ar-ık] *{ağız} sf.* Arsız; şımarık. [DS]

yılçarmak[1], [yılç-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Yüz bulmak; şımarmak. **2.** (Bebek için) yeni yeni gülmeye başlamak. [DS]

yılçarmak[2], [yılç-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Yaşarmak; ıslanmak; su çıkmak. [DS]

yılçıbanı, [yıl+çıban-ı] *{ağız} is.* Halep çıbanı. [DS]

yıld, [yald / yıld / yold *(yans.)*] *is.* Parlamayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yıld-ır-ım, yıld-ır-tı, yıld-ır-ık.*

yıldacı, [yıl > yıl-da-cı] *{ağız} sf.* Her yıl doğuran. [DS]

yıldalık, -ğı [yıl-da-lık] *is.* Vakayiname; yıllık.

yıldam, [yıl > yıl-da-m] *{ağız} sf.* Her yıl doğuran. [DS]

yıldamcı, [yıl > yıl-da-m-cı] *{ağız} sf.* Her yıl doğuran. [DS]

yıldır, [yald / yıld / yold *(yans.)* > yıld-ır] *is.* **1.** Parlama ve ışık saçma bildiren gövde. **2.** *{ağız}* İğne gözü. [DS] 🗗 **yıldır yıldır,** *1. Sallanarak; koşturarak. 2. {ağız} Pırıl pırıl.* [DS] *3. {ağız} (Hayvan için) bakımlı; semiz.* [DS]‖ **yıldır yıldır etmek,** *{ağız} 1. Düz yüzey ve suda ışık oynaşmak. 2. Gökte yıldızlar paylaşmak.* [DS]‖ **yıldır yıldır yanmak,** *{ağız} Pırıl pırıl parlamak.* [DS]

yıldırağan, [yıld *(yans.)* > yıld-ır-ağan يلدرغن] *{OsT} sf.* Çok parlayan; çok parlak.

Yıldırak, [yıld-ır-ak] *öz. is. gök b.* Süheyl.

yıldırak, -ğı [yald / yıld / yold *(yans.)* > yıld-ır-a-k] *sf.* **1.** Parıldayan; parıldayıcı; parıldak. **2.** *{ağız}* Çok parlak. [DS] **3.** *is.* Şimşek. **4.** *{ağız}* Parlaklık. [DS]

yıldırama, [yıld-ır-a-ma] *is.* Yıldıramak eylemi.

yıldıramak, [yald / yıld / yold *(yans.)* > yıld-ır-amak يلدرمق] *{eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-r] [-(ı)yor]* **1.** Işık oynamak; parlamak; parıldamak; ışımak; ışıldamak; ışık saçmak; lemean etmek; [DS] **2.** Şimşek çakmak.

yıldırayık, [yıld-ır-a-mak > yıldıra-y-ık يلدره .بق] *{eAT} sf.* Parlak.

yıldırcın, [yıld-ır-cın] *{ağız} is.* Az sayıda yapılarda kullanılan değerli bir ağaç. [DS]

yıldırgan, [yald / yıld / yold *(yans.)* > yıld-ır-ġān] *(yıldırga:n) {eT} is.* Yıldırım.

yıldırı, [yıldır-mak > yıldır-ı] *is.* Terör; tedhiş.

yıldırık[1]**, -ğı** [yıld *(yans.)* > yıld-ır-ık] *{ağız} is.* Cam. [DS]

yıldırık[2]**, -ğı** [yıl-mak > yıl-dır-ık] *{ağız} sf.* Yılık; eğri. [DS]

yıldırılma, [yıl-dır-ıl-ma] *is.* Yıldırılmak eylemi.

yıldırılmak, [yıl-dır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yıldırmak eylemi yapılmak; hakkında yıldırmak eylemi yapılmak.

yıldırım[1], [yıld *(yans.)* > yıld-ır-a-mak > yıld-ır-ım] *is.* **1.** Gök gürültüsü ve şimşek ile birlikte kendini belli eden havadaki iki bulut ya da yer ile bulut arasında meydana gelen elektrik boşalması. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Çok çabuk ve hızlı yapılan şey. **3.** *{eT}* Şimşek. [Bahşayiş] **4.** *sf.* Süratle gerçekleştirilen. 🗗 **yıldırım aşkı,** *Bir kimseye karşı aniden duyulan güçlü sevgi.*‖ **yıldırım gibi,** *Çok hızlı bir biçimde.*‖ **yıldırımları üstüne çekmek,** *Başkalarını kızdıracak davranışta bulunarak onların saldırılarına maruz kalmak.*‖ **yıldırımla vurulmuşa dönmek,** *Ansızın alınan bir haber ya da karşılaşılan kötü durumla sarsılıp bitkin ve şaşkın hâle gelmek.*‖ **yıldırım nikâhı,** *İşlemleri yargı kararı ile gerçekleştirilen evlenme akdi.*‖ **yıldırım orağı,** *{ağız} Boylu ve kalın ekini biçmekte kullanılan orak.* [DS]‖ **yıldırım siperi,** *Yıldırımkıran.*‖ **yıldırım takla,** *spor. Tek elle, başı yere değdirmeden tek omuz üzerinde ansızın atılan takla.*‖ **yıldırım telgraf,** *Haberleşmede çok acele gönderilen telgraf.*

yıldırım[2], [yıld-ır-ım] *{ağız} is.* İnme; felç. [DS]

yıldırımkıran, [yıldırım+kır-an] *b. is.* Yıldırımsavar.

yıldırımlık, -ğı [yıldırım-lık] *is.* Yıldırımsavar; paratoner.

yıldırımsavar, [yıldırım+sav-ar] *b. is.* Binalarda, yıldırımın zararını önlemek için en yüksek noktaya konulan sivri uçlu platin ya da bakır çubukla uzun ve kalın bakır tel ile toprağa gömülü bir levhadan oluşan yıldırımı toprağa aktaran iletken düzenek; siper-i saika; yıldırımkıran; paratoner.

yıldırma, [yıl-dır-ma] *is.* **1.** Yıldırmak eylemi. **2.** *{a-ğız}* Üstün gelme; yenme. [DS] **3.** *{ağız}* Sabanın kesici demirini iki yana çeviren aygıt. [DS]

yıldırmak[1], [yıl-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Cesaretini kırarak, bir işten, bir tasarıdan vazgeçirmek; onu korkutmak; sindirmek. **2.** Yormak; usandırmak; bezdirmek. **3.** (Kuş için) daha uysal ve söz dinler hâle getirmek. **4.** *{ağız}* Üstün gelerek caydırmak; kaçırmak. [DS] **5.** *{ağız}* Usandırmak. [DS]

yıldırmak[2], [yıl-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Fırlatıp atmak. [DS]

yıldırmak[3], [yıl-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Eğmek. [DS]

yıldız[1], [ıld *(yans.)* > *eT.* yıld-uz يلدز] *is.* **1.** (Güneş ve Ay dışında) gökyüzünde nokta gibi görülen ışıklı gök cisimlerinden her biri. **2.** *gök b.* Güneş gibi kendi iç enerjisi ile ışıyarak ışık saçan ve aydınlık bir nokta biçiminde görülen gaz kütlesinden ibaret gök cismi. **3.** Geniş bir halk topluluğu tarafından tanınan sinema ve müzik sanatçısı; star. **4.** Bir gösteri topluluğunun baş oyuncusu. **5.** Bir toplulukta, bir meslekte, bir etkinlikte üstün başarı gösteren veya halk tarafından tutulan kimse. **6.** Bir noktadan çevreye doğru çekilmiş birçok kısa çizgiden veya üçgenden oluşan şekil. **7.** *dnz.* Pusulada kuzeyi gösteren yön. **8.** *matb.* Çoğunluğu beş köşeli basım işareti; asteriks; (✻ veya ✶). **9.** *mecaz.* Bir kimsenin ününün, başarısının göstergesi; baht; şans; talih. *{OsT} (aynı)* **10.** *ed.* Bir yazıda, dip notları göstermekte kullanılan işaret. *(*) (**)* **11.** Sözlük, ansiklopedi gibi eserlerde ilgili madde başına gönderme yapmakta kullanılan işaret. **başlık.* **12.** *dbl.* Sözcük türetmelerinde kökün yerine kullanılan işaret. *yağmur* > ** -lık.* **13.** *dbl.* Dil biliminde, dil bilgisi dışı cümleyi belirtmekte kullanılır. *(*çivi çakmak onu)* **14.** *dbl.* Bir kelimenin kökeni durumunda olduğu tahmin edilen fakat yazılı olarak karşılaşılmayan kelimeleri belirtmek için kullanılır. *ékki* > **ékki-le-mek* > *ikile-mek* [Clauson] **15.** *spor.* Yaşı 13-16 arasında olan sporcuları kapsayan yaş kategorisi. **16.** Kuzeyden esen soğuk rüzgâr; yıldız yeli. **17.** *{ağız}* Alın yazısı. [DS] **18.** *{ağız}* Atın alnında yıldız biçimindeki beyazlık; akıtma. [DS] **19.** *{ağız}* Alnı ak lekeli sığır. [DS] **20.** *{ağız}* İğne deliği. [DS] **21.** *{ağız}* Kılık; yakışık. [DS] **22.** *sf.* Yıldız biçiminde olan. ◻ **yıldız akmak,** *(Yıldız veya gök taşı için) gökyüzünde hızla yer değiştirmek. {ağız} (aynı)* [DS] || **yıldız anahtar,** *Altı köşeli somun ya da cıvataları sökmek ve takmakta kullanılan kapalı ağızlı anahtar.* || **yıldız anasonu,** *bot. Manolyagillerden, Japonya'da yetişen zehirli bir ağaççık, (İllicium anisatum).* || **yıldız barışıklığı,** *Birbiri ile anlaşma ve iyi geçinme durumu.* | **yıldız bilimci,** *gök b. Yıldız bilimi ile uğraşan kimse; astronom.* || **yıldız bilimcilik,** *gök b. Yıldız bilimi ile uğraşan kimsenin işi ve mesleği.* || **yıldız bilimi,** *gök b. Yıldızların konumlarını, hareketlerini, aralarındaki uzaklıkların ölçümünü, bunların fiziksel ve kimyasal yapılarını araştıran bilim; felekiyat; astronomi.* || **yıldız böceği,** *Ateş böceği.* || **yıldız çiçeği,** *1. bot. Birleşikgillerden, bahçe kenarlarında süs olarak yetiştirilen, kömeç çiçekli, kömeçlerin ortasındaki borumsu çiçekler sarı, çevredeki dilsi çiçekler beyaz, mor veya kırmızı renkli iki yüz kadar çiçeğin ortak adı, (Aster). 2. Amerika kökenli katmerli çiçekli yumru köklü on kadar türü bulunan otsu bitkinin ortak adı, (Dahlia).* || **yıldız falcılığı,** *Yıldızların insan üzerinde etkileri bulunduğu inancı ile insanların yazgılarını önceden kestirmeye, karakterlerini belirlemeye dayanan uğraşı; müneccimlik; astroloji.* || **yıldız falcısı,** *Yıldız falcılığı ile uğraşan kimse; müneccim; astrolog.* || **yıldız göçmek,** *(Yıldız veya gök taşı için) gökyüzünde hızla yer değiştirmek. {OsT} (aynı)* || **yıldız günü,** *gök b. Bir yıldızın bir meridyenden art arda iki geçişi arasındaki zaman.* | **yıldızı barışık olmak,** *{ağız} Birbiri ile iyi geçinmek; dost olmak.* [DS]|| **yıldızı barışmak** *1. (Bir kimse için) başka biri ile görüş, duygu ve düşünce bakımından anlaşmış, uyuşmuş olmak. 2. {ağız} Birbiri ile iyi geçinmek; dost olmak.* [DS] *3. {ağız} Sevimli, güler yüzlü olmak.* [DS]|| **yıldızı dik,** *{ağız} Alın yazısı kötü olan.* [DS]|| **yıldızı dişi,** *{ağız} 1. Sevimli, cana yakın. 2. İyi alın yazısı.* [DS]|| **yıldızı düşkün,** *{OsT} Talihsiz; bedbaht.* || **yıldızı düşmek,** *1. {OsT} İşleri ters gitmek; şansı dönmek; talihsizliğe uğramak; işi, durumu bozulmak. 2. {ağız} Ölümü yakın sayılmak.* [DS]|| **yıldızı düşük,** *1. Gözden düşmüş olan. 2. Kötü talihli; bahtsız; şanssız. 3. {ağız} Alın yazısı kötü.* [DS]|| **yıldızı erkek,** *{ağız} Sevimsiz.* [DS]|| **yıldızı hoş,** *{ağız} Sevimli; cana yakın.* [DS]|| **yıldızı parlamak,** *Başarı yönünden herkesin dikkatini çekecek bir duruma gelmek, ün kazanmak.* || **yıldızı sevmek,** *{OsT} Candan sevmek.* || **yıldızı sönmek,** *Gözden düşmek; kazanmış olduğu ününü kaybetmek.* || **yıldızı sönük,** *{ağız} Alın yazısı kötü.* [DS]|| **yıldızı söyünmek,** *{ağız} Alın yazısı kötüleşmek.* [DS]|| (biriyle) **yıldızı tutmamak,** *{ağız} Anlaşamamak.* || **yıldızı yeğni,** *{ağız} 1. Korkak; ürkek. 2. Hoppa.* [DS]|| **yıldız karayel,** *1. Kuzey ile kuzeybatı arası. 2. Karayel ile yıldız arasından esen yel.* || **yıldız kaymak,** *(Yıldız veya gök taşı için) gökyüzünde hızla yer değiştirmek.* || **yıldız kurdu,** *Ateş böceği. {eAT} {OsT} (aynı)* || **yıldız kümesi,** *gök b. Aynı takımdan meydana gelen yıldız topluluğu.* | **yıldızlar arası,** *Yıldızlar arasında oluşan veya bulunan durum.* || **yıldızları barışmak** *(Kişiler için) kendi aralarında görüş, duygu ve düşünce bakımından birbiriyle anlaşmış, uyuşmuş olmak.* || **yıldızları saymak,** *1. Geceleri uyku uyuyamamak. 2. Tokat vb. darbenin etkisi ile gözlerinde şimşek çakar gibi olmak.* || **yıldızları uymak,** *{ağız} Birbiri ile iyi geçinmek; dost olmak.* [DS]|| **yıldız odu,** *{OsT} Meteor kaymasından doğan ışık.* | **yıldız omurlular,** *zool.*

Omurgalı hayvanlardan, balıklar sınıfının köpek balıkları takımının omurlarında merkez ışın biçiminde uzanan kireçleşmiş bir kıkırdağı bulunan bir alt takımı, (Asterospondyli).|| **yıldız palas,** *argo. Açık havada gecelenen yer.*|| **yıldız poyraz,** *1. Kuzey ile kuzeydoğu arası. 2. Kuzey ile kuzeydoğu arasından esen serin rüzgâr.*|| **yıldız saati,** *Yıldız zamanını esas alan zaman birimi.*|| **yıldız sağılmak,** *{ağız} Meteor düşmek.* [DS]|| **yıldız savaşı,** *Bilim kurgu filmlerinde yıldızlar arasında geçen savaş.*|| **yıldız sünmek,** *{ağız} Meteor düşmek.* [DS]|| **yıldız tabya,** *as. Girinti ve çıkıntıları yıldızı andıran tabya.*|| **yıldız taşı,** *min. Yapısında ışık altında parlayan mika tanecikleri bulunan sarımsı esmer kuvars türü.*|| **yıldız tornavida,** *Başı haç biçiminde yarık olan vidaları sökmek ve takmakta kullanılan tornavida türü.*|| **yıldız vida,** *Başı haç biçiminde yarık bulunan vida.*|| **yıldız yağmuru,** *Birçok akan yıldızın aynı anda görünmesi olayı.*|| **yıldız yasemini,** *bot. Zakkumgillerden, her mevsim yeşil odunsu bitki.*|| **yıldız yeli,** *Kuzeyden esen soğuk yel.*|| **yıldız yılı,** *gök b. 1. Yer'in Güneşin çevresindeki yörüngesinde bir kez dolanması için geçen zaman. 2. Güneş'in gökyüzünde görülen yıllık hareketinde, bir yıldıza art arda iki kavuşumu arasında geçen zaman.*|| **yıldız zamanı,** *gök b. İlkbahar noktasının saat açısından yola çıkarak elde edilen zaman ölçeği; yıldız saati.*

yıldız[2], [yıld-ız / yılt-ız] *{eT} is.* **1.** Ağacın kökü; ağacın damarı. [DLT] **2.** Esas; kök; temel. [EUTS] [Gabain] [KB]

yıldız[3], [yıldız] *is. bot.* Yıldız çiçeği.

yıldızlama[1], [yıldız + Fa. nāme] *{ağız} is.* Fal kitabı; yıldızname. [DS]

yıldızlama[2], [yıldız-la-mak] *is.* **1.** Yıldızlamak eylemi. **2.** Kuzey rüzgârı; yıldız yeli.

yıldızlamak, [yıldız-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Rüzgâr için) kuzeyden esmeye başlamak. **2.** (Gökyüzü için) bulutlar sıyrılıp yıldızlar görünmeye başlamak.

yıldızlanmak, [yıldız-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Köklenmek; bir yere yerleşmek; soylanmak. [DLT]

yıldızlaşma, [yıldız-la-ş-ma] *is.* Yıldızlaşmak eylemi.

yıldızlaşmak, [yıldız-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yıldız durumuna gelmek; yıldız olmak.

yıldızlı, [yıldız-lı] *sf.* **1.** (Gece, gökyüzü, hava vb. için) yıldızların göründüğü; bulutsuz; duru; açık. **2.** Üzerinde yıldız desen veya süsleri bulunan. 🗗 **yıldızlı vatoz,** *zool. İğneli vatoz.*

yıldızlığ, [yıldız-lığ] *{eT} sf.* Köklü. [DLT] 🗗 **tüplüğ yıldızlığ,** *Asaletli; köklü.* [DLT]

yıldızlık, -ğı [yıldız-lık] *is.* Yıldız olma durumu.

yıldızname, [yıldız+ Far. nāme يلدزنامه] *(yıldızna:ne) is.* Yıldız falı.

yıldızsı, [yıldız-sı] *sf.* **1.** Yıldızı andıran; yıldız gibi görünen. **2.** (Gök cismi için) görüntüsü yıldıza benzeyen fakat yapısı yıldız olmayan.

yıldızsız, [yıldız-sız] *sf.* **1.** (Gece, gökyüzü, hava vb. için) yıldızların görünmediği; bulutlu; kapalı. **2.** Üzerinde yıldız desen veya süsleri bulunmayan. **3.** Yıldızı olmayan.

yıldramak, [yıld-rā-mak] *(yıldra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Parlamak. [KB]

yıldrık, [yıld-rık] *{eT} is.* Sirrüs yıldızı. [KB]

yıldumak, [yıl-mak > yıl-dır-mak > yıldū-mak] *(yıldu:mak) {ağız} gçl. f. [-(r)ur]* Usandırmak; bıktırmak; yıldırmak. [DS]

yılduramak, [yıld *(yans.)* > yıld-ur-a-mak يلدورمق] *{eAT} gçsz. f. [-ar]* Parlamak; yıldıramak.

yılduz[1], [yıld *(yans.)* > yıld-uz يلدوز] *{eT} {eAT} {OsT} is.* Yıldız. [Bahşayiş] 🗗 **yılduz añlayıcı,** *{eT} Müneccim.* [Bahşayiş]|| **yılduzu düşkün,** *{OsT} Şanssız; talihsiz; bedbaht.*

yılduz[2], [yıld-ız] *{ağız} is.* İğne deliği. [DS]

yılga, [yıl-ga-m / yıl-ga] *{ağız} is.* Sel. [DS]

yılgalamak, [ır-ga-la-mak / yıl-ga-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Sallamak. [DS]

yılgam, [yıl-ga-m] *{ağız} is.* Sel. [DS]

yılgamak, [*eT.* ıl-ġā-mak > yıl-ġā-mak يلغامق] *{eAT} gçl. f. [-r]* Atı dörtnala sürmek; atı koşturmak.

yılganı, [yıl-ga-n-ı] *{ağız} is.* Serap; ılgım. [DS]

yılgı[1], [yıl-mak > yıl-gı] *is.* Bazı nesneler, durumlar veya kişiler karşısında duyulan olağan dışı, güçlü ve büyük korku; ürkme; ürküntü; dehşet; fobi.

yılgı[2], [yılkı / yılgı] *{ağız} is.* At sürüsü. [DS]

yılgı[3], [yuv-mak / yuğ-mak > yuğ-gu / yılgı] *{ağız} is.* **1.** Harman yerini çiğneyip düzeltmekte kullanılan taş merdane. **2.** Merdane. [DS]

yılgıdan, [yıl-gı-t-an ?] *{ağız} sf.* **1.** Bozuk; kokmuş. **2.** *is.* Kuluçkadaki bozuk yumurta. [DS]

yılgıdın, [yıl-gı-t-an / yılgı-dın ?] *{ağız} sf.* Bozuk; kokmuş. [DS]

yılgılamak, [yılgı[3] > yılgı-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Silindir geçirerek yeri düzlemek. [DS]

yılgın[1], [yıl-gın] *sf.* **1.** Yılmış olan; korkmuş. **2.** Morali bozulmuş; çökmüş. **3.** Bıkmış; usanmış. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *{ağız}* (Hayvan için) yorulmuş. [DS] 🗗 🗗 **yılgın geçmek,** *{ağız} (Avcılıkta, iki ateş arasında kalmış olan av için) hızla uçarak kaçmak.* [DS]|| **yılgın yılgın,** *Ürkerek.*

yılgın[2], [yıl-ġun / yıl-ġın يلغن] *is.* **1.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Ilgın ağacı, *(Tamarix).* [DS] **2.** *{ağız}* Funda. [DS] **3.** *{ağız}* Filiz. [DS]

yılgın[3], [yıl-mak > yıl-ġın يلغن] *{OsT} {ağız} sf.* (Nesneler için) eğilmiş, bükülmüş olan; çarpık; yamulmuş; dönmüş; eğri. [DS]

yılgın[4], [yıl-gın[2]] *{ağız} is.* Üstüne ekmek konulup tavana asılan geniş sele. [DS]

yılgınca, [yıl-gın-ca] *sf.* **1.** Yılmış. **2.** *zf. (yılgı'nca)* Yılmış olarak.

yılgınlık, -ğı [yıl-gın-lık] *is.* **1.** Yılgın olma durumu; cesaret ve istenç yitimi; bezginlik. **2.** Yılgınca davranış. **3.** *{ağız}* Bıkkınlık; usanç. [DS]

yılgun[1], [yıl-gun] *{ağız} sf.* Yılgın; korkak. [DS]

yılgun[2], [yıl-ġun يلغون] *is. {ağız}* **1.** Funda. **2.** Filiz. [DS]

yılğam, [yıl-ğa-m ?] *{ağız} sf.* Sel. [DS]

yılğın[1], [yıl-ġīn / yıl-ġūn] *(yılgu:n) {eT} is.* Ilgın; ılgın ağacı, *(Tamarix).* [DLT] [Bahşayiş]

yılğın[2], [yıl-mak > yıl-gın] *{ağız} sf.* **1.** Yenilmiş; yenik düşmüş; kaybetmiş. **2.** Bıkkın; usanmış. [DS]

yılğınlanmak, [yılğın-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Ilgın ağacına sahip olmak. [DLT]

yılğun, [yıl-ġīn / yıl-ġūn [Clauson] يلغون] *(yılgu:n) {eT} {eAT} is.* Ilgın; ılgın ağacı, *(Tamariska).* [DLT] [Bahşayiş]

yılğunlanmak, [yılğun-la-n-mak [Clauson]] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Ilgın ağacına sahip olmak. [DLT]

yılhı, [yıl-kī / yılḫī] *(yılkı:) {eT} {ağız} is.* At sürüsü; davar. [EUTS] [DS]

yılı, [yıl-kī > yıl-ī ييلى] *{OsT} is.* Davar; yılkı.

yılıdmak, [yılī-mak > yılı-d-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Ilıtmak; ısıtmak. [EUTS]

yılıg, [*eT.* yılıġ] *{eT} sf.* Ilık.

yılığ, [yılī-mak > yılı-ġ] *{eT} sf.* Ilık; sıcakla soğuk arası; sıcak. [Gabain] [EUTS] [DLT]

yılığlık, [yılı-ġ > yılı-ġ-lık] *{eT} is.* Ilıklık; sıcaklık. [DLT]

yılığmak, [yıl-mak > yıl-ık-mak يلغمق] *{OsT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Eğilmek; çarpılmak. **2.** Bir yana kaymak; meyletmek; inhiraf etmek.

yılık[1], [yılī-mak > yılı-k] *{eT} sf.* Ilık. 🗗 **yılık su,** *{eT} Ilık su.* [Mühennâ]

yılık[2], **-ğı** [yıl-mak > yıl-ık ييليق / ييلك] *sf.* **1.** *{eAT} {OsT}* Eğik; meyilli. **2.** *{ağız}* (Ağız için) çarpık; çarpılmış. [DS] **3.** *{ağız}* (Göz için) şaşı. [DS] **4.** *{ağız}* (Nesne için) eğri; eğilmiş. [DS] **5.** *{ağız}* Tikli. [DS]

yılık[3], **-ğı** [yıl-mak > yıl-ık] *{ağız} sf.* **1.** Beceriksiz. **2.** Usanmış. **3.** Ürkek. [DS]

yılık[4], **-ğı** [yıl-mak > yıl-ık] *{ağız} sf.* Az aralık. [DS] 🗗 **yılık vermek,** *{ağız} İşe ara vermek; işi aksatmak.* [DS]

yılık[5], **-ğı** [yıl-mak > yıl-ık] *{ağız} sf.* **1.** Her söze karışan; geveze; zevzek. **2.** Sözünde durmayan; dönek. **3.** Başıboş; serseri. **4.** Hoppa; hafifmeşrep. [DS]

yılıkdırmak, [yıl-ık-dır-mak يلقدرمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Eğmek; meylettirmek.

yılıkkan, [yıl-ık-mak > yılık-kan] *{ağız} sf.* **1.** Kavrama ve tutma yeteneği kalmamış; aşınmış; kaypaklaşmış. **2.** Büyük ve çirkin ağızlı. [DS]

yılıkmak[1], [yılī-mak > yılı-k-mak] *{eT} gçsz. f. [-ır]* Ilımak. [Mühennâ]

yılıkmak[2], [yıl-mak > yılık-mak يلقمق] *{OsT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Eğilmek; çarpılmak. **2.** Kaymak; meyletmek. **3.** *{ağız}* Şımarmak. [DS]

yılıkmak[3], [yılık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (Ekin için) kardeşlenip gürleşmek; güçlenmek. [DS]

yılıkman, [yılık-man] *{ağız} sf.* **1.** Eğri; çarpık. **2.** Aşınmış; kavrama ve tutma yeteneği kalmamış. [DS]

yılımak, [yılī-mak / ılī-mak] *(yılı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Ilımak. [DLT]

yılım, [yal-ım / yıl-ım] *{ağız} is.* Dik yamaç; uçurum. [DS]

yılın, [yılī-mak > yılı-ġ / yılın / yilin] *{eT} sf.* Sıcak. [Gabain]

yılınçğa, [yılī-mak > yılı-nçġā] *(yılınçga:) {eT} sf.* **1.** (Yemek için) tadı, tuzu ve yağı olmayan. [DLT] **2.** Ilık. [EUTS]

yılınmak, [yılī-mak > yılı-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Ilıklaşmak; ılınmak; sıcaklaşmak. [EUTS]

yılıntı, [yıl-mak > yıl-ıntı] *{ağız} is.* Korku; yılgınlık. [DS]

yılıp, [yılb *(yans.)* > yıl(ı)p] *{ağız} is.* Acelecilik bildirir. 🗗 **yılıp yılıp,** *{ağız} Tez tez.* [DS]

yılırmak, [yılī-mak > yılı-r-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Ilımak; az ısınmak. [DLT]

yılış, [yıl-mak > yıl-ış] *{ağız} sf.* Eğri; çarpık. [DS]

yılışgan, [yıl-ış-mak > yıl-ış-gan] *{ağız} sf.* Dalkavuk. [DS]

yılışığ, [yılī-mak > yılı-ş-mak > yılış-ığ] *{eT} sf.* Isınmış; ılıklaşmış. [ETY]

yılışık, -ğı [yıl-ış-mak > yıl-ış-ık] *sf.* **1.** Yapmacık gülüş ya da davranışlarla hoşa gitmeye çalışan. **2.** *{ağız}* Kendini ilgilendirmeyen işlere burnunu sokan. [DS] **3.** *{ağız}* Şımarık. [DS] **4.** *{ağız}* Sırnaşık. [DS] **5.** *{ağız}* Ters; inatçı. [DS] **6.** *is.* Yılışık bir kimsenin davranışları. 🗗 **yılışık yılışık,** *1. Yılışık biçimde. 2. Yılışık kimseye yakışır.*

yılışıkça, [yıl-ış-ık-ça] *sf.* **1.** Yılışık. **2.** *zf. (yılışı'kça)* Yılışık olarak.

yılışıklık, -ğı [yıl-ış-ık-lık] *is.* **1.** Yılışık olma durumu. **2.** Yılışık davranış.

yılışkan, [yıl-ış-kan] *sf.* Hoşa gitmek amacıyla sürekli olarak yılışık biçimde gülen; sırnaşık.

yılışkanlık, -ğı [yıl-ış-kan-lık] *is.* **1.** Hoşa gitmek amacıyla sürekli ve yılışık yılışık gülme. **2.** Yılışkan birine özgü davranış; yılışıkça davranış.

yılışma, [yıl-ış-ma] *is.* Yılışmak eylemi.

yılışmak[1]**,** [yalā-mak > yala-ş-mak [Clauson] / yılī-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birbirini suçlamak; ithamlaşmak. [DLT]

yılışmak[2]**,** [yılī-mak > yılı-ş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Ilışmak; ılıklaşmak. [DLT]

yılışmak[3]**,** [yıl-mak > yıl-ış-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Hoşa gitmek amacıyla bayağı ve yapmacık bir şekilde gülmek. **2.** Hoşa gitmek amacıyla yapmacık ve bayağı bir şekilde davranmak. **3.** *{ağız}* Hoşa gitmeyecek biçimde sataşmak. [DS] **4.** *{ağız}* Gülümsemek. [DS]

yılışmak[4]**,** [yıl-mak > yıl-ış-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Hoşa gitmeyecek biçimde sataşmak. [DS]

yılışmak[5]**,** [yıl-mak > yıl-ış-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Korkmak; sinmek. [DS]

yılıtmak[1]**,** [yılī-mak > yılı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Isıtmak; ılıtmak. [Mühennâ] **2.** Sıtma tutmak; sıtmadan vücudu ısınmak. [DLT]

yılıtmak, [yıl-mak > yıl-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Çarpıtmak; eğriltmek. [DS]

yılkı[1]**,** [yıl > yıl-kī] *(yılkı:) {eT} zf.* (Belirtilen sayıda yıla) ait; o kadar yıllık. [KB]

yılkı[2]**,** [yıl-kī يلقى] *(yılkı:) {eT} is.* **1.** Dört ayaklı hayvanlara verilen genel ad; hayvan; hayvan sürüsü. [DLT] [KB] **2.** At sürüsü. *{ağız} (aynı)* [Tekin] [ETY] [EUTS] [DLT] [DS] **3.** Çiftlik hayvanları; sığır; büyük baş hayvan. [İKPÖy.] **4.** Hayvan sürüsü; davar. *{eAT} (aynı)* [DLT] [ETY] [EUTS[Gabain] **5.** Hayvanlar dünyası. [Gabain] **6.** Cins at; iyi koşan at. *{ağız} (aynı)* [Gabain] [DS] **7.** At, eşek gibi tek tırnaklı hayvan sürüsü. **8.** *{ağız}* Başı boş bırakılmış at ve eşek sürüsü. [DS]

yılkı[3]**,** [yıl-mak > yıl-kı] *{ağız} is.* Çekingen; ürkek; yabani.[DS]

yılkı[4]**,** [yıl-mak > yıl-ık / yılkı] *{ağız} sf.* **1.** Çarpık; eğri. **2.** Şaşı. [DS]

yılkı[5]**,** [yıl-mak > yıl-ık / yılkı] *{ağız} sf.* **1.** Geveze. **2.** Hoppa; şımarık. [DS]

yılkıcı, [yılkı-cı] *is.* Yılkı güden kimse.

yılkıçı, [yılkī > yılkı-çī] *(yılkıçı:) {eT} is.* Çoban; hayvan besleyicisi. [Clauson] [KB]

yılkılık, -ğı [yılkı-lık] *sf.* Yılkıya salınmış; yılkı.

yıllaç, -cı [yıl-la-mak > yıl-la-ç] *{ağız} is.* Yılını doldurmuş saka vb. kafes kuşu. [DS]

yıllama, [yıl-la-ma] *is.* Yıllamak eylemi.

yıllamak[1]**,** [yıl-lā-mak يللمق] *(eT. yılla:mak) gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** *{eT}* Yılı geçirmek. [ETY] [KB] **2.** Üzerinden bir yıl geçmek. *{OsT}{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız} mecaz.* Bir yerde uzun süre kalmak; çok bekletmek; işi uzatmak. [DS]

yıllamak[2]**,** [Ar. yallah => yılla-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Hızla uzağa atmak; fırlatıp atmak. [DS]

yıllanık, -ğı [yılla-n-mak > yıl-la-n-ık] *{ağız} sf.* (Şarap, zeytinyağı vb. için) üzerinden bir yıl geçmiş; yıllanmış. [DS]

yıllanma, [yıl-la-n-ma] *is.* Yıllanmak eylemi.

yıllanmak, [yıl-la-n-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Yılını doldurmak. **2.** Üzerinden çok uzun bir zaman geçmiş olmak; eskimek. **3.** (Bazı yiyeceklerle, şarap, sirke vb. için) uzun süre dinlenme ve saklama sonucunda kendine has özel bir tat kazanmak.

yıllanmış, [yıl-la-n-mış] *sf.* **1.** Üzerinden bir yıl geçmiş. **2.** *{ağız}* (Yara için) iyileşmesi uzamış; süreğenleşmiş. [DS]

yıllar, [yıl-lar] *çok. is.* Birden çok yıl; pek çok yıl. 🗗 **yıllar yılı,** *1. Uzun yıllardan beri. 2. {ağız} Yıllarca.* [DS]

yıllarca, [yıl-lar-ca] *(yılla'rca) zf.* Uzun yıllar boyunca; birçok yılı içine alacak kadar uzun bir sürede; yıllar boyu.

yıllatma, [yıl-la-t-ma] *is.* Yıllatmak eylemi.

yıllatmak, [yıl-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yıllamasını sağlamak; yıllandırmak. **2.** (Bazı yiyeceklerle, şarap, sirke vb. için) uzun süre bekletme ve dinlendirme sonucunda özel bir tat kazanmasına sağlamak. *{ağız} (aynı)* [DS]

yıllığıç, -cı [*eT.* yıḍ > yıd-lı+kıç > yıllıgıç] *{ağız} is.* Kavuna benzer, fakat yenmeyen güzel kokulu bir meyve; şamama. [DS]

yıllığına, [yıl-lı(k)-ı-n-a] *zf.* **1.** Bir yıllık süre ile; bir yıl için; bir yılı kapsayacak kadar. **2.** Belirtilen miktardaki yılı kapsayacak kadar süre ile.

yıllık[1]**, -ğı** [yıl-lık] *sf.* **1.** *{eT}* Süresi belirtilen yıl kadar olan. [ETY] **2.** Yılda bir kez olan. **3.** Her yıl yinelenen; ömrü bir yıldan fazla sürmeyen. **4.** Belirtilen kadar yıl süren. **5.** Belirtilen miktarda yılı kapsayan. **6.** *is.* Yılda bir ödenen ücret. *{ağız} (aynı)* [DS] **7.** Yılda bir çıkarılan ve ait olduğu yılın ekonomik, istatistik, yönetimsel ve bilimsel konuları kapsayan kitap; bülten; dergi; salname. **8.** Olayları tarihsel bir sıralama ile veren eser; kronik: salname. 🗗 **yıllık beyanname,** *Gelir vergisi yükümlüsü gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde ettikleri gelir vergisine tabi kazanç ve iratlarını toplayarak düzenledikleri vergi beyannamesi.*‖ (bir) **yıllık bitki,** *Tohumdan filizlendiği yıl içinde çiçek açıp tohum veren bitki.*‖ (iki) **yıllık bitki,** *Tohumdan filizlendikten sonra ertesi yıl çiçek açıp tohum veren bitki.*‖ **yıllık ortalama,** *Bir yıl boyunca toplanan verilerin toplamını veri sayısına bölmek suretiyle elde edilen oran; bir yılın ortalaması.*

yıllık, -ğı [yıl-lık] *{ağız} is.* Antep çıbanı. [DS]

yıllıkçı, [yıl-lık-çı] *sf.* Yıllık ücretle çalışan; ücreti yıllık olarak verilen. *{ağız} (aynı)* [DS]

yıllıklı, [yıl-lık-lı] *sf.* **1.** Yıllığı olan. **2.** Yıllıkla çalışan; ücreti yıllık olarak verilen.

yıllım, [yıl-lı-m] *{ağız} sf.* Parlak. 🗗 **yıllım yıllım,** *{ağız} Işıl ışıl; parıl parıl.* [DS]

yılma[1], [yıl-ma] *is.* **1.** Yılmak eylemi. **2.** *sf. {ağız}* Yılgın. [DS]

yılma[2], [yal-mak[1] > yal-ma / yıl-ma] *{ağız} sf.* Yokuş; dik bayır. [DS]

yılmak[1], [yıl-mak يلمق] *gçsz. f. [-ar]* **1.** Korktuğu, çekindiği ya da cesaretini yitirdiği için bir işi yapmaktan vazgeçmek; çekinmek. **2.** *{ağız}* Bıkmak; usanmak; bezmek. [DS] **3.** *{OsT}* Çekilmek; uzaklaşmak. **4.** *{ağız}* Zorlanınca işten kaçmak. [DS] **5.** *{ağız}* Yorulmak. [DS]

yılmak[2], [yıl-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Yağmur, güneş etkisi ile eğilmek, bozulmak; çarpılmak. [DS]

yılmalamak, [yılma-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yokuş aşağı inmek. [DS]

yılmalık, -ğı [*eT.* yul-mak *(çekmek, koparmak)* > yıl-ma-lık] *is.* Hamut küpelerini birbirine bağlayan kayış.

yılmancık, -ğı [yılman-cık] *{ağız} sf.* Yürekli; yılmaz. [DS]

yılmanık, -ğı [yılma-n-ık] *{ağız} sf.* (Yüzey için) düzgün ve parlak. [DS]

yılmatık, -ğı [yılma-t-ık] *{ağız} sf.* → yılmanık. [DS]

yılmaz, [yıl-maz] *sf.* Yaptığı işin güçlüklerine aldırmayan; korkup çekinerek vazgeçmeyen; yılmayan; azimli.

yılmazlık, -ğı [yıl-maz-lık] *is.* Bir şeyden, o işten vazgeçmeyi gerektirecek herhangi bir korku ve çekinme duymayan; yılmaz olma durumu;

yılınık[1], [yıl-mık] *sf.* **1.** *{eT}* İnce. [KB] **2.** *{ağız}* (Odun, sabun, tarlada kalan sap vb. için) küçük parça; artık. [DS] **3.** *{ağız}* Tarlada sapların toplandığı yerde kalan her bir tane. [DS]

yılmık[2], **-ğı** [*eT.* yul-mak > yıl-mık] *{ağız} is.* Saraçların, köşkerlerin sahtiyandan yaptıkları uzun ince kayış. [DS]

yılmırmak, [yılī-mak > yılı-m > yıl(ı)m-ır-mak] *{eT} gçsz. f. [-ır]* (Su vb. için) ılımak; ılır gibi olmak.

yılmırt, [yılb *(yans.)* > yılb-ır-t / yılmırt] *{ağız} sf.* Parıl parıl. [DS]

yılmuk, [yıl-mık / yıl-muk] *{ağız} sf.* Küçük parça; artık. [DS]

yılp, [yalb / yal / yalp / yılb / yılp *(yans.)*] *is.* Birdenbire parıldamayı, yanmayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yılp-ır-mak, yılp yılp* 🗗 **yılp yılp,** *{ağız} Pırıl pırıl. 2. (Görünüp kaybolan şey için) çabuk çabuk.* [DS]

yılpağu, [alpā-mak > alpa-ġū > (y)ılpaġū] *(yılpağu:) is.* Alp; yiğit; bey. [ETY]

yılpağut, [alpā-mak > alpa-ġu-t > (y)ılpaġut] *is.* Alplar; yiğitler; beyler; cesur savaşçılar; yiğit savaşçılar. [Tekin] [ETY]

yılparık, -ğı [yılp *(yans.)* > yılp-ar-ık] *{ağız} is.* **1.** Nemli yer. **2.** Nem. [DS]

yılpığ, [yılp *(yans.)* > yılp-ığ ?] *{eT} is.* Zırnık. [EUTS]

yılpık[1], **-ğı** [yılp *(yans.)* > yılp-ık] *{ağız} sf.* Şaşı. [DS]

yılpık[2], **-ğı** [yılp *(yans.)* > yılp-ık] *{ağız} sf.* Girgin. [DS]

yılpıldadmak, [yılp *(yans.)* > yılp *(yans.)* > yılp-ıl-da-d-mak يلپلدادمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* (Göz için) çabuk çabuk açıp kapatmak; kırpıştırmak.

yılpımak, [yılp *(yans.)* > yılp-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Peynir, mantar vb. için) yumuşayıp bozulmak. [DS]

yılpır, [yılp *(yans.)* > yılp-ır] *{ağız} is.* Parıltı. [DS]

yılpırmak, [yılp *(yans.)* > yılp-ır-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Parlamak. [DS]

yılpız, [yılp *(yans.)* > yılp-ız] *{ağız} is.* Sümüklü böcek. [DS]

yılsığ, [yılī-mak > yıl(ı)-sığ] *{eT} sf.* **1.** Ilık; ısınmış. **2.** Refah içinde; müreffeh; zengin; mutlu. [ETY] [Gabain] [Tekin] **3.** Muhteşem; parlak. [ETY]

yılsırtı, [yıl+sırt-ı] *{ağız} is.* Yılbaşı. [DS]

yıltar, [Yun. litarı] *is.* **1.** *{OsT}* Av köpeklerinin boynuna takılan ip vb. **2.** *{ağız}* Yular ipi. [DS] **3.** *{ağız}* Boyun bağı; kravat. [DS]

yıltıramak, [yıld *(yans.)* > yıld-rā-mak / ıldı-rā-mak] *(yıltra:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Parlamak. [EUTS]

yıltırık, -ğı [yılt-ır-ık] *{ağız} sf.* Kılıksız. [DS]

yıltırım, [yıld *(yans.)* > yıld-ır-ım يلطرم] *{eAT} is.* Yıldırım.

yıltız, [yılt-ız ?] *{eT} is.* Esas; kök; temel. [EUTS] [Gabain]

yım, [yım *(yans.)*] *is.* Kımıldanmayı anlatan kök. *yım-ra-n-dır-mak, yım-ra-n-mak*

yımırmak, [yım-ır-mak / yum-ur-mak يمرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Bozmak; harap etmek.

yımırta, [*eT.* yımırt-ġa > yımırta] *{ağız} is.* Yumurta. [DS]

yımırtğa, [yum-ur-mak / yımır-mak > yumurt-ġā / yımırt-ġā] *(yımırtğa:) {eT} is.* Damarsız olan her türlü sebze; hıyar gibi gevşek olan nesne. [DLT]

yımırtlak, -ğı [yımırt-lak] *{ağız} is.* Su sineği. [DS]

yımızık, -ğı [yımız-ık] *{ağız} sf.* Çirkin. [DS]

yımma, [yım-ma / yalma / yılma] *{ağız} zf.* Bayır aşağı. [DS]

yımrak, [amur / amul > am(u)r-ā-mak > amrā-k / yımrā-k] *(yımra:k) {eT} sf.* Sevgili; sevimli. [Gabain]

yımrandırmak, [yım *(yans.)* > yım-ra-n-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Kımıldatmak. [DS]

yımranmak, [yım *(yans.)* > yım-ra-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kımıldamak. [DS]

yımrılmak, [yım-ır-ıl-mak يمرلق] *{eAT} edil. f. [-ur]* Kıvrılmak.

yımsa, [? yımsa] *{ağız} is.* Evin ön ve ardındaki alçak, üstü kapalı yer. [DS]

yımşak, [yımş-ā-mak > yımş-ā-k] *(yımşa:k) {eT} sf.* Yumuşak. [ETY]

yımşamak, [*yum-uş > yum(u)ş-ā-mak / yımşā-mak] *(yımşa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yumuşamak. [Clauson]

yımzık, -ğı [yımız-ık / yımz-ık] *{ağız} sf.* Çirkin. [DS]

yın[1], [yın / yīn / īn] *{eT} is.* İn. [DLT]

yın[2], [yın] *{eT} is.* Deri; cilt. [EUTS]

yınak[1], [inā-mak > yına-k / yina-k يناق] *{eAT} is.* Kendisine inanılır, güvenilir kimse.

yınak[2], **-ğı** [yığ-ın-ak / yīnak] *(yı:nak) {ağız} is.* Koçun çevresinde, koça gelmiş koyunlar topluluğu. [DS]

yıngak, [yan *(yan)* > yan-ġāk / yıñāk] *(yıña:k) {eT} is.* Yan; taraf; cihet; yön; çevre; istikamet. [EUTS] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [Gabain]

yıngıl, [yın-gıl] *{ağız} is.* Çalı. [DS]

yıngılmak, [yığ-ıl-mak > yıñıl-mak] *(yıñılmak) {ağız} gçsz. f. [-ır]* Yığılmak. [DS]

yıngmak, [yığ-mak > yıñ-mak] *(yıñmak) {ağız} gçl. f. [-ar]* Yığmak. [DS]

yınıkmak, [yığın-ık-mak / yınık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* (İnsan için) toplanıp bekleşmek. [DS]

yınışmaca, [yığılış-mak > yığılış-maca / yınış-maca] *{ağız} is.* Toplantı. [DS]

yınlaşmak, [yın-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* İnatçılık yapmak. [DS]

yınnaşık, -ğı [yın-la-ş-ık / yınnış-ık] *{ağız} sf.* Arsız; sırnaşık. [DS]

yınnaşmak, [yın-la-ş-mak/yınnaş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Arsızca gülmek; şımarmak. **2.** İşe hemen girişmemek; ağırdan almak. [DS]

yıntam, [yīn > yin-dem [Clauson] / yıntam / yındam] *{eT} zf.* Daima. [Gabain]

yıp[1], [yıp *(yans.)*] *is.* Çok kıpırdamayı anlatan kök. *yıp-ıl-da-k, yıp-ıl-da-t-mak*

yıp[2], [yıp / yip / ip] *{eT} is.* **1.** İp; tel. [İKPÖy.] [DLT] **2.** Kendisiyle at bağlanan uzun ip; örük. [DLT]

yıpar, [yı-mak > yı-p-mak > yıp-ār / ipār / Moğ. ciġar ?] *(eT. yıpa:r) {eT} {ağız} is.* Güzel koku; misk; koku; rayiha; ıtır. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS]

yıparçı, [yıpar-çī] *(yıparçı:) {eT} is.* Misçi. [Mühennâ]

yıparlamak, [yıpar-lā-mak] *(yıparla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yıpar sürmek; mislemek. [Mühennâ]

yıparlığ, [yıpar-lıġ] *{eT} sf.* Misk kokan; misk ve amberi olan; kokulu; ıtırlı; rayihalı. [EUTS] [DLT]

yıparsığ, [yıpar-sıġ] *{eT} zf.* Misk gibi. [KB]

yıpık, -ğı [yıp *(yans.)* > yıp-ık] *{ağız} is.* Kısır koyun. [DS]

yıpıldak, -ğı [yıp *(yans.)* > yıp-ıl-dak] *{ağız} sf.* **1.** Kaçırılmış. **2.** Gözlerini çok kırpan. [DS]

yıpıldatmak, [yıp *(yans.)* > yıp-ıl-da-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Kaş, göz oynatmak. [DS]

yıpır, [yıp *(yans.)* > yıp-ır] *{ağız} is.* Alındı; makbuz. [DS]

yıpırdak, -ğı [yıp *(yans.)* > yıp-ır-dak] *{ağız} sf.* Boşboğaz; geveze. [DS]

yıplamak, [yıp > yıp-lā-mak] *(yıpla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** İp üzerinde oynamak; cambazlık etmek. [DLT] **2.** İplik ile kıl aldırmak. [DLT]

yıplaşmak, [yıp-lā-mak > yıp-la-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* İplik ile birbirinin kıllarını almak. [DLT]

yıplatmak, [yıp-lā-mak > yıp-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ür]* İpletmek; iplik ile kıl aldırtmak. [DLT]

yıppadak, -ğı [yıp *(yans.)* > yıp(p)-a-dak] *{ağız} zf.* (Gitmek için) kayar gibi. [DS]

yıprak, -ğı [yıp-ra-k پیراق] *sf.* **1.** Yıpranmış; eskimiş; aşınmış. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{eAT} {OsT}* (Yara vb. için) ağzı açık; yayvan. **3.** *{ağız}* Zayıf; güçsüz. [DS] **4.** *{ağız}* Kıvrak; çabuk. [DS]

yıprakmak, [yıp-ra-k-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Usandırmak. [DS]

yıprama, [yıp-ra-ma] *is.* Yıpramak eylemi.

yıpramak, [*eT.* op-rā-mak > yıp-ra-mak] *gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor] {ağız} (aynı)* [DS] Aşınmak; eskimek; yıpranmak.

yıpranma, [yıp-ra-n-ma] *is.* **1.** Yıpranmak eylemi. **2.** *tıp.* Doku bozukluğu; lezyon. **3.** Bulunulan görev ya da meslek yüzünden uğranılan ruhsal ve bedensel kayıplar.

yıpranmak[1], [*eT.* op-rā-mak > yıp-ra-n-mak] *dönşl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** *{eT}* Örselenmek. [Mühennâ] **2.** (Nesneler için) zamanın etkisiyle ya da çok kullanma yüzünden eskimek; aşınmak. **3.** (Makine için) yanlış kullanım, bakımsızlık gibi nedenlerden ömründen önce aşınıp bozulmak; önceki gibi işlemez olmak. **4.** (Kişinin maddî ve manevi direnci için) eski gücü kalmamak. **5.** (Kişinin) ünü, saygınlığı, etkinliği, erki azalmak.

yıpranmak[2], [yıpra-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yırtınmak; bağırmak. [DS]

yıpratıcı, [yıp-ra-t-ıcı] *sf.* **1.** Dayanıma gücünü yok eden; direnci kıran; yıpratan. **2.** *psikol.* Kişide düşünsel yıpranmaya yol açan.

yıpratma, [yıp-ra-t-ma] *is.* Yıpratmak eylemi.

yıpratmak, [yıp-ra-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yıpranmasına neden olmak; eskitmek; aşındırmak. **2.** *{ağız}* Yırtmak; koparmak. [DS] **3.** Aşırı ölçüde yormak; psikolojik yönden dayanma gücünü kırmak, azaltmak; aşırı ölçüde yormak; gücünü tüketmek. **4.** (Kişi için) etkisini, saygınlığını, erkini azaltmak. **5.** *{ağız}* Usandırmak. [DS]

yıprık, -ğı [Ar. ibrīḳ => ibrik / ıbrık / yıprık] *{ağız} is.* İbrik. [DS]

yır[1], [yır / īr يِر] *is.* **1.** *{eT} {eAT} {ağız}* İslamlık öncesi sözlü Türk edebiyatında koşma ve türkülere verilen ad; şarkı; musiki; hava; ır; ırlama; gazel. [EUTS] [İKPÖy.] [DLT] [Gabain] [DS] **2.** Ezgi; nağme. **3.** *öneri.* Şiir. **4.** *{ağız}* Koşuk. [DS]

yır[2], [yır / yırı / ir / yir] *{eT} {eT} is.* **1.** Sol. [Gabain] **2.** (Dağların güneyinde oturanlara göre) kuzey. [Gabain] **3.** *zf.* Orada [Gabain]

yırağ, [ıra-k > yırak > yırağ] *{ağız} sf.* Uzak; ırak. 🗗 **yırağ ola,** *{ağız} Kötülüklerden uzak olsun!* [DS]

yırağu, [yır-ā-ġü] *(yıra:ğu:) {eT} is.* Çalgıcı; şarkıcı; çağırıcı. [DLT]

yırak, [ı-rā-mak *(uzaklaşmak)* > ıra-k / yıra-k يراق] *{eT} {eAT} {ağız} sf.* Uzak; ırak. [ETY] [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] [DS] 🗗 **yırak turmak,** *{eT} Bir kimseden, bir şeyden uzak durmak.*

yıraklanmak, [yırak > yırak-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Uzak bulmak. [DLT]

yıraklık, [yırak > yırak-lık] *{eT} is.* Uzaklık; ıraklık. [DLT]

yıramak, [ı-rā-mak / yı-rā-mak يرامق] *(yıra:mak) {eT} {eAT} gçsz. f. [-r]* **1.** Uzaklaşmak; ıramak; ırak olmak. *{ağız} (aynı)* [DLT] [ETY] [KB] [DS] **2.** Kaçmak. [Gabain] **3.** (Zaman için) geçmek. [ETY] **4.** *{ağız}* Uzamak. [DS]

yıraşmak, [yırā-mak > yıra-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte uzaklaşmak. [KB]

yıratmak, [yırā-mak > yıra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Uzaklaştırmak. [DLT] [KB]

yırçan, [yırç-an] *{ağız} is.* İplik sarılmış iğ. [DS]

yırçarmak, [yırç-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Nemlenmek. [DS]

yırdandayın, [yır-dan-da-yın] *{eT} zf.* **1.** Kuzeyden. [ETY] **2.** Yukarıdan. [ETY]

yırdın, [yır(ı)-dan / yır(ı)-dın] *{eT} zf.* Kuzeyden. [ETY]

yırgalamak, [yır-ga-la-mak / ır-ga-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Sallamak. [DS]

yırgat, [Yun. ergátes] *{ağız} is.* Irgat. [DS]

yırğalamak, [yır-ga-la-mak / ır-ga-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Sallamak. [DS]

yırğalanmak, [yır-ga-la-n-mak / yırğa-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Sallanmak. [DS]

yırğaru, [yır *(kuzey)* > yır-ġarū] *(yırġaru:) {eT} zf.* **1.** Kuzeye doğru; kuzeyde. [ETY] [Gabain] **2.** Yukarı doğru. [ETY]

yırı, [yır-ī] *(yırı:) {eT} is.* **1.** Kuzey. [Gabain] [ETY] **2.** *zf.* O yanda; orada. [Gabain] **3.** Solda; kuzey. [Gabain]

yırık[1], **-ğı** [yır-ık يريق] *sf.* **1.** *{eAT}* Yırtılmış; biraz yarık; azıcık yırtık; yirik. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *is. {ağız}* Aşınmış yer. [DS]

yırık[2], **-ğı** [yıv-(ı)r-ık > yīr-ık] *(yı:rık) {ağız} sf.* **1.** Çekingen; sıkılgan; utangaç. **2.** Girgin. **3.** Sersem; budala. [DS]

yırılma, [yır-ıl-ma] *is.* Yırılmak eylemi.

yırılmak[1], [yır-ıl-mak يرلق] *edil. f. [-ır]* **1.** Yırmak eylemi yapılmak. **2.** Üzerinde yırmak eylemi uygulanmak. **3.** *dönşl. f.* Biraz yarılmak; çatlamak. **4.** *{eAT}* Yarılarak ayrılmak; uzunlamasına yarılmak veya yırtılmak. **5.** *{ağız}* Yırtılmak; sökülmek. [DS]

yırılmak[2], [ır-ıl-mak > yırıl-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Ayrılıp gitmek. [DS]

yırım, [yır-ım] *is.* **1.** Çatlak; yarık; yırtık. **2.** *{ağız}* Su yatağı; sel yarıntısı. [DS] **3.** *{ağız}* Uçurum. [DS] **4.** *{ağız}* Hendek. [DS] 🗗 **yırım yırım,** *{ağız} Lime lime; parça parça.* [DS]

yırınçık, [yēr-mek > yér-in-çik / yır-ın-çık] *{eT} is.* Tiksinti veren; menfur; nefret edilen. [EUTS]

yırıya, [yır(ı)-y-ā] *(yırıya:) {eT} zf.* **1.** Kuzeyde. [ETY] [Tekin] **2.** Yukarda. [ETY]

yırkan, [? yırkan] *{ağız} is.* Bir çeşit ekin hastalığı. [DS]

yırlak, -ğı [yır-la-mak > yır-la-k] *{ağız} sf.* Şarkı söyleyen. [DS]

yırlama, [yır-la-ma] *is.* Yırlamak eylemi; taganni.

yırlamak, [yır > yır-lā-mak / ır-lā-mak يرلامق] *(yırla:mak) {eT} {eAT} gçsz. f. [-r]* **1.** Şarkı söylemek; gazel okumak; ırlamak; terennüm etmek. *{ağız} (aynı)* [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [DS] **2.** *{ağız}* Şiir söylemek; koşuk okumak. [DS]

yırlayıcı, [yır > yır-la-y-ıcı يرلايجى] *{eT} {eAT} sf.* Şarkı söyleyen; hanende. [Mühennâ]

yırlığ, [yır-lık ?] *{ağız} sf.* Yiğit. [DS]

yırma, [yır-ma] *is.* Yırmak eylemi.

yırmak, [yér-mek > yır-mak يرمق] *{eT} {eAT} {ağız} gçl. f. [-ar]* Yırtıp ayırmak; yirmek. [DLT] [DS]

yırmanmak, [tırma-n-mak / yırma-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Tırmanmak. [DS]

yırmık, -ğı [yır-mak > yır-mık] *{ağız} is.* Küçük tahta parçası; kıymık. [DS]

yırnaşmak, [yır(ı)n-aş-mak ?] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Şımarmak. [DS]

yırramak, [yır-la-mak / yırra-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* Şarkı, türkü söylemek. [DS]

yırt, [yırt *(yans.)*] *is.* Yırtma ve yırtılma sırasında çıkan sesi anlatan kök. *yırt-mak, yırt-ıcı, yırt-ılmak, yırt-ık, yırt-maç*

yırtak, -ğı [yırt-mak > yırt-ak] *{ağız} sf.* Hakkını almakta mücadeleden çekinmeyen; becerikli. [DS]

yırtal, [? yırtal] *{ağız} is.* Kadınların çene altından geçirdikleri kaytan. [DS]

yırtı, [yırt-mak > yırt-ı] *{ağız} is.* Yırtılan şey. 🗗 **yırtı malı,** *{ağız} Kumaş, basma vb.* [DS]

yıvışma, [yıv *(yans.)* > yıv-ış-ma] *is.* Yıvışmak eylemi; yılışma.

yıvışmak, [yıv-ış-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Yapışkan ve kaygan bir duruma gelmek; gevşek bir kıvam kazanmak; cıvıklaşmak. **2.** *mecaz.* Teklifsiz ve laubali olmak; yılışmak.

yıvıtaşı, [yuv-gu+taş-ı] *{ağız} is.* Harman yerini düzeltmede kullanılan taş silindir. [DS]

yıvmak, [yıv-mak / yıw-mak] *{eT} gçl. f.* Methetmek; övmek. [ARAT] [Gabain] [EUTS]

yıyılmak, [yıy-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Dökülmek; taşmak; dağılmak. [EUTS]

yıvıtmak[1], [yıv-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Şaşırtmak; sapıtmak. [DS]

yıvıtmak[2], [yıv-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Usandırmak. [DS]

yıvıtmak[3], [yıv-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Çalmak. **2.** Örtmek; saklamak. [DS]

yıvlık, -ğı [yıv-lık] *{ağız} is.* Araba tekerinde, demirle tekerlek arasını sıkıştırmada kullanılan ağaç kama. [DS]

yıvmak, [yığ-mak / yıv-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Yığmak. [DS]

yıvrık, -ğı [yıv-(ı)r-ık] *{ağız} sf.* **1.** Utangaç; terbiyeli; uslu; sessiz. **2.** Huysuz; kendini beğenmiş. [DS]

yıvşınmak, [yıv-(ı)ş-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Çekinmek; kaçınmak. [DS]

yıyıtmak, [*eT.* yıḏ > yıḏ-ıt-mak > yıy-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Kokutmak. [DS]

yıykamak, [yı(y)-ka-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Yıkamak. [DS]

yıykantı, [yıka-mak > yı(y)ka-ntı] *{ağız} is.* Yıkanacak şey. [DS]

yıykık, [yık-mak > yı(y)k-ık] *{eT} sf.* Yıkılmış; harap. [Mühennâ]

yıylağaç, [yıyla-mak > yıyla-ġaç ييلغج] *{OsT} is.* Limon büyüklüğünde ve kavun gibi güzel kokulu bir meyve; şamama.

yıylağıç, [yıyla-mak > yıyla-ġıç ييلغچ] *{OsT} is.* → yıylağaç.

yıylakaç, [yıyla-mak > yıyla-kaç ييلقچ] *{OsT} is.* → yıylağaç.

yıylamak, [yıḏ *(koku)* > yıy-lā-mak ييلمق] *{eAT} gçl. f. [-r]* Koklamak.

yıylanguç, [yıyla-mak > yıyla-n-ġuç ييلنغوچ] *{OsT} is.* → yıylağaç.

yıylankaç, [yıyla-mak > yıyla-n-kaç ييلنقچ] *{OsT} is.* → yıylağaç.

yıylankıç, [yıyla-mak > yıyla-n-kıç ييلنقچ] *{OsT} is.* → yıylağaç.

yıylankuç, [yıyla-mak > yıyla-n-kuç ييلنقچ] *{OsT} is.* → yıylağaç.

yıylatmak, [yıyla-mak > yıyla-t-mak ييلتمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Koklatmak.

yıyrık, -ğı [yıv(ı)r-ık / yıy(ı)r-ık] *{ağız} sf.* Utangaç; terbiyeli; sessiz; uslu. [DS]

yi[1], [yī / yiġī] *(yi:) {eT} sf.* **1.** Sık; birbirine girmiş; [DLT] **2.** *is.* Elbisenin yivi; elbisenin dikişi; dikiş; pabuç dikişi. [DLT] **3.** Dağ yivi. [DLT] **4.** Dişlerin birbirine girmesi. [DLT] **5.** Ağaçların birbirine girmesi. [DLT]

yi[2], [yi] *{eT} is.* İki; 2. [ETY]

yi[3], [yi] *{ağız} ünl.* Hayır. [DS]

yi[4], [yi] *{ağız} ünl.* Atı sürme ünlemi; deh! [DS]

yiba, [? yiba] *{ağız} is.* Bağların yeni çıkan gözlerini yiyen böcek. [DS]

yibün, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] *{eT} sf.* Kırmızı. [EUTS]

yiç, iç / yiç] *{eT} is.* Bağırsaklar. [Clauson]

yiçe, [yi *(iki)* > yi-çē] *(yiçe:) {eT} zf.* Bir kez daha; yeniden; tekrar; daha; bir daha; tekrar. [ETY] [EUTS] [Gabain]

yiçi, [yi *(dikiş)* > yi-çī] *(yiçi:) {eT} is.* Terzi. [DLT]

yid, [yiḏ]] *{eT} is.* Koku; rayiha; ıtır; misk. [EUTS] [DLT]

yidecek, -ği [yét-mek > yid-ecek] *{ağız} is.* Kağnı ve sabanı boyunduruğa bağlayan kayışın çıkmaması için oka ve kayış önüne takılan ağaç parçası. [DS]

yidek, -ği [yét-mek > yed-ek / yid-ek] *{ağız} is.* Yedek. [DS]

yidi, [yédi / yidi يدى] *{eAT} is.* Yedi; 7. ☞ **yidi** (yedi) **canlı,** *{ağız} Kolay ölmeyen; yedi canlı.* [DS]|| **yidi** (yedi) **düvel,** *{ağız} Bütün batı devletleri.* [DS]|| **yidi** (yedi) **göbek,** *{ağız} Çok eskilere kadar giden soy sop.* [DS]|| **yidi** (yedi) **kuşak,** *{ağız} Çok eskilere kadar giden soy sop.* [DS]

Yiddiş, [Alın. jüdisch *(yahudi)*] *is.* Yahudi Almancası; Yiddiş dili.

yidiler, [yedi-ler / yidi-ler] *{ağız} is.* Dünya işlerini gizlice yönettiklerine inanılan yedi ermiş; yediler. [DS]

yidilmek, [yét-mek > yet-il-mek / yed-il-mek] *{ağız} edil. f. [-ir]* Yedekte çekilerek götürülmek. [DS]

yidin, [*eT.* yiḏ / yıḏ > yidin / yiğdin] *{ağız} is. bot.* Güzelavrat otu, *(Atropa belladonna).* [DS]

yidirgenmek, [*eT.* yiḏ > yid-ir-ge-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İğrenmek. [DS]

yidirmek, [ye-mek > yed-ir-mek / yid-ir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Bir şeyi, başka bir şeyin içinde yavaş yavaş karıştırarak eritip bağdaşık hâle getirmek; emdirmek. [DS]

yidmek[1], [yéḏ-mek] *(yé:dmek) {eT} gçl. f. [-er]* **1.** Bohça veya heybeyi toparlamak; uçlarını birleştirmek. [DLT] **2.** Yetişmek; erişmek; yükselmek. [EUTS]

yidmek[2], [yit-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* Yitmek; kaybolmak. [EUTS]

yidmek[3], [yéd-mek / yet-mek يیدمك] *{eAT} gçl. f. [-er]* Yedekte çekerek götürmek.

yidürmek, [yé-mek > yi-dür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yedirmek. [Gabain]

yif, [yip / yıp] *{eT} is.* İp. [Mühennâ]

yiftin, [Bul. jévtin] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yig[1], [yīg] *(yi:ğ) {eT} sf.* **1.** Çiğ; pişmemiş. [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** *sf.* Taze; ham; olmamış. [DLT] [Gabain] 🗗 **yig kerpiç,** *{eT} Pişirilmemiş tuğla.* [Mühennâ]

yig[2], [īg > yig] *{eT} is.* Hastalık; maraz. [Gabain]

yig[3], [yig / yég يك] *{eT} sf.* **1.** İyi; daha iyi; mükemmel; üstün; fevkalade; yeğ. *{eAT} (aynı)* [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [KB] **2.** *zf.* Tercihen; yeğ görüp. [EUTS] **3.** Daha iyi; en üstün. [ARAT]

yig[4], [yig يك] *{eT} is.* **1.** İğ. *{eAT} (aynı)* [DLT] **2.** Gemin damağa gelen parçası. [DLT]

yigde, [yig-dē] *(yigde:) {eT} is.* İğde, *(Zizyphus vulgaris).* [DLT] [EUTS] [Mühennâ]

yigdi, [yig-dī] *(yigdi:) {eT} zf.* Daha iyi. [Gabain]

yige, [yég / yig > yig-e يیكه] *{eAT} sf.* Güçlü kuvvetli.

yigedmek, [yig / yég > yig-eḏ-mek / yég-eḏ-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Yükseltmek; yüceltmek. [EUTS] **2.** İyileşmek; daha iyi olmak; üstün olmak; yenmek; galebe çalmak; üstün gelmek. [EUTS] [Gabain] **3.** Artmak. [KB]

yigen[1], [yigen / yégen] *is.* Yeğen. [EUTS] [Gabain]

yigen[2], [*yig-mek > yig-gen / yigen [Clauson] / yiken] *{eT} is.* Kovalık otu; bir tür kamış. [DLT]

yigetmek, [yig > yig-eḏ-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yükselmek; yücelmek. [ARAT]

yiggin, [*eT.* yiḏ > yiy / yīg[1] > yig-gin] *{ağız} is.* Kötü koku. [DS]

yigi, [yig-mek > yig-ī / yī / cig-ī] *(yigi:) {eT} sf.* **1.** Sık; sıkı; birbirine girmiş. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** Sıralanmış. [ARAT] [DLT] **3.** (Dikiş için) sağlam. [ARAT] [DLT]

yigidmek, [yi *(iki)* / *(sık)* > yig-ī > yigi-ḏ-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Artırmak. [EUTS]

yigin, [yig > yig-in يیكين] *zf.* **1.** *{eT}* Daha iyi; yeğ. **2.** *{eAT}* Yeğin.

yigirme, [yég-ir-me / yig-ir-mi] *{eT} is.*Yirmi sayısı. [DLT]

yigirmek, [yig-mek > yig-ir-mek ?] *{eT} gçl. f. [-ür]* Azarlamak.

yigirmi, [yég-ir-mī / yig-ir-mī] *(yigirmi:) {eT} is.* Yirmi; yirmi sayısı; 20. [DLT] [EUTS] [ETY] [Üç İtigsizler] [Bahşayiş]

yigirminç, [yigirmi-nç] *sf.* Yirminci. [DLT]

yigit, [yig[3] > yig-it] *{eT} is.* Delikanlı; yiğit; genç; her şeyin genci. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] 🗗 **yigit avrat,** *{eT} Genç kadın.* [Bahşayiş]|| **yigit çubanı,** *{ağız} Ergenlik sivilcesi.* [DS]

yigitlik, [yigit-lik] *{eT} is.* Yiğitlik; gençlik. [DLT] [KB]

yigitmek, [ig-iḏ-mek ? / yig-it-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Hayatını kazanmak. [EUTS]

yiglemek, [yig-lē-mek] *(yiğle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Tercih etmek; yeğlemek. [KB]

yiglig, [yég *(daha iyi)* > yig-lig] *{eT} sf.* İtibarlı.

yiglik, [yig > yig-lik] *{eT} is.* İyilik. [KB]

yigmek, [yig-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Men etmek; yasaklamak; engel olmak.

yigne, [yig-mek > yig-(i)n-e ? / igne] *{eT} is.* İğne. [DLT] [EUTS] [Mühennâ]

yigneçi, [yigne-çī] *(yiğçi:) {eT} is.* İğneci. [Mühennâ]

yignelik, [yigne-lik] *{eT} is.* İğne kabı; iğnelik. [Mühennâ]

yigrek, [yég > yig-rē-k] *(yiğre:k) {eT} sf.* Çok iyi; daha iyi. [EUTS] [Gabain]

yigrenmek, [yīg *(hastalık)* > yig-re-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Tüyü ürpermek; iğrenmek. [DLT] [Mühennâ]

yigrmi, [yég-ir-mī / yigir-mī / yigrmī] *(yigrmi:) {eT} is.* Yirmi. [Gabain]

yigtürmek, [yig-mek > yig-ī > yig(i)t-ür-mek يكتردى] *{eT} gçl. f. [-ür]* (Elbise, ayakkabı vb. için) sıkmak; incitmek. [DLT]

yigü, [yé-mek > yi-gṻ / yiy-gṻ يیكو] *(yigü:) {eT} {eAT} is.* Yemek; aş; yenilecek her şey. [EUTS] [Gabain] [Mühennâ]

yigüçi, [yigṻ > yigṻ-çī] *(yigü:çi:) {eT} is.* Yiyici. [KB]

yiğ[1], [yig / yiğ يك] *{OsT} {ağız} is.* İğ. [DS]

yiğ[2], [yıḏ / yiḏ > yiğ] *{ağız} is.* Koku. [DS]

yiğ[3], [yeğ / yiğ يیك] *{eAT} is.* Daha iyi; üstün; efdal.

yiğ[4], [yiv > yiğ] *{ağız} is.* İz. [DS]

yiğden, [yiğ[2] > yiğ-(i)d-en / yiğ-din] *{ağız} is.* **1.** Kötü koku. **2.** *sf.* (Yumurta vb. için) bozulmuş; cılk; kokuşmuş. [DS]

yiğdin[1], [yiğ[2] > yiğ-(i)d-en / yiğ-din] *{ağız} is. bot.* Güzelavrat otu, *(Atropa belladonna).* [DS]

yiğdin[2], [yiğ[2] > yiğ-(i)d-en / yiğ-din يكدين] *{OsT} {ağız} is.* **1.** Kötü koku. **2.** *sf.* (Yumurta vb. için) bozulmuş; cılk; kokuşmuş. [DS]

yiğdin[3], [yiğ-(i)d-in] *{ağız} sf.* Çok örselenmiş; hırpalanmış. [DS]

yiğe, [yé-mek > yi-y-e / yiğe] *{ağız} sf.* **1.** (Hayvan için) otlaması gereken yerde değil de sağa sola saldırarak otlayan; rahat durmayan. **2.** (Hayvan ve

insan için) ürünlere zarar veren; hırsız. **3.** Hak etmediği parayı alan; yiyici. **4.** Bir yerde duramayan. [DS]

yiğgi, [yé-mek > yi-y-gi / yiğ-gi] *{ağız} is.* Uzun süre için hazırlanmış yiyecek veya hayvan yemi. [DS]

yiği, [yiğ^2 > yiğ-i] *{ağız} is.* Kötü koku. [DS]

yiğiden, [yiğ^2 > yiğ-it-en] *{ağız} is.* (Yumurta için) bozulmuş; cılk; kokuşmuş. [DS]

yiğin^1, [yeğ-in] *{ağız} sf.* Çok fazla; bol. [DS] 🗗 **yiğin gelmek,** *{ağız} Çok zorlamak; aşırı şekilde etkisini göstermek; azgın biçimde belirmek.* [DS]

yiğin^2, [yeğ-in] *{ağız} sf.* Çabuk; hızlı. [DS]

yiğin^3, [*eT.* yeñil > yeğni > yiğin] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yiğinik, -ği [*eT.* yeñil > yeğnik / yiğinik] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yiğinlemek, [yeğin-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Çoğalmak; artmak; taşmak; azgınlaşmak. [DS]

yiğinnemek, [yeğin-le-mek / yiğinne-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor]* → yiğinlemek. [DS]

yiğir, [yiğ^2 > yiğ-ir] *{ağız} sf.* (Koku için) pis. 🗗 **yiğir yiğir,** *{ağız} (Koku için) pis pis.* [DS]

yiğirek, [yég / yig > yig-i-rek / yegrek يكيرك] *{eAT} sf.* → yeğrek,

yiğirmek, [yiğ^2 > yiğ-ir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Leş gibi kokmak. [DS]

yiğirmi, [yigirmi يكرمى] *{eAT} {OsT} is.* Yirmi; 20.

yiğit, -di [*eT.* yig > yig-it / igit يكت] *is.* **1.** *{eAT} {OsT}* Genç erkek; delikanlı. **2.** Kişi. **3.** *sf.* (Kişi için) güçlü; yürekli; cesur. **4.** *mecaz.* Düşüncelerini açıkça söylemekten çekinmeyen; gözü pek. 🗗 **yiğit er,** *{eAT} Güçlü delikanlı.*‖ **Yiğit hoş, yancık boş.** *(Kişi için) iyi biri fakat parası yok, anlamında kullanılır.*‖ **yiğit yiğli,** *{eAT} Gerek sağlıklı, gerek hasta.*

yiğitbaşı, [yiğit+baş-ı يكيت باشى] *is.* **1.** Eskiden, esnaf loncalarında alınan kararları uygulayan, üretilen malın niteliğinin denetimi, malzemenin dağıtımı gibi görevleri yürüten kimse; esnaf kethüdası. *{OsT} (aynı)* **2.** *folk.* Gençler arasında malzemesi ortak sağlanarak düzenlenen toplantıları yöneten, toplantının düzenini sağlayan genç. **3.** Köy seyirlik oyunlarını düzenleyen ve yöneten kişi. **4.** *folk. {ağız}* Düğünde konukları karşılayan ve önderlik eden kimse. [DS]

yiğitcik, [yigit-cik يكيتجك] *{eAT} is.* Yeni yetişmiş genç.

yiğitcük, [yigit-cük يكيتجوك] *{eAT} is.* → yiğitcik.

yiğitçe, [yiğit-çe] *(yiğit'tçe) zf.* **1.** Yiğit gibi; bir yiğide yakışacak biçimde; yüreklilikle; delikanlıca. **2.** *sf.* (Davranış için) yiğitliği cesareti ortaya koyan.

yiğitleme, [yiğit-le-me] *is. ed.* Halk edebiyatında kahramanlık konularını işleyen şiirlere verilen ad; koçaklama.

yiğitlendirme, [yiğit-le-n-dir-me] *is.* Yiğitlendirmek eylemi.

yiğitlendirmek, [yiğit-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Cesaretini artırmak; cesaretlendirmek; yüreklendirmek.

yiğitlenme, [yiğit-le-n-me] *is.* Yiğitlenmek eylemi.

yiğitlenmek, [yiğit-le-n-mek يكتلنمك] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Cesaret gösterisinde bulunmak; cesaretlenmek; yüreklenmek; cesaret etmek. **2.** *{eAT}* Gençlik taslanmak.

yiğitleşme, [yiğit-le-ş-me] *is.* Yiğitleşmek eylemi.

yiğitleşmek, [yiğit-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Cesaret göstermek; yiğitlik etmek; yiğitçe davranmak.

yiğitlik, -ği [yiğit-lik يكت لك] *is.* **1.** *{eAT}* Gençlik. **2.** Yiğit olma durumu; yiğitçe davranış; yüreklilik. **3.** Bir tehlike karşısında gösterilen yüreklilik; cesaret. 🗗 **yiğitliğe leke sürmemek,** *Yiğitliğe ters düşecek bir davranışta bulunmamak.*‖ **yiğitlik etmek,** *Cesaret göstermek; mertçe davranışta bulunmak; yüreklilik etmek.*‖ **Yiğitlik sende kalsın,** *Karşısındakinin ters ve uyumsuz davranışına karşı, ılımlı davranmayı öğütleyen söz.*‖ **yiğitlik taslamak,** *Yiğit olmadığı hâlde yiğitmiş gibi davranmak.*

yiğitmek, [yiğ^2 > yiğ-it-mek / yıd-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Kokutmak. [DS]

yiğlemek, [yég / yig > yig-le-mek يكلمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* → yeğlemek.

yiğlengeç, [yıd / yiy > yiy-le-n-mek > yiylen-geç يكلنكچ] *{OsT} is.* → yıylağaç.

yiğlenmek, [yég / yig > yig-le-n-mek يكلنمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Üstünlük taslamak; yeğinlik taslamak.

yiğli, [*eT.* yeñil > yiğni / yiğli] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yiğmek, [yiğ > yiğ-i-mek > yiğ-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* (Çürümüş, kokuşmuş şey için) kötü kokmak. [DS]

yiğnek, -ği [yiğ^2 > yiğ-(i)n-ek] *{ağız} sf.* Kötü kokulu; bozulmuş; kokuşmuş. [DS]

yiğnemek, [yeğin-e-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor]* Çoğalmak; coşup taşmak; artmak; azmak. [DS]

yiğni, [*eT.* yeñil > yeğni / yiğni] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yiğnilmek, [*eT.* yeñil > yeğnil-mek > yiğnil-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Hafiflemek. [DS]

yiğrek^1, [yég / yig > yig-rek يكرك] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* → yeğrek. [DS]

yiğrek^2, [eğ-re-k > yiğ-re-k] *{ağız} is.* Öğle sıcağında veya gece hayvanların topluca yatıp dinlendikleri yer; eğrek. [DS]

yiğrelenmek, [yig^2 > yig-re-le-n-mek] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* İğrenmek; nefret etmek.

yiğrencek, -ği [yiğ^2 > yiğ-re-n-cek] *{ağız} sf.* Her şeyden tiksinmeyi alışkanlık edinmiş kimse. [DS]

yiğrenci, [yig-re-n-mek يكرنجى] *{eAT} {OsT} sf.* İğrenç; pis; murdar. ☞ **yiğrenci olmak,** *{ağız} Tiksinmek.* [DS]

yiğrendirmek, [yig-re-n-mek > yigre-n-dir-mek يكرندرمك] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ür]* İğrendirmek; nefret ettirmek.

yiğrengen, [yig-re-n-mek > yigre-n-gen يكرنكن] *{OsT} sf.* Çok iğrenen.

yiğrenmek, [yiğ^2 > yiğ-re-n-mek يكرنمك] *{eAT} {OsT} {ağız} dönşl. f. [-ür]* İğrenmek; tiksinmek. [DS]

yiğrensek, [yig-re-n-mek > yigre-n-sek يكرنسك] *{OsT} sf.* Çok tiksinen; iğrenici.

yiğsi, [yiğ^2 > yiğ-si] *{ağız} sf.* (Koku için) iğrenç. [DS]

yiğtürmek, [yéġ > yiġ-tür-mek يغتردى] *{eT} gçl. f. [-ür]* Bir şey verdirerek iyilik etmek. [DLT]

yiig, [yīg / yē̂g] *(yi:g) {eT} sf.* Daha iyi. [EUTS]

yiil, [yıl / yiil / yē̂l] *(yi:l) {eT} is.* Yel; rüzgâr. [EUTS] [Üç İtigsizler] ☞ **yiil tilğeni,** *Rüzgâr tekerleği.* [Üç İtigsizler]

yik^1**,** [īk > yīk / yīg] *(yi:k) {eT} is.* İğ. [DLT]

yik^2**,** [yīg / yīk] *(yi:k) {eT} sf.* Çiğ; pişmemiş. [DLT]

yik^3**,** [yik] *{ağız} is.* Hafta. [DS]

yiken^1**,** [*yig-mek > yig-gen / yigen [Clauson] / yiken] *{eT} is.* Hasır yapılan kovalak otu. [DLT]

yiken^2**,** [yigen / yiken] *{eT} is.* Yeğen. [EUTS]

yikim, [yiğ^2 > yik-im ?] *{ağız} sf.* Çirkin. [DS]

yikindirmek, [yeğin-dir-mek / yikin-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Yükseltmek. [DS]

yikinmek^1**,** [yek-in-mek > yik-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Bir şey yapmaya davranmak. [DS]

yikinmek^2**,** [yek-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İtmek. [DS]

yikirmek [yē̂r-mek > yér-gür-mek > yik-ir-mek / yiğ^2 > yig-ir-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* İğrenmek; tiksinmek; nefret etmek. [Nevâyî]

yikirmi, [yigirmī] *(yikirmi:) {eT} is.* Yirmi. [EUTS]

yikit, [yig > yig-it / yikit] *{eT} is.* Yiğit; delikanlı. [Mühennâ]

yiklemek, [yik-lē-mek / érk-lē-mek / irk-lē-mek] *(yikle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Ayakla çiğnemek; üzerine basmak. [DLT]

yikte^1**,** [yig-dē / yik-tē] *(yikte:) {eT} is.* İğde. [DLT]

yikte^2**,** [Far. yek-tehī] *{ağız} is.* Eteklik. [DS]

yiktirmek, [yek-tir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Hafifçe topallamak. [DS]

yiktürmek, [yéġ > yiġ-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Bir şeyle iyilik etmek. [DLT]

yil^1**,** [yē̂l / yil] *(yé:l) {eT} is.* Yele. [ETY]

yil^2**,** [yıl / yiil / yél يل] *{eT} is.* **1.** Yel; rüzgâr. *{ağız} (aym)* [EUTS] [Gabain] [DS] **2.** Cin çarpması. [EUTS] [Gabain] **3.** Ejderha; cin. [KB] ☞ **yil algını,** *{ağız} Tane tutmayan ekin; dolmamış cılız tane.* [DS]‖ **yil çıbanı,** *{ağız} Antep çıbanı.* [DS]‖ **yile varmak,** *{eAT} Boşa gitmek; heba olmak.*‖ **yili dutmak** (tutmak), *{ağız} Sar'a nöbeti gelmek.* [DS]‖ **yilinden gaçmak** (kaçmak), *{ağız} 1. (O kimseyi) hiç sevmemek. 2. (O kişiden) çok çekinmek.* [DS]‖ **yil yarası,** *{ağız} Antep çıbanı.* [DS]

yilar, [*eT.* yul-ā- mak *(çekmek)* > yulār > yilar] *{ağız} is.* Yular. [DS]

yilbik, -ği [*eT.* yilbī-mek *(esmek)* > yilb-ik] *is.* Sara hastalığı.

yilbimek, [yilbī-mek / yilvi-mek] *(yilbi:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Esmek; yelpaze sallamak. [EUTS]

yildirmek^1**,** [yel-mek > yel-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Koşturmak. **2.** Hızlı çalıştırmak. **3.** *gçsz. f.* Koşmak. **4.** Hızlı çalışmak. [DS]

yildirmek^2**,** [yıl-mak > yıl-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Gözünü korkutmak. [DS]

yilebimek, [*eT.* yelbī-mek > yil(e)bi-mek يلابمك] *{eAT} gçsz. f. [-r]* Rüzgâr etkisi ile sallanmak veya dalgalanmak.

yileğen, [yél-mek > yel-e-gen يلكن] *{OsT} sf.* Hızlı koşan; süratle giden; çok yelen.

yilek^1**,** [yel-ek / yilek يلك] *{eT} is.* **1.** Kuş kanadının sert ve büyük tüyü; kalemli tüy; telek. *{eT} {eAT} {ağız} (aym)* [Bahşayiş] [DS] **2.** Okun yay girişine takılan ve gidiş yönünü düzenleyen tüylü bölümü; ok tüyü. *{eT} {eAT} (aynı)* [Bahşayiş] [Nevâyî] **3.** *{eAT}* Bir ok atımı uzaklık. **4.** *{ağız}* Yelek. [DS]

yilek^2**, -ği** [yel-mek > yel-ek] *{ağız} is.* Bir yaşındaki eşek. [DS]

yilek^3**, -ği** [dile-mek > dile-k / yile-k ?] *{ağız} is.* Heves. [DS]

yileklenmek, [yilek^3-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İsteklenmek. [DS]

yilelek, -ği [yel-e-mek > yel-e-lek] *{ağız} sf.* **1.** Hoppa; hafifmeşrep. **2.** *is.* Kâğıt, kamış veya tahtadan yapılmış fırıldak. [DS]

yilemek, [yıḏ-mak > yiy-le-mek ييلمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Koklamak.

yilen, [yel-mek > yel-en / yil-en] *{ağız} sf.* Çelik çomak oyununda yenilen. [DS]

yiletmek, [ile-t-mek / yile-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* İletmek. [DS]

yilevarmak, [yel-mek+var-mak > yil-e+var-mak يله ورمك] *{eAT} gçsz. f. [-ur]* Yel gibi gitmek; koşmak.

yileyü, [yil-ē-mek > yile-gü / yileyü [ARAT: yılayü]] *{eT} sf.* Aldatıcı; hayalî; bâtıl. [Üç İtigsizler]

yilgürmek, [yil-gür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Uçuşmak; çırpınmak. [KB]

yili, [yéle / yili يلى] *{eAT} is.* Yele.

yilig, [yil-mek > yil-iñ / yil-ik] *{eT} is.* Kemik iliği. [KB]

yilik[1], [ilēk / elig / yilik] *{eT} is.* Bir memuriyet unvanı. [EUTS]

yilik[2], [yil-mek *(iliştirmek)* > yil-ik / yil-ig / yil-iñ] *{eT} is.* (Kemik için) ilik; kemik; ilikli kemik. [EUTS] [Gabain] [DLT] [Nevâyî]

yilik[3], [yel-mek > yél-ik يلك] *{eAT} sf.* Çok koşan; yelici.

yilikliğ, [yil-ik-li] *{eT} sf.* İlikli; iliği olan. [DLT]

yilikmek, [yel-mek > yel-ik-mek / yil-ik-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Yaramazlık yapmak; şımarmak. [DS]

yiliksiz, [yilik-siz] *{eT} sf.* Kemiğinde iliği olmayan; zayıf. [DLT]

yilim, [yilim / yel-im] *{eT} is.* Tutkal; çiriş. [EUTS] [DLT] [Mühennâ]

yilin[1], [yil-in / yıl-ın] *{eT} sf.* Sıcak. [Gabain]

yilin[2], [yélin يلن] *{eAT} {ağız} is.* İnek, manda, koyun, keçi ve kısrak gibi hayvanların memelerinde süt toplanan kısım; tırnaklı hayvan memesi. [DLT] [DS] **yilin ayı,** *{eAT} Mart ayı.*

yilinmek, [yelin-mek / yilin-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Takılmak; ilişmek. [Gabain] **2.** Yapışmak. [EUTS]

yilişmek, [yel-mek > yél-iş-mek يلشمك] *{eAT} işteş. f. [-ür]* Birlikte koşmak; koşuşmak, yarışmak.

yilkitmek, [yilk-it-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Heyecanlandırmak. [KB]

yilkürmek, [yilk-ür-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Uçuşmak. [KB]

yilkütmek, [yilk-üt-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Heyecanlandırmak. [KB]

yilleme, [yel-le-me] *{ağız} is.* Vantilatör; yelleyici. [DS]

yillenmek, [yel-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Aşırı isteğe, hevese kapılıp havalara uçmak. [DS]

yilli, [yel-li / yil-li] *{ağız} sf.* Saralı. [DS]

yillikli, [yel-lik-li / yil-lik-li] *{ağız} sf.* (Kişi için) göğüs hastalığı çeken. [DS]

yilmek[1], [yél-mek / yil-mek يلمك] *{eT} {eAT} gçsz. f. [-er]* **1.** Koşmak. [KB] **2.** Hücum etmek. [Gabain] **3.** *{ağız}* Peşinden koşmak. [DS] **4.** *{ağız}* Kapılmak; uymak. [DS] **yile yile,** *{eAT} Koşa koşa.*

yilmek[2], [yil-mek / il-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* **1.** İliştirmek. [Gabain] **2.** Asmak. [EUTS]

yilmek[3], [yıl-mak > yil-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Eğilmek; bükülmek; çarpılmak. [DS]

yilmeşik, -ği [yel-(i)m-eş-ik / yilm-eş-ik] *{ağız} sf.* Yapışkan; sulu; cıvık. [DS]

yilmirmek, [yılī-mak > yıl(ı)m-ır-mak [Clauson] / yil(i)m-ir-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Ilımak; ılır gibi olmak. [DLT]

yilmük, -ğü [yıl-mık / yil-mük] *{ağız} is.* Küçülmüş, incelmiş sabun parçası. [DS]

yilöngü, [yel+öñ-ü > yilöñü] *(yilöñü) {ağız} is.* → yel önü. [DS]

yilpağ, [yelpī-k / yilpa-ġ] *{eT} is.* Cin; peri; hastalık şeytanı; hastalık getiren şeytan; gulyabani. [EUTS] [Gabain]

yilpigü, [yilpī-gü] *(yilpigü:) {eT} is.* Yelpaze. [Gabain]

yilpik, -ği [yilp-i-k] *{ağız} is.* Bronşit. [DS]

yilpikli, [yilpik-li] *{ağız} sf.* Öksürüklü. [DS]

yilpimek, [yil-(i)p-ī-mek] *(yilpi:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Yellemek; yelpazelemek. [Gabain]

yilte, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelt-e يلته] *{eAT} is.* Teşvik; kışkırtma.

yiltelemek, [yilt-ele-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sürerek yürütmek; itelemek. [DS]

yiltemek, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yilte-mek يلتمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Teşvik etmek; heveslendirmek; tahrik etmek; kışkırtmak; hırslandırmak.

yilten, [yiḏ > yiḏ-en / yilt-en] *{ağız} is.* Bozuk yumurta. [DS]

yiltenmek, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-n-mek يلتنمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Özenmek; heves etmek; meyletmek.

yiltirmek, [yil-tir-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* **1.** Esmek. [Gabain] [EUTS] **2.** *gçl. f.* Estirmek. [EUTS]

yiltiz, [yil-mek > yil-(i)t-iz] *{eT} is.* Esas; kök; temel. [EUTS]

yiltmek[1], [yilt-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Sürerek yürütmek; itelemek. [DS]

yiltmek[2], [yilt-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Kışkırtmak. [DS]

yilvi, [yil-i-p-mek ? > yilv-ī / yelv-ī] *(yilvi:) {eT} is.* Sihir; büyü. [ARAT] [Gabain] [EUTS]

yilviçi, [yilvi-çī] *(yilviçi.) {eT} is.* Sihirbaz; büyücü. [ARAT]

yilvilemek, [yilvi-lē-mek] *(yilvi:le:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Kamlamak; sihirlemek; büyülemek. [EUTS]

yilvilemek, [yél *(cin)* > yél-vī > yilvī-le-mek] *(yilvi:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Sihirbazlık yapmak; büyü yapmak; sihir yapmak; büyülemek. [ARAT]

yim, [yē-mek / yi-mek > yi-m] *{eT} {ağız} is.* **1.** Yem. [Gabain] [EUTS] [DS] **2.** Yemek; yiyecek. [EUTS] **yim sofrası,** *{ağız} On on beş kişinin yemek yediği büyük sinilerin altına serilen sofra bezi.* [DS]

yime, [yan-mak *(dönmek)* > yan-a / yen-e / yin-e / yime / yme] *{eT} e.* **1.** Yine; tekrar; yeniden. [EUTS] [KB] **2.** Dahi; her ne kadar. [Gabain] [KB] **3.** Hep. [KB] **yime tüğel,** *Tamamıyla; büsbütün.* [EUTS]

yimece, [yé-mek > yi-mece] *{ağız} is.* Firengi. [DS]

yimeci, [imece / yimeci] *{ağız} is.* İmece. [DS]

yimecük, [yé-mek > yé-me(k)-cük يمجوك] *{eAT} is.* Yiyecek.

yimek, [yé-mek / yi-mek] *(ağız. yi:mek) {eT} {ağız} gçl. f. [-r]* **1.** Yemek. [ETY] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** *{ağız}* Rüşvet. [DS] 🗗 **yimeği sırtına almak,** *{ağız} İşçinin yiyeceğini üstlenmek.* [DS]

yimekli, [ye-mek > yimek-li] *{ağız} sf.* (İşçi için) yemeği, işi gördürünce verilmek üzere tutulan. [DS]

yimeklik, -ği [yemek-lik] *{ağız} is. folk.* Oğlan evinin kız babasına, başlık dışında verdiği harçlık. [DS]

yimelemek, [lime-le-mek / yimele-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Parçalamak. [DS]

yimelik, -ği [ye-mek > yime-lik] *{ağız} is.* Yemek üzere ayrılan buğday. [DS]

yimeni, [yemeni > yimeni] *{ağız} is.* Yumuşak bir tür ayakkabı; yemeni. [DS]

yimez, [yi-mez ?] *{ağız} sf.* Kıskanç. [DS]

yimirmek, [yém-ir-mek / yém-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yıkmak; paramparça etmek. [EUTS]

yimiş, [yé-mek > yé-miş / yem *(yiyecek)* yem-(i)ş / yi-miş يميش] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* Yemiş; meyve. [EUTS] [Gabain] [KB] [DS]

yimişlenmek, [yemiş-le-n-mek يمشلنمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Yemiş yemek; meyve yemek.

yimişlik, [yimiş-lik] *{eT} is.* Bahçe; ağaçlık; yemişlik. [Gabain] [EUTS]

yimki, [? yimki] *{eT} is.* Takdis; kutlama; kutlu kılma. [EUTS]

yimlemek[1]**,** [im > yim-lē-mek] *(yimle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Gözle işaret etmek. [DLT]

yimlemek[2]**,** [yém > yem-le-mek / yim-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Rüşvet vermek. [DS]

yimlenmek, [yim-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Zevk bulmak. [KB]

yimlik, -ği [yem-lik / yimlik] *{ağız} is.* Yemlik. [DS] 🗗 **yimlik gibi,** *{ağız} Pek yumuşak; yumuşacık.* [DS]

yimlikçi, [yim-lik-çi] *{ağız} is.* Harman zamanında, harmanları dolaşarak tahıl dilenen kimse. [DS]

yimrilmek, [yém-(i)r-il-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Devrilmek; yıkılmak, çökmek. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain]

yimsel, [yé-mek > yi-y-im-sel] *{ağız} sf.* **1.** Lezzetli. **2.** Yemesi güç. [DS]

yimşak, [yumuş > yum(u)ş-ā-mak > yımş-ā-k] *(yumşa:k) {eT} sf.* Yumuşak. [ETY] 🗗 **yimşak ağı,** *Yumuşak ipekli kumaş.* [ETY]

yin[1]**,** [yīn] *(yi:n) {eT} is.* **1.** Beden; vücut; insan bedeni; vücudun organları. [DLT] [Gabain] **2.** Tüy; deri; cilt. [DLT] [EUTS]

yin[2]**,** [īn / yīn] *(yi:n) {eT} is.* İn; hayvan ini. [DLT]

yin[3]**,** [yin] *{eT} is.* Koyun pisliği; davar tersi; hayvan pisliği. [DLT] 🗗 **koy yini,** *Koyun pisliği.* [DLT]

yin[4]**,** [yeñ / yen / yin / yiñ] *{ağız} is.* Elbisenin kol ucu. [DS]

yin[5]**,** [Çin. yin] *is.* Çin düşünce sistemine göre gerçekliğin iki durumundan biri olup toprak, karanlık, edilgenlik ve soğurmayı kapsayan dişi ilke; (diğeri, yang).

yincelemek, [yenc-ele-mek / yinc-ele-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sarsmak; sallamak. [DS]

yincik, [incik / yincik] *{eT} is.* Baldırın ince kemiği; incik. [Mühennâ]

yincivermek, [yinc-mek+i-ver-mek] *{ağız} gçl. b. f. [-ir]* Ovarak yıkamak. [DS]

yincü, [Çin. zhen zhu > yençü / yinçü / yincü] *{eT} is.* İnci. [DLT] [Mühennâ]

yinç, -ci [yinç] *{ağız} is.* Bakır leğen. [DS]

yinçge, [yinç-mek >yinç-kē] *(yinçge:) sf.* İnce. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] 🗗 **yinçge kişi,** *Tanrı'ya ibadet eden, tapan.* [DLT]|| **yinçge torku,** *İnce ipek kumaş.* [DLT]|| **yinçge kız,** *Odalık kız.* [DLT]

yinçgelemek, [yinç-kē > yinçge-lē-mek] *(yinçgele:mek) {eT} gçl. f. [-r]* İnce saymak; inceltmek. [DLT]

yinçgelenmek, [yinç-kē > yinçke-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Alçak gönüllülük etmek. [DLT] **2.** Tanrı'ya karşı küçüklük göstermek; tapınak; ibadet etmek. [DLT] **3.** Odalık edinmek. [DLT]

yinçke, [yinç-mek > yinç-kē] *(yinçke:) {eT}* **1.** İnce. [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Narin; hafif. 🗗 **yinçke kız,** *1. Yatağa alınacak, yetişkin cariye ve kız. 2. Kız oğlan kız.* [DLT]

yinçkelemek, [yinç-kē > yinçke-lē-mek] *(yinçkele:mek) {eT} gçl. f. [-r]* İncelemek; parçalamak. [Üç İtigsizler]

yinçmek, [*yinç-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* (Baş için) eğilmek; bükülmek. [Clauson]

yinçrünmek, [yinç-(ü)r-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Başını eğmek. [KB]

yinçü[1]**,** [Çin. zhen zhu > yençü / yinçü / yincü] *{eT} is.* İnci; mücevherat. [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Tekin] [Gabain] [KB]

yinçü[2]**,** [*yinç-mek > yinç-ū̃] *(yinçü:) {eT} is.* Cariye. [DLT]

yinçülemek, [yinçū̃-lē-mek] *(yinçü:le:mek) {eT} gçl. f. [-r]* İnci dizmek. [KB]

yinçülüğ, [yinçü-lüg] *{eT} sf.* İncili; inci ile süslenmiş. [EUTS]

yinçürmek, [*yinç-mek > yinç-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Secde etmek; eğilmek. [Gabain] **2.** Hürmet etmek; eğilmek; baş eğmek; saygı göstermek. [EUTS]

yindek, [yan-mak *(dönmek)* > yine > yine-d-mek >

yind-ek / yendek يندك] *{eAT} {OsT} zf.* Mutlaka; daima; hep.

yindem, [yīn > yin-de-m / yin-te-m] *{eT} zf.* Yalnızca; sadece; ancak; fakat. [Üç İtigsizler]

yindmek, [ind-mek / yind-mek / yend-mek] *{eT} gçl. f. [-r]* Araştırmak; aramak; sormak. [DLT]. [İKPÖy.]

yindürmek, [ind-mek / yind-mek / yend-mek *(araştırmak)* > yind-(ü)r-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Aratmak; kaybı arattırmak. [DLT] [İKPÖy.]

yine, [yan-mak *(dönmek)* > yan-a / yen-e / yin-e ينه] *zf.* **1.** *{eT}* Geri dönme bildirir. **2.** Yine; gene; tekrar; ikinci defa olarak; yeniden; dahi; fazladan; üstelik; tekrar. *{eT} (aynı)* [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] [DLT] [Üç İtigsizler] **3.** *bağ.* Ve. [İKPÖy.] 🗗 **yine yine,** *{OsT} Tekrar tekrar.*

yinedmek, [yīn > yin-ē-mek > yinē-d̲-mek / yinetmek] *(yine:dmek) {eT} gçsz. f. [-ür]* Sağalmak; yeğnilmek. [DLT]

yinekli, [ye-mek > ye-y-(i)n-ek-li / yinek-li] *{ağız} sf.* İstekle yenilen; tadı güzel; mideyi yormayan. [DS]

yinelem, [yine-le-m] *is.* Yineleme; tekrar etmek; tekrir.

yineleme, [yine-le-me] *is.* **1.** Yinelemek eylemi; tekrarlama. **2.** *bsy.* Bir programda yer alan komut dizisine ait bir verinin değerinin yürütülmesi işlemi. **3.** *dbl.* Sıklık. **4.** *ed.* Şiirde ahenk sağlamak amacıyla aynı ünsüz ya da hecenin yinelenmesi ile sağlanan ses uyumu.

yinelemek, [yine-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Bir kez daha yapmak; tekrar etmek; tekrarlamak, *(1955).* **2.** *gçsz. f.* (Hastalık için) yeniden ortaya çıkmak.

yinelemeli, [yine-le-me-li] *sf.* Arka arkaya birden çok kez yapılan; tekrar tekrar yapılan; yinelenen; tekrarlanan; mükerrer.

yinelemesel, [yine-le-me-sel] *sf.* **1.** Yineleme ile ilgili; yinelemeye dayanan. **2.** *dbl.* Fiil kökünde belirtilen eylemin yinelendiğini gösteren bir ekle donanmış fiil biçimi.

yinelenebilir, [yine-le-n-e+bil-ir] *sf.* Yinelenmè özelliği olan.

yinelenebilirlik, -ği [yine-le-n-e+bil-ir-lik] *is.* **1.** Yinelenebilme özelliği. **2.** *bsy.* Yinelemeli bir programın niteliği.

yinelenirlik, -ği [yine-le-n-ir-lik] *is.* **1.** Yinelenir olma durumu. **2.** *dbl.* Üretici dil bilgisinde bir kuralın, oluşturucu bir ögenin türetme sırasında kuramsal olarak sonsuz yineleme yeteneğini belirten özellik.

yineleniş, [yine-le-n-iş] *is.* Yinelenmek eylemi ve biçimi.

yinelenme, [yine-le-n-me] *is.* Yinelenmek eylemi.

yinelenmek, [yine-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yinelemek eylemi yapılmak; tekrarlanmak. **2.** Üst üste birkaç kez yapılmak; tekrar tekrar söylenmek.

yineletme, [yine-le-t-me] *is.* Yineletmek eylemi.

yineletmek, [yine-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Yinelemek eylemini yaptırmak; tekrarlatmak.

yineleyici, [yine-le-y-ici] *sf.* **1.** Yinelemek eylemin yapan; tekrarlayıcı. **2.** *dbl.* (Kelime, gösterge vb. için) yeni bir bilgi getirmeksizin verilen bilgiyi yineleyen. **3.** *is.* Yineleme işlevini yapan aygıt.

yineleyicilik, -ği [yine-le-y-ici-lik] *is.* **1.** Yineleyici olma durumu. **2.** *dbl.* Aynı anlam kapsamını birçok kere değişik biçimlerde ortaya koyan, yineleyen sözcenin özelliği.

yineleyiş,[yine-le-y-iş] *is.* Yinelemek eylemi ve biçimi.

ying[1], [yéñ / yiñ بيك / يك] *(yiñ) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* Elbise kolunun el üstüne gelen kısmı; yen. [KB] [DS]

ying[2], [ying / yiñ] *(yiñ) {eT} is.* **1.** Cerahat; irin. [EUTS] **2.** Çıkarılan şey; kusma; kazurat. [Gabain] **3.** Sümük. [DLT] [Mühennâ] 🗗 **yiñ atmak,** *{eT} Sümkürmek.* [DLT]

yingdeğü, [yiñ-d̲ē-gü̲] *(yiñde:gü:) {eT} sf.* (Çocuklara sövgü için) sümüklü. [DLT]

yingedmek, [yiñ > yiñ-ē-mek > yiñē-d̲-mek] *(yiñe:dmek) {eT} dönşl. f. [-ür]* Sümük atmak; sümkürmek. [DLT]

yingi, [yeñ-ī / yiñ-i يكى / ينكى] *(yiñi:) {eAT} {ağız} sf.* **1.** Yeni. [DS] **2.** Taze. 🗗 **yiñi ay,** *{eAT} Yeni ay; hilal.*|| **yiñi bahar,** *{ağız} Yenibahar.* [DS]|| **yiñi yaka,** *{ağız} Yeni ev kuran; evlenen; ocak yakan.* [DS]|| **yiñi yaprak,** *{ağız} Taze asma yapraklarından sarma yapılabildiği günler.* [DS]|| **yiñi yiñi,** *{ağız} 1. Son zamanlarda. 2. O zamana kadar görülmemiş; değişik.* [DS]|| **yiñi yetme,** *{ağız} Yeni yetişmekte olan genç; delikanlı.* [DS]

yingil, [yénī-mek > yiñ-il] *(yiñil) {eT} sf.* Kolay; hafif. [Gabain] [EUTS]

yingile, [yeñi > yiñi-le] *(yiñile) {ağız} zf.* Az önce; demincek. [DS]

yingilenmek, [yiñi-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Tazeleşmek; gençleşmek; dinçleşmek. [DS]

yingitmek, [yiñ > yiñ-id̲-mek] *(yiñidmek) {eT} dönşl. f. [-ür]* Sümkürmek. [DLT]

yingni, [*eT.* yeñil > yeğni > yiñni] *(yiñni) {ağız} sf.* Hafifmeşrep. [DS]

yingsüz, [yéñ > yiñ-sü̲z ينكسوز] *{eAT} sf.* Yensiz. 🗗 **yiñsüz ton,** *{eAT} Kefen.*

yingşürmek, [yonġ-aş-ur-mak > yonġ-(a)ş-ur-mak / yiñşürmek] *(yiñşürmek) {eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Karıştırmak. **2.** Sıcağa soğuk karıştırarak ılıştırmak. [DLT]

yingteğü, [yiñ > yiñ-ḏē-gǖ] *(yiñte:gü:) {eT} sf.* Burun hastalığı; nezle; sümüklü burun. [EUTS]

yini[1], [yīn / yinī] *(yini:) {eT} is.* Vücut; vücudun organları; uzuv; aza. [EUTS] [Gabain]

yini[2], [*eT.* ini / yini] *{ağız} is.* Güveyin kardeşi. [DS]

yinice, [yeni-ce / yini-ce] *{ağız} is.* **1.** Yeni dikilmiş bağ. **2.** (Nohut, mercimek vb. için) içi böcekler tarafından yenilmiş. [DS]

yiniçke, [yinç-mek > yinç-kē / yiniç-kē] *(yiniçke:) {eT} sf.* İnce. [Mühennâ]

yinik, [yénī-mek > yéni-k] *{eT} sf.* **1.** Hafif; kolay. [Gabain] [KB] **2.** Değersiz; ucuz. [EUTS] [Gabain]

yinikleşmek, [yinik-le-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Büyümek. [DS]

yinil, [*eT.* yeñil > yeğnil > yīnil] *(yi:nil) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yinilmek, [yeğni-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ağırlığı azalmak; hafiflemek; yeğnilmek. [DS]

yinir, [ye-n-ir / yinir] *{ağız} is.* Frengi. [DS]

yinirmek, [yin-ir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Bozmak; yıkmak. [DS]

yinitmek, [yini-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Hafifletmek. [KB]

yingni, [*eT.* yeñil > yeğni > yiñni] *(yiñni) {ağız} sf.* Hoppa; şımarık; hafifmeşrep. [DS]

yinliğ, [yīn > yin-lig] *{eT} sf.* Derili. [EUTS]

yinmek[1], [ind-mek / yind-mek > yin-mek ?] *{eT} gçl. f. [-r]* Aramak; sormak. [DLT]

yinmek[2], [yén-mek / yin-mek ينمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* **1.** (Diş vb. için) aşınmak. **2.** Çürümek.

yinnemek, [yin(n)e-mek ينيمك] *{eAT} gçsz. f. [-r]* Doğuracak hayvanın memelerine süt gelmek.

yinoz, [? yinoz] *{ağız} is.* Martı. [DS]

yinsemek, [yen-se-mek / yin-se-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(i)-yor]* Aşağılamak; ezmek. [DS]

yinşelmek, [yinş-el-mek ?] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Hafifleşmek. **2.** Tazelenmek. [DS]

yintem, [yīn > yin-de-m / yin-te-m] *{eT} zf.* Tamamıyla; büsbütün; tümü ile; sabit. [EUTS]

yintmek, [yint-mek / yind-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Sormak; aramak. [ARAT]

yintürmek, [yint-ür-mek / yind-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Kaybı arattırmak. [ARAT]

yinür, [yé-mek > yi-n-ür ينر] *{eAT} is.* **1.** Yenilebilir nesne; yiyecek. **2.** *sf.* Aşınan, açılan; deşilen. 🗗 **yinür baş,** *{OsT} Gittikçe oyulup derinleşen yara.*‖ **yinür maraz,** *{OsT}* → yinür baş.‖ **yinür renc,** *{OsT}* → yinür baş.

yip, [yıp / yip / ip] *{eT} is.* İp; iplik. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain] [KB]

yipar, [yı-mak > yı-p-mak > yıp-ār / ipār / Moğ. ciğar ?] *(yipa:r) {eT} {ağız} is.* Güzel koku; misk. [DLT] [DS]

yipçi, [yip-çī] *(yipçi:) {eT} is.* İpçi. [Mühennâ]

yipekçi, [yipek-çi] *(yipekçi:) {eT} is.* İpekçi. [Mühennâ]

yipelemek, [yepe-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yüz vermek. [DS]

yipenlemek, [yepe-n-le-mek / yipe-n-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Hafif hafif vurarak okşamak. [DS]

yipin, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] *{eT} sf.* **1.** Menekşe rengi. [EUTS] [Gabain] **2.** Kırmızı; koyu kırmızı; kızıl. [DLT] [Gabain]

yipke, [yip-kē] *(yipke:) {eT} is.* İnce ip; iplik. [EUTS] [Gabain]

yipkin, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] *{eT} sf.* Menekşe rengi; erguvan renginde olan; konur; koyu kırmızı. [DLT] [EUTS]

yipmil, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil / yip-mil] *{eT} sf.* Erguvan renginde olan. [DLT]

yipün[1], [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] *{eT} sf.* **1.** Mor; menekşe rengi. [KB] **2.** Kırmızı. [Gabain] [KB]

yipün[2], [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] *{eT} is.* Lotus çiçeği. [EUTS]

yir[1], [yér / yir ير] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Yer. Dünya. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [KB] [DS] **2.** Toprak; ülke; memleket. [ETY] [EUTS] [KB] 🗗 **yir cücesi,** *{ağız} (Kişi için) kısa boylu ve çok bilmiş.* [DS]‖ **yirden yapalak,** *{ağız} (Kişi için) bodur ve şişman.* [DS]‖ **yirden yığma,** *{ağız} (Kişi için) bodur ve şişman.* [DS]‖ **yir gulağı** (kulağı), *{ağız} (Kişi için) olayları öğrenmede çok yetenekli.* [DS]‖ **yirine düşmek,** *{ağız} 1. (Tohum, bitki vb. için) gelişip serpilebileceği toprağa düşmek. 2. Geçim derdinden uzak, üzüntüsüz, kaygısız bir eve gelin gitmek.* [DS]‖ **yerine gomak** (komak), *{ağız} 1. Yerine, uygun düşen bir yere koymak. 2. Yenisini edinip, kırılan veya eskiyenle değiştirmek.* [DS]‖ (bir şey, bir kimse vb.) **yerine gomak** (komak), *{ağız} 1. (Onun gibi) değer vermek; saygı göstermek. 2. Onun yerine tutmak.* [DS]‖ **yerini yapmak,** *{ağız} 1. Yatağını hazırlamak; yatağını yapmak. 2. (Kabul ettirilmek istenen bir düşünce, iş vb. için) önceden sözle hazırlığını yapmak; giriş yapmak.* [DS]‖ **yir itmek,** *{ağız} 1. Yer tutmak; yer edinmek. 2. İz bırakmak.* [DS]‖ **yir karnı,** *{eAT} Yer altı; mezar.*‖ **yir kurdu,** *{eT} Böcek.* [Mühennâ]‖ **yir odası,** *{ağız} Tabanı yerle bir olan oda.* [DS]‖ **yir tebremeki,** *{eT} Yer sarsıntısı; deprem; zelzele.* [EUTS]‖ **yir yatağı,** *{ağız} Odanın tabanına serilen yatak; yer yatağı.* [DS]‖ **yir yir,** *{ağız} Yer yer.* [DS]‖ **yir yirin,** *{eAT} Her taraftan.*

yir[2], [yir / ir / yır-dın / yır-ya] *{eT} is.* **1.** Şimal; kuzey. [EUTS] [ETY] **2.** Orada. [Gabain] **3.** Solda. [Gabain]

yirçi, [yér > yir-çī] *(yirçi:) {eT}* Rehber; kılavuz; yol

gösteren. [Gabain] [EUTS] 🗗 **yirçi suvçi,** *Denizci kılavuzu.* [EUTS]

yirçilemek, [yirçī > yirçi-lē-mek] *(yirçile:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Yol göstermek; kılavuzluk etmek. [EUTS]

yirdeki, [yér / yir > yir-de-kī] *(yirdeki:) {eT} sf.* Yerdeki. [EUTS]

yirdirmek, [yir-mek > yir-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Kabalık etmek; pot kırmak. [DS]

yirenmek, [iğre-n-mek / yiğ-re-n-mek > yīren-mek] *(yi:renmek) {ağız} dönşl. f. [-ir]* İğrenmek. [DS]

yirgeç, -ci [yir-mek > yir-geç] *{ağız} sf.* **1.** Sevilmeyen; beğenilmeyen. **2.** Pis; iğrenç. [DS]

yirgenmek, [iğren-mek / yiğren-mek > yirgen-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İğrenmek. [DS]

yirgidin, [irī-mek *(çürümek)* > iri-g-id-in ? > yirgidin] *{ağız} sf.* Kokmuş. [DS]

yirgün, [yir-mek > yir-gün] *{ağız} sf.* Kötü. [DS]

yirgürmek, [yir-mek > yir-gür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Nefret ettirmek. [KB]

yiri, [iri > yiri] *{ağız} sf.* İri. [DS]

yiribik, -ği [yir+ibik] *{ağız} is.* Çavuşkuşu; ibibik. [DS]

yirig, [yir-mek > yir-ig] *{ağız} sf.* Yarık; yırtık; yirik. [DS]

yirik, -ği [yir-mek > yir-ik يريك] *{ağız} sf.* **1.** *{eAT} {OsT}* Az yarık; biraz yırtık. **2.** (Kişi için) üst dudağı yırtık olan. **3.** *is.* Kadınlarda dişilik organı. **4.** *ünl.* Kız çocuklarını azarlama sözü. [DS] 🗗 **yirik dudaklı,** *{ağız} Üst dudağı yarık olan.* [DS]

yirikli[1], [yirik-li] *{ağız} sf.* (Elbise, etek vb. için) yırtmaçlı. [DS]

yirikli[2], [yer-mek > yer-ik-li] *{ağız} sf.* (Kadın için) aşeren. [DS] 🗗 **yirik yirmek,** *{ağız} (Kadın için) aşermek.* [DS]

yirikmek, [yér > yir-ik-mek] *{eT}* Yerleşmek. [KB]

yiril, [yir-mek > yir-il] *{ağız} is.* Leş. [DS] 🗗 **yiril yiril,** *{ağız} (Kokmak için) leş gibi; çok kötü.* [DS]

yirilgen, [yir-mek > yir-il-gen] *{eT} sf.* Daima çatlayan; yarılan; yirilen. [DLT]

yirilmek, [yir-il-mek / ir-il-mek يرلك] *edil. f., [-ir] [eT. -ür]* **1.** *{eT} {ağız}* Yarılmak, ayrılmak. [ETY] [Gabain] [DS] **2.** *{eAT} {OsT}* Azıcık yırtılmak. **3.** *{ağız}* İncelmek; kopacak duruma gelmek. [DS]

yirim, [yir-mek > yir-im] *{ağız} is.* Küçük iki sırt arasındaki su yarıntısı. [DS]

yirimek, [yér-mek > yirī-mek] *(yiri:mek) {eT} gçsz. f. [-ür]* **1.** Kızmak. [EUTS] **2.** Öfkelenmek; tekdir etmek. [EUTS] **3.** Parçalanmak; yarılmak. [EUTS]

yirin[1], [yer > yir > yir-in] *{ağız} e.* İçin. [DS]

yirin[2], [*eT.* iriñ > yirin] *{ağız} is.* İrin. [DS]

yirincig, [yé́r-mek *(yermek)* > yér-in-mek > yir-inççig] *{eT} is.* Tiksinti veren; iğrenç. [ARAT] [Gabain] [KB]

yirinçlig, [yér-in-mek > yér-inç > yérinç-lig] *{eT} sf.* İğrenç; kötü. [EUTS]

yirinçülüğ, [yér-in-mek > yérinç-ü-lüg] *{eT} sf.* İğrenç; kötü. [EUTS]

yiring, [irī-mek *(çürümek)* > iri-ñ / yiriñ] *(yiriñ) {eT} is.* İrin; cerahat. [EUTS] [Gabain] 🗗 **yiriñ kan,** *{eT} Cerahat ve kan.* [EUTS]

yiringlig, [iriñ > yiriñ-lig] *{eT} sf.* İrinli; cerahatli. [EUTS]

yiringümek, [yé́r-mek *(yermek; tiksinmek)* > yér-in-mek > yérin-gǖ > yéringǖ-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Ağlamak; tasalanmak; feryat etmek. [EUTS] [Gabain] **2.** İğrenmek. [EUTS]

yirinmek[1], [irī-mek *(çürümek)* > yér-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Cerahatlanmak; irinlenmek. [EUTS]

yirinmek[2], [yé́r-mek *(tiksinmek)* > yér-in-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Tekdir etmek; kızmak. [Gabain] **2.** İğrenmek. [KB]

yirinmek[3], [yer-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İmrenmek. [DS]

yirinti, [yir-mek > yir-inti] *{ağız} is.* **1.** Çatlak. **2.** Küçük iki sırt arasındaki su yarıntısı. [DS]

yirintürmek, [yér-in-mek > yér-in-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Hakaret etmek. [EUTS]

yirişmek[1], [yir-mek > yir-iş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* **1.** Yirişmek. [DLT] **2.** *dönşl.* Yirilmek; ayrılmak. [DLT] **3.** Gülümsemek. [DLT] [KB] **4.** Kuvvetsizleşmek. [DLT]

yirişmek[2], [er-mek > yér-iş-mek يرشمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Erişmek; ulaşmak; yetişmek.

yiriyememek, [yürü-y-e-me-mek] *{ağız} gçsz. f. [-z]* Yürüyememek. [DS]

yiriynen, [yer-i+ile-n] *{ağız} zf.* (Kaybolmak, gitmek vb. için) hiç iz bırakmadan. [DS]

yirkilmek, [irk-il-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İrkilmek; ürpermek. [DS]

yirkinmek, [yir-mek > yir-(i)k-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İğrenmek. [DS]

yirmek[1], [yir-mek / ir-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Kötülemek; aşağılamak; yermek; tekdir etmek; zemmetmek. *{ağız} (aynı)* [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Kızmak; hiddetlenmek. [EUTS]

yirmek[2], [yér-mek / yir-mek / yır-mak] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-er]* Bir şeyi uzunlamasına kolayca ayırmak, yarmak; yirmek; dilmek. [DLT] [DS]

yirmeksiz, [yir-mek > yirmek-siz] *{eT} sf.* Yermeden. [EUTS]

yirmi, [*eT.* ikki + Moğ. arban *(on)* ? / yi-gür-mek *(iki katına çıkarmak)* > yég-ir-me / yigirmi] *sf.* **1.** İki kere on; on dokuzdan bir artık. **2.** *is.* İki kere onu gösteren sayı ve rakam; 20; XX. 🗗 **yirmi beşlik,** *1. Bütün yirmi beş kuruşluk para. 2. Yirmi beş lira değerinde olan. 3. Yirmi beş adetten ibaret olan.*| **yirmi yaş dişi,** *anat. Akıl dişi.*

yirmili, [yirmi-li] *sf.* Yirmi sayısını esas alan; içinde yirmi bulunan.

yirmilik, -ği [yirmi-lik] *is.* **1.** Yirmi (bin, milyon) lira değerindeki para. **2.** Yirmi (bin, milyon) lira eden. **3.** Yirmi yaşında olan. **4.** İçinde bir şeyden yirmi tane bulunduran. **5.** *is.* Eskiden yirmi para ya da yarım kuruş değerindeki para için kullanılan terim; yirmi para. **6.** *{ağız}* Beş kuruş. [DS]

yirminci, [yirmi-nci] *sf.* Sırası yirmi sayısı ile belirlenen.

yirmişer, [yirmi-şer] *sf.* **1.** Her birine bir şeyden yirmi tane düşen. **2.** Her defasında yirmi tane olan.

yirmişerlik, -ği [yirmi-şer-lik] *sf.* Her birinin içinde yirmi tane bulunan.

yirotu, [yér+ot-u] *{ağız} is.* Havuç. [DS]

yirsimek, [yer-si-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* (Un, buğday vb. için) nemlenme sonucu topraksı kokmak. [DS]

Yirsuv, [yér+sub] *{eT} is.* Tanrı. [EUTS]

yirtçi, [yér > yir-çī / yirt-çī] *(yirtçi:) {eT} is.* Kılavuz; rehber; yol gösteren. [EUTS] [Gabain]

yirtimci, [yırt-mak > yırt-ım-cı] *{ağız} is.* Manifaturacı. [DS]

yirtinç, [yer *(yer)* + tu-mak *(tıkama)* > tu-n-mak > tu-n-çu *(tıkanma)* / yirtinçü / yirtünçü] *is.* → yirtinçü.

yirtinçü, [yer *(yer)* + tu-mak *(tıkama)* > tu-n-mak > tu-n-çu *(tıkanma)* / yirtinçü / yirtünçǖ] *(yirtünçü:) is.* **1.** Yer; Dünya. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] **2.** Âlem; kâinat. [EUTS]

yirtinçüdekiler, [yirtinçü-de-ki-ler] *{eT} is.* Bu dünyadaki insanlar. [Üç İtigsizler]

yirtinçülüg, [yirtinçǖ-lüg] *(yirtinçü:lüg) {eT} sf.* Dünyevi; profan; dünya ile ilgili. [EUTS]

yirtünçü, [yér + tu-n-çu / yirtüçǖ] *(yirtünçü:) {eT} is.* Dünya. [ARAT]

yirtmeç, [yırt-maç] *{ağız} is.* **1.** Donda, uçkurun iki ucunun birleştiği yer. **2.** Etek. **3.** Beyaz tülbent. [DS]

yirük, [yér-mek / yir-mek / yır-mak > yir-ük] *{eT} sf.* Yirilmiş; uzunlamasına yirilmiş ve güzelliği gitmiş olan; yirik; gedik. [DLT]

yirümek, [irī-mek *(çürümek)* / yirū-mek] *(yirü:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Bozulmak; çürümek. [EUTS] [Gabain]

yisa, [İt. issare *(çekmek)* > issa] *(yi'sa) ünl.* → yısa.

yiş[1], [yiş / yış] *{eT} is.* Ormanlı dağ. [ETY]

yiş[2], [yiş] *{eT} is.* Gayret. [KB]

yişil, [yeşil / yişil] *{ağız} is.* Yeşil. [DS]

yişillenmek, [yeşil-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Yeşermek. **2.** Cinsel isteğini davranışları ile belli etmek. [DS]

yişillik, -ği [yeşil-lik] *{ağız} is.* Sofraya konulan çiğ yenilebilen yeşil sebzeler. [DS]

yişilmek, [ışıl-mak / yışıl-mak / yişil-mek] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Eli işe yatışmak. [DLT]

yişim, [*yış-mak / *ış-mak > yış-ım [Clauson] / yişim] *{eT} is.* Soğukta dizlere giyilen nesne; bir tür çakşır. [DLT] [Mühennâ]

yişimlenmek, [yişim-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Yişim giymek; tozluk giymek. [DLT]

yişin, [yiş-in] *{eT} sf.* Çökük; çökmüş. [KB]

yişmek, [yé-mek / yi-mek > yi-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte yemek; yiyişmek. [KB]

Yişo, [Ar. iʿsā / Fr. Jesus] *{eT} is.* Hz. İsa. [ETY]

Yişü, [Ar. iʿsā / Fr. Jesus] *{eT} is.* Hz. İsa. [EUTS]

yit, [yiğit > yīt] *(yi:t) {ağız} sf.* Yiğit. [DS]

yitdürmek, [yit-mek > yit-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* → yitürmek.

yitegü, [yit-e-gū] *(yitegü:) {eT} is.* Yedi. [EUTS]

yiteklemek, [it-ek-le-mek > yit-ek-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* İtmek; ittirmek; iteklemek. [DS]

yitelemek, [it-ele-mek > yit-ele-mek] *{ağız} gçl. if. [-r] [-l(i)-yor]* İtmek; ittirmek; itelemek. [DS]

yitelik, -ği [yet-mek > yet-e-lik > yit-e-lik] *{ağız} sf.* Yetecek kadar; yetişir miktarda. [DS]

yitemek, [it-mek > it-e-mek > yit-e-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-t(i)-yor]* İtmek; iteklemek. [DS]

yiterü, [yét-mek > yit-er-ū] *(yiterü:) {eT} zf.* Yetecek kadar; kâfi miktarda; yeterli. [EUTS] [Gabain]

yitgin, [yıt-mak > yit-kin > yit-gin] *{ağız} sf.* Kayıp; kaybolmuş; yitik. [DS]

yiti[1], [yēt-i / yit-ī] *(yiti:) {eT} is.* Yedi; 7. [EUTS] [ETY] [Gabain] [Tekin] [Üç İtigsizler] [Mühennâ]

yiti[2], [yitī-mek > yitī / yiti-g / itī ايتى] *sf.* **1.** *{eT} {eAT}* Keskin; sert; şiddetli. [ARAT] [EUTS [Gabain] [Mühennâ] **2.** *{ağız}* İyi; güzel; yaman. [DS] **3.** *{ağız}* Çok acı. [DS] **4.** Çok ekşi. **5.** *{ağız}* Tadı sertleşmiş, keskinleşmiş. [DS] **6.** *{ağız}* Tatlı. [DS] **7.** *{ağız}* Koyu. [DS]

yitig, [yutī-mek > yiti-g] *{eT} sf.* Keskin. [KB]

yitiglig, [yitī-mek > yiti-g-lig] *{eT} sf.* Muktedir; yeterli; kuvvetli. [ETY] [Gabain]

yitigü, [yit-e-gū] *(yitegü:) {eT} is.* Yedi. [EUTS]

yitik[1], [yitī-mek > yiti-g / yiti-k] *{eT} sf.* Keskin; bilenmiş. [ARAT] [DLT]

yitik[2] **-ği** [yit-mek > yit-ük / yit-ik يتوك] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} sf.* **1.** Yitmiş olan; kaybedilen; kaybolmuş; kayıp [DS] **2.** Boşa harcanan. **3.** *is.* Yitirilmiş nesne; kayıp eşya. [DLT]

yitik[3], **-ği** [*eT.* yitī-mek > yiti-k] *{ağız} sf.* Büyük. [DS]

yitikçi, [yitik-çi] *{ağız} si.* Kaybettiği şeyi arayan; yitiğini arayan. [DS]

Yitiken, [yiti-ken] *{eT} is.* Yedi kardeş; Büyük ayı burcu; Dübbü'l-ekber. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

yitiklemek, [yit-ük / yit-ik > yitik-lē-mek / yitük-lē-mek] *(yitikle:mek) {eT} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Kaybolanı aramak. [DLT] **2.** *{ağız}* Tamam olup olmadığını denetlemek. [DS]

yitiklenmek[1], [it-ek-le-n-mek > yitik-le-n-mek] *{ağız} edil. f. [-ir]* İtilip kakılmak; iteklenmek. [DS]

yitiklenmek[2], [yitik-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Saklanmak; göze görünmemek. [DS]

yitiklik, -ği [yit-ik-lik] *is.* Yitik olma durumu.

yitilik, [yitī / yitig > yiti-lik] *{eT} is.* Keskinlik. [KB]

yitilmek[1], [yitī > yiti-l-mek يتلمك] *{eAT} edil. f. [-ür]* Sivri hâle getirilmek; sivriltilmek.

yitilmek[2], [yit-mek > yit-il-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Kaybolmak. [EUTS]

yitildmek, [yitil-mek > yiti-l-d-mek يتلدمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* Sivri hâle getirmek; sivrilmek.

yitim[1], [yit-mek > yit-im] *is.* Yitmek eylemi sonucu; yok olma; kaybolma; yitme; zayi.

yitim[2], [yitim] *{eT} zf.* Tamam. [KB]

yitim[3], [yitim] *{eT} is.* Keten tohumu. [DLT]

yitim[4], [Ar. yet m => yitim] *{ağız} sf.* Yetim; öksüz. [DS]

yitimek[1], [yitī-mek] *(yiti:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Keskinletmek; bilemek. [Clauson]

yitimek[2], [*eT.* yitī-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Yağ için) iyi tuzlanmadığı için ya da çok bekleme yüzünden acımak. [DS]

yitimli, [yit-im-li] *sf.* **1.** Yitimi olan; bir yitim meydana getiren. **2.** *fiz.* (Sistem için) enerji kaybına yol açan.

yitincek, [yét-mek > yit-in-mek > yitin-cek يتنجك] *{eAT} sf.* Yeni yetişme; yeni yetişen; sonradan ortaya çıkan.

yitinç[1], [yét-mek > yit-inç] *{eT} is.* Ulaşma; erişme. [EUTS]

yitinç[2], [yiti > yiti-nç / yeti-nç] *sf.* Yedinci. [ETY] [EUTS] [Tekin] [Üç İtigsizler]

yitinçsiz, [yét-mek > yit-inç-siz] *{eT} is.* Ulaşılamayan; erişilemeyen; ulaşılmaz; uzak. [EUTS] [Gabain]

yitinmek, [it-mek > yit-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ayak diremek. [DS]

yitirik, -ği [yit-mek > yit-ir-ik] *{ağız} sf.* Şımarık; yılışık; hafif akıllı. [DS]

yitirilme, [yit-ir-il-me] *is.* Yitirilmek eylemi.

yitirilmek, [yit-mek > yit-ir-il-mek] *edil. f. [-ir]* Yitirmek eylemine uğramak; yitirmek eylemine konu olmak; kaybedilmek.

yitiriş, [yit-ir-iş] *is.* Yitirmek eylemi ve biçimi.

yitirme, [yit-ir-me] *is.* Yitirmek eylemi; zayi.

yitirmek[1], [yit-mek > yit-ir-mek / it-ür-mek / it-ir-mek يترمك] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [eT. -ür]* **1.** (Nesne, eşya vb. için) nerede olduğunu, ne olduğunu bilememek; bulamamak; kaybetmek. [ETY] [DS] **2.** (Önceden var olan, sahip olunan özellik, nitelik vb. için) artık sahip olmamak; yoksun kalmak; kaybetmek. **3.** (Kişi için) ölüm vb. nedenlerle ondan ayrılmak; kaybetmek. **4.** (Zaman, süre vb. için) iyi değerlendirememek; boşa harcamak. **5.** (Yol, yön vb. için) yanlış gitmek; kaybolmak. **6.** *{eAT} {OsT}* Telef etmek; mahvetmek. ◘ **yitirecek şeyi olmamak,** *Bir işe girişirken, başarısızlık söz konusu olsa bile sonucun şu andaki durumdan daha kötü olmayacağını düşünmek.*|| **yitirilecek zamanı olmamak,** *Zamanı değerli olmak; boşa vakit geçirmek istememek.*

yitirmek[2], [yet-mek > yit-ir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Eksiğini tamamlamak; denkleştirmek. **2.** Yetiştirmek; olgunlaştırmak. [DS] ◘ **yitirü ıdmak,** *{eT} Yetirivermek; eriştirivermek.*

yitirü, [yét-mek > yēt-ir-ü / yit-ir-ü] *(yitirü:) zf.* ...a kadar; yeteri kadar; yeterli. [EUTS] [Gabain]

yitişkin, [yetiş-mek > yitiş-kin] *{ağız} sf.* Yetişkin; olgun; ergin. [DS]

yitişlemek, [it-mek > yit-iş-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Zor kullanarak ileri sürmek; itelemek. [DS]

yitişmek[1], [it-mek > it-iş-mek > yit-iş-mek] *{ağız} işteş. f. [-ir]* **1.** İtişmek; kakışmak. **2.** Tartışmak. [DS]

yitişmek[2], [yıd-mak > yit-mek > yit-iş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Gözden kaybolmak; uzaklaşmak. [DS]

yitiştirmek[1], [yet-iş-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Yetiştirmek; büyütmek; olgunlaştırmak. [DS]

yitiştirmek[2], [it-mek > it-iş-tir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* İtelemek; itiştirmek; itip kakmak. [DS]

yititmek, [yitī-mek > yit-it-mek [Clauson] / yıtı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ür]* Keskinletmek; bilemek. [DLT]

yitiz, [yét-mek > yét-iz [Clauson] / yit-iz / id-iz] *{eT} sf.* **1.** Yüksek; geniş. [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** *{ağız}* Tamam. [DS]

yitizlemek, [yitiz-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Tamam olup olmadığına bakmak. [DS]

yitlinmek, [yit-mek > yit-il-mek > yit(i)l-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Vakit geçmek. [Gabain] **2.** Yok olmak; mahvolmak; yitmek. [EUTS] [Gabain]

yitlintürmek, [yit(i)l-in-mek > yitlin-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yok etmek. [EUTS]

yitme, [yit-me] *is.* Yitmek eylemi; yitim.

yitmek[1], [ıy-mak *(aşağı bastırmak)* > ıy-ıt-mak > ıt-mak / yıt-mak [Tekin] / Çağ. it-mek (yıḏī-mak) > yit-mek يتمك] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-er]* **1.** Yok olmak; izi, belirtisi kalmamak; ortadan kalkmak; kaybolmak; fevt olmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] [Tekin] [DS]. **2.** Görünmez olmak; fark

edilmemek. **3.** Nerede olduğu bilinmemek; bulunamamak; kaybolmak. **4.** (Sahip olunan şey için) elden çıkmak; ziyan olmak; telef olmak. **5.** (Zaman için) boşa harcanmak; değerlendirilememek. 🗗 **yitip gitmek,** *Gözle görünmez olmak; ortadan kalkmak.*

yitmek[2], [yét-mek > yit-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* **1.** Yetişmek; erişmek; ulaşmak; yükselmek. [EUTS] [Gabain] **2.** *{ağız}* Olmak; erginleşmek. [DS] **3.** *{ağız}* Yetmek. [DS]

yitmek[3], [yéd-mek / yit-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Yedeğinde götürmek; yetmek. [KB]

yitmek[4], [yit-mek / it-mek يتمك] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-er]* İtmek; kakmak. [DS]

yitmiş, [yettī-miş] *{eT} is.* Yetmiş sayısı; 70. [EUTS] [Gabain] [Mühennâ]

yitti, [yitī-mek > yit(t)-ī] *(yitti:) {eT} sf.* Keskin. [ARAT] [Gabain] [EUTS]

yittirmek, [yit-mek[1] > yit-tir-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Kaybetmek. [EUTS]

yittürmek, [yit-mek[1] > yit-ür-mek / yit-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Kaybettirmek. [DLT]

yitük, [yit-mek[1] > yit-ük يتوك] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} sf.* Kaybolmuş; kaybolan; yitik. [DLT] [DS]

yitükliğ, [yit-ük > yitük-liğ] *{eT} sf.* Bir şey yitiren; kaybeden. [DLT]

yitümek, [yit-mik > yit-ir-mek > yit-ū-mek] *(yitü:-mek) {ağız} gçl. f. [-ür]* Yitirmek; kaybetmek. [DS]

yitürmek[1], [yitmek[1] > yit-ür-mek / yit-tür-mek / it-ir-mek يتورمك] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-ür]* Kaybetmek; elden çıkarmak; yitirmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [Tekin] [KB] [DS]

yitürmek[2], [yé-mek > yé-tür-mek / yi-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yedirmek. [EUTS]

yitürmek[3], [yét-mek > yét-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Artırmak. [EUTS]

yitüt, [yét-mek[2] > yit-üt يتت] *{eAT} sf.* Ziyade; fazla; aşkın.

yitütlük, [yitüt-lük يتتلك] *{eAT} is.* **1.** İlerilik. **2.** Keskinlik; şiddetlilik.

yiv[1], [yiv / yév يیو] *is.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Birbirine bitişik iki şey arasındaki çizgi; çizgi; derz. [Bahşayiş] **2.** *{eT}* Kırışıklık. [Bahşayiş] **3.** *{eT}* Elbise kenarı; zıh. [Bahşayiş] **4.** *{ağız}* Kıyı. [DS] **5.** Bir yüzeyde birbirine paralel ya da sarmal biçimde yer alan ince çizgiler hâlindeki oyukluk; girinti; yarık; çatlak. *{ağız} (aynı)* [DS] **6.** Bir vida ya da dişli çarkta iki diş arasında kalan çukur kısım. **7.** Bir sütun gövdesinde ya da vazoda yer alan uzunlamasına ya da sarmal oyukluklar. **8.** Ek çizgisi; ek yeri; ek. *{ağız} (aynı)* [DS] **9.** *{ağız}* Saçın ayırma yeri. [DS] **10.** *as.* Bir ateşli silahta mermiye kendi ekseni çevresinde dönme hareketi vermek için namlu içine açılmış sarmal oyukluk. **11.** *{ağız}* Kumaşta, bükümn yerlerinde oluşan çizgi. [DS] **12.** *{ağız}* İki tarla arasındaki boş alan.[DS] **13.** *{ağız}* [DS] Yara izi. **14.** *{ağız}* Set; çıkıntı. [DS] **15.** *{ağız}* Çamaşır sökülüğü. [DS] **16.** *{ağız}* İz. [DS] **17.** *{ağız}* Sıra. [DS] **18.** *{ağız}* Küçük dikenlik. [DS]

yiv[2], [? yiv] *{ağız} is.* Öz su. [DS]

yiv[3], [*eT.* yig / yiğ > yiv] *{ağız} is.* Koku. [DS]

yivaçar, [yiv+aç-ar] *is.* Metal boru ya da çubuklara yiv açmakta kullanılan alet; pafta.

yivdim, [*eT.* yig/ yiğ > yiğ-dim / yiğ-din] *{ağız} sf.* **1.** Cılk; kokmuş. **2.** *is. bot.* Mürver. [DS]

yivdin, [*eT.* yig / yiğ > yiğ-dim / yiğ-din] *{ağız} is. bot.* Mürver. [DS]

yivek[1], [*yiv-mek [Clauson] > yév-ek / yéw-ek] *{eT} is.* **1.** Süs. [Gabain] **2.** Erzak; yiyecek. [EUTS] **3.** Donatım; teçhizat; malzeme. [EUTS] [Gabain]

yivek[2], **-ği** [yiv[1] > yiv-ek] *{ağız} is.* Dağdaki çukur; koyak. [DS]

yivemek, [yiv-e-mek / yeve-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-v(i) -yor]* İpi gevşik bükmek. [DS]

yiveng, [yiv-eñ / yiv-eng] *{ağız} is.* Dağ aralarındaki çukur; koyak. [DS]

yivermek, [yiv-mek > yiv-er-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Şişmanlamak. [DS]

yivetlemek, [iv-mek > yiv-et-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir işin yapılması için sıkıştırmak; dürtüklemek. [DS]

yivetmek, [*yiv-mek > yév-ē-mek > yév-e-t-mek / yiv-et-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Donatmak; teçhiz etmek. [EUTS] [Gabain]

yivi, [yiv-i] *{ağız} is.* Dam başı veya harman yerini düzeltip sertleştirme işi. 🗗 **yivi taşı,** *{ağız} Harman yerini düzeltmekte kullanılan taş silindir.* [DS]

yivig, [*yiv-mek [Clauson] > yév-ek / yiw-ig / yiv-ik] *{eT} is.* **1.** Donatım; teçhizat; malzeme. [EUTS] **2.** Gerdanlık. [EUTS]

yiviglig, [yivig > yivig-lig] *{eT} sf.* Donanımlı; malzemeli. 🗗 **yivikliğ tizikliğ,** *Donanımlı ve ayrıntılı düzenli.* [EUTS]

yivik, [*yiv-mek [Clauson] > yév-ek / yéw-ek / yiw-ik] *{eT} is.* **1.** Süs. [Gabain] **2.** Donatım; teçhizat; malzeme. [EUTS] [Gabain]

yivilemek, [yiv > yiv-i-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Kıvırarak dikmek. [DS]

yivilmek, [*yiv-mek > yiv-il-mek [Clauson] / yév-ülmek / yuv-ul-ma / yıg-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ür]* **1.** (Asker vb. için) ihtiyaçları karşılanmak; donatılmak; teçhiz edilmek. **2.** (Şarap vb. için) olgunlaşmak. **3.** (Akıl vb. için) olgunlaşmak; bilgi sahibi olunmak. [Clauson] [DLT]

yivimek, [yiv-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Büyümek. [DS]

yivitmek, [*yiv-mek > yév-et-mek / yiw-it-mek] *gçl.*

f. [-ir] [eT. -ür] **1.** *{eT}* Teçhiz etmek; donatmak. [EUTS] **2.** *{ağız}* Seyrekleştirmek. [DS]

yivlecek, -ği [yiv-le-mek > yiv-le-(y)ecek] *{ağız} is.* Kalem açacağı. [DS]

yivleme, [yiv-le-me] *is.* **1.** Yivlemek eylemi. **2.** *{ağız}* Çatı aralarının tahtalarını geçici kapatmada kullanılan tahtalar. [DS]

yivlemek[1], [yiv-le-mek] *gçl. f [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Yiv açmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Dikerek eklemek. [DS] **3.** *{ağız}* Dikilmiş nesnenin uçlarını içine büküp teyellemek.[DS]

yivlemek[2], [*eT.* yitī > yiti-le-mek > yivle-mek ?] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Bileyerek keskinleştirmek; sivriltmek. **2.** Düz bir şeyde oyarak yarık, çukur vb. açmak. [DS]

yivlemek[3], [*eT.* yıḏ > yıd-ı-la-mak / yiv-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Köpek için) koklayarak iz sürmek. [DS]

yivlemek[4], [yiv-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Hayvan için) tüyünü dökmek. [DS]

yivlen, [yiv-len] *{ağız} is.* **1.** Dağlar arasındaki çukur yer; vadi. **2.** Büklüm. [DS]

yivletmek, [yiv-le-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* (Kesici araçlar için) bilemek; keskinletmek; sivriltmek. [DS]

yivli, [yiv-li] *sf.* **1.** Üzerine yiv açılmış olan; üzerinde yivler bulunan. **2.** *{ağız}* (Kazma, keser, balta vb. için) ağzına sonradan çelik parçasını sıcak dövme ile kaynattıktan sonra keskinletmek; sivriltmek. [DS] **3.** *{ağız}* Yara izi bulunan. [DS]

yivlimek, [yiv-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* → yivlemek[2]. [DS]

yivmek, [*yiv-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Maddî ve manevi donanım sahibi olmak. [Clauson]

yivrik, -ği [yiv-(i)r-ik] *{ağız} is.* Koşuya katılan at. [DS]

yivrük, -ğü [yiv-(i)r-ük] *{ağız} sf.* İşinde hızlı; canı tez; kıvrak. [DS]

yivşim, [yiv-(i)ş-im] *{ağız} is.* Bir cısrnin çeşitli katmanlarının birleşme yeri. [DS]

yivşin, [yiv-(i)ş-in] *{ağız} is.* **1.** Şist tabakalarından her biri. **2.** Bataklığın kurumasından oluşan parçaların her biri. [DS]

yivtin, [Bul. jévtin] *{ağız} sf.* Hafif; yeğni. [DS]

yiy[1], [yıḏ / yıḏī / yiy] *{eT} is.* Koku. [Mühennâ]

yiy[2], [yég / yig / yiy يى] *{eAT} sf.* → yeğ.

yiyden, [yıḏ > yıy-mak > yiy-id-mek > yiy-(i)d-en] *{ağız} is.* Islak toprakta çürüyen tohum. [DS]

yiydin, [yıḏ *(koku)* > yıy-mak > yiy-iḏ-mek > yiy(i)d-in / iğdin يیدين] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** Bozulup kokmuş; kokuşmuş. **2.** Çok kötü kokan bir ot. 🗗 **yiğdin olmak,** *{eAT} Bozulup kokmak; kokuşmak.*

yiydün, [yiydin / yiydün] *{OsT} sf.* → yiydin.

yiye[1], [yé-mek > ye(y)-e] *{ağız} sf.* (Hayvan için) otlarken çevresindeki ürünlere de zarar veren; çok obur. [DS]

yiye[2], [iye / yiye] *{ağız} is.* Sahip. [DS]

yiye[3], [eğe / yiye] *{ağız} is.* Eğe. [DS]

yiyecek, -ği [ye-mek > y(i)-y-ecek] *is.* **1.** Canlıların beslenmesine uygun ve yiyerek tükettiği maddeler; azık. **2.** *sf.* Yenmeye elverişli; yenebilen.

yiyecen[1], [eğ-mek > eğ-ecen / yiyecen] *{ağız} is.* Ot başağı. [DS]

yiyecen[2], [yé-mek > yi-y-ecen] *{ağız} sf.* Obur. [DS]

yiyeğen, [yé-mek > yi-y-egen ييكن] *{eAT} {OsT} sf.* Çok yiyen; obur.

yiyeğenlik, [yiyegen-lik ييكنلك] *{OsT} is.* Oburluk; pisboğazlık.

yiyelik, -ği [iye-lik] *{ağız} is.* Sahip. [DS]

yiyen, [yeğen / yiğen > yiyen] *{ağız} is.* Arkadaş. [DS]

yiyesi, [yé-mek > yi-y-esi ييسى / ييياسى] *{eT} {eAT} {OsT} is.* Yemek; yiyecek. [Bahşayiş] 🗗 **yiyesi eylemek,** *{eAT} Yemek yapmak; ziyafet hazırlamak.*

yiygi, [yé-mek > yi-y-gī ييكى] *{OsT} is.* **1.** Yiyecek. **2.** *{ağız}* Genellikle kış için hazırlanan yiyecek ve hayvan yemi. [DS] **3.** *{ağız}* Rüşvet. [DS]

yiygü, [yé-mek > yi-y-gü ييكو] *{eAT} {OsT} is.* Yiyecek.

yiyi, [yıḏī / yiyī يىى] *(yiyi:) {eT} {eAT} {OsT} is.* Koku. [Bahşayiş] 🗗 **yiyi duymak,** *{eAT} 1. Koku almak. 2. Bir şeyler sezmek.*

yiyici[1], [ye-mek > y(i)-y-ici] *sf.* **1.** Yiyen. **2.** *mecaz.* (Kişi için) rüşvet almaya alışık; rüşvetçi; mürtekip; mürteşi. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Çok yiyen; obur. [DS] **4.** *{ağız}* Hazır yiyici. [DS]

yiyici[2], [ye-mek > y(i)-y-ici] *{ağız} is. tıp.* Frengi. [DS] 🗗 **yiyici yara,** *{ağız} 1. Frengi. 2. Kanser.* [DS]

yiyicilik, -ği [yiyici-lik] *is.* **1.** Rüşvet almaya alışık olma durumu; irtikâp. **2.** Rüşvetçiye özgü davranış.

yiyig, [yiḏ > yiḏ-ig] *{eT} sf.* Fena kokan. [Mühennâ]

yiyik, -ği [ye-mek > yi-y-ik / yıḏ > yiḏ-i-k] *{ağız} is.* Hastalık. [DS]

yiyilemek, [yiyī-le-mek / yiy-le-mek ييلمك] *{eAT} gçsz. f. [-r]* Koklamak.

yiyilmek, [yé-mek > yi-y-il-mek ييلمك] *{eAT} edil. f. [-ür]* Aşınmak; yenmek.

yiyim, [yé-mek > y(i)-y-im ييم] *is.* **1.** Yemek eylemi. **2.** *{eT} {eAT}* Yiyecek. [KB] **3.** *{ağız}* Rüşvet. [DS] 🗗 **yiyim yeri yapmak,** *Bir yeri veya kişiyi sürekli çıkar sağlama yeri yapmak; sürekli sömürmek.*

yiyimci, [yiyim-ci] *{ağız} sf.* **1.** Rüşvetçi. **2.** Dolandırıcı. [DS]

yiyimek, [yiḏī > yiḏī-mek / yiyī-mek ييمك] *(yiyi:mek) {eT} {ağız} gçsz. f. [-r]* Bozulup kötü ve ağır kokmak. [Mühennâ] [DS]

yiyimli, [yiyim-li] *sf.* Zevkle yenen.

yiyimsel, [yiyim-sel] *{ağız} sf.* Lezzetli. [DS]

yiyimsiz, [yiyim-siz] *{ağız} sf.* İştahsız. [DS]

yiyinmek, [yé-mek > yi-y-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yemek yemek. [DS]

yiyinti, [ye-mek > y(i)-y-inti] *is.* **1.** Yenecek şeyler; yiyecek maddeleri. **2.** *{ağız}* Çoğunlukla kış için hazırlanan yiyecek maddeleri ve hayvan yemi. [DS] **3.** *{ağız}* Kuru yemiş. [DS] **4.** *{ağız}* Rüşvet. [DS] **5.** *{ağız}* Çalışmadan elde edilen şey. [DS] **6.** *{ağız}* Şölen. [DS] ◘ **yiyinti olmak,** *{ağız} Dalkavuklara elindekini avcundakini yedirmek.* [DS]

yiyintili, [yiyinti-li] *sf.* Lezzetli.

yiyir, [yıḏ > yıḏ-ıg > yiy-ir يير] *{eAT} sf.* Pis kokulu; pis.

yiyirce, [yiyir-ce يرجه] *{eAT} is.* Kokarca. ◘ **yiyirce göcen,** *{eAT} Kokarca denilen hayvan; gelincik.*

yiyirin, [yiyir-in يرين] *{eAT} sf.* Kokuşmuş; bozulmuş. ◘ **yiyirin olmak,** *{eAT} Kokuşmak; bozulmak.*

yiyisi, [yi-y-e-si / yiyi-si] *{ağız} is.* **1.** Yemek. **2.** Yemeklik. [DS]

yiyiş, [ye-mek > y(i)-y-iş] *is.* Yemek eylemi ve biçimi.

yiyişmek, [yé-mek > yi-y-iş-mek ييشمك] *{eAT} işteş. f. [-ür]* Birlikte yemek.

yiyitmek, [yiyi > yiyi-d-mek ييدمك] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-ür]* Kötü kokutmak. [DS]

yiyleğen, [yıḏ > yiy-le-gen ييلكن] *{eAT} sf.* Çok kötü kokan.

yiylemek, [yıḏ > yiy-le-mek ييلمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Koklamak.

yiyleşmek, [yiy-le-ş-mek ييلشمك] *{eAT} işteş. f. [-ür]* Koklaşmak.

yiyletmek, [yiy-le-t-mek ييلتمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* Koklatmak.

yiymek, [yıḏ-mak > yiy-mek] *{eAT} {ağız} gçsz. f. [-ür]* Kokmak; kokuşmak; çürümek. [DS]

yiyni, [yénī-mek > yé(y)nī ييني] *{eAT} sf.* Ağır olmayan; yeğni; hafif. ◘ **yiyni başu,** *{eAT}* → yeyni başlı.‖ **yiyni dutmak,** → yeyni dutmak.

yinilınek, [*eT.* yeñil > yeğnil-mek > yinil-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Hafiflemek. [DS]

yiyü, [yé-mek > yi-y-ü ييو] *{eAT} zf.* Yiyerek. ◘ **yiyü içe,** *{OsT} Yiyip içerek.*

yiz[1], [Moğ. ces / yez / yiz] *{eT} is.* Bakır; pirinç (metal). [EUTS] [Gabain]

yiz[2], [yéz] *{eT} bot.* Sele otu; çiğ otu; sele sazı, *(Artemisia abrotonon, Panicum dichotomum).* [DLT]

yizek, [yézē-mek > yézē-k / yizē-k] *(yize:k) {eT} is.* Askerin önde giden bölüğü; öncül. [DLT]

yme, [yan-mak *(dönmek)* > yan-a / yen-e / yin-e / yime / yme] *{eT} e.* Her ne kadar; dahi; de; ve. [Üç İtigsizler]

yo[1], [yok > yō] *(yo:) ünl.* **1.** Hayır; değil. **2.** *"Yapmam, etmek, istemem, kabul etmem"* anlamlarında itiraz bildirir.

yo[2], [yo͟l > yo] *{ağız} is.* Kez; defa; yol. [DS]

yob, [yōb] *(yo:b) {eT} is.* Hile; aldatma. [DLT]

yobarmak, [yoba-r-mak ?] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Göndermek. [DS]

yobalmak, [yubā-mak > yuba-l-mak [Clauson] / yoba-l-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Kapanmak; seddolunmak. [ETY]

yobatmak, [yobī-mak > yoba-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* İhmal ettirmek; savsaklatmak. [KB]

yobaz, [*eT.* yob-ī-mak > *yob-ı-z > yobaz ?] *sf.* **1.** *{ağız}* (Kişi için) kaba saba; eğitilmemiş; incelikten yoksun; nezaketsiz. [DS] **2.** *{ağız}* Aksi; inatçı. [DS] **3.** *{ağız}* Haylaz. [DS] **4.** Bağlandığı inancı veya dini başkalarına zorla kabul ettirmeye çalışan; bağnaz. **5.** *mecaz.* Bir düşünceye körü körüne ve aşırı ölçüde bağlanan; bağnaz. **6.** *is.* Bağnaz kimse.

yobazca, [yobaz-ca] *(yoba'zca) zf.* **1.** Yobaz biçimde. **2.** *sf.* Yobaz gibi.

yobazlaşma, [yobaz-la-ş-ma] *is.* Yobazlaşmak eylemi.

yobazlaşmak, [yobaz-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Bir yobaza yakışır davranışlarda bulunmaya başlamak; yobaz olmaya yönelmek; yobaz duruma gelmek.

yobazlık, -ğı [yobaz-lık] *is.* **1.** Yobaz olma durumu. **2.** Yobaz bir kimsenin davranışlarının niteliği.

yobılamak, [yōb > yob-ī-mak > yobī-lā-mak [Clauson] / yubī-lā-mak] *(yobı:la:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Hile yapmak; aldatmak. [DLT]

yocukmak[1], [yocuk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Usanmak. [DS]

yocukmak[2], [yocuk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* **1.** Yitmek. **2.** Yerinden başka bir yere yerleşmek için ayrılıp gitmek. [DS]

yocumak, [yocu-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Usanmak. [DS]

yocundurmak, [yocu-n-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Gözünü korkutmak; yıldırmak. [DS]

yocunmak, [yocu-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* **1.** Utanmak. **2.** Çekinmek; sakınmak. [DS]

yoda, [yoḏ-mak > yoḏ-ā / yotā / yot-ē / yōt-é / yodo] *(yoda:) {eT} is.* Bacağın üst kısmı; uyluk. [EUTS]

yodkı, [yoḏ-mak > yoḏ-kī] *(yodkı:) {eT} sf.* (Surat için) asık; ekşi. [DLT]

yodluşmak, [yoḏ-mak > yoḏ-ul-mak > yoḏ(u)l-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte silmek. [DLT]

yodmak, [*yō-mak *(yok olmak)* > yō-ḏ-mak] *(yo:d-mak) {eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Yok etmek. [İKPÖy.] **2.** Silmek; bozmak; mahvetmek. [DLT] [KB] **3.** Sonuçlanmak; sona erişmek. [EUTS] **4.** *dönşl.* Mahvolmak. [Gabain]

yodsamak, [yō-ḏ-mak > yoḏ-sā-mak] *(yodsa:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Silmek istemek. [DLT]

yodturmak, [yō-ḏ-mak > yoḏ-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Sildirmek. [DLT]

yoduğ, [yoḏ-mak > yoḏ-uġ] *{eT} is.* **1.** İftira. **2.** İftira edilen. [KB]

yodulmak, [yō-ḏ-mak > yoḏ-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Silinmek; yok edilmek. [DLT]

yodun, [yō-ḏ-mak > yoḏ-un] *{eT} is.* **1.** İmha etme. [EUTS] **2.** Mahvolma; yok olma; bitme. [Gabain] [KB]

yodunmak, [yō-ḏ-mak > yoḏ-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Silinmek. [DLT] **2.** Bitmek; bitirmek. [Gabain]

yoduşmak, [yō-ḏ-mak > yoḏ-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* (Leke, kitap yanlışı vb. için) birlikte silmek; beraber gidermek. [DLT]

yodut, [yō-ḏ-mak > yoḏ-ut [Clauson] / yuḏ-ut] *{eT} sf.* Yıkıcı; zararlı; hayırsız. [DLT]

yoga, [Sansk. yoga *(birleşme)* / yogah *(birlik)* > Hint. yoga > İng. yoga] *(yo'ga) is.* **1.** Hindistan'da bilgi, eylem, çaba ve beden işlevlerini durdurma ve denetim altında tutarak zihnî güçler kazanmayı sağlayan eski bir disiplin. **2.** Uygulama yöntemlerinin rol oynadığı felsefe.

yogalak, -ğı [yoğ-ala-k] *{ağız} is.* Çeltik harmanında kullanılan taş silindir. [DS]

yogan, [yorgan > yōgan] *(yo:gan) {ağız} is.* Yorgan. [DS]

yogi, [Sansk. yogi / yogin] *(yo'gi) is.* Yogayı uygulayan çilekeş.

Yoğ, [Sansk. Yoga] *{eT} öz. is.* Bir şastranın adı. [EUTS]

yoğ[1], [*yō-mak *(yok olmak)* > yō-ġ / yō-k يوغ] *(yo:ğ) {eT} {eAT} {OsT} is.* Yok. [EUTS] 🗗 **yoğa saymak,** *{eAT} {OsT} Yok saymak; hiçe saymak.*

yoğ[2], [yōġ / ḏōġ] *(yo:ğ) is.* Eski Türklerde, ölü gömüldükten sonra üç veya yedi gün süre ile verilen yemek; cenaze töreni; cenaze merasimi; yuğ töreni; matem; yas; yuğ. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin] [KB] 🗗 **yoğ aşı,** *{eT} Birinin ölümü üzerine verilen ziyafet.* [Mühennâ]|| **yoğ basan,** *Ölü gömüldükten sonra verilen yemek.* [DLT]

yoğa[1], [Far. yāve => yava / yova / yoğa] *{ağız} sf.* **1.** Yabancı. **2.** Bal yemek için balarısı kovanlarına saldıran yaban arıları topluluğu. **3.** Köyde başıboş gezen yabancı hayvan. **4.** Geceleri evden kaçarak otlayan ve daha sonra sabaha karşı eve geri dönen hayvan. **5.** İşsiz; başıboş. [DS]

yoğa[2], [Far. yāve => yava / yova / yoğa] *{ağız} sf.* (Eşya için) işe yaramayan; eski. [DS]

yoğa[3], [yō-mak > yo-k-a / yoğa] *{ağız} ünl.* **1.** Yok; hayır. **2.** Şaşkınlık bildirir. [DS]

yoğaç, [yoġ-mak *(aşmak)* > yoġ-aç] *{eT} is.* Öbür dünya; ahret. [İKPÖy.]

yoğadmak, [yōk > yok-aḏ-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yok olmak; ölmek; kaybolmak. [EUTS]

yoğalma, [yoğal-ma] *is.* Yoğalmak eylemi.

yoğalmak, [*eT.* yoġ > yoġ-al-mak يوغلمق] *{eAT} {ağız} gçsz. f. [-ır] [eAT. -ur]* Varlığı ortadan kalkmak; yok olmak; yok olup gitmek; kaybolmak; mahvolmak. [DS]

yoğaltıcı, [yoğal-t-ıcı] *is. ve sf.* Yoğaltma işini yapan; tüketici; müstehlik.

yoğaltılma, [yoğal-t-ıl-ma] *is.* Yoğaltılmak eylemi.

yoğaltılmak, [yok > yo(ğ)-al-t-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yoğaltmak eylemi yapılmak; tüketilmek; yok edilmek.

yoğaltım, [yoğal-t-ım] *is.* Yoğaltmak eylemi ve işi; tüketim; istihlak.

yoğaltma, [yoğal-t-ma] *is.* Yoğaltmak eylemi; istihlak.

yoğaltmak, [yok > yo(ğ)-al-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Kullanarak, harcayarak yok etmek; tüketmek; istihlak etmek.

Yoğalun, [Çin. yü-kia lun] *{eT} is.* Bir şastra adı. [EUTS]

yoğan, [yoġ-an] *{eT} sf.* Yoğun; ağır; kalın. [ETY] [Tekin]

yoğanta, [yoğa[1] > yoğa-n-t(ı) ?] *{ağız} sf.* Başkalarının sırtından geçinen; asalak; beleşçi. [DS]

yoğarmak, [yoġ-ar-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yükseltmek. [Gabain]

yoğaru, [yok-ġarū > yoġarū / yokarū] *(yoğaru:) {eT} zf.* Yukarı. [ETY]

yoğçı, [yōġ > yoġ-çī] *(yoğçı:) {eT} is.* Cenaze törenini katılan yasçı; yas tutucu; ağlayıcı; ağıtçı. [ETY] [Tekin]

yoğdu, [yoġ-dū] *(yoğdu:) {eT} is.* Devenin çenesinin altındaki uzun tüyler. [DLT]

yoğilmek, [Far. yāve => yoğa / yova > yoğa-l-mak > yoği-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Şımarmak; yavanlaşmak. [DS]

yoğlamak, [yoġ-lā-mak] *(yoğla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Ölünün ardından yas tutmak. [ETY] [Tekin] **2.** (Ölü için) yemek vermek. [DLT]

yoğlatmak, [yoġ-lā-mak > yoġ-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Cenaze töreni düzenlemek. [ETY]

yoğmak[1]**,** [yoġ-mak / oġ-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Yoğunlaşmak; sıkı, yoğun olmak. [İKPÖy.] **2.** Vücut bulmak.

yoğmak[2]**,** [yu-mak / yuğ-mak > yoğ-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Yıkamak; yumak. [DS]

yoğrı, [yoġ-(u)r-ī] *(yoğrı:) {eT} is.* Çanak. [DLT] 🗗 **yoğrī çanāk,** *Kâse ve çanak.*

yoğrılmak, [yoğur-mak > yoġ(u)r-ıl-mak] *{eT} is.* Yaratılış; huy; mizaç. [Bahşayiş]

yoğrot, [yoġ-mak *(sıkı olmak)* > yoġ-ur-t / yoġrot / yorġud] *{eT} is.* Yoğurt. [Gabain]

yoğru, [yoġ-dū > yoġ-rū] *(yoğru:) {eT} is.* Devenin çenesinin altındaki uzun tüyler. [DLT]

yoğrulma, [yoğ-(u)r-ul-ma] *is.* Yoğrulmak eylemi.

yoğrulmak, [*eT.* yoġ-ur-mak > yoğ-(u)r-ul-mak] *is.* **1.** Yoğurmak işi yapılmak. **2.** *mecaz.* Özellikleri, nitelikleri birbirine karıştırmak. **3.** *mecaz.* Bazı konularda, sürekli uğraşma sonucunda deneyim kazanmak.

yoğrulmak, [yoġ-mak *(sıkı olmak)* > yoġ-(u)r-ulmak / yuġrul-mak يوغرلق] *{eT} {eAT} edil. f. [-ur]* Karışmak; meczolmak. [DLT] [Gabain]

yoğrum[1]**,** [yoġ-mak *(sıkı olmak)* > yoġ-(u)r-um] *is.* **1.** Yoğurmak eylemi. **2.** *sf. {eT}* Bir defada yoğrulabilen. [DLT]

yoğrum[2]**,** [yoğ-(u)r-um] *is.* Teşekkül; yetişme.

yoğruşmak, [yoġ-mak *(sıkı olmak)* > yoġ-(u)r-uşmak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Yoğruşmak; birlikte yoğurmak; yoğurmakta yardımlaşmak. [DLT]

yoğrut, [yoğ(u)r-ut] *{eT} is.* Yoğurt. [KB]

yoğruy, [yoġ-dū > yoġ-rūy] *(yoğru:y) {eT} is.* Devenin çenesinin altındaki uzun tüyler. [DLT]

yoğsa, [yoġ > yoġ+i-se يوغسه] *{eAT} {OsT} bağ.* Yoksa.

yoğsul, [yō-k / yoġ > yoġ-sı-l يوغسل] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* Yoksul; fakir. [DS]

yoğsun, [yosun > yoğsun] *{ağız} is.* Yosun. [DS]

yoğsunmak, [yok > yoğ-sun-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* **1.** Aşınmak; eskimek. **2.** Bir şeyin yokluğunu incelikle belirtmek. [DS]

yoğsuz, [yoġ-suz] *{eT} sf.* Nafile; lüzumsuz; boşu boşuna. [EUTS]

yoğşa, [yoğşa] *{ağız} is.* Ekin ekilemeyen, kırmızı renkli toprak. [DS]

yoğşumak[1]**,** [yok > yoğ-(u)ş-u-mak] *{ağız} dönşl. f. [-r]* Yıpranmak. [DS]

yoğşumak[2]**,** [yoğ(u)ş-u-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Mahmurlaşmak. [DS]

yoğuç, [yoġ-ūç [Clauson] / yuġ-ūç] *(yoğu:ç) {eT} is.* → yuğuç.

yoğulmak, [yoġ / yok > yoġ-ul-mak يغلمق] *{eAT} edil. f. [-ur]* → yoğalmak.

yoğun, [*eT.* yoġ-mak *(sıkı olmak)* > yoġ-un يغون / يوغن] *sf.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Şişkin; çapı kalın; kaba; şişman; dolu; sıkı; çok. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Balışayiş] [Mühennâ] **2.** *{eT} {OsT}* Sert; haşin; şedit. [Bahşayiş] **3.** *{OsT}* İri; büyük. **4.** Hacmine oranla ağırlığı fazla olan; kesif. **5.** (Akışkan için) sık ögelerden oluşmuş; koyu; kalın; ağır. **6.** *mecaz.* Çok sayıda, sıkışık ögelerden oluşan; artmış; çoğalmış. **7.** (Koku için) etkisi güçlü olan; ağır. **8.** Varlığını güçlü biçimde duyuran; güçlü. **9.** Alışılmışın dışında büyük bir çaba gerektiren. **10.** Birçok olayla, eylemle dolu olan. **11.** (Düşünce için) az sayıda ögelerden kurulmakla birlikte derin ve karmaşık. **12.** *mecaz.* Şişman; iri; tombul; biçimsiz ve kısa boylu. *{ağız} (aym)* [DS] **13.** *{eAT} {OsT}* Sesçe kalın. **14.** *{OsT} {ağız}* İşe yaramaz; beceriksiz. [DS] **15.** *{eAT} {OsT}* (Bez, deri vb. için) kalın. **16.** *{ağız}* (Elek, iğne için) kaba; kalın; iri. [DS] **17.** *{ağız}* Ağır. [DS] **18.** *{ağız}* Sağlam. [DS] **19.** *{ağız}* Koyu. [DS] **20.** *{ağız}* İnatçı, ayrı baş çeken. [DS] **21.** *{ağız}* Mankafa. [DS] 🗗 **yoğun bakım,** *tıp. Sürekli gözetim altında tutulması gereken hastalara her türlü tıbbî yardımı anında uygulama olanağı veren bakım ve tedavi.*‖ **yoğun elek,** *{ağız} Kalın, iri gözlü elek.* [DS]‖ **yoğun gönüllü,** *{OsT} Katı yürekli; taş kalpli.*‖ **yoğun sözlü,** *{OsT} Kaba konuşan.*‖ **yoğun teker,** *bsy. Bilgisayarlarda kullanılan ve büyük ölçülerde bilgi depolayabilen sıkıştırılmış tekerlere verilen ad; yoğun disk; kompakt disk; kısalt. YT; YD; CD.*‖ **yoğun yumru,** *{eAT} 1. Şişman; kısa boylu; tıknaz. 2. Kaba saba; biçimsiz; münasebetsiz.*

yoğunadmak, [yoġ-mak *(sıkı olmak)* > yoġun-aḍmak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kalınlaştırmak; yoğunlatmak. [EUTS]

yuğuncumak, [yavınc-ı-mak > yoğuncu-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Yalvarmak. [DS]

yoğunlaç, -cı [yoğun-la-ç] *is. fiz.* İçinde akımsız elektrik yükü biriktiren aygıt; kondansatör.

yoğunlamak, [yoġun-la-mak يوغنلمق] *{eAT} gçsz. f. [-r]* Kalınlaşmak.

yoğunlandırmak, [yoġun-la-n-dır-mak يوغنلندرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Kalınlaştırmak.

yoğunlanmak, [yoġun-la-n-mak يوغنلنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Kalınlaşmak.

yoğunlaşma, [yoğun-la-ş-ma] *is.* **1.** Yoğunlaşmak eylemi. **2.** *fiz.* Buharın sıvı hâle geçmesi. **3.** *kim.* Birden çok molekülün su yitirerek tek molekül hâline gelmesi.

yoğunlaşmak, [yoğun-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yoğun duruma gelmek; tekâsüf etmek.

yoğunlaşmış, [yoğun-la-ş-mış] *sf.* Yoğun duruma gelmiş; tekâsüf etmiş.

yoğunlaştırıcı, [yoğun-la-ş-tır-ıcı] *sf.* **1.** Yoğunlaştırmak eylemini yapan. **2.** *is. bsy.* Bir bilgi işlem sisteminde, kendisine birçok veri iletim yoluyla bağlı birçok uç biriminden gelen verileri alarak tek bir yol üzerinden bilgisayara gönderen aygıt.

yoğunlaştırılmış, [yoğun-la-ş-tır-ıl-mış] *sf.* Sıkıştırılmış; yoğun hâle getirilmiş olan.

yoğunlaştırma, [yoğun-la-ş-tır-ma] *is.* Yoğun duruma getirme; yoğunlaştırmak eylemi.

yoğunlaştırmak, [yoğun-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yoğunlaşmasına neden olmak; teksif etmek. **2.** Yoğunluğunu artırmak.

yoğunlatmak, [yoğun-la-t-mak يغونلتمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* Kalınlaştırmak; olgunlaştırmak.

yoğunluk, -ğu [yoğun-luk] *is.* **1.** Yoğun olma durumu. **2.** *{eAT} {OsT}* Kalınlık. **3.** *{OsT}* Şiddet; sertlik. **4.** *{eAT} {OsT}* İrilik. **5.** Yoğun bir şeyin özelliği. **6.** *fiz.* Bir cismin, bir santimetre küplük kütlesinin +4°C'deki bir santimetre küp suya oranı; kesafet. **7.** *müz.* Bir sesin, titreşimlerin şiddetine bağlı olarak uyandırdığı güçlülük duyumu. **8.** (Nüfus için) kilometre kare başına düşen kişi sayısı. **9.** *dbl.* Bir sesçil birimin gerçekleştirilmesi sırasındaki titreşim gücü. **10.** *{ağız}* Kaput. [DS] 🗗 **yoğunluk ölçümü,** *fiz. Sıvıların yoğunluklarının ölçülmesi işlemi.*|| **yoğunluk vurgusu,** *dbl. Yükseklik ve süre vurgusunun tersine fiziksel ve öznel yoğunluklarının artışıyla nitelenen vurgu.*|| **yoğunluk yükselti,** *Hava taşıtlarında, yerel sıcaklığa göre düzeltilmiş basınç yükseltiden yola çıkarak tahmin edilen yükselti.*

yoğunlukölçer, [yoğun-luk+ölç-er] *(yoğunlu'kölçer) b. is.* Bir sıvının yoğunluğunu doğrudan ölçmeye yarayan aygıt; dansimetre.

yoğunmak, [yoğ-mak *(sıkı olmak)* > yoğ-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Kalınlaşmak. [Gabain]

yoğunrak, [yoğun-rak يغونرق] *{eAT} sf.* Kalınca.

yoğurdum, [yoğur(t)-um] *is. folk.* Eskişehir çevresinde yaygın olarak söylenen bir oyun havası ve bu hava eşliğinde oynanan karşılama türü bir halk oyunu.

yoğurğaç, [yoğ-mak *(sıkı olmak)* > yoğ-ur-ğaç] *{eT} is.* Şehriye vb. hamurunun açılmasında kullanılan özel oklava. [DLT]

yoğurkan, [yoğ-mak *(sıkı olmak)* > yoğ-ur-kān] *(yoğurka:n) {eT} is.* **1.** Üst elbise; giyim; örtü. [EUTS] **2.** Yorgan. [DLT] [Gabain]

yoğurma, [yoğur-ma] *is.* Yoğurmak eylemi.

yoğurmak[1], [yoğ-mak *(sıkı, yoğun olmak)* > yoğ-ur-mak / yuğ-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Yoğun, sıkı, koyu duruma getirmek; koyulaştırmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [Mühennâ] **2.** Çamur vb.ni çiğneyerek yol almak, çiğnemek. [ETY] [İKPÖy.] **3.** Yol açmak. [İKPÖy.] **4.** Tehlikeli bir yeri geçmek. [ETY] **5.** Yumuşatmak; yatıştırmak; teskin etmek. [EUTS] **6.** Aykırı gitmek. [EUTS] **7.** Karıştırmak; sentez oluşturmak. [Bahşayiş] **8.** Meydana getirmek; yaratmak. [Bahşayiş] **9.** Katı ya da toz hâlindeki bir maddeyi bir sıvı ile karıştırmak. **10.** *mecaz.* Bir kimseye, yeteneklerini geliştirerek istenilen niteliği kazandırmak; eğitmek. 🗗 **yoğurmuş un,** *{eT} Hamur.* [Mühennâ]

yoğurmak[2], [yöğür-mek / yoğur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* (Hayvan için) çiftleşmek; aşmak. [DS]

yoğurt, -du [yuğ-ur-mak > yoğ-ur-ut > yoğrut / yoğ-ur-t] *is.* Süte, laktik asit bakterilerinden *(Streptococcus thermmophilus ve Lactobacillus bulgaricus)* meydana gelmiş yoğurt mayası kültürü katılarak üretilen, kıvamı koyu, asitliği yüksek süt ürünü. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [Bahşayiş] 🗗 **yoğurdu üfleyerek yemek,** *Kötü bir deneyimden sonra o ve benzeri konularda daha dikkatli davranır olmak.*|| **yoğurt çalmak,** *{ağız} Yoğurt yapmak için uygun sıcaklıktaki süte yoğurt mayası katmak.* [DS]|| **yoğurt çiçeği,** *{ağız} Papatya.* [DS]|| **yoğurt çorbası,** *Yoğurt ve un karışımına yağ ilave edilmek suretiyle pişirilen bir tür çorba.*|| **yoğurt gibi,** *1. Koyu durumuna gelmiş; yoğurt kıvamında. 2. (Yüz için) sararmış; solmuş.*|| **yoğurt gülü,** *{ağız} Papatya.* [DS]|| **yoğurt otu,** *bot. Kök boyasıgillerden, dört köşe saplı, beyaz, kırmızı veya sarı çiçekli, dal uçlarında sütü kestirmekte kullanılan bir maya bulunan bir ya da çok yıllık üç yüze yakın otsu bitki, (Galium).*|| **yoğurt tatlısı,** *Yoğurt, un, şeker ve yumurta ile yapılan bir tür tatlı.*

yoğurtça, [yoğ-ur-t-çā] *(yoğurtça:) {eT} sf.* Yoğurt gibi. [EUTS]

yoğurtçu, [yoğurt-çu] *is.* Yoğurt yapan ve satan kimse.

yoğurtçuluk, -ğu [yoğurt-çu-luk] *is.* Yoğurt yapma ve satma işi.

yoğurthane, [yoğurt + Far. hāne] *(yoğurtha:ne) is.* Yoğurt yapılan yer.

yoğurtlama, [yoğurt-la-ma] *is.* **1.** Yoğurtlamak eylemi. **2.** Üzerine yoğurt dökülmek ya da yoğurda bulanmak suretiyle servis yapılan sebze yemeği.

yoğurtlamak, [yoğurt-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Yoğurt katmak.

yoğurtlu, [yoğurt-lu] *sf.* İçine yoğurt katılmış olan. 🗗 **yoğurtlu kebap,** *Üzerine yoğurt dökülerek servis yapılan dilimlenmiş pideli şiş kebap.*

yoğurtluğ, [yoğurt-luğ] *{eT} sf.* Yoğurtlu. 🗗 **yoğurtluğ aş,** *{eT} Sütlü yemek.* [Mühennâ]

yoğurtma, [yoğur-t-ma] *is.* Yoğurtmak eylemi.

yoğurtmak, [yoğ-ur-mak > yoğ-ur-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yoğurmak işini yaptırmak. [DLT]

yoğurucu,, [yoğur-ucu] *sf.* **1.** Yoğurma işini yapan. **2.** *is.* Sanayide hamur hâline getirilecek ürünleri karıştırmakta kullanılan makinelere verilen ad.

yoğurum, [yoğur-um] *is.* **1.** Yoğurmak eylemi ve sonucu. **2.** *sf.* Bir seferde yoğrulacak kadar olan; yoğrulabilecek miktarda.

yoğusam, [yok+i-se-m > yoğusam] *{ağız} bağ.* Yoksa. [DS]

yoğuş, [? yoğuş] *{ağız} is.* İş. [DS]

yoğuşa, [Far. nakş => yañış > yoğuşa] *{ağız} is.* Koyunları tanımak için sırtlarına vurulan boyalı damga. [DS]

yoğuşak[1]**, -ğı** [yavşak / yoğuşak] *{ağız} is.* At sineği. [DS]

yoğuşak[2]**, -ğı** [yavşak / yoğuşak] *{ağız} is.* Becerik-siz; şaşkın. [DS]

yoğuşku, [yoğ-uş-mak > yoğ-uş-ku] *is.* Yoğuşturularak buharından sıvı hâlde ürün elde edilen madde.

yoğuşma, [yoğ-uş-ma] *is.* **1.** Yoğuşmak eylemi. **2.** Buhar hâlindeki bir maddenin sıvı ya da katı hâline gelmesi. **3.** *kim.* Küçük bir molekülü ortamdan uzaklaştırmak suretiyle daha iri bir molekül oluşturan tepkime.

yoğuşmak, [*eT.* yoġ-mak *(sıkı olmak)* > yoğ-uş-mak] *gçsz. f. [-ur]* **1.** (Buhar hâlindeki maddeler için) fiziksel etkilerle molekülleri sıkışarak sıvı ya da katı hâle geçmek. **2.** Yoğun duruma gelmek.

yoğuşmaz, [yoğ-uş-maz] *sf.* Ortam sıcaklığından yoğuşmayan.

yoğuşmuş, [yoğ-uş-muş] *sf.* (Madde için) molekülleri birbirine daha yakın olan; gazlara göre katı veya sıvı hâlde olan.

yoğuşturma, [yoğ-uş-tur-ma] *is.* Yoğuşturmak eylemi.

yoğuşturmak, [yoğ-uş-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Yoğuşmak eylemini yaptırmak; yoğuşma işlemini gerçekleştirmek. **2.** Fiziksel yöntemlerle gaz hâlinde bulunan maddeleri sıvı ya da katı hâle geçirmek.

yoğuşturucu, [yoğ-uş-tur-ucu] *sf.* **1.** Yoğuşturma işini yapan. **2.** *is.* Sanayide, soğutma işlerinde kullanılan ve gazların sıkıştırılarak sıvı hâle getirilmesini sağlamakta kullanılan aygıt.

yoğuz, [yoz > yoğuz] *{ağız} is.* Kuzusu ölmüş koyun. [DS]

yoh, [yō-mak > yō-k > yoḫ يوخ] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Yok; hayır. [DS] 🗗 **yoḫ yoḫsa,** *{ağız} Öyleyse; bu durumda.* [DS]

yoha, [yufka > yuka > yoha] *{ağız} sf.* İnce; incelmiş; yufka. [DS]

yohamak, [yok-a-mak / yoḫa-mak يوخمق] *{eAT} gçl. f. [-r]* Yok etmek.

yoharı, [yok-aru > yukarı > yoḫarı] *{ağız} is.* Yukarı. [DS]

yohlamak, [yok-la-mak > yoḫ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Yoklamak. [DS]

yohlu, [yok / yoḫ > yoḫ-lu يوخلو] *{eAT} sf.* Yoklu; fakir; yoksul. 🗗 **yoḫlu kılmak,** *{eAT} Yoksullaştırmak; fakirleştirmek.*

yohna, [? yohna] *{ağız} is.* Ekilmiş nohut, mercimek vb. [DS]

yohsa, [yok / yoḫ > yoḫ+i-se يخسه / يوخسه] *{eAT} {OsT} bağ.* Yoksa. 🗗 **yoḫsa yok,** *{eAT} Kendinden önceki olumsuz soru fiilinin, olumsuz soru biçiminin yerine kullanılır. "O size gelen elçilerimiz bizim haberimizi size ulaştırdılar mı, yoḫsa yok? (ulaştırmadılar mı?)"*

yohsamak, [yoḫ-sa-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(u)-yor]* Hıçkırarak ağlamak. [DS]

yohsul, [yok-sı-l > yok-sul / yoḫsul يوخسل / يخسول] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* Yoksul; fakir. [DS] 🗗 **yoḫsul urganı,** *{OsT} Bir çeşit sarmaşık.*

yohsulluk, [yoksul-luk / yoḫsul-luk يخسوللق] *{eAT} {OsT} is.* Yoksulluk; fakirlik.

yohuş, [yok-uş] *{ağız} is.* Yokuş. [DS]

yok[1]**,** [yok] *sf.* **1.** Yükselen; yükselmiş olan. [İKPÖy.] **2.** *sf.* Yokuş yer; tepe; yükseklik. [ETY] [İKPÖy.] **3.** *zf.* Yukarı.

yok[2]**, -ğu / -ku** [yō-mak *(yok olmak)* > yō-k] *(eT. yo:k) is.* **1.** *{eT} {eAT}* Değil. [ETY] [Tekin] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** *{eT}* Yokluk; yoksun. [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] **3.** *{eT}* Kötü; fena. [EUTS] **4.** Var olmayan, bulunmayan, mevcut olmayan nesne, kimse vb.; elde olmayan, bulunmayan, varlığı olmayan şey. **5.** Yasaklanmış olan şey; yasak. **6.** *sf.* Mevcut olmayan; bulunmayan; var olmayan. **7.** *e. "Hayır"* anlamında kullanılır. **8.** Savunulan bir düşünceyi doğrulayan sözün başına getirilir. **9.** *bağ.* Birbirine karşıt iki cümleden, olumsuz olan ikincisinin başına pekiştirmek için getirilir. **10.** Birinin söylediği sözlerden kuşkulanıldığında veya sözler hafifsendiğinde kullanılır. 🗗 **Yok ananın örekesi.** *Söylenen bir şeyin inanılamayacak kadar saçma olduğunu belirtmek için söylenen söz.*|| **yōk bolmak,** *{eT} Ölmek; yok olmak.* [Gabain]|| **yōk bolu barınak,** *{eT} Yok olup gitmek.*|| **yok canım,** *1. "Öyle şey olmaz; hayır; inanmam" anlamında inanmama bildirir. 2. "Öyle şey olmaz; hayır; inanmam." anlamında şaşma bildirir.*|| **yōk çıġañ,** *{eT} Yok yoksul.*|| **yōk çıġay,** *{eT} Yoksul; fakir; sefil.* [EUTS]|| **Yok devenin başı.** *Çok abartılı bir söz karşısında "daha neler; abartıyorsun" anlamında kullanılır.*|| **Yok devenin pabucu!** *Yok devenin başı.*|| **yok etme,** *mat. İki denklem arasında bir değişkeni ortadan kaldırma işlemi.*|| **yok etmek,** *Varlığına son vermek; ortadan kaldırmak; ifna etmek; izale etmek.*|| **yok eylemek,** *{eT} Yok etmek; ortadan kaldırmak.* [Bahşayiş]|| **yok**

iş, *{eAT} Gereksiz iş; köksüz iş.*|| **yōk itmek,** *{eT} Yok etmek.* [Mühennâ]|| **yōk kılmak,** *{eT} Yok etmek; ortadan kaldırmak.* [Mühennâ]|| **Yok oğlu yok.** *Ortalıkta yok; hiç yok; bulma imkânı yok. {ağız} (aynı)* [DS] || **yok olmak,** *Ortadan kalkmak; kaybolmak; varlığı sona ermek.*|| **yok ölümünde ölmek,** *{ağız} Yoksulluk içinde ölmek.*|| **yok pahasına almak,** *Son derece ucuz fiyata almak.*|| **yok pahasına gitmek,** *Son derece ucuz fiyatla satılmak.*|| **yok pahasına satmak,** *Son derece ucuza satmak.*|| **yok satmak,** *(Bir mal için) yokluğu yüzünden satamamak.*|| **yoktan var etmek,** *1. Yaratmak. 2. Kendi çabaları ile ortaya çıkarmak.*|| **Yokum!** *Öznenin bir eyleme ve topluluğa katılmadığını belirtir; karışmam; ilgilenmem.*|| **yok yere,** *Hiçbir gereği ve yararı olmadan; bir neden olmaksızın.*|| **yok yire,** *{ağız} Boş yere; sebepsiz olarak.* [DS]|| **yok yoğsul,** *{ağız}* → yok yoksul. [DS]|| **yok yok,** *1. Ne istersen var; her şey bulunur. 2. Bir öneriye karşı olumsuz tutum belirtmekte kullanılır.*|| **yok yoksa,** *{ağız} Dediğim, istediğim yapılmazsa.* [DS]|| **yok yoksul,** *Zengin olmayan; fakir.*|| **yok yom,** *{ağız}* → yok yoksa. [DS]

yok[3], [yo-mak *(yapışmak, bulaşmak)* > yo-k] *{eT} is.* **1.** Çanak bulaşığı. [DLT] **2.** *{ağız}* Leke; iz; kalıntı; bulaşık. [DS] 🗗 **yoka kadız,** *{eT} Tarçın.* [EUTS]|| **yok yak,** *{eT} Çanak bulaşığı.* [DLT]

yoka, [yufka > yuka / yoka] *{ağız} is.* **1.** Yufka ekmeği. **2.** *sf.* İnce. [DS]

yokadmak, [yö-k > yo k-āḍ-mak] *(yo:ka:dmak) {eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Mahvetmek; yok etmek. [EUTS] [Gabain] **2.** *dönşl. f.* Yok olmak; ölmek; kaybolmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Tekin] [KB]

yokadturmak, [yök-āḍ-mak > yokaḍ-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yok ettirmek. [Clauson]

yokalmak, [yök > yok-al-mak بوقلمق] *{eT} {eAT} dönşl. f. [-ur]* Yok olmak; yoğalmak. [KB]

yokamak, [yok > yok-a-mak بوقمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* Dokunmak; yoklamak; el sürmek.

yokanmak, [yoka-mak > yoka-n-mak بوقنمق] *{eAT} {OsT} edil. f. [-ur]* **1.** Yoklanmak; dokunulmak. **2.** Dokunmak; ilişmek.

yokar, [yok *(yükselen; yükselmiş)* > yok-ġarū / yokar] *{eT} zf.* Yukarı. [DLT]

yokarı, [yok > yok-ġarū] *{ağız} is.* Yukarı; üst kat. [DS]

yokarılak, -ğı [yokarı-rak / yokarı-la-mak > yokarılak] *{ağız} zf.* Yukarı doğru. [DS]

yokarılamak, [yok-arı-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yukarı doğru çıkmak; yükselmek. [DS]

yokarırak, [yok *(yükselen; yükselmiş)* > yokarı-rak] *{eT} zf.* Daha yukarıda.

yokarlak, -ğı [yokarı-la-k / yokar-la-k] *{ağız} zf.* Yukarı doğru; yukarıya kalkık; yüksekçe. [DS]

yokarlamak, [yok-arı-la-mak / yokar-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* → yokarılamak. [DS]

yokartın, [yokar-tın] *{eT} zf.* Yukarıdan. [ARAT]

yokaru, [yok *(yükselen; yükselmiş)* > yok-ġarū > yoġarū / yokarū] *(yokaru:) {eT} zf.* Yukarı. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB]

yokatdurmak, [yo -k-aḍ-tur-mak / yokat-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* İmha ettirmek; mahvettirmek; yok ettirmek; ortadan kaldırmak. [EUTS]

yokatmak[1], [yö-k-āḍ-mak] *(yo:ka:dmak) {eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Mahvetmek; yok etmek; [Gabain] **2.** *dönşl. f.* Ölmek; kaybolmak. [EUTS] [Gabain]

yokatmak[2], [yoka-mak > yoka-t-mak بوقتمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* El dokundurtmak; yoklatmak.

yokça, [yok-çā] *(yokça:) {eT} zf.* Yok gibi. [EUTS]

yokçu, [yok-çu] *is. fel.* Hiççi; nihilist.

yokçuluk, -ğu [yok-çu-luk] *is. fel.* Hiççilik; nihilizm; inkâriye.

yokğaru, [yok *(yükselen; yükselmiş)* > *yok-ġarū > yoġarū / yokarū] *(yokğaru:) {eT} zf.* Yukarı doğru. [ETY]

yokkaru, [yok *(yükselen; yükselmiş)* > yok-ġarū > yoġarū / yokarū] *(yokkaru:) {eT} zf.* Yukarıya doğru; yukarıda. [İKPÖy.] [ETY]

yoklama, [yok-la-ma] *is.* **1.** Yoklamak eylemi; kontrol. **2.** Bir yerde bulunması gereken kişilerin orada bulunup bulunmadığını ad okuyarak ya da sayarak yapılan denetim işi; kontrol. **3.** Okullarda öğrencilerin bilgi düzeylerinin istenilen ölçüde olup olmadığını denetlemek için yapılan küçük sınav. **4.** *{ağız}* Arama. [DS] 🗗 **yoklama yapmak,** *1. Bir yerde bulunması gereken kişilerin orada bulunup bulunmadığını denetlemek için ad okumak ya da saymak. 2. Okullarda öğrencilerin bilgi düzeylerinin istenilen ölçüde olup olmadığını denetlemek için küçük sınav yapmak.*

yoklamacı, [yok-la-ma-cı] *is.* **1.** Yoklama işini yapan kimse. **2.** İmparatorluk döneminde, kalelerde saklanan cephaneleri korumakla görevli erleri denetlemek için merkezden gönderilen görevli. **3.** Tımar adayının uygunluğunu inceleyip kararlaştıran görevli. **4.** Sefere katılanların yoklamasını yapan görevli.

yoklamak[1], [yok *(yükselen; yükselmiş)* > yok-lā-mak] *(yokla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yükselmek; yukarı çıkmak; çıkmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB]

yoklamak[2], [yök-lā-mak] *(eT. yo:kla:mak) gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** *{eT}* Aramak; taramak. [EUTS] **2.** Bir şeyin durumunu belirlemek amacıyla elle dokunarak incelemek. **3.** Aramak; araştırmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** Bir kimsenin ya da şeyin bulunup bulunmadığını gözle inceleyerek belirlemek; bakmak; gözden geçirmek; kontrol etmek. **5.** (Düşünce, niyet, bilgi, durum vb. için) çeşitli yollardan anlama-

ya, belirlemeye çalışmak. **6.** Hâl hatır sormak amacıyla bir kimseyi görmeye gitmek. **7.** *{ağız}* (Hastalık için) ara sıra ağrı sızı şeklinde kendini göstermek. [DS] **8.** *{ağız}* (Nişanlılar ve aileleri için) birbirine armağan vermek. [DS] **9.** *{ağız}* Bir hastayı, loğusayı ziyaret etmek ve armağan vermek. [DS]

yoklamak[3], [yōk-lā-mak] *(yo:kla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Yok edilmek. [ETY] **2.** Ölmek. [ETY]

yoklamalık, -ğı [yoklama-lık] *{ağız} is.* Bir hastaya veya loğusaya götürülebilecek hediye. [DS]

yoklanma, [yok-la-n-ma] *is.* Yoklanmak eylemi.

yoklanmak, [yok-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yoklamak eylemi yapılmak. **2.** El ile dokunularak varlığı ve durumu incelenmek. **3.** Araştırılmak. **4.** Gözden geçirilmek; kontrol edilmek. **5.** (Bilgi, niyet vb. için) ölçülmek; belirlenmek. **6.** Aranmak; sorulmak.

yoklaşdırmak, [yok-la-mak > yokla-ş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yoklamak; araştırmak. [DS]

yoklaştırma, [yok-la-ş-tır-ma] *is.* Yoklaştırmak eylemi.

yoklaştırmak, [yok-la-mak > yok-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yoklamak. **2.** Dolaylı yoldan ve belli etmeden anlamaya çalışmak.

yoklatma, [yok-la-t-ma] *is.* Yoklatmak eylemi.

yoklatmak[1], [yok *(yükselen; yükselmiş)* > yok-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yükseltmek; dağa çıkartmak. [DLT] [KB]

yoklatmak[2], [yok-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yoklamak işini yaptırmak. **2.** *{ağız} folk.* loğusaya, evlenene vb.ne armağan götürmek. [DS]

yoklayıcı, [yok-la-y-ıcı] *is.* **1.** Yoklamak eylemini yapan; yoklamacı. **2.** Bir örnek parçaya göre, üretilen ürünlerin durumunu belirlemeye yarayan aygıt.

yoklu, [yok > yok-lu يوقلو] *{eAT} {ağız} sf.* Yoksul; muhtaç; fakir. [DS] 🗗 **yoklu düşmek,** *{ağız} Yoksul düşmek; yoksullaşmak.* [DS]

yokluk[1]**, -ğu** [yok-luk] *is.* **1.** Yok olma durumu; bulunmama hâli; adem; gaybubet; fıkdan. *{eT} (aym)* [KB] **2.** *mecaz.* Parasal sıkıntı içinde bulunma hâli; yoksulluk; fakirlik. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** *fel.* Hiçlik. **4.** *huk.* Bir hukuksal işlemi geçersiz kılan en ileri derecedeki sakatlık. **5.** *tasvf.* İnsanın geçici niteliklerinden arınarak ölmezliğe ulaşması. 🗗 **yokluk eki,** *dbl. Bir ismin önüne gelerek olmadığını, bulunmadığını belirten ek; Farsçadaki* nā-, *Arapçadaki* lâ- *gibi.*

yokluk, -ğu [yok-luk] *{ağız} is.* Çeyiz. [DS]

yoklunmak, [yok-al-mak *(yok olmak)* > yokl-un-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Mahvetmek. [Gabain]

yoklunmaksız, [yoklun-mak > yoklun-mak-sız] *{eT} sf.* İmha edilemeyen; yok edilemeyen; mahvedilemez. [EUTS] [Gabain]

yokmak[1], [yok *(yükselen; yükselmiş)* > yok-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Takdir etmek; yükseltmek. [EUTS]

yokmak[2], [yok-mak يوقمق] *{eAT} gçl. f. [-ar]* Yoklamak; el sürmek; dokunmak.

yoksa, [yok+ i-se] *(yo'ksa) bağ.* **1.** Bir düşüncenin, bir davranışın, bir tutumun olumsuzluk, kısıtlama ve tehdit içeren karşıt olasılığını anlatır. **2.** Soru cümlelerinde, merak, kararsızlık ve endişe gibi duyguları anlatır. **3.** Kesinlik kazanmayan iki düşünceyi belirten soru cümlelerinin arasına getirilir. **4.** Sıralanan ihtimallerin dışındaki bir ihtimali belirtmek için kullanılır. **5.** Birbirine zıt iki yargıdan, yanlış olduğu düşünülen cümlenin başına getirilir.

yoksul, [yok > yok-sı-l > yok-sul] *sf.* **1.** Geçinmekte güçlük çeken; parasal olanakları kısıtlı olan; fakir. *{eT} (aym)* [Bahşayiş] **2.** *sf. mecaz.* İstenilen nitelikte ve özellikte olmayan; yetersiz. 🗗 **yoksul buğday,** *{ağız} Kılçıkları kara, dört köşe ve beyaz bir tür buğday.*[DS]‖ **yoksul urganı,** *{eAT} Bir tür sarmaşık.*

yoksullaşma, [yoksul-la-ş-ma] *is.* Yoksullaşmak eylemi.

yoksullaşmak, [yoksul-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yoksul duruma gelmek; fakirleşmek.

yoksullaştırma, [yoksul-la-ş-tır-ma] *is.* Yoksullaştırmak eylemi.

yoksullaştırmak, [yoksul-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yoksul duruma getirmek; fakirleştirmek.

yoksulluk, -ğu [yoksul-luk] *is.* **1.** Yoksul olma durumu. **2.** Yoksul bir kimsenin niteliği; fakirlik. **3.** Verimsizlik; yetersizlik. 🗗 **yoksulluk çekmek,** *Sürekli yoksulluk içinde bulunmak.*‖ **yoksulluk düzeyi,** *sosy. Kişinin ya da ailenin, zaruri ihtiyaçlarını karşılayamaması durumu.*‖ **yoksulluk kültürü,** *sosy. Yoksul bireylerden oluşan toplumlarda veya topluluklarda görülen sanat değerinden yoksun kültür.*

yoksun, [yok-sı-n-mak > yok-sun] *sf.* **1.** Bir şeye ihtiyacı olmasına rağmen ona sahip olmayan; kendisinde bulunmayan; o şeyin eksikliğini ve yokluğunu duyan; mahrum, *(1935).* **2.** *{ağız}* Yoksul. [DS] 🗗 (...den) **yoksun bırakmak,** *Yoksun duruma getirmek; o şeyin yokluğunu çektirmek.*‖ (...den) **yoksun etmek,** *Yoksun duruma getirmek; o şeyin yokluğunu çektirmek.*‖ (...den) **yoksun kalmak,** *O şeyin yokluğunu çekmek.*‖ (...den) **yoksun kılmak,** *Yoksun duruma getirmek; o şeyin yokluğunu çektirmek.*‖ (...den) **yoksun olmak,** *O şeyin yokluğunu çekmek.*

yoksunlu, [yoksun-lu] *sf. dbl. man.* Yokluk bildiren.

yoksunluk, -ğu [yoksun-luk] *is.* Yoksun olma durumu; mahrumiyet.

yoksunma, [yoksun-ma] *is.* Yoksunmak eylemi.

yoksunmak, [yok-su-n-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Elde mevcut olmayan bir şeyi kendisi için ihtiyaç saymak; yokluğunu hissetmek; mahrum olmak. **2.** *{ağız}* Yoksulluktan dem vurmak. [DS] **3.** *dönşl. f.*

Yoksun duruma gelmek; yoksun olmak; yoksun kalmak; mahrum olmak; mahrum kalmak.

yoksuz, [yō-k *(yok)* > yok-suz] *{eT} sf.* **1.** Faydasız; boşuna; nafile; manasız; lüzumsuz. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] **2.** Yoksul. [EUTS] **3.** Yok olmuş; yok olan; bulunmayan.

yoksuzluk, -ğu [yok-suz-luk] *is.* **1.** Yoksulluk. **2.** Yoksuz olma durumu; bulunmama.

yokşamak, [yok-(u)ş-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-ş(u)-yor]* Eskimek; yıpranmak; kağşamak. [DS]

yoku, [yok-u ?] *{ağız} is.* Dibek taşı. [DS]

yokuç, -cu [yok-uş / yok-uç] *{ağız} is.* Yokuş. [DS]

yokuınsama, [yok-um-sa-ma] *is.* Yokumsamak eylemi.

yokumsamak, [yok-um-sa-mak] *gçl. f. [-r] [-s(u)-yor]* Var olan bir şeyi yok saymak; inkâr etmek.

yokunmak, [yok-un-mak يوقنمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* İlişmek; dokunmak.

yokurkanmak, [yō-mak *(yok olmak)* > yōk-ur-ka-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kuvvetten düşmek; zayıflamak. [EUTS] **2.** Feryat etmek. [Gabain]

yokurmak, [yok *(yükselmiş)* > yok-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Üste çıkarmak; yükseltmek; yüceltmek.

yokuş, [yok *(yükselmiş)* > yok-uş] *sf.* **1.** Yataya göre yükselerek devam eden yer. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** *{ağız} mecaz.* Güçlük. [DS] **yokuş aşağı,** *1. Yokuştan aşağı doğru; tepeden aşağı. 2. mecaz. Başarısızlığa doğru.*|| **yokuş yemi,** *{ağız} Yorulduktan sonra buyrulan yeni iş; yorgunken verilen iş.* [DS]|| **yokuş yukarı,** *Yokuşta yukarıya doğru.*

yokuşçu, [yok-uş-çu] *is. spor.* Özellikle yokuş yukarı tırmanma başarısı gösteren bisiklet yarışçısı.

yol[1], [yōl يول] *(eT. yo:l) is.* **1.** Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmeyi sağlayan hat; tarik. **2.** Karada insan veya hayvanların geçmesi için açılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer; geçecek ve yürüyecek yer; cadde. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] [Bahşayiş] [Mühennâ] **3.** *{eT}* Ani yola çıkma. [DLT] **4.** Bir yerden başka bir yere gitmek için izlenecek güzergâh. **5.** Genellikle yerleşim alanlarını bağlamak için düzeltilerek açılmış ulaşım şeridi. **6.** Bir yerden başka bir yere gitmek için aşılması gereken uzaklık. **7.** İçinden veya üstünden bir sıvının geçtiği, aktığı yer; oluk; kanal. **8.** Yolculuk; seyahat; sefer; gezi. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [KB] [Bahşayiş] **9.** (Taşıtlar için) gidiş çabukluğu; hız. **10.** Ensiz ve uzun çizgi. **11.** *{eT} {ağız}* (Sayılardan sonra) kez, defa; kere; kat; sefer; kere. [ETY] [Gabain] [Tekin] [DS] **12.** *mecaz.* Bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare; bir işte uyulan, uygulanan ilke; sistem; usul; yöntem; metot; tarz; adap; erkân; meslek; kaide. *{eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [Üç İtigsizler] **13.** Bir sanat alanında bir ustanın ortaya koyduğu ustalık ve teknik; temel. **14.** *tasvf.* Tarikat liderinin ortaya koyduğu ilke ve temel. **15.** Bir sonuca, bir amaca ulaşmak için geçilen aşamalar; izlenen süreç. **16.** Birinin hayatını yönlendirmek için izlediği davranış biçimi; takındığı tutum; gidiş veya davranış biçimi. **17.** *mecaz.* Gaye; uğur; maksat; erek. **18.** Ahlakî yönden olumlu veya olumsuz hayat biçimi. **19.** Olması gereken durum; düzen. **20.** Doğru olduğu düşünülen davranış biçimi. **21.** *anat.* Organik bir sıvının salgılanmasına ve atılmasına yarayan organ, yapı ve kanalların tümüne verilen ad. **22.** Bir noktadan başka bir noktaya ulaştıran aracılar dizisi; kanal. **23.** Bir aygıtın veya takımın yer değiştirmesini kolaylaştıran her türlü donanım. **24.** Bir kumaşın üzerindeki renkli çizgilerden her biri. **25.** *{ağız}* Elverişli durum; imkân; olanak. [DS] **26.** *{OsT}* İzin; müsaade. **27.** *{ağız} folk.* Düğünde, oğlan evinin kıza ve ailesine verdiği para veya başka armağan. [DS] **28.** *{ağız} folk.* Düğünde, kız evinin oğlan yakınlarına verdiği armağan. [DS] **29.** *{ağız} folk.* Düğün sahibinin, davet ettiği kişiye gönderdiği armağan. [DS] **30.** *{ağız} folk.* Düğüne, çağrılan kimsenin götürdüğü armağan. [DS] **yola çıkarmak,** *{ağız} Uğurlamak.* [DS]|| (aynı, bir) **yola çıkmak,** *Aynı sonuca varılır olmak; aynı kapıya çıkmak.*|| **yola çıkmak,** *1. Araca binmek üzere yol üstünde durmak 2. Bir yere varmak için bulunduğu yerden ayrılmak; yolculuğa başlamak. 3. {ağız} Yol kesmek.* [DS]|| **yol açmak,** *1. Yol yapmak. 2. Kapanmış olan yolu geçilir duruma getirmek.*|| (birine) **yol açmak,** *Kalabalık bir yerde genellikle saygı değer bir kişinin geçmesi için kenara çekilip yol vermek.*|| (bir şeye) **yol açmak,** *mecaz. 1. İstenmeyen bir olayın sebebi olmak. 2. mecaz. Davranışlarıyla başkalarına örnek olmak; öncülük etmek.*|| **yola dakılmak,** *{ağız} Yola çıkmak.* [DS]|| **yola dizilmek,** *Yol kenarında sıralanmak.*|| **yola düşmek,** *1. Yola çıkmak; yolculuğa başlamak. 2. Yol almaya başlamak.*|| **yola düzelmek,** *Gidilecek yere doğru yola çıkmak.*|| **yola düzülmek,** *Gidilecek yere doğru yola çıkmak; yola koyulmak.*|| **yola gelmek,** *Ters tutum ve davranışı bırakarak istenileni kabullenmek; direnmeyi bırakmak; düzelmek; uslanmak. {ağız} (aynı)* [DS]|| **yola getirmek,** *Birinin bir konudaki ters tutumunu bıraktırarak uyumlu davranmasını sağlamak.*|| **Yola gidenin heybesi, köye gidenin kömbesi.** *{ağız} Herkesin işini gören; yardım etmeyi seven.*|| **yola girmek,** *{eAT} {OsT} Yola çıkmak; yola düşmek; yola koyulmak.*|| **yola gitmek,** *1. Yolculuk yapmak. 2. {eAT} {OsT} Gelenek ve göreneklere göre davranmak. 3. {ağız} Anlaşmak; iyi geçinmek.* [DS]|| **yol ağzı,** *Bir yolun başlangıcı veya bir yolun başka yollarla kesiştiği yer.*|| **yola koymak,** *1. {ağız} Yolcu etmek; uğurlamak.* [DS] *2. (Bir işi) düzene sokmak, derleyip toplamak.*|| **yola koyulmak,** *Gidilecek yere doğru yola çıkmak.*|| **yol almak,** *1. Yolda ilerlemek. 2. (Bir iş, bir çaba için) ilerlemek; ileri gitmek.*|| **yola merdiven kurmak,**

{ağız} Yolculuğun nasıl geçtiğini anlamamak için havadan sudan konuşmak. || **yol aramak,** *Bir sorunu istenilen sonuca ulaştırmak, çözüm bulmak için çare ve olanak araştırmak; çare bulmaya çalışmak.* || **yola revan olmak,** *eski. Yola çıkmak; yola koyulmak.* || **yola vurmak,** *{ağız} Yolcu etmek; uğurlamak.* [DS]|| **yola yatırmak,** *{ağız} İnadını kırmak; uysallaştırmak; uslandırmak.* [DS]|| **yola yatmak,** *Gösterilen doğru davranış biçimini benimsemek; yola gelmek; uysallaşmak; alışmak. {ağız} (aynı)* [DS]|| **yol ayırdı,** *{eAT} İki yolun ayrıldığı yer.* || **yol ayrımı,** *1. Yolların birbirinden ayrıldığı, çatallandığı yer. 2. Hayat çizgilerinin ayrıldığı yer.* || **yol azığı,** *Yolculuk sırasında yemek için hazırlanan yiyecek.* || **yol azıtmak,** *{eAT} Yolunu şaşırmak; şaşırmak.* || **yol azmak,** *{eAT} {OsT} Yolunu şaşırmak; doğru yoldan sapmak; yanlış yola gitmek.* || **yol bacı,** *{ağız} Yol vergisi.* [DS]|| **yol basan,** *{OsT} Yol kesen; eşkıya.* || **yol basmak,** *{OsT} Yol kesmek; eşkıyalık yapmak.* || **yol başı,** *{eT} 1. Yolun başlangıcı. 2. Yolculuğun başlangıcı.* [Bahşayiş]|| **yol başlamak,** *{eAT} Çığır açmak; önderlik etmek.* || **yol bel,** *Geçilen yer; yürünecek yol.* || **yol boyu,** *1. Kara yolunda kenar. 2. Geçilen yol; gidilecek yol. 3. Yolculuk süresi.* || **yol bozmak,** *{eAT} Yol şaşırtmak.* || **yol bulmak,** *1. Çare bulmak; çözüm üretmek. 2. {eAT} {OsT} Fırsat bulmak. 3. {eAT} Benliğine girmek; içine işlemek.* || **yol çatı,** *{ağız} Yol ayrımı.* [DS]|| **yol çatırı,** *{ağız} Yol ayrımı.* [DS]|| **yol çekmek,** *{eAT} Yol almak; yolda ilerlemek.* || **yol çizmek,** *Bir konuda nasıl davranılacağı, nasıl çalışılacağı üzerine bir plan yapmak.* || **yolda görükmez,** *{ağız} Kısa boylu.* [DS]|| **yolda kalmak,** *{ağız} 1. Yolculukta iken ölmek. 2. Amacına ulaşamadan ölmek.* [DS]|| **yoldan azmak,** *{eAT} {OsT} Yoldan çıkmak; yolunu şaşırmak; sapıtmak.* || **yoldan çevirmek,** *Gideni durdurmak; gitmesine engel olmak.* || **yoldan çıkmak,** *1. (Belli bir yol izleyen taşıtlar için) herhangi bir sebeple yolundan ayrılmak; o yoldan gitmez olmak 2. mecaz. Doğru yoldan ayrılmak; kötülüğe, azgınlığa sapmak. 3. (Kadın için) yasal olmayan ilişkilerde bulunur olmak.* || **yoldan eğilmek,** *{eAT} Yoldan ayrılmak; yoldan sapmak.* || **yoldan iletmek,** *{eAT} {OsT} Yoldan çıkarmak.* || **yoldan kalmak,** *Gidilmek istenen yere gidememek; bir engel yüzünden çıkacağı yolculuk gecikmek.* || **yol dartmak,** *{eAT} Yol sıkıntısına katlanmak; yolculuk zahmeti çekmek.* || **yol depdürmek,** *{eAT} Çok yol yürütmek.* || **yol devesi,** *{eT} Yolculuğa elverişli deve; seyahat devesi.* [Bahşayiş]|| **yol dokumak,** *{eAT} Sürekli yol yürümek.* || **yol döğmek,** *{eAT} Yol yürümek; yol tepmek.* || (bir) **yol dutturmak** (tutturmak), *{ağız} Kendince bir yöntem uygulamak.* [DS]|| **yol eri,** *1. Yolcu. 2. {eAT} {OsT} Salik; tarikat ehli.* || **yol erkân,** *Davranış kuralları, biçimleri.* || **yol etmek,** *{OsT} 1. Yol bulmak. 2. Yol açmak.* || (birini) **yol etmek,** *{ağız} Yolcu etmek; uğurlamak.* [DS]|| (bir yeri) **yol etmek,** *Bir işin sonucunu alabilmek için oraya sık sık ve sürekli olarak gitmek.* || **yol evladı,** *tasvf. Bir tarikat şeyhinin tarikata aldığı kimse.* || **yol geçen hanı,** *Girip çıkanı, geleni gideni belirsiz ve çok olan yer. {ağız} (aynı)* [DS]|| **yol gitmek,** *Yolda ilerlemek.* || **yol görünmek,** *Yola gitmek, yolculuk etmek gerekliliği duymak; yola çıkılmak zorunluluğu belirmek. {ağız} (aynı)* [DS]|| (birine) **yol göstermek,** *1. Kılavuzluk etmek; örnek olmak. 2. Yolu bilmeyene anlatmak; yol tarif etmek.* || **yol gözlemek,** *1. Bir şeyin olmasını ummak. 2. Uzaktan gelmesi muhtemel bir yolcuyu beklemek.* || **yol halısı,** *Odalar arasında geçişi sağlamak için serilen dar uzun halı; yolluk.* || **yol harcı,** *Bir yere gönderilen görevlinin yol boyunca yaptığı harcamaları karşılamak için kendisine verilen para; harcırah.* || **yol hazırlığı,** *Yolculuğa çıkmak için yapılan hazırlık.* || **yol iletmek,** *{OsT} Yöneltmek; tevcih etmek.* || **yol istemek,** *{eT} Bir fırsat istemek; bir şans daha dilemek.* [Bahşayiş]|| **yol işareti,** *spor. Yarış yolunda, yol gösteren oklar veya levhalar.* || **yol iz bilmek,** *1. Gideceği yolu ve yeri bilmek. 2. Davranışlarına yön verecek görgü ve bilgiye sahip olmak.* || **yol izlemek,** *{eAT} Yol göstermek; kılavuzluk etmek; rehberlik etmek.* || **yol kesilmek,** *{OsT} Yol kapanmak.* || **yol kesmek,** *1. Birinin geçmesine engel olmak; durdurmak 2. Issız, gözden uzak yerlerde soygunculuk yapmak. 3. (Motor vb. için) hızını azaltmak; motor devrini düşürmek. 4. {eAT} {OsT} Yol almak; mesafe kat etmek.* || **yol kilimi,** *Dar ve uzun kilim.* || **yol komak,** *{OsT} Yol göstermek.* || **yollara bakmak,** *{ağız} Özlemle beklemek.* [DS]|| **yollara dökülmek,** *(Birçok kişi için) kalabalık hâlde, topluca yolda olmak; sokaklara dökülmek.* || **yollara dökülüşmek,** *{ağız} Herkes sokağa çıkmak.* [DS]|| **yollara düşmek,** *1. Yola çıkmak. 2. Yolculuğa başlamak. 3. Bir şeyi ve kimseyi arayıp bulmak için zorunlu olarak dolaşmak.* || **yollarda kalmak,** *Varacağı yere herhangi bir nedenle vaktinde gidememek.* || **yolları ayrılmak,** *(İki kişi veya topluluk için) aralarında görüş, düşünce ayrılığı ortaya çıkmak; farklı görüş ve düşünceleri benimsemek; ayrı tutum içinde bulunmak.* || **yolları tutmak,** *(Polis, jandarma için) genel denetim, (eşkıya için) soygun amacıyla yoldan geçecek kimselere engel olmak; geçmeyi engelleyecek bir düzenleme yapmak.* || **yol mu?** *{OsT} Yeri var mı; reva mı; layık mı?* || **yol olmak,** *(Davranış için) başkaları tarafından da benimsenerek gelenek hâline gelmek; kural hâline gelmek. {ağız} (aynı)* [DS]|| **yol ölçümü,** *Bir otomobilin veya bir yayanın almış olduğu yolu belirlemek işi; odometri.* || **yol parası,** *Yolculuk sırasında harcanmak için ayrılmış para.* || **yol sıra,** *{eAT} Yol boyunca; yolca.* || **yol sıra gidip çay sıra gelmek,** *{ağız} 1. Çevre ile fazlaca ilgilenmeden bir yere gidip gelmiş olmak; 2. Yaptığı işten bir çıkar elde edememek; bir şey anlamamak.* || **yol sürmek,**

{eAT} Bir yolda sürekli yürümek.|| **yol şaşmak,** *(Yol için) çatallaşıp karışmak.*|| **yol tası,** *Sefer tası.*|| **yol tepmek,** *Durmaksızın uzun bir süre yürümek.*|| **yol tezkeresi,** *Pasaport.*|| **yol tutmak,** *1. Yaşayış ve davranışını kendine özgü bir düzende sürdürmek 2. Bir yoldan kimseyi geçirmeyecek biçimde düzen kurmak.*|| **yolu açık,** *Önünde bir engel olmayan.*|| **yolu açmak,** *Geçişi önleyen engelleri kaldırmak; yolu gidiş ve gelişlere müsait hâle getirmek.*|| **yolu almak,** *Gidilmekte olan yolun sonuna varmak.*|| **yolu azmak,** *{eAT} Doğru yoldan çıkmak; yolunu şaşırmak.*|| **yolu başa aparmak,** *{eAT} {OsT} Amacına ulaşmak.*|| **yolu değiştirmek,** *Başka taraftan gitmek.*|| **yolu doğrultmak,** *{ağız} 1. (Hayvan için) kaçarak eve doğru gitmek. 2. (Kişi için) hastalığı hızla ilerlemek; ölümü yaklaşmak.* [DS]|| **yolu** (bir yere) **düşmek,** *O yerden geçmesi gerekmek; gideceği yol üzerinde bulunmak.*|| **yol uğrağı,** *1. Geçerken uğranılan. 2. Yanından yol geçen; yol üstünde bulunan; uğrak.*|| **yolu kaçık,** *{ağız} (Kadın için) kötü yola düşmüş; fahişe.* [DS]|| **yoluna,** *Uğruna.*|| (birinin) **yoluna bakmak,** *Gelmesini ummak; beklemek.*|| **yoluna baş koymak,** *Bir amaca, bir gayeye yönelmek; bütün varlığıyla kendini vermek; uğruna ölümü bile göze almak.*|| **yoluna canını vermek,** *Birinin uğruna ölmek.*|| **yoluna can vermek,** *Birinin uğruna ölmek.*|| (birinin) **yoluna çıkmak,** *1. O kimseyi karşılamaya gitmek 2. Onunla yolda karşılaşmak.*|| **yolun açık olsun,** *Yolculara uğurlama sırasında söylenen "yolda bir kaza ya da engelle karşılaşmamanı dilerim" anlamında bir iyi dilek sözü.*|| **yoluna gelmek,** *1. Başkasına yaptığı kötülük, başka bir zaman kendi başına gelmek. 2. {eAT} Karşısına çıkmak. 3. {OsT} Yolunu kesmek; önüne çıkmak.*|| (iş, işler) **yoluna girmek,** *İstenilen, gerekli olan biçimde gelişmek; düzen almak.*|| **yoluna gitmek,** *Gitmek istediği yöne doğru yönelmek; başka şeylerle ilgilenmemek.*|| (bir işi) **yoluna koymak,** *Gereken ve istenilen biçime getirmek; düzene sokmak.*|| **yolun almak,** *{eAT} {OsT} Yolunu kesmek; yoluna çıkmak.*|| **... yoluna sapmak,** *O şeye başvurmak; ona yönelmek.*|| **yolun azmak,** *{eAT} Yolunu saptırmak; şaşırmak; yoldan çıkmak.*|| **yolun bağlamak,** *{eAT} {OsT} Yolunu kesmek.*|| **yolunda gitmek,** *Olumlu gelişme göstermek; olumlu sonuçlanmak.*|| **yolundan eğmek,** *{eAT} Doğru yoldan saptırmak; yoldan çıkarmak; şaşırtmak.*|| **yolundan kalmak,** *Gideceği yere varamamak; oraya gidememek.*|| **yolunda olmak,** *Olumlu gelişme göstermek; olumlu sonuçlanmak.*|| **yolun sürmek,** *{eAT} İzinden ayrılmamak; yolunu izlemek.*|| **yolunu beklemek,** *Birinin gelmesini beklemek; yolunu gözlemek.*|| **yolunu bilmek,** *Yöntemini öğrenmek.*|| **yolunu bulmak,** *1. Bir şeyi gerçekleştirmek için gerekli yöntemi bulmak ve uygulamak; gereken çareyi bulmak. 2. Bir sorunu çözmenin, bir işi yapmanın kolayını bulmak. 3. argo. Yasal olmayan yollardan kazanç sağlamak.*|| **yolunu çekmek,** *{ağız} (Arkadaşları arasında uygunsuz bir davranışı görülen veya kötü bir sözü duyulan kişi için) ziyafet vererek kendisini affettirmek.* [DS]|| **yolunu değiştirmek,** *Gitmekte olduğu yoldan herhangi bir nedenle ayrılıp başka bir yola geçmek.*|| **yolunu gözlemek,** *Gelmesini beklemek.*|| **yolunu kaybetmek,** *Hangi yoldan gideceğini, hangi yolu izleyeceğini bilememek.*|| (birinin) **yolunu kesmek,** *Yürümekte olan birinin önüne geçerek yürümesine, geçip gitmesine engel olmak; engellemek.*|| **yolunu paklamak,** *{ağız} (Suçlu kişi için) arkadaşlarına armağan veya ziyafet vererek kendisini affettirmek.* [DS]|| **yolun urmak,** *{eAT} Yolunu kesmek.*|| **yolunu urmak,** *{OsT}* → yolun urmak.|| **yolunu sapıtmak,** *Doğru yoldan ayrılmak; kötü yola sapmak.*|| **yolunu şaşırmak,** *1. Yanlış yola sapmak. 2. Kötü yola sapmak; doğru yoldan ayrılmak.*|| (birinin, bir şeyin) **yolunu tıkamak,** *Engel olmak; gitmesini veya geçmesini engellemek.*|| (bir yerin ya da şeyin) **yolunu tutmak,** *Bulunduğu yerden ayrılarak oraya doğru gitmeye başlamak.*|| (bir işin) **yolunu yapmak,** *Bir işi mümkün kılmak; yapılabilir kılmak; olumlu sonuca ulaştıracak hazırlıkları tamamlamak.*|| **yolun yolcusu,** *Doğru yolda olmayan; kötü yola düşmüş olan.*|| **yolu oñarmak,** *{eAT} Yolu bulabilmek; yolu çıkarabilmek.*|| **yolu tutmak,** *Yoldan geçecek kimselere engel olmak; geçmeyi engelleyecek bir düzenleme yapmak.*|| **yol uran,** *{eAT} {OsT} Yol kesen; eşkıya.*|| **yol urmak,** *{eAT} {OsT} Yol kesmek; yol vurmak.*|| **yol urucu,** *{eAT} {OsT} Yol kesen; eşkıya.*|| **yol uzunluğu,** *fiz. Yüksek enerjili bir parçacığın emildiği yerlerden geçerken saçılmalar yüzünden zikzak çizerek izlediği yolun toplam uzunluğu.*|| **yolu varmak,** *{eAT} Çalışmaları amacına ulaşmak; hedefine ermek; gayreti boşa çıkmamak.*|| **yol üstü,** *1. Geçerken uğranılan. 2. Yanından yol geçen; uğrak.*|| **yol üstün almak,** *{eAT} Yol üstünde durmak; yolda beklemek.*|| **yol varmak,** *{eAT} {OsT} 1. Yola gitmek; devam etmek. 2. Doğru yolda ilerlemek.*|| **yol vermek,** *1. Tıkanmış trafikte düzenleme yaparak taşıtların geçmesine izin vermek 2. Hızını artırmak. {ağız} (aynı)* [DS] *3. İşten çıkarmak; işine son vermek. {ağız} (aynı)* [DS] *4. {eAT} {ağız} İzin vermek.* [DS]|| **yol virmek,** *{ağız}* → yol vermek. [DS]|| **yol vurmak,** *Yol kesmek.*|| **yol yakınken,** *Sezilen veya beliren kötü duruma düşmeden; daha fazla gecikmeden.*|| **yol yapmak,** *Yol durumuna getirmek; yol oluşturmak.*|| **yol yarağı,** *{OsT} Yolculuk için gerekli olan şeyler.*|| **yol yarağın eylemek,** *{eAT} Yol hazırlığını yapmak.*|| **yol yarağın görmek,** *{eAT} {OsT} Yolculuk için gerekli hazırlığı tamamlamak.*|| **yol yarağın kılmak,** *{eAT} Yolculuk için gerekli hazırlığı yapmak.*|| **yol yatı,** *{eAT} Yolculuk için gerekli şeyler.*|| **yol yol,** *1. Çizgili; çizgileri bulunan. 2. Çizgiler biçiminde; çizgi çizgi. {ağız} (aynı)* [DS]|| **yol yolağ,** *{ağız} Düğünde gelinin*

anne ve babasına erkek evinin gönderdiği armağan. [DS]|| **yol yolak,** *{ağız} 1. Yol, iz veya geçit. 2. Çözüm yolu. 3. Gelenek, görenek.* [DS]|| **yol yol olmak,** *Çizgili hâle gelmek; üzerinde çizgiler belirmek.*|| **yol yordam,** *1. Davranış veya yapım kuralları; bunlarla ilgili yöntemler. {ağız} (aym)* [DS] *2. {ağız} Davranış inceliği.* [DS]|| **yol yorgunu,** *Yoldan gelmiş ve henüz dinlenme fırsatı bulamamış kimse.*|| **yol yöndem,** *{ağız} Yöntem; kural; davranış inceliği.* [DS]|| **yol yürümek,** *Yolda gitmek; ilerlemek.*

yol[2], [yöl] *(yo:l) {eT} is.* Memba; kaynak. [ETY]

yol[3], [yöl] *(yo:l) {eT} is.* Şöhret; ün; kut; mutluluk; talih; refah. [ETY] [EUTS]

yolaç, -cı [yol > yol-aç] *{ağız} is.* Kayalıklardaki dar geçit veya delik. [DS]

yolaça, [yol+aç-a] *{ağız} is. folk.* Düğünden sonra yapılan çağrı. [DS]

yoladüşmek, [yol-mak+düş-mek > yol-a+düş-mek يوله دوشمك] *{eAT} gçl. b. f. [-er]* **1.** Yolmağa başlamak. **2.** Çok çok yolmak.

yolagelen, [yol-a+gel-en] *{ağız} is. bot.* Yemeği yapılan bir ot. [DS]

yolağçı, [yol > yol-ā-mak > yola-ġ-çī] *(yolağçı:) {eT} is.* Öncü. [Tekin] [ETY]

yolah, [yol-a-k > yolaḫ] *{ağız} is.* Göllerde saz ve kamışlar arasında kayığın geçebileceği genişlikte aralık yerler; kayık yolu. [DS]

yolak[1]**, -ğı** [yöl > yol-ak] *{eT} is.* **1.** Çığır; çılga; kırlardaki küçük yol; geçit; keçi yolu; patika. *{ağız} (aym)* [DLT] [DS] **2.** Çay. [DLT] **3.** *{ağız}* Kumaş üstündeki uzunlamasına çizgiler veya kıyıdaki çizgi ve süsler. [DS] **4.** *{ağız}* Su yolu; ark; oluk. [DS] **5.** *{ağız}* Kağnı, araba izi. [DS] **6.** *{ağız}* Çözüm yolu. [DS] **7.** *{ağız}* kapı. [DS] 🗗 **yolak barçın,** *{eT} Yol yol çizgileri bulunan ipek kumaş.* [DLT]

yolak[2]**, -ğı** [yol-a-k] *{ağız} sf.* Doğru yolda olan; hak yolda olan. [DS]

yolak[3]**, -ğı** [yul > yul-a-mak / yolak] *{ağız} is.* Ayakkabının üstüne vurulan yama. [DS]

yolakçı, [*eT.* yolaġ-çī > yolak-çı يولقجى] *{eAT} is.* Yolcu; yolda giden.

yolaklamak[1]**,** [yolak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yol göstermek; götürmek. **2.** Yolcu etmek; uğurlamak. **3.** Su yolunun önündeki engelleri gidermek. [DS]

yolaklamak[2]**,** [yol-mak > yol-ak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Saçını yolmak. [DS]

yolaklı, [yolak-lı] *{ağız} sf.* **1.** Çizgili. **2.** Dilimli. [DS]

yolaktar, [yolak + Far. dār ?] *{ağız} sf.* Boşboğaz. [DS]

yolamaç, -cı [yol-ā-mak > yol-a-maç] *{ağız} is.* Keçi yolu; küçük geçit. [DS]

yolamak[1]**,** [yöl > yol-ā-mak] *(yola:mak) {eT} f.* **1.** Yola çıkmak. [Gabain] **2.** Tesadüf etmek; rast gelmek; karşısına çıkmak. [EUTS] **3.** Yol göstermek; sevk etmek. [EUTS]

yolamak[2]**,** [yol > yol-a-mak] *{ağız} is.* Keçi yolu; küçük geçit. [DS]

yolantı, [yol-antı] *{ağız} is.* Sonuna varılmayan yol. [DS]

yolapa, [yulapa ? / yolapa] *{ağız} is.* Davar, sığır vb. parçalandıktan sonraki kalıntısı. [DS]

yolazımak, [yol-az-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Yorulmak. [DS]

yolazmak, [yol-az-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Yolunu şaşırmak; kötü yola gitmek. [DS]

yolbasan, [yol+bas-an] *{ağız} is.* Yol düzeltmekte kullanılan silindir. [DS]

yolbasar, [yol+bas-ar] *{ağız} is.* Haydut. [DS]

yolca, [yol-ca يولجه] *{eAT} {OsT} zf.* **1.** Yoldan ayrılmayarak; yolu takip ederek. **2.** Yol üzerinde. 🗗 **yolca gidü,** *{eAT} Yol boyunca giderek.*

yolcı, [yöl > yol-cı] *{eT} is.* Yolcu. [Bahşayiş]

yolcu, [yol-cu] *is.* **1.** Yolculuk yapan kimse. **2.** Bir taşıtla bir yerden başka bir yere giden kimse. **3.** Yolculuğa çıkmaya hazırlanan kimse. **4.** *mecaz.* Doğması beklenen çocuk. **5.** *mecaz.* İyileşmesi umutsuz, ölmek üzere olan hasta. **6.** *{ağız}* Çerçi. [DS] **7.** *{ağız}* Göze inen perde; boz. [DS] **8.** *sf. {ağız}* (Kişi için) ölümü yakın. [DS] 🗗 **yolcu etmek,** *Yola çıkan kimseyi uğurlamak.*|| **yolcu gemisi,** *Yolcu taşımak üzere yapılmış deniz taşıtı.*|| **yolcu-kilometre,** *Hava trafiğinde, bir kilometre uzaklığa taşınan bir yolcuya karşılık gelen yolcu taşıma ölçü birimi.*|| **yolcu salonu,** *İstasyon, liman, otogar vb. yerlerde yolcuların taşıt bekledikleri, oturup dinlendikleri yer.*|| **yolcu yolakçı,** *{ağız} (Kişi için) gezgin; gezici.* [DS]

yolculuk, -ğu [yol-cu-luk] *is.* **1.** Yerleşim birimi, ülke, bölge vb. yerleri birbirine bağlayan ulaşım yollarında yapılan gidip gelme işi; seyahat; gezi. **2.** Yaya ya da herhangi bir taşıtla bir yere gidiş veya bir yerden geliş. **3.** Bir yerden başka bir yere gidiş veya gelişte geçen süre. 🗗 **yolculuk etmek,** *1. Bir yerden başka bir yere gitmek veya gelmek. 2. Uzak yerleri gezip dolaşarak görmek; gezmek.*|| **yolculuk yapmak,** *Yolculuk etmek.*

yolçı, [yöl > yol-çī] *(yolçı:) is.* **1.** Yolcu. [İKPÖy.] [EUTS] [KB] **2.** Rehber; kılavuz. [EUTS] [İKPÖy.]

yolçılığ, [yolçī > yolçı-lığ] *{eT} sf.* Kılavuzlu. [KB]

yold, [yald / yıld / yold *(yans.)*] *is.* Parlamayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yold-ra-mak, yold-rı-mak*

yoldam, [yor-dam / yoldam] *{ağız} is.* Göz kararı ile ölçme; tahmin. [DS]

yoldamlı, [yordam-lı / yoldam-lı] *{ağız} sf.* Eğitim görmüş; incelikli. [DS]

yoldaş, [yol-dāş يولداش] *(yolda:ş) is.* **1.** Bir kimseye çıktığı yolda arkadaşlık, eşlik eden kimse; yol arkadaşı. *{eT} (aym)* [Mühennâ] **2.** Arkadaş; dost. **3.** *mecaz.* Ortak siyasal görüşü benimseyen kişilerden her biri. **4.** *dar. anl.* Komünist partinin üyesi olmasa da onun ilkelerini benimseyen, ilkelerine uyan kişi. **5.** *{ağız}* Evli eşlerden her biri; eş. [DS] ◻ **yoldaş koşmak,** *{eAT} Yol arkadaşı yapmak.*

yoldaşlanmak, [yoldaş-la-n-mak يولداشلنمق] *{OsT} dönşl. f. [-ur]* Arkadaşlık etmek.

yoldaşlaşmak, [yoldaş-la-ş-mak يولداشلشمق] *{OsT} işteş. f. [-ur]* Yol arkadaşlığı yapmak.

yoldaşlık, -ğı [yol-daş-lık] *is.* Yol arkadaşlığı. ◻ **yoldaşlık etmek,** *Birine yolculukta arkadaşlık etmek; yolculuğa beraber katılmak; birlikte gitmek.*

yoldramak, [yold *(yans.)* > yold-rā-mak] *(yoldra:-mak) {eT} gçl. f. [-r]* (Maden vb. için) parlamak. [DLT]

yoldruğa, [yuld *(yans.)* > yuldur-mak > yuld-ur-ġā [Clauson] / yoldruġā] *(yoldruğa:) {eT} is.* Kılıç gibi uzunca bir bitki. [DLT]

yoldruk, [yuld *(yans.)* > yuld-ur-uk / yoldr-uk] *{eT} sf.* Cilalı; parlak; süslü. [DLT]

yoldurğa, [yuld *(yans.)* > yuld-ur-mak > yold-ur-ġā] *(yoldurğa:) {eT} is.* Kılıç gibi uzunca bir bitki. [DLT]

yoldurğan, [yuld *(yans.)* > yuld-ur-mak > yold-ur-ġān] *(yoldurğa:n) {eT} sf.* Bir bitki adı. [EUTS]

yoldurma, [yol-dur-ma] *is.* Yoldurmak eylemi.

yoldurmak, [yol-mak > yol-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* Yolmak eylemini yaptırmak.

yoldüzer, [yol+düz-er] *{ağız} is.* Buldozer. [DS]

yole, [Holl. jol > Fr. yole] *is.* Sakin sularda yapılan gezi ve yarışlarda kullanılan dar, uzun ve kürekle çalışan hafif tekne.

yolgeçen, [yol+geç-en] *b. is.* Herkesin hiçbir denetime uğramadan girip çıkabildiği yer. ◻ **yolgeçen hanı,** *Girip çıkanı, geleni gideni belirsiz ve çok olan yer. {ağız} (aym)* [DS]

yolgu, [yol-mak > yol-gu] *{ağız} is.* Ustura; tıraş bıçağı. [DS]

yolğırmak, [yöl > yol-ğır-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Yolda rastlamak. [DLT]

yolğuç, [yol-mak > yol-ğuç] *{eT} is.* Tüy yolma aracı; cımbız. [Mühennâ]

yolı, [yöl > yol-ī] *(yolı:) {eT} zf.* Kat; sefer; yol; kere; kez; defa. [ETY] [Tekin] *"Altı yolı süngüştüm (altı kez savaştım)."*

yolıç, [yov > yov-(ı)l-ıç] *{eT} is.* Keçi kıllarının diplerinde bulunan yumuşak ince yün. [DLT]

yolığ[1], [yöl > yöl-ığ] *(yo:lığ) sf.* Mesut; bahtiyar. [ETY]

yolığ[2], [yul-mak > yul-uġ [Clauson] / yol-uġ] *{eT} is.* Fidye. [DLT]

yolığ[3], [yol-uġ] *{eT} is.* Emir. [EUTS]

yolına, [yol-u-n-ā] *(yoluna:) {eT} zf.* ... amacına; ... amacıyla; ... için. [Bahşayiş]

yolıra, [yol-ı-rā يوليرا] *{eAT} zf.* Yol boyunca; yolunca.

yolıtmak, [yulī-mak > yulī-t-mak [Clauson] / yolı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yağma ettirmek. [DLT]

yolizler, [yol+iz-le-r] *b. is.* Elektriklenmiş bir taşıyıcının, bir manyetik alan içindeki yörüngesini görünür kılan aygıt; odoskop.

yolkaşmak, [yulk-mak > yulk-uş-mak [Clauson] / yolka-ş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Sıyrılmak. [DLT]

yolkesen , [yol+kes-en] *b. sf.* Yol üzerine koyduğu engellemelerle taşıtları durdurup soygun yapan kimse; şaki.

yolkı, [yöl > yolk-ī] *(yolkı:) {eT} is.* Yolcu; yoldaki; yola çıkmış kimse. [EUTS]

yolkmak[1], [yol-k-mak] *gçsz. f.* Rastlamak; yolda olmak; [Gabain]

yolkmak[2], [yulī-mak > yul(ı)k-mak [Clauson] / yolk-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Sıyırmak; çatlatmak; yolmak; bir şeyden herhangi bir şeyi çıkarmak; soymak. [DLT]

yolkunmak, [yul(ı)k-mak [Clauson] / yolk-mak > yol-un-mak] *{eT} dönş. f. [-ur]* Sıyrılmak. [DLT]

yolkuşmak, [yul(ı)k-mak > yulk-ış-mak [Clauson] / yolk-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birbirinden kâr veya yarar sağlamak; karşılıklı birbirinden yararlanmak. [DLT]

yollak, -ğı [yol > yol-a-k > yol(l)-a-k] *{ağız} is.* Yöntem. [DS]

yollama, [yol-la-ma] *is.* Yollamak eylemi; gönderme.

yollamak, [yöl > yol-lā-mak يوللمق / يولامق] *(eT. yol-la:mak) gçl. f. [-r] [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Birinin belli bir amaçla bir yere gitmesini sağlamak; göndermek; yola göndermek. *{eT} (aym)* [Mühennâ]. **2.** Yolcu etmek; uğurlamak. *{eAT} (aym)* **3.** Biri aracılığı ile bir şeyin, başka birinin eline geçmesini sağlamak; ulaştırmak; iletmek; göndermek. **4.** Aracılık ederek birini, bir yerde hizmet etmesini sağlamak amacı ile ilgili yere tavsiye ile göndermek; öğütlemek; tavsiye etmek. **5.** İstenmediği, ihtiyaç kalmadığı gerekçesi ile birini işten çıkarmak; yol vermek. **6.** Atmak; fırlatmak; göndermek. **7.** *{eAT}* Yola getirmek; cezalandırmak.

yollamış, [yol-la-mak > yol-la-mış] *{ağız} is.* Yavuklu armağanı. [DS]

yollanma, [yol-la-n-ma] *is.* Yollanmak eylemi.

yollanmak, [yol-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yollamak eylemi yapılmak. **2.** Gönderilmek; atılmak; fırlatılmak. **3.** İşten atılmak; yol verilmek. **4.** *dönşl. f.* Bir yere gitmek üzere yola koyulmak; bir yere doğ-

ru yürümek; ayrılıp uzaklaşmak; yola çıkmak; gitmek. *{ağız} (aym)* [DS] **5.** Yol sahibi olmak; yolu yapılmak.

yollayı, [yol-la-mak > yol-la-y-ı] *{ağız} is.* Yolcu geçirme; uğurlama. [DS]

yollu, [yol-lu] *sf.* **1.** Yolu olan; yolu bulunan. **2.** Yolu belirtilen nitelikte olan. **3.** (Kumaş için) kalın çizgili; çubuklu. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** Kuralına uygun. **5.** (Taşıt ve binek hayvanı için) hızlı giden; iyi yol alan. *{ağız} (aynı)* [DS] **6.** Herhangi bir nitelikte veya biçimde. **7.** *argo.* (Kadın için) kolayca elde edilen; kötü yola düşmüş. *{ağız} (aynı)* [DS] **8.** *zf. {ağız}* Gibi; gibilerden. [DS] 🗗 **yollu olmaḫ** (olmak), *{ağız} 1. Anlayış göstermek. 2. Geleneklere uygun davranmak.* [DS]|| **yollu yolunca,** *{eAT} {OsT} Kurallara göre; usulü dairesinde; gereğine uygun olarak.*

yolluğ, [yo l-luġ] *(yo:lluğ) {eT} sf.* **1.** Yollu; metotlu. [Üç İtigsizler] **2.** Mesut; mutlu; talihli; kutlu. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [Tekin] **3.** Türlü. [Üç İtigsizler]

yolluh, [yol-luk / yolluḫ] *{ağız} is.* → yolluk. [DS]

yolluk, -ğu [yol-luk] *is.* **1.** Yolculuk sırasında yemek için hazırlanan yiyecek. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* Yolculukta giymek için ayrılan elbise. [DS] **3.** Yolcuya uğurlama sırasında verilen armağan. **4.** Sofa, merdiven gibi yerlere serilen dar, uzun halı, kilim veya keçe. *{ağız} (aym)* [DS] **5.** Sürekli ya da geçici bir görevle bir yere gönderilen memura yol masraflarını karşılamak üzere ödenen para; yol masrafı; harcırah. **6.** *{ağız} folk.* Geline ve yakınlarına verilen armağan. [DS] **7.** *{ağız} folk.* Başlık parası. [DS] **8.** *{ağız}* Kız evine gönderilen düğün hediyesi. [DS] **9.** *{ağız}* Her türlü armağan. [DS]

yollukçu, [yol-luk-çu] *{ağız} is.* Hayvanla yapılan taşımacılıkta, yaptığı her sefer için belli bir ücretle çalışan işçi. [DS]

yollukçuluk, -ğu [yol-luk-çu-luk] *{ağız} is.* Kendi hayvanı ile sefer başına belli ücret alarak yapılan yük taşıma işi. [DS]

yolma, [yol-ma] *is.* **1.** Yolmak eylemi. **2.** *{ağız}* Ekini elle yolarak biçme işi. [DS] **3.** *{ağız}* Orakla biçilemeyecek kadar kısa kaldığı için elle tek tek yolunabilecek ekin. [DS] **4.** *{ağız}* Ekin yolarken parmak uçlarına takılan gereç. [DS] **5.** *{ağız}* Koyunun sırtından yolunarak alınan yün. [DS] 🗗 **yolma yolmak,** *{ağız} Ekin veya ot yolmak.* [DS]

yolmak[1], [yul-mak [Clauson] / yol-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** (Bitki, kıl vb. için) sabit durduğu yerden çekip çıkarmak; koparmak; yolmak için kaynar suya bırakmak. *{eT} (aym)* [DLT] [Mühennâ] **2.** *{ağız}* Tırmalamak; yırtmak. [DS] **3.** *{eT}* Kurtarmak; bırakmak; salıvermek; istinsah etmek. [DLT] [Mühennâ] **4.** *mecaz. argo.* Hile ve kurnazlıkla dolandırarak birinin parasını elinden almak; parasını çekmek; ütmek. *{ağız} (aym)* [DS]

yolmak[2], [yoluġ *(fidye)* > yol-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Fidye vermek. [Mühennâ]

yolmuş, [yol-muş / yoluġ-muş] *{eT} sf.* Fidye vererek kurtulmuş olan. [Mühennâ]

yolna, [*eT.* yul-(ı)n-a / yolna] *is.* Miğfer.

yoloğlu, [yol+oğ(u)l-u] *{OsT} is.* Fedai; kurban.

yolölçer, [yol+ölç-er] *b. is.* Otomobilin ya da bir yayanın almış olduğu yolu ölçmekte kullanılan aygıt; odometre.

yolpak[1], **-ğı** [? yolpak] *{ağız} is.* **1.** Sandalye minderi. **2.** Beşiklere konulan küçük döşek. [DS]

yolpak[2], **-ğı** [yalp *(yans.)* > yalp-ak] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) tatlı dilli; konuşkan. **2.** Konuksever. **3.** Çalışkan; çevik. [DS]

yolpak[3], **-ğı** [yol-la-k ?] *{ağız} is.* Yöntem. [DS]

yolpaz, [yalp *(yans.)* > yalp-a-z] *{ağız} sf.* Dağınık; karmakarışık. [DS]

yolpuk[1], **-ğu** [yol-mak > yol-(u)p-uk ?] *{ağız} is.* Katman katman oluşmuş ve katmanları birbirinden kolayca ayrılan kaya veya taş. [DS]

yolpuk[2], **-ğu** [yalp *(yans.)* > yolp-uk] *{ağız} sf.* Hımbıl; budala. [DS]

yolratmak, [yuld *(parlamak)* > yuld-rā-mak / yol-ra-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Parlatmak. [DLT]

yolrıtmak, [yuld *(parlamak)* > yuld-rā-mak / yol-rı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Alevlemek; parlatmak. [DLT]

yolsız, [yōl > yol-sız] *{eT} sf.* Yolsuz. [ETY]

yolsızın, [yol-sız-ın] *{eT} zf.* Yolsuz olarak. [ETY]

yolsuz[1], [yōl > yol-suz يولسوز] *sf.* **1.** Haksız. *{eT} (aym)* **2.** Yolunu şaşıran. *{eT} {OsT} (aym)* [DLT] **3.** *mecaz.* Yerleşik değerlere, toplumun ahlak anlayışına aykırı davranan; bu değerleri hiçe sayan. **4.** *mecaz.* Kurallara, yasalara aykırı; toplum tarafından benimsenmeyen; uygunsuz; yersiz; usulsüz; biçimsiz. *{ağız} (aym)* [DS] **5.** *argo.* Fahişe; orospu. *{ağız} (aym)* [DS] **6.** Bazı kuruluşlarda herhangi bir suçundan dolayı ceza olarak birlikten çıkarılmış olan. **7.** *{eAT}* Gümrah.

yolsuz[2], [yol-suz] *sf.* **1.** Yolu olmayan; henüz yolu yapılmamış olan. **2.** (Taşıt için) yavaş giden. **3.** *argo.* Parasız; züğürt. *{ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **yolsuz kalmak,** *Parasız kalmak; züğürt kalmak.*|| **yolsuz yöntemsiz,** *Belli bir kurala ve yönteme bağlı kalmayan; usulsüz.*

yolsuzluk, -ğu [yol-suz-luk] *is.* **1.** Yolsuz olma durumu; yolunun yapılmamış olması hâli. **2.** *mecaz.* Görevini ve yetkisini kötüye kullanarak çıkar sağlama; suiistimal. **3.** *argo.* Parasızlık; züğürtlük. **4.** *argo.* Fahişelik; orospuluk.

yoltar, [Yun. lıtarı] *{ağız} is.* Kılıçbalığı ağının ucuna bağlanan 20-25 kulaç uzunluğundaki ip. [DS]

yolturmak, [yul-mak > yul-tur-mak [Clauson] > yol-tur-mak] *{eT}* **1.** Yoldurmak. **2.** Köleye kurtuluş

parası verdirmek; para verdirerek kölenin azat olmasını sağlamak. [DLT]

yoluğ, [yul-mak > yul-uġ [Clauson] / yol-uġ] *{eT} is.* Fidye; feda; kurban. [DLT] [Mühennâ] 🗗 **yoluġ ermek,** *{eT} Feda olmak.*

yoluğluğ, [yul-uġ-luġ [Clauson] / yol-uġ-luġ] *{eT} is.* Fidyeli; fidyesi verilmiş olan. [DLT]

yoluk[1], [yul-mak > yul-uġ [Clauson] / yol-uk] *{eT} is.* Feda. [ETY]

yoluk[2], **-ğu** [yol-mak > yol-uk] *sf.* **1.** Yolunmuş olan. **2.** Tüyleri yolunmuş veya dökülmüş. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** *{ağız}* Saçı başı dağınık olan. [DS] **4.** *{ağız}* Az ekin. [DS] **5.** *{ağız}* Çiçek bozuğu. [DS] **6.** *{ağız}* Parasız. [DS] 🗗 **yoluk tavuğa dönmek,** *Saçını, sakalını dibinden kestirmek.*

yoluk[3], **-ğui** [yol > yul-u-mak > yol-u-k] *{ağız} sf.* **1.** Beceriksiz; umarsız. **2.** Hoppa; şımarık. **3.** Kötü huylu. [DS]

yoluk[4], **-ğu** [yol-mak > yol-uk] *{ağız} is.* **1.** Ekin biçme zamanı. **2.** Deri. [DS]

yolukamak, [yul-mak > yul-uk-mak [Clauson] / yol-uk-ā-mak] *(yoluka:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Feda olmak. [ETY]

yolukmak, [yōl *(yol)* > yol-uk-mak يولقمق] *{eT} {eAT} {OsT} gçsz. f. [-ur]* **1.** Yolda karşılaşmak; rastlamak; tesadüf etmek. [ARAT] **2.** İsabet etmek; karşısına çıkmak; uğramak; çatmak.

yolunma, [yol-un-ma] *is.* Yolunmak eylemi.

yolunmak[1], [yōl *(yol)* > yol-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yolda olmak; yola çıkmak. [EUTS]

yolunmak[2], [yol-mak > yol-un-mak يولنمق] *edil. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Kendisine yolmak eylemi uygulanmak; yolmak işi yapılmak. **2.** *{eT}* Azat edilmek; bırakılmak. **3.** (Bitki, tüy vb. için) kökünden sökülüp çıkarılmak. **4.** *mecaz.* Bütün parası, hile ve kurnazlıkla elinden alınmak. **5.** *dönşl. {eT}* Boşanmak. [DLT] **6.** *{eAT}* Kurtulmak; halas bulmak. **7.** *{eT}* Sıyrılmak. [KB] **8.** *{eAT}* Kendi saç ve sakalını yolmak; tıraş olmak. *{ağız} (aym)* [DS] **9.** *{eAT}* Temizlenmek. **10.** *mecaz.* Kumarda kaybetmek; ütülmek. *{ağız} (aym)* [DS] **11.** *mecaz.* Büyük bir üzüntünün etkisi ile dövünüp çırpınmak; saçını başını yolmak; dövünmek. *{ağız} (aym)* [DS]

yoluntu, [yol-mak > yol-untu] *is.* **1.** Yolunmuş, kökünden sökülüp çıkarılmış olan şey. **2.** Kesilmiş, tıraş edilmiş saç veya sakal. **3.** *sf.* Tüyleri yolunmuş olan.

yoluşmak, [yol-mak > yol-uş-mak يولشمق] *işteş. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Yağmalaşmak. [DLT] **2.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Pençeleşmek; döğüşmek. [DS]

yolutmak, [yol-mak > yol-uk-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yağma ettirmek. [DLT]

yoluyla, [yol-u+ile] *(yolu'yla) b. zf.* **1.** Belirtilen yoldan geçerek. **2.** *mecaz.* Aracılığıyla; vasıtasıyla. **3.** Yöntemine uygun olarak; usulüyle.

yolüstü, [yol+üst-ü] *b. is.* Geçerken uğranılan veya yanından yol geçen yer; uğrak.

yom[1], [yom *(yans.)*] *is.* Homurdanmayı anlatan kök. *yom-(u)k-ul-da-mak*

yom[2], [Ar. yümn *(uğur)* => yom / yum يوم] *{eAT} is.* **1.** Uğur; talih; iyi haber; kut. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* Fal. [DS] **3.** *{ağız}* Boş inanç. [DS] **4.** *{ağız}* Gelenek; örf. [DS] **5.** *{ağız}* Kuşku; sanı. [DS] **6.** *sf.* Uğursuz. 🗗 **yom ağızlı,** *{ağız} Gizliyi bilici; falcı.* [DS]|| **yom tutmak,** *Uğurlu saymak; iyi bulmak.*|| **yom vermek,** *1. {eAT} Kutsamak. 2. {ağız} Düşüncesini söylemek.* [DS]|| **yom yorma,** *{ağız} Düşü kötüye yorma.* [DS]|| **yom yormak,** *{eAT} Kehanette bulunmak.*

yom[3], [yom *(yans)*] *{ağız} is.* **1.** Türkü. **2.** Nükte. [DS]

yoma, [Yun. ligoma] *(yo'ma) is. dnz.* **1.** Gemileri rıhtım ve şamandıralara bağlamada kullanılan 5-24 burgatalık, üç veya dört kollu sağa bükümlü olarak yapılmış lif halat. **2.** Balıkçıların kullandığı, birçok ipin örülmesiyle oluşturulmuş halat. 🗗 **yoma bükümü halat,** *dnz. Sola bükülmüş halat kollarının bir arada sağa bükülmesiyle oluşturulan üç kollu halat.*

yomak[1], [yo -mak] *(yo:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Mevcut olmamak; yok olmak; mahvolmak. [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] **2.** Görünmez olmak; o yerde bulunmamak. [İKPÖy.]

yomak[2], [yo-mak / yu-mak] *{eT} gçsz. f. [-r]* Yapışmak.

yomak[3], **-ğı** [yo-mak ?] *{ağız} is.* Duvar örülürken büyük taşlar arasına sıkıştırılan küçük taş; taş parçası. [DS]

yomalak, -ğı [yama-lak / yoma-lak] *{ağız} is.* Yarısı yapılmış iş. [DS]

yomca[1], [oma-ça / omca > yomca] *{ağız} is.* Bağ kütüğü; ormca. [DS]

yomca[2], [oma-ça / omca > yomca] *{ağız} is.* Bir ucu tutuşmuş odun. [DS]

yomdarmak, [yom-ıt-mak > yom-(ı)d-ar-mak [Clauson] / yumd-ar-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Toplamak; bir araya getirip bağlamak, birleştirmek. [Üç İtigsizler]

yomğı, [yo-mak *(yapışmak)* > yom-ī-mak > yom-gī] *(yomgı:) {eT} zm.* Herkes; her şey; hepsi; bütün; bütünü; hep. [DLT]

yomğığun, [yom-ġī > yomġı-ġun] *(yomğığun) {eT} zm.* Yığın hâlinde; hepsi. [Clauson]

yomkı, [yo-mak *(yapışmak)* > yom-ī-mak > yom-kī] *(yomkı:) {eT} zm.* Herkes; her şey; hepsi; bütün; bütünü; hep. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain]

yomkuldamak, [yom *(yans.)* > yom-(u)k-ul-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [r] [-d(u)-yor]* Ses çıkarmak. [DS]

yomlamak[1], [yom-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-*

yor] **1.** Oranlamak; tahmin etmek; sanmak. **2.** Uygun görmek; münasip bulmak; yakıştırmak. [DS]

yomlamak[2], [yom-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Sevmemek; beğenmemek. [DS]

yompar, [? yompar] *{ağız} sf.* Eli işe yakışmayan. [DS]

yomsuk[1], **-ğu** [yom-suk / yoñ-suk] *{ağız} is.* Yosun. [DS]

yomsuk[2], **-ğu** [yon-mak > yom-suk / yom-suk] *{ağız} is.* Kıymık. [DS]

yomsulamak, [yansı-la-mak / yañsı-la-mak > yom-su-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Alay etmek. [DS]

yomsurmak, [yum-mak > yum-(u)ş-ur-mak > yom-sur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* → yomşurmak; yuğşurmak. [DS]

yomsuz, [yom-suz] *{ağız} sf.* Uğursuz; meşum. [DS]

yomsuzluk, -ğu [yom-suz-luk] *is.* Yomsuz olma durumu; uğursuzluk.

yomşurmak, [yum-mak > yum-(u)ş-ur-mak > yom-şur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* (Kap için) dıştan gelen basınç, darbe vb. ile çökmek; kamburlaşmak. [DS]

yomukmak, [yomī-mak > yomu-k-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Toplanmak. [ARAT]

yomurmak, [yom-ur-mak *(baştaki harf, t olabilir)*] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kesmek; tomruk yapmak. [DLT]

yomutmak, [yom-ut-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Yenmek. [DS]

yomuz, [yam-ız / yomuz] *{eT} is.* **1.** Böğür; gövde yanı. *{ağız} (aym)* [Gabain] [DS] **2.** Kasık. [EUTS]

yon[1], [yon] *is.* **1.** *{eT}* İstenen sonuç. [Clauson] **2.** *sf. {ağız}* Uygun; münasip. [DS] 🗗 **yon görmek,** *{ağız} Uygun görmek; yakıştırmak.* [DS]

yon[2], [Sansk. yavana *(Yunan)* => yōn [Clauson] / yun] *(yo:n) {eT} is.* Tavus. [DLT]

yon[3], [yōl > yon] *{ağız} is.* Kez; defa. [DS]

yonacak, -ğı [yon-mak > yon-acak] *{ağız} is.* **1.** Taşçı kalemi. **2.** Nalbant bıçağı; sunturaç. [DS]

yona, [yon-a] *{eT} is.* → yonak. [EREN]

yonak, [yon *(sırt)* > yon-ak] *is.* **1.** *{eT}* Hayvanların semerleri altına konulan keçe, çuval, çul parçası. [DLT] **2.** *{ağız}* Marangoz keseri. [DS]

yonaklamak, [yon-ak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yolmak. [DS]

yonalmak, [yön > yön-el-mek / yon-al-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yönelmek. [DS]

yonan, [Yun. Yunan > yonan] *{ağız} is.* Bir buğday türü. [DS]

yonat, [yön-et / yon-at / yoñ-at] *{ağız} sf.* İyi; tam; düzgün; sağlam; doğru dürüst. [DS]

yonatça, [yonat-ça / yoñat-ça] *{ağız} sf.* İyi; tam; düzgün; sağlam; doğru dürüst. [DS]

yonca, [*eT.* yor-ınç-ġā > yorınca > yoncā] *(eT. yonca:) {eT} is. bot.* **1.** Baklagillerden, yaprakları üç parçacıktan oluşan, kazık köklü, çiçekleri menekşe renginde ve küçük kömeç biçiminde toplu, proteince zengin olduğu için hayvan yemi olarak kullanılan ve ülkemizde 95 kadar türle temsil edilen çok yıllık otsu bitki; üçgül, *(Trifolium). {eT} (aym)* [Bahşayiş] **2.** *sf.* Yonca biçiminde olan. 🗗 **yonca yaprağı,** *Her birinin merkezi eşkenar üçgenin köşelerinden birinin üzerinde bulunan ve kesişen üç çemberden oluşan süs unsuru.*‖ **yonca yaprağı kavşak,** *Gelen ve ayrılan yolların kesmesi gereken kolun altından geçecek biçimde farklı düzlemlerde akışı kolaylaştıran, dört yapraklı bir yonca görünümünü alan kavşak.*

yoncak, -ğı [yon-acak] *{ağız} is.* Nalbant bıçağı. [DS]

yoncalık, [yonca-lık] *{eT} {ağız} is.* Yoncalı arazi; yonca tarlası. [Bahşayiş] [DS]

yonçğa, [yor-ınç-ġā / yonçġā] *(yonçğa:) {eT} is.* Yonca otu. [Mühennâ]

yond, [yond / yund] *{eT} is.* At. [KB]

yonda, [yonda ?] *is.* **1.** Kuşların tüylerinin altındaki ince tüyler. **2.** Hav tüyleri.

yondemli, [yöntem-li] *{ağız} sf.* Eli yatkın; becerikli; hünerli. [DS]

yondurmak, [yon-dur-mak يوندرمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Yontturmak.

yonelmek, [yön-el-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yönelmek. [DS]

yonga, [yon-mak > yon-ga] *is.* **1.** Kesilen, parçalanan, rendelenen şeylerden çıkan küçük parça; yontulmuş küçük odun parçaları; iri talaş; talaş. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *bsy.* Çok küçük yüzeyler üzerinde çok sayıda devre elemanlarından oluşan ve son derece karmaşık elektronik devrelerin yerleştirildiği, yarı iletken malzemeden yapılmış ince dilim. 🗗 **yonga levha,** *Tutkallı ağaç yongalarını ısı ve basınç altında işleyip sertleştirerek üretilmiş tahta levha.*

yongaç[1], **-cı** [yoñ-aç ?] *(yoñaç) {ağız} e.* **1.** Belki; sanırım. **2.** *is.* Küçük olasılık. [DS]

yongaç[2], **-cı** [yavaş > yoñ-aç ?] *(yoñaç) {ağız} sf.* Yavaş. [DS]

yongağ, [yoñ-ā-mak > yoñ-ā-ġ] *(yoña:g) {eT} is.* **1.** İftira; bühtan; yalan yere suçlama; dedikodu. [ARAT] [EUTS] **2.** Beye birini gammazlama. [DLT]

yongağçı, [yoñ-ā-ġ > yoñaġ-çī] *(yoñağ-çı:) {eT} is.* Gammazcı. [KB]

yongak, [yoñ-ā-mak > yoñ-ā-k] *(yoña:k) {eT} is.* **1.** İftira. [Gabain] **2.** Gammazlık. [KB] **3.** Kavga; gürültü patırtı. [Mühennâ]

yongakçı, [yoñak-çī] *(yoñakçı:) {eT} sf.* Gammaz. [KB]

yongal, [yon-ga-l] *{ağız} sf.* (Ağaç için) yontmaya elverişli. [DS]

yongalama, [yonga-la-ma] *is.* Yongalamak eylemi.

yongalamak, [yonga-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]*

Küçük küçük parçalar çıkarmak; yonga çıkarmak; yonga durumuna getirmek. *{ağız} (aym)* [DS]

yongalayıcı, [yonga-la-y-ıcı] *sf.* **1.** Yongalama işini yapan. **2.** *is.* Yonga balyası yapan işçi.

yongaınak, [yoñ-ā-mak] *(yoña:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Birini haksız yere suçlamak; iftira etmek; itham etmek; yalan yere suçlamak; beye birini gammazlamak; gammazlık etmek; şikâyet etmek. [ARAT] [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Yanılmak. [DLT]

yongar, [*eT.* yun-ġar > yon-ġar] *is.* Üç telli bağlama; küçük bulgari.

yongaşmak, [yoñ-ā-mak > yoña-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** Birbirini tahrik etmek. [ETY] **2.** Birbirine iftira etmek. [ETY]

yongaşurmak, [yoñ-ā-mak > yoña-ş-ur-mak] *(yoñaşurmak) {eT} gçl. f. [-ur]* Karşılıklı iftira ettirmek. [ETY]

yongat, [yön-et / yon-at / yoñ-at] *(yoñat) {ağız} sf.* İyi; tam; düzgün; sağlam; doğru dürüst. [DS]

yongatça, [yonat-ça / yoñat-ça] *(yoñatça) {ağız} sf.* İyi; tam; düzgün; sağlam; doğru dürüst. [DS]

yongatmak, [yoñ-ā-mak > yoña-t-mak] *(yoñatmak) {eT} gçl. f. [-ur]* Kov vermek. [DLT]

yonggurt, [yoğur-t > yoñgur-t] *(yoñgurt) {ağız} is.* Yoğurt. [DS]

yonglağılığ, [Çin. yung > yuñ-laġ-lıġ [Clauson] / yoñ-laġī-lıġ] *(yoñlagı:lıg) {eT} sf.* Kullanılacak olan; harcanılacak olan. [EUTS]

yonglamak, [Çin. yung > yoñ-lā-mak] *(yoñla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* İstifade etmek; yararlanmak; işletmek. [EUTS]

yongsa, [yok-sa > yoñ-sa] *(yoñsa) {ağız} bağ.* Yoksa. [DS]

yongsul, [yoñsul] *(yoñsul) {ağız} is.* Yosun. [DS]

yongşurmak[1], [yiñ-ü-ş-ür-mek / yoñş-ur-mak] *(yoñşurmak) {eT} gçl. f. [-ur]* Sıcak suya soğuk su katarak karıştırmak; ılıştırmak. [ETY]

yongşurmak[2], [yoñ-ā-mak > yoñ(a)-ş-ur-mak] *(yoñaşurmak) {eT} gçl. f. [-ur] is.* İftira ettirmek. [Gabain]

yonğa, [yon-mak > yon-ga] *{ağız} is.* Yonga. [DS]

yonğuç, [yon-mak > yon-ġuç] *{eT} is.* Rende. [Mühennâ]

yonıcı, [yon-mak > yon-ıcı] *{eT} is.* Ağaç yontarak araç gereç yapan kimse; yonma ustası. [Bahşayiş]

yonındı, [yon-ın-dī] *(yonındı:) {eT} is.* Yonuntu; talaş. [DLT]

yonınmak, [yon-mak > yon-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yonar görünmek; yonuyormuş gibi yapmak. [DLT]

yonka, [yon-mak > yon-ga] *{ağız} is.* Yonga. [DS]

yonma, [yon-ma] *is.* **1.** Yonmak eylemi. **2.** *{OsT} sf.* Yontulmuş; yontma.

yonmah, [yon-mak > yon-maḫ] *gçl. f. [-ar] {ağız}* Yontmak. [DS]

yonmak, [yon-mak يونمق] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Yontmak; tıraş etmek; tıraşlamak; düzeltmek. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [EUTS] [Bahşayiş] [DS] **2.** Yaralamak. [EUTS] **3.** Ziyana sokmak. [EUTS] **4.** Sivriltmek. [Bahşayiş] **5.** *{OsT}* Yok etmek; silmek. **6.** *{ağız}* Birinden çıkar sağlamak. [DS]

yonsul, [yoñsul] *{ağız} is.* Yosun. [DS]

yonsun, [yoñsun] *{ağız} is.* Yosun. [DS]

yonşe, [? yonşe] *{ağız} is.* Kilermeni. [DS]

yont, [yon-t / yun-t] *{eT} is.* **1.** At. [ETY] [EUTS] **2.** On iki hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı. [EUTS] **3.** *{ağız}* Hergelede gezen başıboş at. [DS] **4.** *{ağız}* Başıboş hayvan. [DS] ◻ **yont kuşu,** *zool. Kuyruksallayan.*|| **yont yılı,** *On iki hayvanlı Türk takviminde yedinci yılın adı; at yılı.*

yontacak, -ğı [yon-t-acak] *is.* **1.** Yontma işini yapan alet. **2.** Nalbantlıkta hayvanların tırnaklarını kesip yontmakta kullanılan özel bıçak; suntıraç.

yontaç, -cı [yont-mak > yont-aç] *{ağız} is.* Kalem açacağı. [DS]

yontak, -ğı [yont-mak > yont-ak] *{ağız} is.* Yontmaya, oymaya yarayan gereç. [DS]

yontar, [yont-mak > yont-ar] *{ağız} is.* Marangoz keseri. [DS]

yontarmak[1], [yont-mak > yont-ar-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yontmak. [DS]

yontarmak[2], [yon-mak > yon-t-ar-mak ?] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Betimlemek. [DS]

yontma, [yon-t-ma] *is.* **1.** Yontmak eylemi. **2.** *sf.* Yontularak meydana getirilmiş olan. ◻ **Yontma Taş Çağı,** *Tarih öncesi zamanların en eskisi.*|| **Yontma Taş Devri,** *Yontma Taş Çağı.*

yontmak, [yon-t-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** Bir şeyin dış yüzeyinden keskin bir aletle azar azar parça koparak şekil vermek; biçmek. **2.** *mecaz.* Bir kimseden, sezdirmeksizin azar azar para koparmak; para sızdırmak. **3.** ("Kendine" kelimesi ile birlikte) değerlendirmelerde kendi çıkarını gözetmek; küçük hesap peşinde olmak.

yontu, [yont-mak > yont-u] *is.* Heykel, *(1974).*

yontucu[1], [yontu-cu] *is.* Heykeltıraş; heykelci.

yontucu[2], [yont-mak > yont-ucu] *sf.* **1.** Yontma işini yapan; yontan. **2.** *mecaz.* Kendi çıkarını düşünen.

yontuculuk[1], **-ğu** [yont-u > yontu-cu-luk] *is.* Heykeltıraşlık; yontucu olma durumu.

yontuculuk[2], **-ğu** [yont-ucu-luk] *is.* Yontma işi.

yontuk, -ğu [yon-t-uk] *sf.* **1.** Yontulmuş olan; yontma işleminden geçirilmiş. **2.** *is.* Yontulmuş yer. **3.** Yontulmuş parça. ◻ **yontuk düz,** *coğ. Toprak aşınması etkisi ile oluşmuş yumuşak engebeli eğik arazi; yalama yazı; peneplen.*

yontulma, [yon-t-ul-ma] *is.* Yontulmak eylemi.

yontulmadık, -ğı [yont-ul-ma-dık] *{ağız} sf.* (Kişi için) kaba saba; nezaketsiz; incelikten yoksun. [DS]

yontulmak, [yon-t-ul-mak] *edil. f. [-ur]* **1.** Yontmak eylemi yapılmak. **2.** Kendisine yontmak eylemi uygulanmak. **3.** (Kişi için) kaba sabalıktan sıyrılarak toplum düzenine uymak; kibarlaşmak; incelmek; nazikleşmek. **4.** *mecaz.* Herkes tarafından kendi hesabına uygun biçimde değerlendirilmek; öznel yorumlanmak.

yontulmamış, [yont-ul-ma-mış] *{ağız} sf.* Yontulmadık. [DS]

yontumak, [yon-t-u-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Uygun bir yerini bulup yerleştirmek. [DS]

yonu, [yon-mak > yon-u] *is.* **1.** Yontulmuş şey. **2.** *{ağız}* Taş yontma işi. [DS] **3.** *{ağız}* Yontulmuş taş; yontma taş. [DS] **4.** *{ağız}* Tuğla. [DS] **5.** *{ağız}* Yapıda kullanılan yontulması kolay büyük taş. [DS] **6.** *{ağız}* Kolay yontulmuş iri taşlarla yapılmış bina. [DS] 🗗 **yonu daşı,** *{ağız}* → yonu taş. [DS]|| **yonu taş,** *{ağız} Yapıda kullanılan yontulması kolay iri taş.* [DS]

yonucu, [yon-u > yonu-cu] *{ağız} is.* Taş ustası. [DS]

yonulacak, -ğı [yon-ul-acak] *{ağız} sf.* Yontulmadık. [DS]

yonuldu, [yon-ul-du يونولدو] *{eAT} sf.* Kazıntı.

yonulma, [yon-ul-ma] *is.* Yonulmak eylemi. 🗗 **yonulmalı olmak,** *{eAT} Kırılması, parçalanması gerekli olmak.*

yonulmak, [yon-ul-mak يونولق] *{eT} {eAT} {OsT} edil. f. [-ur]* Yontulmak. [DLT]

yonumak, [yon-mak > yon-ū-mak] *(yonu:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yonmak. [DLT]

yonunmak, [yon-mak > yon-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yonar görünmek. [DLT]

yonuntu, [yon-mak > yon-untu] *{ağız} is.* Yonga. [DS]

yonuş, [yon-mak > yon-uş] *{eT} is.* Yonma; yonma biçimi. [DLT]

yonuşmak, [yon-mak > yon-uş-mak] *işteş. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Birlikte yonmak; yardımlaşarak yonmak. [DLT] **2.** *{ağız}* Dövüşmek. [DS]

yonuz, [yon-uz ?] *{ağız} is.* Komşu. [DS] 🗗 **yonuz eriği,** *{ağız} 1. Ekşi yaban eriği. 2. Malta eriği.* [DS]

yonuzluk, -ğu [yonuz-luk] *{ağız} is.* Değirmende, çarkın bulunduğu bölüm. [DS]

yonyoş, [? yonyoş] *{ağız} is.* Oğlan evinden kız evine gelen armağan. [DS]

yoo, [yok > yoo] *(yo:) {ağız} ünl.* Asla olmaz; hayır. [DS]

yoprı, [yop-rı ?] *{ağız} is.* Büyük kulaklı keçi. [DS]

yopuk, -ğu [yap-ık > yop-uk] *{ağız} is.* Baş örtüsü. [DS]

yopunmak, [yap-ın-mak > yop-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Gece gündüz zorlanarak, çabalayıp çırpınarak çalışmak. [DS]

-yor, [-ı-yor /-i-yor- / -u-yor- / -ü-yor] *çek. e.* → -ıyor.

yora[1], [yöre / yora] *{ağız} is.* **1.** Un değirmeninde, üstteki taşın çevreye fırlattığı un. **2.** Kırıntı. [DS]

yora[2], [yor-mak > yor-a] *{ağız} is.* Terbiye; incelik. [DS]

yoraça, [yor-a-ça ?] *{ağız} is.* **1.** Dalkavuk. **2.** Dalkavukluk. [DS]

yorah, [yor-ak / yorah] *{ağız} is.* Mest, çapula, yemeni gibi ayakkabılara vurulan meşin yama. [DS]

yorak[1], **-ğı** [yor-ak] *{ağız} is.* **1.** Un değirmeninde, üstteki taşın çevreye fırlattığı un. **2.** Değirmen taşının çevresindeki un kanalı. [DS]

yorak[2], **-ğı** [yor-ak] *{ağız} is.* **1.** Mest, çapula, yemeni gibi ayakkabılara vurulan meşin yama. **2.** Yama. **3.** Köşkerlerin kullandığı tabaklanmış deri; deri parçası. [DS]

yorak[3], **-ğı** [yor-ak] *{ağız} is.* Araba tekerleğinin parmaklığı. [DS]

yorak[4], **-ğı** [yor-ak] *{ağız} is.* **1.** Yakın çevre; kıyı. **2.** Ağız çevresinde kuruyan tükürük. **3.** Dudakların birleştiği köşe. **4.** *sövgü.* Ağız için çevre. [DS]

yorak[5], **-ğı** [yor-ak] *{ağız} is.* Yatkınlık; alışkanlık. [DS]

yorakçı, [yorak[1]-çı] *{ağız} is.* **1.** Değirmen taşlarının çevresindeki kovanları temizleyen adam. **2.** Değirmenci. [DS]

yoraklatmak, [yorak-la-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Kazma, bel vb. aracın ağzını çelikletmek. [DS]

yoramaç, [yor-a-maç يورمج] *{eAT} is.* Devenin kasık ipi.

yoramak, [yor-mak > yor-ī-mak / yor-ā-mak] *(yora:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Düş yormak; tabir etmek. [EUTS]

yoranlamak, [oran-la-mak > yoran-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Tasarlamak; ölçüp biçmek; tahmin etmek; kestirmek. [DS]

yoransız, [oran-sız > yoran-sız] *{ağız} sf.* (Söz için) yersiz; anlamsız. [DS]

yorasa, [yor-a-sa] *{ağız} is.* Deney; görgü. [DS]

yoraz[1], [yor-a-z] *{ağız} sf.* Huysuz; aksi. [DS]

yoraz[2], [yor-a-z] *{ağız} is.* Oynaş. [DS]

yorç, [yurç [Clauson] / yorç] *{eT} is.* Kadının küçük erkek kardeşi. [ETY]

yorçı, [yér-çī [Clauson] > yor-çī] *(yorçı:) {eT} is.* Yol gösteren; kılavuz; rehber; yol gösterici; usta kılavuz. [DLT] [EUTS] [ETY]

yord[1], [yurdu / yord] *{ağız} is.* İğne deliği. [DS]

yord[2], [yoğurt > yōrd] *(yo:rd) {ağız} is.* Yoğurt. [DS]

yordam[1], [*eT.* yor-(ı)t-mak *(dört nala sürmek)* > yor-ıt-a-mak > yortam / yordam يوردام] *is.* **1.** Yatkınlık; alışkanlık; meleke; yeti. **2.** *{ağız}* Deney; beceri; çeviklik; çabukluk. [DS] **3.** Gösteriş; çalım. **4.** *{OsT} {ağız}* Kılık; kıyafet. [DS]

yordam[2], [yor-dam] *is.* **1.** *{ağız}* Kılavuz; yardımcı. [DS] **2.** *bsy.* Alt program.

yordam[3], [yor-dam] *{ağız} is.* **1.** Kural; yöntem. **2.** Düzen; sıra. **3.** Davranış biçimi; hâl ve gidiş. **4.** Yerinde davranış; anlayış. **5.** Kurala, sıraya uyma. [DS]

yordam[4], [yor-mak > yor-dam] *{ağız} is.* **1.** Oranlama; gözle ölçme; tahmin etme. **2.** Beceri; el yatkınlığı. [DS]

yordamcı, [yordam-cı] *{ağız} sf.* Başkaları ile yarışmaya düşkün; gösterişçi. [DS]

yordamlamak[1], [yordam-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Bir şeyi karanlıkta el ile yoklaya yoklaya aramak. [DS]

yordamlamak[2], [yordam-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Bir şeyi karşılıklı, uygun bularak kararlaştırmak; yoluna koymak; düzenlemek. [DS]

yordamlı, [yordam-lı] *{ağız} sf.* **1.** Elinden iş gelen; eli yatkın; becerikli; hünerli. **2.** Düzenli. **3.** Terbiyeli; eğitilmiş; nazik; incelikli. **4.** Giyim kuşamı düzgün ve pahalı. **5.** Gösterişli; yakışıklı; çalımlı. [DS] **6.** Çalım satan; kurumlu.

yordamsız, [yordam-sız] *{ağız} sf.* **1.** Elinden iş gelmeyen; beceriksiz. **2.** Yol yordam bilmeyen; patavatsız. **3.** Düzensiz. [DS]

yordanlı, [yort-mak > yordan-lı] *{ağız} sf.* Deli. [DS]

yorduma, [? yorduma] *{ağız} is.* Gelincik çiçeği; lale. [DS]

yordumak, [yor-(ı)t-mak > yord-u-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Evlenmekten vazgeçirmek; caydırmak. [DS]

yordurma, [yor-dur-ma] *is.* Yordurmak eylemi.

yordurmah, [yor-mak > yor-dur-mak / yordur-maḫ] *gçl. f. [-ur]* → yordurmak.

yordurmak, [yor-mak > yor-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** (Rüya, fal vb. için) birine yorumunu yaptırmak; yorumlanmasını sağlamak; açıklatmak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Arkasından kötü konuşmak. [DS]

yorga[1], [*eT.* yor-ıġ-a / yorġa يورغا] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Biniciyi sarsmayan at yürüyüşlerinden biri; rahvana yakın bir yürüyüş biçimi; yumuşak rahvan; adi tırıs yürüyüşü. [DS]

yorga[2], [Bul. járka] *{ağız} is.* Bir yıllık piliç; yarka. [DS]

yorgaca, [yorga-ca] *{ağız} is. tıp.* **1.** Boğmaca. **2.** Tifo ve benzeri hastalık. [DS]

yorgalama, [yorga-la-ma] *is.* **1.** Yorgalamak eylemi. **2.** *tıp.* Ayak parmağı ve baldır kaslarının felcinden ileri gelen, yürürken ayak uçlarının yere çarpmasını önlemek için dizi çok kaldırmak zorunda bırakan kusurlu yürüyüş biçimi.

yorgalamak, [yorga-la-mak يورغلمق] *{eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (At için) yorga yürümek; yorga gitmek. [DS]

yorgalatmak, [yorġa-la-t-mak يورغله تق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Koşturmak; eştirmek.

yorgalık, [yorġa-lık يورغه لق] *{OsT} is.* Eşkin yürüyüşlü olma; rahvanlık.

yorgalmak, [yorġa-l-mak يورغه لمق] *{OsT} dönşl. f. [-ur]* Rahvan yürümek.

yorgan, [*eT.* yoġ-mak > yoġ-ur-kān > yorġān] *is.* Yatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk, yün, kuş tüyü vb. elyaf ile doldurulup dikilmiş bez kılıftan ibaret örtü. 🗗 **yorgan çarşafı,** *Yorganın üzerine geçirilen çarşaf.*|| **yorgan döşek yatmak,** *Ağır hasta olup yatmak.*|| **Yorgan gitti, kavga bitti.** *Anlaşmazlık konusu olan şey ortadan kalkınca kavgaya gerek kalmadı, anlamında kullanılır.*|| **yorgan iğnesi,** *Yorgana çarşaf geçirmekte kullanılan büyük boy iğne.*|| **yorgan ipliği,** *Yorgana çarşaf geçirmekte kullanılan kalın iplik.*|| **yorgan kaplamak,** *Yorgana çarşaf geçirmek.*|| **yorgan kavgası,** *1. Bir şeyden çıkar sağlamak amacını güden taraflar arasındaki anlaşmazlık; çıkar kavgası; post kavgası. 2. Araya giren üçüncü bir kişiden çıkar sağlamayı amaçlayan danışıklı dövüş.*|| **yorgan yüzü,** *Yorganı kirden ve dış etkilerden korumak için üzerine geçirilen yüz.*

yorgancı, [yorgan-cı] *is.* Yorgan, yastık, şilte gibi şeyleri diken ve satan kimse.

yorgancılık, -ğı [yorgan-cı-lık] *is.* Yorgancının işi ve mesleği.

yorganlamak, [yorgan-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Üstünü yorgan gibi örtmek. [DS]

yorgine, [Yun. gheorgina] *{ağız} is. bot.* Yıldız çiçeği. [DS]

yorgu[1], [yor-mak > yor-gu] *{ağız} is.* Yorum; tabir. [DS]

yorgu[2], [yor-gu] *{ağız} is.* Sıcak ve durgun hava. [DS]

yorgu[3], [yor-gu] *{ağız} is.* Usanç. [DS]

yorgun, [yor-mak > yor-gun] *sf.* **1.** (İnsan, hayvan vb. için) uzun süren bir çalışma, çaba ve zorlanma sonucunda verimliliği ve gücü azalmış olan; yorulmuş. **2.** Yorgunluk belirtileri taşıyan. **3.** Yorgun düşmüş kimse; yorulmuş adam. **4.** *zf.* Yorgun olarak. 🗗 **yorgun argın,** *Çok yorulmuş olarak; gücü tükenmiş hâlde. {ağız} (aynı)* [DS] || **yorgun düşmek,** *Aşırı ölçüde yorulmaktan dolayı bitkin düşmek; takati kalmamak.*|| **yorgunu yokuşa sürmek,** *Yapılması, yerine getirilmesi güç olan bir işi için daha da güçleştirici koşullar ileri sürmek; işi yokuşa sürmek.*|| **yorgun yorgun,** *Yorgun hâlde iken; yorgun olarak.*

yorgunluk, -ğu [yor-gun-luk] *is.* **1.** Yorgun olma durumu. **2.** *biy.* Uzun süren bedensel ya da zihinsel bir çalışma sonucunda meydana gelen o işi sürdürmeyi giderek güçleştiren fizyolojik bitkinlik hâli. 🗗 **yorgunluğunu almak,** *1. Dinlenerek yor-*

gunluğunu gidermek. 2. Başkasını dinlendirerek yorgunluğunu gidermek.|| **yorgunluğunu çıkarmak,** *1. Yaptığı işin verdiği yorgunluğu unutturacak bir etkinlikte bulunmak; dinlenmek. 2. Yaptığı işin verdiği yorgunluğu unutturacak iyi bir sonuç almak; yorgunluğa değmek.*|| **yorgunluk çıkarmak,** *1. Yaptığı işin verdiği yorgunluğu unutturacak bir etkinlikte bulunmak; dinlenmek. 2. Yaptığı işin verdiği yorgunluğu unutturacak iyi bir sonuç almak; yorgunluğa değmek.*|| **yorgunluk kahvesi,** *Yapılan iş sonunda ya da verilen arada dinlenirken içilen kahve.*

yorğa, [yorī-mak > yor-ī-ġā / yorġ-ā] *(yorğa:) {eT} {ağız} sf.* Rahvan; eşkin; yorga. [Gabain] [Nevâyî] [Bahşayiş] [Mühennâ] [DS]

yorğaçı, [yorī-mak > yor-ī-ġā > yorġa-çī] *(yorğaçı:) {eT} is.* Yorga at yarışçısı; rahvan at yarışçısı. [Nevâyî]

yorğan, [yoġ-mak > yoġ-ur-kān > yorġān] *(yorğa:n) {eT} is.* Yorgan. [Bahşayiş] [Mühennâ]

yorğu, [yor-mak > yor-ğu] *{ağız} is.* Yorgunluk. [DS]

yorğuçı, [yor-ġūçī] *(yorğu:çı:) {eT} sf.* Yorum getiren; yorumlayan; tabir eden. [KB]

yorğurd [yoġ-ur-t / yor-ġur-t] *{eT} is.* Yoğurt. [EUTS] [Gabain]

yorıdaçı, [yor-mak *(çözmek)* > yor-ıd-a-çī] *(yorıdaçı:) {eT}* **1.** Hısımlar, dünürler arasında gelip giden adam; dünürcü; aracı. [DLT]

yorığ, [yorī-mak > yorı-ġ] *{eT} is.* **1.** Gidiş; yürüyüş. [EUTS] **2.** Yol; usul. [EUTS] **3.** Tercüme-i hâl. [Gabain]

yorığa, [yorī-mak > yor-ī-ġā / yorġ-ā] *(yorı:ğa:) sf.* **1.** (At için) eşkin yürüyen; yorga yürüyen; yorga. [DLT] **2.** Yürüyen. [KB]

yorığçı, [yorıġ > yor-ıġ-çī] *(yorığçı:) {eT} is.* Hısımlar, dünürler arasında gelip giden adam; dünürcü; aracı. [DLT]

yorığlı, [yorıġ > yorıġ-lı] *{eT} sf.* Yürümeyi düşünen. [DLT]

yorığu, [yorī-mak > yorı-ġū] *(yorığu:) {eT} is.* Yürünecek yer ve zaman. [DLT]

yorık, [yorī-mak > yor-ık] *{eT} is.* **1.** Gidiş; seyir; akma. [ETY] [KB] **2.** Rüya yorumu; tabir etme. [DLT] **3.** Sözün gidişi ve bağlamı. [DLT] **4.** Huy; hareket. [KB] **5.** *sf.* Uz dilli. [DLT] ☞ **yorık tıl,** *Fasih dil.* [DLT]

yorılmak, [yör-mek *(çözmek)* [Clauson] > yor-ı-l-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yorumlanmak.

yorımak[1], [yör-mek *(çözmek)* [Clauson] > yor-ī-mak] *(yorı:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Çözmek; düğümü açmak. [İKPÖy.] **2.** Bozmak. [İKPÖy.] **3.** İcra etmek. [Üç İtigsizler] **4.** Olgunlaştırmak. [Üç İtigsizler]

yorımak[2], [yör-mek *(düğüm çözmek)* [Clauson] > yor-ī-mak] *(yorı:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Yürümek; gitmek; hareket etmek; varmak; özgürce gezinmek. [İKPÖy.] [ETY] [EUTS] [Tekin] [DLT] [Üç İtigsizler] [KB] **2.** İlerlemek; gelişmek. [ETY] **3.** Yaşamak. [ETY] **4.** İsmi varıp yayılmak. [DLT] **5.** Yürüyüp yorulmak. [DLT] **6.** Sürerlik fiili yapan yardımcı fiil.

yorınça, [yor-ınç-ġā / yor-ınçā] *(yorınça:) {eT} is.* Yonca. [DLT]

yorınçğa, [yor-ınç-ġā / yor-ınçā] *(yorunçğa:) {eT} is.* Yonca. [DLT]

yorışmak[1], [yér-mek > yer-iş-mek [Clauson] / yorı-ş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yol yol olmak; yıpranmak; yoluşmak. [DLT]

yorışmak[2], [yorī-mak > yorı-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Birlikte yürümek. [DLT]

yorıtmak, [yorī-mak > yorı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Yürütmek; harekete getirmek. [EUTS] [ETY] [KB] **2.** İlerletmek; geliştirmek. [ETY] [Tekin] **3.** İşletmek. [EUTS] [Gabain] **4.** Ayartmak. [Gabain] **5.** (İlaç, müshil vb. için) içini sürdürmek. [DLT]

yorka, [yorī-mak > yor-ī-ġā / yorġ-ā / yorka يورقه] *{eAT} is.* → yorga[1].

yorkalamak, [yorka-la-mak لق يورقه] *{eAT} gçl. f. [-r]* → yorgalamak.

yorkan, [yoġ-mak > yoġ-ur-kān > yorkān يورقان] *{OsT} is.* Yorgan.

yorkun, [yor-mak > yor-gun / yor-kun يورقون] *{OsT} sf.* Yorgun.

yorkutmak, [yor-(u)k-ut-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Yormak. [DS]

yorma, [yor-ma] *is.* Yormak eylemi.

yormak[1], [yör-mek / yor-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Düğüm çözmek. [İKPÖy.] **2.** *{eT}* Rüyayı yorumlamak; tabir etmek; açıklamak. [DLT] [İKPÖy.] [KB] **3.** Bir olay veya şeyi, bir şeyin nedeni, bir durumun belirtisi, işareti saymak; bir nedene bağlamak; yorumlamak. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** İyi veya kötü bir anlam vererek yorumda bulunmak.

yormak[2], [yör-mek >yor-ī-mak / yor-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Yürümek. [DLT] [Gabain] [KB]

yormak[3], [yor-mak] *gçl. f. [-ar] [-u-yor]* **1.** Bir iş yaptırarak yorulmasına neden olmak; iş yapma güçlerini tüketmek. **2.** Bir kimseyi aşırı zihinsel etkinlik içine iterek sağlıklı düşünme gücünü düşürmek; bunaltmak. **3.** Zorlayarak işlevini gerektiği gibi yapmasına engel olmak. **4.** Bir kimseyi sık sık rahatsız ederek, canını sıkarak usandırmak, bıktırmak; sıkıntıya sokmak; üzmek. **5.** (Toprak için) aynı bitkiyi birkaç yıl üst üste ekmek ya da toprağın yararlı organik ve kimyasal maddelerini sömü-

ren bir bitkiyi uzun süre yetiştirmek suretiyle toprakta fakirlik yaratmak.

yormak[4], [yor-mak يورمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Alıkoymak.

yornak, -ğı [? yornak] *{ağız} is.* Büyük anahtar. [DS]

yornçka, [yor-ınç-ġā / yornçkā] *(yornçka:) {eT} is.* Yonca. [EUTS]

yornuk, -ğu [yor-un-ınak > yor-(u)n-uk] *{ağız} sf.* **1.** Tatil; dinlence. **2.** Yorgunluk. [DS]

yorsak, -ğı [yor-sak] *{ağız} sf.* **1.** Uysal. **2.** Budalaca. [DS]

yorsun, [yosun / yoğsun / yorsun] *{ağız} is.* Yosun. [DS]

yorşumak, [yor-mak > yor(u)ş-u-mak ? يورشومق] *{OsT} gçsz. f. [-r]* Yorgun düşmek.

yort[1], [yort يورت] *{eAT} is.* Hüküm; nüfuz; egemenlik.

yort[2], [yor-ıt-mak > yor-ıt / yort] *{ağız} is.* Bir tür at yürüyüşü; tırıs. [DS]

yort[3], [yoğurt > yört] *(yo:rt) {ağız} is.* Yoğurt. [DS]

yortan, [yor-ıt-mak > yort-an] *{ağız} sf.* Hızlı yürüyen. [DS]

yortavul, [yorı-t-mak *(dört nal gitmek)* > yor(ı)t-āvul ?] *(yorta:vul) {eT} is.* Dört nal giden binici; süvari. [Nevâyî]

yortlan, [yort-la-n ?] *{ağız} is.* Kaya deliği. [DS]

yortma, [yor-t-ma] *is.* **1.** Yortmak eylemi. **2.** *{ağız}* Taş ve çimento ile örülerek yapılmış su yolu. [DS] **3.** *{ağız}* Kapalı su yolu; lağım. [DS]

yortmak, [yorī-mak > yor-ı-t-mak / yort-mak يورتق] *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [eT. -ur]* **1.** *{eT}* Dört nala koşturmak; tırıs gitmek. [DLT] [Gabain] **2.** Yürütmek. [EUTS] **3.** *gçsz. f.* Koşmak. [DLT] [Gabain] [DS] **4.** Sürekli yürümek. **5.** Bir işe başlamak üzere gitmek. [DLT] [KB] **6.** İşsiz güçsüz dolaşmak; sürtmek. [DS] **7.** Çalımla yürümek; kasılmak; kurumlanmak. [DS] **8.** Şımarıkça davranmak. [DS] **Yort savul!** *{OsT} Koş; çekil!*

yortturmak, [yort-mak > yort-tur-mak يورتدورمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Koşturmak.

yortu[1], [yort-mak > yort-u] *{ağız} is.* Taş ve çimento ile örülmek suretiyle yapılmış su yolu; kanal; ark. [DS]

yortu[2], [Yun. eorti *(özel gün, bayram)* > yorti] *is.* Hristiyanların bayramı.

yortucu, [yort-mak > yort-ucu يورتجى] *{eAT} sf.* Haber ulaştırıcı.

yortuğ, [yorıt-mak > yort-uġ] *{eT} is.* Savaşta veya bir yere giderken hakanın yanında bulunan kimseler; yoldaş; eskort; muhafız alayı. [DLT] [KB]

yortuşmak, [yorıt-mak > yort-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Atları sürerek yarıştırmak; at yarıştırmak. [DLT]

yoru, [yor-mak > yor-u] *is.* Tefsir; yorum.

yorucu[1], [yor-ucu] *is.* **1.** Bedensel ya da zihinsel yorgunluğa yol açan. **2.** Can sıkan ya da bunaltan.

yorucu[2], [yor-mak > yor-ucu يورجى] *is.* **1.** *{eAT}* Yıldızlara bakarak veya başka yollarla gaipten haber veren; müneccim; kâhin. **2.** *{ağız}* Fal bakan, rüya yorumlayan ve gelecekte olacakları haber veren kimse. [DS]

yoruç, -cu [yor-uç ?] *{ağız} is.* Kumandan. [DS]

yoruğ, [yor-mak > yor-uġ] *is.* **1.** Gidiş; yürüyüş; yürüme. [EUTS] **2.** Yol; usul. [EUTS]

yoruk, [yorī-mak > yoru-k] *{eT} is.* **1.** Tabir etme; yorum. [DLT] **2.** Gidiş. [DLT] **3.** Huy. [DLT]

yorukmak, [yor-uk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Yorulmak. [DS]

yorulabilirlik, -ği [yor-ul-a+bil-ir-lik] *is.* Yorgunluğa karşı direnç eksikliği.

yorulma, [yor-mak > yor-ul-ma] *is.* Yorulmak eylemi.

yorulmak[1], [yor-mak > yor-ul-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** Yorgun düşmek; yorgunluk duymak. **2.** (Organ için) zorlama yüzünden işlevini yeteri kadar yerine getiremez olmak. **3.** (Makine, aygıt vb. için) fazla çalıştırılmaktan dolayı verimli çalışamaz olmak; yıpranmak. **4.** Boş yere uğraşmak; sıkıntıya girmek; zahmet etmek. **5.** Usanmak; bıkmak; bezmek. **yorulup arılnıak,** *{ağız} Yok yorulmak.* [DS]

yorulnıak[2], [yör-mek > yor-ul-mak] *edil. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Çözülmek. [DLT] **2.** Bir sebebe bağlanmak; yorumlanmak; tabir edilmek.

yorultmak, [yor-mak > yor-ul-t-mak يورلتمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Yorınak.

yorum[1], [yor-mak[1] > yor-um] *is.* **1.** Yorumlamak eylemi ve sonucu. **2.** Gizemli ya da simgesel bir şeyden çıkarılan anlam; anlamlandırma. **3.** Bir yazının, bir eserin anlaşılması güç yanlarına açıklık getirmek, daha iyi anlaşılmasını sağlamak için söylenen söz ya da yazılan yazı; tefsir. **4.** Bir haber, olay ya da durumu inceleyerek belli bir görüş açısından değerlendirme işi. **5.** Bir kimsenin sözlerinden belli biçimlerde anlam çıkarmaya dayalı ve çoğunlukla olumsuz eleştiri; öznel görüşler. **6.** Bir icracının aletini çalma, oyuncunun sahnede ya da perdede rolünü sergileme ve oynama biçimi ile oraya çıkan sunum. **7.** *as.* Askerî bakımdan gerekli bilgileri sağlamak amacıyla harita, kroki vb. şeyleri inceleme, çözümleme ve karşılaştırma ile sonuç çıkarma işlemi. **8.** *fel.* İnsanın, bilinmeyen bir nesnenin çeşitli ögelerini, bu nesneyi kendisi için anlaşılabilir duruma getirecek bir biçim ve yeni bir görünüm içinde toplaması. **9.** *huk.* Yasa, tüzük ve yönetmeliklerde yer alan bir hukuk kuralını ya da bir sözleşmedeki irade beyanını açıklama ve anlam verme. **10.** *isl.* Kur'an-ı Kerim'in surelerini, Arapça

dil bilgisi kurallarından, dinî kaynaklardan, bilimsel kuram ve görüşlerden yararlanarak açıklama ve görüşler ileri sürme; yorumlama; bu görüşleri yazma; tefsir. **11.** *sf. {ağız}* (Fal, düş vb. için) iyiye yoran. [DS] ◘ **yorum bilgisi,** *1. fel. Göstergeleri, bir kültürün simgesel ögeleri olarak yorumlama kuramı. 2. Dinî metinler üzerinde, hem metnin sözcük anlamını, hem de var oluş anlamını belirlemeye çalışan kuralların tümü.*|| **Yorum yok!** *1. "Bu konuda bir yorum yapmayın, susun" anlamında kullanılır. 2. "Ben bir şey söylemiyorum, siz değerlendirin." anlamında kullanılır.*

yorum[2], [yor-mak[3] > yor-um] *{ağız} is.* Üstüne yükleme. [DS]

yorumcu, [yor-um-cu] *is.* **1.** Yorum yapan kimse. **2.** Bir tarih, edebiyat vb. metni üzerinde yorumda bulunan kimse; tefsirci; müfessir. **3.** Bir radyo veya televizyonda günlük olayların, haberlerin, görüşmelerin yorumunu yapan kimse. **4.** Bilinen bir sanat eserini kişisel beceri ve ustalığı ile kendine özgü biçimde sunan sanatçı.

yorumculuk, -ğu [yor-um-cu-luk] *is.* **1.** Yorumcu olma durumu; tefsircilik. **2.** Yorumcunun işi.

yorumlama, [yor-um-la-ma] *is.* **1.** Yorumlamak eylemi. **2.** *bsy.* Bir programı bilgisayar diline çevirmeden doğrudan doğruya komut komut çözümleme ve yürütme.

yorumlamak, [yor-um-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Yorum yapmak; yorumda bulunmak. **2.** Bir metni değişik yönlerden ele alarak açıklamaya çalışmak; anlaşılır hâle getirmek; tefsir etmek. **3.** (Haber, olay vb. için) değerlendirmek; değişik açılardan görüşler sunmak. **4.** Öznel eleştiride bulunmak. **5.** (Rüya, işaret, durum vb. için) ona gizemli ya da simgesel anlam yüklemek; tabir etmek. **6.** (Söz, tavır, davranış, eylem için) belli bir anlam vermek; o şekilde anlamak; kendi görüş açısına göre anlamlandırmak. **7.** *müz.* Bir müzik aletiyle çalmak; kendi sözleriyle seslendirmek; icra etmek. **8.** *tiy.* Bir oyunu kendine has ustalıkla oynamak; sunmak.

yorumlanma, [yor-um-la-n-ma] *is.* Yorumlanmak eylemi.

yorumlanmak, [yor-um-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yorum yapılmak. **2.** Belli bir biçimde anlamlandırılmak. **3.** Özgün biçimde sunulmak; oynanmak; seslendirilmek.

yorumlayıcı, [yor-um-la-y-ıcı] *sf.* **1.** Yorumlama işini yapan. **2.** Bir yorum getiren; anlaşılmasını sağlayan; açıklayıcı. **3.** *is. bsy.* Üst düzey bir bilgisayar diline ilişkin her bir komutu okundukça çözümlenen ve yürütülen genel çeviri programı. ◘ **yorumlayıcı hükümler,** *huk. Bir sözleşmede tarafların açıkça anlaşılmayan irade beyanlarına açıklık getiren, bunları yorumlayan hukuk kuralları.*

yorumsal, [yor-um-sal] *sf.* **1.** Yorum ile ilgili; yorumlamaya ilişkin. **2.** *bsy.* (Program için) yorumlama tekniklerinden yararlanan. **3.** *psikol.* Psikanaliz yorumuna ilişkin.

yoruncamak, [yor-unç-a-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-c(u)-yor]* Olumlu bir şey için olumsuz davranışlarda bulunmak. [DS]

yorunçka, [yor-ınç-ġā / yor-ınç-kā] *(yorunçka:) {eT} is.* Yonca. [EUTS]

yoruşturmak, [yor-uş-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Acele olarak yorumlamak; yorumlayıvermek. [DS]

yorutğan, [yorut-ġān] *(yorutga:n) {eT} sf.* Çok osuran; osurgan. [DLT]

yorutmak, [yor-ut-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Osurmak. [DLT]

yoruvermek, [yor-u+ver-mek] *{ağız} gçl. b. f.* İşi bozmak. [DS]

yosa, [yok+i-se > yoksa > yösa] *(yo:sa) {ağız} bağ.* Yoksa. [DS]

yosal, [? yosal] *{eT} is.* Orta boylu adam. [Mühennâ]

yosçu, [yos-çu] *{ağız} is.* Büyükbaş hayvan çobanı; sığırtmaç. [DS]

yosma, [? yosma] *sf.* **1.** Baştan çıkaracak kadar genç ve güzel; çok güzel; güzel; fettan. *{ağız} (aymı)* [DS] **2.** *{ağız}* (Kişi için) oynak; işveli. [DS] **3.** *{ağız}* Çekincesiz; korkusuz. [DS] **4.** *is.* Çok süslü giyinen, modaya düşkün kadın; koket.

yosmaca, [yosma-ca] *(yosma'ca) zf.* Bir yosmaya yakışır biçimde; yosma gibi.

yosmak[1], [yos-mak يوصمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* **1.** Karşılaştırmak; kıyas etmek; benzetmeğe çalışmak; benzetmek; sanmak. *{ağız} (aymı)* [DS] **2.** *{ağız}* Yeğlemek; tercih etmek. [DS]

yosmak[2], [yos-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* **1.** Saman, toprak vb. yığınını yaba ve kürek gibi araçla ileri itmek. **2.** Yığını deşmek; dağıtmak. **3.** Düzeltmek; yaymak. **4.** Yerleştirmek; bastırmak. [DS]

yosmalık, -ğı [yos-ma-lık] *is.* **1.** Yosma olma durumu. **2.**Yosmaca davranış. **3.** Yosmanın taşıdığı nitelik.

yosmuk[1], **-ğu** [yos-muk] *{ağız} is.* Mercimek. [DS]

yosmuk[2], [yos-muk / yom-suk] *{ağız} is.* Yosun. [DS]

yosnatmak, [yos-(u)n-a-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Yanlış bilgi vermek; yanıltmak. [DS]

yosuk[1], [yoş-u-k [Clauson] / yos-uk] *is.* Yay konulan kap. [ETY]

yosuk[2], **-ğu** [yos-mak > yos-uk] *is.* Miğfer.

yosul, [yos-ul ? / yoğsun / yos-muk] *{ağız} is.* Yosun. [DS]

yosun[1], [Lat. usnea] *is.* **1.** Karada ve suda yaşayan basit yapılı yani tallı bitkilerin genel adı. **2.** Sporlu bitkilerden kara hayatına uyum sağlamış, nemli toprak ve ağaç gövdeleri üzerinde yaşayan otsu bitkiler. ◘ **yosun bağlamak,** *Üzerini yosun kaplamak.*|| **yosun balığı,** *zool. Kemikli balıklar takımının, dişli sazangiller familyasından, 2-3 cm. ka-*

dar uzunlukta, Asya'ya özgü, ırmaklarda sürüler hâlinde yaşayan bir tür, (Aphanius chantrei).|| **yosun bilimi,** *biy. Biyolojinin yosunları inceleyen alt bilim dalı; briyoloji.*|| **yosun hayvanları,** *Birincil ağızlı hayvanların yumuşakçalar dalından, vücutları kalın bir kutikula kabukla kaplı, çoğunlukla kendilerini bir yere bağlayan, denizlerde ve tatlı sularda koloniler hâlinde yaşayan bir sınıf; bugula, (Bryozoa).*|| **yosun külü,** *Su yosunlarının yakılması sonunda geride kalan ürün.*|| **yosun sodası,** *Deniz yosunlarından elde edilen sodyum hidroksit.*|| **yosun tutmak,** *1.Üzerini yosun kaplamak. 2. mec. (Bir yerde veya işde) uzun bir süre kalmak, sebatla konumunu korumak.*

yosun[2], [Moğ. yosun [Clauson] يوسون] *{eT} {eAT} is.* Nizam; düzen; usul; kanun; kaide. [EUTS]

yosuncul, [yosun-cul] *sf.* (Canlılar için) gelişme çevrimlerinin bir kısmını yosunlar arasında geçiren.

yosung, [Lat. usnea => yosuñ] *(yosuñ) {eT} is.* Yosun. [Bahşayiş]

yosunlanma, [yosun-la-n-ma] *is.* Yosunlanmak eylemi.

yosunlanmak, [yosun-la-n-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Yosun bağlamak. **2.** Üzerinde veya içinde yosun oluşmak.

yosunlar, [yosun-lar] *is. biy.* Kara yosunları, bataklık yosunları ve ciğer yosunları gibi karada ya da kısmen suda yaşayan, yapraklı veya yaprağımsı uzantılı, köksüz ve damarsız bitkiler şubesi, *(Bryophyta).*

yosunlaşma, [yosun-la-ş-ma] *is.* Yosunlaşmak eylemi.

yosunlaşmak, [yosun-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yosun durumuna gelmek.

yosunlu, [yosun-lu] *sf.* **1.** İçinde yosun bulunan; yosun üremiş olan. **2.** Üzeri yosun ile kaplanmış olan.

yosunluk, -ğu [yosun-luk] *is.* Yosunlarla kaplı olan yer.

yosunsu, [yosun-su] *sf.* Yosunu andıran; yosun gibi; yosuna benzer.

yoş[1], [yoş يوش] *{eT} sf.* **1.** *{ağız}* Yoz; yabani. [DS] **2.** *{eT} {ağız}* Alaca karanlık; loş; mat; donuk; bulanık. [Clauson] [DS] **3.** *{eAT {OsT}* Yorgun; yıpranmış. **4.** *{eAT} {OsT}* (Göz için) fersiz; kamaşmış. **5.** *{eAT} {OsT}* Zayıf. **6.** *{ağız}* Beceriksiz. [DS] **7.** *{eAT} is.* Yorgunluk; fersizlik; zayıflık. 🗗 **yoş eylemek,** *{eAT} Kamaştırmak; görmez hâle getirmek.*|| **yoş kılmak,** *{eAT}* → yoş eylemek.|| **yoş olmak,** *{eAT} (Göz için) kamaşmak; kararmak; fersizleşmek.*

yoş[1], [yok-uş > yōş] *(yo:ş) {ağız} is.* Yokuş. [DS]

yoşa, [yoş-a ?] *{ağız} is.* Koyunların sırtına sürülen kırmızı aşıboyası; demiroksit. [DS]

yoşamak, [yoş-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-ş(u)-yor]* Eskimek; yıpranmak. [DS]

yoşan, [yoş-a-n] *{ağız} sf.* Az kullanılmış. [DS]

yoşang, [yoş-a-ñ] *(yoşañ) {ağız} sf.* (Elbise vb. için) kullanıldığı için eskimiş; yıpranmış. [DS]

yoşangmak, [yoş-a-n-mak / yoş-a-ñ-mak] *(yoşañmak) {ağız} dönşl. f. [-ır]* → yoşanmak. [DS]

yoşanlamak, [yoş-a-n-mak > yoşan-la-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Eskimek; yıpranmak. [DS]

yoşanmak, [yoş-a-n-mak / yoş-a-ñ-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Eskimek; yıpranmak. [DS]

yoşatmak, [yoş > yoş-a-t-mak يوشادمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Güçsüz düşürmek; mecalsiz hâle getirmek.

yoşuk[1], [yoş-u-k] *{eT} is.* Demir miğfer. [Clauson]

yoşuk[2], [yoş-u-mak > yoş-u-k] *{ağız} sf.* (Elbise için) kullanıldığı için eskimiş; yıpranmış. [DS]

yoşuklığ, [yoşuk > yoşuk-lığ] *{eT} sf.* Miğferli. [Clauson]

yoşulmak, [yoş-u-l-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Uslanmak; durulmak. [DS]

yoşumak, [yoş > yoş-ū-mak يوشومق] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Gücünü yitirmek; güçsüz kalmak; zayıf düşmek. *{eAT} {OsT} (aym)* **2.** Yorulmak. *{eAT} {OsT} (aym)* **3.** Eskimek; yıpranmak. **4.** Rengini atmak. **5.** Uslanmak; durulmak. **6.** Gevşemek. **7.** Usanmak; bıkmak; soğumak. **8.** (Hayvan için) kızgınlık dönemini geçirmek. [DS]

yoşungun, [yoş-un-gun] *{ağız} sf.* (Giyecek için) eskimiş; yıpranmış. [DS]

yoşunmak, [yoş-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Eskimek; yıpranmak. [DS]

yoşutmak, [yoş-ū-mak > yoşu-t-mak يوشدمق] *gçl. f. [-ur]* **1.** *{eAT}* (Göz için) kamaştırmak. **2.** *{ağız}* Caydırmak. [DS]

yota, [yoḏ-mak > yoḏ-ā / yotā / yot-ē / yōt-é / yodo] *(yota:) {eT} is.* Bacağın üst kısmı; uyluk. [EUTS] [Gabain]

yotlaştırmak, [yot-la-ş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Abartmak. [DS]

yotmak, [*yō-mak > yoḏ-mak / yot-mak] *{eT} dönşl. f. [-ar]* Mahvolmak. [Gabain]

yotturmak, [yoḏ-mak > yoḏ-tur-mak / yot-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* Sildirmek. [DLT]

yotuz, [yut-uz [Clauson] / yot-uz] *{eT} is.* Kadın eş; zevce; karı; refika. [ETY] [EUTS]

you, [yok > yoğ / you / yov] *{ağız} ünl.* Yok; değil; hayır. [DS]

yov, [yok > yoğ / yov] *{ağız} ünl.* Yok; değil; hayır. [DS]

yova, [Far. yāve => yava > yova] *{ağız} sf.* **1.** (Hayvan için) sahipsiz, başıboş. **2.** Evden, sürüden kaçma huyunda olan. **3.** (Kişi için) bir yere sonradan gelip yerleşen. **4.** Yabancı. [DS]

yovant, [yön-et / yon-at / yoñ-at > yovant] *{ağız} zf.* İyi; tam; doğru dürüst; özenli. [DS]

yovanta, [Far. yāve-ende] *{ağız} sf.* **1.** (Hayvan için) sahipsiz. **2.** Evden ve sürüden kaçma huyu olan. **3.** (Kişi için) işsiz güçsüz; başkasından geçinen; tembel. [DS]

yovcu, [yov-cu يوجى] *{eAT} is.* Savaşçı.

yovlıç, [yov-laç [Clauson] / yov-lıç] *{eT} is.* Keçi kıllarının diplerindeki yumuşak ince yün. [DLT]

yovmak[1]**,** [yov-mak [Clauson] / yuw-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Hile yapmak; aldatmak. [DLT]

yovmak[2]**,** [yov-mak [Clauson] / yuv-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* Koşmak. [DLT]

yovmak[3]**,** [yov-mak [Clauson] / yüv-mek] *{eT} gçl. f. [-ar]* Yardım etmek. [DLT]

yovsamak, [yov-mak[3] > yov-sā-mak [Clauson] / yav-sā-mak] *(yovsa:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Mal vererek gönlünü almak istemek.

yovsumak, [yov-su-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Gücü azalmak. [DS]

yovu, [Far. yāve => yava > yovu] *{ağız} sf.* Kalın kafalı. [DS]

yovun, [yoġ-un / yovun يون] *{eAT} {ağız} sf.* → yoğun. [DS]

yovuş, [yov-mak[3] > yov-uş [Clauson] / yüf-üş] *{eT} is.* **1.** Yakınların birbirine mal ve elbise vererek yardımlaşması. **2.** Çoğunlukla geline armağan verme. [DLT]

yovuşmak, [yov-mak[3] > yov-uş-mak [Clauson] / yuf-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* **1.** Yardımlaşmak. **2.** Dost olmak. [DLT]

yovuz, [yabuz > yavuz > yovuz] *{ağız} sf.* Uslu; ağırbaşlı; çalışkan. [DS]

yoya, [Far. yāve => yova / yoya] *{ağız} sf.* Başıboş; evden ve sürüden kaçma huyu olan. [DS]

yoydurmak, [yor-dur-mak > yoy-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* (Rüya için) yorumlatmak; açıklatmak. [DS]

yoylu, [yol-lu > yoy-lu] *{ağız} sf.* **1.** (Katın için) kötü yola düşmüş. **2.** Çok gezen; başıboş. [DS]

yoymak[1]**,** [*yō-mak *(yok olmak)* > yō-ḏ-mak > yoy-mak يويمق] *(yo:ymak) {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ar]* **1.** Yok etmek. [İKPÖy.] **2.** Silmek; bozmak; işe yaramaz duruma getirmek; mahvetmek. *{ağız} (aym)* [DLT] [KB] [DS] **3.** *{ağız}* Yazılan yazıyı silmek. [DS] **4.** *{ağız}* Başaramamak; beceremmek; eline yüzüne bulaştırmak. [DS] **5.** *{ağız}* Değiştirmek. [DS] **6.** *{ağız}* Harcamak; yok etmek. [DS]

yoymak[2]**,** [yor-mak > yoy-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* **1.** Yorumlamak; açıklamak. **2.** Söz ve davranışları amacı dışında yorumlamak; başka bir anlam vermek. [DS]

yoymak[3]**,** [yoz-mak > yoy-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Eski durumunu yitirmek; bozulmak; çirkinleşmek. **2.** Yabanileşmek; yozlaşmak. **3.** (Kuluçka tavuk için) süresi dolmadan yumurtaların üzerinden kalkmak; yozmak. **4.** *gçl. f.* (Tavuk için) piliçleri başından dağıtmak; yozmak. [DS] **5.** *{ağız}* Başından savmak. [DS]

yoymak[4]**,** [yoy-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Sivriltmek. [DS]

yoynukmak, [yoy-mak[3] > yoy-(u)n-uk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Yerinden yurdundan olmak veya soğumak. [DS]

yo-yo, [Alın. jo jo] *is.* Tahta, fildişi, plastik veya metalden yapılmış bir disk eksenine bağlanan tel boyunca inerken kazandığı ivme ve hafif bir itme ile yukarı çıkan bir çocuk oyuncağı.

yoysun, [yoy-sun ?] *{ağız} is.* Biçim; durum. [DS]

yoyulmak, [yōḏ-mak > yoy-ul-mak / yüy-ül-mek يويلمق] *edil. f. [-ur]* **1.** *{eAT} {OsT}* Silinmek; bozulmak; yok edilmek. **2.** *dönşl. f. {ağız}* Ayrılmak; dağılmak. [DS] **3.** *{ağız}* İşe yaramamak; araya gitmek. [DS]

yoyundurmak, [yoy-un-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Avutmak. [DS]

yoz[1]**,** [yoz يوز] *sf.* **1.** Doğada olduğu gibi kalmış olan; işlenmemiş; yabani. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *mecaz.* Kaba; adi; bayağı; yavan. *{eAT} {ağız} (aym)* [DS] **3.** *mecaz.* İyi niteliklerini yitirmiş; bozulmuş; soysuzlaşmış; müstereddi; dejenere. **4.** Terbiye edilmemiş; vahşi. *{eAT} {OsT} (aym)* **5.** *{eAT}* Zararlı. **6.** *{ağız}* Değeri düşük; niteliksiz; cinsi bozuk. [DS]

yoz[2]**,** [yoz] *{ağız} sf.* **1.** (Hayvan için) bakımsız; iyi beslenmemiş; zayıf. [DS] **2.** Kısır. **3.** *{eAT} {OsT} {ağız}* (Yer için) sürülmemiş ve ekilmemiş. [DS] 🗗 **yoz kalmak,** *{ağız} 1. Kısır kalmak. 2. Ürün vermemek.* [DS]|| **yoz sığırı,** *{ağız} Kısır.* [DS]|| **yoz yer,** *{ağız} Ekilmez, dikilmez ve biçilmez yer.* [DS]

yoz[3]**,** [yoz] *{ağız} is.* **1.** Kısır ve erkek hayvanlardan oluşmuş davar sürüsü. **2.** Keçi ve koyun sürüsü. **3.** Civcivlerini büyüterek bırakan tavuk. **4.** Yazın kırda kalıp otlatılan davar. **5.** Kart keklik. **6.** Bir iki yaşında, henüz kullanılmayan ve yavrulamayan tay, sığır, sıpa sürüsü. **7.** Meyvesiz ağaç. **8.** Kısır ve sütsüz davar. [DS] 🗗 **yoza sürmek,** *{ağız} 1. Hayvanı, bütün yaz, kırda geceli gündüzlü otlaması için sürüye katıp sığırtmaçlara bırakmak. 2. Keçi ve koyundan başka hayvanı, gece gündüz otlaması için sürüye katmak.* [DS]|| **yoz bulut,** *{ağız} Yağmur taşımayan bulut.* [DS]|| **yoz etmek,** *{ağız} Asmaların üzüm bağlamayan filizlerini kırmak.* [DS]|| **yoz hergelesi,** *{ağız} Yılkıda yetişmiş, yüke ve bineğe alıştırılmamış at; yaban atı.* [DS]|| **yoz mal,** *{ağız} İşte kullanılmayan hayvan.* [DS]|| **Yoz mala tuzumuz yok.** *{ağız} Çıkarsız iş yapmayız, anlamında kullanılır.*|| **yoz sığıra saman dökmemek,** *{ağız} Çıkarı olmayan yere yardım etmemek.*|| **yozu satılmış it gibi meydanda kalmak,** *{ağız} İşsiz güç-*

süz kaldığı için canı sıkılmak.|| **yoz ürümek,** *{ağız} Yersiz ve boş konuşmak.* [DS]

yoz[4], [yoz] *{ağız} sf.* Yalın; tek. [DS]

yoz[5], [yoz] *{ağız} is.* Yosun. [DS]

yozak, -ğı [yoz-a-k] *{ağız} is.* Kilit. [DS]

yozalamak, [yoz-a-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Tembel tembel, boş yere gezinmek. **2.** Yabani davranmak; hırçınlaşmak. **3.** Doğum sancısı çekmek. **4.** Oynaşmak. **5.** Çıkar sağlayacağı veya bir konuda yardımını göreceği kişinin çevresinde amacını belirtir biçimde dolaşmak. [DS]

yozalmak, [yoz-al-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** İşten soğumak. **2.** İşe yaramaz duruma gelmek. [DS]

yozamak, [*yö-mak *(yok olmak)* > yö-z > yoz-ā-mak] *(yoza:mak) {eT} gçl. f. [-ar]* (Kısrak dışındaki hayvanlar için) kısır kalmak. [DLT]

yozcu, [yoz-cu] *{ağız} is.* Koyun ticareti yapan kimse; koyun tüccarı. [DS]

yozdam, [*eT.* yurt *(delik)* / yurdu > yordam / yozdam ?] *{ağız} is.* İğne deliği. [DS]

yozdurmak[1], [yoz-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Cinsini bozmak; niteliğini değiştirmek. [DS]

yozdurmak[2], [yoz-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** Kuluçka tavuğu kuluçkaya yatmaktan caydırmak. **2.** Bir işten, bir şeyden vazgeçirmek; caydırmak. **3.** Oyalamak. [DS]

yozdurmak[3], [yoz-ut-mak > yoz-(u)t-ur-mak > yoz-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Acemileşmek; becerisini yitirmek; uzluğunu kaybetmek. [DS]

yozgun, [yoz-gun] *{ağız} sf.* (Çubuk, fidan vb. için) tutmayan. [DS]

yozlak[1]**, -ğı** [yoz-la-k] *{ağız} is.* Doğurması yakın, ağrı çeken hayvan. [DS] ☞ **yozlak vurmak,** *{ağız} Oğlağı ölen keçiye başka bir oğlağı alıştırmak.* [DS]

yozlak[2]**, -ğı** [yoz-la-k] *{ağız} sf.* Ham. [DS]

yozlama, [yoz-la-ma] *{ağız} is.* **1.** Sürülmemiş, ekimi gelecek yıla bırakılmış tarla. **2.** Budanmamış ağaç. [DS]

yozlamak[1], [yoz-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** (Oğlak, kuzu, buzağı vb. hayvanlar için) analarından ayırmak. **2.** (Sürüdeki koyunlar için) sağmal olanla kısırları birbirinden ayırmak. **3.** Bağ ve bahçelerdeki ürün tutmayan filizleri ayıklamak. [DS]

yozlamak[2], [yoz-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l (u)-yor]* Doğum sırasında ağrı çekmek. [DS]

yozlaşma, [yoz-la-ş-ma] *is.* **1.** Yozlaşmak eylemi. **2.** *biy.* Geri evrim; tereddi. **3.** Bir organizmanın ya da bir parçasının daha az aktif ve daha sade olan biçimlere geri dönmesi; bozulma; dejenerasyon.

yozlaşmak, [yoz-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Maddî ve manevi iyi niteliklerini, değerlerini yitirmek; soysuzlaşmak; tereddi etmek; dejenere olmak. **2.** *{ağız}* Huyu suyu bozulmak; yabanileşmek. [DS]

yozlaştırma, [yoz-la-ş-tır-ma] *is.* Yozlaştırmak eylemi.

yozlaştırmak, [yoz-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yozlaşmasına neden olmak; soysuzlaştırmak; dejenere etmek.

yozluk, -ğu [yoz-luk] *is.* Yoz olma durumu; yoz olan şeyin niteliği.

yozmak[1], [yoz-mak ? / yüz-mek ?] *{eT} gçsz. f. [-r]* Çok akmak. [DLT]

yozmak[2], [yoz-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** (Bitki, hayvan için) zamanla bozulmak; soysuzlaşmak; yabanileşmek. **2.** Güzelliği, çekiciliği yok olmak. **3.** (Fidan vb. için) kök salamadığı için gelişememek. **4.** (Aşı için) tutmamak. **5.** Zayıflamak. **6.** Huyu bozulmak; sevimsizleşmek. **7.** (Sevişen kişiler için) darılmak; küsmek. [DS]

yozmak[3], [yoz-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Bir şeyden soğumak; çok istediği şeyden caymak. **2.** (Tavuk için) kuluçkaya yatmaktan vaz geçmek. **3.** (Tavuk için) yumurtlamaz olmak. **4.** Cinsel kızgınlığı geçmek. [DS]

yozmak[4], [yız-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* (Yazı için) silmek. [DS]

yozmanmak, [yoz-u-mak > yoz-(u)-m-an-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Sözü söylemek isteyip de söyleyememek; yutkunmak. [DS]

yozmantı, [yoz + Far. mande] *{ağız} sf.* Yoz kalmış; terbiyesiz. [DS]

yozucu, [yoz-ucu] *{ağız} sf.* Düğün alayının en önünde giden. [DS]

yozuk, -ğu [yoz-uk] *{ağız} sf.* Haylaz; tembel. [DS]

yozukmak, [yoz-uk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* **1.** (Bitki, hayvan vb. için) yozlaşmak; soysuzlaşmak. **2.** Ürkek ve çekingen olmak. **3.** İşinden ayrılıp başıboş dolaşmak. **4.** İsteğinden vazgeçmek; caymak. **5.** (Tavuk için) kuluçkaya yatmaktan vazgeçmek; yumurtlamaz olmak. **6.** Ayrılmak; ayrı düşmek. [DS]

yozukturmak, [yoz-uk-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Ürkütüp caydırmak; ayırmak; soğutmak. [DS]

yozulak, -ğı [yoz-ul-ak] *{ağız} is.* Doğurması pek yakın olan hayvan. [DS]

yozulmak, [yoz-ul-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Bir şeyden soğumak; çok istediği şeyden vazgeçmek; caymak. [DS]

yozumak, [yoz-u-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Gücünü yitirmek. [DS]

yozundurmak, [yuz-un-dur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** Haksızlığa, zarara uğratmak. **2.** Avutmak. [DS]

yozunmak, [yoz-un-mak] *{ağız} edil. f. [-ur]* Haksızlığa uğramak. [DS]

yöcü, [yöcü / öcü يوجو] *{OsT} is.* Öcü; umacı.

yögdik, [yög-dik [Clauson] / yüg-dik] *{eT} is.* Bir tür kuş. [KB]

yögente, [Far. yāve-ende] *(yö:gente) {ağız} sf.* (Kişi için) başıboş; ipsiz sapsız. [DS]

yögerü, [yök-ē-rū̃ / yöge-rū̃] *(yögerü:) {eT} is.* Hazır; mevcut; halen; şimdiki. [EUTS]

yögtürmek, [yög / yüg *(yüksek yer)* > yög-tür-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür].* Yükselmek; çıkmak. [ETY]

yögürmek, [yögür-mek / yügür-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Yüğürmek; akmak. [EUTS]

yögürtmek, [yög-ür-mek > yög-ür-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Koşturmak. [ETY]

yögütmek, [ögī-mek > ögi-t-mek / yögü-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Öğütmek. [Clauson]

yöğmü, [Ar. yevmī] *{ağız} is.* Gün. [DS] 🗗 **yöğmünün günü,** *{ağız} Her gün.* [DS]

yöğörtmek, [yüğür-t-mek > yöğör-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* (Hayvan için) çiftleştirmek. [DS]

yöğrük, -ğü [yüğ(ü)r-ük > yöğrük] *{ağız} sf.* Eline ayağına çabuk; çevik; güçlü. [DS]

yöğüm, [yom / yöm > yöğüm] *{ağız} is.* Uğur. [DS]

yöğümsüz, [yöğüm-süz] *{ağız} sf.* Uğursuz. [DS]

yöğünsüz, [yöğüm-süz > yöğün-süz] *{ağız} sf.* Uğursuz. [DS]

yöğürmek, [yüğür-mek > yöğür-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* (Hayvan için) çiftleşmek. [DS]

yök, [yök] *{eT} is.* Kuş tüyü; kuş yeleği; ok yeleği. [DLT]

yökerü, [yökē-rū̃ / yöge-rū̃] *(yökerü:) {eT} sf.* Hazır; şimdiki; halihazır; mevcut. [EUTS]

yökletmek, [yök > yök-le-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Oka yelek taktırmak. [DLT]

yökmek, [yök-mek] *{eT} gçsz. f. [-er] f.* Heyecanlanmak; duygulanmak; hislenmek; dalmak. [EUTS]

yökütmek, [uv-mak > uv-ut-mak > öğ-üt-mek ? > yök-üt-mek ?] *{eT} gçl. f. [-ür]* Ezip un etmek; öğütmek. [Mühennâ]

yölegü, [yölē-mek > yölē-gū̃ [Clauson] / yülē-gū̃] *(yöle:gü:) {eT} is.* Destek. [DLT]

yölek, [yölē-mek > yöle-k [Clauson] / yüle-k] *{eT} is.* Destek. [KB]

yöleklig, [yölek > yölek-lig [Clauson] / yülek-lig] *{eT} sf.* Bir yere dayamnış olan. [DLT]

yölelmek, [yölē-mek > yöle-l-mek [Clauson] / yüle-l-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Dikilmek. [DLT]

yöleme, [yöle-mek > yöle-me] *{ağız} is.* Saban demirinin ucunu açtırma. [DS]

yölemek, [yölē-mek [Clauson] / yölī-mek] *(yöle:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Desteklemek; destek koymak. [DLT] [KB]

yöleşmek, [yölē-mek > yöle-ş-mek] *işteş. f. [-ür]* **1.** Karşılıklı olarak birbirini desteklemek. [Clauson] **2.** *dönşl. f.* Benzemek. [EUTS] [Gabain]

yöleştrüğ, [yölē-mek > yöle-ş-tür-mek > yöleştür-üg] *{eT} sf.* Eşit; müsavi. [EUTS]

yöleştürgülüksüz, [yölē-ş-tür-mek > yöleştür-gülük-süz] *{eT} sf.* Eşsiz; benzersiz. [Clauson]

yöleştürmek, [yölē-mek > yöle-ş-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Eşit kılmak; müsavi kılmak; benzetmek. [EUTS]

yöleştürüg, [yölē-mek > yöle-ş-tür-üg] *{eT} sf.* Eşit; müsavi. [Clauson]

yöleşürmek, [yölē-mek > yöle-ş-ür-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Benzemek. [Clauson]

yöleşürüg, [yölē-mek > yöle-ş-ür-üg] *{eT} is.* Örnek; benzetme; istiare; mecaz. [Üç İtigsizler]

yöltem, [yön-tem / yöltem] *{ağız} is.* **1.** Yöntem; yol; usul. **2.** Biçim. [DS]

yöm[1], [yom > yöm] *{ağız} sf.* Hayırlı. [DS]

yöm[2], [yöm] *{ağız} is.* Kötü niyet. [DS]

yöme, [yöm-e] *{ağız} is.* Tulum peyniri. [DS]

yömelemek, [yöme-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Aksamak. [DS]

yömiye, [Ar. yevmiye => yōmiye] *(yö:miye) {ağız} is.* Yevmiye; gündelik. [DS]

yömremek, [yöm-(ü)r-e-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-r(i)-yor]* Teyellemek. [DS]

yömsüz, [yöm-süz] *{ağız} sf.* Uğursuz. [DS]

yömürmek, [yöm-ür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Bozup dağıtmak; kırıp geçirmek. [DS]

yön[1], [yön يۏن] *is.* **1.** Bakıma ve yönelme doğrultusu. **2.** Belli bir noktaya göre olan yer; taraf; cihet; istikamet. *{eAT} {OsT} (aym)* **3.** Bir şeyin, bir kimsenin belli bir noktaya baktığı yanlardan her biri; veçhe; yüz; alnaç. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DS] **4.** Giden, uçan, yürüyen vb. hareket halindeki bir şeyin, bir cismin izlediği çizgi. **5.** Bir kimsenin, bir şeyin bir yere giderken izlediği yol. **6.** *mecaz.* Bir etkinlik, bir eylem veya bir konuda takınılan tutum; izlenen çizgi. **7.** *mecaz.* Bir şeyin oluş biçimi; taşıdığı özellik; görünüm; açı; yan. **8.** *{ağız}* Sebep; neden. [DS] 🗗 **yön belirteci,** *Yön bulmakta kullanılan aygıt; pusula.*|| **yönden,** *Bakımdan; açıdan.*|| **yön dutmak,** *{eAT} {OsT}* → yön tutmak. || **yöne gelmek,** *{ağız} 1. Düzene girmek. 2. Eğitilmeye elverişli olmak.* [DS]|| **yöne getirmek,** *{ağız} 1. Düzene koymak. 2. Eğitmek; huyunu düzeltmek.* [DS]|| **yön görmek,** *{ağız} Uygun görmek.* [DS]|| **yön eki,** *dbl. Yön gösterme eki.*|| **yön kesmek,** *{ağız} Söz kesmek.* [DS]|| **yön gösterme eki,** *dbl. Yön bildiren, yer ve zaman bildiren ekler, son-ra, taş-ra, dış-arı, iç-eri.*|| **yön tutmak,** *1. {eAT} {OsT} Yönünü belirtilen yana çevirmek; yüzünü o yana döndürmek. 2. Belirtilen özellik veya niteliğe yaklaşmak; yüz tutmak.*|| **yön vermek,** *Yeni bir biçim, yeni bir düzen vermek.*|| **yönü öte,** *{ağız} (Sakınılan, çekinilen kişi*

ve nesne için) "benden uzak olsun" anlamında dilek. [DS]|| **yön yöş,** *1. {eAT} Çevre; etraf. 2. {OsT} Y olculuk için gerekli olan şeyler. 3. {OsT} Düzen; tartip; nizam. 4. Uygunluk. 5. Usul; kural. 6. {ağız} folk. Nişanlılıkta iki tarafın birbirine gönderdiği armağanlar.* [DS] *7. {ağız} Çeyiz sergisi.* [DS]|| **yön zarfı,** *dbl. Yön bildiren zarf.*

yön[2], [yön] *{ağız} sf.* İyi. [DS]

yöna, [? yöna] *{ağız} sf.* İnatçı; dik kafalı. [DS]

yönat, [yön-et / yönat] *{ağız} sf.* Tam; kusursuz; yetkin. [DS]

yönatça, [yönet-çe > yönatça] *{ağız} sf.* Özenli; uyanık. [DS]

yöndem, [yön-dem يوندو] *sf.* **1.** *{OsT}* Uysal; itaatli. **2.** *{ağız} is.* Uğur. [DS] **3.** *{ağız}* Güzellik; albeni. [DS] **4.** *{ağız}* Uygun biçim; yol; yöntem. [DS] **5.** *{ağız}* Yüz; surat. [DS] 🗗 **yöndemine getirmek,** *{ağız} Yapılmak istenen şeyin sırasını ve imkânını bulmak.* [DS]|| **yöndemini bulmak,** *{ağız}* → yöntemini bulmak. [DS]

yöndemli, [yöndem-li] *{ağız} sf.* **1.** Yoluyla yordamıyla iş yapan; eli işe yatkın; becerikli; eli uz. **2.** Çevik; çalışkan. **3.** (Kişi için) uysal; olgun. **4.** Uygun. [DS]

yöndemsiz, [yöndem-siz] *{ağız} sf.* **1.** Yeteneksiz; beceriksiz. **2.** Düzensiz; yöntemsiz. **3.** Uygun olmayan. **4.** Gelişigüzel konuşan. [DS]

yöndeş, [yön-deş] *sf.* Yönleri aynı olan; birbiri ile aynı yöne bakan. 🗗 **yöndeş açılar,** *mat. Paralel doğruları kesen bir çizginin meydana getirdiği, paralel çizgilerle bu kesen arasındaki hepsi aynı yöne bakan açılara verilen ad.*

yöne[1], [yön-e] *{ağız} is.* **1.** Sebep. **2.** Çıkar yol. [DS]

yöne[2], [yön-e] *{ağız} sf.* Gerçek olmayan. [DS]

yönedsiz, [yönet > yöned-siz يوندسز] *{eAT} sf.* Kural, yol bilmeyen.

yönedsizlik, [yöned-siz > yönedsiz-lik يونسزلك] *{eAT} is.* Kural ve yol bilmezlik; usul erkân bilmezlik.

yöneği, [yön-eği] *{ağız} sf.* (Kişi için) toplum ile ters düşen; aksi. [DS]

yönek, -ği [yön-ek] *{ağız} is.* **1.** Yön. **2.** Bir yere dönük; yönü o yana doğru. [DS]

yönekmek, [yön-ek-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Yön almak; dönmek. [DS]

yöneldirim, [yön-el-mek > yön-el-dir-im] *is.* → yönlendirim.

yöneldürmek, [yön-el-mek > yön-el-dür-mek يوندرمك] *{OsT} gçl. f. [-ür]* Yöneltmek; yönlendirmek; tevcih etmek.

yönelek, -ği [yön-ele-k] *{ağız} is.* Yön. [DS]

yönelge, [yön-el-ge] *{ağız} is.* Yön. [DS]

yönelik, -ği [yön-el-mek > yön-el-ik] *sf.* **1.** (Bir şeye, bir yere veya kimseye) yönelmiş olan; o yöne çevrilmiş olan; müteveccih; ait; özgü. **2.** Yöneltilmiş, yön verilmiş olan. **3.** Hedef alınmış; hedef olarak seçilmiş.

yönelim, [yön-el-im] *is.* **1.** Yönelme eylemi ve sonucu. **2.** Kendi durumunu ve konumunu bilinen yerlere göre belirleme; temayül. **3.** Karşılaştığı sorunlu ve karmaşık durumlara göre kendi tutumunu, yönünü belirleme. **4.** *biy.* Bitkilerin ve bazı basit yapılı hayvanların ısı, ışık, besin ve kimyasal ortam gibi uyarıcıların etkisi ile bu uyarıcılara doğru ya da bunların aksine uzaklaşma biçiminde ortaya çıkan yer veya doğrultu değiştirme olayı; doğrulum; tropizm. **5.** *fel.* Eylemin erişmeyi amaçladığı hedef.

yöneliş, [yön-el-iş] *is.* Yönelmek eylemi ve biçimi.

yönelme, [yön-el-me] *is.* Yönelmek eylemi. 🗗 **yönelme durumu,** *dbl. İsim ve isim soylu bir sözcüğü yaklaşma ve yönelme kavramları ile birlikte bir fiile ve edata bağlayan durum; -e hâli; datif. ev-e, okul-a, iki-y-e, yazı-y-a* || **yönelme hâli,** *Yönelme durumu.*

yönelmek, [yön-el-mek يونلمك] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Yüzünü belirtilen şeye doğru çevirmek; dönmek; bakmak; teveccüh etmek. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DS] **2.** Belirtilen şeye doğru gitmek; yolunu ona yöneltmek. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** (Göz için) belirtilen şeye veya kimseye bakmak; bakışlarını çevirmek. **4.** *mecaz.* Belirtilen şeyi amaç olarak seçmek; onunla ilgilenmek; kendini ona adamak; benimsemek. **5.** *mecaz.* Belirtilen şeyi veya kimseyi hedef almak; ona yönlendirilmiş olmak; onunla ilgili olmak. **6.** *{ağız}* Eğilmek. [DS]

yönelmeli, [yön-el-me-li] *sf.* Yönelme durumunda olan. 🗗 **yönelmeli tümleç,** *dbl. Yapılan işin anlamını bütünleyen ve yönelme durumunda bulunan tümleç. Öğrenciler okul-a alıştı.*

yönelmişlik, -ği [yön-el-miş-lik] *is.* **1.** Yönelmiş olma durumu. **2.** *fel.* İnsanın bir nesne hakkında bilgi edinebilmek için dikkatini o nesneye doğru çevirebilme yeteneği. **3.** Bilincin daima bir nesneye çevrili olma özelliği.

yönelteç, -ci [yön-el-t-eç] *is.* **1.** Direksiyon. **2.** Bisiklet gidonu.

yönelti, [yönel-t-mek > yönel-t-i] *is.* İstikamet; doğrultu.

yöneltici, [yön-el-t-ici] *sf.* Yöneltme işlevini üstlenen; yöneltmeye yarayan.

yöneltilebilme, [yön-el-t-il-e+bil-me] *is.* Dalga boyu elli metreden az olan elektromanyetik dalgaların, yansıtıcı anten sistemleri ile bir doğrultuda yayılabilme özelliği.

yöneltilme, [yön-el-t-il-me] *is.* Yöneltilmek eylemi.

yöneltilmek, [yön-el-t-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yöneltmek eylemi yapılmak. **2.** Kendisine yöneltmek eylemi uygulanmak; yön verilmek; yönlendirilmek.

yöneltim, [yön-el-t-im] *is.* **1.** Yöneltmek eylemi ve

sonucu. **2.** Bulunulan yerde ana yönleri belirleme işlemi; yön bulma.

yöneltme, [yön-el-t-me] *is.* **1.** Yöneltmek eylemi. **2.** Bir kimseye yapacağı iş ve izleyeceği yöntem hakkında bilgi verme. **3.** Bir öğrenciye eğitimi ve gelecekte gireceği iş ve meslek seçimi hakkında bilgilendirme ve yön verme çalışmaları. **4.** Öğrenciyi, okula uyum sağlamasını kolaylaştırmak amacıyla yönetmelik hükümleri, öğretim programları, eğitici kol çalışmaları ve boş zamanlarını değerlendirme gibi konularda bilinçlendirme süreci. **5.** *gök b.* Bir gözlem aracını ve dürbünü gözlenecek yıldıza çevirme işi.

yöneltmek, [yön-el-t-mek يونلتمك] *gçl. f. [-ir]* **1.** Bir şeye bir yere doğru çevirmek; döndürmek; baktırmak; doğrultmak; tevcih etmek. *{eAT} {OsT} (aym)* **2.** Belirtilen şeye doğru sevk etmek; gidiş yönünü ona çevirmek. **3.** (Bakış için) belirtilen şeye veya kimseye çevirmek. **4.** Bir kimsenin bir etkinliği seçmesini, ona yönelmesini sağlamak. **5.** (Söz için) belirtilen kimseye hitap etmek; bir şey söylemek. **6.** *mecaz.* Belirtilen şeyi amaç olarak seçtirmek; onunla ilgilenmesini sağlamak; benimsetmek. **7.** *mecaz.* Belirtilen şeyi veya kimseyi hedef seçtirmek; ona yönlendirmek; ona yüklemek.

yöneltmeli, [yön-el-t-me-li] *sf.* Yöneltme işlevini üstlenen; yöneltme özelliği olan.

yöneltmesiz, [yön-el-t-me-siz] *sf.* **1.** Yöneltmemiş; yöneltme uygulamamış olan. **2.** (Alıcı - verici anten için) radyoelektrik dalgalarını her yana doğru aynı güçte veren ya da alan.

yönemek, [ün-mek [Clauson] / yön-ē-mek] *(yöne:-mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Ortaya çıkmak; zuhur etmek; görünmek; yükselmek. [ETY]

yönenme, [yön-en-me] *is. ed.* Bir eserde, nutukta anlatılan konuyu keserek orada bulunan ya da bulunmayan, yaşayan ya da ölmüş birine karşı söz söyleme; seslenim.

yönenmek, [yön-en-mek يونمك] *dönşl. f. [-ür]* **1.** *{eAT}* Yönelmek. **2.** *{ağız}* Dönüp gitmek. [DS]

yönerge, [yön-er-ge] *is.* Hangi yönde ve nasıl çalışılması gerektiğini belirten söz veya yazı; talimat; direktif, *(1935).*

yönerme, [yön-er-me] *is.* Yönermek eylemi.

yönermek, [yön-er-mek] *gçl. f. [-ir]* (Yönetici için) hangi yönde ve nasıl çalışılacağını bildirmek; yön vermek; yönlendirmek.

yöneşik, -ği [yön-eş-ik] *sf.* **1.** (Birbirinden farklı ve uzakta bulunan birey, sistem vb. için) aynı yöne yönelmiş. **2.** *biy.* (Sinir hücresi için) vücudun değişik yerlerinden, farklı duyu birimlerinden gelen uyarıları alan.

yöneşme, [yön-eş-me] *is.* **1.** Yöneşmek eylemi ve tutumu. **2.** Farklı sinir hücrelerinden gelen uyarıların bir sinir hücresinde bütünleşmesi.

yöneşmek, [yön-eş-mek] *işteş. f. [-ir]* Aynı yöne yönelmek.

yönet[1]**,** [yön-et يونت] *is.* **1.** *{eAT}* Biçim; tarz; usul. **2.** *{ağız}* Yön. [DS] **3.** Ön yüz; alnaç.

yönet[2]**,** [yön-et] *{ağız} sf.* **1.** Uygun; iyi; doğru; yerinde. **2.** Düz. **3.** Yatkın; becerikli. [DS]

yönetçe, [yönet-çe] *{ağız} sf.* Özenli. [DS]

yöneten, [yön-et-en] *sf.* Yönetme işini üstlenen.

yönetici, [yön-et-ici] *is.* **1.** Bir kurum, kuruluş veya topluluğun başında bulunan ve orayı yönetmekle görevli kimse; idareci. **2.** *bsy.* Bilgisayar tarafından art arda işlenen diğer programların yürütülmesini düzenleyen, yöneten işletim sistemi programı. **3.** *siy.* Yönetimi elinde tutan kişi. **4.** *sf.* Belirleyici bir konumda veya yönetme durumunda olan. ◻ **yönetici ilke,** *fel. Bir araştırmayı, bir akıl yürütmeyi, bir davranış biçimini yönlendiren temel.*

yöneticilik, -ği [yön-et-ici-lik] *is.* **1.** Yönetici olma durumu. **2.** Bir kurumu, kuruluşu veya toplumu yönetme işi veya görevi.

yönetiliş, [yön-et-il-iş] *is.* Yönetilmek eylemi ve biçimi.

yönetilme, [yön-et-il-me] *is.* Yönetilmek eylemi.

yönetilmek, [yön-et-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yönetmek eylemi yapılmak. **2.** Kendisine yönetmek eylemi uygulanmak.

yönetim, [yön-et-im] *is.* **1.** Yönetmek eylemi ve işi; idare. **2.** Bir kurum, kuruluş veya topluluğu yönetme; işlerini çekip çevirme; düzenli yürümesini sağlama. **3.** Bir kurumu yönetenlerin tümü; yöneticiler; idare. **4.** *mecaz.* Dümen. ◻ **yönetim biçimi,** *Siyasal rejim.* ‖ **yönetim gideri,** *Kooperatiflerde ve apartman yönetimi bulunan yerlerde yönetim için gerekli olan giderler.* ‖ **yönetim kurulu,** *Bir kuruluşu, tüzel kişiliği yönetmekle görevlendirilmiş kimselerin tümü; idare meclisi.* ‖ **yönetim planı,** *Kat mülkiyetine tabi taşınmazlarda ana taşınmazın yönetimi ile ilgili plan, belge.* ‖ **yönetim yeri,** *Kamu ve özel kurum ve kuruluşların yönetildiği merkez.*

yönetimcilik, -ği [yön-et-im-ci-lik] *is. siy.* Toplumların, klasik sosyalizm ve liberal kapitalizmden ayrı olarak teknolojinin sağladığı verilere göre yönetilmesini savunan öğreti.

yönetimsel, [yön-et-im-sel] *sf.* Yönetimle ilgili; idarî. ◻ **yönetimsel yoğunluk,** *Bir işletmede çalıştırılan yönetici işçilerle üretici işçiler arasındaki oran.*

yönetiş, [yön-et-iş] *is.* Yönetmek eylemi ve biçimi.

yönetli, [yönet-li] *{ağız} sf.* Yöntemli; düzgün; düzenli. [DS]

yönetme, [yön-et-me] *is.* Yönetmek eylemi.

yönetmek, [yön-et-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yön vermek. **2.** Başında bulunduğu ve işleyişinden birinci derecede sorumlu olduğu bir kurum veya kuruluşun yasalara, kurallara ve amaçlara uygun biçimde var-

lığını ve faaliyetini sürdürmesini sağlamak; idare etmek; tedvir etmek, *(1935)*. **3.** Başında bulunduğu topluluğun etkinliğini belli biçimde gerçekleştirmesini, yürütmesini sağlamak; idare etmek; tedvir etmek. **4.** Düzenlenmiş bir etkinliği, yapılması planlanan bir çalışmayı amaca uygun biçimde, aksatmadan yürütmek ve gerçekleştirmek. **5.** (Kişi için) o kimsenin kendi istediği doğrultuda davranmasını sağlamak; o kimsenin çalışmasına, etkinliğine yön vermek; yönlendirmek. **6.** *sin. tiy.* (Film, oyun için) yapımını gerçekleştirmek.

yönetmelik, -ği [yön-et-me-lik] *is.* **1.** Yönetimin, yönetimle ilgili koyduğu kurallar. **2.** Bir kurumun veya kuruluşun çalışma yöntemlerini belirleyen ve burada yer alan kişilerin uyması gereken kurallar bütünü. **3.** Bu kuralların yazılı olduğu belge; talimatname. **4.** *huk.* Yasa ve tüzük hükümlerini açıklamak, bu hükümlerin daha somut durumlara uygulamak üzere yönetim organlarınca hazırlanan yazılı hukuk kuralı; talimatname.

yönetmen, [yön-et-men] *is.* **1.** Yönetme işini yürüten kimse. **2.** Bir kurumu, kuruluşu ve iş yerini yöneten kimse; müdür; direktör, *(1935)*. **3.** Basın, yayın alanında bir çalışmayı düzenleyen ve yöneten kimse. **4.** Bir sinema ve tiyatro eserinin gerçekleşmesini sağlayan kimse; rejisör. ◻ **yönetmen yardımcısı,** *Yönetmene her konuda yardımcı olmakla görevli kimse.*

yönetmenlik, -ği [yön-et-men-lik] *is.* **1.** Yönetmen olma durumu. **2.** Yönetmenin işi ve görevi. **3.** Yönetmenin görev yeri.

yönetsel, [yön-et-sel] *sf.* Yönetimsel.

yönetsiz, [yönet-siz] *{ağız} sf.* Yatkınlığı olmayan; beceriksiz. [DS]

yöneylem, [yön+ey-le-m] *is.* Karmaşık sorunların incelenmesinde ve çözülmesinde matematik ağırlıklı bilimsel yöntemlerin uygulanışı. ◻ **yöneylem araştırması,** *Herhangi bir sorunu yöneylem yöntemine göre araştıran inceleme.*

yöngelmek, [yöñ-el-mek يوكلمك] *(yöñelmek) {eAT} dönşl. f. [-ür]* Yönelmek.

yöngül, [yeñil / yöñül يوكل] *(yöñül) {OsT} sf.* Yeğni; hafif.

yöniyle, [yön-i+i-le > yöni-y-le يونيله] *{eAT} zf.* Yakışacak biçimde.

yönlendirici, [yön-le-n-dir-ici] *sf.* **1.** Yönlendirme işini yapan; yönlendiren. **2.** *is. fiz.* Paralel ışık demeti elde etmekte kullanılan optik aygıt; kolimatör. **3.** Sonsuzda görüntü elde etmek amacıyla kullanılan, yakınsak bir mercek ile bu merceğin odağında yer alan aydınlatılmış bir yarıktan meydana gelen optik aygıt; kolimatör. ◻ *dbl.* Özelliği bildiriye gönderme yapmak olan dilsel kod birimi.

yönlendirilebilir, [yön-le-n-dir-il-e + bil-ir] *b. sf.* Yönlendirilme özelliği taşıyan; yönlendirme yapılabilen.

yönlendirilebilirlik, -ği [yön-le-n-dir-il-e+bil-ir-lik] *b. is.* Yönlendirilmeye elverişli olma durumu.

yönlendirilme, [yön-le-n-dir-il-me] *is.* Yönlendirilmek eylemi.

yönlendirilmek, [yön-le-n-dir-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yönlendirmek eylemi yapılmak. **2.** Kendisine yönlendirmek eylemi uygulanmak.

yönlendirim, [yön-le-n-dir-im] *is.* Bir kimseye yapacağı iş ve tutacağı yöntemle ilgili olarak bilgi verme; yöneltme; yöneldirim.

yönlendirme, [yön-le-n-dir-me] *is.* **1.** Yönlendirmek eylemi. **2.** *bsy.* Uygulamada aldığı değerlere göre, birçok olası dizi arasından programı uygulamaya elverişli komut dizisi seçimini gösteren, önceden belirlenmiş koşul. **3.** Bir yapıyı uygun konumda yerleştirmek. **4.** Bir dürbünü belirli bir yöne yöneltmek, doğrultmak eylemi.

yönlendirmek, [yön-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yön vermek; yönünü belirlemek. **2.** Bir kimseye yapacağı iş veya seçimlerde, tutum ve davranışlarında izleyeceği yolu tavsiye etmek. **3.** Bir eylem ya da etkinliğin belirli biçimde gelişmesini sağlamak; ona belli bir yön vermek.

yönlü, [yön-lü يونلو] *sf.* **1.** Yönü olan. **2.** Belirtilen nitelikte yönü bulunan. **3.** (Pek, çok kelimeleri ile birlikte) taraflı; görünümlü. **4.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Uygun; iyi; yerinde; münasip; makbul. [DS] **5.** *{ağız}* Ucuz. [DS] ◻ **yönlü doğru,** *mat. Üzerinde pozitif bir yön seçilmiş olan doğru.* | **yönlü gelmek,** *{ağız} Yararına olmak.* [DS]

yönlülük, -ğü [yön-lü-lük] *is.* **1.** Yönlü olma durumu. **2.** Belirtilen nitelikte yönlü olma durumu.

yönmek, [yön-mek يونمك] *{eAT} gçsz. f. [-er]* → yönelmek.

yönnelınek, [yön-el-mek > yön(n)-el-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Yüzünü çevirmek; dönmek; yönelmek. **2.** Kolaylaşmak. [DS]

yönnenınek, [yön-le-n-mek > yön-(n)e-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Yüzünü çevirmek; dönmek; yönelmek. **2.** Bir yana doğru gitmeye veya akmaya başlamak. [DS]

yönneştirınek, [yön-le-ş-tir-mek > yön-(n)e-ş-tirmek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Onarmak; düzeltmek. [DS]

yönnü, [yön-lü > yön-(n)ü] *{ağız} sf.* **1.** Yol yordam bilen; akıllı; görgülü. **2.** Düzgün; düzenli; yöntemli. [DS]

yönseıne, [yön-se-me] *is.* **1.** Yönsemek eylemi. **2.** *fiz.* Katı bir maddenin veya ortamın iletkenlik, manyetik geçirgenlik, ışığı kırma indisi gibi bazı fiziksel özelliklerinin, ölçüm yapılan doğrultu veya yöne bağlı olarak değişmesi; anizotropluk. **3.** *psikol.* Henüz eyleme dönüşmemiş olmakla birlikte belli bir amaca, sonuca yönelen etki gücü; temayül.

yönsemek, [yön-se-mek] *gçsz. f. [-r] [-s(ü)-yor]* Bir amaca, sonuca yönelmek; meyletmek; temayül etmek.

yönsemez, [yön-se-mez] *sf.* Yönseme özelliği taşımayan; izotrop.

yönser, [yön-se-r] *sf.* Yönseme özelliği taşıyan; anizotrop.

yönsüz, [yön-süz يونسوز] *sf.* **1.** Yönü olmayan. **2.** *mecaz.* Belli bir amaca yönelik olmayan; amaçsız. **3.** *{eAT} {OsT}* Sebepsiz; bir sebep olmaksızın; beyhude. **4.** *{eAT} {OsT}* Uygunsuz; usulsüz. **5.** *{eAT} {OsT}* Tertipsiz; düzensiz. **6.** *{eAT} {OsT}* Kötü yaradılışlı; utanmaz; hayâsız. **7.** *{ağız}* Sözünde durmayan; dönek. [DS] ◻ **yönsüz söz,** *{OsT} Boş laf; herze; hezeyan.*|| **yönsüz yoşsüz,** *{OsT} 1. Varlıksız; servetsiz. 2. Düzensiz.*

yöntem[1], [yön-te-mek > yön-te-m] *is.* **1.** Bir amaca erişmek için tutulan, izlenen yol; usul; metot; sitem, *(1935).* **2.** Bilimsel araştırma ve incelemelerde belli bir sonuca ulaşmak için bir plan çerçevesinde izlenen yol; metot. **3.** Bir sonuca ulaşmayı sağlayan ve mantığa uygun biçimde düzenlenmiş ilkelerin, kuralların, evrelerin bütünü; metot. **4.** *{ağız}* Yetenek. [DS] ◻ **yöntem bilgisi,** *Metot bilgisi.*|| **yöntem bilimi,** *Özellikle felsefe bilim alanında yöntem araştırmak ve yeni yöntemler yaratmak için ilkeler geliştiren bilim; metodoloji.*|| **yöntem bilimsel,** *Yöntem bilimle ilgili; yöntem bilimine dayanan; metodolojik.*

yöntem[2], [yön-tem] *{ağız} sf.* **1.** Uygun. **2.** Kolay. **3.** Yakın. [DS]

yöntem[3], [yön-tem] *{ağız} is.* Yüz; alnaç. [DS]

yöntemli, [yön-tem-li] *sf.* **1.** Belli bir yönteme dayanılarak yapılan; metotlu. **2.** *{ağız}* (Kişi için) kuralına göre iş yapan; becerikli; eli uz. [DS] **3.** *{ağız}* Uygun; yerinde. [DS] **4.** Yakışıklı; düzgün. **5.** (Kişi için) olgun; uysal. **6.** *zf.* Belli bir yönteme uygun olarak.

yöntemlilik, -ği [yön-tem-li-lik] *is.* **1.** Yöntemli olma durumu. **2.** Bir işi yönteme uygun olarak yapma.

yöntemsiz, [yön-tem-siz] *sf.* **1.** Belirli bir yönteme dayanmayan; metotsuz. **2.** Düzensiz; uygunsuz. **3.** *{ağız}* Yeteneksiz; beceriksiz. [DS]

yöntemsizlik, -ği [yön-tem-siz-lik] *is.* Yöntemsiz olma durumu; metotsuzluk.

yönter, [yön-te-r] *{ağız} is.* Yön. [DS]

yöntermek[1], [yön-te-r-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Anlatmak; tasvir etmek; öğretmek. [DS]

yöntermek[2], [yön-te-r-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Yönünü, anlamını, amacını değiştirmek. **2.** Alıkoymak; kendine ayırmak. [DS]

yöntermek[3], [yön-te-r-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Özendirmek; kışkırtmak. [DS]

yöntüşmek, [yön-(ü)t-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Mücadele etmek; kavga etmek. [EUTS]

yönükmek, [yön-ük-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Yüzünü o yana çevirmek; yönelmek. [DS]

yönülmek, [yön > yön-ül-mek يونلمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Yönelmek.

yönünce, [yön-ü-n-ce يونجه] *{eAT} zf.* Gerektiği şekilde.

yönünden, [yön-ü-n-den يوننڈن] *{eAT} zf.* ... bakımından; ... yoluyla; ... cihetiyle.

yönütsüz, [yön-üt-süz] *{ağız} sf.* Ters. [DS]

yöran, [yöğür-en > yör-eğen > yörān] *(yöra:n) {ağız} sf.* (Binek hayvanı için) eğitilmiş, iyi yürüyen. [DS]

yördemli, [yöntem-li / yordam-lı > yördem-li] *{ağız} sf.* Yoluyla, yordamıyla iş yapan; eli uz; becerikli. [DS]

yördemsiz, [yöntem-siz > yördem-siz] *{ağız} sf.* Yeteneksiz; beceriksiz. [DS]

yördüm, [yör-düm ?] *{ağız} is.* Bir yaşındaki davar. [DS]

yöre[1], [yörē يورا] *(eT. yöre:) is.* **1.** *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}* Bir şeyin etrafı; çevre. [DLT] [DS] **2.** *{eAT} {OsT}* Bir bölgenin, belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü; dolay; havali; mahal; çevre. **3.** *{ağız}* Kağnı tekerinin ağaç bölümleri. [DS] **4.** *{ağız}* Avlu. [DS] **5.** *{ağız}* Çarık kıyısı. [DS] ◻ **yöre bezi,** *{ağız} Çocuğun beşikten düşmemesi için yorgan üstünden bağlanan bez bağ.* [DS]|| **yöre kent,** *Banliyö.*|| **yöre üstü,** *Bütün yöreleri kapsayan.*|| **yöresine üşmek,** *{eAT} Çevresine toplanmak.*|| **yöre üstü dil,** *Ortak dil.*

yöre[2], [yöre] *{ağız} is.* **1.** Harman yerinin kıyısı. **2.** Değirmenlerde, taşla kasnak arasında kalan ve hayvan yemi olarak kullanılan un. **3.** İri un. **4.** Un kepeği. **5.** Hamur açmada kullanılan un; uğra. [DS]

yöreci, [yöre-ci] *sf.* **1.** Yöreciliğe ilişkin olan. **2.** *{ağız}* Değirmenci. [DS] **3.** *{ağız}* Değirmende çalışan işçi. [DS]

yörecilik, -ği [yöre-ci-lik] *is.* **1.** Belli bir yörede yaşayan bir toplumsal grubun, bir etnik ya da dinsel topluluğun bir bölümünü oluşturduğu daha geniş topluluğa karşı çıkarak kendi törelerini koruma ve kabul ettirmeye çalışma eğilimi. **2.** *{ağız}* Değirmen işçiliği; değirmencilik. [DS]

yöreğen, [yöğür-en > yör-eğen] *{ağız} sf.* (Binek hayvanı için) eğitilmiş, iyi yürüyen. [DS]

yörek[1], **-ği** [yöre-k ?] *{ağız} is.* **1.** Çevre. **2.** Çocuğun, beşikten düşmemesi için yorgan üzerinden bağlanan bez bağ. **3.** Değirmenin alt taşının kenarlarındaki boşluklara doldurulan un. [DS] ◻ **yörek unu,** *{ağız} Değirmende, taş ile kasnak arasında kalan ve hayvan yemi olarak kullanılan un.* [DS]

yörek[2], **-ği** [yöğür-mek > yöğür-ek] *{ağız} is.* Hayvanın alışkın olduğu yer; yatak; eğrek. [DS]

yörekleşmek, [yörek-le-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Alışmak. [DS]

yöreklik, -ği [yörek-lik] *{ağız} is.* Değirmen taşının kenarları ve kenarlarındaki boşluklar. 🗗 **yöreklik tahtası,** *{ağız} Değirmen taşının kenarlarındaki eğri tahtalar.* [DS]

yörelemek, [yöre-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Ağaçtaki meyveyi silkelemek. [DS]

yöreler, [yöre-ler يورالر] *{eAT} is.* Her taraf.

yörelik, -ği [yöre-lik] *{ağız} is.* **1.** Değirmen taşının çevresinde, iri unun biriktiği yer. **2.** Değirmende, taş ile kasnak arasında kalan ve hayvan yemi olarak kullanılan un. [DS]

yöreme[1], [yöre-me] *{ağız} is.* **1.** Parmakta çıkan yara; dolarna. **2.** Kanser. [DS]

yöreme[2], [yöre-me] *{ağız} is.* **1.** Kolan ipi olarak da kullanılan, kaba ve kalın ip. **2.** Kağnı tekerinin ağaç kısımları; yöre. **3.** Örtü.[DS]

yöremeç, -ci [yöre-meç] *{ağız} is.* Kenevirden bükülmüş ince ip veya urgan. [DS]

yören, [yüğür-en > yören ?] *{ağız} sf.* (Hayvan için) çok iyi yürüyen; eşkin. [DS]

yörendürmek, [yöre-n-dür-mek يورندرمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* **1.** Bir şeyin çevresinde dolaştırmak. **2.** Yaklaştırmak.

yörenlemek, [yören-le-mek يورنلمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Gezip dolaşarak görmek.

yörenmek[1], [yöre-n-mek يوره نك / يورامك / يورنك] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Bir şeyin etrafını gezip dolaşmak. **2.** Yaklaşmak. **3.** Hatıra gelmek; gönlü kaplamak. **4.** *{ağız}* Kıpırdanmak. [DS] 🗗 **yörenü gitmek,** *{eAT} Etrafını dolaşmak; gezerek dolaşmak.*

yörenmek[2], [yöre-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Uğraşmak; didinmek. **2.** Girişmek. [DS]

yörenmek[3], [yör-en-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Yemeğin tadına bakmak. [DS]

yörep[1], [Erme. verev => yörep] *{ağız} is.* **1.** Yokuş; dik yol. **2.** Patika. **3.** Yokuşta, dikliğin azalması için çaprazlamasına açılan yol. **4.** Verev. [DS] 🗗 **yörebe sürmek,** *{ağız} İşte güçlük çıkarmak; işi yokuşa sürmek.* [DS]

yörep[2], [Erme. verev => yörep] *{ağız} sf.* **1.** İş yapmaktan kaçan. **2.** İş için gelenlere güçlük çıkaran. [DS]

yöresel, [yöre-sel] *sf.* **1.** Belli bir yöreye ilişkin; o yöreye özgü olan; mahalli. **2.** *dbl.* (Sözcük, deyiş için) belli bir yöreye özgü olan.

yöreselleşme, [yöre-sel-le-ş-me] *is.* Yöreselleşmek eylemi; mahallileşme.

yöreselleşmek, [yöre-sel-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Belli bir yöreye özgü nitelikler kazanmak; mahallileşmek; yerelleşmek.

yöreselleştirme, [yöre-sel-le-ş-tir-me] *is.* Yöreselleştirmek eylemi.

yöreselleştirmek, [yöre-sel-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Yöresel duruma getirmek; yerelleştirmek; mahallileştirmek.

yöresellik, -ği [yöre-sel-lik] *is.* **1.** Yöresel olma durumu. **2.** Yöresel olma niteliği; yerellik.

yöresiz, [yöre-siz] *sf.* Yöresi olmayan.

yöresizlik, -ği [yöre-siz-lik] *is.* **1.** Yöresiz olma durumu. **2.** *kim.* Bir molekül ya da bir iyonda ikiden çok atoma bağlanan bir elektronun durumu.

yörez, [Erme. verev => yörep > yörez ?] *{ağız} sf.* (Kişi için) ters; aksi; inatçı. [DS]

yörgek, [yör-ge-k] *{eT} is.* Örtü. [DLT] 🗗 **yörgek bolmak,** *{eT} Örtülmek; (gökyüzü için) kara dumanla kaplanmak.* [DLT]

yörgelmek, [yör-ge-l-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Sarılmak. [EUTS] [Gabain]

yörgemeç, [yör-ge-meç] *{eT} is.* İşkembe ve bağırsak incecik kıyıldıktan sonra bağırsak içine doldurularak kızartılması veya pişirilmesi ile yapılan yemek. [DLT]

yörgemek, [yör-gē-mek] *(yörge:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Sarmak; örmek; çevrelemek; bağlamak. [EUTS] [DLT] [Gabain]

yörgen, [yörü-gen > yör(ü)-gen] *{ağız} sf.* (At için) eşkini fazla. [DS]

yörgenç, [yör-gē-mek > yörge-n-mek > yörge-n-ç] *{eT} is.* **1.** Ağaçlara sarılıp onları kurutan bir tür bitki; sarmaşık. [DLT] **2.** Dağ dönemeci; dağ büklümü; büküntülü; kıvrık. [DLT]

yörgençü, [yörgē-mek > yör-ge-n-mek > yörgē-n-çū] *(yörge:nçü:) {eT} is.* Sargı; dolak. [DLT]

yörgenmek, [yörgē-mek > yör-ge-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Örtülmek; sarılmak; sarılmış olmak. [DLT] [EUTS]

yörgeşmek, [yörgē-mek > yör-ge-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Sarılmak; birbirine dolaşmak; birbirine girmek; karışmak. [DLT]

yörgetmek, [yörgē-mek > yör-ge-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Sardırmak. [DLT]

yörgey, [yörgē-mek > yörge-y] *{eT} is.* Bir tür sarmaşık. [Clauson] [EUTS]

yörgeyek, [yör-ge-y-ēk / yörge-n-ek] *{eT} sf.* Ulanmış. [DLT]

yörgüçi, [yörgüçī] *(yörgüçi:) {eT} is.* Yorumcu; düş yoran kimse. [KB]

yörig, [yör-mek > yör-ig] *{eT} is.* **1.** Tabir; yorum. **2.** (Söz için) gidişi; anlaşılan. [DLT]

yörimek, [yörī-mek] *(yöri:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* **1.** Yürümek. [Bahşayiş] **2.** *{eT}* Hareket etmek. [Bahşayiş]

yöriyici, [yörī-mek > yöri-y-ici] *{eT} sf.* Hareket eden; yürüyen. [Bahşayiş] 🗗 **yöriyici ılduz,** *{eT} Gezegen.* [Bahşayiş]

yörkenmek, [yörgē-mek > yörke-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Örtülmek; sarılmak. [DLT]

yörkeşmek, [yörgē-mek > yörke-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Sarılmak; birbirine girmek; birbirine dolanmak; karışmak. [DLT]

yörleğen, [yör-le-ğen] *{ağız} sf.* Bir tür çıban. [DS]

yörliyen, [yör-le-ğen > yörliyen] *{ağız} sf.* Parmakta çıkan çıban. [DS]

yörme, [yör-me] *{ağız} is.* Sofa. [DS]

yörmek, [yor-mak / yör-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* **1.** Düğüm çözmek. [DLT] [İKPÖy.] [KB] **2.** Rüyayı yorumlamak; açıklamak; tefsir etmek; yorumlamak; izah etmek; aydınlatmak. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler]

yörmelemek, [ör-me-le-mek > yör-me-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** İri iri dikmek; teyellemek. **2.** Şaşkın şaşkın yürümek. [DS]

yörpek, -ği [? yörpek] *{ağız} is.* Bebek yatağı. [DS]

yörük, -ğu [yörü-k] *{ağız} is.* → yörük. [DS] 🗗 **yörük yömet,** *{ağız} Kendini bilmez kişi; bu tür kişilerden oluşan topluluk.* [DS]

yörü, [yöre / yörü] *{ağız} is.* Tekerlek çemberi; ispit. [DS]

yörücü, [gör-ücü] *{ağız} is. folk.* → görücü. [DS]

yörüdüm[1], [yörü-t-mek > yörü-d-üm] *{ağız} is.* Damızlık davar veya sığır. [DS]

yörüdüm[2], [yörü-düm] *{ağız} is.* Eşeklerde, şişlikle beliren bir hastalık. [DS]

yörüg, [yör-mek > yör-üg] *{eT} is.* **1.** İzah; açıklama; tefsir; yorum; mana; şerh. [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Yol; akide. [Gabain]

yörügli, [yör-üg-li] *{eT} sf.* Yürüyen.

yörüglüg, [yör-üg-lüg] *{eT} sf.* İzahlı; açıklamalı; tefsirli; yorumlu; manalı; şerhli. [EUTS] [Üç İtigsizler]

yörüğen, [yörü-ğen] *{ağız} sf.* Eline ayağına çabuk; çevik; yüğrük [DS]

Yörük, [*eT.* yo-rı-mak / yöri-mek > yö-rü-k] *öz. is.* **1.** Anadolu ve Rumeli'de yerleşik hayata geçmiş olan ve Manav adı verilen Türkmenlerden ayırmak için göçebe olarak yaşayan ve hayvancılıkla geçinen Türklere on dördüncü yüzyıldan itibaren verilen isim. **2.** (Tamlayan olarak) Yörüklerle ilgili olan; Yörüklere özgü olan. **3.** İmparatorluk döneminde yeniçerilere katılan yaya askerlere verilen ad. 🗗 **Yörük çadırı,** *Yörüklerin konut olarak kullandıkları kıldan dokunmuş, tavanlı bir tür çadır.*|| **Yörük kebabı,** *Yağda kavrulmuş soğan üzerine kuşbaşı koyun eti, baharat, salça ve havuç konularak yapılan bir tür et yemeği.*

yörük[1], **-ğü** [*eT.* yo-rı-mak / yöri-mek > yörü-k] *{ağız} sf.* **1.** Göçebe. **2.** Kaba kişi; dağlı. [DS]

yörük[2], [yör-mek > yör-ük] *{eT} is.* (Rüya vb. için) tabir; sözün gidişi; anlaşılışı. [DLT]

yörük[3], **-ğü** [yö-rü-k / yü-rü-k] *sf.* **1.** *{ağız}* Eline ayağına çabuk; çevik; çalışkan; güçlü. [DS] **2.** *{ağız}* Çok yürüyen. **3.** *{ağız}* Yürekli. [DS]

yörük[4], **-ğü** [yörü-k] *{ağız} is.* Yumuşak toprak. [DS]

yörük[5], **-ğü** [yörü-k] *{ağız} is.* Arabada, dingilin tekerlek kütük deliklerine giren uçları. [DS]

yörülemek, [yöre-le-mek > yörü-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Tahıl saklanan kuyularda, toprak ile tahıl arasına saman koymak. [DS]

yörülmek[1], [yör-mek > yör-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Çözülmek. [EUTS]

yörülmek[2], [yör-ül-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Yorulmak. [KB]

yörüm, [yörü-m] *{ağız} is.* Kart hayvan. [DS]

yörümek, [yorī-mak / yörü-mek] *{eT} {ağız} gçsz. f. [-r]* Yürümek. [ETY] [DS]

yöründek, [yörün-dek] *({eT} is.* İlaç; deva. [Üç İtigsizler]

yörüng, [yör-üñ] *(yörüñ) {eT} sf.* (Renk için) açık; beyaz. [EUTS]

yörünge, [yörü-mek > yörü-n-mek > yörü-n-ge] *is.* **1.** Belirli bir noktaya göre hareket hâlindeki noktanın çizdiği eğri; mahrek, *(1944).* **2.** *gök b.* Bir gök cisminin çekim etkisi ile kendisinden daha büyük bir gök cisminin çevresinde uzayda çizdiği yol. **3.** *fiz. kim.* Elektronların çekirdek etrafında dönerken çizmiş oldukları eğri. **yörünge altı,** *gök b. 1. (Uzay aracının hızı için) yer çevresinde kararlı bir yörünge üzerinde kalabilmek için gerekli olan hızdan daha düşük bir hızla hareket eden. 2. (Uçuş için) bu hızla yapılan.*|| **yörünge çizimi,** *Bir uzay aracının, bir güdümlü merminin yörüngesini hesaplamayı ve belirlemeyi sağlayan teknik ve hesap yöntemlerinin tümü.*|| **yörüngesine oturmak,** *1. (Yapma uydu için) uzayda istenilen yörüngeye yerleşmek. 2. mecaz. (İş için) yoluna girmek; istenilen biçimde gelişmek.*

yörüngesel, [yörü-n-ge-sel] *sf.* Yörüngeye ilişkin; yörünge ile ilgili.

yörütmek[1], [yörü-t-mek / yürü-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Yapmak; yerine getirmek. [DS]

yörütmek[2], [yörü-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* İşinden çıkarmak; kovmak. [DS]

yörütmek[3], [yörü-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Akıtmak. [DS]

yörüyücü, [gör-ücü > görü-y-ücü / yörü-y-ücü] *{ağız} is. folk.* → görücü. [DS]

yötül, [yötül / yötöl / yödül] *{eT} is.* Öksürük; öksürmek. [EUTS]

yöş[1], [yöş] *{ağız} sf.* (Kişi için) iş bilmez; ahmak. [DS]

yöş[2], [Galce. loch => loş > yöş ?] *{ağız} is.* **1.** Alaca karanlık. **2.** Gölge. [DS]

yöşermek, [yöş-er-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* **1.** (Gece için) hava ağarmaya başlamak; alaca karanlık ol-

mak. **2.** (Gündüz için) hava kararmaya başlamak; alaca karanlık basmak. [DS]

yöşerti, [yöş-er-ti] *{ağız} is.* Karanlıkta görülen gölge; hayal. [DS]

yövtürmek, [yov-mak > yöv-tür-mek [Clauson] / yuv-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* (Top vb. için) yuvarlatmak. [DLT]

yövüşlüg, [yövüş [Clauson] > yöv-üş-lüg / yov-uş / yüfüş] *{eT} sf.* Armağanlı. [DLT]

yövüt, [yov-mak[3] [Clauson] / yöv-mek > yöv-üt] *{eT} is.* Yardım.

yövütkemek, [yov-mak[3] [Clauson] / yöv-mek > yöv-üt-kē-mek] *{eT} gçl. f.* Yardım etmek.

yöyüm, [yöy-üm ?] *{ağız} is.* Geçim; dirlik; düzen. [DS]

-yu, [-yu / -yü] *{eT} ek.* Asıl eylemle aynı zamanda işlenen başka bir eylemi belirten zarf fiil eki. [ETY] *"Tabışgan yeyi olorur ertimiz (tavşan yiyerek oturuyorduk)."*

yu[1], [yū يو] *(yu:) ünl.* **1.** *{eT}* Kadınların bir şeyden utandıkları zaman söyledikleri söz. [DLT] **2.** *{eAT}* Çok yazık; yuh; yuf. **3.** *{ağız} "Buraya bak, buraya gel"* anlamında kullanılır. [DS]

yu[2], [Çin. ? yu] *{eT} is.* Öz su; usare. [Clauson]

yua, [yu+a] *{ağız} ünl.* Şaşma ve korku bildirir.[DS]

yubağu, [yubā-mak > yubā-ġū] *(yuba:ğu:) {eT} sf.* (İş için) üzerinde durulmayan; yapılmaması gereken. [DLT]

yubakulak, [Yemek / Yapaku. yubakulak] *{eT} is.* Sıtmadan dolayı titreme. [DLT]

yubalmak, [yubā-mak > yuba-l-ınak] *{eT} edil. f. [-ur]* **1.** Kapanmak; seddolunmak. [ETY] **2.** İhmal edilmek; yüz üstü bırakılmak; üzerinde durulmamak. [DLT]

yubamak, [yubā-mak] *(yuba:mak) {eT} gçl. f. [-r]* İhmal etmek; yüzüstü bırakmak; üstüne düşmemek. [DLT]

yubanmak, [yubā-mak > yuba-n-mak / yubā-n-ınak] *dönşl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** *{eT}* Çekinmek; bırakmak; ihmal etmek. [DLT] **2.** *{ağız}* Gecikmek; oyalanmak; ayak sürümek. [DS]

yubatmak, [yubā-mak > yuba-t-mak] *gçl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** *{eT}* Savsaklatmak; savsaklamayı emretmek; hile etmek. [DLT] **2.** *{ağız}* Geciktirmek; bekletmek; oyalamak. [DS]

yubılamak, [yōb > yob-ī-mak > yobī-lā-mak [Clauson] / yubī-lā-mak] *(yubı:la:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Hile yapmak; aldatmak. [DLT]

yublunmak, [yubal-mak > yub(a)l-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* İhmal edinmek; ihmalcilik etmek. [Clauson]

yubulmak, [yub-ul-mak / yuv-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yuvarlanmak. [ETY]

yuca, [uca / yuca] *{eT} sf.* **1.** Yüksek. **2.** Uzun boylu. **3.** Yüce. [Bahşayiş] ◻ **yuca yılduzlu,** *{eT} Şanslı; talihli.* [Bahşayiş]

yucan, [? yucan] *{ağız} is.*Tekne. [DS]

yuce, [Far. yūce يوجه] *(yu:ce) {OsT} is.* Damla.

yudak, -ğı [yut-mak > yud-ak] *{ağız} is.* Bataklık. [DS]

yudgun, [yut-mak > yud-gun] *{ağız} is.* Yudum. [DS]

yudkı, [yod-kī / yud-kī] *(yudkı:) {eT} sf.* (Yüz için) ekşi; asık. [DLT]

yudmak[1], [*yō-mak > yōd-mak [Clauson] / yūd-mak] *(yu:dmak) {eT} gçl. f. [-r]* Yıkmak; tahrip etmek; silmek. [EUTS]

yudmak[2], [yut-mak / yud-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Yutmak. [Bahşayiş]

yudruk, [yuḏruk / yıḏruk] *{eT} is.* Yumruk. [DLT]

yudruklanmak, [yuḏruk-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Elini yumruk yapmak. [DLT]

yuduğ, [yōḏ-mak > yoḏ-uġ [Clauson] / yuḏ-uġ] *{eT} is.* **1.** Başkasının suçu yüzünden kendisine söz gelen kimse. [DLT] **2.** *sf.* Hayırsız; kendine bir yararı olmayan. **3.** (Özellikle çocuklar için kullanılan) sövgü sözü. [DLT]

yudulmak[1], [yud-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Bağlanmak; takılmak. [EUTS]

yudulmak[2], [yut-ul-mak > yud-ul-mak] *{ağız} edil. f. [-ur]* Oyunda kaybetmek; ütülmek; yuduzmak. [DS]

yudum, [yut-mak > yu(d)-um يودوم] *is.* **1.** Yutmak eylemi. **2.** Bir içişte yutulabilen sıvı miktarı. **3.** *{eAT}* Lokma. ◻ **yudum yudum,** *(İçmek eylemi için) her yutma işinden sonra ikinci yudumu başlatarak; yudumlayarak; azar azar; yavaş yavaş.*

yudumlama, [yud-um-la-ma] *is.* Yudumlamak eylemi.

yudumlamak, [yud-um-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** (Bir içecek için) yudumlar hâlinde içmek; yudum yudum içmek. **2.** Yavaş ve tadına vararak içmek.

yudumlanma, [yud-um-la-n-ma] *is.* Yudumlanmak eylemi.

yudumlanmak, [yud-um-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** (Sıvı için) yudumlamak eylemi yapılmak. **2.** (İçecek için) yudumlamak eylemi bir içeceğe uygulanmak.

yudumluk, -ğu [yud-um-luk] *sf.* Belirtilen miktar kadar yudumdan oluşan.

yudunmak[1], [yōḏ-mak > yoḏ-un-mak [Clauson] / yuḏ-un-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Bitirilmek; silinmek; son vermek. [EUTS]

yudunmak[2], [yut-mak > yud-un-mak يدمق / يوطينمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Yutmak; içmek. **2.**

Yavaş yavaş yutmak. **3.** Zorla yutmak. **4.** Yutkunmak.

yudurmak[1], [yūḏ-mek > yüḏ-ür-mek [Clauson] / yuḏ-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ür]* Almak; yüklemek. [DLT]

yudurmak[2], [yuḏ-mak > yuḏ-ur-mak يودرمق] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* Yıkatmak.

yudut, [yōḏ-mak > yoḏ-ut] *{eT} sf.* **1.** Hayırsız; kendine hayrı olmayan. **2.** Bir tür sövme sözü. [DLT]

yudutmak, [yuḏ-ut-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Soğukta dondurarak öldürmek. [DLT]

yuduzmak, [yud-uz-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Oyunda kaybetmek; yenilmek; ütülmek. [DS]

yuf, [yuf *(yans.)*] *(yu:f) ünl.* **1.** *kaba.* Kınama, üzüntü ve nefret gibi duyguları belirtmekte kullanılır. **2.** *{ağız}* Karşılıksız; boş. [DS] 🗗 **yufa gitmek,** *{ağız} (Emek, masraf vb. için) karşılığı gelmemek; boşa gitmek.* [DS]‖ **yuf borusu,** *1. Eskiden aptal denilen dilenci dervişlerin, kendilerine bağışta bulunmayanların arkasından çaldıkları boynuzdan yapılma boru; nefir. 2. Kınama bildirme.*‖ **yuf borusu çalmak,** *Kınama, üzüntü ve nefretini bildirmek.*‖ **yuf deliği,** *{ağız} Tavana yakın açılan küçük pencere; tepe penceresi.* [DS]‖ **Yuf ervahına!** *1. Yazıklar olsun! 2. Lanet olsun!* ‖ **yuf okumak,** *Üzüntü ve yazıklanmalarını bildirmek.*

yufğa, [yuv-ġā [Clauson] / yuf-ġā] *(yuvğa:) {eT} sf.* Oğulluk; oğulluğa alınmış. [DLT]

yufğadmak, [yuv-ġā > yuvġa-ḏ-mak [Clauson] / yuf-ġa-t-mak] *{eT} sf.* Yozlaşmak; dik başlı olmak. [DLT]

yufğatmak, [yuv-ġā > yuvġa-ḏ-mak [Clauson] / yuf-ġa-t-mak] *{eT} sf.* Yozlaşmak; dik başlı olmak. [DLT]

yufha, [yufka > yufha] *{ağız} sf.* → yufka. [DS]

yufka, [*eT.* yuv-ġā [Clauson] / yuf-ka] *sf.* **1.** İnce; kalınlığı az. *{eT} {ağız} (aynı)* [DLT] [Bahşayiş] [DS] **2.** *{eT}* Ucuz. [DLT] **3.** (Kişi için) zayıf; ince; dayanıksız; çelimsiz. *{eT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **4.** (Kişi için) Şaka götürmeyen; çabuk alınan. **5.** Çabuk kırılan; ince; dayanıksız. **6.** *{ağız}* Yeterince olmayan; az miktarda. [DS] **7.** *is.* Oklava ile açılan hamur yaprağı. *{ağız} (aynı)* [DS] **8.** Oklava ile pideden daha ince açılarak sacda pişirilen ekmek; yufka ekmeği. *{eT} {ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **9.** *{ağız}* Erişte. [DS] 🗗 **yufka açmak,** *Hamuru oklava ile yufka durumuna getirmek. {ağız} (aynı)* [DS]‖ **yufka böreği,** *Yufkadan yapılmış börek.*‖ **yufka ekmeği,** *Pideden daha ince açılarak sacda pişirilen ekmek; yufka.*‖ **yufka kebabı,** *Yufka üzerine konulmuş et ile yapılan bir tür kebap.*‖ **yufka yazmak,** *{ağız}* → yufka açmak. [DS]‖ **yufka yürekli,** *(Kişi için) olumsuz gelişmelerden çabuk etkilenen; herkese acıyan; çabuk ağlayan, üzülen.*

yufkacı, [yufka-cı] *is.* **1.** Yufka ve kadayıf yaparak satan kimse. **2.** Bu kişinin iş yeri.

yufkacık, [yufka-cık يوفه جق] *{OsT} sf.* Kalınlığı az; ince.

yufkacılık, -ğı [yufka-cı-lık] *is.* Yufkacının yaptığı iş; yufkacının mesleği.

yufkacuk, [yufka-cuk يوفقجوق] *{eAT} sf.* → yufkacık.

yufkalamak, [yufka-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* İncelmek; sığlaşmak; zayıflamak. [DS]

yufkalanmak, [yuvka-la-n-mak [Clauson] / yuf-ka-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yaltaklanmak. [DLT]

yufkalatmak, [yufka-la-t-mak] *{eAT} gçl. f. [-ur]* **1.** Hafifletmek. **2.** Cıvıklaştırmak.

yufkalı, [yufka-lı] *sf.* **1.** İçinde yufka bulunan. **2.** Yufka ile yapılmış.

yufkalık, -ğı [yufka-lık] *is.* **1.** Yufka olma durumu. **2.** Dayanıksızlık, zayıflık. **3.** *sf.* (Un için) yufka yapmaya uygun; yufkaya yarar nitelikte olan.

yufkalmak, [yufka-l-mak يفقلمق] *{eAT} {ağız} dönşl. f. [-ır] [eAT. -ur]* Zayıflamak; incelmek; sığlaşmak. [DS]

yufkaltmak, [yufka-l-t-mak يفقلتمق] *{eAT} gçl. f. [-ır] [eAT. -ur]* **1.** Hafifletmek. **2.** Cıvıklaştırmak. **3.** *{ağız}* İnceltmek. [DS]

yufluşmak, [yuv-ul-mak > yuv-(u)l-uş-mak [Clauson] / yuf-(u)l-uş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yuvarlanmak. [DLT]

yufuşmak, [yuv-uş-mak [Clauson] / yuv-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Yardımlaşmak; birbiriyle dost olmak. [DLT]

yug, [Far. yūġ يوغ] *(yu:ğ) {OsT} is.* Boyunduruk.

yuga[1], [yufka > yuka / yuga] *{ağız} sf.* → yufka. [DS]

yuga[2], [yuv-mak / yuğ-mak > yug-a] *{ağız} is.* Toprak damı veya harman yerini düzleyip pekiştirmekte kullanılan silindir; loğ taşı; yuvak. [DS] 🗗 **yuga taşı,** *{ağız} Yuvak.* [DS]

yugacı, [yuv-ga+ağaç-ı > yugacı] *{ağız} is.* Yuvak taşını çekerek yürütmekte kullanılan çatal ağaç. [DS] 🗗 **yugacı demiri,** *{ağız}* Yuvak taşını iterek yürütmekte kullanılan demir alet. [DS]

yugal, [? yugal] *{ağız} is.* Baston. [DS]

Yugoslav, [Slav. yugo *(güney)* + Slav] *is.* **1.** Güney Slavlarına verilen ad. **2.** Bu halktan ve bu halkın soyundan olan kimse. **3.** (İsim tamlamalarında tamlayan olarak) Yugoslavlara veya Yugoslavya'ya ilişkin.

Yugoslavyacılık, -ğı [yugoslavya-cı-lık] *is.* Güney Slavlarının bağımsız bir devlet kurmak için başlattıkları hareket.

Yugoslavyalı, [Slav. yugo *(güney)* + Slav] *is.* Yugoslavya halkından ya da bu halkın soyundan olan kimse.

yukletmek, [yük-le-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Yüklemek; yükletmek. [DS]

yuklü, [yük-lü] *{ağız} sf.* Yüklü. [DS]

yuklük, -ğü [yük-lük] *{ağız} is.* Yüklük. [DS]

yukmak, [yuk-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Bulaşmak; sıvanmak; sirayet etmek; yapışmak. [EUTS] [DLT] [KB] **2.** *gçl. f.* Yapıştırmak. [Gabain]

yukturmak, [yuk-mak > yuk-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Sürdürmek; bulaştırmak. [DLT]

yuku, [uḍī-mak > uḍī-ku > uyku / yuku يوقو / يقو] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Uyku. [DS]

yukulmak, [yuk-mak > yuk-ul-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Bulaşmak; sıvanmak. [DLT]

yukurmak, [yoġ-mak *(sıkı, yoğun olmak)* > yoġ-ur-mak / yuġ-ur-mak / yukur-mak يقرمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* Yoğurmak.

yukuşmak, [yuk-mak > yuk-uş-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Bulaşmak; yayılmak. [DLT]

yul, [yul] *{eT} is.* **1.** Çay; küçük nehir; dere; ırmak. [EUTS] [Gabain] [DLT] **2.** Göl. [Gabain] **3.** Kaynak; pınar; su pınarı; göze. [DLT] [KB] 🗗 **yul yulak,** *Küçük küçük su pınarları.* [DLT]

yula, [yul-ā] *(yula:) {eT} is.* **1.** Meşale; kandil. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Bomba. [EUTS]

yulaf, [Yun. yılaph / Far. alaf *(yem; ot)* > *halk* ılaf / ulaf] *is. bot.* **1.** Buğdaygillerden, başakçıkları gevşek salkım halinde bulunan, taneleri özellikle at yemi olarak kullanılan tahıl, *(Avena sativa).* **2.** Bu bitkinin taneleri. 🗗 **yulaf unu,** *Yulaf tanelerinin öğütülmesi ile elde edilen un.*

yulağ, [yul-āğ] *(yula:ğ) {eT} is.* Işık. [EUTS]

yulak, [yul-ak] *{eT} is.* **1.** Küçük çay. [Gabain] **2.** Küçük küçük su pınarları. [DLT] **3.** Su kaynağının çevreleri. [Mühennâ] **4.** *{ağız}* Hamam kurnası. [DS]

yulaklanmak, [yul-ak > yul-ak-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Pınarlanmak; pınarlar çoğalmak. [DLT]

yulamak, [yulā-mak] *(yula:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Almak; koparmak; zorla elde etmek. [EUTS]

yulan, [yılan / yulan] *{ağız} is.* Yılan. [DS]

yular, [*eT.* yul-mak *(çekmek)* > yul-ār] *(eT. yula:r) is.* Hayvanları bağlamak, ya da çekip götürmek için başlığına bağlanan ip. *{eT} (aym)* [DLT] [Bahşayiş] 🗗 **yular başı,** *{eT} Yuların elle tutulan yeri.* [Bahşayiş]|| **yuları birinin elinde olmak,** *Davranışları biri tarafından denetim ve yönetim altında tutulmak.*|| **yuları ele vermek,** *Kendi iradesi ile hareket edemeyecek duruma gelmek; birinin sözünden çıkamaz olmak.*|| **yuları eksik,** *mecaz. Kaba; anlayışsız.*|| **yuları kaptırmak,** *Kendi iradesi ile hareket edemeyecek duruma gelmek; birinin sözünden çıkamaz olmak.*|| **yuları takmak,** *Birini sözünden ve denetiminden dışarı çıkamayacak duruma getirmek; egemenliği altına almak.*|| **yuları teslim etmek,** *Kendi iradesi ile hareket edemeyecek duruma gelmek; birinin sözünden çıkamaz olmak.*|| **yular parası,** *{ağız} Hayvan alım satımlarında, alıcının pazarlık haricinde ödediği para; bir tür sevinmelik parası.* [DS]|| **yular sapı,** *{ağız} Hayvanın başına geçirilen yuların halkasına bağlanan ip.* [DS]

yularlamak, [yulār > yular-lā-mak] *(yularla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yularlamak; bağlamak. [DLT]

yularlanmak, [yulār-lā-mak > yular-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yularlanmak; yular takılınak. [DLT]

yularlı, [yular-lı يلارلى] *sf.* **1.** Yuları bulunan; yular takılmış olan. **2.** *{ağız}* Kılıbık. [DS] 🗗 **yularlı keser,** *{eAT} {OsT} İki elle kullanılan bir çeşit büyük keser.*

yularlığ, [yulār > yular-lıġ] *{eT} sf.* Yularlı; yularlanmış. [DLT]

yularsız, [yular-sız] *{ağız} sf.* (Kişi için) uysal. [DS]

yulat, [yul-ā-mak > yul-a-t] *{eT} is.* Küçük çay; akarsu yolu; ırmak yatağı; su arkı. [EUTS] [Gabain] **2.** Oluk. [Gabain]

yuldruk, [yuldur-mak > yuld-(u)r-uk] *sf.* Cilalı; parlak; süslü. [DLT]

yulduṙğa, [yuld *(yans.)* > yuldur-mak > yuld-ur-ġā [Clauson] / yoldruġā] *{eT} is.* Kılıç gibi uzunca bir bitki. [DLT]

yulduz, [yuld-uz يلدوز / يولدز] *{eT} {eAT} {OsT} is.* **1.** Yıldız; yıldızların genel adı. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] **2.** Burç. [EUTS] **3.** Gezegen; planet. [EUTS] [Gabain]

yulduzçı, [yulduz-çī] *(yulduzçı:) {eT} is.* Müneccim. [KB]

yulduzçu, [yulduz-çū] *(yulduzçı:) {eT} is.* Müneccim. [Mühennâ]

yulga, [yul-ga] *{ağız} is.* Birbirine zincirleme bağlı. [DS]

yulgamak, [oyul-ga-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-g(u)-yor]* Elde iri iri dikmek; teyellemek; oyulgamak. [DS]

yulğak, [yul-ġāk] *(ga:k) sf.* **1.** Parlak. [EUTS] **2.** Işık. [EUTS] **3.** Meşale; fener. [Gabain]

yulıç, [yow-laç [Clauson] / yov-lıç / yulıç] *{eT} is.* Keçi kıllarının diplerindeki yumuşak ince yün. [DLT]

yulımak, [yul-mak > yul-ī-mak] *(yulı:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yağmalamak; yağma etmek. [ETY] [Tekin]

yulıtmak, [yul-ī-mak > yul-ı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Yağma ettirmek. [DLT]

yulka, [yul-mak > yul-kā] *(yulka:) {eT} is.* Meşale. [EUTS]

yulkmak, [yul-ū-mak > yul-u-k-mak / yulk-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Sıyırmak. [DLT]

yulkunmak, [yulk-mak > yulk-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Sıyrılmak. [DLT]

yulkuşmak, [yulk-mak > yulk-uş-mak [Clauson] / yolku-ş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* (Kişiler için) birbirinden yarar sağlamak. [DLT]

yulmak[1]**,** [yul-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Yağmalamak; yağma etmek. [ETY] **2.** Koparmak; yolmak. *{ağız} (aynı)* [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [DS] **3.** Ticaret yapmak; pazarlıkla alış veriş yapmak; [EUTS] [Gabain] **4.** Götürmek. [İKPÖy.] **5.** Geri satın almak. [İKPÖy.]

yulmak[2]**,** [yul-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Kurtarmak; serbest bırakmak. [İKPÖy.] [KB] **2.** *edil. f.* Kurtulmak. [KB]

yultar, [Yun. lıtarı] *{ağız} is.* **1.** Tasma. **2.** Yular. **3.** Kılıçbalığı ağını kayığa bağlayan kalın ve kopmaz sicim. **4.** Çocuk başlığının bağı. **5.** *folk.* Kadınların, feslerini bağlamak için kullandıkları, üstü altınlı, süslü kaytan ya da ip. **6.** Boyunbağı; atkı. [DS]

yultğa, [yalt-ġā [Clauson] / yult-ġā] *(yultğa:) {eT} is.* Bir şeyle alay etme. [DLT] ◻ **yultğa kılmak,** *{eT} Alay etmek; maskaraya almak.* [DLT]

yulturmak, [yul-mak > yul-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yoldurmak. [DLT]

yultuz, [yuld-uz / ulduz] *{eT} is.* **1.** Yıldız. [EUTS] [ETY] [Gabain] **2.** Burç. [EUTS] **3.** Gezegen; planet. [EUTS] [Gabain]

yultuzçı, [yultuz-çī] *(yultuzçı:) {eT} is.* Yıldızcı; müneccim. [EUTS] [Gabain]

yuluğ, [yul-mak *(koparmak)* > yul-(u)ġ / yul-uh] *{eT} is.* **1.** Satma; satış. [İKPÖy.] **2.** Feda. [DLT] [KB] **3.** Satın alma. [Gabain] [EUTS] **4.** Yağma; talan. [ETY] **5.** Fidye; kurban. [KB] ◻ **yuluğ birim,** *{eT} Bir tür vergi.* [EUTS]

yuluğçı, [yuluġ > yuluġ-çī] *(yuluğçı:) {eT} is.* **1.** Satın alan. [EUTS] **2.** Vergiye tabi olan. [EUTS] **3.** Yağmacı. [ETY]

yuluğlamak, [yuluġ > yuluġ-lā-mak] *(yuluğla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Feda etmek. [KB]

yuluğluğ, [yuluġ > yuluġ-luġ] *{eT} sf.* Fidyeli; fidyesi verilmiş. [DLT]

yuluk[1]**,** [yul-mak *(yağmalamak)* > yul-uk] *{eT} sf.* **1.** Yağmalanmış. [ETY] **2.** Yok olmuş. [ETY]

yuluk[2]**, -ğu** [yül-ī-mek > yülü-k *(tüysüz)* > yul-uk] *{ağız} is.* **1.** Meşin; sahtiyan; işlenmiş ince deri. **2.** Kış için hazırlanmış dolmalık patlıcan kurusu. **3.** *sf.* (Ayakkabı, giyecek için) eskimiş; yıpranmış. [DS] ◻ **yuluk gibi sürümek,** *{ağız} Bir kimseyi boş yere dolaştırmak.*

yılık[1]**, -ğu** [yıl-ık > yuluk] *{ağız} sf.* **1.** Yılık. **2.** Şaşı. [DS]

yulukmak, [yul-ū-mak > yul-u-k-mak / yulk-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Sıyırmak. [DLT]

yulumak, [yul-ī-mak / yul-ū-mak] *(yulu:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Birine yardım etmek. [DLT]

yulun, [yul-mak > yul-un] *{eT} is.* Murdar ilik; kokar ilik. [DLT]

yulunmak[1]**,** [yul-ī-mak > yul-u-n-mak] *{eT} dönşl. f.* **1.** Boşanmak. **2.** *edil. f.* Serbest bırakılmak; azat edilmek. [ARAT]

yulunmak[2]**,** [yul-mak *(yağmalamak)* > yul-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Satın almak. [Gabain] **2.** *gçl. f.* Kurtarmak. [KB]

yuluş, [yul-mak > yul-uş] *{eT} is.* Fidye. [KB]

yuluşmak, [yul-mak *(yağmalamak)* > yul-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Yağmalaşmak. [DLT]

yulutmak, [yul-mak *(yağmalamak)* > yul-ut-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yağma ettirmek. [DLT]

yum[1]**,** [Ar. yümn => yom / yum يوم] *{eAT} {OsT} is.* Uğur. ◻ **yum görmek,** *{eAT} Uğur saymak; uğurlu bulmak.*‖ **yum tutmak,** *{OsT} Hayırlı ve uğurlu saymak; kutlu saymak.*‖ **yum yoragörmek,** *{eAT} Uğurlu saymak.*

yum[2]**,** [yum] *{ağız} sf.* **1.** Kapalı; örtülü. **2.** *{OsT}* Uğursuz. ◻ **yum gum etmek,** *{ağız} Üzerine geçirmek; başkasının hakkına tecavüz etmek; hak yemek.* [DS]‖ **yum kut etmek,** *{ağız} Örtbas etmek; gizlemek.* [DS]‖ **yum tutmak,** *{OsT} Uğursuz saymak.*‖ **yum yormak,** *{eAT} Faldan kötü sonuç çıkarmak.*

yuma[1]**,** [yu-ma] *is.* Yumak eylemi.

yuma[2]**,** [yuma] *{ağız} is.* Küçük aşıkları itmekte kullanılan, ortasına kurşun dökülmüş aşık. [DS]

yumacık, -ğı [yuma(k)-cık] *is.* **1.** Yumakçık. **2.** *{ağız}* Kirpi. [DS]

yumah[1]**,** [yuġ-mak > yu-maḫ] *{ağız} gçl. f. [-r]* Yıkamak; yumak. [DS]

yumah[2]**,** [yum-ak > yumaḫ] *{ağız} is.* Yumak. [DS]

yumahlamak, [yumak-la-mak > yumaḫ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yumak yapmak; yumaklamak. [DS]

yumak[1]**,** [ıg *(su)* > y-ıg > yuġ > yuġ-mak > yu-mak يومق] *(ağız. yu:mak) {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-r]* Yıkamak; temizlemek; kaldırmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] [Mühennâ]

yumak[2]**, -ğı** [*eT.* yum-mak > yum-ġāk / yum-ak] *is.* **1.** *{eT}* Top biçiminde sarılmış ip, iplik vb. iplik topağı. [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** Yufka, börek vb açmak için hamurdan el içine sığacak büyüklükte alınan parça. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** Talkım yapısında, ama sapları çok kısa çiçeklerden oluşan çiçek topluluğu. **4.** Kuşlarda taşlıkta biriktirilerek zaman zaman dışarı atılan çeşitli artıklar. **5.** Eskiden bezden yapılmış oyun topuna verilen ad; bez top. **6.** *{ağız}* Ana para. [DS] **7.** *sf.* Yuvarlak biçimde sarılmış olan. ◻ **yumak yapmak,** *Yumak hâline getirmek.*‖ **yumak yumak,** *1. Küçük yumaklar biçiminde; pek çok sayıda yumak gibi. 2. {ağız} (Küçük çocuklar için) tombul ve sevimli.* [DS]

yumak[3]**, -ğı** [yum-ġāk > yumak] *is. bot.* Buğdaygillerden, doğal çayırlarda yetiştiği gibi otlak oluş-

turmak için kültürü de yapılan düz ya da kıvrık kenarlı yapraklı, oval ve sivri başakçıklardan oluşan gevşek ve tıkız demetler halinde küme çiçekli çok yıllık otsu bitki, *(Festusca)*.

yumakçık, -ğı [yumak-çık] *is. anat.* Küre biçiminde oluşan her tür yumaksı yapı.

yumaklama, [yumak-la-ma] *is.* Yumaklamak eylemi.

yumaklamak, [yum-ġak-la-mak > yumak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)yor]* Yumak biçimine getirmek; yumak yapmak.

yumaklanma, [yumak-la-n-ma / yumak-lan-ma] *is.* Yumaklanmak eylemi.

yumaklanmak, [yumak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yumak durumuna getirilmek; yumak yapılmak. **2.** *dönşl. f.* Kendi kendine yumak durumuna gelmek; yumak oluşturmak. **3.** Yumak sahibi olmak; yumak edinmek.

yumaklaşma, [yumak-la-ş-ma] *is.* Yumaklaşmak eylemi.

yumaklaşmak, [yumak-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yumak durumuna gelmek; yumak oluşturmak.

yumaklaştırma, [yumak-la-ş-tır-ma] *is.* Yumaklaştırmak eylemi.

yumaklaştırmak, [yumak-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yumak durumuna getirmek.

yumaklık[1]**, -ğı** [yuğ-mak > yumak-lık] *{ağız} is.* **1.** Yıkanma yeri; hamam. **2.** Çamaşır yıkanan yer. [DS]

yumaklık[2]**, -ğı** [yumak[2]-lık] *{ağız} is.* Dört beş kiloluk kendir lifi topu.[DS]

yumakomak, [yum-mak + ko-mak > yum-a+ko-mak] *{ağız} gçl. b. f. [-r]* **1.** Kapatmak. **2.** Kalabalık etmek; doldurmak. [DS]

yumalacık, -ğı [yum-ala(k)-çık] *{ağız} sf.* Tombul; dolgun. [DS]

yumalak, [yum-alak يمالاق] *{ağız} sf.* **1.** *{OsT}* Yuvarlak; toparlak. **2.** *is.* Yumak. **3.** Ekmek yapılmak için yuvarlanmış hamur topakları; pazı. [DS]

yumalamak, [yum-ala-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Evirip çevirerek yuvarlamak. **2.** Dövmek. [DS]

yumarmak, [yum-ar-mak / yum-(u)r-ar-mak يومرمق] *{eAT} {OsT} gçsz. f. [-ur]* Yuvarlaklaşmak; yumrulaşmak.

yumaştırmak, [yum-aş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Başına toplamak; başına üşüştürmek. [DS]

yumbaç, -cı [yum-maç > yum-baç] *{ağız} is.* **1.** Saklambaç. **2.** Taze mısır ekmeği arasına peynir koyularak yapılan yiyecek; dürüm. [DS]

yumbarlak, -ğı [yum-ar-lak > yum(b)-ar-lak] *{ağız} sf.* Yuvarlak; toparlak. [DS]

yumbur, [yumb-ur] *ünl.* Yuvarlanma ve bu sırada çıkan gürültüleri anlatan gövde. ☐ **yumbur yumbur,** *{ağız} Paldır küldür.* [DS]

yumburlak, -ğı [yum-ur-lak > yum(b)-ur-lak] *{ağız} sf.* Silindir biçiminde. [DS]

yumburu, [yum-(u)-r-mak > yumbur-mak *(yumrulaştırmak)* > yumbur-ū] *(yumburu:) {eT} sf.* Sıkıştırılarak top hâline gelmiş; yumru. [İKPÖy.]

yumcaklamak, [yum-cuk > yum-cak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Sıkmak. **2.** Tartaklamak. [DS]

yumcalamak, [yum-ca-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* → yumcaklamak. [DS]

yumcalık, -ğı [yumca-lık] *{ağız} is.* İş elbisesi. [DS]

yumcu, [yöm > yum[1] > yum-cu يوجى] *{eAT} {OsT} is.* Falcı; müneccim; kâhin.

yumdarmak, [yom-ıt-mak > yom-(ı)d-ar-mak [Clauson] / yumd-ar-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Toplamak. [DLT] [KB]

yumdurma, [yum-dur-ma] *is.* Yumdurmak eylemi.

yumdurmak, [yum-dur-mak يومدرمق] *gçl. f. [-ur]* **1.** Yummak eylemini yaptırmak. **2.** *{eAT} {OsT}* Örttürmek; kapattırmak. **3.** *{ağız}* Örtmek; kapatmak. [DS]

yumğak, [yum-mak > yum-ġāk] *(yumga:k) {eT} is.* **1.** Yumak; yuvarlanan şey; yuvarlak şey. [DLT] [EUTS] **2.** Yuvarlama. [EUTS]

yumğaklamak, [yum-ġāk > yumġa-k-lā-mak] *(yumğakla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Yuvarlak biçime koymak; yuvarlaklaştırmak. **2.** Hap yuvarlamak; hap yapmak. [EUTS] [Gabain]

yumğaklanmak, [yumġak-lā-mak > yum-ġa-k-la-n-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yuvarlak yapılmak. [DLT]

yumğı, [yum-mak > yum-ġī] *(yumğı:) {eT} sf.* Toplu; çok; bütün. [DLT] [KB]

yumğın, [yum-ġı-n] *{eT} zf.* Toplu olarak; toptan; hep birden; bütün. [DLT]

yumınmak, [yum-mak > yum-ın-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yumar gibi görünmek. [DLT]

yumıtğan, [yum-ıt-ġān] *(yumıtğa:n) {eT} sf.* Daima toplanan. [DLT]

yumıtmak, [yum-ut-mak / yum-ıt-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Toplamak. **2.** *dönşl. f.* Toplanmak. [DLT] [KB]

yumız, [*yum-mak > yum-ız] *{eT} sf.* (İnsan için) iri ve tıknaz. [DLT]

yumkaç, -cı [yum-mak+kaç-mak > yum+kaç] *{ağız} is.* Saklambaç. [DS]

yumkı, [yom-uk-mak > yom-uk-ī] *(yumkı:) {eT} zf.* Hepsi; tekmili. [ARAT] [EUTS]

yumlamak, [yum-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Çağırmak. [DS]

yumlandırmak, [yum-la-n-dır-mak يوملندرمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Yumar gibi yapmak.

yumlaşdırmak, [yum-la-ş-tır-mak يوملشدرمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Yumar gibi yapmak.

yumlu[1]**,** [yum-lu يوملى / يوملو] *{OsT} sf.* Uğurlu; mübarek.

yumlu[2]**,** [yum-mak > yum-(u)l-u يملو] *{eAT} sf.* **1.** Kapalı; yumulu. **2.** Ketum.

yumluşmak, [yum-ul-mak > yum-(u)l-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Yumulmak. [DLT]

yumma, [yum-ma] *is.* **1.** Yummak eylemi. **2.** *{ağız}* Başak içe, sap dışa gelecek biçimde yığılmış ekin. [DS] **3.** *{ağız}* Avcun bir yanına konulan kına. [DS] **4.** *{ağız}* İçine ceviz konularak ısıtılıp yuvarlanan pestil. [DS] **5.** *{ağız}* Gelin. [DS] ◘ **yumma böceği,** *{ağız} Salyangoz.* [DS]

yummah, [yum-mak > yum-maḫ] *{ağız} gçl. f. [-r]* → yummak. [DS]

yummak, [yum-mak يومق] *gçl. f. [-ar]* **1.** *{eT} {eAT} {OsT}* Kısarak kapatmak; kapamak. [EUTS]. **2.** *{eT}* Sıkarak kapalı duruma getirmek. [DLT] [Gabain] [KB] **3.** *{eT}* Yuvarlak yapmak. [Clauson] **4.** *{eAT}* Üstüne koymak; üstünü kapamak; örtmek. **5.** *{ağız}* Çukuru toprakla doldurmak. [DS] **6.** *{ağız}* Ortadan kaldırmak; yok etmek. [DS]

yumrarmak, [yum-(u)r-ar-mak يومرارمق] *{eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-ur]* Yuvarlaklaşmak; yumrulaşmak; toparlaklaşmak. [DS]

yumru, [*eT.* yum-(u)r-mak >yum-(u)r-u يومرى / يومرو] *is.* **1.** Yuvarlak, şişkin veya kabartılı şey; kabarcık; tümsek. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DS] **2.** *bot.* Sap, kök veya dallarda bulunan ve içinde yedek besin depo eden şişkinlik. **3.** *{eAT} {OsT}* Vücuttaki şiş; ur. **4.** *{ağız}* Domates. [DS] **5.** *sf.* Yuvarlak, şişkin ve kabarık; yuvarlak biçimli; toparlak. *{ağız} (aym)* [DS] **6.** *{OsT}* Eğri; çarpık. ◘ **yumru baş,** *dnz. Geminin hız ve performansını artırmak, dalgaların direncini azaltmak amacıyla baş bodoslamasının alt bölümünde yer alan şişkinlik.*|| **yumru kara,** *{ağız} Bir tür kara üzüm.* [DS]|| **yumru kök,** *bot. Patates, pancar, yer elması gibi yumru biçiminde olan kök.*|| **yumru topu,** *Yuvarlak top.*|| **yumru örü,** *{ağız} İnce yuvarlak iplerin örülmesi ile olaşan kalın halat.* [DS]|| **yumru yamrı,** *{OsT} Eğri büğrü.*|| **yumru yumru,** *{ağız} (Çocuk ve başka yavrular için) sevimli ve toplu.* [DS]

yumrucak, [yumru-cak يمرجق] *sf.* **1.** *{eAT}* Yuvarlak olan; yumru olan. **2.** *{ağız}* Veba. [DS]

yumrucuk, -ğu [yumru-cuk] *is.* Küçük yumru; hafif şişkinlik.

yumruk, -ğu [*eT.* yum-mak > yum-dur-uk / yum-ur-mak > yum-ur-duḫ / yum-(u)r-uk] *is.* **1.** Parmakları sıkarak kapatılmış el. **2.** El bu şekilde yapılarak vurulan vuruş; yumruk darbesi. **3.** *mecaz.* Baskı. ◘ **yumruğa tükürmek,** *{eAT} Yumruğa kuvvet vermek.*|| **yumruğu hakkına,** *{ağız} Zorbalıkla.* [DS]|| **yumruğuna güvenmek,** *İsteklerini kaba kuvvete dayanarak yaptırmak.*|| **yumruk atmak,** *Yumrukla vurmak.*|| **yumruk cengi,** *{OsT} Yumruk yumruğa yapılan dövüş.*|| **yumruk demiri,** *{ağız} Bakırcıların ve kalaycıların kap kacak dövmekte kullandıkları araç.* [DS]|| **yumruk dövüşü,** *eski. spor. Yalnız yumrukla yapılan karşılaşma.*|| **yumruk düğmek,** *{eAT} {OsT} Yumruk sıkmak; parmakları avuçta toplamak.*|| **yumruk gadar** (kadar), *{ağız} Ufacık.* [DS]|| **yumruk gibi,** *1. Yumruğa benzer. 2. Olağandan iri ve büyük.*|| **yumruk göstermek,** *Gözdağı vermek; korkutmak; tehdit etmek.*|| **yumruk hakkı,** *Zorbalıkla, kaba kuvvete başvurularak elde edilen şey.*|| **yumruk indirmek,** *Yumrukla vurmak.*|| **yumruk kadar,** *1. (Küçük şeyler için) iri ve büyük. 2. (İri şeyler için) çok küçük.*|| **yumruk mezesi,** *1. İçkiyi yudumladıktan sonra meze yokluğu yüzünden elin tersi ile ağzı silme işi. 2. Özellikle rakı içerken sağ elin başparmağı ile işaret parmağının ele birleştiği yere konulmuş tuzu yalamak suretiyle mezelenmeye verilen ad.* || **yumruk oyuncusu,** *spor. Boksör.*|| **yumruk oyunu,** *spor. Boks.*|| **yumruk topu,** *spor. Boksörlerin alıştırma yaptıkları silindir biçiminde ve kendi boylarına uygun olarak asılmış lastik top.*|| **yumruk yumruğa gelmek,** *Birbirine yumruk savurmak; yumruklaşmak.*

yumruklama, [yumruk-la-ma] *is.* Yumruklamak eylemi.

yumruklamak, [yumruk-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Yumrukla vurmak; yumruk atmak.

yumruklanma, [yumruk-la-n-ma] *is.* Yumruklanmak eylemi.

yumruklanmak, [yumruk-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Yumrukla vurulmak; kendisine yumruk atılmak.

yumruklaşma, [yumruk-la-ş-ma] *is.* Yumruklaşmak eylemi.

yumruklaşmak, [yumruk-la-ş-mak] *işteş f. [-ır]* **1.** Birbirine yumruk atmak; yumruk atarak dövüşmek. **2.** *gçsz. f. [-ır]* Yumruk hâline gelmek; yumruk oluşturmak; yumruk gibi olmak.

yumrulanma, [yumru-la-n-ma] *is.* Yumrulanmak eylemi.

yumrulanmak, [yumru-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır] [eAT. -ur]* **1.** Yumru durumuna gelmek; yumru oluşturmak; top gibi olmak. *{eAT} {OsT} (aym)* **2.** Yumru sahibi olmak; yumrusu olmak. **3.** *edil. f. {eAT}* Yuvarlak hâle getirilmek.

yumrulaşma, [yumru-la-ş-ma] *is.* Yumrulaşmak eylemi.

yumrulaşmak, [yumru-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yumru biçimini almak; yumru olmak.

yumrulma, [yumru-l-ma] *is.* Yumrulmak eylemi.

yumrulmak[1]**,** [yum-ur-mak>yum-(u)r-ul-mak يومرلق] *dönşl. f. [-ur]* **1.** Derlenip toparlanmak; katlanmak;

kıvrılmak; büzülmek. **2.** *{eAT}* Yamrı yumru olmak; yamulmak. **3.** *{OsT}* Tümselmek.

yumrulmak[2], [yoğ(u)r-ul-mak / yum(u)r-ul-mak] *{ağız} edil. f. [-ur]* Yoğrulmak. [DS]

yumrulu, [yumru-lu] *sf. bot.* **1.** (Kök, gövde, sap vb. için) yumrusu olan. **2.** (Bitki için) yumru veren. **3.** *jeol.* Yumrular içeren.

yumruluk, -ğu [yumru-luk يومرولق] *is.* **1.** Yumru olma durumu. **2.** *{OsT}* Şişkinlik.

yumsulamak, [yum-su-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Bir sözü ve hareketi tekrar ederek kişilerle alay etmek. [DS]

yumsuluk, -ğu [yum-su-luk] *{ağız} is.* İmrenme; çok isteme. ◻ **yumsuluk olmak,** *{ağız} Bir yemeği, canı çok istemek.* [DS]

yumsuz, [yum[1] > yum-suz] *{ağız} sf.* Uğursuz. [DS]

yumşag, [yumuş-a-mak > yumuş-a-k / yumuşag] *{ağız} sf.* Yumuşak. [DS]

yumşağ, [yumuşā-mak > yumşa-ġ يمشاغ] *{eAT} sf.* **1.** (Su için) kireci az; içimi hoş. **2.** Şiddeti az; hafif.

yumşağrak, [yumşaġ-rak يومشغرق] *{OsT} sf.* Daha yumuşak.

yumşak[1], [*yumuş > yum(u)ş-ā-mak > yumşā-k يومشق / يومشاقلق] *(yumşa:k) {eT} sf.* **1.** Sert olmayan; yumuşak. [DLT] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] **2.** Az etkili; hafif. [Bahşayiş] **3.** Latif; hoş; ince. [Bahşayiş] ◻ **yumşak yel,** *{OsT} Hafif rüzgâr; esinti.*

yumşak[2], [yum-(ı)ş-mak > yum-(ı)ş-ak] *{eT} is.* Yudum; içilen şey. [EUTS] [Gabain]

yumşaklanmak, [yumş-ā-k > yumşak-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yumuşamak; yaltaklanmak. [DLT]

yumşaklık, -ğı [yumşak-lık يومشاقلق] *{OsT} is.* Yumuşaklık.

yumşamak, [*yumuş > yumuş-ā-mak / yımş-ā-mak] *(yumşa:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Yumuşamak. [DLT] [EUTS] [KB]

yumşanmak[1], [yumşā-mak > yumşa-n-mak / يمشنمق يومشنمق] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur]* Yumuşamak; sakinlik kazanmak.

yumşanmak[2], [yumuş > yum(u)ş-an-mak يومشنمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* İşe yerleştirilmek; hizmete alınmak; istihdam edilmek.

yumşatmak, [yumşā-mak > yumşa-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Sepiletmek; yumuşatmak. **2.** Sözü çabuk çabuk söylemek. **3.** Kitabı çabuk çabuk okumak. [DLT]

yumşurmak, [yum-mak > yum-(u)ş-ur-mak > yumşur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* (Kap, teneke vb. için) basınç ve darbe etkisi ile bükülmek; yamulmak; çökmek; eğri büğrü olmak. [DS]

yumturmak, [yum-mak > yum-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yumdurınak; kapattırmak. [DLT]

yumuca, [yum-mak > yum-u-ca] *{ağız} is.* Ağaç saplı çakı. [DS]

yumucak, -ğı [yum-mak > yum-u(k)-cak] *{ağız} sf.* (Göz için) açıkken aralıkmış gibi duran küçük göz. [DS]

yumuçma, [yum-mak > yum-uş-ma > yumuç-ma] *{ağız} is.* Saklambaç; yumulmaç. [DS]

yumuh, [yum-mak > yum-uk] *{ağız} sf.* → yumuk. [DS] ◻ **yumuḫ gözlü,** *{ağız} Yumuşak yaradılışlı; halim selim; içli; duygulu.* [DS]

yumuk[1], **-ğu** [yum-mak > yum-uk] *sf.* **1.** (Göz, ağız, el vb. için) yumulmuş; kapanmış; kapalı. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** (Kişi için) tombul. **3.** *{ağız}* Tıkalı; dolu. [DS] ◻ **yumuk gözlü,** *Göz kapakları şiş olan.*‖ **yumuk yumuk,** *1. Tombul tombul. 2. {ağız} Sevimli ve tombul.* [DS]

yumuk[2], **-ğu** [yum-mak > yum-uk] *{ağız} sf.* Uysal; sessiz; ağırbaşlı. [DS]

yumuk[3], **-ğu** [yum-mak > yum-uk] *{ağız} is.* **1.** Açılmamış çiçek; gül goncası. **2.** Çene. [DS]

yumuklaşma, [yum-uk-la-ş-ma] *is.* Yumuklaşmak eylemi.

yumuklaşmak, [yum-uk-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yumuk duruma gelmek.

yumukluk, -ğu [yumuk-luk] *{ağız} is.* Esintisiz ve ılık kış havası. [DS]

yumul, [yum-mak > yum-ul] *zf.* Yumulmuş hâlde; yumuk olarak. ◻ **yumul yumul,** *{ağız} (Çocuklar ve diğer yavrular için) sevimli ve tombul.* [DS]

yumulböcü, [yum-ul+böcü] *{ağız} is.* Tesbih böceği. [DS]

yumulboncuk, -ğu [yum-ul+boncuk] *{ağız} is.* Tespih böceği. [DS]

yumulgaç, -cı [yum-ul+kaç] *{ağız} is.* Saklambaç. [DS]

yumulgan, [yumul-mak > yumul-gan] *{ağız} sf.* **1.** Yumulmaya yetenekli; yumulabilen. **2.** (Kişi için) sıkılgan. **3.** Başını bacakları arasına alarak oturan veya yatan. [DS] ◻ **yumulgan böcek,** *{ağız} Mayıs böceği.* [DS]

yumulğan, [yumul-ğān] *(yumulğa:n) {eT} sf.* Daima yumulan. [DLT]

yumulkan, [yumul-gan / yumul-kan] *{ağız} sf.* Sıkılgan. [DS] ◻ **yumulkan böcek,** *{ağız}* → yumulgan böcek. [DS]

yumulma, [yum-ul-ma] *is.* Yumulmak eylemi.

yumulmaç, [yumul-maç] *{ağız} is.* Saklambaç. [DS]

yumulmah, [yum-ul-mak > yum-ul-maḫ] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* → yumulmak.[DS]

yumulmak, [yum-ul-mak يولمق] *edil. f. [-ur]* **1.** Yummak eylemi yapılmak. *{eT} (aynı)* [DLT] [KB] **2.** *{eAT} {OsT}* Toplanmak; bir araya gelmek; yığılmak. **3.** *dönşl. f. {eAT} {OsT} {ağız}* Kapanmak; büzülmek; küçülmek. [DS] **4.** *{eAT} {OsT}* Üstüne kapanmak; üstüne düşmek. *{ağız} (aynı)* [DS] **5.** (Göz,

ağız, el vb. için) kapanmak; kapanır gibi olmak; kısılmak. **6.** (Yemek için) iştahla yemek. **7.** (İş için) büyük bir istekle başlamak; hevesle girişmek. **8.** (Avcı kuş için) avının üzerine çullanıp yere fırlatmak. **9.** *{ağız}* Bir şeyin üstüne kapanmak. [DS] **10.** *{ağız} folk.* (Saklambaç oyununda ebe, oyuncuların yerlerine saklanabilmeleri için) gözlerini kapayarak belirlenen sayıya kadar saymak. [DS] **11.** *{ağız}* Gizlenmek. [DS] **12.** *{ağız}* Başını bacakları arasına eğerek oturmak. [DS] **13.** *{ağız}* Saldırmak; üstüne yürümek. [DS] **14.** [DS] Utanarak saklanmak veya çekingen davranmak. *{ağız}* **15.** *{ağız}* Koşmak. [DS] 🗗 **yumulup düşmek,** *{OsT} Hızla bir şey üzerine kapanmak.*

yumultu, [yum-ul-tu] *{ağız} is.* İmece. [DS]

yumulu, [yum-ul-u] *sf.* **1.** Yumulmuş olan; yumuk. **2.** *{ağız}* Kapalı. [DS]

yumunmak, [yum-mak > yum-un-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yumar gibi görünmek. [DLT]

yumur[1], [*yum-mak > yum-ur] *{eT} is.* **1.** Hayvanların göden bağırsağı. [DLT] **2.** İşkembe. [Bahşayiş] **3.** Kuşlarda taşlık. [Bahşayiş] **4.** *{ağız}* Hayvanlarda, midenin bir parçası. [DS]

yumur[2], [yumur] *{ağız} is.* Verimsiz toprağı kiraya verenin, karşılığında aldığı tohum kadar ürün payı. [DS]

yumurca, [yumur-ca] *{ağız} is.* Anasonun arasında yetişen kokulu bir bitki. [DS]

yumurcak[1]**, -ğı** [yum-ur-mak > yum-ur-cak] *is.* **1.** Sevimli, hareketli ve yaramaz çocuk. **2.** *{ağız}* Kısa boylu; bodur. [DS] **3.** *{ağız}* Kasıkta ve koltuk altında çıkan çıban; iyileşmeyen çıban. [DS]

yumurcak[2]**, -ğı** [yum-ur-mak > yum-ur-cak] *{ağız} is.* Anasona benzer bir tür bitki. [DS]

yumurda, [yum-ur-t-mak > yumurt-kā / yumur-dā يومرده] *(yumurda:) {eT} {eAT} {OsT} is.* Yumurta. [Bahşayiş] 🗗 **yumurda basmak,** *{eAT} {OsT} Kuluçkaya yatmak.*|| **yumurda bırakmak,** *{OsT} Yumurtlamak.*|| **yumurda toğurmak,** *{eAT} Yumurtlamak.*

yumurgan, [yumur-gan] *{ağız} is.* Tespih böceği. [DS]

yumurka, [yum-ur-mak > yumur-kā] *(yumurka:) {eT} is.* Yumurta. [EUTS]

yumurlamak, [yumur > yumur-lā-mak] *(yumurla:-mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yumru yapmak; toplamak. [DLT]

yumurlanmak, [yumur-lā-mak > yum-ur-la-n-mak يومرلنمق] *{eT} {eAT} dönşl. f. [-ur]* Bir araya gelmek; toplanmak. [DLT]

yumurma, [yum-ur-ma] *is.* Yumurmak eylemi.

yumurmak[1], [yum-ur-mak / yumbur-mak يومورمك] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Yumrulaştırmak. [İKPÖy.] **2.** *{eAT}* Katlamak; kıvırmak; büzmek. **3.** *{OsT}* Derleyip toplamak. **4.** *{eAT}* Bozmak; harap etmek. **5.** *{ağız}* Becermek. [DS]

yumurmak[2], [yuğ-ur-mak / yumur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Yoğurmak. [DS]

yumurta, [yumurt-mak > yumurt-ğā / yumurtā] *(eT. yumurta:) is. biy.* **1.** Bir dişinin bedeninde oluşan, içinde yedek besin maddesi bulunan, döllenmeden sonra aynı türden bir yavrunun oluşmasını sağlayan canlı hücre; döllenebilir olgun dişi gamet; embriyon. *{eT} (aynı)* [Mühennâ] **2.** Sürüngenlerin, kuşların, dışı kabukla kaplı, içi yumurta sarısı denilen canlı hücre ve çevresi yedek besin dolu, döllenmiş olanlarından uygun ortamda yeni yavrular çıkan gamet. **3.** Dişi balıkların, erkek tarafından üzerine sperm serpilerek döllenmesi için durgun sulara bıraktıkları dişi gametler; bu gametlerden oluşan ve balığın vücudunda bir salkım hâlinde bulunan besin; havyar. **4.** Tavuk, kaz, ördek, bıldırcın gibi kümes hayvanlarının büyüklüğü kuşun cinsine göre değişen, besin olarak tüketilen dışı kabukla çevrili dişi gametleri; özellikle tavuk yumurtası. **5.** *anat.* Er bezi. **6.** Kasaplık küçük ve büyükbaş hayvanların er bezleri. **7.** Büyükbaş hayvanların but kısmında, diz ekleminin iç kısmından kalça eklemine doğru uzayan yumurta biçimindeki et parçası. **8.** Onarılacak çorabın içine yerleştirilen yumurta biçimindeki tahta parçası. **9.** *sf.* Yumurta biçiminde olan. 🗗 **yumurta akı,** *Bir yumurtanın sarısını kuşatan, piştiği zaman beyaz bir renk alan albümin bakımından zengin bölüm.*|| **yumurta ana hücresi,** *biy. Dişi eşey organında yumurtaları meydana getiren, mitoz bölünme yeteneğinde olan ana hücreler; oogonyum.*|| **yumurta bırakımı,** *biy. Yumurtalıktan yumurtaların bırakılması; ovulasyon.*|| **yumurta bilimi,** *biy. Yumurtaların oluşumu, yapısı vb. ile uğraşan bilim dalı.*|| **yumurtadan daha dün çıkmış!** *Bilgiçlik taslayanları nitelemekte kullanılır.*|| **yumurtadan kesilme,** *(Tavuk için) geçici olarak yumurtlamayı bırakmak.*|| **yumurtadan yonga soymak,** *{ağız} Çok cimrilik etmek.*|| **yumurtadan yün kırkmak,** *{ağız} Cimrice davranmak.*|| **yumurta hücresi,** *bot. Bitkilerde, erkek hücre tarafından döllenerek yumurtayı oluşturan dişi gamet.*|| **yumurta kanalı,** *biy. Yumurtaları, yumurtalıktan dışarı taşıyan kanal; ovidukt.*|| **yumurta kapıya dayanmak,** *Yapılması planlanan ve zorunlu olan iş için zaman çok daralmak.*|| **yumurta kapıya gelmek,** *Yapılması planlanan ve zorunlu olan iş için zaman çok daralmak.*|| **yumurta kırıcı,** *zool. Böcek larvalarının yumurtadan çıkmak için dış zarı delmekte kullandığı organ.*|| **yumurta kökü,** *Kök boya.*|| (arkasında / sırtında) **yumurta küfesi yok ya!** *Verdiği sözden kendisi zarar görmeyeceği için çabuk cayanları nitelemek için kullanılır.*|| **yumurta mantarı,** *{ağız} Lezzetli bir tür mantar.* [DS]|| **yumurta oluşması,** *biy. Dişi eşey organında, yumur-*

ta ana hücresinin, birincil oosit ve ikincil oosit evrelerini geçirerek döllenmeye hazır yumurta hücresini meydana getirmesi; oogenez.|| **yumurta ökçe,** *Orta yükseklikte ve az sivri ökçe.*|| **yumurta piçi,** *zool. Tatlı su kenarlarında yaşayan, yumuşakçalar ve su böcekleri ile beslenen, yuvasını kamışlar arasına yüzer olarak yapan bir tür dalgıç kuşu, (Podiceps rufiçollis).*|| **yumurta sarısı,** *1. Yumurtanın ortasında bulunan asıl hücreyi oluşturan kısım. 2. Bu bölümün rengi.*|| **Yumurta satsa sarısı bulunmaz.** *{ağız} Çok hilebaz.*|| **yumurta tavuğu,** *Besin olarak kullanılacak yumurtaları üretmek amacıyla beslenen tavuk.*|| **yumurtaya gelmek,** *{ağız} (Piliç için) ilk defa yumurtlamak; yumurtlamaya başlamak.* [DS]|| **yumurtaya kulp takmak,** *1. Ustaca bahane bulmak. 2. Akılla bağdaşmaz bahanelerde bulunmak.*|| **yumurtayı çalkalamak,** *(Kuluçka için) üzerine oturduğu yumurtaları çevirmek.*|| **yumurta zarı,** *Yumurta akı ile kabuk arasında bulunan, bunları birbirinden ayıran zar.*

yumurtabaz, [yumurta+ Far. bāz] *(yumurtaba:z) is.* Yumurtalarla göz bağcılığı ve el çabukluğu gösterileri yapan kimse.

yumurtacı, [yumurta-cı] *is.* Yumurta satıcısı.

yumurtacık, -ğı [yumurta-cık] *is. bot.* Tohumlu bitkilerde, meyve yaprağının döllenme sonrasında tohuma dönüşen kısmı.

yumurtacıl, [yumurta-cıl] *sf.* **1.** *zool.* Pul kanatlıların yumurtalarında gelişen ve bu yumurtaları yiyen. **2.** *is.* Bu tür böcek.

yumurtacılık, -ğı [yumurta-cı-lık] *is.* Yumurta üretim ve satım işi.

yumurtalı, [yumurta-lı] *sf.* **1.** Yumurta içeren; içine yumurta konularak pişirilmiş olan. **2.** (Balık için) karnında yumurta bulunan; yüklü.

yumurtalık, -ğı [yumurta-lık] *is.* **1.** Rafadan yumurtayı içine koyarak servis yapmaya yarayan fincan büyüklüğündeki kap. **2.** Buzdolabı vb. yerlerde içine yumurta koymak için düzenlenmiş bölme. **3.** *anat. zool.* Dişi gametleri meydana getiren ve döl yatağının iki yanında bulunan bakışımlı iki üreme organı; mebiz; ovaryum. **4.** *bot.* kapalı tohumlu bitkilerde çiçeğin yumurtacık içeren ve döllenme sonrasında meyveyi oluşturan bölümü. **5.** *{ağız}* Parmağın, tırnak altında kalan iç ve uç bölümü. [DS]

yumurtda, [yumurt-ga / yumurt-da] *{ağız} is.* Yumurta. [DS]

yumurtğa, [yum-ur-t-mak > yumurt-ġā] *(yumurtğa:) {eT} is.* **1.** Yumurta. [Gabain] [DLT **2.** İnsan ve hayvan taşakları. [DLT]

yumurtlağan, [yumurt-la-ġan يومرطلغان] *{OsT} sf.* Çok yumurtlayan.

yumurtlama, [yumurt(a)-la-ma] *is.* **1.** Yumurtlamak eylemi. **2.** Bin canlının dişisinde yumurtalığın düzenli aralıklarla yumurta çıkarması; yumurtalığın belli aralıklarla yumurta salıvermesi. **3.** *biy.* Dişi canlı tarafından yumurtlanan döllenmiş ya da döllenmemiş yumurtaların vücut dışında açıldığı üreme biçimi. 🗗 **yumurtlama mevsimi,** *Kuşların yavru çıkarmak üzere yumurtladıkları mevsim; kuluçka dönemi.*

yumurtlamak, [yumurt(a)-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** (Tavuk, kuş vb. için) yumurta vermek; yumurta yapmak. **2.** *mecaz.* Uydurma söz söylemek. **3.** *mecaz.* Söylenmemesi gereken bir şeyi söyleyivermek.

yumurtlamasız, [yumurt-la-ma-sız] *sf.* (Kadın hastalıkları için) yumurta oluşmaması ile bağıntılı olan.

yumurtlatma, [yumurt-la-t-ma] *is.* Yumurtlatmak eylemi.

yumurtlatmak, [yumurt-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yumurta yapmasını sağlamak; yumurta yaptırmak.

yumurtlayanlar, [yumurt-la-y-an-lar] *is. zool.* Yumurtlama yoluyla üreyen hayvanlar.

yumurtlayıcı, [yumurt-la-y-ıcı] *sf.* **1.** Yumurtlama yetisi bulunan; yumurta yumurtlayan. **2.** *biy.* (Türler için) dişisi yumurtlayan. **3.** *is. zool.* Yumurta yapan dişi kuş.

yumuru, [yum-ur-u] *{ağız} is.* Yumru. [DS]

yumuruh, [yum-ur-uk / yumuruḫ] *{ağız} is.* Yumruk. [DS]

yumuş[1], [*yum-mak > yum-ış / yum-uş يومش] *{eT} is.* **1.** Hizmet; iş; vazife; faaliyet; görev. *{eAT} {OsT} (aynı)* [EUTS] [DLT] [ETY] [Gabain] [KB] **2.** Elçilik; iki ve daha çok kişi arasındaki elçilik. [DLT] **3.** *{ağız}* İş buyruğu; hizmet emri. [DS] 🗗 **yumuş ağzından akmak,** *{ağız} Çok iş buyurmak.* [DS]|| **yumuş bitirmek,** *{ağız} Buyrulan bir işi yapmak.* [DS]|| **yumuş buyurmak,** *{ağız} İş buyurmak.* [DS]|| **yumuş dutmak** (tutmak), *{ağız}* → yumuş tutmak. [DS]|| **yumuş ehli,** *{ağız} Buyrulan her işi yapan; söz dinleyen.* [DS]|| **yumuş istemek,** *{ağız} Bir görev, bir iş talebinde bulunmak.* [DS]|| **yumuş oğlanı,** *{eAT} {OsT} Hizmetkâr; hizmet eden çocuk.*|| **yumuş tutmak,** *{ağız} 1. Emri yerine getirmek; verilen işi yapmak. 2. Verilen her işi yapmak; söz dinlemek.* [DS]

yumuş[2], [yum-uş] *{ağız} is.* Topluluk; toplantı. [DS]

yumuşacık, -ğı [yumuşa(k)-cık] *sf.* Çok yumuşak olan; istenilen, hoşa giden bir yumuşaklıkta olan.

yumuşak, -ğı [*yum-uş > yumuş-ā-mak > yumuş-ā-k] *(eT. yumuşa:k) sf.* **1.** Dokunulduğunda bir sertlik duyusu uyandırmayan; içeri doğru göçüveren; katı olmayan. *{eT} (aynı)* [Mühennâ] **2.** Kolayca biçim değiştirebilme özelliği taşıyan; katı olmayan. **3.** Gerginliği bükülmeye engel olmayan; sert olmayan; gergin olmayan. **4.** Dokunulduğunda insanda hoş bir duyum uyandıran kayganlık ve pürüzsüzlükte olan. **5.** Çeşitli araçlarla kolayca işlenebilen. **6.** Ağızda kolayca çiğnenip yutulabilecek özellikte

olan. **7.** (İklim için) çok soğuk veya çok sıcak olmayan; ılıman. **8.** *mecaz.* (Kişi için) hoşgörülü; sevecen; uysal. **9.** *mecaz.* (Eylem, davranış ve olgular için) kızgınlık, hırçınlık ve öfke içermeyen; sevecenlik ve tatlılık yansıtan; okşayıcı; tatlı. **10.** Sarsıntısız; ani kesintisiz. **11.** (Çizgi, görünüm, sınır vb. için) keskin ve sivri olmayan; gözü rahatsız etmeyen. **12.** (Kişi, grup, parti, toplum ile yönetim, rejim, yasa vb. için) uzlaşma yanlısı olan; ılımlı. **13.** (Metal için) işleme sırasında kırılmayan; çekme ve uzatma işlemlerinde kolay işlenebilen, çekiçlenebilen; sünek. **14.** (Adım vb. için) hafif ve sessiz. 🗗 **yumuşak ağızlı,** *(At için) kolay gem alan.*|| **yumuşak başlı,** *Kolay yola gelen; uysal.*|| **yumuşak buğday,** *Kolayca öğütülebilen, unu çok ince olan bir buğday türü.*|| **yumuşak damak,** *anat. Damağın boğaza yakın arka bölümü.*|| **yumuşak ge uzunluğu,** *dbl. Bir kelimede bulunan yumuşak ge sesinin kendisinden önce veya sonra gelen ünlüyü uzatması olayı. "yağmur > yāğmur"*|| **yumuşak iniş,** *Uzay araçlarının ya da uçakların yere kolayca ve çarpma, sarsıntı gibi olumsuzluklara meydan vermeden inişi.*|| **yumuşak olmak,** *{eT} Yumuşamak.* [Mühennâ]|| **yumuşak su,** *İçindeki kireç miktarı, litrede 9 mg'dan az olan su.*|| **yumuşak ünsüz,** *dbl. Ses tellerinde bir titreşime uğradıktan sonra ses yolunda bir çıkıntı, engel ve daralmaya çarpma sonucunda meydana gelen ünsüz; titreşimli ünsüz; sürekli ünsüz; tonlu ünsüz; sedalı ünsüz; ötümlü ünsüz.*|| **yumuşak yüzlü,** *mecaz. Kendisinden istenileni, gücendirmemek kaygısı ile geri çevirmeyen; hayır demeye yüzü tutmayan.*|| **yumuşak yüzlülük,** *Kendisinden istenileni geri çevirememe durumu; yüzü tutmama durumu.*

yumuşakça, [yumuşak-ça] *(yumuşa'kça) zf.* **1.** Yumuşak bir biçimde. **2.** *is. zool.* Omurgasız ve yumuşak bedenli hayvanlar. 🗗 **yumuşakça bilimi,** *1. Yumuşakçaları inceleyen biyoloji dalı. 2. Yumuşakça bilimine ilişkin.*|| **yumuşakça bilimci,** *Yumuşakça bilimi uzmanı.*

yumuşakçalar, [yumuşak-ça-lar] *is. biy.* Ahtapot, salyangoz, istiridye gibi yumuşak gövdeli, omurgasız hayvanlar şubesi, *(Mollusca).* 🗗 **yumuşakçalar bilimi,** *biy. Yumuşakçaları inceleyen bilim dalı; malakmoloji.*

yumuşaklaşma, [yumuşak-la-ş-ma] *is.* Yumuşaklaşmak eylemi.

yumuşaklaşmak, [yumuşak-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yumuşak bir durum almak; yumuşamak.

yumuşaklık, -ğı [yumuşak-lık يمشقليق] *is.* **1.** Yumuşak olma durumu. **2.** Yumuşak bir şeyin niteliği. **3.** *mecaz.* Hoşgörülü, iyi ve sevecen davranma; kırıcı olmama; ılımlı olma; mülayemet. *{eAT} (aym)* **4.** *{a-ğız}* Yastık üzerine konulan pamuktan yapılmış ikinci bir ince yastık. [DS]

yumuşaltmak, [yumuşa-l-t-mak يومشلتمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Yumuşatmak.

yumuşama, [yumuşa-ma] *is.* **1.** Yumuşamak eylemi. **2.** Siyasal gerginliğin azalması; uluslar arası ilişkilerde düzelme; detant. **3.** *dbl.* Sert ünsüzün yumuşak bir ünsüze dönüşmesi durumu.

yumuşamak, [*eT.* yım-(ı)ş-a-mak / yum-şa-mak] *gçsz. f. [-r] [-ş(u)-yor]* **1.** Kolayca bükülüp biçim değiştirebilecek duruma gelmek. **2.** Dokunulduğunda hoş bir duygu uyandıracak duruma gelmek. **3.** *mecaz.* (Kişi için) öfkesi; kızgınlığı, inadı geçmek; daha hoşgörülü olmak. **4.** Şiddeti azalmak; daha ılımlı bir durum almak. **5.** *dbl.* (Sert ünsüz için) yumuşak ünsüz karşılığına dönüşmek.

yumuşatıcı, [yumuşa-t-ıcı] *sf.* **1.** Yumuşatan; yumuşaklık veren. **2.** *mecaz.* Teskin edici; hafifletici. **3.** Hafif müshil etkisi vererek pekliği gideren; laksatif. **4.** Su dağıtım şebekesinde kireç oluşumunu önleyen madde. **5.** Suyun kirecini çözerek çökelmesini sağlayan temizlik ürünü.

yumuşatılma, [yumuşa-t-ıl-ma] *is.* Yumuşatılmak eylemi.

yumuşatılmak, [yumuşa-t-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yumuşak duruma getirilmek. **2.** Sertliği giderilmek.

yumuşatış, [yumuşa-t-ış] *is.* Yumuşatmak eylemi ve biçimi.

yumuşatma, [yumuşa-t-ma] *is.* Yumuşatmak eylemi.

yumuşatmak, [yumuşā-mak > yumuşa-t-mak] *gçl. f. [-ır] [eT. -ur]* **1.** Yumuşamak eylemini gerçekleştirmek; yumuşak hâle getirmek. *{eT} (aym)* [Mühennâ] **2.** Yumuşamasına neden olmak. **3.** Yumuşak duruma getirmek. **4.** (Su için) içindeki tuz ve kireci çökelterek yumuşak duruma getirmek. **5.** *mecaz.* Kabalığını, sertliğini, sivriliğini gidermek. **6.** *mecaz.* Acımasızlığını ortadan kaldırmak.

yumuşatmalık, -ğı [yumuşa-t-ma-lık] *is.* Amortisör.

yumuşayıcı, [yumuşa-y-ıcı] *sf.* Yumuşama eğilimi ve özelliği gösteren.

yumuşayış, [yumuşa-y-ış] *is.* Yumuşamak eylemi ve biçimi.

yumuşcı, [yumuş-cī يومشجى] *{eAT} is.* Hizmetçi.

yumuşcu, [yumuş-cu] *{ağız} sf.* Uysal. [DS]

yumuşçı, [yumuş > yumuş-çī] *(yumuşçı:) {eT} is.* **1.** Hizmetçi. [EUTS] **2.** Melek. [DLT] **3.** Haberci. [KB]

yumuşğa, [yapış-mak > yabış-gū / yumuş-ġā] *(yumuşğa:) {eT} is.* Kızılcık; güren. [DLT]

yumuşmak[1], [yum-mak > yum-uş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ur]* **1.** Üşüşmek; toplaşmak. **2.** (Saklambaç oyununda ebe için) yumulmak; gözlerini kapatarak saymak. [DS]

yumuşmak[2], [yum-uş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* **1.** Ezilmek. **2.** Üşüyüp büzülmek. [DS]

yumuşturmak, [yum-uş-tur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** Bir yere toplamak. **2.** Yenmek; yıkmak; hakkından gelmek. **3.** Çabuk çabuk, iştahla yemek; atıştırmak. [DS]

yumutmak[1]**,** [*yom > yom-ıt-mak [Clauson] / yum-ut-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Toplamak. **2.** *dönşl. f.* Toplanmak. [DLT]

yumutmak[2]**,** [yum-ut-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Avurdunu şişirerek yemek. [DS]

yumuz, [*yum-mak > yum-uz] *{eT} sf.* (İnsan için) iri ve tıknaz. [DLT]

yun[1]**,** [Sansk. yavana *(Yunan)* => yön [Clauson] / yün] *(yu:n) {eT} is.* Tavus. [DLT] 🗗 **yun kuş,** *{eT} Tavus kuşu.* [DLT]

yun[2]**,** [yuñ / yun / yüñ] *{ağız} is.* Yun. [DS]

yuna, [*eT.* yöne] *is.* Eyerin altına konulan belleme.

yunah, [yun-ak > yunaḫ] *{ağız} is.* Yunak. [DS]

yunak[1]**, -ğı** [*eT.* yuğ-mak / yu-mak > yu-n-mak > yu-n-ak] *{ağız} is.* **1.** Yıkanma yeri; hamam. **2.** Çamaşır yıkanan yer; çamaşırhane. **3.** Davarların yıkandığı yer. **4.** Buğday yıkanan havuz. **5.** Ölü yıkanan yer; teneşir. [DS] 🗗 **yunak evi,** *{ağız} folk. Düğünde, gelin veya damadın yıkanma töreninin yapıldığı ev.* [DS]

yunak[2]**, -ğı** [yuğ-mak / yu-mak > yu-n-ak] *{ağız} is.* Yıkanacak kirli çamaşır ve elbise. [DS] 🗗 **yunak yumak,** *{ağız} Çamaşır yıkamak.* [DS]

yunakçı, [yunak-çı] *{ağız} is.* Çamaşırcı; çamaşır yıkayan. [DS]

yunaklık, -ğı [yunak-lık] *{ağız} is.* **1.** Çamaşır yıkama yeri; çamaşırlık. **2.** Yıkanma yeri; hamam. **3.** Çamaşır teknesinin konduğu ağaç masa. [DS]

Yunan, [Yun. ion] *öz. is.* **1.** Yunanistan halkından ve bu halkın soyundan olan kimse. **2.** (Tamlayan olarak kullanıldığında) Yunan halkına ilişkin olan. 🗗 **Yunan öncesi,** *Ege topraklarında Yunanlılardan önce yaşamış olan medeniyetleri belirtmekte kullanılan terim.*

Yunanca, [yunan-ca] *is.* Yunanlılar tarafından konuşulan Hint-Avrupa dili.

Yunanistanlı, [yunan + Far. istān + T.-lı] *sf.* Yunanistan'da yaşayan; Yunanistan halkından olan.

Yunanlı, [yunan-lı] *sf.* Yunan halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.

yunat, [yun-mak > yun-at / yun-ak] *{ağız} is.* **1.** Buğday yıkama işi. **2.** Buğday yıkanacak yer. [DS]

yunaz, [? yunaz] *{ağız} sf.* Boşboğaz. [DS]

yunçığ, [yunçī-mak > yunçı-ğ] *{eT} sf.* Kederlenmiş; bitap; düşkün; kötü; zayıf; cılız; arık; durumu kötü; çürüklüğünden ele alınamayan. [DLT] [KB]

yunçımak, [yunçī-mak] *(yunçı: mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Kötüleşmek; yoksullaşmak; yoksulluktan kötüleşmek; ısırmak. [DLT]

yunçırmak, [yunçī-mak > yunçı-r-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Kötüleştirmek. [DLT]

yunçıtmak, [yunçī-mak > yunçı-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* İncitmek. [DLT]

yunçutmak, [yunçī-mak > yunçı-t-mak / yunçu-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* İncitmek. [DLT]

yund, [yund / yunt / yond] *{eT} {ağız} is.* At; atlar; at sürüsü. [DLT] [DS] 🗗 **yund kuşı,** *{eT} Kırmızı başlı bir tür serçe; peygamber kuşu.* [Bahşayiş]|| **yund yılı,** *Türklerin on iki hayvanlı takvimlerinde yedinci yılın adı; at yılı.* [DLT]

yundak, [yund > yund-ak] *{eT} is.* At gübresi; at fışkısı. [DLT]

yundciyan, [T. yunt-cı + Far. -(y)ān] *(yundciya:n) is.* İmparatorluk döneminde sarayda at ve kısrak yetiştiren görevlilere verilen ad.

yundı, [yun-mak > yun-dī] *(yundı:) {eT} is.* Yemek yedikten sonra kabın yıkantısı. [DLT]

yundu, [yu-mak > yu-y-untu / yun-du] *{ağız} is.* Bulaşık suyu. [DS]

yunduluk, -ğu [yuntu-luk / yundu-luk] *{ağız} is.* El yıkama yeri. [DS]

yundurmak[1]**,** [yun-mak > yun-dur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yıkatmak; yıkandırmak.

yundurmak[2]**,** [yan-mak *(dönmek)* > yan-tur-mak [Clauson] / yun-dur-mak يُنْدُرمق] *{eT} gçl. f. [-ur]* → yandurmak[2]. [DLT] [ETY] [Gabain] [Tekin]

yundurmak[3]**,** [yan-mak[3] > yan-tur-mak [Clauson] / yun-dur-mak يُنْدُرمق] *{eT} gçl. f. [-ur]* → yandurmak[3]. [DLT]

yundurmak[4]**,** [yan-mak[4] > yan-tur-mak [Clauson] / yun-dur-mak يُنْدُرمق] *{eT} gçl. f. [-ur]* → yandurmak[4]. [DLT]

yundusuz, [yun-mak > yun-du-suz] *{ağız} sf.* Gereksiz yere konuşan ve gereksiz davranışlarda bulunan. [DS]

yung[1]**,** [Çin. ? => yuñ] *(yuñ) {eT} is.* Ciğere bitişik bezli bir et. [DLT]

yung[2]**,** [yuñ / yüñ] *(yuñ) {eT} is.* Yün; yün sümeği. [DLT] [İKPÖy.] 🗗 **yuñ yap,** *Yün yapağı.* [DLT]

yunggül, [*eT.* yeñil > yuñ(g)ül] *{ağız} sf.* Yeğni. [DS]

yunglağlığ, [Çin. yung *(kullanma)* > yuñ-lā-mak > yuñla-ğ-lık] *(yuñlağlık) sf.* Kullanılacak; harcanılacak olan. [EUTS]

yunglamak[1]**,** [yuñ / yüñ > yuñ-lā-mak] *(yuñla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Yün kırpmak. [DLT]

yunglamak[2]**,** [Çin. yung *(barış)* > yuñ-lā-mak] *(yuñla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Barış yapmak; uyum sağlamak. [Gabain]

yunglamak[3]**,** [Çin. yung *(kullanma)* > yuñ-lā-mak] *(yuñla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* **1.** Kullanmak; sarf etmek; harcamak; yararlanmak; istifade etmek. [A-

RAT] [EUTS] [Gabain] **2.** Heba etmek. [ARAT] [EUTS] [Gabain] **3.** Gayret etmek. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

yunglatmak, [yuñ-lā-mak[1] > yuñla-t-mak] *(yuñlatmak) {eT} gçl. f. [-ur]*Yünletmek; yün kırktırmak. [DLT]

yungsek, [yüksek > yuñsek] *{ağız} sf.* Yüksek. [DS]

yungselmek, [yüksel-mek >yuñsel-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yükselmek. [DS]

yungserek, [yükserek > yuñserek] *{ağız} sf.* Biraz yüksek; yüksekçe. [DS]

yungu, [yuv-gu / yuñ-gu / yun-gu] *{ağız} is.* **1.** Yuvak. **2.** Bir yeri düzeltmek ve sıkıştırmakta kullanılan ağaç silindir. [DS] 🗗 **yungu ağacı,** *{ağız}* → yuvak ağacı. [DS]|| **yungu taşı,** *{ağız} Yuvak.* [DS]

yungul, [*eT.* yeñil / yuñul] *{ağız} sf.* **1.** Hafif; yeğni. **2.** Hoppa. [DS]

yungulamak, [yungu-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Toprak damlı evlerin damları üzerinde yuvak gezdirerek damın toprağını sıkıştırmak. [DS]

yungur, [? yungur] *{ağız} is.* Uçkur. [DS]

yungurmak, [yoğ-ur-mak / yuğ-ur-mak > yuñ-ur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Yoğurmak. [DS]

yunğak, [yu-mak > yu-n-ġāk] *(yunğa:k) {eT}* Çöğen; kökü sabun gibi köpüren bir bitki. [DLT]

yunğuk, [yu-n-mak > yun-ġuk] *{eT} is.* Hamam. [EUTS]

yunğuluğ, [yu-n-mak > yun-ġu-luğ] *{eT} is.* Yıkanma. [EUTS]

yunkiu, [Çin. uen-k'ü] *{eT} öz. is.* Büyük Ayı'nın yıldızlarından biri. [EUTS]

yunluk, -ğu [yun-mak > yun-luk] *{ağız} is.* Yıkanma yeri; hamam. [DS]

yunma, [yu-n-ma] *is.* Yunmak eylemi; yıkanma.

yunmak[1], [yu-mak > yu-n-mak ينمق] *dönşl. f. [-ar]* **1.** Yıkamak eylemi yapılmak; kendisine yıkamak eylemi uygulanmak; yıkanmak. **2.** *dönşl. f.* Kendi kendini yumak; yıkanmak. *{eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [DS] 🗗 **yunmuş arınmış,** *1. Yıkanıp tertemiz olmuş. 2. mecaz. Kötülüklerden sıyrılmış; aklanmış.*|| **yunmuş yıykanmış,** *{ağız} Çok daha iyi; çok daha temiz; terbiyeli.* [DS]

yunmak[2], [yan-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* → yanmak[2]. [DLT]

yunmak[3], [yan-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* → yanmak[3]. [DLT]

yunmak[4], [yan-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar]* → yanmak[4]. [DLT]

yunmalık, [yu-n-ma-lık] *is.* Yıkanma yeri.

yunmuşca, [yunmuş-ca يونمشجه] *{OsT} sf.* Yıkanmış; tertemiz.

yunnak, -ğı [yun-mak > yun-ak / yun(n)-ak] *{ağız} is.* Yunak. [DS]

yunnuk, -ğu [yun-luk] *{ağız} is.* **1.** Kirli çamaşır yıkanan yer. **2.** Bahçe duvarına veya eşik altına dışarıdan su girmesi için açılan delik. [DS]

yunt, [yunt / yund / yont يونت / يوند] *is.* **1.** *{eT}* At; (erkek) at. [ETY] [İKPÖy.] [EUTS] [Gabain] **2.** *{eAT} {OsT}* Kısrak. **3.** *{ağız}* Damızlık eşek. [DS] 🗗 **yunt kuşu,** *{eAT} Kuyruksallayan kuşu; peygamber kuşu.*|| **yunt oğlanı,** *1.* → yuntciyan. *2. {OsT} Çoban.* || **yunt yılı,** *Türklerin on iki hayvanlı takvimlerinde yedinci yılın adı; at yılı.* [DLT]

yuntu, [yun-mak > yun-tu / yu-mak > yu-y-untu] *{ağız} is.* Bulaşık suyu. [DS] 🗗 **yunıtu suyu,** *{ağız} Bulaşık suyu.* [DS]

yuntuluk, -ğu [yuntu-luk] *{ağız} is.* El yıkama yeri. [DS]

yunuk, -ğu [yun-mak > yun-uk] *{ağız} sf.* Yıkanmış. [DS]

yunulmak, [yun-mak > yun-ul-mak يونلمق] *{eAT} {OsT} edil. f. [-ur]* **1.** Yıkanılmak. **2.** *dönşl. f.* Yıkanmak.

yunurta, [yumurta / yunurta ?] *{ağız} is.* Bademcik. [DS]

yunus, [İbr. yünus *(peygamber adı)* يونس] *is. zool.* Yunus balığı. 🗗 **yunus balığı,** *zool. Balinalar takımından, sıcak ve ılık denizlerde sürüler hâlinde yaşayan etçil memeli hayvan; (Delphinus delphis).*|| **yunus balığıgiller,** *zool. Örnek hayvanı yunus balığı olan, balinaların alt familyası, (Delphinidae).*

yunuslar, [yunus-lar] *is. zool.* → yunus balığıgiller.

yup, [yōb] *(yo:b) {eT} is.* Hile; aldatma. [DLT]

yupka, [yuvkā / yubkā] *(yubkā) {eT} sf.* Yufka. [DLT]

yuplamak, [yōb > yob-ī-mak > yobī-lā-mak [Clauson] / yubī-lā-mak] *(yupla:mak) {eT} gçl. f. [-r]* Hile yapmak; al etmek. [DLT]

yurak, -ğı [vur-mak > vur-ak / yurak] *{ağız} is.* Ayakkabı yaması. [DS]

yural, [yular / yural] *{ağız} is.* Yular. [DS]

yurar, [yular / yural > yurar] *{ağız} is.* Yular. [DS]

yurbağ, [yurbaġ *(baştaki harf b olabilir)* / burbā-mak > burbāġ / borbaġ] *{eT} is.* Sürünceme; işi uzatma; işi yarına bırakma; → borbağ. [DLT]

yurbaş, [yurbaş *(baştaki harf b olabilir)* / burbā-mak > burbāş / borbaş] *{eT} sf.* (İş için) neresinden çıkılacağı bilinemeyen; karışık; → borbaş. [DLT]

yurbuh, [Ar. ibrīḳ => ırbık / yurbuḫ] *{ağız} is.* İbrik. [DS]

yurç[1], [yūrç] *(yu:rç) {eT} is.* Karının küçük erkek kardeşi; küçük kayın; kayın birader. [DLT] [ETY] [Gabain] [Tekin]

yurç[2], -cu [Ar. ḥurc خرج / Erme. ḫo^{v}rj [EREN] => hurç / yurç] *{ağız} is.* Buğday konulan büyük çadır bezi; hurç. [DS]

yurd, [*eT.* urd > yurt] *{ağız} is.* Yurdu. [DS]

yurdam, [yor-da-m] *{ağız} is.* Kural; yöntem; usul; yordam. [DS]

yurdamlı, [yordam-lı] *{ağız} sf.* Eli yatkın; becerikli; hünerli. [DS]

yurdu, [*eT.* urd *(delik)* > yurd-u] *{ağız} is.* İğne deliği. [DS]

yurdulamak, [yurdu-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* İğneye iplik geçirmek. [DS]

yurgu, [yuv-mak > yuv-gu > yur-gu] *{ağız} is.* **1.** Yuvak. **2.** Zeytin sıkma işinde kullanılan taş. [DS] 🗗 **yurgu ağacı,** *{ağız} Yuvak ağacı.* [DS]

yurgulamak, [yuvgu-la-mak > yurgu-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Dam üzerinde yuvak gezdirerek toprağı sıkıştırmak. [DS]

yurlamak, [yur-lā-mak] *(yurla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Haykırmak. [DLT]

yurmak, [vur-mak > yur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* Vurmak. [DS]

yurmut, [? yurmut] *{ağız} is.* Yaban kazı. [DS]

yurt[1], [urd > yurt / yurdu] *{eT} {ağız} is.* Delik. [DLT] [DS]

yurt[2], **-du** [yurt يورت] *is.* **1.** *{eT}* Terk edilmiş çadır yeri. [ETY] **2.** *{eT} {eAT} {OsT}* Kamp yeri; konaklama yeri; oturulan yer. [ETY] [Tekin] **3.** *{eT}* Karargâh. [ETY] **4.** *{eT}* Eski eserler; ören. [DLT] **5.** *{eT}* Sahip olunan arazi; emlak; tarla. [Gabain] **6.** *{eT} {eAT} {ağız}* Ev; bark. [Gabain] [DS] **7.** *{ağız}* Yörüklerin yazın veya kışın oturdukları yer. [DS] **8.** *{eT} {eAT} {OsT}* Bir halkın yüzyıllar boyunca üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu, bayındır hâle getirdiği, yurttaşı olduğu ve duygusal olarak bağlı bulunduğu toprak parçası; ülke; vatan; yer. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] **9.** İnsanın doğup büyüdüğü, yaşadığı yer; memleket. **10.** *mecaz.* Bazı nitelik veya değerleri taşıyan insanların bol bulunduğu yer; diyar. **11.** *mecaz.* Bir şeyin ilk kez çıktığı yer; çok yetiştiği yer; vatan. **12.** Bir grup insanın oturduğu, yetiştirildiği veya bakıldığı kurum. **13.** Kalacak, barınacak, oturulacak yer; ev; bark. **14.** Belli bir alana ait bir işin toplu olarak öğretildiği yer. **15.** Hastaların tedavi edildiği yer. **16.** Öğrencilerin barınma, yatma, yemek yeme, ders çalışma ve dinlenme gereksinimlerini karşılamak üzere devlet veya özel kuruluşlar tarafından açılan ve yönetilen kuruluş. **17.** Göçebe Türklerin oturduğu çadır. **18.** Moğollarda ve Türklerde göçebe halktan yakın akraba ailelerden birkaç çadırın bulunduğu toprak parçası; topak ev. 🗗 **yurt bilgisi,** *Yurttaşlık bilgisi.* || **yurt dışı,** *1. Yurt sınırları dışında olan ya da yapılan. 2. Yabancı ülkelerin biri ya da tümü.* || (bir yeri) **yurt dutmak** (tutmak), *{ağız} Oraya yerleşip kalmak.* [DS] || **yurt edinmek,** *{eAT} {OsT} 1. Vatan edinmek. 2. Mesken edinmek.* || **yurt etmek,** *{eAT}* → yurt tutmak. || **yurt içi,** *Yurt sınırları içinde olan, yer alan ya da yapılan.* || **yurt tutmak,** *{OsT} Bir yeri kendine yurt edinmek; oraya yerleşmek, bağlanmak; tavattun etmek.* || **yurt yiri** (yeri), *{ağız} Yarar sağlanan yer; çıkar kapısı.* [DS]

yurtbasarlık, [Türkm. yurt+bas-ar-lık] *is.* Emperyalizm.

yurtgeçeri, [yurt+geç-er-i] *{ağız} is.* Narh. [DS]

yurtçı, [yurt-çı] *{eT} is.* Konakçı; kervanın geçeceği yeri belirten kişi. [Nevâyî]

yurtlak, -ğı [yurt-lak] *{ağız} is.* Yörüklerin yazın veya kışın oturdukları yer. [DS]

yurtlandırma, [yurt-lan-dır-ma] *is.* Yurtlandırmak eylemi.

yurtlandırmak, [yurt-la-n-dır-mak يوردلندرمق] *gçl. f. [-ır] [eAT. -ur]* **1.** Yurt sahibi etmek; tavattun etmek. **2.** Bir yere yerleştirmek; iskân etmek. *{eAT} (aynı)*

yurtlanma, [yurt-la-n-ma] *is.* Yurtlanmak eylemi.

yurtlanmak, [yurt-la-n-mak يوردلنمق] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Bir yeri yurt edinmek; oraya yerleşmek. *{eAT} (aynı)* **2.** Yurt sahibi olmak.

yurtluk, -ğu [yurt-luk] *is.* **1.** Tarlası, otlağı, ormanıyla bir bütün oluşturan geniş arazi; malikâne. **2.** İmparatorluk döneminde, bir görevliye ya da yararlığı görülen bir kimseye hayat boyu gelirinden yararlanma hakkı sağlamak üzere verilen arazi; malikâne.

yurtsal, [yurt-sal] *sf.* Yurtla ilgili; yurda ilişkin.

yurtsama, [yurt-sa-ma] *is.* Yurtsamak eylemi; daüssıla.

yurtsamak, [yurt-sa-mak] *gçsz. f. [-r] [-s(u)-yor]* Yurdunu özlemek; sıla hasreti çekmek.

yurtsever, [yurt+sev-er] *is.* **1.** Yurdunu, milletini tutkuyla seven, onu korumak, ilerlemesine sağlamak için özveride bulunan kimse; vatansever; vatanperver. **2.** *sf.* Yurtsever olan.

yurtseverlik, -ği [yurt+sev-er-lik] *is.* **1.** Yurtsever olma durumu. **2.** *sosy.* İnsanların üzerinde yaşadıkları ülkelerine, topraklarına ve yaşama biçimlerine karşı içten gelerek duydukları sevgi bağı. **3.** Yurtsever bir kimsenin niteliği; vatanseverlik; vatanperverlik. **4.** Yurtsever bir kimseye özgü davranış.

yurtsuz, [yurt-suz] *sf.* **1.** Kalacak yeri, barınacak yeri olmayan. **2.** Herhangi bir ülkenin vatandaşı olmayan; yurttaşı olduğu ülke bulunmayan; haymatlos; vatansız.

yurttaş, [yurt-taş] *is.* **1.** Aynı yurtta yaşayan kişiler ve bunlardan her biri. **2.** Bir devlet içinde medeni ve siyasi haklara sahip kimse; vatandaş, *(1944).* 🗗 **yurttaşlar yasası,** *huk. Medenî kanun.*

yurttaşlık, -ğı [yurt-taş-lık] *is.* **1.** Yurttaş olma durumu. **2.** Bir yurtta doğup büyüme veya yaşamış olma durumu; vatandaşlık. **3.** *huk.* Bir devlete yurttaşlık hukuku ile bağlı olma hâli; kişiyi bir devlete

bağlayan siyasal ve hukuksal bağ. ◘ **yurttaşlık bilgisi,** *Devlet ve hükûmet kuruluşlarını, yurttaşların hak ve ödevlerini kapsayan bilgi; yurt bilgisi.*|| **yurttaşlık hakları,** *Yurttaşların kullanması gereken hakların tümü.*|| **yurttaşlık hukuku,** *Yurttaşlık haklarını kollayan ve koruyan hukuk sistemi.*

yuruk[1]**, -ğu** [yor-mak > yor-uk / yuruk] *{ağız} is.* Yorum. [DS]

yuruk[2]**, -ğu** [vur-mak > vur-uk / yur-uk] *{ağız} is.* Silah. [DS]

yurun, [yur-un] *{eT} is.* **1.** İpek kumaş parçası. [DLT] **2.** Paçavra. [EUTS] **3.** Parça. [KB] ◘ **yurun yaka / yuka,** *{eT} İpek yaka.* [DLT]

yurunluğ, [yur-un-luğ] *{eT} sf.* İpek kumaş parçası olan. [DLT]

yurük, -ğü [yüğ-(ü)r-ük > yürük] *(yu:rük) {ağız} sf.* Eline ayağına çabuk; çevik; hızlı. [DS]

yuryumuşak, [yu(r)+yu/muşak] *{ağız} pekşt. sf.* Çok yumuşak; yumuşacık. [DS]

yusanık, -ğı [pusan-ık > yusanık ?] *{ağız} is.* Bulutlu hava. [DS]

yusmak, [yus-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Harman yığmak. [DS]

yusufçuk, -ğu [İbr. yūsuf *(peygamber adı)* > yusufçuk] *is. zool.* **1.** Kız böceğigillerden, mayıs ve haziran aylarında sular üstünde büyük sürüler hâlinde uçuşan, ince yapılı, iri kafalı kız böceği, *(Libellula depressa).* **2.** Dağlık ve ormanlık bölgelerde yaşayan, güvercine benzer fakat ondan daha küçük yapılı bir yabani kuş, *(Turtur auritus).* **3.** *{ağız}* Bir tür baykuş. [DS] **4.** *{ağız}* Bir türlü küçük ev kertenkelesi. [DS] **5.** *{ağız}* Mandalina. [DS]

yusufçukgiller, [yusuf-çuk-gil-ler] *is. zool.* Kız böcekleri takımı.

yusufî, [Ar. yūsufī يوسفى] *(yu:sufi:) is.* Padişah, sadrazam, vezir ve yüksek dereceli devlet adamlarının giydiği üstü geniş, başa geçen kısmı dar, dilimli bir tür kavuk. ◘ **yusufî destar,** *Yusufî denilen kavuğun üzerine sarılan destar.*

yusufu, [Ar. yusufî => yusufu] *{ağız} is.* Limon. [DS]

yusun, [yosun / yusun يوسون] *{eAT} is.* Yasa; türe; usul; yol.

yusyumru, [yu(s)+yu/mru] *(yu'syumru) pekşt. sf.* Tam bir yumru durumuna gelmiş olan.

yusyuvarlak, -ğı [yu(s)+yu/varlak] *pekşt. sf.* Tam bir yuvarlak hâlde olan; küre hâlinde; tostoparlak.

yuş[1]**,** [yuş] *{eT} is.* **1.** Sıkışma. [DLT] **2.** Zahmet; sıkıntı. [ETY] ◘ **yuş bolmak,** *Sıkışmak. [DLT]*

yuş[2]**,** [yuş / yaş] *{eT} is.* Yeşillik. [DLT]

yuşanmak, [yuş-an-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yıpranmak; biraz eskimek.

yuşanmış [yuş-an-mış] *{ağız} sf.* Az eskimiş; yıpranmış. [DS]

yuşılmak[1]**,** [yuş-ıl-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Eli işe yatışmak

yuşılmak[2]**,** [yuş-mak > yuş-ıl-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Emzikten akıtılmak. [DLT]

yuşmak, [*yü-mak > yu-ş-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* Emzikten akıtmak. [DLT]

yuşuk, -ğu [yuş-uk / yoş-uk] *{ağız} sf.* (Elbise, ayakkabı vb. için) yıpranmış; biraz eskimiş. [DS]

yuşul, [yaş-ıl > yuş-ul] *{eT} sf.* (İkilemede) yeşil. *yaşıl yuşul, (yeşil meşil)* [DLT]

yuşulğan, [yuşul-mak > yuş-ul-ġān] *(yuşulğa:n) {eT} sf.* Daima akan. [DLT]

yuşulmak[1]**,** [yuş-ul-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Akıp dökülmek; fışkırmak. [DLT]

yuşulmak[2]**,** [yuş-ul-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Eli işe yatkın olmak. [DLT]

yuşurmak, [yuğ-(u)ş-ur-mak > yuşur-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Sopayla dövmek. [DS]

yut, [yut] *{eT} is.* **1.** Açlık; kıtlık; kıran. [ETY] [Tekin] **2.** Soğuğun şiddetinden hayvanların kırılması; kışın soğukta hayvanları öldüren felaket. [ETY] [DLT] [KB]

yutak, -ğı [yut-mak > yut-ak] *is.* **1.** *anat.* Besinlerin ağız boşluğundan yemek borusuna geçtiği gırtlak, geniz ve yemek borusu arasındaki boşluk. **2.** *{ağız}* Yemek borusu. [DS] ◘ **yutak altı,** *Solunum ve sindirim yollarının birleştiği yerde bulunan gırtlağın kenarlarından yemek borusunun ağzına kadar uzanan ve gırtlak önünde tepesi aşağı basık koni biçimindeki yapı.*|| **yutak iltihabı,** *tıp. Faranjit.*|| **yutak üstü,** *zool. Böceklerde dudağın iç yüzünde bulunan kitinimsi çıkıntı.*

yutar, [yut-ar] *sf.* Yutan; yutma özelliği bulunan. ◘ **yutar hücre,** *biy. Fagosit.*

yutgunmak, [yut-kun-mak / yut-gun-maḫ] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Sözü ağzından çıkaramamak. [DS]

yutıkmak, [yut-ık-mak] *{eT} gçsz. f. [-ur]* Soğuktan hayvan telef olmak. [DLT]

yutkunma, [yut-mak > yut-kun-ma] *is.* Yutkunmak eylemi.

yutkunmak, [yut-mak > yut-kun-mak] *gçsz. f. [-ur]* **1.** Ağzında bir şey varmış da yutuyormuş gibi gırtlağı hareket ettirmek. **2.** *mecaz.* Bir şeyi söylemek ya da söylememek arasında duraksamak. ◘ (bir şey karşısında) **yutkunmak,** *Elde etmek istediği o şeyin yokluğunu çekmek.*

yutlamak, [yut-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Üflemek. [DS]

yutma, [yut-ma] *is.* **1.** Yutmak eylemi. **2.** Besinleri ağızdan mideye indirme.

yutmak[1]**,** [yut-mak يوتق] *gçl. f. [-ar]* **1.** *{eT} {eAT} (aynı)* (Yiyecek, içecek vb. için) ağızda bulunan o yiyecek ve içeceği yutaktan geçirerek mideye indirmek. [DLT] [KB] [Mühennâ] **2.** Büyük bir iştahla

yiyip bitirmek; silip süpürmek. **3.** *{eAT}* Bir şeyi içine alıp kaybetmek; görünmez kılmak; içinde bırakmak. **4.** *mecaz.* Haksız olarak kendine mal etmek; zorbalıkla elinden almak; ele geçirmek; bünyesinde sindirmek. **5.** *teklfz.* Dayanmak, sesini çıkarmamak; karşılığını vermemek; tepki göstermemek; katlanmak; hazmetmek; dışarı vurmamak; içinde bırakmak. *{eAT} (aynı)* **6.** (Ses, hece, sözcük vb. için) tam ve doğru olarak söyleyememek. **7.** *teklfz.* (Söz için) inanmak; aldanmak; kanmak. **8.** *teklfz.* (Kişi için) üstün gelerek onu ortadan kaldırmak; yok etmek. **9.** Türlü anlamlara gelebilen sözü anlayamamak. **10.** Söylemek istediği bir sözü kendini tutarak söylememek. **11.** *teklfz.* (Kitap, bilgi vb. için) iyice, eksiksiz olarak öğrenmek. **12.** *mecaz.* (Işık, ses vb için) gücünü, parlaklığını azaltmak; zayıflatmak. **13.** (Para) bir iş, girişim vb. için çok miktarda harcanmak. **14.** (Balık için) yemi, zokayı kapmak. ◘ **yutu gitmek,** *{eAT} Yutmakta devam etmek; sürekli yutmak.*

yutmak[2], [yut-mak يتمق] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-ar]* Kumar vb. oyunlarında kazanmak; karşıdakinin elindekileri almak; yenmek; ütmek. [DS]

yutmuk, [yut-muk] *{ağız} is.* Ağızdaki bir yudumluk yemek, tükürük vb. [DS]

yutturma, [yut-tur-ma] *is.* **1.** Yutturmak eylemi. **2.** *{ağız}* Olta. [DS]

yutturmaca, [yut-tur-maca] *is.* **1.** Dinleyenin anlayamayacağı biçimde oyunlarla dolu olarak söylenmiş söz oyunu. **2.** Aldatmaca.

yutturmak, [yoḏ-tur-mak / yut-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** *{eT}* Sildirmek. [DLT] **2.** Yutmasını sağlamak; yutmasına neden olmak. **3.** (Kusurlu, bozuk şey için) kabul ettirmek; sağlammışçasına satın almasını veya almasını sağlamak. **4.** İnandırmak; kandırmak.

yutturulma, [yut-tur-ul-ma] *is.* Yutturulmak eylemi.

yutturulmak, [yut-tur-ul-mak] *edil. f. [-ur]* Yutturmak eylemi yapılmak.

yutucu, [yut-ucu] *sf.* **1.** Yutma özelliği olan. **2.** *mat.* Gerçek sayılarda, bir sayı ile çarpımı sıfıra eşit olduğundan sıfır çarpanına verilen ad.

yutukmak, [yut-uḳ-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* (Hayvan için) kuraklıktan zayıflamak; ölüm haline gelmek. [DLT]

yutulma, [yut-ul-ma] *is.* Yutulmak eylemi.

yutulmak[1], [yut-ul-mak] *edil. f. [-ur]* **1.** Yutmak eylemi yapılmak. **2.** Kendisi hakkında yutmak eylemi uygulanmak. **3.** Büyük bir iştahla yenip içilmek; silip süpürülmek. **4.** Ele geçirilmek. **5.** (Kişi için) alt edilmek; yok edilmek. **6.** (Sözcük, ses vb. için) tam ve doğru olarak söylenmemek. **7.** Kabul edilmek; inanılmak; katlanılmak.

yutulmak[2], [yut-ul-mak] *{ağız} edil. f. [-ur]* Oyunda yenilmek; para vb. kaybedilmek. [DS]

yutum, [yut-um] *is.* Yutmak eylemi ve biçimi; yudum.

yutunmak, yut-mak > yut-un-mak [يوطينمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yutmak; yavaş yavaş içmek; yutkunmak. [Kadı Burhanettin]

yutuz, [yut-uz] *{eT} is.* **1.** Kadın. [ETY] [Gabain] **2.** Eş; zevce; refika. [ETY] [EUTS] [Gabain] **3.** Harem. [Tekin]

yutuzmak, [yut-uz-mak] *{ağız} edil. f. [-ur]* Oyunda yenilmek; ütülmek; yutulmak. [DS]

yuul, [yu / yuul] *{eT} is.* Dere; çay; küçük nehir; ırmak. [EUTS]

yuva[1], [uyā > yuvā] *(eT. yuva:) is.* **1.** Kuşların, sürüngenlerin, balıkların, böceklerin vb. hayvanların yumurtlamak, kuluçkaya yatmak, yavrulamak, yavrularını büyütmek için türlü şeylerden yaptıkları ve türlü biçimlerde hazırladıkları barınak. *{eT} (aynı)* [Clauson] [Bahşayiş] **2.** Kimi hayvanların toplu olarak yaşadığı korunaklı yer. **3.** Genellikle ailenin oturduğu sevgi, şefkat, sıcaklık ortamı; ev; ocak. **4.** İki buçukla dört yaş arası çocukların bakıldığı, okul öncesi eğitim kurumu. **5.** Kimsesizlere veya yaşlılara yardım etmek ve onları barındırmak amacıyla açılan yer. **6.** Bazı kötü nitelikli ya da kuşku uyandıran kimselerin çok sayıda bulunduğu, toplandığı yer. **7.** *mecaz.* (Toz, mikrop, böcek vb. için) istenmeyen şeylerin ya da canlıların toplandığı ya da çoğaldığı elverişli ortam; bir şeyin çok bulunduğu yer. **8.** Bir şeyin öğretildiği, bir etkinliğin sürdürüldüğü yer. **9.** Bir şeyin içinde yerleşmiş olduğu veya yerleştirildiği oyuk. **10.** *as.* Saldıran tarafından, ele geçirdiği tahkimat üzerinde tutunmak için açtığı ve içine yerleştiği siper. ◘ **yuva açmak,** *Matkap ya da burgu ile tahta üzerinde delik açmak.*|| **yuvadan uçmak,** *Bir iş veya eş sahibi olarak evinden ailesinden ayrılmak.*|| **yuva deliği,** *{ağız} Mutfak tavanında iki yana açılmış deliklerden her biri.* [DS]|| **yuva dibi,** *{ağız} Yumurtadan en son çıkan yavru.* [DS]|| **yuva kurmak,** *Evlenmek; yeni bir ev açmak.*|| **yuvasını bozmak,** *Aile düzenini dağıtmak; ailenin dağılmasına neden olmak.*|| **yuvasını dağıtmak,** *Kurulu ev düzenini bozmak.*|| (birinin) **yuvasını yapmak,** *teklfz. 1. Birine hak ettiğinin en ağırı olan cezayı veya cevabı vermek, hakkından gelmek. 2. {ağız} İyice hırpalamak; dövüp uslandırmak* [DS]|| **yuvasını yıkmak,** *1. Birinin eşinden boşanmasına sebep olmak. 2. (Kişi kendisi için) eşinden ayrılarak kendi aile düzenini yok etmek.*|| **yuvaya dönüş,** *Eski yerine, aile ocağına geri geliş.*|| **yuva yapmak,** *1. Yuva hazırlamak; yuva oluşturmak. 2. Evlenmek.*|| **Yuvayı yapan dişi kuştur.** *Ev kadınının anlayışlı, idareci ve tutumlu olması gerektiğini anlatmak için söylenir.*

yuva[1], [Far. yāve => yava / yuva / yova] *{ağız} is.* **1.** Nüfusta kaydı olmayan kimse. **2.** Sahipsiz hayvan. [DS]

yuva[2], [yuv-mak > yuv-a] *{ağız} is.* Yuvak. [DS]

yuvaca, [yuva-ca] *{ağız} is.* Küçük tencere. [DS]

yuvacak, -ğı [yuva-cak] *{ağız} is.* Avuç; el içi. [DS]

yuvacı, [yuva-cı] *is.* İmparatorluk döneminde, saray avcılarına atmaca, doğan, şahin sağlamak amacıyla bu kuşların yuvalarını bulup yavruları yakalayıp getiren kişilere verilen ad.

yuvacık, -ğı [yuva-cık] *is.* Küçük ve sevimli yuva.

yuvacıl, [yuva-cıl] *sf.* (Kuşlar ve diğer hayvanlar için) yuva yapan.

yuvaç, -cı [yuv-mak > yuv-aç] *{ağız} is.* İçindekilerin dökülmemesi için arabaların ön ve arkalarına konulan tahta kapaklar. [DS]

yuvag, [yuv-mak > yuv-ak > yuvag] *{ağız} is* Yuvak. [DS]

yuvak[1], **-ğı** [*eT.* yuv-mak *(yuvarlamak)* > yuv-ak يوواق] *is.* **1.** Toprak damları düzlemek, sıkıştırmak için kullanılan silindir taş; loğ; yuvgu. *{OsT} {ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Yol düzlemekte kullanılan silindir. [DS] **3.** *{ağız}* Makara. [DS] **4.** *{ağız}* Değirmen taşının altına sürülüp kaldırılmasını sağlayan iki başı yuvarlak ağaç. [DS] ◻ **yuvak ağacı,** *{ağız} Yuvak taşını çekmekte kullanılan çatal ağaç.* [DS]‖ **yuvak demiri,** *{ağız} Yuvak taşına takılan demir.* [DS]

yuvak[2], **-ğı** [yuva-k] *{ağız} is.* **1.** Kuş yuvası. **2.** İçindekilerin dökülmemesi için arabaların ön ve arkalarına konulan tahta kapaklar. **3.** Tilkiyi ininden çıkarmak için yapılan tuzak. **4.** Yer altına kazılarak üstü kapatılmış kuru yiyecek koymaya yarar yer. **5.** Küçük kuzuların yattıkları yer. [DS]

yuvak[3], **-ğı** [yuv-mak > yuv-ak] *{ağız} is.* İnce bulgur veya pirinç ince çekilmiş kıyma ile yoğrulduktan sonra küçük küçük yuvarlanıp haşlanarak yapılan bir yemek. [DS] ◻ **yuvak yuvak,** *{ağız} Yuvarlak yuvarlak.* [DS]

yuvak[4], **-ğı** [yuv-ak] *{ağız} is.* **1.** Parça. **2.** Ölçü birimi. [DS]

yuval, [yuva-l] *{ağız} is.* Küçük tencere. [DS]

yuvalak[1], **-ğı** [yuv-mak > yuv-ala-k / yuv-a(r)-la-k يوالق] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** Yuvarlak. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Top mermisi; gülle. **3.** Yuvak. **4.** *{ağız}* Pirinç tanelerini sapından ayırmakta kullanılan araç. [DS] ◻ **yuvalak taşı,** *{OsT} Yuvak.*

yuvalak[2], **-ğı** [yuv-ala-k] *{ağız} is. mutf.* **1.** İnce bulgur veya pirinç ince çekilmiş kıyma ile yoğrulduktan sonra küçük küçük yuvarlanıp haşlanarak yapılan bir yemek. **2.** Etle birlikte pişen nohut içine fındık büyüklüğünde hazırlanmış bulgurlu köftelerin katılmasıyla yapılan terbiyeli düğün yemeği. **3.** Haşhaşlı, susamlı çörek. [DS] ◻ **yuvalak taşı,** *{eAT}* → yuvak[1].

yuvalama[1], [yuv-ala-mak] *{ağız} is.* Evlerin üstünü örtmekte kullanılan büyük ağaçlar. [DS]

yuvalama[2], [yuva-la-ma] *is.* **1.** Yuvalamak eylemi. **2.** *{ağız}* Baharda bağ kütükleri üzerindeki fazla filizleri koparma işi. [DS]

yuvalama[3], [yuv-ala-ma] *{ağız} is.* İnce bulgur veya pirinç ince çekilmiş kıyma ile yoğrulduktan sonra küçük küçük yuvarlanıp haşlanarak yapılan bir yemek. [DS]

yuvalamaca, [yuvala-maca] *{ağız} is.* Ceviz yuvarlama oyunu. [DS]

yuvalamak[1], [yuva-la-mak يوه لق] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Yuva yapmak. *{OsT} (aynı)* **2.** *{ağız}* İyice yerleşmek. [DS]

yuvalamak[2], [yuv-ala-mak يوالق] *{eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r]* Yuvarlamak. [DS]

yuvalanma, [yuva-la-n-ma / yuva-lan-ma] *is.* **1.** Yuvalanmak eylemi. **2.** Yuva yapıp yerleşme. **3.** *buy.* Memelilerde ve kadında döllenmiş yumurtanın dölyatağına gelerek dölyatağı mukozasına girmesi ve orada kendisine bir yuva yapması. ◻ **yuvalanmayı önleyici,** *Döllenmiş yumurtanın dölyatağı mukozasında yuva edinmesini engelleyen.*

yuvalanmak[1], [yuva-la-n-mak يوه لانق] *dönüş. f. [-ır] [eAT. -ur]* **1.** Yuva yapıp yerleşmek; yuva kurmak. **2.** Bir yeri üs olarak kullanmak. **3.** *as.* Silah görünmeyecek biçimde gizlenmek. **4.** Yuva sahibi olmak; yuva edinmek; ev satın almak veya yapmak; yuvalı hâle gelmek. *{OsT} (aynı)*

yuvalanmak[2], [yuv-mak > yuv-ala-n-mak يوالنمق] *{eAT} {OsT} {ağız} dönşl. f. [-ur]* Yuvarlanmak. [DS]

yuvalı, [yuva-lı] *sf.* **1.** Yuvası olan; yuva sahibi olan. **2.** Bir yuva içinde bulunan. **3.** (Parçalar için) içine geçebileceği, oturabileceği bir yuva bulunan.

yuvalmak, [yuv-mak > yuv-al-mak] *{eT} {ağız} edil. f. [-ur]* Yuvarlanmak. [DLT] [DS]

yuvamak, [yuv-a-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-v(u)-yor]* Toprak dam üzerinde yuvak gezdirerek toprağı sıkıştırmak; yuğmak. [DS]

yuvanak, -ğı [yığın-ak > yuvanak] *{ağız} is.* Birikim; yığınak. [DS]

yuvanmak[1], [yuv-an-mak يوواغق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Gönlü rahat etmek; avunmak; tesseli bulmak.

yuvanmak[2], [yuv-an-mak] *{ağız} gçl. f. [-ar]* → yuvamak. [DS]

yuvanta, [Far. yāve-ende = > yovanta / yuvanta] *{ağız} sf.* Boş gezen; işsiz güçsüz; aylak. [DS]

yuvantalık, -ğı [yuvanta-lık] *{ağız} is.* Başıboşluk; işsizlik; aylaklık. [DS]

yuvar, [yuv-mak > yuv-ar] *is.* **1.** Yuvarlak ya da oval biçimli olan şey; küreyve. **2.** (Özelliğini belirten al, ak gibi sıfatla beraber) kan, lenf, irin, süt gibi vücut içi sıvılarda bulunan yuvarlak ya da oval hücre, *(1944).* ◻ **yuvar içi,** *Bir yuvarın içinde bulunan.*‖ **yuvar oynak,** *anat. Kalça eklemi gibi yüzeylerin-*

yok etmek; bozmak. **2.** *{ağız}* (Geçmişteki kötü bir olay için) olmamış saymak; geçmişi anmamak. [DS]

yuymak[2], [ıġ *(su)* > y-ıġ > yuġ > yuġ-mak / yuy-mak يويغ] *{eAT} {ağız} gçl. f. [-ar]* Yıkamak. [DS]

yuyucu, [yuy-mak > yuy-ucu يیوجی] *{eAT} {OsT} is.* Cenaze yıkayıcı; gassal.

yuyulmak, [yuy-mak > yuy-ul-mak / yoy-ul-mak يويلمق / يويولق / ییلمق] *{eAT} edil. f. [-ur]* Silinmek; bozulmak; yok edilmek.

yuyundu, [yuy-mak > yuy-untu / yuy-undu يويوندی] *{eAT} {OsT} is.*→ yuyuntu.

yuyunmah, [yuy-mak > yuy-un-maḫ] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* → yuyunmak. [DS]

yuyunmak, [yuy-mak > yuy-un-mak يوينمق] *{eAT} dönşl. f. [-ur]* Yıkanmak.

yuyuntu, [yuy-mak > yuy-untu يويوندی / يوينتی] *{OsT} {ağız} is.* **1.** Bulaşık suyu. [DS] **2.** Yıkanma işinde kullanılmış kirli su; atık su.

yuz, [Far. yūz يوز] *(yu:z) {OsT} is. zool.* Pars.

yuzak, [yuz-ak ?] *{eT} is.* Kilit. [Mühennâ]

yuze, [Far. yūze يوزه] *(yu:ze) {OsT} is.* **1.** Dilenci. **2.** Zağar. **3.** Ağaç özdeği.

yübuset, [Ar. yübūset يوبوست] *(yübu:set) {OsT} is.* Kuruluk; nemsizlik. ◘ **yübüset-i hevā,** *{OsT} Havanın kuruluğu.*

yübük, [yübü-k ?] *{eT} sf.* **1.** (Yer için) suyu olan. **2.** İyi, güzel verimli. [Clauson]

yüce, [yüce يوجه] *sf.* **1.** Her şeyin ve herkesin üstünde olan; en yüksek; ulu. *{eT} (aym)* [Mühennâ]. **2.** (Kişi için) üstün nitelikleri ile hayranlık uyandıran; ulu. **3.** Soyluluğu ve büyüklüğü ile diğerlerinden ayrılan ve kendisine çok değer verilen. **4.** Büyüklüğü ve yüksekliği hayranlık uyandıran. **5.** *{eAT} ...* -den uzak; münezzeh; ari. **6.** *is.* En yüksek yer. **7.** *{eAT}* Yükseklik. ◘ **Yüce Divan,** *Anayasa Mahkemesinin yüksek derecedeki görevlileri yargılarken aldığı isim; divan-ı âlî.*|| **yüce dutmak,** *{eAT} Yükseltmek.*|| **yüce eylemek,** *{OsT} Yükseltmek.*

yücek[1]**, -ği** [yu-mak > yü-cek / yüğ-cek] *{ağız} is.* Çamaşır. [DS]

yücek[2]**, -ği** [yüce > yüce-k] *{ağız} is.* Ovadaki küçük yükselti; hüyük. [DS]

yücelenmek, [yüce-le-n-mek يوجلنمك] *{OsT} dönşl. f. [-ür]* Azamet satmak; büyüklük taslamak.

yücelik, -ği [yüce-lik لك يوجه] *is.* Yüce olma durumu; ulviyet; ululuk. ◘ **yücelik etmek,** *{eAT} Kibirlenmek; azamet satmak.*

yücelim, [yüce-l-im] *is. gök b.* **1.** Günlük hareketinde bir gök cisminin çizdiği yükselim dairesi ile bir yerin meridyeninin kesiştiği iki noktadan biri; üst geçiş. **2.** Bir gök cisminin bu iki noktanın her birinden geçtiği an. **3.** Yıldız falcılığında, meridyene vardığında ufkun üzerindeki günlük yolunun ortasına ulaşan tutulum noktasına denir. ◘ **yücelim noktası,** *Bir gök cisminin, bir yerin meridyeninden geçerken ufuk üzerinde ulaştığı ün büyük yüksekliğe denk düşen nokta; üst geçiş noktası.*

yüceliş, [yüce-l-iş] *is.* Yücelmek eylemi ve biçimi.

yücelivermek, [yücel-mek+vér-mek > yücel-i+vérmek يوجه لی ویرمك] *{eAT} gçsz. f. [-ür]* Birden yücelmek; hemen yücelmek.

yücelme, [yüce-l-me] *is.* **1.** Yücelmek eylemi; itila. **2.** Yıldız falında, burçlar kuşağında bir gezegene isabet edebilecek beş durumdan biri. ◘ **yücelme yeri,** *Yıldız falında, bir gezegenin içinden geçtiğinde sempati ve saygı uyandıran burç.*

yücelmek, [yüce-l-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Yüce duruma gelmek; yükselmek. **2.** (Kişi ya da topluluk için) üstün nitelikleriyle hayranlık uyandırmak; saygınlık kazanmak. **3.** *gök b.* (Gök cismi için) bir yerin meridyeninden geçmek. ◘ **yüceli yücelivermek,** *{OsT} (At için) şaha kalkmak; şahlanmak.*

yücelti, [yüce > yüce-l-mek > yüce-l-ti] *{ağız} is.* **1.** Yüksek yer; yükselti. **2.** Yükseklik. [DS]

yüceltilme, [yüce-l-t-il-me] *is.* Yüceltilmek eylemi.

yüceltilmek, [yüce-l-t-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yüceltmek eylemi yapılmak. **2.** Kendisi hakkında yüceltmek eylemi uygulanmak.

yüceltim, [yüce-l-t-im] *is.* **1.** Yüceltmek eylemi ve süreci. **2.** Psikanalizde, bir cinsel dürtünün, başlangıçtaki bir cinsel amacın, buna yakın ama kültürel bakımdan işlenmiş cinsel olmayan başka amaçlarla değiştirilmesi süreci.

yüceltme, [yüce-l-t-me] *is.* **1.** Yüceltmek eylemi; yükseltme. **2.** Psikanalizde, aşağı sayılan içgüdü ve duyguların yüksek içgüdü ve duygulara dönüşmesi.

yüceltmek, [yüce-l-t-mek يجلدمك] *gçl. f. [-ir]* **1.** *{OsT}* Yüce duruma getirmek; yücelmesini sağlamak; yükseltmek; âlî kılmak. **2.** Ruhsal itimleri, yüksek bir gerçekleştirme düzeyine aktarmak.

yücerek, [yücē-rek يوجارك] *{eAT} {OsT} sf.* Daha yüce; çok yüce.

yüd, [yüḏ] *{eT} is.* Yüz; surat. [DLT]

yüdi, [Ar. yed > yüdī يدی] *(yüdi:) {OsT} is.* Eller.

yüdmek, [yū-mek > yü-ḏ-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* **1.** Yüklemek. [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Yığmak. [İKP-Öy.] **3.** Yüklenmek. [DLT] [KB]

yüdrük, [yüḏ-mek > yüḏ-ür-mek > yüḏ(ü)r-ük] *{eT} is.* Üzerine eşya ve elbise konan şey; yüklük; dolap, masa vb. [DLT]

yüdurge, [yüd-ür-ge] *{ağız} is.* Çok keskin. [DS]

yüdülmek, [yüḏ-mek > yüḏ-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Yüklenmek. [Gabain]

yüdümen, [güdü-men > yüdü-men] *{ağız} sf.* Kısa. [DS]

yüdürmek [yüḏ-mek > yüḏ-ür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yüklemek. [DLT] [KB]

yüdüşmek, [yüḏ-mek > yüḏ-üş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Birlikte yüklemek; yüklemeye yardım etmek. [DLT]

yüen, [yüg-en > yüen] *{ağız} is.* At başlığı; kantarma. [DS]

yüet, [yu-mak > yu-y-at > yüet] *{ağız} is.* Çamaşır yıkama günü. [DS]

yüftürmek, [yüf-tür-mek *(doğrusu)* yik-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Bir şeyle iyilik etmek. [DLT]

yüfüş, [yov-mak[3] > yov-uş [Clauson] / yüf-üş] *{eT} is.* (Gelinin çeyizi için) hısımların yardımlaşması. [DLT]

yüfüşlüğ, [yüf-üş-lüg] *{eT} sf.* Armağanlı. [DLT]

yüfüşmek, [yov-mak[3] > yov-uş-mak [Clauson] / yuf-uş-mak] *{eT} işteş. f. [-ür]* Yardımlaşmak; birbiri ile dost olmak. [DLT]

yüg[1], [yok / yüg] *{eT} is.* Yüksek yer; üst; tepe; yukarı. [ETY]

yüg[2], [yṻ-mek / ṻ-mek *(yayılmak; uzamak)* > yü-g] *f.* **1.** Yayılmış, serilmiş olan. [İKPÖy.] **2.** Görünen. [İKPÖy.] **3.** Şimdiki. [İKPÖy.]

yüg[3], [yṻg] *(yü:g) {eT} is.* **1.** Ok yeleği. [DLT] **2.** Kuş tüyü. [KB]

yügedmek, [yüg *(yüksek yer)* > yüg-eḏ-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Terfi etmek; yükselmek. [ETY]

yügedtürmek, [yüg *(yüksek yer)* > yüg-eḏ-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Terfi ettirmek. [ETY]

yügerü[1], [yüg / yük *(yüksek yer)* > yük-gerṻ] *(yügerü:) {eT} zf.* **1.** Yukarı doğru; yukarıya. [ETY] [Tekin] **2.** Yükseğe. [ETY] **3.** Semaya. [ETY]

yügerü[2], [yü-mek / ü-mek *(uzamak)* > yü-g > yüg-gerü > yüg-erṻ] *(yügerü:) {eT} zf.* Şimdiki duruma göre; şu halde. hazır; mevcut; hâlen; şimdiki. [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain]

yügetmek, [yüg *(yüksek yer)* > yüg-eḏ-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Terfi etmek; yükselmek. [ETY]

yügettürmek, [yüg *(yüksek yer)* > yüg-eḏ-tür-mek > yüg-et-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Terfi ettirmek. [ETY]

yüggerü, [yük / yüg *(yüksek yer)* > yük-gerṻ] *(yüggerü:) {eT} zf.* **1.** Yukarı; yukarıya. [ETY] **2.** Yükseğe. [ETY]

yügletmek, [yṻg > yüg-le-t-mek [Clauson] / yök-le-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* (Ok için) yelek taktırmak. [DLT]

yüglüg, [yṻg > yüg-lüg] *{eT} sf.* (Ok için) yelekli. 🗗 **yüglüg ok,** *Yelekli ok.* [DLT]

yügmek[1], [yüg-mek / üg-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Toplamak. [DLT]

yügmek[2], [yüg-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* (Kişi için) yıkılmak. [Gabain]

yügrük, [yüg-ür-mek > yüg(ü)r-ük / yür-ük يكرك] *{eT} sf.* **1.** Çabuk (koşan); acele; yüğrük; koşucu; geçici. **2.** *{ağız}* İşinin ehli; becerikli; tez canlı. [DS] **3.** *is.* Hızlı gitme. [DLT] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] 🗗 **yügrük at,** *Hızlı koşan at.* [EUTS]|| **yügrük bilge,** *Bilgin; akıllı; erdemli.* [DLT]

yügrüklük, [yügrük-lük يوكركلك] *{eAT} {OsT} is.* → yüğrüklük.

yügrüm, [yüg-ür-mek > yüg-(ü)r-üm] *{eT} is.* Bir koşuluk yer. [DLT]

yügrümle, [yügrüm-le يوكرومله] *{eAT} zf.* → yüğrümle.

yügrüş, [yüg-ür-mek > yüg(ü)r-üş يكرش] *{eAT} is.* → yüğrüş.

yügrüşmek, [yüg-ür-mek > yüg(ü)r-üş-mek يگرشمك/ يوكرشمك] *{eT} {eAT} işteş. f. [-ür]* → yüğrüşmek. [DLT]

yügrüştürmek, [yügrüş-dür-mek يكرشدرمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* → yüğrüştürmek.

yügsemek, [yüg /yük *(yüksek yer)* > yüg-sē-mek] *(yügse:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Yükselmek. [ETY]

yügşürmek, [yüg-(ü)r-üş-mek > yüg-(ü)ş-ür-mek يوكشرمك] *{eAT} işteş. f. [-ür]* → yüğşürmek.

yügün, [yüg-ün / yüg-en] *{eT} is.* Gem. [DLT] 🗗 **küvüç yügün,** *Küçük yular; çilbir.* [DLT]

yügünmek, [yük-mek > yük-ün-mek / yüg-ün-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Eğilmek. [EUTS] **2.** Secde etmek; tapınmak.

yügür, [yüg-ür / üyür / ügür] *{eT} is.* Darı. [DLT]

yügürdüşmek, [yüg-ür-d-üş-mek يكردشمك] *{eAT} işteş. f. [-ür]* → yüğürdüşmek.

yügürgen, [yüg-ür-gēn يكوركن] *(yügürge:n) sf.* **1.** *{eT}* Her zaman koşan; koşucu. **2.** *{eAT}* → yüğürgen. **3.** *{eT} is.* Çin'den gelen kervanın müjdecisi. [DLT] 🗗 **yügürgen at,** *{eT} Koşucu, yüğrük at.* [DLT]

yügürgün, [yügür-gṻn] *(yügürgü:n) {eT} is.* Darı gibi kırmızı taneli bir bitki. [DLT]

yügürmek[1], [yü-mek / ü-mek *(yayılmak; uzamak)* > yü-gür-mek / yüyür-mek يوكرمك] *{eT} gçsz. f. [-ür]* **1.** Akmak. [ETY] [Tekin] **2.** (At için) koşmak; yüğrük koşmak; geçmek; seğirtmek; çabuk koşmak; acele etmek; hızlı gitmek; süratle gitmek. *{eAT} {ağız} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [DS] **3.** Yürümek. [ETY] [KB] **4.** Gerdirmek; uzattırmak; yükseltmek. [İKPÖy.]

yügürmek[2], [*eT.* ügür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Beşik sallamak. [DS]

yügürtmek, [yügür-mek > yügür-t-mek / يوكرتمك يوكردمك] *{eT} gçl. f. [-ür]* **1.** Akıtmak. [ETY] **2.** Dökmek. [ETY] **3.** Koşturmak. *{eAT} (aym)* [DLT] [KB] **4.** *{eAT}* Koşmak. **5.** *{eAT}* Erkek hayvanı dişisi ile çiftleştirmek.

yügürü, [yügür-mek > yügür-ǖ يكرو] *{eAT} zf.* → yüğürü.

yügürük, [yügür-mek > yügür-ük] *{eT} sf.* Çabuk; acele; yüğrük. [EUTS]

yüğ, [*eT.* yüg / yok] *{ağız} is.* Ovadaki küçük yükselti; höyük. [DS]

yüğcek[1], **-ği** [yüğ > yüğ-cek] *{ağız} is.* Ovadaki küçük yükselti. [DS]

yüğcek[2], **-ği** [yu-mak > yü-mek > yü-y-cek > yüğcek] *{ağız} is.* Çamaşır. [DS]

yüğen, [yüg-en > yüğ-en يگن] *is.* **1.** *{eAT}* Gem. **2.** *{ağız}* At başlığı; kantarma. [DS]

yüğlenmek, [yük / yok > yüğ-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yükselmek. [DS]

yüğmek, [*eT.* yuğ-mak > yüğ-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Yıkamak. [DS]

yüğnük, -ğü [*eT.* yeñil > yeğni-k / yüğnük] *{ağız} sf.* Hafif. [DS]

yüğrük[1], **-ğü** [*eT.* yüg-(ü)r-ük يوكرك / يكرك] *{eAT} {OsT} sf.* **1.** (At, deve vb. için) iyi koşan; iyi yürüyen. **2.** *{ağız}* Koşar gibi yürüyen. [DS] **3.** *{ağız}* Eline ayağına çabuk; çevik. [DS] **4.** Çalışkan. **5.** *{ağız}* Yürekli. [DS] **6.** *is. {ağız}* At yarışı; koşu. [DS] **7.** *{ağız}* Koşu atı. [DS] **8.** *{OsT}* Yürürlük; hızlı gitme.

yüğrük[2], **-ğü** [yüğ-(ü)r-ük] *{ağız} is.* İplik çilesinin geçirildiği ve döndükçe ipliğin sarıldığı çıkrık. [DS]

yüğrük[3], **-ğü** [yüğ-ür-mek > yüğ(ü)r-ük] *{ağız} sf.* **1.** Cinsel isteği fazla olan. **2.** (Hayvan için) gebe. **3.** Çiftleştirilmesine rağmen gebe kalmayınca, koşum hizmetlerinde kullanılan dişi manda. **4.** (Ot, çayır, mera vb. için) gür, verimli; iyi. [DS]

yüğrük[4], **-ğü** [yüğ-(ü)r-ük] *{ağız} is.* **1.** Yılancık hastalığı. **2.** Çocuklarda bağırsak sancısı ile beliren bir hastalık. [DS]

yüğrük[5], **-ğü** [yüğ-(ü)r-ük] *{ağız} is.* **1.** Bağlarda, yanlamasına sıralanan tarhların arasında uzanan karık. **2.** Dağın doruğu. [DS]

yüğrük[6], **-ğü** [yüğ-(ü)r-ük] *{ağız} is.* Su tutmayan tarla veya tarlanın su tutmayan bölümü. [DS]

yüğrüklü[1], [yüğrük-lü] *{ağız} sf.* Yılancık hastalığına yakalanan. [DS]

yüğrüklü[2], [yüğrük-lü] *{ağız} sf.* (Bağ için) tarhlar boyunca arkları bulunan. [DS]

yüğrüklük, [yügrük-lük يوكركلك] *is.* **1.** *{eAT} {OsT}* Hızlı koşma. **2.** *{eAT}* Taşkınlık.

yüğrülemek, [yüğrü-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü) -yor]* → yüğrülmek[2]. [DS]

yüğrülmek[1], [yüğ(ü)r-ül-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Çiftleşip döl almak. [DS]

yüğrülmek[2], [üğ(ü)r-ül-mek > yüğrül-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* (Ekin için) rüzgâr etkisi ile dalgalar hâlinde sallanmak. [DS]

yüğrüm, [yüğrü-mek > yüğrü-m] *{ağız} is.* Döllenme; çiftleşme. 🗗 **yüğrüm sırası,** *{ağız} Koç katımı zamanı.* [DS]

yüğrümek, [yüğ(ü)r-ü-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** (Hayvan için) çiftleşmek istemek. **2.** Çiftleşip döl tutmak. **3.** (Hayvan için) gebe bırakmak. [DS]

yüğrümle, [yügrüm-le يوكرومله] *{eAT} zf.* Hızla; koşarak; sür'atle.

yüğrüş, [yüg-ür-mek > yüg(ü)r-üş يكرش] *{eAT} is.* Hız; koşuş; sür'at.

yüğrüşmek, [yüg-ür-mek > yüg(ü)r-üş-mek يكرشمك يوكرشمك / /] *{eT} {eAT} işteş. f. [-ür]* Koşuşmak. [DLT]

yüğrüştürmek, [yügrüş-dür-mek يكرشدرمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* **1.** Koşturmak. **2.** Dolaştırmak; deveran ettirmek.

yüğsek, -ği [yükse-k > yüğse-k] *{ağız} sf.* Yüksek. 🗗 **yüğsekten atmak,** *{ağız} Övünmek.* [DS]‖ **yüğsekten uçmak,** *{ağız} Kendisini veya malının değerini yüksek göstermeye çalışmak.* [DS]

yüğselmek, [yükse-l-mek / yüğ-se-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yükselmek. [DS]

yüğsük, -ğü [yüksük > yüğsük] *{ağız} is.* Yüksük. [DS]

yüğsünmek, [yük-sün-mek > yüğsün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* **1.** İşten kaçmak; yüksünmek. **2.** Değersiz görmek; küçümsemek. **3.** Kıskanmak. [DS]

yüğşürmek, [yüg-(ü)r-üş-mek > yüg-(ü)ş-ür-mek يوكشرمك] *{eAT} işteş. f. [-ür]* Koşuşmak.

yüğüleme, [*eT.* yülī-mek > yüğüle-me] *{ağız} is.* Tüy dökme hastalığı. [DS]

yüğünmek, [*eT.* yük-ün-mek > yüğün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Selam vermek. [DS]

yüğürdüşmek, [yüg-ür-d-üş-mek يكردشمك] *{eAT} işteş. f. [-ür]* Koşuşmak; yarışmak.

yüğürgen, [yüg-ür-gēn يكوركن] *{eAT} (yügürge:n) sf.* Hızlı giden; yürük.

yüğürmek[1], [yü-mek / ü-mek *(yayılmak; uzamak)* > yü-gür-mek / yüyür-mek يوكرمك] *{eT} gçsz. f. [-ür]* **1.** Akmak. [ETY] [Tekin] **2.** (At için) koşmak; yüğrük koşmak; geçmek; seğirtmek; çabuk koşmak; acele etmek; hızlı gitmek; süratle gitmek. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [DS] **3.** Yürümek. [ETY] [KB] **4.** Gerdirmek; uzattırmak; yükseltmek. [İKPÖy.]

yüğürmek[2], [yüğür-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* (Hayvanlar için) çiftleşme zamanı gelmek; çiftleşmek. [DS]

yüğürmek[3], [üğür-mek > yüğür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Beşik, salıncak vb. sallamak. [DS]

yüğürtmeç, -ci [yüğür-t-meç] *{ağız} is.* Kısır koyun veya sığır. [DS]

yüğürtmek[1], [*eT.* yügür-mek>yügür-t-mek / يوكرتمك يوكردمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* **1.** Koşturmak. *{OsT} (aym)* [DLT] [KB] **2.** *{eAT} {ağız} gçsz. f.* Koşmak; seğirtmek. [DS]

yüğürtmek[2], [yüğür-t-mek يوكردمك] *{OsT} gçl. f. [-ür]* Erkek hayvanı dişisi ile çiftleştirmek.

yüğürü, [yügür-mek > yügür-ū يكرو] *{eAT} {OsT} zf.* Koşarak.

yüğürük, -ğü [yüğür-ük] *{ağız} is.* Göbek altında şişkinlikle beliren bir hastalık. [DS]

yüğürülmek, [yüğür-ül-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* (Hayvan için) çiftleşme isteği göstermek; çiftleşmek. [DS]

yüğütmek[1], [yüğ-ür-mek > yüğ-üt-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Yüğürmek[1]. [DS]

yüğütmek[2], [yüğ-ü-t-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Koşup yorulmak. [DS]

yük, [yü-mek / ü-mek *(yayılmak; uzamak)* > yü-k يوك] *{eT} is.* **1.** Ağırlık. [Mühennâ] **2.** Yük. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] **3.** Yığın. [İKPÖy.] **4.** Bohça. [DLT] **5.** Meyve; yemiş; ürün. [Bahşayiş] **6.** Kuş tüyü; kuş teleği; ok yeleği. [DLT] **7.** Bir taşıtın, bir yük hayvanının ya da kimsenin taşıdığı nesnelerin tümü. **8.** Araba, hayvan ya da bir kimsenin taşıyabildiği miktar. **9.** *mecaz.* Bir kimsenin üzerine almak zorunda kaldığı ağır görev. **10.** *fiz.* Bir cismin yüzeyinde biriken elektrik miktarı, şarj. **11.** *fiz.* Bir akışkanın içinde bulunduğu kabın çeperine uyguladığı basınç miktarı. **12.** Kamu harcamalarının ya da vergi tutarının ulusal gelire oranla taşıdığı ağırlık. **13.** *{OsT}* Doğacak bebek, cenin. **14.** *mecaz.* Tedirginlik veren şey, engel. **15.** *tarih.* Yüz bin kuruşluk mal veya tutar. **16.** *{ağız}* Beş kilelik veya yüz kiloluk ürün. [DS] **17.** *{ağız}* Hayvan üstündeki iki küfe ağırlık. [DS] **18.** *{ağız}* Para ölçüsü olarak bin lira. [DS] **19.** *{ağız}* Yatak. [DS] ◻ **yük altına girmek** , *Ağır bir görevi üzerine almak.*|| **yük arabası,** *Yük taşımakta kullanılan araba.*|| **yük asansörü,** *Üst katlara yük çıkarmak ya da indirmekte kullanılan asansör.*|| **yük bağlamak,** *{eAT} {OsT} 1. Yükü taşınabilecek şekilde hazırlamak. 2. {OsT}* → yükünü tutmak.|| **yüke gelmek,** *{ağız} (Hayvan için) üstüne yük yükletilebilecek çağa gelmek.* [DS]|| **yük gemisi,** *dnz. Yük taşımak için özel olarak yapılmış gemi.*|| **yük giderici,** *hav. Pilotun daha az yorulmasını sağlamak amacıyla dümenlerin kumandalar üzerine yaptığı etkiyi azaltan mekanik ya da otomatik düzenek.*|| **yük hayvanı,** *Yük taşımakta kullanılan beygir, katır, eşek vb. hayvanlar.*|| **yük katarı,** *Yük treni; marşandiz.*|| **yük koyacak,** *{eAT} Yüklük.*|| **yük odası,** *Yüklük.*|| (birine) **yük olmak,** *1. (Bir kişi için) sıkıntılı bir işini başkasına yaptırmak. 2. Kendisi için başkasına para harcatmak, masraf yaptırmak.*|| **yükte hafif pahada ağır,** *(Eşya için) taşınması kolay fakat değeri yüksek.*|| **yük treni,** *Yük taşımada kullanılan tren; yük katarı; marşandiz.*|| **yükün altından kalkmak,** *1. Kendisinden istenen ağır bir işi, görevi başarı ile yapmak, yerine getirmek. 2. Kendisine yapılan bir iyiliğe, iyilik yaparak karşılık vermek.*|| **yükün bırakmak,** *{eAT} (Kadın için) çocuğunu düşürmek.*|| **yükünden başka bir de artması olmak,** *{ağız} 1. Görünen bilinen durumunun dışında başka sıkıntıları da bulunmak. 2. Pazarlık dışında kalmış durumlar da söz konusu olmak.*|| **yükünü almak,** *Taşıyabileceği en ağır yükü yüklenmiş olmak; yeterli sayıda bulundurmak, dolmak.*|| **yükünü çekmek,** *Bütün ağırlığını taşımak, her türlü eziyete katlanmak.*|| **yükünü tutmak,** *Çok para kazanmış olmak; zengin olmak; zenginleşmek.*|| **yükünü uğunmak,** *{ağız} Malıyla gururlanmak.*|| **yükünü yıkmak,** *{ağız} Hamile kadına doğum yaptırmak.*|| **yükünü yukarı tutmak,** *{OsT} Kendini naza çekmek; nazlanmak.*|| **yükünü yukarı yığmak,** *{eAT} {OsT}* → yükünü yukarı tutmak.|| **yükü yıkmak,** *{ağız} (Gebe kadın için) doğurmak.* [DS]|| **yük vagonu,** *Yük taşımada kullanılan vagon.*|| **yük vurmak,** *Bir hayvana yük yüklemek.*|| **yük yap,** *{eAT} {OsT} Ev eşyası; kap kacak; taşınabilir eşya.*|| **yük yeri,** *{ağız} Yatak, yorgan konulan dolap.* [DS]

yükçi, [yük-çī] *(yükçi:) {eT} sf.* Yük taşıyan. [KB]

yükçü, [yük-çü] *is.* **1.** Sırtında ya da elinde yük taşıyarak para kazanıp geçimini sağlayan kimse; taşıyıcı; hamal. **2.** *{ağız}* Çerçi. [DS]

yükçülük, -ğü [yük-çü-lük] *is.* Yük taşıma işi; hamallık; taşıyıcılık.

yükdig, [yük-dig] *{eT} is.* Bir tür kuş. [KB]

yükenmek, [*eT.* yük-ün-mek > yük-en-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Secde etmek. [DS]

yükleğsek, [yük-lē-mek > yükleğ-sek] *{eT} sf.* Yüklemek isteyen. [DLT]

yüklem, [yük-le-m] *is.* **1.** Yüklemek eylemi. **2.** *dbl.* Cümlede, öznenin yaptığı ya da olduğu, nesnenin etkilendiği iş ya da durumu fiil aracılığıyla bildiren kelime ya da kelime grubu, *(1942).* **3.** *mant.* Bir konu için olumlanan ya da reddedilen şey. ◻ **yüklem birliği,** *dbl. Yüklem öbeği.*|| **yüklem öbeği,** *dbl. Yüklemle birlikte kullanılan söz ve tamlamalar.*

yükleme, [yük-le-me] *is.* **1.** Yüklemek eylemi. **2.** Eşyaları taşıma aracı üzerine yerleştirmeye dayanan aktarma işlemi; tahmil. **3.** *bsy.* Bir programı çeşitli amaçlarla bir bilgisayar ana belleğine yerleştirme

işlemi. **4.** Bir bilgi ya da veri taşıyan manyetik kart vb. şeyi okuyucu üzerine yerleştirmek. **5.** Bilgileri bilgisayarın hafızasına girme işlemi; girme. ☞ **yükleme boşaltma,** *dnz. Bir gemiye yük alma ve bu gemideki yükü boşaltma işlerinin tümü.*|| **yükleme durumu,** *dbl. Bir fiille, o eylemden doğrudan etkilenen nesne arasındaki ilişkiyi belirten durum; belirtme durumu; -i hâli; akuzatif: (-İ, -I, -U, -Ü, -y-İ, -y-I, -y-U, -y-Ü)*|| **yükleme hâli,** *dbl. Yükleme durumu.*|| **yükleme taşıma,** *Bir maden ocağında cevherin kazıldıktan sonra taşıma araçlarına yüklenmesi ve ilgili yere taşınması işlerinin tümü.*

yüklemedeçi, [yük-lē-mek > yükle-me-deçī] *(yüklemedeçi:) {eT} sf.* Yüklemeyen; yüklemeyici. [DLT]

yüklemeğli, [yük-lē-mek > yüklemeğ-li] *{eT} sf.* Yüklemek dileğinde olan; yüklemek azminde olan. [DLT]

yüklemek, [yük > yük-lē-mek] *(eT. yükle:mek) {eT} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Yük vurmak; yüklü hâle getirmek. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] **2.** (Taşınacak, kaldırılacak vb. eşya için) taşıma aracı ya da yük hayvanı üzerine yerleştirmek, bağlamak, asmak veya koymak. **3.** (Taşıt için) taşıması için üzerine ya da içerisine yük koymak, yerleştirmek. **4.** *mecaz.* Bir kimseyi ağır bir sorumluluk altına sokmak; yapması için bir görev vermek; yükümlülük altına sokmak. **5.** *mecaz.* (Sorumluluk, suç vb. için) ilgisi olmayan birinin üzerine atmak. **6.** *fiz.* Bir maddeye elektrik yükü vermek. **7.** *bsy.* Bir programı, çeşitli amaçlarla bir bilgisayarın ana belleğine yerleştirmek. **8.** (Fırın için) fırına işlenecek ürün ya da cevherleri doldurmak. **9.** Sırtına bir şeyler almak. [Mühennâ] **10.** (Kadın için) gebe kalmak. [Mühennâ]

yüklemleme, [yük-le-m-le-me] *is. dbl.* **1.** Yüklemleme eylemi. **2.** Yüklem verme; anlatılmak istenen sözü yüklem ile tamamlama.

yüklemlemek, [yüklem-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yüklem vermek; anlatılmak istenen sözü yüklem ile tamamlamak.

yüklemlenebilir, [yüklem-le-n-e+bil-ir] *sf. fel.* Bir özne hakkında söylenebilen, ileri sürülebilen; o özneye uygulanabilen.

yüklemsel, [yüklem-sel] *sf.* **1.** *mant.* Yüklemle ilgili; yükleme ilişkin. **2.** *dbl.* Yüklem işlevi üstlenmiş olan. **3.** Tek bir yükleme indirgenmiş olan.

yüklemsi, [yüklem-si] *is.* Yüklem özelliği taşıyan öge. ***Sanırım, siz bunu bilirsiniz.***

yüklemsinmek, [yük-lē-mek > yükle-m-sin-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Yükler görünmek. [DLT]

yüklendirmek, [yük-le-n-dir-mek يوكلندرمك] *{eAT} gçl. f. [-ür]* Gebe bırakmak.

yüklenici, [yük-le-n-ici] *is.* **1.** Bir işi yapmayı yüklenen kimse; taahhütte bulunan kişi; müteahhit. **2.** *sf.* Bir işi üstüne alan; yüklenen; taahhüt eden.

yüklenilme, [yük-le-n-il-me] *is.* Yüklenilmek eylemi.

yüklenilmek, [yük-le-n-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yüklenmek eylemi yapılmak. *"Sorumluluk taraflarca ortaklaşa yüklenildi."* **2.** Yaslanmak, ağırlığını vermek eylemi yapılmak. **3.** Israrlı davranılmak; ısrar edilmek.

yüklenme, [yük-le-n-me] *is.* Yüklenmek eylemi.

yüklenmek, [yük-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yüklemek eylemi yapılmak. *"Yataklar katıra yüklendi."* **2.** Yüklemek eylemi başkaları tarafından kendine uygulanmak; atılmak; suçlanmak. *"Bu da garibe yüklendi."* **3.** *dönşl. f.* Bir yükü kendi üzerine almak; taşımak üzere sırtına, omzuna yerleştirmek. **4.** İşi yapmayı kabullenmek; sorumluluğu ve yükümlülüğü üzerine almak. **5.** Kendi ağırlığını bir başkasının üzerine vermek; ona yük olmak; bedenini yaslamak. **6.** Bir kimsenin bir işi yapması için ısrar etmek; onu bu işe zorlamak. **7.** Yük sahibi olmak; yük edinmek.

yüklet, [yük-le-mek > yük-le-t يوكلت] *{eAT} is.* Yük hayvanı. [DK]

yükleten, [yük-le-t-en] *sf.* **1.** Yükleme eylemini yapan. **2.** *is. dnz.* Navlun sözleşmesi gereğince taşınacak yükü gemiye veren kimse.

yükletilme, [yük-le-t-il-me] *is.* Yükletilmek eylemi.

yükletilmek, [yük-le-t-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yükletmek eylemi yapılmak. **2.** Kendisine yüklemek eylemi uygulanmak.

yükletme, [yük-le-t-me] *is.* Yükletmek eylemi.

yükletmek[1], [yüg > yüg-le-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Oka yelek taktırmak. [DLT]

yükletmek[2], [yük > yük-le-t-mek] *gçl. f. [-ür]* Yüklemek eylemini birine yaptırmak; yüklettirmek. *{eT} (aynı)* [DLT]

yükleyici, [yük-le-y-ici] *sf.* **1.** Yükleme işini yapan; yükleyen. **2.** *is.* Ağır yükleri kaldırma, taşıma ve yükleme işlerinde kullanılan motorlu ya da elektrikli araç. **3.** *bsy.* Bir bilgisayarın ana belleğine bir program yerleştirmeye olanak tanıyan genel program. ☞ **yükleyici taşıyıcı,** *Maden ocaklarında, yükleme, boşaltma ve taşıma işlerinde kullanılan lastik tekerlekli araç.*

yükleyiş, [yük-le-y-iş] *is.* Yüklemek eylemi ve biçimi.

yüklü, [yük-lü يوكلى / يوكلو / يوكلو] *sf.* **1.** Üzerine yük konulmuş olan; yükü bulunan; üzerinde ya da içinde yük bulunan. *{eT} (aynı)* [Bahşayiş] **2.** Yüklenmiş olan. **3.** Yapılacak yoğun ve çok işi bulunan. **4.** (İş, çalışma vb. için) yoğun ve aşırı çalışmayı gerektiren; ağır; güç. **5.** Oldukça fazla; pek çok. **6.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Gebe; hamile. [Bahşayiş] [DS] **7.** *argo.* Çok sarhoş. **8.** *argo.* Paralı; zengin. **9.** *balıkç.* (Balık için) yumurtalarını bırakmaya hazır; yumurtalı. **10.** *{ağız}* (Ağaç için) meyvesi bol. [DS]

yüklüğ, [yüg > yüg-lüg] *{eT} sf.* (Ok için) yelekli. 🗗 **yüklüğ ok,** *Yelekli ok.* [DLT]

yüklük[1]**, -ğü** [yük-lük] *is.* **1.** Yük konulan yer. **2.** Evlerde yatak, yorgan vb. eşya konulan büyükçe kapaklı dolap biçimindeki yer; yük. **3.** *{ağız}* Evlerde yıkanmak için ayrılmış bölüm. [DS]

yüklük[2]**, -ğü** [yük-lük] *{ağız} is.* **1.** Yük. **2.** Yük olma durumu. **3.** Bir hayvanın taşıyabileceği kadar olan ağırlık. [DS]

yüklülük, -ğü [yük-lü-lük يوكلولك] *is.* **1.** Yüklü olma durumu. **2.** Ağırlık; gerginlik. **3.** *{eAT}* Gebelik; hamilelik.

yükmek[1]**,** [Sansk. yükmek / yü-mek / ü-mek *(yayılmak; uzamak)* > yü-k-mek / ük-mek] *gçl. f. [-er]* **1.** Toplamak; derlemek; üst üste yığmak; biriktirmek. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **2.** Eğmek.

yükmek[2]**,** [ük-mek / yükmek] *{eT} is.* **1.** Yığın; dernek; topluluk; yığına; küme. [Gabain] [Üç İtigsizler] [EUTS] **2.** Pislik; gübre. [EUTS]

yüksecük, [yükse-cük / yükse(k)-cük يوكساجك] *{eAT} sf.* Yüksekçe; az yüksek.

yüksek[1]**,** [yük-sē-mek *(yükselmek)* >yük-se-k يوكسك] *sf.* **1.** Benzerlerine göre taban sayılan altı ile üstü arasındaki dikey yöndeki uzaklık çok olan; uzamış. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [Bahşayiş] [Mühennâ] **2.** Belirli bir yere göre daha yukarı konumda bulunan; yukarıda kurulmuş olan. **3.** Gücü, etkisi, şiddeti fazla olan; güçlü, etkili, şiddetli. **4.** Miktarca fazla olan. **5.** *mecaz.* Rütbe, derece veya makam bakımından üstün olan. **6.** (Fiyat vb. için) normal değerlerin üstünde olan; çok. **7.** *mecaz.* Ruh ve karakter bakımından güçlü, normal değerler ölçüsünün üzerinde olan; erdemli; faziletli. **8.** *mecaz.* Toplum içinde para, ün vb. bakımından üstünlüğü olan. **9.** *is.* Yukarıda bulunan; üst tarafta olan yer. **10.** *zf.* Büyük para ile. 🗗 **yüksek atlama,** *spor. Bir engelin önüne bacakların sıçrama gücü ile geçmeyi amaçlayana bir atlama türü.*|| **yüksek bağlılık,** *bilş. Çok az bozulma bulunan radyo ses iletim ve kayıt sistemi; hi-fi.*|| **yüksek basınç,** *fiz. 760 mm. üzerinde ve güzel geçeceği tahmin edilen açık hava basıncı; antisiklon.*|| **yüksek fırın,** *Sanayide demir cevherini indirgeme ile ergitmekte, dökme demir ve diğer demir alaşımlarını hazırlamakta kullanılan, kok ısıtmalı düşey gövdeli, ısı derecesi çok yüksek fırın.*|| **yüksek fiyat,** *Değerinden çok fazla olan fiyat; çok pahalı olma.*|| **yüksek gerilim,** *fiz. Otuz üç bin ile elli dört bin kilovat arasındaki gerilime verilen ad.*|| **yüksek hava,** *folk. Yörükler tarafından tiz bir sesle söylenen havalara verilen ad.*|| **yüksek kabartma,** *Figürleri gerçeğinin yarısı ile dörtte üçü arasında çıkıntılı olan kabartma.*|| **yükseklerde dolaşmak,** *mecaz. Elde edilmesi güç şeyler istemek.*|| **yüksek lisans,** *Lisans öğretiminden sonra yapılan üst düzeydeki öğrenim.*|| **yüksek mahkeme,** *huk. Bir yargı alanında en son kararı veren yargı makamı.*|| **yüksek okul,** *Lisans düzeyinde öğretim veren belirli bir mesleğe yönelik yüksek öğrenim kurumu.*|| **yüksek ova,** *Yamaçların yüksek bölümlerindeki sekilere verilen ad.*|| **yüksek ovalaşma,** *jeol. Buzulların etkisi ile yamaçların yüksek bölümlerinde sekiler oluşması.*|| **yüksek oynamak,** *Yere sürülen peyi yüksek tutarak kumar oynamak; büyük oynamak.*|| **yüksek oyun,** *folk. Yörükler tarafından yüksek hava eşliğinde oynanan karşılama türü halk oyunlarına verilen ad.*|| **yüksek öğrenim,** *Orta öğrenim düzeyi üzerindeki öğrenim.*|| **yüksek öğretim,** *Ortaöğretimden sonra gelen, üniversite, akademi ve yüksek okullar ile bu eğitim kurumlarını yönetmek görevini ve sorumluluğunu taşıyan birimlerden oluşan örgüt.*|| **yüksek perdeden,** *Yüksek sesle.*|| **yüksek perdeden konuşmak,** *1. Yüksek sesle konuşmak. 2. Kendini karşısındakinden üstün gören tutum ve sertlikte konuşmak. 3. yapamayacağı şeyleri yapabilecekmiş gibi konuşmak.*|| **yüksek ses,** *1. Uzaktan işitilebilecek nitelikteki ses. 2. müz. İnce ses.*|| **yüksek sosyete,** *Sosyetenin önde gelenleri.*|| **yüksek tahsil,** *Yüksek öğrenim.*|| **yüksekten almak,** *Karşısındakilere olduğundan fazla böbürlenmek, abartılı davranmak.*|| **yüksekten atmak,** *Yapamayacak şeyleri yapabilirmiş gibi söylemek, davranmak; mangalda kül bırakmamak.*|| (birine) **yüksekten bakmak,** *Kendini karşısındakinden üstün görmek.*|| **yüksekten konuşmak,** *Kendini çevresindekilere kabul ettirebilmek için övünerek konuşmak.*|| **yüksekten uçmak,** *1. Yükseklerde dolaşmak. 2.* → Yüksek uçmak.|| **yüksek uçmak,** *{OsT} 1. Yüksekten atıp tutmak; çok abartmak. 2. Büyüklük taslamak.*|| **yüksek yaylak,** *Orman sınırlarının üstünde, en az bin altı yüz metre yükseklikte bulunan yaylak.*

yüksek[2]**,** [yük-sē-mek > yükse-k / yüksü-k] *{eT} is.* Terzi yüksüğü. [DLT]

yüksekgeçiren, [yüksek+geç-ir-en] *sf.* Belirli bir frekanstan daha yüksek salınımları geçiren.

yükseklik, -ği [yüksek-lik يكسكلك] *is.* **1.** Yüksek olma durumu ve konumu. **2.** Bir şeyin tabandan tepesine kadar olan uzaklık. **3.** Bir şeyin düşey boyut üzerinde, bulunduğu belirli konum. **4.** *{eAT}* Cömertlik. **5.** *coğ.* Yükselti; irtifa. **6.** *mat.* Geometrik şekillerde taban ile tepe noktası arasındaki en kısa uzaklık. 🗗 **yükseklik korkusu,** *Yüksek bir yerden aşağıya bakıldığında duyulan iç sıkıntısı; aşağı bakma korkusu.*

yükseklikölçer, [yüksek-lik+ölç-er] *is.* Bulunulan yerin deniz seviyesine göre yüksekliğini gösteren aygıt; altimetre.

yüksekuçar, [yüksek+uç-ar] *is.* Yükseklerde 15-20 saat uçuş yapabilen güvencin türü.

yükselen, [yüksel-en] *sf.* **1.** Yükselme eylemini ger-

çekleştiren. **2.** Aşağıdan yukarıya doğru çıkan. **3.** Başlangıç bölümleri yatay iken dikelen.

yükselim, [yüksel-im] *is. gök b.* Bir yıldızın, gökküresinde ekvator düzlemine açısal uzaklığı.

yükseliş, [yüksel-iş] *is.* Yükselmek eylemi ve biçimi.

yükselme, [yüksel-me] *is.* **1.** Yükselmek eylemi. **2.** Suların kabararak yüzeyinin yüksek bir konuma ulaşması. **3.** Hız, basınç, genlik vb. şeylerin artması; çoğalması. **4.** Ufuk üzerinde yükselen bir gök cisminin yaptığı hareket.

yükselmek, [*eT.* yük-se-mek / ük-se-mek > yük-se-l-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Yükseğe çıkmak; yüksek konum kazanmak. **2.** Yukarı doğru çıkmaya başlamak veya yönelmek. **3.** Yüksekliği artmak. **4.** Sayıca, nicelikçe, değerce eskisinden daha yüksek hâle gelmek; artmak. **5.** (Ses için) uzaktan işitilebilecek duruma gelmek; güçlenmek; şiddetlenmek. **6.** (Bitki için) büyümeye başlamak; boyu uzamak; büyümek. **7.** (Fiyat için) çoğalmak; artmak. **8.** (Maaş, ücret vb. için) artmak. **9.** (Kişi için) aşaması artmak; terfi etmek. **10.** *mecaz.* Zihinsel, tinsel bakımdan ya da toplumsal değerler yönünden üstün bir düzeye gelmek; yüce duruma gelmek; yücelmek.

yükselteç, -ci [yüksel-t-eç] *is.* Elektrik akımının yeğinliğini, gücünü artırmaya yarayan elektronik devre; amplifikatör.

yükseltgeme, [yükse-l-t-ge-me] *is.* **1.** Yükseltgemek eylemi. **2.** *kim.* Oksijen tarafından başlatılan ve bir elementteki elektronları uzaklaştırmayı sağlayan kimyasal tepkime; oksitlenme. ☐ **yükseltgeme - indirgeme,** *Yükseltgen bir madde ile indirgen bir maddenin birbirleri üzerine yaptıkları karşılıklı etki; yükseltgenme – indirgenme.*

yükseltgemek, [yükse-l-t-ge-mek] *gçl. f. [-r] [-g(i)-yor) kim.* **1.** Bir elementi oksit durumuna geçirmek; oksitlemek. **2.** Oksijen ile birleştirmek. **3.** Bir elementin yükseltgenme derecesini artırmak; oksitlemek. **4.** Yükseltgeme işleminden geçirmek.

yükseltgen, [yükse-l-t-gen] *sf. kim.* **1.** Yükseltgeme özelliği taşıyan; yükseltgeyen; oksitleyici. **2.** *is.* Oksijen verebilen madde; elektron bağlayabilen kimyasal madde.

yükseltgenebilir, [yükse-l-t-gen-e+bil-ir] *sf.* Yükseltgenmeye yatkın olan; yükseltgenebilen.

yükseltgenebilirlik, -ği [yükse-l-t-gen-e+bil-ir-lik] *is.* **1.** Oksijenle birleşebilme özelliği. **2.** Yükseltgenme derecesini artırarak birleşik oluşturmaya yatkın olan maddenin özelliği.

yükseltgenme, [yükse-l-t-ge-n-me] *is.* **1.** Yükseltgenmek eylemi. **2.** *kim.* Bir element ya da iyonun elektron vererek daha yüksek bir değere erişmesi; oksitlenme.

yükseltgenmek, [yükse-l-t-ge-n-mek] *edil. f. [-ir] kim.* **1.** Oksit durumuna geçmek. **2.** Yükseltgenme derecesi artmak; oksitlenmek.

yükselti, [yükse-l-t-i] *is.* **1.** *coğ.* Yer kabuğu üzerindeki bir yerin deniz seviyesine göre ölçülen yüksekliği; rakım; irtifa. **2.** *gök b.* Bir yıldızdan gözlemcinin gözüne gelen ışıltı ile ufuk düzlemi arasındaki açı. ☐ **yükselti ölçümü,** *1. Yükseltilerin belirlenmesi tekniği. 2. Bu ölçümlerin sonucu.*

yükseltici, [yükse-l-t-ici] *is.* Yükselten; yükseltmeyi sağlayan.

yükseltilme, [yükse-l-t-il-me] *is.* Yükseltilmek eylemi.

yükseltilmek, [yükse-l-t-il-mek] *edil. f. [-ir]* Yükseltmek eylemi uygulanmak; yüksek konuma getirilmek.

yükseltim, [yükse-l-t-im] *is.* Yükseltmek eylemi ve süreci.

yükseltiölçer, [yükse-l-t-i+ölç-er] *is.* Bulunulan yerin deniz seviyesine göre yüksekliğini gösteren aygıt; altimetre.

yükseltme, [yükse-l-t-me] *is.* **1.** Yükseltmek eylemi. **2.** *dbl.* Bir terimin daha iyi bir anlama büründüğü anlamsal değişim.

yükseltmek, [yükse-l-t-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yüksekliğini artırmak; yüksek konuma getirmek. **2.** Yukarı kaldırmak. **3.** Bir şeyin değerini, sayısını, oranını artırmak. **4.** (Kişi için) rütbe ve mevki bakımından üst konuma getirmek; terfi ettirmek. **5.** Daha değerli, daha üstün ve saygın bir düzeye çıkarmak; yüceltmek. **6.** Güçlendirmek; şiddetlendirmek. **7.** *mecaz.* Değerini olduğundan daha çok göstermek. **8.** *mat.* Bir sayıyı, birkaç kez kendisi ile çarpmak.

yüksemek[1], [ük-mek *(yığmak, biriktirmek)* > yük-sē-mek / ük-sē-mek] *(yükse:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Yığmak istemek; biriktirmek istemek. [İKPÖy.]

yüksemek[2], [yü-mek / ü-mek *(yayılmak; uzamak)* > yü-k-mek > yük-sē-mek] *(yükse:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Yükselmek; uzamak. [İKPÖy.] [DLT] [KB]

yüksetmek, [yük-sē-mek > yük-se-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yükseltmek. [DLT]

yüksinmek, [yük-si-n-mek يوكسنمك] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* → yüksünmek.

yüksük, -ğü [*eT.* yik *(dikiş)* > yik-sik > yüksük] *is.* **1.** Dikiş dikerken itilen iğnenin parmağı acıtmaması için orta parmak ucuna takılan kesik koni biçimindeki koruyucu. *{eT} (aym)* [DLT] **2.** *bot.* Bitki köklerinin ucunu örten koruyucu kısım. **3.** *{ağız}* Çekirgenin yer altına gömdüğü yumurta torbası. [DS] **4.** *{ağız}* Develerin ağzına geçirilen ipten örülmüş file biçimindeki ağızlık. [DS] **5.** *{ağız}* Değirmende taşlar ortasına konulan yatay demir yatak. [DS] **6.** *anat. {ağız}* Baldır kemiğinin kalça kemiği ile birleştiği yer. [DS] ☐ **yüksük kadar,** *Çok az; az mik-*

tarda.|| **yüksük kına,** *Yalnız tek bir parmağın baş tarafına sürülen kına.*|| **yüksükle ölçmek,** *Çok az vermek; esirgemek.*|| **yüksük makarna,** *Yüksük görünümünde olan makarna.*|| **yüksük otu,** *bot. Sıracagillerden, ormanların ağaçsız kesimlerinde ve kırlarda yetişen, az yapraklı, yüksük biçiminde kırmızı, sarı ya da beyaz zigomorf çiçekleri olan, kalp hastalıklarında kullanılan dijitalin adında bir alkaloit içeren otsu bitki, (Digitalis purpurea.)*

yüksükçük, -ğü [yüksük-çük] *{ağız} is.* **1.** *bot.* Yüksük otu. **2.** Aşık kemiği. [DS]

yüksünme, [yük-sün-me] *is.* Yüksünmek eylemi.

yüksünmek, [yük-sün-mek يوكسونمك] *gçsz. f. [-ür]* **1.** Bir şeyi veya kimseyi kendisi için yük olarak görmek; onu kendisine yük saymak; yük saymak; istiskal etmek. *{eAT} (aynı)* **2.** *{OsT} {ağız}* Kıskanmak. [DS] **3.** Tembellik etmek; üşenmek. **4.** *{ağız}* (Gebe kadın için) zayıflamak. [DS] **5.** *{ağız}* Çekinmek. [DS] **6.** *{ağız}* İncinmek; gücenmek; alınmak. [DS] **7.** *{ağız}* Ayak diremek; üstelemek. [DS]

yüksürmek, [yük-sün-mek > yük-sür-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* **1.** Ayak diremek; üstelemek. **2.** Başvurup istemek; dilemek. **3.** Önermek. [DS]

yüksüz, [yük-süz] *sf.* **1.** Yükü olmayan; boş. **2.** (Kadın için) hamile olmayan. **3.** (Balık için) yumurtalarını üreme alanına boşaltmış olan.

yüküm, [yük-üm] *is.* **1.** Bir şeyi yapma zorunluluğu; mecburiyet; mükellefiyet *(1935).* **2.** Yapılması zorunlu olan iş.

yükümlendirme, [yük-üm-le-n-dir-me] *is.* Yükümlendirmek eylemi.

yükümlendirmek, [yük-üm-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Yükümlülük altına almak; yapmak zorunluluğu getirmek.

yükümlenme, [yük-üm-le-n-me] *is.* Yükümlenmek eylemi.

yükümlenmek, [yük-üm-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Yükümlü hâle gelmek. **2.** Bir şeyin sorumluluğunu üzerine almak; tekeffül etmek.

yükümlü, [yük-üm-lü] *sf.* **1.** Yükümü olan; mükellef. **2.** *is.* Yükümlülük altında bulunan kişi. ⊟ **yükümlü olmak,** *(Bir eylemle birlikte) yapmak zorunda olmak; o işi yapmaktan başka bir çıkar yolu bulunmamak.*

yükümlülük, -ğü [yük-üm-lü-lük] *is.* **1.** Yükümlü olma durumu. **2.** *huk.* Bir hukuk kuralı gereği kişilerin yerine getirmek zorunda olduğu şey; yüküm; mükellefiyet.

yükümsemek, [yük-ümse-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-s(ü) -yor]* Soğuk davranmak; küçümsemek. [DS]

yükün[1], [yük-ün] *{eT} is.* Dizgin. [Gabain]

yükün[2], [yük > yük-ün] *is. kim.* İyon.

yükün[3], [yük-ün] *is.* **1.** Tazim; saygı **2.** *{ağız}* Sorumluluk. [DS]

yükünç, [yük-ün-mek > yük-ün-ç] *{eT} is.* **1.** Hürmet; saygı; ululama. [EUTS] [Gabain] **2.** Mukaddime; ithaf. [Gabain] **3.** Namaz; ibadet; baş eğme; secde; ihtiram. [DLT] [Gabain]

yükündeçi, [yükün-mek > yükün-deçi] *(yükündeçi:) {eT} sf.* İbadet eden; baş eğen. [DLT]

yükündürmek, [yükün-mek > yükün-dür-mek / yükün-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Hürmet ettirmek; baş eğdirmek; boyun eğdirmek; itaat ettirmek. [ETY] [Gabain] [Tekin]

yüküngen, [yükün-mek > yükün-gēn] *(yükünge:n) {eT} sf.* Her zaman ibadet eden; hep baş eğen. [DLT]

yüküngüçi, [yükün-mek > yükün-gü-çī] *(yüküngüçi:) {eT} sf.* İbadet eden; baş eğen. [DLT]

yükünme, [yük-ün-me] *is.* Yükünmek eylemi; tazim.

yükünmek[1], [yük-ün-mek يوكينمك] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Yere kapanmak; secde etmek; tapınmak; tazimde bulunmak; ululamak; ihtirama durmak; ibadet etmek; namaz kılmak. [DLT] [EUTS] ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **2.** Baş eğmek; itaat etmek; büyük önünde eğilmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [Gabain] **3.** Eğilmek; diz çökmek; ihtiram etmek. *{eAT} {OsT} (aynı)* [ETY] [EUTS] **4.** İbadet etmek; eğilmek. [ETY] **5.** *{ağız}* Çaresiz kalıp kabul etmek; boyun eğmek. [DS]

yükünmek[2], [yük-ün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Yüksünmek. [DS]

yükünmek[3], [öykü-n-mek > yükün-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Öykünmek. [DS]

yükünmek[4], [yük > yük-ün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Yükü sırtına almak; yüklenmek. [DS]

yüküntürmek, [yükün-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Diz çöktürmek. [ETY]

yükürmek[1], [yügür-mek / yükür-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Koşmak. [Mühennâ]

yükürmek[2], [yük > yük-ür-mek يوكورمك] *{eAT} {OsT} gçsz. f. [-ür]* **1.** Gebe kalmak; yüklü hâle gelmek. **2.** Erkek hayvan dişisine aşmak. **3.** (Erkek için) kadınla cinsel ilişkiye girmek; karılmak.

yülalemek, [yüle-le-mek > yülā-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Keskin duruma getirmek; bilemek. [DS]

yülali, [yülek > yülek-li] *{ağız} sf.* Keskin; bilenmiş. [DS]

yülebi, [? yülebi] *{ağız} is.* Diken kesmede kullanılan oraga benzer araç. [DS]

yülegü[1], [yölē-mek > yölē-gū̃ [Clauson] / yülē-gū̃] *(yüle:gü:) {eT} is.* Destek; dayak. [DLT]

yülegü[2], [yülī-mek > yülē-gū̃] *(yülegü:) is. {eT}* Ustura; bıçkı. [EUTS]

yüleği, [*eT.* yülī-mek / yüle-mek > yülēgū̃ > yüleği] *{ağız} is.* **1.** Ustura. **2.** Beliği taşı. [DS]

yülehlemek, [yülek > yülek-le-mek / yüleḫ-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* → yülemek. [DS]

yülek[1], [yölē-mek / yülē-mek > yöle-k / yüle-k] *is.* **1.** *{eT}* Destek. [KB] **2.** *{ağız}* Ağzı kütleşmiş balta, çapa gibi araçların ağzını açtırma, biletme işlemi. [DS]

yülek[2]**, -ği** [yüle-k] *{ağız} is.* Bir ile iki yaş arasındaki at. [DS]

yülek[3]**, -ği** [yüle-k] *{ağız} sf.* Tıraş edilmiş; kılları kesilmiş. [DS]

yüleklemek, [yülek-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* → yülemek[2]. [DS]

yülekli, [yülek-li] *{ağız} sf.* Bilenmiş; keskin. [DS]

yülekliğ, [yölē-mek > yüle-k-lig] *{eT} sf.* Dayanmış; söykenmiş; dikilmiş. [DLT]

yülelemek, [yüle-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* → yülemek[2]. [DS]

yülelmek, [yölē-mek > yöle-l-mek [Clauson] / yüle-l-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Direk dikilmek. [DLT]

yüleme[1], [yüle-me] *{ağız} is.* Çivi düzeltmede kullanılan ufak çekiç. [DS]

yüleme[2], [yüle-me] *{ağız} is.* Yülemek eylemi; tıraş etme. 🗗 **yüleme olmak,** *{ağız} Tüyü dökülmek.* [DS]

yülemek[1], [yölē-mek [Clauson] / yülē-mek] *(yöle:-mek) is. gçl. f. [-r]* **1.** *{eT}* Desteklemek; destek vurmak; güvenmek. [DLT] [KB] **2.** *{ağız}* Birini başkasına karşı doldurmak. [DS]

yülemek[2], [yüle-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Tıraş etmek; kazımak. **2.** Yolmak; koparmak. **3.** Balta, keser, çapa gibi araçların ağzını düzeltmek; inceltmek; bilemek. **4.** Bitirmek; tamamlamak. [DS]

yüleşi, [yöleş-mek > yöle-ş-ī [Clauson] / yüle-ş-ī] *(yüleşi:) {eT} sf.* Benzer; müşabih. [EUTS]

yüleşmek, [yölē-mek > yöle-ş-mek [Clauson] / yüle-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Benzemek. [EUTS]

yüleştürmek, [yöleş-mek > yöleş-tür-mek [Clauson] / yüleş-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Mukayese etmek; benzetmek; karşılaştırmak. [EUTS]

yületmek, [yüle-mek > yüle-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Tıraş etmek; kazımak. **2.** (Meyve, çiçek vb. için) yolmak; koparmak. **3.** Balta, bıçak gibi araçların ağzını açtırmak; biletmek. **4.** Ucunu sivriltmek. [DS]

yülgü, [*eT.* yül-i-gü] *is. {ağız}* Tıraş bıçağı; ustura.

yüligü, [yülī-mek > yülī-gū] *(yüligü:) {eT} is.* Saç tıraş eden ustura. [EUTS] [DLT]

yülilmek, [yülī-mek > yüli-l-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Yolunmak. [DLT]

yülimek, [yül-ī-mek] *(yüli:mek) {eT} gçl. f. [-r]* Tıraş etmek; istenmeyen tüyleri temizlemek, yolmak. [DLT]

yülitmek, [yülī-mek > yüli-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Tıraş ettirmek. [DLT]

yülman, [? yülman] *{ağız} is.* Sivri tepe. [DS]

yülügen, [yülī-mek > yülü-gen يولوكن] *{eAT} sf.* Ustura.

yülügü, [yülī-mek > yülī-gū / yül-ū-gū] *(yülü:gü:) {eT} is.* Ustura. [EUTS]

yülüğen, [yülü-ğen] *{OsT}{ağız} is.* Tıraş bıçağı; ustura. [DS]

yülük[1]**, -ğü** [yülī-mek > yülü-k يولك] *sf.* **1.** *{eT} {eAT}* Sakalı bıyığı kesilmiş; tıraş olmuş; saçı sakalı düzgün; matruş. [KB] **2.** *{ağız}* Sakalsız. [DS]

yülük[2]**, -ğü** [yülü-k] *{ağız} sf.* Yarık; yırtık; delik. [DS]

yülüme[1], [yülü-me] *{ağız} is.* Çivi düzeltmekte kullanılan küçük çekiç. [DS]

yülüme[2], [yülü-me] *{ağız} is.* Yağhanelerde, mengeneden çıkan yağın döküldüğü kazan. [DS]

yülüme[3], [yülü-me] *is.* Yülümek eylemi.

yülümek, [*eT.* yül-ī-mek > yülü-mek يولومك / يولمك] *{eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r]* **1.** Vücuttaki fazla kılları ustura veya tıraş bıçağı ile almak; kılları kökünden kesmek; kazımak; tıraş etmek. **2.** *{ağız}* (Çiçek, meyve vb. için) yolmak; koparmak. [DS]

yülünme, [yülü-n-me] *is.* Yülünmek eylemi.

yülünmek, [yülü-n-mek يولنمك] *{OsT} edil. f. [-ür]* **1.** Tıraş edilmek. **2.** *dönşl. f.* Kendi kendine tıraş olmak. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** *{ağız}* Tüyleri dökülmüş olmak. [DS]

yülüşmek, [yölē-mek > yöle-ş-mek [Clauson] / yülü-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Benzemek. [EUTS]

yülütmek, [yülī-mek > yüli-t-mek يولتمك] *{eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ür]* **1.** Tıraş ettirmek. *{ağız} (aym)* [DLT] [DS] **2.** *{ağız}* Ormandaki ağaçların dallarını dibinden keserek budamak; yelemek. [DS] **3.** *{ağız}* Ucunu sivriltmek.[DS]

yümek[1], [yū-mek / ū-mek] *(yü:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Uzamak; yayılmak; uzanmak; gerilmek. [İKPÖy.]

yümek[2], [yu-mak / yuv-mak > yü-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Yıkamak; yumak. [DS]

yümelik, -ği [yü-mek > yü-me-lik] *{ağız} is.* **1.** Yıkanma yeri; hamam. **2.** Çamaşır yıkarken giyilen elbise. [DS]

yümmek, [yum-mak / yüm-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* (Göz için) yummak. [DLT] [KB]

yümn, [Ar. yümn يمن] *{OsT} is.* Uğur; bereket; bahtiyarlık. 🗗 **yümn-i na't,** *{OsT} Övgünün bereketi.*

yümna, [Ar. eymen > yümnā يمنا] *(yümna:) {OsT} sf.* Sağda bulunan; sağ.

yümni, [Ar. yümn > yümnī يمنى] *(yümni:) {OsT} sf.* **1.** Uğurla ilgili; uğura ait. **2.** Uğurlu.

yümniye, [Ar. yümnī > yümniyye يمنى] *{OsT} is.* Yümni.

yümsek, -ği [yüksek > yüñsek > yümsek] *{ağız} sf.* Yüksek. [DS]

yümselmek, [yükse-l-mek > yüñse-l-mek > yümse-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yükselmek. [DS]

yümseltmek, [yümsel-mek > yümsel-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Yükseltmek. [DS]

yümtürmek, [yum-mak > yüm-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Yumdurmak. [DLT]

yümum, [Ar. yemm > yümüm يوموم] *(yümu:m) {OsT} is.* Denizler.

yümülgen, [yum-ul-mak > yümül-gēn] *{eT} sf.* Daima yumulan. [DLT]

yümülmek, [yum-ul-mak / yüm-ül-mek] *{eT} edil. f. [-ür]* Yumulmak. [DLT]

yümün, [Ar. yümn => yümün] *{ağız} is.* **1.** Uğur. **2.** Bolluk; bereket; verimlilik. [DS]

yümünü, [Ar. yümn => yümünü] *{ağız} is.* → yümün. [DS]

yümürmek, [yum-mak > yüm-ür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Yıkmak. [DS]

yümüş, [yum-uş > yüm-üş] *{ağız} is.* Hizmet emri; iş buyruğu; yumuş. [DS]

yümüşak, -ğı [yumuşa-k > yümüşak] *{ağız} sf.* Yumuşak. [DS]

yün, [*eT.* yüñ] *is.* **1.** Koyunun vücudunu saran yumuşak kılların tümü. **2.** Güzün kırkılan koyun yünü. **3.** Koyun, deve, lama, Keşmir keçisi, tavşan gibi hayvanların kıllarının kesilmesi ile elde edilen dokuma elyafı. **4.** Saf ya da sentetik karışığı elyaftan bükülmek suretiyle elde edilen iplik; yün ipliği. **5.** *bot.* bazı bitkisel organların üzerini kaplayan uzun, ince ve karışık liflerin tümü. **6.** *{eT}* Kuş tüyü. [Mühennâ] **7.** *sf.* Koyun yününden yapılmış olan. ◻ **yün ağız,** *{ağız} Geveze.* [DS]‖ **yün ala,** *{ağız} Yün veya kıl çuval.* [DS]‖ **yün otu,** *{ağız} bot. Sığırkuyruğu, kral kandili, (Verbascum scrophulariaceeal).* [DS]

yünceklik, [yun-mak > yün-mek > yün-(e)cek-lik] *{ağız} is.* Yıkanma yeri; hamam; yunak. [DS]

yünçi, [Çin. zhen zhu > yençü / yinçü / yincü] *{eT} is.* İnci.

yünçitmek, [yunçī-mak >yunçı-t-mak / yünçi-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* İncitmek. [DLT]

yünçü[1], [Çin. zhen zhu > yençü / yinçü / yincü] *{eT} is.* İnci. [DLT] [KB]

yünçü[2], [yüñ-çī / yün-çū̃] *(yünçü:) {eT} is.* Yüncü. [Mühennâ]

yünçü[3], [yun-mak > yün-mek > yün-çü] *{ağız} is.* Kadın tellak; natır. [DS]

yünçütmek, [yunçī-mak > yunçı-t-mak / yünçü-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* İncitmek. [DLT]

yüne, [yün > yün-e يونه] *{eT} is.* **1.** Eyer minderi. **2.** Bir tür keçe. *{ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS] **3.** *{eAT} {OsT}* Eyer altına konan keçe.

yüneği, [yön+eğ-i > yüne-ği ?] *{ağız} sf.* Kaba ve yersiz konuşan. [DS]

yünek, -ği [yun-mak > yün-mek > yün-ek] *{ağız} is.* Yıkanma yeri; yunak. [DS]

yüneklik, -ği [yünek-lik] *{ağız} is.* Teneşir; yunak. [DS]

yünelmek, [yön-el-mek > yün-el-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Dönmek; yönelmek. **2.** Yol almak; ilerlemek. [DS]

yünemek, [yülī-mek > yüle-mek > yüne-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-n(i)-yor]* (Çiçek, meyve vb.i çin) yolmak; koparmak. [DS]

yünetli, [yönet-li > yünet-li] *{ağız} sf.* Elverişli; iyi. [DS]

yüng, [yüñ يوك] *(yüñ) {eT} is.* **1.** Pamuk; yün; yün sümeği; pamuk. [DLT] [EUTS] [KB] **2.** Kuş teleği; kuş tüyü. *{eAT} {OsT} (aynı)* [DLT] [Bahşayiş] **3.** Yün. *{ağız} (aynı)* [Bahşayiş] [DS]

yüngeviş, [yün+gev-iş] *{ağız} sf.* Sözünü dinletemeyen; yumuşak. [DS]

yünggül, [*eT.* yeñil > yüñgül] *(yüngül) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yüngmek, [yun-mak > yüñ-mek] *(yüñmek) {ağız} dönşl. f. [-er]* (Kadın için) cinsel ilişkide bulunmak. [DS]

yüngsek, -ği [yükse-k > yüñse-k] *(yüñsek) {ağız} sf.* Yüksek. [DS]

yüngselmek, [yükse-l-mek > yüñse-l-mek] *(yüñselmek) {ağız} dönşl. f. [-ir]* Yükselmek. [DS]

yüngsük, [yüñ-sük بوكسوك] *(yüñsük) {eAT} is.* Yüksük.

yüngul, [*eT.* yeñil > yüñul] *(yüñul) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yüngül, [*eT.* yeñil > yüñül] *(yüñül) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yünlemek, [yün-le-mek يونلمك] *{OsT} gçl. f. [-r]* (Oka) tüy takmak.

yünlü[1], [yün-lü] *sf.* **1.** Yünü olan; içinde yün bulunan. **2.** Yünden yapılmış olan. **3.** Yün kumaştan üretilmiş olan. **4.** *bot.* (Bitki için) üzeri uzun ince kıl veya liflerle kaplı olan. **5.** *is.* Yün kumaş. ◻ **yünlü bit,** *zool. Yüne benzer hav tüyleri ile kaplı olan yaprak biti.*

yünlü[2], [yün-lü ?] *{ağız} is.* Balık ağı. [DS]

yünlük, -ğü [yün-lük] *sf.* **1.** Yün için uygun olan. **2.** *is.* Yün konulan yer. **3.** Yeniçerilerin, börklerinde tüy takmaya yarayan bölümü; tüylük.

yünlüklü, [yün-lük-lü] *sf.* **1.** Yünlüğü bulunan. **2.** *is.* Tüy takmak için özel yeri bulunan yeniçeri börkü. ◻ **yünlüklü keçe,** *Yeniçeri subaylarının giydiği tüy takmak için özel yeri bulunan börk.*

yünlüksüz, [yün-lük-süz] *sf.* **1.** Yünlüğü olmayan. **2.**

is. Tüy takmak için özel yeri olmayan yeniçeri börkü.

yünmek[1], [ün-mek > (y)ün-mek] *{eT} gçsz. f. [-er]* Çıkmak; belirmek. [ETY]

yünmek[2], [yun-mak > yün-mek] *{ağız} dönşl. f. [-er]* Yıkanmak; yunmak. [DS]

yüntem, [yönte-m > yünte-m] *{ağız} sf.* Kolay. [DS]

yünük, -ğü [yun-mak > yün-mek > yün-ük] *{ağız} sf.* Yıkanmış; yıkanık; yunuk. [DS]

yünül, [*eT.* yeñil > yünül] *{eT} {ağız} sf.* Hafif; yeğni. [Mühennâ] [DS]

yünülmek, [yülī-mek > yülü-l-mek > yünü-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Tıraş olmak. [DS]

yünülü, [yünü-lü ?] *{ağız} sf.* **1.** Pis. **2.** Aptal; uyuntu. [DS]

yünüm, [yun-mak > yün-mek > yün-üm] *{ağız} is.* Koyun yıkama bayramı. [DS]

yünüşmek, [yen-mek > yen-iş-mek > yün-üş-mek ?] *{ağız} işteş. f. [-ür]* Dövüşmek. [DS]

yüp, [yüp] *{eT} zf.* Büsbütün; tamamıyla; olduğu gibi; kâmilen. [EUTS]

yüpün, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] *{eT} sf.* Kırmızı. [EUTS]

yüpürmek, [yüp-ür-mek] *gçsz. f. [-ür]* Telaşla sağa sola koşmak.

yür, [? yür] *{eT} is.* Bir darı türü. [KB]

yüre[1], [yörē] *(yüre:) {eT} {ağız} is.* Çevre; muhit. [DLT] [DS]

yüre[2], [yöre > yüre] *{ağız} is.* Değirmende taş ile kenar tahtaları arasındaki boşluğa dolan ve hayvan yemi olarak kullanılan un. [DS]

yüre[3], [yöre > yüre] *{ağız} is.* Kağnı tekerinin ağaç bölümü. [DS]

yüre[4], [yüre] *{ağız} is.* **1.** Sır; giz. **2.** İç taraf; iç. **3.** Vicdan; duyunç. [DS]

Yüregir, [yüregir] *öz. is.* 24 Oğuz boyundan birinin adı.

yüregü, [yür-ē-gū] *(yöre:gü:) {eT} is.* Hazır; mevcut; yüzeye. [Üç İtigsizler]

yürek, -ği [*eT.* yür-mek *(hareket etmek)* > yür-ek يورك] *is.* **1.** *anat.* Göğüs boşluğunda, iki akciğerin arasında yer alan, ritmik kasılmalarıyla vücudun her yanından gelen kanı akciğerlere ve oradan gelen temiz kanı da vücuda dağıtan kaslı bir organ; kan dolaşımını sağlayan organ; kalp. *{eT} (aym)* [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayiş] **2.** *{eAT} {OsT} {ağız}* Mide. [DS] **3.** *mecaz.* Herhangi bir şeyden çekinmeme; korkmama; yüreklilik; korkusuzluk; cesaret. *{eAT} {OsT} {ağız} (aym)* [DS] **4.** Duyguların kaynağı; gönül; sevgi. **5.** *mecaz.* Acıma; acıma duygusu. **6.** Bazı deyimlerde "*hiçbir gizli ve art düşüncenin karışmamış olduğu duygu*" anlamını verir; saflık; temizlik. **7.** Bir ülkenin, bir yerin, bir kuruluşun etkinlik merkezi; kalp. **8.** Bir kimsenin ruhsal yönü; iç; gönül. **9.** İskambil kâğıtlarının dört grubundan benekleri kırmızı, yürek biçiminde olanı; kupa. **10.** Yürek biçimindeki şey. **11.** *{ağız}* Karın; bağırsak. [DS] **12.** *{ağız}* Parmak uçlarında, tırnağın altındaki yumuşak et. [DS] **13.** *{ağız}* Lop yumurta sarısı. [DS] ⮌ **yüreğe inmek,** *{ağız} Felç gelmek; inme inmek.* [DS]|| **yüreğe işlemek,** *Çok derin acı uyandırmak.*|| **yüreği ağzına gelmek,** *{OsT} 1. Birdenbire ve çok korkmak. 2. Aşırı korku veya sevinçten ziyadesiyle heyecanlanmak, endişelenmek.*|| **yüreği ağzında,** *Korku ve heyecan dolu bir durumda; korkak; ürkek.*|| **yüreği atmak,** *{ağız} Cesareti olmak.* [DS]|| **yüreği bayılmak,** *1. Çok acıkmak. 2. {ağız} Baygınlık geçirmek.* [DS]|| **yüreği boğazına tıkanmak,** *Sıkılmak, üzülmek, dertlenmek.*|| **yüreği burkulmak,** *Acı veren olay ya da durum karşısında çok üzülmek; çok acı duymak.*|| **yüreği burmak,** *{eAT} {OsT} İçi sızlamak; mustarip olmak.*|| **yüreği cız etmek,** → yüreği cızlamak.|| **yüreği cızlamak,** *1. Birine ya da bir şeye çok acımak. 2. Birdenbire içi sızlamak.*|| **yüreği çarpmak,** *1. Kalp çarpmak veya çalışmak. 2. Coşku sebebiyle kalp hızlı hızlı çarpmak veya çalışmak. 3. Merak, kaygı, korku, heyecan gibi duygularla tedirgin olmak; huzursuz olmak.*|| **yüreği çatlamak,** *{ağız} Çok korkmak.* [DS]|| **yüreği dağlı,** *{ağız} Çok acı çekmiş; çok dert görmüş.* [DS]|| **yüreği dar,** *Çabuk sıkılan; sıkıntılı.*|| **yüreği daralmak,** *Sıkılmak, bunalmak, içi daralmak.*|| **yüreği dayanmamak,** *Acısına katlanamamak; içinde katlanılması olanaksız çok büyük bir acı duymak.*|| **yüreği dayfalmak,** *{ağız} Yorgunluktan, bitkinlikten çarpıntı gelmek.* [DS]|| **yüreği delik,** *Çok acı çekmiş; dertli.*|| **yüreği delik deşik,** → yüreği delik.|| **yüreği dolu,** *Birine ya da bir şeye karşı kin tutmuş; kinli; hınçlı.*|| **yüreği döymek,** *{ağız} Yüreği dayanmak; içi elvermek.* [DS]|| **yüreği ezilmek,** *1. Üzüntü, acı duymak; üzülmek. 2. Açlık duymak.*|| **yüreği fenikmek,** *{ağız} Yüreği çarpmak.* [DS]|| **yüreği ferahlamak,** *Üzüntü ve kaygıdan kurtularak rahatlamak.*|| **yüreği galdırmamak** (kaldırmamak), *{ağız} Çok üzülmek; dayanamamak.* [DS]|| **yüreği galkmak** (kalkmak), *{ağız} Coşkuya kapılmak; heyecanlanmak.* [DS]|| **yüreği geniş,** *Hiçbir şeyi kendisine dert edinmeyen.*|| **yüreği gitmek,** *{ağız} Bağırsakları bozulmak.* [DS]|| **yüreği götürmemek,** *Üzücü bir olaya ya da duruma dayanamamak, katlanamamak; yüreği kaldırmamak.*|| **yüreği göz göz olmak,** *Dert, acı ve sıkıntıdan içi kabarmak; aşırı dertlenmek.*|| **yüreği hafiflemek,** *Üzüntü ve kaygıdan kurtularak rahatlamak.*|| **yüreği hop etmek,** → yüreği hoplamak.|| **yüreği hoplamak,** *Birdenbire çok korkup heyecanlanmak.*|| **yüreği kabarmak,** *1. İç sıkıntısı yüzünden derin soluk alma gereğini duymak. 2. Midesi bulanmak.*|| **yüreği kaldırmamak,** *Üzücü bir olaya ya da duruma dayanamamak, katlanamamak; yüreği gö-*

türmemek.|| **yüreği kalkmak,** *Korkup heyecanlanmak.*|| **yüreği kan ağlamak,** *Derinden acı duymak, çok üzülmek.*|| **yüreği kanamak,** *Aşırı üzüntüden sarsılmak.*|| **yüreği kararmak,** *1. İçine karamsarlık ve sıkıntı çökmek. 2. Kötülük düşünmek.*|| **yüreği katı,** *Acınacak durumlar karşısında duygusuz kalabilen; acıma duygusundan yoksun olan; acımasız; katı yürekli.*|| **yüreği katılmak,** *Çok ağlamaktan veya soğuktan nefesi tutulmak; tıkanmak.*|| **yüreği kaynamak,** *İçinde birtakım şüphe ve endişe uyanmak.*|| **yüreği kopmak,** *{eAT} Aşırı acımak; yüreği parçalanmak.*|| **Yüreğim yanmaz!** *"Acımam, üzülmem, pişmanlık duymam." anlamında kullanılır.*|| **Yüreğim yanmazdı!** *"Acımaz, üzülmez, pişmanlık duymazdım." anlamında kullanılır.*|| **yüreği nane sapı gibi titremek,** *{ağız} Olası bir felaketi korkarak beklemek.*|| **yüreğinde erik kurusu olmak,** *{ağız} Kin gütmek.*|| **yüreğinden geçmek,** *Düşünmek; hayal etmek.*|| **yüreğinden gelmek,** *Bir şeyi isteyerek, severek yapmak.*|| **yüreğinden kan gitmek,** *Derin ve sarsıcı bir acı içinde bulunmak.*|| **yüreğine acı çökmek,** *Birden üzülmek.*|| **yüreğine ateş düşmek,** *Bir felakete uğrayarak çok üzülmek; içi yanmak.*|| (bir şey) **yüreğine çökmek,** *Derinden ıstırap duymak.*|| **yüreğine dert olmak,** *1. Başkasının her hangi bir davranışı, sonradan kendisi için sürekli bir üzüntü kaynağı olmak. 2. Bir şeyi yapamamış, yerine getirememiş olmaktan sürekli üzüntü duymak.*|| **yüreğine dokunmak,** *Üzülmek.*|| **yüreğine indirmek,** *{ağız} Felç gelmesine sebep olmak; inmeye sebep olmak.* [DS]|| **yüreğine inmek,** *1. Şiddetli bir üzüntü nedeniyle ansızın ölmek 2. Neredeyse ölümüne yol açacak kadar çok üzülmek.*|| **yüreğine işlemek,** *Çok derin acı uyandırmak.*|| (birinin) **yüreğine işlemek,** *Bir söz ya da davranıştan çok derin üzüntü duymak; etkilenmek.*|| **yüreğine kar yağmak,** *Kıskançlık duyarak üzülmek.*|| **yüreğine kurt düşmek,** *Şüphelenmek, içine kurt düşmek.*|| **yüreğine od düşmek,** *Bir felakete uğrayarak çok üzülmek; içi yanmak.*|| **yüreğine oturmak,** *Çok üzülmek; çok etkilenmek.*|| **yüreğine sağmak,** *{ağız} Pişmanlık duymak.* [DS]|| **yüreğine saplanmak,** *mecaz. Aşırı derecede acı duymak, içine oturmak.*|| **yüreğine su serpmek,** *(Bir kimse için) kaygı ve üzüntü sebebinin ortadan kalkmasıyla veya yeniden umut verecek bir haber ya da ortaya çıkan yeni bir durum dolayısıyla ferahlamak.*|| **yüreğini açmak,** *Kalbini açmak, derdini dökmek, içini dökmek, senli benli konuşmak ve davranmak.*|| **yüreğini ateş almak,** *Aşırı üzülmek, fazla üzüntüden içi yanmak.*|| **yüreğini boşaltmak,** *Kendisini sıkıntıya sokan dert, üzüntü ve kaygılarını anlatarak haftflemek, rahatlamak; yüreğini dökmek.*|| **yüreğini dağlamak,** *Acıyla ve özlemle içi yanmak, acıyla kıvranmak.*|| **yüreğini dökmek,** *Kendisini sıkıntıya sokan dert, üzüntü ve kaygılarını anlatarak hafiflemek, rahatlamak; yüreğini boşaltmak.*|| **yüreğini eritmek,** *Çok üzmek; yüreğini sızlatmak.*|| **yüreğini galdırmak** (kaldırmak), *{ağız} 1. Tiksinti vermek. 2. Aşırı yürek çarpıntısına sebep olmak; yüreğini oynatmak.* [DS]|| **yüreğini goparmak** (koparmak), *{ağız} 1. Korkutmak. 2. Çok üzmek.* [DS]|| **yüreğini hoplatmak,** *Korku vb. vererek heyecanlandırmak.*|| **yüreğini kaldırmak,** *Korku vb. vererek heyecanlandırmak.*|| **yüreğini kemirmek,** *İçini kemirmek, tedirgin olmak.*|| **yüreğinin başı sızlamak,** *Yüreği sızlamak.*|| **yüreğinin yağı erimek,** *Kötü bir sonuç ortaya çıkacak diye kaygılanmak, çok üzülmek; çok korkmak.*|| **yüreğinin yağları erimek,** → yüreğinin yağı erimek.|| **yüreğini oynatmak,** *Korku vb. vererek heyecanlandırmak; yüreğini hoplatmak.*|| **yüreğini pek tutmak,** *Kendini korkuya, ürkütüye kaptırmamak.*|| **yüreğini sızlatmak,** *Çok üzmek; yüreğini eritmek.*|| **yüreği oynamak,** *1. Ansızın heyecanlanmak veya korkmak. 2. {OsT} Kalbi çarpmak.*|| **yüreği parçalanmak,** *Bir kimsenin içine düştüğü üzücü duruma üzülmek; çok acımak; yüreği parça parça olmak.*|| **yüreği parça parça olmak,** → yüreği parçalanmak.|| **yüreği parlamak,** *Coşmak, heyecanlanmak.*|| **yüreği pek,** *1. Acınası durumlar karşısında duygusuz kalabilen; katı yürekli; acımasız. 2. Yürekli; cesur.*|| **yüreği rahatlamak,** *İçini sıkıntıya sokan üzüntü, kaygı ve meraktan sıyrılmak; kaygısı, üzüntüsü azalmak veya kalmamak.*|| **yüreği serinlemek,** *Üzüntüsü, kaygısı bir dereceye kadar azalmak, dağılmak.*|| (birinin) **yüreğini serinletmek,** *Bir kimsenin üzüntüsünü, derdini, sıkıntısını azaltmak, gidermek.*|| **yüreği sıkılmak,** *İçi sıkılmak; bunalmak.*|| **yüreği sıkışmak,** *1. Kalp atışları düzensiz olmak, sıkıntı duymak. 2. mecaz. Bir meseleden dolayı aşırı üzülmek.*|| **yüreği sızlamak,** *Derin bir acıma duygusu içinde sarsılmak; çok acımak, çok üzülmek.*|| **yüreği soğumak,** *Düşmanından öç alarak içi rahatlamak; onun bir felakete uğramasına sevinmek.*|| **yüreği sovumak,** *{eT} 1. İçi rahat etmek; gönlü ferahlamak. {eAT} (aynı) 2. İntikam alıp rahatlamak.*|| **yüreği sürmek,** *{ağız} Bağırsakları bozulmak; ishal olmak.* [DS]|| **yüreği şişmek,** *Sürekli can sıkıcı ve üzücü şeyler dinlemekten sıkılmak, bunalmak.*|| **yüreği temiz,** *(Kişi için) temiz yürekli; saf; iyi niyetli.*|| **yüreği tıkanmak,** *1. Kalp atışları düzensiz olmak, sıkıntı duymak. 2. mecaz. Bir meseleden dolayı aşırı üzülmek.*|| **yüreği titremek,** *1. Duygulanmak, endişe, korku duymak. 2. Çok korkmak.*|| **yüreği tükenmek,** *Bir konu ya da sorunla ilgili bir şeyi anlatmak için çok konuşmaktan yorulmak; bitap düşmek.*|| (birinin) **yüreğini tüketmek,** *Bir şeyi kolay anlayamadığı için anlatanı çok yormak.*|| (kendi) **yüreğini tüketmek,** *Bir şeyi karşısındakine tam olarak anlatmak için çok konuşmaktan dolayı yorulmak.*|| **yüreği ürpermek,** *Çok korkmak; korku ve ürperti duymak.*|| **yüreği yağ bağlamak,** *İsteni-*

len bir şeyin olmasından ferahlık duymak; bundan kıvanç duymak.|| **yüreği yanık,** *1. Duygulu, hassas kimse. 2. {ağız} Felakete uğramış.* [DS]|| **yüreği yanmak,** *Büyük bir acıma ve üzüntü duymak.*|| **yüreği yaralı,** *1. Felakete, büyük bir yıkıma uğramış olan. 2. Gönlü yaralı; âşık; tutkun.*|| **yüreği yarılmak,** *Çok korkmak.*|| **yüreği yavıncımak,** *{ağız} Karnı acıkmak.* [DS]|| **yüreği yerinden oynamak,** *Birdenbire heyecanlanmak veya aşırı korkmak.*|| **yüreği yufka,** *Üzüntülü, acıklı durumlara dayanamayan, hemen üzülen; merhametli; yufka yürekli.*| **yüreği yufka olmak,** *Merhametli olmak.*|| **yüreği yuka** (yufka), *{ağız} Başkalarının sıkıntı ve üzüntülerine dayanamayan; merhametli.* [DS]|| **yüreği ziz,** *{ağız} Yufka yürekli; merhametli.* [DS]|| **yürek acısı,** *Büyük ve derin üzüntü; yürekten duyulan acı; iç acısı.*|| **yürek ağrısı,** *Sıkıntı; keder.*|| **yürek artması,** *{ağız} Yürek çarpıntısı.* [DS]|| **yürek atmak,** *{ağız} Yürek çarpıntısı olmak.* [DS]|| **yürek atması,** *{ağız} Yürek çarpıntısı.* [DS]|| **yürek bağı,** *{OsT} {ağız} Çocuğun beşikten düşmemesi için, karnı üstünden geçirilerek sarılan bağ.* [DS]|| **yürek bayılması,** *{ağız} Çok acıkma.* [DS]|| **yürek berkitmek,** *{eAT} 1. Gönül bağlamak. 2. Cesaret bulmak.*|| **yürek berkliği,** *{eAT} Cesaret; kahramanlık.*|| **yürek bulanması,** *{ağız} Çok acıkma; içi ezilme.* [DS]|| **yürek burkmak,** *İçine sızı vermek.*|| **yürek burmak,** *{OsT} Bağırsakta ishal sancısı belirmek.*|| **yürek burusu,** *{OsT} Mide bulantısı.*|| **yürek buyruğu,** *{ağız} Vicdan; iç ses; duyunç.* [DS]|| **yürek çarpıntısı,** *1. Yüreğin sık ve hızlı biçimde vurması; kalp çarpıntısı. 2. mecaz. Merak, kaygı, korku gibi duygular sebebiyle beliren iç tedirginliği.*| **yürek damarı,** *{eAT} Atardamar; şiryan.*|| **yürek darlığı,** *Sıkıntı; bunaltı; üzüntü.*|| **yürek ditremesi,** *{eAT} Kalp çarpıntısı; hafakan.*|| **yürek düpürtüsü,** *{ağız} Yürek çarpıntısı; olağanüstü çarpıntı.* [DS]|| **yürek düşmesi,** *{ağız} Göbek düşmesi.* [DS]|| **yürek etmek,** *{ağız} Kusmak.* [DS]|| **yürek geçmek,** *{ağız} Acıkmak.* [DS]|| **yürek halkmak** (kalkmak), *{ağız} Yürek çarpıntısı olmak.* [DS]|| **yürek hopetmek,** *Korku vb. yüzünden heyecanlanmak.*|| **yürek hoplamak,** *Korku yüzünden heyecanlanmak.*|| **yürek ılgıması,** *{ağız} Yürek çarpıntısı.* [DS]|| **yürek itiliği,** *{OsT} Yiğitlik; şecaat.*|| **yürek kabarması,** *{ağız} Yürek çarpıntısı.* [DS]|| **yürek kakkınlığı** (kalkkınlığı), *{ağız} Yürek çarpıntısı.* [DS]|| **yürek kalkması,** *{ağız} Yürek çarpması.* [DS]|| **yürek karası,** *Yapılan kötü bir işten, işlenen bir suçtan, günahtan sonra duyulan, insanın içini kemiren sürekli ve üzücü pişmanlık.*| **yürek kası,** *anat. Kendine özgü yapı özellikleri bulunan, çizgili olmasına rağmen istemsiz hareket eden, yüreğin ana duvarlarını meydana getiren kas; kalp kası; miyokart.*|| **yürek katılığı,** *Merhametsizlik; acımasızlık.*| **yürek koparmak,** *{OsT} Öldürecek gibi heyecanlandırmak.*|| **yürekler acısı,** *Çok acıklı; çok üzücü.*|| **yürekler dayanmamak,** *Üzülmek; katlanamamak.*|| **yürek ortası,** *{eT} Kalbin ortasında bulunduğuna inanılan siyah nokta; süveyda.* [Bahşayiş]|| **yürek oturmak,** *{OsT} Yürek sakinleşmek.*|| **yürek oynamak,** *1. {eT} {OsT} {ağız} Kalp çarpıntısı olmak; çarpıntı gelmek.* [Bahşayiş] [DS] *2. {ağız} İçini sıkıntı kaplamak; canı sıkılmak.* [DS] *3. {ağız} Candan sevmek.* [DS] *3. Korku ile heyecanlanmak; korkmak; ödü kopmak.* [DS]|| **yürek oynaması,** *{eAT} {OsT} {ağız} 1. Yürek çarpıntısı. 2. Aşırı korku.* [DS]|| **yürek oynatması,** *{ağız} Can sıkıcı olay veya kavga.* [DS]|| *{ağız}* [DS]|| **yürek parçalamak,** *{eAT} Acındırmak.*|| **yürek perdesi,** *{eT} Kalp zarı.* [Bahşayiş]|| (bir kimsede) **yürek Selanik,** *şaka. Çok korkmuş ve heyecanlı.*|| **yürek sıçramak,** *{ağız} Çok korkmak; ödü kopmak.* [DS]|| **yürek sürmek,** *{OsT} {ağız} İshal olmak.* [DS]|| **yürek sürmesi,** *{OsT} tıp. İshal.*|| **yürek tasası,** *{OsT} İç sıkıntısı; üzüntü.*|| **yürekten çağırmak,** *Aşırı derecede arzu etmek, istemek.*|| **yürekten kesmek,** *{ağız} (Hastalık için) kökten yok etmek; hastayı iyileştirmek.* [DS]|| **yürek tüketmek,** *Bir konu ya da sorunla ilgili bir şeyi anlatmak için çok konuşmaktan yorulmak; bitap düşmek.*| **yürek vermek,** *Yüreklendirmek, cesaretlendirmek.*|| **yürek yakan,** *{OsT} Çok tatlı; iç bayıltan.*|| **yürek yankusu,** *{OsT} Sevgi veya üzüntü yüzünden duyulan iç sıkıntısı.*|| **yürek yarası,** *1. Aşktan, özlemden ya da başarısızlıktan duyulan aşırı üzüntü. 2. İnsanın içinde derin iz bırakmış olan büyük keder.*|| **yürek yavıncımak,** *{ağız} Karın acıkmak.* [DS]|| **yürek yavuncumak,** *{ağız}* → yürek yavıncımak. [DS]

yüreklendirme, [yürek-le-n-dir-me] *is.* **1.** Yüreklendirmek eylemi. **2.** Birine cesaret verme.

yüreklendirmek, [yürek-le-n-dir-mek يوركلندرمك] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yürek sahibi yapmak. **2.** Yüreklenmesini sağlamak; korkusunu, yılgınlığını atmasını sağlamak; cesaret vermek; cesaretlendirmek. *{eAT} {OsT} (aynı)*

yüreklenme, [yürek-le-n-me] *is.* **1.** Yüreklenmek eylemi. **2.** Yüreklilik, korkusuzluk gelme; yiğitlenme; cesaret bulma.

yüreklenmek, [yürek-le-n-mek يوركلنمك] *dönşl. f. [eT. -ür] [-ir]* **1.** Yürek sahibi olmak; cesaret kazanmak. **2.** Korkusundan, yılgınlığından sıyrılmak; korkusuz duruma gelmek, yiğitlenmek; cesaretlenmek; cesaret göstermek. *{eT} {eAT} {OsT} (aynı)* [DLT]

yürekli, [yürek-li يوركلى] *sf.* **1.** Yürek sahibi; yüreği bulunan. **2.** Herhangi bir tehlikeyi, acıyı ve sıkıntıyı korkusuzca karşılayabilen; cesur; cesaretli; koçak. *{OsT} (aynı)*

yüreklice, [yürek-li-ce] *(yürekli'ce) zf.* **1.** Yürekli olarak; korkusuzca. **2.** *sf.* Biraz yürekli olan; biraz korkusuz.

yürekliğ, [yürek-lig] *{eT} sf.* Yüreği pek; yiğit; cesur; yürekli. [DLT]

yüreklilik, -ği [yürek-li-lik يوركليلك] *is.* **1.** Yürekli olma durumu; korkusuzluk; gözü pek olma durumu; cesaret. **2.** Tehlikeyi, acıyı, korkuyu, aksilikleri hiç çekinmeden karşılamayı sağlayan manevi güç; cesaret; yiğitlik; koçaklık; şecaat. *{OsT} (aynı)* **3.** Yürekli bir kimseye yakışır davranış.

yüreklilikle, [yürek-li-lik-le] *(yüreklili'kle) zf.* Hiç korku duymadan; cesurca; yiğitçe.

yüreklü, [yürek-lü يركلو] *{eAT} {OsT} sf.* Cesaretli; yiğit; korkmaz; cesur.

yüreklürek, [yürek-lü-rek يوركلورك] *{eAT} sf.* Daha yürekli; çok cesur.

yürekre, [yürek-rē] *(yürekre:) {eT} zf.* Yüreğine. [EUTS]

yüreksiz, [yürek-siz يوركسز] *sf.* **1.** Yürekli olmayan; korkak; cesaretsiz. *{OsT} (aynı)* **2.** *{OsT}* Kötü kalpli.

yüreksizce, [yürek-siz-ce] *(yüreksi'zce) zf.* **1.** Yüreksiz olarak; korku ile; cesaretsizlikle. **2.** Yüreksiz bir kimseye yaraşır biçimde. **3.** *sf.* Biraz yüreksizlik gösteren.

yüreksizlik, -ği [yürek-siz-lik] *is* **1.** . Yüreksiz olma durumu. **2.** Yüreksiz bir kimsenin niteliği; korkaklık; cesaretsizlik.

yüreksizlikle, [yürek-siz-lik-le] *(yüreksi'zce) zf.* Cesaretsiz olarak; korku ile; yüreksiz bir hâlde.

yüreksüz, [yürek-süz يوركسز] *{eAT} sf.* **1.** Korkak; cesaretsiz. **2.** Kötü kalpli.

yürekten, [yürek-ten] *sf.* **1.** Hiçbir kasıt ve art niyet bulunmaksızın yapılan; içten; samimi. **2.** *zf.* Hiçbir art niyet olmaksızın; içten gelerek; içtenlikle; samimi olarak.

yüreleşmek, [yüre-le-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ürkmek. [DS]

yüremek, [yüre-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yadırgamak. [DS]

yürep, [Erme. verev => yörep / yürep] *{ağız} is.* Yamaç. [DS]

yürev, [Erme. verev] *{ağız} sf.* Verev. [DS]

yürgelemek, [ürge-le-mek > yür-ge-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sallamak. [DS]

yürgenmek, [yörgē-mek > yörge-n-mek / yürge-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Örtülmek; sarılmak; sarılmış olmak. [DLT] [EUTS]

yürgeşmek, [yörgē-mek > yörge-ş-mek / yürge-ş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Sarılmak; birbirine dolaşmak; birbirine girmek; karışmak. [DLT]

yürgetmek, [yörgē-mek > yör-ge-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Sardırmak. [DLT]

yürgeyek, [yör-ge-y-ēk / yörge-n-ek / yürge-ye-k] *{eT} sf.* Ulanmış. [DLT]

yürmek[1]**,** [yü-r-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* **1.** Yürümek. [EUTS] [ETY] [Gabain] **2.** Koymak; sokmak. [EUTS] 🗗 **yüre kelmek,** *Yürüyüp gelmek; yürüyegelmek..*

yürmek[2]**,** [yüğ-ür-mek > yür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Gebe bırakmak; döllemek. [DS]

yürsek, -ği [yüğür-se-k > yür-se-k] *{ağız} sf.* (İnek için) boğa isteyen; kızgınlık döneminde bulunan. [DS]

yürsemek, [yüğür-se-mek > yür-se-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]* **1.** (İnek için) boğa istemek. **2.** Boğaya gelmek; çiftleşmek. [DS]

yürtmek, [yüğür-t-mek > yürt-mek] *(yü:rtmek) {ağız} gçl. f. [-ür]* Koşmak. [DS]

yürubuk, -ğu [yür+ibik] *{ağız} is.* Çavuşkuşu. [DS]

yürüdüm, [yürü-mek > yürü-t-üm] *{ağız} is.* Davar üretmek için alınan damızlık yavru. [DS]

yürügen[1]**,** [yürü-gen يوروكن] *{eAT} {OsT} sf.* Hızlı yürüyen.

yürügen[2]**,** [yülī-mek > yülü-gen / yürü-gen يوركن] *{eAT} sf.* **1.** Keskin. **2.** Cilalı. **3.** Ustura.

yürügenlenmek, [yürügen-le-n-mek يوكنلنمك] *{eAT} edil. f. [-ür]* **1.** Tıraş edilmek. **2.** Temizlenmek; parlatılmak; cilalanmak.

yürügenlik, [yürügen-lik يوريكنلك] *{OsT} is.* Yürüyüşe dayanıklı olma; çok yol yürür olma.

Yürük, [*eT.* yo-rī-mak / yürī-mek > yörü-k] *öz. is.* Yörük. *{eT} (aynı)* [EUTS]

yürük[1]**, -ğü** [yüg-ür-ük > yügr-ük / yügr-üg / yür-ük] *sf.* **1.** Çabuk giden; hızlı yol alan; hızlı koşan. *{eT} {ağız} (aynı)* [Gabain] [DS] **2.** *{ağız}* Eline ayağına çabuk; çevik; çalışkan; güçlü. [DS] **3.** *{ağız}* Hızlı akan. [DS] **4.** Çok giden. **5.** *is.* İmparatorluk döneminde otuzar kişilik ocaklar hâlinde yetiştirilen ve savaş zamanında yeniçerilere yaya olarak katılan tımarlı asker. **6.** Göçebe. **7.** *müzik.* Bir müzik eseri icrasında usulün hızlı olarak uygulanması. **8.** *is. {ağız}* At yarışı; koşu. [DS] **9.** Sıpa. 🗗 **yürük aksak,** *müz. Türk müziğinde aksak usulünün 9/8 ya da 9/16 olarak gösterilen en hızlısına verilen ad.*|| **yürük semaî,** *müz. 1. Türk müziğinde küçük bir usul. 2. Klasik Türk müziğinde bir form.*

yürük[2]**, -ğü** [yürü-k] *{ağız} sf.* Doğurgan; verimli. [DS]

yürük[3]**, -ğü** [yürü-k] *{ağız} is.* **1.** İp, yün sarmak için dört ince çubuktan yapılan alet. **2.** Okun korunması için kağnıya çakılan ağaç. [DS]

yürük[4]**, -ğü** [yüğür-mek > yür-ük] *(yü:rük) {ağız} is.* **1.** Çiftleşmiş hayvan. **2.** Kuyruksuz koyun. **3.** Çiftleşmek isteyen inek. [DS] 🗗 **yürük çekmek,** *{ağız} Aşermek.* [DS]

yürük[5]**, -ğü** [yüğrü-k > yüvrü-k > yürü-k] *{ağız} is.* **1.** Sancı. **2.** Yılancık hastalığı. [DS]

yürük[6]**, -ğü** [yürü-k] *{ağız} is.* Bağın bölümleri arasındaki aralık. [DS]

yürükken, [yürü-gen > yürük-ken] *{ağız} sf.* Çevik yürüyüşlü. [DS]

yürüklük, -ğü [yürük-lük] *is.* Yürük olma durumu.

yürükmek, [yürü-mek > yürü-k-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Zorla yürümek. [DS]

yürülmek, [ür-mek / yür-mek > yür-ül-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* **1.** Gerilmek. [EUTS] **2.** Şişmek. [EUTS] **3.** *{ağız}* Çiftleşme isteği göstermek; çiftleşmek. [DS]

yürülük, -ğü [yürü-l-mek > yürül-ük] *{ağız} is.* Döl tutmuş keçi. [DS]

yürüm, [yürü-m] *{eT} is.* Menkıbe.

yüreme, [yürü-me] *is.* Yürümek eylemi.

yürümek, [yor > yor-ı-mak / yür-ü-mek يوريمك] *gçsz. f. [-ür]* **1.** Adım atarak ilerlemek; yol almak; ileri gitmek; gezmek; dolaşmak. *{eT} {eAT} {OsT} (aym)* [EUTS] **2.** *{OsT}* Hareket etmek; iş yapmak. **3.** Vücudun bazı bölümleri ya da organları ile yere basarak ilerlemek. **4.** Karada veya suda, herhangi bir yöne doğru sürekli olarak yer değiştirmek. **5.** (Çocuk, hasta vb. için) ayakları üzerinde gezecek, dolaşacak duruma gelmek. **6.** Ayrılıp gitmek; belli etmeden uzaklaşmak. *{eAT} (aym)* **7.** Yol almak; mesafe kat etmek. **8.** Bir yere kadar gelmek; oraya ulaşmak; orayı kaplamak. **9.** *mecaz.* (İş vb. için) gereği gibi yapılmak; belli biçimde ilerlemek; gitmek. **10.** Üzerine doğru gitmek; akın etmek; saldırmak; hücum etmek. **11.** (İş, davranış vb. için) sonuç alıncaya kadar sürdürmek. **12.** *(Faiz için)* hesap edilmek; işlemek. **13.** (Zaman, ömür, hayat vb. için) geçmek; ilerlemek; değişmek. **14.** Bir işte ileri gitmek. **15.** *argo.* Ölmek. **16.** *argo.* Çalınmak; kaybolmak. **17.** *{OsT}* Geçer olmak; tedavül etmek. **18.** *{eAT}* Hareket etmek; dönmek; devretmek. **19.** *{eAT}* Hücum etmek; saldırmak. **20.** *gçl. f.* (Yol, mesafe vb. için) yayan geçmek; yayan gitmek. **21.** *{eAT} {OsT}* Etkili olmak; geçerli olmak; nafiz olmak. **22.** *{OsT} yard. f.* Sürerlik fiili yapar; ... durur; ... devam eder. (*"... beyhude laf urup öğünüp yürür."* et-Tuhfetü's-Seniyye,16.yy.) 🗗 **Yürü!** *1. Yürüyüşe başlatma komutu. 2. {eAT} Haydi!*|| **Yürü, taş arabası!** *(Kovulmak istenen biri için) defol git; gözüm görmesin!* || (Allah) **yürü ya kulum demiş.** *(Herhangi bir alanda çok çabuk ilerleyenler, başarı kazananlar için) şanslı oldukları, işlerinin yolunda gittiğini anlatmak için söylenir.*

yürümlü, [yürü-m-lü] *{ağız} sf.* (At için) iyi yürüyen; çevik. [DS]

yüründek, [yürün-dek] *{eT} is.* İlaç. [EUTS]

yürüng, [ürüñ / yürüñ] *(yürüñ) {eT} sf.* **1.** Beyaz; ak; açık renkli. [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] **2.** *is.* Açık renk. [ETY] **3.** Işık. [ETY]

yürüngermek, [yürüñ-er-mek] *(yürüñermek) {eT} gçsz. f. [-ür]* Beyaz olmak; beyazlamak. [DLT]

yürünme, [yürü-n-me] *is.* Yürünmek eylemi.

yürünmek[1]**,** [yürü-n-mek] *edil. f. [-ür]* **1.** Yürümek eylemi yapılmak. **2.** Yayan gidilmek; gezilmek; yol alınmak.

yürünmek[2]**,** [yürü-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* Sevinmek. [DS]

yürünteg, [yürün-teg / yörün-teg / yürün-dek] *{eT} is.* İlaç; vasıta; tedbir. [EUTS] [Gabain]

yürürçalar, [yürü-r+çal-ar] *is.* Yolda giderken ya da dinlenme sırasında müzik dinlemeye yarayan kişinin üzerinde taşınabilir alet; walkman.

yürürkü, [yürü-r-kü] *{ağız} is.* Çağın, dünyanın gidişi. [DS]

yürürlük, -ğü [yürü-r-lük] *is.* **1.** Gereği yerine getirilebilir olması; meriyet. **2.** Uygulamada olma. **3.** *huk.* Yasa, tüzük, yönetmelik gibi düzenleyici kuralların uygulamada olması durumu. 🗗 **yürürlüğe girmek,** *(Yasa, yönetmelik, karar vb. için) uygulamada olmak; uygulanmaya başlayabilmesi için belirlenmiş olan zaman gelmiş olmak.*|| **yürürlükten kaldırmak,** *Uygulamadan kaldırmak; geçersiz kılmak.*|| **yürürlükten kalkmak,** *huk. 1. Yasa, tüzük, yönetmelik ve karar gibi hukuk kurallarının uygulanabilme özelliği kalmamak; geçersiz duruma düşmek. 2. Uygulanmaz olmak.*|| **yürürlükte olmak,** *Halen uygulanıyor olmak.*

yürüş, [yürü-mek / yür-mek > yür-üş يوريش] *{eAT} is.* Yürüyüş.

yürüteç, -ci [yürü-t-eç] *is.* **1.** Yeni yürümeye başlayan çocuklara destek olarak yürümesine yardımcı olan tekerlekli araç. **2.** *tıp.* Kemik kırıklarının tedavisinden sonra hastanın ayağa kalkabilmesini sağlamak amacıyla kullanılan itilebilir destek araç; volker.

yürütme, [yürü-t-me] *is.* **1.** Yürütmek eylemi. **2.** *huk.* Yasaları uygulama işi; icra. **3.** Merkezî ve yerel yönetim kuruluşlarının tümü. **4.** *huk.* Devlet örgütünde anayasa gereği olarak cumhurbaşkanı, hükûmet ve idare tarafından yerine getirilen yönetim işlevi. **5.** *tiy.* Gösterinin akış düzeni; bu düzeni sağlayan sahne amirinin görevi. **6.** *{ağız}* Sofa. [DS] 🗗 **yürütme gücü,** *huk. Hükûmet aracılığı ile kullanılan devlet gücü; icra kuvveti.*|| **yürütme kurulu,** *Yasa, tüzük ve yönetmelikler çerçevesinde bir kurum ya da kuruluşu yönetmekle görevli kurul.*|| **yürütme organı,** *Bakanlar kurulu; hükûmet.*|| **yürütme yetkisi,** *Devlet işlerinin görülmesinde, hükûmet tarafından yerine getirilen devlet yetkisi; icra salahiyeti.*

yürütmek, [yürü-t-mek يورودمك] *gçl. f. [-ür]* **1.** Yürümek eylemini yaptırmak; gezdirmek; dolaştır-

mak. *{OsT} (aym)* **2.** *{OsT}* Akıtmak. **3.** *{OsT}* (Değirmen, çark vb. için) çevirmek; döndürmek. **4.** *{eAT}* Sevk etmek. **5.** *{OsT}* Tedavül ettirmek. **6.** Bir kimsenin ayakları üzerinde gitmesini, ilerlemesini, yol almasını sağlamak; ona bu konuda yardımcı olmak. **7.** (Etkinlik, görev vb. için) sürdürmek; gereği gibi yapmak; yapmaya devam etmek. **8.** (Yasa, tasarı vb. için) uygulamaya geçirmek; uygulamak; yapmak. **9.** (Düşünce vb. için) kabul edilebilir açıklamalarda bulunmak; üretmek; ileri sürmek. **10.** *mecaz.* (Kişi için) işinden, bulunduğu yerden atmak; kovmak; çıkarmak. **11.** *bsy.* Bir bilgisayarda bir komut ya da sıralı komut dizisinin gerektirdiği işlemi gerçekleştirmek. **12.** *argo.* (Mal, para vb. için) çalmak; aşırmak. **13.** *{ağız}* Götürmek. [DS]

yürütücü, [yürü-t-ücü] *is.* **1.** Yürütme işini yapan; yürüten. **2.** *huk.* Yürütme yetkisini kullanan kişi.

yürütülme, [yürü-t-ül-me] *is.* Yürütülmek eylemi.

yürütülmek, [yürü-t-ül-mek] *edil. f. [-ür]* **1.** Yürütmek eylemi yaptırılmak. **2.** (Kişi için) ayakları üzerinde gitmesi, ilerlemesi, yol alması sağlanmak; ona bu konuda yardım edilmek. **3.** (Etkinlik, görev vb. için) sürdürülmek; gereği gibi yapılmak; yapmaya devam edilmek. **4.** (Yasa, tasarı vb. için) uygulamaya geçirilmek; uygulanmak; yapılmak. **5.** (Düşünce vb. için) kabul edilebilir açıklamalarda bulunulmak; üretilmek; ileri sürülmek. **6.** *mecaz.* (Kişi için) işinden, bulunduğu yerden atılmak; kovulmak; çıkarılmak. **7.** *bsy.* Bir bilgisayarda bir komut ya da sıralı komut dizisinin gerektirdiği işlem gerçekleştirilmek. **8.** *argo.* (Mal, para vb. için) çalınmak; aşırılmak.

yürütülüş, [yürü-t-ül-üş] *is.* Yürütülmek eylemi ve biçimi.

yürütüm, [yürü-t-üm] *is.* **1.** Yürütmek eylemi ve süreci. **2.** *huk.* Bir kararı, bir yargıyı yerine getirme; uygulama; infaz.

yürüyecek, -ği [yürü-y-ecek] *{ağız} is.* Yeni yürümeye başlayan çocukların ayakta durmalarına ve yürümelerine yardımcı olan bir araç; yürüteç. [DS]

yürüyecekleyin, [yürü-y-ecek-le-y-in يورىجكلين] *{OsT} sf.* Yürümesine elverişli.

yürüyen, [yürü-y-en] *sf.* Yürümek eylemini yapan. ◻ **yürüyen merdiven,** *Çok insanın işlediği büyük ve çok katlı yapılarda katlar arasında kolay ve çabuk ulaşımı sağlamakta kullanılan tekerlekli bir düzenek üzerine yerleştirilmiş, çıkış ve iniş sırasında basamakları aşağı ya da yukarı doğru yer değiştiren elektrikle çalışan merdiven.*

yürüyü, [yürü-y-ü يورويو] *{eAT} {OsT} zf.* Yürüyerek.

yürüyücü, [yürü-y-ü-cü يورىجى] *{eAT} sf.* Gezegen. ◻ **yürüyücü yıldız,** *{OsT} Gezegen; seyyare.*

yürüyüş, [yürü-y-üş يوريش] *is.* **1.** Yürümek eylemi. **2.** Yürüme biçimi. **3.** *spor.* Sağlık açısından belirli bir uzaklığa kadar gitme biçiminde gerçekleştirilen spor. **4.** Bir isteği ilgililere duyurmak, kamu oyu yaratmak gibi amaçlarla belirli bir yol ya da alanda yürüyerek yapılan toplu gösteri. **5.** *as.* Yaya ya da motorlu birliklerin karada yaptıkları intikal. **6.** *biy.* Bazı dört ayaklılarda ayakların ileri atılışına bağlı ilerleme biçimi. ◻ **yürüyüş düzenlemek,** *Bir olayı protesto etmek ya da dikkat çekmek amacıyla toplu yürüyüş tertip etmek.*|| **yürüyüşe çıkmak,** *Gezmeye, dolaşmaya gitmek.*|| **yürüyüşe geçmek,** *1. Yürümeye başlamak; topluca yürümek. 2. as. Bir yeri almak üzere oraya doğru hareket etmek.*|| **yürüyüş etmek,** *{OsT} Saldırmak; hücum etmek.*|| **yürüyüş kolu,** *as. Bir kumanda altında düzenli yürüyüş yapan askerî birliklerin tümü.*|| **yürüyüş yapmak,** *1. Spor amacı ile yürümek. 2. Bir isteğin yerine getirilmesini ilgililerden istemek, bir şeyi protesto etmek, kamu oyu oluşturmak gibi amaçlarla toplu olarak yürümek.*

yürya, [? yürya] *(yü'rya) is. dnz.* Bir halatı kuvvetle çekme.

yüsek, -ği [yükse-k > yüsek] *(yü:sek) {ağız} sf.* Yüksek. [DS]

yüsgelmek, [yükse-l-mek > yüsge-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yükselmek. [DS]

yüskek, -ği [yükse-k > yüske-k] *{ağız} sf.* Yüksek. [DS]

yüsküf, [yüksük > yüsküf ?] *{ağız} is.* Yüksük. [DS]

yüsr, [Ar. yüsr يسر] *{OsT} is.* **1.** Kolaylık. **2.** Zenginlik; refah.

yüsra, [Ar. eyser > yüsrā يسرى] *(yüsra:) {OsT} is.* Solda bulunan; sol.

yüsret, [Ar. yüsr > yüsret يسرت] *{OsT} is.* Kolaylık; rahat.

yüsrü, [? yüsrü] *is.* **1.** Bazı ince işlerin yapımında kullanılan kerestesi siyah bir ağaç. **2.** Bu ağacın kökü. **3.** *sf.* Bu ağaçtan yapılmış olan.

yüssek, -ği [yükse-k > yüsse-k] *{ağız} sf.* Yüksek. [DS]

yüssük, -ğü [yüksük > yüssük] *{ağız} is.* **1.** Yüksük. **2.** Yüzük. [DS]

yüsür, [Ar. yüsr > yüsür يسر] *{OsT} is.* **1.** Kolaylık. **2.** Zenginlik.

yüssürü, [? yüssürü] *{ağız} is.* Üstünde çalışılıp biçim verilerek eşya yapılan bir ağaç. [DS]

yüsüfçük, -ğü [yusuf-çuk] *{ağız} is.* Yusufçuk. [DS]

yüsüfefendi, [yusuf+efendi] *{ağız} is.* Mandalina. [DS]

yüsüfü, [Ar. yusufî => yüsüfü] *{ağız} is.* Parçalara ayrılıp şekerle yenen kalın kabuklu bir limon türü. [DS]

yüsük, -ğü [yüksük] *{ağız} is.* Yüksük. [DS]

yüsüre, [? yüsüre] *{ağız} is.* **1.** Yasemin. **2.** Karakehribar gibi bir tür ağaçtan yapılan tespih. [DS]

yüşeng, [üş-ē-mek > üşe-ñ / yüşeñ] *(yüşeñ) {eT} sf.* (Taş için) düz; cilalı. [DLT]

yüşilmek, [yuş-ıl-mak [Clauson] / yüş-ül-mek] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Eli işe yatışmak. [DLT]

yüşilmek, [yuş-mak > yuş-ıl-mak [Clauson] / yüş-ülmek] *{eT} edil. f. [-ur]* Emzikten akıtılmak. [DLT]

yüşmek, [*yū-mak > yu-ş-mak [Clauson] / yüş-mek] *{eT} gçl. f. [-ar]* Emzikten akıtmak. [DLT]

yütmek[1], [yüt-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Yüklemek; taşımak. [EUTS]

yütmek[2], [yut-mak > yüt-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Oyunda, kumarda kazanmak; yutmak; ütmek. [DS]

yütmek[3], [yit-mek > yüt-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Kaybolmak; yitmek. [DS]

yütük, [yit-mek > yit-ük / yüt-ük يتوك] *{OsT} {ağız} sf.* Kayıp; yitik. [DS] ◘ **yütük oyunu,** *{ağız} Saklambaç oyunu.* [DS]

yütükler, [yitik-ler > yütük-ler] *{ağız} is.* Kırklar, yediler gibi yitik erenler. [DS] ◘ **yütüklere karışmak,** *{ağız} Uzun süre görünmez olmak.* [DS]

yütülmek[1], [yut-ul-mak > yüt-ül-mek] *{ağız} edil. f. [-ür]* Oyunda kaybetmek; yenilmek; ütülmek; yutulmak. [DS]

yütülmek[2], [yit-mek > yit-ür-mek > yütür-mek > yütül-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Yitirmek. [DS]

yütümek, [yit-ür-mek > yütü(r)-mek > yütū-mek] *(yütü:mek) {ağız} gçl. f. [-r]* Kaybetmek; yitirmek. [DS]

yütürmek, [yit-mek *(kaybolmak)* > yit-ür-mek > yütür-mek] *{eT} {ağız} gçl. f. [-ür]* Kaybetmek; yitirmek. [ETY] [DS]

yütürük, [yit-ür-ük / yütürük] *{eT} sf.* Kaybedilmiş. [Gabain]

yütürük, [yüt-mek > yüt-ür-ük] *{eT} sf.* Yüklenmiş; yüklü. [ETY] [Gabain]

yüus, [Ar. ye's > yü'ūs يئوس] *(yüü:s) {OsT} is.* **1.** Ümitsizlikler. **2.** Elemler; kederler.

yüü, [yüü / yū] *(yü:) {eT} is.* Öz su; öz; usare; su. [EUTS]

yüük, -ğü [yüğ-ük > yüük] *{ağız} is.* Küçük yükselti; höyük. [DS]

yüürmek, [yüğ-ür-mek > yüür-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* (Hayvan için) çiftleşme zamanı gelmek; çiftleşmek; yüğürmek. [DS]

yüüz, [yü-üz / yūz] *(yü:z) {eT} is.* **1.** Yüzey. [Üç İtigsizler] **2.** Cephe. [EUTS] **3.** Çehre; sima. [EUTS] [Tekin] **4.** Uzuv. [Gabain]

yüvcek, [yüğ > yüğ-cek > yüv-cek] *{ağız} is.* Küçük yükselti; hüyük. [DS]

yüve, [Far. yāve => yova > yava > yüve] *{ağız} is.* Başıboş ve sahipsiz hayvan. [DS]

yüvemek, [yül-e-mek > yüve-mek ?] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Tüy değiştirmek. [DS]

yüvez, [uyaz / üvez > yüvez] *{ağız} is.* Bir tatarcık türü. [DS]

yüviğ, [yüv-ig] *{eT} is.* Donatım; teçhizat. [EUTS]

yüvmek[1], [yüv-mek] *{eT} gçl. f. [-er]* Bir şeyle yardım etmek. [DLT]

yüvmek[2], [yuv-mak > yüv-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Yıkamak; yuvmak. [DS]

yüvrük[1], **-ğü** [yüğr-ük > yüvr-ük] *{ağız} sf.* Eline ayağına çabuk; çalışkan; çevik, güçlü. [DS]

yüvrük[2], **-ğü** [yüğür-mek > yüğ(ü)r-ük > yüvr-ük] *{ağız} is.* **1.** At yarışı; koşu. **2.** Koşu atı. [DS]

yüvrük[3], **-ğü** [yürü-k > yüvrük] *{ağız} is.* Yılancık hastalığı. [DS]

yüvrülmek, [yüğ(ü)r-ül-mek > yüvrü-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* (Koyun, keçi için) çiftleşmek. [DS]

yüvsemek, [yüv-sē-mek] *(yüvse:mek) {eT} gçsz. f. [-r]* Gönül almak istemek. [DLT]

yüvürmek, [yüğ-ür-mek > yüv-ür-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* (Hayvan için) çiftleşme zamanı gelmek; çiftleşme isteği belirmek; çiftleşmek. [DS]

yüyecik, -ği [yu-mak > yü-mek > yü-y-ecek] *{ağız} is.* Bulaşık bezi. [DS]

yüyen, [*eT.* yüg-ün / yüg-en > yüyen] *{ağız} is.* Gemin, atın ağzına geçen demir bölümü. [DS]

yüyrük, -ğü [yüğrük > yüyrük] *{ağız} sf.* **1.** → yüğrük[1]. **2.** (Araba için) çabuk giden. [DS]

yüyrülmek, [yüğrül-mek > yüyrü-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ür]* → yüğrülmek. [DS]

yüysek, -ği [yükse-k > yüyse-k] *{ağız} sf.* Yüksek. [DS]

yüyselmek, [yükse-l-mek > yüyse-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Yükselmek. [DS]

yüyülmek, [yōḏ-mak > yoy-ul-mak / yüy-ül-mek يويلمك] *{OsT} dönşl. f. [-ür]* Yok olmak; silinmek; bozulmak.

yüyürçeyh, [üğ(ü)-r-e-mek > üğür-e-cek > yüğürçeyh] *{ağız} is.* Beşik. [DS]

yüyürmek[1], [yü-mek / ü-mek *(yayılmak; uzamak)* > yü-gür-mek / yüyür-mek يويرمك] *{eAT} {ağız}* Koşmak; hızlı gitmek. [DS]

yüyürmek[2], [yüğür-mek > yüyür-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* (Hayvan için) çiftleşme isteği duymak; çiftleşmek. [DS]

yüz[1], [*eT.* yü-mek / ü-mek *(yayılmak)* > yü-z / ü-z يوز] *is.* **1.** Bir şeyin üst kısmı; yüzey; satıh. *{eT} (aym)* [İKPÖy.] [Bahşayiş] **2.** Başta saç, kulak ve çene altı ile sınırlanan alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm; sima; çehre; surat; veçhe. *{eT} (aym)* [ETY] [EUTS] [DLT] [İKPÖy.] [KB] [Bahşayiş] **3.** Yüzü ile, yüzünün görünümü ile özdeşleştirilen kişi. **4.** Kişinin karakteri, duyguları, bıraktığı izlenim, yansıttığı ifade bakımından ele alınan çehre. **5.** (Kesici araç için) keskin kenar. **6.** Bir şeyin ön tarafta bulunan bölümü;

Bir şeyin ön tarafta bulunan bölümü; cephe. **7.** *{ağız}* Sayfa. [DS] **8.** Bir kumaşın dikiş sırasında dışa getirilen gösterişli bölümü. **9.** Yastığa geçirilen kılıf. **10.** Bir şeyin görünen bölümünde kullanılan kumaş. **11.** (Kişi için) önceki olumlu davranışları sebebiyle kendisine tanıdığı hak. **12.** Kendisinin taşıdığı itibar ya da karşısındakinde görülegelen, umulan hoşgörürlüğe güvenilerek gösterilen cüret. **13.** (Çıkma durumunda) nedeniyle; sebebiyle. **14.** Bir şeyin dışa bakan yanlarından her biri; yan; taraf; yön. *{eT} {eAT} {OsT} (aym)* [Bahşayiş] **15.** Ön yön. **16.** Bir yapının dışa bakan düşey yüzeylerinin tümü. **17.** (Gerçek, tutum vb. için) görünüm. **18.** Bir şeyin aslı; gerçeği. **19.** Ayakkabı sayasının ayağın üstünü ve parmakları örten bölümü. **20.** Bir duvarın, kesme taş, beton ya da tuğladan görünen dış yüzeyi. **21.** *mecaz.* Utanma. **22.** *{eT}* Toplumda yüksek mevki. [İKPÖy.] **23.** *{eT}* Görkem. [İKPÖy.] **24.** *{eT}* Bir kulak hastalığı. [EUTS] **25.** *{eAT} {OsT}* Karşı; kat; yan; nezd. ⊟ **yüz açısı,** *anat. Yüzün çeşitli özelliklerinin ölçümünde kullanılan açılardan her biri.*|| **yüz açuk tutmak,** *{eT} İki yüzlü olmak.*|| **yüz ağartmak,** *Kendisine verilen bir işi başarı ile gerçekleştirerek o işi vereni mahcup etmemek.* ‖ **yüz akı,** *Utanmaya sebep olacak bir durumu olmama; onur.*|| (bir işten) **yüz akı ile çıkmak,** *Bir işi kendi saygınlığını yitirmeden, eksiksiz ve başarılı olarak yapıp bitirmek.*|| **yüz akıyla,** *Kendisinden beklenen işi tam olarak başarıyla tamamlamak; eksik gedik bir şey bırakmamak.*|| **yüz aklığı,** *Onur duyulacak durum; iftihar.*| **yüz aklığı göstermek,** *Bir işte başarıya ulaşmak.*|| **yüz alagı,** *{ağız} Fırına, odun yandıktan sonra atılan çalılar.* [DS]|| **yüz arkası,** *{ağız} (Konuşmak için) ardından.* [DS]|| **yüz atardamarı,** *anat. Dil atardamarının üstünde, dış karotisten doğan, alt çeneyi dolanarak yüzün ön kısmına gelen atardamar.*|| **yüz bağlamak,** *(Süt için) kaymak tutmak.*‖ **yüz başa gelmek,** *{OsT} Baş üstünde yeri olmak.*‖ **yüz bekitmek,** *{OsT} Katı yüzlülük etmek.*|| **yüz berkitmek,** *{OsT} Katı yüzlülük etmek.*|| **yüz berkliği,** *{eAT} Utanç duymama; sıkılmazlık.*|| **yüz biñ dahi yigirmi biñ,** *{eAT} Yüz yirmi bin.*|| **yüz bozmak,** *{ağız} 1. Tarlayı çatal sabanla bir kez sürmek. 2. Sütün kaymağını içine karıştırmak.* [DS]|| **yüz bulmak,** *1. İlgi ve yakınlık görmek. 2. Bir kimsenin gösterdiği ilgi ve yakınlıktan şımarmak.*|| **yüz bulunca astar istemek,** *Kendisine gösterilen küçük bir ilgiden şımararak bu ilgiyi gösterenden daha fazla yetki koparmaya ya da çıkar sağlamaya çalışmak; yüz verince astar istemek.*|| **yüz çevirmek,** (bir kimseden) *gösterdiği ilgi ve yakınlığı kesmek; dirsek çevirmek.*|| **yüz döndermek,** *{eAT}* → yüz döndürmek.|| **yüz döndürmek,** *{eAT} {OsT} Yüz çevirmek; terk etmek; iltifat etmemek.*|| **yüz dutmak,** *{eAT} {ağız} 1. Yönelmek; teveccüh etmek.* [DS] *2. {ağız} Bir değişikliğin başlangıcında olmak.* [DS]|| **yüz dürmek,** *{OsT} Surat asmak; yüz buruşturmak.*|| **yüze çağrıcı,** *{OsT} İnsanın yüzüne haykıran; şirret.*|| **yüze çıkan,** *{ağız} İyi; seçkin.* [DS]|| **yüze çıkmak,** *1. Bir sıvının yüzüne çıkmak. 2. (Gizli tutulan haber, olay durum, sorun vb. için) belli olmak; açığa çıkmak; belirmek. 3. (Kişi için) yüzsüzleşmek. 4. {ağız} Kafa tutmak; karşı çıkmak.* [DS]|| **yüze dokunç,** *{eAT} Yüze vurulan şey; insanın yüzüne karşı söylenen şey.*|| **yüze duramamak,** *Kendisinden istenen bir şeyi, isteyenin hatırını kırmamak için yerine getirmeye çalışmak; hatırından çıkamamak; onun hatırını kıramamak.*|| (birini) **yüze durdurmak,** *{ağız} O kişinin karşılık vermesine veya saygısızlık yapmasına yol açmak.* [DS]|| **yüze durmak,** *{ağız} Karşı çıkmak; kafa tutmak.* [DS]|| **yüze gelen,** *{ağız} Seçkin.* [DS]|| **yüze gelmek,** *{eAT} {OsT} 1. Başa kakmak; yüze vurmak. 2. Ortaya çıkmak; kendisini göstermek. 3. {ağız} Karşılık vermek; kafa tutmak.* [DS]|| (birini) **yüze getirmek,** *{ağız} Ona karşı kötü davranarak baş kaldırmasına sebep olmak.* [DS]|| **yüze getürmek,** *{eAT} {OsT} Başa kakmak; yüzüne vurmak.*|| **yüze gülmek,** *1. İçten olmayan, yapmacık bir tutum takınarak güler yüz göstermek; yalandan dost görünmek. 2. (Nesne için) sevimli, iç açıcı ve alımlı görünmek; iç açıcı bir görünümü olmak.*|| **yüze gülücü,** *İçtenlikten uzak bir dostluk sergileyen; iki yüzlü; riyakâr.*|| **yüze gülücülük,** *İki yüzlülük; riyakârlık.*|| **yüz eğülmek,** *Yüz felci olmak.* [Bahşayiş]|| **yüze kir gelmek,** *{eAT} Utanacak duruma düşmek; yüzü kara olmak; namusu kirlenmek.*|| **yüze kir getirmek,** *{OsT} Mahcup etmek; utanacak duruma düşürmek; yüzüne kara getirmek.*|| **yüz ekşitmek,** *{ağız} Hoşlanmadığını yüz ifadesi ile belli etmek; surat asmak.* [DS]|| (birini) **yüze peçe yapmak,** *{ağız} Yapılacak görüşmeden, olumlu bir sonuç almak amacıyla görüşme yapılacak kişinin sevdiği birini yanında götürmek.* [DS]|| **yüze soğurma,** *fiz. Bir gaz ya da sıvının, bir katının içine yüzeysel olarak girmesi.* ‖ **yüz eşkitmek,** *{ağız}* → yüz ekşitmek. [DS]|| **yüz etken,** *fiz. kim. 1. Suya seyreltilmiş olarak katıldığında suyun yüzey gerilimini azaltan. 2. Akciğer hava keseciklerini kaplayan karmaşık madde.*|| **yüz etkin,** *fiz. kim. Sulu çözeltisi, kütlesine oranla ara yüzeylerde daha yüksek bir derişim gösteren.*|| **yüz etmek,** *1. Ismarlamak; havale etmek. 2. Alacaklısını borçlusuna, borçlusunu alacaklısına havale etmek. 3. Alacağını borcu ile, borcunu alacağı ile karşılama yoluna gitmek.*|| **yüz eylemek,** *{OsT} Havale etmek.*|| **yüze yüz,** *{eAT} {OsT} Yüz yüze; vicahen.*|| **yüze yüz olmak,** *{OsT} Karşı karşıya gelmek; yüz yüze gelmek.*|| **yüz felci,** *tıp. Yüz kaslarının çevresel ya da merkezî sinirlerine bağlı olarak gelişen felç.*|| **yüz geri etmek,** *Gidilen bir yerden vakit geçirmeksizin geri dönmek ya da kaçmak.*|| **yüz görgü,** *{ağız} Ayna.* [DS]|| **yüz görgüsü,** *{ağız} Ayna.* [DS]|| **yüz görmüş,** *{OsT} (Kadın için) önceden kocaya varmış*

ve dul kalmış.|| **yüz görümcesi,** *{ağız}* → yüz görümlüğü. [DS]|| **yüz görümlüğü,** *1. folk. Erkeğin gerdek gecesi geline verdiği hediye. 2. {ağız} Geline, oğlan evinin, akrabalarının verdiği armağan.* [DS]|| **yüz görümlük,** *{ağız}* → yüz görümlüğü. [DS]|| **yüz göstergesi,** *antrop. Yüz yüksekliğinin iki elmacık kemiği arası mesafeye bölümünün yüz ile çarpımı.*|| **yüz göstermek,** *1. Ortaya çıkmak; belirmek. {eAT} (aynı) 2. {eAT} Nasip olmak; kısmet olmak.*|| **yüz göz,** → yüzgöz.|| **yüz göz olmak,** → yüzgöz olmak.|| **yüzin bir yanı çıkarmak,** *{eT} Suratını asmak.*|| **yüz itmek** (etmek), *{ağız} Birbirine eklenecek iki şeyi düzenleyip yapıştırmak.* [DS]|| **yüz kalıbı,** *İnsan yüzünün alçıyla alınmış kalıbı; mask.*|| **yüz kaplama,** *Sert veya orta sert ağaçlardan kâğıt gibi yontularak çıkarılmış ve yonga levha gibi malzemenin üzerine kaplanmış güzel görünümlü kaplama çeşidi.*|| **yüz karası,** *Utanılacak durum; utanılacak şey.*|| **yüz karası olmak,** *Utanılacak bir durum ortaya çıkmak.*|| **yüz kızartıcı,** *(Söz ve davranış için) utandıracak; utanılacak.*|| **yüz kızartıcı suç,** *İşleyene utanç verici, onur kırıcı suç.*|| **yüz kızartıcı suçlar,** *huk. Zimmet, ihtilas, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, hileli iflas gibi suçların ortak adı.*|| **yüz kızartmak,** *Bir kimseye bir şey için utanarak, sıkılarak yalvarmak.*|| **yüz kızdırmak,** *Bir şey için utanıp sıkılmayı göze almak; yüz kızartmak. {OsT} (aynı)*|| **yüz kiri,** *Utanılacak durum; utanılacak şey. {ağız} (aynı)* [DS] || **yüz kiri olmak,** *{ağız} Utanılacak duruma düşmek; kusurlu davranmak.* [DS]|| **yüz olmak,** *{eAT} {ağız} Bir kimsenin başkasına olan borcunu ödemeyi kabul etmek; kefil olmak.* [DS]|| **yüz ölçme,** *Dericilikte bir derinin yüzeyini ölçme işlemi; bu işlemde elde edilen sonuç.*|| **yüz ölçmek,** *Bir derinin yüzeyinin miktarını ölçerek bulmak.*|| **yüz ölçümü,** *1. Bir yerin yüzey alanını ölçme veya belirli ölçülere göre hesaplama; mesaha. 2. Bu tür ölçme sonucunda ortaya çıkan alan miktarı; mesaha-i sathiye. 3. mat. Alan.*|| **yüz örtüsi,** *{eT} Peçe.* [Bahşayiş]|| **yüz sabunu,** *El ve yüz yıkamakta kullanılan sabun.*|| **yüz silmek,** *{eAT} Elini yüzüne sürmek.*|| **yüz spazmı,** *Göz kapaklarının büzücü kasından başlayan, sonra zamanla tüm yüz kaslarını saran sarsıntılar.*|| **yüz surat davul derisi,** *teklfz. Hiç utanması, sıkılması yok, arsız, anlamında söylenir.*|| **yüz surat eşek derisi,** *teklfz. Hiç utanması, sıkılması yok, arsız, anlamında söylenir.*|| **yüz surat hak getire,** *teklfz. Hiç utanması, sıkılması yok, arsız, anlamında söylenir.*|| **yüz surat mahkeme duvarı,** *teklfz. Hiç utanması, sıkılması yok, arsız, anlamında söylenir.*|| **yüz suyu,** *{eAT} {OsT}* → yüzsuyu.|| **yüz suyu dökmek,** → yüzsuyu dökmek.|| **yüz süre gelmek,** *{OsT} Yüz sürmeğe gelmek.*|| **yüz sürmek,** *Aşırı sevgi göstermek için eşiğe ya da ayaklarına değercesine yere eğilmek.*|| **yüz sürtünmek,** *{OsT} Yüz sürmek.*|| **yüz sürü,** *Gümüş savat işlemeli Oltu taşından yapılma tespih.*|| **yüz takınmak,** *Yüze verilen biçimle bir duyguyu belirtmek; dışa vurmak.*|| **yüz toprağa urmak,** *{eAT} Secdeye kapanmak; yere kapanmak.*|| **yüz tutamağı,** *{ağız} 1. Bir yardıma karşılık teşekkür için verilen armağan. 2. Bir olayın gelişme yönünü etkilemek için öne sürülen, örnek gösterilen başka bir olay.* [DS]|| **yüz tutanağı,** *{ağız}* → yüz tutamağı. [DS]|| (bir şey olmaya, belli bir durum almaya) **yüz tutmak,** *O şey olmak üzere bulunmak; olma yönünde gelişip ilerlemek.*|| (bir şeye) **yüz tutmak,** *1. Yönelmek; teveccüh etmek; rağbet etmek; meyletmek. {eAT} {OsT} (aynı) 2. Başlamak. 3. Kendini ona vermek.*|| **yüz tutnağı,** *{ağız}* → yüz tutruğu. [DS]|| **yüz tutruğu,** *{ağız} Bir yardıma karşılık teşekkür için verilen armağan; yüz tutamağı.* [DS]|| **yüz tuturuğu,** *{ağız} 1.* → yüz tutruğu. *2. Ağlayan çocuğu susturmak için eline verilen şey.* [DS]|| **yüz urmak,** *1. {eT} {eAT} {OsT} Müracaat etmek; başvurmak. 2. {eAT} {OsT} Secdeye kapanmak; yere kapanmak. 3. {eAT} {OsT} Yönelmek; yüz tutmak; gitmek. 4. {eAT} Rağbet etmek. 5. {OsT} Aksetmek.*|| (bir şeyin) **yüzü açılmak,** *Üstündeki kir pas arınarak güzelliği, parlaklığı ortaya çıkmak.*|| **yüzü ak,** *Herhangi bir suçu ya da utanılacak bir durumu olmayan.*|| **yüzü ak olsun,** *"Sağ olsun" anlamında bir iyi dilek sözü.*|| **yüzü alabora olmak,** *Can sıkıcı bir durum, yüzünden belli olmak; kötü olay vb. yüzünden duyduğu iç sıkıntısı yüzüne yansımak.*|| **yüzü allak bullak olmak,** *Can sıkıcı bir durum, yüzünden belli olmak; kötü olay vb. yüzünden duyduğu iç sıkıntısı yüzüne yansımak.*|| **yüzü asık,** *Yüzü gülmeyen; somurtkan; dargın.*|| **yüzü asılmak,** *Somurtmak; somurtkan bir tutum takınmak.*|| **yüzü berk,** *{eAT} Sıkılması, utanması olmayan; katı yüzlü.*|| **yüzü bozulmak,** *{ağız} Üzüntüden yüzü bembeyaz olmak.* [DS]|| **yüzü çalık,** *{OsT} Yüzü bozulmuş; yüzünün rengi, biçimi değişmiş.*|| **yüzü dutmak** (tutmak), *{ağız} Utanç duymamak; çekinmemek.* [DS]|| **yüzü dürük,** *{eAT} Yüzü buruşuk; ekşi yüzlü; abus.*|| **yüzü eğilmek,** *{eAT} Yüzü çarpılmak.*|| (bir şey) **yüzü görmek,** *...-e kavuşmak.*|| (rahat, uyku vb.) **yüzü görmemek,** *...-den yoksun olma; ...den uzak bulunmak.*|| **yüzü gözü,** *Bütün yüzü; yüzünün tümü.*|| **yüzü gözü açılmak,** *1. Sıkılganlığı, utangaçlığı geçmek. 2. Toplumsal ilişkiler kurmaya, çevresini, dünyayı tanımaya başlamak. 3. Cinsel ilişkileri öğrenmek.*|| **yüzü gülmek,** *1. Sevinci yüzünden belli olmak; neşelenmek. 2. sevindirici, güzel bir duruma kavuşmak; refaha kavuşmak. 3. Temiz, tertipli duruma gelmek.*|| **yüzü güzel,** *{ağız} Bir çeşit çörek.* [DS]|| **yüzü ışımak,** *{OsT} Yüzü gülmek.*|| (birine karşı) **yüzü kalmamak,** *O kimseden, daha önce bir çok ricada bulunduğu için yeni bir şey istemeye sıkılmak.*|| **yüzü kara,** *1. Bir ayıbı, bir suçu veya utanılacak bir durumu bulunan. {ağız} (aynı)* [DS] *2. {ağız} Yalancı.* [DS]|| **yüzü**

karışmak, *Can sıkıcı bir durum, yüzünden belli olmak; kötü olay vb. yüzünden duyduğu iç sıkıntısı yüzüne yansımak.*|| **yüzü kasap süngeriyle silinmiş,** *Hiç utanması olmayan; kendisine yöneltilen en ağır suçlamalardan bile etkilenmeyen, bunlara aldırmayan.*|| **yüzü kıbleden dönmek,** *{OsT} Dinden çıkmak.*|| **yüzü kızarmak,** *Bir şeyden utanıp sıkılmak.*|| **yüzü kir olmak,** *{OsT} Yüzü kara olmak; utanılacak durumda bulunmak.*|| **yüzün burtarmak,** *{eAT} {OsT} Yüzünü buruşturmak.*|| **yüzünden akmak,** *(Herhangi bir durum) yüzüne yansımak; hâli yüzünden çok belli olmak.*|| **yüzünden düşen bin parça olmak,** *Öfkesi, küskünlüğü, can sıkıntısı sebebiyle suratı asık olmak.*|| **yüzünden kan damlamak,** *Çok sağlıklı olmak; sağlığı benzinin renginden belli olmak.*|| **yüzünden okumak,** *1. Ezbere değil, yazılmış kâğıttan okumak. 2. Bir kimsenin hangi durumda olduğunu, ne duyup düşündüğünü yüzünden anlamak.*|| **yüzünde şeytan tüyü olmak,** *Kendisini herkese sevdiren bir huya sahip olmak.*|| **yüzün düşmek,** *1. {eAT} {OsT} Yüzüstü, yüzükoyun düşmek. 2. {ağız} Utanılacak duruma düşmek.* [DS] *3. {ağız} (Kişi için) itibarını kaybetmek.* [DS] *4. {ağız} Değerinden düşmek; önemini yitirmek.* [DS]|| (birinin) **yüzüne atılmak,** *Bir büyüğe karşı kırıcı ve saygısız sözler söylemek.*|| (birinin) **yüzüne atmak,** *Beğenmediği bir şeyi, getirene öfkeli ya da kırıcı bir tarzda geri vermek.*|| (birinin) **yüzüne bağırmak,** *Birine karşı kırıcı ve kaba sözleri öfke ile ve saygısızca bağırarak söylemek.*|| (birinin) **yüzüne bakamaz olmak,** *Yaptığı kötü bir iş ya da utanç duyacağı bir davranıştan dolayı o kimsenin karşısına çıkamamak; karşısına çıkmaya cesaret edememek.*|| **yüzüne bakılacak gibi,** *Çirkin sayılmaz; güzelce.*|| **yüzüne bakılır,** *Çirkin sayılmaz; güzel sayılır; güzelce.*|| **yüzüne bakılmaz,** *Çok çirkin.*|| **yüzüne bakmamak,** *1. Önem vermemek; ilgi ve yakınlık göstermemek; ilgilenmemek. 2. Darılmak; gücenmek.*|| (birinin) **yüzüne bakmaya kıyamamak,** *Çok güzel olmak.*|| **yüzüne bakmaya kıyılmaz,** *(Biri için) çok güzel olmak.*|| **yüzüne beraber,** *{ağız} Yüzüne karşı.* [DS]|| **yüzüne bir daha bakmamak,** *Darılıp küsmek; konuşmamak.*|| **yüzüne çarpmak,** *1. Yaptığı kusuru yüzüne karşı söyleyerek ayıplamak; ayıplayarak kusurunu yüzüne* söylemek*; yüzüne vurmak; kınamak. 2. (Kapı için) kapıyı öfke ile kapatmak; içeri almamak; kovmak.*|| **yüzüne dökmek,** *{OsT} Yüzüne çarpmak; önüne sermek.*|| **yüzüne duramamak,** *Kendisinden istenilen şeye hayır diyememek; dayanamamak; karşı duramamak; kıramamak.*|| (birinin) **yüzüne gelmemek,** *Birinin işlediği kabahati kendisine söylememek; görmezlikten gelmek.*|| **yüzüne göre tabanca urmak,** *{OsT} Karşısındakinin durumuna uygun olanı yapmak.*|| **yüzüne gözüne bulaştırmak,** *Bir işin üstesinden gelememek; becerememek; daha kötü duruma sokmak; bozmak.*|| **yüzüne güller,** *{ağız} (İğrenç bir şeyden süz etmek isteyince) söze başlarken söylenen özür dileme sözü.* [DS]|| **yüzüne gülmek,** *1. Dostmuş gibi görünmek; dalkavukluk etmek. 2. Dostluk göstermek; ilgi göstermek; alakalanmak. 3. (Nesneler için) temiz, yeni olmak.*|| (bir şeyin) **yüzüne hasret kalmak,** *O şeyden yoksun kalmak; o şeyi bulamamak.*|| **yüzüne kan gelmek,** *Sağlığı yerine gelmek; benzinin solgunluğu geçmek; yanakları pembeleşmek.*|| (birinin) **yüzüne karşı,** *Bir kimsenin kendi önünde ve ondan çekinmeden.*|| **Yüzüne tükürseler yağmur yağıyor sanır.** *"Çok arsız ve onursuz kimsedir." anlamında kullanılır.*|| **yüzüne vurmak,** *Yaptığı kusuru yüzüne karşı söyleyerek ayıplamak; ayıplayarak kusurunu yüzüne söylemek; yüzüne çarpmak; kınamak.*|| **yüzüne yazmak,** *(Gelin için) yüzünü süslemek.*|| (birinin) **yüzünü ağartmak,** *Beğenilir iş yapmak; iş ve davranışlarıyla yakınlarının övünmesine sebep olmak.*|| **yüzünü almak,** *{ağız} (Süt, yoğurt vb. için) kaymağını almak.* [DS]|| **yüzünü ayağına bırakmak,** *{eAT} Birinin ayağına yüz sürmek.*|| **yüzünü buruşturmak,** *Beğenmediğini belirtmek için yüzüne öfke ve hoşnutsuzluk gösteren bir ifade vermek.*|| **yüzünü eğmek,** *{OsT} Suratını asmak.*|| **yüzünü ekşitmek,** *Yüzüne öfke ve hoşnutsuzluk gösteren bir biçim vermek; yüzünü buruşturmak.*|| **yüzünü ele almak,** *{eAT} {OsT} Utancını yenmeye çalışmak.*|| **yüzünü gızartmak** (kızartmak)**,** *{ağız} Bir şey isteme utancını göze almak.* [DS]|| (birinin) **yüzünü gızartmak** (kızartmak)**,** *{ağız} O kişiyi, utandırmak.* [DS]|| **yüzünü gören cennetlik,** *Uzun bir süre görünmeyen kimseler için "Kendini özlettin!" anlamında söylenir.*|| (birinin) **yüzünü görmemek,** *1. Uzun süredir görmemiş olmak. 2. İhtiyaç duyulan bir şeyi özlemek; ona hasret kalmak; gereksinim duymak.*|| (birinin) **yüzünü gözünü açmak,** *Bir çocuğa veya gence o zamana kadar bilmediği birtakım cinsel bilgiler kazandırmak.*|| (birinin) **yüzünü güldürmek,** *Birini mutlu kılacak bir iş yapmak; birine iyilik etmek.*|| (birinin) **yüzünü kara çıkarmak,** *Bir kimsenin öne sürdüğü savın yanlışlığını ispat ederek onu utandırmak.*|| (birinin) **yüzünü kızartmak,** *Bir kimsenin utanmasına sebep olmak; birini utanacak duruma düşürmek.*|| (kendi) **yüzünü kızartmak,** *1. Onuruna, gururuna önem vermeden bir şey yapmak. 2. Utançla, utanarak istemek.*|| (kendi) **yüzünü kızdırmak,** *1. Onuruna, gururuna önem vermeden bir şey yapmak. 2. Utançla, utanarak istemek.*|| **yüzünü köpek yalamak,** *{ağız} Utanmamak.*|| (bir işten) **yüzünün akı ile çıkmak,** *Bir işi kendi saygınlığını yitirmeden, eksiksiz ve başarılı olarak yapıp bitirmek.*|| **yüzünün derisi kalın,** *Utanması, arlanması olmayan; arsız.*|| **yüzünün derisi yere geçmek,** *Çok utanmak.*|| **Yüzünü şeytan görsün.** *Sevilmeyen bir kimseye karşı duyulan nefreti belirtmek için kullanılır.*|| (bir kimsenin veya bir şeyin) **yüzünü unut-**

mak, *mecaz. Uzun süre görmemek; varlığına hasret kalmak.*|| **yüzünü yere depmek,** *{eAT} {OsT} Teperek yüzükoyun düşürmek.*|| (birinin) **yüzünü yere getirmek,** *O kişinin utanmasına sebep olacak şey yapmak; mahcup duruma düşürmek.*|| (birinin) **yüzünü yere vermek,** *O kişinin utanmasına sebep olacak şey yapmak; mahcup duruma düşürmek.*|| **yüzünüze güller,** *{ağız} Kusuntu, dışkı vb. iğrenç bir şey anlatılırken "Affedersiniz!" anlamında söylenir.* [DS]|| **yüzünüze gül suyu,** *{ağız} Kusuntu, dışkı vb. iğrenç bir şey anlatılırken "Affedersiniz!" anlamında söylenir.* [DS]|| **yüzün yere urmak,** *{eAT} Secdeye kapanmak.*| **yüzün yüzün,** *{ağız} Yüzü yerde olarak; yüzünü yere sürterek; yüzü üstüne.* [DS] || (bir kimseye) **yüzü olmamak,** *1. O kimseye karşı bir kusuru olduğundan bir şey isteyecek durumda olmamak. 2. O kimseden, daha önce bir çok ricada bulunduğu için yeni bir şey istemeye sıkılmak.*|| (bir şeye) **yüzü olmamak,** *1. O şeye dayanamamak. 2. Cüret ve cesareti olmamak, utanmak.*|| **yüzü pek,** *1. Karşısındakini kırma, gücendirme gibi kaygısı olmadığı için istenileni kolayca geri çevirebilen. 2. Birine söylenmesi gerekeni kolayca söyleyebilen; çekinmeyen.*|| **yüzü pençe,** *Utanması, arlanması olmayan; arsız.*|| **yüzü seçilmemek,** *Açıkça tanınmamak; belli belirsiz görünmek.*|| **yüzü sıcak,** *Sevimli; cana yakın; kendisinden hoşlanılan.*|| **yüzü sirke satmak,** *Hoşnutsuzluğu yüzünün durumundan belli olmak; yüzünün ifadesi hoş olmamak.*|| **yüzü soğuk,** *Sevimsiz; hoşlanılmayan; ürkütücü.*|| **yüzü sulu,** *{eAT} 1. Yüzü parlak ve güzel. 2. Şerefli; namuslu; hicap sahibi.*|| (birinin veya bir şeyin) **yüzü suyu hürmetine,** *Birinin veya bir şeyin hatırına veya varlığına değer verildiği için.*|| (birinin veya bir şeyin) **yüzü suyuna,** *Birinin veya bir şeyin hatırına veya varlığına değer verildiği için.*‖ (bir şey yapmaya, söylemeye) **yüzü tutmamak,** *1. Haklı da olsa, karşısındakini kıracak bir davranışta bulunmaktan çekinmek. 2. Utanıp sıkıldığı için birinden bir şey istemeye, ona bir şey söylemeye çekinmek.*|| **yüzü yazılı kalmak,** *1. Kullanılmamak. 2. Yenilmek için hazırlanmışken herhangi bir sebeple olduğu gibi dokunulmadan kalmak.*|| **yüzü yerde,** *Alçak gönüllü; başkalarını hor görmeyen; herkesle sıkı dostluk ve ilişki kurabilen; kendini üstün görmeyen.*|| **yüzü yere düşmek,** *{OsT} Utanmak; mahcup olmak; meyus olmak.*|| **yüzü yere geçmek,** *Çok utanmak.*|| **yüzü yere gelmek,** *Aşırı derecede utanıp sıkılmak.*‖ **yüzü yere yapışmak,** *{ağız} Çok utanmak.*|| **yüzü yirde** (yerde), *{ağız} 1. Alçak gönüllü. 2. Uysal; utangaç. 3. İyi huylu.* [DS]|| **yüzü yok,** *"Bir şey istemeye veya yapmaya cesareti yok, kendinde o hakkı bulamıyor, utanıyor." anlamlarında kullanılır.*|| **yüzü yumuşak,** *Karşısındakini gücendirmemek için kendisinden her istenileni yerine getiren.*|| **Yüz verdik deliye, geldi sıçtı halıya.** *Kendisine ilgi ve yakınlık gösterilen birisi tarafından yakınlık göstereni büyük çapta zarara sokucu davranışlarda bulunmak.*|| **yüz verince astar istemek,** *Kendisine gösterilen küçük bir ilgiden şımararak bu ilgiyi göstereden daha fazla yetki koparmaya ya da çıkar sağlamaya çalışmak; yüz bulunca astar istemek.*|| (birine) **yüz vermek,** *O kimseye ilgi, yakınlık göstererek onun her türlü davranışını hoş karşılamak; hoşgörülü davranmak; şımartmak; itibar etmek. {OsT} (aynı)*|| **yüz vermemek,** *İlgi yakınlık göstermemek; önemsemek.*|| **yüz vurmak,** *{ağız} Bir şey istemek; başvurmak.* [DS]|| **yüz vuruşturmak,** *{ağız} Yüzleştirmek.* [DS]|| **yüz yapmak,** *Makyaj yapmak.*|| **yüz yazıcı,** *1. {OsT} Gelin yüzü süsleyen kadın. 2. {ağız} Gelinlerin yüzüne tel yapıştıran.* [DS]|| **yüz yazısı,** *Kırsal kesimde, gelinin yüzüne yapıştırılan telli pullu süsler.*|| **yüz yazmak,** *1. Makyaj yapmak. 2. Köy seyirlik oyunlarında taklit edilen kişinin özelliklerini belirtecek şekilde yüz boyamak; maske yapmak. 3. {OsT} Gelin yüzü süslemek.*|| **yüz yerde baş komak,** *{OsT} Yüzükoyun yere kapanmak.*|| **yüz yere komak,** *{eAT} Secdeye kapanmak.*|| **yüz yere koymak,** *{eAT} Secdeye kapanmak.*|| **yüz yümek,** *{ağız} (Yeni evliler için) kavgasız, gürültüsüz geçinmek.* [DS]|| **Yüz yüzden utanır.** *İnsanlar karşı karşıya gelince daha kolay uzlaşabilirler.*|| **yüz yüze,** *Karşı karşıya; yüzleri birbirine dönük olarak.*|| **yüz yüze bakmak,** *Birisi ile sürekli ilişki içinde olmak; karşılıklı olarak ilişkileri korumak zorunda olmak; arada hatır-gönül ilişkisi bulunmak; konuşur görüşür durumda bulunmak.*|| **yüz yüze gelmek,** *1. Birdenbire yüzleri birbirine gelecek biçimde karşılaşmak; karşı karşıya gelmek. 2. Bir arada bulunmak.*|| **yüz yüze kalmak,** *Aynı ortam içinde bulunmak.*|| **yüz yüze yaşamak,** *Sürekli olarak bir arada yaşamak zorunda kalmak.*

yüz[2], [yüz] *(yü:z) is.* **1.** On kere on veya doksan dokuz artı bir sayısı ve bu sayıyı gösteren rakamın adı; 100. *{eT} (aynı)* [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] [KB] **2.** *sf.* On kere on veya doksan dokuz atrı bir olan. **3.** "Kez, kere; defa" gibi zarflarla birlikte kullanıldığında çokluk belirtir. ⧉ **yüz beşlik,** *as. Çapı yüz beş mm. olan bir top çeşidi.*|| **yüz beyi,** *{eAT} Yüzbaşı.*|| **yüz biñ dahi yiğirmi biñ,** *{eAT} Yüz yirmi bin.*‖ **yüz binlerce,** *Çok; pek çok; sayılamayacak kadar çok.*|| **yüz binlik,** *Yüz bin lira değerindeki kâğıt ya da metal para.*|| **yüze bölen,** *istk. Bir istatistik kümesinin nicel değerlerini değişim aralığını sıklıkları eşit yüz alt kümeye bölen değerlerin her biri; yüzdelik sıra.*|| **yüz kere,** *Pek çok kez; tekrar tekrar; defalarca.*|| **yüz yüz,** *{eAT} 1. Yüzlerce. 2. Yüzer yüzer.*

yüz[3], [yüz] *{ağız} sf.* Sığ; yüzlek. [DS]

yüzbar, [yüz + beri > yüzbar] *{ağız} is.* Yüzleşme. ⧉ **yüzbar olmak,** *{ağız} 1. Yüzleşmek. 2. Arsızlaşmak; saygısızlaşmak.* [DS]

yüzbaşı, -yı/-na [yüz+baş-ı] *is. as.* **1.** Türk Silahlı Kuvvetlerinde üsteğmen ile binbaşı arasındaki rütbe. **2.** Birliklerde bölük ya da batarya komutanlığı ile görevlendirilen bu rütbedeki subay.

yüzbaşılık, -ğı [yüz+baş-ı-lık] *is. as.* Yüzbaşının görevi ve rütbesi.

yüzbek, -ği [yüz+pek] *{ağız} is.* Turşu yapılacak keleğin üstünden çıkarılan yumuşak bölüm. [DS]

yüzberi, [yüz + beri] *{ağız} is.* Yüzleşme. ◻ **yüzberi olmak,** *{ağız} Yüzleşmek.* [DS]

yüzbeyüz, [yüz + Far. be + T. yüz] *zf.* Yüz yüze.

yüzbez, [yüz+bez ?] *{ağız} is.* Utanma. [DS]

yüzcek, -ği [yüz-cek] *{ağız} zf.* Yüz yüze; yüzüne karşı; yüzünden. [DS]

yüzçi, [yüz > yüz-çi] *(yüzçi:) {eT} sf.* İki yüzlü. [Clauson]

yüzde, [yüz-de] *is.* **1.** Bütünü yüz birim kabul ederek ele alınan veya sayılan oran. **2.** Aracı kişilerin hizmetine karşılık olarak işin tamamı üzerinden yüzdelik orana göre aldıkları ücret; yüzde ile ifade edilen komisyon. **3.** *sf.* (Sayı sıfatı ile birlikte) yüze bölünen bir şeyin o kadarlık parçasını ifade eden miktar. ◻ **yüzde birlik,** *İstk. Bir diziyi sayıları eşit ya da aralıklı yüz parçaya bölen elemanların büyüklüğü.*‖ **yüzde yüz,** *1. Kuşkusuz; şüphesiz; muhakkak. 2. Bütünü; tamamı; tamamen.*

yüzdelik, -ği [yüz-de-lik] *is.* **1.** Aracı kişilerin hizmetine karşılık olarak işin tamamı üzerinden yüzdelik orana göre aldıkları ücret; yüzde ile ifade edilen komisyon. **2.** *{ağız}* Yüzde hesabıyla ödenen ücret, vergi vb. [DS]

yüzden, [yüz-den يوزدن] *zf.* **1.** Görünüş olarak; bakarak. **2.** *{OsT}* ... sebebiyle.

yüzdürme, [yüz-dür-me] *is.* Yüzdürmek eylemi.

yüzdürmek[1], [yüz-dür-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** Yüzmek[1] eylemini yaptırmak; yüzmesini sağlamak. **2.** Su yüzeyinde durmasını veya suyun yüzünde ilerlemesini sağlamak. **3.** (Tekne için) batmış ya da karaya oturmuş iken tekrar suda yüzer duruma getirmek.

yüzdürmek[2], [yüz-dür-mek] *gçl. f. [-ür]* **1.** Yüzmek[2] eylemini yaptırmak; yüzmesini sağlamak. **2.** Bir kimse tarafından koyun, kuzu vb. kasaplık hayvanın derisinin soyulup çıkarılmasını sağlamak; derisini soydurtmak.

yüzdürülme, [yüz-dür-ül-me] *is.* Yüzdürülmek eylemi.

yüzdürülmek[1], [yüz-dür-ül-mek] *edil. f. [-ür]* **1.** Yüzmek[1] eylemi yaptırılmak; yüzmesi sağlanmak. **2.** Su yüzeyinde durması veya suyun yüzünde ilerlemesi sağlanmak. **3.** (Tekne için) batmış ya da karaya oturmuş iken tekrar suda yüzer duruma getirilmek.

yüzdürülmek[2], [yüz-dür-ül-mek] *edil. f. [-ür]* **1.** Yüzmek[2] eylemi yaptırılmak; yüzülmesi sağlanmak. **2.** Derisi soyulup çıkartılmak; derisi soydurtulmak.

yüzebilir, [yüz-mek + bil-mek > yüz-e+bil-ir] *sf.* Yüzme işini yapabilen; yüzen.

yüzebilirlik, -ği [yöz-e+bil-ir-lik] *is.* Bir maddenin su yüzeyinde kalma özelliği.

yüzegelen, [yüz-e+gel-en] *sf.* İleri gelen; seçkin.

yüzeğen, [yüz-mek > yüz-eğen] *{ağız} sf.* İyi yüzücü; iyi yüzen. [DS]

yüzek[1], **-ği** [yüz-mek > yüz-ek] *{ağız} is.* **1.** Yüzme. **2.** Yüzücü. [DS]

yüzek[2], **-ği** [yüz > yüz-le-k / yüz-ek] *{ağız} sf.* **1.** Arsız; utanmaz. **2.** Şımarık. [DS]

yüzellik, -ği [üzer-lik / yüzel-lik] *{ağız} is.* Üzerlik. [DS]

yüzer[1], [yüz-er] *sf.* **1.** Her grupta yüz tane birim bulunan; yüzlü birimlerden oluşan gruplar hâlinde. **3.** Her birine yüz tane düşecek biçimde. ◻ **yüzer yüzer,** *Yüzer adetlik gruplar hâlinde; yüz tane yüz tane ayrılmış olarak.*

yüzer[2], [yüz-mek > yüz-er] *sf.* **1.** Yüzme özelliği bulunan; yüzen. **2.** Sürekli olarak su içinde bulunan. ◻ **yüzer ev,** *Nehir turizminde kullanılan kamaralı deniz taşıtı.*‖ **yüzer havuz,** *Açık denizlerde gemi onarımında kullanılan havuz.*‖ **yüzer top,** *Şamandıra.*

yüzergezer, [yüz-er+gez-er] *sf. is.* (Tank, uçak, araba vb. için) hem karada hem suda kullanılabilen; amfibi.

yüzerlik[1], [yüzēr-lik يزرلك] *(yii:ze:rlik) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is.* Üzerlik otu, *(Peganum harmala).* [DLT] [Bahşayiş] [DS]

yüzerlik[2], **-ği** [yüz-er-lik] *sf.* Yüz tanesi bir arada bulunan; yüzlük gruplar hâlinde olan.

yüzetmek[1], [yüz-et-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Ismarlamak. **2.** Göndermek; aktarmak. [DS]

yüzetmek[2], [yüz-et-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Yüzleştirmek. [DS]

yüzetmek[3], [yüz-et-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* (Kavun karpuz toplarken) irisini ayırmak. [DS]

yüzetmek[4], [yüz+et-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Aynı seviyeye getirmek. [DS]

yüzey, [yüz-ey] *is.* **1.** Bir cismin dışı; dış yüzün bütünü; satıh, *(1935).* **2.** Soyut olarak bir şeyin ilk göze çarpan kısmı. **3.** *mat.* Bir cismin tabanları dışında kalan yüzleri. ◻ **yüzey küre,** *1. Yer kürenin tümünün iki yarıküre biçiminde bir düzlem harita üzerinde gösterimi. 2. Yer'i gösteren coğrafî küre.*‖ **yüzey şekilleri,** *coğ. Yeryüzündeki engebeler; yer biçimleri; avarız.*

yüzeycik, -ği [yüz-ey-cik] *is.* Böceklerin birleşik gözlerini oluşturan temel gözlerin her biri.

yüzeysel, [yüz-ey-sel] *sf.* **1.** Yüzeye ilişkin; yüzeyle ilgili; sathî. **2.** Derinliğine inmeyen; üstten; görü-

nen. **3.** Yüzeyde kalan; derinliği olmayan. **4.** *mecaz.* Aceleye getirilmiş; yöntem ve tekniğine göre çalışılmamış; gelişigüzel; ayrıntılı değil. **5.** Derin düşünemeyen; derin düşünme yeteneğinden yoksun olan. ◻ **yüzeysel akaçlama,** *tarım. Yüzeyde bulunan suların üstten akıtılması ile toprağın kurutulması işlemi.*‖ **yüzeysel yapı,** *dbl. Üretici dil bilgisinde, derin yapıda dönüşümler sonucu üretilerek gerçekleştirilmiş cümlenin sözdizimsel düzenlenişi.*

yüzeysellik, -ği [yüz-ey-sel-lik] *is.* Yüzeysel olma durumu; yüzeysel olan bir şeyin durumu; sathîlik.

yüzgeç, -ci [yüz-geç] *is.* **1.** Balık vb. su hayvanlarının suda hareketlerini sağlayan yelpaze görünümlü organları, *(1944).* **2.** *sf.* İyi yüzen; yüzücü, *(1935). {ağız} (aynı)* [DS] ◻ **yüzgeç ayakhlar,** *zool. Suda yaşayan, karada ayak gibi kullanabildikleri yüzgeçleri bulunan mors, deniz aslanı ve fok gibi hayvanları kapsayan eteneli memeliler takımı, (Pinnipedia).*‖ **yüzgeç kökü,** *zool. Kemikli balıkların embriyonlarının yüzgecine desteklik eden iskelet ışını.*‖ **yüzgeç sapı,** *zool. Kemikli balıklarda yüzgece desteklik eden, bölütlü kemik iskelet ışını.*

yüzgeçli, [yüz-geç-li] *sf.* Yüzgeci bulunan.

yüzgeçsiz, [yüz-geç-siz] *sf.* Yüzgeci bulunmayan; yüzgeci olmayan.

yüzgen, [yüz-gen] *{ağız} sf.* Yüzücü. [DS]

yüzgöz, [yüz+göz] *zf.* **1.** Yüz ve göz ikilisi bir arada. **2.** Bütün yüz; yüzünün tümü. ◻ **yüzgöz olmak,** *1. Aralarında birbirine karşı saygılı olma, birbirine karşı dikkatli davranma gibi özen kalmamış olmak; gereksiz yere, aşırı derecede senli benli olmak. 2. {ağız} Sık sık bozuşmak; küsüşmek.* [DS]

yüzgü[1], [yüz-gü] *is.* İpek çilelerinde liflerden birinin gevşek kalması sonucunda oluşan sarkıklık ve bu biçimde oluşan kusur.

yüzgü[2], [yüz > yüz-gü] *{ağız} is.* Ayna. [DS]

yüzgüç, [yüz-güç يوزكج] *{eAT} {OsT} sf.* Suda iyi yüzen; yüzeğen.

yüzğen, [yüz-eğen > yüzğen] *{ağız} sf.* İyi yüzen. [DS]

yüzintegi, [yüz-in-tegī] *(yüzünteği:) {eT} zf.* Yüzündeki; simasındaki. [EUTS]

yüzken, [yüz-kēn] *(yüzke:n) {eT} zf.* Durmadan; mütemadiyen. [EUTS]

yüzkeşmek, [yüz-ke-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* Yüze çıkmak. [DLT]

yüzlek, -ği [yüz-lek] *{ağız} sf.* Sığ. [DS]

yüzlekçi, [yüz-lek-çi] *{ağız} sf.* Yüze gülerek ağızdan laf alan; kovucu; söz taşıyan. [DS]

yüzleme[1], [yüz-le-me] *is.* Yüzlemek eylemi.

yüzleme[2], [yüz-le-me] *{ağız} is.* **1.** Üstten düzeltme; üstünü güzelleştirme; yüzünü düzeltme; görünen yüzünü düzenleme.. **2.** Bir malın altına kötüsünü, üstüne iyisini koyarak yapılan hile. **3.** Yüzünden iyilerini ala ala seçme. **4.** Tarlada, sürüm yapmadan yapılan ekim; üstten düzenleme. **5.** Baştan savma. **6.** [DS]

yüzleme[3], [yüz-le-me] *{ağız} is.* **1.** Yapıya, temelden sonra yapılan arka duvar. **2.** Bir duvara eklentisiz örülen yalın kat duvar. [DS]

yüzlemece, [yüz-le-mece] *sf.* **1.** Yüz yüze yapılan; vicahi. **2.** *zf.* Birini yüzüne karşı; vicahen.

yüzlemek[1], [yüz-le-mek يوزلمك] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** *{eAT} {ağız}* Birinin kusurun yüzüne karşı doğrudan söylemek; bu şekilde utandırmak; yüzüne vurmak. [DS] **2.** *{ağız}* İyiliği başa kakmak. [DS] **3.** *{OsT}* Yüzünü döndürmek; teveccüh etmek. **4.** *{ağız}* Yüzleştirmek. [DS]

yüzlemek[2], [yüz-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* İyilerini seçip ayırmak. [DS]

yüzlemek[3], [yüz-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Mindere, yastığa yüz geçirmek. **2.** Harmanda sapı dövenle sürmek. [DS]

yüzlendirmek, [yüz-le-n-dir-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Düzeltmek. [DS]

yüzlenme, [yüz-le-n-me] *is.* Yüzlenmek eylemi.

yüzlenmek[1], [yüz-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* **1.** Yüz çevirmek; yüzünü dönmek; saygı sahibi olmak. [DLT] [EUTS] **2.** Halktan hizmet istemek. [DLT] [EUTS]

yüzlenmek[2], [yüz-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yüz geçirilmek; kaplanmak. **2.** *dönşl. f.* Şımarmak; yüz bulmak.

yüzler, [yüz-ler] *is.* **1.** Yüz birimden oluşan gruplar. **2.** *mat.* Sayıların yazımı sırasında sağdan üçüncü basamaktaki birimler.

yüzlerce, [yüz-ler-ce] *(yüzle'rce) zf.* Pek çok; yüz kere.

yüzleşim, [yüz-le-ş-mek > yüz-le-ş-im] *is.* Yüz yüze gelme; müvacehe.

yüzleşme, [yüz-le-ş-me] *is.* Yüzleşmek eylemi.

yüzleşmece, [yüz-le-ş-mece] *zf.* Yüz yüze gelerek; karşı karşıya gelerek.

yüzleşmek, [yüz-le-ş-mek] *işteş. f. [-ir]* (İddia eden kişi ile reddeden taraf için) gerçeğin ortaya çıkması amacıyla bir tanık ya da kurul önünde yüz yüze gelerek konuşmak; iddiaları, sözleri aynen tekrarlamak.

yüzleştirme, [yüz-le-ş-tir-me] *is.* Yüzleştirmek eylemi.

yüzleştirmek, [yüz-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Söylenen sözün doğruluğunu belirlemek amacıyla iddia eden ile reddeden kişiyi karşı karşıya getirerek söylenenleri tekrarlatmak.

yüzlü[1], [yüz[1]-lü] *sf.* **1.** Yüz[1] veya yüzdelik bulunan. **2.** Yüz adetten oluşan.

yüzlü[2], [yüz[2]-lü] *sf.* **1.** Yüzü bulunan; yüz geçirilmiş olan. **2.** Belirtilen nitelikte yüze sahip olan. **3.** *me-*

caz. (Kişi için) şımartılmış; yüz bulmuş. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** *{eAT}* Şerefli; itibarlı; hatırı sayılır. 🗗 **yüzlü göstermek,** *{eAT} Sayıdeğer göstermek.*|| **yüzlü yüzlü,** *Utanıp sıkılmadan; çekinmeden. {ağız} (aym)* [DS]

yüzlüg, [yüz-lüg] *{eT} is.* **1.** Akraba. [EUTS] **2.** *sf.* Mevki sahibi olan; ileri gelenlerden olan; rüesadan olan; aziz; muhterem; adlı sanlı kimse. [EUTS] [ETY] **3.** Yüzlük; yüze dahil olan. [EUTS] **4.** Yüzlü; yüzü olan. [EUTS] [DLT]

yüzlük[1]**, -ğü** [yüz-lük] *sf.* **1.** Yüz adet birimden oluşan. **2.** (Kap için) yüz birim alabilen. **3.** *is.* Yüz liralık ya da yüz bin liralık kâğıt para. **4.** Onluk sistemde yazılmış bulunan sayılarda sağdan üçüncü basamak. 🗗 **yüzlük birimler bölüğü,** *mat. Yüzden dokuz yüz doksan dokuza kadar olan sayılar bölüğü.*

yüzlük[2]**, -ğü** [yüz-lük] *is.* **1.** Yüz olarak kullanılan şey. **2.** Yüzü korumak için yüze geçirilen maske vb. şey; arıcı maskesi. **3.** *{eAT} {OsT}* Yüz örtüsü; peçe; nikap. **4.** *{OsT}* Doğarken bazı çocukların yüzünde kalan son parçası.

yüzlük[3]**, -ğü** [yüz-lük] *{ağız} is.* Ekmek fırınına atılan odun. [DS]

yüzlükleme, [yüz-lük-le-me] *is. istk.* Bir dağılımı eşit sıklıkta yüz sınıfa ayırma tekniği.

yüzme, [yüz-me] *is.* **1.** Yüzmek eylemi. **2.** Yüzer durumda olma durumu. **3.** Yüzmek etkinliğinin yapıldığı spor dalı. 🗗 **yüzme havuzu,** *Spor, eğlence amacıyla suya girilen içi su ile dolu değişik derinliklerdeki havuz.*|| **yüzme kesesi,** *zool. Balıklarda, balığın dengede durmasını sağlayan iç organların üzerinde bulunan içi hava dolu balon.*

yüzmek[1]**,** [üz *(yukarı, üst)* üz-mek / yüz-mek] *gçl. f. [-er]* **1.** (Hayvan için) derisini çıkarmak, soymak. *{eT} (aym)* [DLT] [ETY] **2.** (Deri için) soyarak çıkarmak. **3.** Çok para istemek. 🗗 **yüzüp yüzüp kuyruğuna gelmek,** *Uzun sürmüş bir işi bitirmek üzere olmak.*

yüzmek[2]**,** [yüz-mek] *gçsz. f. [-er]* **1.** *{eT}* Yüzeyde durmak veya ilerlemek. **2.** *{eT}* Yayılmak ve dağılmak; çok akmak. [DLT] **3.** (İnsan için) kol, bacak gibi organların özel hareketleriyle su yüzeyinde veya su içinde ilerlemek, durmak. **4.** (Suda yaşayan hayvanlar için) yüzme organlarını kullanarak su içinde veya üzerinde ilerlemek. **5.** Suyun ya da rüzgârın hareketi ile su üzerinde yer değiştirmek. **6.** Yüzme sporu yapmak. **7.** (Cisim için) bir sıvının yüzeyinde batmadan durmak. **8.** Herhangi bir şeyle üzeri kaplanmak, bir şeye bulanmak. **9.** Herhangi bir durumun en aşırı derecesinde olmak. **10.** (Yiyecek için) su ya da yağı bol olduğu için iştah açıcı özelliği bulunmamak. **11.** (Giyecek için) bol gelmek. **12.** *mecaz.* Dalgalanmak.

yüznumara, [yüz+numara *(Fr. sans numéro (numarasız) nun yanlış tercümesi)*] *is.* Boşaltım gereksiniminin giderildiği yer; hela; ayak yolu; tuvalet; abdesthane.

yüzsuyu, [yüz+su-y-u يوزصويى] *is.* **1.** Onur; saygınlık; haysiyet; itibar. *{eAT} (aym)* **2.** *{eAT}* Güzellik; hüsün; letafet. 🗗 **yüzsuyu dökmek,** *Onuru zedelenecek kadar yalvarmak.*

yüzsüz, [yüz-süz] *sf.* **1.** Yüzü olmayan. **2.** Yüz geçirilmemiş olan. **3.** *mecaz.* Utanması sıkılması olmayan; hiçbir şeyden ve kimseden çekinmeyen; arsız; şımarık. *{ağız} (aym)* [DS] 🗗 **yüzsüz olmak,** *Şımarmak.*|| **yüzsüz yüzsüz,** *Utanmaz ve pişkin bir hâlde.*

yüzsüzce, [yüz-süz-ce] *(yüzsü'zce) zf.* Yüzsüz bir biçimde; utanmadan; arsızca.

yüzsüzleşme, [yüz-süz-le-ş-me] *is.* Yüzsüzleşmek eylemi; arsızlaşma.

yüzsüzleşmek, [yüz-süz-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Yüzsüz duruma gelmek; arsızlaşmak; utanma duygusunu kaybetmek.

yüzsüzleştirme, [yüz-süz-le-ş-tir-me] *is.* Yüzsüzleştirmek eylemi.

yüzsüzleştirmek, [yüz-süz-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Yüzsüz duruma getirmek; arsızlaştırmak; utanma duygusunu kaybettirmek.

yüzsüzlük, [yüz-süz-lük] *{eT} is.* Arsızlık. [Clauson] [KB]

yüzsüzlük, -ğü [yüz-süz-lük] *is.* **1.** Yüzsüz bir kimsenin tutum ve davranışı; arsızlık; utanmazlık; pişkinlik. **2.** Yüzsüzce davranış.

yüztürmek[1]**,** [yüz-mek[1] > yüz-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* (Koyun vb. için) derisini soydurmak. [DLT]

yüztürmek[2]**,** [yüz-mek[2] > yüz-tür-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Su üzerinde yüzdürmek. [DLT]

yüzücü[1]**,** [yüz-ücü] *is.* **1.** Kasaplık hayvanların derisini yüzen kimse. **2.** *mecaz.* İnsanları sömüren kimse.

yüzücü[2]**,** [yüz-ücü] *sf.* **1.** Yüzme sporu yapan; yüzen. **2.** *is.* Yüzme sporunda uzmanlaşmış kimse.

yüzücülük, -ğü [yüz-ücü-lük] *is.* Yüzücü olma durumu.

yüzüguyu, [yüz-ü+koy-u] *{ağız} zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]

yüzüguyun, [yüz-ü+koyun] *{ağız} zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]

yüzük, [Tuva. çüs *(eklem)* > yüz-ük] *is.* Süs amacıyla ya da bir simge olarak parmağa takılan altın ya da gümüş halka. *{eT} (aym)* [DLT] [Bahşayiş] 🗗 **yüzüğü geri çevirmek,** *Evlilik sözünden vazgeçmek; nişanı bozmak.*|| **yüzük kaşı,** *{eT} Yüzük taşı.* [Bahşayiş]|| **yüzük oyunu,** *Fincanlar altına saklanan ya da elden ele geçirilen bir yüzüğü bulmaya dayanan eski bir oyun.*|| **yüzük parmağı,** *Evlilik veya nişanlılık sembolü olarak yüzük takılan baş parmaktan itiba-*

ren dördüncü parmak.‖ **yüzük takmak,** *Nişanlanmak.*

yüzükapak, -ğı [yüz-ü+kapak] *{ağız} zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]

yüzükçi, [yüzük-çī] *(yüzükçi:) {eT} is.* Yüzük yapıp satan kimse; yüzük ustası. [Bahşayiş]

yüzükmek, [yüz > yüz-ük-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Utanç duyarak uzaklaşmak. [DS]

yüzükoyun, [yüz-ü+koyun] *zf.* **1.** (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Bayır aşağı; iniş. [DS]

yüzükuyu, [yüz-ü+koy-u] *{ağız} zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]

yüzüktürmek, [yüz-ük-tür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* Ürkütüp uzaklaştırmak; kendinden soğutmak. [DS]

yüzülme[1]**,** [yüz-ül-me] *is.* Derisi soyulup çıkarılmak eylemi.

yüzülme[2]**,** [yüz-ül-me] *is.* Yüzülmek eylemi.

yüzülmek[1]**,** [yüz-ül-mek] *edil. f. [-ür]* **1.** Derisi soyulup çıkarılmak. **2.** Derisi sıyrılmak. **3.** *mecaz.* Sömürülmek.

yüzülmek[2]**,** [yüz-ül-mek] *edil. f. [-ür]* Yüzmek[1] eylemi yapılmak; suda yüzerek ilerlemek eylemi gerçekleştirilmek.

yüzüm, [üz-mek *(koparmak)* > üz-üm / yüzüm] *{eT} is.* Üzüm. [Clauson]

yüzün, [yüz > yüz-ün يوزن] *{eAT} zf.* Yüzüstü; yüzükoyun.

yüzünatma, [yüz-ün+at-ma] *{ağız} is.* Çözgüsü pamuk, atkısı ipek olan gömleklik kumaş. [DS]

yüzüncü, [yüz-üncü] *sf.* **1.** Sırası yüz ile belirlenen yerde bulunan; sırada doksan dokuzdan sonra gelen. **2.** Yüzyılda bir gerçekleşen, olan.

yüzünden, [yüz-ü-n-den] *zf.* ... den ötürü; ... den dolayı; sebebiyle; nedeniyle.

yüzünge, [yüz-ün-ge / göz-ün-ke] *{ağız} is.* Ayna. [DS]

yüzüngör, [yüz-ün+gör] *{ağız} is.* Ayna. [DS]

yüzünkoylu, [yüz-ün+koy-lu] *{ağız} zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]

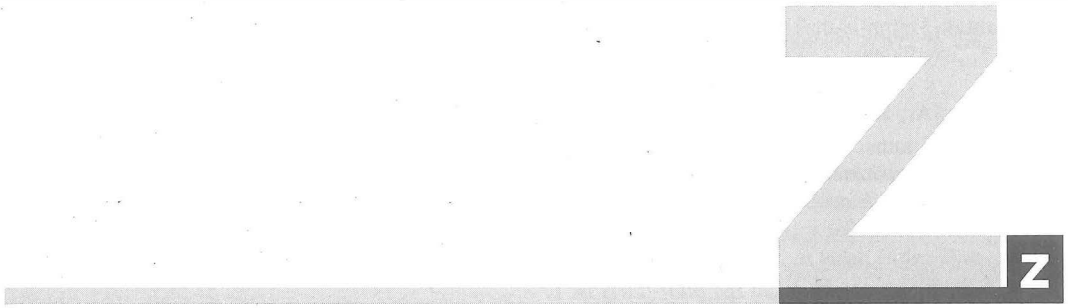
yüzünkoyu, [yüz-ün+koy-u] *{ağız} zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]

yüzünkoyun, [yüz-ün+koyun يوزين قوين] *{eAT} {ağız} zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]

yüzünkuylu, [yüz-ün+koy-lu] *{ağız} zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]

yüzünkuyu, [yüz-ün+koy-u] *{ağız} zf.* **1.** (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. **2.** Bayır aşağı; iniş. [DS]

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

z, [z / Z] *(zé) is.* **1.** Latin asıllı Türk alfabesinin 29. ve son harfi. **2.** Ses bilgisi bakımından ötümlü, diş eti sızıcısı bir ünsüzdür. **3.** *mat.* Karmaşık bir sayıyı ya da karmaşık değişkeni, cebirde üçüncü bilinmeyeni ifade eder. **4.** *fiz.* Atom sayısını gösterir.

-z[1], [-iz / -ız / -az / -ez /-uz / -üz] *yap. e.* **1.** Fiilden isim ve sıfat türeten ek: *boğaz (<boğuz), tıkız.* **2.** İsimlerden küçültme anlamı katarak isim ve sıfat türeten ek: *topuz, güvez (< gökez), palaz (< balaz).*

-z[2], [-iz / -ız / -uz / -üz] *yap. e.* **1.** Sayılardan birlikte olma, doğma kavramı katarak isimler türetir: *ikiz, üçüz, dördüz, beşiz.* **2.** İki organdan meydana gelme, çift olma kavramları katarak yeni isimler türetir: *göz, diz, boynuz, omuz.*

-za[1], [Ar. ḏẕā ذا] *(za:) {OsT} ek.* "Bu, şu" anlamıyla birleşik sözcükler yapan son ek. *hakeza.*

-za[2], [Far. zāyiden *(doğmak)* > zā / zāy زای / زا] *(za:) {OsT} ek.* Farsça isimlerden *"doğuran"* anlamında birleşik sıfatlar türeten son ek.

za[1], -a'i [Ar. zāʾ زاء] *(za:) {OsT} is.* Arap alfabesinde "ز (ze)" harfinin adı. 🗗 **zā-yı mu'ceme,** *{OsT} Noktalı ze; ra-yı mucmele.*

za[2], -a'i [Ar. ẓāʾ ظاء] *(za:) {OsT} is.* Arap alfabesinde "ظ (zı)" harfinin adı. 🗗 **zā-ı mu'ceme,** *{OsT} Noktalı za.*

za[3], [Ar. ẓāhir => zahar > zā] *(za:) {ağız} bağ.* **1.** Herhalde; sanırım ki; öyle. **2.** *ünl.* Şaşma ve acıma bildirir; vah vah; vay! [DS]

za[4], [? za] *{ağız} is.* **1.** Dıştan giyilen etek; pelerin; çarşaf. **2.** Altı açık çan.[DS]

za[5], [zar > zā] *(za:) {ağız} is.* **1.** Süs; boya. **2.** Gösteriş; çalım. [DS]

za[6], [zar > zā] *(za:) {ağız} ünl.* Kışkırtma sözü. [DS]

zaa, [? zaa] *{ağız} is.* Bir tür nışadır. [DS]

za'af, [Ar. żaʿf ضعف] *{OsT} is.* → zaaf.

zaaf, [Ar. żaʿf ضعف] *{OsT} is.* **1.** Zayıflık. **2.** Birine veya bir şeye karşı olan düşkünlükten doğan karşı koyamama durumu; direnç zayıflığı. **3.** Bir kimsenin karşı koyamadığı, dayanamadığı şey.

za'afir, [Ar. zaʿferān > zaʿāfir زعافر] *(zaa:fir) {OsT} is.* Safranlar.

zaal, [? zaal] *{ağız} is.* İnan; güven. [DS]

za'ar[1], [Ar. ẓaʿar ذعر] *{OsT} is.* Şiddetli korku.

za'ar[2], [Ar. ẓāhir => zahar / zaar] *{ağız} bağ.* **1.** Herhalde; sanırım ki; galiba. **2.** Kuşkusuz; elbette. [DS]

zaar, [Mac. az agar => zağar] *{ağız} is.* Zağar. [DS]

za'azzi, -i'ı [Ar. zaʿzaʿa > zaʿāzziʿ زعازع] *(zaa:zzi) {OsT} is.* Sarsmalar; ırgalamalar.

zab[1], [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop *(yans.)*] *is.* Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve birden ortaya çıkmayı anlatan kök. *zab-ır-da-mak, zab-ır-da-ş-mak*

zab[2], -b'ı [Ar. żabʿ ضبع] *{OsT} is. zool.* Sırtlan.

zab[3], -bbı [Ar. żabb ضب] *{OsT} is. zool.* Kertenkele; keler.

zabab, [Ar. żabāb ضباب] *(zaba:b) {OsT} is.* Sis; pus; nemli duman.

zabah, [Ar. ṣabaḥ] *{ağız} is.* **1.** Sabah. **2.** Yarın. [DS]

zabahlayın, [sabah-leyin] *{ağız} zf.* Sabahleyin. [DS]

zabahleyin, [sabah-leyin] *{ağız} zf.* Sabahleyin. [DS]

zabalan, [sabah-leyin > zabalān] *(zabala:n) {ağız} zf.* Sabahleyin. [DS]

zabalen, [sabah-leyin > zabalēn] *(zabale:n) {ağız} zf.* Sabahleyin. [DS]

zabanan, [ṣabaḥ-leyin] *{ağız} zf.* Sabahleyin. [DS]

zabak, -ğı [Ar. sebaḳ => zabak] *{ağız} is.* İlk ders; sabah dersi. [DS]

zaban, [saban > zaban] *{ağız} is.* Saban. [DS]

zabarta, [? zabarta] *{ağız} sf.* Güçlük; baskı; sıkıntı. [DS]

zabayıtsız, [zabayıt-sız] *{ağız} sf.* Patavatsız. [DS]

zabbak, -ğı [zab *(yans.)* > zabb-ak] *{ağız} sf.* Şaşkın; sersem. [DS]

zabı, [zab-ı] *{ağız} sf.* (Kişi için) iri yarı; şişman. [DS]

zabın, [Far. zebūn => zabın] *{ağız} sf.* **1.** Yoksul. **2.** Şaşkın; miskin. **3.** Zayıf; güçsüz; ince. [DS] 🗗 **zabın kârı,** *{ağız} İnsanı geçindirmeyen gelir.* [DS]

zabınlamak, [zabın-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Zayıflamak. **2.** Etkisini, gücünü yitirmek. [DS]

zabıt[1]**, -ptı** [Ar. żabṭ ضبط] *{OsT} is.* **1.** Tutanak. **2.** Zapt; tutma; tutuş. 🗗 **zabıt kâtibi,** *Mahkemelerde duruşma tutanaklarını tutmak ve öteki yazı işlerini yürütmekle görevli adliye memuru.*|| **zabıt tutmak,** *Tutanak düzenlemek.*

zabıt[2]**, -dı** [? zabıt] *{ağız} is.* Süpürgeotu. [DS]

zabıta, [Ar. żabṭ > żābıṭa ضابطه] *(za:bıta) {OsT} is.* **1.** Bağ; kural. **2.** Kamu düzenini sağlamak ve suç işleyenleri adlî makamlara teslim etmekle görevli iç güvenlik örgütü. **3.** Kent belediyelerinde belediye işlerini denetlemekle görevli örgüte bağlı memur. **4.** *{ağız}* Muhtarlık. [DS] 🗗 **zābıta-i adliye,** *{OsT} huk. Bucak müdürleri, polisler, savcılar, sorgu hakimleri, köy muhtarları, ihtiyar meclisi üyeleri ve orman bekçileri.*|| **zābıta-ı ahlakıye,** *{OsT} huk. Ahlak zabıtası.*|| **zābıta-i belediye,** *{OsT} huk. Belediye zabıtası.*

zabıtname, [Ar. żabṭ + Far. nāme ضبطنامه] *(zabıtna:-me) {OsT} is.* Tutanak.

zabi, [Ar. ẓabī / ẓaby ظبی] *{OsT} is.* Karaca; ahu.

zabih, [Ar. ẕebḥ > ẕābiḥ ذابح] *(za:bih) {OsT} sf.* Eti yenen hayvanları kesen; kasap.

zabit, [Ar. żabṭ > żābiṭ ضابط] *(za:bit) {OsT} is.* **1.** Tutan; denetleyen. **2.** Subay. **3.** *sf.* Yönetme gücü olan; dediğini yaptıran.

zabitan, [Ar. żābiṭ > żābiṭān ضابطان] *(za:bita:n) {OsT} is.* Subaylar. 🗗 **zābitān-ı aklām,** *{OsT} Resmî dairelerde kalemlerin başında bulunan kimseler.*

zabitlik,-ği [zabit-lik] *is.* Subay olma durumu; subaylık.

zabt, [Ar. żabṭ ضبط] *{OsT} is.* → zabt.

zabtiye, [Ar. żabṭ > żabṭiyye ضبطیه] *{OsT} is.* **1.** Polis; jandarma. **2.** Askerî kolluk kuruluşu ve bu kuruluşta görevli er. **3.** Tanzimat'tan sonra iç güvenliğin korunması için kurulmuş olan emniyet görevlerinin yürütüldüğü dairelere verilen ad. 🗗 **zaptiye nāzırı,** *{OsT} Eskiden bugünkü Emniyet Genel Müdürünün görevini yürüten kimseye verilen ad.*|| **zaptiye nezāreti,** *{OsT} Eskiden bugünkü Emniyet Genel Müdürlüğünün görevini yürüten üst kuruluşa verilen ad.*

zabtname, [Ar. żabṭ+ Far. nāme ضبطنامه] *(zabtna:me) {OsT} is.* → zabıtname.

zabu, -u'ı [Ar. żabu / ḍabuʿ ضبع] *{OsT} is. zool.* Sırtlan.

zabuk, -ğu [Sur. Ar. zābūḳ زابوق] *{ağız} is.* **1.** Sokak. **2.** Çıkmaz sokak. **3.** Komşu. [DS]

zabun, [Far. zebūn => zabun] *{ağız} sf.* İnce; zayıf; güçsüz; zebun. [DS]

zaby, [Ar. ẓabī / ẓaby ظبی] *{OsT} is.* → zabi.

zac, [Ar. zāc زاج] *(za:c) {OsT} {ağız} is.* → zaç. [DS] 🗗 **zāc-ı kıbrıs,** *{OsT} kim. Göztaşı; bakır sülfat.*

zaca, [Far. zāġ-ça > zaca] *{ağız} is.* Bir tür karga. [DS]

zacir, [Ar. zecr > zācir / zācire زاجر / زاجره] *(za:cir) {OsT} sf.* Engel olan; engelleyen; önleyen; alıkoyan.

zacirat, [Ar. zācir > zācirāt زاجرات] *(za:cira:t) {OsT} is.* Yasaklayanlar; engelleyenler.

zacire, [Ar. zecr > zācire زاجره] *(za:cire) {OsT} sf.* → zacir.

zaç, [Ar. zāc زاج] *{OsT} is.* **1.** Kükürt ve demir birleşimi; demir sülfat. **2.** *{ağız}* Kara boya. [DS] 🗗 **zaç yağı,** *Derişik sülfürik asit.*

-zad, [Far. zāden *(doğmak)* > zād زاد] *(za:d) {OsT} ek.* Farsça isimlerden *"...-den doğmuş, ...-den doğan"* anlamlarında birleşik sıfatlar türeten son ek.

zad[1]**,** [Ar. zād زاد] *(za:d) {OsT} is.* Yiyecek; azık.

zad[2]**,** [Ar. ziyāde > zād / zāde زاد / زاده] *(za:d) {OsT} ünl. "Çoğalsın; artsın!"* anlamında kullanılır. 🗗 **zād-Allah!** *{OsT} Allah artırsın.*

zad[3]**,** [Az. zad] *{ağız} is.* Nesne; şey. [DS]

zade[1]**,** [Ar. ziyāde > zād / zāde زاد / زاده] *(za:d) {OsT} ünl.* → zad[2]. 🗗 **zāde fazîletühu,** *{OsT} Erdemleri artsın.*|| **zāde ömrühu,** *{OsT} Ömrü artsın.*

zade[2]**,** [Far. zāden *(doğmak)* >zāde زاده] *(za:de) {OsT} is.* **1.** Oğul; evlat. **2.** *ek.* Farsça isimlerden "...-den doğmuş, ...-den doğan" anlamlarında birleşik sıfatlar türeten son ek. 🗗 **zāde-i dehn,** *{OsT} 1. Kalem. 2. Söz.*|| **zāde-i hātır,** *{OsT} 1. Bir insanın doğaçlama eseri. 2. Şiir.*|| **zāde-i tab',** *{OsT}* → zāde-i hātır.|| **zāde-i tabîat,** *{OsT}* → zāde-i hātır.

zadegân, [Far. zāde-ġān زادگان] *(za:degâ:n) {OsT} is.* Soylular takımı; belirli aileler topluluğu; aristokratlar. 🗗 **zādegân-ı ilmiye,** *{OsT} İmparatorluk döneminde üst rütbeli ilmiye sınıfı mensuplarının çocuklarını ifade etmek için kullanılan terim.*

zadegânlık, -ğı [zadegân-lık] *(za:degâ:nlık) is.* Zadegân olma durumu; soyluluk.

zadegî, [Far. zāde-gī زادگی] *(za:degi:) {OsT} is.* Soylu olma; soyluluk; asillik.

zaden[1]**,** [Far. zāden زادن] *(za:den) {OsT} f. (mastar)* **1.** Doğmak. **2.** Doğurmak.

zaden[2]**,** [Bulg. zaden] *{ağız} is.* Sırtta, bağlanarak götürülen yük. [DS]

zado, [? zado] *{ağız} is.* Arabalara yapılan yemlik. [DS]

za'f[1], [Ar. zaʿf زعف] *(za-f) {OsT} is.* Hemen öldürme.

za'f[2], [Ar. żaʿf ضعف] *(za-f) {OsT} is.* → zaaf. 🗗 **za'f-ı basar,** *{OsT} tıp. Miyopluk.*‖ **za'f-ı pîrî,** *{OsT} Yaşlılıktan gelen güçsüzlük.*‖ **za'f-ı sürî,** *{OsT} ed. Anlamca güçlü bir sözün yerine olumsuzunu kullanarak yapılan bir anlatım şekli.*‖ **za'f-ı te'lîf,** *{OsT} ed. Sözün anlamı güçleştirecek kadar karışık oluşu; anlatım zayıflığı.*

zafa'ir, [Ar. żafīre > żafāʾir ضفائر] *(zafa:ir) {OsT} is.* Örülmüş saçlar.

zafak, -ğı [? zafak] *{ağız} is.* Yağmur bulutu. [DS]

zafayir, [Ar. żafīre > żafāyir ضفایر] *(zafa:yir) {OsT} is.* → zafair.

zafe, [? zafe] *{ağız} is.* Okul sırası. [DS]

zafer, [Ar. ẓafer ظفر] *{OsT} is.* **1.** Savaşta kazanılan başarı; utku; yengi. **2.** Çok çetin bir uğraşı, mücadele, karşılaşma ya da yarışta kazanılan başarı veya olumlu sonuç; yengi; galibiyet. **3.** *müz.* Türk müziğinde küçük bir usul. 🗗 **zafer alayı,** *Eski Roma'da, büyük zafer kazanmış olan komutanların Roma'ya girişi sırasında düzenlenen tören.*‖ **zafer arabası,** *Eski Roma'da, zafer kazanan komutanın Kapitoliuma'a girerken bindiği, beyaz atlarla çekilen iki tekerlekli araba.*‖ **Zafer Bayramı,** *Kurtuluş Savaşını başarı ile sona erdiren Başkumandanlık Meydan Muharebesinin kazanıldığı 30 Ağustos'un yıl dönümlerinde kutlanan ulusal bayram.*‖ **zafer-şiâr,** *{OsT} Başarı gösteren; zafer kazanan.*‖ **zafer tacı,** *bot. Zambakgillerden Asya kökenli, kırmızı turuncu çiçekli sülük dallarla sona eren yapraklarıyla desteklere tutunan yumru kök saplı süs bitkisi, (Gloriosa superba).*‖ **zafer takı,** *Önemli bir komutanı onurlandırmak ya da bir zaferi anmak ve anısını yaşatmak amacıyla yapılan anıt; zaferi simgeleyen tak.*‖ **zafer-yâb,** *{OsT} Başarı gösteren; amacına ulaşan; üstün gelen.*

za'feran, [Ar. zaʿferān زعفران] *(za-fera:n) {OsT} is. bot.* Safran. 🗗 **za'ferān-ı âhen,** *Demir pası.*‖ **za'ferān-ı hadîd,** *{OsT} Demir pası.*‖ **za'ferān-ı kâzib,** *{OsT} bot. Papağan yemi.*‖ **za'ferān-ı Yemen,** *{OsT} bot. Yemen safranı.*

za'ferani [Ar. zaʿferānī زعفرانی] *(za-fera:ni:) {OsT} sf.* Safran renginde; safrana benzeyen; safran gibi.

zaferlü, [Ar. ẓafer + T. -lü ظفرلو] *{OsT} sf.* Galip; muzaffer.

zafername, [Ar. ẓafer + Far. nāme ظفرنامه] *(zaferna:-me) {OsT} is.* Bir zaferi anlatan ya da zaferle sonuçlanan savaşları, seferleri konu alan eser.

za'fî [Ar. żaʿfî ضعفی] *(za-fi:) {OsT} sf.* Zayıflıkla, dermansızlıkla ilgili; zaafa dair.

zafir[1], [Ar. ẓafer > ẓāfir ظافر] *(za:fir) {OsT} sf.* Zafer kazanmış; galip.

zafir[2], [Ar. ẓafer > ẓafīr ظفیر] *(zafi:r) {OsT} sf.* Zafere erişen; zafer bulan.

zafir[3], [Ar. żafīr ضفیر] *(zafi:r) {OsT} is. anat.* Sinir demeti.

zafiyet, [Ar. żaʿf > żaʿfiyyet ضعفیت] *(za:fiyet) {OsT} is.* **1.** Zayıflık; arıklık. **2.** Dermansızlık; güçsüzlük; hâlsizlik. **3.** *tıp.* Asteni. **4.** Vücudun tümünün veya bir bölümünün gücünü yitirmesi.

zafran, [Ar. zaʿferān زعفران] *{OsT} is. bot.* Safran.

zag[1], [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. *zag-ıl-da-mak*

zag[2], [Far. zāġ زاغ] *{ağız} is.* Karga. [DS]

zaga[1], [? zaga] *{ağız} is.* Mağara. [DS]

zaga[2], [? zaga] *{ağız} sf.* Geveze. [DS]

zagar[1], [zağar] *{ağız} is.* **1.** Küçük köpek. **2.** Tazı. **3.** Köpek yavrusu. **4.** *sf.* Bodur; bacaksız. [DS]

zagar[2], [Erme. jawar => zagar] *{ağız} is.* Yaşlı hayvana yedirilen kırılmış arpa. [DS]

zaganek, -ği [? zaganek] *{ağız} is.* Kapı kilidi. [DS]

zagbal, [zaf+bal] *{ağız} is.* Mumlu bal. [DS]

zagel[1], [? zagel] *{ağız} is.* Küçük kazma. [DS] 🗗 **zagel kazması,** *{ağız}* → zagel. [DS]

zagel[2], [? zagel] *{ağız} is.* Kış bitimi ile bahar arasında yeşeren bitkiler. [DS]

zagoda, [? zagoda] *{ağız} is.* Salamura yapılmış yeşil zeytin. [DS]

zagon, [Bul. zagon] *is.* **1.** *{ağız}* Vicdan. [DS] **2.** *argo.* Yasa; yol; yöntem. **3.** *sf.* Pisboğaz.

zagor[1], [? zagor] *{ağız} is.* Eşini arayan kızgın keklik. [DS]

zagor[2], [Erme. jawar => zagar / zagor] *{ağız} is.* Arpa kırması. [DS]

zaguda, [? zagoda / zaguda] *{ağız} is.* **1.** → zagoda. **2.** Soğanın küçüğü. [DS]

zagun, [? zagun] *{ağız} is.* Erkeklik organı. [DS]

zağ[1], [zağ] *{ağız} is.* **1.** Güç; kuvvet. **2.** Hız; tav; şiddet. **3.** Sertlik; peklik. **4.** Kılağı. **5.** Semiz olma durumu; gürbüzlük. **6.** *sf.* (Bıçak, kılıç vb. için) çok keskin. [DS] 🗗 **zağ vermek,** *1. {OsT} Keskinliğini göstermek. 2. {ağız} Pohpohlamak; övüp hız vermek.* [DS]‖ **zağ zağ,** *{ağız} Çok; güçlü; hızlı.* [DS]

zağ[2], [zağ زاغ] *{OsT} is.* Yayın ucuna sarılan deri.

zağ[3], [zağ] *{ağız} is.* Büyüklenme; kurum; kibir. [DS]

zağ[4], [Far. zāġ زاغ] *(za:ğ) is.* **1.** *{OsT}* Karga. **2.** *{ağız}* Bir yaşında kara karga. [DS] **3.** *{ağız}* Piliç. [DS] **4.** *{ağız}* Köpek yavrusu. [DS] 🗗 **zağ-beçe,** *{OsT} Karga yavrusu.*‖ **zağ-çeşm,** *{OsT} 1. Karga gözlü.*

2. Mavi gözlü.|| **zāğ-ı siyāh,** *{OsT} 1. Kara karga. 2. mecaz. Uğursuz kimse.*

zağ[5], [çağ > zağ] *{ağız} is.* En uygun zaman; sıra; vakit. [DS] 🗗 **zağı zağına,** *{ağız} Ucu ucuna.* [DS]

zağ[6], [zağ] *{ağız} is.* Ana kuşun yavruları için taşıdığı yem. [DS]

zağ[7], [zağ] *{ağız} sf.* Mutlu. [DS]

zağ[8], [zağ] *{ağız} sf.* (Toprak için) güçsüz; verimsiz. [DS]

zağa'în, [Ar. żaġīne > żaġā'in ضغائن] *(zağa:in) {OsT} is.* Kinler; nefretler.

zağal[1], [zağ-al] *{ağız} sf.* Tembel. [DS] 🗗 **zağal olmak,** *{ağız} (Av için) avcıdan kaçabilir ustalıkta olmak.* [DS]

zağal[2], [zağal] *{ağız} is.* Tahıldaki yabancı madde. [DS]

zağal[3], [Erme. zołal / Far. zuġāl => zağal] *{ağız} is.* Kızılcık. [DS]

zağan[1], [Far. zāġān زاغان] *(za:ğa:n) {OsT} is.* Kargalar.

zağan[2], [Far. zaġan زغن] *{OsT} is.* Çaylak.

zağana, [? zağana] *{ağız} is.* Su kıyılarında yaşayan bir tür kırkayak. [DS]

zağane, [Far. zāġ-āne زاغانه] *(za:ğa:ne) {OsT} zf.* Karga edasıyla; kargacasına.

zağanos, [Yun. dzaganos] *is.* Bir tür doğan.

zağar[1], [Far. zāğ *(karga)* / Mac. az agár / Ar. zaġarī] *is.* **1.** Kuş, tavşan gibi av hayvanlarının avlanmasında avcıya avın yerini göstererek, avcı hazır olduğunda emir üzerine avı uçuran ya da kaçıran bir tür av köpeği. **2.** *{ağız}* Küçük köpek. [DS] **3.** *{ağız}* Köpek yavrusu. [DS] **4.** *{ağız}* Tazı. [DS] **5.** *{ağız}* Çoban köpeği. [DS] **6.** *argo.* Muhbir; hafiye.

zağar[2], [zağar] *{ağız} sf.* **1.** Boğur; bacaksız. **2.** Söz taşıyan. **3.** Birinin ardına takılıp giden. [DS]

zağar[3], [Ar. ẓāhir = > zahar / zağar / zaar] *{ağız} bağ.* **1.** Herhalde; evet öyle. **2.** Belki de. [DS]

zağara[1], [Far. zaġara / Ar. ẓıhāre ظهاره] *{OsT} is.* Yaka üzerine dikilen kürk; yaka kürkü.

zağara[2], [? zağara] *{ağız} is.* Sandık. [DS]

zağarcı, [zağar-cı] *is.* İmparatorluk döneminde, padişahın av köpeklerine bakan ve padişahla birlikte ava çıkan görevli.

zağarlık, -ğı [zağar-lık] *{ağız} is.* Evlerde odun konulan yer; odunluk. [DS]

zağcı, [zağ-cı] *is.* Bileyici.

zağcılık, -ğı [zağ-cı-lık] *is.* Bileyicilik.

zağılmak, [zağ-ıl-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Yılan vb. için) kayarak akıp gitmek; kaçmak. [DS]

zağılttak, -ğı [zağ-ıl-t-tak] *{ağız} zf.* (Kaymak için) bir yere takılınadan ve hızla. [DS]

zağine, [Ar. żaġīne ضغينه] *(zaği:ne) {OsT} is.* Kin; nefret.

zağlama, [zağ-la-ma] *is.* Zağlamak eylemi; kılağılama.

zağlamak[1], [zağ-la-mak زاغلمق] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Kılağı vermek; kılağılamak. **2.** *{OsT}* Keskinletmek. **3.** *{ağız}* Bilemek. [DS]

zağlamak[2], [zağ-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Hızla, akarcasına kayıp gitmek. **2.** (İplik için) makaradan, yumaktan boşalmak. **3.** (Kuş için) süzülerek yukarıdan aşağıya inmek. [DS]

zağlamak[3], [zağ-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Semizleşmek. **2.** *gçl. f.* Güçlendirmek. [DS]

zağlaman, [zağ-la-man] *{ağız} is.* Balkon. [DS]

zağlanma, [zağ-la-n-ma] *is.* Zağlanmak eylemi.

zağlanmak, [zağ-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Zağlamak eylemi yapılmak; kılağılanmak. **2.** *{ağız}* Güçlenmek; semiz duruma gelmek. [DS] **3.** *{ağız}* Keskinleşmek. [DS] **4.** *{ağız}* Sertleşmek. [DS]

zağlatmak, [zağ-la-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** (Makara ipliği vb. için) açmak; boşaltmak. **2.** Çabuk geçirmek; ilerletmek. [DS]

zağlı, [zağ-lı] *{ağız} sf.* **1.** Bilenmiş; kılağılanmış; keskin. *{OsT} (aynı)* **2.** (Hayvan için) güçlü ve hızlı. **3.** (Hayvan için) yağlı; besili; gelişmiş. **4.** İstekli. **5.** Kibirli. **6.** (Yara için) irinli ve sancılı. **7.** Pek çok. [DS]

zağma, [Far. zaḫme] *{ağız} is.* Üzengi kayışı. [DS]

zağmak[1], [zağ-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* (Hayvan için) semiz, toplu duruma gelmek. [DS]

zağmak[2], [zağ-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Kaçmak; koşmak. **2.** Düşmek. **3.** Saldırmak. **4.** *gçl. f.* Hızla fırlatmak. [DS]

zağrak, -ğı [Far. sāgār => sağrak > zağrak] *{ağız} is.* **1.** Altı okka tahıl alan kile. **2.** Bakır yağ kabı. [DS]

zağt, [Ar. żaġṭ ضغط] *{OsT} is.* Bir şeyi bir başka yere zorla girdirme; sokma.

zağuda, [? zagoda / zağuda] *{ağız} is.* Salamura yapılmış yeşil zeytin. [DS]

zağzağa, [Ar. zaġzaġa زغزغه] *{OsT} is.* Anlamsız söz.

zaha[1], [Ar. ẓaḥir => zahar / zaha] *{ağız} bağ.* Herhalde; evet öyle. [DS]

zaha[2], [? zaha] *{ağız} is.* Loğusa. [DS]

zahag, [? zahaġ] *{eT} is.* Tecelli; sudur.[EUTS]

zahair, [Ar. ẓaḫīre > ẓaḫāir ذخائر] *(zaha:ir) {OsT} is.* Tahıllar; zahireler.

zahan, [Ar. ṣaḥn => sahan / zahan] *{ağız} is.* Sahan; bakır tabak. [DS]

zahar, [Ar. ẓāḥir => zahar] *{ağız} bağ.* **1.** Her hâlde; olasılıkla; evet öyle. **2.** Demek ki. [DS]

zahat, [Ar. sā'at => sahat / zahat] *{ağız} is.* Saat. [DS]

zahavel, [? zahavel] *{ağız} is.* Ahır süpürmekte kullanılan uzun süpürge. [DS]

zahaya, [Ar. żaḥāyā / ḍaḥāyā ضحايا] *(zaha:ya:) {OsT} is.* **1.** Kuşluk vakti kesilen koyun; dahye. **2.** Kurban; udhiye.

zahenk, [? zahenk] *{ağız} is.* **1.** Yasa dışı ve gizli cinsel ilişkilere aracılık eden kimse; pezevenk. **2.** Yakınlarının yasa dışı ve gizli cinsel ilişkilerine göz yuman kimse. [DS]

zaher, [Ar. ẓāḥir => zahar /zaher] *{ağız} bağ.* → zahir[1]. [DS]

zahf, [Ar. zaḥf زحف] *{OsT} is.* **1.** Sürüngenlerin sürünme hareketi. **2.** Sürünerek ilerleme; ayaklarını sürüyerek yürüme. **3.** Emekleme. **4.** Kalabalık bir asker topluluğunun düşman üzerine yürümesi. ◻ **zahf-i sabî,** *{OsT} Çocuğun emeklemesi.*

zahı, [? zahı] *{ağız} is.* Loğusa. [DS]

zahib, [Ar. ẕehāb > ẓāhib ذاهب] *(za:hib) {OsT} sf.* **1.** Giden; gidici. **2.** Herhangi bir düşünce ya da sanıya kapılan, uyan. ◻ (bir şeye) **zahib olmak,** *{OsT} Kapılmak; uymak.*

zahid, [Ar. zühd > zāhid / zāhide زاهد / زاهده] *(za:hid) {OsT} is.* → zahit. ◻ **zāhid-i bārid,** *{OsT} Kaba sofu.*|| **zāhid-i huşk,** *{OsT} Kaba sofu.*

zahidane, [Ar. zāhid + Far. -āne زاهدانه] *(za:hida:ne) {OsT} zf.* Zahide yakışır biçimde; zahitçe; zahit gibi.

zahide, [Ar. zāhide زاهده] *(za:hide) {OsT} is.* Haram şeylerden kaçınan ve dinin emirlerini aynen yerine getiren kadın.

zahif[1], [Ar. zāḥf > zāḥif / zāḥife زاحف / زاحفه] *(za:hif) {OsT} sf.* Sürünerek yürüyen; sürünen.

zahif[2], [Ar. zāḥif زاخفه] *(za:hif) {OsT} sf.* Kibirli; övüngen.

zahife, [Ar. zāḥif / zāḥife زاحف / زاحفه] *(za:hife) {OsT} is. biy.* Yılan, kertenkele gibi vücudunun üzerinde sürünerek yürüyen hayvan; sürüngen.

zahik, -kı [Ar. zāhiḳ زاهق] *(za:hik, k kalın söylenir) {OsT} sf.* **1.** Köhne. **2.** Berbat olan; perişan durumda bulunan.

zahil[1], [Ar. ẕühūl > ẓāhil / ẓāhile ذاهل / ذاهله] *(za:hil) {OsT} sf.* Unutan; ihmal eden; ihmalkâr.

zahil[2], [Ar. zehel > zāhil / zāhile زاهل / زاهله] *(za:hil) {OsT} sf.* **1.** Ruhu huzura kavuşan; sıkıntıdan kurtulan; ferahlayan. **2.** Sağlığı düzelen. **3.** Unutan.

zahil[3], [Ar. zāḥil زاخل] *(za:hil) {OsT} is. bot.* Zakkum ağacı.

zahim, [? zahim] *{ağız} is.* İrin. [DS]

zahimlenmek, [zahim-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* İrinlenmek. [DS]

zahir[1], [Ar. ẓuhūr > ẓāhir ظاهر] *(za:hir) {OsT} sf.* **1.** Açık; belli; meydanda olan. **2.** *is.* Görünüş; dış yüz. **3.** (Bektaşîlere göre) Bektaşî olmayan kişi. **4.** *zf.* Görünüşe göre; anlaşıldığına göre; anlaşılan o ki; meğer. **5.** Kesinliğe yakın bir olasılıkla; muhakkak; elbette; herhalde.

zahir[2], [Ar. zāhir / zāhire زاهر / زاهره] *(za:hir) {OsT} sf.* (Yıldız için) parlak.

zahir[3], [Ar. ẕāḥir ذاخر] *(za:hir) {OsT} sf.* **1.** Semiz; tavlı. **2.** Bol.

zahir[4], [Ar. zāḥir زاخر] *(za:hir) {OsT} sf.* (Deniz için) coşmuş; taşmış.

zahir[5], [Ar. zaḥīr زحير] *(zahi:r) {OsT} is. tıp.* **1.** İç ağrısı. **2.** Dizanteri. **3.** Basur ve sidik torbası yangısında olan ağrılı ıkıntı.

zahir[6], [Ar. ẓahr > ẓahīr ظهير] *(zahi:r) {OsT} sf.* Yardım eden; destekleyen; arka çıkan. ◻ **zahir olmak,** *Arka çıkmak; desteklemek.*

zahir[7], [Ar. ẓahır ظهر] *{OsT} is.* Fas sultanının fermanı.

zahir[8], [Ar. seḥer] *{ağız} is.* Sabah. ◻ **zahir vakti,** *{ağız} Sabahın erkeninde.* [DS]|| **zahir yıldızı,** *{ağız} Sabah yıldızı.* [DS]

zahirbîn, [Ar. ẓāhir + Far. -bīn ظاهربين] *(za:hirbi:n) {OsT} sf.* Bir şeyin yalnızca dış görünüşü ile ilgilenen; görünüşe aldanan.

zahirbînane, [Ar. ẓāhir + Far. -bīn-āne ظاهربينانه] *(za:hirbi:na:ne) {OsT} zf.* Görünüşe aldanarak; üstünkörü; dıştan bakarak.

zahirde, [zahir-de] *zf.* Görünüşte.

zahire[1], [zāhire زاهره] *(za:hire) {OsT} sf.* → zahir[2].

zahire[2], [Ar. ẓāhire ظاهره] *(za:hire) {OsT} is.* Dışa fırlamış göz; lokma göz.

zahire[3], [Ar. ẕaḫīre ذخيره] *(zahi:re) {OsT} is.* Gerektiğinde kullanılmak üzere saklanan tahıl. ◻ **zahîre-bahā,** *{OsT} Tahıl parası; katık bedeli.*|| **zahîre-i āhiret,** *{OsT} Hayır ve iyilikler.*|| **zahîre nazırı,** *{OsT} İmparatorluk döneminde sarayın, ordunun, hastanelerin ve imarethanelerin, kent fırınlarının ihtiyacı olan tahılı sağlamakla görevli kuruluşun en üst amiri.*|| **zahîre nezāreti,** *{OsT} İmparatorluk döneminde, ülkenin zahire ihtiyacını karşılamakla görevli bakanlığa verilen isim.*

zahireci, [zahire-ci] *(zahi:reci) is.* Buğday, arpa, mısır gibi tahılların alım ve satımını yapan kimse; zahire tüccarı.

zahiren, [Ar. ẓāhir > ẓāhiren ظاهراً] *(za:hi'ren) {OsT} zf.* Görünüşe göre; görünüşte; dıştan.

zahirî [Ar. ẓāhir > ẓāhirī / ẓāhiriyye ظاهرى / ظاهريه]

(za:hiri:) {OsT} sf. **1.** Görünen; görünürde olan. **2.** İçten olmayan; yapmacık. ◻ **zahirî cisim,** *fiz. Çeşitli kısımlarından bir optik aygıta gelen ışık demetlerinin uzantıları üzerinde görünen ancak gerçek varlığı orada olmayan cisim; cismin görüntüsü.*|| **zahirî görüntü,** *fiz. Zahirî cismin göz tarafından algılanan görüntüsü.*| **zahirî güç,** *Görünen güç.*‖ **zahirî odak,** *Gizil odak.*

zahiriyat, [Ar. ẓāhirī > ẓāhiriyyāt ظاهريات] *(za:hiriya:t) {OsT} is.* Dış görünüşler.

zahiriye, [Ar. ẓāhirī > ẓāhiriyye ظاهريه] *(za:hiriye) {OsT} sf.* **1.** Meydana gelen; görünen. **2.** İçten gelmeyen; yapmacık. **3.** *öz. is. isl.* Kur'an-ı Kerim ayetlerinin ve hadislerin mecaz anlamlarına ve bağlamlarına göre değil de görünüşteki açık anlamlarından başka hiçbir yorum kabul etmeyen, kıyasa yer vermeyen Sünnî mezhep.

zahirperest, [Ar. ẓāhir + Far. -perest ظاهرپرست] *(za:hirperest) {OsT} sf.* Dış görünüşe önem veren.

zahit, -di [Ar. zühd > zāhid زاهد] *(za:hit) {OsT} sf.* **1.** Dinin buyruklarını yerine getiren, yasaklarından kesinlikle sakınan (kimse). **2.** *mecaz.* Dinî konularda hoşgörüsüz olan kimse; aşırı sofu; kaba sofu. **3.** Alevîlere göre, kendi inançlarından olmayan kimse.

zahitlik, -ği [zahit-lik] *is.* Zahit olma durumu.

zahiye, [Ar. żāḥiyye ضاحيه] *(za:hiye) {OsT} is.* Bir şehrin ya da ülkenin dışında kalan çorak ve ıssız açıklık.

zahl, [Ar. ẕaḥl ذحل] *{OsT} is.* **1.** İntikam; öç. **2.** Düşmanlık; kin; nefret.

zahm[1], [Ar. żaḥm ضخم] *{OsT} sf.* İri; büyük; kalın. ◻ **zahmü'l-izām,** *{OsT} İri kemikli; kalın kemikli.*

zahm[2], [Ar. zaḥm زحم] *{OsT} is.* Sıkıştırma.

zahm[3], [Far. zaḫm زخم] *{OsT} is.* Yara. ◻ **zahm-dār,** *{OsT} Yaralanmış; yaralı.*|| **zahm-hār,** *{OsT} Yaralanmış; yaralı.*|| **zahm-hurde,** *{OsT} Yaralanmış; yaralı.*|| **zahm-ı çeşm,** *{OsT} Göz yarası; nazar.*|| **zahm-ı hançer,** *{OsT} Hançer yarası.*| **zahm-ı kalb,** *{OsT} Gönül yarası; aşk.*‖ **zahm-ı tiğ,** *{OsT} Kılıç yarası.*|| **zahm-ı zebān,** *{OsT} Dil yarası.*|| **zahm-kâr,** *{OsT} Yaralayan; yara açan.*|| **zahm-nāk,** *{OsT} Yaralanmış; yaralı.*| **zahm-res,** *{OsT} Yaralayan; yara açan.*|| **zahm-zede,** *{OsT} Yaralanmış; yaralı.*|| **zahm-zen,** *{OsT} Yaralayan; yara açan.*

zahma[1], [Far. / Ar. zaḫme => zahma] *{ağız} is.* **1.** Üzengi kayışı. **2.** Üzengi. **3.** Mahmuz. [DS] ◻ **zahma sıyırtmak,** *{ağız} 1. Kendini beğenmek; başkalarına yüksekten bakmak. 2. Abartılı konuşmak; palavra sıkmak.* [DS]

zahma[2], [Ar. żaḫm => zahma] *{ağız} is.* Etli pilav. [DS]

zahmarı, [Ar. zemherīr => zahmarı] *{ağız} is.* Şubat ayı; zemheri. [DS]

zahme, [Far. zaḫme زخمه] *{OsT} is.* **1.** Vurma; çarpma. **2.** Yara. **3.** Mızrap; çalgıç. **4.** Kudüm çalarken kullanılan ucu topuzlu değnek. **5.** Üzengi kayışı. *{ağız} (aym)* [DS] **6.** *{ağız}* Mahmuz. [DS]

zahmeri, [Ar. zemherīr => zahmeri] *{ağız} is.* **1.** Ocak ayı. **2.** Şubat ayı. [DS]

zahmet, [Ar. zaḫmet زحمت] *{OsT} is.* **1.** Zor; güç. **2.** Sıkıntı; güçlük; eziyet. **3.** Yorgunluk; meşakkat. ◻ **zahmet çekmek,** *1. Güçlükle karşılaşmak; sıkıntı çekmek. 2. Güç ve yorucu bir duruma düşmek.*‖ (bir şey) **zahmete değmek,** *Çekilen sıkıntıyı karşılar durumda olmak.*‖ (bir ya da bir şey için) **zahmete girmek,** *1. Biri için yorgunluğa katlanmak. 2. Onun için bir yere kadar gitmek. Bir işi için masrafa girmek.*| (birini) **zahmete sokmak,** *1. O kimsenin sıkıntı çekmesine, güç durumda kalmasına neden olmak. 2. Masraftan çıkmasına neden olmak.*|| **zahmet etmek,** *1. Biri için yorgunluğa katlanmak. 2. Onun için bir yere kadar gitmek. Bir işi için masrafa girmek.*|| **zahmetine değmek,** *Çekilen sıkıntıyı karşılar durumda olmak.*|| (bir şeyin) **zahmetine katlanmak,** *Onun vereceği sıkıntılara, güçlüklere ve masrafa razı olmak, kabullenmek.*|| (bir şey, birine) **zahmet olmak,** *Bir kimse için yapılan işten yorulmak; masrafa girmek.*|| **Zahmet olmazsa!** *"Rica ederim; lütfen!" anlamında kullanılan nazikçe buyurma sözü.*‖ (birine) **zahmet vermek,** *Bir kimseye sıkıntı vermek; onun güç durumda kalmasına neden olmak.*

zahmetî, [Ar. zamḥerīr => zahmeti] *{ağız} is.* Zemheriden sonra gelen elli günlük dönem. [DS]

zahmetli, [zahmet-li] *sf.* **1.** Zahmet veren. **2.** Zahmet çekilerek yapılan; sıkıntı veren; yorucu; eziyetli; güç; meşakkatli.

zahmetsiz, [zahmet-siz] *sf.* Sıkıntı ve güçlük çekilmeden yapılan; eziyetsiz; kolay; emeksiz. ◻ **zahmetsiz rahmet olmaz,** *"Güçlük çekilmeyince rahata erişilmez" anlamında kullanılır.*

zahmetsizce, [zahmet-siz-ce] *(zahmetsi'zce) zf.* Zahmetsiz biçimde; sıkıntı ve güçlük çekilmeksizin; kolayca; kolaylıkla.

zahmi, [Far. zaḫme => zahmi] *{ağız} is.* Üzengi kayışı. [DS]

zahmin, [Far. zaḫmīn زخمين] *(zahmi:n) {OsT} sf.* Yaralı; mecruh.

zahna, [? zahna] *{ağız} is.* Öşür toplayan. [DS]

zahnabut, [? zahnabut] *{ağız} is.* Zehir. [DS]

zahr, [Ar. ẓahr ظهر] *{OsT} is.* **1.** Geri; arka; sırt. **2.** Kâğıt vb. şeyin arka yüzü.

zahra[1], [Ar. ẕāḥire => zahra] *{ağız} is.* **1.** Yemeklik tahıl; zahire. **2.** Hayvanlara verilen yem, saman vb. [DS] 🗗 **zahra bazarı,** *{ağız} Tahıl alınıp satılan yer; zahire pazarı.* [DS]

zahra[2], [? zahra] *{ağız} is.* Hallaç yayında, kirişin altındaki koruyucu deri. [DS]

zahre, [Ar. ẕāḥire => zahre] *{ağız} is.* Yemeklik tahıl; zahire. [DS]

zahrî [Ar. ẓahr > ẓahrī ظهرى] *(zahri:) {OsT} sf.* Arkaya ilişkin; arka ile ilgili; sırta ait.

zahriye, [Ar. ẓahrī > ẓahriyye ظهريه] *{OsT} is.* **1.** Bir kâğıdın arka yüzüne yazılan açıklamalar; şerh. **2.** El yazması kitaplarda, başlık bulunan ilk sayfadan önceki, temellük kaydı bulunan çoğunlukla süslü, boş sayfa.

zahter, [Ar. saʿter] *is. bot.* Ballıbabagillerden, kurak tepe ve sırtlarda kümeler hâlinde yetişen, yaprakları kekiğinkinden daha büyük, kokusu kuvvetli bir tür yabanî kekik; kara kekik *(Thymus longicaulis).*

za'ib, [Ar. ẕevebān > ẓāʾib ذائب] *(za:ib) {OsT} sf.* (Maden için) eriyen; erimiş.

za'id, [Ar. ziyāde > zāʾid زائد] *(za:id) {OsT} sf.* → zait.

za'if[1], [Ar. żaʿf > żaʿīf ضعيف] *(zai:f) {OsT} sf.* **1.** Güçsüz; kuvvetsiz; zayıf. **2.** Gevşek; tembel. **3.** İtibarsız.

za'if[2], [Ar. zeyf > zāʾif زائف] *(za:if) {OsT} sf.* (Madenî para için) sahte; eksik.

za'ik, -kı [Ar. ẕevḳ > ẓāʾiḳ ذائق] *(za:ik, k kalın söylenir) {OsT} sf.* Lezzet alan; tadan.

za'ika, [Ar. ẓāʾiḳ > ẓāʾiḳa ذائقه] *(za:ika) {OsT} is.* **1.** Tat alma; tadım. **2.** *biy.* Tat alma duygusu.

za'ikavi [Ar. ẓāʾiḳavī ذائقوى] *(za:ikavi:) {OsT} sf. biy.* Tat alma ile ilgili; tat alma duygusuna ilişkin.

za'il, [Ar. zevāl > zāʾil زائل / زائله] *(za:il) {OsT} sf.* **1.** Yok olan; ortadan kalkan. **2.** Sürekli ve kalıcı olmayan. **3.** Geçen; geçmiş. 🗗 **zail etmek,** *Ortadan kaldırmak; yok etmek.*|| **zail olmak,** *Kaybolmak; ortadan kalkmak.*

za'ile, [Ar. zāʾil > zāʾile زائله] *(za:ile) {OsT} is.* **1.** Kaybolan. **2.** Geçen. **3.** Zırhın uzun eteklerine verilen ad.

za'im[1], [Ar. zeʿāmet > zāʿim زاعم] *(za:im) {OsT} sf.* Tımarı olan; tımarlı.

za'im[2], [Ar. zeʿāmet > zaʿīm زعيم] *(zai:m) {OsT} sf.* **1.** Tımar sahibi olan. **2.** *ïs.* Prens. **3.** Kefil.

za'ir, [Ar. ziyāret > zāʾir / zāʾire زائره / زائر] *(za:ir) {OsT} sf.* Ziyaret eden; ziyaretçi.

Zaireli, [zaire-li] *sf.* Zaire halkından olan.

za'it, -di [Ar. ziyāde > zāʾid زائد] *(za:it) {OsT} sf.* **1.** Çoğalan; artan. **2.** Gereksiz; fazla. **3.** *mat.* Artı işareti. **4.** *ed.* Müstezatlarda kısa mısra.

zak[1], [zağ > zak] *{ağız} sf.* Semiz; besili. 🗗 **zak zak,** *{ağız} 1. Tiril tiril; temiz pak; bembeyaz. 2. (Et için) semiz; nefis.* [DS] *3. {eT} Koçları tos yapmaya kışkırtmak için söylenen söz.* [DLT]

zak[2], **-kı** [Far. zāḳ زاق] *(za:k) {OsT} is. anat.* Dölyatağı; rahim. 🗗 **zāk-dān,** *{OsT} Dölyatağı; rahim.*

zakça, [Far. zāġ-çe => zakça] *{ağız} is.* Kara karga. [DS]

zakım, [Ar. zaḳḳum => zakım] *{ağız} is.* Tavandaki tahtalardan terleyip yere düşen kurumlu damla. [DS]

zakıt, [? zakıt] *{ağız} is.* Övendirenin ucuna çakılan çivi. [DS]

zaki[1], [Ar. zekā > zākī زاكيه / زاكى] *(za:ki:) {OsT} sf.* (Kişi için) saf; temiz; doğru hareketli.

zaki[2], [Ar. ẕekā > ẓākī ذاكى] *(za:ki:) {OsT} sf.* Keskin ve güzel kokulu.

zaki[3], [Ar. zekā > zāki زاكى] *(za:ki) {OsT} sf.* Saf; temiz; pak; halis.

zakir, [Ar. ẕikr > ẓākir / ẓākire ذاكره / ذاكر] *(za:kir) {OsT} is.* **1.** Anan; zikreden. **2.** Tekkelerde, ayin sırasında ilahi okumakla görevli kimse.

zakire, [Ar. ẓākir > ẓākire ذاكره] *(za:kire) {OsT} is. fel.* Bellek; hafıza.

zakirîn, [Ar. ẓākir > ẓākirīn / ẓākirūn ذاكرين] *(za:kiri:n) {OsT} is.* Zikredenler; ananlar.

zakirun, [Ar. ẓākir > ẓākirīn / ẓākirūn ذاكرون] *(za:kiru:n) {OsT} is.* → zakirîn.

zakka, [? zakka] *{ağız} is.* Balıkçıl. [DS]

zakkarakçı, [zak+karak-çı] *{ağız} is.* Yalancı tanık. [DS]

zakkum, [Ar. zaḳḳūm زقوم] *(zakku:m) is.* **1.** *bot.* Zakkumgillerden, Akdeniz bölgesine özgü, dört beş metre kadar boylu, üç ya da dördü bir arada çevrem yapraklı, değirmi beş yuvarlak lop hâlinde açılmış beyaz ya da pembe çiçekli, yaprakları ölüme neden olabilecek kadar çok zehirli bir ağaççık; ağı ağacı, *(Nerium oleander).* **2.** *{ağız}* Tavandaki tahtalardan terleyip yere düşen kurumlu damla. [DS]

zakkumgiller, [zakkum+gil-ler] *is. bot.* Zakkum ve Cezayir menekşesi gibi bitkilerden oluşan familya, *(Apocynaceae).*

zakoda, [? zakoda] *{ağız} is.* Salamura yapılmış yeşil zeytin. [DS]

zakota, [? zakota] *{ağız} is.* Küçük bir tür pırasa. [DS]

zakor, [? zakor] *{ağız} is.* Bebek kundağı. [DS]

zakota, [? zakota] *{ağız} is.* Yabanî sarımsak. [DS]

zakuda, [? zakuda] *{ağız} is.* Salamura yapılmış yeşil zeytin. [DS]

zakut, [? zakıt / zakut] *{ağız} is.* Övendirenin ucuna çakılan çivi; nodul. [DS]

zakuta, [? zakuda / zakuta] *{ağız} is.* Salamura yapılmış yeşil zeytin. [DS]

zal[1], [Ar. ẕel ذ] *{OsT} is.* Arap alfabesinin dokuzuncu harfi olan "ذ (z)"nin adı; *dal ze'*si; dal-ı mu'ceme.

zal[2], [Far. zāl زال] *(za:l) {OsT} sf.* **1.** (Kişi için) saçları beyazlanmış yaşlı. **2.** Zalim; zulmeden. **3.** *{ağız}* Deli. [DS] 🗗 **zāl-ebrū,** *{OsT} Hilal.*|| **zāl-i bed-fial,** *{OsT} Kötü işler yapan ihtiyar; bu dünya.*|| **zāl-i felek,** *{OsT} Zalim felek.*|| **zāl-i ra'nā,** *{OsT} Güzel görünen ihtiyar; bu dünya.*

zalaga, [? zalaga] *{ağız} is.* İnce değnekleri yere vurup yaylandırarak oynanan bir oyun. [DS]

zalal, -li [Ar. ẓıll > ẓalāl ظلال] *(zala:l) {OsT} sf.* Gölge eden, gölgesi olan.

zalam, [Ar. ẓalām ظلام] *(zala:m) {OsT} is.* **1.** Karanlık. **2.** Zalimlik; haksızlık. 🗗 **zalām-ı zulm,** *{OsT} Zulmün karanlığı.*

zalanmak[1], [zağ-la-n-mak > zā-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Hızla, akarcasına gitmek. [DS]

zalanmak[2], [zağ-la-n-mak > zā-la-n-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Alay etmek; eğlenmek; dalga geçmek. [DS]

zalanmak[3], [zağ-la-n-mak > zā-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yağlanmak; şişmanlamak. [DS]

zalata, [İt. salata => zalata] *{ağız} is.* Salata. [DS]

zalbır, [zalb-ır] *{ağız} is.* Kavgacı; dik kafalı. [DS]

zaleme, [Ar. ẓālim > ẓaleme ظلمه] *{OsT} is.* Haksızlık yapan kişiler; zalimler; zulmedenler.

zalıkıldı, [zalıkıldı] *{ağız} is.* Bir tür çalı. [DS]

zalım, [Ar. ẓālim => zalım] *{ağız} sf.* Zalim; despot. [DS]

zalıncak, -ğı [sal-ın-cak] *{ağız} is.* Salıncak. [DS]

zali[1], [? zali] *{ağız} is.* Yarar. [DS]

zali[2], **-i'ı** [Ar. ẓāliᶜ ظالع] *(za:li) {OsT} sf.* **1.** (Hayvan için) aksak. **2.** Töhmetli.

zalif, [Ar. ẓalīf ظليف] *(zali:f) {OsT} sf.* (Kişi için) hor; hakir.

zalik,[1] [Ar. ẕāliḳ ذالق] *(za:lik, k kalın söylenir) {OsT} sf.* **1.** Giden. **2.** Gidici.

zalik[2], [Ar. ẕālik ذالك] *(za:lik) {OsT} zm.* **1.** O. **2.** Şu.

zalil, [Ar. ẓıll > ẓalīl ظليل] *(zali:l) {OsT} sf.* Gölgeli.

zalim[1], [Ar. ẓulm > ẓālim / ẓālime ظالمه / ظالم] *(za:lim) {OsT} sf.* **1.** Haksızlık eden. **2.** *gnşl.* Acımasızca davranan; zulmeden.

zalim[2], [? zalim] *{ağız} is.* Yapışkan çamur. [DS]

zalimane, [Ar. ẓālim + Far. -āne ظالمانه] *(za:lima:ne) {OsT} zf.* Acımasızca; gaddarca; zalimce.

zalimce, [zalim-ce] *(za:li'mce) zf.* Acımasızca; acımasız olarak.

zalimîn, [Ar. ẓālim >ẓālimīn ظالمين] *(za:limi:n) {OsT} is.* Zalimler; acımasızlar; kıyıcılar.

zalimiyet, [Ar. ẓālim>ẓālimiyyet ظالميت] *(za:limiyet) {OsT} is.* Zalimlik; kıyıcılık; gaddarlık.

zalimlik,-ği [zalim-lik] *(za:limlik) is.* **1.** Zalim olma durumu; gaddarlık; acımasızlık. **2.** Zalim bir kimsenin niteliği. **3.** Zulüm.

zalimun, [Ar. ẓālim > ẓālimūn ظالمون] *(za:limu:n) {OsT} is.* → zalimîn.

zallak, -ğı [zal-la-k] *{ağız} sf.* Biçimsiz. [DS]

zallam, [Ar. ẓulm > ẓallām ظلام] *(zalla:m) {OsT} sf.* Çok zalim; çok gaddar; hiç acıması olmayan.

zalm, [Ar. ẓalm ظلم] *{OsT} is.* **1.** Diş beyazlığı. **2.** Kar.

zalma, [Ar. ẓalmā ظلما] *(zalma:) {OsT} is.* Karanlık.

zalot, [zal+ot] *{ağız} is.* Süpürgeotu. [DS]

zalt, [salt > zalt] *{ağız}* **1.** Her zaman. **2.** Salt. [DS]

zalum, [Ar. ẓulm > ẓalūm ظلوم] *(zalû:m) {OsT} sf.* Çok zalim; gaddar.

zam[1], [zam / zım / zom / zum *(yans.)*] *is.* Vurmayı, çarpmayı, düşmeyi, çalmayı; düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. *zam+zak-la-mak, zam+zat-la-mak, zam zum*

zam[2], **-mmı** [Ar. żamm ضم] *{OsT} is.* **1.** Artırma; ekleme; katma. **2.** Bir malın fiyatını artırma. **3.** Ücret ve aylıkları artırma. **4.** *isl. huk.* Var olan bir şeye başka bir şeyin eklenmesi. **5.** *dbl.* Arap dil bilgisinde bir harfin ötre (ـُـ) ile okunması. 🗗 **zam gelmek,** *(Fiyat, ücret vb. için) artmak; ilave görmek.*|| **zam görmek,** *(Mal, hizmet, ücret vb. için) artırılmak; yükseltilmek.*|| **zam paketi,** *Çeşitli tüketim mallarına topluca yapılan zam.*|| **zam yapmak,** *Bir fiyatı artırmak.*

zam[3], [zam] *{ağız} is.* Kuytu yerlerde biriken kar. [DS]

zama, [Far. zāḫme => zama] *{ağız} is.* **1.** Çarkta bükülürken iki kazık arasında birbirine eklenerek katlanan kıl ip katlarından her birinin boy ölçüsü. **2.** Üzengi kayışı. [DS] 🗗 **zama kuşağı,** *{ağız} Mencik sarılan ip.* [DS]

zamah, [Ar. semāḥ => zamah] *{ağız} is.* **1.** Eğlence; şenlik; eğlenti. **2.** Oyun meydanı; şenlik yeri. **3.** Düğün yemeği; şölen. **4.** Düğünde topluca oturulan yer. **5.** Hile; düzen; oyun. [DS]

zama'im, [Ar. zamīme > zamā'im ضمائم] *(zama:im) {OsT} is.* Ekler; ilaveler.

zama'ir, [Ar. żamīr> żamā'ir ضمائر] *(zama:ir) {OsT} is.* **1.** İç yüzler. **2.** Zamirler. ☐ **zamā'ir-i istifhāmiye,** *{OsT} dbl. Soru zamirleri.*|| **zamā'ir-i işāriye,** *{OsT} dbl. İşaret zamirleri.*|| **zamā'ir-i izāfiye,** *{OsT} dbl. İyelik zamirleri.*|| **zamā'ir-i mübheme,** *{OsT} dbl. Belgisiz zamirler.*|| **zamā'ir-i mülkiye,** *{OsT} dbl. İyelik zamirleri.*|| **zamā'ir-i şahsiye,** *{OsT} dbl. Şahıs zamirleri.*

zamak, [tescil. **z**inco + **al**üminyum + **ma**gnezyum + **c**ubrium] *is.* Birleşiminde alüminyum, magnezyum ve bakır bulunan saf çinko alaşımlarının ticarî adı.

zamala, [Ar. zamala زمله] *{OsT} is.* Çadır, hizmetkâr, sürü ve diğer malları ile birlikte bir Arap reisinin evi.

zaman[1], [Ar. zeman زمان] *(zama:n) {OsT} is.* **1.** Bir oluşun, olayın veya eylemin içinde geçtiği, geçmekte olduğu veya geçeceği süre; vakit. **2.** Önceden olageldiği gibi şimdi ve daha sonra da birbirini izleyen olayların ortaya çıkışında görülen ardışıklığın düşündürdüğü sonsuz soyut ve temel kavram. **3.** Ölçülebilir bir nicelik olarak düşünülen süre. **4.** Bir olayın ya da eylemin gerçekleştiği başlangıç ve sonu bulunan sınırlı süre; an. **5.** Belli bir iş için ayrılmış bulunan, ya da alışılmış saatler; vakit. **6.** Önceden saptanmış ya da uygun görülen an; belirlenmiş an; vakit. **7.** İçinde yaşanılan dönem. **8.** Bir etkinlik, bir üretim türü, belli bir özellik vb. ile belirlenen dönem; mevsim; çağ; vakit. **9.** Bir kimsenin yaşadığı, bir olayın, kimi koşulların belirlediği ya da sözü edilen dönem; çağ; devir; vakit. **10.** Olaylar dizisi içinde tuttuğu kesin yer bakımından ele alınan, süresi belirsiz dönem. **11.** Bir iş için tanınan süre; mühlet; vakit. **12.** Yer bakımından ele alınan süresi belirsiz dönem; vakit. *Selanik'te bulunduğum zamanlar...* **13.** Bir kimsenin istediği gibi yararlanabileceği süre; boş vakit. **14.** Bir süre ile ilgili durum ve şartlar; uygun, elverişli an; ortam; fırsat; vakit. **15.** Uygun, elverişli an; ortam; fırsat; vakit. **16.** *dbl.* Fiillerin belirttiği eylemin geçtiği, olduğu ya da geçeceği zamanı belirleyen biçim. **17.** Fiil çekimindeki fiil dizilerinden her biri. **18.** *jeol.* Yer kabuğunun oluşumundan sonra geçirdiği ve fosillere göre dörde ayrılan evrelerden her biri. **19.** *gök b.* Güneşin ve yıldızların öğlene göre belirlenen açısal uzaklığına karşı gelen bir ölçü. **20.** *fiz.* Olayları art arda geliş sırası içinde işaretlemeyi sağlayan ölçek ve önceki ölçeklerin son ve ilk değerleri arasındaki farkla ölçülen bir olayın süresi. **21.** *müz.* Ölçünün bölümlerinden her biri. **22.** *müz.* Klasik Türk müziğinde bir usuldeki en kısa süreli vuruşun süresi. **23.** İçten yanmalı bir motor çevriminin evrelerinden her biri. ☐ **zaman adamı,** *{ağız} Çağın gereklerine uyan kişi.* [DS]|| **zaman aşımı,** *huk. 1. Yasalar tarafından belirtilen şartlarda bir işin, bir borcun vb. şeyin üzerinden yine yasa tarafından belirlenen sürenin geçmesi ile geçersiz kalması; sürü aşımı; müruruzaman. 2. Kovuşturmanın veya verilen cezanın infazına engel olan yasada belirlenen sürenin geçmiş olması; süre aşımı; müruruzaman.*|| **zamana uymak,** *Yaşama biçimini ve davranışlarını içinde bulunduğu çağın gereklerine ve şartlarına göre ayarlamak.*|| **zaman ayarlı,** *Zamana uyumlu olarak düzenlenmiş, ayarlanmış olan.*|| **zaman bağ fiili,** *dbl. Fiilin anlamını zaman bakımından belirleyen bağ fiil.*|| **zaman belirteci,** *dbl. Yüklemin anlamını zaman bakımından etkileyen, sınırlayan zarf.*|| **zaman bırakmak,** *Bir iş için belirli bir süre vermek ya da ayırmak; zaman tanımak.*|| **zaman bilimi,** *Tarihî olayların zamanını inceleyen bilim; kronoloji.*|| **zaman bilimsel,** *Zaman bilimi ile ilgili olan; kronolojik.*|| **zaman birimi,** *gök b. Tekrarlanan gök olaylarına dayanarak seçilen zaman aralığı.*|| **zaman dizini,** *1. Tarihî olayların zaman bakımından sırası; kronoloji. 2. gök b. Gözlemlere dayanarak zaman ölçeğini belirleyen, gezegenlerle ilgili olayları, tutulmaları, yıldızların yerlerini zaman sırasına göre veren bilim; kronoloji.*|| **zaman dizinsel,** *Zaman dizini ile ilgili; kronolojik.*|| **zaman doldurmak,** *Herhangi bir şeyin saatini beklerken başka şeylerle ilgilenmek; zamanın geçmesi için oyalanmak.*|| **zaman eki,** *dbl. Fiillere çekim sırasında gelecek zaman, geniş zaman, şimdiki zaman, geçmiş zaman kavramları veren eklerden her biri.*|| **zamanı avlamak,** *Uygun bir zaman bulmak.*|| **zamanı dolmak,** *Bir işin yapımı için belirlenmiş olan süre sona ermiş olmak.*|| **zamanı geçirmek,** *Oyalanmak.*|| **zamanı geçmek,** *1. Artık gerek kalmamak; yardım vb. için geç kalınmış olmak; yerinde olmaktan çıkmak. 2. Bir şeyin mevsimi geçmek.*|| **zamanı olmak,** *Bir şeyi yapabilmek için zaman ayırabilecek durumda olmak; vakti olmak.*|| **zamanıñ behrinde,** *{ağız} Bir zamanlar.* [DS]|| **zamanını almak,** *Bir işin yapılması, gerçekleşmesi için çokça zaman harcanmış olmak.*|| **zamanını bulmak,** *{ağız} Uygun bir durum sağlamak; uygun bir zamanı kollamak.* [DS]|| **zamanı olmamak,** *Bir şeyi yapmak için gerekli zamana sahip olmamak; çok işi olmak.*|| **zaman ile,** *{OsT} Bir zamanlar; vaktiyle.*|| **zaman ile yarış etmek,** *Kitle iletişim araçlarında, kısa zamanda programı hazırlayıp yayına sunmak.*|| **zaman kaybetmeden,** *Hemen; derhâl; çarçabuk.*|| **zaman kazanmak,** *1. Bir sonucu geciktirmek için oyalayıcı nedenler ileri sürerek süreyi uzatmak; vakit kazanmak. 2. Bir şeyi, ayrılmış zamandan daha önce bitirmek; vakit kazanmak.*|| **zaman kollamak,** *Bir işi yapmak için fırsat kollamaya çalışmak; fırsatını beklemek.*|| **zaman öldürmek,** *Zamanını iş yapmadan ya da yararsız, boş şeylerle harcamak; vakit öldürmek.*|| **zaman serisi,** *istk. Birbirini izleyen devrelerde bir değişkenin alacağı değerlerin tümü.*|| **zaman tanımak,** *Bir iş için belirli bir süre vermek ya da ayır-*

mak; zaman bırakmak.|| **zaman tüneli,** *mecaz. Kesintisiz zaman dilimi.*|| **zaman ulacı,** *dbl. Fülün anlamını zaman bakımından belirleyen bağ fiil.*|| **zaman vermek,** *Bir işin yapılması için belirli bir süre ayırmak.*|| **zaman virmek** (vermek), *{ağız} 1. Zaman ayırmak. 2. Zaman bırakmak.* [DS]|| **zaman zaman,** *Aralıklarla sürekli olarak; belli olmayan süre ve aralıklar hâlinde; vakit vakit.*|| **zaman zarfı,** *dbl. Yüklemin anlamını zaman bakımından etkileyen, sınırlayan zarf.*

zaman[2], [Ar. ż̧amān ضمان] *(zama:n) {OsT} is.* **1.** Kefil olma. **2.** Bir şeyin değerini veya benzerini yerine koymak üzere kefil olma. 🗗 **zaman altına almak,** *Bir şeyin değerini ödemeyi veya onu yerine koymayı garanti etmek.*

zamandaş, [zaman-daş] *sf.* **1.** (Birden çok iş, olay vb. için) aynı zamanda olan; aynı zamanda ortaya çıkan; hemzaman. **2.** *fiz.* Eşit zamanlarda meydana gelen; eş zamanlı.

zamandaşlık, -ğı [zaman-daş-lık] *is.* Zamandaş olma durumu.

zamane, [Ar. zemāne زمانه] *(zama:ne) {OsT} is.* **1.** Devir; vakit. **2.** (Küçümseme veya yakınma için) şimdiki zaman. **3.** Talih; kader. 🗗 **zamane adamı,** *Zamanının gereklerine uyan kimse.*|| **zamane çocuğu,** *Çok bilmiş; akıllı çocuk.*

zamanen, [Ar. zemānen زماناً] *(zama:'nen) {OsT} zf.* **1.** Süre bakımından; zamanca. **2.** Vaktinde.

zamanında, [zaman-ı-n-da] *zf.* **1.** Geç kalmadan; en uygun anda; vaktinde. **2.** Eskiden; bir zamanlar.

zamanî [Ar. zemānî زمانی] *(zama:ni:) {OsT} sf.* Zamanla ilgili; zamana ait.

zamanla, [zaman+ile] *zf.* Üzerinden bir süre geçtikten sonra; giderek.

zamanlama, [zaman-la-ma] *is.* **1.** Zamanlamak eylemi. **2.** Bir işin, eylemin değişik gerçekleşme evrelerine denk düşen zamanları bekleme, gözleme, belirleme ya da tahmin etme işi.

zamanlamak, [zaman-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Bir işin gerçekleşmesi için en uygun zamanı veya süreyi seçmek. **2.** Bir işin sürdürülebilmesi için zaman açısından plan yapmak.

zamanlayıcı, [zaman-la-y-ıcı] *sf.* **1.** Zamanlama işini yapan. **2.** Bir işin başlama veya bitimi için gerekli olan zamanı ayarlayan. **3.** *is.* Saatçilikte, bir zaman aygıtının makinesinde saatin bölümlerini göstermeye yarayan bölüm. **4.** Görece çok kısa bir zamanı belirtmeye, sınırlamaya yarayan aygıt. **5.** Zamanlama işlemini gerçekleştirmeye yarayan aygıt.

zamanlı, [zaman-lı] *sf.* **1.** Zamanı olan. **2.** Uygun bir zamanda. **3.** *müz.* Ölçü bölümlü. 🗗 **zamanlı zamansız,** *Uygun olan ya da uygun olmayan rastgele bir zamanda; gelişigüzel zamanlarda; vakitli vakitsiz.*

zamanlılık, -ğı [zaman-lı-lık] *is. fel.* **1.** Zaman içinde olan şeyin niteliği. **2.** Özü bakımından zamanlı olanın özelliği.

zamansal, [zaman-sal] *sf.* **1.** Zamanla ilgili. **2.** *dbl.* Fiilin zamanına ilişkin olan.

zamansız, [zaman-sız] *sf.* **1.** Zamanı olmayan. **2.** Uygun olmayan bir zamanda yapılan; vakitsiz.

zamarı, [Ar. zemherīr => zahmarı > zāmarı] *(za:marı) {ağız} is.* Karakış. [DS]

zamarılı, [Far. samāruḫ *(içi boş, çürük ağaç)* => zamarıh] *{ağız} is.* Çıban. [DS]

zamaruh, [Far. samāruḫ => zamaruh] *{ağız} is.* Bir tür mantar. [DS]

zamat, [Ar. zemān => zamant > zamat] *{ağız} is.* Zaman; vakit. [DS]

zamayır, [Ar. iẕ'ān => izan-ı+ağır > zanagır > zanayır > zamayır] *{ağız} is.* Bedeni gelişmesine rağmen beyni yeterince gelişmemiş kimse. [DS]

zamazingo, [Karagöz argosu. zamazingo] *(zamazi'ngo) is. argo.* **1.** Adı birdenbire hatırlanmayan küçük, önemsiz şeyleri belirtmek için kullanılan söz; zımbırtı; zamkinos. **2.** Adı söylenmek istenmeyen şey için kullanılan söz. **3.** Dost; metres; zamkinos. **4.** *{ağız}* Aygıt; araç; gereç; nesne. [DS]

zamb, [zamb / zımb / zomb / zömb / zumb *(yans.)*] *is.* Rastgele vurmayı, çarpmayı, düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. *zamb-ır-da-mak, zamb-a-la zumbala, zam+zat-la-mak*

zambak[1], **-ğı** [zamb *(yans.)* > zamb-ak] *{ağız} sf.* Aptal. [DS]

zambak[2], **-ğı** [Ar. zanbaḳ زنبق] *is. bot.* Zambakgillerden, ılıman bölgelerde yetişen büyük çiçekli, soğanlı, çok yıllık otsu bitki; süsen, *(Lilium candidum). {ağız} (aynı)* [DS]

zambaksu, [zambak+su] *{ağız} is.* Su çekmiş odun. [DS]

zambakgiller, [zambak-gil-ler] *is. bot.* Zambaklar takımından, almaşık, bütün ve etli yapraklı, çepeçevre sarılı güzel çiçekli otsu ya da ağaçsı bir çenekli bitkiler familyası, *(Liliaceae).*

zambala, [zamb *(yans.)* > zamb-al-a] *{ağız} zf.* (Yürüyüş için) kırıtarak. 🗗 **zambala zumbala,** *{ağız} (Kadın için) her yanını oynata oynata; kırıtarak.* [DS]

zambalak, -ğı [zamb *(yans.)* > zamb-al-ak] *{ağız} sf.* Tombul. [DS]

zambı, [? zambı] *{ağız} is.* 9 Aralık ile 17 Ocak arasındaki en soğuk kırk günlük süre. [DS]

zambıh, [zamb *(yans.)* > zamb-ık > zambıh] *{ağız} is.* Üzüm cibresinden ikinci kez şıra süzmek için kullanılan kaldıraç sistemi. [DS]

zambık[1], **-ğı** [zamb *(yans.)* > zamb-ık] *{ağız} is.* **1.** Üzüm vb. taşımakta kullanılan çuval kapaklı tahta küfe. **2.** Sazdan örülmüş ağzı geniş sele. **3.** Bezir

çıkarılan yerlerde, erimiş beziri doldurmaya yarayan kındıradan örülmüş çuval. **4.** Kıl eğiren kişilerin, kıl yumağını içine koydukları meşin torba. [DS]

zambık[2], **-ğı** [Ar. żamġ => zamk > zambık] *{ağız} is.* Zamk. [DS]

zambır, [zamb *(yans.)* > zamb-ır] *{ağız} is.* **1.** Eşek arısı. **2.** Sinir; asabiyet. [DS] **3.** *argo.* Bızır; klitoris.

Zambi, [Afrika y.d. zambi] *is.* Kongo'daki bazı kabilelerin taptığı tanrının adı.

Zambiyalı, [zambiya-lı] *is. ve sf.* Zambiya halkından ve bu halkın soyundan olan.

Zambo, [İsp. zambo] *is.* Amerika'nın İspanyollar tarafından sömürgeleştirilmiş bölümünde bir zenciyle bir Hintlinin evlenmesinden doğanlara verilen ad.

zambuk[1], **-ğu** [zamb-uk] *{ağız} is.* İneklerin sırtında, sinek ısırması ile çıkan çıban. [DS]

zambuk[2], **-ğu** [Ar. żamġ => zamk > zambuk] *{ağız} is.* Zamk. [DS]

zambuk[3], **-ğu** [zamb *(yans.)* > zamb-uk] *{ağız} is.* Çatı kıyısındaki su yolu; çörten. [DS]

zambul, [zamb-ul] *{ağız} is.* Ağaçta biriken kar. [DS]

zambuldamak, [zamb-ul-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Yüksek sesle ve gürültülü olarak konuşmak. [DS]

zambur[1], [zamb *(yans.)* > zamb-ur] *{ağız} is.* Eşek arısı. [DS]

zambur[2], [zamb *(yans.)* > zamb-ur] *{ağız} is.* Sinir; asabiyet. [DS]

zambur[3], [(k)ambur > zambur] *sf.* Yamru yumru; eğri büğrü anlamına gelen *"kambur zambur"* ikilemesinde geçen kelime.

zamburdak, -ğı [zamb *(yans.)* > zamb-ur-dak] *{ağız} is.* Sikkeli altından yapılma kadın takısı. [DS]

zamg, [Ar. żamġ ضمغ] *{OsT} is.* Zamk.

zamıh, [Ar. żamġ => zamıh] *{ağız} is.* Zamk. [DS]

zamır, [Ar. żamīr => zamır.] *{ağız} is.* İçte saklı niyet; düşünce. [DS]

zamile, [Ar. zāmile زامله] *(za:mile) {OsT} is.* **1.** Ağır olmayan, küçük yük. **2.** Yük hayvanı.

zamime, [Ar. żamm>żamīme ضميمه] *(zami:me) {OsT} is.* Eklenmiş, katılmış şey; ek.

zamimeten, [Ar. żamīme > żamīmeten ضميمةً] *(zami:meten) {OsT} zf.* **1.** Ek olarak; ulama yoluyla. **2.** Üstelik; bir de.

zamin, [Ar. żamān > żāmin / zāmine ضامنه / ضامن] *(za:min) {OsT} sf.* **1.** Bedelini ödemeye mecbur olan. **2.** Kefil.

zamin, [Ar. żamān > żamīn ضمين] *(zami:n) {OsT} sf.* Kefil olan; tazmin eden.

zamir[1], [Ar. zāmir زامر] *(za:mir) {OsT} sf.* Düdük çalan; neyzen.

zamir[2], [Ar. żamīr ضمير] *(zami:r) {OsT} is.* **1.** Bir şeyin iç yüzü; iç; iç yüz. **2.** Yürek. **3.** *dbl.* Kişi, özlük, gösterme, soru ve belirsizlik kavramları vererek varlıkların yerini geçici olarak tutan kelime türü; adıl. ◻ **zamîr-i fi'lî,** *{OsT} dbl. Şahıs eki.*|| **zamîr-i izāfî,** *{OsT} dbl. İyelik eki.*|| **zamîr-şinâs,** *{OsT} Hatır gönül bilir; ince; duygulu; hassas.*|| **zamîr-i nisbî,** *{OsT} dbl. Tamlanan eki.*|| **zamîr-i şahsî,** *{OsT} dbl. Kişi zamirleri.*

zamk, [Ar. żamġ ضمغ] *{OsT} is.* **1.** Akasya, sütleğen, kitre gibi bazı ağaçların gövdesinde açılan yaradan sızarak donan ve eriyiği yapıştırıcı olarak kullanılan yapışkan, camsı, sarımsı, amorf doğal madde. **2.** Çeşitli yapıştırma işlerinde kullanılan büro gereci. ◻ **zamk ağacı,** *bot. Akasya, mimoza gibi zamk veya reçineli zamka benzeyen maddeler üretilen okaliptüs türü pek çok ağacın ortak adı.*|| **zamk akasyası,** *bot. Zamk ağacı.*|| **zamk hastalığı,** *bot. Bol miktarda zamk salgılamaktan ileri gelen bitki hastalığı.*

zamka, [Ar. żamġ=> zamk>zamka] *{ağız} is.* Zamk. [DS]

zamkıarabi [Ar. zamk-ı Arabī ضمغ عربى] *(zamkıarabi:) {OsT} is.* Akasyadan elde edilen bir tür zamk; Arap zamkı.

zamkinos, [Karagöz argosu. zamkinos] *is. argo.* **1.** Adı birdenbire hatırlanmayan küçük, önemsiz şeyleri belirtmek için kullanılan söz; zımbırtı; zamazingo. **2.** Adı söylenmek istenmeyen şey için kullanılan söz. **3.** Dost; metres; zamazingo. **4.** Kaçma; uzaklaşma. ◻ **zamkinos etmek,** *argo. Savuşmak; kaçmak; uzaklaşmak.*

zamklama, [zamk-la-ma] *is.* **1.** Zamklamak eylemi. **2.** Yapışkan duruma getirmek için bir kâğıt ya da kartonun yüzeyine zamk ya da yapıştırıcı sürmek. ◻ **zamklama makinesi,** *Yapışkanlı kâğıt hazırlamakta kullanılan bir tür matbaa makinesi.*

zamklamak, [zamk-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Zamk sürmek.

zamklanma, [zamk-la-n-ma/zamk-lan-ma] *is.* Zamklanmak eylemi.

zamklanmak, [zamk-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Zamk sürülmek; zamklı hâle getirilmek; zamk sürülmek eylemi yapılmak. **2.** *dönşl. f.* Zamk bulaşmak. **3.** Zamk edinmek; zamk sahibi olmak.

zamklaşma, [zamk-la-ş-ma] *is.* **1.** Zamklaşmak eylemi. **2.** *bot.* Bol miktarda zamk üretimi ile belirginleşen şeftali, erik, kayısı, kiraz gibi ağaçlarda görülen bitki hastalığı.

zamklaşmak, [zamk-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Zamk durumuna gelmek; zamk görünümü ve özellikleri kazanmak.

zamklı, [zamk-lı] *sf.* **1.** Üstünde veya içinde zamk bulunan. **2.** Üzerine zamk sürülmüş olan. ◻ **zamk-**

lı kâğıt, *Pul, etiket gibi bir yere yapıştırılmak üzere bir tarafına zamk sürülmüş olan kâğıt.*

zamksız, [zamk-sız] *sf.* Zamkı olmayan; üzerine zamk sürülmemiş olan.

zamme, [Ar. żamm / żamme ضمه] *{OsT} is. dbl.* Ötre (ـُـ) işareti. 🗗 **zamme-i makbūza-i hafife,** *{OsT} "Ü" sesi veren ötre.*‖ **zamme-i makbūza-i sakîle,** *{OsT} "U" sesi veren ötre.*‖ **zamme-i mebsūte-i hafîfe,** *"Ö" sesi veren ötre.*‖ **zamme-i mebsūte-i sakile,** *{OsT} "O" sesi veren ötre.*

zammetan, [Ar. żamme > żammetān ضمتان] *{OsT} is.* İki zamme.

zammeteyn, [Ar. żamme > żammeteyn ضمتين] *{OsT} is.* İki zamme.

zammetme, [Ar. żamm + T. et-me] *is.* Zammetmek eylemi; ekleme; katma.

zammetmek, [Ar. żamm + T. et-mek] *gçl. f. [-(d)-er]* Eklemek; katmak.

zamp, [zamp *(yans.)*] *{ağız} is.* Balyoz. [DS]

zampara[1], [Far. zen-perest / zen-pāre] *is.* **1.** Sürekli olarak kadın ve aşk serüvenleri peşinde koşan erkek; çapkın; hovarda. **2.** *argo.* Bir kadının erkek dostu; sevgilisi.

zampara[2], [Far. sun-pāre => zımpara > zampara] *{ağız} is.* Zımpara. [DS]

zamparalık,-ğı [zampara-lık] *is.* **1.** Zampara bir erkeğin niteliği. **2.** Kadınlara ve cinsel zevklere aşırı düşkünlük; hovardalık; çapkınlık. 🗗 **zamparalık etmek,** *Kadın peşinde koşmak; çapkınlık etmek; hovardalık etmek.*

zampur, [zamp *(yans)* > zamp-ur] *{ağız} sf.* Düzensiz; çarpık. 🗗 **zampur zumpur,** *{ağız} Saçma sapan; kaba saba.* [DS]

zamtıraklı, [zamturak-lı] *{ağız} sf.* Süslü. [DS]

zamyan, [Ar. ẓamyān ظميان] *{OsT} is.* Bir tür hurma ağacı.

zamzak[1], **-ğı** [? zamzak] *{ağız} is.* Mısır, domates, kavun, karpuz gibi bitkilere sarılarak büyüyen ve mavi çiçekler açan asalak bir bitki. [DS]

zamzak[2], **-ğı** [? zamzak] *{ağız} is.* Burun kemiği. [DS]

zamzak[3], **-ğı** [? zamzak] *{ağız} sf.* Aptal; deli. [DS]

zamzaklanmak, [zamzak-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Saçma sapan konuşmak. [DS]

zamzalak, -ğı [zamza-l-ak] *is. bot.* **1.** Ayı fındığıgillerden 2-5 m. kadar boylu, beyaz çiçekli, meyveleri 1-2 tohumlu, çalımsı bitki; ayı fındığı, *(Styrax officinalis).* **2.** *{ağız}* Akasya ağacı. **3.** Bir çeşit çiçek. [DS]

zamzan, [? zamzan] *{ağız} is.* Verimi düşmüş tarlada biten sarı çiçekli bir ot. [DS]

zamzatlamak, [zamza-t-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Gürültü etmek. [DS]

zamzort, [zam+zort] *{ağız} sf.* Yaramaz. [DS]

zamzuklanmak, [zamzuk-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Oyalanmak. [DS]

zamzum[1], [damız-ı-m ? => zamzum] *{ağız} is.* Çisenti. [DS]

zamzum[2], [zam+zum] *{ağız} is.* Gevezelik. [DS]

zan[1], [zan / zın *(yans.)*] *is.* Rastgele ve ileri geri konuşmayı, gevezelik etmeyi anlatan kök. *zan zun etmek, zan zun*

zan[2], **-nnı** [Ar. ẓann ظن] *{OsT} is.* **1.** Doğruluğu, gerçekliği kesin olmamakla birlikte doğruymuş veya gerçekmiş gibi düşünme; sanma. **2.** Şöyle veya böyle olduğunu düşünme; sanma; sanı; kuşku. **3.** Bir suçu işlemekle suçlanma; suçlu olarak görülme. 🗗 **zan altında bulunmak,** *Bir şeyle suçlanmak; sanık durumunda olmak.*‖ **zann-ı gālib,** *{OsT} Gücü gerçeğe çok yakın olan sanı.*‖ **zannına düşmek,** *Sanmak.*‖ **zann ü tahmîn,** *{OsT} fel. Sanı.*

zan[3], **-nnı** [Ar. ẓānn ظان] *(za:n) {OsT} sf.* Sanan; zanneden.

zan[4], [zan] *{ağız} is.* Harmanda, döveni boyunduruğa bağlayan iki ucu çatallı ağaç. [DS]

zan[5], [zan] *{ağız} is.* Cevizin yeşil kabuğu. [DS]

zan[6], [Far. zebān => zan] *{ağız} is.* Dil; lisan.

zana, [Far. dānā => zana] *{ağız} is.* **1.** Bilge. **2.** Bilgin.

zanaat, [Ar. ṣınā'at] *(zana:at) is.* İnsanların maddeye dayanan ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan, belli bir eğitimin yanı sıra deneyim ve ustalık da gerektiren el emeğine dayalı etkinlik; meslek.

zanaatçı, [zanaat-çı] *is.* Belli bir zanaatla uğraşan, bir zanaatı meslek edinmiş olan emekçi; yaratıcı olamadan el işçiliği yapan kimse; küçük esnaf; zanaatkâr.

zanaatçılık,-ğı [zanaat-çı-lık] *is.* Küçük bir girişim ve sınırlı bir el emeği ile insanların maddeye dayalı ihtiyaçlarını karşılayan iş görenlerin durumu; zanaatkârlık.

zanaatkâr, [zanaat+ Far. -kār] *(zanaatkâ:r) {OsT} is.* **1.** Zanaatçı. **2.** *sf.* Bir zanaatta ustalaşmış olan.

zanaatkârlık,-ğı [zanaat-kār-lık] *(zana:atkâ:rlık) is.* Zanaatçılık.

zanagır, [Ar. iẕ'ān => izan-ı+ağır > zanagır] *{ağız} sf.* Beden gelişimi normal olduğu hâlde beyin gelişimi geri kalmış olan. [DS]

zanaka, [? zanaka] *{ağız} is.* Cezalandırma; azarlama; paylama. [DS] 🗗 **zanaka etmek,** *{ağız} 1. Bir şeyi aklına takmak ve hep ondan söz etmek. 2. Alay etmek.* [DS]

zanayır, [Ar. iẕ'ān => izan-ı+ağır > zanagır > zanayır] *{ağız} sf.* → zanagır.

zanbak[1], **-ğı** [Ar. zanbaḳ زنبق] *{OsT} is. bot.* Zambak. 🗗 **zanbakıyyü'ş-şekl,** *{OsT} bot. Deniz laleleri.*

zanbak[2], **-ğı** [? zanbak] *{ağız} is.* Kısır keçi. [DS]

zanbı, [Çin. ? => zānbī / zēnbī] *(za:nbı:) {eT} is.* Gece öten, çekirgeye benzer bir böcek; orak kuşu, *(Gryllus campestris).* [DLT]

zanbık, -ğı [? zanbīḳ زنبيق] *(zanbı:k) {OsT} is.* Sepet.

zanbur, [? zanbur] *is. müz.* Defe gerilen deri.

zandak, -ğı [yandak > zandak ?] *{ağız} is.* Yeşil diken.[DS]

zandos, [? zandos] *{ağız} is.* Deli. [DS]

zaneyir, [? zaneyir] *{ağız} sf.* Fırsat düşkünü. [DS]

zang[1], [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. *zang-ıl zangıl, zang-ırda-mak*

zang[2], [zang / zank / zık / zıng / zınk *(yans.)*] *is.* Birden durmayı, düşmeyi, yerine oturmayı; çınlamalı seslenmeyi anlatan kök. *zang-a-dan-ak, zang-a-dak, zang-ı-da-k*

zanga, [Rus. sánki] *{ağız} is.* Kızak. [DS]

zangabak, -ğı [zan+kabak] *{ağız} is.* Aptal. [DS]

zangaç, -cı [? zangaç] *{ağız} sf.* Topal. [DS]

zangada, [zang *(yans.)* > zang-a-da] *{ağız} zf.* Birdenbire. 🗗 **zangada kalmak,** *{ağız} Korkup birdenbire durmak.* [DS]

zangadak, -ğı [zang *(yans.)* > zang-a-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire; aniden. [DS]

zangadanak, -ğı [zang *(yans.)* > zang-dan-ak] *{ağız} zf.* Birdenbire; aniden. [DS]

zangal, [? zangal] *{ağız} is.* Yok yere çıkan kavga veya tartışma; çıngar. [DS]

zangalak, -ğı [zang-ala-k] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) iri yapılı ve kalın kemikli. **2.** Yobaz. [DS]

zangarakçı, [zangarak-çı] *{ağız} sf.* (Kişi için) işsiz güçsüz dolaşıp gönül eğlendiren. [DS]

zanggurdamak, [zang *(yans.)* > zañg-ur-da-mak] *(zañgurdamak) {ağız} gçl. f. [-r] [-d(u)-yor]* Çıkışmak; azarlamak. [DS]

zangıdak, -ğı [zang *(yans.)* > zang-ı-dak / zang-a-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire; ansızın. [DS]

zangıl, [zang *(yans.)* > zañg-ıl] *is.* Titremeyi, sarsılmayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **zañgıl zañgıl,** *{ağız} Sürekli sarsılarak.* [DS]

zangır[1], [zang *(yans.)* > zang-ır] *is.* **1.** Şiddetli bir titremeyi anlatan gövde. **2.** Güçlü bir çınlamalı sesi anlatan gövde. 🗗 **zangır zangır,** *(Sarsılma veya titreme için) çok güçlü.*

zangır[2], [Ar. iẓ'ān => izan-ı+ağır > zanagır > zangır] *{ağız} sf.* → zanagır.

zangırdama, [zang-ır-da-ma] *is.* Zangırdamak eylemi veya durumu.

zangırdamak, [zang-ır-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Güçlü bir ses çıkarmak. **2.** Aşırı biçimde titremek; sallanmak. **3.** *{ağız}* Çıkışmak; azarlamak. [DS]

zangırdatma, [zang-ır-da-t-ma] *is.* Zangırdatmak eylemi.

zangırdatmak, [zang-ır-da-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Zangırdamasına neden olmak.

zangırtı, [zang-ır-tı] *is.* Sert bir cismin şiddetli bir biçimde titremesi ya da sarsılmasıyla oluşan ses.

zangoç, -cu [Erme. jam *(saat)* + goç *(çağrı)* / žamkoč] *is.* **1.** Başlıca görevi çan çalmanın yanı sıra kilise temizliği, kutsal eşyaları koruma ve bakımı gibi işleri de yapan kimse. **2.** *mecaz.* Dış görünümü korku veren kimse.

zangoçluk, -ğu [zangoç-luk] *is.* **1.** Zangocun yaptığı iş ve görev. **2.** Zangoçluk yapma.

zangra, [zang *(yans)* > zang-ra] *{ağız} is.* Bağırtı. [DS]

zanguş, [? zanguş] *{ağız} is.* Deli. [DS]

zanğıdak, -ğı [zang > zang-a-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zanım, [? zanım] *{ağız} is.* Ateş. [DS]

zanır, [zang *(yans)* > zan(g)-ır] *{ağız} is.* Azarlama; paylama. [DS]

zanırlamak, [zanır-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Azarlamak; paylamak; çıkışmak. [DS]

zanıtmak, [Ar. ẓann => zan-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Anlatmak; duyurmak. [DS]

zani[1] [Ar. zinā > zānī زانى] *(za:ni:) {OsT} sf.* (Erkek için) zina yapan.

zani[2], [İt. (Vend.) giovanni] *is.* → zanni.

zaniye, [Ar. zinā > zāniye زانيه] *(za:niye) {OsT} sf.* (Kadın için) zina yapan.

zank[1], [zang / zank / zık / zıng / zınk *(yans.)*] *is.* **1.** Birden durmayı, düşmeyi, yerine oturmayı; çınlamalı seslenmeyi anlatan kök. *zank geçmek.* **2.** *{ağız}* Birdenbire; ansızın. [DS] 🗗 **zank geçmek,** *{ağız} (Kazık için) zor geçmek; güçlükle kakılmak.* [DS]|| **zank ölümü,** *{ağız} Birdenbire gelen ölüm.* [DS]

zank[2], [Ar. żank ضنك] *{OsT} sf.* **1.** (Yer, nesne için) dar. **2.** *is.* Darlık; sıkıntı.

zanka, [Bul. sánka / Rus. sánki] *is.* İki atla çekilen Rus kızağı.

zankaç, -cı [? zankaç] *{ağız} is.* Topal. [DS]

zankal, [? zankal] *{ağız} is.* Meşin tozluk. [DS]

zankazank, -ğı [zank-a+zank] *{ağız} zf.* Ağzına kadar; tıka basa; zıngazınk. [DS]

zankıdak, [zank *(yans.)* > zank-ı-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire; ansızın. [DS]

zankır, [Ar. iẓ'ān => izan-ı+ağır > zanagır > zangır / zankır] *{ağız} sf.* → zanagır.

zankırdamak, [zank *(yans.)* > zank-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Ses çıkararak sarsılmak veya titremek; zangırdamak. [DS]

zanktaşı, [zank+taş-ı] *is.* Mahalle çeşmelerindeki ayna taşı.

zankur, [? zankur] *{ağız} sf.* **1.** Huysuz; geçimsiz; acımasız. **2.** Çirkin. [DS]

zanlı, [zan-lı] *is.* Sanık.

zanmak, [san-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Sanmak. [DS]

zannedilme, [Ar. ẓann + T. e(d)-il-me] *{OsT} is.* Zannedilmek eylemi.

zannedilmek, [Ar. ẓann + T. e(d)-il-mek] *{OsT} edil. f. [-ir]* Sanılmak.

zannetme, [Ar. ẓann + T. et-me] *{OsT} is.* Zannetmek eylemi; sanma.

zannetmek, [Ar. ẓann + T. et-mek] *{OsT} gçl. f. [-(d)-er]* **1.** Tahmin etmek; olacağını ya da öyle olduğunu sanmak; sanmak. **2.** *gçsz. f.* Öyle olduğu duygusuna kapılmak; sanmak.

zanneyleme, [Ar. ẓann + T. ey-le-me] *{OsT} is.* Zanneylemek eylemi; zannetme; sanma.

zanneylemek, [Ar. ẓann + T. ey-le-mek] *{OsT} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Zannetmek; sanmak.

zannıtmak, [Ar. ẓann => zann-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Anlatmak; duyurmak. [DS]

zanni[1] [Ar. ẓann > ẓannī ظنى] *is.*] *(zanni:) {OsT} sf.* Zanla ilgili; zanna ilişkin; sanıyla ilgili; sanısal.

zanni[2], [İt. (Vend.) giovanni] *is.* İtalyan tiyatrosunda soytarı uşak tipi; zani.

zannîn, [Ar. ẓannīn ظنين] *(zanni:n) {OsT} sf.* (Kişi için) suçlu sanılan; töhmetli.

zanniyat, [Ar. ẓannī > ẓanniyyāt ظنيات] *(zanniyya:t) {OsT} is.* Asılsız kuşkular; sanılar; zanlar.

zannolunma, [Ar. ẓann + T. ol-un-ma] *{OsT} is.* Zannolunmak eylemi; sanılma.

zannolunmak, [Ar. ẓann + T. ol-un-mak] *{OsT} edil. f. [-ur]* Öyle sanılmak.

zannun, [Ar. ẓannūn ظنون] *(zannu:n) {OsT} sf.* (Kişi için) düşüncesi ve tedbiri kıt.

zant, [Ar. ẓann => zant] *{ağız} is.* Kuşku. [DS]

zanta, [? zanta] *{ağız} is.* Abartı. ◻ **zanta atmak,** *{ağız}* Övünmek; şişinmek. [DS]

zantacı, [zanta-cı] *{ağız} sf.* Abartarak konuşan; yalancı. [DS]

zantır, [Ar. şanṭūr => zantır] *{ağız} is.* **1.** Teneke. **2.** Bir tür çalgı; santur. [DS]

zantor, [Ar. şanṭūr => zantor] *{ağız} is.* Santur. [DS]

zantur, [Ar. şanṭūr => zantur] *{ağız} is.* Santur. [DS]

zanu, [Far. zānū زانو] *(za:nu:) {OsT} is. anat.* Diz. ◻ **zānū-be-zānū,** *{OsT} Diz dize.*‖ **zānū-ber-zemîn,** *{OsT} Diz çökerek.*‖ **zānū-ber-zemîn-i tazarru' ve ibtihāl,** *{OsT} Diz çöküp yalvaran.*‖ **zānū-zede,** *{OsT} Diz çöken.*‖ **zānū-zen,** *{OsT} Diz çöken.*

zanzalak, -ğı [? zanzalak] *{ağız} is.* **1.** Akasya ağacı. **2.** Tespih ağacı. [DS]

zanzibar, [Ar. zanzibar *(ülke adı)*] *{OsT} is.* **1.** İki ve daha çok oyuncu tarafından üç zar ile oynanan bir şans oyunu. **2.** Zarların üçünü de aynı konuma getiren ve bu oyunda en güçlü durumda olmayı sağlayan zar atışı.

zanzun, [zang *(yans.)* +zung *(yans.)*] *{ağız} is.* Anlamsız, ilgisiz, ilişkisiz söz; kuru gürültü. [DS] ◻ **zañzuñ itmek** (etmek), *{ağız} Kaba ve ağır sözler sarf ederek atıp tutmak.* [DS]

zanzur, [? zanzur] *{ağız} is.* Deprem. [DS]

zanzura, [? zanzura] *{ağız} sf.* (Kişi için) uzun boylu. [DS]

zap[1], [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop *(yans.)*] *is.* Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve birden ortaya çıkmayı anlatan kök. *zap-ra-mak, zap(p)-ı-dı zuppudu* ◻ **zap zap,** *{eT} Çabuk çabuk yürümede çıkan ses.* [DLT]‖ **zap zap barınak,** *{eT} Zıp zıp koşmak; çabuk gitmek.* [DLT]

zap[2], [? zap] *{ağız} is.* Küçük toprak küp; güveç. [DS]

zap[3], [İng. zap] *is.* Kumanda aletiyle uzaktan kanal değiştirme.

zapan, [saban > zapan] *{ağız} is.* Saban. [DS]

zaparta, [İt. sabordo] *(zapa'rta) is.* **1.** *dnz.* Gemi bordasında top atışına mahsus delik. **2.** Şiddetli salvo. **3.** Azarlama; tersleme; saparta.

zapçuk, -ğu [zap-çuk] *{ağız} sf.* (Kişi için) davranışları hafif; çocuk gibi; yeğni. [DS]

zapıra, [zap-ır-a] *{ağız} is.* Koşu; koşma. [DS]

zapırdak, -ğı [zap *(yans.)* > zap-ır-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire; ansızın. [DS]

zapırdamak, [zap *(yans.)* > zap-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Ayakları ile sert sesler çıkararak koşmak. **2.** Aşırı saygı göstermek. [DS]

zaping, [İng. zapping] *is.* Gelgeç. ◻ **zaping yapmak,** *Gelgeçlemek.*

zaplanmak, [zap-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Alay etmek. [DS]

zaplı, [zap-lı] *{ağız} sf.* **1.** Güçlü; zorlu. **2.** İri yarı. [DS]

zappidü, [zap *(yans.)* > zapp-id-i] *{ağız} ünl.* Zıplama bildirir. ◻ **zappidü zuppudu,** *{ağız} (Yürümek için) cilveyle; kırıtarak.* [DS]

zappik, -ği [Rus. sabók] *{ağız} is.* Ökçeleri demirli yarım çizme. [DS]

zappino, [İt. zappino] *is.* Geçgeç.

zapramak, [zap *(yans.)* > zap-(ı)r-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* Fırlamak; koşmak. [DS]

zapt, [Ar. żabṭ ضبط] *{OsT} is.* **1.** Sıkıca tutma. **2.** Zorla ele geçirme; alma. **3.** Bir kimse ya da hayvanı güç kullanarak engellemeye, durdurmaya çalışma; hâkim olmaya çalışma. **4.** Ses, yazı veya görüntü ile kayıt altına alma. **5.** Bilgiyi hatırda tutma. **6.** Öfke vb. şeyleri önleme; tutma. ◻ **zapt etmek,** *1. Sıkıca tutma. 2. (Bir yeri) zorla almak; ele ge-*

çirmek. 3. Bir kimse ya da hayvanı güç kullanarak önlemeye, durdurmaya çalışmak; hâkim olmak. 4. Ses, yazı veya görüntü ile kayıt altına almak. 5. Hatırında tutmak. 6. Öfke vb. şeyleri önlemek; tutma. 7. Bütünüyle öğrenmek; anlamak; kavramak.

zaptiye, [Ar. żabṭ-iyye ضبطيه] *{OsT} sf.* **1.** Denetimle ilgili. **2.** *is.* İmparatorluk döneminde, toplum güvenliğini sağlamakla görevli kuruluş; polis teşkilatı. **3.** Bu kuruluşta görev yapan kimse; polis memuru. ◻ **zaptiye memuru,** *{OsT} Zaptiye teşkilatında çalışan er.*|| **zaptiye nâzırı,** *{OsT} İmparatorluk döneminde toplum güvenliğini sağlamakla görevli kuruluşun en üst amiri.*|| **zaptiye nezareti,** *{OsT} İmparatorluk döneminde tüm kolluk ve güvenlik kuruluşlarının bağlı olduğu bakanlığa verilen ad.*

zapturapt, -tı [Ar. żabṭ u rabṭ ضبط و ربط] *(zabtu'-rabt) {OsT} is.* Disiplin; sıkı düzen. ◻ **zapturapt altına almak,** *Disiplini, düzeni sağlamak.*

zapur[1], [zap *(yans.)* > zap-ur] *is.* Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı anlatan yansımalı gövde. ◻ **zapır zupur,** *{ağız} (Yürümek için) gelişigüzel.* [DS]

zapur[2], [? zapur] *{ağız} is.* Sis arasında yağan ince yağmur. [DS]

zapusuz, [zapu-suz] *{ağız} sf.* Yabanî. [DS]

-zar, [Far. –zār زار] *(za:r) {OsT} son ek.* Farsça isimlere eklenerek yer adları yapan bir son ek. *çemenzar.*

zar[1], [zar / zer / zır / zör *(yans)*] *is.* Rahatsız edici ses çıkarmayı, küçük tanecikler halinde düşmeyi, ileri geri konuşmayı anlatan kök. *zar zar* ◻ **zar zar,** *{ağız} (Konuşmak için) hiç durmadan ve rahatsız edici biçimde.* [DS]|| **zar zor,** *1. İstemeyerek; gönülsüzce. 2. Ucu ucuna; zorlukla.*

zar[2], [Ar. izār ازار => zar] *is.* **1.** Kadınların boydan boya örtündükleri çarşaf; car. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Kadınların, sokağa çıkarken başlarına örttükleri yarım örtü; çarşaf. [DS] ◻ **zar dutunmak** (tutunmak), *{ağız} Çarşaf giymek; çarşaflanmak.* [DS]

zar[3], [zar] *is.* **1.** İnce örtü veya perde. **2.** *anat.* İnce ve yumuşak bir yaprak hâlindeki organ ya da organ parçalarına verilen ad. **3.** *bot.* Birbirine sımsıkı yapışık hücre veya moleküllerden meydana gelen ve bitkilerin çeşitli kısımlarını saran ince tabakaya verilen ad. **4.** Mekanik boşluklarda iki bölmeyi birbirinden ayıran sızdırmaz ve hareketli diyafram. **5.** İki ortam arasına yerleştirilerek diyaliz, ozmoz, süzme gibi olgulardan yararlanarak bazı birleşenlerin atılmasında kullanılan ince gözenekli çeper. **6.** *sf.* Zar gibi olan. ◻ **zar gibi,** *Çok ince ve saydam.*|| **zarı geçmek,** *{ağız} Çürümek; işe yarama dönemi geçmek.* [DS]|| **zar kanatlılar,** *zool. Arı, karınca gibi eklembacaklıları içine alan, kanatları zar gibi saydam ve az damarlı olan hayvanlar takımı, (Hymenoptera).*|| **zar kemik,** *biy. Derinin dermis tabakasından gelişen kemik; dermal kemik.*

zar[4], [Yun. tessara *(dört)*] *is.* **1.** Başta tavla olmak üzere türlü oyunlarda kullanılan, kemik, fildişi, plastik gibi maddelerden yapılmış, yüzlerinde birden altıya kadar benek bulunan altı yüzlü oyun aracı. **2.** Zarla oynanan ve belli düzende sayıları üste getirmeyi öngören oyun. **3.** *{ağız}* Şans; talih. [DS] ◻ **zar almak,** *Zarla oynanan oyunu kazanmak.*|| **zar atmak,** *1. Oyunda zarları fırlatmak. 2. Geleceği için plan yapmak; kaderle oynamak.*|| **zar bozmak,** *Tavlada yenilgiyi yanında bulunan kişiden bilmek; onun uğursuzluğuna saymak.*|| **zar gelmek,** *Zarla oynanan oyunda attığı zarlarda işine uygun düşen sayılar gelmek.*|| **zar kemik,** *anat. İnsan ve diğer memelilerde küpe benzer ayak tarağı kemiği.*|| **zar tutmak,** *Kendisine gerekli olan sayıları bulmak amacıyla zarları parmakları arasına ustaca yerleştirmek.*|| **zarını kırmak,** *Tavlada yenilgiyi yanında bulunan kişiden bilmek; onun uğursuzluğuna saymak.*

zar[5]**, -r'ı** [Ar. żarʿ ضرع] *{OsT} is.* **1.** Meme; göğüs. **2.** Süt veren hayvanların memesi.

zar[6], [Far. zār زار] *(za:r) {OsT} sf.* **1.** Ağlayan; inleyen. **2.** Zayıf; kuvvetsiz. **3.** *is.* Ağlayış; inleme. ◻ **zarı zehti kesilmek,** *{ağız} Çok yorulmak; yorgunluktan bitkin düşmek.* [DS]|| **zar zar,** *Ağlayarak; inleyerek.*

zar[7]**, -rrı** [Ar. ḍarr / żarr ضر] *{OsT} is.* **1.** Zarar. **2.** *sf.* Zarara sebep olan.

zar[8]**, -rrı** [Ar. ḍāır / żārr ضار] *(za:r) {OsT} sf.* Zararlı.

zar[9], [zar] *{ağız} is.* Büyük ve derin sepet. [DS]

zar[10], [zar] *{ağız} is.* Tırpanla biçilip yere dökülen ekin. [DS]

zara[1], [Ar. ṣarʿa = > zara] *{ağız} is.* Sara. [DS]

zara[2], [? zara] *{ağız} sf.* Kaba; ilkel. [DS]

zarabanda, [İsp. zarabanda] *is.* **1.** Üçerli ölçülü ve ağır tempolu bir İspanyol dansı. **2.** Bu dansın müziği.

zara'et, [Ar. żarāʿet / ḍarāʿet ضراعت] *(zara:et) {OsT} is.* Alçalma; kendini küçültme.

zarafet, [Ar. ẓarāfet ظرافت] *(zara:fet) {OsT} is.* İncelik; güzellik; zariflik. ◻ **zarafet-i fikriye,** *{OsT} Düşünce inceliği; düşüncenin zarifliği.*

zarafetperver, [Ar. ẓarāfet + Far. perver ظرافتپرور] *(zara:fetperver) {OsT} is.* Zarafete düşkün olan.

zarafetperveran, [Ar. ẓarāfet + Far. perverān ظرافتپروران] *(zara:fetpervara:n) {OsT} is.* Zarafete düşkün olanlar. ◻ **zarāfet-perverān-ı kibār-zādegân,** *{OsT} Kibarların zarafete düşkün olan çocukları.*

zarağacı, [zar+ağaç-ı] *{ağız} is.* Köy evlerinde, çatının yükünü taşıyan büyük kiriş. [DS]

zarağım, [Ar. żırġam > żarāğım / ḍarāğım ضراغم] *(zara:ğım) {OsT} is.* Arslanlar.

zara'if, [Ar. ẓarîf > ẓarā'if ظرائف] *(zara:if) {OsT} is.* Zarifler; ince ve güzel şeyler.

zarak, -ğı [? zarak] *{ağız} is.* Küçük pencere. [DS]

zaraka, [? zaraka] *{ağız} is.* Küçük pencere. [DS]

zaral, [Ar. żarar => zaral] *{ağız} is.* Zarar; kayıp. [DS]

zarallık, -ğı [zarar-lık > zaral-lık] *{ağız} is.* **1.** Zarar verme işi. **2.** (Hayvanlar için) otlamaya yasak olan yere girme. [DS]

zaraman, [Far. zār + Ar. emān => zaraman] *{ağız} ünl.* Bezginlik ve sızlanma anlatır; elaman. [DS]

zarar, [Ar. żarar ضرر] *{OsT} is.* **1.** Bir kimsenin, bir şeyin, bir olayın yol açtığı maddî ya da manevî kayıp; çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç; dokunca; ziyan; mazarrat. **2.** Bir girişimde harcanan para. **3.** *huk.* Bir kimsenin mal varlığında, kişisel değer ve varlıklarında kendi iradesi dışında meydana gelen azalma. ◻ (birini) **zarara sokmak,** *Kötülük etmek; zarar vermek.*|| **zarara uğramak,** *Kötü bir durumla karşılaşmak; kötü bir durumun içine düşmek.*|| **zarra-bîn,** *{OsT} fikh. Açıkça belli olan zarar.*|| **zarar çekmek,** *Zarara uğramak; ziyan etmek.*|| **zararda olmak,** *1. Alış verişte kâr elde edememek; kâr edememek. 2. Kötü duruma düşmek.*|| **zarar-dîde,** *{OsT} Zarar görmüş olan; kayba uğramış.*|| **zarar etmek,** *Alış verişte elindekinin bir bölümünü boşuna elden çıkarmak; verdiği para kadar kazanamamak.*|| (birinden, bir şeyden) **zarar gelmek,** *Kötülük gelmek.*|| **zarar görmek,** *Kötü bir sonuca uğramak; kötülüğe uğramak.*|| **zarar-ı ām,** *{OsT} Genel zarar; kamuya verilen zarar.*|| **zararı dokunmak,** *Kötülüğe uğratmak; kötü bir etkisi olmak.*|| **zarar-ı hās,** *{OsT} huk. Bir ya da birkaç kişiye verilen zarar; özel zarar.*|| **zarar-ı lāhm,** *{OsT} huk. İmparatorluk döneminde, İstanbul dışındaki mezbahalarda, Yeniçeri ocağına ucuz et satmaktan doğan ve karşılığı Fatih Sultan Mehmet Vakfı tarafından karşılanan zarar.*|| **zarar-ı maddî,** *{OsT} Mala, cana veya organlara verilen zarar.*|| **zarar-ı mahz,** *{OsT} fikh. Kendisinin yararından çok zararı olan.*|| **zarar-ı mānevî,** *{OsT} huk. Şeref ve haysiyeti zedeleyen, sağlık ve özgürlüğe engel olan zarar; tazminat.*|| **zararı olmamak,** *Kötü sonuç vermemek; kötülüğe yol açmamak.*|| **Zararı yok!** *1. Özür dileyenlere karşılık olarak bağışlandığını, olayın pek önemli olmadığını bildirmek için söylenir. 2. {ağız} Oldukça iyi.* [DS]|| **zararla kapamak,** *Bir ticarî girişimi zarar ederek sona erdirmek.*|| **zarar vermek,** *Kötülük etmek; kötülüğü dokunmak.*

zararına, [zarar-ı-n-a] *zf.* **1.** Zarar ederek. **2.** (Birinin) kayba uğrayacağı biçimde sonuçlanan.

zararlı, [zarar-lı] *sf.* **1.** Zararı olan. **2.** Zarar eden. **3.** Bir kimseye, bir şeye olumsuz etkisi olan; zarar veren; tehlikeli. **4.** (Canlı için) varlığı ve yaşam biçimi ile başkalarına zarar veren. **5.** (Kişi için) tutum ve davranışlarıyla başkalarına kötülüğü dokunabilen; kötücül. **6.** Zarara, kayba yol açan. **7.** *is. zool.* Tarıma, av hayvanlarına, insan ya da biyolojik ortama zarar veren hayvan veya böcek. ◻ **zararlı çıkmak,** *1. Bir işin sonunda bazı değerli şeyleri yitirmek; kayıpta olmak. 2. Zarar etmek.*

zararsız, [zarar-sız] *sf.* **1.** Zararı olmayan; zararı dokunmayan. **2.** Bir tehlikesi olmayan. **3.** (Kişi için) başkalarına ilişmeyen; tehlikeli olmayan. **4.** (Hayvan için) insanlara ve başka hayvanlara saldırmayan. **5.** İyice; orta halli; kötü değil; oldukça iyi. *{ağız} (aym)* [DS]

zarat, [Ar. ṣūret => surat > zarat] *{ağız} is.* Yüz; surat. [DS]

zaratit, [Zarate *(İspanyol mineralog)* > Fr. zaratite] *is. min.* Kübik sistemde yer alan doğal nikel hidrokarbonat.

zarb, [Ar. żarb / ḍarb ضرب] *{OsT} is.* Dövme; vurma; darp.

zarban, [Ar. ẓarbān ظربان] *(zarba:n) {OsT} is. zool.* Kertenkele avlayarak yaşayan kedi büyüklüğünde yırtıcı bir hayvan.

zarbe, [sarp > zarbe] *{ağız} sf.* Sarp. [DS]

zarbhane, [Ar. żarb / ḍarb + Far. ḫāne ضرخانه] *(zarbha:ne) {OsT} is.* Darphane.

zarblı, [Ar. ḍarb => zarp-lı] *{ağız} sf.* Zorlu; güçlü. [DS]

zarcı, [zar-cı] *is. argo.* Zarla kumar oynayan kimse; kumarcı.

zardak[1]**, -ğı** [? zardak] *{ağız} is.* Ağaç dibini sulamak için açılan çukur. [DS]

zardak[2]**, -ğı** [? zardak] *{ağız} is.* **1.** Yer elması. **2.** Hıyar. [DS]

zardaklı, [zardak-lı] *{ağız} sf.* Kibirli. [DS]

zardalak, -ğı [zar+dalak] *{ağız} is.* Erguvan. [DS]

zarek, -ği [seğrek > zeyrek > zārek] *(za:rek) {ağız} is.* Keten tohumu. [DS]

zarencilik, -ği [zaren-ci-lik] *{ağız} is.* Geçim darlığı; yokluk; yoksulluk. [DS]

zarf, [Ar. ẓarf ظرف] *{OsT} is.* **1.** Kılıf; kap; mahfaza. **2.** Dış görüntü; güzel görünüm. **3.** İçine konulan mektup, belge, resim vb.nin dıştan görünmesini önlemek amacıyla kenarları kesilip yapıştırılarak cep biçimi verilmiş kâğıt kılıf veya kap; örtü. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** İçine kahve fincanı ya da bardak oturtulan gümüş, altın gibi değerli madenlerden yapılmış süslü kap. **5.** Kitap kabı; mahfaza. **6.** *fiz.* Dış kimyasal etkilerden korumak, radyo aktif parçalanma ürünlerinin soğutucu akışkana bulaşmasını

önlemek amacıyla bir nükleer yakıta sarılan kılıf. **7.** *dbl.* Bir fiilin, bir sıfatın veya başka bir zarfın anlamını zaman, yer, ölçü, nitelik ve soru kavramları açısından açıklayan ve sınırlayan kelime türü; belirteç. **8.** Değişken bir yüzeyin veya bir düzlem eğrinin sürekli teğet kaldığı sabit eğri veya yüzey. **9.** Bir ısıtma veya soğutma aygıtının ısıtıcı-soğutucu gövdesini korumak ya da yalıtmak amacıyla kullanılan delikli ya da deliksiz sökülebilir kılıf. 🗗 **zarf-fiil,** *{OsT} dbl.* → zarf-fiil.|| **zarf-ı mekân,** *{OsT} dbl. Yer zarfı.*|| **zarf-ı zamân,** *dbl. Zaman zarfı.*|| **zarf ile mazrûf,** *{OsT} Dış ile iç; görünüş ile öz.*|| **zarf tümleci,** *{OsT} dbl. Cümlede belirteç görevini üstlenmiş tümleç; belirteç öbeği; belirteç tümleci.*

zarfalık, -ğı [zarfa-lık] *{ağız} is.* Güneşin ufuktan beş metre yükseldiği zaman. [DS]

zarfan, [Ar. zaʿferān => zarfan] *{ağız} is.* Safran.

zarfçı, [zarf-çı] *is.* Tenha bir yere bıraktığı zarfı bulan kimseyi çeşitli şekillerde tehdit ederek para sızdıran dolandırıcı; papelci.

zarfçılık,-ğı [zarf-çı-lık] *is.* Tenha bir yere zarf atarak onu alanı soyma yoluyla yapılan hırsızlık; papelcilik.

zarf-fiil, [Ar. zarf + fiʿl] *{OsT} is.* Zarf olarak kullanılan fiil soyundan kelime; gerundium; ulaç. 🗗 **zarf-fiil grubu,** *dbl. Birden çok kelimeden oluşan zarf-fiil.*

zarfında, [zarf-ı-n-da] *e.* Belli bir sürede; belli bir süre içinde.

zarfiyet, [Ar. ẓarf-iyyet ظرفيت] *{OsT} is.* Bir kelimenin zarf olma ya da zarf olarak kullanılma durumu; belirteçlik.

zarflama, [zarf-la-ma] *is.* Zarflamak eylemi.

zarflamak, [zarf-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Zarfın içine koymak; dışına zarf geçirmek. **2.** *{ağız}* (Yorgan için) kaplamak. [DS]

zarflanma, [zarf-la-n-ma / zarf-lan-ma] *is.* Zarflanmak eylemi.

zarflanmak, [zarf-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Zarfın içine konulmak; zarfa yerleştirilmek. **2.** Dışına zarf geçirilmek. **3.** [zarf-lan-mak] *gçsz. f.* Zarf sahibi olmak; zarf edinmek. **4.** *mat.* (Bir eğri ya da yüzey grubu için) bir eğri ya da yüzeyi zarf olarak kabul etmek.

zargana, [Yun. dzargána] *is. zool.* Zarganagillerden, yılan balığına benzer uzun bedenli ve uzun bir burun ile son bulan uzun kafalı, sürüler halinde yaşayan etçil kemikli balık, *(Tylosorus chorum, Belone belone euxini, B. acus).*

zargı, [zar-gı] *{ağız} sf.* Ara bozucu. [DS]

zargılanmak, [zar-gı-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Nazlanmak. **2.** (Çocuklar için) istemekte direnmek; inat etmek. [DS]

zargunçmud, [Soğd. zrgwnc + mwrd => zarġunçmu:d] *(zargunçmu:d) {eT} is.* Bir çeşit güzel kokulu ot; fesleğen, *(Basilicum glabratum).* [DLT]

zarı, [Ar. ẓahir => zahar / zaār > zārı] *(za:rı) {ağız} bağ.* Herhalde; öyle olmalı; olasılıkla. [DS]

zarıl, [zar *(yans.)* > zar-ıl] *is.* Rahatsız edici sesler çıkarmayı, küçük tanecikler halinde dökülmeyi, sızlanmayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **zarıl zarıl,** *{ağız} (Akmak, damlamak için) ağır ağır; yavaş yavaş.* [DS]

zarıldak, -ğı [zar-ıl-dak] *{ağız} is.* Fırıldak. [DS]

zarılık, -ğı [Far. zārī => zarı-lık] *{eAT} is.* **1.** Ağlama; sızlama; inleme. **2.** *{ağız}* Yoksulluk; yoksunluk; güçsüzlük. [DS] **3.** *{ağız}* Dalkavukluk. [DS] 🗗 **zarılık etmek,** *{eAT} Ağlayıp sızlamak.*|| **zarılık getirmek,** *{ağız} Usançla sızlanmak.* [DS]|| **zarılık kılmak,** *{eAT} Ağlayıp sızlamak.*

zarımak, [zar-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Yalvarmak. [DS]

zarıncamak, [zar *(yans.)* / Far. zārī > zarı-nc-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-c(ı)-yor]* **1.** Sızlanarak baş ağrıtmak veya tedirgin etmek. **2.** Acıdan inlemek; ah vah ederek yaşamak. [DS]

zarıncı[1], [zar *(yans.)* / Far. zārī > zarı-nc-ı زارنجی] *(za:rıncı) sf.* **1.** *{OsT}* Feryat ederek inleyen. **2.** *{ağız} is.* Yatalak hasta. [DS] 🗗 **zarıncı olmak,** *{ağız} Sıkıntı ve yokluktan acınacak duruma düşmek.* [DS]

zarıncı[2], [zar-ınc-ı] *{ağız} is.* Yanık türkü. [DS]

zarıncımak, [zar *(yans.)* > Far. zārī => zārı-nc-ı-mak زارنجیمق] *{eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-ur]* Yana yakıla ağlamak; ağlayıp sızlamak; feryadüfigan etmek; zarı zarı ağlayıp inlemek. [DS]

zarıncıtmak, [zārı-nc-ı-t-mak زارنجدمق] *{OsT} gçl. f. [-ur]* **1.** Ağlatıp sızlatmak. **2.** Yalvartmak.

zarincimek, [zār-ınc-ı-mak > zārinci-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Sıkıntı ve yokluktan acınacak duruma düşmek. [DS]

zari[1], **-i'ı** [Ar. żarīʿ ضريع] *(zari:) {OsT} sf.* (Kadın için) memesi büyük olan.

zari[2], **-i'ı** [Ar. zārīʿ زاريع] *(za:ri:) {OsT} is.* **1.** Ekin eken. **2.** Çiftçi; ziraatçı.

zari[3] [Ar. żarī ضرى] *(zari:) {OsT} is. tıp.* Kanı dinmeyen damar.

zari[4], [zar *(yans.)* / Far. zārī زارى] *(za:ri:) {OsT} is.* Ağlama; sızlama; inleme. 🗗 **zari zari,** *1. {ağız} (Ağlamak için) inleyerek; sızlanarak.* [DS] *2. Hüngür hüngür.*

zarib, [Ar. ḍarb / żarb *(vurma, çarpma)* > ḍārib / żārib ضارب] *(za:rib) {OsT} sf.* **1.** Vuran; çarpan; yaralayan. **2.** *is. mat.* Bir sayının çarpma içinde kaç defa tekrarlandığını belirten sayı; çarpan.

zaribe, [Ar. żarîbe ضريبه] *(zari:be) {OsT} is. huk.* **1.** Bir kimsenin ödemekle yükümlü olduğu haraç, cizye veya gümrük vergisi. **2.** Bir kölenin efendisine sağladığı kazanç. **3.** Kölenin çalışarak efendisine vermesi gereken kazancı, zımmînin ödeyeceği cizye.

zarif, [Ar. ẓarâfet > ẓarîf ظريف] *(zari:f) {OsT} sf.* **1.** Duruşu, görünüşü, çekiciliği, şekli ve davranışları ile insanda ince bir duygu uyandıran; hoşa giden; beğeni uyandıran; kibar; ince. **2.** Güzel biçimi, hoş bir görünümü olan; seçkin; zevkle seçilmiş. **3.** (Söz, anlatım için) yumuşak, ince ve nükteli. **4.** (Kişi için) hoşa gider biçimde, yumuşak konuşan.

zarifane, [Ar. ẓarîf + Far. -âne ظريفانه] *(zari:fa:ne) {OsT} zf.* Kibar ve nazik biçimde; kibarca.

zarifat, [Ar. ẓarîf > ẓarîfât ظريفات] *(zari:fa:t) {OsT} is.* Zarif ve ince şeyler.

zarife[1], [Ar. ẓarîf > ẓarîfe ظريفه] *(zari:fe) {OsT} sf.* **1.** (Bayan için) zarif; ince; kibar; hoş. **2.** *is.* İnce, narin şey

zarife[2], [Ar. zârife زارفه] *(za:rife) {OsT} sf.* (Söz için) gereksiz; yersiz; fazladan.

zariflik, -ği [zarif-lik] *is.* **1.** Zarif olma durumu. **2.** Zarif bir kimsenin, davranışının niteliği; incelik; zarafet. **3.** Yalın bir güzelliğe, zevkli bir görünüme sahip olan şeyin niteliği. **4.** İnce ve hoş bir anlatımın, sözün niteliği.

zarih, [Ar. żarîḥ / ḍarîḥ ضريح] *(zari:h) {OsT} is.* Mezar; kabir; merkat.

zarka, [? zarka] *{ağız} is.* Önü açık elbise. [DS]

zarku, [? zarku] *{ağız} sf.* Şımarık. [DS]

zarkulanmak, [zarku-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Şımarmak; nazlanmak. [DS]

zarlak, -ğı [zar *(yans.)* > zar-la-k] *{ağız} sf.* (Hayvan için) yorgun; bitkin. [DS]

zarlamak, [zar *(yans.)* > zar-la-k] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Hıçkırarak ağlamak. [DS]

zarlanmak[1], [zar *(yans.)* / Far. zârî => zar(ı)-la-n-mak زارلنمق] *(za:rlanmak) dönşl. f. [-ır] [eAT. -ur]* **1.** *{eAT}* Ağlayıp sızlamak. **2.** *{ağız}* Acıdan, ağrı sızı yüzünden inlemek; ah vah ederek yaşamak. [DS]

zarlanmak[2], [zar / car > zar-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Çarşaf giyinmek; çarşaflanmak.[DS]

zarlı[1], [zar-lı] *sf.* **1.** Zarı olan; üzerinde zar bulunan. **2.** *{ağız}* (Kadın için) çarşafa bürünmüş. [DS]

zarlı[2], [zar(ı)-lı] *{ağız} sf.* Geçimini kendi sağlayamayan. [DS]

zarlık, -ğı [zar-lık] *sf.* **1.** Zar yapmaya uygun. **2.** *{ağız}* Ala keçe yapmak için, keçecilerin yünden döktükleri renksiz, ince keçe. [DS] **3.** (Kumaş için) çarşaf için uygun; çarşaflık. **4.** (Kumaş için) çarşafa yetecek kadar. 🗗 **zarlık bez,** *{ağız} Patiska.* [DS]

zarna, [? zarna] *{ağız} sf.* Aşağılık. [DS]

zarnak, -ğı [sar-ın-mak > sarın-ak > zarnak] *{ağız} is.* Fasulyenin sarıldığı çubuk. [DS]

zarp[1], **-bı** [Ar. ḍarb / żarb ضرب] *{OsT} is.* **1.** Vurma, vuruş. **2.** Dövme; dayak. 🗗 **zarp musluğu,** *Ana su borusunda bulunan ve diğer musluklara giden suyu kesen vana.*

zarp[2], **-bı** [Ar. ıżṭırâb / ḍarb => zarb] *{ağız} is.* Ağrı; acı; sancı. 🗗 **zarbı artmak,** *{ağız} (Ağrı, sancı, acı için) şiddetlenmek; artmak.* [DS]

zarp[3], [sarp > zarp] *{ağız} sf.* **1.** Yalçın; sarp. **2.** Güç; zor. [DS]

zarpın, [Yun. sarpın => zarpın] *{ağız} is.* Buğday ambarı. [DS]

zarpınadak, -ğı [zarp *(yans.)* > zarp-adak] *{ağız} zf.* Çok çabuk, hızlı ve sert. [DS]

zarpıtmak, [zarp *(yans.)* > zarp-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Hoplatmak. [DS]

zarplanmak, [zarp-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Güçlenmek; artmak. **2.** Azıtmak; hızlanmak. [DS]

zarplı[1], [zarp-lı] *{ağız} sf.* Etkisi şiddetli olan; güçlü; zorlu. [DS]

zarplı[2], [zarp-lı] *{ağız} sf.* **1.** Güzel; yakışıklı. **2.** Ağırbaşlı; bilgili. [DS]

zarra, -a'i [Ar. żarrâ' / ḍarrâ' ضراء] *(zarra:) {OsT} is.* **1.** Keder; sıkıntı. **2.** Bela; şiddet; zorluk.

zarrak, -ğı [? zarrak] *{ağız} sf.* Güldürücü. [DS]

zarranmak, [zar-la-n-mak > zarran-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (Hasta için) inlemek. [DS]

zarre, [Ar. żarr / żarre ضره] *{OsT} sf.* Zarara sebep olan.

zarsı, [zar-sı] *sf.* **1.** Zar gibi olan; zara benzeyen. **2.** Yapısı, doğası zarı andıran. 🗗 **zarsı örtü,** *zool. Eklemlilerde örteneğin sert kısımlarını birbirine bağlayan, renksiz esnek örtü.*

zart[1], [zart *(yans.)*] *is.* Yellenme sesi. 🗗 **zart atmak,** *{ağız}* ➞ zarta atmak. [DS]|| **zart zart itmek** (etmek), *{ağız} Yüksekten atıp tutmak.* [DS]|| **zart zurt,** *1. Değersiz ve boş söz. 2. {ağız} Gereksiz, yersiz ve saldırgan konuşma.* [DS]|| **zart zurt etmek,** *1. Kendisini önemli ve değerli bir kişi imiş gibi göstermek amacıyla sağa sola bağırıp çağırmak; yüksekten atıp tutmak. 2. Saçma ve gereksiz şeyler söylemek. 3. Kaba kuvvet gösterisinde bulunmak.*

zart[2], [sert > zart] *{ağız} sf.* Sert. [DS]

zarta, [Ar. żarṭa ضرطه] *(za'rta) {OsT} {ağız} is.* **1.** Yellenme. [DS] **2.** *{ağız}* Abartma; atma; övünme. [DS] 🗗 **zarta atmak,** *{ağız} 1. Abartarak övünmek; 2. Abartılı konuşmak. 3. Yellenmek.* [DS] ‖ **zartayı çekmek,** *argo. Ölmek.*

zartacı, [zarta-cı] *{ağız} sf.* **1.** Abartılı ve yalan konuşan. **2.** Kendini öven. [DS]

zartak, -ğı [zart-ak] *{ağız} is.* Kapı mandalı. [DS]

zartaklı, [zart-ak-lı] *{ağız} sf.* Çalımlı; süslü; gösterişli. [DS]

zartalak[1]**, -ğı** [zart-ala-k] *{ağız} sf.* **1.** Kaba; biçimsiz; çirkin. **2.** Kaba konuşan; yakışıksız konuşan. **3.** Gürbüz; güçlü ve iri; büyük. [DS]

zartalak[2]**, -ğı** [zart-ala-k] *{ağız} is.* Giyim kuşam; kılık; gösteriş; heybet; çalım. [DS]

zartalaklı, [zatralak-lı] *{ağız} sf.* **1.** Çalımlı; süslü; gösterişli. **2.** Cesur; yiğit; erdemli. [DS]

zartalık, -ğı [zarta-lık] *{ağız} is.* Kabalık; görgüsüzlük.

zartanaklı, [zartalak-lı / zartanak-lı] *{ağız} sf.* Çalımlı; süslü; gösterişli. [DS]

zartaraklı, [zartalak-lı / zartarak-lı] *{ağız} sf.* → zartalaklı. [DS]

zartarlaklı, [zart-ar-la-k-lı] *{ağız} sf.* → zartalaklı. [DS]

zartlak[1]**, -ğı** [zart-la-k] *{ağız} is.* Domates. [DS]

zartlak[2]**, -ğı** [zart-la-k] *{ağız} sf.* **1.** Kaba; çirkin; biçimsiz. **2.** Abartılı konuşan; yalan söylemeyen. [DS]

zartlakçı, [zartlak-çı] *{ağız} sf.* Abartılı konuşan; yalan söyleyen. [DS]

zarvak, -ğı [? zarvak / zavrak] *{ağız} is.* Hıyar. [DS]

zarurat, [Ar. żarūīret > żarūrāt ضرورات] *(zaru:ra:t) {OsT} is.* Yoksunluklar; yoksulluklar; geçim sıkıntıları.

zaruret, [Ar. żarūret ضرورت] *(zaru:ret) {OsT} is.* **1.** Zorunluluk; zorunluk. **2.** Gereklilik; mecburiyet. **3.** Yoksulluk; sıkıntı. **4.** *isl. huk.* Dinî yasakları geçici olarak yapılabilir kılan zorunlu durum; bunu haklı kılan özür. 🗗 **zarūret-i vezn,** *{OsT} Aruz vezninde sözcükleri ölçüye uydurmak için yapılan imale, zihaf gibi kusurlara verilen ad.*

zaruri [Ar. żarūrī / zarūriyye ضروريه / ضرورى] *(zaru:ri:) {OsT} sf.* İster istemez yapılacak olan; zorunlu; mecburî.

zaruriyat, [Ar. żarūrī > żarūriyyāt ضروريات] *(zaru:riyya:t) {OsT} is.* Yapılması kesin olarak gerekli olan şeyler; zorunluluklar. 🗗 **zaruriyat-ı diniye,** *{OsT} Her Müslümanın bilmesi ve kesinlikle iman etmesi gereken konu, inanç ve davranışlar.*

zaruriye, [Ar. żarūrī > żarūriyye ضروريه] *(zaru:riye) {OsT} sf.* İster istemez yapılması gerekli olan; zorunlu. 🗗 **zarūriye-i mutlaka,** *{OsT} mant. Mutlak, kesin zorunluluk.*

zarzalak, -ğı [? zarzalak] *{ağız} is.* Leylak. [DS]

zarzanba, [za(r)+za/nba] *{ağız} sf.* İri yarı. [DS]

zask, [? zask] *{ağız} is.* Ahırda, seyislerin oturup yattığı yüksekçe yer. [DS]

zat[1]**,** [Ar. ẕāt ذات] *(za:t) {OsT} is.* **1.** Kendi; öz. **2.** Asıl; cevher. **3.** Kişi; kimse. **4.** Çoğunlukla erkek kimse. 🗗 **zāta mahsus,** *{OsT} Kişiye özel.*|| **zāt-ı âlî** (-niz; -leri), *{OsT} Yüksek kişi.*|| **zāt-ı devlet,** *{OsT} Devlet sahibi olan yüce kişi; devletli.*|| **zāt-ı fahamet-penāhî,** *{OsT} Sadrazama hitap ederken kullanılan saygı sözü.*|| **zāt-ı şāhāne,** *{OsT} Padişaha hitapta veya kendisinden söz edilirken kullanılan saygı sözü.*|| **zāt-ı şerîf,** *{OsT} Kutsal kişi.*| **zat işleri,** *{OsT} Özlük işleri.*|| **zātü'l-beyn,** *{OsT} İki kişi arasındaki düşmanlık.*|| **zātü'l-hareke,** *{OsT} fiz. Kendi kendine hareket eden; otomatik.*|| **zātü'l-harekiyet,** *fiz. Otomatizm.*|| **zātü's-südūr,** *{OsT} Yürekte gizli olan.*|| **zātü'l-vekūd,** *{OsT} Odun, kömür gibi yanacak şeyleri içine alan kap.*|| **zātü's-sudūr,** *{OsT} Gönülde kararlaştırılan şeyler.*|| **zātü'z-zevc,** *{OsT} (Kadın için) kocası bulunan; kocalı.*

zat[2]**,** [Ar. ẕū > ẕāt ذات] *(za:t) {OsT} sf.* **1.** (Kadın için) sahip olan; malik. **2.** *tıp.* (Hastalık için) iltihaplı. **3.** *biy.* Başına getirildiği isimlere *-lı, -giller* anlamı katarak terimler yapan ek. 🗗 **zāt-ı hayz,** *{OsT} Hayız gören kadın.*|| **zāt-ı leben,** *{OsT} Memesinde süt olan kadın.*|| **zātü'd-dimāğ,** *{OsT} tıp. Beyinde gelişen doku iltihabı.*|| **zātü'l-asab-ı basarî,** *{OsT} tıp. Göz sinirleri iltihabı.*|| **zātü'l-azm,** *{OsT} tıp. Kemik dokusu iltihabı.*|| **zātü'l-batneyn,** *{OsT} zool. İki karınlılar.*|| **zātü'l-cefn,** *{OsT} tıp. Göz kapağı iltihabı.*|| **zātü'l-cenb,** *{OsT} tıp. Plevra iltihabı ve plevra boşluğuna sıvı dolması ile kendini gösteren hastalık; plörezi; satlıcan.*|| **zātü'l-cild-i azmî,** *{OsT} zool. Derileri kemikleşmiş balıklar.*|| **zātü'l-cinseyn,** *{OsT} biy. Erkek ve dişi iki cinslilik.*|| **zātü'l-efvahi'l-cenbiye,** *{OsT} zool. Köpek balığı gibi yırtıcı hayvanlar.*|| **zātü'l-efvah-ı embubî,** *{OsT} zool. Ağzı boru gibi olan hayvancıklar.*|| **zātü'l-elvān,** *{OsT} jeol. Birkaç renk gösteren saydam maden.*|| **zātü'l-ercüli'l-batniye,** *{OsT} zool. Karından bacaklılar.*|| **zātü'l-ercüli'l-cezriye,** *{OsT} zool. Kökten bacaklılar.*|| **zātü'l-ercüli'l-keffiye,** *{OsT} zool. Perde ayaklılar.*|| **zātü'l-ercüli'l-kesîre,** *zool. Çok ayaklılar.*|| **zātü'l-ercüli'l-mafsaliye,** *{OsT} zool. Eklem bacaklılar.*|| **zātü'l-ercüli'l-meşkūka,** *{OsT} zool. Çatal tırnaklılar.*|| **zātü'l-ercüli'r-re'siye,** *{OsT} zool. Kafadan bacaklılar.*|| **zātü'l-esabi'i'l-müfrede,** *zool. Tek tırnaklılar.*|| **zātü'l-esabi'i'l-müzdevice,** *{OsT} zool. Ayakları eşit parmaklı iri hayvanlar.*|| **zātü'l-esmār,** *{OsT} bot. Meyve veren; meyveli.*|| **zātü'l-eydi'l-erbaa,** *{OsT} zool. Dört elli hayvanlar.*|| **zātü'l-ezfār,** *{OsT} zool. Parmakları birbirinden ayrı ya da pençeli hayvanlar.*|| **zātü'l-fıkarāt,** *{OsT} zool. Omurgalılar.*|| **zātü'l-filka,** *{OsT} bot. Gelişmesi çekirdek ayrılması ile olmayan bitki.*|| **zātü'l-filkateyn,** *{OsT} bot. İki çenekliler.*|| **zātü'l-galsame-i**

dâime, *{OsT} zool. Biçimini değiştirmeyen kurbağa.*|| **zâtü'l-harâşif fi'l-müşa'şaa,** *zool. Derileri kemikleşmiş balıklar.*|| **zâtü'l-hufeyre-i re's,** *{OsT} zool. Uzun tenya.*|| **zâtü'l-hurtûm,** *{OsT} zool. Hortumlular.*|| **zâtü'l-husye,** *{OsT} tıp. Testis iltihabı.*|| **zâtü'l-ızâmi't-tâmme,** *{OsT} zool. Kemikli balıklar sınıfı.*|| **zâtü'l-ibre,** *{OsT} zool. İğneli böcekler.*|| **zâtü'l-ilkah-ı hafiye,** *{OsT} bot. Döllenmesi çiçekle olmayan bitkiler.*|| **zâtü'l-ilkah-ı hafiye-i hücreviye,** *{OsT} bot. Damarlı çiçeksiz bitkiler.*|| **zâtü'l-ilkah-ı hafiye-i viaiye,** *{OsT} bot. Damarlı çiçeksiz bitkiler.*|| **zâtü'l-ilkahi'z-zâhire,** *{OsT} bot. Döllenmesi çiçekle olan bitkiler.*|| **zâtü'l-izâmi't-tamme,** *{OsT} zool. Eklemleri kemikleşmiş balıklar.*|| **zâtü'l-karniye,** *{OsT} tıp. Gözün kornea tabakası iltihabı.*|| **zâtü'l-kasabât,** *{OsT} zool. Trakeliler.*|| **zâtü'l-kasabât-ı şa'riye,** *{OsT} tıp. Soluk borusunun iç yüzeyinin iltihaplanması.*|| **zâtü'l-kebed,** *{OsT} tıp. Karaciğer iltihabı.*|| **zâtü'l-kilye,** *{OsT} tıp. Böbrek iltihabı.*|| **zâtü'l-kilye-i zülâlî,** *{OsT} tıp. Böbrek iltihabı nedeniyle idrarda albümin çıkması.*|| **zâtü'l-kîsî,** *{OsT} zool. Keseliler.*|| **zâtü'l-kurûni'l-musamme,** *{OsT} zool. Boynuzlarının içi boş olan hayvanlar.*‖ **zâtü'l-kurûni'l-mücevvefe,** *{OsT} zool. Boş boynuzlular.*|| **zâtü'l-kurûni's-sâkıta,** *{OsT} zool. Geyik, karaca gibi boynuzları kimi zaman düşen hayvanlar.*|| **zâtü'l-kuzahiye,** *{OsT} tıp. Gözün iris tabakasının iltihabı.*|| **zâtü'l-kürsî,** *{OsT} gök b. Altıkardeş takım yıldızı.*|| **zâtü'l-levneyn,** *{OsT} jeol. İki renk gösteren saydam maden.*|| **zâtü'l-lisan,** *{OsT} zool. Avustralya kirpisi.*|| **zâtü'l-mafsal,** *{OsT} tıp. Eklem iltihabı.*|| **zâtü'l-mebîz,** *{OsT} tıp. Yumurtalık iltihabı.*|| **zâtü'l-memehbil,** *{OsT} tıp. Döl yolu iltihabı.*|| **zâtü'l-mesâne,** *{OsT} tıp. Sidik torbası iltihabı.*|| **zâtü'l-meşîme,** *{OsT} tıp. Gözdeki damar tabaka iltihabı.*|| **zâtü'l-miskab,** *{OsT} zool. Tek delikliler.*|| **zâtü'l-mültehîme,** *{OsT} tıp. Göz kapağı ile göz yuvarlağı arasındaki zarın iltihabı.*|| **zâtü'l-ukad,** *{OsT} tıp. Beze iltihabı.*|| **zâtü'l-uzn-i dâhilî,** *{OsT} tıp. İç kulak iltihabı.*|| **zâtü'l-uzn-i hâricî,** *{OsT} tıp. Kulak yolu iltihabı.*|| **zâtü'l-verid,** *{OsT} tıp. Toplardamar iltihabı.*|| **zâtü'r-rahm,** *{OsT} tıp. Rahim iltihabı.*|| **zâtü'r-rahmeyn,** *{OsT} zool. Keseli hayvanlar.*|| **zâtü'r-re'seyn,** *{OsT} anat. Biri kolda, diğeri de uylukta bulunan iki kas türü.*|| **zâtü'r-re's-i şa'rî,** *{OsT} tıp. Baş tarafı kıl gibi ince bir tür solucan.*|| **zâtü'r-rie,** *{OsT} tıp. Akciğer özek dokusunun iltihaplanması; pnömoni.*‖ **zâtü'r-rüûs-ı selâse,** *{OsT} anat. Uç tarafı üçe ayrılan biri kolda diğeri uylukta bulunan iki kas türü.*|| **zâtü's-sahaya,** *{OsT} tıp. Beyin zarı iltihabı.*|| **zâtü's-sahâyâ-yı dernî,** *{OsT} tıp. Beyin veremi.*|| **zâtü's-sedâyâ,** *{OsT} zool. Memeliler.*|| **zâtü's-sedâyâ-yı bahriye,** *{OsT} zool. Deniz memelileri.*|| **zâtü's-sıfâk,** *{OsT} tıp. Karın zarı iltihabı; peritonit.*|| **zâtü's-sıfâk-ı nifasî,** *{OsT} tıp. Loğusa peritoniti.*|| **zâtü's-simhâk,** *{OsT} tıp. Kemik zarı iltihabı.* || **zâtü's-sukabât,** *{OsT} zool. Delikliler.*|| **zâtü's-sukabât-ı gayr-ı müşa'ara,** *{OsT} zool. Madraporalar.* ‖ **zâtü's-sulbe,** *{OsT} tıp. Gözdeki dış tabakanın iltihabı.*|| **zâtü'ş-şebekiyye,** *{OsT} tıp. Gözdeki ağ tabaka iltihabı.*|| **zâtü'ş-şegaf,** *{OsT} tıp. Kalp zarı iltihabı.*|| **zâtü'ş-şerâfeti's-selâse,** *{OsT} anat. Kalbin sağ karıncık ve kulakçığı arasında bulunan kapakçık.*‖ **zâtü'ş-şiryân,** *{OsT} tıp. Atardamar iltihabı.*|| **zâtü't-tabl,** *{OsT} tıp. Kulak zarı iltihabı.*|| **zâtü't-teneffüsi'l-müzdevic,** *{OsT} zool. Hem suda, hem karada yaşayan hayvanlar.*‖ **zâtü'z-zehreteyn,** *{OsT} bot. İki çiçekli bitkiler.*

zat[3], [zat] *{ağız} is.* Yemek. [DS] 🗗 **zat tadı,** *{ağız} Tuz.* [DS]|| **zat zahra,** *{ağız} Yemeklik tahıl.* [DS]|| **zat zahre,** *{ağız} Yemeklik tahıl; yiyecek içecek.* [DS]|| **zat zehre,** *{ağız} Yemeklik tahıl.* [DS]

zat[4], [zat] *{ağız} is.* Şey. [DS]

zat[5], [zat] *{ağız} zf.* Büsbütün; daha fazla. [DS]

zata, [Ar. ẕāten => zāta] *{ağız} zf.* Gerçekte; aslında. [DS]

zaten, [Ar. ẕāten ذاتاً] *(za:'ten) {OsT} zf.* Bir durumun, bir eylemin, bir niteliğin vb.nin önceden var olan bir nedene bağlı olduğunu, kaçınılmazlığını, doğallığını belirtir; aslında; esasen; doğrusu; doğrusunu isterseniz; zatî.

zatı, [Ar. ẕātī => zātı] *(za:tı) {ağız} zf.* Aslında; zaten. [DS]

zatıâlileri, [Ar. ẕāt-ı ʿālī + T. -ler-i ذات عالیلری] *(za:-tıa:li:leri) {OsT} is. "Saygın kişiliğiniz"* anlamında kullanılan bir hitap sözü.

zatıâliniz, [Ar. ẕāt-ı ʿālī + T. -niz ذات عالیگز] *(za:-tıa:li:niz) {OsT} is. "Saygın kişiliğiniz"* anlamında kullanılan bir hitap sözü.

zati[1], [Ar. ẕāt > ẕātī ذاتی] *(za:'ti:) {OsT} zf.* ➝ zaten.

zati[2], [Ar. ẕāt > ẕātī / ẕātiyye ذاتیه / ذاتی] *(za:ti:) {OsT} sf.* **1.** Kişiyle ilgili; kişisel; özel. **2.** Kendine özgü. **3.** Öze ilişkin; özle ilgili. **4.** Zaten.

zatiyat, [Ar. ẕātī > ẕātiyyāt ذاتیات] *(za:tiyya:t) {OsT} is.* Kişiye özel şeyler.

zatülcenb, [Ar. ẕātü'l-cenb ذات الجنب] *(za:tülcenb) {OsT} is. tıp.* ➝ zatülcenp.

zatülcenp, -bi [Ar. ẕātü'l-cenb ذات الجنب] *(za:tülcenp) is. tıp.* Plevra iltihabı ve plevra boşluğuna sıvı dolması ile kendini gösteren hastalık; plörezi; satılıcan.

Zatülkürsi [Ar. ẕātü'l-kürsī ذات الکرسی] *(za:tülkürsi:) {OsT} is. gök b.* Altıkardeş takım yıldızı.

zatürrie, [Ar. ẕātü'r-rie ذات الرئه] *(za:türree) {OsT} is.*

tıp. Akciğer özek dokusunun iltihaplanması; pnömoni.

zav, -v'i [Ar. żav' ضوء] *{OsT} is.* Aydınlık; ışık.

zava[1], [? zava] *(za'va) is.* Bakırcılıkta kullanılan T biçimli örs.

zava[2], [? zava] *{ağız} is.* Güvey; damat. [DS]

zava[3], [? zava] *{ağız} is.* Taşsız yüzük. [DS]

zava[4], [? zava] *{ağız} is.* Mısır koçanı. [DS]

zavabıt, [Ar. żābıṭa > żavābıṭ ضوابط] *(zava:bıt) {OsT} is.* Kurallar; kaideler: usuller. 🗗 **zavābıt-ı idāre,** *{OsT} Yönetim kuralları.*‖ **zavābıt-ı nahviye,** *{OsT} Sözdizimi kuralları.*

zavahir, [Ar. ẓāhir / ẓāhire > ẓavāhir ظواهر] *(zava:hir) {OsT} is.* **1.** Göze çarpan yerler; yüksek yerler. **2.** Görünüş; dış yüz.

zaval[1], [Erme. zołal / Far. zuġāl => zaval] *{ağız} is.* Kızılcık. [DS]

zaval[2], [? zaval] *{ağız} is.* Hayvan yemi olarak kullanılan tahıl kırması. [DS]

zavala, [zavala] *{ağız} is.* Hamur pazısı. [DS]

zavallı, [Ar. zevāl + T. -lı] *(za'vallı) sf.* **1.** Acınacak durumda olan; mutsuz. **2.** Kendisine acıma ve şefkat duyulan. **3.** *mecaz.* Güçsüz; âciz. **4.** Öfke ve küçümseme ile aşağılanan.

zavallılık,-ğı [zaval-lı-lık] *is.* **1.** Zavallı olma durumu; çaresizlik; biçarelik. **2.** Âcizlik.

zavar[1], [Erme. jawar] *{ağız} is.* **1.** Hayvanlara yedirilen kırma yem. **2.** İri öğütülmüş un. **3.** *mecaz.* Boş laf. [DS] 🗗 **zavar öğütme,** *{ağız} Boş, anlamsız konuşma.* [DS]

zavar[2], [zağar] *{ağız} is.* Tazı. [DS]

zavara, [? zavara] *{ağız} is.* İri öğütülmüş un. [DS]

zavarana, [? zavarana] *{ağız} is.* İri öğütülmüş un. [DS]

zavarcı, [zavar-cı] *{ağız} sf.* Atak. [DS]

zavarib, [Ar. żavārib ضوارب] *(zava:rib) {OsT} is. anat.* Nabız damarları.

zavga, [? zavga] *{ağız} is.* Aptal. [DS]

zavgı, [? zavgı] *{ağız} sf.* Böreklik, baklavalık un. [DS]

zavır[1], [? zavır] *{ağız} is.* Hayvanlara verilen kırma yem. [DS]

zavır[2], [? zavır] *{ağız} is.* **1.** Yalan. **2.** Kendini beğenme; naz. [DS]

zavır[3], [? zavır] *{ağız} is.* Azar; çıkışma; paylama. [DS] 🗗 **zavır zart,** *{ağız} Öfke; sinir.* [DS]

zavırlamak, [zavır-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Paylamak; azarlamak; çıkışmak. **2.** Gözdağı vererek bir yere, bir işe salmak. [DS]

zavırtı, [zavır-tı] *{ağız} is.* Anlaşılamayan söz; ses; mırıltı. [DS]

zavil, [Ar. zāvil زاول] *(za:vil) {OsT} is. müz.* Klasik Türk müziğinde birleşik makam.

zavilî [Ar. zāvilī زاولی] *(za:vili:) {OsT} is. müz.* → zavil.

zaviye, [Ar. zāviye زاویه] *(za:viye) {OsT} is.* **1.** Köşe. **2.** *mecaz.* Anlayış; görüş. **3.** *mat.* Açı. **4.** *tasvf.* Küçük tekke. **5.** Sofinin çile için çekildiği ıssız yer. 🗗 **zāviye-i ayniye,** *{OsT} anat. Göz pınarı.*‖ **zāviye-i dāhiliye,** *{OsT} mat. İç açı.*‖ **zāviye-i hādde,** *{OsT} mat. Dar açı.*‖ **zāviye-i hārice,** *{OsT} mat. Dış açı.*‖ **zāviye-i in'ikās,** *{OsT} fiz. mat. Yansıma açısı.*‖ **zāviye-i inkisār,** *{OsT} fiz. Kırılma açısı.*‖ **zāviye-i kāime,** *{OsT} mat. Dik açı.*‖ **zāviye-i merkeziye,** *{OsT} mat. Merkez açısı.*‖ **zāviye-i munzama,** *{OsT} mat. Bütünler açı.*‖ **zāviye-i mücāvire,** *{OsT} mat. Komşu açı.*‖ **zāviye-i mücesseme,** *{OsT} mat. Uzay açı.*‖ **zāviye-i münferice,** *{OsT} mat. Geniş açı.*‖ **zāviye-i müsellesātiye,** *{OsT} mat. Trigonometrik açı.*‖ **zāviye-i müsteviye,** *{OsT} mat. Düzlem açı.*‖ **zaviye-i mütecāvire,** *{OsT} mat. Komşu açı.*‖ **zāviye-i müsteviye-i mütemmime,** *{OsT} mat. Bütünler açı.*‖ **zāviye-i müsteviye-i tamme,** *{OsT} mat. Tam açı.*‖ **zāviye-i semtiye,** *{OsT} gök b. Başlangıç noktası bakımından kuzey yönüne bağlı ufuk düzleminin üzerindeki açı.*‖‖ **zāviye-i semtun-nazir,** *{OsT} gök b. Başlangıç noktası ile yıldız yönünün gözlemcinin gözünde oluşturduğu açı.*‖ **zāviye-i semtur-re's,** *{OsT} gök b. Başlangıç noktası ile herhangi bir yıldızın gözlemcinin gözünde oluşturduğu açı.*‖ **zāviye-i sür'at,** *{OsT} Açısal hız.*‖ **zāviye-i şākuliye,** *{OsT} gök b. Gözlemcinin bulunduğu noktadan geçen ve ufuk düzlemine dik düzlem içindeki iki nokta ile gözlem aracının objektif merkezini oluşturan açı.*‖ **zāviye-i tamamiye,** *{OsT} mat. Tümler açı.*‖ **zāviye-i tebāüd,** *{OsT} gök b. Uzanım açısı.*‖ **zāviye-i ufkiye,** *{OsT} gök b. Bulunulan ufuk düzlemi üzerinde gözlem aracının objektif merkezi ile belli bir noktanın oluşturduğu açı.*‖ **zāviye-i vürūd,** *{OsT} gök b. Bir yıldızdan gelen ışığın, mercek veya ayna düzleminin normaline göre yaptığı açı; geliş açısı.*‖ **zāviye-i zû-kesiri'l-vücuh,** *{OsT} mat. Çok düzlemli açı.*‖ **zāviye-nişîn,** *{OsT} tasvf. Tekkede kalan dervişlere verilen ad.*

zaviyedar, [Ar. zāviye + Far. -dār زاویه دار] *(za:viyeda:r) {OsT} is. tasvf.* Küçük tekke şeyhi.

zaviyetan, [Ar. zāviye-tān زاویتان] *(za:viyeta:n) {OsT} is. mat.* İki açı. 🗗 **zāviyetān-ı mütekabileten,** *{OsT} Ters açılar.*‖ **zāviyetān-ı mütekabiletān-ı dahiletān,** *{OsT} İç ters açılar.*‖ **zāviyetān-ı mütekabiletān-ı hāricetān,** *{OsT} Dış ters açılar.*‖ **zāviyatān-ı mütevafikatān,** *{OsT} Yöndeş açılar.*

zaviyeteyn, [Ar. zāviyeteyn زاویتین] *(za:viyeteyn) {OsT} is. mat.* → zaviyatan.

zaviyevi [Ar. zāviyevī زاویوی] *(za:viyevi:) {OsT} sf.*

mat. Açıyla ilgili; açısal. 🗗 **zaviye-i sür'at,** *{OsT} fiz. Açısal hız.*

zavkı, [Ar. ẕevḳ => zavkı] *{ağız} is.* İşi yolunda olup da başkaları ile eğlenen. [DS]

zavklanmak, [Ar. ẕevḳ => zevk-le-n-mek > zavk-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Alay etmek; eğlenmek. [DS]

zavlah, [zav-la-k] *{ağız} sf.* (Kişi için) iri yarı. [DS]

zavlak[1]**, -ğı** [zav-la-k] *{ağız} is.* Pencere. [DS]

zavlak[2]**, -ğı** [zav-la-k] *{ağız} sf.* (Kişi için) yerinde duramayan; oynak; yeğni. [DS]

zavot, [? zavot] *{ağız} is.* **1.** Çeşit. **2.** Peynir yapılan ve iyi cins hayvan yetiştirilen yer. [DS]

zavrah[1]**,** [? zavraḫ] *{ağız} is.* Hıyar. [DS]

zavrahlı, [zavraḫ-lı] *{ağız} sf.* (Kişi için) süslü; gösterişli; kurumlu. [DS]

zavrak[1]**, -ğı** [? zavrak] *{ağız} is.* **1.** Hıyar. **2.** Kızılcık. [DS]

zavrak[2]**, -ğı** [? zavrak] *{ağız} is.* Balı alınmış petek. [DS]

zavrak[3]**, -ğı** [? zavrak] *{ağız} is.* **1.** Pencere. **2.** Tahta parmaklık. [DS]

zavrak[4]**, -ğı** [Ar. zevrāḳ] *{ağız} is.* **1.** Küçük testi. **2.** Küçük bakır leğen. **3.** Büyük yağ kazanı. [DS]

zavrak[5]**, -ğı** [? zavrak] *{ağız} sf.* **1.** Sağır. **2.** Budala. **3.** Davranışları dengesiz olan [DS]

zavrak[6]**, -ğı** [? zavrak] *{ağız} is.* **1.** Çalım; gösteriş; giyim kuşam. **2.** Güç; enerji. [DS]

zavraklamak, [zav(ı)r-ak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Azarlamak; paylamak. [DS]

zavraklı[1]**,** [zavrak-lı] *{ağız} sf.* Yeşil. [DS]

zavraklı[2]**,** [zavrak-lı] *{ağız} sf.* Güçlü; çalımlı. [DS]

zavraklık, -ğı [zavrak-lık] *{ağız} is.* Delikanlılık; ataklık. [DS]

zavratızort, [zavra-t-ı+zort] *{ağız} sf.* (Kadın için) hoppa; beğenilmeyen. [DS]

zavrulluk, -ğu [zavrul-luk] *{ağız} is.* Yoksulluk. [DS]

zavullu, [zavul-lu] *{ağız} sf.* İyi. [DS]

zavur[1]**,** [zav-ur] *{ağız}* is. **1.** Gülünç söz veya davranış. **2.** Öfkeli, gürültülü ses. **3.** Bağırarak, köpeği kışkırtma. **4.** Başa kakma; sitem. **5.** Öfkeyle azarlama veya buyruk. [DS]

zavur[2]**,** [zav-ur] *{ağız} is.* Kibir. [DS]

zavur[3]**,** [zav-ur] *{ağız} is.* Bulgura yakın irilikte un. [DS]

zavurlamak, [zavur-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Gürültü yaparak rahatsız etmek. **2.** Azarlamak; çıkışmak; paylamak. [DS]

zavurt, [? zavurt] *is. "Avurt zavurt"* ikilemesinde geçer.

zavuz, [Far. sebz => zavuz ?] *{ağız} is.* Sebze. [DS]

zavza, [Far. sebz > sebze => zavza] *{ağız} is.* **1.** Hıyar. **2.** Sebze; yeşillik. [DS]

zavzak[1]**, -ğı** [? zavzak] *{ağız} is.* Hıyar. [DS]

zavzak[2]**, -ğı** [? zavzak] *{ağız} is.* Dantel. [DS]

zavzaklamak[1]**,** [zavzak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Deliğe sokmak için sağını solunu dürtüklemek. [DS]

zavzaklamak[2]**,** [savsak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Boşuna oyalamak; savsaklamak. [DS]

zavzaklı, [zavzak-lı] *{ağız} sf.* Kendini olduğundan daha önemli ve değerli gösteren. [DS]

zavzalık, -ğı [sebze-lik > savza-lık] *{ağız} is.* Sebzelik. [DS]

zavzana, [Far. sebze+ḫāne > zavzana] *{ağız} is.* Ev önündeki küçük bahçe. [DS]

zavzı, [Far. sebze] *{ağız} is.* **1.** Sebze. **2.** Hıyar. [DS]

zavzu, [Far. sebze] *{ağız} is.* **1.** Hıyar. **2.** Sebzelik; sebze bahçesi. [DS]

zavzuluk, -ğu [zavzu-luk] *{ağız} is.* Sebzelik. [DS]

-zay, [Far. zāyiden *(doğmak)* > zā / zāy زای] *(za:y) {OsT} ek.* Farsça isimlerden *"doğuran"* anlamında birleşik sıfatlar türeten son ek.

zay, [? zay] *{ağız} e.* Sebep; neden. [DS]

zay'a, [Ar. żayᶜ > żayᶜa ضیع] *{OsT} is.* **1.** Terk edilmiş yer. **2.** Gelir getiren bina. **3.** Tarla; çiftlik.

zaya[1]**, -a'ı** [Ar. żayāᶜ ضیاع] *(zaya:) {OsT} is.* Elden çıkma; kaybolma. 🗗 **zaya itmek** (etmek), *{ağız} Kaybetmek; yitirmek; zayi etmek.* [DS]

zaya[2]**,** [? zaya] *{ağız} is.* Nem. [DS]

zaya[2]**,** [say-mak > say-a > zaya] *{ağız} bağ.* Sanki. [DS]

zay'at, [Ar. żayᶜat ضیعت] *{OsT} is.* **1.** Kaybetme. **2.** Kaybolma.

zayahıl, [Ar. żayīᶜ + aḳl => zayaḳıl] *{ağız} sf.* Güçsüz; hasta. [DS]

zayakıl, [Ar. żayīᶜ + aḳl => zayakıl] *{ağız} sf.* Baygın. [DS]

zaybak[1]**, -ğı** [Ar. zaybaḳ] *{ağız} is.* Cıva. [DS]

zaybak[2]**, -ğı** [Ar. zaybaḳ] *{ağız} sf.* **1.** (Hasta için) sabırsız; dayanıksız. **2.** Sözünde durmayan; dönek. **3.** Hoppa. [DS]

zayer, [Ar. ẓāhir => zayer] *{ağız} bağ.* Herhalde; öyle değil mi? [DS]

zaygala, [? zayġāla زیغاله] *{eAT} is.* Süzülmüş kara günlük.

zayf, [Ar. żayf ضیف] *{OsT} is.* Konuk; misafir.

zayıf, [Ar. żaᶜf > żaᶜif] *sf.* **1.** (İnsan, hayvan için) eti, yağı az olan; sıska; cılız; arık. **2.** Görevini, işlevini yerine getirecek yeterli gücü olmayan. **3.** Yeteri kadar gelişmemiş. **4.** Sağlamlığı, dayanıklılığı olmayan; yeteri kadar sağlam ve dayanıklı olmayan. **5.** Savunmasız; korunmasız. **6.** *mecaz.* (Kişi ve onun bilgisi, yeteneği için) yeterli olmayan; yete-

neksiz. **7.** Kişilik ve ruhsal yönden gereği kadar güçlü olmayan; kolayca pes eden. **8.** Önemli, güvenilir olmayan. **9.** Enerjisi, etkisi, yoğunluğu az olan. **10.** (Çalışma, iş vb. için) niteliği, değeri düşük olan. **11.** (Işıma için) yeğin olmayan. **12.** *is.* Zayıf not. ◘ **zayıf almak,** *Sorumlu olduğu dersten geçer not alamamak.*|| **zayıf düşmek,** *1. Zayıflamak. 2. mecaz. Güçsüzleşmek.*|| **zayıf düşürmek,** *Güçsüz duruma getirmek.*|| **zayıf etkileşim,** *fiz. Radyoaktifliğe neden olan temel etkileşim.*|| **zayıf nabız,** *Parmakla zor fark edilen nabız.*|| **zayıf nahif,** *Çok zayıf.*|| **zayıf para,** *Diğer paralara göre değeri az olan para.*|| **zayıf sesli,** *Sesi pek duyulmayan.*|| **zayıf ünlü,** *dbl. Diğer ünlülere göre söylenişi daha az belirgin, duyumu alçak olan ünlü.*|| **zayıf yerinden yakalamak,** *Güçsüz, eksik ve yanlış bir tutum ve davranışı yüzünden zor durumda bırakmak.*

zayıfıtınak, [zayıf-ıt-mak / zayıf+ét-mek] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Zayıflatmak. [DS]

zayıflama, [zayıf-la-ma] *is.* **1.** Zayıflamak eylemi. **2.** Hastalık, yoksulluk ya da beslenme düzeni bakımından vücudun hacminin, ağırlığının ve gücünün azalması.

zayıflamak, [zayıf-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Zayıf duruma düşmek. **2.** Bedenindeki yağları eriterek kilo vermek. **3.** Gücünü yitirmek. **4.** Gücü, şiddeti, dayanıklılığı azalmak. **5.** İşlevini yerine getiremez olmak.

zayıflatıcı, [zayıf-la-t-ıcı] *sf.* **1.** Zayıflatma özelliği bulunan; zayıf duruma düşüren; zayıflatan. **2.** *is.* Zayıflatma işlevini yerine getiren aygıt ya da düzenek.

zayıflatma, [zayıf-la-t-ma] *is.* Zayıflatmak eylemi.

zayıflatmak, [zayıf-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Zayıf duruma düşürmek; güçsüzleştirmek. **2.** Zayıflamasına neden olmak.

zayıflayış, [zayıf-la-y-ış] *is.* Zayıflamak eylemi ve biçimi.

zayıflık, -ğı [zayıf-lık] *is.* **1.** Zayıf olma durumu. **2.** Eti, yağı, kilosu az olan bir kimse ya da hayvanın durumu; arıklık; cılızlık. **3.** Bedensel güçten yoksunluk. **4.** Bir organın, bir yetinin yetersiz kalması durumu. **5.** İradesini kullanamayan, kendine hâkim olamayan, sözünü geçiremeyen kimsenin durumu. **6.** (Kişi, toplum, grup vb. için) gücü, bilgisi, yetkisi, olanakları sınırlı olan. **7.** Yoğunluğu, etkisi, yeğinliği, değeri düşük olma. **8.** Yeteri kadar güvenilir olmama durumu. **9.** Önem taşımama durumu. **10.** Sağlam, dayanıklı olmama durumu; dirençsizlik.

zayıfsı, [zayıf-sı] *{ağız} sf.* Biraz zayıf; zayıfça. [DS]

zayınlık, -ğı [zayın-lık] *{ağız} is.* Yolluk. [DS]

zayi, -i'ı / i'i [Ar. ziyāʿ > zāyiʿ ضايع] *(za:yi:) {OsT} sf.* **1.** Yitmiş; kaybolmuş; yitik; kayıp. **2.** Yok olmuş; elden çıkmış; mahvolmuş. **3.** Boş; işe yaramaz; yararsız. **4.** *is.* Kaybolma; yitme. ◘ **zayi etmek,** *Yitirmek; kaybetmek.*|| **zayiinden vermek,** *Kaybolan bir belgenin yerine yenisini düzenleyip vermek.*|| **zayi olmak,** *Yitmek; kaybolmak.*

zayi'at, [Ar. żāyiʿ > żāyiʿāt ضايعات] *(za:yi:a:t) {OsT} is.* → zayiat.

zayiat, [Ar. żāyiʿ > żāyiʿāt ضايعات] *(za:yi:a:t) {OsT} is.* **1.** Yok olan şeyler; kaybolan şeyler; kayıplar. **2.** Zarara uğrayan şeyler. **3.** (İnsan açısından) kayıplar; yitikler. **4.** *as.* Öldüğü, yaralandığı, hastalandığı, düşman eline geçtiği, kaybolduğu bildirilen ve bu nedenle birlik elinden çıkmış bulunan askerler. ◘ **zayiat raporu,** *as. Savaş anında çeşitli noktalarda meydana gelen personel kayıpları bir araya getirilerek düzenlenen rapor.*|| **zayiat verdirmek,** *1. Büyük ölçüde zarar ve ziyan vermek. 2. İnsanca kayba uğratmak.*|| **zayiat vermek,** *1. Zarar ziyan görmek. 2. İnsanca kayba uğramak.*

zayiçe, [Ar. zeyc > Far. zāyiçe زايچه] *(za:yiçe) {OsT} is.* Yıldızların belli zamanlardaki konumlarını gösteren çizelge. ◘ **zayiçesine bakmak,** *Yıldızlara bakarak bir kimsenin geleceği hakkında tahminde bulunmak; yıldız falına bakmak.*

zayil, [? zayil] *{ağız} sf.* Saçma; tutarsız. ◘ **zayil zayil,** *{ağız} Saçma sapan.* [DS]

zaylak, -ğı [zay-la-k] *{ağız} sf.* Kısa boylu; bücür. [DS]

zaylı, [zağ-lı > zay-lı] *{ağız} sf.* Güçlü. [DS]

zaynak, -ğı [zaynak] *{ağız} sf.* Topal; kötürüm. [DS]

zaypak, -ğı [zıyp-ak > zayp-ak] *{ağız} sf.* Kaygan; kayıcı. [DS]

zayven, [Ar. żayven ضيون] *{OsT} is.* **1.** Erkek kedi. **2.** Yaban kedisi. **3.** Vahşi adam; hırçın kişi.

zaza[1], [? zaza] *{ağız} sf.* **1.** Uygarlaşmamış; kaba; ilkel; yabanî. **2.** Kaba konuşan. **3.** dilsiz. **4.** Kekeme. [DS]

zaza[2], [? zaza] *{ağız} is.* Pezevenk. [DS]

za'za'a, [Ar. zaʿzaʿa زعزعه] *(za-za-a) {OsT} is.* Sarsma; ırgalama. ◘ **za'za'a-i dimağ,** *{OsT} tıp. Beyin sarsıntısı.*|| **za'za'a-i esnān,** *{OsT} Dişlerin birbirine çarpması.*

zazalak, -ğı [zaza-la-k] *{ağız} is.* Erguvan ağacı. [DS]

zazık, -ğı [? zazık] *{ağız} is.* Tahta ranza. [DS]

ze[1], [Ar. ze ز] *{OsT} is.* Arap alfabesinin on birinci, Arap asıllı Türk alfabesinin on üçüncü harfinin adı; ebcet hesabında 7 sayısının karşılığıdır.

ze[2], [Ar. ẓahir => zā > ze / zé] *{ağız} bağ.* **1.** Elbette; kuşkusuz. **2.** Öyle gibi; gerçekten. [DS]

ze'afir, [Ar. zaʿfrān > zeʿāfir زعافر] *(zea:fir) {OsT} is.* Safranlar.

zeaksantin, [Fr. zéaxanthine] *is. kim.* Mısırın sarı

rengini oluşturan, formülü $C_{40}H_{56}O_2$ olan β-karoten türevi dialkol.

ze'amet, [Ar. zeʿāmet زعامت] *(zea:met) {OsT} is.* → zeamet.

zeamet, [Ar. zeʿāmet زعامت] *(zea:met) is.* İmparatorluk döneminde, kuru mülkiyeti devlete ait olan ve hiçbir şekilde özel mülkiyete konu olmayan topraklardan yıllık geliri 20 bin ile 100 bin akçe arasında olan ve sipahilere verilen en büyük tımar. 🗗 **zeāmet bedeli,** *{OsT} Hakları devlete mal edildiği takdirde zeamet sahibine ödenen aylık.*‖ **zeāmet berātı,** *{OsT} Zeamet verildiğini belirten resmî belge.*‖ **zeāmet rüüsu,** *{OsT} Zeametin verilmesine ilişkin belgeler.*‖ **zeāmet tevcihātı,** *Zeametin hak sahibine verilmesi.*

zeametli, [zeamet-li] *sf.* Zeamet sahibi olan.

zear, [Ar. ẓāhir => zear] *{ağız} bağ.* Herhalde; evet öyle. [DS]

zeatin, [Fr. zéatine] *is. kim.* Mısırdan çıkarılan sitokinin.

ze'azi', -i'ı [Ar. zaʿzaʿa > zeʿāziʿ زعازع] *(zea:zi) {OsT} is.* Sarsmalar.

zeb[1]**, -bbi** [Ar. ẕebb ذب] *{OsT} is.* Kovma.

zeb[2]**,** [? zeb] *{ağız}* is. Çatlak testi ve küplere kıtık, bezir ve yumurta kırılarak yapılan yama; lök. [DS]

zebab, [Ar. zebāb زباب] *(zeba:b) {OsT} is.* Karasinek. 🗗 **zebāb-ı lahmî,** *{OsT} Et sineği; mavi sinek.*

zebabe, [Ar. zebābe زبابه] *(zeba:be) {OsT} is.* Yaban faresi.

zebad, [Ar. zebād زباد] *(zeba:d) {OsT} is.* **1.** Misk yağı. **2.** Misk kedisi.

zeballa, [Sur. Ar. zebellaʿi] *(zeballa:) {ağız} sf.* → zebella.

zeban, [Far. zebān زبان] *(-ba:nı) {OsT} is.* **1.** Tat alma organı; dil. **2.** Konuşulan dil; lisan. **3.** Sözlük; lügat. **4.** Lehçe. 🗗 **zebān-āver,** *{OsT} 1. Çok söyleyen. 2. Düzgün ve akıcı konuşan ya da şiir söyleyen.*‖ **zebān-dırāz,** *{OsT} Dil uzatan; kötü söyleyen.*‖ **zebān-dırāzî,** *{OsT} Dil uzatma.*‖ **zebān-gez,** *{OsT} 1. Keskin dilli. 2. Doğru fakat acı konuşan.*‖ **zebān-zed,** *{OsT}* → zebanzet.

zebāne, [Far. zebān > zebāne زبانه] *(zeba:ne) {OsT} is.* **1.** Terazi dili. **2.** Alev; ateş. 🗗 **zebāne-keş,** *{OsT} Alevli; alevlenen.*‖ **zebāne-pāş,** *{OsT} Alev çıkaran; alev saçan.*

zebanî[1]**,** [Ar. zebānî زبانی] *(zeba:ni:) {OsT} is.* **1.** İslamiyet'e göre, cehennemlikleri cehenneme atmakla görevli melek; cehennem bekçisi. **2.** *mecaz.* Görünüşü insanı korkutan iriyarı kimse; zebella.

zebanî[2]**,** [Far. zebānī زبانی] *(zeba:ni:) {OsT} sf.* Dille ilgili; dile ait.

zebaniyan, [Ar. zebānī + Far. -ān زبانیان] *{OsT} is.* Zebaniler.

zebaniye, [Ar. zebānīye زبانیه] *{OsT} is.* Zebaniler.

zebanzed, [Far. zebān + zeden *(söylemek)* > zebānzed زبانزد] *(zeba:nzed) {OsT} sf.* **1.** (Söz için) konuşma sırasında sıkça kullanılan. **2.** (Söz için) herkesçe bilinen; yaygınlaşmış.

zebaric, [Ar. zeberced > zebāric زبارج] *(zeba:ric) {OsT} is.* Zebercetler.

zebat, [? zebat] *{ağız} is.* Macun koyuluğunda, güzel kokulu bir misk. [DS]

zebayih, -hı [Ar. ẕebiḥā > ẕebāiḥ ذبایح] *(zeba:yih, h kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Kurban olarak kesilmiş hayvanlar; kurbanlar. **2.** Kurban edilebilir hayvanlar.

zebed, [Ar. zebed زبد] *{OsT} is.* Köpük.

zebel, [teb / deb *(yans.)* > teb-el] *is.* Sendeleme, düzensiz yürüyüş bildiren yansımalı gövde. 🗗 **zebel zübel,** *{ağız} (Yürümek için) düşe kalka; yalpalayarak.* [DS]

zebella, [Ar. (Sur.) zebellaʿi => zebella / zebellah] *(zebellâ:) is.* **1.** Çok iri yarı ve ürkütücü kimse; zebanî. **2.** Afacan; yaramaz. [DS]

zebellah, [Ar. (Sur.) zebellaʿi => zebella / zebellah] *{ağız} is.* → zebella. [DS]

zebelle, [Ar. (Sur.) zebellaʿi] *{ağız} is.* → zebella. [DS]

zebellemek, [zebel-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Aklı dağılmak; sersemlemek. [DS]

zebelleş, [tebe-l-le-ş] *{ağız} is.* Tebelleş. 🗗 **zebelleş olmak,** *{ağız} Bela olmak; başına ardılmak.* [DS]

zeber[1]**,** [Far. zeber زبر] *{OsT} is.* **1.** Üst; üst taraf. **2.** Üst kademede bulunan kimse; amir. 🗗 **zeber-dest,** *{OsT} 1. El üstünde tutulan. 2. Amir; üst. 3. Hâkim. 4. Usta; üstat.*‖ **zeber-dest-āne,** *{OsT} 1. Emrederek; buyurucasına. 2. Becerikli bir kimseye yakışır biçimde.*‖ **zeber-destî,** *{OsT} 1. El üstünlüğü; amirlik. 2. Becerikli; maharetli.*

zeber[2]**,** [Far. sar-bār => zeber] *{ağız} is.* Deve vb. yük hayvanının kaldırabileceğinden daha çok vurulan yük; aşırı yükleme. [DS]

zeberced, [Ar. zeberced زبرجد] *{OsT} is.* → zebercet.

zebercedî [Ar. zeberced > zebercedī زبرجدی] *(zebercedi:) {OsT} sf.* **1.** Zebercetle ilgili; zebercede ait. **2.** Zebercede benzeyen; zebercet renginde olan; fıstıkî.

zebercet, -di [Ar. zeberced زبرجد] *{OsT} is.* Yeşil renkli bir süs taşı; doğal magnezyum ve demir oksit; krizolit.

zeberîn, [Far. zeber > zeberîn زبرین] *(zeberi:n) {OsT} zf.* Üstteki; üst.

zebert, [? zebert] *{ağız} is.* Ağır, keskin kokulu bir tür esans. [DS]

zebet, [? zebet] *{ağız} is.* → zebert. [DS]

zebh, -bhı [Ar. ẕebḥ ذبح] *{OsT} is.* **1.** Boğazlama; boğazından kesme. **2.** Kurban etme. ◻ **zebh etmek,** *{OsT} 1. Boğazından kesmek; boğazlamak. 2. Kurban etmek.*

zebhiye, [Ar. ẕebḥ > ẕebḥiyye ذبحیه] *{OsT} is.* Kasaplardan alınan kesim vergisi.

zebın, [İt. giubbone => zıbın] *{ağız} is.* Kısa kollu iç gömleği. [DS]

zebib, [Ar. zebīb زبیب] *(zebi:b {OsT}) is.* **1.** Kuru üzüm. **2.** Kuru incir.

zebih, -hı [Ar. ẕebḥ > ẕebīḥ / ẕebīḥa ذبیحه / ذبیح] *(zebi:h, h kalın okunur) {OsT} sf.* **1.** (Hayvan için) kurban edilecek; kurbanlık. **2.** (Hayvan için) kurban edilen; kesilen.

zebiha, [Ar. ẕebḥ > ẕebīḥ / ẕebīḥa ذبیحه] *(zebi:ha) {OsT} sf.* → zebih.

zebiheyn, [Ar. ẕebīḥ > ẕebīḥeyn ذبیحین] *(zebi:heyn, h kalın söylenir) {OsT} is.* İki kurban.

zebil[1], [Ar. zebl > zebīl زبیل] *(zebi:l) {OsT} {ağız} is.* **1.** Gübre; fışkı. **2.** Pislik. **3.** Sulu çamur; çerçöp. **4.** *sf.* Islak; çamurlu. [DS]

zebil[2], [Ar. sefīl => zebil] *{ağız} sf.* **1.** Bakımsız; perişan; dağınık. **2.** Yoksul. **3.** Zayıf. **4.** Zarar görmüş; bir belaya uğramış. [DS] ◻ **zebil gazı,** *{ağız}* → zebil[2]. [DS]|| **zebil olmak,** *{ağız} 1. Bakımsız olmak. 2. Yokluk çekmek.* [DS]

zebil[3], [Ar. sebīl => zebil] *{ağız} sf.* **1.** Çok; fazla; bol. **2.** Yok yere harcanmış; dökülüp saçılmış. **3.** *is.* Bolluk. [DS] ◻ **zebil etmek,** *{ağız} 1. Yağlamak. 2. Saçıp dökmek; dağıtmak.* [DS]|| **zebil olmak,** *{ağız} Dökülüp saçılmak.* [DS]

zebil[4], [Ar. ẕebl > ẕebīl ذبیل] *{OsT} sf.* Soluk; kurumuş; rengi atmış.

zebin, [İt. giubbone => zıbın] *{ağız} is.* Önü açık elbise; zıbın. [DS]

zebir[1], [Ar. zebr > zebīr زبیر] *(zebi:r) {OsT} is.* **1.** Sıkıntı; mihnet. **2.** Yazılı şey veya mektup.

zebir[2], [Port. zebro] *is.* → zebra.

zebl, [Ar. ẕebl ذبل] *{OsT} is.* Deniz kaplumbağasının kabuğu.

zeblemek, [zeb-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Toprak kapların çatlak yerlerini yamamak; böklemek. [DS]

zebr, [Ar. zebr زبر] *{OsT} is.* **1.** Kitap; cüz. **2.** Kitap, defter sayfası. **3.** Yazı. **4.** Yazı yazma. **5.** Söz. **6.** Zekâ. **7.** *sf. mecaz.* (Kişi için) sağlam; kuvvetli.

zebra, [Port. zebro > İt. zebra / İng. zebra] *(ze'bra) is. zool.* Atgillerden, Afrika'nın kıraç ve seyrek ağaçlı bölgelerinde yaşayan siyah beyaz çizgili postu ile dikkat çeken memeli hayvanların ortak adı, *(Equus zebra).*

zebu, [Tib. zeba *(hörgüç)*] *is.* Boynuzlugillerden, Asya ve Afrika'da yaşayan, sığır büyüklüğünde, omzunun üzerinde büyük bir kas tümseği bulunan, boynuzları çok uzun, uysal, dayanıklı ve evcilleştirilebilen geviş getiren bir memeli hayvan, *(Bos indicus).*

zebun, [Far. zebūn زبون] *(zebu:n) {OsT} sf.* Güçsüz; zayıf; âciz; çaresiz; elden ayaktan düşmüş. ◻ **zebun etmek,** *Âciz bırakmak; çaresiz kılmak.* || **zebun kalmak,** *Âciz kalmak; zavallı ve güçsüz durumda bulunmak.* || **zebun olmak,** *Güçsüz duruma düşmek.* || (birine karşı) **zebun olmak,** *Bir kimseye aşırı düşkünlüğü olmak; onu çok sevmek.*|| (birinin) **zebunu olmak,** *O kimseyi çok sevmek; ona çok düşkün olmak.*

zebuni, [Far. zebūnī زبونی] *(zebu:ni:) {OsT} is.* Düşkünlük; âcizlik.

zebunküş, [Far. zebūn-küş زبونکش] *(zebu:nküş) {OsT} sf.* Düşkün kimseleri, âcizleri ezen; güçsüzlere acıması olmayan.

zebunküşane, [Far. zebūn-küş-āne زبونکشانه] *(zebu:nküşa:ne) {OsT} zf.* Zayıf ve güçsüz kimseleri ezercesine.

zebunküşî, [Far. zebūn-küşī زبونکشی] *(zebu:nküşi:) {OsT} is.* Kendinden zayıf olanları ezme durumu; zebunküşlük; düşkün eziciliği.

zebunküşlük, -ğü [zebunküş-lük] *is.* Zebunküş olma durumu; zebunküş bir kimsenin niteliği.

zebunlaşma, [zebun-la-ş-ma] *is.* Zebunlaşmak eylemi; güçsüzleşme.

zebunlaşmak [zebun-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Güçsüz ve zayıf duruma gelmek; âcizleşmek.

zebunluk,-ğu [zebun-luk] *is.* Zebun olma durumu; âcizlik.

zebur, [Ar. zebr *(yazılı metin)* > zebūr زبور] *(-bu:ru) {OsT} is.* **1.** Kitap. **2.** Mektup. **3.** *öz. is. (Z büyük yazılır)* Davut peygambere indirilen kutsal kitabın adı.

zebze, [Far. sebze => zebze] *{ağız} is.* Sebze. [DS]

zeccac, [Ar. zücāc > zeccāc زجاج] *(zecca:c) {OsT} is.* Cam eşya yapan usta; camcı; şişeci.

zecil, [Ar. zecil زجل] *{OsT} is. müz.* Şarkı söyleme; hanendelik etme.

zecir, -cri [Ar. zecr زجر] *{OsT} is.* **1.** Önleme; engelleme. **2.** Baskı ve zor kullanma; zorlama; zorla yaptırma. **3.** Eziyet etme. **4.** *huk.* Zor kullanım; zabıta kanalıyla.

zecl, [Ar. zecl زجل] *{OsT} is.* Atma.

zecr, [Ar. zecr زجر] *{OsT} is.* → zecir.

zecren, [Ar. zecr > zecren زجراً] *{OsT} zf.* **1.** Engelleyerek; yasaklayarak. **2.** Zorlayarak. **3.** Zorla çalıştırarak. **4.** Eziyet ederek.

zecrî [Ar. zecr > zecrī / zecrīye زجريه / زجرى] *(zecri:) {OsT} sf.* **1.** Zorlayıcı. **2.** Zorlayan. **3.** Engelleyen. 🗗 **zecrî tedbir** *{OsT} Bir şeyi zor kullanarak yaptırmak suretiyle alınan önlem; zorlayıcı önlem; zorlayıcı uygulama.*

zecriye, [Ar. zecrī > zecriyye زجريه] *{OsT} is.* Alkollü içkilerden alınan vergi.

-zed, [Far. zeden *(vurmak)* > zed زد] *{OsT} son ek.* Farsça kelimelerden *vuran, vurucu* anlamında birleşik sıfatlar yapan son ek.

zed, [Far. zeden *(vurmak)* > zed زد] *is.* Vurma; vuruş.

zeda, [Ar. ziyāde => zéda] *{ağız} sf.* Daha çok. [DS]

zeddi, [Ar. ẕātī => zeddi] *{ağız} zf.* Aslında; gerçekte. [DS]

-zede, [Far. zeden *(vurmak)* > -zede زده-] *son ek.* Farsça kelimelerden *"vurulmuş, çarpılmış, tutulmuş"* anlamında birleşik sıfatlar yapan son ek.

-zedegân, [Far. zeden *(vurmak)* > -zedegān زدگان-] *{OsT} son ek.* Farsça kelimelerden *"vurulmuşlar; çarpılmışlar; tutulmuşlar; uğramışlar"* anlamında birleşik çoğul isimler yapan son ek.

zedeleme, [Far. zede > T. zede-le-me] *is.* Zedelemek eylemi.

zedelemek, [Far. zede => zede-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Çarpma, vurma, ezme örseleme yoluyla bir şeyi berelemek, çürütmek. **2.** Maddî ve manevi bir zarara uğratmak; zarar vermek. **3.** Üzerinde olumsuz bir etki yaratmak.

zedeleniş, [zede-le-n-iş] *is.* Zedelenmek eylemi ve biçimi.

zedelenme, [zede-le-n-me] *is.* **1.** Zedelenmek eylemi. **2.** Zedelenme sonucunda ortaya çıkan ezik, bere, çürük.

zedelenmek, [zede-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Vurulma, çarpılma ya da örselenme sonucu berelenmek, çürümek. **2.** Zarar verilmek; olumsuz etkide bulunulmak. **3.** Olumsuzluk sonucu zarar görmek.

zedeleyiş, [zede-le-y-iş] *is.* Zedelemek eylemi ve biçimi.

zedeli, [zede-li] *sf.* Zedelenmiş.

zedesiz, [zede-siz] *sf.* Zedelenmemiş.

ze'e, [ze'e] *{ağız} ünl.* **1.** Hayır; olmaz! **2.** Defol! [DS]

zeet, [Ar. sehl => zeet] *{ağız} zf.* Az sonra. [DS]

zeetten, [Ar. sehl => zeet-ten] *{ağız} zf.* Birazdan; biraz sonra. [DS]

zefer[1]**,** [Ar. ẕefer ذفر] *{OsT} is.* Kötü koku; taaffün.

zefer[2]**,** [Ar. ẕefer ذفر] *{OsT} is.* Ağaca vurulan destek; payanda.

zeferat, [Ar. zefre > zeferāt زفرات] *(zefera:t) {OsT} is.* Soluk almalar.

zefîf, [Ar. zefîf زفيف] *(zefi:f) {OsT} sf.* Çabuk hareket eden; çevik.

zefir[1]**,** [Ar. zefīr زفير] *(zefi:r) {OsT} is.* **1.** Soluğu dışarı verme; nefes verme. **2.** Göğüs geçirme.

zefir[2]**,** [Lat. zephyrus > Fr. zephyr] *is.* Çocuk giysileri ya da erkek gömleği üretiminde kullanılan ince pamuklu kumaş.

zefir[3]**,** [Sur. Ar. ẕefir] *{ağız} is.* Kokulu is ve yağ lekesi; yağlı kir. [DS]

zeftir, [Yun. zeuhtir] *{ağız}* is. Boyundurukta, zelveleri birbirine bağlamakta kullanılan yumuşak bağ. [DS]

zefzefe, [Ar. zefzefe زفزفه] *{OsT} is.* Sarsılma; titreme.

zegan, [Far. zeġān زغان] *(zega:n) {OsT} is. zool.* Çaylak.

zegerdan, [Far. zergėr-dān => zegerdan / zegerden] *{ağız} is.* → zegerden. [DS]

zegerden, [Far. zerger-dān => zegerden / zegerdan] *{ağız} is.* Orta boyda ayakkabı kalıbı. [DS]

zegerek, -ği [Far. saġir-ek => zegerek] *{ağız} is.* Keten tohumu. [DS]

zegon, [? zegon] *{ağız} is.* Onur. [DS]

zeğet, [? zeğet] *{ağız} is.* Gece. [DS]

zeği, [? zeği] *{ağız} is.* Yatılı bayan konuk. [DS]

zeğrek, -ği [Far. saġir-ek => zeğrek زكرك] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Keten tohumu. [DS]

zeh, [Ar. (Sur.) zēh] *{ağız} is.* **1.** Keskin kıyı çizgisi; köşe; zih. **2.** Çizgi. **3.** Çizgi gibi ince oyuk; yiv. **4.** Tırnak dibi. **5.** Kol ucuna siyah kumaştan dikilen ince parça. [DS] 🗗 **zehi geçmek,** *{ağız} Bunalmak; ateş basmak.* [DS]

zehab, [Ar. ẕehāb ذهاب] *(zeha:b) {OsT} is.* → zehap. 🗗 **zehāb-ı bātıl,** *Batıl fikir; boş, çürük sanı; batıl inanç.*|| **zehābı hilāfına,** *Düşüncesinin, sandığının aksine.*

zehadet, [Ar. zehādet زهادت] *(zeha:det) {OsT} is.* Dinin emirlerine aşırı bağlılık; zahitlik. 🗗 **zehādet-mend,** *{OsT} Dine sıkı bağlı; dindar.*

zehadetlu, [Ar. zehādet + T. -li زهادتلو] *(zeha:detlû:) {OsT} sf.* **1.** Züht sahibi; zahit. **2.** *ünl.* Din adamlarına ve şeyhlere karşı kullanılan bir seslenme, hitap sözü.

zehap, -bı [Ar. ẕehāb ذهاب] *(zeha:b) {OsT} is.* **1.** Gidiş; gitme. **2.** Yola gitme; seyahat. **3.** Bir düşünce-

ye kapılma; zihnen bir yola sapma; zannetme; öyle sanma; sanı; kuşku.

zeharif, [Ar. zuḫrūf > zeḫārif زخارف] *(zeha:rif) {OsT} is.* **1.** Altınlar. **2.** Sahte ziynetler; yalancı süsler; gösterişler; yaldızlar. ◻ **zehārif-i dünyeviye,** *{OsT} Dünyanın gösterişleri, aldatıcı güzellikleri; şatafatlar.*

zehdan, [Far. zehdān زهدان] *(zehda:n) is. anat.* Döl yatağı; rahim.

zehe, [Ar. sāhī => zehe] *{ağız} zf.* **1.** Gerçekten. **2.** Evet. [DS]

zeheb, [Ar. ẕeheb ذهب] *{OsT} is.* Altın.

zehebî [Ar. ẕeheb > ẕehebī ذهبى] *(zehebi:) {OsT} sf.* **1.** Altınla ilgili; altına ait. **2.** Altından yapılmış. **3.** Altına benzeyen; altın gibi.

zehebîn, [Ar. ẕehebīn ذهبين] *(zehebi:n) {OsT} sf.* Altından yapılmış.

zehebiye, [Ar. ẕehebiyye ذهبيه] *{OsT} sf.* **1.** Altın yaldızlı. **2.** *is.* Eskiden Nil'de yolcu taşımakta kullanılan çok görkemli büyük bir kayık türü.

zehebiyet, [Ar. ẕehebiyyet ذهبيت] *{OsT} is. kim.* Altın asidinin bir tuz ile birleşmesinden meydana gelen birleşik. ◻ **zehebiyet-i amonyak,** *{OsT} kim. Amonyak ile altın asidinin birleşmesinden oluşan tuz.*|| **zehebiyet-i potas,** *{OsT} kim. Potas ile altın asidinin birleşiminden oluşan tuz.*

zehel[1], [Ar. sāḥil => zehel] *{ağız} is.* **1.** Deniz kıyısı; sahil. **2.** Çukur, alçak yer. **3.** Kuytu ve ıssız yer. **4.** Bağın, bahçenin güneşe karşı olan bölümü; güneç. [DS]

zehel[2], [Ar. sehl] *{ağız} zf.* Biraz. [DS]

zehel[3], [? zehel] *{ağız} sf.* Cimri; pinti. [DS]

zehelce, [zehel[2]-ce] *{ağız} zf.* Az önce; biraz evvel. [DS]

zehen, [Ar. şaḥn => sahan / zahan / zehen] *{ağız} is.* Bakır kap; sahan. [DS]

zeher, [Far. zehr => zehir / zeher] *{ağız} is.* Zehir; ağı. [DS]

zehhar, [Ar. zeḫr > zeḫḫār زخار] *{OsT} sf.* (Deniz için) dalgalı; coşkun.

zehî, [Far. zehī / zihī زهى] *(zehi:) {OsT} ünl. "Ne iyi, ne güzel"* anlamlarında kullanılır.

zehib, [Ar. ẕeheb > ẕehīb ذهيب] *(zehi:b) {OsT} sf.* Altınla kaplanmış.

zehil, [Ar. sāḥil => zehil] *{ağız} is.* **1.** Kışı az, sıcak ve verimli bölge; sahil. **2.** Güneş alan yer. [DS]

zehilce, [zehil-ce] *{ağız} is.* Güneş alan yer; sıcak bölge. [DS]

zehin, [Ar. ẕihn => zehin] *{ağız} is.* Zihin; bellek. [DS] ◻ **zehinde tutmak,** *{ağız} Öğrendiğini, duyduğunu, gördüğünü unutmamak; belleğinde tutmak.* [DS]|| **zehinde galmak** (kalmak), *{ağız} Hatırda kalmak; bellenen şeyi unutmamak.* [DS]|| (bir şeyi) **zehinden geçirmek,** *{ağız} Bir an için o şeyi düşünmek; zihninden geçirmek.* [DS]|| **zehin yormak,** *{ağız} Bir konu üzerinde uzun süre düşünmek; çözüm üretmeye çalışmak.* [DS]|| **zehne girmek,** *{ağız} Öğrenmek; zihne girmek.* [DS]|| **zehne gomak** (komak), *{ağız} 1. Söyleneni aklında tutmak; unutmamak. 2. Bellemek.* [DS]|| **zehne sığınak,** *{ağız} 1. Kavranılır, anlaşılır durumda olmak. 2. Akla yatkın olmak.* [DS]|| **zehni açılmak,** *{ağız} Anlayış ve kavrayışı gelişmek; zihni açılmak.* [DS]|| **zehni almak,** *{ağız} Anlayıp kavramak; zihni almak.* [DS]|| **zehni dakılmak** (takılmak), *{ağız} Bir konu zihnini meşgul etmek; üstünde durmak; düşünmek.* [DS]|| **zehni dırmalamak** (tırmalamak), *{ağız} Aşırı kaygı vermek; düşünmeye zorlamak.* [DS]|| **zehnini bozmak,** *{ağız} Delirmek; aklî dengesini yitirmek.* [DS]|| (bir şeye) **zehni saplanmak,** *{ağız} Bir konu üstünde sürekli düşünmek; aklı takılmak; zihni saplanmak.* [DS]|| **zehni yatmak,** *{ağız} Bir işin olabileceğini kabul etmek; aklı yatmak.* [DS]

zehinsiz, [zehin-siz] *{ağız} sf.* **1.** Kavraması kıt; zihinsiz. **2.** Unutkan. [DS]

zehir, -hri [Far. zehr زهر] *{OsT} is.* **1.** Öd salgısı; safra. **2.** Vücuda yeterli miktarda girdiğinde hayatî işlevleri bozan ve ölüme yol açan kimyasal madde; ağı; sem. **3.** Bazı hayvanlarla bitkiler tarafından salgılanan ve vücuda sokma ve batına biçiminde giren zararlı madde; ağı. **4.** *mecaz.* Kötülük taşıyan duygu ve niyetler; öfke; kötülük. **5.** *mecaz.* Büyük üzüntü; acı; keder. **6.** Keskinlik; ani etki. ◻ **zehirden şifa ummak,** *{ağız} Çaresiz kalınca en olmadık şeylerden medet ummak; "Denize düşünce yılana sarılmak".* [DS]|| **zehir etmek,** → zehretmek.|| **zehir gibi,** *1. Çok acı. 2. Çok sert ve etkileyici; çok soğuk. 3. İşinde çok usta ve becerikli. 4. Üstün; aşırı.*|| **zehir hafiye,** *şaka. Göz açtırmayan; sert kimse.*|| **zehirini almak,** *{ağız} Avutucu sözler söyleyerek birinin kederini hafifletmeye çalışmak; acılarını dindirmek.* [DS]|| **zehirini dökmek,** *{ağız} Dertlerini anlatmak.* [DS]|| **zehirini kusmak,** *Çok kötü sözler söylemek; ağır konuşmak.*|| **zehir kesilmek,** *1. Çok acı, yakıcı olmak. 2. mecaz. Aşırı karamsarlık, ümitsizlik ve sıkıntı oluşmak.*|| **zehir olmak,** *Üzülmek; bunalmak; acı çekmek.*|| **zehir olsun,** *Yedirilip içirilen birinden kötülük görünce söylenen ilenme sözü.*|| **zehir saçmak,** *Çevreye kötü propaganda yapmak; insanları kötü yollara yöneltmek; tahrik etmek; bozgunculuk yapmak.*|| **zehir zakkum,** *{ağız} Çok acı.* [DS]|| **zehir zembelek,** *{ağız} 1. Çok acı. 2. Çok ekşi. 3. (Kişi için) çok sert.* [DS]|| **zehir zemberek,** *1. Son derece acı. 2. {ağız} Çok üzücü. 3. (Çocuk için) afacan.* [DS]|| **zehir zıkkım,**

mecaz. Son derece acı; ağı gibi.|| **zehir zıkkım olsun,** *"Yedikleri kendisine yaramasın" anlamında ilenme sözü.*

zehirleme, [zehir-le-me] *is.* Zehirlemek eylemi.

zehirlemek, [zehir-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Öldürmek amacıyla ağızdan yutturma, havaya karıştırarak soluk aldırma, deri üstünden emdirme ya da doku içine zerk etme gibi çeşitli yollardan bir canlının, bir insanın vücuduna zehir girmesini sağlamak; ağılamak. **2.** Yiyecek ve içeceklerine ağı katmak. **3.** Birinin bünyesine zarar vermek. **4.** (Topluluk için) bünyelerine zarar veren maddeler kullandırtmak; kötü alışkanlıklar kazandırmak. **5.** *mecaz.* Zarar veren düşünceler aşılamak; zararlı duygular aşılamak. **6.** Zehir içerek kendini öldürmek. **7.** Kendi organizmasına zarar veren maddeler kullanmak. **8.** (Su, hava vb. için) zehirli maddeler katmak; zehirli maddelerle şu veya bu şekilde kirletmek.

zehirlenme, [zehir-le-n-me] *is.* **1.** Zehirlenmek eylemi. **2.** Bir organizmaya hayatî bozukluk yaratacak miktarda zehirli madde girmesi ya da içerde birikmesi durumu. **3.** Hızla organizmayı bozacak, hayatî işlevleri yok edecek bir maddenin vücuttaki etkisi. **4.** Isırma ve sokma ile bir hayvan zehrinin vücuda girmesi.

zehirlenmek, [zehir-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Öldürülmek amacıyla zehir verilmek; ağılanmak. **2.** *mecaz.* Zararlı düşünce ve duyguların etkisi altında kalmak. **3.** *dönşl. f.* Zehirli bir madde dolayısıyla hastalanmak. **4.** Zehirli hâle gelmek; zehirli duruma gelmek.

zehirletme, [zehir-le-t-me] *is.* Zehirletmek eylemi.

zehirletmek, [zehir-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Bir kişi ya da hayvanın zehirlenmesini sağlamak; biri tarafından zehirlenmesini sağlamak. **2.** Zehirleme işini bir başkasına yaptırmak. **3.** Hava, su gibi bir madde ya da yiyeceğe zehir kattırmak.

zehirli, [zehir-li] *sf.* **1.** (Madde, bitki, hayvan için) zehri olan. **2.** Zehirleyici özellik taşıyan. **3.** İçine, üzerine vb. yerine zehir bulaşmış, zehir karışmış olan; zehir içeren. **4.** *mecaz.* (Duygu, düşünce vb. için) zararlı. 🗗 **zehirli gaz,** *Zehirleyici özelliği olan gaz.*

zehirlik, -ği [zehir-lik زهرلك] *{OsT} is.* İçki.

zehirlilik,-ği [zehir-li-lik] *is.* **1.** Zehirli olma durumu. **2.** Zehirli olanın niteliği.

zehirsiz, [zehir-siz] *sf. tıp.* **1.** (Madde, bitki, hayvan için) zehri olmayan. **2.** Herhangi bir zehirleyici özellik taşımayan. **3.** Zehir içermeyen.

zehirsizleşme, [zehir-siz-le-ş-me] *is.* Zehirsizleşmek durumu.

zehirsizleşmek, [zehir-siz-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Zehirsiz duruma gelmek; zehirli olma özelliğini yitirmek.

zehkir, [Far. zeh-gīr زه گیر *(zi:hki:r) {OsT} is.* → zihgir.

zehl, [Ar. ẕehl ذهل] *{OsT} is.* → zühul.

zehlebün, [? zehlebün] *{ağız} is.* Saygısız ve sevimsiz kimse. [DS]

zehm, [Ar. zaḫm *(iri)*] *{ağız} sf.* Sağlam; pek; güçlü.

zehme, [Far. zaḫme => zehme] *{ağız} is.* Üzengi kayışı. [DS]

zehmeri, [Ar. zemherīr] *{ağız} is.* Şubat ayı içinde kışın en soğuk zamanı; zemheri. [DS]

zehmet, [Ar. zaḫmet => zehmet] *{ağız} is.* Sıkıntı; zahmet.

zehmetkeş, [Ar. zaḫmet + Far. -keş => zehmetkēş] *{ağız} is.* **1.** İşçi; gündelikçi. **2.** Ezilen.

zehr[1], [Ar. zehr زهر] *{OsT} is.* Çiçek. 🗗 **zehrü'r-rebt,** *Çuha çiçeği.*|| **zehru's-sālūs,** *Hercai menekşe.*

zehr[2], [Far. zehr زهر] *{OsT} is.* → zehir. 🗗 **zeh-āb,** *{OsT} Acı su.*|| **zehr-ābe,** *{OsT} 1. Zehirli su. 2. Zehir gibi acı su. 3. mecaz. Acılık; kaygı; acı.*|| **zehr-agîn,** *{OsT} Zehir dolu; çok acı.*|| **zehr-alūd,** *{OsT} 1. Zehirli. 2. Zehir gibi.*|| **zehr-āmiz,** *{OsT} 1. Zehirli. 2. Acı.*|| **zehr-bār,** *{OsT} 1. Zehir yağdıran. 2. Pek acı.*|| **zehr-dār,** *{OsT} Zehir yüklü; zehirli.*|| **zehr-dārū,** *{OsT} Panzehir.*|| **zehr-efşān,** *{OsT} Zehir saçan.*|| **zehr-hand,** *{OsT} Acı acı gülme.*|| **zehr-nāk,** *{OsT} Zehirli.*

zehra, -a'i [Ar. ezher > zehrāʾ زهراء] *(zehra:) {OsT} sf.* (Kadın için) yüzü çok parlak ve beyaz olan.

zehre[1], [Ar. zehre زهره] *{OsT} is.* Çiçek. 🗗 **zehre-i ceresiye,** *{OsT} bot. Çan çiçeği.*|| **zehretü'd-dünya,** *{OsT} Dünyanın çiçeği; dünyanın hoşluğu ve renkliliği.*

zehre[2], [Far. zehre زهره] *{OsT} is.* **1.** Öd; safra. **2.** Yiğitlik; cesaret. 🗗 **zehre-çāk,** *{OsT} Ödü patlamış; çok korkmuş.*|| **zehre-dār,** *{OsT} Cesur; yürekli.*|| **zehre-efşān,** *{OsT} Zehir saçan.*|| **zehre-şikâf,** *{OsT} Öd patlatıcı; korkutucu; korkunç.*|| **zehre-terāk,** *{OsT} Ödü patlamış; çok korkmuş.*

zehretme, [Far. zehr+ T. et-me] *is.* Zehretmek eylemi.

zehretmek, [Far. zehr+ T. et-mek] *gçl. f. [-(d)-er]* Tatsızlık çıkararak bir kimsenin bir şeyden zevk almasına engel olmak.

zehrevi, [Ar. zehre > zehrevī زهروی] *(zehrevi:) {OsT} sf.* **1.** Çiçeğe ait; çiçekle ilgili. **2.** Örtücü; koruyucu; koruyan.

zehrî, [Ar. zehr > zehrī زهری] *(zehri:) {OsT} sf.* Çiçekle ilgili; çiçeğe ait.

zehrîn, [Far. zehr > zehrīn زهرین] *(zehri:n) {OsT} sf.* Zehir gibi; pek acı.

zehrolma, [Far. zehr + T. ol-ma زهر اولمه] *{OsT} is.* Zehrolmak eylemi.

zehrolmak, [Far. zehr + T. ol-mak زهر اولمق] *{OsT} gçsz. f. [-ur]* Bir şeyden zevk almayı umut ederken bir olumsuzluk, bir tatsızlık ile karşılaşmak.

zehuk, -ku [Ar. zehḳ > zehūḳ زهوق] *(zehu:k) {OsT} sf.* **1.** Kısa ömürlü. **2.** Kalıcı olmayan; geçici. **3.** Boş; yararsız.

zein, [Fr. zéine] *is.* Mısırdan çıkarılan, triptofan ve lizin gibi birçok aminoasitten yoksun protein.

zeir[1], [Ar. ze'ir زئر] *{OsT} is.* Aslan kükremesi.

zeir[2], [Ar. ze'īr زئير] *(zei:r) {OsT} is. tıp.* Hastalık sonucunda akciğer ya da diğer iç organlarda beliren hırıltılı ses. ◻ **zeîr-i ihtikakî,** *{OsT} Deri gıcırtısına benzeyen bir ses.*

zeirat, [Ar. ze'īr > ze'īrāt زئيرات] *(zei:ra:t) is.* Vücuttan gelen doğal ve hastalığa ilişkin ince sesler. ◻ **ze'îrât-ı cerşiye,** *{OsT} Rende sesini hatırlatan sesler.*‖ **ze'îrât-ı gayr-i tabiîye,** *{OsT} tıp. Hastalık hâlinde duyulan sesler.*‖ **ze'îrât-ı ihtikâkiye,** *{OsT} tıp. İki zarın birbirine sürtünmesinden çıkan sesler.*‖ **ze'îrât-ı kalbiye,** *{OsT} tıp. Kalbin hareketlerinden doğan sesler.*‖ **ze'îrât-ı mibrediye,** *{OsT} tıp. Eğe sesine benzer sesler.*‖ **ze'îrât-ı minşâriye,** *{OsT} tıp. Testere sesine benzer ses.*‖ **ze'îrât-ı mûsikiye,** *{OsT} Güvercin ötüşünü andıran sesler.*‖ **ze'îrât-ı nefhiye,** *{OsT} Körük sesine benzer sesler.*‖ **ze'îrât-ı safîriye,** *{OsT} Islığımsı sesler.*‖ **ze'îrât-ı şiryâniye,** *{OsT} tıp. Hasta atardamarların içinden geçen kanın meydana getirdiği sesler.*‖ **ze'îrât-ı tabîiye,** *{OsT} tıp. Sağlam kalbin çıkardığı sesler.*

zejel, [İsp. zejel] *is. ed.* Mustarip vezninden türemiş olan bir Orta Çağ İspanyol nazım birimi.

zek[1], [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. *zek(k)-ir-de-mek* ◻ **zek zek atmak,** *{ağız} Zonklamak.* [DS]‖ **zek zük,** *{ağız} Ufak tefek; ince yapılı.* [DS]

zek[2], [Rus. zakliyuçenıy] *kısalt. is.* Eski Sovyetler Birliğinde, Gulag kamplarındaki tutuklulara verilen ad.

zek[3], [? zek] *{ağız} is.* Tarlada ekin, fide ve fidanlar arasında biten bir zararlı ot. [DS]

zek[4], [? zek] *{ağız} sf.* Nemli. [DS]

zek[5], [tek > zek] *{ağız} sf.* Tek. ◻ **zek teke,** *{ağız} Damızlık teke.* [DS]

zekâ[1], [Ar. ẕekā' ذكاء] *(zekâ:) {OsT} is.* **1.** İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı; kavramsal ve akılsal bilgi edinmeye yönelik zihinsel işlevlerin tümü; anlak; dirayet; zeyreklik; feraset. **2.** Bir insanın belli bir duruma uyma, koşullara göre etkinlik araçları seçme yatkınlığı; kavrama gücü; ayırt etme yetisi. **3.** Üstün zihinsel yetenekleri bakımından ele alınan kişi. **4.** İnsan etkinliklerinin herhangi bir alanında anlama, düşünme, öğrenme kaygısı güden ve bu etkinliğe uygun bir tutum takınan bir kimsenin niteliği. ◻ **zekâ bölümü,** *eğit. Bir kimsenin zihin gücünün hangi düzeyde olduğunu gösteren değer.*‖ **zekâ geriliği,** *eğit. Türlü sebeplerle, zihnin görevini yapmakta gösterdiği sürekli yavaşlama, duraklama ya da gerileme.*‖ **zekâ testi,** *eğit. Bir kimsenin doğal yeteneğini ve genel yaşantılar yoluyla edindiği kişiliğini ölçmek için hazırlanmış testler.*‖ **zekâ yaşı,** *eğit. Bir zekâ testinden elde edilen puanın, o testin ortalamasına göre bulunduğu yer.*‖ **zekâ yeteneği,** *eğit. Bir kimsenin zihin gücü ve kabiliyeti.*

zekâ[2]**, -a'i** [Ar. zekā' ذكاء] *(zekâ:) {OsT} is.* Saflık; duruluk; katışıksızlık.

zekâb, [Ar. zekāb زكاب] *(zekâ:b) {OsT} is.* Yazı mürekkebi.

zekan, [Ar. ẕeḳān ذقان] *(zeka:n) {OsT} is.* Çene.

zekanî [Ar. ẕeḳān > ẕeḳānī ذقانى] *(zeka:ni:) {OsT} sf.* Çeneyle ilgili; çeneye ilişkin.

zekât, [Ar. zeky *(artma)* > zekāt زكاة / زكات] *(-kâ:t) {OsT} is.* **1.** Artık. **2.** Temizlik; temiz olma. **3.** İyi ve düzgün olma. **4.** Övme. **5.** Artma; bereketli olma. **6.** *isl.* İslamın beş şartı içinde yer alan, zengin sayılan Müslümanın sahip olduğu mal ve paradan her yıl kırkta bir oranında yoksullara dağıtmak suretiyle yerine getirdiği malî ibadet; bu mal ya da paradan kırkta bir oranında miktarın yoksullara dağıtılması. **7.** *isl.* Zengin Müslümanların mal ve paralarından her yıl yoksullara vermekle yükümlü bulundukları kırkta birlik pay. ◻ **zekât keçisi gibi,** *Çok zayıf; güçsüz; arık.*‖ **zekât vermek,** *(Müslüman için) sahip olduğu mal ve paranın kırkta birlik bir miktarını yoksullara dağıtmak.*

zekâvet[1], [Ar. zekāvet زكاوت] *(zekâ:vet) {OsT} is.* Anlama, kavrama becerisi; zekâ. ◻ **zekâvet-i dessâs-âne,** *{OsT} Kötülüğe çalışan zekâ.*‖ **zekâvet-mend,** *{OsT} Zeki; akıllı.*‖ **zekâvet-mend-âne,** *{OsT} Zeki kimseye yakışır biçimde; zekice.*

zeker, [Ar. ẕeker ذكر] *{OsT} is.* **1.** Erkek. **2.** *anat.* Erkeklik organı; kamış.

Zekeriya, [Ar. zekeriyā زكريا] *(zekeriya:) {OsT} öz. is.* İsrailoğullarına gönderilmiş son peygamberlerden biri olup Yahya peygamberin babasıdır. ◻ **Zekeriya sofrası,** *Bir dileğin gerçekleşmesi için kırk çeşit yiyecekten hazırlanan sofra.*

zeket, [Ar. zekāt] *{eT} is.* Zekât. [EUTS]

zekevat, [Ar. zekāt > zekevāt زكوات] *(zekeva:t) {OsT} is.* Zekâtlar.

zekgum, [Ar. zaḳḳum => zekgum] *{ağız} is.* Zakkum. [DS]

zeki[1], [Ar. ẕekā' > ẕekī / ẕekiye ذكيه / ذكى] *(zeki:) {OsT}sf.* **1.** Nesneler, olaylar vb. arasındaki ilişkileri kolay kavrayan, çabuk anlayan; zekâ düzeyi yüksek olan. **2.** Zekânın varlığını yansıtan; zekâ belirtisi. **3.** (Hayvan için) zekâ bakımından insana benzetilen.

zeki[2], [Ar. zekā' > zekī / zekiye زكيه / زكى] *(zeki:) {OsT} sf.* Temiz; saf; halis.

zekice, [zeki-ce] *(zeki'ce) zf.* Zeki olarak; zeki kimseye uygun biçimde.

zekinimek, [sakin > zekin-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Hasta için) iyileşmeye başlamak. [DS]

zekinmek, [zek-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Yerinden kalkmaya davranmak; yekinmek. **2.** (Hasta için) iyileşmeye yüz tutmak; iyi olmak. [DS]

zekir[1], [Ar. ẕekīr ذكير] *(zeki:r) {OsT} sf.* Belleği güçlü; unutmayan.

zekir[2], [Far. zih-gīr] *{ağız} is.* Taşlı yüzük. [DS]

zekir[3], [? zekir] *{ağız} is.* Tortu. [DS]

zekiye[1], [Ar. ẕekā' > ẕekī / ẕekiye ذكى / ذكيه] *(zek:i) {OsT} sf.* (Bayan için) zeki olan.

zekiye[2], [Ar. zekā' > zekī / zekiye زكى / زكيه] *{OsT} sf.* (Bayan için) temiz; saf; halis.

zekkirdemek, [zek(k)-ir-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Titremek. [DS]

zeklemek[1], [sek-le-mek / zek-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tek ayakla yürümek; sekmek. **2.** Dik durmak. **3.** Yoklamak. [DS]

zeklemek[2], [zevk-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Alay etmek;eğlenmek. **2.** Güvenmek. [DS]

zeklenmek, [zevk-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Alay etmek; eğlenmek; dalga geçmek. [DS]

zeknimek, [sakin > zek(i)n-i-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Etkisi azalmak; tavsamak. [DS]

zel[1], [Ar. ẕel ذ] *is.* Arap alfabesinin dokuzuncu, Arap asıllı Türk alfabesinin on birinci harfinin adı; ebcet hesabında 700 sayısını karşılar.

zel[2], **-lli** [Ar. zell زل] *is.* **1.** Ayağı kayma; sürçme. **2.** Yanlış iş yapma; yanılma. **3.** Ufak suç. 🗗 **zelletü'l-kadem,** *{OsT} Ayak sürçmesi.*|| **zelletü'l-kari,** *{OsT} Kur'an-ı Kerim'i kural dışı okuyan.*

zel[3], [Ar. sehl => zēl] *(ze:l) {ağız} zf.* **1.** Az sonra; birazdan. **2.** (Zaman, süre vb. için) biraz. [DS]

zel[4], [zel] *{ağız} is.* Çerçöp. [DS]

zelak, -kı [Ar. zelaḳ زلق] *{OsT} is.* Ayak kayma; sürçme.

zelalet, [Ar. ẕelālet ذلالت] *(zelâ:let) {OsT} is.* Aşağılanma; hakirlik; alçalma; zillet.

zelalet, [Ar. żalālet] *{ağız} is.* Sapıklık; yoldan sapma; dalalet.

zelazil[1], [Ar. zelzele > zelāzil زلازل] *(zelâ:zil) {OsT} is.* Yer sarsıntıları; zelzeleler; depremler.

zelazil[2], [Ar. ẕilẓil > ẕelāẓil ذلاذل] *(zelâ:zil) {OsT} is.* Uzun etekler.

zelbe, [Yun. zeula] *{ağız} is.* Zelve. [DS] 🗗 **zelbe bağı,** *{ağız}* → zelve bağı. [DS]|| **zelbe deliği,** *{ağız}* → zelve deliği. [DS]

zelber, [Far. ser-bār] *{ağız} is.* **1.** Dert; yük; sıkıntı. **2.** Denk; yük. **3.** Ayak bağı. [DS] **zelber çuvalı,** *{ağız} Semersiz hayvanlara iki tarafa sarkıtılarak yüklenen içi az dolu çuval.* [DS]|| **zelber iş,** *{ağız} Ağır iş; külfetli iş.* [DS]

zelbirdek, -ği [zelbir-dek] *{ağız} sf.* Salkım saçak. [DS]

zele, [zel-e] *{ağız} is.* Ot çöp yığını. [DS]

zelef, [Ar. zelef زلف] *{OsT} is.* Sıra; derece; yakınlık.

zelel, [Ar. zelel زلل] *{OsT} is.* **1.** Eksiklik. **2.** *ed.* Aruz ölçüsünde *mefā'īlün* cüzünden *fā'ī* cüzünün meydana getirilmesi.

zelem[1], [Ar. zelem زلم] *{OsT}is.* **1.** Yeleksiz ok. **2.** Kumar oynanan ok.

zelem[2], [? zelem] *{ağız} is.* Lokma tatlısı. [DS]

zeleşme, [ze-le-ş-me] *(zé:leşme) is. dbl.* Bir ünsüzün *"z"* sesine dönüşmesi.

zelfe, [Yun. zeula] *{ağız} is.* Zelve. [DS]

zelhap, -bı [Ar. salḥleb => zelhap] *{ağız} is.* Salep. [DS]

zeli, [Far. zelü] *{ağız} is.* Sülük. [DS]

zelik, -kı [Ar. ẕelīḳ ذليق] *{OsT} sf.* (Çocuk için) düşük.

zelil[2], [Ar. ẕillet > ẕelīl ذليل] *(zeli:l) {OsT} sf.* Aşağılanan; hor görülen; aşağılık; düşkün. 🗗 **zelil etmek,** *Aşağılamak; hor görmek; önem ve değer vermemek.*|| **zelil olmak,** *Hor görülür olmak; aşağılanacak duruma düşmek.*

zelil[2], [Ar. zelīl زليل] *(zeli:l) {OsT} sf.* **1.** Sürçüp düşen. **2.** Yanılan.

zelilane, [Ar. ẕelīl + Far. -āne ذليلانه] *(zeli:la:ne) {OsT} zf.* Aşağılık bir biçimde.

zelilî [Ar. ẕelīl > ẕelīlī ذليلى] *(zeli:li:) {OsT} is.* Alçaklık; hakirlik.

zelim, [? zelim] *{ağız} is.* **1.** Erik, kayısı, badem gibi ağaçların gövdesinde oluşan zamk. **2.** Erkek üreme organında spermden önce gelen sıvı; mezi. [DS]

zelk, -kı [Ar. zelḳ زلق] *{OsT} is.* Kayma; sürçme;

tökezleme. 🗗 **zelku'l-em'ā,** *{OsT} tıp. Şiddetli ishal.*

zelka, [Ar. zelḳ > zelḳa زلقه] *{OsT} is.* → zelk. 🗗 **zelka-yı kadem,** *{OsT} Ayak sürçmesi.*

zellat, [Ar. zell > zellāt زلات] *(zella:t) {OsT} is.* **1.** Sürçmeler; kaymalar. **2.** Yanılmalar; yanlışlar. **3.** Suçlar.

zelle, [Ar. zell > zelle زلّ] *{OsT} is.* **1.** Ayağı kayma; sürçme. **2.** Yanlış iş yapma; yanılma. **3.** Ufak suç.

zelleli, [zelle-li] *{ağız} sf.* Gösterişli; büyük. [DS]

zellengada, [? zellengada] *{ağız} is.* Nergis. [DS]

zellengadi, [? zellengadi] *{ağız} is.* Nergis. [DS]

zellet[1], [Ar. zelle > zellet زلة] *{OsT} is.* → zelle. 🗗 **zelletü'l-kadem,** *{OsT} Ayak sürçmesi.*|| **zelletü'l-kari,** *{OsT} Kur'an-ı Kerim'i kural dışı okuyan.*

zellet[2], [Ar. lezẕet => zellet] *{ağız} is.* Tat; lezzet. [DS]

zelul, [Ar. ẕelūl ذلول] *(zelû:l) {OsT} sf.* **1.** Yumuşak başlı; uysal. **2.** Yavaş. **3.** *is.* Hecin devesi.

zelulî, [Ar. ẕelūl > ẕelūlī ذلولى] *(zelû:li:) {OsT} sf.* **1.** Yumuşak başlı; uysal. **2.** Sabırlı; dayanıklı.

zelvare, [Far. zelvāre] *{ağız} is.* Çuval, torba dokuma tezgâhlarında çözgü ipliklerine ağızlık açan 125 cm. boyunda bir ağaç. [DS]

zelve, [Yun. zelua => zelve] *{ağız} is.* Çift öküzünün boynuduruktan çıkmaması için öküzün boynunun iki yanına gelecek biçimde diklemesine geçirilen ağaç çubuk. [DS] 🗗 **zelve bağı,** *{ağız} Zelveleri birbirine bağlamada kullanılan ip veya deriden bağ.* [DS]|| **zelve deliği,** *{ağız} Boyunduruk üzerinde zelvelerin geçtiği deliklerden her biri.* [DS]

zelverce, [Far. servār-çe] *{ağız}* is. Deve havudunun altına konulan keçe. [DS]

zelvi[1], [Far. serv => servi > zelvi] *{ağız} is.* Servi. [DS]

zelvi[2], [Yun. zelua] *{ağız} is.* → zelve. [DS]

zelzal, [Ar. zelzāl / zilzāl زلزال] *(zelza:l) is.* **1.** Sarsılma; deprenme. **2.** Deprem.

zelzele, [Ar. zelzele زلزله] *is.* **1.** Deprem; yer sarsıntısı. **2.** Sarsıntı; sarsılma. 🗗 **zelzele-endāz,** *{OsT} Yeri sarsan.*|| **zelzele-nümā,** *{OsT} Sarsıntıyı gösteren; sismograf.*|| **zelzelétü's-sāa,** *{OsT} Kıyamet zelzelesi.*

zelzem, [Far. zīr-i zemīn = > zerzem / zelzem] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zelzeme, [Far. zīr-i zemīn = > zerzem / zelzeme] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zelzemi, [Far. zīr-i zemīn = > zerzem / zelzemi] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zem[1], [Far. zemīn => zem] *is.* **1.** Seramikçilikte desen fonu. **2.** Boyanmamış seramik rengi.

zem[2], **-mmi** [Ar. ẕemm ذم] *is.* **1.** Kınama; ayıplama. **2.** *isl. huk.* Bir kimsenin, bir başkası aleyhine suçlamada bulunması; özel ve kişisel bir durumunu açıklaması; onun namus ve şerefine dokunacak eylemlerde bulunduğunu söylemesi.

zem[3], [? zem] *{ağız} sf.* Az; biraz. [DS]

zem[4], [Ar. żamm => zem] *{ağız} is.* Zam. [DS]

zemaim, [Ar. ẕemīme > ẕemā'im ذمائم] *(zema:im) {OsT} is.* Beğenilmeyen, ayıplanan, yerilen kötü haller.

zeman, [Ar. zemān زمان] *{OsT} is.* → zaman. 🗗 **zemān-ı rüşd,** *{OsT} Erginlik çağı.*|| **zemān-ı vüsūl,** *{OsT} Ulaşma zamanı; varış saati.*|| **zemān ü zemîn,** *{OsT} Zaman ve yer; durum.*|| **zemān zemān,** *{OsT} Vakit vakit; zaman zaman.*

zemane, [Ar. zemāne زمانه] *(zema:ne) {OsT} is.* **1.** Devir; vakit. **2.** Şimdiki zaman. **3.** Talih; şans; baht. **4.** *{ağız}* Gençlik. [DS]

zemanen, [Ar. zemān > zemānen زماناً] *(zema:nen) {OsT} zf.* Zaman bakımından; zamanca.

zemanet, [Ar. zemānet زمانت] *(zema:net) {OsT} is.* **1.** Kötürüm olma. **2.** Bela; afet.

zemani, [Ar. zemān > zemānī زمانى] *(zema:ni:) sf.* Zamanla ilgili; zamana ilişkin.

zemaniyan, [Ar. zemānī + Far. -yān زمانيان] *(zema:niya:n) {OsT} is.* İnsanlar.

zembeldek, -ği [zembel-dek] *{ağız} sf.* (Kişi için) aşağı görülen; hor. [DS]

zembelek, -ği [Far. zembūr-ek = > zembelek] *{ağız} is.* **1.** Zemberek. **2.** Kapı demiri. [DS]

zemberek[1], **-ği** [Far. zembūr-ek / zenbūr-ek] *is.* **1.** Saat vb. araçların mekanik parçalarını harekete geçiren çelikten sarmal yay. **2.** Kapılara takılan yaylı kapama düzeneği. **3.** Çelik ya da pirinçten yapılma dört köşeli, baş parmak kalınlığında keskin uçlu ok. **4.** Hayvan sırtında taşınabilen top; zemberekli misket. **5.** *{ağız}* Kapı anahtarı. [DS] **6.** *{ağız}* Kilit dili. [DS] **7.** *{ağız}* Neşter. [DS] **8.** *{ağız}* Çocukların kuş vurmak için yaptıkları bir araç. [DS] **9.** *{ağız}* Demirden yapılmış kapı sürgüsü. [DS] 🗗 **zembereği boşanmak,** *1. Zembereği kurulmaz duruma gelmek. 2. mecaz. Kendini tutamayarak uzun süre gülmek.*|| **zemberek gibi,** *Birdenbire; âniden.*|| **zemberek kurulmak,** *Durum kızışmak; taraflar sertleşmek.*|| **zemberek kutusu,** *Saatlerdeki zembereği korumak için zembereğin içine konulduğu kutu.*|| **zemberek otu,** *bot. Atkuyruğu.* || **zemberek vurmak,** *{ağız} Halk hekimliğinde kan almak için neşteri kan alınacak yere vurmak.* [DS]

zemberek[2], **-ği** [? zemberek] *{ağız} is.* **1.** Zatürrie. **2.** Sığırlarda çene altlarının şişmesi ile kendini gösteren bir hastalık. [DS]

zemberekçi, [zemberek-çi] *is.* **1.** Zemberek yapan ve satan. **2.** İmparatorluk döneminde, Yeniçeri ocağının zemberek kullanan ortasına verilen ad.

zemberekli, [zemberek-li] *sf.* Zembereği olan. 🗗 **zemberekli musket,** *Eskiden hayvan sırtında taşınan küçük top.*

zembil, [Ar. / Far. zinbīl / zenbīl] *is.* **1.** Hasır veya sazdan örülerek yapılmış kulplu torba. **2.** *{ağız}* Yassı meyve sepeti. [DS] **3.** *{ağız}* Sırtta taşınan kıl torba. [DS] **4.** *{ağız}* Pazar çantası. [DS] **5.** *{ağız}* Küfe. [DS] **6.** *{ağız}* Büyük harman kalburu; gözer. [DS] **7.** *{ağız}* Ağzı geniş, basık sepet. [DS] **8.** *{ağız}* Kaşık, çatal konan bir tür kap. [DS] 🗗 **zembil otu,** *bot. Buğdaygillerden, ayrık otu gibi çorak yerlerde yetişen, en hafif rüzgârda bile titreyen uzun saplı yassı başakçıklı bir çenekli otsu bitki, (Briza).*

zembildek, -ği [Fan. zenbūrek => zembildek] *{ağız} is.* **1.** Zemberek. **2.** Çocukların kuş vurmak için yaptıkları bir araç. [DS]

zembiligozgoz, [zembil-i ġavz+ġavz] *{ağız} is.* **1.** Ceviz. **2.** Sepet. **3.** Kendil simidi; simit. [DS]

zembiligözgöz, [zembil-i ġavz+ġavz] *{ağız} is.* Kandil simidi; simit. [DS]

zembirek, -ği [Far. zenbūrek] *{ağız} is.* Zemberek. [DS]

zembül, [Ar. zenbīl => zembül] *{ağız} is.* Ağzı geniş, basık sepet. [DS]

zemen, [Ar. zemen زمن] *{OsT} is.* → zaman.

zemene, [? zemene] *{ağız} is.* Sözde sebep; bahane. [DS]

zemferi, [Ar. zemherīr] *{ağız} is.* → zemheri. [DS]

zemhedi, [Ar. zemherīr] *{ağız} is.* → zemheri. [DS]

zemheri, [Ar. zemherīr] *is.* **1.** Şiddetli soğuk. **2.** Kış mevsiminin 21 Aralık-30 Ocak arasındaki 40 günlük soğuk dönemine verilen ad; karakış. 🗗 **zemheri fırtınası,** *Uzun deneme ve ölçümlere göre yüzde yetmiş oranında gerçekleşen 6-9 Ocak arasında meydana gelen sayılı fırtına.*‖ **zemheri zürefası,** *alay. Kışın ince giyinen.*

zemherir, [Ar. zemherīr زمهرير] *{OsT} is.* → zemheri.

zemıh, [Ar. żamġ => zemıḫ] *{ağız} is.* Zamk. [DS]

zemi, [Far. zemīn => zemi] *{ağız} is.* Tarla. [DS]

zemik, [Ar. żamġ => zemik] *{ağız} is.* Zamk. [DS]

zemim, [Ar. ẕemın > ẕemīm / ẕemīme ذميمه / ذميم] *{OsT} sf.* (Huy, davranış vb. için) beğenilmeyen; kötü.

zemime, [Ar. ẕemīm > ẕemīme ذميمه] *{OsT} is.* Kötülenmeye, çekiştirilmeye layık kötü davranış.

zemin[1], [Far. zemīn زمين] *(-mi:ni) {OsT} is.* **1.** Bir şeyin üzerine oturduğu yatay yüzey; taban; döşeme. **2.** Yeryüzü; toprak; dünya. **3.** Üzeri resimli, desenli kumaş, halı, yer muşambası ya da benzer yüzeylerde, üzerinde şekillerin, motiflerin belirdiği yaygın renk; fon. **4.** *mecaz.* Bir eylemin, konunun dayandırıldığı esas; temel; dayanak. **5.** Sebep; neden; konu. **6.** Sosyal olaylar bakımından ortam. **7.** *sf.* Zemini oluşturan. 🗗 **zemîn-būs,** *{OsT} Yeri öpen; saygıyla eğilen.*‖ **zemîn-būsî,** *{OsT} Yer öpme.*‖ **zemîn-dār,** *{OsT} Vali; hâkim.*‖ **zemîn-dārān,** *{OsT} Valiler; hâkimler.*‖ ... **zeminde,** ... *ortamda.*‖ **zemin doku,** *Bir kumaşın alt dokusu ya da örgüsü.*‖ **zemin etüdü,** *Yapım tekniğinin gerektirdiği şartları taşıyıp taşmadığını anlamak için inşaat alanının bilimsel yöntemlerle incelenmesi çalışmaları.*‖ **zemin-gîr,** *Toprağa, yere yapışan; yatalak.*‖ **zemîn-gîrî,** *{OsT} Toprağa ait; toprakla ilgili.*‖ **zemin halısı,** *Taban halısı.*‖ **zemin hazırlamak,** *1. Sebep olmak; neden olmak. 2. Daha sonra gerçekleştirilecek bir eyleme uygun bir ortam oluşturmak.*‖ **zemîn-i mürde,** *{OsT} Boş, ıssız yer.*‖ **zemîn-i üftāde,** *{OsT} Boş bırakılmış, ekilmemiş toprak.*‖ **zemîn-kâr,** *{OsT} Konuşma sırasında çeşitli bahanelerle asıl konuya girmekten kaçınan.*‖ **zemin kat,** *Yer katı.*‖ **zemin katı,** *Bir yapının toprağa oturduğu yüzeydeki ya da ondan biraz yüksekteki katı; yer katı.*‖ **zemin-kûb,** *{OsT} Ayağını yere vuran; çengi; dansöz.*‖ **zemînlerze,** *{OsT} Yer sarsıntısı; deprem.*‖ **zemin mekaniği,** *Bayındırlık ve inşaat çalışmalarında kütle ve altyapı sorunlarını inceleyen mekanik bilimi dalı; yer mekaniği.*‖ **zemin odası,** *Yazma atölyelerinde yazmalara fon renginin basıldığı bölüme verilen ad.*‖ **zemîn-peymā,** *{OsT} Yer ölçen; çok yolculuk eden.*‖ **zemîn-peymāy,** *{OsT} Yer ölçen; çok yolculuk eden.*‖ **zemîn ü zemān,** *{OsT} Yer ve zaman; en uygun durum.*‖ **zemin ve zamana uygun,** *(Söz, davranış için) konuya ve içinde bulunulan ortama uygun düşen.*

zemin[2], [? zemin] *{ağız} is.* **1.** Marangoz bıçkısı. **2.** Ot ve bağ bıçkısı. **3.** Tahta delgisi; matkap. [DS]

zeminli, [zemin-li] *sf.* **1.** Zemini olan. **2.** Belirtilen nitelikte zemine sahip olan.

zeminlik,-ği [zemin-lik] *is.* Yer altı barınağı.

zemistan, [Far. zemistān زمستان] *(zemista:n) {OsT} is.* Kış mevsimi; kış.

zemistanî, [Far. zemistān زمستانی] *(zemista:n) {OsT} sf.* **1.** Kışlık. **2.** *is.* Üst düzey yeniçerilere verilen kışlık giyecek; baranî; kışlık.

zemistaniye, [Far. zemistān + Ar. -iyye زمستانيه] *(zemesta:niye) {OsT} is.* Padişah tarafından her yıl üst düzey yeniçerilere dağıtılan kışlık giyecek ya da kumaş.

zemk, [Ar. żamġ => zemk] *{ağız} is.* Zamk. [DS]

zemleme, [zem-le-me] *is.* Zemlemek eylemi.

zemlemek, [zem-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Kütahya seramikçiliğinde desenlerin üzerine oturduğu fonu boyamak.

zemlik, -ği [Far. zemīn => zem-lik] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zemnik, -ği [Far. zemīn => zem-lik > zemnik] *{ağız} is.* Yanları açık, üstü çalı çırpıyla örtülmüş çardak. [DS]

zemmam, [Ar. ẕemm > ẕemmām ذمام] *(zemma:m) {OsT} sf.* Çok kötüleyen; çok yeren; çok kınayan; çok çekiştiren; dedikoducu.

zemmetme, [Ar. ẕemm + T. et-me ذم ايتمه] *{OsT} is.* Zemmetmek eylemi.

zemmetmek, [Ar. ẕemm + T. et-mek ذم ايتمك] *{OsT} gçl. f [-(d)-er]* Kötülemek; yermek; çekiştirmek; kınamak.

zemperek, -ği [Far. zenbürek] *{ağız} is.* Zemberek. [DS]

Zemzem, [Ar. zemzem زمزم] *{OsT} öz. is.* **1.** Kâbe yakınında bulunan kuyu. **2.** *is.* Bu kuyunun Müslümanlarca kutsal bilinen suyu; zemzem suyu. 🗗 **zemzem kuyusuna işemek,** *kaba. Adının şöyle veya böyle anılmasını sağlamak için kötü bir iş yapmak.*|| **zemzemle yıkanmış,** *(Karşılaştırılan kişilerden) birinin diğerine göre çok daha iyi olduğunu belirtmek için kullanılan söz; ona göre çok iyi nitelikte.*|| **zemzem suyu,** *Kâbe yakınındaki aynı adlı kuyunun kutsal suyu.*

zemzem, [Ar. zemzem *(gür kaynama)* زمزم] *{OsT} is.* **1.** Suyu bol kaynak. **2.** Yavaş sesle şarkı söyleme. **3.** *müz.* Klasik Türk müziğinde eski bir birleşik makam.

zemzemat, [Ar. zemzem > zemzemāt زمزمات] *(zemzema:t) {OsT} is.* Şarkılar; ezgiler; nağmeler.

zemzeme[1]**,** [Ar. zemzem > zemzeme زمزمه] *{OsT} is.* **1.** Ezgili ses. **2.** Şarkı; nağme. **3.** *müz.* Yanına geldiği makamda, bir kürdîli dörtlüsü ile karar verileceğini gösteren terim. 🗗 **zemzeme-dār,** *{OsT} Ahenkli; nağmeli.*|| **zemzeme-kürdî,** *{OsT} müz. Klasik Türk müziğinin eski bir makamı.*|| **zemzeme-pîrā,** *{OsT} Şarkı söyleyen; terennüm eden.*

zemzeme[2]**,** [? zemzeme] *{ağız} is.* Ufak tefek alet; alet edavat; öteberi. [DS]

zemzemlik, -ği [zemzem-lik] *is.* **1.** Zemzem konulan kap. **2.** Ağzı gümüş kapaklı Çin sürahisi.

-zen, [Far. zeden *(vurmak)* > -zen زن -] *{OsT} son ek.* Sonuna getirildiği Farsça kelimelere *"vuran, vurucu"* anlamı katarak birleşik sıfatlar yapan son ek.

Zen, [Jap. zen / Çin. çan / Sansk. dhayana] *is.* **1.** Derin düşünce; murakabe: meditasyon. **2.** Budizm'in, sade sofuluğu benimseyen, güçlü bir mistisizme yer veren ve sanatı teşvik eden Japon Buda okulu. **3.** *sf.* Zen ile ilgili.

zen[1]**,** [Far. zen زن] *{OsT} is.* Kadın.

zen[2]**,** [Ar. ẕann => zen] *{ağız} is.* Sanma; sanı.

zenabil, [Ar. zenbīl > zenābil زنابل] *(zena:bil) {OsT} is.* Zenbiller; dağarcıklar.

zenabir, [Ar. zenbūr > zenābir زنابر] *{OsT} is.* Eşek arıları.

zenadik, [Ar. zındīḳ > zenādīḳ / zenādīka زناديق / زناديقه] *(zena:di:k) {OsT} is.* Zındıklar; münafıklar.

zenadika, [Ar. zındīḳ> zenādıḳ / zenādıḳa زنادقه] *(zena:dika) {OsT} is.* Zındıklar; ahrete inanmayanlar.

zenah, [Far. zenāḫ زناخ] *(zena:h) {OsT} is.* Çene.

zenahdan, [Far. zenāḫ > zenāḫdān زناخدان] *(zena:hda:n) {OsT} is.* Çene.

-zenan, [Far. zeden *(vurmak)* > -zenān زنان-] *(zena:n) {OsT} son ek.* Sonuna getirildiği Farsça kelimelere *"vuran, vurarak"* anlamı katarak birleşik sıfat ve zarflar yapan son ek.

zenan, [Far. zen > zenān زنان] *(zena:n) {OsT} is.* Kadınlar. 🗗 **zenān-nāme,** *{OsT} Kadınları, kadınlarla olan ilişkileri konu alan eser.*

zenana, [Hint. zenana] *is.* Sabahlık, ev giysiler vb. yapımında kullanılan dökümlü ipekli ya da pamuklu ince kumaş.

zenane, [Far. zen-āne زنانه] *(zena:ne) {OsT} zf.* **1.** Kadınca; kadınlara yakışır biçimde. **2.** Kadın gibi; kadınsı **3.** *sf.* Kadınlarla ilgili; kadınlara özgü.

zenanir, [Ar. zünnār > zenānīr زنانير] *(zena:ni:r) {OsT} is.* Papazların bellerine bağladığı kuşaklar; zünnarlar.

zenb, [Ar. ẕenb ذنب] *{OsT} is.* Suç; günah; kabahat.

zenbak, [Ar. zenbaḳ زنباق] *{OsT} is. bot.* → zambak.

zenbakıye, [Ar. zenbākıyye زنباقيه] *(zenba:kıye) {OsT} is. bot.* Zambakgiller.

zenberek, [Far. zenbūr-ek زنبورك] *(zenbu:rek) {OsT} is.* → zemberek.

zenberekçi, [zenberek-çi] *is.* → zemberekçi.

zenberekli, [zenberek-li] *sf.* → zemberekli.

zenbil, [Ar. zinbīl / zenbīl زنبيل] *(zenbi:l) {OsT} {ağız} is.* → zembil. [DS] 🗗 **zenbîl-bāf,** *{OsT} Zembil örücüsü; zembilci.*

zenbur, [Ar. zenbūr زنبور] *(zenbu:r) {OsT} is.* Eşekarısı.

zenburane, [Ar. zenbūr + Far. -āne زنبورانه] *(zenbu:ra:ne) {OsT} zf.* Arı gibi; arıcasına.

zenburek, -ği [Far. zenbūrek زنبورك] *(zenbu:rek) {OsT} is.* Zemberek. 🗗 **zenburek topu,** *Hayvanla taşınan eski bir top.*

zenc, [Ar. zenc زنج] *{OsT} sf.* **1.** Siyah; kara. **2.** *is.* Zenci.

zencar, [Far. zengār > Ar. zencār زنجار] *(zenca:r) {OsT} is.* Göztaşı; bakır sülfat.

zencebe, [Ar. zencebe زنجبه] *{OsT} is.* Kadınların kalçalarını büyük göstermek için arkalarına bağladıkları yastık.

zencebil, [Ar. zencebīl زنجبيل] *(zencebi:l) {OsT} is. bot.* **1.** Zencefil. **2.** Şarap. ◻ **zencebîl-i Acem,** *İran çinisi elde edilen bir tür deve dikeni.*|| **zencebîl-i Şāmî,** *{OsT} Andızotu.*

zencebiliye, [Ar. zencebīliyye زنجبليه] *(zencebi:liye) {OsT} is. bot.* Zencefilgiller.

zencef, [? sencef / zencef زنجف] *{OsT} is.* Etek pervazı.

zencefil, [Ar. zencefīl زنجبيل / زنجفيل] *is. bot.* **1.** Zencefilgillerden, Hindistan ve Malezya'da yetiştirilen, kök saplı, saz görünümünde, öğütülmüş kök sapları baharat olarak kullanılan büyük bir otsu bitki, *(Zingiber officinale).* **2.** Bu bitkinin kök saplarından elde edilen baharat. ◻ **zencefil otu,** *bot. Hindistan'da yetişen ve kök saplarından palmarosa adı verilen bir tür esans elde edilen bitki, (Cympopogon martinii).*

zencefilgiller, [zencefil-gil-ler] *is. bot.* Örnek türü zencefil olan, tropik bölgelerde yetişen, hemen hepsi uyarıcı nitelikte yağlar içeren ve baharat olarak kullanılan bir çenekli bitkiler familyası, *(Zingiberaceae).*

zencefre, [Ar. zincefr / züncüfr] *is.* → zincifre.

zencelemek, [zence-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* **1.** Üzmek. **2.** Manen sarsmak. [DS]

zencep, -bi [? sencef / zencef / zencep] *{ağız} is.* Etek kıyısı. [DS]

zencere, [Ar. zencere زنجره] *{OsT} is.* Parmakla fiske vurma.

zencerf, [Ar. zencerf زنجرف] *{OsT} is.* → zincifre.

zenci, [Ar. zencī زنجی] *(zenci:) {OsT} sf.* **1.** Siyah derili. **2.** Siyah ırktan olan; siyahî. **3.** Zencilere özgü olan şey. **4.** *is.* Deri pigmentlerinin koyu renkte olmasıyla ayırt edilen, beyaz ve sarı ırk karşıtı insan. **5.** *mecaz.* Fellah; Arap. ◻ **zencî hadımlar,** *{OsT} İmparatorluk döneminde, sarayın harem ve padişah hizmetinde görev alan zenci kadın ağaları.*

zencilik, -ği [zenci-lik] *(zenci:lik) is.* **1.** Zencilerin kültürel ve manevî değerlerinin tümü; zenci kimliği. **2.** Zenci kültürüne bağlı olma durumu ve bilinci.

zencir, [Far. zencīr زنجير] *(zenci:r) {OsT} is.* **1.** Zincir. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Klasik Türk müziğinde çifte düyek, fahte, çenber, devrikebir, berafşan gibi beş büyük usulün birleşmesinden meydana gelmiş, 120 zamanlı büyük bir usul. ◻ **zencîr-bend,** *{OsT} 1. Zincire bağlanmış; zincire vurulmuş. 2. ed. Önceki mısraın son kelimesini arkadan gelen mısraın başında tekrarlayarak yazılmış koşma.*|| **zenciri inmek,** *{ağız} Soyu tükenmek; ocağı sönmek.*|| **zencir kemiği,** *{ağız} Bel kemiği.* [DS]|| **zencir kilimi,** *{ağız} Desenleri zinciri andırır bir Berit kilimi.* [DS]

zencirci, [zencir-ci] *{ağız} is.* Gardiyan. [DS]

zencircilik, -ği [zencir-ci-lik] *{ağız} is.* Gardiyanlık.[DS]

zencirek, [Far. zencīr-ek زنجيرك] *(zenci:rek) {OsT} is.* **1.** Küçük zincir. **2.** Yazma kitapların sayfa kenarlarına yapılmış zincir biçimindeki süsleme.

zenciri [Far. zencīr > zencīrī زنجيری] *(zenci:ri:) {OsT} is.* Zincire vurulacak deli; zincirlik deli.

zenciriyan, [Far. zencīrī > zencīriyān زنجيريان] *(zenci:riya:n) {OsT} is.* Zincirlik deliler.

zencirleme, [zencir-le-me] *{ağız} sf.* Birbirine ulanmış olan; zincirleme. [DS]

zenciye, [Ar. zenc > zenciyye زنجيه] *(zenci:ye) {OsT} is.* Zenci kadın.

zençe, [Far. zen-çe زنچه] *{OsT} is.* **1.** Küçük, aşağılık kadın. **2.** Sokak kadını.

zençmek, [zenç-mek] *{ağız} gçl. f. [-er]* Sarsmak. [DS]

zend[1], [Ar. zend زند] *{OsT} is.* **1.** Çakmak demiri. **2.** *anat.* Ön kolda bulunan kemiklerden içte bulunanı; dirsek kemiği. **3.** *{ağız}* Bilek.

zend[2], [Far. zend زند] *{OsT} is.* **1.** Zerdüşt kitabı. **2.** *dbl.* Eski Farsçanın bir lehçesi; Avesta dili. ◻ **zend dili,** *dbl. Avesta dili.*

zendan, [Far. zend-ān زندان] *(zenda:n) {OsT} is. anat.* Dirsekle bilek arasında bulunan iki kemik.

zende, [Ar. zend > Far. zende زنده] *{OsT} is.* Çakmak demiri.

zendek, -ği [Far. zend + Far. -ık] *{ağız} is.* Kolluk.

zendeka, [Ar. zendeḳa زندقه] *{OsT} is.* Zındıklık; münafıklık; kâfirlik.

zendık, -ğı [Ar. zend + Far. -ık] *{ağız} is.* Sap; tutamak.

zendost, [Far. zen+dūst زندوست] *{OsT} is.* Kadınlara düşkün erkek; zampara.

zendosti, [Far. zendūstī زندوستی] *(zendosti:) {OsT} is.* Zamparalık.

zeneb, [Ar. ẕeneb ذنب] *{OsT} is.* **1.** Kuyruk. **2.** *bot.* Sap. ◻ **zeneb-i amın,** *{OsT} bot. Birleşik yaprakların sapı.*|| **zeneb-i varak,** *{OsT} Yaprak sapı.*|| **zeneb-i zehrā,** *{OsT} Çiçek sapı.*|| **zenebü'd-dücāce,** *{OsT} Kuğu burcunun sonundaki yıldız.*|| **zenebü'l-esed,** *{OsT} Aslan kuyruğu.*|| **zenebü'l-feres,** *{OsT} At kuyruğu.*|| **zenebü'l-hayl,** *{OsT} 1.*

bot. Atkuyruğu. 2. gök b. Kuzey yarımkürede yer alan Kuğu takımyıldızının en parlak yıldızı. || **zenebü'l-hayliye,** *{OsT} bot. Atkuyruğugiller.* || **zenebü'l-kaytus,** *{OsT} gök b. Balina takımyıldızı.*

zenebî [Ar. ẕeneb > ẕenebī ذنبى] *(zenebi:) {OsT} sf.* **1.** Kuyrukla ilgili. **2.** Sapla ilgili.

zenebiyat, [Ar. ẕenebī > ẕenebiyyāt ذنبيات] *(zenebiya:t) {OsT} is. bot.* Yaprakçıkların her birinin ufak sapları.

zenek[1], [Far. zen > zen-ek زنك] *{OsT} is.* Küçük kadın; kadıncık.

zenek[2], **-ği** [*eT.* señek > senek / zenek] *{ağız} is.* Ağaç ibrik; senek. [DS]

zenek[3], **-ği** [? zenek] *{ağız} sf.* Aptal. [DS]

zenen, [? zenen زنان] *{eAT} {ağız} is.* Küçük yoğurt, süt çömleği. [DS]

zeng[1], [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. *zeng-ir-de-mek*

zeng[2], [Far. zeng زنگ] *{OsT} is.* **1.** Zenci. **2.** Demir vb. şeylerin pası. **3.** Zil.

zengâr, [Far. zengār زنگار] *(zengâ:r) {OsT} is.* Göztaşı; bakır sülfat.

zengel, [Far. zengel زنگل] *{OsT} is.* **1.** Çan. **2.** Çıngırak. **3.** *müz.* Tef pulu. **4.** Müzikte bir makam adı. **5.** *{ağız}* Meşin tozluk. [DS]

zengele, [Far. zengele زنگله] *{OsT} is.* → zengel; zengûle.

zengert, [? zengert] *{ağız} is.* Menteşe. [DS]

zengi[1], [Far. zengī زنگى] *(zengi:) {OsT} is.* Zenci.

zengi[2], [üzengi > zengi] *{ağız} is.* **1.** Üzengi. **2.** Değirmen oluğunun altına konulan tek parça ağaç. [DS]

zengin, [Far. sengīn *(taştan)* => zengin] *sf.* **1.** (Kişi için) parası, malı çok olan; maddî yönden oldukça rahat bir hayat süren; varlıklı; varsıl. **2.** (Toplum, topluluk, ülke vb. için) ekonomik durumu iyi olan; bolluk içinde yaşayan. **3.** Yararlı ve istenilen, kendisinden beklenilen nitelikleri sayıca çok olan; içinde işe yarar maddeden çokça bulunan. **4.** (Toprak, maden yatağı vb. için) bol ürün veren; verimli. **5.** (Giysi, ev vb. için) gösterişli; fiyatı ve değeri yüksek. **6.** *is.* Parası, malı mülkü çok olan kimse. 🗗 **Zengin arabasını dağdan aşırır, fakir düz ovada yolunu şaşırır.** *Zengin parasının gücüyle pek çok güçlükleri hallederken yoksul olanaksızlık yüzünden en kolay şeyleri bile yapamaz, anlamında kullanılır.* || **zengin çocuğu,** *Zengin bir aileden gelen ve varlığın şımarttığı kişi.* || **zengin erki,** *Zenginler tabakasının yönetimde söz sahibi olduğu hükûmet şekli; plütokrasi; hükûmet-i ağniya.* || **zengin etmek,** *Çok kısa sürede para ve mal mülk sahibi olmasını sağlamak.* || **Zenginin malı züğürdün çenesini yorar.** *Birinin zenginliğinden söz etmenin yersiz ve gereksiz olduğunu vurgulamak için söylenir.* || **zengin kafiye,** *Dizelerdeki uyaklarda ikiden çok ses arasındaki uyumluluk.* | **zengin olmak,** *Çok kısa sürede para, mal mülk edinmek.*

zenginleme, [zengin-le-me] *is.* Zenginlemek eylemi; zenginleşme.

zenginlemek, [zengin-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Zengin duruma gelmek; zenginleşmek.

zenginleşme, [zengin-le-ş-me] *is.* Zenginleşmek eylemi.

zenginleşmek, [zengin-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Zengin duruma gelmek. **2.** Para, mal mülk edinmek; servet yapmak. **3.** Zorunlu ihtiyaçlarının dışında bol ve rahat yaşayabileceği düzeye ulaşmak. **4.** Bilgi ve görgüsü artmak; düşüncesi gelişmek; düşünsel alanı genişlemek. **5.** Yeni ögeler kazanarak kapsamı genişlemek. 🗗 **zenginleşmiş element,** *fiz. Belirli bir izotopa göre, izotop oranı doğal izotop oranının üzerinde olan kimyasal element.*

zenginleştirme, [zengin-le-ş-tir-me] *is.* Zenginleştirmek eylemi.

zenginleştirmek, [zengin-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Zengin duruma getirmek; zenginleşmesine neden olmak. **2.** Daha süslü ve görkemli bir görünüş kazandırmak. **3.** (Cevher için) yararlı cevher oranını artırmak. **4.** *müz.* (Ezgi için) ezgiye çeşitlemeler ve süsler dizisi katmak. **5.** *fiz.* Bir kimyasal elementin izotoplarından birinin oranını artırmak.

zenginlik, -ği [zengin-lik] *is.* **1.** Zengin olma durumu. **2.** Çok miktarda para ve mal mülk varlığı. **3.** Zengin olan bir topluluğun, bir ülkenin durumu. **4.** Herhangi bir yararlı maddeyi bol miktarda içeren şeyin taşıdığı nitelik. **5.** Düşünce ve sanat alanında bir eserin çeşitliliği ve renkliliğiyle dikkati çekme özelliği. **6.** Bir ya da birden çok ögeyi içeren şeyin özelliği. **7.** Değerli, pahalı ve gösterişli olan şeyin taşıdığı özellik. **8.** Bir ısıl motora giren hava yakıt karışımının oranı; hava-yakıt oranı.

zenginlikler, [zengin-lik-ler] *is.* Bir ülkenin ya da bölgenin ihtiyaçlarını karşılamakta kullanılan doğal kaynaklar.

zengirdemek, [zeng *(yans.)* > zeng-ir-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Titremek; zangırdamak. [DS]

zengü, [üzengi > zengü زنكو] *{OsT} {ağız} is.* Üzengi. [DS]

zengûle, [Far. zengūle زنگوله] *(zengû:le) {OsT} is.* **1.** Çıngırak. **2.** Def zili. **3.** *müz.* Türk müziğinde, hicaz beşlisi ile hicaz dörtlüsünden oluşan bir basit makam; zirgûle. 🗗 **zengûle buselik,** *{OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.* || **zengûlede buselik,** *{OsT} müz. Klasik Türk müziğinde buselik*

makamının zengûle perdesindeki (sol diyez) şeddi.|| **zengûle gerdaniye,** *{OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.*|| **zengûle geveşt,** *{OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.*|| **zengûle māye,** *{OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.*|| **zengûle nevrūz,** *{OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.*|| **zengûle perdesi,** *{OsT} müz. Türk müziğinde orta sekizlinin 18. perdesi.*| **zengûle selmek,** *{OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.*|| **zengûle şehnāz,** *{OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.*

zenhane, [Far. zen-ḫāne زنخانه] *(zenha:ne) {OsT} is.* **1.** Genelev. **2.** (Hint Türk İmparatorlarının) harem dairesi.

zeni, [? zeni] *{ağız} is.* Düz arazi; düz bahçe vb. [DS]

zenim, [Ar. zenm > zenīm زنيم] *(zeni:m) {OsT} is.* **1.** Bir topluluğa, kavme sonradan katılan, aslen o boydan olmayan kimse. **2.** *sf.* Soyu bozuk; soysuz.

zenin, [Ar. ẕenīn ذنين] *(zeni:n) {OsT} is.* Sümük.

zenit, [Fr. zénith] *is. gök b.* Başucu.

zenk[1]**,** [Far. zeng] *{ağız} is.* Külleme hastalığı. [DS]

zenk[3]**,** [? zenk] *{ağız} is.* Kilimde motif aralığı. [DS] 🗗 **zenk almak,** *{ağız} (Çakılan çivi için) yerine oturmamak; ucu boşa gelmek.* [DS]

zenne, [Far. zenān => zenne زنه] *{OsT} sf.* **1.** Kadın olmuş; kadınsı. **2.** Kadın; kadın cinsi. **3.** (Eşya için) kadın için; kadınlara özgü; kadın işi. **4.** *tiy.* Ortaoyunu ve Karagözde kadın rolüne çıkan erkek oyuncu. **5.** *{ağız}* Cura; bağlama. [DS] 🗗 **zenneye çıkmak,** *{OsT} (Erkek oyuncu için) ortaoyununda kadın rolü oynamak.*

zenneci, [zenne-ci] *is.* Kadın eşyaları satan kimse.

zennelik, -ği [zenne-lik] *is.* **1.** *tiy.* Zenne rolü. **2.** *sf.* (Eşya için) kadınlara yarar; kadın için.

zennube, [Far. zennūbe زنوبه] *(zennu:be) {OsT} is.* Günahkâr kız.

zennüç, -cü [? zennüç] *{ağız} is.* Sırlı yağ küpü. [DS]

zenpare, [Far. zen *(kadın)* + bāre *(dost)* زنپاره] *(zenpa:re) {OsT} sf.* **1.** Kadın seven. **2.** *is.* Zampara.

zenperest, [Far. zen-perest زنپرست] *{OsT} sf.* Kadınlara düşkün; zampara.

zenperestane, [Far. zen-perest-āne زنپرستانه] *(zenperesta:ne) {OsT} zf.* Kadına düşkün biçimde; zamparaca.

zenperestlik, -ği [zenperest-lik] *is.* Zamparalık.

zenzelak, -ğı [? zenzelak] *{ağız} is.* Leylak. [DS]

zenzeleh, [? zenzelak / zenzeleḫ] *{ağız} is.* Leylak çiçeklerine benzer çiçekleri olan, tohumları top top olan, tahtası marangozluğa elverişli bir ağaç. [DS]

zeolit, [Yun. dzein *(kaynak)* + lithos *(taş)* > Lat. zeolithus / Fr. zéolite] *is. min.* Alkali ve toprak alkali metallerin hidratlı doğal silikatlarından oluşan genel formülü $M_{2n}O$, Al_2O_3, $xSiO_2$, yH_2O *(n, M katyonunun değerliğidir)* olan bir mineral grubuna verilen ad.

zeolitleşme, [zeolit-le-ş-me] *is.* Bir kayaç içindeki feldspat ve alüminosilikatların zeolite dönüşmesine yol açan ısıl su olayı.

zeon, [Yun. zeon] *is.* Bizans ayin düzeninde, kudastan önce kutsal çanağın içine konan suyun ısıtıldığı kap.

zeotrop, [Fr. zéotrope] *sf. fiz.* (Karışımlar için) eş kaynama olayı göstermeyen bir basınçta kaynatıldıklarında bileşimleri ile kaynama sıcaklıkları sürekli olarak değişen.

zep, [Erme. cep] *{ağız} is.* **1.** Kırık ve çatlak çanak çömleği onarmakta kullanılan kireç, pamuk ve yumurta akı karışımı macun; lök. **2.** İlaç. [DS]

zepcik, -ği [tep-mek > tep-çik > zepcik] *{ağız} is.* Bel saplarına takılan ve üzerine ayakla basılan ağaç parçası; bel tepkisi. [DS]

zephiye, [Ar. ẕebh > ẕephiyye ذبحيه] *{OsT} is.* Kasaplardan alınan hayvan kesim vergisi.

zephyros, [Yun. zephyros] *is. mit.* Antik Çağda, tanrılaştırılmış olan batı rüzgârı.

zepleme, [sap-la-ma > zep-le-me] *{ağız} sf.* **1.** (Koşma, atlama, atma, saplama vb. için) çok hızlı; hızlı. **2.** Saplama. [DS]

zeplemek, [zep-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i-yor]* Toprak kapların kırık ve çatlaklarını özel macun ile kapatmak. [DS]

zeplenmek[1]**,** [zevk-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Öykünmek. **2.** Alay etmek. [DS]

zeplenmek[2]**,** [sap-la-n-mak / sip-le-n-mek > zep-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Gömülmek; saplanmak. [DS]

zepli, [zep-li] *{ağız} sf.* (Küp, toprak çanak vb. için) yamalı. [DS]

zeplin, [Alm. Ferdinand von Zeppelin *(Alman subayı ve sanayicisi)* > zeppelin] *is.* Yirminci yüzyıl başlarında Almanlar tarafından yapılan ve kullanılan omurgalı güdümlü balon.

zeppekçi, [zep(p)-e-k-çe] *{ağız} sf.* Yardakçı. [DS]

zeprik, -ği [segrek / zeyrek > zeprik] *{ağız} is.* Keten tohumu. [DS]

zepsi, [Yun. dzepse] *{ağız} is.* Dalyanda, kaptanın üstüne çıktığı direğin tam karşısındaki direk. [DS]

zer[1]**,** [zar / zer / zır / zör *(yans.)*] *is.* **1.** Rahatsız edici ses çıkarmayı, küçük tanecikler halinde düşmeyi, ileri geri konuşmayı anlatan kök. *zer-il zeril.* **2.** *{ağız}* Erkek eşekleri anırtmak için kullanılan ünlem. [DS]

zer[2]**,** [Far. zer زر] *{OsT} sf.* **1.** Sarı. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *is.* Altın. **3.** Para. **4.** *{ağız}* Pilavda kullanılan et suyu. [DS] 🗗 **zer-efşān,** *{OsT}* → zerefşan.|| **zer-**

endūd, *{OsT} Altın yaldızlı.*|| **zer-feşān,** *{OsT} Altın saçan; altın dolu.*|| **zer-gûn,** *{OsT} Altın renginde.*|| **zer-i deh-pencî,** *{OsT} Bakırla yarı yarıya karıştırılmış altın.* || **zer-i dest-efşār,** *{OsT} Elle şekil verilebilecek kadar yumuşak altın.*|| **zer-i gūl,** *{OsT} bot. Çiçek tozu.*|| **zer-i kamer-tāb,** *{OsT} Üzerinde ay resmi bulunan altın para.*|| **zer-i kâmil,** *{OsT} Ayarı tam altın.*|| **zer-i mağribî,** *{OsT} Ayarı tam altın; halis altın.* || **zer-i mahbûb,** *{OsT} İkinci Mustafa döneminde tuğralı olarak bastırılan altın sikke; (değeri yirmi beş kuruştu).*|| **zer-i mağribî,** *{OsT} Saf altın.* || **zer-i maklūb,** *{OsT} Kalp altın.*|| **zer-i müşt-efşār,** *{OsT} Elle şekil verilebilecek kadar yumuşak altın.* || **zer-i sāv,** *{OsT} Ayarı tam altın parçası.*|| **zer-i sāve,** *{OsT}* → zer-i sāv.|| **zer-i şeşserî,** *{OsT} Saf altın.* || **zer-i tıla,** *{OsT} Yaldız altın.* || **zer-i vîje,** *{OsT} Halis altın.*|| **zer-nigâr,** *{OsT} Altınla işlenmiş.* || **zer-sîne,** *{OsT} Altın göğüslü.*

zer[3]**, -r'ı** [Ar. zer^{c} زرع] *{OsT} is.* **1.** Tohum ekıne. **2.** Ürün; ekin. **3.** *tasvf.* Sofilerin çile ve oruca verdikleri ad. 🗗 **zer'-i ıbtî,** *{OsT} bot. Yan tomurcuk.*|| **zer'-i re'sî,** *{OsT} bot. Tepe tomurcuğu.*|| **zer ü zar,** *{OsT} Tahıl ve süt ürünü.*

zer[4]**,** [Ar. ẓāhir => zēr] *{ağız} ünl.* Ya; evet; öyle. [DS]

zera, [? zera] *{ağız} is.* Kartal; akbaba. [DS]

zerab, [Far. zer + āb زرآب] *(zera:b) {OsT} is.* **1.** Yaldız mürekkep. **2.** Beyaz şarap.

zerabi, [Ar. zürbī > zerābī زرآبی] *(zera:bi:) {OsT} is.* Güzel döşemeler.

zeraf, [Far. zerāf زراف] *(zera:f) {OsT} is.* Zürafa.

zerafe, [Ar. zerāfe / zerrāfe زرافه] *(zera:fe) {OsT} is.* Zürafa.

zerafî, [Ar. zerāfe > zerāfī زرافی] *(zera:fî:) {OsT} is.* Zürafalar.

zerak, -ğı [Ar. zeraḳ زرق] *{OsT} sf.* Mavi; gök.

zerana, [? zerana] *{ağız} is.* Sütleğen. [DS]

zerare, [Ar. ẕerāre ذراره] *(zera:re) {OsT} is.* Saçılan şey; saçı; saçıntı.

zerari, [Ar. ẕürriyet > ẕerārī ذراری] *(zera:ri:) {OsT}* **1.** Soylar; nesiller; kuşaklar. **2.** Eş ve çocuklar.

zerarih, [Ar. ẕerraḥ > ẕerāriḥ ذراريح] *(zera:rih, h kalın söylenir) {OsT} is. zool.* Kuduz böcekleri.

zeravend, [Far. zerāvend زراوند] *(zera:vend) {OsT} is. bot.* Loğusa otu; kaba kulak otu; kara asma; kurtluca, *(Aristolochia).*

zeravendi, [Far. zerāvendī زراوندی] *(zera:vendi:) {OsT} is. bot.* Loğusa otuna benzer bitkiler.

zerba, [Far. zerbā زربا] *(zerba:) {OsT} is.* Saçma söz; zırva.

zerbaf, [Far. zer-bāf زرباف] *(zerba:f) {OsT} is.* Sırmalı kumaş dokuyan kimse; ustufacı.

zerbaft, [Far. zer-bāft زربافت] *(zerba:ft) {OsT}* is. Sırmalı kumaş; ustufa.

zerbafte, [Far. zer-bāfte زربافته] *(zerba:fte) {OsT} sf.* (Kumaş için) sırma ile dokunmuş; sırmalı kumaş; ustufa.

zerbeft, [Far. zer-beft زربفت] *{OsT} is.* Sırmalı kumaş.

zerbi, [Ar. zerbī / zerbiyye زربیه / زربی] *{OsT} is.* Halı.

zerbiyya, [Ar. zerbiyya زربیه] *{OsT} is.* Cezayir'de geleneksel olarak üretilen yumuşak halı.

zercedvel, [Far. zer-cedvel زرجدول] *{OsT} is.* El yazması kitapların sayfa kenarlarına altınla çekilen çizgi.

zerd[1]**,** [Ar. zerd / zered زرد] *{OsT} is.* Halka halka örülmüş savaşçı zırhı.

zerd[2]**,** [Far. zerd زرد] *{OsT} sf.* **1.** Sarı. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** Sararmış; solgun; soluk.

zerdab, [Far. zerd-āb زرداب] *(zerda:b) {OsT} is.* **1.** Beyaz şarap. **2.** Safra. **3.** İrin; iltihap.

zerdali, [Far. zerd *(sarı)* + ālü *(erik)* زردآلو] *(zerda:li) {OsT} is. bot.* **1.** Akdeniz bölgesinde yetiştirilen, on beş metre kadar boylu, beyaz veya pembe çiçekli, küçük meyveli bir tür kayısı; sarı erik; acı kayısı; fışfış, *(Armeniaca vulgaris).* **2.** Bu ağacın sarı renkli küçük kayısı büyüklüğündeki meyveleri. 🗗 **zerdali dalından hottuk çıkartmak,** *{ağız} Kolay işi kasıtlı olarak zorlaştırmak; olmayacak işler yaptırmak; yorgunu yokuşa sürmek.*

zerdalu, [Far. zerd-ālü زردآلو] *(zerda:lû:) {OsT} is.* Zerdali.

zerdane, [Far. zer+dāne] *{ağız} is.* Pişmiş ayvanın kevgirden geçirilmesi ile yapılan bir marmelat. [DS]

zerde, [Far. zerde زرده] *{OsT} is.* **1.** Sarı nesne; sarı renk. **2.** Pirinç, safran, şeker, ararot ve su ile yapılan bir tür pelte. **3.** Yumurta sarısı. **4.** Safran. **5.** *{ağız}* Sütlaç. [DS] **6.** *{ağız}* Havuç. [DS]

zerdeçal, [Far. zerde-çüb *(sarı çubuk)* / zerde-çāv زرده چاو => zerdeçal] *is. bot.* **1.** Zencefilgillerden, sıcak ülkelerde yetişen, kök sapları nişastaca zengin otuz kadar türü bulunan ot; Hint safranı, *(Curcuma).* **2.** Bu otun kök sapından elde edilen beyaz, sarı ya da safran sarısında nişastaca çok zengin, kokulu boya maddesi.

zerdeçav, [Far. zerde-çüb / zerde-çāv زرده چاو] *{OsT} is.* → zerdeçub.

zerdeçub, [Far. zerde-çüb / zerde-çāv زرده چوب] *{OsT} is. bot.* Zerdeçal boyası.

zerdek, -ği [Far. zerd-ek] *{ağız} is.* Havuç. [DS]

zerdeli, [Far. zerd+ālü => zerdeli] *{ağız} is.* Zerdali; kayısı. [DS] 🗗 **zerdeli aşması,** *{ağız} Kayısı.* [DS]

zerdene, [Far. zer-dāne => zerdene] *{ağız} is.* Pirinç kabuğu. [DS]

zerdeva, [? zerdeva] *is. zool.* **1.** Ağaç sansarı, *(Martes martes).* **2.** Bu hayvanın postundan yapılan kürk; sansar kürk.

zerdfam, [Far. zerd-fām زردفام] *(zerdfa:m) {OsT} sf.* Sarı renkli.

zerdgûş, [Far. zerd-güş زردگوش] *(zerdgu:ş) {OsT} sf.* **1.** Korkak; ürkek. **2.** İki yüzlü.

zerdgûşe, [Far. zerd-güşe زردگوشه] *(zerdgu:şe) {OsT} sf.* ➔ zerdgûş.

zerdık, -ğı [Far. zerd > zerd-ik] *{ağız} is.* **1.** Yumurta sarısı. **2.** Çekirdek. [DS]

zerdî, [Far. zerdī زردی] *(zerdi:) {OsT} is.* Sarı renkte olma; sarılık.

zerdost, [Far. zer-düst زردوست] *{OsT} sf.* Cimri; pinti.

zerdoy, [Far. zerd => zerdoy ?] *{ağız} is.* **1.** Öd kesesi. **2.** Sarı. [DS]

zerduz, [Far. zer-düz زردوز] *(zerdu:z) {OsT} sf.* **1.** Altın ve sırma işleyen. **2.** Sırmalı; sırma ile işlenmiş.

zerduzan, [Far. zer-düzān زردوزان] *(zerdu:za:n) {OsT} is.* Sırma işi yapan ustalar.

zerduzi, [Far. zer-düzī زردوزی] *(zerdu:zi:) {OsT} is.* Deri üzerine altın yaldız işlemeli cilt.

Zerdüşt, [Far. zerdüşt زردشت] *{OsT} is.* **1.** Ateşe tapan. **2.** *öz. is.* Karanlık ve aydınlık diye iki tanrıya inanma esasına dayanan dinin kurucusu; Zarathustra.

Zerdüştçülük,-ğü [zerdüşt-çü-lük] *is.* Mezdekçilik.

Zerdüştî [Far. zerdüşt > zerdüştī زردشتی] *(zerdüşti:) {OsT} is.* Zerdüşt dininden olan kimse; Mecusî; ateşperest.

zere[1], [Far. zīrā => zere] *(ze're) {ağız} zf.* **1.** Çünkü. **2.** Oysa. **3.** Boşuna; boş yere. **4.** Hele. **5.** Öyle; evet. **6.** Hemen; sonra. **7.** Gerçek! **8.** Aman; sakın! [DS]

zere[2], [Ar. ẓaḥīre => zēre] *(ze:re) {ağız} is.* Tahıl; zahire.[DS]

zerede, [? zerede] *{ağız} is.* Pense. [DS]

zerefet, [Ar. ẓarāfet => zerefet] *{ağız} is.* Şaka. [DS]

zerefetçi, [zerefet-çi] *{ağız} sf.* Şakacı. [DS]

zerefşan, [Far. zer-efşān زرافشان] *(zerefşa:n) {OsT} sf.* **1.** Altın saçan. **2.** Altın kakmalı. **3.** *is. bot.* Bir lale türü. **4.** Serpme altınla yapılan süsleme. 🗗 **zerefşān ebrū,** *{OsT} Serpme altınla yapılan ebru.*

zerek[1], **-ği** [seğrek / zeyrek > zērek] *(ze:rek) {ağız} is.* Keten tohumu. [DS]

zerek[2], **-ği** [Far. zer-ek] *{ağız} is.* **1.** Kehribar tanesinden yapılma gerdanlık. **2.** Gözün beyaz bölümünün sararmasına sebep olan hastalık; sarılık.

zerekî, [Far. zerekī] *{ağız} is.* Sarılık hastalığına yakalanmış kimse. [DS]

zerem, [Far. zīrā => zere-m] *{ağız} bağ.* Çünkü. [DS]

zerenderzer, [Far. zer-ender-zer زراندرزر] *{OsT} is.* Sarı altın üzerine yeşil altınla yapılan süsleme. 🗗 **zerenderzer nokta,** *{OsT} Altın zemin üzerine yine altınla yapılan nokta.*

zerendud, [Far. zer-endüd زراندود] *(zerendu:d) {OsT} is.* **1.** Kâğıt üzerine sıvama altın sürme işlemi. **2.** *sf.* Altın yaldızlı.

zerene, [Far. zīrā => zere-n-e / zere+ne] *{ağız} bağ.* Çünkü. [DS]

zerengade, [? zerengade / zellengada] *{ağız} is.* Nergis. [DS]

zerenze, [Soğd. zaranzā] *(zaranza:) {eT} is.* Yaban mersini, *(Carthamus tinctorius).* [DLT] 🗗 **zerenze urugı,** *Yaban mersininin tohumu.* [DLT]

zerer, [Ar. ẓarar] *{ağız} is.* Zarar.

zererdar, [Ar. ẓarar + Far. -dār] *{ağız} sf.* Zararlı. [DS]

zergeni, [Far. zēr-zemīn => zergeni ?] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zerf, [Ar. żarf] *{ağız} is.* Zarf.

zerfli, [Ar. żarb => zerp-li > zerf-li] *{ağız} sf.* Güçlü. [DS]

zerger, [Far. zer-ger زرگر] *{OsT} is.* Altın işleyen; kuyumcu. 🗗 **zer-ger-i kâmil,** *{OsT} Usta kuyumcu.*

zergeran, [Far. zer-ger-ān زرگران] *(zergera:n) {OsT} is.* Kuyumcular.

zergerdan, [Far. zer-ger-dān زرگردان] *(zergerda:n) {OsT} is.* Boğazına ustasının nişanı olarak altın tel sarılmış olan menzil oku.

zergerdem, [Far. zerger-dem] *{ağız} is.* Orta boyda ayakkabı kalıbı. [DS]

zergeri, [Far. zer-gerī زرگری] *(zergeri:) {OsT}* Kuyumculuk.

zergi, [Ar. zerḳ => zergi] *{ağız} is.* **1.** Güçlük. **2.** Üzüntü; ezinç. [DS]

zerhıred, [Far. zer-ḫıred زرخرد] *{OsT} sf.* (Köle için) para ile satın alınan.

zerhırid, [Far. zer-ḫırīd زرخرید] *(zerhıri:d) {OsT} sf.* ➔ zerhıred.

zerhıride, [Far. zer-ḫırīde زرخریده] *(zerhıri:de) {OsT} sf.* ➔ zerhıred.

zerhoş, [Far. ser-ḫōş => zerhoş] *{ağız} is.* Sarhoş. [DS]

zerık[1], **-ğı** [Far. zer-ik] *{ağız} is.* **1.** Gözbebeği. **2.** *tıp.* Sarılık. **3.** Yumurta sarısı.

zerık[2], **-ğı** [*eT.* yaruk > zerık] *{ağız} is.* Işık.

zer'î [Ar. ẕer'ī ذرعى] *(zer-i:) {OsT} sf. huk.* (Kumaş vb. için) arşın ile ölçülebilen.

zeri[1], **-i'ı** [Ar. zeri' زرع] *{OsT} sf.* Çabuk ve kolay olan.

zeri[2], **-î'ı** [Ar. ẕerī' ذريع] *(zeri:) {OsT} sf.* Araya giren; aracılık eden; aracı.

zeri[3], [Far. zer > zerī] *{ağız} sf.* Sarımsı. [DS]

zeri'a, [Ar. ẕerī'a ذريعه] *(zeri:a) {OsT} is.* **1.** Bahane; vesile. **2.** Fırsat.

zerik, -ği [? zerik] *{ağız} is.* Piliç. [DS]

zeriklemek, [zerik-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Uykuda sıçramak. [DS]

zeril, [zer*(yans.)* > zer-il] *{ağız} is.* Bağırma, zırlama anlatan yansımalı gövde. 🗗 **zeril zeril,** *{ağız} Zır zır.* [DS]

zerîn[1], [Far. zer > zerīn زرين] *(zeri:n) {OsT} sf.* **1.** Altına benzeyen; altın gibi. **2.** Altınla ilgili. **3.** *{ağız} is.* Güzün ekilen kılçıksız, sert buğday. [DS] 🗗 **zerîn-izâr,** *{OsT} Sarı benizli; solgun.*|| **zerîn-kâse,** *{OsT} Güneş.*|| **zerîn-külâh,** *{OsT} Güneş.*|| **zerîn-sedef,** *{OsT} Güneş.*|| **zerîn-şâh,** *{OsT} Kamış kalem.*

zerin[2], [zer *(yans.)* > zer-in(ç)] *{ağız} sf.* Yoksul. [DS]

zerincemek, [zer *(yans.)* > zer-in(ç)-e-mek / zarıncamak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-c(i)-yor]* Ağlayıp sızlayarak bir istekte bulunmak; baş ağrıtmak; mızırdanmak. [DS]

zerinci, [zer *(yans.)* > zer-inc-i] *{ağız} sf.* Yoksul. [DS]

zerine, [Far. zerīn > zerīne زرينه] *{OsT} sf.* **1.** Altın gibi olan; altına benzer. **2.** *is.* Ekmek kırıntıları ile yapılmış çorba.

zer'iyat[1], [Ar. ẕer'i > ẕer'iyyāt ذرعيات] *(zer-iya:t) {OsT} is.* Arşınla ölçülebilen şeyler.

zer'iyat[2], [Ar. zer'iyyāt زرعيات] *(zer-iya:t) {OsT} is.* Ekim dikim işleri; çiftçilik; tarım.

zerk, -ki [Ar. zerḳ زرق] *{OsT} is.* **1.** Batırma. **2.** Bir sıvıyı şırınga ile verme; akıtma; içitme; içitim; enjekte etme. **3.** Dervişlerin giydiği mavi cüppe. **4.** Dindar görünme. **5.** İkiyüzlülük; hile; dalavere. **6.** *{ağız}* Güçlük; eziyet. [DS] 🗗 **zerk-ālūd,** *{OsT} Riya karışmış; riyalı.*|| **zerk-fürüş,** *{OsT} İkiyüzlü; hileci; dalavereci.*|| **zerk etmek,** *Sıvıyı şırınga ile vermek; akıtmak; içitmek.*

zerka, -a'i [Ar. ezraḳ > zerḳā' *(uğursuzluğuyla tanınmış bir Arap kadını)* زرقاء] *(zerka:) {OsT} sf.* **1.** (Kadın için) mavi gözlü. **2.** Gök mavisi. **3.** Mavi.

zerkâr, [Far. zer-kār زركار] *(zerkâ:r) {OsT} sf.* Sırma ile işlenmiş; sırmalı. 🗗 **zerkâr libas,** *{OsT} Sırmalı kumaştan yapılmış elbise.*

zerkâri, [Far. zerkārī زركارى] *(zerkâ:ri:) {OsT}* **1.** Altın işlemeciliği; sırmacılık. **2.** *sf.* Altına benzer, sırma taklidi tellerle dokunmuş; zerkâra benzer.

zerkeş, [Far. zer-keş زركش] *{OsT} is.* **1.** Altın çeken usta; altın tel yapımcısı. **2.** *sf.* Altınla işlenmiş; altın sırma ile dokunmuş. 🗗 **zerkeş libās,** *{OsT} Sırma ile dokunmuş ya da işlenmiş kumaştan yapılma elbise.*

zerkûb, [Far. zer-küb زركوب] *(zerkûb) {OsT} is.* Altını döverek yaldız ya da varak yapan usta.

zerkülah, [Far. zer-külāh زركولاه] *(zerkülâ:h) {OsT} is.* Saray kapıcılarının giydiği üzeri sırma işlemeli külah; üsküf.

zerlek, -ği [zer-le-k] *{ağız} sf.* Sık sık ağlayan; gözü sulu. [DS]

zerlemek, [zer *(yans.)* > zer-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Anırmak. **2.** Anırır gibi çirkin sesler çıkarmak; zırlamak. **3.** Ağlamak. **4.** Oyunda mızıkçılık yapmak. [DS]

zermühre, [Far. zer-mühre زرمهره] *{OsT} is.* Altın parlatmak için, akikten, yeşimden ya da sert ağaçtan yapılma ucu sivri veya toparlak saplı bir araç.

zernigâr, [Far. zer-nigār زرنگار] *(zernigâ:r) {OsT} sf.* Altınla işlenmiş; altın yaldızlı.

zernik, -ği [? zernik] *{ağız} is.* Toprak damlarda biriken suları akıtmaya yarayan oluk; çörten. [DS]

zernişan, [Far. zer-nişān زرنشان] *(zernişa:n) {OsT} is.* Metal üzerine altın kakma tekniği ile yapılan süsleme.

zernüvis, [Far. zer-nüvīs زرنويس] *(zernüvi:s) {OsT} is.* Altın yaldızla yazı yazan hattat; müzehhip.

zerpli, [Ar. żarb => zerp-li] *{ağız} sf.* Güçlü. [DS]

zerra, -a'ı [Ar. zirā'āt > zerrā' زراع] *(zerra:) {OsT} is.* Tarımla uğraşan kimse; çiftçi.

zerrad, [Ar. zerd > zerrād زراد] *(zerra:d) {OsT} is.* Zırh ören usta; zırh ustası.

zerrafe, [Ar. zerrāfe زرافه] *(zerra:fe) {OsT} is.* Zürafa.

zerrah, [Ar. ẕerrāḥ ذراح] *(zerra:h) {OsT} is. zool.* Kuduz böceği.

zerrak, -kı [Ar. zerḳ > zerrāḳ زراق] *(zerra:k) {OsT} sf.* İki yüzlü; hilekâr.

zerrat, [Ar. ẕerre > ẕerrāt ذرات] *(zerra:t) {OsT} is.* Küçük parçalar; zerreler.

zerre, [Ar. ẕerre ذره] *{OsT} is.* **1.** Çok küçük parçacık. **2.** *fiz. kim.* Molekül. **3.** *ed.* Sevgilinin ağzı *(küçük-*

lüğü yüzünden). **4.** Âşık ve âşığın gönlü *(Güneşe benzetilen sevgilinin karşıtı olarak).* **5.** Eskiden kullanılan miskal (4,618 gr)'in askatlarından olup yaklaşık 2,254 mg'a denk ağırlık ölçüsü birimi. **6.** *{ağız}* Karın. [DS] **7.** *{ağız}* Nesnelerin iç bölümleri; iç. [DS] ◘ **zerre kadar,** *Çok az; çok küçük; hiç mi hiç.*|| **zerre kadar** (bir şeyi) **olsaydı,** *O şeyden çok az da olsa bulunsaydı, anlamında kullanılır.*|| **zerresi kalmamak,** *Hiç kalmamak; bitmek; tükenmek.*|| **zerresi olmamak,** *Hiç bulunmamak.*|| **zerrevār,** *{OsT} Zerre gibi; çok küçük; pek az.*

zerrece, [zerre-ce] *(zerre'ce) zf.* Zerre kadar; çok az; azıcık olsun.

zerren, [Far. zerrīn زرین] *{OsT} is. bot.* → zerrin.

zerrevi [Ar. ẕerre > ẕerre-vī ذروی] *(zerrevi:) {OsT} is.* **1.** Zerre ile ilgili; zerreye ilişkin. **2.** Moleküle ilgili; moleküler.

zerrin[1], [Far. zerrīn زرین] *(zerri:n) {OsT} sf.* **1.** Altından yapılmış. **2.** Sarı. **3.** Parlak. **4.** *bot.* Nergis; fulya. ◘ **zerrîn kadeh,** *{OsT} bot. Bir tür nergis, (Narcissus poeticus).*|| **zerrîn kemer,** *{OsT} Altın tellerle yapılmış kemer.*|| **zerrîn külāh,** *{OsT} İmparatorluk döneminde, zülüflü ağalar denilen saray iç oğlanlarının görev anında ve tören sırasında giydikleri som altın sırma işlemeli keçe külah.*

zerrin[2], [Erme. c'orean = zerrin] *{ağız} is.* Güzün ekilen kılçıksız buğday. [DS]

zerringade, [Far. zerrîn + Ar. ḳadeh => zerringade] *{ağız} is.* Turuncu lale. [DS]

zerrişte, [Far. zer-rişte زرشته] *{OsT} is.* **1.** Sırma tel. **2.** *sf.* Altın renginde; sarı.

zersa, [Far. zer-sā / zer-sāy زرسای / زرسا] *(zersa:) {OsT} sf.* Altın varak yapan.

zersay, [Far. zer-sā / zer-sāy زرسا / زرسای] *(zersa:y) {OsT} sf.* → zersa.

zersine, [Far. zer-sīne زرسینه] *(zersi:ne) {OsT} sf.* **1.** (Kadın için) altın gibi sarı göğüslü. **2.** (Göğüs için) altın gibi sarı.

zerşikâf, [Far. zer-şikāf زرشکاف] *(zerşikâ:f) {OsT} is.* Boya ve altın yaldızın birlikte kullanılması ile yapılan boyama; boyalı halkâr.

zerşinas, [Far. zer-şinās زرشناس] *(zerşina:s) {OsT} sf.* Altından anlayan; sarraf.

zert, [sert > zert] *{ağız} sf.* Sert. [DS]

zertar, [Far. zer-tār زرتار] *{OsT} is.* **1.** Sırma tel; altın tel. **2.** Güneş ışını.

zertari, [Far. zer-tarī زرتاری] *(zertari:) {OsT} is.* Sırma tel ile dokunan kumaş.

zertlek, -ği [zert *(yans.)* > zert-lek] *{ağız} sf.* **1.** Akılsız. **2.** Abartılı konuşan; yalan söyleyen. [DS]

Zertüşt, [Far. zertüşt زرتشت] *{OsT} is.* → Zerdüşt.

zeruri, [Ar. ẓarūrī] *{ağız} sf.* Zaruri.

zervarak, [Far. zer + Ar. varaḳ زرورق] *{OsT} is.* Aharlanıp mührelendikten sonra üzerine bir miktar altın serpilmiş bir tür kâğıt.

zerver, [Far. zer-ver زرور] *{OsT} sf.* Altın yaldızlı; altın yaldızla süslenmiş.

zerzaht, [? zerzaht] *{ağız} is.* Dayanma gücü. [DS]

zerzamba, [Far. zīr-i zemīn] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zerze, [Ar. rezze => zerze] *{ağız} is.* **1.** Demirden yapılmış kapı mandalı veya sürgüsü. **2.** Kapı halkası. **3.** Kapı zinciri. [DS]

zerzebil, [Ar. sebīl => se(r)+sebil > zerzebil] *{ağız} sf.* Dağınık; bakımsız; yoksul. [DS]

zerzefil, [Ar. sebīl => se(r)+sebil > zerzefil] *{ağız} sf.* Dökülüp saçılmış. [DS]

zerzek, -ği [? zerzek] *{ağız} is.* Hoppa kadın. [DS]

zerzem, [Far. zīr-i zemīn => zerzem] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zerzembul, [Far. zīr-i zemīn] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zerzembe, [Far. zīr-i zemīn] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zerzembi, [Far. zīr-i zemīn] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zerzembildek, -ği [zer+zemb-il-dek] *{ağız} zf.* (Çıkagelmek için) eli boş olarak. [DS]

zerzeme, [Far. zīr-i zemīn] *{ağız} is.* Kiler. [DS]

zerzemi, [Far. zīr-i zemīn] *{ağız} is.* **1.** Bodrum. **2.** Yer kayması. [DS]

zerzemik, -ği [? zerzemik] *{ağız} is.* Dolu ile karışık yağan yağmur. [DS]

zerzene[1], [? zerzene] *{ağız}* is. Pazar günü. [DS]

zerzene[2], [Far. zīr-i zemīn] *{ağız} is.* Bodrum. [DS]

zerzevat, [Far. sebze + Ar. -āt > sebzevāt / Ar. ḥaḍra-vāt => zerzevāt زرزوات] *(zerzeva:t) {OsT} is.* Sebze türünden şeyler; sebze; göveri; göverti. ◘ **zerzevat bahçesi,** *Sebze bahçesi.*

zerzevatçı, [zerzevat-çı] *is.* Sebze satan kimse; sebzeci.

zerzevatçılık, -ğı [zerzevat-çı-lık] *is.* Sebze satıcılığı; sebze satan kimsenin işi.

zesku, [? zesku] *{ağız} is.* Karatavuk. [DS]

zest, [Fr. zeste] *is.* Bazı yiyecek ve içecekleri kokulandırılmakta kullanılan ince kıyılmış limon, portakal ve ağaç kavunu kabuğu.

zeta, [Finike. zai / zayin > Yun. zeta] *is.* Yunan alfabesinin altıncı harfi olan "dz / z" (Z ζ)'nin adı.

zestan, [? zéstan] *{ağız} is.* Loğusa. [DS]

zet, [? zet] *{ağız} zf.* Biraz sonra. [DS]

zetetik, -ği [Yun. dzetetikos *(kuşkucu; araştırıcı)* > Fr. zététique] *sf.* **1.** Kuşkuculuğu felsefeye sokan Yunan düşünürü Pyrrhon'un yandaşı olan. **2.** *is.* Çözülmüş sayılan bir sorunun sonundan başa doğru

gidilerek her aşamasının denetlenerek doğrulanmasını öngören bir felsefî araştırma yöntemi.

zetin, [Ar. zeytün => zētin] *{ağız} is.* Zeytin. [DS]

zetyağı, [zeytin+yağı > zētyağı] *{ağız} is.* Zeytinyağı. [DS]

zev, -v'i [Ar. zev' زوء] *{OsT} is.* Ölüm dolayısı ile gelen üzüntü.

zevacir, [Ar. zācire > zevācir زواجر] *(zeva:cir) {OsT} is.* Yasaklayanlar; önleyenler; menedenler.

zevad, [Ar. zād > zevād زواد] *(zeva:d) {OsT} is.* Yiyecekler; azıklar.

zevade, [Ar. zevāde زواده] *(zeva:de) {OsT} is.* Yiyecek stoku.

zevahif, [Ar. zāhife > zevāhif زواهف] *(zeva:hif) {OsT} is. zool.* Yerde sürünerek hareket eden hayvanlar; sürüngenler.

zevahir[1]**,** [Ar. zāḫir > zevāḫir زواخر] *(zeva:hir) {OsT} is.* Coşkun denizler.

zevahir[2]**,** [Ar. zāhire > zevāhir زواهر] *(zeva:hir) {OsT} is.* **1.** Çiçekler. **2.** Parlak yıldızlar.

zevahir[3]**,** [Ar. ẓahire >ẓevāhir ظواهر] *(zeva:hir) {OsT} is.* **1.** Bir şeyin dışardan görünüşü; görünüm. **2.** Dış yüz. ◻ **zevahiri kurtarmak,** *Bir işi gerektiği gibi değil de üstünkörü bir şekilde, yapmış desinler diye yapmak; görünüşü kurtarmak.*

zeva'ib[1]**,** [Ar. ẓüābe > ẓevā'ib ذوائب] *(zeva:ib) {OsT} is.* Zülüfler; perçemler; kâküller.

zeva'ib[2]**,** [Ar. ẓāib > ẓevāib ذوائب] *(zeva:ib) {OsT} is.* Eritilmiş olan şeyler; eriyenler; erimiş olan şeyler.

zeva'id, [Ar. ẓevā'id ذوائد] *(zeva:id) {OsT} is.* **1.** Fazlalıklar; eklentiler; ilaveler. **2.** Vergilere sonradan eklenen kısım. **3.** *isl. huk.* Herhangi bir hizmet karşılığı olmaksızın, vakıflardan bir kimseye verilen şey; vakıf yardımı. **4.** *müz.* Arap müziğinde süs notalarının adı. ◻ **zevā'id-i munfasıla,** *{OsT} fik. Gebe hayvanın karnındaki yavru gibi ayrıca satışı mümkün olmayan fazlalıklar.*|| **zevā'id-i muttasıla,** *{OsT} fik. Hayvanların semizliği gibi ayrıca satışı mümkün olmayan şeyler.*

zeva'il, [Ar. zāile > zevā'il زوائل] *(zeva:il) {OsT} is.* Kaybolan şeyler; yok olanlar; zeval bulucu nesneler.

zeval, -li [Ar. zevāl زوال] *(zeva:l) {OsT} is.* **1.** Yerinden ayrılıp gitme; terk etme. **2.** Yok olma; tükenme; ortadan kalkma; ölme; sona erme. **3.** Bozulma; düşme; yenilme; aşağı inme. **4.** Suç; kabahat; sorumluluk; mesuliyet. **5.** Öğle zamanı; eski saat düzeninde on iki. **6.** *huk.* Mukataası verilerek alınan izinle mirî topraklar üzerine ekilen ağaçların ya da yapılan binaların tümüyle yok olması. ◻ **zeval bulmak,** *Bozulup yok olmak; çökmek.*|| **zevale ermek,** *Bozulup yok olmak; çökmek.*|| **zevale yüz tutmak,** *Yok olmaya, bozulmaya, alçalmaya, yıkılmaya başlamak.*|| (birine) **zevali olmak,** *Bir kimse için zararlı olmak; zararı dokunur kişi olmak.*|| **zevalnā-pezîr,** *{OsT} Sona ermeyen; geçici olmayan.*|| **zeval-pezîr,** *Geçici olan; sona eren.*|| **zeval vakti,** *Öğle namazı vaktinin girmesinden önce güneşin tam tepede olduğu zaman.*|| **zeval vermek,** *Zarar vermek; yok etmek.*|| **zeval vermemek,** *Korumak.*

zevalî [Ar. zevāl > zevālī زوالى] *(zeva:li:) {OsT} sf.* **1.** Yok olma ile ilgili; yok oluşa ilişkin. **2.** Öğle vaktiyle ilgili. ◻ **zevalî saât,** *{OsT} Öğle vaktinin tam 12.00 olarak kabul edildiği saat.*

zevalsiz, [zeval-siz] *(zeva:lsiz) sf.* Yok olmayan; ortadan kalkmayan; bitmeyen.

zevamil, [Ar. zāmile>zevāmil زوامل] *(zeva:mil) {OsT} is.* **1.** Küçük yükler. **2.** Yük hayvanları.

zevan, [Far. zevān زوان] *(zeva:n) {OsT} is.* **1.** Zıvana. **2.** Delice denilen yoz buğday.

zevane, [Far. zevāne زوانه] *(zeva:ne) {OsT} is.* **1.** İki ucu açık küçük boru. **2.** Birbirine geçirilecek aletlere açılan boru şeklindeki delik. **3.** Sigara ağızlığının ucuna geçirilen madenî yüksük; zıvana. **4.** Sigaranın içilecek tarafına geçirilmiş karton veya başka maddeden yapılma küçük borumsu nesne.

zevanî [Ar. zāniye > zevānī زوانى] *(zeva:ni:) {OsT} is.* Zina eden kadınlar.

zevar, [? zavar] *{ağız} is.* Kırma yem. [DS]

zevat, [Ar. ẓāt > ẓevāt ذوات] *(zeva:t) {OsT} is.* **1.** Kişiler; kimseler. **2.** Önemli, saygıdeğer kimseler. ◻ **zevāt-ı ma'dûde,** *{OsT} Sayılı kimseler.*

zevaya, [Ar. zāviye > zevāyā زوايا] *(zeva:ya:) {OsT} is.* **1.** Köşeler; dönemeçler. **2.** Küçük tekkeler; zaviyeler. **3.** *mat.* Açılar. ◻ **zevaya-yı mütecavire,** *{OsT} mat. Yöndeş açılar.*|| **zevaya-yı mütenazıra,** *{OsT} mat. Karşılıklı açılar.*|| **zevaya-yı mütekabile,** *{OsT} mat. Karşılıklı açılar.*

zevb, [Ar. ẓevb ذوب] *{OsT} is.* Erime.

zevc, [Ar. zevc زوج] *{OsT} is.* **1.** İki şeyden oluşan bütün; çift. **2.** Bir çifti oluşturan parçalardan her biri. **3.** Karı kocanın her biri. **4.** Erkek eş; koca.

zevcat, [Ar. zevce > zevcāt زوجات] *(zevca:t) {OsT} is.* Kadın eşler; zevceler.

zevce, [Ar. zevc > zevce زوجه] *{OsT} is.* Erkeğin evli olduğu kadın; eş; karı.

zevcelik,-ği [zevce-lik] *is.* Zevce olma durumu; karılık; eşlik.

zevceyn, [Ar. zevce> zevceyn زوجين] *{OsT} is.* Karı koca.

zevcî [Ar. zevc > zevcī / zevciyye زوجيه / زوجى] *(zevci:) {OsT} sf.* Eşleri ilgilendiren; karı kocaya ait; karı koca ile ilgili.

zevciyyet, [Ar. zevcī > zevciyyet زوجيت] *{OsT} is.* Karı koca olma durumu; eşlilik; evlilik.

zevciyyülesabi, -bi'ı [Ar. zevciyyü'l-eṣābiʿ زوجى الاصابع] *(zevciyyülesa:bi:) {OsT} zool.* Çift parmaklılar.

zevç, -ci [Ar. zevc زوج] *{OsT} is.* Erkek eş; koca.

zevda, [Far. sevdā => zevda] *{ağız} is.* Sevda; aşk. 🗗 **zevda olmak,** *{ağız} Sevdalanmak; âşık olmak.* [DS]

zeve, [? zeve] *{ağız} is.* Erkek deveyi çekmek için, dişi deveye örtülen renkli, süslü, kokulu örtü. [DS]

zeveban, [Ar. ẕevebān ذوبان] *(zeveba:n) {OsT} is. fiz.* Ergime; erime. 🗗 **zevebān etmek,** *{OsT} Erimek; ergimek.*

zevelge, [? zevelge] *{ağız} is.* Örme saman sepeti. [DS]

zevg, [Ar. zevġ زوغ] *(zevğ) {OsT} is.* Bir şeyi bir yana meyillendirme; eğme.

zevgan, [Ar. zevġān زوغان] *(zevğa:n) {OsT} is. tıp.* Bir organın bulunduğu yerden ayrılması; başka bir yere kayması.

zevi-, [Ar. ẕū > ẕevī ذوى-] *(zevi:) {OsT} ön ek.* Başına getirildiği Arapça kelimelere *"sahip, malik"* anlamı katarak birleşik kelimeler yapan ön ek. 🗗 **zevi'l-ayn,** *{OsT} tasvf. Hakk'ı zahiren, halkı batınen görenler.*|| **zevi'l-ensāb,** *{OsT} huk. Yakınlar; akrabalar.*|| **zevi'l-enyab,** *zool. Azı dişli hayvanlar.*|| **zevi'l-erhām,** *{OsT} huk. Ölüye birinci dereceden mirasçı bulunmaması durumunda mirasçı olabilecek kimseler.*|| **zevi'l-ervāh,** *{OsT} Ruh sahibi olanlar; canlılar.*|| **zevi'l-hayāt,** *Yaşayanlar; ömrü olanlar.*|| **zevi'l-ihtirām,** *{OsT} Saygıdeğer kişiler.*|| **zevi'l-ihtişām,** *{OsT} İhtişam sahipleri.*|| **zevi'l-iktidār,** *{OsT} İktidar sahibi kimseler.*|| **zevi'l-i'tibār,** *{OsT} Sözü geçen kimseler.*|| **zevi'l-mefāsıl,** *{OsT} zool. Eklemliler.*|| **zevi'l-ukul,** *{OsT} 1. Akıl sahipleri; aklı olanlar. 2. tasvf. Halkı zahiren, Hakk'ı batınen görenler.* || **zevi'n-nühye,** *{OsT} Akıl sahipleri.*|| **zevi's-sadaya,** *{OsT} Memeliler.*

zevile, [Yun. zeula] *{ağız} is.* Zelve. [DS]

zevk, [Ar. ẕevḳ ذوق] *(k, kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Bir isteğin yerine getirilmesinden, hoşa giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu; hoşnutluk; haz. **2.** Hoşa giden ve insanda hoşnutluk uyandıran şey. **3.** Güzeli çirkinden ayırt etme yetisi; bir kimsenin ya da toplumun estetiğe dayalı görüşü; beğeni. **4.** Cinsel haz; cinsel doyum. **5.** Hoşa giden ve eğlendiren şey. **6.** Tat, lezzet. **7.** (Nezaket sözlerinde) hoşnutluk ve onama belirtisi. **8.** *mecaz.* Eğlence. **9.** *biy.* Tadım. **10.** *tasvf.* Manevî haz. 🗗 (bir şeyden) **zevk almak,** *1. Hoşlanmak; tat almak; beğenmek. 2. İlgi duymak; sevmek.*|| **zavk-ālüd,** *{OsT} Zevkle karışık.*|| **zevk-bahş,** *{OsT}* → zevkbahş.|| **zevk-cü,** *{OsT} 1. Eğlence arayan. 2. Zevkine düşkün.*|| **zevk-cüyān,** *{OsT} 1. Eğlence arayanlar. 2. Zevkine düşkün olanlar.*|| **zevk-cüyāne,** *{OsT} Zevkine düşkün olanlar gibi; zevk düşkünlerine layık biçimde.*|| (bir şeyden) **zevk duymak,** *1. Hoşlanmak; tat almak; beğenmek. 2. İlgi duymak; sevmek.*|| **zevk ehli,** *Eğlenmeyi ve hoşça vakit geçirmeyi seven ve bilen kimse.*|| **zevk etmek,** *Eğlenmek; alay etmek.*|| **zevk için,** *1. Yalnız eğlenmek için; zorunluluk duymadan. 2. Alay etmek için.*|| **zevki çıkmak,** *Hoşa gitmek; haz duyulmak.*|| **zevk-i dil,** *{OsT}* → zevkidil.|| **zevk-i imtizāc,** *{OsT} Bir olma, uyuşma zevki.*|| **zevk-i müdām,** *{OsT} Hiç bitmeyen zevk.*||(kendi) **zevkinde olmak,** *Başka bir şeye aldırmaksızın yalnız kendi eğlencesini düşünmek.*|| (kendi) **zevkinde bakmak,** *Başka bir şeye aldırmaksızın yalnız kendi eğlencesini düşünmek.*|| **zevkine gelmek,** *Hoşuna gitmek; hoşlanmak; beğenmek.*|| **zevkine gitmek,** *Hoşuna gitmek; hoşlanmak; beğenmek.*|| **zevkine mecbur,** *Eğlenceye, zevke düşkün.*|| **zevkine varmak,** *Bir şeyin tadını, güzelliğini bütün yönleri ile ve gereği gibi duymak.*|| **zevkini bozmak,** *Zevk alınacak bir şeyi zevk alınamaz hâle getirmek; tadını kaçırmak.*|| (bir şeyin) **zevkini çıkarmak,** *O şeyin güzelliğinden, tadından olabildiği kadar çok yararlanmak; çok zevk sağlamak.*|| (bir şey, birinin) **zevkini okşamak,** *(O kimse) o şeyden hoşlanmak; beğenisine uygun düşmek.*|| **zevk-ı rüh-ı dildār,** *{OsT} Sevgilinin yanağının verdiği zevk.*|| **zevk-ı safā,** *{OsT} Eğlenme; keyif etme; eğlence.*|| **zevk-ı selîm,** *{OsT}* → zevkiselim.|| **zevk-i süret,** *{OsT} 1. Görünüşün verdiği zevk. 2. Resimden alınan zevk.*|| **zevk-ı vasl,** *{OsT} Kavuşma sevinci; kavuşmanın verdiği zevk; buluşma, beraber olma zevki.*|| **zevkten dört köşe olmak,** *Çok sevinip keyiflenmek; aşırı ölçüde zevk duymak.*|| **zevk u safā,** *{OsT}* → zevkusafa.|| **zevk u tarab,** *{OsT} 1. Eğlence. 2. müz. Klasik Türk müziğinden birleşik bir makam.*|| (bir kimseye) **zevk vermek,** *Onda büyük bir hoşnutluk uyandırmak; hoşuna gitmek; zevk duymasını sağlamak.*|| **zevk-yāb,** *{OsT} Zevk bulan; zevkini, tadını alan.*

zevkan, [Ar. ẕevḳ > ẕevḳan ذوقاً] *(ze'vkan) {OsT} zf.* Zevk bakımından; zevk açısından.

zevkbahş, [Ar. ẕevḳ+ Far. baḫş بخش ذوق] *{OsT} sf.* **1.** Zevk veren. **2.** *is. müz.* Klasik Türk müziğinden birleşik bir makam.

zevkıyat, [Ar. ẕevḳ > ẕevḳıyyāt ذوقيات] *(zevkıya:t) {OsT} is.* → zevkiyat.

zevki [Ar. ẕevḳ > ẕevḳī ذوقی] *(zevkı:) {OsT} sf.* Zevkle ilgili; zevke ait.

zevkidil, [Ar. ẕevḳ-ı dil ذوق دل] *{OsT} is.* **1.** Gönlün zevki. **2.** *müz.* Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.

zevkiselim, [Ar. ẕevḳ-i selīm ذوق سلیم] *(zevkiseli:m) {OsT} is.* **1.** Selamette olan zevk. **2.** Zevkin en yüksek derecesi. **3.** Sezme kabiliyeti. 🗗 **zevkiselim sahibi,** *Beğenme ve algılama yeteneğe tam olan.*

zevkiyat, [Ar. ẕevḳiyyāt ذوقیات] *(zevkıya:t) {OsT} is.* Zevkle, eğlence ile ilgili şeyler.

zevklenme, [zevk-le-n-me] *is.* Zevklenmek eylemi.

zevklenmek, [zevk-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Zevk duymak; zevk almak; hoşlanmak. **2.** *{ağız}* (Kişi ile) alay etmek; onunla eğlenmek. [DS]

zevkler, [zevk-ler] *is.* Bir kimsenin kişiliğine uygun eğilimlerinin, seçimlerinin, beğenilerinin tümü. 🗗 **zevkler ve renkler tartışılmaz.** *(Zevk alınacak, hoşlanılacak özel şeyler için) herkes kendine göre değerlendirme ve tercih yapma hakkına sahiptir.*

zevkli, [zevk-li] *sf.* **1.** Zevk veren; hoşa giden. **2.** Estetik ölçülere uygun olan ve güzellik duygusu uyandıran. **3.** İnce bir estetik duygusuna sahip olarak güzeli çirkinden ayırt edebilen. **4.** *zf.* Seçkin bir zevki yansıtır biçimde. 🗗 **zevkli gelmek,** *Hoşlanmak.*

zevksiz, [zevk-siz] *sf.* **1.** Zevk vermeyen; hoşa gitmeyen; tatsız. **2.** Güzellik duygusu uyandırmayan; beğenilmeyen. **3.** (Kişi için) estetik duygulardan yoksun. **4.** *zf.* Zevk yoksunluğunu yansıtır biçimde.

zevksizlik, -ği [zevk-siz-lik] *is.* **1.** Zevk yoksunluğu. **2.** Zevksiz bir kimsenin niteliği. **3.** Zevksiz bir şeyin niteliği.

zevkperest, [Ar. ẕevḳ + Far. perest ذوقپرست] *{OsT} sf.* Eğlenceye aşırı derecede düşkün.

zevkperestan, [Ar. ẕevḳ + Far. perestān ذوقپرستان] *(zevkperesta:n) {OsT} is.* Eğlenceye aşırı derecede düşkün olanlar.

zevkperestî, [Ar. ẕevḳ + Far. perestī ذوقپرستی] *(zevkperesti:) {OsT} is.* Eğlenceye aşırı derecede düşkünlük.

zevkusefa, [Ar. zevḳ u ṣafā' ذوق و صفاء] *(zevkusafa:) {OsT} is.* Eğlenme; eğlence.

zevle[1], [Yun. dzeula => zevle زوله] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* Çift öküzünün boyunduruktan çıkmaması için öküzün boynunun iki yanına gelecek şekilde boyunduruğa geçirilen ağaç çivi; zelve. [DS]

zevle[2], [? zevle زوله] *{OsT} is.* **1.** Ekilecek yerin alanını belirlemekte kullanılan bir ölçü; evlek. **2.** *{ağız}* Yapılan bir işten elde edilen kazancın bir kişi yarım, diğer iki kişi de dörtte birer paya sahip olmak şartıyla girilen ortaklık. [DS]

zevli[1], [Yun. zeula] *{ağız} is.* Zelve. [DS] 🗗 **zevlileri ters çevirmek,** *{ağız} Birini zor duruma sokmak; tehdit etmek.*

zevli[2], [Far. serv => zevli] *{ağız} is.* Servi. [DS]

zevra, -a'i [Ar. ezver > zevrā' زوراء] *(zevra:) {OsT} sf.* **1.** Boynu eğri; doğru olmayan. **2.** *öz. is.* Bağdat. **3.** Dicle nehri.

zevrak[1], [Ar. zevraḳ زورق] *{OsT} is.* **1.** Kayık; sandal. **2.** İnce cam şişe. **3.** Mekke'de yapılan ve içine zemzem konulan şişe. **4.** Çiçek vazosu. **5.** *dnz.* Eskiden küçük gemilere verilen ad. 🗗 **zevrak-ı derûn,** *{OsT} Gönül gemisi.*|| **zevrak-ı şerîf,** *{OsT} Padişahın bindiği kayık.*|| **zevrak mektubu,** *{OsT} Mekke'de hacılara su dağıtan hademeye verilmek üzere gönderilen hediyeyi bildiren mektup.*|| **zevrak-süvâr,** *{OsT} Kayığa binmiş.*

zevrak[2]**, -ğı** [? zevrak / zavrak] *{ağız} is.* Hıyar. [DS]

zevrakçe, [Ar. zevraḳ+ Far. -çe زورقچه] *{OsT} is.* Küçük kayık; sandalcık.

zevraki [Ar. zevraḳī زورقی] *(zevraki:, k kalın söylenir) {OsT} sf.* **1.** Kayıkla ilgili. **2.** Kayıksı; kayığımsı.

zevtir, [Yun. zeuktir => zevtir] *{ağız} is.* Zelve bağı. [DS]

zevvak, [Ar. ẕevḳ > ẕevvāḳ ذواق] *{OsT} sf.* **1.** Bir şeyden çok fazla zevk alan. **2.** Bir şeyi çok deneyen. **3.** Yemeğin veya herhangi bir şeyin tadına bakan; çaşnigir.

zevvakin, [Ar. ẕevvāḳ > ẕevvākīn ذواقین] *(zevvaki:n, k kalın söylenir) {OsT} is.* Padişahın yemeklerinin tadına bakan kimse; çaşnigir. 🗗 **zevvākîn-i hâssa,** *{OsT} Çaşnigir.*|| **zevvākîn-i dergâh-i ālî,** *Çaşnigir.*

zevze, [Far. sebz => sebze > zevze] *{ağız}* is. **1.** Sebze tarlası. **2.** Tohumdan yetişen yeşil soğan; göver. [DS]

zevzeci, [zevze-ci] *{ağız} is.* Soğan tohumu yetiştiren kimse; ıskacı. [DS]

zevzek, -ği [Far. sebük-seng *(çabuk; hafîf)* زوزك] *{OsT} sf.* **1.** Ölçüsüz davranan. **2.** Tatsız ve yersiz konuşan; geveze. **3.** Esrar (uyuşturucu).

zevzekçe, [zevzek-çe] *(zevze'kçe) zf.* Zevzek bir kimseye yakışır biçimde; zevzek gibi.

zevzeklenme, [zevzek-le-n-me] *is.* Zevzeklenmek eylemi.

zevzeklenmek, [zevzek-le-n-mek] *gçsz. f. [-ir]* Zevzeklik etmek.

zevzeklik, -ği [zevzek-lik] *is.* **1.** Zevzek olma durumu; zevzek kimsenin özelliği. **2.** Tatsız ve yersiz konuşma; gevezelik. 🗗 **zevzeklik etmek,** *Tatsız ve yersiz konuşmak; zevzekçe konuşmak veya davranmak.*

zevzeyh, [zevzek > zevzeyh] *{ağız} sf.* Önemsiz, değersiz ve anlamsız konuşan; zevzek. [DS]

zevzir, [? zevzir] *{ağız} is.* Sığırcık. [DS] 🗗 **zevzir taşı,** *{ağız} Damarlı mermer.* [DS]

zey[1]**, -y'ı** [Ar. ẕeyʿ ذيع] *{OsT} is.* Herkes tarafından duyulma, bilinme.

zey[2]**,** [sey > zey] *{ağız} is.* Şap. [DS]

zeybak, [Far. jîve > Ar. zîbaḳ / zeybaḳ زيبق] *{OsT} is. kim.* Cıva.

zeybaki [Ar. zîbaḳ > zeybaḳī زيبقى] *(zeybaki:, k kalın söylenir) {OsT} sf.* Cıva ile ilgili.

zeybek[1]**, -ği** [say-bek / sağ-bek] *is.* **1.** Bir efenin yanında bulunan, yiğitliği, gözü pekliği dolayısıyla takdir toplamış olup kızanların eğitimi ve disiplini ile görevli kimse; efe yardımcısı. **2.** Batı Anadolu'da efelere verilen isim. **3.** Bu kişilere özgü oyunlar ve bu oyunlara eşlik eden oyun havası; zeybek havası; zeybek oyunu. **4.** Eskiden, dört takımdan oluşan tulumbacı sandığına verilen ad. 🗗 **zeybek bıçağı,** *Zeybeklerin kullandığı sapı kulaklı bir tür eğri kama; zeybek kaması.*|| **zeybek havası,** *1. Zeybek oyunlarına eşlik eden ezgilere verilen ad. 2. mecaz. Kısa ve net konuşma.*|| **zeybek oyunları,** *Batı Anadolu bölgesinde oynanan kaynağını ve adını tanınmış zeybeklerden alan oyunlara verilen ad.*

zeybek[2]**, -ği** [Ar. zîbaḳ => zéybek] *{ağız} is.* Cıva. [DS]

zeyc, [Ar. zîc > zeyc زيج] *{OsT} is.* Yıldızların hareketlerini ve yerlerini göstermek için düzenlenmiş cetvel.

zeyde, [Ar. ziyāde] *{ağız} sf.* Çok; aşırı; fazla.

zeyegan, [Ar. zeyġ / zeyeġān زيغان] *(zeyega:n) {OsT} is.* → zeyg.

zeyerek, -ği [seğrek / zeyerek] *{ağız} is.* Keten tohumu. [DS]

zeyf, [Ar. zeyf زيف] *{OsT} sf.* (Para için) karışık; kalp; silik.

zeyfi, [Ar. seyfî => ? zeyfî] *{ağız} is.* Doğandan küçük bir av kuşu. [DS]

zeyg, [Ar. zeyġ زيغ] *{OsT} is.* **1.** Bir tarafa eğilme; meyletme. **2.** Kuşkulanma. **3.** Doğruluktan ayrılma.

zeyhlenmeyh, [Ar. zevḳ => zevk-le-n-mek > zeyhlehmeyh] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Alay etmek; zevklenmek. [DS]

zeyil, -yli [Ar. ẕeyl ذيل] *{OsT} is.* **1.** Bir şeye sonradan eklenen kısım; o şeyin devamı. **2.** Kuyruk. **3.** Etek. **4.** Son; sonuç. **5.** Bir yazıya ek olarak yazılan yazılar; bir eseri tamamlamak için yazılmış başka bir kitap. 🗗 **zeyil olmak,** *Eklenmek.*

zeyilname, [Ar. ẕeyl + Far. nāme ذيلنامه] *(zeyilna:me) {OsT} is.* Sigortacılıkta önceden yapılmış ve yürürlükte olan bir sigortada yapılan değişiklikler ve bu değişiklikleri gösteren ek belge.

zeyin, [Ar. ẕihn => zehin > zeyin] *{ağız} is.* Zihin; akıl.[DS]

zeyinli, [Ar. ẕihn => zihin-li > zeyin-li] *{ağız} sf.* Akıllı. [DS]

zeyinsiz, [Ar. ẕihn => zihin > zeyin-siz] *{ağız} sf.* **1.** Aklı az. [DS] **2.** Dikkatsiz.

zeyker, [Far. zîh-gîr => zeyker]] *{ağız} is.* **1.** Yüzük. **2.** İncili, süslü yüzük. **3.** Dokuma tezgâhında eğimli bölüm. **4.** *sf.* Gövdesi biçimli, uzun boylu. **5.** Çok kuru; zayıf. **6.** Huysuz; geçimsiz; sert. [DS]

zeykir, [Far. zîh-gîr => zeykir] *{ağız} sf.* Çok ince. [DS]

zeyl, [Ar. ẕeyl ذيل] *{OsT} is.* → zeyil. 🗗 **zeyl-i dûdî-i a'verî,** *{OsT} anat. Kör bağırsak.*

zeyle, [Yun. dzeula => zevle > zeyle] *{ağız} is.* Zelve. [DS]

zeylek, -ği [seğrek > zeyrek > zeylek] *{ağız} is.* Keten tohumu. [DS]

zeylen, [Ar. zeyl > zeyl-en ذيلاً] *(ze'ylen) {OsT} zf.* Ek olarak; altta; sonda.

zeylhane, [Ar. ẕeyl + Far. ḫāne ذيلخانه] *(zeyilha:ne) {OsT} is. müz.* Saz eserlerinde, peşrev ve saz semailerinde dördüncü haneden sonra gelen haneye verilen ad.

zeylimen, [Far. seg-bān => seğmen > zeylimen] *{ağız} sf.* Yakışıklı. [DS]

zeyliyat, [Ar. ẕeyl > ẕeyliyyāt ذيليات] *(zeyliya:t) {OsT} is.* Ek olarak yazılanlar; ekler; zeyiller.

zeylname, [Ar. ẕeyl + Far. nāme ذيلنامه] *(zeyilna:me) {OsT} is.* → zayilname.

zeyn, [Far. zeyn زين] *{OsT} is.* Süs; bezek. 🗗 **zeynü'd-dîn,** *{OsT} Dinin süsü; dinin ziyneti.*|| **zeynü'l-ābidîn,** *{OsT} İbadet edenlerin süsü.*

zeyrek[1]**, -ği** [Far. zîrek / zeyrek زيرك] *{OsT} sf.* **1.** Anlayışlı; uyanık; zeki; akıllı. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* Eli uz. [DS] **3.** *{ağız}* İlgi çekici. [DS]

zeyrek[2]**, -ği** [seğrek / zeyrek] *{ağız} is.* Keten tohumu. [DS] 🗗 **zeyrek beziri,** *{ağız} Keten tohumu yağı.* [DS]|| **zeyrek otu,** *{ağız} Keten bitkisi.* [DS]

zeyrek[3]**, -ği** [seḏrek > seyrek > zeyrek] *{ağız} is.* Aralıklı; seyrek. [DS]

zeyreklenmek, [zeyrek-le-n-mek زيركلنمك] *{OsT} dönşl. f. [-ür]* Anlayışlı görünmek.

zeyreklik, -ği [zeyrek-lik] *is.* Anlayışlı ve uyanık kimsenin özelliği; uyanıklık; anlayışlılık.

zeyt, [Ar. zeyt زيت] *{OsT} is.* **1.** Yağ. **2.** Zeytin yağı. *{ağız} (aym)* [DS] 🗗 **zeyt-i gayr-ı müceffîf,** *{OsT} Donmayan yağ.*|| **zeyt-i hacer,** *{OsT} Taş yağı; petrol.*|| **zeyt-i hırvâ',** *{OsT} Hint yağı.*|| **zeyt-i mü-**

ceffif, *{OsT} Donan yağ.*|| **zeyt-i müşemma',** *{OsT} Yakı.*|| **zeyt-i tayyar,** *{OsT} Uçucu ve kokulu yağ.*

zeytin, [Ar. zeytūn زيتون] is. **1.** *bot.* Zeytingillerden, gümüş rengindeki uzunca oval yaprakları kışın dökülmeyen Anadolu kökenli, Akdeniz bölgesinde yetişen meyvelerinden yağ çıkarılan 12-15 metre boyunda bir ağaç, *(Olea).* **2.** Bu bitkinin ham iken yeşil olgunlaşınca siyahlaşan etli ve yağca zengin meyvesi. **3.** *sf.* Zeytin ağacından yapılmış; zeytin kaplama. 🗗 **zeytin dalı,** *1. Zeytin ağacının yapraklı dalı. 2. Barış sembolü olarak kullanılan yapraklı zeytin dalı.*|| **zeytin dalı uzatmak,** *Barış için ilk adımı atmak.*|| **zeytin ezmesi,** *İşlenmiş zeytinin ezilmesi ile yapılan yiyecek.*|| **zeytin güvesi,** *zool. Pul kanatlılar takımından, parlak gri renkli, zeytin ağacının yaprak, çiçek ve tanelerini kemirerek zarar veren bir böcek, (Prays olerellus).*|| **zeytin kurdu,** *zool. Kın kanatlılar takımından kahverengi veya siyah renkte, zeytin ağacına zarar vererek onun kurumasına neden olan bir böcek.*|| **zeytin rengi,** *Koyu gri ve siyah arası renk.*|| **zeytin silme,** *Zeytin tanelerine benzer süs motifi.*|| **zeytin sineği,** *zool. Meyve sineğigiller familyasından zeytin tanelerine zarar veren bir böcek.*|| **zeytin yaprağı,** *{ağız} Bir çeşit zoka.* [DS]|| **zeytin yeşili,** *Koyu neftî yeşil.*

zeytinci, [zeytin-ci] *is.* **1.** Zeytin yetiştiren üretici. **2.** Zeytin ticareti yapan tüccar.

zeytincilik,-ği [zeytin-ci-lik] *is.* Zeytin üretim ve ticareti.

zeytingiller, [zeytin-gil-ler] *is. bot.* İki çeneklilerden zeytin, yasemin, dişbudak, leylak gibi bitkileri içine alan, sıcak ve ılıman bölgelerde yetişen bitişik taç yapraklı ağaç ya da ağaççıklar familyası, *(Oleaceae).*

zeytinli, [zeytin-li] *sf.* Üzerinde veya içinde zeytin bulunan.

zeytinlik,-ği [zeytin-lik] *is.* **1.** Zeytin ağaçları bulunan yer; zeytin yetiştirilen yer. **2.** Zeytin konulan kap veya yer.

zeytinsi, [zeytin-si] *sf.* Zeytine benzeyen; zeytin gibi; zeytin biçiminde olan. 🗗 **zeytinsi meyve,** *bot. Erik, kayısı, kiraz gibi tek çekirdekli meyveler.*

zeytinsiz, [zeytin-siz] *sf.* İçinde ya da üzerinde zeytin bulunmayan; zeytini olmayan.

zeytinyağı, [zeytin+yağ-ı] *b. is.* Zeytin tanelerinden çıkarılan bitkisel yağ. 🗗 **zeytinyağı gibi üste çıkmak,** *Haksız olduğu hâlde haklı imiş gibi kendisini kabul ettirmek; suçlu olduğu hâlde haksızlığa uğramış gibi davranmak.*

zeytinyağlı, [zeytin+yağ-lı] *sf.* İçinde zeytinyağı bulunan; zeytinyağı ile pişirilmiş olan. 🗗 **zeytinyağlı dolma,** *Zeytinyağı kullanılarak pişirilmiş dolma.*|| **zeytinyağlı fasulye,** *Et konulmaksızın zeytinyağı ile pişirilmiş fasulye.*|| **zeytinyağlı sarma,** *Zeytinyağı ile pişirilmiş sarma.*|| **zeytinyağlı yemek,** *Yağ olarak zeytinyağı kullanılarak pişirilmiş yemek.*

zeyṭun, [Ar. zeytūn زيتون] *(zeytu:n) {OsT} is.* → zeytin. 🗗 **zeytun gara** (kara), *{ağız} Koyu zeytin yeşili.* [DS]

zeytuni [Ar. zeytūn > zeytūnī زيتونى] *(zeytu:ni:) {OsT} sf.* Zeytin rengine çalan kahverengiye dönük yeşil renkte olan; zeytin yeşili.

zeytuniye, [Ar. zeytūn > zeytūniyye زيتونيه] *(zeytu:-niyye) {OsT} is. bot.* Zeytingiller.

zeytün, [Ar. zeytūn] *{ağız} is.* Zeytin. [DS]

zeyvan, [? zeyvan] *{ağız} is.* Bez parçası. [DS]

zeyyal, -li [Ar. ẕeyl > ẕeyyal ذيال] *(zeyya:l) {OsT} sf.* **1.** Kuyruğu olan; kuyruklu. **2.** Uzun etekli.

zeyyat, [Ar. zeyt > zeyyāt زيات] *(zeyya:t) {OsT} sf.* **1.** Zeytinyağı çıkaran. **2.** Zeytinci.

zeyzan, [? zeyzan] *{ağız} is.* Fırtına ile karışık hızlı yağan yağmur. [DS]

zeze, [? zeze] *{ağız} is.* Gırtlak. [DS]

zı[1], [Ar. ẓı ظ] *{OsT} is.* Arap alfabesinin on yedinci, Arap asıllı Türk alfabesinin yirminci harfinin adı; ebcet hesabında 900 karşılığıdır.

zı[2], [? zı] *{ağız} is.* Arı kovanı. [DS]

zı'a, [Ar. żı'a ضعه] *{OsT} is.* İşlenen toprak; tarla vb.

zıb, [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop *(yans.)*] *is.* Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve birden ortaya çıkmayı anlatan kök. *zıb-ır-da-mak, zıb-ıl-da-k*

zıba[1], **-a'ı** [Ar. żabu' / ḍabu' > żıbā' ضباع] *(zıba:) {OsT} is. zool.* Sırtlanlar.

zıba[2], [? zıba] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) iri yarı, şişman ve uzun boylu. **2.** Büyük demir çivi. [DS]

zıbab, [Ar. żabb > żıbāb ضباب] *(zıba:b) {OsT} is. zool.* Kertenkeleler; kelerler.

zıbabiye, [Ar. żıbābiyye ضبابيه] *(zıba:biye) {OsT} is. zool.* Sürüngenler. 🗗 **zıbābiye-i berriye,** *zool. Kara sürüngenleri.*|| **zıbābiye-i māiye,** *zool. Suda yaşayan sürüngenler.*

zıbar, [? zıbar] *{ağız} is.* Posa. [DS]

zıbara, [? zıbara] *{ağız} sf.* Baldırı çıplak; serseri; zibidi. [DS]

zıbarma, [zıb *(yans.)* > zıb-ar-ma] *is.* Zıbarmak eylemi.

zıbarmak, [zıb *(yans.)* > zıb-ar-mak] *gçsz. f. [-ır] {ağız}* **1.** (Çoğunlukla hayvan için) ölmek; gebermek. **2.** Yatmak; uyumak. **3.** Çok içip sızmak. **4.** Düşmek. [DS]

zıbartmak, [zıb-ar-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Çok dövmek; ezmek. **2.** Öldürmek.[DS]

zıbçık, -ğı [zıb-çık] *{ağız} is.* **1.** Zurna ve düdüklere

takılan ötücü dil. **2.** Kalın değnek; sopa. **3.** *sf.* İri ve ağır. [DS]

zıbga, [Rus. zipka => zıbga] *{ağız} is.* Geniş ağlı, dar paçalı bir şalvar türü; potur. [DS]

zıbgın, [Far. zīpun => zıpkın / zıbgın] *{ağız} is.* Koyun ve keçinin kuyruk ucu. [DS]

zıbıç, -cı [? zıbıç] *{ağız} is.* Kiraz, dut, üzüm gibi meyvelerin ince sapı. [DS]

zıbıdi, [zıb-ı(d)-ı] *{ağız} sf.* Çıplak. [DS]

zıbıdı, [zıb *(yans.)* > zıb-ı(d)-ı] *is.* Kısa boylu, çelimsiz, basit kimse.

zıbık[1]**, -ğı** [zıb *(yans.)* > zıb-ık] *{ağız} is.* **1.** Erkeklik organı. **2.** Erkeklik organına benzetilen nesne veya onu andıran hareket. **3.** Kamış veya benzeri bir şeyden yapılan düdük. **4.** Tıpa; mantar. [DS] 🗗 **zıbık tutmak,** *{ağız} Bir işte uzun süre çalışmak.* [DS]

zıbık[2]**, -ğı** [zıb *(yans.)* > zıb-ık] *{ağız} sf.* **1.** İnce uzun. **2.** Uzun boylu. **3.** (Elbise için) dar. **4.** Hovarda. **5.** Korkunç. [DS]

zıbık[3]**, -ğı** [zıb *(yans.)* > zıb-ık] *{ağız} is.* **1.** Bir yaşındaki buzağı; dana. **2.** Yeni doğan kuş yavrusu. [DS]

zıbık[4]**, -ğı** [zıb *(yans.)* > zıb-ık] *{ağız} sf.* Çok ıslak. [DS]

zıbıklama, [zıbık-la-ma] *{ağız} is.* Dolma tüfeğin barut veya saçmasını harbi ile sıkıştırma. [DS]

zıbıklı, [zıbık-lı] *{ağız} sf.* Maskara. [DS]

zıbıldak[1]**, -ğı** [zıb *(yans.)* > zıb-ıl-dak] *{ağız} sf.* **1.** Baldırı çıplak; serseri; zibidi. **2.** Delidolu; hoppa. [DS]

zıbıldak[2]**, -ğı** [zıb *(yans.)* > zıb-ıl-dak] *{ağız} is.* **1.** Doğranmadan, yağda pişirilip yenilen fasulye veya börülce. **2.** Haşlanarak tuzlanmış taze fasulye. [DS]

zıbıldan, [zıb *(yans.)* > zıb-ıl-dan] *{ağız} is.* → zıbıldak[2]. [DS]

zıbın, [İt. giubbone زبن] *{ağız} is.* **1.** *{eAT}* Eskiden kaftan altına giyilen kısa gömlek. **2.** Pamuklu kumaştan yapılmış mintan; kolsuz giyecek; entari. **3.** Bebeklere iç çamaşırı olarak giydirilen ince pamukludan yapılmış önü çapraz bağlanan kısa ve kollu çamaşır. **4.** Kadınların giydiği kolsuz dış gömleği. **5.** İç yeleği. **6.** El tezgâhlarında dokunan kalın bezden yapılan astarsız ceket. **7.** Yelek. **8.** Kadın elbisesi. **9.** Üçetek. **10.** İki etekli uzun elbise. **11.** Kısa kollu iç gömleği. **12.** Kısa ceket. **13.** Paçaları dar erkek donu. **14.** Şalvar. **15.** Kuşak.[DS]

zıbına, [İt. giubbone] *{ağız} is.* Üçetek. [DS]

zıbındırık, -ğı [zıv-ın-dır-ık > zıb-ın-dırık] *{ağız} sf.* Uzun boylu. [DS]

zıbırdak, -ğı [zıb-ır-dak] *{ağız} sf.* Sıçrayarak koşan. [DS]

zıbırdamak, [zıb-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Sıçrayarak koşmak. [DS]

zıbır[1]**,** [zığ *(yans.)* > zığ-ır > zıbır] *{ağız} sf.* Kumlu toprak. 🗗 **zıbır toprak,** *{ağız} Kumlu, çakıllı olduğu için yoğrulamayan toprak.* [DS]

zıbır[2]**,** [zıp-ır > zıb-ır] *{ağız} sf.* **1.** Güçlü. **2.** Atılgan; taşkın; delişmen. **3.** Olumsuz davranan. [DS]

zıbırga, [zıb-ır-ga] *{ağız} is.* Pırnal odunu. [DS]

zıbırtmak, [zıb-ır-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Budamak. **2.** Kavga veya tartışmada karşısındakini sindirmek. **3.** Sövmek; atıp tutmak. [DS]

zıbıtmak[1]**,** [zıb *(yans.)* > zıb-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Dövmek. **2.** Azarlamak. [DS]

zıbıtmak[2]**,** [zıb *(yans.)* > zıb-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Atmak; fırlatmak. **2.** Yalan atmak. [DS]

zıbka, [Rus. zipka] *{ağız} is.* Potur; zıpka. [DS]

zıbkın, [Far. züpin] *{ağız} is.* Meyve düşürmekte kullanılan sırık. [DS]

zıblık, -ğı [zıb-lık] *{ağız} sf.* Semiz. [DS]

zıbuk[1]**, -ğu** [zıb-uk] *{ağız} sf.* Çok zayıf. [DS]

zıbuk[2]**, -ğu** [zıb-uk] *{ağız} sf.* Saygısız. [DS]

zıbuklu, [zıbuk-lu] *{ağız} sf.* Akılsız. [DS]

zıbun, [İt. giubbone زبون / زيبون] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Zıbın. [DS] **2.** *{OsT}* Entari.

zıd, -ddı [Ar. żıdd ضد] *{OsT} sf.* → zıt.

zıddan, [Ar. żıdd > żıddeyn / żıddān ضدان] *(zıdda:n) {OsT} is.* İki karşıt kutup; iki zıt şey.

zıddeyn, [Ar. żıdd > żıddeyn ضدين] *{OsT} is.* → zıddan.

zıddî [Ar. żıdd > żıddī ضدى] *(zıddi:) {OsT} sf.* **1.** Karşıt; ters. **2.** Bir şeyin karşıtı ile ilgili.

zıddiyet, [Ar. żıddī > żıddiyyet ضديت] *{OsT} is.* **1.** Karşıtlık; zıtlık. **2.** Geçimsizlik; çekemezlik; zıtlık.

zı'f, [Ar. żı'f ضعف] *{OsT} is.* Bir şeyin sayı olarak iki katı.

zıfır, [Ar. ṣıfr => sıfır > zıfır] *{ağız} is.* Sıfır. [DS] 🗗 **zıfırı bitirmek,** *{ağız} Ölmek.* [DS]

zıfırı, [Ar. ẕefir => zifir > zifirī] *{ağız} sf.* → zifirî. 🗗 **zıfırı karanlık,** *{ağız} Koyu karanlık.* [DS]

zıfr, [Ar. ẓıfr ظفر] *{OsT} is.* **1.** Tırnak. **2.** Çengel. **3.** Pençe.

zıgal, [? zıgal] *{ağız} is.* Darı. [DS]

zıgarmak, [zıg-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Büyüğe karşı gelmek. [DS]

zıggın, [Ar. zaḳḳum => zıkkım > zıggın] *{ağız} is.* Zehir; ağı. [DS]

zığ[1]**,** [zığ *(yans.)*] *is.* Sürekli yağmayı, dökülmeyi anlatan kök. *zığ-ır zığır*

zığ[2]**,** [zığ / zık *(yans.)*] *is.* **1.** Sürekli söylenmeyi, ötmeyi; mızıkçılık etmeyi anlatan kök. *zığ zığ, zığ-ar-mak* **2.** *is. {ağız}* Çıkışma; paylama. [DS] 🗗 **zığ virmek** (vermek), *{ağız} Azarlayarak uyarmak.* [DS]

zığ[3], [zığ] *{ağız} is.* **1.** Sulu çamur; çamur. **2.** Gübre suyu. [DS]

zığal, [zığ-al] *{ağız} sf.* Kurnaz. [DS]

zığanak, -ğı [zığ *(yans.)* > zığ-anak] *{ağız} is.* Çıkışma; paylama; kızma; uyarma. [DS]

zığarbi, [? zığarbi] *{ağız} is.* Kirpi. [DS]

zığarcı, [zığ-ar-cı] *{ağız} sf.* Mızıkçı. [DS]

zığarmak, [zığ-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Çıkışmak; azarlamak. **2.** Karşı gelmek; emir dinlememek. **3.** Mızıkçılık etmek. **4.** Haksızlık etmek. [DS]

zığda, [? zığda] *{ağız} is.* Zihin. [DS]

zığı, [? sığı] *{ağız} is.* **1.** Tahıl koymaya yarayan büyük sepet. **2.** Arı kovanı. [DS]

zığıl, [? zığıl] *{ağız} is.* **1.** Diş eti. **2.** Damak. [DS]

zığın, [sığın > zığın] *{ağız} is.* Geyik; alageyik; sığın.[DS]

zığır[1], [zığ *(yans.)* > zığ-ır] *is.* Sürekli yağmayı ve dökülmeyi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **zığır zığır,** *{ağız} (Yağmak, dökülmek için) taneler, damlalar hâlinde sürekli ve ses çıkararak.* [DS]

zığır[2], [zığ *(yans.)* > zığ-ır] *{ağız} is.* Toprak ve kum karışık arazi; çöl. [DS]

zığırdım, [zığ-ır-dım] *{ağız} is.* Fırtına ile birlikte yağan kar ve yağmur karışımı yağış. [DS]

zığıtmak, [zığ-ıt-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Üşümek. [DS]

zığlam, [zığ-la-m] *{ağız} zf.* Dosdoğru. [DS]

zığlan, [zığ-la-n] *{ağız} sf.* (Çam ağacı için) uzun. [DS]

zığlanmak, [zığ-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Hızlanmak. [DS]

zığlatma, [zığ-la-t-ma] *{ağız} is.* Pancar. [DS]

zığlı, [zağ-lı / zığ-lı] *{ağız} sf.* (Hayvan için) hızlı giden; güçlü. [DS]

zığva, [Rus. zipka => zıpka > zığva] *{ağız} is.* Potur; zıpka. [DS]

zıh[1], [Far. zıh / zih ﺯﻩ] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyin kenarı. **2.** Keman yayının kirişi.

zıh[2], [Ar. (Sur.) zēh ﺯﺍﻩ] *is.* **1.** Giyeceklerin kol, yaka, etek vb. kenarlarına dikilen şerit veya kaytan. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** Marangoz işlerinde ince kenar pervazı. **3.** Kitap sayfasının kenarlarını çerçeveleyen çizgi. **4.** Telli ve saplı çalgıların ses tablasını ve sırtını çevreleyen ince kenar süsü. **5.** Kenar suyu. 🗗 **zıh çekmek,** *{ağız} Kıyısına şerit geçirmek.* [DS]

zıha, [? zıha] *{ağız} is.* Dolma tüfek doldururken barut ve saçmayı sıkıştırmakta kullanılan bez. [DS]

zıhar, [Ar. ẓıhār ﻅﻬﺎﺭ] *(zıha:r) {OsT} is.* **1.** Karşılıklı yardımlaşma. **2.** *huk.* Eskiden, erkeğin karısını kendisinin evlenmesi yasak olan bir kimseye benzetmesi ve bu suretle ortaya çıkan boşanma.

zıhare, [Ar. ẓahr > ẓıhāre ﻅﻬﺎﺭﻩ] *(zıha:re) {OsT} is.* Bir giyeceğin dış yüzü; dış taraf.

zıhı, [sık-ı > zıhı] *{ağız} sf.* Güçlü; sıkı; iyi. [DS]

zıhılamak, [sık-ı-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Zorlamak; sıkılamak. [DS]

zıhım, [Ar. zaḳḳum => zıkkım > zıḫım] *{ağız} is.* Ağı; zehir. [DS]

zıhın, [sığın > zığın > zıhın] *{ağız} is.* Sığın; alageyik. [DS]

zıhlama, [zıh-la-ma] *is.* Zıhlamak eylemi.

zıhlamak, [zıh-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kenarına zıh geçirmek.

zıhlanma, [zıh-la-n-ma] *is.* Zıhlanmak eylemi.

zıhlanmak[1], [zıh-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Zıhlamak eylemi yapılmak.

zıhlanmak[2], [zıh-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* (İstemeyerek verilen yemek için) zıkkımlanmak. [DS]

zıhlı, [zıh-lı] *sf.* Zıhı olan.

zıhnı, [? zıhnı] *{ağız} sf.* (Tencere dibi veya yemek tadı için) yanıksı. [DS]

zıht, -dı [? zıht] *{ağız} is.* Öküz sürerken kullanılan ucu çivili değnek. [DS]

zıhtlamak, [zıht-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Ucu çivili değnekle dürterek sürmek; nodullamak. [DS]

zık[1], [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zık-ır-tı*

zık[2], [zang / zank / zık / zıng / zınk *(yans.)*] *is.* Birden durmayı, düşmeyi, yerine oturmayı; çınlamalı seslenmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zık-adak, zık(k)-a çalmak, zık(k)-a-la-mak, zık-la-mak, zık zık* 🗗 **zık çalmak,** *{ağız} folk. Oyunda yenilenin ayaklarından tutarak kalçasını yere vurmak.* [DS]|| **zık dimek** (demek), *{ağız} Birdenbire düşerek zık sesi çıkarmak.* [DS]|| **zık diye,** *{ağız} Birdenbire.* [DS]|| **zık zık,** *{ağız} (Düşmek için) sık sık ve birdenbire.* [DS]

zık[3], [zığ / zık *(yans.)*] *is.* Sürekli söylenmeyi, ötmeyi; mızıkçılık etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zık-ramak*

zıka, [? zıka] *{ağız} is.* Hardal otu. [DS]

zıkadak, -ğı [zık *(yans.)* > zık-adak] *{ağız} zf.* Birdenbire; zıngadak. [DS]

zıkazıg, [zık *(yans.)* > zık-a-zıg] *{ağız} sf.* Ağzına kadar dolu; zıngazınk. [DS]

zıkgak, -ğı [zık *(yans.)* > zık-ga-k] *{ağız} sf.* (Nesne için) limon gibi sulu. [DS]

zıkgım, [Ar. zaḳḳum => zıkkım > zıkgım] *{ağız} ünl.* Ağılan; öl! [DS]

zıkı, [sık-ı > zık-ı] *{ağız} is.* Ağızdan dolma tüfeklerde barut ve saçmayı sıkıştırmak için kullanılan bez veya keçe parçası; sıkı. [DS]

zıkırdamak, [zık *(yans.)* > zık-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Tıkırtı yapmak; gürültü etmek. [DS]

zıkırtı[1], [zık *(yans.)* > zık-ır-tı] *{ağız} is.* **1.** Yürürken ayakkabının çıkardığı ses. **2.** Gereksiz ve can sıkıcı söylenme. **3.** Söz; konuşma. [DS]

zıkırtı[2], [zık-ır-tı] *{ağız} is.* **1.** Hırçınlık; aksilik. **2.** İnat, ayak direme. [DS]

zıkka, [zık-ka] *{ağız} zf. "Zık"* diye ses çıkararak. 🗗 **zıkka çalmak,** *{ağız} Kargatulumba edip yere çalmak.* [DS]

zıkkalamak, [zıkka-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kargatulumba edip yere çalmak. [DS]

zıkkıl, [Ar. şayḳal => zıkkıl] *{ağız} is.* Sıvanın üstünü yağlayıp parlatma. [DS]

zıkkılı, [zıkkı(l)-lı] *{ağız} sf.* Süslü. [DS]

zıkkıltı, [zık(k)-ıl-tı] *{ağız} ünl.* Öl; ağılan! [DS]

zıkkım, [Ar. zaḳḳūm زقوم] *is.* **1.** *{ağız}* Ağı; zehir. [DS] **2.** *{ağız}* Acı. [DS] **3.** *mecaz.* Zararlı etkileri olan içki, sigara gibi şeyler. **4.** *{ağız}* İsteksiz yenilen veya istemeyerek verilen yemek; acı lokma; lokma. **5.** *sf.* Yaramaz. [DS]

zıkkımlanma, [zıkkım-la-n-ma] *is.* Zıkkımlanmak eylemi.

zıkkımlanmak, [zıkkım-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Kendisine kızılan veya yediği şey uygun görülmeyen birine karşı duyulan öfke belirtisi olarak) yemek; içmek; doymak. **2.** *gçl. f.* Bir şeyi yemek, içmek.

zıkki, [Ar. zıḳḳī زقى] *(zıkki:, k kalın söylenir) {OsT} is.* İçine sıvı konulan deri kap; tulum.

zıklamak[1], [zık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yorulmak. [DS]

zıklamak[2], [Ar. żıdd => zık-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* İnatlaşmak; zıtlaşmak.[DS]

zıklanmak, [zık-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* → zıkkımlanmak. [DS]

zıkra, [? zıkra] *{ağız} sf.* Cimri; pinti. [DS]

zıkramak, [zık-ra-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* Huysuzlanıp ağlamak; zırlamak. [DS]

zıkva, [Rus. zipka => zıkva] *{ağız} is.* Zıpka; potur. [DS]

zıl[1], **-llı** [Ar. ẓıll ظل] *{OsT} is.* **1.** Gölge. **2.** Koruma; himaye altına alma. 🗗 **zıll-ālüd,** *{OsT} Gölgeli.*|| **zıll-ı arz,** *{OsT} gök b. Yerin gölgesi.*|| **zıll-ı evvel,** *{OsT} tasvf. Allah.*|| **zıll-ı memdüd,** *{OsT} Uzamış gölge.*|| **zıll-ı sānî,** *{OsT} Dünya.*|| **zıll-ı zalîl,** *{OsT} Koyu gölge.*|| **zıll'ullah,** *{OsT} Allah'ın gölgesi; halife ve hükümdarlara verilen unvan.*|| **zıllü'ş-şebāb,** *{OsT} İlk gençlik çağları.*|| **zıll ü ziya,** *{OsT} Gölge ve ışık.*|| **zıll ü zül,** *{OsT} 1. Horluk; alçaklık. 2. Alçak gönüllülük; itaat.*

zıl[2], [zığıl / zıl] *{ağız} is.* Diş eti; damak. [DS]

zıl[3], [zıl] *{ağız} is.* **1.** Güç. **2.** Güç kullanılarak sığdırılan nesne. [DS]

zılal, -li [Ar. ẓıll > ẓılāl ظلال] *(zılâ:l) {OsT} is.* Gölgeler. 🗗 **zılāl-ı ehvāl,** *{OsT} Korkunun gölgeleri.*|| **zılāl-ālüd,** *{OsT} Gölgeli.*

zılale, [Ar. ẓıllāl > ẓılāle ظلال له] *(zılâ:le) {OsT} is.* Gölgelik.

zılam, [Ar. ẓulm > zılām ظلام] *(zıla:m) {OsT} is.* Zulüm.

zılarmak, [zıl-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Kaymak. [DS]

zıldır[1], [zıl-dır] *{ağız} sf.* **1.** Aç ve çıplak; yoksul. **2.** Zayıf; dayanıksız. **3.** Başıboş; işsiz. [DS] 🗗 **zıldır zıldır,** *{ağız} 1. Çırılçıplak. 2. Yırtık pırtık elbiseli.* [DS]|| **zıldır zıldır dolaşmak,** *{ağız} Başıboş, işsiz olarak dolaşmak.* [DS]|| **zıldır zıldır olmak,** *{ağız} Yırtık pırtık olmak.* [DS]

zıldır[2], [zıl-dır] *{ağız} is.* Şırıl. 🗗 **zıldır zıldır,** *{ağız} Şırıl şırıl.* [DS]

zıldırzop, [zıl-dır+zop] *{ağız} zf.* Düşünmeden; birdenbire. [DS]

zıleylemek, [zıl+ey-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Kaçmak. [DS]

zılf, [Ar. ẓılf ظلف] *{OsT} is.* **1.** Yarık toynak. **2.** Sığır, koyun, keçi gibi hayvanların çift tırnakları.

zılga, [zıl-ga] *{ağız} is.* Kısa kollu ince ceket. [DS]

zılgan, [zıl-gan] *{ağız} is.* Kıkırdak. [DS]

zılgar[1], [zıl-gar] *{ağız} is.* **1.** Genç ve uzun ağaç. **2.** Genç çam ağacı. **3.** *sf.* Uzun, iri yarı ve gürbüz. [DS]

zılgar[2], [zıl-gar] *{ağız} is.* Sabanlarda kullanılan ayar zinciri. [DS]

zılgar[3], [zıl-gar] *{ağız} is.* Bir çift koşum hayvanı yükü çekemediği zaman arabanın önüne koşulan ikinci çift hayvan. [DS]

zılgar[4], [zıl-gar] *{ağız} is.* Baskı; zorlama. [DS]

zılgıç, -cı [Ar. ẓalġuṭa => zılgıt > zılgıç] *{ağız} is.* Paylama; azarlama.[DS] 🗗 **zılgıç gibi,** *{ağız} (Gitmek için) hızla; durmadan.* [DS]

zılgıd, [Ar. ẓalġuṭa => zılgıt] *{ağız} is.* Azar; paylama. [DS]

zılgıdır[1], [zılgı-dır] *{ağız} sf.* Zayıf; dayanıksız. [DS]

zılgıdır[2], [zıl-gıt-ır] *{ağız} is.* Tokmak. [DS]

zılgıdlı, [zılgıt-lı] *{ağız} sf.* Baskı yapan; güç sahibi. [DS]

zılgın, [Ar. ẓalġuṭa => zılgıt > zılgın] *{ağız} is.* Azarlama; paylama. [DS]

zılgır, [zıl-gır] *{ağız} sf.* Başıboş; işsiz; aylak. [DS]

zılgıt[1], [Ar. (Sur.) ẓalġuṭa ظلغطه] *{ağız} is.* **1.** Korkutma; çıkışma; gözdağı; azarlama; paylama. **2.** Bağırıp alkışlayarak beğenisini belirtme. **3.** Bir kimseyi başka birine karşı kışkırtma. **4.** Ağıt; ağlama. **5.** Güç; baskı. [DS] 🗗 **zılgıt çekmek,** *Bağırarak coşturmak; kışkırtmak.*|| **zılgıt virmek** (ver-

mek), *{ağız}* [*Bir kimseyi azarlayıp korkutmak; gözdağı vermek.* DS]|| **zılgıt yemek,** *{ağız} Birisi tarafından azarlanmak; korkutulmak.* [DS]

zılgıt[2], [zıl-gı-t] *{ağız} is.* Hız. [DS]

zılgıt[3], [zıl-gı-t] *{ağız} sf.* Zayıf. [DS]

zılgıt[4], [zıl-gı-t] *{ağız} sf.* Kaba, saygısız, onursuz kimse. [DS]

zılgıt[5], [Ar. ẓalġuṭa => zılgıt] *is.* **1.** *müz.* Tefin iç kısmına dizili metal halkalara verilen ad. **2.** *{ağız}* Müzikte ses. [DS]

zılgıtdamah, [zılgıt-la-mak > zılgıtda-maḫ] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Kışkırtmak. [DS]

zılgıtlamak[1], [zılgıt-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Döverek ya da azarlayarak gözdağı vermek. [DS]

zılgıtlamak[2], [zılgıt-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Kışkırtmak. **2.** Topluca sevinç sesleri çıkarmak. [DS]

zılğıt, -dı [Ar. ẓalġuṭa => zılğıt] *{ağız} is.* Zılgıt. [DS]

zılğıtlamak, [zılğıt-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Topluca sevinç sesleri çıkarmak. [DS]

zılhik, -ği [? zılhik] *{ağız} is.* **1.** Kertenkele. **2.** Çekirge. [DS]

zılık, -ği [? zılık] *{ağız} sf.* **1.** Her işe ve konuşmaya gereksiz yere karışan. **2.** Yapılan anlaşmayı bozan; mızıkçı. [DS]

zılk, [? zılk] *{ağız} is.* Pazı (sebze). [DS]

zılkar, [zıl-ka-r] *{ağız} is.* **1.** Genç çam ağacı. **2.** Uzun ve iriyarı erkek. [DS]

zılkıç, -cı [Ar. ẓilġuṭa => zılgıt / zılkıç] *{ağız} is.* Zılgıt. [DS]

zılkıt, -dı [Ar. ẓilġuṭa => zılgıt / zılkıt] *{ağız} is.* Zılgıt. [DS]

zılkıtlamak, [zılkıt-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Azarlayarak veya döverek gözdağı vermek; korkutmak. **2.** Topluca sevinç sesleri çıkarmak. [DS]

zılkıtlı, [zılkıt-lı] *{ağız} sf.* Hızlı. [DS]

zılla[1], [zıl-la] *{ağız} zf.* **1.** Hiç. **2.** Kesinlikle; hiçbir zaman. **3.** *bağ.* Eğer. [DS]

zılla[2], [Far. zīrā => zılla] *{ağız} bağ.* **1.** Eğer. **2.** *zf.* Her zaman.[DS]

zıllak, -ğı [zır-la-k > zıl-la-k] *{ağız} sf.* Gürültü eden; zırlayan. [DS]

zıllı[1], [zıl-la / zıl-lı] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

zıllı[2], [zıl-lı] *{ağız} sf.* Ters. [DS]

zıllıcı, [zıllı-cı] *{ağız} sf.* Mızıkçı. [DS]

zıllık, -ğı [zıl-lık] *{ağız} sf.* Mızıkçı. [DS]

zıllım, [zıl-lı-m] *{ağız} zf.* Kesinlikle. [DS]

zıllımak, [zıl-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Oyunda mızıkçılık etmek. [DS]

zıllındırmak, [sal-ın-dır-mak>zıllın-dır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* (Kişi için) iple asmak. [DS]

zıllızıbık, -ğı [zıl-lı+zıbık] *{ağız} is.* Söğüt dalından yapılan düdük. [DS]

zıllî [Ar. ẓıll > ẓıllī ظلی] *(zılli:) {OsT} sf.* **1.** Gölgeyle ilgili; gölgeye ait. **2.** *is. mat.* Tanjanta ait.

zıllik, -ği [zıl-lik] *{ağız} is.* Soğan cücüğü. [DS]

zılliyet, [Ar. ẓıllī > ẓılliyyet ظلیت] *{OsT} is.* Tanrı'nın yeryüzünde gölgesi sayılmaları dolayısıyla hükümdarların taşıdığı nitelik. 🗗 **zılliyet-penāh,** *{OsT} Kendisine Allah'ın gölgesi olması dolayısıyla sığınılan; hükümdar.*|| **zılliyet-penāhî,** *{OsT} Hükümdarlık.*

zılmak, [zıl-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Kaymak. **2.** Sıvışmak. [DS]

zılu, [? zılu] *{ağız} is.* Gübre. [DS]

zım[1], [zam / zım / zom / zum *(yans.)*] *is.* Vurmayı, çarpmayı, düşmeyi, çalmayı; düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. *zım zum, zım+zık, zım+zır-ık*

zım[2], [Far. zer-zemīn => zem > zım] *{ağız} is.* Yer altı; zemin altı. 🗗 **zımı zımına,** *{ağız} ilenç. Yerin dibine; Cehennemin dibine!* [DS]

zımad, [Ar. żımād ضماد] *(zıma:d) {OsT} is. tıp.* **1.** Yaranın üstüne sarılan merhemli sargı. **2.** İlaç; yakı; lapa. 🗗 **zımād-ı hardal,** *{OsT} tıp. Hardal yakısı.*

zımak, -ğı [zı-mak] *{ağız} sf.* **1.** Güneş görmeyen yer; kuz. **2.** Ormanın sık ağaçlı yeri. [DS] 🗗 **zımak yer,** *{ağız} Güneş görmeyen yer.* [DS]

zıman, [Far. zebān => zımān] *{ağız} is.* **1.** Dil; lisan. **2.** Tat alma organı; dil.

zımar, [Ar. ẕımār ذمار] *(zıma:r) {OsT} is.* **1.** Korunması gerekli olan şey; namus; ırz. **2.** *huk.* Kafesten kaçan kuş, karşılığı olmayan alacak, nereye konulduğu belli olmayan eşya gibi yararlanılması mümkün olmayan şey.

zımara, [? zımara] *{ağız} is.* Yerin dibi *(ilenç sözünde).* [DS]

zımarı, [? zımarı] *{ağız} is.* Sirke. [DS]

zımari, [Yun. zumarı] *{ağız} is.* Çiğ ekmek. [DS]

zımazık, -ğı [zınk-a+zınk] *{ağız} zf.* Hıncahınç; dopdolu; ağzına kadar dolu. [DS]

zımb, [zamb / zımb / zomb / zömb / zumb *(yans.)*] *is.* Rastgele vurmayı, çarpmayı, düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. *zımb-ılda-mak, zımb-ır-da-t-mak, zıb-ır-tı*

zımba, [Far. sümbe / zunbe *(delgeç)*] *(zı'mba) is.* **1.** Mukavva, deri ve maden gibi şeylerde delik açmakta kullanılan alet. **2.** Bu aletle mukavva, deri ve metal levha üzerinde açılmış olan delik. **3.** Klasörlere yerleştirilecek olan belgelere delik açmaya yarayan büro gereci; delgeç. **4.** Birçok yaprağı tutturmaya yarayan ince tel; bu telleri tutturulacak kâğıtlara takmaya yarayan büro gereci; tel zımba. **5.** Üzerine çekiçle vurularak kazıma işlerinde kul-

lanılan gravürcü ve bakırcı aleti. **6.** *{ağız}* Metal delmekte kullanılan demir çubuk. [DS] **7.** *{ağız} folk.* Bir çocuk oyunu. [DS] 🗗 **zımba gibi,** *Çok sağlıklı; çok sağlam.*|| **zımbaya vurmak,** *{ağız} (Oyunda) ceza vermek.* [DS]

zımbalama, [zımba-la-ma] *is.* Zımbalamak eylemi.

zımbalamak, [zımba-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Zımba ile delik açmak. **2.** Zımba telleri ile tutturmak. **3.** Bir metal levhayı zımba ile işaretlemek ya da delmek. **4.** Yolcu biletinin kontrol edildiğini veya kullanıldığını belirtmek için özel araç ile üzerinde delik açmak. **5.** *argo.* Bir kimseyi bıçaklamak; bıçakla yaralamak veya öldürmek.

zımbalanma, [zımba-la-n-ma] *is.* Zımbalanmak eylemi.

zımbalanmak, [zımba-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Zımba ile delinmek. **2.** Zımba teli ile tutturulmak. **3.** Zımba ile işaretlenmek. **4.** *argo.* Bıçakla yaralanmak veya öldürülmek. **5.** *dönşl. f.* Zımba sahibi olmak; zımba edinmek.

zımbalatma, [zımba-la-t-ma] *is.* Zımbalatmak eylemi.

zımbalatmak, [zımba-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Zımba ile delik açtırmak. **2.** Zımba telleri ile tutturtmak. **3.** Bir metal levhayı zımba ile işaretletmek ya da deldirmek. **4.** Yolcu biletinin kontrol edildiğini veya kullanıldığını belirtmek için özel araç ile üzerinde delik açtırmak. **5.** *argo.* Bir kimseyi bıçaklatmak; bıçakla yaralatmak veya öldürtmek.

zımbalı, [zımba-lı] *sf.* **1.** Zımbası olan. **2.** Zımba ile delik açılmış olan. **3.** Zımba telleri ile tutturulmuş olan. 🗗 **zımbalı defter,** *Kolay koparılmasını sağlamak amacıyla yaprakları zımba ile bir sıra delinmiş defter.*

zımbazık, -ğı [zıng-a+zınk] *{ağız} zf.* Ağzına kadar dolu; hıncahınç; zıngazınk. [DS]

zımbazıp, -bı [zong-a+zınk] *{ağız} zf.* Zıngazınk. [DS]

zımbık, [zımb-ık] *{ağız} is.* **1.** Kuyruksuz tavuk. **2.** Yumruk. **3.** *sf.* Sersem. [DS]

zımbıklamak, [zımbık-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yumruklamak. [DS]

zımbıldamak, [zımb *(yans.)*>zımb-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Zıplayarak yürümek; yürürken çok sarsmak. **2.** (Kızgınlık ifadesi olarak) birinin arkasından gitmek; peşinden gitmek. [DS]

zımbıra, [zımb *(yans.)* > zımb-ır-a ?] *{ağız} is.* Çalgı. [DS]

zımbırdak, -ğı [zımb *(yans.)* > zımb-ır-dak] *{ağız} sf.* Cilveli; oynak. [DS]

zımbırdamak[1], [zımb-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Tepinerek, gürültü ederek tedirginlik vermek. **2.** Dokunulan nesne, tımbırtılı ses çıkarmak; tımbırdamak. [DS]

zımbırdamak[2], [zımb-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* (Kadın göğüsleri için) yürürken oynamak. [DS]

zımbırdatma, [zımb *(yans.)* > zımb-ır-da-t-ma] *is.* Zımbırdatmak eylemi.

zımbırdatmak, [zımb *(yans.)* > zımb-ır-da-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Gelişigüzel vuruşlarla kulağı rahatsız edecek biçimde ses çıkartmak. **2.** Bir çalgıyı acemice çalmak. **3.** Bir çalgıyı usul usul çalmak. [DS]

zımbırtı, [zımb *(yans.)* > zımb-ır-tı] *is.* **1.** Kulağı rahatsız edecek biçimde herhangi bir şeyden çıkan ses. **2.** Bir müzik aletini acemice çalınaktan dolayı çıkan ses. **3.** Adı anımsanmayan ya da söylenmek istenmeyen ufak, değersiz şey; nesne; o şey. **4.** *{ağız}* Çalgı sesi. [DS] **5.** *{ağız}* Kulak tırmalayan, çirkin ses veya konuşma. [DS] **6.** *{ağız}* İri yapılı insan. [DS] **7.** *{ağız}* Kaba yapılı eşya. [DS] **8.** *{ağız} sf.* Şöyle böyle. [DS]

zımbon, [? zımbon] *{ağız} is.* Düdük; küçük boru. [DS]

zımbuk, -ğu [zımb *(yans.)* > zımb-ık] *{ağız} is.* Yumruk. 🗗 **zımbuk atmak,** *{ağız} Yumrukla vurmak; yumruk atmak.* [DS]

zımır, [Ar. żamīr => zımır] *{ağız} is.* Surat; yüz. [DS]

zımn, [Ar. żımn ضمن] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyin içi; iç taraf. **2.** Açıkça söylenmemiş fakat hissettirilen düşünce ya da söz; içteki maksat. **3.** Amaç; istek.

zımnen, [Ar. żımn > żımnen ضمناً *(zı'mnen) {OsT} zf.* Üstü kapalı biçimde; dolaylı olarak.

zımnında, [zımn-ı-n-da] *zf.* ve *e.* Dolayısıyla; belirtilen nedenle.

zımnî [Ar. żımn > żımnī ضمنی] *(zımni:) {OsT} sf.* **1.** Üstü kapalı olarak yapılan ya da söylenen; dolaylı olarak anlatılan; gizli. **2.** *mat.* Kapalı. 🗗 **zımnî irade beyanı,** *{OsT} huk. Hukuksal bir sonuç doğuran iradenin açıkça değil de kapalı olarak ya da dolaylı biçimde belirtilmesi.*|| **zımnî irâde izhârı,** *{OsT} huk.* → zımnî irade beyanı.|| **zımnî kabul,** *{OsT} huk. Bir sözleşmede belirtilen öneriyi açıkça değil de üstü kapalı olarak kabul etme.*

zımniye, [Ar. żımnī > żımniye ضمنیه] *{OsT} sf.* Açıkça olmayan; üstü kapalı.

zımpara, [Far. sum-pāre / sümbāde] *(zı'mpara) is.* **1.** *min.* Birleşiminde çok sert alümin kristalleri bulunan ve aşındırıcı olarak kullanılan kayaç. **2.** Zımpara kâğıdı. **3.** Zımparalama işlemi. 🗗 **zımpara kâğıdı,** *Metal, tahta vb. şeylerin yüzeyini sürterek düzeltmeye yarayan üzerine çok ince zımpara tozları yapıştırılmış kâğıt; zımparalı kâğıt.*|| **zımpara taşı,** *Düzlemsel yüzeyleri düzeltmekte, aşındırmakta kullanılan alümin billûrlu taş.*|| **zımpara tozu,** *Zımpara taşının ufalanması ile elde edilen ve taş kesme çarkları ile zımpara kâğıtları üzerine yapıştırılan çeşitli kalınlıktaki toz parçacıklar.*

zımparalama, [zımpara-la-ma] *is.* Zımparalamak eylemi.

zımparalamak, [zımpara-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Bir şeyin yüzeyini zımpara ile aşındırmak.

zımparalanma, [zımpara-la-n-ma] *is.* Zımparalanmak eylemi.

zımparalanmak, [zımpara-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yüzeyi zımpara ile düzeltilmek; zımpara ile aşındırılmak. **2.** Zımparalamak eylemi üzerinde uygulanmak. **3.** *dönşl. f.* Zımpara sahibi olmak; zımpara edinmek.

zımpır, [zımp *(yans.)* > zımp-ır] *{ağız} is.* Çok iri; iri yarı. [DS]

zımpon, [? zımpon] *{ağız} is.* → zımbon. [DS]

zımrık[1]**, -ğı** [zım(ı)r-ık] *{ağız} is.* Akrep ve arı iğnesi. [DS]

zımrık[2]**, -ğı** [zım(ı)r-ık] *{ağız} is.* Tohuma kaçmış soğanın çiçek sapı. [DS]

zımzık[1]**, -ğı** [som-suk / zımzık] *{ağız} is.* Yumruk. [DS]

zımzık[2]**, -ğı** [sık-ı > sı(m)+sı/k-ı => zımzık] *{ağız} sf.* Çok sıkışık; tıka basa; sımsıkı. [DS]

zımzık[3]**, -ğı** [zım+zık] *{ağız} is.* Bilye. [DS]

zımzıklamak, [zımzık-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Yumruklamak. [DS]

zımzım[1]**,** [zım+zım] *{ağız} is.* **1.** Bilye; zıpzıp. **2.** *sf.* Cilveli; oynak. [DS]

zımzım[2]**,** [zım+zım] *{ağız} is.* **1.** Ut. **2.** Saz. [DS]

zımzırık[1]**, -ğı** [zım-zır-ık] *{ağız} is.* Yumruk. [DS]

zımzırık[2]**, -ğı** [zım-zır-ık] *{ağız} is.* Küçük dolu (yağış biçimi). [DS]

zımzırtlak, -ğı [zı(m)+zı/rt-lak] *{ağız} zf.* (Ziyarete gitmek için) eli boş olarak; hediyesiz. [DS]

zımzırtmak, [zım-zır-t-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Ayak diremek; üstelemek. [DS]

zın[1]**,** [zan / zın *(yans.)*] *is.* Rastgele ve ileri geri konuşmayı, gevezelik etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zın-la-mak, zın-(n)a-mak*

zın[2]**,** [zıng / zınğ / zın / zing *(yans.)*] *is.* Cam ve metal eşyanın çarpmasını, dökülmesini anlatan kök. [Zülfikar] *zın-la-mak, zın zın*

zınak, -ğı [zıy-ın-ak > zînak ?] *{ağız} is.* **1.** Kıvılcım. **2.** Baca. [DS]

zınbazık, -ğı [zıng-a-zık / zınb-a-zık] *{ağız} zf.* Ağzına kadar dolu; zıngazık; hıncahınç. [DS]

zıncan, [silcan > zıncan] *{ağız} is.* *bot.* Bir tür dikenli çalı; silcan, *(Smilax).* [DS]

zıncılamak, [zınc-ı-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Sallamak. [DS]

zından, [Far. zindān => zından] *{ağız} is.* Zindan. 🗗 **zından delen,** *{ağız} Küçük torik.* [DS]

zındı, [sın-dı > zındı] *{ağız} is.* Makas; sındı. [DS]

zındık[1]**, -ğı** [Far. zend *(Zend dini)* > zend-ik / Ar. zındīḳ زنديق] *(zındi:k, k kalın söylenir) sf.* **1.** *{OsT}* Ahrete, Allah'a inanmayan; dinsiz. **2.** *{ağız}* (Kişi için) ahlaksız; kötü; kavgacı; terbiyesiz. [DS] **3.** *{ağız}* Sarhoş. [DS] **4.** *{ağız}* Güç beğenir. [DS] **5.** *{ağız}* Hakkı olmadığı hâlde hak isteyen. [DS] **6.** *{ağız}* Kısa boylu. [DS] **7.** *{ağız}* Çabuk küsen. [DS] 🗗 **zındık deli,** *{ağız} Zırdeli.* [DS]

zındık[2]**, -ğı** [sın-dı-k > zındık] *{ağız} is.* Makas; sındı. [DS]

zındıkî, [Ar. zındīḳ > zındīḳī زنديقى] *{OsT} is.* Zındıklık.

zındıkiyet, [Ar. zındīkiyyet زنديقيت] *{OsT} is.* Zındıklık.

zındıklık,-ğı [zındık-lık] *is.* Allah'a ve ahrete inanmama durumu.

zındırdamak, [zıng-ır-da-mak > zındır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Yürürken ayaklarını yere vurarak ses çıkarmak. [DS]

zıng[1]**,** [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zıng-ıl zıngıl, zıng-ır-tı, zıng-ır zıngır, zıng-ır-tı*

zıng[2]**,** [zang / zank / zık / zıng / zınk *(yans.)*] *is.* **1.** Birden durmayı, düşmeyi, yerine oturmayı; çınlamalı seslenmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zıng-a-dan, zıng-ı-dak, zıng-ıl-da-k* **2.** "Oyun bitti; kazandım!" anlamında kullanılır. **3.** *is.* Üç taş, dokuz taş gibi oyunların genel adı. 🗗 **zıng diye,** *{ağız} (Düşmek için) birdenbire ve ses çıkararak.* [DS]|| **zıng zıng,** *{ağız} (Ses için) arkası boş yere vurulduğunda çınlayarak.* [DS]

zıng[3]**,** [zıng / zınğ / zın / zing *(yans.)*] *is.* Cam ve metal eşyanın çarpmasını, dökülmesini anlatan kök. [Zülfikar] *zıng-ır-da-k, zıng zıng*

zıng[4]**,** [zıng / zınk / zin *(yans.)*] *is.* Ulumayı, inlemeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zıng-la-mak*

zınga, [zıng *(yans.)* > zıng-a] *{ağız} zf.* (Yatırmak, devirmek, düşürmek için) arka üstü; sırt üstü. [DS] 🗗 **zıngaya vurma,** *{ağız} Arka üstü vurma.* [DS]

zıngadak, -ğı [zıng *(yans.)* > zıng-adak] *zf.* **1.** (Durmak için) ansızın ve bir sarsıntı ile. **2.** *{ağız}* Birdenbire. **3.** (Vurmak için) yumrukla. [DS]

zıngadan, [zıng *(yans.)* > zıng-a-dan] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS] 🗗 **zıngadan kalmak,** *{ağız} Korku ve şaşkınlıkla durakalmak.* [DS]

zıngalmak, [zıng *(yans.)*> zıng-al-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Altı veya yanı boş olan yere vurulunca sarsılmak. [DS]

zıngamak, [zıng-a-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-g(ı)-yor]* Dizle birinin arkasına vurmak. [DS]

zıngarmak, [sıñar-mak > zıñar-mak ?] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* **1.** Karşı gelmek; buyruk dinlememek. **2.** Mızıkçılık etmek; mızmak. [DS]

zıngazık, -ğı [zıng-a+zınk] *{ağız} zf.* → zıngazınk. [DS]

zıngazınk, -ğı [zıng-a+zınk] *{ağız} zf.* Ağzına kadar dolu. [DS]

zıngdan, [zıñ-dan] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zınggıragoç, [zıng > zıñg-ır+ağaç > zıñgıragoç] *(zıñgıragoç) {ağız} is.* Tahterevalli. [DS]

zınggırdamak, [zıng *(yans.)* > zıñ(g)-ır-da-mak] *(zıñgırdamak) {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Sarsılmak; titremek. [DS]

zınggırzık, -ğı [zıng *(yans.)* > zıñg-ır+zınk] *(zıñgırzık) {ağız} zf.* (Dolu olmak için) ağzına kadar; hıncahınç. [DS]

zıngıç, -cı [zıng *(yans.)* > zıng-ı-ç] *{ağız} is.* Fren. [DS]

zıngıdak, -ğı [zıng-ı-dak] *{ağız} zf.* → zıngadak. [DS]

zıngıl, [zıng *(yans.)* > zıng-ıl] *is.* Sarsılma ve sallanma bildiren gövde. 🗗 **zıngıl zıngıl,** *Güçlü bir şekilde meydana gelen sarsılma ve titreme.*

zıngıldak[1], -ğı [zıng *(yans.)* > zıng-ıl-dak] *{ağız} sf.* **1.** Sağlam yerleşmediği için konulduğu yerde oynayan; sallanan. **2.** Cilveli; oynak. **3.** Çok gezen. [DS]

zıngıldak[2], -ğı [zıng *(yans.)* > zıng-ıl-dak] *{ağız} is.* Çatlak çan.

zıngıldama, [zıng *(yans.)* > zıng-ıl-da-ma] *is.* Zıngıldamak eylemi; sarsılma.

zıngıldamak[1], [zıng *(yans.)* > zıng-ıl-da-mak] *gçsz. f [-r] [-d(ı)yor]* **1.** Şiddetli biçimde sarsılmak ve ses çıkarmak; zıngırdamak. **2.** *{ağız}* Yerinde oynamak; sarsılmak; titremek. [DS] **3.** *{ağız}* Tin tin yürümek. [DS]

zıngıldamak[2], [zıng *(yans.)* > zıng-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* İstediğini yaptırmak için tepinmek. [DS]

zıngıldayık, -ğı [zıngıl-da-mak > zıngıl-da-y-ık] *{ağız} sf.* **1.** Sallanan; sarsılan; yerinde oynayan. **2.** *is.* Pelte. [DS]

zıngıllamak, [zıngıl-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Seslenmek. [DS]

zıngıltı, [zıng *(yans.)* > zıng-ıl-tı] *{ağız} is.* **1.** Sallanma. **2.** Tınlama; tıngıltı. [DS]

zıngır, [zıng *(yans.)* > zıng-ır] *is.* Sarsılma, sallanma, titreme bildiren gövde. 🗗 **zıngır zıngır,** *{ağız} Sürekli olarak sarsıntılı ve sesli.* [DS]

zıngırak, -ğı [zıng *(yans.)* > zıng-ır-a-k] *{ağız} is.* Sıtma. [DS]

zıngıramak, [zıng *(yans.)* > zıng-ır-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ı)-yor]* Sarsılmak; titremek. [DS]

zıngırcık, -ğı [zıng *(yans.)* > zıng-ır-cık] *{ağız} is.* Tahterevalli. [DS]

zıngırdak, -ğı [zıng *(yans.)* > zıng-ır-dak] *{ağız}* is. Çan; çıngırak. [DS]

zıngırdama, [zıng *(yans.)* > zıng-ır-da-ma] *is.* **1.** Zıngırdamak eylemi. **2.** *{ağız}* Konukluğa gitme, gezme; dolaşma. [DS]

zıngırdamak, [zıng *(yans.)* > zıng-ır-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor)* Şiddetli biçimde sarsılmak ve ses çıkarmak; zangırdamak.

zıngırdatma, [zıng-ır-da-t-ma] *is.* Zıngırdatmak eylemi.

zıngırdatmak, [zıng-ır-da-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Şiddetli biçimde sarsmak ve ses çıkartmak.

zıngıreç, -ci [zıng-ır+ağaç] *{ağız} is.* Tahterevalli. [DS]

zıngırgeç, -ci [zıng *(yans.)* > zıng-ır+ağaç] *{ağız} is.* Dönme dolap. [DS]

zıngıroy, [zıngır-oy ?] *{ağız} is.* Küçük zil; çıngırak. [DS]

zıngırtı, [zıng *(yans.)* > zıng-ır-tı] *is.* **1.** Zıngırdama sesi ve durumu. **2.** *{ağız}* Sesli sarsıntı. [DS]

zıngıt[1], -dı [Ar. ẓalġuṭa => zılgıt > zıngıt] *{ağız} is.* → zılgıt. [DS]

zıngıt[2], -dı [zıng-ıt] *{ağız} is.* Yumrukla sırta vurma. [DS]

zıngızıg, [zıng-a+zıng > zıngızıg] *{ağız} zf.* Ağzına kadar; zıngazınk; hıncahınç. [DS]

zınglamak, [zıng-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* (Canı yanan köpek için) acı acı bağırmak. [DS]

zıngnamak, [zıñ-la-mak > zıñna-mak] *{ağız} gçsbz. f. [-r] [-n(ı)-yor]* Olmayacak bir şeyi ikide bir tekrar etmek. [DS]

zınğ, [zıng / zınğ / zın / zing *(yans.)*] *is.* Cam ve metal eşyanın çarpmasını, dökülmesini anlatan kök. [Zülfikar] *zınğ-ır-da-mak.*

zınğazık, [zınk-a+zınk => zınğazık] *{ağız} zf.* Ağzına kadar dolu. [DS]

zınğıldak, -ğı [zınğ *(yans.)* > zınğ-ıl-dak] *{ağız} sf.* Bağlantıları gevşemiş; oynak. [DS]

zınğırdamak, [zınğ *(yans.)* > zınğ-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Ses çıkarmak. [DS]

zınharı, [Ar. zemherīr => zınharı] *{ağız} is.* Kışın zemheriden sonraki ikinci yarısı. [DS]

zınıba, [Far. zunbe => zınıba] *{ağız} is.* Delik delmekte kullanılan demirci aleti. [DS]

zınıf, [Ar. ṣınf=> sınıf > zınıf] *{ağız} is.* Sınıf. [DS]

zınıgı, [? zınıgı] *{ağız} is.* Küçük salatalık. [DS]

zınıh, [? zınık / zınıh] *{ağız} is.* Balık, soğan gibi şeylerdeki keskin ve kötü koku. [DS]

zınık, -ğı [? zınık / zınıh] *{ağız} is.* **1.** Yumurta, balık ve etin kap kacakta, elde bıraktığı koku. **2.** Pis su deliği. [DS]

zınk[1], [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zınk-ıl-da-mak, zınk-ıl-da-k, zınk(k)-a-da-k*

zınk[2], [zang / zank / zık / zıng / zınk *(yans.)*] *is.* Birden durmayı, düşmeyi, yerine oturmayı; çınlamalı seslenmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zınk-a-da-k,*

zınk-ıl-da-k 🗗 **zınk diye durmak,** *Birdenbire durmak.*

zınk[3], [zıng / zınk / zin *(yans.)*] *is.* Ulumayı, inlemeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zınk-la-mak*

zınka, [zınk *(yans.)* > zınk-a] *{ağız} zf.* (Düşmek için) arka üstü. 🗗 **zınka vurmak,** *{ağız} Sırtı yere gelecek şekilde yere çalmak.* [DS]

zınkadak, -ğı [zınk *(yans.)* > zınk-a-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire; zıngadak. [DS]

zınkaldırmak, [zınk *(yans.)* > zınk-al-dır-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Titremek. [DS]

zınkazınk, [zınk *(yans.)* > zınk-a+zınk] *{ağız} zf.* Ağzına kadar; hıncahınç. [DS]

zınkıdak, -ğı [zınk-a+dak] *{ağız} zf.* (Durmak vb. için) birdenbire. [DS]

zınkıldak[1], **-ğı** [zınk *(yans.)* > zınk-ıl-dak] *{ağız} zf.* Bağlantıları gevşemiş; oynak. [DS]

zınkıldak[2], **-ğı** [zınk *(yans.)* > zınk-ıl-da-k] *{ağız} sf.* Cilveli; oynak. [DS]

zınkıldamak, [zınk-ıl-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Çabuk çabuk yürümek. [DS]

zınkıldanmak, [zınk *(yans.)* > zınk-ıl-da-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Sallanmak; sarsılmak; oynamak. [DS]

zınkılzık, -ğı [zınk *(yans.)* > zınk-ıl+zık] *{ağız} zf.* Dopdolu; hıncahınç. [DS]

zınkkadak, -ğı [zınk *(yans.)* > zınk(k)-a-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire; zıngadak. [DS]

zınklamak, [zınk-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** (Çocuk için) huysuzlanarak mızlamak. **2.** (Dayak yiyen köpek için) tiz ve acı ses çıkarmak. [DS]

zınlamak[1], [zın-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Oyunda mızıkçılık etmek. [DS]

zınlamak[2], [zın-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Çınlamak. [DS]

zınnet, [Ar. żınnet ضنت] *{OsT} is.* Cimrilik; hasislik; pintilik.

zınnık[1], **-ğı** [zın-lık > zınnık] *{ağız} is.* **1.** Pis su deliği. **2.** Çeşme ayağı. [DS]

zınnık[2], **-ğı** [Far. zırnih => zırnık > zınnık] *{ağız} is.* → zırnık. [DS]

zınzın, [zın+zın] *{ağız} is.* Akordeon. [DS]

zınzov, [? zınzov] *{ağız} is.* Dağ menekşesi. [DS]

zıp, [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop *(yans.)*] *is.* Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve birden ortaya çıkmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zıp zıp, zıp-ır zıpır, zıp-ır-lık, zıp+çık-tı, zıp-la-mak* 🗗 **zıp diye,** *{ağız} Birdenbire.* [DS]|| **zıp diye çıkmak,** *Beklenmeyen bir yerden ansızın ortaya çıkmak.*|| **zıp zıp,** *1. Zıplayarak. 2. {ağız} Sık sık.* [DS]|| **zıp zıp zıplamak,** *Çok sevindiğini havaya sıçrayarak belli etmek; çok sevinmek.*

zıpa, [sıpa > zıpa] *{ağız} is.* Sıpa. [DS]

zıpadak, -ğı [zıp *(yans.)* > zıp-a-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zıpak, -ğı [zıyp-ak > zīpak] *(zı:pak) {ağız} sf.* Kaygan. [DS]

zıpçı, [*eT.* sıbızgu > sipsi > zıpçı] *{ağız} is.* Zurna kamışı. [DS]

zıpçık[1], **-ğı** [zıp-çık] *{ağız} is.* Yüzülmüş deride kalan kuyruk. [DS]

zıpçık[2], **-ğı** [zıp-çık] *{ağız} is.* **1.** Piştov. **2.** Tüfek harbisi. [DS]

zıpçık[3], **-ğı** [sap-çık > zıpçık] *{ağız} is.* **1.** Kiraz, üzüm, dut gibi meyvelerin küçük sapı. **2.** Dal parçası. [DS]

zıpçık[4], **-ğı** [sıpa-cık > zıpçık] *{ağız} is.* Eşek sıpası. [DS]

zıpçık[5], **-ğı** [zıp-çık] *{ağız} is.* **1.** Şişman kadın veya kız. **2.** *sf.* Acar. [DS]

zıpçık[6], **-ğı** [zıp+çık] *{ağız} is.* **1.** Belin sapına takılan ve toprağı işlerken üzerine ayakla basılan tabla; basacak; baskı. **2.** Erkek üreme organına benzetilen nesne veya hareket; zıbık. [DS]

zıpçıklamak, [zıpçık-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kapıyı kilitlemek. [DS]

zıpçıklı, [zıpçık-lı] *{ağız} sf.* Hoppa; kendini bilmez. [DS]

zıpçıktı, [zıp *(yans.)* + çık-tı] *(zı'pçıktı) sf.* **1.** Ansızın ortaya çıkan; birden sivrilen; türedi. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** Ciddî olmayan; davranışlarında taşkınlık gösteren; görgüsüz; zıpır; hoppa. *{ağız} (aym)* [DS] **3.** *{ağız}* Çağrılı olmadığı yere gelen. [DS] **4.** *{ağız}* Sivri akıllı; zıpır. [DS] **5.** *is.* Fırsatçı kimse. **6.** *{ağız}* Kısa ve dar elbise. [DS]

zıpgın, [Far. zūpin => zıpkın] *{ağız} is.* **1.** Zıpkın. **2.** Meyve sırığı. **3.** Keçinin kuyruğundaki ince kemikler. [DS]

zıpıldak, -ğı [zıp *(yans.)* > zıp-ıl-dak] *{ağız} is.* **1.** Oyun çağındaki çocuk. **2.** Haşarı oğlan çocuğu. **3.** Üvey çocuk. [DS]

zıpılız, [zıp-ıl-ız] *{ağız} sf.* Uzun, iriyarı ve gürbüz. [DS]

zıpır[1], [zıp *(yans.)* > zıp-ır] *sf.* **1.** Taşkın davranışlarda bulunan; çılgınca davranan; delişmen; zırtapoz. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* Türedi; zıpçıktı. [DS] **3.** *{ağız}* Huysuz. [DS] **4.** *{ağız}* Güçlü, iri yarı ve uzun. [DS] **5.** *is. {ağız}* Çok hareketli çocuk. [DS] **6.** *{ağız}* Delikanlı. [DS] 🗗 **zıpır gibi,** *{ağız} Güçlü; gürbüz.* [DS]|| **zıpır zıpır,** *{ağız} 1. Güçlü. 2. (Yürümek için) hızlı.* [DS]

zıpır[2], [zıp *(yans.)* > zıp-ır] *{ağız} sf.* Yoksul. [DS]

zıpıra, [Ar. surba => zıpıra] *{ağız} is.* Keklik sürüsü. [DS]

zıpıramak, [zıp-ır-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Ayak tapırtıları yaparak aceleden kaçmak, gitmek. [DS]

zıpırdak, -ğı [zıp *(yans.)* > zıp-ır-dak] *{ağız} zf.* (Kaçmak, koşmak için) ansızın ve gürültülü ayak

sesleri ile. 🗗 **zıpırdak düşmek,** *{ağız} Birden ve gürültülü ayak sesleri çıkararak kaçmak; fırlayıp gitmek.* [DS]

zıpırdamak, [zıp *(yans.)* > zıp-ır-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* Bastığı yerden ses çıkararak gitmek, gelmek; tepinmek. [DS]

zıpırlık,-ğı [zıp-ır-lık] *is.* **1.** Zıpır olma durumu; delişmenlik. **2.** Zıpır bir kimsenin davranışı; bu kişinin davranışlarının niteliği.

zıpıtmak, [sap-ıt-mak / zıp *(yans.)* > zıp-ıt-mak / zıyp-ıt-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Saçmalamak; sapıtmak. [DS]

zıpka, [Rus. zipun *(şayaktan yapılma giyecek)* > zipkunka > zipka] *is.* Karadeniz bölgesi halkının giydiği ağı körüklü dar paçalı geleneksel potur.

zıpkaçtı, [zıp *(yans.)* > zıp+kaç-tı] *{ağız} is.* Tekir (balık). [DS]

zıpkı, [Rus. zipka => zıpkı] *{ağız} is.* → zıpka. 🗗 **zıpkı gibi,** *{ağız} Çok dar.* [DS]

zıpkın, [Far. zūpin *(mızraktan kısa silah)* / T. sap-kın > *eski Kıpç.* sıp-kun] *(zı'pkın) is.* **1.** Mızraktan kısa, hilal biçiminde iki kancalı delici eski bir silah. **2.** Balina gibi büyük balıkları avlarken vurup çekmekte kullanılan bir ucu keskin ve tırtıklı, diğer ucu tutamaklı alet. **3.** *{ağız}* Yengeç tutmakta kullanılan sırık ucuna bağlı çatal. [DS] **4.** *{ağız}* Çatal. [DS] **5.** *{ağız}* Meyve sırığı. [DS] **6.** *sf. {ağız}* İşsiz. [DS] 🗗 **zıpkın başı,** *Zıpkının metalden yapılmış sivri ucu ile bunun üzerindeki hilal biçiminde iki kancadan oluşan ana parça.*|| **zıpkın topu,** *Balina, kaşalot gibi hayvanları avlarken zıpkını uzaktan fırlatmaya yarayan top.*|| **zıpkın ucu,** *Balık zıpkını ucuna yerleştirilen çentikli sivri demir.*

zıpkıncı, [zıpkın-cı] *is.* Zıpkınla balık avlayan balıkçı.

zıpkıncılık, -ğı [zıpkın-cı-lık] *is.* Zıpkınla balık avlama işi.

zıpkınlama, [zıpkın-la-ma] *is.* Zıpkınlamak eylemi.

zıpkınlamak, [zıpkın-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Zıpkınla vurmak; zıpkınla avlamak.

zıpkınlanma, [zıpkın-la-n-ma] *is.* Zıpkınlanmak eylemi.

zıpkınlanmak, [zıpkın-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Zıpkınla vurulmak; zıpkınla avlanmak. **2.** *dönşl. f.* Zıpkın sahibi olmak; zıpkın edinmek.

zıplak[1], -ğı [zıp-la-k] *{ağız} is.* **1.** Suda haşlandıktan sonra üstüne tereyağı dökülerek yenilen taze fasulye. **2.** Pancar. **3.** Haşlanmış pancar. [DS]

zıplak[2], -ğı [zıp-la-k] *{ağız} sf.* Uzun boylu. [DS]

zıplak[3], -ğı [zıp-la-k] *{ağız} is.* **1.** On beş yaşındaki erkek çocuk. **2.** Bir yaşındaki dana. [DS]

zıplak[4], -ğı [zıp-la-k] *{ağız} sf.* **1.** Hoppa; delidolu. **2.** Kibirli; çalımlı; burnu büyük. [DS]

zıplama, [zıp-la-ma] *is.* Zıplamak eylemi.

zıplamak[1], [zıp *(yans.)* > zıp-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı) -yor]* **1.** Yere çarpıp yükselmek. **2.** Kişi, hayvan vb. için) bulunduğu yerde aniden yukarı doğru sıçramak; hoplamak. **3.** Sevinçten olduğu yerde yükselmek; sıçramak. 🗗 **zıplaya zıplaya,** *Zıplayarak; sıçrayarak.*

zıplamak[2], [sip-le-mek / sap-la-mak > zıp-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sivri uçlu bir şeyi bir yere batırmak; saplamak. [DS]

zıplanmak, [zıpla-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Saplanmak; batmak. [DS]

zıplatma, [zıp-la-t-ma] *is.* Zıplatmak eylemi.

zıplatmak, [zıp-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Zıplamasını sağlamak; hoplatmak; sıçratmak.

zıpmak, [zıyp-mak > zīp-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Kaymak. [DS]

zıppadak, [zıp(p)-a-dak] *(zı'ppadak) zf.* Uygun olmayan, beklenmedik bir yerde ya da zamanda; ansızın.

zıppalazop, [zıp(p)-a-la+zop] *{ağız} is.* Hoppala. [DS]

zıppır, [zıp(p)-ır] *{ağız} sf.* İri yarı ve güçlü. [DS]

zıpra, [Far. sipāre => zıpra] *{ağız} is.* Bezden dikilmiş okul çantası; kitap kabı; cüz kabı. [DS]

zıprama, [zıp-ra-ma] *{ağız} sf.* İri yarı ve güçlü. [DS]

zıpzıbıldak, -ğı [zı(p)+zı/bıl-dak] *{ağız} sf.* Çırılçıplak. [DS]

zıpzıklam, [sı(p)+sı/k-la-m> zıpzıklam] *{ağız} pekşt. sf.* Sırılsıklam. [DS]

zıpzıp, [zıp+zıp] *is.* **1.** Çocukların oynadıkları cam, taş, mermer vb.nden yapılma küçük yuvarlak; bilye; misket. **2.** Bir yerinden lastik bir ipliğe asılarak zıplatılan içi talaş dolu top biçimindeki çocuk oyuncağı; yoyo.

zıpzıylan, [zıp+zıy-lan] *{ağız} is.* Budaksız ağaç. [DS]

zır[1], [zar / zer / zır / zör *(yans.)*] *is.* **1.** Rahatsız edici ses çıkarmayı, küçük tanecikler halinde düşmeyi, ileri geri konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zır zır, zır-ıl zırıl, zır-la-mak, zır-la-ğan* **2.** *{ağız}* Ağlamaklı olanı ağlatmak için söylenir. [DS] 🗗 **zır zır,** *(Ses, konuşma için) bıktırıcı ve sürekli.*

zır[2], -rrı [Ar. zırr زر] *{OsT} is.* **1.** Dövme. **2.** *bot.* Tomurcuk.

zır[3], [zır] *{ağız} zf.* Büsbütün; tümden. [DS]

zır[4], [zır] *{ağız} is.* Kâğıt oyununda fazla sayı yapma. [DS]

zıra, [? zıra] *{ağız} is.* Kimyon. [DS]

zıra'at[1], [Ar. zirāʿat زراعت] *(zıra:at) {OsT} is.* → ziraat.

zıra'at[2], [Ar. zirāʿāt زراعات] *(zıra:a:t) {OsT} is.* Tarımlar; ziraatlar.

zıraf, [? zıraf] *{ağız} zf.* Zayıf. [DS]

zıral, [? zıral] *{ağız} sf.* Yobaz; kaba. [DS]

zıra'î [Ar. zirāʿī زراعی] *(zıra:i:) {OsT} is.* Tarımsal.

zıran, [? zıran] *{ağız} is.* Boş gezmeyi seven. [DS] 🗗 **zırañ zırañ,** *{ağız} İşsiz güçsüz; başıboş.* [DS]

zıranı, [? zıranı] *{ağız} sf.* **1.** İri yarı. **2.** Yaşına ve yapısına göre davranmayan. **3.** *sf. folk.* Horon. [DS]

zırannamak, [zıran-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-n(ı)-yor] folk.* Horon tepmek. [DS]

zıranta, [? zıranta] *{ağız} sf.* İri yarı ve uzun boylu. [DS]

zıraplı, [zırap-lı] *{ağız} sf.* Güçlü. [DS]

zırar, [Ar. żırār ضرار] *(zıra:r) {OsT} is.* Birbirine zarar ve ziyan verme.

zırav, [Ar. żarīf => zırav] *{ağız} sf.* Kibar; ince; zarif.

zıravana, [? zıravana] *{ağız} sf.* İri yarı. [DS]

zıravat, [? zıravat] *{ağız} sf.* İri yarı. [DS]

zıravıt, [? zıravıt] *{ağız} sf.* İri yarı. [DS]

zıravut, [? zıravut] *{ağız} sf.* İri yarı ve uzun boylu. [DS]

zırba[1], [Ar. surba] *{ağız} is.* Hayvan sürüsü. [DS]

zırba[2], [? zırba] *{ağız} sf.* İri yarı. [DS]

zırbala, [? zırbala] *{ağız} is.* Mutaflıkta, ağırlık vermek için kullanılan bir araç. [DS]

zırbalamak[1], [zırva-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Zırvalamak. **2.** Huysuzluk etmek; yaramazlık etmek. [DS]

zırbalamak, [zorba-la-mak ?] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Zorlamak. [DS]

zırbık, -ğı [zırb > zırbık] *{ağız} is.* Kaygan çamur. [DS]

zırbıncık, -ğı [zırb-ın-cık] *{ağız} is.* Kaymaya elverişli, buzlu yer. [DS]

zırbınmak, [zırb-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Buzda kaymak. [DS]

zırbış, [? zırbış] *{ağız} sf.* Söz dinlemeyen. [DS]

zırbıt[1], **-dı** [? zırbıt] *{ağız} sf.* Ağır. [DS]

zırbıt[2], **-dı** [? zırbıt] *{ağız} sf.* Yerinde duramaz; oynak. [DS]

zırbıtlı, [zırbıt-lı] *{ağız} sf.* Heybetli; güzel. [DS]

zırbıya, [? zırbı-y-a] *{ağız} is.* Suya banılarak yenen, katıksız ekmek. [DS]

zırboş, [zır+boş] *{ağız} zf.* Bomboş. [DS]

zırcahil, [zır+ Ar. cāhil] *(zı'rca:hil) sf.* Çok cahil.

zırcık, -ğı [zır-cık] *{ağız} sf.* Arsız; yaramaz. [DS]

zırdal, [zır+dal] *{ağız} sf.* İri yarı. [DS]

zırdeli, [zır+ deli] *(zı'rdeli) sf.* Aşırı deli; çılgın.

zırdık[1], **-ğı** [zır-dık] *{ağız} is.* Bal arılarının en son verdiği oğul. [DS]

zırdık[2], **-ğı** [zır-dık] *{ağız} is.* Kurumuş, kalın ağaç. [DS] 🗗 **zırdık gibi,** *{ağız} (Kişi için) uzun boylu ve zayıf.* [DS]

zırdik, -ği [? zırdik] *{ağız} is.* Kümes hayvanlarının pisliği. [DS]

zırdurmak, [zır+dur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* (Aşık için) tepe üstü durmak. [DS]

zırf, [? zırf] *{ağız} is.* Dinlence. [DS]

zırgam, [Ar. żırġam ضرغام] *(zırğa:m) {OsT} is.* Aslan.

zırgame, [Ar. żırġame ضرغامه] *(zırğa:me) {OsT} is.* Aslan.

zırgıf, [Ar. ẓalġuṭa => zılgıt > zırgıf] *{ağız} is.* Zılgıt. 🗗 **zırgıf vermek,** *{ağız} Sıkıştırmak.* [DS]

zırgıt, [Ar. ẓalġuta => zırgıt] *{ağız} is.* Zılgıt. [DS]

zırgıtlamak, [zılgıt-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Zılgıtlamak. [DS]

zırğıt, [zır-gıt] *{ağız} is.* Çekirgeye benzer küçük bir böcek. [DS]

zırh[1], [Far. zırh زره] *{OsT} is.* **1.** Eskiden, savaşlarda kesici, delici silahlardan korunmak için giyilen, demir ya da telden yapılmış giyecek. **2.** Savaş gemilerinin ve bazı araçların dışına kaplanan çelik koruma. **3.** *fiz.* Nükleer bir ışıma kaynağıyla korunacak bölge arasına yerleştirilen koruma düzeneği. **4.** *sf.* Demirden, çelik telden yapılmış koruyucu. 🗗 **zırh-bāf,** *{OsT} Zırh ören; zırhçı.*‖ **zırh-cāme,** *{OsT} Zırhtan elbise; zırh kaplanmış giysi.*‖ **zırh-dār,** *{OsT} Zırh giymiş.*‖ **zırh-düz,** *{OsT} 1. Zırh halkalarını yapan kimse. 2. Zırh delen ok.*‖ **zırh-kaba,** *{OsT} Zırh.*‖ **zırh-kürte,** *{OsT} Kısa zırh.*‖ **zırh-püş,** *{OsT} Zırh giymiş; zırhlı.*‖ **zırh-veş,** *{OsT} Zırh gibi.*

zırh[2], [? zırh] *{ağız} is.* **1.** Tığ. **2.** Eğri ve uzun kebapçı bıçağı. [DS]

zırhlama, [zırh-la-ma] *is.* Zırhlamak eylemi.

zırhlamak, [zırh-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Zırhla kaplamak; zırh geçirmek.

zırhlandırma, [zırh-la-n-dır-ma] *is.* Zırhlandırmak eylemi.

zırhlandırmak, [zırh-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Zırhlı hâle getirmek; zırhla kaplanmasını sağlamak.

zırhlanma, [zırh-la-n-ma] *is.* Zırhlanmak eylemi.

zırhlanmak, [zırh-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Zırhlamak eylemi yapılmak; zırhla kaplanmak. **2.** Zırhlamak eylemi kendisine uygulanmak. **3.** *dönşl. f.* Zırh giyinmek. **4.** Zırh sahibi olmak; zırh edinmek.

zırhlayıcı, [zırh-la-y-ıcı] *is.* Yalıtkan elektrik kablolarını korumak için tel ya da çelik şerit hâlinde bir zırhla kaplamayı sağlayan makine.

zırhlı, [zırh-lı] *sf.* **1.** Zırhı bulunan; zırhı olan. **2.** Zırh giymiş olan. **3.** (Araç için) zırhla kaplanmış. **4.** Zırhlı araç. **5.** *as. dnz.* Hayatî noktaları kalın zırhlarla korunmuş, güçlü top bataryaları bulunan, genellikle büyük tonajlı, açık deniz gemisi. 🗗 **zırhlı araç,** *Bir zırhla kaplanmış, silahla donatılmış savaş aracı.*‖ **zırhlı balık,** *zool. Güney Amerika denizlerinde yaşayan, vücudu kemik levhalarla kaplı, kurak mevsimlerde karaya çıkarak göğüs yüzgeçleri üzerinde hareket edebilen, havayı soluyabilen bir yayın balığı; zırhlı yayın, (Callicthis asper).*‖ **zırhlı**

başlılar, *zool. Omurgalı hayvanlardan Birinci Zaman Trias tabakalarında fosil olarak bulunan amfibyumlar takımı.*|| **zırhlı birlik,** *as. Tanklardan, zırhlı keşif ya da emniyet birliklerinden oluşan, kara savaşları için donatılıp yetiştirilmiş, çeşitli sınıflardan karma birlik.*|| **zırhlı güç,** *as. Zırhlı kuvvet.*|| **zırhlı kuvvet,** *as. Zırhlı birlik.*|| **zırhlı yayın,** *zool. Zırhlı balık.*

zırhsız, [zırh-sız] *sf.* Zırhı bulunmayan.

zırık, -ğı [zır *(yans.)* > zır-ık] *{ağız} is.* **1.** Erkek eşek. **2.** *folk.* Çelik çomak oyununda verilen ceza; küp. [DS]

zırıl[1]**,** [zır *(yans.)* > zır-ıl] *is.* Rahatsız edici ses çıkarmayı, küçük tanecikler halinde düşmeyi, ileri geri konuşmayı anlatan gövde. ☞ **zırıl zırıl,** *1. Sürekli olarak zırıldayarak. 2. {ağız} Kaba ve kulak tırmalayıcı.* [DS]

zırıl[2]**,** [? zırıl] *{ağız} is.* Oksijeni alınmış cıva. [DS]

zırıldama, [zır-ıl-da-ma] *is.* Zırıldamak eylemi.

zırıldamak, [zır-ıl-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(ı)-yor]* **1.** Hoşnutsuzluğunu belirtmek için sürekli olarak söylenmek veya sızlanmak. **2.** Sürekli olarak ağlamak; sızlamak. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Fırıl fırıl dönerek gürültü yapmak. [DS] **4.** *{ağız}* Kendi kendine söylenmek. [DS] **5.** *{ağız}* Gevezelik etmek. [DS] **6.** *{ağız}* Ağlamak. [DS] **7.** *{ağız}* Kafa tutmak; kavga etmek. [DS]

zırıldanma, [zır-ıl-da-n-ma] *is.* Zırıldanmak eylemi.

zırıldanmak, [zır-ıl-da-n-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Hoşnutsuzluğunu belirtmek için sürekli olarak söylenmek veya sızlanmak. **2.** Sürekli olarak ağlamak; sızlamak.

zırıltı, [zır-ıl-tı] *is.* **1.** Zırıldamak sesi. **2.** Zırıldamak eylemi. **3.** Can sıkan çalgı, hoşa gitmeyen müzik, ezgi, ses vb. **4.** *mecaz.* Geçimsizlik, anlaşmazlık nedeniyle çıkan kavga; sürtüşme; çekişme; tartışma. *{ağız} (aynı)* [DS] **5.** Adı anılmasanmayan ya da söylenmek istenmeyen küçük ve önemsiz şeyi ifade için kullanılır. **6.** *{ağız}* Ağlama; bağırma. [DS] **7.** *{ağız}* Kaba ve gürültülü ses; gürültü. [DS] **8.** *{ağız}* Eşek anırması. [DS] **9.** *{ağız} sf.* İri; kaba; uzun; ağır. [DS] **10.** *{ağız}* Kötü; değersiz. [DS] ☞ **zırıltı çıkarmak,** *Bir anlaşmazlık yüzünden kavga çıkarmak.*

zırıncamak, [zır *(yans.)* > zır-ınc-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-c(ı)-yor]* **1.** Sızlanmak; baş ağrıtmak; tedirgin etmek. **2.** Yılışmak; sırnaşmak; üstelemek. **3.** İnlemek; ağlamak. **4.** Gönülsüzce iş yapmak. [DS]

zırıncımak, [zır *(yans.)* > zır-ınc-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Sızlanmak; baş ağrıtmak; tedirgin etmek. **2.** Yılışmak; sırnaşmak. **3.** İnlemek; ağlamak. **4.** Yalvarmak. **5.** Ayak diremek; üstelemek. [DS] ☞ **zırıncıya düşmek,** *{ağız} Ezilmek; üzülmek.* [DS]

zırıncıtmak[1]**,** [zırıncı-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** İnletmek. **2.** Üzmek; yalvartmak. [DS]

zırıncıtmak[2]**,** [zırıncı-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Bir şeyi göze batar biçimde ortalıkta bırakmak. [DS]

zıriki, [? zıriki] *{ağız} sf.* Akılsız; aptal. [DS]

zırkıt, -dı [Ar. ẓalġuṭa => zılgıt > zırkıt] *{ağız} is.* → zılgıt. [DS]

zırkıtlamak, [zırkıt-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Döverek veya azarlayarak korkutmak; gözdağı vermek; zılgıtlamak. [DS]

zırlağan, [zırla-ğan] *{ağız} sf.* Sık ağlayan. [DS]

zırlak[1]**, -ğı** [zır-la-k] *sf.* **1.** Sürekli zırlayan; ağlayan. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Yerli yersiz bağıran; gürültü eden. [DS] **3.** *{ağız}* Geveze. [DS] **4.** *is.* Cırcırböceği.

zırlak[2]**, -ğı** [zır-la-k] *{ağız} sf.* Aptal. [DS]

zırlak[3]**, -ğı** [zır-la-k] *{ağız} sf.* Düz, parlak ve kaygan. [DS]

zırlama, [zır-la-ma] *is.* Zırlamak eylemi.

zırlamak, [zır *(yans.)* > zır-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* **1.** Can sıkıcı biçimde sürekli ağlamak; zırıldamak. **2.** Sürekli yakınmak; söylenmek; zırıldamak. *{ağız} (aynı)* [DS] **3.** *{ağız}* Çok söylemek; söylenmek. [DS] **4.** *{ağız}* Çok fakat yersiz konuşmak. [DS] **5.** *{ağız}* Yüksek ve kalın sesle ağlamak. [DS] **6.** *{ağız}* (Çocuk için) inleyerek ağlamak. [DS] **7.** *{ağız}* (Saat, kapı zili vb. için) çalmak; ses çıkarmak. [DS] **8.** *{ağız}* (Eşek için) anırmak. **9.** *{ağız}* Anırır gibi seslenmek; bağırarak konuşmak. [DS]

zırlangıç, -cı [zırlan-gıç] *{ağız} is.* Büyüyememiş kavun. [DS]

zırlatma, [zır-la-t-ma] *is.* Zırlatmak eylemi.

zırlatmak, [zır-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir kimsenin zırlamasına neden olmak.

zırlayan, [zır-la-y-an] *{ağız} sf.* Çabuk ağlayan. [DS]

zırlı, [zır-lı] *{ağız} sf.* Deli veya delimsi. [DS]

zırman, [zır-man] *{ağız} is.* Adam. [DS]

zırnaşık, -ğı [sırnaş-ık > zırnaş-ık] *{ağız} sf.* Sırnaşık. [DS]

zırnaşmak, [sırnaş-mak > zırnaş-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Sırnaşmak; takılmak; şakalaşmak. [DS]

zırnıh, [Far. zırniḫ زرنیخ] *(zırnı:h) {OsT} is.* **1.** Zırnık. **2.** *{ağız}* Çok küçük parça; tutam. [DS]

zırnıhî [Far. zırniḫī زرنیخی] *(zırnı:hi:) {OsT} is.* Zırnık renginde olan; sarı.

zırnık[1]**, -ğı** [Far. zırniḫ زرنیخ] *{OsT} is.* **1.** Doğal arsenik sülfür. **2.** Herhangi bir şeyin işe yaramaz parçası. **3.** *{ağız}* En az miktarda; bir tutam. [DS] **4.** *{ağız}* Oksijeni alınmış cıva.[DS] ☞ **zırnık koklatmamak,** *En küçük bir şeyi bile vermekten kaçınmak.*|| **zırnık vermemek,** *En küçük bir şeyi bile vermemek.*

zırnık[2]**, -ğı** [zır-lık > zırnık] *{ağız} is.* **1.** Pis su deliği. **2.** Bulaşık taşı. **3.** Ceplerde biriken toz kümesi. [DS]

zırnık[3], **-ğı** [zır-lık > zınık] *{ağız} is.* Yokuş; sarp. [DS]

zırnık[4], **-ğı** [Slav. (Ukr.) sirník] *{ağız} is.* Kibrit. [DS]

zırnıkçı, [zırnık-çı] *{ağız} is.* **1.** Koku satıcısı; aktar. **2.** *sf.* Cimri. [DS]

zırnımak, [zır *(yans.)* > zır-(ı)n-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Sızlanarak baş ağrıtmak; rahatsız etmek; tedirgin etmek. [DS]

zırnik, -ğı [Far. zırniḫ => zırnik] *{ağız} is.* → zırnık[1]. [DS]

zırp, [zırp *(yans.)*] *is.* **1.** Düzensiz ve hızlı yürümeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zırp-ıl-tı* **2.** *zf. {ağız}* Birden. [DS]

zırpada, [zırp *(yans.)* > zırp-a-da] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zırpadak, [zırp *(yans.)* > zırp-adak] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zırpadan, [zırp-a-dan] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zırpıltı, [zırp *(yans.)* > zırp-ıl-tı] *{ağız} is.* Vahşî hayvanların ayak sesi. [DS]

zırradak, -ğı [zır(r)-a-dak] *{ağız} zf.* (Ağlamak için) tez; hemen. [DS]

zırt[1], [zırt *(yans.)*] *is.* Ani çıkan ses. 🗗 **zırt fırt,** *İkide bir ve sık sık uygunsuz zamanlarda.*|| **zırt pırt,** *1. İkide bir ve sık sık uygunsuz zamanlarda. 2. Yerli yersiz; durmaksızın.* || **zırt yeni,** *{ağız} Yepyeni.* [DS]|| **zırt zırt,** *1. İkide bir ve sık sık uygunsuz zamanlarda. 2. {ağız} Birdenbire.* [DS]

zırt[2], [zırt *(yans.)*] *{ağız} is.* Atıcısının isteğine uygun düşmeyen zar veya aşık. [DS] 🗗 **zırt getmek** (gitmek), *{ağız} Ters davranmak; zıt gitmek.* [DS]|| **zırt vurmak,** *{ağız} 1. Ters davranmak. 2. İş olmamak.* [DS]

zırta[1], [? zırta] *{ağız} is.* Kızılcık ekşisi. [DS]

zırta[2], [zırt *(yans.)* > zırt+ağa > zırtā] *(zırta:) {ağız} sf.* Saygısız; patavatsız; utanmaz. [DS] 🗗 **zırta gelmek,** *{ağız} Ters davranmak.* [DS]

zırtabos, [zırt-a+ Far. bāz] *{ağız} sf.* Kavgacı; saygısız; kırıcı. [DS]

zırtaboz, [zırt-a+ Far. bāz] *{ağız} sf.* **1.** Taşkın davranışlarda bulunan; çılgınca davranan; delişmen; zıpır; hayta. **2.** Patavatsız; saygısız. **3.** Tembel. [DS]

zırtalak, -ğı [zırt *(yans.)* > zırt-a-la-k] *{ağız} sf.* Yavan; özsüz [DS]

zırtalmak, [sırt-ar-mak > zırt-ar-mak > zırt-al-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Kavgada diklenmek, kabarmak; meydan okumak. [DS]

zırtapaz, [zırt-a+ Far. bāz] *{ağız} sf.* → zırtaboz. [DS]

zırtapoz, [zırt *(yans.)* > zırt-a+ Far. bāz] *sf.* → zırtaboz.

zırtapozluk, -ğu [zırtapoz-luk] *is. argo.* Zırtapoz olma durumu; delişmenlik; zıpırlık; haytalık.

zırtarmak, [sırt-ar-mak > zırt-ar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Kavgada meydan okumak; diklenmek, kabarmak. [DS]

zırtıkçı, [zırt-ık-çı] *{ağız} sf.* **1.** Oynak; hoppa. **2.** Geveze. [DS]

zırtıl[1], [zırt-ıl] *{ağız} sf.* **1.** Delimsi. **2.** Yaramaz; haylaz. [DS]

zırtıl[2], [zırt-ıl] *{ağız} is.* Öfkeli davranış. [DS]

zırtıl[3], [zırt-ıl] *{ağız} sf.* (Kişi için) iri yapılı ve uzun boylu. [DS]

zırtlacık, -ğı [zırt-la-cık] *{ağız} sf.* Şişmanca. [DS]

zırtlak[1], **-ğı** [zırt-la-k] *{ağız} sf.* **1.** Yavan; tatsız sulu şey. **2.** Düşünmeden, taşınmadan iş yapan; düşüncesiz davranan. [DS]

zırtlak[2], **-ğı** [zırt-la-k] *{ağız} is.* **1.** Çok bağırarak konuşan; çatlak sesli olduğu hâlde çok konuşan. **2.** Uygunsuz. [DS]

zırtlak[3], **-ğı** [zırt-la-k] *{ağız} sf.* **1.** Sulu. **2.** Çok ağlayan. **3.** Söğüt kabuğundan yapılan su püskürtme aracı. [DS]

zırtlamak[1], [zırt-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Birdenbire ve gereksiz olarak ortaya çıkmak. [DS]

zırtlamak[2], [zırt-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Şımarmak. [DS]

zırtlan[1], [sırt-lan > zırt-lan] *{ağız} is.* **1.** Sırtlan. **2.** *sf.* (Diş için) uzun, aralıklı ve biçimsiz. [DS]

zırtlan[2], [zırt-la-n] *{ağız} sf.* Terbiyesiz. [DS]

zırtlek, -ği [zırt-lek] *{ağız} is.* Döveni, öküzün boyunduruğuna tutturan ağaç. [DS]

zırto[1], [zırt *(yans.)* > zırt+ağa > zırto] *{ağız} sf.* **1.** Terbiyesiz; kaba; nezaketsiz. **2.** Kocaman. [DS]

zırto[2], [? zırto] *{ağız} is.* **1.** Kızılcık ekşisi. **2.** Ekşi pekmezden yapılmış şurup. **3.** Kayısı kurusu. [DS]

zırtobos, [zırt-a + Far. bāz] *{ağız} sf.* → zırtaboz. [DS]

zırtoboz, [zırt-a + Far. bāz] *{ağız} sf.* → zırtaboz. [DS]

zırva, [Far. zerbā *(sarmısaklı çorba)* / Ar. serbāc ?] *(zı'rva) is.* **1.** *{OsT}* Çorba. **2.** *sf.* (Söz, konuşma, yazı vb. için) saçma sapan; boş ve anlamsız. **3.** *{ağız}* Boşboğaz. [DS] **4.** *is.* Zerdeye benzer bir tatlı. **5.** *{ağız}* İshalli hayvan dışkısı. [DS] 🗗 **Zırva tevil götürmez.** *Saçma bir şeyi savunmak boştur.*

zırvalama, [zırva-la-ma] *is.* Zırvalamak eylemi.

zırvalamak, [zırva-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Boş ve anlamsız sözler söylemek; saçma sapan konuşmak; saçmalamak.

zırza, [Ar. rezze => zırza] *{ağız} is.* **1.** Kapı çengeli; kapı tokmağı. **2.** Kapı kilidi. **3.** Kapı menteşesi. **4.** Kapı zinciri veya demirden kapı sürgüsü. **5.** Kapı kol demiri. [DS]

zırzak, -ğı [zır(ı)z-a-k] *{ağız} sf.* Geveze; zevzek. [DS]

zırzala, [zırza-la] *{ağız} is.* Kapı zinciri veya sürgüsü. [DS]

zırzalamak, [zırza-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kapıyı reze veya çengel takarak kilitlemek. [DS]

zırzamık, -ğı [zırza-mık] *{ağız} is.* Dolu (yağış türü) [DS]

zırzamuk, -ğu [zırza-muk] *{ağız} is.* İri taneli dolu. [DS]

zırzava, [? zırzava] *{ağız} is.* Enerji; iç gücü. [DS]

zırzavut, [? zırzavut] *{ağız} sf.* İri yarı. [DS]

zırzıba[1], [? zır+zıba] *{ağız} sf.* Koskocaman. [DS]

zırzıba[2], [zır + Far. zībā] *{ağız} sf.* **1.** Çok iyi. **2.** İyice. [DS]

zırzıba[3], [zır+zıba] *{ağız} sf.* Sırılsıklam. [DS]

zırzıba[4], [zır+zıba] *{ağız} sf.* Upuzun. [DS]

zırzıbal, [zır+zıbal] *{ağız} sf.* Sırılsıklam. [DS]

zırzıbık, [zır+zıbık] *{ağız} is.* Sulu sepken. [DS]

zırzıbıldak, -ğı [ẓı(r)+ẓı/b-ıl-da-k ظرظبلداق] *sf.* **1.** *{OsT}* Zırzop. **2.** *{ağız}* İşsiz ve eliboş; hiçbir şeysiz.[DS]

zırzıbır, [zır+zıb-ır] *{ağız} sf.* → zırzıbıldak. [DS]

zırzımbık, -ğı [zır+zımb-ık] *{ağız} is.* Dolu (yağış biçimi). [DS]

zırzımbuk, -ğu [zır+zımb-uk] *{ağız} is.* İri taneli dolu. [DS]

zırzımık, -ğı [zır+zım-ık] *{ağız} is.* **1.** İri taneli dolu. **2.** Ufak dolu. [DS]

zırzımuk, -ğu [zır+zımuk] *{ağız} is.* Ufak taneli dolu. [DS]

zırzıpır, [zır+zıpır] *{ağız} sf.* → zırzıbıldak. [DS]

zırzır[1], [zır+zır] *zf.* **1.** Sürekli ve bıktırıcı. **2.** *sf. {ağız}* Boşboğaz; geveze; gürültücü. [DS] **3.** *{ağız}* Delimsi. [DS] **4.** *is. {ağız}* İri yarı, kaba saba ve kırıcı kimse. [DS]

zırzır[2], [zır+zır] *{ağız} is.* **1.** Fırıldak. **2.** Fermuar. [DS]

zırzırı, [zır+zır-ı] *{ağız} zf.* Tastamam. [DS]

zırzıvıldak, -ğı [zır+zıb-ıl-dak] *{ağız} sf.* → zırzıbıldak. [DS]

zırzilik, -ği [zır+zilik] *{ağız} is.* Loğ taşına takılan ağaç el. [DS]

zırzop[1], [zır+zop] *{ağız} sf.* **1.** Delidolu. **2.** Kaba davranışlı; görgüsüz. **3.** İri yarı. 🗗 **zırzop akıllı,** *{ağız} Delidolu.* [DS]

zırzop[2], [zır+zop] *{ağız} is.* **1.** Düğünlerde hizmet eden köy delikanlısı. **2.** *folk.* Düğünde, güvey evinden gelin tarafının gençlerine gelen yiyecek, içecek. [DS] 🗗 **zırzop almak,** *{ağız} folk. (Köy gençleri için) gelin arabasının önünü keserek armağan, bahşiş almak.* [DS]|| **zırzop parası,** *folk. {ağız} Delikanlıların düğün sahiplerinden aldığı bahşiş.* [DS]|| **zırzop yolu,** *folk. {ağız}* → zırzop parası. [DS]

zırzopluh, [zırzop-luḫ] *{ağız} is.* Delidoluluk. [DS]

zırzubik, -ği [zır+zubik] *{ağız} is.* Düzenci; hileci. [DS]

zırzumuk, [zır+zım-uk] *{ağız} is.* Dolu (yağış biçimi). [DS]

zırzurna, [zilzurna] *{ağız} sf.* Zilzurna. [DS]

zıt, -ddı [Ar. żıdd ضد] *{OsT} sf.* (Bir şeye karşı) aykırı olan; ters düşen; onunla çelişki içinde olan; karşıt. 🗗 (bir şey, birinin) **zıddı olmak,** *O şey, o kimseyi tedirgin etmek; hoşuna gitmemek.* || **zıddına basmak,** *Sinirlendirmek; sinirlerini bozmak.*|| (bir şey) **zıddına gitmek,** *Sinirlendirmek; sinirlerini bozmak.* || **zıt anlamlı,** *Karşıt anlamlı.* || **zıt düşmek,** *Birbirinin karşıtı olmak.*|| **zıt gitmek,** *Bir kimseye karşı sürekli ters davranmak; isteklerinin tam tersini yapmak.*|| **zıt kutup,** *Farklı yapı ve durumda olma.*

zıtlan, [sırıt-lan > zıtlan] *{ağız} sf.* Sırıtkan. [DS] 🗗 **zıtlan dişli,** *{ağız} Dişleri sırıtır gibi görünen kimse.* [DS]

zıtlanma, [zıt-la-n-ma] *is.* Zıtlanmak eylemi.

zıtlanmak, [zıt-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Bir kimseye karşı ters davranmak; karşı çıkmak.

zıtlaşma, [zıt-la-ş-ma] *is.* Zıtlaşmak eylemi.

zıtlaşmak, [zıt-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** (İki ya da daha çok kişi için) birbirine ters davranmak; birbirinin eylemlerini engellemek; isteklerinin tersini yapmak. **2.** Birbirine karşıt olmak. **3.** *dönşl. f. {ağız}* Düşüncesini inatla savunmak.[DS]

zıtlık,-ğı [zıt-lık] *is.* Zıt olma durumu; karşıtlık.

zıttır, [zırt > zı(r)t-(t)-ır] *{ağız} zf.* Beklenmedik zamanda ve birden anlamı veren gövde. 🗗 **zıttır zıttır,** *{ağız} Sık sık ve birdenbire; zırt zırt.* [DS]

zıv[1], [zıv *(yans.)*] *is.* İsteksiz çalışmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zıv+zık-la-mak*

zıv[2], [zıv *(yans.)*] *is.* Sulu ve sulandırılmış nesnelerin sıkıştırılmasını anlatan kök. [Zülfikar] *zıvık, zıv-ır-ık*

zıv[3], [zıv *(yans.)*] *is.* Sürekli söylenmeyi; mızıkçılık etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zıv zıv, zıv-ır-tı*

zıv[4], [zıv / ziv *(yans.)*] *is.* Hızlıca fırlatmayı, uçup gitmeyi, kaçmayı anlatan kök. *zıv-la-mak*

zıv[5], [zıv / ziv / zöv *(yans.)*] *is.* Titremeyi, kıpırdamayı, kaynaşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zıv-ıt-mak*

zıv[6], [zıv *(yans.)*] *is.* Kışkırtmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zıv-kı-t-la-mak*

zıv[7], [zıv] *{ağız} is.* Tığ. [DS]

zıva, [zıv-a] *{ağız} is.* Ekini tırpanla biçme. [DS]

zıval, [Erıne. zoḫal / Far. zuġāl => zıval] *{ağız} is.* Kızılcık ağacından yapılmış çoban değneği. [DS]

zıvala, [? zıvala] *{ağız} is.* Hamur pazısı. [DS]

zıvan, [Ar. zivān => zıvan] *{ağız} is.* Ekin aralarında biten ve delice denilen bir ot, *(Lolium temulentum).* [DS]

zıvana, [Far. zebān-e / zevāne زوانه] *{OsT} is.* **1.** İki ucu açık küçük boru. **2.** Tütün çubuğunun, piponun, sigaranın ucuna geçirilen bir tür ağızlık. **3.** Marangozluk işlerinde birbirine geçmesi gereken parçalardan birine diğerinin dilinin geçmesi için açılmış dörtgen delik; zıvana deliği. **4.** Makara, değirmen taşı gibi nesnelerin ortasındaki yuvaya ge-

çirilen mil. **5.** *{ağız}* Direk başlarında bırakılan çıkıntı. [DS] *{ağız}* **6.** Testere biçiminde açılır, kapanır bağ bıçağı. [DS] **7.** *{ağız}* Sınır. [DS] **8.** *{ağız}* Zırdeli. [DS] 🗗 (birini) **zıvanadan çıkarmak,** *Taşkınca davranışlarda bulunacak şekilde sinirlendirmek; çok öfkelendirmek.* || **zıvanadan çıkmak,** *1. Çok sinirlenmek; öfkelenmek. 2. {ağız} Çılgınca davranışlarda bulunmak; aklını oynatmak; fıttırmak.* [DS]

zıvanalı, [zıvana-lı] *sf.* Zıvanası olan. 🗗 **zıvanalı birleştirme,** *Marangozlukta birleştirilecek iki parçadan birine zıvana deliği, diğerine de zıvana dili açmak suretiyle yapılmış birleştirme.* || **zıvanalı sigara,** *1. Ucunda kartondan zıvana bulunan sigara. 2. argo. İçinde esrar bulunan sigara.* || **zıvanalı vida,** *Zıvanası bulunan vida.*

zıvanasız, [zıvana-sız] *sf.* **1.** Zıvanası olmayan. **2.** *mecaz.* Kaçık; delişmen. *{ağız} (aym)* [DS]

zıvar, [zıv-ar] *{ağız} is.* Baskı; basınç. [DS]

zıvarcı, [zıvar-cı] *{ağız} sf.* Mızıkçı. [DS]

zıvart, [zıvar-t] *{ağız} is.* Deri terbiyesinde, derinin bir kez elden geçirilmesi işlemi. [DS]

zıvat, [zıv-a-t ?] *{ağız} is.* → zıvart. [DS]

zıvaylık, -ğı [zıv-a(y)-lık] *{ağız} is.* Yere dikilmiş bir ağaç üzerine yatay konulmuş başka bir ağaç ile yapılmış tahterevalli. [DS]

zıveylik, -ği [zıv-a(y)-lık] *{ağız} is.* Tahterevalli. [DS]

zıvga, [Rus. zipka => zıvga] *{ağız} is.* Potur; zıpka. [DS]

zıvgaçlamak, [zıv-gaç-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* Fışkırtmak. [DS]

zıvgar[1]**,** [Yun. dzevgarī => zıvgar] *{ağız} sf.* **1.** Dört at koşularak çekilen araba. **2.** *zf.* Dörtnala. [DS] 🗗 **zıvgar olmak,** *{ağız} Sataşmak.* [DS]|| **zıvgar yapmak,** *{ağız} Arabaya iki çift at koşmak.* [DS]

zıvgar[2]**,** [zıv *(yans.)* > zıv-ık-ar] *{ağız} is.* Kalın sırık. [DS]

zıvgarlamak, [zıv-gar-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r [-l(ı) -yor]* Bütün gücü ile yüklenmek; zorlamak. [DS]

zıvgarlı, [zıvgar-lı] *{ağız} sf.* (At, akarsu vb. için) hızlı. [DS]

zıvgımak, [zıv-gı-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Azarlamak; paylamak. [DS]

zıvğa, [Rus. zipka => zivğa] *{ağız} is.* Potur; zıpka. [DS]

zıvık, -ğı [sıvı-k / cıv-ık > zıvı-k] *{ağız} sf.* Sulu; cıvık. [DS]

zıvınmak, [zıv-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Görünmeden kaçmak; sıvışmak. [DS]

zıvırık, -ğı [zıv-ır-ık] *{ağız} is.* Bulanık su; çamurlu su. [DS]

zıvırnamak, [zıv-ır-(ı)n-a-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Delirmek. [DS]

zıvırtı, [zıv-ır-tı] *{ağız} is.* **1.** Boş, önemsiz söz. **2.** *sf.* Anlamsız; yararsız; boş. [DS]

zıvıtmak[1]**,** [zıv-ıt-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Soğuktan titremek. [DS]

zıvıtmak[2]**,** [cıv-ı-t-mak > zıv-ı-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Cıvık duruma getirmek; sulandırmak. [DS]

zıvıtmak[3]**,** [zıv-ıt-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Aklını oynatmak; delmirmek; çıldırmak. [DS]

zıvka, [Rus. zipka => zıpka > zıvka] *{ağız} is.* Potur; zıpka. [DS]

zıvkar[1]**,** [Yun. dzevgari => zıvkar] *{ağız} is.* Arabanın önüne takılan ikinci araba. [DS]

zıvkar[2]**,** [zıv-gar > zıv(ı)k-ar] *{ağız} is.* Kalın sırık. [DS]

zıvkıtlamak, [zıv-(ı)k-ıt-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kışkırtmak. [DS]

zıvlak, -ğı [zıv-la-k] *{ağız} sf.* **1.** Cilalı; parlak; yaldızlı. **2.** Çıplak; açık; tüysüz. [DS]

zıvlam, [zıv-la-m ?] *{ağız} is.* Su geçirmeyen verimsiz toprak. [DS]

zıvlan[1]**,** [zıv-la-n] *{ağız} sf.* → zıvlang. [DS]

zıvlan[2]**,** [zıv-la-n] *{ağız} is.* Cıvık çamur.[DS]

zıvlang, [zıv-la-ñ] *(zıvlañ) {ağız} sf.* **1.** Düzgün. **2.** Yakışıklı. [DS]

zıvlatma, [zıv-la-t-ma] *{ağız} is.* Pancar haşlaması. [DS]

zıvk, [? zıvk] *{ağız} is.* Öküzü boyunduruğa bağlayan iki eğri ağaç. [DS]

zıvlamak, [zıv-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* İş yapmaktan kaçınmak; sıvışmak. [DS]

zıvlık, -ğı [zıv-lık] *{ağız} sf.* Saçı dökük. [DS]

zıvra, [? zıvra] *{ağız} is.* **1.** Taş yapı. **2.** Dam ağaçları üstüne atılan çamur. [DS]

zıvrak, -ğı [? zıvrak] *{ağız} is.* Limon. [DS]

zıvralamak, [zırva-la-mak > zıvra-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Zırvalamak; saçmalamak. [DS]

zıvrık[1]**, -ğı** [zıv-(ı)r-ık] *{ağız} is.* **1.** Gübre çamuru. **2.** Süprüntü ve çöplük çamuru. [DS]

zıvrık[2]**, -ğı** [Ar. ziyḳ => zıvrık] *{ağız} sf.* Daracık. [DS]

zıvrılmak, [zıv-(ı)r-ıl-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kayarak inmek. [DS]

zıvrınmak, [zıv-(ı)r-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* → zıvrılmak. [DS]

zıvzaklamak, [zıv(ı)z-ak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(ı) -yor]* İş yapmaktan kaçınmak; savsaklamak. [DS]

zıvzıkmak, [zıv(ı)z-ık-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Çağlamadan akmak. [DS]

zıy, [zıy *(yans.)*] *is.* Kaymayı, sürtünerek kayıp akmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zıy-ın-mak, zıy-ıp-mak < zıyp-mak, zıy-la-mak, zıy-mak, zıy-la-k*

zıya[1]**, -a'ı** [Ar. żayʿa > żiyaʿ ضيع] *{OsT} is.* **1.** Tarlalar. **2.** Küçük çiftlikler.

zıya[2], **-a'ı** [Ar. żay'a > żıyā' ضياع] *(zıya:) {OsT} is.* **1.** Tarlalar. **2.** Küçük çiftlikler.

zıya[3], **-a'ı** [Ar. żıyā' ضياع] *(zıya:) {OsT} is.* **1.** Kaybolma; yitme. **2.** Yitim; kayıp. 🗗 **zıyā'-ı ebedî,** *{OsT} Ölüm.* ‖ **zıyā'-ı elem,** *{OsT} psikol. Acı yitimi; analjezi.* ‖ **zıyā'-ı hāfıza,** *{OsT} tıp. Bellek yitimi.* ‖ **zıyā'-ı his,** *{OsT} tıp. Duyu yitimi.* ‖ **zıyā'-ı intizam,** *{OsT} psikol. Şuurlu hareketlerdeki düzensizlik; ataksi.* ‖ **zıyā'-ı kelām,** *{OsT} tıp. Söz yitimi.* ‖ **zıyā'-ı kırāat,** *{OsT} psikol. Okuma yitimi.* ‖ **zıyā'-ı savt,** *{OsT} tıp. Ses yitimi.* ‖ **zıyā'-ı şahsiyet,** *{OsT} psikol. Kişilik yitimi.* ‖ **zıyā'-ı şemm,** *{OsT} tıp. Koklama yitimi.* ‖ **zıyā'-ı tahrîr,** *{OsT} psikol. Yazma yitimi.*

zıyafetlemek, [żıyāfet-le-mek ضيافتلمك] *{OsT} gçl. f. [-r]* Ziyafet çekmek.

zıyanak, -ğı [zıy-anak] *{ağız} sf.* **1.** Kaygan. **2.** Düzgün ve parlak. [DS]

zıyaret, [Ar. ziyāret => zıyaret] *{ağız} is.* **1.** Ermiş kimsenin elini öpme. **2.** Kutsal yer. **3.** Türbe.

zıyb, [zıyb / zıyp *(yans.)*] *is.* Kaymayı, sürtünerek kayıp akmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zıyb-ıl-a-k, zıyb-ın-cak*

zıybılak, -ğı [zıyb-ı-lak] *{ağız} sf.* **1.** Kaygan. **2.** Düzgün ve parlak. [DS]

zıybıncak, -ğı [zıyb-ın-cak] *{ağız} sf.* **1.** Kaygan; kayıcı. **2.** Düzgün ve parlak. [DS]

zıybırdamak, [zıyb-ır-da-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(ı)-yor]* (Paça için) diz kapağından yukarı sıvamak. [DS]

zıyınmak, [zıy-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kaymak. [DS]

zıyıpmak, [zıy(ı)p-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Kaymak. [DS]

zıyk, [Ar. żıyḳ ضيق] *{OsT} is.* Darlık.

zıykar, [zıy+kar / zıy-(ı)k-ar] *{ağız} is.* Kar altında tavşan yatağı. [DS]

zıykısadır, [Ar. żıyk-ı ṣadr ضيق صدر] *{OsT}is. tıp.* Göğüs darlığı; nefes darlığı; tıknefeslik.

zıylak[1], **-ğı** [zıy-lak] *{ağız} sf.* **1.** Kaygan. **2.** Düzgün ve parlak. [DS]

zıylak[2], **-ğı** [zıy-lak] *{ağız} sf.* (Hayvan için) ince ve çevik. [DS]

zıylamak, [zıy-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Kaymak. [DS]

zıylan, [zıy-la-n] *{ağız} sf.* **1.** Kaygan. **2.** Düzgün ve parlak. [DS]

zıylang, [zıy-lañ] *{ağız} sf.* **1.** Kaygan. **2.** Düzgün ve parlak. [DS]

zıylen [zıy-la-n > zıylen] *{ağız} sf.* **1.** Kaygan. **2.** Düzgün ve parlak. [DS]

zıymak, [zıy-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Kaymak. [DS]

zıymık, -ğı [zıy-mık] *{ağız} is.* Ağaç kabuklarının altındaki sulu tabaka; soymuk. [DS]

zıynak, [zıy-(ı)n-ak] *{ağız} sf.* **1.** Kaygan; kayıcı. **2.** Düzgün ve parlak. [DS]

zıyp, [zıyb / zıyp *(yans.)*] *is.* Kaymayı, sürtünerek kayıp akmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zıyp-mak, zıyp-ak*

zıypak, -ğı [zıyp *(yans.)* > zıyp-mak > zıyp-ak] *sf.* **1.** Üzerine basıldığı zaman kayan; kaygan; kayıcı. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Düzgün ve parlak. [DS]

zıypaklaşmak, [zıyp-ak-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kayganlaşmak. [DS]

zıypancak, -ğı [zıyp-an-cak] *{ağız} sf.* **1.** Kaygan. **2.** Düzgün ve parlak. [DS]

zıypımak, [zıyp-ı-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Kaymak. [DS]

zıypıncak, -ğı [zıyp-ın-cak] *{ağız} sf.* **1.** Kaygan. **2.** Düzgün ve parlak. [DS]

zıypınmak, [zıyp-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kaymak. [DS]

zıypıtmak, [zıyp-ıt-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Kaydırmak. [DS]

zıypma, [zıyp *(yans.)* > zıyp-ma] *is.* Zıypmak eylemi; kayma; kayganlık.

zıypmak, [zıyp *(yans.)* > zıyp-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* **1.** Kaymak. **2.** Fırlayıp gitmek. [DS]

zıyrıncak, -ğı [sıy-(ı)r-ın-mak > sıyrın-cak / zıyrıncak صيرنجاق / سيرنجاق] *{eAT} sf.* Elde durmayıp kayan; kaygan.

zıyrınmak, [zıy-(ı)r-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Kayarak inmek. [DS]

zıyyık, -ğı [Ar. żıyḳ > żıyyıḳ ضيق] *{OsT} sf.* Pek dar. 🗗 **zıyyık-ı nefes,** *{OsT} tıp. Nefes darlığı.* ‖ **zıyyık-ı sadr,** *{OsT} tıp. Göğüs darlığı; göğüs tutukluğu.*

zız, [zız *(yans.)*] *is.* Sızlamayı anlatan kök. [Zülfikar] *zız-ı*

zızı, [zız-ı / sız-ı] *{ağız} is.* Sızı. [DS]

zi- [Ar. ẕī- ذى] *{OsT} ön ek.* Başına getirildiği Arapça kelimelere *"sahip"* anlamı katarak birleşik sözcükler yapan ön ek. 🗗 **zî-hayât,** *{OsT} Canlı.* ‖ **zî-nüfûz,** *{OsT} Nüfuzlu; sözü geçer.* ‖ **zî-kıymet,** *{OsT} Kıymetli.* ‖ **zî-san'at,** *{OsT} Sanat sahibi.* ‖ **zî-şān,** *{OsT} Şanlı.* ‖ **zî-şa'şaā,** *{OsT} Çok parlak; çok şaşaalı.* ‖ **zî-vekār,** *{OsT} Vakarlı.*

zi'ab, [Ar. ẕi'b > ẕi'āb ذئاب] *(zia:b) {OsT} is.* Kurtlar.

zi'amet, [Ar. zi'āmet زعامت] *(zia:met) {OsT} is.* → zeamet.

zib[1], [Ar. ẕi'b ذئب] *{OsT} is.* Kurt; canavar. 🗗 **zib-i Yusuf,** *{OsT} Suçlu olmadığı hâlde cezalandırılan kimse.* ‖ **zib-i bahrî,** *{OsT} Deniz kurdu denilen yırtıcı bir balık.*

zib[2], [Far. zīb زيب] *(zi:b) {OsT} is.* Süs. 🗗 **zib ü fer,** *{OsT} Süs ve parlaklık.* ‖ **zib ü ziver,** *{OsT} Süsü.*

ziba, [Far. zībā زیبا] *(zi:ba:) {OsT} sf.* **1.** Süslü. **2.** Güzel. ◘ **zîbâ-rû,** *{OsT} Güzel yüzlü.*

zibak, [Far. jīve > Ar. zībaḳ / zeybaḳ زیبق] *(zi:bak) {OsT} is. kim.* Cıva.

zibakî [Ar. zībaḳ > zībaḳī زیبقی] *(zi:baki:, k kalın söylenir) {OsT} sf.* Cıva ile ilgili.

zibar, [Ar. zebr > zibār زبار] *(ziba:r) {OsT} is.* **1.** Kitaplar; cüzler. **2.** Kitap yaprakları. **3.** Yazma yazılar.

zibaver, [Far. zīb-āver زیب آور] *(zi:ba:ver) {OsT} sf.* Süsleyen.

zibayi, [Far. zībāyī زیبایی] *(zi:ba:yi:) {OsT} is.* **1.** Süslülük. **2.** Güzellik; yakışıklılık.

zibazip, [zib-a+zip] *{ağız} zf.* (Dolu olmak için) ağzına kadar; lebalep. [DS]

zibban, [Ar. ẕübāb / ẕübābe > ẕibbān ذبان] *(zibba:n) {OsT} is.* Sinekler.

zibcik, -ği [zib-cik] *{ağız} is.* **1.** Düdük aşısı yapmak için çıkarılan kabuk. **2.** İnce değnek. [DS]

zibefza, [Far. zīb-efzā زیب افزا] *(zi:befza:) {OsT} sf.* Süsleyen; güzelleştiren; süsü ve güzelliği artıran.

zibek[1]**, -ği** [dibek > zibek] *{ağız} is.* Havan. [DS]

zibek[2]**, -ği** [zib-ek] *{ağız} is.* Ağaç kökü. [DS]

zibende, [Far. zīb-ende زیبنده] *(zi:bende) {OsT} sf.* **1.** Süslü. **2.** Yakışıklı; güzel.

zibha, [Ar. ẕibḥa ذبحه] *{OsT} is. tıp.* Kuşpalazı.

zibidi, [Far. zībiden *(yakışmak)* > zībidī *(yakışıklı)*] *sf.* **1.** Gülünç derecede kısa ve dar giyinen; kötü giyimli. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** Yersiz ve zamansız davranışları olan. **3.** *{ağız}* Parasız; işsiz; başıboş. [DS] **4.** *{ağız}* Yoksul.[DS] **5.** *{ağız}* Yaramaz. [DS] **6.** *{ağız}* Beceriksiz; uyuşuk. [DS] **7.** *{ağız}* Cimri; eli sıkı. [DS] **8.** *{ağız}* Ters; inatçı. [DS] **9.** *{ağız}* Kavgacı. [DS] **10.** *{ağız}* Şaşkın. [DS] ◘ **zibidi çıkmak,** *{ağız} İyice ıslanmak.* [DS]

zibidik, -ği [zibid-ik] *{ağız} sf.* **1.** → zibidi. **2.** Sırılsıklam. [DS]

zibidilik, -ği [zibidi-lik] *is.* **1.** Zibidi olma durumu. **2.** Zibidice davranış.

zibil[1]**,** [Ar. zibl زبل => zibīl زبیل] *{eAT} {OsT} {ağız} is.* **1.** Süprüntü; çöp; pislik. **2.** Gübre. **3.** Sulu çamur. [DS] ◘ **zibil dağıtmak,** *{ağız} Gübrelemek.* [DS]|| **zibil zibil,** *{ağız} 1. Sırılsıklam. 2. (Çamur için) sulu. 3. Lif lif; eski püskü. 4. Karmakarışık.* [DS]

zibil[2]**,** [Ar. sebīl => zibil] *{ağız} sf.* Bol bulunduğu için değersiz. [DS]

zibilci, [zibil-ci] *{ağız} is.* Çöpçü. [DS]

zibillemek[1]**,** [zibil-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Gübrelemek. [DS]

zibillemek[2]**,** [zibil-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Yer için) sulu çamur olmak. [DS]

zibilli, [zibil-li] *{ağız} sf.* İçinde çokça çerçöp bulunan. [DS]

zibillik, -ği [zibil-lik] *{ağız} is.* **1.** Çöplük. **2.** Çöp kutusu. [DS]

zibilliyh, [zibil-lik > zibilliyh] *{ağız} is.* Çöplük. [DS]

zibin, [İt. guibbone => zıbın > zibin] *{ağız} is.* Yarım kollu kadın elbisesi; zıbın. [DS]

zibit[1]**,** [zibit] *{ağız} sf.* Uyuşuk; düşkün. [DS]

zibit[2]**,** [zib-it] *{ağız} sf.* Sırılsıklam. [DS]

zibitmek, [zib-it-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Boş ve amaçsız gezinmek. [DS]

zibka, [Rus. zipka => zibka] *{ağız} is.* Potur; zıpka. [DS]

zibl, [Ar. zibl زبل] *{OsT} is.* → zibil.

zibr, [Ar. zibr زبر] *{OsT} is.* **1.** Yazı. **2.** Mektup. **3.** Kitap.

zic, [Ar. zīc > zeyc زیج] *(zi:c) {OsT} is. gök b.* Yıldızların hareketlerini ve yerlerini göstermek için düzenlenmiş cetvel.

zid, [Ar. zift => zid] *{ağız} is.* Zift. [DS]

zida, [Far. zidā زدا] *(zida:) {OsT} sf.* Pası giderip temizleyen; parlatan.

ziday, [Far. zidāy زدای] *(zida:y) {OsT} sf.* → zida.

zide, [Ar. ziyāde > zīde / zīdet زیده / زیدة] *(zi:de) {OsT} ünl.* → zidet.

zidet, [Ar. ziyāde > zīde / zīdet زیده / زیدة] *(zi:det) {OsT} ünl. "Artsın, çoğalsın, çok olsun"* anlamında dua ve iyi dilek sözü. ◘ **zîdet-fazluhû,** *{OsT} Erdemi, bilgisi çok olan.*|| **zidet-kadrühû,** *{OsT} İtibarı çok olsun.*

zifaf, [Ar. zifāf زفاف] *(zifa:f) {OsT} is.* **1.** Törenle yürüme. **2.** Düğün töreni. **3.** Gelini törenle damada teslim etme. **4.** Gerdeğe girme; gerdek. ◘ **zifafa girmek,** *Düğün gecesi eşi ile birlikte yatmak; gerdeğe girmek.*| **zifaf gecesi,** *Evliliğin ilk gecesi.*

zifan, [Ar. żayf > żīfān ضیفان] *(zi:fa:n) {OsT} is.* Konuklar; misafirler.

zifin, [? zifin] *{ağız} is.* İri sarı renkli ve zehirli çiçekleri olan bir fundalık bitkisi. [DS]

zifir[1]**,** [Ar. ẕefir / Sur. ẕefer *(yağ bulaşığı)* زفر / زفير => zifir] *is.* **1.** *{ağız}* Kokulu kir; is, yağ lekesi. [DS] **2.** *{ağız}* İs; kir. [DS] **3.** Tütün dumanından geri kalan kara ya da koyu esmer yağlı kir. **4.** *{OsT}* Yağ; yağ bulaşığı. **5.** *{ağız}* Yemekteki yağ ve kavurma. [DS] **6.** *{ağız}* Bulanık, kirli su. [DS] ◘ **zifire dönmek,** *{ağız} Yağlı kir bağlamak.* [DS]|| **zifiri bulanmak,** *{ağız} Hoşa gitmemek.* [DS]

zifir[2]**,** [Ar. ẕefir => zifir] *{ağız} is.* **1.** Kara. **2.** Çok karanlık. [DS] ◘ **zifir gibi,** *Çok karanlık.*

zifir[3]**,** [Ar. zehr => zifir] *{ağız} is.* **1.** Zehir; acı. **2.**

Acılık. **3.** *sf.* Öfkeli. [DS] 🗗 **zifiri azmak,** *{ağız} Öfkelenmek.* [DS]

zifir[4], [? zifir] *{ağız} is.* **1.** Dokuma bez; alaca. **2.** İpekli kumaş. [DS]

zifirî [Ar. zefîrî زفیری => zifirî] *(zifîri:) {OsT} sf.* **1.** Zifir gibi. **2.** Çok kara; kapkara. 🗗 **zifirî karanlık,** *Çok karanlık; koyu karanlık.*

zifirli, [zifir-li] *{ağız} sf.* **1.** Etli; yağlı; besili; canlı. **2.** Zengin; varsıl. [DS]

zifirlik, -ği [zifir-lik] *{ağız} is.* Tütün işçilerinin giydiği önlük. [DS]

zifos, [Yun. siphnos / dziphos] *is.* **1.** Yerden sıçrayan çamur. **2.** *sf. mecaz.* Yararsız; boş. 🗗 (birine) **zifos atmak,** *1. Bir kimseye kara çalmak; iftira etmek; çamur atmak; leke sürmek. 2. Sataşmak; laf atmak.*

zift, [Ar. zift زفت] *{OsT} is.* Petrol, taşkömürü, odun katranı gibi organik maddelerin damıtılması sonucunda arta kalan oldukça kıvamlı ve katı, ısıtılınca eriyen siyah ya da koyu kahverengi madde. 🗗 **zift gibi,** *Çok acı.*‖ **Ziftin pekini yesin.** *1. Verilen yemeği beğenmeyenlere söylenen sövgü sözü. 2. Ne yaptığı merak edilen ve kendisine başka sebeplerden kızılan birinin yemek yemekte olduğu öğrenilince söylenen sövgü sözü.*‖ **zift yakısı,** *{ağız} Ziftli yakı.* [DS]‖ **zift yesin,** *Ziftin pekini yesin.*

ziftimek[1], [zifti-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* **1.** Ürünü elle toplamak veya ayırmak. **2.** Mısırı tanelemek. [DS]

ziftimek[2], [zifti-mek] *{ağız} gçl. f. [-r]* Kilim dokurken ipin iki ucunu bağlayarak ilerlemek. [DS]

ziftinme, [Far. saft *(omuz)* [Németh] > sift-in-me] *is.* Ziftinmek eylemi; siftinme.

ziftinmek, [Far. saft *(omuz)* [Németh] > sift-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Gereksiz işlerle zaman öldürmek; oyalanmak; vakit geçirmek; siftinmek. **2.** Bir kimseye yaltaklanarak yaklaşmaya çalışmak. [DS]

ziftleme, [zift-le-me] *is.* Ziftlemek eylemi.

ziftlemek, [zift-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir şeyin üzerine zift sürmek; zift bulaştırmak.

ziftlenme, [zift-le-n-me] *is.* **1.** Ziftlenmek eylemi. **2.** Tıkınma.

ziftlenmek, [zift-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Ziftlemek eylemi yapılmak; kendisine ziftlemek eylemi uygulanmak; ziftle kaplanmak; zift sürülmek. **2.** *dönşl. f. hakaret.* Yemek; tıkınmak. **3.** Bir işten kendisine çıkar sağlamak. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** Zift sahibi olmak; zift edinmek.

zifun, [Yun. siphon => zifun] *{ağız} is.* Değirmen çarkını döndürmek için suyun basınçlı olarak çıktığı dar delik; poyra. [DS]

zig, [? zig] *{ağız} is.* Mide. [DS]

zigapofiz, [Fr. zygapophyse] *is.* Omurlardaki eklem çıkıntısı.

zigarbi, [? zigarbi] *{ağız} is.* Kirpi. [DS]

ziggurat, [Asur. d. zigguratu] *is.* Mezopotamya'da tepeye doğru, gidildikçe daralan üst üste birçok platformlardan oluşan tapınak.

zigi, [? zigi] *{ağız} is.* Yatak şiltesinin iç astarı. [DS]

zigodaktil, [Fr. zygodactyle] *sf.* Ağaçkakan, guguk kuşu ve papağan gibi dış yandaki bir parmağı geri dönük olan.

zigon, [Fr. gigon] *is.* Birbirinin içine geçebilecek biçimde düzenlenmiş sehpa takımı.

zigot, [Yun. dzygun > Fr. zygote] *is. biy.* Döllenmiş yumurta.

ziğim, [siğ-im > ziğim] *{ağız} is.* Siğim. 🗗 **ziğim ziğim,** *{ağız} (Yağmur için) ağır ağır.* [DS]

ziğzillenmek, [zivzil-le-n-mek > ziğzil-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ağırkanlı davranmak. [DS]

zih, [Far. zih زه] *{OsT} is.* **1.** Kiriş. **2.** *{eAT}* Yayın sinirden kirişi. **3.** Elbisenin yaka ve kol uçlarına geçirilen ince şerit. **4.** Elyazması kitaplarda sayfa kenarlarına çizilen ince çizgi.

zihaf, [Ar. ziḥāf زحاف] *(ziha:f) {OsT} is. ed.* Aruz ölçüsünde, sözcükleri kalıba uydurmak için uzun hecelerin kısa okunmasını gerektiren aruz kusuru.

zihafat, [Ar. ziḥāf > ziḥāfāt زحافات] *(ziha:fa:t) {OsT} is. ed.* Zihaflar.

ziham, [Ar. ziḥām زحام] *(ziha:m) {OsT} is.* **1.** Kalabalık. **2.** Darlık; sıkıntı.

zihar, [Ar. zihār زهار] *(ziha:r) {OsT} is. anat.* Kasık kemiği; belin alt kısmı.

zihayat, [Ar. ẕī-hayāt ذی حیات] *(zi:haya:t) {OsT} sf.* Canlı; yaşayan.

zihgir, [Far. zīh-gīr / zeh-kīr زه گیر] *(zi:hgi:r) {OsT} is.* Eskiden kemankeşlerin, ok atarken sağ ellerinin baş parmaklarına taktıkları bir tür yüksük; şast; şest.

zihi[1], [Ar. ẕihi ذه] *{OsT} sf.* **1.** Bu. **2.** Şu.

zihi[2], [Far. zehī / zihī زهی] *(zihi:) {OsT} ünl.* Ne güzel!

zihin, -hni [Ar. ẕihn ذهن] *{OsT} is.* **1.** İnsanın düşünce hayatını oluşturan ruhsal işlev. **2.** İnsanın deneyimlerle edindiği bilgileri bir depo hâlinde saklayıp daha sonra gerektiğinde güncel yaşama uygulayarak kullanmasını sağlayan işlev; yaşantıları, öğrenilenleri ve bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak saklama gücü; bellek; hafıza. **3.** Bir canlının duygu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin tümü. **4.** Anlayış; kavrayış. **5.** Bilinç; dimağ. 🗗 **zihin açıklığı,** *Anlama ve kavrama gücünün yerinde olması durumu.*‖ **zihin açmak,** *Zihnini daha iyi çalışır, daha iyi anlar ve kavrar duruma getirmek.*‖ **zihin berraklığı,** *Zihin açıklığı.*‖ **zihin bulanıklığı,** *Zihin karışıklığı.*‖ **zihin hesabı,** *Matematik hesaplarının kâğıt kalem vb. kullanmadan doğ-*

rudan zihinden yapılması işi.|| **zihin jimnastiği,** *Bazı zihinsel yetileri geliştirmek, işlevleri çabuklaştırmak için yapılan alıştırmalar.*|| **zihin karışıklığı,** *psikol. Düşünme sırasında, olgular ve düşünceler arasında bağlantı kuramama durumu.*|| **zihin yorgunluğu,** *psikol. Düşünme gücünü etkileyecek kadar zihinsel yorgunluk içinde bulunma.*|| **zihin yormak,** *Bir konuda çok düşünmek; kafa yormak.*|| **zihni açılmak,** *Kavrayışı, anlayışı çoğalmak; daha iyi anlar duruma gelmek.*|| **zihni bulanmak,** *Düşünürken, olaylar arasındaki bağlantıyı yitirmek; düşüncesi alt üst olmak; ne yapacağını şaşırmak.*|| **zihni karışmak,** *Düşünürken, olaylar arasındaki bağlantıyı yitirmek; düşüncesi alt üst olmak; ne yapacağını şaşırmak.*|| (bir şeyi) **zihnine yerleştirmek,** *Unutulamayacak biçimde bellemek; aklında tutmak.*|| (bir kimse, bir şeyle) **zihnini bozmak,** *Sürekli olarak aynı şeyi düşünmek; o soruna aşırı ölçüde kendini vermek.*|| (bir şey, birinin) **zihnini bulandırmak,** *1. Kuşkuya düşürmek. 2. Kuşkulu bir durum sezmek.*|| **zihnini çelmek,** *1. O kişiyi etkileyerek kendi istediği yola yönlendirmek. 2. Bir kimseyi yanıltmak; yanlış yola sürüklemek. 3. Baştan çıkarmak.*|| **zihnini dağıtmak**: *Gerektiği gibi açık seçik düşünmemek; zihnini düşünmesi gereken noktada toplayamamak.*|| (bir şey, birinin) **zihnini kurcalamak**, *O şey, sık sık hatırlanıp düşünceye kapılmak.*|| (bir şey, kendi) **zihnini kurcalamak,** *Bir şeyi anlamaya, kavramaya çalışmak.*|| **zihnini oynatmak,** *Çıldırmak; delirmek; aklını oynatmak.*|| (bir şeye) **zihni saplanmak,** *Yanlış bir kanıya takılıp kalmak; düşüncesinin takıldığı şeyden kendisini kurtaramamak.*|| (bir şeye) **zihni takılmak,** *Çözülmesi gerekli bir konu üzerinde durmak; sürekli olarak çözmek istediği sorunu düşünmek.*

zihince, [zihin-ce] *(zihi'nce) zf.* Zihnin kavradığı biçimiyle; zihne göre.

zihinci, [zihin-ci] *sf.* **1.** Zihinciliğe ilişkin. **2.** Zihincilik yanlısı.

zihincilik, -ği [zihin-ci-lik] *is. fel.* Ruh biliminin bilincin değişik durumlarını incelemesi gerektiğini ve bunun yönteminin de içe bakış olduğunu ileri süren görüş.

zihinsel, [zihin-sel] *sf.* **1.** Zihinle ilgili. **2.** Zihnin etkinliğiyle ilgili. 🗗 **zihinsel geviş getirme,** *psikol. Bilinç alanı dışına atılamayan bazı düşüncelerin takınak haline gelerek sürekli tekrarlanması durumu.*

zihn, [Ar. ẕihn ذهن] *{OsT} is.* Zihin.

zihnen, [Ar. ẕihn > ẕihnen ذهناً] *(zi'hnen) {OsT} zf.* **1.** Zihin bakımından. **2.** Zihinden.

zihnî [Ar. ẕihn > ẕihnī / ẕihniyye ذهنى / ذهنيه] *(zihni:) {OsT} sf.* Zihinle ilgili.

zihniyat, [Ar. ẕihnī > ẕihniyyāt ذهنيات] *(zihniyya:t) {OsT} is.* Zihin ile ilgili şeyler; anlayışlar.

zihniye, [Ar. ẕihn > ẕihnī / ẕihniyye ذهنيه] *{OsT} sf.* Zihinle ilgili.

zihniyet, [Ar. ẕihnī > ẕihniyyet ذهنيت] *{OsT} is.* Toplumda var olan kültür ve gelenek, görenek gibi ögelerin kişide oluşturduğu davranış, düşünüş ve değerlendiriş ögelerinin tümü; düşünme biçimi; düşünüş; görüş.

zik, [Ar. żīḳ ضيق] *(zi:k, k kalın söylenir) {OsT} is.* **1.** Darlık. **2.** Sıkıntı. 🗗 **zîk-i ma'âş,** *{OsT} Geçim sıkıntısı.*|| **zîk-i nefes,** *{OsT} Nefes darlığı.*|| **zîk-i sadr,** *{OsT} Göğüs darlığı.*

zikâr, [Ar. ẕeker > zikār ذكار] *(zikâ:r) {OsT} is.* Erkekler.

zikâre, [Ar. ẕeker > zikāre ذكاره] *(zikâ:re) {OsT} is.* Erkekler.

zikıymet, [Ar. ẕī-ḳıymet ذى قيمت] *(zi:kıymet) {OsT} sf.* Kıymetli; değerli.

zikir[1]**, -kri** [Ar. ẕikr ذكر] *{OsT} is.* **1.** Sözünü etme; anma; söyleme. **2.** *tasvf.* Allah'ın adını art arda anarak yapılan bir tür dua. 🗗 **zikir etmek,** *1. Adını söylemek; anmak. 2. Söz konusu etmek; dile getirmek.*|| **zikri fikri bir olmak,** *Düşünceleri ile sözleri ve davranışları arasında bir tutarlılık bulunmak.*|| **zikri geçmek,** *Adı söylenmek; sözü edilmek.*

zikir[2]**,** [? zikir] *{ağız} is.* Dere önüne yapılan bent. [DS] 🗗 **zikir mıhı,** *{ağız} Büyük demir çivi.* [DS]

zikir[3]**,** [Far. zih-gīr => zikir] *{ağız} is.* Sallantılı yüzük. [DS]

zikke[1]**,** [Ar. (Sur.) sekkī => zikke] *{ağız} is.* Yere çakılarak hayvan bağlamakta kullanılan demir kazık. [DS]

zikke[2]**,** [Ar. sikke => zikke] *{ağız} is.* Madenî para; sikke. [DS]

ziknimek, [zikni-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Hastalık veya ağrı azalmak. [DS]

zikr, [Ar. ẕikr ذكر] *is.* → zikir. 🗗 **zikr-i alenî,** *{OsT} tasvf. Dervişlerin sesli olarak yaptıkları zikir.*|| **zikr-i avam,** *{OsT} tasvf. Halkın bilinçsiz olarak, kimi zaman ücret karşılığı vb. şekilde yaptığı zikir.*|| **zikr-i cehrî,** *{OsT} Yüksek sesle yapılan zikir.*|| **zikr-i cemîl,** *{OsT} 1. İyiliğinden bahsetme; övme. 2. Okulda biraz başarılı olmakla birlikte istenilen başarıyı gösteremeyenlere verilen yazılı kâğıt.*|| **zikr-i hafî,** *{OsT} Tek başına, gizli ve sessiz olarak yapılan zikir.*|| **zikr-i havas,** *{OsT} Kendini her türlü maddî duygulardan arındırarak maneviyata yönelmek amacını güden, bilim adamlarına özgü zikir.*|| **zikr-i kalbî,** *{OsT} İçten, sessizce yapılan zikir.*|| **zikr-i mukayyet,** *{OsT} tasvf. Hz. Peygamberin yemek yerken, yatarken, yola çıkarken vb. zamanlarda yapılmasını öğütlediği dualar.*|| **zikr-i mutlak,** *{OsT} Belirli bir zaman ve yere bağlı olmaksızın yapılabilen zikir.*

zikra, [Ar. ẕikr > ẕikrā ذكرا] *(zikra:) {OsT} is.* **1.** Anma. **2.** Ders alınacak şey; ibret. **3.** Öğüt.

zikredilme, [Ar. ẕikr + T. e(t)-il-me ذكر ايدلمه] *{OsT} is.* Zikredilmek eylemi; anılma; söylenme.

zikredilmek, [Ar. ẕikr + T. e(t)-il-mek ذكر ايدلمك] *{OsT} edil. f. [-ir]* Adı anılmak; söylenmek.

zikretme, [Ar. ẕikr + T. et-me ذكر ايتمه] *{OsT} is.* Zikretmek eylemi; anma; söyleme; dile getirme.

zikretmek, [Ar. ẕikr + T. et-mek ذكر ايتمك] *{OsT} gçl. f. [-(d)-er]* **1.** (Kişi için) adını söylemek; anmak; kendisinden bahsetmek. **2.** (Olay, durum vb. için) söz konusu etmek; anmak; söylemek; ifade etmek. **3.** *tasvf.* Allah'ın adını art arda söylemek.

zikreylemek, [Ar. ẕikr+ey-le-mek ذكر ايلمك] *{eAT} gçl. f. [-r]* Sürekli anmak; zikretmek.

zikrolunma, [Ar. ẕikr + T. ol-un-ma ذكر اولنمه] *{OsT} is.* Zikrolunmak eylemi; anılma; söylenme.

zikrolunmak, [Ar. ẕikr + T. ol-un-mak ذكر اولنمق] *{OsT} edil. f. [-ur]* Adı geçmek; söylenmek; anılmak.

zikye, [Ar. (Sur.) sekkī => zikye] *{ağız} is.* Demir kazık. [DS]

zikzak, -ğı [Al. zick-zack / Fr. ziczac] *is.* **1.** Art arda ve birbirine ters açılar yaparak devam eden kırık çizgi. **2.** *mecaz.* Sık sık karar değiştiren, belirli bir yönü, kararı olmayan düşünce ya da davranış biçimi; istikrarsızlık. **3.** *sf.* Zikzak biçiminde olan. **4.** Karşılıklı. 🗗 **zikzak dikişi,** *Terzilikte ve nakışta zikzak biçiminde yapılan dikiş.*‖ **zikzak makinesi,** *Zikzak dikiş yapabilen makine.*‖ **zikzak seyir,** *as. dnz. Bir geminin, savaş sırasında uçak ya da denizaltı saldırılarından korunmak için zikzaklar çizerek yaptığı seyir.*‖ **zikzak yapmak,** *1. Sağa sola doğru sık sık yön değiştirmek. 2. mecaz. Sık sık düşünce değiştirmek.*

zikzaklı, [zikzak-lı] *sf.* Zikzak biçiminde olan.

zil[1], [Far. zīr *(sazın ince teli)* ?] *is.* **1.** Çağırmak ya da duyurmak gibi amaçlarla kullanılan bir çan ve buna vurulan bir tokmaktan ibaret, el ile ya da mekanik yollarla, elektrik düzeneği ile çalışan aygıt. **2.** Bu aracın veya düzeneğin çıkardığı ses. **3.** *müz.* Birbirine çarparak ses çıkartan metal iki değirmiden ibaret usul vurma çalgısı. **4.** *{ağız}* Çay tabağı. [DS] **5.** *sf. argo.* Parasız. *{ağız} (aynı)* [DS] 🗗 **zil çarpmak,** *{ağız} Oynamak.* [DS]‖ **zil gibi,** *1. argo. Aşırı ölçüde sarhoş. 2. {ağız} (Ses için) ince ve keskin.* [DS] *3. {ağız} Zayıf; ince.* [DS]‖ **zili kırık,** *1. Edepsiz, aşağılık kimse. 2. {ağız} Dengesiz; aklı kıt.* [DS]‖ **ziller dakınmak,** *{ağız} Aşırı sevinç göstermek.* [DS]‖ **zil takıp oynamadığı kalmak,** *Bir durum veya sonuçtan aşırı derecede memnun olduğunu sergileyen sevinç gösterilerinde bulunmak.*‖ **zil vurmak,** *Zil çalmak.*‖ **zil zurna,** *argo. (Sarhoş için) aşırı ölçüde.*‖ **zil zurna olmak,** *Çok içmekten dolayı kendini bilemeyecek durumda sarhoş olmak.*

zil[2], [Ar. ẕil ذل] *{OsT} is.* **1.** İtaat. **2.** Kibar ve saygılı davranış.

zil[3], [? zil] *{ağız} is.* Filiz. [DS]

zil[4], [? zil] *{ağız} is.* Solucan. [DS]

zilal, [Ar. ẕelīl > ẕilāl ذلال] *(zilâ:l) {OsT} is.* Aşağılık olanlar; alçaklar.

zilanı, [? zilanı] *{ağız} is.* Renkli yünden dokuma perde. [DS]

zilayaz, [zil+ayaz] *{ağız} is.* **1.** Açık, duru ve ayaz hava. **2.** (Hava için) çok soğuk. [DS]

zilbincak, -ğı [zıyp-ın-cak > zilbincak] *{ağız} sf.* Kaygan. [DS]

zilbiya, [Ar. zülūbiye => zilbiya] *{ağız} is.* Kızarmış ekmek dilimi. [DS]

zilbiye[1], [Ar. zülūbiye => zilbiye] *{ağız} is.* Yufkayı susam yağında kızartarak yapılmış bir börek. [DS]

zilbiye[2], [? zilbiye] *{ağız} is.* Tavan tahtalarının aralarına çakılan ince çıtalar. [DS]

zile[1], [zil-e] *{ağız} is.* Kilit takmaya yarayan kapı zinciri. [DS]

zile[2], [ziv-le > zīle] *(zi:le) {ağız} sf.* Uzun boylu olduğundan yeteri kadar eğilemeyen. [DS]

zile[3], [zile] *{ağız} is.* Silinip düzeltilmiş aşık. [DS]

zile[4], [zile] *{ağız} is.* Edilgin eşcinsel erkek. [DS]

zilek, -ği [ziv-le-k] *(zi:lek) {ağız} is.* Topraktan yeni çıkmış buğday. [DS]

zilep, [? zilep] *{ağız} sf.* Aşınmış. [DS]

zileper, [? zileper] *{ağız} is.* (Kadın için) şımarık. [DS]

zilf, [Far. zülf=> zilf] *{ağız} is.* Zülüf. [DS]

zilfe, [? zilfe] *{ağız} is.* **1.** İki kişi ile kullanılan büyük bıçkı. **2.** Değirmen oluğunun alt yanındaki dar boğaz. **3.** Dokuma aygıtında gerilmiş ipliklerden kırılan, sallanan uçlar. [DS]

zilgara, [zil+kara => zilgara] *{ağız} sf.* Kapkara. [DS]

zilgir, [? zilgir] *{ağız} sf.* İşsiz; parasız ve yoksul. [DS]

zilgit, -di [Ar. ẓaġuṭa => zilgit] *{ağız} is.* **1.** Zılgıt. **2.** *sf.* (Kişi için) onursuz. [DS]

zilhicce, [Ar. ẕi + ḥicce *(hacca gitme)* > ẕi'l-ḥicce ذى الحجه] *(zi:lhicce) {OsT} is.* Ay takvimine göre Arap aylarından yılın on ikinci ve son ayı; hac ayı.

zilhik, -ği [? zilhik] *{ağız} is.* Kertenkele. [DS]

zili, [Far. zīlī زلى / زيلى] *is.* **1.** *{eAT} {OsT}* Halı; kilim. **2.** *{ağız}* Atkı ipliklerinin arasına sıkıştırılmış renkli ipliklerle desen oluşturacak biçimde yünden düz dokunmuş olan yaygı; kilim; sili. **3.** *{ağız}* Renkli uzun yolluk; kilim. [DS]

zilif[1], [Far. zülf => zülüf > zilif] *{ağız} is.* **1.** Zülüf;

kâkül. **2.** Kadınların saç örgülerinin üstüne dizilen altınlar. [DS] ◻ **zilif bastı,** *{ağız} Altın veya gümüş taç.* [DS]

zilif[2], [? zilif] *{ağız} is.* Tatil; dinlence. [DS] ◻ **zilif olmak,** *{ağız} Okulu bitirmek.* [DS]

zilik, -ği [Erme. cilik] *{ağız} is.* Bızır. [DS]

zilim, [zilim] *{ağız} is.* İç gömleği. [DS] ◻ **zilim etmek,** *{ağız} Sıkıntı vermek; bunaltmak.* [DS]

zilkade, [Ar. ẕi+ḳa'de *(namazın sonundaki oturuş)* > ẕi'l-ḳa'de ذى القعده] *{OsT} is.* Ay takvimine göre Arap aylarından yılın on birinci ayı.

zilkar, [Yun. dzeugari => zilkar] *{ağız} is.* Tek atlı arabaya bir at daha bağlama. [DS]

zille, [Ar. zille زله] *{OsT} is.* Peygamber hatası.

zillemek[1], [zil-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Hava açmak. [DS]

zillemek[2], [zil-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Çimlenmek; filizlenmek. [DS]

zillenmek, [zil-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Çimlenmek; filizlenmek. [DS]

zillet, [Ar. ẕillet ذلت] *{OsT} is.* Hor görülme; alçalma; alçaklık.

zilli[1], [zil-li] *sf.* **1.** Zili olan; zili bulunan. **2.** (Düzenek için) zil takılmış. **3.** *is. argo.* Edepsiz, şirret kadın; ahlaksız; orospu. *{ağız} (aym)* [DS] **4.** *{ağız}* Cırtlak sesle konuşan geveze kadın. [DS] **5.** *{ağız}* Oyuncu kadın. [DS] ◻ **zilli maşa,** *1. müz. Türk halk müziğinde kullanılan uçlarında ziller bulunan maşa biçiminde bir vurmalı çalgı. 2. argo. Edepsiz, şirret kadın.*‖ **zilli orospu,** *{ağız} Adı kötüyü çıkmış kadın; oynaş.* [DS]

zilli[2], [zil-li] *{ağız} is. argo.* Karın. [DS] ◻ **zilliyi kırmak,** *Az bir yiyecekle açlığını gidermek.*‖ **zilliyi susturmak,** *Karnını doyurarak açlığını gidermek.*

zillik, -ği [Erme. cilik] *{ağız} is.* **1.** Soğan cücüğü. **2.** Balık yavrusu. [DS]

zillim, [zil-lim] *{ağız} is.* Saçak; püskül. ◻ **zillim zillim,** *{ağız} Parça parça olmuş; eskimiş.* [DS]

zilpi, [? zilpi] *{ağız} is.* Üzümden başka meyvelerden çıkarılan ekşi pekmez. [DS]

zilsiz, [zil-siz] *sf.* Zili bulunmayan. ◻ **zilsiz oynamak,** *Bir olay ya da duruma çok sevindiğini davranışları ile belli etmek.*

zilü, [? zilü زلو] *{eAT} {OsT} is.* → zili.

zilve[1], [Yun. dzeula => zelve > zilve] *is.* Çift öküzünün boyunduruktan çıkmaması için öküzün boynunun iki yanına gelecek biçimde diklemesine geçirilen ağaç çubuk; zelve.

zilve[2], [? zilve] *{ağız} is.* Eskimiş, yıpranmış, yırtılmış elbise. [DS]

zilve[3], [zilve] *{ağız} is.* Kibrit. [DS]

zilyed, [Ar. ẕi'l-yed ذى اليد] *{OsT} is.* → zilyet.

zilyet, -di [Ar. ẕi'l-yed *(eli olan)* ذى اليد] *{OsT} is.* Bir malı, sahibi olsun olmasın kullanan ve kullandığı için elinde tutan kimse; eldeci. ◻ **zilyed-i aslî,** *{OsT} Bir eşyayı malik sıfatı ile elinde bulundurma; aslî zilyetlik.*

zilyetlik, -ği [zilyet-lik] *is.* **1.** Bir malı kullanma durumu; elinde bulundurma hâli; eldecilik. **2.** *huk.* Bir eşya üzerindeki fiilî egemenlik.

zilzal, [Ar. zelzāl / zilzāl زلزال] *(zilza:l) {OsT} is.* **1.** Sarsılma; deprenme. **2.** Deprem.

zilzen, [Far. zīl-zen زيلزن] *{OsT} sf.* **1.** Zil çalan; zil vuran. **2.** *is. müz.* Türk müziğinde zil çalan sanatçıya verilen ad.

zilzil, [Ar. ẕilẕil ذلذل] *{OsT} is.* Uzun etek.

zim, [zim] *{ağız} is.* Damlama, akma bildiren kök. ◻ **zim zim,** *{ağız} Damla damla; şıp şıp.* [DS]

zimi, [zim-i] *{ağız} is.* Soğuk günlerde çocukların sekerek oynadıkları bir oyun. [DS]

zimam[1], [Ar. zimām زمام] *(zima:m) {OsT} is.* **1.** Yular; dizgin. **2.** Yönetim; idare.

zimam[2], [Ar. ẕimām ذمام] *(zima:m) {OsT} is.* Kendi çıkarını koruma ve gözetme zorunluluğu.

zimamdar, [Ar. zimām + Far. –dār زمامدار] *(zima:mda:r) {OsT} sf.* **1.** Yular tutan. **2.** Yöneten. **3.** *is.* Yular tutan kimse. **4.** Yönetici. **5.** Padişah ata binerken atını, atla ilerlerken yularını tutan kimse.

zimamdarî, [Ar. zimām + Far. -dārī زمامدارى] *(zima:mda:ri:) {OsT} is.* **1.** Yular tutma; zimamdarlık. **2.** Bir işi ele alıp yürütme.

zimar[1], [Ar. ẕimār ذمار] *(zima:r) {OsT} is. huk.* Elden çıkmış ve yeniden ele geçirilmesi mümkün olmayan mal.

zimar[2], [? zimar] *{ağız} sf.* **1.** İkiz. **2.** Çift. [DS]

zimaz, [Fr. zymase] *is. biy.* Eriyebilen maya; enzim.

zimbil, [Far. sünbül => sümbül > zümbül > zimbil] *{ağız} is.* Sümbül. ◻ **zimbil zimbil,** *{ağız} Sarkık; dökük.* [DS]

zimbit, -di [? zimbit] *{ağız} is. bot.* Deniz kıyılarında biten sarı çiçekli, yapışkan yapraklı, kötü kokulu bir ot. [DS]

zimbon, [zim+bon] *{ağız} is.* Kızılağaç, ekin sapı gibi borumsu dallardan yapılan düdük. [DS]

zimel, [? zimel] *{ağız} is.* Kıldan örülen ip. [DS] ◻ **zimel örmesi,** *{ağız}* → zimel. [DS]

zimem, [Ar. ẕimmet > ẕimem ذمم] *{OsT} is.* Borçlar; zimmetler.

zimemat, [Ar. ẕimam > ẕimemāt ذممات] *(zimema:t) {OsT} is.* Borçlar.

zimerit, -di [? zimerit] *{ağız} is.* → zimbit. [DS]

zimilacı, [Lat. similax] *{ağız} is. bot.* → silcan. [DS]

zimilas, [Lat. similax / Yun. smilas] *{ağız} is. bot.* → silcan. [DS]

zimin[1], [? zimin] *{ağız} sf.* Çok ağır. [DS]

zimin[2], [? zimin] *{ağız} is.* **1.** Güç. **2.** Yürek. [DS]

zimirmek, [zim-ir-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Akmak. [DS]

zimkiri, [zim+kir-i] *{ağız} is.* Ağaçlarda, gecenin ayazı ile donan ve görünümü tilki kuyruğunu andırır buz parçası. [DS]

zimmet, [Ar. ẕimmet ذمت] *{OsT} is.* **1.** Sorumluluk. **2.** Koruma, gözetme zorunda kalma; koruma zorunluluğu. **3.** Güven; hak; aht; eman. **4.** Bir kimsenin sorumluluğunu üstlendiği için ödemek zorunda olduğu para; borç. **5.** Bir ticarî kuruluşun borçlarının tümü. **6.** Bir memurun görevi gereği olarak para, kıymetli evrak, mal bakımından yüklendiği sorumluluk. **7.** *huk.* Bir memurun kendisine emanet edilen ya da görevi gereği koruması, denetlemesi için verilen para, mal, senet gibi değerleri kendisine mal etmesi; zimmetine geçirme. 🗗 **zimmet fişi,** *Ticarî kuruluş ve bankaların muhasebe kayıtlarına geçmesi gereken borç işlemine ait bilgi ve miktarı gösteren belge.*|| (bir hesabı, birinin) **zimmetine geçirmek,** *Bir hesabı o kişiye borç olarak işlemek; borcunun üstüne eklemek.*|| (bir şeyi, kendi) **zimmetine geçirmek,** *Kendisine emanet edilmiş para ya da malı kendisine mal etmek; kendisi için kullanmak.*| (bir tutarı) **zimmetine mahsuben geçirmek,** *Muhasebe kayıtlarında bu tutarın ödendiğini göstermek.*|| **zimmet kalemi,** *İmparatorluk döneminde devlet alacaklarını toplamakla görevli daireye verilen ad.*|| **zimmet pusulası,** *Bir alacağın miktarını gösteren hesap pusulası.*|| **zimmet ve matlup,** *Borç ve alacak; aktif ve pasif.*

zimmetlendirme, [zimmet-le-n-dir-me] *is.* Zimmetlendirmek eylemi.

zimmetlendirmek, [zimmet-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir şeyi bir kimsenin sorumluluğuna vermek; zimmetine bırakmak.

zimmî [Ar. ẕimmet > ẕimmī ذمی] *(zimmi:) {OsT} sf.* **1.** Zimmetli olan; zimmet edilmiş. **2.** *is.* İslam devletinin uyruğunu kabul ettiği için mal, can ve namus güvenliği İslam devletince sağlanan, buna karşılık cizye denilen vergiyi veren Müslüman olmayan kimse. **3.** *tiy.* Karagöz oyununda, Müslüman olmayan tiplemelere verilen ad.

zimojen, [Fr. zymogène] *sf.* **1.** (Hücre için) kendi enzimlerini üreten. **2.** *is.* Proenzim.

zimonükleik, [Fr. zymonucléique] *sf.* (Nükleik asit için) maya mantarlarından çıkarılan RNA.

zimpiri, [zim+pir-i / kir-i] *{ağız} is.* **1.** Dallardaki buz. **2.** Kırağı. [DS]

zimugtug, [Soğd. zmwẖtwḡ] *{eT} is.* Soğd ayının yirmi sekizinci günü. [EUTS]

zimziklemek, [zim-(i)z-ik-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Çocuk için) hırpalayıp ağlatmak. [DS]

zimzim, [zim+zim] *{ağız} is.* Keman. [DS]

zimzirik, -ği [zim(i)z-ir-ik] *{ağız} is.* Yumruk. [DS]

zimzort, [zim+zort] *{ağız} sf.* Gereksiz yere söze karışan, boşboğaz ve işe yaramaz kişi. [DS]

zin[1], [zıng / zınk / zin *(yans.)*] *is.* Ulumayı, inlemeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zin-i-le-mek*

zin[2], [Far. zīn زین] *{OsT} {ağız} is.* Eyer. [DS]

zina[1], [Ar. zinā' زناء] *(zina:) {OsT} is.* **1.** Evlilik durumu olmaksızın bir erkekle bir kadının cinsel ilişkide bulunması; gayrimeşru birleşme; nikâhsız çiftleşme. **2.** *isl. huk.* Aralarında cinsel ilişkiye izin veren bir bağ bulunmaksızın bir erkekle bir kadının cinsel ilişkiye girmesi. **3.** *huk.* Evli erkek veya kadının kendi rızası ile eşinden başka biri ile cinsel ilişkide bulunması. **4.** *{ağız}* Yaramaz, şımarık çocuk. [DS] 🗗 **zinā-kâr,** *{OsT}* → zinakâr.|| **zinā-kârî,** *{OsT}* → zinakâri.| **zina mahsulü çocuk,** *Eşlerden birinin evlilik dışı ilişkisinden doğan çocuğu.*

zina[2], [Ar. zina'] *{ağız} is.* **1.** Yeşilimtırak, sert kabuklu, kın kanatlı bir böcek. **2.** Sazlık ve bataklıklardan akan bulanık su sızıntısı. [DS] 🗗 **zina böycüsü,** *{ağız} Meyvelerin çiçek özünü yiyen kahverengi, sert kabuklu bir böcek.* [DS]

zinab, [Ar. ẕeneb > ẕināb ذناب] *(zina:b) {OsT} is.* Kuyruklar.

zinabe, [Ar. ẕinābe ذنابه] *(zina:be) {OsT} is.* Bir şeyin ardı; arkası.

zinad, [Ar. zend > zinād زناد] *(zina:d) {OsT} is.* **1.** Çakmaklar. **2.** *anat.* Bilekler. 🗗 **zinādü'l-hacer,** *{OsT} Çakmak taşı.*

zinakâr, [Ar. zinā + Far. kār زناکار] *(zina:kâ:r) {OsT} sf.* Yasa dışı cinsel ilişkide bulunan; zina yapan.

zinakâri, [Ar. zinā + Far. kārī زناکاری] *(zina:kâ:ri:) {OsT} is.* Yasa dışı cinsel ilişkide bulunma; zina yapma.

zinar, [? zinar] *{ağız} sf.* Sarp. [DS]

zinarmak, [zinar-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ır]* Karşılaşmak. [DS]

zinbon, [Yun. siphon => sifon > zinbon] *{ağız} is.* Değirmen çarkını döndüren suyun çıktığı yerde oluğun sonuna takılan boru. [DS]

zincan, [? silcan > zincan] *{ağız} is. bot.* Silcan. [DS]

zincef[1], [? zincef] *{ağız} is.* **1.** Elbisenin iç dikişi. **2.** Kıyı. [DS]

zincef[2], [? zincef] *{ağız} sf.* Çok zayıf; cılız. [DS] 🗗 **zincef gibi,** *{ağız} (Hayvan için) zayıf ve aç.* [DS]

zincefr, [Far. zincefr زنجفر] *{OsT} is. kim.* Zincifre.

zincelemek, [zince-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üzmek. [DS]

zincer, [silcan > zincer ?] *{ağız} is. bot.* Silcan, *(Smilax).* [DS]

zincif, [? zincif] *{ağız} is.* Kısalmış elbisenin eteğine konularak içe katlanan dar ve uzun parça. [DS]

zincifle, [Far. zincefr => zincifle] *{ağız} is.* Zehir; ağı. [DS]

zincifre, [Far. zincefr زنجفر] *{OsT} is. kim.* Kırmızı renkli doğal cıva sülfür; HgS.

zincilip, [? zincilip] *{ağız} is.* Rezene. [DS]

zincir, [Far. zencīr زنجير] *is.* **1.** Birbirine geçmiş madenî halkalardan oluşan bağ. **2.** Birbiri ardından gelen şeylerin oluşturduğu dizi. **3.** *mecaz.* Kesintisiz süren olaylar, sebep vb. dizisi. **4.** Her biri bir öncekinin yaptığı eylemin aynısını bir sonra gelene uygulayan bir grup insanın katıldığı iş yöntemi. **5.** *mecaz.* Özgür düşünce ve davranışı engelleyen her türlü olgu. **6.** Eskiden hükümlülerin ellerine ya da ayaklarına vurulan demir bağ veya halka; pranga. **7.** *kim.* Bir moleküldeki atomların bağlanış biçimlerinin açık olarak bir düzlemde gösteriliş biçimi. **8.** *bsy.* Birbiri ardına yerleştirilmiş aynı tip ögeler kümesi. **9.** *{ağız}* Bir tür Maraş kilimi. [DS] **10.** *sf.* Zincir biçiminde olan; zincire benzer. ◘ **zincirden boşanmış gibi,** *1. (Hareket ve davranış için) tımarhaneden kaçmış deli gibi; kontrolsuz ve taşkın biçimde. 2. Çok hızlı ve heyecanlı.* || (birini) **zincire vurmak,** *1. Bir kimseyi prangaya vurmak. 2. Özgürlüğünü elinden almak.* || **zincir gibi,** *1. Art arda sıralanmış. 2. Zincir oluşturacak biçimde.* || **zinciri koparmak,** *1. Bağlandığı zinciri kırıp parçalamak. 2. Delirmek; kudurmak.* || **zincir işi,** *Birbiri içine geçmiş zincir halkası biçiminde görünen iğne ya da tığ işi.* || **zincirlerini kırmak,** *1. Kendisini tutsak eden bağları, zincirleri koparıp atmak. 2. Özgür düşünme ve davranmayı engelleyen eskiden beri var olan gelenek, görenek vb. baskıların etkisinden kendini kurtarmak. 3. Özgürlüğüne kavuşmak; esaretten kurtulmak.* || (birine) **zincir vurmak,** *1. Prangaya vurmak. 2. Esir etmek.*

zincirbent, [Far. zencīr-bend زنجيربند] *(zinci:rbent) {OsT} sf.* **1.** Zincirle bağlı; zincire vurulmuş. **2.** *is. ed.* Halk şiirinde, birinci dizenin son kelimesi ikinci dizenin başında tekrar kullanılmak suretiyle yazılan koşma.

zincirci, [zincir-ci] *is.* **1.** Zincir yapan ya da satan kimse. **2.** Eskiden tutsakları, suçluları zincire bağlamakla görevli kişi. **3.** Değerli madenlerden süs için zincir üreten kuyumcu.

zinirkemiği, [zincir+kemik-i] *{ağız} is. anat.* Belkemiği. [DS]

zincirleme, [zincir-le-me] *is.* **1.** Zincirlemek eylemi. **2.** *bsy.* Bazı programlama dillerinden yararlanılarak iki liste ya da nitelik zincirini uç uca getirerek tek liste ya da nitelik zinciri durumuna getirme işlemi. **3.** *dbl.* Dilsel birimlerin belirli bir düzen içinde yan yana konması ve art arda gelişi. **4.** *fel.* Düşüncelerin, kavramların birbirini izleyişi; maddî olguların nedenselliğe göre birbirini izleyişi. **5.** *sf.* Zincirlenmiş gibi; sıra sıra; silsileten. ◘ **zincirleme isim tamlaması,** *dbl. Bir isim tamlamasının tamlayan ya da tamlanan olarak kurduğu ikinci bir isim tamlaması. okul bahçesinin kapısı.* || **zincirleme kaza,** *İki ve daha çok aracın bir trafik kazasına karışması durumu.* || **zincirleme sıfat tamlaması,** *Bir sıfat tamlaması ile yapılan ikinci bir sıfat tamlaması. kırmızı şapkalı çocuk.* || **zincirleme tepkime,** *kim. Birden çok tepkimenin yarattığı durum.*

zincirlemek, [zincir-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Zincir ile bağlamak. **2.** Art arda sıralamak.

zincirlenme, [zincir-le-n-me] *is.* Zincirlenmek eylemi.

zincirlenmek, [zincir-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Zincire bağlanmak; zincir vurulmak. **2.** Kendisine zincirlemek eylemi uygulanmak. **3.** *dönşl. f.* Art arda sıralanmak. **4.** Birbirine sıkıca bağlanmak. **5.** Zincir sahibi olmak; zincir edinmek.

zincirli, [zincir-li] *sf.* **1.** Zinciri bulunan; üzerinde ya da bir yerinde zincir olan. **2.** Zincir motifi işlenmiş olan. **3.** Zincirle bağlanmış olan. **4.** *is.* Üçüncü Ahmet döneminde bastırılan altın sikkelere verilen ad; fındık; fındıklı.

zincirlik, -ği [zincir-lik] *is.* **1.** Zincir konulan yer. **2.** Gemilerde baş pikte bulunan ve demir zincirinin istiflendiği yer. **3.** *sf.* Zincir yapımına uygun olan.

zincirsi, [zincir-si] *sf.* **1.** Zinciri andıran; zincir gibi olan. **2.** *anat.* (Kordon, kanal, lif vb. için) tespihe benzer biçimde yer yer boğumlar ve düğümler gösteren.

zindal, [? zindal] *{ağız} is.* Kedi yavrusu. [DS]

zindan[1], [Far. zindān زندان] *(zinda:n) {OsT} is.* **1.** Eskiden hükümlülerin kapatıldığı karanlık, ürkütücü ve kapalı yer; hapishane. **2.** *mecaz.* Çok karanlık ve sıkıntılı yer. **3.** *{ağız}* Ay ve yıldızların görünmediği kapalı, bulutlu gece. [DS] ◘ **zindana bırakmak,** *{eAT} Hapsetmek; zindana atmak.* || **zindana urmak,** *{eAT} Zindana atmak; hapsetmek.* || **zindana vurmak,** *{eAT} Zindana atmak; hapsetmek.* || (birine, bir yeri veya hayatı) **zindan etmek,** *Orayı, hayatı, o kimse için yaşanmaz, zevk alınmaz, huzursuz bir duruma sokmak.* || **zindan gibi,** *(Yer için) çok karanlık; bunaltıcı; iç sıkıcı.* || **zindān-gîr,** *{OsT} Zindana atılmış olan.* || **zindan kesilmek,** *1. Çok karanlık duruma gelmek. 2. İçinde bulunana sıkıntı ve bunaltı veren bir durum almak.* || **zindan olmak,** *Yaşanmaz, zevk alınmaz, huzursuz ve rahatsız bir durum oluşmak.*

zindan[2], [Far. zindān] *{ağız} is.* Emekleyen çocuğu yürümeye alıştırmak için kullanılan tahta araba; yürüteç. [DS]

zindan[3], [Far. zindān] *{ağız} is.* **1.** Kaya. **2.** Uçurum. [DS]

zindancı, [zindan-cı] *is.* Zindan bekçisi.

zindandelen, [zindan+del-en] *{ağız} is. zool.* Palamut balığının iki kilodan daha büyük olanına verilen ad. [DS]

zindanî, [Far. zindānī زندانی] *(zinda:ni:) {OsT} is.* **1.** Zindancı; gardiyan. **2.** Zindana atılan suçlu.

zindaniyan, [Far. zindāni-yān زندانیان] *(zinda:niya:n) {OsT} is.* **1.** Gardiyanlar. **2.** Zindana atılan suçlular. **3.** Zindanlıklar; zindana atılacak derecede ağır suç işleyenler.

zindanlamak, [zindan-la-mak زندانلمق] *{eAT} gçl. f. [-r]* Zindanda hapsetmek.

zindanvan, [Far. zindān-vān زندانوان] *{eAT} is.* Zindan bekçisi; zindancı.

zinde, [Far. zinde زنده] *{OsT} sf.* **1.** Dinç; sağlam; diri; canlı. **2.** *zf.* Sağlıklı biçimde. 🗗 **zinde-bād,** *{OsT} "Yaşasın" anlamında iyi dilek sözü.*‖ **zinde-dār,** *{OsT} Geceleri uyanık kalan.*‖ **zinde-dil,** *{OsT} Dinç gönül.*‖ **zinde güç,** *1. Taze kuvvet. 2. mecaz. Bir toplumda olup bitenleri dikkatle izleyen, güçlü, donanımlı, yıpranmamış etkili kişi veya kuruluş.*‖ **zinde kuvvet,** *Zinde güç.*‖ **zinde-rūd,** *{OsT} müz. Türk müziğinde, birleşik bir makam.*‖ **zinde tutmak,** *Genç ve diri kalmasını sağlamak.*

zindegân, [Far. zinde-gān زندگان] *(zindegâ:n) {OsT} is.* Dinç ve sağlıklı olanlar; canlılar.

zindegânî, [Far. zinde-gānī زندگانی] *(zindegâ:ni:) {OsT} is.* **1.** Dirilik; hayat. **2.** Yaşayış; geçim.

zindegî, [Far. zinde-gī زندگی] *(zindegi:) {OsT} is.* Zindelik; canlılık.

zindeleşme, [zinde-le-ş-me] *is.* Zindeleşmek eylemi.

zindeleşmek, [zinde-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Genç, dinç ve sağlam duruma gelmek.

zindelik, -ği [zinde-lik] *is.* Zinde olma durumu; gençlik; dinçlik; sağlamlık.

zindigen, [? zindigen] *{ağız} is.* Mazı palamudu çeşidinden küçük bir yemiş. [DS]

zindik, [Ar. zindīḳ زندیق] *(zindi:k, k kalın okunur) {OsT} sf.* → zındık.

zine[1], [Ar. zinā => zine] *{ağız} is.* Yaramaz, şımarık çocuk. [DS] 🗗 **zine dölü,** *{ağız} 1. Yaramaz çocuk. 2. Kurnaz; hileci.* [DS]

zine[2], [? zine] *{ağız} is.* Merdiven. [DS]

zine[3], [? zine] *{ağız} is.* Az ıslak toprak. [DS]

zinebit, -di [? zinebit] *{ağız} is.* → zimbit. [DS]

zinel, [? zinel] *{ağız} is.* Taze ağaç dallarından bükülerek yapılan zincir. [DS]

zinet, [Ar. zīnet زینت] *(zi:net) {OsT} is.* **1.** Süs; bezek; ziynet. **2.** *{ağız}* Süs eşyası.

zing, [zıng / zınğ / zın / zing *(yans.)*] *is.* Cam ve metal eşyanın çarpmasını, dökülmesini anlatan kök. [Zülfikar] *zing-ir-dek, zing-ir-ti*

zingaro, [İt. zingaro] *(zi'ngaro) is.* Çingene.

zinggirdek, -ği [ziñ-gir-dek] *(ziñgirdek) {ağız} sf.* Yankılı mağara. [DS]

zingiberen, [Fr. zingibérène] *is. kim.* Zencefil esansının ana maddesi olan $C_{15}H_{24}$ formüllü hidrokarbon.

zingil, [? zingil] *{ağız} is.* Lokma tatlısı. [DS]

zingirti, [zing-ir-ti] *{ağız} is.* Hamamdaki yankı. [DS]

zingit, -di [? zingit] *{ağız} is.* Yabani armut ağacı; ahlat. [DS]

zinhar, [Far. zinhār زنهار] *(zi'nha:r) {OsT} ünl.* Sakın; aman ha; asla; olmasın! 🗗 **zinhār-hār,** *{OsT} 1. Aman dileyen. 2. Sözünde durmayan.*

zini, [Ar. sīnī => sini > zini] *{ağız} is.* **1.** Büyük, yuvarlak tepsi; sini. **2.** *folk.* Kız evinden oğlan evine gönderilen hediyelerin konulduğu sini. **3.** Baklava. [DS]

zinik[1]**, -ği** [? zınik / zinik] *{ağız} is.* Küçük salatalık. [DS]

zinik[2]**, -ği** [zır-lık > zinik] *{ağız} is.* Pis su deliği. [DS]

zinilemek, [siñ > sin-i-le-mek > zin-i-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* İnlemek. [DS]

zink[1]**,** [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. *zink-il-de-mek*

zink[2]**,** [? zınik > zink] *{ağız} is.* Küçük salatalık. [DS]

zink[3]**,** [? zink] *{ağız} is.* Karpuz hastalığı. [DS]

zink[4]**,** [? zink] *{ağız} is.* Sığır etinde, diz bölümü.[DS]

zinkaliz, [? zinkaliz] *{ağız} sf.* **1.** Kötü yürekli. **2.** Hırçın. [DS]

zinkat, [Fr. zincate] *is.* Çinko hidroksitten türeyen ve asit rolü oynayan tuz.

zinkenit, [Fr. zinkénite] *is.* Altıgen sistemde yer alan doğal kurşun antimonyosülfür, $PbSb_2S_4$

zinkit, [Fr. zincite] *is.* Altıgen sistemde yer alan doğal çinko oksit; ZnO.

zinkonit, [Fr. zinconise] *is.* Hidrozinkit; çinko çiçeği.

zinkoz, [Fr. zincose] *is. tıp.* Çinko tuzlarının solunmasından ileri gelen akciğer hastalığı.

zinnur, [Ar. ẕi'n-nūr ذی النور] *(zi:nnu:r) {OsT} sf.* Nurlu; nur dolu.

zinnureyn, [Ar. ẕi'n-nūr-eyn ذی النورین] *(zi:nnu:reyn) {OsT} sf.* **1.** İki kez nurlu. **2.** *is.* (Hz. Peygamberin iki kızıyla evlendiği için) Hz. Osman'ın lakabı.

zinpuş, [Far. zīn-pūş زینپوش] *(zi:npu:ş) {OsT} is.* Eyer örtüsü.

zip[1]**,** [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop *(yans.)*] *is.* Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve bir-

den ortaya çıkmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zip-it-mek*

zip[2], [İng. zip *(tescilli isim)*] *is.* Çok sıkı kapanan bir tür fermuar.

zip[3], [biz > zip] *{ağız} is.* Biz (kunduracı aracı). [DS]

zipci, [sıbızgu > sipsi > zipzi > zipci] *{ağız} is.* Ağaç kabuğundan yapılan düdük. [DS]

zipcik, -ği [zip-cik] *{ağız} sf.* İnce. [DS]

zipçi, [zipçi] *{ağız} is.* → zipci. [DS]

zipgin, [ziv > zip-gin] *{ağız} is.* Ağaç filiz. [DS]

zipik, -ği [zip-ik] *{ağız} is.* Sivilce. [DS]

zipitmek, [zip-it-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Koşmak. [DS]

zipka, [Rus. zipka] *{ağız} is.* Potur; zıpka. [DS]

ziplamak, [zıp-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Zıplamak. [DS]

ziplemek, [sip-le-mek > zip-le-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (İğne, bıçak, kama vb. için) saplamak; batırmak; sokmak. [DS]

ziplenmek, [zip-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Saplanmak. [DS]

zipzi, [*eT.* sıbızġu > sipsi > zipzi] *{ağız} is.* Ağaç kabuğundan yapılan düdük; sipsi. [DS]

zipzibi[1], [zip+zib-i] *is. müz.* Değnek.

zipzibi[2], [*eT.* sıbızgu => zipzibi] *{ağız} is.* Sipsi. [DS]

zipzop, [zip+zop] *{ağız} is.* **1.** Düdük çıkarma oyunu. **2.** Davranışlarıyla çevresindekileri tedirgin eden. [DS]

-zir-, [-dir- > -zir-] *yap. e.* Fiilden fiil türeten ek. Geçişlilik sağlar: *emzirmek.*

zir[1], [Ar. zīr زير] *(zi:r) {OsT} is.* Sazın en ince teli. 🗗 **zîr ü bām,** *{OsT} Sazın en ince ve kalın teli.*

zir[2], [Far. zīr زير] *(zi:r) {OsT} sf.* **1.** Alt; aşağı. **2.** *is. müz.* Tiz perde. **3.** *{ağız}* Çay tabağı. [DS] 🗗 **zîr-efkend,** *{OsT} müz. Türk müziğinin eski birleşik makamlarından biri.*|| **zîr-i bagal,** *{OsT} Koltuk altı.*|| **zîr-i bāl,** *{OsT} Kanat altı.*|| **zîr-i meşk,** *{OsT} Altlık.*|| **zîr-i pāy,** *{OsT} Ayak altı.*|| **zîr-i ser,** *{OsT} Baş altı.*|| **zîr-i zemîn,** *{OsT} Yer altı.*|| **zîr ü bālā,** *{OsT} 1. Alt üst. 2. Aşağı yukarı.*|| **zîr ü zeber,** *{OsT} Alt üst.*

zir[3], [Ar. zir زر] *{OsT} is.* Atın göğsü; boyunla gövdenin birleştiği yer.

zira[1], [Ar. zīre زره] *{eT} {ağız} is.* Kimyon. [EUTS] [DS]

zira[2], [Far. zīrā زيرا] *(zi'ra:) {OsT} bağ.* Biri diğerinin açıklaması durumunda olan iki cümleyi birbirine bağlar; şundan dolayı; çünkü. *Geç kaldım, zira trafik yoğundu.*

zira[3]**, -a'ı** [Ar. zirāʿ ذراع] *(zira:) {OsT} is.* **1.** Eskiden kullanılan, dirsek ile orta parmak ucu arasındaki uzaklığa eş bir uzunluk ölçüsü birimi; yaklaşık 75-90 cm. gelir. **2.** Ayın menzillerinden biri. 🗗 **zirā'-i āmme,** *{OsT} huk. Yirmi dört parmaktan ibaret eski bir ölçü birimi; mimar zirası.*|| **zirā'-i a'şārî,** *{OsT} Metre.*|| **zirā'-i kirbāsî,** *{OsT} Yirmi sekiz parmaktan ibaret eski bir ölçü birimi.*|| **zirā'-i kisrā,** *{OsT} Yirmi sekiz parmaktan ibaret ölçü birimi.*|| **zira'-i mesāha,** *{OsT} Yirmi sekiz parmak ve bir dikili parmaktan ibaret olan ve arazi ölçümünde kullanılan bir ölçü birimi.*|| **zirā'-i mi'mārî,** *{OsT} Kalfa ve dülgerlerin kullandığı yirmi dört parmaktan ibaret ölçü birimi.*

zira'at[1], [Ar. zirāʿat زراعت] *(zira:at) {OsT} is.* → ziraat[1].

zira'at[2], [Ar. zirāʿāt زراعات] *(zira:a:t) {OsT} is.* → ziraat[2].

zira'at[3], [Ar. ẕirāʿāt ذراعات] *(zira:a:t) {OsT} is.* → ziraat[3].

ziraat[1], [Ar. zirāʿat زراعت] *(zira:at) {OsT} is.* Tarım; çiftçilik. 🗗 **zirāat-i mütenevvibe,** *{OsT} Nöbetleşe ekim.*

ziraat[2], [Ar. zirāʿāt زراعات] *(zira:a:t) {OsT} is.* Çiftçilikler; tarımlar.

ziraat[3], [Ar. ẕirāʿāt ذراعات] *(zira:a:t) {OsT} is.* (Uzunluk ölçüsü olarak) ziralar.

ziraatçı, [ziraat-çı] *is.* **1.** Tarımcı; çiftçi. **2.** Tarım kuruluşunda görevli teknik eleman.

ziraatçılık,-ğı [ziraat-çı-lık] *is.* Tarımcılık; çiftçilik.

zirahm, [Ar. ẕi-raḥm ذى رحم] *(zi:rahm) {OsT} sf.* Soydan akraba; soydan gelen akraba. 🗗 **zî-rahm-i mahrem,** *{OsT} Evlenmeleri yasak olan akrabalar.*

zira'i [Ar. zirāʿat > żirāʿī / zirāʿiyye زراعيه / زراعى] *(zira:i:) {OsT} sf.* → zirai.

zirai [Ar. zirāʿat > żirāʿī / zirāʿiyye زراعيه / زراعى] *(zira:i:) {OsT} sf.* Tarımsal; tarıma dayanan; tarımla ilgili. 🗗 **zirai işletme,** *Tarımla ilgili işleri düzenleyen kuruluş; tarımla ilgili kuruluş; tarımsal işletme.*

ziraman, [zira-man] *{ağız} is.* Koşmaca oyunu. [DS]

zirar, [Ar. żırār ضرار] *(zira:r) {OsT} is. huk.* **1.** Başkasına zarar verme. **2.** Karşılıklı zarar verme.

zirat, -dı [? zirat] *{ağız} is.* Bayramdan bir gün önce; arefe. [DS]

ziravut, [? ziravut] *{ağız} sf.* **1.** İri yarı. **2.** Korkusuz; yürekli; yiğit. [DS]

zirbent, -di [Far. zīr-bend زيربند] *(zi:rbent) {OsT} is.* Kuşak; kemer; kayış.

zirbit, -di [? zirbit] *{ağız} is.* Sürtünmeden dolayı aşınmış, düzgünleşmiş aşık. [DS]

zircik, -ği [zir-cik] *{ağız} sf.* Şımarık. [DS]

zirdest, [Far. zīr-dest زيردست] *(zi:rdest) {OsT} is.* El altındaki halk; baskı altında tutulan, âciz halk.

zirdestan, [Far. zīr-dest-ān زیردستان] *(zi:rdesta:n) {OsT} is.* Baskı altında tutulan halk; âcizler topluluğu.

zire[1]**,** [Far. zīre زیره] *(zi:re) {OsT} is. bot.* Kimyon.

zire[2]**,** [Ar. rezze => zire] *{ağız} is.* Kapı zinciri. [DS]

zirefci, [ziref-çi] *{ağız} sf.* Çok harcayan. [DS]

zirek, [Far. zīrek زیرك] *(zi:rek) sf.* **1.** *{OsT}* Zeyrek; anlayışlı; uyanık. **2.** *{ağız}* Açıkgöz; akıllı. [DS] **3.** *{ağız}* Çevik; eli çabuk. [DS] **4.** *{ağız}* Çalışkan. [DS]

zirekî, [Far. zīrek > zīrekī زیرکی] *(zi:reki:) {OsT} is.* Zeyreklilik; anlayışlılık; uyanıklık.

zirge, [? zirge] *{ağız} is.* Sert, dolgun taneli hevenk üzümü. [DS]

zirgidi, [zirgidi] *{ağız} sf.* Yoksul; parasız; işsiz. [DS]

zirgil, [zirgil] *{ağız} sf.* Eğitimi olmayan; terbiyesiz. [DS]

zirgitli, [zirgit-li] *{ağız} sf.* İşsiz; aylak; başıboş. [DS]

zirgüle, [Far. zengüle زرگوله] *(zirgû:le) {OsT} is. müz.* → zengûle.

zirin, [Far. zīr > zīrīn زیرین] *(zi:ri:n) {OsT} sf.* Aşağıdaki; alttaki.

zirincitmek, [zirinci-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Sıkıntı vermek. [DS]

zirink, [zirink] *{ağız} sf.* Tez iş yapan; çevik. [DS]

zirişk, [Far. zirişk زرشك] *is. bot.* Kadıntuzluğu; ambarbaris.

zirişkiye, [Far. zirişkiyye زرشکیه] *{OsT} is. bot.* Kadıntuzluğugiller.

ziritle, [? ziritle] *{ağız}* is. Lokma tatlısı. [DS]

zirkeşide, [Far. zīr *(alt)* + keşīde *(çekilmiş)* زیرکشیده] *(zi:rkeşi:de) {OsT} sf.* **1.** Altı çekilmiş. **2.** *müz.* Türk müziğinde eski birleşik bir makam adı.

zirkon, [Fr. zircone / Far. āzer-gūn *(ateş rengi)*] *is. kim.* **1.** Zirkonyum oksit; ZrO_2 **2.** *jeol.* Zirkonyumun en önemli bir doğal birleşiği olup saydam, renksiz, sarı, yeşil ve kahverengi türleri olan, kırılma indisinin yüksekliği sebebiyle elmasa benzeyen değerli bir taş.

zirkonat, [Fr. zirconate] *is. kim.* Zirkonyumun bazlarla birleşerek yaptığı tuzların genel adı; sodyum zirkonat (Na_2ZrO_3) gibi.

zirkonyum, [Fr. zirconium] *(zirko'nyum) is. kim.* Atom numarası 40, atom ağırlığı 91,22 olan, yoğunluğu 6,5 ve 1900°C'de ergiyen, havada ısıtılınca kuvvetli bir ışık vererek yanan, akkor derecede hidrojen ve azotla birleşen, beyazımsı gri renkte, asitlerin ve alkalilerin etkilerine karşı dayanıklı bir metal element, sembolü: Zr.

zirkotermi, [Fr. zircothermie] *is.* Ateşe dayanıklı bazı metallerin hazırlanmasında zirkonyumun indirgen olarak kullanıldığı metalürji işlemi.

zirlemek, [zir-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Akmak. [DS]

zirnih, [Far. zirniḫ زرنخ] *{OsT} is.* Zırnık.

zirnihi [Far. zirniḫī زرنخی] *(zirnihi:) {OsT} sf.* Zırnık renginde; sarı renkli.

zirof, [? zirof] *{ağız} sf.* İnce. [DS]

ziron, [? ziron] *{ağız}* is. Kılçıksız buğday. [DS]

zirtaboz, [zırt-a + Far. bāz] *{ağız} sf.* → zırtaboz. [DS]

zirte, [? zirte] *{ağız} is.* Kızılcık ekşisi. [DS]

ziruh, [Ar. ẕī-rūḥ ذی روح] *(zi:ru:h) {OsT} sf.* Canlı.

zirve, [Ar. ẕirve ذروه] *{OsT} is.* **1.** Yeryüzü yükseltilerinin en yüksek noktası; doruk; tepe. **2.** *mecaz.* Beceri, ustalık, bilgi gibi bir durumun en üst düzeyi. **3.** *mecaz.* Bir aşamanın en üst derecesi. 🗗 **zirve diplomasisi,** *siy. İki ülke arasındaki sorunların bu ülkelerin en üst düzey yöneticileri arasında ele alınması, görüşülmesi.*|| **zirve konferansı,** *Zirve toplantısının oluşturduğu konferans.*|| **zirve toplantısı,** *En üst düzey devlet temsilcilerinin katılımı ile oluşturulan ve uluslar arası konuların çözüme kavuşturulduğu toplantı.*

ziryan, [? ziryan] *{ağız} sf.* Boş gezen. [DS]

zirza, [Ar. rezze => zirza] *{ağız} is.* **1.** Kapı zinciri; kapı sürgüsü. **2.** Kapı kilidi. [DS]

zirze, [Ar. rezze => zirze] *{ağız} is.* Kapı mandalı görevini gören zincirli sürgü. [DS]

zirzibil, [zir+zibil] *{ağız} is.* Zibil. [DS]

zirzivil, [zir+zibil] *{ağız} is.* Zibil. [DS]

zirzop, -bu [zır *(yans.)* + zop *(yans.)*] *(zi'rzop) sf.* **1.** Aklına eseni yapan; delişmen; zıpır. **2.** Densiz konuşan; geveze. **3.** İşsiz; başıboş. **4.** *{ağız} folk.* Gelin alayına eşlik eden delikanlılardan her biri. [DS] **5.** Medrese öğrencileri tarafından giyilen sağa meyilli bir sarık türü.

zirzopça, [zirzop-ça] *(zirzo'pça) zf.* Zirzopluk edercesine; bir zirzop gibi.

zirzoplaşma, [zirzop-laş-ma] *is.* Zirzoplaşmak eylemi.

zirzoplaşmak, [zirzop-laş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Uygunsuz ve yakışıksız davranışlarda bulunur olmak; delişmence davranmak.

zirzopluk,-ğu [zirzop-luk] *is.* Zirzop bir kimsenin özelliği. 🗗 **zirzopluk etmek,** *Delice ve delişmence davranışlarda bulunmak.*

zirzor, [Ar. rezze => zirza > zir-zor ?] *{ağız} is.* Kapı rezesi. [DS]

zişan, [Ar. ẕī-şān ذی شان] *(zi:şan) {OsT} sf.* Şanlı; ünlü; yüce.

zişaşaa, [Ar. ẕī-şaʿşaʿa ذی شعشعه] *(zi:şaşa) {OsT} sf.* Gösterişli; parlak; mutantan.

zişt, [Far. zişt زشت] *{OsT} sf.* Çirkin. 🗗 **zişt-ru,** *{OsT} Çirkin yüzlü.*

ziştî, [Far. zişt > ziştī زشتی] *(zişti:) {OsT} is.* Çirkinlik.

zit, [Ar. zift => zīt] *(zi:t) {ağız} is.* Zift. [DS]

ziv[1], [zıv / ziv *(yans.)*] *is.* **1.** Hızlıca fırlatmayı, uçup gitmeyi, kaçınayı anlatan kök. [Zülfikar] *ziv-le-mek* **2.** *{ağız}* Görünmeden gitme; sıvışma. [DS] 🗗 **ziv olmak,** *{ağız} Gizlice kaçmak.* [DS]|| **ziv yılanı,** *{ağız} Çok hızlı geçen ok yılanı.* [DS]

ziv[2], [zıv / ziv / zöv *(yans.)*] *is.* Titremeyi, kıpırdamayı, kaynaşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *ziv-remek, ziv ziv*

ziv[3], [Far. sīm => ziv] *{ağız} is.* Gümüş.

zivan[1], [Ar. zivān] *{ağız} is.* Buğday tarlalarında biten tohumu acı bir ot; delice, *(Lolium temulentum).* [DS]

zivan[2], [Ar. ? zivan] *{ağız} is.* Sivilce. [DS]

zivana, [Far. zevāne => zivana] *{ağız} is.* **1.** Zıvana. **2.** Değirmen bendine suyun çıktığı yer. [DS] 🗗 **zivanadan çıkmak,** *{ağız} 1. Öfkelenmek. 2. Taşkınlık göstermek; uygunsuz davranmak.* [DS]

zive, [Ar. zāviye => ? zive] *{ağız} is.* Gönye. [DS]

ziveden, [ziv-e-den] *{ağız} zf.* **1.** Birden. **2.** Tez ve gizlice. [DS]

zivekar, [Ar. ẕī-veḳār ذی وقار] *(zi:veka:r) {OsT} sf.* Vakarlı; gururlu.

zivele, [Yun. dzeula => zivele] *{ağız} is.* Boyunduruk. [DS]

ziver, [Far. zīver زیور] *(zi:ver) {OsT} is.* Süs.

zivga, [Rus. zipka => zivga] *{ağız} is.* Potur; zıpka. [DS]

zivik[1], **-ği** [ziv-ik] *{ağız} is.* Kalın çul, deri, keçe dikmeye yarayan ağaç biz. [DS]

zivik[2], **-ği** [ziv-ik] *{ağız} is.* **1.** Sahan kapağının veya fesin üstündeki çıkıntı. **2.** Kapıyı içten kilitleyen kargaburnu. **3.** Döven okunu boyunduruğa bağlayan ağaç. [DS]

zivindirik, -ği [zivin-dirik زوندرك] *is.* **1.** *{OsT}* Can. **2.** *{ağız}* Sivilce. [DS]

zivink, [? zivink] *{ağız} is.* Odaların tümü. [DS]

zivir[1], **-vri** [ziv-ir] *{ağız} is.* **1.** Mide. **2.** İç; batın. [DS] 🗗 **zivri azmak,** *{ağız} Sinirlenmek.* [DS]

zivir[2], [ziv-ir] *{ağız} sf.* Uykusu kaçan. [DS]

zivir[3], [ziv-ir] *is.* Kıpırdamayı, kaynaşmayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **zivir zivir,** *{ağız} Kıpır kıpır.* [DS]

zivircik, -ği [zivir-cik] *is. bot.* Kelebekçiçeğigillerden, Akdeniz bölgesinin kıraç arazilerinde yetişen, tohumları fasulyeye benzeyen, bütün kısımları zehirli birçok alkaloit içeren, yaprakları su yeşili renginde, alt yüzleri biraz tüylü, kuvvetli kokulu çalımsı bitki; katırkuyruğu; kokar çalı, *(Anagrys foetida).*

zivka, [Rus. zipka => zivka] *{ağız} is.* **1.** Potur; zıpka. **2.** Kısa yün ceket. [DS]

zivlan, [ziv-le-ñ / zev-le-n] *{ağız} sf.* → zivlen. [DS]

zivle, [? zivle زیوله] *{eAT} is.* → zevle.

zivlemek[1], [ziv-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Suya) atlamak; dalmak. [DS]

zivlemek[2], [ziv-le-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Fark ettirmeden kaçmak; sıvışmak. [DS]

zivlen, [ziv-le-n] *{ağız} sf.* **1.** İnce uzun. **2.** Narin. [DS]

zivleng, [ziv-le-ñ] *(zivleñ) {ağız} sf.* → zivlen. [DS]

zivlengi, [ziv-le-ñ-i > zivlengi] *{ağız} sf.* → zivlen. [DS]

zivlenmek, [ziv-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Sıvışmak. [DS]

zivmek, [ziv-mek] *{ağız} gçsz. f. [-er]* Kaymak. [DS]

zivra, [? zivra] *{ağız} is.* Potur; zıpka. [DS]

zivrik, -ği [ziv-(i)r-ik] *{ağız} sf.* **1.** Çevik; atik. **2.** *is.* Altı sivri kap. [DS]

zivtinmek, [Far. seft => sift-in-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* **1.** Kaşınmak. **2.** (Tavuk, horoz vb. için) eşinmek. **3.** Cebini karıştırmak. **4.** Oyalanmak. [DS]

zivtli, [Ar. zift => zivt-li] *{ağız} sf.* **1.** Pis; bulaşık; yapışkan. **2.** Uyuşuk; aptal. [DS]

zivzik, -ği [ziv(i)z-i-k] *{ağız} is.* **1.** Tohumluk küçük soğan; ıska. **2.** Sincap. **3.** Kalem koruyucusu.[DS]

zivzillenmek, [ziv-(i)z-il-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ağır kanlı davranmak. [DS]

zivziv[1], [ziv+ziv] *{ağız} is.* Tura oyunu. [DS]

zivziv[2], [ziv+ziv] *{ağız} sf.* **1.** Sessiz; gizlice; sinsice. **2.** İşsiz; başıboş. [DS]

ziy, -yyi [Ar. ziyy زی] *{OsT} is.* Dış görünüş; kılık kıyafet. 🗗 **ziyy-i ulemā,** *{OsT} Ulema kıyafeti.*

ziya, -a'i [Ar. żiyā' ضیاء] *(ziya:) {OsT} is.* Işık; aydınlık.

ziyabar, [Ar. żiyā' + Far. bār ضیابار] *(ziya:ba:r) {OsT} sf.* Işık saçan.

ziyad, [Ar. ziyād زیاد] *(ziya:d) {OsT} is.* Çokluk; fazlalık.

ziyadar, [Ar. żiyā' + Far. dār ضیادار] *(ziya:da:r) {OsT} sf.* Işığı bol; aydınlık; parlak.

ziyade, [Ar. ziyāde زیاده] *(ziya:de) {OsT} is.* **1.** Artma; çoğalma. **2.** *ed.* Müstezat gazellerde tam dizeleri izleyen kısa parçacıklar. **3.** *müz.* Koma. **4.** Büyük camilerde ana yapı ile çevre duvarları arasında kalan kısım. **5.** *sf.* Çok; daha çok; fazla; bol. **6.** Artan; fazladan kalan; fazlalık olan. 🗗 **ziyade-i munfasıla-i gayr-ı mütevellide,** *{OsT} Kira gibi asıldan doğmayan, ayrıca elde edilen gelir.*|| **ziyade-i muttasıla-i gayr-ı mütevellide,** *{OsT} Evin boyası gibi asıl şeye sıkı sıkıya bağlı olan ve ondan ayrılmayan fazlalık.*|| **ziyade-i muttasıla-i mütevellide,** *{OsT} Ağacın büyümesi gibi asıl maldan doğan ve ondan ayrılamayan fazlalık.*|| **ziyade-i mütevellide,** *{OsT}*

Meyve gibi asıl şeyden doğan ve ondan ayrılabilen fazlalık.

ziyadeleşme, [ziyade-le-ş-me] *(ziya:deleşme) is.* Ziyadeleşmek eylemi; artma; çoğalma.

ziyadeleşmek, [ziyade-le-ş-mek] *(ziya:deleşmek) dönşl. f [-ir]* Artmak; çoğalmak.

ziyadesiyle, [ziyade-s-i+ile] *zf.* Olağandan, gerekenden daha çok; fazlasıyla.

ziya'efşan, [Ar. żiyā' + Far. efşān ضیا افشان] *(ziya:efşa:n) {OsT} sf.* → ziyafeşan.

ziyaf, [Ar. ziyāf زیاف] *(ziya:f) {OsT} sf.* (Para için) karışık; kalp; silik.

ziya'feşan, [Ar. żiyā' + Far. feşān ضیافشان] *(ziya:feşa:n) {OsT} sf.* Işık saçan; ışık yayan; ışıldayan; parlak.

ziyafet[1], [Ar. żiyāfet ضیافت] *(ziya:fet) {OsT} is.* **1.** Misafir kabul etme ve misafire yedirip içirme. **2.** Eğlenmek ya da bir olayı kutlamak amacıyla çağrılan konukların yemekle ağırlandığı toplantı; şölen; toy. **3.** *mecaz.* Başarılı ve doyurucu sanat gösterisi. ◻ **ziyafet çekmek,** *Konukları yedirip içirmek; yemekle ağırlamak.*‖ (bir şey) **ziyafeti çekmek,** *En iyi biçimde yerine getirmek; doyurucu bir şekilde sunmak.*‖ **ziyafet vermek,** *Konukları yedirip içirmek; yemekle ağırlamak.*

ziyafet[2], [Ar. ziyāfet زیافت] *(ziya:fet) {OsT} is.* Değişik, karışık ve kalp olma.

ziya'güster, [Ar. żiyā' + Far. güster ضیاگستر] *(ziya:güster) {OsT} sf.* Işık yayan.

ziya'î [Ar. żiyā' > żiyā'ī / żiyā'iyye ضیائیه / ضیائی] *(ziya:i:) {OsT} sf.* Işıkla ilgili.

ziyan, [Far. ziyān زیان] *(-ya:nı) {OsT} is.* Kayıp; zarar. ◻ **ziyan damı,** *{ağız} Banyo.* [DS]‖ **ziyan eşeği,** *{ağız} Sakar; her şeyi kırıp döken.* [DS]‖ **ziyan etmek,** *(Alış veriş için) zarar etmek; zarara uğramak.*‖ (bir şeyi) **ziyan etmek,** *Boş yere harcamak; gereksiz olarak tüketmek.*‖ (birini) **ziyan etmek,** *Vermiş olduğu bir kararla onun başarısızlığına, mutsuzluğuna, hastalığına vb. neden olmak; zarar vermek.*‖ **ziyanı yok!** *1. Özür dilemelerde, "Önemli değil, önemi yok" anlamında bir karşılık sözü. 2. {ağız} Oldukça iyi!* [DS]‖ (bir şeyi) **ziyan itmek** (etmek), *{ağız} Boşa harcamak)* [DS]‖ **ziyan kesmek,** *{ağız} Verilen zararın karşılığını para olarak almak; tazmin etmek.* [DS]‖ **ziyan olmak,** *1. (Nesneler için) boş yere harcanmak; gereksiz yere tüketilmek. 2. İşe yaramaz duruma gelmek. 3. (Kişi için) kötü bir duruma düşmek; harcanmak; yazık olmak.*‖ **ziyan sanmak,** *{eAT} Zarar vermeyi düşünmek.*‖ **ziyan tıkacı,** *{ağız} Zarar verici; ortalık karıştırıcı.* [DS]‖ **ziyan tıkası,** *{ağız}* → ziyan tıkacı.

ziyancı, [ziyan-cı] *{ağız} sf.* Zarar verici; ziyan tıkacı. [DS]

ziyankâr, [Far. ziyān-kār زیانکار] *(ziyankâ:r) {OsT} sf.* **1.** Zarar veren. **2.** Çevresine zarar vermeyi alışkanlık edinmiş olan.

ziyankârî, [Far. ziyān-kārī زیانکاری] *(ziyankâ:ri:) {OsT} is.* Ziyankârlık.

ziyankârlık, -ğı [ziyarkâr-lık] *(ziyankâ:rlık) is.* **1.** Ziyankâr olma durumu. **2.** Ziyankâr bir kişinin ya da hayvanın durumu veya huyu. **3.** Bir şeyi boş yere harcama.

ziyansız, [ziyan-sız] *sf.* **1.** Zararı olmayan. **2.** Zarar vermeyen; zararsız. **3.** Oldukça iyi durumda olan; zararsız.

ziyapaş, [Ar. żiyā' + Far. pāş ضیاپاش] *(ziya:pa:ş) {OsT} sf.* Işık saçan; aydınlatan.

ziyaratlık, -ğı [ziyaret-lik] *{ağız} is. folk.* Bayram namazından sonra mezarlıkta helva yenilen yer. [DS]

ziyare, [Ar. ziyāret => ziyāre] *{ağız} is.* Tatlı maya ile yapılmış simit. [DS]

ziyaret, [Ar. ziyāret زیارت] *(ziya:ret) {OsT} is.* **1.** Bir kimseyi görmeye gitme; onunla birlikte olma ve görüşmek niyetiyle yanına varma; görüşme. **2.** Saygı duyulan bir mekânı gezip görmek, orada dua etmek, dilekte bulunmak amacıyla oraya gitmek. **3.** (Hasta, hapis, asker, öğrenci vb.ni) bulunduğu yerde görme, görüşme, konuşma işi. **4.** Bir mevki, makam sahibi ile görüşmeye gitme. **5.** Bir devlet başkanı, politikacı ya da uluslar arası kimliği bulunan kişi ile görüşmek üzere yurt dışına çıkma. **6.** Bir yeri, bir binayı gezmek işi. **7.** İnceleme, araştırma gibi amaçlarla bir yeri gezip dolaşma işi. **8.** *isl.* İslam dini kurallarına göre bir yeri veya kimseyi görmeye gitme. ◻ **ziyaret etmek,** *Bir kişiyi ya da bir kimseyi görmeye gitmek.*‖ **ziyaret-i Kâbe,** *Kâbe'yi ziyaret; hacca gitme.*‖ **ziyaret-i kubur,** *Mezar ziyareti.*‖ **ziyaret-i resmiye,** *Resmî ziyaret.*‖ **ziyaret izni,** *Hükümlü ya da tutuklu ile görüşmek için ilgili makamlardan alınan izin ve izin belgesi.*

ziyaretçi, [ziyaret-çi] *(ziya:retçi) is.* Ziyarete giden kişi; görüşmeye giden kimse.

ziyaretgâh, [Ar. ziyāret + Far. -gāh زیارتگاه] *(ziya:retgâ:h) {OsT} is.* Ziyaret edilecek yer; saygı göstermek ya da hayır işlemek için uğranılacak yer; türbe; ziyaret yeri.

ziy, -yyi [Ar. ziy زی] *{OsT} is.* Dış görünüş; kılık kıyafet.

ziyk, [Ar. żıyḳ ضیق] *{OsT} sf.* Pek dar.

ziynet, [Ar. zīnet زینت] *(zi:net) {OsT} is.* Süs; bezek.

ziyrat, [Ar. ziyāret => ziyrat] *{ağız} is.* Arife günü. [DS]

ziyrek, -ği [Far. zīrek / zeyrek] *{ağız} sf.* **1.** Çevik; becerikli. **2.** Akıllı. [DS]

ziyzillenmek, [ziy-(i)z-il-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Ağır kanlı davranmak. [DS]

zizefun, [Ar. zīzefūn زيزفون] *(zi:zefu:n) {OsT} is. bot.* Ihlamur ağacı.

zizefuniye, [Ar. zīzefūn > zīzefūniyye زيزفونيه] *(zi:zefu:niye) {OsT} is. bot.* Ihlamurgiller.

zizil, [? zizil] *{ağız} is.* Solucan. [DS]

zloti, [Pol. zloty] *(z'loti) is.* Polonya'nın para birimi; Zl.

Zn, [İt. zinco] *is. kim.* Havadan etkilenmeyen, parlatmaya elverişli mavimsi beyaz renkte, atom sayısı 30, kütlesi 65,37 olan çinko elementinin sembolü.

zoba, [Mac. zsoba] *{ağız} is.* Soba. [DS]

zobandık, -ğı [zob-an-dık] *{ağız} sf.* İri yarı; kalın; kaba. [DS]

zobar, [zob-ar] *{ağız} sf.* İri yarı, uzun ve gürbüz. [DS]

zobaşı, [sü+baş-ı > zobaşı] *{ağız} is.* Bucak müdürü.

zobcuk, -ğu [zob-cuk] *{ağız} is.* **1.** Ağaç kabuklarını kaldırmak için kullanılan tahta bıçak. **2.** Sırık. **3.** *sf.* (Nesne için) iri; büyük. **4.** Beceriksiz; hantal. [DS]

zobranlı, [zob(u)r-an-lı] *{ağız} sf.* **1.** Kırıp döken; deviren; düşüren. **2.** İri yarı, uzun ve gürbüz. [DS]

zobu[1], [zop > zob-u] *{ağız} sf.* **1.** Külfetli; zor; sıkıntılı. **2.** İri yarı; kalın; kaba saba ve kırıcı. **3.** Kendini beğenmiş; gururlu; onuruna çok düşkün. **4.** Delikanlı. **5.** *is.* Kadının gizlice eve aldığı erkek; âşıktaş; hovarda. **6.** Avcıların av hayvanlarını taşıyan yardımcı. [DS] **7.** Vezir konaklarında, gedikli iç ağalarının yardımcılarına verilen ad.

zobu[2], [zop > zob-u] *{ağız} is.* Büyük çekiç; külünk. [DS]

zobudu, [zob-u-d-u] *{ağız} is.* İri yarı, kaba ve kırıcı kimse. [DS]

zobulaşmak[1], [zobu-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* İrileşmek. [DS]

zobulaşmak[2], [zorba > zobu-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Zorbalaşmak. [DS]

zobunduruk, -ğu [zob-un-duruk] *{ağız} is.* Kalın sopa. [DS]

zoburannı, [zoburan-lı] *{ağız} sf.* İri yarı; kalın; kaba. [DS]

zobut, [zop > zob-ut] *{ağız} is.* **1.** Kalın sopa. **2.** Kocaman, yaş kütük. **3.** *sf.* İri yarı; kalın; kaba. [DS]

zobzekil, [zob+zekil] *{ağız} sf.* Saygısız; terbiyesiz. [DS]

zod, [? zod] *{ağız} is.* (Balta vb.) onarma. [DS]

zodlamak, [zod-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Eklemek. **2.** İş üstüne iş yüklemek; yeni iş vermek. [DS]

Zodyak, [Yun. dzoion *(hayvan)* + eidos *(figür)* > dzoïdiakós > Lat. zodiacus > Fr. zodiaque] *(zo'dyak) is. gök b.* Burçlar kuşağı.

zogal, [Erme. zołal / Far. zuġāl => zogal] *{ağız} is.* Kızılcık. [DS]

zoganek, -ği [? zoganek] *{ağız} is.* Kapının ağaç sürgüsü. [DS]

zoğ[1], [zoğ] *{ağız} is.* **1.** Çarık yapmak için kesilen gön parçaları. **2.** Çarık. **3.** Eşit kesilen gön parçalarından her biri. [DS]

zoğ[2], [zoğ] *{ağız} is.* **1.** Biçilmiş, demet yapılmış ekin. **2.** Yapı üstüne atılan 60-75 cm. çapında ve 7-10 m. boyunda ağaç. **3.** İnce uzun ağaç. [DS]

zoğ[3], [zoğ] *{ağız} is.* Cevizli sucuk kurutmak için yapılan askı. [DS]

zoğ[4], [zoğ] *{ağız} is.* Arka; sırt. [DS]

zoğa, [zoğ-a] *{ağız} is.* Ekinleri tırpanla, ayakçaksız biçme. [DS]

zoğal, [Erme. zołal / Far. zuġāl => zoğal] *{ağız} is.* Kızılcık. [DS]

zoğala, [? zoğala] *{ağız} is.* Hamur yumağı; pazı. [DS]

zoğdurmak, [zoğ-dur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Şişmek; kabarmak. [DS]

zoğlamak[1], [zoğ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Uzunlamasına kesmek; dilmek. **2.** Gönü eşit dilimlere ayırmak. [DS]

zoğlamak[2], [zoğ-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Dövmek. [DS]

zoğlamak[3], [zoğ-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Kayıp gelmek. [DS]

zoğlutmak, [zoğ-(u)l-ut-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Zorla sokmak. [DS]

zoğna, [zoğ-la-mak > zoğ-la > zoğna] *{ağız} is.* Kapının ağaç sürgüsü. [DS]

zoğnak, -ğı [zoğ-la-k > zoğnak] *{ağız} is.* → zoğna. [DS]

zoğutmak, [zoğ-ut-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Korkup kıpırdayamamak. [DS]

zoh, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zoh-ur-da-mak* 🗗 **zoh zoh,** *{ağız} (İrinli yara ağrısı için) zonk zonk.* [DS]

zohurdamak, [zoh *(yans.)* > zoh-ur-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zoid, [Yun. dzoon *(hayvan)* + eidos *(görünüm)* > Fr. zoïde] *is. biy.* → zoit.

zoidogam, [Fr. zoïdogame] *sf. biy.* (Çiçek için) tozlaşması hayvanlar aracılığı ile olan.

zoidogami, [Fr. zoïdogamie] *is. biy.* Erkek gametlerin, dişi gametlere sıvı ortamda ulaştıkları döllenme tipi.

zoit, -di [Yun. dzoon *(hayvan)* + eidos *(görünüm)* > Fr. zoïde] *is. biy.* **1.** Su yosunlarının üreme çevriminde yer alan kamçılı serbest hücre. **2.** Bazı ilkel mantarlarda, hareketli erkek gamet. **3.** Selentere-

lerde özel görevi olan ve olmayan hücrelerin her biri.

zok, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zok-la-mak, zok-u-la-mak, zok-ul-mak*

zoka, [Yun. dzoka / İt. soga] *(zo'ka) is.* Büyük balıkları avlamakta kullanılan, bir ucunda olta iğnesi, öbür ucunda da olta ipinin bağlandığı bir delik bulunan balık biçiminde dökülmüş parlak kurşun parçası. 🗗 **zokayı yutmak,** *1. (Balık için) zoka iğnesini yutmak. 2. argo. Aldatılıp zarara sokulmak.*

zokgu, [sok-gu > zok-gu] *{ağız} is.* Büyük taş dibek; mahalle dibeği. [DS]

zokgullamah, [zong-ul-da-mak > zokgulla-maḫ] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* (Yara için) zonklamak; ağrımak. [DS]

zokku, [sok-ku > zok-ku] *{ağız} is.* → zokgu. [DS]

zokkumlamak, [zokkum-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Sürekli başa kakmak. [DS]

zoklamak, [zok-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zokmak[1], [sok-mak > zok-mak] *{ağız} is.* Çıkmaz sokak. [DS]

zokmak[2], [sok-mak > zok-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Sokmak. [DS]

zoku, [sok-mak > sok-u > zoku] *{ağız} is.* Büyük taş dibek; mahalle dibeği. [DS]

zokulamak, [zok-u-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u) -yor]* Zonklamak. [DS]

zokuldamak, [zok-ul-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u) -yor]* Zonklamak. [DS]

zokulmak, [zok-ul-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Zonklamak. [DS]

zol, [zoğ / zol] *{ağız} is.* Çarık yapmak için boyuna kesilmiş gön parçası. [DS]

zola, [? zola] *{ağız} is.* Gübre. [DS]

zolam, [? zolam] *{ağız} sf.* Yoksul. [DS]

zolanmak, [zor > zor-la-n-mak > zö-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* **1.** Güçlenmek. **2.** Çoğalmak. [DS]

zoli, [? zoli] *{ağız} is.* Sümük. [DS]

zollu, [zor-lu > zol-lu] *{ağız} sf.* Güzel; çok iyi; beğenilen. [DS]

zom[1], [zam / zım / zom / zum *(yans.)*] *is.* Vurmayı, çarpmayı, düşmeyi, çalmayı; düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zom zom gez-mek* 🗗 **zom zom,** *{ağız} 1. (Yürümek için) sallanarak, omuzlarını oynatarak. 2. (Yürümek için) deve gibi.* [DS] | **zom zom gezmek,** *{ağız} İşsiz güçsüz dolaşmak.* [DS] | **zom zom itmek** (etmek), *{ağız} Sallanmak; debelenmek.* [DS]

zom[2], [zom *(yans.)*] *sf. argo.* **1.** (Kişi için) olgun, kemale ermiş. **2.** Çok sarhoş. **3.** *{ağız}* Aptal. [DS] **4.** *is.* Saraçların kaş bağlamada kullandıkları, küt uçlu 30-40 cm. uzunlukta, arkası kıvrık demir parçası. 🗗 **zom olmak,** *argo. Çok sarhoş olmak.*

zom[3], [zom] *{ağız} is.* Balyoz. [DS]

zom[4], [zom] *{ağız} is.* **1.** Kereste yapmak için kesilip temizlenmiş kalın ağaç gövdesi; kütük; tomruk. **2.** Sütun. [DS]

zomayız, [zomayız] *{ağız} sf.* Biçimsiz; kaba. [DS]

zomb[1], [zamb / zımb / zomb / zömb / zumb *(yans)*] *is.* Rastgele vurmayı, çarpmayı, düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zomb-ul-da-mak*

zomb[2], [zomb / zomp *(yans.)*] *is.* Kuvvetle titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zomb-ur zombur, zomb-ur-da-mak*

zombak, -ğı [Far. zanbak => zombak] *{ağız} is.* Tomurcuk. [DS]

zombo, [zomb+ağa > zombo] *{ağız} is.* Züppe. [DS]

zombon, [zomb + Far. bān > zombon] *{ağız} is.* Ağaç, buğday sapı, kamış gibi şeylerden yapılan düdük. [DS]

zombuldamak, [zomb > zomb-ul-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** Acele etmek; ivmek. **2.** (Binek hayvanı için) tırıs yürümek. **3.** Büyük adımlarla acele acele yürümek. **4.** Boş yere dolaşıp durmak. [DS]

zombur[1], [zomb-ur] *is.* Güçlü bir şekilde titremeyi ve bu şekilde davranmayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **zomburu tutmak,** *{ağız} Çok üzülmek.* [DS]‖ **zombur zombur,** *{ağız} (Titremek için) sesli ve hareketli.* [DS]

zombur[2], [zomb-ur] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) iri yarı. **2.** *is.* Eşek arısından iri iğnesiz bir tür arı. [DS]

zomburdamak, [zomb-ur-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Dişleri birbirine çarpacak derecede titremek. [DS]

zomguldamak, [zong-ul-da-mak > zomb-ul-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zomp[1], [zomb / zomp *(yans.)*] *is.* Kuvvetle titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zomp-ur-tu*

zomp[2], [zomp] *{ağız} is.* **1.** Taş kırmakta kullanılan büyük çekiç; balyoz. **2.** Kereste yapmak için hazırlanmış büyük ağaç kütük. [DS]

zomplamak, [zomp-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Ağaç kütüğünü, kereste çıkarılacak biçime getirmek. [DS]

zompurtu, [zomp-ur-tu] *{ağız} is.* Hastalık nöbeti; ateşli titreme. [DS]

zomulamak, [zom-u-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Ağlayıp inlemek; acısını sesli olarak belirtmek. [DS]

zomzalak, -ğı [zom+sal-mak > zomsal-ak ?] *{ağız} is.* Kırağı. [DS]

zomzom[1], [zom+zom] *{ağız} is.* **1.** Sis. **2.** Yağmur gibi ıslatan çiy. **3.** Sağanak. [DS]

zomzom[2], [zom+zom] *{ağız} sf.* (Kişi için) kaba saba. [DS] 🗗 **zomzom eriği,** *{ağız} Bir erik türü.* [DS]

zomzon, [zom+zon] *{ağız} sf.* (Kişi için) kaba saba. [DS]

zon[1], [zon / zön *(yans.)*] *is.* İşsiz güçsüz dolaşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zon zon* 🗗 **zon zon gezmek,** *{ağız} İşsiz güçsüz dolaşmak; boş boş vakit geçirmek.* [DS]|| **zon zön gezmek,** *{ağız}* → zon zon gezmek. [DS]

zon[2], [İng. zone] *is.* Briçte roberi oluşturan iki bölümden her biri.

zon[3], [Lat. zona *(kuşak)* > Fr. zone] *is.* **1.** Bölge; kuşak. **2.** *biy.* Benzer fauna ve flora ile belirlenen bir alan; bazı türlerin özgün olarak bulunduğu alan.

zon[4], [? zon] *{ağız} is.* Sepet örmede kullanılan yumuşak ağaç çubuk. [DS]

zona, [Yun. zone *(kemer)* > Lat. zona] *(zo'na) is. tıp.* Herpes virüs grubundan *herpesvirus zosteri* virüslerinin neden olduğu duyu sinirlerinin yolu üzerinde ağrı ve sivilcemsi bir döküntü ile kendini belli eden enfeksiyon hastalığı; herpes zoster.

zonbak, -ğı [Far. zanbak => zonbak] *{ağız} is.* Tomurcuk. [DS]

zong[1], [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zong-ul-damak, zong-ul-da-k, zong-la-mak*

zong[2], [son > zoñ] *(zoñ) {ağız} is.* Son. [DS]

zongaç, -cı [zong-aç ?] *{ağız} sf.* Uzun ve iri yarı.[DS]

zongadak,-ğı [zong-a-dak] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zonglamak, [zong-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zongul, [zong > zong-ul] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **zongul zongul,** *{ağız} (Yürümek için) istemeyerek ve ağır ağır.* [DS]

zongula, [zong-ul-a / son + kulak ?] *{ağız} is.* Zehirsiz mantar. [DS]

zonguldamak[1], [zong > zong-ul-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zonguldamak[2], [zong > zong-ul-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* **1.** (At vb. için) biniciyi sarsarak yürümek. **2.** Oturduğu yerde tepinir gibi yapmak. [DS]

zongumak[1], [zong > zong-u-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Zonklamak. [DS]

zongumak[2], [zong > zong-u-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* (Eşek için) tırıs gitmek. [DS]

zongur[1], [zong > zong-ur] *is.* Sarsılmayı ve sallanmayı anlatan yansımalı gövde. 🗗 **zongur zongur,** *{ağız} (Titremek için) çok hızlı.* [DS]

zongur[2], [zong-ur] *{ağız} is.* Kocamış köpek. [DS]

zongurt, [zong-ur-t] *{ağız} sf.* **1.** Sevimsiz; kaba. **2.** Terbiyesiz. [DS]

zongurdamak, [zong > zong-ur-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* (Binek hayvanı için) üstündekini sarsarak yürümek. [DS]

zonguz, [son+kuz] *{ağız} is.* Orman. [DS]

zonğurdamak, [zong-ur-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Dişler birbirine çarpacak derecede titremek. [DS]

zonit, [Yun. dzonitis *(şeritli)* > Fr. zonite] *is. zool.* Bölüt.

zonk, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zonk-la-mak, zonk zonk* 🗗 **zonk zonk,** *1. Şiddetli bir hâlde zonklayarak. 2. {ağız} (Ağrımak için) bir damar atar gibi.* [DS]| **zonk zonk atmak,** *{ağız} Zonklamak.* [DS]| **zonk zonk etmek,** *{ağız} Zonklamak.* [DS]

zonklama, [zonk *(yans.)* > zonk-la-ma] *is.* **1.** Zonklamak eylemi. **2.** Kendini kesik kesik hissettiren ağrı, sızı.

zonklamak, [zonk *(yans)* > zonk-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* (Bedenin bir yeri için) nabız atışına benzer biçimde kesik kesik ağrımak; sızlamak.

zonklatma, [zonk-la-t-ma] *is.* Zonklatmak eylemi.

zonklatmak, [zonk-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Zonklamasına neden olmak; zonklamasına yol açmak.

zonkuldamak, [zonk > zonk-ul-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Peşinden koşmak. [DS]

zonkur, [zonk-ur ?] *{ağız} sf.* Duygusuz. [DS]

zonkurdamak, [zong > zonk-ur-da-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zonna, [? zonna] *{ağız} is.* Anahtar deliği. [DS]

zonnuk, -ğu [zon-luk > zonnuk ?] *{ağız} is.* Çatı saçaklarındaki tahta oluk. [DS]

zontor[1], [Ar. santūr=> zontor] *{ağız} is.* Santur. [DS]

zontor[2], [? suntur > zontor] *{ağız} is.* Abartı; pohpoh. [DS]

zontur[1], [zon *(yans.)* > zon+dur ?] *{ağız} sf.* Kaba saba. [DS]

zontur[2], [? suntur > zontur] *{ağız} is.* **1.** Kibir; çalım. **2.** Yakışık. **3.** Abartı; pohpoh. [DS]

zonturlu, [zontur-lu] *{ağız} sf.* **1.** Yakışıklı; çalımlı; süslü. **2.** Oturaklı. [DS]

zonula, [Lat. zonula *(küçük kuşak)*] *(zo'nula) is. anat.* Göz merceğinin çevresiyle kirpiksi cisim arasında gergin olarak çepeçevre dizili lifçikler.

zonuloliz, [Fr. zonulolyse] *is. tıp.* Katarak ameliyatı sırasında göz içine şırınga edilen enzim ile zonulanın tahribi.

zoo-, [Yun. dzoon *(hayvan)* > zoo-] *ön ek.* Latince kelimelerin başına gelerek hayvanla ilgili terimler türeten ön ek.

zoofili, [Fr. zoophilie] *sf.* **1.** Hayvan sever. **2.** Kendisini bütün hayvansal içgüdülere kaptıran. **3.** *psikol.*

Hayvanlarla cinsel ilişkiye girme biçiminde görülen sapıklık.

zoojen, [Yun. dzoogenes > Fr. zoogène] *sf. jeol.* (Kayaç için) hayvan artıklarının oluşturduğu.

zooit, [Yun. zoon-eidos] *is. biy.* Koloni oluşturan bireylerin her biri.

zookor, [Fr. zoochore] *sf. bot.* (Bitki için) tohumları hayvanlar tarafından dağıtılan.

zoolog,-ğu [Fr. zoologue] *is.* Hayvan bilimci.

zooloji, [Yun. dzoon *(hayvan)* + logos *(bilim)* > Fr. zoologie] *is.* Hayvan bilimi.

zoom, [İng. to zoom *(vızıldamak)*] *(zum) is.* → zum.

zoomorf, [Fr. zoomorphe] *sf.* Hayvan biçiminde olan.

zoomorfizm, [Fr. zoomorphisme] *is.* Hayvan biçiminde olma.

zoonoz, [Fr. zoonose] *is. tıp.* Doğal olarak omurgalı hayvanlardan insana ve insandan hayvana geçen hastalık ya da enfeksiyon.

zoopati, [Fr. zoopathie] *is. psikol.* Kendi vücudu içine bir hayvan yerleştiğini sanma.

zoopsi, [Fr. zoopsie] *is. psikol. tıp.* Kişinin hayvan görmesi biçiminde oluşan karmaşık sanrı.

zoospor, [Fr. zoospore] *is. bot.* Suda yaşayan mantarlarda ve su yosunlarında bulunan selüloz zardan yoksun üreme hücresi.

zootekni, [Fr. zootechnie] *is. zool.* Evcil hayvanları üretme ve yetiştirme bilimi.

zootoksin, [Fr. zootoxine] *is. biy.* Hayvanlar tarafından meydana getirilen herhangi bir zehir.

zop[1], [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop *(yans.)*] *is.* Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve birden ortaya çıkmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zop zop, zop+zop-u* 🗗 **zop zop,** *{ağız} Zıp zıp.* [DS]‖ **zop zop çıkmak,** *{ağız} Birdenbire gelmek.* [DS]

zop[2], [zop] *{ağız} is.* Büyük külünk. [DS]

zop[3], [zop] *{ağız} sf.* Alık. [DS] 🗗 **zop öküzü,** *{ağız} Anlayışsız; aptal.* [DS]

zop[4], [zop] *{ağız} sf.* Büyük; iri. 🗗 **zop zop iğne,** *{ağız} Yorgan iğnesi.* [DS]‖ **zop öküzü,** *{ağız} Büyük öküz.* [DS]

zop[5], [zop] *{ağız} is.* Tomruk. [DS]

zopa, [sopa > zopa] *{ağız} is.* Sopa. [DS] 🗗 **zopa atmak,** *{ağız} 1. Sopa ile vurmak. 2. Dövmek.* [DS]

zopalı, [zopa-lı] *{ağız} is.* Geniş yollu bir dokuma. [DS]

zopalık, -ğı [zopa-lık] *{ağız} is.* **1.** Sopa yapmaya uygun; sopalık. **2.** Dövülmesi gerekli. [DS]

zopçu, [zop-çu] *{ağız} is.* Asalak tütün düşkünü; otlakçı. [DS]

zopçuk, -ğu [zop-çuk] *{ağız} is.* **1.** İri. **2.** Biçimsiz. **3.** Beceriksiz. **4.** Kendini bilmez; hoppa. **5.** Yaşlı. [DS]

zopgun, [zop+gün ?] *{ağız} is.* Sis; çisenti. [DS]

zopkun, [zop+gün ?] *{ağız} is.* Sağanak. [DS]

zopo, [zop+ağa] *{ağız} sf.* Aklı az gelişmiş fakat bedeni çok iri. [DS]

zoppa, [sopa > zoppa] *{ağız} is.* Sopa. [DS]

zopur, [zop-ur] *{ağız} is.* **1.** Sisli, çisentili hava. **2.** Çisenti. **3.** Çiy. [DS]

zopurdamak, [zop-ur-da-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(u)-yor]* Dişler birbirine çarparak titremek. [DS]

zopzobu, [zop+zob-u] *{ağız} sf.* Beceriksiz. [DS]

zopzopu, [zop+zop-u] *{ağız} sf.* **1.** Huysuz. **2.** Ahlaksız. **3.** Beceriksiz. [DS]

zor[1], [Far. zōr زور] *{OsT} is.* **1.** Sıkıntı; güçlük; rahatsızlık; sorun. **2.** *{ağız}* Üzüntü; sıkıntı. [DS] **3.** Yüküm; zorunluluk; mecburiyet. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** Baskı. **5.** *{eAT}* Karın ağrısı; buruntu. **6.** *sf.* Sıkıntı veya güçlükle yapılan; yapılması, yerine getirilmesi büyük bir çaba ve beceri gerektiren. **7.** Katlanılması kolay olmayan; sıkıntı yaratan; güç. **8.** (Kişi için) geçinilmesi ya da anlaşılması kolay olmayan. **9.** *zf.* Güçlük çekerek; güçlükle; zorla. **10.** *ünl.* Yapamazsın! 🗗 (iş) **zora binmek,** *(İş için) ancak zor kullanılmakla sonuçlanacak bir durum almak; zor kullanmayı gerektirecek koşullar oluşmak.*‖ **zora gelememek,** *1. Baskıya, sıkıntıya dayanamamak. 2. Sıkı bir çalışmaya dayanamamak; ağır çalışma koşullarına katlanamamak.*‖ **zora gitmek,** *{ağız} Gücenmek.* [DS]‖ **zora goşmak,** *{ağız}* → zora koşmak.[DS]‖ (birini, işi) **zora koşmak,** *1. Güçlük çıkarmak. 2. Yapılması olanaksız şartlar ileri sürmek.*‖ **zor alım,** *huk. 1. Bir kimsenin malının devletçe elinden alınması; müsadere. 2. Tanzimat öncesinde herhangi bir kişinin malına padişah tarafından el konulması.*‖ **zor alıma çarpmak,** *Bir kişiye ait mallara yasal yollardan devlet adına el koymak; müsadere etmek.*‖ **zor bela,** *Büyük zorlukla; güçlükle.*‖ **zor etmek,** *{ağız} 1. Direnmek. 2. Saldırmak.* [DS]‖ (bir kimseye) **zor gelmek,** *(Bir işin yapılması) ona güç gelmek; üstesinden gelememek.*‖ **zor görmek,** *{ağız} Basınca, baskıya, şiddete uğramak.* [DS]‖ **zor itmek** (etmek), *{ağız} Direnmek.* [DS]‖ **zor kullanmak,** *(Bir işin yapılması için) her türlü baskıya ve şiddete başvurmak.*‖ **Zor oyunu bozar.** *(Oyun, hile, düzen vb. için) güç kullanarak kestirme yoldan boşa çıkarıldığında söylenir.*‖ **zor topuz,** *{ağız} Zorlayarak.* [DS]‖ **Zoru da var!,** *{ağız} Küçümsenen kişinin isteğinde direndiği zaman "yüzsüzlük etme" anlamında söylenir.* [DS]‖ **zoruna gitmek,** *1. Onuruna dokunmak. 2. Gücüne gitmek.*‖ **zorunda bırakmak,** *Yapmaya mecbur etmek.*‖ **zorun güç,** *{ağız} Bin bir güçlükle.* [DS]‖ **Zorun ne?** *"Kastın ne, ne istiyorsun?" anlamında kullanılır.*‖ **zorunda kalmak,** *Kesinlikle yapması gerekmek; yapmaya mecbur olmak.*‖ **zorunda olmak,** *Kesinlikle yapması gerekmek; yapmaya mecbur olmak; yerine getirmek zorunluluğu içinde bu-*

lunmak.‖ (bir yerinden) **zoru olmak,** *1. Kendisini zorlayan bir durumu, bir sıkıntısı olmak; bir sorunu bulunmak. 2. Güçlüğü olmak. 3. Bir rahatsızlığı olmak.*‖ **zor zor,** *{ağız} Kızgınlıkla yapılan iş.* [DS]‖ **zoru zoruna,** *Güçlükle; zor bela; ucu ucuna.*‖ **zor zoruna,** *Güçlükle; zor bela; ucu ucuna.*

zor[2], [Far. zör => zor] *{ağız} is.* Saygınlık. [DS]

zoraki, [Far. zör + Yun. aki] *sf.* **1.** İstemeye istemeye yapılan. **2.** *zf.* İstemeyerek; zorla.

zoral, [zor-al ?] *{ağız} sf.* Kaba saba; yobaz. [DS]

zoralmak, [zor-al-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Zorlaşmak; güçleşmek. [DS]

zorata, [? zorata] *{ağız} is.* Kavga. [DS]

zorazor, [Far. zör-a-zör] *{ağız} zf.* (Yetmek; yetişmek için) ucu ucuna; ancak [DS]

zorba[1], [Far. zör-bāz] *sf.* **1.** Gücüne güvenerek başkalarına haksızlık eden; onlara kötü davranan; müstebit. **2.** Kaba kuvvete başvuran. ◘ **zorba kalkmak,** *{OsT} İsyan çıkmak; zorbalar ayaklanmak.*

zorba[2], [Ar. sūrbe] *{ağız} is.* Hayvan sürüsü. [DS]

zorbaca, [zorba-ca] *(zorba'ca) zf.* Baskı ve şiddet kullanarak; zorba gibi; zorbalık yollarına başvurarak.

zorbalık,-ğı [zorba-lık] *is.* **1.** Gücüne güvenerek başkalarına haksızlık etme, onlara kötü davranma. **2.** Zorbaca davranış; müstebitlik. ◘ **zorbalık etmek,** *Gücüne güvenerek başkalarına haksızlık etmek, onlara kötü davranmak; zorbaca davranışlarda bulunmak.*

zorbana, [? zorbana] *{ağız} is.* Tahterevalli. [DS]

zorbatır, [Far. zör + T. batur زوربطر] *{OsT} is.* Zorlu kahraman; babayiğit.

zorbaz, [Far. zör-bāz زورباز] *(zo:rba:z) {OsT} sf.* **1.** Güçlü; kuvvetli. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** Sert; haşin. **3.** Beden ve kol kuvvetine dayanarak gösteri yapan sanatçı. **4.** *{ağız}* Huysuz; zorba. [DS] **5.** *{ağız}* Dayanıklı; güçlü. [DS]

zorca, [zor-ca] *sf.* **1.** Zora yakın; oldukça zor; zor gibi. **2.** *(zo'rca) zf.* Zor bir biçimde; zor olarak.

zorgu, [zor-gu] *is.* **1.** Kişinin ilgi ve isteğine uymayan iş ve davranışlara zorlanması; zorlanım. **2.** İlgi ve isteğine aykırı davranışlar göstermesi.

zorgulu, [zor-gu-lu] *sf.* (Kişi için) davranışları uygunsuz, yersiz olmasına karşı bunları yapmak için kendinde karşı konulmaz bir istek duyan; zorlanımlı.

zork[1], [zork *(yans.)*] *is.* Vurmayı, çalmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zork-la-mak*

zork[2], [zork] *{ağız} is.* (Atılan, vurulan) yumruk; boks. [DS]

zorkâr, [Far. zör-kār زورکار] *(zo:rkâ:r) {OsT} sf.* Zorlayan; zorlayıcı.

zorkâran, [Far. zör-kār-ān زورکاران] *(zo:rkâ:ra:n) {OsT} is.* Zorlayanlar; zorlayıcılar.

zorklama, [zonk > zork-la-ma] *{ağız} is.* Üzüm ve pekmezle yapılan üzüm reçeli. [DS]

zorklamak, [zong > zork-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zorkuç, -cu [zork-uç] *{ağız} is.* Reçine topağı. [DS]

zorkunluk, -ğu [sorgun-luk => zorkun-luk] *{ağız} is.* Fidanlık. [DS]

zorla, [zor+ile] *(zo'rla) zf.* **1.** Zor kullanarak. **2.** İstemeyerek; isteksizce; zoraki.

zorlak, -ğı [zor-lak] *{ağız} is.* **1.** Baskı; zorlama; zor. **2.** Baskıyla olan incinme; zorla olan gücenme. **3.** Zorlama[2]. [DS]

zorlama[1], [zor-la-ma] *is.* **1.** Zorlamak eylemi. **2.** *sf.* Zor kullanarak elde edilen.

zorlama[2], [zor-la-ma] *{ağız} is.* **1.** *tıp. vet.* Çok çalışma veya yürüme sonucunda kol ve bacak eklemlerinde oluşan şişlik. **2.** El ve ayakta çıkan çıban. **3.** Yaranın iltihaplanması; irinlenme. [DS]

zorlamak, [zor-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Birine bir şey yaptırmak amacıyla baskı uygulamak, güç kullanmak; boyun eğdirmeye çalışmak; zor kullanmak. **2.** Birinin bir işi yapması için zorunluluk getirmek; mecbur etmek. **3.** Kişinin gücünü aşan çaba göstermesini istemek; yüklenmek. **4.** Bir şeyi olağan çalışmasından daha verimli, daha etkili kılmaya çalışmak; aşırı güç uygulamak; yüklenmek. **5.** Üstelemek; ısrar etmek. **6.** (Açılması, kırılması, sökülmesi gereken şeyler için) uygun yöntemden başka yollar uygulamak; güç kullanmak. **7.** (Soyut şeyler için) sınırlarını aşmaya çalışmak. **8.** (Makine vb. için) çalışmaya engel olacak biçimde güç uygulamak. ◘ **zorlaya zorlaya,** *Sürekli zorlayarak.*

zorlamalı, [zor-la-ma-lı] *sf.* **1.** Zorlama sonucunda oluşan; zorlamayla oluşturulan. **2.** Zorlamaya dayanan.

zorlanım, [zor-la-n-ım] *is.* **1.** Zorlanmak eylemi ve savaşımı. **2.** *psikol.* Kişiyi, belli bir eylemi yapmaya zorlayan karşı konulmaz iç eğilim; zorgu.

zorlanımlı, [zor-la-n-ım-lı] *sf. psikol.* (Kişi için) davranışları uygunsuz ve yersiz olmasına karşı bunları yapmak için kendinde karşı konulmaz bir istek duyan; zorgulu.

zorlanış, [zor-la-n-ış] *is.* Zorlanmak eylemi ve biçimi.

zorlanma, [zor-la-n-ma] *is.* Zorlanmak eylemi.

zorlanmak[1], [zor-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Kendisine zorlamak eylemi uygulanmak; bir şey yapmak ya da olmak zorunda bırakılmak; uygulamaya konulması için zor kullanılmak.

zorlanmak[2], [zor-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Bir eylemde, bir harekette güçlük çekmek; zorluk çek-

mek. *{ağız} (aym)* [DS] **2.** *{ağız}* Sıkıntıya düşmek. [DS] **3.** *{ağız}* Üzülmek. [DS]

zorlanmak[3], [zor-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Güçlenmek; kuvvetlenmek. [DS]

zorlaşma, [zor-la-ş-ma] *is.* Zorlaşmak eylemi; güçleşme.

zorlaşmak, [zor-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yapılması, uygulanması zor duruma gelmek; güçleşmek.

zorlaştırma, [zor-la-ş-tır-ma] *is.* Zorlaştırmak eylemi ve tutumu.

zorlaştırmak, [zor-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yapılması, uygulanması zor duruma getirmek; güçleştirmek.

zorlatmak, [zor-la-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Fazla çalıştırmak. [DS]

zorlayıcı, [zor-la-y-ıcı] *sf.* **1.** Zor kullanılan. **2.** Zor kullanılması gereken; mecbur kılan; zorlayan; mücbir.

zorlayış, [zor-la-yı-ş] *is.* Zorlamak eylemi ve biçimi.

zorlo, [zor-lu > zorlo] *{ağız} sf.* Ağzı laf yapan. [DS]

zorlu[1], [zor-lu] *sf.* **1.** Zoru olan. **2.** Baskı yapabilecek ölçüde gücü bulunan; zor kullanabilecek durum ve nitelikte olan. **3.** Sorun yaratabilecek nitelik taşıyan; çetin. **4.** (Kişi için) güçlükleri kolayca yenebilen; tuttuğunu koparabilen; yenilmesi güç. **5.** Yapılması, yerine getirilmesi için büyük güçlükleri, aşılması zor engelleri bulunan; aşırı güç gerektiren.

zorlu[2], [zor-lu] *{ağız} sf.* **1.** Güzel; çok güzel. **2.** İyi; çok iyi. **3.** (Kişi için) yakışıklı. **4.** Kabadayı. [DS]

zorlu[3], [zor-lu] *{ağız} sf.* **1.** Dayanıklı; güçlü kuvvetli. **2.** Sert; keskin. **3.** (Kişi için) yürekli; cesur. **4.** Zorba. [DS] 🗗 **zorlu topuzlu,** *{ağız} Zorba.* [DS]

zorlu[4], [zor-lu] *{ağız} sf.* **1.** İnandırıcı konuşan. **2.** Girgin. **3.** Dikkatli. [DS]

zorluk, -ğu [zor-luk] *is.* **1.** Zor olma durumu; sıkıntı ve güçlükle yapılma durumu; zor olan şeyin niteliği; güçlük. **2.** Zor olan ve sorun yaratan, engel çıkaran şey; güçlük; engel. **3.** Bir şeyi yapmakta çekilen sıkıntı; güçlük. 🗗 **zorluk çıkarmak,** *Yapılmak istenen şeyi engellemek amacıyla güçlükler ve sorunlar çıkarmak.*

zorlukla, [zor-luk+ile] *zf.* Zorluk çekerek; güç bir biçimde; güçlükle.

zormend, [Far. zōr-mend زورمند] *{OsT} sf.* Güçlü; kuvvetli.

zornak, -ğı [? zornak] *{ağız} is.* Kapı sürgüsü. [DS]

zornuk, -ğu [? zornuk] *{ağız} is.* Toprak damların akıntı oluğu. [DS]

zorpadan, [zarp-a-dan] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zorramak, [zor-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Güç kullanarak cinsel ilişkide bulunmak; ırza tecavüz etmek; saldırmak. [DS]

zorsınmah, [zor-su-n-mak => zorsınmaḫ] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Zor gelmek; isteksiz yapmak. [DS]

zorsunma, [zor-su-n-ma] *is.* Zorsunmak eylemi.

zorsunmak, [zor-su-n-mak] *gçl. f. [-ur]* Yapacağı işi ağır bir yük ve angarya olarak kabul etmek; yüksünmek. *{ağız} (aym)* [DS]

zort[1], [zort *(yans.)* زورت / ظورت] *{OsT} is.* **1.** Şişirilen avurdun üzerine parmakla vurunca çıkan ses. **2.** *{ağız}* Bebek salyası. [DS] 🗗 **zort atmak,** *{ağız} (Bebek için) salya akutmak.* [DS]‖ **zort vermek,** *{eAT} Avurt çatlatmak.*

zort[2], [zort] *{ağız} is.* Sıkıntı; hastalık; dert. [DS] 🗗 **zortunu çıkarmak,** *{ağız} İşin tadını kaçırmak.* [DS]

zort[3], [zort] *{ağız} sf.* **1.** Yapamayacağı işi yapmaya kalkışan. **2.** Dik kafalı. **3.** Kendini beğenmiş. [DS]

zort[4], [zort] *{ağız} is.* Çalım; kabadayılık. [DS] 🗗 **zortu geçmek,** *{ağız} Çalım satamayacak duruma gelmek.* [DS]‖ **zort zort itmek** (etmek), *{ağız} Çalım satmak.* [DS]

zort[5], [zort] *{ağız} is.* Saban demirini keskinleştirme; çelikletme. [DS]

zortlak[1], **-ğı** [zort-lak] *{ağız} sf.* **1.** Olur olmaz konuşan; densiz. **2.** İşsiz güçsüz, amaçsız dolaşan. **3.** Yapamadığı işleri yapmış gibi abartarak anlatan. [DS]

zortlak[2], **-ğı** [zort-lak] *{ağız} sf.* Şişman. [DS]

zortlamak[1], [zort-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Yersiz konuşmak veya yersiz davranmak. **2.** Yapamadığı işleri yaparmış gibi abartarak anlatmak; övünmek. [DS]

zortlamak[2], [zort-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Birdenbire sıçramak. **2.** Öfkeyle ayağa kalkmak. [DS]

zortlamak[3], [zort-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Batırmak. [DS]

zortlamaz, [zort-la-maz] *{ağız} sf.* Şişman. [DS]

zoruk, -ğu [zor-uk] *{ağız} sf.* Yoksul. [DS]

zorumsumak, [zor-umsu-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* Zor saymak; zoruna gitmek. [DS]

zorun, [zor-un] *zf.* Mecburen, *(1935).*

zorunan, [zor+ile-n] *{ağız} zf.* Zorla. [DS]

zorunlama, [zor-un-la-ma] *is.* **1.** Zorunlamak eylemi. **2.** *fel.* Zorunlu olarak belirlemek eylemi.

zorunlamak, [zor-un-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)yor]* Zorunlu olarak belirlemek.

zorunlu, [zor-un-lu] *sf.* **1.** Kesin olarak ihtiyaç duyulan; olmazsa olmaz; zarurî, *(1942).* **2.** Doğal olarak kaçınılması, önüne geçilmesi olanaksız olan; koşulların gerektirdiği; zarurî. **3.** Zor kullanmakla yaptırılabilen; yasa ve toplumsal uzlaşmaların yapılmasını kesin emrettiği; mecburî. **4.** *mant.* Olmaması mümkün olmayan; ıstırarî. 🗗 **zorunlu dolaşım,** *Devlet parasının yasa gücü ile geçerliliğinin sağlanması işlemi.*‖ **zorunlu emeklilik,** *İsteğe bağlı olmaksızın şartları kesin olarak belirlenmiş emeklilik; mecburî emeklilik.*‖ **zorunlu kılmak,** *Olmasını,*

yapılmasını kesin bir şart olarak öne sürmek. || **zorunlu mallar,** *eko. Kişilerin yaşayabilmesi için kaçınılmaz olan mallar.* || **zorunlu olarak,** *1. İsteğe bağlı olmadan. 2. Olması gereken biçimde.* || **zorunlu öğrenim,** *Kesin olarak her vatandaşın görmesi gereken öğrenim.* || **zorunlu sigorta,** *Yaptırılması yasalar gereğince kesin olarak emredilen sigorta.* | **zorunlu tasarruf,** *1. Devlet tarafından mükelleflerin belirli oranda yapmak zorunda oldukları para biriktirme işlemi; mecburî tasarruf. 2. Tüketim mallarının arzını kısıtlama veya vergilerin artırılması gibi yollarla ekonominin temeli için sağlanan tasarruf.*

zorunluculuk, -ğu [zor-un-lu-cu-luk] *is. fel.* Var olan her şeyin zorunlu olduğunu öne süren öğreti.

zorunluk, -ğu [zor-un-luk] *is.* **1.** Olması kesinlikle gerekme durumu; olmazsa olmaz hâli; vazgeçilmezlik; mecburiyet; zaruret; ıstırar. **2.** Kaçınılmaz ve önüne geçilmez olan şeyin niteliği. **3.** Olayların özünde ve içinde taşıdıkları düzenlilik, fizik yasalarına bağlılık ve yapıları gereği belli şartlarda ortaya çıkması kaçınılmaz olan durum ve bu durumun özelliği; zaruret. **4.** *sos.* İnsanın, toplumun ve doğanın nesnel yasalara bağımlı olması durumu.

zorunlukçuluk, -ğu [zor-un-luk-çu-luk] *is. fel.* Zorunluculuk.

zorunluluk, -ğu [zor-un-lu-luk] *is.* **1.** Zorunlu olma durumu. **2.** Zorunluk.

zorunmak, [zor-un-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ur]* Saldırmak; üzerine yürümek. [DS]

zot[1]**,** [zot] *{ağız} is.* Çapa, kazma, saban demiri gibi yıpranmış araçların ucuna kaynakla yapılan ek; çelikleme. [DS] 🗗 **zot etmek,** *{ağız} Kazma, balta gibi araçları çelikleyerek onarmak.* [DS]

zot[2]**,** [zot] *{ağız} sf.* **1.** Kaba; hoyrat. **2.** İnatçı. [DS]

zot[3]**,** [zor] *{ağız} is.* **1.** Emir; zor. **2.** Kıyım. [DS]

zotlamak, [zot-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** İyice dövmek. **2.** Kazma, çapa, saban demiri gibi eskimiş araçların uçlarını çelikleyerek kullanılır hale getirmek. [DS]

zotturmak, [zot-tur-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur]* Giyinip, süslenip kurumla oturmak, dolaşmak. [DS]

zotu, [zot-u] *{ağız} sf.* İri yarı; kalın; kaba. [DS]

zotuna, [zot-u-n-a] *{ağız} zf.* Dobra dobra. [DS]

zov, [zov] *{ağız} is.* Uzun ince ağaç. [DS]

zova, [sopa > zova] *{ağız} is.* Sırık. [DS]

zoval, [Erme. zoŧal / Far. zuġāl => zoval] *{ağız} is.* Kızılcık. [DS] 🗗 **zoval döşemek,** *{ağız} Gereksiz konuşmak.* [DS]

zovanek, -ği [? zovanek] *{ağız} is.* Kapı sürgüsü. [DS]

zovdur, [zov-dur] *{ağız} sf.* Aklı az gelişmiş, iri yarı. [DS]

zovuklamak, [zov-uk-la-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Başkası ile cinsel ilişki kurmak. **2.** Cinsel ilişki kurduğunu söylemek. [DS]

zoybutmak, [zoyb-ut-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* Kaçmak. [DS]

zoyka, [Bulg. sójka => zoyka] *{ağız} is.* Alakargaya benzer fakat daha küçük bir kuş. [DS]

zoylu, [zor-lu > zoy-lu] *{ağız} sf.* Çok güzel; iyi. [DS]

zoymanta, [soy-man-tı > zoy-man-tı] *{ağız} sf.* → zoymantı. [DS]

zoymantı, [soy-man-tı > zoy-man-tı] *{ağız} sf.* Hoşa gitmeyecek biçimde iri yarı ve kaba saba.[DS]

zoynak, [? zoynak] *{ağız} is.* Kapı sürgüsü. [DS]

zoypantı, [soy-man-tı > zoy-man-tı] *{ağız} sf.* → zoyınantı. [DS]

zoypırınga, [zoyp-ır-ı-ñ-a] *(zoypırıña) {ağız} zf.* Eğimli olarak.[DS]

zoypmak, [zıyp-mak > zoyp-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ar]* Kaymak. [DS]

zoypudu, [zoyp-ud-u] *{ağız} sf.* **1.** Eli işe yatmayan. **2.** İş yaparken aklını kullanamayan. [DS]

zoypuru[1]**,** [zoyp-ur-u] *{ağız} zf.* Doğru; düz. [DS]

zoypuru[2]**,** [zoyp-ur-u] *{ağız} zf.* (Çalışmak, iş görmek için) gönülsüz olarak; önemsemeyerek. [DS]

zoyputmak, [zoyp-ut-mak] *{ağız} gçl. f. [-ur]* **1.** Kaçmak. **2.** Oyun bozmak. **3.** Oynatıp kaydırmak. [DS]

zozan, [Erme. / Kürt. zozan] *{ağız} is.* Yayla. [DS]

zozik, -ği [? zozik] *{ağız} is.* Küçük, sevimli sıpa veya tay. [DS]

zozo, [zozo] *{ağız} is.* Bir tür maymun. [DS]

zozu, [? zozu] *{ağız} is.* Soğana benzer bir tür bitki. [DS]

zöbe, [*eT.* subī > söbe > zöbe] *{ağız} sf.* Oval; yumurta gibi. [DS]

zöbegelen, [zöbe+gel-en] *{ağız} sf.* Ovalimsi; yumurtamsı. [DS]

zöbek, -ği [*eT.* subī > söbek / sümek > zöbek] *{ağız} is.* Mısır koçanı. [DS]

zöbelek, -ği [*eT.* subī > söbe-lek > zöbe-lek] *{ağız} sf.* Oval; söbe. [DS]

zöber, [*eT.* subī > zöbe-r] *{ağız} sf.* **1.** İşsiz; başıboş. **2.** Kaba, çirkin ve iri gövdeli. [DS]

zöberlenmek, [*eT.* subī > zöber-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Aylak gezmeyi alışkanlık edinmek. [DS]

zöbermek, [*eT.* subī > zöbe-r-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ir]* Boylu boyunca uzanıp yatmak. [DS]

zöblek, -ği [*eT.* subī > söbe-lek > zöb-lek] *{ağız} sf.* Oval; söbe. [DS]

zöbü, [*eT.* subī > söbe > zöbü] *{ağız} sf.* Oval; söbe. [DS]

zöbül, [*eT.* subī > zöbü-l] *{ağız} sf.* Sivri; çıkıntılı. 🗗 **zöbül zöbül,** *{ağız} (Elbise için) genişlik, bolluk yüzünden orasından burasından sarkan.* [DS]

zöğül, [*eT.* soġ-ul-mak > zöğ-ül] *zf.* Büzülmüş, buruşmuş, kaynaşık, karışık bir durumda. 🗗 **zöğül zöğül,** *{ağız} Art arda.* [DS]

zöğürt, [züğürt] *{ağız} sf.* Yoksul. [DS]

zöhmünce, [zöhm-ü-n-ce] *{ağız} zf.* Kendi düşüncesine göre. [DS]

Zöhre, [Ar. zühre] *{ağız} is.* Sabah yıldızı. [DS]

zöhür, [Ar. saḥür => zöhür] *{ağız} is.* Sahur. [DS]

zöhürlük, -ğü [zöhür-lük] *{ağız} is.* Sahurluk. [DS]

zökel, [sökel => zökel] *{ağız} sf.* Hastalıklı; zayıf. [DS]

zökem, [Ar. zükkām] *{ağız} is.* Nezle. [DS]

zöklenmek, [Ar. zevḳ => zevk-le-n-mek > zök-le-n-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Alay etmek; dalga geçmek. [DS]

zökte, [zök-te] *{ağız} is.* **1.** Nodul. **2.** Çivi. [DS]

zökürde, [zök-ür-de] *{ağız} is.* Nodul. [DS]

zökürge, [zök-ür-ge] *{ağız} is.* Üvendire. [DS]

zöl, [zöl] *{ağız} sf.* (İnsan için) uzun. [DS]

zölve, [Yun. dzeula => zölve] *{ağız} is.* Zelve. [DS]

zölzöbelek, -ği [zöl+zöb-e-lek ?] *{ağız} sf.* Sırılsıklam. [DS]

zöm, [zöm] *is.* Düzensiz yürüme bildirir kök. 🗗 **zöm zöm,** *{ağız} (Koşmak için) sarsarak; zıplayarak.* [DS]

zömb, [zamb / zımb / zomb / zömb / zumb *(yans.)*] *is.* Rastgele vurmayı, çarpmayı, düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zömb-ek, zömb-ül-de-k, zömb-ür-de-t-mek*

zömbe, [zömb > zömb-e] *{ağız} sf.* Uzun boylu. [DS]

zömbede, [zömb > zömb-e-de] *{ağız} zf.* Ansızın; birdenbire. [DS]

zömbek, -ği [zömb-ek] *{ağız} is.* **1.** Deve havudunun arkasındaki sivri keçe çıkıntısı. **2.** *sf.* Aptal; beceriksiz. [DS]

zömbelek, [zömb-e-lek] *{ağız} is.* Tefe benzer bir çalgı. [DS]

zömbüldemek, [zömb-ül-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* Sarsıla, sendeleye yürümek. [DS]

zömbüldetmek, [zömb-ül-de-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Bilye gibi yuvarlak bir şeyi zıplatmak. [DS]

zön[1], [zon / zön *(yans.)*] *is.* İşsiz güçsüz dolaşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zön zön* 🗗 **zön zön gezmek,** *{ağız} Aylak aylak gezmek.* [DS]

zön[2], [zön] *{ağız} sf.* Şişman.[DS]

zöng, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng *(yans.)*] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zöng-ül-de-mek*

zöngön, [zön+gön / Far. sengīn => zengin > zöngön] *{ağız} sf.* Şişman. [DS]

zöngüldemek, [zöng-ül-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* Sallanıp sarsılmak. [DS]

zöngür, [zöng-ür] *{ağız} sf.* İri; hantal. [DS]

zöplek, -ği [söbe-lek > zöplek] *{ağız} sf.* Söbe; oval. [DS]

zör, [zar / zer / zır / zör *(yans.)*] *is.* Rahatsız edici ses çıkarmayı, küçük tanecikler halinde düşmeyi, ileri geri konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zör-ül zörül*

zöredek, -ği [zör-e-dek] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zörtlek,-ği [zört-lek] *{ağız} sf.* Patlak gözlü. [DS]

zörttek, -ği [zört-te-k] *{ağız}* zf. Birdenbire. [DS]

zörül, [zör > zör-ül] *is.* Küçük tanecikler halinde dökülmeyi anlatan yansımalı gövde. 🗗 **zörül zörül,** *{ağız} Bol bol.* [DS]

zöüt, [söğüt > zöūt] *(zöü:t) {ağız} is.* Söğüt. [DS]

zöv[1], [zıv / ziv / zöv *(yans.)*] *is.* Titremeyi, kıpırdamayı, kaynaşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zöv-ül zövül, zöv-ül-de-mek* 🗗 **zöv zöv,** *{ağız} (Yürümek için) sinsi ve tez.* [DS]|| **zöv zöv gezmek,** *{ağız} Başıboş, aylak aylak gezmek.* [DS]

zöv[2], [zöv] *{ağız} is.* Yeni doğmuş çocukların başında çıkan çıban. [DS]

zövdek, -ği [zöv-dek] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zövedek, -ği [zöv-e-dek] *{ağız} zf.* Birdenbire. [DS]

zövelek, -ği [söğe-l-ek > zövelek] *{ağız} sf.* Uzun boylu ve ince. [DS]

zövelmek, [söğe-l-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Dikilip durmak. [DS]

zövle, [Yun. dzeula => zevle] *{ağız} is.* Zelve. [DS]

zövlek, -ği [söğelek > zöğlek] *{ağız} sf.* İnce uzun. [DS]

zövül, [zöv > zöv-ül] *is.* Titreme, kıpırdama, kaynaşma anlatan yansımalı gövde. 🗗 **zövül zövül,** *{ağız} 1. (Yürümek için) yılan, solucan gider gibi. 2. (Yürümek için) bit, pire gezer gibi.* [DS]

zövülcen, [soğulcan > zövülcen] *{ağız} is.* Solucan. [DS]

zövüldemek, [zöv-ül-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r]* **1.** Vücutta, bit veya pire gezmek. **2.** Sezdirmeden kaçmak; sıvışmak. [DS]

zöynek, -ği [söğe-n-ek > zöynek] *{ağız} is.* Bağ kapılarında kullanılan tahta kilit. [DS]

Zr. [Fr. zirconium] *(zirko'nyum) is. kim.* Atom numarası 40, atom ağırlığı 91,22 olan, yoğunluğu 6,5 ve 1900°C'de ergiyen, havada ısıtılınca kuvvetli bir ışık vererek yanan, akkor derecede hidrojen ve azotla birleşen, beyazımsı gri renkte, asilerin ve alkalilerin etkilerine karşı dayanıklı bir element olan zirkonyumun sembolü.

zu-, [Ar. ẕū- ذو] *{OsT} ön ek.* Başına getirildiği Arapça kelimelere "-lı, -li, sahip, malik" anlamlarında birleşik sıfatlar yapan ön ek. 🗗 **zū-erbaati'l-adla',** *mat. Dörtgen.*|| **zū-erbaati'l-vücuh,** *{OsT} mat. Dört yüzlü.*|| **zū-erbaati'l-zevayā,** *{OsT} mat. Dört açılı.*|| **zū-esmar-ı lāhmiye,** *{OsT} bot. Yuvarlak, göz gibi meyveleri olan bitkiler.*|| **zū-fünūn,** *{OsT} İlim irfan sahibi.*|| **zū-haddeyn,** *{OsT} mat. İki terimli; binom.*|| **zū-hadd-i kesîre,** *{OsT} mat. Çok*

terimli; polinom.|| **zū-hadd-i vāhid,** *{OsT} mat. Tek terimli; monom.*|| **zū-hazz,** *{OsT} Nasibi olan; kısmetli.*|| **zū-hudūd-i kesîre,** *{OsT} mat. Çak terimli.*|| **zū-hudūd-i selāsevî,** *{OsT} mat. Üç terimli; trinom.*|| **zū-isnā-aşareti'l-vūcuh,** *{OsT} mat. On iki yüzlü.*|| **zū-kāfiyeteyn,** *{OsT} ed. İki kafiyeli şiir.*|| **zū-kesîri'l-adla',** *{OsT} mat. Çok yüzlü.*|| **zū-kesîri'l-vūcūh** *mat. Çok yüzlü.*|| **zū-kutbeyn,** *{OsT} mat. İki kutuplu.*|| **zu'l-ciheteyn,** *{OsT} mat. İki taraflı; çok yönlü.*|| **zu'l-maāşeyn,** *{OsT} zool. Hem karada, hem de suda yaşayan hayvanlar.*|| **zu'l-yedeyn,** *{OsT} Her iki elini de rahatlıkla kullanabilen.*|| **Zu'n-nun,** *{OsT} Yunus peygamber.*|| **zū-nūtū',** *{OsT} tıp. Üzerinde çıkıntılar, yumrular bulunan vücut organlarından biri.*|| **zū-selāseti'l-vūcuh,** *{OsT} mat. Üç yüzlü; üç düzlemli.*|| **zū-sebati'l-adla',** *{OsT} mat. Yedigen.*|| **zū-selāseti'ş-şerāfe,** *{OsT} tıp. Üç kanatlı (kalp kapakçığı).*|| **zū-semāniyeti'l-adla',** *{OsT} mat. Sekizgen.*|| **zū-sitteti'l-vūcūh,** *{OsT} mat. Altı yüzlü.*|| **zū-şefeteyn,** *{OsT} 1. İki dudaklı. 2. bot. Taç yaprakları iki dudak şeklinde olan çiçekler.*|| **zū-tiati'l-adla',** *{OsT} Dokuzgen.*|| **zū-tūveyc a'le'l-mebîz,** *{OsT} bot. Taçları yumurtalığın üzerinde olan çiçekler.*|| **zū-tūveyc kesîrū'l-vūreykat,** *{OsT} bot. Taççığı çok yapraklı olan bitkiler.*|| **zū-tūveyc vahîdū'l-vūreyk,** *{OsT} bot. Taç yaprağı tek parça olan çiçek.*|| **zū-zeneb,** *{OsT} Kuyruklu.*

zu, -u'ı [Ar. żūʾ ذوء] *(zu:) {OsT} is.* Aydınlık; ışık.

zu'abe, [Ar. ẓuʿābe / züʿābe ذوآبه] *(zua:be) {OsT} is.* → züabe.

zu'af, [Ar. zuʿāf زعاف] *(zua:f) {OsT} is.* **1.** Derhal öldüren. **2.** Yerli Cezayir askerlerinden meydana gelmiş bir sınıf. **3.** Bu askerlerin giydiği silindir şeklindeki fes.

zu'afa, [Ar. żaʿif > żuʿafā ضعفا] *(zuafa:) {OsT} is.* Zayıflar; güçsüzler.

zu'ama, [Ar. zeʿamet > zuaʿmā زعما] *(zuama:) {OsT} is.* **1.** Büyük tımar sahipleri. **2.** Başkanlar; komutanlar; reisler. **3.** Kefiller.

zu'ban, [Ar. ẓi'b > zu'bān زؤبان] *(zu-ba:n) {OsT} is.* Kurtlar; canavarlar.

zubara[1], [? zubara] *{ağız} is.* Küme. [DS]

zubara[2], [? zubara] *{ağız} is.* **1.** Parasız yapılan iş; angarya. **2.** Yardımlaşarak çalışma; imece. **3.** Parasız çalıştırılan işçi. [DS]

zubban, [Ar. żabb > żubbān ضبان] *(zubba:n) {OsT} is.* Kertenkeleler; kelerler.

zubbat, [Ar. żābiṭ > żubbāṭ ضباط] *(zubba:t) {OsT} is.* Subaylar; zabitan; zabitler.

zubuk, -ğu [? zubuk] *{ağız} is.* Süpürge. [DS]

zubun, [İt. giubbone => zıbun / zubun زوبون] *{eAT} {ağız} is.* Entari; zıbın. [DS]

zubuş, [zub-uş] *{ağız} sf.* Tıknaz; tombul. [DS]

zuccuk, -ğu [zuc-cuk] *{ağız} is.* Soğanın cücüğü. [DS]

zucret, [Ar. żucret / ḍucret ضجرت] *{OsT} is.* İç sıkıntısı; yürek darlığı. 🗗 **zucret-i kalbiye,** *{OsT} Kalbe zaman zaman gelen sıkıntı.*|| **zucret-ver,** *{OsT} Sıkıntılı.*

zud, [Far. zūd زود] *(zu:d) {OsT} sf.* Çabuk, hızlı, acele, tez, hemen olan. 🗗 **zūd-aşnā,** *{OsT} Her gördüğü ile dost olan kimse.*|| **zūd-endāz,** *{OsT} Düşünmeden, hemen akla geldiği gibi söylenen şey.*|| **zūd-hîz,** *{OsT} Vazifesini çok iyi gören hizmetkâr.*|| **zūd-nākd,** *{OsT} Para ödemeyi geciktirmeyen kimse.*|| **zūd-res,** *{OsT} Çabuk erişen; çabuk yetişen.*|| **zūd-sîr,** *{OsT} 1. Bir şeyden çabuk doyup usanan. 2. Faydasız. 3. Kötü huylu.*|| **zūd-ter,** *{OsT} Daha çabuk; daha tez.*

zudi, [Far. zūdī زودی] *(zu:di:) {OsT} is.* Çabukluk; tezlik.

zufr, [Ar. ẓufr ظفر] *{OsT} is.* Tırnak.

zufra, [Ar. ṣufra => zufra] *{ağız} is.* Sofra. [DS]

zufrî [Ar. ẓufr > ẓufrī ظفری] *(zufri:) {OsT} sf.* **1.** Tırnağa ait; tırnakla ilgili. **2.** Tırnak gibi olan; tırnaklaşan.

zugal, [Erme. zołal / Far. zuġāl => zugal] *{ağız} is.* Kızılcık. [DS]

zuğal, [Erme. zołal / Far. zuġāl => zugal] *{ağız} is.* Kızılcık. [DS]

zuhaf, [Berb. zwawa] *is.* Fransa'nın Afrika ordusu piyade birliklerinden birine bağlı asker.

Zuhal, [Ar. züḥal زحل] *{OsT} is.* → Zühal. 🗗 **zuhal çizgisi,** *Bilekten çıkarak orta parmağın başlangıcına doğru uzanan çizgi; talih çizgisi.*

zuhal, [Erme. zołal / Far. zuġāl => zuhal / zugal] *{ağız} is.* Kızılcık. [DS]

zuhariye, [Ar. ẓuhāriyye ظهاريه] *(zuha:riye) {OsT} is. spor.* Güreşte sarma oyunu.

zuhma, [? zuhma] *{ağız} is.* Yumruk; boks. [DS]

zuhr[1], [Ar. ẓuḫr ذخر] *{OsT} is.* Gelecekte gerekli olur düşüncesi ile alınıp saklanan şey.

zuhr[2], [Ar. ẓuhr ظهر] *{OsT} is.* Öğle vakti; öğle.

zuhrî [Ar. ẓuhr > ẓuhvrī ظهری] *(zuhri:) {OsT} sf.* Öğleye ait; öğle ile ilgili.

zuhruf, [Ar. zuḫruf زخرف] *{OsT} is.* **1.** Altın; mücevher. **2.** Sahte, değersiz ziynet. **3.** Yalancı süs; yaldız. **4.** Gösteriş. 🗗 **Zuhruf Suresi,** *{OsT} Kur'an-ı Kerim'in 43. suresi.*

zuhur, [Ar. ẓuhūr ظهور] *(zuhu:r) {OsT} is.* Ortaya çıkma; belirme; baş gösterme; türeme. 🗗 **zuhur etmek,** *Ortaya çıkmak; belirmek.*|| **zuhura gelmek,** *Meydana çıkmak; türemek.*

zurnapa, [Ar. zürāfe => zūrnapā / ẓūrnapa زورنپا / ظورنپه] *{OsT} is.* Zürafa.

zurnazen, [Far. zürnā-zen سورنازن] *{OsT} is.* Zurna çalan kimse; zurnacı.

zurnık, -ğı [? zurnık] *{ağız} is.* Domuz yavrusu. [DS]

zurniş, [? zurniş] *{ağız} is.* Kıymık. [DS]

zurnuk, -ğu [zur-luk > zurnuk] *{ağız} is.* **1.** Pis su deliği. **2.** Su yalağının deliğini tıkayan ağaç tıkaç. [DS]

zurt, [zart *(yans.)* > zurt] *is. "Zart zurt etmek"* deyiminde geçer.

zuru, -ru'u [Ar. żurūʿ ضروع] *(zuru:) {OsT} is.* İnek ve benzeri hayvanların memeleri. ◻ **zuru' ü zürü',** *{OsT} Ekinler ve süt ürünleri.*

zuruf, [Ar. ẓarf > ẓurūf ظروف] *(zuru:f) {OsT} is.* Zarflar; kılıflar; kaplar.

zurur, [Ar. zırr > zurür زرور] *(zuru:r) {OsT} is.* **1.** Düğmeler. **2.** *bot.* Tomurcuklar.

zurva, [Ar. surba => zurva] *{ağız} is.* Küme; sürü. [DS]

zurzubuk, -ğu [zu(r)+zu/buk] *{ağız} sf.* Dolu. [DS]

zu'um, [Ar. zuʿm / zuʿum زعم] *{OsT} is.* → zu'm.

zuvak, -ğı [Ar. zuḳāḳ => zuvak] *{ağız} is.* Sokak. [DS]

zuval[1], [Erme. zołal / Far. zuġāl => zuval] *{ağız} is.* Kızılcık. [DS]

zuval[2], [? zuval] *{ağız} is.* Hamur parçası; pazı. [DS]

zuvala, [? zuvala] *{ağız} is.* Hamur pazısı. [DS]

zuvan, [Ar. zivān => zuvan] *{ağız} is.* Delice ot; karamuk. [DS]

zuvana, [Far. zevāne => zuvana] *{ağız} is.* Zıvana. [DS]

zuvanak, -ğı [? zuvanak] *{ağız} is.* Kapı sürgüsü. [DS]

zuvra, [? zuvra] *{ağız} is.* Küçük barınak; kulübe. [DS]

zuvzuv, [zuv+zuv] *{ağız} sf.* Geveze. [DS]

zuy, [? zuy] *{ağız} sf.* Uzun. [DS] ◻ **zuy tutmak,** *{ağız} Zurnacının yanında, diğer bir zurnacı ıtek ses çıkarmak; dem tutmak.* [DS]

zuyuf, [Ar. żuyūf ضيوف] *(zuyu:f) {OsT} is.* Misafirler; konuklar; ziyaretçiler.

zuzan, [? zuzan] *{ağız} is.* Sebzenin dış kabuğu. [DS]

zuzeneb, [Ar. ẓū-ẓeneb ذوذنب] *{OsT} sf.* Kuyruklu.

zuzi, [? zuzi] *{ağız} sf.* Mankafa. [DS]

zü-, [Ar. zü- ذو-] *{OsT} ön ek.* Başına getirildiği Arapça kelimelere "-lı, -li, sahip, malik" anlamlarında birleşik sıfatlar yapan ön ek. ◻ **zü'l-akl,** *{OsT} tasvf. Halkı zahir ve Hakk'ı batın gören.*‖ **zü'l-akl ve'l-ayn,** *{OsT} tasvf. Hakk'ı halkta ve halkı Hak'ta gören.*‖ **zü'l-ayn,** *{OsT} tasvf. Hakk'ı zahir ve halkı batın görebilen.*‖ **zü'l-cānibeyn,** *{OsT} bot. Birbirine yakın iki sıra dizilmiş yapraklı bitkiler.*‖ **zü'l-celāl,** *{OsT}* → Zülcelal.‖ **zü'l-cenāh,** *{OsT} Çok taraflı; her yana gelebilir.*‖ **zü'l-cenāheyn,** *{OsT} 1. zool. Çift kanatlılar. 2. Dünya ve ahret hayatına ait geniş bilgi sahibi olan.*‖ **zü'l-cenāh-ı mücelled,** *{OsT} zool. Abalı memeliler.*‖ **zü'l-cenb-i sābih,** *{OsT} zool. Yan yüzergiller.*‖ **zü'l-cinseyn,** *{OsT} bot. İki eşeyli.*‖ **zü'l-efvāh-ı cenbiyye,** *{OsT} zool. Köpek balıkları.*‖ **zü'l-ehdāb,** *{OsT} zool. Kirpikliler.*‖ **zü'l-eş'ār-ı mebsūte,** *{OsT} bot. Çeşitli organları üzerinde tüyleri bulunan bitki.*‖ **zü'l-fazl,** *{OsT} Fazilet sahibi; faziletli.*‖ **zü'l-femi'l-müstedîr,** *{OsT} zool. Yuvarlak ağızlılar.*‖ **zü'l-evbār,** *{OsT} bot. Üzerinde ve sonunda tüyler bulunan bitkiler.*‖ **zü'l-filkateyn,** *{OsT} bot. İki çenekliler.*‖ **zü'l-galsameti'l-musaffaha,** *{OsT} zool. Yassı solungaçlılar.*‖ **zü'l-hāfir,** *{OsT} zool. Tek tırnaklı hayvanlar; toynaklılar.*‖ **zü'l-hāfirāt,** *{OsT} zool. Toynaklılar.*‖ **zü'l-hasale,** *{OsT} bot. Kavuzlular.*‖ **zü'l-kadr,** *{OsT} İtibar; şeref; haysiyet sahibi.*‖ **zü'l-kāfiyeteyn,** *{OsT} ed. İki kafiyeli manzume.*‖ **zü'l-kāfiyeteyn-i mahcūb,** *{OsT} ed. İki kafiyeli manzume.*‖ **zü'l-kāfiyeteyn-i mütakarrin,** *{OsT} ed. İki kafiyenin art arda gelmesi.*‖ **zü'l-kalevî,** *{OsT} kim. Kalevî olan.*‖ **zü'l-karneyn,** *{OsT}* → zülkarneyn.‖ **zü'l-kavāfî,** *{OsT}* → zülkavafi.‖ **zü'l-levāhık,** *{OsT} zool. Kamçılılar.*‖ **zü'l-maîşeyn,** *{OsT}* → zülmaişeyn.‖ **zü'l-matlaeyn,** *{OsT} ed. İki matlalı gazel veya kaside.*‖ **zü'l-mefāsıl,** *{OsT} zool. Eklemliler; mafsallılar.*‖ **zü'l-metāli',** *{OsT} ed. İkiden çok matlaı olan gazel veya kaside.*‖ **zü'l-mısrāeyn,** *{OsT} 1. İki kapılı; iki kanatlı. 2. bot. İki çenetli. 3. zool. Yassı solungaçlılar.*‖ **zü'l-mimās,** *{OsT} zool. Sifonlular.*‖ **zü'l-minen,** *{OsT} Mutlak minnet sahibi; Allah.*‖ **zü'l-uhuvve,** *{OsT} bot. (Bitki için) erkeklik organı torba ile birlik olan.*‖ **zü'l-vecheyn,** *{OsT}* → zülvecheyn.‖ **zü'l-vürakateyn-i müzāafeteyn,** *{OsT} bot. Tek sap üzerinde bir çift yaprakçıktan oluşan yapraklar.*‖ **zü'l-yedeyn,** *{OsT} zool. İki elliler; insanlar.*‖ **zü's-sukbe,** *{OsT} zool. Deniz hıyarı.*‖ **zü'ş-şekleyn,** *{OsT} kim. İki biçimli.*

zü'abe, [Ar. ẓuʿābe / ẓüʿābe ذوآبه] *(züa:be) {OsT} is.* **1.** Zülüf; kâkül. **2.** Yele.

zü'af, [Ar. züʿāf زعاف] *(züa:f) {OsT} sf.* **1.** Hemen öldüren. **2.** Cezayir askerlerinden oluşan bir sınıf. **3.** Bu askerlerin giydiği silindir şeklindeki fes.

zübab, [Ar. ẓebb > ẓübāb / ẓübābe ذوباب / ذوبابه] *(züba:b) {OsT} is.* Sinek. ◻ **zübāb-ı bakarî,** *{OsT} zool. Büve; büvelek.*

zübah, [Ar. ẓübāḥ ذباح] *(züba:h) {OsT} is. tıp.* Tükürük bezlerinin iltihabı.

zübale, [Ar. ẓübāle ذباله] *(züba:le) {OsT} is.* Mum veya kandil fitili.

züban, [Far. zebān / zübān زبان] *(züba:n) {OsT} is.* Dil; lisan.

zübbad, [Ar. zübbād زباد] *(zübba:d) {OsT} is.* **1.** Süt kaymağı. **2.** Değersiz şey.

zübd, [Ar. zübd زبد] *{OsT} is.* Kaymak; tereyağı.

zübde, [Ar. zübde زبده] *{OsT} is.* **1.** Bir şeyin en iyi kısmı; en iyi parçası. **2.** Öz; özet; sonuç. **3.** *{ağız}* En iyi toprak. [DS] ◻ **zübde-i beşer,** *{OsT} 1. Beşerin özü. 2. Hz. Muhammed.*|| **zübde-i kâinât,** *{OsT} 1. Evrenin özü. 2. Hz. Muhammed.*|| **zübde-i makal,** *{OsT} Sözün özü.*

zübed[1], [Ar. zebed > zübed زبد] *{OsT} is.* **1.** Kaymaklar. **2.** Köpükler.

zübed[2], [Ar. zübde > zübed زبد] *{OsT} is.* Özetler; özler; sonuçlar.

zübella, [Ar. (Sur.) zebellaʿi] *{ağız} sf.* **1.** (Kişi için) uzun boylu, iri yarı ve esmer; korkunç. **2.** Aptal; tembel. [DS]

zübeyr, [Ar. zübeyr زبير] *{OsT} is.* Yazılı küçük şey.

zübul, -lü [Ar. z̲übül ذبول] *(zübu:l) is.* **1.** Sararıp solma; solgunlaşma. **2.** Pejmürdelik. ◻ **zübül-yâfte,** *{OsT} Gübrelenip kuvvetlenmiş olan.*

zübük, -ğü [Zübük *(Aziz Nesin'in roman kahramanı)*] *is.* Yüzsüz, çıkarcı kişi.

zübur, [Ar. zibr > zübür زبور] *(zübu:r) {OsT} is.* **1.** Mektuplar. **2.** Kitaplar.

zübür, [Ar. zübür > zübür زبر] *{OsT} is.* **1.** Mektuplar. **2.** Kitaplar.

zücac, [Ar. zücāc / zücāce زجاجه / زجاج] *(züca:c) {OsT} is.* Cam; şişe; sırça.

zücacî, [Ar. zücāc > zücācī / zücāciyye زجاجيه / زجاجی] *(züca:ci:) {OsT} sf.* **1.** Camdan yapılmış; sırça işi. **2.** Cam ve sırça işleriyle uğraşan kimse.

zücaciye, [Ar. zücācī > zücāciyye زجاجيه] *(züca:ciye) {OsT} is.* **1.** Cam, porselen vb. maddeden yapılmış eşya; cam eşya. **2.** *sf.* Cam, porselen eşya ile ilgili.

zücaciyeci, [zücaciye-ci] *(züca:ciyeci) is.* **1.** Cam, porselen eşya satan kimse. **2.** Bu kişinin dükkânı.

zücur, [Ar. zecr > zücūr زجور] *(zücu:r) {OsT} is.* **1.** Önlemeler; yasak etmeler. **2.** Angarya çalıştırmalar. **3.** Zorlamalar.

züdde, [Ar. zübde => züdde] *{ağız} is.* Bir şeyin özü; aslı. [DS]

züfkür, [Far. zihgīr => züfkür] *{ağız} is.* Yüksük. [DS]

zügabe, [Ar. züg̲ābe زغابه] *(züga:be) {OsT} is.* **1.** Şişlik; ur. **2.** *anat.* Bağırsakta besinlerin özümsenmesini sağlayan girinti ve çıkıntılı kısımlar.

zügüldemek, [züg-ül-de-mek] *{ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* (Yıldız için) kaymak. [DS]

züğürt, -dü [Erme. ? [Sluszkiewicz] => züğürt] *sf.* **1.** Parasız pulsuz; meteliksiz; cebi delik. **2.** *mecaz.* Herhangi bir şeyden yoksunluk. ◻ **züğürt tesellisi,** *Çok kötü sonuçlanmış bir işte, avunacak, sevinecek önemsiz bir olumlu ayrıntı bulma.*

züğürte, [? züğürte] *{ağız} is.* Nodul. [DS]

züğürtleme, [züğürt-le-me] *is.* Züğürtlemek eylemi; züğürtleşme.

züğürtlemek, [züğürt-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Züğürt duruma düşmek; parasız pulsuz kalmak; meteliksiz kalmak.

züğürtleşme, [züğürt-le-ş-me] *is.* Züğürtleşmek eylemi.

züğürtleşmek, [züğürt-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Züğürt duruma gelmek.

züğürtlük, -ğü [züğürt-lük] *is.* **1.** Züğürt olma durumu; parasızlık; metiliksizlik. **2.** Züğürt bir kimsenin niteliği.

Zühal, [Ar. zuḥal زحال] *{OsT} is. gök b.* Güneşe yakınlık bakımından altıncı, büyüklük bakımından ikinci, dünyanın çevresindeki turunu 29,46 yılda tamamlayan gezegen; Satürn; Sekendiz.

zühban, [Ar. z̲eheb > z̲ühbān ذهبان] *(zühba:n) {OsT} is.* Altınlar.

zühd, [Ar. zühd زهد] *{OsT} is.* → züht. ◻ **zühd-i hüşk,** *{OsT} Kaba sofuluk.*

zühdî, [Ar. zühd > zühdī زهدی] *(zühdi:) {OsT} sf.* Dinin gereklerini yerine getirmekle ilgili; züht ile ilgili.

zühdiye, [Ar. zühdī > zühdiyye زهديه] *{OsT} is. fel. tasvf.* Çilecilik; ascétisme.

züheyr, [Ar. züheyr زهير] *{OsT} is. bot.* Küçük çiçek; çiçekçik.

zühhad, [Ar. zāhid > zühhād زهاد] *(zühha:d) {OsT} is.* Zahitler; çok aşırı sofular; kaba sofular.

Zühre, [Ar. zühre زهره] *{OsT} is. gök b.* Güneş sisteminde Merkür ile Yer arasında, Güneş ve Ay'dan sonra en parlak yıldız olarak gözlemlenebilen gezegenin adı; Venüs; Çulpan; Çoban yıldızı; Kervankıran. ◻ **zühre-cebîn,** *{OsT} Yüzü Zühre yıldızı gibi parlak olan.*|| **zühre-i ceresiye,** *{OsT} bot. Çan çiçeği.*

zührevi [Ar. zühre > zührevī زهروی] *(zührevi:) {OsT} sf.* (Bulaşıcı hastalıklar için) frengi, bel soğukluğu gibi cinsel ilişki ile bulaşan. ◻ **zührevi hastalık,** *tıp. Frengi, bel soğukluğu, gibi cinsel ilişki ile bulaşan hastalıklar.*

zühreviye, [Ar. zührevī > zühreviyye زهرويه] *{OsT} sf. tıp.* Frengi ve bel soğukluğu ile ilgili.

züht, -dü [Ar. zühd زهد] *{OsT} is. tasvf.* **1.** Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete adamak. **2.** Aşırı sofuluk. 🗗 **zühd-ü huşk,** *Bilinçsizce ham sofuluk.*|| **zühd ü takva,** *{OsT} İbadet etme ve Allah'tan korkma.*

zühub, [Ar. zeheb > zühūb ذهوب] *(zühu:b) {OsT} is.* Altınlar.

zühuk, -ku [Ar. zühūḳ زهوق] *(zühu:k) {OsT} is.* **1.** Yok olma; mahvolma. **2.** Hükümsüz kalma.

zühul[1]**, -lü** [Ar. ẕühūl ذهول] *(zühu:l) {OsT} is.* **1.** Dalgınlık yüzünden işi geciktirme. **2.** İşlerin çokluğu yüzünden bir işi yapmayı geciktirme. **3.** Unutmuş görünmek.

zühul[2]**, -lü** [Ar. ẕaḥl > ẕühūl ذحول] *(zühu:l) {OsT} is.* Düşmanlıklar; öçler; intikamlar.

zühur[1]**,** [Ar. zehre / zehere > zühūr زهور] *(zühu:r) {OsT} is.* Çiçekler.

zühur[2]**,** [Ar. zühūr زهور] *(zühu:r) {OsT} is.* **1.** Parlaklık. **2.** Parıldama.

zühur[3]**,** [Ar. ẕühūr زخور] *(zühu:r) {OsT} is.* İleride sıkıntıya düşünce biriktirilip saklanan şey.

zühuret, [Ar. zühūret زهورت] *(zühu:ret) {OsT} is.* Parıldama; parlaklık.

zükâ[1]**,** [Ar. zükā زكا] *(zükâ:) {OsT} sf.* Zengin olduğu için peşin ödemede bulunan.

zükâ[2]**,** [Ar. ẕükā ذكا] *(zükâ:) {OsT} is.* **1.** Güneş. **2.** Yıldız.

zükâm, [Ar. zükām / zükkām زكام] *(zükâ:m) {OsT} {ağız} is.* Nezle. [DS] 🗗 **zükâm-ı müzmîn,** *{OsT} Kronik nezle.*

zükgâm, [Ar. zükkām] *{ağız} is.* Nezle. [DS]

zükgem, [Ar. zükkām] *{ağız} is.* Nezle. [DS]

zükkâm, [Ar. zükkām] *{ağız} is.* Nezle. [DS]

zükkân, [Ar. zükkām] *{ağız} is.* Nezle. [DS]

zükkem, [Ar. zükkām] *{ağız} is.* Soğuk algınlığı; nezle. [DS]

zükr, [Ar. ẕükr ذكر] *{OsT} is.* Gönülde taşınan düşünce.

zükran, [Ar. ẕeker > ẕükrān ذكران] *(zükra:n) {OsT} is.* Erkekler.

zükūn, [Ar. ẕeḳan > ẕüḳūn ذقون] *(züku:n) {OsT} is.* Çeneler.

zükûr, [Ar. ẕeker > ẕükūr ذكور] *(zükû:r) {OsT} is.* Erkekler.

zükûret, [Ar. ẕeker > ẕükūret ذكورت] *(zükû:ret) {OsT} is.* Erkeklik.

zükûrî [Ar. ẕükūr > ẕükūrī ذكورى] *(zükû:ri:) {OsT} sf.* Erkekle ilgili; erkekliğe ait; erkelikle ilgili.

züküt, [? züküt] *{ağız} is.* Yoksul. [DS]

zül, -llü [Ar. ẕüll ذل] *{OsT} is.* Hor ve hakir olma; alçalma. 🗗 **züll-i teslîm,** *{OsT} Teslim olma alçaklığı.*

zülahı[1]**,** [Ar. ṣurāḥī => zülahı] *{ağız} is.* Küçük testi. [DS]

zülahı[2]**,** [Ar. ṣurāḥī => zülahı] *{ağız} sf.* (Kişi için) ince uzun. [DS]

zülal, -li [Ar. zülāl زلال] *(zülâ:l) {OsT} is.* **1.** İçimi hoş, güzel soğuk su. **2.** *biy.* Albümin. 🗗 **zülāl-i lāl,** *{OsT} Dudağın verdiği tat.*|| **zülāl-i vasl,** *{OsT} Sevgiliye kavuşmanın tadı.*

zülalî [Ar. zülāl > zülālī / zülāliyye زلالية / زلالى] *(zülâ:li) {OsT} sf.* Albüminle ilgili; albümine benzeyen; albümine ait.

zülaliye, [Ar. zülālī > zülāliyye زلاليه] *(zülâ:liye) {OsT} is. biy.* Yumurta akına benzer; yumurta akı özelliğinde olan.

zülam, [Ar. zülām زلام] *(zülâ:m) {OsT} is.* **1.** Parasız; parası olmayan; züğürt. *{ağız} (aynı)* [DS] **2.** *{ağız}* Güçsüz. [DS] **3.** *{ağız}* Aşağılık kişi. [DS]

zülbahar, [Ar. ẕü'l- + Far. bahār ذوالبهار] *(zülbaha:r) {OsT} is.* **1.** Fırça kullanılarak üzerine ezme altınla geometrik motif ve yıldızlar, noktalar yapılmış deri cilt. **2.** Birbirine geçmiş halkalardan yapılma parmaklık motifi.

zülbeye, [Ar. zülūbiye => zülbeya] *{ağız} is.* Küçük erik. [DS]

zülbiye, [Ar. zalabbiye / zülūbiye => zülbiye] *{ağız} is.* **1.** Kuru erikten yapılan bir tür yahni. **2.** Kaymak ve tere yağı üzerine bal veya pekmez dökülerek yapılan bir tatlı. **3.** Un çorbası. **4.** İnce yufka. **5.** Tülbent. **6.** Pasaklı; karışık. [DS] 🗗 **zülbiyeden geçirmek,** *{ağız} Tülbentten süzmek.* [DS]|| **zülbiye gibi,** *{ağız} Kumaş gibi ince.* [DS]

zülbiyet, [Ar. zülūbiye => zülbiyet] *{ağız} is.* Erimiş kızgın yağa pekmez ya da bal karıştırılarak yapılan yemek. [DS]

Zülcelal, [Ar. ẕü'l-celāl ذوالجلال] *(zülcelâ:l) {OsT} sf.* **1.** Ululuk sahibi. **2.** "Mutlak ululuk ona aittir" anlamında Allah'ın sıfatlarından biri.

zülcenah, [Ar. ẕü'l-cenāḥ ذوالجناح] *(zülcena:h) {OsT} sf.* **1.** Çok yanlı. **2.** Her yana gelebilen.

zülcenaheyn, [Ar. ẕü'l-cenāḥeyn ذوالجناحين] *(zülcena:heyn) {OsT} is.* **1.** Dünya ve ahret hakkında bilgi sahibi olan kimse. **2.** *zool.* Çift kanatlılar; diptères.

zülek, -ği [zülek] *{ağız} sf.* Aşınmış; kullanılmış. [DS]

zülf, [Far. zülf زلف] *{OsT} is.* → zülüf. 🗗 **zülf-i arüs,** *{OsT}* → zülfaris.|| **zülf-i bî-karār,** *{OsT} Durmadan biçim değiştiren zülüf.*|| **zülf-i dil-ārā,** *{OsT}*

(Sevgilinin) gönül süsleyen zülfü.|| **zülf-i dirahşān,** *{OsT} Dalgalanan zülüf.*|| **zülf-i müşg-bār,** *{OsT} Güzel koku saçan zülüf.*|| **zülf-i nigâr,** *{OsT} 1. Resim (gibi güzel sevgilinin) zülfü. 2. müz. Klasik Türk müziğinde eski bir makam.*|| **zülf-i yār,** *{OsT} 1. Sevgilinin zülfü veya saçı. 2. mecaz. Çıkar; menfaat.*

zülfa, [Ar. zülfā زلفا] *(zülfa:) {OsT} is.* **1.** Yakınlık; yakınlık derecesi. **2.** Yaklaşma. **3.** *{ağız}* Akşam aydınlığı. [DS]

zülfaris, [Far. zulf-i ʿarüs عروس زلف] *{OsT} is.* **1.** Gelin saçı, zülfü. **2.** *bot.* Baklagillerden, bir süs bitkisi ve bunun güzel kokulu, saç lülesi şeklinde mor veya beyaz renkli çiçekleri olan süs bitkisi, *(Phaseolus caracalla).* **3.** *hat.* Talik yazıya Hintlilerin verdiği ad. **4.** Fil dişi oyma ve kakmalarda kıvrımlı motiflerden oluşmuş bir tür arabesk bezeme.

zülfaruz, [Far. zulf-i ʿarüs عروس زلف] *{OsT} is.* → zülfaris.

zülfe, [Ar. zülf > zülfe زلفه] *{OsT} is.* **1.** Küçük püskül; saçak. **2.** *hat.* Arap alfabesindeki *elif, be, kef* ve *nun* gibi harflerin başındaki çengel.

zülfekar, [Ar. ẕü'l-feḳār ذوالفقار] *(zülfeka:r) {OsT} sf.* → zülfikar.

zülfî [Far. zülf > Ar. zülfî / zülfiyye زلفيه / زلفى] *(zülfî:) {OsT} sf.* **1.** Saç ile ilgili; saça ait. **2.** Lüle ile ilgili.

zülfikar, [Ar. ẕū'l-fiḳār ذوالفقار] *(zülfika:r) {OsT} sf.* **1.** Omurgalı. **2.** İki parçalı; çatal. **3.** *öz. is.* (Baş harfi büyük yazılır) Hz. Ali'nin kılıcının adı.

zülfilkateyn, [Ar. ẕū'l-filḳateyn ذوالفلقتين] *(zü:lfilkateyn) {OsT} is. bot.* İki çenekli; dicotylédones.

zülfinigâr, [Far. zülf-i nigār نگار زلف] *(zülfigâ:r) {OsT} is. müz.* Türk müziğinde birleşik bir makam.

zülfiye, [Ar. zülfî > zülfiyye زلفيه] *{OsT} is.* → zülfî.

zülfüyâr, [Far. zülf-i yār يار زلف] *(zülfüya:r) {OsT} is.* **1.** Sevgilinin saçı, zülfü. **2.** *mecaz.* Menfaat; çıkar. 🗗 **zülfüyâra dokunmak,** *Hatırlı, güçlü bir kimseyi ya da makamı gücendirecek davranışta bulunmak.*|| **zülfüyâra dokunmamak,** *Hiçbir kimseye zarar veya sıkıntı vermemek.*

zülkarneyn, [Ar. ẕü'l-ḳarneyn ذوالقرنين] *{OsT} sf.* **1.** İki boynuzlu. **2.** *öz. is.* (Baş harfi büyük yazılır) Kur'an-ı Kerim'de adı geçen, ancak peygamber mi nebî mi olduğu kesin olarak bilinmeyen kişi. **3.** *ed.* Büyük İskender.

zülkavafî, [Ar. ẕü'l-kavāfî ذوالقوافى] *(zü:lkava:fî:) {OsT} is.* İkiden fazla kafiyesi bulunan manzume; murassa.

zülle, [zülle] *{ağız} sf.* Sivri. [DS]

zülmaişeyn, [Ar. zü'l-ma'îşeyn ذوالمعيشين] *(zü:lma:şeyn) {OsT} sf. zool.* Hem karada hem suda yaşayabilen; iki yaşayışlı; amphibie.

zülül, [Ar. ẕelül > ẕülül ذلل] *(zülû:l) {OsT} sf.* Yavaş olan; yumuşak başlı; uysal.

zülüf, -lfü [Far. zülf زلف] *is.* **1.** Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi. **2.** Sevgilinin saçı. 🗗 **zülfüne tel dokundurmamak,** *{ağız} Söz kaldırmamak; çabuk alınmak.*

zülüfbastı, [zülüf+bas-tı] *{ağız} is.* Saç tokası. [DS]

zülüflü, [zülüf-lü] *sf.* Zülfü olan.

zülvecheyn, [Ar. ẕü'l-vecheyn ذوالوجهين] *{OsT} is.* **1.** İki yüzlü; iki taraflı; iki anlama gelen. **2.** *mat.* İki yüzlü; iki düzlemli.

zülzal, [Ar. zülzāl زلزال] *(zülza:l) {OsT} is.* Deprem; yer sarsıntısı; zelzele.

zümbek, [? zümbek] *{ağız} sf.* Kuyruksuz. [DS]

zümbül, [Far. sünbül => zümbül] *{ağız} sf.* Sümbül. 🗗 **zümbül zümbül,** *{ağız} Eski püskü.* [DS]

zümer, [Ar. zümre > zümer زمر] *{OsT} is.* Topluluklar; zümreler. 🗗 **Zümer Suresi,** *{OsT} Kur'an-ı Kerim'in otuz dokuzuncu suresinin adı.*

zümre, [Ar. zümre زمره] *{OsT} is.* **1.** Topluluk; takım; kesim. **2.** *biy.* Sınıf; tür; cins. **3.** *{ağız}* Kuşak; nesil. [DS] 🗗 **zümre edebiyatı,** *Seçkinlere hitabeden edebiyat.*|| **zümre-i hūbān,** *{OsT} Güzeller topluluğu.*|| **zümre toplantısı,** *eğit. Bir okulda aynı dersi okutan öğretmenlerin dersleri ile ilgili yapmış oldukları toplantı.*

zümrevi [Ar. zümre > zümrevî زمروى] *(zümrevi:) {OsT} sf.* Toplulukla ilgili; zümreye ait.

zümrüd, [Ar. zümürrüd / zümürüd زمرد] *{OsT} is.* → zümrüt.

zümrüdî [Ar. zümürrüd > zümürrüdī زمردى] *(zümrüdi:) {OsT} sf.* Zümrüt renginde; yemyeşil.

Zümrüdüanka, [Far. simurg-i ʿanḳā => zümrüd-i ʿanḳā زمردعنقا] *(zümrüdüanka:) {OsT} öz. is.* Masallarda adı geçen, gerçekte var olmayan büyük bir kuş; Anka. 🗗 **Zümrüdüanka gibi,** *{OsT} (Güzel ve iyi şeyler için) adı olup kendisi var olmayan; hayal ürünü.*

zümrüt, -dü [Ar. zümürrüd / zümürüd زمرد] *{OsT} is.* **1.** *min.* Beril grubundan, sarı yeşil, mavi yeşil renklerde saydam ve yarı saydam cinsleri bulunan, özgül ağırlığı 2.67-2,75 ve sertliği 7,5-8.0 arasında olan mücevhercilikte değerli bir taş olan doğal alüminyum berilyum silikat; $Be_3Al_2SiO_{16}$. **2.** *sf.* Bu değerli taştan yapılmış olan. **3.** Zümrüt renginde

olan; zümrüt yeşili; parlak yeşil. 🗗 **zümrüt gibi,** *Yemyeşil.*|| **zümrüt yeşili,** *Parlak koyu yeşil.*

zümrütlenme, [zümrüt-le-n-me] *is.* Zümrütlenmek eylemi.

zümrütlenmek, [zümrüt-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Zümrütlü hâle getirilmek. **2.** *gçsz. f.* Yeşil duruma gelmek; yeşillenmek. **3.** *dönşl. f.* Zümrüt sahibi olmak; zümrüt edinmek.

zümrütleşme, [zümrüt-le-ş-me] *is.* Zümrütleşmek eylemi.

zümrütleşmek, [zümrüt-le-ş-mek] *dönşl. f. [ir]* Zümrüt durumuna gelmek; zümrüt gibi olmak; yeşilleşmek.

zümüm, [Ar. ẕemm > ẕümūm ذموم] *(zümu:m) {OsT} is.* Yermeler; kınamalar; ayıplamalar; çekiştirmeler.

zümürrüd, [Ar. zümürrüd / zümürüd زمرد] *{OsT} is.* **1.** Zümrüt. **2.** *sf.* Yemyeşil.

zümürrüdî [Ar. zümürrüd > zümürrüdī زمردی] *(zümürrüdi:) {OsT} sf.* → zümrüdî.

zümürrüdîn, [Ar. zümürrüdīn زمردين] *(zümürrüdi:n) {OsT} sf.* → zümrüdî.

zünabe, [Ar. ẕünābe ذنابه] *(züna:be) {OsT} is.* Bir şeyin ardı veya arkası.

zünbek, -ği [? zünbek] *{ağız} sf.* Kuyruksuz. [DS]

zünbur, [Ar. zünbūr زنبور] *(zünbu:r) {OsT} is.* **1.** Eşek arısı. **2.** *hat.* Bir yazı biçimi. 🗗 **zünbür-āne,** *{OsT} Eşek arısı gibi; sinek gibi.*

zünbül, [Far. sünbūl => zünbül] *{ağız} is.* Lokma tatlısı. [DS]

züneyb, [Ar. ẕüneyb ذنيب] *{OsT} is.* **1.** Küçük kuyruk; kuyrukçuk. **2.** *bot.* Sapçık. 🗗 **züneyb-i zehre,** *{OsT} bot. Çiçek sapçığı.*

zünim, [Çin. ? zünim / zunum] *{eT} is.* Diba denilen ipekli kumaş. [Gabain]

zünküm, [Çin. ? züngüm] *{eT} is.* Bir tür Çin ipeklisi. [DLT]

zünnar, [Yun. dzonnarion > Ar. zünnār زنار] *{OsT} is.* Hristiyan keşişlerin çıplak bedenleri üzerine bağladıkları kıldan yapılma kaba, sert kuşak.

zünnun, [Ar. ẕü-n'nün ذوالنون] *(zünnu:n) {OsT} sf.* **1.** Balık sahibi. **2.** *öz. is.* Yunus peygamberin lakabı.

zünub, [Ar. ẕenb > ẕünūb ذونوب] *(zünu:b) {OsT} is.* Günahlar.

züp, [zup / züp *(yans.)*] *is.* Höpürdeterek içmeyi anlatan kök. *züp-ür-de-t-mek*

züppe, [Flam. jobbe *(bilgisiz)* ?] *sf.* **1.** (Kişi için) seçkin çevrelere, bu çevrelerce moda olmuş tutum ve giyim kuşama özenti duyan, dolayısıyla konuşması, davranışları ve giyinişi yapmacık ve gülünç kaçan. **2.** Kılık kıyafet, dil, düşünüş gibi konularda toplumun yapısına aykırı ve gülünç düşen; snop.

züppece, [züppe-ce] *(züppe'ce) zf.* **1.** Züppe gibi; züppeye yakışır biçimde. **2.** *sf.* Züppe gibi; züppeye yakışan.

züppeleşme, [züppe-le-ş-me] *is.* Züppeleşmek eylemi.

züppeleşmek, [züppe-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Züppece davranışlarda bulunmak; giyiniş, söyleyiş, dil, düşünüş vb. davranışlarında toplumun gülünç ve aykırı saydığı yapmacıklara ve aşırılıklara kaçmak; züppe olmak.

züppeleştirme, [züppe-le-ş-tir-me] *is.* Züppeleştirmek eylemi.

züppeleştirmek, [züppe-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Züppe durumuna getirmek; züppe durumuna gelmesine yol açmak.

züppelik,-ği [züppe-lik] *is.* Züppe olma durumu; giyiniş, söyleyiş, dil, düşünüş vb. davranışlarında toplumun gülünç ve aykırı saydığı yapmacık ve aşırılıklarda bulunma; züppece davranış; snopluk. 🗗 **züppelik etmek,** *Züppece davranışlarda bulunmak; züppe olmak.*

züppen, [züppe-n] *{ağız}* sf. Biçimsiz. [DS]

züpürdetmek, [züp-ür-de-t-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Höpürdetmek. [DS]

zür'an, [Ar. ẕirāʿ > ẕürʿān ذرعان] *(zür-a:n) {OsT} is.* Ölçüler; ziralar.

zürafa, [Ar. zerāfe / zerrāfe زرافه] *(züra:fa) is.* **1.** *zool.* Zürafagillerden, Afrika'nın sayvanlarında yaşayan, çok uzun boyunlu, kadifemsi tüylü, küçük boynuzlu geviş getiren bir memeli hayvan, *(Giraffa camelopardalis).* **2.** Bir tür boncuk oyası türü.

zürafagiller, [zürafa-gil-ler] *(züra:fagiller) is. zool.* Örneği zürafa olan, Afrika'da yaşayan geviş getiren memeli hayvanları kapsayan familya, *(Giraffidae).*

zürafe, [Ar. zerāfe / zerrāfe زرافه] *(züra:fe) {OsT} is.* → zürafa.

zürare, [Ar. ẕürāre ذراره] *(züra:re) {OsT} is.* Etrafa saçılan şey; saçıntı.

zürbî [Ar. zürbī زربی] *(zürbi:) {OsT} is.* Halı, minder cinsinden güzel döşeme.

zürbiye, [Ar. zülūbiye => zürbiye] *{ağız} is.* Yahni; soğan yemeği. [DS]

zürbiyet, [Ar. zülūbiye => zülbiyet] *{ağız} is.* Erimiş kızgın yağa pekmez ya da bal karıştırılarak yapılan yemek. [DS]

zürbük, -ğü [? zürbük] *{ağız} sf.* Yarı düzenli. [DS]

zürefa, [Ar. ẕarīf > ẕürefā ظرفا] *(zürefa:) {OsT} is.* **1.** Zarif, kibar kimseler. **2.** İğne oyasının temel ilmeklerinden biri olan uzunca bir iplik bırakılarak ya-

pılmış düğümlü ilmek. **3.** *{ağız}* Tülbent kıyısına geçilen ince oya. [DS]

züreyka, [? züreyka] *{ağız} is.* Sıva. [DS]

zürkat, [Ar. zürḳat زرقت] *{OsT} sf.* Mavi; mavimsi.

zürra, -a'ı [Ar. zāriʿ > zürrāʿ زراع] *(zürra:) {OsT} is.* Çiftçiler; ziraatçılar.

zürrah, [Ar. ẕürrāḥ ذراح] *(zürra:h) {OsT} is. zool.* Kuduz böceği.

zürriyat, [Ar. ẕürriyyāt ذريات] *{OsT} is.* **1.** Nesiller; kuşaklar; döller; soylar. **2.** Çocuklar.

zürriyet, [Ar. ẕürr *(saçılış)* > ẕürriyyet ذريت] *{OsT} is.* **1.** Nesil; kuşak; döl; soy. **2.** Çocuk.

zürriyetsiz, [zürriyet-siz] *sf.* Çocuğu olmayan; dölsüz.

zürriyetsizlik, -ği [zürriyet-siz-lik] *is.* Çocuğu olmama durumu; dölsüzlük.

züru, -ru'u [Ar. zerʿ > zürūʿ زروع] *(züru:) {OsT} is.* Ekilmiş tarlalar.

zürud, [Ar. zerd > zürūd زرود] *(züru:d) {OsT} is.* Halka halka örülmüş savaşçı zırhı.

züruk, [Ar. zerḳ > zürūḳ زروق] *(züru:k) {OsT} is.* Şırınga yapmalar; şırınga etmeler.

züt, [? züt] *{ağız} is.* Salt. [DS]

zütte, [? zütte] *{ağız} is.* Salt. [DS]

züvabe, [Ar. ẕüvābe ذوابه] *(züva:be) {OsT} is.* Kâkül; zülüf; perçem.

züvelek, -ği [? züvelek] *{ağız} is.* Atlıkarınca. [DS]

züvvak, [Ar. ẕüvvāḳ ذواق] *(züvva:k) {OsT} is. müz.* Notalar.

züvvar, [Ar. zā'ir > züvvār زوار] *(züvva:r) {OsT} is.* Ziyaretçiler; görmeye, hatır sormaya gelenler.

züyuf, [Ar. zeyf > züyüf زيوف] *(züyu:f) {OsT} is.* Ayarı düşük akçeler, sikkeler; kalp paralar. ⊡ **züyuf akçe,** *{OsT} Ayarı düşük veya kalp olarak basılmış madenî para.*

züyul, [Ar. ẕeyl > ẕüyül ذيول] *(züyu:l) {OsT} is.* **1.** Kuyruklar. **2.** Etekler. **3.** Ekler; ilaveler.

züyut, [Ar. zeyt > züyüt زيوت] *(züyu:t) {OsT} is.* Yağlar. ⊡ **züyüt-ı tayyār,** *{OsT} Kokulu, uçucu yağlar.*

züyüt, [züğürt > züyüt] *{ağız} sf.* Züğürt. [DS] ⊡ **züyüt olmak,** *{ağız} Ölmek.* [DS]

züzüli, [? züzüli] *{ağız} is.* Koruk. [DS]

بوى : 5394
بويرمك : 5411
بويلمق : 5365, 5394
بويلمك : 5411
بويمق : 5365, 5394
بويندى : 5394
بوينمق : 5393, 5394
بويولمق : 5394
بويوندى : 5394
بى : 5342
بياسى : 5312, 5342
بياغ : 5255
بياق : 5255
بياقلشمق : 5255
بيان : 5255
بيانجه : 5255
بيتسى : 5307
بيدمك : 2277
بيدمك : 5331, 5343
بيدين : 5342
بير : 5343
بيرجه : 5343
بيرنكن : 5301
بيرنمك : 5301
بيرين : 5343
بيسى : 5312, 5342
بيشمك : 5343
بيشويزد : 2261
بيقانمق : 5259
بيقنمق : 5259
بيك : 5289, 5331, 5336
بيكن : 5342
بيكنلك : 5342
بيكه : 5331
بيكو : 5331, 5342
بيكى : 5342
بيكين : 5331
بيلاق : 5259
بيلتمق : 5330
بيلتمك : 5343
بيلشمك : 5343
بيلغچ : 5330
بيلقچ : 5330
بيلك : 5323
بيلكن : 5343
بيللو : 5282
بيلمق : 5330, 5394
بيلمك : 5333, 5342, 5343
بيلنغوچ : 5330
بيلنقچ : 5330
بيلى : 5323
بيليق : 5323
بيم : 5342
بيمرمق : 5325
بيمش : 5335
بيمك : 5343
بينجك : 5312
بينجكلك : 5312
بينسمك : 5313
بينلتمك : 5313
بينلك : 5312
بينلمك : 5313
بينمك : 5313
بينى : 5312, 5343
بينى رك : 5313
بيه قومق : 5255
بيو : 5341, 5343
بيوجى : 5394
بيى : 2276, 5342
بييلمك : 5342

يورتق : 5362
يورجى : 5362
يوردام : 5360
يوردلندرمق : 5388
يوردلنمق : 5389
يورشومق : 5362
يورغا : 5360
يورغلمق : 5360
يورغله تمق : 5360
يورغه لق : 5360
يورغه لمق : 5360
يورقان : 5361
يورقه : 5361
يورقه لمق : 5361
يورقون : 5361
يورك : 5404
يوركسز : 5407
يوركلندرمك : 5407
يوركلنمك : 5407
يوركلورك : 5407
يوركلى : 5407
يوركليلك : 5407
يوركن : 5408
يورلتمق : 5362
يورمج : 5359
يورمق : 5362
يورندرمك : 5372
يورنلمك : 5372
يورنمك : 5372
يوره نمك : 5372
يورودمك : 5409
يوروكن : 5408
يورويو : 5409
يوريجكلين : 5409
يوريجى : 5409
يوريش : 5409
يوريكنلك : 5408
يوريمك : 5408

يوز : 5365, 5394, 5411
يوزدن : 5415
يوزصويى : 5418
يوزكج : 5416
يوزلك : 5417
يوزن : 5418
يوزه : 5394
يوزين قوين : 5419
يوسفى : 5389
يوسو : 5252
يوسون : 5364, 5389
يوش : 5364
يوشادمق : 5364
يوشان : 5253
يوشدمق : 5364
يوشلق : 5250
يوشومق : 5364
يوصمق : 5363
يوطينمق : 5375, 5390
يوغ : 5344, 5376
يوغادى : 5376
يوغرلمق : 5345
يوغسل : 5345
يوغسه : 5345
يوغلمق : 5344
يوغن : 5345
يوغنلمق : 5345
يوغنلندرمق : 5345
يوغنلنمق : 5345
يوغو : 5377
يوفقجوق : 5375
يوفه جق : 5375
يوقتمق : 5348
يوقرغى : 5377
يوقرورق : 5378
يوقلمق : 5348
يوقلو : 5349

يوقمق : 5348, 5349
يوقنمق : 5348, 5350
يوقو : 5378
يوك : 5397, 5404
يوكرتمك : 5396, 5397
يوكردمك : 5396, 5397
يوكرشمك : 5396, 5397
يوكرك : 5396
يوكركلك : 5395, 5396
يوكرمك : 5396, 5397
يوكرومله : 5396
يوكساجك : 5399
يوكسك : 5399
يوكسنمك : 5401
يوكسوك : 5404
يوكسوتمك : 5401
يوكشرمك : 5396, 5397
يوكل : 5370
يوكلت : 5399
يوكلمك : 5370
يوكلندرمك : 5398
يوكلو : 5399
يوكلولك : 5399
يوكلى : 5399
يوكنلنمك : 5408
يوكورمك : 5402
يوكينمك : 5402
يول : 5350
يولامق : 5354
يولتمك : 5403
يولجه : 5353
يولداش : 5354
يولداشلشمق : 5354
يولداشلنمق : 5354
يولدز : 5379

يولسوز : 5355
يولشمق : 5356
يولق : 5251
يولقجى : 5353
يولقمق : 5356
يولك : 5403
يوللمق : 5354
يولمك : 5403
يولندرمق : 5393
يولنمق : 5356, 5393
يولنمك : 5403
يوله دوشمك : 5353
يولوكن : 5402
يولومك : 5403
يوليرا : 5354
يوم : 5311, 5356, 5379
يوماً : 5311
يومجى : 5380
يومدرمق : 5380
يومرارمق : 5381
يومرده : 5383
يومرطلغان : 5384
يومرلمق : 5382
يومرلنمق : 5383
يومرمق : 5380
يومرو : 5381
يومرولق : 5382
يومرى : 5381
يومش : 5385
يومشاقلق : 5382
يومشجى : 5386
يومشغرق : 5382
يومشق : 5382
يومشلتمق : 5385
يومشنمق : 5382
يومق : 5380, 5381, 5393

يوملشدرمق : 5381
يوملندرمق : 5381
يوملو : 5381
يوملى : 5381
يومورمك : 5383
يوموم : 5403
يومى : 5311
يوميه : 5311
يون : 5365, 5367
يونت : 5369, 5387
يوند : 5387
يوندرمق : 5357
يوندسز : 5368
يوندو : 5368
يونس : 5388
يونسزلك : 5368
يونسوز : 5371
يونلتمك : 5369
يونلدرمك : 5368
يونلمق : 5387, 5393, 5394
يونلمك : 5368, 5371, 5404
يونلو : 5370
يونمشجه : 5387
يونمق : 5254, 5358, 5393, 5394
يونمك : 5371
يوننجه : 5371
يونندن : 5371
يوننمك : 5369
يونه : 5403
يونولدو : 5359
يونولمق : 5359
يونيله : 5370
يوه لانمق : 5392
يوه لمق : 5391
يوواق : 5391
يووانمق : 5392

يلپاق : 5183
يلپزه : 5283
يلپك : 5283
يلپلدادمق : 5325
يلپيزه : 5283
يلت ورمك : 5284
يلتق : 5183
يلتمك : 5283, 5334
يلتنمك : 5283, 5334
يلته : 5283, 5334
يلدا : 5277
يلداقلاغق : 5176
يلدراق : 5176
يلدرغن : 5320
يلدرمق : 5176, 5320
يلدره يق : 5320
يلدز : 5321
يلدزنامه : 5322
يلدق : 5176
يلدلنمق : 5176
يلدغق : 5176
يلدورمق : 5322
يلدورمك : 5278
يلدوز : 5322, 5379
يلديرمك : 5277
يلش : 5280
يلشدرمك : 5280
ياشمك : 5280, 5334
يلطرم : 5325
يلغامق : 5322
يلغمق : 5323
يلغن : 5322
يلغون : 5323
يلقدرمق : 5323
يلقمق : 5323
يلقى : 5324
يلك : 5278, 5279, 5333, 5334
يلكزن : 5184
يلكاسق : 5179
يلكلنمك : 5278
يلكم : 5278
يلكمك : 5279
يلكن : 5278, 5333
يلكوزچه : 5184
يللمق : 5324
يللمك : 5281
يللنمك : 5281
يلم : 5279
يلم قره : 5279
يلمان : 5181
يلمانلى : 5182
يلمانق : 5182
يلمتق : 5172
يلمشك : 5282
يلمق : 5181, 5325
يلمك : 5282, 5334
يلمه : 5282
يلن : 5280, 5334
يلنجغ : 5179
يلنجق : 5179
يلنلنمق : 5174
يلنمك : 5280
يله : 5278
يله بق : 5170
يله كركن : 5278
يله كنجه : 5278
يله ورمق : 5279
يله ورمك : 5333
يلوج : 5174
يلوجلق : 5174
يلورشمق : 5184
يلوكزسمق : 5184
يلوكوز : 5184
يلوكوزسمق : 5184
يلى : 5177, 5279, 5334
يلينجك : 5280
يم : 5185, 5284
يما : 5185
يماجى : 5185
ياچ : 5185
يمالاق : 5380
يمامه : 5284
يمان : 5186
يماندرمق : 5186
يمانلق : 5186
يمانلمق : 5186
يمانمق : 5186
يمانى : 5284
يمجوك : 5335
يمرجق : 5381
يمرلق : 5326
يمسى : 5188
يمشاغ : 5382
يمشقليق : 5385
يمشلنمك : 5287, 5335
يمشنمق : 5382
يمك خانه : 5285
يمكلنمك : 5286
يملمك : 5286, 5287
يملو : 5381
يملى : 5287
يمن : 5286, 5403
يمنا : 5403
يمنى : 5286, 5403
يمولق : 5383
يميش : 5287
يمين : 5286
ين : 5189
ينابيع : 5288
ينازلق : 5193
يناشدرمق : 5193
يناشما : 5193
يناشى : 5193
يناق : 5326
ينبغى : 5288
ينبوع : 5288
ينتره : 5294
ينجلمق : 5194
ينجمق : 5194
ينجمك : 5288
ينجوق : 5194
يندرمق : 5195
يُنْدُرمق : 5195, 5206, 5387
يندك : 5288, 5336
يندورمق : 5195
ينر : 5337
ينشدرمه : 5193
ينغون : 5199
ينقلانمق : 5202
ينقو : 5202
ينقولمق : 5202
ينقولنمق : 5202
ينقون : 5202
ينك : 5289
ينكج : 5289
ينكچ واربى : 5289
ينكسوز : 5336
ينكو : 5198
ينكى : 5289, 5336
ينمق : 5387
ينمك : 5337
يننجا : 5200
ينيمك : 5294, 5337
ينه : 5336
ينو : 5206
يهود : 5162, 5274
يهودا : 5162, 5274
يهودخانه : 5162
يهودى : 5162, 5274
يو : 5374
يوا : 5249
يواشتمق : 5250
يواشمق : 5250
يواقت : 5311
يوالق : 5391
يوالمق : 5391
يوالنمق : 5249, 5392
يوبوست : 5394
يوتمق : 5254, 5390, 5393
يوجارك : 5395
يوجلنمك : 5394
يوجه : 5374, 5394
يوجه لك : 5394
يوجه لى ويرمك : 5394
يوجو : 5367
يوجى : 5365
يوح : 5377
يوحا : 5377
يوخ : 5347
يوخاجق : 5377
يوخسل : 5347
يوخسه : 5347
يوخلو : 5347
يوخمق : 5347
يوخه : 5377
يوخو : 5377
يودرمق : 5375
يودوم : 5375
يورا : 5371
يورالر : 5372
يورانمك : 5372
يورت : 5362, 5388
يورتجى : 5362
يورتدورمق : 5362

يصتم : 5238
يصتنجق : 5237
يصتنمق : 5237
يصتوق : 5238
يصدغج : 5235
يصمق : 5236
يصندرمق : 5235
يعاسيب : 5268
يعافير : 5144, 5268
يعاقوب : 5268
يعاليل : 5144, 5268
يعسوب : 5238
يعفور : 5152
يعقوب : 5169
يعقوبى : 5169
يعلول : 5184
يعمور : 5189
يعنى : 5201
يعوق : 5249
يغادرمق : 5314
يغاغن : 5153
يغالور : 5153
يغانق : 5314
يغانقلى : 5153
يغتردى : 5333
يغجى : 5314
يغدان : 5154
يغرق : 5159
يغرلق : 5376
يغرن : 5159
يغرنلشمق : 5160
يغش : 5155
يغشدرمق : 5315
يغفرالله : 5154
يغلق : 5157
يغلمق : 5314, 5345
يغلندرمق : 5315
يغلنمق : 5314, 5315

يغما : 5158
يغمائى : 5158
يغمرلنمق : 5159
يغناق : 5315, 5316
يغنشمق : 5316
يغه ديلنمق : 5153
يغوث : 5160
يغون : 5345
يغونرق : 5346
يغونلتمق : 5346
يغيرليق : 5155
يغيلوغق : 5314
يغينمق : 5315
يفاع : 5271
يفقلتمق : 5375
يفقلمق : 5375
يفن : 5271
يقاظت : 5164
يقاظى : 5164
يقاغان : 5163
يقدولو : 5164
يقرمق : 5378
يقشدرمق : 5167
يقشمق : 5167
يقطين : 5169
يقظان : 5164, 5169
يقظانى : 5164
يقظه : 5164
يقق : 5317
يقلنمق : 5167
يقنجاق : 5166
يقنلمق : 5317
يقو : 5378
يقين : 5167
يقين ليجق : 5166
يقيناً : 5167
يقينى : 5167
يقينيات : 5167

يقينيه : 5167
يك : 5272, 5274, 5289, 5331, 5336
يك انداز : 5275
يك آهنك : 5275
يك آواز : 5275
يك پاره : 5276
يك وجود : 5276
يكا : 5195
يكارق : 5192
يكارو : 5196
يكاسن : 5196
يكاسى : 5196
يكاپك : 5275
يكبرك : 5275
يكت : 5332
يكت لك : 5332
يكتا : 5276
يكتردى : 5331
يكتلنمك : 5332
يكتهى : 5276
يكچشم : 5275
يكچشمى : 5275
يكدانه : 5275
يكدرمك : 5275
يكدست : 5275
يكدين : 5331
يكردشمك : 5396, 5397
يكرش : 5396, 5397
يكرشدرمك : 5396, 5397
يكرشمك : 5397
يكرك : 5274, 5332, 5395, 5396
يكرمى : 5332
يكرنجى : 5333
يكرندرمك : 5333
يكرنسك : 5333

يكرنكن : 5333
يكرنگ : 5276
يكرنگان : 5276
يكرنگى : 5276
يكرنمك : 5333
يكرو : 5396, 5397
يكزبان : 5276
يكزبانى : 5276
يكسان : 5276
يكسر : 5276
يكسره : 5276
يكسكلك : 5400
يكسوار : 5276
يكسواران : 5276
يكسواره : 5276
يكشاق : 5198
يكشامق : 5198
يكشاه : 5276
يكشق : 5198
يكشمك : 5289
يكشنبه : 5276
يكشنمق : 5198
يكل : 5290
يكلش : 5203
يكلك : 5273
يكلمك : 5273, 5332
يكلنكج : 5332
يكلنمك : 5273, 5332
يكله : 5289
يكلو : 5273, 5399
يكم : 5276
يكمك : 5289
يكن : 5272
يكنسق : 5276
يكنلنمك : 5273
يكنى جكلك : 5273
يكنيجك : 5273
يكورکن : 5396, 5397

يكول : 5290
يكون : 5276
يكى : 5289, 5336
يكى ليجه : 5289
يكيت باشى : 5332
يكيتجك : 5332
يكيتجوك : 5332
يكيجه : 5289
يكيرك : 5273, 5332
يكيلجه : 5289
يكين : 5272, 5289
يكين لك : 5273
يكينرك : 5273
يكينلك : 5273
يگ : 5271
يگان : 5271
يگانگى : 5271
يگانه : 5271
يگاه : 5271
يگدن : 5271
يگرشمك : 5396
يگن : 5396
يل : 5169, 5277, 5333
يل قوان : 5281
يلابدق : 5170
يلابمق : 5170
يلابمك : 5278, 5333
يلارلى : 5378
يلاقيمق : 5171
يلان : 5277
يلان قاوى : 5319
يلانسز : 5174
يلانلامق : 5174
يلانلق : 5174
يلبتمق : 5170
يلبق : 5170
يلبومق : 5170

يتى : 2264
يتيم : 5307
يتيمانه : 5307
يتيمخانه : 5307
يتيمه : 5307
يجائق : 5149
يجلدمك : 5395
يحاميم : 5161
يحتمل : 5161
يحمور : 5161
يحموم : 5161
يخ : 5160
يختو : 5161
يختولائق : 5161
يختولق : 5161
يختولو : 5161
يخچه : 5161
يخدرمق : 5316
يخسه : 5347
يخسول : 5347
يخسوللق : 5347
يخشرمق : 5161
يخشمق : 5161
يخشى : 5161
يخشيلغ : 5161
يخشيلق : 5161
يخاشمق : 5161
يخلمخ : 5161
يخلمق : 5316
يخمق : 5161, 5316
يخن : 5161
يخنى : 5161
يخه : 5161
يخين : 5161
يد : 5268
يدامين : 5270
يدان : 5268
يدجى : 5270
يدك : 5268
يدكجى : 5269
يدكر : 5270
يدكلمك : 5269
يدكن : 5270
يدمك : 5271
يدمق : 5375
يدى : 5330, 5395
يدى قردش : 5270
يديشرله مه : 5271
يديلمك : 5270
يدين : 5269
ير : 5294, 5327, 5337
يرابيع : 5299
يراسه : 5219
يراشدرمق : 5219
يراشقسز : 5219
يراشقلو : 5219
يراشقلى : 5219
يراشمق : 5219
يراع : 5299
يراعه : 5299
يراغ : 5216
يراق : 5216, 5327
يراقلمق : 5217
يراقلنمش : 5217
يراقلنمق : 5217
يراقلو : 5217
يراقلى : 5217
يرامز : 5217
يرامزرق : 5218
يرامزلامق : 5217
يرامزلق : 5218
يرامق : 5327
يرامك : 5217
يراندرمق : 5218
يرانمش : 5218
يرانمق : 5218
يربوع : 5299
يرتشمق : 5328
يرتغان : 5220
يرتلاز : 5328
يرتلاق : 5328
يرتلنمك : 5220
يرتمق : 5328
يرجكز : 5299
يرجولشمق : 5221
يرچو : 5221
يرچولشمق : 5221
يرحمك : 5300
يرخوم : 5300
يردش : 5299
يردك : 5299
يردملنمق : 5222
يردملو : 5222
يردن : 5222
يردى : 5221
يرر : 5218
يرشدرمق : 5219
يرشدرى بلمك : 5219
يرشقسزلق : 5219
يرشقلق : 5219
يرشمك : 5338
يرطلاس : 5328
يرغو : 5223
يرق : 5226
يرقان : 5299
يرقجى : 5217
يرقلنمق : 5217
يرقلو : 5217
يركلو : 5407
يرلامق : 5327
يرلايجى : 5327
يرلغ : 5230, 5302
يرلغانمق : 5229
يرلمق : 5327
يرلمك : 5338
يرلندرمك : 5301
يرلنمك : 5301
يرلو : 5302
يرمرمق : 5231
يرمز : 5217
يرمق : 5231, 5327
يرملو : 5303
يرمورمك : 5303
يرنجه : 5301
يرنداسى : 5228
يرندرمك : 5301
يرندسى : 5228
يرندورمك : 5301
يرنمك : 5301
يره مزلر : 5218
يريق : 5327
يريك : 5338
يز : 5313
يزدان : 5313
يزدانى : 5313
يزرلك : 5416
يزقسوز : 5267
يزك : 5313
يزلش : 5265
يزمق : 5266, 5267
يزه ك : 5313
يزى خانه : 5264
يزيد : 5313
يزيدى : 5313
يس : 5236
يسا : 2215
يسار : 5304
يسارت : 5304
يسارى : 5304
يساغ : 5233, 5304
يساغجى : 5233
يساق : 5233
يساقجلق : 5234
يسامق : 5234
يسامه : 5234
يساول : 5235
يستامق : 5237
يستنمق : 5237
يسدمق : 5237
يسر : 5304, 5410
يسرت : 5410
يسرى : 5410
يسقجى باشى : 5234
يسقچى : 5234
يسك : 2215
يسور : 5304
يسوعى : 5304
يسوعيه : 5304
يسويه : 5304
يسير : 5304
يش : 5238
يشار : 5240
يشارمق : 5241
يشب : 5304, 5305
يشتامق : 5243
يشداش : 5241
يشر : 5240
يشلغان : 5242
يشلق : 5242
يشله : 5242
يشم : 5305
يشمق : 5243
يشورمق : 5243
يشيل تن : 5305
يشيمق : 5242
يصاتق : 5235
يصامق : 5234
يصاغق : 5235
يصتغج : 5237

ياش : 5238, 5239
ياشرمق : 5241, 5243
ياشل : 5241
ياشلستان : 5242
ياشلق : 5242
ياشلو : 5243
ياشمق : 5243
ياشن : 5242
ياشنمق : 5240
ياشنى كرمك : 5242
ياشورمق : 5243
ياصافق : 5235
ياصتغاچ : 5235
ياصتمق : 5237
ياصلمق : 5236
ياصميق : 5236
ياصّنمق : 5236
ياغ خانه : 5154
ياغار : 5153
ياغجمور : 5154
ياغر : 5155
ياغرق : 5159
ياغرن : 5159
ياغليق : 5155
ياغمجور : 5158
ياغمرجه : 5159
ياغنش : 5159
ياغه مق : 5153
ياغولق : 5160
ياغى : 5154
يافت : 5151
يافته : 5151
يافر : 5151
يافه : 5151
يافوخ : 5152
ياقشق : 5167
ياقشقلى : 5167
ياقشى : 5169
ياقنجاق : 5166
ياقو : 5169
ياقوت : 5169
ياكز : 5196, 5199
ياكسيلامق : 5198
ياكشاق : 5198
يال : 5169, 5170
يالچو : 5175
يالچى : 5175
يالچين : 5175
يالدرش : 5176
يالديراغان : 5176
يالقمق : 5178
يالك : 5179
يالك قات : 5179
يالكاج : 5179
يالكز : 5182
يالكزين : 5182
يالكلتمق : 5179, 5180
يالكلشلى : 5179, 5180
يالكلق : 5179
يالكلتمق : 5179
يالم : 5178
يالمان : 5181
يالمند : 5182
يالمنمق : 5182
يالن : 5178
يالنجق : 5179
يالنمق : 5180
ياله : 5177
يالوا : 5184
يالوانه : 5184
يالوز : 5174
يالوم : 5184
يالوه : 5184
ياليت : 5177
باليكلنديرمق : 5179
ياليلى : 5177, 5178
يام : 5185
يامه مق : 5186
يان : 5192
يانجق : 5194
يانجقلى : 5194
يانجوجق : 5194
يانجوق : 5194
ياند : 5206
ياندرمق : 5195
ياندرنلمق : 5195
يانشمق : 5193
يانع : 5201
يانغى : 5199
يانغى لانمق : 5199
يانقو : 5202
يانقولاندرمق : 5202
يانقولتمق : 5202
يانقى : 5202
يانلشمق : 5203
يانلمق : 5202
يانلوجق : 5203
يانمق : 5203
يانه : 5195
يانيدمق : 5201
ياهو : 5161
ياهى : 5161
ياو : 5251
ياواشه : 5250
ياوخ : 5253
ياوران : 5251
ياورولق : 5252
ياورى : 5251, 5252
ياوز : 5254
ياوزرق : 5254
ياوزلق : 5254
ياوزلمق : 5254
ياوزلنمق : 5254
ياوزبرق : 5254
ياوسى : 5252
ياوشاق : 5252
ياوشورمق : 5253
ياوقلو : 5253
ياوڭلق : 5253
ياوه : 5249, 5251
ياوه جى : 5249
ياوو : 5253
ياوى : 5251
ياويز : 5251
يای : 5254
يای نسبى : 5258
يايا : 5255
يايقامق : 5259
يايقرا : 5259
يايلاق : 5259
يايلاقيه : 5259
يايلامق : 5260
يايلم : 5260
يايمق : 5260, 5261
يايين : 5258
يابندرمق : 5258
يايندمق : 5258
يايوق : 5261
يايوك : 5261
يايى : 5259
يباب : 5268
يبان : 5268
يباندن : 5147
يبانى : 5268
يبروح الصنم : 81
يبروح الصنم : 5268
يبس : 5268
يپاغلو : 5207
يپاغق : 5207
يپدرمق : 5215
يپراق : 5326
يپرجوق : 5213
يپرك : 5294
يپرمك : 5294
يپشمق : 5211
يپلمك : 5294
يپمك : 5294
يپنمق : 5210
يپه لق : 5207
يپوقجيان : 5215
يپولدق : 5215
يتاق : 5244
يتاقجى : 5245
يتاقلى : 5245
يتامى : 5306
يتت : 5341
يتتلك : 5341
يتجكجه : 5306
يتر : 5245
يترمك : 5308, 5340
يتسون : 5248
يتشمك : 5308
يتقلو : 5245
يتلدمك : 5340
يتلمك : 5340
يتلو : 5248
يتلولق : 5248
يتلى : 5248
يتمق : 5248, 5390
يتمك : 5310, 5340, 5341
يتنجك : 5340
يتنمك : 5307
يتور : 5249
يتورمك : 5311, 5341
يتوق : 5249
يتوك : 5339, 5341, 5410

هوان : 1939
هودج : 1939
هور : 2007
هورله : 2021
هوس : 1939
هوسات : 1939
هوسكار : 1939
هوش : 2011
هوش مند : 2012
هوش مندان : 2012
هوش مندانه : 2012
هوش مندی : 2012
هوشنك : 2011
هوشيار : 2012
هوشيارانه : 2012
هوشياری : 2012
هوكشان : 2002
هول : 1906, 1940
هون : 1940
هوی : 1903, 1939
هويت : 2024
هويدا : 2024
هويضا : 2024
هی هی : 1941
هيئآت : 1940
هيئت : 1941
هيئی : 1941
هياج : 1974
هياسه : 2490
هياكل : 1940
هيام : 1940, 2024
هياهای : 1940
هيبان : 1940
هيبت : 1940
هيبه : 1959
هيتار : 1974
هيجاء : 1940
هيجان : 1940
هيچ : 1960
هيچی : 1961
هيد : 1940
هيره : 1971
هيز : 1975
هيزم : 1942, 1976
هيضه : 1942
هيكل : 1941
هيكلتراش : 1941
هيكلتراشی : 1941
هيلان : 1941
هيم : 1942
هيما : 1942
هيمان : 1942, 1967
هيمه : 1967
هين : 1942
هينه : 1942, 1968
هيهات : 1941
هيولاء : 1942
هيولائی : 1942
هيولازار : 1942
هيولانی : 1942
هيولانيون : 1942
هيی : 1941, 1975

ی

ی : 5143
يئوس : 5311, 5410
يا : 74, 5143
يائس : 5162
ياب : 5144
ياب يالنجاق : 5215
يابان : 5144
يابانی : 5147
يابس : 5148
يابسه : 5148
يابناك : 5148
ياپ : 5206
ياپچه : 5208
ياپری : 5214
ياپشاق : 5211
ياپشه جق : 5211
ياپق : 5208
ياپقمق : 5209
ياپلداق : 5209
ياپلمق : 5209
ياپمق : 5212
ياپندرمق : 5210
ياپنمق : 5210
ياپه مق : 5207
ياپه بی قومق : 5207
ياپو : 5215
ياپوجو : 5215
ياپوق : 5215
ياپياصی : 5215
ياپيجی : 5208
ياپيشدرمق : 5212
ياپيو قومق : 5207
يات : 5244
ياتق : 5246
ياتور : 5249
ياتوق : 5249
يارادلمش : 5216
ياران : 5218, 5222
ياراندرمق : 5218
يارانه : 5218
ياربی : 5216
ياريوز : 5231
يارتمق : 5229
يارجو : 5225
يارجی : 5225
يارر : 5218
يارس : 5231
ياخوز : 5161, 5162
ياخين : 5161
ياد : 5149
يادست : 5149
يادگار : 2923
يادگار : 5149, 5150
يادگرد : 5150
ياده : 5149
يار : 5215, 5216
يار و اغيار : 5233
يارا : 5216
يارتو : 5249
ياختو : 5161
ياخمق : 5161
ياخن : 5161
ياخنمق : 5161
ياخه : 5161
ياخو : 5161
ياخود : 5162
يارش : 5228
يارشق : 5219
يارغوجی : 5223
يارقلنمق : 5217
يارك : 5222
يارلغمق : 5229
يارلغنمقلق : 5229
يارلق : 5230
يارلمق : 5226
يارمسق : 5218
يارمق : 5230, 5231
يارمند : 5231
يارنامه : 5231
يارندا سی : 5228
يارە : 5222
يارو : 5232
ياری : 5225, 5229
ياريمق : 5227
يارين : 5228
ياز : 5261
يازجی : 5263
يازده : 5262
يازدهم : 5262
يازغورمق : 5263
يازق : 5264
يازقلو : 5267
يازلا : 5266
يازلمق : 5265, 5266
يازلو : 5266
يازليجاق : 5266
يازمق : 5267
يازندی : 5265
يازه قومق : 5262
يازو : 5267
يازوخ : 5267
يازی : 5263
يازيجلق : 5263
يأس : 5274, 5304
ياشا : 5233
ياسادشمك : 5233
ياستم : 5238
ياسدامق : 5235
ياسم : 5235
ياسمق : 5236
ياسمن : 5235
ياسمون : 5235

هدبه : 1923
هدبی : 1924, 2016
هدجان : 1923
هدر : 1924
هدف : 1924
هدفه : 1924
هدم : 1924
هدن : 2016
هدنه : 2016
هده : 1923
هدهد : 2016, 2024
هدهده : 1924
هدی : 1924, 2016
هديةً : 1924
هدير : 1924
هديه : 1924
هذا : 1918
هذار : 1943
هذر : 1943
هذيان : 1942
هذيانات : 1942
هر : 1933
هرات : 1934
هراس : 1971
هراسان : 1971
هراسه : 1971
هرام : 1971
هرآن : 1934
هراوه : 1971
هراينه : 1934
هرب : 1934
هربان : 1934
هربه : 1971
هرت : 1936
هرثه : 1936
هرج : 1874, 1934
هرج و مرج : 1934
هرجائی : 1934
هرجنی : 1874
هرر : 2021
هرزه : 1936
هرزه وات : 1936
هرزه وکیل : 1936
هرس : 1936
هرقنغی : 1935
هرکس : 1936
هرکله : 1935, 2008
هرگز : 1935
هرم : 1935, 1971
هرمان : 1935
هرمزد : 2009
هرمی : 1935, 1971
هره : 1971
هرهنگی : 1935
هرو : 1936
هروت : 1884
هروتی : 1884
هروله : 1936
هریر : 1935
هریسه : 1935, 1936
هریم : 1935
هزابر : 1942
هزار : 1942
هزاران : 1942
هزال : 2024
هزام : 2025
هزبر : 1976
هزبران : 1976
هزبرانه : 1976
هزج : 1942
هزل : 1942, 1943
هزليات : 1943
هزهزه : 1943
هزول : 2025
هزی : 2024
هزيل : 1943
هزيم : 1943
هزيمت : 1943
هژده : 1925
هستی : 1938
هش : 1938
هشت : 1938
هشتاد : 1938
هشتم : 1938
هشيار : 2024
هشيارانه : 2024
هشياری : 2024
هضم : 1919, 1922
هفت : 1925
هفتاد : 1925
هفته : 1837
هفتوانه : 1925
هفوات : 1925
هفوان : 1925
هفوه : 1925
هکذا : 1841
هکيك : 1925
هلاك : 1926
هلال : 1965
هلاله : 1965
هلالی : 1965
هلاليه : 1965
هلام : 2018
هلامی : 2018
هلاميات : 2018
هلاهل : 1926
هلب : 2003, 2018
هلحل : 2018
هله : 1926
هلو : 2018
هليله : 1928
هليمه : 1928
هليون : 1927, 1929, 1967
هم : 1929, 1930
هم جنس : 1931
هما : 2019
هماره : 1930
هماز : 1931
همال : 1930
همان : 1930, 1931
همانا : 1930
هماهم : 1930
همای : 2019
همايون : 2019
همايونnامه : 2019
همپای : 1931
همت : 1967
همج : 1931
همحال : 1931
همحود : 1931
همراه : 1437
همز : 1932
همزات : 1931
همزمين : 1932
همزه : 1931, 1932, 2019
همـال : 1438
همشهری : 1931
همشيره : 1931
همشيره زاده : 1932
همفکر : 1931
همك : 1931
همگان : 1931
همگر : 1931
همم : 1967
هممات : 1967
همه : 1931
هموم : 2019
هموmت : 2019
همیشه : 1931
همیم : 1931
همين : 1931
هند : 1968
هندام : 1967
هندباء : 1968
هندسه : 1932
هندسه خانه : 1932
هندسی : 1932
هندو : 1968
هندوانه : 1968
هندوبار : 1968
هندی : 1967
هنر : 2020
هنگام : 1932
هنگامه : 1932
هنگامی : 1932
هنوز : 1933
هنی : 1932
هنیءً : 1932
هو : 1999, 2024
هوا : 1903
هوائی : 1903, 1939
هوائيات : 1903
هواجس : 1939
هواجيوه : 1903
هوادار : 1939
هوادج : 1939
هوادی : 1939
هوالباقی : 2024
هوام : 2024

ولو : 5105
ولوال : 5106
ولوج : 5136
ولود : 5106
ولوع : 5106, 5136
ولوغ : 5136
ولوله : 5106
ولی : 5106, 5107
ولی الله : 5106
ولی النعم : 5106
ولی عهد : 5106
ولی نعمت : 5106
ولید : 5106, 5136
ولیده : 5106
ولیك : 5106
ولیکن : 5106
ولیمه : 5106
ولیه : 5106
ومض : 5107
ومق : 5086
ومیض : 5107
ومیه : 5107
ونی : 5107
وه : 5102
وهاب : 5103
وهابی : 5080
وهابیه : 5080
وهاج : 5103
وهاد : 5124
وهام : 5103
وهب : 5102
وهبی : 5102
وهبیه : 5102
وهج : 5103
وهجان : 5103
وهد : 5103
وهده : 5103
وهص : 5081, 5103
وهف : 5103
وهق : 5102
وهل : 5103
وهلةً : 5103
وهله : 5103
وهم : 5103
وهمی : 5103
وهمیات : 5103
وهمیه : 5103
وهن : 5103
وهوب : 5103, 5136
وهی : 5103
وهیج : 5103
وهیل : 5103
وورغونلق : 5133
وی : 5115
ویا : 5115
ویاخود : 5115
ویح : 5115
ویران : 5126
ویرانه : 5126
ویرانی : 5126
ویرمك : 5126
ویرینلمك : 5110, 5126
ویرمك : 5111
ویرنلمك : 5126
ویروکلوبدورمك : 5113
ویل : 5115
ویله : 5115, 5125
وین : 5125

هـ

ها : 1821
هأ : 1925
هائب : 1838
هائج : 1838, 1913
هائد : 1838
هائل : 1838
هائله : 1838
هائلوی : 1838
هائم : 1838
هابط : 1824
هاتف : 1899
هاتفانه : 1899
هاتفی : 1899
هاتل : 1899
هاجر : 1828
هاجره : 1828
هاجس : 1828
هاجسه : 1828
هاجم : 1828
هاجی : 1828
هاد : 1830, 1831
هادر : 1832
هادفه : 1832
هادل : 1832
هادم : 1832
هادی : 1831
هادیه : 1833
هار : 1870
هارب : 1879
هازم : 1921
هاشم : 1893
هاضم : 1919
هاضمه : 1919, 1921
هالك : 1850
هالکه : 1850
هاله : 1847
هالوك : 1855
هامش : 1859
هامه : 1857, 1860
هامون : 1861
هاوان : 1904
هاون : 1904, 1905
هاویه : 1906
های : 1908
هایاهای : 1909
هایاهوی : 1909
هب : 1922
هباء : 1922
هباءً : 1923
هبات : 1959
هبب : 1959
هبط : 1923
هبنقه : 1923
هبه : 1959
هبوب : 2014
هبوط : 1923, 2015
هبیب : 1923
هپ یك : 1933
هتاف : 2024
هتاك : 1938, 2024
هتامه : 2024
هتر : 2642
هتر : 1938, 1974, 2024
هتف : 1938
هتك : 1938
هتل : 1938
هتلان : 1938
هتن : 1938
هتول : 2024
هتوم : 2024
هتون : 2024
هجاء : 1923, 1959
هجائی : 1923
هجال : 1959
هجان : 1959
هجاو : 1923
هجایا : 1923
هجده هزار : 1923
هجر : 1923, 1960
هجران : 1960
هجرت : 1960
هجری : 1960
هجس : 1923
هجل : 1923
هجمه : 1923
هجه : 1923
هجو : 1960
هجود : 2015
هجوع : 2015
هجول : 2015
هجوم : 2015
هجوی : 1960
هجویات : 1960
هجویه : 1960
هجیر : 1923, 1960
هجین : 1923
هد : 1923
هدات : 1961, 2016
هدافت : 2016
هدام : 2016
هدان : 1961
هداهید : 1923
هدایا : 1923
هدایت : 1961
هدب : 1924, 2016

وشنه : 5127
وشوم : 5135
وشی : 5115
وشیجه : 5114
وشیعه : 5114
وشیمه : 5114
وصائف : 5093, 5113
وصاد : 5095
وصاف : 5095
وصافت : 5093, 5113
وصال : 5095, 5127
وصاله : 5095
وصایا : 5113
وصایت : 5113
وصب : 5093, 5094
وصف : 5093, 5094
وصفا : 5135
وصفی : 5094
وصفیه : 5094
وصل : 5094, 5095
وصلت : 5135
وصله : 5095, 5135
وصم : 5095
وصمت : 5095
وصمه : 5095
وصول : 5135
وصوم : 5135
وصی : 5094
وصیت : 5095
وصیتنامه : 5095
وصید : 5094
وصیف : 5094
وصیل : 5095
وضاح : 5097, 5100
وضاحات : 5097
وضع : 5097, 5135
وضع حامل : 5098
وضع قانون : 5098

وضع ید : 5099
وضعاً : 5098
وضعی : 5099
وضعیت : 5099
وضعیه : 5099
وضوء : 5135
وضوح : 5135
وضوع : 5135
وضیح : 5099
وضیحه : 5099
وضیع : 5099
وضیعه : 5099
وضیمه : 5099
وطاء : 5096
وطاع : 5120
وطاوط : 5096
وطر : 5096
وطم : 5096
وطن : 5096
وطنپرور : 5096
وطنپرورانه : 5096
وطنلندرمق : 5096
وطنی : 5096
وطنیه : 5096
وطواط : 5096
وطوطه : 5096
وطی : 5096
وطید : 5096
وظائف : 5097, 5115
وظاعت : 5097
وظیفةً : 5099
وظیفه : 5099
وظیفه خوار : 5099
وظیفه خواران : 5099
وظیفه دار : 5099
وظیفه داران : 5099
وظیفه شناس : 5099
وظیفه شناسانه : 5099

وظیفه شناسلق : 5099
وظیفه شناسی : 5099
وظیفه ناشناس : 5099
وع : 5077
وعا : 5122
وعائی : 5122
وعائیت : 5122
وعائیه : 5122
وعاظ : 5131
وعد : 5077, 5078
وعده : 5078
وعظ : 5077, 5082, 5097
وعود : 5135
وعید : 5082
وغا : 5102
وغادت : 5102
وغد : 5079
وغیرها : 5102
وفا : 5102
وفات : 5102
وفادت : 5124
وفاق : 5124
وفاکار : 5102
وفد : 5102, 5136
وفرت : 5102
وفق : 5102
وفود : 5131, 5136
وفور : 5131, 5136
وفی : 5102
وفیات : 5102
وفیق : 5102
وفیقه : 5102
وقاحت : 5082, 5103
وقاد : 5084, 5104
وقار : 5082
وقاص : 5084
وقاع : 5124

وقابت : 5124
وقایع : 5082, 5104
وقایعنامه : 5082, 5104
وقایه : 5124
وقت : 5084
وقت کراهت : 5085
وقتاً : 5085
وقتاکی : 5085
وقد : 5082
وقدان : 5082
وقر : 5084, 5125
وقع : 5082
وقع نویس : 5082
وقع نویسان : 5082
وقعه : 5082, 5084
وقف : 5082, 5083
وقفنامه : 5083, 5084
وقفه : 5083
وقفی : 5083
وقفیت : 5083
وقفیه : 5083
وقواق : 5085
وقواقه : 5085
وقود : 5085, 5132
وقور : 5085
وقورانه : 5085
وقوع : 5132
وقوعات : 5132
وقوف : 5132
وقوفدار : 5132
وقیح : 5084
وقید : 5084
وکالت : 5103
وکالةً : 5104
وکالتپناه : 5104
وکالتپناهی : 5104
وکالتنامه : 5104

وکان : 5124
وکب : 5104
وکر : 5104
وکز : 5104
وکلا : 5136
وکن : 5104
وکوب : 5136
وکور : 5136
وکول : 5136
وکون : 5136
وکیره : 5104
وکیل : 5104
وکیلخرج : 5104
ولا : 5104
ولاء : 5125
ولائد : 5104
ولائم : 5104
ولاپرور : 5125
ولات : 5136
ولاد : 5125, 5136
ولادت : 5104, 5125
ولادی : 5104, 5125
ولاکار : 5125
ولاکارانه : 5104
ولایا : 5105
ولایات : 5125
ولایت : 5105, 5125
ولایتنامه : 5105
ولد : 5105
ولد زناء : 5105
ولدان : 5125
ولدش : 5105
ولده : 5125
ولسان : 5106
ولکن : 5105
وله : 5105
ولهان : 5105
ولهن : 5105, 5106

نوعیت : 3535
نوعیه : 3535
نوف : 3567
نوفل : 3534
نوفه : 3567
نوق : 3571
نوك : 3535, 3568
نوگر : 3567
نوگری : 3567
نول : 3499, 3535, 3568
نولق : 3561
نولون : 3499
نوم : 3535, 3577
نومدی : 3535
نومرو : 3575
نومی : 3535
نومید : 3535
نومیدانه : 3535
نومیه : 3535
نون : 3569
نوند : 3534
نونده : 3534
نونیاز : 3535
نوه : 3534
نوهوس : 3534
نوهوسان : 3534
نوی : 3534, 3535

نوبان : 3571
نویت : 3576
نوید : 3535, 3576, 3577
نویره : 3576
نویس : 3576
نویسنده : 3576
نوین : 3535
نویونانی : 3537
نی : 3537, 3541
نیا : 3557
نیاب : 3557
نیابت : 3557
نیابه : 3557
نیات : 3558
نیاح : 3557
نیاحت : 3557
نیار : 3557
نیاره : 3557
نیاز : 3557
نیازی : 3557
نیاط : 3557
نیاگان : 3557
نیام : 3557
نیامگر : 3557
نیامگری : 3557
نیت : 3557, 3558
نیتاسی : 3555

نیته : 3554
نیته لکسز : 3555
نیته لکسوز : 3555
نیجامه : 3542, 3543
نیجسی : 3542
نیجه لر : 3509, 3542
نیجه لك : 3542
نیجیدم : 3542
نیچه : 3537, 3542
نیچه لر : 3542
نیچه مه : 3542, 3543
نیچون : 3537
نیدکن : 3543
نیدکی : 3543
نیدمك : 3555
نیده سن : 3543
نیدوکی : 3537
نیدی : 3537
نیدیکی : 3537
نیر : 3538
نیران : 3550
نیرنج : 3537, 3550
نیرنجات : 3537, 3550
نیرنگ : 3550
نیرنگی : 3550
نیره : 3538, 3550
نیره جك : 3550

نیرو : 3550
نیرومند : 3550
نیرومندی : 3550
نیریز : 3550
نیریزی : 3550
نیرین : 3538
نیز : 3558
نیزك : 3559
نیزن : 3538
نیزنانه : 3538
نیزه : 3559
نیزه دار : 3559
نیسان : 3550
نیست : 3551
نیسه : 3551
نیش : 3552
نیشابور : 3552
نیشابورك : 3552
نیشتر : 3554
نیشکر : 3538
نیشه : 3553
نیطل : 3538
نیك : 3546
نیك گردار : 3544
نیکتر : 3548
نیکترین : 3548
نیکو : 3548

نیکویی : 3548
نیکی : 3537
نیل : 3537, 3548
نیلان : 3537
نیلج : 3548
نیلگون : 3548
نیلمك : 3537
نیله : 3537, 3548
نیلوبرگ : 3548
نیلوپر : 3548
نیلوفر : 3548
نیلوفریه : 3548
نیلی : 3548
نیم : 3548, 3577
نیمتن : 3233
نیمتن : 3549
نیمه : 3549
نینان : 3549
نینمك : 3537
نیو : 3556
نیوب : 3577
نیور : 3557
نیوند : 3557
نیوه : 3556

و

و : 5027, 5100, 5135
وا : 5077
وابسته : 5077
وابل : 5077
واپس : 5087
واپسین : 5087
واتر : 5096
واثق : 5094

واجب : 5078
واجبات : 5078
واجبه : 5078
واجد : 5078
واجده : 5078
واجز : 5078
واجزه : 5078
واح : 5080

واحات : 5080
واحد : 5080, 5081
واحداً : 5081
واحده : 5080
واحدیت : 5081
واحسرتا : 5080
واحه : 5080
واحیف : 5080

واحیفا : 5080
واخر : 5081
واد : 5078
واداده : 5078
وادی : 5079
وار : 5088
وارث : 5091
وارجه : 5089

وارجه سی : 5089
وارد : 5091
واردات : 5091
وارداتی : 5091
واردغنجه : 5089
واردقچه : 5089
وارده : 5091
واردوغنجه : 5090

نهائی : 3545
نهائیه : 3545
نهاب : 3516, 3544
نهابر : 3516
نهاج : 3516
نهاد : 3516, 3544, 3545
نهاده : 3544
نهادی : 3544
نهار : 3516
نهاراً : 3516
نهاری : 3516
نهاریر : 3516
نهاف : 3545
نهافت : 3516
نهاق : 3516, 3573
نهال : 3545
نهالان : 3545
نهالستان : 3545
نهاله : 3545
نهالی : 3545
نهالیچه : 3545
نهان : 3545
نهانپیکران : 3545
نهانخانه : 3545
نهانسو : 3545
نهانی : 3545
نهاوند : 3545
نهاوندی : 3545
نهایات : 3545
نهایت : 3545
نهایه : 3545
نهب : 3516
نهبه : 3573
نهبور : 3573
نهج : 3516
نهر : 3516, 3517
نهراً : 3517
نهری : 3517
نهرین : 3517
نهریه : 3517
نهس : 3517
نهش : 3517
نهشه : 3517
نهض : 3517
نهضات : 3517
نهفت : 3573
نهفته : 3573
نهق : 3517
نهك : 3517
نهم : 3516, 3517, 3573
نهمت : 3517
نهمه : 3517
نهنگ : 3516
نهنگان : 3516
نهود : 3517
نهودی : 3517
نهور : 3573
نهوض : 3573
نهی : 3517, 3573
نهی ابتمك : 3517
نهیب : 3516
نهیبه : 3516
نهیر : 3517
نهیق : 3516
نهیم : 3516
نهیه : 3573
نو : 3531
نوء : 3576
نوا : 3532
نوا بوسلك : 3532
نوائب : 3532
نوائح : 3532
نوائر : 3532
نوائی : 3532
نواب : 3537, 3577
نوابت : 3532
نوابض : 3532
نوابغ : 3532
نوات : 3533
نواتی : 3533
نوأثر : 3534
نواجذ : 3532
نواح : 3537, 3571, 3576
نواحه : 3537
نواحی : 3532
نواخت : 3532
نواخته : 3532
نواد : 3532
نوأدا : 3534
نوادر : 3532
نواده : 3532
نوادی : 3532
نوار : 3537, 3556
نواز : 3533, 3576
نوازده : 3533
نوازش : 3533
نوازل : 3533
نوازی : 3533
نواسر : 3533
نواصب : 3533
نواصی : 3533
نواضح : 3532, 3533
نواطح : 3533
نواطیر : 3533
نواعیر : 3532
نوافج : 3532
نوافذ : 3532
نوافس : 3532
نوافل : 3532
نواقص : 3533
نواقل : 3532
نواقیس : 3533
نواکس : 3533
نواگر : 3532
نوال : 3533
نواله : 3533
نوام : 3577
نوامیس : 3533
نواهد : 3532
نواهق : 3532
نواهی : 3532
نوای : 3532
نوابات : 3534
نوب : 3576
نوبت : 2981, 3533, 3564
نوبتخانه : 3534
نوبتزن : 3534
نوبتی : 3534
نوبر : 3533
نوبزن : 3534
نوبهار : 3533
نوبهاری : 3533
نوتی : 3536, 3571
نوجت : 3534
نوجوان : 3534
نوجوانی : 3534
نوح : 3534, 3567
نوحات : 3534
نوحه : 3534
نوحی : 3568
نوخت : 3560, 3576
نوخده : 3559
نوخط : 3534
نوخیز : 3534
نود : 3534
نور : 3535, 3569
نور چشمم : 3570
نور دیدم : 3570
نور عینم : 3570
نورا : 3535
نورانی : 3570
نورانیت : 3570
نورد : 3534, 3535
نورس : 3535
نورستگان : 3536
نورسته : 3536
نورسم : 3535, 3536
نورسید : 3535
نورسیده : 3535
نورسیده گان : 3535
نورگان : 3535
نوروز : 3536
نوروزیه : 3536
نوری : 3570
نوریه : 3570
نوزاد : 3537
نوزمین : 3537
نوسال : 3536
نوساله : 3536
نوسفر : 3536
نوش : 3570, 3571
نوشادر : 3571
نوشانه : 3571
نوشت : 3577
نوشتجات : 3577
نوشته : 3577
نوشدارو : 3571
نوشنده : 3571
نوشین : 3571
نوشینه : 3571
نوص : 3536
نوصان : 3534
نوط : 3536
نوع : 3532, 3534
نوعاً : 3533
نوعی : 3535

نقش اوله : 3484
نقش اولنمق : 3484
نقش اولنمه : 3484
نقش ایتمك : 3484
نقش ایتمه : 3484
نقشبندی : 3484
نقشی : 3484
نقص : 3483
نقصان : 3560
نقصانی : 3560
نقصانیت : 3560
نقض : 3484, 3548, 3568
نقض ایتمك : 3484
نقض ایتمه : 3484
نقضاً : 3484
نقط : 3568
نقطتین : 3561
نقطه : 3560
نقطه نظر : 3561
نقع : 3480
نقل : 3481, 3482, 3483, 3484, 3568
نقل ایتمك : 3483
نقل ایتمه : 3483
نقل ایدلمك : 3483
نقل ایدلمه : 3483
نقلاً : 3483
نقله : 3480
نقلی : 3483
نقلیات : 3483
نقلیه : 3483
نقم : 3483, 3547
نقمت : 3481, 3483, 3540, 3547
نقوت : 3484
نقود : 3568
نقوش : 3568
نقول : 3568
نقی : 3481
نقیب : 3481, 3482
نقیب الاشراف : 3482
نقیبه : 3482
نقیر : 3482
نقیص : 3482
نقیصه : 3482
نقیض : 3482
نقیضه : 3482
نقیضین : 3482
نقیع : 3481
نقیعه : 3481
نقیعیه : 3482
نقیق : 3482
نقیمه : 3482
نقیه : 3482
نکاب : 3546
نکابت : 3517, 3546
نکات : 3547
نکاح : 3546
نکاد : 3518
نکار : 3573
نکاس : 3573
نکاف : 3546
نکال : 3517, 3547
نکان : 3547
نکایت : 3547
نکب : 3518
نکبات : 3518
نکبت : 3518, 3547
نکبتی : 3518
نکبه : 3573
نکبین : 3547
نکبینی : 3547
نکت : 3573
نکتدار : 3574
نکته : 3574
نکث : 3519
نکد : 3518
نکر : 3518
نکره : 3518
نکریز : 3548
نکس : 3518, 3519, 3548, 3574
نکس ایتمك : 3574
نکس ایتمه : 3574
نکسان : 3518
نکسانه : 3518
نکسی : 3518
نکص : 3519
نکظ : 3519
نکف : 3518
نکهت : 3518, 3573
نکوب : 3574
نکول : 3574
نکی : 3547
نکیر : 3518
نگار : 3544
نگارخانه : 3544
نگارستان : 3544
نگارش : 3544
نگارك : 3544
نگارنده : 3544
نگاری : 3544
نگاربن : 3544
نگاشته : 3544
نگال : 3544
نگاه : 3543
نگاهبان : 3543
نگاهبانی : 3543
نگاهدار : 3544
نگران : 3544
نگفته : 3516
نگنده : 2953
نگه : 3544
نگه انداز : 3544
نگهبان : 3544
نگهدار : 3544
نگهفروز : 3544
نگو : 3544
نگون : 3544
نگوهش : 3544
نگوهیت : 3516
نگوهیده : 3544
نگویی : 3544
نگین : 3544
نم : 3519
نما : 3519
نمائق : 3519
نمائم : 3519
نمار : 3549
نمارق : 3520
نماز : 3486
نمازگاه : 3486
نمازلغو : 3486
نمازلوق : 3487
نماس : 3521
نماط : 3520, 3549
نمال : 3521, 3549
نمام : 3520, 3521
نمایان : 3575
نمایش : 3575
نمایشکار : 3575
نمایشکارانه : 3575
نمایشگاه : 3575
نمایم : 3520
نماینده : 3575
نمچه : 3520, 3522
نمد : 3520
نمدین : 3520
نمر : 3549, 3575
نمرسه : 3520
نمرقه : 3521, 3569, 3575
نمرود : 3521
نمش : 3522
نمف : 3521
نمك : 3520
نمك دان : 3520
نمکین : 3520
نمل : 3521
نمله : 3521
نملیه : 3521
نمنمتین : 3549
نمنمه : 3549
نمو : 3575
نمود : 3575
نمودار : 3575
نموده : 3575
نمور : 3575
نموزج : 1453
نموزج : 3575
نمون : 3575
نموخانه : 3569
نمونگاه : 3569
نمونه : 3569, 3575
نمیر : 3521
نمیقه : 3521
نمیم : 3521
نمیمه : 3521
نمین : 3521
ننا : 3575
ننصف : 3493
ننصفت : 3493
ننك : 3522
ننکچون : 3522
ننکله : 3522
ننگ : 3522
ننگ نامه : 3522
ننوك : 3522
ننی : 3522
نه : 3507, 3544, 3573

نظارت : 3538
نظارتخانه : 3538
نظاره : 3538, 3540
نظافت : 3538
نظام : 3540, 3558
نظاماً : 3558
نظامنامه : 3558
نظامی : 3558
نظامیه : 3558
نظر : 3500
نظر اعتبار : 3501
نظر دقت : 3501
نظرا : 3571
نظراً : 3501
نظرباز : 3501
نظربازی : 3501
نظره : 3503
نظری : 3501
نظریات : 3501
نظریه : 3501
نظم : 3501, 3503
نظماً : 3503
نظمی : 3503
نظمیات : 3503
نظمیه : 3503
نظیر : 3503
نظیره : 3503
نظیف : 3502
نظیفه : 3502
نظیم : 3503
نعائم : 3507
نعاب : 3507
نعاج : 3541
نعار : 3507
نعاره : 3507
نعاس : 3567, 3572
نعاسی : 3572
نعال : 3507, 3541

نعام : 3507
نعامات : 3507
نعامه : 3507, 3571
نعامی : 3571
نعب : 3472
نعت : 3472
نعره : 2926
نعره : 3491, 3567
نعس : 3493
نعسان : 3493
نعسه : 3493
نعش : 3472, 3496
نعط : 3497
نعل : 3484
نعلبر : 3485
نعلبند : 3485
نعلتراش : 3486
نعلچه : 3485
نعله : 3567
نعلی : 3485
نعلین : 2934
نعلین : 3485
نعم : 3541
نعماء : 3486
نعمان : 3568
نعمت : 3549
نعمت شناس : 3549
نعمه : 3549
نعمی : 3568
نعناع : 3489
نعنع : 3489
نعوت : 3571
نعوذبالله : 3531
نعوظ : 3571
نعومت : 3571
نعی : 3499
نعیب : 3479
نعیر : 3480

نعیف : 3479
نعیق : 3479
نعیم : 3479
نغز : 3476
نغض : 3476
نغم : 3475
نغمات : 3475
نغمه : 3476
نفائس : 3512
نفاث : 3513
نفاثات : 3513
نفاثه : 3513
نفاج : 3513
نفاح : 3513
نفاخه : 3567
نفاد : 3511
نفاذ : 3512
نفار : 3543
نفاس : 3543
نفاست : 3512
نفاسی : 3543
نفاطه : 3513
نفاع : 3513, 3543
نفاق : 3543
نفاقی : 3543
نفایه : 3475
نفت : 3515
نفتی : 3515
نفث : 3514
نفح : 3513
نفحات : 3511, 3512
نفحه : 3513
نفخ : 3513
نفخه : 3513, 3543, 3572
نفد : 3512
نفر : 3512
نفرات : 3512

نفرت : 3514
نفری : 3512
نفرین : 3514
نفریه : 3512
نفس : 3512, 3514
نفساء : 3515, 3572
نفسانی : 3515
نفسانیت : 3515
نفسانیه : 3515
نفسی : 3515
نفسیه : 3515
نفض : 3515
نفط : 3515
نفطه : 3475
نفع : 3511
نفعاً : 3512
نفعی : 3513
نفعیه : 3514
نفقات : 3475
نفقه : 3474
نفل : 3512, 3513, 3514
نفلنمك : 3512
نفوذ : 3573
نفوذکار : 3573
نفوذیت : 3573
نفور : 3515, 3572
نفوس : 3572
نفی : 3514, 3515
نفیر : 2966
نفیر : 3513
نفیری : 3514
نفیس : 3514
نفیسه : 3514
نقاء : 3480, 3546
نقائص : 3517
نقائض : 3517

نقاب : 3482, 3546, 3547, 3568
نقابان : 3482
نقابت : 3517, 3546
نقات : 3547
نقاد : 3482
نقادان : 3482
نقار : 3482, 3547
نقارخانه : 3483
نقاره : 3480, 3483
نقاره زن : 3518
نقاریس : 3517
نقاریه : 3483
نقاش : 3483
نقاعه : 3568
نقاف : 3482
نقال : 3482
نقاهت : 3517
نقاهتخانه : 3517
نقاوت : 3517
نقاوه : 3517, 3568
نقایع : 3518
نقب : 3480
نقبأ : 3568
نقبه : 3568
نقت : 3560
نقد : 3480, 3482
نقداً : 3480
نقدی : 3480
نقدینه : 3480
نقدیه : 3480
نقر : 3483
نقرات : 3480
نقرس : 3540
نقره : 3568
نقریس : 3548
نقش : 3483
نقش اولق : 3484

نسخی : 3526
نسدانه : 3525
نسر : 3526, 3527
نسرین : 3527
نسریه : 3527
نسطوری : 3528
نسطوریه : 3528
نسغ : 3525, 3576
نسف : 3525
نسك : 3576
نسل : 3526
نسم : 3525
نسمات : 3525
نسمه : 3525, 3526
نسناس : 3526
نسنه : 3526
نسنه جك : 3527
نسنه جوك : 3527
نسه : 3525
نسوان : 3552
نسور : 3576
نسوع : 3576
نسول : 3576
نسون : 3552
نسوه : 3552
نسوی : 3525, 3552
نسویت : 3525, 3552
نسویه : 3525, 3552
نسی : 3526, 3528
نسیئه : 3526
نسیاً : 3528
نسیان : 3552
نسیب : 3526
نسیبه : 3526
نسیج : 3526
نسیجه : 3526
نسیس : 3526
نسیسه : 3526
نسیف : 3526
نسیق : 3526
نسیك : 3526
نسیکه : 3526
نسیم : 3526
نسیمه : 3526
نسیمی : 3526
نش : 3528
نشئت : 3528
نشئه : 3528
نشا : 3528, 3552, 3553
نشائد : 3528
نشاب : 3529, 3576
نشابت : 3528
نشابه : 3576
نشاپور : 3553
نشادر : 3541, 3552
نشادری : 3541, 3552
نشادور : 3552
نشاره : 3576
نشاستج : 3528
نشاسته : 3553
نشاط : 3528
نشاف : 3529
نشال : 3529
نشان : 3552
نشانده : 3553
نشانکش : 3553
نشانگاه : 3553
نشانگیر : 3553
نشانه : 3553
نشب : 3528
نشبه : 3576
نشتر : 3529
نشخوار : 3576
نشر : 3529
نشر اولنمق : 3529
نشر اولنمه : 3529
نشر ایتمك : 3529
نشر ایتمه : 3529
نشراً : 3529
نشره : 3576
نشری : 3529
نشریات : 3529
نشست : 3553
نشستگان : 3553
نشستگاه : 3553
نشستگه : 3553
نشسته : 3553
نشف : 3529
نشق : 3528
نشکفته : 3529
نشمار : 2258
نشه : 3553
نشو : 3529, 3576
نشوء : 3576
نشوات : 3529
نشوان : 3529
نشوت : 3529
نشور : 3529, 3576
نشوز : 3576
نشوط : 3576
نشوق : 3576
نشون : 3554
نشوه : 3529
نشوونما : 3529
نشیب : 3554
نشید : 3529
نشیده : 3529
نشیط : 3529
نشیمن : 3554
نشین : 3554
نشیننده : 3554
نص : 3493
نصائب : 3493
نصاب : 3550, 3551
نصاح : 3570
نصار : 3570
نصاری : 3493
نصاف : 3540
نصال : 3550
نصایح : 3493
نصب : 3493, 3496, 3570
نصب ایتمك : 3493, 3496
نصب ایتمه : 3496
نصح : 3570
نصحا : 3570
نصر : 3496
نصراء : 3570
نصرانی : 3496
نصرانیت : 3496
نصرانیه : 3496
نصرت : 3570
نصری : 3496
نصطوری : 3496
نصف : 3541
نصف النهار : 3541
نصفاً : 3541
نصفت : 3493, 3541
نصفیت : 3541
نصفیه : 3541
نصفیه زن : 3541
نصل : 3496
نصوح : 3496
نصوحی : 3496
نصوص : 3570
نصول : 3570
نصی : 3496
نصیب : 3495
نصیبه : 3495
نصیح : 3495
نصیحت : 3495
نصیحتنامه : 3495
نصیر : 3496
نصیری : 3570
نصیه : 3496
نضارت : 3473, 3501, 3538
نضح : 3474, 3501
نضر : 3501
نضرت : 3503
نضیج : 3502
نضید : 3502
نضیده : 3502
نضیر : 3503
نطائر : 3500
نطاح : 3554
نطاست : 3554
نطاسی : 3554
نطاف : 3554
نطاق : 3554
نطاقین : 3554
نطامات : 3558
نطح : 3497
نطرون : 3498
نطس : 3498
نطش : 3498
نطع : 3497, 3541
نطفه : 3571
نطق : 3571
نطوح : 3498
نطور : 3498
نطوع : 3571
نطوف : 3571
نطوق : 3498
نطیح : 3498
نطیش : 3498
نظائف : 3500
نظار : 3571

نخریر : 3545
نخز : 3479
نخس : 3478
نخسین : 3478
نخض : 3479
نخل : 3477, 3478
نخله : 3478, 3545, 3568
نخمه : 3478
نخنحه : 3478
نخو : 3478, 3479
نخور : 3573
نخوس : 3568
نخوست : 3568
نخول : 3573
نخوی : 3479
نخویون : 3479
نخیب : 3477
نخیت : 3478
نخیته : 3478
نخیر : 3477
نخیره : 3477
نخیس : 3478
نخیف : 3477
نخ : 3476
نخاس : 3477
نخاست : 3476
نخاع : 3567
نخافت : 3476
نخامه : 3567
نخامی : 3567
نخب : 3477
نخبه : 3568
نخچیر : 3477
نخره : 3568
نخس : 3478
نخع : 3476
نخل : 3478
نخلزار : 3478
نخلستان : 3478
نخله : 3478
نخلیه : 3478
نخوار : 3545
نخوت : 3479
نخود : 3560, 3568
نخودی : 3560
نخوست : 3568
نخوستین : 3568
نخوه : 3479
نخیب : 3477
نخیر : 3477
نخیز : 3478
نخیف : 3477
ند : 3543
ندئت : 3543
ندا : 3543
ندائد : 3510
نداب : 3510
ندأت : 3572
ندارت : 3510
نداف : 3510
ندافی : 3510
ندالت : 3510
ندامت : 3510
ندان : 3510
نداوت : 3510
ندب : 3510
ندبه : 3510, 3572
ندبی : 3510
ندرت : 3511
ندف : 3511
ندفی : 3511
ندم : 3510
ندما : 3572
ندمان : 3511
ندوب : 3572
ندوه : 3511
ندی : 3510, 3511
ندیب : 3511
ندید : 3511
ندیف : 3511
ندیم : 3511
ندیمه : 3511
نذانرت : 3559
نذر : 3539, 3540
نذر ایتمك : 3540
نذر ایتمه : 3540
نذرا : 3577
نذور : 3577
نذیر : 3503, 3539
نذیره : 3539
نذیل : 3539
نر : 3514, 3523
نراد : 3524
نرجس : 3523
نرخ : 3492
نرد : 3523
نردبان : 3062, 3149, 3186
نردبان : 3523
نرده : 3550
نرگس : 3524
نرگسه : 3524
نرگسی : 3524
نرگسیه : 3524
نرم : 3524
نرمی : 3524
نرمیت : 3524
نرمین : 3524
نره : 3523, 3524
نره شیر : 3524
نریم : 3524
نریمان : 3524
نریمانی : 3524
نزء : 3538
نزار : 3558
نزاع : 3558
نزاکت : 3538
نزاکةً : 3538
نزاهت : 3538
نزج : 3501
نزد : 3538
نزدیك : 3538
نزع : 3538
نزع ایتمك : 3539
نزع ایتمه : 3539
نزف : 3539
نزفی : 3539
نزفیه : 3539
نزکب : 3539
نزل : 3577
نزلا : 3577
نزله : 3539
نزلوی : 3539
نزلی : 3540
نزه : 3539
نزها : 3577
نزهت : 3577
نزهه : 3577
نزوان : 3539
نزول : 3577
نزولت : 3577
نزیف : 3539
نزیك : 3539
نزیل : 3539
نزیه : 3539
نزیهه : 3539
نژاد : 3517, 3545
نژم : 3546
نسئه : 3525
نسئی : 3526
نسا : 3525
نسأ : 3525
نساء : 3550
نسائج : 3525
نسائك : 3525
نسائم : 3525
نسائی : 3550
نسائیه : 3550
نساب : 3527
نسابون : 3527
نسابین : 3527
نساج : 3527
نساجت : 3550
نسافه : 3575
نساق : 3525
نسال : 3575
نساله : 3575
نسانه : 3525, 3526
نسب : 3525, 3551
نسباً : 3525
نسبت : 3551
نسبةً : 3551
نسبی : 3525, 3551
نسبیه : 3525
نستر : 3528
نسترن : 3528
نسترون : 3528
نسترین : 3528
نستعلیق : 3527
نستمك : 3552
نسته : 3528
نستی : 3552
نسج : 3525
نسجی : 3525
نسجیه : 3525
نسخ : 3526, 3575
نسختین : 3576
نسخه : 3316
نسخه : 3576

نامردانه : 3487
نامردی : 3487
نامزاج : 3487
نامزاجی : 3487
نامزد : 3489
نامساعد : 3488
نامغلوب : 3486
نامق : 3487
نامناسب : 3488
نامه : 3487
ناموجود : 3487
نامور : 3489
ناموران : 3489
ناموری : 3489
ناموس : 3488
نامی : 3487
نامیه : 3487
نان : 3489
نان عزیز : 3490
ناخوار : 3490
ناکور : 3490
ناهب : 3477
ناهد : 3477
ناهدات : 3477
ناهده : 3477
ناهق : 3477
ناهقه : 3477
ناهل : 3477
ناهی : 3477
ناهید : 3477, 3478
ناهیده : 3477
ناو : 3499
ناوجه : 3499
ناوخدا : 3478
ناودان : 3499
ناور : 3499
ناوران : 3499
ناورد : 3499

ناوك : 3499
ناوه : 3499
ناوی : 3499
نای : 3471, 3499, 3537
نایاب : 3499
نایچه : 3499
نایحه : 3499
نایزن : 3500
نایی : 3499
نایین : 3500
نبأ : 3507
نبآء : 3572
نبائر : 3507
نبائل : 3507
نبات : 3507
نباتات : 3507
نباتی : 3507
نباتیه : 3507
نباتیون : 3507
نباج : 3507
نباح : 3507, 3542, 3572
نباش : 3507
نباضه : 3472
نباغت : 3507
نبال : 3507, 3542
نبالت : 3507
نباهت : 3507
نبابت : 3507
نبت : 3508
نبذ : 3508
نبذه : 3508
نبر : 3508
نبرد : 3507
نبرده : 3507
نبش : 3508
نبض : 3472

نبضان : 3472
نبضه : 3472
نبضی : 3473
نبع : 3507
نبعان : 3507
نبق : 3507, 3508
نبقه : 3508
نبل : 3508
نبلا : 3572
نبوت : 2922
نبوت : 3507, 3572
نبوتپناه : 3572
نبوی : 3507
نبویه : 3507
نبی : 3508
نبیذ : 3508
نبیر : 3508
نبیره : 3508
نبیل : 3508
نبیله : 3508
نبیه : 3508
نبیهه : 3508
نبیون : 3508
نتا : 3554
نتائج : 3530
نتاج : 3530, 3554
نتاکی : 3554
نتالك : 3554
نتامه لی : 3530
نتایج : 3530
نتایدوکن : 3555
نتح : 3530
نتحاوی : 3530
نتحه : 3530
نتسوز : 3555
نتف : 3530
نتلك سز : 3555
نتلو : 3555

نتما : 3555
نتمك : 3555
نتن : 3531
نته : 3554
نته در : 3554
نته که : 3554
نتو : 3576
نتوء : 3576
نتیجةً : 3531
نتیجه : 3530
نثار : 3527, 3551
نثاره : 3576
نثر : 3526, 3527
نثراً : 3527
نثره : 3527
نثیر : 3526
نجائب : 3508
نجاب : 3508
نجابت : 3508
نجابتلو : 3508
نجات : 3508
نجاتی : 3508
نجاح : 3508
نجاد : 3508, 3542
نجادت : 3508
نجار : 3509, 3542
نجارت : 3542
نجاری : 3509
نجاست : 3508
نجاشی : 3508
نجام : 3509
نجاه : 3509
نجبا : 3572
نجد : 3509
نجدت : 3509
نجس : 3509
نجش : 3509
نجف : 3509

نجفه : 3509
نجل : 3509
نجلی : 3509
نجلیه : 3509
نجم : 3509
نجم الدین : 3509
نجما : 3542, 3543
نجمه : 3572
نجمی : 3509
نجمیه : 3509
نجه سنه : 3542
نجه یه : 3542
نجوم : 3572
نجومی : 3572
نجومیه : 3572
نجوی : 3509
نجی : 3509
نجیب : 3509
نجیبانه : 3509
نجیبه : 3509
نجید : 3509
نجیره : 3509
نجیس : 3509
نجیل : 3509
نجیله : 3509
نچه ما : 3542, 3543
نچه مه : 3542, 3543
نخات : 3477, 3516, 3567
نخاریر : 3476
نخاس : 3477, 3567
نخاسی : 3567
نخاط : 3477, 3567
نخافت : 3476
نخام : 3477
نخب : 3477
نخت : 3478
نخر : 3478

نادان : 3473
نادانی : 3473
نادب : 3474
نادج : 3474
نادر : 3474
نادراً : 3474
نادرات : 3474
نادره : 3474
نادره پرداز : 3474
نادره دان : 3474
نادره سنج : 3474
نادره سنجان : 3474
نادره کار : 3474
نادره گو : 3474
نادره گویان : 3474
نادم : 2923
نادم : 3474
نادماً : 3474
نادمان : 3474
نادمانه : 3474
نادمیت : 3474
نادی : 3474
نادیده : 3474
نار : 3490, 3491
ناریضا : 3492
نارپستان : 3493
نارجیل : 3491
نارچیل : 3491
ناردا : 3491
ناردان : 3491
ناردنگ : 3491
ناردین : 3491
نارس : 3492
نارسا : 3492
نارسابی : 3492
نارسیده : 3492
نارگله : 3492
نارگیل : 3492

نارنج : 3491
نارنجی : 3491
نارنجیه : 3491
نارنگ : 3492
نارنگی : 3492
نارور : 3493
نارون : 3493
ناری : 3492
ناریت : 3492
نارین : 3492
ناریه : 3492
ناز : 3500
نازان : 3500
نازبالیش : 3501
نازبالین : 3501
نازدار : 3501
نازش : 3503
نازع : 3502
نازعات : 3502
نازك : 3502, 3503
نازکانه : 3502
نازکی : 3501, 3502, 3503
نازل : 3502
نازله : 3502
نازنده : 3501
نازنین : 3501
ناس : 3493
ناساز : 3493
ناسازکار : 3493
ناسازکاری : 3493
ناسازی : 3493
ناسپاس : 3495
ناسج : 3495
ناسخ : 3495
ناسره : 3493
ناسق : 3495
ناسك : 3495

ناسل : 3495
ناسنجیده : 3493
ناسوت : 3496
ناسوتی : 3496
ناسوتیان : 3496
ناسوده : 3496
ناسور : 3494, 3496
ناسی : 3495
ناسیه : 3495, 3496
ناشد : 3496, 3497
ناشده : 3497
ناشر : 3497
ناشره : 3497
ناشز : 3497
ناشزه : 3497
ناشط : 3497
ناشنیده : 3529
ناشی : 3497
ناصاف : 3493
ناصب : 3493
ناصبه : 3493
ناصح : 3494
ناصحانه : 3494
ناصحه : 3494
ناصر : 3494
ناصره : 3494
ناصرین : 3494
ناصریه : 3494
ناصف : 3494
ناصفه : 3494
ناصق : 3494
ناصواب : 3493
ناصیه : 3495, 3496
ناضج : 3474, 3501
ناضر : 3473
ناضیر : 3474
ناطح : 3497
ناطر : 3498

ناطس : 3498
ناطق : 3497
ناطقه : 3497
ناطقیت : 3497
ناظر : 3502
ناظره : 3502
ناظره خوان : 3502
ناظم : 3501
ناظمانه : 3502
ناظمه : 3501, 3502
ناظمین : 3502
ناعظ : 3480
ناعم : 3479
ناعمات : 3479
ناعمه : 3479
ناعور : 3499
ناعوره : 3499
ناعی : 3479
ناف : 3474
نافج : 3475
نافجه : 3475
نافخ : 3475
نافخه : 3475
نافذ : 3475
نافذه : 3475
نافذیت : 3475
نافر : 3475
نافره : 3475
نافع : 3475
نافعه : 3475
نافله : 3475
نافه : 3475
نافه ریز : 3475
نافور : 3475
نافوره : 3475
نافی : 3475
ناقابل : 3480
ناقابلان : 3480

ناقبول : 3480
ناقد : 3481
ناقر : 3481
ناقش : 3481
ناقص : 3481
ناقصات : 3481
ناقصه : 3481
ناقض : 3481
ناقضه : 3481
ناقل : 3481, 3482
ناقلیت : 3481, 3482
ناقه : 3480
ناقور : 3484
ناقوس : 3484
ناکاره : 3480
ناکس : 3481, 3482
ناکل : 3482
ناگاه : 3475
ناگاهان : 3475
ناگه : 3476
ناگهان : 3476
ناگهانی : 3476
نال : 3484
نالان : 3484
نالش : 3485
نالنده : 3485
ناله : 3485
نام : 3486
نامان : 3486
نامتناهی : 3488
نامتناهیت : 3489
نامحرم : 3486
نامحرمیت : 3486
نامدار : 3487
نامداران : 3487
نامداری : 3487
نامراد : 3488
نامرد : 3487

مویی : 3333
می : 3184
میادات : 3464
میادین : 3184
میازر : 3184
میازیب : 3184
میاسر : 3184
میاسیر : 3184
میال : 3189
میامن : 3184
میامین : 3184
میان : 3184, 3244
میانخانه : 3184, 3244
میانگر : 3244
میانه : 3184, 3244
میاه : 3244
میاومه : 3464
میت : 3188, 3189
میتانه : 3189
میته : 3188, 3189
میتین : 3242
میثاق : 3237
میخ : 3196, 3214
میخ قدم : 3215
میخانه : 3186
میخانیك : 3215
میخانیکی : 3215
میخی : 3215
میدان : 3184, 3186
میدانگاه : 3186
میدانلو : 3186
میدانی : 3186
میر : 3234
میرآب : 3234, 3235
میراث : 3235
میرالای : 3234
میران : 3234
میرزا : 3237
میرلوا : 3236
میرلو : 3236
میریم : 3236
میز : 3245
میزاب : 3245
میزابیه : 3245
میزاد : 3246
میزان : 3246
میزبان : 3246
میزبانان : 3246
میزبانی : 3247
میزد : 3186
میزر : 3189
میزك : 3247
میساق : 3237
میسر : 3187, 3464
میسره : 3187
میسور : 3187
میسورات : 3188
میسوره : 3187
میش : 3241
میشه : 3241
میشه زار : 3241
میشین : 3170, 3241
میع : 3184
میعاد : 3211
میعه : 3184
میغ : 3214
میقات : 3217
میقاتی : 3217
میك : 3217
میکده : 3187
میگده : 3187
میل : 3186, 3187, 3222
میل ایتمك : 3187
میل ایتمه : 3187
میلاً : 3187
میلاد : 3222
میلادی : 3222
میلادیه : 3222
میلان : 3186
میلز : 3223
میلی : 3223
میلیات : 3187
میمن : 3464
میمنت : 3187
میمنه : 3187
میمون : 3088, 3187
میمونه : 3187
میمی : 3228
میمیه : 3228
مین : 3187
مینا : 3229, 3230
مینمك : 3232
مینو : 3233
میو : 3243
میوخشك : 3188
میودار : 3188
میول : 3464
میون : 3464
میوه : 3188, 3243
میوه دار : 3243
میوها : 3188

ن

ن : 3569
نا : 3469, 3471, 3499
نائب : 3479
نائبات : 3479
نائبه : 3479
نائحه : 3479
نائر : 3480
نائره : 3480
نائع : 3479
نائل : 3479
نائله : 3479
نائلیت : 3479
نائم : 3479
نائمین : 3479
نااوس : 3499
نأوس : 3474
ناب : 3472
نابت : 3472
نابته : 3472
نابدید : 3472
نابذ : 3472
نابض : 3472
نابع : 3472
نابعه : 3472
نابغه : 3472
نابکار : 3472
نابحل : 3472
نابهره : 3472
نابود : 3472
نابی : 3472
ناترس : 3497
ناتمام : 3497
ناتمامی : 3497
ناتمامیت : 3497
ناتوان : 3498
ناتوانی : 3498
ناثر : 3496
ناجذ : 3473
ناجر : 3473
ناجس : 3473
ناجش : 3473
ناجع : 3473
ناجل : 3473
ناجنس : 3473
ناجه : 3473
ناجو : 3473
ناجود : 3473
ناجی : 3473
ناجیه : 3473
ناچار : 3473
ناچاری : 3473
ناچیز : 3473
ناچیزانه : 3473
ناچیزی : 3473
ناحر : 3477
ناحره : 3478
ناحس : 3478
ناحق : 3476
ناحل : 3477
ناحله : 3477
ناحی : 3477
ناحیه : 3478
ناحیوی : 3478
ناخ : 3476
ناخاست : 3476
ناخدا : 3478
ناخل : 3477
ناخله : 3477
ناخواست : 3476
ناخواه : 3476
ناخوش : 3478
ناخوشی : 3478
ناخون : 3478
ناخونه : 3479
ناد : 3473

موران : 3310
مورانه : 3310
مورث : 3311
مورثه : 3311
مورچه : 3310
مورخ : 3463
مورخاً : 3463
مورخين : 3463
مورد : 3311
موردك : 3384
موروث : 3182
موروثات : 3182
مورود : 3182
مورودات : 3182
مورودە : 3182
موريد : 3182
موز : 3183
موزع : 3464
موزعين : 3464
موزه : 3334, 3335
موزه دوز : 3335
موزه دوزان : 3335
موزه دوزى : 3335
موزون : 3183
موزونات : 3183
موزونه : 3183
موزونيت : 3183
موژه : 3294
موس : 3312
موسا : 3312
موسخ : 3463
موسر : 3316
موسـين : 3351
موسع : 3463
موسم : 3182
موسمى : 3182
موسه : 3316
موسوس : 3463

موسوسانه : 3464
موسوسه : 3463
موسوى : 3316
موسويه : 3316
موسى : 3312
موسيقر : 3316
موسيقل : 3316
موسيقى : 3316
موسيقى شناس : 3316
موسيقيه : 3316
موش : 3412
موشاباق : 3319
موشتجى : 3320
موشتلمق : 3320
موشح : 3332, 3333, 3464
موشحاً : 3332, 3333
موشر : 3319
موشك : 3319
موشكاف : 3319
موشكافان : 3319
موشكافانه : 3319
موشكافى : 3319
موشلدى : 3321
موشولمق : 3321
موصل : 3182, 3316
موصله : 3316, 3332
موصوف : 3182
موصوفه : 3182
موصول : 3182
موصوله : 3182
موصوم : 3182
موصومه : 3182
موصى : 3312, 3316, 3332
موصى له : 3314
موصيه : 3316
موضح : 3333

موضحاً : 3333
موضحه : 3333
موضع : 3183, 3333
موضعى : 3183
موضعيه : 3183
موضوع : 3183
موضوع بحث : 3183
موضوعات : 3183
موضوعه : 3183
موط : 3321
موطاء : 3183
موطلى : 3329
موطن : 3084, 3183
موطوئه : 3183
موظف : 3333
موظفاً : 3333
موظفه : 3333
موظفين : 3333
موعد : 3180
موعظت : 3180
موعظه : 3180
موعود : 3183
موعوده : 3183
موغان : 3274
موغانه : 3274
موفق : 3330
موفقيات : 3330
موفقيت : 3330
موفور : 3179
موفى : 3273
موق : 3294
موقت : 3180, 3331
موقتاً : 3331
موقتخانه : 3331
موقته : 3331
موقد : 3180, 3294, 3300
موقر : 3300, 3331

موقراً : 3331
موقظ : 3300
موقع : 3180, 3331
موقعى : 3180
موقف : 3180, 3331
موقن : 3300
موقوت : 3181
موقوته : 3181
موقود : 3180
موقوده : 3180
موقوف : 3180
موقوفاً : 3181
موقوفات : 3180
موقوفاتى : 3181
موقوفه : 3180
موقوفيت : 3181
موقوفين : 3181
موك : 3294
موكب : 3180
موكبان : 3180
موكل : 3463
موكله : 3463
موكن : 3180
موكول : 3181
موكوله : 3181
مولا : 3181
مولامنها : 3302
مولانا : 3181
مولد : 3181, 3463
مولد الحموضه : 3463
مولد الماء : 3463
مولد خوان : 3181
مولدات : 3463
مولده : 3463
مولق : 3252
مولك : 3262
مولود : 3181
مواودات : 3182

مولوى : 3181
مولويت : 3181
مولويخانه : 3181
مولويه : 3181
مولى : 3302, 3463
موم : 3302
موم روغان : 3303, 3304
موماخانه : 3303
مومسات : 3303
مومول : 3304
مومى اليه : 3303
مومى اليها : 3303
مومى اليهم : 3303
مومى اليهما : 3303
مومى اليهن : 3303
موميا : 3304
موميان : 3303
مونس : 3306, 3368
مونسه : 3306
موهبت : 3179
موهبه : 3179
موهوب : 3180
موهوبات : 3180
موهوم : 3180
موهومات : 3180
موهومه : 3180
موهون : 3180
موى : 3263, 3333
مويتاب : 3333
مويتابان : 3333
مويتاف : 3333
مويتافان : 3333
مويل : 3333
مويول : 3333
موين : 3333
مويه : 3333
مويه : 3333

مهزول : 3116
مهزوم : 3116
مهست : 3114
مهق : 3112
مهل : 3114
مهلاً : 3114
مهلت : 3356
مهلـك : 3113, 3114, 3215
مهلقاء : 3114
مهلك : 3355, 3356
مهلكه : 3114, 3356
مهلل : 3355
مهلهل : 3355
مهم : 3356
مهما : 3114
مهما امكن : 3114
مهمات : 3356
مهماز : 3215
مهمان : 3215
مهمانخانه : 3215
مهماندار : 3215
مهمانداری : 3215
مهمانی : 3215
مهمز : 3018, 3215
مهمزه : 3215
مهمل : 3357
مهملات : 3357
مهملانه : 3357
مهمله : 3357
مهمليه : 3357
مهمه : 3356
مهموز : 3115
مهموزه : 3115
مهموس : 3114
مهموساً : 3114
مهموم : 3114
مهميز : 3215

مهنا : 3356
مهنت : 3216
مهند : 3356
مهندس : 3356
مهندسخانه : 3356
مهندسين : 3356
مهوا : 3116
مهوب : 3115
مهود : 3358
مهور : 3358
مهول : 3356
مهيئ : 3356
مهيا : 3356
مهيب : 3114
مهيج : 3356
مهير : 3114
مهيره : 3114
مهيكل : 3356
مهيل : 3114
مهيمن : 3356
مهين : 3114, 3215, 3356
مهينه : 3356
مهيوم : 3116
مو : 3263
موائد : 3178
موات : 3179
مواتى : 3179
مواثبه : 3332
مواثق : 3178
مواثيق : 3178
مواج : 3183
مواجب : 3178
مواجبات : 3178
مواجهات : 3330
مواجههً : 3330
مواجهه : 3330
مواخات : 3331

مواد : 3178
موادعه : 3330
موارت : 3331
مواريثه : 3331
موارد : 3178
مواردات : 3331
مواردہ : 3331
مواريس : 3178
موازات : 3332
موازاتيه : 3332
موازن : 3332
موازنت : 3332
موازنه : 3332
موازى : 3332
موازين : 3179
موازيه : 3332
مواست : 3332
مواسقه : 3331
مواسلات : 3332
مواسله : 3332
مواسم : 3178
مواشى : 3179
مواضع : 3179
مواضعةً : 3332
مواضعه : 3332
مواطئ : 3179
مواطات : 3332
مواطن : 3179
مواظب : 3332
مواظبت : 3332
مواعد : 3178
مواعظ : 3178
مواعيد : 3178
موافات : 3330
موافقت : 3330
موافقتكارانه : 3330
مواقع : 3178
مواقعه : 3331

مواقف : 3178
مواقيت : 3178
مواكب : 3178
مواكبه : 3331
مواكره : 3331
مواكل : 3463
مواكن : 3178
موال : 3183
موالات : 3331
موالد : 3178
موالى : 3178
مواليد : 3178
موانس : 3331
موانست : 3331
موانع : 3178
مواهب : 3178
مواهبه : 3331
مواهيب : 3178
موايسه : 3332
موبد : 3270
موبدان : 3270
موبذ : 3270
موبق : 3179
موبقات : 3179
موت : 3182, 3321, 3332
موتا : 3182
موتائى : 3183
موتاب : 3322
موتان : 3183
موتى : 3183
موثق : 3182
موثوق : 3182
موثوقاً : 3182
موثوقيت : 3182
موج : 3179
موجات : 3179
موجب : 3270, 3271

موجبات : 3270
موجبه : 3270, 3463
موجد : 3271
موجر : 3270, 3271
موجز : 3270, 3271
موجزه : 3270
موجع : 3270
موجه : 3179, 3463
موجوب : 3179
موجود : 3179
موجوداً : 3179
موجودات : 3179
موجوده : 3179
موجوديت : 3179
موجودين : 3179
موجى : 3270
موچا : 3345
موچلكا : 3345
موچينه : 3272
موحد : 3331
موحدان : 3331
موحدانه : 3331
موحده : 3331
موحدين : 3331
موحش : 3331
موحشه : 3331
موحل : 3180
مود : 3272
مودت : 3179
مودّتلو : 3179
مودع : 3272
مودعات : 3179
مودود : 3179
مودوده : 3179
مودوع : 3179
مودوعه : 3179
مودى : 3272
مور : 3308

منقور : 3142, 3306
منقوره : 3142
منقوش : 3142
منقوص : 3142
منقوض : 3142
منقوط : 3142
منقوطه : 3142
منقوع : 3141
منقوعات : 3141
منقوعه : 3141
منقول : 3141
منقولات : 3142
منقوله : 3141
منقی : 3375
منقیات : 3372
منکب : 3141, 3375
منکر : 3375, 3378, 3379
منکرات : 3378
منکرانه : 3379
منکره : 3378, 3379
منکرین : 3379
منکس : 3375
منکسر : 3379
منکساً : 3379
منکسره : 3379
منکسف : 3378
منکسفه : 3378
منکش : 3136
منکشف : 3379
منکشفه : 3379
منکل : 3141
منکو : 3140
منکوب : 3141
منکوحه : 3141
منکور : 3142
منکوس : 3142
منکوسه : 3142
منکویت : 3141
منگوش : 3139, 3140
منلا : 3252
منلا یانه : 3252
منلایی : 3252
منلك : 3142
منلوك : 3142
منم : 3144
منمول : 3142
منن : 3230
منند : 3137
منه : 3231
منها : 3231
منهاج : 3231
منهبط : 3378
منهج : 3140
منهدل : 3378
منهدم : 3378
منهدمه : 3378
منهزم : 3378
منهزماً : 3378
منهزمه : 3378
منهزمین : 3378
منهضم : 3378
منهل : 3140
منهم : 3231
منهمك : 3378
منهوب : 3140
منهوبات : 3140
منهویه : 3140
منهوش : 3140
منهی : 3140, 3377, 3378
منهیات : 3140
منهیان : 3378
منوال : 3233
منوتیت : 3144
منور : 3376
منوران : 3376
منوره : 3376
منوریت : 3376
منوعه : 3451
منوق : 3308
منوم : 3376
منون : 3144
منوی : 3137, 3144
منویش : 3137
منی : 3141, 3371
منیب : 3378
منیبه : 3378
منیر : 3378
منیره : 3378
منیع : 3141
منیف : 3378
منیفه : 3378
منین : 3141
منیه : 3141, 3382
منیوك : 3142
مه : 3112, 3214
مهاب : 3112, 3276, 3355
مهابت : 3112
مهابل : 3112
مهاجات : 3277
مهاجت : 3277
مهاجر : 3277
مهاجرت : 3277
مهاجرون : 3277
مهاجرین : 3277
مهاجم : 3277
مهاجمات : 3277
مهاجمه : 3277
مهاجمین : 3277
مهاد : 3214
مهادات : 3277
مهادنت : 3278
مهادنه : 3278
مهار : 3112, 3215
مهارات : 3282
مهارت : 3013
مهاری : 3112
مهاسمه : 3281
مهاکات : 3279
مهال : 3112
مهالك : 3112
مهالی : 3113
مهام : 3112
مهان : 3112, 3215, 3282
مهاناً : 3112
مهانت : 3112, 3196, 3282
مهاوش : 3112
مهابئه : 3286
مهابا : 3286
مهب : 3113, 3356
مهبط : 3113
مهبل : 3113
مهبه : 3356
مهبوط : 3113
مهباره : 3115
مهبرست : 3115
مهبرستان : 3115
مهتاب : 3089, 3115
مهتابی : 3115
مهتابیه : 3115
مهتجن : 3357
مهتجی : 3357
مهتدی : 3357
مهتدیه : 3357
مهتر : 3115, 3216
مهتران : 3115, 3216
مهترخانه : 3115
مهتری : 3216
مهتز : 3358
مهتزه : 3358
مهتلك : 3358
مهتور : 3358
مهتوك : 3115
مهجبین : 3113
مهجو : 3113
مهجور : 3113
مهجوریت : 3113
مهچه : 3113
مهد : 3113, 3358
مهدب : 3355
مهدد : 3355
مهدر : 3355
مهدوم : 3113
مهدومه : 3113
مهدی : 3113, 3355
مهدیه : 3113
مهذار : 3217
مهذب : 3356
مهذبه : 3356
مهر : 3114, 3115, 3216, 3357, 3358
مهر سلیمان : 3357
مهراص : 3216
مهرب : 3115
مهربان : 3216
مهربانی : 3216
مهردار : 3358
مهرسنگ : 3357
مهرگان : 3216
مهرناز : 3216
مهره : 3114, 3197, 3357
مهره باز : 3357
مهرو : 3115
مهرویان : 3115
مهری : 3115

منشأ : 3143
منشآت : 3379
منشار : 3233
منشب : 3233
منشت : 3379
منشد : 3143, 3380
منشر : 3143
منشرح : 3379
منشری : 3233
منشریه : 3233
منشعب : 3379
منشعل : 3379
منشعه : 3233
منشف : 3380
منشفه : 3233, 3380
منشق : 3379
منشقه : 3233
منشل : 3379
منشله : 3143
منشور : 3143
منشوری : 3143
منشی : 3380
منشیانه : 3380
منصب : 3053, 3304, 3306
منصبدار : 3053
منصبغ : 3306
منصرح : 3307
منصرف : 3306
منصرم : 3306
منصف : 3304, 3307
منصفانه : 3307
منصلح : 3306
منصمی : 3306
منصه : 3053, 3229
منصوب : 3053
منصویه : 3053
منصوبین : 3054

منصوره : 3054
منصوریت : 3054
منصوص : 3054
منصوصه : 3054
منضج : 3308
منضجات : 3308
منضجر : 3308
منضم : 3308
منضود : 3059
منطارخانه : 3055
منطبح : 3307
منطبع : 3307
منطبعات : 3307
منطبق : 3307
منطصف : 3307
منطصح : 3307
منطصحانه : 3307
منطصر : 3307
منطفی : 3307
منطق : 3055, 3201
منطقاً : 3056
منطقه : 3201
منطقوی : 3201
منطقی : 3056
منطقیات : 3056
منطقیون : 3056
منطلق : 3307
منطلم : 3308
منطمس : 3307
منطوع : 3307
منطوق : 3057
منطوقه : 3057
منطوی : 3307
منطیق : 3201
منظار : 3201, 3234
منظر : 3058
منظرانی : 3059
منظره : 3058

منظری : 3059
منظف : 3304
منظم : 3058, 3304
منظور : 3059
منظوره : 3059
منظوم : 3059
منظومات : 3059
منظومه : 3059
منع : 3132
منع ایتمك : 3137
منع ایتمه : 3137
منعام : 3229
منعدل : 3371
منعدله : 3371
منعدم : 3371
منعزل : 3374
منعزلاً : 3374
منعزلین : 3374
منعطف : 3373
منعف : 3133
منعقد : 3372
منعکس : 3372
منعکسه : 3372
منعم : 3371, 3372, 3378
منعمانه : 3378
منعمد : 3372
منعه : 3051, 3136
منعوت : 3144
منعوش : 3144
منعی : 3132
منغص : 3371
منغّصاً : 3371
منغض : 3377
منغضاً : 3377
منفاخ : 3231
منفاق : 3231
منفتح : 3376

منفجر : 3376
منفخ : 3231
منفدی : 3376
منفذ : 3138
منفر : 3138
منفرج : 3376
منفرد : 3376
منفرداً : 3376
منفرق : 3376
منفس : 3138
منفسح : 3376
منفسخ : 3376
منفسخه : 3376
منفصل : 3305, 3376
منفصلاً : 3305
منفصله : 3305
منفصلین : 3305, 3376
منفصم : 3305
منفصی : 3305
منفضح : 3305
منفطر : 3305, 3376
منفعت : 3138
منفعت پرست : 3138
منفعت پرور : 3138
منفعل : 3376
منفعلاً : 3376
منفعلانه : 3376
منفعلیت : 3376
منفق : 3376
منفك : 3376
منفلق : 3376
منفهم : 3376
منفوخ : 3138
منفوخه : 3138
منفور : 3138
منفوره : 3138
منفوش : 3138
منفوشه : 3138

منفی : 3138
منفیاً : 3138
منفیه : 3138
منقا : 3372
منقاد : 3378
منقار : 3232
منقاری : 3201, 3232
منقاش : 3049, 3201, 3232
منقال : 3049
منقب : 3232
منقبت : 3141
منقبض : 3306
منقبه : 3141
منقبوی : 3141
منقح : 3372
منقحه : 3372
منقحیت : 3372
منقد : 3375
منقدر : 3378
منقرض : 3306, 3378
منقرضه : 3378
منقسم : 3378
منقش : 3372
منقشر : 3378
منقص : 3372
منقصه : 3141
منقضی : 3378
منقضیه : 3378
منقط : 3372
منقطع : 3306, 3378
منقطه : 3372
منقع : 3232
منقعه : 3232
منقلب : 3306, 3378
منقلع : 3378
منقله : 3053, 3232
منقوب : 3141

منتحر : 3381
منتحرانه : 3381
منتحرين : 3381
منتحل : 3380
منتحلين : 3380
منتخب : 3380, 3381
منتخبات : 3380
منتخبه : 3380
منتدار : 3233
منتدارانه : 3233
منتزع : 3381
منتصب : 3381
منتسبين : 3381
منتسج : 3381
منتشر : 3381
منتشق : 3381
منتشر : 3381
منتشره : 3381
منتصب : 3380
منتظر : 3307
منتظراً : 3307
منتظرانه : 3307
منتظره : 3307
منتظرين : 3307
منتظم : 3307
منتظماً : 3307
منتظمه : 3307
منتف : 3381
منتفخ : 3380
منتفع : 3380
منتفل : 3380
منتفى : 3380
منتقد : 3380, 3381
منتقش : 3380
منتقض : 3380
منتقل : 3380
منتقله : 3380
منتقم : 3380

منتقمانه : 3380
منتكس : 3381
منتمئ : 3381
منتمس : 3381
منتن : 3381
منتنه : 3381
منتها : 3380
منتهب : 3381
منتهر : 3381
منتهره : 3381
منتهز : 3381
منتهك : 3381
منتهى : 3380
منتور : 3144
منتوى : 3380, 3381
منتقب : 3379
منثور : 3143, 3144
منثوره : 3143
منجا : 3134
منجات : 3134
منجر : 3374
منجز : 3374
منجزب : 3374
منجزبه : 3374
منجزر : 3374
منجس : 3375
منجكان : 3135
منجل : 3229
منجلاب : 3134
منجلق : 3045
منجلى : 3374
منجليق : 3045
منجلين : 3305
منجم : 3135, 3229, 3375
منجم باشى : 3375
منجمانه : 3375
منجمد : 3374

منجمده : 3374
منجمين : 3375
منجنيك : 3135
منجه : 3304
منجوت : 3140
منجود : 3135
منجوق : 3045, 3135
منجى : 3374, 3375
منجيه : 3374, 3375
منح : 3140
منحات : 3231
منحار : 3231
منحت : 3231
منحدب : 3377
منحدر : 3377
منحر : 3140
منحرف : 3377
منحرفه : 3377
منحرفى : 3377
منحس : 3231
منحصر : 3306, 3377
منحصراً : 3306, 3377
منحط : 3378
منحل : 3377
منحلات : 3377
منحلع : 3377
منحنى : 3377
منحنيات : 3377
منحه : 3141
منحوته : 3140
منحوس : 3140
منحوسه : 3140
منخدع : 3377
منخر : 3140
منخرط : 3377
منخسف : 3377
منخشع : 3378
منخضع : 3378

منخفض : 3377
منخفضه : 3377
منخنق : 3377
مند : 3135
مندب : 3375
مندبور : 3135
مندرج : 3375
مندرجات : 3375
مندرجه : 3375
مندرس : 3375
مندرسات : 3375
مندرسه : 3375
مندف : 3230
مندفع : 3374
مندفعات : 3374
مندق : 3305
مندك : 3374
مندل : 3046, 3047, 3135, 3230, 3374
مندمج : 3374, 3375
مندمه : 3135
منده : 3305
مندوب : 3136
مندوبات : 3136
مندوبه : 3136
مندوف : 3136
منديل : 3135
منذر : 3382
منذرات : 3382
منذور : 3145
منزجر : 3382
منزل : 3144, 3376, 3382
منزلت : 3144
منزلخانه : 3144
منزلق : 3382
منزله : 3144, 3382
منزه : 3376

منزهه : 3144, 3376
منزوع : 3145
منزوف : 3145
منزول : 3145
منزوى : 3382
منزويانه : 3382
منساق : 3379
منسبات : 3142
منسبك : 3379
منسج : 3142
منسجل : 3379
منسجم : 3379
منسد : 3379
منسدل : 3379
منسر : 3233
منسرح : 3379
منسق : 3375
منسك : 3142
منسكب : 3379
منسلب : 3379
منسلبه : 3379
منسلخ : 3379
منسلك : 3379
منسم : 3142, 3375
منسنى : 3379
منسوب : 3142, 3143
منسوبه : 3142
منسوبيت : 3143
منسوبين : 3143
منسوج : 3143
منسوجات : 3143
منسوخ : 3143
منسوخات : 3143
منسوق : 3143
منسى : 3142
منسياً : 3142
منسيت : 3142
منش : 3141

ممسوحه : 3131
ممسوخ : 3131
ممسوخه : 3131
ممسوس : 3131
ممشا : 3131
ممشاخانه : 3130
ممشوق : 3131
ممشی : 3131
ممص : 3370
ممصوص : 3131
ممضا : 3304
ممضی : 3370
ممطر : 3304, 3370
ممطور : 3131
ممطول : 3131
ممکن : 3370
ممکنات : 3370
ممکور : 3130
ممکوره : 3130
ممل : 3369
ملح : 3369
مملحه : 3130
مملس : 3370
مملك : 3369
مملکت : 3130
مملکتین : 3130
مملہ : 3369
مملوء : 3130
مملوح : 3130
مملوحت : 3131
مملوك : 3131
مملوکه : 3131
مملوکیت : 3131
مملول : 3131
ممنوع : 3131
ممنوعات : 3131
ممنوعه : 3131
ممنوعیت : 3131

ممنون : 3131
ممنونه : 3131
ممنونیت : 3131
ممه لیق : 3041
ممهد : 3369
ممهل : 3369
ممهور : 3130
ممهوره : 3130
ممول : 3369
مموه : 3369
مموهات : 3369
مموهه : 3369
ممیت : 3370
ممیز : 3369
ممیل : 3130
من : 3132, 3228
من طرف الله : 3233
منائح : 3133
منائر : 3133
مناب : 3132
منابت : 3133
منابر : 3133
منابع : 3132
مناتات : 3134
مناج : 3142
مناجات : 3371
مناجل : 3133
مناجم : 3133
مناجیق : 3133
مناح : 3371
مناحت : 3133
مناحر : 3133
مناحز : 3133
مناحس : 3133
مناحه : 3133
مناخ : 3133
مناخر : 3133
منادات : 3371

منادف : 3133
منادم : 3371
منادمت : 3371
منادمه : 3371
منادمین : 3371
منادی : 3371
مناديل : 3133
منار : 3134
منارات : 3229
مناره : 3134, 3229
منازع : 3134, 3374
منازعات : 3373
منازعه : 3373
منازل : 3134
مناسات : 3373
مناسب : 3373
مناسبات : 3373
مناسبت : 3373
مناسبه : 3373
مناسخه : 3372
مناسر : 3134
مناسك : 3134
مناسم : 3134
مناشده : 3373
مناشیر : 3134
مناص : 3134
مناصب : 3134
مناصحه : 3372
مناصره : 3373
مناصفةً : 3372
مناصفه : 3372
مناصه : 3134
مناط : 3134
مناطحه : 3373
مناطق : 3134
مناظر : 3134, 3374
مناظرت : 3374
مناظره : 3374

مناظری : 3134
مناظرین : 3374
مناظم : 3134
مناع : 3142
مناعت : 3132
مناعف : 3133
مناعمه : 3371
مناعی : 3133
منافات : 3371
منافذ : 3133
منافرات : 3371
منافرت : 3371
منافسات : 3371
منافست : 3371
منافسه : 3371
منافع : 3133
منافق : 3371
منافقانه : 3371
منافقه : 3371
منافقون : 3371
منافقین : 3371
منافی : 3371
منافیخ : 3133
مناقب : 3133
مناقبنامه : 3133
مناقشات : 3372
مناقشه : 3372
مناقصات : 3372
مناقصه : 3372
مناقض : 3372
مناقضه : 3372
مناقلات : 3372
مناقله : 3372
مناکب : 3133
مناکحات : 3372
مناکحه : 3372
مناکر : 3133
مناکرت : 3372

مناکره : 3372
منال : 3133
منام : 3133
منامه : 3134
منامی : 3134
منان : 3142
منانه : 3142
مناهبه : 3371
مناهج : 3133
مناهل : 3133
مناهی : 3133
مناهیج : 3133
مناوبةً : 3373
مناوبه : 3373
مناوحه : 3373
مناور : 3134
مناوله : 3373
مناومه : 3373
منایا : 3134
منبت : 3134, 3368, 3374
منبته : 3374
منبر : 3228, 3229
منبسط : 3374
منبض : 3229
منبع : 3129
منبعس : 3374
منبغی : 3374
منبل : 3134
منبه : 3375
منبهات : 3375
منبهه : 3375
منبوذ : 3134
منبوش : 3134
منت : 3232
منتان : 3233
منتبه : 3380
منتج : 3381

ملح : 3222, 3223
ملحد : 3126, 3365
ملحدانه : 3365
ملحدين : 3365
ملحفه : 3223
ملحق : 3365
ملحقات : 3365
ملحم : 3363
ملحمه : 3126
ملحه : 3223
ملحود : 3126
ملحوظ : 3126
ملحوظات : 3127
ملحوق : 3126
ملحى : 3223
ملحيت : 3223
ملخ : 3121, 3123
ملخص : 3363
ملد : 3123
ملدا : 3123
ملدوغ : 3123
ملزاب : 3227
ملزم : 3368
ملزمانه : 3368
ملزمه : 3368
ملزوم : 3129
ملزوميت : 3129
ملس : 3125, 3126
ملساء : 3128
ملسان : 3128
ملسن : 3364
ملسون : 3128
ملصق : 3366
ملصه : 3122
ملصوق : 3128
ملطف : 3363
ملطفه : 3128, 3363
ملعب : 3121

ملعبه : 3121
ملعقه : 3222
ملعقه تراش : 3222
ملعنت : 3122
ملعنه : 3122
ملعوب : 3128
ملعون : 3128
ملعونه : 3128
ملغى : 3364
ملفف : 3364
ملفق : 3364
ملفقه : 3364
ملفوحه : 3126
ملفوظ : 3126
ملفوظات : 3126
ملفوظه : 3126
ملفوف : 3126
ملفوفاً : 3126
ملفوفات : 3126
ملقا : 3224
ملقات : 3224
ملقب : 3363
ملقت : 3224
ملقح : 3363
ملقوط : 3127
ملك : 3123, 3127, 3224, 3365
ملك الموت : 3124
ملكا : 3364
ملكات : 3124
ملكارى : 3035
ملكانه : 3124
ملكت : 3365
ملكدار : 3224
ملكدارى : 3224
ملكنامه : 3366
ملكه : 3124
ملكوت : 3124

ملكوتى : 3124
ملكوتيان : 3124
ملكى : 3124, 3365
ملكيت : 3365
ملكيه : 3124, 3365
ملل : 3124, 3223
ملمع : 3364
ملمعات : 3364
ملمه : 3365
ملموس : 3128
ملموسات : 3128
ملنگ : 3125
مله كن : 3123
ملهات : 3223
ملهز : 3223
ملهم : 3126, 3365
ملهمه : 3365
ملهمون : 3365
ملهوب : 3126
ملهوف : 3126
ملهوفان : 3126
ملهى : 3223
ملوان : 3125
ملوث : 3364
ملوخيا : 3367
ملوخيه : 3365, 3367
ملوك : 3367
ملوكانه : 3367
ملوكى : 3367
ملول : 3128, 3129
ملولانه : 3128
ملوله : 3128
ملوم : 3128
ملون : 3364
ملونه : 3364
ملى : 3225
مليان : 3129
مليت : 3226

مليتپرور : 3226
مليح : 3127
مليحه : 3127
مليك : 3127
مليكانه : 3127
مليكه : 3127
مليكى : 3127
مليكيت : 3127
مليل : 3127
ملين : 3364
مليه : 3225, 3226
مليون : 3227
ممات : 3129
مماثل : 3368
مماثلت : 3368
مماجده : 3368
ممادحه : 3368
مماذق : 3368
مماذقه : 3368
ممارات : 3368
ممارته : 3368
ممارسات : 3368
ممارست : 3368
ممارسه : 3368
ممازجه : 3368
ممازحه : 3368
ممازق : 3368
مماس : 3368
مماسه : 3368
مماشات : 3368
مماشتكار : 3368
مماشتكارانه : 3368
مماطله : 3368
ممال : 3368
ممالطه : 3368
ممالقه : 3368
ممالك : 3129
ممانعت : 3368

ممبار : 3303
ممتاز : 3370
ممتازه : 3370
ممتازيت : 3370
ممتثل : 3370
ممتحن : 3370
ممتحنه : 3370
ممتد : 3370
ممتده : 3370
ممتزج : 3370
ممتزجه : 3370
ممتلى : 3370
ممتنع : 3370
ممتنعات : 3370
ممتنعه : 3370
ممثل : 3369
ممثله : 3369
ممثون : 3131
ممجد : 3368
ممحص : 3368
ممحو : 3130
ممحوص : 3130
ممد : 3369
ممدد : 3369
ممدوح : 3129
ممدوحات : 3129
ممدوحه : 3129
ممدوحيت : 3129
ممدوحيه : 3129
ممدود : 3129
ممر : 3130
ممراض : 3228
ممرد : 3369
ممزوج : 3132
ممزوجه : 3132
ممسحه : 3370
ممسك : 3369, 3370
ممسوح : 3131

مکری : 3362
مکس : 3117, 3119
مکسب : 3119, 3361
مکسبه : 3119
مکسحه : 3221
مکسر : 3361
مکسره : 3361
مکسف : 3361
مکسفه : 3221, 3361
مکسوب : 3119
مکسوبه : 3119
مکسور : 3119
مکسوره : 3119
مکسوف : 3119
مکشط : 3221
مکشوف : 3120
مکشوفه : 3120
مکظوم : 3121
مکعب : 3217
مکعبی : 3217
مکفر : 3360
مکفره : 3117
مکفن : 3360
مکفهر : 3361
مکفوف : 3117
مکفول : 3117
مکلاء : 3360
مکلب : 3360
مکلف : 3360
مکلفه : 3360
مکلفیت : 3361
مکلفین : 3361
مکلل : 3361
مکلوم : 3119
مکمل : 3361
مکمّلاً : 3361
مکمله : 3361
مکملیت : 3361

مکمن : 3119
مکمنه : 3119
مکموره : 3119
مکمون : 3119
مکناء : 3361
مکنت : 3218
مکنتلو : 3218
مکنتلی : 3218
مکنسه : 3218
مکنف : 3361
مکنوز : 3119
مکنوزه : 3119
مکنوس : 3119
مکنون : 3119
مکنی : 3119
مکور : 3361, 3362
مکوس : 3362
مکوك : 3118, 3121
مکوکب : 3361
مکوکبه : 3361
مکون : 3361
مکونات : 3361
مکونه : 3361
مکیال : 3221
مکیث : 3118
مکیدت : 3118
مکیده : 3118
مکیس : 3361
مکیف : 3361
مکیفات : 3361
مکیفه : 3361
مکیل : 3118
مکیلات : 3118
مکین : 3118
مکینت : 3118
مکینه : 3119
مکیول : 3121
مگر : 3111

مگرسه : 3112
مگرکه : 3112
مگس : 3111
مل : 3362
ملا : 3121, 3252
ملاء : 3121, 3123
ملائك : 3121
ملائکه : 3121, 3125
ملائم : 3363
ملائمت : 3362
ملابس : 3121, 3362
ملابست : 3362
ملابسه : 3362
ملاجی : 3121
ملاح : 3127, 3222
ملاحات : 3121
ملاحان : 3127
ملاحت : 3222
ملاحد : 3363
ملاحده : 3121
ملاحظت : 3363
ملاحظه : 3362
ملاحف : 3121
ملاحق : 3363
ملاحم : 3121
ملاحه : 3127
ملاحون : 3127
ملاحین : 3127
ملاذ : 3122
ملاذق : 3364
ملازم : 3364
ملازمان : 3364
ملازمت : 3363
ملازمةً : 3364
ملازمه : 3363, 3364
ملازمی : 3364
ملازمین : 3364
ملازه : 3122

ملازیب : 3122
ملاست : 3122
ملاسه : 3127
ملاصق : 3363
ملاصقه : 3363
ملاطف : 3363
ملاطفات : 3363
ملاطفه : 3363
ملاطمه : 3363
ملاعب : 3121, 3363
ملاعبه : 3362
ملاعق : 3121
ملاعن : 3121
ملاعنه : 3362
ملاعین : 3121
ملاغم : 3121
ملافیح : 3121
ملاق : 3121, 3251
ملاقات : 3363
ملاقی : 3363
ملاك : 3366
ملال : 3121
ملالت : 3121
ملام : 3363
ملامت : 3035, 3122
ملامتی : 3122
ملامتیه : 3122
ملامح : 3122
ملامسه : 3363
ملامع : 3122
ملامی : 3122
ملامیون : 3122
ملأن : 3122
ملاهی : 3121
ملاومه : 3363
ملایم : 3363
ملایمت : 3363
ملاینت : 3363

ملبس : 3123, 3364
ملبوس : 3123
ملبوسات : 3123
ملت : 3224
ملتئم : 3366
ملتئمه : 3366
ملتبس : 3366
ملتثم : 3367
ملتجی : 3366
ملتجیان : 3366
ملتجیه : 3366
ملتحف : 3366
ملتحق : 3366
ملتزم : 3367
ملتزمانه : 3367
ملتزمه : 3367
ملتزمین : 3367
ملتصق : 3366, 3367
ملتف : 3366
ملتفت : 3366
ملتفتانه : 3366
ملتفه : 3366
ملتقط : 3366
ملتقم : 3366, 3367
ملتقمانه : 3366
ملتقی : 3366, 3367
ملتمس : 3367
ملتمسات : 3367
ملتمسانه : 3367
ملتمسین : 3367
ملتمع : 3367
ملتهب : 3366
ملتهبه : 3366
ملتهف : 3366
ملتوی : 3367
ملجأ : 3123
ملجم : 3364
ملجی : 3364

مقطعه : 3031, 3298
مقطه : 3198
مقطوع : 3031
مقطوعاً : 3031
مقطوعات : 3031
مقطوعه : 3031
مقعد : 3013, 3025, 3027, 3294
مقعر : 3294
مقعره : 3294
مقعريت : 3294
مقفل : 3295
مقفى : 3295
مقلاد : 3198
مقلب : 3029, 3198, 3217, 3296
مقلد : 3296
مقلدانه : 3296
مقلدين : 3296
مقلف : 3296
مقلقل : 3295
مقلقله : 3296
مقلمه : 3217
مقله : 3196, 3197, 3198, 3300
مقلوب : 3030
مقلوبيت : 3030
مقلوع : 3029
مقلوعاً : 3029
مقلوم : 3030
مقلومه : 3030
مقمر : 3300
مقمره : 3300
مقمعه : 3198
مقناطيس : 3198
مقناطيسى : 3198
مقناطيسيت : 3198
مقند : 3296
مقنطر : 3296
مقنطرات : 3296
مقنطره : 3296
مقنع : 3198, 3296, 3300
مقنعه : 3198, 3300
مقنفذ : 3296
مقنن : 3296
مقننات : 3296
مقننه : 3296
مقهر : 3295
مقهور : 3028
مقهوراً : 3028
مقهورانه : 3028
مقهوريت : 3028
مقوا : 3299
مقوال : 3221
مقور : 3299
مقوس : 3299
مقول : 3032, 3221
مقولات : 3032
مقوله : 3032
مقولى : 3032
مقوى : 3299
مقيئات : 3299
مقيأ : 3032
مقياس : 3221
مقيت : 3029
مقيد : 3299
مقيدات : 3299
مقيده : 3299
مقيدين : 3299
مقيره : 3028
مقيل : 3029
مقيم : 3300
مكائد : 3116
مكائل : 3116
مكائيل : 3217
مكابرات : 3359
مكابره : 3359
مكابله : 3359
مكاتب : 3117, 3360
مكاتبات : 3360
مكاتبة : 3360
مكاتبه : 3360
مكاتمه : 3360
مكاتيب : 3117
مكاحل : 3116
مكاذبه : 3360
مكار : 3118
مكارات : 3359
مكارب : 3117
مكارم : 3117
مكارمه : 3360
مكاره : 3117, 3118
مكارهه : 3359
مكارى : 3117, 3118, 3360
مكاس : 3118
مكاسب : 3117
مكاشحه : 3360
مكاشف : 3360
مكاشفات : 3360
مكاشفه : 3360
مكاعب : 3359
مكافات : 3359
مكافتاً : 3359
مكافحه : 3359
مكافل : 3359
مكافله : 3359
مكافى : 3359
مكالبه : 3359
مكالمات : 3359
مكالمه : 3359
مكالمه نامه : 3359
مكامن : 3116
مكان : 3116
مكاناً : 3116
مكانت : 3116
مكانس : 3116
مكانى : 3116
مكاوحه : 3360
مكايد : 3117
مكابده : 3360
مكايسه : 3360
مكايله : 3360
مكاييل : 3117
مكب : 3362
مكبر : 3117
مكبره : 3360
مكبول : 3117
مكتب : 3120, 3177
مكتبى : 3120
مكتحل : 3362
مكترا : 3362
مكترب : 3362
مكترى : 3362
مكتسب : 3362
مكتسبات : 3362
مكتسبه : 3362
مكتفى : 3362
مكتن : 3362
مكتوب : 3120, 3177
مكتوبات : 3120
مكتوبى : 3120
مكتوف : 3120
مكتوم : 3120
مكتومات : 3120
مكتومه : 3120
مكث : 3119
مكثار : 3221
مكثر : 3362
مكثف : 3362
مكثفه : 3119
مكثير : 3221
مكحال : 3217
مكحل : 3217, 3359
مكحله : 3361
مكحول : 3118
مكد : 3362
مكدر : 3360
مكدرانه : 3360
مكدره : 3360
مكذب : 3361
مكذبه : 3121, 3361
مكذوبه : 3121
مكر : 3119, 3362
مكرا : 3362
مكرام : 3218
مكرب : 3218
مكرر : 3361
مكرراً : 3361
مكررات : 3361
مكرره : 3361
مكرشمك : 3112
مكرم : 3361, 3362
مكرماً : 3361
مكرمانه : 3362
مكرمت : 3119
مكرمتلو : 3119
مكرمك : 3112
مكرمه : 3361, 3362
مكرمين : 3362
مكره : 3362
مكرهاً : 3362
مكرهت : 3119
مكروب : 3119
مكروبيت : 3119
مكرومت : 3119
مكروه : 3119
مكروهات : 3119
مكروهه : 3119
مكروهيت : 3119

مقاتلات : 3298
مقاتله : 3298
مقاتلون : 3298
مقادر : 3025, 3116
مقادم : 3025
مقادير : 3025, 3116
مقاذف : 3027
مقارب : 3296
مقاربت : 3296
مقاربه : 3296
مقارضه : 3296
مقارعه : 3296
مقارن : 3296
مقارنت : 3296
مقاريص : 3117
مقاريض : 3026, 3117
مقاسات : 3297
مقاسم : 3297
مقاسمه : 3297
مقاص : 3027
مقاصد : 3027
مقاصدار : 3027
مقاصر : 3027
مقاصكار : 3027
مقاطر : 3027
مقاطع : 3027
مقاطعات : 3298
مقاطعه : 3298
مقاعد : 3025
مقال : 3025
مقالات : 3025
مقالم : 3025
مقاله : 3025
مقاليد : 3025
مقام : 3025
مقامت : 3025
مقامر : 3296
مقامره : 3296

مقامه : 3026
مقامی : 3026
مقانی : 3026
مقاول : 3027, 3299
مقاولات : 3298
مقاوله : 3298
مقاوله نامه : 3298
مقاولوی : 3298
مقاوم : 3299
مقاومت : 3298
مقاومين : 3299
مقاويات : 3299
مقايسات : 3299
مقايسه : 3299
مقايضه : 3299
مقبب : 3294
مقبحه : 3027
مقبر : 3028
مقبره : 3030
مقبض : 3294
مقبضه : 3027
مقبل : 3294, 3299
مقبلان : 3300
مقبلين : 3294, 3300
مقبوح : 3028
مقبوحه : 3028
مقبور : 3028
مقبوض : 3028
مقبوضات : 3028
مقبول : 3028
مقبوله : 3028
مقبوليت : 3028
مقت : 3031
مقتبس : 3301
مقتبسات : 3301
مقتبسين : 3301
مقتدا : 3301
مقتدر : 3301

مقتدرين : 3301
مقتدی : 3301
مقتر : 3302
مقترب : 3301
مقترح : 3301
مقترض : 3301
مقترن : 3301
مقتصد : 3301
مقتصدان : 3301
مقتصر : 3300, 3301
مقتضا : 3301
مقتضی : 3301
مقتضيات : 3301
مقتضيه : 3301
مقتطافات : 3301
مقتطف : 3300, 3301
مقتفا : 3301
مقتفی : 3301
مقتل : 3031
مقتلع : 3301
مقتمق : 3031
مقتور : 3031
مقتول : 3031
مقتولاً : 3031
مقتوله : 3031
مقتولين : 3031
مقتی : 3302
مقحم : 3300
مقدار : 3217, 3221
مقدام : 3217
مقدحه : 3217
مقدر : 3295
مقدرات : 3295
مقدرانه : 3295
مقدرت : 3028
مقدره : 3295
مقدرين : 3295
مقدس : 3295

مقدسات : 3295
مقدسه : 3295
مقدم : 3028, 3294, 3295, 3300
مقدما : 3295
مقدمات : 3295
مقدمانه : 3300
مقدمه : 3294, 3295
مقدوح : 3028
مقدوحه : 3028
مقدور : 3028
مقدورات : 3028
مقذاف : 3199
مقذوف : 3032
مقر : 3026, 3296, 3300
مقراص : 3218
مقراض : 3199, 3218
مقرانه : 3300
مقرب : 3297
مقربان : 3297
مقربه : 3030
مقربون : 3297
مقربين : 3297
مقرح : 3297
مقرحات : 3297
مقرر : 3297
مقرراً : 3297
مقررات : 3297
مقره : 3297
مقررين : 3297
مقرض : 3300
مقرظ : 3297
مقرظين : 3297
مقرع : 3198, 3297
مقرمه : 3019, 3030, 3199
مقرن : 3297
مقرنس : 3296, 3297

مقروح : 3030
مقروز : 3030
مقرون : 3030
مقرونيت : 3030
مقری : 3300
مقزره : 3032
مقسط : 3297, 3300
مقسطاً : 3297
مقسم : 3297, 3298, 3300
مقسی : 3297
مقشر : 3298
مقشعر : 3300
مقشور : 3031
مقص : 3026
مقصبه : 3030
مقصد : 3020, 3030
مقصر : 3297, 3298, 3300
مقصم : 3030
مقصود : 3031
مقصوده : 3031
مقصور : 3031
مقصورت : 3031
مقصوره : 3031
مقصوص : 3031
مقصوم : 3031
مقصومه : 3031
مقصوميت : 3031
مقصی : 3300
مقضی : 3032, 3302
مقط : 3197
مقطب : 3298
مقطر : 3298
مقطرات : 3298
مقطره : 3298
مقطع : 3031, 3199, 3298
مقطعات : 3298

مفاد : 3214, 3352
مفادات : 3352
مفارش : 3108
مفارغ : 3108
مفارق : 3108, 3273, 3352
مفارقات : 3273
مفارقت : 3352
مفازه : 3108, 3352
مفاسد : 3108
مفاصل : 3108
مفاصله : 3273
مفاض : 3273, 3352
مفاضله : 3273
مفاغمه : 3273, 3352
مفالج : 3108
مفاليس : 3108
مفاهمه : 3352
مفاهيم : 3108
مفاوز : 3108
مفاوض : 3352
مفاوضتاً : 3352
مفاوضه : 3352
مفت : 3354
مفتاح : 3214
مفتت : 3353
مفتتات : 3353
مفتح : 3110, 3353, 3355
مفتخر : 3355
مفتخرانه : 3355
مفتدى : 3355
مفترا : 3355
مفترح : 3355
مفترش : 3355
مفترص : 3355
مفترصه : 3355
مفترق : 3355

مفترى : 3355
مفتريات : 3355
مفتش : 3353
مفتصد : 3354
مفتضح : 3354
مفتعل : 3354
مفتقر : 3355
مفتل : 3353
مفتلت : 3355
مفتله : 3214
مفتن : 3353
مفتوت : 3110
مفتوح : 3110
مفتوحه : 3110
مفتوحيت : 3110
مفتور : 3110
مفتورانه : 3110
مفتوره : 3110
مفتوريت : 3110
مفتوق : 3110
مفتول : 3110
مفتون : 3110
مفتونانه : 3110
مفتونيت : 3110
مفتى : 3355
مفجر : 3214, 3352
مفجع : 3352
مفحش : 3353
مفحم : 3273, 3352, 3353
مفحوم : 3108
مفخر : 3108
مفخرت : 3108
مفخص : 3108
مفخم : 3273, 3352
مفد : 3353
مفده : 3353

مفر : 3108, 3109, 3214
مفراط : 3109
مفراغ : 3109
مفرت : 3109
مفرج : 3352, 3353
مفرح : 3353
مفرحات : 3353
مفرد : 3109, 3353, 3354
مفردات : 3354
مفرز : 3214, 3354
مفرزات : 3354
مفرزه : 3354
مفرس : 3352
مفرش : 3109, 3214, 3352
مفرشه : 3214
مفرط : 3273, 3353, 3354
مفرطانه : 3354
مفرطه : 3354
مفرغ : 3352, 3353, 3354
مفرغه : 3354
مفرق : 3109, 3352, 3353
مفروز : 3110
مفروش : 3109
مفروشات : 3109
مفروض : 3110
مفروضه : 3110
مفروغ : 3109
مفروق : 3109
مفروك : 3109
مفزع : 3353
مفسخ : 3110
مفسد : 3354
مفسدانه : 3354
مفسدت : 3110

مفسده : 3354
مفسدين : 3354
مفسر : 3353
مفسران : 3353
مفسره : 3353
مفسرين : 3353
مفسقه : 3110
مفسوخ : 3110
مفسوخه : 3110
مفسوخيت : 3110
مفشوء : 3110
مفصح : 3273
مفصل : 3005, 3110, 3273
مفصّلاً : 3273
مفصله : 3273
مفصلى : 3005
مفصود : 3110
مفضال : 3214
مفضح : 3273
مفضحه : 3110
مفضض : 3273
مفضل : 3214, 3273
مفضله : 3273
مفضول : 3110
مفضى : 3355
مفطر : 3273
مفطور : 3110
مفطوم : 3110
مفعم : 3352
مفعول : 3110
مفعوله : 3110
مفق : 3353
مفقد : 3109
مفقر : 3352, 3353
مفقرت : 3109
مفقود : 3109
مفقوديت : 3109

مفقور : 3109
مفكر : 3352
مفكره : 3352
مفكهه : 3352
مفكوره : 3109
مفكوروى : 3109
مفكوك : 3109
مفلج : 3353
مفلح : 3353
مفلحانه : 3354
مفلحون : 3354
مفلحين : 3354
مفلس : 3352, 3354
مفلساً : 3354
مفلسان : 3354
مفلسه : 3354
مفلسين : 3354
مفلق : 3354
مفلوج : 3109
مفلوجاً : 3109
مفلوك : 3109
مفلول : 3109
مفن : 3175
مفنى : 3354
مفهم : 3352
مفهوم : 3108
مفهوميت : 3109
مفهوميه : 3109
مفوض : 3353
مفوضه : 3353
مفيض : 3353
مقئ : 3299
مقابح : 3024
مقابر : 3024, 3116
مقابل : 3294
مقابلتاً : 3294
مقابله : 3294
مقاتل : 3027, 3298

معوجه : 3268
معوذ : 3268
معوذات : 3268
معوذتان : 3268
معوذتين : 3268
معوق : 3268
معول : 3243
معون : 3083
معونت : 3083
معونه : 3083
معيار : 3244
معيب : 3023, 3269
معيبات : 3269
معيت : 3024
معيد : 3293
معير : 3294
معيشت : 3024
معيشتگاه : 3024
معيل : 3293
معين : 3024, 3269, 3293
معينات : 3269
معينه : 3269, 3293
معينيت : 3269
معيوب : 3089
معيوباً : 3090
معيوبات : 3090
مغ : 3273
مغائر : 3006
مغابن : 3006
مغابنه : 3274
مغادرت : 3274
مغارات : 3006
مغارب : 3006
مغارس : 3006
مغارم : 3006
مغاره : 3006, 3008
مغازل : 3006, 3111
مغازله : 3275
مغازی : 3006
مغاسل : 3006
مغاشيانه : 3274
مغاضبه : 3275
مغافر : 3006, 3111
مغاك : 3006, 3111
مغاكچه : 3006, 3111
مغال : 3275
مغالب : 3111
مغالبه : 3274
مغالطات : 3274
مغالطه : 3274
مغالظه : 3274
مغالق : 3111
مغامره : 3274
مغامزه : 3274
مغامض : 3006
مغانم : 3006
مغانی : 3006
مغاوره : 3274
مغاول : 3111
مغايب : 3274
مغايبات : 3274
مغايبه : 3274, 3275
مغاير : 3274, 3275
مغايرت : 3274
مغايره : 3275
مغايلان : 3274
مغبچه : 3275
مغبر : 3275
مغبط : 3006
مغبن : 3006
مغبوط : 3006
مغبون : 3006, 3008
مغبونيت : 3006, 3008
مغتاريت : 3275
مغتدی : 3276
مغتذی : 3276
مغترب : 3275
مغترف : 3276
مغترق : 3276
مغتسل : 3276
مغتصب : 3276
مغتمز : 3276
مغتنم : 3276
مغدور : 3006, 3008
مغدوره : 3006, 3008
مغدوريت : 3006, 3009
مغدی : 3274
مغديه : 3274
مغذی : 3275
مغرب : 3007, 3010
مغربی : 3007, 3010
مغرد : 3274
مغرز : 3007
مغرس : 3007
مغرق : 3274, 3275
مغرم : 3007
مغرور : 3010, 3020
مغروراً : 3010
مغرورانه : 3010
مغروريت : 3010
مغروس : 3007
مغروسه : 3007
مغروض : 3007
مغروق : 3007
مغروقه : 3007
مغروقين : 3007
مغريس : 3007
مغز : 3010
مغزا : 3008
مغزدار : 3010
مغزداری : 3010
مغزل : 3214
مغزلی : 3214
مغزی : 3008
مغزينه : 3008
مغسل : 3007, 3214
مغسول : 3007
مغسوله : 3007
مغشوش : 3010
مغشوشات : 3010
مغشوشه : 3010
مغشوشيت : 3010
مغشی : 3007, 3274, 3276
مغشياً : 3007
مغشيانه : 3007
مغشيه : 3274
مغصوب : 3007
مغصوبه : 3007
مغضب : 3276
مغضبه : 3008
مغضوب : 3008
مغضوباً : 3008
مغضوبين : 3008
مغطس : 3196
مغطوس : 3008
مغطی : 3274
مغطيه : 3274
مغفر : 3214
مغفرت : 3009
مغفری : 3214
مغفل : 3275
مغفله : 3275
مغفور : 3009
مغفير : 3214
مغكده : 3275
مغل : 3008, 3009, 3196, 3274, 3275
مغلاق : 3214
مغلط : 3274
مغلطه : 3006, 3274
مغلق : 3006, 3275
مغلقات : 3275
مغلقيت : 3275
مغلم : 3275
مغلوب : 3009
مغلوباً : 3009
مغلوبانه : 3009
مغلوبيت : 3009
مغلوق : 3009
مغلول : 3006
مغلی : 3274, 3275
مغليه : 3274
مغمد : 3274, 3275
مغمود : 3007
مغمور : 3007
مغموريت : 3007, 3009
مغموز : 3007
مغموم : 3009
مغموماً : 3009
مغمومانه : 3009
مغمومیت : 3009
مغنم : 3007
مغنی : 3274, 3275
مغنيه : 3274
مغول : 3214
مغيب : 3006
مغيث : 3275
مفائل : 3108
مفاتيح : 3108
مفاتير : 3108
مفاجات : 3352
مفاجه : 3352
مفاحص : 3108
مفاخر : 3108, 3352
مفاخرت : 3352
مفاخره : 3352

معدنی : 3002
معدنیات : 3003
معدنیه : 3003
معدنیون : 3003
معده : 3212
معدود : 3004
معدودات : 3004
معدوده : 3004
معدودیت : 3004
معدول : 3005
معدوم : 3005
معدومیات : 3005
معدومیت : 3005
معدوی : 3213
معدویه : 3213
معذار : 3246
معذب : 3269, 3335
معذبه : 3269
معذر : 3269
معذرت : 3091
معذل : 3269
معذور : 3095
معذوریت : 3095
معراج : 3234
معراجنامه : 3234
معراجیه : 3234
معراض : 3235
معرب : 3267, 3311
معربه : 3267
معرج : 3062, 3236
معرض : 3061, 3267, 3311
معرف : 3062, 3267
معرفان : 3267
معرفت : 3063
معرفه : 3063, 3267
معرق : 3267
معرك : 3062

معرکه : 3062
معرور : 3067
معروش : 3067
معروض : 3067
معروضات : 3067
معروف : 3067
معروفات : 3067
معروفیت : 3067
معری : 3059, 3267
معربه : 3267
معز : 3090, 3294
معزز : 3269
معززاً : 3269
معزول : 3095
معزولاً : 3095
معزولان : 3095
معزولیت : 3095
معزولین : 3095
معسرت : 3070
معسره : 3070, 3267
معسکر : 3267
معسل : 3267
معسور : 3075
معسورات : 3075
معشاب : 3241
معشار : 3241
معشر : 3076, 3268
معشر شناس : 3076
معشری : 3076
معشریت : 3076
معشقیت : 3077
معشوق : 3077
معشوقه : 3077
معص : 3067
معصار : 3238
معصال : 3238
معصام : 3238
معصر : 3069, 3238

معصره : 3069, 3238
معصفر : 3267
معصور : 3075
معصوم : 3074
معصومانه : 3074
معصومه : 3074
معصومیت : 3074
معصیت : 3071
معضاد : 3246
معضل : 3272
معضلات : 3273
معضله : 3272
معطار : 3207
معطر : 3268
معطس : 3268
معطش : 3268
معطق : 3322, 3328
معطقه : 3322
معطل : 3268
معطوف : 3082
معطوق : 3082
معطوقه : 3082
معطی : 3321, 3328
معطیات : 3325
معظم : 3269, 3334
معظمات : 3269, 3334
معظمه : 3269
معفو : 3005
معفون : 3005
معقب : 3265
معقبات : 3265
معقبین : 3265
معقد : 3024, 3265
معقده : 3265
معقل : 3028
معقلی : 3028
معقه : 2995
معقود : 3031

معقول : 3032
معقولات : 3032
معقولیت : 3032
معقوم : 3032
معقید : 3029
معقیس : 3029
معکس : 3028
معکوس : 3032
معکوساً : 3032
معکوسه : 3032
معکوسیت : 3032
معل : 3293
معلات : 3035
معلاق : 3275
معلف : 3036
معلق : 3265
معلقات : 3265
معلقه : 3265
معلقیت : 3265
معلل : 3265
معلله : 3265
معلم : 3036, 3265, 3302
معلمات : 3265
معلمخانه : 3266
معلمه : 3266
معلمین : 3266
معلن : 3302
معلول : 3040
معلولاً : 3040
معلولیت : 3040
معلولین : 3040
معلوم : 3040
معلومات : 3040
معلوماتدار : 3041
معلوماتفروش : 3041
معلومه : 3040, 3041
معلومیت : 3041

معلومیه : 3041
معلی : 3265
معما : 3266
معمار : 3227
معماران : 3227
معماریشی : 3227
معماری : 3227
معماریه : 3227, 3228
معمر : 3266
معمره : 3266
معمرین : 3266
معمم : 3266
معمور : 3043
معموره : 3043
معموریت : 3043
معمول : 3042
معمولات : 3042, 3043
معمی : 3266
معمیات : 3266
معناً : 3048
معنبر : 3266
معند : 3051, 3052, 3266
معنف : 3266
معنون : 3266
معنوی : 3048
معنویات : 3048
معنویت : 3048
معنویه : 3048
معنویون : 3048
معنی : 3043, 3051
معنیدار : 3051
معنیدارانه : 3051
معهد : 3015
معهود : 3022
معهوده : 3022
معوج : 3268, 3333

معاً : 2995
معاء : 3132, 3211
معائش : 2995
معائی : 3211
معائیه : 3211
معاب : 2994
معابد : 2994
معابر : 2995
معابید : 2995
معاتب : 3268
معاتبه : 3268
معاد : 2995, 3096, 3263
معادات : 3263
معادل : 3263
معادلات : 3263
معادلت : 3263
معادله : 3263
معادن : 2995
معادیات : 2995
معادین : 2995
معاذ : 2996
معاذالله : 2996
معاذره : 3269
معاذیر : 2996
معار : 2995, 3266
معارج : 2995
معارض : 3267
معارضه : 3061, 3266
معارضین : 3267
معارف : 2995
معارفه : 3267
معارك : 2995
معارکات : 3267
معارکه : 3267
معاری : 2995
معاریض : 2996
معاسره : 3267

معاش : 2996
معاشات : 2996
معاشر : 2996, 3267
معاشران : 3268
معاشرت : 3267
معاشق : 3267
معاشقه : 3267
معاصات : 3267
معاصر : 2996, 3267
معاصرت : 3267
معاصره : 3267
معاصرین : 3267
معاصی : 2996, 3267
معاصیه : 3267
معاضد : 3269
معاضدت : 3263, 3269
معاطات : 3268
معاطر : 2996
معاطف : 2996
معاظله : 3269
معاظم : 2996
معاف : 3263
معافات : 3264
معافگاه : 3264
معافنامه : 3264
معافیت : 3264
معاقب : 3265
معاقبه : 3265
معاقد : 2995, 3265
معاقده : 3265
معاقل : 2995
معاقله : 3265
معاقلوی : 3265
معاك : 2995
معاکیس : 2995
معالج : 3265
معالجات : 3265

معالجه : 3265
معالف : 2995
معالم : 2995
معالی : 2995
معامع : 2995
معامل : 3266
معاملات : 3266
معامله : 3266
معان : 2995
معانات : 3266
معاند : 3266
معاندانه : 3266
معانده : 3266
معانق : 3266
معانقه : 3266
معانی : 2995
معاهات : 3264
معاهد : 2995, 3264
معاهدات : 3264
معاهدنامه : 3264
معاهده : 3264
معاهدین : 3264
معاود : 3268
معاودت : 3268
معاوضةً : 3268
معاوضه : 3268
معاول : 2996
معاون : 2996, 3268
معاونات : 3268
معاونت : 3268
معاونه : 3268
معایب : 2996
معایده : 3268
معایره : 3269
معایش : 2996
معاین : 3269
معاینه : 3268, 3269
معاینه خانه : 3269

معبد : 2996, 3263
معبر : 2996, 3211, 3263
معبرین : 3263
معبود : 2997
معبوده : 2997
معتاد : 3322
معتاداً : 3322
معتاده : 3322
معتادی : 3322
معتادیه : 3322
معتبر : 3326
معتبرات : 3326
معتبران : 3326
معتبره : 3326
معتبریت : 3326
معتد : 3324, 3326
معتدل : 3327
معتدلانه : 3327
معتدله : 3327
معتذر : 3328
معتذرانه : 3328
معتر : 3327
معترض : 3327
معترضه : 3327, 3328
معترضین : 3328
معترف : 3327
معتزل : 3328
معتزله : 3328
معتزم : 3328
معتزی : 3328
معتسف : 3328
معتشی : 3328
معتصم : 3324
معتضب : 3326
معتقد : 3327
معتقدات : 3327
معتقل : 3327

معتکس : 3327
معتکف : 3327
معتکفین : 3327
معتل : 3327
معتله : 3327
معتمد : 3327
معتمر : 3327
معتمل : 3327
معتنا : 3327
معتنق : 3327
معتنی : 3327
معتوه : 3082
معتوهانه : 3082
معتوهه : 3082
معجب : 3263, 3270
معجبه : 3270
معجر : 3212, 3271
معجز : 3263, 3271
معجزات : 3271
معجزه : 3263, 3271
معجزوی : 3271
معجل : 2998, 3263
معجلاً : 3263
معجلات : 3263
معجلانه : 3263
معجله : 3263
معجلیت : 3263
معجم : 3270
معجون : 2998
معد : 3211, 3263, 3293
معدد : 3263
معدل : 3004, 3263
معدلت : 3002, 3004
معدله : 3263
معدم : 3273
معدن : 3002
معدنقرمز : 3003

مطائف : 3078
مطائن : 3078
مطابخ : 3077, 3172
مطابع : 3077, 3172
مطابق : 3322
مطابقت : 3321
مطابيخ : 3077
مطارح : 3079
مطارحات : 3322
مطارحه : 3322
مطارد : 3079
مطاردات : 3323
مطارده : 3323
مطارق : 3079, 3174
مطاره : 3078
مطاع : 3321
مطاعم : 3078
مطاعمه : 3321
مطاعن : 3078
مطاعه : 3321
مطاعيم : 3078
مطاعين : 3078
مطاف : 3078, 3322
مطال : 3082
مطالب : 3078, 3173
مطالبات : 3322
مطالبه : 3322
مطالع : 3173, 3322, 3419
مطالعات : 3419
مطالعه : 3419
مطالعه خانه : 3419
مطالعين : 3322, 3419
مطاله : 3082
مطالى : 3078
مطاليل : 3078
مطامح : 3078
مطامر : 3078
مطأن : 3207
مطاهر : 3078, 3322
مطاهره : 3322
مطاوع : 3325
مطاوعت : 3325
مطاوله : 3325
مطاوى : 3079, 3174
مطايا : 3079
مطايبات : 3325
مطايبه : 3325
مطبخ : 3079, 3328
مطبصر : 3322
مطبق : 3322, 3326
مطبقه : 3326
مطبوخ : 3079
مطبوخات : 3079
مطبوع : 3079
مطبوعات : 3079
مطبوعه : 3079
مطحن : 3207
مطحه : 3207
مطحوم : 3080
مطحون : 3080
مطر : 3078
مطراب : 3208
مطران : 3082
مطرب : 3329
مطربان : 3329
مطرح : 3081, 3323
مطرد : 3323, 3329
مطرداً : 3323, 3329
مطرده : 3329
مطرز : 3323
مطرف : 3323
مطرق : 3081, 3208
مطرقه : 3004, 3005, 3208
مطره : 3078
مطروح : 3082
مطرود : 3082
مطرودیت : 3082
مطرودين : 3082
مطروش : 3082
مطروق : 3082
مطرى : 3323
مطريت : 3079
مطعام : 3207, 3242
مطعان : 3207
مطعم : 3078, 3322, 3328
مطعن : 3078
مطعه : 3079
مطعوم : 3082
مطعومات : 3082
مطعون : 3082
مطعوناً : 3082
مطفا : 3080
مطفف : 3322
مطفو : 3080
مطفوآت : 3080
مطفى : 3328
مطقب : 3080
مطل : 3080
مطلا كارى : 3322
مطلاق : 3208
مطلب : 3081
مطلبه : 3081
مطلسم : 3322
مطلع : 3080, 3329
مطلق : 3322, 3328
مطلقا : 3329
مطلقاً : 3329
مطلقه : 3322, 3328
مطلقيت : 3329
مطلوب : 3081
مطلوبات : 3081
مطلوبك : 3081
مطلول : 3081
مطلى : 3322
مطمئن : 3329
مطمار : 3208
مطمث : 3322
مطمح : 3081
مطمع : 3081
مطمعه : 3081
مطمور : 3081
مطموره : 3081
مطموس : 3081
مطموع : 3081
مطنطن : 3322
مطهر : 3322
مطهره : 3080, 3207, 3242, 3322
مطهريت : 3322
مطواع : 3208
مطوس : 3325
مطوف : 3325
مطوق : 3325
مطوقه : 3325
مطول : 3325
مطولات : 3325
مطوله : 3325
مطوى : 3082
مطوياً : 3083
مطيب : 3325
مطيباً : 3326
مطيبون : 3326
مطيبين : 3326
مطيع : 3328
مطيعه : 3328
مطيه : 3080
مظائن : 3090
مظالم : 3091, 3189
مظاهر : 3090, 3189, 3334, 3464
مظاهرت : 3334, 3464
مظاهى : 3334
مظروف : 3094
مظروفاً : 3094
مظروفات : 3094
مظفار : 3208
مظفر : 3334
مظفراً : 3334
مظفرانه : 3334
مظفريت : 3334
مظل : 3090
مظلم : 3335
مظلمانه : 3335
مظلمه : 3093
مظله : 3091, 3093
مظلوم : 3093
مظلوماً : 3094
مظلومانه : 3093
مظلومه : 3093
مظلوميت : 3094
مظلومين : 3094
مظمحل : 3335
مظنه : 3091, 3093
مظنون : 3094
مظنونين : 3094
مظهر : 3092
مظهريت : 3092
مع : 2994
مع الاسف : 2995
مع التأسف : 2996
مع المنونيه : 2995
مع ذلك : 2996
مع زيادةٍ : 2996
مع عائله : 2995
مع مافيه : 3041
مع هذا : 2995

مصرح : 3315
مصرحاً : 3315
مصرحه : 3315
مصرع : 3073, 3315
مصرف : 3073, 3317
مصره : 3316
مصروع : 3073
مصروف : 3073
مصروفه : 3073
مصروفی : 3073
مصروفیت : 3073
مصری : 3206
مصریف : 3073
مصطار : 3318
مصطبر : 3317
مصطبه : 3073, 3206
مصطح : 3315
مصطحه : 3315
مصطرف : 3318
مصطف : 3318
مصطفوی : 3318
مصطفویه : 3318
مصطفی : 3318
مصطکی : 3073
مصطلح : 3318
مصطلحات : 3318
مصطلحی : 3318
مصطنی : 3318
مصطوب : 3074
مصعاد : 3204
مصعد : 3068, 3312
مصغر : 3313
مصف : 3068, 3159
مصفات : 3204, 3238
مصفاح : 3204
مصفر : 3313
مصفف : 3313
مصفوف : 3070

مصفی : 3313
مصقال : 3205
مصقالی : 3205
مصقت : 3071
مصقل : 3071
مصقله : 3071, 3205
مصقول : 3072
مصقی : 3314
مصل : 3072
مصلا : 3314
مصلاق : 3072, 3317
مصلب : 3314
مصلح : 3317
مصلحانه : 3317
مصلحت : 3072
مصلحتگزار : 3072
مصلحه : 3317
مصلحون : 3317
مصلحین : 3317
مصلق : 3072, 3093
مصلوب : 3072
مصلوباً : 3072
مصلوبیت : 3072
مصلی : 3072, 3314
مصلیه : 3072
مصمت : 3314, 3317
مصمل : 3205
مصملاق : 3317
مصملامق : 3205
مصمم : 3314
مصنع : 3072, 3315
مصنعه : 3072, 3315
مصنف : 3315
مصنفات : 3315
مصنفان : 3315
مصنفه : 3315
مصنفین : 3315
مصنوع : 3072

مصنوعات : 3072
مصهرج : 3314
مصوات : 3075, 3206
مصوبه : 3074
مصوت : 3316
مصور : 3315
مصوران : 3315
مصورانه : 3315
مصوره : 3315
مصورین : 3315
مصوغ : 3074
مصون : 3075
مصونیت : 3075
مصیب : 3316
مصیبت : 3316
مصیبه : 3316
مصید : 3206
مصیده : 3206
مصیر : 3070
مصیف : 3070
مصیقل : 3316
مصیقله : 3316
مضئ : 3272, 3335
مضا : 3000
مضاء : 3090
مضائق : 3189
مضابط : 3090, 3189
مضاجر : 3090
مضاجع : 3090
مضاحك : 3000, 3104
مضاد : 3334
مضاده : 3334
مضار : 3091
مضارب : 3001, 3091, 3190, 3272
مضاربات : 3272
مضاربه : 3272
مضارع : 3334

مضارعت : 3335
مضاعف : 3334
مضاف : 3334
مضافات : 3334
مضاق : 3000, 3090
مضامیر : 3189
مضامین : 3091, 3189
مضاهات : 3334
مضایق : 3090, 3091, 3190
مضایقه : 3465
مضبطه : 3091
مضبوط : 3091
مضبوطات : 3091
مضبوطه : 3091
مضجر : 3091, 3272, 3335
مضجع : 3001, 3091
مضحك : 3003, 3272
مضحکات : 3272
مضحکه : 3272
مضخار : 3175
مضر : 3189, 3335
مضراب : 3210
مضرات : 3091
مضراق : 3210
مضرب : 3004, 3094, 3211
مضرب باز : 3004
مضربه : 3004
مضرت : 3091
مضره : 3335
مضروب : 3004, 3094
مضروب فیه : 3004
مضروبات : 3004, 3094
مضروبین : 3004, 3094
مضرور : 3095
مضروس : 3004, 3095

مضض : 3091
مضطجع : 3336
مضطجعاً : 3336
مضطر : 3336
مضطرب : 3318, 3336
مضطرم : 3336
مضطربانه : 3318
مضعف : 3334
مضعوف : 3095
مضغ : 3003, 3092
مضغه : 3335
مضغوط : 3092
مضق : 3093
مضل : 3273
مضلع : 3272
مضلفه : 3334
مضلل : 3334
مضله : 3000, 3273
مضمار : 3210
مضمر : 3336
مضمرات : 3336
مضمره : 3336
مضمضه : 3094
مضموم : 3094
مضمون : 3094
مضنوك : 3094
مضوفه : 3095
مضی : 3000, 3189
مضیئه : 3272, 3335
مضیاع : 3211
مضیر : 3093
مضیض : 3093
مضیع : 3335
مضیف : 3093, 3335
مضیفه : 3093
مضیق : 3272, 3335
مضیل : 3335
مضیم : 3093

مشققانه : 3415
مشققه : 3415
مشفوع : 3169
مشق : 3170
مشقت : 3167
مشقخانه : 3170
مشقوق : 3077, 3170
مشك : 3170
مشكات : 3241
مشكچه : 3170
مشكدر : 3170
مشكك : 3414, 3416
مشككه : 3414
مشكل : 3414, 3416
مشكل پسندان : 3416
مشكل پسندانه : 3416
مشكلات : 3416
مشكلپسند : 3416
مشكله : 3414, 3416
مشكو : 3170
مشكور : 3170
مشكوره : 3170
مشكوك : 3170
مشكوكات : 3170
مشكوكيت : 3170
مشكول : 3170
مشگ : 3415, 3416
مشگل : 3169
مشگين : 3415, 3416
مشلح : 3077, 3170
مشلل : 3414
مشمئز : 3416
مشمئزه : 3416
مشماع : 3319
مشمت : 3414
مشمش : 3414
مشمش : 3207, 3241
مشمع : 3319

مشمعه : 3241
مشمول : 3170
مشمولات : 3170
مشموله : 3170
مشموم : 3170
مشمومات : 3171
مشنف : 3414
مشه : 3168
مشهادين : 3413
مشهد : 3169, 3415
مشهر : 3169
مشهود : 3169
مشهودات : 3169
مشهور : 3169
مشهورات : 3169
مشهوره : 3169
مشهوم : 3169
مشهون : 3169
مشواذ : 3242
مشوارگاه : 3242
مشواره : 3242
مشورت : 3172
مشورگاه : 3242
مشوش : 3415
مشوشات : 3415
مشوشه : 3415
مشوشيت : 3415
مشوق : 3415
مشوقه : 3415
مشوقين : 3415
مشوك : 3415
مشوكه : 3418
مشول : 3242
مشولتی : 3321
مشولی : 3242
مشوم : 3172
مشی : 3172
مشياً : 3172

مشياع : 3242
مشيت : 3169, 3170
مشيخت : 3170
مشيد : 3170, 3415
مشيده : 3415
مشير : 3415, 3418
مشيران : 3416
مشيرانه : 3416
مشيری : 3416
مشيريت : 3416
مشيمه : 3170
مشيمی : 3170
مشيوم : 3172
مص : 3068
مصائف : 3068
مصاب : 3312
مصابرت : 3312
مصابره : 3312
مصابيت : 3313
مصابيح : 3159
مصابين : 3312
مصاحب : 3314
مصاحبات : 3313
مصاحبان : 3314
مصاحبت : 3313
مصاحبه : 3313, 3314
مصاحف : 3068, 3160
مصادات : 3313
مصادرات : 3391
مصادره : 3391
مصادف : 3313, 3391
مصادفت : 3313, 3391
مصادفه : 3313, 3391
مصادقت : 3313
مصادمات : 3391
مصادمه : 3391
مصارحةً : 3315
مصارحه : 3315

مصارع : 3315
مصارعه : 3315
مصارف : 3069
مصارفات : 3069
مصاری : 3069
مصاريف : 3069
مصارين : 3069
مصاطب : 3069
مصاعد : 3160
مصاعره : 3312
مصاغ : 3391
مصاف : 3068
مصافات : 3313
مصافحه : 3313
مصافعه : 3313
مصاق : 3068
مصاقل : 3160
مصال : 3314
مصالح : 3069, 3160, 3314, 3393
مصالحات : 3314, 3392
مصالحه : 3314, 3392
مصالحه نامه : 3392
مصاله : 3069
مصام : 3160
مصامت : 3160
مصامع : 3160
مصان : 3069
مصانی : 3069
مصاهرت : 3313, 3392
مصاهره : 3313
مصاهی : 3314
مصاوله : 3315
مصايحه : 3316
مصايفه : 3316
مصباح : 3204
مصبح : 3069, 3238

مصبغ : 3312
مصبورت : 3069
مصبوع : 3069
مصبوغ : 3069
مصتصحباً : 3318
مصحح : 3313
مصححه : 3313
مصححين : 3313
مصحف : 3313, 3316
مصحوب : 3070
مصحوباً : 3070
مصخد : 3069
مصخر : 3313
مصخره : 3071
مصخن : 3314
مصد : 3214
مصدار : 3070, 3313
مصداری : 3070
مصداريت : 3070
مصداريه : 3070, 3074
مصداق : 3204
مصدر : 3073
مصدع : 3070, 3313
مصدغه : 3204
مصدق : 3313
مصدقانه : 3313
مصدقيت : 3204
مصدور : 3070
مصدوع : 3070
مصدوق : 3070
مصدوقه : 3070
مصدوم : 3070
مصر : 3069, 3204, 3205, 3316
مصراً : 3316
مصراع : 3206
مصران : 3206
مصرانه : 3316

مشابهت : 3412
مشابه : 3412
مشات : 3417
مشاتات : 3413
مشاته : 3413
مشاتی : 3168
مشاجر : 3167
مشاجرات : 3412
مشاجره : 3412
مشار : 3413
مشاراليه : 3413
مشاراليها : 3413
مشارب : 3168
مشاريه : 3413
مشارز : 3413
مشارزه : 3413
مشارط : 3168
مشارطه : 3413
مشارع : 3168
مشارفه : 3413
مشارق : 3168
مشارك : 3413
مشاركت : 3413
مشاره : 3168
مشاط : 3206
مشاطه : 3413
مشاطه : 3172, 3319
مشاع : 3167, 3412
مشاعبه : 3412
مشاعر : 3167
مشاعره : 3412
مشاعل : 3167
مشاغبه : 3412
مشاغره : 3412
مشاغل : 3167
مشافر : 3167
مشافهات : 3412
مشافهه : 3412

مشاق : 3167
مشاقات : 3413
مشاقت : 3413
مشاكل : 3413
مشاكله : 3413
مشام : 3168
مشأمت : 3169
مشاهد : 3167, 3412, 3413
مشاهدات : 3412
مشاهده : 3412
مشاهر : 3167
مشاهرت : 3412
مشاهرةً : 3412
مشاهره : 3412
مشاهير : 3167
مشاوب : 3168
مشاور : 3414
مشاورات : 3413
مشاوره : 3414
مشاورين : 3414
مشاويذ : 3168
مشايخ : 3168
مشايعه : 3414
مشايم : 3168
مشبع : 3414
مشبك : 3414
مشبه : 3414
مشبهات : 3414
مشبهه : 3414
مشبوب : 3168
مشبوع : 3168
مشت : 3320, 3417
مشتات : 3172
مشتبك : 3417
مشتبه : 3417
مشتبهات : 3417
مشتبهه : 3417

مشتجى : 3320
مشتد : 3417
مشتده : 3417
مشترك : 3418
مشتركاً : 3418
مشتركه : 3418
مشتركين : 3418
مشترى : 3417, 3418
مشتريلنمك : 3418
مشتزن : 3321, 3418
مشتعل : 3417
مشتغل : 3417
مشتق : 3417
مشتقات : 3417
مشتقان : 3417
مشتقانه : 3417
مشتقه : 3417
مشتقين : 3417
مشتكى : 3417
مشتلق : 3320
مشتلمق : 3320
مشتلوق : 3320
مشتمل : 3417
مشتملات : 3417
مشته : 3320, 3417
مشتهر : 3417
مشتهره : 3417
مشتهى : 3417
مشتهيات : 3417
مشتهيانه : 3417
مشتهيه : 3417
مشتو : 3320
مشتوجى : 3320
مشتولامق : 3320
مشتوم : 3172
مشتى : 3172, 3320, 3418
مشتيات : 3172

مشجر : 3168, 3414
مشجره : 3168
مشجوج : 3168
مشجوع : 3168
مشحط : 3241
مشخص : 3413
مشخصات : 3413
مشخصه : 3413
مشد : 3169
مشدد : 3414
مشدده : 3414
مشدود : 3168
مشدوده : 3168
مشدوه : 3168
مشرات : 3242
مشراط : 3207
مشراق : 3207
مشراك : 3242
مشرب : 3171
مشربه : 3066, 3077, 3171, 3242
مشربيه : 3171
مشرت : 3242
مشرح : 3415
مشرحه : 3415
مشرحين : 3415
مشرز : 3415
مشرط : 3207
مشرع : 3171
مشرف : 3415, 3416
مشرفه : 3415
مشرفيه : 3319, 3416
مشرق : 3077
مشرقى : 3077
مشرك : 3416
مشركين : 3416
مشروار : 3242
مشروب : 3171

مشروبات : 3171
مشروتاً : 3171
مشروح : 3171
مشروحات : 3171
مشروحه : 3171
مشروط : 3171
مشروطه : 3171
مشروطى : 3171
مشروطيت : 3171
مشروع : 3171
مشروعات : 3171
مشروعه : 3171
مشروعيت : 3171
مشروم : 3171
مشط : 3320
مشطر : 3413, 3415
مشطه : 3320
مشطى : 3320
مشطيه : 3320
مشعبد : 3412
مشعبذ : 3412
مشعر : 3168, 3415
مشعره : 3415, 3416
مشعشع : 3413
مشعل : 3168
مشعله : 3168
مشعله كش : 3168
مشعور : 3167, 3172
مشعورات : 3172
مشعون : 3172
مشغله : 3169
مشغوف : 3169
مشغوفانه : 3169
مشغوفه : 3169
مشغول : 3169
مشغوليت : 3169
مشفر : 3169, 3241
مشفق : 3415

مسح ايتمه : 3162
مسح ويرمك : 3163
مسحاء : 3162
ممحل : 3238
مسحور : 3163
مسحوق : 3163
مسخ : 3162
مسخانه : 3162
مسخر : 3314, 3392
مسخره : 3070
مسخن : 3392
مسخوط : 3163
مسخون : 3163
مسد : 3161
مسدد : 3395
مسدس : 3395
مسدسه : 3395
مسدود : 3161
مسدوده : 3161
مسر : 3162
مسرات : 3162
مسربه : 3165
مسرت : 3162
مسرج : 3396
مسرجه : 3165, 3396
مسرح : 3165, 3396
مسرد : 3240
مسرر : 3396
مسرع : 3396, 3398
مسرعه : 3398
مسرف : 3399
مسرفانه : 3399
مسرفه : 3399
مسرود : 3165
مسرودات : 3165
مسرور : 3166
مسروره : 3166
مسروريت : 3166
مسروع : 3165
مسروق : 3166
مسروقه : 3166
مسرى : 3165
مسطر : 3074, 3206, 3315
مسطره : 3074, 3206
مسطور : 3166
مسعار : 3238
مسعد : 3313, 3391, 3397
مسعدت : 3159
مسعر : 3238
مسعط : 3411
مسعل : 3160
مسعله : 3238
مسعود : 3166, 3167
مسعودانه : 3166
مسعوده : 3166
مسعوديت : 3166
مسغبه : 3162
مسفوح : 3162
مسفور : 3162
مسفوع : 3162
مسقات : 3205, 3239
مسقاط : 3163
مسقام : 3239
مسقط : 3163, 3317
مسقطات : 3317, 3397
مسقف : 3392
مسقفات : 3392
مسقفه : 3392
مسقه واری : 3317
مسقوم : 3164
مسك : 3237, 3239
مسكت : 3397
مسكتانه : 3397
مسكر : 3397
مسكرات : 3397
مسكره : 3397
مسكن : 3163, 3395
مسكنت : 3163
مسكنه : 3395
مسكوب : 3164
مسكوته : 3164
مسكور : 3164
مسكوك : 3164
مسكوكات : 3164
مسكوكه : 3164
مسكون : 3164
مسكونه : 3164
مسكى : 3239, 3240
مسكين : 3239, 3240
مسكينانه : 3240
مسكينخانه : 3240
مسلاق : 3240
مسلح : 3395
مسلحاً : 3395
مسلحه : 3164, 3395
مسلخ : 3072, 3164
مسلسل : 3396
مسلسلاً : 3396
مسلسله : 3396
مسلط : 3314
مسلك : 3093, 3164
مسلكى : 3164
مسلكيه : 3164
مسلم : 3395, 3397
مسلمات : 3395, 3398
مسلمان : 3395, 3396, 3398
مسلمانان : 3398
مسلمه : 3395, 3397, 3398
مسلمون : 3398
مسلمين : 3395, 3398
مسلوب : 3164
مسلوج : 3164
مسلوخ : 3164
مسلوط : 3164
مسلوق : 3164
مسلوقه : 3164
مسلول : 3164
مسم : 3160, 3162
مسمار : 3240
مسمارى : 3240
مسمط : 3314
مسمع : 3240
مسمعه : 3240
مسمل : 3205
مسمللق : 3205
مسمم : 3396
مسمن : 3398
مسمنه : 3398
مسمه : 3162
مسمور : 3165
مسموع : 3164, 3165
مسموعات : 3165
مسموم : 3165
مسموماً : 3165
مسمى : 3396
مسن : 3238, 3397
مسنات : 3396
مسند : 3165, 3398
مسنده : 3396
مسنديت : 3165
مسنم : 3396
مسنه : 3397
مسنون : 3165
مسنيات : 3396
مسهل : 3397
مسهلات : 3397
مسهله : 3397
مسهوف : 3162
مسواك : 3241
مسود : 3397
مسودات : 3396, 3412
مسوده : 3396, 3397, 3412
مسودين : 3397
مسور : 3396
مسوره : 3397
مسوغ : 3396
مسوغات : 3396
مسوف : 3397
مسوفون : 3397
مسوفين : 3397
مسوم : 3396
مسى : 3397
مسيب : 3397
مسيبانه : 3397
مسيح : 3163
مسيحا : 3163
مسيحى : 3163
مسيحيه : 3163
مسيحيون : 3163
مسيخ : 3163
مسير : 3163
مسيره : 3163
مسيف : 3397
مسيك : 3163, 3240
مسيل : 3163, 3397
مشئوم : 3172
مشاء : 3167
مشائت : 3167
مشائم : 3167
مشائن : 3167
مشائيم : 3167
مشائيه : 3167
مشائيون : 3167, 3172
مشاآت : 3412
مشابه : 3412

مستعلی : 3402
مستعليه : 3402
مستعمر : 3402, 3403
مستعمرات : 3403
مستعمره : 3402
مستعمل : 3402, 3403
مستعمله : 3402, 3403
مستعير : 3401, 3407
مستعين : 3401
مستعيناً : 3401
مستغاث : 3406
مستغثين : 3406
مستغرب : 3399
مستغربانه : 3399
مستغربين : 3399
مستغرق : 3399, 3400
مستغزر : 3400
مستغص : 3399
مستغنين : 3399
مستغنى : 3400
مستفاد : 3405
مستفاض : 3405
مستفتح : 3406
مستفتى : 3406
مستفتيه : 3406
مستفدان : 3406
مستفدانه : 3406
مستفرشه : 3406
مستفرغ : 3406
مستفسر : 3406
مستفسره : 3406
مستفسرين : 3406
مستفضل : 3399
مستفهم : 3405, 3406
مستفيد : 3406
مستفيض : 3406
مستفيضانه : 3406
مستقبح : 3401, 3402
مستقبحه : 3401
مستقبل : 3401, 3402
مستقبلات : 3402
مستقبله : 3401
مستقبلين : 3402
مستقتل : 3402
مستقدم : 3402
مستقر : 3401, 3402
مستقرب : 3402
مستقرض : 3402
مستقرضات : 3402
مستقرضه : 3402
مستقرضين : 3402
مستقره : 3402
مستقسم : 3402
مستقص : 3402
مستقصى : 3402
مستقطب : 3402
مستقطر : 3402
مستقل : 3402
مستقلاً : 3402
مستقله : 3402
مستقيم : 3402
مستقيمانه : 3402
مستقيمه : 3402
مستكبر : 3407
مستكبرانه : 3407
مستكبرين : 3407
مستكتب : 3407
مستكثر : 3407
مستكرا : 3407
مستكره : 3407
مستكرهات : 3407
مستكرهه : 3407
مستكرهيت : 3407
مستكرى : 3407
مستكشف : 3407
مستكف : 3407
مستكفى : 3407
مستكمل : 3407
مستكمن : 3407
مستكن : 3407
مستكنه : 3407
مستكين : 3407
مستلذ : 3407
مستلذات : 3407
مستلذه : 3407
مستلزم : 3407
مستلقى : 3407
مستمتع : 3408
مستمد : 3407, 3408
مستمدانه : 3408
مستمر : 3408
مستمراً : 3408
مستمره : 3408
مستمزج : 3408
مستمسك : 3408
مستمع : 3408
مستمعان : 3408
مستمعه : 3408
مستمعين : 3408
مستملك : 3408
مستملكات : 3408
مستملكه : 3408
مستملى : 3408
مستمن : 3407
مستمند : 3407, 3411
مستمندان : 3407, 3411
مستمندانه : 3408, 3411
مستمهل : 3408
مستميت : 3408
مستنبئ : 3408
مستنبط : 3408
مستنتج : 3409
مستنجز : 3408
مستند : 3408
مستنداً : 3408
مستندات : 3408
مستنسخ : 3409
مستنشد : 3409
مستنشق : 3409
مستنصر : 3403
مستنطق : 3403
مستنفر : 3408
مستنفق : 3408
مستنقص : 3409
مستنقه : 3409
مستنكر : 3409
مستنكف : 3409
مستنهج : 3408
مستنهر : 3408
مستنير : 3408
مستنيم : 3408
مستهجن : 3406
مستهدف : 3406
مستهدى : 3406
مستهزى : 3407
مستهزيانه : 3407
مستهلك : 3406, 3407
مستهلكه : 3406, 3407
مستهوى : 3407
مستوثق : 3411
مستوجب : 3410
مستودع : 3410, 3411
مستور : 3166
مستوره : 3166
مستوريت : 3166
مستوزع : 3411
مستوسع : 3411
مستوصله : 3403
مستوضح : 3403
مستوضع : 3403
مستوطن : 3403
مستوعب : 3411
مستوفا : 3411
مستوفر : 3411
مستوفق : 3411
مستوفى : 3403, 3411
مستوقد : 3411
مستوقى : 3411
مستولده : 3411
مستولى : 3411
مستوليه : 3411
مستوهب : 3411
مستوى : 3410, 3411
مستى : 3166
مستيثر : 3411
مستيسر : 3411
مستيقظ : 3411
مستيقن : 3411
مستيمن : 3411
مسجد : 3161
مسجع : 3394
مسجعه : 3394, 3395
مسجل : 3395
مسجله : 3395
مسجن : 3161
مسجود : 3161
مسجور : 3161
مسجوم : 3161
مسجون : 3161
مسح : 3162, 3166
مسح ايتمك : 3162

مستأنف : 3408
مستأنفه : 3408
مستانه : 3166
مستبان : 3404
مستبحر : 3404
مستبد : 3404
مستبدانه : 3404
مستبدع : 3404
مستبدعانه : 3404
مستبدل : 3404
مستبدله : 3404
مستبده : 3404
مستبری : 3404
مستبشر : 3404
مستبشره : 3404
مستبضع : 3404
مستبطن : 3399, 3405
مستبعد : 3404
مستبغی : 3404
مستبق : 3404
مستبی : 3404
مستبین : 3404
مستتر : 3410
مستتم : 3410
مستثقل : 3410
مستثقلانه : 3410
مستثقی : 3410
مستثنا : 3410
مستثنی : 3410
مستثنیات : 3410
مستجاب : 3405
مستجلب : 3405
مستجمع : 3405
مستجهل : 3405
مستجهلانه : 3405
مستجوب : 3405
مستجیر : 3405
مستحاث : 3406

مستحاثات : 3406
مستحاثه : 3406
مستحاضه : 3406
مستحام : 3406
مستحان : 3406
مستحب : 3406
مستحجر : 3400
مستحدث : 3400
مستحسر : 3401
مستحسن : 3401
مستحسنه : 3401
مستحصل : 3401
مستحصلین : 3401
مستحضر : 3401
مستحضرت : 3401
مستحفظ : 3400
مستحفظین : 3400
مستحق : 3400, 3406
مستحقر : 3400
مستحقین : 3400
مستحکر : 3401
مستحکره : 3401
مستحکم : 3400, 3401
مستحکمه : 3400
مستحل : 3400, 3406
مستحلات : 3400
مستحلب : 3401
مستحلف : 3401
مستحمل : 3401
مستحیل : 3400, 3406
مستحیلات : 3406
مستحیله : 3400, 3406
مستحیی : 3401
مستخبر : 3400
مستخبرات : 3400
مستخدم : 3400
مستخدمه : 3400
مستخدمین : 3400

مستخرج : 3401
مستخرجه : 3401
مستخصل : 3401
مستخصلات : 3401
مستخف : 3406
مستخلب : 3401
مستخلص : 3401
مستخلف : 3401
مستدام : 3405
مستدبر : 3405
مستدرك : 3405
مستدعا : 3405
مستدعی : 3405
مستدعیات : 3405
مستدل : 3405
مستدیر : 3405
مستدیم : 3405
مستدین : 3405
مستذکر : 3411
مستذل : 3411
مسترجء : 3409
مسترجا : 3409
مسترجع : 3409
مسترجی : 3409
مسترح : 3409
مسترحم : 3409
مسترحمانه : 3409
مسترخص : 3409
مسترخی : 3409
مسترد : 3409
مسترذل : 3409
مسترشد : 3409
مسترشدانه : 3409
مسترشدین : 3409
مسترشی : 3409
مسترشیانه : 3409
مسترضع : 3409
مسترعی : 3409

مسترفح : 3409
مسترق : 3409
مسترقع : 3409
مسترقه : 3409
مسترهب : 3409
مسترهن : 3409
مستروح : 3409
مستریح : 3409
مستریحانه : 3409
مستریحه : 3409
مستزاد : 3411
مستسخر : 3410
مستسعد : 3409, 3410
مستسلم : 3410
مستسلمین : 3410
مستسن : 3410
مستسهل : 3410
مستسهلانه : 3410
مستشار : 3410
مستشاری : 3410
مستشرق : 3410
مستشرقین : 3410
مستشعر : 3410
مستشفع : 3410
مستشفعانه : 3410
مستشفی : 3410
مستشهد : 3410
مستشهدات : 3410
مستصحب : 3318, 3403
مستصحباً : 3403
مستصعب : 3403
مستصعبات : 3403
مستصغر : 3403
مستصغرانه : 3403
مستصفی : 3403
مستصوب : 3403
مستضرف : 3318

مستضعف : 3404
مستضی : 3404
مستطاب : 3318, 3410
مستطب : 3403
مستطرب : 3403
مستطربانه : 3403
مستطرف : 3403
مستطیل : 3318
مستطیلی : 3318
مستظرف : 3404
مستظل : 3318, 3404
مستظهر : 3404
مستظهراً : 3404
مستعار : 3404
مستعارك : 3404
مستعان : 3404
مستعبد : 3399
مستعبر : 3399
مستعبرین : 3399
مستعجب : 3399
مستعجباً : 3399
مستعجل : 3399
مستعجلاً : 3399
مستعجله : 3399
مستعجلیت : 3399
مستعد : 3401
مستعدان : 3401
مستعدانه : 3401
مستعدین : 3401
مستعرب : 3318, 3403
مستعربه : 3403
مستعرض : 3403
مستعطف : 3403
مستعطفانه : 3403
مستعطی : 3403
مستعظم : 3404
مستعفی : 3399
مستعلم : 3402

مزق : 3192
مزکا : 3465
مزکلدك : 3191
مزکوم : 3192
مزکی : 3465
مزل : 3467
مزلاج : 3247
مزلت : 3192
مزلزل : 3466
مزلف : 3466
مزلق : 3466
مزلقه : 3192
مزمار : 3247
مزمل : 3466, 3467
مزمله : 3466
مزمن : 3467
مزمور : 3192
مزن : 3191
مزند : 3466
مزه : 3191
مزهر : 3192, 3247, 3465
مزهره : 3192, 3466
مزواج : 3247
مزواجه : 3247
مزوج : 3466
مزور : 3466
مزورانه : 3466
مزوره : 3466
مزورین : 3466
مزوك : 3466
مزونگ : 3194
مزوی : 3466
مزیات : 3192
مزیت : 3192
مزید : 3192
مزیف : 3466
مزیفانه : 3466

مزیل : 3467
مزین : 3466
مزینات : 3466
مژ : 3358
مژد : 3358
مژده : 3320, 3345, 3358
مژك : 3359
مژگان : 3359
مژنگ : 3116
مژه : 3359
مس : 3159, 3237
مس ایتمك : 3166
مسئول : 3166
مسئولات : 3167
مسئوله : 3166
مسئولیت : 3167
مساء : 3159
مسائب : 3160
مسائت : 3159
مسائد : 3160
مسائل : 3160
مسابق : 3391
مسابقت : 3391
مسابقه : 3391
مسابیر : 3159
مساتره : 3393
مساجد : 3159
مساجده : 3391
مساح : 3166
مساحت : 3160, 3237
مساحر : 3392
مساحه : 3160, 3237
مساخر : 3392
مسار : 3161
مسارب : 3161
مسارح : 3161
مسارعت : 3393

مسارعةً : 3393
مسارقت : 3393
مسارقه : 3393
مسأره : 3162
مساس : 3068, 3069, 3073, 3161, 3162, 3238
مساطر : 3161
مساع : 3159
مساعب : 3160
مساعد : 3392
مساعدات : 3390
مساعدت : 3390
مساعده : 3390
مساعده کار : 3390
مساعده کاری : 3390
مساعر : 3160
مساعف : 3392
مساعفه : 3390
مساعی : 3160
مساغ : 3160, 3391
مساف : 3391
مسافات : 3159, 3391
مسافر : 3237, 3391
مسافریرور : 3237
مسافرت : 3237, 3391
مسافرةً : 3237, 3391
مسافرخانه : 3237
مسافرین : 3237
مسافه : 3159
مساق : 3160
مساقات : 3392
مساقط : 3160
مساقطه : 3392
مساکن : 3160
مساکین : 3160
مسالبه : 3392
مسالف : 3393

مسالفه : 3392
مسالك : 3160
مسالمت : 3393
مسالمتکار : 3393
مساله : 3392
مسأله : 3162
مسام : 3160
مسامات : 3161
مسامح : 3393
مسامحات : 3393
مسامحه : 3393
مسامحه کار : 3393
مسامحه کارانه : 3393
مسامر : 3161
مسامرات : 3393
مسامره : 3393
مسامه : 3161
مسانات : 3393
مسانخه : 3393
مساند : 3161
مساندت : 3393
مسانده : 3393
مسانهه : 3393
مساهره : 3392
مساهله : 3391
مساهله کار : 3392
مساهله کارانه : 3392
مساهم : 3392
مساهمه : 3392
مساوات : 3393
مساوات پرور : 3394
مساواتاً : 3394
مساوم : 3394
مساومه : 3394
مساوی : 3161, 3394
مساویك : 3161
مسایره : 3394
مسایفه : 3394

مسبار : 3238
مسبب : 3394
مسببه : 3394
مسبت : 3394
مسبتات : 3394
مسبح : 3238, 3394
مسبحان : 3394
مسبحانه : 3394
مسبحه : 3394
مسبحون : 3394
مسبحین : 3394
مسبع : 3394
مسبعه : 3161, 3394
مسبغ : 3394
مسبکه : 3238
مسبوق : 3161
مسبوقه : 3161
مسبوك : 3161
مسبوکه : 3161
مست : 3073, 3166
مستئجر : 3405
مستئجل : 3405
مستأجر : 3405
مستأجراً : 3405
مستأجرانه : 3405
مستأجرین : 3405
مستأخر : 3406
مستأخره : 3406
مستأدب : 3405
مستأدی : 3405
مستأذن : 3411
مستأرب : 3409
مستاصل : 3410
مستأصل : 3410
مستأمن : 3408
مستأمنه : 3408
مستان : 3166
مستأنس : 3408

مرصص : 3310
مرصع : 3310
مرصغی : 3257
مرصلمق : 3060
مرصود : 3157
مرصوص : 3157
مرض : 3061
مرضا : 3159
مرضات : 3159
مرضع : 3312
مرضعه : 3311, 3312
مرضی : 3061, 3067, 3159
مرضیات : 3061
مرضیون : 3061
مرطوب : 3158
مرطوبه : 3158
مرطوم : 3158
مرعا : 3145
مرعبه : 3145
مرعوب : 3158
مرعوباً : 3158
مرعوبه : 3158
مرعی : 3060, 3145, 3152
مرعیت : 3153
مرعیه : 3152
مرغ : 3151, 3311, 3387
مرغاك : 3387
مرغان : 3387
مرغانه : 3311, 3387
مرغدار : 3387
مرغزار : 3151
مرغك : 3387
مرغوب : 3151
مرغوبه : 3151
مرغوبیت : 3151
مرغول : 3151
مرغوله : 3151
مرفد : 3236
مرفق : 3236
مرفقه : 3236
مرفه : 3385
مرفهاً : 3385
مرفهه : 3385
مرفود : 3151
مرفوع : 3151
مرفوعات : 3151
مرفوعه : 3151
مرق : 3146
مرقات : 3236
مرقاق : 3236
مرقام : 3236
مرقب : 3153
مرقد : 3153, 3388
مرقع : 3310
مرقعات : 3310
مرقعه : 3310
مرقق : 3310
مرقم : 3310
مرقن : 3310
مرقه : 3146
مرقوم : 3156
مرقومان : 3156
مرقومه : 3156
مرقومون : 3156
مرکب : 3153, 3385, 3386
مرکبات : 3385
مرکبه : 3385
مرکز : 3153, 3386
مرکزی : 3154
مرکزیت : 3155
مرکوب : 3064, 3156
مرکوبه : 3156
مرکوز : 3156
مرکوزه : 3156
مرکوزیت : 3156
مرگ : 3151, 3387
مرمت : 3150
مرمر : 3156
مرمرشاهی : 3156
مرموز : 3156
مرموزات : 3156
مرمی : 3156
مرمیات : 3156
مره : 3157
مرهب : 3385
مرهبانه : 3385
مرهم : 3126, 3152
مرهوب : 3152
مرهون : 3152
مروارید : 3158, 3390
مروت : 3390
مروتاً : 3390
مروتمند : 3390
مروج : 3386, 3387, 3390
مروح : 3387
مروحه : 3158, 3237
مرودت : 3390
مرور : 3390
مرورزمان : 3390
مروریه : 3390
مروع : 3386
مروق : 3386
مرونی : 3067
مروی : 3158
مری : 3152
مریام : 3237
مریانه : 3385
مریب : 3387
مربح : 3152, 3157, 3236
مرید : 3152, 3387
مریدان : 3387
مریدانه : 3387
مریدی : 3387
مریدیت : 3387
مریض : 3063
مریضانه : 3063
مریم : 3158
مریمانه : 3158
مریمیه : 3159
مریه : 3385
مزابر : 3189
مزابل : 3189
مزاج : 3245, 3246
مزاجگیر : 3246
مزاح : 3191, 3194, 3246, 3464
مزاحف : 3464
مزاحم : 3189, 3464
مزاحمه : 3464
مزاحه : 3464
مزاحی : 3246
مزاد : 3189, 3190, 3464
مزاده : 3189
مزار : 3189
مزارات : 3189
مزارت : 3190
مزارع : 3190
مزارعه : 3464
مزاریع : 3190
مزاریق : 3190
مزالق : 3189
مزامیر : 3189
مزاهر : 3189
مزاوجه : 3465
مزاوله : 3465
مزایا : 3190
مزایده : 3465
مزایله : 3465
مزبر : 3247
مزبق : 3465
مزبله : 3190
مزبور : 3190
مزبوره : 3190
مزج : 3190
مزج ایتمك : 3190
مزج ایتمه : 3190
مزجاً : 3190
مزجات : 3465
مزجوج : 3190
مزجی : 3190
مزخرف : 3464
مزخرفات : 3464
مزد : 3465
مزداد : 3465
مزدجر : 3465
مزدجره : 3465
مزدحم : 3465
مزدك : 3190
مزدکی : 3190
مزدهمگاه : 3465
مزدوج : 3465
مزدوجه : 3465
مزدور : 3465
مزرع : 3193, 3466
مزرعه : 3193
مزرقه : 3247
مزرکش : 3466
مزروع : 3193
مزروعات : 3193
مزعج : 3466
مزعجه : 3466
مزعفر : 3334, 3464
مزغنمق : 3209
مزفت : 3465

مراقصت : 3383
مراقصه : 3309
مراقم : 3146
مراقی : 3146
مراکب : 3146
مراکز : 3146
مرال : 3060
مرام : 3146
مرامات : 3383
مرانت : 3146
مرانه : 3388
مراهق : 3383
مراهقه : 3383
مراهم : 3145
مراهنه : 3383
مراوح : 3147
مراوده : 3384
مراوضه : 3310, 3384
مراوغه : 3310
مراویح : 3147
مرایا : 3147
مرایات : 3384
مربا : 3308, 3384
مرباط : 3147
مربب : 3384
مربط : 3236
مربع : 3147, 3308
مربه : 3147
مربوب : 3147
مربوط : 3147
مربوطاً : 3147
مربوطات : 3147
مربوطیت : 3147
مربی : 3308, 3384
مربیات : 3308
مرت : 3157
مرةً : 3157
مرتاد : 3312

مرتاض : 3237, 3312
مرتب : 3386
مرتبت : 3158, 3312
مرتبخانه : 3386
مرتبط : 3388
مرتبه : 3158, 3386
مرتبین : 3386
مرتث : 3389
مرتجع : 3389
مرتجل : 3389
مرتجلاً : 3389
مرتجلانه : 3389
مرتجله : 3389
مرتجم : 3389
مرتجی : 3388, 3389
مرتحض : 3389
مرتحف : 3389
مرتحل : 3389
مرتحض : 3389
مرتد : 3389, 3390
مرتدع : 3389
مرتدف : 3389
مرتزق : 3390
مرتزقه : 3390
مرتس : 3389
مرتسم : 3389
مرتسمه : 3389
مرتشح : 3390
مرتشف : 3389
مرتشی : 3389
مرتضع : 3312
مرتضوی : 3312
مرتضی : 3312
مرتع : 3158
مرتعب : 3389
مرتعد : 3389
مرتعش : 3389
مرتعشه : 3389

مرتعی : 3389
مرتغب : 3388
مرتفد : 3389
مرتفع : 3389
مرتفعه : 3389
مرتقب : 3389
مرتقش : 3389
مرتقی : 3388
مرتکب : 3389
مرتکبین : 3389
مرتکز : 3389
مرتل : 3386
مرتی : 3389
مرتهن : 3389
مرثیه : 3157
مرثیه خوان : 3157
مرثیه خوانی : 3157
مرج : 3147, 3150
مرجئه : 3384
مرجان : 3147
مرجانگوش : 3148
مرجانه : 3148
مرجانیه : 3148
مرجب : 3385
مرجح : 3385
مرجحین : 3385
مرجع : 3148, 3384
مرجعه : 3384
مرجل : 3236
مرجو : 3148
مرجوح : 3148
مرجوحه : 3148
مرجول : 3148
مرجوم : 3148
مرح : 3145
مرحان : 3145, 3150
مرحبا : 3151
مرحل : 3309

مرحله : 3151
مرحم : 3309
مرحمت : 3152
مرحمةً : 3152
مرحوض : 3152
مرحوم : 3152
مرحومه : 3152
مرخ : 3062
مرخص : 3309
مرخصه : 3309
مرخصیت : 3309
مرخصین : 3309
مرخیه : 3387
مرد : 3148, 3158, 3384, 3388
مردا : 3385
مرداد : 3311, 3384
مردار : 3305
مرداسنج : 3384
مردان : 3149
مردانگی : 3149
مردانه : 3149
مردانه زبانه : 3149
مردانه سرگردان : 3149
مردسنگ : 3384
مردف : 3385
مردمك : 3148, 3384
مرده : 3150, 3384
مرده گان : 3384
مردود : 3150
مردوده : 3150
مردودیت : 3150
مردوم : 3150
مردومان : 3150
مردومك : 3150
مردومه : 3150
مردومی : 3150
مردون : 3149

مردی : 3149
مردیون : 3149
مرذول : 3159
مرز : 3153, 3159
مرزا : 3237
مرزبان : 3159
مرزبوم : 3159
مرزبون : 3159
مرزغان : 3159
مرزغه : 3159
مرزغی : 3159
مرزغیه : 3159
مرزگون : 3159
مرزنجوش : 3159
مرزنگوش : 3159
مرزوان : 3159
مرزوقه : 3159
مرسا : 3157
مرسات : 3236
مرسب : 3386
مرسل : 3388
مرسلات : 3388
مرسله : 3388
مرسلین : 3388
مرسم : 3386
مرسوله : 3157
مرسوم : 3157
مرسی : 3157
مرسین : 3157
مرشح : 3237, 3386
مرشحه : 3237
مرشد : 3157, 3388
مرشدانه : 3388
مرشده : 3388
مرشدین : 3388
مرصاد : 3157, 3236
مرصافی : 3388
مرصد : 3236

مدرهم : 3348
مدروس : 3107
مدروك : 3107
مدری : 3349
مدزه : 3107
مدسوس : 3107
مدسی : 3348
مدعئ عمومی : 3347
مدعا : 3347
مدعو : 3107
مدعواً : 3107
مدعوین : 3107
مدعی : 3347
مدعیات : 3347
مدعیان : 3347
مدعیه : 3347
مدغره : 3003
مدغم : 3349
مدفع : 3106, 3213
مدفن : 3106
مدفوع : 3106
مدفوعات : 3106
مدفون : 3106, 3175
مدفونه : 3106, 3175
مدقق : 3348
مدققانه : 3348
مدققین : 3348
مدقه : 3212
مدقوق : 3107
مدلس : 3348
مدلل : 3348
مدللاً : 3348
مدلله : 3348
مدلول : 3107
مدلوله : 3107
مدلی : 3349
مدمج : 3348, 3349
مدمر : 3348
مدمع : 3107
مدمغ : 3348
مدمن : 3349
مدموغ : 3107
مدن : 3349
مدنس : 3348
مدنك : 3105
مدنی : 3105
مدنیت : 3105
مدنیه : 3105
مده : 3104, 3212
مدهامه : 3349
مدهش : 3348, 3349, 3462
مدهشه : 3349
مدهن : 3348, 3349
مدهوش : 3106
مدهوشانه : 3106
مدهوشیت : 3106
مدهون : 3106
مدور : 3349
مدوریت : 3349
مدون : 3348, 3349
مدونات : 3349
مدونه : 3348, 3349
مدی : 3104
مدیان : 3213
مدیح : 3106
مدیحا : 3106
مدید : 3106
مدیده : 3106
مدیر : 3349
مدیران : 3349
مدیره : 3349
مدیریت : 3349, 3350
مدینه : 3106
مدینی : 3107
مدیون : 3108
مذاب : 3464
مذابح : 3189
مذارعه : 3334, 3464
مذاق : 3189
مذاکرات : 3464
مذاکره : 3464
مذال : 3464
مذاهب : 3189
مذبح : 3190, 3246
مذبحه : 3190
مذبذب : 3465
مذبه : 3247
مذبوب : 3190
مذبوبه : 3190
مذبوح : 3190
مذبوحه : 3190
مذبول : 3190
مذروعات : 3193
مذروعه : 3193
مذکار : 3247
مذکر : 3465, 3466
مذکره : 3465, 3466
مذکور : 3192
مذکورات : 3192
مذکوره : 3192
مذل : 3467
مذلت : 3191
مذلل : 3466
مذم : 3189
مذمت : 3191
مذمم : 3466
مذموم : 3192
مذمومه : 3192
مذنب : 3467
مذنبانه : 3467
مذنبین : 3467
مذنه : 3191
مذهب : 3192, 3465
مذوب : 3466
مذوبخانه : 3190
مذورع : 3193
مذی : 3192
مذیع : 3335
مذیل : 3466
مذیلاً : 3466
مذیلات : 3466
مر : 3382
مرء : 3145
مرئی : 3152
مرئیات : 3153
مرئیت : 3153
مرئیه : 3152
مرآ : 3145
مراء : 3234
مرائر : 3145
مرائی : 3145, 3383
مرائیانه : 3383
مرابح : 3145
مرابحه : 3308
مرابط : 3060, 3308, 3309
مرابطه : 3308
مرابطین : 3309
مرابع : 3145
مرابعه : 3308
مرات : 3156
مرآت : 3235
مرآة : 3150
مراتب : 3147
مراتع : 3147
مراثی : 3146
مراجحه : 3383
مراجع : 3145
مراجعات : 3383
مراجعت : 3383
مراجعتگاه : 3383
مراجعه : 3382
مراح : 3145
مراحل : 3145
مراحم : 3145, 3383
مراد : 3309, 3310
مرادت : 3145
مرادف : 3383
مرادفه : 3383
مراديه : 3309
مرار : 3234
مراراً : 3234
مرارت : 3146
مراره : 3146
مرازبه : 3147
مراسلات : 3383
مراسله : 3384
مراسم : 3146
مراسی : 3146
مراشد : 3147
مراصد : 3146
مراصده : 3310
مراضعه : 3310
مراعات : 3382
مراعی : 3145, 3309, 3383
مراغب : 3309
مراغبت : 3309
مراغمت : 3383
مراغمه : 3309, 3383
مرافع : 3309, 3383
مرافعه : 3309, 3383
مرافق : 3145, 3309, 3383
مرافقت : 3309, 3383
مراق : 3060, 3145
مراقب : 3309, 3383
مراقبه : 3309, 3383
مراقد : 3146

مخضرم : 3278
مخضرمين : 3278
مخضوب : 3023
مخضوع : 3023
مخطاط : 3197, 3216
مخطر : 3293
مخطره : 3293
مخطط : 3286
مخطوبه : 3022
مخطور : 3022
مخطوط : 3022
مخطوطات : 3022
مخطوطه : 3022
مخطی : 3293
مخطيانه : 3293
مخف : 3288
مخفف : 3279
مخففه : 3279
مخفوض : 3015
مخفوق : 3015
مخفی : 3015
مخفين : 3015
مخل : 3288, 3289, 3293, 3333
مخلا : 3280
مخلب : 3017
مخلخل : 3280
مخلد : 3281
مخلدات : 3281
مخلده : 3281
مخلس : 3289
مخلص : 3017, 3281, 3289
مخلصخانه : 3017
مخلصنامه : 3017
مخلصنه : 3289
مخلصه : 3289
مخلط : 3281

مخلف : 3281
مخلفات : 3281
مخلفه : 3281
مخلل : 3281
مخللات : 3281
مخلم : 3281
مخلوط : 3017
مخلوطه : 3017
مخلوع : 3017
مخلوعه : 3017
مخلوق : 3017
مخلوقات : 3017
مخلوقه : 3017
مخلول : 3017
مخلی : 3280, 3281
مخليه : 3281
مخمر : 3282, 3289
مخمره : 3281
مخمس : 3282
مخمصه : 3017
مخمن : 3281, 3282
مخمنه : 3281
مخنث : 3282
مخنثانه : 3282
مخنق : 3289
مخنقه : 3289
مخنوق : 3019
مخنوقاً : 3019
مخوضه : 3022
مخوله : 3022
مخون : 3286
مخيات : 3217
مخيب : 3287
مخيّباً : 3287
مخيبانه : 3287
مخيخ : 3288
مخير : 3287
مخير پوسه لك : 3287

مخير زنگوله : 3287
مخير زيركش : 3287
مخيرسنبله : 3287
مخيركردی : 3287
مخيل : 3287
مخيلات : 3287
مخيله : 3287
مخيم : 3287
مخيمگاه : 3287
مد : 3103, 3172, 3321, 3345
مد و جزر : 3104
مدائح : 3104
مدائن : 3104
مدابره : 3345
مداح : 3104
مداخل : 3104, 3346
مداخلات : 3345
مداخلان : 3346
مداخله : 3346
مداخلين : 3346
مداد : 3212
مدار : 3104, 3213
مدار افتخار : 3104
مدارات : 3347
مدارج : 3104
مدارس : 3104
مدارسه : 3347
مداره : 3346
مداری : 3104
مدارين : 3104
مداعبت : 3345
مداعبه : 3345
مدافع : 3104, 3345
مدافعت : 3345
مدافعتاً : 3345
مدافعنامه : 3345
مدافعه : 3345

مدافعين : 3345
مدافن : 3104
مداك : 3212
مدام : 3346
مدامره : 3346
مدامع : 3104
مداملة : 3346
مدامه : 3346
مدامی : 3346
مدانات : 3346
مدانی : 3346
مداهره : 3346
مداهن : 3346
مداهنانه : 3346
مداهنت : 3346
مداهنكار : 3346
مداهنكارانه : 3346
مداهنه : 3346
مداوا : 3347
مداوات : 3347
مداوره : 3347
مداوله : 3347
مداوم : 3347
مداومت : 3347
مداومه : 3347
مداومين : 3347
مداوی : 3347
مدايح : 3104
مداين : 3104
مداينه : 3347
مدايين : 3104
مدبدب : 3348
مدبدبه : 3348
مدبر : 3347, 3348
مدبران : 3348
مدبرانه : 3348
مدبرين : 3348
مدبغ : 3348

مدبق : 3272
مدبور : 3104
مدبوغ : 3104
مدت : 3347
مدثر : 3347, 3348
مدجنه : 3347
مدح : 3106, 3175
مدح ايتمك : 3175
مدح ايتمه : 3175
مدح و ثناء : 3175
مدح و ثياء : 3106
مدحات : 3242
مدحت : 3213
مدحور : 3106
مدحيات : 3106
مدحيه : 3106, 3175
مدخال : 3175
مدخر : 3347, 3349
مدخل : 3106, 3349
مدخلدار : 3175
مدخن : 3346, 3348
مدخنه : 3213
مدخول : 3106
مدد : 3105, 3106
مدر : 3106, 3349
مدرات : 3349
مدرار : 3213
مدراس : 3213
مدرج : 3349
مدرجه : 3107
مدرر : 3349
مدرس : 3348
مدرسه : 3107
مدرسين : 3348
مدرك : 3349
مدركات : 3349
مدركه : 3349
مدره : 3107

محمود : 3018
محموده : 3018
محمودی : 3018
محمودیه : 3018
محمور : 3018
محمورانه : 3018
محموره : 3018
محموض : 3018
محمول : 3018
محمولاً : 3018
محموله : 3018
محموم : 3018
محمومانه : 3018
محمی : 3017, 3282
محمیه : 3017, 3018
محن : 3215
محنت : 3282
محنث : 3289
محنط : 3282, 3289
محنی : 3282
محو : 3005, 3015, 3022
محو اولمق : 3022
محو اوله : 3022
محوایتمك : 3022
محوایتمه : 3022
محور : 3216
محوری : 3217
محوط : 3286
محوظات : 3015
محوف : 3022, 3286
محوفیت : 3022
محول : 3286
محولات : 3286
محوله : 3286
محویت : 3022
محیر : 3287
محیص : 3015
محیض : 3016
محیط : 3288
محیطات : 3288
محیل : 3288
محیلی : 3288
محیی : 3293
مخ : 3276
مخائف : 3011
مخابر : 3277
مخابرات : 3276
مخابره : 3276
مخابز : 3011
مخاخ : 3214
مخادش : 3278
مخادشه : 3278
مخادع : 3278
مخادعانه : 3278
مخادعت : 3277
مخادعه : 3277
مخادنت : 3278
مخادنه : 3355
مخادیم : 3011
مخاذیل : 3014
مخارج : 3013
مخاریط : 3013
مخازن : 3014
مخازی : 3013
مخاصم : 3284
مخاصمات : 3284
مخاصمت : 3284
مخاصمه : 3284
مخاصمین : 3285
مخاط : 3285
مخاطب : 3286
مخاطبات : 3286
مخاطبه : 3286
مخاطرات : 3286
مخاطره : 3286
مخاطی : 3286
مخافت : 3011
مخافته : 3279
مخالب : 3012
مخالصت : 3280
مخالطت : 3280
مخالطه : 3280
مخالعه : 3280
مخالف : 3280
مخالفت : 3280
مخالفه : 3280
مخالفین : 3280
مخانات : 3282
مخاوف : 3013
مخایف : 3112
مخبر : 3215, 3288
مخبره : 3215, 3288
مخبون : 3014
مختار : 3290
مختاران : 3290
مختاره : 3290
مختاریت : 3290
مختال : 3290
مختبر : 3291
مختبرانه : 3291
مختبره : 3291
مختتن : 3293
مختدع : 3291
مختدعانه : 3291
مخترع : 3292
مخترعات : 3292
مخترعانه : 3292
مخترعه : 3292
مختزن : 3293
مختشع : 3293
مختص : 3290
مختصاً : 3291
مختصار : 3290
مختصاره : 3290
مختصاریت : 3291
مختصد : 3291
مختصراً : 3290
مختصره : 3291
مختصم : 3291
مختصه : 3290
مختصین : 3291
مختضر : 3291
مختضع : 3291
مختضعانه : 3291
مختطب : 3291, 3293
مختطفه : 3291
مختفی : 3291
مختفیه : 3291
مختلب : 3291
مختلج : 3291
مختلس : 3292
مختلسانه : 3292
مختلسه : 3292
مختلط : 3292
مختلطه : 3292
مختلع : 3291
مختلف : 3291
مختلفه : 3291
مختله : 3286
مختمر : 3292
مختنق : 3292
مختون : 3022
مخجل : 3277, 3288
مخجیر : 3014
مخدد : 3278
مخدر : 3278
مخدرات : 3278
مخدره : 3278
مخدش : 3278
مخدور : 3014
مخدوره : 3015
مخدوش : 3015
مخدوم : 3014
مخدومیت : 3014
مخذر : 3287
مخذل : 3287
مخذلانه : 3287
مخذول : 3023
مخذولاً : 3023
مخذولین : 3023
مخرب : 3283, 3289
مخربین : 3284, 3289
مخرج : 3019, 3289
مخرش : 3284
مخرشه : 3284
مخرط : 3284
مخرف : 3019, 3283
مخرفه : 3283
مخرق : 3283, 3284
مخرم : 3019
مخروب : 3019
مخروط : 3020
مخروطی : 3020
مخروطیات : 3020
مخروطیت : 3020
مخروطیه : 3020
مخزع : 3287
مخزن : 3020, 3023
مخزون : 3023
مخسر : 3285
مخسوف : 3020
مخشع : 3285
مخشم : 3285
مخشی : 3285
مخصص : 3285
مخصصات : 3285
مخصصه : 3285
مخضب : 3287
مخضر : 3287

محدره : 3278
محده : 3277
محدود : 3014, 3015
محدوديت : 3014
محذور : 3023
محذورات : 3023
محذوره : 3023
محذوف : 3023
محراب : 3216
محراف : 3216
محراق : 3216
محراك : 3216
محرب : 3289
محرر : 3284
محررات : 3283, 3284
محرره : 3283, 3284
محررين : 3284
محرز : 3289, 3290
محرص : 3284
محرصانه : 3284
محرض : 3284
محرف : 3283, 3284
محرفات : 3283
محرق : 3019, 3284, 3289
محرقه : 3289
محرك : 3019, 3284
محركيت : 3284
محرم : 3019, 3283, 3289
محرمات : 3283
محرمان : 3019
محرمانه : 3019
محرميت : 3019
محرميه : 3283
محره : 3113
محروب : 3019

محرور : 3020
محرورانه : 3020
محروره : 3020
محروس : 3020
محروسه : 3020
محروض : 3020
محروق : 3019
محروقات : 3020
محروم : 3020
محروماً : 3020
محرومانه : 3020
محرومه : 3020
محروميت : 3020
محرى : 3019
محزن : 3293
محزون : 3023
محزوناً : 3023
محزونانه : 3023
محزونيت : 3023
محس : 3288
محساب : 3216
محسبه : 3020
محسر : 3020, 3285
محسرين : 3285
محسن : 3285, 3290
محسنات : 3285
محسنه : 3290
محسوب : 3020, 3021
محسوباً : 3020
محسوبات : 3020
محسوبيت : 3020
محسود : 3020
محسور : 3021
محسوس : 3021
محسوسات : 3021
محش : 3215, 3288
محشا : 3285
محشد : 3285

محشر : 3021
محشری : 3021
محشن : 3285
محشه : 3013
محشود : 3021
محشور : 3021
محشی : 3285
محصد : 3216
محصل : 3285
محصله : 3285
محصن : 3285, 3290
محصنات : 3290
محصنه : 3290
محصوب : 3020
محصود : 3020
محصور : 3021
محصوص : 3021
محصوصاً : 3021
محصوصه : 3021
محصوصيت : 3021
محصول : 3020
محصولات : 3021
محصولدار : 3021
محصون : 3021
محصى : 3290
محض : 3023
محضا : 3023
محضاً : 3023
محضر : 3023, 3277, 3293
محضر آغا : 3293
محضره : 3293
محضريه : 3293
محضنه : 3023
محضوب : 3014
محط : 3013
محطب : 3197, 3216
محطه : 3013, 3215

محطى : 3288
محظور : 3023
محظورات : 3023
محظوره : 3023
محظوظ : 3023
محظوظات : 3023
محظوظيت : 3023
محفر : 3215
محفره : 3215
محفظه : 3015
محفل : 3015
محفه : 3011, 3015, 3087, 3214
محفور : 3015
محفوظ : 3015
محفوظاً : 3015
محفوف : 3015
محق : 3011, 3016, 3288
محقانه : 3288
محقر : 3279, 3280
محقرانه : 3280
محقق : 3279
محققانه : 3279
محققه : 3279
محققين : 3279
محقن : 3196
محقنه : 3196
محقه : 3279
محقود : 3016
محقور : 3016
محقوق : 3016
محقون : 3016
محك : 3113, 3215
محكم : 3279, 3288, 3289
محكمات : 3289
محكمه : 3016, 3288
محكوك : 3016

محكوكات : 3016
محكوم : 3016
محكومه : 3016
محكوميت : 3016
محكومين : 3016
محكى : 3016
محل : 3012
محلا : 3280
محلاب : 3215
محلات : 3012
محلب : 3017, 3215
محلبى : 3012, 3281
محلف : 3289
محلق : 3280
محلل : 3281
محلله : 3281
محله : 3012
محلوج : 3009, 3017, 3037
محلوف : 3017
محلوق : 3017
محلول : 3017
محلولات : 3017
محلوله : 3017
محلوليت : 3017
محلى : 3012, 3280
محليه : 3012
محمد : 3114, 3281, 3289
محمدت : 3017
محمدى : 3281
محمديه : 3281
محمديون : 3281
محمر : 3282
محمس : 3282
محمص : 3281, 3282
محمض : 3282
محمل : 3017, 3215

مجنونیت : 3102
مجنی : 3102
مجهار : 3212
مجهز : 3343
مجهل : 3100, 3342
مجهلاً : 3343
مجهله : 3100
مجهود : 3100
مجهول : 3100, 3103
مجهولات : 3100, 3103
مجهولیت : 3100, 3103
مجواد : 3212
مجوبه : 3102
مجود : 3344
مجور : 3344
مجوز : 3344
مجوزه : 3344
مجوس : 3102
مجوسی : 3102
مجوسیان : 3102
مجوسیت : 3102
مجوف : 3344
مجوهر : 3344
مجوهرات : 3344
مجی : 3100
مجیب : 3344
مجیبه : 3344
مجید : 3100
مجیدی : 3100
مجیدیه : 3100
مجیز : 3271, 3344
مچکلو : 3103
محابا : 3276
محابس : 3011
محابیت : 3011
محابیس : 3011
محاتیم : 3013
محاجات : 3277
محاجر : 3011
محاجم : 3112
محاجه : 3277
محادثه : 3278
محاذات : 3287
محاذره : 3287
محاذله : 3287
محاذی : 3287
محاذیر : 3014
محاربه : 3283
محاربات : 3282
محاربه : 3282
محاربین : 3283
محارست : 3283
محارسه : 3283
محارشه : 3283
محارم : 3013
محاریب : 3013
محاریم : 3013
محازات : 3287
محاسب : 3285
محاسبات : 3284
محاسبه : 3284
محاسبیه : 3285
محاسده : 3284
محاسن : 3013
محاصر : 3285
محاصره : 3285
محاصرون : 3285
محاصرین : 3285
محاض : 3013
محاضر : 3013
محاضرات : 3277
محاضرت : 3287
محاضره : 3277, 3284, 3287
محاط : 3285
محافر : 3011
محافظ : 3279
محافظات : 3279
محافظه : 3278
محافظه کار : 3278
محافظه کارانه : 3278
محافظین : 3279
محافل : 3011
محاق : 3214, 3279
محاکات : 3279
محاکم : 3011
محاکمات : 3279
محاکمه : 3279
محاکی : 3279
محال : 3012, 3280
محالات : 3280
محالفه : 3280
محامت : 3281
محامد : 3012
محامل : 3013
محامی : 3281
محاور : 3013
محاورات : 3286
محاوره : 3286
محاوله : 3286
محایل : 3013
محاینه : 3286
محب : 3288
محبان : 3288
محبانه : 3288
محبب : 3215
محبت : 3011, 3276
محبتخانه : 3276
محبتنامه : 3276
محبر : 3014
محبره : 3014
محبز : 3014
محبس : 3014
محبل : 3014
محبه : 3288
محبوب : 3014
محبوبه : 3014
محبوس : 3014, 3019, 3059
محبوسخانه : 3019, 3059
محبوسیت : 3014
محبوسین : 3014
محبی : 3288
محتاج : 3290
محتاجیت : 3290
محتاجین : 3290
محتال : 3290
محتاله : 3290
محتبس : 3291
محتجب : 3291
محتد : 3291
محترب : 3292
محتربین : 3292
محترز : 3292
محترزانه : 3292
محترس : 3292
محترص : 3292
محترف : 3292
محترفه : 3292
محترق : 3292
محترقه : 3292
محترم : 3292
محترمه : 3292
محترمیت : 3292
محتزر : 3293
محتزن : 3293
محتسب : 3292
محتشد : 3293
محتشم : 3292
محتشمه : 3292
محتصاد : 3290
محتضر : 3291
محتضرانه : 3291
محتطب : 3291
محتقر : 3291
محتکر : 3291
محتکرانه : 3291
محتکرین : 3291
محتل : 3291
محتلق : 3292
محتلم : 3292
محتمل : 3292
محتملاً : 3292
محتملات : 3292
محتمی : 3292
محتوم : 3022
محتوی : 3293
محتویات : 3293
مُحجب : 3277
محجر : 3014
محجل : 3277
محجم : 3215
محجمه : 3215
محجن : 3215
محجوب : 3014
محجوبانه : 3014
محجوبه : 3014
محجوبیت : 3014
محجوج : 3014
محجور : 3014
محجوریت : 3014
محجوز : 3014
محدب : 3277
محدث : 3278, 3288
محدثات : 3288
محدثه : 3278
محدثین : 3278
محدد : 3278
محدر : 3278

مثول : 3411
مثوی : 3167
مثیل : 3163
مج : 3098
مجاب : 3340
مجادل : 3098, 3341
مجادلات : 3340
مجادله : 3340
مجادیف : 3098
مجاذیب : 3099
مجارات : 3341
مجارحه : 3341
مجارزه : 3341
مجاری : 3098
مجاز : 3098, 3342
مجازاً : 3098
مجازات : 3342
مجازاةً : 3342
مجازیات : 3342
مجازیه : 3342
مجازفه : 3342
مجازی : 3099
مجاسر : 3341
مجاسرت : 3341
مجاع : 3098
مجاعة : 3098
مجاعه : 3098
مجال : 2997, 3098
مجالده : 3341
مجالس : 3098, 3341
مجالست : 3341
مجالسه : 3341
مجالی : 3098
مجامر : 3098
مجامع : 3098
مجامعت : 3341
مجامعه : 3341
مجاملت : 3341
مجامله : 3341
مجامیع : 3098
مجان : 3099
مجاناً : 3099
مجانب : 3341
مجانبت : 3341
مجانس : 3341
مجانست : 3341
مجانق : 3098
مجانی : 3099
مجانیت : 3099
مجانیق : 3098
مجانین : 3098
مجاهد : 3341
مجاهدات : 3341
مجاهدانه : 3341
مجاهده : 3341
مجاهدین : 3341
مجاهرت : 3341
مجاهرةً : 3341
مجاهره : 3341
مجاوبه : 3341
مجاودت : 3342
مجاور : 3342
مجاوران : 3342
مجاورت : 3342
مجاوز : 3342
مجاوزه : 3342
مجبر : 3342
مجبره : 3342
مجبوب : 3099
مجبور : 3099
مجبوراً : 3099
مجبوری : 3099
مجبوریت : 3099
مجبوریه : 3099
مجبول : 3099
مجبوله : 3099
مجتبی : 3344
مجتث : 3345
مجتر : 3345
مجترن : 3345
مجتره : 3345
مجتری : 3345
مجتلب : 3344
مجتمع : 3344
مجتمعاً : 3344
مجتمعه : 3344
مجتنا : 3344
مجتنب : 3344
مجتنح : 3344
مجتهد : 3344, 3345
مجتهدین : 3344
مجتهز : 3344
مجتور : 3345
مجثه : 3212
مجد : 3099, 3344
مجدار : 3211
مجداف : 3211
مجدانه : 3344
مجدد : 3342
مجدّداً : 3342
مجددانه : 3342
مجدده : 3342
مجددین : 3342
مجددیه : 3342
مجدر : 3342
مجدل : 3211
مجدود : 3099
مجدور : 3099
مجدول : 3099
مجذوب : 3102, 3103
مجذوبیت : 3102
مجذوبین : 3102
مجذور : 3103
مجذوم : 3102
مجرب : 3343
مجربات : 3343
مجربان : 3343
مجربین : 3343
مجرد : 3212, 3343
مجردات : 3343
مجرده : 3212
مجردیت : 3343
مجرفه : 3212
مجرم : 3344, 3345
مجرمیت : 3344
مجرمین : 3344
مجره : 3100
مجروح : 3102
مجروحه : 3102
مجروحیت : 3102
مجروحین : 3102
مجرور : 3102
مجرورات : 3102
مجروف : 3102
مجری : 3102
مجزام : 3212
مجزوم : 3102
مجزومه : 3102
مجسم : 3343
مجسمات : 3344
مجسمه : 3343, 3344
مجعد : 3340
مجعول : 3102
مجعوله : 3102
مجف : 3342
مجفف : 3342
مجل : 3100
مجلا : 3100, 3343
مجلات : 3100
مجلجل : 3343
مجلد : 3343
مجلدات : 3343
مجلدخانه : 3343
مجلده : 3343
مجلدین : 3343
مجلس : 3100
مجلس آرا : 3101
مجلس افروز : 3101
مجلس فروز : 3101
مجلسی : 3101
مجلسیان : 3101
مجله : 3100
مجلو : 3101
مجلوب : 3101
مجلوبیت : 3101
مجلوبین : 3101
مجلی : 3343, 3344
مجلیات : 3343
مجمجه : 3101
مجمد : 3343
مجمده : 3101
مجمر : 3101, 3212
مجمره : 3101, 3212
مجمع : 3101
مجمعه : 3101
مجمل : 3344
مجملاً : 3344
مجموع : 3101
مجموعاً : 3101
مجموعة : 3101
مجموعه : 3101
مجموعیت : 3101
مجن : 3100, 3212
مجنب : 3343
مجنح : 3343
مجنه : 3100, 3212
مجنوب : 3102
مجنون : 3102
مجنونانه : 3102
مجنونه : 3102

متهزجانه : 3434
متهزجين : 3434
متهزز : 3434
متهكم : 3433
متهكمانه : 3433
متهلل : 3433
متهم : 3462
متهميت : 3462
متهنج : 3433
متهود : 3433
متهور : 3433
متهورانه : 3433
متهيب : 3433
متهيج : 3434
متهيجانه : 3434
متهيجه : 3434
متهيم : 3434
متهيمانه : 3434
متهيمين : 3434
متهيى : 3433
متواتر : 3459
متواتراً : 3459
متواتره : 3459
متواثب : 3459
متواثق : 3458
متواجد : 3458
متواجه : 3458
متواجهاً : 3458
متواد : 3458
متوادع : 3458
متوارث : 3458
متوارد : 3458
متوارده : 3458
متواری : 3458
متوازن : 3459
متوازنه : 3459
متوازی : 3459
متوازياً : 3459
متوازيت : 3459
متوازيه : 3459
متواصل : 3459
متواصله : 3459
متواصی : 3459
متواضع : 3459
متواضعانه : 3459
متواضعين : 3459
متواطی : 3459
متواعد : 3458
متواعدين : 3458
متوافر : 3458
متوافره : 3458
متوافق : 3458
متوافقه : 3458
متواكل : 3458
متوالد : 3458
متوالی : 3458
متوالياً : 3458
متواليه : 3458
متوتر : 3460
متوتره : 3460
متوثب : 3460
متوجد : 3459
متوجع : 3459
متوجعانه : 3459
متوجه : 3459
متوجهاً : 3459
متوجهانه : 3459
متوجهين : 3459
متوحد : 3458
متوحش : 3458
متوحشانه : 3458
متودد : 3459
متوددانه : 3459
متوددە : 3459
متورث : 3460
متورط : 3460
متورق : 3460
متورم : 3460
متورماً : 3460
متورمه : 3460
متورمون : 3460
متورمين : 3460
متوزع : 3461
متوسخ : 3460
متوسد : 3460
متوسداً : 3460
متوسع : 3460
متوسعه : 3460
متوسق : 3460
متوسقانه : 3460
متوسل : 3460
متوسلاً : 3460
متوسم : 3460
متوشح : 3459, 3460
متوصط : 3325
متوصطه : 3325
متوصطين : 3325
متوصل : 3325, 3459
متوصله : 3325
متوضح : 3325, 3459
متوضحه : 3459
متوضی : 3459
متوطن : 3325, 3459
متوطنه : 3325
متوغل : 3458
متوغلين : 3458
متوفا : 3459
متوفات : 3459
متوفق : 3458, 3460
متوفی : 3459
متوقد : 3458
متوقر : 3458
متوقرين : 3458
متوقع : 3458
متوقعانه : 3458
متوقف : 3458
متوقی : 3458
متوكل : 3460
متوكلاً : 3460
متوكلانه : 3460
متولد : 3460
متولدات : 3460
متولده : 3460
متوله : 3460
متولهانه : 3460
متولول : 3460
متولی : 3460
متون : 3463
متوهم : 3460
متوهمانه : 3460
متوهمين : 3460
متويل : 3460
متی : 3172
متيبس : 3461
متيسر : 3461
متيقظ : 3461
متيقظانه : 3461
متيقظه : 3461
متيمم : 3461
متيمّماً : 3461
متيممانه : 3461
متيمن : 3461
متيمّناً : 3461
متين : 3175
متينانه : 3176
متينه : 3175
مثاب : 3159, 3391
مثابرت : 3391
مثابه : 3159
مثاقب : 3160
مثاقيل : 3160
مثال : 3238, 3392
مثالب : 3160
مثالث : 3160
مثانه : 3161
مثانی : 3161
مثاوی : 3161
مثبت : 3394, 3398
مثبته : 3394
مثقاب : 3239
مثقال : 3239
مثقب : 3205, 3314, 3392
مثقل : 3392
مثقوب : 3164
مثل : 3068, 3161, 3238, 3240, 3411
مثلا : 3162
مثلاً : 3162
مثلبه : 3164
مثلث : 3395, 3396
مثلثات : 3395
مثلثه : 3395
مثلثی : 3395
مثللو : 3238
مثلوث : 3164
مثلی : 3240
مثمر : 3398
مثمره : 3398
مثمن : 3396
مثمنه : 3396
مثنائی : 3165
مثنائيت : 3396
مثنات : 3396
مثنوی : 3165
مثنوی خوان : 3165
مثنويات : 3165
مثنی : 3165, 3396
مثوبات : 3166
مثوبه : 3166

متماسك : 3447
متماشي : 3447
متمالك : 3447
متمايز : 3447
متمايل : 3447
متمايلانه : 3447
متمتع : 3448
متمثل : 3448
متمجد : 3447
متمجس : 3447
متمحض : 3447
متمحل : 3447
متمخط : 3447
متمدح : 3447
متمدحانه : 3447
متمدحين : 3447
متمدن : 3447
متمدنه : 3447
متمرد : 3448
متمردانه : 3448
متمردين : 3448
متمرق : 3448
متمركز : 3448
متمرن : 3448
متمزق : 3448
متمسح : 3448
متمسخ : 3448
متمسخر : 3448
متمسخرانه : 3448
متمسخرين : 3448
متمسك : 3448
متمسكن : 3448
متمشط : 3447
متمشق : 3448
متمشي : 3448
متمطر : 3447
متمكن : 3447
متمكنه : 3447

متملق : 3447
متملقانه : 3447
متملك : 3447
متملل : 3447
متململ : 3447
متملي : 3447
متمم : 3448
متممه : 3448
متمنا : 3447
متمني : 3447, 3448
متمنيانه : 3448
متمهد : 3447
متمهدي : 3447
متمهديانه : 3447
متمهر : 3447
متمهرين : 3447
متموج : 3448
متموجه : 3448
متمول : 3448
متمولان : 3448
متمولانه : 3448
متموله : 3448
متمولين : 3448
متميز : 3448
متميزان : 3448
متميزه : 3448
متميزين : 3448
متميع : 3448
متن : 3175, 3176
متناجي : 3448
متناجيانه : 3448
متناخض : 3449
متناد : 3449
متنادر : 3449
متنادم : 3449
متنادي : 3449
متنازع : 3450
متنازعين : 3450

متناسب : 3449
متناسباً : 3449
متناسبه : 3449
متناسر : 3449
متناسق : 3449
متناسقه : 3449
متناسل : 3449
متناشد : 3450
متناصر : 3449
متناطح : 3450
متناظر : 3450
متناظراً : 3450
متناظره : 3450
متنافر : 3449
متنافس : 3449
متنافي : 3449
متناقص : 3449
متناقض : 3449
متناكح : 3449
متناكر : 3449
متناهي : 3449
متناهيت : 3449
متناوب : 3450
متناوبه : 3450
متناول : 3450
متناولين : 3450
متناوم : 3450
متناومانه : 3450
متناومين : 3450
متنبت : 3450
متنبج : 3450
متنبه : 3450
متنبي : 3450
متنثر : 3451
متنحنح : 3449
متنحنحانه : 3449
متنحنحين : 3449
متنخم : 3449

متنخي : 3449
متندم : 3450
متندمانه : 3450
متندمين : 3450
متنزل : 3451
متنزلاً : 3451
متنزلانه : 3451
متنزلين : 3451
متنزه : 3451
متنزهات : 3451
متنزهانه : 3451
متنزهه : 3451
متنزهين : 3451
متنسج : 3451
متنسق : 3451
متنسك : 3451
متنسم : 3451
متنسمانه : 3451
متنشب : 3451
متنشر : 3451
متنشط : 3451
متنشف : 3451
متنصب : 3449
متنصح : 3449
متنصحانه : 3449
متنصر : 3449
متنصص : 3450
متنظر : 3450
متنظرانه : 3450
متنظف : 3450
متنظم : 3450
متنعم : 3449
متنعمانه : 3449
متنعمين : 3449
متنغم : 3449
متنفخ : 3450
متنفذ : 3450
متنفذان : 3450

متنفر : 3450
متنفرانه : 3450
متنفس : 3450
متنفل : 3450
متنقد : 3450
متنقل : 3449
متنكر : 3450
متنكراً : 3450
متنكرانه : 3450
متنكس : 3451
متنمر : 3451
متنمرانه : 3451
متنمل : 3451
متنوحانه : 3451
متنور : 3451
متنوع : 3451
متنوم : 3451
مته : 3177
متهاتر : 3432
متهاجم : 3430
متهاجمانه : 3430
متهاجمين : 3430
متهاجي : 3430
متهاجيانه : 3430
متهارم : 3431
متهارمانه : 3431
متهارمين : 3431
متهافت : 3430
متهافتانه : 3430
متهالك : 3431
متهالكانه : 3431
متهاون : 3433
متهتك : 3433
متهجد : 3433
متهجي : 3433
متهدم : 3433
متهدي : 3433
متهزج : 3434

متقاتل : 3435
متقادم : 3434
متقارب : 3435
متقاربه : 3435
متقاربیت : 3435
متقارن : 3435
متقاسم : 3435
متقاسمین : 3435
متقاصر : 3435
متقاصرانه : 3435
متقاصرین : 3435
متقاضی : 3436
متقاطر : 3435
متقاطع : 3435
متقاطعین : 3435
متقاعد : 3434
متقاعدین : 3434
متقامر : 3435
متقبض : 3434
متقبل : 3434
متقدس : 3434
متقدم : 3434
متقدمه : 3434
متقدمین : 3434
متقرب : 3435
متقربه : 3435
متقربین : 3435
متقرح : 3435
متقرر : 3435
متقرره : 3435
متقشع : 3435
متقصی : 3435
متقطر : 3435
متقطع : 3435
متقلب : 3434
متقلبین : 3437
متقلد : 3434
متقلدین : 3434

متقاتل : 3435
متقادم : 3434
متقارب : 3435
متقاربه : 3435
متقاربیت : 3435
متقارن : 3435
متقاسم : 3435
متقاسمین : 3435
متقاصر : 3435
متقاصرانه : 3435
متقاصرین : 3435
متقاضی : 3436
متقاطر : 3435
متقاطع : 3435
متقاطعین : 3435
متقاعد : 3434
متقاعدین : 3434
متقامر : 3435
متقبض : 3434
متقبل : 3434
متقدس : 3434
متقدم : 3434
متقدمه : 3434
متقدمین : 3434
متقرب : 3435
متقربه : 3435
متقربین : 3435
متقرح : 3435
متقرر : 3435
متقرره : 3435
متقشع : 3435
متقصی : 3435
متقطر : 3435
متقطع : 3435
متقلب : 3434
متقلبین : 3437
متقلد : 3434
متقلدین : 3434

متقاص : 3435
متقاصه : 3435
متقال : 3434
متقمص : 3435
متقن : 3463
متقوت : 3436
متقوص : 3436
متقول : 3435
متقولانه : 3436
متقوم : 3435, 3436
متقوی : 3435
متقی : 3462
متقیح : 3436
متقیحه : 3436
متقید : 3436
متقیدانه : 3436
متقیدین : 3436
متقین : 3461
متکا : 3462
متکایر : 3434
متکاثر : 3435
متکاثره : 3435
متکاثف : 3435
متکاسل : 3435
متکاسلانه : 3435
متکاسلین : 3435
متکاسلیه : 3435
متکافی : 3434
متکافیاً : 3434
متکافیه : 3434
متکالب : 3434
متکالبانه : 3434
متکالبین : 3434
متکامل : 3435
متکاملانه : 3435
متکاملین : 3435
متکاهل : 3434
متکاید : 3436

متکایدانه : 3436
متکایدین : 3436
متکبر : 3436
متکبرانه : 3436
متکبرین : 3436
متکثر : 3437
متکحل : 3436
متکحلین : 3436
متکحن : 3436
متکحنانه : 3436
متکحنین : 3436
متکدر : 3436
متکدرانه : 3436
متکدرین : 3436
متکرر : 3436
متکرره : 3436
متکره : 3436
متکرهانه : 3436
متکسر : 3437
متکشف : 3437
متکفل : 3436
متکفلانه : 3436
متکفلین : 3436
متکلس : 3436
متکلف : 3436
متکلفانه : 3436
متکلفین : 3436
متکلم : 3436
متکلمین : 3436
متکمل : 3436
متکملانه : 3436
متکملین : 3436
متکمن : 3436
متکون : 3437
متکی : 3463
متکیس : 3437
متکیسانه : 3437
متکیمین : 3437

متکیف : 3437
متکیه : 3463
متلاحظ : 3437
متلاحظین : 3437
متلاحق : 3437
متلاحمه : 3437
متلاشی : 3437
متلاشیانه : 3438
متلاصق : 3437
متلاصقه : 3437
متلاطف : 3438
متلاطم : 3438
متلاطمه : 3438
متلاعب : 3437
متلاعن : 3437
متلافی : 3437
متلاقم : 3437
متلاقی : 3437
متلاهی : 3437
متلاهیانه : 3437
متلبس : 3438
متاثم : 3438
متلجلج : 3438
متلحز : 3437
متلذذ : 3438
متلذذانه : 3438
متلذذه : 3438
متلزج : 3438
متلاصص : 3437
متلطخ : 3438
متلطف : 3438
متلطفانه : 3438
متلظی : 3438
متلعب : 3437
متلعثم : 3437
متلعثمانه : 3437

متلعثمین : 3437
متلف : 3462
متلفت : 3438
متلفتانه : 3438
متلفظ : 3437
متلفف : 3438
متلفه : 3462
متلقب : 3437
متلقط : 3437
متلقم : 3437
متلقی : 3437
متلمذ : 3438
متلمذانه : 3438
متلمذین : 3438
متلمس : 3438
متلمع : 3438
متلهب : 3438
متلهف : 3438
متلهفانه : 3438
متلهفین : 3438
متلهی : 3438
متلوث : 3438
متلون : 3438
متلونانه : 3438
متلیث : 3438
متلیثانه : 3438
متلین : 3438
متم : 3462
متماثل : 3447
متماجد : 3438
متمادی : 3438
متمادیاً : 3438
متمادیت : 3438
متمارض : 3447
متمارضانه : 3447
متمارضین : 3447
متمازح : 3447
متماس : 3447

متعجب : 3419
متعجبانه : 3419
متعجبه : 3419
متعجل : 3419
متعجلانه : 3419
متعجلين : 3419
متعجين : 3419
متعدد : 3419
متعدده : 3419
متعدی : 3419
متعديه : 3419
متعذر : 3422
متعذره : 3422
متعرب : 3421
متعربه : 3421
متعرس : 3421
متعرض : 3421
متعرف : 3421
متعرق : 3421
متعری : 3421
متعزب : 3422
متعزبانه : 3422
متعزبين : 3422
متعزز : 3422
متعزل : 3422
متعسر : 3421
متعسره : 3421
متعسف : 3421
متعشق : 3421
متعصب : 3321, 3421
متعصبانه : 3321, 3421
متعصبين : 3321
متعضد : 3419
متعضو : 3321
متعضی : 3422
متعضيه : 3422
متعطر : 3321, 3422

متعطره : 3321, 3422
متعطس : 3422
متعطف : 3422
متعطفانه : 3422
متعطل : 3321, 3326
متعظم : 3321, 3422
متعظمانه : 3321, 3422
متعفف : 3419
متعففانه : 3420
متعففين : 3420
متعفن : 3420
متعقد : 3420
متعقل : 3420
متعقلانه : 3420
متعقلين : 3420
متعلق : 3420
متعلقات : 3420
متعلقه : 3420
متعلل : 3420
متعلمين : 3420
متعلن : 3421
متعمد : 3421
متعمدانه : 3421
متعمدين : 3421
متعمق : 3421
متعمم : 3421
متعممه : 3421
متعمی : 3421
متعنت : 3421
متعنتانه : 3421
متعند : 3421
متعندانه : 3421
متعنی : 3421
متعنيانه : 3421
متعه : 3418
متعهد : 3420
متعهدين : 3420
متعوب : 3177

متعوج : 3422
متعود : 3422
متعوذ : 3422
متعوض : 3422
متعوق : 3422
متعيش : 3422
متعين : 3422
متعينان : 3422
متعينه : 3422
متغابن : 3429
متغابی : 3429
متغابيانه : 3429
متغافل : 3429
متغافلانه : 3429
متغالب : 3429
متغامز : 3429
متغامزين : 3429
متغاير : 3429
متغدی : 3429
متغذی : 3430
متغرب : 3429
متغربين : 3429
متغرده : 3429
متغرر : 3429
متغزل : 3430
متغسل : 3429
متغشی : 3429
متغضب : 3430
متغفل : 3429
متغلب : 3429
متغلبانه : 3429
متغلبه : 3429
متغلبين : 3429
متغلط : 3429
متغلف : 3429
متغلی : 3429
متغمد : 3429
متغمده : 3429

متغنج : 3429
متغنی : 3429
متغنيانه : 3429
متغور : 3429
متغول : 3429
متغيب : 3429
متغيبه : 3429
متغير : 3430
متغيرانه : 3430
متغيظ : 3430
متغيم : 3430
متفاحش : 3427
متفاخر : 3427
متفاضل : 3427
متفأل : 3428
متفألانه : 3428
متفألين : 3428
متفاوت : 3427
متفاوته : 3427
متفايد : 3427
متفتت : 3428
متفجر : 3427
متفجع : 3427
متفحص : 3427
متفحصانه : 3427
متفخر : 3427
متفخرانه : 3427
متفرج : 3428
متفرجين : 3428
متفرح : 3428
متفرد : 3428
متفردانه : 3428
متفردين : 3428
متفرز : 3428
متفرس : 3428
متفرش : 3428
متفرع : 3428
متفرعات : 3428

متفرعن : 3428
متفرغ : 3428
متفرق : 3428
متفرقه : 3428
متفسح : 3428
متفصم : 3427
متفضل : 3427
متفضلانه : 3427
متفضلين : 3427
متفطر : 3427
متفطن : 3322, 3427
متفق : 3462
متفقاً : 3462
متفقد : 3427
متفقه : 3427, 3462
متفقهين : 3427
متفكر : 3428
متفكرانه : 3428
متفكره : 3428
متفكرين : 3428
متفكك : 3428
متفلس : 3428
متفلسف : 3428
متفلق : 3428
متفنن : 3428
متفننانه : 3428
متفهم : 3428
متفوض : 3429
متفوضين : 3429
متفوق : 3428
متفوقانه : 3428
متفوقين : 3429
متفوه : 3428
متقابل : 3434
متقابلاً : 3434
متقابلتان : 3434
متقابله : 3434
متقابليت : 3434

متشبثين : 3456
متشبك : 3456
متشبه : 3456
متشبهانه : 3456
متشبهين : 3456
متشتت : 3457
متشتته : 3457
متشتى : 3457
متشجر : 3456
متشجع : 3456
متشجعانه : 3456
متشجعين : 3456
متشخص : 3455
متشدد : 3456
متشدده : 3456
متشدق : 3455, 3456
متشدقانه : 3456
متشدقين : 3456
متشرع : 3457
متشرعانه : 3457
متشرف : 3457
متشعب : 3456
متشعر : 3456
متشفى : 3456
متشكر : 3457
متشكرانه : 3457
متشكره : 3457
متشكك : 3456
متشكل : 3456
متشكى : 3456
متشلشل : 3457
متشمر : 3457
متشمس : 3457
متشمل : 3457
متشمم : 3457
متشنج : 3457
متشنف : 3457
متشهب : 3456

متشهد : 3456
متشهى : 3456
متشوش : 3457
متشوق : 3457
متشوقانه : 3457
متشوقين : 3457
متشيخ : 3457
متشيد : 3457
متشيده : 3457
متشيطن : 3457
متشيع : 3457
متشيعين : 3457
متصابى : 3453
متصابيانه : 3453
متصاحب : 3453
متصاحبين : 3453
متصادف : 3453
متصادفين : 3453
متصادم : 3453
متصاعد : 3453
متصاغر : 3453
متصافح : 3453
متصالب : 3454
متصالبه : 3454
متصالح : 3454
متصالخ : 3454
متصالحين : 3454
متصبر : 3323, 3453
متصبى : 3323, 3453
متصبيانه : 3323, 3453
متصدر : 3323
متصدرانه : 3323
متصدرين : 3323
متصدع : 3323
متصدق : 3323
متصدقين : 3323
متصدى : 3323
متصرف : 3323

متصرفانه : 3324
متصرفيت : 3324
متصرم : 3324
متصعب : 3453
متصعد : 3453
متصف : 3330
متصفه : 3330
متصفى : 3323
متصل : 3330
متصلاً : 3330
متصلب : 3323
متصلبانه : 3323
متصلف : 3323
متصلفانه : 3323
متصلفين : 3323
متصلقه : 3455
متصله : 3330
متصنع : 3323
متصنعانه : 3323
متصنعين : 3323
متصوت : 3324
متصور : 3324
متصوف : 3324
متصوفانه : 3324
متصوفه : 3324
متصوفين : 3324
متصيف : 3324
متضاحك : 3426
متضاحكه : 3426
متضارب : 3426, 3461
متضاعف : 3461
متضاعفه : 3461
متضجر : 3326
متضجع : 3326
متضح : 3463
متضد : 3461
متضده : 3461
متضرر : 3326

متضرع : 3326
متضرعانه : 3326
متضرعين : 3326
متضمن : 3326
متضوع : 3326
متضيق : 3461
متطالى : 3457
متطاول : 3325, 3457
متطبب : 3457
متطبت : 3324
متطبع : 3457
متطبق : 3324
متطحر : 3324
متطرب : 3324, 3457
متطربانه : 3324, 3457
متطربين : 3324
متطرف : 3324
متطرق : 3324
متطعم : 3324
متطفل : 3324
متطهر : 3457
متطوس : 3325, 3457
متطوع : 3325
متطوعه : 3325
متطوف : 3457
متطوق : 3325
متطيب : 3325, 3457
متطير : 3325, 3457
متطيرانه : 3457
متطيرين : 3458
متظاهر : 3461
متظرف : 3326
متظرفانه : 3326
متظرفين : 3326
متظلل : 3326
متظلم : 3326
متظلمانه : 3326
متظلمين : 3326

متظنن : 3326
متظنى : 3326
متظهر : 3461
متعاتى : 3421
متعادل : 3419
متعادى : 3419
متعارض : 3421
متعارف : 3421
متعارفه : 3421
متعاسر : 3421
متعاشر : 3421
متعاضد : 3422
متعاطف : 3421
متعاظم : 3422
متعاقب : 3420
متعاقباً : 3420
متعاقبه : 3420
متعاقد : 3420
متعاقدين : 3420
متعال : 3418, 3420
متعالم : 3420
متعالمانه : 3420
متعالمه : 3420
متعالى : 3420
متعاليه : 3420
متعامى : 3421
متعاميانه : 3421
متعاميه : 3421
متعانق : 3421
متعاهد : 3420
متعاون : 3422
متعب : 3462
متعبد : 3419
متعبدانه : 3419
متعبدين : 3419
متعبس : 3419
متعبسانه : 3419
متعبه : 3172

متذكر : 3462
متذلل : 3462
متذللانه : 3462
متذوق : 3462
متراحي : 3451
مترادف : 3451
مترادفه : 3451
متراسل : 3452
متراصف : 3452
متراضي : 3452
متراعد : 3452
مترافع : 3451
مترافعان : 3451
مترافق : 3451
مترافقه : 3451
متراكب : 3452
متراكم : 3452
متراكمه : 3452
متربص : 3451
متربع : 3451
مترتب : 3453
مترجم : 3452
مترجمه : 3452
مترجمين : 3452
مترجي : 3452
مترحل : 3451
مترحم : 3451
مترحمانه : 3451
مترخر : 3451
متردد : 3452
مترددانه : 3452
مترددين : 3452
متردي : 3452
متروديه : 3452
مترز : 3175
مترس : 3175
مترسب : 3453
مترسم : 3453
مترشح : 3453
مترشف : 3453
مترصد : 3322, 3452
مترصدانه : 3323
مترصدين : 3323, 3452
مترفع : 3452
مترفق : 3452
مترفقانه : 3452
مترفقين : 3452
مترفه : 3452
مترفهانه : 3452
مترفهه : 3452
مترفهين : 3452
مترقب : 3452
مترقّباً : 3452
مترقص : 3452
مترقي : 3452
مترقيانه : 3452
مترقيه : 3452
متركب : 3452
متركن : 3453
مترمرم : 3453
مترمرمانه : 3453
مترمرمين : 3453
مترنح : 3453
مترنخانه : 3453
مترنم : 3453
مترنمانه : 3453
مترنمين : 3453
مترهب : 3452
مترهبانه : 3452
مترهبين : 3452
متروح : 3453
متروك : 3177
متروكات : 3107, 3177
متروكه : 3177
متروكيت : 3177
متزاحف : 3461
متزاحفانه : 3461
متزاحم : 3461
متزاحمه : 3461
متزاحمين : 3461
متزاول : 3461
متزايد : 3461
متزبد : 3461
متزقم : 3461
متزقمانه : 3461
متزقمين : 3461
متزكي : 3461
متزلزل : 3462
متزلق : 3462
متزمل : 3462
متزنبر : 3462
متزندق : 3462
متزهد : 3461
متزهدانه : 3461
متزهدين : 3461
متزهر : 3461
متزوج : 3462
متزوجين : 3462
متزود : 3462
متزودين : 3462
متزور : 3461
متزين : 3462
متسائل : 3453
متسابق : 3453
متسارع : 3454
متساع : 3455
متساقط : 3454
متسأل : 3454
متسألانه : 3454
متسالف : 3454
متسالق : 3454
متسألين : 3454
متسامح : 3454
متساند : 3454
متساهل : 3453
متساهلانه : 3453
متساهلين : 3453
متساوي : 3454
متساوياً : 3454
متسايف : 3454
متسبب : 3454
متستر : 3455
متسجد : 3454
متسخن : 3453
متسرع : 3455
متسري : 3455
متسع : 3463
متسعا : 3463
متسفل : 3454
متسفلانه : 3454
متسفه : 3454
متسقف : 3454
متسكر : 3454
متسكن : 3454
متسلب : 3455
متسلح : 3455
متسلحه : 3455
متسلحين : 3455
متسلسل : 3455
متسلسلاً : 3455
متسلمله : 3455
متسلط : 3454
متسلطانه : 3454
متسلطين : 3454
متسلق : 3454
متسلقه : 3454
متسلم : 3455
متسلي : 3454
متسليانه : 3455
متسليه : 3454
متسم : 3463
متسمم : 3455
متسممه : 3455
متسمن : 3455
متسمي : 3455
متسنه : 3455
متسهر : 3454
متسهرانه : 3454
متسهرين : 3454
متسوب : 3455
متسوك : 3455
متسوي : 3455
متسيب : 3455
متسيبانه : 3455
متسيبين : 3455
متسيد : 3455
متشابه : 3455
متشابهاً : 3455
متشابهات : 3455
متشابهه : 3455
متشاتم : 3456
متشاقه : 3456
متشاجر : 3455
متشاجرانه : 3455
متشاجرين : 3455
متشارك : 3456
متشاشع : 3456
متشاعر : 3456
متشاعرانه : 3456
متشاعريت : 3456
متشاعرين : 3456
متشاكل : 3456
متشاكي : 3456
متشأم : 3456
متشاور : 3456
متشبث : 3456
متشبثانه : 3456
متشبثه : 3456

متجاوره : 3424
متجاوز : 3424
متجاوزانه : 3424
متجاوزين : 3424
متجاول : 3424
متجبر : 3424
متجبرانه : 3424
متجبره : 3424
متجدد : 3425
متجددانه : 3425
متجدده : 3425
متجددين : 3425
متجرد : 3425
متجرع : 3425
متجزی : 3425
متجسد : 3425
متجسس : 3425
متجسسانه : 3425
متجسسين : 3425
متجسم : 3425
متجفف : 3425
متجففه : 3425
متجلد : 3425
متجلدانه : 3425
متجلی : 3425
متجمد : 3425
متجمع : 3425
متجمعين : 3425
متجمل : 3425
متجملانه : 3425
متجملين : 3425
متجنب : 3425
متجنن : 3425
متجنننانه : 3425
متجنی : 3425
متجهز : 3425
متجوز : 3425
متجوزانه : 3425

متجوزين : 3425
متجوشن : 3425
متجوف : 3425
متحارب : 3431
متحاربه : 3431
متحاسد : 3432
متحالف : 3431
متحامق : 3431
متحامقانه : 3431
متحامی : 3431
متحاميانه : 3431
متحب : 3430
متحبس : 3430
متحبسانه : 3430
متحبه : 3430
متحثر : 3432
متحثره : 3432
متحجر : 3430
متحجره : 3430
متحجم : 3430
متحد : 3462
متحداً : 3462
متحدب : 3430
متحدث : 3430
متحدثه : 3430
متحدر : 3430
متحده : 3462
متحدی : 3430
متحذر : 3433
متحذرانه : 3433
متحزرانه : 3432
متحزرت : 3432
متحزرك : 3432
متحركيت : 3432
متحرم : 3432
متحرمانه : 3432
متحری : 3432
متحريانه : 3432
متحزب : 3433

متحزن : 3433
متحسر : 3432
متحسرانه : 3432
متحسس : 3432
متحسسانه : 3432
متحشد : 3432
متحشده : 3432
متحشدين : 3432
متحصص : 3432
متحصل : 3432
متحصن : 3432
متحصنه : 3432
متحضع : 3433
متحضعانه : 3433
متحطم : 3433
متحطمه : 3433
متحف : 3175, 3328
متحفظ : 3430
متحفظين : 3430
متحقد : 3430
متحقق : 3430
متحققه : 3430
متحكم : 3430
متحكمانه : 3430
متحكمه : 3430
متحكمين : 3430
متحلحل : 3430
متحلل : 3431
متحلله : 3431
متحلم : 3431
متحلی : 3431
متحمض : 3431
متحمق : 3431
متحمل : 3431
متحملانه : 3431
متحملين : 3431
متحمی : 3431
متحنن : 3431

متحنی : 3431
متحور : 3433
متحول : 3433
متحير : 3433
متحيرانه : 3433
متحيرين : 3433
متحيز : 3433
متحيزان : 3433
متحيل : 3433
متحيله : 3433
متخارش : 3431
متخاشع : 3432
متخاشعه : 3432
متخاشی : 3432
متخاشيانه : 3432
متخاصم : 3432
متخاصمين : 3432
متخاطب : 3432
متخالف : 3431
متخدر : 3430
متخدره : 3430
متخدش : 3430
متخدع : 3430
متخذ : 3462
متخذه : 3462
متخرش : 3432
متخرشيت : 3432
متخرق : 3431
متخشب : 3432
متخشع : 3432
متخشن : 3432
متخشيانه : 3432
متخضر : 3433
متخطر : 3432
متخطی : 3433
متخفف : 3430
متخلد : 3431
متخلص : 3431

متخلط : 3431
متخلف : 3431
متخلق : 3431
متخلقه : 3431
متخلی : 3431
متخمر : 3431
متخوف : 3433
متخوفانه : 3433
متخوفه : 3433
متخير : 3430
متدائر : 3426
متداخل : 3426
متدارك : 3426
متدافع : 3425
متدافعاً : 3425
متدافعانه : 3425
متداول : 3426
متداوله : 3426
متداوی : 3426
متدبر : 3426
متدبرانه : 3426
متدثر : 3426
متدجه : 3426
متدرج : 3426
متدرس : 3426
متدرع : 3426
متدفن : 3426
متدلی : 3426
متدليانه : 3426
متدنس : 3426
متدنی : 3426
متدهش : 3426
متدهن : 3426
متدهی : 3426
متدهيانه : 3426
متدين : 3426
متدينه : 3426
متذبذب : 3461

مبزغ : 3211
مبزين : 3339
مبسوط : 3097
مبسوطاً : 3097
مبسوطه : 3097
مبشر : 3339, 3340
مبشرات : 3339
مبشرةً : 3338
مبشره : 3339
مبشرين : 3339
مبشوره : 3098
مبشوش : 3098
مبصر : 3270
مبصره : 2997
مبصوص : 3097
مبضع : 3211, 3340
مبطال : 3270
مبطل : 3270, 3340
مبطله : 3340
مبطن : 3270, 3338
مبطون : 3098
مبطى : 3340
مبعث : 3096
مبعد : 3339
مبعوث : 3098
مبعوثان : 3098
مبعوثيت : 3098
مبغوض : 3096
مبكى : 3340
مبلع : 3211
مبلغ : 3097, 3211, 3339
مبلوع : 3097
مبلوعه : 3097
مبلول : 3097
مبلوله : 3097
مبنا : 3097
مبنى : 3097

مبنياً : 3097
مبهج : 3339
مبهم : 3339, 3382
مبهمات : 3339, 3382
مبهميت : 3339, 3382
مبهوت : 3097
مبهور : 3097
مبول : 3211, 3339
مبوله : 3211, 3339
مبيت : 3097, 3098
مبيح : 3339
مبيض : 3097, 3339
مبيضات : 3339
مبيضه : 3339
مبيضين : 3339
مبيع : 3097, 3339
مبين : 3339, 3340
مبينه : 3339
مت : 3172
متآثمت : 3419
متابع : 3418
متابعت : 3418
متابعين : 3418
متأثر : 3427
متأثراً : 3427
متأثرانه : 3427
متاجره : 3418
متأخر : 3420
متأخره : 3420
متأخرين : 3420
متأدب : 3426
متأدبانه : 3426
متأدبين : 3426
متأدى : 3426
متأذى : 3427
متارك : 3419
متاركه : 3419
متاركه نامه : 3419

متأسف : 3427
متأسفاً : 3427
متأسفانه : 3427
متاع : 3172
متأكد : 3426
متألف : 3426
متألم : 3426
متألمانه : 3426
متأله : 3426
متألهين : 3426
متأمر : 3427
متأمل : 3426
متأملانه : 3427
متأمم : 3427
متأمن : 3427
متأمه : 3447
متانت : 3174
متأنس : 3427
متأنى : 3427
متأنيانه : 3427
متاه : 3078
متأهب : 3426
متأهل : 3426
متأيد : 3427
متبادر : 3422
متبادل : 3422
متبادله : 3422
متبارز : 3423
متبارزين : 3423
متباعد : 3423
متباعده : 3423
متباعديت : 3423
متباقى : 3423
متباقيه : 3423
متباكى : 3423
متباله : 3423
متبالى : 3423
متباهى : 3422

متباهيانه : 3422
متبايعان : 3423
متباين : 3423
متباينه : 3423
متبتل : 3424
متبتّلاً : 3424
متبثر : 3424
متبحر : 3422
متبحرانه : 3422
متبحرين : 3422
متبختر : 3423
متبخترانه : 3423
متبخر : 3422
متبدع : 3423
متبدل : 3423
متبرد : 3423
متبرر : 3424
متبرز : 3424
متبرع : 3423
متبرقع : 3423
متبرك : 3423
متبرّكاً : 3424
متبركه : 3423
متبرى : 3423
متبسل : 3424
متبسم : 3424
متبسمانه : 3424
متبشبش : 3424
متبصبص : 3322, 3423
متبصصانه : 3418, 3423
متبصصين : 3423
متبصر : 3418, 3423
متبصرانه : 3423
متبصط : 3423
متبع : 3462
متبغض : 3422

متبكم : 3423
متبكمانه : 3423
متبلد : 3423
متبلر : 3423
متبلل : 3423
متبنى : 3423
متبهج : 3423
متبوع : 3174
متبوعه : 3174
متبوعيت : 3174
متبول : 3424
متبين : 3424
متبينه : 3424
متتابع : 3457
متتابعاً : 3457
متتابعه : 3457
متتبع : 3458
متتوج : 3458
متثائب : 3453
متثاقل : 3453
متثبت : 3454
متثقب : 3454
متثيب : 3455
متجائب : 3424
متجادل : 3424
متجادلانه : 3424
متجاذب : 3424
متجاسر : 3424
متجاسرانه : 3424
متجاسره : 3424
متجاسرين : 3424
متجاعد : 3424
متجانس : 3424
متجانسه : 3424
متجاهل : 3424
متجاهلانه : 3424
متجاوب : 3424
متجاور : 3424

مأمورين : 3132
مأمول : 3131
مأموله : 3131
مأمون : 3132
مامى : 3042
مامى لك : 3042
ماميلق : 3042
مانا : 3043
مانده : 3047
مانع : 3051
مانق : 3052
مانند : 3048
مانندە : 3048
مأنوس : 3144
مأنوسه : 3144
مأنوسيت : 3144
مانوله : 3052
مانويه : 3048
مانيوله : 3052
ماه : 3010
ماه آنه : 3013
ماهتاب : 3015
ماهچه : 3014
ماهر : 3015
ماهرانه : 3015
ماهره : 3015
ماهه : 3015
ماهو ريوسه لك : 3022
ماهودانه : 3022
ماهورخوان : 3022
ماهورك : 3022
ماهى : 3015, 3016
ماهيا : 3022
ماهيان : 3016
ماهيانه : 3016
ماهيت : 3016
ماهيه : 3016, 3022
ماوراء : 3083
ماورائى : 3083
ماوقع : 3083
ماوى : 3083
مأوى : 3178
مايتحلل : 3086
مايخوش : 3087
مايع : 3088
مايعات : 3088
مايعقل : 3090
مايعكس : 3090
مايعيت : 3088
مايفهميت : 3090
مايمون : 3088
مايمونباز : 3089
ماينقسم : 3086
ماينقسميت : 3086
مايه : 3085, 3086
مأيوس : 3188
مأيوساً : 3188
مأيوسانه : 3188
مأيوسه : 3188
مأيوسيت : 3188
مباح : 3269
مباحات : 3270
مباحث : 3096, 3337
مباحثات : 3336
مباحثه : 3337
مباحثين : 3337
مباحيت : 3270
مباخر : 3337
مباد : 3096
مبادا : 3096
مبادات : 3336
مبادر : 3336
مبادرت : 3336
مبادره : 3336
مبادل : 3336
مبادلات : 3336
مبادله : 3336
مبادى : 3096, 3336
مبارئه : 3337
مبارا : 3337
مبارات : 3337
مبارز : 3338
مبارزاً : 3338
مبارزات : 3338
مبارزان : 3338
مبارزانه : 3338
مبارزت : 3338
مبارزه : 3338
مبارزه گاه : 3338
مبارزين : 3338
مبارك : 3337
مباركه : 3338
مباركى : 3338
مباسطه : 3338
مباسل : 3338
مباسله : 3338
مباشر : 3338
مباشرت : 3338
مباشريه : 3338
مباشطه : 3270
مباصره : 3270, 3338
مباصقه : 3270
مباطشه : 3338
مباطنه : 3338
مباعد : 3336, 3337
مباعدت : 3336
مباعده : 3337
مباعله : 3336
مباغات : 3336
مباغته : 3336
مباغضه : 3336
مبال : 3096
مبالات : 3337
مبالاتكار : 3337
مبالاتكارانه : 3337
مبالغ : 3096
مبالغت : 3337
مبالغه : 3270, 3337
مبامه : 3336
مبانه : 3337
مبانى : 3096
مباهات : 3337
مباهله : 3337
مباهى : 3337
مبايعات : 3270
مبايعه : 3270, 3338
مباين : 3338
مباينت : 3338
مباينه : 3338
مبتدئين : 3340
مبتداء : 3382
مبتدع : 3340, 3382
مبتدعه : 3340, 3382
مبتدى : 3340
مبتديان : 3340
مبتديانه : 3340
مبتذل : 3340, 3382
مبتذله : 3340
مبترم : 3340
مبتسم : 3340
مبتغى : 3340
مبتغيات : 3340
مبتل : 3339
مبتلا : 3382
مبتلاع : 3340
مبتلايان : 3340, 3382
مبتلغ : 3340
مبتلى : 3340
مبتنى : 3340
مبتهج : 3340
مبتهل : 3340
مبتوته : 3098
مبثوث : 3097
مبجل : 3338
مبحاث : 3096
مبحوث : 3097
مبحوص : 3097
مبخل : 3270
مبدأ : 3096
مبدأيت : 3096
مبدع : 3338
مبدعات : 3338
مبدعه : 3338
مبدل : 3339
مبدله : 3339
مبذول : 3098
مبذوليت : 3098
مبر : 3096
مبرئه : 3211
مبرا : 3339
مبرات : 3096, 3339
مبرد : 3211, 3339, 3340
مبرر : 3339
مبرز : 3340
مبرقع : 3339
مبرقعه : 3339
مبرم : 3340
مبرمه : 3340
مبره : 3096
مبرهن : 3339
مبرود : 3097
مبرور : 3097
مبروره : 3097
مبروز : 3097
مبروص : 3097
مبروك : 3097
مبروكه : 3097
مبزر : 3211, 3339
مبزره : 3339

ماء : 2994
مائتين : 3214
مائده : 3023
مائل : 3024
مائله : 3024
مائليت : 3024
مائه : 3214
مائى : 3023, 3083
مائيت : 3024
مائيه : 3023, 3024
مآب : 3095
مآبض : 3095
مأبض : 3097
مأبضى : 3097
مابعد : 2996
مابلاق : 2997
مأبون : 3098
مابين : 2996, 2997
مات : 3077
مآت : 3211
ماتأخر : 3079
ماتحت : 3078
ماتقدم : 3079
ماتم : 3079
ماتمى : 3080
مأتين : 3214
مآثر : 3096
مآثم : 3096
مأثوره : 3167
مأثوم : 3167
ماجد : 2998
ماجده : 2998
ماجرا : 2998
ماجرا پرست : 2998
ماجن : 2998
مأجوج : 3102
مأجور : 3102
ماچ : 2999
ماچين : 3000
ماحصل : 3013
ماحضر : 3013
ماحى : 3015
مآخذ : 3096
مأخذ : 3113
ماخليا : 3022
مأخوذ : 3115
مأخوذات : 3116
مأخوذه : 3115
ماخور : 3022
ماخور پوسه لك : 3022
ماخورك : 3022
مادام : 3000, 3002
مآدب : 3096
مأدبه : 3105, 3107
مادّةً : 3001
مادح : 3004
مادحه : 3004
مادر : 3003
مادر زاد : 3003
مادر شاهى : 3003
مادر نامى : 3003
مادرانه : 3003
مادريت : 3003
مادگان : 3002
مادگى : 3002
مادمكه : 3002
ماده : 3001, 3002
مادون : 3005
مادى : 3001
مادیات : 3001
مادیان : 3004
مادیه : 3001, 3002
مادیون : 3002
ماذر : 2996
مآذن : 3096
مأذون : 3193
مأذوناً : 3193
مأذونه : 3193
مأذونيت : 3193
مأذونين : 3193
مار : 3059
مار افسا : 3062
ماران : 3060
مآرب : 3096
مأربه : 3150
ماريپچ : 3065
مارج : 3063
مآرج : 3096
مارد : 3063, 3151
مارستان : 3063
مارصمه : 3065
مارض : 3063
مارن : 3062
مارنه : 3062
ماره : 3065
ماروط : 3067
مارين : 3065
مآزب : 3096
مآزر : 2996, 3096
مازو : 3092, 3095
مآزيب : 3096
ماساريقه : 3069
ماسباق : 3070
ماسبق : 3068
ماسره : 3069
ماسك : 3070
ماسلف : 3070
مأسور : 3167
مأسوف : 3166
ماسوى : 3071
ماسى : 3070
ماش : 3075
ماشاء الله : 3076
ماشطه : 3076, 3077
ماشه : 3075, 3076
ماشى : 3077
ماشياً : 3077
ماشيه : 3077
ماص : 3068
ماصادر : 3068
ماصتى : 3074
ماصدق : 3068
ماصه : 3068
ماصور : 3075
ماضر : 3093
ماضغ : 3003, 3092
ماضى : 3093
ماضيه : 3093
ماطر : 3080
ماعدا : 2995
ماعول : 3083
ماعون : 3083
ماعونه : 3083, 3084
ماغ : 3008
مافات : 3005
مافوق : 3005
مافيش : 3005
ماقبل : 3024
ماكر : 3029
ماكريه : 3029
ماكس : 3029
ماكسه : 3029
مآكل : 3096
مأكل : 3117
مأكله : 3117
مأكول : 3121
مأكولات : 3121
ماكيان : 3029
مال : 3032
مآل : 3096
مالاً : 3036
مآلاً : 3096
مالاغمه : 3034
مالاكلام : 3035
مالانهايه : 3035
مالايطق : 3036
مالايعنى : 3036
مالابعنيات : 3036
مالح : 3037
مالدار : 3036
مالدارى : 3036
مالزم : 3036
مالزمه : 3036, 3038, 3041
مالش : 3038
مالك : 3038
مالكانه : 3038
مالكه : 3038
مالكى : 3038
مالكيت : 3038
مالم يكن : 3036
ماله : 3036, 3123
مألوف : 3128
مألوفيت : 3128
مالى : 3037
ماليات : 3038
ماليت : 3038, 3129
ماليخليا : 3038
ماليدن : 3123
ماليده : 3037
ماليه : 3038
ماليون : 3038
مامضى : 3042
ماملك : 3042
مأمن : 3130
مأمور : 3132
مأموراً : 3132
مأموره : 3132
مأموريت : 3132

لهوب : 2986
لهويات : 2952
لهى : 2967, 2986
لهيب : 2951
لهيف : 2951
لهيم : 2928, 2951
لو : 2958, 2983, 2985
لوء : 2958
لوء لوء : 2987
لواء : 2973
لوائح : 2958
لوائم : 2958
لواحق : 2958
لوازم : 2959
لوازمات : 2959
لواطه : 2973
لواعج : 2958
لوام : 2960
لوامع : 2958
لوامه : 2960
لوايح : 2959
لوبان : 2985
لوبوط : 2974
لوت : 2985
لوث : 2960
لوثيات : 2960
لوج : 2959, 2984
لوح : 2959
لوح محفوظ : 2959
لوحتين : 2959
لوحه : 2959
لوذعى : 2960
لور : 2980
لورى : 2980, 2985
لوز : 2960
لوزتان : 2960
لوزتين : 2960
لوزه : 2960
لوزى : 2960
لوزيات : 2960
لوزين : 2960
لوزينج : 2960
لوزينه : 2960
لوزيه : 2960
لوطى : 2985
لوع : 2958
لوعه : 2958
لوغ : 2975
لوغلامق : 2975
لوق : 2981, 2984
لوكون : 2981, 2982
لول : 2984
لوله : 2984, 2987
لوله لى : 2987
لولى : 2984
لوم : 2960
لومه : 2960
لون : 2959, 2960
لوند : 2959
لوندات : 2959
لوندان : 2959
لوندانه : 2959
لونى : 2960
لويحه : 2985
لويد : 2959
لويف : 2989
لويفى : 2989
لى : 2960, 2983
لبائل : 2960
لياقت : 2973
ليال : 2960
ليالى : 2960
ليان : 2960
ليته : 2961
ليث : 2961
ليجه : 2966
ليس : 2961
ليسيه : 2961
ليف : 2966
ليفافه : 2966
ليفى : 2966
ليفين : 2966
ليقا : 2930, 2967
ليك : 2961, 2967
ليكن : 2961, 2967
ليل : 2961
ليلا : 2961
ليلأ : 2961
ليلاً : 2961
ليلاق : 2961
ليلاقى : 2961
ليلك : 2961
ليله : 2961
ليلى : 2961
ليمه : 2968
ليمو : 2970
ليمون : 2961, 2969
ليمونه : 2969
ليمونى : 2969
لين : 2960, 2961
لينت : 2970

م

م : 2993, 3227, 3228
مؤاخذ : 3264, 3265
مؤاخذات : 3264
مؤاخذه : 3264
مؤاخذه كار : 3264
مؤاخذه كارانه : 3264
مؤاخذه نامه : 3264
مؤآلفت : 3336
مؤبد : 3350
مؤبداً : 3350
مؤبده : 3350
مئبر : 3211
مؤتجر : 3326
مؤتفك : 3429
مؤتفكات : 3429
مؤتلف : 3438
مؤثر : 3448
مؤثن : 3447, 3448
مؤثر : 3351
مؤثرانه : 3351
مؤثره : 3351
مؤثريت : 3351
مؤجل : 3350
مؤجلاً : 3350
مؤجله : 3350
مؤخر : 3264
مؤخراً : 3264
مؤخره : 3264
مؤدا : 3350
مؤدب : 3350
مؤدباً : 3350
مؤدبين : 3350
مؤدى : 3350
مؤذن : 3192, 3352
مؤذنين : 3352
مؤذى : 3335, 3352
مؤذيات : 3335
مئزر : 3247
مؤسس : 3351
مؤسسات : 3351
مؤسسان : 3351
مؤسسه : 3351
مؤسف : 3351
مؤسفه : 3351
مئسى : 3397
مؤكد : 3350
مؤكداً : 3350
مؤكل : 3350
مؤلف : 3350
مؤلفات : 3350
مؤلفان : 3350
مؤلفانه : 3350
مؤلفه : 3350
مؤلفين : 3350
مؤلم : 3302, 3350, 3351
مؤلهه : 3351
مئلوم : 3128
مؤمن : 3351, 3369
مؤمنات : 3369
مؤمنه : 3369
مؤمنون : 3370
مؤمنيت : 3369
مؤمنين : 3369
مئن : 3116
مؤنث : 3351
مئه : 3214
مؤول : 3351
مؤولاً : 3351
مئونت : 3178
مؤيد : 3351
مؤيده : 3351
مؤيس : 3351
مؤيسانه : 3352
ما : 2993, 2994

لزوم : 2989
لزير : 2962
لسان : 2972
لسان الله : 2972
لسانى : 2972
لسانيات : 2972
لست : 2957
لسع : 2957
لسن : 2988
لسه : 2957
لسين : 2988
لشكر : 2958
لشكرى : 2958
لشكريان : 2958
لشكريه : 2958
لشگر : 2958
لص : 2941, 2964, 2985
لصاص : 2957
لصاصت : 2957
لصق : 2941, 2942
لصقى : 2942
لصوص : 2957, 2985, 2988
لصوصيت : 2957, 2988
لصوق : 2988
لصيف : 2942
لطائف : 2958
لطافت : 2958
لطحه : 2943
لطف : 2985, 2989
لطفاً : 2985, 2989
لطفكار : 2989
لطفكارانه : 2989
لطفى : 2989
لطم : 2944
لطم ايتمك : 2944
لطمه : 2944
لطيف : 2943
لطيفه : 2943
لظى : 2947
لعاب : 2983
لعابى : 2984
لعابين : 2984
لعابيه : 2984
لعان : 2965
لعب : 2984, 2985
لعبت : 2984
لعبى : 2984
لعبيات : 2984
لعل : 2921, 2933
لعن : 2921, 2937
لعنت : 2937
لعوق : 2944
لعوه : 2945
لعين : 2930
لغات : 2984
لغت : 2984, 2986
لغتچه : 2986
لغز : 2927, 2984
لغزان : 2927
لغزيده : 2927
لغزيش : 2927
لغط : 2926
لغو : 2927
لغو اولق : 2927
لغو اوله : 2927
لغو اولنمق : 2927
لغو اولنمه : 2927
لغو ايتمك : 2927
لغو ايتمه : 2927
لغو ايدلك : 2927
لغو ايدله : 2927
لغوى : 2927, 2984, 2986
لغويات : 2927, 2984, 2986
لغويه : 2927, 2984
لغويون : 2984, 2986
لف : 2950
لف ايتمك : 2950
لف ايتمه : 2950
لف و نشر : 2950
لفاً : 2950
لفاح : 2986
لفاحين : 2986
لفاف : 2950
لفان : 2986
لفتره : 2950
لفظ : 2925, 2926
لفظاً : 2926
لفظه : 2926
لفظى : 2926
لفظيه : 2926
لفق : 2925, 2950
لفلافه : 2950
لفيف : 2950
لفيفه : 2986
لقاء : 2967
لقات : 2967
لقاح : 2986
لقاطه : 2986
لقاطه چين : 2986
لقالق : 2952
لقانت : 2931, 2952
لقب : 2927, 2930, 2931
لقح : 2930
لقرده مق : 2931
لقط : 2931, 2933
لقطه : 2984, 2987
لقلاق : 2932
لقلاقه : 2932
لقلاقيات : 2932
لقمه : 2976, 2984
لقوه : 2933
لقى : 2932
لقيط : 2932
لقيطه : 2932
لقيم : 2932
لك : 2952, 2986
لكاف : 2967
لكد : 2953
لكلك : 2953, 2961
لكلكه : 2953
لكن : 2932, 2950, 2953
لكنت : 2987
لكنچه : 2951
لكنونت : 2987
لكه : 2952
لكونت : 2987
لگام : 2966
لگلگ : 2950
للارضيه : 2968
للبشريه : 2968
لله : 2968
لم : 2954
لم يزل : 2954
لم يزلى : 2954
لما : 2968
لمام : 2968
لماماً : 2968
لمح : 2954
لمحات : 2954
لمحة : 2954
لمحه : 2954
لمزه : 2954
لمس : 2954
لمس ايتمك : 2954
لمس ايتمه : 2954
لمسى : 2954
لمسيت : 2954
لمع : 2954
لمعات : 2954
لمعان : 2954
لمعه : 2954
لمى : 2969
لنج : 2954, 2988
لنف : 2955
لنفا : 2955
لنفائى : 2955
لنفائيه : 2955
لنفاوى : 2955
لنفخته : 2955, 2956
لنك : 2956
لنگ : 2955
لنگانه : 2955
لنگر : 2955
لنگرى : 2955
لنگى : 2955
له : 2951, 2952
لها : 2951, 2967
لهاب : 2967
لهات : 2951, 2986
لهاظ : 2951
لهب : 2951, 2967
لهبان : 2951
لهث : 2952
لهجه : 2951
لهدار : 2951
لهف : 2951
لهفان : 2951
لهفت : 2951
لهم : 2928, 2951, 2952
لهما : 2952
لهو : 2952
لهوات : 2951

لاقيد : 2931
لاقيدانه : 2931
لاقيدى : 2931
لاقيديه : 2931
لاقيديون : 2931
لاك : 2930
لاكن : 2932
لال : 2933
لآل : 2948
لال و ابكم : 2934
لالا : 2933
لالاداش : 2933
لالك : 2934
لالكا : 2934
لاله : 2934
لاله برگ : 2934
لاله رنگ : 2934
لاله روخ : 2934
لاله روخسار : 2934
لاله زار : 2934
لاله سار : 2934
لاله گل : 2934
لاله نامه : 2934
لآلى : 2948
لام : 2973
لام الف : 2936
لآمت : 2948
لامح : 2936
لامحه : 2936
لامس : 2936
لامسه : 2937
لامشگر : 2937
لامع : 2936
لامعه : 2936
لامك : 2936
لامكان : 2936
لامه : 2936
لامى : 2936

لاميه : 2937
لان : 2937
لانظير : 2937
لانه : 2937
لاهس : 2928
لاهف : 2928
لاهوت : 2929
لاهوتى : 2929
لاهوتيان : 2929
لاهورى : 2929
لاواش : 2945
لاواشه : 2945
لاى : 2946
لايتناهى : 2946
لايتناهيت : 2946
لايح : 2946, 2947
لايحه : 2946, 2947
لايخطى : 2947
لايزال : 2946
لايزالى : 2946
لايسئل : 2947
لايعقل : 2946
لايعقلانه : 2946
لايعلم : 2946
لايعنى : 2946
لايفنى : 2946
لايفهم : 2946
لايق : 2946, 2947
لايقانه : 2946
لايموت : 2946
لايموتانه : 2946
لايموتيت : 2946
لاينبغى : 2946
لاينعزل : 2946
لاينقطع : 2946
لب : 2948, 2985
لب بلب : 2948
لب دريا : 2949

لباء : 2948
لباب : 2965
لبابة : 2948
لباچه : 2035
لباچه : 2948, 2965
لباد : 2948
لباده : 2948
لباس : 2965
لباقت : 2948
لبالب : 2948
لبان : 2948, 2965
لبب : 2948
لبث : 2949
لبس : 2949, 2965, 2985
لبسه : 2966, 2985
لبلاب : 2949
لبلابيه : 2949
لبن : 2948
لبنه : 2921
لبنى : 2949
لبنيات : 2949
لبنيه : 2949
لبوب : 2985
لبوس : 2985
لبوط : 2974
لبون : 2949
لبى : 2949, 2985
لبيب : 2949
لبيق : 2949
لبيك : 2948
لبيه : 2974, 2985
لت : 2958
لتام : 2971
لتره : 2989
لته : 2958
لث : 2957
لثمه : 2957

لج : 2949, 2985
لجاج : 2949
لجاجت : 2949
لجام : 2966
لجج : 2985
لجلاج : 2949
لجلجه : 2949
لجم : 2986
لجمه : 2985
لجه : 2985
لجوج : 2949
لجين : 2985
لچ : 2949
لچك : 2949
لحا : 2984
لحاء : 2967
لحاضه : 2984
لحاظ : 2967
لحاف : 2967
لحافى : 2967
لحام : 2967
لحامت : 2928
لحان : 2951
لحد : 2928
لحس : 2929
لحظ : 2929
لحظان : 2929
لحظه : 2929
لحق : 2928, 2929
لحقى : 2929
لحلاح : 2929
لحلحه : 2929
لحم : 2928, 2929
لحم آجون : 2929
لحمه : 2929
لحمى : 2929
لحميه : 2929
لحن : 2929

لحنى : 2929
لحود : 2984, 2986
لحوف : 2986
لحوق : 2986
لحوم : 2986
لحون : 2986
لحوى : 2967
لحى : 2966
لحيانى : 2967
لحيظ : 2928
لحيمات : 2986
لحيمه : 2986
لحيه : 2967, 2984
لخت : 2929
لدغ : 2950
لدن : 2950
لدنى : 2950
لدنيات : 2950
لدنيه : 2950
لدى : 2949
لديغ : 2950
لذ : 2962
لذائذ : 2962
لذات : 2962
لذت : 2962
لذذ : 2962
لذيذ : 2962
لذيذه : 2962
لرزان : 2957
لرزش : 2957
لرزنده : 2957
لرزه : 2957
لزم : 2962
لزوب : 2989
لزوجت : 2989
لزوجى : 2989
لزوجيت : 2989
لزوق : 2962

گنج : 1679
گنجایش : 1804
گنجشك : 1804
گنجور : 1679
گنجیده : 1804
گنجینه : 1679
گند : 1680
گندا : 1680
گندای : 1680
گندم : 1680, 2548
گندمه : 1680
گندیده : 1679
گنگ : 1806
گنه : 1805
گنهکار : 1805
گنهکاری : 1805
گه : 1630, 1672
گه واره : 1672
گهان : 1672
گهر : 1793
گهی : 1630, 1672
گو : 1693, 1777
گوا : 1813
گوار : 1813
گواران : 1813
گوارش : 839, 1813
گوارنده : 1813
گواره : 1693, 1813
گواش : 1813
گواشه : 1813
گوان : 1693
گواه : 1693, 1813
گواهی : 1693, 1813
گوباره : 1778
گوجه : 1735
گوج : 1693
گوچاه : 1693
گودر : 1693
گودره : 1693
گودك : 1778
گودکان : 1778
گودکانه : 1778
گودن : 1693
گور : 1782
گوراب : 1782
گورابه : 1782
گوره مز : 1753
گوز : 1696
گوزه : 1787
گوساله : 1651, 1695
گوسپند : 1785
گوش : 1785
گوشات : 1786
گوشت : 1694, 1786
گوشتین : 1786
گوشش : 1786
گوشه : 1786
گوشوار : 1786
گوشواره : 1786
گوشیر : 1651
گوصفند : 1785
گوك : 1779
گوگرد : 1779
گول : 1780
گولد : 1743
گولکن : 1796
گوله : 1780
گوموشی : 1801
گون : 1747, 1781
گونا : 1781
گونه : 1781, 1782
گونیا : 1782
گوه : 1779
گوهر : 785, 1694
گوهری : 1694
گوهرین : 1694
گوی : 1777, 1786
گویا : 1786, 1816
گویان : 1786
گویش : 1787
گوینده : 1786
گویی : 1786
گوییا : 1787
گیتی : 1724
گیر : 1719
گیرا : 1719
گیرامی : 1719
گیسو : 1724
گیسودار : 1724

ل

ل : 2934, 2964
لئام : 2965
لئیم : 2952
لئیمان : 2952
لئیمانه : 2952
لا : 2920, 2936
لا علی التشبیه : 2921
لا علی التعیین : 2921
لائح : 2929
لائق : 2930
لائم : 2930
لائمه : 2930
لأبالی : 2944
لأبالیانه : 2944
لااجابیه : 2929
لااخلاقیه : 2921
لاادری : 2923
لاادریه : 2923
لااقل : 2921
لااوحش الله : 2959
لابس : 2921
لابه : 2921
لاپچین : 2939
لات : 2942
لاتشبیه : 2943
لاتعد : 2944
لاتی لقوم : 2943
لاثانی : 2941
لاج : 2922
لاجورد : 2922
لاجوردی : 2922
لاچ : 2922
لاحاصل : 2928
لاحب : 2928
لاحدله : 2928
لاحق : 2928
لاحقه : 2928
لاحل له : 2928
لاحلاحیه : 2929
لاحم : 2928
لاحمه : 2928
لاحن : 2928
لاحوس : 2929
لاحول : 2928
لاخ : 2927
لاخه : 2928
لاخیر : 2928
لاخیر فیه : 2928
لاخیز : 2929
لاد : 2922
لادس : 2923
لادن : 2922
لادنغه : 2923
لادنه : 2923
لاده : 2922
لادینی : 2923
لارکی : 2941
لاربب : 2941
لاربیی : 2941
لازب : 2947
لازیلیه : 2947
لازق : 2947
لازم : 2947
لازمه : 2947
لاژورد : 2930
لاژوردی : 2930
لاس : 2941
لاستریا : 2942
لاسیما : 2942
لاش : 2942
لاشه : 2942, 2957
لاشیئ : 2942
لاصق : 2942
لاعج : 2929
لاعجه : 2929
لاعلاج : 2930
لاعلی التعیین : 2934
لاعن : 2930
لاغ : 2926, 2933, 2934
لاغ لشمق : 2927
لاغار : 2926
لاغاری : 2926
لاف : 2923
لافزان : 2925
لافزن : 2926
لافزنی : 2926
لافی : 2926
لافیس : 2926
لاقلاق : 2932

گدا : 1670
گداخته : 1791
گداز : 1791
گدازش : 1791
گدازنده : 1791
گدایان : 1670
گدایانه : 1670
گدایی : 1670
گدلج : 1670
گذار : 1817
گذارش : 1817
گذارنده : 1817
گذاشته : 1817
گذاف : 1817
گذر : 1818
گذران : 1818
گذرگاه : 1818
گذرگه : 1818
گذرنامه : 1818
گذشت : 1818
گذشتگان : 1818
گذشته : 1818
گر : 1685
گراز : 1808
گران : 1719
گرانی : 1719
گریز : 1808, 1811
گربه : 1808
گرج : 1720
گرچه : 1686
گرد : 1686, 1720, 1808
گرداب : 1720
گردار : 1720
گرداس : 1808
گردان : 1686
گردانچلك : 1686
گردانه : 1686
گردانیه : 1686
گردش : 1687
گردك : 1720
گردگار : 1720
گردگان : 1720
گردن : 1686
گردنا : 1687
گرده : 1686, 1720, 1808
گردو : 1720
گردون : 1687
گردونه : 1687
گردیده : 1687
گرزباز : 1811
گرزش : 1692
گرس : 1811
گرسته : 1810
گرسنگی : 1810
گرشمه : 1722
گرفت : 1721
گرفتار : 1721
گرفتاران : 1721
گرفتارانه : 1721
گرفتاره : 1721
گرفتاری : 1721
گرفتگی : 1721
گرفته : 1721
گرك : 1691
گرگ : 1810
گرگان : 1810
گرم : 1691
گرما : 1691
گرمی : 1692
گرمیت : 1692
گرمیخ : 1810
گره : 1721
گرهچه : 1721
گرو : 1720
گرودار : 1723
گروه : 1811
گریان : 1723
گریانی : 1723
گریبان : 1721
گریبانی : 1721
گریخته : 1810
گریز : 1723, 1810
گریزان : 1723, 1810
گریزانی : 1810
گریزگاه : 1723
گریزنده : 1723, 1810
گریس : 1722
گریسه : 1722
گریسنده : 1724
گریه : 1723
گریوه : 1723
گز : 1697
گزا : 1697
گزارش : 1817
گزاره : 1817
گزلك : 1727
گزن : 1698
گزند : 1698, 2588
گزی : 1698
گزیدکان : 1818
گزیده : 1698, 1818
گزیر : 1726, 1818
گزین : 1818
گزینش : 1818
گزدم : 1672
گسار : 1812
گساله : 1785
گستاخ : 1812, 2908
گستاخانه : 1812
گستاخی : 1812
گستر : 1812
گسترده : 1812
گسنی : 1692
گسسته : 1812
گسن : 1812
گسه : 1812
گش : 1692, 1724
گشا : 1812, 2910
گشات : 1786
گشاد : 1812, 2910
گشاد رسم : 3959
گشاده : 1812, 2910
گشایش : 1812
گشاینده : 1812
گشت : 1692
گشتا : 1812
گشتاسب : 1812
گشته : 1692
گشود : 1812
گشوده : 1812
گفت : 1792
گفتار : 1792
گفته : 1793
گل : 1717, 1793
گل بشکر : 1795, 1797
گل به شکر : 1795, 1797
گل گلی : 1796
گلاب : 1794
گلابدان : 1794
گلابی : 1796
گلابیه : 1794
گلاج : 1794
گلان : 1794
گلبام : 1794
گلبانگ : 1794
گلبشکر : 1795, 1797
گلتراش : 1797
گلچ : 1795
گلچلوك : 1795
گلچه : 1795
گلختمی : 1796
گلدسته : 1795
گلروح : 1797
گلزار : 1798
گلستان : 1796
گلشن : 1797
گلف : 1796
گللك : 1797
گلمیخ : 1797
گلناك : 1797
گلنانگ : 1795
گله : 1672, 1718, 1795, 1797
گله دشمك : 1796
گلو : 1677, 1797
گلوله : 1797
گلوند : 1798
گلوه : 1798
گلی : 1796
گلیز : 1677
گلیگر : 1718
گلیم : 1718
گم : 1798
گماشته : 1799
گمان : 1799
گمانه : 1799
گمراه : 1800
گمراهان : 1800
گمراهی : 1800
گن : 1803
گناه : 1803
گناهکار : 1803
گناهکارانه : 1803
گناهکاری : 1803
گنبد : 1799, 1803
گنبدی : 1803

كوننمك : 1749
كوننمك لك : 1749
كونه بقان : 1805
كونوجى : 1807
كونولمك : 1751, 1807
كونى : 1806, 1807, 2584
كونى لمك : 1807
كونيات : 2584
كونيجى : 1807
كونيك : 1806
كونيلامك : 1807
كونيلمك : 1749
كونين : 2584
كونيه : 2584
كوه : 2823
كوه سار : 2823
كوه كوب : 2823
كوهامون : 2823
كوهان : 2823
كوهستان : 2823
كوهه : 2823
كوهى : 2823
كوو : 1816, 2806
كوورمك : 1725
كووكن : 1813
كوولك : 1816
كوونج : 1814
كووورمك : 1816
كوى : 1816, 2807
كويا : 2915
كوياكو : 1816
كويدرمك : 1763, 2915
كويدش : 2807
كويده : 1763
كويس : 2914
كويكن : 2807
كويكولك : 1816
كويمك : 2915
كويندرمك : 1764
كويندرمه : 1764
كوينكلو : 1764
كوينلمك : 1764
كوينمك : 1763, 1764
كوينه كلمك : 1764
كوينوك : 1763
كويه : 1816
كويى : 2915
كى : 1696, 2585
كياست : 2695
كياسه : 1725
كيال : 2587
كياليه : 2587
كيان : 2585, 2694
كيانوس : 2694
كيانى : 2585, 2694
كيانيات : 2694
كيانيان : 2585
كيب : 2678
كيين : 1715
كيتره : 2694
كيجرك : 1716
كيجشمك : 1716
كيجك : 1696, 2666
كيجك لنمك : 1725
كيجه : 2666
كيجى : 2666
كيچ : 1716
كيچرك : 1716, 2667
كيچه : 2666
كيچى : 1716, 2666
كيخ : 2668
كيد : 2585
كيدر : 1716
كيدرك : 1716
كيدرمك : 1717
كيدرنيلمك : 1716
كيدلمك : 1717
كيده رك : 1716
كيده كن : 1716
كيدى : 1717
كير : 2679
كيراء : 2679
كيراخانه : 2679
كيراخور : 2679
كيرتينمك : 2687
كيرجمك : 1720
كيرشخانه : 2683
كيرفام : 2682
كيرلك : 2684
كيرليك : 2684
كيرمك : 1697
كيره كى : 1720
كيرو : 1692
كيروكى : 1690, 1692
كيرچى : 2682
كيس : 2587, 2687
كيسه : 1696, 2566, 2587, 2687
كيسه دار : 2566, 2688
كيسه دوز : 2688
كيسو : 1696
كيسى : 1696, 1697
كيسيه : 2587, 2688
كيش : 2689
كيشور : 2691
كيشى : 2689
كيغ : 2668
كيف : 2585, 2586
كيف ايتمك : 2585
كيف ايتمه : 2585
كيفر : 2585
كيفه : 2585
كيفى : 2585
كيفيات : 2586
كيفيت : 2586
كيفيةً : 2586
كيفيه : 2585
كيك : 1681, 1696
كيك ايدمك : 1683
كيكتمك : 1683, 1719
كيكردمك : 2587
كيكرده : 2587
كيكلك : 1719
كيكلمك : 1719
كيكمك : 1719
كيل : 2587
كيله : 2669
كيلوس : 2587, 2672
كيلى : 2587
كيم : 1697, 2673
كيمسمز : 2674
كيمسه سى : 2674
كيمك : 1697
كيملو : 1725
كيملى : 1725
كيمه : 1697
كيموس : 2587, 2674
كيمى : 1718, 2673
كيمياء : 2674
كيمياگر : 2675
كيميونى : 2675
كيميوى : 2675
كين : 2675
كيندار : 2676
كينداران : 2676
كينداراته : 2676
كينه : 2676
كينونت : 2587
كينيان : 2490
كيهان : 2586
كيوان : 2587
كيورمك : 1697, 1725
كيونك : 1763, 1764
كيونى : 2587
كيويرينلمك : 1725
كييشلو : 1725
كييم : 1725

گ

گ : 1671
گاز : 1658, 2504
گازه : 1659
گال : 1632
گاله : 1633
گام : 1637
گان : 1639
گان نوشنده : 3571
گانه : 1639
گاه : 1630
گاهى : 1630
گر : 1662
گج : 1663
گجت رسم : 3959
گد : 1670

كورلمك : 1724, 1809, 2792
كورليكنه : 2794
كورمزلنمك : 1756
كورمك : 1725, 2903
كورملك : 1757
كورملو : 1755, 1757
كورميش : 1756
كورن : 1809
كورنگ : 2845
كورنلمك : 1757
كوره : 1809, 2845, 2901
كوره طورمك : 1753
كوره لك : 1809
كوره مك : 1809
كوروطورمق : 1758
كورونش : 1758
كورى : 2847
كورى كورمك : 1756
كوريش : 1758
كوريمك : 2907
كوز : 2808, 2876
كوزباغجى : 1771
كوزباغى : 1771
كوزباجى : 1771
كوزباجيلق : 1771
كوزجى : 1771
كوزر : 1772
كوزرلمك : 1772
كوزرلنمك : 1772
كوزسز : 1774
كوزسوز : 1774
كوزككو : 1774
كوزكمك : 1774
كوزكو : 1773, 1774
كوزكى : 1772
كوزللنمك : 1817
كوزلمك : 1773
كوزلنمك : 1773
كوزليودورمق : 1773
كوزمك : 1771
كوزن : 1771
كوزنكو : 1774
كوزنكى : 1774
كوزنك : 1772
كوزه : 1771, 2876, 2915
كوزه باز : 2876
كوزه تمك : 1772
كوزه دىجى : 1771
كوزه گر : 2876
كوزه نك : 1772
كوزى : 1816
كوزيجى : 1772
كوژ : 2823
كوس : 2859
كوستك : 2799
كوستن : 2800
كوسج : 2859
كوسچ : 2797
كوسره : 2799
كوسره لنمك : 2799
كوسكو : 2797
كوسكوترى : 1759
كوسكى : 2797
كوسل : 2584
كوسلتمك : 2800
كوسلدمك : 2797
كوسلمك : 2798, 2800
كوسلى : 2908, 2909
كوسم : 2797
كوسنك : 2798
كوسنمك : 2799
كوسنيمك : 2798
كوسه : 2797, 2859
كوسو : 2909
كوسيلمك : 2798
كوش : 2860
كوشر : 2585
كوشش : 2863
كوشك : 2772, 2802, 2863
كوشكلمك : 2802
كوشكلنمك : 2802
كوشمك : 1696
كوشه : 2863
كوف : 2822
كوفتر : 2774
كوفته : 2822
كوفك : 2883
كوفكه : 2773, 2883
كوفكى : 2883
كوفه : 2822
كوفى : 2822
كوفيون : 2822
كوك : 1741, 2583
كوكاكوندوز : 1793
كوكالك : 1738
كوكب : 2583
كوكبه : 2583
كوكبى : 2583
كوكجول : 1738
كوكچك : 1738, 1741, 1793
كوكچكلك : 1741
كوكچكلنمك : 1741
كوكچل : 1741
كوكچه : 1741
كوكچوك : 2885
كوكچيل : 1741
كوكرتمك : 1738
كوكرجن : 1738, 1814
كوكرجنك : 1762
كوكرد : 2886
كوكرك : 1739
كوكرمك : 1738
كوكز : 1738, 1740
كوكزى : 1738
كوكل : 1749, 1750, 1762, 1793
كوكل سزرك : 1751
كوكل لو : 1751
كوكلاك : 1750
كوكلجوك : 1750
كوكلدش : 1751
كوكلك : 1750
كوكلكجك : 1750
كوكلكچك : 1750
كوكللنمك : 1751
كوكم : 1738, 1793
كوكم كوندوز : 1793
كوكن : 1738, 1813, 2777
كوكه : 1738, 1793
كولاب : 2825
كولجن : 1695
كولچر : 2888
كولدمك : 1816
كولدو : 1816
كولدورمك : 1795
كولشچى : 1796
كولشمك : 1796
كولك : 1743, 1796, 2888
كولكن : 1796
كولمك : 1744, 1816
كولمن : 2780
كوله لو : 1797
كولنجك : 1798
كوله : 2888
كولوشمه لو : 1798
كوليه دشمك : 1816
كوم : 1745, 2914
كوم مك : 1800
كومج : 1745
كومردى : 1801
كومرشمك : 1800
كومش : 2783
كومك : 1695
كومكك : 1745
كوملته : 1745, 1799
كوملتى : 1745
كوملج : 1800
كومله : 1745
كوملى : 2782
كومه : 2583, 2835
كوموردمك : 1801
كوموردنمك : 1801
كون : 1694, 1801, 1802, 2584
كون باتوسى : 1803
كون باتيسى : 1803
كون دوغاجق : 1804
كون طغروسى : 1804
كون طغوسى : 1804
كونج : 1816
كوندر : 1747
كوندرو : 1748
كونده : 1804
كوندورمك : 1748
كوندوزلجه : 1805
كوندى : 2896
كونديرمك : 1748
كونديه : 1804
كونش : 1805
كونكولنمك : 1806
كونلك : 1807
كونلمك : 1748, 1749, 1751

كندرتك : 1748
كندرك : 2547, 2548
كندرمك : 1748
كندلان : 2548
كندلك : 2896
كندم كوب : 2548
كندمند : 2547
كنده : 2544, 2895
كنده كار : 2895
كنده كارى : 2896
كندو : 2547
كندودن : 2548
كندوره : 2547
كندورى : 2547, 2548
كندوزندن : 2547
كندوزو : 1680, 2547, 2548
كندولر : 2548
كندولك : 2548
كندوله : 2548
كندولين : 2548
كندى اوزى : 1680
كنديريه : 2547
كنز : 2551
كنشت : 2897
كنعان : 2543
كنف : 2548
كنك : 1679, 2897
كنكج : 2549
كنكل : 2549
كنكمك : 1682
كنكولنمك : 2897
كنگ : 2897
كنگر : 2549
كنگره : 2897
كنلك : 1807
كنلمك : 1807
كننده : 2896
كنه : 2548, 2897
كنوجلك : 1807
كنود : 2551, 2898
كنوز : 2898
كنوزات : 2898
كنولشمك : 1807
كنولنمك : 1807
كنون : 2898
كنيز : 2550
كنيزك : 2550
كنيسا : 2550
كنيسه : 2550
كنيف : 2548
كنين : 2550
كنيه : 2898
كه : 2523, 2664, 2668, 2885
كه كش : 1681
كه ليك : 1674
كها : 2523
كهال : 2668
كهان : 2668, 2885
كهانت : 2523, 2668
كهتر : 2668
كهترى : 2668
كهترين : 2668
كهربا : 2336, 2524
كهربائى : 2524
كهف : 2523
كهكشان : 2336, 2524
كهكه : 2885
كهل : 2523, 2524, 2885
كهلان : 2885
كهلز : 2524
كهله : 2524
كهن : 2885
كهنه : 2523, 2775
كهواره : 2524
كهوركا : 1672
كهوف : 2885
كهول : 2885
كهولت : 2885
كهيا : 2338
كهيل : 2885
كهيلان : 2885
كهيلى : 2885
كهين : 2668
كوابس : 2582
كواره : 2694, 2914
كواعب : 2582
كواكب : 2582
كوانمك : 1814
كواهل : 2582
كوب : 2817
كوبان : 2817
كوبت : 1735
كوبلك : 1734
كوپ : 2785
كوپ دوشن : 2899
كوپال : 2840
كوپچك : 2899
كوپردى : 2900
كوپمك : 2787
كوين : 2787
كويه جك : 2899
كويه جوك : 2899
كويولدو : 2900
كويومك : 2789
كوت : 2865
كوتاه : 2865
كوترلك : 1761
كوترمك : 1761
كوترو : 1761
كوتك : 2803
كوتك : 1812
كوته : 2865, 2866
كوتوال : 2913
كوتورونلمك : 1762
كوتوز : 2913
كوثر : 2584
كوج : 1788
كوججك : 1789
كوجركتمك : 1789
كوجركنمك : 1789
كوجرلنمك : 1789
كوجزكنمك : 1789
كوجك : 1788
كوجكلنمك : 1789
كوجكن : 1789
كوجلتمك : 1788
كوجلمك : 1788
كوجلو : 1790
كوجمك : 1788
كوجملمك : 1788
كوجن : 1735
كوجنمك : 1789
كوجى : 2879, 2880
كوجيمن : 1788
كوجين : 1789
كوچ : 1735
كوچر : 1736
كوچراو : 1736
كوچراولو : 1736
كوچراولى : 1736
كوچرابل : 1736
كوچرمك : 1736
كوچك : 2772, 2819, 2880
كوچكن : 1790, 1791
كوچكنجى : 1736
كوچكون : 1736
كوچلك : 1736
كوچلنمك : 1790
كوچمك : 1736
كوچمل : 1736
كوچه : 2819
كودجى : 1791
كودك : 2820
كودگى : 2820
كودلك : 1791, 1792
كودلو : 1762
كودن : 1791, 2582
كوده : 1693
كودوك : 1791
كور : 1694, 1808, 2584, 2791, 2840, 2900
كوراب : 2841
كورابه : 2841
كوران : 2842
كورانه : 2842
كوربه : 2792
كورتن : 2906
كورچه : 2901
كوردكلين : 1752
كوردكمك : 2901
كوردكى : 2901
كوردمك : 2901
كورده : 2901
كوررك : 1811
كورزمين : 2792
كورستمك : 1756
كورش : 1809
كورشجى : 1809
كورك : 1754, 2795, 2906
كوركلو : 1755, 1756
كوركمك : 2907
كوركن : 1753
كورلك : 2794
كورلكن : 1810
كورلكنه : 2794

كلام كبار : 2528
كلامه : 2829
كلامى : 2528
كلاميه : 2528
كلاميون : 2528
كلان : 2528
كلاه : 2887, 2888
كلاور : 2532
كلب : 2528, 2530
كلب سنمك : 1797
كلبتان : 2528
كلبتين : 2528
كلبچه : 2529
كلبسر : 2531
كلبه : 2887
كلبى : 2528
كلبيه : 2528
كلبيون : 2529
كلپلدمك : 2535
كلپه : 2669
كلتان : 2673
كلتر : 2532, 2536
كلتن كلر : 2536
كلتنكنه : 2536
كلته : 2532, 2672, 2891
كلته كلر : 1677, 2536
كلتين : 2673
كلجلو : 2529
كلجى : 2529
كلخان : 2889
كلخانى : 2889
كلخن : 2889
كلخنى : 2889
كلدچ : 1672
كلدردى : 2888
كلدوكنلين : 1672

كلر : 2531
كلرلنمك : 1796
كلس : 2672, 2686, 2687, 2688
كلسى : 1674, 2672
كلسيه : 2672
كلش : 1796, 2532
كلشكن : 1798
كلشملوجه : 1798
كلف : 2530, 2888
كلفت : 2889
كلفه : 2889
كلك : 2530, 2534, 2671
كلكسه : 1798
كلكى : 1673, 2530
كلگن : 1796
كلل : 2530
كللوك : 1797
كلم : 2530, 2533, 2669
كلمات : 2533
كلمتان : 2534
كلمتين : 2534
كلمچ : 1677
كلمسنمك : 1798
كلمه : 2533
كلمه توحيد : 2534
كلمه شهادت : 2534
كلنج : 1796
كلنجه سى : 1673
كلنجوك : 1675
كلندر : 2670
كلندرمك : 1798
كلنگ : 2534, 2888, 2892
كله : 1672, 1797, 2529, 2534, 2887, 2888, 2889
كله پوش : 2535

كله چرى : 2669
كلوجك : 1745
كلوك : 1745
كلى : 2669, 2890
كلياً : 2890
كليات : 2890
كليت : 2670, 2890
كليچه : 2531, 2889
كليسا : 2670
كليك : 1674
كليل : 2533
كليله : 2533
كليم : 2533
كليم الله : 2534
كليم دست : 2533
كليملو : 1674
كلين : 2535
كليه : 2672, 2890
كليوى : 2673
كم : 2536, 2673, 2892
كم عيار : 2538
كمنه : 2538
كما : 2537
كمائين : 2537
كمابيش : 2537
كمات : 2893
كمال : 2537
كمالات : 2537
كمان : 2537, 2538
كمانچه : 2538, 2539
كمانساز : 2538
كمانكش : 2538
كمانكشى : 2538
كمانه : 2538
كمانى : 2538
كماهه : 2892
كمبد : 2893

كمتر : 2542
كمترانه : 2542
كمترى : 2542
كمترين : 2542
كمخا : 2539
كمدت : 2893
كمر : 2539
كمرا : 2542
كمرتلك : 2541
كمردك : 2541
كمرده : 2673
كمرسه : 2673
كمرمك : 1800
كمرمك : 1800
كمره : 2542
كمره لندرمك : 2542
كمروك : 2542
كمساكز : 2674
كمسنه : 2673, 2674
كمشمك : 2541
كمشه : 1638
كمل : 2894
كملكن : 1747
كمله : 1799
كملين : 2894
كمن : 2894
كمنجه : 2674
كمند : 2539
كمنه : 2542
كمنون : 2674
كمه : 1678, 2893
كمو : 1679
كموجك : 2542
كمورتك : 2542
كمورتليك : 2543
كموردمك : 2783
كموردمك : 2783
كموك : 2542

كمولدرك : 1747
كمون : 2542, 2675
كمى : 2540, 2542, 2673, 2894
كميات : 2541
كميت : 2541, 2893
كميرتك : 2541
كمين : 2540
كمينه : 2540
كن : 2325, 2543, 2895
كنا : 2895
كنائس : 2543
كنائن : 2543
كنات : 2895
كنار : 2543
كناره : 2543
كناس : 2550
كناسات : 2895
كناسه : 2895
كناشه : 2897
كنافه : 2896
كناك : 2543
كنام : 2895
كنان : 2895
كنانه : 2543, 2675
كنايات : 2675
كنايه : 2675
كنبور : 2544
كنبوره : 2544
كنت : 2550
كنج : 2895
كنجاجوك : 1679
كنجد : 2895
كنجر : 2676
كنچه : 1804
كند : 2544, 2895, 2897
كندالك : 2896

كبارية : 2665
كباش : 2665
كبان : 2512
كبت : 2666
كبد : 2512
كبدى : 2512
كبديه : 2512
كبر : 2665, 2878
كبراء : 2878
كبرتك : 2512
كبرى : 2878
كبرياء : 2666
كبريائى : 2666
كبريت : 2666
كبريتى : 2666
كبريتيت : 2666
كبريتيه : 2666
كبس : 2513
كبش : 2513
كبعة الله : 2307
كبكب : 2554
كبگ : 2512, 2513
كبلك : 2512
كبوتر : 2513
كبوتران : 2513
كبود : 2513, 2878
كبودى : 2513
كبيجه : 1715
كبير : 2513
كبيره : 2513
كبيسه : 2513
كپاده : 2551
كپاده كش : 2551
كپان : 2551
كپچك : 2785
كپدرمك : 2788
كپز : 2553
كپلك : 2552
كپنك : 2553
كپو : 2555
كپورتكن : 2789
كتائب : 2580
كتاب : 2691, 2692, 2912
كتاباً : 2691
كتابت : 2691
كتابخانه : 2692
كتابه : 2691
كتابى : 2692
كتابيات : 2692
كتابيه : 2692
كتان : 2519, 2580, 2582
كتانى : 2582
كتانيه : 2582
كتب : 2580, 2912, 2913
كتبخانه : 2913
كتبه : 2580
كتدوكنجه : 1724
كترلك : 1761
كترمك : 1761
كتف : 2581
كتفه : 2693
كتفين : 2693
كتفيه : 2581
كتلدو : 2913
كتلمك : 2913
كتله : 2911
كتم : 2582
كتمان : 2694
كتمك : 1693, 1812
كته : 2580
كتورمك : 1693
كتوم : 2582
كتومانه : 2582
كتوميت : 2582
كتيبه : 2581
كثافت : 2565
كثرت : 2575
كثرتگاه : 2575
كثرتيه : 2575
كثير : 2571
كثيراً : 2571
كثيف : 2568
كج : 2513
كجا : 2879
كجابه : 2513
كجاوه : 2514
كجتمك : 1716
كجك : 1716, 1788, 1789
كجكلندرمك : 1735
كجكلنمك : 1735
كجكول : 2516
كجم : 2514
كجمك : 1715
كجى : 1715, 2514, 2880
كجيك : 1715, 1716
كجيمان : 1715
كجيمن : 1788
كجيوك : 1716
كچ : 1735, 2514
كچتكن : 1716
كچتمك : 1716, 2667
كچرك : 2667, 2882
كچمنمك : 2667
كچكن : 1668, 1791
كچكون : 1665
كچكين : 1665
كچل : 2514
كچلتمك : 2667
كچمشلر : 1669
كچمك : 1669, 1790
كچو : 2880
كچوجكدن : 1790
كچورك : 2667
كچورمك : 1669
كچون : 1666
كچى : 2666
كچى جك : 2666
كچى لك : 2667
كچيرك : 2667
كچيلك : 2667
كچيم : 2516
كحائل : 2523
كحال : 2523
كحالت : 2668
كحل : 2524, 2823
كحلا : 2524
كحلى : 2823
كحوف : 2823
كحيل : 2524
كحيلا : 2524
كد : 2517, 2588
كد بانو : 2588
كداس : 2882
كدانه : 2517
كدخدا : 2517
كدر : 2517
كدرتك : 1717
كدرمك : 1717
كدكلنمك : 1670
كدلك : 1671
كدم : 2519
كدمك : 1671
كدمه : 2519
كدنجه : 2517
كده : 2517
كدو : 2519
كدور : 2883
كدورات : 2883
كدورت : 2519, 2883
كدوك : 1671
كديلك : 1717
كذا : 2588
كذاب : 2589
كذابر : 2588
كذالك : 2588
كذب : 2695
كذبى : 2695
كذبيات : 2695
كذوب : 2589
گر : 2555
گرائم : 2555
كرائه : 2555
گرابس : 2555
كرات : 2562, 2901
كراث : 2905
كراد : 2555
كراده : 2555
كرار : 2562, 2680
گرارًا : 2680
گراريس : 2556
گراسته : 2556
كراسه : 2905
كراسى : 1753, 2901
كراكر : 2555
گراكنجه : 1687
كراكه : 2557, 2562
كراكى : 2555
گرام : 2679
كرام الدين : 2679
گرامُ كاتبين : 2680
كرامت : 2555
كرامند : 2555
كران : 1809, 2556, 2900
كرانه : 2556
كراهت : 2555

قيود : 2875
قيودات : 2875
قيورلق : 2504
قيورمز : 2504
قيولامق : 2876
قيولشمق : 2768
قيولق : 2768
قيولنمق : 2504
قيوم : 2504, 2876
قيومیت : 2504
قيون كوزى : 2769
قيونق : 2769
قيى : 2493
قييدمق : 2496
قييلمق : 2652
قيين : 2652

ك

ك : 2325, 2511, 2519
كئس : 2565
كئوس : 2913
كئول : 2913
كئولى : 2913
كئوليه : 2870, 2913
كائن : 2339
كائنات : 2339
كابت : 2307
كابر : 2309
كابوس : 2312
كابوك : 2311
كابين : 2309, 2513
كاتان : 2471
كاتب : 2471, 2472
كاتب عدل : 2472
كاتبانه : 2472
كاتبه : 2472
كاتم : 2472
كاثر : 2457
كاج : 2312
كاخ : 2334
كاد : 2316
كاذب : 2510
كاذبه : 2510
كار : 2407
كار ناطق : 2436
كاراسته : 2558
كاربان : 2427, 2564
كاربانسراى : 2427, 2564
كارچه : 2428
كارخانه : 2433, 2559
كارد : 2429
كارزار : 2452
كارزارگاه : 2452
كارگير : 2433
كاروان : 2451
كاروان قيران : 2451
كاروانسراى : 2451
كارى : 2439
كاريز : 2440, 2560
كاز : 2504
كاژ : 2340
كاسات : 2454
كاسب : 2457
كاست : 2460
كاستار : 2460
كاسته : 2460
كاسد : 2457
كاسر : 2457
كاسك : 2455
كاسه : 2455
كاسه باز : 2455
كاسه بند : 2455
كاسه ليان : 2455
كاسه ليس : 2455
كاسه ليسانه : 2455
كأسى : 2568
كاش : 2461
كاشا : 2462
كاشانه : 2462
كاشف : 2464
كاشفه : 2464
كاشك : 2465, 2578
كاشكى : 2465, 2579
كاشى : 2464
كاشيگر : 2464
كاضمه : 2510
كاظم : 2509
كاظمه : 2509
كاظمين : 2510
كاعب : 2338
كاغد : 2331
كاغذ : 2331, 2333
كاف : 2325
كافةً : 2328
كافته : 2329
كافر : 2328
كافرانه : 2328
كافرستان : 2329
كافرون : 2329
كافل : 2328
كافه : 2328
كافور : 2330
كافورى : 2330
كافوريه : 2330
كافى : 2328
كاك : 2340
كاكشمك : 2549
كاكل : 2336, 2345
كاكنج : 2342
كاكنجه : 1682
كاكو : 2345
كاگير : 2330
كالا : 2346
كالار : 2348
كالبة : 2478
كالبد : 2350
كالفته : 2365
كالك : 2530
كاله : 2351, 2530
كالوج : 2364
كالوس : 2365
كالوسانه : 2365
كالوشه : 2365
كام : 2365, 2673
كامران : 2372
كامرانان : 2372
كامرانى : 2372
كامل : 2371
كاملاً : 2371
كامله : 2371
كاملى : 2371
كامن : 2371
كامه : 2369
كان : 2373
كأن : 2519
كأن لم يكن : 2519
كانا : 2376
كانكن : 2387
كانكنى : 2387
كانه : 2383
كأنه : 2519
كانهى : 2335
كانون : 2391
كانون اول : 2392
كانون ثانى : 2392
كانى : 2386
كاه : 2334
كاهبان : 2334
كاهخانه : 2335
كاهربا : 2337
كاهكل : 2336
كاهل : 2335
كاهلانه : 2335
كاهن : 2335
كاهنانه : 2335
كاهنه : 2335
كاهى : 2335
كاهيا : 2338
كاور : 1651
كاوركه : 2583
كاوش : 2481
كاوشگر : 2481
كاوى : 2480
كاويت : 2481
كايلور : 1697
كايورمك : 1697
كبائر : 2512
كبائس : 2512
كباب : 2511, 2512
كبابه : 2511
كبابى : 2511
كبابيه : 2512
كباد : 2512, 2878
كباده : 2512
كبار : 2665
كبارانه : 2665
كبارزاده : 2665

قيصريه : 2502
قيصمق : 2637
قيطان : 2502
قيطس : 2503, 2655
قيغ : 2595
قيغانشمق : 2595
قيغرمق : 2493
قيغرمق : 2493
قيغرى : 2596
قيغو : 2493
قيف : 2594
قيق : 2651
قيقا : 2766
قيقلق : 2651
قيقم : 2653
قيقمق : 2493
قيقملو : 2653
قيقى : 2497
قيل : 2669
قيل و قال : 2606, 2672
قيلق : 2604
قيلوله : 2497
قيم : 2504, 2650
قيمت : 2653
قيمتدار : 2654
قيمه : 2653
قيموجق : 2655
قيمى : 2650
قيميات : 2650
قيناق : 2655
قينامق : 2500
قينق : 2499, 2655
قينلق : 2494
قينه : 2498, 2500
قيه : 2656
قيو : 2503, 2643
قيوح : 2876
قيد : 2491, 2495, 2496
قيد احتيات : 2491
قيدايتمك : 2491
قيدايتمه : 2491
قيدحيات : 2491
قيدرمق : 2492
قيدلو : 2496
قيدمق : 2496
قيدى : 2492
قيديه : 2492
قير : 2679
قيراغ : 2615
قيران : 2616
قيردمق : 2495
قيرق : 2501
قيرلق : 2502, 2621
قيرمز : 2495
قيرمق : 2627, 2769
قيرمقلو : 2495
قيروان : 2632
قيز : 2656
قيز اوغلان : 2664
قيزدرمق : 2658
قيزدرمه : 2658
قيزرقانلمق : 2662
قيزغيل : 2659
قيزلامق : 2663
قيزمق : 2662
قيزيل ساغى : 2662
قيساريه : 2502
قيسو : 2638
قيسى : 2502
قيشلاق : 2640
قيشمق : 2652
قيصارلق : 2633
قيصر : 2502
قيصرى : 2502
قويتول : 2875
قويتولنمق : 2875
قويرق : 2769
قويروجق : 2874
قويروق صلان : 2875
قويمق : 2767
قوينى : 2767
قويوق : 2766, 2767
قويولمق : 2768
قى : 2648
قىء : 2488
قيا : 2648
قيادت : 2648
قياس : 2649
قياس مقسم : 2649
قياساً : 2649
قياسات : 2649
قياسى : 2650
قياسيات : 2650
قياسيه : 2650
قياصره : 2490
قياغن : 2489
قياغى : 2648
قيافت : 2648
قيافتنامه : 2648
قياق : 2648
قياقى : 2648
قيام : 2649
قيامت : 2649
قيپاجق : 2501
قيپق : 2501
قيپنجاق : 2501
قيت : 2641
قيتبان : 2502
قيتسيه : 2655
قيح : 2493, 2668
قيخم : 2653
قونت : 2839
قونتوش : 2737
قونج : 2730
قوندرمق : 2731
قونشو : 2736
قونشولشمق : 2736
قونشولق : 2736
قونشى : 2736
قونق : 2729, 2738
قونقجى : 2729
قونقچى : 2738
قونقچيلق : 2738
قونقلامق : 2738
قونقلمق : 2738
قونقلوق : 2738
قونلجى : 2839
قونلغا : 2738
قونلغه : 2730
قونلمق : 2839
قونمق : 2734
قوننه جى : 2839
قونوغ : 2738
قونوق : 2738
قونوقچى : 2738
قونوقلامق : 2738
قونوقلق : 2738
قوه : 2871
قوو : 2762, 2765
قووالتمق : 2763
قووانى : 2871
قووز : 2765
قووش : 2765
قووق : 2765
قوى : 2766, 2873
قوياً : 2481
قوياق : 2766
قويت : 2873
قويتان : 2767
قولخ : 2826
قولداش : 2718
قولشمق : 2482
قولق : 2481, 2715
قولقلشمق : 2828
قوللشمق : 2720
قوللغ : 2720
قوللق : 2720, 2830
قوللقجى : 2831
قوللو : 2720
قوللماش : 2831
قوملق : 2482
قولن : 2832
قولنامه : 2482
قولنج : 2832
قولنجق : 2832
قولنلاجى : 2832
قولنمق : 2482
قولوق : 2482
قولون : 2832
قولى : 2482
قولى سنمق : 2717
قوليات : 2482
قوليلو : 2717
قوم : 2481, 2482, 2833
قوما : 2833
قومسولنمق : 2836
قومصلق : 2836
قومصى : 2836
قومق : 2724
قومه : 2833
قومى : 2482
قوميات : 2482
قوميت : 2482
قون : 2837
قوناق : 2729
قوناقلمق : 2729

قوالب : 2478
قوام : 1712, 2643
قواندرمق : 2644
قواندورمق : 2644
قوانشمق : 2644
قوانمق : 2644
قوانوشمق : 2644
قوانیت : 2871
قوانین : 2478
قوای : 2870
قوباء : 2817
قوبانی : 2817
قوپارمق : 2742
قوپدرمق : 2743
قوپرنلمق : 2742
قوپوز : 2840
قوت : 2487, 2865, 2872
قوتارمق : 2761
قوتسز : 2868
قوتلو : 2867
قوتلولق : 2867
قوتلولمق : 2867
قوتلی : 2867
قوجالتمق : 2701
قوجالق : 2701
قوجالمق : 2701
قوجش : 2704
قوجلق : 2764, 2765
قوجمق : 2757
قوجنمك : 2702
قوجوشمك : 2702
قوجولمك : 2704
قوجی : 2764, 2765
قوچاش : 2703
قوچاق : 2702, 2819
قوچشمق : 2704
قوچمق : 2703
قوچه دوشمك : 2702
قوچه مه جق : 2703
قوچو : 2703
قوخ : 2885
قوخمق : 2709
قوخو : 2709
قوخوتمق : 2709
قوخولامق : 2709
قودس : 2706
قودق : 2704, 2705
قور : 2745, 2840
قوراق : 2646
قورباغی : 2843
قوربان : 2844
قورت : 2858
قورتارمق : 2752
قورتلدمق : 2851
قورتمق : 2647, 2754
قورجمق : 2844
قورختمق : 2747
قورخق : 2747
قورخمق : 2747
قورخو : 2747
قورخولی : 2747
قورداش : 2845
قوردمق : 2845
قورسق : 2849
قورشاق : 2849
قورشوم : 2849
قورصق : 2849
قورغه : 2486
قورقتمق : 2750
قورقدنلمق : 2749
قورقولق : 2749
قورقوتجه : 2749
قورلاغاز : 2847
قورلاغون : 2847
قورلغن : 2847
قورلو : 2847
قورلوغن : 2847
قورمساق : 2857
قورو : 2854
قوروجی : 2752
قورودان : 2855
قوروق : 2874
قوروم : 2856
قوریچه : 2855
قوریر : 2859
قوریه : 2847, 2858
قوز : 2769, 2876
قوزاق : 2770
قوزامق : 2488
قوزغونی : 2877
قوزلجی : 2877
قوزلق : 2877
قوزلمق : 2488
قوزه : 2487, 2770
قوزی : 2876
قوس : 2481, 2484
قوساغن : 2859
قوسپاره : 2485
قوسغون : 2859
قوسقن : 2859
قوسقون : 2859
قوسنامه : 2481, 2485
قوسی : 2485
قوسین : 2485
قوسیه : 2484
قوش : 2756
قوش اتکی : 2863
قوش قویریغی : 2864
قوشاق : 2861
قوشباز : 2863
قوشتاش : 2758
قوشجه : 2863
قوشخ : 2861
قوشخانه : 2863
قوشداش : 2757
قوشق : 2758
قوشقسز : 2485
قوشلامق : 2864
قوشلغین : 2865
قوشلق : 2759
قوشلمق : 2759
قوشمق : 2757
قوشنداش : 2759
قوشنمق : 2757
قوشه : 2756
قوشون : 2759
قوشونتی : 2759
قوصره : 2484, 2485
قوصندو : 2860
قوطلی : 2867
قوغ : 2707, 2762
قوغالق : 2708
قوغجی : 2708, 2764
قوغجیلق : 2708
قوغش : 2708
قوغشمق : 2708, 2765
قوغلامق : 2708, 2764
قوغمق : 2708, 2764
قوغه : 2707
قوغوجیلق : 2708
قوغوز : 2709
قوغوق : 2708
قوغولامق : 2708, 2764
قوغون : 2766
قوغونجی : 2708
قوغی : 2708
قوق : 2765
قوقا : 2481
قوقدرمق : 2712
قوقشلی : 2712
قوقعه : 2481
قوقلمق : 2712
قوقمق : 2711
قوقنمق : 2712
قوقولامق : 2712
قوقولنمق : 2712
قوقولنمق : 2712
قوکاق : 2715, 2729
قوکرق : 2729
قوکره ق : 2732, 2734
قوکشو : 2736
قوکشولق : 2736
قوکشی : 2736
قوکقلنمق : 2729, 2732
قوکور : 2733, 2739
قوکورجق : 2733, 2739
قوکوشو : 2733
قوکوشی : 2740
قول : 2481, 2713
قول لشمك : 2481
قولاً : 2482
قولاجق : 2825
قولاچ : 2715
قولاچقه : 2825
قولاغوز : 2825, 2829
قولاغوزلامق : 2829
قولاغوزلمق : 2826
قولاغولایجی : 2829
قولاق : 2715, 2826
قولامق : 2764
قولان : 2715
قولای : 2716
قولایلمق : 2716
قولایلنمق : 2716
قولاین : 2716
قولچاق : 2717

قلمکاری : 2353
قلمکش : 2353
قلمگیر : 2353
قلملق : 2353
قلمی : 2353
قلمیس : 2353
قلمیه : 2353
قلنبك : 2354
قلنج : 2604
قلنجه : 2348
قلندر : 2354
قلندران : 2354
قلندرانه : 2354
قلندرخانه : 2354
قلندری : 2354
قلندریات : 2354
قلنسوه : 2354
قلنمق : 2604, 2605
قله : 2829, 2830
قلوب : 2831
قلورمق : 2606
قلوره : 2354
قلوق : 2830
قلونلمق : 2832
قلوی : 2354
قلویات : 2354
قلی : 2716
قلیان : 2365
قلیجلمق : 2603
قلیچه : 2358
قلیسز : 2717
قلیل : 2359
قلیلاً : 2359
قلیله : 2359
قلیه : 1635
قما : 2833
قمات : 2606
قمار : 2606, 2834
قماری : 2367, 2834
قماش : 2834
قماقم : 2366
قمالقلنمق : 2366
قمامق : 2366
قمامه : 2366, 2833
قمثه : 2369
قمچی : 2369
قمر : 2369
قمرباز : 2834
قمربازی : 2834
قمرخانه : 2834
قمردمق : 2608
قمرشمق : 2608
قمرنمق : 2608
قمری : 2369, 2836
قمریه : 2370, 2836
قمز : 2607
قمس : 2837
قمع : 2365
قمعی : 2371
قمقمه : 2835
قمل : 2371, 2607
قملدی : 2607
قمله : 2371
قمه : 2607
قمو : 2372
قموجوغو : 2373
قمیر : 2371
قمیس : 2371
قمیسیه : 2371
قن : 2608
قنات : 2379
قناته : 2379
قناد : 2388
قنادیل : 2377
قناره : 1639, 1640, 2377, 2378, 2612
قنازع : 2379
قناص : 2388
قناطر : 2379
قناطیر : 2379
قناع : 2608
قناعت : 2376
قناعتبخش : 2377
قناعتکار : 2377
قناعتکارانه : 2377
قنافذ : 2377
قنامق : 2609
قنامق : 2609
قنب : 2612, 2839
قنبر : 2380
قنبله : 2380
قنته : 2379
قنجا : 2380
قنجالغین : 2380
قنجرو : 2380, 2381
قنجری : 2380
قنجسا : 2380
قنجسیه : 2380
قنجصنایه : 2380
قنجقمق : 2380
قنجه : 2380
قنجه سنه : 2380
قنجوغه : 2381
قنجوقه : 2381
قنجیه : 2380
قند : 2381, 2389
قنداق : 2381
قنداکی : 2381
قندرنمق : 2611
قندرشمق : 2611
قندرمق : 2611
قندره : 2382, 2610
قندسه : 2381
قندغی : 2381
قنده : 2381
قنده سنه : 2381
قنده لغی : 2381
قندی : 2382
قندیل : 2382, 2611
قنزعه : 2839
قنسی : 2389
قنش : 2388, 2612
قنشی : 2735
قنص : 2378, 2389
قنصه : 2389
قنطار : 2390, 2612
قنطاریه : 2390
قنطره : 2381, 2390
قنطوره : 2391
قنغن : 2608
قنغی : 2384
قنفز : 2838
قنفسه : 2383
قنقل : 2387
قنقمق : 2385, 2611
قنقی : 2387
قنك : 2385
قنلق : 2388
قنلو : 2388
قنلوق : 2388
قنو : 2613
قنوات : 2383
قنواط : 2379
قنوت : 2839
قنوشمق : 2740
قنوط : 2392, 2839
قنوع : 2391
قنوقلق : 2738
قنی : 2385
قنینه : 2388, 2392, 2393, 2550, 2734
قنیوه : 2838
قهار : 2335
قهارانه : 2335
قهر : 2335, 2337
قهرًا : 2337
قهرمان : 2337
قهرمانان : 2337
قهرمانانه : 2337
قهرمانامه : 2337
قهرمانی : 2337
قهقرا : 2336
قهقری : 2336
قهقهاء : 2336
قهقهه : 2336
قهوه : 2338
قهوه خانه : 2338
قهوه دان : 2338
قو : 2477
قوا : 2870
قوائم : 2477
قوابل : 2477
قواته : 2479
قواد : 2479, 2487, 2871
قوادح : 2477
قوادم : 2477
قواديه : 2870
قوارع : 2478, 2479
قواریر : 2479
قواس : 2479, 2487
قواصف : 2479
قواصم : 2479
قواعد : 2477
قواف : 2477
قوافخانه : 2477
قوافل : 2477
قوافی : 2477
قواقیز : 2477
قوال : 2487

قصریه : 2459
قصص : 2454, 2633
قصطل : 2459, 2460
قصعه : 2452
قصعه لیس : 2453
قصقو : 2636
قصم : 2458
قصمق : 2637
قصملامق : 2634
قصه : 2638
قصه خوان : 2638
قصور : 2860
قصوی : 2860
قصی : 2460
قصیبه : 2859
قصید : 2457
قصیده : 2457
قصیر : 2457, 2859
قصیرا : 2859
قصیرانه : 2458
قصیره : 2458
قصیل : 1887
قصیل : 2456
قضا : 2504
قضاء : 2317, 2504
قضاءً : 2505
قضائی : 2505
قضات : 2876
قضاة : 2820
قضارا : 2507
قضازده : 2507
قضامه : 2820
قضاها : 2505
قضایا : 2507
قضبان : 2658
قضیب : 2322
قضیبه : 2510
قط : 2466, 2641

قطءً : 2468
قطائف : 2318, 2466
قطار : 2467, 2642
قطاع : 2476, 2641, 2868
قطان : 2868
قطب : 2866, 2869
قطبی : 2866
قطبیت : 2866
قطبین : 2866
قطبیه : 2866
قطر : 2468, 2867
قطراً : 2867
قطرات : 2467
قطران : 2475
قطرانی : 2867
قطرداق : 2642
قطره : 2475
قطری : 2867
قطع : 2466
قطع ایتمك : 2468
قطع ایتمه : 2468
قطعا : 2466
قطعات : 2641
قطعه : 2641
قطعی : 2471
قطعیاً : 2472
قطعیت : 2472
قطعیه : 2472
قطف : 2468
قطمیر : 1712, 2643
قطن : 2467, 2867
قطنه : 2867
قطنی : 2467, 2867
قطوب : 2868
قطوع : 2868
قطیعه : 2471
قطیفه : 2322, 2472

قعارت : 2302
قعده : 2318
قعر : 2338, 2407
قعقعه : 2340
قعود : 2870
قعور : 2476, 2870
قعید : 2339
قعیدان : 2339
قعیر : 2340
قغرتق : 2596
قغرجی : 2596
قغردجی : 2596
قغردمق : 2596
قغرشمق : 2596, 2597
قغرلق : 2596, 2597
قغرمق : 2596
قغش : 2596
قغشدی : 2597
قغلجم : 2596
قغلمق : 2597
قغو : 2708
قفاء : 2325
قفادار : 2327
قفار : 2594, 2822
قفال : 2328
قفاوی : 2327
قفت : 2595
قفتانی : 2329
قفر : 1703, 2328, 2595
قفز : 742
قفس : 2327
قفسی : 2328
قفص : 2327
قفل : 2589, 2595, 2822, 2840, 2841
قفه : 2706
قفول : 2823

قفیز : 2329
قفصیل : 2457
قفنس : 2344
قفنوس : 2341, 2344
قفوزه : 2345
قفیدمق : 2343
قفیغان : 2342
قکرلق : 2385
قکرمق : 2611
قکلو : 2384
قکلی : 2384
قل : 2598
قلائب : 2347
قلائد : 2347
قلائل : 2347
قلاب : 2361, 2830
قلابدان : 2599
قلاده : 2599, 2605
قلاش : 2361
قلاع : 2599
قلاعه : 2599
قلاف : 2603
قلافت : 2599
قلامتین : 2829
قلان : 2348
قلانس : 2348
قلاوی : 2361
قلایك : 2349
قلاینه : 2716
قلب : 2349, 2363
قلب اولمق : 2349
قلب ایتمك : 2349
قلباً : 2349
قلباز : 2600
قلبزن : 2350
قلبگاه : 2349
قلبه : 2346
قلبی : 2349

قلبیه : 2349
قلت : 2605
قلتبان : 2364
قلج لشمق : 2603
قلجی : 2601
قلچاتمق : 2601
قلچین : 2350
قلخانه : 2355
قلدورده تمق : 2829
قلزم : 2832
قلع : 2345
قلعه : 2346, 2351
قلعه بند : 2352
قلغزلیجی : 2826
قلفا : 2355
قلفه : 2355
قلق : 2347
قلقاسیه : 2830
قلقل : 2830
قلقلنمق : 2348, 2604
قلقله : 2359
قلقلو : 2348
قلقه : 2830
قلقوبرق : 2605
قلل : 2829
قللق : 2830
قلم : 2352
قلماً : 2353
قلماش : 2831
قلماشلق : 2831
قلمتراش : 2354
قلمدان : 2353
قلمرو : 2353
قلمزده : 2354
قلمزن : 2354
قلمشور : 2354
قلمق : 2362, 2606
قلمکار : 2353

قرمسی : 2435
قرمق : 2421, 2442, 2627
قرملمق : 2442
قرمه : 2441
قرمید : 1710, 2628, 2682
قرن : 2443
قرناء : 2845
قرنابیت : 2443
قرناجوق : 2629
قرناق : 2629
قرنبهار : 2443
قرنداش : 2437
قرندشلشمق : 2437
قرنطاش : 2437
قرنفل : 2422
قرنفلیه : 2416, 2422
قرنلمق : 2437
قرنمق : 2423
قرنه : 2848
قرنیتن : 2848
قرنین : 2443
قرنیه : 2443
قره : 2408, 2848
قره بوجه : 2414
قره بولق : 2414
قره جانور : 2414
قره جانوری : 2414
قره دوزن : 2415
قره قوروق : 2418
قره قوشی : 2419
قره قولخانه : 2418
قره مرسل : 2421
قره هلیله : 2417
قره ول : 2426
قره ولخانه : 2426
قرو : 2452

قرواش : 2426
قروامق : 2451
قروجو : 2451
قروح : 2855
قرود : 2855
قروش : 2426
قروشمق : 2452
قروض : 2858
قروط : 2858
قروق : 2632
قرولق : 2856
قروم : 2856
قرومسی : 2857
قرون : 2857
قرونمق : 2451
قروی : 2845
قرویه : 2845
قری : 2841
قریب : 2439
قریباً : 2439
قریبه : 2845
قریجق : 2433
قریجه : 2433
قریجوق : 2433
قریح : 2439
قریحه : 2439
قریحه زاد : 2439
قریر : 2440
قریش : 2622
قریلش : 2621
قرین : 2439
قرینه : 2440
قریه : 2452
قز : 2504, 2511
قزاز : 2507, 2511
قزان : 2657
قزچوقز : 2658
قزح : 2876

قزحی : 2876
قزدرنلمق : 2658
قزرتمخ : 2658
قزرغنمق : 2662
قزغان : 2508
قزغناق : 2659
قزغو : 2659
قزغون : 2659
قزغونجه : 2659
قزقلدرمق : 2663
قزقنج : 2663
قزقی : 2663
قزل : 2509, 2659
قزل اوکوك : 2662
قزل ساغی : 2662
قزل صاغو : 2662
قزلجه : 2661
قزلجوق : 2661
قزلسغی : 2662
قزلسی : 2662
قزلق : 2663
قزلق سز : 2663
قزللق : 2662
قزللی رق : 2662
قزلمق : 2509
قزلنمق : 2663
قزلیخ : 2663
قزلیغ : 2663
قزمشله : 2664
قزمق : 2663, 2664
قزنمق : 2662
قزوق : 2511
قزوی : 2507
قس : 2452, 2632
قساج : 2632
قسارلمق : 2633
قسام : 2460
قسامه : 2453, 2859

قسامیه : 2460
قسر : 2459
قسراً : 2459
قسرو : 2635
قسری : 2459
قسریت : 2459
قسریه : 2459
قسط : 2638
قسط الیوم : 2638
قسطاس : 2638
قسطال : 2460
قسطین : 2638
قسغو : 2634
قسق : 2634
قسقون : 2859
قسقی : 2636
قسم : 2455, 2456, 2634, 2637
قسماً : 2637
قسمت : 2637
قسمق : 2637
قسمی : 2637
قسو : 2638
قسوت : 2461
قسومات : 2461
قسی : 2634
قسیس : 2638
قسیق : 2634
قشا : 2756
قشامق : 2862
قشر : 2465, 2640
قشری : 2641
قشریه : 2641
قشعریره : 2463, 2862
قشغردی : 1711
قشغرمق : 2639
قشقلداق : 2639
قشلاغ : 2640

قشلمق : 2640
قشمر : 2465
قشمق : 2465
قشندرمق : 2462
قشنمق : 2463
قشور : 2865
قص : 2452
قصائد : 2453
قصاب : 2454, 2459
قصابخانه : 2454, 2460
قصابیه : 2460
قصاج : 2632
قصار : 2454, 2460, 2633
قصارت : 2454, 2633
قصارلمق : 2633
قصاره : 2859
قصاص : 2460, 2633
قصاصاً : 2633
قصاصی : 2633
قصاوت : 2454
قصب : 2453
قصبات : 2453
قصبه : 2453, 2455
قصبی : 2453
قصبیه : 2453
قصجاق : 2634
قصد : 2455, 2457
قصد ایتمك : 2460
قصد ایتمه : 2460
قصداً : 2455, 2460
قصدار : 2453
قصدرغی : 2638
قصدرمه : 2633
قصدی : 2455, 2461
قصر : 2457, 2459
قصر ایتمك : 2459
قصره : 2454

قداحه : 2318
قداس : 2318, 2820
قدام : 2318, 2820
قدامی : 2820
قدح : 2318, 2320
قدحچه : 2319
قدر : 2318, 2319, 2323, 2324, 2594
قدرت : 2820
قدری : 2320
قدریه : 2320
قدریون : 2320
قدس : 2820, 2821
قدسی : 2821, 2868
قدسیات : 2821, 2868
قدسیان : 2821
قدسیت : 2821, 2868
قدسیه : 2821
قدم : 2319, 2593
قدم خانه : 2319
قدماً : 2593
قدماء : 2820
قدمخانه : 2319
قدمه : 2319
قدمی : 2319, 2593
قدمیه : 2319, 2593
قدوجق : 2705
قدور : 2821
قدورمق : 2706
قدوس : 2318, 2820
قدوسی : 2820
قدوم : 2821, 2822
قدومزن : 2822
قدومی : 2821
قدومیه : 2821
قدوه : 2594
قدیح : 2820
قدید : 2322
قدیر : 2323
قدیفه : 2322
قدیم : 2323
قدیماً : 2323
قدیمه : 2323
قدیمی : 2323
قذافه : 2511
قذر : 2507
قذف : 2507
قر : 2408
قرا اياق : 2413
قراء : 2444, 2848
قرائات : 2615
قرائت : 2615
قرائتخانه : 2615
قرائن : 2417
قرائون : 2444
قراب : 2615
قرابت : 2413
قرابه : 2413
قرابين : 2414
قراج : 2615
قراچی : 2415
قراد : 2841
قرار : 2423, 2424
قرارق : 2424
قرارگاه : 2424
قراضه : 2745, 2841, 2843
قراط : 2616
قراطيس : 2426
قراغت : 2416
قراغی : 2417
قراق : 2417
قراك : 2616
قراكلق : 2422
قراكو : 2422
قراكولخ : 2422
قراكولق : 2422
قرالیت : 2615
قرامتيل : 2421
قرامصاق : 2421
قرامق : 2420, 2421
قران : 2616
قرآن : 2842
قرآن خوان : 2842
قرآن كريم : 2843
قرانات : 2616
قرانتو : 2423
قرانتی : 2423
قرانتينه خانه : 2423
قرائق : 2423
قرآنی : 2843
قرانيا : 2422
قراول : 2426
قرب : 2843
قرباً : 2844
قربات : 2855
قربان : 2617, 2843, 2844
قربت : 2844
قربه : 2617
قربيت : 2844
قرترمق : 2630
قرتق : 2450
قرجاشق : 2428
قرجاشوق : 2428
قرجشدرمق : 2428
قرجشمق : 2428
قرجلدتق : 2617
قرجلدتق : 2617
قرجه : 2414, 2844
قرجه اوت : 2414
قرجی : 2617
قرچلدتق : 2618
قرچلدمق : 2618
قرچلنمق : 2428
قرح : 2433
قرحه : 2433, 2846
قرحيه : 2876
قرخ : 2620
قرخانه : 2433
قرخجی : 2417
قرخلق : 2620
قرخه لق : 2620
قرد : 2619
قردرمق : 2619
قرده : 2619
قرز : 2452
قرزاً : 2452
قرزام : 2632
قرش : 2437
قرشجق : 2445
قرشمق : 2623
قرشو : 2448
قرشونی : 2850
قرصالق : 2444
قرصمق : 2445
قرصنبه : 2444
قرصه : 2848
قرط : 2851
قرطاس : 2630
قرطاسی : 2630
قرطاسيه : 2631
قرطل : 2631
قرطه : 2851
قرع : 2408, 2841
قرعه : 2408, 2841
قرغامق : 2431
قرغشمش : 2432
قرغشمق : 2433
قرغل : 2620
قرغن : 2620
قرغه دوكلكی : 2431
قرغه دولكی : 2431
قرغو : 2433
قرغيل : 2620
قرف : 2619
قرق : 2417, 2621
قرق اياقلو : 2624
قرق بايير : 2624
قرق بداق : 2624
قرق بير : 2624
قرقچی : 2418
قرقردمق : 2440
قرقرمق : 2440
قرقشه : 2440
قرقل : 2625
قرقلو : 2434
قرقلی رق : 2625
قرقمق : 2626
قرقنلق : 2625
قرقيلق : 2625
قركو : 2417
قرلاغج : 2441
قرلتای : 2856
قرلتمق : 2420
قرلتی : 2420
قرلجق : 2419
قرلدو : 2420
قرلغوج : 2626
قرلق : 2420, 2434
قرلنغوج : 2441
قرلنقوج : 2626
قرله : 2847
قرلو : 2847
قرم : 2441
قرمتق : 2421
قرمز : 2561, 2628, 2685
قرمزی : 2628
قرمسه : 2435, 2622

قالیه : 2365
قامات : 2367
قامت : 2301, 2370
قامع : 2370
قامو : 2372
قاموس : 2373
قامولر : 2373
قانت : 2387
قانجه : 2380
قانذل : 2393
قانط : 2386
قانع : 2386
قانعین : 2387
قانقمق : 2385
قانموغ : 2388
قانه : 2383
قانون : 2391, 2392
قانون اساسی : 2392
قانون شناس : 2392
قانون شناسان : 2392
قانوناً : 2392
قانونچه : 2392
قانوننامه : 2392
قانونی : 2392
قانونیت : 2392
قانونیه : 2392
قانیا : 2386
قاهر : 2335
قاوالا : 2477, 2762
قاوت : 2487
قاوتان : 2485
قاوجار : 2479
قاور : 2486
قاورام : 2483
قاورغه : 2486
قاورقه : 2486
قاورمق : 2486
قاوز : 2487
قاوسق : 2485
قاوشق : 2485
قاوشقان : 2487
قاوشمق : 2487
قاوق : 2480, 2486
قاولج : 2482
قاولغن : 2481
قاولمق : 2482
قاولوجق : 2482
قاوود : 2487
قاووط : 2487
قاووق : 2486
قاوی : 2480
قاویانی : 2481
قای : 2488
قایبمق : 2501
قایبنجاق : 2501
قایبنماق : 2501
قایتاوول : 2503
قایترمق : 2503
قایدا : 2491
قایدمق : 2496
قایر : 2494
قایرمزلق : 2495
قایرمق : 2494
قایریمق : 2502
قایقمق : 2493
قایقنجق : 2497
قایقی : 2497
قایمق : 2498
قایمقام : 2498
قایورما : 2504
قایورمامق : 2504
قایورمق : 2504
قایورمه : 2504
قب : 2742
قباء : 2302
قبائح : 2303, 2307
قبائل : 2303
قباب : 2589
قباچه : 2303
قباح : 2589
قباحت : 2303
قباضا : 2308
قباطی : 2307
قبال : 2304, 2589
قباله : 2304, 2305, 2589
قبان : 2307, 2396
قبب : 2817
قببا : 2817
قبتیان : 2590
قبجوق : 2398
قبح : 2818
قبحیات : 2818
قبر : 2309, 2310
قبرستان : 2310
قبری : 2310
قبس : 2307
قبض : 2308, 2312
قبض مال : 2312
قبضمق : 2407
قبضه : 2312
قبضه داش : 2312
قبط : 2590, 2614
قبطی : 2590, 2614
قبطیان : 2614
قبطیه : 2590
قبقبه : 2310
قبل : 2310, 2589, 2817
قبل الوقوع : 2310
قبلتان : 2590
قبلتین : 2590
قبله : 2590, 2818
قبله نامه : 2590
قبله نما : 2590
قبلی : 2310, 2590
قبه : 2817
قبور : 2818
قبوز : 2700
قبول : 2311
قبولگاه : 2311
قبیح : 2308
قبیحه : 2308
قبیل : 2308
قبیله : 2309
قپاشدرمق : 2398
قپاغ : 2393
قپامه : 2395
قپان : 2396
قپانجه : 2397
قپچور : 2399
قپچوق : 2399
قپقرشو : 2402
قپقلامق : 2394
قپقلو : 2394
قپلامق : 2403
قپلامق : 2403
قپلو بغا : 2404
قپلی بغا : 2404
قپمق : 2404
قپمه : 2395
قپو : 2406
قپودان دریا : 2406
قپودانه : 2406
قپوردی : 2614
قپوز : 2744
قت : 2466, 2641
قتال : 2476, 2642, 2868
قتب : 1897
قتسزلق : 2868
قتل : 2472, 2473
قتل ایتدورمك : 2474
قتل ایتدورمه : 2474
قتل ایتمك : 2474
قتل ایتمه : 2474
قتل ایدلمك : 2474
قتل ایدلمه : 2474
قتل عام : 2474
قتلا : 2473
قتلاء : 2866
قتلق : 2473
قتلنمق : 2473
قتلو : 2867
قتلولامق : 2867
قتیل : 2472
قثاء : 2638
قثائیه : 2638
قجق : 2590
قجقلمق : 2590
قجی : 2590
قج : 2591
قجغونجی : 2314
قجنلتمق : 2592
قجنلمق : 2592
قجنلنمق : 2592
قحبه : 2335, 2336
قحط : 2337
قحف : 2597
قحفی : 2597
قحفیات : 2597
قحلدی : 2597
قحیط : 2336
قخشمق : 2337
قخشمق : 2709
قخلمق : 2334
قخمق : 2336
قد : 2316
قداح : 2318, 2593
قداحت : 2317

فی الواقع : 1593
فی سبیل الله : 1598
فیآت : 1586, 1602
فیاض : 1572
فیافی : 1572
فیال : 1572
فیایح : 1572
فیحا : 1572
فیروز : 1598
فیروزج : 1598
فیروزنده : 1598
فیروزه : 1598
فیصل : 1552, 1572
فیض : 1572, 1573
فیضان : 1572
فیضی : 1573
فیفاء : 1572
فیل : 1573, 1589
فیلسوف : 1572
فیلسوفانه : 1572
فیه : 1588
فیوض : 1621
فیوضات : 1621
فیول : 1621

ق

ق : 2325, 2329
قائد : 2338
قائدان : 2339
قائل : 2339
قائم : 2339, 2493
قائم مقام : 2498
قائماً : 2339
قائمقام : 2339, 2498
قائمه : 2339, 2498
قاأن : 2301
قاأنی : 2301
قاب : 2302, 2393
قابض : 2308
قابل : 2308
قابله : 2309
قابلیات : 2309
قابلیت : 2309
قاپلایو : 2404
قاپلایی : 2404
قاپلمق : 2401
قاپو : 2406
قاتجه : 2468
قاتل : 2472
قاچق : 2314
قاخشامق : 2337
قاخشدمق : 2337
قادح : 2323
قادحه : 2323
قادر : 2323
قادرشناس : 2323
قادری : 2323
قادریه : 2323
قادم : 2323
قادمه : 2323
قادمیه : 2323
قاذف : 2510
قاذورات : 2511
قاذوره : 2511
قارء : 2412, 2439
قارئات : 2439
قارئه : 2439
قارئین : 2439
قاراغی : 2417
قارپوز : 2444
قارت : 2448
قارتق : 2439
قارجغار : 2428
قاردشلشمق : 2429
قاررمق : 2424
قارساق : 2444
قارسقو : 2425
قارسقی : 2425
قارصغو : 2425
قارصغی : 2425
قارطاش : 2449
قارعه : 2439
قارق : 2417
قارقلمق : 2418
قارلق : 2434
قارمق : 2442
قارممق : 2442
قارنتی : 2437
قاره : 2413
قاره پازی : 2423
قاره حصبه : 2417
قاره قولاق : 2419
قارو : 2451
قاروجق : 2451
قاروره : 2451
قارون : 2451
قاری : 2439
قارياغدی : 2452
قاریجه : 2433
قاریقمق : 2434
قاربلق : 2434
قازیاز : 2507
قازمق : 2511
قازمق : 2509
قاسم : 2456
قاسمه : 2456
قاسی : 2457
قاسیه : 2457
قاصد : 2456, 2457
قاصدان : 2457
قاصر : 2457
قاصف : 2456
قاصم : 2456
قاصنی : 2459
قاضم : 2509
قاضمه : 2509
قاضی : 2320, 2508
قاضی القضاة : 2323
قاضی عسکر : 2507
قاطبةً : 2469
قاطبه : 2468
قاطع : 2468
قاطعه : 2468
قاطن : 2470
قاطورمق : 2476
قاطون : 2476
قاعد : 2339
قاعداً : 2339
قاعدةً : 2339
قاعده : 2339
قاعدوی : 2339
قاعه : 2301, 2331, 2334
قاغان : 2331
قاغشدمق : 2334
قافل : 2328
قافله : 2328
قافیه : 2329
قاق : 2340
قاقرجمق : 2342
قاقلق : 2344
قاقلمق : 2342, 2343
قاقم : 2342
قاقمق : 2342, 2344
قاقمقلو : 2342
قاقنج : 2342
قاقوله : 2345
قاقوم : 2345
قاقیرلنمق : 2343
قاکرمق : 2384
قاکلش : 2384
قاکیرتماچ : 2384
قال : 2345
قالاً : 2354
قالب : 2355, 2357
قالبخانه : 2357
قالپازان : 2364
قالع : 2358
قالغان : 2347
قالغتمق : 2355
قالغشمق : 2355
قالغیمق : 2355
قالقدمق : 2360
قالقشمق : 2360
قالقلامق : 2348
قالقمق : 2360
قالك : 2356
قالکراق : 2356
قالکرمق : 2356
قالکلق : 2356
قالکورمق : 2356
قالمش : 2362
قالمشاق : 2362
قالمق : 2362
قالن : 2355
قالو بلی : 2364
قالوچه : 2364
قالوك : 2365
قالی : 2355
قالیچه : 2355
قالیقوت : 2359

فطور : 1551
فطیر : 3796, 3849
فطیر : 1551, 1555, 1569, 1570, 1601
فطین : 1551
فطینه : 1551
فعال : 1537, 1586
فعالانه : 1537
فعالیت : 1537
فعل : 1588, 1590
فعلا : 1616
فعلاً : 1588, 1591
فعله : 1537
فعلی : 1588, 1591
فعلیات : 1588, 1592
فعلیه : 1588, 1591, 1592
فغان : 1587
فغفور : 1538
فغفوری : 1538
فقار : 1555
فقاهت : 1540
فقاهتلو : 1540
فقحه : 1541
فقد : 1541
فقدان : 1574
فقر : 1541, 1574
فقراء : 1574, 1617
فقرات : 1574
فقره : 1575
فقره خوان : 1575
فقری : 1555, 1574
فقریه : 1555, 1574
فقط : 1541
فقه : 1575
فقهاء : 1616
فقهی : 1575
فقهیه : 1575
فقید : 1541
فقیر : 1541
فقیرانه : 1541
فقیرخانه : 1541
فقیه : 1539, 1541
فك : 1555
فکاهات : 1619
فکاهت : 1619
فکاهه : 1619
فکجه : 1555
فکر : 1589
فکرًا : 1589
فکرت : 1589
فکری : 1589
فکریاً : 1589
فکریات : 1589
فکریه : 1589
فکی : 1555
فکیف : 1555
فکین : 1555
فکیه : 1555
فگار : 1588
فگانه : 1555
فگن : 1588, 1619
فگنده : 1588
فلا : 1556
فلات : 1556
فلاح : 1556, 1557
فلاحت : 1556, 1590
فلاخ : 1556
فلاخان : 1556
فلاخن : 1556
فلار : 1590
فلاسفه : 1556
فلاق : 1556
فلاکت : 1556
فلاکتزده : 1556
فلان : 1542, 1590, 1619
فلبان : 1590
فلج : 1556
فلحان : 5105, 5106
فلحان : 1557
فلذه : 1593
فلز : 1592
فلزات : 1592
فلزی : 1592
فلس : 1558, 1619
فلسفه : 1558
فلسفی : 1558
فلسفیات : 1558
فلسفیه : 1558
فلسی : 1619
فلفل : 1619
فلق : 1542
فلقه : 1542, 1592
فلك : 1556, 1619
فلکی : 1557
فلکیات : 1557
فلکیه : 1557
فلکیون : 1557
فلهذا : 1557
فلوات : 1557
فلوس : 1619
فلوقه : 1591
فلیقه : 1591
فم : 1558
فمی : 1558
فن : 1558
فنا : 1558, 1593
فنّاً : 1560
فنا فی الله : 1559
فناء : 1559
فنجان : 1594
فند : 1559, 1560
فندق : 1576, 1617
فندقی : 1577
فنگ : 1559
فنون : 1619
فنی : 1560
فنیات : 1560
فنیه : 1560
فهارس : 1555
فهام : 1555
فهامه : 1555
فهد : 1555
فهرس : 1588
فهرست : 1588
فهم : 1555
فهمساز : 1555
فهمی : 1555
فهوم : 1616
فهیم : 1555
فوائح : 1571
فوائد : 1571
فوائض : 1571
فواتح : 1571
فواجع : 1571
فواحش : 1571
فواخر : 1571
فواره : 1572
فواریس : 1571
فواصل : 1571
فواضل : 1571
فواکه : 1571
فوانیس : 1571
فوت : 1572
فوته : 2985
فوته : 1585, 1618
فوج : 1571
فوح : 1571
فوحات : 1571
فوحان : 1571
فوحه : 1571
فودلا : 1605
فودله : 1605
فودله خواران : 1605
فور : 1571
فورًا : 1572
فوران : 1571
فوری : 1572
فوریه : 1572
فوز : 1572
فوزی : 1572
فوزیه : 1572
فوص بییق : 1610
فوضا : 1572
فوضائی : 1572
فوضاوی : 1572
فوضاویت : 1572
فوضی : 1572
فوطه : 1611
فوطوغراف : 1612
فوطوغرافخانه : 1612
فوطوکیمیاء : 1612
فوق : 1571
فوق البشر : 1571
فوق العاده : 1571
فوقانی : 1571
فول : 1617
فولاد : 1617
فوم : 1617
فوه : 1621
فوهه : 1571
فی : 1572, 1586, 1588
فی البحار : 1590
فی البحر : 1590
فی البحری : 1590
فی الحقیقه : 1591
فی النهایت : 1453

فرسنداج : 1566
فرسنگ : 1566
فرسوده : 1566
فرسی : 1564, 1620
فرسیات : 1620
فرسیه : 1563
فرش : 1566
فرشتگان : 1597
فرشته : 1564, 1597
فرشیات : 1566
فرشیه : 1566
فرصات : 1618
فرصاد : 1580
فرصت : 1580
فرض : 1548
فرض محال : 1548
فرضا : 1545
فرضًا : 1548
فرضی : 1545, 1548
فرضیات : 1545, 1548
فرضیة : 1548
فرضیه : 1545, 1548
فرع : 1560
فرعًا : 1562
فرعون : 1596
فرعونی : 1596
فرعی : 1564
فرعیه : 1564
فرغند : 1563
فرغنده : 1563
فرفار : 1563
فرفخیه : 1597
فرفرك : 1563
فرفره : 1563
فرق : 1546
فرقان : 1618
فرقانی : 1618
فرقت : 1597, 1620

فرقته : 1597
فرقتین : 1580, 1597
فرقد : 1565
فرقدان : 1565
فرقطین : 1597
فرقه : 1579
فرما : 1565
فرمان : 1565
فرمان نامه : 1565
فرمای : 1565
فرمایش : 1565
فرماینده : 1565
فرمند : 1565
فرمنه : 1565
فرمنه جی : 1565
فرموده : 1566
فرناس : 1566
فرنج : 1596
فرنك : 1596, 1615
فرنکخانه : 1615
فرنگستان : 1614
فرنگی : 1614
فرنگیس : 1563
فرنود : 1566
فرهاد : 1563
فرهست : 1564
فرهنگ : 1564
فروج : 1620
فروح : 1567
فروخت : 1620
فروختار : 1620
فروخته : 1620
فرودست : 1598, 1620
فروده : 1618
فرور : 1567
فروردین : 1567
فروز : 1620
فروزان : 1620

فروزنده : 1620
فروسی : 1620
فروسیت : 1620
فروش : 1620
فروض : 1618, 1620
فروع : 1620
فروعات : 1620
فروغ : 1620
فروق : 1620
فرومانده : 1565, 1620
فرون : 1579
فروه : 1567
فریاد : 1567
فریب : 1597
فریبنده : 1597
فرید : 1564
فریده : 1564
فریدون : 1564
فریضه : 1546, 1565
فریفته : 1564, 1597
فریق : 1564
فریقان : 1564
فریك : 1564, 1594, 1597
فریکین : 1564
فرین : 1579
فزا : 1573
فزای : 1573
فزایشده : 1573
فزاینده : 1573
فزع : 1573
فزود : 1621
فزون : 1621
فزونی : 1621
فزیکی : 1603
فساحت : 1568
فساد : 1567, 1568
فسار : 1568

فساقی : 1568
فسان : 1568
فسانه : 1568
فسبحان الله : 1569
فستق : 1583, 1618
فستقی : 1583, 1618
فسحت : 1620
فسخ : 1568
فسخانه : 1568
فسده : 1568
فسرده : 1620
فسق : 1583, 1618
فسقه : 1568
فسقیه : 1583
فسل : 1568
فسلدیمك : 1598
فسوس : 1620
فسون : 1620
فسونکار : 1620
فسیح : 1568
فسیفسا : 1620
فشار : 1569
فشافاش : 1569
فشافش : 1569
فشان : 1569
فشرده : 1620
فشفشه : 1569
فشك : 1599, 1600
فشکخانه : 1600
فشل : 1569
فشنك : 1599, 1600
فشنکخانه : 1600
فص : 1548
فصاحات : 1548
فصاحت : 1568
فصاد : 1550, 1582
فصال : 1550, 1598
فصبحانه : 1549

فصحاء : 1618
فصد : 1548
فصل : 1548, 1549
فصله : 1549
فصوص : 1618
فصول : 1618
فصیح : 1549
فصیص : 1618
فصیله : 1549
فض : 1553
فضاء : 1573
فضائل : 1553
فضائی : 1573
فضاحت : 1553, 1573
فضاضت : 1553
فضایح : 1553
فضل : 1553
فضلاء : 1616, 1619
فضلات : 1553
فضه : 1573
فضول : 1605, 1619
فضولاً : 1619
فضولی : 1586, 1619
فضیح : 1553
فضیحت : 1553
فضیحه : 1553
فضیلت : 1553
فضیلتلو : 1553
فطام : 1585
فطانت : 1551, 1569
فطر : 1551, 1585, 1586, 1602, 1619
فطرت : 1586
فطرتاً : 1586
فطره : 1586
فطری : 1586
فطریه : 1586
فطنت : 1586, 1601

فتا : 1569
فتاح : 1570
فتادگان : 1621
فتاده : 1620
فتاك : 1570, 1621
فتان : 1570, 1621
فتانه : 1570
فتاوى : 1569
فتبارك : 1569
فتح : 1569
فتحات : 1569
فتحتين : 1569
فتحنامه : 1570
فتحه : 1569
فتحى : 1569
فتحيه : 1569
فترات : 1569
فتراك : 1602
فترت : 1570, 1602
فتق : 1551, 1570, 1585
فتك : 1570
فتن : 1601
فتنه : 1601
فتوا : 1570
فتوت : 1621
فتوتلو : 1621
فتوتلى : 1621
فتوح : 1621
فتوحات : 1621
فتور : 1621
فتوى : 1570
فتوى خانه : 1571
فتى : 1569
فتى باز : 1569
فتيات : 1569
فتيان : 1602
فتيل : 1570, 1601
فتيله : 1570
فج : 1554
فجئى : 1619
فجا : 1587
فجاء : 1619
فجائه : 1619
فجأةً : 1619
فجار : 1619
فجاعت : 1554
فجاه : 1619
فجأه : 1619
فجايع : 1554
فجر : 1554
فجره : 1554
فجور : 1619
فجوه : 1554
فجيع : 1554
فجيعه : 1554
فحاش : 1538
فحال : 1588
فحام : 1538, 1588
فحاوى : 1555
فحش : 1616
فحشيات : 1616
فحص : 1539
فحل : 1539
فحم : 1539
فحمى : 1539
فحميت : 1539
فحواء : 1555
فحول : 1616
فحوى : 1555
فخ : 1538
فخار : 1538
فخامت : 1538, 1555
فخامتلو : 1538, 1555
فخذ : 1540
فخر : 1539
فخرى : 1539
فخريًا : 1539
فخريات : 1539
فخريت : 1539
فخريه : 1539
فخشاء : 1539
فخم : 1539
فخور : 1539
فخورانه : 1540
فخيم : 1539
فخيمانه : 1539
فخيمه : 1539
فداء : 1554, 1587
فدائى : 1554, 1587
فدائيان : 1554
فداكار : 1554
فداكاران : 1554
فداكارانه : 1554
فداكارى : 1554
فدان : 1554
فداويه : 1554
فددن : 1587
فدم : 1555
فديه : 1587
فديه نجات : 1587
فذالك : 1573
فذلكه : 1573
فر : 1560
فرائد : 1561
فرائش : 1561
فرائض : 1561
فرات : 1617, 1620
فراجه : 1560
فراحًا : 1561
فراحفزا : 1561
فراحور : 1561
فراخ : 1561
فراخى : 1561
فراد : 1595
فراده : 1560, 1595, 1620
فرادیس : 1560
فرار : 1595
فرارى : 1595
فراز : 1562, 1596
فرازى : 1596
فراست : 1562, 1595
فراش : 1566, 1595
فراشت : 1562
فراشه : 1562
فراشى : 1566
فراعنه : 1561
فراغ : 1560, 1561, 1617
فراغت : 1560
فراق : 1577, 1595
فراقبه : 1595
فراموش : 1562
فراموشى : 1562
فرامين : 1562
فراهت : 1561
فراهم : 1561
فراوان : 1562, 1596
فراوانى : 1596
فربال : 1562
فرباله : 1562
فربه : 1562
فربهى : 1562
فربيون : 1562
فربيونيه : 1562
فرتوت : 1567
فرتوتانه : 1567
فرتونه : 1567
فرتونى : 1567
فرج : 1562, 1563
فرجاد : 1562
فرجارى : 1596
فرجام : 1562
فرجه : 1562, 1620
فرجى : 1563
فرح : 1561, 1564
فرحان : 1563
فرحت : 1563
فرحناك : 1561
فرحنما : 1561
فرخ : 1566
فرخاش : 1563
فرخال : 1563
فرخانه : 1563
فرخنده : 1564
فرخه : 1563
فرخى : 1566
فرد : 1562, 1566
فردا : 1562
فردانيت : 1562
فردانيه : 1562
فرده : 1562
فردوس : 1596
فردى : 1562
فرديت : 1562
فرديه : 1562
فرز : 1563, 1567
فرزان : 1567
فرزانه : 1567
فرزند : 1567
فرزندان : 1567
فرزندانه : 1567
فرزين : 1567
فرس : 1563, 1620
فرسا : 1566
فرسان : 1566, 1620
فرستادگان : 1597
فرستاده : 1597
فرسخ : 1566

غمغمه : 1638
غمق : 1637
غموض : 1781
غموضت : 1781
غموم : 1781
غمين : 1638
غنا : 1707
غناء : 1707
غنائم : 1639
غنائى : 1707
غنج : 1641, 1781
غنم : 1639
غنمى : 1640
غنه : 1782
غنوده : 1782
غنى : 1641, 1707
غنيمت : 1641
غوائل : 1649
غواشى : 1650
غواص : 1652
غوافيل : 1649
غوالى : 1650
غوامض : 1650
غوانم : 1650
غوانى : 1650
غوايا : 1650
غوايت : 1650
غوث : 1650
غور : 1650
غوز : 786
غوزه : 1787
غوش : 1733
غوص : 1651
غوط : 1651
غوطه : 1651, 1786
غوغا : 1650, 2479, 2481
غول : 1780
غومالاستيك : 1730
غى : 1652
غيا : 1657
غياب : 1713
غياباً : 1713
غيابه : 1713
غيابى : 1713
غيابيه : 1713
غياث : 1713
غيار : 1652, 1713, 2490, 2492
غياهب : 1652
غيب : 1652
غيب اولق : 2491
غيب اوله : 2491
غيب ايدلمك : 2490
غيب ايدله : 2490
غيب ايدمك : 2490
غيب ايدمه : 2490
غيبت : 1652, 1713
غيبوبت : 1652
غيبى : 1652
غيث : 1657
غير : 1654, 1656
غير انسانى : 1656
غير صافى : 1657
غير مسكون : 1657
غير مسلم : 1657
غير مشروع : 1657
غير منقول : 1656
غير نظامى : 1657
غيرت : 1656
غيرتكش : 1656
غيرى : 1645, 1656
غيريت : 1657
غيظ : 1657
غيلان : 1714, 1718
غيم : 1654
غيهب : 1653
غيوب : 1787
غيوث : 1787
غيور : 1657
غيوران : 1657
غيورانه : 1657
غيوم : 1787

ف

ف : 1554
فؤآد : 1616
فؤآدى : 1616
فؤآق : 1616
فئه : 1587
فئوس : 1621
فئول : 1621
فا : 1537
فائح : 1540
فائده : 1540
فائز : 1540
فائزه : 1540
فائض : 1540
فائق : 1540
فائقات : 1540
فائقه : 1540
فائقيت : 1540
فاتح : 1551
فاتحان : 1551
فاتحه : 1551
فاتر : 1551
فاتك : 1551
فاتكه : 1551
فاتن : 1551
فاجر : 1538
فاجره : 1538
فاجع : 1537
فاجعات : 1538
فاجعه : 1537, 1538
فاحش : 1539
فاحشه : 1539
فاخته : 1539
فاخر : 1539
فاخره : 1539
فار : 1545
فاربالا : 1545
فارس : 1546, 1547
فارسان : 1546
فارسه : 1546
فارسى : 1546
فارسيات : 1546
فارسيه : 1546
فارش : 1547
فارضا : 1548
فارط : 1547
فارغ : 1546
فارق : 1546
فارقه : 1546
فاره : 1545
فاروق : 1548
فاروقانه : 1548
فارياب : 1548
فاز : 1540
فازه : 1540
فأس : 1567
فاسخ : 1549
فاسد : 1549
فاسدات : 1549
فاسده : 1549
فاش : 1550
فاشى : 1550
فاصق : 1548
فاصل : 1549
فاصله : 1549
فاضل : 1538, 1553
فاضلات : 1553
فاضله : 1538, 1553
فاضيح : 1538
فاضيحه : 1538
فاطر : 1551
فاطيم : 1551
فاطيمه : 1551
فاعل : 1540
فاعليت : 1540
فاقه : 1540
فاكهه : 1541
فال : 1542
فال خير : 1543
فإلاّ : 1555
فالج : 1543
فالح : 1543
فالق : 1543
فالك : 1543
فالنامه : 1543
فام : 1543
فأما : 1555
فانوس : 1544
فانى : 1544
فانيت : 1544
فاهم : 1539
فاهمه : 1539
فايح : 1552
فايحه : 1552
فبها : 1554
فت : 1569

غرایر : 1643
غرب : 1643, 1646
غربا : 1783
غربًا : 1644
غربال : 1709, 2349
غربالی : 1709
غربان : 1709
غربت : 1782
غربتزده : 1783
غربکاری : 1646
غربی : 1644
غربیه : 1644
غربیون : 1644
غرت : 1710
غرر : 1783
غرز : 1647
غرس : 1647
غرض : 1643, 1644
غرضًا : 1643
غرضکار : 1643
غرغره : 1644
غرف : 1783
غرفات : 1784
غرفه : 1783, 2706, 2747
غرق : 1646
غرقه : 1646
غرم : 1784
غرما : 1783
غرماء : 1782
غرنده : 1647, 1784
غرنگ : 1644
غره : 1710, 1784
غروب : 1784
غروبی : 1784
غرور : 1647, 1784
غروری : 1785
غروش : 1785

غروه : 1785
غریب : 1645
غریبان : 1645
غریبانه : 1645
غریبه : 1645
غریزه : 1646, 1710
غریزوی : 1646
غریزی : 1646
غریزیات : 1646
غریزیه : 1646
غریق : 1645
غریم : 1645
غریمین : 1645
غربه : 1646
غریو : 1710
غریوان : 1710
غریونده : 1710
غزاء : 1658
غزات : 1659, 1787
غزاز : 1661
غزال : 1658, 1659
غزالان : 1658
غزاله : 1658
غزاوی : 1659
غزته : 1659
غزته خانه : 1660
غزل : 1659
غزلخوان : 1659
غزلخوانی : 1659
غزلی : 1659
غزلیات : 1659
غزوات : 1659, 1660
غزواتنامه : 1659
غزوه : 1661
غزوی : 1660
غزیر : 1660
غژغرمق : 1704
غژلدامق : 1704

غژلدو : 1704
غژلدی : 1704
غژلمك : 1704
غسال : 1648
غساله : 1648, 1785
غسب : 1648
غسق : 1647
غسل : 1647, 1785
غسلخانه : 1785
غش : 1711
غشا : 1786
غشاء : 1711
غشائی : 1711
غشاوت : 1711
غشاوه : 1711
غشوم : 1649
غشی : 1648, 1649
غشیان : 1648
غشیت : 1649
غشیه : 1891
غصب : 1647
غصبًا : 1647
غُصص : 1785
غصن : 1785
غصنه : 1785
غصنی : 1785
غصه : 1618
غصه : 1785
غصه داش : 1785
غصون : 1785
غصین : 1785
غضاریف : 1626
غضب : 1658, 1659
غضباً : 1658
غضبان : 1659
غضروف : 1778
غضروفی : 1778
غضروفین : 1778

غضنفر : 1658
غضنفرانه : 1658
غضوب : 1661
غضوبانه : 1661
غضوبت : 1778
غضیر : 1660
غطا : 1712
غطاریف : 1649
غطاریفه : 1649
غطاس : 1712
غطریف : 1712
غطس : 1649
غفار : 1627
غفران : 1779
غفلةً : 1628
غفور : 1628
غفول : 1779
غفیر : 1628
غل : 1704, 1780
غلاء : 1632
غلات : 1633, 1635, 1780
غلاظ : 1705, 1780
غلاف : 1704
غلال : 1705
غلام : 1780
غلامان : 1780
غلامچه : 1780
غلامخانه : 1780
غلامیه : 1780
غلانه : 1780
غلبات : 1633
غلبه : 1633, 2346
غلصمه : 1636
غلط : 1633
غلط حس : 1633
غلط مشهور : 1633
غلطات : 1633

غلطان : 1636
غلطیده : 1636
غلظت : 1706
غلغله : 1780
غلف : 1781
غلفت : 1628
غلفه : 1780
غلفوی : 1780
غلق : 1632, 2347
غلل : 1634
غلمان : 1706
غلمت : 1781
غله : 1635
غله دان : 2350
غلو : 1781
غلول : 1781
غلوله : 1781
غلیان : 1634
غلیبانی : 1781
غلیظ : 1635
غلیظا : 1635
غلیل : 1635
غلیه مسك : 2353
غلیون : 2356
غم : 1636
غمائم : 1637
غماز : 1638
غمازانه : 1638
غمازه : 1638
غمازیت : 1638
غمام : 1637
غمامه : 1637
غمد : 1638, 1706
غمر : 1638
غمره : 1638
غمز : 1638
غمزه : 1639
غمزی : 1639

عوله : 364
عوم : 364
عومی : 357
عون : 364
عونه : 361
عونی : 364
عونیه : 364
عویل : 362
عیاب : 397
عیاد : 2065
عیادت : 2066, 2275
عیادةً : 2066
عیاذ : 2066, 2275
عیاذاً : 2066
عیار : 377, 397, 2066
عیاران : 397
عیازاً : 2275
عیاش : 397
عیاشان : 397
عیافه : 2066, 2275
عیال : 376, 2066, 2275
عیان : 377, 397, 2275
عیاناً : 377
عیانایت : 377
عیب : 379, 384
عیبت : 380
عیبه : 379
عید : 1913
عید : 2091
عیدان : 2091
عیدگاه : 2094
عیدگه : 2094
عیدی : 2094
عیدیه : 2095
عیر : 391
عیسوی : 2215
عیسویت : 2215
عیش : 395, 2250
عیشوشه : 396
عیکه : 386
عیکوی : 386
عین : 389, 2066, 2167, 2278
عین صفاء : 391
عینا : 390
عیناً : 391
عینان : 381
عینك : 391
عینی : 391
عینیات : 391
عینیت : 391
عینینی : 391
عینیه : 391
عیوب : 5014
عیوق : 397
عیون : 5015

غ

غ : 1654
غائب : 1631, 2494
غائب اولمش : 2491
غائبانه : 1631
غائط : 1631
غائطه : 1631
غائله : 1631
غائی : 1631
غائیت : 1631
غائیه : 1631
غابر : 1625
غابراء : 1625
غابن : 1625
غابه : 1624
غابی : 1624
غادر : 1627
غار : 1642
غارب : 1645
غارت : 1644
غاری : 1645
غازخانه : 1660
غازه : 1659
غازی : 1660
غازیان : 1660
غازیانه : 1660
غازیه : 1660
غاسل : 1647
غاشیه : 1648
غاصب : 1647
غافر : 1628
غافل : 1627
غافلاً : 1628
غافلانه : 1628
غافله : 1627
غالب : 1634, 1635
غالبا : 1634
غالباً : 1634
غالبانه : 1634
غالبه : 1634
غالبیت : 1634
غالی : 1634
غالیا : 1635
غالیه : 1635, 2365
غامر : 1638
غامض : 1638
غامضه : 1638
غامق : 1638
غاموس : 1638
غانم : 1641
غانماً : 1641
غانمین : 1641
غانیه : 1641
غاو : 1649
غاوون : 1651
غایات : 1652
غایت : 1653, 2492
غایه : 1653
غایوی : 1653
غب : 1699
غبًا : 1699
غبات : 1778
غبار : 1777
غباری : 1778
غباغب : 1623
غبانی : 134
غباوت : 1624
غبس : 1624
غبطه : 1699, 1708
غبغب : 1624
غبن : 1625
غبی : 1624
غبیرا : 1778
غث : 1647
غثیان : 1647
غثیم : 1893
غچلدی : 1701
غد : 1626
غداء : 1626, 1702
غدائر : 1626
غدائی : 1702
غدات : 1626
غدار : 1626
غدارانه : 1626
غداره : 1626
غدد : 1778
غدر : 1627
غدراء : 1778
غدران : 1779
غده : 1778
غدو : 1779
غدوه : 1779
غدوی : 1778
غدی : 1778
غدیر : 1627
غدیره : 1627
غدیری : 1627
غدیریه : 1627
غدیه : 1627
غذاء : 1714
غذائی : 1714
غراء : 1647
غرائب : 1642
غرائبات : 1642
غراب : 1782
غرابت : 1642
غرابی : 1782
غرابیل : 1642
غرابین : 1642, 1782
غرابیه : 1782, 2841
غرات : 1643
غرار : 1871, 1872
غرار : 1708
غراره : 1643, 1708
غرام : 1643
غرامات : 1643
غرامةً : 1643
غرامه : 1643
غرامی : 1643
غرامیات : 1643
غران : 1647, 1784

عمرانیه : 4985
عمره : 4985
عمرین : 3695
عمش : 233
عمق : 4984
عمقاً : 4984
عمقی : 4984
عمقیت : 4984
عمل : 231
عملاً : 232
عملمانده : 232
عمله : 231
عملی : 232
عملیات : 232
عملیاتخانه : 232
عملیه : 232
عمه : 236
عمو : 237
عمود : 237, 238
عمود فقاری : 237
عمودًا : 237
عمودی : 237
عموریه : 236
عمول : 238
عموم : 4986
عموم خانه : 4986
عموماً : 4986
عمومت : 4986
عمومی : 4986
عمومیات : 4986
عمومیت : 4986
عمومیه : 4986
عموهت : 4986
عمی : 236
عمیا : 235, 236, 238
عمیان : 4988
عمید : 234
عمیق : 234
عمیم : 234
عمیه : 4988
عن : 238
عناء : 241
عناب : 2020
عناب : 260, 4989, 5046
عنابی : 260, 4989, 5046
عنابیه : 4989, 5046
عنات : 4988
عناد : 2167, 2169
عناداً : 2167
عنادل : 242
عنادیه : 2167
عناصر : 245
عنافت : 242
عناق : 2167
عناقب : 243
عناقت : 243
عنان : 244, 2168
عنانت : 245
عنانه : 244
عنایات : 2169
عنایت : 2169
عنایةً : 2169
عنایتکار : 2169
عنایتکارانه : 2169
عنب : 2176
عنبر : 230, 246
عنبربار : 246
عنبربو : 230, 246
عنبربوی : 246
عنبربویی : 246
عنبرمو : 246
عنبره : 246
عنبری : 246
عنبرین : 246
عنبربنه : 246
عنبریه : 246
عنبه : 2177
عنبی : 2177
عنتری : 1454, 1455
عند : 2174
عندالله : 2174
عندلیب : 248
عندلیبان : 248
عندم : 248
عنده : 249
عندی : 2174
عندیات : 2176
عندیه : 2176
عنس : 2186
عنصل : 4990
عنصور : 4990
عنصوری : 4990
عنعنات : 244
عنعنه : 244
عنعنوی : 245
عنعنویه : 245
عنف : 4989
عنفاً : 4989
عنفوان : 4989
عنفی : 4989
عنفیه : 4989
عنق : 4989
عنقاء : 256
عنقود : 257, 4989
عنقودی : 4989
عنکبوت : 256
عنکبوتی : 256
عنکبوتیه : 256
عنکم : 257
عنکما : 257
عنکوت : 257
عنله : 249
عنم : 249
عنه : 253
عنها : 253
عنهم : 253
عنهما : 253
عنوان : 4990, 5047
عنوةً : 265, 4991
عنود : 265, 4990
عنودانه : 265
عنون : 265
عنوه : 265, 4991
عنی : 2186
عنیت : 2186
عنید : 255
عنیز : 256
عنیف : 255
عنیق : 255, 4988
عنین : 2044
عنیه : 265
عهد : 150, 152, 153
عهدًا : 150
عهدایتمك : 150, 158
عهدایتمه : 150
عهدنامه : 150, 152, 153
عهده : 4973
عهدی : 150
عهود : 2024
عهود : 4974
عوائد : 356, 359
عوائق : 356
عواثیر : 359
عواج : 368
عواد : 368
عوادی : 356
عوار : 358, 5005
عوارض : 359
عوارضات : 359
عوارف : 359
عواری : 359
عواصف : 359
عواصم : 359
عواض : 2065
عواضاً : 2065
عواطف : 359
عواطق : 359
عواق : 356
عواقب : 357
عواقد : 357
عواقر : 357
عوالم : 357
عوام : 357
عوامل : 357
عوان : 357
عوانتابع : 358
عوانی : 357
عوج : 2273
عود : 360, 4964
عودت : 360
عودتی : 360
عودی : 4965
عوذ : 368
عور : 361, 3706, 4991
عورات : 365
عورت : 365
عورتباز : 365
عورتلق : 365
عورنه : 365
عوز : 361
عوض : 368, 2272
عوضاً : 2272
عوعوه : 359
عوق : 363
عوکشه : 363
عول : 363

عقربه : 177
عقربی : 177
عقربیه : 177
عقرت : 177
عقره : 4975
عقص : 166
عقصی : 166
عقعق : 164
عقل : 168, 174, 2033
عقلاً : 174
عقلاء : 4974
عقلی : 175
عقلیات : 175
عقلیه : 175
عقلیون : 175
عقم : 165, 175, 4975
عقماء : 4974
عقمی : 176
عقوب : 182
عقوبات : 4975
عقوبت : 4975
عقود : 4975
عقور : 183
عقورانه : 183
عقوف : 4975
عقوق : 182, 4975
عقول : 4975
عقوه : 183
عقیب : 172
عقید : 4975
عقیده : 172
عقیدین : 173
عقیر : 173
عقیق : 1841
عقیق : 172
عقیقه : 172
عقیل : 172
عقیم : 173

عکاب : 4974
عکاس : 173
عکاسه : 173
عکام : 173
عکر : 1926
عکر : 1373, 1379, 1393
عکس : 178
عکس العمل : 180
عکس ایترلك : 179
عکس ایترله : 179
عکس ایترمك : 179
عکس ایترمه : 179
عکس ایتمك : 179
عکس ایتمه : 179
عکس سکردم : 179
عکس صدا : 179
عکسی : 179
عکوب : 182
عکوس : 4975
عکیك : 172
علائف : 189, 194
علائق : 189, 194
علائم : 189
علائم سماء : 189
علاج : 2133
علاق : 189, 217
علاقه : 189
علاقه دار : 189
علاقه داران : 189
علاقوی : 190
علاك : 217
علالا : 190
علام : 217
علامات : 191
علامت : 191
علامه : 191, 217
علان : 2135

علانی : 191
علانیت : 191
علانیةً : 191
علاوات : 2135
علاوه : 2135
علاوی : 194
علایه : 194
علب : 4979
علبات : 199
علبه : 199, 4978
علبی : 199
علت : 2149
علجم : 196
علغوزه : 4979
علف : 199, 217, 4983
علفه : 4980
علق : 189, 200
علقه : 200
علقی : 190, 200
علقیه : 190
علل : 2136
علم : 201, 2143, 2150
علم حال : 2153
علم و خیر : 2153
علماً : 2152
علماء : 4979
علمدار : 201
علمداران : 201
علمداری : 201
علمی : 201, 2153
علمیات : 2153
علمیت : 201
علمیه : 2153
علن : 201
علنًا : 201
علنی : 201

علنیت : 202
علنیه : 202
علو : 4983
علوان : 4983
علوفه : 225
علوفه جیان : 4980
علوم : 4981
علوی : 202, 4983
علویات : 4983
علویان : 4983
علویت : 4983
علویه : 4983
علی : 186, 199, 203, 209, 210, 2149, 4976
علی الاتفاق : 200
علی الاصول : 200
علی الاعلی : 210
علی الرأسی : 202
علی الصباح : 192
علی العاده : 200
علی العجائب : 200
علی العجله : 200
علی العموم : 200
علی حضرت : 189
علی صباح : 192
علی قران : 210
علی کل حالٍ : 190
علی مراتبهم : 191
علی ملاء الناس : 191
علیا : 226, 4983
علیت : 2149
علیف : 209
علیق : 222, 32
علیق : 210, 4979
علیك : 203
علیکم : 203
علیکم السلام : 203

علیل : 210
علیله : 210
علیم : 210
علیم الله : 210
علین : 210
علینا : 203
علیه : 203
علیه اللعنة : 203
علیه دار : 203
علیها : 203
علیهم : 203
علیهما : 203
علیون : 2149
علیین : 2149
عم : 226, 235, 236
عماء : 227
عمائر : 227
عمائم : 227
عمات : 236
عماد : 2157
عمار : 236
عمارات : 2159
عمارت : 2159
عمارتخانه : 2159
عمال : 235, 4985
عماله : 4984
عمامه : 2158
عمان : 4985
عمد : 231
عمدًا : 231
عمده : 4984
عمر : 235, 3695
عمر بالله : 3695
عمر حیات : 3695
عمرا : 4985
عمران : 4985, 5043
عمرانی : 4985
عمرانیت : 4985

عصبيه : 308
عصر : 310, 312, 323
عصران : 323
عصرانه : 323
عصرى : 323
عصعص : 5000
عصف : 312
عصفر : 1886, 1889
عصفور : 313, 4997
عصل : 314
عصله : 309
عصما : 321
عصمت : 2222
عصمتلو : 2222
عصوبت : 5000
عصور : 5000
عصوف : 326
عصوم : 326
عصى : 315, 326
عصيان : 2246
عصيانكار : 2247
عصيب : 309, 316, 4997
عصيبات : 4997
عصيبه : 4997
عصيده : 316
عصير : 316
عصيره : 317
عصيه : 315, 4997
عض : 397
عضاد : 398
عضاده : 2091
عضاض : 400
عضال : 4964
عضب : 400
عضباء : 400
عضد : 119, 401, 402, 407
عضلات : 108
عضله : 108
عضلى : 109
عضمن : 406
عضو : 5024
عضوا : 408
عضوديه : 119
عضوض : 119, 408
عضوى : 5024
عضويت : 5024
عضويه : 5024
عضيض : 116
عضيق : 408
عضيل : 404
عضيم : 404
عضيمه : 404
عضيوات : 5021
عطاء : 340
عطار : 355
عطارت : 355, 2064
عطارد : 5003
عطارستان : 355
عطارى : 355
عطاس : 355
عطاش : 355, 2064
عطاشا : 342
عطالت : 341
عطاياء : 342
عطب : 340
عطر : 2064, 2065
عطر شاهى : 2065
عطرشاهى : 2064
عطرى : 2065
عطريات : 2065
عطس : 354
عطسه : 355
عطش : 342, 348, 355
عطشان : 355
عطشه : 355
عطف : 346, 347
عطف ايتمك : 347
عطف ايتمه : 346
عطفًا : 346
عطفى : 347
عطفيه : 347
عطل : 341
عطلاء : 2064
عطلاع : 2064
عطلاق : 2064
عطلال : 2064
عطوب : 355
عطوف : 355
عطوفت : 355, 5004
عطوفتلو : 355
عطيات : 349
عطيه : 349
عظائم : 398
عظام : 2066
عظامت : 399
عظراء : 407
عظفور : 5021
عظل : 405
عظلاف : 405
عظلال : 405
عظلم : 405
عظم : 405, 2282, 5022
عظماء : 5021
عظموت : 399
عظمى : 399, 406, 5022
عظميت : 399
عظمين : 406
عظيم : 5021
عظيمات : 5021
عظيمه : 404
عف : 120
عفائف : 120
عفارت : 121
عفاره : 358
عفاريت : 121, 1366
عفافت : 120
عفافه : 120
عفت : 2097
عفتلو : 2097
عفر : 121, 122
عفريت : 2098
عفص : 124
عفف : 120
عفن : 121
عفه : 120
عفو : 120, 124
عفو اولنمق : 122
عفو اولنمه : 122
عفو ايتدرمك : 122
عفو ايتدرمه : 122
عفو ايتمك : 122
عفو ايتممك : 122
عفو ايتمه : 122
عفو ايدلمك : 122
عفو ايدلمه : 122
عفو ايلمك : 122
عفو ايلمه : 122
عفوصت : 4968
عفونت : 4968, 5033
عفى الله عنه : 121
عفيف : 122
عفيفانه : 122
عفيفه : 122
عفيق : 122
عق : 163
عقائد : 164
عقائر : 164
عقائق : 164
عقائم : 164
عقاب : 2119, 4974
عقابان : 4974
عقابى : 4974
عقاد : 4974
عقادات : 4974
عقار : 165, 4974
عقارات : 165
عقارب : 165
عقارت : 165
عقاصر : 166
عقاقير : 164
عقال : 2119
عقام : 165, 2119, 4974
عقامت : 165
عقب : 163, 165, 172
عقبات : 164
عقبان : 2033
عقبه : 164
عقبى : 164, 4974
عقحوان : 4975
عقد : 167, 172, 2033
عقد ايتمك : 167
عقد ايتمه : 167
عقدتان : 4974
عقدتين : 4974
عقده : 164, 4974
عقدوى : 4975
عقدويه : 4975
عقدى : 167, 4975
عقديه : 168, 4975
عقر : 4975
عقرب : 177, 1464
عقربا : 177
عقرباء : 177
عقربان : 177
عقربك : 177

عرضاً : 2051
عرضانی : 306
عرضبار : 280
عرضمند : 307
عرضه : 4995
عرضی : 306
عرطل : 301
عرطلیت : 301
عرعر : 279
عرف : 284, 3709, 4992
عرفا : 284, 4992
عرفاً : 3709
عرفات : 275
عرفاد : 2202
عرفان : 2202
عرفانیه : 2203
عرفه : 284, 290
عرفی : 3709
عرفیات : 3709
عرفیه : 3709
عرق : 276, 2049
عرقان : 294
عرقچین : 276, 1459, 1462
عرقوب : 294, 4993
عرقی : 276, 2049
عرقیات : 2049
عرقیه : 276, 2049
عرکیه : 284
عرم : 290, 295
عرمرم : 278, 284
عرمون : 296
عرنه : 4993
عرو : 305
عرواء : 4995
عروب : 304
عروبا : 304
عروج : 4994
عروس : 305
عروسان : 305
عروسانه : 305
عروسك : 305
عروسی : 305
عروسیه : 305
عروش : 4995
عروص : 4995
عروض : 305, 4995
عروضی : 305
عروف : 304
عروق : 4994
عروه : 4995
عری : 4991, 4995
عریان : 4995, 5053
عریانی : 4995, 5053
عریس : 290
عریش : 290
عریض : 291
عریضًا : 291
عریضه : 291
عریف : 290
عز : 408, 2280
عزاء : 398
عزاءخانه : 398
عزائم : 398
عزاب : 399
عزازت : 400
عزازیل : 400
عزال : 5024
عزایم : 398
عزب : 398, 401
عزبان : 401
عزبت : 5021
عزت : 2285
عزر : 407
عزرائیل : 407
عزل : 404, 405
عزلت : 5022
عزلتگاه : 5022
عزلتگه : 5022
عزم : 404, 405
عزم ایترمك : 406
عزم ایترمه : 406
عزم ایتمك : 406
عزم ایتمه : 406
عزمًا : 406
عزمکار : 404, 406
عزمکارانه : 404, 406
عزمه : 406, 5022
عزمی : 406
عزمیه : 406
عزو : 408
عزوبت : 5022
عزومت : 408
عزوی : 408
عزویات : 408
عزی : 2285
عزیر : 404
عزیز : 405
عزیزان : 405
عزیزه : 405
عزیمت : 404
عزیمه : 404
عسار : 310
عساکر : 309
عسال : 323
عساله : 309, 323
عسجد : 311
عسر : 4998
عسرت : 4999
عسس : 312
عسسیه : 312
عسف : 312
عسفا : 4997
عسفًا : 312
عسکر : 318
عسکری : 318
عسکریان : 318
عسکریه : 318
عسل : 311
عسلوج : 4998
عسلی : 312
عسلیت : 312
عسوب : 326
عسوف : 326
عسوم : 326
عسی : 307
عسیر : 316
عسیف : 316
عسیله : 4997
عش : 327, 5001
عشاء : 327, 2060
عشائر : 328, 330
عشائین : 2251
عشاان : 2060
عشاب : 337
عشار : 337
عشاق : 5002
عشاوت : 329
عشایا : 330, 2060
عشب : 330, 334, 5001
عشبی : 330
عشبیه : 330
عشر : 330, 337, 3720
عشرات : 330
عشرت : 2259
عشره : 330
عشرون : 2259
عشریراق : 2259
عشرین : 2259
عشق : 329, 335, 2063
عشق افزا : 336
عشقکمز : 336
عشقه : 2063
عشقی : 336
عشقین : 2063
عشقیه : 336
عشواء : 338
عشوه : 338, 2261, 5002
عشوی : 330
عشی : 334, 338
عشیان : 338
عشیب : 334
عشیر : 334, 5001
عشیرًا : 334
عشیران : 334
عشیرت : 334
عشیق : 334
عشیه : 334
عصا : 307
عصاب : 323
عصابه : 2051, 2213
عصات : 4997
عصار : 323
عصاره : 4997
عصاف : 2214
عصافر : 308
عصام : 2051
عصاوی : 311
عصایب : 311
عصب : 308, 310, 311
عصبات : 308
عصبانی : 308
عصبه : 308
عصبی : 308
عصبیت : 308

عتاهه : 340
عتاهيت : 340
عتاهيه : 340
عتب : 343
عتبات : 343
عتبه : 340, 343
عتبى : 340
عتر : 2064
عترت : 2065, 2270
عترى : 2065
عتش : 343
عتقا : 5003
عتم : 5003, 5004
عتمه : 343, 5003
عته : 343
عتو : 5004
عتوه : 355
عتى : 349
عتيد : 349
عتيده : 349
عتيق : 349
عتيقه : 349
عتيقيات : 349
عثرات : 312
عثره : 312, 323
عثمانى : 3640, 4998
عثمانيان : 3640, 4998
عثمانيه : 3640
عج : 88
عجائب : 88, 89
عجائبات : 88
عجائز : 88
عجاب : 4958
عجاج : 88, 89
عجاز : 2078
عجافت : 88
عجالت : 2077, 4958
عجالة : 88
عجالةً : 88, 2077, 4958
عجاله : 4958
عجام : 4958
عجان : 2077
عجب : 88, 89, 91, 4958
عجبا : 88, 89
عجبه : 4958
عجز : 95, 96
عجزه : 91
عجل : 2079
عجل عجائب : 89
عجلةً : 89
عجله : 89, 2079, 4958
عجم : 89, 4958
عجم بوسه لك : 90
عجم پرست : 91
عجم پرستى : 91
عجم پوسه لك : 91
عجم رست : 91
عجم زاده : 91
عجم زبر كشيده : 91
عجم عراق : 90
عجم عشاق : 91
عجم عشيان : 90
عجم كردى : 91
عجمانه : 90
عجمستان : 91
عجمه : 4958
عجمى : 90, 96
عجميان : 91
عجن : 96
عجوبه : 96
عجور : 96, 1358
عجوز : 96
عجوزه : 96
عجول : 96
عجولانه : 96
عجوه : 96
عجيب : 95
عجيب الاداء : 95
عجيبانه : 95
عجيبه : 95
عجين : 95
عجينى : 95
عجينيت : 95
عد : 106
عد اولنمق : 112
عد اولنمه : 112
عد ايتمك : 112
عد ايتمه : 112
عد ابدلك : 112
عد ابدله : 112
عدار : 112
عدالت : 108
عدالت كارانه : 109
عدالتپناه : 109
عدالتكار : 109
عدالتكارى : 109
عدامت : 110
عداوت : 111
عدت : 2092
عدد : 112, 114
عدد مرتب : 112
عدداً : 112
عددى : 112
عددیات : 112
عدس : 114
عدسات : 114
عدسه : 114
عدسى : 114
عدغاس : 114
عدل : 117
عدلى : 117
عدم : 112
عدم مداخله : 113
عدم مركزيت : 113
عدمى : 113
عدميت : 113
عدميه : 113
عدن : 118
عدو : 119
عدوان : 114, 4967
عدول : 4966
عديًا : 117
عديات : 117
عديد : 116
عديل : 116
عديم : 116
عديه : 117
عذاب : 398, 399
عذابنسر : 398
عذب : 400
عذر : 3743, 3744
عذرت : 5022
عذق : 404
عذوبت : 5022
عذوف : 407
عذول : 408
عذير : 404
عراء : 273
عرائس : 275
عرائض : 275
عراب : 274
عرات : 280, 4992
عرادات : 298
عراده : 298
عراص : 298
عراضًا : 280
عراضت : 280
عراضه : 4992
عراضى : 281
عراف : 298
عرافه : 298
عراق : 2046
عراقان : 2046
عراقى : 2046
عراقين : 2046
عراقيه : 2046
عرب : 274, 278
عربان : 274, 4992
عربده : 281
عربستان : 274
عربون : 296, 5047
عربى : 274
عربيات : 274
عربيه : 274
عرت : 4993
عرج : 284
عرجاء : 281
عرجان : 284, 4992
عرجله : 281
عرجون : 4992
عرس : 279, 298, 2050, 4993, 4995
عرسات : 4995
عرسلاخانه : 299
عرسلانى : 299
عرش : 299
عرشه : 299
عرشيان : 300
عرص : 298
عرصات : 279
عرصه : 298
عرض : 280, 305, 306, 2051
عرض ابدمك : 306
عرض حال : 307
عرض خانه : 306
عرضا : 306
عرضًا : 306

عارض : 289
عارضًا : 289
عارضات : 289
عارضان : 289
عارضتان : 289
عارضه : 289
عارضی : 289
عارف : 290
عارفان : 290
عارفانه : 290
عارفه : 290
عارفین : 290
عارم : 290
عاره : 284
عاری : 289
عاریت : 291
عاریةً : 291
عاریتی : 291
عازم : 404
عاشر : 334
عاشق : 331
عاشقان : 331
عاشقانه : 331
عاشقه : 331
عاشقی : 331
عاشقین : 331
عاشور : 338
عاشوراء : 338
عاشی : 334
عاشیه : 334
عاصف : 314
عاصفه : 314
عاصم : 315
عاصی : 316
عاصیان : 317
عاصیر : 316
عاصیره : 316
عاصیه : 317
عاض : 397
عاضه : 397
عاطر : 348
عاطس : 348
عاطش : 349
عاطشه : 349
عاطف : 347
عاطفت : 347
عاطفتکار : 347
عاطفتکارانه : 347
عاطفه : 347
عاطق : 347
عاطقه : 347
عاطل : 347
عاطلانه : 347
عاطله : 347
عاطم : 348
عاطوس : 355
عافور : 124
عافی : 122
عافیت : 123
عاق : 163
عاقب : 172
عاقبت : 168
عاقد : 172
عاقدین : 172
عاقر : 171
عاقس : 171
عاقص : 171
عاقل : 168
عاقلات : 169
عاقلان : 169
عاقلانه : 169, 172
عاقله : 170
عاقم : 170
عاقی : 168, 172
عاکس : 173
عاکسه : 173
عاکف : 172
عال : 184
عال العال : 226
عالاء : 186
عالم : 200, 210
عالم پناه : 201
عالم تاب : 201
عالم شمول : 201
عالم لی : 201
عالم مدار : 201
عالم نما : 201
عالمان : 210
عالمانه : 201, 210
عالمون : 201
عالمی : 201
عالمیان : 201
عالمیانه : 201
عالمین : 201
عاله : 199, 210
عالی : 209
عالی رتبه : 210
عالی شان : 210
عالی منزلت : 210
عالی نسب : 210
عالی نظر : 210
عالیجناب : 209
عالیجنابانه : 209
عالیه : 209, 210
عام : 226, 235
عامةً : 236
عامر : 235
عامره : 235
عامل : 234
عاملتان : 234
عامله : 234
عامه : 234, 236
عامهه : 234
عامی : 233, 235, 236
عامیانه : 235
عاند : 255
عانس : 255
عانه : 249
عانی : 255
عاهره : 153
عاوی : 362
عاویه : 362
عاید : 386
عایش : 386
عایشه : 386
عایل : 386
عایله : 386
عب : 76
عبا : 1822
عباء : 76
عباب : 4957
عباپوش : 78
عباد : 2070
عبادات : 2070
عبادالله : 2070
عبادت : 2070
عبادتخانه : 2070
عبادتکار : 2070
عبادتگاه : 2070
عبارات : 2071
عبارت : 2071
عباره : 2071
عباس : 80
عباسی : 80
عبث : 81
عبثًا : 81
عبثیات : 81
عبجه : 81
عبد : 80
عبد البطن : 81
عبدان : 83
عبدعاجز : 81
عبده : 81
عبدی : 81
عبر : 2071
عبرات : 81
عبرانی : 2074
عبرت : 2074
عبرة : 86
عبرةً : 2074
عبرت عالم : 2074
عبره : 86
عبری : 2074
عبریه : 2075
عبریون : 2075
عبس : 81
عبط : 87
عبعاب : 77
عبعابیت : 77
عبکاری : 84
عبهر : 82
عبهری : 82
عبهرین : 82
عبودیت : 4957
عبور : 4957
عبوس : 87, 4957
عبوست : 4957
عبیثران : 79
عبید : 83, 4957, 5027
عبیدانه : 4957, 5027
عبیر : 84
عتائر : 340
عتائق : 340
عتابه : 340
عتات : 2262, 5003
عتاد : 340
عتاق : 341
عتاقت : 341
عتاهت : 340

طينجق : 4651
طيندورمق : 4652
طينق : 4820
طينمق : 1280
طينى : 4820
طيور : 4929
طيوف : 4929
طيوم : 1280
طيوجه : 4883

ظ

ظ : 5421
ظاء : 5421
ظافر : 5423
ظالع : 5428
ظالم : 5428
ظالمانه : 5428
ظالمه : 5428
ظالمون : 5428
ظالميت : 5428
ظالمين : 5428
ظان : 5432
ظاهر : 5425
ظاهراً : 5425
ظاهربين : 5425
ظاهربينانه : 5425
ظاهرپرست : 5426
ظاهره : 5425
ظاهرى : 5425
ظاهريات : 5426
ظاهريه : 5425, 5426
ظبى : 5422
ظرائف : 5436
ظرافت : 5435
ظرافتپرور : 5435
ظرافتپروران : 5435
ظربان : 5436
ظرظبلداق : 5478
ظرف : 5436
ظرفا : 5503, 5508
ظرفيت : 5437
ظروف : 5504
ظريف : 5438
ظريفات : 5438
ظريفانه : 5438
ظريفه : 5438
ظفر : 5423, 5466, 5501
ظفرلو : 5423
ظفرنامه : 5423
ظفرى : 5501
ظفير : 5423
ظل : 5468
ظلاع : 5502
ظلال : 5428, 5468
ظلاله : 5468
ظلام : 5428, 5468
ظلامه : 5502
ظلغطه : 5468
ظلف : 5468
ظلم : 5428, 5502
ظلم اينتمك : 5502
ظلم ايتمه : 5502
ظلما : 5428
ظلماً : 5502
ظلمات : 5502
ظلمانى : 5502
ظلمانيت : 5502
ظلمانيين : 5502
ظلمت : 5502
ظلمه : 5428
ظلمى : 5502
ظلميه : 5502
ظلوف : 5502
ظلول : 5502
ظلوم : 5428
ظلى : 5469
ظليت : 5469
ظليف : 5428
ظليل : 5428
ظميان : 5432
ظن : 5432
ظنون : 5434, 5503
ظنى : 5434
ظنيات : 5434
ظنين : 5434
ظهار : 5467
ظهاره : 5424, 5467
ظهاريه : 5501
ظهر : 5425, 5426, 5501
ظهرى : 5427, 5501
ظهريه : 5427
ظهور : 5501
ظهورات : 5502
ظهورى : 5502
ظهوريه : 5502
ظهير : 5425
ظواهر : 5441, 5461
ظورت : 5498
ظورنپه : 5504

ع

ع : 73, 384
عائد : 160, 161
عائدات : 160
عائده : 160
عائديت : 160
عائش : 161
عائشه : 161
عائض : 161
عائق : 160
عائقه : 160
عائل : 160
عائلات : 160
عائله : 160, 161
عائلوى : 161
عائلى : 161
عاب : 76
عابد : 83, 84
عابدات : 83
عابدانه : 83
عابده : 83
عابدين : 84
عابر : 84
عابرون : 84
عابرين : 84
عابيث : 84
عابيس : 84
عابيه : 84
عاتره : 349
عاتق : 349
عاتك : 349
عاتل : 349
عاتم : 349
عاتمه : 349
عاتى : 349
عاتيه : 349
عاتيهه : 349
عاثور : 326
عاثى : 316
عاثير : 316
عاثيره : 316
عاج : 88
عاج السن : 96
عاجب : 95
عاجز : 95
عاجزان : 95
عاجزانه : 95
عاجزى : 95
عاجزيت : 96
عاجل : 95
عاجلاً : 95
عاجلانه : 95
عاجليت : 95
عاجه : 88, 89
عاجى : 95
عاد : 106
عادات : 111
عادت : 114
عادةً : 114
عادت الله : 114
عادتا : 114
عادل : 116
عادلانه : 116
عادله : 116
عادلى : 116
عاده : 112
عادى : 116
عاذل : 404
عار : 271
عارب : 289
عارج : 290

طوزلق : 4885
طوزمق : 4885
طوزندی : 4885
طوس طورغری : 4880
طوسلشمق : 4879
طوش : 4644, 4918
طوشاق : 4919
طوشائمق : 1311
طوشلو : 4919
طوشنمق : 4919
طوطام : 4920
طوطق : 4920
طوطی : 1300, 4921
طوطی نامه : 4921
طوطیان : 4921
طوظیف : 4649
طوعاً : 4642
طوعی : 4644
طوغ : 4902
طوغان : 1257
طوغداج : 4844
طوغدی : 1257
طوغرجی : 4846
طوغرقن : 4846
طوغرلق : 4846
طوغرمز : 4846
طوغرمیجی : 4846
طوغرو : 4845
طوغلدمق : 4903
طوغمش : 4845
طوغنجه سی : 1257
طوف : 4643
طوفان : 4643, 4902
طوق : 1261, 4644, 4846, 4848
طوقرجون : 4853
طوقز : 1263
طوقزلدمق : 4853

طوقشمق : 1263
طوقلاج : 4849
طوقلق : 4851
طوقله : 4851
طوقمق : 1261, 1262, 4852
طوقودمق : 1263, 4853
طوقوزلادمق : 1264
طوقوزه : 1264
طوکز : 1276
طوکزلان : 4862
طوکقوز : 4862
طوکمه خانه : 1262
طول : 4905
طولاً : 4905
طولاء : 4905
طولائی : 4905
طولاب : 4854
طولادی : 1264
طولاز : 4854, 4905
طولاشم : 1266, 4854
طولاشمق : 1266, 4854
طولامج : 1265
طولامه : 1264
طولانمق : 1265
طولانی : 4854
طولانیلمق : 1265
طولاو : 1266
طولای : 1266
طولایو : 1267, 4854
طولایی : 1266, 4854
طولب : 1303
طولدرجی : 4854
طولدرلق : 4854
طولدرمق : 4854
طولده لنمق : 1302
طولدورمق : 1267

طولغندرمق : 1268
طولغنمق : 1268, 4855
طولقمق : 1270, 4856
طولك : 4907
طوللق : 4856
طوللج : 1269
طوللش : 1269
طوله : 1264, 4854
طوللنباز : 1115
طوللندرمق : 1302, 4907
طوللنمق : 1270, 4905
طوله : 4905
طوللو : 1269
طوللوجخ : 1270
طوللی : 4905
طوللینمق : 4856
طومار : 4907
طوماغو : 1303
طوماك : 4856
طومالاج : 4857
طومالج : 4857
طومالیج : 1271
طومان : 4907
طومباز : 4858
طومرم : 4859
طومرمق : 4860
طومروق : 4859
طوملج : 1271
طوملدمق : 1271
طوملمق : 1271, 4857
طوملن : 4857
طومنمق : 4907
طون : 1274, 4860, 4909
طوناق : 1274, 4860
طونائق : 1275, 4861
طونائه : 1275

طونانور : 4861
طونبی : 4861
طونتمق : 1275
طونجقدرمق : 1304
طونجقمق : 1304, 4909
طونجنمق : 4909
طوندار : 4910
طونغون : 1304
طونقلو : 4910
طونقمق : 1305
طونلدمق : 1274, 4861
طونلق : 1276, 4863
طونوقلو : 1305
طووالق : 4927
طووجه : 4881
طووچا : 4881
طوی : 4882
طویت : 4644
طویدرمق : 1279, 4882, 4928
طویس : 4928
طویغار : 4882
طویغرمق : 4928
طویغه : 4882
طویقون : 4882
طویل : 4644
طویلامق : 4883
طویله : 4644
طویم : 4883
طویملق : 1280, 4883
طویناق : 4928
طوینمق : 4883
طویه غن : 1314
طویو : 4928
طویوسز : 4929
طویوئمق : 1280
طویی سز : 4929

طی : 4650
طی ایتمك : 4653
طی ایتمه : 4653
طیا : 4650
طیار : 4653
طیارات : 4653
طیاره : 4653
طیازه : 4650
طیالس : 4650
طیالسه : 4650
طیان مق : 1119
طیانجق : 1118, 4650
طیانغان : 1118, 4650
طیانمق : 4650
طیانی کرمك : 1118, 4650
طیب : 4653, 4797, 4820
طیبات : 4653
طیبه : 4653, 4654
طیجی : 4929
طیدرمق : 4928
طیر : 4653
طیران : 4650, 4651
طیرنجق : 4653
طیرنمق : 4653
طیره : 4819, 4820
طیری : 4653
طیریون : 4653
طیشلامق : 1206
طیف : 4651
طیفیین : 4651
طیقاز : 4801
طیقان : 4824
طیلسان : 4653
طینمق : 4883
طین : 4820
طینت : 4820

طلخانه : 4905
طلدرقچ : 4564
طلز : 4563
طلسم : 4804
طلسمات : 4804
طلشغن : 4562
طلشمق : 4563
طلطمیص : 4567
طلع : 4561
طلعت : 4563
طلعه : 4565
طلعی : 4565
طلعیه : 4565
طلغا : 4564
طلغلق : 4564
طلق : 4566, 4803
طلقمق : 1270
طلمش : 1269
طلمق : 1087
طلنجاق : 4905
طلنمق : 1302
طلو : 1269, 4856
طلوع : 4906
طلوعات : 4906
طلوق : 4906
طلولق : 1270
طلیلیه : 4902
طمات : 4573
طماطم : 4858, 4861, 4908
طماع : 4573
طمان : 4907
طمأنینت : 4907
طمبطم : 4909
طمث : 4574
طمر : 4571
طمزمق : 4574
طمزلق : 4572

طمزورمق : 4575
طمس : 4574
طمطتلو : 4574
طمطراق : 4909
طمطرمق : 1092
طمع : 4569
طمعا : 4908
طمعاً : 4570
طمعکار : 4569
طمعلاندورمق : 4569
طمغا : 4572
طمق : 4569
طملم : 4573
طملو : 4908
طمن : 4570
طمو : 4574
طموح : 4909
طمور : 4909
طموس : 4909
طموم : 4909
طناب : 4575, 4805
طنابر : 4575
طناز : 4584, 4806
طنازانه : 4584
طناس : 4806
طنان : 4584
طنانه : 4584
طنب : 4910
طنبور : 4571, 4576, 4909
طنبورانی : 4576
طنبورزن : 4576
طنبوره : 4571, 4576
طنبوری : 4571, 4576, 4909
طنت : 4808
طنجره : 4576
طنجقدرمق : 4909

طنز : 1101, 4575, 4586
طنشقمز : 4582
طنطنه : 4586
طنق : 1305, 4580, 4586, 4864
طنقدمق : 1305
طنقلق : 4586
طنمق : 4808
طنممق : 4808
طنوق : 1101, 1305, 4910
طنین : 4583
طنینگاه : 4583
طنینی : 4583
طهارت : 4534
طهر : 4904
طهره : 4540
طهور : 4545
طهوره : 4545
طوائف : 4642
طواحن : 4642
طواحین : 4642
طوار : 4642
طوارق : 4642
طواشی : 4642
طواعین : 4642
طواغی : 4642
طواغیت : 4642
طواف : 4641, 4649
طوافیه : 4649
طواق : 4927
طوال : 4819
طوالع : 4642
طوامیر : 4642
طواویس : 4643
طوب : 4865, 4901
طوبا : 4901
طوبالق : 4843

طوبی : 4901
طوپ : 4865
طوپاچ : 4865
طوپاق : 4865
طوپالق : 4866
طوپخانه : 4867
طوپراق : 4872
طوپره : 4871
طوپلامق : 4868
طوتار : 4920
طوتاراق : 4920
طوتارق : 4921
طوتالغه : 4920
طوترق : 4927
طوتساق : 4924
طوتساقلق : 4924
طوتغان : 4919
طوتغون : 1312
طوتغون : 4921
طوتق : 4920
طوتقلشمق : 4925
طوتقون : 4922
طوتلمق : 1313, 4926
طوتم : 4926
طوتماق : 4920
طوتمق : 4924
طوتنمق : 4926
طوته : 4919
طوتو : 4925
طوتولو : 4926
طوتوم : 4926
طوخلو : 4846
طوداش : 4901
طور : 4643, 4645, 4911
طوراق : 1277, 1305, 4875, 4911
طوران : 4912

طورانی : 4912
طورر : 1310
طوررمق : 1310, 4917
طورشمق : 4917
طورطوب : 4878
طورغرمق : 4913
طورغو : 1278, 4876
طورغودمق : 1307
طورغورمق : 1307, 4913
طورقلمق : 4916
طورقمق : 1309, 4917
طورقورمق : 1307, 4914
طورلاق : 4876
طورلق : 4876
طورلق : 4878
طورم : 4878
طورمرمق : 4876
طورمق : 1307, 4914
طورمه : 1307, 4914
طورندرمق : 1310
طورنه : 4915
طوره : 4875, 4911
طوره کلمك : 4911
طورو : 1308
طورو وارمق : 4918
طوروق : 1278, 4878
طوروم : 4878
طوری : 1278, 1308, 4878
طوری کلمك : 4916
طوری لق : 4917
طوریق : 4913
طوز : 4929
طوزلق : 4885
طوزق : 4930
طوزلاق : 4930
طوزلجه : 4930

طرد : 4607, 4615
طردبه : 4608
طرز : 4618
طرس : 4816
طرش : 1310, 4917
طرطغان : 4615
طرطق : 4618
طرطو : 4618
طرطوق : 4618
طرغل : 4608
طرف : 1202, 4603, 4608
طرفانه : 4603
طرفداری : 4603
طرفض : 4603
طرفگیر : 4603
طرفگیرانه : 4603
طرفگیری : 4603
طرفه : 4608, 4912, 4913
طرفه گی : 4913
طرفیت : 4603
طرفین : 4603
طرقاج : 4813
طرقاز : 4813
طرقاس : 4813
طرقجی : 4604
طرقز : 4813
طرقه : 4810
طرقو : 4810
طرل : 4812
طرلق : 4605
طرمرمق : 1278
طرمشمق : 4814
طرمق : 4815
طرمنتی : 4814
طرندرمق : 4917
طره : 1305, 4911, 4915
طرو : 1308, 4618, 4916
طروجه : 4618
طرودرمق : 4917
طرودمق : 4917
طروق : 4916
طروڵق : 4917
طروندرمق : 1111, 4618
طروندە : 4918
طروڤق : 1111, 4618
طری : 4609, 4612
طریان : 4608
طریح : 4610
طریخ : 4816
طرید : 4610
طریف : 4610, 4810
طریفه : 4610
طریق : 4612, 4913
طریقت : 4612
طریقه : 4612
طریڤق : 1310
طریه : 4612
طشت : 4633
طشتخانه : 4633
طشتدار : 4629
طشخون : 4629
طشرغامق : 4630
طشرغی : 4633
طشرقمق : 4630
طشره : 4633
طشطیر : 4633
طشغارو : 4629
طشمان : 4919
طصه جغی : 4619
ططاش : 4921
طعام : 4513
طعامخانه : 4513
طعان : 4514
طعانه : 4514
طعبیه : 4522
طعریفات : 4610
طعریفه : 4610
طعس : 4618
طعاق : 4565
طعلقات : 4565
طعم : 4568, 4900, 4907
طعمه : 4908
طعن : 4575
طعنه : 4576
طعوم : 4927
طغات : 4902
طغار : 4531
طغان : 4531
طغتمق : 4531
طغدیجی : 4531
طغرا : 4903
طغرا نویس : 4903
طغرائی : 4903
طغراکش : 4903
طغرلتمق : 1259
طغرو : 1258
طغرولش : 4845
طغری : 1258
طغطش : 1257
طغق : 4799
طغلامق : 4531
طغلغو : 4531
طغلغی : 4531
طغلمش : 4531
طغلنمق : 4531
طغیان : 4904
طفاح : 4902
طفاحی : 4902
طفاحیت : 4902
طفاحیه : 4902
طفرات : 4527
طفطر : 4527
طفطن : 4527
طفل : 4798
طفلیت : 4798
طفوء : 4902
طفوح : 4902
طفول : 4902
طفولانه : 4902
طفولت : 4902
طفولیت : 4902
طفیل : 4902
طفیلانیت : 4902
طفیلی : 4902
طفیلیات : 4902
طفیلیت : 4902
طك : 1098, 4575, 4577, 4578
طك لشق : 1098
طکاق : 1098
طکجه : 1098
طکدرمك : 4862
طکسق لق : 4580
طکسوق لق : 1099
طکلا : 4578
طکلادمق : 4579
طکلارق : 4579
طکلاسی : 4579
طکلاشمق : 1099, 4579
طکلاغی : 4579
طکلامق : 4579
طکلتدورمق : 4579
طکلجق : 4579
طکلدمق : 1099
طکلدن : 4579
طکلدورمق : 4579
طکاشق : 4579
طکلشمق : 1100
طکلمق : 1098
طکلندورمق : 4579
طکلنمق : 1098
طکله : 4578
طکله جق : 4579
طکمق : 1099, 4579
طکوز : 1276
طکوزلان : 1276
طلاء : 4803
طلاب : 4905
طلابتمق : 4561
طلابمق : 4561
طلابومق : 4561
طلار : 4803
طلازلق : 4563
طلازلنمق : 4563
طلاسلنمق : 4562
طلاسم : 4705
طلاق : 1197, 4561, 4803
طلاق ثلاثه : 4561
طلاقت : 4561
طلاقنامه : 4561
طلامق : 4562
طلاوت : 4563, 4804
طلایع : 4563
طلب : 4564, 4905, 4906, 4907
طلباً : 4564
طلبدار : 4564
طلبکار : 4564
طلبمق : 4563, 4564
طلبنامه : 4564
طلبنمق : 4563
طلبه : 4564
طلح : 4564

طاك سق : 4579
طاكسوخ : 1099
طاكسوق : 1099
طاكسى : 4579
طاكسيق : 1099
طاكلجق : 4579
طال : 4564
طالاو : 4563
طالب : 4565, 4566
طالبان : 4565
طالبه : 4565
طالح : 4565
طالحه : 4565
طالع : 4565
طالق : 4565
طالقه : 4565
طالمق : 4567
طالو : 4568
طاليق : 4565
طام : 4568
طامات : 4571
طامع : 4572
طامعه : 4572
طاممق : 4573
طامه : 4573
طامو : 4574
طاموزلوق : 4574
طامولق : 4574
طانساق : 4582
طانشق : 4582
طانشقجى : 4582
طانشمق : 4582
طانشمن : 4582
طانشوق : 4582
طانقلق : 4580, 4586
طانمق : 4584
طانه : 1096
طانوق : 4586
طاهر : 4537
طاهر بوسه لك : 4537
طاهره : 4537
طاهرى : 4537
طاهل : 4537
طاوس : 4649
طاوشلدى : 4648
طاولوم : 4645
طاووس : 4649
طاوولباز : 4649
طايزه : 1119, 4652
طايع : 4651
طايعاً : 4651
طابعه : 4651
طايفه : 4651
طاينجق : 4651
طايندرمق : 4651
طاينمق : 4650, 4652
طاينه لق : 4651
طايه : 4650
طايه لق : 4650
طايبو : 4653
طب : 4797, 4808
طباً : 4797
طبابت : 4516, 4797
طباخ : 4519
طباخات : 4797
طباخت : 4516
طباخين : 4519
طباع : 4797
طباعات : 4797
طباعت : 4516
طباعه : 4797
طباق : 4797
طبال : 4519
طبانجه : 4518
طبايع : 4519
طبخ : 4520
طبخخانه : 4520
طبخى : 4520
طبخيه : 4520
طبراجق : 4871
طبطبه : 4523
طبع : 4516, 4520, 4901
طبع ايتمك : 4520
طبع ايتمه : 4520
طبعاً : 4517
طبعان : 4901
طبعانكش : 4518
طبعانيه : 4518
طبعخانه : 4520
طبعه : 4516
طبعيه : 4522
طبق : 4516, 4798
طبقاً : 4798
طبقات : 4517
طبقچه : 4517
طبقخانه : 4517
طبقه : 1068, 4516
طبل : 1116, 4522, 4901
طبل باز : 1116
طبلباز : 1069, 4523
طبلخانه : 4523
طبله كار : 4523
طبلى : 4523
طبنجه لشمق : 4518
طبنجه لق : 4518
طبنلمق : 4518
طبنلنمق : 4518
طبور : 4524
طبى : 4797
طبيب : 4521, 4522
طبيبان : 4521
طبيخ : 4521
طبيخه : 4521
طبيعت : 4520
طبيعتله : 4521
طبيعى : 4520, 4521
طبيعيات : 4521
طبيعيت : 4521
طبيعيه : 4521
طبيعيون : 4522
طبيه : 4797
طپ : 4587
طپ درمق : 4589
طپان : 4588
طپشرلمق : 4601
طپشرمق : 1102
طپشورمق : 4601
طپقور : 4599
طپلمق : 4588, 4589, 4599
طپمق : 4600
طپمقلق : 4600
طپنجه : 4588
طپنلمق : 4590
طپه : 4587
طپو : 4601
طپوراق : 4874
طپيجى : 4589
طتجه : 4636
طترق : 4924
طتغنلق : 4922
طتلمق : 4926
طتلوجق : 4639
طتليجق : 4638
طتمق : 4639
طتنمق : 4926
طتولمق : 4926
طتوم : 4926
طتومق : 4926
طحال : 4800
طحان : 4536
طحانت : 4534
طحل : 4800
طحله : 4904
طحن : 4540
طحنيه : 4540
طخاف : 4532
طداق : 4901
طدجى : 4526
طدرمق : 4637
طرائف : 4604
طرائق : 4604
طراب : 4602
طراح : 4614
طراد : 4810
طراده : 4614
طرار : 4614
طراز : 4811
طرازنده : 4811
طراقدرمق : 4911
طراقه : 4604, 4614, 4810
طرانتى : 4606
طراوت : 4607
طربوش : 4745, 4748, 4758
طرتدرمق : 4618
طرترمق : 1110
طرتش : 1110, 4616
طرتشق : 4617
طرتشمق : 4617
طرتلمق : 4616
طرتمق : 1110, 4617
طرجخانه : 4811
طرخ : 4608
طرخ افگن : 4608
طرخ انداز : 4608
طرخون : 4608

ضروع : 5504
ضروه : 1241
ضری : 5437
ضریبه : 5438
ضریح : 1108, 5438
ضریر : 1108
ضریع : 5437
ضعف : 5421, 5423, 5466
ضعفا : 5501
ضعفی : 5423
ضعفیت : 5423
ضعه : 5465
ضعیف : 5427
ضغائن : 5424
ضغط : 5424
ضغینه : 5424
ضفائر : 5423
ضفادع : 1125
ضفایر : 5423
ضفدع : 1195
ضفدعیه : 1195
ضفیدع : 1300
ضفیر : 5423
ضلال : 1082
ضلالت : 1082
ضلایل : 1087
ضلع : 1197
ضلوع : 1302
ضم : 5428
ضمائر : 5429
ضمائم : 5428
ضماد : 5469
ضمان : 1090, 1142, 5430
ضمتان : 5432
ضمتین : 5432
ضمغ : 5431
ضمغ عربی : 5431
ضمن : 5470
ضمناً : 5470
ضمنی : 5470
ضمنیه : 5470
ضمه : 5432
ضمور : 1304
ضمیر : 5431
ضمیمةً : 5431
ضمیمه : 5431
ضمین : 5431
ضنت : 5473
ضنك : 5433
ضوء : 1298, 5441
ضوابط : 5441
ضوارب : 5441
ضیا افشان : 5492
ضیاء : 5491
ضیائی : 5492
ضیائیه : 5492
ضیابار : 5491
ضیاپاش : 5492
ضیادار : 5491
ضیاع : 5442, 5480
ضیافت : 5492
ضیافتلمك : 5480
ضیافشان : 5492
ضیاگستر : 5492
ضیع : 5442, 5479
ضیعت : 5442
ضیعه : 1117
ضیف : 5442
ضیفان : 5481
ضیق : 1119, 1120, 1207, 1213, 5480, 5483, 5492
ضیق صدر : 5480
ضیوف : 5504
ضیون : 5443

ط

ط : 4511, 4797
طائر : 4546
طاؤس : 4640
طاؤسی : 4641
طاؤسیه : 4641
طائف : 4546
طائفه : 4546
طائل : 4546
طاؤوس : 4649
طائی : 4546
طاب ثراه : 4520
طابع : 4520
طابه : 4519
طابور : 4524
طاپ : 4587
طاپشدرمق : 4590
طاپشیرمق : 4600
طاپقر : 4599
طاپقور : 4599
طاپلدو : 4589
طاپلمق : 4599
طاپه : 4587
طاپو : 4601
طاپوجی : 4601
طاپوجیلق : 4601
طاپولامق : 4602
طاپولنمق : 4602
طات : 4633, 4634
طاتلو : 4639
طاتوره : 4640
طاحون : 4545
طاحونه : 4545
طاحینه : 4537
طاحینی : 4537
طاد : 4526
طادرمق : 4637
طارتچی : 4616
طارتشمق : 4615
طارتلمش : 4616
طارتلمق : 4616
طارتنمق : 4616
طارد : 4610
طارسقمق : 1109, 4614
طارغل : 4608
طارف : 4610
طارق : 4609
طارقل : 4613
طارقل لق : 4613
طارقمق : 4609
طارلغنمق : 4609, 4613
طارلقنمق : 4609, 4613
طارم : 4608
طاری : 4609
طاریه : 4612
طاز : 1120, 4654
طازلق : 4656
طازیقمق : 4655
طاس : 4618, 4619
طاسباز : 4622
طاش : 4628
طاشت : 4664, 4670
طاشرغامق : 4630
طاشرقادمق : 4630
طاشرقمق : 4630
طاشره : 1112
طاشغارو : 1112
طاشه کلمك : 4628
طاطو : 4640
طاعات : 4515
طاعت : 4515
طاعتدار : 4515
طاعتداری : 4515
طاعتکاه : 4515
طاعون : 1114, 1116, 4640
طاعونزده : 4640
طاعونی : 4640
طاغ : 4530
طاغخ : 4531
طاغق : 4531
طاغقلق : 4532
طاغوت : 4530
طاغون : 4530
طاغی : 1076, 4529
طاغیه : 4529
طاق : 4546
طاق ظفر : 4553
طاقات : 4549
طاقاو : 4549
طاقاوجی : 4549
طاقت : 4548
طاقتمق : 4553
طاقچه : 4550
طاقه : 4528, 4530, 4532, 4547
طاقیه : 4553, 4554, 4555
طاك : 4575, 4577, 4578

صوودمق : 4305
صووق : 4305
صوومق : 4305
صوی : 4305
صویرغال : 4366
صویغن : 4306
صویغون : 4306
صویقشمق : 4307
صویقلمق : 4307
صویقن : 4307
صویلایو : 4365
صویلدمق : 4365
صویلرنجه : 4365
صویلشمق : 4307
صویلمق : 4307
صویلنمق : 4307
صویلیش : 4307

صویمانتی : 4308
صوینتی : 4309
صوینجه : 4366
صویه : 4306
صوییلمق : 4309
صیا : 4097
صیاح : 4222
صیاد : 4105
صیارف : 4098
صیاص : 4222
صیاغ : 4105
صیاغت : 4222
صیاقله : 4098
صیال : 4222
صیالت : 4222
صیام : 4222
صیانت : 4222

صییصرلق : 4209
صیت : 4265
صیحه : 4100
صید : 4098
صیدلانی : 4099
صیدله : 4099
صیر صتمق : 4216
صیرچه : 4212
صیردمق : 4224
صیرغی : 4223
صیرف : 4104
صیرفی : 4104
صیرمق : 4223, 4224
صیرنجاق : 5480
صیرنجاق : 4224
صیرنق : 4224
صیرو : 4104

صیروجغرق : 4104
صیروجغی : 4104
صیرورت : 4105
صیروق : 4225
صیرولخ : 4104
صیرولق : 4104
صیروندی : 4225
صیرونق : 4224
صیریلق : 4104
صیزرمق : 4226
صیزو : 4227
صیصلق : 4218
صیصه : 4225
صیغ : 4222
صیغه : 4222
صیف : 4099
صیفی : 4100

صیفیه : 4100
صیقا : 4307
صیقل : 4103
صیلمق : 4365
صیلنمق : 4307
صیمق : 4224
صینامق : 4202
صینق : 4205
صینمق : 4207
صیوان : 4105
صیوانیه : 4105
صیورغامق : 4366
صیوف : 4365
صیویقلشمق : 4221

ض

ض : 1070
ضابط : 5422
ضابطان : 5422
ضابطه : 5422
ضاحك : 1077
ضاحیه : 5426
ضار : 1103, 5435
ضارب : 1108, 5437
ضارج : 1108
ضاغث : 1072
ضال : 1082
ضاله : 1082
ضالین : 1088
ضامن : 5431
ضامنه : 5431
ضایع : 5443
ضایعات : 5443
ضب : 1068, 5421
ضباب : 5421, 5465

ضبابیه : 1194, 5465
ضباط : 5501
ضباع : 5465
ضبان : 5501
ضبط : 5422, 5434
ضبط و ربط : 5435
ضبطنامه : 5422
ضبطیه : 5422, 5435
ضبع : 1069, 5421, 5422
ضجرت : 1299, 5501
ضحاء : 1077
ضحاك : 1077
ضحام : 1196
ضحایا : 1077, 5425
ضحك : 1196
ضحوه : 1078
ضحی : 1300
ضحیه : 1078, 1301

ضخامت : 1077
ضخامه : 1077
ضخم : 1078, 5426
ضد : 5466, 5478
ضدان : 5466
ضدی : 5466
ضدیت : 5466
ضدین : 5466
ضر : 1103, 5435
ضراء : 1109, 5438
ضرائر : 1104
ضرار : 5475, 5489
ضراعت : 1103, 5435
ضراعتنامه : 1103
ضراغم : 1104, 5436
ضرب : 1105, 1109, 5436, 5438
ضرب الحدید : 1107
ضرب الربع : 1107

ضرب المایتین : 1107
ضرب انگیز : 1106
ضرب ایتمك : 1106
ضرب بولغار : 1106
ضرب پشرو : 1106
ضرب تورکی : 1106
ضرب جدید : 1106
ضرب زدن : 1107
ضرب شاهی : 1106
ضرب طویل : 1106
ضرب فتح : 1106
ضرب قصیر : 1106
ضرب قمریه : 1106
ضرب مثل : 1106
ضرب هنر : 1106
ضربًا : 1106
ضربات : 1104
ضربان : 1104
ضربخانه : 1106, 1109

ضربزن : 1107
ضربه : 1105
ضربی : 1107
ضربین : 1106
ضرر : 5436
ضررخانه : 5436
ضرس : 1204
ضرسی : 1204
ضرطه : 5438
ضرع : 5435
ضرغام : 1203, 5475
ضرغامه : 5475
ضره : 1109, 5438
ضروب : 1308
ضرورات : 5439
ضرورت : 5439
ضروری : 5439
ضروریات : 5439
ضروریه : 5439

صند : 4057
صندجق : 4203
صندرمق : 4203
صندل : 4057
صندلی : 4058
صندلیه : 4057
صندو : 4203
صندوق : 4058
صندوقچه : 4059
صندوقکار : 4059
صندوقه : 4058
صندی : 4203
صندید : 4203
صنر : 4208
صنرداش : 4208
صنطور : 4064
صنع : 4355
صنعات : 4054
صنعت : 4054
صنعتکار : 4054
صنعتکارانه : 4054
صنعتکاری : 4054
صنعتگر : 4054
صنعی : 4356
صنعیه : 4356
صنغون : 4204
صنغین : 4204
صنف : 4203, 4204
صنق : 4205
صنقدرمق : 4205
صنقلق : 4205, 4208
صنقلو : 4205, 4206, 4208
صنقلولنمق : 4206
صنقمق : 4206
صنقون : 4207
صنقی : 4061
صنقین : 4207
صنلمق : 4206
صنم : 4059
صنمخانه : 4059
صنمق : 4062, 4207
صنتماق : 4202
صنو : 4064, 4208
صنوبر : 4054, 4059
صنوبری : 4054
صنوبریه : 4054, 4059
صنوف : 4357
صنوقلو : 4205, 4206, 4208
صنی : 4204
صنیع : 4061
صنیعات : 4061
صنیعه : 4061
صهبا : 4019
صهرا : 4347
صهرنج : 4023
صهریج : 4023
صهیل : 4020
صو : 4342, 4363
صواب : 4090
صواد : 4364
صوارجی : 4364
صوارف : 4090
صوارلق : 4364
صوارم : 4090
صوارمق : 4364
صوارنلمق : 4364
صواش : 4091
صواشچی : 4091
صواشغان : 4091
صواعق : 4090
صواغ : 4097, 4364
صواق : 4090, 4364
صوالج : 4090
صوام : 4365
صوامع : 4090
صوب : 4092
صوبك : 4310
صوبی : 4311
صوپ : 4297
صوپلاق : 4298
صوپلق : 4298, 4358
صوپه : 4357
صوت : 4095
صوتی : 4095
صوتیات : 4095
صوتیه : 4095
صوجق : 4305
صوجوغز : 4343
صوچلمق : 4344
صوحته : 4278
صوخمق : 4283
صوخون : 4283
صود : 4364
صودمق : 4305
صور : 4358, 4364
صوراغ : 4298
صوراق : 4298
صورت : 4359
صورتا : 4359
صورتقان : 4302
صورتمق : 4302
صورجی : 4300
صورشمق : 4302
صورغن : 4298
صورغون : 4299
صورقمق : 4094
صورقوج : 4299
صورقون : 4299
صورلق : 4300, 4364
صورمق : 4220, 4299, 4364
صورنبه : 4360
صورنجا : 4301
صورنلمق : 4301
صورو : 4300
صورودای : 4300
صوروشمق : 4302
صوری : 4359
صوریجی : 4300
صوساق : 4361
صوسلق : 4361
صوشدیرمق : 4221
صوشمق : 4091
صوص : 4360
صوصارلق : 4361
صوصاق : 4361
صوصالق : 4361
صوصغن : 4360
صوصلمق : 4361
صوصن : 4361
صوغرق : 4305
صوغلدمق : 4281
صوغلق : 4347
صوغلمك : 4278, 4281
صوغلی : 4347
صوف : 4277, 4346
صوفی : 4277, 4278, 4346
صوفیان : 4277, 4278, 4346
صوفیانه : 4277, 4346
صوفیون : 4346
صوق : 4090, 4095, 4305
صوقا : 4093, 4349
صوقاق : 4283, 4284
صوقاقلی : 4284
صوقرمق : 4285
صوقشرمق : 4285
صوقلق : 4305
صوقمان : 4285
صوقمق : 4314
صوقور : 4286
صوقورلق : 4286
صوقولدامق : 4286
صوك : 4295
صوك اوج : 4295
صوك اوجی : 4295
صوکاق : 4353, 4355
صوکلمق : 4295
صوکنجه : 4295
صول : 4093, 4286
صولاق : 4287, 4350
صولایم : 4351
صولت : 4093
صولتغان : 4290
صولتقان : 4290
صولتمق : 4290
صولجان : 4093
صولغان : 4289
صولق : 4352, 4353
صولقلی : 4289
صوللو : 4288
صولو : 4352
صولوجا : 4352
صولوغان : 4289
صوم : 4093, 4290
صوّم : 4365
صوماق : 4353
صومعه : 4093
صومق : 4093
صومن : 4292
صوموردانمق : 4292
صومون : 4292
صون : 4093
صونشمق : 4357
صونغر : 4355, 4356
صونمق : 4356

صفحه : 4008
صفدر : 4008
صفدران : 4008
صفدرانه : 4008
صفدری : 4008
صفر : 4008, 4117, 4189, 4190, 4346
صفرا : 4009
صفرالق : 4009
صفران : 4008, 4118
صفراوی : 4010
صفرت : 4346
صفره : 4277
صفری : 4008
صفصاف : 4010
صفصافیت : 4010
صفصافین : 4010
صفصافیه : 4010
صفقه : 4009
صفه : 4277, 4346
صفوت : 4008, 4010
صفوف : 4347
صفوی : 4008
صفی : 4009
صفیح : 4008
صفیحه : 4008, 4346
صفیحی : 4008
صفیحیه : 4008
صفیر : 4009
صفیره : 4009
صفیری : 4009
صفیریه : 4009
صفین : 4008
صفیه : 4009
صق : 4024
صقار : 4027, 4195
صقال : 4025
صقالبه : 4026
صقالق : 4195
صقر : 4027, 4033
صقرجقلی : 4027
صقرغه : 4030
صقرقه : 4030
صقسقان : 4033
صقق : 4025
صقل : 4032
صقلاب : 4032
صقلامق : 4198
صقلانق : 4032
صقلجم : 4196
صقلق : 4199
صقلمق : 4032
صقلندو : 4199
صقلنمق : 4032, 4284
صقم : 4197
صقمن : 4285
صقندرق : 4026, 4027
صقندو : 4197
صقندی : 4197
صقنشمق : 4199
صقنق : 4033
صقنقلق : 4033
صقنمق : 4029
صقو : 4285
صقور : 4350
صقوم : 4286
صقونق : 4286
صقیع : 4031
صك : 4025
صکارو : 4204
صکاری : 4204
صکاك : 4031
صکجه : 4295
صکراغی : 4295
صکره رق : 4295
صکری : 4204
صکسون : 4060
صکمجه : 4295
صکه ری : 4204
صکوك : 4349
صلاء : 4034
صلابت : 4034
صلات : 4200
صلاجق : 4034
صلاجه : 4034
صلاچ : 4034
صلاچه : 4034
صلاح : 4034
صلاحیت : 4034
صلاحیتدار : 4034
صلاخوان : 4034
صلاق : 4035
صلب : 4036, 4351
صلباً : 4036
صلبه : 4351
صلبی : 4351
صلبیت : 4351
صلبیه : 4351
صلح : 4351
صلح پرور : 4351
صلحاً : 4351
صلحاً : 4351
صلحاء : 4351
صلحنامه : 4351
صلحی : 4351
صلحیه : 4351
صلدرمق : 4038
صلصال : 4046
صلصالی : 4046
صلع : 4034
صلعم : 4035
صلعه : 4350
صلغان : 4034
صلغون : 4039
صلقیلنمق : 4042
صلمه : 4044
صله : 4200
صلوات : 4036
صلوت : 4036
صلوله : 4047
صلیار : 4048
صلیارلق : 4048
صلیب : 4041, 4042
صلیبی : 4041
صلیبیه : 4041
صلیبیون : 4041
صلیح : 4041
صم : 4353
صما : 4051
صماخ : 4200
صماد : 4200
صماقی : 4354
صمام : 4201
صمامه : 4201
صمان : 4354
صمت : 4052
صمد : 4050
صمدانی : 4050
صمدانیت : 4050
صمردی : 4050
صمرلامق : 4201
صمرمق : 4051
صمره : 4051
صمسامه : 4052
صمسون : 4052
صمصام : 4052
صمصامه : 4052
صمط : 4201
صمطی : 4201
صمغ : 4050
صمغی : 4050
صمقردمق : 4201
صمل : 4051
صملاح : 4051, 4201, 4246
صمم : 4050
صمو : 4052
صموت : 4053, 4354
صمور : 4052
صموغ : 4354
صمول : 4354
صمیم : 4051
صمیمانه : 4051
صمیمه : 4051
صمیمی : 4051
صمیمیت : 4051
صمیمیه : 4051
صنائع : 4053
صناب : 4202
صنادیق : 4053
صنار : 4202
صنارداش : 4202
صناسین : 4054
صناشمق : 4202
صناعات : 4053, 4202
صناعت : 4202
صناعی : 4202
صناعیات : 4202
صناعیه : 4202
صنامامش : 4202
صنامق : 4202
صنایدك : 4054
صنایش : 4203
صنایع : 4054
صنایع نفیسه : 4055
صنجاقدار : 4056
صنجش : 4056
صنجشمق : 4057
صنجمق : 4057
صنجمق : 4057

صخارات : 4018
صخب : 4019
صخر : 4018, 4022
صخراة : 4022
صخره : 4022
صخشرمق : 4283
صخلامق : 4021
صخلدمق : 4021
صخم : 4018
صخور : 4348
صخين : 4019
صد : 4003
صدا : 4003, 4115
صدا نويس : 4004
صداء : 4003
صدارت : 4004
صداع : 4345
صداق : 4187
صداقت : 4004
صدانويس : 4115
صدبار : 4004
صدبرك : 4004
صدبرگ : 4004
صدد : 4005
صدر : 4006, 4007
صدراعظم : 4007
صدرلق : 4188
صدرمق : 4188
صدرنگ : 4088
صدری : 4007
صدرين : 4007
صدريه : 4007
صدسال : 4007
صدغ : 4346
صدغی : 4346
صدف : 4005, 4115
صدفچه : 4005, 4115
صدفكار : 4005, 4115
صدفكاری : 4005, 4115
صدفه : 4005, 4115, 4346
صدفی : 4115
صدق : 4003, 4188
صدقاء : 4346
صدقات : 4004
صدقان : 4346
صدقه : 4003
صدگونه : 4006
صدمات : 4005
صدمه : 4007
صدهزار : 4006
صدور : 4346
صديد : 4006
صديق : 4006, 4188
صديقه : 4188
صديقيت : 4188
صر اوردی : 4211
صرائح : 4070
صراح : 4358
صراحت : 4070
صراحةً : 4070
صراحی : 4358, 4385
صراصر : 4071
صراط : 4211
صراف : 4082
صرافان : 4082
صرافيه : 4082
صرامانه : 4211
صرامت : 4070
صرامنه : 4211
صرپ : 4082
صرپجق : 4082
صرپرق : 4082
صرپصنمق : 4082
صرپلق : 4082
صرپلندرمق : 4082
صرپلنمق : 4082
صرپون : 4082
صرتمق : 4214
صرچان : 4212
صرچنق : 4212
صرچه : 4212
صرح : 4073
صردان : 4359
صردق : 4212, 4214
صرشمق : 4078
صرصر : 4083, 4216, 4360
صرصلنمق : 4083
صرع : 4070
صرعه : 4070, 4209, 4358
صرعی : 4078
صرف : 4072, 4212
صرفنظار : 4072
صرفه : 4072
صرفی : 4072
صرفيات : 4072
صرفيه : 4072
صرفيون : 4072
صرقمق : 4079
صرقنمق : 4079
صرقومق : 4214
صرلك : 4214
صرلمق : 4070
صرلنمق : 4080
صرليه : 4080
صرمرمق : 4081
صرمشدرمق : 4081
صرمشوق : 4081
صرمق : 4213, 4215
صرمه كش : 4215
صرمه كشخانه : 4215
صرمق : 4214
صره : 4360, 4393
صره هوه له : 4072
صره وه لجی : 4072
صروف : 4360
صروق : 4084
صريح : 4078
صريحاً : 4078
صريحه : 4078
صرير : 4078
صريع : 4078
صزاق : 4106
صزرمق : 4226
صزندو : 4226
صزورمق : 4227
صزوق : 4227
صطح : 4086
صطحاً : 4086
صطحی : 4086
صطحياً : 4086
صطحيات : 4086
صطحيه : 4086
صطل : 1012
صعا : 4184
صعاب : 4184
صعب : 3993
صعبه : 3993
صعفه : 4008
صعقه : 4025
صعلوق : 4352
صعوبت : 4363
صعوه : 4092
صعيد : 4024
صعيده : 4024
صعير : 4024
صغا : 4191
صغائر : 4010
صغاجق : 4191
صغار : 4190
صغالنمق : 4012
صغامق : 4191
صغانق : 4191
صغر : 4190
صغراق : 4194
صغرتماج : 4193
صغرق : 4347
صغركزی : 4193
صغرمك : 4194
صغری : 4347
صغزلنمق : 4191
صغزمك : 4193
صغش : 4015
صغشمك : 4193
صغلمق : 4012, 4015
صغمق : 4194
صغن : 4192
صغنجا : 4192
صغنجاق : 4192
صغنجه : 4192
صغنچ : 4014
صغنمك : 4192
صغير : 4011
صغيره : 4011
صغيل : 4013
صف : 4007
صفا : 4007
صفاء : 4008, 4117
صفائح : 4008
صفاآيين : 4008
صفات : 4189
صفار : 4188
صفاق : 4188
صفاقت : 4188
صفت : 4188
صفح : 4008
صفحات : 4008

صارف : 4078
صارفه : 4078
صارق : 4078
صارقلو : 4079
صارقمق : 4079
صارقی : 4079
صارم : 4078
صارمتق : 4077
صارمشمق : 4081
صارمق : 4080
صارملنمق : 4081
صارمه : 4078, 4080
صاری : 4075
صاری کبه : 4076
صاسمق : 4084
صاسی : 4084
صاع : 3991, 4012
صاعد : 4024
صاغ : 4012
صاغش : 4015
صاغشدرمق : 4015
صاغشلمق : 4015
صاغشلو : 4015
صاغشلوجه : 4015
صاغشلی : 4015
صاغصقن : 4017
صاغلتمق : 4012
صاغلجق : 4016
صاغلق : 4016
صاغلقسز : 4016
صاغلو : 4014
صاغلورجه : 4014
صاغم : 4014
صاغملق : 4014
صاغنمق : 4014, 4017
صاغو : 4017
صاغوجلق : 4017
صاغوجی : 4017

صاغی : 4013, 4017
صاغیجی : 4013
صاغیلمق : 4014
صاف : 4007
صافدرون : 4008
صافدرونانه : 4008
صافدل : 4008
صافدلانه : 4008
صافنات : 4009
صافی : 4008
صافیانه : 4009
صافیت : 4009
صافین : 4009
صافیه : 4007, 4008
صاق : 4024
صاقاغی : 4025
صاقجی : 4028
صاقلامق : 4032
صاقلق : 4032
صاقلنمق : 4032
صاقندق : 4029
صاقنمق : 4029
صاقیرغا : 4030
صاقیزلق : 4031
صاك : 4059
صاکغی : 4059
صال : 4033, 4034
صالح : 4041
صالحات : 4041
صالحه : 4041
صالحون : 4041
صالق : 4039
صالقی : 4042
صالقیق : 4042
صالمق : 4044
صالندرمق : 4040
صالندرممق : 4040
صالیق : 4039

صامت : 4051
صامتانه : 4051
صامصون : 4052
صامعون : 4051
صامور : 4052
صامی : 4051
صان : 4053
صانجش : 4056
صانجلمق : 4056
صانجیمق : 4056
صانسز : 4064
صانقی : 4061
صانمق : 4054, 4062
صانیع : 4061
صاهل : 4020
صاهور : 4023
صاواشچی : 4091
صاوتمق : 4097
صاولامق : 4093
صاولمق : 4092, 4095
صاوه جق : 4090
صاویق : 4092
صای دوره غن : 4099
صای یغی : 4105
صایردامق : 4102
صایشمق : 4102
صایغی : 4098
صایقلشمق : 4101
صاینلمق : 4102
صایه وارمق : 4098
صب : 3993
صبا : 3993
صبابت : 3993
صباح : 3993
صباحت : 3994
صباحلجه : 3994
صبار : 3995
صبارت : 3995

صباره : 3995
صباریه : 3995
صباغ : 3995, 4184
صباغه : 3995
صباوت : 3995
صبایا : 3995
صبحدم : 4343
صبحگاه : 4343
صبحه : 4343
صبحی : 4343
صبحیه : 4343
صبر : 3995, 3998
صبر ایتمك : 3998
صبر ایتمه : 3998
صبر ایلمك : 3998
صبر ایلمه : 3998
صبره : 4343
صبره تمق : 4069
صبغ : 3995, 4185
صبغه : 4185
صبوان : 4185
صبوح : 3998
صبور : 3999
صبورانه : 3999
صبی : 3996
صبیان : 4185
صبیه : 3999, 4185, 4343
صپار : 4065
صپشدرمق : 4067
صپقن : 4209
صپقون : 4208
صتاشمق : 4085
صتشمق : 4085
صتلق : 4219
صتو : 4089
صجراغن : 4187
صح : 4017

صحائف : 4018
صحابت : 4018
صحابتکار : 4018
صحابه : 4018
صحابی : 4018
صحابیه : 4018
صحاح : 4194
صحارا : 4018
صحاری : 4018
صحاف : 4019, 4194
صحب : 4019
صحبت : 4283
صحت : 4194
صحتنامه : 4194
صحر : 4195
صحراء : 4022
صحرائی : 4022
صحراوات : 4022
صحری : 4195
صحریت : 4195
صحف : 4018, 4348
صحق : 4021
صحل : 4021
صحن : 4019, 4021
صحنان : 4022
صحنه : 4022
صحنین : 4022
صحه : 4194
صحو : 4023
صحون : 4348
صحوه : 4023
صحی : 4194
صحیح : 4020
صحیحاً : 4020
صحیحه : 4020
صحیفه : 4020, 4099
صحیه : 4194
صحیون : 4194

شوط : 4441
شوفان : 4502
شوق : 4440, 4466
شوق افزا : 4466
شوق آلود : 4466
شوق انگیز : 4466
شوق آور : 4466
شوق بخش : 4466
شوق جدید : 4467
شوق دیل : 4467
شوقی : 4467
شوقیه : 4467
شوك : 4466, 4467
شوکت : 4466
شوکت بوستان : 4466
شوکتپناه : 4466
شوکتلو : 4466
شوکتمآب : 4466
شوکر : 4466
شوکران : 4466
شوکه : 4466
شوکی : 4466
شوکیه : 4466, 4467
شول : 4467, 4498
شولت : 4467
شولق : 4498
شوللمق : 4502
شولن : 4500
شولیده : 4502
شوم : 4498
شوخق : 4503
شوخلین : 4503
شوخه : 4503
شوندق : 4503
شونده : 4466, 4503
شونك : 4503
شونه : 4467, 4503
شوهر : 4466
شوی : 4501, 4505
شویلنمك : 4466
شویله : 4500
شوییده : 4505
شیئ : 4467, 4468
شیئیت : 4468
شیئیه : 4468
شیاد : 4470
شیاطین : 4467
شیب : 4467
شیباء : 4467
شیبت : 4479
شیبه : 4467
شیبیه : 4467
شیپور : 4468
شیخ : 4467
شیخ الاسلام : 4468
شیخ البلد : 4468
شیخان : 4468
شیخزاده : 4468
شیخوخت : 4468
شیخین : 4468
شیخیه : 4468
شیدا : 4467
شیدائی : 4467
شیدایی : 4467
شیر : 4489
شیراز : 4490
شیرازه : 4490
شیرازه بند : 4490
شیرانه : 4490
شیربان : 4490
شیرپنچه : 4492
شیرخار : 4491
شیردار : 4490
شیردان : 4490
شیردل : 4490
شیرستان : 4491
شیرگیر : 4491
شیرلغن : 4477
شیرمرد : 4492
شیرمردان : 4492
شیره : 4490
شیروان : 4492
شیروانی : 4493
شیرین : 4491
شیرینی : 4491
شیریه : 4491
شیشك : 4493
شیشه : 4493
شیشه باز : 4493
شیطان : 4468
شیطانت : 4470
شیطانتکار : 4470
شیطانی : 4470
شیطرجیه : 4470
شیع : 4497
شیعه : 4478
شیعی : 4481
شیعیت : 4481
شیغوه : 4471
شیفته : 4481
شیفته گی : 4481
شیل : 4483
شیلان : 4484
شیلمق : 4499
شیله : 4468
شیم : 4497
شیمه : 4485
شین : 4468
شیناباد : 4474
شیهه : 4481
شیوباز : 4496
شیوع : 4509
شیوغه : 4477
شیوکار : 4496
شیوکش : 4496
شیوگر : 4496
شیوگی : 4496
شیون : 4496
شیونگاه : 4496
شیونگه : 4496
شیوه : 4496, 4509

ص

ص : 4003, 4085
صائب : 4024
صائبه : 4024
صائبی : 4024
صائبیون : 4024
صائت : 4024
صائته : 4024
صائقه : 4024
صائل : 4024
صائم : 4024
صائمه : 4024
صائمون : 4024
صائمین : 4024
صایئ : 3996
صابئین : 3996
صابان : 4065
صابر : 3996
صابره : 3996
صابرین : 3996
صابون : 3998
صابونخانه : 3998
صابونی : 3998
صابونیه : 3998, 3999
صابیح : 3996
صابیحه : 3996
صابیه : 3998
صاپدمق : 4067
صاپلمق : 4066
صاتشوکلمك : 4085
صاتمق : 4088
صاتو : 4089
صاتون : 4089
صاج : 4000
صاچق : 4001
صاچلو : 4002
صاچمه : 4002
صاچندی : 4002
صاچنمق : 4002
صاچو : 4003
صاحات : 4019
صاحب : 4019, 4020
صاحب قران : 4021
صاحبات : 4020
صاحبقران : 4021
صاحبه : 4020
صادر : 4006
صادره : 4006
صادق : 4006
صادقاً : 4006
صادقان : 4006
صادقانه : 4006
صادقه : 4006
صار : 4070
صارپ : 4082
صارصه لمق : 4083

شديد : 4445
شديده : 4445
شذا : 4470
شذر : 4470
شذرات : 4470
شذره : 4470
شذوذ : 4509
شذوذاً : 4509
شذور : 4509
شر : 4459
شراء : 4490
شرائح : 4459
شرائر : 4459
شرائط : 4459
شرائف : 4459
شراب : 4432
شرابخانه : 4432
شرابدار : 4432
شرابی : 4432
شرابين : 4459
شرابيه : 4432
شراذم : 4459
شرار : 4459, 4490
شرارت : 4459
شرارست : 4459
شراره : 4459, 4490
شرازت : 4459
شراسف : 4459
شراع : 4490
شرافت : 4459
شراكت : 4459
شرايع : 4459
شرب : 4490, 4508
شربت : 4459
شربتخانه : 4460
شرت : 4463, 4492
شرج : 4460
شرح : 4461, 4463
شرحه : 4461
شرذمه : 4493
شرر : 4461
شره : 4461
شرزه : 4463
شرسوف : 4463
شرسوفی : 4463
شرسوفيه : 4463
شرشوريه : 4508
شرط : 4435, 4459
شرطنامه : 4437
شرطی : 4436
شرطيت : 4436
شرطين : 4436
شرطيه : 4436
شرع : 4459
شرعاً : 4459
شرعی : 4462
شرعيات : 4463
شرعيت : 4463
شرعيه : 4462, 4463
شرف : 4460, 4508
شرفاء : 4508
شرفات : 4508
شرفه : 4461, 4508
شرفياب : 4461
شرفيه : 4461
شرق : 4434
شرقاً : 4434
شرقی : 4434
شرقيات : 4434
شرقيه : 4434
شرقيون : 4434
شرك : 4491
شركا : 4508
شركت : 4491
شرگير : 4461
شرم : 4463
شرمسار : 4463
شرمساری : 4463
شرمگين : 4463
شرمناك : 4463
شرمندگی : 4463
شرمنده : 4463
شرنگ : 4461
شره : 4461, 4462
شرهان : 4462
شروال : 4463
شروب : 4504
شروح : 4508
شرود : 4463, 4508
شرور : 4508
شروط : 4504, 4508
شروع : 4508
شروم : 4463
شری : 4463
شريان : 4493
شريانی : 4493
شريانيه : 4493
شريحه : 4462
شرير : 4462, 4492
شريره : 4462
شريط : 4462
شريطه : 4462
شريعت : 4462
شريف : 4462
شريك : 4462
شريكه : 4462
شريه : 4463
شزن : 4470
شست : 4437, 4463, 4508
شسته : 4508
شش : 4463, 4464, 4508
شش برگ : 4464
شش خانه : 4464
شش در : 4464
شش كلمك : 4464
شش و بش : 4464
شش و چهار : 4464
شش و دو : 4464
شش و سه : 4464
شش و يك : 4464
ششپر : 4464
ششتا : 940
ششتار : 942, 4464
ششتاری : 4464
ششخانه : 824, 940, 4493, 4494
ششك : 4494
ششكنلك : 4494
ششگاه : 4464
ششل : 4464
ششلمك : 4494
ششم : 4464
ششمك : 4495
ششه درمق : 4464
ششی : 4508
شصت : 4437
شط : 4439
شطارت : 4465
شطح : 4439
شطحات : 4439
شطحيات : 4439
شطحيه : 4439
شطرنج : 4440
شطوط : 4504
شعائر : 4442
شعاب : 4478, 4501
شعابات : 4501
شعابين : 4409
شعار : 4478
شعاع : 4478, 4501
شعاعات : 4501
شعاعی : 4501
شعاعيه : 4501
شعال : 4501
شعان : 4478
شعاير : 4409
شعب : 4409, 4478, 4487
شعبان : 4409
شعبده : 4501
شعبده باز : 4501
شعبده بازانه : 4501
شعبذه : 4410
شعبه : 4501
شعر : 4431, 4481, 4489
شعرا : 4501
شعراً : 4491
شعراء : 4489, 4490
شعری : 4491
شعريت : 4433, 4481
شعريه : 4433, 4491
شعشعه : 4437
شعشعه پاش : 4437
شعشعه دار : 4437
شعله : 4502
شعم : 4502
شعوب : 4504
شعوبيه : 4505
شعور : 4505
شعوری : 4505
شعون : 4505
شعونات : 4505
شعير : 4417
شعيره : 4418
شغاف : 4412, 4447
شغافی : 4447
شغال : 4412

شام : 4424
شامات : 4425
شآمات : 4442
شامامه : 4424
شآمت : 4442
شامخ : 4425
شامخه : 4425
شامگاه : 4425
شامگه : 4425
شامل : 4426
شامله : 4426
شامه : 4424, 4425, 4426
شامی : 4425
شان : 4426
شأن : 4426, 4457
شانه : 4427, 4457
شانه دان : 4427
شاه : 4412
شاه اثر : 4414
شاهان : 4413
شاهبال : 4413
شاهبانو : 4413
شاهبز : 4414
شاهبندر : 4414
شاهبنك : 4414
شاهبیت : 4414
شاهپر : 4416
شاهت : 4447
شاهتره : 4417
شاهتریجیه : 4417
شاهد : 4414, 4415
شاهدارو : 4414
شاهدانه : 4414
شاهدزور : 4414
شاهده : 4414
شاهراه : 4416
شاهرگ : 4416
شاهزاده : 4417
شاهق : 4414
شاهقه : 4414
شاهماران : 4415
شاهمردان : 4415
شاهن : 4413
شاهنامه : 4416
شاهنانه : 4413
شاهنشاه : 4414, 4415
شاهنشاهی : 4414
شاهنشهی : 4414
شاهنشین : 4416
شاهنیش : 4416
شاهوار : 4417
شاهی : 4414
شاهین : 4414
شاهین جیان : 4415
شاور : 4441
شایان : 4441
شایانتر : 4441
شاید : 4441
شایستگی : 4441
شایسته : 4441
شایع : 4441
شایعاً : 4442
شایعات : 4442
شایعه : 4442
شایگان : 4441
شایگانی : 4441
شایلق : 4442
شب : 4442, 4478
شب آویز : 4443
شب خانه : 4443
شب زنده دار : 4444
شب کلاه : 4444
شب و روز : 3985
شب یلدا : 4444
شبائك : 4442
شباب : 4442
شبابت : 4442
شبابك : 4442
شباح : 4442
شباع : 4478
شباعت : 4442
شباك : 4478
شباکت : 4442
شبان : 4443, 4505
شبانگاه : 4443
شبانگه : 4443
شبانه : 4443, 4478
شباهت : 4442
شبباز : 4443
شببوی : 4443
شبپره : 4444
شبتاب : 4444
شبچراغ : 4443
شبخیز : 4443
شبدیز : 4443
شبر : 4479
شبرو : 4444
شبش : 4443
شبع : 4478
شبعن : 4442
شبکه : 4443
شبکی : 4443
شبگیر : 4443
شبگیری : 4443
شبل : 4479
شبله : 4410
شبنم : 4444
شبه : 4443, 4479, 4505
شبهات : 4505
شبهه : 4505, 4507
شبیستان : 4444
شبیه : 4444
شبیه نویس : 4444
شپش : 4508
شپکی : 4459
شت : 4465
شتا : 4495
شتائی : 4495
شتائیه : 4495
شتاب : 4495
شتابان : 4495
شتام : 4465
شتر : 4465, 4509
شتربانان : 4509
شترك : 4509
شتری : 4509
شتل : 1012, 4465, 4496
شتم : 4465
شتوم : 4508
شتوی : 4495
شتویه : 4495
شتی : 4465
شتیت : 4465
شتیته : 4465
شتیم : 4465
شتیمه : 4465
شج : 4444
شجات : 4444
شجاج : 4479
شجاع : 4479, 4505
شجاعت : 4444
شجر : 4444
شجرات : 4444
شجرستان : 4445
شجره : 4444
شجره نامه : 4445
شجری : 4445
شجع : 4445
شجعا : 4505
شجعان : 4479, 4505
شجعه : 4445
شجن : 4444
شجه : 4444
شجون : 4505
شجیج : 4445
شجیر : 4445, 4505
شجیره : 4505
شحامت : 4413
شحم : 4414, 4415
شحمه : 4415
شحنه : 4415, 4416, 4471
شحوم : 4502
شخاص : 4481
شختور : 4417
شخسار : 4416
شخص : 4414, 4416
شخصاً : 4416
شخصال : 4416
شخصی : 4416
شخصیات : 4416
شخصیت : 4417
شخصیه : 4417
شخنه : 4481
شخوص : 4502
شد : 4445, 4464, 4479, 4505
شد عربان : 4445
شدائد : 4445
شداد : 4479
شدادانه : 4445
شدادی : 4445
شدت : 4479
شدد : 4479
شدگان : 4506
شده : 4445, 4505
شدی : 4479

سياهان : 4269
سياهى : 4269
سيب : 4182, 4227
سيبات : 4182
سيبه : 4182
سيبون : 4183
سيپاره : 4258
سيپنج : 4259
سيتيل : 4266
سيج : 4271, 4272
سيح : 4178
سيحان : 4178
سيخ : 4233
سيخان : 4178
سيد : 4180, 4183
سيدان : 4183
سيده : 4183
سيدى : 4183
سير : 4179, 4180, 4260, 4272
سيرآب : 4260
سيرامق : 4104
سيران : 4178, 4180, 4260
سيرت : 4261, 4273
سيرتج : 4179
سيرچشم : 4260
سيرچشمى : 4260
سيرچن : 4212
سيرنجاق : 5480
سيرنجاق : 4224
سيرنگ : 4261
سيزرمق : 4226
سيزمك : 4273
سيساء : 4263
سيسائى : 4263
سيسائيه : 4263
سيغه : 4231
سيف : 4178, 4230
سيقشمق : 4307
سيقمق : 4306
سيك : 4178, 4271
سيكاكو : 4320, 4321
سيككى : 4320, 4321
سيككى لنمك : 4321
سيكلمك : 4178
سيكلنمك : 4178
سيكندرمك : 4321
سيكه ك : 4320, 4321
سيكو : 4321
سيل : 4129, 4180
سيلاب : 4180
سيلابه : 4180
سيلامق : 4307
سيلان : 4178
سيلانى : 4180
سيلدمك : 4322
سيلمك : 4321
سيله : 4238
سيلى : 4239
سيم : 4243
سيما : 4244, 4272, 4273
سيماب : 4244
سيماج : 4307
سيمبر : 4244
سيمبران : 4244
سيمرغ : 4246
سيمكش : 4246
سيمكش خانه : 4246
سيميا : 4246
سيمياگر : 4247
سيمين : 4245
سين : 4247
سيندرمك : 4323
سينك : 4323
سينله : 4256
سينمك : 4323
سينه : 4249
سينه بند : 4249
سينى : 4253
سينى باز : 4253
سيه : 4271
سيو : 4267, 4273
سيوان : 4105
سيوف : 4404
سيول : 4404
سييك : 4178, 4271

ش

ش : 4409, 4474, 4503
شئنى : 4457
شئنيت : 4458
شئون : 4509
شئونات : 4509
شاء : 4411
شائبه : 4417
شائق : 4417
شائقانه : 4417
شائقه : 4417
شائك : 4417
شائكه : 4417
شاب : 4409, 4428
شاباش : 4410
شاباشى : 4410
شابته : 4410
شاپخانه : 4429
شاپلا : 4430
شاپلامه : 4430
شاپلدو : 4429
شات : 4439
شاتم : 4440
شاخ : 4413
شاخا : 4413
شاخدار : 4414
شاخص : 4414
شاخور : 4417
شاد : 4410
شادآب : 4410
شادآبى : 4411
شادان : 4411
شادروان : 4411
شادروانباز : 4411
شادمان : 4411
شادمانى : 4411
شادناك : 4411
شادى : 4411
شاديه : 4411
شاذ : 4442
شاذلق : 4442
شاذه : 4442
شار : 4431
شارب : 4433
شارح : 4433
شارد : 4433
شارشب : 4435
شارع : 4433
شارق : 4433
شارقه : 4433
شارلو : 4435
شاسوار : 4417
شاش : 4437
شاشرمق : 4438
شاشمق : 4439
شاشوت : 4439
شاطئ : 4440
شاطئيه : 4440
شاطر : 4440
شاظيه : 4442
شاعر : 4417
شاعران : 4417
شاعرانه : 4417
شاعرنامه : 4418
شاعره : 4418
شاغل : 4412
شافع : 4411
شافعى : 4412
شافعيه : 4412
شافى : 4411
شافيه : 4411, 4412
شاق : 4418
شاقلدامق : 4419
شاقه : 4418, 4420
شاقول : 4422
شاقولى : 4422
شاقوليه : 4422
شاكر : 4420
شاكرد : 4420
شاكردان : 4420
شاكله : 4420
شاكى : 4420
شاگرد : 4412
شاگردان : 4412
شاگردى : 4412
شال : 4422
شال شبيه : 4423
شالاكى : 4422
شالله : 4423
شالى : 4423

سودكنلين : 4174
سودلو : 4402
سودمند : 4346
سوده : 4346
سور : 4176, 4177, 4358, 4403
سوراخ : 4358
سورارمك : 4268
سوربه : 4359
سورت : 4177
سورتك : 4394
سورجدمك : 4386
سورصات : 4360
سورك : 4388
سوركو : 4390
سوركى : 4390
سورلنمك : 4174
سورمك : 4392, 4396
سورمه : 4391
سورنا : 4360
سورنائى : 5503
سورنائى : 4360
سورنازن : 5504
سورنامه : 4360
سورناى : 4360
سورنپه : 4360
سوره : 4359
سورى : 4359
سوريلمك : 4391
سوريه : 4359
سوز : 4366
سوز دل آرا : 4366
سوزان : 4366
سوزدل : 4366
سوزش : 4366
سوزك : 4405
سوزكى : 4405
سوزلو : 4329

سوزن : 4366
سوزناق : 4366
سوزنده : 4366
سوزنك : 4405
سوزنى : 4366
سوزى : 4366
سوس : 4360
سوستمق : 4361
سوسشمك : 4400
سوسق : 4361
سوسك : 4398
سوسكن : 4398
سوسلمك : 4400
سوسمار : 4362
سوسمك : 4399
سوسن : 4177, 4361
سوسنى : 4177
سوسنيه : 4177, 4361
سوسه كن : 4398
سوسوشمك : 4400
سوشلنمق : 4091
سوشمق : 4091, 4222
سوط : 4095
سوعاد : 4342
سوعاده : 4342
سوغات : 4092
سوغرق : 4221
سوغلدمق : 4281
سوغلمك : 4278, 4281
سوغلى : 4347
سوفار : 4346
سوق : 4176, 4221, 4305, 4348
سوق الجيش : 4176
سوق طبيعى : 4176
سوقلق : 4305
سوقلنمق : 4305

سوقى : 4176, 4349
سوقيات : 4176
سوكسن : 4372
سوكك : 4381
سوكل : 4313
سوكلك : 4312
سوكلمك : 4312
سوكلمه : 4312
سوكلوم : 4370
سوكلومك : 4312
سوكنمك : 4312
سوكه : 4312
سوكه لمك : 4312
سوكو : 4174, 4381
سوكونمك : 4312
سوگنجك : 4174
سوگند : 4174
سوگوار : 4347
سوگوارى : 4347
سولانمق : 4350
سولاين : 4351
سولپك : 4316
سولجو : 4267
سولجى : 4267
سولدمك : 4319
سولمك : 4319
سوم : 4176, 4177, 4404
سومرمك : 4317, 4379
سومسكلمك : 4378
سومك : 4377
سومكلك : 4177
سوملجمك : 4379
سونبكى : 4379
سونتر : 4383
سوندرمك : 4380
سونشمك : 4176, 4177

سونكليچ : 4382
سونلمش : 4176
سونمك : 4382
سوهان : 4347
سوو : 4177
سووق : 4305
سووه : 4319
سوى : 4174, 4176, 4342, 4365
سوياً : 4176
سويت : 4176
سويخ : 4306
سويدا : 4403
سويشمك : 4268
سويق : 4175, 4221
سويقا : 4307
سويك : 4403
سويكمك : 4321
سويكنمك : 4321
سويكه : 4320, 4321
سويكه لنمك : 4321
سويلا يودركن : 4323
سويلرجه : 4322
سويلشلمك : 4322
سويلشمك : 4322
سويلشوطورمق : 4322
سويلمق : 4307
سويله كن : 4321
سويليه كن : 4323
سويماج : 4307
سويمق : 4307
سويندرمك : 4323
سويندرنلمك : 4323
سوينكلو : 4323
سوينمك : 4320, 4323
سويه : 4176
سويوح : 4404
سويوم : 4404

سى : 4227
سيئ : 4182
سيئات : 4182
سيئه : 4182, 4183
سيا : 4320
سيات : 4098
سياح : 4182
سياحات : 4269
سياحت : 4177
سياحتنامه : 4178
سياحون : 4182
سياحين : 4182
سيادت : 4098, 4177, 4269
سيادتلو : 4269
سيادتلى : 4177
سيار : 4182
سيارات : 4182
سياره : 4182
سياست : 4270
سياسةً : 4270
سياستگاه : 4271
سياستنامه : 4271
سياسى : 4271
سياسيات : 4271
سياسيه : 4271
سياسيون : 4271
سياط : 4271
سياف : 4182
سياق : 4269
سياقت : 4269
سيال : 4182
سيالات : 4182
سياله : 4182
سيان : 4182, 4273
سياناً : 4273
سيّاناً : 4182
سياه : 4269

سموح : 4140
سمور : 4052, 4140
سموربه : 4140
سموم : 4140, 4378
سمويه : 4245
سمى : 4139, 4140
سميت : 4140
سميج : 4139
سميح : 4139
سميحه : 4139
سمير : 4139
سميع : 4138
سميله : 4139
سمين : 4139
سمينه : 4139
سميه : 4139, 4140, 4377
سن : 4247, 4256
سناً : 4256
سناء : 4141
سنابك : 4141
سنابل : 4141
سناجق : 4053
سناد : 4141, 4247
سناديد : 4053
سنام : 4141
سنان : 4141, 4247
سنانى : 4247
سنانير : 4141
سنايا : 4141
سنبادج : 4379
سنباده : 4379
سنبك : 4379
سنبل : 4376, 4379
سنبلات : 4379
سنبله : 4376, 4379
سنبلى : 4376, 4379
سنبليه : 4379
سنبوسه : 4141
سنة : 4146
سنت : 4382, 4383
سنتراچ : 4356
سنتور : 4146
سنتورى : 4146
سنتين : 4143
سنج : 4142
سنجاب : 4248
سنجابى : 4248
سنجابيه : 4248
سنجاق : 4055
سنجرف : 4248
سنجش : 4056
سنجشمق : 4057
سنجف : 4142
سنجك : 4248
سنجلمق : 4056
سنجلين : 4142
سنجمق : 4057
سنجى : 4248
سنجيده : 4142
سنخ : 4253
سند : 4143
سندات : 4143
سندان : 4142, 4248
سندانى : 4142
سندرمك : 4142, 4249
سندره مك : 4142
سندروس : 4142
سندس : 4380
سندسى : 4380
سندك : 4248, 4379
سندل : 4142
سنده رمك : 4142
سنديان : 4249
سنرطاش : 4208
سنقر : 4356
سنقمق : 4206
سنك انداز : 4145
سنگ : 4144
سنگر : 4144
سنگين : 4144
سنلك : 4145
سنله : 4256
سنلو : 4062
سنمشق : 4207
سنمق : 4202, 4207
سنن : 4380
سنه : 4143, 4249, 4380
سنه دوريه : 4143
سنه كبيسه : 4143
سنوات : 4143, 4251
سنوح : 4383
سنوحات : 4383
سنوحى : 4383
سنوخ : 4383
سنور : 4208, 4256
سنورداش : 4208
سنون : 4384
سنوى : 4143
سنوبه : 4143
سنى : 4145, 4256, 4383
سنين : 4254
سنيه : 4145, 4256, 4383
سه : 4107
سه باى و دو : 4108
سه برگ : 4109
سه پا : 4123
سه په : 4146
سه تار : 4123
سه يك : 4178
سها : 4371
سهام : 4234
سهر : 4122
سهران : 4123
سهرنگ : 4123
سهرى : 4122
سهك : 4122
سهل : 4116, 4122, 4129
سهلاً : 4122
سهلدن : 4122
سهم : 4122, 4123
سهمى : 4123
سهو : 4122, 4123
سهواً : 4123
سهولت : 4348, 4371
سهومت : 4371
سهويات : 4123
سهى : 4122
سهيل : 4371
سهيلا : 4371
سهيم : 4122
سو : 4177, 4342, 4350, 4363, 4366
سوء : 4342
سوء استعمال : 4348
سوء ظن : 4348
سوء قصد : 4348
سوء نيت : 4348
سوا : 4267
سواء : 4172
سوائم : 4173
سوائى : 4173
سواب : 4172, 4173
سوابت : 4172
سوابق : 4172
سواحر : 4173
سواحل : 4173
سواد : 4092, 4172, 4220
سوادخوان : 4173
سواذج : 4173
سوار : 4267, 4403
سوارى : 4403
سواطع : 4173
سواطير : 4092, 4173
سواع : 4363
سواعد : 4173
سواغ : 4220, 4267
سوافل : 4173
سواقب : 4173
سواقط : 4173
سواقى : 4173
سواكن : 4173
سوالس : 4173
سوالف : 4173
سوام : 4173
سوانح : 4173
سوباشى : 4342
سوبسو : 4343
سوبك : 4310
سوبكه : 4310
سوبكى : 4310
سوته : 4097
سوجمك : 4343, 4368
سوجى : 4174
سوچلمق : 4344
سوچمق : 4344
سوختگان : 4348
سوخته : 4348
سوختوات : 4348
سوختوان : 4348
سود : 4345, 4401
سود بى سود : 4401
سودا : 4173
سوداء : 4173
سوداوى : 4174
سودك : 4174
سودكلو : 4174

سكونت : 4372
سكى : 4124, 4235
سكيجى : 4252
سكيرتدرمك : 4121
سكين : 4235
سكينت : 4125
سكينه : 4125
سگ : 4119
سگابى : 4119
سگال : 4231, 4234
سگالش : 4231, 4234
سگاه : 4119
سگبان : 4119, 4180
سگمن : 4121
سگوار : 4370
سگوارى : 4370
سل : 4129, 4236
سلاء : 4129, 4374
سلائق : 4129
سلات : 4134
سلاج : 4134
سلاجقه : 4129
سلاح : 4236
سلاح انداز : 4237
سلاحخانه : 4237
سلاحدار : 4237
سلاحشور : 4237
سلاحف : 4129
سلاخ : 4440
سلاخ : 4035, 4043, 4134
سلاست : 4130
سلاسل : 4130
سلاسين : 4130
سلاطين : 4130
سلاف : 4373, 4374
سلافه : 4373
سلاقت : 4129
سلال : 4237
سلام : 4129
سلامه : 4373
سلامُ عليكم : 4130
سلامُ قولاً : 4130
سلامت : 4130
سلاملق : 4130
سلامه : 4130
سلامى : 4130, 4373
سلاميات : 4130, 4373
سلاميه : 4045
سلب : 4131
سلباً : 4131
سلبر : 4036, 4037
سلبور : 4131
سلبى : 4131
سلبيه : 4131
سلتمك : 4243
سلتنمق : 4046
سلجم : 4131
سلجه : 4131
سلجوقى : 4131
سلجوقيه : 4131
سلجى : 4131
سلح : 4239
سلحفا : 4373
سلحفات : 4373
سلخ : 4133
سلخخانه : 4039
سلخفا : 4374
سلخفات : 4350, 4374
سلخفيه : 4374
سلخه : 4133
سلديده : 4038
سلسال : 4135
سلسبيل : 4135
سلسله : 4243
سلسله نامه : 4243
سلطان : 4351
سلطان زاده : 4352
سلطانى : 4352
سلطانيه : 4352
سلطنت : 4046
سلطه : 4243, 4351
سلغ : 4236
سلعات : 4131
سلف : 4131
سلفيه : 4132
سلق : 4241
سلك : 4241
سلكندى : 4241
سلكى : 4133
سلكى مك : 4133
سلم : 4132, 4134, 4242, 4374
سلمانى : 4134
سلمك : 4134
سلمه : 4242
سلمه السلام : 4134
سلندى : 4133
سله : 4131, 4134
سله باف : 4134
سلها : 4039
سلوان : 4376
سلوت : 4135
سلوقيه : 4135
سلوك : 4375
سلول : 4135
سلوى : 4135
سلى : 4242
سليار : 4048
سليب : 4133
سليس : 4133
سليسه : 4133
سليط : 4134
سليطه : 4134
سليقه : 4133
سليقى : 4133
سليقيه : 4133
سليل : 4133
سليله : 4133
سليلى : 4133
سليم : 4133
سليمانى : 4373
سليمه : 4133, 4374
سليميه : 4133
سم : 4135, 4376
سماء : 4135
سمائى : 4136
سمات : 4244
سماجت : 4136
سماح : 4048, 4136
سماخ : 4244
سماخت : 4136
سماختكار : 4136
سماختلو : 4136
سمار : 4244
سماسره : 4136
سماط : 4244, 4291
سماع : 4135, 4244
سماعاً : 4136
سماعخانه : 4136
سماعزن : 4137
سماعزنباشى : 4137
سماعى : 4136
سماق : 4291, 4377
سماقى : 4291
سماك : 4139, 4244
سماكان : 4244
سمان : 4136, 4139
سمانت : 4136
سمانه : 4136
سمانى : 4049
سماوات : 4136
سماوى : 4136, 4137
سماويات : 4137
سماويه : 4136
سمپاره : 4377
سمت : 4140
سمج : 4137
سمحاق : 4245
سمدوك : 4376
سمر : 4138
سمرا : 4140
سمرت : 4377
سمردمك : 4140
سمرلامق : 4201
سمره : 4138, 4377
سمريك : 4140
سمزيك : 4139
سمسار : 4246
سمساريه : 4246
سمسك : 4378
سمسم : 4246
سمط : 4378
سمع : 4135
سمعاً : 4136
سمعه : 4376
سمعى : 4139
سمك : 4137
سمكه : 4137
سمله : 4244
سمن : 4137, 4140, 4244
سمنات : 4354
سمند : 4137
سمندر : 4138
سمه : 4051, 4244
سمو : 4379
سموات : 4136

سغما : 4017
سغنجاق : 4014
سغنج : 4014
سغور : 4347
سف : 4116
سفائن : 4117
سفاتج : 4117
سفاح : 4118
سفاد : 4230
سفار : 4369
سفارت : 4117
سفارتخانه : 4117
سفارتنامه : 4117
سفارج : 4117
سفارش : 4230
سفاك : 4118
سفال : 4230
سفالت : 4117
سفاله : 4230
سفالين : 4230
سفانت : 4230
سفاه : 4117
سفاهت : 4117
سفت : 4370
سفتاح : 4230
سفتاه : 4230
سفتجه : 4119, 4370
سفته : 4370
سفح : 4117
سفر : 4117, 4230
سفراء : 4369
سفربر : 4118
سفرجل : 4118
سفرسمگ : 4230
سفره : 4370
سفری : 4118
سفریه : 4118
سفسطه : 4010
سفسفه : 4119
سفط : 4008, 4117
سفف : 4346
سفك : 4119
سفلاء : 4369
سفله : 4117, 4230
سفلی : 4369
سفليات : 4369
سفليت : 4369
سفليه : 4369
سفليين : 4369, 4370
سفن : 4370
سفها : 4369
سفوف : 4119, 4370
سفی : 4178
سفيد : 4118
سفيدا : 4119
سفيداب : 4119
سفيداج : 4119
سفيدی : 4119
سفير : 4119
سفيركبير : 4119
سفيره : 4119
سفيل : 4119
سفيلان : 4119
سفيلانه : 4119
سفيله : 4119
سفينه : 4119
سفينه ها : 4119
سفيه : 4119, 4178
سفيهانه : 4119
سق : 4024
سقا : 4025, 4031
سقاء : 4234
سقات : 4349
سقاطه : 4349
سقاق : 4025
سقال : 4234
سقام : 4026
سقامت : 4026
سقان : 4234
سقايان : 4032
سقايت : 4235
سقايه : 4235
سقت : 4200
سقتات : 4028
سقتی : 4028
سقتيون : 4028
سقديان : 4028
سقر : 4027, 4284
سقرغه : 4030
سقرق : 4284
سقط : 4027
سقطه : 4033
سقف : 4025, 4028
سقق : 4025
سقلامق : 4032
سقلمق : 4284
سقلنمق : 4284
سقم : 4026, 4123
سقمونيا : 4033
سقنجلر : 4029
سقنر : 4349
سقنق : 4033
سقنقلق : 4033
سقنقلی : 4029
سقنقور : 4027
سقوط : 4350
سقوط خيال : 4350
سقوطيه : 4350
سقوف : 4349
سقوم : 4286
سقونق : 4286
سقی : 4033
سقيم : 4031
سقيمه : 4031
سكارا : 4371
سكارلامق : 4204
سكاری : 4123, 4204
سكاك : 4126, 4234
سكال : 4231, 4234
سكالش : 4234
سكان : 4371
سكب : 4123
سكبات : 4124
سكبان : 4123
سكبان باشی : 4123
سكبه : 4123
سكت : 4128
سكتمك : 4125
سكته : 4128
سكر : 4125, 4127, 4372
سكرات : 4124
سكران : 4124, 4127
سكرانيت : 4127
سكرجه : 4312
سكردشمك : 4121
سكردم : 4120
سكردجی : 4121
سكردمك : 4121, 4252
سكردن : 4125
سكرده : 4313
سكرسی : 4252
سكركن : 4252
سكرمك : 4121, 4252, 4313
سكره : 4127, 4236
سكری : 4372
سكسك : 4253
سكسن : 4372
سكسنمك : 4127
سكش : 4252
سكشك : 4370
سكشمك : 4253
سكك : 4143, 4235, 4252
سكل : 4124, 4232, 4313
سكلدتك : 4252
سكلدمك : 4252
سكللك : 4313
سكلمش : 4312
سكلمك : 4252, 4253, 4315
سكمز : 4253
سكمك : 4253
سكنات : 4124
سكنتمك : 4127
سكنجبين : 4235
سكنگبين : 4235
سكنمك : 4126
سكنه : 4124
سكنی : 4372
سكه : 4235
سكه پوش : 4235
سكه جه : 4251
سكه خانه : 4235
سكه دار : 4235
سكه زن : 4235
سكه شناس : 4235
سكه كن : 4235
سكه لتمك : 4124
سكو : 4370, 4381
سكوت : 4372
سكوتی : 4372
سكوجك : 4381
سكورمك : 4253
سكوك : 4381
سكوكلنمك : 4382
سكولك : 4370
سكوم : 4315
سكون : 4372

سرسریانه : 4164
سرسم : 4163
سرشار : 4164
سرشاری : 4164
سرشت : 4261
سرشته : 4261
سرشك : 4261
سرشكسته : 4164
سرطاق : 4165
سرطان : 4155
سرطانی : 4155
سرطبیب : 4164
سرطریق : 4165
سرعت : 4385
سرعسكر : 4152
سرعسكری : 4152
سرغوج : 4298
سرف : 4154
سرفراز : 4155
سرفرازی : 4155
سرفرو : 4155
سرفه : 4389
سرقت : 4158, 4261
سرقرین : 4159
سرقه : 4154, 4158
سرقوج : 4298
سرقین : 4214
سركاتب : 4159
سركار : 4159
سركدرمك : 4396
سركرده : 4156
سركش : 4159
سركشانه : 4160
سركشی : 4159, 4160
سركمش : 4396
سركمك : 4396
سركن : 4156, 4262
سركنجبين : 4262

سركنگبين : 4262
سركه : 4261
سركه لنمك : 4262
سركوب : 4160
سركوی : 4158, 4160
سرگذشت : 4157
سرگران : 4157
سرگرانی : 4157
سرگردان : 4156
سرگرده : 4156, 4159
سرگرم : 4156
سرگرمی : 4156
سرگشتگان : 4156
سرگشتگی : 4156
سرگشته : 4156
سرگين : 4157
سرلوحه : 4160
سرلی : 4215
سرم : 4160, 4391
سرما : 4160
سرمايه : 4160
سرمايه دار : 4160
سرمايه داران : 4160
سرمحرر : 4161
سرمد : 4161
سرمدی : 4161
سرمديت : 4161
سرمديه : 4161
سرمرتب : 4161
سرمرمك : 4161
سرمست : 4161
سرمستانه : 4161
سرمستی : 4161
سرمعمار : 4161
سرمك : 4392
سرمنجم : 4161
سرمنزل : 4161
سرمنمك : 4161

سرمه : 4391
سرمو : 4161
سرموزه : 4161
سرنامه : 4161
سرنقاش : 4161
سرنگ : 4261
سرنگون : 4161
سرنگ : 4159
سرنوشت : 4162
سرنيزن : 4161
سره : 4154, 4393
سرهنگ : 4157
سرهنگان : 4157
سرو : 4135, 4165, 4166
سروا : 4166
سروال : 4263
سروان : 4165
سروت : 4166
سروج : 4395
سرود : 4395
سرور : 4166, 4395
سروران : 4166
سرورمق : 4298
سروری : 4166, 4395
سروستان : 4167
سروش : 4395
سروشان : 4395
سروشه : 4395
سروقت : 4166
سروناز : 4166
سروی : 4263, 4393
سروبه : 4167
سری : 4216, 4393
سريان : 4155
سريانی : 4360, 4398
سرياور : 4167
سرير : 4159

سريره : 4159
سريری : 4159
سريريات : 4159
سريع : 4158
سريعاً : 4158
سريعه : 4158
سرين : 4391
سرپه : 4159, 4216, 4391
سربون : 4216
سزا : 4183
سزاب : 4183
سزجلين : 4273
سزرلنمك : 4183
سزك : 4184
سزكلمك : 4184
سزكلنمك : 4184
سزلددمق : 4226
سزلمك : 4328
سزمك : 4184, 4273
سزنلمك : 4184
سزنه : 4184
سزنی : 4405
سزو : 4227
سزی : 4183
سسالق : 4361
سحت : 4399
ستی : 4399
سسدرمك : 4169
سسدرممك : 4169
سممك : 4171
سطح : 4087
سطر : 4087
سطرلاب : 4363
سطل : 1012
سطل : 4088
سطوات : 4085
سطوح : 4363

سطور : 4363
سطوع : 4363
سعابيب : 4107
سعادت : 3992
سعادت خانه : 3992
سعادتلو : 3992
سعاده : 3992
سعال : 4342
سعالك : 3992
سعايت : 4227
سعايه : 4227
سعبان : 4342
سعبوب : 4343
سعتر : 4085
سعتری : 4085
سعد : 4003
سعداء : 4369
سعدآباد : 4003
سعدان : 4004
سعدون : 4007
سعدی : 4006
سعدين : 4005
سعديه : 4006, 4007
سعر : 4260
سعه : 3992, 4107, 4227
سعود : 4363
سعور : 4363
سعوط : 4089, 4363
سعی : 4097
سعيد : 4024
سعيده : 4024
سغابت : 19 41
سغار : 4231
سغانق : 4191
سغر : 4231
سغرق : 4347
سغری : 4120

سحور : 4023
سحوری : 4023
سحیق : 4020
سخاء : 4018
سخافت : 4018, 4122
سخاکار : 4018
سخان : 4371
سخانت : 4018, 4122
سخاوت : 4019
سخت : 4023
سخت پنجه : 4023
سخت لگام : 4023
سخت مغز : 4023
سختپا : 4023
سختپای : 4023
سختگوش : 4023
سختیانی : 4023
سخره : 4348
سخریه : 4348
سخن : 4021, 4347, 4348
سخنان : 4018, 4021, 4348
سخون : 4123, 4371
سخونت : 4371
سخی : 4019
سخیف : 4020
سخیفه : 4020
سخین : 4020
سخینه : 4020
سد : 4115, 4171
سدائل : 4115
سداب : 4115
سداجت : 4115
سداد : 4115, 4229
سداسی : 4368
سدب : 4115
سدبیه : 4115

سدد : 4369
سدر : 4229
سدرات : 4229
سدرت : 4229
سدره : 4229
سدره بکی : 4116
سدره مکی : 4116
سدس : 4369
سدفه : 4369
سدگ : 4229
سدلق : 4007
سدم : 4116
سدن : 4116
سدنه : 4116
سدّه : 4369
سدید : 4116
سدیده : 4116, 4369
سدیر : 4116
سدیل : 4116
سذاب : 4183
سر : 4149, 4209, 4385
سر اولمك : 4216
سر اوله : 4216
سرا : 4150, 4154
سراً : 4215
سراء : 4163
سرائر : 4151
سرائرخانه : 4151
سراب : 4151
سرابستان : 4151
سرابی : 4151
سرابیل : 4151
سراپا : 4151
سراپرده : 4151
سرات : 4393
سرائوابی : 4155

سراج : 4070, 4082, 4260, 4163
سراجان : 4070, 4082, 4163
سراجخانه : 4070, 4082
سراجی : 4260
سراچه : 4151
سراح : 4151
سراحین : 4151
سرآخور : 4151
سراد : 4260
سرادق : 4385
سرادقات : 4385
سرار : 4151, 4260
سراری : 4151
سرآزاد : 4152
سراسر : 4151
سراسگی : 4152
سراسمه : 4151
سراسیمه : 4151
سراغ : 4385
سرآغاز : 4151
سرافراز : 4154
سراق : 4393
سراماج : 4151
سرآمد : 4151
سرآمدان : 4151
سرانجام : 4155
سرانداز : 4155
سرآهنگ : 4151
سراویل : 4152
سراویلات : 4152
سرای : 4071, 4152
سرایا : 4152
سرابت : 4260
سرایتمك : 4215
سرایتمه : 4215
سرایدار : 4152

سرابنده : 4152
سرب : 4152, 4386
سرباز : 4152
سربازان : 4152
سربازی : 4152
سربال : 4260
سرپچیب : 4152
سربرگ : 4152
سربست : 4152
سربستانه : 4153
سربسته : 4153
سربستی : 4153
سربستیت : 4153
سربلند : 4153
سربلندان : 4153
سربلندی : 4153
سربه : 4386
سرپاش : 4162
سرپناه : 4162
سرپوش : 4163
سرپوشه : 4163
سرتاب : 4164, 4165
سرتاپا : 4164
سرتابسر : 4164
سرتاپا : 4165
سرتیز : 4165
سرثار : 4163
سرج : 4153
سرچا : 4212
سرچشمه : 4153
سرچك : 4386
سرچن : 4212
سرچه : 4212
سرچین : 4153
سرچیی : 4154
سرحان : 4157, 4261
سرحد : 4157
سرحدات : 4157

سرحدلك : 4157
سرحدلو : 4157
سرحدلی : 4157
سرحدی : 4157
سرخ : 4391
سرخ آب : 4391
سرخ آبی : 4391
سرخاسیه : 4157
سرخس : 4157
سرخسر : 4391
سرخوان : 4157
سرخوش : 4073, 4157
سرخوشانه : 4157
سرخوشی : 4157
سرخی : 4391
سرخیل : 4157
سرد : 4154
سرد ابتمك : 4154
سرداب : 4154
سردابه : 4154
سرداده : 4154
سردار : 4154
سرداران : 4154
سرداری : 4154
سردومن : 4154
سردی : 4154
سرر : 4389, 4397
سررشته : 4163
سرزده : 4167
سرزرگران : 4167
سرزنش : 4167
سرزنشکار : 4167
سرزنشکارانه : 4167
سرسام : 4163
سرسبز : 4163
سرسبزی : 4163
سرسبك : 4163
سرسری : 4164

سبحله : 4109, 4367
سبحه : 4109, 4343, 4367
سبد : 4108
سبز : 4111
سبزارگ : 4111
سبزه : 4111
سبزوات : 4111
سبزی : 4111
سبزین : 4111
سبط : 4185
سبطان : 4185
سبطین : 4185
سبع : 4107, 4110, 4342, 4343, 4366
سبعه : 4107
سبعون : 4110
سبعی : 4109, 4110
سبعیت : 4110
سبعین : 4109
سبعیه : 4110
سبق : 3994, 4108, 4110
سبقت : 4110
سبك : 4110
سبك هندی : 4110
سبك و ربط : 4110
سبکی : 4111
سبل : 4108
سبلا : 4110
سبلت : 4110
سبله : 4108
سبو : 4110, 4311
سبوت : 4367
سبوتت : 4367
سبوچه : 4110
سبوح : 4110
سبّوح : 4366
سبوره : 4108
سبول : 4367, 4368
سبی : 4108, 4109, 4111
سبیحه : 4109
سبیکه : 4109
سبیل : 4109
سبیل الله : 4109
سبیلخانه : 4109
سپا : 4208
سپار : 4258, 4384
سپارش : 4258
سپارشات : 4259
سپاره : 4384
سپاس : 4259
سپاسی : 4259
سپاه : 4258
سپاهسالار : 4258
سپاهی : 4258
سپاهیان : 4258
سپاهیانه : 4258
سپتلك : 4147
سپتمه : 4162
سپد : 4146
سپدرمك : 4146
سپر : 4259
سپرده : 4259, 4260, 4384
سپرصایقاء : 4259
سپرغم : 4259
سپرغم : 3834
سپسی : 4260
سپشکن : 4148
سپشمك : 4148, 4149
سپغین : 4208
سپکون : 4148
سپلمك : 4148
سپلنمك : 4148
سپله مك : 4148
سپمك : 4148
سپنتی : 4148
سپند : 4259
سپنه : 4162
سپه : 4259
سپه جك : 4146
سپه لك : 4146
سپهر : 4259
سپی : 4147
سپید : 4147
سپیده : 4147
سپیدی : 4147
سپیلتمك : 4148
سپیلمك : 4148
سپیلنمك : 4148
ست : 4265
ستا : 4172
ستائر : 4172
ستاد : 4265
ستار : 4172
ستارگان : 4265
ستاره : 4172, 4265
ستام : 4265
ستان : 4265
ستایش : 4265
ستایشنامه : 4265
ستبر : 4265
ستبری : 4265
ستد : 4265
ستر : 4172, 4267
سترعورت : 4172
ستره : 4172, 4267, 4402
ستری : 4172
ستشمق : 4085
ستم : 4265
ستمکار : 4266
سته : 4267
سته سور : 4267
ستوده : 4402
ستوده گی : 4402
ستور : 4403
ستوریان : 4403
ستوردان : 4403
ستورده : 4403
ستورگ : 4403
ستوره : 4403
ستون : 4267, 4402
ستوه : 4402
ستی : 4267
ستیر : 4172
ستیره : 4172
ستیز : 4266
ستیزه : 4266
ستین : 4267
ستین سنه : 4267
سجاحت : 4111
سُجّاد : 4368
سجاده : 4111
سجادین : 4228
سجاق : 2052
سجال : 4228
سجان : 4111
سجاند : 4111
سجابا : 4111
سجح : 4112
سجخانه : 4000
سُجَد : 4368
سجده : 4112
سجده گاه : 4112
سجده گیر : 4112
سجع : 4111, 4112
سجل : 4228
سجلات : 4228
سجن : 4229
سجنجل : 4112
سجنجله : 4112
سُجود : 4368
سجوغز : 4343
سجوف : 4368
سجول : 4368
سجون : 4368
سجی : 4368
سجیه : 4112
سجیوی : 4112
سچنق : 4001, 4002
سچو : 4003
سچیلك : 4113
سحاء : 4018, 4121, 4233
سحائب : 4122
سحائی : 4122
سحائیه : 4122
سحاب : 4121
سحابه : 4122
سحابی : 4122
سحابیت : 4122
سحابیه : 4122
سحار : 4019, 4122, 4371
سحاره : 4018, 4122
سحاف : 4347
سحاقه : 4019, 4122
سحایه : 4122
سحب : 4348
سحر : 4122, 4234
سحرباز : 4234
سحره : 4122, 4371
سحری : 4234
سحریه : 4234
سحلب : 4021
سحلبی : 4021
سحلبیه : 4021
سحن : 4021

ساحلسرای : 4020
ساحلی : 4020
ساحه : 4018
ساختگی : 4023
ساخته : 4023
ساخته کار : 4023
ساخته کاری : 4023
ساختی : 4023
ساختیان : 4023
ساخر : 4021
ساخط : 4019
ساد : 4003
سادات : 4004
سادت : 4005
سادج : 4005, 4006
سادر : 4006
سادس : 4006
سادساً : 4006
سادسه : 4006
سادگی : 4005
سادلوح : 4005
سادن : 4006
ساده : 4004, 4005
ساده دل : 4005
ساده دلان : 4005
ساده دلانه : 4005
ساده دلی : 4005
ساده رو : 4005
ساده رویان : 4005
ساده کار : 4005
ساده کاری : 4005
ساذج : 4106
سار : 4069, 4070
سارا : 4070
ساربان : 4071
ساربان باشی : 4071
سارچه : 4071
سارغلت : 4072
ساره : 4070
ساری : 4078
ساریه : 4078
ساز : 4105, 4106
سازتراشان : 4107
سازش : 4107
سازکار : 4107
سازکاری : 4107
سازنده : 4106
سازنده گان : 4106
سازنده گی : 4106
سازی : 4106
ساسی : 4084
ساطح : 4087
ساطع : 4086
ساطعه : 4086
ساطور : 4087, 4089
ساعات : 3992
ساعت : 3991, 3992
ساعتچیان : 3993
ساعد : 4024
ساعدان : 4024
ساعور : 4089
ساعون : 4089
ساعی : 4023
ساعیان : 4024
ساغ : 4012
ساغر : 4010, 4017
ساغرق : 4017
ساغش : 4015
ساغشلمق : 4015
ساغو : 4017
سافر : 4009
سافره : 4009
سافل : 4008
سافله : 4009
سافلیت : 4009
ساق : 4024, 4025
ساقب : 4028, 4029
ساقبه : 4028
ساقر : 4027
ساقط : 4030
ساقطه : 4030
ساقلق : 4032
ساقنمق : 4029
ساقه : 4025
ساقی : 4031
ساقی نامه : 4031
ساقین : 4028
ساقیه : 4031
ساکب : 4031
ساکبه : 4031
ساکت : 4031
ساکتانه : 4031
ساکته : 4031
ساکك : 4143
ساکن : 4031
ساکنان : 4031
ساکنانه : 4031
ساکنه : 4031
سال : 4034
سالار : 4036
سالاریه : 4036
سالب : 4041
سالبه : 4041
سالخورده : 4039
سالغ : 4039
سالف : 4041
سالفه : 4041
سالقی : 4042
سالك : 4041
سالکان : 4041
سالکین : 4041
سالم : 4041
سالماً : 4041
ساله : 4041
سالمین : 4042
سالمیه : 4042
سالنامه : 4045
ساله : 4038
سالوث : 4047
سالوثی : 4047
سالیان : 4047
سالینه : 4047
سالیه : 4042
سام : 4048
سامان : 4049
سامانسوز : 4049
سامح : 4051
سامحه : 4051
سامر : 4051
سامرداق : 4050
سامع : 4051
سامعه : 4051
سامعین : 4051
سامن : 4051
سامه : 4048
سامی : 4050, 4051
سان : 4053
سانجمق : 4057
سانح : 4061
سانخات : 4061
سانخه : 4061
سانقی : 4061
سانو : 4064
ساهر : 4021
ساهره : 4021
ساهور : 4023
ساهی : 4019
ساهیه : 4021
ساو : 4089
ساوشدرمق : 4097
ساوشمق : 4091
ساوق : 4095
سای : 3991
سایا : 4097
سایبان : 4099
سایس : 4103
سایغ : 4098
سایغی : 4098
سایه : 4099
سایه بار : 4099
سایه دار : 4099
سایبده : 4103
سب : 4107
سبائك : 4108
سباب : 4108, 4228
سبابه : 4108
سبات : 4343, 4366
سباح : 4108, 4343
سباحات : 4228
سباحت : 4108
سباحه : 4108
سباع : 4228
سباعی : 4366
سباق : 4108, 4228
سباك : 4108
سبابا : 4108
سبب : 4108, 4109
سببی : 4108
سببیت : 4108
سببیه : 4108
سبت : 4109, 4110
سبتیون : 4110
سبح : 4109, 4343
سبحان : 4367
سبحان الله : 4367
سبحانه : 4367
سبحانی : 4367
سبحانیت : 4367
سبحانیه : 4367

زوجين : 5461
زوجيه : 5462
زود : 5501
زودى : 5501
زور : 5496, 5503
زوراء : 5463
زوربا : 5503
زورياز : 5497, 5503
زوريايانه : 5503
زوريطر : 5497
زورت : 5498
زورخانه : 5503
زورق : 5463
زورقچه : 5463
زورقى : 5463
زوركار : 5497, 5503
زوركاران : 5497, 5503
زورمند : 5498, 5503
زورنائى : 5503
زورنپا : 5504
زوزك : 5463
زوغ : 5462
زوغان : 5462
زوله : 5463
زوندرك : 5491
زى : 5491, 5492
زيات : 5465
زياد : 5491
زياده : 5491
زيارت : 5492
زيارتگاه : 5492
زياف : 5492
زيافت : 5492
زيان : 5492
زيانكار : 5492
زيانكارى : 5492
زيب : 5480
زيب افزا : 5481
زيب آور : 5481
زيبا : 5481
زيبايى : 5481
زيبق : 5464, 5481
زيبقى : 5464, 5481
زيبنده : 5481
زيبون : 5466
زيت : 5464
زيتون : 5465
زيتونى : 5465
زيتونيه : 5465
زيج : 5464, 5481
زيدة : 5481
زيده : 5481
زير : 5489
زيرا : 5489
زيربند : 5489
زيردست : 5489
زيردستان : 5490
زيرك : 5464, 5490
زيركشيده : 5490
زيركلنمك : 5464
زيركى : 5490
زيره : 5490
زيرين : 5490
زيزفون : 5493
زيزفونيه : 5493
زيغ : 5464
زيغاله : 5442
زيغان : 5464
زيف : 5464
زيلزن : 5485
زيلى : 5484
زين : 5464, 5486
زينپوش : 5488
زينت : 5488, 5492
زيوت : 5509
زيور : 5491
زيوف : 5509
زيوله : 5491

ژ

ژاژ : 2295
ژاژه : 2295
ژال : 2295
ژاله : 2295
ژخ : 2296
ژرد : 2297
ژرف : 2297
ژرفى : 2297
ژرفين : 2297
ژغار : 2296
ژغاره : 2296
ژغال : 2299
ژغاله : 2296
ژغند : 2296
ژند : 2296
ژنده : 2296
ژنگ : 2296
ژنگار : 2296, 776
ژنگارى : 2296, 776
ژنگدان : 2296
ژنگله : 2296
ژوپين : 4208, 4209
ژول : 2299
ژوليده : 2299
ژون : 2299
ژى : 2298
ژيان : 2298
ژير : 2298
ژيك : 2298
ژيكاسه : 2298
ژيوه : 2298

س

س : 4247
س ك : 4256
سؤال : 4342, 4366
سؤالات : 4342
سؤر : 4358
سئله : 4116
سئول : 4403
سا : 3991
سائب : 4024
سائبه : 4024
سائر : 4024
سائر فى المنام : 4024
سائره : 4024
سائس : 4024, 4179
سائسخانه : 4179
سائغ : 4024
سائغه : 4024
سائق : 4024
سائقه : 4024
سائل : 4024
سائلبت : 4024
سائمه : 4024
سابئى : 3996
سابح : 3996
سابحات : 3996
سابحه : 3996
سابع : 3996
سابعاً : 3996
سابعه : 3996
سابغ : 3996
سابغه : 3996
سابق : 3995
سابقاً : 3995
سابقه : 3995
سابقون : 3995
سابقين : 3995
سابه : 3995
ساتر : 4088
ساج : 3999
ساجد : 4000
ساجده : 4000
ساجر : 4000
ساجع : 4000
ساچو : 4003
ساچيلق : 4001
ساح : 4017
ساحرات : 4021
ساحرانه : 4021
ساحره : 4021
ساحرون : 4021
ساحرين : 4021
ساحق : 4020
ساحقه : 4020
ساحل : 4020
ساحلخانه : 4020

زکاء : 5449
زکاب : 5449
زکات : 5449
زکاة : 5449
زکام : 5506
زکاوت : 5449
زکرك : 5446
زکریا : 5449
زکوات : 5450
زکی : 5450
زکیه : 5450
زل : 5450
زلّ : 5451
زلات : 5451
زلازل : 5450
زلال : 5506
زلالی : 5506
زلالیه : 5506
زلام : 5506
زلة : 5451
زلزال : 5451, 5485, 5507
زلزله : 5451
زلف : 5450, 5506, 5507
زلف عروس : 5507
زلف نگار : 5507
زلف یار : 5507
زلفا : 5507
زلفه : 5507
زلفی : 5507
زلفیه : 5507
زلق : 5450
زلقه : 5451
زلل : 5450
زلم : 5450
زله : 5485
زلو : 5485
زلی : 5484
زلیل : 5450
زمام : 5485
زمامدار : 5485
زمامداری : 5485
زمان : 5429, 5451
زماناً : 5430, 5451
زمانت : 5451
زمانه : 5430, 5451
زمانی : 5451
زمانیان : 5451
زمر : 5507
زمرد : 5507, 5508
زمردعنقا : 5507
زمردی : 5507, 5508
زمردین : 5508
زمره : 5507
زمروی : 5507
زمزم : 5453
زمزمات : 5453
زمزمه : 5453
زمستان : 5452
زمستانی : 5452
زمستانیه : 5452
زمله : 5429
زمن : 5452
زمهریر : 5452
زمین : 5452
زن : 5453
زناء : 5486
زنابر : 5453
زنابل : 5453
زناخ : 5453
زناخدان : 5453
زناد : 5486
زنادقه : 5453
زنادیق : 5453
زنادیقه : 5453
زنار : 5508
زناکار : 5486
زناکاری : 5486
زنان : 5453, 5455
زنانه : 5453
زنانی : 5430
زنانیر : 5453
زنباق : 5453
زنباقیه : 5453
زنبق : 5430, 5432
زنبور : 5453, 5508
زنبورانه : 5453
زنبورك : 5453
زنبیق : 5433
زنبیل : 5453
زنپاره : 5456
زنپرست : 5456
زنپرستانه : 5456
زنج : 5453
زنجار : 5454
زنجبلیه : 5454
زنجبه : 5454
زنجبیل : 5454
زنجرف : 5454
زنجره : 5454
زنجف : 5454
زنجفر : 5486, 5487
زنجفیل : 5454
زنجی : 5454
زنجیر : 5454, 5487
زنجیربند : 5487
زنجیرك : 5454
زنجیری : 5454
زنجیریان : 5454
زنجیه : 5454
زنچه : 5454
زنخانه : 5456
زند : 5454
زندان : 5454, 5487
زندانلمق : 5488
زندانوان : 5488
زندانی : 5488
زندانیان : 5488
زندقه : 5454
زندگان : 5488
زندگانی : 5488
زندگی : 5488
زنده : 5454, 5488
زندوست : 5454
زندوستی : 5454
زندیق : 5471, 5488
زندیقی : 5471
زندیقیت : 5471
زنك : 5455
زنکو : 5455
زنگ : 5455
زنگار : 5455
زنگل : 5455
زنگله : 5455
زنگوله : 5455
زنگی : 5455
زنه : 5456
زنهار : 5488
زنوبه : 5456
زنیم : 5456
زه : 5467, 5482
زه گیر : 5448, 5482
زهاد : 5505
زهادت : 5446
زهادتلو : 5446
زهار : 5482
زهد : 5505, 5506
زهدان : 5447
زهدی : 5505
زهدیه : 5505
زهر : 5447, 5448
زهر اولق : 5449
زهر اوله : 5449
زهراء : 5448
زهرلك : 5448
زهره : 5448, 5505
زهروی : 5448, 5505
زهرویه : 5505
زهری : 5448
زهرین : 5448
زهور : 5506
زهورت : 5506
زهوق : 5449, 5506
زهی : 5447, 5482
زهیر : 5505
زوء : 5461
زوائل : 5461
زواجر : 5461
زواخر : 5461
زواد : 5461
زواده : 5461
زوار : 5509
زوال : 5461
زوالی : 5461
زوامل : 5461
زوان : 5461
زوانه : 5461, 5478
زوانی : 5461
زواهر : 5461
زواهف : 5461
زوایا : 5461
زوبون : 5501
زوبین : 4208, 4209
زوج : 5461, 5462
زوجات : 5461
زوجه : 5461
زوجی : 5462
زوجی الاصابع : 5462
زوجیت : 5462

زاول : 5441
زاولی : 5441
زاویتان : 5441
زاویتین : 5441
زاویه : 5441
زاویه دار : 5441
زاویوی : 5441
زای : 5421
زایچه : 5443
زباب : 5444
زبابه : 5444
زباد : 5444, 5505
زبار : 5481
زبارج : 5444
زبان : 5444, 5505
زبانزد : 5444
زبانه : 5444
زبانی : 5444
زبانیان : 5444
زبانیه : 5444
زبد : 5444, 5505
زبده : 5505
زبر : 5444, 5445, 5481, 5505
زبرجد : 5444
زبرجدی : 5444
زبرین : 5445
زبل : 5481
زبن : 5466
زبور : 5445, 5505
زبون : 5445, 5466
زبونکش : 5445
زبونکشانه : 5445
زبونکشی : 5445
زبونی : 5445
زبیب : 5445
زبیر : 5445, 5505
زبیل : 5445, 5481
زجاج : 5445, 5505
زجاجه : 5505
زجاجی : 5505
زجاجیه : 5505
زجر : 5445, 5446
زجراً : 5446
زجری : 788
زجری : 5446
زجریه : 5446
زجل : 5445, 5446
زجور : 5505
زحاف : 5482
زحافات : 5482
زحال : 5505
زحام : 5482
زحف : 5425
زحل : 5501
زحم : 5426
زحمت : 5426
زحیر : 5425
زخار : 5447
زخارف : 5447
زخرف : 5501
زخم : 5426
زخمه : 5426
زخمین : 5426
زخور : 5506
زد : 5446
زدا : 5481
زدای : 5481
زدگان : 5446
زده : 5446
زر : 5456, 5474, 5489
زرآب : 5457
زرآبی : 5457
زراد : 5459
زراع : 5459, 5509
زراعات : 5474, 5489
زراعت : 5474, 5489
زراعی : 5474, 5489
زراعیه : 5489
زراف : 5457
زرافشان : 5458
زرافه : 5457, 5459, 5508
زرافی : 5457
زراق : 5459
زراندرزر : 5458
زراندود : 5458
زراوند : 5457
زراوندی : 5457
زربا : 5457
زرباف : 5457
زربافت : 5457
زربافته : 5457
زربفت : 5457
زربی : 5457, 5508
زربیه : 5457
زرتار : 5460
زرتاری : 5460
زرتشت : 5460
زرجدول : 5457
زرخرد : 5458
زرخرید : 5458
زرخریده : 5458
زرد : 5457
زرداب : 5457
زردآلو : 5457
زردشت : 5458
زردشتی : 5458
زردفام : 5458
زردگوش : 5458
زردگوشه : 5458
زرده : 5457
زرده چاو : 5457
زرده چوب : 5457
زردوز : 5458
زردوزان : 5458
زردوزی : 5458
زردوست : 5458
زردی : 5458
زرزوات : 5460
زرسا : 5460
زرسای : 5460
زرسینه : 5460
زرشته : 5460
زرشك : 5490
زرشکاف : 5460
زرشکیه : 5490
زرشناس : 5460
زرع : 5457, 5459
زرعیات : 5459
زرق : 5457, 5459
زرقاء : 5459
زرقت : 5509
زرکار : 5459
زرکاری : 5459
زرکش : 5459
زرکوب : 5459
زرکولاه : 5459
زرگر : 5458
زرگران : 5458
زرگردان : 5458
زرگری : 5458
زرگوله : 5490
زرمهره : 5459
زرنخ : 5490
زرنخی : 5490
زرنشان : 5459
زرنگار : 5459
زرنویس : 5459
زرنیخ : 5476
زرنیخی : 5476
زره : 5475, 5489
زرود : 5509
زرور : 5460, 5504
زرورق : 5460
زروع : 5509
زروق : 5509
زرین : 5459, 5460
زرینه : 5459
زشت : 5490
زشتی : 5491
زعازع : 5421, 5444
زعاف : 5501, 5504
زعافر : 5421, 5443
زعامت : 5444, 5480
زعزعه : 5443
زعف : 5423
زعفران : 5423
زعفرانی : 5423
زعم : 5502, 5504
زعما : 5501
زعمیات : 5503
زعیم : 5427
زغابه : 5505
زغان : 5446
زغزغه : 5424
زغن : 5424
زفاف : 5481
زفت : 5482
زفرات : 5446
زفزفه : 5446
زفیر : 5446, 5481
زفیری : 5482
زفیف : 5446
زقاق : 4283
زقاق : 5502
زقوم : 5427, 5468
زقی : 5468
زکا : 5506

روزمره : 3984
روزن : 3964
روزنامچه : 3984
روزنامه : 3984
روزنچه : 3964
روزنه : 3964
روزنی : 3964
روزه : 3984
روزی : 3984
روزیانه : 3984
روزینه : 3984
روسپی : 3983
روستا : 3983
روستائی : 3983
روستائیه : 3983
روستاخیز : 3983
روسفید : 3983
روش : 3963
روشن : 3983
روشنا : 3983
روشناس : 3983
روشناسی : 3983
روشنی : 3983
روض : 3942

روضا : 3943
روضات : 3943
روع : 3962
روعه : 3962
روغان : 3979
روغانی : 3963, 3979
روغن : 3963
روغندان : 3963
روغنین : 3979
روغنینه : 3979
روق : 3963
روقود : 3981
روگردان : 3979
روگردانی : 3979
روم : 3963, 3982
روم النلو : 3983
رومال : 3982
رومالی : 3982
روموس : 3983
رومی : 3982
رومیه : 3982
روندگان : 3962
رونده : 3962
روندیه : 3962

رونق : 3963
رونقتما : 3963
رونما : 3983
رونمایی : 3983
رونمون : 3983
روی : 3963, 3978, 3984
رویت : 3963
رویجه : 3988
رویده : 3988
رویین : 3984
ربا : 3964
رباء : 3972
رباح : 3972
ریاست : 3973
ریاض : 3973
ریاضات : 3973
ریاضت : 3973
ریاضی : 3973
ریاضیات : 3973
ریاضیه : 3973
ریاضیون : 3973
ریاکار : 3972
ریاکارانه : 3972

ریاکاری : 3972
ریان : 3964
ریب : 3964, 3973
ریباس : 3967
ریبت : 3968
ریبی : 3964
ریبیون : 3964
ریته : 3972
ریچار : 3969
ریچال : 3946, 3969
ریح : 3969
ریحان : 3964
ریحانی : 3964
ریخ : 3966
ریختجیان : 3969
ریختگان : 3969
ریختگر : 3969
ریختگران : 3970
ریختم : 3966, 3970
ریخته : 3969
ریخدان : 3966
ریخو : 3970
ریز : 3973
ریزان : 3973

ریزش : 3973
ریزه : 3965, 3973
ریس : 3971
ریسمان : 3971
ریش : 3971
ریشات : 3971
ریشدار : 3971
ریشه : 3971
ریشوت : 3972
ریصار : 3971
ریع : 3964
ریعان : 3964
ریق : 3970
ریقاع : 3970
ریگ : 3969
ریگدان : 3969
ریم : 3970
ریما : 3970
ریمناك : 3970
ریمن : 3964
ریهقان : 3964
ریو : 3972

ز

ز : 5421, 5443
زؤبان : 5501
زئر : 5449
زئیر : 5449
زئیرات : 5449
زا : 5421
زاء : 5421
زائد : 5427
زائر : 5427
زائره : 5427
زائف : 5427
زائل : 5427

زائله : 5427
زابوق : 5422
زاج : 5422
زاجر : 5422
زاجرات : 5422
زاجره : 5422
زاحف : 5425
زاحفه : 5425
زاخر : 5425
زاخفه : 5425
زاخل : 5425
زاد : 5422

زادگان : 5422
زادگی : 5422
زادن : 5422
زاده : 5422
زار : 5435
زارفه : 5438
زارلنمق : 5438
زارنجدمق : 5437
زارنجی : 5437
زارنجیمق : 5437
زاری : 5437
زاریع : 5437

زاعم : 5427
زاغ : 5423
زاغان : 5424
زاغانه : 5424
زاغچه : 4028
زاغلمق : 5424
زاق : 5427
زاکی : 5427
زاکیه : 5427
زال : 5428
زامر : 5431
زامله : 5431

زانو : 5434
زانی : 5433
زانیه : 5433
زاه : 5467
زاهد : 5425, 5426
زاهدانه : 5425
زاهده : 5425
زاهر : 5425
زاهره : 5425
زاهق : 5425
زاهل : 5425
زاهله : 5425

رکابدار : 3970
رکابیه : 3970
رکاذ : 3970
رکاکت : 3952
رکانت : 3952
رکب : 3952, 3986
رکبات : 3986
رکبان : 3986
رکبه : 3986
رکد : 3952
رکز : 3953
رکز ایترمك : 3953
رکز ایترمه : 3953
رکز ایتمك : 3953
رکز ایتمه : 3953
رگس : 3953
رکض : 3953
رکعات : 3952
رکعت : 3952
رکعتین : 3952
رکم : 3953
رکن : 3986
رکوب : 3953, 3986
رکوبه : 3953
رکود : 3953, 3986
رکودت : 3986
رکوع : 3986
رکون : 3986
رکونت : 3986
رکیز : 3952
رکیك : 3952
رکیکه : 3952
رکین : 3952
رکینه : 3952
رگ : 3949
رم : 3953, 3970
رماح : 3954, 3970
رماحت : 3970
رماد : 3936, 3953
رمادت : 3953
رمادی : 3953
رمال : 3954, 3970
رمان : 3953, 3986
رمانی : 3986
رمانیه : 3954, 3986
رمایت : 3970
رمث : 3954, 3986
رمح : 3986
رمحی : 3986
رمد : 3954
رمز : 3954
رمزی : 3954
رمزیه : 3954
رمس : 3954
رمص : 3936
رمضان : 3936
رمضانیه : 3936
رمط : 3937
رمق : 3936
رمق آپه : 267
رمگرده : 3954
رمل : 3954
رمنده : 3954
رمه : 3954, 3970
رموز : 3983
رموزات : 3983
رمی : 3954
رمیده : 3954
رمیم : 3954
رمیمه : 3954
رنان : 3956
رنانت : 3954
رنج : 3954
رنجبر : 3954
رنجه : 3954
رنجور : 3954
رنجوری : 3954
رنجیدگی : 3954
رنجیده : 3954
رنجیش : 3954
رند : 3970, 3971
رندان : 3970
رندانه : 3970
رندك : 3971
رنده : 3955
رندی : 3971
رندیده : 3955
رنگ : 3955
رنگرز : 3955
رنگین : 3955
رنین : 3955
ره : 3950
ره نشین : 3951
رها : 3950
رهائن : 3950
رهابن : 3950
رهابینه : 3950
رهاوی : 3950, 3985
رهایی : 3950
رهب : 3950, 3980
رهبات : 3950
رهبان : 3950, 3980
رهبانیت : 3950, 3980
رهبت : 3950
رهبةً : 3950
رهبر : 3950
رهبری : 3950
رهج : 3950
رهد : 3950
رهرو : 3951
رهروان : 3951
رهروی : 3951
رهس : 3951
رهط : 3933, 3951
رهف : 3950
رهگذار : 3950
رهگذر : 3951
رهمت : 3932
رهن : 3951, 3985, 3986
رهنامه : 3933
رهنشین : 3933, 3951
رهنما : 3951
رهنمون : 3951
رهنمونی : 3951
رهوار : 3951
رهوان : 3933
رهون : 3985
رهیده : 3951
رهین : 3951
رهینه : 3951
رو : 3962, 3978
روا : 3962, 3972
روابط : 3962
روات : 3984, 3988
رواتب : 3962
رواج : 3962
رواح : 3962
رواحل : 3962
روازن : 3962
رواسب : 3962
رواسی : 3962
رواعد : 3962
روافض : 3962
رواق : 3962, 3972, 3988
رواقی : 3962, 3972, 3988
رواقیه : 3962
رواقیون : 3962, 3972
رواکد : 3962
رواگی : 3962
روان : 3962
روانه : 3962
روانی : 3962
رواهی : 3962
روایات : 3972
روایت : 3972
روایح : 3962
روب : 3978
روباه : 3978
روباهانه : 3978
روباهی : 3978
روبه : 3978
روبهانه : 3978
روبهی : 3978
روثه : 3963
روح : 3963, 3979
روح القدس : 3981
روح الله : 3981
روحاً : 3981
روحانی : 3963, 3980
روحانیات : 3980
روحانیان : 3980
روحانیت : 3963, 3980
روحانیون : 3980
روحه : 3963
روحی : 3981
روحیات : 3981
روحیت : 3981
روحیه : 3981
روخسوده : 3981
رود : 3979
روده : 3979
روده گان : 3979
روز : 3984
روزان : 3984
روزانه : 3984
روزبان : 3984
روزگار : 3984, 3988

رشك : 1475
رشك : 3961
رشكين : 3961
رشمه : 2202
رشمه : 3961
رشن : 3960
رشوت : 3987
رشيح : 3961
رشيد : 3961
رشيده : 3961
رشيديه : 3961
رشيق : 3961
رشيم : 3987
رشيمى : 3987
رصاد : 3940
رصاص : 3939, 3940, 3957
رصاصى : 3939
رصافت : 3938
رصانت : 3939, 3957
رصايع : 3958
رصد : 3938, 3939
رصدخانه : 3938, 3939
رصدگاه : 3938
رصدى : 3938
رصديه : 3938
رصع : 3940
رصف : 3938, 3939
رصفه : 3938
رصفى : 3938
رصيعه : 3939, 3958
رصيف : 3939
رصيفه : 3939
رصين : 3939
رض : 3943
رضاء : 3966
رضاءً : 3967
رضائت : 3967
رضائى : 3967
رضاع : 3943, 3946, 3964, 3967
رضاعت : 3946, 3964
رضاعى : 3946, 3964, 3966, 3967
رضام : 3967
رضخ : 3925
رضعا : 3979
رضعاء : 3984
رضوان : 3966, 3967
رضى : 3926
رضيع : 3925
رطابت : 3941
رطانت : 3941
رطب : 3942, 3984
رطبه : 3942
رطق : 3942
رطل : 3942, 3966
رطوبت : 3984
رعات : 3978
رعاد : 3923
رعاده : 3923
رعاديه : 3923
رعاف : 3978
رعام : 3978
رعايا : 3944
رعايت : 3967
رعايةً : 3967
رعايتكار : 3967
رعايتكارانه : 3967
رعايتكارى : 3967
رعايتلو : 3967
رعب : 3978
رعد : 3925
رعده : 3925
رعدين : 3926
رعديه : 3926
رعشان : 3941
رعشه : 3941
رعنا : 3937
رعود : 3984
رعونت : 3984
رعى : 3943
رعيب : 3934
رعيت : 2213
رعيت : 3934
رعيت پرور : 3934
رعيت پرورانه : 3934
رعيه : 3934
رغاء : 3979
رغائب : 3929, 3949
رغائبيه : 3949
رغبات : 3929
رغبت : 3929
رغبةً : 3929
رغد : 3929, 3949
رغم : 3930
رغماً : 3930
رغميات : 3930
رغيبه : 3929
رغيف : 3929
رف : 3948
رفائد : 3948
رفات : 3985
رفاده : 3969
رفارف : 3948
رفاعى : 3969, 3979
رفاعيه : 3969
رفاغت : 3948
رفاغيت : 3948
رفاقت : 3948
رفاه : 3948
رفاهت : 3948
رفاهيت : 3948
رفت : 3949, 3985
رفتار : 3949
رفته : 3949
رفتيه : 3949
رفث : 3949
رفد : 3969
رفدان : 3928, 3979, 3985
رفرف : 3949
رفرفه : 3949
رفش : 3949
رفض : 3929
رفع : 3948
رفع ايتمك : 3948
رفع ايتمه : 3948
رفعت : 3969
رفعتلو : 3969
رفعيت : 3948
رفق : 3966
رفقاء : 3985
رفقى : 3966
رفقيه : 3966
رفهان : 3948
رفو : 3949, 3985
رفود : 3979
رفوشه : 3949
رفيض : 3948
رفيع : 3948
رفيعه : 3948
رفيغ : 3948
رفيق : 3948
رفيقه : 3948
رفيه : 3948
رفيهه : 3948
رق : 3934, 3966
رقاء : 3935
رقائق : 3952
رقاب : 3970
رقابت : 3952
رقاد : 3981
رقاص : 3935
رقاصه : 3935
رقاصى : 3935
رقاع : 3966
رقايق : 3952
رقباء : 3981
رقبات : 3934
رقبان : 3970
رقبه : 3934
رقبى : 3934, 3981
رقت : 3970
رقد : 3934
رقدان : 3934
رقده : 3934
رقش : 3936
رقص : 3936
رقصان : 3936
رقطاء : 3936
رقع : 3934, 3981
رقعه : 3966, 3970, 3981
رقم : 3934
رقمى : 3934
رقوم : 3982
رقيب : 3935
رقيبان : 3935
رقيبه : 3935
رقيت : 3966
رقيق : 3935
رقيقه : 3935
رقيم : 3935
رقيمه : 3935
رقيه : 3982
رك : 2202
ركّ : 1462
ركاب : 3970

رجز : 3945, 3969, 3985
رجس : 3945, 3969
رجسه : 3945
رجع : 3945
رجعات : 3945
رجعت : 3968
رجعه : 3945, 3968
رجعی : 3968
رجعیه : 3968
رجف : 3945
رجفان : 3945
رجفه : 3945
رجل : 3945, 3968
رجم : 3945, 3985
رجوع : 3985
رجوعاً : 3985
رجولت : 3945
رجولیت : 3945, 3946
رجوم : 3985
رجیل : 3945
رجیم : 3945
رحال : 3969
رحاله : 3969
رحل : 3930, 3932
رحلت : 3966, 3969
رحله : 3932
رحم : 3931, 3932
رحما : 3980
رحمان : 3932
رحمانی : 3932
رحمانیه : 3932
رحمانیون : 3932
رحمت : 3932
رحمه : 3932
رحموت : 3930
رحمی : 3932, 3933
رحمیه : 3933

رحی : 3930
رحیان : 3933
رحیب : 3931
رحیق : 3931
رحیل : 3931
رحیم : 3931
رحیمانه : 3932
رحیمه : 3931
رحیه : 3933
رخ : 3980
رخاء : 3950
رخاصت : 3950
رخام : 3980
رخامت : 3950
رخامی : 3980
رخان : 3969
رخاوت : 3931, 3950
رخت : 3933, 3966
رختلامق : 3933
رختوان : 3933
رخسار : 3981
رخساره : 3981
رخش : 3933
رخشا : 3933
رخشان : 3933
رخشش : 3933
رخشنده : 3933
رخشیه : 3933
رخص : 3980
رخصات : 3981
رخصت : 3981
رخصتنامه : 3981
رخصتیه : 3981
رخل : 3930
رخندار : 3933
رخنگیر : 3933
رخنه : 3933
رخو : 3933

رخیص : 3932
رخیصه : 3932
رخیم : 3931, 3932
رخیمه : 3931, 3932
رد : 3946, 3961
رداء : 3946, 3969
ردائت : 3946
رداده : 3947
ردانه : 3947
ردایی : 3969
ردت : 3947, 3969
ردع : 3946
ردف : 3969
ردفان : 3969
ردم : 3947
رده : 3947
ردوم : 3985
ردیئ : 3947
ردیئه : 3947
ردیغ : 3947
ردیف : 3947
ردیه : 3947
رذائل : 3964
رذالت : 3964
رذلاء : 3988
رذیل : 1463
رذیل : 3965
رذیلت : 3965
رذیله : 3965
رز : 3964, 3973, 3988
رزاده : 3965
رزاق : 3966
رزام : 3973
رزامیه : 3964
رزان : 3964, 3966
رزانت : 3964
رزایا : 3964

رزبان : 3965
رزدا : 3965
رزق : 3967
رزم : 3965
رزمی : 3965
رزه : 1463
رزه : 3965, 3966
رزیئه : 3965
رزین : 3965
رس : 3957
رسا : 3957
رسائل : 3957
رساتیق : 3958
رسالت : 3957, 3971
رساله : 3971
رسام : 3960
رسان : 3957
رساننده : 3957
رسانه : 3957
رستاق : 3983
رستاقی : 3983
رستخیز : 3986
رستگار : 3960
رستگاری : 3960
رستگان : 3960
رسته : 3960, 3986
رستی : 3986
رسد : 3958
رسغ : 3983
رسل : 3986, 3987
رسلاء : 3986
رسم : 3958, 3959
رسم ایتمك : 3959
رسم ایتمه : 3959
رسم قبول : 3959
رسماً : 3959
رسمان : 3971
رسمی : 3959

رسمیت : 3960
رسمیه : 3960
رسن : 3958
رسوا : 3987
رسوای : 3987
رسوایی : 3987
رسوب : 3986
رسوبات : 3986
رسوبی : 3986
رسوخ : 3986
رسوخیت : 3986
رسول : 3960
رسوم : 3986
رسومات : 3987
رسومی : 3987
رسومیه : 3986
رسی : 3959
رسید : 3958
رسیده : 3958
رسیس : 3959
رسیسه : 3959
رسیل : 3958
رش : 3960
رشا : 3971, 3987
رشاد : 3960
رشادتلو : 3960
رشاش : 3960, 3971
رشاشة : 3960
رشاشه : 3971
رشاقت : 3960
رشته : 1476
رشح : 3960
رشحات : 3960
رشحه : 3960
رشد : 3987
رشدی : 3987
رشدیه : 3987
رشف : 3960

راست مایه : 3941
راست نوروز : 3941
راستان : 3940
راستانی : 3940
راستی : 3940
راسخ : 3939
راسخت : 3940, 3941
راسخه : 3939
راسخون : 3939
راسخین : 3939
رأسکار : 3958
راسم : 3939
راسمه : 3939
راسوخت : 3941
راسی : 3939
راسیه : 3939
راشد : 3941
راشده : 3941
راشدون : 3941
راشدین : 3941
راشی : 3941
راصد : 3939
راصدان : 3939
راض : 3943
راضعه : 3943
راضه : 3944
راضی : 3925, 3943, 3944
راضیع : 3944
راضیه : 3925, 3943, 3944
راطب : 3942
راطق : 3942
راعب : 3934
راعد : 3934
راعده : 3934
راعی : 3934
راعیانه : 3934

راعیه : 3934
راغ : 3929
راغب : 3929
راغبه : 3929
رأفت : 3948
رأفتلو : 3948
رافض : 3928
رافضه : 3928
رافضی : 3928
رافضیون : 3929
رافع : 3929
رافعه : 3929
رافه : 3929
رافهاً : 3929
راقب : 3935
راقبه : 3935
راقم : 3935
راکب : 3935
راکد : 3935
راکده : 3935
راکع : 3935
راکعاً : 3935
راکعانه : 3935
راکعه : 3935
رام : 3936
رامح : 3936
رامش : 3936
رامشگاه : 3936
رامشگر : 3936
رامشگری : 3936
رامشی : 3937
رامی : 3936
ران : 3937
رانین : 3937
راه : 3930
راهب : 3931, 3932
راهبان : 3931
راهبه : 3931

راهدار : 3931
راهرو : 3933
راهروان : 3933
راهروی : 3933
راهزن : 3933
راهزنی : 3933
راهن : 3932
راهنما : 3933
راهوار : 3933
راهی : 3931
راهیه : 3932
راوند : 3942
راوندیه : 3942
راوی : 3942
راویان : 3942
رای : 3943
رأی : 3943, 3964
رایات : 3943
رایت : 3943
رایج : 3943
رایحه : 3943
رایش : 3943
رایض : 3943
رایگان : 3943
رب : 3923, 3978
ربا : 3985
رباء : 3967
رباب : 3944, 3985
ربابه : 3944
ربابی : 3944
رباب : 3924
رباج : 3967
رباح : 3967
ربازه : 3945
رباط : 3968
رباطات : 3968
رباطی : 3968
رباع : 3967

رباعی : 3978
رباعیات : 3978, 3985
رباعیه : 3985
ربان : 3978
ربانی : 3924
ربانیه : 3924
ربانیون : 3924
ربانیین : 3924
ربح : 3966, 3968
ربط : 3924, 3938
ربط ایتمك : 3938
ربط ایتمه : 3938
ربطاً : 3938
ربطی : 3924
ربطیه : 3924, 3938
ربع : 3923, 3944, 3945, 3978
ربعه : 3945
ربعیه : 3979
ربقه : 3968
ربما : 3985
ربنا : 3924
ربه : 3924
ربوب : 3945
ربوبی : 3945, 3979
ربوبیت : 3985
ربوده : 3985
ربوع : 3979, 3985
ربون : 3945
ربی : 3924, 3968
ربیب : 3945
ربیبه : 3945
ربیط : 3924
ربیع الآخر : 3945
ربیع الاول : 3945
ربیعی : 3945
ربیعیه : 3945
ربیون : 3968

رتائم : 3961
رتام : 3972
رتب : 3987
رتبت : 3987
رتبتلو : 3987
رتبه : 3987
رتبی : 3987
رتبیه : 3987
رتج : 3972
رتق : 3961
رتقاء : 3961
رتل : 3961, 3972
رتم : 3961
رتّه : 3961
رتوه : 3962
رتیلا : 3988
رتیمه : 3961
رثاء : 3971
رثاثت : 3958
رثایت : 3971
رثایه : 3958
رثی : 3960
رثیث : 3959
رثیثه : 3959
رثیه : 3960
رج : 3945
رجا : 3968
رجاء : 3945
رجائی : 3945
رجال : 3968
رجب : 3945
رجبان : 3945
رجبر : 3954
رجبیون : 3945
رجج : 3945
رجحان : 3985
رجحانیت : 3985
رجرجه : 3945

ذنبی : 5455
ذنبیات : 5455
ذنیب : 5508
ذنین : 5456
ذه : 5482
ذهاب : 5446
ذهب : 5447
ذهبان : 5505
ذهبی : 5447
ذهبیت : 5447
ذهبین : 5447
ذهبیه : 5447
ذهل : 5448
ذهله : 5425
ذهن : 5482, 5483
ذهناً : 5483
ذهنی : 5483
ذهنیات : 5483
ذهنیت : 5483
ذهنیه : 5483
ذهوب : 5506
ذهول : 5506
ذهیب : 5447
ذو : 5500, 5504
ذوء : 5501
ذوائب : 5461
ذوائد : 5461
ذوابه : 5509
ذوآبه : 5501, 5504
ذوات : 5461
ذواق : 5463, 5509
ذواقین : 5463
ذوالبهار : 5506
ذوالجلال : 5506
ذوالجناح : 5506
ذوالجناحین : 5506
ذوالفقار : 5507
ذوالفلقتین : 5507
ذوالقرنین : 5507
ذوالقوافی : 5507
ذوالمعیشین : 5507
ذوالنون : 5508
ذوالوجهین : 5507
ذوب : 5461
ذوباب : 5504
ذوبابه : 5504
ذویان : 5462
ذوذنب : 5504
ذوق : 5462
ذوق بخش : 5462
ذوق دل : 5463
ذوق سلیم : 5463
ذوق و صفاء : 5463
ذوقاً : 5462
ذوقپرست : 5463
ذوقپرستان : 5463
ذوقپرستی : 5463
ذوقی : 5463
ذوقیات : 5462, 5463
ذونوب : 5508
ذوی : 5462
ذی : 5480
ذی الحجه : 5484
ذی القعده : 5485
ذی النور : 5488
ذی النورین : 5488
ذی الید : 5485
ذی حیات : 5482
ذی رحم : 5489
ذی روح : 5490
ذی شان : 5490
ذی شعشعه : 5490
ذی قیمت : 5483
ذی وقار : 5491
ذیال : 5465
ذیع : 5464
ذیل : 5464
ذیلاً : 5464
ذیلخانه : 5464
ذیلنامه : 5464
ذیلیات : 5464
ذیول : 5509

ر

ر : 3923, 3966
رئاء : 3967
رئات : 3967
رئاست : 3967
رئتین : 3969
رؤس : 3988
رئساً : 3958
رؤساء : 3985
رؤف : 3942
رئه : 3969
رؤوف : 3942
رئوی : 3948, 3969
رئویه : 3948, 3969
رؤیا : 3988
رؤیت : 3988
رئیس : 3951
رئیس الجمهور : 3951
رئیس الکتاب : 3951
رائج : 3934, 3943
رائش : 3934
رائض : 3934
رائف : 3934
رائفه : 3934
رائق : 3934
رائقه : 3934
رائی : 3933
رائیه : 3933, 3934
راب : 3923
رابح : 3924
رابحه : 3924
رابط : 3924
رابطه : 3924
رابع : 3924
رابعاً : 3924
رابعه : 3924
رابورتو : 3924
راپورتو : 3938
راتب : 3942
راتبه : 3942
راتیان : 3942
راتیانج : 3942
راتیانه : 3942
راتین : 3942
راتینج : 3942
راتینجیات : 3942
راتینجیه : 3942
راج : 3924
راجح : 3925
راجحه : 3925
راجع : 3925
راجعه : 3925
راجف : 3925
راجفه : 3925
راجل : 3925
راجلاً : 3925
راجی : 3925
راجیانه : 3925
راح : 3930
راحت : 3930
راحت الحلقوم : 2977
راحة الحلقوم : 2943
راحتلو : 3931
راحل : 3931
راحله : 3931
راحم : 3931
راحه : 3931
راحی : 3931
راحین : 3964
راخ : 3930
راخمون : 3932
راخمین : 3932
راد : 3925
رادفه : 3926
راده : 3925
راز : 3943
رازان : 3943
رازده قی : 3943
رازق : 3943
رازقی : 3943, 3944
رازی : 3944
رازیانج : 3944
رازیانه : 3944, 3965
رازیه : 3944
راس : 3938
رأس : 3957
رأس المال : 3960
راسب : 3939
راسبه : 3939
راست : 3940
راست سلمك : 3941
راست شهناز : 3941
راست کردی : 3940
راست گردانیه : 3940
راست گوشت : 3940
راست ماهور : 3941

دیومت : 1192
دین : 1193, 1199, 1227
دینًا : 1229
دیناق : 1207
دینج : 1228
دینجلك : 1228
دینجه : 1250
دیندار : 1228
دیندارانه : 1228
دینق : 1207, 1315
دینلنمك : 1232
دینمامق : 1201
دینمق : 1201
دینی : 1231
دیه : 1212
دیه زه : 1250
دیهیم : 1212
دیو : 1184, 1193, 1246, 1250
دیو کورمك : 1193
دیوار : 1247
دیوارگر : 1247
دیوآسا : 1185
دیوال : 1246
دیوان : 1246
دیوان حرب : 1247
دیوان عالی : 1247
دیوان مهاسبات : 1247
دیوان همایون : 1247
دیوانچه : 1246
دیوانخانه : 1247
دیوانگی : 1246
دیوانه : 1246
دیوانی : 1247
دیوین : 1194
دیوث : 1193
دیوجامه : 1247
دیوچه : 1247
دیور : 1247
دیوریك : 1248
دیوشرکلی : 1192
دیوشورکلی : 1248
دیوك : 1247
دیولمك : 1250
دیون : 1340
دیونات : 1340
دیوه : 1247
دیوی : 1247
دیی : 1192
دییش : 1250
دیین : 1192, 1249
دیین ده : 1192
دییی : 1250

ذ

ذ : 5428, 5450
ذئاب : 5480
ذئب : 5480
ذا : 5421
ذائب : 5427
ذائق : 5427
ذائقه : 5427
ذائقوی : 5427
ذایح : 5422
ذات : 5439
ذات الجنب : 4088, 5446
ذات الرئه : 5440
ذات الکرسی : 5440
ذات عالیگز : 5440
ذات عالیلری : 5440
ذاتاً : 5440
ذاتی : 5440
ذاتیات : 5440
ذاتیه : 5440
ذاخر : 5425
ذاکر : 5427
ذاکره : 5427
ذاکرون : 5427
ذاکرین : 5427
ذاکی : 5427
ذالق : 5428
ذالك : 5428
ذاهب : 5425
ذاهل : 5425
ذب : 5444
ذباخ : 5504
ذباله : 5504
ذبان : 5481
ذبایح : 5444
ذبح : 5445
ذبحه : 5481
ذبحیه : 5445, 5456
ذبل : 5445
ذبول : 5505
ذبیح : 5445
ذبیحه : 5445
ذبیحین : 5445
ذبیل : 5445
ذحل : 5426
ذحول : 5506
ذخائر : 5424
ذخر : 5501
ذخیره : 5425
ذرات : 5459
ذراح : 5459, 5509
ذرارح : 5457
ذراره : 5457, 5508
ذراری : 5457
ذراع : 5489
ذراعات : 5489
ذرعان : 5508
ذرعی : 5459
ذرعیات : 5459
ذره : 5459
ذروه : 5490
ذروی : 5460
ذریات : 5509
ذریت : 5509
ذریع : 5459
ذریعه : 5459
ذعر : 5421
ذفر : 5446, 5481
ذقان : 5449
ذقانی : 5449
ذقون : 5506
ذکا : 5506
ذکاء : 5449
ذکار : 5483
ذکاره : 5483
ذکر : 5449, 5483, 5506
ذکر اولنمق : 5484
ذکر اولنمه : 5484
ذکر ایتمك : 5484
ذکر ایتمه : 5484
ذکر ایدلمك : 5484
ذکر ایدلمه : 5484
ذکر ایلمك : 5484
ذکرا : 5484
ذکران : 5506
ذکور : 5506
ذکورت : 5506
ذکوری : 5506
ذکی : 5450
ذکیر : 5450
ذکیه : 5450
ذل : 5484, 5506
ذلاذل : 5450
ذلال : 5484
ذلالت : 5450
ذلان : 5502
ذلت : 5485
ذلذل : 5485
ذلل : 5507
ذلول : 5451
ذلولی : 5451
ذلیق : 5450
ذلیل : 5450
ذلیلانه : 5450
ذلیلی : 5450
ذم : 5451
ذم ایتمك : 5453
ذم ایتمه : 5453
ذمائم : 5451
ذمار : 5469, 5485
ذمام : 5453, 5485
ذمت : 5486
ذمم : 5485
ذممات : 5485
ذموم : 5508
ذمی : 5486
ذمیم : 5452
ذمیمه : 5452
ذناب : 5486
ذنابه : 5486, 5508
ذنب : 5453, 5454

دوكمه : 1320
دوكن : 1283
دوكندو : 1283
دوكنلمك : 1320, 1323
دوكنمك : 1323
دوكنمك : 1282
دوكه : 1319
دوكه سيمك : 1320
دوكو : 1320
دوكوز : 1276
دوكيلمك : 1282
دول : 1285, 1339
دولاب : 1264, 4854
دولابى : 1264
دولاشمق : 1266
دولامبا : 1265
دولامج : 1265
دولانديرمق : 1265
دولانمك : 1286
دولاى : 1266
دولايى : 1266
دولت : 1188
دولة : 1188
دولتخانه : 1189
دولتلو : 1189
دولتلى : 1189
دولتمند : 1190
دولج : 1285
دولجك : 1340
دولده : 1302
دولده لائق : 1302
دولق : 1302
دولقق : 1302
دولك : 1248, 1285, 1302, 1340
دولكگج : 1190
دولكلك : 1286
دولگج : 1190
دولگچ : 1188
دوللك : 1286
دولم : 1302
دولمق : 1269
دولمك : 1286
دولندرمك : 1286
دولنگج : 1188, 1190
دولنمك : 1286
دولوك : 1302
دولون : 1302
دولونباز : 1115
دولى : 1339
دوليه : 1339
دوم : 1324
دومباى : 1272
دومدار : 1324
دومغو : 1303
دومغى : 1303
دومكمك : 1325
دوملدمق : 1271
دوملمق : 1271
دوموك : 1325
دوموكدرلمك : 1325
دوموكدرمك : 1325
دوموى : 1325
دون : 1274, 1304, 1325, 1340
دونان : 1304
دونجقمق : 1304
دوندرمك : 1288
دوندورمك : 1288
دونك : 1288, 1326
دونلجه : 1327
دونلق : 1276
دونله : 1327
دونله لر : 1327
دونمك : 1290
دونه كن : 1288
دونه مك : 1326
دونوقمق : 1305
دويت : 1188
دويست : 1339
دويمك : 1297
دوينمك : 1187
دويو : 1316
دويوجى : 1316
دويوم : 1280
دويوملق : 1280
دويى سز : 1317
دى : 1116, 1192, 1208
ديات : 1249
دياجر : 1192
ديار : 1193, 1249
ديازه : 1119
دياسن : 1250
ديان : 1193
دياننت : 1249
دياننتكار : 1249
دبانك : 1192
ديانى : 1249
ديبا : 1209
ديباج : 1209
ديباجه : 1209
ديبادين : 1192
ديباذر : 1192
ديبلك : 1209
ديبه ليك : 1209
ديت : 1250
ديتمك : 1245
ديجك : 1193
ديجور : 1192
ديدار : 1210
ديدان : 1209
ديدبان : 1210
ديدرمق : 1315
ديدك : 1210, 1250
ديدم : 1210
ديدن : 1192
ديدنه : 1192
ديده : 1210
ديده بان : 1210
ديده بان باشى : 1210
ديده گاه : 1210
ديذار : 1251
ديز : 1193, 1234, 1250
ديران : 1235
ديرانى : 1193
ديرخانه : 1193
ديرمك : 1241
ديرشورمك : 1176
ديركرمك : 1238
ديرلك : 1239
ديرلكى : 1238
ديرلگى : 1172
ديرلمك : 1239
ديرمك : 1240
ديرمنمق : 1204
ديرنتى : 1239
ديرنشجكى : 1241
ديرنشمك : 1241
ديرنك : 1240
ديرنكلو : 1240
ديرنكلى : 1240
ديرنمك : 1175
ديره : 1193
ديروز : 1241
ديرى : 1193, 1238
ديريجه : 1238
ديرين : 1239
ديرينه : 1239
ديز : 1251
ديزبان : 1251
ديزكه : 1252
ديزلك : 1253
ديزمان : 1208
ديزمانلق : 1208
ديسه : 1241
ديش : 1242
ديشات : 1193
ديشورمك : 1245, 1250
ديقيز : 1197
ديك : 1208, 1213
ديكلمك : 1229
ديكمك : 1231
ديكمه : 1216
ديكه : 1213, 1249
ديكو : 1229
ديكوك : 1217
ديكى جيلك : 1229
ديكيجى : 1229
ديگ : 1211
ديگر : 1212
ديگر گون : 1212
ديل : 1217, 1221
ديلاكجه : 1222
ديلاكجى : 1222
ديلاكچى : 1222
ديلك : 1222
ديلكلو : 1222
ديلماج : 1225
ديلمج : 1225
ديلمك : 1193, 1225
ديم : 1226
ديماس : 1193
ديماه : 1192
ديملو : 1226
ديمن : 1226
ديمه : 1226

دوا : 1184
دواء : 1113
دوائر : 1184
دوائى : 1184
دوائى مسك : 1184
دواب : 1184
دوات : 1185
دواتدار : 1185, 1248
دواج : 1184
دواخل : 1184
دواخن : 1184
دوار : 1185, 1192
داره : 1192
دوازده : 1339
دوازدهم : 1339
دواعى : 1184
دوال : 1184, 1247, 1339
دوالى : 1184
دواليب : 1132, 1184
دوام : 1185
دوان : 1185
دوانده : 1187
دوانق : 1185
دوانقى : 1185
دواهى : 1184
دواوين : 1185
دوب : 1328
دوبارا : 1194, 1317
دوبيت : 1318
دوپا : 1328
دوپردى : 1329
دوپلدى : 1329
دوتاجاق : 1311
دوتاراق : 1312
دوتاق : 1312
دوتچق : 1311
دوترق : 1313
دوتزدرمك : 1339
دوتزمك : 1339
دوتساق : 1313
دوتساقلق : 1313
دوتسقلق : 1313
دوتسى : 1339
دوتغان : 1312
دوتغون : 1312
دوتق : 1313
دوتقون : 1312
دوتلمق : 1313
دوتمق : 1312
دوتمك : 1339
دوتمه : 1312
دوتنلك : 1339
دوته : 1311
دوتونلك : 1339
دوتونمق : 1313
دوتى : 1313
دوجك : 1186
دوچار : 1299
دوحه : 1187
دوخ : 1300
دود : 1299
دوداجق : 1299
دوداش : 1300
دودخانه : 1300
دودك : 1318
دودكجى : 1318
دوده : 1300
دودى : 1300, 1318
دور : 1187, 1188, 1190, 1305
دَوَرْ : 1113
دور الملق : 1190
دور اله : 1190
دور اولنمق : 1192
دور اولنمه : 1192
دور ايتمك : 1191
دور ايدلمك : 1191
دور ايدلمه : 1191
دور ايمه : 1191
دور دائم : 1191
دور روان : 1192
دور عنبر : 1190
دور كبير : 1191
دور هندى : 1191
دورًا : 1191
دورادور : 1305
دوراق : 1305
دوران : 1187, 1190
دوراندیش : 1306
دورانى : 1187
دورباش : 1306
دورباشان : 1306
دوربين : 1306, 1323, 1329
دورتمك : 1329
دورتيك : 1331
دورشم : 1332
دورشمك : 1332
دورشنيد : 1308
دورغدمق : 1307
دورق : 1305
دورقورمق : 1307
دوركلك : 1331
دوركو : 1330
دورلمك : 1331
دورم : 1332
دورمق : 1307
دورمك : 1329, 1330, 1332
دورنويس : 1308
دوره : 1190, 1191
دوروزه : 1331
دوروملق : 1309
دورى : 1191, 1278, 1307, 1308
دوريشمك : 1330
دوريمك : 1330
دوريه : 1192
دوز : 1317, 1340
دوزخ : 1317
دوزخى : 1317
دوزخيان : 1317
دوزدورمك : 1341
دوزكو : 1344
دوزكون : 1344
دوزلاق : 1317
دوزلدمك : 1342
دوزلمك : 1346
دوزم : 1346
دوزمه : 1346
دوزن : 1342
دوزنداش : 1343
دوزنلك : 1344
دوزنه : 1317
دوزه : 1341
دوست : 1278, 1310
دوستان : 1279
دوستتانه : 1279
دوستى : 1279
دوش : 1293, 1310, 1333
دوش بوداق : 1333
دوشاب : 1310
دوشاق : 1310
دوشاقلمق : 1311
دوشانمك : 1294
دوشر : 1333
دوشرمك : 1192, 1248, 1295, 1338
دوشرملى : 1192, 1248
دوشش : 1333
دوشك : 1293
دوشكن : 1333
دوشلك : 1333
دوشلنمك : 1334
دوشمك : 1295
دوشنبه : 1333
دوشنلمك : 1294
دوشنمك : 1294, 1295
دوشنمه : 1294
دوشه مك : 1294
دوشه نمك : 1294
دوشوت : 1338
دوشورمك : 1192
دوشيزگان : 1311
دوشيزگى : 1311
دوشيزه : 1311
دوشين : 1311, 1334
دوشينه : 1311, 1334
دوطاق : 1312
دوغ : 1300
دوغم خانه : 1260
دوقشمق : 1263
دوقنمق : 1261
دوقومق : 1261, 1262
دوقوئمق : 1263
دوك : 1186
دوكج : 1282
دوكدرمك : 1319
دوكدمك : 1323
دوكدو : 1282, 1319
دوكدى : 1319
دوكر : 1320
دوكشرمك : 1282
دوكل : 1321
دوكلجه : 1321
دوكلك : 1320
دوكلى : 1320
دوكمك : 1282, 1320

دلاله : 1140
دلاليه : 1140
دلاور : 1221
دلباز : 1221
دلبان : 1221
دلبر : 1222
دلبرانه : 1222
دلبری : 1222
دلبند : 1222, 1323
دلبندار : 1323
دلبنمق : 1084
دلبيه : 1137
دلجك : 1222
دلجنمق : 1084
دلجنمك : 1222
دلجه : 1222
دلدل : 1222, 1323
دلسز : 1225
دلشمك : 1223, 1225
دلغج : 1086
دلق : 1140
دلقه : 1087
دلقيه : 1140
دلك : 1140, 1222
دلكسزرك : 1222
دلكلو : 1222
دلكم : 1223
دلكن : 1222, 1224
دلكو : 1223, 1224
دلكوجكلك : 1224
دلكولنمك : 1224
دلكى : 1224
دلكى جكلك : 1224
دلكيجك : 1224
دلكيلك : 1224
دللو : 1225
دللولوك : 1225
دللى : 1225
دلم : 1140
دلك : 1223, 1224
دله : 1137, 1140
دلنجق : 1302
دلندرمق : 1302
دلنمق : 1302
دلنمك : 1225
دله : 1140, 1222
دلو : 1141, 1226
دلوجه : 1141
دلورمك : 1141
دلوك : 1141, 1323
دلولك : 1141
دلون : 1302
دلوه : 1141
دلى : 1138, 1141
دلى جه : 1139
دلير : 1224
دليران : 1224
دليرانه : 1224
دليرى : 1224
دليك : 1139
دليل : 1139
دم : 1141, 1142, 1324
دماء : 1226
دمار : 1142, 1226
دماغ : 1226
دماغچه : 1226
دماغدار : 1142
دماغى : 1226, 1303
دمان : 1142
دمانكش : 1142
دمبال : 1324
دمت : 1143
دمد : 1143
دمدار : 1326
دمدمه : 1142
دمرن : 1146
دمرنق : 1199
دمره كو : 1146
دمره كى : 1146
دمرو : 1304
دمشقى : 1199
دمشكلك : 1147
دمشناس : 1147
دمع : 1142
دمعان : 1142
دمعه : 1142
دمعى : 1143
دمق : 1095
دمك : 1226
دمكش : 1145
دمل : 1324
دملم : 1094
دملوج : 1146
دمن : 1090, 1226
دمندان : 1143
دمنده : 1143
دمنه : 1146, 1226
دمه : 1142
دمور : 1144, 1147, 1304
دمورلك : 1147
دمورلنمك : 1147
دمورلو : 1147
دموع : 1304, 1325
دموى : 1143
دمويت : 1143
دمى : 1143, 1226
دميات : 1227
دميده : 1144
دمير : 1144, 1147
دميرى : 1145
دن : 1147, 1274
دنائت : 1147
دناست : 1147
دنانير : 1147
دنب : 1326
دنبال : 1326
دنبالك : 1226
دنباله : 1326
دنبره : 1326
دنبك : 1324, 1326
دنبكى : 1324
دنبه : 1326
دنبوره : 1326
دنچ : 1199
دنچ لق : 1199
دندار : 1326
دندان : 1147
دندانه : 1147
دندرمك : 1228
دندنه : 1147
دندى : 1147
دنس : 1148
دنسوق : 1101
دنقز : 1201
دنكدش : 1163
دنكل : 1150
دنگ : 1150, 1229
دنگل : 1150
دنلوك : 1327
دنمق : 1100
دنن : 1327
دنى : 1159
دنيئه : 1159
دنيا : 1327
دنياجك : 1328
دنيالك : 1328
دنيس : 1159
دنيوى : 1328
ده : 1133, 1212
ده نه : 1147
دها : 1133
دهائت : 1133
دهات : 1212, 1322
دهار : 1134
دهاز : 1134
دهاش : 1134
دهاقين : 1133
دهاليز : 1133
دهان : 1133, 1212
دهانه : 1133
دهر : 1134
دهره : 1078, 1134
دهرى : 1134
دهريه : 1134
دهريون : 1134
دهش : 1134, 1212
دهشت : 1134
دهقان : 1212
دهقانى : 1212
دهل : 1322
دهلمك : 1134
دهليز : 1134, 1212
دهن : 1134, 1322
دهناء : 1134
دهنده : 1212
دهنه : 1134
دهنى : 1322
دهواء : 1135
دهور : 1322
دهوم : 1135
دهون : 1135
دهى : 1212
دو : 1317
دو رو : 1331
دو روز : 1331
دو روى : 1331
دو زبان : 1341
دو سه : 1332

دبه : 1121, 1166, 1317, 4739
دبور : 1123
دبوس : 1121, 1123
دبير : 1123
دبيران : 1123
دبيرستان : 1123
دبيمك : 1123
دبيه : 1318
دپچق : 1101
دپچوك : 1165
دپدرمك : 1164
دپردمك : 1167
دپرشدرمك : 1167
دپرشمك : 1167
دپرندرمك : 1167
دپرتش : 1167
دپرنمك : 1167
دپره : 1165
دپسرمك : 1167
دپق : 1277
دپكن : 1165
دپل : 1102
دپلشمك : 1165
دپلك : 1165, 1166
دپلمك : 1165
دپلنلمك : 1165
دپلنمك : 1165
دپليجى : 1165
دپمك : 1166
دپمه : 1166
دپموك : 1166
دپنكو : 1166, 1167
دپنكى : 1165
دپنمك : 1166
دپه : 1165
دپه جوك : 1165
دپه كن : 1165
دپه لمك : 1165
دپوك : 1167
دپونمك : 1167
دپى : 1233
دخون : 1312
دترمه : 1246
دترشمك : 1246
دتركنلك : 1245
دترمك : 1245
دترمكلك : 1245
دترمه : 1245
دتروق : 1313
دتريك : 1246
دتساق : 1313
دتسنكن : 1246
دتسنمك : 1246
دتسودان : 1339
دتسودن : 1339
دتش : 1313
دتشمق : 1313
دتق : 1313
دتق : 1312
دتلنمق : 1312
دته : 1312
دتن : 1339
دتو : 1313, 1339
دتورو : 1246
دثار : 1241
دثر : 1333
دثور : 1332
دجاء : 1318
دجاج : 1123, 1209, 1318
دجاجه : 1123, 1209, 1318
دجاجيه : 1123, 1318
دجال : 1123
دجج : 1318
دجر : 1318
دجن : 1123
دجنه : 1318
دجه : 1318
دجى : 1318
دجيه : 1318
دحور : 1301
دخ : 1133, 1300
دخالت : 1077, 1133
دخان : 1300
دخانى : 1300
دخت : 1300
دختر : 1300
دختران : 1301
دختره : 1301
دخترى : 1301
دختن : 1078
دختنه : 1300
دخل : 1077, 1078, 4537
دخل ايتمك : 1078
دخل ايتمه : 1078
دخمه : 1078
دخنك : 1322
دخنه : 1300
دخور : 1301
دخول : 1301
دخوليه : 1301
دخى : 1077
دخى لر : 1077
دخيل : 1077
دخيلك : 1077
دد : 1123
ددركون : 1124
ددرگون : 1124
ددرمك : 1211
ددگان : 1124
ددم : 1210
ددن : 1318
در : 1167, 1168, 1234, 1329
درا : 1168
درابه : 1103, 4603
درات : 1330
دراج : 1305, 1330, 4911
دراجه : 1175, 1330
دراره : 1168
دراری : 1168
دراز : 1105, 1168, 1202, 1235
درازغوش : 1235
درازى : 1202, 1235, 1237
دراست : 1235
دراعه : 1330
دراغمان : 1297
دراغمن : 1202
دراغومان : 1297
دراغون : 1202
دراق : 1202
دراك : 1175
درامد : 1168, 1170
دراهم : 1168
درای : 1168
درايتكار : 1235
درايتكارانه : 1235
درايندە : 1168
دربار : 1168
دربان : 1168
دربدر : 1168
دربند : 1168, 1177, 1191
دربندات : 1168
دربوقه : 1107
دربو : 1292
دربى : 1292
دربيش : 1175
درتشق : 1110
درتشقسز : 1110, 4617
درتشمق : 1110
درتشمك : 1331
درتق : 1110
درتمك : 1330
درتنمك : 1331
درتوق : 1110
درج : 1169, 1329
درجات : 1169
درجمك : 1169
درجه : 1169, 1329
درحال : 1171
درخاطر : 1171
درخت : 1202, 1235
درختان : 1235
درختستان : 1235
درخش : 1171, 1235
درخشان : 1202, 1235
درخشندگى : 1235
درخشنده : 1235
درخشى : 1235
درخواست : 1171
درخور : 1171
درد : 1169, 1176, 1329
دردا : 1169
درداريه : 1329
دردانه : 1329
دردست : 1169
دردشر : 1293
دردل : 1291
دردمند : 1169
دردمه : 1169
درده : 1329
دردى : 1329, 4878
درر : 1329

داخل : 1077
داخلاً : 1077
داخله : 1077, 1078
داخلی : 1077
داخلیه : 1078
داخم : 1078
داخنه : 1078
داد : 1070
دادا : 1070
دادار : 1071
دادر : 1071
دادراد : 1071
دادرانه : 1071
دادرمق : 1071
دادستان : 1071
دادگاه : 1071
دادمق : 1071
دادن : 1071
دادندر : 1071
داده : 1071
دادو : 1071
دار : 1102, 1103
دار الصناعه : 4759
دار دنیا : 1108
دار فلفل : 1108
دارا : 1103
دارات : 1105
دارالاسلام : 1110
دارالاسلحا : 1110
دارالالحان : 1110
دارالآمن : 1110
دارالبدایع : 1110
دارالحدیث : 1110
دارالحرب : 1110
دارالحفاظ : 1110
دارالخلافه : 1110
دارالسعاده : 1111
دارالسلام : 1111
دارالسلطنه : 1111
دارالشفاء : 1111
دارالشفقه : 1111
دارالصحه : 1111
دارالطراز : 1111
دارالعجزه : 1110
دارالفنون : 1110
دارالکتب : 1110
دارالمساعی : 1110
دارالمعلمات : 1111
دارالمعلمین : 1111
دارالوله : 1110
دارایتام : 1110
دارایی : 1104, 1105
دارباز : 1105
داربام : 1105
دارتلمق : 1109
دارتنمق : 1109
دارچین : 1107, 4607
دارچینی : 1107, 4607
دارسینی : 1109
دارقمق : 1108
دارمق : 1105
داره : 1107
دارهنده : 1107
دارو : 1110
دارویرد : 1110
داربن : 1107
داریه : 1108
داز : 1120
دازاره دازار : 1120
دازلق : 1120
داس : 1111
داسار : 1111
داستار : 1111
داستان : 1111
داستانی : 1111
داستنی : 1111
داسه : 1111
داش : 1112
داشتن : 1112
داشته : 1112
داشرغی : 1112
داشره : 1112
داعی : 1078
داعیان : 1079
داعیتز : 1079
داعیه : 1079
داغ : 1072, 1073
داغدار : 1074
داغدغان : 1074
داغستان : 1075
داغلغو : 1076
داغلغی : 1076
داغلو : 1076
داغوق : 1076
داغول : 1072
داغی : 1074
دافع : 1071
دافعه : 1071, 1072
دافق : 1071, 1072
دافقه : 1071, 1072
داقی : 1080
دال : 1082
دالشمق : 1083
داله : 1088
دالواتلو : 1088
دالی : 1087
داليه : 1087, 1089
دام : 1089
داماد : 1090, 1091
دامان : 1091
دامة : 1092, 1093
دامزرمق : 1095
دامعه : 1094
دامغه : 1093
دامغول : 1093
دامگاه : 1093
دامن : 1092
دامنه : 1093
دامنی : 1093
دامه : 1092
داموز : 1095
دامی : 1094
دامیار : 1095
دامیه : 1094
دان : 1095, 1096
دانا : 1096
داناق : 1096
دانابان : 1096
دانایی : 1097
دانچه : 1097
داندین : 1097
دانستن : 1100
دانش : 1100
دانشق : 1099
دانشمق : 1099
دانشمن : 1100
دانشمند : 1100
دانك : 1097, 1100, 1101
دانگ : 1098
داننده : 1097
دانه : 1096, 1097, 1147, 4575, 4577, 4729
دانه دار : 1097
دانیشی : 1100
داه : 1077
داهم : 1078
داهول : 1078
داهی : 1077
داهیانه : 1078
داهیجه : 1077
داهیه : 1078
داو : 1113
داودی : 1116
داور : 1113
داورانه : 1114
داوری : 1114
دای : 1116
دایاق : 1117
داین : 1119
دایه : 1116, 1119, 4650
دب : 1232, 1317
دبابج : 1121
دبابه : 1121
دبابیس : 1121
دباغ : 1121
دباغات : 1209
دباغت : 1121
دباغخانه : 1121
دباله : 1121
دبداب : 1121
دبدبه : 1121
دبدری لجه : 1233
دبدز : 1318, 1328
دبدکسز : 1233
دبر : 1318
دبرتمك : 1122
دبره : 1123
دبستان : 1123
دبستانی : 1123
دبغ : 1122
دبق : 1194, 1195, 4797
دبقه : 1068
دبقیه : 1195
دبلك : 1122, 1123, 1318
دبلو : 1122
دبن : 1209

خواره : 1905
خواری : 1879
خواستگار : 1891
خواستگاری : 1891
خواسته : 1891
خواص : 1905
خواطر : 1905
خواطف : 1905
خواطین : 1905
خوافی : 1903
خواقین : 1903
خوامس : 1904
خوان : 1862, 2013
خوانچه : 1863
خوانسار : 1867
خوانسالار : 1867
خوانق : 1904
خوانند گان : 1865
خوانند گی : 1865
خواننده : 1865
خواه : 1837
خواهر : 1837
خواهری : 1838
خواهش : 1838
خواهشکار : 1838
خواهشکر : 1838
خواهشکران : 1838
خوب : 1999
خوباز : 2000
خوبازیه : 2000
خوبان : 2000
خوبانnامه : 2000
خوبتر : 2000
خوبترین : 2000
خوبی : 2000
خوج : 2000
خود : 1977, 2000
خودبخود : 1978
خودبین : 1978
خودپسند : 1978
خودپسندی : 1978
خودگام : 1978
خودگامانه : 1978
خودگامی : 1978
خوده : 2001
خور : 1984, 2007
خورد : 2007
خوردنگاه : 2008
خوردنی : 2008
خورده : 1985, 2008
خورستان : 1906
خورشید : 2009
خورنده : 1984, 1985
خورنده گان : 1985
خوره : 1991
خوزی عشیران : 2014
خوش : 1988
خوش بش : 1989
خوش صحبت : 1990
خوشا : 1989
خوشاب : 1989
خوشنود : 1990
خوشنودی : 1990
خوشنودیت : 1990
خوشه : 2011
خوشه چین : 2011
خوصی : 2010
خوض : 1908
خوف : 1906
خوفاً : 1906
خوك : 2002
خوکرده : 2002
خولنجان : 1906
خولیا : 2004
خومار : 2005
خون : 2006
خونخوار : 2006
خونخوارانه : 2006
خونریز : 2007
خونریزانه : 2007
خونریزی : 2007
خونه : 1905
خونی : 2006
خونیده : 2007
خونین : 2007
خوی : 2013
خویش : 1973
خویشان : 1973
خویشاوند : 1973
خویشاوندان : 1973
خویشتن : 1974
خویشدار : 1973
خیابان : 1956
خیابت : 1956
خیار : 1956, 1957, 1958
خیارات : 1957
خیارشنبر : 1957
خیاط : 1917, 1957
خیاطت : 1957
خیاطه : 1957
خیاطین : 1917
خیال : 1909, 1917
خیالاً : 1909
خیالات : 1909
خیالپرست : 1910
خیالپرور : 1910
خیالت : 1909
خیالخانه : 1909
خیالی : 1910
خیالیات : 1910
خیالیون : 1910
خیام : 1917, 1956
خیانات : 1956
خیانت : 1956
خیانةً : 1956
خیبت : 1911
خیر : 1913, 1915, 1918
خیرات : 1915
خیرالله : 1916
خیران : 1919
خیرپرور : 1913
خیرخواه : 1913
خیردعا : 1913
خیرگی : 1971
خیره : 1957
خیری : 1916
خیریه : 1916
خیز : 1975
خیزاب : 1975
خیزان : 1975
خیزران : 1976
خیزنده : 1976
خیشوم : 1916
خیشومی : 1916
خیط : 1916
خیطه : 1916
خیطی : 1916
خیطیه : 1916
خیف : 1975
خیفه : 1963
خیك : 1963
خیکچه : 1964
خیل : 1914, 1975
خیلا : 1975
خیلی : 1914
خیلیه : 1914
خیم : 1957, 1967, 1975
خیمه : 1915
خیمی : 1915
خینا : 1967
خیو : 1916
خیوط : 2014
خیول : 2014

د

د : 1082, 1087
دئی : 1135
داء : 1068
دائر : 1079
دائراً : 1079
دائره : 1079, 1120
دائره زن : 1079
دائروی : 1079
دائم : 1078, 1119
دائما : 1079
دائمی : 1079
دائمیت : 1079
دائن : 1079
داب : 1068
دأب : 1121, 1124
دابتمك : 1123
دابه : 1069
داپا : 1101
داحیه : 1078
داخس : 1078

خفتگی : 2002
خفته : 2002
خفش : 1837
خفض : 1837, 1835
خفقان : 1834
خفی : 2002, 1835
خفیاً : 1836
خفیةً : 2002, 1836
خفیف : 1836, 1835
خفیف مشرب : 1836
خفیفه : 1835
خفیه : 2002, 1836
خق : 2340
خل : 1845
خلاء : 1926, 1846
خلائف : 1846
خلائق : 1847, 1846
خلائك : 2349
خلائی : 1846
خلائیون : 1846
خلاب : 1945, 1853, 1846
خلاجه : 1846
خلاخل : 1846
خلاسی : 1965
خلاشه : 1846
خلاص : 1846
خلاصةً : 2003
خلاصکار : 1846
خلاصه : 2003
خلاط : 1945, 1853
خلاعت : 1846
خلاف : 1965, 1964
خلافاً : 1965
خلافت : 1965, 1846
خلافتنامه : 1965
خلافی : 1965
خلافیات : 1965

خلاق : 1853, 1846
خلاقت : 1846
خلاقی : 1846
خلال : 1965, 1853, 1846
خلالت : 2003, 1965, 1846
خلالدان : 1965
خلالوش : 1846
خلان : 2004
خلاوات : 1847
خلب : 1965, 1847
خلبا : 1847
خلبه : 1848
خلت : 2004
خلجال : 1927
خلجان : 1848
خلخال : 1849
خلخله : 1849
خلد : 2003, 1847, 1853
خلد الله : 2004
خلط : 1945, 1854
خلطان : 1946
خلطی : 1946, 1855
خلطیات : 1855
خلطیون : 1946
خلع : 2003, 1964, 1845
خلع ایتمك : 1848
خلع ایتمه : 1848
خلعت : 1965
خلف : 2003, 1849, 1848
خلفاً : 1848
خلفاء : 2003
خلفی : 1849, 1848
خلفیت : 1848
خلق : 1851, 1846
1945, 2003, 2004

خلقاً : 2003, 1852
خلقت : 1966
خلقةً : 1966
خلقتی : 1966
خلقتیات : 1966
خلقتیت : 1966
خلقی : 2003, 1966
خلقیات : 1966, 1853
خلقیت : 2003, 1966
خلقیه : 1966
خلل : 1848
خللبار : 1848
خللدار : 1848
خلنجیه : 1848
خلو : 2004
خلوات : 1848
خلوت : 1855
خلوتخانه : 1855
خلوتی : 1855
خلوتیه : 1855
خلود : 2004
خلوص : 2004
خلوصکار : 2004
خلوصکرانه : 2004
خلوصی : 2004
خلوصیت : 2004
خلوق : 1855
خلول : 2004
خلی : 1854
خلیت : 1854, 1851
خلیج : 1849
خلیده : 1850
خلیطه : 1851
خلیع : 1849
خلیف : 1850
خلیفه : 2355
خلیفه : 1850, 1849
خلیقه : 1850

خلیل : 1850
خم : 2005, 1855
خمار : 1860
خمارو : 2005
خماسی : 2005
خمباز : 2005
خمیره : 2005
خمیره خانه : 2005
خمچه : 2005
خمخانه : 2005
خمخمه : 1857
خمر : 2006, 1860
خمرکار : 1861
خمری : 1860
خمریه : 1860
خمس : 2006, 1860
خمسه : 1860
خمسون : 1861
خمسین : 1861
خمه : 1857
خمود : 2006
خمول : 2006
خمیازه : 1862
خمیدگی : 1858
خمیده : 1858
خمیر : 1858, 1861
خمیره : 1858
خمیس : 1858
خمیل : 1931
خمیله : 1858
خناث : 1967
خنادق : 1862
خنازیر : 1863, 1932
خناس : 1867
خناسی : 1867
خنافس : 1863
خناق : 2007, 1867
خناقی : 2007

خنب : 1864
خنثیت : 2020
خنثی : 2020
خنجر : 1863
خنجری : 1863
خنجریه : 1863
خنچر : 1863
خنداخند : 1863
خندان : 1863
خندریس : 1864
خندق : 1932, 1864
خندك : 1639
خنده : 1864
خنده ریش : 1864
خنزیر : 1948
خنصر : 1948
خنفساء : 2006
خنق : 1867
خنقاً : 1867
خنك : 2007, 1968
خنکار : 2020
خنکاری : 2020
خنیا : 2007
خواب : 1821
خوابستان : 1825
خوابیدگان : 1825
خوابیده : 1825
خواتم : 1905
خواجگان : 1826
خواجگی : 1827
خواجه : 1977, 1826
خوار : 1870
خوارج : 1905
خوارزم : 1881
خوارزمی : 1881
خوارزمیه : 1881
خوارق : 1905
خوارن : 1872

خرم : 1876, 1949, 2009
خرما : 2008
خرمن : 1882, 1971
خرمنگاه : 1971
خرمی : 2009
خرنوب : 1882
خروب : 1883
خروج : 2009
خروس : 1986, 2010
خروش : 2010
خروشان : 2010
خروع : 2009
خرید : 1880
خریدار : 1951
خریده : 1880, 1951
خریطه : 1881
خریف : 1880
خریفانه : 290
خریفانه : 1878
خریفه : 1880
خریفی : 1880
خریم : 1880
خزائن : 1918
خزارنیه : 1918
خزافه : 1918
خزامی : 2014
خزان : 2506
خزان : 1918, 2014
خزانت : 1976
خزانه : 1958, 1975
خزانی : 1918
خزبا : 1976
خزع : 1918
خزف : 1919
خزفی : 1919
خزفیه : 1919
خزم : 1919, 1943
خزی : 1976
خزیندار : 1921
خزیندار : 1922
خزینه : 1921, 1922
خزینه مانده : 1922
خزیه : 1976
خس : 1884
خسائس : 1885
خسار : 1885, 2022
خسارات : 1885
خسارت : 1885
خساست : 1885
خسپوش : 1889
خسپوشی : 1889
خست : 1973
خسته : 1890, 1891
خسته خانه : 1890
خسر : 2023
خسران : 2023
خسرو : 2023
خسروان : 2023
خسروانه : 2023
خسروانی : 2023
خسروی : 2023
خسوف : 2011
خسیس : 1888
خشاخیش : 1891
خشب : 1892
خشبه : 1892
خشبی : 1892
خشبیت : 1892
خشت : 1955, 1974
خشتك : 1956, 1974
خشخش : 1892
خشخشخانه : 1892
خشخشیه : 1892
خشف : 1954
خشك : 2011
خشم : 1954, 1955
خشمین : 1955
خشن : 1893
خشوع : 2012
خشونت : 2012
خشیت : 1895
خشیتاً : 1895
خشیشی : 1894
خشیه : 1895
خص : 148
خص : 1953
خصاء : 1953
خصاصت : 1885
خصاصه : 1885
خصال : 1953, 1972
خصام : 1953, 1954
خصان : 1954, 2003
خصب : 1954
خصّةً : 1890
خصلت : 1889
خصم : 1887, 1889, 1954
خصماء : 2010
خصمان : 2010
خصمانه : 1889
خصمی : 1889
خصمین : 1889
خصنا : 1889
خصه : 1972
خصوص : 2011
خصوصا : 2011
خصوصاً : 2011
خصوصات : 2011
خصوصی : 2011
خصوصیات : 2011
خصوصیت : 2011
خصوصیه : 2011
خصوم : 2011
خصومت : 2011
خصی : 1888
خصیب : 1888
خصیصا : 1954
خصیصه : 1888
خصیه : 2011
خضاب : 1944, 1975
خضارت : 1830, 2001
خضانت : 1958
خضانه : 1944, 1958
خضر : 1918, 1944, 1958
خضر الیاس : 1944
خضرالیاس : 1958
خضرت : 2001
خضوع : 2001, 2014
خط : 1895
خط حرکت : 1900
خطا : 1897
خطاء : 1896
خطائره : 1897
خطائیات : 1897
خطاب : 1974, 2012
خطاباً : 1974
خطابت : 1974
خطابه : 1974
خطابی : 1974
خطابیات : 1974
خطابیه : 1974
خطار : 1956
خطاط : 1900, 1944, 1956
خطاطیف : 1897
خطاف : 1900, 2012
خطام : 1956
خطاوات : 1897
خطای : 1896
خطایا : 1897
خطایی : 1897
خطباء : 2012
خطبه : 1956, 2012
خطبه خوان : 2012
خطر : 1897
خطرات : 1897
خطره : 1900
خطف : 1898
خطم : 1900
خطمی : 1900
خطه : 1956
خطوات : 2012
خطوب : 2012
خطور : 2012
خطوط : 2012
خطون : 2012
خطوه : 1901
خطیئه : 1899
خطیب : 1899, 1900
خطیبانه : 1899
خطیبه : 1899
خطیر : 1900
خطیره : 1900
خطیل : 1898
خف : 1834, 2002
خفاء : 1834
خفاش : 2002
خفاشه : 2002
خفاشیه : 2002
خفاف : 2477
خفاف : 1834
خفافیش : 1834
خفاگه : 1834
خفایه : 1834
خفت : 1834, 1963
خفتان : 2329
خفتان : 1837
خفتگان : 2002

خب : 1822, 1959, 1999
خبا : 1943, 1959
خباز : 1822
خبازان : 1823
خبازت : 1943
خبازی : 1823
خبازین : 1823
خبازیه : 1943
خباك : 1822
خبال : 1822
خبالی : 1822
خبالیات : 1822
خبایا : 1822
خبب : 1823, 2000
خبث : 1825, 2000
خبثاء : 2000
خبخاب : 1824
خبخابی : 1824
خبخب : 2309
خبر : 1823, 1824, 2000
خبرت : 1959
خبردار : 1824
خبره : 1959
خبری : 1824
خبریه : 1824
خبز : 2000
خبزه : 2000
خبط : 1825
خبك : 1823
خبن : 1823, 1825
خبه : 1823
خبور : 2000
خبوط : 2000
خبوق : 1825
خبیئه : 1825
خبیث : 1825
خبیثه : 1825
خبیر : 1825
خبیرانه : 1825
خبیص : 1825
خبیصه : 1825, 1869
ختار : 1900
ختام : 1974
ختان : 1900, 1974
ختانت : 1974
ختم : 1899, 1900
ختم الله : 1897
ختمات : 1897
ختمه : 1898, 1900
ختن : 1898, 1900
ختنات : 1898
ختنه : 1898, 1900
ختیر : 1900
خثله : 1886
خجالت : 1826
خجسته : 2000
خجلت : 1828
خجیل : 1828
خج : 1829
خد : 1830
خدا : 2000, 2016
خدائع : 1830
خداج : 1961
خداش : 1961
خداع : 1830, 1944
خدال : 1961
خدالت : 1830
خدام : 1830, 1961, 2001
خدامات : 1962
خداور : 2001
خداوند : 2001
خداوندانه : 2001
خداوندگار : 2001
خداوندی : 2001
خدای : 2001
خدایا : 2001
خدایگان : 2001
خدایی : 2001
خدایی نابت : 2001
خدر : 1831, 1944
خدشه : 1834
خدع : 1831
خدعه : 1830, 2000
خدم : 1831, 1962
خدمت : 1962, 1976
خدمتکار : 1976
خدمه : 1831
خدنا : 2001
خدنگ : 1831
خدود : 2001
خدوش : 1834
خدیج : 1832
خدیجه : 1832
خدیش : 1833
خدیعه : 1832
خدیو : 1944
خدیوی : 1944
خذلات : 1919
خذلان : 1976
خذله : 1919
خذور : 1922
خذول : 1922
خذولانه : 1922
خر : 1870
خرائد : 1871
خرائط : 1871
خرائف : 1871
خراب : 1870, 1872
خرابات : 1870
خراباتی : 1870
خرابه : 1870, 1971
خرابی : 1871
خرابیت : 1871
خراثت : 1872
خراج : 1871, 2007
خراجه : 2007
خراخر : 1871
خراس : 1872
خراسان : 1984
خراسانی : 1984
خراست : 1949
خراش : 1872
خراشف : 1872
خراشه : 1872, 2007
خراضت : 1873
خراط : 1883
خراطین : 1872, 1883
خراطینیه : 1872
خرافات : 2007
خرافه : 2007
خرام : 1971
خرامان : 1949
خرامنده : 1949
خران : 1952
خربان : 1873
خربز : 2444
خربز : 1873
خربزه : 1873
خربط : 1873
خربق : 1873
خربنده : 1873
خربه : 1873
خرتوت : 1884
خرتوج : 1884
خرثی : 1883
خرثیات : 1883
خرج : 5202
خرج : 1873, 1874, 2007
خرج راه : 1873
خرج عالم : 1873
خرچنگ : 1874
خرچین : 1874
خرخره : 1878
خرخشه : 1878
خرد : 1950, 1985, 2007,
خردال : 1874
خرداله : 1874
خردالیه : 1874
خرده : 2007, 2008
خرده بیان : 2008
خرده بیانه : 2008
خرده بین : 2008
خرده بینی : 2008
خرده خاش : 2008
خرده مرده : 2008
خرده وات : 1949, 2008
خرزه : 1847, 1873
خرس : 1872, 1876, 1952
خرسك : 1952
خرسند : 2009
خرسندی : 2009
خرص : 1952
خرط : 1884, 1952
خرطوم : 1987, 2009
خرف : 1878
خرفانه : 1463
خرق : 1881, 1949
خرقت : 2008
خرقه : 1951
خرگاه : 1878
خرگله : 1878, 1935
خرگه : 1878
خرگوش : 1878
خرگوشك : 1878

حيث : 1916
حيثيت : 1916
حيدر : 1912
حيدرانه : 1912
حيدره : 1912
حيدری : 1912
حيدربه : 1912
حيدود : 1912
حيران : 1915
حيرانی : 1915
حيرت : 1915
حيز : 1918, 1975
حيزران : 1918, 1942
حيض : 1913, 1918
حيطان : 1974
حيف : 1912, 1913
حيفا : 1912
حيله : 1965
حيله باز : 1966
حيله كار : 1966
حيلولت : 1914
حين : 1967
حيه : 1918
حيوان : 1917
حيوانات : 1917
حيوانی : 1917
حيوانيت : 1917
حيونت : 1916

خ

خا : 1821
خائب : 1838
خائب و خاسر : 1911
خائباً : 1838
خائبين : 1838
خائف : 1838
خائفاً : 1838
خائفانه : 1838
خائن : 1838
خائنانه : 1838
خاآت : 1821
خات : 1895
خاتم : 1897, 1899
خاتمه : 1900
خاتمی : 1898
خاتون : 1900
خاج : 1826
خاجواری : 1828, 1829
خاد : 1830
خادر : 1831, 1832
خادعانه : 1832
خادم : 1831, 1832
خادمه : 1832
خادين : 1832
خاذل : 1921
خاذم : 1921
خاذمانه : 1921
خار : 1870
خارا : 1870, 1874
خارب : 1879
خارج : 1879
خارجاً : 1879
خارجی : 1879
خارجيه : 1879
خارخار : 1878
خارد : 1880
خاردار : 1880
خارف : 1880
خارق : 1878
خارق العاده : 1880
خارقات : 1880
خارقاوی : 1880
خارقه : 1880
خاره : 1874
خاز : 1918
خازن : 1919, 1921
خاسته : 1891
خاسر : 1888
خاسراً : 1888
خاسران : 1888
خاسرون : 1888
خاسرين : 1888
خاسف : 1888
خاش : 1891
خاشاك : 1892
خاشعاً : 1893
خاشعانه : 1893
خاشعين : 1893
خاشن : 1893
خاشی : 1893
خاص : 1884, 1885
خاصره : 1888
خاصم : 1887, 1888
خاصه : 1885, 1890
خاصيت : 1889, 1890
خاضانه : 1919
خاضع : 1919
خاضعاً : 1919
خاطب : 1899
خاطر : 1898
خاطرات : 1899
خاطرشناس : 1899
خاطره : 1899
خاطف : 1898
خاطی : 1899
خافق : 1834
خافقين : 1834
خاقان : 1840
خاقانی : 1840
خاك : 1840
خاكدان : 1841
خاكدانی : 1841
خاكستر : 1843
خاكستری : 1843
خاكی : 1841
خاكيان : 1843
خاگنه : 2492, 2493
خاگينه : 1837
خال : 1845
خالات : 1847
خالج : 1849
خالجه : 1849
خالد : 1849
خالدات : 1849
خالده : 1849
خالدون : 1850
خالدين : 1850
خالص : 1850
خالصاً : 1850
خالصانه : 1850
خالصت : 1850
خالصه : 1850
خالصيت : 1851
خالع : 1849
خالعه : 1849
خالف : 1850
خالق : 1850
خالقيت : 1850
خاله : 1846, 1848
خاله زاده : 1847
خالی : 1849
خالياً : 1851
خاليات : 1851
خاليه : 1851
خام : 1855
خامد : 1858
خامدون : 1858
خامدين : 1858
خامس : 1859
خامساً : 1859
خامسه : 1859
خامل : 1858
خاموش : 1862
خاموشان : 1862
خاموشانه : 1862
خاموشی : 1862
خامی : 1858
خان : 1862
خان بره : 1863
خانات : 1863
خانان : 1863
خاندان : 1864
خانع : 1866
خانق : 1866
خانگاه : 1865, 1867
خانمان : 1867
خانه : 1864
خانيف : 1866
خاهان : 1837
خاو : 1901, 1907
خاور : 1905
خاوران : 1906
خاوری : 1906
خاوی : 1906
خای : 1821
خاپگنه : 1912
خابنده : 1912
خايه : 1909, 1912
خاييده : 1914

حليف : 1850
حليق : 1850
حليل : 1850
حليله : 1850
حليم : 1850
حليمانه : 1850
حليمه : 2003
حليمى : 2003
حليه : 1966
حم : 1855
حما : 2019
حمائد : 1856
حمائل : 1856, 1857
حمائلى : 1856
حمائم : 1856
حمات : 2005
حمار : 1860, 1967
حمارى : 1967
حماريت : 1967
حماست : 1857
حماسه : 1857
حماسى : 1857
حماسيات : 1857
حماض : 2005
حماضيه : 2005
حماقت : 1856
حمال : 1856, 1860
حمالانه : 1856, 1860
حماله : 1967
حماليه : 1856, 1860
حمام : 1856, 1860
حمامة : 1856
حمامى : 1860
حماوى : 2005
حمايت : 1967
حمايه : 1967
حمد : 1857, 1861
حمد و سنا : 1857
حمدله : 1857
حمراء : 1860
حمران : 2006
حمرت : 2006
حمره : 2006
حمص : 2006
حمض : 1862, 2006
حمق : 2005
حمقا : 1859
حمل : 1857, 1859, 1967
حملات : 1857
حملاج : 1859
حمله : 1857, 1859
حملى : 1860
حمليه : 1860
حموضات : 2006
حموضت : 2006
حموضه : 2006
حمول : 1861
حمولانه : 1861
حموله : 1861
حمولى : 1861
حموى : 2005
حمويه : 2005
حمى : 2005, 2019
حميا : 2005
حميات : 2005, 2019
حميت : 1859
حميتپرور : 1859
حميتكار : 1859
حميتمند : 1859
حميتمندان : 1859
حميتمندانه : 1859
حميتمندى : 1859
حميد : 1858
حميده : 1858
حميرا : 2005
حميم : 1858
حميه : 1859, 1967
حميوى : 1967
حنا : 1947
حنائى : 1947
حنابله : 1862
حناث : 1947
حناجر : 1862
حنادر : 1862
حناظل : 1863
حناق : 1947
حنان : 1863, 1867
حنبلى : 1863
حنث : 1948
حنجره : 1863
حنجرى : 1863
حنجريه : 1863
حنچره : 1863
حنچرى : 1863
حنچريه : 1863
حنشيه : 1865
حنط : 1947
حنطه : 1948
حنظل : 1868
حنف : 1865
جنفاء : 2006
حنفى : 1865
حنفيون : 1865
حنق : 1863
حنك : 1865
حنكى : 1865
حنه : 2608
حنومه : 1867
حنيس : 1866
حنيف : 1866
حنين : 1866
حواء : 1901, 1908
حواج : 1903
حواجب : 1903
حواجيوه : 1903
حوادار : 1903
حوادث : 1903
حواره : 1905
حوارى : 1905
حواريون : 1905
حواس : 1905
حواسى : 1905
حواشى : 1905
حواصب : 1905
حواصن : 1905
حوافر : 1903
حوالات : 1904
حوالان : 1905
حوالةً : 1904
حواله : 1904
حواله نامه : 1904
حوالى : 1904
حوامل : 1904
حوانيت : 1904
حوايج : 1905
حوت : 2012
حور : 2007
حوران : 2007
حورى : 2008, 2022
حوريان : 2008
حوريه : 2008
حوز : 4884
حوز : 1908
حوش : 1940
حوصل : 1907
حوصله : 1907
حوصلى : 1907
حوض : 1906, 1907, 1908
حوضه : 1908
حوقل : 1906
حوقله : 1906
حول : 1906, 1974
حولقه : 1906
حومقا : 2005
حومه : 1907
حون : 2006
حويصل : 2013
حويصلات : 2013
حويصله : 2013
حويضا : 2013
حوين : 2013
حوينات : 2013
حوينى : 2013
حويه : 1908
حى : 1909, 1918
حيا : 1917
حيّاً : 1918
حياء : 1909
حياب : 1974
حيابت : 1974
حيات : 1910, 1917
حياتى : 1911
حياتيات : 1911
حياتيت : 1911
حياتيون : 1911
حيائت : 1975
حيادبد : 1909
حيازت : 1975
حيازه : 1957
حياض : 1957, 1975
حياط : 1911, 1957, 1975
حياطت : 1975
حياك : 1917
حياك الله : 1917
حياكت : 1974
حيال : 1917, 1974
حيان : 1975

حصبه : 1885, 1889
حصحصه : 1886
حصر : 1889, 2010
حصراً : 1889
حصص : 1954
حصکی : 1886
حصن : 1954
حصه : 1972
حصه دار : 1972
حصه شایعه : 1973
حصور : 1891
حصول : 2011
حصون : 2011
حصیر : 1888
حصیف : 1888
حصیفانه : 1888
حصین : 1888
حضاب : 1961
حضار : 2014
حضارت : 1918, 2014
حضحضه : 1919
حضراء : 1833, 1922
حضرات : 1919
حضرت : 1922
حضروات : 1834
حضری : 1918
حضور : 2014
حضیب : 1832
حضیره : 1922
حضیض : 1832, 1922
حط : 1895
حطاءً : 1897
حطاب : 1900
حطاط : 1897
حطام : 2012
حطب : 1897
حطمه : 2012
حطوف : 2012
حظ : 1918
حظائر : 1918
حظوظ : 2014
حظوظات : 2014
حظیظ : 1922
حف : 1834
حفائر : 1834
حفار : 1834
حفاظ : 1944, 2002
حفر : 1836
حفرتین : 2002
حفره : 2002
حفریات : 1837
حفش : 1837
حفص : 1837
حفظ : 1944
حفظ الصحه : 1944
حفظه : 1834
حفظی : 1944
حفل : 1836
حفی : 1835
حفیاً : 1836
حفید : 1835, 1836
حفیدانه : 1835
حفیده : 1835
حفیر : 1836
حفیره : 1836
حفیظ : 1836
حفیف : 1835
حق : 1839, 1840
حق الله : 1843
حق پرست : 1844
حق پرستانه : 1844
حق حضور : 1843
حق خیار : 1843
حق سکوت : 1843
حق شناس : 1844
حق شناسانه : 1844
حق شناسی : 1844
حقا : 1843
حقائد : 1840
حقائق : 1840, 1841
حقارت : 1840
حقارت آمیز : 1840
حقاق : 1843
حقانیت : 1843
حقد : 1945
حقنجه : 1841
حقنه : 2002
حقه : 1574
حقه : 1964, 1979
حقه باز : 1979
حقود : 1844
حقودانه : 1844
حقوق : 2002
حقوقاً : 2002, 2003
حقوقی : 2003
حقوقیات : 2003
حقوقیه : 2003
حقیبه : 1940
حقیر : 1843
حقیرانه : 1843
حقیق : 1841
حقیقت : 1841
حقیقةً : 1842
حقیقی : 1842
حقیقیه : 1841, 1842
حقیقیون : 1842
حك : 1840
حکاك : 1843
حکاکی : 1843
حکام : 2016
حکایات : 1963
حکایت : 1963
حکایه : 1963
حکله : 2016
حکم : 1841, 1964, 2016, 2017
حکماً : 2016
حکماء : 2016
حکمت : 1964, 2016
حکمةً : 1964
حکمت خدا : 1964
حکمدار : 2017
حکمداران : 2017
حکمدارانه : 2017
حکمداری : 2017
حکمران : 2018
حکمرانی : 2018
حکمنامه : 2018
حکمی : 1964, 2016
حکمیات : 1964
حکمین : 1841
حکه : 1964
حکومات : 2016
حکیر : 1843
حکیم : 1842, 1925
حکیمانه : 1842
حل : 1845, 1964
حل خمیر : 1854
حلائل : 1846
حلاج : 1853
حلاجی : 1853
حلاف : 1853
حلاق : 1853
حلاقیم : 1846
حلال : 1853, 1926
حلالزاده : 1926
حلاله : 1846
حلالی : 1926
حلاوت : 1847
حلب : 1847, 1848
حلبه : 1847, 1848
حلبی : 1848
حلتیت : 1966
حلج : 1847
حلجه : 1849
حلزون : 1849, 1927
حلزونی : 1927
حلف : 1849, 1966
حلفا : 1849
حلفت : 2003
حلفه : 1849, 2003
حلق : 1846, 1851
حلقات : 1846
حلقم : 2003
حلقه : 1846, 1852
حلقوی : 1853
حلقویه : 1853
حلقیه : 1853
حلل : 2003
حلم : 1966, 2004
حلما : 2003
حلمات : 1848
حلمه : 1848, 1854
حلمی : 1848, 1966
حلمیت : 1966
حلمیه : 1966
حله : 1966, 2003, 2004, 2018
حلو : 2004
حلوا : 1928
حلواجیان : 1929
حلواخانه : 1929
حلوایی : 1929
حلول : 2004
حلولی : 2004
حلولیه : 2004
حلوبات : 2004
حلی : 1854, 2003, 2004
حلیات : 2003, 2004

حرص : 1952
حرف : 1876, 1971
حرف انداز : 1878
حرف پیما : 1878
حرف گر : 1878
حرفت : 1971
حرفزن : 1878
حرفکش : 1878
حرفیاً : 1878
حرق : 1881
حرقت : 2008
حرققه : 1881
حرققی : 1881
حرکات : 1874
حرکت : 1875
حرکه : 1875
حرکی : 1876
حرکیات : 1876
حرم : 1876
حرمات : 2008, 2009, 2010
حرمان : 1951
حرمت : 2021
حرمةً : 2021
حرمتکار : 2021
حرمتکارانه : 2021
حرمل : 1882
حرمین : 1876
حره : 2021
حروب : 2009
حرور : 1884
حروری : 1884
حروریه : 1884
حروف : 2009
حروفات : 2010
حروفی : 2010
حروفیه : 2010
حروق : 1884

حرون : 1884
حرونی : 1884
حری : 1879
حریب : 1879
حریبه : 1879
حریت : 2021
حریت پرور : 2022
حریت پروران : 2022
حریت پرورانه : 2022
حریج : 1879
حربد : 1880
حریر : 1880
حریری : 1880
حریز : 1881
حریص : 1880
حریصانه : 1881
حریض : 1881
حریف : 1880, 1935
حریفانه : 1880, 1935
حریق : 1880
حریقه : 1880
حریك : 1880
حریم : 1880
حریمه : 1880
حریه : 1971
حزابی : 1918
حزاز : 1919
حزازه : 1919
حزاف : 1922
حزامت : 1918
حزان : 1922
حزب : 1976
حزع : 1918
حزقه : 1958
حزم : 1922, 2014
حزما : 2024
حزمات : 2014
حزمه : 2014

حزن : 1919, 2025
حزین : 1921
حس : 1884, 1972
حساً : 1973
حساب : 1936, 1972
حسابات : 1936
حسابی : 1936, 1972
حسادت : 1885
حسار : 2011
حساس : 1890
حساسانه : 1890
حساسیت : 1890
حساف : 2010
حسافه : 2010
حساکه : 2010
حساله : 2010
حسام : 2010, 2022
حسام الدین : 2022
حسان : 1890
حسب : 1885, 1886
حسب القدر : 1885
حسب حال : 1886
حسبابیه : 1972
حسبان : 1972, 2010
حسبةً : 1885
حسبةً لله : 1885
حسبك الله : 1886
حسبن الله : 1886
حسبه : 1972
حسبی : 1886
حسبیت : 1886
حسد : 1886
حسده : 1886
حسرت : 1889
حسف : 1886
حسك : 1886
حسم : 1889
حسماً : 1889

حسن : 1886, 2022, 2023
حسن تلاقی : 2023
حسن حال : 2023
حسن خط : 2023
حسن قبول : 2023
حسن قورونتو : 2023
حسن نیت : 2023
حسن یوسف : 2023
حسنا : 2023
حسناء : 1889
حسنات : 1886
حسنه : 1886
حسنی : 2023
حسنیات : 2023
حسنین : 1886
حسنیه : 2023
حسود : 1891
حسودانه : 1891
حسودی : 1891
حسوم : 2011
حسوه : 1891
حسی : 1973
حسیات : 1973
حسیب : 1888
حسیت : 1973
حسیر : 1888
حسیسه : 1888
حسیفه : 1888
حسیکه : 1888
حسین : 2022
حسینی : 2022
حسینی عشیران : 2022
حسیه : 1973
حشا : 1891
حشائش : 1892
حشاش : 1894
حشافت : 1891

حشایش : 1892
حشد : 1892
حشر : 1893, 1894
حشرات : 1892
حشره : 1892
حشعه : 1954
حشفه : 1892
حشکی : 2012
حشل : 1892, 1894
حشم : 1892
حشمت : 1894
حشمتلو : 1894
حشمتلی : 1894
حشمتمآب : 1894
حشو : 1894, 1895
حشوی : 1895
حشویات : 1895
حشیش : 1893
حشیشه : 1893
حشیشین : 1894
حشیشیون : 1894
حشیفات : 2011
حشیفه : 2011
حشیم : 1893
حشین : 1893
حص : 2010
حصائص : 1885
حصائل : 1885
حصات : 1885
حصاد : 1885, 1890, 2010
حصار : 1972, 2011
حصار بوسه لك : 1972
حصارعشیران : 1972
حصافت : 1885
حصان : 1954, 1972
حصانت : 1885

حايح : 1914
حاير : 1913
حايك : 1914
حايوان : 1912
حايوى : 1912
حايويه : 1912
حب : 1822, 1868, 1959, 1999
حب اللذيذ : 81
حبا : 1959
حبائب : 1822
حبائث : 1822
حبائر : 1822
حبائك : 1822
حبائل : 1822
حباب : 1822, 1959
حبابه : 1822
حبابير : 1822
حبات : 1822
حباثت : 1822
حبار : 1822, 1959
حبارات : 1822
حباربر : 1822
حباس : 1822
حبال : 1822, 1959
حباله : 1959
حبان : 1959
حبب : 2000
حبثه : 1824
حبذا : 1823
حبر : 1824, 1825, 1959
حبرير : 1959
حبس : 1825, 1868
حبساً : 1869
حبسخانه : 1869
حبش : 1824
حبشستان : 1824
حبشه : 1824
حبشى : 1824
حبط : 1822, 1825, 1869
حبق : 1822
حبك : 2015
حبل : 1823, 1825
حبلى : 2000
حبليه : 1825
حبن : 1823
حبه : 1823
حبوب : 2000
حبوبات : 2000
حبول : 2000
حبوى : 1823
حبيب : 1824, 1825, 2000
حبيب الله : 1824
حبيبات : 2000
حبيبه : 1824, 2000
حبيبى : 2000
حبير : 1825
حبيس : 1825
حبيكه : 1825
حبيل : 1825
حبين : 1825
حتات : 1897
حتار : 1897
حتف : 1898
حتى : 1900
حث : 1884
حثارت : 1885
حثاله : 1885
حثالى : 1885
حثرمه : 1889
حثل : 1889
حثيله : 2010
حج : 1826
حجاء : 1959
حجاب : 1959, 2015
حجابات : 1959
حجابت : 1959
حجابى : 1959
حجاج : 1826, 1959, 2015
حجاجانه : 1826
حجار : 1826
حجاره : 1960
حجاز : 1960
حجازكار : 1960
حجازى : 1960
حجال : 1826, 1959
حجام : 1826, 1959
حجامت : 1826, 1959
حجب : 1826
حجبه : 1826
حجت : 2015
حجج : 2015
حجر : 1827, 1828
حجر الاسود : 1827
حجرًا : 1828
حجرات : 2015, 2016
حجره : 2015
حجروى : 2015
حجرى : 1827
حجرين : 1827
حجز : 1828, 1829
حجست : 1977
حجل : 1827
حجله : 1828
حجم : 1828
حجماً : 1828
حجنت : 2015
حجه : 1960
حجوب : 2016
حجيت : 2015
حجيرات : 2015
حجيره : 2015
حجيف : 1828
حجيل : 1828
حد : 1829
حدا : 1830
حدائج : 1830
حدائد : 1830
حدائدات : 1830
حدائق : 1830
حداب : 1961
حداثت : 1830
حداجه : 1961
حداد : 1830, 1944, 1961
حدادت : 1961
حدادى : 1830
حدارت : 1830
حداس : 1830, 1961
حداق : 1961
حدابه : 1961
حدب : 1831
حدبه : 1831
حدبيت : 1831
حدت : 1961
حدث : 1831
حدثات : 1831
حدثان : 1831
حدج : 1831
حدد : 1831
حدس : 1834
حدسى : 1834
حدسيات : 1834
حدق : 1830
حدقه : 1831
حدقى : 1831
حدوث : 2001
حدود : 2001
حديبات : 2001
حديبه : 2001
حديث : 1832
حديد : 1832
حديدى : 1832
حديديه : 1832
حديقه : 1832
حدين : 1830
حذ : 2014
حذاء : 1975
حذاق : 2014
حذاقت : 1918
حذر : 1919
حذف : 1919
حر : 1870, 2021
حرائب : 1871
حراث : 1883
حراثت : 1971
حرارت : 1872
حراس : 2009
حراست : 1971
حراق : 1883
حراقه : 1883
حرام : 1871
حرام زاده : 1872
حرامى : 1872
حران : 1883
حرب : 1873, 1882
حربا : 1971
حربه : 1873
حربى : 1873
حربيه : 1873
حرث : 1883
حرد : 1971
حرز : 1953
حرشف : 1883
حرشفى : 1883
حرشوف : 1883

چبوق : 951
چپیوردق : 1006
چپتاری : 1011
چپجك : 984
چپدام : 952
چپده : 985
چپرگی : 1007
چپره : 1007
چپز : 1017
چیزلمك : 1019
چیزمك : 1019
چیزمه : 1019
چیزی : 1018
چیزیلمك : 1019
چیستان : 1010
چیشدیرمك : 1010
چیشمك : 1011
چیغرتق : 955
چیغرتمه : 954
چیغرمق : 954
چیغشاشمق : 956
چیغلدی : 954
چیغیش : 955
چیقرمق : 957
چیقم : 960
چیقمه : 960
چیقه کورمك : 957
چیقی : 958
چیك : 989
چیل : 993
چیمك : 950, 1000
چین : 1000, 1001
چین جبین : 1003
چیناق : 967, 982
چینجبین : 1002
چینکل : 1002
چینم : 950, 1017
چینمتی : 1017
چینمك : 950
چیننده : 1002
چینه : 1001
چینه دار : 1002
چینی : 1003

ح

ح : 1821
حائر : 1838
حائره : 1838
حائز : 1838, 1839
حائض : 1839
حائط : 1838
حائف : 1838
حائل : 1838
حاب : 1822
حابس : 1825
حابل : 1825
حابله : 1825
حابه : 1822
حاتم : 1897
حاتمانه : 1897
حاتمی : 1898
حاج : 1826
حاجات : 1826
حاجبین : 1828
حاجت : 1827, 1828
حاجز : 1828
حاجم : 1828
حاجه : 1826
حاجی : 1827
حاجیان : 1828
حاجیانه : 1828
حاجیواد : 1828
حاد : 1830
حادث : 1833
حادثات : 1833
حادثه : 1833
حادثی : 1833
حادثیه : 1833
حادر : 1832
حاده : 1830
حاده خانه : 1830
حادی : 1831
حادی عشر : 1832
حاذر : 1920
حاذق : 1919
حاذقانه : 1919
حاذقیت : 1919
حاذله : 1921
حار : 1870
حارث : 1880
حارج : 1879
حارد : 1880
حارس : 1880
حارص : 1879, 1880
حارصه : 1879
حارق : 1878
حارقه : 1880
حازم : 1919
حاس : 1884
حاسب : 1888
حاسد : 1888
حاسدانه : 1888
حاسر : 1888
حاسم : 1888
حاسه : 1884, 1890
حاسیت : 1889
حاش لله : 1892
حاشا : 1891
حاشیر : 1893
حاشیه : 1894
حاصب : 1886
حاصد : 1886
حاصر : 1888
حاصل : 1887
حاصل کلام : 1887
حاصلات : 1887
حاصله : 1887
حاصن : 1887
حاصنه : 1887
حاصیر : 1887
حاضر : 1920
حاضر جواب : 1920
حاضر جوابی : 1920
حاضره : 1920
حاضرین : 1920
حاضنه : 1920
حاطب : 1898
حاطم : 1898
حافات : 1834
حافر : 1836
حافظ : 1834
حافظ کتب : 1835
حافظه : 1835
حافظوی : 1835
حافه : 1834
حافیاً : 1836
حاقه : 1843
حاکم : 1842
حاکمانه : 1842
حاکمه : 1842
حاکمون : 1843
حاکمیت : 1843
حاکمین : 1843
حاکی : 1841
حال : 1845
حال بو ایسه : 1847
حال حاضر : 1850
حالا : 1846
حالاً : 1848
حالات : 1847
حالبوکه : 1847
حالت : 1848
حالج : 1849
حالطه : 1854
حالف : 1850
حالق : 1850
حالکار : 1852
حالکاری : 1852
حاللی : 1854
حالی : 1849
حالیا : 1851
حالیاً : 1851
حالیله : 1851
حالیه : 1851
حامد : 1858
حامض : 1858
حامضات : 1858
حامضه : 1858
حامضی : 1858
حامضیت : 1858
حامل : 1858
حاملاً : 1858
حامله : 1858
حامی : 1858
حانس : 1866
حانط : 1867
حانوط : 1867
حانیه : 1866
حاوی : 1906
حاویه : 1906, 1908

چمان : 925
چمانه : 925
چمانی : 925
چمبر : 4426
چمچغ : 966
چمچمه : 1058
چمچه : 1031, 1043
چمدرمك : 998
چمدك : 998, 1000
چمدلك : 998
چمدمك : 998
چمرق : 1032
چمرك : 928
چمرمك : 928
چمرنمك : 928
چمره : 966
چمشمك : 1000
چمشير : 1000
چمغرغ : 966
چمغشمق : 966
چمقردمق : 967
چمقرق : 966
چمقرمق : 966
چمقشمق : 967
چمكه : 999
چمن : 926, 999
چمندر : 927
چمنزار : 927
چمنستان : 999
چمنی : 999
چمين : 927
چناجوق : 878
چنار : 928, 967
چناغ : 928
چنان : 1063
چنب : 930
چنبر : 928
چنبری : 928
چنبك : 1063
چنترمك : 1004
چنتمك : 933
چنتيان : 1004
چند : 929, 932
چندان : 929
چنداول : 879
چندلمك : 929
چندی : 929
چندين : 929
چنغشدمق : 969
چنقال : 881
چنقلمق : 967
چنقی : 970
چنكلدی : 1002
چنكلق : 881
چنگ : 930
چنگار : 930
چنگاری : 930
چنگال : 930
چنگل : 931
چنگه : 930
چنگی : 931
چنگی نامه : 932
چنه : 929
چنه باز : 930
چه : 855, 908, 911, 983
چهار : 815, 911, 992
چهارشنبه : 911
چهارم : 911
چهارمين : 911
چهان : 911
چهر : 992
چهره : 911, 992, 1061
چهره گان : 1061
چهل : 992
چهلته : 997
چهيز : 911
چو : 1053, 1061
چوال : 1065
چوب : 1053
چوبان : 1053
چوبك : 1053, 1054,
چوبه : 1053
چوبين : 1054
چوپ : 1033, 1046
چوپر : 1033
چوپره : 1033
چوپز : 1047
چوتره : 1037
چوتوق : 1037
چوخ : 1025
چوخدار : 1055
چوخلمق : 1025
چوخمق : 1025
چوخه : 1055
چورجكز : 1048
چورشمك : 948
چورك : 1048
چورلك : 1048
چورلمش : 948
چورلی : 1035
چورلی جكزلك : 948
چورمك : 1048
چورمه : 949
چورندی : 1064
چورنمك : 948
چوره : 947
چورونمك : 949
چوريك : 948
چوريم : 948
چوز : 1051
چوزكی : 1052
چوزنمك : 949
چوغ : 1023, 1054
چوغاچ : 1023
چوغاش : 1023
چوغاق : 1023
چوغان : 1023
چوغجلمق : 1023
چوغچ : 1023
چوغلدی : 1024
چوغو : 1024
چوغولتو : 1024
چوغولدشمق : 1024
چوق : 1025
چوقا : 1056
چوقار : 1056
چوقال : 1027, 1056
چوقدن : 1027
چوقدنقی : 1027
چوقر : 1056
چوقرمق : 1028
چوقشمق : 1029
چوقلا : 1028
چوقلدمق : 1027
چوقلغ : 1028
چوقلو : 1028
چوقلوق : 1028
چوقمق : 1028
چوقه : 1056
چوقوم : 1029
چوقوندور : 1056
چوك : 949
چوكاكن : 1040
چوكان : 1039
چوكدرمك : 1039
چوكرلك : 1040
چوكرمك : 1040
چوكك : 1040
چوكل : 1040, 1041
چوكلدمك : 1039
چوكلك : 1040
چوكلنمك : 949
چوكور : 1039
چوگان : 945
چوگانی : 945
چول : 1042, 1056
چولاتمق : 905
چولپه : 1030, 1058
چولپه لق : 1030
چولدشمك : 1015
چولدمك : 1015
چولده مق : 982
چولدو : 982
چولدی : 982
چولفه : 1057
چولك : 946, 947
چولمك : 1043
چوم : 1030
چومار : 1031
چوماق : 1031
چومچه : 1031, 1043
چومق : 905
چوملاز : 1044
چون : 1059, 1063
چونان : 1059
چونكل : 1045
چونكلتمك : 1045
چونكلمك : 1045
چونكم : 1063
چونكه : 1045, 1059, 1063
چونكه لك : 1045
چونكی : 1045
چونين : 1059
چويركی : 945
چويرمك : 946
چويرمه : 945
چيان : 949

چرکه لنمك : 937
چرکو : 1008
چرکین : 1008
چرگه : 937
چرگوشه : 891
چرلق : 974
چرلیق : 974
چرم : 938
چرمغز : 891
چرممك : 939
چرمنمك : 939
چرمه : 938, 939
چرناق : 975
چرناقلامق : 975
چرنده : 937
چرنق : 975
چره رمك : 921
چروش : 939
چرویش : 939
چری : 938, 939
چزکندرلك : 950
چزکندرمك : 1018
چزکنمك : 950, 1018
چزلك : 950
چزلندرمك : 1052
چزمك : 950, 1019
چسا : 1010
چسبان : 939
چسپان : 939
چسپیده : 939
چست : 1064
چستی : 1064
چسك : 1010
چسنتی : 1010
چش : 939
چشان : 940
چشت : 896
چشته : 942
چشم : 940
چشم آرو : 941
چشم بلبل : 941
چشمان : 941
چشمزن : 941
چشمك : 941, 1011
چشمه : 941
چشن : 941
چشنجی باشی : 942
چشنده : 940
چشنی : 941
چشنیار : 942
چشیده : 940
چغ : 952
چغاله : 910
چغانه : 910
چغانه باز : 910
چغد : 955
چغدلنمق : 955
چغرشدرمق : 956
چغرشمق : 956
چغرلمق : 956
چغشاغلو : 956
چغشاغو : 956
چغشاغی : 956
چغشتی : 955
چغشدمق : 956
چغشغی : 956
چغلانق : 853
چغلك : 853
چغنم : 854, 955
چغه : 851
چغو : 855, 956
چغیت : 955
چفت : 986
چفت لندرمك : 988
چفتخانه : 988
چفته : 987
چق : 857, 957, 1026
چقچقه : 858
چقرامق : 1028
چقرجق : 962
چقرشمق : 962, 1028
چقرینلمق : 957
چقرینمق : 957
چقسمق : 962
چقش : 959
چقشاغی : 962
چقشر : 862
چقشغی : 962
چقشمق : 960
چقشور : 863
چقلداق : 859
چقلدراق : 859
چقمر : 1028
چقمق : 861
چقمقلی : 862
چقنشمق : 1028
چقه طورمق : 958
چقه وارمق : 958
چقورجقلی : 1056
چقیلدق : 859
چکاچاك : 912
چکان : 912
چکچاك : 912
چکدرمه : 912
چکدره : 912
چکدرو : 912
چکدری : 912
چکر : 990, 992
چکراغو : 969
چکرامق : 969
چکرتمك : 1003
چکرتی : 1003
چکردك : 916, 990
چکردمق : 969
چکردی : 969
چکرغی : 969
چکرك : 913
چکرکه : 916, 920
چکرمق : 969
چکرندرمك : 1003
چکرنمك : 991
چکره : 919, 991
چکزندرمك : 911
چکزنمك : 911
چکسو : 1041
چکش : 917
چکشك : 917
چکشمك : 917
چکقرداق : 969
چکل : 989
چکلنمك : 991
چکلك : 1040
چکلمك : 915, 932, 991
چکلنك : 921
چکلنمك : 918
چکله : 918
چکم : 915
چکمك : 918
چکمه : 918
چکن : 989, 990
چکندر : 1062
چکنك : 991
چکنم : 991
چکنمك : 916
چکه : 930, 931
چکوچ : 920
چکوردك : 920
چکوك : 914, 920
چکی : 914
چکیده : 914
چل : 993
چلاو : 993
چلبر : 963
چلبق : 963
چلبقلق : 963
چلبور : 963
چلبی : 921
چلپ : 864, 921
چاپق : 965
چلتار : 1058
چلترق : 875
چلتوك : 925
چلدردی : 964
چلدرمق : 963
چلرته : 922
چلرمك : 921
چلش : 870
چلشترمك : 923
چلققه : 871
چلقوا : 965
چلقی : 872
چلم : 869
چلمك : 995
چلمه : 924
چلنمق : 869
چله : 994, 996
چله خانه : 994
چله ك : 995
چله کش : 995
چلوق : 875
چلیپا : 923
چلیجی : 868
چلیه : 923
چم : 925, 997
چم چمه : 998
چماپور : 925
چماچم : 1058
چماره : 966, 1058
چماق : 1031

چاغلاك : 853
چاغلغان : 853
چاغلك : 853
چاغلكلق : 853
چاغلو : 853
چاغنامق : 854
چاغنشمق : 854
چاغه : 851
چاغيرو : 853
چاق : 857
چاقر : 860
چاقردى : 860
چاقشدرمق : 861
چاقشورلى : 863
چاقل : 858
چاقلداق : 859
چاقمق : 861
چاقول : 863
چاقيرجى باشى : 860
چاقيشمق : 860
چاك : 857
چاكا چاك : 857
چاكدار : 858
چاكر : 858
چاكرانه : 858
چاكرى : 858
چاكوچ : 863
چاكوركه : 920
چاكوشمك : 920
چاكيده : 861
چالاجه : 863
چالاك : 864
چالاكى : 864
چالبوس : 865
چالياغق : 874
چالجى : 868
چالدرمق : 865
چالش : 870
چالغين : 867
چالق : 868
چالقسى : 869
چالقلنمق : 869, 871
چالقنمق : 871
چالك : 870
چاللشق : 870
چالمق : 873
چالمه : 872
چالنمق : 869
چاليق : 868
چالينمق : 869
چام : 875
چامچاق : 876
چامش : 876
چامشلق : 876
چامشلنمق : 876
چامه : 876
چاموش : 878
چامين : 876
چانغو : 881
چانه : 880
چاه : 855
چاو : 760, 903
چاور : 904
چاوش : 906
چاوغن : 904
چاوقن : 904
چاولم : 905
چاولنمق : 905
چاوله : 904
چاولوم : 905
چاولى : 905
چاومق : 905
چاووش : 906
چاووشان : 906
چاى : 847
چايخانه : 907
چابناق : 908
چاينقلمق : 908
چباق : 847
چبالغن : 847
چبالق : 847
چبالق لنمق : 847
چبش : 909
چبك : 983
چپ : 933, 971
چپ چوره : 933
چپ و راست : 886
چپار : 883
چپارز : 884
چپارزلق : 884
چپارزلنمق : 884
چپاق : 883
چپاكين : 933
چپت : 885
چپترمق : 887
چپچاپ : 933
چپچاق : 884
چپدرمق : 884
چپر : 934
چپراست : 883, 884
چپردك : 935
چپردكلك : 934
چپردكلنمك : 934
چپرشمق : 886
چپرشيك : 935
چپرشيكلك : 935
چپغين : 884
چپقون : 885
چپقين : 885
چپكلشمك : 933
چپل : 933, 934, 1005
چپن : 934
چپندرمق : 884
چپوردكلك : 935
چتال : 897
چتر : 944
چترغو : 981
چتريق : 981
چتلاغوچ : 901
چتلاقوچ : 901
چتلاموق : 901
چتلجه : 898
چتلغو : 979
چتلغى : 979
چتلقو : 979
چتلو : 902
چتمه : 902
چتو : 944
چتوك : 943, 944
چتيمك : 1013
چتين : 943
چتينلك : 944
چتينلنمك : 943
چتينمك : 1013
چچ : 909
چجك : 910
چخ : 911
چخرمق : 956
چخشاغو : 956
چخشمق : 856
چخشور : 856
چخشير : 856
چخمق : 956
چدك : 910
چدوك : 910
چرا : 935, 972, 1006
چراغ : 935, 936, 972, 1006
چراغان : 936
چراق : 972
چراقبه : 973
چراقچى : 973
چراقمن : 973
چراقمه : 973
چراكسه : 936
چرام : 936
چرامين : 936
چرب : 782, 936
چربه : 936
چربى : 936
چربيش : 936
چرپچى : 976
چرپمق : 894, 977
چرپى : 975
چرت : 939
چرتك : 1009
چرتليق : 977
چرتى بوغه : 977
چرخ : 889
چرخ فلك : 891
چرخه : 890
چرخه جى : 890
چرخه جى باشى : 890
چرخه لشمق : 890
چرخه لنمق : 890
چرخى : 890
چرده : 937
چررشمك : 937
چررمك : 937
چرس : 937
چرس لنمك : 937
چرغپا : 1006
چرغد : 973
چرقدى : 974
چرقه جلق : 891
چرك : 1007, 1008
چركاب : 1008
چركچى : 937
چركنسيمك : 1008
چركه : 937, 938

جورايتمك : 786
جورب : 786
جورجنه : 838
جورجنى : 838
جوره : 838
جوز : 786
جوزا : 786
جوزاك : 786
جوزى : 786
جوزيه : 787
جوژه : 840
جوس : 786
جوسق : 786
جوسك : 786
جوش : 838
جوشاك : 838
جوشان : 838
جوشانى : 838
جوشش : 838
جوشن : 786, 838
جوشيدگى : 838
جوشيده : 838
جوشير : 786, 838
جوشيره : 838
جوع : 834
جوعًا : 784, 834
جوغ : 834
جوف : 785
جوفى : 785
جوق : 761
جوقه : 835
جوكلتمك : 833
جوگان : 785
جول : 835
جولان : 785, 786
جولاڭق : 761
جولاه : 835
جولاهك : 835
جولخ : 835
جولخى : 835
جولدشمك : 826
جولدمك : 826
جولدى : 805
جولك : 786
جولمبدق : 829
جومرد : 786
جومردلك : 786
جومره : 837
جومق : 761
جونبلق : 837
جونجوقمق : 837
جونك : 833
جونكلتمك : 833
جوهر : 785
جوهره : 785
جوهرى : 785
جوهرين : 785
جوهريه : 785
جوهريون : 785
جووابات : 784
جوى : 786, 834, 839
جويا : 839
جويان : 839
جويبار : 839
جويچك : 839
جويچه : 839
جويره : 844
جوين : 786
جويندگى : 839
جوينده : 839
جوينه : 786
جياد : 827
جيادت : 827
جياع : 827
جيب : 787
جيبا : 809
جيبى : 787
جيجى : 811
جيد : 787, 812
جيدا : 787
جيده : 787
جيدوس : 812
جير : 823
جيران : 787, 823
جيرت : 823
جيره : 780, 823
جيش : 787
جيف : 827
جيل : 787, 816
جيلمق : 763
جيناق : 807
جيواد : 787
جيوب : 844
جيود : 844
جيوش : 844
جيوه : 826

چ

چا : 847
چائيه : 856
چابوك : 848
چابوكى : 848
چاپار : 883
چاپارخانه : 884
چاپشمق : 887
چاپك : 887
چاپلمق : 884
چاپلوس : 885
چاپمق : 886
چاپه دوشمك : 882
چاپوق : 887
چاپول چاپل : 887
چاپينمق : 884
چاتاشمق : 898
چاتلاڭق : 902
چاتلايق : 902
چاتلتى : 899
چاتلدو : 899
چاتلدى : 899
چاتمق : 902
چاتمه : 902
چاچ : 848, 909
چاچله : 849
چاچى : 849
چاخ : 855
چاخشدمق : 856
چاخشير : 856
چاخمق : 856
چادر : 849
چادرى : 849
چار : 888
چارامين : 889
چارپا : 892
چارپاره : 874, 892
چارچوبه : 888, 936
چارخاجى : 890
چارخاجى : 889
چارسو : 894, 895
چارشب : 894, 895
چارشنبه : 895
چارضرب : 889, 896
چارطاق : 889
چارغ : 895
چارقد : 889
چارقه جى : 891
چارگاه : 889
چارگوشه : 889
چارم : 896
چارمق : 892
چارميخ : 891
چارمين : 896
چارناچار : 892
چاره : 888, 889
چاروب : 895
چاروبى : 895
چاروكش : 895
چاريار : 896
چارياری : 896
چاريك : 896
چاسار : 896
چاش : 896
چاشت : 897
چاشنى : 897
چاشوتلمق : 897
چاغ : 851
چاغ سير : 855
چاغر : 852
چاغردمق : 853
چاغرشدرمق : 855
چاغرغان : 852
چاغرغن : 852
چاغرمق : 853
چاغز : 855
چاغشتى : 853
چاغشدى : 853
چاغشر : 855
چاغشق : 855
چاغل : 852

جمل : 773, 841
جملةً : 842
جمله : 841
جملوزرق : 837
جملیه : 773
جمن : 773
جمهور : 836, 841
جمهوری : 837
جمهوریت : 837
جمهوریتپرور : 837
جمهوریه : 837
جموح : 837, 842
جمود : 842
جمودیه : 842
جموع : 837
جمیز : 841
جمیع : 774
جمیعًا : 774
جمیعه : 774
جمیل : 774
جمیلات : 774
جمیله : 774
جن : 819
جنائب : 775
جنائی : 820
جنائیت : 820
جناب : 775, 842
جنابت : 775
جنابه : 842
جنات : 777
جناح : 775, 842
جناحین : 775
جنار : 842
جنازه : 775, 820
جناس : 820
جنان : 775, 777, 820
جنایات : 820
جنایب : 775
جنایت : 820
جنب : 775, 776, 843
جنبان : 842
جنبانی : 842
جنبده : 842
جنبذ : 842
جنبس : 798
جنبسته : 820
جنبش : 842
جنبی : 775
جنبیده : 842
جنبیه : 773, 775
جنت : 777, 822
جنت آباد : 777
جنتیانیه : 777
جنح : 842
جنحا : 842
جنحادار : 842
جند : 842
جندال : 775
جندر : 775
جندرمك : 821
جندره : 775
جندره خانه : 775
جندل : 775
جندلیه : 775
جندی : 842
جندیانه : 842
جنس : 822
جنستان : 822
جنسی : 822
جنسیت : 823
جنسین : 822
جنقای : 799
جنقی : 799
جنکار : 776
جنکاری : 776
جنکل : 821
جنکنامه : 777
جنگ : 776
جنگ جو : 776
جنگاور : 776
جنگاوران : 776
جنگاورانه : 776
جنگاوری : 776
جنگل : 776, 821
جنگلستان : 776
جنگنامه : 776
جنگی : 776
جنگیز : 776
جنگیلك : 776
جنه : 843
جنوب : 777
جنوبًا : 777
جنوبی : 777
جنود : 843
جنون : 843
جنی : 822
جنیبت : 776
جنیبه : 776
جنین : 776
جنبور : 776
جهابیذه : 768
جهات : 815
جهاد : 814, 815
جهادی : 814
جهار : 815
جهارًا : 815
جهارت : 768
جهاز : 768, 815
جهال : 840
جهالت : 768
جهام : 768
جهامت : 768
جهان : 768, 814, 840
جهان آرایی : 815
جهان نما : 815
جهانشمول : 815
جهانگیر : 815
جهانگیرانه : 815
جهانی : 815
جهانیان : 815
جهت : 815
جهتین : 816
جهجهه : 768
جهد : 768, 769
جهدایتمك : 768
جهر : 769
جهرا : 840
جهرًا : 769
جهرةً : 769
جهره : 769
جهری : 769
جهز : 769
جهش : 769
جهشان : 769
جهشت : 769
جهل : 769
جهلاء : 840
جهله : 768
جهنده : 768
جهنم : 768
جهنمی : 769
جهنمیون : 769
جهود : 835
جهول : 769
جهولانه : 769
جهوم : 769
جهیر : 769
جهیز : 769
جو : 783, 834, 839
جوائب : 784
جوائز : 784
جواب : 783, 784, 838
جوابن : 784
جوابنامه : 784
جوابی : 784
جواد : 784, 785
جوار : 786, 826
جوارح : 785
جواری : 785, 826
جواریت : 826
جواز : 785
جواسیس : 785
جوال : 786, 844
جوالی : 784
جوامد : 784
جوامع : 784
جوامیس : 784
جوان : 784, 825, 844
جوانان : 784, 825
جوانانه : 825
جوانب : 784
جوانح : 784
جوانمرد : 825, 826
جوانمردان : 826
جوانمردانه : 826
جوانمردی : 826
جوانی : 784, 825, 844
جواهر : 784
جواهری : 784
جوجه : 834
جوجور : 826
جوجوك : 839
جود : 834
جودت : 785
جودر : 785
جور : 786
جورا : 838

جمیت : 825
جسور : 783, 844
جسورانه : 783
جسوع : 844
جسوم : 844
جسیم : 783, 844
جسیمات : 844
جسیمه : 783, 844
جش : 783
جشاع : 844
جشن : 783
جص : 759
جصاص : 760
جضام : 834, 840
جعادت : 737
جعاله : 809
جعبه : 738
جعبوب : 834
جعبوس : 834
جعد : 739
جعفر : 740
جعفری : 740
جعفریه : 740
جعل : 744, 835
جعلی : 745
جعلیات : 745
جعلیت : 745
جعلیه : 745
جغا : 792
جغال : 792
جغالنمق : 792
جغانلق : 792
جغد : 835
جغلمق : 741
جغله : 851
جف : 840
جف القلم : 768
جفا : 767
جفاء : 840
جفاءً : 840
جفار : 768, 812
جفاست : 768
جفاف : 768, 840
جفاکار : 768
جفاکش : 768
جفال : 840
جفت : 813, 840
جفت لندرموك : 988
جفتمز : 840
جفتلنمك : 840, 988
جفته : 840
جفجاف : 768
جفر : 768, 812
جفره : 840
جفری : 768, 812
جفریات : 768, 813
جفن : 768
جفه : 768, 812
جفو : 768
جفوت : 768
جفوه : 768
جفیف : 768
جکزنك : 768
جکی : 770
جگر : 813
جگرپاره : 814
جل : 770, 840
جل آور : 840
جلاء : 770, 816
جلائل : 770
جلاب : 770, 840, 841
جلابه : 771
جلابیب : 770
جلاجل : 770
جلاد : 772
جلادت : 770
جلاده : 772
جلادی : 772
جلاذی : 840
جلاس : 816, 841
جلاسن : 744, 794
جلاسه : 772
جلاسون : 794
جلاسین : 744
جلافت : 770
جلال : 770
جلالت : 770
جلالتلو : 770
جلالی : 770
جلالیانه : 770
جلانگر : 816
جلاه : 841
جلاهك : 840
جلاو : 794
جلایی : 772
جلب : 770, 771, 772
جلب ایتمك : 770
جلباب : 816
جلبان : 795, 816, 835
جلبکش : 771
جلبنامه : 772
جلبند : 816
جلبه : 770, 771, 841
جلبو : 771
جلبوب : 771
جلبیز : 771
جلجل : 841
جلجلان : 841
جلجله : 771, 841
جلد : 771, 817
جلدبند : 816
جلده : 771
جلدی : 817
جلدیه : 817
جلساء : 841
جلسات : 771
جلسه : 772
جلغی : 795
جلف : 817
جلق : 745, 796
جلقی : 796
جللغو : 796
جلمد : 772, 841
جلمود : 841
جلنار : 841
جلنجبین : 771
جله : 772, 817, 841
جلو : 772
جلوت : 772
جلوتیه : 772
جلود : 841
جلوس : 841
جلوسی : 841
جلوسیه : 841
جلوه : 772, 818
جلی : 771
جلبات : 771
جلیب : 771
جلید : 771
جلیده : 841
جلیس : 771
جلیل : 771
جلیله : 771
جلیه : 771
جم : 772
جماح : 773, 818
جماد : 773
جمادات : 773
جماده : 841
جمادی : 773, 841
جمادیت : 773
جمادی الآخر : 773
جمادی الاول : 773
جمار : 818
جماش : 774
جماع : 818, 842
جماعات : 773
جماعت : 772
جمال : 773, 774, 818, 842
جمالی : 773
جمان : 841
جمانه : 841
جماهر : 773
جمبش : 841
جمجمه : 773, 819, 841
جمد : 773, 841
جمدر : 773
جمدمك : 819
جمدی : 773
جمدیلمك : 819
جمرات : 773
جمره : 774
جمرویه : 774
جمری : 819
جمع : 772
جمع المك : 773
جمع المه : 773
جمعًا : 773
جمعات : 836, 837
جمعانیه : 773
جمعه : 836
جمعی : 774
جمعیات : 774
جمعیت : 774
جمعیلندرمك : 774
جمعیلنمك : 774

جذاذات : 845
جذاذه : 845
جذام : 845
جذامخانه : 845
جذر : 788, 789
جذری : 789
جذریه : 789
جذع : 787, 827
جذلان : 788
جذوب : 789
جذور : 845
جذیر : 845
جذیره : 845
جذیروی : 845
جذیع : 788
جر : 757, 779
جرئ : 781
جرائد : 779
جرائم : 779, 780
جراب : 779
جرابه : 779
جرأت : 843
جرأتکار : 843
جرأتکارانه : 843
جرأتیاب : 843
جراثیم : 779
جراح : 782
جراح بشی : 782
جراح خانه : 782
جراح نامه : 782
جراحات : 823
جراحت : 779, 823
جراحی : 782
جراحین : 782
جراحیه : 782
جراخور : 779
جراد : 779
جرار : 782
جراره : 782
جراز : 843
جرازت : 780
جراسون : 757
جران : 823
جرایت : 780
جرایه : 780, 823
جرب : 780, 781
جربان : 780
جربزه : 780
جربی : 780
جربیت : 780
جربیة : 780
جربیه : 780
جرة : 782
جرّة : 757
جرثومه : 844
جرجر : 757, 780, 800, 888
جرجرة : 757
جرح : 781, 843
جرحات : 779
جرحه : 781, 843
جرد : 780, 781, 843
جردا : 780
جردان : 780
جرده : 780, 781, 838, 843
جرذ : 843
جرذون : 889
جرز : 781, 782, 844
جرس : 780, 824
جرسام : 824
جرسیه : 780
جرش : 782
جرشفت : 782
جرع : 779
جرعه : 843
جرغت : 800
جرغند : 781
جرف : 843, 844
جرگه : 781
جرل : 757
جرلو : 759
جرم : 780, 781, 823, 824, 843, 844
جرم مشهود : 844
جرمان : 824
جرمانه : 843
جرمزه : 782
جرمناك : 843
جرمه : 780, 781
جرن : 780, 781, 1059
جرنگ : 780
جره : 780, 782, 844
جرّه : 888
جرو : 782
جروب : 844
جروح : 844
جروز : 782
جروف : 844
جرون : 844
جری : 781, 782
جریا : 824
جریال : 824
جریاله : 824
جریان : 780
جریب : 781
جریح : 781
جریحه : 781
جریده : 781
جریره : 781
جریس : 824
جریم : 781
جریمه : 781
جریه : 824
جز : 787
جزء : 844
جزءتام : 845
جزءخوان : 845
جزئی : 845
جزئیات : 845
جزئیت : 845
جزئیه : 845
جزاء : 787
جزاءً : 788
جزائر : 788
جزائی : 788
جزار : 789
جزارت : 827
جزاع : 787
جزاف : 789, 845
جزافًا : 845
جزال : 827
جزالت : 788
جزب : 788, 789
جزب ایتمك : 788
جزبات : 788
جزبند : 845
جزبندی : 845
جزبه : 401
جزبه : 788
جزبیه : 788
جزدان : 845
جزره : 789
جزریه : 788
جزع : 787
جزعه : 787
جزفه : 828
جزکنمك : 788, 828
جزگنمك : 788
جزل : 788
جزلدو : 808
جزلندرمق : 809
جزم : 788, 828
جزمًا : 789
جزمازج : 789
جزمی : 789
جزمیر : 828
جزن : 828
جزوع : 789
جزوه : 789
جزوی : 845
جزی : 828
جزیره : 788
جزیل : 788
جزیه : 828
جس : 782
جساد : 824, 844
جسارت : 782
جساس : 783
جساست : 783
جساسه : 783
جسام : 844
جسامت : 782
جست : 760, 783, 844
جستان : 783
جستلتمك : 844
جستن : 783
جسته : 783
جسته لمك : 844
جسد : 783
جسر : 825
جسرین : 825
جسك : 783
جسم : 824, 825
جسمًا : 825
جسمان : 844
جسمانی : 825
جسمانیت : 825
جسمانیه : 825
جسمی : 825

جامکیه : 747
جامه : 747, 836
جامه خاب : 747
جامه خانه : 747
جامه دار : 747
جامه دان : 747
جامه دوز : 747
جامه شوی : 747
جامه کان : 747
جامه گاه : 747
جامه گی : 747
جاموس : 749
جان : 749, 753
جان آفرین : 753
جان آور : 753
جان باز : 753
جان بخش : 753
جان پرور : 756
جان ربا : 756
جاذا : 753
جاذان : 753
جانانه : 753
جانب : 754, 755
جاذباز : 753
جاذبازانه : 753
جاذبازخانه : 753
جانبازی : 746, 753
جانبدار : 754
جانبها : 753
جانبی : 754
جانبین : 754
جانجق : 753
جانح : 754
جانخه : 754
جاندار : 753
جاندارو : 753
جاندانه : 753
جاندرازی : 753

جانسپار : 756
جانسپارانه : 756
جانسپاری : 756
جانغردی : 754
جانفزا : 754
جانقردی : 755
جانقی : 755
جانه : 753
جانی : 754
جانیانه : 755
جانیه : 754, 755
جاه : 742
جاهد : 742
جاهدیه : 742
جاهض : 742
جاهل : 742
جاهلانه : 742
جاهلی : 742
جاهلیت : 742
جاهلیه : 742
جاهه : 742
جاهی : 742
جاهیًا : 742
جاهیه : 742
جاو : 760
جاود : 761
جاودان : 761
جاودانه : 761
جاودانی : 761
جاورس : 760
جاورسی : 760
جاولو : 761
جاولی : 761
جاومق : 761, 905
جاوی : 760
جاوید : 761
جاویدان : 761
جاویدانه : 761

جاویدانی : 761
جای : 737, 762
جایر : 763
جایع : 763
جایگاه : 762, 763
جایگیر : 762
جب : 839
جبا : 738
جباب : 810
جبابره : 764
جباج : 765
جبار : 765
جبارانه : 765
جباره : 810
جباری : 765
جبال : 810
جبالق : 738
جبالی : 810
جبان : 764, 765
جبانت : 765
جبانه : 765
جباه : 810
جباوت : 810
جبایات : 810
جبایت : 810
جبب : 839
جبت : 811
جبر : 765, 766
جبر اینمك : 766
جبرًا : 766
جبرائیل : 766
جبراولنمق : 766
جبرنفس : 766
جبروت : 765
جبری : 765, 766
جبریل : 811
جبریه : 765, 766
جبس : 811

جبل : 765, 766
جبلت : 810
جبلستان : 765
جبلی : 765, 810
جبلیت : 811
جبلیه : 765
جبن : 839
جبنان : 766
جبنی : 839
جبه : 839
جبه خانه : 765
جبه لو : 765
جبهه : 765
جبهه سای : 765
جبیره : 766
جبین : 766, 811
جبینسای : 766
جثال : 844
جثاله : 844
جثام : 844
جثث : 844
جثه : 844
جثه دار : 844
جج : 766
جحیم : 767
جحال : 840
جحد : 742
جحود : 769, 816, 840
جحودانه : 769
جحودك : 840
جحوف : 743
جد : 767, 783, 812
جد به جد : 783
جدا : 767, 840
جدًا : 812
جدًا : 767
جدائی : 840

جدات : 767, 840
جدار : 812
جداگانه : 840
جدال : 812
جدانی : 767
جدانیت : 767
جداو : 791
جداول : 767
جداوی : 767
جدایی : 840
جدب : 767
جدث : 767
جدر : 840
جدراء : 840
جدران : 840
جدره : 767
جدری : 767, 840
جدع : 767
جدگاره : 767
جدل : 767
جدلگاه : 767
جدلی : 767
جدنه : 767
جده : 767, 840
جدوا : 767
جدوار : 767
جدواری : 767
جدود : 840
جدول : 767, 783
جدی : 767, 812, 840
جدیات : 812
جدیت : 812
جدید : 767
جدیدان : 767
جدیده : 767
جدیدین : 767
جدیر : 767
جذاب : 789

ثرم : 4154
ثروب : 4395
ثری : 4150
ثریا : 4389
ثرید : 4158
ثعابیب : 4107
ثعابین : 4107
ثعالب : 3992
ثعالیل : 4107
ثعلب : 4038
ثغر : 4011
ثغور : 4370
ثفل : 4119, 4369
ثفلیه : 4369
ثفن : 4117
ثقاب : 4349
ثقات : 4234
ثقب : 4028, 4349
ثقبه : 4349
ثقل : 4198
ثقلاء : 4349, 4371
ثقلان : 4026
ثقلت : 4199
ثقلین : 4026
ثقه : 4234
ثقوب : 4349, 4372
ثقیبه : 4349
ثقیل : 4031
ثلاث : 4130
ثلاثاء : 4373
ثلاثه : 4130
ثلاثون : 4130
ثلاثی : 4373
ثلاثین : 4130
ثلث : 4376
ثلثاء : 4373
ثلثان : 4376
ثلثی : 4376
ثلثین : 4376
ثلج : 4131
ثلم : 4132
ثلمه : 4134, 4375
ثله : 4134, 4374
ثلوج : 4375
ثمار : 4136
ثمان : 4136
ثمانون : 4136
ثمانین : 4136
ثمانیه : 4136
ثمر : 4138
ثمرات : 4138
ثمن : 4828
ثمن : 4137, 4379
ثمه : 4377
ثمیر : 4139
ثمیره : 4377
ثمین : 4139
ثمینه : 4139
ثناء : 4141
ثنائی : 4141, 4379
ثنائیه : 4141, 4379
ثنوی : 4143
ثنویت : 4144
ثنویه : 4144
ثنیه : 4145
ثواب : 4177
ثوانی : 4173
ثوب : 4173
ثوبان : 4174
ثوران : 4174
ثوم : 4353
ثیاب : 4269
ثیابی : 4269

ج

ج : 818
جا : 737
جائبه : 743
جائر : 743
جائز : 743, 763
جائزات : 743
جائزه : 743, 763
جائفه : 743
جائل : 743
جائله : 743
جاب : 738
جأب : 764
جابت : 738
جابر : 738
جابلسا : 739
جابلقا : 739
جابلوس : 738
جابلوسانه : 738
جابلوسی : 738
جابه : 738
جأبه : 765
جابی : 738
جابیه : 738
جاثلیق : 759
جاثم : 759
جاثوم : 760
جاجیم : 739
جاحد : 742
جاحظ : 742
جاحود : 743
جاحودانه : 743
جاحیم : 742
جاحیمی : 742
جاخسوك : 742
جاد : 739, 742
جادب : 740
جادس : 740
جادسه : 740
جادل : 740
جاده : 739
جادو : 739, 740
جادووانه : 740
جادووی : 740
جادویی : 740
جادی : 740
جادیبه : 740
جاذب : 764
جاذبه : 764
جاذبه دار : 764
جاذو : 764
جاذون : 757
جار : 757
جارالله : 759
جارّة : 757
جارح : 758
جارحه : 758
جارحین : 758
جارس : 758
جارشب : 759
جارلدشمق : 758
جارم : 758
جارمه : 758
جاره : 757
جارو : 759
جاروب : 759
جاروب زن : 759
جاروب کش : 759
جاری : 758, 780
جاریه : 758
جازبه : 764
جازحوت : 763
جازلنمق : 763
جازی : 763
جاسر : 759
جاسوس : 760
جاسوسی : 760
جاشر : 760
جاعل : 743
جاغ : 741
جاغر : 740
جاغشدی : 741
جاف جاف : 740
جافی : 740
جال : 744
جالب : 745
جالس : 745
جالش : 745
جالع : 745
جالف : 745
جالفه : 745
جاله : 744
جالی : 744, 745
جالیز : 745
جام : 745
جام خانه : 748
جامح : 748
جامد : 748
جامدان : 746
جامده : 748
جامز : 774
جامشاق : 748
جامشلنمق : 748
جامع : 748
جامعیت : 748
جامغول : 747

توكيد : 4787
توكير : 4787
توكيرات : 4787
توكيل : 4787
تولا : 4784, 4854
تولد : 4784, 4785
تولدات : 4784
تولع : 4784
تولغق : 4905
تولغه : 4881, 4905, 4928
تولق : 4906
تولقه : 4905, 4928
تولقوق : 4905
تولك : 4887, 4936
توله : 4785
توله مك : 4936
تولهات : 4785
تولو : 4937
تولورك : 4937
تولوق : 4856
تولول : 4785
تولولات : 4785
تولومپته : 4907
تولى : 4784
توليات : 4784
توليت : 4788
توليد : 4787, 4788
توليدات : 4787
توليه : 4787, 4788
تومان : 4907, 4908
تومجه : 4938
تومك : 4940
تومل : 4939
تومن : 4939
تومنات : 4939
تون : 4909, 4941
تونى : 4910
توهل : 4784
توهم : 4784
توهمات : 4784
توهيم : 4786
توهيمات : 4786
توهين : 4786
توهينات : 4786
توى : 4900
توى : 4643, 4882, 4928, 4952
توى جق : 4643
تويج : 4952
تويجات : 4952
تويجى : 4952
تويز : 4787
تويغون : 4882
تويقه : 4882
تويل : 4785
تويلات : 4785
تويوق : 4929
تويل : 4789
تويلات : 4789
تى : 4820
تيار : 4791
تيب : 4820
تيبس : 4790
تيبسات : 4790
تيبيس : 4790
تيج : 4821
تيجان : 4821
تيجانى : 4821
تيجانيه : 4821
تيح : 4532, 4657, 4684, 4800
تير : 4832
تيراژه : 4832
تيركش : 4835
تيرگر : 4834
تيرگران : 4834
تيرگرى : 4834
تيرگى : 4833
تيره : 4833
تيريز : 4835
تيز : 4841, 4842
تيزاب : 2589
تيزاب : 4842
تيزجك : 4842
تيزده : 4842
تيزلنمك : 4842
تيزنا : 4843
تيزه زاده : 4791
تيزى : 4842
تيس : 4791
تيسر : 4790
تيسرات : 4790
تيسه : 4841
تيسير : 4791
تيسيرات : 4791
تيشه : 4837
تيغ : 4799, 4823
تيغاله : 4799
تيقظ : 4789
تيقظات : 4790
تيقون : 4789
تيقونات : 4789
تيقيظ : 4791
تيقين : 4791
تيقينات : 4791
تيلاق : 4652
تيمار : 4805, 4828
تيمارخانه : 4805, 4828
تيمارلامق : 4805
تيمج : 4828
تيمم : 4790
تيممات : 4790
تيمن : 4790
تيمناً : 4790
تيمنات : 4790
تيمور : 1144, 4829
تيميم : 4791
تيمين : 4791
تين : 4790, 4829, 4841
تينوس : 4806
تيه : 4823
تيهو : 4824
تيوس : 4954
تيون : 4791
تييس : 4841

ث

ث : 3991, 4107
ثؤلول : 4375
ثاء : 3991
ثائب : 4024
ثابت : 3996
ثابتات : 3997
ثابتقدم : 3997
ثابته : 3997
ثار : 4070
ثافل : 4008
ثالث : 4042
ثالثاً : 4042
ثالثات : 4042
ثالثه : 4042
ثالوس : 4047
ثامر : 4051
ثامن : 4051
ثامناً : 4051
ثانوى : 4059
ثانويه : 4059
ثانى : 4061
ثانياً : 4061
ثانيه : 4061
ثبات : 4108
ثباتكار : 4108
ثباتكاران : 4108
ثباتكارانه : 4108
ثباتكارى : 4108
ثباتى : 4108
ثبت : 4110
ثبوت : 4367
ثبوتى : 4368
ثبور : 4367
ثبيت : 4110
ثتاع : 4401
ثج : 4111
ثجاج : 4111
ثجير : 4112
ثخان : 4234
ثخين : 4020
ثخينه : 4020
ثدا : 4115
ثدايا : 4115
ثدغ : 4116
ثدن : 4116
ثدى : 4116, 4229
ثديه : 4116
ثرائد : 4151
ثرب : 1109
ثرد : 4154

توانا : 4782, 4952
توانی : 4782
توبه : 4783, 4893
توبه کار : 4894
توبیخ : 4783
توبیخاً : 4783
توبیخات : 4783
توپلاق : 4866
توت : 1311, 4919
توتر : 4785
توترق : 4924
توتزدرمك : 4952
توتزمك : 4952
توتمك : 4950
توتورق : 4927
توتیا : 4921, 4927
توتید : 4789
توتیر : 4789
توتیه : 4921
توثب : 4785
توثد : 4785
توثق : 4785
توثیق : 4788
توج : 4901
توجد : 4784
توجع : 4784
توجعات : 4784
توجه : 4784
توجهات : 4784
توجیب : 4783
توجیه : 4783
توجیهات : 4783
توچ : 4901
توحد : 4781
توحش : 4781
توحید : 4786
توحیداً : 4786
توحیدات : 4786
توحیدخانه : 4786
توحیش : 4786
توحیشات : 4786
توخاج : 4846
توخدمق : 4847
توخمه : 4847
تود : 1311, 4643
تودد : 4784
توده : 4901
تودیع : 4783
تودیعاً : 4784
تودیعات : 4784
تور : 4874
تورات : 4788
توراج : 4911
تورث : 4785
تورد : 4785
توردمك : 4945
تورط : 4785
تورع : 4785
تورق : 4785
تورقات : 4785
تورك : 4785, 4945
تورك تاز : 4947
تورك تازی : 4947
تورك جوش : 4946
تورك کاری : 4946
تورکان : 4946
تورکانی : 4946
تورکستان : 4946
تورکمان : 4947
تورکمانی : 4947
تورکی : 4947
تورکیات : 4946
تورکیه : 4946
تورلق : 4876
تورم : 4785
تورمطای : 4917
تورمك : 4944
توره : 4890, 4944
توروان : 4918
توریث : 4788
توریخ : 4788
توریخات : 4788
توریق : 4788
توریقات : 4788
توریم : 4788
توریه : 4788
توز : 4884, 4894
توزاقلنمق : 4884
توزع : 4785
توزعی : 4786
توزلورق : 4885
توزمق : 4885
توزمك : 4955
توزندی : 4885
توزیع : 4789
توزیعات : 4789
توزیعی : 4789
توزین : 4789
توست : 4642
توستات : 4642
توسخ : 4785
توسع : 4785
توسعاً : 4785
توسعات : 4785
توسکردمك : 4949
توسکرمك : 4949
توسل : 4785
توسلاً : 4785
توسلات : 4785
توسن : 4788, 4918
توسنلق : 4880
توسون : 4880
توسیح : 4788
توسید : 4788
توسیط : 4646
توسیطات : 4646
توسیع : 4788
توسیعات : 4788
توسیم : 4788
توسیمات : 4788
توش : 1333, 4949
توشح : 4785
توشحات : 4785
توشدان : 4919
توشك : 4893
توشه : 4919
توشیح : 4789
توشیحات : 4789
توشیع : 4789
توشیم : 4789
توشیمات : 4789
توصب : 4642
توصل : 4782
توصی : 4782
توصیف : 4646
توصیفات : 4646
توصیفی : 4646
توصیفیه : 4646
توصیل : 4646
توصیه : 4646
توصیه نامه : 4646
توضح : 4643, 4783
توضع : 4783
توضوء : 4643
توضیح : 4649
توضیحاً : 4649
توضیحات : 4649
توطئه : 4648
توطن : 4643
توطین : 4648
توعید : 4786
توعیدات : 4786
توغ : 4902
توغا : 4531, 4643, 4844, 4881, 4882
توغل : 4781
توغلات : 4781
توغلغه : 4904
توغلیغه : 4903
توغولقه : 4904
توف : 4901
توفق : 4781
توفو : 4784
توفیر : 4786
توفیق : 4786
توفیقاً : 4786
توفیقات : 4786
توفیك : 4786
توقان : 4784
توقد : 4782
توقر : 4782
توقع : 4782
توقعات : 4782
توقف : 4782
توقفات : 4782
توقلی : 4851
توقی : 4782
توقیت : 4787
توقید : 4787
توقیدات : 4787
توقیع : 4787
توقیعی : 4787
توقیف : 4787
توقیفات : 4787
توقیفخانه : 4787
توك : 4886, 4933
توکزمك : 4886
توکل : 4784
توکلمك : 4887
توکمك : 4887, 4933

تنك : 4737
تنكار : 4729, 4734
تنكر : 4730
تنكرلق : 4579
تنكس : 4730
تنكيح : 4735
تنكيحات : 4735
تنكير : 4735
تنكيرات : 4735
تنكيس : 4735
تنكيل : 4735
تنگ : 4731
تنگار : 4732
تنگای : 4732
تنگتار : 4733
تنگره : 4728
تنگنا : 4733
تنگی : 4732
تنمئ : 4730
تنمر : 4730
تنمرات : 4730
تنمل : 4730
تنمو : 4730
تنمير : 4736
تنميق : 4735
تنميه : 4736
تنه : 4729
تنه شير : 4730
تنها : 4734
تنهارو : 4734
تنهانشين : 4734
تنهايى : 4734
تنوب : 4736
تنوبيه : 4736
تنوج : 4730
تنوحات : 4731
تنور : 4731, 4736
تنوره : 4736
تنوع : 4731
تنوعات : 4731
تنوم : 4731
تنومند : 4737
تنومندى : 4737
تنوير : 4738
تنويرات : 4738
تنويرى : 4738
تنويريه : 4738
تنويع : 4737
تنويعات : 4737
تنويم : 4737
تنويمات : 4737
تنوين : 4737
تنوينات : 4737
تنيده : 4734
تنيزه : 4734
تنين : 4830
ته : 4684
تهئ : 4688
تهاجم : 4685
تهاجمات : 4685
تهاجى : 4685
تهارم : 4685
تهافت : 4685
تهالك : 4685
تهالكات : 4685
تهامه : 4823
تهاون : 4685
تهتك : 4686
تهتيك : 4688
تهجد : 4686
تهجم : 4686
تهجى : 4686
تهجير : 4685
تهجين : 4685
تهجيه : 4685
تهدل : 4686
تهدم : 4686
تهدى : 4686
تهديد : 4686
تهديد آميز : 4686
تهديداً : 4686
تهديدات : 4686
تهديدكار : 4686
تهديدكارانه : 4686
تهديم : 4686
تهدين : 4686
تهديه : 4686
تهذيب : 4689
تهذيبات : 4689
تهرش : 4686
تهريب : 4688
تهريم : 4688
تهزج : 4687
تهزز : 4687
تهزيج : 4689
تهزيجات : 4689
تهزيز : 4689
تهزيزات : 4689
تهزيل : 4689
تهزيلات : 4689
تهزيم : 4689
تهكم : 4686
تهكماً : 4686
تهكمات : 4686
تهلكه : 4687, 4688
تهلل : 4686
تهليك : 4687
تهليل : 4688
تهليلات : 4688
تهم : 4886, 4933
تهمت : 4886
تهمتن : 4686
تهنج : 4686
تهنيت : 4688
تهود : 4686
تهور : 4687
تهورات : 4687
تهوع : 4686
تهوم : 4687
تهويد : 4688
تهويش : 4688
تهويع : 4688
تهويل : 4688
تهويلات : 4688
تهويم : 4688
تهوين : 4688
تهوينات : 4688
تهويه : 4688
تهى : 4687
تهيؤ : 4687
تهيؤات : 4687
تهيئه : 4689
تهيات : 4687
تهيب : 4687
تهيت : 4687
تهيج : 4687, 4689
تهيجات : 4687, 4689
تهيجى : 4687
تهيض : 4687
تهيگاه : 4687
تهيگه : 4687
تهيم : 4687
تهيه : 4687, 4688, 4689
تو : 4900, 4931
توا : 4781
تواب : 4789
توابت : 4781
توابل : 4781
توابيع : 4781
توابين : 4789
تواتر : 4782
تواتراً : 4782
تواترات : 4782
تواثب : 4782
تواثق : 4782
تواجد : 4781
تواجه : 4781
توادع : 4781
توارث : 4782
توارثات : 4782
توارح : 4782
توارد : 4782
تواردات : 4782
تواری : 4782
توازن : 4783
توازنات : 4783
توازنيت : 4783
توازى : 4783
تواصل : 4782
تواصلات : 4782
تواضع : 4783
تواضعاً : 4783
تواضعات : 4783
تواعد : 4782
تواعدات : 4782
توافر : 4781
توافرات : 4781
توافق : 4781
توافقات : 4781
تواقى : 4782
تواكل : 4782
توالد : 4782
توالى : 4782
توأم : 4785
توأمان : 4785
توأمه : 4785
توأمى : 4785
توأميت : 4785
توان : 4782, 4952

تیمه : 4721
تیه : 4721
تمییز : 4725
تمییزاً : 4725
تمییع : 4725
تن : 4726, 4829
تن آسان : 4726
تن آور : 4727
تن آوران : 4727
تنائی : 4726
تناثر : 4727
تناجی : 4726
تناد : 4726
تنادر : 4726
تنادم : 4726
تنادی : 4726
تنازع : 4727
تناسب : 4727
تناسبی : 4727
تناسخ : 4727
تناسخی : 4727
تناسخیه : 4727
تناسخیون : 4727
تناسل : 4727
تناسلی : 4727
تناسلیه : 4727
تناشد : 4727
تناشیر : 4727
تناصر : 4727
تناطح : 4727
تناظر : 4727
تناظری : 4727
تنافر : 4726
تنافس : 4726
تنافسات : 4726
تنافی : 4726
تناقصات : 4726
تناقض : 4726

تناقضات : 4726
تناقوص : 4726
تناکح : 4726
تناکر : 4726
تنانیر : 4726
تناهی : 4726
تناوب : 4727
تناور : 4727
تناول : 4727
تناوم : 4727
تنبؤ : 4729
تنباکو : 4728
تنبال : 4728, 4829
تنبان : 4728, 4941
تنبت : 4729
تنبتات : 4729
تنبع : 4729
تنبك : 4941
تنبل : 4728
تنبل خانه : 4728
تنبلخانه : 4717
تنبلیت : 4728
تنبه : 4729
تنبهات : 4729
تنبول : 4717
تنبی : 4729
تنبیه : 4717, 4728
تنبیهات : 4717, 4728
تنپرسانه : 4736
تنپرست : 4736
تنپرور : 4736
تنپرورانه : 4736
تنپروری : 4736
تنته : 4737, 4942
تنتیف : 4737
تنثیر : 4736
تنجیده : 4728
تنجیز : 4728

تنجیس : 4728
تنجیم : 4728
تنجیه : 4728
تنحنح : 4726
تنحنحات : 4726
تنحی : 4726
تنحیت : 4734
تنخم : 4726
تنخیل : 4734
تند : 4941
تندب : 4729
تندرست : 4729
تندرستی : 4729
تندم : 4729
تندی : 4941
تندیه : 4728
تنزده : 4738
تنزل : 4731
تنزلاً : 4731
تنزه : 4731
تنزیر : 4738
تنزیل : 4738
تنزیلات : 4738
تنزیه : 4738
تنزیهات : 4738
تنسخ : 4730
تنسر : 4730
تنسم : 4730
تنسمات : 4730
تنسوخ : 4737, 4738
تنسیب : 4736
تنسیق : 4736
تنسیقات : 4736
تنسیل : 4736
تنسیه : 4736
تنشب : 4730
تنشر : 4730
تنشط : 4730

تنشف : 4730
تنشوی : 4730, 4737
تنشی : 4730
تنشیب : 4737
تنشیر : 4730, 4737
تنشیط : 4737
تنشیطات : 4737
تنشیف : 4737
تنشیم : 4737
تنصب : 4726
تنصح : 4726
تنصر : 4575, 4727
تنصق : 4727
تنصیب : 4585
تنصیر : 4585, 4736
تنصیص : 4585, 4736
تنصیصات : 4585, 4736
تنصیف : 4585
تنضیح : 4586
تنضید : 4586
تنضیر : 4587
تنطف : 4727
تنظر : 4728
تنظم : 4727
تنظیر : 4587
تنظیراً : 4587
تنظیرات : 4587
تنظیف : 4586
تنظیفات : 4586
تنظیم : 4586
تنظیمات : 4587
تنعغم : 4575
تنعم : 4727
تنعمات : 4727
تنعیل : 4734
تنعیم : 4734
تنغم : 4726

تنغمات : 4726
تنغیص : 4733
تنغیض : 4733
تنفح : 4729
تنفخ : 4729
تنفذ : 4729
تنفر : 4729
تنفس : 4729
تنفسات : 4729
تنفسخانه : 4729
تنفط : 4726
تنفع : 4729
تنفعات : 4729
تنفل : 4729
تنفیخ : 4731
تنفیخات : 4731
تنفیذ : 4731
تنفیذات : 4731
تنفیر : 4731
تنفیرات : 4731
تنفیس : 4731
تنفیسات : 4731
تنفیش : 4731
تنفیل : 4731
تنقد : 4726
تنقل : 4726
تنقلدی : 4808
تنقیت : 4735
تنقیح : 4735
تنقیحات : 4735
تنقید : 4734, 4735
تنقیدات : 4734
تنقیدی : 4734
تنقیذ : 4735
تنقیص : 4735
تنقیصات : 4735
تنقیه : 4734, 4735

تلميحاً : 4714
تلميحات : 4714
تلميذ : 4827
تلميذانه : 4827
تلميذيت : 4827
تلميع : 4714
تلميعات : 4714
تلنگ : 4937
تلنگی : 4937
تلنمك : 4936
تله : 4827
تله سيمك : 4709
تلهب : 4707
تلهف : 4708
تلهفات : 4708
تلهی : 4707
تلهيب : 4711
تلهيبات : 4711
تلهيف : 4711
تلهيفات : 4711
تلهيه : 4711
تلوار : 4568
تلوث : 4710
تلوثات : 4710
تلون : 4710
تلونات : 4710
تلويث : 4715
تلويثات : 4715
تلويح : 4715
تلويحات : 4715
تلويع : 4715
تلويعات : 4715
تلويم : 4715
تلويمات : 4715
تلوين : 4715
تلوينات : 4715
تلويه : 4715
تليث : 4710
تليد : 4712
تليده : 4712
تليس : 4565, 4688, 4711, 4712, 4826
تلين : 4710
تليين : 4715
تم : 4938
تماثل : 4716
تماثلات : 4716
تماثيل : 4716
تماجد : 4716
تمادی : 4716
تمار : 4804
تمارض : 4716
تمارضات : 4716
تمازج : 4717
تماس : 4716
تماسيح : 4716
تماشا : 4716
تماشاخانه : 4716
تماشاكار : 4716
تماشاكاری : 4716
تماشاگاه : 4716
تماشاگر : 4716
تمالك : 4716
تمام : 4570, 4716
تماماً : 4570
تمامراق : 4570
تمامی : 4570
تماميت : 4570
تمان : 4907
تمانع : 4716
تماهل : 4716
تماوت : 4716
تمايض : 4717
تمايضات : 4717
تمايل : 4717
تمايلات : 4717
تمبل : 4717
تمت : 4723, 4724
تمتازه : 4574
تمتع : 4720
تمتعات : 4720
تمتيع : 4725
تمثال : 4829
تمثالی : 4829
تمثل : 4720
تمثلات : 4720
تمثيل : 4724
تمثيلاً : 4725
تمثيلات : 4724
تمثيلی : 4725
تمثيليه : 4725
تمجد : 4718
تمجيد : 4717
تمجيدات : 4717
تمجيس : 4717
تمحيص : 4721
تمحيصات : 4721
تمحيق : 4721
تمخط : 4716
تمدح : 4718
تمدحات : 4718
تمدن : 4718
تمديد : 4718
تمدين : 4718
تمديه : 4718
تمديهات : 4718
تمر : 4724
تمر هندی : 1145
تمرد : 4720
تمردات : 4720
تمركز : 4720
تمرمر : 4720
تمرن : 4720
تمره : 4724
تمری : 4724
تمريخ : 4724
تمرير : 4724
تمريض : 4724
تمرين : 4724
تمرينات : 4724
تمزق : 4721
تمزيج : 4725
تمزيق : 4725
تمزيقات : 4725
تمساح : 4828
تمساحيه : 4829
تمسح : 4720
تمسخ : 4720
تمسخر : 4720
تمسخرات : 4720
تمسخی : 4720
تمسك : 4720
تمسكن : 4720
تمسيح : 4724
تمسيخ : 4724
تمسيه : 4725
تمشط : 4720
تمشق : 4720
تمشی : 4720
تمشيت : 4725
تمشيط : 4725
تمشيه : 4725
تمصير : 4725
تمضمض : 4717
تمطر : 4571
تمعدن : 4716
تمكن : 4718
تمكين : 4723
تملئه : 4723
تملق : 4719
تملقات : 4719
تملك : 4719
تملكات : 4719
تمل : 4719
تململ : 4719
تمليح : 4723
تمليحات : 4723
تمليس : 4723
تمليك : 4723
تمليكاً : 4723
تمليكات : 4723
تمليكنامه : 4723
تمليه : 4723
تمن : 4719
تمنی : 4720
تمنيات : 4720
تمنيه : 4724
تمه : 4723, 4724
تمهد : 4718
تمهدی : 4718
تمهر : 4718
تمهيد : 4721
تمهيدات : 4721
تمهير : 4721
تمهيريه : 4721
تمهيل : 4721
تمهيلات : 4721
تموت : 4721
تموج : 4720, 4721
تموجات : 4721
تموز : 4724
تموزيه : 4724
تمول : 4721
تمويل : 4725
تمويه : 4725
تمويهات : 4725
تميز : 4721, 4722
تميزات : 4721
تميع : 4721
تميعات : 4721

تكريس : 4702
تكريم : 4702
تكريماً : 4702
تكريه : 4702
تكريهات : 4702
تكسر : 4697
تكسزلك : 4733
تكسمك : 4697
تكسيب : 4703
تكسير : 4703
تكشف : 4697
تكشيف : 4703
تكفف : 4695
تكفل : 4695
تكفير : 4698
تكفيرات : 4698
تكفيل : 4698
تكفين : 4698
تكفينات : 4698
تكك : 4684
تكلتو : 4684
تكلتى : 4684
تكلتيجى : 4684
تكلتيلك : 4684
تكلس : 4696
تكلف : 4696
تكلفات : 4696
تكلم : 4696
تكلمات : 4696
تكله : 4696, 4699
تكلى : 4934
تكليس : 4700
تكليف : 4700
تكليفات : 4700
تكليفنامه : 4700
تكليفى : 4700
تكميل : 4700
تكمش : 4696

تكمل : 4696
تكملات : 4696
تكمم : 4696
تكمن : 4696
تكمه : 4932, 4933, 4935
تكميد : 4701
تكميل : 4701
تكميله : 4701
تكمين : 4701
تكن : 4698
تكنى : 4696
تكنيه : 4702
تكه : 4695, 4824
تكهف : 4695
تكهل : 4695
تكهن : 4695
تكون : 4697, 4703
تكونات : 4697
تكونى : 4697
تكوير : 4704
تكوين : 4703
تكوينات : 4703
تكوينى : 4703
تكيس : 4698
تكيف : 4697
تكيلس : 4697
تكيلنمك : 4704
تكيمس : 4697
تكينمك : 4823
تكيه : 4699, 4704
تكييل : 4704
تگرگ : 4682
تگل : 4682
تل : 4704
تلأثم : 4710
تلاحظ : 4705
تلاحق : 4705

تلازلنمق : 4563
تلاش : 4705
تلاشى : 4705
تلاصق : 4705
تلاطف : 4706
تلاطفات : 4706
تلاطم : 4706
تلاعب : 4706
تلاعن : 4706
تلافى : 4704
تلافيف : 4704
تلاق : 4713
تلاقى : 4705
تلاك : 4713
تلاكم : 4705
تلال : 4713, 4825
تلألؤ : 4708
تلاليه : 4713
تلامذ : 4825
تلامذه : 4705, 4825
تلامق : 4562
تلاميذ : 4705
تلاهى : 4705
تلأو : 4710
تلاوت : 4825
تلاوم : 4706
تلبب : 4706
تلبس : 4707
تلبسات : 4707
تلبك : 4706
تلبن : 4706
تلبيس : 4706, 4758, 4826
تلبيسات : 4706
تلبيه : 4706
تلتيك : 4715
تلثم : 4710
تلثيم : 4714

تلثيمات : 4714
تلجؤ : 4706
تلجلج : 4707
تلجم : 4706
تلحز : 4705
تلحم : 4705
تلحيد : 4711
تلحيم : 4711
تلحين : 4711
تلحينات : 4711
تلخ : 4711, 4754
تلخكام : 4711
تلخكامى : 4712
تلخلك : 4712
تلخى : 4711
تلخيص : 4711
تلخيصاً : 4711
تلخيصات : 4711
تلخيصى : 4711
تلذذ : 4711
تلذذات : 4711
تلذيذ : 4715
تلزج : 4710
تلس : 4709
تلسق : 4714
تلصص : 4705
تلطخ : 4706
تلطف : 4706
تلطفاً : 4706
تلطفات : 4706
تلطفكار : 4706
تلطفكارانه : 4706
تلطيخ : 4567
تلطيف : 4567
تلطيفاً : 4567
تلطيفات : 4567
تلظى : 4563
تلظيه : 4568

تلعب : 4706
تلعثم : 4705
تلعيب : 4712
تلعين : 4712
تلعينات : 4712
تلف : 4239
تلف : 4707
تلفات : 4707
تلفت : 4707
تلفظ : 4704
تلفظات : 4704
تلفف : 4707
تلفيف : 4711
تلفيق : 4711
تلفيقات : 4711
تلق : 4566
تلقاء : 4826
تلقب : 4705
تلقم : 4705
تلقن : 4705, 4708
تلقى : 4705
تلقيات : 4705
تلقيب : 4712
تلقيبات : 4712
تلقيح : 4712
تلقيحات : 4713
تلقيم : 4713
تلقين : 4713
تلقينات : 4713
تلكار : 4712
تلكارى : 4712
تللنمك : 4713
تلم : 4708
تلمذ : 4709
تلمس : 4709
تلمع : 4709
تلمه : 4708
تلميح : 4714

تقريب : 4557
تقطين : 4559
تقطيعات : 4559
تقطيع : 4559
تقطير : 4559
تقطيرات : 4559
تقطيرى : 4559
تقعر : 4549
تقفى : 4692
تقفيل : 4551
تقفيه : 4551
تقلب : 4548
تقلبات : 4548
تقلد : 4548
تقلدى : 4801
تقلص : 4548
تقلصات : 4548
تقلل : 4548
تقلى : 4851
تقليب : 4555
تقليبات : 4555
تقليد : 4555, 4556
تقليداً : 4555
تقليدات : 4555
تقليدى : 4555
تقليديه : 4555
تقليع : 4555
تقليف : 4555
تقليل : 4556
تقليم : 4556
تقليه : 4556
تقمص : 4548
تقمل : 4548
تقميص : 4557
تقنن : 4548
تقنين : 4557
تقهير : 4551
تقهيرات : 4551
تقوت : 4694
تقوس : 4549, 4694
تقول : 4549, 4693
تقولات : 4549, 4693
تقوم : 4693
تقوى : 4549, 4560
تقويب : 4560
تقويت : 4560
تقويد : 4560
تقويس : 4560
تقويل : 4560
تقويلات : 4560
تقويم : 4560
تقويمچه : 4560
تقويمخانه : 4560
تقويه : 4560
تقى : 4553
تقيح : 4549, 4694
تقيحات : 4694
تقيد : 4549
تقيدات : 4549
تقيه : 4553, 4554, 4905
تقيوء : 4549
تقييد : 4560
تقييدات : 4560
تك : 4691, 4692
تكاؤل : 4693
تكاپو : 4693
تكاتب : 4693
تكاتم : 4693
تكاثر : 4693
تكاثف : 4693
تكاذب : 4694
تكارم : 4693
تكاسر : 4693
تكاسل : 4693
تكاسلات : 4693
تكافؤ : 4692
تكافى : 4692
تكالب : 4692
تكاليف : 4692
تكامل : 4692
تكاملات : 4692
تكامليت : 4692
تكامليه : 4692
تكاهل : 4692
تكاور : 4693
تكايا : 4694
تكايد : 4694
تكايدات : 4694
تكبد : 4695
تكبر : 4695
تكبل : 4692
تكبيب : 4694
تكبير : 4694
تكبيرات : 4694
تكتاز : 4703
تكتيب : 4703
تكثر : 4697
تكثف : 4697
تكثير : 4703
تكثيرات : 4703
تكثيرخانه : 4703
تكثيف : 4703
تكحل : 4692
تكحيل : 4698
تكديح : 4550
تكدير : 4694
تكديرات : 4694
تكديرى : 4694
تكديريه : 4694
تكذيب : 4704
تكذيبات : 4704
تكرار : 4702
تكراراً : 4702
تكرر : 4697
تكررات : 4697
تكرش : 4697
تكرك : 4696
تكره : 4697
تكرير : 4702
تكريرات : 4702
تكسير : 4703
تكسيرات : 4703
تكسيرى : 4703
تكسيه : 4703
تكفل : 4692
تكفلات : 4692
تكفلجى : 4692
تكفلجيلك : 4692
تكفيل : 4692
تكفيلات : 4692
تكفيلجى : 4692
تكفيلجيلك : 4692
تكفين : 4692
تكفينات : 4692
تكفينلك : 4692
تكفيه : 4692
تكلف : 4692
تكلفات : 4692
تكلفسز : 4692
تكلفسزلق : 4692
تكلم : 4692
تكلمات : 4692
تكلمجه : 4692
تكلمجيلك : 4692
تكلمه : 4692
تكلمه خانه : 4692
تكلمه سى : 4692
تكلمه سيز : 4692
تكلمه سيزلك : 4692
تكلمه لك : 4692
تكلمه لى : 4692
تكلمه لى لك : 4692
تكلمه لى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لك : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى لكلى : 4692
تكلمه لى لك : 4692
تكلمه لى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى : 4692
تكلمه لى لك : 4692
تكلمه لى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى : 4692
تكلمه لى لك : 4692
تكلمه لى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى : 4692
تكلمه لى لك : 4692
تكلمه لى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى : 4692
تكلمه لى لك : 4692
تكلمه لى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى : 4692
تكلمه لى لك : 4692
تكلمه لى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى : 4692
تكلمه لى لك : 4692
تكلمه لى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى : 4692
تكلمه لى لك : 4692
تكلمه لى لكله : 4692
تكلمه لى لكلى : 4692
تكلمه لى لك : 4692
تكلمه لى لكله : 4692
تكلمه لى لكل

تغمید : 4530
تغمیس : 4530
تغنج : 4529, 4681
تغنجات : 4681
تغنی : 4528, 4681
تغنیات : 4528
تغنیه : 4530
تغور : 4529, 4681
تغوط : 4681
تغول : 4529, 4681
تغویه : 4530
تغیب : 4529
تغیر : 4529, 4682
تغیرات : 4529, 4682
تغیظ : 4529, 4682
تغیظات : 4682
تغیم : 4529, 4681
تغیمات : 4529
تغییر : 4530, 4532
تغییرات : 4530
تغییرخانه : 4530
تغییظ : 4530
تف : 4675
تفئیل : 4679
تفاح : 4932
تفاخر : 4676
تفاخرات : 4676
تفاریج : 4676
تفاریق : 4676
تفاسیر : 4676
تفاصح : 4676
تفاصیل : 4676
تفاضل : 4676
تفاضلی : 4676
تفاعیل : 4676
تفافیح : 4675
تفاقم : 4676
تفاکه : 4676

تفأل : 4678
تفألات : 4678
تفاهم : 4676
تفاوت : 4676
تفاود : 4676
تفاید : 4676
تفتت : 4678
تفته : 4680
تفتیت : 4680
تفتیث : 4680
تفتیح : 4680
تفتیحات : 4680
تفتیر : 4680
تفتیرات : 4680
تفتیش : 4680
تفتیشات : 4680
تفتیشی : 4680
تفتیق : 4680
تفتیك : 4680
تفتیل : 4680
تفتین : 4680
تفجر : 4677
تفجرات : 4677
تفجع : 4677
تفجیر : 4676
تفجیع : 4676
تفحش : 4676, 4677
تفحص : 4527, 4675, 4677
تفحصات : 4675
تفحم : 4675, 4677
تفحیم : 4678
تفخر : 4675
تفخرات : 4675
تفخیم : 4678
تفدیه : 4676
تفرج : 4678
تفرجات : 4678

تفرجگاه : 4678
تفرجگه : 4678
تفرح : 4678
تفرد : 4678
تفرز : 4678
تفرس : 4678
تفرسات : 4678
تفرش : 4678
تفرع : 4677
تفرعات : 4677, 4678
تفرعن : 4678
تفرغ : 4678
تفرق : 4678
تفره : 4527
تفریج : 4679
تفریجه : 4679
تفریح : 4679
تفریخ : 4679
تفرید : 4679
تفریش : 4679
تفریشات : 4680
تفریط : 4680
تفریع : 4679
تفریعات : 4679
تفریغ : 4679
تفریغات : 4679
تفریق : 4679
تفریقةً : 4679
تفریقه : 4679
تفزیع : 4681
تفسح : 4678
تفسخ : 4678
تفسخات : 4678
تفسیح : 4680
تفسیده : 4680
تفسیر : 4680
تفسیرات : 4680
تفسیره : 4680

تفسیق : 4680
تفسیقات : 4680
تفصحات : 4677
تفصم : 4676
تفصیل : 4528
تفصیلاً : 4528
تفصیلات : 4528
تفضل : 4527, 4675, 4676
تفضیح : 4528
تفضیحات : 4528
تفضیخ : 4527
تفضیض : 4528
تفضیل : 4527
تفضیلات : 4527
تفطین : 4528
تفعله : 4679
تفقح : 4676
تفقر : 4676
تفقه : 4677
تفقیح : 4679
تفکر : 4677
تفکرات : 4677
تفکك : 4677
تفکه : 4677
تفکیر : 4679
تفکیه : 4679
تفل : 4826
تفلج : 4677
تفلس : 4677
تفلسف : 4677
تفلسفات : 4677
تفلق : 4677
تفلم : 4677
تفلو : 4677
تفلیس : 4679
تفلیق : 4679
تفنك : 4932

تفنگ : 4932
تفنگ انداز : 4932
تفنن : 4677
تفه : 4676
تفهم : 4677
تفهمات : 4677
تفهیم : 4678
تفهیمات : 4679
تفو : 4902
تفوض : 4678
تفوق : 4678
تفوه : 4678
تفوهات : 4678
تفویت : 4680
تفویض : 4680
تفویق : 4680
تفیض : 4678
تفیضات : 4678
تقابل : 4692
تقابلات : 4692
تقاتل : 4693
تقادم : 4692
تقادیر : 4692
تقادیم : 4692
تقارب : 4693
تقارن : 4693
تقاریر : 4693
تقاریض : 4548
تقاسط : 4693
تقاسم : 4693
تقاص : 4548
تقاصر : 4548
تقاض : 4694
تقاضا : 4549, 4694
تقاطر : 4549, 4693
تقاطع : 4693
تقاطیر : 4693
تقاعد : 4693

تعشيرات : 4631
تعصب : 4514
تعصبكار : 4514
تعصبكارانه : 4514
تعصبكارى : 4514
تعصى : 4514
تعصير : 4624
تعصيرات : 4624
تعصيرخانه : 4624
تعضو : 4515
تعضى : 4515
تعطر : 4515
تعطس : 4515
تعطش : 4515
تعطص : 4658
تعطف : 4515
تعطفات : 4515
تعطل : 4515
تعطير : 4637
تعطيس : 4637
تعطيش : 4637
تعطيل : 4637
تعطيلات : 4637
تعطيلنامه : 4637
تعطين : 4637
تعظم : 4515
تعظمات : 4515
تعظيم : 4655
تعظيماً : 4656
تعظيمات : 4655
تعفف : 4512
تعفن : 4512
تعفنات : 4512
تعقد : 4513
تعقس : 4513
تعقل : 4513
تعقلات : 4513
تعقيئه : 4554
تعقيب : 4553, 4554
تعقيباً : 4553
تعقيبات : 4553
تعقيد : 4554
تعقيدات : 4554
تعقير : 4554
تعقيس : 4554
تعقيم : 4554
تعكس : 4657
تعلق : 4513
تعلقات : 4513
تعلل : 4513
تعللات : 4513
تعلم : 4513
تعلمات : 4513
تعلمى : 4566
تعلن : 4513
تعلى : 4513
تعليات : 4513
تعليقه : 4538
تعليل : 4565
تعليلات : 4565
تعليم : 4565
تعليمات : 4566
تعليماتنامه : 4566
تعليمخانه : 4566
تعليمگاه : 4566
تعليمنامه : 4566
تعليميه : 4566
تعلين : 4566
تعليه : 4566
تعمد : 4513, 4514
تعمداً : 4513
تعمدات : 4513
تعمدى : 4513
تعمق : 4513
تعمقات : 4513
تعمم : 4513
تعمى : 4513
تعميد : 4572
تعمير : 4572
تعميرات : 4573
تعميرخانه : 4573
تعميق : 4572
تعميقات : 4572
تعميم : 4572
تعميماً : 4572
تعميمات : 4572
تعميه : 4573
تعنت : 4514
تعند : 4514
تعنف : 4514
تعنق : 4514
تعنى : 4514, 4657
تعنيف : 4583
تعنيفات : 4583
تعهد : 4512
تعهدات : 4512
تعهدنامه : 4512, 4513
تعوج : 4515
تعوجات : 4515
تعود : 4515
تعوذ : 4515
تعوض : 4515
تعوق : 4515
تعويج : 4644
تعويد : 4644
تعويذ : 4644
تعويض : 4644
تعويضاً : 4644
تعويضات : 4644
تعويق : 4644
تعويقات : 4644
تعيب : 4652
تعيبات : 4652
تعيش : 4515
تعيشكاه : 4515
تعين : 4515
تعينات : 4515
تعييب : 4652
تعيير : 4652
تعييرات : 4652
تعييش : 4652
تعيين : 4652
تعيينات : 4652
تعيينى : 4652
تغا : 4844
تغابن : 4681
تغافل : 4681
تغافلات : 4681
تغالب : 4681
تغامس : 4681
تغاير : 4681
تغايرات : 4681
تغايظ : 4681
تغبر : 4681
تغبير : 4529
تغبيرات : 4529
تغدى : 4528
تغديات : 4528
تغديه : 4529
تغذى : 4529
تغذيات : 4529
تغذيه : 4530
تغرائ : 4903
تغرب : 4681
تغربل : 4681
تغرد : 4529, 4681
تغردات : 4681
تغرر : 4529, 4681
تغرس : 4681
تغريب : 4530, 4531
تغريد : 4530
تغرير : 4530
تغريرات : 4530
تغريس : 4530
تغريق : 4530
تغريم : 4530
تغزل : 4529, 4682
تغزلات : 4682
تغزيه : 4530
تغسل : 4529, 4681
تغشى : 4529, 4681
تغشيش : 4530, 4531
تغشيشات : 4530
تغشيه : 4530
تغصن : 4681
تغضب : 4529, 4681, 4682
تغضرف : 4681
تغضيط : 4530
تغطيه : 4530
تغفل : 4528, 4681
تغفيل : 4529
تغلب : 4528
تغلبات : 4528
تغلط : 4528, 4681
تغلطات : 4528, 4681
تغلف : 4528, 4681
تغلون : 4681
تغلى : 4681
تغليب : 4529
تغليس : 4529
تغليط : 4529
تغليطات : 4529
تغليظ : 4530
تغليف : 4529
تغليق : 4529
تغليقات : 4529
تغليه : 4530
تغمد : 4528
تغمغم : 4528

تضليل : 4527, 4656
تضمد : 4654
تضمن : 4654
تضميد : 4656
تضمين : 4656
تضمينات : 4656
تضوع : 4654
تضيق : 4654
تضييع : 4656
تضييعات : 4656
تضييق : 4656
تضييقات : 4656
تطابق : 4778
تطابقات : 4778
تطاول : 4778
تطاير : 4778
تطبب : 4634, 4778
تطبع : 4778
تطبعات : 4778
تطبيق : 4636
تطبيقاً : 4636
تطبيقات : 4636
تطبيقيه : 4636
تطبيقيي : 4636
تطبيل : 4636
تطبين : 4636
تطحل : 4778
تطحين : 4636
تطحينات : 4636
تطدورمق : 4636
تطريب : 4639
تطعم : 4778
تطفل : 4778
تطليق : 4639
تطليه : 4639
تطمين : 4639
تطمينات : 4639
تطمينكار : 4639

تطهر : 4778
تطهرات : 4778
تطهير : 4636
تطهيرات : 4637
تطور : 4636
تطوس : 4778
تطوع : 4636, 4778
تطوعاً : 4636, 4778
تطوف : 4778
تطوق : 4778
تطويش : 4640
تطويق : 4640
تطويل : 4640
تطويلات : 4640
تطيب : 4636
تطير : 4636
تطيرات : 4636
تطييب : 4640
تطييباً : 4640
تطييبات : 4640
تظارف : 4792
تظاهر : 4792
تظاهرات : 4792
تظرف : 4654
تظرفات : 4654
تظلل : 4654
تظلم : 4654
تظلمات : 4654
تظليل : 4656
تظنن : 4654
تظني : 4654
تظهير : 4655
تعاثر : 4658
تعادل : 4657
تعادلات : 4657
تعادي : 4657
تعاديت : 4657
تعارض : 4514, 4657

تعارضات : 4514, 4658
تعارف : 4514, 4658
تعارفات : 4658
تعاريج : 4514, 4657
تعاضد : 4657
تعاطف : 4658
تعاطفات : 4658
تعاطي : 4658
تعاظم : 4515
تعاقب : 4657
تعاقد : 4657
تعاكس : 4657
تعالم : 4657
تعالي : 4513, 4657
تعالي الله : 4513, 4657
تعاليات : 4657
تعامل : 4657
تعاملات : 4657
تعامي : 4513, 4657
تعاميه : 4513
تعانق : 4657
تعاهد : 4657
تعاهدات : 4657
تعاون : 4658
تعاونات : 4658
تعاويذ : 4658
تعب : 4512
تعبث : 4512
تعبثات : 4512
تعبد : 4512
تعبدات : 4512
تعبض : 4512
تعبير : 4522
تعبيرات : 4522
تعبيرنامه : 4522
تعجب : 4512

تعجبكنان : 4512
تعجل : 4512
تعجلات : 4512
تعجن : 4512
تعجور : 4525
تعجيب : 4525
تعجيز : 4525
تعجيزات : 4525
تعجيل : 4525
تعجيلات : 4525
تعجيم : 4525
تعجين : 4525
تعداد : 4526
تعدد : 4512
تعدي : 4512
تعديات : 4512
تعديت : 4527
تعديد : 4526
تعديل : 4527
تعديلاً : 4527
تعديلات : 4527
تعديلنامه : 4527
تعديه : 4527
تعذر : 4515
تعذيب : 4655
تعذيبات : 4655
تعذير : 4656
تعذيرات : 4656
تعذيل : 4655
تعذيلات : 4655
تعرب : 4514
تعرس : 4514
تعرض : 4514
تعرضات : 4514
تعرضي : 4514
تعرضيه : 4514
تعرف : 4657
تعرفات : 4514

تعرق : 4514
تعري : 4514, 4657
تعريب : 4610
تعريبات : 4610
تعريج : 4610
تعريس : 4612
تعريض : 4612
تعريضاً : 4612
تعريضات : 4612
تعريضكار : 4612
تعريف : 4610
تعريفخوان : 4610
تعريفنامه : 4610
تعريق : 4612
تعريك : 4612
تعريه : 4612
تعزب : 4515
تعزز : 4516
تعزل : 4515
تعزيت : 4656
تعزيتنامه : 4656
تعزير : 4656
تعزيرات : 4656
تعزيز : 4656
تعزيزات : 4656
تعزيل : 4655
تعزيه : 4656
تعزيه نامه : 4656
تعسر : 4515
تعسف : 4514
تعسفات : 4515
تعسي : 4658
تعسير : 4624
تعسيرات : 4624
تعسيل : 4624
تعشق : 4515
تعشي : 4515
تعشير : 4631

تشکیل : 4775
تشکیلات : 4775
تشلشل : 4774
تشلشلات : 4774
تشلل : 4774
تشمر : 4774
تشمس : 4774
تشمع : 4774
تشمل : 4774
تشمم : 4774
تشمیت : 4776
تشمیر : 4776
تشمیس : 4776
تشمیع : 4776
تشمیل : 4776
تشمیم : 4776
تشنج : 4774
تشنجات : 4774
تشنجی : 4774
تشنف : 4774
تشنگان : 4776
تشنه : 4776
تشنیع : 4776
تشنیعات : 4776
تشنیف : 4776
تشهب : 4773
تشهد : 4773
تشهی : 4773
تشهیر : 4774
تشهیرات : 4775
تشوش : 4774
تشوشات : 4774
تشوق : 4774
تشویر : 4777
تشویش : 4777
تشویق : 4777
تشویقات : 4777
تشویقکار : 4777

تشیب : 4774
تشیبات : 4774
تشیخ : 4774
تشید : 4774
تشیع : 4774, 4778
تشیید : 4778
تشییدات : 4778
تصابق : 4763
تصابی : 4763
تصاحب : 4763
تصاحبات : 4763
تصادف : 4763
تصادفاً : 4763
تصادفات : 4763
تصادفی : 4763
تصادفیه : 4763
تصادم : 4763
تصارع : 4764
تصارف : 4764
تصاریف : 4620, 4764
تصاعب : 4621, 4764
تصاعبات : 4621
تصاعد : 4621, 4764
تصاعدات : 4621, 4764
تصاغر : 4763
تصافح : 4763
تصالب : 4763
تصالح : 4763
تصالخ : 4763
تصامم : 4764
تصانیف : 4764
تصاویر : 4621, 4764
تصبر : 4619
تصبع : 4619
تصبی : 4619
تصحیح : 4623
تصحیحات : 4623

تصحیف : 4623
تصحیفات : 4623
تصحین : 4623
تصخر : 4763
تصخن : 4763
تصخنات : 4763
تصدر : 4619
تصدع : 4619, 4622
تصدعات : 4622
تصدق : 4619, 4763
تصدقات : 4619
تصدی : 4619
تصدیر : 4622
تصدیق : 4622
تصدیق لق : 4622
تصدیقاً : 4622
تصدیقات : 4622
تصدیقنامه : 4622
تصدیقی : 4622
تصدیقیه : 4622
تصدیه : 4622
تصرف : 4621
تصرفاً : 4621
تصرفات : 4621
تصرفکار : 4621
تصرفی : 4621
تصرم : 4621
تصریح : 4626
تصریحاً : 4626
تصریحات : 4626
تصریع : 4625
تصریف : 4625
تصریفات : 4626
تصریفی : 4626
تصعیب : 4624
تصعیبات : 4624
تصعید : 4624
تصغیر : 4623

تصغیرات : 4623
تصفح : 4619
تصفوفی : 4622
تصفی : 4619
تصفیح : 4622
تصفیحات : 4622
تصفیر : 4622
تصفیرات : 4623
تصفیف : 4622
تصفیفات : 4622
تصفیق : 4622
تصفیقات : 4622
تصفیه : 4623
تصفیه خانه : 4623
تصقیل : 4624
تصقیلات : 4624
تصلب : 4619
تصلبات : 4619
تصلف : 4619
تصلفات : 4620
تصلق : 4624
تصلمق : 4624
تصلیب : 4625
تصلیبات : 4625
تصلیه : 4625
تصم : 4623
تصملمق : 4623
تصمیت : 4625
تصمیم : 4625
تصمیمات : 4625
تصنع : 4620
تصنعات : 4620
تصنیع : 4625
تصنیعات : 4625
تصنیف : 4625
تصنیفات : 4625
تصنیفی : 4625
تصنیم : 4625

تصوت : 4622
تصور : 4622
تصورات : 4622
تصوری : 4622
تصوریه : 4622
تصوف : 4621
تصوفات : 4622
تصویب : 4626
تصویباً : 4626
تصویبات : 4626
تصویت : 4626
تصویر : 4626
تصویرات : 4626
تصویری : 4626
تصویغ : 4626
تصویغات : 4626
تصید : 4622
تصیف : 4622
تضاحك : 4670
تضاد : 4791, 4792
تضارب : 4670
تضاعف : 4792
تضایف : 4792
تضایق : 4792
تضجر : 4526, 4654
تضجع : 4526, 4654
تضجیر : 4526
تضخم : 4670
تضرر : 4654
تضرس : 4526
تضرع : 4654
تضرعات : 4654
تضرعنامه : 4654
تضریر : 4656
تضریس : 4527
تضعضع : 4526
تضعیف : 4655
تضعیفات : 4655

تسديس : 4765
تسديسات : 4765
تسرع : 4766
تسره : 4767
تسری : 4766
تسريب : 4770
تسريج : 4770
تسريح : 4770
تسرير : 4770
تسريرات : 4770
تسريع : 4770
تسريعاً : 4770
تسريعات : 4770
تسريق : 4770
تسريقات : 4770
تسريه : 4770
تسطيح : 4626, 4771
تسطير : 4626
تسع : 4949
تسعه : 4837
تسعون : 4837
تسعيد : 4767
تسعير : 4767
تسعين : 4837
تسفل : 4765
تسفه : 4765
تسفيد : 4766
تسفير : 4766
تسفيف : 4766
تسفيل : 4766
تسفيه : 4766
تسقف : 4763
تسقيف : 4767
تسقيم : 4768
تسقيه : 4767, 4768
تسكر : 4765
تسكره : 4767
تسكن : 4765

تسكيت : 4768
تسكير : 4768
تسكين : 4768
تسلب : 4765
تسلح : 4765
تسلسل : 4766
تسلسلات : 4766
تسلط : 4619
تسلطاً : 4619
تسلطات : 4619
تسلل : 4765
تسلم : 4765
تسلی : 4765
تسليات : 4765
تسليت : 4768
تسليح : 4768
تسليحات : 4768
تسليخ : 4768
تسليط : 4625, 4768
تسليف : 4768
تسليم : 4768
تسيار : 4771
تسيب : 4766
تسيبات : 4766
تسيير : 4771
تسييل : 4771
تشابه : 4771
تشابهات : 4771
تشاتم : 4772
تشاجر : 4772
تشارك : 4772
تشاركيه : 4772
تشاعر : 4772
تشاكل : 4772
تشاكی : 4772
تشأم : 4774
تشاور : 4772
تشبب : 4773
تشبث : 4773

تسنن : 4766
تسنه : 4766
تسنيم : 4769
تسهر : 4765
تسهيل : 4766
تسهيلاً : 4766
تسهيلات : 4766
تسون : 4880
تسوی : 4766
تسويب : 4771
تسويد : 4771
تسويدات : 4771
تسويغ : 4771
تسويف : 4771
تسويفات : 4771
تسويق : 4771
تسويك : 4771
تسويل : 4771
تسويلات : 4771
تسويه : 4771
تسيار : 4771
تسيب : 4766
تسيبات : 4766
تسيير : 4771
تسييل : 4771
تشابهات : 4771
تشاتم : 4772
تشاجر : 4772
تشارك : 4772
تشاركيه : 4772
تشاعر : 4772
تشاكل : 4772
تشاكی : 4772
تشأم : 4774
تشاور : 4772
تشبب : 4773
تشبث : 4773

تشبثات : 4773
تشبك : 4773
تشبه : 4773
تشبهات : 4773
تشبيب : 4772
تشبير : 4772
تشبيع : 4772
تشبيك : 4772
تشبيه : 4772
تشبيهات : 4772
تشبيهی : 4772
تشت : 2579
تشتت : 4774
تشتی : 4774
تشتيت : 4777
تشتيه : 4777
تشجر : 4773
تشجع : 4773
تشجی : 4773
تشجير : 4773
تشجيعات : 4773
تشحم : 4772
تشخص : 4772
تشخصات : 4772
تشخيذ : 4775
تشخيذات : 4775
تشخيص : 4775
تشخيصات : 4775
تشدد : 4773
تشددات : 4773
تشدق : 4772
تشديد : 4773
تشذب : 4774
تشذيب : 4778
تشرع : 4774
تشرف : 4774
تشرفات : 4774
تشريح : 4777

تشريح خانه : 4777
تشريحات : 4777
تشريحی : 4777
تشريد : 4776
تشريع : 4776
تشريعی : 4777
تشريف : 4776
تشريفات : 4776
تشريفاتی : 4777
تشريق : 4777
تشريك : 4777
تشريك مياعی : 4777
تشرين : 4777
تشرين اول : 4777
تشرين ثانی : 4777
تشطير : 4777
تشعب : 4772
تشعبات : 4772
تشعر : 4772
تشعشع : 4772
تشعع : 4772
تشعل : 4772
تشعيب : 4775
تشعيبات : 4775
تشعيث : 4775
تشعيل : 4775
تشفی : 4773
تشفيه : 4774
تشقق : 4772
تشقيق : 4775
تشكر : 4773
تشكرات : 4774
تشكك : 4773
تشكل : 4773
تشكلات : 4773
تشكی : 4773
تشكيك : 4775
تشكيكات : 4775

ترقزلامق : 4813
ترقص : 4746
ترقع : 4746
ترقق : 4746
ترقوه : 4756
ترقيش : 4756
ترقيشات : 4756
ترقيص : 4756
ترقيع : 4755
ترقيق : 4755
ترقيك : 4755
ترقيم : 4755
ترقين : 4755
ترك : 4608, 4750, 4754, 4946
تركات : 4750
تركب : 4750, 4751
تركبات : 4750
تركش : 4755
تركلك : 4947
تركن : 4751, 4755
تركند : 4755
تركنده : 4755
تركنمك : 4835
تركه : 4750, 4753
تركى : 4946
تركيب : 4755, 4756
تركيب بند : 4755
تركيب خانه : 4755
تركيبى : 4755
تركيز : 4756
تركين : 4755
تركيه : 4946
ترلك : 4756
ترمرم : 4751
ترمس : 4948
ترمن : 4757
ترميد : 4757

ترميم : 4757
ترنج : 4917
ترنجبين : 4751
ترنجى : 4917
ترنح : 4751
ترنحات : 4751
ترنم : 4751
ترنمات : 4751
ترنيان : 4758
تره : 4608, 4749
ترهات : 4948
ترهب : 4750
ترهه : 4948
ترهيب : 4753
ترهيباً : 4753
ترهيبات : 4753
ترهيبى : 4753
ترهيبيه : 4753
ترهين : 4753
تروح : 4752
تروس : 4948
تروع : 4752
تروند : 4762
تروندە : 4918
ترويان : 4762
ترويج : 4762
ترويجاً : 4762
ترويح : 4762
ترويحا : 4762
ترويحات : 4762
ترويق : 4762
ترويه : 4762
تریاق : 4837
تریاقات : 4837
تریاقی : 4837
تریت : 4754, 4835
تریکه : 4753
تریناں : 4754

تز : 4791
تزا : 4792
تزاحف : 4792
تزاحم : 4792
تزاور : 4792
تزاورات : 4792
تزاول : 4792
تزايد : 4792
تزايدات : 4792
تزبد : 4792
تزبيب : 4792
تزبير : 4792
تزبيرات : 4792
تزبيل : 4792
تزجكز : 4842
تزجكين : 4842
تزجه جك : 4842
تزخر : 4793
تزرر : 4793
تزعزع : 4792
تزفيت : 4794
تزقم : 4792
تزكمك : 4795
تزكى : 4793
تزكيه : 4795
تزكيه نامه : 4796
تزگاه : 4794
تزلزل : 4793
تزلزلات : 4793
تزلزلى : 4793
تزلق : 4793
تزلمك : 4842
تزله : 4842
تزليك : 4796
تزمل : 4793
تزميل : 4796
تزميم : 4796
تزنير : 4793

تزندق : 4793
تزنه : 4793
تزنيب : 4796
تزنيبات : 4796
تزنيد : 4796
تزه : 4792
تزهد : 4793
تزهر : 4793
تزهرات : 4793
تزوج : 4793
تزوجات : 4793
تزود : 4794
تزويج : 4796
تزويجات : 4796
تزويد : 4796
تزوير : 4797
تزويرات : 4797
تزويف : 4797
تزويفات : 4797
تزيرك : 4842
تزين : 4794
تزينات : 4794
تزيه : 4842
تزييد : 4797
تزييدات : 4797
تزيين : 4797
تزيينات : 4797
تزيينى : 4797
تسائل : 4764
تساقط : 4763
تسأل : 4766
تسالف : 4763
تسامح : 4763
تسامحات : 4764
تسامع : 4763
تساند : 4764
تساندیه : 4764
تساهل : 4763

تساهلات : 4763
تساوى : 4764
تسايف : 4764
تسبب : 4765
تسبباً : 4765
تسبيح : 4764, 4769
تسبيحات : 4764
تسبيحيه : 4764
تسبيع : 4764
تسبيعان : 4764
تسبيك : 4764
تسبيكات : 4764
تسبيل : 4764
تستر : 4766
تستير : 4771
تسجد : 4765
تسجير : 4765
تسجيع : 4764
تسجيعات : 4764
تسجيف : 4764
تسجيل : 4764
تسجيلات : 4765
تسجين : 4765
تسجيه : 4765
تسحب : 4765
تسحير : 4766
تسحيرات : 4767
تسحيق : 4766
تسحيل : 4766
تسخر : 4765
تسخركار : 4765
تسخركارانه : 4765
تسخير : 4766
تسخيرات : 4767
تسخين : 4766
تسخينات : 4766
تسدد : 4765
تسديد : 4765

تذييل : 4797
تر : 4745, 4751
تر وتازه : 4762
ترائب : 4746
تراب : 4944
ترابی : 4944
ترابیه : 4911, 4944
تراجع : 4745
تراجم : 4745
تراخی : 4746
ترادف : 4745
تراریه : 4746
ترازو : 4607, 4747
تراس : 4832
تراست : 4746
تراسل : 4747
تراسه : 4832
تراش : 4810, 4832
تراشان : 4832
تراشنده : 4832
تراشه : 4832, 4836
تراشیده : 4832
تراصف : 4747
تراضی : 4747
تراعی : 4746
ترافد : 4745
ترافع : 4745
ترافق : 4745
تراقی : 4746
تراقی پرور : 4746
تراقی لو : 4746
تراقیات : 4746
تراك : 4746
تراکب : 4746
تراکم : 4746
تراکمات : 4746
تراکمه : 4746, 4750
تراکیب : 4746
ترانه : 4746
تراویح : 4747
ترب : 4944
تربان : 4833, 4944
تربت : 4944
تربص : 4745
تربع : 4745
تربه : 4944
تربه دار : 4944
تربه داری : 4944
تربیت : 4748
تربیس : 1123
تربیص : 1106, 4706, 4748, 4758
تربیع : 4747
تربیعاً : 4747
تربیعات : 4747
تربیه : 4747
تربیه کرده : 4748
تربیوی : 4748
ترتب : 4751, 4752
ترتم : 4752
ترتیب : 4761
ترتیبات : 4761
ترتیبیه : 4761
ترتیل : 4761
ترجح : 4750
ترجع بند : 4749
ترجمان : 4748, 4749
ترجمه : 4748, 4749
ترجمه حال : 4749
ترجه : 4750
ترجی : 4750
ترجیب : 4748
ترجیح : 4748
ترجیحاً : 4748
ترجیحات : 4749
ترجیع : 4748
ترجیعات : 4748
ترجیعخانه : 4748
ترجیم : 4749
ترجیه : 4749
ترح : 4745
ترحال : 4834
ترحل : 4745
ترحلات : 4745
ترحم : 4746
ترحماً : 4746
ترحمات : 4746
ترحیب : 4753
ترحیبات : 4753
ترحیل : 4753
ترحیم : 4753
ترحیمات : 4753
ترخانه : 4753
ترخانی : 4608
ترخص : 4746
ترخون : 4753
ترخیص : 4753
ترخیصات : 4753
ترخیم : 4753
ترخینه : 4753
تردامن : 4749
تردد : 4750
ترددات : 4750
تردست : 4749
تردك : 4749
تردی : 4750
ترديات : 4750
ترديد : 4749
ترديدات : 4749
ترديف : 4749
ترديفاً : 4749
ترديفات : 4749
ترديه : 4749
ترذيل : 4763
ترذيليات : 4763
ترز : 4835
ترزيان : 4762
ترزيانی : 4762
ترزن : 4752
ترزی خانه : 4763
ترس : 4759, 4948
ترسا : 4759
ترسابچه : 4759
ترسان : 4759
ترسانه : 4759
ترسايان : 4760
ترسب : 4751
ترسبات : 4751
ترست : 4751
ترسل : 4751
ترسلك : 4761
ترسلمك : 4761
ترسم : 4751
ترسمات : 4751
ترسناك : 4761
ترسيب : 4760
ترسيبات : 4760
ترسيل : 4760
ترسيم : 4760
ترسيمات : 4760
ترسيمی : 4760
ترش : 4915, 4917, 4948, 4949
ترشبا : 4949
ترشح : 4751
ترشحات : 4751
ترشف : 4751
ترشی : 4916, 4948
ترشيح : 4761
ترشيش : 4761
ترشيف : 4761
ترصد : 4606
ترصدات : 4606
ترصيس : 4615
ترصيع : 4614, 4760
ترصيف : 4614
ترصين : 4614
ترصينات : 4615
ترضيض : 4618
ترضيه : 4618
ترطيب : 4617
ترطيل : 4617
ترع : 4944
ترعت : 4948
ترعد : 4747
ترعه : 4944
ترعيب : 4753
ترعيش : 4754
ترغمق : 4608
ترغيب : 4752
ترغيم : 4752
ترف : 4750
ترفئه : 4752
ترفع : 4750
ترفعات : 4750
ترفق : 4750
ترفند : 4752
ترفنده : 4752, 4913
ترفه : 4750
ترفيح : 4752
ترفيد : 4752
ترفيع : 4752
ترفيعاً : 4752
ترفيعات : 4752
ترفيق : 4752
ترفيقات : 4752
ترفيل : 4752
ترقاز : 4813
ترقب : 4746
ترقبات : 4746

تخديش : 4536
تخديشات : 4536
تخذيع : 4546
تخذيل : 4546
تخرش : 4535
تخرشات : 4535
تخرق : 4534
تخره : 4540
تخريب : 4540, 4541
تخريبات : 4540
تخريبكار : 4541
تخريج : 4540
تخريجيه : 4540
تخريس : 4541
تخريش : 4542
تخريشات : 4542
تخريف : 4540
تخريق : 4540
تخزين : 4546
تخشع : 4535
تخشى : 4535
تخشيد : 4542
تخصص : 4535
تخصيص : 4542
تخصيصاً : 4542
تخصيصات : 4542
تخصيصات مستوره : 4542
تخضر : 4532
تخضع : 4532
تخضيب : 4536, 4546
تخضير : 4536
تخطئات : 4535
تخطئه : 4545
تخطر : 4535
تخطى : 4535
تخطيط : 4545
تخطيم : 4545

تخطيه : 4545
تخفف : 4533
تخفيف : 4536
تخفيفات : 4536
تخفيفى : 4536
تخفيفيه : 4536
تخل : 1077
تخلخل : 4533
تخلد : 4533
تخلص : 4533, 4685
تخلط : 4533
تخلف : 4533
تخلق : 4533
تخلل : 4533
تخللات : 4533
تخلى : 4533, 4685
تخليط : 4539
تخليطات : 4539
تخليع : 4538
تخليف : 4538
تخليل : 4538
تخليه : 4539
تخم : 4537, 4847, 4904
تخمد : 4533
تخمر : 4534
تخمرات : 4534
تخمض : 4533
تخمضات : 4533
تخمه : 4851, 4904
تخمير : 4539
تخميرات : 4539
تخميس : 4539
تخمين : 4539
تخميناً : 4539
تخمينات : 4539
تخمينى : 4539
تخنيق : 4540

تخوف : 4535
تخويف : 4545
تخويفاً : 4545
تخويفات : 4545
تخوين : 4545
تخيل : 4535
تخيلات : 4535
تخيلى : 4535
تخييب : 4546
تخيير : 4546
تخييل : 4546
تدابير : 4670
تداخل : 4670
تداخلات : 4670
تدارس : 4671
تدارك : 4670
تداركات : 4670
تداركى : 4670, 4671
تداعى : 4670
تدافع : 4670
تدافعى : 4670
تدافعيه : 4670
تدانى : 4670
تداور : 4671
تداول : 4671
تداولات : 4671
تداوى : 4671
تداويات : 4671
تدبر : 4671
تدبرات : 4671
تدبيج : 4671
تدبير : 4671
تدبيرات : 4671
تدثر : 4672
تدخين : 4672
تدرب : 4672
تدرج : 4672
تدرس : 4672

تدرسات : 4672
تدرع : 4672
تدرن : 4672
تدريب : 4673
تدريبى : 4673
تدريج : 4673
تدريجاً : 4673
تدريجات : 4673
تدريجى : 4673
تدريس : 4673
تدريسات : 4673
تدريسى : 4673
تدريع : 4673
تدسير : 4673
تدسيم : 4673
تدسيه : 4673
تدفن : 4671
تدفين : 4672
تدقيق : 4673, 4780
تدقيقات : 4673, 4780
تدقيقنامه : 4673, 4780
تدلك : 4672
تدلل : 4672
تدلى : 4671, 4672
تدليات : 4672
تدليس : 4673
تدليك : 4673
تدليه : 4673
تدمع : 4672
تدمغ : 4672
تدمل : 4672
تدميج : 4673
تدمير : 4673
تدميرات : 4673
تدنس : 4672
تدنى : 4672
تدنيات : 4672

تدنيس : 4673
تدنيسات : 4673
تدهش : 4671
تدهن : 4671
تدهى : 4671
تدهيش : 4672
تدهيشات : 4672
تدهين : 4672
تدور : 4672
تدوير : 4674
تدوين : 4674
تدوينات : 4674
تدويه : 4674
تدين : 4672
تذاكر : 4792
تذبذب : 4793
تذبذبات : 4793
تذبيح : 4792
تذرو : 4793
تذروى : 4793
تذكار : 4795
تذكر : 4793
تذكرات : 4793
تذكره : 4795
تذكرى : 4793
تذكير : 4795
تذكيره : 4795
تذلل : 4793
تذللات : 4793
تذليل : 4796
تذليلات : 4796
تذهيب : 4794, 4795
تذهيبات : 4795
تذوق : 4793
تذوقات : 4793
تذويب : 4796
تذويبات : 4796
تذويق : 4797

تحتانی : 4544
تحتانیه : 4544
تختم : 4535
تخته : 4544
تخثر : 4535
تخجر : 4532
تخجرات : 4532
تخجم : 4532
تخجیر : 4536
تخجیل : 4536
تخدب : 4532
تخدث : 4532
تخدثی : 4532
تخدثیه : 4532
تخدر : 4532
تخدع : 4532
تخدی : 4532
تخدیات : 4532
تخدیب : 4536
تخدیث : 4536
تخدیثات : 4536
تخدید : 4536
تخدیدات : 4536
تخدیدی : 4536
تخدیق : 4536
تخذر : 4536
تخذیر : 4546
تخذیرات : 4546
تخرس : 4534
تخرف : 4534
تخرك : 4534
تخرکیت : 4534
تخرم : 4534
تخری : 4534
تخریات : 4534
تخریر : 4541
تخریراً : 4541
تخریرات : 4541

تخریرکش : 4541
تخریری : 4541
تخریریه : 4541
تخریص : 4541
تخریصات : 4542
تخریض : 4542
تخریضات : 4542
تخریف : 4540
تخریفات : 4540
تخریق : 4540
تخریك : 4540
تخریکات : 4541
تخریل : 4541
تخریم : 4541
تخریمات : 4541
تخریمه : 4541
تخریمی : 4541
تخریمیه : 4541
تخزب : 4536
تخزن : 4536
تخزیب : 4546
تخزین : 4546
تخسب : 4685
تخسر : 4535
تخسرات : 4535
تخسس : 4535
تخسسات : 4535
تخسیر : 4542
تخسین : 4542
تخسین خوان : 4542
تخسین خوانی : 4542
تخسین نامه : 4542
تخسینات : 4542
تخشب : 4535
تخشد : 4535
تخشدات : 4535
تخشر : 4535
تخشن : 4535

تخشیدات : 4543
تخشیم : 4543
تخشیه : 4543
تخصل : 4535
تخصن : 4535
تحصیل : 4542
تحصیلات : 4542
تحصیلدار : 4542
تحصیلی : 4542
تحصین : 4542
تخضر : 4536
تخضع : 4536
تخضیر : 4546
تخضیض : 4546
تخظیر : 4546
تخف : 4904
تحفظ : 4532
تحفظخانه : 4532
تحفظکار : 4532
تحفظکارانه : 4533
تحفظی : 4532
تخفه : 4904
تخفیر : 4536
تخقد : 4533
تخقق : 4533
تخقیر : 4538
تخقیرات : 4538
تخقیق : 4537
تخقیقا : 4537
تخقیقاً : 4537
تخقیقات : 4537
تخقیقی : 4538
تخقیقیه : 4538
تخکم : 4533
تخکمات : 4533
تخکیم : 4538
تخکیمات : 4538
تخکیمنامه : 4538

تخکیه : 4538
تخلب : 4533
تخلل : 4533
تخللات : 4533
تخله : 4537
تخلی : 4533
تخلیات : 4533
تخلیص : 4538
تخلیصیه : 4538
تخلیف : 4538
تخلیفات : 4538
تخلیق : 4538
تخلیل : 4538
تخلیلات : 4538
تخلیلی : 4538
تخلیلیه : 4538
تخلیم : 4538
تخلیه : 4539
تخمص : 4533
تخمل : 4533
تخملات : 4534
تخملفرسا : 4534
تخمی : 4533
تخمید : 4539
تخمیدات : 4539
تخمیر : 4539
تخمیرات : 4539
تخمیس : 4539
تخمیسات : 4540
تخمیص : 4539
تخمیصخانه : 4540
تخمیض : 4540
تخمیق : 4539
تخمیقات : 4539
تخمیل : 4539
تخمیلات : 4539
تخمیم : 4539
تخنف : 4534

تخنن : 4534
تخنی : 4534
تخنیط : 4540
تخول : 4535
تخولات : 4535
تخویط : 4545
تخویل : 4545
تخویلات : 4545
تخیات : 4537
تخیر : 4535
تخیرات : 4535
تخیز : 4535
تخین : 4537
تخیه : 4537
تخادع : 4532, 4685
تخاذل : 4685
تخارج : 4685
تخارش : 4685
تخاصم : 4685
تخاطب : 4685
تخالف : 4685
تخبر : 4684
تخبیر : 4536
تخت : 4543
تخت روان : 4545
تخت نشین : 4545
تختگاه : 4545
تختگه : 4545
تختم : 4535
تخته : 4543, 4544
تخته پوش : 4544
تخته سنگ : 4544
تخته واری : 4544
تخجیل : 4536
تخجیلات : 4536
تخدر : 4532
تخدش : 4532
تخدیر : 4536

تتلع : 4778
تتليه : 4780
تتمات : 4779
تتماج : 4922
تتمه : 4780
تتميم : 4780
تتميمات : 4780
تتوج : 4779
تتونلك : 4952
تتويج : 4781
تتويجات : 4781
تثائب : 4764
تثابر : 4763
تثاقل : 4763
تثبت : 4765
تثبيت : 4764, 4769
تثريب : 4770
تثقب : 4763
تثقيب : 4767
تثقيل : 4767
تثلج : 4765
تثلم : 4765
تثليث : 4768
تثمير : 4769
تثميم : 4769
تثمين : 4769
تثنى : 4766
تثنيه : 4769
تثوب : 4766
تثوير : 4771
تثيب : 4766
تجاح : 4931
تجادل : 4664
تجاذب : 4665
تجار : 4931
تجاران : 4931
تجارب : 4665
تجارت : 4821
تجارتخانه : 4821
تجارتگاه : 4821
تجاری : 4821
تجاريه : 4821
تجازر : 4665
تجاسر : 4665
تجاعد : 4665
تجالس : 4665
تجانب : 4665
تجانس : 4665
تجاهل : 4664
تجاهل عارف : 4665
تجاهل عارفانه : 4665
تجاهلات : 4664
تجاهلكار : 4664
تجاهلكارانه : 4664
تجاهلكاری : 4664
تجاوب : 4665
تجاور : 4665
تجاوز : 4665
تجاوزات : 4665
تجاوزكار : 4665
تجاوزكاران : 4665
تجاوزكارانه : 4665
تجاوزكاری : 4665
تجاوزی : 4665
تجاوزيه : 4665
تجاوف : 4665
تجاول : 4665
تجاولات : 4665
تجبر : 4666
تجبرات : 4666
تجبير : 4665
تجبين : 4665
تجدد : 4666
تجددات : 4666
تجددپرور : 4666
تجدع : 4666
تجديد : 4666
تجديداً : 4666
تجديدات : 4666
تجدير : 4666
تجديع : 4665
تجديل : 4666
تجذير : 4669
تجذيم : 4669
تجر : 4668
تجربةً : 4668
تجربه : 4668, 4669
تجربی : 4668, 4669
تجربيه : 4668
تجرد : 4667
تجرع : 4667, 4668
تجريب : 4668
تجريح : 4668
تجريد : 4668, 4669
تجريداً : 4668
تجريدات : 4668
تجريس : 4669
تجريم : 4668
تجريمات : 4669
تجزئ : 4669
تجزئه : 4669
تجزر : 4667
تجزو : 4668
تجزی : 4667
تجزيه : 4669
تجسد : 4667
تجسس : 4667
تجسسات : 4667
تجسمكار : 4667
تجسم : 4667
تجسيم : 4669
تجسيمات : 4669
تجسيمی : 4669
تجشؤ : 4667
تجشی : 4667
تجعيد : 4668
تجفف : 4666
تجفيف : 4668
تجلا : 4666
تجلد : 4666
تجلدات : 4666
تجلی : 4666
تجلی خيز : 4666
تجلی سنج : 4666
تجليات : 4666
تجليد : 4668
تجليزار : 4666
تجليگاه : 4666
تجليگه : 4666
تجليل : 4668
تجليه : 4668
تجمد : 4667
تجمدات : 4667
تجمع : 4667
تجمعات : 4667
تجمل : 4667
تجملات : 4667
تجمم : 4667
تجميد : 4668
تجميل : 4668
تجميلات : 4668
تجنب : 4667
تجنن : 4667
تجنی : 4667
تجنيد : 4668
تجنيس : 4668
تجهز : 4666
تجهيز : 4668, 4670
تجهيزات : 4668, 4670
تجهيل : 4668
تجوز : 4667
تجوزاً : 4667
تجوزات : 4667
تجوع : 4667
تجوف : 4667
تجويد : 4669
تجوير : 4669
تجويز : 4669
تجويزات : 4669
تجويع : 4669
تجويف : 4669
تجويفات : 4669
تجيش : 4667
تجيف : 4669
تجييش : 4669
تحاب : 4684
تحادب : 4685
تحاسد : 4685
تحاسين : 4685
تحاشا : 4685
تحاشی : 4685
تحافيه : 4904
تحالف : 4685
تحامق : 4685
تحامی : 4685
تحاميات : 4685
تحانن : 4685
تحاور : 4685
تحايا : 4685
تحبس : 4685
تحبيذ : 4536
تحت : 4543
تحت الارض : 4544
تحت البحر : 4544
تحت الحفظ : 4544
تحت الزمين : 4545
تحت الشعور : 4545
تحت القلعه : 4544, 4545

تأويلاً : 4787
تأويلات : 4787
تأويلى : 4787
تاى : 4650
تأيد : 4675, 4790
تايلشدرمق : 4653
تأييد : 4791
تأييدات : 4790
تأييس : 4790
تب : 4658
تباب : 4658
تبابعه : 4658
تبادر : 4658
تبادل : 4658
تبادلات : 4658
تباذل : 4659
تبار : 4659
تبارز : 4659
تبارك : 4659
تباركه : 4659
تباشر : 4519, 4659, 4661
تباطؤ : 4659
تباعد : 4659
تباعدات : 4659
تباعل : 4659
تباغض : 4658
تباغضات : 4658
تبانچه : 4659
تباه : 4658
تباهى : 4659
تباين : 4659
تباينات : 4659
تبت : 4659, 4931
تبتل : 4662
تبتيل : 4664
تبجيل : 4659
تبجيلاً : 4659
تبجيلات : 4659
تبحر : 4658
تبخال : 4662
تبخاله : 4662
تبخاله دار : 4662
تبخاله نوش : 4662
تبختر : 4659
تبخر : 4658
تبخرات : 4659
تبخير : 4662, 4741
تبخيرات : 4662
تبخيرخانه : 4662, 4741
تبخيل : 4662
تبدع : 4660
تبدل : 4660
تبدلات : 4660
تبديع : 4659
تبديل : 4659
تبديل هوا : 4660
تبديلاً : 4660
تبديلات : 4660
تبذير : 4664
تبذيرات : 4664
تبر : 4660, 4821
تبرئه : 4663
تبرا : 4661
تبرخون : 4661
تبرد : 4661
تبردات : 4661
تبردار : 4661
تبرداران : 4661
تبرر : 4661
تبرز : 4661
تبرزد : 4661
تبرزين : 4661
تبرطم : 4661
تبرع : 4661
تبرعاً : 4661
تبرعات : 4661
تبرقع : 4661
تبرك : 4661
تبركاً : 4661
تبركات : 4661
تبرى : 4661
تبريد : 4663
تبرير : 4663
تبريزى : 4663
تبريك : 4663
تبريكات : 4663
تبريكنامه : 4663
تبريه : 4663
تبزدگان : 4664
تبزده : 4664
تبزر : 4662
تبزق : 4662
تبزل : 4662
تبزيل : 4664
تبس اولق : 4664
تبس ايلمك : 4663
تبسر : 4661
تبسل : 4661
تبسم : 4661
تبسمات : 4661
تبسمكنان : 4661
تبسيم : 4664
تبشبش : 4661
تبشر : 4661
تبشير : 4664
تبشيرات : 4664
تبصبص : 4519
تبصبصات : 4519
تبصر : 4519
تبصره : 4664
تبصير : 4523, 4664
تبصيره : 4523
تبصيل : 4664
تبطئه : 4664
تبطن : 4519, 4659
تبع : 4658, 4660
تبعاً : 4660
تبعد : 4662
تبعض : 4659
تبعه : 4658, 4660
تبعيت : 4659
تبعيتاً : 4659
تبعيداً : 4662
تبعيض : 4662
تبغض : 4658
تبق : 4797
تبكم : 4660
تبكى : 4659
تبكيت : 4663
تبكيه : 4663
تبلبل : 4660
تبلبلات : 4660
تبلد : 4660
تبلر : 4660
تبلرزه : 4663
تبلغ : 4660
تبلغات : 4660
تبلل : 4660
تبليغ : 4663
تبليغات : 4663
تبليل : 4663
تبليه : 4663
تبن : 4663, 4821
تبنوس : 4663
تبنى : 4660, 4663, 4821
تبه : 4660
تبهر : 4660
تبهل : 4660
تبهم : 4660
تبهيج : 4662
تبوئه : 4664
تبول : 4662
تبوى : 4664
تبويب : 4664
تبيازه : 4664
تبيان : 4821
تبير : 4662
تبيره : 4662
تبيع : 4662
تبين : 4662
تبييض : 4664
تبيين : 4664
تپسرمك : 4744
تپك : 4740
تپل : 4890
تپلتو : 4809
تپنكى : 4742
تپيده : 4741
تپير : 4742
تتابع : 4778
تتابعات : 4778
تتار : 4778
تتارى : 4778
تتالى : 4778
تتبع : 4779
تتبعات : 4779
تتبيت : 4778
تتبيع : 4778
تترب : 4779
تتركن : 1245, 4839
تترى : 4780
تترّيب : 4780
تتسع : 4624
تتسعاً : 4624
تتمسكن : 4840
تتسنمك : 4840
تتق : 4925, 4951

تابه : 4519, 4641
تأبه : 4674
تابوت : 4524
تأبی : 4674
تأبید : 4662
تأبیدات : 4662
تأبیر : 4662
تأبین : 4662
تابیه : 4524
تابیوی : 4522
تات : 4633
تاتار : 4635
تاتاران : 4635
تاتارستان : 4635
تاتاری : 4635
تاتوره : 4640
تاتوله : 4640
تأثر : 4675
تأثرات : 4675
تأثری : 4675
تأثریت : 4675
تأثم : 4675
تأثیر : 4767
تأثیرات : 4767
تأثیم : 4767
تاج : 4524, 4525, 4546
تاج آور : 4524
تاج آورانه : 4524
تاج آوری : 4524
تاج باش : 4524
تاج بیت : 4525
تاج خواه : 4525
تاج دار : 4525
تاج داران : 4525
تاج دارانه : 4525
تاج ده : 4525
تاج دوز : 4525

تاج گاه : 4525
تأجج : 4674
تاجچه : 4525
تاجك : 4525
تأجل : 4674
تأجم : 4674
تأجیج : 4668
تاجیر : 4525
تاجیك : 4525
تأجیل : 4668
تأجیلات : 4668
تاخت : 4543
تاخته : 4544
تأخر : 4674
تأخرات : 4674
تاخل : 4537
تأخی : 4674
تأخیر : 4687
تأخیر اجرا : 4687
تأخیرات : 4687
تأدب : 4674
تأدباً : 4674
تأدبات : 4674
تأدیات : 4673
تأدیب : 4672
تأدیباً : 4672
تأدیبات : 4672
تأدیبی : 4672
تأدیه : 4673
تأذی : 4675
تأذین : 4795
تار : 4602
تارات : 4607
تاراج : 4603
تاران : 4606
تأرب : 4675
تارةً : 4608
تارتا : 4635

تارش : 4606
تارك : 4612
تاروپود : 4618
تارومار : 4614, 4618
تاریخ : 4610
تاریخ شناس : 4611
تاریخ نویس : 4611
تاریخچه : 4611
تاریخی : 4611
تاریخیه : 4611
تأریق : 4753
تاریك : 4612
تاریکی : 4612
تاز : 4654
تأزر : 4675
تازنده : 4655
تازه : 4654
تازه روی : 4655
تازه گی : 4655
تازی : 4655
تازیان : 4656
تازیانه : 4656
تاس : 4619
تأسر : 4675
تأسس : 4675
تأسف : 4675
تأسفات : 4675
تاسمه : 4625
تاسه : 4622
تأسی : 4675
تأسیس : 4767
تأسیساً : 4767
تأسیسات : 4767
تأسیه : 4767
تاش : 4626
تأشیر : 4775
تاصرلنمق : 4620
تاصمه : 4625

تاصیملامق : 4623
تاطرب : 4635
تاطرف : 4636
تاطرق : 4636
تافتخانه : 4528
تافتگی : 4528
تافته : 4528
تأفف : 4674
تأفیف : 4679
تأفیك : 4679
تأفیکات : 4679
تاك : 4547
تأكد : 4674
تاكدانه : 4550
تاكدر : 4695
تاكری : 4579
تأكل : 4674
تاكی : 4551
تأكید : 4698, 4699
تأكیداً : 4698
تأكیدات : 4698
تأكیدنامه : 4698
تأكیدی : 4698
تأكیل : 4698
تال : 4561
تالاب : 4561
تالاج : 4561
تالار : 4562
تالان : 4562
تالانگر : 4562
تالانگری : 4562
تالانلنمق : 4562
تالد : 4565
تألف : 4674
تألفات : 4674
تألم : 4674
تألمات : 4674
تالو : 4564

تالی : 4565
تألیف : 4712
تألیفات : 4712
تالیه : 4565, 4566
تألیه : 4712
تام : 4568
تامة الکبری : 4571
تأمر : 4674
تأمل : 4674
تأملات : 4674
تأملی : 4674
تأمم : 4674
تاممات : 4573
تامه : 4573
تأمیت : 4722
تأمیر : 4722
تأمین : 4721
تأمیناً : 4722
تأمینات : 4721
تأنث : 4675
تأنس : 4675
تأنی : 4674
تأنیات : 4675
تأنیث : 4734
تأنیس : 4734
تأهل : 4674
تأهلات : 4674
تأهیل : 4687
تاو : 4641
تأود : 4675
تأول : 4675
تأولات : 4675
تاوه : 4643
تأوه : 4675
تأوهات : 4675
تاوی : 4675
تأوید : 4786
تأویل : 4786

پوطوق : 3888
پوغرنك : 3875
پوغور : 3903
پوفكرده : 3913
پوفكرمك : 3913
پوقاغو : 3904
پول : 3904
پولاد : 3904
پولاو : 3854
پولج : 3913
پولوچ : 3905
پوی : 3912
پویا : 3912
پویان : 3912
پوینده : 3912
پویه : 3912
پی : 3839
پی در پی : 3839
پیاده : 3867
پیاز : 3868
پیاله : 3867
پیام : 3839, 3802
پیچ : 3851
پیچ پا : 3852
پیچان : 3852
پیچتاب : 3852
پیچیده : 3852
پیچیده گی : 3852
پیچیش : 3852
پیخ : 3853

پیدا : 3839
پیر : 3857
پیر پیر : 3846
پیر و پاك : 3861
پیرا : 3858
پیراسته : 3858
پیرامن : 3858
پیرامون : 3858
پیران : 3858
پیرانه : 3858
پیراهن : 3858
پیرایش : 3858
پیرایشده : 3858
پیراینده : 3858
پیرایه : 3858
پیرسال : 3861
پیرفانی : 3859
پیرلك : 3859
پیرنچ : 3860
پیره زن : 3859
پیرهن : 3859
پیرو : 3841
پیرو پاك : 3860
پیروز : 1598
پیروز : 3861
پیروزه : 1598
پیروزه : 3861
پیروزی : 3861
پیروی : 3841
پیری : 3859

پیس : 3862
پیسه : 3862
پیسی : 3862
پیش : 3864
پیش آهنگ : 3836
پیش قدم : 3865
پیش نهاد : 3866
پیشادست : 3864
پیشان : 3864
پیشانی : 3864
پیشاهنگ : 3864
پیشباز : 3864
پیشبین : 3864
پیشتخته : 3837, 566, 3866
پیشخانه : 3864
پیشخوان : 3864
پیشخیمه : 3864
پیشدار : 3864
پیشرو : 3866
پیشکش : 3865
پیشگان : 3864
پیشگاه : 3864
پیشگیر : 3864
پیشموزد : 3866
پیشنماز : 3866
پیشه : 3864
پیشه کار : 3864
پیشه گر : 3864
پیشه گری : 3864

پیشه گه : 3864
پیشه ور : 3864
پیشه وری : 3864
پیشوا : 3866
پیشوایان : 3866
پیشوری : 3866
پیشی : 3864
پیشین : 3865
پیشینی : 3865
پیشینیان : 3865
پیغار : 3840
پیغاره : 3840
پیغام : 3839
پیغامبر : 3839
پیغامبران : 3840
پیغامبرانه : 3840
پیغامبرواری : 3840
پیغامبری : 3840
پیغان : 3840
پیغم : 3840
پیغوله : 3840
پیغون : 3840
پیك : 3840
پیك باشی : 3840
پیکان : 3840
پیکر : 3840
پیکه : 3840
پیل : 1589
پیل : 3854
پیل بالا : 3854

پیل پایه : 3855
پیلاو : 3854
پیلبان : 3854
پیلسته : 3854
پیله : 3854
پیله ور : 3854
پیله وری : 3854
پیلوایه : 3855
پیم : 3840, 3839
پیما : 3840
پیمان : 3840
پیمانه : 3840
پیمای : 3841
پیموده : 3841
پیندوزی : 3856
پینه : 3856
پینه دوز : 3856
پینه که : 3856
پیه : 3853
پیهوز : 3835
پیوست : 3841
پیوستگان : 3841
پیوستگی : 3841
پیوسته : 3841
پیوگ : 3841
پیوگان : 3841
پیوند : 3841
پیوه : 3867

ت

ت : 4511, 4546, 4657, 4789
تخر : 4657
تا : 4511, 4512
تائب : 4546
تائبه : 4546

تائی : 4546
تائیه : 4546
تاالله : 4567
تاب : 4516, 4641
تاب آور : 4519
تابان : 4518

تاجخانه : 4520, 4643
تأبد : 4674
تابداده : 4519
تابدار : 4519
تابده : 4519
تابستان : 4522

تابستانی : 4522
تابش : 4522
تابشکه : 4522
تابع : 4520
تابعون : 4522
تابعین : 4521

تابل : 4519, 4522
تأبن : 4674
تابناك : 4523
تابنده : 4519
تابنده کی : 4519
تابنما : 4523

پساوند : 3833
پست : 3833, 3834
پست پایگان : 3834
پست پایه : 3834
پستان : 3863
پستر : 3863
پسترك : 3835
پستنکرانی : 3835
پسته : 1583
پسته : 3863
پسر : 3918
پسران : 3918
پسك : 3862
پسلکن : 3834
پسمق : 3909
پسند : 3833, 3834
پسندانه : 3834
پسندر : 3918
پسنده : 3834
پسندیده : 3834
پسی : 3835
پسیلك : 3862
پسین : 3834
پش : 3835
پش گیر : 3836
پشت : 3837, 3920
پشتپا : 3920
پشتر : 3920
پشتمال : 3837, 3920
پشتمالیه : 3837
پشته : 3920
پشتواره : 3920
پشتیبان : 3920
پشرو : 3837
پشکر : 3836
پشکش : 3836
پشگیر : 3836
پشلنگ : 3837

پشم : 3837
پشمانیه : 3865
پشمك : 3837
پشمین : 3837
پشمینه : 3837
پشنگ : 3836
پشه : 3836, 3837
پشیز : 3836
پشیمان : 3836, 3865
پشیمانی : 3836
پشین : 3836
پشیناً : 3836
پشینات : 3836
پصقرمق : 3848
پفته : 3809
پفتری : 3913
پك اعلی : 3811
پکتمك : 3812
پکشدرمك : 3812
پکلك : 3813
پل : 3854, 3913
پلاده : 3813
پلاس : 3813
پلاسپاره : 3813
پلاو : 3854
پلپل : 3913
پلمه : 3816
پلنگ : 3814
پلنگانه : 3814
پلنگی : 3814
پلنگیر : 3814
پلنگین : 3814
پله : 3814, 3815
پلواس : 3816
پلوچ : 694
پلوده : 3816
پلوس : 3816
پلیته : 3815

پلید : 3815
پلیدی : 3815
پمبوق : 3761
پناگاه : 3817
پناگه : 3817
پنام : 3817
پناه : 3817
پناهگاه : 3817
پناهی : 3817
پناهیده : 3817
پنبه : 3816, 3817
پنبه زار : 3817
پنبه زن : 3817
پنبوغ : 3763
پنبوق : 3763
پنج : 3817
پنج و دو : 3818
پنج و سه : 3818
پنج و یك : 3818
پنجاه : 3817
پنجاهه : 3817
پنجپا : 3818
پنجره : 3818
پنجش : 3818
پنجشنبه : 3818, 3831
پنجم : 3818
پنجمین : 3818
پنجه : 3817
پنجی : 3818
پنجیك : 3818
پنج : 3763, 3818
پنجاه : 3818
پنجشك : 3914
پنچك : 3819
پنچگاه : 3819
پنچه : 3818
پنچه لی : 3819
پند : 3819

پندار : 3856
پنداره : 3856
پنداری : 3856
پندنامه : 3819
پندوز : 3819
پنکه : 3819
پنگان : 1594
پنگان : 3856
پنگانچه : 3856
پنموق : 3766
پنهان : 3856
پنیر : 3820, 3841
په : 3810
په په : 3821
پها : 3753
پهله : 3810
پهلو : 3810
پهلوان : 3810
پهلوانانه : 3810
پهلوانی : 3810
پهلوی : 3753, 3810
پهن : 3810
پهنا : 3810
پهنانه : 3810
پهنگیر : 3810
پو : 3902
پوت : 3887, 3911
پوتپرست : 3912
پوتخانه : 3912
پوته : 3887, 3912
پوچ : 3890
پوجه : 3873
پوچ : 3890, 3902
پود : 3902
پور : 3881, 3907, 3914
پوران : 3907
پورترمق : 3908

پورچك : 3915
پورلنمك : 3916
پورن : 3915
پوره : 3915
پوروز : 3908
پوریاز : 3883
پوزش : 3913
پوزن : 3912
پوزینه : 3912
پوژینه : 3904
پوس : 3908, 3918
پوساریق : 3909
پوست : 3884
پوست پیرا : 3886
پوست نشین : 3886
پوسته خانه : 3885, 3886
پوستین : 3886
پوسك : 3918
پوسکرمك : 3919
پوسه : 3909
پوسه لك : 3909
پوسیدگی : 3909
پوسیده : 3909
پوش : 3910
پوشت : 3911
پوشتی : 3911
پوشش : 3911
پوشنده : 3911
پوشه : 3886, 3911
پوشی : 3911
پوشیده : 3911
پوشیده نی : 3911
پوصات : 3909
پوصاد : 3909
پوصلمق : 3884
پوصمق : 3909
پوصه رق : 3909

پایین : 3804
پیکی : 3821
پیکی لك : 3821
پیلك : 3821
پیی : 3821
پتر : 3838
پتگیر : 3838
پچارزلق : 3750
پچگان : 3807
پچل : 3808
پچه : 3807
پچه لو : 3808
پختگان : 3904
پختگی : 3904
پخته : 3904
پختی : 3842, 3904
پخچا : 3753
پدر : 3808
پدرانه : 3808
پدرزه : 3809
پدرشاهی : 3809
پدرود : 3809
پدری : 3809
پدمه : 3809
پدندر : 3808
پده : 3808
پدید : 3809
پدیدار : 3809
پر : 3822, 3831, 3914
پر مه : 3825
پرازوانه : 3822
پراکنده : 3822
پرالنمق : 3773
پران : 3822, 3831
پرانداخ : 3822
پریابه : 3916
پریرم : 3861
پریری : 3861

پرتاب : 3832
پرتاو : 3832
پرتکلو : 3917
پرتلاش : 3917
پرتو : 3832
پرتوسوز : 3832
پرچم : 3822
پرچوك : 3915
پرچین : 3822
پرحدت : 3916
پرخ : 3827
پرخاش : 3827
پرخش : 3822
پرخیده : 3827
پرد : 3823
پردا : 3823
پرداخت : 3823
پرداخته : 3823
پرداز : 3823
پردقت : 3915
پرده : 3823
پرده دار : 3824
پرده داری : 3824
پرده سرا : 3825
پرده سرای : 3825
پردی : 3778
پرز : 3918
پرس : 3831
پرسا : 3916
پرسان : 3916
پرست : 3826
پرستار : 3826
پرستاران : 3826
پرستارانه : 3826
پرستاری : 3826
پرستان : 3826
پرستانده : 3826
پرستش : 3826

پرستشکار : 3826
پرستشکاران : 3826
پرستشکارانه : 3826
پرستشکاری : 3826
پرسته : 3826
پرستو : 3860
پرستوك : 3860
پرستیده : 3826
پرسنگ : 3831
پرسیش : 3917
پرغازه : 3827
پرك : 3829
پرکتمك : 3830
پرکلك : 3830
پرگار : 3827
پرگاروار : 3827
پرگال : 3827
پرگاله : 3827
پرگام : 3827
پرگل : 3827
پرگم : 3827
پرگنده : 3827
پرگول : 3827
پرگونه : 3827
پرلاغاج : 3845
پرلاغوچ : 3845
پرلاغیچ : 3845
پرلشمق : 3845
پرلغوج : 3780, 3845
پرلغوچ : 3845
پرلکغوچ : 3845
پرلنقوچ : 3845
پرمر : 3830
پرملال : 3916
پرمون : 3830
پرن : 3825
پرنج : 3860
پرند : 3825

پرندك : 3825
پرنده : 3825, 3831
پرنده باز : 3825
پرندو : 3826
پرندوار : 3826
پرندوش : 3826
پرندوشینه : 3826
پرندون : 3826
پرندین : 3826
پرنگ : 3826
پرنو : 3831
پرنون : 3831
پرنیان : 3830
پرنیخ : 3830
پره : 3825, 3831
پره سه : 3826
پره کش : 3825
پرهوده : 3828
پرهون : 3828
پرهیز : 3827
پرهیزکار : 3827
پرهیزکارانه : 3827
پرهیزکاری : 3827
پروا : 3832
پروار : 3832
پرواره : 3832
پرواری : 3832
پرواز : 3832
پروازه : 3833
پروازه گاه : 3833
پروازه گر : 3833
پروازه گه : 3833
پروازی : 3833
پرواس : 3832
پروانك : 3832
پروانه : 3832
پرور : 3833
پروران : 3833

پرورد : 3833
پروردگار : 3833
پرورده : 3833
پرورنده : 3833
پروری : 3833
پروریش : 3833
پروز : 3833
پروزه : 3832
پروش : 3832
پرویز : 3833
پرویزن : 3833
پروین : 3833
پری : 3828
پریخان : 3828
پریخوان : 3828
پریده : 3828
پریر : 3829
پریز : 3829
پریزه : 3829
پریشان : 3829
پریشانی : 3829
پزیر : 3842
پزیرا : 3842
پزیرش : 3842
پزیره : 3842
پزیك : 3841
پزگاله : 3810
پزم : 3810
پزمان : 3810
پزمرده : 3810
پزولیده : 3811
پزون : 3811
پزوند : 3811
پزوه : 3811, 3853
پزوهنده : 3811
پزوهیده : 3811
پس : 3833
پسادت : 3833

پ

پ : 3747, 3807
پا : 3747, 3802
پابند : 3748
پاپز : 3769
پاپوره : 3770
پاپوش : 3770
پاپیشطه : 3770
پاتت : 3795
پاتله : 3797
پاتیله : 3797
پاتینی : 3798
پاچال : 3749
پاچان : 3750
پاچاوره : 3750
پاچك : 3750
پاچنامه : 3750
پاچنگ : 3750
پاچه : 3748, 3749, 3750
پاچه خانه : 3749
پاچیله : 3750
پاخ : 435, 3753
پاداش : 3750
پاداشان : 3750
پاداو : 3750
پادزهر : 3751, 3768
پادشا : 3751
پادشاه : 3751
پادشاهانه : 3751
پادشاهزاده : 3751
پادشاهی : 3751
پادشه : 3751
پادگانه : 3751
پاده : 3751
پار : 3770
پاراو : 3776
پارتال : 3785
پارچه : 3777
پاردوز : 3778
پاردوم : 3778
پارديه : 3779
پارزده : 3787
پارس : 3784
پارسا : 3784
پارسائی : 3784
پارسال : 3784
پارسنگ : 3784, 3815
پارسه : 3784
پارسی : 3785
پارگی : 3779
پارنج : 3779
پاره : 3770, 3778
پاره دوز : 3779
پاره دوزی : 3779
پاره کار : 3779
پارو : 3787
پاروب : 3787
پاروله : 3787
پاریا : 3787
پارياب : 3787
پاریاو : 3787
پاریر : 3779
پارین : 3779
پارینه : 3779
پازاج : 3805
پازار : 3805
پازده : 3806
پازن : 3806
پازند : 3806
پازنك : 3806
پازنگ : 3806
پازو : 3806, 3807
پازی : 3806
پازیر : 3807
پازین : 3807
پاژخ : 3753
پاژبر : 3754
پاس : 3787, 3788
پاسبان : 3788, 3807
پاسبانی : 3788
پاسپار : 3790
پاستاو : 3791
پاسخ : 3792
پاسدار : 3789
پاسداری : 3789
پاسك : 3789
پاسنگ : 3789
پاسوار : 3792
پاسوان : 3792
پاش : 3792
پاشا : 3792
پاشازاده : 3793
پاشالی : 3793
پاشان : 3793
پاشاوات : 3793
پاشمق : 3793
پاشمقچی : 3793
پاشنا : 3793
پاشنده : 3793
پاشنگ : 3793
پاشنگه : 3793
پاشنه : 3793
پاشنین : 3793
پاشیب : 3793
پاشیده : 3793
پاصته خانه : 3791
پاغر : 3752
پاغند : 3752
پاغنده : 3752
پاغوش : 3752
پاك : 3754
پاکار : 3754
پاکاری : 3754
پاکان : 3754
پاکباز : 3754
پاکبازان : 3754
پاکبازی : 3754
پاکدامان : 3754
پاکدامانی : 3754
پاکدامن : 3754
پاکدامنی : 3754
پاکند : 3754
پاکوب : 3755
پاکی : 3754
پاکیزه : 3754
پالا : 3755
پالاد : 3755
پالاده : 3755
پالاس : 3755, 3757
پالاسپاره : 3757
پالان : 3756
پالاندوز : 3756
پالاندوزان : 3756
پالاندوزی : 3756
پالانی : 3757
پالاهنگ : 3755
پالاوان : 3757
پالای : 3757
پالدم : 3759
پالدوم : 3758
پالکانه : 3759
پالنگ : 3759
پالهنگ : 3759
پالو : 3760
پالوانه : 3760
پالوایه : 3760
پالوده : 3760
پالوش : 3760
پالی : 3759
پالیده : 3759
پامال : 3761
پانزده : 3768
پانزدهم : 3768
پانهاده : 3765
پای : 3802
پایاب : 3802
پایان : 3802
پایانده : 3802
پایباف : 3802
پایبند : 3802
پایتخت : 3804
پایدار : 3804
پایداری : 3804
پایزده : 3805
پایزن : 3805
پایکوب : 3804
پایگاه : 3803
پایگه : 3803
پایلنمق : 3804
پایمال : 3804
پایمزد : 3804
پایبنداز : 3803
پایندگان : 3803
پایندگی : 3803
پاینده : 3803
پایه : 3803
پایه دار : 3803
پایه داری : 3803
پایوند : 3805
پاییز : 3804

بيذاره : 576
بيذخ : 576
بير : 620
بيرا خانه : 620
بيراد : 620
بيرادر : 620
بيرادران : 620
بيرادرانه : 620
بيرادرى : 620
بيراسته : 620
بيراق : 512
بيراقمق : 588
بيرام : 513
بيران : 620
بيرانه : 620
بيرغ لين : 712
بيرق : 712
بيرقدار : 512, 513
بيرقمق : 588
بيرگ : 621
بيرلق : 713
بيرم : 575
بيرنجه : 624
بيروز : 626
بيروزج : 626
بيرون : 626
بيرونى : 626
بيز : 636, 679
بيزاده : 576
بيزار : 576, 636
بيزاره : 576
بيزارى : 636
بيزمك : 637
بيژه : 601
بيست : 627
بيستاخ : 627
بيستم : 628
بيستمين : 628
بيستون : 628
بيسر : 627
بيسراك : 627
بيسرك : 627
بيسره : 627
بيسو : 628
بيسيار : 628
بيسيارى : 628
بيش : 628
بيشبوق : 628
بيشعور : 566
بيشك : 628
بيشموش : 629
بيشه : 628
بيشى : 628
بيض : 576
بيضاء : 576
بيضار : 514
بيضتين : 576
بيضه : 576
بيضهه : 576
بيضوى : 576
بيضى : 576
بيطار : 513, 575
بيطارا : 575
بيطارى : 514
بيطاريه : 514
بيطرف : 629
بيطرف انه : 629
بيطره : 513
بيع : 569, 573, 634
بيعات : 570
بيعانه : 571
بيعت : 571, 595
بيعگاه : 572
بيعه : 570, 595
بيعيه : 574
بيغار : 572
بيغاره : 572
بيغال : 600
بيق : 508
بيقدق : 591
بيقر : 511
بيقره : 511
بيقه : 601
بيك : 573, 601, 614
بيكار : 588, 601
بيكس : 602
بيكم : 574
بيگانه : 600
بيگانه گان : 600
بيگران : 600
بيل : 602
بيلاسنه : 605
بيلاشق : 586
بيلاشيق : 586
بيلجن : 604
بيلجه : 604
بيلجى : 608
بيلدر : 587
بيلزيك : 606
بيلش : 610
بيلشمق : 586
بيلك : 574, 605
بيلكج : 607
بيلكچه : 605
بيلگج : 607
بيللك : 605
بيلم : 574
بيلمز : 611
بيلمق : 663
بيلمك : 605
بيلمه : 541
بيلنمك : 605
بيله : 574, 604
بيله سنجه : 605
بيله سنده : 605
بيله لى : 605
بيله مك : 605
بيلوسزلك : 612
بيلوسزون : 612
بيلوك : 543, 608
بيلولو : 612
بيليا : 606
بيم : 612
بيمار : 612
بيماران : 613
بيمارخانه : 613
بيمارستان : 613
بيماره : 613
بيمارى : 613
بيمذاق : 613
بيمر : 613
بيمقدار : 613
بيمناك : 613
بين : 574, 575, 613
بين الملل : 574
بينا : 613
بينًا : 576
بيناب : 613
بينات : 576
بينر : 614
بينسوز : 575
بينش : 615
بينك : 614
بينلملو : 615
بينماز : 574, 614
بيننده : 614
بيننده گى : 614
بيننگ : 614
بينه : 576
بينونت : 575
بينى : 575, 615
بيهودكار : 572
بيهودگو : 572
بيهودگى : 572
بيهوده : 572, 601
بيو : 575
بيوار : 634
بيواره : 634
بيواز : 634
بيوت : 732
بيوتات : 732
بيود : 732
بيور : 634
بيورتو : 713
بيورق : 713
بيورلدى : 713
بيورمق : 713
بيورولدى : 712
بيوزن : 634
بيوس : 575
بيوض : 575, 732
بيوع : 732
بيوفا : 634
بيوفايى : 634
بيوكلمك : 733
بيوگ : 575
بيوگانى : 575
بيوگى : 634
بيون : 575, 732
بيوه : 634
بييض : 732

بوگلمك : 717
بوگمك : 717
بوگنمك : 717
بول : 569
بولا : 690
بولار : 691
بولارجه : 691
بولازوك : 722
بولاشقخانه : 691
بولاشمق : 691
بولاكم : 648
بولامق : 690
بولانمق : 691
بولتمق : 692
بولجاش : 692
بولد : 648
بولدان : 569
بولدر : 692
بولر : 691
بولرجلين : 691
بولسمق : 649
بولشق : 695
بولشمق : 691, 695
بولغالق : 692
بولقه : 648
بولكه : 674
بولمق : 649
بوله : 674
بوله : 569, 690
بولونتى : 695
بولى : 507, 569
بوليك : 648, 674
بوليكم : 648
بوليكى : 648
بولين : 693
بوليه : 569
بوم : 696
بومبار : 696
بومه : 696
بومهن : 696
بومهين : 696
بون : 569, 676, 696
بونبور : 697
بونجاق : 697
بونجغز : 697
بونجلاين : 697
بوندن : 697
بونده : 697
بونده لغمز : 697
بونده لق : 697
بونلركله : 699
بونه : 569
بوه : 568, 687
بوه لك : 732
بوهه : 688
بوى : 660, 661, 679, 682, 711
بويا : 711
بوياق : 661
بويان : 662, 711
بويان دبى : 662
بويانديرمق : 662
بويانق : 662
بويچه : 711
بويجيا : 711
بويداش : 662
بويدرمق : 712
بويراز : 664
بويرق : 712
بويرلدى : 712
بويروغ : 712
بويسوز : 713
بويش : 712
بويقجى : 661
بويكلنمك : 733
بويلاشمق : 663
بويلامق : 663
بويلما : 679
بويلمق : 663
بويله سينه : 679
بويلوك : 732
بويمق : 712
بويمل : 663
بويمول : 663
بوين : 664
بوينره : 663
بوينلق : 665
بوينلمق : 665
بوينمق : 662
بوينمك : 734
بوينوزلو بوجه : 664
بويه : 712
بويوردم : 713
بويورمق : 713
بوبى : 712
بويبدن : 712
بى : 592, 593
بى بهره : 595
بى بى : 595
بى پروا : 616
بى حار : 601
بى حاصل : 601
بى خبر : 601
بى زحمت : 636
بى سر : 627
بى سود : 628
بى شعور : 566
بى طرف : 629
بى قرار : 601
بى قرارى : 601
بى كار : 601
بى گناه : 600
بى وزن : 634
بى طرفانه : 629
بيئت : 600
بيئه : 600
بيا : 570
بياب : 575
بيابان : 570
بيات : 509, 571
بياتى : 509, 571
بياتى بوسليك : 509
بياتى عربان : 509
بياتى كردى : 509
بياح : 570, 634
بياحه : 575
بياد : 570
بيادر : 570
بيادقه : 570
بيارش : 571
بياره : 571
بياض : 571
بياضى : 572
بياع : 575
بياعت : 634
بياغلين : 508
بياغى : 508
بياغيجه : 508
بياك الله : 575
بيام : 509
بيان : 570
بيان نامه : 571
بيانات : 571
بيانه : 572
بيانى : 570, 571
بياوار : 571
بيب : 595
بيبان : 595
بيبنجه : 572
بيبى : 595
بيت : 575, 629
بيت الله : 575
بيت المال : 575
بيتا : 629
بيتاب : 629
بيتت : 630
بيتتمك : 632
بيتن : 633
بيته : 629
بيتوتت : 575
بيتوى : 630
بيچاره : 596
بيچاره گان : 596
بيچنمك : 598
بيحان : 572
بيخ : 600
بيخ كن : 601
بيخته : 601
بيخسته : 601
بيخوش : 601
بيخوشت : 573
بيد : 598
بيداء : 572
بيداخ : 572
بيداد : 598
بيدار : 599
بيداره : 599
بيدارى : 599
بيدخ : 599
بيدخه : 572
بيدر : 572
بيدره : 572
بيدرى : 572
بيدستر : 599
بيدق : 572
بيدنجير : 599
بيدودت : 572
بيدولت : 599
بيدوند : 600
بيذار : 576

بوح : 568
بوخ : 568
بود : 568, 683
بوداك : 683
بودج : 640
بودنه : 684
بودوچ : 684
بور : 569, 651, 699
بورا : 725
بوران : 651
بورانى : 700
بورتدرمك : 677
بورتريق : 704
بورتشمق : 705
بورتلمق : 654
بورتوق : 705
بورج : 652, 700
بورجك : 725
بورجلمق : 700
بورچقدرمق : 701
بورش : 707
بورغاج : 701
بورغاچ : 701
بورغاشيق : 701
بورغش : 701
بورغشش : 701
بورغو : 654, 702
بورقاج : 703
بورقامق : 703
بورقمق : 703
بورك : 677
بوركه : 677
بوركى : 725
بورلغ : 654
بورلغان : 705
بورلغن : 703
بورلق : 705
بورمج : 704
بورمق : 704
بورمك : 728
بورمه : 704, 728
بورناز : 704
بورنجك : 728
بورندوق : 707
بورنسالق : 707
بورنلو : 707
بورنمك : 728
بورنوز : 654
بوره : 651, 701
بورو : 705
بوروم : 728
بوريا : 702
بورياز : 655
بوز : 569, 666, 713
بوزار : 714
بوزارق : 667
بوزاغى : 714
بوزج : 666
بوزجه : 667
بوزجيل : 667
بوزخانه : 714
بوزدغان : 667
بوزدوغان : 667
بوزرمق : 667
بوزطغان : 668
بوزطوغان : 668
بوزغو : 714
بوزقون : 668
بوزقونلق : 668
بوزك : 569
بوزلتمق : 714
بوزلق : 668, 714
بوزماجه : 669
بوزمتق : 669
بوزمك : 735
بوزوق : 668
بوزيدان : 714
بوزينه : 714
بوژ : 568
بوژنه : 688
بوس : 708
بوستان : 655, 708, 709
بوستانج بان : 656
بوستانى : 709
بوستانيان : 656
بوسنده : 708
بوسه : 708
بوسه لك : 708
بوسه ليك : 708
بوسه ليك عشيران : 708
بوسو : 709
بوسى : 708
بوسيدن : 708
بوسيده : 708
بوسيش : 708
بوش : 568, 569, 709
بوشاتق : 658
بوشاغق : 658
بوشتماق : 658
بوشلامق : 658
بوشلاغق : 658
بوشلق : 658
بوشمق : 709
بوشندرمق : 658
بوشو : 709
بوشورغاغق : 709
بوشورغمق : 709
بوص : 569
بوصاء : 569
بوصم : 708
بوصو : 709
بوصير : 708
بوض : 569
بوط : 569
بوطاق : 710
بوطلوق : 710
بوطوج : 660
بوطور : 660
بوطورلق : 711
بوع : 568
بوعاق : 682
بوغ : 568, 640, 685, 686
بوغا : 686
بوغاء : 568
بوغازلاغى : 640
بوغاس : 685
بوغاسمق : 642
بوغاسه : 642
بوغاسى : 642
بوغاصه : 642
بوغر : 685
بوغرتلق : 641
بوغرصوق : 642
بوغز : 686
بوغزلغو : 640
بوغماغ : 641
بوغماق : 641
بوغمقلنمق : 641
بوغن : 641
بوغناق : 685
بوغنق : 642, 685
بوغه سمق : 642
بوغه صمق : 642
بوغور : 685
بوغورتلق : 641
بوغورسمق : 685
بوغوناق : 685
بوغينمق : 641
بوق : 568, 689
بوقاغو : 689
بوقاغى : 689
بوقچه : 647
بوقراط : 689
بوقغو : 689
بوقلمون : 689
بوقون : 703
بوك : 569, 698, 718, 723
بوكاء : 569
بوكائك : 717
بوكت : 671, 717
بوكداش : 698
بوكدك : 716
بوكدمك : 721
بوكر : 672, 698
بوكر شمك : 671
بوكرتلن : 673
بوكرك : 671
بوكرى : 717
بوكشمك : 721
بوكلساق : 698
بوكلك : 716
بوكلم : 719
بوكلمك : 717
بوكلو : 698
بوكلوك : 719
بوكلومك : 719
بوكمك : 717, 720
بوكنمك : 717
بوكه مك : 717
بوكوك : 720
بوكون : 721
بوكونليجك : 685
بوگت : 717
بوگدك : 716
بوگرى : 717
بوگلك : 716

بنود : 724
بنوره : 546
بنوش : 546
بنوشه : 546
بنوله : 549
بنون : 549
بنوند : 614
بنونلك : 549
بنوه : 549
بنوی : 546
بنی : 547, 615
بنیاد : 724
بنیادگر : 724
بنیان : 724
بنیقه : 548
بنیك : 547
بنین : 548
بنیه : 548, 616, 724
بنیوی : 724
به : 516, 517, 526, 600
به دانه : 601
بها : 435, 527, 601
بهاء : 435, 526
بهائم : 527
بهائی : 435
بهاتر : 436
بهاجت : 527
بهادر : 435
بهادرانه : 435
بهادری : 435
بهار : 435
بهارات : 436
بهاران : 436
بهارستان : 436
بهاری : 436
بهاریه : 436
بهاص : 527
بهاصله : 436
بهاط : 527
بهالق : 435
بهالی : 435
بهامین : 527
بهان : 601
بهانه : 3019, 3087
بهانه : 435, 527
بهایم : 436
بهبه : 527
بهبود : 527, 601
بهت : 527, 529, 718
بهتان : 718
بهتر : 601, 718
بهترك : 601
بهتره : 529, 718
بهتری : 601
بهترین : 601
بهج : 527
بهجت : 527
بهدانه : 601
بهدل : 527
بهر : 527, 528, 718
بهرا : 528
بهرام : 528, 601
بهرامج : 528
بهرامن : 528
بهرامه : 465, 528
بهرج : 529
بهرحال : 527
بهرد : 601
بهرك : 529
بهرم : 529
بهرمند : 529
بهرمه : 529
بهرمهن : 529
بهره : 528, 718
بهری : 527
بهز : 529
بهس : 529
بهشت : 528, 601
بهشتی : 528
بهصوص : 529
بهظ : 440
بهق : 527
بهك : 527
بهكشه : 528
بهكله : 528
بهكن : 528
بهكنه : 528
بهل : 528
بهلل : 528, 718
بهله : 528
بهلول : 528, 718
بهم : 527, 601
بهما : 601
بهمار : 528
بهمان : 438, 528
بهمن : 528
بهمه : 528, 718
بهمه حال : 527
بهنامه : 528
بهنان : 528
بهنانه : 528, 601
بهنس : 528
بهنه : 528
بهنهكه : 528
بهو : 529, 718
بهوت : 529
بهور : 718
بهوه : 529
بهی : 601
بهیته : 528
بهیج : 527
بهیجه : 527
بهیر : 527
بهیره : 527
بهیله : 527
بهیم : 527
بهیمه : 527
بهیمی : 527
بهیمیت : 527
بهین : 601
بهینه : 601
بهیه : 528
بو : 634, 669, 682
بوا : 569
بواء : 568
بوائق : 568
بواب : 569
بوابان : 569
بوابت : 568, 569, 634
بوابی : 568, 569
بوابین : 569
بواتر : 568
بواح : 568
بواحًا : 568
بوادر : 568
بوادی : 568
بوار : 568
بوارح : 568
بوارد : 568
بوارق : 568
بواری : 568
بواس : 568
بواسیر : 568
بواشه : 568
بواطل : 568
بواطن : 568
بواعث : 568
بواقی : 568
بوال : 569
بوالعجب : 721
بوالعجبی : 721
بوالفضول : 722
بوالفضولانه : 722
بوالفضولی : 722
بوالفقیر : 692
بوالهوس : 722
بوالهوسانه : 722
بوالهوسی : 722
بوالوفا : 723
بوان : 568, 569, 634, 732
بوانی : 568
بواهد : 568
بواهه : 568
بوب : 682
بویا : 682
بویات : 568
بوبرد : 682
بوبردك : 682
بوت : 729
بوتراق : 711
بوترشمق : 711
بوتلاجی : 659
بوتلاق : 654
بوتلمق : 659
بوتله جی : 659
بوته : 710
بوتیمار : 710
بوج : 568
بوجاجق : 682
بوجاغ : 682
بوجاق : 682
بوجق : 682
بوجو : 670
بوجورغات : 683
بوجوك : 670
بوچق : 683
بوچوق : 683
بوچوقلق : 683

بلسميه : 543
بلسنجه : 605
بلسنده : 605
بلسنه : 605
بلش : 610
بلشدرمك : 610
بلشقان : 586
بلشلك : 610
بلشمك : 610
بلطز : 457
بلع : 534
بلعوم : 543, 723
بلغاء : 722
بلغات : 722
بلغارى : 692
بلغاك : 722
بلغامه : 722
بلغم : 451
بلغه : 722
بلغونه : 722
بلغين : 587
بلق : 534, 690
بلقاء : 541
بلقع : 541
بلك : 536, 538, 539, 608, 674
بلكجه : 605
بلكچك : 605
بلكده : 605
بلكلتمك : 539
بلكلمك : 539
بلكلنمك : 538, 608
بلكلو : 538
بلكن : 604
بلكه : 541, 606
بلكوزه : 605
بلكى : 607
بلگن : 604
بلگه : 606
بلگى : 607
بلل : 536
بللو : 542, 608
بللوسى : 542
بللوعه : 542
بللولمك : 542
بلما : 542
بلمجه : 605
بلمدك : 611
بلمزلك : 612
بلمزلنمك : 612
بلمك : 536, 605, 611
بلمه : 542
بلنجك : 609
بلند : 536, 722
بلندى : 722
بلندين : 536
بلنسم : 536
بلنمك : 536, 609
بلنملو : 609
بله : 535
بله لك : 605
بلها : 722
بلو : 542, 612
بلواز : 543
بلواژه : 543
بلوج : 674, 694, 722
بلوجك : 674
بلوچ : 723
بلوح : 723
بلودى : 694
بلور : 610, 612
بلوردمك : 543
بلورلنمك : 612
بلورمك : 543, 612
بلورى : 610
بلورين : 610, 612
بلوريه : 611
بلوس : 543
بلوسز : 543, 612
بلوسيله : 612
بلوشات : 695
بلوط : 542, 543
بلوطيه : 543
بلوع : 543, 722
بلوغ : 722
بلوقه : 723
بلوك : 612, 674
بلوكات : 675
بلوكلمك : 543
بلول : 543, 723
بلولت : 723
بلوه : 612
بلوى : 543
بلويه : 543
بلى : 534, 538, 608
بلى طورمق : 610
بليات : 541
بلياد : 543
بليد : 538
بليغ : 538
بليغانه : 538
بليل : 538
بليلى : 608
بليه : 541
بم : 543
بن : 544, 613, 723
بنا : 544
بناء : 549, 613
بناءً : 613
بناءً عليه : 613
بنابر : 613
بنابرين : 613
بنابه : 544
بنات : 544
بناحق : 544
بنادر : 544
بنادق : 544
بنادل : 613
بناك : 549
بناگرده : 613
بناگوش : 613
بنام : 544
بنان : 544
بناور : 544
بناوند : 614
بنايى : 614
بنبك : 544, 723
بنبل : 544
بنت : 615, 616
بنتلو : 615, 616
بنج : 544
بنجلين : 544, 697
بنجه : 697
بنجه لر : 697
بند : 544, 549
بنداد : 723
بندار : 723
بندر : 545
بندرز : 545
بندرك : 545
بندش : 545
بندق : 697, 698
بندقچه : 698
بندقه : 545
بندقى : 545, 698
بندقيه : 698
بندك : 545
بندگى : 545
بندلى : 615
بندنز : 545
بندنه : 545
بنده : 545, 697
بنده خانه : 545
بنده گان : 545
بندورمق : 461
بندى : 545
بندبده : 545
بنديمه : 545
بنديه : 545
بندينه : 545
بنس : 546
بنش : 549, 615
بنصار : 616
بنصر : 616
بنغلدايق : 588
بنفسج : 545
بنفسنجيه : 545
بنفش : 545
بنفشه : 3136
بنفشه : 545
بنفشى : 545
بنقلديق : 588
بنقه : 548
بنك : 545, 546
بنگ : 461, 546
بنگان : 614
بنگاه : 546, 723
بنگره : 546, 614
بنگشدرمك : 615
بنگشك : 615
بنگشمك : 615
بنگى : 546
بنلاد : 724
بنلك : 548
بنلنمك : 548
بنلو : 616
بنمك : 615
بنه : 545, 549
بنو : 549, 616
بنوان : 549
بنوت : 616, 724

بفتره : 525
بفترى : 525
بفش : 525
بفم : 525
بقا : 529
بقاچق : 440
بقار : 445
بقارى : 689
بقاع : 586, 601
بقال : 444
بقالخانه : 444
بقاليه : 444
بقامه : 689
بقانق : 441
بقايا : 441
بقايوررکن : 441
بقر : 441
بقراطى : 689
بقراطيون : 689
بقرجك : 446
بقره : 441
بقرى : 441
بقريه : 441
بقسمات : 446
بقطه : 689
بقعه : 689
بقغن : 440
بقل : 445
بقلغو : 445
بقلغى : 445
بقله : 445
بقلوى : 445
بقليات : 445
بقلين : 445
بقليه : 445
بقم : 445
بقناق : 441
بقنق : 441
بقه : 440, 444
بقوره : 446
بقول : 690
بقياز : 446
بقين : 586
بقينلمق : 442
بك : 525, 526, 529, 546, 600
بكاء : 718
بكات : 689, 719
بكار : 529, 530
بكارت : 530
بكام : 529
بكامت : 529
بكتاش : 532
بكتاشى : 532
بكتاشيان : 532
بكتمك : 530
بكچوكز : 525
بكدش : 526, 530, 546
بكدشسز : 526, 530, 546
بكدشسوز : 546
بكر : 530, 531, 602
بكران : 602
بكرك : 671
بكره : 531, 720
بكروى : 532
بكرى : 532
بكريجه : 717
بكز : 547
بكزدمك : 547
بكزر : 547
بكزش : 547
بكزمك : 547
بكزنك : 547
بكسمات : 532
بكسمت : 532
بكسه : 720
بكشدرمك : 530
بكشمك : 530
بكلامق : 698
بكلتمك : 719
بكلر : 531
بكلك : 531
بكلمك : 547, 717, 719
بكلتمك : 525, 531, 547
بكله : 602
بكله مك : 531
بكلوجاق : 525
بكم : 531, 719
بكماز : 602
بكمز : 531
بكمك : 717
بكن : 721
بكند : 441
بكنمك : 530, 717
بكه : 698
بكورى : 532
بكوريت : 532
بكوكخانه : 721
بكونك : 532
بكى : 600
بكير : 530
بكيل : 530
بكيم : 530
بگتر : 526
بگريجه : 717
بگزاده : 526
بگشنه : 526
بگلك : 525
بگلگ : 525
بگلمك : 717
بگلنمك : 525
بگله مك : 525
بگنجكلين : 525
بگند : 525
بگنك : 526
بگنمزلنمك : 525
بگنه سى : 525
بگه مك : 717
بگيرمك : 525
بل : 534, 541
بل كلو : 538
بل كم : 541
بلا : 447, 534, 602
بلااستثنا : 603
بلابل : 534, 602
بلاح : 603
بلاد : 603
بلادت : 534
بلادر : 534
بلاده : 534, 603
بلادور : 534
بلار : 691
بلارك : 535
بلازوك : 722
بلاسنجه : 605
بلاش : 603
بلاغ : 534, 603
بلاغت : 534
بلاق : 448
بلاقيق : 535
بلال : 535, 603
بلالت : 721
بلالك : 535
بلام : 535
بلان : 448, 603
بلانه : 449
بلاهت : 534
بلاواسطه : 603
بلايا : 535
بلبال : 535
بلبان : 447
بلبل : 721
بلبلان : 722
بلبله : 535, 722
بلبلى : 722
بلبوس : 535
بلتم : 543
بلج : 612
بلجه : 604
بلچاق : 450
بلچق : 450
بلچقلمق : 450
بلحم : 538
بلخه : 538
بلد : 535
بلدار : 535
بلدان : 722
بلدر : 587
بلدرغى : 587
بلدرقى : 587, 692
بلدركى : 587, 692
بلدكلى : 604
بلده : 535
بلده طيبه : 535
بلدى : 535
بلديرلنمق : 451
بلديه : 535
بلرچين : 536
بلرلنمك : 610
بلرمك : 536
بلزك : 606
بلسام : 612
بلسان : 537
بلسانيه : 612
بلسز : 537, 542
ياسكاء : 612
بلسمى : 543

بشترم : 729
بشترى : 729
بشتك : 566
بشجى : 494
بشدق : 495
بشر : 565
بشردمك : 628
بشرغامق : 709
بشرمك : 628, 629
بشره : 500, 565
بشرى : 565, 729
بشريات : 565
بشريت : 565
بشريه : 565
بشغه : 495
بشقلمه : 493
بشقمق : 496
بشقه : 496
بشك : 628
بشكانى : 729
بشكل : 628
بشكله : 628
بشكنه : 628
بشكوفه : 628
بشكول : 628
بشكوه : 628
بشگ : 565
بشل : 564
بشلق : 498
بشلمق : 497
بشلنمق : 498
بشم : 564, 566
بشمق : 499
بشمق جى : 499
بشمقجى : 499
بشمك : 628
بشمه : 566
بشن : 565
بشنج : 565
بشنگ : 628
بشنلمق : 499
بشه : 564
بشه كن : 628
بشورمك : 629
بشوش : 566
بشوشانه : 566
بشى : 628
بشير : 565
بشيع : 565
بشيون : 566
بصائر : 474
بصاجق : 474
بصارت : 474, 561
بصبصه : 475
بصدرمق : 475
بصر : 474
بصرمق : 477
بصرى : 474
بصع : 709
بصقمجه : 479
بصل : 474
بصله : 474
بصليه : 474
بصمق : 474, 480
بصنج : 476
بصيت : 478
بصير : 477
بصيرت : 477
بصيع : 477
بصيلمق : 476
بصيله : 477
بضاعة : 583, 591
بضاعت : 636
بضاعه : 583, 591
بضاغلق : 714
بضايع : 521
بضر : 591
بضع : 583
بضم : 715
بط : 502, 506
بطاء : 590
بطائت : 502
بطاقه : 590
بطال : 506, 507
بطالت : 503
بطاليه : 507
بطانت : 503
بطانه : 590
بطانيه : 507
بطايح : 503
بطباط : 3800
بطبط : 503
بطبطه : 503
بطبيط : 504
بطحاء : 504
بطحه : 710
بطر : 503, 505
بطرق : 506
بطريقه : 503
بطش : 506
بطلان : 710
بطن : 504, 506, 590
بطنه : 590
بطنى : 506
بطه : 506
بطوء : 711
بطول : 711
بطون : 507, 711, 731
بطيء : 505
بطيح : 505
بطيحه : 505
بطيخ : 590
بطير : 505
بطيش : 505
بطين : 505, 710
بطيه : 507
بظر : 516, 591, 592
بظره : 715
بعث : 473
بعثت : 627
بعد : 683, 711
بعدان : 684
بعدما : 420
بعده : 419
بعر : 463
بعزًا : 515
بعضوصا : 709
بعض : 514, 515
بعضًا : 514
بعضنك : 515
بعكوكه : 690
بعل : 446
بعله : 451, 692
بعوض : 507
بعوضه : 507, 634
بعولت : 711
بعوله : 711
بعيد : 440
بعيده : 440
بعير : 440
بعيم : 440
بغا : 423, 426
بغات : 685
بغاث : 525, 600
بغازلو : 640
بغاس : 716
بغال : 424, 600
بغانوش : 525
بغاوت : 525
بغايا : 525
بغايت : 525
بغتةً : 435
بغثا : 434
بغدا : 685
بغداد : 428
بغدادى : 427
بغدادية : 427
بغداش : 427
بغدامق : 427
بغدائق : 427
بغداى : 685
بغدايق : 685
بغده : 427, 685
بغر : 429, 685
بغرا : 425, 686
بغرتلق : 431
بغرداق : 430
بغردق : 430
بغرسق : 426
بغرصق : 426
بغرصوق : 430
بغرق : 434
بغزلغى : 640
بغشيش : 435
بغض : 687
بغضا : 425
بغضاء : 427
بغضه : 425, 585
بغل : 425
بغللمق : 432
بغله : 425
بغلو : 434
بغور : 685
بغورسمق : 685
بغورصوق : 435
بغوز : 641
بغوزلق : 641
بغى : 424, 425
بغيض : 424
بفت : 525

بروء : 727
بروات : 554
بروار : 560
برواره : 560
بروازه : 560
برواق : 560
بروت : 727, 707
بروج : 727, 705
بروجه : 560
برود : 727
برودت : 727
بروز : 727, 560
بروش : 473
بروفه : 727
بروق : 727
بروك : 727
برومند : 560
برومندی : 560
بروبجك : 728
بروندە لی : 706
بروندورق : 707
بری : 559, 556
بریان : 728, 626
بریجك : 623
بریجن : 556
بریدَ : 556
بریدان : 556
بریدگی : 726
بریده : 726
بریزن : 557
بریشم : 624
بریعه : 556
بریق : 557
بریکه : 557
بریگ : 623
بریم : 623
بریمك : 728

برین : 624, 626, 559, 557, 726
برینج : 624
برینجاسف : 624
بریه : 559, 557
بز : 734, 679
بزانه : 636
بزانها : 636
بزادی : 577
بزاز : 580
بزازت : 636, 577
بزازستان : 580, 577
بزاغه : 577
بزاغو : 714, 591
بزاق : 734
بزاقه : 735, 580
بزاقی : 714
بزانه : 577
بزباز : 577
بزبزه : 577
بزجلین : 636
بزچلین : 636
بزدرمه : 577
بزدم : 734, 577
بزر : 580
بزرق : 668
بزرکار : 580
بزرگ : 735
بزرگار : 580
بزرگان : 735, 579
بزرگانه : 735
بزرگی : 735
بزرلك : 578
بزستان : 579
بزشك : 637
بزغاله : 734
بزك : 580, 579, 577
بزکجی : 577

بزکلنمك : 578
بزکلو : 578
بزکن ! 637
بزلاء : 580
بزلنج : 637
بزلنکج : 637
بزله : 637, 580
بزلو : 637
بزلیك : 637
بزم : 580
بزمسك : 637
بزمك : 578
بزمگاه : 580
بزمه : 580
بزنلمك : 578
بزنمك : 578
بزه : 577
بزوغ : 735
بزون : 580
بزیچه : 735
بزیر : 734
بزیش : 579
بزیع : 579
بزین : 579
بژمان : 529
بژمژه : 718
بژندی : 529
بژنگ : 601
بژهان : 718
بژول : 718
بس : 3833, 561
بس بتون : 626
بسا : 561
بسائط : 561
بساتین : 561
بسار : 626
بساره : 561
بساط : 626, 561

بساطت : 561
بساك : 561
بسالت : 561
بسام : 563
بسامت : 561
بساوند : 561
بسباس : 561
بسباسه : 561
بسبرابر : 561
بسبسه : 561
بست : 563
بستاخ : 729
بستار : 627
بستام : 627
بستان : 729
بستانی : 729
بستج : 729
بستر : 627
بستك : 729
بستگانی : 627
بسته : 729, 563
بسته کار : 563
بسته کاران : 563
بستوقه : 729
بستوه : 627
بسجق : 474
بسخون : 475
بسد : 729
بسدك : 561
بسدل : 561
بسر : 729, 561
بسرك : 562
بسرمق : 479
بسره : 729
بسط : 708, 628, 481, 729
بسك : 561
بسکله : 562

بسگوی : 562
بسلت : 729
بسلمك : 627
بسلنکی : 563
بسلو : 563
بسم : 627
بسم الله : 627
بسمان : 563
بسمل : 627
بسمله : 563
بسمه : 563
بسند : 561
بسنده : 561
بسو : 628
بسور : 729
بسوس : 564
بسوق : 729
بسول : 729
بسی : 562
بسیج : 562
بسیمه : 562
بسیطه : 478
بسیم : 562
بش : 729
بشار : 628
بشارت : 628, 564
بشارتنامه : 564
بشارمق : 494
بشاره : 628
بشارومامق : 494
بشاشت : 564
بشاعت : 564
بشاق : 493
بشام : 564
بشانقه : 564
بشپول : 629
بشتام : 629
بشتر : 729

برپا : 558
برت : 472
برتافت : 559
برتر : 559
برترمق : 704
برترين : 559
برتق : 472
برتنگ : 559
برتنمك : 560
برث : 559
برثان : 626
برثن : 727
برثوته : 727
برج : 553, 700
برجا : 553
برجاس : 700
برجد : 553
برجسته : 553
برجمه : 700, 725
برجيس : 553, 621
برچيده : 553
برچين : 553
برحاء : 725
برحه : 702
برحيات : 556
برخ : 555
برخابه : 555
برخانه : 555, 556
برخدار : 556
برخداری : 556
برخسته : 556
برخمق : 588
برخور : 556
برخوردار : 556
برخورداری : 556
برخوز : 556
برخيز : 556
برد : 553, 554, 725
برداء : 725
بردار : 553
برداشته : 553
بردبار : 725
بردباری : 725
بردخت : 553
بردعه : 467
بردك : 725
بردگی : 553
بردنگ : 553
برده : 553, 725
بردوام : 553
بردوش : 553
بردی : 553
برره : 554
برز : 560, 622
برزبان : 620
برزج : 561
برزجوك : 622
برزخ : 560
برزد : 626
برزده : 561
برزغ : 708
برزن : 561
برزه : 561, 626
برزوغ : 561
برزی : 626
برژ : 557
برس : 727
برسام : 559, 626
برسان : 727
برسته : 559
برسياه : 559
برسيم : 626
برش : 559
برشان : 559
برشته : 624
برشعثا : 559
برشم : 727
برشمق : 469
برص : 465, 552
برطاش : 472
برطرف : 559
برطيل : 472, 589, 3786
برعوم : 727
برعومه : 727
برغ : 555, 556
برغاب : 555
برغشمق : 701
برغمان : 555
برغو : 725
برغوث : 725
برغوزن : 725
برف : 554
برفشان : 554
برفند : 555
برفوز : 555
برفوس : 555
برفين : 555
برق : 557
برقان : 557, 726
برقرار : 557
برقع : 703, 726
برقمق : 471
برقوع : 558
برقوق : 558
برقيل : 624
برقيه : 557
برك : 557, 677
بركات : 554
بركان : 726
بركانی : 726
بركانيت : 726
بركت : 554
بركتمك : 558
بركدرمك : 623
بركدلك : 557
بركشمك : 558
بركشيده : 557
بركلك : 558
بركلمك : 557
بركلو : 557
بركمك : 623, 626
بركند : 557
بركنده : 557
بركنمك : 558
بركه : 623, 624, 726
بركی : 557, 621, 677
بركيمك : 558
بركيه : 557
برگ : 555
برگاشته : 555
برگرده : 555
برگزار : 555
برگزيده : 555
برگستوان : 555
برگشته : 555
برگشيده : 555
برگی : 621
برلك : 625
برلق : 705
برلمك : 624
برله : 624
برلو : 558
برم : 554, 558, 623
برمال : 558
برماه : 558
برماهه : 558
برمجق : 471
برمزيد : 558
برمعتاد : 558
برمق : 471
برمقجه : 471
برموده : 558
برنا : 558, 726
برنائی : 558
برناك : 727
برنامه : 558
برناه : 727
برنجاسب : 624
برنجن : 554
برنجين : 554
برند : 554
برنداز : 554
برندازه : 554
برندخته : 554
برندغين : 707
برنس : 654, 727
برنلولق : 707
برنمق : 704
برنون : 558
برنيس : 626
برنيش : 558
برنيق : 558
برنيه : 558
بره : 553, 621
برهان : 702, 725
برهانی : 702, 726
برهرهه : 554
برهم : 556
برهمن : 554
برهنگی : 554
برهنه : 554, 725
برهه : 556, 726
برهوا : 556
برهود : 556
برهون : 556, 726
برهوه : 556
برهيخته : 556
برهيون : 556
برو : 560

بخشنده : 439
بخشوده : 439
بخق : 435
بخل : 438, 688
بخلا : 688
بخله : 688
بخور : 439, 688
بخوردان : 440, 688
بخوردانی : 440
بخوع : 688
بخول : 688
بخیده : 437
بخیل : 437
بخیه : 440
بخیه دار : 440
بخیه زن : 440
بد : 520, 566, 598, 716
بدء : 520
بدءًا : 521, 522
بدائه : 521
بدأت : 522
بدأةً : 522
بداد : 520, 598, 716
بدار : 599
بداعت : 520
بدال : 521, 599
بدان : 521
بدانت : 521
بداهت : 520
بداهتًا : 520
بداهه : 520
بداوت : 521
بداوی : 521
بدایت : 599
بدایتًا : 599
بدایع : 521
بدباف : 599
بدبخت : 521
بدبدك : 716
بدبین : 521
بدبینانه : 521
بدبینی : 521
بدتر : 524
بدح : 599
بدحا : 684
بدخاه : 523
بدخش : 520
بدخشان : 521
بددعا : 521
بدر : 523, 524
بدرا : 524
بدرقه : 524
بدرك : 524
بدرگ : 524
بدرگاه : 522
بدرمك : 716
بدره : 524, 600
بدرود : 524, 600
بدریه : 524
بدزندگانی : 525
بدست : 522, 600
بدستان : 600
بدسغان : 584
بدسگان : 600
بدشغان : 585
بدع : 598
بدعت : 599
بدفعال : 523
بدفعل : 523
بدق : 599, 683
بدقلنمق : 683
بدکار : 524
بدل : 521
بدلاً : 522
بدلاء : 716
بدللشمك : 522
بدله : 524
بدمست : 524
بدن : 522, 716
بدن نور : 522
بدنًا : 522
بدنام : 524
بدنکار : 522
بدنه : 522
بدنوس : 523, 524, 600
بدنی : 522
بده : 599, 716
بدوح : 524
بدوح : 524
بدور : 716
بدوعت : 524
بدوی : 522
بدویانه : 523
بدویت : 523
بدیخ : 523
بدبد : 523
بدیدار : 523
بدیع : 523
بدیعه : 523
بدیعی : 523
بدیعیات : 523
بدیل : 523
بدیهه : 523
بدیهی : 523
بدیهیات : 523
بدیهیت : 523
بدیهیه : 523
بذا : 577
بذاء : 636
بذات : 637
بذاذ : 636
بذاذت : 577
بذاره : 636
بذبذه : 577
بذح : 637
بذر : 578, 579, 580
بذرخانه : 579
بذرقه : 580
بذرگر : 579, 580
بذل : 524, 579
بذلاخ : 637
بذله : 637
بذم : 580, 735
بذوذت : 735
بذور : 735
بذورات : 735
بذول : 580
بذیم : 579
بر : 550, 551, 616, 620, 724
برء : 551, 724
برًا : 559
براء : 724
برائت : 551
برابر : 464, 551
برابر لشمق : 464
برابره : 551
برابری : 551
برات : 552, 559
براتطیل : 552
براتی : 552
برائن : 552
براجم : 551
براح : 551
براد : 724
براده : 558
برارنده : 552
براری : 552
براز : 620
برازبان : 3844
برازوان : 620
براش : 559
براض : 620
براعت : 551
براغندی : 588
براغیس : 551
براق : 558, 699
براقه : 559
براکو : 621
براگو : 621
بزان : 559, 727
برانس : 552
برانی : 559
براه : 551
براهنجیده : 551
براهیخته : 551
براهیده : 551
براهیمه : 552
براهین : 552
براور : 552
براورده : 552
برای : 551, 552
برایا : 552
برایه : 724
بربا : 466
بربات : 552
برباخ : 552
برباد : 552
بربار : 552
برباره : 552
برباس : 620
بربر : 553
بربرخانه : 553
بربرستان : 553
بربری : 553, 620
بربط : 552
بربور : 700
بربیمك : 623

بايض : 511
بايع : 511
بايعيه : 511
بايق : 510
بايگان : 510
بايلق : 512
بايلمق : 510
بايمق : 512, 510
باين : 511
بايينمق : 510
ببئى : 413
بيان : 517
بير : 596, 518
بيردان : 595
بيريه : 595
ببغاء : 517
ببغائيه : 517
ببق : 413
ببه روحى : 517
بيغا : 550
بت : 729, 566
بتأ : 566
بتات : 567, 566
بتار : 567
بتاق : 502
بتان : 730
بتپرست : 730
بتتمك : 632
بتخانه : 730
بتر : 630, 567, 566
بتراء : 567
بترشمك : 633
بترلى : 630
بتره : 567
بتروم : 633
بتع : 629
بتك : 630
بتكجى : 630

بتكده : 730
بتكن : 629
بتكه : 632
بتكيش : 567
بتگن : 629
بتلاب : 632
بتلمك : 632
بتمق : 506
بتمك : 633, 631
بتن : 629
بتنل : 633
بته طورمق : 630
بته ك : 629
بتوراسمق : 660
بتورمك : 633
بتورى : 633
بتوع : 730
بتوق : 567, 507
بتوك : 567
بتول : 567
بتوليت : 567
بتوليه : 567
بتومك : 633
بتون : 731
بتونجه : 731
بتونله : 633
بتى : 630
بتياب : 567
بتيار : 634, 568
بتياره : 634
بتيراء : 730
بتيك : 630
بتيل : 567
بتيلمك : 630
بتيله : 567
بث : 561
بثر : 627, 563, 561
بثره : 627, 561

بثور : 729, 564
بثير : 562
بج : 715, 518
بجا : 518, 415
بجاء : 518
بجاد : 596
بجاده : 596
بجارى : 518
بجال : 715
بجالت : 518
بجانبى : 518
بجايش : 518
بجبجه : 518
بجتلمك : 519
بجد : 519, 518
بجدت : 715
بجدلتمك : 519
بجدلمك : 519
بجر : 715
بجراء : 519
بجرى : 715
بجريت : 596
بجريه : 715
بجشك : 596
بجك : 596, 518
بجل : 518
بجلغان : 581
بجنه : 518
بجه : 518
بجود : 715
بجوس : 716
بجوك : 596
بجول : 715
بجير : 519
بجيل : 519
بچ : 716
بچاقلشمق : 582
بچخ : 582

بچرك : 598
بچشك : 598
بچق : 683
بچك : 597, 519
بچگان : 519
بچمك : 598
بچمه : 598
بچنمك : 598
بچه : 519
بچه دار : 519
بچه دان : 519
بچه گان : 519
بچوغر : 683
بچون : 598
بچيز : 598
بچيم : 597
بچين : 598
بحا : 435
بحاث : 527, 437
بحاحه : 601
بحار : 601, 527, 437
بحارت : 436
بحبوحه : 688
بحت : 439
بحث : 438, 437
بحث ايتمك : 438
بحث ايتمه : 438
بحثره : 438
بحثى : 438
بحدله : 437
بحر : 438, 437
بحرًا : 438
بحران : 688
بحرى : 438
بحرين : 438
بحريه : 438
بحربون : 438
بحصله : 438

بحق : 527
بحقٍ : 601
بحلاء : 687
بحوح : 688
بحور : 688
بحيره : 688, 437
بخ : 435
بخار : 687
بخارى : 687
بخاع : 600
بخاق : 687, 601
بخال : 437
بخبخه : 436
بخت : 688, 439
بختره : 439
بختزى : 439
بختك : 439
بختته : 688
بختو : 688
بختور : 688, 439
بختى : 688
بختيار : 439
بختيار نامه : 439
بختيارانه : 439
بختيارى : 439
بخدا : 529
بخر : 601
بخرج : 438
بخس : 438
بخسان : 438
بخست : 438
بخش : 688, 438
بخش ايتمك : 439
بخش ايتمه : 439
بخشايش : 439
بخشايشر : 439
بخشاينده : 439
بخشش : 439

باشگون : 495
باشگونه : 495
باشلامق : 497
باشلانمق : 498
باشلو : 499
باشلوق : 499
باشلی : 498
باشماقدار : 499
باشماقلق : 499
باشمق : 499
باشن : 496
باشنگ : 495
باشنه : 496
باشه : 495
باشیل : 496
باصاق : 474
باصامق : 474
باصدرمه : 475
باصدق : 475
باصر : 477
باصرلمق : 477
باصرمق : 477
باصره : 477
باصطه : 477
باصغون : 475
باصفا : 474
باصقی : 478
باصقیج : 479
باصقین : 479
باصلمق : 476
باصمق : 480
باصنجق : 476
باصنمق : 476
باصواب : 475
باصورمق : 483
باطق : 505
باطل : 504
باطن : 504
باطنًا : 504
باطنی : 504
باطنیه : 505
باطون : 507
باطی : 504
باطیا : 507
باطیه : 505
باع : 411
باغ : 423, 425
باغبان : 427
باغبانی : 427
باغچه : 424
باغچوان : 424
باغدالمق : 427
باغدامق : 427
باغر : 429
باغرداق : 430
باغزار : 435
باغستان : 431
باغض : 424
باغلامالو : 433
باغلامق : 432
باغلانمق : 433
باغلمالو : 433
باغلمق : 432
باغل : 434
باغه جق : 426
باغوت : 425
باغی : 424, 425, 432
باف : 423
بافت : 423
بافته : 423, 3752
بافکار : 423
بافنده : 423
بافه : 423
باق : 440
باقچه : 441
باقر : 443
باقرخانه : 443
باقعه : 442
باقل : 442
باقلاء : 442
باقلان : 445
باقم : 442
باقمق : 445
باقه : 440
باقو : 446
باقوره : 446
باقی : 444
باقیات : 444
باقیاز : 446
باقیجی : 442
باقیه : 444
باقیوی : 444
باك : 440, 461
باکر : 444
باکران : 444
باکره : 444
باکی : 444
باکیًا : 444
باکیده : 444
باکیه : 444
باگل : 424
بال : 447
بال صره : 456
بال یمز : 457
بالا : 447
بالابان : 447
بالاخره : 603
بالار : 449
بالاستفاده : 610
بالالتزام : 608
بالجمله : 603
بالچوق : 450
بالخاصه : 608
بالدزق : 451
بالدو : 451
بالدور : 451
بالدیر : 450
بالزن : 457
بالش : 454
بالشچه : 454
بالصامه : 456
بالصره : 456
بالضروره : 637
بالعکس : 603
بالعموم : 612
بالغ : 453
بالغًا : 453
بالفرض : 606
بالفعل : 606
بالق : 451
بالقجین : 452
بالقچل : 452
بالقچیر : 452
بالقرمق : 454
بالقمق : 454
بالقی : 454
بالله : 610
بالمقابله : 612
بالمناسبه : 612
بالوار : 457
بالوده : 457
بالور : 457
بالوسطه : 612
بالوعه : 457
بالوغ : 453, 457
بالی : 453
بالیاج : 457
بالیادور : 457
بالیغ : 451
بالیمز : 457
بالین : 453
بالیوز : 457
بالیوس : 457
بام : 457, 458
بامداد : 458
بامدادی : 458
بامه : 458
بامیل : 458
بان : 459
بآن شرط : 517
بانبوق : 459
بانبول : 459
باندرمق : 460
بانگلمق : 461
بانگ : 459, 461
بانه : 461
بانو : 463
بانوا : 461
بانوج : 463
بانی : 462
باه : 435
باهر : 437
باهل : 437
باهله : 437
باهم : 437
باهنامه : 438
باهی : 437
باور : 507
باولامق : 507
باولتمق : 507
باولمق : 507
بای : 508
باباق : 508
بایتمق : 511
بایچه : 509
بایر : 511
بایره : 511
بایزید : 509
بایست : 511
بایسته : 509

باثق : 477
باثقه : 477
باج : 415
باجا : 415
باججی : 416
باجه : 415
باجی : 416
باحا : 435
باحث : 437
باحر : 437
باحره : 437
باحور : 439
باخ : 435
باختر : 439
باخته : 439
باخچه : 436
باخر : 437
باخرد : 437
باخره : 437
باخصوص : 440
باخق : 437
باخقه : 437
باخمق : 438
باخه : 437
باد : 416, 417
باد هوا : 521
بادا : 416, 417
باداش : 418
بادام : 418
بادامه : 418
بادامی : 418
بادآور : 419
بادآورد : 419
بادآورده : 419
بادبار : 419
بادباز : 419
بادبان : 419
بادبانی : 419
بادبدست : 419
بادبر : 419
بادبیز : 419
بادبیزن : 419
بادپای : 422
بادپر : 422
بادپیما : 422
بادخابه : 420
بادداد : 419
بادر : 422
بادرق : 422
بادرنگ : 422
بادره : 422
بادزن : 423
بادزنه : 423
بادزهر : 423
بادسخا : 422
بادسوار : 422
بادکش : 422
بادگان : 420
بادگانه : 420
بادگر : 420
بادگرد : 420
بادگس : 420
بادگند : 420
بادگیر : 420
بادم : 419
بادمی : 420
بادن : 421
بادنج : 422
بادنجان : 422, 3799
بادنجانی : 422
بادنجانیه : 422
بادنگان : 422
بادنما : 422
باده : 421
بادهرزه : 420
بادهه : 421
بادویز : 423
بادی : 421
بادیج : 421
بادیه : 422, 423
باذخ : 515
باذر : 516
باذق : 515
باذل : 516
باذی : 515
بار : 463, 464
باران : 465
بارانی : 465
بارینگاه : 466
باربود : 466
بارج : 467
بارح : 470
بارحه : 470
بارخانه : 465, 468
بارخدا : 468
بارد : 470
باردار : 467
باردانه : 470
باردق : 467
بارز : 470
بارسا : 472
بارش : 470
بارشدرمق : 469
بارشق : 469
بارشقلق : 469
بارغ : 468
بارق : 470
بارقه : 470
بارك الله : 468
بارگاه : 467, 468
بارگه : 468
بارگیر : 468, 572
بارمخ : 471
بارنده : 468
باره : 467
بارها : 468
بارو : 473
بارود : 473
بارودخانه : 473
بارودی : 473
باری : 470, 472
باریاء : 470
باریسیه : 470
باریك : 470
بارینمق : 469
باریه : 470
باز : 514
بازار : 514
بازارستان : 515
بازاری : 514
بازیان : 515
بازپس : 516
بازخانه : 515
بازدار : 515
بازرگان : 515, 579
بازرگانی : 515
بازرگاه : 514
بازك : 515
بازکشت : 516
بازگشا : 515
بازگشت : 515
بازگون : 515
بازگونه : 515
بازلامج : 516
بازلم باج : 516
بازلماج : 516
بازلمج : 516
بازله : 516
بازمنده : 516
بازنامه : 516
بازنده : 515
بازو : 516
بازویند : 516, 3806, 3807
بازودراز : 516
بازووان : 516
بازی : 515
بازیچه : 515
باژ : 440
بأس : 529, 561
باسامان : 474
باستان : 481
باسرقمق : 481
باسره : 477
باسط : 477, 478
باسطه : 478
باسقاق : 478
باسل : 477
باسلق : 480
باسم : 477
باسنج : 476
باسور : 482
باسوری : 483
باش : 483, 493
باش بوغ : 494
باش پاره : 500
باشاقلی : 493
باشام : 493
باشامه : 494
باشتاش] : 501
باشتش : 501
باشد : 495
باشداش : 495
باشداشلق : 495
باشدن قره : 501
باشر : 496
باشره : 496
باشق : 493
باشقجی : 493
باشقمق : 496

ايلاف : 2133
ايلاقچى : 388
آيلاك : 387
ايلام : 2134
ايلان : 2035
ايلانق : 388
ايلاى : 2139
ايلبز : 2135
ايلبوى : 2135
ايلتمك : 1420, 1528, 2139, 2156
ايلدمق : 2038
ايلدمك : 1528
ايلدملك : 2136
ايلدورمك : 2139
ايلرو : 2138
ايلرورجك : 2138
ايلروكيدن : 2138
ايلسنه : 1528
ايلسه : 1528
ايلشكن : 2145
ايلشمك : 1528
ايلغامق : 2036
ايلغين : 2037
ايلغينجه : 2037
ايلق : 387
آيلق : 387
ايلقدرمق : 2038
ايلك : 1528
ايلكسمك : 1527
ايلكلنمك : 1528
ايلكلو : 1528
ايلكمك : 2143
ايلكمن : 2143
ايلكن : 2136
ايلكو : 2140, 2141
ايللشمك : 2149
ايللك : 2149
ايللمك : 2149
ايلمان : 2144
ايلمك : 1528, 2152, 2278
ايلمه : 2152
ايلن : 2137
ايلنج : 2137
ايلندرمق : 388
ايلندى : 2144
ايلنمك : 1528, 2137, 2144
ايله : 1527
آيله : 387
ايله سنه : 1528
ايلول : 1528
ايلى : 2139
ايليجى : 1528
ايليشير : 2145
ايليشيكلى : 2145
ايليكمك : 2143
ايليكمن : 2143
ايليى كورمك : 1528
ايم : 1531, 2156
ايماء : 2157
ايماءً : 2157
ايمان : 1528, 2158
ايمانيه : 2159
ايمدى : 2160
ايمرنج : 2164
ايمرنجه : 2164
آيمق : 389
ايمك : 5068, 5069
ايمكلدمك : 2160
ايمكلمك : 2160
اين : 1529
اينمك : 1529
اينمه : 1529
ايمون : 1529
اين : 1527, 1529, 2166, 2167, 3730
آين : 381, 384
ايناء : 2167
ايناخ : 2167
ايناع : 2167
ايناغ : 2167
ايناف : 2167
ايناق : 2167
اينبار : 2169
اينجدينلمك : 2172
اينجقرمق : 2042
اينچكا : 2173
اينچكه : 2173
آيندگان : 381
آينده : 381
اينكخانه : 2177
اينله : 3730
اينغان : 2168
اينمش : 2177
اينمك : 2177
آينه : 386
اينه مك : 2177
ايني : 2182
ايه : 2107, 2275
آيه : 370
آيه له : 376
آيه مق : 377
ايهام : 2108
ايهان : 2108
ايهى : 2109
ايو : 1530, 2272, 2279
آيو : 396
ايوا : 2272
ايواجكلك : 2273
ايواجنلك : 2273
ايوار : 2272
ايواز : 2272
ايوالله : 1530
ايوان : 1530
ايواه : 1530
آيواى : 396
ايوجك : 2273
ايوجى : 2274
ايودرمك : 2273
ايودرنلمك : 2273
ايورتلمك : 5069
ايورك : 1530
ايوسز : 2274
ايوش : 2274
ايوشمك : 1517, 2274
ايوقار : 2065
ايوك : 2273
ايومزلنمق : 5015
ايومك : 1520, 2274
ايوها : 1531
ايوبك : 2274
ايى : 1526, 2276
ايىدمك : 2277
آيين : 386

ب

ب : 411
بؤبؤ : 715
بئر : 620
بؤره : 701
بؤس : 711
بئسه : 627
با : 411
بائث : 440
بائثه : 440
بائثيت : 440
بائر : 440
بائره : 440
بائقه : 440
بائن : 440
باأر : 440
باب : 411, 412, 463
باب السعاده : 415
باب السلام : 415
بابا : 412
باباديه : 413
بابالنمق : 413
بابايان : 413
بابايانه : 413
بابة : 423
بابت : 414
بابزن : 415
بابللق : 414, 415
بابواللق : 414, 415
بابوج : 414
بابوك : 414
بابوكخانه : 415
بابونج : 414
بابونه : 414
باتاقلو : 503
باتر : 505
باتره : 504, 505
باتلمق : 504
باتمق : 506
باتوق : 507
باتعه : 477

ايدكن : 1361 , 2093
ايدلنمك : 1525
آيدن : 380
ايدنلمك : 1525
ايدنمك : 2095
ايده كلمك : 2093
ايدورمك : 1525
ايدوكو : 2096
ايدوكى : 2094
ايدى : 1525
ايدي ويرمك : 1525
ايديكى : 2094
ايدين : 380
ايدينلو : 381
ايذان : 2281
اير : 1459 , 2045
ايراء : 2199
ايراث : 2200
ايراخ : 2046
ايراد : 2199 , 2201
ايراط : 2201
ايراق : 2046
ايراقسنمق : 2046
ايراقلشدرمق : 2046
ايراقلشمق : 2046
ايراقلق : 2046
ايراقلنمق : 2046
ايران : 2200
ايرانى : 2200
ايرتسى : 1476 , 2209
ايرتكى : 1475 , 2209
آيرتلشمق : 385
ايرتلمق : 396
آيرتلمق : 385
آيرتنمق : 385
ايرته : 1475 , 2209
ايرته كى : 2209
ايرته لك : 2209
آيرج : 392
آيرخسى : 395
آيردلنمش : 385
ايردن : 2201
ايرده : 1461
ايركن : 1476
ايرشمش : 1469 , 2205
ايرشمق : 2049
ايرغلامق : 2047
آيرق : 393 , 395
ايرقانمق : 2049
آيرقسنمق : 395
آيرقسرق : 395
آيرقسمق : 393 , 395
آيرقسى : 393 , 395
ايرك : 1529
ايركچ : 2206
ايركرمك : 2203
ايركلمك : 2206
ايركورمك : 2203
ايركى : 1471 , 2206
ايرلادمق : 2050
ايرلاشمق : 2050
ايرلامه : 2050
آيرلدوغنلين : 395
ايرلشمق : 394
ايرلغن : 2050
آيرلمش : 394
ايرلمق : 2050
آيرلنمق : 393
ايرليجى : 2050
ايرم : 1529
ايرماجق : 2050
ايرماغ : 2050
ايرمان : 2207
ايرمق : 2046
ايرمك : 1472
ايرمن : 2050
آيرو : 395
آيروخ : 395
آيروغ : 395
آيروق : 395
آيروقجه : 395
آيروقسى : 395
آيريلق : 393
ايزاء : 2280
ايزد : 2282
ايزدى : 2282
ايزغين : 2067
ايزلمك : 2283
آيز : 386
ايزك : 2119
آيزك : 386
ايساء : 2213
ايساخ : 2214
ايساع : 2213
ايساف : 2214
ايسته بيكمز : 2228
ايسر : 1529
ايسك : 1483 , 2216
ايسلقلو : 2053
ايسنامك : 2222
آيسه : 386
ايسوز : 2217 , 2225 , 2246
ايش : 2250
ايش باشى : 2252
ايشاع : 2250
ايشان : 2251
آيشتنه : 386
آيشته : 386
ايشق : 2060 , 2061
ايشك : 2252
ايشكللمك : 2255
ايشكن : 2252
ايشلنمك : 2256
آيشنه : 386
ايشه : 2252
ايشيق : 2061
ايصاء : 2213
ايصال : 2214
ايصرا : 2058
ايصلى : 2056 , 2221
ايصيجق : 2052
ايضًا : 1531
ايضاح : 2281
ايضاحاً : 2281
ايضاحات : 2281
ايضاحنامه : 2281
ايطاء : 2262
ايطان : 2262
آيغ : 383
ايغال : 2102
آيغرسمق : 382
ايغرلق : 2031
آيغرلنمق : 382
ايغرمق : 2031
آيغوت : 382
آيغور : 382
ايفاء : 2096
ايفاد : 2096
آيق : 383
ايقاد : 2119
ايقاظ : 2120
ايقاع : 2119
ايقاف : 2119
آيقاقلق : 386
ايقان : 2119
ايقانى : 2120
ايقرت : 387
ايقرلانمق : 387
آيقرى : 387
ايقلدو : 2033
آيقلى : 376
آيقور : 387
ايك : 2102
ايكاء : 2119
ايكاد : 2119
ايكار : 2120
ايكاف : 2119
ايكت : 2103
ايكتلك : 2103
ايكدو : 2120
ايكدى : 2129
ايكرتى : 2180
ايكرمك : 2180
ايكرمى : 2103
ايكرنكن : 2106
ايكز : 2177 , 2179 , 2183
ايكسرى : 2106
ايكلمك : 2103
ايكمك : 1527
ايكن : 2100 , 2102
ايكنج : 2125
ايكنده : 2102
ايكنمك : 2103
ايكو : 1526 , 2180 , 2275
ايكوك : 1528
ايكى : 2182
ايكين : 2125
ايگر : 1526
ايل : 2035 , 2037 , 2132 , 2133
ايلا : 1527
ايلاء : 2133
ايلاج : 2133
ايلاد : 2133
ايلاس : 2135

اوه كن : 2273
اوهرون : 4974
اوهن : 1516
اوواق : 5004
اووانق : 5005
اووتمق : 5005
اووجغ : 5004
اووجق : 5004
اووچ : 3725
اووندرمق : 5005
اووندى : 3653
اووئمق : 5005
اوى : 3653
اويا : 5005
اويات : 5008
اوياتمق : 5008
اوياد : 3654
اويادلق : 3654, 5008
اويارجى : 5007
اويارملق : 5007
اويارمقلق : 5008
اوياغ : 5006
اوياق : 5006
اوياقدرمق : 5006
اويالمق : 5006
اويان : 3654, 5006
اويواندرمق : 5006
اويانق : 5006, 5007
اويانلمق : 3654, 5006
اويانلنمق : 5006
اويانمق : 3654, 5007
اويانوكلمك : 5006
اويتمك : 5068, 5069
اويخ : 5006
اويخمق : 5006
اويخو : 5011

آويدمق : 362
اويز : 5015
اويرمق : 5008
اويز : 5068
آويز : 362
آويزگن : 363
آويزه : 362
آويژگان : 362
آويژه : 362
اويشمق : 5016
آويشه : 362
اويقمق : 3654, 5006
اويقون : 5012
اويكلنمك : 3728
اويكن : 3728
اويكنمك : 3729
اويكنمه : 3729
اويكه : 3728
اويكه لنديرمك : 3728
اويل : 5068
اويلسندن : 3730
اويلشمق : 5013
اويلغنمق : 3659
اويلق : 3655, 5013
اويله دنجه : 3729
اويله لك : 3729
اويله لمك : 3729
اويلوق : 3655
اويمق : 5013, 5014
اوينار : 3658
اوبناش : 3658
اوبناغان : 3656
اوينامق : 3657
اوينابجاق : 3658
اويندو : 5015
اويندى : 5015
اوينوكلمك : 5007

اويه جه : 5006
اويوجى : 5014
اويودمق : 5017
اويور : 5015
اويورلمق : 5015
اويورلنمق : 5015
اويوزلنمق : 5017
اويوزلو : 5017
اويوشق : 5016
اويوغن : 5014
اويوق : 3659
اويوقلاشمق : 5014
اويوقى : 5014
اويوك : 5069
اويوكن : 5014
اويونتى : 5015
اويوندى : 5015
اويونلندرمك : 3730
اويوئمق : 5015
اى : 1525, 2069, 2274, 2275
آى : 369
آى دمورى : 380
اى واى : 1530
ابا : 1525, 2275
آيا : 370
اباب : 2275
آبات : 379
آياجق : 370
اباد : 2275
ابادت : 2275
ابادى : 1525
اياديم : 1525
اياز : 379
ابازى : 1525
اباسى : 1525
اياغ : 370, 1525
آياغ : 370

آباق : 371
آياقداش : 375
آباقطاش : 376
اباكمق : 377
ابالات : 1525
ابالت : 1525, 2275
ايام : 1530
ايامن : 1525
آيب : 386
ابا : 2070
ايبرم : 2075
ايبك : 2071
ايبكلو : 2072
ايبار : 2045
ايپكخانه : 2196
ايپلكخانه : 2198
ايپليجك : 2197
آية : 381
آيت : 381
ايتاء : 2262
ايتاد : 2262
ايتام : 1530
ايتچى : 2263
ايتدرسكى : 2263
ايتلاغق : 386
ايتلمق : 386
ايتمق : 386
آيتمق : 396
ايتمك : 1510, 1527, 1530
ايتو : 2272
ايتورمك : 2272
ايتورى : 2272
ايتى : 2264
ايتى لك : 2267
ايثار : 2214
ايثام : 2214
ايجاب : 2077, 2078

ايجاباً : 2077
ايجابات : 2077
ايجابى : 2077
ايجاد : 2077, 2078
ايجار : 2078
ايجاز : 2078
ايجازانه : 2078
ايجاع : 2077
ايجاعا : 2077
آيجه : 380
ايچت : 2088
ايچره : 2090
ايچغرمق : 2029
ايچقرق : 2029
ايچكجى : 2088
ايچكوجى : 2089
ايچلك : 2089
ايچمزلنمك : 2090
ايچنمك : 2088
ايچون : 2091
ايچين : 2087
ايحا : 2107
ايحاش : 2108
آيخ : 371
ايخارمق : 2032
ايد : 1531
أيد : 1531
ايداب : 2091
ايداع : 2091
ايدآغاجى : 383
ايدجى : 1525, 1527
ايدرلنمك : 1361, 2094
ايدرمك : 1525
ايدشمك : 1525
آيدك : 380
ايدكلق : 380

اوكورغه : 3621
او كورمك : 3680
اوكوز كوزى : 3686
اوكوش : 3681
اوكوشلشمك : 3681
اوكوك : 5044
اوكى : 5034
اوكيك : 3676
آوگاه : 361
اوگنج : 1516
اول : 1524 , 3604 , 3686
اول الامر : 4983
اولا : 1524
آولا : 363
اولاً : 1524
اولاء : 1518
اولاد : 1518
اولاديت : 1518
اولاديه : 1518
اولاركله : 3605
اولاسنى : 3605
اولاشخ : 4978
اولاشدرى : 4977
اولاشق : 4978
اولاشقلق : 4978
اولاشو : 4978
اولاشوق : 4978
اولاشوك : 5038
اولاغ : 4976
آولاغو : 364
آولاغى : 364
اولاق : 3605 , 4976
آولاق : 364
اولاقجى : 4976
اولاقلق : 4976
اولاملق : 4976
اولامق : 4977
آولامق : 364
اولانغق : 4977
اولايو : 4978
اولايى : 4978
اولپ : 5039
اولپرمك : 5039
اولت : 3689
اولتمك : 3694
اولج : 3727
اولجلمق : 3606
اولجم : 3687
اولچرمك : 3686
اولچو : 3687
اولچولنمك : 3687
اولچوم : 3687
اولچوملق : 3606
اولچوملنمك : 3687
اولدجى : 3606
اولدرنلمك : 3688
اولدغيله : 3606
اولدمك : 3694
اولدورمق : 3606
اولدوغنجه : 3606
اولديسه : 3606
اولرمق : 3613
اولزمك : 3689
اولش : 3689 , 5041
اولشدرلمك : 5037
اولشدرمق : 4977
اولشدرمك : 5038
اولشدرو : 4978
اولشدرى : 4977
اولشدورمك : 5038
اولشغان : 4978
اولشق : 4978
اولشقن : 4978
اولشك : 5037
اولشمق : 4978
اولشمقلق : 4978
اولشمك : 5037
اولشوق : 4978
اولطه : 3610
اولغآت : 4976
اولق : 4976
اولك : 1515
اولكر : 5038
اوللتمق : 4977
اوللمق : 4976
اوللمك : 3690
اوللنمك : 3690
اولماز : 3610
اولماغن : 3608
اولمامش : 3610
اولمزلنمق : 3610
اولمسز : 3690
اولق : 364 , 3608 , 4977
اولمك : 3690
اولمك سز : 3690
اوللو : 3693
اولمياجكجه : 3691
اوليه : 3610
اولنمق : 3613 , 4977
اوله : 3604
اوله دشمك : 3604
اوله يى : 4978
اولو : 4980
اولورق : 4982
اولوس : 4982
اولوغ : 4980
اولوف : 4980
اولوك : 5040
اولوكرمك : 3611
اولوكلنمك : 5040
اولولامق : 4981
اولولتمق : 4981
اولولق : 4981
اولولمق : 4981
اولولنمق : 4981
اولولو : 5041
اولومجل : 3693
اولون : 1524
اولونى كلمك : 3613
اولوهيت : 4981
اولويت : 1519
اولى : 1524 , 4976 , 4979
اولى الابصار : 5038 , 5040
اولى الالباب : 5040
اولى الامر : 5038 , 5040
اولى النها : 5038
اولى كلمك : 3608
اولياء : 1519
اوليائيه : 1519
اوليات : 1524
اوليت : 1524
اوليكلمك : 3611
اوليمامق : 3608
اولين : 1524
اوليه : 1524
اوما : 3614
اوماج : 3614 , 4983
اوماچ : 3652
اومارلنمق : 4984
اوماق : 4983
اومج : 3614
اومجه : 3614 , 3615
اومجى : 4985
اومچه : 3615
اومزشمق : 3616
اومسندرمق : 4985
اومصوغق : 4985
اومق : 3653 , 4984
اوملاغى : 5005
اومه : 4984
اومه وارمق : 4984
اومو : 4985
اوموجى : 4985
اومور : 4987
اوموز : 3615
اوموسز : 4987
اومونلرمق : 4986
اون : 5043
آون : 361
اوناكولنمك : 3700
اوناكوليك : 3700
آونهً : 362
اونتساقلق : 4990
اونتسالك : 4990
اونجك : 3698
اوند : 1515 , 1516
آوند : 361 , 362
آوندى : 361
اونكه : 5047
اونكو : 3700
اونكولنمك : 3700
اونكى : 3700
اونكيلنمك : 3700
آونگ : 361
آونگان : 361
اونلمك : 5045
اونق : 362 , 5005
آونق : 362
اوننمك : 5046
آونه : 362
اونه كى : 3700
اونوتساغو : 4990
اونوتساغى : 4990
اونوتسق : 4990
اونوشه : 4990

اوشه كلمك : 5063
اوشورمك : 5065
اوشونتى : 5064
اوص : 4996
اوصاف : 1522
اوصاك : 4996
اوصال : 1522 , 4996
اوصام : 1522
اوصقمق : 5000
اوصل : 366
اوصمق : 3640
اوصوللو : 5000
اوضاع : 1524
اوضح : 1524
اوط : 5002
اوطار : 1523 , 3644
اوطاق : 3643
اوطان : 1523
اوطروشمق : 3648
اوطه لق : 3585
اوعيه : 1517
اوغ : 4969
اوغاد : 1516
اوغار : 1516
اوغت : 4973
اوغد : 4973
اوغر : 4971
اوغراشمق : 4970
اوغراغن : 4969
اوغراق : 3591
اوغردمق : 4970
اوغرش : 4970
اوغرشجى : 4970
اوغرق : 5004
اوغرقان : 4972
اوغرلامق : 4970
اوغرلاينجه : 4972

اوغرلدمك : 4972
اوغرلدن : 4970
اوغرلق : 4970
اوغرلنمق : 4970 , 4972
اوغرلين : 4970
اوغرلين جه جق : 4970
اوغرمق : 4969 , 4972
اوغرنجه : 4971
اوغرى : 4970
اوغرين : 4970
اوغشماق : 3592
اوغلان : 3588
اوغلان لق : 3588
اوغلن : 3588
اوغلنجوق : 3588
اوغمجه : 4971
اوغنق : 4971
اوغنمق : 4971
اوغورلامق : 4972
اوغورلمق : 4972
اوغوز : 3593
اوغول : 3592
اوغولدروق : 3592
اوغولدروقلنمق : 3592
اوغوللق : 3592
اوغومسز : 4971
اوغون : 361
اوغوندرمق : 4971
اوغيرلين : 4972
اوفاء : 1516
اوفائق : 4967
اوفاق : 1516
اوفاقلمق : 4967
اوفام : 4967
اوفانق : 4967
اوفائق : 4967

اوفداق : 3588
اوفر : 1516
اوفنتى : 4967
اوفودجى : 3588
اوق : 1518 , 3595
اوقات : 1518
اوقاش : 1518
اوقاف : 1518
اوقتسز : 3600
اوقجى : 3596
اوقچى : 3596
اوقراشمق : 3598
اوقرق : 5004
اوقروغ : 3598
اوقروق : 3598
اوقشلمق : 3599
اوقغن : 3600
اوقلاغو : 3597
اوقلاغى : 3597
اوقلغاچ : 3597
اوقلغى : 3597
اوقلمق : 3597
اوقلنمق : 3597
اوقلو : 5004
اوقمق : 3598 , 3601
اوقه : 3597
اوقوتق : 3603
اوقوجو : 3600
اوقورجه : 3602
آوقوش : 363
اوقوشمه : 3602
اوقومق : 3601
اوقوتق : 3602
اوقويشمق : 3603
اوقيانوس : 3603
اوقيانوسى : 3603
اوقيجى : 3603
اوقيمق : 3597

اوقيه : 3597 , 4975
اوك : 2273 , 3672 , 3675 , 3682 , 3701
اوكا : 3620
اوكات : 3620
اوكاتلامق : 3620
اوكار : 1518
اوكارمق : 4989
اوكت : 3620
اوكتلشمق : 3620
اوكتلق : 3620
اوكتلمك : 3681
اوكج : 3725
اوكد : 1518
اوكدرمق : 3620
اوكدكرك : 3702
اوكدل : 3675 , 3702
اوكدلك : 3675
اوكدندن : 3702
اوكدنرجك : 3702
اوكدنكى : 3702
اوكدنورك : 3702
اوكدون : 3702
اوكدونكى : 3702
اوكدونكيسى : 3702
اوكدين : 3702
اوكرتلشمك : 3704
اوكرتمك : 3678
اوكرخه : 3621
اوكردجى : 3703
اوكردرك : 3677
اوكردشمك : 3703
اوكردلك : 5035
اوكردمك : 3704
اوكرده كه : 3703
اوكردوكى : 3703
اوكرقه : 3621

اوكرك : 3677
اوكرلك : 3680
اوكرمق : 3620
اوكرمك : 3702 , 5034
اوكرنجه : 3677
اوكرنشديرمك : 3677
اوكرنشمك : 3677
اوكرنمك : 3677 , 5035
اوكرومك : 5035
اوكروموك : 5035
اوكس : 1518
اوكسز : 3684
اوكسه مك : 3679
اوكش : 3681
اوكشمك : 5035
اوكغن : 3620
اوككجه : 3703
اوكلتمق : 3621
اوكلمز : 3621
اوكلمق : 3621
اوكلمك : 3676 , 3702
اوكلندرمك : 3676
اوكلنمك : 3676
اوكلنه جك : 3676
اوكلو : 3676
اوكمادق : 3621
اوكماديقلق : 3621
اوكمق : 3621
اوكمك : 3702
اوكمكلك : 3676
اوكندره : 3675
اوكه : 3702 , 3727
اوكوجكلنمك : 3679
اوكورتلنمك : 5035
اوكورسك : 3680
اوكورسمك : 3680

اودورمك : 1515
اودى : 1515, 2273
اودبه : 1515
اوذيما : 5021
آور : 361
اورا : 1520
اوراد : 1520
اوراق : 1520
اورام : 1520
اوران : 1520, 3627, 3708
اورانجى : 3627
اورانسز : 3627
اورانسوز : 3627
اورانلامق : 3627
اورانلق : 3627
اورانمق : 3627
اورانو : 3627
اورانى : 3627
اورپك : 5051
اورپلشمك : 5051
اورتالخ : 3637
اورتالق : 3637
اورتامق : 3638
اورتانجى : 3638
اورتجا : 3635
اورتلامق : 3637
اورتلنمك : 5068
اورتلو : 3715
اورتمك : 3715
اورتمه : 3714
اورته رق : 3638
اورته قومق : 3714
اورتو : 3715
اورتولمك : 3715
اورجوفه : 5048
اورد : 367, 3628
آورد : 361
اوردرمق : 4992
اوردلق : 362, 368
اوردلمك : 5068
آوردنى : 361
آورده : 361, 368
اوردو : 3628
آوردوبده : 361
اورشمق : 4995
اورطو : 3638
اورغون : 4992
اورغونجى : 4992
اورق : 4994
اورقان : 4993
اورك : 1520, 3711
اوركتمك : 3710
اوركردلمك : 3710
اوركلمك : 3711, 3717
اوركمك : 5052
اوركن : 3709, 3711, 3712
اوركو : 5050
اوركوچ : 3710, 3711
اوركوچلو : 3711
اوركوش : 3712
اوركون : 3710
اوركوندولك : 5051
اورلق : 4994
آورلق : 365
اورم : 4994
اورمق : 4993
اورمك : 1515, 1517, 5051, 5068
اورمه : 3712
اورن : 1520, 3718, 4994
اورنامق : 3632
اورنتمق : 3632
اورنجن : 1521
اورنجين : 1521
اورند : 1521
اورندو : 5053
اورندولمك : 5053
اورندولنمك : 5053
اورندولو : 5053
اورنك : 3712
اورنگ : 1521
اورنلمق : 4995
اورنمق : 4995
اورننمق : 3632
اوره : 1520, 4995, 5005
اوره كه : 3708
اوره ن : 3708
اورو : 3716, 5052
اوروباخيه : 3632
اوروس : 4995
اوروش : 4995
اوروشجى : 4995
اوروق : 4994
اوروك : 3716, 5053
اوروندولمك : 5053
اوروه : 4995
اورى : 3639, 3716
اوريده : 1521
اوريش : 4995
اوز : 2274, 3731, 3734, 5005, 5017, 5068, 5069
اوزادسنه : 5018
اوزادبه : 5018
اوزار : 1524, 5070
اوزامق : 5019
اوزان : 1524, 3662
اوزايش : 1524
اوزجه : 3735
اوزدشمق : 5021
اوزدك : 3735
اوزدكلنمك : 3735
اوزره : 5070
اوزشمك : 5075
اوزكچ : 5072
اوزكس : 5073
اوزكه : 3739
اوزكو : 5070
اوزلق : 5022
اوزلك : 5073
اوزلمك : 5073, 5074
اوزله : 3741
اوزلنمك : 3741
اوزلوق : 5022
اوزمك : 5073
اوزن : 5075
اوزنسوز : 3744
اوزنلمق : 3662, 5019
اوزنلمه : 3662
اوزنق : 5020
اوزنوك : 5073
اوزنى : 5023
اوزون : 5022
اوساخ : 1522
اوساط : 1522
اوسام : 1522
اوسان : 4996
اوست : 5056
اوستاخ : 4999
اوستاد : 4999
اوستاذ : 4999
اوستام : 4999
اوسته سى : 5060
اوستون : 5061
اوسط : 1522
اوسع : 1522
اوسكف : 5054
اوسكوف : 5054
اوسلك : 5061
اوسمك : 1523, 5055
اوسنه : 5055
آوسون : 366
اوش : 5062
اوش امدى : 5064
اوش بونده : 5063
اوشاب : 1523
اوشانمق : 5001
اوشاجق : 5001
اوشاجوخ : 5001
اوشاز : 1523
اوشاغكى : 5001
اوشاق : 5001
اوشال : 1523
اوشانمق : 5001
اوشبو : 2252, 5063
اوشبوندان : 5063
اوشتمق : 5001
اوشجق : 5001
اوشدمق : 5001
اوشدمك : 3720
اوشده : 5063, 5064
اوششمق : 5002
اوشق : 5001
اوشك : 5063
اوشكن : 5063
اوشلمك : 5063
اوشمك : 3720
اوشن : 1523
آوشن : 366
اوشنكن : 5063
اوشنكنلك : 5063
اوشنگ : 1523
اوشنمك : 5063

اهوال : 1388
اهوج : 1388
اهور : 1388
آهوری : 159
آهوطودی : 159
اهول : 1388
اهون : 1388 , 1463
آهون : 159
اهون شر : 1388
اهونیت : 1388
اهویه : 1388
آهیانه : 153
اهیب : 1388
آهیخته : 152
اهیف : 1389
او : 1512
آو : 356
اوائل : 1513
اواب : 1524 , 5068
اوابد : 83 , 1513
آواخ : 356
اواخر : 1513
اواد : 2272
اوادانلق : 356
آوادن : 356
اوار : 1513
آوارچه : 358
اواره : 358 , 1513
آواره : 358
اواربن : 1513
آواز : 359
آوازه : 360
اواسط : 1513
اواضح : 1513
اواغی : 1513
اواق : 5004
اوالمق : 5004
اوام : 1513

اوامر : 1513
اوان : 357 , 1513
اوانق : 5005
اوانی : 357 , 1513
اواه : 1524
اواوین : 1513
اوب : 1513
اویا : 3579
اوبار : 1513 , 4957
اوباش : 1513
اوباشان : 1513
اوباشنه : 1513
اوبرلق : 3581
اوبروق : 3580
اوبق : 3580
اوبوز : 3581
اوپمق : 3580
اویمه جك : 3706
اوت : 1515 , 3643 , 3720
اوتاد : 1523
اوتار : 1523
اوتارمق : 3644
اوتاغ : 3643
اوتاغه : 3643
اوتاق : 3643
اوتالمك : 3721
اوتاڭجق : 5002
اوتانغان : 5002
اوتجلق : 3643
اوتجی : 3644
اوتدرمق : 5004
اوتراقجی : 3648
اوترجق : 3648
اوترشمق : 3648
اوترغ : 3648
اوترق : 3649
اوترقجی : 3649

اوترقلق : 3649
اوترك : 3722 , 3725
اوترمق : 3650
اوترمك : 3725
اوترو : 3723
اوتزدرمك : 5067
اوتزمق : 5004
اوتزمك : 5067
اوتشمق : 5004
اوتقمق : 3648
اوتکون : 3722
اوتکی : 3721
اوتلامق : 3643
اوتلغن : 3644
اوتلق : 3644
اوتلکن : 3722 , 3723
اوتلکو : 3723
اوتلمق : 3643 , 3645 , 5004 , 5066 , 5067
اوتلمك : 1515 , 2274
اوتلنمق : 3644
اوتلیجی : 3644
اوتمق : 5003 , 5065
اوتمك : 3723
اوتمه : 5065
اوتنسق : 5003
اوتنمك : 3725
اوته : 3720
اوته کن : 3721
اوته کی : 3721
اوتوراقلی : 3649
اوتورشمق : 3651
اوتورك : 3723
اوتوری : 3725
اوتی : 3722
اوتیه : 3722

اوثاق : 1522
اوثان : 1522
اوج : 1513 , 1516
آوج : 366
اوجا : 4958
اوجار : 1513
اوجارا : 1513
اوجاع : 1513
اوجاق : 3581
اوجب : 1514
اوجچوغز : 4961
اوجدن : 4962
اوجر : 360 , 1514
اوجروم : 4962
اوجق : 3583
اوجك : 2273
اوجکمك : 3666
اوجل : 1514
آوجلمك : 367
اوجمن : 1514
اوجمند : 1514
اوجندرمق : 3583
اوجه : 1514 , 5027
اوجوردم : 4959
اوجوز : 4959
اوجوڤق : 3583
اوچ : 3667 , 4959
آوچ : 366
اوچ کول : 5029
اوچر : 4960
اوچردم : 5031
اوچرمق : 4964
اوچقلی : 4963
اوچقمق : 4963
اوچنمق : 4963
اوچه کلمك : 4960
اوحاد : 1516
اوحاش : 1516

اوحال : 1516
اوحام : 1516
اوخ : 3593 , 3595
آوخ : 361
اوخار : 3594
اوخت : 3595
آوختگی : 362
اوختن : 3595
آوخته : 362
اوخشدمق : 3595
اوخشش : 3594
اوخششمق : 3594
اوخشلامق : 3594
اوخشماق : 3594
اوخشنججه : 3594
اوخلمق : 3594
اوخمق : 3595
اوخنمق : 3595
اود : 1523 , 3583 , 4964 , 5005
اودا : 3583
اوداء : 1516
اوداد : 1514
اوداغ : 3584
اودر : 1514
اودرمك : 1515
اودز : 360
اودسز : 5004
اودسزلق : 5004
اودش : 1514
اودك : 3668
اودکلو : 3668
اودکمك : 3670
اودلو : 5003
اودلولق : 5003
اودن : 1515
اودنج جه : 3670
اودنلق : 356

انكشاف : 2185
انكشافات : 2185
انكلال : 2185
انكلك : 3700
انكلمك : 1452
انكليس : 2185
انكم سغما : 2177
انكم صاغمال : 1446
انكم صاغمالى : 1446
انكماش : 2185
انكن : 1449
انكول : 3703
انكولشمك : 3700
انكولنمك : 3700
انكوليك : 3700
انكيل : 2179
انكين : 1450
انگار : 1448
انگاره : 1448
انگاز : 1448, 1449
انگام : 1448
انگامه : 1448
آنگاه : 250
انگبين : 1448
انگرو : 1451
انگژ : 1451
انگشت : 1450, 1451
انگشتال : 1450
انگشتانه : 1451
انگشتر : 1451
انگشترى : 1451
انگشتنه : 1451
انگشته : 1451
انگل : 1448, 1449
انگلدمك : 2182
انگله : 1449
انگليون : 1449

آنگه : 251
انگور : 1451
انگورك : 1451
انگوروس : 1451
انگوژد : 1451
انگوژه : 1451
انگول : 1451
انگيخته : 1449
انگير : 1450
انگيز : 1450
انگيل : 1449
آنلر : 258
انلرجلين : 258
انلرسز : 258
انلركله : 258
انلشمك : 5045
انماء : 2185
انمار : 1453
انماط : 1453
انمك : 1447
انمه : 1389
انموزج : 1453
انمى : 5046
آنن : 254
انتجه : 2168
انتمزلانمق : 2169
انتمك : 1447
انته : 1453
آنه : 249
أنه : 1446
انه مك : 1447
انهاء : 2180
انهاج : 2180
انهار : 1451
انهاك : 2180
انهباط : 2180
انهتاك : 2182
انهجام : 2180

انهداش : 2181
انهدام : 2180
انهدامات : 2181
انهزام : 2182
انهضام : 2182
انهلاك : 2181
انهماك : 2181
انهمال : 2181
انهمام : 2181
انهور : 1451
انواح : 1456
انوار : 1456
انواع : 1456
انواع تورلى : 1456
انواع چشيد : 1456
انوثت : 5047
انوجك : 1456
انور : 1456
انورى : 1456
انوشا : 1456
انوشه : 1456, 5047
انوف : 5047
انوق : 1455
انوك : 1456
آنوك : 265
آنوكچون : 265
آنى : 253, 255
انباب : 1456
انبار : 1456
انيت : 1452
انير : 1452
انيس : 1452
انيسان : 1452
انيسه : 1452
آنيسه : 255
انيسون : 1452
انيشه : 1452
انيق : 255, 1452

انيقه : 1452
انين : 1452
آنين : 255
آنيه : 255
اهاب : 2107
آهار : 148
اهالى : 148, 1385
اهانت : 2108
اهباء : 1385
اهبه : 5036
اهتجاء : 2112
اهتداء : 2113
اهتزاز : 2118
اهتزازات : 2118
اهتزازى : 2118
اهتيال : 2117
اهجوه : 5036
اهجيه : 5036
اهداء : 2109
اهدائيه : 2109
اهداب : 1385
اهدار : 2109
اهداف : 1385, 2109
اهدب : 1385
اهذار : 2118
اهراب : 2110
اهراق : 2111
اهرام : 1388
اهرامن : 1388
اهرامى : 1388
اهرمن : 1388
اهرن : 1388
اهزال : 2118
اهساء : 1388
آهستگى : 151
آهسته : 151
آهك : 150
اهكومه : 5036

اهل : 1385
اهل الصفه : 1387
اهل النظر : 1387
اهل بيت : 1387
اهل دل : 1387
اهل زوق : 1387
اهل سنت : 1387
اهل صليب : 1387
اهل هبره : 1387
اهل وقف : 1387
اهلاً و سهلاً : 1387
اهلاك : 2109
اهله : 152
اهلهى : 1387
اهليت : 1387
اهليتنامه : 1387
اهليلج : 2110
اهليلجى : 2110
اهليه : 1387
اهم : 1385
اهمال : 2110
اهمالكار : 2110
اهمالكارانه : 2110
اهمام : 2110
آهمند : 155
اهمه : 1387
اهميت : 1385
آهن : 150
آهنامه : 1387
آهنگ : 151
آهنگدار : 151
آهنگر : 151
آهنه : 151
آهنى : 151
آهنين : 151
آهو : 158
اهواء : 1388
اهوار : 1388

انسطاح : 2189
انسلاك : 2189
انسلال : 2189
آنسه : 255
آنسوز : 261
انسى : 5046
انسياب : 2189
انسياق : 2189
انسياقى : 2189
انسيت : 5046
انسيه : 5046
انشاء : 2189
انشائى : 2190
انشائيات : 2190
انشائيه : 2190
انشاآت : 2190
انشاب : 2190
انشاپرداز : 2190
انشاد : 2190
انشادات : 2190
انشار : 2190
انشاط : 2190
انشاق : 2190
انشباب : 2190
انشباك : 2190
انشتات : 2190
انشخاب : 2190
انشراح : 2190
انشراق : 2190
انشرام : 2190
انشعاب : 2190
انشعاع : 2190
انشعال : 2190
انشقاق : 2190
انشلال : 2190
انشمار : 2190
انشمك : 3701
انشناج : 2190

انشوده : 5047
انشوطه : 5047
انصاب : 1453
انصات : 2188
انصار : 1453
انصارى : 1453
انصاف : 1453 , 2186
انصباب : 2188
انصباغ : 2188
انصدام : 2188
انصراح : 2188
انصراف : 2188 , 2189
انصرافى : 2188 , 2189
انصرام : 2188
انصلاع : 2188
انصياغ : 2189
انضاج : 2194
انضاد : 1456
انضباط : 2195
انضباطى : 2195
انضجاع : 2195
انضمام : 2195
انطارى : 1454
انطاق : 2191
انطباخ : 2191
انطباع : 2191
انطباعات : 2192
انطباق : 2191 , 2192
انطباقات : 2191 , 2192
انطرون : 1454
انطفاء : 2191
انطق : 1454
انطلاق : 2191
انطماس : 2191
انطواء : 2191

انطياع : 2191
انظار : 1456 , 2195
انظام : 1456
انعام : 1441 , 2168
انعامات : 2168
انعدال : 2182
انعدام : 2182
انعرا : 2183
انعزال : 2183
انعصاب : 2183
انعصار : 2183
انعصام : 2183
انعطاف : 2183
انعقاد : 2182
انعكاس : 2182
انعكاسات : 2182
انعل : 2167
انعوم : 1456
انغساس : 2179
انغطاط : 2179
انغماس : 2179
انغمام : 2179
انغوا : 2179
انف : 1447
آنف : 255
آنفًا : 255
انفاد : 2178
انفار : 2178
انفاز : 2178
انفاس : 1447
انفاق : 2178
انفال : 2178
انفتات : 2179
انفتاح : 2179
انفتاق : 2179
انفجار : 2178
انفخانى : 2178
انفراج : 2178

انفراد : 2178
انفراز : 2178
انفراغ : 2178
انفراق : 2178
انفس : 1447 , 1448
انفساح : 2178
انفساخ : 2178
انفساخى : 2179
انفساد : 2178
انفسى : 1448
انفسيه : 1448
انفصال : 2179
انفصالات : 2179
انفصام : 2179
انفضاج : 2179
انفطار : 2179
انفطام : 2179
انفع : 1447
انفعال : 2178
انفعالات : 2178
انفعالى : 2178
انفكاك : 2178
انفل : 1447
انفلاق : 2178
انفلال : 2178
آنفه : 255
انفهام : 2178
انفى : 1447
انفيه : 1447
آنق : 243
انقاء : 2183
انقاذ : 2184
انقاص : 2184
انقاض : 1452 , 2184
انقاع : 2183
انقباض : 2184
انقباضى : 2184
انقد : 256

انقراض : 2184
انقزاف : 2185
انقسام : 2184
انقشاء : 2184
انقشار : 2184
انقص : 1452
انقضاء : 2185
انقضاض : 2185
انقط : 256
انقطاء : 2184
انقلاب : 2184
انقلابات : 2184
انقلابين : 2184
انقلاع : 2184
انقلامق : 265
انقمق : 2044
انقهال : 2184
انقهام : 2184
انقود : 257
انقوعه : 4989
انقياد : 2185
انقياداً : 2185
انك : 254 , 1451
انكاح : 2184
انكار : 2184
انكارى : 2184
انكاز : 1449
انكباب : 2185
انكبه : 1448
انكتام : 2185
انكج : 1448
انكحا : 1452
انكدار : 2185
انكدام : 2185
انكدوغن : 265
انكر : 1452
انكسار : 2185
انكساف : 2185

انثى : 5046
انج : 1443
انجاء : 2170
انجاب : 1442
انجاح : 2170
انجاد : 1442
انجارو : 246
انجاز : 2170
انجاس : 1442, 2170
انجاق : 2042
انجام : 1442
انجبار : 2172
انجتمك : 2173
انجدان : 1442
انجذاب : 2173
انجذاذ : 2173
انجذام : 2173
انجر : 1442, 1443
انجرار : 2173
انجرك : 2171
انجره : 1442, 1443
انجرى : 1443
انجريه : 1443
انجزام : 2173
انجغ : 246
آنجق : 246
انجقرق : 2042
انجك : 1442
انجكلو : 2172
انجل : 1442
انجلاء : 2172
انجلاب : 2172
انجلين : 246
انجم : 1442
انجماد : 2172
انجمن : 1442
انجنشمك : 2172
آنجه : 246
آنجه جق : 246
آنجه لر : 246
انجو : 2173
انجوج : 1442
انجوخ : 1442
انجوغ : 1442
انجوك : 2173
انجير : 1442, 2172
انجيره : 1442
انجيل : 2172
انجيلى : 2172
انجيليه : 2172
انجيمك : 2172
انجين : 1442
انچقرق : 2043
انچقرمق : 2043
انچقورمق : 2043
انخاء : 1451
انخاس : 1451
انخاف : 2180
انخباس : 2180
انخداب : 2180
انخداد : 2180
انخدار : 2181
انخراف : 2181
انخرافات : 2181
انخسام : 2181
انخصار : 2181
انخطاط : 2182
انخطام : 2182
انخفاق : 2181
انخكاك : 2181
انخلاع : 2181
انخلال : 2181
انخماض : 2181
انخماق : 2181
انخناء : 2181
انخداء : 2180
انخدار : 2181
انخراط : 2181
انخراق : 2181
انخزال : 2182
انخساف : 2181
انخشاش : 2182
انخفاض : 2181
انخماد : 2181
انخناق : 2181
انخياش : 2182
اند : 247
آندًا : 248
انداء : 1443
انداب : 2174
انداخت : 1443
انداخته : 1443
انداد : 1443
اندار : 1443
انداز : 1443
اندازه : 1443
آنداغى : 247
اندام : 1443
اندامك : 2174
اندامى : 1443
انداوه : 1443
اندايش : 1443
اندايه : 1443
اندباغ : 2174
اندبند : 1443, 1454
اندخ : 249
اندر : 1444
اندراء : 2175
اندراج : 2175
اندراس : 2175
اندراع : 2175
اندرز : 1444
اندرمك : 1445, 2176
اندروب : 1444
اندرون : 1444
اندرى : 1444
اندز : 249
اندساس : 2176
اندشناك : 1445
اندفاع : 2174
اندفاعات : 2174
اندفاعى : 2174
اندفاق : 2174
اندق : 247, 248
آندق : 248
اندك : 1444
اندكمك : 1445
آندلشمق : 249
آندلمق : 249
اندماج : 2175
اندماجى : 2175
اندمال : 2175
اندمه : 1444
آندن : 248
انده : 247
أنده : 1443
انده باش : 1443
انده مك : 5044
اندهاش : 2174
اندوخته : 1446
اندود : 1446
اندوز : 249, 1446
اندوق : 249
اندوه : 1446
اندى : 2174
اندپال : 2176
انديش : 1445
انديشناك : 1445
انديشه : 1445
انديشى : 1445
انديه : 1445
انذار : 2195
انذارات : 2195
انذال : 1456
انذهال : 2195
انزال : 2195
انزرار : 2195
انزروت : 1456
انزعاج : 2195
انزواء : 2195
انزوهه : 5047
انس : 2167, 5046
انسا : 1453
انساء : 2186
انساب : 1453
انسابيات : 1453
انساج : 1453
انساف : 1453, 2186
انساق : 2186
انساقات : 2187
انسال : 1453, 2187
انسان : 2187
انسان كامل : 2187
انسانى : 2187
انسانيت : 2188
انسانيتكار : 2188
انسانيتكارانه : 2188
انسانيتكارى : 2188
انسانيه : 2188
انسب : 1454
انسجال : 2189
انسجام : 2189
انسجه : 1454
انسحاق : 2189
انسحال : 2189
انسداد : 2189
انسدال : 2189
انسر : 1454
انسزلك : 2189

امیاه : 1439
امیت : 5043
آمیخته : 234
امید : 5041, 5043
امیر : 1433
امیرانه : 1433
امیرنامه : 1434
امیره : 1434
آمیز : 235
آمیزش : 235
آمیزه : 235
آمیزه : 234
آمیغ : 234
آمیغه : 234
آمیغی : 234
امیمه : 1432
امین : 1432
آمین : 234
آمین خوان : 234
آمین خوانان : 234
امینه : 1432
امیه : 5042, 5043
امیهه : 1432
اِمیوس : 1439
آن : 238, 239
ان الله مع الصابرین : 2186
آن بآن : 246
ان شاء الله : 2189, 2190
آنا : 241
آنًا : 250
اناء : 2167
آناء : 242
انائه : 2167
انائی : 1441
انائیت : 1440
انأئیت : 1446
انابت : 2167
انابه : 2167
انابیب : 1440
انابیش : 1440
انابیق : 1440
آنات : 245
اناث : 2169
اناجیل : 1440
اناخه : 2167
انادید : 1440
اناره : 2169
اناز : 1441
اناس : 2169, 5043
آناف : 242
انافیس : 1440
انافلمك : 2167
اناقه : 2167
انالحق : 1446
آنالق : 244
اناله : 2167
انام : 1441, 2168
انامسز : 2168
انامل : 1441
اناملق : 2168
انامله : 2168
انان : 5043
آنان : 244
انانفق : 2169
انانی : 1440
انانیت : 1441
اناهید : 1440
انأیه : 1446
انبا : 1441
انباء : 2169
انبات : 2169
انباتی : 2169
انباتیه : 2169
انباخون : 1441
انبار : 1441
انبارده : 1441
انباز : 1441
انبازی : 1441
انباشته : 1441
انباغ : 1441
انبان : 1441
انبانچه : 1441
انبانه : 1441
انبثاث : 2170
انبر : 1442
انبره : 1442
انبروت : 1441
انبساط : 2159, 2170
انبسته : 1441
انبعاث : 2170
انبل : 246
انبه : 1441
انبهار : 2170
انبوب : 1441, 1442, 5043
انبوبه : 1441, 5043
انبوبی : 1428, 1442, 5044
انبوثه : 5044
انبوده : 1442
انبوذن : 1442
انبوش : 5044
انبوشه : 1442, 5044
انبوه : 1441, 1442
انبوی : 1442
انبیاء : 1441
انبیر : 1441
انبیره : 1441
انبیق : 1441, 2170
انبیك : 2159
انتاج : 2191
انتاش : 2191
انتاع : 2190
انتان : 2191
انتانی : 2191
انتانیه : 2191
انتباج : 2192
انتباه : 2192
انتثار : 2194
انتحاء : 2192
انتحار : 2193
انتحال : 2192
انتحالات : 2192
انتخاب : 2192
انتخابات : 2192
انتخابنامه : 2192
انتخابی : 2192
انتخابیه : 2192
انتدام : 2192
انتزاع : 2194
انتساب : 2193, 2194
انتساج : 2193
انتساح : 2194
انتساخ : 2193
انتساق : 2194
انتسغلق : 4990
انتشاء : 2194
انتشاب : 2194
انتشار : 2194
انتشاری : 2194
انتصاب : 2193
انتصاف : 2193
انتضاح : 2194
انتطاق : 2194
انتظار : 2194
انتظاراً : 2194
انتظام : 2194
انتظامپرور : 2194
انتعاش : 2191
انتعاض : 2191
انتفاء : 2192
انتفاخ : 2192
انتفاد : 2192
انتفاع : 2192
انتفاعی : 2192
انتفاعیه : 2192
انتقاء : 2193
انتقاد : 2193
انتقادیه : 2193
انتقاش : 2193
انتقاص : 2193
انتقاض : 2193
انتقال : 2193
انتقالاً : 2193
انتقالی : 2193
انتقام : 2193
انتقاماً : 2193
انتقامات : 2193
انتقامجو : 2193
انتقاه : 2193
انتماء : 2193
انتهاء : 2192
انتهاب : 2192
انتهابات : 2192
انتهاج : 2192
انتهاز : 2193
انتهاض : 2193
انتهاك : 2192
انتهایی : 2192
انتیاح : 2194
انثرام : 2189
انثفار : 2189
انثقاب : 2189
انثلاب : 2189
انثلال : 2189
انثماغ : 2189
انثناء : 2189

امانلو : 228
امانمك : 1431
آماه : 227
آمای : 229
امبات : 2159, 2169
امبول : 231
امت : 5042
امتثال : 2165
امتثالاً : 2165
امتحاض : 2165
امتحان : 2164
امتداح : 2164
امتداد : 2164
امتراء : 2165
امتراس : 2165
امتزاج : 2165
امتشاط : 2165
امتصاص : 2165
امتعه : 1438
امتكار : 2165
امتلاء : 2165
امتن : 1438
امتناء : 2165
امتنان : 2165
امتهاء : 2164
امتياز : 2165
امتيازات : 2165
امتيازى : 2165
امتيازيه : 2165
امثال : 1438
امثل : 1438
امثله : 1438
امثوله : 5043
امجد : 1428
امجك : 1428, 1429
امجه : 2160
امجى : 2160
امچك : 1429

امحاء : 2161
امحاض : 2161
امحاق : 2161
امد : 1429
آمد : 231
امداد : 2160
امدادى : 2160
امداديه : 2160
أمدجى : 231
آمدشد : 231
آمدنى : 231
آمده گو : 231
امدوحه : 5041
امدود : 5041
آمدى : 231
آمديه : 231
امر : 1431, 1432, 1437
آمر : 235
امرا : 5041
امراج : 2163
امراخور : 2163
امرار : 2163
امراض : 1437
امران : 1437
آمرانه : 235
امرأه : 2163
امرباری : 1438
امربر : 1433, 1437
امرجه : 1431
امرحق : 1438
امرد : 1437
آمرز : 238
آمرزا : 238
آمرزش : 235, 238
آمرزكار : 235
آمرزگار : 238
آمرزنده : 238

آمرغ : 238
امره : 1437
امرواقع : 1438
امرود : 1438
امرودى : 1438
امروز : 2164
امرى : 1438
آمريت : 235
امريتمك : 1437
امريه : 1438
امز غنمق : 2040
امزجه : 1439
امزكلى : 1439
امزيكلى : 1439
امس : 1431
امساء : 2164
امساس : 2164
امساك : 2164
امساكيه : 2164
امسوز : 1438
امسيز : 1438
امسيه : 1438
امش : 1434
امشاء : 2164
امشاط : 1438
امشاغ : 2041
امشب : 2164
امشدرمك : 1434
امشمك : 1434
امصار : 1438
امصاص : 2164
امصال : 1438, 2164
امضاء : 2166
امضى : 1439
امطار : 1438, 2164
امعاء : 1427
امعاق : 1427
امعان : 2158

امعوذ : 5043
امق : 4984
امك : 1429, 2161
أمك : 1429
امكا : 1431
امكان : 2162
امكدار : 1430
امكداش : 1432
امكدش : 1432
امكلندرمك : 1430
امكن : 1434
امكنه : 1434
امگن : 1429
امل : 1430
آمل : 234
املاء : 1434, 2162
املاءً : 2162
املاج : 2162
املاح : 1435
املاخانه : 2162
املاق : 2162
املاك : 1435, 2162
املال : 2162
املح : 1435
املدان : 5043
املدانى : 5043
املس : 1435
املوج : 5042
املود : 5042
امليسه : 2163
امليسى : 2163
امليق : 2040
امليك : 1435
امم : 5041
امن : 1436
آمن : 232, 234
آمنا : 232
آمناً : 234

امناء : 5041
آمنت : 232
امندرمك : 1430
امنمك : 1431
امنيت : 1436
امنيه : 1436, 5043
امه : 1429, 2160
آمه : 231
امه جك : 1429
امها : 2161
امهات : 5042
امهار : 1431
امهال : 1431, 2161
امهق : 1431
امهود : 5041
امو : 4985
اموات : 1439
امواج : 1439
اموال : 1439
امواه : 1439
آموت : 238
اموجق : 4985
آموختگان : 237
آموخته : 237
آموده : 237
امور : 4986
آموز : 238
آموزش : 238
آموزنده : 238
آموزى : 238
آموسنى : 238
آموغ : 237
اموكداش : 1439
امومت : 5043
امى : 5042
اميا : 1439
اميال : 1439
اميانه : 5043

القيش : 211
آلقيش : 211
آلك : 200
الكتريكنما : 1415
الكتريكى : 1415
الكتريكيت : 1415
الكدرمك : 1422
آلكدمك : 205
الكرك : 2148
الكم صخمه : 1414
الكم صغمل : 1414
الكم صغملى : 1414
الكم صغمه : 1414
الكمك : 1422
الكن : 1420 , 1423
الكين : 1420 , 1423 , 2141
آلگون : 204
آلگونه : 204
آلل : 206
اللتمق : 4977
اللغمك : 1423 , 2149
اللك : 1424 , 2149
اللّه : 212
الله اعلم : 1423
الله اعلم بالثواب : 217
الله اكبر : 217
الله تعالى : 217
اللهان : 216
اللهى : 216
اللهيان : 216
اللو : 2150
الليك : 1424
الم : 1418 , 2136 , 5041
آلم : 206 , 210
الما : 1424 , 2152
آلما : 217
الماح : 2152
الماس : 1425
الماستراش : 1425
الماسيه : 1425
الماع : 2152
المام : 2152
المجق : 218
المح : 1425
المحى : 1425
المزدگان : 1418
المزده : 1418
المزلنمق : 219
المع : 1425
المعى : 1425
المق : 218
آلمق : 218
الملك : 2152 , 3693
آلملو : 206
آلملى : 206
آلمه : 217
الن : 206
الندرمق : 207
آلنقلق : 219
النگ : 1418
آلنمق : 207
النوق : 219
اله : 2133
آله : 185 , 200 , 210
أله : 199
الهاء : 2141
الهاب : 2141
الهآب : 1420
آلهات : 210
الهام : 2141
الهامات : 2142
الهامى : 2142
الهاميه : 2142
الهتدير : 166
آلهه : 210
الهوا : 1421
الهوه : 5038
الٰهى : 2133 , 2134
الٰهيات : 2134
الٰهيت : 2134
الٰهيه : 2134
الهيه : 5038
الٰهيون : 2134
الو : 5040
آلو : 225
الواح : 1426
الوان : 1426
الوجه : 225
آلوچه : 225
آلود : 225
الوداع : 1426
آلودگان : 225
آلودگى : 225
آلوده : 225
آلور : 225
آلوس : 225
آلوسى : 225
الوف : 1426
الوق : 3610
الوقلامق : 225
الوك : 1426
الوكه : 1426
آلوم : 225
الومك : 3693
الونان : 2156
الوه : 1426
الوهيت : 5040
الويه : 1426
الى : 1422 , 2133 , 2149
آلى : 205
الى آخره : 2133 , 2134
الى الابد : 2136
الى الآن : 2136
الى الله : 2149
آلى كلمك : 205
الى نهايه : 2135
آليات : 210
الياف : 1427
الياق : 1427
اليتان : 2156
اليتين : 2156
آليجى : 205
اليز : 208
اليز : 1422
آليز : 210
آليزنده : 211
اليف : 1421
اليفى : 1421
آليق : 205
آليگدمك : 205
آليگلمك : 205
اليم : 1422
اليمق : 2038
آليممق : 206
اليمن : 2038
اليمه : 1422
اليه : 1427 , 2139 , 2156
آليه : 210
اليها : 2139
اليهم : 2139
اليهما : 2139
اليهن : 2139
اليوم : 1427
اليوى : 1427 , 2156
ام : 1427 , 2156 , 5041 , 5042
اما : 227 , 235
اماء : 2157
اماته : 2159
اماثل : 1428
آماج : 227
اماجد : 1427
آماچ : 227
آماده : 227
آمار : 228
امارات : 1428
امارت : 1428
امارد : 1428
اماره : 1428 , 1435
آماره : 229
امازر : 1428
آماس : 229
اماطه : 2159
آماق : 227
اماكين : 1427
آمال : 228
امالات : 2157
امالت : 2157
اماله : 2157
امالىج : 1427
امالىس : 1427
امام : 1427 , 2157
امامان : 2158
امامت : 2158
امامين : 2158
اماميه : 2158
امان : 228 , 1427
امانات : 1427
امانت : 1427
امانةً : 1428
امانة الله : 1428
امانتدار : 1428
امانتدارى : 1428
امانتكار : 1428

التشام : 2155
التجاء : 2154
التجاج : 2154
التجاگاه : 2154
آلتجو : 223
التجى : 223
آلتجى : 223
التحاث : 2154
التحاط : 2154
التحاف : 2154
التحاق : 2154
التحاقى : 2154
التحام : 2154
التحيات : 1511
التزاز : 2156
التزاق : 2156
التزام : 2156
التزاماً : 2156
التزامات : 2156
التزامى : 2156
التزاميه : 2156
التصاق : 2155
التصاقى : 2155
التطام : 2155
التعاب : 2153
التعاك : 2153
التفات : 2154
التفاتپرور : 2154
التفاتكار : 2154
التفاتكارانه : 2154
التفاتنامه : 2154
التفاف : 2154
التقاء : 2154
التقاط : 2155
التقاع : 2154
التقام : 2155
التلمك : 2155
التما : 2155
التماح : 2155
التماس : 2155
التماع : 2155
التماعات : 2155
التمام : 2155
التن : 224
التهاء : 2154
التهاب : 2154
التهابى : 2154
التهاف : 2154
التواء : 2155
التون : 225
التونلو : 225
التياح : 2155
التياع : 2155
التياق : 2155
التيام : 2155
آلتين : 224
الجاء : 2135
الجاآت : 2135
الجاج : 2135
الجاسى : 1412
الجام : 2135
الجبار : 1412
الجزيره : 1412
الجق : 2037
الجك : 1412
الجمه : 1412
الجه : 186 , 2037
آلجه : 186
الجواب : 1412
الجاغرق : 196
الجاق : 196
الجغردمق : 196
الجغرمق : 196
الجق : 196
آلجقلامق : 196
آلجقلق : 196
الجقلمق : 196
الجو : 1413
الجى : 1413
آلجى : 197
الح : 2133
الحاج : 1421
الحاح : 2141
الحاحات : 2141
الحاد : 2141
الحاصل : 1421
الحاظ : 1421
الحاف : 2141
الحاق : 1421 , 2141
الحال : 1421
الحان : 1421
الحب : 1421
الحذر : 1421
الحكم لله : 1421
الحمدلله : 1421
الخ : 2141
الخان : 2142
الخانى : 2142
الخمر : 1421
الد : 1414 , 3689
الداعى : 1360
الداغج : 197
آلداغن : 197
آلداغوج : 197
آلداغوجى لق : 197
آلداماق : 197
الدايش : 198
آلدابيجى : 198
الديران : 1360
الدرتمق : 2035
الدرم : 2035
آلدرمق : 198
الدرمك : 2136
الدز : 2035
آلدشمق : 198
الدغجلق : 197
الدلشمك : 1413
الدم : 2136
الدمك : 5041
آلدنغان : 198
آلدنغج : 198
آلده : 197
الدوان : 1413
آلدورمق : 199
الدورمك : 2136
الدوز : 2035
الدون : 1413
آلديجى : 198
الذ : 1420
آلر : 192
الرورك : 2138
الروكه : 2138
الروكولر : 2138
الرولر : 2138
الرولك : 2138
الزاق : 2156
الزام : 2156
الزاميات : 2156
الزم : 1427
الزميت : 1427
الست : 1419
السلام : 1491
السن : 1426
السنه : 1426
الشخ : 221
الشدر : 4977
آلشق : 208
الشقلق : 208
الشمق : 208
آلشمق : 208
الصاق : 2153
الصلا : 1491
الطاف : 1426
الطف : 1426
العاب : 2133
العبان : 5040
العوبه : 5040
العياذ بالله : 1422
الغاء : 2140
الغاز : 2140
الغان : 3607
الغدر : 2036
آلغده : 226
آلغسمق : 203
الغش : 204
الغم : 2036
الغوزه : 5038
الغون : 204
الف : 1420 , 2139
آلف : 199
الفاظ : 1420
الفاف : 1420
الفبا : 1421
الفبه : 1421
الفت : 5038
آلفتگان : 226
آلفتگى : 226
آلفته : 226
الفراق : 1420
الفيه : 1420
القاء : 2147
القاآت : 2147
القاب : 1423
القاح : 2147
القش : 211
القصه : 1423
القم : 211
القمه : 211
القو : 2039
القى : 2039

اكشمتى : 1401
اكشوش : 5036
اكشى : 1400
اكفاء : 1391
اكفال : 1391, 2120
اكفان : 1391
اكل : 251, 1393, 2179, 2182, 5036, 5037
آكل : 172
اكل لوق : 253
آكل لوق : 251
اكلامك : 2278
آكلامق : 252
اكلج : 1378
اكلجاغز : 251
اكلجغز : 253
اكلجق : 251, 253
اكلجه : 251
اكلدمك : 2179
اكلدن : 253
اكلدو : 2179
اكلدى : 2179
اكلررق : 252
اكلرلنمق : 252
اكلغان : 252
اكلف : 1393
اكلك : 1450
اكلمج : 1394
اكلمخ : 252
آكلمدق : 252
اكلمش : 251
اكلمق : 251
اكلمقلو : 252
اكلمك : 1378, 1380, 1394, 2103, 2124, 2278
اكلنجق : 252
اكلنمك : 1381
اكله : 1391, 5036
آكله : 173
اكلو : 1450, 2104
آكلو : 253
اكلور : 251
اكليك : 1450
اكليل : 2127
اكليلى : 2127
اكلين : 2124
اكمال : 2127
اكمام : 1394
اكمق : 4989
آكمق : 252
اكمك : 1381, 1395
اكمل : 1396
اكملانه : 1396
اكمليت : 1396
اكمه : 1391, 1394
اكمهت : 1395
اكن : 1378, 1392, 2100, 2102
اكن لك : 1392
اكن لى : 1379
اكناف : 1396
اكنان : 1396, 2128
اكنتى : 1379
آكنج : 173
اكنجى : 1392
اكنجيلك : 1392
اكندرك : 1378
اكنده : 2102
اكندو : 1379
اكنك : 2103
اكنه : 1392
اكنون : 1396
اكه : 241, 1376
اكو : 5035
آكو : 182
اكواب : 1402
اكواث : 1402
اكواخ : 1402
اكوار : 1402
اكواز : 1402
اكوام : 1402
اكوان : 1402
آكوردو : 253
اكول : 253, 1401
اكولانه : 1401
اكولرق : 253
اكولى : 1401
اكياس : 1402
اكيال : 1402
اكيد : 1392
اكيدًا : 1392
اكيده : 1392
اكير : 1379
اكيراه : 5036
اكيرتمج : 1379
اكيس : 1402
آكيش : 252
اكيلجاق : 251
اكيلدين : 2124
اكيلمك : 2180, 2183
اكيله : 1392, 2126
اكين : 1392
اكينلك : 1392
اكينلى : 1392
آگاه : 125
آگاهان : 125
أگاهى : 125
اگبين : 1451
اگر : 1373, 1377
اگرچه : 1373
اگرجى : 1377
آگس : 131
آگسته : 126, 128
اگسون : 2106
آگشته : 126
آگن : 126
آگنده : 126
آگنده گوش : 126
اگنش : 1374
آگنه : 126
آگه : 125, 126
آگور : 131
آگون : 131
آگيش : 128
آگين : 128
ال : 1402
آل : 184
آل جنگيز : 209
آل عباء : 209
الا : 2149
آلا : 186
آلاباندە : 186
الات : 2135
آلات : 193
آلاجق : 188
الاجه : 186
آلاجه لق : 187
آلاجهرى : 188
آلاجوق : 188
الاچوق : 188
الادو : 188
آلار : 192
آلاردو : 192
آلاز : 195
آلازلامه : 195
آلاس : 192
الاستقى : 1411
الاستكى : 1411
الاستكيت : 1411
آلاسيبه : 192
الاشه : 192
آلاف : 188
الاق : 189
آلاك : 191
الاكه : 2149
الال : 1418
آلالق : 190
آلالمق : 190
آلام : 190
الامان : 1411
الان : 2035
الآن : 1411
آلان : 191
الانصاف : 1422
آلاو : 193
الاوةً : 2135
آلاوه : 193
آلاى : 194
آلايش : 194
البا : 1421
الباب : 1411
البات : 2135
الباس : 2135
الباغ : 195
الباقى : 1411
البت : 1412
البته : 1412
البز : 1412
البسه : 1412
البصير : 1411
البه : 5037
البوب : 5037
آلپ : 220
آلپلق : 220
الت : 3689
آلت : 202
التباس : 2153

اقناعيات : 2128
اقنان : 176
اقنع : 176
اقنه : 4975
اقنوم : 4975
اقنى : 176
آقه غان : 164
اقهار : 2033
اقهر : 168
اقواء : 2132
اقوات : 183
اقواز : 183
اقواس : 183
اقوال : 183, 2035, 2132
اقواليات : 2132
اقواليت : 2035
اقوام : 183
اقوريات : 183
اقورين : 183
اقوس : 183
اقوم : 183
اقوى : 183
اقوياء : 183
اقياد : 183
اقيسه : 183
اك : 1448, 2102
اكا : 241
آكا : 241
اكابر : 1389
اكابرانه : 1390
اكات : 3620, 4989
اكاحال : 1392
اكادق : 250
اكاذيب : 1390
اكارس : 1390
آكارلق : 250
اكارم : 1390
آكارو : 251
آكارورق : 251
آكارى : 250
اكاسره : 1390
اكاف : 1393, 5036
اكاك : 1448
اكال : 1393
اكاول : 1391
اكباء : 1390
اكباب : 2120
اكباد : 1390
اكبار : 2120
اكبريه : 1390
اكبه : 1376
آكت : 252
اكتاب : 2129
اكتات : 2129
اكتاد : 1401
اكتار : 1401
اكتاف : 1401
اكتام : 2129
اكتان : 2129
اكتتاب : 2131
اكتتال : 2132
اكتتام : 2132
اكتحال : 2130
اكتراء : 2130
اكتراب : 2130
اكتراج : 2130
اكتزاز : 2132
اكتساء : 2130
اكتساب : 2130
اكتسابات : 2130
اكتسابى : 2131
اكتسار : 2131
اكتفاء : 2130
اكتلنمك : 1401
اكتم : 1401
اكتمان : 2130
اكتناء : 2130
اكتنان : 2130
اكتناه : 2130
اكتهال : 2130
اكتهان : 2130
اكتو : 2132
اكتواء : 2132
اكتى : 1401
اكتياد : 2132
اكتيال : 2132
اكثار : 2129
اكثبه : 1398
اكثر : 1398
اكثرى : 1398
اكثريا : 1398
اكثريت : 1398
اكثم : 1397
اكثوث : 5036
اكحل : 1392
اكدار : 1390
اكداس : 1390
اكدرار : 2120
آكدرجى : 251
اكدرمق : 251
اكدز : 251
اكدل لك : 3675
اكدنكى : 3702
آكدورجى : 251
اكدى : 253, 1376, 1390
اكذب : 1402
اكذوبه : 5037
اكر : 1377, 1379
اكراء : 2128
اكراد : 1397
اكرام : 2128
اكراماً : 2128
اكرامات : 2128
اكرامق : 252
اكراميه : 2128
اكراه : 2128
اكراهاً : 2128
اكرتمك : 1379
اكرجكلك : 2126
اكرجنلك : 2126
اكرشمق : 253, 2044
اكرغان : 252
اكرك : 1382
اكرلنمك : 1377
اگرم : 1397
اكرمانه : 1397
اگرمق : 2044
اكرمى : 1397
اكرميت : 1397
اكرمق : 253, 2044
اگره : 1397, 5036
اكرومه : 5036
اگرى : 1383
اگرى دما : 1383
اگرى دمار : 1383
اكريجه : 1383
اكريكز : 1383
اكز : 252, 2126
آكز : 252, 253
اكزمك : 1402
اكساء : 2128
اكساد : 2129
اكسال : 2129
اكستر : 1393
اكسترن : 1379
اكسجه : 1451
اكسدمك : 1399
اكسر : 1384
اكسرى : 1384, 2106
اكسز : 253
اكسزدن : 253
اكسزده : 253
آكسزده : 253
آكسزده لق : 253
اكسزلق : 253
آكسزله : 253
اكسك : 1398, 1400
اكسك لك : 1399
اكسكرك : 1399
اكسكلو : 1400
اكسلك : 1451
اكسمك : 1397, 1399, 1400
اكسنمك : 1384
اكسه : 168, 1451
اكسو : 1384, 1398, 1400
اكسوجك : 1400
آكسوز : 253
اكسوزين : 253
اكسوكرك : 1400
اكسوكلو : 1400
اكسوم : 5036
اكسون : 2129
اكسى : 1384, 1397, 1398
اكسى سران : 1384
اكسير : 2129
اكسيش : 1399
اكسيكلى : 1398
اكسيمك : 1384, 1399
اكسيه : 1399
اكش : 1379
آكش : 252
اكششمك : 1451
اكشم : 1400

افواف : 1372
افواه : 1372
افواهی : 1372
افور : 1372
افوغ : 1372
افوك : 1372
افول : 5033
افوه : 1372
افیال : 1372
افیقه : 1368
افیکه : 1368
افین : 1368
افیون : 1372
افیونکش : 124
افیونی : 1372
آق : 162
آق طوشان : 182
اقائم : 164
اقائه : 2119
اقاحی : 1390
اقادیح : 1390
اقارب : 165, 1390
آقارصو : 165
اقاسیم : 166, 1390
اقاصر : 1390
اقاصی : 1390
اقاطی : 1390
آقال : 164
اقاله : 2119
اقالی : 165
اقالیم : 164, 1390
اقامت : 2119
اقامتگه : 2119
اقامه : 2119
اقانیم : 1390
اقاویل : 166, 1390
اقاویم : 166
اقب : 1389

اقباح : 2120
اقبار : 2120
اقباض : 2033
اقبال : 2120
اقبح : 166
اقبل : 166
اقبیه : 166
اقت : 181
آقتارمق : 181
اقتباس : 2129
اقتباساً : 2129
اقتباسات : 2129
اقتثاء : 2130
اقتحام : 2130
اقتحامات : 2130
اقتداء : 2034, 2129
اقتداءً : 2034, 2129
اقتدار : 2129
اقتداری : 2129
اقتراب : 2130
اقتراث : 2130
اقتراح : 2130
اقتراحات : 2130
اقتراض : 2130
اقتراع : 2130
اقتران : 2130
اقترشمق : 181
اقترلق : 181
اقتساد : 2131
اقتساس : 2131
اقتسام : 2131
اقتصاد : 2131
اقتصاداً : 2131
اقتصادی : 2131
اقتصادیات : 2131
اقتصادیه : 2131
اقتصادیون : 2131
اقتصار : 2131

اقتصاص : 2131
اقتضاء : 2132
اقتضاض : 2132
اقتطاف : 2131
اقتطافات : 2131
اقتطافیه : 2131
اقتفاء : 2034
اقتفاءً : 2034
اقتلاع : 2130
آقتمق : 172
آقتمه : 171
اقتناء : 2130
اقتناص : 2130
اقتواء : 2132
اقتیاد : 2132
اقتیاس : 2132
اقجه : 166
اقچل : 167
اقچه : 166
آقچه : 166
آقچه اغاج : 167
آقچیل : 167
اقحاط : 2120
اقحاف : 168
اقدار : 167, 2120
اقدام : 167, 2120
اقدامات : 2120
اقدح : 167
اقدر : 167
اقدرلق : 167
اقدرمق : 167, 168, 181
اقدس : 167
اقدم : 167
اقدمیت : 167
اقدمین : 167
اقرء : 176
اقراً : 177

اقراً : 177
اقراء : 2128
اقرار : 2128
اقراز : 2128
اقرازات : 2128
اقراص : 177
اقران : 176
اقرانیت : 176
اقرب : 177
اقرباء : 176
اقرح : 176
اقرحه : 177
اقردمق : 165
اقرع : 176
اقرمق : 165
اقزاع : 2132
اقزل : 184
اقساء : 2128
اقساط : 178, 2034, 2129
اقسام : 178, 2034, 2129
اقسط : 178
اقسمه : 179
اقسومه : 4975
اقشر : 180
اقشعرار : 2129
آقشمق : 171
اقصا : 178, 2034
اقصاب : 178
اقصاد : 178
اقصار : 2034, 2129
اقصر : 178, 179
اقصم : 178
اقضی : 183
اقضیه : 184
اقطاب : 181
اقطار : 181, 2034, 2129

اقطاع : 181, 2034
اقطاعت : 2034
اقطان : 181
اقطع : 181
اقطعین : 181
اقطوعه : 4975
اقعاد : 2033, 2119
اقعار : 2033, 2120
اقفا : 2120
اقفاء : 168
اقفار : 168
اقفاص : 168
اقفال : 168, 2033, 2120
اقفر : 168
اقل : 164, 1390
اقلاب : 2034, 2127
اقلال : 2034
اقلام : 174
اقلغ : 2034
اقلق : 175, 2034
اقلیت : 165, 1390
اقلید : 2034
اقلیم : 2034, 2127
اقلیمی : 2034
اقماخ : 2034
اقمار : 175, 2034
اقماص : 2034
اقماع : 2034
اقمام : 2127
اقمد : 175
اقمر : 175
اقمشه : 176
اقمصه : 176
اقمق : 175
اقنات : 2034
اقناس : 2034
اقناع : 2127

افتحاص : 2099
افتخار : 2099
افتخاريات : 2099
افتراء : 2099
افتراآت : 2099
افتراس : 2100
افتراض : 2100
افتراق : 2099
آفتزده : 122
افتصاد : 2100
افتصال : 2100
افتضاح : 2099, 2100
افتضاض : 2100
افتعال : 2099
افتقاد : 2099
افتقار : 2099
افتكاري : 2099
افتكاريت : 2099
افتكاريه : 2099
افتكاك : 2099
افتكال : 2099
افتلال : 2099
افتنان : 2099
افتهام : 2099
افتيال : 2100
افجاج : 2096
افجار : 2097
افجاس : 2097
افچه : 5032
افحاء : 1367
افحاث : 1368
افحاذ : 1368
افحاش : 2097
افحام : 2097
افخار : 2097
افخم : 1367
افد : 1368

افدر : 1366
افر : 1367, 1368
افراج : 2098
افراح : 1369, 2098
افراخ : 1369
افراخته : 1369
افراد : 1369, 2098
افرار : 2098
افراز : 1370, 2098
افرازات : 2098
افرازجيان : 2098
آفرازه : 123
افراس : 1369
افراسياب : 1369
افراش : 2098
افراشته : 1369
افراط : 2098
افراطكار : 2098
افراطكارانه : 2098
افراغ : 2098
افرام : 2098
افران : 1369
افرز : 1370
افرع : 1369
افرق : 1369
افرنج : 1370
افرنج مشگ : 1370
افرنجى : 1370
افرنجيه : 1370
افرنجيون : 1370
افرند : 1370
افرنقاع : 2098
افروخته : 1370
افروز : 1370
آفروزه : 124
افروشته : 1370
آفروشه : 124
افروغ : 1370

آفريدكار : 121
آفريدكارى : 121
آفريدگار : 121
آفريدگارى : 121
آفريده : 121
افريز : 2098
آفرين : 121
آفرين خان : 122
آفريننده : 121
آفرينيش : 122
افزا : 1372
افزار : 1372
افزايش : 1372
افزود : 1372
افزون : 1372
افزونتر : 1372
افزونى : 1372
افزول : 1368
افسا : 1370
افساح : 2098
افساخ : 2098
افساد : 2098
افسادات : 2098
افسادكار : 2098
افسار : 1370
افساردوزان : 1370
افسال : 1370
افسانه : 1370
افسانوى : 1370
افسد : 1370
افسر : 1371
افسردگان : 1371
افسردگى : 1371
افسق : 1370
افسورده : 1371
افسوس : 1371
افسون : 1371
افسونكار : 1371

افشاء : 2098
افشاآت : 2098
افشار : 1371
افشال : 1371
افشان : 1371
افشانجى : 1371
افشرده : 1371
افشره : 1371
افشه : 1371
افشون : 1371
افصاح : 2098
افصام : 2098
افصح : 1370
افضاح : 2097, 2100
افضال : 1366, 2097, 2100
افضح : 1366, 1372
افضل : 1366, 1372
افضليت : 1366
افطار : 2099
افطاريه : 2099
افطام : 2099
افعال : 1365, 2096
افعوله : 5033
افعولوى : 5033
افعى : 1365, 1368
افغان : 1367
افق : 4967, 4968
افقاد : 2097
افقار : 1368, 2097
افقاه : 2097
افقه : 4967
افقى : 4968
افقيه : 4968
افك : 2097
آفك : 122
افكار : 1368

افكار عمومية : 1368
افكن : 1369
افكنده : 1369
افكوهه : 5032
افگار : 1367, 1368, 1369, 2097
افگانه : 1367
افگن : 1367
افگندگى : 1367
افگنده : 1367
آفل : 122
افلاح : 2097
افلاس : 2097
افلاطون : 1369
افلاطونى : 1369
افلاك : 1369
افلاكان : 1369
افلاكى : 1369
افلاكيان : 1369
افلج : 1369
افلح : 1369
افلدمك : 1368
افلز : 3672
افلس : 1369
افلود : 1369
افناء : 2097
افناد : 1369
افنان : 1369
آفند : 121
آفنداق : 121
افنون : 5033
افنيه : 1369
افهام : 1368, 2097
افهاه : 2097
افهم : 1368
افهود : 5032
افواج : 1372

اغراس : 145 , 2105
اغراق : 2105
اغراقات : 2105
اغراقيات : 2105
اغرام : 2105
اغراندیرمق : 2031
اغرانمق : 2031
اغرب : 129 , 145 , 2031
اغربه : 146
آغرتمق : 127
آغردیجه : 126
آغرشق : 127
آغرشقلنمق : 127
اغرق : 146
آغرق : 130
آغرقلی : 130
آغرلق : 127
آغرلقلو : 127
آغرلمق : 127
آغرلنمق : 127
اغرمق : 4969
آغرمق : 127
آغرنجه : 127
آغری : 127 , 130
آغرین : 127
آغز : 128
اغزاء : 147 , 2107
آغزلق : 128
اغساس : 2106
آغسرمق : 130
آغسربق : 130
آغسق : 130
آغسقلق : 130
آغسمق : 130
آغسه مق : 130
اغشا : 147
اغشاء : 2106
اغشاش : 2106
آغشته : 134 , 143
اغشیه : 147
اغصاص : 2106
اغصان : 146
آغصقلق : 130
آغصمق : 130
اغض : 1352
اغضاء : 2107
اغضاب : 2107
اغضب : 147
اغضف : 147
اغضل : 147
اغطاء : 2106
اغطش : 147
اغطه : 130
اغطیه : 147
اغفال : 2102
اغفالات : 2102
اغفالکارانه : 2103
اغفالی : 2103
اغفالیات : 2103
اغفالیه : 2103
اغفر : 135
آغل : 126
اغلاء : 2103
اغلات : 2103
اغلاز : 2103
اغلازات : 2103
آغلاسمق : 129
آغلاش : 129
آغلاشدرمق : 129
اغلاط : 144
آغلاغان : 128
اغلاف : 2103
اغلاق : 2103
اغلاقات : 2103
اغلال : 144
آغلامسنمق : 128
آغلامه سیمق : 128
آغلامق : 129
اغلب : 144
اغلبیت : 144
اغلسمق : 129
اغلش : 129
اغلشدرمق : 129
اغلظ : 145
اغلغان : 128
اغلف : 145
اغلق : 128
آغلق : 129
اغلمسنمق : 128
اغلمسیمق : 128
اغلمق : 128
اغلمه : 145
آغلمه سی مق : 128
اغلنمق : 129
اغلوطات : 4968
اغلوطه : 4968
اغماء : 2104
اغماد : 145 , 2104
اغمار : 145
اغماز : 2104
اغماض : 145 , 2104
اغمام : 2104
آغمق : 129 , 175
اغملو : 4971
اغن : 1372
آغن : 126
اغنا : 2104
اغنام : 145
آغنامق : 129
آغنتمق : 129
آغنده : 131 , 134
آغنغن : 129
آغنق : 129
اغنی : 145
اغنیا : 145
اغنیه : 145 , 4968
اغو : 130
آغوا : 147
اغواء : 2107
آغواث : 147
اغوار : 1375
آغواط : 147
اغوال : 1375
اغور : 4971
اغورلنمق : 4972
اغوز : 131
آغوش : 147
آغوشته : 147
اغول : 131 , 1375
آغول : 147
اغوللانمق : 131
اغویه : 4973
آغی : 126
اغیار : 147
اغیاض : 147
اغید : 147
اغیر : 147
آغیر : 127
آغیل : 143
آغیللانمق : 126
آغیه : 139
اف : 5032
افتده : 1368
افائك : 1365
آفات : 121
افاته : 2096
افاتیح : 1366
افاحه : 2096
افاحیص : 1365
افاخم : 1365
افادات : 2096
افاده : 2096
افادی : 2096
افادیه : 2096
افازه : 2096
افاضل : 1365 , 1366
افاضه : 2096
افاعی : 1365
افاعیل : 1365
افاف : 1367
افاق : 1367
آفاق : 120
افاقت : 2096
آفاقی : 120
افاك : 1367
افاکل : 1365
افانین : 1365
افاویج : 1366
افاویق : 1366
افاویه : 1366
افایك : 1366
آفت : 121 , 122
افتتال : 2099
افتناء : 2099
آفتاب : 123 , 124
آفتابه : 124
افتاح : 2099
افتادگان : 5033
افتادگی : 5033
افتاده : 5033
افتار : 1371
افتال : 2099
افتان : 1371 , 2099 , 5033
آفتاوه : 124
افتتاح : 2100
افتتاحی : 2100
افتتان : 2100
افتجاء : 2099

اعراس : 279
اعراش : 279
اعراص : 279
اعراض : 280, 2201
اعراضی : 281
اعراف : 275
اعرافیان : 275
اعراق : 276
اعربی : 274
اعرج : 284
اعرف : 284
اعرق : 3935
اعرم : 284
اعزاب : 398
اعزاز : 2281
اعزازاً : 2281
اعزازات : 2281
اعزام : 2281
اعزل : 401
اعزه : 161, 1389
اعسار : 2214
اعسال : 309
اعشاء : 2251
اعشاب : 327
اعشابه : 327
اعشار : 329
اعشاری : 329
اعشی : 327
اعصا : 307
اعصاب : 308
اعصار : 310, 2214
اعصال : 309
اعصام : 309
اعصبی : 308
اعصج : 308
اعصر : 312
اعصم : 309
اعضا : 397, 398
اعضاد : 107
اعضب : 398
اعضد : 107
اعضیهه : 404
اعطاء : 2262
اعطاش : 2262
اعطاف : 340
اعطف : 340
اعظام : 399, 2281
اعفّا : 160
اعفت : 122
اعفّه : 160
اعقاب : 163
اعقل : 164
اعکف : 168
اعلا : 184
اعلاء : 2133
اعلاف : 188, 2133
اعلافدار : 188
اعلاق : 2134
اعلال : 190, 2134
اعلالی : 2134
اعلام : 190, 2134
اعلامات : 2134
اعلان : 2134
اعلان عشق : 2135
اعلاناً : 2135
اعلانات : 2135
اعلاننامه : 2135
اعلم : 200
اعلومه : 4981
اعلی : 184
اعم : 1349
اعماء : 2157
اعماد : 2157
اعمار : 228, 2159
اعماق : 227, 2157
اعماقات : 227
اعمال : 227, 2157
اعمالات : 2157
اعمالاتخانه : 2157
اعماله : 228, 2157
اعمالیه : 2157
اعمام : 228
اعمر : 232
اعمی : 227
اعمیده : 234
اعنا : 2167
اعناء : 239
اعنات : 2169
اعناج : 2167
اعناق : 243
اعنان : 244
اعنب : 249
اعنق : 243
اعنه : 161, 1389
اعنی : 255
اعهن : 2032
اعواض : 359
اعوام : 357
اعوان : 357
اعوج : 361
اعوجاج : 2274
اعود : 361
اعور : 361
اعوز : 361
اعیا : 370
اعیاد : 370
اعیار : 377
اعیان : 377
اعین : 381, 396
آغ : 125
آغا : 125
آغاث : 2102
آغاج : 125
آغاجلمق : 125
آغاجلنمق : 125
اغاچ : 125
آغاچ : 125
اغارب : 1372
اغاره : 1372, 2102
آغاز : 134
آغازکار : 134
آغازگاه : 134
آغازه : 134
اغاظه : 2102
آغال : 133
آغالش : 134
اغالیط : 1372
اغانی : 134, 1372
آغاوات : 134
آغایان : 134
آغایانه : 134
اغایل : 126
آغایل : 126
اغبا : 134
اغبانی : 132
اغبر : 134
اغبرار : 2102
اغبس : 134
اغبیا : 134
آغتجی : 128
اغتداء : 2106
اغتذاء : 2107
اغتراب : 2107
اغترار : 2107
اغتراراً : 2107
اغتراف : 2107
اغتراق : 2107
اغترام : 2107
اغتسال : 2107
اغتشاش : 2107
اغتشاشات : 2107
اغتصاب : 2107
اغتصابات : 2107
اغتضاب : 2107
اغتطاء : 2107
اغتلاف : 2106
اغتلال : 2106
اغتلام : 2107
اغتماد : 2107
اغتماس : 2107
اغتماض : 107
اغتمام : 2107
اغتناء : 2107
اغتنام : 2107
اغتوبه : 4969
اغتیاب : 2107
اغتیار : 2107
اغتیاظ : 2107
اغتیال : 2107
اغثر : 147
اغثم : 147
آغجم : 126
آغجه : 126
آغجه رق : 126
آغدرلق : 126
آغدرمق : 126
آغدق : 126
آغدقلق : 126
آغدوق : 126
آغدیرمق : 126
اغدیه : 135
اغذیه : 147
اغر : 134
آغر : 127
اغرا : 138
اغراء : 129, 2105
اغراب : 2105
اغراد : 2105
اغرار : 145
اغراز : 145

اطراب : 354, 2065
اطرات : 2270
اطراح : 2065
اطراد : 2029, 2065, 2272
اطرار : 354
اطراس : 354
اطراف : 354, 1510, 2065
اطراق : 354
اطرش : 354
اطرق : 354
اطرقه : 1511
اطروش : 5004
اطروفه : 5003
اطریح : 2065
اطعام : 2064, 2262
اطعامیه : 2064, 2262
اطعمه : 349, 1508
اطغا : 2064
اطفاء : 2263
اطفائیه : 2264
اطفاق : 2064
اطفال : 1507
اطفالیات : 1507
اطق : 2064
اطقنامه : 2064
اطلاء : 2065
اطلاب : 350
اطلاس : 351
اطلاع : 2065
اطلاعات : 2065
اطلاق : 2065
اطلال : 350
اطلخاح : 2064
اطلس : 351, 352
اطلسی : 352
اطلنساء : 2064
اطلیه : 352
اطم : 348, 5004
اطمئنان : 2064
اطماخ : 2064
اطمار : 353
اطماع : 2064
اطماعات : 2064
اطماعیات : 2064
اطمال : 2064
اطمه : 353
اطمینان : 2270
اطناب : 354, 2065
اطنابه : 2065
اطواد : 355
اطوار : 1512
اطواس : 1512
اطواق : 355, 1512
اطوال : 2065
اطول : 355
اطوم : 355
اطیان : 355
اطیب : 355
اطیر : 356
اطیط : 349
اطیمه : 349
اظافیر : 1531
اظام : 2281
اظامیم : 1531
اظراف : 2067
اظرف : 407
اظفار : 401, 1532
اظفر : 401
اظلاف : 1534
اظلال : 1534, 2067, 2283
اظلام : 2067, 2283
اظلوفه : 5022
اظنان : 2067
اظهار : 1533
اظهر : 402
اعاجم : 1349
اعاجیب : 1349
اعادة : 2069
اعاده : 2069
اعادی : 1349
اعارات : 2069
اعارة : 2070
اعاره : 2069
اعاریب : 1349
اعاریض : 1349
اعاز : 1349
اعاشه : 2070
اعاصیر : 1349
اعاضه : 2070
اعاظم : 1349
اعاله : 2069
اعالی : 1349
اعانات : 2069
اعانت : 2069
اعانة : 2069
اعانه : 2069
اعبا : 76
اعباد : 77
اعبده : 83
اعبل : 81
اعتاب : 2262
اعتاق : 2262
اعتبار : 2264
اعتباراً : 2265
اعتبارات : 2265
اعتباری : 2265
اعتباریات : 2265
اعتتاف : 2268
اعتداد : 2265
اعتدال : 2265
اعتدالین : 2265
اعتذار : 2269
اعتذارات : 2269
اعتراض : 2268
اعتراضات : 2268
اعتراف : 2268
اعترافات : 2268
اعتزاء : 2269
اعتزاز : 2269
اعتزال : 2269
اعتزام : 2269
اعتساس : 2268
اعتساف : 2268
اعتسافات : 2268
اعتصاء : 2268
اعتصاب : 2268
اعتصار : 2268
اعتصام : 2268
اعتضاد : 2265, 2269
اعتضام : 2269
اعتفار : 2265
اعتقاب : 2265
اعتقاد : 2265, 2266
اعتقادات : 2266
اعتقادی : 2266
اعتقادیات : 2266
اعتقاف : 2266
اعتقال : 2266
اعتکاس : 2266
اعتکال : 2266
اعتکام : 2266
اعتلاء : 2266
اعتلاق : 2266
اعتلان : 2266
اعتماد : 2267
اعتماداً : 2267
اعتمادنامه : 2267
اعتماق : 2267
اعتمام : 2267
اعتناء : 2267
اعتناق : 2267
اعتنان : 2267
اعتواء : 2269
اعتیاد : 2269
اعتیادات : 2269
اعتیادی : 2269
اعتیان : 2269
اعثار : 2214
اعجاب : 2077
أعجار : 88
اعجاز : 89, 2078
اعجاف : 2077
اعجال : 2077
اعجام : 88, 2077
اعجب : 88, 89
أعجر : 91, 1357
اعجز : 91
اعجف : 89
اعجل : 89
اعجم : 90
اعجمی : 90
اعجوبه : 4958
اعداء : 107
اعداد : 107, 2091
اعدادی : 2091
اعدادیه : 2091
اعداس : 111
اعدال : 108
اعدام : 2091
اعدل : 112
اعدی : 107
اعذاب : 2280
اعذار : 399, 2281
اعذب : 401
اعراء : 2199
اعراب : 2199, 2200

اصفار : 312, 2215
اصفاف : 312
آصفانه : 308
اصفر : 312, 313
اصفرار : 2052
اصفهان : 2051
اصفهانك : 2052
آصفور : 4997
اصفی : 312
آصفی : 308
اصفیا : 313
اصقار : 2218
اصقاع : 317
اصقر : 317
اصقع : 317
آصقی : 319
اصل : 320
اصلا : 320
اصلاً : 320
اصلاب : 320
اصلاح : 320, 2055
اصلاحاً : 2056
اصلاحات : 2055
اصلاحخانه : 2056
اصلاحی : 2056
اصلاحیه : 2056
اصلاد : 320
اصلان : 320
آصلان : 320
اصلب : 321
آصلجق : 314
اصلح : 1487
اصلد : 320
آصلسز : 315
اصلع : 320
آصلق : 320
اصللو : 314
اصلم : 320
آصلملو : 315
اصلن : 320
اصلی : 321
اصلیت : 321
اصلیه : 321
اصم : 310, 312
اصمات : 2057, 2221
اصمارلامق : 2057
اصمام : 2057
اصمت : 322
اصمح : 321
اصمخه : 322
اصمرلامق : 2057
اصمع : 321
آصمه لق : 322
اصموخ : 4998
اصمیت : 310
اصناع : 2057
اصناف : 1489
اصنام : 322, 1489
اصنان : 2057
آصنوغی : 337
اصهار : 313, 2052
اصواء : 2060
اصوات : 1493
اصواف : 1493
اصوب : 326
آصوز : 324
اصوع : 1493
اصوف : 326
اصول : 5000
اصولاً : 5000
اصولی : 5000
اصولیات : 5000
اصولیه : 5000
اصولیون : 5000
اصی : 314, 323
آصی : 323
اصی لی : 324
اصیاف : 327
اصیتان : 2054
اصیجق : 2052
اصیر : 316
آصیره : 317
اصیل : 316
آصیلان : 314
اصیلانه : 316
اصیلزادگان : 316
اصیلزاده : 316
اصیلندرمق : 324
اصیلندیرمق : 314
آصیلنمق : 314
آصیلنمه : 314
اصیله : 316
آصیلو : 324
اضائت : 2280
اضائه : 2280
اضاحك : 107, 398
اضاحی : 107, 398
اضاخه : 2281
اضاده : 2091, 2280
اضاعت : 2280
اضاعه : 2029, 2066, 2280
اضافات : 2280
اضافت : 2280
اضافةً : 2280
اضافه : 2280
اضافی : 2280
اضافیت : 2281
اضافیه : 2280, 2281
اضالیل : 399
اضامیم : 399
اضبع : 400, 401
اضجاع : 2066
اضحا : 114
اضحاك : 2029
اضحم : 115
اضحوك : 4965
اضحوكه : 4965
اضحومه : 4965
اضحیه : 4965
اضداد : 401, 1532
اضر : 111, 400
اضرا : 403
اضرار : 407, 2067
اضرام : 2067
اضطباع : 2067
اضطجاع : 2067
اضطراب : 2059, 2067
اضطرابات : 2059, 2067
اضطرار : 2059, 2067
اضطراری : 2059, 2067
اضطراریات : 2060, 2067
اضطراریه : 2067
اضطرام : 2067
اضطمار : 2067
اضطمه : 5022
اضطناء : 2067
اضعاف : 1531, 2066, 2280
اضعف : 398, 1531
اضغاث : 401
اضغان : 401
اضفار : 2066
اضل : 108
اضلاع : 117
اضلال : 2029, 2067
اضلالیات : 2067
اضلالیت : 2029
اضلوله : 4965
اضم : 399
اضمار : 2067
اضمام : 2067
اضمامه : 2067
اضمحلال : 2284
اضها : 402
اضهار : 2282
اضیاف : 1535
اضیق : 1535
اطا : 1505
اطائم : 340
اطار : 2262
اطاره : 2064, 2262
اطاط : 355
اطاعت : 2262
آطال : 341
اطاله : 2262
اطام : 2064
آطام : 341
اطانب : 341
اطاول : 342
اطایب : 342, 1505
اطبا : 342
اطباء : 347, 1507
اطباع : 342
اطباق : 343, 1505, 2263
اطباقی : 2263
اطباك : 2064
اطبال : 343
اطبع : 342
اطبقه : 343
اطحار : 347
اطحر : 347
اطحل : 347
اطراء : 2065

اشكنبه : 2255
اشكنج : 2256
اشكنجه : 2219, 2255
اشكنجى : 1502
اشكو : 1502
آشكو : 336
اشكوب : 1502
آشكوب : 336
اشكوفته : 5064
اشكوفه : 5064
اشكون : 1502
اشكونجى : 1502
اشكوه : 2253, 5064
اشكى : 1501
اشكيل : 2255
اشكيود : 1502
اشگرف : 2253
اشگره : 2253
اشگفه : 2253
اشگنه : 2253, 2254
اشگوخ : 2253
اشل : 1497
اشلامق : 2061, 2063
اشلدمك : 2257
اشلشمق : 2061
آشلق : 336
اشلك : 2258
اشلمق : 2061
اشلندرمك : 1502
اشلنمك : 5064
اشله مك : 2256
اشلوك : 2258
اشليجى : 2061
آشليق : 336
اشمئزاز : 2258
اشمام : 2258

اشمط : 1502
اشمق : 2062, 5002
آشمق : 336
اشمك : 1503, 2258
اشمل : 1503
اشمه : 1502
اشن : 1498, 1500
اشنا : 1503
آشنا : 334, 336, 337
آشناب : 337
اشنان : 5064
آشناه : 337
آشناو : 337
آشنايان : 334, 337
آشنايى : 334, 337
اشنب : 1503
اشندرمك : 5063
اشنع : 1503
اشنك : 1503
اشنمك : 1500
اشنه : 1503, 5064
آشنه : 334
اشنوشه : 2258
اشنيه : 5064
آشه كلمك : 327
اشه لق : 2060
اشه لمق : 2060
آشه مق : 329
اشهاد : 1498, 2253
اشهب : 1499
اشهد : 1499
اشهر : 1499
اشهل : 1499
اشهه : 1499
اشواط : 1504
اشواق : 1504
اشواك : 1504

آشوب : 337
اشوت : 338
اشوغ : 337
آشوغ : 337
اشوق : 338
آشى : 334
اشيا : 5001
اشياء : 1504
اشياخ : 1504
اشياع : 1504
آشيان : 334
اشيب : 1504
آشيخمق : 331
آشيرما : 333
آشيقمق : 331
اشيم : 1504
آشيهه : 334
اص : 4996
آص : 307
اصابت : 2213
اصابع : 308, 1478
اصاته : 2051
اصاحب : 309
اصاخه : 2051
آصار : 310
اصاره : 2051
اصاريم : 310
اصاطير : 1479
اصاطين : 1479
اصاغا : 2214
اصاغر : 309
اصاغره : 309
اصاغه : 2051
آصاقومق : 309
آصاقويمق : 309
آصال : 309
اصالت : 309
اصالةً : 309

اصالتلو : 309
اصباب : 311
اصباح : 311, 2051
اصبار : 311
اصباغ : 311
اصبع : 2051, 4997
آصپور : 4997
اصتار : 1492
اصح : 309, 1478, 1491
اصحاء : 1483
اصحاب : 313
اصحر : 313
اصداء : 2051
اصدار : 2051
اصداع : 311
اصداغ : 311
اصداف : 311, 1480
اصداق : 311, 2051
اصدر : 311
اصدغان : 311
اصدق : 1480
اصدقاء : 311
اصر : 2058
اصرار : 2058
آصراغى : 323
اصراف : 323
اصرام : 323
اصرغو : 2053
اصرغى : 2053
اصرم : 323
اصرمان : 323
اصره : 323, 2058
اصزلق : 2060
اصطباب : 2059
اصطبار : 2059
اصطباغ : 2059
اصطبل : 2058

اصطبله : 4999
اصطحاب : 2059
اصطحر : 2058
اصطخر : 2058
اصطدام : 2059
اصطرام : 2059
اصطرح : 2059
اصطرك : 1492
اصطعد : 2059
اصطفاء : 2059
اصطفاف : 2059
اصطفلين : 2058
اصطلاء : 2059
اصطلاح : 2059
اصطلاحات : 2059
اصطلاحى : 2059
اصطلاحيه : 2059
اصطلام : 2059
اصطمه : 4999
اصطناع : 2059
اصطياد : 2060
اصطياف : 2060
اصعاب : 2051
اصعاد : 2051, 2213
اصعار : 2051
اصعب : 1478
اصعر : 310
اصغا : 313
اصغاء : 2052
اصغار : 2052
اصغر : 313
اصغرمشترك : 313
اصغرى : 313
اصف : 308
آصف : 308
اصفا : 312, 1481
اصفاء : 2051
اصفاد : 312

اسیجقله : 2052
اسیر : 1484
اسیرانه : 1484
اسیرکه مك : 1484
اسیره : 1484
اسیری : 1484
اسیز : 2054
اسیس : 1485
اسیف : 1483
اسیل : 1483
اسیلك : 2058
آسیمه : 316
آسین : 316
اسینه : 1483
آسیه : 317
آسیون : 317
اش : 1493
آش : 327
أش : 1495
اشئم : 1498
اشا : 327
آشا : 327
اشائب : 1495
اشائم : 1495
اشابه : 2251, 5063
اشاحه : 2251
آشاخ : 328
اشاده : 2251
اشاعات : 2251
اشاعت : 2251
اشاعره : 1495
اشاعه : 2251
آشاغا : 327
آشاغاغی : 327
آشاغاقی : 327
آشاغلق : 328
آشاغی : 327
آشاق : 328
اشام : 1495
آشام : 329
آشامان : 329
آشامنده : 329
آشامیدنی : 329
اشباح : 1496
اشباع : 2252
اشبال : 1496
اشباه : 1496
اشبلا : 2252, 5063
اشبنك : 5063
اشبه : 1496, 5063
اشبو : 1496, 2252, 5063
اشبوکا : 5063
اشبولر : 2252, 5063
اشبونجه : 5063
اشبونکله : 5063
اشبونلری : 5063
اشبونی : 5063
اشپیخته : 2258
اشتات : 1504, 2259
اشتاد : 1504
اشتباك : 2260
اشتباه : 2260
اشتجار : 2260
اشتداد : 2260
اشتدرمك : 2254
اشتر : 5064
اشتراء : 2260
اشتراط : 2261
اشتراك : 2260
اشتراکی : 2260
اشتراکیه : 2260
اشتراکیون : 2261
اشتراط : 2261
اشتعال : 2260
اشتعالات : 2260
اشتغال : 2260
اشتغالات : 2260
اشتفاء : 2260
اشتقاق : 2260
اشتقاقی : 2260
اشتك : 2259
اشتکاء : 2260
اشتکان : 2254
اشتلم : 5064
اشتلمکار : 5064
اشتمال : 2260
اشتمام : 2260
اشتمزله نمك : 2254
آشتمق : 329
اشتهاء : 2259, 2260
اشتهار : 2260
اشتواء : 2261
اشتیاق : 2261
اشتیاقنامه : 2261
اشجاذ : 2252
اشجار : 1496, 2252
اشجان : 1496
اشجع : 1496
اشجك : 1496
اشحاء : 2253
اشحاذ : 2253
اشحار : 1498
اشحی : 1498
اشخ : 2060
اشخاص : 1499
آشخانه : 330
اشد : 1496
اشداء : 1499
اشدرمك : 1496
اشدق : 330, 1496
اشدورمك : 1496
اشر : 1498, 1500
اشرًا : 1500
اشراب : 2258
اشراث : 2190
اشرار : 1503
اشراط : 1503
اشراف : 1503, 2258
اشراق : 2258
اشراقی : 2258
اشراقیه : 2258
اشراقیون : 2259
اشراك : 1503, 2258
اشربه : 1503
اشرعه : 1503
اشرف : 1503
اشرکنمك : 1500
اشرم : 1503
اشرمه : 338
آشرو : 333
اشسز : 1503
آششمق : 333
اشعاء : 2251
اشعاب : 2251
اشعار : 1495, 1496, 2251
اشعارات : 2251
اشعارت : 2251
اشعاری : 2252
اشعال : 2251
اشعر : 1495
اشعری : 1496
اشعّه : 1499
اشغ : 2060
آشغا : 327
آشغارق : 327
آشغارلق : 327
اشغال : 1498, 2253
اشغالیه : 2253
اشغر : 5064
آشغرق : 328
آشغرلق : 328
اشغل : 1498
آشغه : 327
آشغه رغ : 327
اشغوله : 5063
اشفا : 1498
اشفاء : 2253
اشفاف : 2253
اشفاق : 1498, 2253
آشفته : 334, 338
اشفق : 1498
اشفی : 1503
اشق : 2060
اشقح : 1501
اشقر : 335, 1501
اشقلق : 2061
آشقلق : 329
اشقی : 1501
اشقی الناس : 1501
اشقیاء : 1501
اشقین : 2063
اشك : 1497, 1501
اشکاء : 2254
اشکار : 2254
آشکار : 334, 335, 1501
آشکارًا : 334
آشکاره : 334
اشکال : 1501, 2254
اشکرتمك : 1501
اشکره : 1501
اشکسته : 2255
اشکل : 1501
اشکلك : 1501, 2255
اشکمبه : 2255
اشکن : 1502

آسرامق : 323
اسرب : 5056
اسربی : 5056
اسرتکن : 1485, 1491
اسرتمك : 1485, 1491
اسردجی : 1491
اسرك : 1485, 1491
اسرکشمك : 1484
اسرکلك : 1491
اسرکن : 1484
اسرکنجی : 1484
اسرکه بشلی : 1484
اسرم : 1491
اسرمق : 310
اسرمك : 1485, 1491
اسره : 323, 1485, 1491, 2058
اسروتمك : 1491
اسروش : 5056
اسروك : 1491
اسروکلك : 1491
آسریس : 323
اسز : 2217, 2225, 2246
اسزلك : 2217
اسطار : 324, 2226
اسطبه : 1491
اسطر : 2059
اسطرلاب : 4999, 5000
اسطع : 1491
اسطقس : 5061
اسطقسات : 5061
اسطوانه : 5062
اسطوانی : 5062
اسطوره : 5061
اسطوروی : 5061
اسعاد : 2213
اسعار : 1478, 2214
اسعاف : 2213
اسعد : 1478
آسغده : 326
اسف : 1480
اسفا : 1480
اسفات : 1482
اسفار : 1482
اسفاناخ : 2215
اسفاناخیه : 2215
آسفته : 326
اسفل : 1482
اسفلیت : 1482
اسفناج : 2227
اسفنج : 2215
اسفنجه : 2215
اسفنجی : 2215
اسفنجیه : 2215
اسفند : 2215
اسفندان : 2215
اسفندانیه : 2215
اسفهبد : 2215
اسفید : 2215
اسفیداب : 2215
اسفیداج : 2215
اسفیدار : 2215
اسفیه : 2215
اسقاء : 2217
اسقاط : 2055, 2218
اسقاطات : 2055
اسقام : 1485
اسقطس : 5054
اسقطسات : 5054
اسقف : 5054
اسقیل : 2219
اسکات : 2218
اسکار : 2218
اسکان : 2217
اسکتی : 2219
اسکدار : 5054
اسکر : 318, 5055
اسکرك : 2219
اسکف : 1485, 5054
اسکفه : 5055
أسکلق : 4996
اسکلمك : 1486
اسکملو : 2219
اسکملی : 2219
اسکندان : 2219
اسکندرانی : 2219
اسکندرنامه : 2219
اسکوب : 5054
اسکوبه : 5054
اسکوره : 5055
اسکوف : 5054
اسکی : 1485
اسکیجه : 1486
اسکیز : 2219
اسل : 1480
اسلاء : 2220
اسلاج : 2220
اسلاف : 1487
اسلاك : 2220
اسلال : 1487, 2220
اسلام : 2220
اسلامبول : 2220
اسلامك : 1487
اسلامی : 2220
اسلامیان : 2220
اسلامیت : 2220
آسلانخانه : 320
اسلحا : 1487
اسلك : 2058, 2225
اسلم : 1487
اسلمك : 1483, 1487
أسلمك : 1487
اسلنج : 1487
اسلنممك : 1487
اسلو : 2221
اسلوب : 5055
اسلیمی : 2221
اسم : 2216, 2221
اسماً : 2222
اسماء : 1488, 2221
اسماح : 1488, 2221
اسمار : 1488
آسمار : 322
اسمارلامق : 2057
اسماع : 1488, 2221
اسماك : 1488
آسمان : 322, 326
آسمانه : 322
آسمانی : 322, 326
آسمانیان : 322
اسمر : 1488
اسمرار : 2222
اسمك : 5055
آسمند : 322
آسموغ : 322
اسمی : 2222
اسمیت : 2222
اسمیه : 2222
اسمیون : 2222
اسن : 1480
اسنا : 2222
اسناح : 1489
اسناد : 2222
اسناداً : 2222
اسنادات : 2222
اسنادی : 2222
اسنادیات : 2222
اسنان : 1489, 2222
اسنع : 1489
اسنك : 1489
اسنلشمك : 1481
اسنلك : 1481
اسنله مك : 1481
اسنه : 1483
اسه : 2215
اسه کن : 1480
اسهاء : 1482
اسهاب : 2215
اسهار : 2216
اسهال : 2215
اسهام : 1482
اسهد : 1483
اسهل : 1483
اسوار : 1493
اسواق : 1493
اسود : 1493
اسوداد : 2246
اسوده : 1493
آسوده : 326
اسودین : 1493
اسوز : 2060
اسوزلق : 2060
اسوف : 1493
اسوه : 5062
اسی : 2058, 2213, 2225, 5056
آسی : 316, 323
آسیا : 317, 326
آسیاب : 317, 327
آسیابان : 327
اسیاح : 1493
اسیاف : 1493
اسیان : 1493
آسیب : 316

اسباح : 2214
اسباع : 2214
اسباق : 1479
اسبال : 2214
اسبان : 1479
آسبان : 311
آسبانی : 311
اسبش : 5054
اسبل : 1480
اسبوبه : 5054
اسبوع : 5054
اسبوعی : 5054
اسبوعیه : 5054
اسپیداج : 2214
اسپیل : 1480
اسپارچه : 2223
اسپاه : 2223
اسپر : 2224
اسپرغم : 2224
اسپرلوس : 2224
اسپرهم : 2224
اسپناخ : 2223
اسپندرموز : 2224
اسپه : 2223
اسپهبد : 2223
اسپید : 2224
اسپیر : 2224
استئثام : 2243
استئیاس : 2245
استا : 5059
استاج : 2225
استاخ : 2225, 5059
استاخانه : 5059
استاد : 5059
استادانه : 5059
استاده : 2225
استادی : 5059
استاذ : 5059

استاذیت : 5060
استار : 1492
استاره : 2226
استاك : 2225
استام : 5059, 5060
استان : 1492, 2226
آستان : 317, 324
استانبولین : 2226
استانه : 1492
آستانه : 324
استباحات : 2229
استباحه : 2229
استبار : 2229
استباق : 2229
استبانه : 2229
استبحاث : 2229
استبحار : 2229
استبداء : 2229
استبداد : 2229
استبداع : 2229
استبدال : 2229
استبراء : 2229
استبراز : 2230
استبراق : 2226
استبشار : 2230
استبصاث : 2230
استبصار : 2230
استبطاء : 2230
استبطان : 2230
استبعاد : 2229
استبقاء : 2229
استبکاء : 2229
استبهاج : 2229
استبهام : 2229
استبوار : 2230
استتابة : 2245
استتار : 2245
استتاره : 2245

استتال : 2245
استتمام : 2245
استثابه : 2243
استثاره : 2243
استثقال : 2243
استثمار : 2244
استثناء : 2244
استثنائی : 2244
استثنائیات : 2244
استثنائیت : 2244
استثناآت : 2244
استجابه : 2230
استجاده : 2230
استجاره : 2230
استجازه : 2230
استجال : 2230
استجبار : 2230
استجلاب : 2230
استجمار : 2230
استجناس : 2230
استجهال : 2230
استجواب : 2230
استجوابات : 2230
استجوابنامه : 2230
استحاء : 2233
استحاثه : 2233
استحالات : 2233
استحاله : 2233
استحالیه : 2233
استحباب : 2233
استحباباً : 2234
استحمان : 2235
استحماناً : 2235
استحصاد : 2235
استحصال : 2235
استحصالات : 2235
استحصان : 2235
استحضار : 2235

استحضارات : 2236
استحضاری : 2236
استحفاظ : 2234
استحقار : 2234
استحقاق : 2234
استحقاقاً : 2234
استحکام : 2234
استحکامات : 2234
استحلاب : 2234
استحلابی : 2235
استحلال : 2235
استحماء : 2235
استحماق : 2235
استحمال : 2235
استحمام : 2235
استحواذ : 2235
استحیا : 2235
استخاره : 2233
استخبار : 2234
استخبارات : 2234
استخدام : 2234
استخراج : 2235
استخراجات : 2235
استخفاء : 2234
استخفاف : 2234
استخفافکار : 2234
استخفافکارانه : 2234
استخلاب : 2234
استخلاص : 2235
استخلاف : 2235
استخوان : 5061
استداء : 2230
استداد : 2230
استداره : 2231
استداری : 2231
استدامه : 2230
استدانه : 2231
استدبار : 2231

استدراج : 2231
استدراجی : 2231
استدراك : 2231
استدعاء : 2230
استدعانامه : 2231
استدلال : 2231
استدلالاً : 2231
استدلالات : 2231
استدمك : 2228
استذکار : 2246
استذمام : 2246
استر : 1492, 2228
آستر : 311, 324, 325
استراحات : 2242
استراحت : 2242
استراق : 2242
استرباح : 2242
استرجاء : 2242
استرجاع : 2242
استرحام : 2242
استرحامات : 2242
استرحامنامه : 2242
استرخاء : 2242
استرخاص : 2242
استرداد : 2242
استردادات : 2242
استرداع : 2242
استرذال : 2243
استرزاق : 2243
استرشاء : 2243
استرشاد : 2243
استرعاء : 2242
استرفاع : 2242
استرفاه : 2242
استرقاب : 2243
استرقابات : 2243
استرقاق : 2243

ازبر : 1531
ازبرم : 1532
آزتق : 403
ازج : 1532
ازجاء : 2282
ازجق : 401
ازجمله : 1532
آزخ : 401
ازدجار : 2282
ازدحام : 2282
ازدر : 1532
ازدراء : 2282
ازدراد : 2282
ازدراع : 2282
ازدرام : 2282
آزدرمق : 401
ازدمك : 2282
آزده : 401
ازدواج : 2282
ازدياد : 2282
ازديل : 1532
ازرار : 1535
آزرغامق : 403
آزرغنمق : 403
ازرغو : 403
ازرق : 1535, 5022
آزرق : 403, 407
آزرقمق : 403
آزرك : 407
آزرم : 401
ازرويى : 1535
ازشمق : 403
ازعاج : 2280
ازعاجات : 2280
ازعر : 1531
ازعكى : 1531
ازغار : 2067
ازغاش : 402
آزغاشمق : 402
ازغزيق : 402
آزغشمق : 402
آزغنمق : 402
آزغورشمق : 402
آزغون : 402
آزغونلق : 402
ازفاف : 2282
آزفت : 404
ازفله : 1532
ازفلى : 1532
آزفنداق : 401
آزفه : 404
آزق : 402
ازقار : 2067
ازقضا : 1534
ازقلندرمق : 402
آزقلنمق : 402
ازقه : 1533
آزقون : 405
ازكات : 1534
ازكام : 2283
ازكلندرمك : 1533
ازكنك : 1533
ازكو : 1533
ازكى : 1533, 1534
ازكياء : 1534
ازكيلندرمك : 1533
ازكين : 1533
ازگهان : 1532
ازگيل : 1533
ازل : 1532
ازلاق : 2067, 2283
ازلال : 2283
ازلام : 1534
آزلو : 405
ازلى : 1532
ازليت : 1532
ازليه : 1532
آزما : 406
آزمات : 404
ازمان : 1534
آزماى : 406
آزمايش : 406
آزمايى : 406
آزمق : 406
آزمند : 406
ازمه : 1534
آزمه : 404
ازمهرار : 2284
آزموده : 406
آزموده گى : 406
آزمون : 406
ازميل : 2284
ازمينه : 1535
ازن : 403, 5022
ازنسز : 5023
ازنور : 407
ازهار : 1533
ازهاف : 2282
ازهر : 1533
ازهران : 1533
ازهرين : 1533
ازهريه : 1533
آزو : 407
ازواج : 1535
آزواى : 408
ازوج : 1535
ازور : 1535
آزور : 408
آزورده : 408
ازورى : 1535
آزوغ : 407
آزوق : 407
ازوم : 1535
آزون : 408
آزى : 405
ازياح : 1535
ازيان : 2285
ازيب : 1533
ازيد : 1535
آزيده : 404
ازير : 1534
ازيز : 1534
آزيغ : 404
ازيلمك : 1534
آزيلو : 403
آژ : 161
اژخ : 1389
آژخ : 161
اژدرها : 1389
اژدف : 1389
اژدها : 1389
آژغ : 162
اژگان : 1389
اژگهان : 1389
آژنده : 161
آژنگ : 161
اژهان : 1389
آژيخ : 161
اژير : 1389
آژير : 161
آژيراك : 161
آژيغ : 161
آژينه : 161
اس : 2213, 2225, 5053
آس : 307
اسئله : 1483
اسا : 1478
آسا : 307, 308
اسائت : 2213
آساب : 308
اسابع : 1478
اساتيذ : 1479
اساتيذه : 1479
آساد : 308
اسار : 2214
اسأر : 1478
اسارت : 1478
اساره : 1478
آساره : 310
آسارون : 311
اسارى : 1478, 5053
اساريز : 1478
اساس : 1479
اساسًا : 1479
اساسات : 1479
اساسه : 1479, 2214
اساسى : 1479
اساسيه : 1479
اساغا : 2214
اسافل : 1478
اساقف : 1478
اساقه : 1478
اساكف : 1478
اساكلق : 4996
آسال : 309
اساله : 2214
اساليب : 1478
اسامه : 1478
اسامى : 1478
آسان : 310, 1522
آسانى : 310
اسانيد : 1478
اساهيج : 1478
اساود : 1479
اساور : 1479
اساوره : 1479
آسايش : 311
اسباب : 1479
اسبات : 1480

ارقلو : 294
ارقلوج : 294
آرقنجق : 294
آرقه : 291, 294
آرقه لاشمق : 293
آرقه لامق : 293
ارقه لمق : 2049
آرقه لنيجى : 293
آرقه لوج : 294
آرقورتمق : 295
ارقورو : 295
آرقورى : 295
آرقون : 295
آرقونجق : 295
آرقونجه جق : 295
آرقونلغيله : 295
ارقى : 1469
آرقين : 294
ارك : 1469
اركاء : 2205
اركاب : 2205
اركاباً : 2205
اركاح : 2205
اركان : 1469
اركج : 2206
اركجك : 1470
اركچ : 2206
اركچ : 1470
اركرمك : 1465
اركك : 1470, 2206
ارككسى : 1470
اركلو : 1471
اركلى : 1471
اركمك : 1466
اركن : 1464
اركنجه ليك : 1464
اركندو : 2206
اركندى : 2206
اركنلك : 1464
اركنلمك : 1471
اركه : 1470
اركولك : 5050
اركيوج : 1465
ارلجك : 2204
ارلك : 1472
ارلكسز : 1472
ارلمق : 287, 2048
آرلمق : 287
ارلمك : 1467, 2204, 5052
ارلنمك : 1472
أرلنمك : 1472
ارلو : 1472, 4993
ارم : 2048, 2202, 2204, 4994
ارما : 2207
ارماء : 1472
ارماث : 1472
ارماح : 1472
ارمام : 1472
ارمان : 1472, 2207
آرمان : 296
آرمانى : 296
ارمد : 1472
ارمدا : 1472
آرمش : 296
ارمعان : 1472
ارمق : 2050
آرمق : 296
ارمك : 1472, 5051
ارمگان : 2207
ارمله : 1473
ارمنى : 1473
ارمود : 1473
آرمود : 296
آرمودى : 296
آرمودبه : 296
ارموله : 5051
ارمون : 1473
ارميده : 1473
آرميده : 284
ارميه : 1473
ارن : 1462
آرن : 284
ارنب : 1473
ارنبانى : 1463
ارنبه : 1473
ارنبيه : 1473
آرنج : 284
ارنجك : 1467
ارندان : 1463
ارنده : 2202
آرنده : 284
ارندو : 5053
آرنقلق : 297
ارنك : 2202
ارنلر : 1463
ارنلين : 1467
آرنمق : 288
ارنمك : 1467
ارنه : 1463
آرنوغ : 297
آرنوق : 297
اره : 1474
اره نمق : 2047
ارهاء : 2203
ارهاب : 2203
ارهاص : 2203
ارهاصات : 2203
ارهاف : 2203
ارهاق : 2203
ارهان : 2203
ارو : 304
آرو : 304
ارواء : 2213
ارواحيه : 1477
ارواق : 1477
اروام : 1477
اروانا : 305
اروانه : 1461, 1477
اروب : 1477
آروجق : 304
آروجه : 304
اروح : 1477
اروحى : 1477
آروده : 304
ارودوتق : 1476, 2212
اروس : 1476
اروع : 1477
آروغ : 304
آروغده : 304
اروق : 4994
آروق : 304
آرولق : 304
اروم : 1476, 4994
ارومه : 1476, 4994, 5052
آرون : 305
ارونان : 1477
اروند : 305, 1477
اروين : 1477
ارى : 2203
آرى : 285, 289
ارياف : 1477
اريال : 2213
ارياميان : 305
اريب : 1466
اريبه : 1466
اريت : 2213
آريتمق : 289
اريج : 1466
آريجه : 286
اربر : 1467
اريس : 1467, 1468
اريستتاليس : 290
آريسز : 288
اريسى : 1467
اريش : 1468
آريشلنمق : 288
اريض : 291
آريغ : 286
اريكه : 1466
اريلشمك : 2204
اريلق : 287
آريلمق : 287
آريمق : 287
آرييجى : 280
از : 1531
آز : 397
ازاء : 2280
آزاد : 398, 400
آزادداخت : 398
ازادلو : 398
آزادنامه : 400
آزاده : 398
آزادوارى : 398
آزادى : 398
ازار : 2281
ازار : 5435
آزار : 400
آزارش : 400
ازاره : 2281
آزارى : 400
ازاق : 5018
آزال : 399
ازاله : 2281
ازاله شيوع : 2281
ازب : 1532
ازباد : 1531, 2282
ازيار : 2282

ارجنگ : 1460
ارجه : 5047
آرجه : 286
ارجوان : 1461, 5048
ارجوحه : 5048
ارجوزه : 5048
ارجی : 1460
آرجی : 275
ارجیل : 1461
ارجیه : 1461
ارچل : 1461
ارحا : 1466
ارحاب : 2203
ارحاص : 1466
ارحام : 1466
ارحم : 1466
آرخ : 286
آرخا : 285
ارخاص : 2203
آرخاتمق : 286
آرخون : 285
ارخونجق : 285
ارد : 1461, 5048
آرد : 281
ارداف : 2201
اردانه : 1461
اردب : 1461
آردتوله : 283
آرددوله : 282
اردشیر : 1461, 1462
اردشیران : 1462
اردشیرانه : 1461
اردشیردارو : 1462
آردق : 282
اردلشمق : 303
اردم : 1461
اردەمق : 303
آردمق : 283
اردمك : 2201
اردن : 1461
آردن : 282
آردنجه : 283
آردنجی : 283
ارده : 1461
آردهاله : 282
اردوگاه : 3629
اردولق : 3629
آردیرا : 283
آردیرادن : 283
اردیرادبن : 283
آردیلمق : 283
آردبن : 283
اردبه : 1462
ارذال : 1477
اررك : 1474
اررکن : 2212
اررمك : 1476, 2213
ارز : 1463, 1477
آرز : 291, 306
ارزاق : 1477
ارزان : 1477
ارزانش : 1477
ارزانی : 1477
ارزش : 1477
ارزل : 1477
ارزن : 1477
ارزنین : 1477
ارزه : 1477
آرزو : 307
آرزومان : 307
ارزبده : 1477
ارزیز : 307, 1477, 2213
ارژن : 1469
ارژنگ : 1469
ارس : 1463, 1474
ارساء : 2208
ارساخ : 2208
ارساد : 1474
ارسال : 2208
ارسالات : 2208
ارسالیه : 2208
ارستاق : 305
آرسته : 284
ارسح : 1474
ارسك : 1474
آرسلان : 299
ارسن : 1474, 1475
ارسه مك : 1474
ارسوز : 5053
ارسوزین : 2050
ارسون : 1475
ارسی : 1474
ارش : 1475
آرش : 288, 290
ارشاد : 2208
ارشادات : 2208
ارشاف : 2208
ارشاق : 2208
ارشح : 1475
ارشد : 1475
ارشم : 1475
آرشمق : 288
ارشمك : 1468, 2205
ارشون : 1475
آرشی : 290
آرص : 298
ارصاء : 2208
ارصاد : 2208
ارصاع : 2208
ارصان : 2208
ارصوصه : 1475
ارض : 306
ارضاء : 2213
ارضات : 280
ارضاع : 2047, 2051, 2213
ارضه : 1461, 2051, 2213
ارضی : 306
ارضیات : 306
ارضین : 306
ارضیه : 283, 306
ارطاط : 2209
ارطی : 1475
ارعاء : 2199
ارعاص : 2200
ارعن : 1459
ارغ : 1463
آرغ : 290
ارغا : 1464
ارغاب : 1464, 2203
آرغاج : 284
ارغاد : 1464
ارغادجق : 2047
ارغار : 2048
ارغاف : 2047, 2203
ارغام : 2203
ارغامونی : 1464
ارغان : 2203
ارغاو : 1464
آرغج : 284
آرغرەق : 285
ارغلامق : 2047
ارغلنمق : 2047
ارغمق : 2047
آرغن : 285
ارغندرمق : 2047
ارغنده : 1464
ارغنون : 1464
ارغوان : 1464, 1465
ارغوانی : 1464, 1465
ارغون : 1465
ارغیده : 1464
آرغیش : 285
ارفاد : 2202
ارفال : 2202
ارفاه : 2202
ارفتات : 2203
ارفدن : 4992
ارفش : 1463
ارفع : 1463
ارفق : 1463
ارق : 276, 1459, 1462, 1469, 4993
آرق : 286
أرق : 291
آرق لنمق : 293
ارقاء : 2205
ارقاب : 2205
ارقاجی : 293
ارقاح : 1469
ارقاد : 2205
ارقاس : 2206
ارقاق : 2205
ارقال : 2206
ارقام : 1469
ارقان : 2206, 4993
ارقب : 1469
آرقج : 293
ارقرمق : 295
آرقری : 294
آرقربسنه : 295
آرقز : 286
ارقلاندرمق : 304
ارقلتمق : 304
ارقلدمق : 287
آرقلق : 287
ارقلمق : 304
آرقلمق : 286

اراغت : 4991
آراغن : 275
اراغه : 2200
اراقه : 2200
آرالجق : 277
آرالق : 277
آرالمق : 276
آرالنمق : 276
آرام : 277
آرامش : 278
آرامق : 277
ارامل : 1459
ارامله : 1459
ارامنه : 1459
آرامی : 278
آرامیده : 278
اران : 278, 2200
آران : 278
ارانب : 1459
ارانه : 1463
ارانیب : 1459
اراوند : 1459
آرای : 271
ارایس : 1459
آرایش : 280
آرایینده : 280
آرایی : 280
ارب : 2201, 2202
آرب : 284
ارباء : 2201
ارباب : 1459, 1460, 2201
ارباح : 1460, 2201
ارباش : 2201
اربب : 1460
اربعاء : 1459
اربعه : 1459
اربعون : 1460
اربعین : 1460
اربنه : 1460
اربه : 2201, 5047
اربو : 1460
اربیان : 1460, 2201
آربیجی : 298
آربیه : 297
آربیه جی : 298
آربیه لق : 298
ارت : 1463
آرت : 284
ارتاء : 2208
ارتاب : 2208
ارتاج : 2209
ارتاع : 2208
ارتام : 2209
ارتباء : 2209
ارتباب : 2209
ارتباث : 2209
ارتباس : 2209
ارتباط : 2209
ارتباق : 2209
ارتباك : 2209
ارتبال : 2209
ارتباه : 2209
ارتتاج : 2212
ارتجاء : 2210
ارتجاءً : 2210
ارتجائی : 2210
ارتجاج : 2210
ارتجاز : 2210
ارتجاس : 2210
ارتجاع : 2210
ارتجاعاً : 2210
ارتجاعی : 2210
ارتجاف : 2210
ارتجال : 2210
ارتجالاً : 2210
ارتجالات : 2210
ارتجالی : 2210
ارتجالیات : 2210
ارتجام : 2210
ارتجان : 2210
ارتجغ : 303
ارتجق : 301, 303
ارتجك : 2209
ارتخاض : 2211
ارتخال : 2211
ارتخاش : 2211
ارتخاص : 2211
ارتخرغ : 303
ارتداء : 2210
ارتداد : 2210
ارتداع : 2210
ارتداف : 2210
ارتذاء : 2212
ارترشمق : 302
ارتزاق : 2212
ارتساد : 2212
ارتساس : 2212
ارتسام : 2212
ارتسامات : 2212
ارتسامی : 2212
ارتسی : 1476
ارتشاء : 2212
ارتشاح : 2212
ارتشاف : 2212
ارتصاع : 2212
ارتضاء : 2212
ارتضاح : 2212
ارتضاع : 2210, 2212
ارتعاء : 2209
ارتعاب : 2209
ارتعاج : 2209
ارتعاد : 2209
ارتعاس : 2209
ارتعاش : 2209
ارتعاشات : 2209
ارتعاف : 2209
ارتغاب : 2211
ارتغراق : 303
آرتغرق : 303
ارتفاص : 2211
ارتفاع : 2210
ارتفاعاً : 2211
ارتفاعات : 2211
ارتفاق : 2211
ارتق : 301
ارتقاء : 2211
ارتقاب : 2211
ارتقاش : 2211
ارتقاص : 2211
آرتقراق : 304
آرتقرشمق : 304
ارتقلغو : 303
ارتقلغی : 303
ارتقلق : 302
آرتقلق : 303
ارتقلو : 3637
ارتکاب : 2211
ارتکابات : 2211
ارتکاز : 2211
ارتکاس : 2211
ارتکاض : 2211
ارتکاك : 2211
ارتکام : 2211
ارتل : 1475
ارتلاشمق : 303
آرتلامق : 288
ارتلمك : 1475
آرتلنمق : 288
ارتلو : 1475
ارتماء : 2211
ارتماز : 2211
ارتماس : 2211
ارتماض : 2211
ارتنگ : 1460, 1469, 1476
ارته : 1475, 2209
ارتهان : 2211
ارتواء : 2212
ارتواح : 2212
ارتوخلاغو : 303
آرتورمق : 304
ارتوغ : 303
ارتوغراجق : 303
ارتوق : 303
آرتوقسی : 304
ارتوقلمق : 303
ارتیاب : 2212
ارتیاح : 2212
ارتیاد : 2212
ارتیاع : 2212
ارث : 2208
ارثاً : 2208
ارثاث : 2208
ارثی : 2208
ارثیت : 2208
ارج : 1460, 1462
ارجا : 1460
ارجاح : 1460
ارجاحیت : 1460
ارجاع : 2201
ارجاف : 2201
ارجال : 1460, 2201
ارجرك : 1460
ارجکز : 1461
ارجل : 1460, 1461
ارجلون : 1460
ارجمند : 1461
ارجمندی : 1461
ارجن : 1460

ادبیه : 1360
ادبیون : 1361
ادثار : 2093
ادثر : 1365
ادجان : 2092
ادخار : 2093, 2094
ادخال : 2093, 2094, 2264
ادخالات : 2094, 2264
ادخان : 2093, 2094
ادخلو : 107
ادخنه : 1362
ادر : 1361
آدر : 114
ادراء : 2093, 2095
ادراج : 2095
ادرار : 2095
ادرارات : 2095
ادراك : 2095
ادراكات : 2095
ادراكی : 2095
ادراكیه : 2095
ادرخش : 118
ادرد : 1365
ادرع : 1365
ادرفن : 1361
ادرك : 1365
ادرم : 1365
ادرنگ : 118, 1365
ادره : 5031
ادریس : 2096
آدسز : 119
آدسزلق : 119
ادسق : 1365
ادسم : 1365
ادعاء : 2093
ادعائی : 2093
ادعائیات : 2093
ادعانامه : 2093
ادعج : 1360
ادعیه : 1364
ادغام : 2094
ادفاء : 2093, 2094
ادفان : 1362, 2094
ادفر : 1362
ادفق : 1362
ادفی : 1362
ادق : 108, 1360
ادك : 1362, 1365
ادلال : 2095
ادلم : 1364
آدلق : 117
آدلنمق : 117
ادله : 1363
آدلو : 118
ادم : 1364
آدم : 109, 112
آدم جللنمق : 110
آدم زاد : 113
آدم گاه : 113
ادماج : 2095
ادمان : 2095
آدمان : 113
آدمجیل : 110
ادمع : 1364
ادمغه : 1364
آدمق : 115, 118
آدملق : 110
ادملمق : 115
آدملمق : 115
ادمن : 1364
ادمه : 1363
آدمی : 113
آدمیان : 113
آدمیانه : 113
آدمیت : 113
ادنا : 1364
ادناس : 1364
آدنش : 111
آدنق : 111
ادنك : 1363
ادنی : 1364
اده : 1360
ادهاش : 2094
ادهان : 1362, 2093
ادهم : 1362
ادواء : 1365
ادوات : 1362
ادوار : 1365
ادوش : 1365
ادویه : 1365
ادی : 1362
ادیار : 1365
ادیاك : 1365
ادیان : 1362, 1365, 2093
ادیب : 1362, 1364
ادیبانه : 1362
ادیبه : 1362
آدیش : 117
ادیکچی : 1362
ادیم : 1363
آدینده : 119
آدینه : 117
اذابه : 2280
اذاده : 2280
اذاره : 2281
اذاعت : 2280
اذاعه : 2280
اذاقه : 2281
اذاله : 2281
اذان : 1531
آذان : 399
اذانی : 1531, 5069
اذحاج : 2282
آذر : 400, 401
اذراء : 1535, 2285
اذراع : 2285
آذربایگان : 401
اذربی : 1535
آذرخش : 407
آذرد : 401
اذرع : 1535
آذرنگ : 407
آذری : 401
اذعان : 2281
آذغ : 408
اذفر : 1532
اذكار : 1534, 2283
اذكی : 1534
اذكیاء : 1534
اذل : 1532
اذلال : 2283
اذلعی : 1534
اذلغ : 1534
اذلغی : 1534
اذلق : 1534
اذله : 1533
اذمار : 1534
اذمام : 2284
اذن : 2282, 2284, 5073
آذن : 404
اذناب : 1535, 2284
اذننامه : 2283
اذهاب : 1533, 2282
اذهان : 1533
اذهل : 1533
اذواق : 1535
اذوذ : 1535
آذوغ : 407
اذی : 1531
اذیال : 1535
اذیت : 1534
آذیر : 405
آذیش : 405
اذین : 5072
آذین : 404
آذینه : 404
ار : 1458, 1459, 2045
آرا : 271
آراء : 273
ارائك : 1459
ارائه : 2200
آراب : 274
ارابت : 1459
ارابه : 2199
ارات : 1459
اراج : 1474
اراجق : 2045
اراجیح : 1459
اراجیز : 1459
اراجیف : 1459
اراحه : 2200
آراد : 275
ارادات : 2199
ارادت : 2200
اراده : 2199
ارادی : 2200
ارادیه : 2200
اراذل : 1459
آرازش : 281
اراس : 1463
آراستگی : 279
آراسته : 279
آراشمق : 276
اراضه : 2199, 2201
اراضی : 280, 1459
اراغ : 2045

اختمام : 2115
اختنان : 2115
آخته : 158
اختیار : 2117
اختیاراً : 2117
اختیارات : 2117
اختیاری : 2117
اختیاریات : 2117
اختیاریه : 2117
اختیال : 2117
اختیان : 2117
اختین : 4974
اخثاء : 2111
اخجسته : 149
اخدار : 2109
اخدان : 150
اخدب : 150
اخدر : 150
اخدری : 150
اخدع : 150
اخدود : 4973
اخذ : 153, 160
آخذ : 153
اخذ ابتمك : 160
اخذ ایتمه : 160
اخذ و اعطی : 160
اخذ و قبض : 160
آخر : 148, 151, 152
اخراب : 2110
اخراج : 2110, 2111
اخراجات : 2110
اخرب : 156
آخربین : 153
اخرت : 156
آخرت : 153
اخرتلك : 156
اخرج : 156
اخرس : 156
اخرق : 156
اخرم : 156
اخرمق : 152
اخرمی : 156
اخره : 156, 4973
آخره : 153
آخرون : 153
اخروی : 4973
اخرویات : 4973
اخرویه : 4973
اخری : 4973
اخریان : 157
آخرین : 153
اخزا : 160
اخزاب : 1389
اخزر : 160
اخس : 149, 1385
اخسا : 153
اخسرمق : 157
اخسمق : 157
اخسمه : 157
اخشاء : 157
اخشاب : 157
اخشام : 157
اخشاملمق : 157
اخشامن : 157
اخشب : 157
اخشف : 157
اخشم : 130, 157
اخشمن : 157
اخشمه : 158
اخشن : 157
اخشی : 157
اخشیج : 157
اخشیجان : 157
اخشیشان : 158
اخشیگ : 157
اخشیگان : 158
اخص : 148, 1385
اخصاء : 2111
اخصاب : 2111
اخصر : 157
اخضاد : 160
اخضار : 150, 160
اخضاریت : 150
اخضال : 2109, 2118
اخضع : 150
اخطاء : 2112
اخطاب : 158
اخطار : 158, 2112
اخطارات : 2112
اخطارنامه : 2112
اخطال : 158
اخطم : 158
اخظ : 149
اخف : 148
اخفاء : 2109
اخفاض : 151
اخفاف : 2109
اخفش : 151
اخفی : 151
اخفیق : 2109
اخفیه : 152
اخقوق : 4973
اخکر : 153
اخکوك : 153
اخگر : 152, 153
اخگل : 152
اخلا : 152
اخلاء : 2109
اخلاب : 153
اخلاص : 2110
اخلاط : 155
اخلاف : 154
اخلاق : 154
اخلاقاً : 154
اخلاقی : 154
اخلاقیات : 154
اخلاقیت : 154
اخلاقیون : 154
اخلال : 154, 2110
اخلامور : 2032
اخلص : 155
اخلط : 155
اخلیاء : 155
اخماد : 2110
اخماس : 155
اخمق : 155, 2032
اخن : 1385
اخناث : 156
اخو : 158
اخوات : 149, 2109
اخوال : 159
اخوان : 2118
اخوانیات : 2118
آخوبابا : 159
اخوت : 4974
اخوتکار : 4974
اخوتکارانه : 4974
اخوین : 149, 1385
آخی : 152
اخیار : 159
اخیاز : 160
اخیاط : 159
اخیاف : 159
اخیال : 159
اخیجی : 152
اخیخه : 152
اخیدمق : 152
اخیذ : 153
اخیذه : 153
اخیر : 152, 160
اخیراً : 153
اخیرن : 153
اخیلق : 152
آخیه : 153
اخیون : 160
ادا : 1360
اداء : 1360
آداب : 107
آداب معاشرت : 107
ادات : 1360
اداد : 2091
ادارات : 2091
ادارةً : 2092
اداره : 2092
اداره خانه : 2092
اداری : 2092
ادارهٔ مصلحت : 2092
آداك : 108
اداله : 2091
ادام : 1360, 2091
ادامت : 2091
آدامق : 110
ادامه : 2091
ادانةً : 2091
آدانلو : 111
ادانه : 2091
ادانی : 1360
اداوه : 2092
ادب : 1360, 1361
ادب کلام : 1360
ادباء : 5031
ادبار : 2092
ادباق : 2092
ادبی : 1360
ادبیات : 1361

احراب : 2110
احراج : 156
احرار : 156
احرارانه : 156
احراز : 2111
احراس : 156
احراق : 2111
احراقاً : 2111
احراقیه : 2111
احرام : 156, 1388, 1466, 2111
احرد : 156
احرش : 156
احرض : 156
احرف : 157
احری : 156
احریض : 2111
احزاب : 160
احزاق : 2118
احزان : 2118
احزقا : 160
احزل : 160
احزم : 160
احزن : 160
احسا : 157
احساس : 157, 1388, 2112
احساسات : 2112
احساسی : 2112
احساسیه : 2112
احسان : 2112
احساناً : 2112
احسانات : 2112
احسانی : 2112
احسب : 157
احسن : 157
احسنت : 157
احشاد : 2112
احشام : 157, 2112
احصاء : 2111
احصائی : 2111
احصائیات : 2111
احصائیون : 2111
احصاد : 2111
احصار : 2112
احصاص : 2112
احصان : 2111
احضار : 2119
احضاراً : 2119
احضارات : 2119
احضاری : 2119
احضاریه : 2119
احظاء : 2118
احظاظ : 2119
احف : 1385
احفاث : 151
احفاد : 151, 159
احفاظ : 151
احق : 148, 1385
احقا : 152
احقاب : 153, 2109
احقاد : 153, 2109
احقار : 2109
احقاف : 153
احقاق : 2109
احقر : 153
احقرانه : 153
احکام : 153, 2109
احکامکم : 153
احکم : 153
احلا : 153
احلاء : 2109
احلاس : 2110
احلاف : 153, 2109
احلال : 2110
احلام : 154
احلس : 155
احلیل : 2110
احما : 155
احماء : 155, 2110
احمال : 155, 2110
احمد : 155
احمدك : 155
احمدی : 155
احمدیه : 155, 1387
احمر : 155
احمرار : 2110
احمران : 155
احمرین : 155
احمس : 155, 156
احمق : 155
احمقانه : 155
احمقی : 155
احمقیت : 155
احمیرار : 2110
احناء : 156, 2110
احناج : 2110
احناق : 2110
احنت : 2110
احنس : 156
احنع : 156
احنف : 156
احواص : 159
احواض : 159
احوال : 159
احوج : 159
احور : 159
احوس : 159
احوط : 159
احول : 159
احیاء : 159, 2118
احیاکرده : 2118
احیان : 159
احیانا : 159
احیاناً : 2118
احیانی : 159
آخ : 148
آخا : 148
اخائل : 148
اخابر : 148
اخابش : 148
آخادید : 148
اخاذه : 2108
اخاسنی : 149
اخافه : 2107
آخال : 148
اخامه : 2108
اخاوی : 149
اخباء : 2108
اخبار : 149, 2108
اخبارنامه : 2109
اخباری : 149, 2108
اخباریات : 2108
اخباریه : 2108
اخباز : 149
اخبل : 149
اخبیه : 149
اخت : 3595, 4974
اختبار : 2112
اختباری : 2112
اختباریه : 2112
اختتال : 2116
اختتام : 2116
اختتان : 2116
اختدار : 2113
اختداع : 2113
اختر : 158
اختراع : 2115
اختراعات : 2115
اختراعکارانه : 2115
اختراعکرده : 2115
اختراعی : 2115
اختران : 158
اخترلق : 158
اخترمق : 158
اختزام : 2118
اختشاع : 2116
اختصار : 2116
اختصاراً : 2116
اختصاص : 2116
اختصاصی : 2116
اختصاصیون : 2116
اختضاب : 2113, 2118
اختضار : 2118
اختضاع : 2113, 2118
اختطاب : 2116
اختطاط : 2116
اختطاف : 2116
اختفاء : 2113
اختك : 3595
اختلاء : 2113
اختلاب : 2113
اختلاج : 2113
اختلاجات : 2113
اختلاص : 2114
اختلاصات : 2114
اختلاصکار : 2114
اختلاصکاران : 2114
اختلاصکارانه : 2114
اختلاط : 2114
اختلاع : 2113
اختلاف : 2113
اختلافات : 2114
اختلاق : 2114
اختلاقاً : 2114
اختلاقیات : 2114
اختلال : 2114
اختمار : 2115

اجنیص : 2080
اجه : 1356
اجهاء : 2079
اجهاد : 2079
اجهار : 2079
اجهر : 1357
اجهره : 1357
اجهل : 1357
اجواد : 1359
اجواف : 1359
اجوبه : 1359
اجوج : 1359
اجود : 1359
اجور : 5028
اجورات : 5028
آجورمق : 96
اجوره جه : 4958
اجوف : 1359
آجوق : 96
اجوم : 5028
اجون : 5028
اجی : 2079
اجیاد : 1359
اجیاف : 1359
اجیال : 1359
اجید : 1359
اجیر : 1358
آجیش : 95
آجیغان : 93
اجیل : 1357
آجیلق : 93
آجیمق : 93
اچرا : 2090
اچره : 2090
اچسی : 2086
آچشمق : 103
اچشمك : 2088
آچق : 105
آچقلق : 102, 105
آچقلمق : 101
آچقو : 104
اچکو : 2086
آچلمدجق : 102
آچلمش : 102
آچلمق : 102
آچله : 104
اچماز : 105
آچمزدن : 105
اچمزلنمق : 105
آچمق : 105
اچملو : 2087
آچنمق : 103
آچوق : 105
آچی : 97
آچیق : 98
اچین : 2087
احائه : 2108
احاجی : 1384
آحاد : 148
احادیت : 148
احادیث : 148, 1385
آحار : 148
احاسن : 149, 1385
احاسیف : 149
احاشه : 2108
احاطه : 2108
احاطوی : 2108
احالةً : 2108
احاله : 2108
احالیل : 1385
احان : 2108
احانت : 2108
احانه : 2108
احب : 148, 1384
احبا : 149, 152
احباب : 149, 1385
احبار : 149
احباس : 149, 2109
احباص : 2109
احباط : 2109
احباق : 2108
احبال : 2108
احبث : 149
احبثین : 149
احبش : 149
احبل : 149
احبن : 149
احبوشه : 4973
احتباس : 12 21
احتباك : 12 21
احتبال : 2112
احتثاث : 16 21
احتجاب : 2112
احتجاج : 2112
احتجاجاً : 2112
احتجاجات : 2112
احتجام : 2113
احتجان : 2113
احتداد : 2113
احتذاء : 2118
احتذار : 2118
احتکاء : 2113
احتکار : 13 21
احتکاراً : 13 21
احتکاك : 2113
احتلاب : 2113
احتلاق : 14 21
احتلام : 14 21
احتم : 158
احتماء : 14 21
احتمال : 2114
احتمالات : 14 21
احتمالی : 2114
احتمالیه : 2114
احتناج : 2115
احتسابیه : 2116
احتساس : 2116
احتساسات : 2116
احتساسیه : 16 21
احتشاد : 2116
احتشار : 2116
احتشاش : 2116
احتشام : 2116
احتصاد : 2116
احتصام : 16 21
احتضاء : 2118
احتضاض : 2118
احتطاب : 16 21
احتظاظ : 2118
احتفاء : 2113
احتفاد : 13 21
احتفار : 2113
احتفاض : 2113
احتفاف : 2113
احتفال : 2113
احتفالات : 2113
احتقار : 13 21
احتقاق : 13 21
احتقان : 13 21
احتکاء : 2113
احتکار : 13 21
احتکاراً : 13 21
احتکاك : 2113
احتلاب : 2113
احتلاق : 14 21
احتلام : 14 21
احتم : 158
احتماء : 14 21
احتمال : 2114
احتمالات : 14 21
احتمالی : 2114
احتمالیه : 2114
احتناج : 2115
احتناق : 2115
احتواء : 2116
احتیاج : 2116
احتیاجات : 2116
احتیاط : 2117
احتیاطاً : 2117
احتیاطکار : 2117
احتیاطکارانه : 2117
احتیاطی : 2117
احتیال : 2117
احتیالات : 2117
احثاث : 2112
احثم : 157
احج : 1384
احجاج : 2109
احجار : 149
احجاف : 2109
احجال : 149, 2109
احجام : 2109
احجن : 149
احجوه : 4973
احجیه : 4973
احد : 148, 1384
احداث : 150, 2109
احداد : 2109
احداق : 150
احدب : 150
احدبیت : 150
احدر : 150
احدوثه : 4973
احدی : 2109
احدیت : 1385
احذاء : 2118
احذار : 160
احذاق : 160
احر : 148, 1385
احرا : 156
احراء : 2110

اثری : 1481
اثعابی : 1478
اثعار : 2214
اثغار : 2214
أثفیه : 4932
اثقاب : 2217
اثقال : 1485, 2217
اثقل : 1485
اثل : 1487
اثلاث : 1487, 2220
اثلب : 1487
اثم : 2221
آثم : 316
اثمار : 1488
اثمام : 2221
اثمان : 1488
اثمد : 1488, 2222
اثناء : 1489, 2222
اثناعشر : 2222
اثنان : 2222
اثنوی : 2222
اثنی عشر : 2222
اثنی عشریه : 2222
اثنین : 2222
اثنینیت : 2223
اثنیه : 1490
اثواب : 1493
اثوم : 1493
اثیر : 1484
آثیر : 316, 317
اثیره : 1484
اثیری : 1484
اثیل : 1483
اثیم : 1483
اج : 87
آج : 88
اجابت : 2077
اجاج : 5027

اجاح : 2077
اجاد : 2077
اجاده : 2077
اجار : 2079
آجار : 88
اجارات : 2078
اجارت : 2078
اجارتین : 2078
اجاره : 2078
اجازت : 2078
اجازتنامه : 2079
آجال : 88
اجاله : 88, 2077
اجام : 2077
آجام : 88
اجامره : 1356
آجان : 88
اجانب : 1356
اجانه : 2079
اجاهل : 1356
اجبار : 2079
اجبه : 1356
اجتباء : 2080
اجتباز : 2080
اجتذاب : 2081
اجتذال : 2081
اجتراء : 2081
اجتراح : 2081
اجترار : 2081
اجتراع : 2081
اجترام : 2081
اجتزاز : 2081
اجتزاع : 2081
اجتسار : 2081
اجتساس : 2081
آجتغن : 94
اجتفاء : 2080
آجتقن : 94

اجتمائی : 2090
اجتمائیات : 2090
اجتمار : 2081
اجتماع : 2080, 2090
اجتماعات : 2081
اجتماعی : 2081
اجتماعیات : 2081
اجتماعیه : 2081
اجتماعیون : 2081
اجتناء : 2081
اجتناب : 2081, 2091
اجتناح : 2081
اجتهاد : 2080, 2090
اجتهادات : 2080
اجتهادی : 2080, 2090
اجتهادیه : 2080
اجتهار : 2080
اجتواء : 2081
اجتیال : 2081
اجثاء : 2080
اجداث : 1356
اجداد : 1356
اجداف : 2079
اجدان : 2079
اجدر : 1356
اجدن : 4962
اجذال : 2081
اجذام : 2081
اجذم : 1359
اجر : 1358
آجر : 94, 95, 96
اجراء : 2080
اجرائی : 2080
اجرائیه : 2080
اجراآت : 2080
اجراس : 1358
اجرام : 1358, 2080
اجرب : 1359

اجربه : 1359
اجرت : 5027
اجرد : 1359
آجرق : 94
آجرمق : 94
آجری : 96
اجزاء : 1359
اجزاخانه : 1359
اجزال : 1359
اجزم : 1359
اجساد : 1359
اجسام : 1359
اجسم : 1359
اجشاش : 2080
آجشقلق : 94
آجشمق : 94
اجعاف : 2077
آجغ : 93
اجفار : 2079
اجفان : 1357
اجفن : 1357
اجفیل : 2079
آجق : 93
اجقنمق : 4961
آجك : 88
اجکمك : 2087
اجل : 1356, 1357, 1358, 2079
آجل : 95, 96
آجلاً : 95
اجلاء : 2079
اجلاد : 1358
اجلاس : 2079
اجلاف : 1358
اجلال : 2079
اجلالاً : 2079
اجلالی : 2079
اجلح : 1358

اجلع : 1358
اجلف : 1358
اجللو : 1357
اجله : 1357
آجله : 93, 104
آجله جه : 93
اجلی : 1358
اجم : 1357, 5027
اجمات : 1358
اجماد : 2080
اجماع : 2079
اجماعاً : 2080
اجماعی : 2080
اجمال : 1358, 2080
اجمالاً : 2080
اجمالله : 2080
اجمالی : 2080
اجمالیه : 2080
اجمام : 2080
اجمع : 1358
اجمعین : 1358
آجمق : 96
اجمل : 1358
اجمه : 1358
آجن : 94, 95
اجناب : 1358
اجناد : 1358
اجناس : 1358
اجناف : 2080
اجنان : 2080
اجنب : 1358
اجنبی : 1358
اجنبیت : 1358
اجنبیه : 1358
اجنف : 1358
اجنه : 1357, 2080
اجنی : 1357
اجنیحه : 1358

ابهاج : 2071
ابهال : 2071
ابهام : 2071, 2196
ابهامات : 2072
ابهت : 5027
ابهر : 1353
ابهم : 1353
ابهيرار : 2072
ابو : 1355
آبو : 87
ابواب : 1356
ابوالربيع : 1356
ابوالهول : 1356
ابوّت : 5027
ابوّةً : 5027
ابوجهل : 1355
ابود : 4957
ابوسليك : 1356
ابوق : 87
ابونا : 1356
ابوين : 1352
آبى : 83
أبى : 1353
ابيات : 1356
آبيارى : 87
ابيان : 1356
ابيبك : 2072
ابيجه : 1353
آبيد : 83
ابيض : 1356
ابيضاض : 2077
ابيضيت : 1356
آبيه : 84
اپ اكسزده : 266
آپ اكسنه : 266
اپ انسزده : 266
آپارمق : 267
آپيق : 269
اپراتق : 2045
آپرمدخ : 267
آپرمق : 267
اپريك : 1458
اپسم : 1458
اپسملك : 1458
آپشق : 268, 270
اپشمق : 268
آپشمق : 268
آپلاق : 266
آپلامق : 268
اپلجك : 2197
اپور : 270
اپوق : 270
آپولامق : 270
اپيكوريه : 1457
آت : 338
اتا : 340
اتاب : 2262
اتابك : 340
اتاحه : 2262
اتاد : 2262
اتالق : 341
اتآم : 2262
اتان : 1505
اتاوه : 1505, 2262
اتباع : 1505, 2263, 2271
اتباعاً : 2271
اتبال : 2263
آتبين : 343
اتجار : 2271
اتجاه : 2271
اتحاد : 2271
اتحادى : 2271
اتحاف : 2264
اتحافنامه : 2264
اتحافيه : 2264
اتخاذ : 2271
اتدان : 2263
اتراء : 2270
اتراب : 1510, 2270
اتراح : 1511
اتراز : 2270
اتراس : 1511
اتراع : 2272
اتراف : 1511
اتراك : 1511, 2270
اتربه : 1511
اترج : 5066
اترجه : 5066
اترشمق : 3648
اترطمر : 342
اترع : 1510
اترغن : 3649
اتساع : 2272
اتساعى : 2272
اتساعيت : 2272
اتساق : 2272
اتسام : 2272
آتشان : 346
آتشباز : 345
آتشبازى : 345
آتشپرست : 346
آتشخانه : 346
آتشدان : 345
آتشك : 345
آتشگاه : 345
آتشگده : 346
آتشمق : 348
آتشى : 346
آتشيزه : 346
آتشين : 346
اتصاف : 2272
اتصال : 2272
اتصالات : 2272
اتضاح : 2272
اتضاع : 2272
اتطان : 2272
اتعاب : 2262
اتعاد : 2270
اتعاس : 2270
اتعاظ : 2271
اتفاق : 2271
اتفاقا : 2271
اتفاقاً : 2271
اتفاقات : 2271
اتفاقى : 2271
اتفاقيات : 2271
اتفاقيه : 2271
اتفال : 2264
اتقا : 2271
اتقار : 2272
اتقان : 2269, 2271
اتقى : 1508
اتقياء : 1508
اتكاء : 2269, 2271
اتكال : 2271
اتكون : 1507
اتلاء : 2269
اتلاد : 1509, 2269
آتلاز : 352
اتلاف : 2269
اتلافات : 2269
اتلال : 2269
آتلامق : 351
آتلندورمق : 351
اتلو : 1510
آتلو : 352
اتلورك : 1510
اتم : 348, 1506
آتم : 348
اتمام : 2270
اتمك : 1510
اتمكجى : 1510
اتملو : 1510
آتمه : 352
اتنان : 2270
اتنشمك : 2270
آته : 340
آته لر : 341
اتهاب : 2271
اتهام : 2264, 2271
انهامكار : 2264
انهامنامه : 2264
اتهامى : 2264
اتوب : 5066
اتون : 1511, 3648
آتون : 355
اتى : 5065
اتى : 5153
آتى : 349
آتيًا : 349
اتيان : 2272
اتيران : 1512
آتيه : 349
اثابه : 2213
اثاث : 1479, 2214
اثار : 2214
آثار : 310
اثارت : 1478
اثاره : 2214
اثام : 2214
آثام : 309
اثاوه : 2214
اثبات : 2214, 2223
اثباتيه : 2214
اثخان : 2216
اثر : 1481, 2225, 5062
اثره : 1481, 1491, 5055

اجل : 1350
آجمه : 82
اجا : 2071
اجاث : 1353
اجاح : 2071
اجار : 1353 , 2072
اجاق : 2071
اجر : 1353
آجانه : 82
اجره : 1353
اجل : 1353
آجورد : 82
آجورده : 82
آجوست : 82
آجون : 82
ابد : 1351 , 1352
آبد : 83
ابدا : 1351
ابدًا : 1351
ابداء : 2071
آبدات : 83
ابداد : 2071
آبدار : 80
ابداع : 2071
ابداعی : 2071
ابداعیه : 2071
ابدال : 2071
آبدال : 80
آبدالان : 80
ابدالله : 1350
ابدالی : 1350
ابدان : 1350 , 2071
آبدان : 80
آبدست : 80
آبدستان : 81
آبدستخانه : 81
آبدستدان : 81
ابدع : 1350
آبدندان : 80
آبده : 83
آبدوی : 83
ابدی : 1351
ابدیًا : 1351
ابدیت : 1351
ابدیع : 1411
ابدیه : 1351
آبذاء : 2077
ابذار : 2077
ابذال : 2077
آبذرفت : 87
ابذیم : 2077
ابر : 1352 , 1354
أبر : 1353
ابراء : 2074
ابراج : 1354
ابراد : 2074
ابرار : 1354 , 2074
ابراز : 2074
آبراش : 86
ابرام : 2074
ابرامات : 2074
ابرانامه : 2074
ابرج : 1354
ابرد : 1354
ابردمق : 79
آبردمق : 79
ابرش : 1354
ابرص : 1354
ابرق : 1354
آبرق : 86
ابرکار : 1355
ابرنجن : 1354
ابرنشاق : 2075
ابره : 2074
ابرهه : 1354
ابرو : 1355
آبرو : 86
ابروان : 1355
آبرود : 86
ابرومیغ : 1355
ابروی : 2074
ابرویه : 2074
ابری : 1354 , 2074
ابریج : 2074
ابریز : 2075
آبریز : 86
ابریزی : 2075
ابریسم : 2075
ابریشم : 1355 , 2075
ابریشین : 1355
ابریق : 2073 , 2074
ابریقدار : 2075
ابریل : 86
ابرین : 2075
ابز : 1356
ابزاء : 2077
ابزار : 1356
ابزن : 1356
آبزن : 87
ابزین : 2077
ابسال : 2075
آبسال : 86
آبسالان : 86
ابسان : 2075
آبست : 84
آبستان : 84
آبستن : 84
آبستنی : 84
ابشار : 2075
آبشار : 87
ابشارات : 2075
ابشاش : 2075
آبشتگاه : 84
ابکم : 1353
ابکمت : 1353
آبشتنگاه : 84
آبشخور : 84
آبشق : 87
ابصار : 1355 , 2075
ابصاری : 2075
ابضاض : 2077
ابضاع : 2071 , 2077
ابط : 2028
ابطار : 2075
ابطاش : 2075
ابطاع : 2075
ابطال : 2075 , 2198
ابطاله : 2075 , 2198
ابطالیات : 2198
ابطح : 1355
ابطنه : 1355
ابطی : 2028
ابطیه : 2028
ابظاظ : 2077
ابعاث : 2071
ابعاثه : 2071
ابعاد : 1350 , 2070
ابعد : 1350
ابغاض : 2071
أبفت : 81
آبق : 80 , 82
ابقاء : 2073 , 2197
ابقاءً : 2073 , 2197
ابک : 2072 , 2077
آبک : 81
ابکاء : 2073
ابکار : 1353
آبکار : 84
آبکامه : 84
ابکبر : 1390
آبکش : 84
ابکم : 1353
ابکمت : 1353
ابکمی : 1353
آبگاه : 82
آبگون : 82
آبگینه : 82
ابل : 2072 , 2073
آبل : 84
ابلاع : 2071 , 2073
ابلاغ : 2073
ابلان : 2073
ابلج : 1353
ابلد : 1353
ابلغ : 1353
ابلق : 1353 , 2028
ابلك : 1354
ابلم : 1354
ابلمه : 1354
ابله : 1353
آبله : 84
ابلهانه : 1353
ابلهیت : 1354
ابلوچ : 1354
ابلوك : 1354
ابلی : 2073
ابلیس : 2073
ابلیسانه : 2073
ابلیم : 2073
ابم کومجی : 1352
ابن : 2073 , 2074
ابناء : 1354
آبنامه : 85
ابنله : 1441
ابنه : 2073
آبنوس : 85
آبنوسی : 85
آبنوسیه : 85
ابنیه : 1354 , 2074
ابه : 1350
ابه کچدی : 1351

ا

أ : 238, 1440
ئوشه ك : 3720
آ : 73, 74
آئب : 160
ائتكال : 2266
ائتكالات : 2266
ائتلاف : 2266
ائتلافات : 2266
ائتمان : 2267
ائلام : 2134
أب : 1350
اب : 1349
آب : 74, 76
آب افشان : 81
آب اندام : 81
آب باز : 80
آب حيات : 82
آب رو : 83
آب روان : 83
آب روى : 83
آب زلال : 83
آب كوثر : 82
آب نشأت : 82
آب نشاط : 82
آب و تاب : 87
آب و دانه : 87
آب و هوا : 87
ابا : 76, 1350
آبا : 76
إبا : 2070
أبا عن جد : 1350, 1352
ابائت : 1350, 2070
اباب : 77, 5027
ابابه : 2070
ابابيل : 1350
اباته : 2071
اباحت : 2070
اباحه : 2070
اباحى : 2070
اباحيه : 2070
اباحيون : 2070
اباخه : 2070
آباد : 77
آبادان : 77
آبادانى : 77
آبادى : 77
ابادبد : 1350
ابار : 1350, 2070, 2071
آبار : 78
ابارت : 2070
ابارق : 1350
اباريق : 1350
اباز : 1350
ابازير : 1350
اباض : 2070
اباضيه : 2070
اباط : 2071
آباط : 79
اباطل : 1350
اباطيح : 1350
اباطيل : 1350
اباعد : 1350
آبافت : 77
اباق : 2070
ابال : 1350
آبال : 77
اباله : 1350, 2070
ابااليس : 1350
آبام : 78
ابان : 2071
آبان : 78
ابانت : 1350
آبانى : 78
اباوت : 2071
ابتثار : 2075
آبتابه : 124
ابتات : 2075
ابتار : 2075
ابتاء : 2076
ابتتار : 2076
ابتحاث : 2076
ابتحاج : 2076
ابتداء : 2075, 2198
ابتداءً : 2075, 2199
ابتدائى : 2076, 2199
ابتدائيات : 2076, 2199
ابتدائية : 2076
ابتدائيه : 2199
ابتداد : 2075
ابتدار : 2076
ابتداع : 2075
ابتداه : 2076
ابتذال : 2076, 2199
ابتر : 1355
ابتراء : 2076
ابتراد : 2076
ابتربه : 1355
ابتزار : 2076
ابتزاع : 2076
ابتسار : 2076
ابتسام : 2076
ابتسامات : 2076
ابتشاك : 2076
ابتصار : 2076
ابتضاض : 2076
ابتعاث : 2075
ابتغاء : 2076
ابتقاع : 2076
ابتكاء : 2076
ابتكار : 2076
ابتلاء : 2076, 2199
ابتلاج : 2076
ابتلاز : 2076
ابتلاع : 2076
ابتلال : 2076
ابتناء : 2076
ابتناءً : 2076
ابتهاج : 2076
ابتهار : 2076
ابتهال : 2076
ابتيار : 2076
ابتياع : 2076
ابث : 1352
ابثاث : 2075
ابثرار : 2075
ابج : 1351
ابجال : 2071
ابجر : 1350

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

Orhun Yazıtlarından Günümüze
Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı

ÖTÜKEN TÜRKÇE SÖZLÜK

YAŞAR ÇAĞBAYIR

OSMANLICA DİZİN

ÖTÜKEN